Digitized by Google

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

8-6-F-7

REVERENDI PATRIS

GAUDENTIJ BONTEMPI, BRIXIENSIS,

ORDINIS CAPUCINORUM

Sacræ Theologiæ Profeſſoris.

Bibl. Secr. Coll. Rom.

PALLADIUM THEOLOGICUM,

SEV

TOTA THEOLOGIA SCHOLASTICA

In ſeptem Tomos diſtributa.

AD INTIMAM MENTEM D. BONAVENTVRÆ SERAPHICI DOCTORIS.

Cuius eximiæ Doctrinæ raptæ reſtituuntur, ſententiæ impugnatæ propugnantur.

In qua diuinæ Sapientiæ Theſauri, dudum depoſiti, jam recens effoſſi, erutique, mundo elucent.

Soc. Iesu

Tomus VII. De Sacramentis.

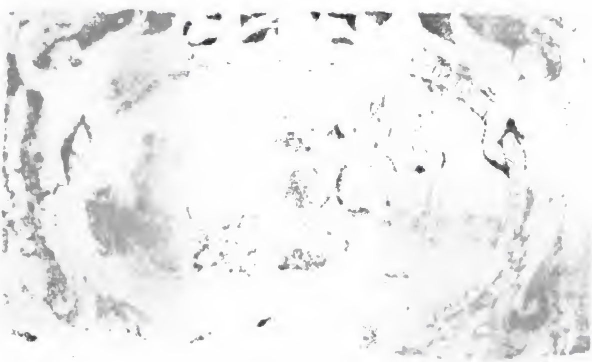

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, IOANN. & PETRI ARNAVD.

M. DC. LXXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

EMINEN.^MO ET REVER.^MO PRINCIPI

THOMAE PHILIPPO HOVVARD DE NORFOLCIA

S·R·E· CARDINALI AMPLISSIMO

FR. ANDREAS NVGENTIVS Capucinus Hibernus, dies antiquos, & annos æternos D. D.

RAPI, non ratiocinari, licuit, EMINENTISSIME PRINCEPS, dum ſcire ſatagerem, cuius ad Aras, inter tot conſpicuos Vrbis Heroas, litteraria hæc litaretur Victima? & cuius ad affulgentem gratiam Sacramentale hoc, mihi creditum, Palladium paludaretur? Primo enim mentis obtutui certatim illuxit, aliòque diuertere vetuit Celſa illa nobilitas præclaræ illæ virtutes, & dotes, vberrima illa gratiarum affluentia, vis judicij acerrima, acies ingenij ſubtiliſſima, Genius ſuauiſſimus, mens capaciſſima, animus vaſtiſſimus, ingens fama, honor eminens quæ Te, CARDINALIS AMPLISSIME, tanquam glorioſus, & ſpectabilis accidentium aceruus, Romæ indiuiduum cumulatim conſignant: Prænobilis illa chariſmatum congeries ſcrutato-

* rem

rem quemuis, fateor, opprimeret, niſi à tali in Te eſſet humanitate aſſumpta, quæ velut cæterarum virtutum exinanitione, ita ſingulorum ſe votis attemperat, vt nullum non adimpleat; eòque eminentiùs emicat, quò minùs eminùs vnumquemque Tuorum compellat. Addo, eò vel nolentem me adegiſſe obſequij mei rationem, quod quantulumcunque ſit, Eminentiæ Veſtræ, ſingulari dudum ſtudio penitus deuoueram: Operis itidem dignitas idipſum exigit, quæ planè diſpecta, nec vulgarem, nec modicum geſtit ambire Patronum, qualem niſi in Te ſperares, alibi poſſet potiùs optare quàm offendere: Et quidem ſi Generis quæratur Origo, Indagantis acies fatigabitur, non eò conſcendiſſe fatebitur; cuius nimirum ſplendor, altiùs nube recondens caput, veterano, & aggiomerato ſe tantum prodit fumo plurium Paludamentorum, Trabearum, Prætextarum, Chlamidum, Lemniſcorum, Thiararum, Laticlauiorum, Aliorumque inſignium; quibus Norfolciæ Domus intùs, & foris deſcripta, à Regia Stuartorum ſtirpe proxima illuſtratur. Sunt iſti pacis, & belli Ornamenta, quæ Norfolciæ Duces, & Arunduliæ Comites, quà armis, quà toga potentes, in illuſtrem gloriæ cumulum ſibi coaceruarunt: Apud quos id ſpeciale eſt, vt quam inſignem gloriam Auorum antiquitas filiis tranſmiſerit, hanc Natorum nouitas in ipſos cum honoris fænore refundat, acceptumque ſplēdorem clariori repercuſſione hebetet. Philoſophiæ Placitum eſt, Mundum ſuo relictum curſui, in nihil tandem propenſa mole ruiturum, quòd quippe hominum, cæterorumque Animantium ſtaturæ, vitæ, & vires ſingulis ferè ſæculis decreſcere comperiantur; Quod ſi ex oppoſito ſimili liceat inſiſtere argumento, quidni dixero? ſi in vna Houuardorum familia, iuxta priſcam ipſorum ſeriem, mundus propagandus conſiſteret; in aliud, quàm inimmenſum gloriæ incrementum deſinere neſciret; ſiquidem ea gloria, quæ in ſingulis horum Atauis viſa fuerit ſumma, in vnaquaque prole augmentum ſuſcipiens, hominum opiniones ſerò fefellerit: Et vt innumera huiuſce generis exempla prætermittam, ad inſtar cæterorum ſint duo illi inclyti, Magnæ Brittanniæ Heroes, THOMAS nimirum Houuardus, & PHILIPPVS, quorum alter NORFOLCIÆ Dux, alter ARVNDVLIÆ Comes, vterque ita egregiè auitos ſibi titulos vindicarunt, & vicerunt, ita ſtrenuè pro patrijs legibus decertarunt, vt DVO FVLMINA BELLI, duplicemvè orthodoxæ fidei, vitæque politicæ polum appoſitè dixerim. Nil non molita eſt Anglia, vt horum fidem labefactaret; Honorum promiſſio, bonorum proſcriptio laqueos intentabant, ſed tales, qui irritarent, non irretirent: Fidem etenim, quam per longum auorum ordinem intemeratam ſuſceperant, inter corruptelas incorruptam, inter anguſtias dilatatam, inter tenebras effulgentem, inter penurias enutritam, & auctam, inter cædes, & clades triumphantem, poſteris traduci incolumitate commen-

da-

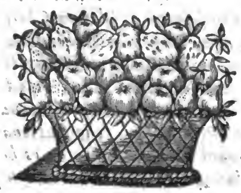
darunt, Tibiq; vni, Eminentiſſimè Princeps, tanquam Norfolciæ familiæ fidei commiſſū crediderunt. Hos HOVVARDORVM gloriam ad ſupremum prouexiſſe apicem indubius dicerem, niſi vtriuſq; in Te cum nomine omen geminatum refulſiſſet, ſolutumq; honoris incrementum abundiùs retuliſſet: Vix lucem videras, cùm dotes ita in te effusè germinarent, nobilique erumperent tumultu, vt ſuſpicientes in ſtuporem conuerterent; & ne quibus ſtupori eras, miraculo tandem eſſes, ceſſiſti; naſcentemq; Apolinem in ipſa Aurorâ ſacro Prædicatorum cucullo, velut nube obducendo, occultaſti: Præualuit tamen abſconſum lumen, & quas quæſiuit latebras, clariùs illuſtrans, pro modio, cui ſupponi ambiuerat, candelabro ſuperponi obſtupuit: Honores tunc inuitus inuitaſti, & quas Alij ſubornant dignitates, vt ab ipſis honorentur; hæ Te ſubornare tentabant, vt ipſas ornares. Anglia inuidebat Italiæ, aliiſque exoticis terris, quòd nobiliorem, & potiorem ſui poſſiderent partem; Quare Te reuocare ſtuduit, magnumq; Sereniſſimæ Brittanniarum Reginæ Eleemoſinarium conſtituit: Hic totum Orthodoxorū cætum animatu fœcundæ pietatis inſtar magnæ illius animæ Platonicæ peruaſiſti, & permeaſti; totum Te in ſalutem, & ſolatium Chriſtianæ Reipublicæ profudiſti, & cùm munificam largitatem Brittannicæ Inſulæ, quas vix capit orbis, non caperent, Belgium cœnobiticis Inſtitutis Illuſtraſti. Inter proceres, & pauperes; ad Aras, et ad Aulas; in Curia, et in clauſtro par Tibi ſemper perſtitit animus, purus ſceleris, obſeruans æqui, honeſti appetens, religionis tenax, ita vt alterum te hominem nemo vſquam viderit. Ea natus es honori onera, quæ orthodoxis eſſent emolumento, eos oneri honores, qui præeſſe, non prodeſſe cogerent. In cœnobijs virtutes monaſticæ non minus in Te erant ſummæ, quam Tu ipſarum Summa; nihil tam arduum, quod non ſuperares; nihil tum infimum, quod non ambires; ita vt virum non vulgarem vulgaribus miniſterijs Te non rarò exhiberes; ſic:

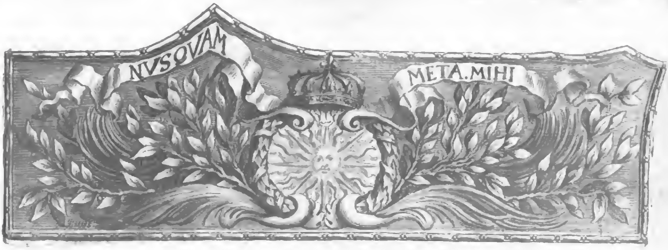
----- ſcandit ſublimia virtus
Dum ſapit ima -----
----- & prono tendit in ardua calle.

Hoc Tuum (Eminentiſſime Princeps) ſingulare ſit encomium, quod dum fidei cauſa illuſtre patereris exilium, vſque in exilij receſſum Tibi humilia meditanti, & actitanti, obuia paterent Purpura. Non minus familiare eſt Angliæ (inquit eruditiſſimus Richelius) inſignes habere Thomas, quam ipſis fatale, ſuos obtinuit Moros, & Cantuarienſes; obtinuit; ſed non retinuit: Et licèt horum (Eminentiſſime Thoma) non probaſti exitum, præbuiſti tamen exilio exemplum. In ſacro Cardinalium Conſeſſu, dum publico proſpicitur, ſi vtilitas vrget, Ciceronis; ſi ſe-

ue-

ueritas, Catonis; ſi Celeritas, Marcelli; ſi Cunctatio, Fabij; ſi grauitas, Scipionis calculum ponis: Dum dignos protegis, vel promoues; dum iniquos, indignoſue, reples, vel repellis, excogitas mille ſolandi modos; mille ſeruandi artes. Inſtar omnium hoc ſit Epiphonema: In priuato nihil eſt aut doctrinæ, aut diſciplinæ; nihil aut opis, aut opum, aut Iuris, aut Iudicij, aut ingenij, aut conſilij, aut authoritatis, aut gratiæ, quod in publicum non impendas. Atque hic me tangit dicendi timor, ſubitq; ſcribendi ſcrupulus, qui currentem præpedit calamum, ne in vigilem illam virtutem, cæterarum cuſtodem, & comitem, ſingularem ſcilicet Eminentiæ Veſtræ modeſtiam impingat, & pro propitio deuotionis officio, offenſam reddat. Vale.

IN REDIVIVAM RECENSQUE EDITAM,

DIVI BONAVENTURÆ,

DOCTORIS SERAPHICI THEOLOGIAM,

A R. P. GAUDENTIO BONTEMPO,

BRIXIENSI CAPVCINO

EXIMIE ELABORATAM.

CARMEN HEROICVM.

PENDVLA dum dubiis ſubſunt mortalia fatis,
Et prono tremebunda ruunt dum pondere cuncta
In natale nihil lapſura; Supremus Olimpi
Rerum deciduas retinet moderator habenas;
Totus vbique manens, immobilis omnia mutans;
Suſtinet immenſas nullo molimine moles,
Librat arundineis ingentia pondera fulcris,
Supponitque manum caſuris, & noua crebrò
Sufficit antiquis reſtauramenta creatis,
Perpetuatque nouis veterem ſuccurſibus Orbem.
Sit licèt æterno ſponſata Eccleſia VERBO
Cælitus & FIDEI validis fundata columnis,
Hiſce creaturæ fulcitur legibus, atque
Intemerata manens, procliui mole ſupernam
Supplex accit opem, ſtipulataque dona repoſcit.
Protinus obverſo LATERANI machina dorſo
Mendicique, inopiſquē viri ſubnixa videtur:
Obuiat occidui FRANCISCVS moribus æui,
Et trino totum complectitur ORDINE mundum,
Mercaturque Polum proiectis mercibus: Almam
Gignit Virgineus Prolem PATRIARCHA MINORVM:
Caſta diu vaſtum diffuſa propago per orbem
In ſuperos plenis ſuſpirat feruida votis.
Tandem at RELIGIO variis agitata procellis,

Diſcrimen ſubiit, rediit recidiuaque rerum
Sors; abeunte fide, multorum vota repentè
Laxantur, pietaſque perit, ſenſimque MINORVM
Fama minoratur, BONA dum VENTVRA ruenti
Sufficitur moli, Lucenſque, ardenſque refuſas
ORDINIS, ac orbis tenebras fugat, atque tepores;
Seraphicique PATRIS ſcriptis exempla probando
SERAPHICI meruit nomen DOCTORIS, & omen:
Mente, manuque potens, fando & faciendo ſubegit
Hoſtes Franciſci quoſcumque ſubiuerat ORDO:
Moxque Minoritam præclara volumina mundum
Illuſtrant, ornant, animantque; Apicemque ſupremum
Quâ licet, attingunt opere, & ſermone MINORES.
Inuidet aſt iterum vindex (quod? neſcio,) fatum;
Claſsica Seraphici rapiuntur Dogmata paſsim,
Fulgent furtiuis aliena volumina plumis,
Vnius & SERAPH calami carpuntur ab Ala,
(Omnibus vna ſatis) ſcriptoribus omnibus vnâ
Stat Bonauenturæ verſo ſententia ſtylo:
Omnes, quem recitant, reticent, faſtiſque Scholarum
Vix legitur, patiturque vmbras ſimul VMBRIVS Author.
Subuenit interea læto GAVDENTIVS ore,
Et Bonauenturam ſequitur Bontempus ad vnguem,
Subtilemque gerens craſſo ſub fune Mineruam
In ſe SERAPHICI mores priùs exprimit, inde
Explicat ingenium ſcriptis, geniumque loquelis.
Mente capax, animoque grauis, facieque ſerenus
Cælica profundit generoſo dona tumultu:
Nobile Venturis dat inexpugnabile ſæclis
PALLADIVM, ſortiſque vices GAVDENTIVS vnus
Conſuetas ſuperat, calamoque volubile figit
Ceu clauo fatum, ne plùs Academica TVSCI
Scriptoris vertat mendis effata nociuis;
Vendicat ereptas SANCTO cum fœnore gazas,
Cogit longinquas Authorem agnoſcere ETRVSCVM
Quaſque Scholas, reddit SCOTOS, SOTOSQVE ſtupentes,
Quòd BONAVENTVRÆ non rarò dicta loquantur:
Et nè virtutis, doctrinæ & SVMMA periret,
Ipſe ſui SVMMAM ſcripſit, dum iunxit vtramque,
Illuſtremque tulit, dum Pallade doctus opima
Nil non SEPTENIS concluſit ſcibile TOMIS.

CECINIT EDVARDVS NVGENTIVS Hybernus, Preſbiter,
Sacro-Seraphico Capucinorum Ordini deuotiſſimus.

FACVLTAS

Digitized by Google

FACVLTAS REVERENDISSIMI PATRIS GENERALIS.

NOS F. Stephanus à Cæſenna totius Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Capucinorum Generalis miniſter, licèt immeritus, virtute, & tenore præſentium concedimus, vt ſeruatis ſeruandis, Typis mandetur Opus, cui titulus: PALLADIVM THEOLOGICVM, *ſeu tota Theologia Scholaſtica ad mentem D. Bonauentura*, à R. P. GAVDENTIO BONTEMPO, ex Prouincia Brixienſi, olim Ordinis noſtri Concionatore, & Sacræ Theologiæ Prælectore compoſitum; & in ſeptem Tomos diſtributum: Opus quippè ad ſtateram reuiſionis per aliquos Theologos, à nobis deputatos, ita ſedulò appenſum, & approbatum; vt nihil ſit minus habens inuentum, quinimò Seraphicam Doctrinam, præclarè elucidatam, omnium oculis objicere cenſeatur: In quorum fidem, his, ſolito noſtro ſigillo, firmatis, manu propria ſubſcripſimus.

Datum Pariſiis in Conuentu noſtro Aſſumptionis, die 20. *Maij* 1674.

F. STEPHANVS MINISTER Generalis.

Approbationes & Cenſuræ Theologorum Ordinis.

NOs infra ſignati Theologi, è commiſſione R. P. Stephani à Cæſenna Generalis noſtri, vidimus ſedulò, & & ſolertèr percurrimus ſeptimum hunc de ſeptem Sacramentis Tomum, à R. P. GAVDENTIO BONTEMPO, Brixienſis Prouinciæ Concionatore Capucino, & Sacræ Theologiæ Profeſſore concinnè compoſitum, in quo celebriores Patrum Sententiæ, ſelectiora Conciliorum decreta, & ſaniora Scholaſticorum dogmata, in triangulare, & inexpugnabile fontium Saluatoris propugnaculum contra ſectarios conſurgunt: Ex hiſce fontibus non dubitet quiſquam, quin hauriat cum gaudio aquas ſaluberrimas, quæ fiant in ipſo, fons aquæ viuæ ſalientis in vitam æternam, cum in ipſo Gaudentij nomine, gaudium ominetur. Gaudeat itaque Lector, & bonum ſibi tempus in Bontempo ſignatum ſuſpiciat, dum pleni limpidiſſimæ doctrinæ hauſtus, vnde amplius non ſitiat, ipſi hoc in opere propinantur; quòd vbique non ſolum fidei, & moribus Chriſtianis conſonum, ſed etiam validè commodum aduertimus; idcircò vt prælo incunctantèr demandetur, publici boni intereſſe cenſemus.

Dat. Pariſiis in Conuentu noſtro Aſſumptionis, die 4. *Maij* 1674.

F. CYPRIANVS GAMACHÆVS Concionator Capucinus, olim Sereniſſimæ Brittanniarum Reginæ Matris à Sacris.

F. FRANCISCVS COSSIN Concionator Capucinus, & Sacræ Theologiæ Lector.

APPROBATIO.

EGo infra ſcriptus, à R. P. Stephano à Cæſenna, Odinis Capucinorum Generali Miniſtro demandatus, vt ſpeciali ſtudio totum perlegerem opus, cui Titulus: PALLADIVM THEOLOGICVM, *ſeu tota Theologia Scholaſtica, ad mentem D. Bonauenturæ, Doctoris Seraphici:* Luculentiſſimè elaboratum à R. P. GAVDENTIO BONTEMPO, Brixienſis Prouinicæ Concionatore Capucino, & Prælectore Theologo; fidem facio, Tomum hunc Septimum, de Sacramentis inſcriptum, à me impigrè perpenſum, totum non minus à ſacra fide pendulum, quam in ſanos mores eſſe propenſum; in eo Eccleſiæ Sacramenta ſeptemplici armata clypeo, ſuiſque abſoluta numeris, ad debellandam hæreticorum prauitatem, nec non ad deterrendam laxiorum Chriſtianorum improbitatem, in aciem ordinatiſſimè deſcendunt, quibus in auxiliares copias ſuccurrunt cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſuis itidem armis inſtructæ. Quapropter vt in Chriſtianæ reipublicæ præſidium, opus hoc, ingentis quippe momenti machina, vbique circumferatur, prælo excudendum albo, non atro, ſentio, & ſigno calculo.

Dat. Lugduni in Conuentu noſtro S. Andreæ, primo Aprilis 1674.

F. ANDRÆAS NVGENTIVS, ab Hybernia Concionator Capucinus, & Miſſionarius Apoſtolicus.

APPROBATIO.

DE mandato R. P. Steph. à Cæſenna, Ordinis noſtri Generalis Miniſtri vidi, & legi Tomum hunc Septimum de Sacramentis nuncupatum, & à R. P. GAVDENTIO BONTEMPO, Brixienſi Capucino Sacræ Theologiæ prælectore compoſitum, in quo nihil, ſeu fidei non conſonum, ſeu ſanis moribus non congruum animaduerti; quinpotius in eo Authoris ſapidum ingenium, ſolerſque ſtudium pari vbique paſſu procedunt, quare vt Typis demandetur, perutile cenſeo.

Dat. Lugduni in Conuentu noſtro S. Andreæ 8. *Octobris* 1676.

F. CALIXTVS BVRGENSIS, Concionator Capucinus, & Sacræ Theologiæ Lector.

Summa Priuilegij Regis Chriſtianiſſimi.

AVthoritate Regis Cautum eſt, nequis in regno ſuo, aliiſvè locis ſuæ ditioni ſubditis, intra decem proximos annos, librum, qui inſcribitur: PALLADIVM THEOLOGICVM, *ſeu tota Theologia Scholaſtica &c.* Tomus Septimuus, abſque LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, JOANNIS, & PETRI ARNAVD, Bibliopolarum Lugdunenſium permiſſu, imprimat, aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium. Qui ſecùs fecerit, pœna indicta, pro vt amplius in Diplomate Regio continetur, mulctabitur. Datum Verſalliæ die 16. Martij anno Domini 1674. De mandato Regis. Signatum LE NORMANT.

Prima editionis prælum ceſſauit die prima Nouembris, anno 1676.

INDEX

DISPVTATIONVM, QVÆSTIONVM, Sectionum, &c. quæ in hoc Septimo Tomo,

DE SACRAMENTIS

in vndecim tractatus diuiſo continentur.

TRACTATVS PRIMVS.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

DISPVTATIO PRIMA.

De eſſentia Sacramenti.

QVÆST.I. QVID ſit Sacramentum. pag.5
II. An Sacramentum eſſentialitèr ſit ſignum Sacrum. 6
III. An Sacramentum in genere ſignet gratiam, quæ in ipſo vſu eius conferatur: An & ſufficiat ſignare ſanctitatem conferendam aliquo tempore aliquibus, &c. 7
IV. An oporteat Sacramenta conſtare rebus, & verbis, tanquam materia & forma. 9
V. Vtrum materia, & forma Sacramentorum ſit inuariabilis. 10
VI. Vtrum materia, & forma Sacramentorum debeant eſſe ſimul. 12
VII. Quæ mutatio materiæ, & formæ irritum reddat Sacramentum. ibid.

DISPVTATIO II.

De neceſſitate Sacramentorum.

QVÆST.I. AN in lege gratiæ ſint neceſſaria Sacramenta p.15
II. Quo pacto Sacramenta ſint neceſſaria. 16.

DISPVTATIO III.

De cauſſa efficiente Sacramentorum.

QVÆST.I. AN omnia Sacramenta nouæ legis ſint à Chriſto inſtituta. pag.16
II. An Chriſtus dederit, vel dare potuerit Eccleſiæ poteſtatem in Sacramenta. 18
III. Quibus data ſit poteſtas miniſterialis, Sacramenta conferendi. 20
IV. An miniſter impius, vel hæreticus poſſit validè Sacramenta miniſtrare. ibid
V. An ad Sacramenta conficienda requiratur intentio miniſtri, & quæ. 23
VI. Qualis intentio requiratur ad valorem Sacramenti. 25
VII. An miniſtrans Sacramenta teneatur, eſſe in intentione rectus, & iuſtus. 27

DISPVTATIO IV.

De gratia, & effectu Sacramentorum.

QVÆST.I. AN Sacramenta nouæ legis conferant gratiam ex opere operato. pag.29
II. Vtrum Sacramenta cauſent gratiam Phyſicè, an moraliter. 33
III. Quæ ſit differentia Sacramentorum legis veteris, & nouæ. 39
IV. Quæ & qualis, & quotuplex gratia detur

Digitized by Google

detur in Sacramentis. 40
V. An Sacramenta tantùm conferant magis diſpoſi-to maiorem gratiam. ibid.
VI. An Sacramenta conferant gratiam ante-quam ſuſcipiantur. 41
VII. An aliqua Sacramenta habeant effe-ctum gratiæ, poſt quam præteriêre. ibid.

DISPVTATIO V.

De Charactere.

QVÆST. I. AN Sacramenta aliqua impri-mant Characterem, & quid ſit. 42
II. In qua ſpecie qualitatis Character ſit. 45
III. In quo ſubiecto character ſit proximè poſitus. 46
IV. An character Sacramentalis ſit inde-lebilis. 47
V. An Character à ſolis Sacramentis noſtris cudatur. ibid.

DISPVTAT

De recipientibus S

QVÆST. I. QVinam ſin mentoru
II. An inuitus validè Sa ibid.
III. An adulto ad validè cramenta, neceſſaria
IV. An ſit neceſſaria alia piente, vt Sacramen ibid.
V. An, & quomodò reci ta peccetur.

DISPVTAT

De numero Sacram

QVÆST. I. QVot ſint S ſit.
II. An recto ordine Sacr tur.
III. An inter Sacramenta ibid.

INDEX

TRACTATVS I

DE BAPTISMO.

DISPVTATIO PRIMA.

De eſſentia Baptiſmi.

QVÆST. I. QVid ſit Baptiſmus. pag. 54
II. Quæ ſit materia Baptiſmi remota. 55
III. An materia proxima Baptiſmi ſit ablutio. 57
IV. An trina merſio ſit de neceſſitate Baptiſmi. 58
V. An immerſio ſit magis ſecura in baptizando, quàm aſperſio. 59
VI. Quæ ſit Baptiſmi forma. ibid.
VII. An baptiſmus flaminis ſit Sacramentum. 62
VIII. An Baptiſmus ſanguinis ſit dignior baptiſmo fluminis. ibid.
IX. An Baptiſmus ſanguinis ſit Sacramentum. 63

DISPVTAT

De neceſſitate B

QVÆST. I. AN Baptiſm ceſſarium
II. An infantibus baptiſ ceſſariam gratiam.

DISPVTATI

De cauſa efficiente

QVÆST. I. A Quo, & qu tiſmum in
II. Quiſnam ſit Baptiſmi
III. An plures ſimul mir dem Baptizare.
IV. An vnus miniſter p baptizare.
V. An liceat infidelium fi tibus, Baptizare.
VI. An miniſter debeat ab infantia vſu ratio

Digitized by Google

DISPVTATIO IV.

De effectibus Baptiſmi

QVÆST. I. Quid ſecum ferat, & neceſſariò efficiat Baptiſmus, ſi ſit validus. pag. 75

II. An verè Baptiſmus tollat omne peccatum. 76

III. An deleatur per Baptiſmum originale peccatum, quoad radicem. 77

IV. De effectibus aliis gratiæ in Baptiſmo. 78

V. Quomodò impediatur gratia in Baptiſmo. 79

DISPVTATIO V.

De recipientibus Baptiſmum.

QVÆST. I. An inuitus validè Baptizetur. pag. 82

II. An in recipiente Baptiſmum requiratur Fides, aut aliud quidpiam. 83

III. An, & quandò ſit aliquis rebaptizandus. 85

IV. An ſanctificatus in vtero ſit baptizandus. ibid.

DISPVTATIO VI.

De Cæremoniis Baptiſmi.

QVÆST. I. De Patrino ſuſcipiente Baptizatum. pag. 86

II. De Catechiſmo adultorum, & parvulorum. ibid.

III. De cæteris Baptiſmi cæremoniis. 87

INDEX
TRACTATVS III.
DE CONFIRMATIONE.

DISPVTATIO PRIMA.

De Confirmationis Natura.

QVÆST. I. An Confirmatio ſit Sacramentum. pag. 90

II. Quæ ſit materia Sacramenti Confirmationis. 91

III. De forma confirmationis. 93

DISPVTATIO II.

De cauſa efficiente Confirmationis.

QVÆST. I. An Sacramentum Confirmationis fuerit à Chriſto inſtitutum. ibid.

II. Quis ſit Miniſter huius Sacramenti. 94

DISPVTATIO III.

De effectibus Confirmationis.

QVÆST. I. De Charactere huius Sacramenti. pag. 96

II. An Sacramento Confirmationis detur augmentum gratiæ ſanctificantis. ibid.

III. An eadem gratia detur in Confirmatione, & in Baptiſmo. 97

IV. An intenſior gratia conferatur in Confirmatione, quàm in Baptiſmo. ibid.

DISPVTATIO IV.

De Recipientibus Confirmationem.

QVÆST. I. Vtrum Confirmandus debeat eſſe Baptizatus. pag. 98

II. Vtrum Confirmationis Sacramentum vniuerſalitèr dandum ſit omnibus Baptizatis. ibid.

III. An teneantur omnes ſub præcepto confirmari. 99

DISPVTATIO V.

De Cæremoniis Confirmationis.

QVÆST. I. De Patrino ad hoc Sacramentum requiſito. pag. 100

II. De cæteris Cæremoniis Sacramenti Confirmationis. ibid.

Digitized by Google

INDEX
TRACTATVS IV.
DE SS. SACRAMENTO EVCHARISTIÆ.

DISPVTATIO PRIMA.

De Exiſtentia SS. Sacramenti Euchariſtiæ.

QVÆST. I. An detur Sacramentum SS. Euchariſtiæ. pag. 104

II. In quo poſita ſit Sacramenti huius eſſentia. 105

III. An ſit vnum Sacramentum, & quomodò. 108

IV. An hoc Sacramentum ſit omnium præſtantiſſimum. 110

V. Quandònam hoc Sacramentum fuerit à Chriſto inſtitutum. ibid.

VI. De figuris huius Auguſtiſſimi Sacramenti. 112

DISPVTATIO II.

De neceſſitate Euchariſtiæ.

QVÆST. VNICA. An hoc Sacramentum ſit neceſſarium, & quomodò. p. 114

DISPVTATIO III.

De materia Euchariſtiæ remota.

QVÆST. I. An materia huius Sacramenti ſit Panis, & Vinum. p. 116

II. An vtraque materia Panis, & Vini ſit de neceſſitate Sacramenti. ibid.

III. An determinata ſit quantitas Panis, & Vini, quæ validè poſſit conſecrari. 118

IV. An, & quomodò materia debeat eſſe præſens conſecranti. 120

V. An, & quomodò materia debeat eſſe determinata. ibid.

VI. Quis, & qualis panis ſit materia neceſſaria Euchariſtiæ. 121

VII. An ſit neceſſarius ex præcepto Panis azymus. 122

VIII. An pro altera huius Sacramenti materia requiratur Vinum viteis. 123

IX. An ſit neceſſe Vino Aquam miſceri, & quomodò. 124

X. An Aqua priùs conuerti debeat in Vinum, quàm in Sanguinem Chriſti. 126

DISPVTATIO IV.

De forma huius SS. Sacramenti.

QVÆST. I. An Chriſtus vſus ſit verbis pro forma Conſecrationis. p. 130

II. Vtrum benedictio Chriſti, & gratiarum actio fuerit ipſa Conſecratio. 131

III. An verba illa, quibus Chriſtus Conſecrauit, ſint forma, quâ hoc Sacramentum perficitur. 132

IV. Vtrum forma huius Sacramenti proferatur à Miniſtro, recitando, vel etiam ſignificando. 133

V. Quâ ratione vera ſit propoſitio: Hoc eſt corpus meum. ibid.

VI. An ad conſecrationem panis hæc verba ſatis ſint: Hoc eſt corpus meum. 137

VII. An hæc ſit forma conſecrationis Calicis: Hic eſt Calix Sanguinis mei. 139

DISPVTATIO V.

De præſentia Chriſti in Sanctiſſimo per Tranſſubſtantiationem.

QVÆST. I. Vtrum ſit de fide certum, Chriſtum realitèr eſſe præſentem in hoc Sacramento. 142

II. An Chriſtus ſit permanentèr in hoc Sacramento poſt conſecrationem, ac tantùm in vſu. 160

III. An maneat in Euchariſtia Chriſtus, quamdiù manent ſpecies Panis, & vini. 161

IV. An Chriſtus fiat præſens in Euchariſtia per Tranſſubſtantiationem panis. 163

V. An fiat Tranſſubſtantiatio omnimoda Panis, & Vini. 170

VI. An Panis ſubſtantia annihiletur. 172
VII. An tranſſubſtantiatio ſit mutatio ſubſtantialis. 173
VIII. An hæc mutatio ſit in inſtanti. ibid.
IX. Quiſnam ſit terminus formalis tranſſubſtantiationis; an ſubſtantia Corporis Chriſti; an ſola præſentia eius. 175
X. An tranſſubſtantiatio ſit vnica actio. 180
XI. Quomodò loquendum de Chriſto hîc præſente. 181
XII. Quomodò loquendum de Conuerſione iſta. ibid.
XIII. An tota Chriſti ſubſtantia ſit in hoc Sacramento. 182
XIV. An quantitas corporis Chriſti cum reliquis accidentibus ſit in hoc Sacramento. ibid.
XV. An totus Chriſtus ſit in quauis parte ſpeciei Sacramentalis. 183
XVI. An totus Chriſtus ſit in indiuiſibilibus ſpecierum. 186
XVII. An ſit in Euchariſtia totus Chriſtus ex vi Verborum, & an aliquid ibi ſit per concomitantiam. 187
XVIII. Quid ſit hæc præſentia Chriſti in Euchariſtia. 189
XIX. An Corpus Chriſti hîc poſſit oculo beato videri, ſaltem diuina potentia. 192
XX. Vtrum Corpus Chriſti in Euchariſtia ab intellectu creato percipi queat. 194
XXI. An, præter inſeparabilem præſentiam, habeat Corpus Chriſti in Sacramento aliquem particularem modum vnionis, ſaltèm effectiuè, ad ſpecies Sacramentales. 196
XXII. An hæc Sacramentalis Chriſti præſentia ſupponat exiſtentiam naturalem eius. 198
XXIII. Vtrum apparitiones, quæ aliquandò in Euchariſtia exhibentur, ſint veræ. 199

DISPVTATIO VI.

De accidentibus Sacramentalibus.

QVÆST.I. AN, & quomodò valeant accidentia ſtare ſine ſubiecto. pag. 200
II. An accidentia in Euchariſtia ſtent abſque ſubſtantia, & quæ ſint. 202
III. An qualitates poſſent ſtare ſine quantitate. 204
IV. Vtrum accidentia in Euchariſtia poſſint operari, quicquid poterant ante ſub Pane, & Vino. 205
V. Vtrum accidentia Sacramenti SS. miſceri valeant, & alia ſibi commixta in Sacramentum conuertere. 209
VI. Quid accidentia ſeparata pati queant. 211

DISPVTATIO VII.

De effectibus Euchariſtiæ.

QVÆST.I. QVoſnam effectus Euchariſtia in anima producat per ſe. pag. 212
II. An, ſaltèm per accidens, Euchariſtia deleat mortalia. pag. 214
III. Quandonam Euchariſtia conferat effectum gratiæ. 216
IV. An Communio ſub vtraque ſpecie maiorem afferat gratiam. 217
V. Quem effectum Euchariſtia in corporibus producat. 218

DISPVTATIO VIII.

De ſuſceptione huius Sacramenti.

QVÆST.I. QVot modis hoc Sacramentum ſuſcipiatur. pag. 218
II. Qui ſit modus, manducandi Euchariſtiam ſpiritualitèr. 219
III. Quid ſit manducare Sacramentalitèr. ibid.
IV. Quinam manducare Euchariſtiam queant ſpiritualitèr, ſimùl & Sacramentalitèr. 220
V. Quæ diſpoſitio requiratur, vt ſuſcipiens hoc Sacramentum, recipiat primam gratiam. ibid.
VI. An, & cùr culpæ mortalis ſibi conſcius teneatur confiteri, vt Euchariſtiam accipiat. 221
VII. Quæ diſpoſitio ſit neceſſaria ad percipiendum effectum primarium huius Sacramenti, ſcilicèt augmentum gratiæ. 223
VIII. An, & quæ culpa ſit accedere ad Euchariſtiam cum conſcientia grauitèr maculata. 224
IX. An immunditia corporis impediat communionem. 225
X. An communicaturus teneatur, eſſe jejunus. 226

DISPV

DISPVTATIO IX.

De præceptis Communionis.

QVÆST. I. AN ſit præceptum Diuinum, Euchariſtiam ſumere. p. 227
II. An ſit præceptum Eccleſiaſticum, communicare. ibid.
III. Quænam frequentia huius Sacramenti expediat. 228
IV. An ſit præceptum communicandi vniuerſalitèr ſub vtraque ſpecie. 229

DISPVTATIO X.

De cultu huius Sanctiſſimi Sacramenti.

QVÆST. I. AN Euchariſtia ſit adoratione colenda. pag. 231
II. An hoc Sacramentum ſit abſquè conditione adorandum. 232

DISPVTATIO XI.

De miniſtro huius Sacramenti.

QVÆST. I. AN ſolus Sacerdos Euchariſtiam valeat, conſecrare. pag. 232
II. An omnis Sacerdos poſſit conſecrare. 233
III. An ſolus Sacerdos poſſit, aliis Sacramentum hoc communicare. 234
IV. An poſſit Miniſter communicare ſeipſum. ibid.
V. Quibus teneatur Parochus Euchariſtiam diſpenſare. 235
VI. Quibus Euchariſtia neganda ſit. ibid.

INDEX
PARTIS SECVNDÆ, TRACTATVS QVARTI.
DE SANCTISSIMO MISSÆ SACRIFICIO.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia Sacrificij Miſſæ.

QVÆST. I. AN Miſſa ſit verum Sacrificium. pag. 238
II. An Miſſa ſit ſacrificium propitiatorium. 245
III. An Miſſa ſit Sacrificium impetratorium. 246
IV. An Miſſa ſit Sacrificium in Eccleſia vnicum. ibid.

DISPVTATIO II.

De eſſentia Miſſæ.

QVÆST. I. QVæ ſit Res in Miſſa oblata. pag. 247
II. In qua actione Miſſæ conſiſtat eſſentia ſacrificij. ibid.
III. An, & cur vtriuſque ſpeciei conſecratio ſit de eſſentia huius Sacrificij. 249
IV. Quomodò hoc Sacrificium à cæteris diſtinguatur. ibid.

DISPVTATIO III.

De Miſſam Offerentibus.

QVÆST. I. AN Chriſtus ſit principalis Sacerdos offerens. pag. 250
II. An omnes, & ſoli Sacerdotes offerre poſſint hoc Sacrificium. 251
III. An alij fideles poſſint eſſe offerentes in hoc Sacrificio. ibid.

DISPVTATIO IV.

De his pro quibus Offertur Miſſa.

QVÆST. I. AN Miſſa rectè offeratur à Sacerdote pro aliis omnibus viuis. 252
II. An hoc Sacrificium poſſit offerri pro omnibus defunctis. ibid.

De Sacro Canone. 265
De Ritibus, qui in actione conſiſtunt. 267

DISPVTATIO V.

De effectu, & valore Miſſæ.

QVÆST. I. AN Miſſa habeat virtutem ex opere operato. pag. 254
II. An Miſſa habeat virtutem ex opere operantis. ibid.
III. Quæ bona conferat Miſſa ex opere operato. ibid.
IV. Vtrum valor Miſſæ ſit infinitus. 256

DISPVTATIO VI.

De tempore Miſſæ.

QVÆST. I. AN & quo tempore teneatur Sacerdos, Miſſam celebrare. 257
II. Quo tempore liceat, Miſſam celebrare. 258

DISPVTATIO VII.

De loco Miſſæ, & cæteris circumſtantiis.

QVÆST. I. QVibus locis ſit Miſſa celebranda. pag. 259
II. An poſſit, in Eccleſia polluta celebrari. 260
III. De requiſitis vaſis ad Miſſam. ibid.
IV. De veſtibus ſacris ad Miſſam requiſitis. 261
V. De reuerentia debita his locis, & rebus ſacris. ibid.

DISPVTATIO VIII.

De Ritibus Miſſæ.

QVÆST. I. AN Ritus Miſſæ ſint boni. pag. 262
De Pſalmo judica, & confeſſione. ibid.
De Introitu. ibid.
De Kyrie eleiſon. 263
De Gloria in Excelſis. ibid.
De Dominus Vobiſcum. ibid.
De Oratione. ibid.
De Lectione. ibid.
De Graduali, Alleluia, Tractu, Sequentia, &c. ibid.
De Euangelio. 264
De Symbolo. ibid.
De Miſſa Fidelium. ibid.
De Offertorio. ibid.
De præparatione. ibid.
QVÆST. II. AN teneatur Sacerdos, ſeruare omnes ritus Miſſæ. pag. 268
III. An liceat Miſſam priuatus celebrare ib.
IV. An, & cur Miſſa dicenda ſit Latina. 269

DISPVTATIO IX.

De defectibus ſupplendis.

QVÆST. I. AN & quomodò defectus ſubſtantiales ſint ſupplendi. pag. 269
II. An & quomodò defectus accidentales ſupplendi. 270

DISPVTATIO X.

Pro quibus ſit Miſſa applicanda.

QVÆST. I. QVinam teneantur ad applicandum ſacrificium ex juſtitia pro alio. pag. 271
II. Quæ ſint juſta Miſſarum ſtipendia. ib.
III. An diuites ſacerdotes poſſint accipere ſtipendia pro Miſſis. ibid.
IV. An Sacerdotes pauperes poſſint accipere duplicata ſtipendia. 272

DISPVTATIO XI.

De Miniſtrante Sacerdoti.

QVÆST. I. AN, ad Sacrificium Miſſæ peragendum, vnus Miniſter requiratur. pag. 272
II. Quid teneatur agere miniſtrans Sacerdoti. 273

DISPVTATIO XII.

De præcepto audiendi Miſſam.

QVÆST. I. VTrum ſit in Eccleſia præceptum audiendi Miſſam. p. 273
II. Qui teneantur hoc præcepto, & quandò. 274
III. Cuius ſacerdotis Miſſa ſit audienda. 275
IV. Quæ aſſiſtentia, attentio, & intentio ſit neceſſaria ad ſacrum audiendum in feſto. 276
V. Quidnam excuſet ab hoc præcepto audiendi Miſſam in feſtis. 277

Digitized by Google

INDEX
TRACTATVS V.
DE POENITENTIÆ SACRAMENTO.

DISPVTATIO PRIMA.

De Virtute Pœnitentiæ.

QVÆST. I. QVid ſit nomen Pœnitentiæ, & eſſentia. pag. 280
II. Quodnam ſit materiale pœnitentiæ virtutis obiectum. 282
III. Quodnam ſit pœnitentiæ obiectum formale. 284
IV. Vtrum actus pœnitentiæ ſupernaturalis ſit. 285
V. Vtrum veræ pœnitentiæ actus eſſe debeat vniuerſalis de omnibus peccatis. 291
VI. Vtrum actus pœnitentiæ ſit deteſtatio peccati ſuper omne aliud malum. ibid.
VII. An vnum peccatum ſit alio deteſtabilius. 292
VIII. Vtrum contritio ſit actus Charitatis, vel pœnitentiæ. 293
IX. Vtrum de ratione contritionis ſit formale propoſitum non peccandi. 295
X. Vtrum ad actum contritionis requiratur aliqua intentio. 297
XI. An actus contritionis requirat aliquam durationem. 298
XII. An ſit neceſſe, vt contritio cadat in omnia peccata diſtinctè recogitata. 299
XIII. An contritio ſit actus ſemper formatus gratiâ, & ab eo productus. 301
XIV. Quo pacto attritio, & contritio diſtinguantur. 304
XV. Vtrum attritio fieri poſſit contritio. 306
XVI. An pœnitentia habeat actum externum proprium. 307
XVII. An pœnitentia ſit habitus virtutis ſpecialis. ibid.
XVIII. Cuius generis pœnitentiæ virtus ſit. 309
XIX. An pœnitentia ſit virtus infuſa. ibid.
XX. In quo ſubiecto ſit habitus pœnitentiæ. 310
XXI. An pœnitentia ſit virtus ex timore orta. 311
XXII. An virtus pœnitentiæ ſit prima virtutum. ibid.
XXIII. Vtrum ſit pœnitentia valida ad tollenda omnia mortalia. ibid.
XXIV. In quo genere cauſæ pœnitentia conferat remiſſionem. 314
XXV. An de lege ordinaria pœnitentia ſit neceſſaria poſt Baptiſmum ad remiſſionem mortalium. 315
XXVI. An Deus potentiâ abſolutâ valeat mortalia remittere abſque pœnitentia. 317
XXVII. Vtrum remittatur vnum mortale ſine aliis. 318
XXVIII. Vtrum per pœnitentiam remittatur pœna æterna. ibid.
XXIX. An pœnitentia totam remittat pœnam. ibid.
XXIX. An remiſſio venialium ſit gratiæ opus. 319
XXX. Vtrum ad remiſſionem venialium habitualis gratia requiratur. 320
XXXI. Quis actus pœnitentiæ ſufficiat, vel neceſſarius ſit ad remiſſionem venialium. 322
XXXII. An pœnitentia diluat venialia poſt mortem. 324
XXXIII. An venialia per Sacramentorum actus, & Sacramentalium tollantur ex opere operato; an ex vi pœnitentis actuum. 327
XXXIV. An qui mortaliter peccauit, teneatur ſub præcepto conteri. 328
XXXV. An impœnitentia ſit ſpeciale peccatum. 329
XXXVI. Vtrum præceptum pœnitentiæ ſit naturale, vel poſitiuum. ibid.
XXXVII. An præceptum pœnitentiæ circa eadem peccata, ſemel tantùm liget. 330
XXXVIII. An præceptum contritionis obliget ſtatim commiſſo peccato. 332
XXXIX. Quo tempore teneatur aliquis præcepto pœnitentiæ. 333
XL. An actus externi ſatisfactorij pro pœna temporali, cadant ſub pœnitentiæ præcepto. 336

Digitized by Google

DISPVTATIO II.

De Pœnitentiæ Sacramento.

SECTIO I.

De natura huius Sacramenti.

QVÆST. I. AN ſit in Eccleſia poteſtas remittendi peccata, poſt Baptiſmum commiſſa. pag. 338
II. Vtrum hæc poteſtas ſit Ordinis, vel iuriſdictionis. 342
III. An hæc poteſtas nomine clauis rectè exponatur. 346
IV. An extet Sacramentum pœnitentiæ in noua lege à Chriſto inſtitutum. 347
V. An hoc Sacramentum ſit ſaluti neceſſarium. 351
VI. An Sacramentum hoc aliquandò ſufficiat in voto, & quomodò. 364
VII. Quæ ſit materia remota huius Sacramenti. 365
VIII. An hoc Sacramentum ſit compoſitum ex materia, & forma. 367
IX. Quæ materia, & quæ forma conſtituat hoc Sacramentum. 369
X. Vtrum hoc Sacramentum ſit vnum tantùm, illudque iterabile. 370
XI. Vtrum in hoc Sacramento ſit aliquid, quod ſit Res, & Sacramentum ſimul. 371
XII. Vtrum in hoc Sacramento neceſſarius ſit aliquis ritus. ibid.
XIII. An forma huius Sacramenti ſit hæc: Abſoluo te. 373
XIV. Quid ſignificent verba formæ, & quid efficiant. 374
XV. Vtrum abſolutio Sacramentalis poſſit dari perſonæ abſenti. 376

SECTIO II.

De dolore ad Sacramentum requiſito.

QVÆST. I. AN ad validitatem Confeſſionis requiratur contritio. pag. 377
II. Quæ attritio neceſſaria ſit, & ſufficiat ad effectum huius Sacramenti. 379
III. An, non modò ad effectum, ſed etiam ad eſſentiam huius Sacramenti requiratur attritio, & quæ. 380
IV. Vtrum poſſit Confeſſio eſſe valida, ſed informis ex defectu doloris. 382
V. An in confeſſione Venialium requiratur attritio. 384

SECTIO III.

De Confeſſione.

QVÆST. I. QVid ſit Sacramentalis Confeſſio, & quas conditiones habere debeat. 385
II. An de eſſentia Confeſſionis ſit, eam eſſe ſecretam. 386
III. An Confeſſio eſſentialitèr eſſe debeat de omnibus peccatis, quæ ſunt in conſcientia. 390
IV. An ad integritatem confeſſionis requiratur, confiteri omnes malitias ſpecie diſtinctas. 392
V. An ſit de integritate neceſſaria confeſſionis, explicare circumſtantias admodum aggrauantes, licèt non mutent ſpeciem. ibid.

CIRCVMSTANTIÆ OCTO.

I. QVis. pag. 394
II. Quid. 395
III. Vbi. 397
IV. Quibus auxiliis. 398
V. Quoties. ibid.
VI. Cur. 400
VII. Quomodò. ibid.
VIII. Quandò. 401

QVÆST. VI. QVomodò circumſtantiæ minuentes ſint explicandæ. pag. 401
VII. An neceſſe ſit confiteri numerum peccatorum. ibid.
VIII. Vtrum ad integritatem confeſſionis ſit neceſſarium dicere peccata ſemèl confeſſa. 404
IX. An poſſit aliquandò eſſe neceſſaria confeſſio venialium. 405
X. An ſit contra integritatem confeſſionis in ea addere aliquid præter verum. 406
XI. An ſit neceſſarium ad integritatem confeſſionis diligens examen. 407
XII. An ſit integra confeſſio eius, qui moriens nutibus tantùm petere poteſt, petitque abſolutionem. ibid.
XIII. An moribundus, qui non audit, nec loqui poteſt, ſed tantùm pugno pectus pulſat ſuſpirans, oculos in Cælum tollit, vel reſpicit aliquam imaginem ſanctam, vidente Sacerdote, ſit abſoluendus. 408
XIV. An Confeſſarius poſſit abſoluere moribundum, qui in eius abſentia confeſſionem petiit, vel ſigna pœnitentiæ dedit, aliquo hoc teſtante. ibid.

XV. An

Digitized by Google

XV. An poſſit abſolui ſub conditione moribundus, qui nullum poteſt dare ſignum pœnitentiæ. 410

XVI. Vtrum, ad vitandum aliquod graue damnum, liceat, omittere aliquod mortale in confeſſione. 411

XVII. An liceat, in confeſſione dicere complicem. 412

SECTIO IV.

De Miniſtro huius Sacramenti.

Qvæst.I. Vtrum Miniſter huius Sacramenti ſit ſolus ſacerdos. pag.414

II. Vtrum omnis Sacerdos ſit miniſter huius Sacramenti. 416

III. Qui ſint Miniſtri ordinarij huius Sacramenti reſpectu omnium, & ſingulorum fidelium. 417

IV. Qui poſſint, juriſdictionem delegatam in hoc Foro dare, vel recipere. 410

V. An quilibet Sacerdos habeat delegatam poteſtatem pro periculo mortis, & vndè. 412

SECTIO V.

De facultate eligendi Confeſſarium.

Qvæst.I. Qvis, & quomodò poſſit, facultatem concedere, eligendi Confeſſorem. pag.424

II. Quibus à jure ſit conceſſa facultas, eligendi Confeſſorem, ibid.

III. An aliqui habeant facultatem è conſuetudine, eligendi Confeſſorem. 426

IV. Qualis eſſe debeat facultas, eligendi Confeſſorem ab homine conceſſa. ib.

SECTIO VI.

De conditionibus Sacerdotis idonei.

Qvæst.I. An requiratur in Confeſſario bonitas. pag.428

II. Vtrum in Confeſſario requiratur ſcientia. 429

III. An jure antiquo exigeretur in Confeſſariis alia conditio. 430

IV. An, etiam poſt S. Concilium Trident. poſſit Parochus, delegare non approbatum ab Epiſcopo. ibid.

V. An hæc approbatio non modò petita, ſed obtenta eſſe debeat. 432

VI. Cuius Epiſcopi approbatio requiratur. ib.

VII. An vnius Epiſcopi approbatio pro vniuerſa Eccleſia ſufficiat. 433

SECTIO VII.

De Miniſtro huius Sacramenti quò ad Caſus Reſeruatos.

Qvæst.I. An ſit in Eccleſia poteſtas, reſeruandi Caſus. pag.435

II. Quæ peccata poſſunt reſeruari. 436

CASVS RESERVATI.

I. De veneficiis incantationibus, & ſortilegiis. pag.431

II. De Apoſtaſia. ibid.

III. De furtiuo extra Clauſtra egreſſu. ib.

IV. De proprietate contra paupertatem Religioſam. 438

V. De juramento falſo. ibid.

VI. De procurando abortu. ibid.

VII. De falſificatione ſigilli, &c. ibid.

VIII. Furtum de rebus Monaſterij. ibid.

IX. De voluntario carnis lapſu. ibid.

X. De occiſione. 439

XI. De litterarum aperitione. ibid.

Qvæst.III. Qvi poſſit directè abſoluere à reſeruatis. pag.440

IV. Vtrum teneatur ſuperior facultatem ſubdito petenti, vt poſſit ab alio abſolui à reſeruatis, concedere. 442

V. Qua obligatione concedantur hæ facultates. 443

VI. Vtrum ſuperior auditis in Confeſſione ſolis reſeruatis; poſſit ab eis Sacramentalitèr abſoluere, & reliqua inferiori committere. 444

VII. Vtrum inferior Sacerdos poſſit abſoluere eum pœnitentem, qui habet caſus reſeruatos per ſe, & abſque alia neceſſitate, priuſquam à Superiore abſoluatur. 445

VIII. Vtrum in aliquo caſu neceſſitatis poſſit inferior abſoluere à caſibus reſeruatis. 446

SECTIO VIII.

De obligationibus Miniſtri huius Sacramenti.

Qvæst.I. Qvis Sacerdos teneatur Confeſſiones audire. pag 447

II. De obligatione interrogandi, corrigendi, & diſponendi pœnitentem. 448

III. Quomodò Confeſſarius debeat ſupplere defectus in Confeſſione commiſſos. ibid.

IV. An teneatur Confeſſarius ſigillo ſecreti. 449

V. Quæ natura ſit huius ſigilli.

VI. Quas perſonas obliget hoc ſigillum. 450

VII. 451

Digitized by Google

VII. Quomodò loqui debeat Confeſſarius, ad vitandam reuelationem. ibid.
VIII. An Confeſſarius vti queat ſcientia Confeſſionis ad gubernationem ſubditorum. 452
IX. Quomodò poſſit Confeſſarius, vti confeſſionis notitiâ ad vitandum imminens malum. 453
X. An liceat Confeſſario, aſſenſu pœnitentis loqui de auditis in Confeſſione. 453
XI. An ſciens aliquid per Confeſſionem, & ex alia via, poſſit illud dicere. 455
XII. Quænam pœnæ ſtatutæ ſint fractori ſigilli. 456

SECTIO IX.

De Satisfactione ſecundùm ſe.

QVÆST. I. QVid ſit ſatisfactio. pag. 456
II. An poſſimus in hac vita remiſſionem pœnæ temporalis, noſtris ſatisfactionibus aſſequi. 457
III. An poſſit aliquis in peccato conſtitutus mortali, ſatisfacere pro culpis, olim remiſſis. 462
IV. An poſſit homo ſatisfacere pro vno peccato, & non pro aliis. 463
V. An opera ſatisfactoria facta extra charitatem, gratiâ veniente reuiuiſcant. 464
VI. An homo peccator per ſua bona opera aliquid mereatur. ibid.
VII. An opera bona extra Charitatem facta, juvent ad aliqua, maxime ad tolerabiliorem pœnam. 465
VIII. An ſatisfactio requirat opus bonum ſupererogationis. ibid.
IX. An per ſola opera pœnalia ſatisfiat. 466
X. Vtrum paſſio externa addat ſatisfactionem ſupra actum internum. 467
XI. An per flagella, quæ neceſſario patimur, poſſimus Deo ſatisfacere. ibid.
XII. An ſatisfactio fiat per orationem, jejunium & eleemoſynam. 468

SECTIO X.

De ſatisfactione vt eſt pars Sacramenti.

QVÆST. I. AN ſatisfactio cauſet gratiam ex opere operato. pag. 469
II. An pœnitentia ſit implenda in ſtatu gratiæ, vt ſuum effectum conſequatur. 470
III. Quomodò, & qualem pœnitentiam debeat Confeſſarius imponere. ibid.
IV. Quam obligationem habeat pœnitens acceptandi, & implendi pœnitentiam. 472
V. Vtrum valeat pœnitens ſatisfacere pœnitentiæ injunctæ, eam alteri demandando. 473
VI. Vtrum pœnitens poſſit injunctam ſibi pœnitentiam mutare. 474
VII. An alius Confeſſarius poſſit pœnitentiam mutare. ibid.
VIII. An poſſit Sacerdos abſoluere ſuum complicem. 475

SECTIO XI.

De præcepto Confeſſionis.

QVÆST. I. AN Confeſſio ſit neceſſaria ex præcepto Diuino. pag. 475
II. Quo tempore obliget hoc præceptum. 476
III. An detur præceptum Eccleſiaſticum confitendi. 477

INDEX
TRACTATVS VI.
DE SACRAMENTO EXTREMÆ VNCTIONIS.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia, & Eſſentia huius Sacramenti.

QVÆST. I. AN ſit in Eccleſia hoc Sacramentum. pag. 408
II. An fuerit hoc Sacramentum immediatè inſtitutum à Chriſto. 481
III. Quæ ſit materia huius Sacramenti. 482
IV. Quanta, & qualis debeat eſſe hæc Vnctio. 483
V. Quæ ſit forma huius Sacramanti. 484
VI. An hoc ſit Sacramentum iterabile. 485

DISPVTATIO II.

De effectu, & fine huius Sacramenti.

QVÆST. I. QVis ſit proprius effectus huius Sacramenti. pag. 486
II. Quandò Sacramentum hoc conferat ſuum effectum. 488

III. An

III. An interdum detur effectus ante omnes Vnctiones. 489
IV. Vtrum hoc Sacramentum etiam ſanitatem corporis operetur. ibid.

DISPVTATIO III.

De ſubiecto huius Sacramenti.

QVÆST. I. VTrum ſolus baptizatus ratione vtens, poſſit recipere hoc Sacramentum. pag. 490
II. Vtrum ſolus infirmus corpore, ſit ſubiectum huius Sacramenti. ibid.
III. An ſit determinatum ſubiectum proximum huius Sacramenti. 491

DISPVTATIO IV.

De miniſtro huius Sacramenti.

QVÆST. I. VTrum Sacerdos ſit Miniſter proprius. pag. 491
II. An poſſit hoc Sacramentum, à multis Sacerdotibus confici. 492

DISPVTATIO V.

De Præceptis, & Ritibus huius Sacramenti.

QVÆST. I. AN fideles teneantur, ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum. 493
II. Quæ præcepta ad Miniſtrum huius Sacramenti pertineant. 494
III. Qui ritus ſeruandi ſint dum miniſtratur hoc Sacramentum. ibid.

INDEX
TRACTATVS VII.
DE PVRGATORIO.

DISPVTATIO PRIMA.

De Purgatorij exiſtentia.

QVÆST. I. AN detur Purgatorium. pag. 496
II. Vbinam Purgatorium exiſtat. 502
III. Quo ordine Purgatorium ſe habeat ad alia animarum receptacula. ibid.

DISPVTATIO II.

De Purgatorij pœnis.

QVÆST. I. VTrum in Purgatorio ſint pœnæ damni, & ſenſûs. pag. 503
II. Quàm ſint acerbæ Purgatorij pœnæ. 504
III. An miniſterio Dæmonum torqueantur animæ in Purgatorio. 505
IV. Quàm ſit diuturna Purgatorij pœna. 506

DISPVTATIO III.

De Statu Gratiæ animarum Purgatorij.

QVÆST. I. AN, qui ſunt in Purgatorio, ſancti ſint. 506
II. An incolæ Purgatorij mereri queant. 507
III. An incolæ Purgatorij certi ſint ſuæ ſalutis. ibid.

DISPVTATIO IV.

De Suffragiis.

QVÆST. I. AN, & quomodò fideles poſſint, ſe inuicem ſuffragiis iuvare. pag. 508
II. An ſuffragia juvent defunctos Purgatorij. 509
III. Quibus animabus Purgatorij proſint ſuffragia. 510
IV. Quibus modis præſtentur ſuffragia animabus Purgatorij. 511
V. Quæ conditiones requirantur ex parte eius, pro quo offertur ſuffragium, vt infallibilitèr operetur. ibid.
VI. Quæ conditiones requirantur ex parte ſuffragantis. ibid.

INDEX
TRACTATVS VIII.
DE INDVLGENTIIS.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia Indulgentiarum.

QVÆST.I. AN extet in Eccleſia Theſaurus, ex quo eruantur Indulgentiæ. p.514
II. An ſit in Eccleſia poteſtas diſpertiendi Theſaurum ſuum Indulgentiis. 516
III. Quibus competat Indulgentiarum diſpenſatio. 517

DISPVTATIO II.

De natura Indulgentiæ.

QVÆST.I. QVid ſit Indulgentia. pag.518
II. An Indulgentiæ extendantur ad culpas. ibid.
III. An Indulgentia tollat reatum pœnæ apud Deum contractum; an verò ſolas pœnitentias in foro Sacramentali injunctas. 519
IV. An, qui lucratur Indulgentiam, maneat in conſcientia liber, ad implendas pœnitentias ſibi impoſitas. ibid.
V. Quænam ſit Indulgentia Plenaria, & quæ non. 520
VI. Quid ſit Iubileum, & quomodò feratur. ibid.
VII. Quæ diſpoſitio requiratur ad lucrandam Indulgentiam. 522
VIII. An Indulgentiæ debeant ex cauſa eſſe conceſſæ, vt ſint validæ. ibid.
IX. An, & quomodò defunctis proſint Indulgentiæ. 523
X. An Indulgentiæ tantùm valeant, quantùm ſonant. 524
XI. De duratione Indulgentiarum. 525
XII. An, Tranſlato Feſto, transferantur etiam Indulgentiæ, ei annexæ. 526

INDEX
TRACTATVS IX.
DE CENSVRIS.

DISPVTATIO PRIMA.

De Cenſuris in genere.

QVÆST.I QVæ ſit Cenſura, & quotuplex. pag.528
II. An ſit in Eccleſia Poteſtas inferendi cenſuras, & ab eis abſoluendi. 529
III. De cauſa materiali cenſuræ. 530
IV. De cauſa efficiente cenſurarum. 531
V. An pluries quis excommunicari poſſit. 533
VI. An ad ſubeundam cenſuram requiratur contumacia. ibid.
VII. An cenſura lata ſine cauſa ſit nulla. 535
VIII. De cauſis excuſantibus à cenſura iuſta. 536
IX. De circumſtantiis in cenſura ſeruandis. 537
X. Qui poſſint abſoluere à cenſuris. ibid.
XI. Quis à cenſuris poſſit abſolui. 538

DISPVTATIO II.

De Excommunicatione.

QVÆST.I. QVid ſit excommunicatio, & quotuplex. pag.539
II. De effectibus maioris excommunicationis. 540

DVBITATIONES.

DVBIT.I. QVis primus effectus maioris excommunicationis. ibid.

II. Quis

Digitized by Google

II. Quis ſecundus maioris excommunicationis effectus. 542
III Quis tertius effectus maioris excommunicationis. 543
IV. Quis ſit quartus effectus maioris excommunicationis. 546
V. Quis quintus effectus maioris excommunicationis. 549
VI. Quis ſextus effectus maioris excommunicationis. 551
VII. Quis ſeptimus effectus maioris excommunicationis. 552
VIII Quis octaus effectus maioris excommunicationis. 553

QVÆST. III. DE cauſa efficiente excommunicationis maioris. p. 557
IV. Quis poſſit excommunicari. 558
V. Ob quam cauſam ferri poſſit maior excommunicatio. 559
VI. Quæ forma ſeruanda ſit, in excommunicatione ferenda. ibid.
VII. Vtrum excommunicatio ſolâ abſolutione tolli queat. 560
VIII. Qui poſſint abſoluere ab excommunicatione maiori. 561

DVBIT. VNICA. AN ab excommunicatione lata generalitèr ab homine, quandò non reſeruatur, poſſit abſoluere Parochus; vel alius, qui poteſt ab excommunicatione lata à jure abſoluere. ibid.

QVÆST. IX. QVinam poſſint abſoluere à cenſura juris, nemini reſeruata. pag. 562
X. Quinam poſſint abſoluere ab excommunicatione maiori reſeruata. ibid.
XI. An poſſit abſolui excommunicatus inuitus. 563
XII. An excommunicatus ab vno Epiſcopo, mutans domicilium, poſſit ab Epiſcopo domicilij abſolui. 564
XIII. An excommunicatus poſſit validè abſolui, quandò non eſt data ſatisfactio requiſita, etſi commodè poſſit. 565
XIV. An abſolutio data virtue Bullæ valeat pro foro externo, quandò excommunicatio eſt iam ad forum iudiciale. ibid.
XV. An abſolutio ab excommunicatione, data ſub conditione in futurum, ſit valida. 566
XVI. De excommunicatione minori. ibid.

DISPVTATIO III.

De ſingulis Excommunicationibus.

SECTIO I.

De quibuſdam excommunicationibus ab homine.

QVÆST. I. AN ritè ferantur excommunicationes ob bonum temporale. pag. 569
II. An excommunicationes latæ ad reſtitutionem ſemper ligent. 570
III. An excommunicatio lata ad finem reuelandi, denunciandi crimen occultum, vel prodendi ſcripturam, ſempèr obliget. ibid.

SECTIO II.

De Excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini.

QVÆST. I. QVi ſint caſus in Cœnæ Domini Bulla contenti. p. 571

DVBITATIONES.

DVBIT. I. DE prima excommunicatione contra hæreticos. p. 571
II. De ſecunda excommunicatione contra appellantes à Papa ad Concilium Generale. 572
III. De tertia excommunicatione contra Pyratas, Curſarios, &c. ibid.
IV. De quarta excommunicatione contra ſpoliantes naufragantium Chriſtianorum bona. ibid.
V. De quinta excommunicatione contra imponentes iniqua tributa. 573
VI. De ſexta excommunicatione contra falſarios litterarum Apoſtolicarum. ibid.
VII. De ſeptima excommunicatione lata in dantes auxilium infidelibus contra Chriſtianos. ibid.
VIII. De octaua cenſura contra impedientes victualia ad Curiam Romanam. 574
IX. De nona cenſura contra afficientes injuriis eos, qui accedunt ad ſedem Apoſtolicam. ibid.
X. De decima Cenſura contra inferentes injuriam his, qui Romam, deuotionis cauſâ, petunt. 575
XI. De vndecima Cenſura contra perſequentes aliquas perſonas Eccleſiaſticas, &c. ibid.
XII. De duodecima Cenſura in percutientes, aut ſpoliantes eos, qui in Romana Curia cauſas agunt, &c. 576

XIII. De tertiadecima cenſura contra appellantes ad Laicam poteſtatem in cauſis Eccleſiaſticis, ad impediendam executionem litterarum Apoſtolicarum. ib.
XIV. De quartadecima cenſura contra eos, qui cauſas ſpirituales, prætextu litterarum Apoſtolicarum ad ſe aduocant, &c. 577
XV. De cenſura contra trahentes ad Tribunal ſæculare perſonas Eccleſiaſticas, & contrafacientes ſtatuta Eccleſiaſticæ libertati derogantia. 578
Sequuntur tria Dubia à numero 582

PARS II.

DE Statutis præiudicantibus Eccleſiæ immunitati. pag. 583
Vbi per tredecim dubitationes diſſeritur à numero. 584. vſque ad 586

PARS III.

DE immunitate Eccleſiarum, ſeu Templorum. pag 587
DVB. I. AN Conſtitutio Gregorij XIV. deroget iuri communi, & conſuetudinibus. pag. 588
II. Quo iure immunitas Eccleſiæ data ſit. 589

Sequuntur Dubitationes excommunicationum Bullæ Cœnæ.

XVI. De ſextadecima cenſura Bullæ Cœnæ. 592
XVII. De decimaſeptima Cenſura Bullæ Cœnæ. 593
XVIII. De cenſura decimaoctaua Bullæ Cœnæ. ibid.
Hæc diuiditur in octo dubia à numero 594
XIX. De Cenſura decimanona Bullæ Cœnæ. 595
XX. De Cenſura vigeſima Bullæ Cœnæ. 596
XXI. An Solus Pontifex poſſit ab his caſibus abſoluere. ibid.

SECTIO III.

De Excommunicatione ſtatuta contra perſecutores Clericorum.

QVÆST. I. QVarum perſonarum fauori conſulat Decretum. pag. 598
II. Quænam actiones prohibeantur hoc Canone. 599
III. Quænam pœna imponatur percutienti Clericum. ibid.
IV. Quis poſſit abſoluere percuſſorem Clerici. 600

SECTIO IV.

DE excommunicationibus reſeruatis in Decretalibus. pag. 601

SECTIO V.

DE excommunicationibus reſeruatis in Clementinis. pag. 602

SECTIO VI.

DE excommunicationibus in Extrauagantibus reſeruatis. pag 603

SECTIO VII.

DE excommunicationibus extra corpus iuris reſeruatis. pag. 604

SECTIO VIII.

De excommunicationibus non reſeruatis.

QVÆST. I. DE excommunicationibus non reſeruatis in Decreto. p. 604
II. De excommunicationibus in Decretalibus non reſeruatis. 605
III. De excommunicationibus non reſeruatis in VI. Decretalium. ibid.
IV. De excommunicationibus ipſo iure latis in Clementinis. 606
V. De excommunicationibus non reſeruatis in extrauagantibus. ibid.
VI. De excommunicationibus extra corpus iuris. ibid.

SECTIO IX.

DE excommunicationibus extrauagantium iuris nouiſſimi. 606

DISPVTATIO IV.

De Suſpenſione.

QVÆST. I. QVid ſit ſuſpenſio, & quotuplex. pag. 608
II. De ſuſpenſione ab Officio. ibid.
III. De ſuſpenſione à Beneficio. 610
IV. De cauſis ſuſpenſionis. ibid.
V. A quibus poſſit remitti ſuſpenſio. ibid.
VI. De nonnullis ſuſpenſionibus. 611
VII. De quibuſdam ſuſpenſionibus contra Epiſcopos. 613

DISPVTATIO V.

De Degradatione.

QVÆST. I. QVid ſit degradatio, & quotuplex pag. 615
II. Quæ crimina inducant degradationem. 616

DISPV

DISPVTATIO VI.

De interdicto.

QVÆST. I. QVid ſit interdictum, & quotuplex. pag. 616
II. De effectu interdicti. ibid.
III. De pœnis violantium interdictum. 618
IV. De abſolutione ab interdicto. 619
V. Afferuntur caſus, quibus in jure imponitur interdictum. ibid.

DISPVTATIO VII.

De ceſſatione à Diuinis.

QVÆST. I. QVid ſit ceſſatio à diuinis, & quotuplex. pag. 610
II. De effectibus ceſſationis à Diuinis. 611

SECTIONES.

SECT. I. DE priuatione diuinorum Officiorum. ibid.
II. De priuatione Sacramentorum. 612
III. De priuatione ſepulturæ Eccleſiaſticæ. 613
IV. Quâ pœnâ ſunt puniendi violantes ceſſationem à Diuinis. ibid.

QVÆST. III. QVas cauſas, quamue formam habet ceſſatio à Diuinis. ib.
IV. Quis poſſit tollere ceſſationem à Diuinis, & quomodò. pag. 615

DISPVTATIO VIII.

De irregularitate.

QVÆST. I. QVid ſit irregularitas, & quotuplex. pag. 628
II. De ſingulis irregularitatibus. 627

DVBITATIONES.

DVBIT. I. DE irregularitate orta ex defectu animæ. pag. 627
II. De irregularitate ex defectu corporis. ibid.
III. De irregularitate ex natalibus. 628
IV. De irregularitate ex defectu Ætatis. ib.
V. De irregularitate ex ſeruitute. 629
VI. De irregularitate ex Bigamia. ibid.
VII. De irregularitate ex defectu lenitatis. 630
VIII. De irregularitate ex inopia. 631

SECTIO II.

De irregularitatibus ex culpa.

DVBIT. I. DE irregularitate ex infamibus delictis. pag. 631
II. De irregularitate ex iteratione Baptiſmi. pag. 632
III. De irregularitate ex indebita Ordinis ſuſceptione. 633
IV. De irregularitate ex hæreſi. ibid.
V. De irregularitate ex homicidio. 634

QVÆST. VLTIMA. QVomodò tollatur irregularitas. pag. 635

INDEX TRACTATVS X.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia, & eſſentia Ordinis.

QVÆST. I. AN Sacra ordinatio ſit proprium Sacramentum nouæ legis. pag. 638
II. An Ordo ſit Sacramentum proprium nouæ legis. 639
III. An vnum ſit Ordinis Sacramentum. 640
IV. An ſeptem ſint Ordines Partiales. ibid.
V. An Epiſcopatus ſit Sacramentum. 643
VI. An prima Tonſura ſit Sacramentum. 644
VII. An rectè detur Coronæ Tonſura Clericis. 645
VIII. An Pſalmiſtatus ſit Ordo. ibid.
IX. An ſit Hierarchia inter Ordines. 646
X. Quodnam Officium his Ordinibus imponatur. 648
XI. De materia, & forma Sacramenti Ordinis. 649

DVBITATIONES.

DVBIT. I. DE materia, & forma Ordinum Minorum. ibid.

II. De materia,& forma Subdiaconatus. ibid.
III. De materia, & forma Diaconatus. 650
IV. De materia,& forma Præſbyteratus. 651
V. De materia, & forma Epiſcopatûs. 652
QVÆST. XII. AN ſit de eſſentia Ordinationis contactus Phyſicus rerum, quæ exhibentur. pag. 653

DISPVTATIO II.

De effectibus Sacramenti Ordinis.

SECTIO I.

De Charactere Ordinis.

QVÆST. I. AN Character in omnibus Ordinibus imprimatur. p. 655
II. An in ordinibus diuerſis Characteres diuerſi imprimantur. 656
III. An Characteres diuerſorum Ordinum ſint inter ſe eſſentialitèr ordinati. ibid.
IV. An Character imprimatur in unctione, vel alia ſacra functione Sacramenti. 657

SECTIO II.

De gratia Sacramenti Ordinis.

QVÆST. VNICA. QVæ gratia conferatur ſpecialis in Sacramento Ordinis. p. 658

DISPVTATIO III.

De Miniſtro Ordinis.

QVÆST. I. QVis ſit Miniſter huius Sacramenti. pag. 658
II. An Epiſcopus hæreticus valeat dare Ordines. 661
III. An ſimoniaca Ordinatio efficiat hæreticum. ibid.

DISPVTATIO IV.

De ſuſcipiente hoc Sacramentum.

QVÆST. I. AN ad ſuſceptionem Ordinum exigatur ſexus virilis. pag. 662
II. An Ordinandus debeat habere vſum rationis. ibid.
III. An ad ſuſceptionem Ordinis requiratur indiuiſio Carnis. 663
IV. An ad ſuſceptionem Ordinis neceſſaria ſit libertas,& honeſtas perſonæ. 665
V. De cæteris neceſſariis ad debitam ex præcepto aſſumptionem Ordinum. 667

DISPVTATIO V.

De obligationibus adnexis Sacris Ordinibus.

QVÆST. I. AN clerici teneantur, habere Tonſuram. pag. 667
II. An teneantur Clerici, ferre habitum Clericalem. 668
III. An teneantur Clerici, continentiam ſeruare. ibid.
IV. De obligatione recitandi Diuinum Officium. 670

INDEX
TRACTATVS XI.
DE MAGNO MATRIMONII SACRAMENTO.

DISPVTATIO PRIMA.

De ſponſalibus.

QVÆST. I. QVæ ſint ſponſalia, & quæ eorum conditiones. pag. 673
II. An copula alieni cum deſponſata ſit adulterium. 674
III. An ſufficiat ad ſponſalia promiſſio merè interna. ibid.
IV. Quæ promiſſio externa requiratur. ibid.
V. An ad Sponſalia ſufficiat promiſſio externa ficta, ſaltem ſi juramentò firmata ſit. 676
VI. An ficta promiſſio obliget ad matrimonium ratione injuriæ illatæ. 678
VII. An ſponſalia clandeſtina ſint irrita. ib.
VIII. Quæ ætas requiratur ad ſponſalia. ib.
IX. Quibus verbis contrahantur ſponſalia. 680
X. Quæ ſint alia ſigna ſponſalium. ibid.
XI. An ſponſor ad ſponſalia cogi poſſit. 681
XII. Vtrum in contractu ſponſalium pœna apponi poſſit ſoluenda per frangentem fidem. ibid.
XIII. An pœna ſponſalibus adjecta firmetur iuramento. 682
XIV. An ritè apponatur ſponſalibus conditio lucrum perdendi, niſi huic nubat. 683

XV. An

Digitized by Google

XV. An per Religionis ingreſſum ſoluantur ſponſalia. ibid.
XVI. An poſt ſponſalia cum virgine contracta, & ſub ea ſpe deflorata, liceat defloratori ingredi Religionem, &c. 684
XVII. Vtrum, qui priùs votum Religionis, aut caſtitatis emiſit, Virginéque deflorauit, fide data matrimonio contrahendo teneatur ad matrimonium, an potius ad votum. ibid.
XVIII. An votum ſimplex caſtitatis dirimat ſponſalia priùs contracta. ibid.
XIX. Vtrum ſponſalia dirimantur matrimonio cum alia inito. 685
XX. An priora ſponſalia dirimantur per poſteriora, ob ſecutam copulam. 686
XXI. An priora ſponſalia diſſoluantur per poſteriora iuramento firmata. ibid.
XXII. An, & quomodò ſponſalia impuberum ſoluantur. ibid.
XXIII. An ſponſalia mutuo ſponſorum conſenſu diſſolui queant. 687
XXIV. An ſponſalia contracta ad talem terminum præfixum, eo tranſacto, liberum relinquant eum, per quem non ſtetit. ibid.
XXV. An, per abſentiam alterius in longinquum, ſoluantur ſponſalia, & quomodò. 688
XXVI. An ſponſalia ob alterius fornicationem ſoluantur. ibid.
XXVII. An, ſi vterque fornicetur poſt ſponſalia, poſſit reſilire vterque. 689
XXVIII. An ſponſalia ſoluantur ob ſuperueniens juris impedimentum. ibid.
XXIX. Vtrum ſponſalia dirimantur ob fœditatem notabilem, vel morbum contagioſum. ibid.
XXX. An ob paupertatem ſuperuenientem poſſint ſolui ſponſalia. 690
XXXI. An qui hiſce defectibus, vel aliis laborat, ob quos ſponſus alter ſciens reſiliret, pandere teneatur. ibid.
XXXII. An propter alias cauſas ſoluantur ſponſalia. ibid.

DISPVTATIO II.

De eſſentia matrimonij.

QVÆST. I. De variis matrimonij nominibus, & nominum Etymologia. pag. 691
II. Quid ſit matrimonium. 693
III. An matrimonium ſit præceptum. 694
IV. Quandònam inſtitutum ſit matrimonium. 695
V. Quæ ſit materia, & forma Sacramenti matrimonij. ibid.
VI. An matrimonium in lege antiqua eſſet Sacramentum. 697
VII. An matrimonium in lege noua ſit Sacramentum. ibid.
VIII. An matrimonium infidelium ſit validum. 700
IX. An matrimonium infidelis excuſet coitum. ibid.
X. An matrimonium fidelium cum catechumena ſit Sacramentum. 701
XI. An matrimonium in infidelitate contractum, fiat Sacramentum per Baptiſmum vtriuſque conjugis. ibid.
XII. An matrimonium per procuratorem ſit validum. 702
XIII. Quo jure matrimonium ſit inſolubile. ibid.
XIV. An poſſit Pontifex, diſpenſare in matrimonio rato, vt eo ſoluto aliud ineat. 704
XV. An profeſſio Religionis dirimat matrimonium ratum, & quo iure. 706
XVI. Num matrimonium conſummatum ſit omnino indiſpenſabile. 707
XVII. Quodnam ſit matrimonium conſummatum. 709
XVIII. An per copulam extortam intra bimeſtre; conſummetur adeò matrimonium, vt non liceat ad Religionem tranſire. ibid.
XIX. De bimeſtri ad Religionem deliberandam. 710
XX. An ad eſſentiam matrimonij requiratur conſenſus mutuus contrahentium. 711.
XXI. An obiectum conſenſus matrimonij ſit copula carnalis. 712
XXII. Vtrum conſenſus habeat neceſſariò bona aliqua in matrimonio intenta. 713
XXIII. An ad matrimonium ſufficiat conſenſus internus. 716
XXIV. An conſenſus matrimonialis valeat, ſine verbis exprimi. ibid.
XXV. An neceſſarius ſit vtriuſque coniugis conſenſus ſimul. 717
XXVI. An ad ratificandum matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens, eo ceſſante, requiratur, &c. 718
XXVII. An coniux nullitate matrimonij conſcius poſſit perſeuerare, & reddere, debitum, vt vitet excommunicationem, aut vitæ diſcrimen. 719
XXVIII. An matrimonio bona fide inito, ſuperueniente dubio alteri coniugi, is poſſit reddere, & petere. 720
XXIX. An in matrimonio mala fide contracto cum dubio, liceat reddere, & petere. 721
XXX. An quandò impedimentum amoueri poteſt, vt eſt ſeruitus dubitans de valore matrimonij, teneatur reddere. 722

XXXI. An

Digitized by Google

XXXI. An coniux probabilitèr opinans matrimonium eſſe inualidum poſſit,petere. ib.

XXXII. Quandò coniux cenſeatur certus de matrimonij nullitate; & quandò probabilitèr dubitare. 723

XXXIII. Qualitèr conſtare debeat de coniugis morte, vt poſſit aliud inire matrimonium. ibid.

DISPVTATIO III.

De consenſu Clandeſtino.

QVÆST. I. QVodnam ſit matrimonium clandeſtinum. pag.724

II. An matrimonium clandeſtinum antè Concilium Trident. eſſet validum. ib.

III. An potuerit Eccleſia irritare matrimonia clandeſtina. 725

IV. An denunciationes ſint matrimonio neceſſariæ. 727

V. An ſit mortale matrimonium conſummare antè benedictiones. 728

VI. An ex vi denunciationum teneantur reuelare impedimenta. 729

VII. An Ordinarius, vel Parochus, qui in Sacramento confeſſionis nouit impedimentum dirimens, poſſit negare eis matrimonium. ibid.

VIII. An vbiquè ſit inualidum matrimonium clandeſtinum. 730

IX. Quis ſit Parochus, qui debet matrimonio aſſiſtere. 731

X. An ſit neceſſarium, vt Sacerdos aſſiſtens aliqua verba dicat. ibid.

XI. An ſufficiat aliquandò Parochum intereſſe ſponſalibus. ibid.

XII. Quot, & quales teſtes requirantur. 732

XIII. De pœnis matrimonij clandeſtini. ibid.

DISPVTATIO IV.

De concenſu coacto.

QVÆST. I. DE metu quo pacto conſenſum ad contractus cogendo lædat. pag.774

DVBITATIONES.

DVBIT. I. AN vt ſit timor cadens in virum conſtantem,inducat ad minus malum eligendum, vt vitetur maius:vel poſſit eſſe talis, eſto inducat ad maius malum,vt vitetur minùs. 775

II. An grauitas mali, vt incutiat metum grauem in virum conſtantem, ſit conſideranda in ordine ad patientes. ibid.

III. Quæ mala incutiant metum grauem. ib.

IV. An timor reuerentialis cadat in virum conſtantem ad effectum irritandi obligationes voluntarias. 736

V. An contractus metu graui initi ſint ipſo iure irriti. 737

QVÆST. II. AN metus cadens in virum conſtantem irritet matrimonium. ibid.

III. An metus cadens in virum conſtantem irritet matrimonium iure naturæ; an ſolo Eccleſiaſtico. 738

IV. An conſentiens in matrimonium cum renitente, vel metu conſentiente præiudicet ſibi. 740

V. An metus leuis aliquandò irritet matrimonium. 741

VI. An matrimonium metu graui contractum, ratificetur copula affectu maritali. ibid.

VII. An matrimonium metu graui initum, confirmetur iuramento. 742

VIII. An ſponſalia metu contracta graui ſint valida, ſi iuramentum accedat, aut egeat iuramentum relaxari. ibid.

IX An poſſit Princeps, & Pontifex ſubditos; vel Pater filios cogere ad matrimonium. 743

DISPVTATIO V.

D. conſenſu conditionato.

QVÆST. I. AN poſſit matrimonium contrahi ſub conditione vniverſali, & ſpeciali intrinſeca. 744

II. An conditio naturalis euentura ſuſpendat matrimonium. ibid.

III An conditio impoſſibilis adiecta matrimonio ipſum irritet. 745

IV. An conditio, qua inhabiles habilitantur vim habeat ſponſalium. 746

V. Vtrum conditio honeſta poſſibilis adiecta præſenti, præterito, vel futuro ſuſpendat matrimonium. 747

VI. Quandò conditio hæc: Contraho tecum ſi patri placuerit: cenſeatur impleta. ibid.

VII. An matrimonium ſub conditione honeſta: Vt contraho tecum, ſi Pater tuus voluerit: impleta conditione abſque nouo conſenſu, ſit validum. ibid.

VIII. An conditio contraria ſubſtantiæ matrimonij,aut bonis eius ipſum annullet,vel vt turpis rejiciatur, & validum ſit. 748

IX. An conditio contraria bonis matrimonij, ſi honeſta ſit, illud vitiet. 749

X. An ſponſalia per conditionem contrariam ſubſtantiæ matrimonij vitientur, ſicùt vitiatur matrimonium. 750

XI. An conditio turpis non contraria ſubſtantiæ matrimonij, vel bonis eius ſuſpendat,aut habeatur pro non adiecta: Vt contraho tecum, ſi furatus fueris talem rem. ibid.

XII. An

Digitized by Google

XII. An, quod de conditionibus dictum, cenſendum ſit etiam de modo, & demonſtratione, & cauſa. pag. 751

DISPVTATIO VI.

De Donationibus mutuis ſponſorum, & coniugum.

QVÆST. I. AN donatio ſimplex inter coniuges ſit valida. pag. 752
II. An valeat donatio remuneratoria inter coniuges. ibid.
III. An validè queat vir, dotem vxori conſtituere. 753
IV. An ficta viri dotis receptæ confeſſio, cùm nihil receperit, cenſeatur donatio eius, & ſit valida. ibid.
V. Vtrum donatio cauſa mortis valeat inter coniuges. ibid.
VI. An, & quomodò donatio inualida inter coniuges poſſit firmari. ibid.
VII. An valida ſit donatio ſponſalitiæ largitatis. 754
VIII. De arrhis, quo pacto acquirantur. ib.

DISPVTATIO VII.

D impedimentis matrimonij.

SECTIO PRIMA.

De Impedimentis in genere. pag. 755

QVÆST. I. AN humana poteſtas valeat impedimenta dirimentia, vel prohibentia matrimonium ſtatuere. ib.
II. An Pontifice interdicente aliquod matrimonium ſit irritum. 757
III. An, quot, & quæ ſint impedimenta matrimonij. 758

SECTIO II.

De impedimentis merè vetantibus. pag. 759

QVÆST. I. DE impedimento temporum feriatorum. pag. 760
II. An ſponſi, nuptias temporibus feriatis celebrantes, ſint ſeparandi. pag. 761
III. An interdictorum, vel excommunicatorum liceat nuptiis benedicere. ib.
IV. An Catechiſmus impediat matrimonium ineundum. ibid.
V. Quomodò Votum ſimplex impediat, nec dirimat matrimonium. ibid.
VI. De impedimento raptus iuxta ius antiquum, & nouum. 763
VII. An ſtuprum abſquè raptu contingere poſſit. 764
VIII. De impedimento inceſtus cum conſanguineis ſponſæ. 765
IX. An vxoricidium, ac viricidium, matrimonium contrahi, impediant. 766
X. An Præſbytericidium prohibeat matrimonium, &c. ibid.
XI. An ſupradicta impedimenta nunc vigeant, ſemperque viguerint, ita vt ea violare, ſit culpa grauis. 767

SECTIO III.

De impedimentis Matrimonium dirimentibus.

QVÆST. I. AN error perſonæ, qualitatis, aut fortunæ, dirimat matrimonium, & quo jure. 768
II. An error conditionis ſeruilis dirimat matrimonium, & quo iure. 770
III. An ſeruis integrum ſit, matrimonium inuitis Dominis, inire, & nefas ſit, eos impedire. 771
IV. An integrum ſit Domino, ſeruum coniugatum in partes longinquas vendendum mittere. 772
V. An ſeruitus matrimonio ſuperuenire queat, alterutro coniuge ſe in mancipium vendente. ibid.
VI. An vtrius parentis conditionem ſequantur filij quoad ſeruitutem, & honores. 773
VII. De impedimento Voti ſolemnis in profeſſione. 774
VIII. De impedimento è Sacris Ordinibus. 775
IX. An minores Ordines impediant matrimonium. 778
X. An clerici coniugati gaudeant priuilegiis clericalibus. ibid.
XI. An, per contractum matrimonij irritum, amittat Clericus beneficia Eccleſiaſtica. 779
XII. Quid neceſſe ſit, ad ſoluendum matrimonium conſummatum profitenti Religionem. ibid.
XIII. An poſſit vir, abſquè vxoris licentia ſacris ordinibus promoueri. 780
XIV. Quid ſit conſanguinitas, linea, gradus, ſtipes. 781
XV. An linea aſcendentium, & deſcendentium ſit iure naturæ irritum matrimonium tantùm ad aliquem præſcriptum gradum. 183
XVI. An in linea tranſuerſali omnia matrimonia irrita ſint, ſi ineantur ſecundum aliquem gradum ex vetitis, Leuit. 18. 785
XVII. Ad quotum conſanguinitatis gradum extendatur impedimentum matrimonij iure Eccleſiaſtico. 786

XVIII. De

XVIII. De impedimento cognationis ſpiritualis. 788
XIX. De impedimento cognationis Legalis. 790
XX De impedimento affinitatis. 792

Dubit. vnica. Qvis gradus affinitatis iure naturæ irritet matrimonium. 794

XXI. De impedimento publicæ honeſtatis. 797
XXII. De impedimento diſparis cultus. 798

DVBITATIONES,

Dubit.I. An inter fidelem, & infidelem poſſit contrahi matrimonium. ibid.
II. An matrimonium Catholici cum Hæretica, vel Apoſtata ſit validum. 799
III. An matrimonium infidelium ſit validum. ibid.
IV. An liceat fideli habitare cum coniuge infideli, nolente conuerti. 800
V. An coniugi ad fidem conuerſo integrum ſit, priùs matrimonium diſſoluere. 801
VI. An in caſibus, quibus licet fideli, matrimonium ſoluere, ſtatim ſoluatur: An ſolùm tunc, cùm fidelis ad alias nuptias tranſit. 802
VII. An cùm ſoluitur matrimonium per tranſitum fidelis ad aliud coniugium, profeſſionem, vel ordinem, ſoluatur etiam ipſi infideli, vt poſſit tranſire ad alias nuptias. ibid.
VIII. An, in infidelibus venientibus ad fidem, ſoluatur matrimonium. 803
Qvæst.XXIII. De impedimento criminis. ibid.

DVBITATIONES.

Dubit.I. An, & quomodò adulterium cum machinatione mortis alterius coniugis, dirimat ſubſequens matrimonium. ibid.
II. An adulterium cum promiſſione futuri matrimonij, aut contractu cum adultera dirimat ſequentes nuptias. 804
Qvæst.XXIV. De impedimento ligaminis, ſecundis nuptiis, benedictione earum, bigamia, & aliis pœnis è ſecundis nuptiis conſurgentibus. ibid.

DVBITATIONES.

Dubit.I. An ligatus vni vxori, aliam validè ducere, queat. 805
II. An ſecundæ nuptiæ, prioribus morte coniugis ſolutis, licitæ ſint. 807
III. An ſecundæ nuptiæ ſint Sacramentum. ibid.
IV. An ſecundæ nuptiæ ſint honorabiles, eiſque benedictio danda. ibid.
V. Quid, & quotuplex ſit Bigamia, & qualiter exoriatur irregularitas. 808
VI. Quis in Bigamiæ irregularitate valeat diſpenſare. 809
Qvæst.XXV. De impedimento impotentiæ. 810

DVBITATIONES.

Dubit.I. Qvæ impotentia irritet matrimonium. ibid.
II. An detur impotentia aliqua naturalis reſpectiua perpetua dirimens matrimonium. 811
III. Quandò cenſenda impotentia perpetua. 812
IV. An impotentia ex maleficio irritet matrimonium. ibid.
V. Quo jure impotentia perpetua dirimat matrimonium. 813
VI. An matrimonium ratione impotentiæ, vel maleficij ſolutum, ſit reſtaurandum, quandò coniux impotens ad aliàs tranſiit nuptias, vel fornicatus eſt. ibid.
VII. An impotentia ſuperueniens matrimonio illud dirimat. 814
VIII. An impotentia ſuperueniens impediat vſum matrimonij. ibid.
IX. An impotentia ex defectu pubertatis irritet matrimonium, & quo iure. ibid.
X. An Hermaphroditus poſſit contrahere. 815
XI. An ad declarandum matrimonium irritum ratione impotentiæ deſideretur triennium experientiæ. ibid.
XII. An altero coniuge fatente impotentiam, altero negante, deſideretur triennij experientia, & vtri credendum. 816
XIII. De triennio experientiæ obſeruando. 817

DISPVTATIO VIII.

De Diſpenſationibus.

Qvæst.I. De natura diſpenſationis. p. 817
II. An Pontifex poſſit diſpenſare in impedimentis iure naturali diuino dirimentibus. 818
III. An ſolus Pontifex valeat, diſpenſare impedimenta iuris humani in matrimonio. 819
IV. An valeat Pontifex diſpenſare in radice matri

matrimonij irriti contracti, efficiendo diſpenſationem retrotrahi; & proindè legitimando prolem antehabitam quoad ſponſalia, & temporalia. ibid.
V. An Pontifex poſſit, diſpenſare in votis ſolemnibus. 820
VI. An in votis ſimplicibus Caſtitatis, Religionis, &c. quæ matrimonium impediunt, valeat Epiſcopus diſpenſare. 821
VII. An poſſit Epiſcopus, diſpenſare in affinitate contracta cum conſanguinea coniugis ibid.
VIII. An poſſit Epiſcopus diſpenſare in impedimento, quod reſultat ex iuramento Caſtitatis, vel Religionis. 822
IX. An diſpenſatio abſque cauſa legitima ſit valida. ibid.
X. Quæ ſint iuſtæ cauſæ diſpenſandi in impedimentis matrimonij dirimentibus. ibid.
XI. Quæ ſint cauſæ iuſtæ, diſpenſandi in impedimentis Votorum, Caſtitatis, & Religionis. 823
XII. Quo pacto, quaque formulâ notificanda ſint impedimenta, vt diſpenſatio detur valida. ibid.
XIII. An diſpenſatio in Voto Caſtitatis, & Religionis non nubendi extinguatur priori matrimonio inito, vel eo, quo cum diſpenſatur, egreſſo diſpenſantis territorio. 824
XIV. Quomodò intelligantur clauſulæ diſpenſationum matrimonij in foro conſcientiæ in Pœnitentiaria Romana circa matrimonium. 825
XV. Quo pacto intelligantur clauſulæ diſpenſationum, circa matrimonij impedimenta in foro externo. ibid.
XVI Cuius expenſis diſpenſatio impetranda ſit. ibid.

DISPVTATIO IX.

De Coniugali debito.

QVÆST.I. AN actus coniugalis ſit ex genere ſuo bonus. pag.826
II. An actus coniugales ſint vtrinque æqualitèr præcepti. 827
III. An teneantur coniuges ſimul cohabitare. 828
IV. An in quouis euentu teneatur vir vxorem alere. ibid.
V. An quoties alter coniux peccat petendo debitum, peccet & alter reddendo. 829
VI. An is, cui eſt interdictum petere, aliquandò teneatur petere. 830
VII. An copula vitari queat ratione finis. 831
VIII. Vtrum actus coniugalis in ſolum finem fornicationis vitandæ culpâ vacet. ibid.
IX. An liceat actus coniugalis ob valetudinem ſolùm. 832
X. An vſus coniugalis ob ſolam delectationem ſit malus. ibid.
XI. An ratione temporis vſus coniugij reddatur illicitus. ibid.
XII. Vtrum ratione excommunicationis reddatur copula illicita. 833
XIII. An circumſtantia loci reddere poſſit coniugalem copulam malam. ibid.
XIV. An ratione modi vitietur concubitus coniugalis. ibid.
XV. Qualis culpa ſit, Fœtus conceptionem impedire. 834
XVI. An damnificatio Fœtus copulam vitiet. 835

DVBITATIONES.

DVBIT.I. AN ſit malum, accedere ad vxorem menſtruatam. p.835
II. An ſit peccatum, accedere ad vxorem grauidam. 836
III. An tempore furoris licita ſit copula. 837
QVÆST.XVII. AN cum propriæ ſalutis detrimento teneantur coniuges, debitum reddere. pag.837
DVBIT. VNICA. AN teneatur coniugi, leprâ, vel alio contagio infecto debitum reddere. ibid.
QVÆST.XVIII. AN excuſetur coniux à debito ob damnum rei familiaris, vel ſimile. pag.838
XIX. An ex Baptizando prolem oriatur impedimentum, obſtans debito petendo. 839
XX. An affinitas ex copula cum conſanguinea coniugis impediat debiti exactionem. ibid.
XXI. An Votum Caſtitatis, Religionis, vel non ineundi matrimonium ante illud emiſſum, impediat debiti petitionem. 841
XXII. An Vota Religionis, Caſtitatis, Ordinum Sacrorum, emiſſa poſt matrimonium ratum ſine coniugis licentia liceant, &c. ibid.
XXIII. An Vota Caſtitatis Religionis, &c. & matrimonium non ineundi, de coniugij licentia edita, ſint valida, & an debitum impediant. 842
XXIV. An Vota ſupra relata, mutuo conſenſu, vel ſeorſim emiſſa ab vtroque ſint valida, & debitum impediant. 843
XXV. An vir poſſit irritare votum Caſtitatis ſine licentia à coniuge emiſſum, & [illegible]

Digitized by Google

tunc implendum. ibid.
XXVI. De quibuſdam actibus coniugatorum. 844

DISPVTATIO VLTIMA.

De Diuortio.

QVÆST. I. AN diuortium antè Euangelium licuerit. pag. 845
II. An ob adulterium alterius coniugis integrum ſit innocenti repudium, & ad alias nuptias tranſire. 846
III. An ob adulterium alterius liceat diuortium thori. 847
IV. An quiuis lapſus carnis præbeat diuortio cauſam. 848
V. An dentur aliqui caſus, in quibus non liceat diuortium ob coniugis adulterium. ibid.
VI. Qualitèr fiat compenſatio adulterij vtriuſque coniugis ante latam diuortij ſententiam commiſſi. 849
VII. An coniux emendatus poſſit, contra perſiſtentem in adulterio, petere diuortium. ibid.
VIII. An fiat compenſatio mutui adulterij in ordine etiam ad accuſationes ciuiles, & criminales. 850
IX. An, ſi coniux innocens poſt latam ſententiam adulteret, teneatur compenſare, reconciliari, & reſtituere. ibid.
X. An coniux innocens poſſit adulterum inuitum reuocare. 851
XI. An quandò adulter vovit, integrum ſit inſonti, eum reuocare. 852
XII. An coniugi inſonti liceat, adultero inuito ad Religionem, vel ordines tranſire. 853
XIII. An poſſit coniux inſons propria authoritate, debitum negare adultero, & ab eo diuertere. 854
XIV. An teneatur vir, vxorem in Mochia perſiſtentem dimittere, aut reſcipiſcentem admittere. 855
XV. An copula, aut alij actus coniugales, aut detentio, ſint adulterij condonatio. 856
XVI. Vtrum ratione adulterij ſpiritualis, quod eſt hæreſis, vel apoſtaſia à fide, liceat diuortium. 857
XVII. An proptèr alia crimina integrum ſit coniugi, à matrimonio diuertere. 858
XVIII. An ob ſæuitiam, vel amentiam coniugis liceat diuertere, & ad Religionem, vel Ordines tranſire. ibid.
XIX. A quo educandi ſint filij poſt diuortium. 859
XX. Quis ſit competens judex in cauſa dotis, vel alimenti poſt diuortium. 860

Finis Indicis Tertiæ Partis, Tract. De Sacramentis.

APPARATVS

Digitized by Google

APPARATVS
IN
PARTEM POSTERIOREM TERTIÆ PARTIS SVMMÆ THEOLOGICÆ, AD MENTEM D. BONAVENTVRÆ.

IAM Vnguentarium noſtrum CHRISTVM, inter plurimam ſuæ carnis contuſionem, vberemque ſanguinis effuſionem, ſacra nobis Pigmenta, Bezoaria pharmaca,diuinitus elaborantem, Alabaſtrum quoque, cuius tota domus repleta eſt odore, frangentem ſumus intuiti, dum altero tomo, proximè abſoluto, eum SALVATORIS perfungendo munere defunctum ſuſcepimus. Ea modò, ad noſtras infirmitates ſanandas confecta, ex ipſius Meritorum Aromataria lætabundi arripiamus: Hæc ſunt SACRAMENTA, de quibus Eccli. 38. *Vnguentarius faciet pigmenta ſuauitatis, & vnctiones conficiet ſanitatis.* Appoſitè quidem loquitur in futuro, *faciet*, non in præſenti, præteritouè; vt aduertit Seraphicus Bonauentura, *hîc in proœmio in 4. ſent.* Fuêre quippè in lege vtraque, quam & Deus naturæ hominum inditam, & quam lapideis tabulis inciſam, ac Moſaïcis ritibus celebratam impoſuit, Pigmenta ſanè, ſed velut picta; figurabant enim, non ſanabant, cum tangerent tantùm carnis ſuperficiem, non cordis plagam; Verùm nobis contigit corpus, cuius in lege naturæ vmbra, cuius in lege ſcriptâ figura tantùm elucebat: Arduum itaque eſt Miſterium, quod explicandum aggredimur; cuius vel ipſa

vmbra tot retrò ſæculis pertingebat; ſolent quippe proceriora corpora, occidente iam Sole, obſcuriores vmbras multis retrò paſſibus protendere, quas denuò meridiano fulgore rediuiuus Sol ad nihilum ferè redigit; Non miremur igitur, CHRISTVM occiſum,ad Auroram vſque mundi, opacas Sacramentorum vmbras, figuraſque propuliſſe: verùm illas euacuatas, dum perpendiculari luce à patris Dextera Eccleſiam illuſtrat, gratulemur: Quod ſi, tanti Miſterij haud incuriosſus, quæras, quæ illæ vmbræ? quæve fuere figuræ? ſeptem ſuſpice ſignacula, quibus veteris Teſtamenti pagina ſigillata, ad ſolius Agni tactum detecta exhibuit arcana; ſeptem item conſpice Naaman lotiones, ſeptemque, quas ſapientia exciderat, columnas; illis etenim noſtra curatur lepra; his noſtra firmatur domus: Item inſpice ſeptem Tabernaculi Lucernas, & infer quantus in Sacramentis noſtris ſplendor, & gratia, quorum etiam vmbræ ſeptemplici olim radio effulsêre, luxêre quidem lucernæ iſtæ, ſed tenebras non pulêre, quarum oleum nec minimo liuori ſanando ſuffecerat, quare clamabat Iſaïas: *Vulnus, & liuor, & plaga tumens non eſt circumligata, nec curata medicamine, nec fota oleo*, per Vulnus indicans peccatum originale; per liuorem, veniale; per plagam denique tumentem, culpam mortalem; vt egregiè explicat Seraphicus Doctor *loco cit.* Hæc ſunt tria hominis mala, quibus cæcutiens ad mundi ſcopulos alliditur;& quæ impoſſibile erat Taurorum,aut Hircorum ſanguine auferri, vt habet Apoſtolus *Hebr.9.* Ideò venit CHRISTVS Oleum ſecum afferens Miſericordiæ,vnctuſque ipſe Spiritu ſancto, vnctionem ſuam in nos deriuauit; de plenitudine enim eius nos omnes accepimus; Hoc eſt *Vnguentum in capite,quod deſcendit in Barbam, Barbam Aaron*, in Eccleſiæ ſcilicet præfectos, *quod deſcendit in oram veſtimenti eius*, in reliquum nempe populum, qui Prælatorum, ſeu Miniſtrorum pedibus obuolutus, vnguentum illud ſuaue, & ſalubre tenetur accipere,quo noſtra amaritudo ſuauitate, liuor lenitate,ac tumor ſanitate donatur;Hæc eſt perfectæ medicinæ laus, vt cum ſuauitate ſanitatem componens, illam in vſu; hanc verò tribuat in effectu; Hæc præſtat cœleſtis ſalutis noſtræ Medicus virtute illa à ſe exeunte, quæ fluxui noſtræ mortalitatis medetur, quæ infenſas, tumidaſque animi paſſiones pacat; offenſamque Dei placat Maieſtatem, cui ſe obtulit in ſuauitatis odorem; à quo oblationis ſuæ Memorialia obtinuit, cuius intuitu ſupernæ gratiæ fragrantia in fidelem animam ſpargitur. Verum cùm virtus illa inuiſibilis ſit, ſentiente illam ſolo SALVATORE, à quo exit, non nobis, in quos intrat: ideò ſenſibilibus eam ſignis veſtiuit, vt qui ſalutem non tantùm interno conſenſu, ſed & externo ſenſu amiſerimus, eam inuiſibili gratia ſub viſibili ſigno perciperemus; peritiorum etenim Medicorum mos ille inualet, vt delinitis

Digitized by Google

linitis ſaccaro pilulis, ægrorum guſtum oblectent, ac inuiſum medicamentum ſuaui ſenſibilique ſapore ad ægritudinis ſedem tranſmittant; Haud ſecus Gratia in Sacramentis nobis infunditur; læſi quippe *in Naturalibus*, curationem noſtram horruimus, & ſpoliati *Gratuitis*, illam impetrare non valuimus; idcircò VNGVENTARIVS noſter, vt totum hominem ſaluum faceret, fecit pigmenta ſuauitatis, pro ſenſibus, & vnctiones ſanitatis pro anima: ſenſibus inſeruiunt verba, & res; illa auribus, hæ oculis: nimirum diſciplinales ſunt ſenſus iſti, & inter cæteros magis cognoſcitiui, qui tanquam celeres nuncij acceptam notitiam ad animam deferunt; vt gratiæ velut obuians, læta tam gratam hoſpitem recipiat, familiaribus ei colloquiis aſſuefiat, frequentibus obſequiis inſeruiat; nec omninò eam abire ſinat. Hic eſt pigmentorum noſtrorum finis, ideò variæ eis datæ ſunt virtutes: Alia enim totaliter ab omni culpa, & pœna tutum reddunt; ita BAPTISMVS: Alia totaliter culpam, damnique pœnam, ſed paulatim pœnam auferunt temporalem, vt POENITENTIA: Alia à venialibus eximunt, ſic EXTREMA-VNCTIO: & hæc ſunt Pigmenta curatiua: Alia ſunt confortando conſeruatiua, qualis eſt CONFIRMATIO; Alia præſeruatiua: tale eſt MATRIMONIVM: Alia denique melioratiua, vt ORDO: HÆC porrò omnia præſtat quodammodo eminentiùs EVCHARISTIA, vtpotè ipſum gratiæ continens Authorem: Vnde vberiora Chariſmata, pluresque Donorum ſcaturigines, in vitam æternam ſalientes, propiùs exuberant.

TRACTATVS PRIMVS
DE
SACRAMENTIS
IN GENERE.

PROOEMIVM.

PRÆCIPVAM eò nauabo operam, vt ſacra hæc ſuauitatis pigmenta ab hæreticorum figmentis vindicentur: Hi etenim ſub Holoferne ſuo ſtructis agmininibus, per gyrum circueuntes, inuenerunt Fontem, qui influit à parte auſtrali, ſacram ſcilicet Synaxim, exuberantem quippe diuinorum chariſmatum ſcaturiginem: Et non abs re ſanè dictum eſt, *à parte auſtrali*, vt hinc copioſiores gratiæ imbres, & ardentiores amoris æſtus Fidelium animas fouêre intelligatur: Verum illi fontis huius Aquæductum incidere ſatagunt, omnem nempe huius Sacramenti fidem, & fiduciam abſcindendo; nec ſat agere videntur, ſuper cæteros quoque Saluatoris Fontes, extra muros ciuitatis ponunt cuſtodes, vt ne ad refocillandum quidem ex ipſis aquam hauriamus; iſti ſunt, Zuinglius, qui, Matrimonij nimis ſollicitus, ſedulò illud inter Sacramenta cuſtodit *cap. de Matrim.* Beza Baptiſmo tuendo inſudat, apud noſtrum Boüerium *de Doctrinæ vnitate, Dominica* 48. Melancthon oblitus ordinis, quem ſeruauerat *in locis commun. anni* 21. *&* 22. *cap. de ſignis*, aliis locis communibus, editis anno 1538. 1552. & 1557. Ordinationem inter Sacramenta reponit: Kemnitius etiam mutata ſententia, quam tuebatur 2. *part. exam. cap. de num. Sacram. pag.* 12. pro Pœnitentia impœnitens certat *in Apolog. Confeſſ. Auguſtanæ, art.* 13. In id tamen omnes vnicè conſpirant, vt quodvis Sacramentum gratiam tantùm ſignare, nullatenus dare, contendant: Horum Holofernes eſt Lutherus *in lib. de captiuit. Babilon.* è cuius penu prodiere tot diſcordes ſententiæ: His, etſi gratiam abnegantibus, dum pro vacuis ſignis tantopere ſudant, nònnulla tamen Sacramenta diſpenſandi poteſtatem non negamus; hæc etenim non à nominis ſanctitate, ſed à ſemel recepta Characteris indelebilitate, vel authoritate pendet: verùm paradiſi eos, foris fluctuantes, viſuros fœlicitatem non admittimus cum D. Auguſtino citato apud Seraphicum Bonauenturam *lib. 6. comp. Theog. verit. cap. 6.* Nam, vt eximiè ibi aduertit, licèt ad plures in Meſopotamia, Ægypto, aliiſque locis paradiſi flumina peruenerint: non tamen vt illorum locorum incolæ vitæ fœlicitatem haberent, ſed qui Domini præcepta intra paradiſi ſepta ſeruarent. His vnum, Inſtar omnium, Seraphicum opponam Bonauenturam, ſolitamque ſequar Methodum, præclaram eius Doctrinam cum ordine Doctoris Angelici componendo: Diſputationes igitur ſeptem de Sacramentis in genere primus huius tomi tractatus ſibi vindicabit: Sacramenta etiam in ſpecie totidem tractatus occupabunt, quibus adijciam, quicquid huic materiæ affine inuenero.

DISPV

DISPVTATIO PRIMA.

DE ESSENTIA SACRAMENTI.

SACRAMENTO nihil ſenſibilius, cùm eſſentialiter RES ſit ſenſibus ſubiecta; tot tamen acceptationibus vocabulum iſtud diſtrahitur, vt, quo ſenſu à Spiritu ſancto aſſeratur, non modicum modernis ſectariis negotium faceſſit; Dudum à Latinis dictum eſt à SACRO, eò quòd pignus quoddam, eo nomine deſignatum, litigantes in loco ſacro deponerent, vt ille, cuius cauſa caderet, ſuum ius ſecuriùs cederet. Ità annotat Varro *lib.* 4. *de lingua Latina*, inſinuatur etiam à Cicerone *epiſt.* 110. Verùm vſitatiùs pro Iuramento vſque ad vltima ferè tempora ſumebatur; quare hodie etiam Galli dicunt *ſerment*, cæteras litteras per ſyncopen abſcindendo, vt benè notat Bonalis initio ſuæ Theologiæ moralis, *tom.* 2. At in veteri Teſtamento frequentiùs MISTERIVM, ſeu abditum aliquod ſecretum ſignabat: Aliquando etiam rei arcanæ ſignum præ ſe ferebat, vt infrà oſtendam: & hoc ſignum, quo magis arbitrarium, eò altioris eſt ſignificationis, præſertim ſi & ſecretum, & ſacrum, ac ſpirituale quid contineat, quale noſtris ineſſe SACRAMENTIS demonſtrabo, ideóque ab ipſo nomine iuxta Orthodoxorum ſenſum exordiar, vt hoc benè elucidato, tota rei ratio clariùs eluceat.

QVÆSTIO I.

Quid ſit SACRAMENTVM.

D. Bonauent. in 4. diſt. 1. in dub. litt.
Et 3. part. Centiloq. ſect. 47. in declar. terminorum Theologiæ.
D. Thom. q. 60. art. 1. & ſequentib.

1 NOMEN SACRAMENTVM, vt ſacrum ſonat, multi hæretici horum temporum barbarum conclamant, cùm tamen à viris Latinæ eloquentiæ profeſſoribus adhibeatur, & à SS. PP. Auguſtino *epiſtola* 118. & *lib.* 2. *de doctrina Chriſtiana*, c. 7. Hieronymo *Malach.* 1, *Ezech.* 44. & *Matth.* 28. Cypriano *lib.* 2. *epiſt.* 1. *de Baptiſmo*, & *lib.* 2. *epiſt.* 3. item à Lactantio *lib.* 4. *de vera ſapientia*, *cap.* 17. Tertulliano *contra Marcionem. lib.* 1. & *de Præſcript. c.* 16. His adde Varronem. *loco cit.* & Ciceronem *oratione pro Roſcio*, & *epiſtola ſupra citata.*

2 PLVRIMI etiam hæretici hoc nomen execrantur, tanquam à nobis extortum, & marte noſtro excogitatum ad Sacramenta nouæ legis exprimenda, cùm nullibi Scripturarum *Sacramentum* exprimatur, pro vt à nobis ſumitur, ſcilicet *ſignum rei Sacræ*, eos refert Bellarminus *tomo* 3, *contron.* 1. *cap.* 7.

3 OPORTET autem ſupponere, Scripturas ferè omnes, non Latinè, ſed Hebraïcè, aut Græcè primò conſcriptas, & ideò nomen Sacramenti in Scripturis inueniendum Hebraïcè, & Græcè; ab his enim Latini acceperunt vocem hanc, quâ idem exprimere volunt.

APVD Daniëlem *cap.* 2. Statua Nabuchodonozor vocatur myſterium, vel Sacramentnm, quod etiam apud Græcos idem ſignificat, ſic autem hebraïcè ſcribitur רָז Chaldaïcè verò רָזָא, quod ſignificat, non modò rem ſecretam; ſed etiam ſignum rei arcanæ; ſic autem illa ſignificabat quatuor regna, & tandem regnum CRISTI præualiturum. 4

IN Græco autem clarè habetur Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt*, Græcè *μυστήριον Myſterium*, quod de Sacramento matrimonij loquitur. Ideò dicit *Sacramentum hoc*, referens relativum (*hoc*) ad ſupra dicta: *Erunt duo in carne vna*, & ideò addit: *magnum eſt*, ideſt, nunc eſt.

HINC apparet primò, Sacramentum hoc non dici coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, ſed viri cum fœmina, contra Calvinum, & Eraſmum, vt notat S. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 26. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 1. licèt per Mattrimonium poſtea ſignetur coniunctio Chriſti cum Eccleſia. 5

HABES etiam, falsò Lutherum dixiſſe, Sacramentum nuſquam in ſcriptura ſignificare ſignum rei ſacræ ſecretæ, ſed ſemper ſecretum tantùm. Hoc ſecundò ſenſu accipi nonnunquam fatemur, vt *Sap.* 2. *Tob.* 12. *Eph.* 2. & 4. 6

QVOD ſi Sacramentum dicatur à ſacrando, vt vult S. Bonauent. *lib.* 6. *compend. Theolog. veritatis*, *cap.* 4. nec renuit Zuinglius, habetur in Scriptura vox, reſpondens naturæ Sacramenti, nempè ritum conſecrationis: *Exod.* 28. *Leuit.* 8. vt notat Bellarminus, *cap.* 8.

EX Ethymologia nominis Sacramenti, pro vt ſignificat ſignum rei ſecretæ ſacræ, eruunt aliqui, Sacramentum definiri poſſe: *Eſt ſignum rei Sacræ.* 7

Sic habetur apud Magiſtrum 4.*diſt*.1. *Quid ſit Sacramentum* : quem etiam alij Scholaſtici antiqui ſequi videntur. Hanc verò definitionem aliqui ex D.Auguſtino 10.*de ciuitate*, *cap*.5. erui putant; ſed hæc non eſt definitio, ſed tantùm nominis explicatio, vt notat D. Bonauent. *in* 1.*diſt*.1.*dub*.1. vbi id probat ex Hugone de S. Victor. *de Sacram. lib*.1.*p*.9.*cap*.2. Idem *lib*.6. *Compendij Teolog. cap*.2. vbi aduertit etiam, ibi non definiri à D.Auguſtino, ſed tantùm explicari nomen Sacramenti. Idem admonent Bellarminus *lib*.1.*de Sacram. cap*.11. Vaſquez 3.*p.tom*.2.*diſp*.128.*cap*.3. *num*.22. Tannerus *tom*.4.*de Sacram.diſp*.3.*quæſt*.1. *dub*.1.*num*.6.

8 Dvobvs modis à Magiſtro definitur: *Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibilis forma.* Deinde: *Sacramentum*, ait, *propriè dicitur, quod ità ſignum eſt gratiæ Dei, & inuiſibilis gratiæ forma, vt ipſius imaginem gerat, & cauſa exiſtat.*

Observat autem S.Bonauent. *dubio* 2. accipi viſibile pro ſenſibili ſenſibus exterioribus, maximè geminis diſciplinabilibus, Viſu ſcilicet, & Auditu. Dicitur tamen potiùs viſibile, quia ratio ſignanda magis reſidet penes elementum, quod eſt perceptibile viſu, & vtrumque concurrit ad Sacramentum.

9 Dices. Corpus Chriſti in Euchariſtia, eſt Sacramentum; ſimiliter & character in Baptiſmo, & Confirmatione eſt Sacramentum, nec tamen ſenſibilia ſunt.

Respondet D. Bonauent. *dub*. 2. hæc fieri ſenſibilia per aliquid. Sic corpus Chriſti per verba conſecrationis; & per ablutionem, aut aliam actionem vnctionis,&c.fit Character. Vide Suarez *ſect*.3. Tannerum *diſp*.1. *quæſtione* 2.

10 Svmpta eſt autem prior definitio ex D. Auguſtino *lib. de doctrina Chriſtiana, cap*.1. Additur verò ſequens definitio ad exprimenda Sacramenta nouæ legis. Hoc inſinuat Iſidorus *lib*.6. *Ethymol. cap*.18. & refertur 2.*quæſt*.1.*can.Multi ſecularium*, in alia definitione, dicens: *Sacramentum eſt illud, in quo ſub tegumento rerum viſibilium Diuina virtus ſecretiùs operatur*, vt notat D.Bonauentura.

Præterea definitur ab Hugone loc. cit. *Sacramentum eſt corporale elementum, foris ſenſibiliter propoſitum, ex ſimilitudine repræſentans, inſtitutione ſignificans, & ex ſanctificatione continens aliquam inuiſibilem ſpiritualem gratiam.*

11 D.Thomas *quæſt*.60.*art*.2. ſic definit: *Eſt ſignum rei ſacræ, in quantum ſanctificans homines*, vbi ſanctificatio hominis, non ad ſignum, ſed ad ipſam rem ſacram refertur, vt colligitur ex D.Thoma *ad* 3. & Expoſitoribus, inter quos eſt Vaſquez *diſp*.128.*num*.27.

Scotvs *in* 4.*diſt*.1.*quæſt*.2. ſic definit: *Signum ſenſibile, gratiam Dei, vel eius effectum gratuitum, ex inſtitutione Diuina efficaciter ſignificans.*

Morandvs ſic, quæſt.3. *Eſt ſignum ſacrum, ſtabile, ſenſibile, à Deo inſtitutum, ſignificatiuum, & cauſatiuum alicuius ſanctitatis in ſuſcipientibus.* Hæc (ait) comprehendit cæteras apud Suarez *ſect*.4. & Bellarminum *cap*.11.

12 Catechismvs Romanus de Sacramento in genere, ſic definit: *Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibile ſignum, ad noſtram iuſtificationem inſtitutum.* Et infrà: *Sacramentum eſt res ſenſibilis ſubiecta, quæ ex Dei inſtitutione ſanctitatis, & iuſtitiæ tum ſignificandæ, tum efficiendæ vim habet.* Hanc eſſe optimam ait Caſpenſis, *diſp*.1.*ſect*.4.

Svarez *tom*.3.*diſp*.1.*ſect*.4.ità definit: *Eſt ſacra, & ſenſibilis cæremonia, homines aliquo modo ſanctificans, & veram animæ ſanctitatem ex inſtitutione ſignificans.*

Valentia tom.4.diſp.3.puncto 1. *Signum ex inſtitutione Diuina rei ſacræ, ſanctificantis ſuſcipientem illud.*

Tannervs *diſp*.3.*quæſt*.1.*dub*.1.*num*.41. ſic 13
Metaphyſicè definit: *Signum ſenſibile ex inſtitutione Diuina, gratiam in ſuſcipiente ſignificans; eundemque aliquo modo ſanctificans.* Sic & Baſſæus, *verb. Sacramentum*, 1.*num*.2. Bonac.*tom*.1.*diſp*.1.*quæſt*.1. *p*.1.Sylui.3.*part. quæſito* 60.*art*.1.Filliuc. *tract*.1. *cap*.1.

Physice autem ſic definit: *Stabilis quædam cæremonia, hominem aliquo modo ſanctificans, & gratiam in ipſo vſu ex Diuina inſtitutione ſignificans.*

Cardinalis Lugo in Procemio lib.1. de Sacram. *Sacramentum eſt viſibile ſignum inuiſibilis gratiæ, ad populum Dei ſanctificandum diuinitus inſtitutum.*

Cardinalis Pallauicinus lib.6. de Sacram. cap.1. 14
Eſt ſignum continens humanas cæremonias à Deo per homines exhibitum veræ ſanctificationis alicui conferendæ, & ad veram ſanctificationem ſuo vſu ſaltem diſponens.

Ex dictis locis citatis D. Bonauent. colligitur definitio Sacramenti, quam ipſe affert ex proprio ſenſu ibi, & diſt.4. p.2. q.3. ad primum: *Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibilis forma, & ſignum conferens gratiam ſanctificantem, quam ſignificat.*

Hæc definitio ponit ſignum ſenſibile, loco ge- 15
neris; eſtque res ſacra ſignificans; ſignificat autem gratiam ſanctificantem, quod commune eſt omnibus Sacramentis, etiam legis vetuſtæ; vt docet D.Bonauent.citandus *quæſt*.3. D.Thomas *q*.60. *ad primum*. Et communiter, vt aduertit Vaſquez *diſp*.128.*cap*.5. poſt D. Auguſtinum *lib*.19.*cont. Fauſtum, cap*.16. & cum Concil. Florent. *in decreto vnionis*. Additur: *conferens gratiam*, quo diſtinguuntur Sacramenta noua à vetuſtæ legis, modo dicendo: Hæc verò oportet quæſtionibus diſtinctè cum S. Bonauentura explicare.

QVÆSTIO II.

An Sacramentvm *Eſſentialiter ſit ſignum Sacrum.*

D.Bonauent.in 4. diſt.1. quæſt.2.
D.Thom. 3. part. q.60. artic.1.

Omnes Theologi cum D. Aug. 10. *de ciui-* 16
tate, cap.15. aſſerunt, Sacramentum conſtare re quadam ſignificante, quæ in præſenti eſt quædam ſacra cæremonia, atque adeò actus virtutis Religionis: Hæc autem ſacra cæremonia veluti materia habet, quaſi pro forma, ſignificationem, vt notauit Valentia *diſp*.1.Tannerus *diſp*.3.*quæſt*.1.*dub*.1. *num*.15. Hinc omnes in definitione Sacramenti ponunt Signum.

Asero primò, Sacramentum intrinſecè eſſe 17
ſignum ſacrum.

Probatvr à D. Bonauent. è diſinitionibus ſuprà allatis.

Probatvr ſecundò à S.Doctore: Ea, quæ ordinantur ad aliud, ab eo habent ſuam rationem; ſed Sacramenta ordinantur ad ſignificandum nobis;

ſunt

Digitized by Google

ſunt enim ad noſtram ſpiritualem eruditionem, vt aiunt Hugo, & magiſter, *hic, diſt.* 1. Ergo. Eodem medio vtitur D.Thomas; ex quo argumento redarguitur Ocham, & Aliacus. 4. *diſt.* 1. dicentes, poſſe eſſe Sacramentum inſenſibile: nam, cùm Sacramentum ſit ad erudiendos homines obcæcatos, ut etiam notat S. Bonauent. *dub.* 8. *diſt.* 1. debet humano more erudire; atque adeò ſenſibiliter; cùm omnis cognitio noſtra exterorum à ſenſibus hauriatur. Ita tenent communiter Theologi, vt notat Caſpenſ. *diſp.* 1. *ſect.* 2. *n.* 13. cum D.Thom. *quæſt.* 60. *art.* 4. & idem D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 1. *part.* 2. *quæſt.* 2. *in corpore.*

18 Probatvr tertiò à D. Bonauent. quia Sacramentum, phyſicè ſumptum, eſt elementum, non merè corporale, ſed dicens ſimul aliquid ſpirituale, quod ei vnitur ſecundum intentionem inſtituentis, non ſecundùm ſuam entitatem Phyſicam: At vniri ſecundum intentionem, eſt vniri, ſicut ſignatum vnitur ſigno: Ergo de Sacramenti ratione eſt ſignum. Ex quo argumento deducunt cum D.Bonau. Valent. *q.* 1. *p.* 1. Vaſquez *diſp.* 128. *n.* 43. Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 2. Soto *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 1. & 2. Caſpenſ. *Tract.* 21. *diſp.* 1. *ſect.* 4. & communiter alij, Sacramentum eſſe formaliter Ens rationis.

19 Opponitvr tamen Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 3. Tanner. *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *diſp.* 1. *n.* 20. & objiciunt: Sacramentum habet totam ſuam eſſentiam, & exiſtentiam: Ergo.

Respondetvr non habere totum reale; quia ſignare ex inſtituto, non eſt denominatio realis, orta ex natura rei; ſed ex intentione inſtituentis, quæ nihil reale addit rei, vt fatentur aduerſarij, ſed ſolam relationem ex intentione. Vnde ruit ſecundum argumentum Suarez, & Tanneri.

20 Assero ſecundò, Sacramentum omne eſſe ſignum ex inſtitutione Dei. Ita D. Bonauent. *hic ad vltimum*, quem ſequuntur Scotus, Gabriël, Durandus. 4. *diſt.* 1. Vaſquez *n.* 37. Patet ex definitionibus, ſuprà allatis, Hugonis, Catechiſmi, Valentiæ, & Tanneri. His adde Seraphicum. In cæteris verò ſupponitur, quia nullus, præter Deum, poteſt inſtituere ſignum gratiæ ſanctificantis, quæ per illud conferatur, tanquam medicina mortalis ægritudinis ſpiritualis, vt notat D. Bonauent.

21 Assero tertiò, omnia Sacramenta, etiam veteris legis, ſignificare gratiam. Ita S.Bonau. *quæſt.* 5. D. Thom. *quæſt.* 60. *art.* 1. *ad* 1. & *art.* 2. *ad* 3. & *q.* 61. *art.* 3. & alij ſupra allegati, præcipuè Vaſquez *diſp. cit. cap.* 5. & D.Aug. & C.Florentinum, allegati in fine primæ quæſtionis; ideo non modò, quia eſt ſacra cæremonia, ſed etiam, quia ſignificat gratiam, dicitur Signum ſacrum, vt aduertit Suarez *ſect.* 1. Morand. *quæſt.* 1. cum D. Bonauent. Scoto, & aliis.

Obiicies primò. Medicina ad ſanandum ordinatur, non ad ſignandum. Sacramenta autem ſunt Medicinæ: Ergo.

22 Respondet D. Bonauent. *in corpore*, Sacramentum eſſe Medicinam morbo ſpirituali hominis, qui non eſt ſolùm concupiſcentiæ, & culpæ, ſed etiam ignorantiæ. Itaque ſicut ad curandum morbum culpæ debet habere gratiam; ità ad ignorantiam curandam debet habere ſignificationem erudientem.

Obiicies ſecundò. Cauſa non eſt ſignum effectus, ſed magis eſt ſignatum: Sacramentum eſt cauſa ſalutis: Ergo.

23 Respondet D. Bonauent. primò, Maiorem eſſe falſam, quando reſpectus, & habitudo ſignandi includitur in ipſa ratione cauſandi: Tale eſt Sacramentum, quod de ſuo intrinſeco cauſat, vt eſt Signum.

Respondet ſecundò, veram eſſe Maiorem quando eſt cauſa Phyſica, non autem quando eſt moralis; hæc enim ex pacto poteſt cauſare, vt Signum.

Obiicies tertiò. Quod eſt intrinſecum, ſemper conuenit; ſed eſſe ſignum non ſemper conuenit: Ergo. Minor probatur, quia non ſignat paruulis gratiam, quam illis confert.

Respondet S. Bonauent. Sacramentum eſſe ſignum, prout ſignat in ſe gratiam, non prout ſignat alicui actu. Itaque ſemper eſt ſignum actu ſicut Circulus in taberna ſemper eſt ſignum, etiamſi nullus actu aſpiciat, vel etiamſi vnus ex duobus ſociis ducat in tabernam, ex illo ſigno cognitam, alium neſcientem ſignificatum Circuli. Sic igitur paruulus ducitur ad Sacramentum in cognitione, & fide aliena, puta Parentis, vel Patrini; & ideò ſufficit, Sacramentum ſignare ducenti.

Obiicies quartò. Signum, & ſignatum ſunt ſimul natura; ſed Sacramentum eſt demonſtratiuum gratiæ: Ergo eſt ſimul cum gratia: At verò ſæpè ſumitur Sacramentum ſine gratia: ergo eſt ſignum falſum.

Respondet S. Bonau. Maiorem eſſe veram ſub ratione ſigni, & ſignati; non autem ſecundùm etiam rem ſubſtratam; nam Sacramentum ſignificat etiam paſſionem Chriſti, iam præteritam, ſicut Sacramenta antiqua præfigurabant futuram. In ratione ergo ſigni ex inſtitutione ſignificat gratiam, quæ datur ad ſuſceptionem eius. Quia tamen eſt ſignum moraliter cauſans, tali vſu ſuppoſito, poteſt, quoad vſum, non ſignificare datam; ſed quæ daretur.

Obiicies quintò. Sacramenta, vel ſunt ſigna naturalia, vel voluntaria; Si naturalia: Ergo à natura; Si voluntaria: Ergo mutabilia. Si dicas, eſſe voluntaria ex Dei ordinatione. Contra; nam omnia creata ſic ſunt facta à Deo liberè.

Respondet D. Bonau. eſſe voluntaria ex immutabili inſtitutione Dei; neque tamen eſt ſimile de creaturis, quæ habent eſſe ex intrinſeco ſubiecti, v.g. homo ex anima, & corpore: At verò Sacramenta non ſunt talia ex principiis materiæ, puta aquâ, & verbis; ſed adhuc moralia entia ſunt, è ſola extrinſeca voluntate Dei ſubſiſtentia.

QVÆSTIO III.

An Sacramentvm *in genere ſignet gratiam, quæ in ipſo vſu eius conferatur: An ſufficiat, ſignare ſanctitatem conferendam aliquo tempore aliquibus, etiam extra vſum Sacramenti.*

Prima opinio eſt D. Thomæ *prima ſecundæ, quæſt.* 102. *art.* 3. & 3. *part. quæſt.* 60. *art.* 1. *ad* 2. Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 128. *cap.* 4 ſufficere ad Sacramenti, in genere, eſſentiam, vt gratiam ſignificet. Ad hanc conatur Suarez trahere D. Bonauenturam.

Secvnda eſt, neceſſariò ſignare ſanctitatem quam conferat vſus Sacramenti. Ita Valentia *diſp.* 1 *quæſt.* 1. *puncto* 1. Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 12. poſt Canum *in relect. de Sacram. cap.* 5. Guillelmum, Ala

Digitized by Google

num *lib.1.de Sacram. c.8.& 10.* & ſignat S. Thom. *3.part. quaſt. 62.art. 2. ad 3.& quaſt.70.artic.4.* Caſpenſ.*diſp.1.ſect.3.*Tannerus *diſp.3.quaſt.1.dub.1. num.27.*qui *num.26.*pro ea adducit etiam Hugonem, & S.Bonauenturam, locis ſuprà citatis; nullum tamen locum indiuiduum ſupra ex D. Bonauentura allegarat.

Addit Suarez *loc.cit.* S.Bonauenturam 4.*diſt.1. quaſt.5.*poſt Hugonem aſſerere, Sacramentum in genere ſignare perfectam ſanctitatem, quam confert, ita vt quæcunque Sacramenta, etiam veteris legis, conferre deberent perfectam ſanctitatem, in horum Patrum ſententia.

30 Pro quo ſciendum ex D. Auguſtiuo *lib. 2. de meritis, cap.26.* & *ſerm.14. de verbis Apoſtoli*, varios eſſe ſanctificationis modos, qui ad duos poſſunt reuocari, vt innuitur ad *Hebr.5.* & declarat S. Bonauent. *diſt.1. in dubiis litter.* alter per infuſionem gratiæ, quæ eſt propria iuſtitia, & ſanctificatio; alter per purificationem aliquam legalem à nonnullis ſordibus, & corporalem conſecrationem, vt notat S.Bonauent. *loc. cit.* & Vaſquez *num.47.& 51.* & Tannerus *num.30.*

31 Et quidem omnia Sacramenta talem quandam ſanctificationem effeciſſe, attamen de ratione Sacramenti non eſſe, docent Thomiſtæ Recentiores communiter, & Vaſquez *cap.5.*

Alii tamen volunt, Sacramentum omne ſignificare gratiam, vel aliam ſanctificationem, quam efficit. Ita Suarez *loc. cit.* Bellarmin. *lib.1. cap.9.* & alludunt definitiones Hugonis, Scoti, & ſecunda catechiſmi, & tertia Magiſtri.

32 Assero primò; ad rationem Sacramenti requiri, ut ſignificet ſanctitatem, vel gratiam, quæ in eius vſu conferatur. Ità D. Bonauent. in definitione Sacramenti, allata *quaſt.1.* & Catechiſmus, & Magiſter, Iſidorus, ac Hugo in ſuis definitionibus Sacramenti, *ibi* recitatis.

Probatvr ſecundò à D.Bonau. *diſt.1.à d.3. litt. & ſequentibus*, diſcurrendo per omnia Sacramenta, quæ ex permiſſione Dei ſignificabant aliquam purificationem, aut ſanctificationem, quam dabant, cui propotionalitatem habent moralem, licèt non proportionem naturæ; ſic enim cinis vitulæ aſperſus, quo emnndantur maculæ panni, emundabat à ſorde irregularitatis: &, vt ipſe D. Bonauent. advertit, *quaſt.5.* erant teſtimonia fidei, & deuotionis, qua iuſtificaretur ſuſcipiens, & ad eam diſponebant; vt etiam Tannerus notat *num.28.*

33 Assero ſecundò, omnia Sacramenta efficere ſanctificationem aliquam, non tamen perfectam.

Prior pars probatur à D.Bonauent. *lib.6. compend. Theologicæ verit. cap.4.* Nomina deriuatiua ſignificant id, quod verba exprimunt, à quibus deriuantur. Sed Sacramentum venit à ſacrando: Ergo. Ità etiam Tannerus. Confirmatur, quia in veteri teſtamento Sacramenta dicebantur ſanctificare, conſecrare, &c. *Exodi 18. Leu.8.* Idem de Sacramentis nouæ legis magis habetur, vt, cùm Baptiſmus dicitur: *lauacrum regenerationis*: Euchariſtia dicitur *panis vitæ*.

34 Confirmatvr; Nam Concilium Florentinum, & Tridentinum definiunt, Sacramenta id efficere, quod ſignificant.

Adverte, D. Bonauent. *diſt. 1. quaſt. 3.* & D. Thom. *quaſt.60. art. 1.* negare, Sacramentum eſſe in genere cauſæ, aut ſignificare gratiam per modum cauſæ, ſed loquuntur de vera ſanctificatione animæ, vt notat Tannerus *num.35.* Puto tamen, Seraphicum id negare, quia Sacramenta non ſunt cauſa Phyſica, ſed tantùm moralis gratiæ.

Posterior pars probatur, quia ex multis Sacramentis antiqui teſtamenti, non adeſt promiſſio gratiæ, licèt de aliquo exiſtat, vt dixi *prima ſecundæ, tract.4. diſp.10. quaſt.3.*

Aliqui id probant, quia Concilium Florentinum in decreto vnionis hanc ponit differentiam inter Sacramenta veteris legis, & nouæ, quòd hæc conferunt gratiam; illa verò ſignificant tantùm. 35

Vervm enim verò id ſatis declaraui *prima 2. l.c.* & declarabo *diſp.4. quaſt.3.*

Sanctvs quidem Bonauentura *quaſt.5. diſt.1.* aſſerit cum Hugone, etiam Sacramenta veteris legis (vltra Circunciſionem) contuliſſe gratiam ſanctificantem, vt rectè aduertit Suarez *diſp.1. ſect.2.* qui addit, eum intellexiſſe ex opere operantis, cùm in propriis terminis aſſerat, contuliſſe ex opere operato; attamen vult S.Bonauent. contuliſſe per accidens, quatenus illa Sacramenta ex inſtitutione ordinabantur ad fidem exercendam, & illis actibus impoſitis dabatur gratia per accidens; eò quòd non aderat pactum gratiæ in illo Sacramento, ſed tantùm excitatio actuum fidei, vt cùm edebatur Agnus Paſchalis, &c. Quare videtur formaliter potius ad opus operantis ſpectare, vt benè ait Suarez, licèt diſpoſitiuè ad opus operatum reducatur. 36

Ex his habes, Sacramenta etiam veteris legis eſſe Sacramenta, vt docet S.Bonauent.*diſt.1.quaſt.5.* cum Magiſtro, & Hugone, & tenent etiam communiter apud Valentiam *quaſt. 1. punct.1.* Bellarminum *lib.1.cap.12.* Suarez *diſp.1.ſect.2.* Vaſquez *diſp.128.cap.5.* Tannerum *diſp. 3. quaſt.1. dub.1. num.43.* Ratio eſt S.Bonauent. *diſt.1. quaſt.1. fundamento 4.* ex D.Auguſtino *lib. 9. cap.10. contra Fauſtum, & de vera religione, cap.17.* Omnis religio debet habere, & ſemper habuit Signa Sacra, in quibus conuenirent homines ad cultum Dei: Et ſanè vera religio debet habere vera Sacramenta, vt notant etiam Tannerus, & alij ſuprà citati. 37

Enim verò, licèt Sacramenta etiam veteris legis eſſent vera Sacramenta, tamen imperfecta erant, quia non conferebant gratiam per ſe ex opere operato; vnde dicuntur egena elementa (excipe Circumciſionem) Itaque ſolùm analogicè conueniunt cum Sacramentis noſtris, vt indicant S. Bonauent. ſuprà *citato loco* cum Magiſtro *diſt.1.* quem ſequuntur Albertus, D. Thom. & multi Recentiores apud Vaſquez *c.5.* & probabile fatetur Caſpenſis *part.1. ſect.3.* & Tanner. *num.44.* qui tamen *num.45.* oppoſitum tenet cum Valentia, Suarez, Vaſquez, Bellarmino, Soto, Ledeſma, & multis Thomiſtarum. 38

Probatvr verò noſtra Aſſertio, quia etiam accidens eſt verùm ens, & tamen de eo, & de ſubſtantia ens dicitur analogicè, quia eſt magis entis ens, quàm ens per ſe: At ſimili ratione ſe habent Sacramenta antiqua, quæ erant figuræ noſtrorum Sacramentorum, & non conferebant veram ſanctificationem, id eſt gratiam ſanctificantem per ſe ex opere operato, quod ad perfectiſſimam rationem Sacramenti requiritur; ſanctificatio verò legalis eſt ſolùm analogicè ſanctificatio: Ergo. 39

Instat Tannerus, ſanctificationem eſſe poſitam in definitione, vt terminum; at ea, quæ ſic in definitione ponuntur, non eſt neceſſe, vt omnibus definitis vniuocè conueniant; alioqui nec ſubſtare accidentibus, nec referri ad aliud vniuocè, conueniret ſubſtantiis, & relationibus. 40

Respondetvr primò, non poni ſanctificationem,

tionem, vt terminum, ſed vt eſſentiam Sacramenti, quod in actione formaliter tali conſiſtit, ſiue tranſeunte, ſiue continuò permanente.

41 Respondetvr ſecundò, etiam ſubſiſtere; ſeu eſſe ens per ſe, conuenire analogicè Subſtantiæ, & Accidenti. Ex his ferè habes explicatam definitionem Sacramenti, allatam à D. Bonauent. & qua ratione ab aliis differat. Colligitur etiam, falſas eſſe definitiones Sacramenti allatas à Lutheranis, qui in eas miſcent ſuos errores, ſiue negando Sacramentis virtutem ſanctificandi; ſiue ſola fide iuſtificare aſſerentes; ſiuè certam prædeſtinationem ſecum ferre. Vide Bellarminum *lib.* 1. *à cap.* 14. Valentiam *quæſt.* 1. *puncto* 1. Nobis ſufficit propriis locis eos confutare.

QVÆSTIO IV.

An oporteat Sacramenta *conſtare rebus, & verbis, tanquam Materia, & Forma.*

D. Bonauent. in 4. diſt. 1 dub. 11. litt.

42 Assero primò: Sacramentà veteris legis non conſtabant rebus, & verbis. Ita communiter cum D. Thom. *quæſt.* 60. *art.* 6. *ad* 3. D. Bonauent. *loco citato*, Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 18. Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 1. Vaſquez *diſp.* 129. *cap.* 1. Tannerus *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *dub.* 2. *num.* 59.

Probatvr primò, quia in Sacramentis antiquis nulla verba inueniuntur, vt in Circumciſione, Agno Paſchali, Ordinationibus Sacerdotum, &c. vt patet *Geneſ.* 17. *Exodi* 12. *&* 40.

Confirmatur: nam Concilium Florentinum id ſolis Sacramentis nouæ legis adſcribit, ſicut ſupponit D. Bonau. *diſt.* 7. *q.* 1. *&* 2.

43 Assero ſecundò, omnia Sacramenta nouæ legis conſtare verbis, & rebus. Ita D. Bonauent. *diſt.* 1. Eſt communis DD. *in* 4. *diſt.* 1. D. Thom. *quæſt.* 60. *art.* 5. *&* 6. & Concil. Florent. poſt ſeſſionem vltimam *in decreto vnionis*, vt refert Maſtrius *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 98.

Ratio D. Bonauent. *loc. cit. diſt.* 7. ſumitur è Chriſti inſtitutione, & de ſex primis Sacramentis res eſt clara. De matrimonio autem certum eſt, poſſe fieri per nutus, qui tamen habent rationem verborum analogicam, vt docet D. Bonau. 3. *part. Centil. ſect.* 54.

Itaqve Concilium Florentinum ità intelligendum videtur, vt res, & verba, non ſtrictè, ſed ſecundùm quandam proportionem accipiantur. Ita Valentia, Suarez, & Tanner, ſuprà cum D. Bonauentura.

45 Vel dic, Concilium Florentinum accepiſſe verba propriè, & ita declaraſſe, neceſſaria ad ſex Sacramenta: ad matrimonium verò regulariter interuenire, ait enim: *Cauſa efficiens matrimonij regulariter eſt mutuus conſenſus per verba, de præſenti expreſſus*, ſic intelligitur propoſitio Florentini Concilij. Similiter & res dicuntur, quæ ſæpè aliqua includunt verba, vt in Sacramento Pœnitentiæ, verba pœnitentis ad materiam, ſeu res ſpectant, vt declarat Concil. Florent. *loc. cit.* & Sotus 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 6. Valentia *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *puncto* 2. cum D. Bonau. *diſt.* 1. *dub.* 11.

46 Assero tertiò, Sacramenta omnia conſtare rebus, & verbis, tanquam materia, & forma.Ità D. Bonauent. *loc. cit.* & clariùs infrà, cùm de ſingulis Sacramentis. Conſtat ex Concilio Florentino *loco cit.* Conſiſtit autem ſimilitudo, & analogia in hoc, vt ſicut Materia eſt quid indeterminatum, & per formam determinatur; ita in Sacramentis res ſunt indeterminatæ, & per verba determinantur. Hinc D. Auguſtinus tract. 80. in Ioannem: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*, vt benè aduertit S. Bonauent. ad illud Ioan. 15. *Vos mundi eſtis propter ſermonem*, &c. Quamvis autem ibi D. Auguſtinus de ſolo Baptiſmo loqueretur; id tamen de cæteris Sacramentis intelligere voluit, vt aduertit Valentia *diſput.* 3. *quæſt.* 1. *puncto* 2.

Assero quartò. Materia, & Forma in Sacramentis ſe habent, vt partes intrinſecæ componentes; ſumo autem materiam proximam, vt in Eucharistia, ſpecies panis, & vini; in Baptiſmo ablutio. Ita Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 2. Valentia *loc. cit.* cum D. Thoma *quæſt.* 60. *art.* 6. *ad* 2. & *art.* 7. *& quæſt.* 74. vbi eodem modo loquitur de Euchariſtia. De hac ſimili modo videtur loqui D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 8. & *diſt.* 3. *dub.* 3. Vide Tannerum *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *dub.* 2. *num.* 78. contra Vaſquez *diſp.* 129. *cap.* 3. Bellarminum *lib.* 1. *de ſacram. cap.* 8. & alios apud Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 3. negantes, formam in Euchariſtia eſſe partem componentem; & ideò vniuerſaliter non eſſe veram aſſertionem; & contra alios, qui de omnibus formis Sacramentorum id negant. 47

Svmitvr fundamentum ex Concilio Florentino *loco citato*, vbi dicuntur Sacramenta perfici rebus, tanquam Materia; & verbis, tanquam Forma; eſt enim hæc communiſſima materiæ, & formæ ratio, quod ex geminis his intrinſecè componatur totum ſubſtantiale, cuius dicuntur Forma, & Materia; & ideò S. Bonauent. *diſt.* 8. vbi de Euchariſtia, potiùs id ſupponit, quàm probare velit, vt patet legenti *dub.* 1. *& quæſt.* 1. In Catechiſmo autem Romano Materia, & Forma dicuntur partes, quæ ad naturam, & ſubſtantiam Sacramentorum pertinent. 48

Neqve de Sacramentis, quæ in vſu conſiſtunt, eſſe poteſt difficultas; nam in his, Materia, & Forma ſunt ſimul, & vtraque ſignificat Sacramenti effectum, eumque producit, vt habet S. Thom. *quæſt.* 86. *art.* 6. Ergo vtraque ad eſſentiam Sacramenti intrinſecè pertinet. 49

De Euchariſtia eſt maior difficultas, tum quia materia multo tempore permanet, poſtquam forma præterit: tum quia illa non videtur, nec efficere, nec ſignificare Sacramentalem gratiam. Itaque Scotus 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. *ad* 3. & *quæſt.* 2. *A*, & Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 98. atque alij, etiam Moderni, negant, Euchariſtiam componi ex verbis, tanquam è forma. 50

E contra tamen, quia ſignificat Chriſtum per modum cibi, adeoque per modum refectionis ſpiritualis, ac ſimul etiam poſt confectum Sacramentum, moraliter ſaltem, quaſi informat materiam; hoc ipſo, quod ſpecies conſecratæ per formam antè prolatam, Chriſtum præſentem continent, etiamſi illa Phyſicè iam præterierit; ideò cenſendum videtur, formam conſecrationis etiam hoc Sacramentum intrinſecè componere, vt aduertit Tannerus *num.* 80. & alij ſuprà initio allati, quibus ſubſcribit Caſpenſis *tract.* 21. *diſp.* 1. *ſect.* 5. 51

Enim verò aſſero quintò, probabile eſſe, ſignificationem Sacramentalem in quibuſdam Sacramentis 52

Digitized by Google

mentis ineſſe toti compoſito ex Materia, & Forma, & tunc vtramque eſſe partem conſtituentem, vt in Baptiſmo, Confirmatione, & Extrema-Vnctione: interdum verò ineſſe ſoli materiæ, & tunc Sacramentum intrinſecè conſtitui ex ſola materia, vt in Euchariſtia, in qua forma ſignificat ſolam præſentiam corporis Chriſti, non autem gratiam
53 Sacramentalem; non enim verba: *Hoc eſt corpus, &c. Hic eſt ſanguis, &c.* ſignificant aliud, quàm conuerſionem panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti: Species verò Sacramentales ſignificant ſpiritualem refectionem illius. Ità videtur docere D. Bonauent. *diſt.*10. *p.*2. *in dubiis litt.* & *diſt.*15. *p.*2. *q.*2. *ad argumenta*, clariùs *diſt.*89. *penult.*

Eandem ſententiam ſequitur Scotus 4. *diſt.* 8. *quæſt.*1. *ad* 3. & *quæſt.*2. *A*; vbi inquit, verba conſecrationis neque Sacramenti Euchariſtiæ intrinſecam formam eſſe, neque de illius eſſentia, quatenus dicantur forma Sacramenti Euchariſtiæ, vel quatenus ſunt forma conſecrationis. Eum ſequuntur Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.*1. *quæſt.*2. *num.*98. vbi adducit etiam Vaſquez, Coninch, Mæracium, Becanum, Amicum, Morandum, & alios.

54 E Scotiſtis verò excipit Ferchium 4. *diſp.* 8. & Poncium *diſp.*44. *quæſt.*1.

Morandvs *tract.*2. *quæſt.*4. oppoſitum aſſerit, referens Paſqualigum *diſp.*65. *ſect.*3. Cardinalem de Lugo *diſp.*2. *ſect.* 3., Mæracium *ſect.* 2. *dub.*2.

55 Probatvr argumento, quo aduerſarij nos impugnant è Concilio Florentino, quod aſſerit: Per verba Saluatoris hoc confici Sacramentum. Tunc ſic: Cauſa efficiens, & formalis diſtinguuntur: Verba ſunt cauſa efficiens: Ergo non formalis. Sic arguunt nobiſcum Vaſquez *diſp.*167. Amicus *diſp.*15. *ſect.*1. & alij apud Maſtrium *num.*118. Maior eſt certa; nam cauſa Formalis eſt intrinſeca rei; efficiens verò extrinſeca. Minor probatur etiam ex aliis PP. præcipuè Ambroſio *lib.*1. de his, qui initiantur, & *de Sacram. lib.*4. *cap*4. vbi verba Chriſti comparat cum verbis creationis, vt notat D. Bonauent. *diſt.*10. *p.*2. *quæſt.*3. & *diſt.*13. *p.*2. *quæſt.*3.

Ex quo ruit reſponſio Auerſæ *quæſt.*1. *de Sacramento Euchariſtiæ*, *ſeſſ.*8. ſic intelligi, verbis Chriſti confici Euchariſtiam, ſicut Baptiſmus verbis noſtris, ſcilicet intrinſecè.

56 Probatvr ſecundò ratione D.Bonau. *loc. cit.* qua vtuntur Scotus, Amicus *loc. cit.* Maſtrius *num.*121. Gauatius *diſp.*1. *quæſt.*4. *cap.*1. Euchariſtia eſt Sacramentum permanens, vt definiunt etiam S. Concil. Trident. *ſeſſ.*13. *can.*7. & oſtendam *tr. &t. de Euchariſtia*, *diſp.*1. *quæſt.*2. Ergo nequit intrinſecè formâ ſucceſſiuâ conſtitui.

Reſpondet Suarez *loc. cit.* cum Aureolo 4. *diſt.*8. *quæſt.*1. verba conſecrationis manere virtualiter, ſeu moraliter.

57 Contra. Quia, prolatis verbis, remanet Sanctiſſima Euchariſtia Phyſicè realiter: ergo debet manere etiam quidquid intrinſecè eam conſtituit.

Obiiciunt Concil. Florent. *in decreto Eugenij*, vbi de omnibus Sacramentis dicitur, quod materia, & forma perficiuntur. Et infrà *de Euchariſtiæ Sacramento*, ait, formam illius eſſe verba conſecrationis.

Reſpondetvr cum D. Bonauent. *loco cit. diſt.*13. verba eſſe formam Euchariſtiæ *in fieri*, non *in facto eſſe*.

58 Reſpondetvr ſecundò, verba dici formam Euchariſtiæ non intrinſecam; ſed extrinſecam. Sicut enim Concilium, panem, & vinum abſolutè vocat materiam Sacramenti; etiamſi non ſit, niſi materia conſecrationis; ſic pariter verba, ex eo quod ſunt forma conſecrationis, dicuntur materia Euchariſtiæ. Et ſicut, cùm dixit, materiam eius eſſe panem, & vinum, non intellexit materiam intrinſecè componentem, quia hoc Sacramentum ex pane, & vino non componitur, tanquam ex materia, & forma, cùm ſit neceſſe, panem, & vinum deſtrui; ità pariter nomine formæ, non intellexit formam intrinſecam, ſed extrinſecè requiſitam. Itaque Caſpenſis fatetur, nil contra nos inde colligi.

Obiiciunt ſecundò Cardinalis de Lugo, Suarez, & alij. Species ſacramentales conſtituuntur in ratione ſacræ ſignificationis, & Sacramenti per verba conſecrationis; his enim præciſis, non indicant illæ ſpecies præſentiam corporis Chriſti. 59

Reſpondet Maſtrius cum D. Bonauent. *locis adductis*, verba conſecrationis determinare ſpecies efficienter, non formaliter, quatenus, ſcilicet prolatæ, efficiunt tranſubſtantiationem, Deo agente miraculum, inſtrumento verborum. Hac diſtinctione Seraphici, cætera arguentium tela retunduntur.

Componitvr ergo intrinſecè Sacramentum ex ſpeciebus viſibilibus, vt materia; & Chriſti corpore, tanquam forma; non tamen formaliter vnitis. 60

QVÆSTIO V.

Vtrum materia, & forma Sacramentorvm *ſit inuariabilis.*

D.Thom. q.60. ab art.4.

Fvit error Paulinianorum apud Euthymium 2. *part. Panopliæ*; *tit.*21. hi dicebant, ſola verba eſſe determinata Sacramentis; non verò actiones, & res. 61

Aliqvi vero è Sectariis contendunt, duo illa Sacramenta, quæ ſola admittunt, ideſt, Baptiſmum, & Euchariſtiam, habere verba tantùm concionatoria, quæ eſſentialia ſint, non autem conſecratoria. Et quidem in ſolo Baptiſmo determinata verba requirunt, quæ tamen inſtructoria acclamant; & magicam vocant incantationem verba, quæ nos conſecratoria credimus. Ità Caluinus *lib.*4. *Inſtit. cap.*14. §.4. Theodorus Beza *in ſumma doctrinæ de re ſacramentaria*, & alij. Vide Bellarminum *lib.*1. *de Sacram. cap.*19. Valentiam *quæſt.*1. *p.*2. Vaſquez *diſp.*129. *cap.*4.

Aſſero primò, materias, & fromas Sacramentorum eſſe inuariabiles. Ità communiter cum D.Thom. *quæſt.*60. *art.*5. & 7. D.Bonau. *locis citandis.* Eſt de fide ex Concilio Florentino *in Decreto vnionis*, & Tridentino *ſeſſ.*7. *can.*1. 62

Probatvr primò à D.Bonau. *diſt.*3. *p.*1. *q.*2. *fundamento* 1. Id, quod eſt à Chriſto inſtitutum, inuariabile eſt ab Eccleſia: Tales ſunt materiæ, & formæ Sacramentorum: Ergo. Hoc eſt fundamentum Conciliorum, & Patrum, ac Theologorum. 63
Ideò Concil. Trident. *ſeſſ.*10. *cap.*20. ait, Eccleſiam non habere poteſtatem circa ſubſtantiam Sacramentorum, nihil autem magis ſpectat ad ſubſtantiam rei, quàm eius materia, & forma, vt notat Caſpenſ.

Digitized by Google

Caſpenſ. *diſp.* 1. *ſect.* 6. Eodem argumento vtitur Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 21. Morandus *ſect.* 2. *q.* 5.

64 Ex quo ſequitur, falſum eſſe id, quod docent Innocentius IV. *cap.* 1. *de B ptiſmo*, aliique iuriſperiti, poſſe materiam aliquam, vel formam eſſe validam in vna parte Eccleſiæ, puta apud Latinos; quæ non ſit valida apud Græcos: Nam ſi materia, vel forma non diſcrepet à Chriſti inſtitutione, erit apta in tota Eccleſia; vel nullibi, ſi diſcrepat. Quod ſi in Matrimonio Eccleſia aliqua addit neceſſaria; hoc præſtat, quia Matrimonium eſt contractus, ſuper quem habet poteſtatem, vt dicam *tractat.* 8. *diſp.* 2. *quæſt.* 5.

65 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *loco citato, in corpore* argumento, quo vtitur etiam D. Thom. *quæſt.* 60. *art.* 4. & Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 3. Nam Sacramenta ſunt ſigna efficacia gratiæ, ſed hoc non habent, niſi ex inſtitutione Dei, qui ſolus eſt Author gratiæ. Qualis verò determinatio ſingulis Sacramentis ſit à Chriſto præſtituta, dicetur propriis locis.

66 Assero ſecundò, Verba, quibus Sacramenta conficiuntur, non ſunt concionatoria, ſed conſecratoria. Ita D. Bonauent. præcipuè *de Euchariſtia, d.* 8. *part.* 2. *quæſt.* 1. Eſt de fide ex praxi, & ſenſu Eccleſiæ, & Concilio Florentino, *loco citato*.

67 Probatvr à D. Bonauent. *ibi*, argumento, quo nititur Bellarminus *cap.* 19. Nam Chriſtus vſus eſt verbis determinatis: *Hoc eſt Corpus meum.* Et iuſſit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Quod totam actionem Chriſti cùm verbis includit. Sic enim etiam Matth. vltimo dixit: *Docete omnes gentes*, deinde: *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Eſt autem diuerſum verbum Euangelizandi, & Baptizandi, vt ait Apoſtolus: 1. *ad Corinth.* 1. & è verbis Chriſti habetur, non enim dixit Chriſtus: dicite: *Baptizo te*; cur ergo id dicitur? Sanè ex traditione Eccleſiæ id debet Raurici, vt indicat S. Bonauent. *diſt.* 3. *loc. cit.* & *art.* 2. *quæſt.* 1. Sic & in Euchariſtia.

De cæteris Sacramentis nil dico, quia ipſi ea negant.

68 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *loco citato fundamento ſecundo* ex D. Auguſtiuo *tract.* 80. *in Ioann.* vbi D. Auguſtinus ait, loquens de Baptiſmo: *Detrahe verbum, & quid eſt aqua, niſi aqua?* Loquitur autem de verbo, quo baptizamus, quod non eſt concionale, cùm detur etiam infantibus, & tamen noſtrum eſt verum Baptiſma, vt fatetur Caluinus *lib.* 4. *cap.* 15. §. 16.

69 Confirmatvr: Nam ibidem S. Auguſtinus ait: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*: Ergo verbum conſecratorium; nam concionatorium præcedit elementum, non accedit, vt fatetur Caluinus *lib.* 4. *cap.* 14. §. 3. Oportuiſſet ergo, vt diceret, accedit ad verbum elementum, & fit Sacramentum, vt notat Bellarminus.

70 Instat tamen Caluinus, afferens alia verba D. Auguſtini loco adducto: *Vnde iſta tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo: non quia dicitur; ſed quia creditur? Nam & in ipſo verbo, aliud eſt ſonus tranſiens, aliud virtus manens. Hoc eſt verbum fidei, quod prædicamus, ait Apoſtolus, &c. Vnde in Actis* 15. *Legitur fide mundans corda eorum. Et Petrus Apoſtolus* 1. *cap.* 3. *& vos inquit Baptiſma ſaluos facit: non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio. Hoc eſt verbum fidei, quod prædicamus.*

71 Calvinvs totum hunc locum de verbo concionis interpretatur; ſed fallitur; nam, vt notat S. Bonauent. iam dixit, aquam ſine verbo nil habere virtutis; & accedente verbo ad elementum, fieri Sacramentum ſalutare, etiam infantibus, incapacibus actus fidei. Quapropter, cùm ait, habere hanc virtutem, *non quia dicitur; ſed quia creditur*, non poteſt loqui de credulitate ſuſcipientis; alioqui in infante eſſet inane.

Aliqvi per verbum Chriſti exponunt, non verba formæ Baptiſmi; ſed inſtitutionis factæ à Chriſto; nam quia illa creditur in Eccleſia, & in hac fide Baptiſmus applicatur; idcò Baptiſmus habet hunc effectum. Ita Ruardus *art.* 1. finem verſus. Sed D. Auguſtinus apertè loquitur de verbo, quo conſecratur Sacramentum. Item inſtitutio non dat aquæ virtutem, quia creditur; ſed quia ab ipſo Chriſto efficaciam habuit, vt notat Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 1. circa finem, Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 20.

Dices, hoc eſſe verum de fide ipſius Miniſt i, quæ non eſt neceſſaria; ſecus verò de fide Eccleſiæ, quæ neceſſaria videtur. Sic (ait Suarez) exponi à D. Bonauent. *diſt.* 3. *p. p. quæſt.* 3. & expoſitionem poſſe applicari tam verbo formæ, quàm verbo inſtitutionis.

Hanc tamen ſolutionem, vtrouis modo intellectam, refellit Suarez, quia virtus Baptiſmi non manat à fide Eccleſiæ, ſed à ſolo Chriſto, & paſſione eius, vt notauit Paludanus *diſt.* 1. *quæſt.* 1 *art.* 5. Vnde ſi per impoſſibile nulla eſſet fides in Eccleſia, & applicaretur Baptiſmus iuxta Chriſti inſtitutionem, haberet Baptiſmus ſuum effectum; puta, ſi Turca baptizaret infantem, (& nulla per impoſſibile eſſet Eccleſia:) Ergo non habet hunc effectum, quia creditur ab Eccleſia.

Alii id exponunt de fide ſuſcipientis, ita vt ſenſus ſit *quia creditur*, id eſt quia ſuſcipiens credit, ſe diſponit ad recipiendam virtutem. Hoc tamen in infantibus non valet, vt notat Suarez.

Alii exponunt, Verbum habere virtutem, quatenus eſt aptum credi, continens obiectum fidei à nobis credendum: Itaque ſenſus eſt, hæc verba aſſumpta eſſe ad hunc effectum, non propter materialem ſonum; ſed propter fidei myſterium, quod continent, & omnibus credentibus proponunt. Ita Suarez *loco citato*, & Tannerus *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *dub.* 2. *num.* 87. cum D. Thoma *quæſt.* 60. *artic.* 7. *ad primum*.

Seraphicvs, *loco* à Suarez *adducto*, & *quæſt. præcedenti ad* 2. apertè loquitur de verbis, quæ ſunt forma Baptiſmi, vt ſe explicat *fundamento vltimo, & in corpore*, in quo deceptus eſt Suarez, putans verba D. Bonauenturæ poſſe intelligi etiam de inſtitutione, de qua Seraphicus nil muſſitat. Deinde verò *in corpore* adſcribit verbis formæ virtutem, quatenus continent myſterium Trinitatis, & paſſionis Chriſti, quod eſt obiectum fidei noſtræ, ab adultis quidem actu credendum; à paruulis verò in fide Eccleſiæ, pro eo ſpondentis, qui eſt ſuum membrum, cùm ſit vnica ſponſa, & Baptiſmus ſit Sacramentum fidei, non ſingularis perſonæ, ſed Eccleſiæ, quæ, vt docet D. Augſtin. *epiſtola* 23. *ad Bonifacium, ad finem*, & *epiſtola* 28. *ad Hieronymum*, Eſt columna, quæ non poteſt deficere. Quod ſi, per impoſſibile, nullibi eſſet fides, ſaltem baptizans Turca deberet intendere id, quod Chriſtus inſtituit, & quod ſupponit credi, Baptiſmum eſſe à Chriſto, quod eſt ianua Sacramentorum; ſicut Fides porta virtutum.

Qvod ſi de ſola fide intelligatur, pro ut eſt obiectum fidei, qua ratione verum erit de cæteris Sacramentis; *Verba accedentia ad elementum facere Sacramentum,*

Digitized by Google

Sacramentum, puta verba Confirmationis, Pœnitentiæ, &c. Hæc enim non continent obiectum fidei, ſed meram formam, appoſitam illi materiæ Sacramentali; cùm tamen hæc propoſitio D. Auguſtini à Tannero, Suarez, & aliis, ſuprà *citatis locis*, applicetur omnibus Sacramentis in genere.

78 Oportet igitur dicere, S. Auguſtinum loqui de verbo conſecrationis, & de verbo inſtructionis; vnde allegat ea loca Scripturæ, quæ de verbo formæ non ſatis genuinè explicantur, vt patet; loquuntur enim de verbo fidei prædicato.

Dices: Ergo S. Auguſtinus æquiuocè verbum accipit.

79 Respondetur, negando cum D. Bonauent. *ad* 15. *Ioan.* quem ſequitur Bellarminus *cap.* 20. Ibi enim D. Auguſtinus aſſumpſerat explicare ea verba Ioannis: *Vos mundi eſtis propter ſermonem, quem ego dixi vobis.* Monet autem quæſtionem: *Cur*, ait, *mundi eſtis propter ſermonem, & non dixit propter Baptiſmum?* Reſpondet autem, id dici, quia omnis mundatio, ſiue in Baptiſmo, ſiue extra, per Verbum fit; in Baptiſmo enim per verba conſecrationis, ſeu formæ; extra verò per actualem Fidem, quæ eſt *ex auditu*, vt ait Apoſtolus *Rom.* 10. Vbicunque autem prodeſt, non quia dicitur nobis, & auditur; ſed quatenus fide percipitur. Ideò S. Auguſtinus ait: *Aliud eſt enim ſonus tranſiens; aliud virtus manens, &c.*

QVÆSTIO VI.

Vtrum Materia, & Forma Sacramentorvm *debeant eſſe ſimul.*

80 Glossa in *cap. Detrahe*, 1. *q.* 2. dixit, debere abſolui totam formam Sacramenti, priuſquam abſoluatur tota materialis actio.

Alii volunt, eas debere, ſaltem ſecundùm aliquam ſui partem, Phyſicè coëxiſtere. Ita Sotus 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 3. Centinus *diſp.* 6. *cap.* 4. Aretinus *diſp.* 6. *quæſt.* 3. Brancatius *diſp.* 15. *art.* 6. Caietanus *tomo* 1. *opuſc. tract.* 26. eamque ſententiam Henriquez vocat communem, allegans Paludanum, Gabrielem, Armillam, & Syluestrum.

81 Vera ſententia eſt, ad valorem Sacramenti ſatis eſſe, ſi materia formæ coniungatur moraliter. Ita Sotus *in* 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 8. & *diſt.* 14. *quæſt.* 1. *artic.* 3. Victoria *in ſumma*, *num.* 38. & 238. Suarez *diſput.* 2. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 148. *cap.* 7. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. ex communi, poſt S. Bonauenturam, Richardum, & alios, quos refert, & ſequitur Tannerus *diſp.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 91. Cottonius *lib.* 2. *de Sacrament. controu.* 1. *cap.* 1. *num.* 31. adducens Franciſcum de Lugo *cap.* 1. *quæſt.* 1. *numer.* 10. Dianam *parte* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 6. & *parte* 5. *tract.* 5. *reſol.* 40. & *tract.* 13. *reſol.* 48. Multi ideò carpunt ſimilitudinem illam Scoti; quam ad noſtram ſententiam trahere conatur Maſtrius *d.* 1. *q.* 3. *n.* 108. & *d.* 2. *q.* 3. *num.* 81.

82 Assero primò, materiam, & formam Sacramentorum debere eſſe ſimul.

Probatvr ex dictis *quæſt.* 4. quia componunt Sacramentum, tanquam partes, & forma determinat materiam: Ergo debent eſſe aliquo modo ſimul.

83 Assero ſecundò. Sicut materia, & forma Sacramentorum ſunt tales moraliter, ideſt per Analogiam quandam ad materiam, & formam Phyſicas; ita ſufficit eſſe ſimul moraliter. Hoc patet in Baptiſmo, multitudini dato ab Apoſtolis *Actorum loco citato*, vbi non videtur, qua ratione eſſent Phyſicè ſimul materia, & forma. Et in Sacramento Pœnitentiæ abſolutio datur, iam completâ confeſſione; neque neceſſe eſt, actus contritionis tunc adeſſe præſentes. Idem dic de Matrimonio; in quo ſufficit ea vicinitas inter traditionem, & acceptationem mutuam corporum, quæ in humano contractu moraliter debet interuenire, vbi ſæpè traditio vnius partis præcedit aliquo tempore acceptationem alterius. Sic in ſacramento Pœnitentiæ ſufficit ea temporis propinquitas, quæ in iudiciis requiritur; vbi itidem, inter accuſationem, probationem, & ſententiam Iudicis, magna ſæpè eſt temporis diſtantia.

Deniqve in omnibus Sacramentis, excepta Euchariſtia, ſatis erit, ſi actio materialis Sacramenti mox ſequatur prolationem formæ; aut è contra, formæ prolatio actionem materialem, vt notant Victoria, Henriquez, & alij ſuprà. Excepi Euchariſtiam, quia in hoc Sacramento, propter rationem particulæ: Hoc: Hic. quæ in forma ponitur, longè maior propinquitas materiæ requiritur, talis nempe, vt tota forma præſens ſit ſubiectæ materiæ panis, & vini. 84

Cæterum in Sacramento Pœnitentiæ monet Baſſæus *v. Sacram.* 2. *num.* 9. Sat eſſe, ſi duret moraliter dolor pœnitentis virtualiter, quatenus ſi requireretur: *Cur doluit?* Poſſet ſine noua deliberatione dicere: *Quia volo confiteri*, & non retractauit. Addit ſat eſſe, ſi habitu duret non retractatus dolor actu. Ita hodie eliciens dolorem, cras ritè confitebitur. Ita Hurt. *diſp.* 1. *de Sacram. diff.* 11. Granad. 3. *p. de ſacram. controu.* 7. *tract.* 3. *diſp.* 3. *ſect.* 1. Præpoſit. 3. *part. quæſt.* 2. *de contrit. diſp.* 1. *num.* 30. 85

Quòd ſi de illo actu nil moraliter manet, tunc renouandus eſt ante abſolutionem. 86

QVÆSTIO VII.

Qua mutatio Materiæ, & Forma irritum reddat Sacramentum.

Certvm eſt, Sacramentum reddi inualidum, quando materia, vel forma à Chriſto inſtituta, eſſentialiter, ſeu ſubſtantialiter mutatur; ſecus ſi accidentaliter, vt habet communis Doctorum ſententia cum D. Bonauentura *diſt.* 3. *part.* 1. *quæſt. vltima*, & patet ex *cap. Retulerunt, de conſecr. diſp.* 3. & D. Auguſtino *lib.* 6. *de Baptiſmo, cap.* 25. Ratio ſumitur è Chriſti inſtitutione, vt habet S. Bonauent. *loc. cit. fundamento* 1. & communiter cum D. Thom. *q.* 60. *art.* 7. 87

Cæterum, tunc erit cenſenda mutatio ſubſtantialis materiæ, quando, ſecundùm communem conceptum, non ſit eiuſdem rationis cum materia inſtitutâ à Chriſto. Ita Suarez *diſput.* 2. *ſect.* 4. Tanner. *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *dub.* 3. & communiter cum D. Bonauent. 4. *diſt.* 3. *p.* 1. *quæſt.* 1. Sic in Baptiſmo liquor, qui non eſt aqua elementaris, non eſt materia; vt ſi ſit roſacea, ſi ſit vapor, glacies, &c. Hæc verò duo, licet accidentaliter mutata videantur in eſſe Phyſico; tamen quia ad abluendum, ſeu baptizandum ſunt inepta, cenſenda ſunt materia inualida. Itaque mutatio materiæ non ſumitur 88

Digitized by Google

mitur è ſpeciebus naturalibus, ſed penes ſpecies humanas, ciuili modo ſumptas ex vſu; nam vinum album, & rubrum Phyſica ſpecie differunt, & tamen ſunt apta. Ita Lugo *diſp.* 2. *num.* 104. admonet cum Suarez, ac Bellarm. *lib. de ſacram. ord. cap.* 9.

E contra verò, maſſa paſtæ cruda, & panis coctus ſunt eiuſdem ſpeciei, & tamen illa non eſt apta ad conſecrationem, quia differunt, quò ad vſum humanum, ſubſtantialiter.

89 Forma etiam tunc cenſetur ſubſtantialiter alia, cùm ita tollitur ſenſus verborum, à Chriſto intentus, vt neque ex rigore verborum, neque è communi vſu loquendi idem ſignificent. Ita D. Bonauentur. *diſt.* 3. *quæſt. vltima prima parte*, D.Thom. *quæſt.* 60. *art.* 8. Valentia *quæſt.* 1. *punct.* 2. Suarez *diſput.* 2. *ſect.* 4. Tannerus *diſput.* 3. *quæſt.* 1. *dub.* 3. *num.* 98. referens Scotum, Gabrielem, & alios. Ratio eſt, quia ſenſus verborum eſt, veluti anima eorum, vt indicat D.Bonauent. *loc. cit.* & Tannerus *loco citato.* Vide & Dianam *part.* 5. *tract.* 5. *reſolutione* 39.

90 Notat verò S. Bonauent. *loco citato argumento* 1. formam Sacramenti poſſe variari ſeptem modis. Primò per mutationem idiomatis, vt baptizando verbis Græcis, vel Hebraïcis. Secundò ſubſtituendo in eadem idiomate alia verba. Tertiò tranſponendo verba. Quartò interrumpendo. Quintò addendo. Sextò ſubtrahendo. Septimò corrumpendo aliquam partem verborum. Vide Tolet. *lib.* 2. *cap.* 19. Val. *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 2. Suarez *loco cit.* Sylu. *ad loc. cit. D.Thomæ*, & alios.

91 Prima quidem mutatio non variat formam ſubſtantialiter, vt patet; nos enim Latino ſermone, aut Italo baptizamus, cùm Chriſtus dederit formam idiomate ſuo genuino Iudaïco, vel Syriaco. Verba enim in ſignificato conueniunt, in quo iudicanda ſunt, vt notat S.Bonau. *ad primum*, & Tannerus *num.* 102.

92 Secunda verò obeſt, ſi nomina penitus ſynonyma, vel æquiualentia, ſubſtituantur, quæ licèt idem ſignificent; non tamen eodem modo. Affert S. Bonauentura exemplum. In forma Baptiſmi, ſi dicatur: *In nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab vtroque*, quæ non eodem modo ſignificant ſubſtantialiter, cum non ſint nomina principalia: vt dicam *tractat.* 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 6. Si autem verba ſint ex ſe ambigua; ſed ex communi accommodatione idem ſignificent, cenſebitur variatio accidentalis. Ita Tannerus *num.* 103. cum Suarez *loco citato.*

93 Tertia verò aliquando inducit variationem ſubſtantialem, vt ſi in forma Euchariſtiæ diceres: *meum eſt hoc corpus.* Ita Alanus apud Tannerum, *numero* 104. qui ſaltem, dubiam eſſe formam aſſerit. Aliquando tamen non inducit variationem ſubſtantialem, vt ſi in Baptiſmo dicas: *Baptizo te ego.* Idem concedit S.Bonauent. *ad* 4. de tranſmutatione ordinis perſonarum in Baptiſmo; vt ſi dicas: *Ego te Baptizo in nomine Filij, Patris, & Spiritus ſancti*, dummodo non dogmatizetur error aliquis.

94 Qvarta verò, ſi paruam interruptionem faciat, erit accidentalis; at verò, ſi notabilis, vt ſi incipias: *Ego te Baptizo*, & deinde eas ad aliquid aliud faciendum, ac cætera verba pronunciando redeas, erit reiteranda forma. Ita S.Bonauent. *loco citato ad vltimum*, Tannerus *num.* 105. Nungus *q.* 60. 3. *part. art.* 8. Gamacheus apud Dianam *parte* 5. *tract.* 5. *reſol.* 41. Bellarminus *de ſacram. ordin. cap.* 7. Cottonus *lib.* 1. *contrau.* 1. *cap.* 3. *num.* 28. Naldus *verb. Sacram.*

Qvinta, & ſexta, per additionem, vel ſubtractionem, erit mutatio ſubſtantialis, ſi mutetur ſubſtantialiter ſenſus formæ; vt, ſi addatur aliquid diſtrahens aliò ſenſum, maximè ad oppoſitum, vt ſi dicas: *Baptizo te in nomine Patris geniti, in nomine Filij ingeniti.* Ita D.Bonauent. *ad* 2. ſecus verò, ſi addas aliquid ſaluans, vt ſi dicas: *Patris ingeniti, vel innaſcibilis.* Ita etiam Tannerus *num.* 106. Valentia *quæſt.* 1. *p.* 2. Vaſquez *diſp.* 129. *cap.* 7. Idque ſignificat D.Auguſtinus *lib.* 6. *de Bapt ſmo contra Donatiſtas, cap.* 25. 95

Septima, per deprauationem, ſi talis ſit, vt ex accommodatione vſus, & ſecundum communem exiſtimationem maneat verus ſenſus, erit mutatio tantùm accidentalis. Ideò Zacharias Papa *Can. Retulerunt, diſt.* 4. fertur, ratum habuiſſe Baptiſmum, datum In nomine Patria, & Filia, & Spiritui ſancta, vt notant communiter cum D. Bonau. *ad* 3. D.Th. *quæſt.* 60. *art.* 7. *ad* 5. 96

Qvod aſſerit S.Bonauentur. ibi etiam de forma prolata à puero balbutiente, qui diceret: *Ego te baptizo in nomine Patlis, & Filij, & Spilitus ſancti.* Talis eſt lingua Sinenſium; qui, loco R, proferunt, L, vt *col*, pro *cor.* Hi etiam habent aliam notam in idiomate, vt nullam conſonantem, ſine vocali addita, pronuncient. Itaque formam Baptiſmi ſic proferent: *Ego te Baptizo in nomine Patlis, & Filij, & Spilitus è Sancti.* Vide Tannerum *numero* 108. 97

Si verò talis ſit deprauatio, vt non remaneat vllo pacto idem ſenſus, erit ſubſtantialis; vt ſi baptizes in nomine Matris. Vide Suares, Valentia, & Tannerum, *loco citato.* 98

Qvæstio verò eſt: An ſi quis ita mutet formam, cum intentione inuehendi nouum in Eccleſiam ritum, etiamſi accidentaliter mutet, reddat formam nullam, vt ſi quis dicat: *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & B. Virgo pro te impetret.*

Prima opinio eſt valdè communis, vt ait Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 5. mutationem eſſe ſubſtantialem. Allegat. D.Bonau. *diſt.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 3. D.Thom. *quæſt.* 60. *art.* 8. & *in* 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiuncula* 3. Alenſem 4. *p. quæſt.* 13. *membr.* 3. *art.* 3. Antoninum 3. *part. tit.* 14. *cap.* 13. §. 3. Adde Reginaldum *lib.* 26. *num.* 23. Henriq. *lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 8. Coninch. *quæſt.* 60. *art.* 6. *num.* 63. Baſſæum *verb. ſacram.* 2. *num.* 5. 99

Enim verò D.Thom. vult, tunc fore Sacramentum inualidum, ob defectum intentionis, non autem formæ: Neque alij Authores citati vniuerſim id aſſerunt, vt notarunt Tannerus *num.* 112. Vaſquez *diſp.* 129. *cap.* 6.

Secvndò, Alij hoc aſſerunt, quando Miniſter intendit aliquid formæ addere, tanquam eſſentiale, quod eſſentiale non eſt; vel auferre aliquid, quod putat eſſentiale, etiam ſi non ſit. Citantur à Suarez Gabriel. *in* 4. *diſt.* 3. *art.* 2. *concl.* 3. Scotus *ibi, diſt. quæſt.* 3. vel potiùs 2. Richardus *art.* 2. *quæſt.* 3. ſed melius Vaſquez *loc. cit. num.* 82. omiſſo Scoto, pro priore quidem parte, quo ad additionem, refert Antoninum, Richardum, Aliacenſem, Adrianum; & ſubdit fauere Gabrielem, Marſil. & S.Thomam. Eadem erit ratio, imò & maior, ſi verba detrahantur. 100

Sotvs 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 8. & *diſt.* 3. *quæſt. vnica, art.* 5. docet: Si quis mutet formam ſeruata ſubſtantiali ſignificatione ipſius, volens introduce- 101

re errorem aliquem in ritu, tamen tolerato ab Eccleſia, efficere verum Sacramentum, vt nunc apud Græcos accidit, qui, omiſſa perſona baptizantis, dicunt: *B ptiz tur ſeruus Chriſti.* Et in conſecratione corporis Chtiſti, præterquam quod vtuntur pane fermentato, profetunt : *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur.*

102 Vasqvez *cap.*7. aſſerit, Sacramentum eſſe nullum, etiam ob defectum formæ, ſi miniſter, mutatione facta quouis modo, intendat aliquid ſignificare contra veritatem formæ ſubſtantialis; ſecus ſi mutatio per ſe ſolum ſit accidentalis, ac ſimul abſit praua illa Miniſtri intentio.

103 Svarez *diſp.*2.*ſect.*5. ita definit, intentionem inducendi nouum ritum, tunc ex accidentali mutatione facere ſubſtantialem, ſi & per mutationem ſubſtantialem ſenſus formæ itâ ambiguus reddatur, vt & verum & falſum ſenſum repræſentet, excluſo vero, & Miniſter Sacramenti intend.. falſum; non verum ſenſum.

104 Opposita ſententia aſſerit, non pendere ex intentione Miniſtri, vt mutatio ſit ſubſtantialis, vel accidentalis; ſed attendendum : an re ipſa deſtruatur legitimus ſenſus, necne. Mutationem enim fore accidentalem tantùm, ſi non deſtruatur legitimus ſenſus, etiamſi Miniſter intendat nouum ritum, modò ſeruet intentionem conficiendi Sacramentum, cùm hæ duæ intentiones non ſint contratiæ. Ita Durandus 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 4. Paludanus *quæſt.*2. *num.* 15. Ledeſma *in* 4. 1. *part. quæſt.*1. *art.*7. Valentia *quæſt.*1. *punct.*2. Eandem veram fatetur Vaſquez *num.* 95. qui tamen *n.*102. & 108. diuerſo modo loquitur, vt aduertit Tannerus *num.*118. qui hanc ſententiàm ſequitur.

105 Sententia D. Bonauenturæ non rectè ſuprà allata eſt. Neque Suarez ex verbis eius rectè colligit, eum eſſe cum primo modo primæ ſententiæ; nam cùm dicit *ad quartum*, tranſpoſitionem nominum Diuinarum perſonarum in forma Baptiſmi, non reddere formam inualidam, dummodo non dogmatizet errorem, volens facere Flium, *verbi gratia*, Patre maiorem, profectò infert, tunc ſi fieret, variandam formam ſubſtantialem Trinitatis, quæ, in vno nomine ſignificante vnam, eandemque eſſentiam, claudit tres perſonas æquales.

106 Cvm verò, ait ad tertium, *niſi velit inducere errorem*, quibus verbis nititur Suarez, nihil omnino fauet primo modo primæ ſententiæ; nam obiecerat ſibi, corruptionem verborum inducere nouam ſignificationem, vt cùm dicitur, *Patria*, pro *Patris*. Reſpondet, ſi adeò vitientur verba, vt corrumpantur, & nulla ratione retineant eundem ſenſum, tunc omnino irritam eſſe formam; ſi verò non eſt tanta, vt maneat forma aliquo modo, ſaltem ſecundùm accommodationem ali-
108 quam; tunc, ait, non impedire, niſi velit inducere errorem. Et hæc eſt ſententia Zachariæ Papæ *loco citato*, vbi ait : *Si ille, qui baptizauit in nomine Patria, non errorem introducens, aut hereſim, ſed pro ſola ignorantia Romana locutionis infrigendo linguam ita baptizans dixiſſet, &c.* Quaſi dicat, alioqui cenſendus eſſet baptiſmus inualidus; qui enim, ſic corruptè ſciens, baptizaret ex propoſito : *Ego te Baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritui Sancta*, luderet potiùs, quàm Sacramentum Bap-
108 tiſmi conferret. Et hic eſſet ritus ſubſtantialiter contrarius formæ, quia, licèt balbus, vel idiota baptizans tali forma, cenſendus ſit proferre verba perſonarum Diuinarum; tamen ſciens, & prudens, ſic baptizans, non debet præſumi Baptizare; ſed irridere, vt notat Tanner. *num.* 118. Et defectus hic eſſet in forma, quæ à ſciente prolata in baptizando, eſt falſa, & ridicula.

Sententia igitur D. Bonauenturæ eſt, irri- 109
tari formam, ſi miniſter immutet id quod ſubſtantiale eſt; non verò ſi accidentale. Ità Cottonius *lib.* 2. *controuerſ.* 1. *cap.* 1. *numero* 9. Pallauicinus *lib. de Sacrament. cap.* 4. *numero* 83. Vide Cardinalem de Lugo *diſputatione* 2. *à numero* 119. Franciſcum, eius Germanum *cap.* 1. *quæſt.* 3. cum aliis.

Cvm his igitur ſic coarguo : Quando forma non ſignificat, vel in ſe, vel ex accommodatione id, quod eſt ex inſtitutione Chriſti, tunc illa forma, non ex intentione, ſed ſecundùm ſe, eſt nulla, vt fatentur Tannerus *numero* 98. & alij. Sed forma illa : *Ego te Baptizo in nomine Patrias, & Filias :* Prolata ſcienter ab eo, qui linguæ Latinæ eſt peritiſſimus, non ſignificat id, quod Chriſtus inſtituit, ſed potius Patrias, ideſt regiones, & fœminas multas Filias : Ergo.

Ita tenet Caſpenſis *tract.* 21. *diſput.*1. *ſect.* 8. 110
Idem ſignificat de hæreticis Cataphrigis, qui licèt Baptizarent in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; attamen intelligebant per Spiritum ſanctum, Montanum. Ideò S. Gregorius *lib.*9. *epiſtolarum, ep.*61. & refertur *in cap. ſi verò, de conſecr. diſt.*4. declarat, tales rebaptizandos, tanquam non baptizatos in nomine Trinitatis.

Assero igitur, quando Miniſter intendit 111
nouum ritum, non tamen immutat ſubſtantialiter formam, non fieri irritationem ipſius formæ ex praua intentione; ſecus verò, ſi mutetur ſubſtantialiter.

Secvnda pars patet. Prima verò probatur, 112
quia Concilium Florentinum *in Decreto vnionis*, accuratè diſtinguit inter formam, & intentionem; & formam appellat Verba, quorum ſignificatio non pendet ab intentione: Ergo hæc non ſunt confundenda. Idem aſſerit D. Auguſtinus *lib.6. de Baptiſmo, contra Donatiſtas, cap.*25.

Confirmatvr; alioqui Sacramenta data 113
ab hæreticis, etiam cum legitima materia, & forma, eſſent inualida; ſi tamen fieret tranſpoſitio perſonarum in Baptiſmo, iam mutata remanet forma ab illo hæretico, dum primo loco filium, tanquam maiorem, ponit. Idem foret, ſi adderet nomen B. Virginis, vt quaternitatem perſonarum faceret diuinarum. Vide Bonacinam *diſputatione* 2. *quæſtione* 2. *puncto* 4. *num.* 16. ſecus, ſi adderet Beatam Virginem, ſolùm inuocationis gratia, non eſt ſubſtantialis mutatio. Idem ſentit S. Thomas *quæſtione* 60. *art.*8. & Valentia *diſputat.*3. *quæſt.*1. *punct.*2. qui adducit Paludanum *in* 4. *diſtinctione* 3. *quæſtione* 1. Durandum *ibidem, quæſtione* 2. Sotum *diſput.*1. *quæſt.*1. *art.*8. & D. Thomam. Ità etiam D. Bonauentura *hîc*, & *diſtinct.* 6. *art.* 2. *dub.*2. *litterali.*

DISPV

Digitized by Google

DISPVTATIO II.

De neceſſitate Sacramentorum.

CVm Sacramenta ſint ad curationem, morbuſque ab initio extiterit; poſtquam pomi exitialis eſus hominum naturam vitiaret, nullus dubitet, è ſumma Dei Benignitate, curationem ſemper cum morbo cucurriſſe. Solent tamen Scholaſtici hîc diſputare: An neceſſaria fuerint Sacramenta in lege Naturæ, & Scriptæ. Et, An fuiſſent neceſſaria in ſtatu innocentiæ.

Verum de his omnibus ſatis diſſerui *prima ſecundæ*, *Tract.* 4. qui de Legibus eſt *diſp.* 10.

QVÆSTIO I.

An in Lege Gratiæ *ſint neceſſaria* Sacramenta.

1 FVere hæretici, omnia Sacramenta Legis Gratiæ negantes. Eos refert Suarez *diſput.6. ſect.*1.

Aſſero primò, conueniens fuiſſe, vt Sacramenta in lege Gratiæ inſtituerentur. Et quidem vera Sacramenta in Lege Gratiæ inſtituta, de fide eſt ſtatutum in Conciliis, Florentino, & Tridentino.

2 Multas verò congruentias affert S.Bonauent. *in 4.diſt.2. quæſt.1. & 2.*

Prima habetur *quæſt. 1. fundamento vltimo*, quia Sacramenta ſunt medicinæ, & vaſa gratiæ; Ergo debuere inſtitui à medico, adueniente in ſæculo gratiæ.

3 Plures alias rationes congruas affert *quæſt.2.*

Prima eſt, quia Sacramenta ſanctificantia ſunt ſacroſancta arcana: Ergo debuere exponi hominibus, iam eruditioribus, & magis inſtructis. Tales ſunt in ſexta ætate, veluti ſenectute, cano iam mundo, & ſapientiori, ſicuti dicitur Eccleſ. 25. *Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſus intellectus, & conſilium!* Nunc enim morbo iam inualeſcente viuaciùs cognito, fiunt hominis etiam medicinæ aptiores.

Secunda eſt, quia Sacramenta ſunt pulchra ornamenta Eccleſiæ: Ergo debuere dari illi ſponſæ, quæ nunquam erat à ſponſo cœleſti ſeparanda: Talis eſt Eccleſia è Gentibus.

4 Alias congruentias affert *ſexta parte Breuiloquij.*

Prima habetur *cap.2.* Quia enim homo miſerè lapſus erat per ſenſibilia in culpam, & exterminium, mortaliter ſaucius, debuit per ſigna proportionata ſenſibilia ſubleuari ad gratiam, & ſpiritualia capienda à Medico Christo, qui eſt ſapientia Patris. Hac ratione nititur Morandus probare, Sacramentorum neceſſariam inſtitutionem fuiſſe.

Secunda habetur *cap.3.* Nam, pro temporum ſucceſſione, debuerunt alia ſemper clariora 5
ſigna ſalutis exhiberi, vt è nocte ad diem, & ad meridiem procederetur. Itaque in lege veteri data ſunt ſigna vmbratica, quæ adueniente veritate euaneſcere debuere. Et hoc indicat Apoſtolus *Hebr.* 10. Ideò debuere tamen dari Sacramenta memorialia beneficij redemptionis, quæ gratiam, imò & Authorem gratiæ continerent, & iam, perſoluto pretio meritorum Chriſti, effundi debuit gratia per vaſa Sacramentorum ſenſibilium; quia, licèt habeamus Chriſtum, non tamen eum habemus ſenſibiliter præſentem; ideò adhuc Sacramenta ſunt neceſſaria: nam ſtatus hic medius eſt inter 6
ſtatum legis veteris, & ſtatum gloriæ, & ideò non vmbras, more antiquorum, habemus: neque viſionem claram patriæ habemus, vt docet D.Dionyſius *cap. 5. de Eccleſ. Hierarch.* & refert Suarez *diſput. 6. ſect. 1.* qui hac doctrinâ reſpondet cum D.Bonauent. his, qui obiicerent, non eſſe neceſſaria ampliùs Sacramenta, quia non eſt teſtamentum vmbraticum.

7 Aliam rationem habet S.Bonauentur. *3. part. Centil. ſect. 47.* Quia enim tempus hoc eſt perfectiſſimi remedij, ideò debuere dari Sacramenta, quæ omnes potentias ægras curarent: Rationalem cæcam, per ſenſibilia, ſuperna, & diuiniſſima arcana: Iraſcibilem elatam, per ſenſibilia, & corporea, vt ad ea humiliatus homo reſpiceret: Concupiſcibilem pronam ad malum culpæ, per gratiam copioſam, quâ temperaretur incendium fomitis. Sic pluribus Sacramentis varia dantur dona ad omnia moderanda. Idem habet *loco citando Compendij.*

8 Aliam rationem affert *lib. 6. Compendij Theologicæ veritatis, cap. 3.* quia enim Chriſtus venit vocare per præcepta altiſſimæ perfectionis ad præmia gloriæ, debuit etiam dare inſtrumenta, quibus perfectionem ſequens, ad præmia perueniret; & quia homo eſt ſenſibilis, debuit per ſenſibilia ad altiſſima inuiſibilia eleuari; & quia homo erat ægrotus, & Deus homo veniens medicus, debuit aliquid diuinum pro medicina accipere in aliquo ſenſibili, ſicut pillulæ in nebula dantur inuolutæ. Erat autem ad maximum meritum, & conſequenter ad præmium, aliqua à ſenſibus remotiſſima in ſenſibilibus credere, ſicuti in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento creditur. Tandem his ſignis fidelis Eccleſiæ dignoſcitur, vt ait S.Bonauent. *diſt.17. part.2. art.2. quæſt.1.*

9 In his verò remediis reſplendet ſumma Dei ſapientia, bonitas, miſericordia, imò & iuſtitia, quæ merita Chriſti accipit in vaſis Sacramentorum ad debita Deo ſoluenda, & accipiendas gratias.

10 Hinc enim maximè perficitur Fides, dum res, alieniſſimas à ſenſibus, credit. Eleuatur Spes, dum Authorem gratiæ, & ſalutis accipit. Inflammatur Charitas, dum medicus, & pater adeò adamans agnoſcitur. Has ſimiles rationes collegit S.Bonauent. ex PP. Auguſt. *lib.19. contra Fauſtum, cap.11 & ep.118.* Leone Papa *ſermone 4. Quadrag.* Chryſoſtomo
homil.83. in Matth. Irenæo *lib. 4. cap. 32.* Damaſ- 11
ceno *lib.4. de fide, c.14.* Hugone de S.Vict. *lib.1. de ſacram. p.9. cap.3.* cum D.Thom. *3.cont.Gent.c.19. & lib.4.cap.56.* vt refert etiam Suarez *diſp.6.ſect.1.* Alanus *lib. de ſacram. cap. 24.* Bellarminus *lib. 1. cap. 22.*

12 Aſſero ſecundò, vſum Sacramentorum eſſe in lege gratiæ ad ſalutem neceſſarium. Hæc aſſertio

tio intelligitur de neceſſitate, quæ inſtitutionem conſequitur; nam ipſius inſtitutionis non potuit eſſe neceſſitas ſimpliciter, ſed tantùm vtilitas. Ita aſſertio eſt de Fide in Concil. Trident. *ſeſſ.7. can.4.* Hoc autem non intelligitur de omnibus Sacramentis, nam pueri ſolo Baptiſmo ſaluantur, vt ait D. Thom. *quæſt. 65. art. 4.* Et ita intelligitur D. Auguſtinus *lib. 19. contra Fauſtum, cap. 11.* Ex quo non rectè neceſſitatem antecedentem venatur Morandus *tract. 2. quæſt. 6.*

QVÆSTIO II.

Quo pactò SACRAMENTA *ſint neceſſaria.*

12 DVPLEX neceſſitas ad rem noſtram ſolet aſſignari. Alia medij: Alia præcepti. Neceſſitas medij eſt, quæ ita cogit, vt ſine illa nequeat finis obtineri, & dicitur neceſſitas ſimpliciter; vt, v. g. non poteſt auis abſque alis volari; ita homo nequit abſque baptiſmo habere ſalutem; ideò ab hac, nulla ignorantia excuſat.

13 NECESSITAS præcepti eſt, quæ ex præcepto addito cogit, & ignorantiâ excuſatur, ſic abſque confeſſione annua, proprio Parocho factâ, poteſt ignorantiâ inuincibili laborans ſaluari. Vide D. Bonauent. *in 4. diſt. 12. p. 2. art. 2. q. 1.* & *diſt. 17. p. 2. q. 1.* Hanc diſtinctionem neceſſitatis reſpuunt, vt nouam, Brancaſ. *d. 6. art. 2.* & *d. 25. art. 1.* Vulpes *tom. 2. p. 3. d. 35. art. 5.* Sed eam fuiſſe cognitam D. Bonauenturæ, Alenſi, D. Thomæ, & Scoto, oſtendit Gauaſius *diſp. 10. de neceſſitate Euchariſtiæ cap. 1.* Maſtrius *d. 1. q. 20. num. 361.*

ASSERO primò, Baptiſmum eſſe neceſſarium neceſſitate medij ſimpliciter, ſaltem in voto, ſeu voluntate.

14 PROBATVR à D. Bonauent. *diſt. 4. p. 2. quæſt. 1.* ex Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuer. t ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Sed de hoc *tract. 2. de Baptiſmo, diſp. 2. quæſt. 1.*

ASSERO ſecundò, Pœnitentiæ Sacramentum eſſe neceſſarium neceſſitate medij, ex ſuppoſitione culpæ mortalis poſt Baptiſmum.

15 PROBATVR ex Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes peribitis.*

ASSERO tertiò: Euchariſtia, Confirmatio, & Extrema-Vnctio ſunt neceſſaria neceſſitate medij ad benè eſſe, poſita Diuina inſtitutione, modo dicendo propriis locis, vbi præcepta addam.

16 ASSERO quartò. Ordo neceſſarius eſt, non ſingulis hominibus, ſed toti Eccleſiæ, neceſſitate medij, poſita Diuina inſtitutione. De his agam propriis locis.

ASSERO quintò, Matrimonium non ſingulis eſſe neceſſarium, ſed Eccleſiæ in vniuerſum. Vide etiam D. Thom. *quæſt. 65. art. 4.*

17 DE neceſſitate Sacramentorum hoc definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. can. 4. *Si quis dixerit, Sacramenta noua legis non eſſe ad ſalutem neceſſaria, ſed ſuperflua; & ſine eis, aut eorum voto per ſolam fidem, homines à Deo gratiam iuſtificationis adipiſci; licèt omnia ſingulis neceſſaria non ſint; anathema ſit.*

HVNC Canonem labefactare nituntur Caluinus *in Antidoto*, & Kemnitius *in examine, pag. 80.* Sed vide verum his venenatis antidotum, apud Bellarminum *lib. 1. de Sacram. cap. 22.*

18 NOTA, ad neceſſitatem medij requiri, vt ſine eo, ſaltem in voto, ſalus haberi nequeat.

DEINDE vt per ſe influat in iuſtificationem, non tantùm per accidens, & per modum remouentis prohibens, veluti eſt reſtitutio, vt notat Maſtrius *num. 367.* Gauat. *loc. cit. in fine.* 19

DISPVTATIO III.

De cauſa efficiente Sacramentorum.

HACTENVS de Materia, & Forma Sacramentorum *in prima Diſputatione* actum eſt. De Fine *in ſecunda*; Iam oportet agere de Efficiente. Triplex autem cauſa efficiens poteſt conſiderari.

PRIMA eſt Principalis, ſeu authoritatiua, quæ omnium conſenſu eſt DEVS: Secunda Meritoria, & ſuperexcellentiæ, eſt HVMANITAS CHRISTI, ſeu Chriſtus homo. Tertia Miniſterialis. De his diſſeram ea, quæ controuertuntur. 1

DE Efficiente Sacramentorum antiquæ legis ſatis egi, *prima ſecundæ, tract. de legibus, diſput. 10.*

QVÆSTIO I.

An omnia SACRAMENTA *nouæ legis ſint à Chriſto inſtituta.*

HÆRETICI huius temporis, qui duo tantùm Sacramenta recipiunt, Baptiſmum ſcilicet, & Euchariſtiam, confitentur, ea eſſe inſtituta à Chriſto ſolo. Cætera verò à Chriſto negant inſtituta. Ita docent Caluinus *in Antidoto Concilij, ſeſſ. 7. can. 1.* Kemnitius *2. p. examinis, pag. 13.* vbi citat pro ſe Cyprianum *ſerm. de ablutione pedum*, Hugonem *lib. 2. de ſacram. p. 15. cap. 2.* Petr. Lombard. *lib. 4. diſt. 23.* qui negant omnia Sacramenta inſtituta à Chriſto. Subdit verò Bellarmin. *lib. 1. cap. 23.* Poterat addere Alexandr. Alenſem, qui *4. p. q. 24. memb. 1.* dicit, Sacramentum Confirmationis poſt mortem Apoſtolorum inſtitutum eſſe ab Eccleſia, in Conc. Meldenſ. 2

Idem ait, ſentire videtur D. Bonau. *4. diſt. 7. q. 1.* Præterea idem Alexander *q. 59. memb. 3.* & Bonau. *diſt. 17. art. 1. q. 3.* & Marſil. *in 4. q. 14.* dicunt, Sacramentum Pœnitentiæ non fuiſſe à Chriſto inſtitutum, ſed ab Apoſtolis. 3

ADVERSVS hunc errorem poſuit Conc. Trident. ſeſſ. 7. can. 1. *Si quis dixerit, Sacramenta noua legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, &c. Anathema ſit.* Vbi addit Bellarminus, Concilium definire, Sacramenta inſtituta à Chriſto immediatè. Idem aſſerunt Tanner. *diſp. 3. q. 2. dub. 2.* Vaſquez *diſp. 135. cap. 1.* Valentia *q. 5. punct. 11.* dicentes, id eſſe de Fide; attamen Suarez *diſp. 2. ſect. 1.* non audit, aſſerere eſſe de Fide inſtitutionem immediatam. Omnes tamen magnæ temeritatis ſigillant id negantes, inter quos enumerant etiam D. Bonauent. 4

Digitized by Google

5 Doleo acriter, ſæpè Catholicos, & quod magis eſt, ſanctos Doctores, abſque prudentia, in ſententias Eccleſiæ inuiſas, inuitos pertrahi, neque ad bonam frugem reuocari, cum facilè poſſint. Hinc hæretici vires aſſumunt, noſtra dogmata impugnandi, & nos noſtris armis feriunt, dum Doctrinæ diſcordiam, quam ipſis inurimus, apud nos in confeſſo reperiunt.

Ostendam igitur, Seraphicum Catholicè locutum: quod vt luculentiùs præſtem, loca S.Doctoris in medium proferam.

6 Primo quidem *in 4.d.7.q.1.* reprehenditur aſſeruiſſe, Sacramentum Confirmationis inſtitutum in Concilio Meldenſi, & inexcuſabilis à Bellarmino proclamatur, & aliis, ex quibus Fauentinus *d.27. c.1.* Ibi tamen ne verbum quidem muſſitat S. Doctor Concilij Meldenſis.

7 Explicat verò inſtitutionem formæ Sacramenti Confirmationis. Refert autem duas ſententias. Altera eſt, formam huius Sacramenti inſtitutam à Christo, & Apoſtolis traditam; ipſe tamen Chriſtus ſolà manuum impoſitione pueros confirmabat, *Matth.19.* quippe poteſtatem excellentiæ habebat. Aliter verò poſſe dici, ait, Chriſtum non diſpenſaſſe, nec inſtituiſſe hoc Sacramentum. Quia Spiritus ſanctus debebat dari poſt Aſcenſionem Chriſti, vt dicitur Ioan. 7. *Nondum enim erat Spiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus.* Non inquam datus in plenitudine, ſed datus eſt die Pentecoſtes. Vnde confirmati ſunt Apoſtoli ſine Sacramento, & ideò etiam ipſi alios confirmabant
8 ſine verbo (extra Sacramentum intellige) ſed poſt Apoſtolos, Spiritus ſanctus inſtituit huius Sacramenti formam, qui etiam virtutem ſanctificandi dedit. Hæc S.Bonauentura, qui vult dicere, Chriſtum non eſſe vſum hoc Sacramento. Similiter nèc Apoſtolos, qui dabant Spiritum ſanctum viſibiliter modo proportionato fundandæ per miracula Eccleſiæ, quibus miraculis ceſſantibus, quippè non ampliùs neceſſariis, cœpit Eccleſia vti Sacramento Confirmationis, & tunc eſt inſtituta, id eſt publicatum eſt Confirmationis Sacramentum. Idem tenet Scotus *diſt.7. quæſt.1.* vt notat Faber *diſp.27. num.5.*

9 Pro elucidatione aduerte, Sacramenta eſſe leges quaſdam, præcipientes ritus aliquos Eccleſiaſticos. Apud Legiſtas verò, tunc leges inſtituuntur, quando promulgantur, non quando ſtatuuntur à Legiſlatore, vt habetur *diſt.4. cap.3.* apud Gratianum *§. leges*, & refert D. Thom. *p. 2. quæſt.90. art.4.* & ibi Medina, & alij, & dixi *tract. de legib. quæſt.1. & 6.* Promulgantur verò, cum toti communitati publicantur, vt notat Suarez *lib.3. de legib. cap. 17.* Layman. *cap. 2.* & probat, non obligare ante in actu ſecundo, ex *cap. 1. de conceſſ. preb. in 6.*

10 Iam verò, quando negat S. Bonauentura, Sacramentum hoc, & Pœnitentiæ, ac Extremæ-Vnctionis eſſe inſtituta à Chriſto, vult dicere, conſtituta quidem, & ordinata, non tamen promulgata, & in vſu poſita ab ipſo Chriſto, vt vidit etiam Cottonus *lib.2. controu.1. cap.1. num. 13.* & Bellarminus *loco citato*, qui ſic explicat Hugonem, & Lombardum. Si verò accipias inſtituere, modo Eccleſiaſtico, id aſſerit S.Bonauentura.

11 Hoc ſanè explicuit S.Doctor *ſexta parte Breuil. c.4.* vbi ſic ait:

De inſtitutione autem Sacramentorum, hoc tenendum eſt, quòd ſeptem Sacramenta legis gratiæ Chriſtus inſtituit, tanquam Noui Teſtamenti mediator, & præcipuus lator legis; Inſtituit autem prædicta Sacramenta diuerſimodè. Quædam ſcilicet ex eis approbando, confirmando, & in actu ſecundo ponendo, vt Matrimonium, & Pœnitentiam: quædam autem inſinuando, initiando, vt Confirmationem, & Vnctionem extremam: quædam verò initiando, & conſummando, & in ſemetipſo ſuſcipiendo, vt Sacramentum Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Ordinis.

Quid clarius? Idem habet *lib.6. Compend Theol. cap.3.*

Cvm verò *diſt.17. part.2. quæſt.3.* agit de Confeſſione, dicit, Chriſtum per ſe non inſtituiſſe, ne daretur occaſio hominibus relabendi, cùm viderent inſtitutum pro omnibus mortalibus initio, Baptiſmo recepto, remedium, ſed illud inſinuaſſe diſcipulis, & ſubdit: *Cum autem Eccleſia fuit inſtituta, & labi homines cœperunt; tunc remedium, ne deſperarent; vel contemnerent, publicari oportuit: & ideo per Apoſtolos confeſſio debuit inſtitui authoritate, ſibi à Domino in clauibus tradità, in quibus poteſtatem acceperant ſanandi:* 12
13 Ecce inſtitutionem ait, eſſe publicationem; ſubdit verò: Ideò Confeſſio fuit à Domino inſinuata, nempe cùm dixit: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c. Hoc autem includit confeſſionem, quæ eſt neceſſaria, vt ſcirentur ab Apoſtolis peccata; & diſcernerentur, quæ liganda, quæuè ſoluenda. Addit fuiſſe ab Apoſtolis inſtituta, ſcilicet ab Epiſcopo Hieroſolymitano, Iacobo, promulgata. Ait verò, promulgatam præcipuè à Iacobo, quia ſolemnius in epiſtola ſua ad Eccleſias impoſuit, cap.5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra*, & concludit *Chriſtum inſtituiſſe inſinuando, & authoritatem dando.*

Præclare *d.22. art.2. quæſt.1.* Declarat ſupra dicta his verbis: *In lege noua inſtituta fuit (confeſſio) quantum ad formale, quod eſt abſolutio Sacerdotalis, & ligatio; & quantum ad materiale, quod eſt quædam lucida, & aperta confeſſio, non ſolùm in generali, verum etiam in ſpeciali. Et primum Dominus inſtituit per ſe, & promulgauit, ſcilicet clauium poteſtatem*, Ioan.20. *Poſt reſurrectionem: ſecundum verò inſtitutum fuit per Apoſtolos, vel, vt melius dicam promulgatum, quia Dominus Apoſtolos docuit, & ipſi à Domino docti, & auctoritate ab ipſo accepta, imò eius auctoritate promulgarunt.* Quid clariùs? Reddit autem rationem, cur Apoſtolis adſcribat aliquo modo inſtitutionem, quia leges completè inſtitutæ ſunt in ordine ad obligandum, quando promulgantur, vt dixi. 14

Porro eundem fuiſſe modum inſtituendi Sacramenta confeſſionis, Confirmationis, & Extremæ Vnctionis, docuit S.Doctor *d.23. art.1.q.2.* 15

Hinc habes, quid velit Seraphicus *diſt.23.q.2.* Sacramenta Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis fuiſſe à Chriſto inſinuata; ſed poſt à Spiritu ſancto inſtituta; ſcilicet quia degente Chriſto inter nos, non fuere adhibita, & publicata, quod docet etiam Scotus apud Fabrum 4. *diſp. 27. cap.1.* Itaque Chriſtus ea tradidit Apoſtolis in vltima cœna, vt docet S. Fabianus Papa *epiſt. 2. ad Orientales*, vel *Ioan.*

Ioan. 20. cum Apoſtolis dedit poteſtatem remitten-
15 di peccata, vt docent alij, & innuit S.Doctor *ad vltimum*; attamen Spiritum ſanctum, qui his Sacramentis amplè diffunditur, communicaſſe poſt Chriſti Aſcenſionem effectum diffundendum, Chri-
16 ſto mittente opportune, vt promiſerat in vltima cœna, vbi & ait: *Multa habeo vobis dicere: ſed non poteſtis portare modo*, Ioan. 16. vt notat S.Doctor. *ad* 1. Igitur Chriſtus miſit Spiritum ſanctum immediatè cum eo docens Apoſtolos, materiam & formam horum Sacramentorum, à ſe inſinuatam, expreſſam, iam ad praxim deducendas, vt notare videtur S. Doctor *ad ſecundum*. Quare S. Doctor non
17 incidit in cenſuram Concilij Tridentini, definientis, omnia Sacramenta à Chriſto fuiſſe inſtituta. Et hoc idem ſentire videtur S.Thom. *3.p. q.72. art.* 1. *ad* 1. dicens, Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum Extremæ-Vnctionis non exhibendo, ſed promittendo, ſecundùm illud Ioan. 16. *Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos: ſi autem abiero, mittam eum ad vos.* Ita enim ſentit, etiam S.Bonauentura dicens, Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis inſinuando; executionem verò ad Spiritus ſancti aduentum protrahendo. Præclariſſimè autem ad definitionem Concilij definit S. Doctor in ſuo Teſtamento Breuiloquij.

18 Vɪᴅᴇ etiam elucidationem, à P.Bonagratia Haſbenſi, noſtro Capucino, hac de re editam, vbi Seraphicum à calumniis vendicauit.

19 Aꜱꜱᴇʀᴏ cum D. Bonauentura, omnia ſeptem Sacramenta eſſe inſtituta à Chriſto immediatè.

Pʀᴏʙᴀᴛᴠʀ à D. Bonauent. primò *locis adductis Breuil. & Compendij.* Inſtitutio immediata Sacramentorum gratiæ debet eſſe ab eo, qui eſt principalis Legiſlator, ſed talis eſt ſolus Chriſtus, non autem Apoſtoli, qui ſunt tantùm Miniſtri, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei, vt dicitur prima Corinth. cap. 3. *Quid igitur eſt Apollo? Quid verò Paulus? Miniſtri ſunt eius, cui crediidiſtis,* & cap. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores.* Et 1. Petri 4. *Sicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei.*

20 Pʀᴏʙᴀᴛᴠʀ ſecundò, à D. Bonauent. *loc. cit. Breuil.* argumento, quo nititur Valentia *quæſt.* 5. *punct.* 2. quia ad ſolum Chriſtum pertinuit fundare Eccleſiam, & Sacramenta ſunt fundamenta Eccleſiæ, baſes Noui Teſtamenti: Ergo. Eodem argumento nititur Caſpenſ. *tract. 21. diſp. 5. ſect. 1. n.* 5.

Pʀᴏʙᴀᴛᴠʀ tertiò, à D.Bonauent. *locis adductis*
21 argumento, quo nititur etiam ferè D.Thom. *q.*61. *art.* 2. Ille ſolus eſt inſtitutor Sacramentorum, à quo deriuatur virtus Sacramenti; ſed hæc eſt à ſolo Chriſto, qui, vt Dᴇᴠꜱ, eſt author gratiæ: &, vt Hᴏᴍᴏ, eam nobis promeruit, tanquam Mediator, Redemptor: Ergo. His mediis vtuntur Bellarminus, Suarez, Tannerus, Valentia, & alij, criticè carpentes Seraphicum. Illis adde Azorium *p. p. lib. 2. cap.* 9. cæteris villicantiorem.

Vʙɪ habes in ſententia S. Bonauenturæ, Chri-
22 ſtum, etiam vt homo eſt, inſtituiſſe Sacramenta nouæ legis. Idem ſenſit D. Thom. *quæſt.* 64. *art.* 3. Caietanus, & omnes Thomiſtæ *ibi*, & alij mox adducendi, quos refert, & ſequitur Tannerus *n.* 21. contra Scotum 4. *diſt. 1. q.* 3. Vaſquez *diſp.* 135.

Pʀᴏʙᴀᴛᴠʀ quartò, ex modo loquendi Conciliorum, & SS. Patrum, qui planè etiam id Chriſto homini adſcribunt, vt ait Tannerus. Hinc *Matt. vltimo* dixit: *Data eſt mihi omnis poteſtas. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes; &c.*

Pʀᴏʙᴀᴛᴠʀ ab eo ratione D.Bonauent. *in Breuil.*
cit. Quia Chriſtus, vt Hᴏᴍᴏ, eſt cauſa meritoria 23
gratiæ, cùm ipſe ſit Mediator, Redemptor, atque Sacerdos, qui ſeipſum hunc in finem obtulit. Hanc rationem tangit S.Cyprian. *ſerm. de ablutione pedum*, dicens: *Ipſe ſummus Sacerdos ſui eſt Sacramenti inſtitutor, & author.* Vnde malè hæretici afferunt hunc Patrem.

Pʀᴏʙᴀᴛᴠʀ tandem à D.Bonauent. *diſt. 5. art. 3.* 24
quæſt. 1. in corpore. Si Chriſtus dedit Apoſtolis authoritatem inſtituendi Sacramenta, ſequitur denominanda eſſe ab Apoſtolis, vel aliis inſtitutoribus. Itaque iam Sacramenta Confirmationis, Pœnitentiæ, & Extremæ-Vnctionis erunt Sacramenta Apoſtolorum, non Chriſti, neque Eccleſiæ, prout eſt ſponſa Chriſti.

QVÆSTIO II.

An Chriſtus dederit, vel dare potuerit Eccleſiæ poteſtatem in Sacramenta.

D. Bonauent. diſt. 5. art. 3. q. 1.
D.Thom. q.64. art. 1. & 4.

Hᴏʀᴛᴀɴᴅᴠᴍ ex D.Bonauentura ſex poteſta- 25
tes, circa Sacramenta efficienda, poſſe diſtingui.

Pʀɪᴍᴀ eſt Auctoritatis, quâ Deus à ſe ipſo, non aliunde habet poteſtatem ſanctificandi, & de hac nulla eſt quæſtio, cùm nequeat creatura independenter aliquid operari, & multò minùs ſanctificare.

Sᴇᴄᴠɴᴅᴀ eſt cooperationis, qua homo, accepta à Deo poteſtate, cooperaretur ad ſanctificandum.

Tᴇʀᴛɪᴀ eſt Excellentiæ, vt ſecundum abundantiorem gratiam, quæ eſſet in baptizante, maiorem gratiam, conferret baptizatis.

Qᴠᴀʀᴛᴀ dicitur Inuocationis, vt in nomine Pauli concederetur baptizari, ſicuti baptizantur in nomine Filij Dei.

Qᴠɪɴᴛᴀ eſt inſtitutionis: An, ſcilicet Spiritus 26
ſanctus poſſet dare aliis poteſtatem inſtituendi Sacramenta. Hæ quatuor includuntur in poteſtate, quam S.Thom. *q.64. art.* 1. Vocat Excellentiæ, & conuenit Chriſto, quippè qui cooperatur ſanctificationi, vt principium meritorium gratiæ, dat Sacramentis virtutem, & conſecrationem, atque ea inſtituit, quæ excellentia vocatur etiam Authoritatis, non abſolutè, ſed in comparatione ad miniſtros, vt docet D.Thom. *q.64. art. 4. ad* 2. & Tannerus *diſp. 3. quæſt. 2. dub. 2. n.* 23. & de hac erit queſtio.

Vʟᴛɪᴍᴀ igitur iam indicata, eſt poteſtas mini- 27
ſterij, quam dixi ſuprà Apoſtolis eſſe communicatam.

Eꜱᴛ igitur ſententia multorum Theologorum, 28
negans, poſſe alicui creaturæ poteſtatem inſtituendi Sacramenta communicari. Ita Scotus *in 4. d.* 1. *quæſt.* 3. Gabriel. *eadem diſt. q. 2. art. 3. dub.* 2. Durandus 4. *d. 2. q. 1. num.* 4. Vaſquez *diſp. 135. cap.* 2. qui in hanc ſententiam conatur trahere S.Thomam, S.Bonauenturam, & Richardum; ſed non rectè, vt aduertit Tannerus.

Vᴇʀᴀ ſententia eſt, poſſe id fieri. Ita D.Bona- 29
uentura, & D. Thomas ſupra, vbi omnes Thomiſtæ, Richardus 4. *diſt. 5. art. 1. q.* 3. Sotus *d. 1. q. 5. art.* 4. Valentia *quæſt. 5. part.* 3. Suarez *diſp.* 12.

ſect.

ſect. 2. Tannerus diſp. 3. q. 2. dub. 2. num. 19. Lugo d. 7. ſect. 2. Amicus, Auerſa, Caſpenſis, Richardus, apud Maſtrium d. 1. q. 6. Ballæus, verb. Sacramentum 3. num. 1.

SVPPONO, inſtituere eſſe primò ſtatuere, non quidem decernere, vt putat Vaſquez; alioqui homo nil inſtituere poſſet.

30 ASSERO primò cum hac ſententia, potuiſſe Chriſtum dare Apoſtolis poteſtatem inſtituendi Sacramenta.

PROBATVR à D. Bonauent. in corpore ex D. Auguſtino Tract. 5. in Ioannem, ante medium, vbi ait: *Potuit autem Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſi vellet, dare poteſtatem alicui ſeruo ſuo, vt daret Baptiſmum ſuum, tanquam vice ſua, & transferret à ſe baptiſandi poteſtatem, & conſtitueret in aliquo ſeruo ſuo, & tantam vim dare Baptiſmo tranſlato in ſeruum, quantam vim haberet Baptiſmus datus à Domino.* Hac authoritate nituntur Tannerus, & alij.

31 RESPONDET Maſtrius num. 256. Senſum D. Auguſtini eſſe potuiſſe, Deum ſe obligare ad dandum efficaciam ſignis ab homine inſtitutis. Iam dico, hoc eſſe inſtituere Sacramentum.

NEQVE enim ad hoc neceſſe eſt, vt inſtituens huiuſmodi, veluti author principalis, ſuâ virtute conferat virtutem Sacramento, aut Deum cogat ad effectum Sacramenti certò conferendum, vt ſupponit contraria ſententia; ſed ſufficit, vt poſſit Diuina authoritate deſignare aliqua ſigna ſenſibilia gratiæ, conferendæ eorum virtute, data à Deo, vt notat Caſpenſis diſp. 5. ſect. 1. num. 12. Tanner. n. 20. cum D. Bonauent. ad vltimum.

32 HINC ruunt argumenta Maſtrij à num. 256. vbi cum Scoto arguit, non poſſe creaturam inſtituere Sacramenta, quia non poteſt dare eis efficaciam.

ASSERO ſecundò, non potuiſſe Chriſtum dare poteſtatem cooperandi efficienter ſanctificationi per expulſionem culpæ, & inductionem gratiæ.

33 PROBATVR à D. Bonauent. primò; quia, maius eſt de impio facere iuſtum, quam creare cælum, & terram, vt habet S. Auguſtinus Tract. 77. in Ioan. Sed creatura non eſt capax creandi: ergo neque efficienter iuſtificandi.

RESPONDET D. Thom. quæſt. 64. art. 4. hoc procedere de authoritatis poteſtate, quæ conuenit Chriſto à ſe ipſo, vt eſt DEVS.

CONTRA, quia eadem proportione argui poteſt, vt fatetur Suarez ibi. Maius eſt iuſtificare, quàm creare; ſed poteſtas inſtrumentalis creandi non poteſt communicari: Ergo.

34 RESPONDET Suarez, negando Minorem. Tamen oppoſitum oſtendi 1. part. loco mox citando, argumento vltimo. Addê, interuenire in Iuſtificatione creationem gratiæ, vt dixi loco mox citando, & inſuper interuenit mutatio voluntatis.

PROBATVR à D. Bonauent. quia omnis actio eſt coniunctio agentis cum paſſo; at ſolus Deus poteſt coniungi per illapſum ipſi animæ, in ea operando: Ergo: Minor probatur, quia ſolus Deus dominatur animæ, vt notat D. Bonauentura ſequenti fundamento.

35 PROBATVR vltimò à D. Bonauent. quia ſanctificatio fit per creationem gratiæ, ſed nulla creatura poteſt creare: Ergo. Maior patet ex dictis p. p. Tract. 3. diſp. 1. quæſt. 8. Minor etiam ex dictis, eadem diſp. quæſt. 6. & 7. Hoc argumento vtitur Caſpenſ. Tract. 21. diſp. 5. ſect. 1. & eſt doctrina C. Tridentini ſeſſ. 6. cap. 7. vbi dicitur, Cauſam efficientem noſtræ iuſtificationis eſſe Deum. Confirmatur à D. Bonauent. dub. 4. litt. cum Magiſtro, quia ſic ſpes noſtri præmij habetur in Creaturam, & tamen ait Pſal. 83. *Gratiam, & Gloriam dabit Dominus.*

ASSERO tertiò. Potuit Chriſtus dare Apoſtolis virtutem cooperandi ſanctificatione diſpoſitivè. 36

PROBATVR à D. Bonauent. tum quia etiam dat Angelis, vt alios purgent, & illuminent: Tum quia dat Medicinis corporalibus vim diſponendi ad ſanitatem: Tum quia dat hominibus vim expellendi dæmones.

DICES. Nobilior eſt anima, quàm gratia; ſed gratia expellit peccatum effectivè: Ergo idem magis poteſt anima.

RESPONDET D. Bonauent. gratiam expellere peccatum informando, non efficiendo; At verò anima non poteſt eſſe forma, ideò nec poteſt actum illum ſanctificationis communicare, effectivè verò Deus ſolus id poteſt. Itaque neque Chriſtus ſecundum humanitatem id poteſt, ſed ea inſtituit poteſtate præcellentiæ, quam innuit C. Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. illis verbis: *Dominus noſter Ieſus Chriſtus.* 37

HANC poteſtatem præcellentiæ, in eo poſitam eſſe docet D. Bonauent. loc. cit. Breuil, & Lit, quod meritoriè operatur noſtram ſalutem mediis Sacramentis, non quod in humanitate Chriſtus fecerit virtus Phyſica ad gratiæ productionem: Ita etiam Scotus 4. diſt. 2. quæſt. 1. & placet Caſpenſi loc. cit. num. 6. 38

ADDIT Caſpenſis conſiſtere etiam in eo, quod virtus Chriſti non eſt alligata Sacramentis, ſed Sacramentorum effectus, etiam ſine Sacramentis, conferebat, remittendo peccata Magdalenæ. Luc. 7. & Paralytico, Matth. 9. Secundò, quia in nomine Chriſti Sacramenta celebrantur, non in nomine alicuius miniſtri, vt habet Ioan. 10. & 1. Corinth. 1. alioqui eſſent ſchiſmata, vt ait Apoſtolus: *ego Pauli, ego Apollo*, vt ait S. Bonauent. diſt. 5. dub. 5. Tertiò, quia merita Chriſti operantur in Sacramentis, non autem merita aliorum; vnde non eſt melius Baptiſma, à meliori datum miniſtro. 39

ALIQVA tamen oritur apparentia, datam eſſe authoritatem Eccleſiæ circa Iuriſdictionem Sacramentorum, quia invalidat Matrimonium, Abſolutionem, &c. 40

RESPONDETVR, hæc Sacramenta habere aliquid pendens ab Eccleſia. Penitentia quidem Iuriſdictionem; Matrimonium verò rationem contractus.

MAIOR difficultas eſt, quia Eccleſia Græca validè conficit Sacramenta, & ideò Clementis VIII. Bulla, die 31. Auguſti 1595. deputare præcipit in Italia Epiſcopum Græcum, ordinantem Græco ritu Catholico. Græci autem hac forma vtuntur: *Diuina gratia elegit hunc ſeruum Dei in Preſbyterum (ſeu Diaconum,) Oremus pro eo, vt gratia ſpiritus ſancti ſuper eum deſcendat*: ſic confirmat hac forma, *ſignaculum doni ſpiritus ſancti.* Baptiſat verò dicens: *Baptiſetur ſeruus Chriſti*, quæ formæ à noſtris recedunt. Similiter conſecrant non Azymo, ſed Fermentato. 41

ALIQVI dicunt, Chriſtum determinaſſe materias, & formas Sacramentorum tantùm in genere, data Eccleſiæ poteſtate deputandi hanc, vel illam in ſpecie materiam, vel formam: Ita Præpoſitus 3. part. quæſt. 71. art. 3. dub. 1. & de ſacr. ord. dub. 10. Amicus Tom. 2. diſp. 2. ſect. 4. Auerſa de ord. quæſt. 2. ſect. 1. Arcudius in Concordia, lib. 6. cap. 4. 42

Digitized by Google

Bellarminus *de ſacr. ord. cap.* 7. Lugo *lib.* 1. *de Sacram. diſp.* 2. *ſect.* 5. & probabile credit Vitus Erberman. *aſſert.* 7. *ex* 3. *part. in ſuo Irenico Catholico*, Paſſæus, *verb. Sacramentum*, 2. *num.* 3.

43 Alii dicunt, Chriſtum Materiam, & formam deputaſſe, non vnicam, ſed plures disiunctivè; ideſt, hanc, vel illam, & ita deputatas à Chriſto eas, quæ adhibentur. Ità multi apud Lugo *num.* 76. & videtur Pallauicini *lib. de Sacram. cap.* 4. *n.* 66. *licèt n.* 74. videatur, ad priorem accedere ſententiam. Idem tenet Antonius Cottonius Tertij ordinis S. Franciſci
44 *lib.* 2. *de Sacram. controu.* 1. *cap.* 1. *num.* 24.

Prior modus videtur magis ad mentem D. Bonauent. & antiquorum; ſic verò nullum ex antiquis habet, vt notat Eminentiſſimus de Lugo.

Et mihi probabilior videtur, quia modi Græcorũ apud ipſos mutantur ex eorũ idiomate, & voluntate.

QVÆSTIO III.

Quibus data ſit poteſtas Miniſterialis Sacramenta *conferendi.*

D. Bonauent. diſt. 5. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 67. art. 3.

Inter cauſas efficientes vltimo loco enumerat S. Bonauent. Miniſtrum, de quo videndum, quis eſſe debeat.

Lvthervs *lib. de miſſa priuata, & vnctione Sacerdotum*, edito 1534. audet dicere, non modò homines eſſe legitimos Sacramentorum Miniſtros, etiam Euchariſtiæ; ſed etiam dæmones. Deinde verò *lib. de captiuitate Babylonica, cap. de ordine* dicit, omnes homines baptiſatos poſſe ſingula Sacramenta miniſtrare. Idem habet *art.* 13. ex damnatis. Vide Bellarmindum *libr.* 1. *de Sacram. cap.* 4.

46 Hvnc errorem aliqui Scoto inurunt *in.* 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 1. ſed perperam, quia Scotus in eo ſolo caſu id concedit, quo Deus id dæmoni præciperet, idque nobis conſtaret; quod ferè aſſerunt alij cum D. Thom. *quæſt.* 54. *art.* 9. de Angelis Sanctis, qui ſi miniſtrarent, aut conficerent Sacramenta, credendi eſſent, id ex Dei diſpenſatione præſtitiſſe. Vide Maſtrium *diſp.* 1 *quæſt.* 7.

Cætervm, ſecluſo ſpeciali Dei decreto, ſolus homo eſt Miniſter Sacramentorum. Ita D. Bonauent. *diſt.* 5. *quæſt.* 1. D. Thom. *loc. cit.* Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 1. Valentia *quæſt.* 5. *punct.* 3. Henriquez *cap.* 16. *num.* 7. Vaſquez *diſp.* 138. *cap.* 1. Tannnerus *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *dub.* 1. & fere cæteri, vt monet Morandus *Tract.* 2. *quæſt.* 17.

47 Assero primò cum hac ſententia, ſolos homines eſſe Sacramentorum Miniſtros.

Probatvr primò à D. Bonauent. principaliter, quia, Hi ſoli ſunt miniſtri Sacramentorum, qui à Chriſto ſunt deputati; ſed tales ſunt ſoli homines: ergo. Minor probatur ex prima Corinth. *c.* 3. & 4. & *prima Petri.* 4. vbi ſoli homines dicuntur diſpenſatores Myſteriorum Dei. Sic enim ſolis hominibus dictum eſt Matth. vltimo: *Euntes baptizate.* & Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur.* Vide Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 1. referentem ſcripturas.

48 Probatvr ſecundò à S. Bonauent. quia Sacramenta debent habere miniſtros, ſuæ naturæ proportionatos; ſed tales ſunt ſoli homines: ergo. Minor probatur, quia Sacramenta ſunt ſigna Diuina ſenſibilia: ergo debent habere Miniſtros rationales ſenſibiles. Ita etiam Suarez *loc. cit.*

Probatvr tertiò à S. Bonauent. quia dæmones, non ſunt actu, vel potentiâ Eccleſiæ membra: ergo per eos non diffunditur virtus à capite.

Probatvr quartò à D. Bonauent. quia Dæmon peruerſus eſt, & ideò ſemper eſt præſumendus 49
iniqua, & inverſa intentione Sacramenta miniſtrare. Ita etiam Ballarminus *loco citando.* Primam tamen rationem S. Bonauenturæ cæteris præfert.

Assero ſecundò, non omnes homines ſingulorum Sacramentorum eſſe idoneos Miniſtros.

Definitvr in C. Tridentino *ſeſſ.* 7. *Can.* 10. 50
de hoc latè Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 24. & nos infra propriis locis oſtendemus, aliqua requirere Sacerdotes; aliqua Epiſcopos; &c.

Probatvr ex 12. *Rom. prima Corinth.* 12. *Epheſ.* 4. vbi habetur, in Eccleſia eſſe diuerſa miniſteria, nec omnia omnibus convenire. Vide Bellarminum *cap.* 24. & 25. vbi Lutheri ſoluit cauſas argutulas.

QVÆSTO IV.

An Miniſter impius, vel hæreticus poſſit validè Sacramenta *miniſtrare.*

D. Bonauent. diſt. 5. art. 1. & 2. per 3. quæſtiones.
D. Thom. quæſt. 64. art. 5. & 9.

Hæc omnia ſimul inquiro, tametſi D. Bona- 51
uent. diſtinctis id præſtet quæſtionibus; eadem enim ferè eſt vtriuſque dubitationis ratio.

Primò aliqui dixerunt, Miniſtrum præſcitum, ſeu reprobum nil efficere. Ita ſenſiſſe fertur Vvicleph, & colligitur ex Vvaldenſi *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 14.

Secvndvs error eſt, Miniſtrum in peccato 52
mortali non conficere Sacramentum. Ità voluere Donatiſtæ, vt colligitur ex D. Auguſtino *lib.* 3. *contr. litt. Petil. cap.* 20. vbi refert ex illis hoc axioma: *Conſcientia ſanctè dantis attenditur, quæ abluat accipientis.* Idem colligitur ex *lib.* 2. *contra Parmen. cap.* 10. & *lib.* 2. *contra Creſcon. cap.* 20. In eodem errore fuerunt Luciferiani, vt colligitur ex D. Hieronymo *in dialogo contra eos*, non longe ab initio, & Apoſtolici, qui, antiqui cum eſſent, tamen repullularunt tempore D. Bernardi, qui *ſerm.* 66. *in Cant.* eum errorem confutat. Idem error fuit Pauperum de Lugduno, vt refert D. Antonin. *Part.* 4. *Tit.* 11. *cap.* 7. §. 2. & Albanenſium, vt refert Prateolus, *tit. Albanenſes*, & aliquorum huius temporis hæreticorum, vt refert Hoſius *in Confeſſ. cap.* 29. & Lyndanus *dialogo ſecundo ſui dubitantij.*

Tertius error eſt, fideles peccatores conficere 53
quidem Sacramenta, non verò hæreticos. Adſcribitur Cypriano, qui tamen ab Agrippino, prædeceſſore ſuo, eum accepit, vt refert Lyrin. *lib. contr.*
propha. voc. novit. & conſtat ex D. Auguſtino *lib.* 2. 54
de Baptiſmo cap. 7. & *lib. de vnico Baptiſmo, cap.* 13. Sed quoniam Cyprianus acriter eum defendit coacto Concilio, ideò primus author proclamatur ab Euſebio *lib.* 7. *hiſt. cap.* 3. & Nicephoro *lib.* 6. *hiſt. cap.* 7 Hic tamen S. Pater Eccleſiæ Romanæ obedientiam non violauit, quam poſtea Donatiſtæ bello cruento fregerunt, obſtinatiſſimè hunc errorem ſuſtinentes.

Qvartvs

QVARTVS error eſt, Hæreticos, & prauos Miniſtros conficere quidem Sacramenta, non tamen dare effectum Sacramentorum. Ità Luciferiani præcipuè id velle exiſtimantur.

55 CATHOLICA ſententia eſt, bonitatem, vel fidem Miniſtri non eſſe neceſſariam ad Sacramenta conficienda, aut virtutem Sacramenti. Ità Magiſter *in* 4. *diſt.* 5. vbi D. Bonau. *loc. cit.* D. Thom. *loc. cit.* Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 4. Valentia *quæſt.* 5. *punct.* 3. Vaſquez *diſp.* 137. *cap.* 2. Tannerus *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *dub.* 1. Bellarminus *lib.* 2. *de Conciliis, cap.* 5. *& lib.* 1. *de Sacram. cap.* 26. & eſt de fide.

PROBATVR à D. Bonau. primò *quæſt.* 2. *art.* 1. & *quæſt.* 2. *art.* 2. ex traditione PP. & Eccleſiæ, quæ Baptiſmum hæreticorum validum definit, nec iterandum; neque enim è ſola ſcriptura probari poteſt, vt notat S. Auguſt. *lib. de vnitate Baptiſmi, cap.* 11.

56 PRIMÒ enim hoc definierunt multi ſummi Pontifices, S. Stephanus Papa, & Martyr; vt refert Euſeb. *lib.* 7. *hiſt. cap.* 2. *& ſeq.* Syricius *epiſtola ad Himerium.* Innocentius I. *Epiſtola* 22. *ad Epiſcopos Macedoniæ.* Leo *epiſtola* 77. *ad Nicetam.* Anaſtaſius ſecundus *epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem.* Inter alios verò S. Cornelius Papa, & Martyr, qui de hoc ſcripſit ad S. Cyprianum, ne aliquid innouaretur rebaptizando baptizatos ab hæreticis.

57 EVNDEM errorem damnauit Concil. Nicænum, quod adducens S. Auguſtinus ſæpè *lib.* 2. *de Baptiſmo* vocat Concilium plenarium totius orbis terræ; tempore enim D. Auguſtini ſolùm etiam Conſtantinopolitanum erat Concilium Generale, quod *de hac quæſtione* non agit.

DIVVS etiam Hieronymus *dialogo extremo cont. Luciferianos*, ait: *Synodus quoque Nicæna omnes hæreticos ſuſcipit, exceptis Pauli Samoſateni diſcipulis.* (Hi enim non vtebantur forma legitima.) Eundem errorem poſtea damnauit C. Carthag. I. *can.* 1. cuius meminit S. Auguſtinus *lib.* 2. *cap.* 2. *de Baptiſmo*, & Arelar. I. *can.* 8. Poſteà verè noſtris temporibus Conc. Conſtant. *ſeſſ.* 8. Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 12. quem non audent Calvinus *in Antidoto*, vel Kemnitius *in examine* recuſare. Eundem refutarunt Doctores, præcipuè D. Auguſtinus *in omnibus Libris contra Donatiſtas*, vt refert S. Bonauent. Item Optatus *contra Parmen*: Hieronymus *contr. Lucifer.* Nazianzenus *oratione de Baptiſmo.* S. Thom. *lib.* 4. *cont. Gent. cap.* 77. Vvaldenſis *Tom.* 2.

58 TRIA verò præcipua afferunt argumenta. Primum eſt traditio, & conſuetudo Eccleſiæ à tempore Apoſtolorum. Hoc argumento vſus eſt S. Stephanus Papa, vt fatetur S. Cyprianus ad Pompeum. Eodem vtitur S. Auguſtinus paſſim *lib.* 2. *de Baptiſmo, cap.* 9. vbi ait: *Conſuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hac ſola opponebatur inducere volentibus nouitatem.* Hoc vnico argumento, ait Lypinenſis, ſuperatum S. Cyprianum. Eo nititur præcipuè D. Bonauent. *locis adductis.* Eam porrò nouitatem proclamat S. Cornel. Papa & Martyr, epiſtola ad Cyprianum, quam meminit Breuiarium in eius vita, die 15. Septembris.

59 SECVNDVM erat, quo vſus eſt etiam D. Bonauent. *art.* 2. *quæſt.* 1. *fundamento primo*, & *in corpore.* Miniſter Sacramentorum operatur virtute, & auctoritate Diuina: Deus autem non aufert à Miniſtro datam ei poteſtatem, ob eius peccatum, aut infidelitatem: ergo. Maior probatur à D. Bonauent. *hîc*, & *ad* 1. *Ioannis* ex illo: *Hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto,* vbi effert etiam teſtimonium D. Auguſtini Tract. 3. in Ioan. *Si quos baptizauit ebrioſus, homicida, adulter, ſi baptiſmus Chriſti eſt, Chriſtus baptizat.*

CONFIRMATVR à D. Bonauent. *in corpore* 60
quæſtionis citatæ, alio teſtimonio ſcripturæ, adducto à D. Auguſt. *loc. cit.* ex prima Corinth. 3. *Neque qui plantat, eſt aliquid, neque qui rigat: ſed qui incrementum dat, Deus.* Vnde arguit S. D. Qui plantat, vel ſeminat, etiamſi malus ſit, ſi tamen planta, vel ſemen, bona ſunt; non ob id fiunt mala: Ergo ſimiliter. Sic arguit S. Auguſtinus *lib.* 3. *in Creſconium, cap.* 8. Præterea ſi miniſtri ſua virtute baptizarent, eſſent plura baptiſmata, alia aliis meliora, pro diuerſitate meritorum, & excellentiæ Baptizantium; & ità poſſent baptizati dicere: *Ego quidem ſum Appollo: ego autem Cephæ: ego verò Pauli*, vel ſimilium, vt arguit S. Bonauent. *diſt.* 5. *dub.* 5. *litt.* ex Apoſtolo *prima ad Corinth.* 1. Ità
etiam Caſpenſ. *tract.* 21. *diſp.* 5. *ſect.* 2. Probatur 61
Minor à Bellarmino ex D. Bonau. *art.* 1. *quæſt.* 2. *fundamento* 4. Nam authoritas conferendi Sacramẽta non eſt gratia gratum faciens; ſed gratis data: non ergo ita pugnat cum improbitate vitæ, vt cum ea eſſe non poſſit. Conſtat enim, huiuſmodi gratias in peccatoribus eſſe poſſe, vt patet de Caipha prophetante, cùm eſſet peſſimus *Ioan.* 11. Item de illis, qui *Matth.* 7. dicunt: *Nonne in nomine tuo prophetauimus?* Confirmatur *ibi* à D. Bonau.

TERTIVM argumentum ſumitur à ſimilibus:
Magis pendet doctrina bona à bono, & iuſto Do- 62
ctore, quam Sacramentum à Miniſtro; ſed poteſt iniquus docere bonam doctrinam, vt dicitur Matth. 23. *Quæcunque dixerint vobis, ſeruate, & facite. Secundum opera verò eorum nolite facere:* hic à prauo ſeminante poteſt bonum ſemen ſpargi, & fructificare, vt dixi. Aliud ſimile affert S. D. *art.* 2. *quæſt.* 2. ex D. Auguſtino *lib.* 1. *de Baptiſmo, cap.* 10. Sicuti Iacob genuit filios ex vxoribus primoribus, & etiam ex ancillis; ita Chriſtus poteſt ex peccatoribus, & iuſtis filios regenerare; nam virtus generandi ſpiritualiter multo magis eſt in ſolo Chriſto, quàm eſſet in ſolo Iacob, qui habebat conſocias in hoc, & fœminas; at Chriſtus regenerat ad vitam ſpiritualem, quia Miniſtri non poſſunt dare vitam animæ, quæ eſt gratia, nec adoptionem filiorum Dei.

CONFIRMATVR à D. Bonauent. *quæſt.* 2.
articuli primi, fundamento ſecundo. ex D. Auguſtino 63
lib. 1. *cont. Donat. cap.* 1. Rei Diuiniſſimæ infertur iniuria, dum aſſeritur, eam contaminari à deferente, ſed Sacramenta ſunt res diuiniſſimæ: Ergo. Maior explicatur, ſicut enim deferens theſaurum, etiamſi plebeus, tamen non vilificat illum, ità multò minùs, qui miniſtrat Sacramenta, quæ multò minùs contaminari valent, quam radii ſolis in luto. Hæc ſunt præcipua argumenta, è PP. adducta à D. Bonau. Bellarmino, & cæteris.

ALIA etiam addit S. Bonauent. Primum affertur
quæſt. citata. Quando concurrunt omnia ſubſtantiali- 64
ter requiſita fit Sacramentum; ſed concurrente materia, & forma cum debita Miniſtri intentione, fit Sacramentum, & hæc poſſunt concurrere, miniſtrante etiam hæretico, intendente facere, quod facit Eccleſia: Ergo.

CONFIRMATVR: nam Miniſter eſt merum inſtrumentum, quod agit virtute cauſæ principalis; effectus autem non imitatur cauſam inſtrumentalem, ſed principalem.

ALIAM rationem habet *quæſt.* 1. *articuli ſecun-* 65
di, quia alioqui ſalus noſtra penderet ex bonitate alterius. Addit *quæſt.* 2. Poteſt eſſe hæreticus mihi incognitus, & malum damnationis incurrere abſque mea culpa.

Hæc

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

66 Hæc tamen ratio patitur difficultatem, quia, ſi accepero Baptiſma, vel Abſolutionem ab eo, qui non habet intentionem; ſed decipit, poſſum incurrere damnationem; hæc tamen erit pœna, meæ culpæ debita, quam Deus non tenetur à me auertere. Quod ſi ego egero, quantum in me eſt, iuſtificabor alio modo per Baptiſmum in voto, & contritionem.

Respondetvr tamen, debuiſſe Chriſtum inſtituere modum ſtabilem, & firmum Sacramentorum, quod non eſſet, ſi ex bonitate Miniſtrorum (quæ ſæpè abeſt) penderet valor Sacramentorum, vt arguit S. Auguſtinus *lib. 1. cont. litt. Petil. cap. 3. lib. 2. cap. 5.* & alias. Poſito verò firmo ordine, & regimine, rarum eſt fingi intentionem, & per accidens, more humano.

67 Obiicies primò, formam Baptiſmi debet præcedere doctrina, & fides, vt habetur Matth. vltimo: *Docete omnes gentes, baptizantes, &c. Qui crediderit, ſaluus erit*; at fides, & doctrina non eſt recta in hæreticis: Ergo neque Baptiſmus.

Respondet S. Bonauent. fidem, & doctrinam baptizantis non eſſe neceſſaria ad Sacramentum conferendum. Itaque, etiamſi non crederet, Baptiſmum noſtrum eſſe efficacem, vel Sacramentum; dummodò intenderet illum conferre, ſatis eſſet, vt aſſerunt PP. & Concilia allata, dummodo materia, forma, & intentio conficiendi Sacramentum adeſſent. Ita colligitur ex Concilio Ni-
68 cæno *can. 19.* vbi Paulianiſtæ ſoli excipiuntur ex defectu formæ (hoc autem fuit, quia omittebant perſonam Spiritus ſancti, vt ait Innocentius I. *epiſtola 22.*) Et *can. 8.* recipiuntur Nouatiani; poteſt enim eſſe, vt haberent rectam intentionem ſubſtantialiter reſpectu operis, quamvis non reſpectu finis. Qui verò non crederet Sacramenti efficaciam, dummodò vellet facere, quod facit Eccleſia, conferret Sacramentum, & conſequenter etiam effectum illius, ideſt, characterem, & gratiam, quæ non negatur, niſi ponentibus obicem Sacramento, vt definit Concil. Trident. *ſeſſ. 7. can. 6. & 7.* & docet D. Bonau. *art. 1. quæſt. 2. ad vltimum.*

69 Ex his igitur aſſero cum D. Bonauent. *art. 2.* Improbum etiam hæreticum, conferre non modò Sacramentum; ſed etiam virtutem, & effectus Sacramenti. Sequuntur omnes Scholaſtici, vt notat Suarez *diſp. 13. ſect. 4.* cum D. Auguſtino *lib. 2. cont. litt. Petil. cap. 6. & 47.* & *tract. 5. in Ioannem*, ſuprà relato. Sequitur è principiis fidei, & mihi videtur eodem modo certum, ac primum aſſertum.

Probatvr ex Concilio Tridentino *loco cit.* Sacramenta ſemper dant gratiam non ponentibus obicem. Si ergo, vt oſtendi, prauus miniſter confert Sacramenta, confert etiam gratiam, non ponente obicem ſuſcipiente.

70 Obiicies primò. Malach. 2. *Maledicam benedictionibus veſtris*, vbi loquitur de Sacerdotibus malis. Et Gloſſa Hieronymi habet: *Quidquid à vobis benedictum fuerit, à vobis maledicetur.* Et Eccleſiaſtici 34. *Ab immundo quis mundabitur?* Similia alia obiiciebant Africani.

71 Respondet D. Bonau. Sacramenta non eſſe benedictiones miniſtrorum, ſed Chriſti; neque verò miniſtri mundant propria virtute, ſed virtute Chriſti. Ita reſpondet etiam Suarez *loco cit.* Itaque licèt praui miniſtri, maximè hæretici, non habeant in ſe effectum Sacramenti, ideſt gratiam; tamen habent virtutem miniſterialem conferendi ipſum Sacramentum, cauſans gratiam. In hoc verò decepti ſunt S. Cyprianus, & alij non diſtinguendo inter Sacramentum, & effectum, vt notat D. Auguſt. *lib. 6. de Baptiſmo, cap. 1.* & D. Bonau. *diſt. 6. p. 1. dub. 3.* vbi aliam radicem erroris eorum affert, quia putarunt, ſanctificationem quaſi à miniſtro eſſe ortam, non à Chriſto inſtituente.

Ex hac reſponſione ad loca Scripturæ veteris, 72
quæ de Sacerdotibus legis Moſaïcæ loquebantur, videtur colligendum, has aſſertiones veras fuiſſe etiam de Sacramentis legis veteris: Eædem enim rationes currunt. Et eſt ſententia D. Auguſtini *epiſtola 203.* & *lib. 2. cont. litt. Petil. cap. 72.* & *lib. 1. cont. Creſcon. cap. 31.* vt notat Suarez *diſput. 13. ſect. 4.*

Obiicies ſecundò. Sicut ſenſus, & motus fluunt à capite in membra corporis per partes viuas, vt inſtrumenta viuentium, non per mortuas; ita debet eſſe etiam vita ſpiritualis, vt à capite Christo per inſtrumenta viua deferatur.

Respondet S. Bonauent. negando paritatem; 73
quia vita ſpiritualis non diffunditur per miniſtrum, vel per eius operationem, ſed immediatè datur à Deo: Vnde eius miniſtri oratio, vel operatio non lædit.

Instat verò S. Doct. videri peccare, qui accedit ad Sacerdotem malum, quia in lege præceptum erat fugere immundum, *Leuit. 5.*

Respondet non peccare, ſed peccare eum, qui recuſat, putans inde irritum reddi Sacramentum. Quod verò obiicitur de contactu leproſi ſpirituali; intellige, ipſum vitandum imitatione.

Tandem quærit *ea quæſt. 1. ſecunda artic.* An recipiendum ſit Sacramentum à Simoniaco petente pretium.

Respondet S. Bonauent. ex aliorum ſenſu, 74
potius accipiendum Baptiſmum à Laico, vel ſi nullus ſit, potius relinquendum paruulum morti, quàm Simoniæ cooperari dando pretium, quia non ſunt facienda mala, vt veniant bona.

Respondet tamen ex ſuo ſenſu, dari poſſe pretium non ad emendum Sacramentum, ſed ad redimendam vexationem ſui iuris.

Ex quo habes cum D. Thom. *quæſt. 4. art. 10.* 75
noſtra Sacramenta eſſe valida, etiam confecta actione peccaminoſa. Talis eſſet etiam Baptiſmus, collatus fœminæ ad copulam obtinendam. Ita etiam Caſpenſ. *diſp. 5. ſect. 2.* in fine.

Obiicit verò ſibi D. Bonau. *quæſt. 2. artic. 2.* aliquas authoritates D. Auguſtini *lib. 4. de Baptiſmo, cap. 1.* vbi ait: *Eccleſia, Paradiſo comparata, indicat nobis, poſſe quidem foris Baptiſmum eius recipere; ſed ſalutem beatitudinis extra eam nec accipere, nec habere.* Et ad Oroſium, quæſt. 59. *Qui foris Eccleſiam baptizantur, non ſumunt Baptiſmum ad ſalutem, ſed ad perniciem, habentes formam Baptiſmi, virtutem eius negantes*, & habentur *de conſecr. diſput. 4.*

Ratio verò, qua iſtæ authoritates nituntur, eſt, quia inter hæreticos, neque eſt ſanctitas, neque gratia, neque Spiritus ſanctus.

Respondet S. Bonauent. Baptiſmum datum 76
ab hæreticis, non eſſe Baptiſmum hæreticorum, vt hæretici ſunt; non enim baptizantur hæretici per id, quod ſunt hæretici, vt docet D. Auguſtinus *lib. 1. de Baptiſmo, cap. 14.* Sed per id, quod habetur commune in Eccleſia. Itaque ſi alioqui recipiens non conſentiat cum hæreticis, erit iudicandus Catholicus; talis eſt paruulus. Hi verò non recipiunt gratiam, & Spiritum ſanctum ab hæreticis, ſed à Chriſto, & ſunt veluti filij Iacob, ex ancillis editi;

Digitized by Google

editi; at verò, ſi qui recipiunt Baptiſmum ab hæreticis, & cum illis conueniunt in hæreſi; tunc non recipiunt fructum Sacramenti, id eſt gratiam, quia ponunt obicem, ſiue conſentiendo hæreſi, ſiue ad hæreticum eundo in contemptum Eccleſiæ, vel etiam ob ſuum commodum, cùm poſſint à Catholico baptizari. Is enim peccat grauiter, vt habetur *in can.* 45. *Apoſtolorum*, vbi habetur: *Epiſcopum, aut Præsbyterum, hæreticorum ſuſcipientem Baptiſma, damnari præcipimus, quæ enim conuentio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fidelis cum infideli?* Itaque pœna infertur in Prælatos, qui hæreticos admittunt ad baptizandum; non quia talia Baptiſmata ſint inualida; ſed quia ſacra miniſteria non ſunt indignis commitenda, vt notat Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 4. & hoc ſolùm volunt Athanaſius *ſerm.* 3. *contra Arrianos.* Ambroſius *lib. de iis, qui initiantur*, Leo *epiſtola* 77. *cap. vltimo*, nempè hæreticorum Baptiſmum non juſtificare eos, qui ipſis conſentiunt, vt notat Bellarminus *cap.* 26. *in fine*, & Suarez *loc. cit.*

78 SVNT enim Sacramenta collata ab hæretico notorio, præciſo, & ſeparato ab Eccleſia, & degradato, ſuſpenſo, & interdicto, & publicè denunciato, ac nominatim excommunicato, valida; excipe Pœnitentiam, quando Miniſter caret iuriſdictione; attamen hæc etiam in articulo mortis eſt valida, vt colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. vt notat Caſpenſ. *diſp.* 5. *ſect.* 2. *num.* 17. ad mentem D. Bonauent. *loc. cit.*

79 QVOD ſpectat ad S. Cyprianum, excuſat eum S. Bonauent. *diſt.* 6. *part.* 1. *dub.* 4. cum D. Auguſtino *lib. de vnico Baptiſmo, cap.* 13. & Magiſtro *diſt. citata*; Non enim hæreticus fuit, quia non erat adhuc ab Eccleſia determinatum, nec ei à Pontificibus ſtatutum ſub anathemate. Ipſe verò perlatus odio in hæreticos, eorum Baptiſmum deteſtabatur. Quare non peccauit grauiter, & culpam leuem Martyrio luit, vt ait S. Auguſtinus *loc. cit.*, qui *epiſtola* 48. dicit, eum retractaſſe, & *lib.* 5. *de Baptiſmo, cap.* 25. ait, non ſeparaſſe ſe à Papa; non enim ei præceptum eſt, vel definitum, vt notat etiam Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 4. finem verſus.

QVÆSTIO V.

An ad SACRAMENTA *conficienda requiratur intentio Miniſtri, & quæ.*

D. Bonauent. diſt. 6. part. 2. art. 1. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 64. art. 8.

80 NOVAM hæreſim inuexere ſectarij noſtrorum temporū, non requiri ad Sacramenta conficienda intentionem, ſed perfici, etiamſi ioco ſuper materia proferantur verba. Ità Lutherus *lib. de captiu. Babyl. cap. de Baptiſmo*, & *art.* 12. & *lib. de priuata Miſſa.* Idem docent Caluinus *in Antidot. ſeſſ.* 7. *can.* 11. Tilmannus Heshuſius *lib. de 600 erroribus Pontificiorum, loco* 15. Martinus Kemnitius *ſecunda parte examinis, pag.* 141. & 154. & 1045. Vide Bellarmin. *lib.* 1. *de Sacram. cap.* 27.

81 CATHARINVS, *opuſc. de intentione Miniſtri*, dicit, ſufficere intentionem faciendi illam actionem externam, puta lauandi, non autem requiri intentionem faciendi illud opus Sacramentale. Idem ait Sylueſter *verbo Baptiſmus*, 3. *quæſt.* 12. Indicat Adrianus *in* 4. *de Baptiſmo, quæſt.* 3. *art.* 3. & probabilem cenſet Palud. 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 2. *art.* 3. & Salmeron *tom.* 3. *in epiſtolas Pauli, lib.* 1. *p.* 3. *dub.* 3. & adſcribitur D. Thom. 5. *diſt.* 6. *q.* 1. *art.* 2. *quæſtiuncula* 1. *ad* 2. Nec plus voluiſſe definire C. Trident. ait Pallauicinus *lib.* 12. *hiſt. cap.* 10. *num.* 34.

82 HANC ſententiam non differre ab hæreticis, niſi quia hæc ſe remittit Eccleſiæ, ait Bellarminus: At Cardinalis Lugo diſcrimen agnoſcit; nam hæretici ſufficere dicebant, verba etiam ioco proferri: Hi autem volunt ſeriò; Ab ea tamen D. Thomam eximit.

EAM ſequitur Paſqualig. *diſp.* 72. *ſect.* 4. Vide Dianam *Parte* 10. *tract.* 11. *reſolutione* 67.

83 SENTENTIA Catholica eſt, requiri intentionem faciendi, quod facit Eccleſia. Ita Concil. Florentinum in Inſtructione Armenorum; & Concilium Trident. *ſeſſ.* 7. *canone* 12.

ITA Theologi *in* 4. *diſt.* 6. D. Bonauent. *loc. cit.* D. Thom. vbi omninò retractare videtur, quod è calamo labi, vel deeſſe permiſerat *in* 4. *diſt.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiuncula* 1. *ad* 2. Ibi Richardus *art.* 1. *quæſt.* 2. Scotus *quæſt.* 5. Gabriel *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 3. & 4. Durandus *quæſt.* 2. Maior *diſt.* 2. *quæſt.* 1. §. *penultimo.* Adrianus *quæſt.* 3. *de Baptiſmo.* Soto *diſp.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 8. Victoria *in ſumma de Sacram. De Baptiſmo, num.* 31. Alenſis 4. *part. quæſt.* 13. *memb.* 1. cum Hugone de S. Vict. *lib.* 2. *de Sacram. p.* 6. *c.* 13. Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 2. Bellarminus *loc. cit.* Valentia *diſp.* 3. *quæſt.* 5. *punct.* 3. Caſpenſis *diſp.* 5. *ſect.* 6. Tanner. *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *dub.* 2. Vaſquez *diſp.* 138. *cap.* 3. & 4. Sylu. *quæſito.* 64. *art.* 8. Paſſ. *v. Sacr.* 3. *n.* 3.

84 ASSERO, requiri intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit.

FVNDAMENTVM ſumitur ex inſtitutione Chriſti; vt notat S. Bonauent. *in corpore*, Suarez, Valentia, Tannerus, Card. de Lugo *diſp.* 8. *ſect.* 2. Maſtrius *diſp.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 259. Morandus *tract.* 2. *quæſt.* 18. & alij apud eos. Chriſtus Sacramenta inſtituit, creans homines, ſuos miniſtros, inſtrumenta rationalia, vt ea diſpenſent hominibus. Ergo ex vi illius neceſſaria eſt intentio Miniſtri talis ad conficiendum Sacramentum. Antecedens patet ex verbis inſtitutionis Sacramenti Pœnitentiæ: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Ioan. 20. & de Euchariſtia: *Hoc facite in meam commemorationem*: Lucæ 22. Idem ferè habetur *Matth. vltimo de Baptiſmo.*

85 PROBATVR verò Conſequentia, quia illa poteſtas data eſt homini, vt homo eſt: Ergo vt vtatur eâ, modo humano, operando actionibus humanis: Ergo neceſſaria eſt intentio faciendi, quod Chriſtus inſtituit, vt operetur tanquam Miniſter Chriſti. Ideò prima Corinth. 4. dicitur: *Sic nos exiſtimet homo, vt Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Diſpenſator enim eſt ille, cui committitur diſtributio rerū cum poteſtate, modo humano.

86 PROBATVR ſecundò à D. Bonau. quia Sacramenta ſunt aliquæ cæremoniæ ſacræ, determinatæ ad Dei cultum, & actus religionis exercendos; & ob id debent eſſe determinatæ, vt ad alium vſum non pertrahantur; at ſine intentione Sacramenti, poſſunt ad alios vſus trahi, ſic baptiſmus ad ablutionem etiam corporalem. Ideò, vt determinentur ad actum religionis, debent à ratione determinari. Et ob id dicuntur Sacramenta conſtare Materia, forma, & Intentione; Intentio autem ſæpè ex parte ſuſcipientis eſſe non poteſt, vt in infante. Propterea Eccleſia ità inſtitutionem Chriſti definiuit in Conc. Florentino, *in Decreto Eugenij.* & in Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.* 11. vbi 87
ſtatuitur: *Si quis dixerit, in miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia; anathema*

anathema ſit. Hæc profectò intentio non reſpicit ſolum actum externum; ſed illum actum humanum, provt eſt Religionis: actum enim externum Eccleſiæ conficies, etiam ioco. Reſpondent quidam, Concilium damnaſſe hæreticos, dicentes, valere Sacramentum, etiamſi extrà ſe miniſter declararet iocari: At qui ſeriò facit Sacramenti materialem actionem, facit re idem, quod & Eccleſia.

88 REDARGVIT eos Maſtr. *num.*262. Si hoc ſat eſt: Ergo qui ſecretò proferret verba, abluens puerum, fingendo, ſe eum lauare ad refrigerium, verè non baptizaret, quia actio illa eſt prophana, non qualis eſt actio Eccleſiæ.

ITIDEM, qui exteriùs fingeret iocari, ne agnoſcatur Chriſtianus, non conficeret Sacramentum. Etſi id intendat, quia non facit actum externum ſerium. At melius redarguitur; nam hæretici volebant Sacramentum eſſe validum, etiamſi cum ioco externo, intentio iocandi eſſet coniuncta, quod non contingit in caſibus, allatis à Maſtrio; at Eccleſia exigit intentionem, ſerio actui affinem, & ſi actus externus ſolus eſt iocoſus, iam adeſt formale Sacramenti, vt iam dixerat Maſtrius *num.* 261. Itaque qui fingeret exteriùs iocari, adhuc ſeriò operaretur, quia actio illa eſſet ex intentione ſeria; eſt enim intentio forma, & anima operis, quam hæretici adeò negabant, vt adderent, etiam actionem, ipſam externam iocoſam ſufficere; quod ſi hæc ſola admoueatur, non ſequitur irritum eſſe Sacramentum, ſi adſint cætera. Eo argumento igitur infracto nituntur Suarez *loco cit.* Tanner. *num.*23. Vaſq. *diſput.*138. *cap.* 3. & 4. Bellarm. *cap.*27. Lugo *diſp.*8. *ſect.*2. Vide etiam Coninch. *hîc*, *quæſt.*64. *art.*8. *dub.*1. Morand. *tract.*1. *quæſt.*18. qui oppoſitam ſententiam carpunt, quæ modo à me relato reſpondet; neque infert, vt patet Maſtrius, voluiſſe Eccleſiam ſolum iocum fictum extrà, reddere irritum Sacramentum, ſi intentio adſit.

OBIICIT primò Luther. *art.*12. Verbum Dei, quacumque proferatur intentione, excitat fidem, & iuſtificat. Ideò Apoſtolus *Philip.*1. gaudet prædicari verbum, quacumque intentione prædicetur: ergo in Sacramento quoque, ioco etſi prolatum, iuſtificat.

89 RESPONDETVR ex D. Bonauent. *diſtinct.* 5. *quæſt.*2. *ad* 1. doctrinam non eſſe verbum conſecratorium, neceſſarium ad Sacramentum, ex inſtitutione Chriſti efficiendum; quod practicè ideò intentionem requirit.

OBIICIT ſecundò, *lib. de Miſſa priuata.* Epiſcopus Alexandriæ ratum habuit Baptiſmum, collatum à puero Athanaſio per iocum aliis pueris. Et Geneſius Comicus in Scena, irriſione baptizatus, conuerſus eſt, & illicò ſe Chriſtianum agnouit.

90 RESPONDET S. Bonauent. quem ſequuntur Bellarminus *cap.*27. Caſpenſis *diſp.*5. *ſect.*6. *n.*59. Tannerus *diſp.*3. *quæſt.*4. *dub.*2. *num.*42. Valentia *diſp.*3. *quæſt.*5. *p.*3. Suarez *diſp.*13. *ſect.*2. Athanaſium verè intendiſſe baptizare; imitari enim ſtudebat Epiſcopum, cuius inditium affert S. Bonau. & poſt eum Durandus *diſp.*6. *quæſt.*2. & Suarez *loc. cit.* nam ſolos Catechumenos baptizauit. Itaque non ioco, ſed ſeriò baptizauit, licèt ludere videretur.

91 OBSERVANT autem cum S. Bonauent. ſuprà citati Doctores ex Hugone *lib.*1. *de Sacram. p.*5. *cap.*13. poſſe aliqua fieri ioco; ità tamen, vt intendatur res fieri; & ità iocus cadit, non ſuper rem, ſed ſuper finem, faciendo rem ſeriò ad recreationem; vt ait Caietanus, & tunc iocus eſt finis extrinſecus. Ità aliquis ludens dat alteri nummum. Itaque ſic non modo Athanaſius, ſed etiam alij
Baptiſmum confecerunt. Geneſius verò, licet ri- 92
dendi gratia, & ioco, cadente ſuper obiectum, ſe fingens ægrotum coram Diocletiano, è ſcena Baptiſmum poſtulauerit, tamen adueniente Presbytero, qui ſciebat Myſteria noſtra, repentè mutatus, ſeriò petiit Baptiſmum, & accepit à ſerio Miniſtro, vt refert Surius *in vita S.Geneſij, tom.*4. ſic refert Ado Treuer. 8. *Kalend. Septemb. in Martyrologio*, vnde alij poſteà hiſtoriam acceperunt.

CARDINALIS Lugo ait, Baptiſmum fuiſſe nullum, ſed Geneſium iuſtificatum contritione. Ita habet *ſect.*3.

OBIICIVNT Caluinus *in Antidoto*, & Kem- 93
nitius 2. *part. examinis, loc. cit.* Si ab intentione miniſtri penderet Sacramentum, & eius effectus, periret certitudo, quam homo debet habere de effectu Sacramenti, & ſpiritualis conſolatio, quia nemo poteſt eſſe certus de intentione alterius; Ex quo ſequitur, vt deberent homines rurſus baptizari.

RESPONDET D. Bonauent. *hîc*, *ad* 5. haberi 94
certitudinem moralem, quæ ſufficit, vt homo ei acquieſcat. Cùm enim habere intentionem, ſit facillimum, nulla eſt cauſa dubitandi: an miniſter habuerit intentionem, niſi aliquo nobis ſigno conſtet. Et hoc ſufficit, ne Baptiſmum requirat. Certitudo verò fidei non poteſt haberi abſque reuelatione. Ideò Philip.2. *Cum metu, & tremore veſtram ſalutem operamini.* Ità reſpondet etiam Bellarminus. Sanè etiam Lutherani, qui baptizantur infantes, non habent certitudinem ſui Baptiſmi, niſi à parentibus, vel patrinis, qui poſſunt decipere.

OBIICIT tertiò Kemnitius ex S. Auguſtino 95
*lib.*7. *de Baptiſmo, cap.*53. vbi non audet definire: An Baptiſmus, collatus per iocum, teneat; ſed dicit expectandam Dei reuelationem. Addunt alij locum alium D. Auguſtini *tract.*5. *in Ioan.* vbi videtur dicere, Baptiſmum, ab ebrio collatum, eſſe ratum, cùm tamen conſtet, ebrios non habere intentionem.

RESPONDET D. Bonauent. *diſt.* 6. *p.*2. *dub.*4. *litt.* ex doctrina allata Hugonis, poſſe dubitari; an iocus fuerit coniunctus cum intentione, & in hac ambiguitate implorandum Diuinum auxilium; quod ſi Dominus non reuelauerit; baptizandum iterum ſub conditione, & hoc melius eſt, quàm cum Lutheranis ſe perditioni exponere, vt ait Bellarminus.

AD alterum locum reſpondet Bellarminus ex D. 96
Bonauent. *diſt.*5. *dub.*2. *litt.* D. Auguſtinum non dicere, validum eſſe Baptiſmum datum, ab ebrio actu, ſed ab ebrioſo, qui ſolet inebriari; tunc tamen non eſt ebrius; qui ſi ebrius ſit, ità vt ligata ſit ratio, non baptizat; etiamſi, prævidens ebrietatem, in ea poſtea baptizet, multò minùs ſi formam ex ebrietate non proferat completè: hæc enim eſt voluntas, & intentio ſolùm indirecta, quæ non ſufficit, vt notat Tannerus *diſput.*3. *quæſt.*4. *dub.*2. *num.*24. Addens Vaſquez *diſp.*38. *num.*68. & 70. & Reuelatio à D. Auguſtino expectata, iam nunc habetur in Concilio Florentino in inſtructione Armenorum, & in Concilio Tridentino.

OBIICIT quartò Kemnitius, Innocentium IV. 97
qui, teſte Angelo *in ſumma*, ſenſit, ad veritatem Sacramenti non requiri, vt Miniſter intendat facere, quod

Digitized by Google

quod facit Eccleſia; imò ſi contrarium intendat, ſi tamen appareat id intendi, ſatis eſſe.

98 Respondet, verba Innocentij, quæ habentur *cap. Si quis puerum, extra de Baptiſmo*, afferri mutila, nam addit conditionem: *Dummodò intendat baptizare*, quæ verba omiſit Kemnitius. Nec verò ſemel; ſed ter repetit Innocentius, Baptiſmum non eſſe ratum, ſi Miniſter intendat non baptizare, ſed lavare corpus. Neque extant, quæ vltimo loco affert Kemnitius; nempè ratum Baptiſmum fore, etiamſi oppoſitum intendat, dummodò appareat. Senſus ergo Innocentij eſt, Baptizantem, qui non intenderet effectum gratiæ, & Characteris, quem intendit Eccleſia, dummmodò intenderet dare Sacramentum, ſatis agere.

99 Obiicit aliqua alia ſibi D. Bonau. *Accedente verbo ad elementum, fit Sacramentum*, ex D. Auguſtino *tract.* 80. *in Ioan.* Ergo non requiritur intentio.

Respondet S. Bonau. virtute intentionis coniungi formam cum materia ad Sacramentum conſtituendum.

Obiicit ſecundò. Baptiſmus eſt Sacramentum fidei, atque adeò nonminùs exigit fidem, quam intentionem; at ſufficit ei fides Eccleſiæ: Ergo & intentio; nec eſt neceſſaria intentio priuata Miniſtri.

100 Respondet, fidem eſſe veluti agens vniuerſale; intentionem verò eſſe agens particulare, applicans fidem ad hoc, & ad illud, & ideò fides ſaluatur in generalitate Eccleſiæ; ſed intentio eſt neceſſaria, qua copulatur actus ille fidei Eccleſiæ, tanquam actus particularis, & actualis in Miniſtrante. Virtus ergo Sacramenti à Chriſto diffunditur per fidem Eccleſiæ, & diſpenſationem Miniſtri, quæ intentionem requirit, vt ſingulis fiat applicatio, modo humano.

101 Obiicit tertiò. Intentio non minùs reſpicit recipientem, quàm dantem Sacramenta; ſed non eſt neceſſaria intentio in recipiente; vt patet in infante, & furioſo: Ergo nec in miniſtrante.

Respondet S. Bonau. Sacramentum Baptiſmi dari recipienti, non concurrente ſuâ intentione; eſt enim Sacramentum neceſſarium infantibus, neceſſitate medij, vt dicitur *Ioan.* 3. quod ſi ſit adultus, & ſanus, requiritur, vt intendat recipere; alioqui ſi intenderet ludere, vel non intenderet recipere Sacramentum, non reciperet. Idem habet *quaſt. ſeq. ad vltimum.*

102 Obiicit quartò. Deus approbat opera ſuorum Miniſtrorum, etiamſi aliud intendant, vt, v.g. dæmones tentare iuſtos, etiam ſi non intendant facere eos perfectiores, ſed deturbare à ſalute. Similiter in operibus corporalibus, Percutiens lethaliter, etiam ſi non intendat occidere, homicidium facit: Ergo etiam baptizans, ſi facit quod requiritur ad abluendum, forma indita, etiam ſi non intendat conficere Sacramentum, adhuc conferet.

103 Respondet, D. Bonau. non eſſe eandem rationem; nam vulnus lethale ex ſe ad occiſionem ordinatur; non ſic ablutio cum invocatione Trinitatis ad Sacramentum; poteſt enim ablui etiam inuocata Trinitate ad morbum corporis curandum lepræ; ſcilicet, &c.

Obiicit quintò, ſequeretur, pendere noſtram ſalutem ab intentione Miniſtri mali. Ideò Chryſoſtomus *homil.* 85. in Ioan. dicit: *Sacerdos linguam, & manus præbet: neque enim iuſtum eſt, propter alterius malitiam, ad ſalutem noſtram accedentes offendi.* Ità etiam objicit Catharinus.

104 Respondet D. Bonau. Deum nullam iniuriam facere ſic exponendo, quia Sacramenta, & alia media ſalutis inſtituit modo proportionato, ideſt humano, vt poſſint deficere. Sic etiam ſinit, puerum mori non baptizatum, deficiente ibi aqua, vel perſona, ſciente formam, vel nolente baptizare; & quidem iuſte ſinit; nam rei ſumus damnationis, à qua, ſi eleuat, miſericordiæ, & gratiæ eſt adſcribendum.

Addit verò, Deum (vt piè cogitant aliqui) ſupplere Baptiſmo, dato abſque intentione, nempè in adultis per fidem; in infantibus miſericordiâ ſuâ: hoc tamen incertum eſſe fatetur D. Bonau. quia Christvs ordinauit media neceſſaria, ſecundùm legem ordinariam exequenda, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Quare privilegium debet alia revelatione conſtare, vt notat etiam Suarez *ad art.* 8. *quaſt.* 64. *D. Thomæ*, & *diſp.* 13. *ſect.* 2. Hiqueus 4. *diſp.* 6. *quaſt.* 5. Maſtrius *diſp.* 1. *num.* 271. & Tanner. *diſp.* 3. *quaſt.* 4. *dub.* 2. *num.* 38. Seraphicus verò eam opinionem refert cum aliqua reverentia, quia fuit Magiſtri ſui Alenſis 4. *part. quaſt.* 13. *membr.* 1. quam poſtea refert etiam S. Thomas *loc. cit.* vbi eam admittit, quò ad effectum Gratiæ, non autem Characteris. Idem ſentiunt Durandus *diſt.* 6. *quaſt.* 2. Gabriël *q.* 1. *art.* 3. *dub.* 2. Alij verò eam reprehendunt, præcipuè Angles *in.* 4. *quaſt. vlt.* vbi eam vocat opinionem erroneam. 105

Ad D. Chyſoſtomum reſpondetur, eum loqui de probitate Miniſtri, à qua non pendet ſalus noſtra; & vult dicere: Quia ſacerdos eſt merum inſtrumentum Chriſti, non dans gratiam, non eſt neceſſe, vt ſit iuſtus; quod ſi à probitate penderet, vt plurimum, periclitarentur baptizati; at verò ab intentione pendere, æquum eſt; tum quia requiritur, vt actio humano modo debitè fiat: tum quia intentio facillimè formatur, & adeſt; neque omittitur ferè vnquam à Miniſtris. Adde, quod ſi hoc obſtaret; obſtaret etiam, pendere ab actu baptizandi, qui poteſt à prauo Miniſtro recuſari. Reliqua facilia ſunt. Vide ea in Bellarmino. 106

QVÆSTIO VI.

Qualis intentio requiratur ad valorem Sacramenti.

D. Bonauent. diſt. 6. part. 2. artic. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 64. art. 8.

Qvadrvplex intentio reperitur, Actualis, Virtualis, Habitualis, & Interpretativa indirecta, ſiue in cauſa. 107

Actvalis eſt, quæ actu fertur in finem, atque hæc eſt perfectiſſima.

Virtvalis eſt, quæ fertur in obiectum materiæ, actus præcedentis, licèt tunc non intendat, vt cùm quis actu intendens celebrare Miſſam, exit domo, poſtea adit Sacrarium, induit ſe, exit, celebrat, ſemper diſtractus. Iam tamen actus ille primus influit virtute in totum opus. Igitur Virtualis intentio eſt illa quæ, poſtquam aliquis intendit facere aliquod opus, virtute illius intentionis poſtea operatur, etiamſi tunc, cùm operatur, de illa re non cogitet, ideò dicitur Virtualis, quia agit virtute præcedentis actualis. Ità Caſpenſis *diſp.* 5. *ſect.* 7. Tanner. *diſp.* 3. *q.* 4. *dub.* 2. Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 3. & alij apud Maſtrium *diſp.* 1. *quaſt.* 7. *n.* 290. Dianam *p.* 2. *tract.* 17. *reſol.* 32. qui eam ſecuriorem vocat, ſed tamen 108

tamen nimis rigoroſam, vt multi Sacramenta non conficerent. Idem notat Morandus *tract.2.quæſt.12.*

109 Valentia *diſp.3.quæſt. 5.punct.3.* videtur latam facere intentionem virtualem, ità vt cenſeatur manere virtus primæ intentionis actualis, etiam poſt multum tempus, dum agit liberè: Vt ſi aliquando initiatus Sacerdotio intenderit celebrare, & non retractauit, & poſt multum tempus celebret. Hanc ait eſſe communem ſententiam. Ità videtur Sotus *in.4. diſt.1.quæſt.5.art.* 8. Idem ſentit Henriquez *lib.1. cap.10.num.2.* Diana apud Cottonium, nimis laxam putat cum Morando *num.* 433. vbi cum Scoto *in.4. diſt.6.quæſt.6.* Tartareto *ibi*, Bellarmino *lib.1.de Sacram. cap.27.* Maſtrio *loc.cit.* dicit, hanc ſententiam eſſe rectam, ſi tantum temporis ſolùm præceſſerit, vt cenſeatur actus ab illa moraliter procedere, etiamſi aliquà actione diſparatà interrumpatur.

110 Hanc tamen Suarez, & alij potius habitualem vocant, quia non catenatur in ſe, vel in opere ipſi primo actui intentionis, cum ſupponatur, multa alia feciſſe interrupta, non exeundo ab actu intentionis, ad opus Sacramenti: Videtur tamen aliquando contentus eſſe Suarez, vt intentio illa prima non fuerit reuocata; alioqui fruſtra id requireret, cùm ſupponatur, in virtuali primo modo ab eo explicita, & hoc modo cenſetur moraliter manere intentio virtute.

111 Qvomodò autem phyſicè maneat, arduum eſt deſcribere, cùm iam actus illa præterierit, nec aliquam ſui entitatem retineat, qua influat in opus.

Richardvs *diſt.6.art.1.quæſt.3.* cenſet, hanc virtutem eſſe quandam qualitatem, ſeu diſpoſitionem, ac veluti impetum, ex vi talis intentionis impreſſum in organa motiuæ potentiæ, durantem, ceſſante tali intentione, qualis eſt impetus in proiectis impreſſus. Hunc modum refellit Scotus *ibi quæſt.6.* & Gabriel. *quæſt.1.art.6.dub.1.*

Alii dicunt in hoc conſiſtere, vt voluntas attendat ſaltem operi externo, qua attentione influit.

112 Verùm hæc attentio non ſemper reperitur, neque poteſt dici, eſſe pars intentionis; nam attentio ab intentione lato cælo differt, vt notat S. Bonau. *lib.6.Compend. Theol.c.12.* vbi etiam addit, attentionem non eſſe neceſſariã, alioqui ſæpiſſimè non conficerentur Sacramenta. Idem habet S. Thom.*q.64. art.8. ad 3.* & *2.2.quæſt.83.art.13.* Nuſquam autem inuenitur, hominem, quamdiu ambulat Lauretum verſùs, ex ſui prioris intentionis ſemper actu attendere.

Lvgo *diſp.16.ſect.5.* ait; manere ſemper aliquem tenuem actum intellectus, & voluntatis, licèt non percipiatur. Idem docet Auerſa.

113 Svarez *loc.cit.* cum Scoto & Gabriele volunt, intentionem virtualẽ manere in ipſa motione externa, quæ non ſemper pendet in fieri, & conſeruari ab actuali intentione, ſeu volũtate interna; ſed poſtquã per debitam intentionem applicuit miniſter ſuas exteriores potentias ad actionem Sacramentalem, licèt iterrumpatur intentio interior, potentiæ manent applicatæ, & continuant motus ſuos; & quamdiu motio illa durat ex vi prioris applicationis, dicitur manare è priori intentione; durabit autem donec vel finiatur, vel obtineatur res intenta; vel donec retractetur, vel interrumpatur aliquo impedi-

114 mento. Probabile autem eſſe, ait, ſemper cum actione externa etiam concurrere actualem aliquam phantaſiæ, & appetitus motionem, atque hoc modo per quaſdam actiones externas excitari hominem ad alias, ſibi ordinatè ſuccedentes ex vi prioris intentionis; atque ità fieri Sacramentum virtute illius. Idem ſentit Cottonius *lib.2. contrau.1. cap.1.n.43.* Brancatius *loc.cit.* Aretinus *diſp. 6. quæſt. 6. art. 2.* Reginaldus *tom.2.lib. 26. cap. 5.* Nec abeſt Baſſæus *verb. Sacram. 3.num.3.* etſi tantùm violas quæritare videatur.

Intentio propriè habitualis dicitur, quæ inducit promptitudinem ad actum ex vſu, vel humana aſſuetudine, vt quando quis alicui actioni aſſuetus, eam aliquando, nil aduertens, peragit; ſiue quia di ſolet, ſiue quia pluries id voluit, & intendit, nec vnquam in deſuetudinem abiuit; Alij eam explicant, iuxta humanam interpretationem, vt ſi quæreretur ab aliquo, quid intenderet tali facto, appoſitè reſponderet; Tunc dicitur manere habitu illa voluntas, quia nec actu, nec in aliquo effectu manet. Ità Suarez, & clariùs Caſpenſis: At Valentia hanc aſſerit cum Soto eſſe virtualem intentionem, quæ habet actuale exercitium liberum, quod non habet habitualis, quæ poteſt eſſe etiam in dormiente. 115

Interpretativa in cauſa eſt, quæ manet in cauſa tantùm, non in actuali libero exercitio, qualis eſt eius, qui ſe inebriat, ne adeat Eccleſiam ad audiendum ſacrum, dicitur indirectè interpretativè, ſeu indirectè velle illam omiſſionem, dum eſt ebrius. 116

Seraphicvs noſter quatuor verbulis *in fine quæſt.cit.* totam rem expedit: *Ergo hîc habendum eſt pro regula ad omnia ſequentia, quòd ad omnium Sacramentorum diſpenſationem, neceſſarium eſt habere intentionem, vel actu, vel habitu, vel implicitè; vel explicitè.* 117

Vbi aduerte cum Valentia *loc. cit.* Intentionem explicitam eſſe actualem, implicitam autem virtualem: & hanc virtualem ſuo modo explicitam eſſe: Valentia ait, eſſe eam, quam S.Thom. *ad tertium* vocat *habitualem*, licèt latiùs aliquando ſumpto vocabulo, vt rectè aduertunt Caietanus ibi, & Alanus, *lib. de Sacram.cap.53.* & Sotus *loc.cit.* Propriè enim habitualis intentio non ſufficit. Quoniam talis eſt etiam in dormiente, & ratio eſt, quoniam ad virtualem, præter facultatem qualemcunque habitualem habendi intentionem, requiritur etiam exercitium liberum operationis externæ, vt ſcilicet deliberatè exerceatur à Miniſtro, ſimiliter ac exerceri ſolet, cùm adeſt intentio actualis. Huiuſmodi ergò virtualem D.Thomas, & D. Bonau. Habitualem nominarunt impropriè, ſecundùm vſum fortaſſe loquendi ſui temporis, vt Caitenus notat. 118

Cvm igitur S. Bonau. dicit, requiri, vel explicitam, vel implicitam; ratio expliciti non reſpicit obiectum, ideſt Sacramentum, quaſi putet ſufficere, etiamſi non explicitè intendat facere Sacramentum; hoc enim tota quæſtione aſſeuerauit eſſe neceſſarium, concedens tamen obiectum hoc latè patere, vt ſatis ſit intendere id, quod Chriſtus præcepit, vel quod Eccleſia agit, vel conficere Sacramentum, vel dare effectum eius; omnes enim modi iſti ſunt expliciti circa obiectum; ſed ratio expliciti reſpicit actum, ita vt velle explicitè, ſit actuali intentione velle Sacramentum conficere; implicitè, autem ſaltem virtuali intentione, quæ implicita eſt in actu, iam edito, vel eum implicat, vt ait Valentia. Itaque S. Bonauent. illis terminis *implicitè*, vel *explicitè*, declarat quid intelligat per intentionem actu, vel habitu, ità vt per habitualem intentionem intelligat virtualem, quam tamen, iuxta ſui temporis morem, vidit, habitualem appellari à D. Thomi, & aliis impropriè. Hoc indicauit etiam *in quæſtione*, dum aſſeruit, intentionem debere eſſe 119

rationa

Digitized by Google

rationalem, applicantem ex Chriſti inſtitutione verba elemento, vt fiat Sacramentum.

121 Et hoc voluere PP.Concilij Trident.*ſeſſ.7.can.11.* definiendo: *Si quis dixerit,in Miniſtris,cum Sacramenta conferunt, non requiri intentionem, ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia; anathema ſit.* Volunt enim, neceſſariam intentionem præſentem ſaltem virtute,& implicitam in actu; ſed explicitam in obiecto, contra ſectarios, qui etiam per iocum exhibita Sacramenta, valida dicebant.

122 ASSERO primò,non ſufficere ad valorem Sacramenti intentionem interpretatiuam.

PROBATVR à D. Bonau. *diſt.5.dub.2.litt.*& *in hac quaſt.*quem imitantur Valentia *loco cit.*Tannerus *num.*24.Maſtrius *num.*283.& alij: quia Sacramenta miniſtrari debent ex intentione Chriſti; hæc autem eſt, vt fiant humano modo rationali, in ordine ad ſpirituales effectus Diuinos: Ergo debent confici etiam miniſtri intentione apta. Talis autem non eſt interpretatiua indirecta in cauſa, quæ eſt etiam in ebrio: Ergo, &c. Id oſtendi *quaſt.*5.

123 ASSERO ſecundò, non ſufficere intentionem habitualem. Ità Theologi communiter cum S. Bonauent.*loco cit.*Bellarm.*lib.*1.*cap.*27.Valentia *loc.cit.* Henriquez *lib.*1.*cap.*10. Vaſquez *diſp.*138. *cap.*6. *num.*74. Morand.*tract.*2.*quaſt.*19.

RATIO eſt, quia intentio habitualis non influit moraliter in actum; nec eſt vera, & moralis intentio; poteſt enim in dormiente reperiri, vt notat Valentia.

ASSERO tertiò, non requiri actualem intentionem.

124 PROBATVR, quia illa eſt moraliter impoſſibilis, nec in poteſtate eſt ſemper, vt aiunt Caietanus, & Valentia.

ASSERO quartò. Neceſſaria eſt,& ſufficit Virtualis. Vide etiam Dianam *parte* 2. *tract.*17. *reſol.*32.

125 PROBATVR, quia talis intentio facit actum verè moralem, & humanum. Ratio, & fundamentum, quo S.Bonau.niſus,rem potius ſupponit,quàm conatus ſit quæſtionem inſtituere, tametſi res ſit grauiſſima, eſt, quia in hoc tota Eccleſia conſentit; hæc enim intentio ad quæcunque grauiſſima negotia ſufficit,ad contractus,ad metendum, &c. Neque ex inſtitutione Chriſti ſuaui,neceſſaria eſſe colligitur Actualis intentio, quæ non eſt ſemper in noſtra poteſtate, & arduam Sacramentorum miniſtrationem redderet, & ſcrupulis viam aperiret.

126 OBIICIES. Aliquis eat cubitum, eâ intentione ſuſcipiendi Baptiſmum; ſi in ſomnis baptizaretur, eſſet verè baptizatus; & ſi poſt prædictam intentionem incideret in amentiam,& baptizaretur, eſſet verè baptizatus, vt habetur *in cap. Maiores de Baptiſmo.* Ergo etiam dormiens, amens,vel ebrius,verum Baptiſmum conficerent, ſi ſupra materiam debitam,formam proferrent,dicentes: Ego te Baptizo, &c.

127 RESPONDET D.Bonau.*ad* 3.*&* *dub.*3.*litt.*etiam in recipiente adulto requiri intentionem; Addo tamen,requiri magis exactã,id eſt virtualem in agente, in quo virtus potiùs requiritur ad agendum,quàm in recipiente, qui merè ſe habet paſſiuè, & ideò ſufficit non ponere obicem. Monet tamen S. Bonauent. non baptizandum dormientem, etiamſi dixerit, velle Baptiſmum, niſi credatur moriturus ante euigilationem, vt notat etiam Morandus.

128 ASSERO quintò. Intentio, neceſſaria ad Sacramentum,debet eſſe abſoluta,niſi conditio tranſeat in abſolutam, vt ſi conditio apponatur de præterito, vel præſenti; tunc enim, ſi conditio ſit iam impleta,vel impleatur,valet Sacramentum, vt ſi dicas: Si non es baptizatus, Ego te Baptizo: Si doles,te peccaſſe, abſoluo te: Eſt enim adhuc præſens actio Sacramentalis, & intentio conditionata ſtatim tranſit in abſolutam. Ità apud Faſſæum *verb. Sacram.*3. *num.*4.& alij.

SECVS eſt,ſi conditio ſit de futuro, vt: Abſoluo te,ſi reſtitueris; quia nulla eſt talis abſolutio: Nam nec valet Sacramentum, cùm perficitur, & adminiſtratur, eò quòd tunc conditio non ſit impleta; nec poſtea impletâ conditione, quia tunc non ampliùs extat materia,& forma Sacramenti. Ità communiter Theologi cum D. Bonau. *loco cit.* docent: Verumtamen erit ſpecialis controuerſia de Matrimonio. 129

ALIQVA difficultas oritur;ſi aliquis habeat duas contrarias intentiones, vnam veram, & legitimam; alteram falſam, an conficiat Sacramentum: Vt,v.g. ſi intendit id, quod fecit Chriſtus, non quod agit Eccleſia Romana, vt faciunt Sectarij. Vel intendit baptizare, non tamen peccatum originale tollere, vt Lutherani ſolent. 130

PRO his,& ſimilibus caſibus optimum eſt documentum D.Bonau.*diſt.*5.*art.*2.*quaſt.*1.*ad* 4. & *q.*2. *in corpore*, videndum, in quo ſecta illa conueniat cum religione,& communicet; ſi enim,etiam ſecluſa intentione faciendi,quod facit Eccleſia,adhuc intendit ſimpliciter ſolùm, quod Chriſtus fecit; cùm Chriſtus fecerit id,quod Eccleſia tenet neceſſarium, adhuc conficient Sacramentum, quia conficiunt non ſecundùm quod diſcrepant; ſed ſecundùm quod nobiſcum in Chriſto conueniunt, qui eſt Author Sacramentorum,vt dicebat D.Auguſt. *lib.*1.*de Baptiſmo, cap.*14. & ità ſectarius Lutheranus verè baptizabit, & illo Sacramento delebitur originale. 131

Idem communiter ſentiunt Theologi. Vide Caſpenſem *diſput.* 5. *ſect.* 6. Poncium *diſput.* 41. *quaſt.*5. 132

QVÆSTIO VII.

An miniſtrans SACRAMENTA, *teneatur eſſe in intentione rectus, & iuſtus.*

D.Bonau.diſt.5.dub.1. litt. & diſt.6. p.2. art.2. quæſt.2.
D.Thom.q.64.art.6.

CERTVM ex dictis eſt,habentem intentionem, ſubſtantialem Sacramento, etiamſi iniquè directam, conficere Sacramentum; puta ſi aliquis excipiat confeſſiones mulieris, vt eam poſtea ad turpia pelliciat. 133

PROBATVR à D.Bonau.*hîc*,quia hæreticus validè baptizat,cùm tamen ſemper ſuam ſectam intendat, vt dixi *quaſt.*4. Fundamentum ibi aſſignatum iacitur etiam hîc à D.Bonau. quia Sacramentum eſt opus Chriſti,ab eo habens ſanctitatem,independentem ab inſtrumento. Addit tamen, malam intentionem nocêre Miniſtro.

ASSERO primò. Miniſter, ad Sacramenta miniſtranda deputatus,tenetur priùs ſe diſponere ad gratiam,aliàs peccat mortaliter. Ita D.Bonau. *hîc*, & D. Thom.Caietanus,& omnes Thomiſtæ. Ibi Valentia *quaſt.*5.*p.*3.Suarez *diſp.*16.*ſect.*3.Henriquez *lib.*1. *cap.*29. Vaſquez *diſp.*136. *cap.*1. vbi ait,eſſe indubitatam apud Scholaſticos ſententiam, Tannerus *diſp.*3.*quaſt.*4.*dub.*3. 134

Digitized by Google

135 PROBATVR primò à D. Bonau. ex D. Auguſt. *tract.5.in Ioan.*& *lib.2. cont. epiſtolam Parmen.c.10.* & *lib.4.de Trinitate, cap.14.* Idem docet Gregorius *lib.1. epiſt.29.* & refertur, 1. *quæſt.1. Can. Neceſſe.* Idem definitur à Gregorio IX.*cap.vlt.de tempor.bus ordinationum*, & *cap.vlt.de cohabit. cler.* Idem habetur inter Decreta Nicolai I. *tit.11.cap.5.*

PROBATVR ſecundò à D.Bonau.*dub.citato.*Res
136 Sanctiſſimæ debent idoneè tractari cum Deo anthore, vt habetur Leuit.19. *Sancti eſtote : quia Ego Sanctus ſum.* Itaque Miniſter deputatus, ac conſecratus, & ex officio Sacramentum adminiſtrans, debet Sancta ſanctè tractare. Ita D.Thom.*loco cit.*Caietanus, & omnes Thomiſtæ ibidem : Valentia, Henriquez, Suarez, Sotus, Syluester, & alij, quos refert, & ſequitur Tannerus *num.60.*

NON eſt tamen neceſſe, vt Miniſter Sacramenti confiteatur (excipe Sacerdotem, qui conficere, & ſumere etiam debet Euchariſtiam.) Ita cum Petro Soto, Nauarro, Cano, docent Nauar.*diſp.16.ſect.3.* Henriquez *cap.29.* Vaſquez *loco cit. num.3.* contra Marſilium, & Adrianum. Ratio eſt, quia nullum extat hac de re præceptum, excepto de Euchariſtia, vt dicam *tract.4.diſp.8.quæſt.7.*

ASSERO ſecundò. Laicus, qui non ſolemniter,
137 nec vt ordinarius Miniſter, ſed ſolùm in caſu neceſſitatis, in peccato mortali, etiam ſciens, & prudens baptizat, non peccat mortaliter contra Sacramentum. Ita cum D.Thoma *quæſt.64. art.6. ad tertium.* Richardo, Sylueſtro, Caietano, Soto, ex communi docent Suarez *ſect.4.* Valentia *quæſt.5. p.3.* Diana *p.3.tract.4.reſol.10. parte 5. tract.3.reſol.14.*& *p.8. tract.1.reſol.57.* cont. Card.Lugo *diſp.8.num.150.* & alios, ex quibus Cottonius *lib.2.contrau.1.cap.1. num.46.*

HÆC mihi videtur ſententia D. Bonauent. *dubio*
138 *allegato*, vbi docet, eum, qui ex neceſſitate ſolùm baptizat, non peccare contra Sacramentum; ſed ſolùm, quia non ſe diſponit ad iuſtificationem. Hoc autem addit, quia ipſe *diſt.17. p.2. art.2. quæſt.2.* credit probabile, teneri quemlibet, peccati mortalis conſcium, ſuæ ſaluti opportunè prouidere, etiamſi
139 non ingruat neceſſitas miniſtrandi Sacramenta. Idem tenent Card. Lugo *diſput.8. num.150.* Diana *p.5. tract.13.reſol.74.* dummodò non adeo vrgeat neceſſitas, vt poſſit conteri; alioqui eà vrgente, dicunt, non peccare; Tametſi Marchantius *tract.1. cap.4. quæſt.2.* putet, in quavis temporis anguſtia poſſe elici contritionem; quod negat Cottonius *loco cit. num.48.* Sic Durandus *in 4. diſt.5. quæſt.6.* Gabriel *quæſt.vnic. art.3. dub.2.* Vaſquez *diſp. cit. num.26.* tenent, hunc ſemper peccare.

140 RATIO communis eſt, quia, cùm non ſit conſecratus, non ſubit tantum difformitatem. Ex quo ſequitur, etiam Sacerdotem in peccato mortali baptizantem abſque ſolemnitate ex neceſſitate, non peccare mortaliter contra Sacramentum. Ita D. Thom. *loco cit.* & Thomiſtæ, Suarez, Valentia *loco cit.* Henriquez *cap.29. num.4.* Tannerus *n.64.* contra Durandum, Gabrielem, & Vaſquezium. Ratio eſt, quia id munus obit, non vt conſecratus. Idem infert Suarez de eo Sacerdote, qui extra neceſſitatem, priuatim abſque ſolemnitate baptizat; ſecus erit de Sacerdote, vel Epiſcopo, Sacramenta Confirmationis, Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, Ordinis, Extremæ-Vnctionis adminiſtrante, quia ſemper ex officio miniſtrantur. Ità ex communi docent Suarez, Henriquez, & Tannerus ſuprà.

141 OPPOSITVM tamen eſt probabile, quia, vt arguit Card.Lugo, & Cottonius : Iniuria principaliter infertur Sacramento, & gratiæ; & minùs principaliter ordini.

ASSERO tertiò : Miniſtri Sacramenti Matrimonij, qui ſunt contrahentes, licèt ex omnium ſenſu peccent, quatenus indignè Sacramentum recipiunt, non tamen quatenus miniſtri ſunt. Ità cum Soto *in 4.diſt.1.quæſt.5. art.6.* docent Suarez, Henriquez, Tannerus ſuprà, contra Vaſquez *num.38.* Ratio eſt, quia non ſunt miniſtri ad hoc conſecrati.

ASSERO quartò, Exercentem Ordines minores 142
in culpa mortali, non peccare mortaliter. Ità cum Soto docent Suarez *ſect.3.* Vaſquez *diſp.136.n.48.* Ratio eſt, quia eſt in genere ſuo res leuis.

OPPOSITVM tamen aſſerunt D.Thom. 4. *diſt.24.quæſt.1.art.3. quæſtiuncula 5.* Angelus *verb. Clericus, 8.num.1.* Sylu.*verb.Clericus, 2.quæſt.1.* Caietanus 2. 2. *quæſt.60. art.2.* Nauar. *Manual. cap.25. num.72.*

ASSERO ſextò. Epiſcopus in mortali dans pri- 143
mam Tonſuram, conficiens Chriſma, benedicens oleum, conſecrans etiam Eccleſias, non peccat lethaliter. Ità, ex ſententia D. Thom. Caietani, Soti, docent Suarez *ſect.3.* Vaſquez *loco cit.cap.4.* Henriquez *lib.10.cap.13.* qui tamen excipit conſecrationem Chriſmatis, & olei infirmorum. Sfortia, Pallauicinus *de Sacram. num.70.* Ratio eſt ſuprà dicta. Contra Card.de Lugo *diſp.8.num.156.* qui affert rationem, quia inchoat Sacramentum, ſicut qui conſecrat Euchariſtiam : Sed Cottonius reſpondet, eſſe inchoationem remotam : Nec eſt ſimile de Euchariſtia; nam perficitur Sacramentum, quod gratiam in ſola diſtributione confert. Ita *lib.2. contrau.1. cit. num.50.*

ASSERO ſeptimò. Excommunicatus Parochus 144
non vitandus, ſed toleratus, qui nec pro tempore eſt in mora petendi abſolutionem, ſi contritus ſit, poteſt ſubditis exigentibus Sacramenta miniſtrare. In articulo verò mortis poteſt etiam nominatim excommunicatus. Ita ex communi Recentiorum Henriquez *lib.1.cap.23.* Angleſ.*quæſt.vlt. de Sacramentis in genere, art.6.* & ſignificat Suarez *diſp.18. ſect.1.* Idem tenet Tannerus *diſp.3. quæſt.4.dub.3.num.75.*

PRIMA pars ſumitur ex Bulla Martini V.*in cap.* 145
conſtant ad euitanda, vbi datur facultas communicandi cum huiuſmodi excommunicatis. Et quamvis addat, Concilium non intendere releuare ſic excommunicatos; intelligi debet, quando ipſi ſunt in mora petendi abſolutionem, & iure propter officium, non requiſiti, miniſtrant, aliâs enim petere liceret ab eis Sacramenta.

POSTERIOR pars colligitur ex Concil.Trident. 146
ſeſſ.14.can.7. ceſſat enim in eo caſu prohibitio. Cætera peccata miniſtri ex dictis patent, ſiue immutetur materia, vel forma, ſiue adminiſtrentur abſque poteſtate legitima. Vide Valentiam *quæſt.1. p.2.* Suarez *diſp.16.ſect.2.* Tannerum *num.78.*

ASSERO vltimò, non eſſe danda Sacramenta indignè petentibus.

PROBATVR; quia debet eſſe fidelis diſpenſator, 147
ſi tamen ſit priuatus, ſeu ſecretus indignus, non debet publicè priuari, vt dicam de Euchariſtia. Vide Caſpenſem *diſp.6.ſect.3.*

QVID agere debent in caſibus, quibus eſt vtrin- 148
que probabilitas circa materiam, formam, &c. Sacramentorum, dixi *prima ſecunda, tract.1. diſput.17. quæſt.11.*

DISPV

DISPVTATIO IV.

De Gratia, effectu Sacramentorum.

1 CVM nulli non conſtet, Sacramenta noſtræ Iuſtificationis inſtrumentales cauſas exiſtere, neceſſe prorſus eſt, ab eis aliquem prodire effectum, qui nos ab iniuſtitia vindicet, habiliteтque ad iuſtitiæ actus eliciendos, ſiue noſmet, ſiue alios ad id muneris diſponendo. DVO autem ſunt effectus huiuſmodi, Sacramentorum præſertim nouæ Legis, GRATIA, & CHARACTER. Et quidem Gratia, cùm ſit omnibus Sacramentis communis, primo loco tractanda eſt.

QVÆSTIO I.

An SACRAMENTA *nouæ legis conferant* GRATIAM *ex opere operato.*

D.Bonauent. in 4. diſt. 1.
1. p. q. 3. & ſequentib.
D.Thom. q. 62. art. 1.

SECTARII, vt noſtra Sacramenta inuiſa reddant, peregrinos titulos inſtituunt; vituperantque modum operandi ex opere operato, tanquam barbarum, & impium. Eos vide in Bellarmino *lib. 2. de Sacram. cap.* 1. & aliis controuerſiarum agitatoribus.

2 LEGITIMVS ergo titulus noſtræ quæſtionis eſt: An Sacramenta, tanquam inſtrumenta Chriſti, conferant gratiam, non ex ſola diſpoſitione recipientis, v. g. Fide; vel miniſtri conferentis Sacramentum; ſed immediatè ex virtute ipſius Sacramenti, quatenus eſt opus ex inſtitutione Chriſti factum, & non mediatè tantùm excitando. Ità intelligit D. Bonau. *diſt. 1. part. 1. quæſt. 3. & ſequent.* D.Thom. *quæſt. 62. art. 1.* vt notat Suarez *ad eum articulum*, Bellarminus *loc. cit.* Valentia *quæſt. 3. p. 1.* Vaſquez *diſp. 121. c. 1.* Tanner. *diſp. 3. q. 3. dub. 1. n. 9.* & reliqui Theologi.

3 SECTARII, quamvis ſæpè verbis magnificis Sacramentorum virtutem extollere videantur, acclamantes illa cauſas, & inſtrumenta Iuſtitiæ, vti ſpeciatim loquuntur Lutherus *homil. 1. & 2. de Baptiſmo*, Kemnitius *in Examine, part. 2.* Caluinus *in Antidoto, ſeſſ. 7. cap. 5. & 6.* Tamen non aliter concedunt, ea valere ad gratiam conciliandam, quàm vt nuda ſigna excitantia fidem, quam ſolam iuſtificare clamant, eo modo, quo etiam concio, excitando fidem, gratiam conciliat. In quo ſecuti ſunt errorem Meſſalianorum apud Damaſcenum *lib. de hæreſibus Armenorum, & Catharorum*, quos refert Bellarminus *cap. 2.*

4 ASSERO, Sacramenta conferre gratiam ex opere operato. Eſt de fide in Concil. Florentino, *Decreto Vnionis*: Et Tridentino *ſeſſ. 7. can. 6. 7. & 8.* & *ſeſſ. 6. cap. 7.* Idem colligitur ex Concil. Mileuitano, *can. 2.* Arauſicano II. *can. 25.* Ex Symbolo Nycæno, & Conſtantinopolitano: *Confiteor vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Multas authoritates ad hoc congerunt Suarez *diſp. 7. ſect. 1.* Coninch. *art. 1. diſp. 1.* Becan. *cap. 3. quæſt. 1.* & alij.

5 PROBATVR à D. Bonau. primò *ad 3. Lucæ*, & *primum Ioannis*, vbi Baptiſta opponens ſuum Baptiſmum baptiſmo Chriſti, ait; *Ego baptizo in aqua; ille vos baptizabit in Spiritu ſancto*, vbi in hoc ponit diuerſitatem, quod Baptiſmus Chriſti lauat intus virtute Spiritus ſancti, ideſt gratiâ. Certum eſt quidem, Baptiſma etiam Ioannis fuiſſe efficax ad alendam fidem; Prædicabat enim Pœnitentiam in remiſſionem peccatorum. *Lucæ 3.*

6 RESPONDET Caluinus *in cap. 3. Matthæi*, eandem fuiſſe virtutem baptiſmi Ioannis, & Chriſti, diſcrimen verò eſſe, quòd Ioannes erat miniſter ſolius externi ritus; Chriſtus autem erat author internæ ſanctificationis.

7 VERVM, ſi ità eſſet, debuerat dicere: Ego baptizo in aqua; ille *baptizat* in Spiritu ſancto. Sic enim eſſet idem baptiſmus. Præterea, ſi eadem eſſet vis vtriuſque Baptiſmi; cur, *Actorum 19.* Paulus iuſſit, baptizari Chriſti baptiſmo eos, quos audiuit baptizatos baptiſmo Ioannis?

Hæreticorum reſponſa refelli *tom. 1. tertiæ partis, tract. de Incarnatione, diſp. 33. quæſt. 6.*

8 PROBATVR ſecundò à D.Bonau. *loc. cit. Lucæ*, & *ad 3. Ioannis*, ex illo: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Vbi Baptiſmum ex aqua regenerare ad ſalutem neceſſariò aſſerit; at verò fides excitatur etiam aliis modis.

9 NEGAT Caluinus *in Comment.* & *lib. 4. Inſtit. cap. 16. §. 25.* intelligi hunc locum de Sacramento Baptiſmi, ſed de emundatione interna Spiritus ſancti, qui eſt veluti aqua. Idem negarunt Zuinglius, atque Bucerus.

10 AT omnes Scriptores id de Baptiſmo intelligunt: Iuſtinus *Apolog. 2.* Tertullianus *lib. de Baptiſmo*, Cyprianus *lib. 3. ad Quirinum, cap. 25.* Ambroſius *lib. 3. de Spiritu ſancto, c. 11.* Hieronymus *in c. 16. Ezech.* Baſilius, Nazianzenus, Nyſſenus *ſerm. de Baptiſmo.* Denique omnes interpretes huius loci. Origenes, Chryſoſtom. Auguſt. Cyril. Beda, Theophylact. Euthymius, & alij, vt refert S.Bonauentura.

11 DEINDE, vt notat è D.Chryſoſtomo Seraphicus, ait, renaſci debere ex aqua, ideſt extra, è ſenſibili elemento, & Spiritu ſancto intus; & ſi licet hæc inter ſe confundere, licebit negare vbique Baptiſmum aquæ. Tertiò non decet, aquæ attribui regenerationem, ſed fidei; attribuitur autem aquæ, vt notat S.Bonau. ex Chryſoſtomo.

INSTAT Caluinus etiam, Matth. 3. dicitur: *Ille vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igni*, vbi idem eſt Spiritus ſanctus, & ignis, de quo hic loquitur. Ergo vnum, & idem etiam in illo loco poteſt eſſe, ideſt Spiritus ſanctus, & aqua, per quam ſignatur Spiritus ſanctus: *Effundam ſuper vos aquam mundam, &c.* Ezechielis 36.

12 VERVM ibi per ignem intelligitur externus ignis Pentecoſtes, vel ignis tribulationis, vel Purgatorij, vt notant Beda *Lucæ 3.* & ibi S.Bonauentura.

LOCVS verò Ezechielis de Baptiſmo intelligitur à Hieronymo, & Theodoreto *in Comment.* Cypriano *lib. 1. epiſt. vlt.* & *lib. 4. epiſt. 7.* vbi notat Hieronymus, per aquam non ſolùm mundari peccata, ſed & dari cor nouum.

13 PROBATVR tertiò à D. Bonau. *diſt. 4. part. 1. q. 1. in corpore*, Titum 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis.* Simile eſt, quod habetur Epheſ. 5. *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.*

Ibi apertè dicit, nos regenerari ad nouum eſſe, & mundari lauacro Baptiſmi.

RESPONDET Caluinus in Commentario, Baptiſmum dici lauacrum animæ, quia, dum hoc ſignum oſtendit, etiam id operatur, quod per illud ſignificat.

14 AT hoc eſſet valdè per accidens Baptiſmo regenerare; neque propriè Baptiſmus eſſet lauacrum regenerationis, ſi per illum nos non lauat.

PROBATVR quartò à D. Bonauent. *ad cap.6. Ioannis*, ex verbis Chriſti: *Patres veſtri manducauerunt Manna, & mortui ſunt. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam.* Obſeruat autem S.Bonauent. cum D. Auguſt. *tract.26. in Ioan.* Manna refeciſſe verè; imò & vitam ſpiritualem, fidem excitando, dediſſe; at corpus Chriſti in nouo Teſtamento in Euchariſtia
15 dat verè ſpirituale nutrimentum gratiæ: *Cibum*, ait, *ſpiritaliter intellexerunt, ſpiritaliter guſtauerunt, vt ſpiritaliter ſatiarentur, ideò non ſunt mortui ſpiritaliter.* At verò corpus Chriſti, de quo Apoſtolus: *Panis, quem frangimus, nonne corpus Domini eſt?* Prima Corinth.11. dicitur, dare vitam ſpiritalem verè, certè alio perfectiori modo, vt notat S.Bonau. ex Chryſoſtomo *homil.46. in Ioan.* vbi obſeruat,
16 pluries meminiſſe Chriſtum Manna, vt oſtenderet, quod ſi hoc cibo vixêre quadraginta annos Iudæi, verè refecti; multò altiùs, & in æternum eſt victurus, qui Chriſtũ manducat in Euchariſtia; vnde ipſe Chriſtus decies refricat, hunc cibum dare vitam. Miror, Bellarminum ſolùm afferre inter figuras Manna, & arguere, quòd ſi corporaliter reficit, multò magis Euchariſtia ſpiritualiter; nec afferre hunc locum Ioannis, niſi incidenter *in fine, cap.5.* Quod enim ibi agatur de Euchariſtia, ſuſtinet, & probat validè *lib.1.de Euchariſtia, cap.5.* & nos infrà *tract.4. diſp.1.quæſt.6.*

17 QVOD verò Chriſtus intendat, cibum illum non ſola fide reficere, Probatur; nam dicit in futuro: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt*; at fides ſemper reficit.

PROBATVR quintò à D. Bonau. *lib.6. Compend. Theolog. cap.9.* ex figuris quibuſdam, præcipuè *Exodi* 14. vbi Mare rubrum verè ſubmerſit Ægyptios, & viam fecit Iudæis. Hoc autem figura fuit Baptiſmi. Prima Corinth. 10. *Omnes in Moyſe baptizati ſunt, in nube, & in mari. Hæc autem omnia in figura contingebant illis.* Vide Cyprianum *lib.4. epiſt.7.* Auguſtinum *tract.11.& 13.in Ioan.* Hieronymum *epiſtola* 83. Eandem figuram habet S.Doct. *diſt.4.p.1.quæſt.1. fundamento* 1.

18 IDEM S.Bonauent. *ad cap.6. Ioan.* affert figuram Manna, quod verè reficiebat.

ITIDEM *Ioan.1.* & *Lucæ* 3. affert Iordanem, quem tranſierunt Iudæi, vt figuram Baptiſmi nouæ legis: Per eum fluuium *Ioſuè* 4. verè ad terram promiſſam perrexerunt.

AD *cap.cit. Ioannis*, affert aquam luſtrationis, admixtam cineri Vaccæ rufæ, de qua *Numer.*19. quam fuiſſe Baptiſmi figuram, aduertit ex D. Aug. *qq. ſuper Numer. cap.33.* Vbi aduerte ex eodem D.Auguſtino, tria fuiſſe neceſſaria in hac expiatione, Cinerem Vaccæ rufæ; Aquam, & Hyſſopum,
19 quo aqua aſpergebatur. Et quidem cinis mortem, & merita Chriſti ſignat; aqua verò Baptiſmum, qui Chriſti merita applicat: hyſſopus verò humilis, radicatus in petra, Fidem indicat. Igitur ſicut tunc hyſſopus non mundabat, ſed aqua hyſſopo aſperſa; ita nunc Baptiſmus, coniunctus quidem cum fide in adultis, mundat.

ITIDEM S. Doctor affert etiam Probaticam piſ- 20
cinam, vt figuram Baptiſmi. In ea enim ſanabantur verè ægroti, quod ſignum fuit Baptiſmi aquæ, verè ſanantis. Hanc figuram magnificant Tertullianus *lib.de Baptiſmo*, Ambroſius *lib.1. de Spiritu ſancto, cap.7.* Chryſoſtomus, Cyrillus, ac Theophylactus ad hunc locum.

AFFERT præcipuè Chryſoſtomum, qui pulchram habet expoſitionem: *Futurum*, inquit, *erat Baptiſma, plenum maximè poteſtatis, & gratiæ, purgaturum peccata, pro mortuo viuum effecturum.* Ex Baptiſmi figuræ efficacia ſignificans altiorem eius virtutem. Obſeruat autem Bellarminus, nullibi Scripturarum indicari, vel etiam in figuris, Sacramenta viuificare ſolùm excitando fidem.

S. DOCTOR *diſt.4. part.1. quæſt.1.* ita diſſerit, 21
In Baptiſmo omnia peccata deleri, vt authoritates dicunt; nam Eccleſia tota id confitetur in Symbolo Conſtantinopolitano: *Confiteor vnum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Concilium Nicænum *in cap. de Baptiſmo*, ante octauum can. Concil. Mileuit. Arauſ. 2. *can.*25. Quibus adde Florentinum, & Tridentinum, hanc veritatem conclamantia: Et D. Bonau. *diſt.1. parte prima, quæſt.3. in corpore*, ea verba habet, quæ ad hanc veritatem definiendam accepit Concil.Trident. *ſeſſ.7. can.6.* vt notat Marginiſta Seraphici.

EADEM *diſt.* & *ſequentibus*, maximè *quarta.* 22
Et aliis locis ſuprà allegatis, adducit authoritates Patrum, præcipuè ex Græcis Chryſoſtomum *homil.14. 25. & 35. & ſequentibus, in Ioan.* Damaſcenum *lib.4. de fide, cap.10.*

E Latinis præcipuè D. Auguſtinum, quem plurimi facit, acclamans Illuſtriſſimum. Is enim Libros ex profeſſo de Baptiſmo ob id contexuit, vbi præclarè hanc ſententiam in primis edocet *lib. 4. c.22.* & 14. *tr.80. in Ioan. & lib.19.contra Fauſtum, c.11.*

ADDO ego meum S. Gaudentium *tract. 1. in* 23
Exodum, vbi aſſerit, totam virtutem Diaboli in Baptiſmo extingui. Fuit autem Sanctus hic Brixiæ Epiſcopus, Ambroſio æqualis, vt notat Bellarminus, & Valentia, vt ſæpè dixi. Plurimos Patres refert Bellarminus *cap.6.& 7.lib.2.*

Ex his habes, mendacem eſſe Melanchtonem *in Apol. art.13.* qui nullum pro nobis ex veteribus afferri poſſe, clamat.

LVTHERVS quidem *lib.cont.Cochlæum*, loca Pa- 24
trum agnoſcit, ſed ea more ſuo peſſundat.

CALVINVS *lib.4.Inſt.cap.14.§.vlt.* hyperbolicè ait omnes locutos; ſed quàm apertè mentitur, nullus non videt.

KEMNITIVS 2.*p.Exam.pag.*98. aſſerit, Scripturam attribuere Sacramentis vim iuſtificandi, & ſic à Patribus intellectam; tamen poſteà detorquet ad excitationem fidei, de qua ne verbum quidem habent, vt notat Bellarminus.

MVLTIS etiam rationibus id confirmat S.Bonau. *diſt.1.part.1. quæſt.4.* vbi videtur horum hæreſim præuidiſſe. Vbi tamen ſolam efficientiam moralem admittit, & ſoluit argumenta, quatenus inferunt efficientiam gratiæ phyſicam.

PRIMA ratio eſt. In hoc, Sacramenta nouæ le- 25
gis differunt à Sacramentis veteris, quòd hæc ſolùm ſignificabant gratiam (excepta Circumciſione, quæ eſt Sacramentum legis naturæ.) & noſtra eam efficiunt, vt docet Concil. Florentinum *in Decreto Vnionis*, & probat S.Doct. *eadem diſt.quæſt.*5. vel ſaltem efficiunt per ſe ex opere operato, vel ad minùs excellen

Digitized by Google

excellentiorem gratiæ tribuunt gradum. Quocunque autem modo exponatur differentia, debet concedi, Sacramenta nouæ legis gratiam conferre ex opere operato, vt in his terminis infert S.Bonauent. *quæſt.* 5. *citata*, & ſuprà etiam oſtendit ex Hugone *lib.* 1. *part.* 9. *cap.* 2. & *p.* 11. *cap.* 11. *de Sacramentis*, & Magiſtro *diſt.* 1.

26 SECVNDA ratio. Si eſſent Sacramenta ſigna tantùm, & non cauſarent gratiam, niſi excitando fidem, inſtruendo, &c. ſequeretur, falsò adſcribi eis regenerationem, ſanctificationemquè à Scriptura, & Patribus. Probatur ſequela, quia Circulus Tabernæ inſtruit viatores, ibi vinum vendi, & apprehenſus excitat ad ingrediendum, & vinum bibendum, atque reficiendum corpus; & tamen, qui diceret: Circulus hederæ refecit, refocillauit, inebriauit, mentiretur. Itaque ſic etiam Sacramenta eſſent veluti Circulus in Taberna.

27 TERTIA ratio ibidem validiſſima eſt. Sacramenta ſunt à Diuina inſtitutione, neque ab hominibus propria authoritate inſtitui potuerunt: Ergo non ſunt mera ſigna; ſed ſigna practica, & vim habentia, aliquid connaturale faciendi. Antecedens conceditur ab aduerſariis. Probatur conſequentia, quia ſi Sacramenta eſſent méra ſigna, potuiſſent ab hominibus inſtitui. Circulus enim Tabernæ, à quocunque ſit factus, excitat ad bibendum; & tubæ, ſiue à Deo factæ, vt *Numer.* 10. ſiue ab hominibus, excitant ad bellum, & verba in quovis idiomate idem ſignificant.

28 CONFIRMATVR primò: Nam Sacramenta ſunt non modo inſtituta, ſed etiam vſu data à Deo. Hinc dicitur: *Hic eſt qui baptizat*, Ioan. 1. vt docent Chryſoſtomus *homil.* 83. *in Matth.* Auguſtinus *tract.* 5. *in Ioan.* Nazianzenus *oratione de Baptiſmo*, vt habetur in Breuiario *in octaua Epiphaniæ*. Si autem eſſent mera ſigna, nil referret, à quo procederent.

29 CONFIRMATVR ſecundò. Sacramenta non ſolùm pendent à Deo principaliter agente, ſed etiam à Chriſti paſſione: Ideò Patres docent, de Chriſti Latere ea fluxiſſe: & aliqui dicunt, Chriſtum voluiſſe baptizari, vt tactu ſuæ mundiſſimæ carnis conferret aquis vim à peccatis mundandi. Vt Ambroſius *lib.* 2. *in Lucam, cap.* 12. Nazianzenus *oratione in ſancta Lumina*, Chryſoſtomus *homil.* 25. *in Ioan.* Beda *in cap.* 3. *Lucæ*, & refert, ac vrget S.Bonauent. *diſt.* 1. *quæſt.* 4. *quæſtiuncula* 2. *laterali, fundamento* 1. & Lutherus concedit *homiliis de Baptiſmo*: Ergo non eſt merum ſignum, repræſentans more concionis; ſed efficax.

30 QVARTA ratio validiſſima, quam habet clarius *parte* 1. *quæſt.* 1. *in corpore eſt*: Id, quod habet ſuos effectus, etiam, in incapacibus inſtructionis, vel concionis, non habet ſuos effectus ſolum erudiendo, aut inſtruendo: Tale eſt Sacramentum Baptiſmi: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur; quia habet ſuos effectus in infantibus; ſed hi ſunt incapaces inſtructionis: Ergo.

PROBATVR hæc Maior. Maius eſt donum, quod abſtulit culpam, quàm lapſus Adæ, qui eam induxit, ad quam deſtinatus eſt Baptiſmus emundandam, vt habetur Rom. 5. *Non ſicut delictum, ita & donum.* At delictum originale transfunditur per carnalem generationem in infantibus, in ipſa animatione: Ergo ſtatim ac ſunt expoſiti aquæ, & verbis Sacramenti, mundantur. Id latiùs probabitur *Tract.* 2. *diſp.* 2. *quæſt.* 1. & 2.

31 CONFIRMATVR Prima minor, à D.Bonauent. *diſt.* 4. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1. *fundamento* 3. & *in reſponſione ad illud.* Quia Baptiſmus confertur etiam furioſis, & in eis habet ſuos effectus. Exemplum habetur apud S.Auguſtinum *lib.* 4. *confeſſ. cap.* 4. De quodam baptizato, dum vi morbi extra ſe poſitus eſſet, & omninò ignoraret quid extra ſe fieret, cui tamen Sacramentum vtiliſſimum fuit. Adde quod Concilium Carthaginenſe, *can.* 76. Arauſ. I. *can.* 12. Auguſtinus *lib. de adulterinis coniugiis, cap.* 26. & 32
28. Leo *epiſtola* 91. docent, Sacramenta Baptiſmi, & Abſolutionis poſſe conferri etiam his, qui in periculo vitæ ſunt, licèt vi morbi oppreſſi non habeant vſum rationis, vel ſenſuum, modò conſtet, eos deſideraſſe huiuſmodi Sacramenta. At certè iſtis ineptè fieret Concio, vt patet, & probat S.Doctor *diſt.* 7. *part.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 1.

ITAQVE ſi furioſus fuit ſemper, talis debet tractari, vt paruulus; ſi verò aliquando fuit ſui compos, debet baptizari, ſi ante phreneſim id deſiderauit; ſin verò, nequaquam: Et in confirmationem 33
huius doctrinæ *in fine corporis* allegat canones, ſuprà ſcilicet adductos, & Doctores.

EX hac ratione etiam aliæ colliguntur: nam Baptiſmus datur etiam doctis, qui non egent eruditione, ſed catechizati iam fuerint. Datur in lingua Latina, quam ſæpè etiam adultus, non baptizatus, nullatenùs intelligit. Præterea iuuat ſolùm ei, qui abluitur, etiamſi multi videant, & audiant; non ergo dat gratiam ſolùm erudiendo, vel excitando fidem. Has rationes proſequuntur Bellarminus *cap.* 8. Tannerus *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *p.* 1. Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 1. & alij. 34

ARGVMENTA hæreticorum eò tendunt, vt probent, ſolam fidem iuſtificare, quod ſatis confutatum eſt *prima ſecunda, tract.* 5. *de Gratia*, *diſp.* 3. *quæſt.* 11.

OBIICIT Zuinglius *Lucæ* 5. haberi: *Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus*: Solus enim Deus poteſt iuſtificare, vt dicitur *Iſaiæ* 43. Non ergo Sacramenta, vt volunt Papiſtæ. 35

RESPONDETVR, miram eſſe hæreticorum cæcitatem, qui non vident, nos adſcribere Deo ſoli, & Chriſti virtutem iuſtificandi. Hoc enim *tota quæſt.* additis multis lateralibus, vrget S.Bonauent.

PROBAT verò hoc, *diſt.* 1. *p.p.q.* 4. quia gratia eſt qualitas ſpiritualis nobiliſſima, quæ creatur, & ideò non poteſt eſſe principaliter à cauſa corporea. 36

DEINDE, quia ſolus Deus illuminat, ſanctificat, &c.

QVOD verò Chriſtus, vt homo, habuerit poteſtatem dimittendi peccata, probatur ex profeſſo à D. Bonauentura *diſt.* 5. *quæſt. vlt.* tum ex Matth. 9. *Vt autem ſciatis, quia filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata.* Et Matth. vlt. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*; eam verò poteſtatem per claues dedit hominibus, Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Non quia principaliter Chriſto homini conueniat, vel ipſe hominibus communicarit; ſed quia Deus, qui ſolus eſt cauſa efficiens iuſtificationis, dedit poteſtatem per modum meriti, & inſtrumentalem virtutem humanitati Chriſti: Ipſe verò Chriſtus homo, per communicationem idiomatum, eſt cauſa efficiens principalis iuſtificationis. Vide S.Bonauent. *loc. cit.* & *in* 3. *diſt.* 19. *quæſt.* 1. 37

OBIICIT ſecundò Kemnitius, cap. 5. ad Epheſ. *mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Vbi tota virtus adſcribitur verbo Dei. 38

RESPONDETVR ex D. Bonauent. *diſt.* 3. *p.* 1. *q.* 2. Verbum neceſſarium eſſe formam Sacramenti,

Digitized by Google

ti, quod probat ex D.Auguſt. *tract.*80. *in Ioan.* & ita exponunt omnes Interpretes Pauli.

39 Obiicit tertiò Kemnitius, prima Petri 3. *Vos facit ſaluos Baptiſma: non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum per reſurrectionem Ieſu Chriſti*; Vbi dicitur Baptiſma ſaluare per fidem reſurrectionis.

Respondet Bellarminus, Baptiſma ſaluare per reſurrectionem ipſam; quia, cum baptizamur, repræſentamus reſurrectionem Chriſti, vt ait Beda: nam emergimus ex aquis, & in nouitatem vitæ abimus.

40 Clarivs S.Doctor *in 3.d.*19.*q.*1. dicit, Reſurrectionem Chriſti eſſe cauſam exemplarem noſtræ reſurrectionis per Baptiſmum; exemplar autem ad cauſam efficientem reducitur. Neque verò Baptiſmus ſaluat, prout eſt ablutio carnis; ſed vt emundant animam, præcedente in adultis, ad quos Petrus loquitur, diſpoſitione, quæ dicitur interrogatio bonæ conſcientiæ apud Deum, ita vt non accuſet, poſitum eſſe à vobis obicem. Ita etiam Suarez, *loco citato.*

41 Obiicit quartò Lutherus ex Marci vltimo. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.* Vbi infert: Ergo qui non crediderit, etſi baptizatus, damnabitur. Deinde obſeruat, non dici: Qui non fuerit baptizatus, damnabitur.

Respondet, S.Bonauent. *diſt.*3. *p.*1. *quæſt.*5. neceſſariam quidem eſſe fidem in adultis, attamen ex opere operato, & ex pacto, effectum gratiæ haberi in Baptiſmo ipſo: Fidem verò eſſe conditionem tantùm, quæ ad Baptiſmum intelligitur, & quæ potius ſupponitur, quàm detur; neque verò ſubdit; qui non fuerit baptizatus, damnabitur; nam ex ſe ſatis intelligebatur; ideo non fuit addendum; nam qui non credit, neque vult medium neceſſarium Baptiſmi, perit; at qui credit Deo, præcipienti Baptiſmum, illum vult; debuit tamen in affirmatiua poni; non quia non incluſus ſit, vt putat Bellarminus; ſed quia erat medium ſalutis exponendum expreſſè.

42 Respondetvr ſecundò, ex D. Bernardo, *epiſtola* 77. id dici, vt ſcias, quòd interdum fides cum voto Sacramenti, abſque reali ſuſceptione, poteſt ad ſalutem ſufficere.

Obiicivnt quintò, D. Auguſtinum, cuius ſub nomine Lutherus *de capt. cap. de Baptiſmo* blaterat hoc axioma cum Philippo, Apol.art.13. *Fides Sacramenti, non Sacramentum, iuſtificat.*

43 Vervm S.Auguſtinus vbique ſtat nobiſcum, vt *tota diſtinctione prima, quarta, & ſequent.* probat S.Bonauentura, & *in epiſtola* 23. *ad Bonifacium* dicit, infantes ſaluari, ſi moriuntur poſt Baptiſmum, quia, etiamſi non habent fidem, habent tamen Sacramentum fidei.

Forsan dictum illud collegit ex *tract.* 80. *in Ioan.* vbi ait: Aquâ Baptiſmi mundari cor, operante verbo: *non quia dicitur; ſed quia creditur.*

44 Vervm ſuprà *diſp.* 1. *quæſt.*5. ſatis hic locus explicitus eſt. Sufficit autem fides Eccleſiæ, etiamſi miniſter infidelis eſſet, & intenderet conferre id, ad quod inſtitutum eſt, vt ait D.Auguſtin. *epiſt.*23. *ad Bonifacium,* & notat D.Bonauent. *diſt.*4. *part.*1. *dub.*2.

45 Alia loca S. Auguſtini obiicit Calvinus *lib.* 4. *inſtitut. cap.*14. ex *lib.*3.*qq. in Leuit. q.*84. vbi ait, Miniſtrum præbere Sacramentum: ſolum autem dare Deum gratiam. Ità verò hæc duo ſeparari, vt in quibuſdam ſit Sacramentum ſenſibile ſine gratia, vt in Simone Mago, à Philippo baptizato; in quibuſdam ſit inuiſibilis gratia ſine Sacramento viſibili, vt in bono Latrone.

Respondetvr ex D.Bonauent. *in hac quæſtione*, Deum ſolum infundere gratiam, & alios effectus ſpirituales communicare, vt characterem, &c. Sed Sacramenta eſſe mera inſtrumenta, quæ applicat miniſter illà actione exteriori, lauandi, vngendi, &c. Et quidem ponenti obicem, Deus non confert effectum, vt patet in Simone Mago; aliis verò poteſt etiam ſine Sacramento conferri à Deo gratia, ſiue ſimpliciter, ſiue baptiſmo flaminis, vel ſanguinis, ſicut in Latrone, vt notat cum D.Hieronymo S.Bonauentura *diſt.*4. *part.*2. *dub.*1. *litt.* 46

Alivm locum affert ex 15.*de Trinitate, cap.*26. vbi ait, ſolum Deum poſſe dare Spiritum ſanctum: Apoſtolos verò non dediſſe.

Respondet S.Bonauentura *in* 1. *d.*14. *quæſt.* *vltima*, dari non poſſe auctoritatiuè Spiritum ſanctum ab hominibus, ſed à ſolo Deo, à quo procedit; ſed tamen inſtrumentaliter per Sacramenta dari, vt *Actor.*8. legitur. Cætera vide in Bellarmino, quæ ſunt facilis ſolutionis. 47

Obiicit deinde Lutherus ſuprà; quia Sacramenta fundantur in promiſſione, quam oportet acceptari per fidem à recipiente, ſine qua, etiam cum Sacramento, damnantur.

Respondet S.Bonauent. *diſt.* 3. *part.*1. *q.*3. promiſſionem acceptari ab Eccleſia, in cuius fide baptizamur; neque nouum pactum initur, ſed ſolùm requiritur, vt credatur, ab adulto id, quod Eccleſia proponit, vt ſic ſe diſponat; ideò fit catechiſmus. 48

Obiicit Zuinglius, *lib. de religione, cap. de Sacramentis.* Solus Deus nouit corda hominum. Igitur ſolus poteſt ea mundare. Confirmatur; alioqui Deus eſſet ligatus Sacramentis.

Respondet D. Bonauent. *diſt.*1. *part.*1. *q.*4. *fundamento* 4. argumentum rectè probare, Sacramenta non eſſe cauſas principales gratiæ. Inſtrumenta verò ſunt Sacramenta, quibus Deus alligatur ex ſuo pacto, vt notat D. Bonauentura *diſt.*3. *part.*1. *quæſt.*3. *ad* 3. Vnde Deus alligatur veritati ſuæ promiſſionis, vt ait Bellarminus. 49

Obiicit Calvinus *lib.* 4. *inſtit. cap.*14. §.14. Qui dicunt, Sacramenta iuſtificare, ſubtrahunt homines Deo, & faciunt, vt in rebus corporeis finaliter quieſcant. 50

Iam *diſp.*2. *quæſt.*1. cum D.Bonauenturâ oſtendi, oppoſitum ſequi, nam connaturali modo, è viſibilibus ad inuiſibilia Dei per Sacramenta conſurgimus.

Obiicit Kemnitius *loco citato cap. de efficacia Sacramentorum.* Eodem modo iuſtificat Verbum Dei, quo & Sacramenta; de vtriſque enim loquitur eodem modo Scriptura. Sic Roman.1. dicitur: *Euangelium, virtus Dei eſt in ſalutem omni credenti.*

Respondet S.Bonauentura, hîc, atque *quæſt.*5. Sacramenta conferre gratiam diuerſo modo, nempè ex opere operato, & ex pactione Dei, vt ait ipſe S. Bonauentur. *diſt.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 3. Euangelium verò inſtruendo, ideo ſubdit Apoſtolus: *Iuſtitia enim reuelatur in eo ex fide in fidem.* 51

Obiicivnt Zuinglius, & alij. Sacramenta ſunt res corporeæ: Ergo non penetrant animam.

Deinde iuſtificatio eſt nobilior creatione, è D.Auguſtino *tract.*72. *in Ioan.* Sed nulla creatura poteſt eſſe inſtrumentum creationis: Ergo.

Tertio. Iuſtificatio fit in momento; & Sacramenta 52

cramenta operari non poſſunt in momento, quia ſunt ſucceſſiua: Ergo.

Qvartò. Vt operentur effectum ſupernaturalem, debent habere virtutem ſupernaturalem infuſam diuinitus: Et illa eſt corporalis, vel ſpiritualis; ſi corporalis, non poteſt agere in animam; ſi ſpiritualis, non poteſt eſſe in Sacramento corporali; non enim virtus indiuiſibilis in ſubiecto viſibili eſſe poteſt. Quia, *quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur.*

53 Qvintò. Iſta virtus, vel eſt tota in qualibet parte Sacramenti, & tunc non penderet à ſubiecto in eſſe, nec inhæreret: vel vna pars eſt in parte ſacramenti; & alia in alia, & tunc eſſet corporea.

Sextò. Vel ita Virtus eſt tantùm in Verbis; & tunc, quomodò Eucharistia iuſtificat? Vel in elementis tantum: at quomodò verba conſecrationis operantur. Vel eſt in vtroque: & tunc non poteſt eſſe eadem virtus; quia vnum accidens non poteſt eſſe in duobus ſubiectis; vel erunt duæ virtutes; & tunc in vno Sacramento erunt duæ virtutes.

54 Si dicas, eas virtutes eſſe partiales. Contra: deberent enim concurrere ſimul ad opus, at aliquando vna pars, multò antè quàm alia, adhibetur, vt cùm is hodie confitetur, & cras abſoluitur.

Deniqve inintelligibile eſt (ait Kemnitius) quid ſit iſta virtus, quando aduenìat, quando deſinat.

55 S. Bonaventvra pro ſuâ modeſtiâ *in hac quæſtione,* ad ſecundam quæſtionem lateralem, modeſtiſſimè fatetur, arduum explicare modum, quo Sacramenta operantur, neque tamen ob id ſuccumbit; nam tenemur quidem fidei rationem reddere *è primæ Petri* 3. ex principiis tamen fidei, non ex Metaphyſicis.

56 Hinc S. Auguſtinus *lib. 3. de peccatorum meritis, & remiſſ. cap.* 4. *Ego autem*, inquit, loquens de argumentis contra modum traductionis peccati originalis, *etiam ſi iſtorum argumenta refellere non valeam, video tamen inhærendum diuinis litteris, &c.* & epiſtola 29. ad Hieronymum dicit, ſe interrogatum, quomodò peccatum Adæ traducatur in poſteros, reſpondere ſolitum: *Hoc, & alia multa, me ignorare confiteor*, & tamen hanc veritatem traductionis acerrime ſuſtinebat.

Respondet igitur ſecundò S. Bonauentura, Sacramenta eſſe cauſas gratiæ, non phyſicè, ſed moraliter; vt dicam *quæſtione ſequenti*, & probabo; vnde facilè corruit tota illa argumentorum ſeries à ſectariis è Philoſophia tanto ſtudio congeſta.

57 Respondet tertiò, probabiliter ſuſtineri, Sacramenta eſſe inſtrumenta Phyſica, vt dicam *quæſtione ſequenti*, nec tamen hinc aliqua è dictis obiectionibus fauet hæreticis, vt in huiuſce opinionis explicatione patebit ad finem quæſtionis ſequentis.

Qvoad phraſim Theologicam, *ex opere operato*, quâ vtitur S. Bonauentura, *in 3. diſtinct. 40. dub. 3. litt.* & *in 4. diſt. 1. parte 1. quæſtione* 5. & alibi. Reſpondetur, ſæpè verba deponentia habere ſenſum paſſiuum.

QVÆSTIO II.

Vtrum Sacramenta *cauſent gratiam Phyſicè, an moraliter.*

D. Bonauent. in 4. diſt. 1. quæſt. 4.

Circa modum inſtrumentalem Sacramentorum conferendi gratiam, eſt magna diſceptatio inter Catholicos. 58

Prima opinio eſt, Sacramenta efficere gratiam, vt inſtrumenta phyſica. Ex his aliqui dicunt, ea attingere ſolam diſpoſitionem ad gratiam, non ipſam gratiam. Ita Alenſ. 4. *p. quæſt.* 8. *mem.* 3. *art.* 5. & *quæſt.* 19. *mem.* 2. S. Thom. *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 4. & *de veritate, quæſt.* 27. *art.* 4. *ad* 3. Capreolus *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. *concl.* 3. Palud. *quæſt.* 1. *art.* 2. Argent. *quæſt.* 1. & *in* 2. *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 3. Ferrar. *lib.* 4. *contra Gent. cap.* 57.

Sotvs *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 1. docet, Sacramenta efficere hominem gratum, non efficiendo gratiam ipſam; ſed ſolùm vnionem gratiæ ad animam. Idem probabile cenſet Ledeſma *prima parte* 4. *quæſt.* 3. *art.* 1. 59

Alii verò cenſent, non modò ad diſpoſitionem gratiæ Sacramenta operari phyſicè; ſed ad ipſam gratiam. Hæc eſt ſententia in ſcholis celebris. Videtur D. Thom. *quæſt.* 62. *tribus primis articulis*, & *quæſt.* 78. *art.* 4. quam ſequuntur omnes Thomiſtæ; Et ex ſocietate Ieſu, Valentia *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *p.* 1. Suarez *diſp.* 6. *ſect.* 2. Bellarminus *lib.* 2. *cap.* 11. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 16. Albertinus *ſecundo principio philoſophico, corol.* 3. Tannerus *diſput.* 3. *quæſt.* 3. *dub.* 2. *num.* 47. Mæracius *d.* 4. *ſect.* 2. Fagundez *in tertium præceptum Eccleſiæ, lib.* 5. *cap.* 1. Bonac. *diſp.* 19. *p.* 6. Syl. *quæſt.* 64. *art.* 1. 60

Altera claſſis Doctorum, eſt aſſerentium, Sacramenta efficere gratiam, & alios effectus ſolùm moraliter, quia phyſicè non agunt, ſed ſolus Deus ad præſentiam Sacramentorum operatur. Ex his aliqui dicunt, Sacramenta eſſe tantùm conditiones, ad quarum præſentiam Deus infundit gratiam. Ità Durandus *in* 4. *d.* 1. *quæſt.* 4. Gabr. *d.* 1. *art.* 2. Ocham *in* 4. *q.* 1. Aliacus *ibi, art.* 1. Richardus *in* 4. *diſt.* 1. *art.* 4. *quæſt.* 2. 61

Cæteri verò dicunt, eſſe cauſas morales gratiæ, tanquam Dei inſtrumenta, quod parum differt: Ità Scotus *in* 4. *diſt.* 2. *quæſt.* 5. Gandauenſis *quodl.* 4. *quæſt.* 37. Canus *relec. de ſacramentis in genere, parte* 4. Ledeſma *prima parte* 4. *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *art.* 1. 62
Vaſquez *diſput.* 132. *cap.* 5. Caſtro Palao de Sacramentis, Caſpenſ. *tract.* 21. *diſp.* 3. *ſect.* 3. & alij plurimi apud Maſtrium *diſp.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 143. ac Petrus à S. Ioſeph *lib.* 1. *cap.* 6. *reſol.* 2. Baſſæus, *verb. Sacrament.* 4. *num.* 8. Pro hac ferè omnes adducunt D. Bonauenturam *diſt.* 1. *quæſt.* 4. Vterque relatus modus idem intendit, vt colligitur ex D. Bonauent. *quæſt.* 1. *laterali, argumento primo,* vbi inferre videtur, eſſe conditionem; neque tamen obſtat eſſe etiam cauſas, vt ait Tannerus, *num.* 44.

Primò quidem S. Bonauent. concludit, in ancipiti poſitus: *Vtraque harum poſitionum ſatis videtur probabilis: hæc tamen mihi videtur ad ſuſtinendum facilior: neſcio tamen, quæ ſit verior.* Simili modo id aſtruit *in* 3. *diſt.* 40. *dub.* 3. *littera.* 63

At *ſexta parte Breuil. cap.* 1. inclinare profitetur ad ſecundam hanc ſententiam; attamen ſolùm videtur

Digitized by Google

detur illam referre. Eam verò amplecti videtur *d. 3. p. 2. art. 2. quæſt. 2.* ſed aduerto, eum reſpondere in hac via, non quia falſa ſit dicenda; ſed quia difficilè ſoluat oppoſitiones: addit verò, eſſe magis conſonam Sanctorum.

64 Hæc igitur ſententia ponit, virtutem Sacramentorum non eſſe aliquam entitatem abſolutam ſuperadditam diuinitus, ſed entitatem, ſeu perfectionem relatiuam, quæ in eo poſita eſt, vt Deus, ex pacto, & promiſſione, ad præſentiam, & applicationem Sacramenti, infallibiliter gratiam infundat non ponentibus obicem. Itaque, ſicut verè morali cauſalitate, qui homicidium alicui iniungit, hominem occidit; ità Sacramentum cauſat gratiam.

65 Ex quo habes, perperam Gregorium de Valentia commiſcere hanc cum hæreticorum ſententia; nam hæretici dicunt, Sacramentum nil operari, neque Deum ex præciſa applicatione Sacramentorum gratiam infundere; ſed eſſe mera ſigna, quibus non aduenit gratia ex eorum applicatione; ſed ſolùm ex parte recipientis, ſi ad fidem excitatus credat firmiter, ſe Deo gratioſum, vt ipſe fatetur initio: At Catholici hi omnes oppoſito modo aſſerunt, Sacramenta moraliter conferre gratiam, vt rectè aduertit eruditiſſimus in controuerſiis Cardin. Bellarm. & Morandus *num.* 430. Porrò cauſa moralis inter veras cauſas numeratur ab Ariſtotele 2. *Phyſ.* & 5. *Metaph.* quam in eo ponit, vt inducat ad agendum voluntatem agentis rationalis, & hanc vocat cauſam abſque addito, vt notat etiam Caſpenſis.

66 Porrò hanc ſententiam determinaſſe, & approbaſſe Guilielmum, Pariſienſem Epiſcopum, coram Alexandro de Ales, notat S. Bonauent. *in tertio, loco adducto.*

Hinc etiam habes, non bene à Tannero *n.* 25. referri Guilielmum, quaſi voluerit, Sacramenta conferre gratiam, ſolùm per modum impetrationis, nempe ratione orationis, vel deprecationis, quæ cuique Sacramento apponitur. Ideò in melius eum exponit Vaſquez *diſp. adducta, cap.* 1. Porrò cum hac ſecunda ſententia ſtat Coninchius, *art.* 4. *diſp. vnicâ*, Lugo *diſp.* 4. *ſect.* 5. Paſqualigo *diſp.* 68. *ſect.* 3. & 4. Morand. *tract.* 2. *quæſt.* 15.

67 Mvltis ſimilitudinibus ſententiam hanc declarant; ſed optimè S. Bonauentura *ll. cc.* quem ſequuntur Marſilius, Durandus, Gabriel. Ocham, Aliacus. Id explicant hoc exemplo: Sicut enim plumbum, ſi cuditur ſigillo regio, monetam reddit pretioſiſſimam, quod aliâs valeret ſolo pondere plumbeo; ità Sacramenta, ſigillo Chriſti excuſa, tantum gratiæ, & meritorum Chriſti valent.

68 Addit in fine quæſtionis aliam ſimilitudinem litterarum Regis, quæ ex obſignatione regij ſigilli habent magnam poteſtatem, & quidem relatiuam, cuius ſignum eſt, quòd poſt mortem Regis, illæ litteræ manentes, non habent eam authoritatem. Eandem ſimilitudinem affert *diſt.* 3. *parte* 2. *art.* 2. *quæſt.* 2.

69 Asserendvm primò, ſententiam D. Thomæ difficilè ſuſtineri. Ità S. Bonauentura, multas opponens difficultates, & argumenta, quæ deſumpſit Scotus *diſt.* 1. *quæſt.* 4. & 5. & Fauentinus *in eodem* 4. *d.* 2. latius extendit, acclamans, Scotum omnium validiſſimè eam ſententiam oppugnaſſe.

70 Primò S. Bonauent. indicat aliquas authoritates Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, ad negandam Phyſicam cauſalitatem, quia gratiæ efficientiam Deo attribuunt, per miniſterium tamen Sacramentorum, vt: *Saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis*, ad Titum cap. 3. Et *Mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ*, Epheſ. cap. 5. Et Concilium Moguntinum ſub Paulo III. celebratum anno 1549. Loquens enim *cap.* 11. de efficientia Sacramentorum nouæ legis, ait: *Non eſſe intus ſimplices, ſed ſacroſancta ſignacula, & efficacia ſigna, quæ ritè ea ſuſcipientes, gratiam eis conferendo, ſanctificant; gratiam verè Sacramentalem non ex ipſa rerum externarum virtute, nec ex meritis Miniſtri; ſed ex interna, & Diuina operationis virtute æſtimandum eſſe.*

Similiter id annuunt Patres: Cyprianus, 71
ſerm. de Baptiſmo: *Remiſſio peccatorum, ſiue per Baptiſmum, ſiue per alia Sacramenta donetur, propriè Spiritus Sanctus eſt, & ipſi ſoli huius efficientiæ priuilegium manet.* D. Ambroſius lib. de dignitate Sacerd. cap. 5. *Homo manum imponit, & Deus largitur gratiam*, D. Auguſtinus epiſtola 23. *Aqua exhibens forinſecus Sacramentum gratiæ; & Spiritus operans intrinſecus beneficium gratiæ, regenerat hominem Chriſto.* Eas innuit S. Bonauent. ad *quæſt.* 2. *lateralem in corpore*, & refert Marginiſta *num.* 163. Negant igitur tantùm Sacramenta conferre gratiam modo Phyſico; alioqui, ſi negant etiam moraliter, nullo modo conferrent.

Respondent aduerſarij, hos ſane denegare 72
Sacramentis cauſalitatem Phyſicam principalem, non autem inſtrumentalem. His arridere videtur Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. vbi aſſignat cauſas gratiæ in Baptiſmo; Efficientem, ait, eſſe Deum; Meritoriam, Chriſtum; inſtrumentariam, Baptiſmum. Hoc è contra adducit Maſtrius *num.* 168. pro cauſalitate morali, eò quòd efficientiam ſoli Deo adſcribit; & ità loquitur D. Bonauent. in corpore quæſtionis principalis, cui in margine apponitur determinatio arridens Concilij Tridentini, inde ſumpta. Et quidem, Deum eſſe cauſam principalem gratiæ, nemo vnquam dubitauit, nec opus erat id adeò ſedulò à CC. & PP. definiri. Loquuntur ergo
de inſtrumentali Phyſica, quæ eſt efficiens. Sic 73
enim & ſerra ſecat, & calamus ſcribit, vt benè monet Maſtrius. Vnde timendum, ait S. Doctor, ne nimis Sacramentis tribuentes, efficientiæ Diuinæ multùm detrahamus.

Has authoritates vrgent Maſtrius, & Morandus.

Postea arguit S. Bonauent. *dub. illo litt. in* 3. 74
& *in* 4. *quæſt.* 2. *laterali, art.* 3. & *quæſt.* 4. *argumento* 1. & poſt eum Fauentinus *cap.* 4. Maſtrius, *n.* 345. cum Scoto. Nihil agit ſupra vires ſuas: Sed Sacramenta non habent vim cauſandi ſupernaturales effectus: Ergo. Maior probatur. Actus ſecundus ſupponit actum primum. Minor probatur: Vel illa virtus eſt aliquid corporeum, vel incorporeum: ſi aliquid corporeum, vt vult Paludanus: Ergo ſupra ordinem ſuum eſt agere in ſpiritum, & producere effectum nobiliſſimum gratiæ ſanctificantis; quæ eſt qualitas ſpiritualis, Deiformem reddens; ſi eſt aliquid ſpirituale. Contra primò: Ergo non poteſt eſſe in Sacramentis, quæ ſunt res corporeæ;
alioqui proprietas erit nobilior ſubſtantiâ. Vel 76
enim eſt tota in toto, & tota in ſingulis partibus; vel eſt diuiſibiliter pars in parte: Si priori modo: Ergo informat ad modum animæ. Qua verò ratione eſt tota phyſicè in toto, & tota in partibus, cùm partes ſint phyſicè remotæ? *verbi gratia*, in Sacramento Euchariſtiæ, Verbum eſt in Miſſa; & ſpecies Sacramentales cum corpore Chriſti poſtea per multum tempus? In Sacramento Pœnitentiæ, Confeſſio hodie; & poſtridie abſolutio? In Matrimonio, hodie exhibitio, & poſt multos dies acceptatio?

Quomodò

Digitized by Google

Quomodò hæc virtus eſt phyſicè vna? Vnitas enim virtutis reſpondet vnitati ſubſtantiæ: vt ait S. Damaſcenus 3. *de fide, cap.* 15. & 19.

Adde, fore virtutem compoſitam, non accidens ſimplex; & tunc, quæ compoſitio hæc? Vel ſi eſt accidens ſimplex; quomodo eſt in pluribus diverſis ſubſtantiis vnum? Deinde, vel pendet à ſubiecto, vel non: Si hoc: Ergo eſt ſubſtantia: At quæ? Rationaliſne? Si pendet, quomodò conſeruatur pereunte ſubiecto, puta verbis conſecrationis in Euchariſtia? Confeſſionis in Pœnitentia? &c.

77 Si dicas, eſſe diuiſibili modo in ſubiecto: Ergo eſt res diviſibilis; ergo corporea; ergo non poteſt gratiam producere, & alios ſpirituales effectus nobiliſſimos, quia nihil dat, quod non habet: At agens corporeum, cùm ſit inferioris ordinis, neque formaliter, neque virtute continet effectum ſpiritualem, maximè verò nobiliſſimum gratiæ.

78 Præterea. In quo genere boni ſpiritualis eſt? Si inter maxima bona cenſetur: Ergo eſt gratia: At gratia ſolum operatur in ſubiecto, in quo eſt, informando, & ſanctificando: Si autem non eſt gratia, quomodo ſanctificat Sacramentum? Vel vtrumvis dicas; qua ratione diuerſimodè Sacramenta ſingula ſanctificant.

Vrget S. Bonauent. quia vel hæc virtus phyſica data eſt elementis, & verbis, in ipſa inſtitutione; vel de nouo. Si primum; quomodo aqua, panis, vinum, oleum, quæ nondum erant genita, habebant virtutem Phyſicam ſanctificandi? Si ſecundum: Ergo quotidie creat non modò animas, & gratiam; ſed alia accidentia, quod adverſarij non admittunt.

79 Porrò hæc virtus, deſtructo ſubiecto, debet deſtrui; at quomodo tam nobilis res citò deſtruatur. Deinde verbum ſucceſſivè profertur, qua ergo ratione virtus conſecrandi eſt infinita? *Verbi gratia*, verborum Baptiſmi, cùm verba priora deſierint? Deſtructo enim ſubiecto, deſtruitur id, quod in eo eſt, vt Philoſophi clamant. His difficultatibus ait Tannerus *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *dub.* 3. *num.* 104. nos pariter vrgeri; ſed fallitur: Nam effectus moralis eſſe poteſt, ceſſante cauſalitate phyſica. Ideò nos facilè ſolvimus, completa forma, haberi effectum.

80 Præterea illa virtus, vel agit educendo è ſubiectò, vel extrinſecus producendo. Primum enim fit ab agente vniuoco, vel æquivoco. Secundo verò modo agere ſolius Dei eſt.

Vrgeo. Non poteſt creatura, etiam intellectiva nobiliſſima, licèt beata, aliquid agere in ſuperiori portione animæ, aliquid ei imprimendo, ex D. Auguſtino *ſerm.* 18. *in pſal.* 118. at Sacramentum imprimit Characterem in ſuperiori parte animæ: Ergo non poteſt id phyſicè præſtare.

81 Vrget adhuc S. Bonauent. *in* 3. *dub. cit.* In Sanctiſſimo Sacram. tranſubſtantiatio panis in corpus Chriſti exigit infinitam virtutem, veluti creatiuam, vt dicit D. Ambroſius, *lib. de officiis*, & habetur *in Breuiario*, *feria* 4. *infra octavam corporis Chriſti*. At res corporea eſt finitæ virtutis. Igitur qua ratione attinget phyſicè hunc effectum? Hoc vrgent etiam Scotus, Maſtrius *num.* 169, & alij. Neque adducant Ambroſium 4. *de officiis, cap.* 4. nam ibi de verbis Chriſti loquitur, vt dicunt eius potentiam, vt notat Poncius *diſp.* 4. *quæſt.* 7.

82 Dicent, concurrere verba Sacerdotis ad gratiam dandam.

Contra, quia, citra vſum, Euchariſtia eſt Sacramentum, & tamen ad illud conſtituendum non operantur verba phyſicè. Quomodo, ergo virtus illa?

Ad quæſitum ſuprà Capreolus reſpondet, eſſe virtutem ſpiritualem indiuiſibilem; Neque abſonum eſſe, formam aliquam imperfectam ſic perficere ſubiectum corporeum, vt patet de ſpeciebus intelligibilibus ſecundùm Auer. *de anima*, *com.* 5. vbi ait, illas ſpecies ſubiectari in phantaſmatibus.

Contra, quia ſpecies intellectiuæ ſunt in intellectu poſſibili; neque poteſt forma accidentalis, ſpiritualis, & indiuiſibilis, eſſe in ſubiecto extenſo; nam ex natura ſua debet pendere à ſubiecto, niſi velimus eam per ſe exiſtentem acclamare, vt ait D. Bonauentura. 83

Præterea arguit Scotus *quæſt.* 5. & Maſtrius *num.* 155. ex D. Bonauent. In Sacramentis ſunt plura verba, & ſic habent extenſionem, & motum ſucceſſivum: Vel ergo hæc virtus eſt in qualibet Syllaba, & tunc migraret de ſubiecto in ſubiectum, & maneret poſt ſubiectum, quia prolatis verbis omnibus cauſatur gratia: Ergo tunc illa virtus phyſicè adeſſe deberet vel in qualibet ſyllaba; imò in qualibet indiuiſibili ſyllabæ, ſucceſſivè prolatæ, eſſet alia, & alia virtus, & ſic infinitæ.

Respondet Capreolus ex Paludano, virtutem eſſe in vltima ſola ſyllaba. 84

Contra: Sequitur enim, totum Sacramentum eſſe ſubiectum virtutis, nec vniformiter inhærere. Præterea illa vltima particula non eſt Sacramentum integrum: Ergo gratia non cauſatur à Sacramento, cùm non exiſtat. Hinc ruit reſponſio Suarez, & aliorum. Tertiò: Vel illa virtus ineſt ante applicationem Sacramenti, vel in ipſo vſu, quorum vtrumque iam ſuprà refutaui.

Respondet Capreolus, virtutem illam ineſſe Sacramento ante vſum, inchoativè; in vſu verò completivè, quam virtutem dedit Chriſtus in inſtitutione. Hanc ſumpſere ex D. Bonauentura *diſt.* 3. *p.* 3. *artic.* 2. *quæſt.* 2. *corpore*.

Verum hoc ſuprà exploſi: Nam debuiſſet hæc virtus phyſica vel ineſſe omnibus aquis, oleo, balſamo, pani, & vino vſualibus, vel ſingulis partibus ſeiunctis, v. g. illi parti vini illius dolij, quæ hauritur ad Miſſam, quæ ſunt inepta. Præterea qua ratione oleum, vinum, panis, balſamum, quæ tempore Chriſti nondum erant, accepere tunc eam virtutem? 85

Caietanus, & Soto dicunt, hanc virtutem eſſe motum, quo inſtrumentum à principali agente mouetur ad effectum producendum.

Verum eluditur reſponſio; nam ſi ille motus eſt à ſolo principali agente, nec aliquam additam in inſtrumento ſupernaturalem includit, adhuc productio effectus non erit ab inſtrumento. Quo refellitur etiam reſponſio Ferrarienſis. 86

Respondet Suarez *tom. p.* 3. *p. diſput.* 31. *ſect.* 5. & *tom.* 3. *diſput.* 9. *ſect.* 1. hanc virtutem eſſe potentiam obedientialem actiuam ad faciendum quidquid vult Deus. Sic vnum corpus, quod ſuâ quantitate non poteſt replere niſi vnicum locum; elevatur Divina virtute ad plura replenda, nulla ei addita quantitate: Et ignis Purgatorij, vel inferni ad torquendos ſpiritus. Hæc reſponſio, in qua gloriatur Suarez, ſumpta eſt ex D. Bonauentura *hic ad* 2. *quæſt. laterali*. 87

At potentia obedientialis activa multis nova videtur in Theologia; neque ſequitur, dari activam, eò quòd detur paſſiva; nam illa implicat; non enim abſque nova virtute addita elevatur creatura ad novum illum effectum; ſic quantitas noua, actuali extenſione locali, eleuatur ad duo loca occupanda 88

cupanda. Beatus noua qualitate habilitatur ad actus beatificos eliciendos: at Suarez vult, eam potentiam, obedientialem activam, eſſe ipſam entitatem
89 creaturæ per ſe ipſam. Poteſt igitur creatura, paſſivâ obedientiâ, fieri quodcunque Deus voluerit, ſed non poteſt, ſine addita virtute, agere quodcunque, v. g. poteſt formica fieri homo; at non poteſt formica per ſuam entitatem formicæ diſcurrere; diſcurret verò mutatâ naturâ in rationalem. Deinde, eſto detur potentia huiuſmodi activa, vt admittunt Vaſquez *diſp.* 132. *num.* 95. Coninch. *de Sacram. quæſt.* 62. *art.* 4. *dub. vnico*, Averſa *p.p. q.* 68. *art.* 2. Maſtrius *num.* 153. non tamen ad omnia, maximè ad creationem, etiam inſtrumentalis conceditur, quæ hîc neceſſaria eſt.

90 SECVNDVM argumentum D. Bonauent. quod ſæpè refricat *in* 4. *quæſt. illa* 2. *argumento* 2. *ad oppoſitum, addito reſponſo.* Quæſtiuncula *ad* 1. *laterali*, & idem habet *initio dubij illius litt.* Clariùs verò *diſt.* 5. *art.* 3. *quæſt.* 1. *fundamento vltimo*, & *in corpore*, vbi videtur velle, operationem Sacramenti eſſe veluti impetrationem, quæ eſt ſententia Vaſquez *num.* 82. dicentis, eſſe ſimilem virtuti, quâ Apoſtoli, media invocatione, erant inſtrumenta ad miracula facienda. Hæc tamen non intelligitur, vt putat Tannerus *num.* 42. quaſi oratio Miniſtri impetret id, quod non eſt debitum; nam S. Doctor, & Vaſquez volunt, operari ex opere operato è Diuina pactione, vt dixi de D. Bonauent. *quæſt.* 1. ſed voluit dicere ſe habere ſimili modo; vt ſicut, qui impetrat, moraliter tantùm operatur reſurrectionem; ita Sacramentum operatur moraliter illis verbis conſecratoriis, non attingendo phyſicè productionem gratiæ.

91 IAM igitur ſic argumentatur S. Bonau. & poſt eum Scotus, & Faber *c.* 2. aliijque Scotiſtæ, ratione, quam acclamant efficaciſſimam. Nulla creatura, vel etiam inſtrumentaliter poteſt creare; ſed Sacramenta ſunt creaturæ: Ergo non poſſunt attingere creationem: At gratia creatur: Ergo non poteſt cauſari à Sacramentis. Maior latè oſtenſa eſt *p.p. tract.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 7. Subſumptum eſt D. Thom. *p.p. quæſt.* 45. *art.* 5. & oſtenſum *p.p. eadem diſp. quæſt.* 8. Hoc argumentum miris modis torquet aduerſarios.

92 RESPONDET Capreolus *in* 4. *diſt.* 1. *quæſt.* 1. pro tertia concluſione ex Paludano, & D. Thomæ fundamento, Sacramenta quidem non producere gratiam immediatè, ſed diſpoſitionem aliquam ornatus animæ, ſive illa ſit Character, ſive aliud; ſicuti calor producit ignem diſponendo, licèt non attingat formam ignis immediatè.

93 CONTRA arguit D. Bonau. primò *quæſt.* 1. *laterali*, *argumento* 3. & cum eo Scotus *diſt.* 1. *quæſt.* 4. Maſtrius *num.* 145. Quia illa diſpoſitio debet eſſe eiuſdem rationis, & ordinis cum gratia, vt ad eam ſupernaturaliter diſponat; non autem corporalis, vel naturalis. Tunc ergo non poteſt ea virtus educi è potentia ſubiecti corporei: Ergo creatur, & itâ redit idem argumentum, vt notat etiam Faber *num.* 10. & ſequitur, præter animam, & gratiam, de nouo alia etiam creari, quod eſt inauditum, vt monet D. Bonau. *loc. citat.* §. *Dubium enim eſt*, & Valentia ſuprà.

94 DEINDE quiſnam eſt ille ornatus, qui eſt diſpoſitio ad gratiam? Non Character, nam in tribus illis ſæpè imprimitur Character ſine gratia; in cœteris verò non aſſignatur etiam ab adverſariis; ſed ſolùm ad effugium excogitatur, vt notat Valentia.

ARGVIT ſecundò; S. Bonau. *fundamento* 2. & & cum eo Scotus, & Faber *num.* 11. Gratia ex nihilo, & ſubitò creatur: Ergo non eſt phyſicæ diſpoſitionis egena. Secundò quidem, cùm talis diſpoſitio ſit vltimò reddens ſubiectum phyſice capax gratiæ; debet eſſe in eodem inſtanti cum gratia, & ideò produci in inſtanti; neque eſt aliqua ratio expectandi ſucceſſivâ inductione, maximè ex parte Dei agentis.

Ex altera parte, cùm illa diſpoſitio inducatur per verba Sacramentorum, deberet induci in tempore; & in fine introduci gratia. 95

NEQVE dicat Capreolus, induci in fine prolationis verborum; quia tunc abſoluta eſt forma Sacramenti, & conſequenter debet introduci gratia.

CAIETANVS reſpondet, Deum agere hanc diſpoſitionem in tempore.

CONTRA, quia ob duas cauſas fit introductio formæ in tempore; vel quia ſubiectum, vel quia forma eſt diuiſibilis: at in caſu noſtro neutrum eſt diviſibile.

PRÆTEREA, quæ diſpoſitio præcedit conſecrationem corporis Christi? 96

CAIETANVS *quæſt.* 2. *art.* 1. negat, gratiam creari, quod negant etiam Suarez, Vaſquez, Baſſæus, & Tannerus.

VERVM hæc eſt ſententia D. Thom. *prima* 2. *q.* 110. *art.* 2. *ad* 3. & Caietani *prima* 2. *q.* 110. *art.* 1. *circa ſolutionem ſecundam*; & eſt commune Theologorum dictum, vt ſatis oſtendi *p.p. loc. cit.*

PRÆTEREA Caietanus aliam adhibet reſponſionem ex Soto *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 1. Sacramenta cauſare gratiam, non vt gratia producitur ex nihilo; ſed vt producitur in anima, & reddit eam gratam. Hæc reſponſio decerpta eſt ab eis ex D. Bonau. *ad primam quæſtionē lateralem, ad* 2. & *in q.* 2. *laterali, ad tertium.* 97

SED eam ſæpè redarguit, quia ineſſe accedentis, eſt eſſe illius. Itaque, ſi Sacramenta producunt gratiam ſecundùm ineſſe, producent etiam ſecundum eſſe. Ità ſentiunt Thomiſtæ ipſi. Vide etiam Suarez *loc. cit.* Fabrum *num.* 25. & Maſtrium id vrgentem *num.* 146.

TERTIVM argumentum, quod habetur *dub. illo litt.* eſt. Nullum agens poteſt agere non exiſtens in diſtans phyſicè, etiam per Dei potentiam ex D. Thom. *p.p. q.* 7. At Sacramenta aliqua habent ſuum effectum gratiæ, dum ſunt diſtantia; imò deſtructa multo iam tempore: Ergo. Minor probatur de eo, qui accepit Baptiſmum fictione bonâ conſcientiæ, in peccato mortali actuali durans, non attritus; poſt annum verò atteritur; & Sacramentum baptiſmi habet ſuum effectum gratiæ. Hoc argumentum ponit S. Doctor. etiam *diſt.* 3. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. *argumento ſecundo ad oppoſitum*, & ſoluit in eo, quod ſibi opponit, nempe non poſſe Baptiſmum operari, cùm iam amplius non eſt; quia cauſa, & effectus debent eſſe ſimul. 98

RESPONDET autem manere modò ſuprà oſtenſo moraliter. Idem argumentum valet de aliis Sacramentis, quæ operantur, recedente fictione. Hoc argumentum vrgent Maſtrius *numero* 162. & alij. 99

HANC veritatem negare nequeunt adverſarij, & ideò concedunt, aliquando Sacramenta moraliter tantùm operari, ex quo deduco cum Caſpenſi, fruſtra adverſarios vrgere authoritates ſcripturæ, Conciliorum, & Patrum, ad probandam efficientiam Sacramentorum phyſicam: Nam coguntur concedere illis decretis diſponi, atque illis dictis includi etiam caſus, quibus Sacramenta non iterabilia, iam præterita, operantur recedente fictione: atque adeo moraliter tantùm valent operari. Qua propter dicta illa verificantur de morali operatione. Quorſum igitur ea allegant ad vrgendam vi actionem phyſicam; ſi illæ 100

illæ veritates in ſola morali ſaluantur ? Idem argumentum fieri poteſt de aliis effectibus, qui habentur, tranſacto iam Sacramento, amota fictione, vt in Baptiſmo remiſſio totius pœnæ, & pro aliis etiam ſpecialia auxilia, quæ ſpectant ad gratiam Sacramentalem, quæ nequeunt eſſe Phyſici Sacramentorum effectus.

RESPONDET Tanner. *dub.3.num.*103. aliquando tamen phyſicè Sacramenta operari.

AT proferant certa de hoc teſtimonia, ſicuti nos ad probandum, ſæpe non poſſe, protulimus.

102 ALIAM rationem attingit S.Doctor *dub. illo litt. §. Alius eſt hic modus.* Et *in 4.diſt. cit. in fine.* Enti morali non eſt neceſſaria potentia Phyſica, ſed eſt ſuperflua, & ſufficit moralis : Sacramenta ſunt entia moralia : Ergo. Totum hoc argumentum eſt ipſius Tanneri *diſp.3. quæſt.3. dub.7. num.*186.

ALIVD argumentum magni facit Caſpenſ.quod eſt D.Bonauent. *dub. illo litt.* & *quæſt.*4. & *quæſt.*1. *laterali, argumento* 2. *opp.* & ſuprà eſt indicatum. Gratia habitualis incipit in inſtanti, & per primum ſui eſſe : ſed nullum inſtans eſſe poteſt, in quo gratia producatur à Sacramento : Ergo non producitur phyſicè : Maior eſt certa, quia creatur. Minor probatur, quia Sacramentum eſt ens ſucceſſiuum, & per conſequens non deſinit in inſtanti ; ante verò illud inſtans, in quo non eſt Sacramentum, nullum eſt inſtans, in quo verum ſit dicere, totum Sacramentum collatum eſſe ſuſcipienti : Ergo vel Sacramentum cauſat phyſicè in inſtanti, in quo non eſt, vel poteſt cauſare antequam integrè perficiatur.

103 OMISSIS pluribus reſponſionibus, quas refert Faber *à num.* 11. hæc apud recentiores inualuit, ſcilicet, cauſare gratiam in primo non eſſe ſui ; in primo tamen inſtanti eſſe aliquam entitatem indiuiſibilem ; terminatiuam motus prolationis verborum, in qua cauſatur gratia. Ità reſpondet etiam Capreolus *au* 2.ex Paludano.

HÆ tamen ſunt meræ imaginationes, vt ſolidè aduertit Caſpenſis *num.*38. nam inſtans illud eſt motui verborum extrinſecum. Igitur iam verba deficere, atque adeò nequeunt phyſicè operari.

104 ATTAMEN Tannerus *diſp.3. quæſt.3. dub.* 4. *à num.*119. reſpondet, illud inſtans eſſe intrinſecum motui, quo ſcilicet producitur vltimum indiuiſibile terminatiuum motus ; ſicut in quolibet continuo debet eſſe terminus indiuiſibilis, & ſanè D. Bonauent. id non renuit *in dubio illo,* ſed tantùm arduum, ait, quia multi negant, motum ità ceſſare in inſtanti intrinſeco. Fruſtra enim Tannerus *num.* 156. ſaltem morulam inducit indiuiſibilem, in qua deſinat motus Sacramentorum. Hoc enim nouum eſt, tempus dicere eſſe indiuiſibile.

105 VLTIMÒ quia D.Bonauent.*diſt.3.part.2.art.2. quæſt.* 2. *in reſol.* dicit, hanc opinionem eſſe magis conformem Sanctorum authoritatibus;quod verum quidem eſt: Attamen è regione ſtantes Doctores primæ ſententiæ in contrarium clamant. Videndum eſt quid ex authoritatibus Scripturæ, & Patrum aſſerendum.

106 VIDENTVR enim adſcribere Sacramentis virtutem Phyſicam regenerandi, lauandi, ſanctificandi, vt vrget Valentia *loco citato,* Tannerus *num.* 50. & alij Similiter etiam PP. præcipuè D. Auguſtinus *tractat.* 72. *in Ioan.* Leo Papa *epiſtola* 4. *cap.* 6. Cyprianus *ſermon. de Cœna Domini,* Chryſoſtomus *homil.* 25. *in Ioan.* Cyrillus *lib.*2. *in Ioan. cap.*42.

107 CONCILIA etiam multa id videntur aſtruere. Moguntinum *cap.* 11. Senonenſe *in decretis fidei, cap.*10. Mileu. *cap.* 2. Arauſ. II. *cap.* 25. Tridentin. *ſeſſ.* 7. *can.* 6. vt refert Fauentinus *cap.*4. Attamen nobiſcum ſunt ; Nam dicuntur operari per virtutem Chriſti ; non naturam aquæ, ſed virtutem Chriſti lauare, vt vidimus *quæſt.* 1. & refert Tannerus *diſput.*3. *quæſt.*3. *dub.*3. *num.* 105. Ideò Concil. Moguntinum ait, Sacramenta eſſe inſtrumenta, per quæ Chriſtus confert nobis gratiam, & explicat, dicens, eſſe ſigna efficacia, quæ cauſam tantùm moralem dicunt, vt notat Fauentinus *num.* 65.

ADVERTIT ibi S. Bonauentura, authoritates illas aſſerere Sacramenta ſanctificata, aquaſquè Sacratas, non quia ſanctitas in eis ſit poſita, tanquam in ſubiectis vaſis, vel tanquam in efficientibus Phyſicis ; ſed quia ad ſanctificationem animarum ſunt ordinatæ ſine ſui mutatione abſoluta, ſicut nummus abſque aliqua abſolutæ entitatis mutatione fit pignus, vt ait D. Auguſtinus *lib.* 2. *de Trinitate, cap.* 16. & *lib.* 21. *de ciuitate cap.* 26. Hoc voluit Gloſſa *Lucæ* 3. dum ait, Chriſtum tactu ſuæ carnis aquas mundaſſe, & idem habetur *de conſecr.d.*4. vt latè oſtendit S. Bonauent. *diſt.* 3. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.*2. & *diſt.*1. *tota.quæſt.*4. 108

HINC habes etiam, quid ſignificet id, quod ſolet dici, Sacramenta eſſe vaſa gratiæ, & iuxta Concilium Florentinum *Decreto vnionis,* continere gratiam, quod diſſentiunt D. Bonauentura *diſt.*1.*p.p. quæſt.*3. D.Thom. *quæſt.* 62. *art.* 3. non enim Sacramenta ſunt vaſa Phyſica gratiæ, ſiue materialia, ſiue efficientia ; alioqui deberent tranſmittere gratiam de ſubiecto in ſubiectum ; neque poteſt gratia in rebus corporeis habere ſuum effectum formalem, qui eſt facere Deo gratioſum, & alias ob cauſas, quas ibi S.Bonauentura affert ; ſed quia per ea confertur gratia, quatenus ſunt ordinata ex pacto Dei, modo ſupra relato, quem deducit Seraphicus intentum à Patribus, quia videtur rationabilior. 109

ASSERO ſecundò, probabilem eſſe etiam primam ſententiam. 110

PROBATVR illis authoritatibus ſuprà relatis, quas moderni vrgent.

PRIMÒ quidem Scripturæ aſtruunt, Sacramenta nouæ legis conferre gratiam, vt vidimus *quæſt.*1. & Conc.Florent. *in Decreto vnionis,* hanc differentiam ponit inter Sacramenta nouæ legis, & antiquæ, quòd noſtra conferunt, & efficiunt id,quod ſignificant. Idem habetur in Conc. Mileuit. *cap.*2. Et Arauſ. II. *can.*25. Denique Conc.Tridentin. ſeſſ.7. can.6. *Si quis dixerit, ſacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem, non conferre, &c. anathema ſit.* Quod vt clariùs eluceat, obſerua, duo à Conc.Tridentino definiri : Alterum, Sacramenta noſtra continere gratiam (ſanè non materialiter, quia gratia non poteſt inhærere in aqua, vel oleo,) ſed efficienter : Alterum, eam conferre. Illa autem efficientia moralis non videtur ſatis eſſe ad id, quod Concilia definiunt ; ſed erunt realiter mera ſigna ; ſicuti Litteræ regiæ ſunt mera ſigna voluntatis Regis : Hoc eſt primum fundamentum S. Bonauent. *diſt.*1. *quæſt.*4. pro hac ſententia. 111

NOVIT S. Bonauent. reſponſiones, quas ponit *q.*2.*later.* conferre moraliter, & differre à Sacramentis antiquis in Ornatu, Charactere, Fine, & Efficacia gratiæ, qua debilitatur fomes, & expeditæ redduntur potentiæ ad bonum. Neque Concilia declarant ſub his terminis, Sacramenta cauſare gratiam, vt notat Fauentinus. 112

Digitized by Google

Attamen non quieſcit : nam diſtinguuntur noſtra Sacramenta ab antiquis in reali efficientia gratiæ ex opere operato, vt notat *fundamto vltimo, quæſt.* 21. *Laterali*, & *fundamento primo, quæſt.* 1. *later.* quæ ſanè Phyſica efficacia non eſt impoſſibilis aquæ, vt inſtrumento moto à Deo, ſicuti ignis abyſſi ſupra naturam eleuatur ad ſpiritus torquendos, vt notat S. Bonauent. *quæſt.* 2. *later.* & poſt eum Suarez, & alij.

113 Deinde probatur efficaciſſimè à Seraphico *quæſt.* 1. *later.* Nam Scripturæ, & SS. PP. vtuntur phraſibus, ſignificantibus virtutem Phyſicam Sacramentorum. *Ioan*, 3. dicimur, renaſci ex aqua, & Spiritu ſancto. *Epheſ.* 5. mundari lauacro aquæ. *Titum* 3. Salui fieri per lauacrum regenerationis. Quis autem non videat, regenerare, lauare, &c. eſſe actiones Phyſicas?

114 Sic etiam *Ioan.* 6. Euchariſtia vitam dat, nutrit. Et S. Cyprianus de Cœna Domini ait, ineſſe illi vitam.

Sic Ordo 2. *Timoth.* 1. Oleum Sanctum. *Iacobi* 5. Sanctitatem, & gratiam dant.

Pœnitentia *Ioan.* 20. remittit peccata : *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur, &c.* Si igitur ſenſus formæ : *Abſoluo te à peccatis*, eſt vera, & verè remittuntur à miniſtro peccata, oportet aliquam inſtrumentalem Phyſicam actionem concedere Sacramento.

115 Confermatvr à D. Bonauent. ex Patribus; Auguſt. tract. 8. in Ioan. *Quæ eſt tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat?* & Beda *in* 3. *Luc.* vbi dicitur Chriſtus contactu ſuæ carnis dediſſe aquis virtutem mundandi, vt habet S. Bonauent. *quæſt.* 2. *later. in fundamentis, & dubio citato.* Sic *quæſt.* 3. *d.* 1. ponit gloſſam *ad Pſal.* 7. quæ dicit, quòd ſicut Deitas latebat in Chriſti carne, ſic virtus in aqua Baptiſmi. Cui ſimile eſt, quod ait S. Leo, ſerm. 5. de Natiuitate : *Virtus altiſſimi, quæ fecit, vt Maria pareret Saluatorem, facit vt regeneret vnda credentem.* Certum eſt autem, Deitatem realiter eſſe in Humanitate, eamque mouere; ſimiliter & Mariam fuiſſe matrem phyſicè Chriſti : Alij Patres ſimilia dicunt.

116 Vrget S. Bonauent. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. aliud argumentum efficaciſſimum. In Euchariſtia ſanctiſſima eſt verè corpus Chriſti, totuſque Chriſtus, non moraliter tantum; ſed phyſicè : Ergo & gratia phyſicè confertur. Confirmatur; nam ibi ſunt miracula maxima, vt accidentia ſupra naturam ſtent abſque ſubiecto, & cætera; cur ergo negatur eſſe inſtrumenta gratiæ, quæ probabiliter educitur è potentia obedientiali animæ?

117 Probatvr adhuc *quæſt.* 2. *later. fundamento* 3. Mirabilior eſt Deus in operibus miſericordiæ, quàm iuſtitiæ; at in opere iuſtitiæ eleuat ignem corporeum ad opus ſpirituale pœnæ : Ergo in opere miſericordiæ eleuat aquam ad remouendas pœnas, & culpam. Hoc enim debemus fateri, habentes Scripturas, & Patres, & ſic dignitatem Sacramentorum nouæ legis magnificare.

118 Scit D. Bonauent. reſponſuros, cauendum, ne dum nimis damus ſignis ſenſibilibus, ſubtrahamus gratiæ, & Deo operanti : Ità aduertit ad *quæſt. ſecundam lateralem.* Sed ſatis ſit, nos hæc Sacramentis adſcribere, legitimis authoritatem fundamentis, quibus magis hæretici noſtri temporis repelluntur. Nam in creaturis datur potentia obedientialis, non ſolùm paſſiua, vt de illis fiat quodlibet; ſed etiam inſtrumentalis actiua ad omnia facienda, quæ non implicant. Neque requiritur in inſtrumento proportio cum obiecto, & cum effectu, vt tuetur D. Thom. *in* 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 3. *ad quartum*, & ſequuntur Thomiſtæ, & Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 4. *Metaph.* & 3. *p. Tom.* 1. *diſp.* 31. *ſect.* 6. Tannerus *tomo* 4. *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *dub.* 3. alios adducens, quæ probabilis eſt opinio.

Hoc verò confirmatur à D. Bonauent. *quæſt.* 2. *later. fundamento* 3. Nam Humanitas Chriſti eleuatur in ſanctiſſimo Sacramento Euchariſtiæ ad viuificandum per gratiam, quod patet ex modis illis loquendi, Ioan. 6. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Panis, quem ego dabo, caro mea eſt, pro mundi vita.* Et aliæ ſimilis propoſitiones *eodem capite* habentur. 119

Accedit Concil. Epheſinum *can.* 11. vbi definitur : *Si quis non confitetur, carnem Domini viuificatricem eſſe, & propriam ipſius Verbi Dei Patris, &c. ac non potius viuificatricem eſſe, quia facta eſt propria Verbi, cuncta viuificare valentis; anathema ſit.* 120

Neqve verò ſolùm id poſſibile credendum Diuinæ potentiæ, quod ex menſura rerum creatarum, & ex noſtra intellectus capacitate colligitur, vt notat S. Bonauent. *dubio illo litt. in* 3. *& in* 4. *quæſt.* 4. *in fine*, & ſæpè reſticat : *Plus poteſt Deus facere, quàm homo intelligere*; alioqui, ſi nihil ampliùs poſſet, iam ita limitata eſſet potentia Dei, ſicut noſtra intellectio, quod etiam Tannerus *num.* 68. vrget. Neque verò negandum, cauſam principalem optimam poſſe operari inſtrumento viliori. Sic optimus pictor craſſo penicillo pingit; neque proportio ſubſtantialis, etiam inter naturalia, requiritur. Sic enim calor, qui ex ſe non poteſt producere, niſi qualitatem, eleuatur ab agente principali, id eſt homine, ad producendam, nutritione, ſubſtantiam viuentem. Sic, licèt naturaliter non poſſet res corporea rem ſpiritualem continere, quod tamen eſt falſum, cùm anima ſit in corpore noſtro. At poteſt hoc à Deo fieri, vt probat S. Bonauent. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. ex Hugone *lib.* 1. *de ſacram. p.* 9. *cap.* 2. Sic in Auguſtiſſimo Sacramento accidentia ſuſpenſa abſque ſubiecto ſtant. 121

Enim verò oppoſita etiam ſententia eſt probabilis, requiri in inſtrumentis proportionem aliquam ad actionem, & effectum, vt docent Vaſquez *diſp.* 132. *cap.* 6. Faber *diſp. cit.* & alij. Imò Tannerus, *num.* 84. concedit, inſtrumenta Phyſica à Deo eleuari per nouam virtutem ſupernaturalem additam, ſine qua non poſſunt in ratione talis inſtrumenti deſeruire : Alioqui poſſent bruta, phantaſia, & oculus eleuari ad intelligendum, vt ſuprà obieci. 122

Respondet Tannerus *num.* 87. aliud eſſe eleuari, vt inſtrumentum; aliud videre. 123

Contra : nam oculus eſſet ſolùm inſtrumentum bruto ad intellectionem. Neque id, quod dicebatur de Igne, eſt certum; an agat vrendo; an ligando, & terrendo.

Hæc vtrinque diſſerui cum D. Bonauent. ex quo omnes omnia vtrinque hauſerunt, ea ſibi, ex more, adſcribentes. Attamen opinionem de cauſalitate morali cum S. Bonauent. faciliorem decantamus, & amplectimur; non enim debemus ſtudioſorum ingenia inter tricas inuoluere abſque neceſſitate, vt è S. Doctore monet Vaſquez. 124

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

Quæ ſit differentia SACRAMENTORVM *Legis veteris, & Nouæ.*

D. Bonau. diſt. . p.1. q.5.
D.Thom.q.62. art.6.

125 IAM vidimus *prima ſecunda, tract.* 4. *diſput.* 10. *quæſt.* 13. è Sacramentis antiquis, Circuncisionem contuliſſe gratiam ex opere operato. Ex quo ſequitur, non ſtare in hoc differentiam, vt nulla veteris legis contulerint gratiam, vt putat Valentia *q.*1. *p.*1. Fuiien. *c.*6. Suarez *diſp.* 10. *ſect.* 3. Vaſquez *p.*2. *d.*184. Tannerus 3. *part. diſp.* 3. *quæſt.* 3. *dub.* 1. *num.* 18. Bellarminus *lib.* 2. *de ſacrament. à cap.* 12. qui putant, niti Conciliis, Florentino, & Tridentino, à nobis ibi explicitis. Et quidem *d.* 1. *quæſt.* 3. vnam differentiam aſſignaui, quod hæc ex opere operato conferunt gratiam, quia ex pacto; illa ve-
126 ro (excepta Circuncisione) ſolùm ex opere operantis; & ex opere operato diſpoſitiuè, ratione profeſſionis fidei incluſæ, qua diſponebant ad gratiam. Omiſſa igitur Circuncisione, quæ non eſt ex Moyſe; ſed ex Patribus, vt dicitur *Ioan.* 7.

ASSERO primò, differre noſtra à Sacramentis Moſaycis, quia hæc noſtra conferunt gratiam ex opere operato; illa verò non.

127 PROBATVR à D. Bonauentura primò ex Hugone Victor. *lib.* 1. *p.* 7. *cap.* 3. *de ſacrament.* qui id arguit ex antitheſi, Ioan. primo: *Lex per Moyſen data eſt: gratia, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.* Hoc argumento vtitur Bellarminus *lib.* 2. *cap.* 16.

128 PROBATVR à D.Bonauent. ſecundò ex 3. Rom. *Ex operibus legis non iuſtificabitur omnis homo.* Vbi Gloſſa ordinaria addit: *Etiamſi in Fide, & Charitate fierent*, quod ex opere operato Sacramentali intelligitur, vt exponit S. Bonauentura *in corpore*; nam *Rom.* 2. ponitur promiſſum, quod etiam antiquitus vigebat: *Factores legis iuſtificabuntur*, quod vniuerſaliter aſſeritur de operibus legis, ſiue Sacramentalis, ſiue non, vt notat Bellarminus *lib.* 2. *cap.* 13. De operibus inquam factis, Dei adiutorio, non ſolis viribus liberi arbitrij. Quare inſipienter Kemnitius 2. *parte exam. pag.* 58. de omnibus operibus id negat.

129 PROBATVR tertiò à D. Bonauent. *ex* 10. *ad Hebr.* quod ex *Iſaia* 1. eruitur, vbi Deus aſtruit, ſe non acceptaſſe ſacrificia, & oblationes antiquas, vtique ex opere operato; nam ex opere operantis fuere Deo gratiſſima ſacrificia Abel, Melchiſedech, & Abrahæ, vt habetur in Canone Miſſæ, & argumentatur S.Bonauent. *in corpore.* Ibi dicitur: *Supra quæ propitio, ac ſereno vultu reſpicere digneris: & accepta habere, ſicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui iuſti Abel; & Sacrificium Patriarchæ noſtri Abrahæ: & quod tibi obtulit ſummus Sacerdos tuus Melchiſedech.* Idem confirmat S.Bonauent. ex Gloſſis ord. *Iſaia* 1. & *Leuit.* 1. dicuntur ſacrificia *odor ſuauiſſimus Domino*, vt notat Bellarminus *cap.* 14.

130 PROBATVR quartò à D. Bonauentura ex illo Ezech. 20. *Dedi eis præcepta non bona, & verba, in quibus non viuent*, id eſt, non iuſtificantia, vt exponit D.Auguſt. *epiſt.* 19. *ad Hieronymum* circa medium, vbi ait: *Cur non dicam, præcepta illa veterum Sacramentorum nec bona eſſe, quia non eis homines iuſtificantur? Vmbræ enim ſunt prænunciantes gratiam, qua iuſtificamur.* Id notat etiam Bellarminus *cap.* 15. *in fine.*

CONFIRMATVR à D. Bonau. quia ſi iuſtificaſſent, fuiſſent ad leuamen, & tamen Petrus *Actor.* 11. ea vocat: *Onus, quod nec nos, nec patres noſtri portare potuimus.*

131 ALIAS differentias aſſignat S. Bonauent. Vna eſt, quia Sacramenta antiqua primò ſignificabant futuram Chriſti redemptionem, & mortem, vt ſacrificia: vel noſtra Sacramenta, vt expiationes, baptiſmata illa, quæ carnem ſolam purgabant, licèt excitando fidem, diſponerent ad gratiam, & ità per accidens iuſtificabant: At Sacramenta nouæ Legis ſunt primò ordinata ad iuſtificationem, & in hoc etiam repugnamus hæreticis modernis, qui, vtraque Sacramenta iuſtificaſſe ſolùm excitando fidem,
132 docent. Ità Lutherus lib. de cap. Babyl. *cap. de Baptiſmo.* Calvinus *lib.* 4. *de inſtit. cap.* 14. §. 23. & *in Antidoto, ſeſſ.* 7. *can.* 2. Kemnitius 2. *part. examinis, pag.* 60. 70. & 76. quos refert Bellarminus *cap.* 12. Satis verò, *quæſt. prima*, hunc errorem exploſi.

CONFIRMATVR à D. Bonauent. *in corpore*, quia in noſtris Sacramentis eſt Pactum Diuinum iuſtificandi, vt ibi vidimus: At in Sacramentis antiquis non erat tale pactum.

133 ALIAM differentiam aſſignat in efficacia maiori auxiliorum, & gratiæ; & hanc ſolam admittunt etiam Calvinus, & Kemnitius contra Lutherum. Hæc autem abundantia gratiarum oſtendetur in ſingulis Sacramentis ex opere operato, quæ excedit eam, quam ex opere operante obtinebant antiqui.

134 ALIQVA ſibi obiicit S. Bonauent. quæ videntur probare, omni tempore debuiſſe eſſe Sacramenta iuſtificantia, quia ſunt medicinæ neceſſariæ.

SED reſpondet, ſatis eſſe, iuſtificaſſe ex opere operantis in lege illa veteri imperfecta, neque deerant remedia auxiliorum; & extabat pactum vitæ æternæ, vt habetur *Geneſ.* 15. *Eccl.* 22. *Sapient.* 5. *Iſaie* 56. & 64.

135 Ex his colligere potes, definitionem Sacramenti allatam *quæſt.* 1. non eſſe vniuocam Sacramentis veteris, & nouæ legis. Ità D.Bonauent. & Albertus, quos ſequuntur Caſpenſis *diſput.* 1. *ſect.* 3. *num.* 24. Becanus *cap.* 1. *quæſt.* 3. & communiter Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 10.

CONTRA D.Thom. *quæſt.* 1. *art.* 1. & 2. Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 2. Bellarminum *lib.* 2. *de ſacram. cap.* 2. Coninchium *art.* 4. *dub.* 2. Lugo *diſput.* 1. *ſect.* 3. *num.* 44. Paſqualigum *diſp.* 1. *ſect.* 6. Vaſquez, Meracium, & alios, quibus ſubſcribit Morandus, *tract.* 2. *quæſt.* 3.

136 PROBATVR, quia vniuoca ſunt, quorum ratio communis eſt eſſentialiter: Sed Sacramentum non ſignificat eadem ratione ſanctitatem, reſpectu Sacramentorum nouæ, & veteris legis: Ergo. Minor probatur, quia nunc ſignificat ſanctitatem, quam facit, & in genere perfectam, cuius comparatione, vetera ſunt muta elementa.

137 ADVERTIT tamen Maſtrius ex D.Bonauent. & Scoto hoc verum ſi complectamur omnia Sacramenta legalia: Nam ſi Circuncisionem ſolam recipimus, ſanè vniuocè eſt cum noſtris Sacramentis definita, vt dixi *quæſt.* 3.

QVÆSTIO IV.

Quæ & qualis, & quotuplex gratia detur in Sacramentis.

D.Bonau.d.1. p.1. q.6. & d.7.art.2. q.2.
D.Thom. q.62. art.4.

138 EX dictis, præcipuè *quæſt.*1. habes gratiam Sacramentorum eſſe ſanctificantem, vt notat S.Bonauent. & Concilia ſtatuunt, & ideò eſt de fide, vt notat etiam Suarez *diſp.*7.*ſect.*2.

ASSERO primò, Sacramenta conferre augmentum gratiæ ſanctificantis, ſi accipiantur in gratia, v. g. Pœnitentia à contrito. Eſt de fide è Concilio Tridentino *ſeſſ.*7. *can.*7.

139 ASSERO ſecundò, non omnia Sacramenta ex ſe eſſe inſtituta ad dandam primam gratiam. Hæc ſunt Sacramenta viuorum, præcipuè Euchariſtia; neque omnia ex ſe ſunt inſtituta ad augmentum ſolum gratiæ. Talia ſunt Sacramenta mortuorum, Baptiſmus, & Pœnitentia. Habetur in Conc. Florentino, *Decreto vnionis.*

ASSERO tertiò, aliqua Sacramenta ex opere operato conferre primam gratiam, etiam adultis.

140 PROBATVR, quia ſunt ordinata ad delenda mortalia: Ergo dant primam gratiam: ſed de his agemus, cùm de Baptiſmo, & Pœnitentia; quæ ſunt illa mortuorum Sacramenta.

ASSERO quartò: Probabiliter cætera Sacramenta poſſunt per accidens aliquando dare primam gratiam.

141 Eſt ſententia magis pia, quam ſequuntur communiter Theologi; vt videre eſt in Suarez *diſp.*7. *ſect.*2. Valentia *diſp.*8. *quæſt.*1. *punct.*3. Diana *p.*5. *tract.*13.*reſol.*31. Probabilis quidem eſt; ſed oppoſita etiam eſt probabilis, quam tenent Lugo *diſp.*12. *ſect.*1. Vaſquez 205. *cap.*4. & 5. referens D.Bonauenturam, Alenſem, & Gabrielem. Idem habet Cotonius *lib.*2.*de ſacram. controu.*4. *cap.*3.

142 PROBATVR, quia Sacramenta ſemper dant gratiam, non ponenti obicem, ex Conc.Trident.*ſeſſ.*7. *can.*6. at poteſt eſſe, vt quis accedat in peccato mortali bona fid ſolùm attritus; & de Euchariſtia id differam, cum de effectibus eius *quæſt.*3. Ità arguunt etiam alij, & denuo Maſtrius *diſp.*1. *quæſt.*10. *art.*2.

ASSERO quintò, gratiam ſanctificantem in ſingulis Sacramentis habere adnexa aliqua dona ſpecialia, Ità D.Bonauent. D.Thom. *hîc*, quem ſequuntur Suarez *diſp.*7.*ſect.*3. Valentia *quæſt.*3. *punct.*2. Vaſquez *diſp.* 131. *cap.*7. Tanner. *diſp.* 3. *quæſt.*3. *dub.* 5. poſt Alenſem 4. *parte*, *q.*8. *membr.*4. *art.*2. Idem ſentit Richardus 4.*diſt.*1. *art.*4.*quæſt.*4.

143 RATIO D.Bonauent.eſt, quia ſingula Sacramenta, præter ſanctificationem à peccato, vel augmentum gratiæ, habent aliquos peculiares fines, propter quos ſunt inſtituta. Iam verò, cùm gratia ſanctificans ſit vna, quod probatur à D.Bonauentura præcipuè, quia eidem peccato opponitur; vnum autem vni opponitur; ſequitur, debere adiungi alia dona ad effectus illos conſequendos. Ità ſubſcribunt alij, poſt S. Bernardum, *ſerm. in cœna Domini.* Sic Scotus *diſt.* 1. *quæſt.*4. & 5. Maſtrius *diſp.*1. *quæſt.*10.

144 ASSERO ſextò, ea dona addita, eſſe habitus, non ſola dona actualia, Ità Alenſis, S.Bonauentura, & Richardus, vt refert eruditè Vaſquez *loco citato.* Licèt à Suarez referantur cum dicentibus, eſſe mera auxilia actualia, quæ eſt ſententia D.Thomæ, & diſcipulorum, ac Valentiæ, Suarez, Vaſquez, Tanneri ſuprà adductorum.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia effectus permanentes ab habitibus manant; at effectus in Sacramentis ſunt tales, *verbi gratia*, mitigatio fomitis. Neque ſatis Tannerus, & alij oſtendunt, eos non eſſe neceſſarios. 145

QVÆSTIO V.

An SACRAMENTA *tantùm magis diſpoſito maiorem gratiam conferant.*

D.Bonau.d.4.p.1.q.3. & p.2. q.vlt.
D.Thom.q.66. art.8.

ASSERO primò: Sacramenta, inter ſe comparata, inæqualem ex ſe habent effectum. Ità S.Bonauent. Suarez *ad q.*65. *D.Thom. art.*3. Valentia *q.*6. *punct.*3. Vaſquez *diſp.*135. *cap.*4. poſt D. Thom. *loco citato.* 146

PROBATVR, quia Sacramenta ſunt alia aliis nobiliora, & inter hæc, Euchariſtia eſt nobiliſſimum Sacramentum.

ASSERO ſecundò: Sacramenta conferunt vberiorem gratiam pro diſpoſitione, etiam ex opere operato. Ità S.Bonauent. *hîc p.p.* Suarez *diſp.*7. *ſect.*5. Vaſquez *loc.cit.* & Tannerus *diſp.*3. *quæſt.*3. *dub.*6. *num.*162. & communiter.

PROBATVR primò à D. Bonauent. *loco cit. q.*3. ex illo Matth. 25. *Dedit vnicuique ſecundum propriam virtutem.*

SECVNDÒ ex Damaſceno 4. *de fide, cap.*20. id aſſerente.

PROBATVR tertiò. Agens ratione vtens, & voluntate recta, iuſtè, ac rationabiliter agit; ſed Deus eſt tale agens: Ergo. Sed rationabile, & iuſtum eſt, vt medium, ſaluti inſtitutũ, magis opus ſuum exerat magis diſpoſito; ſicut medicina, ægroto; & cibus proficit ſtomacho magis purgato: Ergo. Confirmatur ex Conc. Trid. ità fuiſſe; nam *ſeſſ.*7. *can.*6. definit, Iuſtitiam recipi ſecundum propriam vniuſcuiuſque operationem, & diſpoſitionem; Vbi ſpecialiter eſt ſermo de iuſtificatione adultorum per Baptiſmum. Confirmatur; nam etiam omnes cauſæ naturales ſic operantur; vnde dicitur: *Actus actiuorum ſunt in ſubiecto magis diſpoſito.* 147

EXPLICAT autem S.Bonauent.id intelligendum de gratia, quæ poteſt augeri; nam Character eſt indelebile ſignum; Innocentia verò ſimpliciter in omnibus iuſtis, quò ad expulſionem omnis peccati, eſt vna; quia non eſt iuſtus, niſi ab omni culpa mortali ſit immunis. 148

ASSERO tertiò. Inæqualiter diſpoſitis, vt paruulis; vel etiam adultis, ſi tales ſint, æqualiter Sacramenta operantur. Ità D.Bonau. *diſt.*4. *quæſt.vlt.* D.Th. *q.*69. *art.*8. Alenſ.4.*p. q.*2. *art.*3. Richard. *d.*4. *art.*3. *q.*3. Maior *q.*3. Soto *d.*6.*q.*1.*art.*6. Suarez *d.*7. *ſect.*5. Vaſq.*diſp.*13.*cap.*14. Coninch.*d.*3. *art.* 1. Becan. *cap.*3.*q.*9. Lugo *d.*9. *ſect.*2. Mœratius *d.*3. *ſect.* 6. Paſqualig. *d.*67.*ſect.*3. Morandus *tract.*2.*de ſacram. q.*9. Amicus, Baldins, Orlandus, Auerſa apud Maſtr. *d.*1. *q.*9. contra Nominales aliquos, quibus adnumeratur etiam Scotus *d.*4.*q.*7.qui tamen loquitur tantùm de poſſibili, vt rectè monent Scotiſtæ apud Maſtrium *n.*318. Verè tamen id ſentiunt Paludan. *d.*4. *q.*1. Caietan.*quæſt.*64. *art.*1. 149

PROBATVR ergo Aſſertio à D.Bonauent. *q.illa* 3. *p.p. diſt.* primò ex D. Auguſt. *lib.de vnico Baptiſmo*, & *tract.*5. *in Ioannem*, & *lib.*3. *contra Creſconium, cap.*6. vbi docet, Baptiſmum habere à Chri- 150

ſto

ſto virtutem, & à meritis eius, vnde æqualiter in omnibus ex ſe operari; & addit *tract. in Ioannem*; ſi ex meliori miniſtro, melius Baptiſmum conferretur, eſſent plura baptiſmata, quod eſt falſum, quia vbique. *Hic eſt, qui baptizat*, & hoc vrget Caietanum.

151 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *ibi*, quia cauſa manens eadem, facit idem; ſed cauſa gratiæ in Sacramentis, collatis æqualiter diſpoſitis, eſt eadem: Ergo. Minor probatur; nam cauſa eſt pactio Chriſti, quæ pro omnibus æqualiter primò facta eſt.

152 Probatvr deinde à S. Bonauent. *quæſt. illa vltima diſtinctionis prima*. Quòd cauſa differenter imprimat effectum, non oritur ex alio capite, quàm ex eo, quia agens eſt voluntarium; aut quia, ſi non eſt voluntarium, diuerſo modo ſe habet: vel ſi eodem modo ſe habet, materia, ſeu ſubiectum differenti modo eſt diſpoſitum: Sed nec Sacramentum, nec virtus paſſionis eſt voluntarium agens, nec agens diuerſificatur; quia, licet ex voluntate in prædeſtinatione Deus hæc ordinauerit, tamen ea deſtinauit per media diſpoſita; parvuli verò ſunt æqualiter diſpoſiti, quia eodem næuo originali maculati: Ergo. Huius ſententiæ ſunt Cyprianus *epiſtola 59.* Damaſcenus *lib. 4. cap. 10.*

153 Oritvr verò quæſtio, an de poſſibili id queat, vt maior gratia detur minùs diſpoſito.

Asserit Scotus *diſt. 4. quæſt. 7.* quem imitantur Scotiſtæ, & vltimò Maſtrius. Hæc eſt ſententia D. Bonauent. *diſt. 4. quæſt. vltima.*

154 Probatvr à S. Doctore *in corpore*, argumento ſumpto ex libera Spiritus ſancti donatione, qui non alligatur diſpoſitioni, vt nequeat ſua dona, cui voluerit diſpertiri: Id omninò decernit S. Conc. Trid. *ſeſſ. 6. cap. 7.* vbi loquens de gratia ſanctificante per Sacramenta collata, ait: *Iuſtitiam in nobis recipientes ſecundùm menſuram, quam Spiritus ſanctus partitur ſingulis prout vult, & ſecundùm propriam cuiuſque diſpoſitionem, & cooperationem.* En duplicem aſſignat cauſam maioris gratiæ, Alteram ex liberalitate Spiritus ſancti, qui ſpirat, vbi vult: Secundam ex diſpoſitione recipientis; ſic enim multis Sanctis in infantia conceſſum eſt, vel etiam in vtero; etiam abſque Sacramentis, vt notat D. Bonauent. ad allata verba *Ioannis 3.*

155 Probatvr ſecundò aliâ doctrinâ D. Bonauent. *2. diſt. 27. art. 2. quæſt. 1.* Alenſ. *3. part. quæſt. 69. memb. 5. art. 2.* S. Thom. *1. 2. quæſt. vlt. art. 6.* qua nititur *num. 324.* Poteſt iuſtus alteri gratiam impetrare de congruo; imo ex D. Bonauent. dignè, licèt non condignè. Sic Stephanus Saulo obtinuit ſalutem, impetrans auxilia, & diſpoſitiones ad abundantem gratiam ſanctificantem; eſto concedatur Vaſquio *diſp. 135. cap. 4.* Suarez, & Amico ſuprà, non poſſe immediatè; quod tamen non probant, vt notat Maſtrius; hoc enim ſolùm oſtendunt, nullum, præter Chriſtũ, de condigno gratiã aliis mereri poſſe.

Argvmenta in contrarium, id ſolùm probant, de lege ordinaria, Sacramenta æqualiter diſpoſitis, æqualem gratiam conferre.

156 En habes primò, Sacramenta, non ponentibus obicem, conferre gratiam, vt definit Conc. Trid. *ſeſſ. 7. can. 6.*

Peccatvm quidem mortale eſt primus obex, qui impedit gratiam, ſi commiſſum ſit in ipſa ſuſceptione Sacramenti.

157 In quolibet Sacramento, præter intentionem, requiritur pro adulto aliqua peculiaris diſpoſitio, vt obex gratiæ non ponatur. Eſt communis, & certa Doctorum ſententia, & Conc. Trident. *ſeſſ. 6. cap. 14.* Quæ verò diſpoſitio requiratur, dicam propriis locis.

QVÆSTIO VI.

An Sacramenta *conferant gratiam, antequam ſuſcipiantur.*

158 Dvbivm oritur ex eo, quòd aliquando aliqui iuſtificantur Baptiſmo, vel Confeſſione in Voto; ſimiliter dicitur gratia augeri per Euchariſtiam, Confirmationem, & Extremam-Vnctionem in Voto, vt dicam.

Et quidem certum eſt, gratiam, quæ ex voto Sacramenti, & ex reali acceptione obtinetur, eſſe eiuſdem naturæ; vt docet D. Bonauent. *diſt. 1. part. 1. quæſt. 6. fundamento 3.* & *diſt. 4.* paſſim.

159 Commvnis ſententia eſt negatiua. Ità D. Bonauent. *diſt. 1. part. 1. quæſt. 4. & q. 2. laterali, fundamento 4. & diſt. 4.* Alenſ. *4. par. quæſt. 41. memb. 3. art. 3.* Soto *diſp. 11. quæſt. 2. art. 1. & diſp. 12. q. 1. art. 1.* Ledeſma *1. part. 4. quæſt. 21. art. 1.* Suarez *diſp. 18. ſect. 1.* & alij.

160 Et quidem, non recipere Characterem euidens eſt, vt docet D. Bonauent. *diſt. 4. dub. 3.* quod probat; quia alioqui ſi impreſſus eſſet Character, quando habui votum Baptiſmi, non poſſet recipi ipſum Sacramentum; Ità arguit etiam Suarez. Ex quo deducitur, neque gratiam Sacramentalem dari. Quod ſi daretur per contritionem tam intenſa gratia, quam daturum erat Sacramentum, dabitur per Sacramentum illa Sacramentalis. Eſt contra Baldum *lib. 3. quæſt. 3. de Catholica Monarchia.*

161 Probatvr verò à Suarez ex D. Bonauentura, quia habenti contritionem cum Baptiſmo in voto, non datur remiſſio totius pœnæ; alioqui Cathecumeni omnes eſſent ab omni pœna abſoluti, quod falſum eſt: Confirmatur; nam promiſſio facta eſt Sacramento: *Qui baptizatus fuerit. Qui manducauerit, &c.* Confirmatur ex dicto opere operato, Quod opus Sacramenti includit, non ſimplex votum, vt putat Baldius.

162 Fateor autem, votum habere ſuum fructum, vt de Euchariſtia docet Conc. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 8.*

QVÆSTIO VII.

An aliqua Sacramenta *habeant effectum gratiæ, poſtquàm preteriêre.*

163 Difficvltas oritur, quando Sacramenta validè ſuſcipiuntur, ſed infructuosè, quia ponitur obex; an remoto obice habeant effectum gratiæ: ſex opiniones deferunt Amicus *diſp. 4.* & Lugo *diſp. 9. de ſacram. in genere.*

Qvò ad Sacramentum Baptiſmi, eſt communis ſententia Doctorum *in 4. diſt. 4.* vbi D. Bonauentura cum D. Auguſt. *lib. 1. de Baptiſmo, cap. 12.* vt dixi, *tract. 2. diſp. 4. quæſt. 5.*

Hoc priuilegium aliqui attribuunt ſoli Baptiſmo. Ità Sotus *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 8.*

Alii id concedunt etiam Pœnitentiæ; Ità Durandus *in 4. diſt. 4. quæſt. 4. & diſt. 17. quæſt. 23.*

164 Alii id dant ſolis Sacramentis imprimentibus Characterem. D. Tom. *in 4. diſt. 4. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 3. ad 3.* Paludan. *ibi, q. 5.* Sylveſter *verb. Baptiſmus, 4. in fine*, Couar. *cap. Alma mater 1. parte, §. 4. num. 13.* Scotus *1. diſt. 1. quæſt. 5.* Baſſolis, Poncius, Brancatius, & alij apud Maſtrium *diſp. 2. quæſt. 6. art. 3.*

Digitized by Google

Alii omnibus id concedunt, quæ validè cum peccato recipiuntur, Caietanus *tomo primo, opuſc. tract. 5. quæſt. 3.* Petrus Sotus *lect. 4. de Baptiſmo.* Henriquez *lib. 1. cap. 25.* Diana *p. 3. tract. 4. reſol. 15. & p. 5. tract. 13. reſol. 30.* Franciſcus de Lugo *lib. 1. de ſacram. cap. 3. quæſt. 4.* Tanner. verò *diſp. 3. quæſt. 3. dub. 4. num. 132.* excipit ſolam Euchariſtiæ ſacrilegam ſumptionem. Cottonius *lib. 2. controu. 1. in fine* id concedit de omnibus his, cùm obex negatiuus fuit, & inculpabilis; minimè verò, cùm ipſa ſacrilegè recepta ſunt.

165 Qvò ad D. Bonauenturam, concedit omnibus habentibus characterem. Ità *diſt. 12. part. 2. quæſt. 2. ad vltimum,* nam characterem eſſe diſpoſitionem ad gratiam, ait; ideò, qui illum habet, poteſt ſuſcipere gratiam, ſi fictionem auferat. Idem habet *diſt. 3. parte 1. art. 4. quæſt. 3.*

166 Ratio, qua id probat S. Doctor *loco citato,* eſt, quia hæc Sacramenta iterari nequeunt, & imprimunt characterem, qui eſt diſpoſitio ad gratiam, non quia character aliquid Phyſicè operetur ad eam; ſed quia Deus ad eius præſentiam dat gratiam, vt notat etiam Scotus *diſt. 4. quæſt. 5.* infrà citandus.

Dices, potior ratio, ob quam conceditur à D. Bonauent. reuiuiſcentia Baptiſmo, eſt, quia hoc Sacramentum eſt neceſſarium ſimpliciter; ſed ordo, & Confirmatio non ſunt neceſſaria: Ergo.

617 Respondetvr cum Auerſa *quæſt. 72. ſect. 4.* hæc Sacramenta quoque eſſe neceſſaria in ſuo genere, nec poſſe replicari, quod non eſt verum de aliis, quæ ſunt iterabilia. Vnde ruit oppoſitio Maſtrij.

DISPVTATIO V.

De Charactere.

1 Secvndvs effectus principalis aliquorum Sacramentorum, nempè, Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, eſt Character: Et hic quidem eſt in ſupplementum gratiæ, vt ad eam, adhuc ob obicem non infuſam, diſponat; præterea deputat ad quædam munia obeunda, quorum eſſet incapax, charactere non inſignitus; diſtinguit etiam ab aliis: De his infrà latius videndum.

QVÆSTIO I.

An Sacramenta *aliqua imprimant* Characterem, *& quid ſit.*

D. Bonauent. diſt. 6. part. 1. quæſt. 2.
D. Thom. q. 63. art. 3.

2 Vviclephvs apud Vvaldenſem *tom. 2. c. 109.* negauit, imprimi aliquod ſignum Sacramentis. Eum ſecuti ſunt Caluinus *in Antidoto ſeſſ. 7. can. 9.* Kemnitius *2. part. examinis, pag. 129. & ſequenti.* Tilmannus Heshutius *de erroribus Pontificiorum, titulo 5.*

Constans autem Eccleſiæ ſententia eſt, tria Sacramenta ſupradicta imprimere ſignaculum quoddam ſpirituale in anima. Ità definit Innocentius *in cap. maiores, de Baptiſmo.* Et Eugenius IV. *in Decreto vnionis poſt vltimam ſeſſionem Concil. Florentini.* Concilium Trident. *ſeſſ. 7. can. 7.*

Vervm enim verò, quia nonnulli Catholici adeò Characterem hunc extenuant, vt ad minimam etiam entitatem relationis eum redegerint, eorum ſenſus eſt referendus, & refellendus. 3

Dvrandvs *diſt. 4. quæſt. 1.* ſentit, Characterem eſſe ſolam relationem rationis, ſeu denominationem extrinſecam, per quam ex inſtitutione Diuina deputatur aliquis ad ſacras actiones. Hunc eſſe errorem in fide ait Suarez: Bellarminus verò dicit, vix id ab hæreſi ſectariorum diſtingui, quamuis ſi Conciliorum definitiones tunc extitiſſent, aliter profectò locutus fuiſſet Durandus. Hanc opinionem falsò Vaſquez *diſp. 4.* Scoto adſcribit.

Secvnda opinio eſt, characterem eſſe quidem 4
aliquid reale, non tamen quid abſolutum; ſed ſolam relationem. In hanc propendet Scotus *in 4. diſt. 6. quæſt. 10.* vbi tamen addit, poſſe ſuſtineri, eſſe formam abſolutam in genere qualitatis, & aſſeri potentiam ſupernaturalem, vt aduertit Fauentinus *diſp. 25.* Maſtrius *diſp. 1. quæſt. 5.* Hiquæus *d. 6. quæſt. 10.* Poncius *diſp. 41. quæſt. 8.* cum antiquioribus Scotiſtis.

Esse verò formam abſolutam cenſent commu- 5
niter apud Suarez *diſp. 11. ſect. 3.* Coninck. *quæſt. 7. art. 2.* Paſqualig. *diſp. 64. ſect. 2. & 3.* Morandum *tract. 2. quæſt. 16.* cum D. Bonauentura.

Assero primò, certiſſimè aliqua Sacramenta imprimere characterem.

Scotvs, & Gabriel. dicunt, non inueniri Scripturam, vel Patres ad hoc probandum; & Caietanus dicit, eſſe rem nouam; ſed falsò, vt infrà oſtendam.

Probatvr ergo primò à D. Bonauent. *diſt. 6.* 6
parte 1. quæſt. 1. Character Græcè, & Latinè ſignificat ſignaculum; ſed huiuſmodi imprimitur in Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine: Ergo. Minor probatur. Et quidem de Baptiſmo ait Apoſtolus: *Nolite contriſtare Spiritum ſanctum, in quo ſignati eſtis in diem redemptionis.* Ibi loquitur etiam ad improbos, & loquitur de ſignaculo diſtincto à gratia, vt indicat Haymo *ibi.*

Item de Confirmatione, 2. Corinth. 1. *Qui vnxit nos, Deus eſt: & qui ſignauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris.* Vbi à pignore Spiritus ſancti, quod eſt gratia, diſtinguit ſignaculum, durans in baptizatis, etiam amiſſa gratia, vt patet legenti Apoſtolum, & notat Valentia *diſp. 3. quæſt. 4. punct. 2.* Bellarminus *lib. 2. cap. 20.*

De Ordine loquitur prima Timoth. 4. *Noli ne-* 7
gligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij. Vbi Apoſtolus meminit doni, permanentis in quocunque ordinato. Hoc autem non eſt gratia ſanctificans, quæ ſæpè amittitur.

Qvod verò reſpondet Caluinus *in Commentar.* loqui de obſignatione promiſſionum, eſt inane; nam verbum *obſignandi*, quo ſemper vtitur Apoſtolus, promiſſionibus eſt improprius.

Præclare etiam Patres teſtantur hanc veri- 8
tatem.

D. Dionysivs lib. de Eccleſ. Hierarch. cap. 2.

p. 3.

p.3. ait: *Baptizatum in ſuum conſortium Diuina Maieſtas admittit intus, eique lucem ſuam perinde, ac ſignum aliquod tradit, ſanctum efficiens, & ſortis, ordiniſque Sanctorum participem.*

S. Damascenvs *lib.4. fidei, cap.10.* apertiùs diſtinguit illud ſignum à gratia, dicens: *Per Baptiſmum accipimus primitias ſpiritus, & deinde ſignaculum, & tutelam, & ſanctificationem.* Hæc verba diſplicent Scoto, & ideò ea detorquet; ea verò repetam *tract.2. diſp.1. quæſt.1.* & explicabo.

9 S. Epiphanivs *lib.1. tom.1. contra hæreſim,* ait: *Baptiſmus & circumcidit nos à peccatis, & obſignat nos in nomine Dei.*

S. Avgvstinvs characterem ſæpe meminit, epiſtola 44. ad Donatum: *Vos oues Chriſti eſtis, quia characterem Dominicum portatis, quem accepiſtis in Sacramento: ſed erratis, & peritis.*

Ex his Patribus habes, characterem non poſſe intelligi Sacramentum, vt volebat Kemnitius, & alij ſectarij. Et ipſe Scotus *diſt.6. quæſt.10.* & Fauentinus *diſp.24. num.14.* qui pro ſe citat Suarez, ſed malè, *diſp.11. ſect.1.*

10 Præclarum eſt etiam teſtimonium D. Auguſtini *epiſtola 50. ad Bonifacium, de correctione Donatiſtarum,* circa medium, vbi ex huius characteris ratione oſtendit, Baptiſmum iterari non debere, contra Donatiſtas: *Plus, ait, habet iuris, quòd in eis Dominicus character agnoſcitur, qui in eis, quos ſuſcipimus, nec tamen rebaptizamus, minimè violatur: Sic enim error corrigendus eſt ouis, vt non in ea corrumpatur ſignaculum Redemptoris.* Lib.6. contra Donatiſtas de Baptiſmo: Et *lib.2. contra Petilianum, ſub fine,* agens de non reiterando Baptiſmo: *Non veſtrum eſt,* inquit, *quod deſtruere metuimus, ſed Chriſti, quod etiam in ſacrilegis per ſe ſanctum eſt; nam venientes à vobis recipere non poſſumus, niſi quod veſtrum eſt, deſtruamus. Deſtruimus enim perfidiam deſertoris, non deſtruimus characterem Imperatoris.* Refertur *diſt.1. quæſt.1. Canone, Quod quidam;* & relata eſt à D.Thom. *quæſt.63. art.1.*

11 Argvit ergo à ſimili ex charactere, & ſigno, quod ſolebant imprimere Imperatores militibus, qui, ſi fugiebant, non ob id amittebant characterem, & quando veniebant ad petendam veniam ab Imperatore, non ſigillabantur alio charactere; ſed ille, qui prius aderat, recognoſcebatur, & miles ad militiam remittebatur: *Ita,* ait D. Auguſt. *non minus hæret Chriſtiano Character Baptiſmalis, impreſſus ab hæretico baptizante, & ità non eſt de nouo rebaptizandus.* Vbi loquitur de charactere, relicto à Baptiſmo, non de ipſo Baptiſmo. Eodem argumento ex PP. vtuntur Concilium Florentinum, & Tridentinum *loco cit.*

12 Respondet Fauentinus *num.18.* hanc authoritatem eſſe euidentiorem cæteris; tamen neque ipſam cogere, quia videtur D.Auguſtinus per characterem intelligere ipſum Baptiſmum, non autem effectum aliquem Baptiſmi; ait enim in fine: *An fortè minus hærent Sacramenta Chriſtianitatis, quàm corporalis hæc nota?*

13 Vervm ſenſit Faber, ſe malè reſpondiſſe; nam, dum ait S. Auguſtinus, magis permanere, atque hærere in nobis Sacramenta; quàm in militibus notas, ferro candenti inuſtas; non potuit ipſa Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, vel Ordinis intelligere, quæ tranſeunt completis verbis formæ. Hinc arguo ad hominem contra Scotum, & Fabrum. Si D. Auguſtinus hoc argumento vſus eſſet, quòd Sacramentum Baptiſmi non eſt reiterabile, quia imprimit characterem, tunc manifeſtè tradidiſſet doctrinam de charactere, ex Fabro, *diſp.24. num.16.* At D.Auguſtinus hoc argumento vtitur, vt concedere cogitur Faber *num.18.* Ergo apertè S. Auguſtinus hanc doctrinam tradidit, quod ſuprà negauerat *num.6.* cum Scoto.

Alivd teſtimonium S.Dionyſij *de cæleſti Hier-* 14
arch. cap.2. ex aliis refert S. Bonauent. quæſt.1. citata, diſt.6. *Aduenienti ad Baptiſmum donatur à ſummo Sacerdote ſacrum ſignaculum,* ſecundùm aliam tranſlationem ſic legitur: *Sanctum ſignum à hierarchia accedenti donatur ſacrum ſignaculum,* vbi per *ſignum,* & *ſignaculum* intelligit characterem.

Respondet Scotus, ibi intelligi quoddam ſignum, quod in primitiua Eccleſia Græca fiebat ab Hierarcha ſuper baptizandum; hoc verò fiebat longè ante Baptiſmi ſuſceptionem.

Enim verò plurimi alij Sancti PP. characte- 15
rem in Sacramentis dari recenſent, vt referunt Bellarminus, Valentia, & alij. Et Eccleſia id de fide definit, quod eſt clarum argumentum, eam habuiſſe fundamentum id faciendi in Scriptura, vel in traditionibus antiquiſſimis PP. à tempore Apoſtolorum; eſt enim res grauiſſima. Vnde mentiuntur hæretici dicentes, characterem eſſe Innocentij Papæ inuentum.

Probatvr etiam à S. Bonauent. rationibus, 16
conuenienter admitti characterem. Præcipua elicitur à S. Doct. ex D. Auguſtino, & Damaſceno, ſuprà citatis. Sicut militantibus ſub aliquo rege debetur aliquod ſignum; ita etiam ſub militia Chriſtiana; ſed illis datur aliquod ſignaculum: Ergo. Idem argumentum eſt D. Baſilij, *oratione 13.* quæ eſt exhortatio ad Baptiſmum.

Confirmatvr: Nam olim populus Dei 17
erat ſignatus Circumciſione. Ità arguit S. Epiphanius ſuprà, & D. Chryſoſtomus *homil.2. in epiſtolam ad Epheſ.* Igitur, ſicut antiquitus Circumciſione, quæ erat ſignum corporis, diſtinguebatur populus Dei à cæteris gentibus, Ità nunc debet, ſigno aliquo ſpirituali, tanquam populus per Spiritum ſanctum regeneratus, diſtingui. Hoc argumentum latè proſequitur Thomas Vualdenſ. *lib.2. de Sacram. cap.110.* Bellarminus, Valentia, & alij ſuprà, *adductis locis,* ex D.Bonauent. *diſt.6. parte 1. quæſt.4. argumento ſecundo, addita reſponſione.*

Obiicit verò Scotus, non eſſe neceſſe confi- 18
gurari populum Dei, vt internoſcatur per characterem; nam character non notificatur Deo, vt patet; neque aliis hominibus, quia eſt ſignum ſpirituale; neque Angelis, quia aliâ viâ cognoſcunt. Tandem hæreticus habet characterem, nec eſt de populo Dei. Hoc argumentum ſumpſit è D. Bonau. *loco citato.*

Respondet S. Doctor, diſtingui populum 19
Dei per Characterem, quatenus naturâ ſuâ coniunctam habet fidem, imò & gratiam; cuius effectus notificantur coram populo; ſic enim & ſignum regiæ militiæ Franciæ eam diſtinguit à rebellibus, & hoſtibus; attamen poſſunt aliquando rebelles, & hoſtes aſſumere fraudulenter inſignia illa, ſic & habitus religionis diſtinguit à ſæcularibus, & etiam ab infidelibus; attamen poteſt eſſe, vt aliquis religioſè indutus, ſit infidelis, & ſæcularibus deterior. Ideò dicitur: *Habitus non facit Monachum:* Eſt ergo defectus ex fraude ſignatorum, qui ideò dicuntur abnegantes factis fidem, & Chriſtianam profeſſionem.

Aliam rationem apponit S. Doctor, ob quam 20
datur character, nempe, vt Deo aſſimilet per hanc gratiam gratis datam, per quam ex natura rei inſti-

Digitized by Google

tutæ diſponitur ad aſſimilationem deiformitatis per gratiam, & gloriam, eſto impediatur a malo ſuſcipiente.

Scotvs, & Faber inſiſtunt, hos effectus non oriri neceſſariò à Charactere. Sed D. Bonauent. id antea dixerat, diſponere, ſcilicet ex congruentia; quia gratia, & gloria aliquando habentur abſque Charactere per baptiſmum flaminis, vel ſanguinis, vt notat S.Bonau. *argumento* 5. quod eſt ſecundum, pro ſecundo effectu Characteris.

21 Assero ſecundò, Characterem non eſſe merum relationem rationis, & ens rationis relatiuum, ad modum relationis Doctoratus. Hanc ſententiam, ante Durandum, vidit, ſed confutauit D. Bonau. *quæſt.* 1.

Probatvr à S. Doctore efficaciſſimè, argumento, quo cæteri vtuntur. De fide eſt, Characterem eſſe ſignum ſpirituale, animæ impreſſum à Sacramentis, vt definit Innocentius III. *cap. Maiores de Baptiſmo*, vbi ait: *Tunc Characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem.* Idem definitur in Concilio Florentino, *Decreto vnionis*, Et in Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.* 9. his verbis: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi Characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile; vnde ea iterari non poſſunt; anathema ſit.*

22 Probatvr ſecundò à D.Bonauent. Character operatur aliquam configurationem, & aſſimilationem ad Chriſtum; ſicut character, à Beſtia impreſſus *Apoc.* 14. aſſimilat Diabolo; ſed relatio ſimilitudinis realis fundatur aliqua reali qualitate mutante, quæ ſanè ex parte Dei nequit eſſe: Ergo.

23 Alia etiam ratio ibi includitur. Id, quod producitur per actionem realem, eſt terminus realis, neque eſt relatio; quia ad relationem non datur motus, ex Ariſtotele 5. *Phyſic. cap.* 3.

Assero ſecundò contra Scotum, Characterem non eſſe relationem realem.

24 Probatvr à D.Bonauent. primò. Terminus actionis realis debet eſſe quid abſolutum: Character eſt talis; imò ſolus terminus in eo, qui accedit indiſpoſitus ad gratiam: Ergo. Maior eſt Ariſtotelis 5. *Phyſic. textu* 10. vbi ait, ad relationem non eſſe motum, & affert exemplum rei, quæ relatio extrinſecus adueniens putatur à Scoto; nam adducit exemplum de dextro, & de ſiniſtro in columna; ait enim, poſſe aduenire dextrum, & ſiniſtrum in columna abſque vlla mutatione in columna, vel in corpore meo: relatio autem illa dextri, & ſiniſtri in columna, eſt extrinſecus adueniens, ſecundùm doctrinam Scoti, quia non conſurgit in columna, neque in corpore relatio, poſitis extremis in eſſe; ſed ſolùm, dum fit approximatio.

25 Respondent Maſtrius *num.* 207. & Faber *num.* 20. relationem illam eſſe intrinſecus aduenientem; ſemper enim dexter eſt etiam in diſtantia; nam dicitur Oriens eſt dextrum, Occidens ſiniſtrum, etiam remotiſſima.

At fallitur; eſt enim tale dextrum, & ſiniſtrum ſolùm imaginarium, non fundans relationem realem; vel ſi eſt reale, hoc euenit ratione partis Orientalis, & Occidentalis vicinæ, cui continuatur remotiſſima.

26 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. Fundamentum realis ſimilitudinis non poteſt eſſe relatio: Character eſt fundamentum realis ſimilitudinis baptizati cum aliis baptizatis, & diſſimilitudinis cum non baptizatis poſitiuè, vt ſuprà ex CC. & Patribus liquet: Ergo. Maior probatur ex Ariſtotele 5. *Metaph. text.* 2. vbi ait, ſimilitudinem fundari ſuper vnitatem qualitatis, vt ritè aduertit S.Bonau. *diſt.* 6. *p.* 1. *quæſt.* 2. *ad* 1. de aſſimilatione. Hoc argumentum validum probat Aretinus.

27 Respondet Scotus, negari Maiorem: nam ex Euclide 5. *Geometriæ*, Proportionalitas eſt ſimilitudo duarum proportionum; proportio autem eſt relatio formaliter: ergo proportionalitas, quæ eſt relatio, fundatur ſuper relatione, ſcilicet proportione; vel ſuper vnitate duarum proportionum, quæ ſunt relationes.

Ad Ariſtotelem reſpondet, in vnoquoque genere eſſe inuenire Qvid, Qvantvm, et Qvale, largo modo; & ſic in relatione poteſt eſſe qualitas, quia duæ relationes vnius ſpeciei poſſunt dici ſimiles.

28 Hæc tamen reſponſio eſt friuola; nam Euclides per ſimilitudinem duarum proportionum non intelligit illarum duarum relationum, ſed vnitatem, ideſt, conuenientiam duarum proportionum; ſicuti & relatio inter duos parietes albos, vel duos homines doctos, fundatur in conuenientia duarum qualitatum albedinum, vel ſapientiarum, in vno genere, quod eſt abſolutum. Sic igitur proportionalitas fundatur in eo, in quo duo entia proportionalia conueniunt, in quo fundatur proportio; non in relatione proportionis: *Exempli gratia*, Sicut linea continuatur in circulo; ità continuatur in Rhombo, in Rhomboide, in Triangulo, &c. proportionaliter.

29 Igitvr proportionalitas iſtarum figurarum fundatur, non in relatione ſimilitudinis, ſed in vnitate iſtarum figurarum in continuatione lineæ, ſecundùm propriam naturam diuerſam figurarum, ex qua vnitate reſultat proportio. Eſt igitur proportionalitas relatio reſultans ex quantitate illa, continuata diuerſis figurationibus. Ludit verò Scotus, & cum eo Faber, dum in relatione ponit qualitatem, quæ ſit fundamentum relationis, nam ibi agit de vera qualitate Metaphyſico ſtylo; alioqui liceat nobis multa alia prædicamenta Qualitatum addere, atque Quantitatum; ſicuti ipſi ſex prædicamenta relationum, extrinſecùs aduenientium, aſſeuerant, quæ, cùm ſint entitates reales in ſuo genere completæ, facerent alia prædicamenta, præter enumerata à Philoſophis.

30 Præterea Character eſt tale fundamentum ſimilitudinis per conſignationem realem impreſſæ ſpiritualis figuræ; atque adeò non poteſt eſſe relatio. Neque verò reſultat relatio ſigni ſolùm ex voluntaria inſtitutione Chriſti; quia ſic eſſet relatio tantùm rationis; ſed ex aliqua reali impreſſione in anima. Quare Scotus incidet in opinionem Durandi.

Respondet Faber, Characterem non eſſe relationem ſigni; ſed relationem realem, ſuper qua fundatur relatio ſigni, quæ eſt relatio rationis, eſſeque ſignum receptionis in Familia Chriſti.

31 Vervm non ſatisfacit; Nam ſignum receptionis in grege Chriſti, eſt ſignum, hunc eſſe de grege Chriſti in ſe, & diſtinctum ab aliis extraneis, atque adeò exigit aliud ſignum in ſe, vnde in grege Chriſti numeretur, ſicut afferunt exempla Patres, vt de ſigno, quo ſignabantur milites. Et D. Baſilius, & D. Chryſoſtomus ſuprà afferunt exemplum ſigni, quo ſignantur oues, & ſignabantur Iudæi.

32 Probatvr tertiò à D. Bonauent. Omnis relatio realis habet fundamentum reale: Character

per

per te eſt realis relatio: Ergo. At nullum datur fundamentum: Ergo. Subſumptum probatur, quia non eſt aſſignare aliud fundamentum, quam animam; ſed hæc non eſt fundamentum Characteris, alioqui eſſet in omni anima. Hæc ratio eſt etiam D. Thomæ, & Suarez: Ergo (infert S. Bonau.) debet addi animæ aliqua realis qualitas, quæ ſit fundamentum.

RESPONDENT Maſtrius *num.* 309 Faber *n.* 30. cum Scoto, fundamentum eſſe animam, neque tamen in omni anima reperiri, ſed in ea ſola, in qua fit illa mutatio baptizationis.

33 CONTRA, quia illa mutatio baptizationis, hoc pacto, relinqueret ſolùm id, quod additur baptizationi iam tranſactæ; hoc autem nil aliud eſſe poteſt, niſi id, quod eſt formale ſigni, vt voluntariè permanens in propoſito inſtitutionis; ſignum nempè receptionis in grege Domini: Ergo id, quod permanet, eſt mera relatio rationis, & nil aliud.

Ex his habes, Characterem eſſe formam abſolutam. Itaque Scotus ipſe *loco cit.* & Faber *num.* 32. fatentur ingenuè, nullo argumento id poſſe confutari.

34 RATIO enim illa: Character eſt ſignum; ergo eſt relatio, friuola eſt; nam eſt ſignum, ideſt ſigillum, & ſignaculum, quod eſt qualitas ſupernaturalis, vt mox dicam.

QVÆSTIO II.

In qua ſpecie qualitatis CHARACTER *ſit.*

D. Bonauent. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 67. art. 2.

35 POSTQVAM S. Bonau. confutauit opinionem dicentium, Characterem eſſe relationem, pergit oſtendere, eſſe aliquam ſupernaturalem qualitatem, quæ eſt communis Theologorum ſententia, exceptis relatis, Durando, Scoto, &c.

36 ITA D. Thom. *loco cit.* & omnes Thomiſtæ, Alenſ. 4. *part. quæſt.* 19. *memb.* 1. *art.* 2. Altiſiodor. *lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 2. Richard. 4. *diſt.* 5. *art.* 1. *quæſt.* 1. Argent. *diſt.* 6. *quæſt. vnica, art. vnico.* Ocham *in* 4. *q.* 2. Marſil. *quæſt.* 4. *art.* 1. Capreol. *diſt.* 5. *quæſt. vnic. art.* 1. & 3. Paludanus *quæſt.* 3. *num.* 11. quos ſequuntur Bellarminus *lib.* 2. *de Sacram. cap.* 2. Valentia *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *p.* 3. Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 134. Tanner. *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *dub.* 7. *num.* 180. quod oſtenſum eſt.

37 ASSERO primò, Characterem non eſſe in ſecunda ſpecie qualitatis, nempè potentiæ. Ita S. Bonauent. quem ſequuntur alij, contra Capreolum, Paludanum, Sotum, Caietanum, & alios Thomiſtas, & Valentiam, ſuprà citatos, quibus fauêre videtur D. Thomas.

38 PROBATVR à D. Bonau. quia in ea ſpecie collocatur ſola potentia naturalis, & phyſica: at potentia, ſi quæ poteſt tribui Characteri ad agendum, ſiue ad recipiendum in ordine ad Sacramenta, vel eorum effectum, non poteſt eſſe naturalis, & phyſica: Non quidem ad effectum, quia ad gratiam, tranſubſtantiationem, &c. producenda, nulla datur in creatura connaturalis potentia, à qua ſcilicet connaturalis talis effectus ſequatur, vt rectè etiam Vaſquez *num.* 76. & Tanner. *num.* 186. aduertunt. Quia Sacramentum formaliter ſpectatum ſolum eſt quoddam compoſitum, & ens morale, requirens proinde poteſtatem, ſeu potentiam, non phyſicam, ſed moralem: materialiter verò ſpectatum, eſt quidem ens phyſicum; ſed nullius naturalis additæ potentiæ phyſicæ indiguum. Miror, hoc argumento vti Tannerum, qui adſcribit Sacramentis phyſicam cauſalitatem, vt vidimus *quæſt.* 2.

PORRÒ Characterem non eſſe potentiam phyſicam, tenent cum Scoto apud Maſtrium *quæſt.* 5. *num.* 102. Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 3. Bellarminus *lib.* 2. *de Sacram. cap.* 19. Coninch. *quæſt.* 67. *art.* 2. Auerſa *quæſt.* 63. *ſect.* 2. Paſqualigo *diſp.* 64. *ſect.* 2. & alij. Probatur, quia non inuenitur, in quid phyſicè operetur, præſertim in ſententia dicentium, Sacramenta eſſe cauſas gratiæ moralis tantùm.

ASSERO ſecundò, Characterem non ſpectare ad tertiam ſpeciem qualitatis, ideſt ad paſſibilem; vt aliqui dicunt.

PROBATVR à D. Bonauent. quia id, quod infert paſſionem intellectui, non poteſt dici paſſibilis qualitas; alioqui, cùm omnis veritas ſit obiectum intellectus, tunc omnia eſſent in tertia ſpecie qualitatis, quod ſtultum eſt dicere: Paſſibilis verò qualitas ſolos ſenſus tangit, vt notat etiam Suarez *in fine ſectionis.*

ASSERO tertiò. Character non eſt de quarta ſpecie qualitatis, quæ eſt figura, contra Marſilium.

PROBATVR à D. Bonauent. primò ratione, qua cæteri vtuntur. Figura propriè competit ſolis rebus corporeis, ratione quantitatis, cuius eſt terminus: In ſpiritualibus enim configuratio non eſt ſimilis terminorum alicuius rei determinatæ limitationis; ſed eſt ſimilitudinis impreſſio, ſiue aſſimilatio vnius rei ad alteram.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. quia ità in ſpiritualibus ponitur tranſlatè figura, ſicut quantitas, quæ eſt virtutis; at quantitas virtutis non eſt in prædicamento quantitatis: ergo neque figura in ſpecie quarta qualitatis. Quomodò enim ſecundùm qualitatem virtutis actu dicitur clauſio terminorum. Confirmatur à S. Bonau. Super quo enim fundatur illa clauſio? Si ſuper virtutem datam, vel innatam; oportet ad aliam ſpeciem recurrere: Ergo cùm figura ſpiritualis non habeat conuenientiam cum illa, videtur quod Character non dicat figuram, ſiue configurationem in quarta ſpecie; nam res ponuntur in prædicamento per entitatem propriè dictam, non per metaphoricam; alioqui rectitudo hominis iuſti poneretur in prædicamento quantitatis cum linea recta.

ASSERO quartò, Characterem eſſe in prima ſpecie Qualitatis, nempè Habitus. Ità S. Bonau. *loco citato,* quem ſequuntur Suarez, Vaſquez *loco cit.* Tanner. *num.* 188.

OBSERVAT autem S. Bonau. Characterem eſſe qualitatem ad modum habitus, quia perficit immobiliter, & ornat; attamen habere quiddam de diſpoſitione, non ſolum quia etiam diſpoſitio ornat, vt pulchritudo, nec ad actionem ornat phyſicè; ſed quia, quantum ex ſe eſt, diſponit ad vlteriorem perfectionem, ideſt gratiam, quod Suarez negat.

PROBATVR à D. Bonau. quia CC. & PP. dicunt, Characterem conſignare, & adornare; neque ad operandum dicunt ordinatum, licèt ordinet moraliter ad aliquam actionem, vel receptionem; vt ipſemet Scotus fatetur; Quod ſi eſt aliquid abſolutum, debet eſſe habitus.

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

In quo ſubiecto CHARACTER *ſit proximè poſitus.*

D. Bonauent. diſt.6. part 1. quæſt.3.
D. Thom. q.63.art.4.

45 SCOTVS *diſt.6.* Baſſolis *diſt.5. & 6.* Faber Fauentinus *diſp.26.cap.3.* Maſtrius *diſp.5.quæſt.5. num.222.* & alij Scotiſtæ, ponunt illum in ſola Voluntate.

SECVNDA opinio eſt, Characterem eſſe proximè in ſolo Intellectu. Ità D.Thom.*quæſt.63.art.4.* vbi Caietanns, & Recentiores Thomiſtæ, Richardus *in 4. diſt.5. art.2. quæſt. 2.* Capreolus *diſt.4. quæſt.vnic. art.1.* Sotus *diſp.1. quæſt.4. artic.4.* Valentia *p.4.* Fauet Altiſiodor. *lib.4. tract.3. cap.2.*

46 TERTIA opinio eſt, eſſe in eſſentia animæ; non in aliqua potentia. Ità Bellarminus *lib.2.c.19.* Suarez *diſp.16. ſect.4.* Vaſquez *diſp.134.cap.4.*poſt Marſil. 4.*quæſt.4. art.1.* Gabrielem *diſt. 6. quæſt.2. art.3. dub.2.* & ferè Ocham 4. *quæſt.2.* quos adducit, & ſequitut Tannerus *diſp.3. quæſt.3. dub.7. num.194.* Poncius *diſp.41.quæſt.6.* Coninch.*art.4.* Lugo *diſp.15. quæſt.6. ſect. 4.* Paſqualigo *ſect.4.* Caipenſ. *diſp.4. ſect.1.* Becanus, & alij, quibus hæret Morandus *tract.2.quæſt.16.*

47 VERA ſententia eſt, Characterem eſſe in tota imagine Trinitatis. Ità D.Bonauent.*loco cit.* Citatur etiam Alenſ. 4.*part.quæſt.8.memb.8.art.1.§.3.*

ASSERO cum D. Bonau. eſſe in tota imagine Sanctiſſimæ Trinitatis.

48 PROBATVR à S. Doctore præcipuè. Quando aliquid imprimitur alicui rei, vt ſit ſignum, debet poni in eo ſubiecto, quod conſignari opus eſt, vt aſſimiletur, & etiam diſtinguat à non ſignatis: at Character imprimitur ad conſignandam animam, tanquam peculiariter Deo Sacratam, & eam diſtinguere debet ab exteris prophanis: Ergo debet in eo ſignari ſubiecto, quod debet aſſimilari. Talis eſt tota imago Sanctiſſimæ Trinitatis, vt ſecundùm ſimilitudinem conſtituatur per gratiam, ad quam
49 Character diſponit, & Diuino ſeruitio mancipata, & diſtincta à non habentibus Diuinam ſimilitudinem, & Characterem ſpecialis religionis, ac cultus: Ergo. Sic probabiliter ſe diſcurrere profitetur S. Bonauentura.

HANC rationem contemnunt Suarez, Fauentinus, & alij, dicentes, ſuperfluum eſſe conſignare totam imaginem; ſed ſufficere vnam partem conſignari.

50 VERVM reſpondetur, non eſſe ſuperfluum conſignari totam animam, Dei cultui mancipatam, quia non ſolus intellectus, nec ſola voluntas, nec ſola eſſentia, ſed tota anima Dei cultui dedicatur, & conſecratur, vt Deo ſeruiat toto corde, tota anima, tota mente, omnibuſque viribus; neque ſola aliqua pars deſtinatur. Quare, licèt ſignando eſſentiam, poſſet ſignificari etiam potentias dedicari; tamen expreſſiùs ſignificatur, dum tota ſignatur.

ALIVD obiiciunt, quod idem numero accidens non poteſt eſſe in ſubiectis diſtinctis.

51 SED mirum eſt, hæc obiici D. Bonauenturæ, quem norunt, aſtruere idem realiter eſſe eſſentiam, & potentias animæ. Miror autem maximè, hæc obiici à Maſtrio *diſp.1. quæſt.5. num.226.* cum ipſe *num.221. & 227.* præclarè confiteatur, hoc argumentum in via Seraphici non ferire.

52 PRÆTEREA reſpondet S.Doctor, aliquod accidens poſſe eſſe in pluribus ſubiectis, quando accidens eſt plurificatum per vnum; ſic numerus ternarius eſt in tribus hominibus, vna ſanitas in pluribus membris, vna gratia in pluribus potentiis. Similiter Imago Dei eſt vna in pluribus potentiis. Sic igitur & Character, licèt in pluribus ſubiectis, tamen ad vnum determinatum ordinatur, ad hominem conſignandum, & non eſt vna ſimplex qualitas relatiuè; in quo deceptus eſt Maſtrius.

53 PRÆTEREA arguo ad hominem, argumentis aliorum. Rationabile eſt, vt ſignum conſecrationis, & deuotionis, ponatur in eo ſubiecto, quod conſecratur, & obligatur, ex Scoto, quod ſine cauſa negat Caietanus, & Suarez; adde quod diſtinguitur: at tota imago Trinitatis conſecratur Deo per Sacramenta, & obligatur, & diſtinguitur: Ergo ſignum characteris in omnibus eſt credendum. Ità D.Bonau. *ad argumenta.*

54 RESPONDET Suarez, Characterem non eſſe obligatiuum Deo, ſed ſignum profeſſionis Chriſtiani cultus, & fidei; ſicut Nota militis oſtendit, militem Romanum obligatum Cæſari; Subinferunt verò ſatis eſſe, talem notam imprimi in brachio, vel alia parte, non autem requiri in toto.

55 AT licèt ità facta impreſſio ſignificet, id tamen præſtat imperfectè ſecundùm modum imperfectum ciuilem: at opera Dei adæquatè perfecta ſunt; ſic & ſigna adæquatè ſignificant. Præterea Character non ſolùm ad ſignandum, ſed etiam ad diſponendum ordinatur, vt ad virtutes, & gratiam, quantum ex ſe eſt: at gratia eſt in tota imagine, vt notat S. Bonau. & poſt eum, id tandem cogitur fateri Scotus, & Faber ad ſecundam rationem D.Thomæ, quia gratia conformat totam animam Deo. Ex quo deducit Faber, configurationem faciendam non in ſolo intellectu; ſed etiam in voluntate, quod eſt pro nobis.

56 PROBATVR medio D. Thomæ. In eo ſubiecto eſt Character, quod ordinatur ad ſuſcipiendum, vel dandum actus Diuini cultus; ſed tales ſunt potentiæ ſimul cum eſſentia. Maior eſt D. Thomæ.

57 ALIAM rationem habet *in 4. diſt.4. art.1. q.3.* Character eſt ad configurandam Deo perfectè, & reformandam imaginem, & diſponendum ad gratiam: At configuratio imaginis eſt totius animæ, præcipuè intellectus, cui imago attribuitur ex D. Auguſtino *lib. de ſpiritu, & anima, cap.39.* Similiter configuratio, & ſignatio eſt ordinata ad notitiam, & fidei confeſſionem, quæ eſt intellectus; Gratia verò eſt directiua voluntatis, ſicut Seſſor equi, vt loquitur D.Auguſtinus: Ergo. Ità D. Bonauent. *ad argumenta,* præcipuè *ad tertium.*

58 RATIONE etiam Gabrielis id probo. Ibi eſt Character, vbi ſubiectum deſtinatum ad recipienda, & miniſtranda Sacramenta; ſed tale ſubiectum eſt eſſentia, vt ipſe fatetur; eſt etiam Intellectus, & Voluntas, quia ad recipienda, & miniſtranda Sacramenta requiritur Intentio: Ergo. Hæc labilis calamus de re parui momenti.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

An CHARACTER SACRAMENTALIS *ſit indelebilis.*

D. Bonau. diſt. 6. p. p. quæſt. 5.
D. Thom. q. 63. art. 5.

59 ASSERO, Characterem eſſe indelebilem in hac vita: eſt de fide in Conciliis Florentino, & Tridentino definitum.

PROBATVR à D. Bonauent. Signum impreſſum à Deo, qui ſolus poteſt animam conſignare, nec eſt tale, quod pendeat ex animæ deteriorạtione per ignorantiam, vel culpam, nec habet contra-
60 rium, eſt perpetuum, indelebile: Talis eſt Character, qui eſt à ſolo Deo, vt dixi, nec pendet ab obliquatione animæ, puta ignorantiâ, quia eſt in infantibus; neque ex culpa, quia eſt in peccatoribus; nec habet contrarium, quia ſi hoc eſſet, is eſſet Character oppoſitus, puta diaboli; ſed diabolus non poteſt animam conſignare, quæ ſolo Deo eſt peruia, qui Characterem ſibi contrarium non cudit, & eſt ſignum in ſubiecto incorruptibili: Ergo eſt indelebilis. Maior ponit omnes conditiones incorruptibilitatis formæ, poſitas ab Ariſtotele, & omnes, quæ poſſunt poni.

61 QVOD verò ſit indelebilis etiam in alia vita, eſt communis Theologorum, poſt D. Bonauent. *ad argumenta*, D. Thom. *ad* 3. (vbi omnes Thomiſtæ) Alenſem 4. *part. quæſt.* 8. *memb.* 8. *art.* 1. Ità Suarez & Vaſquez, relati *quæſt.* 3. Tannerus *num.* 198. Ratio eſt, quia manet eadem ratio facta; neque erit cauſa illum delendi.

62 MANEBIT autem iuſtis ad gloriam, & damnatis ad confuſionem; vt ait Tannerus cum D. Bonauentura.

DICES. Habet oppoſitum Characterem Beſtiæ.

RESPONDET S. Bonau. eum non eſſe aliquam impreſſionem factam à Beſtia; ſed ipſam culpam.

QVÆSTIO V.

An CHARACTER *à ſolis Sacramentis noſtris cudatur.*

D. Bonau. diſt. 6. p. 1. quæſt. 4.
D. Thom. q. 63. art. 6.

63 ASSERO primò. In Sacramentis veteribus non imprimebatur Character, ſed in ſolis noſtris hoc fit.

PROBATVR à D. Bonau. quia Character eſt ſignum vnitiuum populi Dei, & diſtinctiuum à reliquis: ſed imprimitur in noſtris Sacramentis: Ergo Chriſtianos vnitos demonſtrat, & diſtinctos à cæteris populis, etiam à Iudæo. Adde aliam rationem vtriuſque Sancti DD. Erant enim Sacramenta illa populi carnalis; Character autem eſt ſignum ſpirituale, ab aliis ſpiritualiter diſtinguens eo ſignatum.

64 ASSERO ſecundò, Characterem non imprimi per virtutes.

PROBATVR, quia Character eſt ſignum notificans ratione ſigni exterioris: non ergo per virtutes.

ASSERO tertiò, Characterem imprimi in tribus Sacramentis, ſcilicet Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine. 65

PROBATVR à D. Bonau. Character eſt ſignum vnitiuum populi Dei, & diſtinctiuum à reliquis, ſecundùm ſtatum fidei: At triplex eſt talis ſtatus. Primus generationis, quo ab infidelibus ſeparatur: & hoc fit per Characterem Baptiſmi. Secundus ſtatus eſt confirmatæ ætatis: & ſic diſtinguuntur per characterem Confirmationis ij, qui quaſi modo geniti infantes lac concupiſcunt, à confirmatis ad pugnam in exercitu Dei. Tertius ſtatus eſt multiplicationis populi Dei. Sic, cùm homo ad ſtatum adoleuerit, generat: & hîc ſtatus conſignatur Charactere Ordinis, quo Clerici à Laicis ſecernuntur.

HANC triplicem diſtinctionem ſpiritualem, ait 66
S. Doctor figuratam in tempore antiquo. Primò enim, populus Dei à gentibus ſegregatus eſt per Circumciſionem. Secundò, infirmi à fortibus, dum ibat populus ad bellum. Tunc enim iuſſum erat dicere formidoloſis, vt redirent in domum. Tertiò, ſegregati ſunt Leuitæ à toto populo ſuo per ſacras ordinationes.

ADVERTIT verò Seraphicus, primum ſtatum 67
generationis neceſſariò cæteros præcedere: at ſtatum Confirmationis non neceſſariò præcedere ſtatum multiplicationis, ſic enim etiam adoleſcentes à pubertate generant.

IGITVR ratio huius triplicis conſignationis ſu- 68
mitur à fine, qui eſt diſtinguere homines, ſecundùm ſtatum fidei, in via; & quia finis mouet efficientem ad conſecutionem, ideò Chriſtum inſtitutorem mouit ad homines per characteres diſtinguendos, ſub triplici ſtatu fidei. Et quia finis imponit neceſſitatem his, quæ ſunt ad finem; ideò Chriſtus, vt eos ſtatus fidei diſtingueret, dedit talem virtutem Sacramentis iſtis. Ità D. Bonauent. *in corpore, & ad vltimum.*

Ex his habes definitionem Characteris: *Eſt* 69
enim habitus ſupernaturalis in anima, conſignans illam Diuino ſigillo, ad Dei cultum capeſcendum, defendendum, & promouendum.

DISPVTATIO VI.

De Recipientibus Sacramenta.

CVM ex diſpoſitione vel conferentium, vel recipientium magna ex parte pendeat Sacramentorum effectus, licèt ipſis ſua inſit Virtus, & Veritas; hinc incumbit oſtendere, viſo iam Miniſtro Sacramentorum *diſp.* 3. quis eorum efficaciam capere valeat; vulgatum enim eſt, poſſe poni obicem Sacramentis, vnde illorum effectus vel ſuſpendatur, vel penitus fruſtretur.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO I.

Quinam ſint capaces SACRAMENTORVM.

1 EX hæreticis, ſolos prædeſtinatos eſſe capaces Sacramentorum dixerunt Vvichleph, & Ioan. Hus.

ASSERO primò, ſolos viatores eſſe capaces Sacramentorum.

PROBATVR à D. Bonauent. *diſt.6.p.2.quæſt.1.* ex natura Sacramentorum, quæ ſunt inſtrumenta, à Deo Eccleſiæ Militanti conſignata, ad gratiam tribuendam, & opera ſacra elicienda: Sic Baptiſmus Matth. vltimo: *Euntes in mundum, docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Sic Pœnitentia, Ioan.20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Euchariſtia: *Hoc facite in meam commemorationem.*

2 Idem verò ſic declarat Apoſtolus 1. *Corinth.*11. vbi iniungit, vt conueniant in Eccleſia ad ſacram Euchariſtiam. Idem probatur de Ordine, 1. *Tim.*2. De Oleo Sancto ægris dando, *Iacobi* 4. De Matrimonio, Matth.19. *Relinquet homo Patrem, &c. & adhærebit vxori ſuæ.* In alio autem ſæculo: *Neque nubent, neque nubentur.*

3 AN verò ſanctificati in vtero, confirmatique in gratia, ſint capaces Sacramentorum, dicam locis aptis.

ASSERO ſecundò, omnes etiam reprobos, eſſe capaces Sacramentorum, ſecundùm eorum varium ſtatum; vt Baptiſmi à natiuitate, Confirmationis ab vſu rationis, &c. Et ſic de reliquis. Probatur, quia omnes viatores indigent gratiâ, & ſunt capaces illius.

4 OBSERVAT autem Suarez *diſp.*14.*sect.*1. cum D. Bonauent. *loco citato*, viatorem inchoare viam ſolùm poſt natiuitatem ad Sacramenta capeſcenda; tunc enim incipit eſſe in foro Eccleſiæ, dantis Sacramenta per Miniſtros viſibiles: Si tamen Obſtetrix in neceſſitate baptizaret infantem in vtero, eſſet baptizatus; per ſe verò, modo ordinario, primò naſci debet.

QVÆSTIO II.

An inuitus validè SACRAMENTA *recipiat.*

D.Bonauent. diſt.3. p.1. art.2. quæſt.1.
D. Thom. q.68. art.7.

5 INVITVS eſt, qui nolens recipit; vel diſſentiens operatur.

DVPLICITER autem poteſt aliquis diſſentire, vt notat Scotus *diſt.*4.*quæſt.*4. ex D.Bonauent. *hic.* Primò negatiuè: Secundò contrariè; Priori modo, cùm non aſſentitur præciſè; poſteriori verò modo, cùm poſitiuè diſſentit. Diſſentire contrariè, poteſt eſſe rurſus dupliciter: Vel contrariè ſimpliciter;
6 vel contrariè ſecundùm quid tantùm. Ille eſt diſſenſus ſimpliciter contrarius, qui eſt omninò coactus, puta, ſi quis vi mergatur, vt baptizetur, & hæc dicitur coactio ſufficiens: Alius eſt diſſenſus contrarius ſecundùm quid, qui minis, & terroribus extorquetur, in quo tamen eſt conſenſus ſimpliciter, & diſſenſus ſecundùm quid, quia ſimpliciter ſuſcipere vult Baptiſmum, vt mala euitet, eſto ſecundùm quid nolit; quia amoto periculo, nollet; & vult, hac poſita conditione; ſicut ille, qui merces in mare iacit, ne mergatur, ſimpliciter vult eas iacere. Ità verò poteſt aliquis, terrore perculſus, ſuſcipere Baptiſmum, vt velit illum, & is verè ſuſcipit Sacramentum; quod ſi ad malum vitandum ſinat, ſe baptizari, ſeu ſibi applicari materiam, & formam; intus tamen renuit, & illudit; non recipiet, vt dicam.

ASSERO primò, ad validè ſuſcipiendum Sacramentum neceſſarius eſt voluntatis conſenſus. Ità SS. 7
Doctores *hic*, Durandus *diſt.*4. *quæſt.*7. Scotus *q.*4. Richardus *diſt.6. art.*2. *quæſt.*3. Paludanus *quæſt.*2. Adrianus *quæſt.*1.*de Baptiſmo*, *art.*3. Alenſ. 4.*part. quæſt.*18.*memb.*1.& alij apud Suarez *diſp.*14*sect.*2. & *diſp.*24.*sect.*1. vbi omnes ferè allegati agunt de Baptiſmo.

PROBATVR à D. Bonau. ex Innocentio III. *in cap.Maiores*, §.*Item quæritur de Baptiſmo*, vbi ait: *Ille verò, qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit; nec rem, nec Characterem ſuſcipit Sacramenti.* Paulo verò poſt, inde probat, eum, qui contradicit ſuſceptioni Sacramenti, etiamſi inuitus baptizetur, non ſuſcipere Sacramentum: *Quia plus eſt*, ait, *expreſſè contradicere; quàm minimè conſentire.* Idem probat S. Doct. ex Concilio Toletano IV. *cap.*55. & habetur *in Decreto*, *diſt.*45.*cap. de Iudæis*, vbi de Baptiſmo. In genere verò habetur in Concil. 8
Carthag. III. *can.*34. Arauſicano I. *can.*12. eſt autem eadem ratio de omnibus; nam Sacramentum eſt aliquid morale humanum; & ita qui nolens accipiat, non reciperet Sacramentaliter; & ſic, ſi aliquis, caſu, in gratia edat Euchariſtiam, non recipiet fructum eius, quia non recipit Sacramentaliter, eſto recipiat verum Chriſti corpus, vt notat Suarez *diſt.*14.*sect.*2. multò magis ad Sacramenta, quæ in vſu conſiſtunt, requiritur voluntas.

PROBATVR ſecundò à S.Doctore, quia per Sacramenta Deo anima deſponſatur, & legem Euan- 9
gelicam profitetur; Lex autem Euangelica eſt libertatis, vt nullus inuitus eam profiteatur, vt oſtendi 2.2. *tract.de fide, diſput. de Infidelitate.*

ASSERO ſecundò, coactionem inducentem non 10
impedire valorem Sacramenti; puta ſi metu accipiatur. Et quidem ſi metus ſit intrinſecus, certa eſt, contra errorem refutatum à D.Cypriano *epiſt.*66. ſi verò ſit ab extrinſeco incuſſus, eſt certiſſima, & omnino definita ſub Innocentio III. *in cap.Maiores, de Baptiſmo*, & antea in Concilio Toletano IV.*cap.*56. vt habetur *cap.de Iudæis*, 45. *diſtinctione.*

NEQVE dicas, Matrimonium metu contractum eſſe inualidum.

RESPONDET enim Suarez *diſp.*24.*sect.*1.ex D. 11
Bonau.*ad* 2.eſſe diſparem rationem, quia valor eius in ratione Sacramenti fundatur in contractu humano, qui ibi intercedit. Quia namque coacta connubia (ait S.Bonau.) malos exitus habere ſolent; ideo ſacri Canones eos interdixerunt.

NON eſſe autem tantam libertatem neceſſariam 12
ad Baptiſmum, ſicut ad Matrimonium, inde etiam oſtendit S.Doctor; nam paruulus à Patre expoſitus, tenetur, cùm ad annos diſcretionis venerit, ſtare in Eccleſia: At non ſic in Matrimonio; ſi enim pater promiſerit pro filio ſponſalia, poteſt paruulus, ad vſum rationis veniens, renuere.

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

An adulto, ad validè ſuſcipiendum SACRAMENTA, *neceſſaria ſit intentio.*

D.Bonau. diſt.3.p.1.q 1.
D.Thom. q.68. art.7.& in 4.d.ſt.6. q.1. art.3. quæſtiuncula 3.

13 CAIETANVS *quæſt.68. art.7.* nullam intentionem requiri affirmat; ſed ſolùm, ne contrariam habeat voluntatem. Idem ferè ſenſit Gloſſa *in cap. Maiores, de Baptiſmo.*

COMMVNIS tamen ſententia Theologorum affirmatiua eſt, quam aſſerunt D.Bonau. *diſt.4. art. 2. quæſt. 1.* D.Thom. *loco cit.* Scotus *diſt.4. quæſt.4.* Durandus *quæſt.7.* Richard. *diſt.6. art.1. quæſt.3.* Palud. *quæſt.2.* Adrianus *quæſt.1. de Baptiſmo, art.3.* Alenſ. *4. quæſt.18. memb.1.* Hi docent, ſufficere habitualem intentionem. Imò addit Bonacina, ſufficere implicitam. Hanc ſententiam tuentur communiter apud Maſtrium *diſp.2. quæſt.5.*

14 PROBATVR à D.Bonau. *ad 1.* ex doctrina Concilij Carthag. III. *cap.34.* vbi definit: *Ægrotantes, ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, cùm voluntatis eorum, hi, qui ſciunt, teſtimonium dixerunt, baptizentur.* Et Concilij Arauſ. I. can. 12. *Obmuteſcens baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet.* Et Innocentij III. *cap. Maiores, de Baptiſmo,* vbi habet: *Ille verò, qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit; nec rem, nec Characterem ſuſcipit Sacramenti.* Et paulò poſt probat, eum, qui contradicit, ſi inuitus baptizetur, non recipere Baptiſmum: *Quia,* ait, *plus eſt expreſsè contradicere, quàm minimè conſentire.* His authoritatibus nititur etiam Bonacina.

15 HINC habes quid velit Innocentius in fine, dum ait: *Tunc Sacramentum eſſe validum, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem;* nam per voluntatem contrariam, non ſolùm intelligit contrariam poſitiuè per oppoſitam voluntatem; ſed etiam contrariam priuatiuè per carentiam conſenſus, vt notat Faber *diſp.10.* Suarez *diſp.14. ſect.1.* Amicus *diſp.11. de Baptiſmo, ſect.6.* Maſtrius *diſp.2. quæſt.5.*
16 *num.112. & 117.* vbi notat, Pontificem ſemper exigere conſenſum poſitiuum virtualem, vel habitualem; loquitur enim ibi de amentibus, & dormientibus, & ait, quòd ſi ante ſomnum, vel amentiam habuere voluntatem poſitiuam, ſunt baptizati in ſomno, vel amentia. Quando igitur in fine concludit allegatis verbis, ſentit, eſſe baptizatum, ſi contrariam ſimpliciter voluntatem non habeat, etiamſi habeat diſſenſum ſecundùm quid, ex metu, vt docent Scotus cum D. Bonauent. *ad 1.* alioqui ſibi repugnaret.

17 VNDE Pontifex non ponit caſum Caietani, vt neque aſſentiat, neque diſſentiat, ſiue quia is, qui poſitiuè non conſentit, cenſetur diſſentire, vt volunt Suarez, & Lugo; ſiue quia hîc caſus rariſſimus eſt, vt ait Maſtrius cum Scoto.

18 ALII dicunt, ibi quæſitum de eo, qui inuitus baptizatur, ideò de hoc ſolo reſpondet: Sed non eſt verum; quia deberet definire negatiuè. Sic ille, qui eſt ſimpliciter inuitus, non ſuſcipit Baptiſmum, habens voluntatem contrariam; At verò reſpondens, ſic imprimi Characterem, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit, infert, hac voluntate contrariâ præciſâ, valere, etiamſi poſitiuam non habeat voluntatem Baptiſmi recipiendi.

19 OBIICIES ſecundò: Concilium Florentinum nil de intentione ſuſcipientis loquitur, ſed ſolùm exigit materiam, formam, & intentionem Miniſtri.

RESPONDETVR, Concilium tractare regulas generales Sacramenti, vt Sacramentum eſt; ideò non referre intentionem ſuſcipientis, quæ vniuerſaliter non requiritur, vt in pueris baptizatis, & in recipientibus Euchariſtiam; & quamvis conſenſus requiratur in adultis ad Baptiſmum, exigitur magis 20 ratione ſubiecti, capacis rationis, vt liberè ſuam promoueat ſalutem, quàm ex parte Sacramenti, vt ſic.

QVÆSTIO IV.

An ſit neceſſaria alia diſpoſitio in recipiente, vt Sacramentum ſit validum.

21 ASSERO (excepto Sacramento Pœnitentiæ) in reliquis nullam diſpoſitionem Fidei, pœnitentiæ, aut iuſtitiæ eſſe neceſſariam, vt Sacramentum ſit.

DE Sacramento Pœnitentiæ patet, quia actus illi ſunt pars Sacramenti.

22 DE cæteris etiam eſt certum, ex decretis CC. & Pontificum, definientibus, hæreticos baptizatos, vel ordinatos, iuxta ritum Eccleſiæ Catholicæ, non eſſe rebaptizandos, vel reordinandos. Vide Suarez *diſp.13. & 14.* Nos enim in ſingulis Sacramentis hæc elucidabimus.

ET quidem de tribus Sacramentis irriterabilibus, non eſt dubium, ea eſſe valida, etiam ab indigno collata. Similiter conſtat de Matrimonio, & Vnctione. 23 De Euchariſtia etiam patet, non abeſſe Chriſtum, etiamſi ab indigno ſumatur.

QVÆSTIO V.

An, & quando recipiendo SACRAMENTA *peccetur.*

24 ASSERO primò, peccare lethaliter recipiendo Sacramenta abſque illis conditionibus, & diſpoſitionibus, quæ vel ad certum valorem, vel ad principalem effectum, qui eſt gratia iuſtificans, requiruntur.

PROBATVR, quia talis indignè tractat Sacramenta, & ideò in re ſacerrima eſt ſacrilegus.

25 ASSERO ſecundò, peccare mortaliter petentem, vel ſuſcipientem Sacramenta ab eo, qui ab Eccleſiâ præciſus eſt, quocum nequit communicare. Hi ſunt excommunicati nominatim, & publici Clericorum percuſſores. Alios etiam apponit Nauar. *in Manuali, cap.27. n.35.* idest manifeſtè excommunicatos; ſed falsò, vt notant Valentia *diſp.3. q.5. p.3.* Henriquez *lib.13. cap.5. n.3.* Tanner. *diſp.3. q.4. dub.4. n.83.* non enim alij ſunt vitandi poſt Conciliũ Conſtantienſe.

26 ASSERO tertiò, in extrema neceſſitate licitè peti, & ſuſcipi, etiam à vitandis, Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ. Ità ex communi docent Suarez *diſp.18. ſect.1.* Valentia *quæſt.5. p.3.* Henriquez *cap.30.* Et de Baptiſmo aiunt S. Thom. *in 4. diſt.4.* & Couar. *lib.1. in cap. Alma Mater, §.6. num.8.* vbi dicit, eſſe communem omnium Theologorum ſententiam, idque confirmat Tanner. *loc. cit. num.86.* de omnibus.

Digitized by Google

27 De Pœnitentia verò patet ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *can.* 7. vbi, hoc caſu ſublatâ omni reſeruatione dicitur: *Omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſe*; eſt communiſſima ſententia, vt ait Valentia *loco cit.* Tannerus *diſp.* 88. qui aduertunt, id eſſe verum, modò non adſit alius bonus Miniſter.

28 Assero quartò. Ab eis, qui non ſunt vitandi, licèt excommunicati, vel in mortali peccato miniſtraturis, extra mortis articulum, adhuc in tribus caſibus poteſt accipi Sacramentum, & peti, vt referunt Valentia *loco cit.* Tanner. *num.* 92. *& ſeqq.* nam in mortis articulo ab omnibus peti licet, vt declarant Concilia.

Primvs eſt, ſi ille ex officio teneatur miniſtra-
29 re, qui, ſi faciat, quantum in ſe eſt, licitè poterit adminiſtrare. Ità Angles *in 4 quaſt. vlt.* Tanner. *n.* 92.

Secvndvs, ſi ille aliter ſit paratus miniſtrare, etiamſi non petas.

In vtroque autem caſu, ſi miniſtrantes mortaliter
30 peccaturi exiſtimentur, neceſſe eſt, vt duo concurrant. Primum, vt non ſit alius, qui ſine peccato ſit adminiſtraturus. Secundum, vt aliqua rationalis cauſa adſit ſuſcipiendi tunc Sacramentum; puta, implendi præceptum; imò & minor, vt ait Suarez apud Tannerum, *num.* 53.

31 Tertivs caſus eſt, grauis aliqua neceſſitas, ob quam ab eo, qui nec Parochus, nec aliàs paratus eſt, licitè peti poteſt. Talis eſt neceſſitas ſatisfaciendi præcepto, vt concedit Suarez *num.* 94. contra Valentiam, & Sotum. Id concedit etiam Tannerus, ſi tamen is non ſit cenſurâ nodatus.

Hinc deducitur, poſſe ſuſcipi Sacramenta, etiam
32 à publicis Concubinariis, eorumque Miſſas audiri (non tamen per ſententiam denunciatis.) Ità Sotus *in 4. diſt.* 1. *quaſt.* 5. *art.* 6. Suarez *cit. ſect.* 2. & *tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 4. Valentia *diſp.* 3. *quaſt.* 3. *p.* 3. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 25. *num.* 13. & *lib.* 13. *cap.* 5. *num.* 1. contra aliquos, qui dicunt, concubinarios huiuſ-
33 modi, etiam poſt Concilium Trident. vitandos, quia dicitur *ſeſſ.* 25. *can.* 14. Omnes pœnæ in ſacris canonibus latæ contra concubinarios, renouantur. Ratio eſt, quia conſuetudo Ius antiquum in hoc eneruauit, vt aiunt Valentia, Henriquez, & Tanner. cum Soto. Addit Tannerus, pœnas renouari poſt ſententiam Iudicis exequendas, non ante. Qui igitur per ſententiam eſſet iam denunciatus, vitandus eſſet, quoad
34 Miſſam eius audiendam, & Sacramenta ab eo ſuſcipienda, vt habetur *cap. Veſtra, de cohabit. cleric.*

DISPVTATIO VI.

De Numero Sacramentorum.

Qvò excellentior eſt gratia, eò pluribus, & efficacioribus indiget ſignis, quibus ad eruditionem, pariter & ſanctificationem animæ indicetur; Hinc gratia noui Teſtamenti ſeptiformi Sacramentorum varietate ſignatur, vtpote numero vniuerſitatis implens, & euacuans, quicquid gratiæ veteres ritus præfigurauerint; huiuſce autem diuerſitatis rationem infra cum Seraphico aſſignabo.

QVÆSTIO I.

Quot ſint Sacramenta *Eccleſia.*

D. Bonau. diſt. 2. q. 2.
D. Thom. q. 65. art. 1.

Sectarii, mira inter ſe diſcordia, numerum Sacramentorum ponunt, ſuum Hæreſiarcham Lutherum ſequuntur, qui, initio libri *de capt. Babyl.* vnum tantùm admittit Sacramentum, ſi ſecundùm vſum Scripturæ loquamur. Ibidem tamen tria ponit. Baptiſmum, Panem, & Pœnitentiam. In fine libri dicit, eſſe duo: Baptiſmum, & Panem. Eorum inconſtantiam lege in Bellarmino, *lib.* 2. *de Sacramentis, cap.* 23. eam ſuprà aliquantulum in Proœmio attigi. 1

Sententia Catholica eſt, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta: Baptiſmum ſcilicet, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam-Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium. 2

De Baptiſmo probatur à D. Bonau. *diſt.* 3. *p.* 2. *dub.* 8. *litt.* & *p.* 2. *quaſt.* 1. & *diſt.* 4. *p.* 2. *quaſt.* 1.

Ex Matth. vltimo: *Euntes in mundum vniuerſum docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Inſinuauit autem illud *facto*, cùm baptizari voluit. *Matth.* 3. *Marci* 1. *Luca* 3. *Ioan.* 1. Inſinuauit *verbo.* Ioan. 3. vbi ablutionem per aquam, daturam vitam æternam, & fore neceſſariam profitetur: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Inſtituit *Facto*, cùm *Ioannis* 3. Exiit baptizans. Confirmauit, cùm *Matthei vltimo*, præcepit: *Euntes, &c.* Ibi eſt ſignum ſenſibile mundationis ſpiritualis; eſt etiam promiſſio gratiæ. Epheſ. 4. *Lauacrum aqua* dicitur *in verbo vita*, & ad Titum *Saluos nos fecit per lauacrum.* 3

De Confirmatione oſtendit S. Doct. *in Compend. Theolog. cap.* 3. quando Chriſtus manus imponebat pueris, *Matth.* 19. & indicatur in Concilio Senonenſi. Sanè adiunxit: *Talium eſt regnum Dei*, vbi gratia ſignificatur. *Actorum* verò 8. *&* 19. Apoſtoli manus imponentes dabant Spiritum ſanctum, quod erat initium Confirmationis, vt docet D. Bonauent. *diſt.* 7. *quaſt.* 1. Certum eſt enim non poſſe ab hominibus inſtitui Sacramentum, conferens gratiam, vt concedunt etiam Kemnitius 2. *p. Examinis, pag.* 13. Caluinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 19. §. 2. 4

De Euchariſtia nulla eſt quæſtio: habetur enim eius ritus. *Matth.* 26. *Luca* 22. 1. Cor. 11. *Accepit panem, gratias agens, fregit, &c.* Inſtitutio patet, ac mandatum, ibidem: *Hoc facite.* Et Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, &c. Qui manducat hunc panem, viuet in æternum*, vt oſtendit S. Bonau. *ad* 6. *Ioan. ad* 22. *Luca*; & in 4. *diſt.* 8. *& ſequentibus.* 5

De Pœnitentia probatur à D. Bonauent. *ad* 20. *Ioan.* & *in* 4. *diſt.* 8. *p.* 1. *art.* 2. *quaſt.* 1. & *diſt.* 19. *quaſt.* 1. *art.* 3. ex illo Ioan. 20. *Accipite Spiritum ſanctum: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt:* Ibi inſtitutum eſt Sacramentum in ritu iudiciali confitendi peccata, quæ ſanè non poſſunt remitti, niſi ſciantur, neque ſciri, niſi dicantur. Habetur etiam gratia remiſſionis, ac iuſtificationis: Vnde 2. Corinth. 5. *Dedit nobis miniſterium reconciliationis.* 6

De Extrema-Vnctione ritum habemus, Iacobi 5. *Orent ſuper eum, vngentes eum oleo.* Item promiſ- 7
ſionem

Digitized by Google

ſionem: *Alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei.* Sanè Apoſtolus non auderet promittere remiſſionem culparum, abſque Dei inſtitutione, vt fatentur Kemnitius, & Calvinus ſuprà, & arguit S.Bonauent. 4.*diſt.*18.*quæſt.*2.*ad* 2. vbi inde deducit, Apoſtolos fuiſſe ſolum miniſtros; Deum autem, ſeu Chriſtum eſſe auctorem.

8 De Ordine probatur à D.Bonauent. 4. *diſt.* 25. *quæſt.*1. ex 1.Timoth.4. *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterij.* & 2.Thimoth.1. *Admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Sanè gratiam hoc modo datam, Timotheo, ſciebat Apoſtolus ex Diuina inſtitutione.

9 De Matrimonio probatur à D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 26. *quæſt.*2. *& ſequentibus quæſtionibus, ac diſtinctionibus.* Ex illo Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Habetur etiam inſtitutio, Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Vide D.Auguſt. *lib. de bono coniug. cap.*18. *&* 24. vbi gratiam huius Sacramenti exponit.

10 Fvit aliqua dubitatio: An Lotio pedum facta à Chriſto, *Ioan.*13. eſſet Sacramentum; nam ibi eſt ritus externus: Eſt etiam promiſſio gratiæ, neceſſariò per hunc ritum obtinenda: *Si non lauero te, non habebis partem mecum.* Item mandatum de hoc: *Exemplum dedi vobis.* Ineſt etiam Myſterium: *Quod ego facio, tu neſcis modo.* Hinc Cyprianus *ſerm. de ablutione pedum.* Ambroſius *lib.*3. *de ſacram. cap.*1. Bernardus *ſermone de cœna Domini*, dicunt, eſſe Sacramentum.

11 Respondetvr cum D.Bonau. ad eum locum Ioan. fuiſſe Sacramentum lato modo, multa enim ſignificabat ſacra, quæ eleganter proſequitur S.Doct. *ibi.* Neque ibi eſt promiſſio gratiæ, ſed ſola minatio pœnæ inobedienti, vt exponunt, hoc loco, Baſilius, *lib.*1.*de Baptiſmo, cap.*2. Chryſoſt. & Cyrillus ad eum locum, & D.Bonau. *loc.cit.* vbi etiam mandatum exponit ad opera charitatis, & humilitatis, ſicut Magiſtrum viderat operatum. Neque PP. dicunt, fuiſſe propriè Sacramentum.

12 Probatvr deinde à D. Bonau. cum Magiſtro, ex communi ſenſu Doctorum, & Patrum, quem ſupponit; illi enim hæc omnia agnoſcunt Sacramenta, nec aliud vltra hæc. Et in Eccleſia ante illa tempora Magiſtri, hic Sacramentorum numerus erat euidens. Magiſter verò docuit, quod Eccleſia, & Patres docuerant. Ab illo autem tempore, vſque ad Lutherũ, nullus negauit ſeptem eſſe Sacramenta, quod ſi aliter res ſe haberet, erraſſet Eccleſia 400. annis; ſunt enim Sacramenta ab omni tempore nota Eccleſiæ.

13 Id definit Conc.Florent. *in inſtruct. Armenorum*, quæ data eſt, toto approbante Concilio; ex quo habetur, nihil de hoc controuerſiæ fuiſſe inter Græcos, & Latinos, vt mentitur Kemnitius, *pag.*35. Itidem antequam daretur hæc inſtructio Armenis, collati ſunt libri Armenorum cum Latinis, & deducta eſt Formula. Itaque non fuit res nouiter data Armenis, vt latrat Kemnitius.

14 Tandem in Tridentino Concilio *ſeſſ.*7. *can.*1. hæc veritas eſt definita.

Catholici Doctores afferunt huius numeri ſeptenarij Sacramentorum congruentias.

Prima ſumitur à D.Bonau. ex natura Sacramentorum, quæ ſunt medicamina contra morbos culpæ, & pœnæ. Et quidem Baptiſmus contra culpam Originalem, quæ maximum attulit detrimentum. Pœnitentia contra mortalem actualem. Vnctio Extrema contra Venialem. Reliqua quatuor ſunt contra pœnas: Contra Ignorantiam eſt Ordo, dans clauem ſcientiæ. Contra infirmitatem, & impotentiam, eſt Confirmatio. Contra malitiam ſtat Euchariſtia. Contra Concupiſcentiam, deſeruit Matrimonium.

Secvnda congruentia eſt ex alio fine Sacra- 15
mentorum, qui eſt fulcimentum virtutum. Sic Baptiſmus eſt Sacramentum fidei, & ideò eſt ianua Sacramentorum; ſicut fides initium virtutum. Vnctio Extrema in auxilium Spei. In auxilium Charitatis Euchariſtia, quæ vnit, & incorporat. In auxilium Prudentiæ eſt Ordo. In auxilium Iuſtitiæ Pœnitentia. In auxilium Temperantiæ Matrimonium. In auxilium Fortitudinis Confirmatio. Sic enim habet perfectus habitus ſanctitatis, expulſis infirmitatibus.

Tertia congruentia ſumitur ex alio fine, vt 16
ſint munimen Eccleſiæ, quæ, vt dicitur *Cantic.*6. eſt *ſicut Caſtrorum acies ordinata.* Primò enim ſignantur milites ſub Duce in Baptiſmo: Erudiuntur, & confirmantur pugiles ad prælium per Confirmationem. Vniuntur in aciem vnam per Euchariſtiam, per quam & victualia habent: Eſt autem acies ordinata per ordinem. Aliqui vulnerantur, & ſanantur Pœnitentia. Aliqui in morte debent adiuuari per
Vnctionem extremam; pro mortuis, alij ſuſtituendi 17
per Matrimoniũ, quò ad corpus, & quò ad Ordines ſpiritualiter. Eadem habet S.Doct. *6.p, Breuil. cap.*3. & *3.p. Centil. ſect.*47. & *lib.*6. *Compend. Theologicæ verit. cap.*5. vbi aliam etiam congruentiam addit ex varietate Medicinæ; nam Baptiſmus curat ſimul, & totaliter à pœna, & culpa. Pœnitentia à culpa ſimul, ſed à pœna non omninò, nec ſimul; ſed paulatim, licet poſſit eſſe ità intenſa, vt omninò curet; tamen non eſt neceſſarium. Extrema-Vnctio curat à morbis leuioribus, ſcilicet venialibus; ſicut Baptiſmus, & Pœnitentia à lethalibus. Hæc ſunt medicamina curatiua.

Confirmatio eſt medicina conſeruatiua ſa- 18
nitatis ſpiritualis, in qua datur Spiritus ſanctus ad conſeruationem, & robur gratiæ, datæ in Baptiſmo: Matrimonium eſt medicina præſeruatiua. Ordo eſt melioratiua, in quo augmentatur gratia. Euchariſtia hæc omnia ſimul facit, curat enim venialia, quæ ſunt occaſio ruinæ maioris; conſeruat gratiam inuentam in homine, & augmentum, ſicque meliorat, & à peccato præſeruat.

Aliam congruentiam affert S.Thom. ex ana- 19
logia vitæ ſpiritualis ad corporalem; nam in vita corporali eſt generatio; & in ſpirituali eſt regeneratio in Baptiſmo. In corporali eſt augmentatio; & in ſpirituali Confirmatio. In corporali eſt nutritio; & in ſpirituali eſt Euchariſtia. In corporali eſt medicina ægrotanti. Et in ſpirituali Pœnitentia. In corporali eſt curatio perfectiſſima per conualeſcentiam; & in ſpirituali Extrema-Vnctio, curans reliquias morbi. Hæc ad ſingulos pertinent. Enim verò ſicut in vita ſpirituali ſunt duo ſpectantia ad bonum publicum, nempe multiplicatio, nè ſpecies pereat, & gubernatio Præſidentium; ita hic eſt Matrimonium, & Ordo: Id indicat S.Bonau. *diſt.*24. *part.*1. *art.*2. & *diſt.*2. *dub.*1. *littera.* Neque in his quærenda eſt ſimilitudo.

Has eſſe puras congruentias fatentur DD. præcipuè 20
D.Bonauent. *ll. cc.* præſertim *in* 4. vbi in titulo corporis quæſtionis hanc ponit concluſionem: *Numerus Sacramentum ſeptenarius congruus eſt ad medendum, auxiliandum, & armandum.* Ex quo apparet, mendacium Kemnitij 2.*p. examinis à pag.*16. vbi ait, nos hæc afferre tanquam Demonſtrationes, & fundamenta inconcuſſa.

21 S.Bonauentura *loco cit. Compendij*, affert etiam huius numeri ſeptennarij Sacramentorum figuras in expiationibus antiquæ legis. *Exodi 29. Leuit.*4. 8. 13.14.15. 16. 23. *Numer.*19. *Deuter.*15. *ſecundo Paral.* 29. *Iob. vltimo*, vbi ſemper, vel offeruntur ſeptem animalia, vel ſeptem diebus fiunt, vel ſepties aſpergi ſanguine iubentur.

22 Hæc irridet Kemnitius, & addit, ſi rationes noſtræ ſunt validæ, debuiſſet etiam in lege veteri eſſe ſeptem Sacramenta, quia tunc erant eædem ægritudines, eædem virtutes, eædem res agendæ pro bono priuato, & publico.

23 At homo hic ſtupidus vix à naſo ad os habet memoriam menſuratam; ſæpè enim Sancti Patres reſpondent, Sacramenta noſtra debuiſſe eſſe perfecta ad malum remouendum, & bonum prouehendum, ſicut lex noſtra eſt gratiæ, & perfectionis, ſicuti antiqua erant imperfecta.

Obiiciunt Hæretici primò, nuſquam in Scriptura haberi ſeptem eſſe Sacramenta; imò *Ioan.*19. Exiiſſe ſanguinem, & aquam è latere Chriſti, ſignificantia Baptiſmum, & Euchariſtiam, vt exponunt multi Patres.

24 Respondetur cum D. Bonau. *loco citato*, habere ex Scriptura, hæc ſeptem eſſe Sacramenta, licèt non dicat Scriptura arithmeticè ſummando, ea eſſe ſeptem. Ad locum Ioannis reſpondetur cum D. Bonauent. ad eum locum, & *in Proœmio quarti ſent.* ex D.Auguſtino *tract.*120.*in Ioannem*, & *lib.*2. *de Geneſ. ad litteram*, *cap.*24. ibi apertum eſſe oſtium, vnde ſeptem Sacramenta omnia manarunt, & ſanguine haberi remiſſionem peccatorum, & eam ſignificari: Aquam verò ſignificare lauacrum per Sacramenta, & potum, quatenus ſanguis Chriſti ebibitur, dum ad fidem venitur, & alia Sacramenta ſu-

25 muntur. Videtur etiam D. Auguſtinus per ſanguinem Redemptionem accipere; & per Aquam Baptiſmum, qui eſt ianua ad redemptionem capeſcendam. Eodem modo exponunt Ambroſius *in Lucam lib.*10. *cap.*105. Leo *epiſtola* 4. Beda *in cap.*19. *Ioannis*: & hanc, ait Bellarminus, *cap.* 27. videri maximè litteralem expoſitionem.

26 Obiiciunt ſecundò, Sanctos PP. non numerare ſeptem Sacramenta, ſed pauciora, cùm propriè loquuntur; & plura, cùm latè Sacramenta enumerant.

Respondetur, Patres aliquando numerare pauciora, prout diſcurſus anſam loquendi ferebat de aliquo, vel de aliquibus Sacramentis, non de omnibus: aliquando verò, ſpatſim loquentes, omnes enumerant. Vide Bellarminum *cap.*27.

27 Præcipue verò D. Auguſtinus, quem impudenter Calvinus, ait, duo tantùm ponere Sacramenta, Baptiſmum, & Euchariſtiam, plura alia ponit *conc. prima in Pſal.*103. dicens: *Reſpice ad munera Eccleſiæ, munus Sacramentorum in Baptiſmo, in Euchariſtia, & in cæteris ſanctis Sacramentis.* Ita Chriſmatis meminit *lib.*2. *cont. litt. Petil. cap.*104. Ordinis *lib.*2. *cont. Parmen. cap.*13. & *lib.*1. *de Baptiſmo, cap.*1. Pœnitentiæ, *in toto lib. de vera, & falſa Pœnitentia*, & *in Pſal.* 146. Matrimonij, *lib. de bono coniug. cap.*18. & 24.

Huius aliquas authoritates afferam, decurſu diſputationum de ſingulis Sacramentis, è D. Bonauentura depromptas. 28

QVÆSTIO II.

An recto ordine Sacramenta *numerentur.*

D. Thom. q.65. art.2.

Assero, hunc ordinem, quo numerantur communiter Sacramenta, eſſe rationabilem: 29
Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema-Vnctio, Ordo, & Matrimonium.

Probatur à D. Thom. quia, ſicut vnum eſt prius, quam multitudo; ita Sacramenta, quæ ordinantur ad perfectionem vnius perſonæ, præcedunt hæc, quæ ad bonum multitudinis ordinantur; & ità Ordo, & Matrimonium vltimo loco ſtare debent. Enim verò ſi finem conſideremus, bonum commune, priuatum præcedit.

Inter ea verò, quæ ordinantur ad bonum priuatum, debent præcedere ea, quæ per ſe ordinantur 30
ad perfectionem vitæ vnius indiuidui: Talia ſunt Baptiſmus, quod facit ad eſſe ſimpliciter: Secundò Confirmatio, quod ad eſſe ſtabile roborat: Tertiò Euchariſtia, quæ ad eſſe perfectum ducit ſecundùm charitatem. Deinde verò Pœnitentia, quæ eſt ex ſuppoſitione peccati mortalis. Poſtmodum Vnctio 31
Extrema, quæ ſe habet ad remouendum veniale: Poſt hæc Ordo, qui ad bonum commune ſpirituale refertur: vltimò Matrimonium, quod ad temporale ordinatur.

QVÆSTIO III.

An inter Sacramenta *detur inæqualitas.*

D. Thom. art.3.

Assero, non omnia Sacramenta æqualia eſſe: 32
Eſt de fide ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*7. & quidem, quoad Euchariſtiam certum eſt, eam cæteris antecellere, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.*13.*cap.*1.2.& 3. De quo proprio loco.

TRACTA

Digitized by Google

TRACTATVS SECVNDVS.

DE BAPTISMO.

PROOEMIVM,

IAM ad SACRAMENTORVM Ianuàm, omnibus patentem, perventum eſt; Verùm in ipſo limine incumbit, ingreſſuris quid ipſis priùs ſubeundem, proponere: Sacramentum etenim hoc fidei eſt; quare abditiſſimum fidei Miſterium expreſſiùs recolit, dum SACROSANCTÆ TRINITATIS Nomen diſtinctè promit; æquum namque eſt, vt quiſque illud principium, à quo indiviſè proceſſit, individuè profiteatur, vnde nec ipſis infantibus ab hoc parcitur obſequio, quin aliena fide, & lingua, quo nomine ſalventur, recognoſcant, ſicque proprium, quod in aliis contraxêre, piaculum, propitiis poſſint aquis expiare: Et quidem Aqua huic Miſterio aptiſſimè inſeruit; cùm enim totum hominem, ab ipſa origine, peccati immunditia, errorum tenebræ, ac ardens concupiſcentia labefactaverit, appoſitè per Aquæ Munditiam, ſordis ablutivam; per Diaphaneitatem, luminis ſuſceptivam, ac frigiditatem, caloris moderativam, à triplici illa plaga emergitur: his adjice Elementum, nulli non obvium, vt non minori Salus facilitate, quàm quâ perdita plangitur, recuperata plaudatur; Hinc licèt non omnis huius Sacramenti Miniſter ſit licitus, nullus tamen invalidus, modò ſincerus verbum applicet Elemento. Vnum eſt BAPTISMA, ſicut vna eſt FIDES, quam præſtat, & vna CHRISTI Mors, quâ præſtita eſt: Alia tamen hoc potiuntur nomine, ita Pœnitentia, quæ recommiſſum ſcelus lacrymis abluendo, gratiam recuperat; ità etiam Martyrium, proprio baptizans ſanguine, Baptiſmi nomen haud immeritò obtinet: Ita in horum præfigurationem antiquitus fiebat Ablutio à legali ſorde per Aquam expiationis, *exodi* 29. per Sanguinis effuſionem, *Hebr.* 9. per Vnguentum vnctionis *exodi* 30. Verùm his ſua cuique ſpecialis gratia affulget, vt infrà diſſeram, vbi etiam Magnificum illum Cæremoniarum apparatum expandam, quo regenerandus in Divinæ filiationis adoptionem transfertur; Hæcque pro noſtro munere ad Seraphici mentem depromam.

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE ESSENTIA BAPTISMI.

EFFRÆNI adcò fronte inſoleſcunt huius noſtri ſæculi Sectarij, vt dudum proſcriptos errores ex imis orci lacunis non dubitent evocare, omnemque cœleſtis gratiæ efficaciam à BAPTISMO cum Pelagio audeant abdicere, infanteſque ab vtero ſanctos proclamare; hinc nullam natalitias, adventitialve ſordes abluendi vim tanto Sacramento concedunt, eius ſolùm volentes contemptum exitialem eſſe, non carentiam; vnde ipſum adhibent, vt dicunt, priorem gratiam vt obſignet, non vt novam offerat. Ita, Calvinus, Lutherus, Beza, Zuinglius, cum cœteris horum Alumnis, Atheiſticè effutiunt; Ita illi, qui Scripturas vbique buccinant, ſeque populo reformatores venditant, conſtans ſcripturarum aſſertum impiè pervertunt: Horum Herculeum Argumentum eſt iſtud; Fidelium filij ſunt ſancti 1. *cor.* 7. omnes ex ſtirpe fidelium, qui in vtero ſunt, ſunt fidelium filij; omnes ergo, &c. Paralogiſmum iſtum, relatum, ac doctè refutatum à Boverio noſtro, vide *exam.* 1. *de vnit. Relig. Ath.* 3. Cui, cum cæteris eorum obiectis refutandis incumbam ego infra, *diſp.* 2. interim de Eſſentia Baptiſmi hic diſputaturus.

QVÆSTO I.

Quid ſit BAPTISMVS.

D. Bonauent. diſt. 3. in dub. litt. & quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 66. art. 1.

1 NOTAT primo Tannerus *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *dub.* 1. è D. Bonauent. *hîc ad vltim.* & D. Thom. in quolibet Sacramento tria poſſe conſiderari; Primò ſcilicet Sacramentum tantùm, in quo ipſa Sacramenti eſſentia conſiſtit, & eſt Elementum, vt eſt actio illa vnctionis, & in Baptiſmo Lotionis, ſub tali forma verborum. Secundò eſt Res Sacramenti, quæ eſt effectus eius, & eſt Gratia. Tertiò, Res, & Sacramentum, quod in conferentibus Characterem, eſt ipſe Character.

2 IGITVR Baptiſmus, vt eſt Sacramentum, claudens elementum, abluens ſub tali forma verborum, ſic difinitur à D. Bonau. ex Magiſtro, & aliis *in* 4. *diſt.* 1. *Eſt ablutio corporis exterior, facta ſub præſcripta verborum forma.* Hoc pacto totum huius Sacramenti ſubſtratum, nempè, & materia ipſa proxima, quæ eſt ablutio, & forma, quæ ſunt quædam verba à Chriſto præſcripta, exprimitur.

3 NEC quò ad ſenſum, differt Hugonis de S. Vict. definitio *lib.* 2. *de Sacram. p.* 6. *cap.* 2. vbi ait: *Baptiſmus eſt aqua, diluendis criminibus ſanctificata per verbum Dei;* vbi, licèt videatur ſolam materiam remotam exponere, ideſt, aquam, vt notat S. Doctor. tamen eam ſumit ad vſum applicatam, quia aqua non eſt Baptiſmus, niſi vt abluens; ſicuti nec ablutio eſt Baptiſmus, niſi quatenus eſt aquæ, vt iam advertit *in corpore* S. Bonau. & cum eo Suarez *ad art. D. Thom.* & Tannerus *num.* 5.

4 SIC in omnibus artificialibus compoſitis ferè commune eſt, vt Materia, loco generis, ponatur in definitione; & Forma, ſeu figura, loco differentiæ. Vt, ſtatua eſt lignum figuræ talis, &c.

DVBITATVR verò: an Baptiſmus ſimpliciter poſſit dici ablutio. Negant Marſil. *in* 4. *quæſt.* 3. *art.* 1. Scotus *diſt.* 3. *quæſt.* 1.

ATTAMEN hanc Synecdochen, qua ſola materia prædicatur de Baptiſmo, iam vſitatam eſſe, ideò neque negandam, aſſerunt Suarez *ad artic. D. Thom.* Vaſquez *diſp.* 140. *num.* 8. 5

S. BONAV. ſupponit, *Baptiſmi* nomen Græcum, reddit Latinè, *Lotionis.* Vnde idem eſt baptizare, & lavare, vnde Iudith 12. *Deſcendebat in vallem Bethuliæ, & baptizabat ſe.* Ex lavando ortum eſt, vt aqua deputata dicatur Lavacrum; & hoc nomine appellatus Baptiſmus 3. *ad Titum*, vbi dicitur: *Lavacrum regenerationis.*

QVATENVS igitur eſt Sacramentum ſanctificans, magis propriè dicitur lotio, quia eſt materia proxima, cui reſpondet forma verborum: *Ego te baptizo.* Verum, quia Bapaiſma eſt ſignativum gratiæ, quæ eſt veluti aqua munda, ideò etiam dicitur *Lavacrum*, ſeu *Aqua*; ſicuti (ait) circulus in hoſpitio eſt ſignum vini venalis, & expoſitio eſt ſignum venditionis; tamen circulus magis propriè eſt ſignum, quàm expoſitio; Sic aqua, quia ſignificat gratiam, quæ intenditur ebibi ad ſalutem, eſt potiùs gratiæ ſignum, quam actualis ablutio. 6

Aliam definitionem affert S. Bonau. Sacramenti Baptiſmi, pro vt dicit rem etiam Sacramenti. *Baptiſmus eſt Sacramentum regenerationis fidelium, à Chriſto inſtitutum.* Hac definitione vtitur Suarez hîc, & Tannerus *num.* 8. 7

IBI ponitur Sacramentum loco generis, ideſt, ſignum practicum, & efficax gratiæ. Ponitur verò regenerationis, loco differentiæ, ideſt regenerationis ſpiritualis per gratiam.

ALIAS particulas ex D. Dionyſio Areopag. *de cæleſti hier. cap.* 3. addit S. Bonauent. *Baptiſmus eſt*

Sacramentum

Digitized by Google

Sacramentum regenerationis, ſecundùm quod primitus ſubſiſtit in anima ſpiritualiter, formans animales motus ad opportunitatem diuinorum eloquiorum, & actionum; & ad cæleſtis quietis Anagogem iter faciens. In hac definitione ponitur res, quæ eſt gratia, animam viuificans, dum dicitur: *Secundum quod primitus ſubſiſtit in anima.* Tangitur etiam habilitatio potentiæ per virtutem. Primò ad actiuam, cùm dicitur: *Formans animales motus.* Secundò ad contemplatiuam, cùm dicit: *Ad cæleſtis quietis Anagogem.*

9 ALIAM definitionem affert S.Bonauent. ex Damaſceno *lib.4. de fide, cap.10.* & hæc definit Baptiſmum, vt accipitur pro Sacramento, & re Sacramenti, ideſt, Charactere: *Baptiſmus eſt vitæ ſpiritualis principium, ſigillum, & cuſtodia, & illuminatio mentis.* Vbi quatuor tanguntur conditiones Characteris. Quia enim præparat ad gratiam, ideò dicitur: *Principium vitæ.* Quia diſtinguit gregem Domini, dicitur *Sigillum.* Quia indelibiliter perſeuerat, dicitur *Cuſtodia.* Quia ſpecialiter diſponit ad fidem, dicitur *Illuminatio mentis.* Hæc S. Bonauentura *loco citato.*

10 ADDIT D.Thom. poni à Damaſceno in definitione Baptiſmi duo pertinentia ad Characterem, nempe, *Sigillum,* quia obſignat, & *Cuſtodiam,* quia, quantum in ſe, cuſtodit in bono: Duo etiam poſuit pertinentia ad vltimam rem Sacramenti, ſcilicet *regenerationem per gratiam,* per quam reproducitur ad nouam vitam; *& illuminationem* quæ pertinet ad fidem, per quam homo ſpiritualem vitam accipit, vt dicitur Habac. 3. *Iuſtus ex fide viuit.* Baptiſmus autem eſt quædam fidei proteſtatio; vnde dicitur, Fidei Sacramentum.

11 ILLVD monuerim, clarè in definitione Damaſceni apparere, Baptiſmum dici quidem *Sigillum,* ſed per methonimiam effectus, ponendo effectum Characterem. Eo modo dicitur etiam *Regeneratio, Illuminatio, & Cuſtodia.* Idemque vult etiam dicere *Conſignatio*: Hoc monui propter eos, qui *tract.1. diſp. 5. quæſt. 1.* dicunt, non reperiri apud Patres euidenter Characterem eſſe effectum Sacramenti. Confirmatur clariùs ex dictis Damaſceni, *loco citato,* vbi ait: *Per Baptiſmum accipimus primitias ſpiritus; & deinde ſignaculum, & tutelam, & ſanctificationem.*

12 QVò ad definitionem S. Dionyſij aduerte, D. Thomam eam explicare ſic, vt definiat Baptiſmum in Ordine ad alia Sacramenta, cùm dicitur: *Eſt quoddam principium ſanctiſſimorum mandatorum, ſacræ actionis ad eorum ſuſceptiuam opportunitatem, formans noſtros animales habitus.* Addi verò dici: *Sacra, diuiniſſima noſtra regenerationis traditio;* per quæ verba definitur in ordine ad ſpiritualis vitæ initium, per primam gratiam ſimpliciter; per quam efficimur primò Filij Dei, membra Chriſti, & ex carnali filiatione Adæ, tranſimus ad Chriſti adoptionem. Quamuis autem etiam per Pœnitentiam regeneremur in Filios Dei; tamen principaliter, &
13 primò hoc fit per Baptiſmum, vt notat Suarez *ad art. cit.* D.Thom. cum D.Bonauent. *diſt. 4. part.1. quæſt. 1. in corpore,* & dicam in definitione Catechiſmi.

TANDEM definitur in ordine ad gloriam, dum dicitur *ad ſupercæleſtis quietis anagogen noſtrum iter faciens.*

14 DEFINITVR Baptiſmus in Catechiſmo Pij V. *Sacramentum regenerationis per lauacrum aquæ in verbo vitæ,* Iuxta Verbum Chriſti, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Et ad Epheſ. 5. *Mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Et cap. 3. ad Titum: *Per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti.*

QVÆSTIO II.

Quæ ſit Materia BAPTISMI *remota.*

D.Bonau. d.3.p.2.q.1.& 2.
D.Thom. quæſt.66. art.3.

OMISSIS antiquis Gnoſticis, negantibus, 15
aquam ſenſibilem eſſe materiam Baptiſmi, quos refert S. Irenæus *lib. 1. contra hæreſ. cap. 18.* quos ſecuti ſunt Manichæi, teſte Auguſt. *hæreſi 46.* & Seleuciani apud eundem, *hæreſi 59.* & Pauliciani apud Euthym. *2.p. Panopl. tit. 21.* Hunc errorem excitarunt ſectariorum nonnulli, vt refert Valdenſ. *tom. 2. de ſacram. cap. 101.* Ità Lutherus *in ſynopſi.* Beza *epiſt.2. ad filium.* Omiſſis etiam Iacobitis, qui ferro candenti crucem inurentes baptizabant, vt referunt Prateolus *verb. Iacobitæ,* & Sander. *lib.7. de viſib. Monarchia, cap.113.* Putabant au-
tem, id ità præcipi, Matth. 3. *Ipſe vos baptizabit in* 16
Spiritu ſancto, & igne. Omiſſis etiam hæreticis flagellantibus apud Prateolum *eo verbo,* & Caſtrum, *verbo Baptiſmus, hæreſi 12.* qui flagellis aculeatis dorſum concidentes, ſanguine emanante, ſe crudeliter baptizabant.

SENTENTIA Catholica ea eſt, Aquam elementarem eſſe materiam Baptiſmi. Eſt de fide definitum in Conciliis, Later. *cap. firmiter, de ſumma Trinitate.* Florentino *in decreto Eugenij*; & Tridentino *ſeſſ. 7. can. 2.*

PROBATVR à D.Bonauent. primò, quia & ipſe 17
Chriſtus voluit aquâ baptizari, qua & Ioannes baptizabat in Iordane, ſuum figurans Baptiſmum, vt dicitur *Matth. 3. Marci 1. Lucæ 3.* Confirmatur *Actorum 19.* vbi Paulus baptizatos baptiſmo Ioannis, iuſſit Baptiſmo Chriſti baptizari: *In quo baptizati eſtis?* (ait.) *Dixerunt: In Ioannis baptiſmate, & baptizati ſunt in nomine Domini IESV:* Ergo vterque Baptiſmus in aqua fiebat, licet differret forma & Spiritu.

PROBATVR ſecundò à D.Bonauent. ex Ioan. 3. 18
Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Vbi non eſt aliqua Metaphoræ apparentia, quod definit ſub anathemate Concilium Trident. *ſeſſ.7. can. 2.* contra Caluinum, & aſſeclas.

CONFIRMATVR à D.Bonauent. ex *Ioan. 3.* vbi Chriſtus venit in Iudæam baptizare in aqua; *& Matth. vltimo,* præcepit Apoſtolis, & Diſcipulis baptizare in nomine Patris, &c.

QVOD autem baptizarent aqua elementari, pro- 16
batur *Actorum 8.* vbi poſtquam Philippus Eunuchum catechizarat, *dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam: & ait Eunuchus: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari?* Igitur intellexerat, Baptiſmum in aqua elementari fieri; quam intelligentiam confirmat Philippus dicens: *Si credis ex toto corde, licet.* Et infra: *Deſcenderunt vterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum.* Et Actorum 10. Petrus: *Nunquid aquam quis prohibere poteſt, vt non baptizentur hi, qui Spiritum ſanctum acceperunt, ſicut & nos?* & Actorum 19. Paulus iuſſit, baptizari quoſdam (vt dixi) in aqua, qui

Digitized by Google

qui ideò, *Epheſ.*5. vocat Baptiſmum *Lauacrum aquæ.* Itaque ex inſtitutione Chriſti res eſt ſumenda, vt ait etiam Scotus *diſt.*3. *quæſt.*3.

20 Id Patres omnes aſſerunt, maximè qui ex profeſſo agunt de Baptiſmo, Tertullianus, Gregorius Nazianzenus, Nyſſenus, Baſilius, Auguſtinus, & Ambroſius.

Confirmat autem S. Doct. ex aqua, quæ fluxit è latere Chriſti ad ſignandum Baptiſmum, vt exponunt Patres allati *tract.*1. *diſp.*7. *quæſt.*1. Ea autem fuit aqua elementaris, vt definit Innocent. III. *cap. In quadam, de celebratione Miſſæ*, vbi etiam ait, figuraſſe Baptiſmum.

21 Aliqvas etiam rationes afferre poſſumus. Ratio fundamentalis, vt ait Suarez *diſput.*20. *ſect.*1. quam vnicam affert S. Bonau. *in fundamento*. Eſt inſtitutio Chriſti, qui ſic voluit: Geminas autem congruentias potiſſimas addit Suarez, quæ à S. Doct. *in corpore* afferuntur. Altera eſt myſtica, & ſumitur ex conuenientia, quam debuit habere ſignum cum ſignificato. Quia enim Baptiſmus ſignificat gratiam, quæ *Ezech.*39. promittitur: *Aqua munda*, quo pacto, & *cap.*16. & *Iſa.*1. & *Zach.*13.
22 aſſeritur, quippè aqua lauat ſordes, & reddit res mundas, & eſt liquor diaphanus, ſalubris, vnde ſeminibus vitalis; & ideò aliqui poſuerunt aquam rerum omnium principium; item frigiditate caloris exceſſum temperat. Sic enim Baptiſmus dat vitam, ſalutem, conferendo primam gratiam regenerantem, fomitis ardorem temperantem, emundantem maculas peccatorum, & nitorem, atque puritatem inducentem. Hanc rationem proſequitur etiam D. Thom. *hic*, poſt Cyrillum *Catech.*3. & Chryſoſtomum *homil.*24. *in Ioannem*.

23 Altera congruentia eſt litteralis, ſumpta ex neceſſitate, quia enim Baptiſmus eſt Sacramentum omninò neceſſarium, debuit inſtitui in materia apta ad ſignificandum, ſed communiſſima, quæ facilè præ manibus haberi poteſt. Ità etiam D. Thom. & Maſtrius *diſp.*2. *quæſt.*2. *num.*133.

24 Assero ſecundò, neceſſarium eſſe, vt retineat ſubſtantiam elementi aquæ, hæc eſt aqua vſualis ad lauandum. Ex quo ſequitur, aquas artificiales è floribus, & herbis diſtillatas, non eſſe materiam Sacramenti; Similiter nec mixtas perfectè. In quo Suarez dat regulam D. Bonauenturæ *diſt.*3. *p.*2. *dub.*2. ad hoc, ſcilicet vt ſit materia ſufficiens, debere ſaluari proprietatem, & ſpeciem aquæ, vt ſit aqua naturalis, & habeat aliquo modo proprietatem lauandi, quod habet etiam aqua turbida. Si verò has conditiones aqua perdat, vel quia miſcetur cum prædominante, & alterante, & ducente in alias proprietates, non eſt ſufficiens. Eadem regula diriguntur alij.

25 Ex his deducunt, aquam, è glacie, niue, rore, nebula, vel vapore reſolutam, ſufficere, quia eſt aqua naturalis; quamvis, dum eſt congelata, non ſit ſufficiens, quippè non abluens, ac reſpondens verbis formæ: *Baptizo*. Ità Diana *p.*3. *tract.*4. *reſol.*2. contra Puteanum 3. *p. quæſt.*66. *art.*4. *dub.*1. attamen addit Tanner. *num.*44. ſi liqueſiat in manibus baptizantis, & fluat, ſufficere.

26 De aqua, è ſale reſoluta, id negat Coninch *de Sacram. quæſt.*66. *art.*4. *dub.*1. *num.*22. Syluester, *verbo Baptiſmus*, 2. §.4. quia ſit mixtum quoddam. Ità etiam Franciſcus de Lugo *lib.*2. *cap.*1. *quæſt.*3. *n.*25. Paſqualigo *deciſ.*76. nec renuit Baſſæus *verbo Baptiſmus*, 2. *num.*1. problematicè.

Asservnt Tabiena, *verbo Baptiſmus*, 4. *n.*8. Diana *p.*3. *tract.*4. *reſol.*5. Fernandez *p.*3. *cap.*2. §.4. *num.*7. Henriquez *lib.*2. *cap.*6. Cottonius *lib.*2. *controu.*2. *cap.*1. *num.*3. qui in neceſſitate poſſe, ſub conditione eum adhiberi aſſerit cum de Lugo ſuprà. Tannerus verò *diſp.*4. *quæſt.*1. *dub.*2. cenſet, eſſe materiam dubiam, quia eſt quid mixtum. De quo Cabeus *lib.*2. *Meteor. textu* 26. *quæſt.*1.

De aqua, quæ exſudat è parietibus, flante auſtro, 27
& de vapore, in ollæ operculo adhærente, affirmat Diana *p.*3. *tract.*4. *reſol.*5. & Franciſcus de Lugo *num.*19.

At de aqua, ſtillante è vitibus inciſis, negant Diana *ibi*, & de Lugo *num.*18. contra Ioan. de la Crux *p.*2. *quæſt.*1. *dub.*1. *concl.*2. Aquam verò fœdam extra vrgentiam adhibere, ſacrilegum ait Baſſæus *num.*2. cum aliis.

De Ceruiſia, vinulo, liſciuio, & ſimilibus, quæ ſunt pro maiori parte ex aqua; eſt incertum.
Hæc ſunt Philoſophica potius, vt ait Scotus 4. 28
*diſt.*6. *quæſt.*11. Adhibenda verò eſt regula D. Bonauent. *dub. cit.* & D. Thom. *quæſt.*66. *art.*1. Quoties remanet maior pars aquæ in liquore, ità vt prædominetur reliquæ materiæ, erit ſufficiens; ſecus verò, ſi alia prædominetur materia, quod ex ſpiſſitudine, & aliis accidentibus colligitur. Vide Valentiam *quæſt.*1. *p.*3. cum D. Thom. *quæſt.*66. *art.*4. Dianam *loco cit. Reſolut.*5.

Deficiente aqua certa in neceſſitate, poſ- 29
ſunt hæ applicari ſub conditione. Ità Diana *p.*5. *tract.*3. *reſol.*1. Granado *controu.*4. *in* 3. *p. tract.*1. *diſp.*3. *dub.*2. & remoto periculo poſſunt rebaptizari in materia apta, ſub hac conditione: *Si non es baptizatus*. Eſt communis Vaſquez, Bonac. Coninch. Henriquez, apud Franciſcum de Lugo *lib.*2. *cap.*1. *num.*30. Ità etiam Scotus *loco cit.* Valentia *quæſt.*1. *p.*2. Sotus *in* 4. *diſp.*3. *quæſt. vnic. art.*4. Tannerus *loco cit. num.*46. & alij quoad iterationem; debet enim Baptiſmus eſſe moraliter certus.

Extra neceſſitatem adhibenda eſt aqua con- 30
ſecrata Baptiſterij, vt notat cum omnibus S. Bonauentura *diſt.*6. *p.*1. *dub.*3. & hoc ſub mortali, vt docet Diana *p.*9. *tract.*6. *reſol.*33. Franciſcus de Lugo *lib.*2. *cap.*6. *num.*15. Suarez *diſp.*21. *ſect.*2. Vaſquez *diſp.*141. *num.*10. cum D. Thom. *quæſt.*66. *art.*3. *ad* 5.

Obiicies primò contra primum aſſertum *Matth.*3. dicitur: *Ille vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igni*: Ergo ignis eſt materia Baptiſmi.

Respondet D. Bonau. *ad* 5. *ibi*, Chriſtum ta- 31
men voluiſſe baptizari in aqua, vt oſtenderet in eo elemento baptizandum. Quod verò Ioannes dixit; reſpondet S. Bonau. *ad* 3. *Lucæ*, Loqui de Baptiſmo Chriſti, qui non eſt in ſola aqua; ſed in aqua, & gratia Spiritus Sancti, vt dicitur Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, &c.* Addit: *& igni*, indicans ſignum exterius aſſiſtentiæ futurum in Pentecoſte, quando Spiritus deſcendit, non modò ad Eccleſiam implendam; ſed etiam ſuam in eius Sacramentis permanentiam promittendam. Ità exponunt Chryſoſtomus, *homil.*11. *in Matth.* Euthym. & Anſelmus *ibi*, Baſilius *lib. de Baptiſmo*, Cyrillus Alex. *lib. de fide ad Theod. poſt medium*.
Et *lib.*1. *de fide ad reginas*, in probatione; *Quòd* 32
Chriſtus ſit Deus. Cyprianus *lib.*1. *cont. Iudæos*, *cap.*12. Itaque Ioannes non explicat materiam, vel formam Baptiſmi, ſed tantùm effectum, & efficaciam Spiritus ſancti. Particula verò *(Igni)* Anſelmus intelligit Sacramentum Confirmationis, quia ibi datur gratiæ conſummatio poſt Baptiſmum, quæ exprimitur igne ſignificante Spiritum ſanctum, qui ignis conſumens eſt. Chryſoſtomus intelligit ipſum Spiritum ſanctum, quoad efficaciam ſanctificationis,

Digitized by Google

nis, quæ vſtioni comparatur. Beda, & alij intelligunt Pœnitentiam, vel Tribulationem huius vi-
33 tæ, qua Deus baptizatos in hac vita probat. Hieronymus intelligit ignem Purgatorij, quæ expoſitio non diſplicet Bedæ, & alus, & videtur Hilarij *can.* 2. *in Matth.* qui de igne Iudicij interpretatur, & poteſt intelligi etiam de igne Iudicij particularis. Cohærent verba ſequentia: *Cuius ventilabrum in manu purgabit aream.*

Iuxta verò has expoſitiones, Baptizatio in Spiritu ſancto poteſt accipi omnis ſanctificatio, quæ à principali Baptiſmo ſic metaphoricè dicatur.

34 Existimo, etiam alios, qui Baptiſmum intellexerunt aduentum Spiritus ſancti in Pentecoſte, iuxta id Actorum 1. *Ioannes baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto*, includere gratiam conferendam Eccleſiæ in Sacramentis, quorum caput eſt Baptiſmus. Et ità intelligo Hieronymum *ad* 3. *Matth.* Bedam *lib.* 1. *in Lucam, cap.* 9. Cyrillum Hieroſolymitanum, *cath.* 3. Euthymium *Matth.* 3. Quod ſi de ſolo aduentu Spiritus ſancti in Pentecoſte, vt ſic, intelligitur, non de Baptiſmo Chriſti inſtituendo, iam nil habent hæretici, quo nos redarguant. Ità reſpondet etiam Suarez, *loco citato.*

35 Obiicies ſecundò. Baptiſmus eſt ſignum ſepulturæ Chriſti, ideò Rom. 6. dicitur: *Conſepulti eſtis cum Chriſto:* Ergo Baptiſmus debuit inſtitui in terra.

Respondet, ſignificare ſepulturam, & gratiam, quam donat, & vtraque exprimitur immerſione, quia, dum homo immergitur, ſignificat immerſionem Chriſti ſub terra, & ſimul emundationem, quæ per gratiam confertur.

36 Obiicies tertiò. Sacramenta veteris legis figurabant noſtra Sacramenta; ea autem fiebant vel in his, quæ ortum habebant à terra, vt ſacrificia, & decimationes, vel aliquo terreo, vt Circumciſio, quæ fiebat cultro lapideo: Ergo etiam Baptiſmus, qui maximè figuratus eſt circumciſione, debuit fieri è materia terrea.

Respondet S. Bonauent. homines vſque ad Chriſtum iacuiſſe ſub maledicto, & ideò terræ maledictæ rebus vſos; Poſtquam autem *Chriſtus factus eſt pro nobis maledictum*, vt mundum maledictione liberaret, vt dicitur *Galat.* 3. Sacramentum primum in aqua inſtituit, quæ nunquam fuit maledicta, ſed triplici benedictione, mundo adhuc infante, decorata *Geneſ.* 1. & Spiritu ſancto ſuperfuſa.

37 Secvndò. Lex Moyſis erat dura, & oneroſa; ideò nil mirum, ſi cultris lapideis, vel ferreis vtebatur, quibus Iudæorum durities retunderetur: At lex Chriſti eſt ſuauis, & ideò lauacro facili debuit initiari.

38 Obiicies tertiò. Oleum magis ſignat gratiam, quàm aqua. Similiter ſanguis magis ſignificat emundationem peccatorum, vnde dicitur Apoc. 1. *Lauit nos à peccatis in ſanguine ſuo.*

Respondet S. Bonauent. oleum eſſe rarum, vt non ſit præſto in neceſſitatibus vbique; ſanguinem verò non emundare, ſed conſpurcare; ideò non ſignificat emundationem, atque adeò neutrum
39 erat aptum ob congruentias ſupra allatas: Emundauit ſanè ſanguis ſolùm moraliter.

QVÆSTIO III.

An Materia proxima Baptismi *ſit Ablutio, & quæ.*

D. Bonauent. diſt. 2. dub. lit. & q. 1. & p. 2. art. 2.
D. Thom. q. 66. art. 7. & 8.

Assero primò, Materiam proximam Baptiſmi eſſe lotionem.

Probatvr à D. Bonauent. *diſt.* 3. *p.* 1. *in dubiis lit. & queſt.* 1. quia Aqua non eſt materia Baptiſmi, 40
niſi quatenus eſt lauacrum, vt habetur *Epheſ.* 5. & *ad Titum.* 3. Ergo in ordine ad lotionem. Ità omnes Theologi cum Magiſtro *diſt.* 3. vbi D. Thom. Scotus, Richardus, Paludanus, &c.

Hinc fit, aquam, ineptam lotioni, non eſſe materiam aptam Baptiſmo: Talis eſt glacies.

Proponit autem dubium S. Bonau. *diſt.* 3. *p.* 1.
dub. 2. *lit.* An ablutio ſit materia Baptiſmi, paſſiuè 41
ſumpta, vt recipitur in baptizato; an verò, vt exit à baptizante.

Scotvs *diſt.* 3. *quæſt.* 3. ſentire videtur, eſſe lotionem, vt eſt à baptizante, quia ſic eſt Sacramentum, vt eſt à Miniſtro; tamen *diſt.* 6. *q.* 2. ſub *lit. D.* vult, ablutionem paſſiuè eſſe materiam; alioqui baptizans vna actione multos, vnum Baptiſmum conferret, quia vna eſt actio, vt monet Maſtrius *diſt.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 36.

Sotvs *diſt.* 3. *artic.* 1. dicit, lotionem conſiſte- 42
re formaliter in receptione aquæ in corpore hominis baptizati, quia aqua ſic recepta ordinatur ad ſanctificationem animæ: Ergo ipſa receptio eſt proximum inſtrumentum ſanctificationis: ergo eſt materia proxima Sacramenti; vnde concludit, hanc ablutionem in paſſione conſiſtere. Citat etiam Scotum, de quo oppoſitum ſentire dixit Auerſa *quæſt.* 6. *ſect.* 3. Citat etiam Richardum *art.* 2. *quæſt.* 2. qui ſentit, ablutionem includere vtrumque, & actionem, & paſſionem. Idem ſentiunt Auerſa *loco cit.* adducens Coninch. Vaſquez; & alij.

Svarez *diſput.* 20. *ſect.* 2. latè probat, ad Lo- 43
tionem Baptiſmalem non eſſe neceſſariam aliquam paſſionem, ſed ſolum contactum aquæ, & aliquam fluxionem. Ex quo deducit, lotionem eſſe actionem, provt dicit effectionem huius contactus aquæ ad corpus: provt verò dicit aquam, quaſi receptam in corpore, ſeu contingentem, habere modum paſſionis, licèt paſſio non ſit; ſed ſola corporis propinquitas; & in hac vltima ratione, ſeu conſideratione conſiſtere rationem ablutionis, & materiam proximam huius Sacramenti, iuxta illud 44
S. Auguſtini tract. 80. in Ioannem: *Quæ eſt tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat.* Sequitur Baldius *quæſt.* 2. *de Baptiſmo, diſp.* 1. Hæc eſt ſententia S. Bonauenturæ, eam conſiſtere in lotione, quæ alias duas ſupponit, tanquam ad ſe ordinatas, nempe lotionem Miniſtri, & aquæ lauantis. Quare lotio paſſiua immediatiùs formæ vnitur, & habet rationem materiæ proximæ. Probatur à S. Doctore, quia Sacramentum immediatè conſiſtit in ablutione: at recipiens immediatè abluitur, & ſupponit ablutionem duplicem, ſcilicet Miniſtri, & aquæ lauantis. Hoc argumento vtitur Maſtrius *num.* 36.

Dices. Lotio paſſiua non eſt ſignum gratiæ, 45
quia gratia non lauatur; ſed lauat.

Respon

Digitized by Google

RESPONDET S. Bonauent. lotionem paſſiuam eſſe ſignum effectus gratiæ, nec habet perfectam ſignificationem, niſi prout coniungitur lotioni actiuæ aquæ, & Miniſtri; tunc enim ſignum eſt, quòd anima purificatur à Deo per gratiam. Idem ſentit Tannerus *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *dub.* 2. *num.* 51. Maſtrius *loco citato.*

46 ASSERO ſecundò, lotionem debere tangere corpus ipſum, vel partem principalem, à qua denominari poſſit totus homo ablutus, vt caput, dorſum, pectus; attamen extra caput, dubium facit Rituale Romanum. Itaque ſi tangantur ſola veſtimenta, non eſt homo baptizatus. Ità D. Bonauent. *diſt.* 3. *p.* 1. *dub.* 1. *litter.* & communiter cum D. Thom. *quæſt.* 67. *art.* 7. *ad* 3. & *quæſt.* 66. *art.* 11. *ad* 4. Neque ſufficiet baptizare vterum matris, vt habetur *de conſecr. d.* 4. *can. Qui in maternis.*
47 Si tamen atte Obſtetricis ad infantem ipſum, in vtero latentem, aqua modo quodam peruenire poſſet, probabiliter valeret Baptiſmus, vt cum Victoria *in ſumma, quæſt.* 32. Gabriele *diſt.* 4. *quæſt.* 3. contra Sotum *in* 4. *diſt.* 4. *quæſt. vnic. art.* 8. docent Valentia *quæſt.* 1. *p.* 2. Tannerus *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *dub.* 2. *num.* 56.

48 Oppoſitum tamen probabile eſt, & alicui videbitur magis ad mentem S. Doctoris *diſt.* 6. *p.* 2. *q.* 1. vbi pro ratione, ob quam non poteſt aliquis baptizari in vtero, aſſignat; quia adhuc non eſt natus, non poteſt renaſci; & cùm non ſit in luce, non eſt in foro Eccleſiæ. Hunc tamen ordinem fatetur S. Doctor eſſe tantùm congruentiæ: Sed aliam rationem validam modeſtiſſimè innuit, quia non poteſt Eccleſia habere ius, niſi per Baptiſmum; at infans in vtero eſt incapax immediatæ ablutionis neceſſatiæ, vt baptizetur; inuoluitur enim pelliculis, quæ Secundinæ dicuntur, de quibus egi *p. p. in Hexam. tr.* 9. *Anatom.* Arduum eſt autem peruadere poſſe aquam intrò: ad contactum immediatum, quem fatentur neceſſarium Theologi.

49 QVÒ AD partem abluendam neceſſariò; Vaſquez Henriquez, Kolliſonus, Diana, Caſpenſ. Mæratius, & alij apud Maſtrium *num.* 44. dicunt, validum eſſe baptiſmum in quauis parte minima. Sicut enim (aiunt) homo dicitur tangi, aut vulnerari, etiamſi in quauis parte minima; ità etiam dicitur lauari. Confirmatur, quia anima eſt in quauis minima parte. Imò aliqui dicunt, ſufficere ſi aqua ſolos capillos
50 attingat, & per eos defluat, etiamſi cutem non pertingat. Ità Diana *p.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 4. ſecutus Sotum, vbi ſuprà, Vaſquez *diſp.* 146. Aduertit tamen Diana *tract.* 26. *reſol.* 18. cum Card. Lugo *reſponſ. mor. lib.* 1. *d.* 1. id non eſſe verum de capillis extremis cæſariei. Non renuit Baſſæus *num.* 5. quò ad crines.

51 ENIM verò oppoſita ſententia tenenda, non eſſe tutum Baptiſmum in parte aliqua minuta, & propterea talem, in extrema neceſſitate baptizatum, rebaptizandum ſub conditione, vt concedunt etiam authores prioris ſententiæ. Ità Scotus 4. *diſt.* 4. *q.* 3. cum ſuis apud Maſtrium *num.* 45. D. Thom. cum diſcipulis Suarez, Valentia, Coninch. Nungus, Auerſa, Bonacina, Sylveſt. Armilla, Tabiena, Roſella, & alij Summiſtæ, quibus ſubſcribit Maſtrius: omnes tamen conueniunt pro extrema neceſſitate poſſe adhiberi ità Baptiſmum, vt notat Maſtrius *n.* 46.

52 Noſtræ verò ſententiæ ratio eſt, quia, cùm hoc ſit Sacramentum maximè neceſſarium, ſecurè eſt adhibendum. Propterea monemur *extra de Baptiſm. c. de quibus, & in Rituali Romano,* in prædictis caſibus vbi perplexitas ſecuritati præſtat, iterandum ſub conditione Baptiſmum.

53 NEC ratio in oppoſitum vrget, quia, licèt anima ſit in quauis parte corporis, & quis denominetur vulneratus, in quauis parte ſaucietur; non tamen in communi modo loquendi dicitur ablutus, ſi in ſolo pede, vel ſola manu lauetur.

QVÒ AD capillos, Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 3. alios adducens, ait, eos ablui non ſufficere; quia non ſunt pars hominis. Caſpenſis verò *diſp.* 1. *de Baptiſmo, ſect.* 2. putans probabilius, capillos eſſe partes integrales humani corporis, ait, id ſatis eſſe, ſi tamen partem exiguam corporis ſufficere opinemur; ſed tamen non videtur probabile, quia, vt ait D. Auguſt. *homil.* 80. *in Ioan.* debet corpus tangere; at capilli non ſunt propriè partes corporis.

ORITVR verò quæſtio: An paruula lotio paucarum guttarum aquæ fluentium, ſufficiat ad Baptiſmum.

Aſſerunt Henriquez *lib.* 2. *c.* 7. Suarez *diſp.* 20. 54
ſect. 2. Vaſquez *diſp.* 145. *num.* 32. Tanner. *diſp.* 4. *q.* 1. *dub.* 2. *n.* 54. Meracius, Caſpenſ. Auerſa, apud Maſtrium *num.* 48. Imò ſufficere minimam guttulam, aliqualiter fluentem, docent Henriquez *lib.* 2. *cap.* 21. §. 4. Lorinus *in cap.* 6. *Actor. n.* 41. Vaſquez *num.* 3. qui ait, ſufficere, etiam ſi non fluat, cum Franciſco de Lugo *cap.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 7. & Leſſio, & Cottono *de Baptiſmo,* Comitolus, Meracius, & alij, quos ſequitur Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 5. Granado *in* 3. *part.*
controu. 4. *tract.* 1. *d.* 4. *num.* 12. in caſu neceſſitatis, 55
extra quam, is id fieri poſſe negat cum Bonacina, Layman, & Centino; apud Maſtrium *num.* 48.

QVÆSTIO IV.

An trina merſio ſit de neceſſitate BAPTISMI.

D. Bonau. diſt. 3. part. 2. q. 1.
D. Thom. q. 66. art. 8.

ASSERO, non eſſe neceſſariam trinam immerſionem.

PROBATVR à D. Bonau. ex Conc. Toletano IV. 56
can. 5. vbi vnica ſtatuitur merſio.

PROBATVR ſecundò ex D. Gregor. *lib.* 1. *regiſtr. ep.* 41. vbi ait, nil referre, ſiue ſemel, ſiue ter mergatur. Fuit quidem trina merſio in Eccleſia Romana vſitata, vt probat S. Bonauent. ex D. Hieronymo *ſuper epiſtolam ad Philipp. c.* 4. & habetur *de conſecr. d.* 4. *c. eodem modo.* & ex Pelagio Papa, *epiſtola ad Gaudentium Epiſcopum, cap. de conſecr.* habetur *cap. multi ſunt,* & ex canone Apoſtolorum ibidem *can. ſi quis Presbyter,* vbi habetur: *Si quis Presbyter, vel Epiſcopus non trinam immerſionem vnius Myſterij celebret, ſed ſemel tantùm mergat in baptiſmate, quod dari à quibuſdam iubetur in morte Domini; deponatur.*

HOC autem ſtatutum fuit, non quia aliter facien- 57
do non baptizaretur; ſed quia nouitas introduceretur priuatâ authoritate, contra morem totius Eccleſiæ.

Nunc verò iam Eccleſiæ conſuetudo eum morem 58
abrogauit. Licèt poſſet fieri ob myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis, quæ in Baptiſmo nominatur, & trium virtutum infuſarum, quæ cum vna gratia infunduntur, & ob tres dies ſepulturæ Chriſti.

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An immerſio ſit magis ſecura in baptizando, quàm aſperſio.

D. Bonauent. diſt. 3. p. p. artic. 2. quæſt. 5.
D. Thom. quæſt. 66. art. 7.

59 ASSERO, ſufficere aſperſionem. Ità SS. DD. & Theologi cæteri cum Magiſtro *diſt.* 3.

PROBATVR à D.Bonau. quia ſemper id ſufficere in Eccleſia creditum eſt, quando commodè non poterat fieri immerſio. Confirmat: nam Apoſtoli, *Actorum* 2. multa millia hominum vna die baptizarunt, neque credibile eſt factum per immerſionem, qua authoritate nituntur Tannerus *num.* 64. Hurtad. *de Baptiſmo diſp.* 1. *diff.* 4. apud Dianam *part.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 19. *& part.* 10. *tract.* 10. *reſol.* 20. Cottonius *lib.* 2. *Controu.* 2. *cap.* 1. *num.* 11. Scotus 4. *diſt.* 4. *quæſt.* 3. Maſtrius *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 44. Ità etiam S. Cyprianus *lib.* 4. *epiſt.* 7. vel 76. Idem probat S. Bonauentura hiſtoria S. Laurentij; ex periculo, &c.

60 DIFFICVLTATES verò, quas è Patribus opponunt aliqui, ſoluit Vaſquez *diſp.* 145. *cap.* 1. *&* 2. vbi etiam oſtendit, ipſam tinctionem ſufficere, cùm aſperſioni æquivaleat, & hoc indicat etiam S. Bonauent. *quæſt. præcedenti ad vltimum.*

61 ADDIT verò *quæſt. præcedenti*, quod ſi fiat immerſio vna, & in ea tota forma recitetur, non eſſe aliud faciendum, quia completus eſt Baptiſmus; ſi verò trina fiat, dicendum in prima, *In nomine Patris.* In ſecunda, *& Filij.* In tertia, *& Spiritus Sancti*: Neque eſt terminatum Sacramentum, niſi cùm terminatur verbum. Ità cum Caietano, Victoria, & Soto colligunt Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 145. *num.* 33. Valentia *quæſt.* 1. *punct.* 2. Tanner. *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *dub.* 2. *num.* 65.

62 ENIM verò S. Bonau. aptiùs, convenientiùs, atque ſecuriùs eſſe ait baptizare immergendo, & ſi ſatis ſit de aqua, totum corpus immergendum; ſi parum; ſufficit ſi pars principalis mergatur, vt caput, vel facies tantùm, quia ibi ſunt excellentiores operationes animæ, & ratio imaginis præfulget, vbi ſunt operationes animæ; Vel pectus: Ita etiam Scotus 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 7. & alij. Idem habet S. Thom. *loc. cit.*

63 NOTA, quòd trina immerſio è canone Apoſtolica iniuncta, antiquitus ſervata eſt ab Eccleſia, & ſolùm in deteſtationem Donatiſtarum pluries baptizantiũ, vnica immerſio ſtatuta propterea fuit; nunc, iam ceſſante cauſa illa Donatiſtarum erroris, graviter peccaret, qui aliter baptizaret; ſi tamen Eccleſia trinam ſervaret, non erraret quòd iam non fit, vt notat Soto *diſt.* 3. *quæſt. vnic. art.* 8.

64 CONCLVDIT verò S. Doctor. rationem habendam baptizandi, vt ſi infans, ſit infirmus ſi læſio timeatur, ſi baptizans ſit debilis, &c. Si enim videns periculum infantis, velit tamen immergere, homicida eſt, & irregularis, vt notat Suarez *ſect.* 2. Tanner. *num.* 44. non tamen, ſi puer agens animam, aſperſione baptizetur, etiam ſi mors acceleraretur: hæc enim non eſt acceleratio. Addit D. Thom. apud Baſſæum *num.* 9. baptizantem ex officio, teneri ſervare ritum ſuæ Eccleſiæ.

65 EXCITANT autem quæſtionem: An, ſi Baptiſmus immerſione conferatur, neceſſe ſit etiam demergi, atque adeò ſi infans ſubmergatur puteo; ſitne Baptiſmus validus.

COMMVNITER aſſerunt, eſſe validum, ſi opportunè forma proferatur. Ità Suarez, Vaſquez, Nungus, Coninchius, Layman, Bonacina, Hurtadus, Caſpenſis, Valentia, Diana, Turrianus, Ledeſma, & Averſa apud Maſtrium *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 38. & Baſſæum *verb. Baptiſm.* 2. *num.* 7.

PROBATVR à Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 3. Vaſquez 66
diſp. 45. *cap.* 3. quia verè is ablutus eſt, ſicuti igitur, ſi quis aqua venenatâ baptizaret, verè ità baptizaret; ità & hic.

OPPOSITVM ſentit Scotus 4. *diſt.* 4. *quæſt.* 3. *ſub A.* Allegantur etiam Richardus, Paludanus, Marſilius, Holcot, Aliacus, Sylueſter, Armilla, & alij: & è Scotiſtis omnes afferuntur à Maſtrio, præter Brancatium *diſp.* 12. *artic.* 3. qui adducit Scotum pro prima ſententia *in* 4. *diſt.* 5. *quæſt.* 3.

EGREGIE id probare profitentur Maſtrius 67
num. 41. & Hiqueus Scoti argumento; quia Baptiſmus ordinatus eſt ad vitam, & non ad mortem, per ſe loquendo. Itaque Chrſtius præſumitur limitaſſe pro materia Baptiſmi talem ablutionem, quæ per ſe ſit compatibilis cum vita corporali; hoc enim ad ſuavem eius pertinet providentiam.

HINC negant, ſubmerſionem eſſe ablutionem 68
baptiſmalem. Enim verò non conſtat de hac exceptione: Ex altera verò parte, ex Conciliis, Florentino, & Tridentino, conſtat, Baptiſmum confici perfectè immerſione in aquam, cum intentione, & prolatione formæ.

QVÆSTIO VI.

Quæ ſit BAPTISMI *Forma.*

D. Bonau. diſt. 3. part. 1. q. 2. & art. 2. per. .. qq.
D. Thom. quæſt. 65. art. 5. & quæſt. 60. art. 8.

ASSERO primò, Sacramento Baptiſmi neceſ- 69
ſaria eſſe aliqua verba, quibus tamquàm formâ perficiatur. Ita S. Doctor. *loco* primò *citato*, & cæteri.

PROBATVR à S. Bonauent. primò è Chriſti inſtitutione, Matth. vltimo: *Docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Hæc ſunt vocaliter exprimenda. Probo, quia hoc eſt Sacramentum fidei, quo fit profeſſio Legis Chriſti, & initiamur eius militiæ: at *corde creditur ad iuſtitiam; ore autem confeſſio fit ad ſalutem.*

DEINDE id probat ex D. Auguſtino *tract.* 80. 70
in Ioan. vbi ait: *Verbo Baptiſma conſecratur: detrahe verbum; quid eſt aqua, niſi aqua?*

ASSERO ſecundò, formam Baptiſmi eſſe hanc: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Amen.

PROBATVR à D. Bonauent. *loc. cit.* & *artic.* 2. *quæſt.* 2. è forma tradita à Chriſto, *Matthæi vltimo.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. & D. Fulgentio.

PROBATVR tertiò à D. Bonauent. è Pelagio Papa ad Epiſcopum Gaudentium, & habetur *de conſecr. d.* 4. *cap. ſi reuera*, vbi definit: *Reuera, ſi hi* de

Digitized by Google

de hæreticis, qui in locis dilectioni tuæ vicinis commorari dicuntur, ſolùm in nomine Domini baptizatos fuiſſe fortaſſe confitentur, ſine cuiuſquam dubitationis ambiguo, eos ad Catholicā fidem venientes in Trinitatis nomine baptizabis. Et cap. *Multi ſunt*, idem tradit de Baptiſmo, dato in nomine Chriſti.

72 PROBATVR quartò à D. Bonauentura, quia Baptiſmus eſt profeſſio expreſſa fidei Sanctiſſimæ Trinitatis.

HÆC forma definita eſt in Concilio Florentino, *in Decreto vnionis*, & Tridentino, *ſeſſ.7. can.3.* vbi habetur: *Qui dixerit in Eccleſia Romana, quæ omnium Mater eſt, & Magiſtra, non eſſe veram de Baptiſmi Sacramento Doctrinam; anathema ſit.* Idem de omnibus Sacramentis definitur: *c. ad abolendam, de hæreticis.*

ADVERTO tamen particulam, *Ego*, non eſſe ne-
73 ceſſariam. Ità D.Thom. *quæſt.66. art.5.* & patet ex Concilio Florentino, *in Decreto vnionis*, vbi approbatur tanquam valida forma Græcorum, qui, omiſſa perſona baptizantis, dicunt: *Baptizetur ſeruus Chriſti.* Idem indicat S.Doctor *diſt.3. art.2. quæſt.3. argumento primo*, vbi formam Græcorum approbatam ait *quæſt.1. fundamento 3.* Ibi autem ait, neceſſarium eſſe exprimere baptizantem, quod fit, ſi dicas: *Baptizo;* vbi tamen non vult improbare formam Græcorum, ſed tantummodo exponere decretum Alexandr. III. *de Baptiſmo, & eius effectibus, cap.11.* allatum, vbi ait: *Si quis puerum in aqua ter merſerit dicendo, in nomine Patris, & Filij, & Spiri-
74 tus ſancti, niſi dicat: Ego baptizo te, talis merſio non poteſt eſſe baptiſmus.* Vult autem dicere, particulam, *Ego*, non eſſe neceſſariam; cùm intentio baptizantis neceſſaria ſat ſaluetur in vocula *Baptiſo.* In eo verò Decreto exponit, neque etiam neceſſarium eſſe dicere: *Amen*, quod in forma, ſuprà *fundamento primo*, appoſuerat, quæ neque in Concilio Florentino habetur.

75 IDEM de particula *(In)* docet Henriquez *lib.1. cap.8. num.6.* Sayrus *lib.1. de ſacram. cap.4. art.4.* poſt Sotum, & Ledeſmam; E contrà, tamen ſentiunt Sylueſter, *verbo Baptiſmus 1. quæſt.11.* Angelus *verbo Baptiſmus 2. num.6.* Viuardus *de forma Baptiſmi, n.12.* quod (vt reor) ſenſit etiam D.Bonauent. *loco citato.*

76 DE particula (&) non vitiare formam, docet Toletus *lib.2. cap.9.* & Sayrus *lib.1. de ſacram. c.4. art.4.* Fateor tamen, omiſſionem ſolius ſecundæ coniunctiuæ (&) magis dedecere, ità vt Sylveſter *loco citato*, ex Innocentio dicat, hinc vitiari formam.

SIMILITER, ſi dicatur *In nominibus*, vitiabitur forma, quia *in nomine* exprimitur vnitas eſſen-
77 tiæ, ſicut in perſonarum inuocatione, ſanctiſſima Trinitas. Ità D. Bonauent. *diſt.3. part.1. quæſt.2. ad 3.* & omnes Theologi *diſt.3.* D. Thom. *q.66. art.5.* Sotus *in 4. diſt.3. art.5. & 6.* Bellarminus *lib.1. de Baptiſmo, cap.3.* Suarez *diſp.21. ſect.2. & 3.* Valentia *quæſt.1. de baptiſmo, p.3.* Henriquez *lib.1. cap.8.* Vaſquez *diſp.143. cap.2.* cum Alenſi, Marſil. Paludano, Richardo, & Scoto.

78 HINC colliges: An valida ſit forma, exprimens actum baptizandi, vt eſt à Deo, vt: *Baptizet te Deus*, vel *Chriſtus.* Aſſerunt Suarez, Soto, Nungus, Cabrera, Auerſa, & alij apud Maſtrium *diſp.2. quæſt.2. num.52.* Probatur, quia etiam in forma Græcorum non exprimitur miniſter, ſed actio, vt à Deo, ſic: *Baptizetur, &c.*

NEGANT verò id ſufficere Vaſquez, Hurtadus, Mæracius, Granado, Caſpenſ. & alij apud Maſtrium; Quia forma præſcripta à Chriſto deſignat baptizantem: *Ego te baptizo.*

ENIM verò mihi videtur valida, quia & in illa
exprimitur etiam Deus, vt cauſa principalis, & 79
profectò actio, coniuncta verbis, exprimit etiam actionem Miniſtri Chriſti, vt monent Hiqueus, & Maſtrius.

ARGVO igitur ex D.Bonauent. *diſt.3. p.1. quæſt.* 80
penultima ad 3. In Eccleſia vnum eſt baptiſma, & conſequenter vnicam formam exigit. Cùm igitur forma Græcorum ſit vna cum Latina, & ideò in Concilio Florentino approbata, & Græca conueniat etiam cum hac: *Baptizetur à Deo, vel Chriſto;* ſequitur, &c.

ADVERTIT autem S.Bonauentura, Nomen ali- 81
quando accipi, prout eſt vox deſtinata ad aliquid ſignificandum, vt Petrus, vel Paulus; aliquando ſumi pro notitia, voce expreſſa, & hoc modo accipitur nomen *hic*, & quia vna eſt notitia Patris, Filij, & Spiritus ſancti, quia vna eſt fides de eſſentia Diuina, vnitatem credens, ideo dicitur: *in nomine:* Eſt enim Baptiſmus Sacramentum fidei, *cap. debitum de Baptiſmo.* Vbi Pallauicinus *lib. de ſacram. num.18.* notat apud Tunchinenſes dici: *in nomine*, quod ſignificat formam, & commune eſt vtrique numero, pro vt applicatur à ſubſtantiuis, & hanc eſſe formam validam.

Replicare verò cuilibet perſonæ *in nomine*, non 82
violat formam, aſſerit Diana *part.2. tract.27. reſolut.15.* cum Suarez *diſput.21. ſect.3.* quia non ponit plura nomina, ſed cuique nomen: ſicuti poteſt poni: *Dominus pater*, &c. vt in Symbolo Athanaſij.

OPPOSITVM tamen ait Cottonius *lib.2. controuerſ.2. cap.1. num.19.* cum Bonac. *diſp.2. q.2. punct.4.*

DEBET igitur exprimi præcipuum fidei Myſterium, quod eſt Vnitas eſſentiæ, & Trinitas Perſonarum. Qui autem diceret: *In virtute Patris*, non ſatis id exprimeret, vt notat Baſſæus *verbo Baptiſmus 2. num.14.*

NECESSE eſt etiam exprimere actum baptizan- 83
di. Sic in Concilio Florentino *loc. cit.* dicitur: *Si exprimitur actus, qui per ipſum exercetur Miniſtrum, cum ſanctiſſimæ Trinitatis inuocatione perficitur Sacramentum.* Et clariùs probatur à D.Bonauent. *diſt.3. part.1. art.2. quæſt.1.* ex Alexandro III. cap.11. extra de baptiſmo: *Si quis puerum in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; & non dixerit: Ego te baptiſo, non eſt puer baptizatus.* Idem habet Matth. vltimo: *Baptizantes eos*, ità D.Bonauentura. Ratio eſt, quam affert S. Doctor, quia Baptiſmus eſt regeneratio; nemo autem à ſe generatur; qua ratione vtitur Tannerus *diſp.4. quæſt.1. d.3. num.8.*

ALIAM rationem affert, quia verba practica de- 84
bent exprimere id, quod in praxi operum humanorum eſt præcipuum, quod eſt intentio; hæc autem exprimitur verbo *Baptizo.*

OBIICIES primò. Verba ſunt neceſſaria ex inſtitutione Chriſti: At Chriſtus non inſtituit, vt dicatur *Baptizo;* ſed dixit: *Docete, Baptizantes;* Si ergo daretur virtus verbis, ea eſſet, *baptizantes*, &c.

RESPONDET S. Bonauent. illud *Matth. vltimo* 85
exprimere formam iam antè inſtitutam, eamque ſolùm commemorare. Vel dic, Eccleſiam, Spiritu ſancto afflante, id ex verbo ipſo deduxiſſe. Quid eſt enim: *Euntes docete, baptizantes in nomine Patris*, niſi dicere: abluite, dicentes, *Baptizo te?* &c. hoc autem dicere ſpectat ad deputatum miniſtrum, Quare

Digitized by Google

Quare omittens Miniſtrum in ſolemni baptiſmo grauiter peccaret, vt ait Val. *diſp.4. q.1. p.3.* & alij apud Baſſ. *2. num.11.*

86 Obiicies ſecundò. Intentio melius exprimitur baptizando, quam dicendo: *Ego te baptizo.*

Respondet S. Bonauentura, actum poſſe fieri ad ludendum, aut ad lauandum, & ideò debet intentio exprimi; aliter euenit in quibuſdam actionibus, quæ ad vnum ſunt ordinatæ, vt ſignare ſe cruce, in qua ideò non eſt neceſſe dicere: *Ego ſigno me cruce,* tum quia euidens eſt; tum quia ad Religionem ordinatur.

87 Obiicies tertiò. Si intentio debet exprimi in forma, cur non exprimitur in forma Euchariſtiæ? quod ſi expreſſio hæc neceſſaria eſt ad formam; iam Euchariſtia non foret Sacramentum.

Respondet S. Bonauentuta primò, non eſſe parem rationem de Euchariſtia, quæ non eſt ad alterum; ideò intentio cadens ſuper materiam panis, & vini, ſufficit internè exiſtere.

88 Secundò reſpondet, diſparem eſſe rationem, quia Euchariſtia non eſt Sacramentum neceſſitatis; de quo moraliter debeamus eſſe certi ob ſalutem, ſicut Sacramentum Baptiſmi; ideo non eſt neceſſariò exprimenda intentio.

Tertiò reſpondet, Euchariſtiam fieri cum maiori ſolemnitate, & apparatu ſacro indumentorum, Miſſæ, &c. in quibus ſacra, & religioſa intentio relucet, nec oportet, eam verbo exprimi.

89 Circa expreſſionem explicitam Sanctiſſimæ Trinitatis, ſuprà oſtendimus eſſe neceſſariam *aſſertione ſecunda*; attamen videtur in contrarium poſſe tradi in nomine Trinitatis, vel Domini, vel Chriſti. Sic enim docent Magiſter *diſtinct. 3.* Adrianus *quæſtione 2. de Baptiſmo,* Caietanus *hic, quæſt. 66. artic. 5.* Gloſſa in cap. *A quodam Iudæo,* Et cap. *Multi ſunt* de conſecrat. diſtinct. 4. & in cap. *Si quis puerum* extra de Baptiſmo. Beda *in cap. 10. Actorum.* Bernardus *epiſtola 140.* Hugo Victor. *lib. 2. de Sacrament. part. 6. cap. 2.* Et quod in nomine Chriſti ſit validum, exiſtimat probabile Victoria *in ſumma de Baptiſmo, num. 15*

90 Præcipuum fundamentum ſumitur ex *cap. A quodam Iudæo, de conſecr. diſtinct. 4.* vbi Nicolaus Papa ad conſulta Bulgarorum *cap. 104.* Baptiſmum in nomine Chriſti validum acclamat. Confirmatur: Sic enim baptizatum eſt, *Actorum cap. 2. 10. 13. 19.*

91 Verum hæc ſententia non eſt amplius tuta; vt notat S. Bonauentuta *diſt. 3. part. 1. art. 2. quæſt. 2. ad 3.* Oppoſitum enim videtur à Pelagio Papa declaratum, vt notat S. Bonauentura *ibi, fundamento 2.* & Zacharia Papa, *cap. In Synodo, de conſecr. diſt. 4.*

Ad loca Actorum reſpondet D. Bonauentura *diſt. 3. dub. 4. & loco citato, ad 3.* & D. Thom. *quæſt. 66. art. 6. ad 1.* Scotus *diſt. 3. quæſt. 2.* apud Maſtrium *diſp. 2. quæſt. 3. num. 54.* Alenſem *4. part. quæſt. 8. membr. 3. art. 3.* Richard. *diſt. 3. quæſt. 2. ad 3.* & plerique Scholaſtici antiqui, id peculiari diſpenſatione factum, tum quia debuit tunc honorem nominis Chriſti Eccleſia acclamare; quod erat obſcurum, & exoſum; tum etiam, quia eius paſſioni adſcribenda erat regeneratio; at ceſſante hac cauſa, debuit Baptiſmus dari in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis.

92 Reſpondet ſecundò, cum Acta Apoſtolorum dicunt, baptizaſſe eos in nomine Chriſti, velle ſignificare baptizaſſe baptiſmo à Chriſto inſtituto; attamen ſignificare illum Baptiſmum eſſe in nomine totius Trinitatis, quæ in nomine Chriſti clauditur. Itaque vult dicere, baptizaſſe in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, Chriſtumque nominatum, præcipuè loco Filij, quia in eo tota Trinitas conſequenter intelligitur: *Vngentem Patrem, Vnctum Filium & Vnctionem Spiritus Sancti.* Hoc ferè modo reſpondent Armacanus *lib. 8. qq. Armen. à cap. 1.* Cano *lib. 6. de locis, cap. 8. ad 7.* Catechiſmus Romanus *hic,* Bellarminus, Vaſquez, Suarez apud Tannerum, *num. 9.* & cæteri apud Maſtrium *n. 55.* Imò idem eſt reſponſum multorum Patrum apud hos Theologos.

Ad Reſcriptum Nicolai, qui ſe regit iuxta 93
aſſertum S. Ambroſij *lib. de Spiritu ſancto, cap. 3.* oportet adnotare quid S. Ambroſius dicat; deinde quid Nicolaus Papa. D. Ambroſius, relatus à Magiſtro, ſic ait: *Si vnum in ſermone comprehendas, vel Patrem, vel Filium, vel Spiritum ſanctum; fidem autem nec Patris, nec Filij, nec Spiritus Sancti abneges, plenum eſt fidei Sacramentum.*

Nicolaus verò ſic ſcribit: *A quodam Iudæo,* 94
neſcitis vtrum Chriſtiano, an Pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & cætera quid de iis ſit agendum conſulitis. Hi profectò, ſi in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, vel tantùm in Chriſti nomine, ſicut in Actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt, vnum quippè, idemque eſt, vt Sanctus expreſſit Ambroſius, conſtat, eos non eſſe denuò baptizandos.

Attente igitur conſiderandum, baptizan- 95
tem fuiſſe Iudæum genere, de quo incertum erat; an eſſet religione Chriſtianus; an vero Paganus, de cuius fide incertum etiam erat, ſub qua baptizaret: maximè quia Iudæis nomen Trinitatis eſt hæreticum; & nomen Christi eſt ſcandalum. Itaque non reſpondet Pontifex, quoad formam, quæ eſſe debuerit; ſed quoad fidem, iuxta Ambroſij effatum; qui per fidei Sacramentum, fidem ipſam intelligit, ſeu intentionem, ſeu rationem, ſub qua datur Baptiſmus; quod ſi detur ſub nomine Chriſti, vel Trinitatis, cum ſit iuxta Chriſti inſtitutionem, erit validum Baptiſma, quia eſt vna ratio baptiſmi ex intentione vera. Hæc reſponſio inter plurimas, quas afferunt Doctores, è quibus quinque hauſit Tannerus *à num. 96.* eſt facilis, & optima, nec aliarum obiectionibus obnoxia.

Addit S. Bonauentura aliam D. Ambroſij reſ- 96
ponſionem piam, quæ eſt ſecunda apud Tannerum, & multis placet, licèt ipſe Tannerus imperfectam, & truncatam eam referat, dicens, validum piè exiſtimari baptiſmum in caſu, quo infans deficit in manibus Sacerdotis, dum pronunciatur Forma, & vna tantùm eſt enunciata Perſona, in qua reliquæ correlatiuæ intelliguntur, & ſperari de Diuina miſericordia, vt ſuppleat 97
defectui. Hoc verò Nicolao non applicatur, cui optima videtur Tannero dari reſponſio à Bellarmino *lib. 4. de Pontifice, cap. 3.* Vaſquez *diſputatione 143. num. 18.* Henriquez *lib. 2. cap. 10. numero 3.* qui complures citat; Nicolaum ſolum interrogatum: An Baptiſmus Pagani eſſet validus; & huic reſpondiſſe, vt Papam; cæterùm erraſſe, vt Doctorem, dum per accidens immiſcuit, formam, ſub Chriſti nomine datam, eſſe validam.

Hi tamen falluntur toto cœlo, & reſponſionem Nicolai faciunt mutilam, quoad principale, de

Digitized by Google

de quo eſt quæſitus; & errantem, quorum neutrum eſt verum.

98 Igitvr Nicolaus fuit quæſitus: An fidendum eſſet Iudæo, vel Pagano baptizanti. Et reſpondet, videndum: An habuerint intentionem baptizandi ſub fide Chriſti, vel ſanctiſſimæ Trinitatis, quod in Iudæo, & Pagano eſt maximè ſuſpectum; De cætero eſſe bonum Baptiſma. Itaque de forma nil reſpondet, de qua non fuerat interrogatus; ſed de intentione fidei, vt dixi cum D. Bonauentura, ex D. Ambroſio. Itaque neque errat vllo modo Pontifex, neque reſpondet extra chorum, vt hi incautè dixerunt.

99 Oritvr hic etiam dubitatio: An ſufficiat Perſonas exprimere ſub nomine Genitoris, Geniti, & Spirati, ſeu Procedentis ab vtroque.

S. Bonaventvra *diſtinct. 3. part. 1. artic. 2. quæſt. 3. argumento 1. addito reſponſo* negat, & cum eo communiter cæteri, D. Thom. *quæſt. 66. art. 5. ad 7.* Altiſiodor. Alenſis, Scotus, Richardus, Paludanus, Durandus, Marſilius, Gabriel, *in 4. diſt. 3. quæſt. 2. art. 2. & 3.* dicit eſſe omnium Theologorum, Summiſtarum, atque Iuriſtarum. Eos adducunt etiam Tannerus *diſp. 3. quæſt. 1. dub. 3. num.* 101. Vaſquez *diſputat.* 144. *cap.* 3. Valentia *quæſtione 1. de Baptiſmo, puncto* 3. Henriquez, *loco* ſuprà *citato*.

100 Ratio D. Bonauenturæ eſt; quia, licet idem ſignificent, tamen non eo modo ſignificant, quo debetur fidei noſtræ ratio innoteſcendi myſteria fidei, vt planiori, & vſitatiori ſermone ſignificentur.

Addit S. Bonau. vſum Eccleſiæ, & ſenſum Doctorum, qui magni faciendi ſunt.

101 Ex his habes, multò minùs validam eſſe formam, ſi perſonæ nominentur per appropriata: *In nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni*, vel alia forma; quia debet explicari Trinitas propriè, vt docent omnes cum D. Bonau. *loco citato*.

102 Oritvr verò dubium hinc, quia ad propriam explicationem Sanctiſſimæ Trinitatis ſpectat, etiam ordo emanationum, vt primò Pater, tanquam omnium principium, ponatur: Deinde Filius, vt Genitus à Patre; & vltimò Spiritus ſanctus, vt procedens ab vtroque, & tamen S. Bonauentura *loco citato. ad* 4. dicit: Si fiat ſine erroris dogmatizatione, eſſe validam, quia ordo includitur, & intelligitur in ipſis verbis; nam filius, etiamſi ponatur primo loco, intelligitur ſecundus, à Patre
103 emanans. Idem ſentiunt D. Thom. 4. *diſtinct. 3. quæſtione 1. artic.* 2. Scotus, Aureolus, Durandus, contra Emanuelem Calecam *libro 1. contra Græcos*. Tannerum *loco citato, num.* 106. qui ait; Saltem ſi hæreticus hæc nomina proferret, dogmatizando Filium ante Patrem; vel Spiritum ſanctum ante filium, inualidè baptizaret. Cætera vide *tract. 1. diſp. 1. quæſt.* 7.

104 Qvoad formam Græcorum, ſanè eſt valida, vt declarat Concilium Florentinum ſuprà; eſt autem hæc ſecundum aliquos: *Baptizetur ſeruus Chriſti*, vt refert Gieſvaldus *tom. 1. tractat. 1. cap.* 9. Iuxta alios verò: *Baptizetur, &c.* Ità Franciſcus de Lugo *de ſacrament. lib. 2, cap. 3. quæſtione 2. num.* 14. Scotus *diſtinct. 3. quæſt. 2. littera C.* ait, eos, initio, vſos priore forma; deinde verò poſteriore. Eſt autem nominandus: *Baptizetur ſeruus Chriſti N. Petrus, Paulus, &c.* vt habetur in Concilio Florentino. Ità Diana *part. 10. tractat. 16. reſolut.* 95. Eſtius 4. *diſt. 3. §. 3.* Cottonius *loco citato, num.* 19. Licèt Franciſcus de Lugo *lib.* 1. dicat, ſufficere, ſi nominetur ſeruus Chriſti vagè, quod eſt falſum, quia debet forma exprimere indiuiduum, iuxta id: *Baptizantes eos.* Matth. vltimo.

Qvare, licet Nazarius *tom.* 8. *opuſc. 3. caſu* 3. 105
defendat, formam Chaldæorum *Baptizatus, vel Baptizata eſt in nomine Patris, &c.* tamen videtur inualida, quia nec baptizantem, nec baptizatum exprimit. Ità ſenſit Diana *ibi reſol.* 91. Cottonius *num.* 21.

Qvoad formam Dalmatinam: *Ego te baptizo,* 106
vel Chriſtianum facio. Vide Card. de Lugo *lib. 1. reſponſ. moral. dub.* 3.

QVÆSTIO VII.

An Baptismvs *Flaminis ſit Sacramentum.*

D. Bonauent. diſt. 4. p. 2. quæſt. 3.

Tria Baptiſmata enumerant Theologi cum 107
D. Auguſtino *lib. 4. de Baptiſmo, cap.* 22. Flvminis, Flaminis, et Sangvinis; Ità D. Bonauentura, *diſtinct. 3. & 4.* vbi cæteri Scholaſtici ſententiarij. Baptiſmum fluminis ſuprà oſtendimus eſſe Sacramentum, & neceſſitate medij ad ſalutem neceſſarium. Iam de Baptiſmo flaminis, qui etiam Pœnitentiæ dicitur, de quo *Iſa. primo, & 4. Ezechiel. 36. Pſalm. 50.* Hic verò conſiſtit in contritione cum voto Baptiſmi fluminis.

Assero, illum baptiſmum non eſſe Sacramen- 108
tum.

Probatvr à D. Bonauentura, quia nullibi habetur de hoc inſtitutio.

Deinde tota eſſentia baptiſmi Flaminis poteſt eſſe interiùs in corde; ſed nullum Sacramentum poteſt conſiſtere ſolùm in corde, cùm ſit eſſentialiter ſignum ſenſibile ex inſtitutione ſanctificans & ſignificans: ergo.

Hinc pergit S. Doctor ad neceſſitatem huius Sacramenti capeſcendam, & quærit: An baptiſmus Flaminis ſufficiat ad ſalutem ſine baptiſmo fluminis.

Respondet *in corpore*, baptiſmum Flaminis, eo caſu ſufficere, quo quis à ſubeundo baptiſmo aquæ præpeditur, non ob voluntatis defectum, ſed ob impoſſibilitatis inſtantiam; ſecus verò, ſi ob contemptum, ſeu neglectum, baptiſmus Fluminis, obtentu poſſibilis, prætermittatur; tunc cuique culpæ vertitur, quòd ſecurè ſaluti potens proſpicere, iſtud neglexerit. Verum de hoc ſatis agam *diſput. 2. quæſt.* 1. quò lectorem remitto.

QVÆSTIO X.

An Baptismvs *Sanguinis ſit dignior Baptiſmo Fluminis.*

D. Bonauent. diſt. 4. part. 2. quæſt. 2.

Baptismvs Sanguinis eſt Martyrium, de 109
quo Lucæ 12. *Baptiſmo habeo baptizari.*

Vter

Digitized by Google

VTER verò ſit nobilior, hic quæritur.

ASSERIT S.Doctor, habere ſe vt excedentem, & exceſſum; ſimpliciter tamen Martyrium præferri Baptiſmo fluminis; Supponitur, dupliciter conſiderari poſſe primò in liberando à malis. Secundò in bonis conferendis: & hoc dupliciter, intenſiuè & extenſiue.

110 PRIMO modo extenſiuè præcellit Baptiſmus aquæ, quia plures eruit a malis, & à pluribus morbis, quia a peccato veniali, & mortali emundat. Baptiſmus autem ſanguinis pauciores liberat, & à ſolis venialibus emundat. Supponit enim Charitatem; alioqui nihil valet, vt ait Apoſtolus primæ Corinthior. cap. 13. *Et ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Similiter ad promouendum ad bonum; ſi extenſiue conſiderentur, præcellit Baptiſmus aquæ, quia dat gratiam gratis datam, ſcilicet Characterem; & gratiam gratum facientem, quæ diſponit ad gloriam, & præmium eſſentiale: Baptiſmus autem ſanguinis gratiam gratum facientem non tribuit; ſed conſummat; nec tribuit Characterem, per quem diſtinguitur anima, & præparatur ad gratiam.

111 ENIM verò, ſi intenſiuè ſumantur in liberando à malis, & bonis tribuendis, vtroque modo præcellit Baptiſmus ſanguinis, ſicut exceditur extenſiuè. Primò enim efficaciùs liberat a malis; quia omnia mala pœnæ, & culpæ imminentia reſecat. Ideò ait S.D[illegible] lib. 4. de Fide, cap. 5. *B[illegible] ſan-gu[illegible] valdè bonus, quia ſecundis ſordibus non inquinatur.* Similiter efficaciùs ordinat ad bonum: tum quia illicò introducit in gloriam; tum quia eminentiorem in gloriam effert, cum abundantiorem gratiam dederit.

112 OBIICIES. Baptiſmus aquæ ex opere operato ob merita Chriſti habet virtutem.

RESPONDET S. Doctor ibi, Paſſionem Chriſti non operari ſecundùm totam virtutem; Deinde etiam Martyrium à Chriſti meritis pretium obtinere; vnde ſcribitur de Martyribus Apocalypſ. 7. *Hi ſunt qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine Agni:* Imò perfectiùs Paſſionem Chriſti imitatur, non tantùm ſignificando, ſed imitando; nec ſolùm actione, ſed etiam paſſione. Hinc D. Auguſtinus *de Eccleſ. dogmatibus, cap. 74.* & habetur de conſecrat. d. 4. cap. *Catechumenus; Baptizatus*
113 *confitetur fidem ſuam coram Sacerdote: Martyr coram perſecutore. Ille poſt profeſſionem aſpergitur aqua: hic aſpergitur ſanguine. Ille manus impoſitione Pontificis accipit Spiritum Sanctum: hic templum efficitur Spiritus ſancti.*

QVÆSTIO IX.

An BAPTISMVS *ſanguinis ſit Sacramentum.*

D. Bonauent. diſt. 4. part. 2. quæſt. 3.

114 ASSERO, Sanguinis Baptiſmum non eſſe Sacramentum.

PROBATVR à D. Bonauentura primò ex Magiſtro *diſtinctione* 4. dicentis, Sacramentum Baptiſmi celebrari ſolùm in aqua, non in aliquo alio liquore.

SECVNDÒ, quia Sacramentum ſignificat id extrà, quod intus operatur: Sed ſanguis non ſignificat emundationem; ſed potius infectionem: Ergo.

TERTIÒ. Sacramentum ex opere operato confert gratiam; non ſic Martyrium.

QVARTÒ, quia Sacramenta pendent à Chriſti inſtitutione: at non inuenitur Sacramenti inſtitutio in ſanguine.

OBIICIES primò. Martyrium eſt ſignum inuiſibilis gratiæ, oſtendit enim charitate flagrantem: 115
Ergo eſt Sacramentum.

RESPONDET S.Doctor, Sacramentum efficere id, quod extra ſignificat: at Martyrium non efficit ex opere operato interiorem charitatem; ſed eam ſupponit: ergo.

OBIICIES ſecundò. Gloſſa *ad cap. 5. Romanorum:* ait: *De latere Chriſti fluxerunt Sacramenta:* At è latere Chriſti fluxit & ſanguis *Ioannis 19.* 116

RESPONDET S.Bonauent. Sanguinem oſtendiſſe Sacramentum Euchariſtiæ, non Baptiſmi, quod ſignificauit aqua.

OBIICIES tertiò. Quod participat nomen ſpeciei: participat nomen generis: vt, ſi eſt homo, eſt 117
etiam animal: Sed Baptiſmus ſanguinis participat nomen ſpeciei vnius Sacramentorum, id eſt Baptiſmum: Ergo eſt Sacramentum.

RESPONDET S. Doctor ad Minorem, Baptiſmum ſanguinis eſſe baptiſmum, vt dicit purificationem interiorem, quæ eſt etiam in baptiſmo flaminis, Actorum primo: *Vos autem baptizabimini Spiritu ſancto,* & in baptiſmo ſanguinis, vt dicitur Lucæ 12. *Baptiſmo habeo baptizari;* at non eſt baptiſmus, prout dicit ablutionem externam, ſignificantem internam, quod proprio debetur Sacramento. 118

OBIICIES quartò. Videtur impropriè dici Baptiſmus ſanguinis, cum multis etiam modis Martyrium ſubeatur, quàm ſanguinis effuſione. 119

RESPONDET S. Bonauentura rationem eſſe, quia vita in ſanguine eſt, vt dicitur *Leuitic. primo.* In martyrio autem effunditur vita; & licèt etiam aliis modis profundatur, maximè tamen gladio, 120
quo martyres ceciderunt, cùm ab aliis ſuppliciis ſæpe liberarentur, vt dixi 2. 2. *tractatu de fortitudine, diſputatione de Martyrio.* Cætera vide in ſancto Doctore.

DISPVTATIO II.

De neceſſitate Beptiſmi.

SICVT ad operationem naturalem requiritur ſtatus quidam, & eſſe naturæ; cui tota agendi virtus innititur, adeò vt abſurdum prorſus eſſet excogitare actionem vllam abſque illo principio; Ita, vt quis ſupernaturaliter agat, neceſſe eſt, vt eſſe quoddam Diuinum priùs obtineat, quod ipſi in Baptiſmo præſtatur.

POSTQVAM igitur materiam, & formam Baptiſmi perpendimus, oportet finem conſiderare, qui eſt ad animas eluendas à macula, præcipue Originali, eaſque ad ſtatum quemdam diuinum eleuandas, in quo opera gratiæ, & gloriæ merita pro libito eliciant.

QVÆSTIO I.

An BAPTISMVS *ſit medium neceſſarium ad ſalutem.*

D. Bonauent. 2. diſt. 32. quæſt. 2.
D. Thom. in 2. diſt. 32. q. 1. art. 2.

1 PELAGIANI negantes deriuationem peccati originalis, à primo parente, negabant etiam Baptiſmi neceſſitatem ad vitam æternam. Ita refert S. Auguſtinus *hæreſi* 88. concedebant tamen, eum neceſſarium eſſe ad regnum cælorum adeundum.

2 HÆRETICI verò noſtri, Pelagianis audaciores, negant penitus neceſſarium Baptiſmum, etiam ad regnum cælorum vt ſupra innui. Eos refert Bellarminus *lib. de Baptiſmo, cap.* 4. Ita Vvicleph. apud Vvaldenſem, *tom.* 2. *cap.* 96. Zuinglius *lib. de vera, & falſa religion.* Bucerus *cap.* 3. *Matth.* Calvinus verò *in Antidoto ad* 6. *ſeſſionem cap.* 5. & *lib.* 4. *Inſtitut. cap.* 16. §. 24. & 25. id vult de ſolis parvulis fidelium, quos naſci ſanctos affirmat. Idem habet Petrus Martyr. *in cap.* 7. *prima Corinthiorum,* Bullingerus verò in eundem locum dicit, eſſe verum etiam de iis, qui naſcuntur ex Atauis fidelibus.

3 INTER Catholicos recenſentur aliqui, ſpecie pietatis, ſed non ſecundùm ſcientiam, dixiſſe, infantes in aliquo caſu neceſſitatis, extra Martyrium, ſine Baptiſmo ſaluari, maxime quando Baptiſmus ob occultum defectum non fuit validus.

REFERVNTVR Altiſiodor. *lib.* 3. *tract.* 3. *c.* 4. *quæſt.* 2. Alenſis 4. *part. quæſt.* 2. *membr.* 3. *art.* 3. Sylveſter *verbo Baptiſmus,* [illegible] *in* 4. *diſt.* 4. *quæſt.* 2. *art.* 2. [illegible] S. Bonauent. *diſtinct.* 4. *art.* 5. *quæſt.* 1. *ad* [illegible]. Quo refertur [illegible] *tom.* 3. *ſermone de* [illegible] . vbi ait, forſan ſalvari infantes, ſi in caſu neceſſitatis parentes pro eis orent. [illegible] verò *quæſt.* 68. *art.* 2, ſemper id fieri in caſu neceſſitatis aſſerit, ſi applicetur fides parentum, aliquo religionis ſigno.

4 SENTENTIA Catholicorum [illegible] omnium eſt, Parvulis adeo neceſſarium eſſe Baptiſmum, re ipſa ſuſceptum, vt ſine eo non ſalventur, excepto caſu, quo in ordine Dei [illegible]. Ita D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 124. *art.* 1. & *quodlib.* 6. *art.* 4. Richardus, Scotus, Gabriel, Sotus, & alij *in* 4. [illegible] *vel* 4. Valentia [illegible] 4. Suarez [illegible] 1. Valquez [illegible] Toletus [illegible] *quæſt.* 3. *dub.* 1. [illegible] contra aliquos, qui negarunt, infantes [illegible] ſuiſſe [illegible].

5 QVÒ AD [illegible] neceſſarium [illegible] Baptiſmum [illegible] Martyrium, vel contritionem, quæ [illegible] cum voto Baptiſmi, qui tamen debet opportunè ſuſcipi, dato, tempore, ſi ſuperſtites ſint; quòd ſi interim moriantur, ſalvari. Eos referunt Doctores ſupra allegati, de triplici Baptiſmo. Vide *diſp.* 3. *quæſt.* 1.

QVÒ AD D. Bonauenturam à Recentioribus nonnullis temeritate accuſatum, ob priuilegium illud ſupra relatum, *diſtinct.* 4. *parte* 2. *quæſtione* 1. *ad vltimum* aſſerit, parvulum ſine baptiſmo, re ipſa ſuſcepto, damnari, niſi Deus ipſi ſuccurrat ex priuilegio ſpeciali, ſicut aliquando ſubuenit ſanctificatis in vtero. In quo nil dicit, quo propterea cum Suarez, & alij in eam ſententiã trahant. 6

VERVM *diſtinctione* 3. *parte* 1. *artic.* 2. *quæſtione* 2. *ad* 1. Reſpondens authoritati ex D. Ambroſio *libro de Spiritu Sancto, cap.* 3. Vbi dixerat: *Si vnum in ſermone comprehendas, vel Patrem, vel Filium, vel Spiritum ſanctum, plenum, eſt fidei Sacramentum,* dicit hoc habere locum in caſu, vt quando puer deficit in manu Sacerdotis, vbi credendum eſt, quod Diuina Miſericordia, & Summus Sacerdos non dimittat imperfectum, quod inchoatum eſt. Idem teſtimonium refert ea parte *diſt. dub.* 6. 7

VBI non aſſerit hoc ex proprio ſenſu, ſed ex D. Ambroſio, ne cogatur concedere talem formam Baptiſmi, qua vna perſona nominatur, eſſe ſufficientem. Cæterum, loco priori citato, apertè aſſerit, extra priuilegium ſanctificationis in vtero, omnes parvulos abſque Baptiſmo, re ſuſcepto, perire Clarius *diſp.* 4. *parte* 2. *dub.* 4. *littera,* vbi ex proprio ſenſu proteſtatur, veram eſſe ſententiam poſteriorem. 8

ASSERO primò contra hæreticos, Baptiſmum eſſe omnibus medium ad ſalutem neceſſarium. 9

PROBATVR primò à D. Bonauentura *ad* 3. *Ioannis,* & *in* 4. *diſtinctione* 4. *parte* 2. *quæſtione* 1. *ad* 1. ex Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Ibi non præceptum, ſed medium Baptiſmi aquæ aſſerit, vt docet D. Auguſtinus *lib.* 1. *de peccatorum meritis, & remiſſion. capite* 30. Ideò ait: *Oportet nos naſci denuo.* Hunc locum oſtendi *tractat.* 1. *diſputatione* 4. *quæſtione* 1. ex Patribus, intelligere baptiſmum ex aqua, contra reſponſum Zuinglij, Brentij, & Vvichlephi, apud Bellarminum *loco citato.* & Calvini, qui ſimul cum ſuo Kemnitio male adducit S. Baſilium, qui per aquam intellexerit mortificationem; hoc enim falſum eſt, vt notat Bellarminus.

RESPONDIT Pſeudo-Martyr *in cap.* 7. *primæ ad Corinth.* ſatis eſſe, ſi ex ſpiritu renaſcamur, & in hoc eſſe neceſſitatem; addi verò etiam ex aqua, ſed non eadem neceſſitate; ſicut dicitur Rom. 10. *Corde creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem,* vbi copulatur fides cordis, & oris, quæ tamen non eſt eiuſdem neceſſitatis. 10

HOC tamen eſt inane effugium, quia confeſſio cordis, & oris ad diuerſa ordinantur, illa quidem cordis ad iuſtificationem; oris verò ad eam non amittendam, ſed aqua, & Spiritus ad eandem regenerationem ſunt ordinata. 11

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 4. *p.* 1. *q.* 1. *in corpore.* Ità neceſſe eſt regenerari ad vitam æternam, vt in ea viuamus, ſicut neceſſe fuit generari ad temporalem, vt in ea vitam ineamus: at baptiſmus eſt regeneratio, renouatioque ad vitam æternam à vetuſtate filiorum Adæ, contracta per originariam labem: ergo neceſſarium eſt medium baptiſma, quod dicitur Tit. 3. *Lauacrum regenerationis, & renouationis.* Confirmatur ratione indicata, ſicut 12

ſicut enim Peccato originis omnes infecti, naſcimur filij iræ, vt ait Apoſtolus; ità neceſſe eſt, vt renaſcamur Filij Dei per Baptiſmum. Eſt argumentum S.Clement.Papæ *epiſt.*4. quo ferè omnes Neoterici vtuntur.

13 Confirmatvr ſecundò, quia Baptiſmus eſt fundamentum, & initium totius vitæ Chriſtianæ. Sic Concilium Florentinum *in Decreto vnionis.* Vocat Baptiſmum ianuam ſpiritualis vitæ. Ità exponens verba illa, Ioan.3. *Niſi quis renatus, &c. non poteſt introire in regnum Dei.*

Idem definit Concil.Trident. *ſeſſ.*7. *can.*5. vbi, licèt non exprimat neceſſitatem medij, tamen *ſeſſ.*5. *can.*4.*&* 5.habetur, hanc neceſſitatem vrgere,etiam reſpectu infantium, & ideò eſſe neceſſitatem medij, non autem ſolius præcepti, cuius non ſunt capaces infantuli.

14 Idem docuerant Concilia contra Pelagium, vt conſtat ex epiſtolis Conciliorum Carthag. & Mileuit. ad Innocentium I. & reſcriptis eius, quæ habentur inter epiſtolas illius, 24.& 26. & inter epiſtolas S. Auguſtini 90.91.92.& 93.

Probatvr tertiò à D. Bonauent. *diſt.* 4. *p.*2. *quæſt.* 3. *ad* 5. *ex prima Petri* 3. vbi arguit, ità neceſſariò ſaluari animas per Baptiſmum, ſicut octo homines ſaluati ſunt in Arca à diluuio. Qua authoritate vtuntur alij.

15 Assero ſecundò. Infantes ſine Baptiſmo, re ſuſcepto (extra Martyrium) pereunt. Ità D.Bonau. *diſt.*4.*p.*2.*quæſt.*1. & luce clariùs *dub.*4.*litteræ*, vbi omnes elidit oppoſitas opiniones ex propria ſententia. D.Thom. *quæſt.* 68.*art.*2.& *quæſt.*75. *art.*3. & *prima ſecunda*, *quæſt.*113. *art.*3. *ad* 1. & alibi: Et communiter Scholaſtici *in* 4.*diſt.*4. vbi Scotus, Durandus, Capreolus, Richardus, Paludanus, Sotus verò *diſp.*5. *artic.*2. Vega *lib.*5. *in Trident. cap.vlt.* Vualdenſ. *tom.*2. *de Sacram. cap.*99. Caſtro *lib.*1. *verbo Baptiſmus, hæreſi* 9. Vaſquez *diſp.*151.*cap.*2. Suarez *diſp.* 27.*ſect.*3. Valentia *quæſt.*3.*p.*4. Bellarminus *lib.*1.*cap.*4.

16 Probatvr à D.Bonauent. *dub.illo litterali*, ex inſtitutione Chriſti, qui vniuerſaliter proteſtatur: *Niſi quis renatus fuerit, &c.* Et eſt argumentum S. Auguſtini *lib.*1. *de peccatorum meritis, & remiſſ. cap.*25. vbi ait: *Nulla, præter Baptiſmum Chriſti, ſalus promittitur infantibus, qui infantes, ſi per Sacramentum, quod ad hoc eſt diuinitus inſtitutum, in credentium numerum non tranſeant, in tenebris manent.* Eadem ratione vtuntur alij Patres.

17 Aliam rationem indicat eodem dubio,ſumptam ex D.Auguſtino *lib.*3. *de origine animæ, cap.*9. Nullus paruulus ſaluatur niſi in fide Eccleſiæ, quam ſcilicet ex Chriſti inſtitutione accepit; at Chriſtus reuelauit Eccleſiæ, ſe nolle dare paruulis gratiam ſine Sacramento (vel Martyrio; de quo infra.) Minor probatur è Siricio *epiſt.*1. *ad Him.r. ex epiſtolis Innocentij I.* & ex CC. ſuprà allatis; & ex Scriptura *Ioan.*3. & ex omnibus ferè Patribus, vt refert Bellarminus *lib.*1.*de Baptiſmo, cap.*4.

18 Aliam rationem habet S.Bonau. *dub. illo*, quæ nititur Apoſtoli effato, *Rom.* 6. Quotquot debent reſurgere ad vitam æternam cum Chriſto, debent cum Chriſto veteri Adæ mortui conſepeliri; ſed hoc fit per Sacramentum Baptiſmi, vt ait Apoſtolus: Ergo.

19 Aliam etiam rationem habet S. Bonau. *diſt.*4. *p.*2.*art.*2.*quæſt.*1.*&* 2. paſſim, quia omnes in Adam peccauerunt: Omnes naſcimur filij iræ; & hoc aſſerit Apoſtolus etiam de ſe, qui fuit filius parentum fidelium in populo Dei, quando adhuc non vigebat obligatio Euangelij: Ergo omnes egent paſſione Chriſti, & meritis per Sacramentum regenerationis ad nouam vitam.

20 Qvod enim fingunt hæretici, filios fidelium naſci ſanctos, quod ſibi videntur colligere ex prima Corinth.7. *Alioqui filij veſtri immundi eſſent; nunc autem ſancti ſunt*; falſum eſt, vt notat S. Bonau. ad ea verba Ioan.3. *Quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt.* Homines enim naſcuntur ex hominibus, etiam ſpiritualibus, non tamen, vt ſpirituales ſunt, ſed ſecundùm carnem; & ideò Chriſtus præuidens ſectariorum nugas, infert: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, &c.* Et Ioan.1. promittit filiationem Dei: *His qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, ſed ex Deo nati ſunt.* Hi igitur renaſcendi per Baptiſmum Deo, fiunt Filij Dei. Sic & filij ſpi- 21
rituales Abrahæ, de quibus dicitur Geneſ.17. *Ero Deus tuus, & ſemini tuo*; ſicuti per circumciſionem, maſculi; ita per fidem, fœminæ Deo renaſcebantur, qui erant ex Abraham progeniti. Ex quo ruit obiectio aduerſariorum, ſumpta ex hoc loco Geneſis. Apoſtolus verò ſolum aſſerit, filios fidelium ſanctos, nempè per fidem, quam in Baptiſmo profitentur opere parentum fidelium, vt innuit S.Doct. *in* 4.*diſt.*39. *quæſt.*1. *ad* 3. Filij enim, habitante coniuge fideli, in fide inſtituuntur; qui alioqui à coniuge infideli ſeducti in erroribus educarentur immundi. Ità exponit Tertullianus *lib.* 2. *ad vxorem.* Hieronymus *lib.*1. *in Iouin.& epiſt.*153. Auguſtinus *lib.*2. *de peccatorum meritis, & remiſſ. cap.*26. & *lib.*3.*cap.*12. & *lib.*1. *de ſermone Domini in monte, cap.*27.

22 Habetvr altera expoſitio Commentarij, Ambroſio adſcripti, Anſelmi, D. Thomæ Gloſſæ Interlin. & Ordinariæ, qui munditiam illam, è fidelium coniugio ortam, de ſanctitate quadam ciuili, ſeu filiorum legitimatione interpretantur; nec videtur improbabilis, vt notat Bouerius *loco initio diſput.*2. *citato*: Cùm enim plurimum dubitarent Corinthi, ob cultus diſparitatem,irritum iri Matrimonium fidelis cum infideli, ab Apoſtolo huius difficultatis deciſionem poſtulauerant, qui à poſteriori arguit,copulam fidelis cum infideli, ſi fornicaria eſſet, progenituram filios ſpurios, illegitimos, & immundos; verùm cùm talis non ſit, legitimos, ſanctoſque, ideſt, mundos, non ſpurios, procreabit.

Hanc expoſitionem ipſi ſectarij, etſi ſibi non fauentem, non inficiantur; ſic enim loquitur, apud Bouerium ſuprà, Conradus Pellicanus, inſignis apud illos commentator: *Ita arguit Apoſtolus cum Corinthiis agens. Cultus diſparitas ne votis ſcrupulum ingerat conſcientiis; Nam maritus, quamvis religione profanus, tamen vxoris Chriſtianæ conſortio, quoad coniugij negotium attinet, ſanctus redditur.*

23 Non abnuo alias haberi expoſitiones de ſanctificatione legali, & Eccleſiaſtica, quæ perfungendis in Eccleſia officiis prodeſt, cui nocet ex illicito thoro prolis procreatio. Prior tamen expoſitio, à D. Bonauentura indicata, textui eſt magis germana, & primitiuæ Eccleſiæ pietatem plus redolens; frequenter enim ab altero fidelium coniugum tunc vtriuſque filij in fide educabantur; & etiam maritus infidelis, vxorque viciſſim, alterius fidelis piis conuerſationibus aſſuefacti, infidelitatem abiurarunt; vnde ruit eorum paralogiſmus, ſuprà indicatus in limine diſputationis primæ.

Instat Pſeudo-Martyr; nam Apoſtolus inde

laudat Matrimonium fidelis cum infideli, quia naſcuntur Filij ſancti, non quia educantur ſanctè; hinc enim non rectè argueret; ſicuti non benè deduceret, ſcortationem eſſe bonam, eò quòd ex ea filij ſuſcepti, ſanctè aliquando educantur in timore Domini, vti ſanctè educauerat D.Auguſtinus Adeodatum.

24 RESPONDETVR, hunc delirare; nam fundamentum Matrimonij eſt bonum, & hoc contractum ante cultus diſparitatem, vt notat D.Bonauentura *loco citato*. Et hoc fundamento ſuppoſito, laudatur, vt maneat coniux facta fidelis cum marito infideli, non impediente cultum Dei in vxore, vt educentur filij in ſancta fide; & ſcortatio eſt fundamentum malum, quod non poteſt ſuaderi, vt eueniant bona. Hi more ſolito ex abundantia cordis fœdi loquuntur.

OBIICIT tertiò Calvinus. Baptiſmus eſt ſigillum Dei; at ſigillum regis prophanatur, dum in immundo ſubiecto cuditur.

25 RESPONDET D.Bonauentura, ſigillum impreſſum in Baptiſmo, non eſſe ſigillum iam acceptæ gratiæ, vt fingit hæreticus; ſed inſtrumentum, & diſpoſitionem ad gratiam. Ità reſpondet *diſt.6.p.1. quæſt.2.*

OBIICIT quartò Calvinus. Infantes, qui ante octauum diem moriebantur, non poterant circumcidi, & tamen non eſt veriſimile, eos periiſſe. Igitur ſine circumciſione ſalvantur. Ergo & nunc ſine Baptiſmo.

26 RESPONDET S.Bonauent. *diſt.1. part.2. art.2. quæſt.2. ad argumenta*, primò probabile eſſe, infantes illos, pereuntes ante octauum diem, habuiſſe aliud remedium fidei parentum. Neque eſt eadem ratio de Baptiſmo, quod cùm ſit remedium vniuerſale facillimum, & certum, omnia alia euacuauit, vt patet. *Ioan.3.* vbi Calvinus captiuare debuit cerebellum in Chriſti decretum, quo ſic ſtatutum eſt. Certum enim eſt, omnes naſci peccatores, nec ſaluari, niſi per Chriſti paſſionem, certis mediis applicatam, vt Auguſtinus fusè docet *tribus Libris de peccatorum meritis, & remiſſ. & Libris quatuor de origine animæ*, vbi Baptiſmum inde deducit neceſſarium. Idem proſequitur Bellarminus *loc. cit.* cum D.Bonauent. *diſt.4. part.2. art.2.quæſt.1. & dub.4. litt. eiuſdem diſt.*

27 OBIICIVNT quintò hæretici. Si Baptiſmus eſt neceſſarius, peribunt ſine ſua culpa innumeri infantes. Hoc argumentum fuit præcipuè Petri Martyris, quo ſeducti Caietanus, & Gabriel, & aliqui alij Catholici, non quidem idipſum docuerunt cum hæreticis; ſed conati ſunt in caſu neceſſitatis remedia aliqua, præter Baptiſmum, infantibus aſſignare.

28 VT Seraphicus à calumnia tandem immunis reddatur, hoc argumentum ſoluit *1. diſt.41. & locis adductis* ſuprà, & reſpondet cum D.Auguſtino *lib. 2. de bono perſeuer. cap.* 12. Proſpero *lib. 2. de vocatione Gentium, cap.* 8. Iudicia Dei in hoc eſſe non minùs iuſta, quàm arcana, & quidem pueros ſuâ culpâ perire, cùm ſint rei damnationis originariæ; eſto Baptiſmus non applicetur culpâ aliorum; neque Deus tenetur dare omnibus gratiam; ſed cui dat, gratia eſt, neque aliud remedium licet excogitare Catholico, vt ait D.Auguſtinus *lib.3. de origine animæ, cap.9.* vt conclamant Scriptura, Concilia, & Patres, cum vniuerſa Eccleſia. Hoc ſanè remedium certum, vniuerſale, facillimum prouidè applicuit Chriſtus, ſciens, illud alicui particulari non profuturum; bonum tamen vniuerſale prætulit. Hæc D.Bonauent. *locis citatis*, & cum eo Bellarminus *loco citato*.

ASSERO ſecundò, parvulos, ex priuilegio, ſalvari abſque baptiſmo, ſi in odium Dei, Baptiſmi, vel fidei, vel religionis, baptizentur, ſanguine effuſo interfecti, Ità D.Bonauent. *dub. 4. citato litterali part. 2. diſt.4.* Dixerat tamen *dub.1.* non fuiſſe ex natura ſua perfectum Martyrium, ad quod requiritur non modò iuſta cauſa; ſed etiam iuſta voluntas, vt habet D.Auguſt. *in littera Magiſtri*. Idem habet D.Bonauent. *ad Pſal.*118. ad ea verba: *Multi, qui perſequuntur me, &c.* Eadem eſt ſententia communis cum D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 124. *art.* 1. *ad* 1. & *quodlib.6. art.*4. Richardo, Scoto, Gabriele, Soto, & aliis *in 4.diſt.3. vel* 4. & aliis ſuprà *citatis*, contra Alenſem *4.p. quæſt.*21. *memb.*5. *art.*1. Armacanum *lib.*8. *qq. Armen. cap.*37. Adrianum 4. *q. vlt. de Baptiſmo, ad* 3. 29 30

PROBATVR à D.Bonauent. ex pia fide, Diuina traditione Eccleſiæ probata, quæ Innocentes illos ſanguine ſanctificatos, veneratur, è quibus profectò eſſe debebant aliqui, non adhuc circumciſi. Hoc ſanè priuilegium eſſe datum à Chriſto morientibus pro ſe infantibus, cenſet S.Bonauentura, quem ſequitur Vaſquez *diſp.*153. *cap. vltimo*. Ratio ſumitur ex liberalitate Chriſti, & abundantia gratiæ noui Teſtamenti; attamen tale priuilegium fuiſſe antiquius docent Nauar. *lib. 3. conſil. 6. de Baptiſmo*, Philiar. *p.2.lib.1.c.*8. Suarez *diſp.*29.*ſect.*1.Tanner. *diſp.4. quæſt.3. dub.1. num.*24. 31

ILLVD vnum circa duas iſtas aſſertiones rodit, quia ſi infantes, coacti mori abſque Baptiſmo, non poſſunt ſalvari, niſi per Martyrium, videbitur eorum deterior conditio, quàm veteris teſtamenti infantium, qui Circumciſione, fide parentum, aliiſque multis modis ſalvabantur, & præterea etiam Martyrio, ſecundùm allegatos authores. 32

RESPONDET S.Bonauent. ſuprà *relatis locis*, negando ſequelam, quia Baptiſmus eſt remedium vniuerſaliſſimum, facillimum, & cuique obuium, & rariſſimè euenit, vt baptizari nequeat natus infans; Et fideles hoc tempore magis eruditi ſunt ad præſtandum remedium, quod etiam ab infidelibus poteſt applicari. Ità etiam Tanner. *num.* 10. 33

DICES ſecundò; hoc pacto efficacius fuiſſet peccatum Adæ ad perdendum per carnalem generationem, qua omnes infecit; quàm gratia Chriſti ad ſaluandum, quæ debet applicari Sacramento poſt natiuitatem; non ante, contra id, quod dicitur Rom.5. *Non ſicut delictum, ità & donum.* 34

RESPONDET S. Bonauent. *diſt.4. part.1. q.1. corpore*, donum eſſe excedens, quia facillima lotione aquæ deletur culpa, & omnes pœnæ, & regeneratur Chriſto Filius reus Adæ. Vide etiam infra *diſp. 4. quæſt.3. ad 2.* 35

ADDIT *part. 4. diſt. 2. art. 2. quæſt.1.* donum præcellere non modò, quia gratia confertur infantibus abſque eorum conſenſu, ſicut & peccatum, cùm tamen plura ad bonum faciendum requirantur, quod fit ex integra cauſa; malum verò ex quovis defectu; ſed etiam, quia ſanguine pretioſo Filij Dei empta eſt gratia copioſa, vt deleatur non ſolùm originale, ſed etiam actualia in adultis, cùm tamen ex Adam ſolum Originale accipiatur, vt moriens infans euolet ſubitò ad gloriam; quod proſequitur S. Bonauent. *quæſt. 2. eiuſdem artic.* attamen gratia non poteſt per carnalem generationem communicari, & natus debet priùs eſſe homo, antequam renaſcatur (ſecundum legem ordinariam) vt monet S. Bonauent. *diſt.6. part.2. quæſt.1. corpore*, ex D.Augu 36

Digitized by Google

D. Auguſtino *epiſt.* 57. & notat Tanner. *numer.* 11. Ideò congruens remedium, excedens morbum, oſtenditur in Baptiſmo.

37 Addit S. Bonauentura ibi, eſſe maius donum, quo ſanctificantur aliqui in vtero. Cæterum, ſubdit, ex decreto Dei ità fieri, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit, &c.* Quare ſi quis infantem ſaluatum aliter diceret abſque reuelatione, temeritatis notam ſubiret, vt notant Suarez, Vaſquez, Tanner. & alij.

Ex dictis vides, malè Sotum dicere, negari à D. Bonauent. Baptiſmum ſanguinis infanti prodeſſe, vt notat etiam Suarez *diſp.* 29. *ſect.* 1.

38 Assero tertiò, adultos, in neceſſitate, ſaluari per Baptiſmum flaminis contritione, cum Baptiſmi voto, ſeu deſiderio, & intentione, ſi ſuperuixerint. Ità D. Bonauent. *diſt.* 4. *p.* 2. *quæſt.* 1. D. Thom. *quæſt.* 68. *art.* 2. Suarez *diſp.* 27. *ſect.* 2. Valentia *quæſt.* 3. *punct.* 4. Vaſquez *diſp.* 162. Tanner. *loco citato, num.* 25. poſt Hugonem *lib.* 2. *de Sacram. p.* 6. *cap.* 6. Bernardum *epiſtol.* 77. & Pium V. & Gregorium XIII. in Bulla contra Baium. Ideò obſeruat S. Bernardus illud *Marci vltimo*, vbi Chriſtus dixit: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit. Qui verò nec crediderit, condemnabitur*, vbi non replicat, *non baptizatus fuerit*, quia poteſt aliquando ſufficere Baptiſmus in voto.

29 Probatur primò à D. Bonent. *in corpore*, & *ad* 3. ex communi Eccleſiæ ſenſu, per fidem, & dolorem de peccatis, diſponi proximè ad gratiam, Ezech. 33. *In qua hora ingemuerit peccator, iniquitatum eius non recordabor* & cap. 18. *Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris: & non erit vobis in ruinam iniquitas.* Multa habentur *cap.* 4. *de Baptiſmo, & eius effectu*, & *cap. Apoſtolicam*, 2. *de Presbytero non baptizato*, vbi hoc definitur, eſtque de fide. Sic & in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 14. vltima diſpoſitio ad iuſtitiam ponitur vera pœnitentia, ex amore Dei ſuper omnia procedens, cum voto præſtandi reliqua; *Et ſeſſ.* 6. *cap.* 7. habetur; *Poſt Euangelium promulgatum, ne-*
40 *minem transferri à ſtatu peccati in ſtatum gratiæ, ſine lauacro regenerationis, aut eius voto*, & *ſeſſ.* 14. *c.* 4. dicitur: *Docet præterea, etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum* (ideſt Pœnitentiæ) *actu ſuſcipiatur:* Multa PP. teſtimonia habentur *de conſecr. diſt.* 4. Hanc doctrinam certiſſimam, & Catholicam acclamant Suarez *diſp.* 27. *ſect.* 2. Valentia *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *puncto* 4. Vaſquez *diſp.* 152. qui addit definitum eſſe in Tridentino, *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. Quare non rectè Brancatius *diſp.* 13. *art.* 5. ait, ſufficere attritionem; cùm ea tantùm ſufficiat cum Sacramento, re accepto.

41 Contra enim eſt, quia Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. exigit contritionem, & hoc ipſe fatetur *diſp.* 11. *art.* 5. *concl.* 2. vbi habetur, non ſufficere eandem diſpoſitionem extra Sacramentum, quæ ſufficit cum Sacramento, re ſuſcepto.

Qvod de Contritione diximus, multi aſſerunt etiam de amore Dei ſuper omnia, ſed de hoc *quæſtione ſequenti, & tract. de Pœnit. diſput. prima, quæſt.* 8.

Obiicies primò, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, non poteſt introire in regnum Dei.*

42 Respondet S. Bonauent. intelligi ſaltem in voto, cùm adeſt neceſſitas, & cùm facultas adeſt, etiam in re ſuſcipiendum. Hanc reſponſionem canonizauit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. Hoc autem votum debet eſſe explicitum in ſciente neceſſitatem medij baptiſmi; alioqui non maior eſſet eius neceſſitas, quàm præceptorum, quæ in contritione votum includunt, vt notat Brancatius *diſp.* 13 *art.* 5. apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 7.

Obiicies ſecundò, *Actorum* 10. Cornelius & ſocij, accepto Spiritu ſancto, baptizati ſunt Ergo neceſſarius eſt Baptiſmus, re ipſa ſuſceptus.

Respondet S. Bonauent. ex dictis, neceſſarium eſſe, quando habetur facultas. Sic eam habebat Cornelius, vt notat etiam Suarez. Hinc D. Auguſtinus lib. 4. de Baptiſmo *cap.* 21. *Si Centurio poſt Spiritum ſanctum acceptum baptizari noluiſſet contempti tanti Sacramenti reus fieret.*

Obiicies tertiò multa Sanctorum PP. dicta, qui docent, Cathecumenos non iuſtificari: Ambroſius *lib. de his, qui initiantur cap.* 4. Auguſtinus *lib.* 1. *de Baptiſmo, cap.* 21. & *tract.* 13. *in Ioannem*, Fulgentius *de fide ad Petrum, cap.* 3. & 27. & habetur *de conſecr. diſtinct.* 4. *cap. firmiſſimè tenetur*: Confirmatur: nam Siricius Papa, & alij Pontifices monent, non eſſe negandum in neceſſitate Baptiſmum, ne pereant homines non baptizati.

Respondet S. Bonauent. *quæſt. cit.* Ex dictis intelligi de eo, qui voluntariè omittit Baptiſmum, cùm poſſit baptizari; attamen adultis ſufficere in neceſſitate contritionem cum voto Baptiſmi, & hoc ex ſcripturis aſſeri, nec à Patribus negari; attamen præſtandum eſſe Baptiſmum, cùm adeſt facultas, & hoc probat D. Bonauent. ex D. Auguſtino *lib.* 4. *de Baptiſmo, cap.* 25. *tom.* 7. vbi ait: *Poteſt quis ſalvari, non percepto Sacramento Baptiſmi, ſed non poteſt, Baptiſmi Sacramento contempto.* Ideò dicitur Sacramentum neceſſitatis, quia non poteſt ſaluari ſine illo, ſaltem in voto, & etiam in re, ſi poteſt haberi; & quia eſt Sacramentum facillimum ad gratiam, vt ſuprà dixerat: At contritio eſt difficilis, ideò Pontifices, vt ſecurior ſit ſalus, præcipiunt Baptiſmum dari in re.

Qvoad paruulos verò, de quibus Fulgentius loquitur *cap.* 27. iam ſatis dictum eſt.

Addo tamen, Baptiſmo in voto non adimi totam Sarcinam pœnalem è culpa, quam D. Auguſtinus Sarcinam vocat iniquitatis, & latronem ſibi opponit ſaluum ſine Baptiſmo.

Difficilis eſt Nazianzenus, neque explicabilis videtur Suarezio; ait autem, *oratione* 40. de Baptiſmo: *Cathecumenos eſſe in veſtibulo pietatis, ad quam per Baptiſmum intrant*: & ſubdit: *Quia autem inquies, quoſdam priuari baptiſmo, vel propter infantiam, vel propter inopinatum aliquem caſum, qui efficitur, vt neque cupientibus gratia potiri liceat.* Et concludit, hos gloriâ non potiri. Ego tamen (pace Suarez) ipſum facilè explicari poſſe reor. Loquitur ergo de ſolis infantibus, qui vel ob infantiam, nempè quia non poſſunt ſibi ſalutem prouidere ob ætatis conditionem, vel ob aliquem caſum inopinatum quo etiam ipſis adultis impeditur, puta ob Symptoma, vel abſentiam baptizantis. Itaque verbulum illud (*etiam cupientis*) non ſignificat eos adultos cupientes, non poſſe baptiſmum aſſequi, vt putat Suarez, ſed infantes illum obtinere non poſſe inter ea diſcrimina, quæ neque adultis relinquunt facultatem Baptiſmi. Probatur, nam diſtinguit hæc genera diſcriminum ab ipſa conditione infantiæ; at ſanè etiam infantia ſecum fert mortis diſcrimina; vult igitur ea intelligi, quibus, etiamſi adultus eſſet, non poſſet prouidere.

Assero quartò. Adulti, ſine Baptiſmo aquæ, per Martyrium poſſunt ſaluari, cum Baptiſmo aquæ in voto. Suppono autem, Martyrium vocat

cari Baptiſmum. Marci 10. *Poteſtis Baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari.*

48 Oportet autem adnotare cum D. Bonauentura, relato aſſertione ſecunda, ad Martyrium perfectum requiri voluntatem bonam ſupernaturaliter. Secundò, vt ipſa cauſa mortis ſit honeſta ob religionem, vel alteram virtutem inſignem. Ità Suarez *diſp.*29. *ſect.*2. Tanner. *diſp.*4. *quæſt.*3. *dub.*3. *num.*98. Et quidem requiri etiam conſenſum, etiam in piam cauſam, docet D. Thom. 2. 2. *quæſt.*124. *art.*1. *&* 2. Caietanus *ibi*, Sotus *in* 4. *diſt.*15. *q.*1. *art.*1. & *lib.*2. *de natura, & gratia, cap.*16. non enim adultus conſequitur gratiam abſque conſenſu. Deinde Martyrium eſt actus virtutis. Vnde pugnantes contra infideles, ſi moriuntur, non ſunt Martyres; quia non habent intentionem moriendi pro Chriſto.

49 Qvod verò debeat mortis cauſa eſſe honeſta, probatur, quia mors in ſe non habet talem mercedem debitam, cùm ſit neceſſaria, vnde non habet præciſè promiſſionem gratiæ.

Probatvr ergo aſſertio à D. Bonau. *diſt.* 4. *p.*2. *quæſt.*2. primò ex Gloſſa *ad* 7. *Numer.* ex Damaſceno *lib.*4. *de fide, cap.* 5. Auguſtino, ſeu Gennadio *de Eccl. dogmatibus, cap.*74. & habetur *de conſecr. diſt.*4. *cap. Cathecumenum*, qui Martyrium Baptiſmo etiam in multis præferunt, quæ vide in D. Bonau. *ibi*: De his egi 2.2. *tract. de Virtute fortitudinis.*

50 Probatvr ſecundò à D. Bonau. *ex* 7. *Apocal.* vbi de Martyribus dicitur: *Hi ſunt, qui venerunt ex tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine Agni.*

Ratio S.Bonau. eſt, quia ibi fit profeſſio fidei Chriſti, non verbo tantùm, vt in Baptiſmo; ſed vita, quæ profunditur, cui profeſſioni eſt fixa promiſſio, Marci 8. *Qui perdiderit animam ſuam propter me, & Euangelium, ſaluam faciet eam.*

Confirmatvr à D. Bonau. *ad* 12. *Ioan.* ex illis promiſſis: *Qui amat animam ſuam, perdet eam: qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam*, iuxta expoſitionem D. Auguſtini *tract.*51. *in Ioannem.*

51 Assero quintò, Martyrium, vt habeat effectum Baptiſmi, quoad gratiam, requiri, vt procedat ex actuali dilectione Dei ſuper omnia, & in peccatore, ex graui contritione, Ità S.Bonau. *loco cit.* Ferè iiſdem verbis vtitur D.Thom. *q.*60. *art.*12. *ad* 2. vbi ait: *Effuſio ſanguinis non habet rationem Baptiſmi, ſi ſit ſine charitate.* Ex quo patet, quod Baptiſmus ſanguinis includat Baptiſmum flaminis. Sic Alenſis, Paludanus, Durandus, quos refert Vaſquez *diſp.*153. *cap.*3. *& ſeq.* contra Caietanum, Sotum, Anglem, Nunnium, Vegam, Suarez, quos refert, & ſequitur Tannerus *diſp.*4. *quæſt.*3. *dub.* 3. *num.*104. qui tamen cum multis concedit,
52 actum contritionis eſſe præceptum adulto, Martyrium ſubituro, ſi habeat lethale peccatum: attamen ignorantia, vel bona fide intercedente, poſſe ſufficere attritionem, & fortè etiam ſolam voluntatem, mortem ſubeundo pro Chriſto, Quod probat ex Ioan.15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Cùm igitur contineat ſummam dilectionem, erit ſufficiens.

E regione D. Bonau. reſpondet *in corpore*, non præſumi charitatem habere, qui peccatum non deteſtatur; & ſequitur, mandatum pœnitentiæ neceſſarium, dum laborat lethali. Et probatur ex eo dicto; nam dicit: *pro amicis.* Et prima Corinth.13. *Si tradidero corpus meum, ita vt ardeat, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.*

Respondet Bellarminus *lib.*1. *de Baptiſmo,* 53
*cap.*6. ſufficere ſi ſit cum Martyrio.

Contra. Si Martyrium comitetur, habet ſemper charitatem: Ergo non poteſt ſeparari, & eſſe, & nil prodeſſe, vt ait Apoſtolus; & innuit S.Bonau. *in* 1. *diſt.*17. *p.*1. *dub.*7. *litt.* vbi etiam reſpondet ad illud Ioannis, mortem pro alio eſſe ſignum fallibile. Addit verò, quod ſi aliquis mortem pro Chriſto ſubiret, nec magnum poneret obicem, diſponeret ſe ad gratiam, & charitatem. Sed de hoc *ſecunda ſecundæ* dictum eſt, *tract. de Fortitudine, diſp.*1. *quæſt.*3.

Addvnt verò Valentia, Suarez ſuprà. Vega 54
*lib.*5. *in Trident. cap.*14. ſufficere votum Baptiſmi implicitum. Sequitur Maſtrius *diſp.*2. *quæſt.*7. Colligitur ex D. Thom. *quæſt.* 68. *art.*2. & *quæſt.*69. *art.*4. *ad* 2. ſequitur Tanner. *diſp.*4. *quæſt.*3. *dub.*1. *num.*29. ſed Cano *relect. de Sacram. in genere, p.*2. *& de pœnitentia, diſp.*1. vult, requiri votum explicitum. Idem videtur S. Bonau. *diſt.*4. *p.*2. *quæſt.*1. *in corpore.* Sequitur Brancatius *diſp.*13. *art.*5.

Probatvr à D. Bonau. quia Baptiſmus eſt 55
neceſſarius neceſſitate medij, ſaltem in voto ex Concilio Tridentino ſuprà, vt colligitur à PP. Concilij, ex illo Ioan.3. *Niſi quis renatus, &c.* vt fatetur Tannerus *diſp.*4. *quæſt.*3. *dub.*1. initio, & alij oppoſitæ ſententiæ. Quod enim debeat eſſe explicitum, probatur, quia non inuenies, in quo includatur ſatis, vt requiritur per illud teſtimonium *Ioan.*3. Confirmatur, alioqui non magis eſſet neceſſarius, quam præcepta cætera, quæ in contritione ſeruanda includuntur.

Assero ſextò. Adultis omnibus, & ſolis in- 56
iunctum eſt præceptum Baptiſmi, re ſuſcipiendi. Ità D.Bonau. ſuprà *citata quæſt.* & D. Thom. *q.*68. *art.*1. & eſt de fide, contra hæreticos relatos à D. Auguſt. *de hæreſibus. cap.*56. *&* 59. & Tertulliano *lib. de Baptiſmo.*

Probatvr, quia adulti tenentur ſeruare ea, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria, Matth.19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Talis eſt Baptiſmus: Ergo. Suppono autem, ſolos adultos poſſe opus hoc ratione exequi, vt eſt neceſſe; dummodò rationis vſum habeant.

Qvantvm verò poſſit adultus differre Baptiſ- 57
mum poſt conuerſionem; S.Doct. *q.*1. ſuprà *citata, in corpore*, ſolùm dicit, eum teneri, cùm adeſt poſſibilitas, & locus; & tempus opportunum ſe offert. Hæc enim eſt ordinaria conditio præceptorum affirmatiuorum, quæ non obligant ad ſemper, ſed poſitis quibuſdam circumſtantiis. Itaque poteſt aliquanto tempore Baptiſmus rationabiliter differri. Ità etiam D. Thom. *quæſt.*68. *art.*3. vbi Caietanus, Sotus *diſp.*5. *art.*3. Suarez *diſp.*31. *ſect.*2. Vaſq. *diſp.*149. *num.*36. Tannerus *diſp.*4. *quæſt.*3. *dub.*1. *num.*34. & communiter.

Differri autem ratio poſtulat, tum vt Neo- 58
phyti ſinceritas probetur, & maiori conſilio, ac deuotione accipiatur. Vnde in Concilio Agath. *can.*25. Iudæi, de quorum ſinceritate dubitatur, octo menſes expectare iubentur. Vide etiam D.Bonau. *diſt.*4. *p.*2. *dub.*2. vbi ait, conſuetudinem fuiſſe Eccleſiæ differre Baptiſmum, vſque ad determinata tempora, & perfectam eruditionem, niſi mors immineret. Attamen Baptiſmus infantium non eſt differendus. Ità D. Thom. D.Bonau. & alij ſuprà; ſed de hoc eſt quæſtio ſequens.

Qvæstio

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

An Infantibus BAPTISMVS *conferat neceſſariam Gratiam.*

59 TAMETSI pateat ex ex dictis efficacia Baptiſmi in paruulis; attamen contra Anabaptiſtas id ſeorſim probandum cenſeo cum D. Bonauent. Infantes capaces eſſe Baptiſmi, & gratiam huius Sacramenti perfectè recipere.

60 HÆRETICI quidam, tempore S. Bernardi, negabant, Infantes baptizandos. Vide S. Bernardum *ſerm.* 56. *Cant. epiſtolaque* 240. Eadem eſt hæreſis nunc Anabaptiſtarum, è quibus aliqui dicunt, non eſſe ſuſcipiendum Baptiſmum ante annos triginta ætatis. Hæc hæreſis reuixit *anno* 1527. vt refert Chochlæus in actis Lutheri, & iam in Anglia percrebeſcit: Anteſignanus fuit Balthaſar Pacimontanus, qui Viennæ confutatus eſt. Vide Bellarminum *lib.* 1. *de Baptiſmo*, *cap.* 8. vbi refert etiam, Ludouicum Viues *in cap.* 27. *lib.* 1. *de ciuitate Dei*, auſum dicere, neminem olim ſolitum baptizari, niſi adulta ætate, vt ipſe per ſe peteret Baptiſmum, & ſciret quid ſit baptizari: Sed is Grammaticam potius doceat, quam rem Theologicam.

61 ASSERO tamen cum Eccleſia Catholica, infantes baptizandos, ac recipere effectum perfectè.

PROBATVR primò à D. Bonau. *in corpore*, *q.* 1. & *diſt.* 1. *part.* 2. *dub.* 1. & 2. *litt.* & *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad argumenta*. Baptiſmus ſuccedit Circumciſioni, ordinatæ ad medelam generalis morbi pro impotentibus. Si ergo Circumciſio proderat infantibus, & erat ianua ſalutis: ergo & Baptiſmus. Hoc argumentum eſt Innocentij III. *cap. Maiores de Baptiſmo*, & Nazianzeni *oratione* 40. vt aduertit Tanner *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *dub.* 1. *num.* 40. eſt etiam D. Auguſtini *ad Valerium*; & habetur *de conſecr. diſt.* 4. *cap.* 6. Maior probatur à D. Bonau. *diſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 2. ex D. Gregorio *lib.* 4. *Moral. cap.* 2.

62 PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *fundamento* 1. Ad prouidentiam Dei ſpectat; vt quicunque poteſt ab alio lædi in ſalute, & perdi; poſſit & aliunde iuuari auxilio neceſſario; ſed infantes peccato Adæ perduntur: Ergo per Chriſtum ad vitam reuocantur per medium, quod eſt neceſſarium, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit*; &c.

PROBATVR tertiò à D. Bonau. *fundamento* 2. Fortior, & potentior, ac prouidentior eſt CHRISTVS ad remouendum originale, quàm ADAM fuerit ad illud invehendum, vt habetur *Rom.* 5. & 6. ſed peccatum Adæ vitiauit paruulos: Ergo.

63 PROBATVR quartò à D. Bonau. *quæſt.* 2. ex D. Auguſtino *ſerm.* 14. *de verbis Apoſtoli*, & *epiſt.* 23. *ad Bonifacium*, & habetur de conſecr. diſt. 4. cap. 76. *Paruulum, etſi nondum fides illa, qua in credentium voluntate conſiſtit, iam tamen ipſius fidei Sacramentum fidelem facit. Et Regenerans Spiritus in Maioribus offerentibus, & paruulis oblatis, communis eſt.* Hoc verò definiuit S. Auguſtinus ſub anathemate in Concilio Mileuitano, vbi dicitur; *Placuit vt quicunque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, aut dicit, eos quidem in remiſſionem peccatorum baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lauacro regenerationis expietur; anathema*

64 *ſit*: Et & habetur *de conſecr. diſt.* 4. *cap. Placuit* S 53. Concilium item Gerundenſe, Concilum ſecundum Bracar. Concilium Viennenſe Generale, vt habetur *in Clementina prima de ſumma Trinitate*, baptiſmum paruulorum canonizarunt.

IDEM decreuere Sancti Summi Pontifices, Clem. 1. *lib.* 6. *Conſtit: Apoſtolicarum*, *cap.* 15. Siricius *epiſtola prima. ad Himer. cap.* 2. Innocentius I. *epiſtola* 26. *ad Concilium Milen.* cui præerat S. Auguſtinus, Leó I. *epiſtola* 44. *ad Epiſcopum Aquilerenſem*, Gregorius I. *lib.* 3. *epiſtola* 3. Innocentius III. *ad Epiſcopum Arelatenſem*, & habetur *cap. Maiores* ...*de Baptiſmo*.

E Sanctis PP. Dionyſius Areopag. *lib. de Eccl. Hierarch. cap. vltimo* Iuſtinus *quæſt.* 56. (ſi illius libet q.q. ſit.) Origenes *lib.* 5. *in cap.* 6. *ad Rom.* Cyprianus *lib.* 3. *epiſt.* 8. Hieronymus *lib.* 3. *contra Pelagianos*. Nazianzenus *oratione in S. Lauacrum*, Baſil. *oratione exhortatoria ad Baptiſmum*, Chryſoſtomus *homil. prima ad neophytos*, Auguſtinus *pluribus locis*, *relatis de conſecr. diſt.* 4. Proſper. *lib.* 2. *de vocatione gentium*, *cap.* 8. Itaque Eccleſia id credit. Hoc vult dicere S. Bonauent. *diſt.* 4. *part.* 2. *dub.* 4. *litt.* & *quæſt.* 1. *in corpore*, dum ait, Eccleſiam ſua fide, in merito paſſionis Chriſti, ſubuenire paruulis per Sacramentum neceſſitatis, & quod per actum proprium nequeunt emundari, & debent fieri membra Chriſti, vt ſaluentur. 65 66

E quibus apparet mendacium Viues, ſuprà relati. 67

MINISTRI Tranſyluani, *anno* 1567 *lib. contra Incarnationem*, triginta ſex argumenta contra Baptiſmum paruulorum opponunt, quæ reſponſionibus D. Bonauenturæ corruunt.

OBIICIVNT. Nemo ad ſalutem recipitur, niſi liberè, vt ait D. Bernardus *lib. de libero arbitrio*, 68
& D. Auguſtinus *ſerm.* 15. *de verbis Apoſtoli*.

RESPONDETVR, eos loqui de adultis. Nam D. Auguſtinus *lib.* 1. *de Geneſ. cap.* 29. & *lib.* 4. *de Baptiſmo*, *cap.* 24. & *lib.* 1. *de peccatorum meritis*, & *remiſſ. cap.* 26. dicit, eſſe traditionem Apoſtolicam, ab vniuerſa Eccleſia obſeruatam, vt baptizentur infantes ad regenerationem

OBIICIVNT etiam; Vt paruuli regenerentur, oportet, vt mutentur in ordine ad gratiam, actu fidei, quo diſponantur; alioqui manebunt ijdem. Si dicas, eos mutari ex fide offerentium. Contra: Ergo ſi infidelis baptizabit, non dabit Sacramentum.

RESPONDET S. Bonauent. eos mutari ex fide Eccleſiæ, que piiſſimè creditur ſufficere, vt ait D. Auguſtinus, relatus *de conſecr. diſt.* 4.

OBIICIVNT adhuc, Sacramentum, vt recipiatur, debet recipi Spiritualiter, vt ſignificat, & debet cognoſci; nam ideò Chriſtus *Matth. vltimo*, ait priùs: *Docete omnes gentes*: Mox; *baptizantes*, &c. 69

RESPONDET S. Bonau. eſſentiale capacitatis Baptiſmi eſſe, vt recipere poſſint id medicamentum, quod opponitur morbo originario, illud autem eſt gratia regenerans. Doctrina verò ſolùm pro gentibus adultis datur à Chriſto, & ſolùm congruè aptatur, vt ait S. Bonau. *diſt.* 5. *quæſt.* 2. *ad* 2.

QVO tempore inceperit Baptiſmus eſſe ad ſalutem neceſſarius, dixi *prima ſecundæ tract.* 4. *diſp.* 10. *quæſt.* 6. 70

NVNC dicam ſolùm cum S. Bonauent. *diſt.* 3. *part.* 2. *dub.* 1., ex tunc cœpiſſe obligare, quando quiſque intellexit, ſe obligatum; & hoc fuit factum poſt reſurrectionem; *Matth. vltimo.* tunc enim per prædicationem Apoſtolorum ad omnes, & medij &, præcepti neceſſitas, quæ in Baptiſmo habetur, peruenit. Quod autem priùs fuerit reuelatum Nicodemo, non induxit neceſſitatem præcepti, ſed inſinuationem neceſſitatis medij; ac

proinde

Digitized by Google

proinde pro tunc conſilium potiùs indixit, vt ait S.Doctor *loco cit.* vnde nulli vertebatur culpæ, ſi priùs non fuerit baptizatus.

DISPVTATIO III.

De Cauſa Efficiente Baptiſmi.

CVM alio tempore, tactu mundiſſimæ Chriſti Carnis Aquæ ſint ablutæ, vt abluerent, vt communiter effantur Patres; & alio, huius Sacramenti neceſſitas fuerit inſinuata, præceptumque poſt paſſionem fuerit datum, hinc in opinionum Diuortia abeunt Scholaſtici; nec, quo tempore ſit inſtitutum, ſatis agnoſcunt: Nos quidem, vt hanc controuerſiam pro modulo noſtro dirimamus. Primò de Inſtituente Baptiſmum, ac huius inſtitutione: mox de eius Miniſtro agemus.

QVÆSTIO I.

A quo. & quando fuerit BAPTISMA *inſtitutum.*

D. Bonauent. diſt. 3 part. 2. quæſt. 2. ad 5.
D. Thom. q. 66. artic. 2.

1 ASSERO primò, Baptiſmum fuiſſe à Chriſto inſtitutum ante paſſionem. Ita D. Bonau. *hic* D. Thom. & communiter Theologi *d. 3.* cum Magiſtro, & videtur aliquibus de fide. Maldonatus *Ioan. 3.* vocat contrariam ſententiam errorem. Valentia *q. 1. p. 4.* temeritatis notam inurit; attamen Bellarm. *lib. 1. de Baptiſmo, cap. 5.* Cano *lib. 8. loc. c. 5.* Suarez *diſp. 19. ſect. 1.* Vaſquez *diſp. 140. num. 14.* melius dicunt, noſtram eſſe probabiliorem, & ſanctis PP. ac ſcripturis conſonam, vt notat Tannerus *diſp. 4. q. 1. dub. 1. num. 13* Maſtrius *diſp. 2. quæſt. 1.* vbi Scotum cum diſcipulis affert.

2 NEQVE enim clarè ex fide colligitur; & eam ſententiam tenuere multi graues Doctores, Tertullianus *lib. de Baptiſmo, cap. 11.* Chryſoſtomus *homil. 18. in Ioan.* Theophylac. *cap. 3. & 4. Ioan.* Rupertus *lib. 4. in Ioan.* & fauet non parum S. Leo *epiſtola 4. Decretali* ad Epiſcopos Siciliæ, Albertus *in 4. diſt. 3. art. 3.* D. Thom. *quæſt. 73. art. 5. ad 4.*

3 PROBATVR tamen aſſertio à Tannero *num. 15.* & aliis cum D. Bonauent. quia Chriſtus, *Ioan. 3.* dicitur, baptizaſſe, nempe per ſuos diſcipulos, vt declarat *Ioan. 4.* quod quidem ex communi Patrum, & Interpretum, & ipſius Gloſſæ ordinariæ ſententia, conuenienter accipitur de Baptiſmo Chriſti. Quamvis Tertullianus, Chryſoſtomus, Theophylactus, & Rupertus dicant, fuiſſe eundem cum Baptiſmo Ioannis, & præparationem ad fidem, vt refert D. Bonauent. ad ea loca Ioannis.

4 ATTAMEN S. Doctor confirmat, illum fuiſſe noſtrum Baptiſmum, quippe Sacramentum, ex D. Auguſtino *tract. 5. 13. & 15. in Ioannem*, & *Epiſtola* 108. & ex Gloſſa ordinaria. *Matth. 3. Lucæ 3. & Ioan. 3.*

PROBATVR, quia diſcipuli Ioannis conqueſti ſunt de Chriſti diſcipulis baptizantibus; at ſi baptizaſſent Baptiſmo Ioannis, non erat cur conquererentur, vt notat D. Auguſtinus *epiſt. 116.* & Toletus *ad cap. 3. Ioan. adnot. 32.* Scotus apud Maſtrium *num. 3*, Suarez *diſp. 19. ſect. 1.* cum D. Bonauentura.

HINC habes, etiam quò ad formam, inſtitu- 5
tum fuiſſe tunc Baptiſmum. Ità allegati, exceptis Alenſi *4. part. quæſt. 8. membr. 2. art. 3.* & Alberto *loco cit.* Ratio eſt, quia forma eſt eſſentialis Sacramento.

ASSERO ſecundò, inſinuatum fuiſſe Baptiſmum, 6
quando Chriſtus baptizatus eſt, ideſt, tunc datas à Chriſto regulas Baptiſmi (*Inſinuare* enim apud S. Bonauent. eſt, quod Doctores communiter dicunt *inſtituere*; licet inſtitutio dicat promulgationem, vt dixi *tract. 1. diſp. 3. quæſt. 1.*) ſic communiter dicunt inſtitutum eo die, Sanctus Thomas *quæſt. 66. artic. 2.* & communiter alij Scholaſtici veteres cum Magiſtro *diſtinct. 3.* Catechiſmus Romanus *de Baptiſmo*, Caietanus *ad art. cit. D. Thom.* Sotus *diſt. 3. quæſt. 1. artic. 1.* Bellarminus *lib. 1. cap. 5.* Vaſquez *loc. cit. num. 35.*

ADDIT S. Bonauent. inſinuaſſe verbo, Ioan. 3. 7
Niſi quis renatus, &c. Ideò Toletus cum aliis tenent ibi inſtitutum. Subſcribit Centinus *diſp. 1.* Demandatam verò executionem, ait S. Bonauent. cum miſit diſcipulos, *Matth. 10. Luca 10.* Ita & Richardus *art. 5. quæſt. 1.* & tunc inſtitutum aſſerunt alij; & ipſe S. Doctor ait, tunc inſtituiſſe *facto*, & *verbo*, promulgando per ſuos Præcones.

TANDEM confirmatum ait S. Bonauent. à Chriſto, *facto* illo effuſionis aquæ è latere, vt aiunt Sancti Patres: *verbo* autem, Matthæi vltimo: *Euntes docete, baptizantes, &c.* Et hunc ordinem egregium acclamant Maſtrius *diſp. 2. quæſt. 1. num. 11.*

SCOTVS nititur probare, Baptiſmum non fuiſſe 8
à Chriſto inſtitutum ſecus Iordanem, cum baptizatus eſt, quia fuit baptizatus baptiſmo Ioannis.

SED Vaſquez *diſp. 140. cap. 6.* reſpondet, id 9
colligi è Scriptura; ibi enim Chriſtus Ioanni, baptizare renuenti, ait: *Sine modo*, quaſi diceret: nunc me baptiza, quia ego te poſtea baptizabo.

RESPONDET Maſtrius *diſp. 2. quæſt. 1. num. 6.* id non colligi: tum quia ſi Chriſtus fuiſſet baptizatus proprio Baptiſmo; non fuiſſent conqueſti poſtea diſcipuli de Chriſti diſcipulis baptizantibus, ſanè baptiſmo Chriſti, quod patet; nam Ioannes reſpondit querelæ, cum Chriſtum eſſe, ſuumque Dominum proteſtans.

SED querela orta eſſe potuit ex Ioannis diſcipulorum ignorantia, quia non aderant, dum Chriſtus baptizatus eſt.

OBSERVA apud Seraphicum, inſtitutionem Sa- 10
cramentorum eſſe publicationem, vt dixi *diſp. 3. quæſt. 1.* atque adeò iam Inſtitutum ſupponitur Baptiſma, antequam diſcipuli baptizarent, nempe ſecus Iordanem.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

Quiſnam ſit BAPTISMI *Miniſter.*

D.Bonau. d.5. q.1.
D.Thom. q.67. art.3.

11 ASSERO primò, Miniſtrum ordinarium eſſe Sacerdotem. Ità SS.DD. & communiter.

PROBATVR à D.Bonau. primò *in corpore* ex præcepto Eccleſiæ, quod habetur *can. 19. conſtant. de conſecr. diſt.*4. & eſt Gelaſij Papæ. *Et can. Diaconos d.*93. & poſtea ſtatutum eſt in Conc.Florent. *in Decreto Eugenij.* Itaque præſente Parocho, non poteſt alius, etiam Sacerdos, baptizare; & præſente Sacerdote, inferior, ſub mortali. Ità Suarez *diſp.*31.*ſect.*4. Franciſcus de Lugo *cap.*5.*num.*27. Cottonius *lib.*2. *controu.*2.*cap.*3.*num.*39.

12 PROBATVR ſecundò à D.Bonau. ex D.Iſidoro *lib.*2.*de offic.cap.*24. dicentis, ſolis Sacerdotibus huius Sacramenti miniſterium eſſe permiſſum; quod tamen intelligitur ordinariè, & ſecundum congruitatem, vt ibidem ait S.Doctor.

PROBATVR etiam ratione, quia Baptiſmus eſt Sacramentum Eccleſiæ: Ergo debet miniſtrari ordinatè ab habentibus poteſtatem Eccleſiaſticam, ſecundum hierarchiam, talis autem eſt Sacerdos: Ergo. Minor probatur à D.Thom. quia Sacerdos habet poteſtatem ſuper copus Chriſti verum, qui ex vi ordinis habet poteſtatem ſuper corpus Chriſti Myſticum. Ità etiam Suarez, *diſp.*31.*ſect.*2. Tannerus *diſp.*4.*quæſt.*2.*dub.*1.*num.*2.

13 ASSERO ſecundò. Diaconi, è Sacerdotis commiſſione, vel in neceſſitate, poſſunt Baptiſmum adminiſtrare. Ità Gelaſius Papa ſuprà *relato decreto.* & Concilium Florentinum.

RATIO D.Bonauent. eſt, quia in Eccleſiaſticis adminiſtrationibus Hierarchia ſeruanda eſt, vt deficiente Sacerdote, Miniſter ſubintret, quando miniſteria ſunt eſſentialia; baptizare autem licet Eccleſiaſticum quid ſit; tamen quia eſt ſummæ neceſſitatis vniuerſalis, non exigit in inſtitutione Sacerdotem eſſentialiter, ſed ſolùm ex decentia. Itaque poſſunt deputare Diaconum, qui eſt Miniſter in adminiſtratione Sacramentorum, & hic in caſu neceſſitatis poteſt baptizare, etiam non deputatus.

14 ADDO poſſe, eum deputari ad baptizandum etiam ſolemniter. Ita Soto *in* 4. *diſt.* 4. *quæſt. vn. art.*1. Gaietanus *quæſt.* 67. *art.*1. Valentia *quæſt.* 2. *punct.*1. Suarez *diſp.*31.*ſect.*4. Vaſquez *d.*147.

RATIO eſt, quia in ipſa ordinatione datur Diacono facultas prædicandi, & baptizandi. An verò poſſit ſolemniter ſine commiſſione in caſu neceſſitatis; aſſerit Suarez *diſp.*23.*ſect.*2. apud Dianam *p.*5. *tract.*3.*reſolut.*28. negat Coninch. *q.*2.*art.*16.*d.*3. Cæteris verò clericis ſolemnitas vetita eſt ſub pœna irregularitatis *cap.*1. *&* 2. *de clerico non ordinato miniſtrante.*

15 ASSERO tertiò, Baptiſmi ſemper validè, & in neceſſitate etiam licitè poteſt à quocumque homine miniſtrari, ſciente materiam, & formam, & intentionem neceſſariam, & potente baptizare: Eſt de fide quò ad valorem. *can. A quodam Iudæo de conſecrat. d.*4. & Conc.Florent. *in Decreto Eugenij,* & conſentiunt, D.Thom. *hîc* Theologique omnes.

RATIO ſumitur à D.Bonau. & cæteris ex neceſſitate tanti Sacramenti, & Diuina prouidentia, quæ neminem vult perire, vnde remedium omnibus neceſſarium, humano modo omnibus præparat.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. quia *Ioan.* 4. 16
diſcipuli Chriſti baptizant, quibus nondum erat data poteſtas Sacerdotalis.

QVARE mentitur Calvinus negans, licere etiam in neceſſitate his, qui non ſunt deputati ordinarij Miniſtri, baptizare.

ADDO cum D. Bonau. *in corpore*, & D.Thom. 17
*q.*64.*art.*7. hoc ordine, Miniſtros baptizare debere. Primò loco, ſi adeſt Parochus, ei incumbit cura, eaque ab alio violatur lethaliter, quippè grauiter læditur iuriſdictio. Ità Suarez *diſp.*31.*ſect.*3.

RVRSVS, præſente Sacerdote Parocho, lethale erit Diacono baptizare, quia Sacerdos ex vi ſui ordinis eſt Miniſter. Ità Suarez *loc. cit.* Franciſcus de Lugo *cap.*5.*num.*27. Cottonius *lib.* 2. *de ſacram. controu.*2.*cap.*3.

DEFICIENTE Diacono ex commiſſione, ſucce- 18
dunt clerici inferiores; his, laïcus fidelis; mox fœmina; deinde catechumenus; mox infidelis; inter quos ſemper lethaliter peruerti ordinem, aſſerit Vaſquez *diſp.*145.*c.*5. & alij apud Dianam *p.*3.*tract.*4. *reſol.*4. quia eſt de iure Diuino, & materia grauis. Hurtadus id admittit ſolùm de eo inferiori, qui præſente Diacono baptizet, *diſp.*2.*diff.*3. At Diana ſuprà, & *p.*5.*tract.*3.*reſol.*18. & *p.*8.*tract.*1.*reſol.*57. cum Granado *in* 3.*p.controu.*4. & alij, ſolùm veniale in his omnibus faciunt. Cottonius verò *loc.cit.* id ſolùm admittit cum Franciſco de Lugo ſuprà de infideli, vel hæretico, aut excommunicato baptizantibus, præſente fideli non illaqueato; vbi addit cum Suarez *diſp.*11.*ſect.*1. Sacerdoti excommunicato præferendnm Laicum.

QVÆRES hîc: an filium periclitantem baptiza- 19
re poſſit Pater, aliis præſentibus.

RESPONDET Cottonius *loc.cit.* cum Diana *p.*3. *tract.*4.*reſol.*3. & *part.*8.*tom.*1.*reſol.*57. non poſſe, non tamen ob aliquam affinitatem priuatur iure petendi debitum, vt putauit Villalob. *tom.*1.*tract.*13. *diff.*51. nullibi enim id prohibetur.

QVÆRES ſecundò: an Monachus poſſit baptizare. 20

RESPONDET S.Bonau. *ad cap.*11. *regulæ in fine,* non poſſe aut baptizare; vel fieri patrinum, quod probat ex prohibitione, quæ *in can.* 103. *Non licet & can.Placuit* 2.*p.*16.*q.*1. Quamuis Roderic. *tom.*1. *quæſtionum Reg. q.*31. *art.*2. intelligat, ſine licentia Ordinarij. Gloſſa *in can. peruenit, cap.*2.*q.*2. ait, licere. Granadus verò 3.*p. controu.*4. *tract.*2.*diſp.*1. ait, non præcipi ſub mortali, & aliquando etiam ſine veniali licere, ait Diana *p.*5. *tract.*3. *reſol.*58. Vide Franciſcum de Lugo *cap.*5.*quæſt.*1.

CERTVM eſt Fratribus Minoribus grauiter id eſſe inhibitum, *cap.*11. vt omnes expoſitores dicunt.

NVLLVM verò poſſe baptizare ſe ipſum, notat 21
D.Bonaut. *quæſt.*2. *laterali.* Ratio eſt, quia baptizans regenerat, & non poteſt idem ſe ipſum reproducere.

QVÆSTIO III.

An plures ſimul Miniſtri poſſint eundem baptizare.

D. Bonauent. diſt.5. q.1.
D. Thom. q.67. art.6.

PLVRIBVS modis id fieri poteſt, quos aſſer- 22
tionibus trademus.

ASSERO primò: Si plures ſimul corpus abluant, & ſinguli formam ſimiliter promant, validè baptizant,

zant. Ità D.Bonauent.*hic ad calcem*,D.Thom.*hic*,& *quæſt.66.art.5.* Alenſ. 5. *part. quæſt.* 16. *membr.6.* Scotus *diſt. 6. quæſt.* 2. Gabriel. *quæſt.* 1. Richard. *diſt.* 3. *art.* 4. Gloſſa *in cap. Quorundam* , 23. *diſt.* quibus ſubſcribit Suarez *diſp.* 23.*ſect.*3.& alij Recentiores apud Maſtrium *diſp.*2.*quæſt.*3.*n.* 59. Baſſæum 2. *num.*8. Valentiam *q.* 2. *punct.* 2. Henriquez *lib.*2.*q.*12.Ratio eſt:quia actiones alterius non irritant alterius Baptiſmum , cùm non ſint contrariæ , ſed ſimiles : Sicut ergo plures valent vnam hoſtiam conſecrare , ità in caſu noſtro.

23 TVNC autem multi dicunt,fore plura Baptiſmata. Ità Brancatius *diſp.*15.*art.* 5.*n.* 51.allegans Scotum *diſt.6. quæſt.*2. *ſub G.*Baſſolium *ibidem,art.*3. Idem tenet Suarez *loc.cit.* cum quibuſdam aliis recentioribus.

24 HOC tamen falſum eſt. Itaque erit vnum Sacramentum.Ratio eſt D.Bonauent.allata *diſt.*1.*quæſt.*3. quia Baptiſmus eſt ablutio paſſiua , ſupponens actiuam aquæ , & Miniſtri Itaque à ſubiecto baptizato numeratur ; ſed ſubiectum eſt vnum : Ergo. Tali verò argumento vſus eſt Brancatius *diſp.*12.*art.*2.ad probandum , Baptiſmum eſſe ablutionem paſſiuam ; non actiuam ; quia ſi plures baptizarent vnum,eſſet vnum Sacramentum, vnuſque baptiſmus. Vnde hìc ſe implicat.

25 QVOAD Scotum,videbitur eam ſenteutiam primam tenere,quia negat,poſſe eundem effectum produci à pluribus cauſis totalibus. Enim verò hoc non cogit ; quia ſunt cauſæ morales, non phyſicæ ; at non repugnat , vnum effectum à pluribus totalibus cauſis moralibus eſſe , Deo operante ad ſufficientem amborum cauſalitatem. Centinus Scotiſta *diſp.*5.*c.*2. victus difficultate leui allata, concludit, nullum fore baptiſmum.Hiquæus verò in ſententiam inclinat, eſſe plures. Maſtrius *num.*63. vtrumque poſſe dici, oſtendit.

26 ASSERO ſecundò , ſi duo ita , vt dixi , baptizent , & alter formam citius proferat , baptizat , & ſubſequens nil facit. Ità allegati.

PROBATVR , quia Baptiſmus non poteſt pluries ſuſcipi,eſt enim Sacramentum non iterabile.

27 ASSERO tertiò , ſi duo ità baptizent , vt alter infundat aquam ; alter formam proferat, non baptizant. Ita D.Bonau.*quæſt.*3. *laterali*, D.Thom. *q.*67. *art.6.ad*3.& alij ſuprà citati apud Suarez,& Valentiam ; Vaſquez *diſp.*148.*cap.*4.Tanner.*diſp.*4. *q.*2. *dub* 1. *num.*37. Diana *p.*3.*tract.*4. *reſol.* 15. & *p.* 5. *tract.* 2.*reſol.*26.& *tract.*6. *reſol.* 2. Cottonius infrà *citando loco* , *quæſt.ſeq.* & alij contra Caietanum *quæſt.*67.*art.*6.& alios dicentes,fore validum;ſi forma Græcorũ adhibeatur:*Baptizetur ſeruus Chriſti,&c.*

28 RATIO D.Bonau. qua omnes vtuntur, eſt, quia ſic redditur falſa forma ; qui enim dicit *Baptizo* , non abluit, vt ſuppono in caſu. Itaque etiam in caſu neceſſitatis,ſi eſſent duo,alter mancus proferens formam ; alter mutus lauans , nil facient. Ità S. Doctor & alij.

ASSERO quartò, ſi duo ità baptizent hominem : *Nos te baptizamus* , eſſe inualidum. Ità D. Bonau. & alij,*in primo aſſerto* adducti,quibus ſubſcribit Suarez *loc.cit.* Maſtrius *num.*68. Vaſquez *diſp.*148.*c.*5. Tanner. *num.* 18. citans D.Bonauenturam ; Caſpenſ. Turrianus, Bonacina, Ledeſma, Centinus apud Maſtrium *num.*27. contra Marſil. Richardum , Paludanum , Durandum, & Caietanum.

29 PROBATVR à S.Doctore primò,quia Pronomen, *Nos* , vt ait Priſcianus *libri* 2.*&* 13.ſuæ Grammaticæ,non ingeminat ſuum ſingulare ſignificando:*Ego* , *& ego.* Sed ſignificat. *Ego, & tu* copulatiuè , faciens ſic ſenſum complexiuum, ità vt ſignificet duos partialiter coucurrere ; hoc autem eſt contra inſtitutionem Chriſti, qui formam ſic inſtituit : *Ego te baptizo* ; vel ſi formulâ Græcâ vtaris : *Baptizetur* , ſicut vnam cauſam efficientem principalem conſtituit, ità etiam vnum ſufficientem Miniſtrum. Similiter in ſenſu copulatiuo ſignificat,vnum ex illis dependenter ab alio baptizare , vt notat etiam Maſtrius.*n.*74.

NEQVE iuuat dicere, pronomen,*Nos*,aliquando ſignificare perſonam vnam præcellentem. Sic enim Principes, Epiſcopi, & Pontifex ſolent loqui : *Nos decernimus* , quia tunc plurale æquiparatur ſingulari. *Ego*,& non eſt quæſtio in eo ſenſu;qui ſanè impropriius eſt , vt notat Maſtrius *num.*73.cum D. Bonau. *loco citato.* 30

NEQVE eſt ſimile ei modo , quo plures baptizantur, dum dicitur ; *Baptizo vos* ; nam pronomen. *Vos* bene ſic diuiditur : *Baptizo te, & te*, & ſic manet forma : *Baptizantes eos, &c.* 31

NEQVE eſt ſimile , quando duo Iudices dicunt *decernimus*,hi enim habent poteſtatem ſimul in ſolidum ; at Miniſter Baptiſmi ſe ſolo ſufficit,independenter ab alio , ex inſtitutione Chriſti.

HIS corruunt oppoſitæ ſententiæ argumenta. Similiter & diſtinctio ſententiæ mediæ , quam habet Suarez , Auerſa, & alij Recentiores. Et è Scotiſtis Aretinus *diſp.6.quæſt.*2.*art.*3. dicentes , inualidum eſſe in ſenſu complexiuo , quo intendunt partialiter concurrere ad vnam cauſam conſtituendam totalem , è pluribus contentam ; non in ſenſu copulatiuo, quo intendunt ſinguli per ſe totum agere,vt ſenſus ſit : *Ego , & ego.* Iam enim , ex dictis , hunc ſenſum adulterinum percipies. Vide etiam Dianam *part.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 31. Valentia *diſp.*4. *quæſt.*2. *punct.*2.Rationes noſtras infirmas putat,& ideò oppoſitam probabilem cenſet , quia (ait) pronomen, *Nos*,ſignificat idem , ac vterque baptizamus ; ſicuti ſi duo Theologi dicerent , vterque ſumus Theologi ; quod verò non ſignificent : *Ego*, nil ait referre , quia particula.(*Ego*) non eſt eſſentialis. Neque videtur compertum , neceſſariò exprimendum in forma fieri Sacramentum à Miniſtro vno totaliter , quamvis requiratur , vt ad veritatem formæ actus ille ſit totaliter à Miniſtro. 32 33

ENIM verò iam ſatis oſtendi , improprium eſſe illum ſenſum Valentiæ;& rurſus vrgeo ad hominem contra eum. Sacramenta id efficiunt , quod ſignificant ; & ſignificant id , quod efficiunt , vt omnes concedunt : Sed per te ad veritatem formæ, qua inuocatur Sanctiſſima Trinitas , requiritur , vt actus miniſtri exprimatur , & vt actus Sacramentalis ſit totaliter à miniſtro , vt docet Concilium Florentinum : Ergo oportet, vt actus Sacramentalis ſub hac ratione ſignificetur, nempè vt totaliter à Miniſtro factus. 34

QVÆSTIO IV.

An vnus Miniſter poſſit multos ſimul baptizare.

‹ D.Bonau. *diſt.* 5. *q.* 1.

ASSERO , fore validum dicendo : *Ego vos baptizo* , *&c.* Ità D. Bonau. *hic* , D.Thom. *ad* 4. Cottonius *controu.*2. *cap.*2.referens Dianam *part.*5. *tract.* 3. *reſol.* 27. & *part.* 9. *tract.* 6. *reſol.* 30. ex communi , ſententiam. 35

RATIO

Digitized by Google

Ratio eorum eſt, quia ſic forma integrum ſeruat ſenſum, qui eſt: *Baptizo te*, *te*, *& te*; iuxta condictum, Matth.vltimo: *Baptizantes eos*.

37 Addit verò Scotus 4.*diſt.6. quaſt.2.§. Reſpondeo*, extra neceſſitatem mortale eſſe ſic baptizare, quia violatur vſus Eccleſiæ in re graui. Ità etiam Tanner.*diſp.4.quaſt.2.dub.1. num.*8. Cottonius *loco cit.* At Valentia *quaſt.3.p.2.* cum Soto, ait eſſe tantum veniale.

Qvoad D. Bonauenturam id ſolùm habeo, hoc licere in extrema neceſſitate, puta mortis, vt ſi plures milites prælio ſint inuadendi, vel nauigantes naufragio periclitentur: Erunt verò plures Baptiſmi, vt dixi *quaſt.3.*

QVÆSTIO V.

An liceat infidelium Filios, inuitis parentibus, baptizare.

D. Thom. q.68. art.10. & 2.2. quæſt. 157. art.12.

38 Qvæstio hæc ad Miniſtros ſpectat, non ad recipientes, vt putat Tannerus *diſp.4.quaſt.2. dub.3.* nam tales filij validum rectè recipiunt Baptiſmum, ideò ſolùm quæritur ex parte Miniſtri; an licitè miniſtrent.

Svppono autem, per filios infidelium intelligi, eorum filios, qui extra Eccleſiæ iuriſdictionem iacent; nam hæretici, & Apoſtatæ ſunt Eccleſiæ ſubditi; vnde eorum filij ſubtrahi poſſunt.

39 Deinde quoad filios aliorum infidelium, puta Turcarum, Maurorum, qui Chriſtianis Principibus ſubditi non ſunt, omnes ferè concedunt non poſſe inuitis parentibus baptizari. Itaque inſtituunt quæſtionem de ſubditis; & quidem de mancipiis videtur certum; dubitant verò de ciuiliter ſubditis.

40 Prima ſententia eſt, hoc licere. Ità Scotus 4.*diſt.4. quaſt.9.* quem ſequuntur diſcipuli apud Maſtrium *diſp.2. quaſt.4.* qui tamen aliquas addunt cautiones, id licere, quando iure, vel facto ita à cura parentum abſtrahantur, vt nulla ſpes remaneat, quod eorum poteſtati, & gubernationi ſubiiciantur, ne irreuerentia fidei accidat ob apoſtaſiam, aut occidantur. His cautionibus ad hanc ſententiam Maſtrius adducit Vaſquez *diſp. 155.* Turrianum 2.2.*tract.1.diſp.54.dub.2.* adducentem etiam Catherinum, Sotum, Caietanum, Paludanum, Victoriam, Durandum, Henriquez. Suarez verò aſſerit, poſſe filios mancipiorum vendi, & ſic abſtractos baptizari.

41 Layman verò *lib.5. tract.5. cap.6.* vult, baptizari poſſe, etiamſi timeatur peruerſionis periculum. Ità etiam Diana *part.3. tract.4. reſol.7. dub.7.* & *tract.2. reſol.67. & p.8. tract.1. reſol.1.* & olim *part.2. tract.5. reſolut.7.* Echius *homil.2. de Baptiſmo.*

Opposita ſententia eſt D. Thomæ *hic*, quem omnes Thomiſtæ ſequuntur, Capreolus, Paludanus, Sotus *in 4.diſt. 5.* Antonin. 2.*part. titul.12. cap.2. §.4.* Victoria *relect. de Iud.* Richardus *in 4. diſt.6.art.3 quaſt.3.* Marſil. *quaſt.4.art.4.* Valentia *quaſt.3. p.3.* Suarez *diſp.25. ſect.3.& 4.* Henriquez *lib.2. cap.25.* Vaſquez *diſp.155. cap.2.* Azor. *tom.1. lib. 8. cap.2. quaſito 10.* Cottonius *lib. 2. controu.2.cap.2.*

Qvoad D. Bonauenturam *diſt.6. part.2. dub.3.* videtur eſſe cum hac ſententia; ait enim, non eſſe baptizandum aliquem, niſi præſumatur de voluntate eius, aut parentum, quia de Chriſtianis natus. Quibus verbis etiam rationem innuit, quia nati ex infidelibus, qui fidem Chriſtianam non fuerunt aliquando profeſſi, ſunt ſub poteſtate parentum, ſi ſint infantes, vel pueri non habentes voluntatis vſum; ſunt enim partes parentum. Hæc quæſtio agitata eſt etiam 2.2.*tract. de fide, diſp.de Infidelitate, quaſt.4.*

Assero cum hac ſententia, non licere filios infidelium, illis repugnantibus, baptizare.

Probatvr argumento S.Doctoris, quod duobus verbulis conſiſtit, & fruſtra Faber *diſp.16. cap.2.* Centinus *diſp.6. cap.2. art.2.* Aretinus 4. *diſtinctione 4. quaſtione 9. articulo 1.* Maſtrius ſuprà, dilumbare conantur, illud in fruſta diuidentes, vt pluribus argumentulis interſectum concidant.

Svppono autem primò ex Ariſtotele, filium infantem, & puerum rationis expertem, eſſe ſub poteſtate parentum. Ideò ad Galat.4. *Quanto tempore hæres paruulus eſt, nihil differt à ſeruo, &c. ſed ſub tutoribus, & actoribus eſt, vſque ad præfinitum tempus à Patre.* Hoc autem eſt, iuxta ius naturæ, quod (fateor ingenuè) debet eſſe ſubordinatum legi Dei, vt iuſtum ſit; alioqui mancum erit, quando parentes eo iure abutantur, ſicuti euenit in abutente aliis iuribus, puta Matrimonij, facultatum, & ſimilium.

Non ità tamen id ita verum eſt, vt ſtatim, ac quis abutitur re ſuâ, amittat in ipſam ius. Ità diues dilapidator facultatum in diſſolutionibus, & iniquitatibus, non ideò ius, & poſſeſſionem earum amittit, aut à Principe illis poteſt priuari. Similiter, & copulam habens culpabilem, non illicò poteſt priuari iure Matrimonij, eò minùs, ſi abſtrahi neceſſe ſit inuoluntariam vxorem. In quo valdè ſunt decepti Scotiſtæ.

Svppono ſecundò, per Baptiſmum profiteri hominem Chriſtianam fidem, quæ licet neceſſaria ſit ad ſalutem, eſt tamen libera. Quare neceſſaria eſt aliqua voluntas, poſſidens eum, qui Baptiſmum profitetur, aut propria, aut eorum, in quorum eſt poſſeſſione. Cùm autem infans non habeat voluntatem in actu exercito; inſeruit ei voluntas parentum. Certum autem eſt, quod, ſi ritè baptizetur, tenetur Præceptis, & Legibus omnibus Eccleſiæ, atque deficiens, tanquam hæreticus, & apoſtata puniri poteſt, etiam pœnâ vitæ.

Pavlvs teſtatur, Eccleſiæ nil iudicandum de infidelibus, 1. *Corinth.5.* ſicuti autem non cogit adultos infideles, ita neque puellos inſontes. Quare Eccleſia, cui incumbit ſalus omnium ex Dei præcepto, nunquam hoc præcepit, aut ſuaſit; quod ſanè præſtitiſſet, ne præceptum charitatis omitteret. Imò in Concilio Toletano IV. id prohibuit, & reprobat talè factum à Rege Aſſebuto, licèt Regem alioqui religioſum fateatur. Itaque ex hoc, non modo deducitur, id non expedire; ſed etiam, non licere, maximè verò, quia oriuntur ſcandala, ſubuerſiones, apoſtaſiæ, neces; quia Scotiſtarum cautiones non poſſunt adhiberi. Dum enim extrahuntur pueri ad Baptiſmum, ſi relinquuntur apud parentes, redeunt ad infidelitatem; ſi rapiuntur, aut venduntur, illicitum eſt. Rectum eſt tamen ex altera parte infantes baptizare, vt definit Tridentinum *ſeſſ.7. can.13.* nempè ſubiectos.

Hinc eruo, multò minùs Principibus ſæculari- bus

Digitized by Google

bus id licere, qui ſolum ciuile dominium in ordine naturali obtinent, non autem ſpirituale, cùm hæc ſit Meſſis Eccleſiæ. Quod ſi aliquando Reges aliquos coegere, vt refert Boetius *part.3.hiſt.lib.2.* hi fuere capti bello, vel empti, vel quibus bellum iuſtum inferri licebat. Cæterum Eccleſia ipſa Principibus id prohibet in Concilio Toletano IV. & habetur *can.56.* De Iudæis autem præcipit ſancta Synodus nemini ad credendum vim inferri; ſanè inter infideles, Iudæi ſunt ſubditi, & veluti in captiuitate, multò magis de cæteris dicendum cum Apoſtolo 1.Corinth.5. *Quid ad nos, qui foris ſunt, iudicare?*

50 NEQVE dicat Maſtrius *num.103.* Principes habere poteſtatem indirectam in ordine ad ſpiritualia; quia ſi Eccleſia, quæ habet poteſtatem directam, id prohibet, multò minùs id poſſunt, qui habent ſolam indirectam. Hoc ſane in praxi non vſurpant Reges, ſed liberè ſinunt cum filiis viuere parentes. Quod ſi id liceret eis, ex eo, quòd illud vergat in graue Reipublicæ detrimentum Chriſtianæ, tenerentur id exequi, & ſicuti cogere poſſunt infantes Baptiſmo conſignare, poſſent etiam adultos cogere ad Baptiſmum, quia ex his maius ſequitur detrimentum. Vnde non ſatisfacit Maſtrius dicens, Concilium Toletanum loqui de adultis.

51 PROFECTÒ, ſi ex debito procurandæ ſalutis oriretur hæc facultas, poſſent vtique Principes etiam alienigenas infideles cogere; imò tenerentur.

CONCEDIT quidem Scotus, religiosè facturos Principes, ſi etiam adultos minis, & terroribus ad Baptiſmum cogerent; ſed hoc periculoſum eſt, & contra Chriſti inſtitutum, qui in libera poteſtate reliquit. Matth. vltimo: *Docete omnes gentes. Qui crediderit, &c.* Et ità decernit Paulus V. in ſuo Rituali, & ſic ſentit Eccleſia. Et de hoc Conſtantinus Magnus legem condidit, vt notat D. Bonau. *diſt.3. part.1.quæſt.5.ad 4.*

52 NEC eſt ad rem reſponſio Maſtrij, indictum fuiſſe ſermo: *Compelle intrare*; nam ibi loquitur de impulſionibus Dei, terroribus inferni, &c.

MINVS ad rem eſt id, quod ſubdit ex Apoſtolo: *Argue, obſecra, &c.* Hæc enim de terroribus concionum clarè intelligit, quibus ira Dei peruicacibus indicitur.

MINVS tandem facit id ex *epiſtola D. Auguſtini* 42. nam ibi loquitur de hæreticis, qui ſubditi ſunt Eccleſiæ, vt fatetur ipſe Maſtrius.

53 IAM videamus Scoti argumentum, quod eſſe vnicum, ait Maſtrius *n.*88. Dominia ſunt ſubordinata, ita vt Dei imperio cuncta iura ſubiaceant. Cùm autem Dominus omnibus præcipiat Baptiſmum, nullum ius violatur à Principe, qui eſt Miniſter iuſtitiæ, ſi compellat ad Baptiſmum infidelium infantes, maximè cùm parentes nullum ius ad oppoſitum habeant, quia nullum eſt ipſorum ius contra Diuina iura.

54 RESPONDETVR ex dictis facilè, ius Diuinum implendum, modo à Chriſto ordinato, vt notat Amicus *diſp.11. de Baptiſmo, ſect.7.* nempè liberè, & ſuauiter, vt conſtat, dum miſit, tanquam oues, Apoſtolos, non vt bellatores. Deinde hoc ius directè Eccleſiæ demandatum eſt, non autem Principibus. Eccleſia autem, quæ eſt optima Dei interpres, & Columna veritatis, nunquam id eo modo intellexit, vt oſtendi, & aduertit etiam Suarez. Multò igitur minùs hoc ſibi valent Principes arrogare.

55 INSTAT Maſtrius *quæſt.5.* ex nobis conceditur in aliquo caſu filios infidelium, inuitis parentibus, baptizare, vt in mortis neceſſitate. Imò extra eum caſum conceditur contra Apoſtatarum, & Hæreticorum filios; at fides ſuſcepta iugum naturæ non aggrauat.

RESPONDETVR facilè, tunc etiam ſolam in caſu neceſſitatis tangi, cui nõ ſuppetunt alia remedia ſalutis, ſicuti ſuppetent infanti victuro. Multa enim ob id in neceſſitate extrema licent, alioqui vetita.

QVOAD alios, dico, hæreticos, & apoſtatas eſſe 56
Eccleſiæ ſubditos, & diuerſitatem in facie Eccleſiæ eſſe luce clariorem meridiana. Sunt autem deterioris conditionis, dum legem, cui ſe ſpontè dederunt, violant; ideò enim iuſtè puniuntur à ſancti Officij Inquiſitoribus, aliiſque Iudicibus.

ASSERO ſecundò, Infantes infidelium in mortis 57
periculo baptizandos, etiam parentibus inuitis. Ità ex communi docent Valentia, Suarez, Vaſquez, Henriquez ſuprà à Tannero approbati *num.89.*

RATIO eſt, quia iuri Diuino, præcipienti Baptiſmum ad ſalutem, neceſſarium, debent obedire.

ASSERO tertiò, infantem, natum ex altero parente fideli, poſſe baptizari, vtroque etiam renuente; ita tamen, vt caueatur morale periculum Apoſtaſiæ. Ità D.Thom. *in ſupplem.quæſt.79.art.4.ad 4.* Sotus, 58
Sylueſter, Ledeſma, Henriquez, quos allegat, & ſequitur Tannerus *diſp.4.quæſt.2.dub.3.num.90.* At ſi ille parens conuertatur poſt natiuitatem infantis, ſignificant allegati à Tannero, non poſſe adhuc infantem vi baptizari, quaſi teneatur infans ſequi conditionem parentum, quam tempore natiuitatis habebant; non poſteriorem.

HOC tamen mihi videtur friuolum, & id reſpuit 59
Tannerus *num.91.* Ratio eſt, quia iuriſdictio ſumitur à tempore, præcipuè quo eſt exercenda: ergo tempus eſt reſpiciendum, quo baptizatur infans, tanquam Eccleſiæ ſubditus in altero parente.

AN verò debeat ſequi conditionem patris fidelis; an matris infidelis, in ſententia D. Bonauent. inuenio in Indice hoc quæſitum, & indicari *in 4. diſt.35.dub.4.* Sed non inuenio ſolutum, vnde mendoſus eſt index.

VIDEO *quæſt.3. eiuſdem diſt.* concludere, filios 60
debere ſequi conditionem matris, quoad libertatem, & ſeruitutem; at quoad dignitates, Patrem; & vt reor, etiam quoad fidem debere ſequi fidelem, qui prior eſt iure à Domino intento ad ſalutem, quæ eſt finis vitæ.

CREDIDERIM ergo ex mente eius *in 4.diſt.36. quæſt.3.* quoad leges ciuiles, partum ſequi ventrem, ideſt matrem, in gubernatione educationis; nam apud matrem educatur; at quoad religionem ſequi debere fidelem parentem, quicumque ſit; & ità baptizandum.

Ex his etiam ſequitur, parentem infidelem, alterum conſentientem Baptiſmo filij infantis; altero renuente, prænalere, ſecluſo periculo apoſtaſiæ.

DE patre conſentiente patet ex *cap. Ex litteris, de* 61
conuerſione infidelium.

DE matre probatur à Tannero ex Concil. Toletano III. *can.14.* & Toletano IV. *can.61.* quibus tamen locis ſermo eſt de filiis, ex matre chriſtiana natis, vt ipſe Tannerus vidit.

VALENTIA *quæſt.3.p.3.* dicit Gregorium XIII. 62
declaraſſe, infantem Iudæum baptizandum, ſolo Auo materno conſentiente, patre iam mortuo, matre verò reclamante. Aduertit tamen Tannerus ex Concil. Toletano IV. *can.59.* cauendum periculum apoſtaſiæ.

ASSERO quartò, filios infidelium, qui iure belli, vel alio, ſunt Chriſtianorum mancipia, poſſe licitè à parentum cura diſtrahi, & baptizari ſub eadem cautela. Ità Valentia, Suarez, Henriquez, Vaſquez poſt 63
Durandum *in 4.diſt.4.quæſt.6.*

RATIO

Digitized by Google

RATIO eſt, quia eorum ſunt Domini Chriſtiani, & poſſunt etiam ad lucrum eos abſtrahere. Non ſolet tamen Eccleſia vti hoc iure ob periculum, ne filij ad parentes infidos redeant. Cætera vide in Tannero *loco cit.* & aliis ſuprà allegatis,
64 vbi *num.*98. ait, infantes Turcarum poſſe reuendi Turcis abſque Baptiſmo, & adducit Suarez *ſect.*6. At ego reor, non eſſe reuendendos; ſed educandos in Baptiſmo.

QVÆSTIO VI.

An Miniſter debeat baptiZare carentes ab infantia vſu rationis.

65 ASSERO primò cum D.Bonau. *in* 4.*diſt.*3.*p.*1. *art.*2. *quæſt.*1.*ad* 1. & *diſt.* 34. *art.*3. *quæſt.*1. *ad* 4. Perpetuos amentes baptizandos more infantium; eſt enim vtrorumque æqualis conditio, vt cùm D. Bonau. notat Tanner. *diſp.*4. *quæſt.*2.*dub.*3. *num.*100.

ASSERO ſecundò, amentes ad tempus cum adultis computandos, nempè ſciri oportere: an tempore lucidi interualli, vel ſanæ mentis petierint, vel voluerint baptizari.

66 PROBATVR à Tannero *num.*103. ex D. Bonau. quia iſti ſunt eiuſdem conditionis cum adultis aliis dormientibus, & ebriis, imò neque in amentia baptizandi, niſi in neceſſitate mortis. Ità *cap.Maiores de Baptiſmo.*

67 ADDIT Tannerus *n.*102. hos neque in mortis articulo baptizandos, niſi rationabiliter præſumatur præceſſiſſe diſpoſitionem ad effectum Baptiſmi, nempè vt petierint baptiſmum, nec inciderint in phreneſim cum affectu ad mortale peccatum, ſic Suarez *diſp.*28.*ſect.*1.

68 IDEM igitur de dormientibus adultis ſanæ mentis dicendum, requiri ſcilicet, vt oſtenderint voluntatem, &c. attamen non ſunt baptizandi in ſomno, niſi præſumatur, quòd ampliùs non ſint euigilaturi, vt ſi ſit Lethargicus, vel ſimili morbo laboret, vide Seraphicum *diſt.*6.*part.*2.*dub.*3.

DISPVTATIO IV.

De Effectibus Baptiſmi.

QVÆCVMQVE creantur ad eſſe, plures potentias, virtutes, & operationes, quibus inſtructa è nihilo prodeunt, eidem acceptas ferunt virtuti, per quam ad exiſtentiam producuntur; non ambigendum itaque plures eſſe Baptiſmi effectus, per quem homo Chriſtianus primò ad ſtatum, & eſſe vitæ ſpiritualis enaſcitur; hinc ei gratiæ infuſio, innocentiæ reſtitutio, ac cœli apertio, cum aliis plurimis infrà indicandis, adſcribuntur.

QVÆSTIO I.

Quid ſecum ferat, & neceſſariò efficiat BAPTISMVS, *ſi ſit validus.*

CHARACTER ſanè eſt infallibilis effectus Baptiſmi, ab eius ſubſtantia inſeparabilis. Et quidem inter alios characteres, id præſtat, vt ſit ſignaculum Religionis, & veri Dei cultus, vt dixi *tract.*1. *diſp.*5.*quæſt.*1.

Ex hoc ſequitur ſubiectio ſpiritualis, Eccleſiæ iuriſdictioni debita; & capacitas aliorum Sacramentorum. Probatur *cap.Maiores de Baptiſmo*, & ex omnibus Theologis *diſt.* 3. & *ſeq.* Vbi S. Bonauent. *diſt.*6.*part.*1. *quæſt.*2.

RATIO eſt, quia ſic homo fit membrum Eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti Myſticum, & deſponſatur Chriſto. Ità S.Bonau. *in* 4.*diſt.*37.*art.*2.*q.*2.*ad* 1. & Cottonius *infrà* citandus, cum eodem S. Bonau. *in* 2.*diſt.*32. *quæſt.*1.*fundam.*4. Aufert omnes irregularitates, & infamias, contractas ante Baptiſmum, præter Bigamiam.

Hinc ſequitur, poſſe cogi baptizatum ad obediendum Eccleſiæ, & legi Chriſti.

AN verò cogi poſſit ad ſeruandam legem Chriſti; ſi per parentum fidelium incuriam quis baptizatus non ſit; tamen cenſeatur, & nominetur baptizatus inter Chriſtianos.

RESPONDET Cottonius *lib.* 2. *controu.*2. *cap.*6. *num.*97. cum Henriquez, & Vuigers, quos citat, & ſequitur Diana *p.*9. *tract.*6. *reſol.*2. eatenus poſſe, quatenus aliàs ſe geſſerit pro Chriſtiano, recipiens alia Sacramenta.

ASSERO, per Baptiſmum hominem obligari legi Chriſti obſeruandæ. Ità definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.*7.*can.*6. Contra ſectarios dicentes, tranſgreſſiones Diuinæ legis, habentibus fidem eſſe quidem peccata, ſed non imputari. Horum Dux gregarius eſt Lutherus *de votis Monaſticis*, & *in* 2.*cap.ad Galat.* Caluinus *lib.*3.*Inſtit.cap.*19.§.2.4.7. Kemnitius verò *in Exam. allegati can.* ſubdolè loquitur. Vide Bellarminum *lib.*1.*de Baptiſmo,cap.*15.

PROBATVR à D. Bonau. *diſt.*7.*p.*2. *art.*3. *q.*1. *fundamento* 2. explicito *in corpore*, ex illo Matth.28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. docentes eos ſeruare omnia, quæcumque mandaui vobis.*

QVOD ſanè probatum eſt etiam quoad Eccleſiaſtica præcepta *prima ſecundæ*, *tract.*4. *de Legibus*, *diſp.*1.*quæſt.*9. & *diſp.*5.*quæſt.*1.& 2.

HINC dico, per Baptiſmum non irritari omnia vota. Ità Concilium Trident. *ſeſſ.*7. *de Baptiſmo*, *can.*9. & D. Bonau. *in* 4.*diſt.*37.*art.*2.*quæſt.*2.*ad* 1. & omnes Scholaſtici contra Lutherum *de captiu. Babyl.* & *de Baptiſmo*, Contra Caluinum, & Kemnitium aduerſus hunc canonem. Vide Bellarminum *lib.*1. *de Baptiſmo, cap.*17.

TANDEM non reddi homines per Baptiſmum impeccabiles aſſerit Concilium Trident. *can.* 6 contra hæreticos, relatos à Bellarmino, *cap.*14. *lib.*2 *de Baptiſmo.*

SIC Apoſtolus 1.Timoth.1. dicit: *Quidam circ. fidem naufragauerunt.* Et cap.4. *In nouiſſimis temporibus diſcedent quidam à fide.* Idem habetur *cap.*6. Se hoc diſcuſſum eſt *prima ſecunda.*

QVÆSTIO II.

An verè BAPTISMVS *tollat omne peccatum.*

D. Bonau. in 2. diſt. 32. art. 1. per duas quæſt. & in 4. diſt. 4. p. 1. q. 1.
D. Thom prima ſecundæ, q. 81. art. 3. & 3. part. q. 69. art 1.

7 HÆRESIS illa, quæ negauit, peccata deleri, ſed tegi tantùm, exploſa eſt *prima ſecunda, tract. 5. de Gratia, diſp. 3. quæſt. 1.* Nunc igitur aliqua præcipua de Baptiſmo apponam.

ASSERO primò, Baptiſmo omne peccatum deleri. Ità Concilium Trident. *ſeſſ. 5.*

S. BONAVENTVRA proponit quidem quæſtionem de ſolo peccato Originis; ſed tamen de omnibus probat *in ſecundo, loco citato.*

8 PRIMVM argumentum habetur *fundamento* 1. Regenerare Deo, lauando maculas, eſt verè tollere, & delere ipſas omnes maculas per mutationem eſſe intrinſeci; at Baptiſmus aquæ lauat, atque regenerat Deo filios Adæ maculatos: Ergo. Maior eſt euidens; non enim lauatur, aut tollitur, quod ſolum tegitur, & non imputatur, neque generatur, idem intrinſecè manens. Minor probatur ex Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Ad hoc affert S. Bonauent. etiam *diſt. 3. part. 1. quæſt. 1.* ex illis Scripturis, quæ vocant Baptiſmum: *Lauacrum regenerationis.* Titum 3. Epheſ. 5. *Mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Vide etiam Bellarminum *lib. 1. de Baptiſmo, cap. 13.* ſic arguentem.

9 SECVNDVM argumentum ſumitur à D. Bonau. ex Gloſſà, & D. Auguſtino *in Enchir. cap. 52.* quo nititur etiam Bellarminus. Ità Baptiſmus eſt mors, & deſtructio omnis peccati vera, & realis in hoc Sacramento, ſicuti mors Chriſti verè fuit deſtructio vitæ Chriſti; at Chriſtus verè mortuus eſt. Minor eſt euidens. Maior probatur ex 6. Rom. *Conſepulti ſumus cum Chriſto per Baptiſmum in mortem.* Et ibidem: *Si mortui ſumus peccato, quomodo viuemus in illo?* Idem repetitur *Coloſſ. 2.*

10 TERTIVM argumentum ſumitur à D. Bonauent. ex natura Baptiſmi aquæ, qui lauat verè exterius carnem, & ità factum eſt etiam in Baptiſmo figurali Ioannis, & in multis aliis lotionibus in Mari rubro, 1. *Corinth.* 10. In Iordane, ſanante lepram, 4. *Reg.* 5. In Probatica piſcina, *Ioan.* 5. In lotione cæci nati, *Ioan.* 9. vt explicat S. Auguſt. *tract. 44. in Ioannem.* At hæc fuerunt veræ lotiones: Ergo. Hoc argumentum eſt D. Gregorij, lib. 9. epiſt. 39. *Qui dicit, peccata in baptiſmate funditus non dimitti; dicat, in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos.* Eodem argumento nititur S. Bonauent. *in 4. loco cit. fundamento* 1. è Gloſſa ſumpto.

11 QVARTVM argumentum habetur è D. Bonau. *in 2. loco cit. & in 4 loco cit. in corpore,* è Scripturis, quæ aſſerunt, hominem per Baptiſmum fieri templum Dei, membrum Chriſti, & non poſſe ſimul ſtare, vt aliquis ſit ſimul membrum Chriſti, & verè coinquinatum, & ſola non imputatione mutatum. Secunda Cor. 6. *Quæ ſocietas luci ad tenebras? Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Quis autem conſenſus templo Dei*
12 *cum Idolis? Vos enim eſtis templum Dei viui.* Idem argumentum de homine per Baptiſmum facit Apoſtolus *Rom. 6.* nempè nos per eum in baptiſmo viuificari, tanquam membra Chriſti, & à poteſtate tenebrarum in adoptionem filiorum Dei euocari.

CLARIVS Coloſſ. 2. *Eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis: in quo & circumciſi eſtis circumciſione non manufacta in expoliatione corporis carnis; ſed in circumciſione Chriſti,*
conſepulti ei in Baptiſmo. Et vos cùm mortui eſſetis 13
conuiuificauit cum illo, donans vobis omnia delicta. Prima Corinth. 6. *Et aliquando fuiſtis; ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis. Neſcitis quoniam corpora veſtra ſunt membra Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? abſit.* Et cap. 12. *Sicut enim corpus vnum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cùm ſint multa, vnum tamen corpus ſunt: ità & Chriſtus. Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus.* Et latius id ibidem proſequitur.

QVINTVM argumentum ſumitur à D. Bonau. 14
in 4. loco cit. fundamento 4. è ſimilitudine peccati originalis Rom. 5. *Sicut per vnius inobedientiam, peccatores conſtituti ſunt multi; ita per vnius obedientiam, iuſti conſtituentur multi.* Loquitur autem ibi de Iuſtificatione per Baptiſmum, vt patet. Sic igitur toto illo capite arguit: Sacramentum Baptiſmi eſt remedium perfectum peccatorum, maximè originalis; & quod primò reducit ad Chriſtum deuios filios Adæ; ſed peccatum originale, & alia verè priuant innocentiâ: ergo Baptiſmus eam verè reſtituit. Confirmatur à D. Bonau. *in corpore*, quia efficacius eſt donum ad delendum, quàm peccatum ad maculandum, vt dicitur Rom. 5. *Non ſicut delictum, ita & donum*, nam verè regeneramur Chriſto mutatione reali, ſicut verè geniti ſumus ex Adam. Ideò *ad Titum* 3. dicitur Baptiſmus *Lauacrum regenerationis.*

VLTIMVM argumentum efficaciſſimum ſumitur 15
è D. Bonau. *in 4. loco cit. in corpore.* Iuſtificatio verè facit animam puram, & ſanctam, vt oſtendi *prima ſecundæ, loc. cit.* Ezech. 36. *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris, & dabo vobis cor nouum.* Pſal. 50. *Cor mundum crea in me Deus. Lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.* Vbi creationem cordis, & emundationem vocat iuſtificationem. Si igitur ita res ſe habet in omni Iuſtificatione, multò magis in ea, quæ fit per Baptiſmum, qui eſt fundamentum ſanctitatis, & vitæ ſpiritualis. His argumentis nititur Bellarmin. *cap. 13.*

QVONIAM verò fundamentum Hæreticorum 16
eſt, concupiſcentiam, in qua ponere videtur D. Auguſtinus peccatum originale, manere etiam in baptizatis, & eſſe propriè peccatum, licet ei repugnemus. Inſuper perfricta fronte audent è S. Auguſtino illud ore reuoluere: *Peccatum in Baptiſmo remittitur, non vt ſit; ſed vt non imputetur.* Ideò S. Bonau. *in 2. quæſtione adducta, toto corpore quæſtionis*, profunditur ad hoc argumentum diſſoluendum, & ora hæreticorum comprimenda, quæ audaciſſimè adhuc idem effatum audent S. Auguſtino adſcribere, cùm toties ab Echio, Roffenſi, & aliis Catholicis conuicti fuerint, vt notat Bellarminus *cap. 13.*

ADVERTIT igitur S. Bonau. ex D. Auguſtino 17
lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia, cap. 32. reatum peccati originalis, qui in carentia iuſtitiæ originalis poſitus eſt, deleri; concupiſcentiam verò debilitari; vt iam non regnet. Concupiſcentia enim eſt peccatum originale, prout dicit carentiam iuſtitiæ debitæ, qua priuatus eſt homo, à Deo auerſus, & neceſſariò ad concupiſcendum tendens cum prædominio carnis.

Digitized by Google

nis in ſpiritum; huic autem iugo ſubditur homo ante baptiſmum, quia gratiâ deſtitutus, ſubditur
18 legi carnis. Cùm autem baptizatur, efficitur membrum Chriſti; & ſpiritus prædominatur per gratiam, & ita tollitur dominium concupiſcentiæ, & ſoluitur debitum non concupiſcendi. Sic auſertur ratio culpæ ab ipſa concupiſcentia, licet aliqualiter remaneat. Remanet igitur vt pœna, non vt culpa.

19 Adverte autem, non tolli per Baptiſmum debitum non concupiſcendi, ita vt legi Dei contra concupiſcentiam non teneatur; ſed tolli auerſionem illam à Deo, ad res concupiſcibiles, habitualem, quam reliquit priuatio iuſtitiæ originalis, & eſt contra legem Dei, quæ tollitur per æquiualentem gratiam, quæ reddit hominem Deo coniunctum; licet remaneat pronitas quædam naturæ ad res vetitas, quæ eſt ſane pœna ex culpa originaria, attamen relinquitur ad exercitium, & meritum; non tamen è culpa, vt oſtendi *prima ſecunda, tract.3. diſput.2. quaſt.7.* Attamen ſoluam argumenta aliqua cum S. Bonauentura.

20 Obiiciunt primò. Manente priuatione formæ, remanet deformitas in ſubiecto; ſed poſt Baptiſmum remanet carentia iuſtitiæ originalis: Ergo & deformitas culpæ originariæ.

Respondet S. Bonau. ſubintrare gratiam ſanctificantem, quam Deus, loco iuſtitiæ debitæ, acceptat, ſoluto debito eam habendi, meritis Chriſti.

Obiiciunt ſecundò. Manente actu peccati, manet peccatum: at poſt baptiſmum manet actus peccati originis; vt ait Magiſter *in 2. diſt.32.* Ergo.

21 Respondet D.Bonau. Maiorem veram eſſe de actu, in quo eſt ratio culpæ, vt eſt fornicatio; at actus manens poſt baptiſmum eſt pronitas etiam actualiter inclinans ad peccatum, ſed non eſt peccatum.

Obiiciunt tertiò. Quales ſunt actus, tales ſunt habitus; ſed actus concupiſcendi poſt baptiſmum eſt culpa: Ergo etiam concupiſcentia, quæ remanet.

22 Respondet S. Doctor: Maiorem veram de habitibus acquiſitis ex actuum frequentatione; at concupiſcentia, remanens in baptizato, non eſt talis; ſed eſt orta è carnis corruptione, ideò non habet rationem culpæ; ſed pœnæ, quia verò inclinat ad culpam, dicitur potius vitioſitas, quàm pœna.

23 Obiiciunt quartò. Pœna oritur è culpa; ſed per te manet concupiſcentia, quæ eſt pœna orta è peccato originali: Ergo adhuc adeſt culpa.

Respondet S. Bonauent. deletâ culpâ, non tolli omnem pœnam, vt patet etiam in Sacramento pœnitentiæ. Si dicas: In Baptiſmo remittitur tota pœna. Reſpondet, tolli omnem pœnam retardantem à Dei viſione, vnde moriens baptizatus in cœlum euolat, niſi obicem ponat alicuius culpæ venialis, quæ aliquem effectum baptiſmi impedit, & reddit aliqualiter fictum, vt notat S. Bonau. *in 4. diſt.4.part.1.quaſt.1.ad 3.* in qua quæſtione cætera ſoluuntur argumenta.

24 Ex dictis ſequitur, per Baptiſmum infundi gratiam habitualem, quâ ſemper fit iuſtificatio, vt oſtendi *prima ſecunda, tract.5. de Gratia, diſp.3. quaſt.2. & ſequentibus.*

QVÆSTIO III.

An deleatur per BAPTISMVM *Originale peccatum, quoad radicem.*

D.Bonau.in 2.d.ſt.32.q.2.
D. Thom. in 2. diſt. 32. q.1.art.2.

Qværitvr hic: an non ſolùm emundetur perſona baptizata in ſe, ita vt culpa originalis, radicitus euulſa, nequeat refundi; ſed etiam omninò, vt eſt culpa naturæ, & vt baptizatus eſt naturâ humanâ propagatus, & propagans; ſeu in ordine ad filios. 25

Assero, non tolli culpæ originalis cauſam in baptizato, in ordine ad filios.

Hæc aſſertio eſt de fide, vt dixi *diſp.2.quaſt.1.* vbi oſtendi, filios à parentibus baptizatis non gigni ſanctos, ſed maculatos, & egêre Baptiſmo. 26

Probatvr primò à D. Bonauent. præcipuè, quia ſequeretur, prolem hominis baptizati non egêre Baptiſmo, quod eſt reprobatum *loco cit.* tanquam hæreticum. Vide Seraphicum *ibi.*

Hoc verò ita à Deo factum, ait S. Bonauent. primò ex parte Medici, ne ſalutem noſtram parentibus adſcribamus; ſed Diuinæ Maieſtati. Secundò ex parte ægroti, vt libera ſit vnicuique ſalus, non per generationem. Tertiò, vt fides in Sacramento habeat meritum; ideò occultat eius effectum, vnde non curatur morbus naturæ. Quartò ex parte Medicinæ, quæ eſt ſpiritualis regeneratio, & reſpicit mentem principaliter, virtus autem generatiua reſpicit carnem, ideò ſanatur originale, prout reſpicit voluntatem perſonæ; remanet verò quoad virtutem generatiuam transfundentem originale. 27

Aliqua tamen argumenta hæreticorum à D. Bonauent. ſoluta, iam oportet afferre.

Obiicies primò ex Damaſceno. Chriſtus dedit per Baptiſmum duplicem purgationem; Per aquam, vt corpus abluatur; & per ſpiritum, vt anima: ergo per Baptiſmum abluitur etiam vis generatiua. 28

Respondet D. Bonauentura, ablui carnem, quoad fœditatem concupiſcentiæ, in membris prædominantem, & peccato ſubiectam: addit etiam quoad fœtorem purgari; ſolet enim dici, baptizatos non adeo fœtere, vt Pagani, & Iudæi; & videtur experimento comprobatum, Iudæos, ante Baptiſmum, ſordidè fœtentes, poſt baptiſmum verò non fœtere. 29

Obiicies ſecundò. Potentior eſt Chriſtus in ſatisfaciendo, quàm Adam in corrumpendo, vt dicitur Rom.5. *Non ſicut delictum, ita & donum*; ſed peccatum Adæ infecit hominem non modò perſonaliter; ſed etiam vt eſt principium generationis in ordine ad filios: ergo Chriſtus hominem vtroque modo per baptiſmum curat. 30

Respondet S. Bonauent. veram eſſe Maiorem, vt dixi *diſp.2, quaſt.1. ad argumenta, contra ſecundam aſſertionem*, attamen in hoc non excedere, quia Chriſtus non dedit baptiſmo omnem virtutem, quam dare potuit, ſed quæ congruens fuit; at non decebat dari virtutem illam, ob rationes ſuprà allatas.

Obiicies tertiò. Remoto effectu, remouetur cauſa; ſed in Baptiſmo remouetur originalis culpa, quæ eſt effectus generantis virtutis vitiatæ; Ergo debetur etiam vitium generationis.

Digitized by Google

31 Respondet S.Bonauent. primò, id verum eſſe de cauſa efficiente, & etiam conſeruante, ſic enim ablato effectu, cauſa ceſſat conſeruare; non de efficiente tantum, qualis eſt generatio transfundens maculam originalem, non enim fœditas generationis conſeruat culpam, quæ eſt in anima, ſi ſeparetur.

Respondet ſecundò, veram eſſe Maiorem de exiſtentia cauſæ in ea diſpoſitione, in qua producit effectum; at virtus illa generatiua infecta non manet in ea diſpoſitione, & intenſione, ſecundum quam anima ex ipſa trahit originale.

32 Obiicies quartò. Non curatur morbus, niſi radix morbi curetur.

Respondet S. Doctor, verum de radice, ex qua repullulat morbus; at ex illa radice non poteſt repullulare in baptizato morbus originalis.

Obiicies quintò. Tales ſunt fructus, qualis eſt arbor; & tales ſunt rami, qualis eſt radix. Vnde *Matt.7.* ait Dominus: *Non poteſt arbor bona malos fructus facere.* Et Apoſtolus Rom. 11. *Si radix ſancta, & rami ſancti:* Ergo ſi originale deletum eſt in patre, qui eſt radix, videtur purificata naſci debere proles.

33 Confirmatur. Si oppoſitum eſt cauſa oppoſiti; & propoſitum erit cauſa propoſiti. Sed perſona corrupta corrumpit naturam: Ergo pari ratione, ſanatâ perſonâ, ſanatur natura.

Respondet S. Bonauent. verum eſſe de radice, vt eſt origo arboris: At Pater non eſt ſanctificatus, vt eſt radix filiorum; ſed vt eſt perſona. Quod verò additur, ſolutum ex dictis iacet, nam verum eſt de oppoſitis, & propoſitis, quæ inuicem neceſſariò conſequuntur; non autem de his quæ ex morali productione pendent; ideò, licèt perſona infecerit naturam ex pacto, tamen perſona non purificat naturam, quia aliter eſt ordinatum, vt dixi, & mox etiam patebit.

34 Obiicies ſextò. Si aliquis curet à lepra alium, dat ei virtutem generandi filium ſanum, alioqui enim produceret leproſum, quia lepra eſt morbus hæreditarius: Ergo pari ratione. Si morbus originalis eſt hæreditarius, & curatur; conſequenter curatur etiam virtus infecta generandi filium ægrum.

35 Respondet S. Bonau. non eſſe ſimile, quia leproſus, cùm curatur, non ſolùm curatur à corruptione in ſua nutritiua; ſed etiam generatiua, quæ vnica eſt corruptio: At corruptio originalis eſt duplex, & Baptiſmus inſtitutus eſt ad curandam perſonam, non autem vim generatiuam; ideò baptizatus generat immundum, quia ſimile generat ſibi ſimile, & generans non generat, vt eſt baptizatus, & mundus à culpa, quia emundatio gratiæ reſpicit voluntatem, & totam animam; at generatio reſpicit corpus. Vnde, ſicut circumciſus generat præputium, & granum mundum generat granum paleis inuolutum, vt ait D. Auguſtinus, quia hæc erant in vi propagatiua, & ratione ſeminali, ſecundùm
36 quam hæc propagantur: Sic igitur, quia corruptio remanet in vi generatiua, licèt voluntas curetur per gratiam, homo generat ſecundùm id, in quo aſſimilatur Adæ; non ſecundùm id, in quo aſſimilatur Christo; & ideò generat filium ſimilem magis Adæ præuaricatori, quàm Christo Redemptori.

Quæstio IV.

De Effectibus aliis Gratiæ in Baptismo.

D.Bonau.diſt.4.p.1.q.2.
D. Thom. quæſt. 69. art.2.& 3.

Assero primò, in Baptiſmo tolli omnem rea- 37
tum pœnæ temporalis, nedum æternæ.

Probatur à D.Bonauent. & D.Thom. primò ex Gloſſâ Ambroſij, in id Rom.11. *Sine pœnitentia ſunt dona Dei, & vocatio,* vbi ait: *Gratia Dei in Baptiſmo gratis omnia condonat.* Diuus autem Bonauentura addit alia verba notanda: *Gratia Dei in baptiſmate non quærit gemitum, aut planctum, aut opus aliquod, niſi ſolam ex corde profeſſionem.* Sic optimè probata manet Aſſertio, vt notat Suarez *ad art.2.*

Probatur ſecundò à D.Bonau. ex D.Auguſt. 38
de catechiſmo, vbi dicitur: *Baptizatus es, mundatus es, reſtitutum eſt corpus tuum ad ſtatum primi hominis.* Hoc ferè deducit his verbis Concilium Tridentinum *ſeſſ.6. cap.5.* vbi baptizati vocantur innocentes, immaculati, puri, innoxij, ac Deo dilecti, ita vt nihil eos ab ingreſſu cœli remoretur.

Probatur tertiò à D.Bonau. ex perfectiſſima 39
applicatione paſſionis Christi Baptizato; nam incorporatur paſſioni Christi, vt dicitur *Rom.6.* & *Titum 3. Epheſ 4.* dicitur regenerari, & renouari: *Per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti, quem effudit in nos abundè per Ieſum:* Ergo tota pœna deletur impoſita.

Addit tamen S. Doctor, non delere pœnali- 40
tates contractas, vt ægritudines, mortem, &c. & quia hoc euidens eſt; ſolùm conatur afferre rationes, ob quas Deus ſic fecit. Prima eſt, ad oſtendendam ſui iudicij æquitatem, quo Adamum morte condemnauit. Secunda ad oſtendendum, nos paſſioni Christi acceptam ferre ſalutem, quia ſi Dominus curaret naturam, & fomitem, filius naſceretur immunis à culpa, nec indigeret regenerari à Christo. Tertia ad promouendum hominem ad virtutem. Vide Seraphicum, præclarè id ſcripturis comprobantem. Vide etiam D.Thomam *art.3.*

Assero ſecundò, Baptiſmum aperire ianuam 41
Paradiſi, vt ſtatim euolet baptizatus in gloriam. Ità D.Thom. *quæſt.69. art.7.* D.Bonau. *locis adductis, quæſtione præcedenti.*

Probatur à D. Bonau. quia tolluntur omnia peccata, etiam venialia, vt definitur à Concilio Florentino *in Decreto vnionis.* Et in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap.2.* Inſuper remittitur omnis etiam pœna in foro Dei, reſpondens culpæ remiſſæ, vt ait etiam S.Thom. *quæſt.69. art.2.* & eſt de fide ex Concilio Tridentino *ſeſſ.5. cap.5.* vbi baptizati vocantur Innocentes, immaculati, puri, innoxij, ac Deo dilecti, ita vt nihil eos ab ingreſſu cœli remoretur, vt dixi. Et *ſeſſ.6. cap.14.* & *ſeſſ.14. cap. 8. de Pœnitentia,* dicitur, in Sacramento Pœnitentiæ non ſemper totam remitti pœnam, vt in baptiſmo fit. Accedit traditio totius Eccleſiæ.

Fundamentum ſumitur à D.Bonauent. *in 4.* 42
diſt.4. part.1. quæſt.1. in corpore, è Scriptura *Tit.3.* vbi dicitur Baptiſmus *Lauacrum regenerationis, & renouationis.* Ità probatur à Tannero *diſp.4. quæſt.3. dub.2. num.46.*

Assero

Digitized by Google

Asser o tertiò, in Baptiſmo infundi etiam paruulis cum gratia virtutes. Ità D. Bonauent. *diſt.4.p.2. art.2.quaſt.1.* D.Thom. *quaſt.69. art.4.5. & 6.* Et quidem quoad gratiam eſt de fide ex Concilio Trident. *ſeſſ.6.cap.7.* & quoad habitus, ſaltem in adultis. De paruulis etiam colligitur ex eodem Concilio Tridentino.

Probatvr à D.Bonauent. primò, ex D.Auguſtino ad Bonifacium, *epiſtola 23. tom.2.* vbi ait: *Regenerans ſpiritus in maioribus offerentibus, & paruulis oblatis, communis eſt.*

43 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. quia Virtutes ſunt veluti effectus gratiæ, eiuſque paſſiones ad deducendam animam ad ſalutem, & gloriam; ſed ad eam euolat paruulus moriens: Ergo. Hac ratione vtitur Suarez *diſp.7.ſect.2.*

44 Probatvr tertiò à D. Bonauent. argumento ſumpto è ſcripturis, quæ acclamant Baptiſmum remedium perfectum peccati, maximè Originalis, vt Rom.5. *Non ſicut delictum, ità & donum.* Titum 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti abundè.* Sed ſic eſt, peccatum originale deformaſſe, non modò ſubſtantiam animæ, ſed etiam potentias: ergo Baptiſmus, ſi eſt perfectum remedium, reformat totam animam, etiam quoad potentias; ſed hæ reformantur virtutibus, vt Intellectus Fide: Iraſcibilis Spe: Voluntas Charitate: Ergo.

45 Probatvr quartò à D. Bonau. Baptiſmus dignum facit gloria, & dotibus eius, quæ ſunt viſio, dilectio, fruitio; ſed ad viſionem diſponit Fides; ad dilectionem Charitas, ad tentionem, & fruitionem Spes: Ergo paruuli habent virtutes Theologicas.

46 Qvomodo autem virtutes ſint in paruulis; multi multa dicunt.

Aliqvi dicunt, virtutes paruulis dari quantum ad radicem; non quantum ad habitus, quia eis datur gratia, delens culpam, non habilitans potentias, quæ ſunt ligatæ; vnde non ſunt natæ habilitari; ſed cùm potentiæ ſoluuntur, gratia ramificatur in habitus virtutum.

Hanc opinionem refellit S. Doct. quia, ſi aliquis, in quo diramatæ iam ſint virtutes, in phreneſim caderet, ligarentur in eo potentiæ, atque adeò amitteret rurſus virtutes.

47 Alii dixerunt, virtutes dari paruulis quantum ad habitum; non quantum ad vſum.

Sed S. Bonau. quærit, quid per vſum intelligant? Si facultatem vtendi; profectò qui habet habitum, habet etiam facultatem vſus; Si vſum actualem: Contra, quia neque adulti habent ſemper actu vſum, & tamen habent habitus virtutum. Si per vſum intelligant aſſuefactionem, hæc neque eſt in omnibus adultis bonis.

48 Alii dicunt, dari habitum, ſed imperfectum, ſicut eſt viſus in oculo canis ante nonum diem.

Contra arguit S. Doctor, quia perfectio habituum venit ex gratia; & per hanc poſſunt, cùm peruenerint ad vſum rationis perfectè, pueri operari.

Igitvr concludit, dari habitus perfectos pueris, licèt per eos non operentur; impediuntur enim non ab habitu prauo acquiſito, vt ſceleſti; neque à corruptione organorum, vt inſani; ſed ex imperfectione adhuc cerebri, inepti ad ſpecies perfectè hauriendas, & ex originaria culpa contracta, deformante potentias.

49 Obiicies primò ex D. Auguſtino *ſerm.14. de verbis Apoſtoli*, & epiſt.23. *Paruulos etſi nondum fides illa, quæ etiam in credentium voluntate conſiſtit, iam tamen fidei ipſius Sacramentum fideles facit.*

Respondet S. Bonau. Fidem habere habitum infuſum, & articulos ex auditu hauſtos, vt habetur *Rom.10.* Ita ratione primi eſt in paruulis; non ratione ſecundi.

Obiicies ſecundò, Habitus reddit potentiam facilem ad opus; ſed hic non eſt in paruulo: Ergo. 50

Respondet S. Bonau. habitum illum reddere potentiam facilem pro tempore, cum poteſt eſſe actus.

Obiicies tertiò. Virtus eſt habitus perfectus, reddens opus moraliter bonum; at eſſe morale perfectum, ſupponit eſſe perfectum naturæ, quod non eſt in paruulo.

Respondet S. Bonau. perfectionem moris acquiſitam ſupponere naturam perfectam, liberè operantem, non autem eſſe morale infuſum.

Addit S.Bonau. poſſe dici potentias naturales, in paruulo per virtutes, perfectas eſſe, licet non exeant in actum, ob defectum corporis. 51

Obiicies quartò. Virtus motiua ſupponit cognitiuam; at in paruulis non eſt cognitiua: ergo neque motiua. Virtus autem eſt habitus potentiæ motiuæ.

Respondet S. Doct. habitus motiuos acquiſitos, eſſe poſt habitus cognitiuos, non autem infuſos. Habitus enim cognitiui non infunduntur paruulis, qui non poſſunt cognoſcere; habitus verò motiui ſunt ordinati ad reddendum dignum vitâ æternâ, & purificandum à culpa, ideò illis infunduntur. 52

Asser o quartò, ratione Baptiſmi conferri etiam dona actualia ad concupiſcentiam euincendam, & ad iugum Chriſti ferendum. Ità S.Doct. ſuprà, Suarez *diſp.28.ſect.3.* & alij. 53

Asser o quintò, omnes commemoratos effectus eſſe æquales, niſi in adultis ſit inæqualis diſpoſitio. Ità D. Bonauent. *diſt.4. part.2. quaſtione vltima.*

Probatvr à D. Bonau. de paruulis, & eadem ratio de omnibus currit. Quòd cauſa inæqualiter agat, euenit, aut quia cauſa voluntate agit liberè; vel ſi neceſſariò, diuerſo modo eſt diſpoſita; vel quia ſubiectum vnum eſt alio magis diſpoſitum; ſed nec Sacramentum, nec virtus paſſionis eſt voluntarium agens, nec diuerſificantur, nec paruulus vnus eſt alio magis diſpoſitus: Ergo. 54

Probatvr ſecundò, quia infantes omnes naſcuntur æqualiter peccatores: Ergo in regeneratione vnus non regeneratur meliùs, quàm alius: Excipe tamen priuilegiatos. 55

Probatvr tertiò à D Bonau. Vnus paruulus non punitur magis alio paruulo: Ergo nec gratiatur, vel remuneratur. Vide *tract. 1. diſput. 4. quaſt. 5.*

QVÆSTIO V.

Quomodo impediatur gratia in Baptismo, *& remoto impedimento, denuò detur.*

D.Bonau.diſt.3.p.1.art.2. quaſt.1.& 3.
D.Th. q.69. art.9.& 10.

Notandvm ex D.Bonau. *quaſt.2.* quem omnes ſequuntur; vulgatum verti ſermone prouerbium, fictionem impedire Sacramentum, & effectum 56

effectum illius : Omne enim impedimentum appoſitum à ſuſcipiente, vocatur fictio à D. Auguſtino *lib. 1. de Baptiſmo, cap. 1.* Fictus autem dicitur ille, qui monſtrat aliud diuerſum ab eo, quod intime
57 vult. Duplex eſt autem fictio, & duplex fictus, alius, qui eſt fictus in ſubſtantia Sacramenti, & dicitur fictus fictione eſſentiali, & eſt, qui fingit, ſe velle Sacramentum; ſed non vult, qualis eſſet ille, qui ioco peteret baptiſmum, nolens baptizari; & hæc fictio impedit ſubſtantiam Sacramenti, ita vt
58 ſit inualidum. Alia eſt fictio circa effectum Sacramenti, & talis eſt illius, qui verè quidem vult baptizari; ſed tamen ponit obicem peccati mortalis, & ita fingit, ſe velle cum Sacramento gratiam, quam non vult: & hæc fictio impedit effectum Sacramenti, non quidem Characterem, qui ſimul eſt cum Sacramento ſuo ſignante gratiam.

59 Potest autem ponere obicem peccati mortalis, vel proprie poſitiuum, fingendo, cùm prudens accedit indiſpoſitus. Secundò fictione impropria, cùm accedit, carens debita diſpoſitione, ex ignorantia, ſeu inaduertentia; & dicitur obex negatiuus. Et quidem prior fictio addit nouum mortale, ſaltem contra Sacramenti religionem.

Svppono, fictum fictione ſubſtantiali non recipere Sacramentum. Patet ex dictis *tract. 1. diſp. 6. quæſt. 2.*

60 Assero primò, fictum fictione accidentali, ex valore Sacramenti non percipere gratiam.

Probatvr à D. Bonau. primò ex Sap. 1. *Spiritus diſciplinæ ſanctus effugiet fictum.*

Probatvr ſecundò. Gratia non ſtat cum peccato mortali; at fictus accedit cum peccato mortali: Ergo.

61 Assero ſecundò, ſuſcipientem validè Baptiſmum, ſed fictè, poſteà recedente fictione habere ſuum effectum. Ità D. Bonau. *q. 3.* D. Thom. *art. 10.* Magiſter *diſt. 4.* & omnes Theologi.

Probatvr à D. Bonau. primò ex D. Auguſt. *lib. 1. de Baptiſmo, cap. 2.* vbi ait: *Tunc valere incipit ad ſalutem Baptiſmus, cùm illa fictio veraci confeſſione receſſerit, quæ corde in malitia, vel ſacrilegio perſeuerante, peccatorum abolitionem non ſinebat fieri.* Refertur *in Can. Tunc valere, de conſecr. diſt. 4.*

62 Ratio D. Bonau. qua omnes nituntur, eſt, quia cùm Sacramentum Baptiſmi non ſit iterabile, careret in æternum ſalutis medio, qui ita fictè illum reciperet; & peccata, ante Baptiſmum commiſſa, eſſent inexpiabilia, pœnitentia enim ſola poſt Baptiſmum commiſſa delet.

Assero tertiò, Baptiſmus, recedente fictione, ex opere operato omnes effectus gratiæ, & abolitionem culpæ, & pœnæ obtinet. Ità S. Thom. *art. 10.* S. Bonau. *quæſt. 3.* Richardus *eadem diſt. 4. art. 1. quæſt. 2.* Durandus *diſt. 4. quæſt. 4.* Sotus *diſt. 6. quæſt. 1. art. 8.* Petrus Sotus *de Inſtitutione Sacerd. lib. 4. de Baptiſmo.* Roſella, Syluest. *verbo Baptiſmus*, Caietanus, & omnes Thomiſtæ *ad eum art. D. Thom.* Valentia *quæſt. 4. p. 2.* Suarez *diſp. 28. ſect. 2.* Tannerus *quæſt. 3. p. 2. num. 62.* & omnes ferè Recentiores.

63 Etsi Vaſquez *diſp. 159. cap. 3. num. 33. & cap. 4.* aſſerat, ſibi probabilius eſſe, per Baptiſmum poſtea, remota fictione, ſolam remitti pœnam temporalem, non autem vllam culpam; & originalem ex opere operato. Cui ſententiæ fauent Scotus *in 4. diſt. 4. quæſt. 5.* Gabriel *quæſt. 1. art. 3.* quatenus negant, recedente fictione alicuius culpæ remiſſionem fieri ex opere operato Sacramenti. Citat Vaſquez etiam Alenſem, & Sotum, veluti ſuæ ſententiæ fautorem. Sed hi cum eo non ſentiunt.

Probatvr ergo aſſertio ex D. Auguſtino *lib. de Baptiſmo, cap. 12.* vbi ait: *Non iterum baptizandus eſt, quia ipſa reconciliatione, & pace præſtatur, vt ad remiſſionem peccatorum eius iam prodeſſe incipiat Sacramentum, quod acceptum in ſchiſmate, prodeſſe non poterat.* 64

Et *lib. 3. cap. 13.* ait: *Tunc incipit valere idem Baptiſmus ad dimittenda peccata, cùm ad Eccleſiæ pacem venerit.*

Et lib. 6. cap. 5. *Et ideò, ſi ab illa peruerſitate correptus venerit ad Catholicam pacem, ſub eodem baptiſmate, quod acceperat, etiam peccata dimittentur.* 65

Hæc ſanè non de ſola totius pœnæ remiſſione, ſed de culpæ ablutione intelliguntur; nec rectè Vaſquez ea detorquet *num. 45.*

Tota profectò Eccleſia nobiſcum intelligit D. Auguſtinum, vt ait Petrus Soto. 66

Probatvr ratione, quia nouum eſt in Eccleſia, peccatum Originale remitti per pœnitentiam ex opere operato, non per Baptiſmum; cum Baptiſmi Sacramentum ſit proprium remedium contra originale, à Chriſto inſtitutum, & peccatum mortale in noua lege non remittitur, niſi per Sacramentum, vel votum Sacramenti, vt colligitur ex Concilio Trident. *ſeſſ. 6. 7. & 14.* quod Vaſquez *num. 53.* extorquet, vt vidit Tannerus *num. 67.*

Deinde, niſi Baptiſmus aliquando habeat ſuum effectum, neque originale remittetur, vt oſtendi, neque actualia commiſſa ante Baptiſmum, quia Sacramentum Pœnitentiæ non remittit, niſi peccata hominis iam Chriſtiani; neque reſpicit peccata ante Baptiſmum, ſed ſola, quæ baptiſmum ſequuntur, vel in ipſo patrantur baptiſmo, vt arguit D. Bonau. *diſt. 3. part. 1. art. 2. quæſt. 3.* 67

Respondent, huiuſmodi peccata in hoc caſu tolli per pœnitentiam, non per ſe; ſed per accidens, hoc verò, vel illo deleri parum refert, ait Poncius *diſp. 41. quæſt. 10. concluſ. 4.* 68

Contra primò, quia in hoc caſu deletur etiam tota pœna, quod neque per accidens conuenit pœnitentiæ.

Deinde, nulla peccata per accidens, vi alicuius Sacramenti, vel alicuius actus peccatoris delentur, niſi in voto, ſaltem implicito illius Sacramenti, ad quod per ſe pertineat ea peccata delere; ſed in Pœnitentia non includitur Votum Baptiſmi, ad quod per ſe ſpectat tollere peccatum originale, & actualia, ante Baptiſmum commiſſa, vt arguit Yſambertus apud Maſtrium *num. 144.* 69

Assero quartò, in eo, qui ex ignorantia, ſeu inaduertentia inculpata fictus baptiſmum accepit, aliquo mortali ante baptiſmum grauatus, neque poſt baptiſmum lethaliter peccauit; ſufficit ad remouendum obicem Attritio. Ità communiter DD. Paludanus *diſt. 4. quæſt. 5.* Durandus *quæſt. 4.* Victoria *num. 23. de Baptiſmo.* Nungus *quæſt. 59. art. 10. dub. 3.* Henriquez *cap. 27. §. 3.* Suarez *diſp. 28. ſect. 5.* Tannerus *diſp. 6. quæſt. 3. dub. 4.* Idem ſentit S. Bonauent. *diſt. 4. parte 1. dub. 3.* æſtimans, eundem ſufficere, etiam ad Sacramentalem Confeſſionem, ſufficit; ad hanc autem ſatis habet attritionem, vt oſtendam *tract. de Pœnitentia, diſput. 2. quæſt. 1. ſect. 2.* 70

Tametsi à Suarez *diſp. 20. ſect. 1.* Tannero *loco citato*, & aliis dicatur, exigere contritionem, ea ratione, quia claues ad culpam delendam non extendantur, ſed hoc ſolùm vult, non extendi principaliter 71

cipaliter phyſicè ; ſed inſtrumentaliter moraliter, modo dicto *tract.* 1. *diſp.* 4. *quaeſt.* 2. citato à Suarez. Sic enim proteſtatur *diſt.* 18. *part.* 1. *art.* 2. *quaeſt.* 1. *ad* 4.

Ratio autem aſſerti deducitur è *fundamento* 2. ea diſpoſitio ſufficit, quæ ſuffeciſſet ad fructum Sacramenti, quando receptum eſt ; nullum enim aliud impedimentum eſt oppoſitum ; & Baptiſmus ſemper eſt efficax, cùm obicem non inuenit.

72 Assero quintò, ſi fictus fuit ſacrilegus in ſuſceptione Baptiſmi, non tolletur peccatum hoc, virtute Baptiſmi, ſed tantum virtute Pœnitentiæ Sacramenti, vel contritionis.

Probatvr à D. Bonauentura *diſt.* 3. *part.* 1. *art.* 2. *quaeſt.* 3. *ad* 4. Illud peccatum directè opponitur baptiſmo, & eius effectui : Eſt enim iniuria formaliter ipſi Sacramento, impediens eius effectum : Ergo per ipſum baptiſmum nequit auferri, cùm ipſum baptiſmum ſubſequatur quoad ſuum complementum, quamvis enim voluntas ſuſcipiendi baptiſmum ficte, ſit prior ipſa ſuſceptione baptiſ-
73 mi ; tamen non ceſſat ante ſuſceptionem eius, tunc enim non eſſet fictus in baptiſmo ; ſed durat, & ſequitur ſacrilegam Baptiſmi ſuſceptionem ; nam peccatum reſultat è Baptiſmo indignè ſuſcepto, atque adeò inter peccata poſt baptiſmum, eſt computandum, ea verò per baptiſmum deleri non poſſunt ; ſed per pœnitentiam, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *can.* 14. Ità arguit etiam Maſtrius, *num.* 145. cum Scoto.

74 Confirmatvr à S. Doctore, alioqui ſi tale peccatum ſacrilegij, contra Baptiſmum patratum, baptiſmo deleretur, iam is reportaret ex malitia ipſa commodum.

Ità nobiſcum ſentiunt Valentia, Suarez *ſuprà*. Vaſquez *diſp.* 160. *num.* 17. poſt Richard. Durand. Maiorem, Caietanum, Sotum, & D. Bonauenturam, quos adducit, & ſequitur Tannerus *diſp.* 4. *quaeſt.* 3. *dub.* 2. *num.* 34. & colligitur ex D. Thom. *quaeſt.* 69. *art.* 10. *ad* 2. & D. Auguſtino *loco citato*.

75 Mirvm eſt autem, Dianam *p.* 3 *tract.* 4. *reſol.* 14. aſſerere cum Cabrera *de Sacram. quaeſt.* 69. *art.* 10. fictionem deleri per Pœnitentiam, non Baptiſmum, quia ſunt opera hominis Chriſtiani ; at ſacrilegium commiſſum in eodem Baptiſmo deleri per Baptiſmum. Profectò ſacrilegium commiſſum in ipſa ſuſceptione baptiſmi, eſt peſſima fictio, vt notat Cottonius *diſp.* 2. *controu.* 2. *cap.* 6. *num.* 102. atque adeò debet deleri Contritione, vel Attritione cum Sacramento Pœnitentiæ, vt docet D. Bonauent. *dubio illo citato*, & dicam infrà.

76 Probatvr, quia fictio illa eſt impediens effectum baptiſmi, gratiam, ac prionde poſt baptiſmi Sacramentum manet : Ergo cenſe[illegible]n peccatum hominis baptizati, atque adeo iam ingreſſi ianuam Sacramentorum, & ſubditi clauibus Eccleſiæ. Fateor, habentem antecedenter animum indignum, ſi ante actualem ſuſceptionem reſipiſcat, eam deleri baptiſmo ſequenti, vt diſſerit Auerſa *diſp.* 69. *ſect.* 3. At ſi durat cum ſuſceptione baptiſmi, cùm ex indigna ſuſceptione reſultet, erit poſterius baptiſmo, qui ideò non poterit eſſe cauſa delens.

77 Similiter ſi in ipſa actuali ſuſceptione baptiſmi habeat voluntatem accedendi, &c. atque adeo concomitanter aliquod peccatum nouum committat, quod duret vſque ad ſuſcepti Baptiſmi inſtans incluſiuè, delebitur virtute pœnitentiæ, non Baptiſmi. Ità D. Bonau. *diſt.* 3. *part.* 1. *art.* 2. *quaeſt.* 3. *ad* 4. Scotus apud Maſtrium *diſput.* 2. *quaeſt.* 6. *num.* 149. Coninch. *quaeſt.* 62. *art.* 1. *dub.* 6. Caſpenſ. *diſp.* 6. *de Sacram. in genere*, *ſect.* 2. & alij recentes contra D. Thom. *art.* 10. *ad* 2. Caietanum, & alios Thomiſtas paſſim, Syluium, Nungum, & Baldium, Cabreram, Auerſam, Villalobos, Dianam, & alios Summiſtas, quos refellit Maſtrius *num.* 149.

Probatvr à D. Bonauent. argumento, quo 78
nititur Scotus cum cæteris ; communiter enim ab omnibus conceditur, ideò indignam baptiſmi ſuſceptionem non poſſe poſteà per ipſum dimitti, quia directè impedit effectum eius, ac ei iniuriam infert ; non enim probabile videtur, Sacramentum eſſe inſtitutum ad illud peccatum remittendum, quod eius vim eneruat, effectum impedit, eique directè opponitur ; vnde neque pœnitentia tollit peccatum, in actu pœnitentiæ commiſſum ; hoc enim beneficio priuatur, qui ei iniuriam infert, ne ex ipſamet ſua malitia commodum referat. Tale autem peccatum ad ipſam fictionem refert, vt ſuprà dixi : Quare non rectè diſſeruit Diana ſuprà cum Cabrera ; eſt enim peccatum baptizati, cùm ex baptiſmo indignè ſuſcepto oriatur.

Hinc rectè etiam Scotus definit, habentem 79
ſeptem peccata mortalia ante baptiſmum, & de ſex attritum ; de ſeptimo verò, puta adulterio, delectatum, vſque ad inſtans ſuſceptionis baptiſmi incluſiuè, debere hoc ſeptimum confiteri, quoad illam delectationem, licèt non quoad adulterium commiſſum, quod Scotus non cenſuit delendum Confeſſione, vt putat Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 5.

Ex dictis colligere potes, baptiſmum aliquando 80
eſſe cauſam totalem totius effectus, amoto obice, puta, cùm obex fuit negatiuus ; tunc enim nihil eſt aliud, quod poſſit gratiam cauſare ; aliquando eſſe cauſam partialem, cùm ſcilicet obex fuit culpabilis ; tunc enim partim baptiſmo, partim Sacramento Pœnitentiæ, aut contritione, effectus gratiæ confertur, & vnum dependenter ab alio operatur ; baptiſmus enim reſpicit originale, & actualia ante Baptiſmum ; Pœnitentia verò fictionem, & alia peccata poſt baptiſmum.

Non operantur autem iuſtificationem ſucceſ- 81
ſiuè, ita vt priùs pœnitentia ; deinde baptiſmus conferat gratiam, licèt priùs pœnitentia diſponat, amouendo obicem, & inſtanti naturæ poſteriore baptiſmus deleat originale, & actualia antecedentia ; Pœnitentia verò ſubſequentia, ſimul tamen, alioqui conferretur gratia, remanentibus nonnullis, vel aliquo mortali, quod implicat ; nam vnus gradus gratiæ omnia peccata aufert, & ita nihil alteri operandum remaneret, niſi fortè augmentum gratiæ. Dummodò autem ſimul tempore operen- 82
tur, nil refert prioritas naturæ, quia gratia operatur moraliter expulſionem peccati, nempè ex Dei ordinatione ; non enim formaliter opponitur peccato ſuâ phyſicâ entitate, præciſa Dei ordinatione. Quare in eodem naturæ inſtanti, Deus infundens gratiam & Baptiſmalem, & Pœnitentiæ, omnia aufert peccata, etiamſi alterum Sacramentum, altero non priùs operatum ſit. Hanc doctrinam Scoti apud Maſtrium *num.* 154. ſequuntur Suarez, Lugo, Auerſa, Coninchius, & alij.

Vasqvez tamen *diſp.* 160. eam impugnat, quia 83
priùs debet auferri à pœnitentia obex, antequam Baptiſmus operetur : Ergo priùs pœnitentia aufert peccatum fictionis, & conſequenter dat gratiam, quæ indirectè reliqua auferat.

Respondetvr, in inſtanti, quo Pœnitentia aufert obicem, Deum moueri etiam Baptiſmo præterito, vt virtute eius auferat originale, &c.

Fateor

Fateor pœnitentiâ prius auferri peccatum fictionis materialiter, vt eſt indiſpoſitio, non vt eſt pecca-
84 tum; nam, vt eſt indiſpoſitio, tollitur per actum Pœnitentiæ; ſed formaliter tollitur per gratiam. Hoc autem verum eſt, etiamſi actus pœnitentiæ ſit contritio; nam etiam hæc eſt mera diſpoſitio, non autem forma iuſtificans, vt putauit Vaſquez, confutatus à me *prima ſecunda, tract. de Gratia, diſp. 3. quæſt. 2.* Vnde ſicuti quando ſimul habetur contritio, & Baptiſmus, etiam is operatur remiſſionem peccatorum, vt monet Maſtrius *num.* 158. cum Lugo; ita in caſu iſto, contritio eſt diſpoſitio, qua poſita, Baptiſmus præcedens moraliter operatur ſimul cum contritione ad remiſſionem peccatorum, vtraque cauſa ſeorſim, dependenter tamen, mutuò directè peccata ſibi deſtinata diluente.

85 Ex his aliæ Vaſquez inſtantiæ corruunt, puta, quod Baptiſmus, cùm amouetur obex, iam tranſiit, vnde non poteſt operari. Secundò, quod ſi hæc duo Sacramenta ſibi diuiderent peccata eluenda, neutrum tribueret veniam perfectam peccatorum.

86 Respondet S. Bonauent. hæc cauſare moraliter gratiam, iam enim manet Character, & illud efficit, quod faceret gratia; fictione recedente, vt notat S. Doct. *diſt. 4. parte 1. art. 2. quæſt. 3. ad 2.*

Ad ſecundum reſpondetur, perfectam haberi ab vtroque iuſtificationem, quia diuerſa obiecta, ſingulis propria, interueniunt eluenda, & hoc ſatis eſt.

Obiicies adhuc. Si baptiſmus, recedente fictione, haberet ſuum effectum; ſequeretur, habere maiorem gratiam fictum pœnitentem, quàm ſi ſine fictione baptiſmum habuiſſet, quia non conſequeretur tantam gratiam; ſed eam ſolùm, quæ daretur virtute pœnitentiæ; fictus autem aliam conſequitur, virtute Baptiſmi.

87 Respondet Scotus ex D. Bonau. *ad 4. citatum,* negari conſequentiam; nam fictus toto tempore fictionis eſt filius diaboli, & opera eius ſunt nullius valoris.

Quæ verò addit Vaſquez, carpens D. Auguſtinum aſſerentem, reuiuiſcentiam Baptiſmi, ablato obice per pœnitentiam, eſſe ſine fundamento reuelationis.

Respondetur, hunc eſſe ſenſum etiam aliorum PP. apud Hiquæum, & Cardinalem de Lugo, Diuinâ innixum miſericordiâ.

88 Neque etiam id ſine vrgenti ratione S. Auguſtinus aſſeruit in doctrina ſacræ Scripturæ, & traditione Eccleſiæ fundata; vt enim conſtat ex dictis, motus eſt ad hanc efficaciam baptiſmo tribuendam, ex eo, quod baptiſmus in re, vel in voto ad remiſſionem peccatorum neceſſarius eſt neceſſitate medij, quæ ante ipſum ſunt commiſſa, &c. Et ad expiationem quoque peccati originalis. Cùm ergo Baptiſmus ille reiterari non poſſit, conſequens eſt, vt virtute baptiſmi præteriti auferatur poſtea peccatum originis, & alia ante baptiſmum commiſſa, quando fuerit obex ablatus, quas rationes S. Bonau. & alij Theologi aſſumunt, vt vidimus.

89 Hanc rationem ſpernit Vaſquez, quia operari votum Sacramenti, non eſt aliquid à Sacramento influens in effectum, ſed ſolùm conditio rectæ intentionis, eò quòd tenemur velle obſeruantiam Diuinorum præceptorum, inter quæ eſt aſſumptio illius Sacramenti realiter, ſi poſſumus. Id conſtat in caſu contritionis, qua iuſtificamur, incluſo voto Sacramenti, quod nil influit, cùm non ſit, & ſæpè non adueniat, vt in moriente ante confeſſionem.

Respondetvr, ſenſum Concilij Tridentini 90 *ſeſſ. 6. cap. 4. & 6.* & Sanctorum Patrum eſſe, votum Sacramenti aliquid operari. Maximè verò in caſu noſtro, Baptiſmus, cùm iam præceſſerit, operatur moraliter; neque aliud remedium ad originale abluendum ordinatum eſt. Quare contritio non habet virtutem ad illud diluendum; ſed tota ratio debet ſumi ex vnico remedio inſtituto, non reiterabili, cùm nulla aliunde virtus è Chriſti inſtitutione appareat.

DISPVTATIO V.

De Recipientibus Baptiſmum.

Inter recipientes Baptiſmum, alij ſunt adulti, habentes propriæ libertatis dominium; alij ſunt infantes, eo, ob ætatis indiſpoſitionem, carentes; horum vterque, quoad perſonalem (vt ita dicam) capacitatem, idoneus eſt ad Baptiſmi receptionem, cùm nulli negetur regeneratio in Chriſto, qui ab Adam, ſit generatus; neceſſe tamen eſt, vt quiſquis ſit, viatoris ſtatum habeat, vt nulli non notum eſt; verum ſuppetunt aliæ cauſæ, quæ validitatem huius Sacramenti irritent, propter quas quæritur.

QVÆSTIO I.

An inuitus validè baptizetur.

D. Bonau. in 4. diſt. 4. p. 1. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 68. art. 7.

Omiſſis erroribus circa hunc punctum, quos 1 referunt Suarez *diſp. 24. ſect. 1.* & alij.

Svppono ex D. Bonau. *hîc*, quem imitantur Scotus *diſt. 4. quæſt. 4.* & alij, inuitum poſſe eſſe aliquem, vel ſimpliciter, vel ſecundùm quid. Ille inuitus eſt ſimpliciter, qui violenter compellitur aliquid agere, puta thus Idolo adolere. Is autem diſſentit, non modò priuatiuè, non aſſentiens; ſed contrariè, nec quovis modo contrario; ſed contrariè ſimpliciter, quia voluntas omnino repugnat, & hanc vocat S. Bonau. cum Alenſi coactionem, ſufficientem ad eſſentiam coactionis. Alius eſt inui- 2
tus ſecundùm quid, qui habet quidem voluntatem ſimpliciter contrariam, quia nollet, niſi aliquo vehementi timore, vel ſimili ageretur; talis eſt Mercator, qui in naufragio proiicit merces in mare, ne ipſe mergatur; & hanc vocat S. Doct. coactionem inducentem, quæ facit voluntarium ſimpliciter; ſed inuoluntarium ſecundùm quid, vt dixi *diſp. 6. quæſt. 2. tract. 1.* vbi *de hac quæſt.* in genere actum eſt.

Potest autem aliquis, minis territus, vel ſe- 3
cundùm quid, Sacramentum ſuſcipere magis, quàm occidi, & talis eſt baptizatus, etiamſi nec fidem habeat, nec velit habere gratiam; poteſt etiam, ne occidatur,

Digitized by Google

occidatur, ſinere ſe baptizari illudens, & nolens Sacramentum; at tunc non recipit Sacramentum. Vide Sanctum Doctorem.

Assero primò, in adultis, vt ſit validum Baptiſma, requiri conſenſum voluntarium, & hoc de omnibus Sacramentis eſt verum. Eſt communis Theologorum.

4 Probatur à D. Bonauent. primò ex Conciliis Carthag. III. *cap.* 34. Arauſicano I. *cap.* 12. & Toletano IV. *cap.* 56. relato *in cap. Maiores extra de Baptiſmo,* vbi Innocentius III. ait: *Ille verò, qui nunquam conſentit; ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti.* Et paulò infrà probat, eum, qui contradicit ſuſceptioni Sacramenti, etiamſi inuitus baptizetur, non recipere Sacramentum: *Quia plus eſt*, inquit, *contradicere, quàm minimè conſentire.*

5 Idem probatur è D. Auguſtino in cap. *Cùm pro paruulis, de conſecr. diſt.* 4. ex *lib.* 4. *de Baptiſmo, cap.* 24.

Probatur ſecundò à S. Doctore, quia in Baptiſmo, homo profitetur legem Euangelij, quæ eſt liberè expoſita, & deſponſatur anima Chriſto, quod liberum eſt, vt dixi 2.2. *tract. de fide, diſp. de Infidelitate*; alioqui poſſet Eccleſia omnes ad fidem cogere, quod ſuaui illius gubernationi repugnat; ſic diſcurre per alia. De Matrimonio conſtat eſſe
6 debere liberum, quia ſtat in contractu. Ad Pœnitentiam exigitur retractatio peccatorum; vnde è voluntate, ſe conuertente ad Deum, oriri debet. Euchariſtia, quia non conſiſtit in vſu, ſed in conſecratione materiæ; ideò non pendet in ſuo fieri à voluntate ſuſcipientis, ſed ex ſola intentione conſecrantis, vnde poteſt ab aliquo inuito ſuſcipi Sacramentum, ſed tamen illa non erit ſuſceptio Sacramentalis, ordinata ad effectum. Extrema etiam vnctio exigit voluntatem, ſaltem interpretatiuam, quæ tamen non ſufficit Miniſtro. Ratio diſparitatis eſt, quia maior perfectio eſt neceſſaria ad agendum, quàm ad recipiendum, vt notat Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 2. Maſtrius *diſp.* 2. *quaſt.* 5. *num.* 129.

7 Assero ſecundò, vt Baptiſmus ſit validus, ſufficit, eſſe voluntarium ſimpliciter, licèt ſit inuoluntarius ſecundùm quid ex timore graui. Eſt de fide definita ab Innocentio III. *cap. Maiores, de Baptiſmo,* & antea in Concilio Toletano IV. *cap.* 56. vt habetur *cap. de Iudæis, diſt.* 45.

8 Probatur primò, quia eſt voluntarius ſufficiens culpæ. Vnde, ſicuti, qui timore mortis thus offert Idolo, peccat; ità, &c. Confirmatur: Sic ſe habet ad minuendum voluntarium vehemens concupiſcentia, ſicuti etiam timor; ſed illa non reddit inuoluntarium: Ergo.

Neque eſt ſimile de Matrimonio, quia hoc eſt contractus, exigens maiorem libertatem, ob ſcandala, & alia mala vitanda, vt dixi *diſp.* 6. *de Sacramentis in genere, quaſt.* 2.

9 Obicies. Pueri infantes baptizantur, nec habent intentionem aliquam, aut voluntatem ad hoc.

Svppono, contra hæreticos, relatos à Suarez *diſp.* 25. infantes eſſe capaces Baptiſmi: Eſt de fide, quia eſt medium neceſſarium ad ſalutem, *Ioan.* 3. Sic definitum eſt in Conciliis, Mileuitano, *cap.* 2. Africano *can.* 76. & habetur *in cap. placuit, de conſecrat. diſt.* 4. Lateranenſi ſub Innocentio III. *cap. Maiores, de Baptiſmo.* Viennenſi cum Clemente V. *in Clementina* 1. Trident. *ſeſſ.* 5. *in decreto de peccato*
10 *originali, cap.* 4. & *ſeſſ.* 7. *can.* 12. & 13. Et idem refertur in quodam decreto Concil. Nicæni, quod refertur *in cap. Eccleſiis*, 68. *diſt.* Et in Concil. Brachar. II. *can.* 7. quod habetur *in cap. Placuit*, 1. *quaſt.* 1. Idemque definiere Innocentius I. *epiſt.* 26. Syricius, *epiſt.* 1. Leo *epiſt.* 86. *cap.* 3.

Ratio ſumitur ex prouidentia, debita ad remedium peccati originalis, etiam infantibus, qui poſſunt mori, ſicuti olim dabatur Circumciſio. Vult igitur S. Doct. *ad* 1. *ſecundo loco*; ſupplere voluntatem offerentium, cum ipſi non habeant propriam. Conſentiunt Durandus *in* 4. *diſt.* 4. *quaſt.* 7. Paludanus *quaſt.* 4. Catharin. *de baptizandis infantibus Iudæorum.* Oppoſitum tamen videntur ſentire D. Thom. Soto, & alij, quibus arridet Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 1. qui hoc probant ex D. Auguſt. *epiſt.* 23. vbi ait, validum eſſe baptiſmum eorum infantium, quos parentes infideles offerunt baptizandos, etiamſi non intendant, vt ad vitam regenerentur. 11

Hvnc locum vidit, & diſcuſſit S. Doct. *diſt.* 4. *part.* 1. *dub.* 2. *litt.* vbi ingenuè fatetur, non eſſe neceſſariam intentionem offerentium; alioqui, ſi infideles offerrent infantem, non eſſet baptizatus. Sufficit igitur fides, & intentio Eccleſiæ Paſtorum, in quorum manibus ſunt, vt notat S. Auguſtinus, & habetur *diſt.* 1. *art.* 2. *quaſt.* 1. Hanc autem ſemper futuram in Eccleſia, iuxta promiſſum, *Matth. vlt.* atque adeò nunquam fore caſum, quo nullum eſſet membrum Eccleſiæ, in quo non ſit fides, vnde ſequatur, nullum validè baptizari. 12

Addit D. Bonauent. ſupplere etiam applicationem Chriſti, eiuſque iuſtitiam, & merita; ſicuti ad maculandum infantem ſatis fuit voluntas Adæ, vt notat etiam Suarez. 13

Et ſicut, ſi parens offerat filium Idolo, traducens eum per ignem, nihil ei nocet, vt ait S. Doct. & cum eo Suarez; ità mala voluntas parentum non obeſt infanti, ſi ritè baptizetur. Itaque non vult S. Doctor, præciſè neceſſariam eſſe ad valorem Sacramenti voluntatem offerentium, ſed ſolùm ſupplere defectui voluntatis pueri, & ſi illa deſit, ſupplere voluntatem Eccleſiæ, & tandem Chriſti Domini: 14
& hoc ſenſu locuti videntur etiam cæteri, vt ſubodorauit Suarez. Itaque parum differunt, vel etiam conueniunt hæ duæ ſententiæ.

QVÆSTIO II.

An in recipiente Baptismvm *requiratur Fides, aut aliud quidpiam.*

D. Bonau. diſt. 3. part. 1. quæſt. 3.
D. Thom. q. 68. art. 4. & 8.

Hæretici, Lutherum ſecuti, dixêre infantibus neceſſariam eſſe fidem actualem. 15

Alii, nullam etiam habitualem fidem in infantibus admittunt. Vide Bellarmin. *lib.* 1. *de Baptiſmo, cap.* 10.

Alii verò, vt Vvicleph. *art.* 4. & Huſſius *art.* 18. volunt, in adultis requiri fidem, & probitatem, vt Sacramentum ſit validum.

Media via incedunt Catholici, fidem habitualem infundi paruulis ad gratiam recipiendam; in adultis verò ad valorem non requiri fidem, aut probitatem; requiri tamen ad fructum recipiendum. Ità D. Bonau. & Thom. & cum eis Theologi omnes.

Assero primò, in paruulis non eſſe fidem actualem. 16

Proba-

PROBATVR ptimò à D.Bonauent.*diſt.4.part.2. art.2. quaſt.2.* ex D. Auguſtino *ſerm.14. de verbis Apoſtoli,cap.18.* & *epiſtola 23. & 57. tract.80. in Ioannem. Lib.4.de Baptiſmo, cap.24. lib.1.de peccatorum meritis, & remiſſ. cap.20.* vbi negat expreſsè, paruulos habere actum fidei, & ridet Lutheri ſententiam.

17 Quate Kemnitius *pag.258.* temerè dixit, Auguſtini, & Lutheri eſſe eandem ſententiam; & ipſe Lutherus, *lib. contra Celſum*, fatentur Auguſtinum in hoc ſibi aduerſari, conuictus teſtimoniis S. Doctoris, quæ ſunt luce meridiana clariora, & in Colloquio Ratiſbonæ, *anno 1601.* fatentur Lutherani: *Nos ob Auguſtino hac in parte, liberè diſſentimus*, vt refert Tannerus *num.73.*

18 PROBATVR ſecundò à D. Bonau. *diſt.3.part.1. art.2.quaſt.1.* præcipuè *ad primum*, ratione D. Auguſtini *epiſt.57.* quia datur Baptiſmus infantibus eiulantibus, & renitentibus, profectò, quia non eſt neceſſarius aliquis eorum actus, quod ſi intelligerent, & ita repugnarent, iam rei eſſent grauis ſacrilegij. Igitur non exigitur aliquis eorum actus.

QVIDNI? Paruuli enim *Deuter.1. & Ionæ vltimo*, non cognoſcunt inter dextrum, & ſiniſtrum.

ASSERO ſecundò, Infantes non iuſtificari ſine vlla fide, contra Sacramentarios.

PROBATVR Hebr.11. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.* Infundi verò paruulis habitum fidei, oſtendi *diſp.4.quaſt.4.*

19 ASSERO tertiò, ad valorem Baptiſmi non exigi in adultis fidem, vel probitatem.

PROBATVR à D. Bonau. *loco cit. in corpore*, & *diſt.5.quaſt.2.* ex D.Auguſt.*lib.3.de Baptiſmo, c.14.* & *lib.4.cap.1.* & *lib.2. contra Parmenianum, cap.16.* & *lib.2.cont.Petilian. cap.35.* & *lib.de catechizandis rudibus,cap.17.* vbi tam in Miniſtro, quàm in recipiente ſola fides Eccleſiæ requiritur. Vnde hæretici poſſunt & baptizare, & baptizari.

20 Idem colligitur ex Concil. Nicæno *can.8. & 19.* Carthag.III.*can.38.* Africano *can.15.* Syricio, *epiſt.1.* Leone *epiſt.77. cap.7.* Anaſtaſio *epiſtola ad Imperatorem Anaſtaſium, cap.7. & 8.* Conſentiunt Concilium Aurelian.I.*can.8.* Conſtantienſe *ſeſſ.8.* Tridentinum *ſeſſ.7.can.4. de Baptiſmo.*

PROBATVR ſecundò à D.Bonau.hic *argumento primo ad oppoſitum, addita reſponſione.* Prius non pendet à poſteriori; at Baptiſmus eſt prior fide, tanquam cauſa ſuo effectu; eſt enim dans fidem: Ergo poteſt eſſe ſine fide.

21 ASSERO quattò, vt Baptiſmus fructuosè accipiatut, neceſſaria eſt in adulto fides, & aliqua de peccatis actualibus, ſaltem mortalibus, pœnitentia.

EST de fide, vt docet Valentia *quaſt.3.p.3.* Suarez *diſp.24.ſect.1.* Eſt communis Theologorum cum D. Bonau.infrà *citandis locis.* D.Thom. *hic*, & habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.6. can.6. & 7.*

22 PROBATVR à D. Bonau. primò *diſt.3. part.1. quaſt.3.in corpore*, quoad fidem. Prima ratio vniendi Deum cum anima, requiritur in primo Sacramento, quo Deo regeneramur; ſed fides eſt prima ratio vniendi cum Deo: Ergo. Maior eſt clara. Minor probatur Hebr.11. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.* Rom.3. *Iuſtitia Dei per fidem* IESV CHRISTI.

PROBATVR à D. Bonau.ſecundò *ad tertium argumentum*, ex vltimo Matthæi: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Eiſdem mediis probatur ab aliis, præcipuè Tannero *diſp.4. quaſt.2.dub.2.num.44.*

23 PROBATVR altera pars de neceſſitate pœnitentiæ è communi ſenſu Doctorum *in 4. diſt.4. & 5.* Vide Suarez *loco cit.* Vaſquez *diſp.158.*

PROBATVR à D. Bonau. primò *diſt.4. part.1. dub.1.* ex D.Auguſt.*lib.de Medicina,cap.2.* & habetur *de conſecr.diſt.4. cap.Omnis, qui.* Idem habet *lib. de Fide, & operibus*, præſertim *à cap.4.* & *lib.2. de Symbolo, ad catechumenos, cap.1.* Idem habent Dionyſius *de Eccleſ. Hierarch. cap.2.* Syricius *epiſt.1. cap.2.* & alij apud Valentiam, Suarez, Vaſquez *loco cit.* Tannerum *num.49.*

24 HOC clarè habetur Actor.2. *Pœnitimini igitur, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum*, quo vtitur S.Bonau. *in 4.diſt.16.part.2.quaſt.2.*

25 CONFIRMATVR ex Concil. Aquiſgranenſi I. *can.114.* Tridentino *ſeſſ.7. can.6.* & *ſeſſ.14. can.1.* vbi ait: *Pœnitentiam ſemper fuiſſe ad ſalutem neceſſariam.* Ideò aduertit S.Bonau. *loco cit.* Ioannem, ac etiam Chriſtum, incepiſſe prædicationem à pœnitentia, *Matth.3.Lucæ 3.*

NON tamen adhibendum Sacramentum Pœnitentiæ, vt ibi probat S. Bonau. tum quia Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum; tum quia eſt lauacrum regenerationis, omnia emundans; tum quia Confeſſio eſt ſecunda tabula poſt naufragium, à Baptiſmi tempore, vt ait D.Hieronymus.

26 POENITENTIA igitur virtus eſt præmittenda de peccatis mortalibus perſonalibus. Nam de originali non eſt conterendum cor; quia ſicut proprio actu non inducitur, ita neque proprio actu eſt eluendum, vt latè probat S.Bonau. *diſt. cit. part.2. quaſt.1.* nam pœnitentia eſt reſpectu voliti, vt notat etiam Tannerus *diſp.4. quaſt.2. dub.2. num.50.* & cæteri.

27 ENIM verò concludit S. Doct. ibi, congruum eſſe, vt adultus ſciens, ſe in originali, diſplicentiam habeat, quod per illud à Deo ſeparetur. Idem docet S. Thom. *3. part. quaſt.2. art.2.* & *de malo, quaſt.7. art.2.*

28 QVOAD veniale docet S. Bonau. *diſt. 4. part.1. quaſt.2. ad 3.* quem ſequitur Tannerus *loco cit.* & alij, motum voluntatis in venialia reddere fictum ſecundùm quid, ita vt Baptiſmus non habeat totum ſuum effectum eluendi illud veniale; attamen ceſſante illa tendentia in venialia, ſentit, Baptiſmum habere plenum effectum.

29 QVÆ autem pœnitentia ſatis ſit. Reſpondetur, debere eſſe attritionem ſupernaturalem. Hanc vocat Concilium Tridentinum *ſeſſ.6.can.6.* odium aliquod, & deteſtationem aduerſùs peccata. Quòd verò debeat eſſe ſupernaturalis, probatur ex eodem Concilio Tridentino *ſeſſ.6.can.3.* vbi damnatur anathemate, qui dixerit, poſſe ſine Spiritus ſancti adiutorio pœnitere, vt ei iuſtificationis gratia conferatur; quæ etiam eſt doctrina omnium Conciliorum. Quòd verò non ſit neceſſaria perfecta contritio, eſt communis ſententia cum D.Thom. Scoto, & aliis, quos refert Tannerus *num.59.* Maſtrius *diſp.2. quaſt.5.num.128.* Sic enim à Concilio Tridentino dicitur odium aliquod; & *ſeſſ.14.can.4.* ſatis apertè ſignificatur, in Sacramento etiam Pœnitentiæ, in quo tamen eſt difficilior via ſalutis, attritionem ſufficere. Malè autem aliqui adducunt Scotum, quaſi dixerit, ſufficere pœnitentiam negatiuam, ideſt non complacere de peccatis, vt notant Suarez *diſp.28. ſect.1.* Vaſquez *diſp.158. c.1.* Vega *lib.9.in Trid.c.5.*

30 ADDIT verò S.Bonau.*diſt.16 part.2.quaſt.2.* cum D.Thom.*quaſt.68.art.5.& 6.* è communi ſententia. Confeſſionem non poſſe quidem exigi à catechumeno, nec poſſe admittere abſolutionem, quia debet

præcedere

Digitized by Google

præcedere Baptiſmus, qui eſt ianua Sacramentorum; tamen conſultum fore maiori diſpoſitioni, & merito baptizandi, ſi peccata confiteatur: Ita etiam Tannerus *num. 64*. Id verò in more poſitum erat antiquitus, vt refert Tertullianus, *cap. vlt. de Baptiſmo.*

QVÆSTIO III.

An, & quando ſit aliquis rebaptizandus.

32 QVÆSTIO hæc reſpicit tam Miniſtrum, quàm baptizandum. Ideò in fine apponitur vtrique diſputationi. Doctrina Catholica eſt, Baptizatum non eſſe rebaptizandum, atque adeò Baptiſmum non eſſe iterabilem. Eſt de Fide ex Symbolo Nycæno: *Confiteor vnum Baptiſma.* Et Concilio Carthagin. primo *can. 1.* & Concilio Vienenſi, *Clem. vn. de ſumma Trinitate*, & Concilio Florentino *in Decreto Eugenij*, & Tridentino *ſeſſ. 7. canone 9. de Sacramentis in genere*, & *canone 11. de Baptiſmo.*

33 PROBATVR Epheſ. 4. *Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma*, quod ſic exponitur à Patribus, apud Suarez *diſp. 22. ſect. 2.*

PROBATVR à D. Bonau. ex illo Heb. 6. *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel illuminati ſunt, &c. Iterum renouari ad pœnitentiam; rurſus crucifigentes ſibimetipſis filium Dei.* ſic habet communior Sanctorum Patrum interpretatio.

34 LOQVITVR autem his verbis ad eos, qui baptizati ſunt, & poſt baptiſmum peccauerunt, quos illuminatos vocat; Nam, quia per fidem diuinitus illuminantur, & Baptiſmus eſt Sacramentum, ſolemniſque fidei profeſſio; ideò Baptiſmus dicitur illuminatio, & baptizati, illuminati dicuntur; & hoc modo loqui ſolent præcipuè Patres Græci, vt videre licet apud Clementem Alexand. *lib. 1. Pædag. cap. 6.* Nazianzen. *orat. 40.* Chryſoſtomum *homil. ad Neophyt.* & Cyrillum Hieroſol. *in catech. illuminatorum.*

35 NON intendit autem Paulus, vt aliqui hæretici, & cum his Tertullianus, *lib. de Pud. cap. 20.* non poſſe hos illuminatos, à ſtatu gratiæ lapſos, ad gratiam reſtitui per pœnitentiam; hoc enim contrarium eſſet eidem Paulo, *prima Corinth. 5.* docenti, peccata etiam fidelibus per pœnitentiam condonari; ſolùm igitur docet, hos non poſſe per alium Baptiſmum renouari. Id verò confirmat Ambroſius ex illis verbis, quæ ſubdit Apoſtolus: *Rurſum crucifigentes Filium Dei*, ſiue quia reiterantes baptiſmum, qui eſt imago mortis Chriſti, vt dicitur *Rom. 6.* indicant, plures eſſe mortes Chriſti; ſiue quia ſignificant, primam Chriſti mortem non ſufficere, & requiri nouum Chriſti Sanguinem. Hanc huius loci expo-
36 ſitionem habent etiam S. Auguſtin *de vera, & falſa pœnitentia, cap. 3.* Epiphanius, *hæreſi 59.* Chryſoſt. *homil. 9. ad Hebr.* Theodoretus, & Theophylactus *6. ad Hebr.* Philaſtrius, *hæreſi 89.* Quibus alludit S. Clemens Papa *lib. 6. conſtit. cap. 15.* Vbi ait: *Vno baptiſmo ſumus contenti; qui in mortem Chriſti traditum.* Et infrà, de iterantibus Baptiſmum: *Crucifigunt Dominum, decident diuina.*

37 S. LEO Papa epiſt. 37. *Scimus*, ait, *inexpiabile eſſe facinus, quoties cogitur aliquis lauacrum, quod regenerando ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante doctrina, quæ vnam prædicat in Trinitate Deitatem; vnam in fide Confeſſionem; vnum in Baptiſmate Sacramentum.* Idem habet *epiſtola 79. cap. 7.* Et D. Ambroſius *lib. 2. de pœnitentia, cap. 2.* eodem ſenſu exponit locum adductum. *Epheſ. 4.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. ex pœnis inflictis rebaptizantibus, & rebaptizatis. 38

IVRE quidem ciuili, tam rebaptizantibus, quàm rebaptizatis ſtatuitur pœna capitis, *leg. 2.* Cod. *Ne ſanctum Baptiſma iteretur.*

IVRE autem Canonico fiunt irregulares, *cap. Eos, quos, de conſecr. hiſtor. 4.* & *capite 2. extra de Apoſtatis.* Ita rebaptizantes ſunt deponendi, & conſentientes perpetuam pœnitentiam agere debent. Hæc iura fulminant eos, quia ſcienter hoc facinus patrant; Qui verò ignoranter, eadem pœna feriuntur, *capite, Qui bis ignoranter, de conſecrat. diſt. 4.* quod tamen Scotus *diſtinct. 6. quæſt. 8.* & Sotus *quæſtione vnica, art. 9.* Nauarr. *cap. 27. Manual. num. 246.* Valentia *diſp. 4. quæſt. 1. punčto 4.* explicant de ignorantia culpabili; non autem probabili, & iuſta, poſt adhibitam diligentiam. Et idem vult S. Doctor *in fine corporis*, vbi ſolùm meminit eorum, qui ſcienter id patrant, quibus æquiualet ignorans culpabiliter. Illæ tamen pœnæ non ſunt in vſu. 39

PROBATVR à D. Bonau. ex Chriſti Inſtitutione, quam perpetua traditio Patrum, atque Eccleſiæ teſtatur, ob multas congruentias. 40

PRIMA ſumitur à D. Bonau. ex fine Baptiſmi, qui eſt ad curandum peccatum originale, quod vnum eſt, nec ampliùs redit.

SECVNDA, quia eſt ſignans paſſionem Chriſti, quæ vnica eſt. 41

TERTIA, quia imprimit Characterem indelebilem, ad hoc ordinatum, vt per illum Chriſto conſignemur, ipſiuſque, & Eccleſiæ membra efficiamur.

QVARTA ſumitur, quia totam remittit pœnam, ſi autem poſſet iterari, iam aditus aperiretur ſceleſtis peccandi, quia ſic puniri nequirerent. 42

IGITVR grauiſſimè peccat, qui rebaptizat, & rebaptizatur, vt ſuprà declarant Concilia, Canones, & Patres.

IMÒ etiam, qui baptizat ſub conditione, ſacrilegus eſt, ſi non adſit cauſa. Ita Sotus *in 4. diſtinctione 6. quæſtione vnica; artic. 9.* Suarez *diſputatione 31. ſect. 6.* Vaſquez *diſp. 146. num. 30.*

POTERIT verò rebaptizari, quando adhibitâ diligentiâ debitâ, prudenter dubitatur de veritate Baptiſmi: Tunc ſub hac forma baptizandus: *Si non es baptizatus: Ego te baptizo.* Ex cap. *De quibus*, extra de Baptiſmo, Et *c. Paruulos*, de conſecr. diſt. 4. 43

ADDO cum D. Bonau. rebaptizantem baptizatū, non conferre Sacramentum. Ita etiam Vaſq. *diſp. cit.* Gabriel. *diſp. 6. quæſt. 2. art. 2. concl. 1.* Sotus ſuprà & D. Thom. *q. 67. art. 6.* Valentia *diſp. 4. q. 1. p. 4.* Ratio eſt, quia ſubiectum Baptiſmi eſt homo non baptizatus; quare non minùs erit baptizare beſtiam. 44

QVÆSTIO IV.

An ſanctificatus in vtero, ſit baptizandus.

D. Bonauent. diſt. 6. p. 2. q. 2.

ASSERO. Probatur à D. Bonauentura; quia omnes debent conſignari Charactere Chriſti, 45

Digitized by Google

vt aliis Eccleſiæ membris conformentur.

46 Probatvr ſecundò à S. Bonauentura, quià baptizati Baptiſmo flaminis, ſuntbaptizandi aqua, licet ſint iuſtificati, vt patet in Concilio, *Actorum decimo*.

47 Probatvr tertiò à D.Bonauentura: Nullus abſoluitur à diuino mandato, & medio inſtituto à Chriſto. Sed Chriſtus præcepit Baptiſmum, tanquam medium neceſſarium. *Ioan.* 3. Ergo.

DISPVTATIO VI.

De Cæremoniis Baptiſmi.

Sicvt in Phyſicis, ita in Moralibus, Res præcipuæ multo ac vario accidentium genere ſuperveſtiuntur, quæ gratiam quamdam, ac venerationem ipſis reconcilient. Ità olim lex Moſaïca magno Cæremoniarum apparatu populo venerabunda obtendebatur. Sic mortalium animis myſteria quæque Religionis ſub auguſtiori ſpecie inſinuantur. Diſcuſſa igitur Baptiſmi ſubſtantia, reliquum eſt, vt eius circumſtantias aliquas videamus. Harum quædam Baptiſmum præcedunt, aliæ comitantur, aliæ denique ſubſequuntur; de ſingulis ſuo ordine agemus, & in primis.

QVÆSTIO I.

De Patrino, ſuſcipiente baptizatum.

D.Bonau. d.6. part.2. dub.6. litt.
D. Thom.q.67.art.7. & 8.

1 Assero primò, in Baptiſmo ſolemni tantùm eſt neceſſarius Patrinus, qui infantem, vel alium offert Baptiſmo, & è ſacro Fonte leuat, qui dicitur Patrinus; quia loco Patris ſe habet in ſpirituali regeneratione, & hunc habere eſt præceptum. Ita docet Henriquez *lib.2.cap.*18. §.3. Sanchez *l.*7. *diſp.*62. *num.*14. Tannerus *diſp.*4. *quæſt.*2. *dub.*1. *num.*23. poſt Sotum 4.*quæſt.vn. art.*5.

2 Assero ſecundò. Patrinus in neceſſitate tenetur erudire baptizatum in rebus neceſſariis ad ſalutem, *Ex can.Vos ante, de conſecr. diſt.*4. D.Thom. *quæſt.*64. *art.*8.

Probatvr à D.Bonau. *diſt.* 7. *part.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 1. *argumento* 3. *addito reſponſo*, ex D.Auguſt. *ſerm.*163. *de tempore*, quem refert Iuo, & habetur *de conſecr. diſt.*4. *can.*205. citato. *Quicunque viri, quæcunque mulieres de ſacro Fonte Filios ſpiritualiter ſuſceperunt, cognoſcant, ſe ipſius fidei iuſſores apud Deum extitiſſe; & ideò illis ſemper ſollicitudinem veræ charitatis impendant.* Similia habentur *ſerm.*215. qui eſt ſecundus *Dominica* 19. *poſt Trinitatem.*

3 Inhabilis ideò ad hoc eſt infidelis, non baptizatus, ex lege Canonica, *cap. In Baptiſmate*, vnde etiam colligitur, hominem non confirmatum, non eſſe aptum Patrinum Confirmationi. Ita Victoria *de ſacram. num.*21. Suarez *diſp.* 22. Tannerus *diſp.*4. *quæſt.*2. *dub.*1. *num.*24.

Eodem iure, ſaltem extra neceſſitatem, prohibetur coniux eſſe Patrinus Filij, aut coniugis in Confirmatione. Id quod etiam de religioſis omnibus, ipſiſque Abbatibus, niſi alicubi conſuetudo excuſet, verius eſt, *ex can.*103. *& ſeq. de conſecr. d.*4. vt docet D.Bonau. *ad cap.*11.*Regulæ Minorum*, Tanner. *num.* 15. Licèt de mortali dubitent Sotus *diſp.*4. *art.*5. Nungus *quæſt.*67. *art.*8.

4 Ivre autem naturali, hæretici ad Patrini munus inepti ſunt, ex communi apud Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 60.

Advertit autem S. Bonauent. *dub. cit.* iure antiquo, non potuiſſe eſſe duos, vel plures Patrinos licitè ex *can. Non plures, diſtinct.* 4. *de conſecr. & can.* 2. *Concilij Nicani verſionis Arabicæ*, & *cap. Finali, de congregatione ſpirituali, in* 6. ne ſpirituales cognationes, multiplicarentur; attamen validi erant; nunc verò iure nouo Concilij Tridentini, *ſeſſ.*24. *cap.* 2. *de reform. matrimon.* poſſunt eſſe validè, & licitè duo, maſculus, & fœmina, deputati à parentibus baptizati, vel à Parocho; plures autem non.

5 Advertit etiam S. Bonauentura, etiam ſuo tempore aliquas Eccleſias conſueuiſſe plures patrinos admittere, & Tannerus *num.* 27. ait: ſi non ſit facta diſpenſatio, plures acceſſerint; aut ſi plures fuerunt deſignati, probabilius eſſe, omnes fieri patrinos ex Concilio Tridentino *loco citato*, & tradunt Nauarr. *manual. cap.* 23. Rebellus *part.*2. *poſt lib.* 4. *de iuſtitia*, ex Congregatione Cardinalium, nec renuit Tannerus *num.*27.

De cognatione ſpirituali, quæ hinc oritur, agam *tract. de matrimonio.*

QVÆSTIO II.

De Catechiſmo adultorum, & paruulorum.

D.Bonau. diſt. 7. part. 2. art.3. quæſt.1.
D. Thom. q.71. art.1.

6 Catechismvs, ſeu inſtructio, ordine, & iuſſu Chriſti decernitur, Matth. vltimo: *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, vt notat D. Bonauent. *fundamento primo.* Ideò Philippus, *Actorum* 8. Prius Eunuchum catechizauit. De quare S.Leo *epiſt.*4. *cap.*6. & communiter Theologi *in* 4. *diſt.* 7.

7 Ratio huius ordinationis (vt ait D.Bonauentura) eſt, tum, vt baptizati inſtruantur in rebus credendis; tum vt ſponte legi Dei collum ſubjiciant.

Cvr autem fiat etiam paruulis: Reſpondet S. Bonauentura, vt ipſi per Patrinos, qui ſunt veluti fideiuſſores, promittant Eccleſiæ, & obligentur, & vt conformis fiat cæremonia rationabilis: & cùm Vniuerſalis Eccleſia id ſeruet, tenemur eam venerari.

8 Dices Patrini, vel reſpondent in perſona ſua: *Credo,*

Digitized by Google

Credo, vel in perſona parvuli: ſi in perſona ſua, extra rem reſpondent, quia Sacerdos quærit à parvulo; ſi reſpondent in perſona parvuli: ergo falſum dicunt, cùm aiunt: *Credo.*

9 RESPONDET S. Bonauentura, reſpondere in perſona parvuli hoc ſenſu: *Credo*, ideſt, Sacramentum Fidei ſuſcipio, vel ſuſcipere paratus ſum, nec eſt ſermo falſus, nec inconſuetus, quia ſicut ait D.Auguſtinus *epiſtola* 25. *ad Bonifacium*, frequenter ſignum accipitur pro re ſignatâ; ſicut dicimus: cras erit reſurrectio Domini.

SECVNDÒ poteſt eſſe ſenſus: *Credo*, ideſt, ad credendum, me obligo.

QVÆSTIO III.

De cæteris BAPTISMI *Cæremoniis.*

D. Bonau. d.6. p.2. art.3. q.2.

10 IN ipſo limine imponitur nomen baptizando, quæ cæremonia ſumpta videtur ex Teſtamento veteri; nam in Circumciſione imponebatur nomen parvulo, vt patet *Lucæ primo*, de Ioanne; & *Lucæ* 2. de Chriſto. Eiuſdem apud Chriſtianos meminit Dionyſius Areopagit. *de Eccleſ. Hierarch. cap. de Baptiſmo*; & Dionyſius Alexand. apud Euſebium *lib.* 7. *hiſtor. cap.* 20. Imò etiam conſtat *Can.* 30. inter canones Nicæni Concilij, nuper ex Arabico in Latinum converſos, & editos à Turriano, in quo videntur Chriſtiani in Baptiſmo nomina imponere filiis ſuis, non Gentilium; ſed Chriſtianorum.

11 VEL ſi adulti ſunt, dant nomen ſuum, & ideò dicuntur electi à S. Leone *epiſtola* 4. *can.* 5. *&* 6. ſic vocantur etiam in Ordine Romano, vel dicuntur *Competentes* à D.Auguſtino *lib. de cura pro mortuis, cap.* 12. *lib.* 9. *confeſſion. cap.* 6. *De fide, & operibus, cap.* 6. *ſermone de tempore* 116. Eodem nomine vtitur Hieronymus, *epiſtola ad Pammachium.*

DEINDE fit Scrutinium, quo quæritur, an credat, an renunciet Sathanæ, &c.

12 DE Scrutinio loquuntur D.Auguſtinus *lib.de fide, & operibus, cap.* 6. & *epiſt.* 4. *ad Epiſcopos Siciliæ, cap.*6. & D. Bonauent. *hic.*

DE abrenunciatione meminit S. Clemens Papa *lib.*7. *conſtitut. cap.* 41. *&* 42. Dionyſ. Areopagita *loc.cit.* Tertullianus *lib. de ſpectaculis, cap.* 1. *lib. de idolat. & de corona militis*, Cyprianus *lib. de dupl. Martyrio*, Origenes *homil.* 12. *in Numer.* Cyrill. *catech. myſtag.* 1. Baſilius *lib. de Spiritu ſancto, cap.*11. *&* 27. Chryſoſtomus *homil.* 21. *ad populum Antioch.* Ambroſius *lib.* 1. *de ſacrament. cap.* 2. & *lib.* 2. *cap.* 7. Hieronymus *in cap.* 6. *Amos.* Auguſtinus *lib.* 1. *de Symbolo ad catechum. cap.* 1. & *lib.* 1. *de peccatorum meritis, & remiſſ.cap.* 34. & D.Bonauentura *hic.*

13 QVARTA cæremonia eſt Fidei profeſſio, huius cæremoniæ meminerunt Clemens, & Dionyſ. ſuprà, Origenes *homil.* 5. *in Numer.* Cyprianus *lib.*1. *epiſtol.* 12. Cyrillus *catech.* 1. Hilarius *can.*15. *in Matth.* Hieronymus *in Dialogo contra Luciferanos*, Epiphanius *in Anchor.* Auguſtinus *libro de fide*, & *operibus, cap.*11. & *lib.*8. *confeſſ. cap.* 2.

14 QVINTA eſt Signum Crucis in fronte, & pectore, &c. Meminit huius Dionyſ. *loco citato.* Baſilius *lib.de Spiritu ſancto, cap.* 27. vbi eam cæremoniam cum abrenunciatione vocat traditionem Apoſtolicam, Auguſtin. *lib.de catechizandis rudibus, cap.*20. *ep.*118. & *in pſal.*36. *conc.*2. *tract.* 3. *&* 36. *in Ioan.* & D.Bonauentura *hic.*

SEXTA eſt Exorciſmus, ſeu adiuratio dæmonis, quam ex profeſſo ſolidiſſimè probat D. Bonauent. *in hac quæſt.* præuidens forſan, irriſurum Calvinum, huic, præ cæteris cæremoniis *lib.*4. *inſtit. cap.*19. §.24.

HANC cæremoniam oſtendit D.Bonauent. primò, ex D.Auguſt. *lib.* 1. *de Symbolo, cap.*1. circa finem, *tom.* 9. vbi ait: *Parvulus exorcizatur, vt poteſtas diaboli expellatur.* Idem habet, *lib. de fide, & operibus, cap.* 6. & *lib.* 2. *de nuptiis, & concupiſcentia, cap.* 18. 15

PROBAT deinde S.Bonauent. ex Rabano *lib.* 1. *de inſtit. cler. cap.*25. *&* 27. dicente: *Exſufflatur à parvulo ſæua poteſtas per Pium Sacerdotem.*

PROBAT tertiò validiſſimè. Eccleſia antiquitus in Baptiſmo præcipit immundo ſpiritui: *Exi.* Sed ipſa habet poteſtatem in dæmones pellendos: Ergo non ridiculè, ſed efficaciter operatur. Maior probatur ex D. Dionyſio *loco citato*, Nazianzeno, *Oratione in Sanctum Lavacrum*, Cyrillo *catech.* 1. Cypriano *lib.* 4. *epiſtola* 7. Ambroſio *lib.* 1. *de ſacramentis, cap.* 5. Optato contra Parmen. *lib.* 4. S.Auguſtino *loco citato*, Cœleſtino I. *cap.*12. Leone I. *epiſtola* 4. *cap.* 7. vbi dicit, hanc regulam ab Apoſtolis haberi. Minor probatur ex Conciliis, Antiocheno *cap.* 10. Carthaginenſ. 4. *can.* 7. Ioan. Murel. *lib. de obſeruantia Eccleſ. cap.* 7. Idem teſtantur ſancti Patres, Iuſtinus *dialogo cum Tryphone*, Cyprian. *lib. ad Demetrianum*, Beda *in cap.*8. *Lucæ*, Auguſtinus *lib.* 10. *de ciuit. cap.*22. & alij apud Bellarminum *lib.* 1. *de Baptiſmo, cap.*25. eſt autem argumentum D.Auguſt. *lib.* 6. *contra Iulianum, cap.*2. 16 17

EFFECTVS exorciſmi eſt dæmonem comprimere, & pellere, ne impediat Sacramentum, vel effectum eius, qui eſt, vt peccatum pellatur, quod per gratiam Baptiſmi pelli debet.

ERRAVIT ergo Præpoſitiuus dicens, pueros, ſi in exorciſmo ante Baptiſmum morerentur, verſaturos in minoribus tenebris, quem refellit D.Thom. *quæſt.* 7. *art.*3. cum D. Bonauent. *hic.* Sicut enim exorciſmus non ſufficit ad tollendum peccatum, ita neque ad minuendam pœnam. Ita etiam Valentia *diſp.*4. *quæſt.*5. *puncto* 2. 18

SEPTIMA cæremonia eſt exſufflatio, qua ſignificatur exſufflatio dæmonis; & afflatio Spiritus ſancti, de qua D.Auguſtinus *lib.*6. *contra Iulianum, cap.*2. & *lib.*2. *de peccato originali, cap.*40. & *lib.*2. *de nupt. & concupiſcentia, cap.* 17. *&* 18. & *lib.*5. *Hypognoſt.* ad finem, & D.Bonauentura *hic*, cum D. Ambroſio *de his, qui initiantur, cap.*1. & colligitur ex *Ioan.* 20. cùm Chriſtus inſufflauit, dans Spiritum Sanctum, vt notat Sanctus Bonauentura *hic.*

OCTAVA cæremonia eſt guſtus Salis; datur enim catechumenis guſtandus Sal, ex Origene *homil.*6. *in Ezech.* Concilio III. Carthag. *can.*5. vt ait S.Bonauentura *hic*, vt oſtendatur, per Sapientiam eos præſeruari à corruptione. 19

NONA eſt, cùm ſaliuâ tanguntur aures, & nares, & dicitur ei: *Epheta.* Hanc conſpuit Calvinus; ſed videat eam probatam à D.Ambroſio *lib.*1. *de ſacram. cap.*1. & *de his, qui initiantur, cap.*1. vbi id etiam feciſſe Chriſtum *Marci* 7. aduertit etiam D.Bonau. *hic.* Ita deriſit hæreticus iſte opera Domini; quæ modò apud Tartareos plangit ſpiritus.

Digitized by Google

20 Decima cæremonia eſt impoſitio manuum, ac benedictio Sacerdotalis. Meminit huius Dionyſ. *loc.cit.* & Clemens *lib.7.conſtit. cap.39.* & Conc.4. Carthag. *can.85.* Cyprianus, referens acta Concilij Carthag. Auguſtinus *lib. 2. de peccatorum meritis, cap.26.*

21 Vndecima eſt Vnctio oleo benedicto in pectore, ne intret diabolus per ſuggeſtiones: vngitur inter ſcapulas, vbi vigor eſt, portandi vt vigorem ad iugum Domini portandum accipiat, vt ait D.Bonau. *hic.* Meminit huius Clemens *lib.3. recognit.* & Myſterij relati à Seraphico, Chryſoſt. *homil.6.in cap.2. epiſtolæ ad Coloſſ.* Iuſtinus *quæſt.107.* Ambroſ. *lib.1. de ſacram. cap.2.* Cyrillus *cat. 2. myſtag.*

22 Dvodecima eſt abſtinentia vini, carnium, & rei vxoriæ ad præparationem, ex Cyrillo *Catech.1.* Nazianzeno *oratione in Sanctum lauacrum*, Auguſt. *lib.de de fide, & operibus, cap.6.* Concilio Carthag. *4. can. 85.*

In Baptiſmo verò imponitur primò nomen adulto, vt dixi ſuprà.

23 Secvnda eſt, vt habeant *ſuſceptores*, de quo ſuprà *quæſt.1.* Hoc nomine vocantur a Sancto Dionyſio Areopag. *de Eccl. Hier. cap. vlt.* Dicuntur à Tertulliano *lib. de Baptiſmo*, Sponsores, quibus nominibus vocantur à D.Bonauentura ſuprà.

24 Tertia eſt conſecratio aquæ, de qua S.Dionyſ. *cap.de Baptiſmo*, Cyprianus *lib.1.epiſt.vltima*, Ambroſius *lib.1. de ſacram. cap.5.* Baſilius *lib. de Spiritu ſancto, cap.27.* vbi ait, hanc eſſe Apoſtolicam traditionem, Auguſt.*lib.6. in Iulianum, cap.8.homil.27. lib.50. homil.* & *tract.118. in Ioan.* in fine.

Qvarta eſt trina merſio. De qua S.Clemens *can.49.Apoſtolorum*, Dionyſius *loc.cit.* & alij Patres, de qua ſatis *diſp.1. quæſt.4.* Vide D.Bonauenturam, & *hic*

25 Qvinta eſt tempus Paſchæ, vel Pentecoſtes. De quo extant epiſtolæ decretales Siricij *in cap. 2.* Leonis I. *ep.4. & 80.* Gelaſij *ep.7. cap.12.* vbi reprehendunt aliquos Epiſcopos, qui extra neceſſitatem Baptiſmum conferebant in Epiphania, vel feſtis Martyrum. Colligitur *ex catech. Cyrilli*, Hieronymo *ad Pammach.* Auguſt.*lib.de cura pro mortuis, cap.12.* & D.Bonauent. *diſt.6. p.2. dub.5.* vbi reddit rationem horum decretorum, quia ſcilicet in Epiphania non dabatur ſolemniter Baptiſmus, vt deſtrueretur hæreſis dicentium, illa ſola die aquas poſſe regenerare. In Paſchate verò dabatur, quia tunc Chriſtus lauit nos à peccatis in ſanguine ſuo. In Pentecoſte baptizauit Spiritu ſancto; & quia Baptiſmus hunc duplicem effectum habet; & ideò tunc generaliter omnibus dabatur; ſed ſpecialiter datur cuilibet, quando timetur de morte; & infantibus omni tempore impertitur.

Obiicit Illyricus, tempore Apoſtolorum non 26
fuiſſe hæc tempora ſeruata.

Respondetvr, tunc neceſſitatem fuiſſe baptizandi aliis temporibus ob propagationem Eccleſiæ, vt ait S.Ambroſius in *cap.4. Epheſ.*

Post Baptiſmum ſunt aliæ cæremoniæ.

Prima eſt oſculum pacis. De hac S.Cyprianus 27
lib.3. epiſt.8.

Secvnda eſt Vnctio Chriſmatis in vertice. De hac S. Damaſcenus *in vita Syluest.* Innocent I. *epiſtola 1. cap.3.* Ambroſius *de ſacram. lib.3. cap.1.* Hieronymus *contra Luciferianos*, & D.Bonauent.*hic*, vbi ait, ſic vnctum, in vertice, Chriſti merita participare, vt deinceps Chriſtianus poſſit appellari à Chriſto, qui vnctus dicitur.

Tertia cæremonia eſt cereus accenſus in ſi- 28
gnum fidei, & gratiæ acceptæ, & quod ſit tranſlatus à poteſtate tenebrarum ad lumen, & ſortem Sanctorum, & vt luceat exemplo, & virtutibus, ſicut dicitur *Matth. 5.* & explicat S.Bonau. *hic.* De hac Nazianzenus *Oratione de ſancto Lauacro.* Auguſt. *in Pſalm.65.*

Qvarta eſt veſtis candida, quam ferre ſole- 29
bant à Sabbato ſancto ad Dominicam in Albis, vt gratiæ, & regenerationis inſignia ferrent, ſicut explicat S.Doctor *hic.* De hac Dionyſius ſuprà *citato loco.* Ambroſ. *lib.de his, qui initiantur, cap.7.* Auguſt. *ſerm.157. de tempore*, qui eſt primus in Octaua Paſchæ, & habetur in Breuiario.

Ex his habes, perperam ſectarios, Calvinum 30
lib.4. Inſtit.cap.15. §.19. Illyricum *Centur.1. lib.2. cap.6.* & *Centur.2. cap.6.* mordere has cæremonias, quia non ſunt in Scriptura. Vidimus autem, eas haberi ex antiqua Eccleſia Apoſtolica, cuius traditiones ſeruandas oſtendi *p.p. tom.1. diſp.3. quæſt.2.*

Deinde obiicit Bellarminus, etiam ſectarios, ali- 31
quas ex his ſeruare, & alias etiam, quas neque in Patribus, nedum in Scriptura oſtendere valent.

TRACTA

TRACTATVS TERTIVS.

DE

CONFIRMATIONE

PROOEMIVM,

NOVITER natis, mox vires roborantur, nè inuiſo aëri non aſſueti, tenuem adhuc vitam efflare cogantur; hinc potiori virtute renatis per Baptiſmum præ aliis Sacramentis CONFIRMATIO ſubminiſtratur, qua in Athletam Chriſti vngitur, vt ſtrenuè pro Domino Baptizatus prælietur, ac hoſtium cuneos ſub triumphali CRVCIS vexillo intrepidè peruadat; hinc in Fronte, Audaciæ quippè ſede, ſignatur; vt omnis verecundiæ, ac timoris nota in Chriſti confeſſione prorſus abigatur.

ALIA porrò neceſſaria ſunt ad huius Sacramenti Eſſe, alia ad melius Eſſe: Ad eſſe requiruntur ex parte Materiæ Chriſma cum forma verborum, illud nimirum Conſcientiæ nitorem, ac bonæ famæ odorem deſignat; hæc vero vtrumque ſuâ gratiâ obſignat: Ex parte Miniſtri requiritur ordinariè Epiſcopalis Dignitas cum debita agendi intentione; non enim cuiuſvis munus eſt, pugnaturos in Militiam CHRISTI accire; hoc tantùm Ducum eſt. Ex parte denique ſuſcipientis exhibenda eſt Frons, quæ Chriſmetur; & probandus Baptiſmus, quo quodque Sacramentum validetur; Ad Melius Eſſe Confirmationis, confert conferentis, & ſuſcipientis ieiunium, præſentatio facta ab aliquo, qui in Patrinum adſciſcitur; & Vittæ ad frontem circumligatio, & ſimilia inferius indicanda: Interim hic non prætermittendum, tres eſſe Vnctiones, quarum ſolùm vna eſt confirmatiua in fide; aliæ duæ faciunt vel ad fidei ſuſceptionem, vt in Baptiſmo; vel ad poteſtatis collationem, vt in Sacramento Ordinis; quare prior vnctio fit in vertice propè cellulam Rationalem, vt Ratio fidei infuſione erudiatur. Poſterior verò fit in manibus, quæ Clauium collatione habilitentur; Illa autem Vnctio, de quâ nobis eſt ſermo, fit, vt ſuprà monui, prope cellulam imaginalem, nè apprehenſo mortis periculo à fidei Confeſſione Lingua deſciſcat:

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.
DE CONFIRMATIONIS NATVRA.

OB varias manuum impoſitiones, Vnctioneſque, quas à principio multiplici ritu celebrauit Eccleſia; non modicam aliquando patimur difficultatem, diſpiciendo veram, & Sacramentalem illam manuum impoſitionem, toties D. Auguſtini ſcriptis diuerſimodè commemoratam, & præſertim loco illo, qui videtur irreiterabilitatem huius Sacramenti labefactare; *lib.* enim 3. *de Baptiſmo, contra Donatiſtas*, *cap.* 16. conferre videtur cum Baptiſmo Confirmationem, ſic: ***Manus autem impoſitio non ſicut baptiſmus repeti non poteſt, quid enim eſt aliud, quàm oratio ſuper hominem***, qui textus non parum negotij Bellarmino, ac Valentiæ faceſſit: Cùm tamen conſtet ex fine libri illius tertij, totam ibi difficultatem verti de manu reſipiſcentibus hæreticis imponenda, in ſignum reconciliationis Eccleſiaſticæ, qui mos antiquiſſimus erat in Eccleſia: erat & alia manuum impoſitio pœnitentibus facta, vt ibidem innuitur; Vtraque ſæpius pro neceſſitate recipientium repetebatur, non autem impoſitio hæc, in fide confirmatiua, quod vel ex eo patet, quòd Sanctus Auguſtinus, de ea loquendo, Chriſmatis, vt plurimum, recordatur; nec obſtat quod ibidem vocetur Sacramentum: hoc enim nomen pro quocunque myſterio apud D. Auguſtinum vſitatum eſt.

QVÆSTIO I.

An CONFIRMATIO *ſit Sacramentum.*

D. Bonau. in 4. diſt. 7. dub. 3. & q. 1.
D. Thom q. 72. art. 1.

1 HÆRETICI huius temporis, more porcorum, Balſami ſuaueolentiam nauſeantes, in volutabro conſpurcati, fœtoribus aſſueti, reuoluuntur, Confirmationem ſanctam negantes eſſe Sacramentum. Horum vnum refero Calvinum infandum, ſpurciſſimum, Sodomiticis bullis obſignatum, qui omnium, ex more, inſolentiſſimus, audet Patres Sacri Concilij Tridentini proclamare porcos, & aſinos, refugientes ad oleum Confirmationis. Ità *in Antid. ſeſſ.* 7. *can.* 2. Dic ſodes ô Tartari monſtrum; aſininè, & porci balſamum appetunt? Haudquaquam ſanè. Totum gregem horum brutorum enumerat Bellarminus *lib. vnico de Sacramento Confirmationis, cap.* 1.

2 ASSERO Confirmationem eſſe Sacramentum. Id definitur in Concilio Florentino, *Decreto vnionis*, & Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.* 1. *de Confirmatione*, & docent omnes Scholaſtici cum Magiſtro *in* 4. *diſt.* 7. & D. Thom. *quæſt.* 72. *art.* 1.

3 Ità aſſerunt multi Pontifices. Clemens *lib.* 3. *conſtit. cap.* 10. 16. *&* 17. & *lib.* 7. *cap.* 44. Vrbanus *epiſtola Decretali.* Cornelius Papa, & Martyr *epiſtola ad Fabium*, apud Euſebium *lib.* 6. *hiſt. cap.* 33. Melchiades Papa, & Martyr *ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, Euſeb. Papa, *epiſtola* 3. Innocentius I. *epiſtola* 1. *ad Decentium*, *cap.* 3. Damaſus *epiſt.* 4. Leo *epiſt.* 86. Ioannes III. *epiſtol. ad Epiſcopos Germaniæ*, Gregorius *lib.* 3. *epiſtola* 9. *&* *cap.* 1. *cant.* & Innocentius III. *cap. Cum veniſſet, extra de ſacra Vnctione.*

ET quia Melchiades, relatus à D. Bonauent. vituperatur à Calvino *lib.* 4. *inſtit. cap.* 19. §. 10. videatur S. Auguſtin. *epiſt.* 162. qui hunc ſanctiſſimum Martyrem, optimum virum, filium Chriſtianæ pacis, Patrem Chriſtianæ plebis inuocat. 4

PROBATVR verò ſcripturis. Et quidem *Lucæ vltimo*, *&* *Actorum primo* promittitur Spiritus ſanctus. Signum verò ſacrum habetur *Actorum* 8. vbi Apoſtoli imponebant manus ſuper illos baptizatos, & accipiebant Spiritum ſanctum. Quo teſtimonio vtuntur Euſebius, Innocentius, & Ioannes, Pontifices, ſuprà allegati. 5

Non renuit D. Bonauent. *diſt.* 7. *quæſt.* 1. vbi affert hunc locum *Actorum* 8. *fundamento vltimo*, ad probandum, ſolum Epiſcopum eſſe Ordinarium. At ex *hac quæſt.* 1. dicit, Apoſtolos ſine verbo, ex priuilegio, dediſſe per impoſitionem manuum Spiritum ſanctum, abſque forma Sacramenti, & illa parte materiæ proximæ, quæ eſt manuum impoſitio, ſupplente Deo ſic Vnctionem Chriſmatis per alia ſigna ſenſibilia. Ità etiam D. Thom. *quæſt.* 72. *art.* 2. *ad* 1. Scotus *diſt.* 7. *quæſt.* 1. Durandus, Richardus, Scotus, & alij, atque approbat Cottonius *controu.* 3. *cap.* 1. Addit D. Bonauent. Defunctis verò Apoſtolis inſtituiſſe Spiritum ſanctum huius Sacramenti formam, id eſt eam publicauiſſe, nec alicui diſpenſaſſe, & non ſolùm non contuliſſe publicè; ſed nec ſecretò. Vbi non vult dicere, non inſtituiſſe ſpeculatiuè, nec practicè, vt aliquis putauerit. De quo 7
aliqua

Digitized by Google

aliqua egi *tract.* 1. *diſp.* 3. *quaſt.* 1. & dicam infra *diſp.* 2. *quaſt.* 1. & 2.

8 Igitvr inchoatio huius Sacramenti rectè probatur à Pontificibus ex hoc loco; nam, etiamſi non probetur forma; tamen probatur materia proxima, & hoc Seraphicum mouet, ne præſumeret argumentum hinc aucupari ad perfectum Sacramentum Confirmationis roborandum; fuiſſe tamen (licet ex priuilegio, ſine quo Apoſtoli non eſſent auſi operari temerè) collatum ex pacto Spiritum ſanctum baptizatis, impoſitione manuum, iniungit S. Bonauentura.

9 Hinc effugium Caluini *lib.* 4. *inſtit. cap.* 19. §. 5. ruit, dicentis, illam manuum impoſitionem nil Sacramenti habuiſſe. Nam ſi nil temerè fecerunt Apoſtoli, vt ibidem concedit Caluinus, §. 6. & imponebant manus, vt darent Spiritum ſanctum, & verè dederunt; ſequitur, aliquid Sacramenti in illa manuum impoſitione includi.

Respondent ſecundò Caluinus, & Brentius, illam impoſitionem non dediſſe ſanctificationem, ſed ſolas gratias gratis datas, vt donum linguarum, &c.

10 Verum non dicitur Spiritus ſanctus ſimpliciter dari per gratias gratis datas. Ille verò Spiritus ſancti effectus dabatur, qui promiſſus eſt. *Ioan.* 14. 15. 17.

Respondet Kemnitius *pag.* 290. Apoſtolos habuiſſe priuilegium; nos autem temerè id præſumere.

11 At temerè iſte loquitur; nam ſi hæc promiſſio facta eſt Apoſtolis, facta eſt toti Eccleſiæ, vt ait S. Leo Papa *ſerm.* 9. *de Quadrageſima.* Ideò *Matth. vltimo*: dicitur: *Ecce ego vobiſcum ſum, vſque ad conſummationem ſaculi*, neque benè fuiſſet Eccleſiæ prouiſum vſque ad finem, ſi in Apoſtolis hæc dona eſſent emortua.

Qvamvis autem ceſſauerit ſignum viſibile Spiritus ſancti deſcendentis, non tamen ceſſauit gratia, vt notat D. Auguſtinus *lib.* 3. *de Baptiſmo, cap.* 16.

13 Tandem id conſtat ex Conciliis, Elibertino *can.* 38. Arelatenſi primo: tempore D. Syluestri & Arelatenſi ſecundo, eodem tempore D. Syluestri. Laodiceno *can.* 7. & 48. Aurelian. apud Gratianum *de conſecr. diſt.* 5. *Can. Vt ieiuni.* Meldenſi apud eundem Gratianum, *eadem diſt. can. Vt Epiſcopi.* Hiſpalenſi ſecundo *can.* 7. Ex Concilio, quod celebrauit S. Bonifacius Papa, & Martyr, quod extat in vita eius *tom.* 3. *Surij.*

Accedant Concilia Generalia: Conſtantinop. I. *can.* 7. Florentinum *in inſtructione Armen.* & Tridentinum *ſeſſ.* 7. *can.* 1. *de Confirmatione.*

Idem habent PP. allati à Bellarmino *lib.* 2. *de ſacram. Confirmationis, cap.* 5. & Latini, relati *cap.* 6.

14 Probatvr verò à D. Bonau. *ſexta parte Breuil. cap.* 8. quia Verbum, ſicuti ab æterno conceptum à Patre; & temporaliter in carne ſenſibili, ſic neminem ſibi aſſimilatum agnoſcit, niſi corde, & Spiritu credat, & ſenſibiliter ſe fidem Chriſti profiteri conſtanter in occaſione oſtendat, & ità ſe à Chriſto regeneratum non modò filium legitimum; ſed etiam eſſe Patris ſui validum confeſſorem, ità vt paruuli, ſeu regenerati fides iam ad augmentum adaucta, ſolida ætate ſpirituali adoleuerit. Igitur ad hoc inſtitutum eſt poſt Baptiſmum Confirmationis Sacramentum; & quia fidei Confeſſio debet eſſe integra, ideò in confirmando fit mentio Sanctiſſimæ Trinitatis, & ipſius Chriſti incarnati, & paſſi per Crucem, qua conſignamur. Et quia adhuc Confeſſio hæc debet eſſe clara, & publicæ famæ odorifera, ideò adhibetur oleum oliuarum, lumini aptum, & balſamum; & quia debet eſſe intrepida, non erubeſcens Crucem Chriſti, ideò Crux in fronte fit, & imponitur manus capiti ad confirmandum, 15 vt intrepidus pugil Chriſtum confiteatur, etiam coram tormentis, & ideò regis ſui ſignum in fronte portat, vt oſtendat, ſe paratum inter cuneos armatorum penetrare ſecurum.

Hæc ratio eſt S. Melchiadis Papæ *cap.* 2. *d.* 5. *de conſecr.* vbi ait: *Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas ſalutifero deſcendit lapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in Confirmatione, augmentum præſtat ad gratiam; in baptiſmo regeneramur ad vitam; poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam.* 16

Ex quibus colligit Tannerus *num.* 8. Sacramentum Confirmationis inſtitutum, non à Melchiade Papa, vt ſectarij obiiciunt, neque in Concilio Meldenſi, vt aliqui Scholaſtici dixerunt, inter quos enumerat S. Bonauen. *diſt.* 7. *quaſt.* 1. & 2. Verum ſatis in *tract.* 1. *diſp.* 2. *quaſt.* 1. oſtendi, S. Bonauent. nil de Concil. Meldenſi dicere; imò cùm hæc ſit ratio D. Bonau. in Breuiloquio, vbi epilogans Theologiam, apertè dixit, omnia ſeptem Sacramenta fuiſſe inſtituta à Chriſto; oppoſitum ex ipſius Tanneri dictis colligitur. Argumenta ſectariorum futilia ſunt, ea vide in Bellarmino. 17

QVÆSTIO II.

Quæ ſit Materia Sacramenti Confirmationis.

D. Bonau. d. 7. quæſt. 2.
D. Thom. q. 72. art. 3.

Assero primò, materia remota eſt Chriſma, ex oleo oliuarum, & balſamo per Epiſcopum conſecratum. Hæc, ſaltem neceſſitate præcepti, eſt neceſſaria. 18

Probatvr ex Concilio Florentino *Decreto vnionis*, vbi dicitur: *Secundum Sacramentum eſt Confirmatio, cuius materia eſt Chriſma, confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ; & balſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, per Epiſcopum benedicto.* Hæc verba ſumpſit Concilium ex D. Bonau. *hic ad argumenta*, & *ſexta parte Breuil. cap.* 8. & 3. *parte conſil. ſect.* 49. Idem ex communi docet D. Thom. *quaſt.* 72. *art.* 2. & 3. Scotus *diſt.* 7. *quaſt.* 1.

Assero ſecundò, hoc chriſma debere eſſe ex oleo oliuarum. Ità S. Bonauen. *locis adductis*, & S. Thom. *quaſt.* 72. *art.* 2. *ad* 3. & 4. Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 1. vbi ſignificat, eſſe de fide; nam oleum ab oliua dicitur, & alia omnia olea dicuntur ex huius ſimilitudine. Cùm igitur neceſſaria materia ſit oleum, debet ex oliuis exprimi; & ſine hoc inepta eſt materia. 19

Assero tertiò, etiam Balſamum ex neceſſitate materiæ eſſe neceſſarium. Ità D. Bonauent. *diſt.* 7. *p. p. quaſt.* 2. *ad* 1. D. Thom. *ibi*, *quaſt.* 1. *artic.* 2. *quaſtiuncula* 2. Alenſis 4. *part. quaſt.* 24. *memb.* 2. *art.* 1. Gabriel. *in* 4. *diſt.* 7. *art.* 1. Paludanus *quaſt.* 1. *art.* 2. Adrianus *in* 4. *de Confirmatione, art.* 2. *p.* 1. *ad* 5. Sylueſter *verbo Confirmatio.* Faber. *diſput.* 27. *num.* 12. Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 2. eamque veluti tutiorem, & communiorem tuentur Bellarminus *lib.* 2. *de Confirmat. cap.* 8. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 1. à quibus etiam citantur Hugo Victorinus, Rabanus, Turrecremata, Innocentius, 20

Digitized by Google

Oſtenſ. Ledeſma, & Sebaſtianus Oxomenſis apud Tannerum *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 1. *num.* 15. Cottonius infrà citandus, Maſtrius *diſp.* 2. *quæſt.* 8. Fulienſ. *c.* 1. qui addit, oleo ſolo confirmatum, iterum ſub conditione confirmandum, Baſſæus *num.* 4.

21 Oppositvm tamen ſentiunt Caietanus *q.* 72. *art.* 2. Sotus 4. *diſt.* 7. *quæſt. vn. art.* 2. Victoria *in ſumma, quæſt.* 41. Nauarr. *Manuali, cap.* 22. *num.* 8. & *lib.* 1. *conſil. tit.* 15. *conſil.* 1. Couar. *lib.* 1. *variarum, cap.* 10. *num.* 4. quos ſequitur Valentia *quæſt.* 1. *punct.* 2. & probabilem putant Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 23. Ballarmin. *lib.* 2. *cap.* 9. Sa, Crux, Filliucius, & alij apud Cottonium *loc. cit. num.* 4. & Barboſa, Ferchius, Baldius apud Maſtrium *diſp.* 2. *quæſt.* 8. Omnes tamen fatentur eam eſſe præceptam.

22 Fvndamentvm ſumitur ex Innocentio III. cap. *Paſtoralis* extra de Sacramentis non iterandis.

Probatvr tamen noſtra aſſertio primò ex Concilio Florentino *loc. cit.* vbi materia aſſignatur Chriſma, confectum ex oleo, & balſamo. Confirmatur ex forma; *Confirmo te Chriſmate ſalutis.* Hoc autem claudit balſamum.

Probatvr ſecundò ex PP. Dionyſio, *cap.* 4. *de Eccl. hierarchia, p.* 2. Fabiano P. *epiſtola* 2. Cypriano *ſerm. de vnctione Chriſmatis.* Concilio Meldenſi, *can.* 45. Concil. Brachar. II. *cap.* 4. & Gregorio *in primum Canticorum.*

23 Decretvm verò Innocentij potius eſt pro nobis; nam ſtatuit, ſupplendum, quod defuit, ità vt non ampliùs oleo ſolo, ſed adddito Chriſmate vngatur, neque aliæ cæremoniæ iterentur, neque iteretur abſolute, ſed ſub conditione; vt dicitur *cap.* 1. *de Sacram. non iterandis.*

Nec obſtat, balſamum eſſe magni pretij, nam vt benè reſpondet S. Bonau. *ad* 5. D.Thom. *art.* 2. *ad* 3. Confirmatio non eſt Sacramentum abſolutæ neceſſitatis, ideò non eſt neceſſe, eius materiam vbique reperiri; ſicut aqua pro Baptiſmo; attamen modicam quantitatem neceſſariam potuiſſe etiam ab Apoſtolis comparari, aſſerit Fabianus *epiſt.* 2. & Concilium Brachar. *loco citato.*

24 Assero quartò; Chriſma de neceſſitate materiæ debet eſſe conſecratum ab Epiſcopo. Ità D. Bonauent. *loc.cit. & 3 part. Centil. ſect.* 49. D. Thom. *hîc*, & communiter Doctores cum Magiſtro *diſt.* 3. Ità etiam Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 23. Cottonius *loc. cit. num.* 8. contra multos, à ſe relatos. Si dicas, aquam non conſecrari de neceſſitate Baptiſmi. Reſpondent S.Bonauent. *diſt.* 7. quos ſequitur Scotus, & Richardus *art.* 5. Faber *diſp.* 7. *num.* 15. aquas ſuæ carnis ſanctiſſimæ contactu eſſe ſacratas à Chriſto; non autem oleum. Addo cum Maſtrio *num.* 227. nam conſecratio illa Chriſmatis prouenit à Chriſto: at verò aquæ conſecratio eſt ab Eccleſia; ideo, hæc non eſt intrinſeca Baptiſmo, aut eſſentialis.

25 Probatvr tum ex Concilio Florentino; tum ex perpetuo vſu Eccleſiæ, quæ ſignificant iure Diuino ſolis Epiſcopis datam hanc poteſtatem conficiendi Chriſma, vt videre eſt apud Dionyſium, Fabianum, Cyprianum. Concilium Romanum ſub Syluestro *loc. cit.* Concilium Toletanum 8. *can.* 7. Vvormat. *can.* 2. nec vſquam legitur indultum, etiam in remotiſſimis Indiis, ſacrandi Chriſma, ſed tantùm vngendi Chriſmate, ab Epiſcopo conſecrato. Ratio D. Bonauent. eſt, quia *hîc* datur plenitudo gratiæ, ideò requiritur habens plenitudinem poteſtatis. Hinc malè Cruz ait, eſſe conceſſum Prælatis noſtris ab Vrbano II.

26 Assero quintò, neceſſitate præcepti, ſub mortali, Chriſma debet eſſe nouum illius anni; non tamen ex neceſſitate materiæ. Ità Paludanus *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 2. Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 1. nec vllus reclamat.

Prior pars probatur ex Fabiano *epiſt.* 2. Concilio Carthag. 9. *cap.* 36. & Concilio Vazenſi *cap.* 3. 27
& Toletano 1. *can.* 11. & *cap. omni tempore de conſecr. diſt.* 4. & *cap. Quoniam de ſententia excommunicationis in* 6. & *cap. quis alio de conſecr. diſt.* 4. eſt autem annus computandus à Paſchate, ad Paſcha.

Altera pars probatur, quia in prædictis decretis ſolùm præceptum ſignificatur, & nihil de neceſſitate materiæ innuitur.

Assero ſextò. Materia proxima Confirmationis eſt vnctio in fronte, in modum Crucis. Ita D. 28
Bonau. *citatis locis*, & D. Thom. *quæſt.* 72. *art.* 9. & communiter apud Tannerum ſuprà, & Dianam *part.* 9. *tract.* 8. *reſol.* 30. Cottonium *num.* 9. Caſpenſem *ſect.* 2. Maſtrium *num.* 233. Mæratium *ſect.* 5. Fulien. *cap.* 13. contra Ledeſmam *quæſt.* 27. *art.* 9. Baſſæum *verb. Confirmatio, num.* 6.

Probatvr ex Concilio Florentino *loc.cit.* vbi 29
dicitur: Ideò in fronte, vbi verecundiæ Sedes eſt, confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, præcipuè Crucem eius, quæ Iudæis eſt ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia, propter quod ſigno Crucis ſignantur. Id hauſit Concilium ex D.Bonau. *loc.cit. Breuil.* & oſtenditur ex forma. Quare temeritatis nota inuritur à Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 3. opinioni Ledeſmæ, qui ad valorem Sacramenti ait ſufficere cuiuſuis partis vnctionem.

Dices. Antiquitus vngebatur etiam in oculis, naribus, ore, & auribus, vt docent Cyrillius Hieroſol. *catech.* 3. & 6. *Sym. can.* 95.

Respondetvr, eas vnctiones fuiſſe acciden- 30
tales, vnde primò fiebant in fronte.

Rationem huius ſignificationis explicat S.Bonau. *loc.cit. Breuil. & diſt.* 7. *dub.* 4. *litt. & lib.* 6. *Compend. Teologicæ veritatis, cap.* 11. cum D. Thom. *citato art.* 9. ſignatur ergo ſigno crucis, vt Chriſti miles ſigno ducis, quod debet eſſe manifeſtum. Inter omnia autem loca corporis manifeſta eſt frons. Linitur ergo in fronte, vt in manifeſto demonſtret, ſe eſſe Chriſtianum, ſicut Apoſtoli poſt acceptum
Spiritum ſanctum ſe manifeſtauerunt, qui priùs la- 31
tebant. Secundò, quia aliquis impeditur à libera confeſſione nominis Chriſti propter duo, ideſt, timorem, & verecundiam; vtrumque autem horum ſignum manifeſtatur, maximè in fronte, tum ob propinquitatem imaginationis; tum quod Spiritus directè à corde ad frontem aſcendunt. Vnde verecundati erubeſcunt: timentes autem palleſcunt, vt
dicitur 4. *Eth. cap. vltimo.* Ideò in fronte ſignantur 32
Chriſmate, vt neque propter timorem, neque propter erubeſcentiam nomen Chriſti confiteri prætermittant.

Addit Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 4. ſignationem fie- 33
ri debere immediatè manu Epiſcopi, non alio inſtrumento, quia impoſitio manus eſt de neceſſitate huius Sacramenti, vt ex Scriptura, & Patribus colligitur, qui hoc Sacramentum per manuum impoſitionem deſcribunt. Sic & Fulienſis, & alij cum Baſſæo *num.* 6.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

De Forma Confirmationis.

{ D. Bonau. diſt. 7. q. 1.
{ D. Thom. q. 72. artic 4.

34 ASSERO, hanc eſſe formam eſſentialem: *Signo te*, vt habet Concilium Florentinum *loc. cit.* & D. Bonauentura *6. part. Breuil. cap. 8.* & *3. p. Centil. ſect. 49.* & *lib. Compend. cap. 11.* & in *hac quæſtione*. Scotus *quæſt. 1.* Vel *conſigno te* (vt refert D. Thomas) *ſigno crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: Amen.* Habetur in Concilio Florentino *loco citato* & Pontificali Romano, & communiter aſſerunt Doctores cum Magiſtro, *diſt. 7. & D. Thom. loco citato.*

35 RATIO adducitur à D. Bonau. *locis adductis*, & D. Thom. *hîc*, quia in hoc Sacramento confertur robur gratiæ ad confitendum corde, & ore Chriſtum Dominum, Deum, & Hominem, eiuſque maximè Crucem. Ideò cum Sanctiſſima Trinitate, quæ eſt principium efficiens illius gratiæ, indicatur CHRISTVS HOMO cauſa meritoria. Ideò nominatur Sanctiſſima Trinitas, & dicitur *Confirmo te*, & in fronte *ſigno te ſigno Crucis*, in quo Rex noſter triumphauit, vt dicitur *Coloſſ. 2.*

36 MIRVM autem videtur, apud Patres antiquos non reperiri hanc formam adeò ad vnguem. Placet mihi reſponſio D. Thomæ *hic* ex Dionyſio *de Eccl. Hierarch. cap. 7.* Sanctum erat Eccleſiæ Patribus illis priſcis de Sacramentorum formis expreſsè non loqui; ne noſtra Myſteria proderent infidelibus, ſed ſibi inuicem tradebant occultè, vt dicitur, prima Corinth. 11. *Cætera autem, cùm venero, diſponam.* Poſtquam verò Eccleſia de hoſtibus externis triumphauit, & hæreſes profligauit, eas in lucem prodiderunt. Ità etiam Cottonius *contrmicu. 3. cap. 1. num. 11.*

OMNIA quidem verba formæ ex præcepto, ſub mortali neceſſaria, aſſerunt cum D. Bonau. & D. Thom. *hîc* communiter, & referam infra: quibus adhæſit Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 27.*

37 IMò neceſſariam eſſe eam formam ad validitatem Sacramenti docent D. Thom. & alij. Et quidem communiter volunt, vt exprimatur geminum illud verbum: *Conſigno*, vel: *ſigno, &c. Et confirmo*, quæ non ſunt Synonima, & nomen expreſſum trium perſonarum Diuinarum. Pronomen etiam (*te*) & illa (*Chriſmate ſalutis*) & probabilius etiam illam *ſigno Crucis.*

38 IN Ordinè quodam Romano veteri reperitur hæc forma, *Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, vt notat Henriquez *lib. 3. cap. 2.* Suarez *diſp. 33. ſect. 5.* ideò cætera verba videntur probabiliter, non eſſe de eſſentia. Priorem tamen ſecundùm vſum magis communem eſse ait D. Bonauent. *loc. cit. Compendij.*

39 IMò Valentia ex Gerzone approbat illam formam, vt validam: *Confirmo te ſigno crucis, & Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti:* Licèt inſufficientem eam dicat Suarez.

40 DIFFICVLTAS igitur eſt de forma Græcorum, Signum, Sigillum, Signaculum Spiritus ſancti. Authores, qui formam Latinam eſſentialem dicunt; negant hanc eſſe ſufficientem; ſed Baſil. Poncius *in prælect. de Sacram. Confirmationis, part. 2. cap. 6.* Amicus *tract. 7. diſp. 13. ſect. 3.* apud Dianam *part. 8. tract. 1. reſol. 8. & 9.* cenſent, eam eſſe validam, quia eſt antiquiſſima, tradita in ſexta Synodo Generali *can. 95.* nec eam reprobauit Concilium Florentinum, nec Innocentius IV. vel Clem. VIII. in Bullis *de vnctione inter Græcos, & Latinos.* 41
Et Græci Catholici vbique, & Romæ, hac forma, confirmant, Pontificibus ſcientibus, & non reclamantibus. Imò Clemens VIII. in Bulla, ſuper reformationem Græcorum, nihil immutat in hac forma, quam ſignificat ſibi notam. Hoc argumento ductus Franciſcus De Lugo *cap. 2. num. 91.* oppoſitam opinionem probabilem cenſet cum Cottonio *loc. cit. num. 17.* Arcudio *part. 2. diſp. 5. ſect. 6.* nutante Fulienſi *cap. 13.*

DIANA *reſol. 10.* refert virum doctiſſimum, folio expoſuiſſe, ſibi eam formam nullam, & ex errore illapſam in moderna Euchologia. Huic reſpondet Cottonius *loc. cit. num. 20.*

REFERT autem Amicus *diſp. 13.* Controuerſiam hanc deciſam eſſe Romæ à noua Congregatione, erecta ab Vrbano VIII. ſuper Euchologia examinandum, atque eam validam cenſuiſſe. Hinc colliges, formam Latinam, quæ multa alia dicit, non eſſe, quò ad omnia, eſſentialem; alioqui forma Græcorum eſſet inualida. 42

NOTA verò neceſſariam inuocationem ſanctiſſimæ Trinitatis, non tamen explicitam; nam etiam in Græca eſt implicitè, dum Spiritus ſanctus inuocatur, ſecundum opinionem aliquorum.

ATTAMEN obſeruo, nominari Spiritum ſanctum, vt cauſam principalem, cui adſcribitur opus; & in Latina non exprimitur alia cauſa principalis, vnde videtur neceſſariò exprimenda Sanctiſſima Trinitas, cui in diuiſum eſt hoc opus. Sic enim videtur ſupponi in Concilio Florentino, in Catechiſmo, & Pontificali Ramano. 43

NOTA cum Baſſæo, ea hic obſeruanda, quæ dicta ſunt de forma Baptiſmi, vt videas, quæ mutatio verborum variet ſubſtantialem formæ ſenſum. Id verò ſeruandum peculiariter, actionem ipſam confirmandi eſſe ponendam. *Signo te:* Ideò neque Græcis eſſe licitum, quod in Baptiſmo faciunt. *Confirmetur, &c.* & hoc eſſe præceptum, imò reddi dubium Sacramentum docere communiter Doctores, niſos Concilio Florentino, adnotat etiam Baſſæus. 44

DISPVTATIO II.

De Cauſa Efficiente Confirmationis.

CVM de cauſa efficiente Sacramenti alicuius agitur; titulus etiam de cauſa conferente intelligitur, cùm Inſtrumentalis cauſa ad principalem reducatur. Porrò cauſam Authoritatiuam Confirmationis, ſicut & cæterorum Sacramentorum, Deum eſſe, nullus ambigit; verùm num Chriſtus poteſtate excellentiæ eam immediatè inſtituerit, non nihil ab aliquibus dubitatum eſt: Quare quæritur.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO I.

An Sacramentum CONFIRMATIONIS *fuerit à* CHRISTO *inſtitutum.*

1 OMNES ferè inter negantes, Confirmationem à CHRISTO inſtitutam, enumerant Seraphicum *in 4. diſt. 7. quæſt. 1. & 2.* Verum ſatis oſtendi *tract. 1. diſp. 3. quæſt. 1. & in hoc Tract. diſp. 1. q. 1.* initio, ex ſententia D. Bonau. *loc. cit.* Sacramentum præcipuè Confirmationis inſtitutum à Chriſto. Id verò apertè definit *lib. 6. Breuiloquij, cap. 4.* vbi omnia Sacramenta inſtituta à Chriſto ſtatuit, & proteſtatur, licèt diuerſis modis, aliqua ſanè confirmando, approbando, & ad praxim reducendo, vt Matrimonium, & Pœnitentiam, quædam inſinuando, & initiando, vt Confirmationem, & extremam
2 Vnctionem; quædam autem inſinuando, initiando, & in ſeipſo conſumando, & ſuſcipendo, vt Euchariſtiam, Baptiſmum, & Ordinem. Illud verò opuſculum eſt contextum poſt libros ſententiarum, tanquam epilogus. Idem habetur ex D. Bonau. *diſt. 7. quæſt. 3. fundamento vltimo*, vt dicam *quæſt. ſequenti.*

3 ASSERO, de fide, Confirmationem eſſe inſtitutam à Chriſto. Ita Concil. Trident. *ſeſſ. 7. can. 1.* definit Vide Suarez *diſp. 32. ſect. 2.* & alij communiter arguunt de fide ſtatui inſtitutum à Chriſto immediatè; nam quò ad inſtitutionem mediatam, etiam cæremoniæ in Conciliis ſtatutæ, & à Pontificibus, ſunt mediatè à Chriſto inſtitutæ.

QVÆSTIO II.

Quis ſit Miniſter huius Sacramenti.

D. Bonauent. diſt. 3. q. 3.
D. Thom. quæſt. 72. art. 11.

4 ASSERO primò. Solus Epiſcopus eſt huius Miniſter ordinarius. Ità contra Vviclephi errorem 28. damnatum in Concilio Conſtantiæ, *ſeſſ. 8.* & Armacanum *lib. 11. de quæſtionibus Armenorum, cap. 4.* docent D. Bonau. & S. Thom. *hic*, & cum eis cæteri Scholaſtici.

5 EST de fide ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. can. 4.* de Confirmatione, vbi dicitur: *Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimpliciter Sacerdotem; anathema ſit.* Idem habetur, *cap. omnes fideles*, & *cap. Manus*, & aliis *de conſecr. diſt. 5.* & in Concilio Florentino in Decreto vnionis. Probatur etiam à D. Bonau. *in corpore*, è Sanctis Patribus, & perpetua Eccleſiæ traditione. Ità S. Clemens *lib. 3. Conſtit. cap. 16. & epiſtola 4.* Dionyſius *cap. 2. Eccl. hierarch.* Cyprianus *epiſt. 73.* Epiphanius *hæreſi. 21.* Auguſtinus *15. de Trinitate, cap. 26.* Immeritò hanc rem in dubium reuocaſſe Scotum, *quæſt. 1.* ait Averſa; obſcurè locutum, ait Suarez; Secum pugnaſſe, ait Soto, vt monent Hiquæus *in commentario quæſt. Scoticæ*, Maſtrius *diſp. 2. quæſt. 8. num. 245.* ait enim clarè: *Miniſter eſt Epiſcopus, vel alius, cui committi poterit.*

CONFIRMATVR à D. Bonauent. in fundamentis ex Decretis Euſebij Papæ ad Epiſcopos Tuſciæ, & habetur *de conſec. diſt. 5. cap. Manus quoque*, & ex Rabano, vt habetur ibidem *cap. Nouiſſimè.*

ET quia Euſebius Papa adnotat, nunquam ab 6
Apoſtolorum tempore aliter factum; oportet cum S. Bonau. *fundamento vltimo*, aduertere ex Gloſſa, Philippum illum, qui in actis Apoſtolorum baptizauit Samaritas, non confirmaſſe eos; ſed miſſos ad hoc Petrum, & Ioannem, Pontifices. Sic, & Paulus *act. 19.* manus imponebat baptizatis ab alio. Vnde clarum argumentum eruitur, vt notat Bellarminus *lib. 2. cap. 12*, & indicat Suarez *diſp. 36. ſect. 1.* Apoſtoli enim erant Epiſcopi.

EX quo habes, Confirmationis Sacramentum non fuiſſe in Concilio Meldenſi inſtitutum, in ſententia D. Bonauent. vt ei adſcribit Tannerus *diſp. 4. quæſt. 4. dub. 1. num. 8.*

HABES etiam, Epiſcopum eſſe neceſſarium, ne- 7
ceſſitate validitatis, non meri præcepti; alioqui non fuiſſet neceſſe, Apoſtolos ire Samariam, ſed ſatis foret ſcribere. Eſt autem argumentum Patrum, qui, vt probent, ſolos Epiſcopos per Chriſma conferre Spiritum ſanctum, ſemper vtuntur hoc teſtimonio, *Actorum 10.* vt patet ex Innocentio I. *epiſt. 1.* Damaſo *epiſtola 4.* Leonem *epiſtola 88.* Cypriano, *epiſtola 73. ad Iubaianum*, Auguſtino *lib. 15. de Trinitate, cap. 26.* & aliis, quos refert Bellarminus *lib. 1. de Confirmatione, cap. 9.*

RESPONDET Caluinus, id Apoſtolos feciſſe; 8
at Epiſcopos non eſſe Apoſtolos; & in quo Epiſcopi tenent locum Apoſtolorum, etiam preſbyteri eundem locum obtinent.

AT Epiſcopos tantùm Apoſtolis ſuccedere ſemper tenuit Eccleſia, vt notat Bellarminus. Neque confundant Epiſcopos cum Preſbyteris, vt patet ex ordinationibus Pontificum, Lini, Clementis, & aliorum, quia fuere coætanei Apoſtolis, vt habetur *in Breuiario, in eorum vitis.* Hoc dico propter Scotum apud Fabrum *diſp. 27. num. 25.* qui putat eſſe probabile, hoc non fuiſſe vlibi diffinitum.

PROBATVR deinde, ità fuiſſe conueniens, rationibus D. Bonauenturæ *in corpore.*

PRIMA eſt, quia Epiſcopis commiſſus eſt grex 9
Domini, vt habetur *Actor. 2.* Ipſi enim ſunt Prælati Eccleſiæ: at verò ad Prælatos ſpectat inferiores in ordine ſtatuere; & gregem ſecurum facere, muniendo, roborando, defendendo, &c.

SECVNDA ratio eſt, quia in duobus Sacramentis Ordinis, & Confirmationis datur plenitudo Spiritus ſancti, quod pertinet ad eos, qui habent plenitudinem poteſtatis.

TERTIA, vt omnes à ſupremis Prælatis aliquid 10
recipiant; clerici per ordines; & omnes per Confirmationem.

QVARTA ratio educitur à D. Bonau. ex teſtimonio Rabani *lib. 1. de Inſtit. Cler. cap. 30.* & habetur *de conſecr. diſt. ſcan. Nouiſſimè*, vbi dicitur: *Nouiſſimè à ſummo Sacerdote per impoſitionem manus Paraclitus traditur baptizato, vt roboretur, &c.* Ratio autem eſt etiam D. Thom. *hic*, nam in quolibet opere nouiſſima conſummatio ſupremæ arti, aut virtuti reſeruatur, & ſupremo artifici, ſicut præparare materiam, inferioribus demandatur. Ità pictores 11
demandant pueris ſuis conterere colores, primituras penicillo ſuper telam ſpargere, figuram delineare; at ipſi vltimam manum apponunt, & dant formam vltimam; ſic & in ædificando, ſerui offerunt calcem, ligna, ædificant; at Architectus dat formam vltimam perfectam domui. Iam verò in Baptiſmo ædificamur in domum Dei *prima Corinth. 3.* at in Confirmatione dedicamur in templum Spiritus ſancti.

ASSERO

Digitized by Google

12 Asserō ſecundò, omnem Epiſcopum conſecratum, validè confirmare, etiam in aliena iuriſdictione, imò licèt excommunicatus. Ità D. Bonauent. *ad vltimum*, D.Thom. *loc.cit.* Caſtro *lib.2. de iuſta hæret. punit. cap.21.* Couar. *lib.1. variarum, cap.10.* Suarez *diſp.36. ſect.1. & 3.* Tannet. *diſp.4. quæſt.4. dub.3. num.52.*

Probatvr ex Conciliis, Florentino, & Tridentino, quæ abſolutè Epiſcopum ordinarium Miniſtrum declarant; neque hoc fit per modum iudicij, & actus iuriſdictionis; ſed conſecrationis, quæ à quolibet Miniſtro ſacrato poteſt fieri. Sic etiam Euchariſtia in aliena diœceſi Sacratur.

13 Assero tertiò; Ex commiſſione ſolius ſummi Pontificis poteſt ſimplex Sacerdos confirmare. Ità D. Thom. *hîc ad* 1. D. Bonauent. *diſt.7. dub.1.* & alij. Vide Valentiam *q.2. puncto* 1. Suarez *diſp.27. ſect.1.* Dianam *part.8. tract.1. reſol.3. & 37.* Bellarminum *de Sacram. num.71.* Franciſcum Lugo *lib.3. cap.2. quæſt.1.* Brancatium *tract.3. diſp.4. art.2.* Maſtrium *diſp.2. quæſt.8.* Caſpenſem *tract.27. diſp.2. ſect.3.*

14 Probatvr à D. Bonau. *loc. cit.* ex D. Gregorio *lib.3. epiſtol.26.* vbi hanc poteſtatem quibuſdam Sacerdotibus commiſit his verbis: *Peruenit ad nos quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod Presbyteros Chriſmate tangere eos, qui baptizati ſunt, prohibuimus; & nos quidem ſecundum veterem vſum noſtræ Eccleſiæ fecimus. Sed ſi omninò hac de re aliqui contriſtantur, vbi Epiſcopi deſunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus*, &c.

Idem ab aliis Pontificibus factum eſt. Et nunc fit in Indiis, vt notat Tannerus *num.54.* Sic enim ſtatuit Alexander VI. Gregorius XIII. Adrianus VI. vt notant Cottonius *num.32.* Henriquez *lib.2. cap.6. in Gloſſa Littera l.* vbi S. Bonauentura.

15 Dicendvm igitur, quamuis Sacerdos non poſſit propria authoritate, tamen pro cauſa neceſſaria ſummum Pontificem, in quo eſt plenitudo poteſtatis poſſe alij, quàm Epiſcopo, hoc munus committere. Ex quo patet malè Tannerum *loc. cit. num.55.* Bellarmin. *lib.2. de Confirm. cap.12.* Cottonium *controu.3. cap.2. num.31* Suarez *diſp.36. ſect.2.* Valentiam *diſp.5. quæſt.2. punct.1.* inuoluere Seraphicum cum negantibus, poſſe committi à Papa hanc poteſtatem Sacerdoti ſimplici. Nam S. Bonauent. oppoſitum docet, & probat ex D. Gregorio, quo aſſe-

16 rentes omnes nituntur. Quare non eſt, cur Caietanus *ad art. cit. D. Thom.* & Valentia dicant, D. Bonauenturam voluiſſe ſapere plusquam oportet, videlicet Epiſcopos ità à Chriſto eſſe inſtitutos Miniſtros huius Sacramenti, vt neque authoritate delata à Papa valeat ſimplex Presbyter illud miniſtrare. Seraphicus quidem *in fine dubij*, & *in calce quæſt.* vbi citatur, refert alios dixiſſe, id eſſe ex inſtitutione Chriſti, ſoli Epiſcopo deſignatum; ſed ipſe aſſerit demandari, vt notat Faventinus *diſp.27. n.21.*

Nostra igitur Catholica ſententia probatur in Concilio Florentino *litteris vnionis*, & habetur de fide, vt ait Valentia.

17 Qvare mirum eſt, Adrianum *de Confirmatione quæſt.3.* Maiorem *diſt.7. quæſt.vn.* Gabrielem *quæſt. vn. art.2.* qui poſt Concilium Florentiæ ſcripſere, auſos eſſe negare, id fieri poſſe. Ità verò facultas hæc demandata Sacerdotibus non eſt diſpenſatio, ſed orta è Chriſti inſtitutione, vt monet Valentia. Idem habetur in Concil. Tridentino *ſeſſ.7. can.3.*

Itaqve dicendum, vtrumque eſſe ex Diuina inſtitutione; Epiſcopum quidem ordinarium eſſe Miniſtrum: Sacerdotem verò ob neceſſitatem ex Papæ licentia, & commiſſione miniſtrare poſſe.

Qvod hæc licentia dari queat, non ex ſolo D. Gregorio colligitur, & aliis Pontificibus ſucceſſoribus; ſed etiam ex antiqua conſuetudine Eccleſiæ orientalis, approbata in Florentino, & Canonibus Concilii, quam ex multis Patribus oſtendit Hiqueus *loc. cit.* Tunc enim ſæpiſſime Baptiſmus cum Confirmatione ſimul dabantur à Sacerdotibus, non Epiſcopis. 18

Ex his refellitur etiam opinio dicentium, poſſe Epiſcopum licentiam dare, quæ adſcribitur Ledeſmæ *in* 4. Et Poncius *p.4. cap.4.* apud Dianam *part.8. tract.1. reſol.4.* ait poſſe de *Iure*, etſi non de *facto*, quia conſuetudine iam interdictum eſt. & quia pro ea afferunt Canones; reſpondetur, non loqui de impoſitione manuum, vel vnctione per Confirmationem, vt oſtendit Valentia *loc. cit.* ſed de vnctione in vertice, quæ olim fiebat ab Epiſcopo, & de impoſitione manus ſuper Energumenos. 19

Hinc habes, Sacerdotem non ex diſpenſatione iuris Diuini à Papa poſſe Chriſma conferre; ſed ex vi ordinationis remotæ, ex inſtitutione Chriſti: proximè verò, adueniente neceſſitate, ex iuriſdictione delegata, vt notant Suarez, Coninch. Aretinus, Hiquæus, & alij; cui ſubſcribit Maſtrius *num.250.* Sic enim non diſpenſat Papa in iure Diuino. Eam verò commiſſionem debere eſſe explicitam, notat Bellarminus *de Sacram. num.71.* 20

Falsa eſt igitur opinio Fabri *diſp.27. cap.2. num.32.* hanc Epiſcopi poteſtatem eſſe iuriſdictionis meræ, non Ordinis; quia vt arguit S. Doctor. *ad* 4. & cum eo Maſtrius *num.248.* ſequeretur, Epiſcopum non habentem iuriſdictionem, ſiue quia renunciauit, ſiue quia hæreticus, & degradatus, non poſſe validè Confirmationis conferre Sacramentum, quod omnes negant admittendum, & inter eos Faber. 21

Habet igitur Epiſcopus hanc poteſtatem proximè, non ab ordinatione Sacerdotali, vel iuriſdictione; ſed ex ordinatione Epiſcopali, vt ait S. Doctor. & ideò ſi renunciet iuriſdictionem, adhuc poteſt confirmare. 22

Sacerdos verò remotè à Sacerdotio id habet; proximè à iuriſdictione delata à Papa, vt oſtendit. S. Bonauent. *diſt.7. dub.1. littera.* Quare non poteſt Diacono talis facultas demandari.

Assero quartò, peccare, & ſuſpendi Epiſcopum confirmando in aliena Diœceſi. Ità Conc. Trid. *ſeſſ.6. c.5.* ſtatuens non poſſe abſque Diœceſis Epiſcopi placito Pontificalia obire. Idem in hoc declarat S. Congr. apud Baſſæum *num.8.* & communiter apud Suarez *diſp.38. ſect.2.* Tanner. *num.56.* Poſſet verò ibi dare primam tonſuram, canere Miſſam Pontificalem, vt ait Henriquez *lib.3. cap.6.* Tambur. *tom.1. de iure Abb. diſp.15. q.15.* Baſſæus. Neque verò Archiepiſcopus debet ibi confirmare, etſi viſitet *cap. Interdicimus 16. quæſt.1.* 23

Assero quintò, debere Epiſcopum confirmantem eſſe in gratia, non tamen ieiunum. Ità communiter cum D. Bonauent. Itaque ſi conſcius ſit culpæ mortalis, debet conteri; aliter Sacrilegus erit. Non teneri autem eſſe ieiunum, vel confirmare in Eccleſia, aſſerit Præpoſitus apud Dianam *part.3. tract.4. reſol.17. & 50.* licèt oppoſitum iubeatur *cap. Vt Epiſcopi, de conſecratione, diſt.5.* 24

Addvnt Suarez, Tannerus, & alij peccare Epiſcopum, ſi multo tempore non confirmet. 25

DISPV.

Digitized by Google

DISPVTATIO III.

De Effectibus Confirmationis.

MAGNVS eſt Confirmationis effectus, quod hominem puſillanimem coram tyrannis intrepidum ſiſtat, ac liberiori voce magnanimam fidei confeſſionem eliciat, quæ ſit ex toto corde, tota anima, & tota mente, ſecundùm rationis intelligentiam, voluntatis complacentiam, & virtutis adhærentiam, vt ait Seraphicus Doctor *6. part. Breuil. cap.8.* Verum præter hunc Sacramentalem Confirmationis effectum, ſunt & alij, aliis etiam Sacramentis communes; vt Character, & gratiæ ſanctificantis augmentum, de quibus diſſerendum.

QVÆSTIO I.

De CHARACTERE *huius Sacramenti.*

{D.Bonau. d.7. dub. 6.
D.Thom.q.72.artic.4. & 5.}

1 ASSERO, hoc Sacramento imprimi Characterem. Ita D.Bonauent. *diſt.7.dub.6.* D.Thom. & communiter; Definiturque in Concilio Florentino *Decreto vnionis.* Et probatur à D. Bonauent. à poſteriori ex traditione, qua conſtat, hoc Sacramentum ob id iterari non poſſe, & habetur *cap. De homine*, & *cap. Dictum eſt, de conſecr. diſt.5.* & ex Concilio Tridentino *ſeſſ.7. can.9. de ſacram. in genere*, Florentino *in Decreto vnionis.* Et Concilio Toletano 8. & ſignificatur Hebr.6. *Non rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum; Baptiſmatum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, &c. Impoſſibile eſt enim, eos, qui ſemel ſunt illuminati, &c.* Vt explicant Chryſoſtomus, & Anſelmus.

HVNC autem Characterem eſſe diſtinctum à
2 baptiſmali communiter aiunt Doctores. Vide Suarez *diſp.34. ſect.1.* D.Bonauent. *diſt.7. artic.3. q.1.* Probatur ab eo, quia ad fines diuerſos ordinantur; in Baptiſmali ad fidem profitendam; hîc verò ad eam confitendam in bello.

3 CVR autem hoc Sacramentum non ſit iterabile, multas rationes habet S.Bonau. *loc.cit.*

PRIMA eſt, quia hoc Sacramentum curat morbum puſillanimitatis, & timoris, ac verecundiæ in confitendo Deo; hic autem morbus, cùm ſit contractus, non iteratur; ideò conſignatur vna vice, confirmaturque ſemel.

SECVNDA ſumitur ex plenitudine gratiæ, quæ
5 datur, quia ſicut in vita corporali perfectum non iteratur augmentum; ſed eſt ſtatus, ita robur ſpiritus homini confertur ad fidem liberè profitendam, neque iteratur, licèt ex alio profectus genere augeri queat. Vnde imprimitur Character ſemel.

TERTIA eſt, quia ſignificat aduentum Spiritus ſancti in Apoſtolos die Pentecoſtes; hic autem ſemel venit. 4

QVÆSTIO II.

An Sacramento CONFIRMATIONIS *detur augmentum Gratiæ ſanctificantis.*

{D.Bonau. diſt.7. art.2. quæſt.1.
D.Thom. q.72. art.7.}

ASSERO primò, hoc Sacramentum conferre gratiam ſanctificantem, quoad augmentum.

PROBATVR à D.Bonauent. *in corpore* ex com- 5
muni PP. & Theologorum conſenſu, innixo Scripturâ *Actorum 8. & 19.* vbi Impoſitione manuum dabatur Spiritus ſanctus, vt habet D.Bonauent. *hîc*, & *quæſt. præcedenti, fundamento vltimo.* Id aſſerunt S.Clemens lib.3. conſtit. cap.16. *Poſtea*, ait, *Epiſcopus baptizatos Chriſmate vngat*, & cap.17. *Chriſma confirmatio confeſſionis, ſeu profeſſionis eſt*, & epiſtola 4. *Omnibus feſtinandum eſt ſine mora renaſci Deo, & demum conſignari ab Epiſcopo, ideſt, ſeptiformem gratiam Spiritus ſancti percipere.* Et infrà: *Niſi regeneratus fuerit ab Epiſcopo confirmatus, perfectus eſſe Chriſtianus nequaquam poteſt, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate, ſed iniuria, aut voluntate remanſerit, vt à B.Petro accepimus, & cæteri Apoſtoli, præcipiente Domino, docuerunt.* Vr- 6
banus Papa in epiſtola ſua, cap.7. *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum, Spiritum ſanctum poſt Baptiſmum accipere debent, vt pleni Chriſtiani inueniantur.* Fabianus epiſt.2. cap.1. ait: *Baptiſmum Chriſmatis Vnctione perfici, atque confirmari.* Melchiades verò (relatus etiam à D.Bonauent. *dub.3.*) epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, id latius oſtendit. Idem habent alij Pontifices, relati à Bellarm. *lib.2. de ſacram. Confirmatione, cap.3.* Suarez *diſp.32. ſect.1.*

Idem habetur ex Conciliis. Concilium Eliberti- 7
num *cap.38.* ait: *Baptizatum perducendum eſſe ad Epiſcopum, vt per manus impoſitionem perficiatur.* Idem habet *cap.77.* Vide Bellarminum, & Suarez.

PATRES etiam hoc aſſerunt Dionyſ. Areopag. 8
cap.4. de Eccleſ. Hierarch. p.3. vocat hoc Sacramentum: *Diuinæ generationis Sacroſanctam perfectionem.* Idem habet S.Ambroſius *lib.3. de ſacrament. cap.2.* Pacianus *epiſtola prima ad Symphorianum*, S.Auguſtinus *Præf. ſecunda conc. in Pſalm. 26.* & *lib.3. de Baptiſmo, cap.16.* & *tractat.6. in epiſtolam Ioannis*, vbi: *Non ſolùm*, ait, *gratiam Baptiſmi perfici, ſed infundi charitatem.* Præcipuè S.Cyrillus catech.3. ait: *Hoc vnguento, anima ſancto ac viuifico Spiritu ſanctificatur.* Theodoretus in cap.1. Cant. ait: *Hoc Chriſmate ſanctiſſimi Spiritus gratiam percipi.* S.Cyprianus lib.2. epiſt.1. ſic loquitur: *Tum demum plenè ſanctificari, & eſſe Filij Dei poſſunt, ſi Sacramento vtroque naſcantur*, loquitur de Baptiſmo, & Confirmatione.

EVSEBIVS Emiſſenus, ſermone de Pentecoſte. 9
Ergo Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas Baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu; in Fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam; in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam.

Ex

Ex his teſtimoniis S. Bonauent. duo validiſſima deducit argumenta.

10 Primvm eſt. Eiuſdem gratiæ ſanctificationis eſt ex impio facere iuſtum, & in iuſtitia confirmare; ſed huius Sacramenti gratia confirmat in bono, vt Patres allati aſtruunt: Ergo eſt eiuſdem rationis cum illa, quæ ex impio iuſtum facit; at hæc eſt gratia habitualis ſanctificans, vt oſtendi *de fide prima ſecundæ, tract.5. de Gratia, diſp.3. quæſt.1.& 2. atque ſequentibus*: Ergo.

11 Altervm argumentum eſt. Omnis habitus augetur, & intenditur gradibus eiuſdem rationis. Sed gratia, Confirmatione data, auget, & intendit gratiam ſanctificantem Baptiſmi: Ergo eſt eiuſdem rationis cum gratia ſanctificante Baptiſmi. Maior probata eſt *prima ſecundæ, tract.2. de Habitibus, diſp.1. quæſt.6.* Idem argumentum habet *quæſt. ſequenti.*

Assero ſecundò, hoc Sacramentum non eſſe per ſe ad dandam primam gratiam.

12 Probatvr; quia non eſt ad tollendum peccatum originale, pro quo eſt Baptiſmus, neque ad mortale actuale, pro quo eſt ſola Pœnitentia. Ità D. Bonau. *locis adductis*, & cum eo Suarez *loco citato*.

QVÆSTIO III.

An eadem gratia detur in Confirmatione, & in Baptiſmo.

D. Bonauent. diſt.7. art 2. quæſt.2.

13 Qvæstio eſt: an ex gratia data in Baptiſmo, & gratia data in Confirmatione, fiat vna gratia; neque quæritur de gratia præciſe ſanctificante, certum enim eſt, eam intendi gradibus eiuſdem ordinationis.

Assero, gratiam Confirmationis eſſe aliam à gratia Baptiſmi, quoad habitus adnexos.

14 Probatvr à D. Bonau. quia Sacramenta multiplicata ſunt ad diuerſos effectus, & eos deſignant, *Verbi gratia*, Ablutio, emundationem ab originali; Vnctio, robur ad fidem Chriſti tuendam: Ergo etiam habitus proportionati ad hos effectus ſunt varij. Eſt argumentum ſumptum ex Melchiade Papa, & Martyre *loco ſuprà adducto* ad Epiſcopos Hiſpaniarum, vt notat Suarez *diſp.34. ſect.2.* Igitur hoc Sacramentum auxilia actualia hypothecat (vt ita dicam) vt pro occaſionibus confiteatur Chriſti fidem, ſed etiam dat habitus fortitudinis,
15 & prudentiæ, ac alios neceſſarios fidei, ſpei, charitatiſque intenſiores, vt dicam *quæſtione ſequenti.*

QVÆSTIO IV.

An intenſior gratia conferatur in Confirmatione, quàm in Baptiſmo.

D. Bonauent. diſt 7. art.1. quæſt.3.

16 Prima opinio eſt, ſimpliciter intenſiorem eſſe gratiam, quæ confertur in Confirmatione, quam illam, quæ collata eſt in Baptiſmo. Ità D. Thom. *quæſt.72. art.11. ad 3.* Magiſter *in 4. diſt.7.* vbi Sotus *quæſt.1. art.7. & diſp.6. quæſt.1. art.6.* Suarez *diſp.34. ſect.2.* qui tamen incertam fatetur, licèt probabiliorem, Tannerus *loc. citando.*

Secvnda ſententia eſt, Gratiam Confirmationis eatenus eſſe maiorem, quia addit gratiæ Baptiſmi, non quia præciſè comparata ſit maior. Ità Marſil. 4. *quæſt.5. art.4.* & citatur D. Bonau. *hic*, à Suarez *loco cit.* Tannero *diſp.4. quæſt.4. dub.3. num.59.* 17

Sententia D. Bonauenturæ hæc eſt, gratiam Confirmationis eſſe perfectiorem intenſione, quia dat perfectum eſſe, vt PP. allegati *quæſt.2.* aſſerunt, at gratia Baptiſmi dat tantum eſſe per regenerationem. Quod à quacumque etiam remiſſa gratia ſanctificante dari poteſt, quæ ſufficit ad pellendum mortale, quo cum habet repugnantiam; at verò quia Baptiſmus eſt contra peccatum Originale, & etiam actualia ante commiſſa, & ideò eſt Sacramentum mortuorum: At Confirmatio eſt tantum viuorum, & ideò non confert per ſe gratiam ad dandam ſimpliciter vitam animæ, ſed ſolùm ad viuam animam perficiendam, ideò perfectior ex hoc effectu eſt gratia Baptiſmi, ex inſtitutione Chriſti. 18

Licet gratia Confirmationis, vt gratia eſt, repugnet cum peccato Mortali; attamen non eſt ad hunc effectum deſtinata, nec ad alios tollendi omnia venialia, & omnem etiam pœnam remittendam, ſed bene ad perfectam Baptiſmalis gratiæ Confirmationem. 19

Ex quo patet, malè à Suarez explicari Seraphicum, quaſi dixerit, gratiam Confirmationis eatenus ſolùm eſſe perfectiorem, quatenus ſuiſmet gradibus, additis gratiæ Baptiſmali, facit intenſiorem gratiam, quam eſſet ſola Baptiſmalis; ſicuti, ſi ſit aqua calida vt quatuor, erit intenſior, ſi fiat calida, vt octo per additionem aliorum quatuor graduum caloris; hoc enim eſſet definire more comico. Quis enim ignorat, maiorem eſſe calorem, vt octo, quam primum vt quatuor? 20

Hic ſane inſipidus ſenſus non eſt D. Bonauenturæ, vt luce clarius emicat. Et patet in argumentis, vt ſimilitudine, quia ait: *Maius eſt mortuum ſuſcitare, quàm viuificatum ſanare.* 21

Assero primò, gratiam Confirmationis eſſe maiorem, ratione perfectionis graduum.

Probatvr à D. Bonau. ex Rabano *lib.3.c.30. de Inſtit.cler.* Ratio eſt, quia intenſior gratiæ gradus requiritur ad ſanctitatem perfectam conſtituendam, quam ad iuſtum conſtituendum quoquomodo; nam ad hoc ſufficit vnus gradus gratiæ; at verò ad illud primum requiritur gratia, & charitas intenſa, à qua perfectio menſuratur. Hoc etiam deducit ex coniectura, ideò enim Confirmatio à digniori miniſtro datur, & ſignum huius gratiæ eſt pretioſius, quod eſt oleum, & balſamum. 22

Assero ſecundò, gratiam Baptiſmi eſſe efficaciorem, ratione ſanctificationis impij: nam maius eſt, hominem mortuum ſuſcitare, quàm viuum ſanare, & perficere; & ex inimico facere amicum, quàm magis amicum facere. Adde aliquos effectus Baptiſmi, vt remittere omnem culpam, & totam pœnam, quod non venit ex gradibus gratiæ præciſis, nam pœna integra poteſt remitti abſque infuſione nouæ gratiæ, remiſſa æterna per primum gradum, & culpa omnis mortalis poteſt vno gradu ſuppelli; & alio, tota venialis ad id ordinata; ſuppono enim venialia in iuſto remitti citra infu- 23
ſione nouæ gratiæ cum D. Bonauent. *in 4. diſtinctione 21. prima part. quæſt.1.* Minor tamen gratia 24

eſt neceſſaria, quàm ad tollendum mortale; quia minor eſt macula, ratione cuius eſt neceſſaria gratia illa; licèt non repugnet ex alio capite, hominem ſanctificari; attamen remanere venialia. Sed de hoc *in tract. de Pœnitentia*, *diſp.* 2. *quæſt.* 5. *ſect.* 2.

25 Itaque concludit S. Bonau. licèt gratia Baptiſmi ſit efficacior ad remouendum malum; eſt tamen gratia Confirmationis ad inuehendum bonum efficacior, & perfectior. Et hæc eſt ſententia D. Thom. *q.* 72. *art.* 11. atque ſequuntur Tanner. *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *num.* 51.

DISPVTATIO IV.

De Recipientibus Confirmationem.

SVPRA innui, duo requiri ex parte ſuſcipientis hoc Sacramentum; primum eſt Baptiſma, quo quiſque debet initiari, priuſquam alterius cuiuſcumque Sacramenti capax ſit, cùm nemo poſſit eſſe capax operationum vitæ, niſi ipſam vitam prius adeptus ſit. Alterum eſt exhibitio Frontis; nam cùm Senſus reſeruentur Vnctioni-Extremæ, quæ tollat peccatorum reliquias, & cum vertex capitis iam ad fidei ſuſceptionem in Baptiſmo vnctus ſit, merito hic locus, maximè omnium conſpicuus Vnctione Confirmatiua ad fidei Confeſſionem ſolidatur. Hæc clara ſunt. De primo tamen ad maiorem elucidationem vlterius quæritur.

QVÆSTIO I.

Vtrum confirmandus debeat eſſe baptizatus.

D. Bonau. diſt. 7. quæſt. vlt.
D. Thom. quæſt. 72. art. 6.

1 ASSERO confirmandum debere prius fuiſſe baptizatum.

PROBATVR à D. Bonau. primò ex generali regula, quòd Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum, & Character eius eſt veluti potentia paſſiua ad alia Sacramenta recipienda. Confirmatur ex Patribus, relatis *diſp.* 3. *quæſt.* 2. qui Confirmationem, poſt Baptiſmum, dandam aſſerunt, quibus addit S. Bonau. paſſim *quæſtionibus præcedentibus*, Rabanum *de Inſtit. cler. cap.* 30. idipſum aſſerentem.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. à ſimili, vel potius à fortiori, quia Ordo datus ante Baptiſmum, non eſt Sacramentum: *Extra de Presbytero non baptizato.*

2 PROBATVR tertiò à D. Bonau. quia ſicut augmentari ſupponit eſſe genitum; ita creſcere in gratia ſupponit iam regeneratum gratiæ. Eiſdem rationibus vtuntur Recentiores.

3 PROBATVR quartò, quia robur fidei ſupponit fidem; at Confirmatio dat robur fidei: Ergo ſupponit iam fidem; ſed Baptiſmus dat Characterem fidei: ergo ſupponitur Characteri fidei roboratæ. Sic probatur etiam à D. Thom. Suarez, & aliis.

OBIICIES primò. Poteſt aliquis non baptizatus ſumere Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ: Ergo & Confirmationem.

RESPONDET S. Bonau. negari conſequentiam, 4 quia non imprimitur ibi Character, ſupponens Characterem Baptiſmalem, qui eſt potentia paſſiua ad aliorum Sacramentorum Characteres recipiendos.

OBIICIES ſecundò. Poteſt aliquis non baptizatus mori pro Chriſti confeſſione: Ergo non baptizatus poteſt habere rem huius Sacramenti.

RESPONDET S. Doct. non poſſe mori ſine re Sa- 5 cramenti illius. Vide D. Bonauenturam.

QVÆSTIO II.

Vtrum Confirmationis Sacramentum vniuerſaliter dandum ſit omnibus baptizatis.

D. Bonau. d. 7. art. 3. q. 1.
D. Thom. q. 72. art. 8. & in 4. diſt. 7. q. 3. art. 2. quæſtiuncula 2.

ASSERO, omnes baptizatos validè ſuſcipere 6 poſſe hoc Sacramentum. Ità D. Bonauent. S. Thom. & cæteri.

PROBATVR ex praxi Eccleſiæ, quæ olim etiam infantibus tria hæc Sacramenta ſimul adminiſtrabat, Baptiſmum ſcilicet, Confirmationem, & Euchariſtiam; de quibus idcircò agit Cyrillus *in ſuis catecheſibus*. Quia verò profectus ſpiritualis vniuerſim non pendet ab ætate, vel etiam ab vſu rationis, ideò poteſt omni tempore Sacramentum hoc impertiri.

PROBATVR deinde à D. Bonau. quia omnes de- 7 bent armati eſſe ad bellum contra hoſtes inuiſibiles; & quidem adulti ad imminentem pugnam, pueri quoque debent præparari ad bellum.

ASSERO ſecundò, poſſe licitè infantes confirmari. Ità D. Bonau. & D. Thom. *hîc*, Alenſ. 4. *part. quæſt.* 28. *memb.* 2. Richardus *diſt.* 7. *art.* 3. *quæſt.* 2. Gabriel *art.* 3. *dub.* 7. Petrus Sotus *lect.* 2. *de Confirmatione*, & probabile cenſet Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 2. Tanner. *diſp.* 44. *dub.* 2.

PROBATVR à D. Bonau. quia tunc ſunt capaces 8 effectus Sacramenti, qui eſt augmentum gratiæ, & robur ad pugnam, & melius eſt præoccupare tempus pugnæ, quàm in ipſo diſcrimine arma quærere.

ASSERO tertiò, conſultius eſſe, vt non confirmentur pueri ante vſum rationis. Ità Gloſſa *in cap. vt ieiuni, de conſecr. diſt.* 5. Paludanus *diſt.* 7. *quæſt.* 4. Sotus *art.* 8. Victoria *in ſumma*, §. 48. & 49. Syluestr. *verb. Confirmatio*, *num.* 4. Catechiſmus Romanus, & communiter Recentiores poſt D. Bonau. *fundam.* 3. vbi tamen in reſponſione innuit, vtiliter dandam Confirmationem imminente vſu rationis ad præueniendum periculum, quod poſteà poſſit contingere.

ASSERO quartò, poſſe licitè confirmari amen- 9 tem, qui aliquando vſum habuit rationis, & creditur benè diſpoſitus ad effectum Sacramenti, ſi ſaltem implicita voluntas ſit præſumpta, nec ſciatur, incidiſſe in amentiam cum culpa mortali. Ità Henriquez *lib.* 3. *cap.* 5. Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 2. poſt Paludanum, Syluestrum, & Tabienam, quos ſequitur etiam Tannerus *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 2.

RATIO

Digitized by Google

Ratio eſt, quia hi ſunt capaces effectus huius Sacramenti, & per accidens eſt, quòd tunc auxilio ſpeciali non egeant ad fidem profitendam.

10 Assero quintò, etiam perpetuò amentes, & qui ſunt in periculo mortis, licitè poſſe confirmari. Ità D.Bonau.*ad* 3.Henriquez, Suarez ſuprà, Diana *part.3.tract.4.reſol.*20. & *tract.6. reſol.*53. Cottonius *lib.2.contrau.3. cap.3.* conuenienter D.Thom. *art.*8.*ad* 4. & quoad perpetuò amentes, Valentia *quæſt.2.p.2.* Tanner. *loc.cit.num.*39. Neque oppoſitum definit Melchiades Papa,*cap.Spiritus ſanctus,* 2. *de conſecr. diſt.*5. ſolùm enim negat, Confirmationem neceſſariam eſſe morientibus ad confitendam fidem contra aduerſarios eius.Ità aduertit D.Bonau. *ad* 3. qui ait, ſolùm proficere ad meritum obedientiæ, & virtutis augmentum. Ita etiam S. Thom. *loco cit. ad* 4.

11 De pueris etiam morientibus aſſerunt ob eandem rationem augmenti gratiæ D. Thom. *art.*8. *ad* 4.Diana *part.5.tract.3.reſol.*31. Cottonius *lib.2. contrau.3. num.* 30. qui ad adultos id extendit cum Diana *reſol.*30.& aliis.

Assero ſextò, adultum, vt dignè confirmetur, debere eſſe nullius peccati mortalis conſcium, quod probabiliter non exiſtimet dilutum Contritione, vel Confeſſione cum Attritione.

Probatvr. Eſt enim Sacramentum viuorum.

12 Si tamen in peccato mortali ſuſceperit, remoto obice, habebit effectum. Ita communiter D.Bonau. cum D.Thom.4.*diſt.4.quæſt.3.art.2.quæſtiuncula* 3. *ad* 3. Suarez *diſp.*28.*ſect.*6.

Qvæstio III.

An teneantur omnes ſub præcepto confirmari.

D. Bonauent. diſt.7. art.3. quæſt.2.
D.Thom. q.72. art.8.

13 Commvniter cenſent, per ſe non teneri nos huic Sacramento. Ità D.Thom.*loco cit.ad* 4. & *art.*1. *ad*.3. & *ibi* Thomiſtæ, Victoria *in ſumma, num.*47. Caietanus, *verb. Confirmatio*, Nauar.*Manuali,cap.*22. Couar.*lib.*1.*variarum,cap.*10.Valentia *quæſt.2.p.3.* Suarez *diſp.*38. *ſect.*1. Sà *verbo Confirmatio*, poſt Adrianum, Angelum, Ledeſmam, Sotum, quos ſequitur Tannerus *num.* 43. Baſſæus *num.*12.

14 Secvnda ſententia eſt, extare de hoc præceptum Diuinum ſuſcipiendi congruo tempore hoc Sacramentum. Ità Scotus 4.*diſt.7.quæſt.*2. Richardus *art.5.quæſt.*1. Petrus Sotus *quæſt.2.de Confirmatione*, Pamelius *in ſcholiis ad Tertullianum, lib. de Baptiſmo*, *cap.*8. Idem ſignificant Hugo Victor. *lib.2.de Sacram. p.3.cap.3.* Amalarius *lib.de Diuinis offic.cap.*27. Bellarminus *lib.*1.*de Sacram.cap.*22.

15 Tertia ſententia eſt, teneri pro eo tempore, quo inſtat neceſſitas profitendi fidem coram Tyranno. Ità Durandus 4.*diſt.7.quæſt.*1.Gabriel *dub.*3. Marſil.*quæſt.5.art.*4. Turrecremata *cap.*1.*de conſecr. diſt.*5.

Qvarta ſententia eſt, extare ſaltem præceptum Eccleſiaſticum de hoc Sacramento. Citatur Alenſ.4.*part.quæſt.*25. *memb.*2. Paludanus 4.*diſt.*7. *quæſt.*1. Antonin. 3.*part.tit.*14.*cap.*14.§.5.Syluest. *verb. Confirmatio, num.*8. Citatur etiam D. Bonau. *loco adducto*, ſed malè, à Tannero *num.*45.& Suarez *loco citato.*

16 Sententia igitur D.Bonau. eſt, Sacramentum hoc neceſſarium eſſe ex inſtitutione Eccleſiæ, ideſt, ex lege promulgata ab Eccleſia, quæ Chriſti ordinatione nititur ad prouidendum nobis de armis neceſſariis ad pugnam in agone fidei ipſius. Hanc tamen gratiam roborantem aſſerit in fine poſſe aliunde haberi, quàm ab hoc Sacramento. Certum enim eſt, neceſſarium Dei auxilium eſſe ad fortiter perſeuerandum in confeſſione Chriſti, in occaſionibus; attamen multi etiam Catechumeni fortiter dimicarunt ad mortem pro Chriſto.

17 Fvndamentvm igitur non eſt præceptum Eccleſiæ; ſed neceſſitas ſeruandi legem Chriſti, quæ eſt neceſſitas requirens hoc Sacramentum,non ſimpliciter, ſed ſaltem gratiam roboris ſpiritualis: Eccleſia verò ſolùm habet in hac lege inſtitutionem, ſeu promulgationem, poſtquam obligamur legibus proportionaliter,vt dixi *diſp.3.quæſt.*1.*tract.*1. Itaque melius Valentia adducit D.Bonau. pro prima ſententia, pro qua adducit etiam Scotum, Alenſem, & alios.

18 Assero primò, non adeſſe præceptum de hoc Sacramento ſumendo.

Probatvr à D.Bonau. & aliis, quia nuſquam habetur tale præceptum; vt etiam cæteri primæ ſententiæ clamant.

Assero ſecundò, negligere hoc Sacramentum, quo tantum auxilium præbetur, eſſe ſe indignum reddere auxilio efficaci ad vincendas tentationes, & pugnas fidei, & ideò moraliter ſe reddere obnoxium diſcrimini caſus.

19 Probatvr à D. Bonau. ex decretis Eccleſiæ promulgantis, ad hunc finem, hoc Sacramentum, præcipuè ex Melchiade Papa *ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, vbi latè id proſequitur: Affert etiam Rabanum *lib.de inſtit.cler.cap.*30. vbi ait; *Non poſſe eſſe plenè Chriſtianum abſque hoc Sacramento.* Idem habetur *diſt.5. de conſecr.* ex Vrbano Papa, vbi ait: *Omnes fideles per manuum impoſitionem Epiſcoporum, poſt Baptiſmum, Spiritum ſanctum accipere debent, vt pleni Chriſtiani inueniantur.* Arguit autem S. Bonauent. ſic: Non poteſt aliquis ſaluus eſſe, niſi ſit plenus Chriſtianus, non vacuus; at qui ſic negligit hoc validiſſimum auxilium, vt nolit illud ſubire, vacuum ſe reddit ſponte tali auxilio, & reddit ſe indignum aliis neceſſariis ad victoriam: Ergo.

20 Præclarvm eſt teſtimonium S. Melchiadis Papæ, & Martyris, *loc. cit.* quo nititur S. Bonau. *in corpore*, & habetur de conſecr.diſt.5. can.2. *Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas Baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præſtat ad gratiam: Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in Baptiſmo regeneramur ad vitam; poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam; in Baptiſmo abluimur; poſt Baptiſmum roboramur. Et quamuis continuò tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirmationis auxilia.*

21 Deinde cap.3. *De his verò, de quibus rogaſtis: vtrum maius eſſet Sacramentum, manus impoſitio Epiſcoporum, aut Baptiſmus? Scitote vtrumque magnum eſſe Sacramentum: & ſicut vnum à maioribus fit, ideſt, à Summis Pontificibus, quod à minoribus fieri non poteſt; ita & maiori veneratione tenendum eſt. Sed ita coniuncta ſunt hæc duo Sacramenta, vt ab inuicem (niſi morte præueniente) nullatenus poſſint ſegregari: & vnum ſine altero ritè perfici non poteſt*, vbi Gloſſa ſic exponit *perfici*, ideſt Chriſtianum plenum, & perfectum facere non poteſt.

Digitized by Google

En opinio D. Bonauenturæ, Pontificio diplomate obfirmata.

22 Addo verò primò cum S. Bonau. cum Valentia, Suarez, Tannero, & communi, fore peccatum lethale, ſi contemnat quis hoc Sacramentum, vel in periculo morali fidem abnegandi, non confirmetur.

23 Addo ſecundò, extare præceptum Eccleſiaſticum de Confirmatione, ei, qui ad primam tonſuram, & ordines vult promoueri. Ità Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. vbi dicitur: *Prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint.* Vbi Heuriquez, Valentia, & Suarez dicunt, non cogere ſub mortali, quod Tannero *num.* 47. non probatur. Et multò minus, quod aiunt Nauar. *in Manuali, cap.* 22. *num.* 9. Suarez *cit. ſect.* 1. ex Soto, non eſſe mortale, ſi quis non confirmatus, confirmet, aut ordinet.

DISPVTATIO V.

De Cæremoniis Confirmationis.

LEgis licèt figuræ dudum euanuerint, adhuc tamen Cæremoniæ nonnullæ adhibentur, non quæ quid futurum ſignent, ſed quæ quid fit in præſenti indicent; Inter alias Confirmationis Cæremonias conſtans eſt patrini applicatio; Deus etenim licet vires hoc in Sacramento præſtet, vult tamen, vt prius ſui milites ad pugnam erudiantur, ac prius hoſtium calleant calliditates, quàm diſcrimini exponantur, ideo ſub Patrinis ſunt, vſque ad definitum, non à lege, ſed à gratia tempus.

QVÆSTIO I.

De Patrino ad hoc Sacramentum requiſito.

D. Thom. q. 72. art. 10.

1 Aſſero primò. In Confirmatione requiritur Patrinus, qui teneat confirmandum. Ita S. Th. *hic*, & communiter Scholaſtici *in* 4. *diſt.* 7. & patet ex conſuetudine Eccleſiæ, iuxta *cap. in catechiſmo.* Et *cap. in Baptiſmo, de conſecr. diſt.* 4. Vbi etiam habetur, patrinos obligari inſtruere pueros in pugna ſpirituali, cùm adeſt neceſſitas. Licet Diana *part.* 3. *tom.* 4. *reſol.* 21. dicat, nullam eſſe obligationem.

2 Aſſero ſecundò; non confirmatus, non poteſt eſſe patrinus Confirmationis, & peccat grauiter, ſi id attentet. Ità S. Thom. *ad* 2. & communiter. Victoria *quæſt. vlt. de Confirmatione*, Valentia *quæſt.* 2. *p.* 1. Suarez *quæſt.* 72. *art.* 10. & colligitur ex *cap. de Baptiſmo, diſt.* 4. Ratio D. Bonau. *diſt.* 7. *dub.* 5. *litt.* eſt, quia non poteſt ineruditus, & imbellis ad pugnam, alios erudire; eſſe verò peccatum, probatur à de Lugo *cap.* 5. *num.* 3. Cottonio *controu.* 3. *cap.* 3. quia eſt ritus grauis Sacramenti, & redditur irritus *cap. In Baptiſmate, de conſecr. diſt.* 4. vbi etiam cum dicatur: *Non poteſt*, ſecundùm regulas Iuriſtarum, in negatiuis irritat actum. Subſcribit Baſſæus *num.* 11.

Aſſero tertiò. Parens non poteſt eſſe Patrinus 3
filij; alioqui contrahit cum vxore affinitatem, vt nequeat petere debitum. Ità communiter D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 42. vbi D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 1. & *quodl.* 6. *quæſt.* 3. Paludanus *quæſt.* 1. *art.* 1. *concl.* 6. Soto *art.* 3. Syluest. *verb. Matrim.* 8. *quæſt.* 7. Nauar. *cap.* 16. *n.* 34. Abbas *in cap. ſi vir de cognatione ſpirituali.* Idem habet S. Bonau. *diſt.* 42. *quæſt.* 2. De his *tract. de Matrimonio, diſp.* 7. *quæſt.* 16. non tamen in neceſſitate, vt ibidem dicetur, & declarauit Ioannes VIII. *in cap. Limina,* 30. *quæſt.* 1. Adde, ſi non confirmatus teneat ſe, non contrahere cognationem, iuxta aliquos; ſed oppoſitum tene.

Aſſero quartò, vnum debere eſſe Patrinum Confirmationis.

Probatvr *cap. Non plures, de conſecr. diſt.* 4. 4
vbi ſic definitur: *Non plures ad ſuſcipiendum de Baptiſmo infantem accedant, quàm vnus, ſiue vir, ſiue mulier. In Confirmatione quoque id ipſum fiat.* Hoc decretum, quoad Baptiſmum immutatum eſt à Tridentino, vt poſſunt admitti duo; vnus, & vna, vt dixi *tract.* 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 1. De Confirmatione nil innouatur. Ità Tannerus *num.* 66. Suarez *ad quæſt.* 67. *art.* 8. Sà *verb. Baptiſmus*, & *verb. Confirmatio.*

Attamen eandem moderationem Concilij ex- 5
tendi ad patrinos Confirmationis, ob ſimilem rationem, tenent Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 56. *n.* 9. Perez *de Matrim. diſp.* 29. *ſect.* 5. *num.* 21. & alij, & probabile cenſet Diana *part.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 90. cum de Lugo *cap.* 5. *quæſt.* 3. *num.* 12. ſed adhæret contrariæ ſententiæ, quæ eſt Hurtadi. Baunij, Præpoſiti, & aliorum. Ratio eſt, quam affert Cottonius *num.* 43. quia derogatio iuris, vel correctio non debet admitti, niſi quatenus ei derogatur expreſsè.

Aſſero quintò. Monachi prohibentur ab offi- 6
cio Patrini. Colligitur ex *cap. Non licet, de conſecr. diſt.* 4. Et *cap. Monachi.* Ità Valentia *quæſt.* 2. *p.* 1. Tanner. *n.* 65. cum D. Bonau. *ad cap.* 1. *Regula noſtra.* Licèt autem ibi loquatur de Baptiſmo, tamen vniuerſaliter Monachis inhibet habere Commatres; vnde ius extenditur ad hoc inhibendum etiam in Confirmatione.

Tandem ponitur, vt patrini ſint einſdem ſexus. 7
Ità D. Bonau. *diſt.* 7. *dub.* 5. & habetur in Pontificali Romano, vbi etiam habetur non poſſe vnum eſſe Patrinum plurium; neque idem, qui fuit in Baptiſmo, & hoc vltimum præcipitur *cap. in Catechiſmo, de conſecr. diſt.* 4. eius tamen violatio eſt venialis, vt aiunt Diana, Lugo apud Cottonium *de Confirmatione in fine, num.* 44. Baſſæum *num.* 11.

QVÆSTIO II.

De cæteris Cæremoniis Sacramenti Confirmationis.

DE his fusè Bellarminus *lib.* 2. *cap.* 13. Valentia 8
quæſt. 1. *p.* 3. Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. & 2.

Prima, vt Chriſma in ſola Feria quinta Cœnæ Domini conſecretur, & ſolemni ritu in Eccleſia ab Epiſcopo celebrante, & eo anno conſecratum, vt dixi *diſp.* 1. *quæſt.* 2.

Secvnda, decens eſſe; vt Epiſcopus, & confirmandi accedant ieiuni, ſed non ex præcepto. Ità D. Thom. *quæſt.* 72. *art.* 12. D. Bonau. *diſt.* 7. *dub.* 5. *litt.* Tanner. *diſp.* 44. *dub.* 4. *num.* 67. & alij.

Tertia

Digitized by Google

9 Tertia, vt detur Alapa ad memoriale, & ſciat, ſe fore paratum ad iniurias pro fide Chriſti. Ità *in Pontificali*; non eſt tamen mortale eam omittere. Ità Valentia *quæſt.1.p.3.* Sà *verb. Confirmatio*, Tannerus *num.68.*

10 In Conſecratione verò Chriſmatis conſecratur ſeorſim Oleum, & Balſamum, & miſcentur. Mox halitat Epiſcopus ſuper ampullam Chriſmatis, quod derident Kemnitius, *pag.285.* Caluinus *lib.4. Inſtit. cap.19. §.10.* ſed ſimilis eſt cæremoniæ Chriſti, *Ioannis* 20.

De hac meminere Iſidorus, Alcuinus, Amalarius, Rabanus, Rupertus. Itaque non ridicula eſt; Multò minùs magica, niſi Chriſtum Dominum Magum proclament.

11 Deinde ſalutatur confectum Chryſma ab Epiſcopo, & Preſbyteris, his verbis: *Aue ſanctum Chriſma.* Hoc Idolatrum clamat Heſuvius *de erroribus Pontific. titul. 22. numero 26.* Kemnitius verò *pag. 289.* Calvinus *loco citato, §. 21.* reprehendunt.

Sed ineptè; neque enim adoratur, vt Deus, ſed veneratione ſalutatur res ſacra; Sicuti ergo *Pſal.98.* Arca adorabatur: *Adorate ſcabellum pedum eius*; cur hoc non ſalutetur? Sic Hieronymus *epiſtola de obitu Paulæ,* deſcribit eam ſalutantem Bethleem.

12 At Sectarij libentiùs circulum tabernæ frequentiori cultu ſalutant, vt experimento compertum habui cum inter eos ad Catholicos concionem haberem; ſæpè enim cum illis diſputaturus, ſeſe ſubducentes, ac multo vino obtuſos agnoui. Quare inſolentiori ſciſcitanti Chriſti inſtitutionem in cæremoniis noſtræ Miſſæ, poſtquam ſatisfecerim, lepidè poſtulaui, vbi Chriſtus cœnam inſtituiſſet, amphoris ita ad ebrietatem è collo pendentibus? At ille obmutuit, obſtructumque eſt os loquentis iniqua.

Qvarta eſt circumſtantia loci, non tamen ex 13
præcepto, vt notat Suarez; cùm Pontificale tantùm dicat, vt detur Confirmatio ante medium altaris, aut in alio loco conueniente; tamen cum hoc de Baptiſmo præcipiat Clementina, dedeceret, idem non ſeruari in Confirmatione.

Qvinta, vt Epiſcopus ſacris veſtibus indutus 14
accedat; non enim decet vt communibus indumentis Sacramenta adminiſtrentur: Huic accedit, quod conferendo confirmationem, tam ante, quàm poſt pias quaſdam preces fundat Epiſcopus.

Sexta denique eſt, vt caput confirmati vittâ cir- 15
cumligetur in Chriſmatis reuerentiam, vt non ſubitò abluatur: & hoc omninò ſeruandum ſuadent Summiſtæ *verb. Confirmatio:* pro tempore tamen, quo circumligatio hæc duret, cuiuſque Eccleſiæ conſuetudo ſeruetur, ita Pontificale Romanum,

Digitized by Google

TRACTATVS QVARTVS.
DE SANCTISSIMO SACRAMENTO EVCHARISTIÆ.

PROOEMIVM.

CVM ſalutis Anchoras, Aquis Baptiſmi madefactas, dudum eduxerimus, eaſque ſecundo Diuini ſpiritus afflatu per vnctionem Chriſmatis firmatas repoſuerimus; iam tandem in altum ventum eſt Oceanum, vbi:

——— *Nil niſi pontus, & æther.*

SIVE enim ſurſum hic oculos attollimus, ſiue deorſum demittimus, mox vel cœlica miracula vndique obfulgurantia cernimus; vel altum, & Diuinum quid, profundiſſimè demiſſum ſuſpicimus. Obſtupuêre olim vel ipſi Angeli, quod tremendam Verbi Maieſtatem pannis viderint obuolutam; num non etiam nunc ſtupendum, ipſum deuicta morte, ac debellatis inferis, panis ſubire ſpeciem? Hoc perculſus ſtupore vociferauit Zacharias: *Quid enim bonum eius eſt, & quid pulchrum, niſi frumentum, & vinum germinans virgines*; nimirum pulcherrimè iſtinc Dei prælucet bonitas, quod quem regenerauit Baptiſmo, & Confirmatione perfecit, alteri non tradat alendum, ſed per ſeipſum nutriat, foueat, ac conſeruet, vt notat Damaſcenus *lib.* 4 *cap.* 14.

VERVM cum nobis incumbat immenſum hoc Donorum pelagus peruadere, ac fidei bolide dimetiri, illud imprimis nitendum, vt vndoſos illos vortices, vndique deſpumantes, declinemus, è quibus tetra quædam monſtra, mortem minitantia, crebriùs emergunt; inter cætera celebriora ſunt duo illa Erronum capita; Calvinus quippè, & Lutherus, qui ab ipſo ortu tortuoſis errorum anfractibus inter ſe mutuò conflictantur; verum ſi quid virulentum concipiunt, illud in nos vno ore euomunt, dum alter propiùs, alter longiùs, hoc vnitatis Myſterium diſcindere conatur. Inter vtrumque nobis incedendum; itâ vt nec in Lutheri impingamus impanationem, nec Calvini calliditate abducamur; Ita ſuo exemplo ipſe CHRISTVS è periculis docet emergendum, qui inter improperantium latronum conuitia cœlos recto conſcendit tramite: Vtriuſque tamen deliramenta ad Fidei Petram allidere ſatagemus; Cœptis ſacro flatu, ac flamine præſit, ac ſecundet Sanctus ille Spiritus, cuius eſt omnem veritatem edocere, nullam ediſcere; ipſo aſpirante, ſimul & auſpicante, nec tumida vela, nec timida protendere fas erit, ſed demiſſa mente, quas ipſe dederit, quaſque dudum docuerit SERAPHICVM

BONA

Digitized by Google

Bonaventvram, veritates ediſſeram: Adſit & ipſe S. Doctor, fulgentiſſimus ille Seraph; ipſo enim Palinuro nullam mihi tempeſtatem obfuturam formidabo. Mirabundus olim clamabat Æneas: *Nudus in Ignota Palinure iacebis arenâ* Nautarum quippè peritiſſimum, qui toties tumentes pelagi fluctus compeſcuit, velut vindicibus vndis vidit ad littus agitari; ſtupuitque, illum, cui toties Mare ſuccubuit, mari tandem occubuiſſe. Verùm hoc mihi Nauigium Seraphici temone regenti, quicquam non timendum, quin inſequentibus Hæreticorum monſtris, ac fluctuantibus opinionum diuortiis portum tutus præripiam.

Agam igitur, hac fretus ſpe, de Sacro-sancto Evcharistiæ Sacramento, ac primò eius exiſtentiam comprobabo; poſteà acturus de eius Neceſſitate, Materia, Forma, Inſtitutione, cæteriſque omnibus ad hunc tractatum ſpectantibus; Prædictiones item huius Myſterij, & figuras, & quicquid ſimile ſolitè in Proœmiis præmittitur, opportuniùs per quæſtiones diſcutiam.

DISPVTATIO PRIMA.

DE EXISTENTIA SANCTISSIMI EVCHARISTIÆ SACRAMENTI.

AD diſpiciendam Euchariſtiæ exiſtentiam prænotandum eſt è Guitmundo *de veritate Euchariſt. lib.*1. citato apud Seraphicum Doctorem *lib.* 6. *comp. cap.* 14. quatuor eſſe ſpecies mutationis ſubſtantialis. Prima eſt à non ente in ens. Secunda ab ente in non ens. Tertia ab ente in ens, modò non exiſtens, ſed iam extiturum. Quarta denique ab ente in ens, iam exiſtens: Et hæc vltimo eò eſt mirabilis, quod nulla ſimilitudine à naturâ probetur; Alterationi enim eſt contraria; quia hæc accidentia tantùm tranſmutat, eodem manente ſubiecto; illa verò ſubiectum tranſſubſtantiat, & accidentia ſeruat. Notandum prætereà particulam, *De*, connotare aliquando cauſam, vt dum de Chriſto dicitur: *Conceptus de Spiritu ſancto*: aliquando indicat materiam ex qua, vt Statua, de marmore facta: Quandoque etiam ſignat Identitatem in ſubſtantia, vt Devs de Deo, ſeu filius de patre; interdum demonſtrat ordinem, vt cum dicitur, creaturam eſſe de nihilo; interdum denique conuerſionem oſtendit, vt Corpus Chriſti fit de pane.

Notandvm adhuc in omni mutationum genere dari vnam cæteris mirabiliorem: Ita ex parte termini *à quo*, cæteris in eo genere prælucet Creatio: Ex parte termini *ad quem* præcellit Tranſubſtantiatio; fit namque ab vna ſubſtantia actu in aliam: Ex parte verò diſtantiæ vtriuſque termini ab inuicem, præfulget cæteris Incarnatio; eſt etenim infinitè diſtantium vnio. His ità iactis, Quæritur.

QVÆSTIO I.

An detur Sacramentvm Sanctiſſimvm Evcharistiæ.

1 MVltis Nominibus vocatur, præcipuè Euchariſtia, quo nomine primò vſus videtur Sanctus Ignatius Epiſcopus, ad Smirnenſes.

2 Evcharistia Græcè, ſignificat Latinè Bona gratia, cuius rationem reddit S. Bonau. *in* 4. *diſt*.8. *dub*.2. *litt*. tum quia ibi eſt ratio boni, quod eſt diffuſiuum, & communicatiuum nobis; imò in eo eſt ſummum bonum Christvs, nobis benigniſſimè communicatus in cibum, habentem omnem dulcedinem bonitatis; Tum dicitur Gratia per Antonomaſiam; Bona, quia ſolùm hoc continet gratiam in ſumma plenitudine, & Authorem, & Fontem ipſius gratiæ, qui gratiâ præclarè adornat, charitate inflammat, & in gloria beat, gratiam conſummando. Cætera verò Sacramenta riuulos gratiæ continent, vt habet S.Bonau. *de præparatione Miſſæ. cap*.8.

3 Dicitvr etiam Gratia, quia non modo ſanctificans includitur; ſed etiam auxilia ad eam perpetuò conſeruandam ſecum fert. Incorporat quidem capiti, & vnit: *Qui manducat carnem meam, in me manet, & ego in eo.* Ioan.6. Secundò fortificat. Pſal. 103. *Panis cor hominis confirmet.* Delectat,
4 Sap.16. *Panem de cœlo dediſti, habentem omne delectamentum.* Iuuat ad augmentum fidei, ideo dicitur: *Myſterium fidei.* Erigit ſpem, quia *futuræ gloriæ pignus exhibetur: Ecce ego vobiſcum ſum.* Matth.28. Dilatat charitatem, quia *eſt memoriale Diuinæ charitatis*, vt habet Vrbanus in Bulla Sanctissimi: *Hoc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Delet venialia, vt ait Inno-
5 centius, *lib. de Myſterio Miſſæ*, vbi ait: *Hoc Sacramentum venialia delet, & cauet mortalia.* Nec ſolùm in ſe Bona, & Gratia eſt; ſed etiam in gratiarum actionem offertur, & ſumitur, vt ait S. Thom. cum D.Iuſtino *Apologia* 2. *ad Antoninum*, & *lib*.4. *contra hæreſes*.

6 Confert verò *diſt*.7. *dub*.2. D. Bonau. virtutem, quam ſecum fert Euchariſtia, cum ea, quam affert Chriſma; & pluribus comparationibus præmiſſis, tandem infert, Chriſma ad roborandam fidem ordinari; Euchariſtiam verò ad confirmandam Charitatem; quod patet, quia in illo eſt ſignum confeſſionis fidelis in fronte, vt ſuprà dixi *tract*.3. *diſput*.3. In Euchariſtia autem eſt ſignum vnionis, quia ibi ſunt accidentia panis, qui ex pluribus granis conficitur; & vini, quod ex pluribus vuis conflatur, vt ait D. Auguſtinus *tract*.16. *in Ioan*. & habetur *homilia in Feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti*.

7 Si autem quæratur, quare magis confirmentur hæ duæ virtutes, quàm aliæ; reſpondet, quia in his duabus pendet fortitudo ſpiritualis ædificij, quantum ad intellectum, & affectum, & quia in fide eſt prima eleuatio; in charitate eſt eleuatio ſumma, & vtrobique difficultas, & quia pronitas eſt ad contrarium, ideò magis confirmantur.

8 Hinc etiam *diſt*.8. *dub*.3. reddit rationem, cur dicatur Viaticvm, quia vires confirmat, & gratiam confert, vt ſecuri iter noſtrum ex hac vita peragamus, vt ait D. Thom. & alij, inter quos Tanner. *diſp*.5. *quæſt*.1. *dub*.1. *num*.6. & idem S. Bonauent. 6. *parte Breuil. cap*.9. & *in cap*.16. *Sapientiæ*, vbi comparat Euchariſtiam *Mannæ*, propterea quod in via ad terram promiſſionis æternam, bona gratia feliciter deducit.

Archontici apud Epiphanium, *hæreſi* 20. 9
& ferè Meſſaliani apud Theodoretum *lib*.4. *hiſt. cap*.10. & alij olim, hoc Sacramentum eſſe negarunt; ſed iam eorum hæreſis eſt obſoleta, vt omnes etiam ſectarij hoc Sacramentum eſſe agnoſcant.

Catholica veritas aſſerit, dari Sacramentum 10
Euchariſtiæ ſub ſpeciebus panis, & vini ad ſpirituale nutrimentum. Eſt de fide ex Conciliis, Carthaginenſi III. *can*. 28. & 29. Florentino *in Decreto vnionis*. Later. *in cap. Firmiter, de ſumma Trinitate, & fide Catholica*, & Tridentino *ſeſſ*.7. 13. & 21. & *cap. Cum Marthæ, de celebr. Miſſarum*, cap. *In Sacramentorum*, cap. *In Sacramento, de conſecrat. diſt*.2.

Probatvr à D. Bonau. primò *ad* 22. *Lucæ*, 11
vbi inſtituitur cæremonia ſenſibilis ſub ſpecie panis, ſignificans rem ſacram, ideſt Corpus Chriſti, ibi contentum ſub ratione cibi, cum præcepto: *Hoc facite in meam commemorationem.* Hoc autem fecit in vltima cœna (vt ait S.Bonau.) commutans Sacramentum Agni, in Sacramentum Panis, quia iſte eſt cibus magis communis, & naturalis, ſimul exprimens vim cibatiuam, & connexiuam in Corpore Chriſti, Vero, & Myſtico. Adfuit etiam promiſſio (vt ait ibi S. Bonau.) lata Ioan.6. *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum*, qua promiſſio ibi ſæpè refricatur.

Idem inſtitutum Sacramentum narratur *Matth*. 12
26. *Marci* 14.

Actiones porrò illæ Chriſti Sacramentum indicant: *Accepit enim panem, gratias egit, fregit, & dedit.* In acceptione panis exprimitur aſſumptio carnis, quia dicitur Ioan.6. *Caro mea verè eſt cibus. Accepit panem* ad deſignandum illud: *Verbum caro factum eſt.* In gratiarum actione intelligitur defluxus gratiarum à capite in totum corpus Eccleſiæ, Ioan.1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia*, vbi videtur inſinuare D.Bonau. hinc deſumptum nomen Euchariſtiæ; nam, vbi dicitur: *Gratias egit*. Græcè habetur Εὐχαριστήσας, quod ſubodorat Vaſquez *ad art*. 4. *quæſt. D. Thom. citata*, & Tanner. *diſp*.5. *quæſt*.1. *dub*.1. *num*.6. In fractione intelligitur afflictio, & confractio paſſione, vt dicitur Pſal.21. *Foderunt manus meas, dinumerauerunt omnia oſſa mea.* In datione intelligitur promiſſio liberalis communicationis: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Quia hoc Sacramentum eſt ſummè gratuitum, ſecundùm id Matth.10. *Gratis accepiſtis, gratis date.* Eodem fundamento probatur à Tannero *loco cit. num*.4.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *loco cit*. è figu- 13
ris huius Sacramenti, quæ multæ & inſignes præuolarunt. Inſignis fuit illa Melchiſedech *Geneſ*.14. Is *protulit panem, & vinum*, vt Sacerdos Dei. Chriſtus verò *Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech* acclamatur *Pſal*.109. Præclara eſt figura in Manna, de quo Sap.16. *Paratum panem de cœlo præſtitiſti illis.* Ipſe verò Ioan.6. *Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus cœleſtis*, &c.
Egregia eſt etiam figura Agni Paſchalis, *Exodi* 14
12. qui edebatur panibus ſimul azymis.

Poteſt autem conſiderari in hoc Sacramento primùm id, quod eſt Sacramentum tantùm; ſpecies panis: Secundò id, quod eſt res Sacramenti, ideſt gratia,

Digitized by Google

gratia, & refectio ſpiritualis: Tertiò id, quod eſt Res & Sacramentum, ideſt Chriſtus. Quoad primum figuratur in Pane Melchiſedech, quoad ſecundum in Manna, in quo erant omnes ſuauitatis ſapores, vt dicitur *Sap.* 16. quoad tertium figuratur in Agno Paſchali. Ità etiam D. Thom. *quæſt.* 3.

15 *art.* 6. & D. Bonau. *diſt.* 8. *quæſt.* 2. vbi addit, ſanguinem, & aquam è latere Chriſti deriuatam ad ſignificandam efficaciam, qui magis habet rationem cauſæ, ſeu virtutis, dantis, efficaciam, quàm figuræ; attamen à Magiſtro inter figuras numeratur, vt ſic in lege naturæ, in lege ſcripta, & in lege gratiæ, hoc auguſtiſſimum Sacramentum figuraretur.

16 Probatvr tertiò à D. Bonau. *6. parte Breuil. cap* 9. Sicut enim ad vitam corporalem neceſſaria eſt primò generatio; deinde nutritio, & augmentatio. Chriſtus autem Sapientia Diuina, nobis omnia ad vitam ſpiritualem perfectam præparauit. Baptiſmum ad regenerationem: Confirmationem, ſeu Chriſma ad augmentum: Euchariſtiam ad nutritionem, & ſicut nil magis eſt ad nutritionem vſuale, ac neceſſarium, quàm panis, & vinum: ità Dominus Sapientiſſimus optimum cibum animæ, ſub horum accidentibus, expoſuit:

17 Oportet autem aduertere, non omninò ſeruari ſimilitudines generationis, nutritionis, & augmenti ſpiritualis, & corporalis. Nutritio quidem eſt prior augmento; & ideò priùs inſtituit Euchariſtiam in cœna, quàm Confirmationem, & ob hanc cauſam fortaſsè S. Dionyſius *lib. de Eccleſ. Hierarchia, cap.* 3. *&* 4. antepoſuit Tractatum Euchariſtiæ, tractatui Confirmationis. Attamen Sancti PP. & CC. & Catechiſmi ponunt Euchariſtiam tertio loco, quippè eſt nutritio perfectorum, & grandium magis, quàm adoleſcentum, vt notat D. Thom. *quæſt.* 73. *art.* 1. *ad primum*, vbi Suarez, & Tanner. *loco citato, num.* 12. poſt S. Bonau. *diſt.* 8.

18 *dub.* 1. *litterali*, vbi ideò priùs agi de Confirmatione, ac Baptiſmo aduertit, tanquam de Sacramentis puerorum: tertiò de Euchariſtia, quæ eſt cibus grandium, vt ait D. Auguſtinus *lib.* 7. *Confeſſ. cap.* 10. vbi ait: *Cibus ſum grandium, creſce, & manducabis me. Nec tu me in te mutabis, ſicut cibum carnis tuæ; ſed tu mutaberis in me*, vbi loquens adducitur Chriſtus, vt patet ex antecedentibus; ideò incarnatum, & paſſum acclamat Veritatis, & Charitatis obiectum. Deſcendit verò ad hoc oſtentum charitatis, quo factus eſt noſter cibus.

19 Quare fallitur Marginiſta, Seraphicum carpens, quaſi allegauerit D. Auguſtini locum de Euchariſtia, quippè de Deo, vt veritas eſt, loquatur. Loquitur ſanè de Chriſto, qui omnia hæc ſecum affert.

QVÆSTIO II.

In quo poſita ſit huius Sacramenti *eſſentia.*

D. Bonau. diſt. 8. p. 2. art. 2. quæſt. 1.

20 MVlta in Euchariſtia reperiuntur, de quibus poteſt dubitari: Primum eſt Conſecratio ſpecierum: Secundum, ipſæ ſpecies panis, & vini, iam conſecratæ, quæ ſunt accidentia illa, poſt conſecrationem manentia à ſubiecto ſeparata: Tertium, Corpus, & Sanguis Chriſti, quæ realiter exiſtunt ſub ſpeciebus conſecratis: Quartum, ſumptio illarum ſpecierum; & Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub illis contenti: Vltimum, gratia Sacramentalis, quæ poſt hanc ſumptionem producitur in anima dignè communicantis.

Hæretici apud Caſtrum de hæreſibus, *verbo Euchariſtia, hæreſi* 11. blaterant, hoc Sacramentum in ſumptione eſſentialiter conſiſtere. Hi damnantur in Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 3. Eſt enim Sacramentum ex vi conſecrationis, & ideò antequam Chriſtus illud Apoſtolis porrigeret, ait: Hoc est corpvs mevm. Sacramentum enim fit, dum verbum accedit ad elementum, vt ait D. Auguſtinus *tract.* 80. *in Ioannem*. 21

Qvoad Catholicos. Prima ſententia docet, Sacramentum Euchariſtiæ non eſſe aliud, quàm actionem Sacramentalem, conſiſtentem in conſecratione materiæ, ſeu actione illa mira, qua conuertitur panis in Corpus Chriſti. Tribuitur Marſilio *in* 4. *quæſt.* 1. *art.* 3. & *quæſt.* 6. *art.* 2. Caietano *quæſt.* 63. *art.* 6. & videtur D. Thom. 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſtiuncula* 1. vbi ait: In Sacramento Euchariſtiæ, ſanctificationem materiæ eſſe ipſum Sacramentum. Fauet Card. Lugo *diſp.* 1. *ſect.* 6. & Bernal. *diſp.* 24. *ſect.* 2. vbi probabiliter cenſent, rationem tranſubſtantiatiuam non eſſe à ratione intrinſeca Sacramenti excludendam. Arridet Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 2. quoad hoc. 22

Secvnda opinio cenſet, Sacramentum Euchariſtiæ ſupponere in recto aggregatum, vel compoſitum ex ſpeciebus, & verbis conſecrationis, tanquam pro integro, & proximo fundamento relationis ſignificationis Sacramenti, per hoc Sacramentum importatæ; connotare tamen eſſentialiter corpus, & ſanguinem, tanquam terminum illius relationis; & aliqui volunt, hæc etiam importari in recto. Ità Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 1. *p.* 3. adducens Capreolum 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. Victoriam *in lib. de Sacram. quæſt.* 52. Alanum *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 5. & D. Auguſtinum & *lib. ſent.* Proſperi; & habetur *cap. Hoc eſt, de conſecr. diſt.* 2. B. Irenæum 24 *lib.* 4. *cap.* 34. & alios Patres apud Valdenſem; Suarez itidem *diſp.* 42. *ſect.* 3. referens D. Thom. *in* 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſtiuncula* 1. *ad* 2. D. Bonauenturam apertè *in expoſitione litt. diſt.* 8. Caietanum *quæſt.* 75. *art.* 1. Ledeſmam *prima parte, quarti quæſt.* 14. *art.* 1. Claudium *repetit.* 2. *cap.* 4. & *repetit.* 4. *cap.* 3. *&* 12. & alios ſuprà allatos, Caſpenſ. *diſp.* 1. *ſect.* 2. Nungus, Baldinus, Orlandus, Aueſſa *quæſt.* 1. *ſect.* 8. apud Maſtrium *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 4. Centinus infrà citandus, Baſſæus *verb. Euchariſtia* 1. *num.* 4. *& ſeq.* 23

Tertia opinio eſt, Euchariſtiæ Sacramentum formaliter conſtare è ſpeciebus conſeruatis, & ex Corpore, & Sanguine Chriſti, nec formaliter verba conſecrationis includere. Ità Vaſquez *diſp.* 167. Paſqualigo *diſput.* 88. *ſect.* 2. Card. de Lugo *diſp.* 1. *ſect.* 4. *&* 6. Morandus *tract.* 3. *quæſt.* 1. vbi ait eſſe magis communem Theologorum. 25

Qvarta ſententia eſt, hoc Sacramentum conſtitui eſſentialiter ex ſpeciebus Sacramentalibus ſignificantibus Corpus, & Sanguinem Chriſti. Ità Alenſis 4. *part. quæſt.* 10. *memb.* 3. *art.* 3. D. Thom. 3. *part. quæſt.* 94. *art.* 1. Scotus 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. quem ſequuntur omnes Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.* 3. *quæſt.* 1. excepto Centino, *diſp. de Euchariſt. num.* 15. 26

Addvcitvr etiam D. Bonau. *diſt.* 9. *part.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 2. à Maſtrio, attamen nec ibi, nec in dubiis

dubiis allegatis à Suarez aliquid video. Sententia eius clarè elucet *quæſt.citata* in margine. Eſt autem euidenter cum tertia ſententia.

27 Assero primò, Conſecrationem, ſeu Tranſubſtantiationem non eſſe aliquid intrinſecum Sacramento. Id oſtendi etiam *tract.1.diſp.1.quæſt.4.*

Probatvr argumento D. Bonau. quia Sacramentum Euchariſtiæ eſt permanens, vt docet Concil. Tridentinum *ſeſſ.13.can.3.* definiens contra hæreticos dicentes, ipſum conſiſtere in ſolo vſu, & tunc tantùm Chriſtum eſſe ibi præſentem, quando accipitur. Profectò hoc Sacramentum fit per conſecrationem, vt omnes fatentur Catholici; conſecratio
28 autem eſt ſine vſu. Deinde hoc Sacramentum fit à ſolo Sacerdote; at verò poteſt ad vſum applicari etiam à Diacono. Iam verò cùm ſit permanens, non poteſt eſſentialiter intrinſecè conſiſtere in re tranſeunte, qualis eſt conſecratio. Hoc argumentum, ſi oculatè Seraphicum perlegas, inuenies ibi ſuppoſitum.

29 Respondet Bernal. *diſp.14.ſect.2.§.4.* conſecrationem non ſolum eſſe viam ad hoc Sacramentum conſtituendum, & actionem illius productiuam; ſed etiam eſſe vnionem, & nexum accidentium panis, & vini cum propria Chriſti ſubſtantia; & ideò eſt non minùs eſſentialis huic Sacramento, quàm vnio, nectens animam rationalem cum corpore, ſit homini eſſentialis.

30 Sed Author iſte confundit actionem vnientem, quæ eſt vnitio, cum vnione formali. Sanè fateor, verba conſecrationis vnire ſpecies cum corpore Chriſti, neque tamen formaliter, vt ipſe ſupponit; ſed ſolum præſentialitatem producendo, vt colligitur ex D. Bonau. *ad 2.* & ſentiunt omnes.

31 Assero ſecundò, neque verba conſecrationis ſpectare ad intrinſecam Sacramenti compoſitionem. Eſt D. Bonau. *locis adductis, tract.1.diſp.1.quæſt.4.* quem ſequuntur Scotus, & diſcipuli, & alij. Bernal *diſp.14.ſect.2.§.1.* Amicus *diſp.15.ſect.1.* Coninch. *quæſt.7.art.1.* Morandus *tract.3.quæſt.1.* & alij.

Probatvr argumento facto, *loco adducto*; & *hic*. Nulla res tranſiens conſtituit intrinſecè rem permanentem: Sacramentum Euchariſtiæ eſt permanens è Concilio Tridentino; verba conſecrationis tranſeunt: Ergo. Maior probatur, quia conſtitutiuum intrinſecum dat eſſe, quale ipſum conſtituens eſt; dat enim ſe, ſignum intrinſecè; at ens permanens, & ſucceſſiuum ſunt genere diuerſa. Neque dicas, manere formam conſecrationis virtualiter; hoc enim ad conſtituendum phyſicè Sacramentum non ſufficit; Sacramentum autem phyſicè permanet, vt arguit Hiquæus *4.d.8.quæſt.1.*

32 Probatvr ſecundò. Cauſa intrinſeca, & efficiens, quæ eſt extrinſeca, non conueniunt; ſed verba ſunt cauſa efficiens Sacramenti Euchariſtiæ, vt habetur in Concilio Florentino *§. tertium, de Euchariſtia:* Ergo.

Respondet Caſpenſ. *diſput.1.ſect.3.* non repugnare, eandem eſſe cauſam formalem, & efficientem eiuſdem rei; nam & benedictio Sacerdotis cauſat benedictionem in aqua, & benedictio formaliter conſtituit aquam benedictam. Aliud exemplum affert Lugo Cardinalis, nam pars acquiſita per nutritionem habet pro forma animam, quæ tamen fuit & efficiens nutritionis. Sic *diſp.1. de Euchariſtia, ſect.4.num.57.*

33 Profectò falſum eſt id, quod dicunt hi, alioqui idem eſſet productiuum ſui eſſe formalis, atque adeò ſui ipſius. Exempla verò non ſunt ad rem; nam benedictio eſt in aqua aliquid morale, non phyſicum. Pars verò acquiſita per nutritionem habet propriam formam carnis, quam ipſa anima producit, & ſibi poſtea vnit, non vt partem ſui; ſed vt materiam.

Assero tertiò, Species Sacramentales eſſe de intrinſeca ratione Sacramenti, & contra Vualdenſem *tract.2.de Sacram.cap.21.*

Est communis Theologorum, qui cum Magiſtro *diſt.8.* dicunt, ſpecies eſſe Sacramentum tantum, quod priùs docuerat Hugo de S. Vict. *lib.2. de Sacram. p.8. cap.7.* Et hoc idem aſſerit S. Bonau. *hic*, cum Alenſi *4.part. quæſt.31.memb.3.* Caietano *quæſt.57.art.1.* Richardo *art.1.* Viguer. *in ſumma, cap.16. §.3.* Hoc idem aſſerit Innocentius III. *in* 34
cap. Cum Martha, de celebrat. Miſſarum, & indicatur *in cap. Hoc eſt, de conſecr. diſt.2.* quod ex Auguſtino ſumptum eſt, partim *epiſtola 23.* partim *aliis locis*. Et Concilium Tridentinum *ſeſſ.13.cap.3.* eadem vtitur doctrina, cùm docet, commune eſſe huic Sacramento cum cæteris *eſſe inuiſibilis gratiæ viſibilem formam.* Confirmatur: Nam, ratione ſpecierum, dicitur Corpus Chriſti contineri in Sanctiſſimo Sacramento *eadem ſeſſion. cap.1.* Et *in cap. Species, de conſecr. diſt.8.* & ſæpè alias, cum D. Bonauentura *ad 2.*

Ratio verò, qua cæteri vtuntur, eſt D.Bonau. 35
hic, in corpore, & ad 3. quia ſpecies viſibiles ſunt ſignum ſacrum, ſignificant enim Chriſtum, quem continent; ſignificant autem illum, vt animarum cibum, atque adeò vt ſanctificantem homines per ſpirituale nutrimentum, quæ ſignificatio ad rationem Sacramenti poſſet ſufficere; tamen prætereà ſignificant gratiam, & charitatem, quia ſignificant vnionem in vno corpore Chriſti Myſtico, quæ vnio charitate perficitur. Ac denique realiter continent Chriſtum, & reddunt illum ſignificantem, vt dicam, & diſſerit S. Bonauent. *locis citatis*. Ex quibus omnibus, grauiter reprehendit opinionem Vualdenſis ipſe Maſtrius *num.12.*

Assero quartò. Non ſolæ ſpecies ſunt intrin- 36
ſecè Sacramentum, ſed etiam Corpus Chriſti eſt de intrinſeca ratione Sacramenti. Quare ex his componitur Sacramentum Euchariſtiæ Sanctiſſimum.

Probatvr primò à Suarez authoritatibus.

Primò quidem *cap. Hoc eſt, de conſecr. diſt.2.* dicitur: *Sacrificium Euchariſtiæ duobus conſtare, Viſibili elementorum ſpecie, & inuiſibili Iesv Domini carne.* Quæ verba Gratianus, & Algerus citant ex D.Auguſtino, qui aliquid *epiſtola 23.* dicit: Sumuntur autem *è libro ſent.* Proſperi, & Ladfranco, vt notat Iuo *2.part. decreti, cap.9.*

Damascenvs etiam lib.4.cap.14. ait: *Quia* 37
compoſiti ſumus ex duplici natura, datus eſt nobis cibus, qui eſt Dominus noſter, & ſub ſpecie panis nobis proponitur.

Irenævs *lib.4.cap.34.* ait: *Euchariſtiam duabus rebus conſtare, terrena, & cæleſti*; non intelligit autem, per rem terrenam, humanam naturam, quia non loquitur de Chriſto in ſe, vt conſtat duabus naturis, Diuina, & Humana; ſed prout eſt Euchariſtia, & conſtat ex Chriſto, & ſpeciebus Sacramentalibus, quas per rem terrenam intelligit. Hoc aſſerunt etiam Heſychius *lib.6. in Leuit.* & alij.

Respondet Maſtrius num.30.in cap.47. *Hoc* 38
eſt, oppoſitum haberi; nam ibi Chriſtus dicitur eſſe, non Sacramentum; ſed res Sacramenti; Patres verò ſolùm voluiſſe dicere, quod ſimul cum ſpeciebus eſt Corpus Chriſti, nil curantes; an intrinſecè componant Sacramentum.

Enim verò ibi, Sacramentum ſupponit eſſe id, 39
quod

Digitized by Google

quod offertur in ſacrificium; & vtrumque, ait, conſtare ex viſibili ſpecierum, & ex inuiſibili Corpore Chriſti, vt obſeruat Gloſſa Gratiani; ipſum verò Chriſtum eſſe non modo Sacramentum; ſed etiam rem, vt explicat D. Bonau. & intendit Canon. Quod verò vnum conſtituat ſubſtantiale intrinſece, probatur: Nam comparat hanc compoſitionem cum ea, quæ ex natura Diuina, & humana ad vnam perſonam Chriſti facta eſt in Incarnatione.

40 DEINDE multi Patres conteſtantur, illud eſſe Sacramentum Euchariſtiæ, quod Chriſtus inſtituit per modum cibi, & potus ſpiritualis. Sic Ioan. 6. dicitur: *Caro mea verè eſt cibus.* Et probatur ad Corinth. 11. *Probet autem ſeipſum homo: & ſic de pane illo edat.* Et Concilium Tridentinum idem aſſerit *ſeſſ.* 13. *cap.* 2. Sic loquitur Ambroſius *lib.* 4. *de Sacram. cap.* 4. & de iis, qui initiantur *cap.* 9. Et Iuſtinus *Apolog.* 2. & Tertullianus *lib. de Reſurrect. carnis*, & Gregorius *in cap. Multi*, 1. *quæſt.* 1.

41 SIMILITER idem dicitur Sacramentum, & Sacrificium, quod offertur in Altari ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. at quod offertur in Altari, eſt idem, qui fuit oblatus in Cruce.

MASTRIVS reſpondet, Euchariſtiam eſſe cibum quoad vſum; non quoad eſſe permanens; qua ratione etiam eſt Sacramentum. Negat etiam, idem eſſe Sacramentum, & Sacrificium, vt colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. Sacramentum enim ſupponit pro ſigno rei ſacræ, quæ ſunt ſpecies; at ſacrificium pro re oblata, quæ eſt Chriſtus. Sic etiam Aretinus *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *art.* 5.

42 SED contra: Nam Concilium *ſeſſ.* 13. *cap.* 2. aſſerit ſimpliciter, Sacramentum hoc eſſe cibum animæ, ſic enim ait: *Saluator noſter Sacramentum hoc inſtituit; & in illius ſumptione colere nos ſui memoriam præcipit. Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum.* Ioan. 6. *Qui manducat me, &c.* Nititur autem Concilium oſtendere, hoc Sacramentum ex fine eſſe cibum. Itaque etiam in eſſe permanenti eſt ordinatus ad cibum ſpiritualem à Chriſto.

PRÆTEREA hoc Sacramentum dicitur adorandum Latria. Ità Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 5. & *can.* 6. ſed hoc potiſſimum verum eſt ob Corpus Chriſti: Ergo.

43 RESPONDET Maſtrius, adorandum hoc Sacramentum, ideſt ſpecies, prout continent Chriſtum, & ita hanc eſſe rationem formalem: Itaque totum id, quod ſpectat ad Sacramentum, ait eſſe totum obiectum materiale adorationis; Chriſtus autem ad formale ſpectare, vt etiam ait Aretinus.

SED Concilium non ad ſpecies ſolas, vt repræſentantes, & coniunctas, refert adorationem materialem, ſed ad Chriſtum; ait enim loco citato: *Nam illum eundem Deum præſentem adeſſe credimus, quem Pater Æternus introducens in orbem terrarum dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei, quem Magi procidentes adorauerunt.*

44 OBIICIES primò. Corpus Chriſti dicitur contineri in hoc Sacramento; ergo non eſt ipſum Sacramentum.

RESPONDETVR, non ſumi *contineri* ad modum vaſis; ſed ità ſumi, ac realiter adeſſe.

OBIICIES ſecundò. Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile; ſed Chriſtus *hîc* non eſt ſenſibilis: Ergo.

RESPONDENT communiter cum D. Bonau. *ad* 3. Corpus Chriſti ex ſe aptum eſſe ad repræſentandum; ſed tamen, quia *hîc* eſt, modo inſenſibili, repræſentat per ſpecies: Sic & Contritio, quæ eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ, dicitur ſenſibilis per Confeſſionem; & hæc ſenſibilitas per aliud ſufficit ad Sacramentum.

45 INSTAT Maſtrius, neceſſe eſſe, vt Sacramentum ſignificet per aliud naturaliter ſignificans; ſic enim Confeſſio explicat internam Contritionem; at ſpecies non repræſentant hoc modo; ſed ex inſtitutione Chriſti.

ENIM verò hæc eſt inanis fuga; nam ſic, neque aqua eſſet Sacramentum, neque forma Baptiſmi; quia naturaliter non ordinantur ad abluendam animam; ſed ex inſtitutione Chriſti, & per fidem; & idem ſequeretur de aliis Sacramentis.

46 OBIICIES tertiò. Signum, & ſignatum ſunt oppoſita: ſed Chriſtus per ſpecies eſt ſignatum: Ergo.

RESPONDENT Lugo, & alij ex D. Bonauent. *in corpore*, & *ad argumenta*, Chriſtum ſignare paſtum, vt cibum animæ, tamen ipſum, ſub alia ratione, practicè ſignificare gratiam.

47 INSTAT Maſtrius, Sacramentum eſſe id, quod ſignificat gratiam ſubſtantialem, ideſt Chriſtum.

ENIM verò Sacramentum Euchariſtiæ, cùm ſit eiuſdem rationis cum aliis, vt docet ipſe Maſtrius cum Scoto *numero* 26. debet ſignificare principaliter etiam gratiam ſanctificantem, & reficientem; ad hoc enim eſt Sacramentum hoc datum, non autem vltimò ad Chriſti materialem præſentiam tantùm principaliter ſignificandam.

48 OBIICIES quartò, Eccleſia vocat Sacramentum ſpecies: *Fracto demum Sacramento. In cap. Berengarius*, dicitur: *Manere poſt conſecrationem non ſolum Sacramentum, ſed etiam Chriſtum.* Et Innocentius III. *cap. cum Marthæ*, dicit: *Tria in hoc Sacramento diſtinguenda: Sacramentum, ideſt ſpecies: Secundò rem, & Sacramentum, ideſt Chriſtum: & rem tantùm, ideſt Gratiam.*

49 RESPONDETVR, dici, frangi Sacramentum, ideſt ſpecies, non totum Sacramentum: Berengarius verò retractat id, quod dixerat; non adeſſe Chriſtum, ſed ſolùm ſignum Chriſti, non tamen obeſt, quin & Chriſtus ſit alterius rei ſignum, ideſt gratiæ. Dicuntur verò ſpecies Sacramentum, quia non habent aliud munus; non quia ſolæ ſint Sacramentum.

TANDEM ait Maſtrius cum ſuis, & Caſp. Corpus Chriſti eſſe tantùm connotatum Sacramenti. Hoc probat cum Gauatio, decem authoritatibus Conciliorum, & Patrum, qui Corpus Chriſti prædicant de Euchariſtia in obliquo.

50 RESPONDETVR ex eodem Maſtrio *ibi*, Patres, & Concilia non agitaſſe quæſtionem iſtam, ſed eam reliquiſſe Scholaſticis, & ſolùm intendiſſe oſtendere veram Chriſti præſentiam in Euchariſtia, eiuſque diſtinctionem à ſpeciebus. Sanè alij Patres prædicant Corpus Chriſti in recto de Euchariſtia, & dicunt, Sacramentum Euchariſtiæ eſſe Corpus, & Sanguinem Chriſti. Eos referunt Vaſquez *diſput.* 167. *cap.* 5. Card. Lugo *diſp.* 2. *ſect.* 3.
Ità Ambroſius, de his, qui initiantur, ait: *Sacramentum, quod accipis; Corpus eſt Chriſti*, alios Patres ſuprà retuli. 51

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

An ſit vnum Sacramentum, & quomodo.

D. Bonau. diſt.8. quæſt. vnica.
D.Thom. q.73.art.2.

52 PRIMA Opinio eſt, hoc Sacramentum eſſe vnum vnitate generica, habente ſub ſe ſpecies. Ita Maior *diſt.*8. *quæſt.*1. Gabriel *quæſt.* 2. *art.*2. & *lect.*53. *in can.* & ex parte arridet Aureolus apud Capreolum *diſt.* 8. *quæſt.* 1. ſequuntur Gauatius *d.*2. *quæſt.*1. qui tamen addit, eſſe vnum Sacramentum.

SECVNDA ſententia communis eſt, eſſe vnum ſpecie atoma. Ità SS. DD. *hic*, & cum his Thomiſtæ, Sotus *in* 4. *diſt.* 8. *quæſt.vnic. art.*2. Victoria *quæſt.*52. *de Sacramentis.* Alanus *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.*22. Vaſquez *diſp.*168.*cap.*1. poſt Alber-
53 tum, Alenſem, Richardum, Durandum, Capreolum, Marſilium, Turrianum, quos illi allegant; & poſt eos Tanner. *diſp.*5. *quæſt.*1. *dub.*2. *num.*16. Caſpenſ. *tract.*22. *diſp.*1. *ſect.*4. Morandus *tract.*3. *quæſt.*2. adducens, præter allegatos, Coninchium, *hic, art.*2. Mæracium, Paſqualigum, & alios, quos ſequitur etiam de Lugo *diſp.*2. *ſect.*1.

HÆC eſt ſententia Scoti 4.*diſt.*18.*quæſt.*1. quem omnes Scotiſtæ ſequuntur, apud Maſtrium *diſp.*3. *quæſt.*2.

AN verò ſit vnum etiam numericè, aliqui ſe expediunt dicentes, eſſe vnum ex parte rei contentæ; eſſe verò plura ex parte ſpecierum continentium. Ità Aversa *quæſt.*1. *ſect.* 3. Faber *diſp.* 26. *cap.*1.

54 ALIQVI verò aſſerunt, eſſe vnum numero, & omnes ſpecies conſecratas vbicumque eſſe vnum numero Sacramentum. Ità Suarez *loco cit.* Card. de Lugo, Yſambertus, Orlandus, Baldius, & alij.

CÆTERI verò concludunt, eſſe plura numero. Ex his tamen, aliqui diſtinctionem numerariam ſumunt è diſtinctione numerica phyſica ſpecierum conſecratarum: Alij è diſtinctione morali.

ASSERO primò, Hoc Sacramentum eſſe vnum: Videtur de fide, quia ex definitione Eccleſiæ ſeptem tantùm ſunt Eccleſiæ Sacramenta nouæ Legis.

55 PROBATVR ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. & 13. & Catechiſmo Romano de Euchariſtia, vbi grauiter declarat: *Non plura, ſed vnum tantùm Sacramentum, Eccleſia authoritate docti, confitemur.* Subſcribunt SS. DD. & grauiores Theologi, & tandem etiam Gabriel *lect.* 53. *in Can.* vti notat Suarez.

ASSERO ſecundò, eſſe vnum Sacramentum, ſpecie atoma.

56 PROBATVR primò è D. Ambroſio *in epiſt. ad Hebr. cap.*10. & habetur *de conſecr. diſt.*2. *cap.*53. quod è ratione ſacrificij arguit. Eſt vnum Chriſti ſacrificium; non plura, vna Hoſtia, ideſt Chriſtus, atque adeò vnum integrum Sacramentum, quod ſimul eſt etiam Sacrificium.

HINC Scotus, & poſt eum Maſtrius *num.* 40. principalem rationem ſumendam aiunt, nempè ex vnitate rei contentæ, quæ eſt Chriſtus.

PROBATVR tamen ſecundò principaliter ex fine. 57
Sacramentum, cùm non ſit vnum phyſica indiuiſibilitate; ſed morali vnitate, & quaſi artificiali cuiuſdam ordinationis ſignorum, reſpicientium vnum finem, qualis eſt in vna domo, vno exercitu, & vna oratione; ideò vnum ſpecie erit Sacramentum, quod licèt ex pluribus materialibus componatur; tamen ad vnum ſpecie finem eſt ordinatum. Atqui Sacramentum Euchariſtiæ, vt ex ſpeciebus panis, & vini conſtituitur, ad vnum ſpecie finem ordinatur, qui eſt ſpiritualis refectio: Hanc eſſe rationem optimam ait Tanner. *num.*17. eam adſcribens ſoli D. Thomæ, cùm ſit etiam D. Bonauenturæ, qua vtuntur Thomiſtæ, & Recentiores communiter.

RESPONDET Maſtrius, vnitatem ſumi po- 58
tius à principali contento, qui eſt Chriſtus, è corpore, & ſanguine, quàm ab accidentali gratiæ, & ſpiritualis refectionis, qui in ſolo vſu ſtat.

ERRAT tamen, quia vnitas rei contentæ eſt 59
Chriſtus, qui in ratione Sacramenti, ex Maſtrio *quæſt.*2. indirectè ſignificatur quoad corpus à ſpeciebus vini; & quoad ſanguinem à ſpeciebus panis: vnitas autem ſigni non ſumitur penes rem indirectè ſignificatam, vt monent Vaſquez *cap.* 1. Amicus *diſp.*15. *ſect.*2. At eſto, directè ſignificetur corpus a ſpeciebus panis, & ſanguis à ſpeciebus vini; hæc tamen non eſt naturalis ſignificatio, à qua ſumendam rationem Sacramenti, ait Maſtrius *quæſtione præcedenti.*

PRÆTEREA eſt ſignificatio tantùm materialis; 60
nam formalis ſumitur in moralibus a fine, vt obiecto; nam, cùm ordinetur in ratione ſacrificij ad oſtendendum ſacrificium cruentum, in quo ſanguis fuit in oblatione effuſus, ſeorſim exponitur ſignum corporis, & ſanguinis: Et cùm in ratione Sacramenti ordinetur ad oſtendendam rationem refectionis, quæ eſt in cibo, & potu; ideo exhibetur propter ſignificationem ſpeciebus diſtinctis, etſi in ſola ſpecie vna ſufficiens ſit, quoad efficaciam. Itaque à fine operis ſumenda eſt ratio compoſiti moralis; non à contento phyſico; alioqui erit vnum numero Sacramentum, ſicuti vnus eſt Chriſtus ex corpore, & ſanguine, & fruſtra exhiberentur diſtinctæ in ſpeciebus panis, & vini.

FALLITVR autem Maſtrius conſiderans in hac 61
ſignificatione ſolum vſum in actu exercito, cùm ſit altius petenda ratio ab actu ſignato, à quo ratio deſumitur intrinſeca Sacramenti, non autem accidentalis; quia finis vltimus ſpecificat, vt ait D.Bonauent.*ad* 2.

PROBATVR tertiò. Si Euchariſtia eſſet vnum 62
Sacramentum genere, vel ſpecie ſubalterna; iam eſſent plura, quàm ſeptem Sacramenta, contra definitiones Conciliorum Florentini, & Tridentini. Probatur ſequela, quia ea, quæ genere conueniunt, & ſpecie differunt; dicuntur ſimpliciter plura, vt Leo, & Bos: Leo, & homo. Quare non rectè Gauatius, vnitatem Sacramenti volens tueri, admittit pluralitatem ſpecificam.

DICES: Etiam Ordo ex pluribus ſpecie diſtinctis ordinibus conſtatur.

RESPONDETVR, Ordines eſſe plures partiales, vnum totalem conſtituentes.

PROBATVR quartò à D. Bonau. *in corpore*, & 63
explicatur. Si diuerſitas rerum multiplicaret Sacramenta; ſequeretur, multiplicanda etiam Baptiſmata,

Digitized by Google

mata, vbi ſunt aqua, ablutio, & verba; & multò magis Confirmationem, vbi ſunt oleum, Balſamum, verba, & conſignatio; At non ita res ſe habet, quia vnitas Sacramenti non eſt integritatis abſolutæ, ſed comparatiuæ, quia ea non vniuntur in tertio, tanquam in forma; ſed tanquam in ſigno. Quoniam ergo hoc Sacramentum, quamuis duo ſigna contineat, & duo genera verborum; ex his tamen vnum perfectum reſultat ſignum ordinatum ad vnum, ideſt ad ſignandam vnionem corporis myſtici, ideò eſt vnum Sacramentum.

64 Ratio autem talis integritatis, & ordinationis vnius diſpoſitivè venit à natura, quia nec panis eſt per ſe plenè reficiens, nec vinum; ſed vtrumque. Et vna plena refectio in natura venit ex vtroque, & ità diſpoſita ſunt ad vnum refectionem ſignandam. Hæc porrò vnitas pendet ex Diuina inſtitutione; ſic enim ad vnam plurium ſpiritualem refectionem ſignificandam, quæ confertur, ordinauit ſigna illa phyſicè diuerſa. Quare ex ordinatione ad refectionem plurium, non denominatur vnum.

65 Obiicies primò. Diuus Gregorius *in collecta* dicit: *Purificent nos Sacramenta, quæ ſumpſimus.*

Respondet S. Bonauent. vocare plura materialiter; poſtmodum numero vnum vocat formaliter, dicens: *& præſta, vt hoc tuum Sacramentum, &c.*

Obiicies ſecundò. Refectio corporis per modum cibi, eſt diuerſa à refectione per modum potus: Ergo & ſpiritualis refectio ſanguinis differt à ſpirituali refectione corporis.

66 Respondet D. Bonauent. philoſophicè, negando Antecedens, nam ad concoctionem perfectam debet cibus potu temperari, vt fiat neceſſaria elixatio, & deferantur humores per venas, & alios meatus; ideò enim ineſt ventriculo fames, & ſitis.

67 Deinde negatur etiam conſequentia à D. Bonauent. quia refectio ſpiritualis non eſt conſtans rerum phyſicarum abſolutarum integritate, ſed moraliter vnum conſtituentium. Sic enim gratia ſatiat, & refrigerat; ideò dicitur eſuriri, & ſitiri, Matth. 5. *Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam.* Et Eccleſiaſtici 24. *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient*, quod etiam docent Cyprianus *ſermon. de cœna Domini*, & Auguſtinus *Pſalm.* 103. Eodem modo reſpondent D. Thom. Suarez, Valentia, Bellarminus, & Tannerus.

68 Obiicies tertiò. Quælibet ſpecies ſeorſum eſt verum Sacramentum, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 61. *can.* 1. atque adeò perfectum Sacramentum: Ergo ſunt duo Sacramenta.

Probatur conſequentia, quia ex duobus Heterogeneis, ſpecie perfectis, non fit vnum ſpecie ſimpliciter. Antecedens probatur, quia ſingulæ ſpecies habent ſuam Materiam, & Formam, & ſunt ſigna practica gratiæ, quæ eſt definitio Sacramenti, alioqui communicantes ſub vna ſpecie, non reciperent perfectum Sacramentum.

Respondet Caſpenſis *tract.* 22. *diſp.* 1. *ſect.* 4. vnam ſpeciem non eſſe perfectum Sacramentum; ità etiam Vaſquez; ſed malè.

69 Respondet Tannerus *num.* 22. cum Bellarmino, Suarez, Valentia, ſuprà ex D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 11. *art.* 2 *q.* 2. ſingulas ſpecies eſſe Sacramentum integrum eſſentiali integritate, quò ad efficaciam dandi gratiam; non quò ad quandam perfectionem ſignificandi, quæ additur per alteram ſpeciem, quæ expreſſiùs Conuiuium ſacrum ex cibo, & potu exprimit. Sed de hoc infra *diſp.* 5. *quæſt.* 15.

Ex his facile reſoluuntur cætera, quæ congerit Gauatius.

Assero tertiò, Sacramentum Euchariſtiæ non eſſe vnum numericè.

70 Probatur primò ex Clemente Papa *cap. Tribus gradibus de conſecr. diſt.* 2. vbi ait: *Tot holocauſta in altari offerantur; quot populo ſufficere poſſunt.* Cùm autem Sacramentum Euchariſtiæ ſit holocauſtum, idem de vtroque infert.

Respondet Lugo, Clementem non dicere, *Tot*; ſed *tanta*, quæ dictio ſolam ſignat magnitudinem, non pluralitatem.

71 At fateor, non adeò propriè nomen (*tantus*) ſignificare pluralitatem; ſed appoſita particula ſingularium ſubſtantiuorum, ſignificat quantitatem diſcretam, ait enim: *Tanta, quanta populo ſufficere debeant*, vbi profectò numerum plurium, ad numerum fidelium aſtruit.

72 Respondet Suarez, hoſtias illas, de quibus loquitur Pontifex, eſſe plures ante conſecrationem; poſteà verò recipere vnitatem Sacramentalem.

At Pontifex plures recenſet etiam poſt, ait enim: *Quod ſi remanſerint, in craſtinum non reſeruentur.*

Probatur ſecundò, argumento vltimo D. Bonauenturæ. Vbi ſunt plures materiæ, & plures formæ; ibi plura numero Sacramenta: Sed *hîc* ſunt plures particulæ, & plures ſæpè formæ conſecrationum, quarum vna ab aliis non dependet, quarum aliæ conſeruantur in Ciborio; aliæ corrumpuntur: ergo ſunt diſtincta numero Sacramenta; alioqui de eodem vera eſſent contradictoria.

73 Respondet Orlandus, non eſſe neceſſe ad contradictoria, vt multiplicentur ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundùm quid, hoc eſt ſecundùm ſpecies; profectò verò vnum vbique numero eſt corpus Chriſti, quod ſecundùm vos eſt Sacramentum.

Respondetur, Chriſtum ibi eſſe vnum numero, ſed in ratione Sacramenti multiplicatum numero, cum plures ſignificant indiuiduas refectiones, pluresque numero gratias: non enim *hîc* ſignificat refectionem communicantium; ſeu communicandorum Romæ.

74 Neque verò cum Amico *diſput.* 15. *ſect.* 3. ſumo hanc pluralitatem numericam ex pluralitate ſumentium actu; fateor enim, actualem ſumptionem eſſe accidens, in quo pluralitas vnitaſque eſſentialis non eſt ſumenda; Sed dico, ſumendam à pluralitate fidelium, ad quos reficiendos inſtituta eſt ſanctiſſima Euchariſtia, quod eſt fundamentum à D. Bonauent. ſæpius repetitum: Igitur in ordine ad hanc refectionem multiplicatur, vt canit Eccleſia,

Quantum iſti, tantum ille,

non video, cur non multiplicetur Sacramentum, ad multiplicationem ſpecierum continentium Chriſti corpus.

75 Ex quo ſequitur, ſumentem tres ſpecies, non ſumere tria Sacramenta; neque Sacerdotem ſumentem tres partes hoſtiæ, licèt ità eſſent in aptitudine.

Digitized by Google

Neqve rectè arguit Card. Lugo fore, vt ſi tres ſpecies, tria Sacramenta eſſent vnitæ, conferrent tres gratias, eò quod ſunt tres cauſæ phyſicæ, habentes ſingulæ ſuos effectus, dum omnes ſimul applicentur.

76 Respondetvr enim, eſſe tres cauſas morales operantes ex inſtitutione Chriſti; vnde ſicuti tres ignes, quorum ſinguli eſſent apti, totum lignum comburere, habent phyſicè ſuum effectum partialem, multò magis moralem, qui è voluntate prouida Inſtitutoris pendent. Sicut igitur plures contritiones poſſunt facere vnum Sacramentum Pœnitentiæ, vni confeſſioni applicitæ, ſic & in caſu noſtro: Itaque non è ſola ſpecierum continuatione, vel multiplicitate attenditur vnitas, vel multitudo numerica Sacramenti; ſed ex integritate totius eſſentiæ Sacramenti; eſt enim Sacramentum hoc, vnum integritate, non continuatione, vel ſimplicitate. Quæ verò affert Maſtrius ad hæc; ſupponunt, Sacramentum in ſolis ſpeciebus eſſe conſtitutum, quod eſt refutatum *quæſt. præcedenti.*

77 Ex dictis ſoluitur argumentum aliud. Idem eſt principium conſtitutiuum, & diſtinctiuum; ſed conſtitutiuum formaliter eſt Chriſtus, qui eſt vnus numero, & ſpecies, quæ ſunt ſpecie diſtinctæ, vt oſtendi *quæſt.* 2. Ergo Sacramentum, nec eſt vnum numero; nec ſpecie.

78 Respondetvr, ſpecies, & Chriſtum conſtituere vnum Sacramentum, pro vt dicunt entitatem relatiuam ex inſtitutione ad refectionem vnam ſpiritualem plurium numero, non ſecundùm compoſitionem phyſicam harum entitatum.

QVÆSTIO IV.

An hoc Sacramentvm *ſit omnium præſtantiſſimum.*

79 Assero: Eſt de fide ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.* 1. & *ſeſſ.* 13. *cap.* 13. Eſt omnium Patrum ſententia, præcipuè Dionyſij *lib.* 3. *de Eccl. hierarchia.* Ità D. Thom. *quæſt.* 73. *art.* 1. *& quæſt.* 65. *art.* 3. Definitur & *in cap. Nihil, de conſecr. diſt.* 2.

Ratio eſt, quia cætera Sacramenta ſolùm ſignificant, & conferunt gratiam, vt quædam inſtrumenta; hoc autem Sacramentum, ipſum quoque Authorem gratiæ continet, etiam ante ſumptionem, vt definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 1. 3. *&* 4. Hæc ratio eſt D. Bonauent. *diſt.* 8. *dub.* 2. *litt.*

80 Hvivs Sanctiſſimi Sacramenti Excellentias deſcribit S. Doctor *lib.* 6. *Compendij Theologicæ veritatis, cap.* 13. vbi eadem ratio habetur, quæ potiſſima eſt; quia continet corpus, & ſanguinem Domini; vt autem dicit Alexander Papa, *epiſtola* 1. *decret.* & habetur *cap. Nihil, de conſecr. diſt.* 2. In Sacramentis, ſeu Sacrificiis nihil eſt maius corpore, & ſanguine Domini. Eò enim Sacramenta ſunt digniora, quò magis ſacra, & ſancta, quia Sacramentum eſt ſignum ſacrum: At Euchariſtia eſt ſanctiſſima, continens Sanctum Sanctorum, fontem ſanctitatis, quem ſignificat factum hoſtiam, & cibum

81 nobis: Continet enim corpus, inter corpora pretioſiſſimum; animam, inter cæteras, ſanctiſſimam, & quod caput eſt, Deitati in hypoſtaſi Verbi vnita inſeparabiliter. Quid autem maius Deo? *Magnus Dominus, & laudabilis nimis,* Pſal. 47. Ità S. Bonau. *loco adducto Compendij*, quem ferè ſequuntur D. Thom. *quæſt.* 65. *art.* 3. Marſil. *in* 4. *quæſt.* 6. *art.* 3. Scotus, Durandus, Gabriël *diſt.* 8. Suarez *diſp.* 39. *ſect.* 2.

Aliam excellentiam ait Scotus *diſt.* 8. *quæſt.* 1. 82
apud Fabrum *diſp.* 28. *cap.* 2. quia ſemper habet ſuum effectum, ideſt Chriſtum; at cætera non ſemper habent gratiæ effectum. Verùm & Euchariſtia ſæpè non affert gratiam: Aliam affert, quia cætera ſtant in vſu, ideſt, dum fiunt; at hoc permanet iam factum.

Aliam rationem innuit S. Doctor *diſt.* 8. *dub.* 4. nempe, quia eſt conſummatio omnium Sacramentorum; continet enim Chriſtum, qui eſt finis omnium Sacramentorum.

Alivd argumentum ſumit S. Bonauent. *diſt.* 8. 83
quæſt. 1. ex figuris, quia enim erat donum Dei pretioſiſſimum, debuit præfigurari, & præfiguratum eſt multis modis, vt dicam *quæſt. vltima huius diſputationis.* Eodem argumento vtitur *loc. cit. Compendij*, vbi etiam ex ſolemnitate, qua præ cæteris feſtiuiſſimè colitur, idem deducit.

QVÆSTIO V.

Quandonam hoc Sacramentvm *fuerit à Chriſto inſtitutum.*

D. Bonauent. diſt. 8 part. 2.
D. Thom. quæſt. 73. art. 5.

Assero, inſtitutum fuiſſe hoc Sacramentum in vltima Cœna ante paſſionem. Ità D. Bonau. 84
D. Thom. & omnes. Eſtque de fide ex Concilio Vienenſi *Clementina vnica de Reliquiis, & veneratione ſanctorum*, & Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. vbi dicitur: *Maiores noſtros omnes, quotquot in vera Eccleſia fuerunt, qui de ſanctiſſimo hoc Sacramento diſſeruerunt, apertiſſimè profeſſos eſſe, hoc tam admirabile Sacramentum in vltima Cœna Redemptorem noſtrum inſtituiſſe.*

Probatvr à D. Bonauent. *ad* 22. *Lucæ* ex illis 85
verbis: *Accepto pane gratias egit, fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur*, & ſubdit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Vbi obſeruat S. Bonau. Chriſtum ibi inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, & ordinaſſe, vt ipſi aliique Sacerdotes conſecrarent, & offerrent corpus, & ſanguinem ſuum. Hoc idem definit de fide Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *& can.* 2. Idem habetur ex eadem hiſtoria apud Matthæum *cap.* 26. Marcum *cap.* 14. vbi deſignatur materia, & forma huius Sacramenti.

Hvivs inſtitutionis opportunitatem multis ar- 86
gumentis confirmat S. Bonau. *articulo citato*, & quidem *quæſtione prima*, oſtendi, non fuiſſe inſtituendum à principio mundi. Primò quidem, quia eſt Sacramentum maximæ gratiæ; ideò tempore legis gratiæ fuit inſtituendum. Deinde verò non potuiſſe antè Incarnationem inſtitui probat euidenter, quia adhuc non erat Chriſtus, vnde non poterat dicere: *Hoc eſt corpus meum.*

Qvæstione verò ſecunda oſtendit, conuenienter fuiſſe inſtitutum.

Primò quidem hoc Sacramentum fuit inſti- 87
tutum Viaticvm: Ergo tunc debuit inſtitui, quando Chriſtus viator tranſibat de hoc mundo ad Patrem.

Respon

88 SECVNDÒ, quia digreſſurus ab amicis, conuenienter oſtendit extrema amoris ſigna, vt ait Ioan. 13. *Cum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos*; ſic enim amici in diſceſſu aſſolent aliquod ſui monumentum, vel imaginem, vel amuletum relinquere. Sic abſente Imperatore oſtenditur eius Imago. Quoniam igitur Chriſtus diſcedebat à ſuis Apoſtolis, & in propria ſpecie recedebat, remanſit Sacramentaliter, ſeipſum obſidem, & pignus æternæ hereditatis, ſanguine pretioſiſſimo emendæ, relinquens: Sic enim *dilexit in finem*; non in fine tantùm. Pertranſiit enim omnes amoris fines; Abilam, & Calpem, amoris plagas detexit, inuenit, demonſtrauitque; quare Charitati antiquitus præſcriptum erat: *Non plus vltra*, in eo, ſcilicet, vt quis pro amico inimicorum gladiis iugulum præberet; at vltra longiùs euolans noſter amantiſſimus Columbus ſe pro inimicis dedit, ſeque illis in pignus, cibum, & hoſtiam reliquit, vt Paganam gentem ſibi ſponſam copularet immaculatam, ac diceret: *Vnica eſt columba mea,*
89 *vna eſt perfecta mea.* Quapropter ad ea verba Ioannis cit: *Maiorem charitatem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis:* Exclamat amore excedens Seraphicus cum Bernardo, tract. de dilig. Deo. *Tu maiorem habuiſti, qui te dediſti pro inimicis.* Hæc ratio habetur ex Euſebio Emiſſ. *homil.* 4. *Paſca* & cap. *Quia de conſecr. diſt.* 4. & eſt etiam D.Thomæ.

90 TERTIÒ probat opportunam Sacramenti huius inſtitutionem, quia cum per paſſionem, ac mortem Chriſti, Sacramentum Agni Paſchalis eſſet conſummandum, conueniebat aliud, eius loco, paſſionis eius repreſentatiuum, ante ipſam paſſionem inſtitui, cùm ſine paſſione Chriſti nunquam potuerit eſſe ſalus, vt habetur Rom. 3. *Quem propoſuit Deus propitiationem per fidem in ſanguine ipſius.* Agnus verò Paſchalis in cœna Paſchæ conſummabatur, ideò in ea cæna ritè fuit hoc Sacramentum inſtitutum. Ità etiam D. Thom. & idem S. Bonau. *ad* 22. *Lucæ* ad ea verba: *Et accepto pane*, &c.

91 ALIAM rationem addit D.Bonauent. *in fine corporis*, quæ eſt D. Auguſtini epiſt. 118. ad Ianuarium: *Saluator, quò vehementius commendaret huius myſterij altitudinem, vltimum hoc voluit arctius infigere cordibus, & memoria diſcipulorum, à quibus ad paſſionem digreſſurus erat.* Quia vt ait S. Thom. cum D.Bonauent. quæ vltimò dicuntur, ab amicis recedentibus, magis memoriæ commendantur.

92 HIS oſtenſis, mihi incumberet oſtendere, inſtitutum fuiſſe hoc Sacramentum die quartadecima Lunæ primi menſis; verum id latius probaui *Tomo primo tertia huius part. diſp.* 38. *q.* 4. Similiter quo anno baptizatus ſit Chriſtus vidimus *diſp.* 33. *q.* 7. è quibus, & aliis quæſtionibus erui annum vitæ Chriſti, quo Sacramentum hoc eſt inſtitutum.

93 ASSERO ſecundo, Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum poſt lotionem pedum. Ità SS. Cyprianus *eo ſermone*, Ambroſius *lib. de his, qui initiantur, cap.* 6. & *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 5. Auguſtinus *tract.* 55. *in Ioan.* Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 14. Bernardus *ſerm. de Cœna Domini*, S. Thom. Eutym. Lyra, & alij expoſitores *in Matth.* 27. Suarez *diſp.* 41. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 172. *num.* 117. S.Bonauent. in Meditationibus vitæ Chriſti, *cap.* 74.

PROBATVR, quia lotio pedum ſignificat, emundationem animæ, præmittendam ſumptioni Euchariſtiæ, vt docet Cyprianus, Ambroſius, Bernardus ſuprà, & innuit S.Bonauent. *ad* 13. *Ioan.*

94 ASSERO tertiò; Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum finità Agni Cœnâ Legali. Ità S. Doctor. *ad* 22. *Lucæ*, quem ſequuntur Claudius Sainctes *Repetit.* 1. *cap.* 7. *de Euchariſtia*, & *repetit* 6. *cap.* 1. Baronius, *anno* 34. Vaſquez *loc. citat. num.* 119. Gordonus *tom.* 2. *Chronologiæ*, Tannerus *diſp.* 5. *q.* 1. *dub.* 3. *num.* 62.

95 PROBATVR à Seraphico è textu Lucæ 22. *Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum, &c.* Itaque manducauit primò Agnum. Deinde verò deſcribitur vltimò bibiſſe: *Non bibam de hoc genimine vitis, &c.*

TANDEM deſcribitur accepiſſe panem, & poſteà vinum; & conſecraſſe, & dediſſe diſcipulis conferendo poteſtatem Sacerdotalem; vtraque autem ſpecies continuè ſucceſſivè ſacrata eſt. Quare non ſolidè Bellarminus *lib.* 4. *de Euchariſtia, cap.* 27. *ad* 2. cum Heſſelio *lib. de communione*, dicit, ſpeciem panis inſtitutam, durante Cœna legali;] Speciem autem vini poſt omnem Cœnam, eò quòd Matth. 26. dicat: *Cœnantibus illis, accepit panem:* Deinde *Lucæ* 22. *poſtquam Cœnatum eſt, calicem.* Illud enim ſignificat finem Cœnæ legalis, & Sacramentalis.

96 ASSERO quartò, hoc Sacramentum inſtitutum præſente Iuda, qui & accepit Euchariſtiam. Ità D. Bonau. ad illud Ioan. 13. *Cum intinxiſſet panem, dedit Iudæ.* Ità etiam D. Thom. *quæſt.* 81. *art.* 2. & communiter Scholaſtici *diſp.* 11. Vbi D.Bonauent. *dub.* 8. *littera.* Suarez *diſp.* 41. *ſect.* 3. & communiter Interpretes D.Thomæ, quos ſequitur Tannerus *num.* 63.

97 PROBATVR primò à D.Bonau. apertè ex *textu Lucæ*, cùm enim diſtribuiſſet Euchariſtiam, ſubdit: *Verumtamen Ecce manus tradentis me, mecum eſt in menſa.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. ex PP. præcipue Auguſtino *tract.* 62. *in Ioan.* & *lib.* 2. *cont. litt. Petil. cap.* 22 & *lib. de adulter. coniug. cap.* 8. & *epiſt.* 136. & in id Pſal. 10, *Iuſtus autem quid fecit*, & habetur in *cap. Chriſtus* 1. *quæſt.* 1. & ex Gloſſa ord. ad ea verba. Idem ſentiunt alij multi Patres apud Suarez, & canit Eccleſia.

Turba fratrum Duodena
—datum non ambigitur.

98 ADDO aliud argumentum validum ex D.Bonau. nam illis verbis: *Hoc facite*, ordinati ſunt, *Apoſtoli in Sacerdotes, & Epiſcopos.* Iudas autem fuit Epiſcopus, iuxta id Actorum 1. *Epiſcopatum eius accipiat alter*, quæ verba ſumpta ſunt ex *Pſal.* 108. & ſic de Iuda exponitur ab omnibus, præcipuè à S. Bonauentura, *ibi.*

99 PORRÒ bucellam illam datam Iudæ non fuiſſe Euchariſtiam aduertit S. Bonau. ex D. Auguſtino *tract.* 62. *in Ioan.* & idem probant Suarez *loc. cit.* Vaſquez *diſp.* 227. ex Iulio primo, *cap. Cum omne crimen, de conſecr. diſt.* 2. & ex Concilio Brachar. 3. *can.* 1. aliiſque Patribus. Sacramentum verò iam dederat ante, vt aduertit S. Bonau. nam poſt bucellam Iudas ſtatim abiit, erupit, dæmone agitatus. Idem aduertère Suarez, & Tannerus, oſtendentes finitâ cænâ Chriſtum proceſſiſſe ad pedum lotionem in præparationem tanti Miſterij, quo peracto, diſcubuere ad Cœnam vſualem Apoſtoli cum Chriſto, in qua panem intinctum Iudæ porrexit.

Digitized by Google

QVÆSTIO VI.

De Figuris huius Auguſtiſſimi Sacramenti.

D.Bonauent. diſt 8. p.1. art.1.
D.Thom. quæſt.73. art.5.& 6.

100 MVLTAS huius ſanctiſſimi Sacramenti figuras
enumerat S.Bonau. *hoc art. quæſt.*2.
PRIMA eſt oblatio panis, & vini, *Geneſ.*14. fa-
cta à Melchiſedech, Rege Salem, qui Chriſti Sa-
cerdotium adumbrauit, vt dicitur Pſal.109. *Tu es
Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*,
ſunt & aliæ ſimiles figuræ, quas latius confirmabo
*2.part. tract.*4. *diſp.*1. *quæſt.*1.
101 SECVNDA eſt Manna, quod pluit Iudæis in de-
ſerto: *Exod.*15. *Ioan.*6. ad id applicata. Et Sapient.16.
*Panem de cœlo præſtitiſti eis. Angelorum eſcâ nutri-
uiſti populum tuum*, vt notat S.Bonauent. *Ioan.*6. &
*p. p. Eccleſ. Hier. cap.*1.
TERTIA eſt Agni Paſchalis, *Exod.*12. Eas re-
fert D.Bonau. etiam *ad* 22.*Lucæ*.
102 ALIAS figuras enumerat S. Doctor *lib.*6. *Com-
pend. Theologicæ veritatis, cap.*12. Eas verò ex
Levitico præcipuè hauſit, de quibus mox di-
cam.
RIDET quidem Lutherus piam diligentiam
S. Bonauenturæ, & S. Thom. in explicandis hiſce
figuris; ſed ipſe potius planctu dignus, qui Pau-
lum contemnit, *prima Corinth.* 10. dicentem: *Om-
nia illis in figuram contingebant*, qui etiam propter
huius Myſterij repræſentationem dixiſſe, fertur:
Omnes eandem eſcam ſpiritualem manducauerunt,
ſcilicet Manna, quod fuit huius Sacramenti figura,
vt notat Suarez *ad art.*6. D.Thom. cum D.Bonau.
*hic, quæſt.*1.
103 ADVERTIT autem Suarez cum D. Bonauent.
quæſtione 2. ex his figuris aliquas adumbraſſe id,
quod eſt Sacramentum, ideſt ſpecies panis, & vi-
ni. Talis fuit oblatio Melchiſedech. Idem ſignifi-
carunt panes propoſitionis *Exodi* 40. *Leuit.* 23. de
quibus ſoli mundi edere poterant. 1.*Regum* 21. Ita
Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 14. Cyrillus Hieroſol. *ca-
tech.*4. Hieron. *primo ad Titum.* Item panis primi-
tiarum, *Exodi* 23. ex Irenæo *lib.*4. *contra hæreſes,*
104 *cap.*32. Item panis ſubcinericins, *Eliæ* 3. *Reg.*19.
ex D.Bonau. *de Eccl. Hierarch. part.*1. *cap.*1. Eodem
ſenſu per figuram prædixit hoc Myſterium Dauid,
Pſalm.115. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ
retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam.* Et Pſ.22.
Calix meus inebrians quàm præclarus eſt, ex D.Bona-
uentura, *in* 4. *diſt.* 8. *part.*2. *quæſt.*2. *ad argumenta*
cum S.Hieronymo *epiſt.*150. *ad Edibiam, quæſt,*2.
De hoc Myſterio S.Cyprianus *epiſtola.*6. explicat id
Proverb.9. *Sapientia ædificauit ſibi domum, excîdit
columnas ſeptem, miſcuit vinum, & propoſuit menſam
ſuam.* Et infrà, *Venite, comedite panem meum, & bi-
bite vinum, quod miſcui vobis.*
105 SECVNDÒ, fuere aliæ figuræ ſignificantes præ-
cipuè effectum, ſeu rem tantum huius Sacramenti,
inter quas præcipua fuit Manna, vt latè Interpre-
tatur Auguſtinus Chryſoſtomus, Cyrillus, Theo-
phylactus, & D.Bonauentura *Ioan.*6. Idem Chry-
ſoſtomus *homil.* 23. *in primam ad Corinthior.* qui
in verbo illo: *Omnes eandem eſcam ſpiritualem man-
ducauerunt*; intelligit ſignificari Manna, qua-
tenus erat figura huius Sacramenti, vt Theophy-
lactus etiam exponit, & cum eis D. Bonauentura,
quæſt. 1. *fundamento primo.* Eandem figuram rectè
tractant S.Ambroſius *lib.*5. *de Sacrament. cap.*1. & 106
lib. de iis, qui initiantur, cap. 8. & 9. Origenes
*homil.*7. *in Numer.* Gregorius Nyſſænus *lib. de vita
Moyſis, circa medium.* Nam primò Manna datum eſt
hominibus peregrinantibus in deſerto, vt poſſent
ad terram promiſſionis peruenire. Secundò habe-
bat omnem ſaporem ſuauitatis, *Exod.*16. Tertiò, li-
cèt varij varias menſuras colligerent, eandem poſtea
inueniebant, *eodem c.*16. & 40. Fuit cibus de cœlo
miſſus, optimè nutriens, quæ omnia ſignificant effe-
ctum, & excellentiam huius Sacramenti. Ac deni-
que, ſicut Manna expoſitum fuit dubitationi, Pſ.77.
Nunquid poterit parare menſam in deſerto? numquid 107
panem poterit dare? Et contradictioni, Numer.21.
Nauſeat anima noſtra ſuper cibo iſto leuiſſimo: ita hoc
Sacramentum initio fuit dubitationi, & contradi-
ctioni expoſitum, Ioan.6. *Quomodo poteſt hic nobis
carnem ſuam dare ad manducandum?* Idem Myſte-
rium ſignificatum eſt in melle, quo oculi Ionathæ
illuminati ſunt, 1.*Reg.*14. Vt exponunt Sancti Pa-
tres, & inter hos S.Bonau. *lib.*6. *Compendij cap.*22. 108
& *hic quæſt.*2. *ad* 1. vbi ad id exponit etiam ſacrifi-
cium Mannæ, *Iud.*13.
TERTIÒ, aliæ figuræ datæ ſunt ad ſignificandam 109
rem contentam, ideſt Chriſtum, qui eſt res, & Sa-
cramentum, & huiuſmodi fuere omnia ſacrificia,
legis Naturæ, & Scriptæ, vt docent Leo Papa, *ſerm.*
8. *de paſſione*, Auguſt. *lib.*1. *contra aduerſarium Le-
gis, & proph. c.*28. & *lib.*17. *de ciuitate, c.*20. om-
nia enim illa Chriſtum ſignificabant, præſertim Sa-
crificiũ expiationis, vt docet D.Bonau *loc. cit.* D.Th.
INSIGNIS verò figura eſt Agni Paſchalis, qui 110
omnia ſuprà dicta repræſentabat, nempè rem Sacra-
menti, fructum ſcilicet Redemptionis; liberatio-
nem ex Ægypto, Sacramentum ipſum; & ipſum
Chriſtum. Ita S.Bonauent. *loc. cit.* cum Cypriano *lib.
de vnitate Eccleſiæ*, Auguſt. *ſerm.*150. & 181. *de tem-
pore, cap.*12. & *lib.*2. *contra Litteras Petil. cap.*37.
Gregor. *lib.*35. *moral. cap.*7. & *homil.*22. *in Euang.*
Tertullian. *lib.*4. *contra Marcionem, cap.*40. Leone
Papa, *ſerm.* 7. *de paſſ.* Hieron. *Matth.*26. Eſychio
in 23. *Leuit.* D.Thom. 1. 2. *q.*102. *art.*5. *ad* 2.
ASSERO primò, Sacramentum Euchariſtiæ de- 111
buiſſe præfigurari.
PROBATVR à D.Bonau. primò. Quæ ſunt inſi-
gniora legis gratiæ, rectè debuerunt in lege veteri
præfigurari, quandoquidem omnia illis in figura
contingebant, vt dicitur 1.*Cor.*10. Præclariſſimum
autem eſt Sacramentum Euchariſtiæ.
PROBATVR ſecundò à S.Bonauent. quia, quæ 112
ſunt obſcuriſſima, & difficillima, debent per figuras,
& ſimilitudines explicari: Tale eſt hoc Sacramen-
tum: Ergo.
OBIICIES primò. Sicut mutationis non eſt mu-
tatio, vt dicitur 5. *Phyſ. text.*13. 6. *Phyſ. text.*32.
& 8. *Phyſ. text.*47. 4. *Phyſ. text.* 43. & *primo cœli
text.*22. ita ſigni non eſt ſignum; ſed Sacramentum
Euchariſtiæ eſt ſignum: Ergo.
RESPONDET S. Bonau. Sacramentum Eucha- 113
riſtiæ continere etiam veritatem, quæ poteſt figurari.
OBIICIES: ſecundò. Confirmatio, & extrema
Vnctio ſunt nouæ legis Sacramenta, & non ha-
bent figuras in veteri.
RESPONDET S. Bonau. primò, tres vnctiones
Confirmationis, Ordinis; & Extremæ-Vnctionis
præfiguratas in tribus vnctionibus. Dauid, *Primo
Regum* 16. *ſecundo Reg.*3. & *ſecundo Reg.*5.
RESPON

114 Respondet ſecundò, alia etiam Sacramenta eſſe præfigurata, ſed maximè Baptiſmum, quia eſt fundamentum Eccleſiæ: & Euchariſtiam, quæ eſt ſummus eius theſaurus, & complementum.

Assero ſecundò. Tria illa capita figurarum ſunt ſufficientia ad exprimendam Euchariſtiam.

115 Probatvr à D.Bonau. quia in ipſis exprimitur Sacramentum; Res Sacramenti, & id, quod vtrumque dicit, vt ſuprà oſtendi.

Addit verò ex Magiſtro quartam figuram ſanguinis, & aquæ fluentis è latere Chriſti, ex Magiſtro; ſed hanc potius ait eſſe veritatem; attamen fuiſſe etiam figuram, quatenus, è latere Chriſti mortui, emanarunt in ſanguine illo, & aquâ, Sacramenta ad formandam Eccleſiam, vt latè proſequitur in Procemio *ad 4. ſent.*

116 Assero tertiò, inter figuras huius Sacramenti, expreſſiores fuiſſe in lege naturæ quò ad ritum, quod probat S. Bonau. ex D. Ambroſio *lib. de his, qui myſticè initiantur*, & ità ſacrificium Melchiſedech fuit viuaciſſima figura; is enim obtulit panem & vinum; ità & nunc in ſpeciebus panis, & vini offertur Euchariſtia.

Ratio autem cur magis expreſſæ fuerint figuræ legis Naturæ, quàm Moſaïcæ, eſt, (ait S.Bonauentura) quia lex naturæ, erat implenda in Euangelio; lex autem Moſaïca erat ex parte euacuanda, ideò figuræ Moſaïcæ legis fuere, quò ad ritum, diuerſæ, quia eramus à iudaizando remouendi.

117 Qvoad effectum verò, Manna euidentior figura fuit; erat enim de cœlo reficiens mirabiliter, omnem ſuauitatem habens, &c. vt ſuprà vidimus.

Assero quartò multas etiam prædictiones fuiſſe Euchariſtiæ.

118 Prima ſit *Pſalm.* 71. vbi Meſſiæ opera eximia narrat. *Et erit firmamentum in terra*, vbi Hebræus legit apud Pagninum יהי פסח בר בארץ *erit particula frumenti.* (*baarets bar piſſath Iehi*) Pro quo Paraphr. Chaldæus: *erit ſubſtantificus panis in terra.* Addit *in ſummis montium.* Hebr. בראש *Beroſc*; In capite. Innuit verò in Capite Christo Sanctorum hoc miraculum. Concludit autem: *Et benedictum nomen maieſtatis eius in æternum, & replebitur, &c. fiat fiat.* Hebr. אמן *Amen. Conſummatæ ſunt orationes Dauid filij Iſai.* Quia in Euchariſtia omnes gratiæ complentur. D. Hieronym. prima verba legit: *Erit memorabile triticum in terra.* Rabbi Salomon ſic exponit: *Erit placenta frumenti in terra.* Magiſtri noſtri expoſuerunt: *Hoc eſſe genus placentarum in diebus Meſſiæ.* Vnde in libro Siphræ habetur: *In diebus Meſſiæ frumenta producent placentulas, ſiuè eſt plenitudo volæ, ſiue palmulæ manus: & venies, & accipies inde plenitudinem placentulæ rotundæ, inſtar volæ manus; iuxta refectionem tuam.*

119 Rabbi Barachias in Eccleſ. *Sicut Redemptor primus, Moyſes fecit deſcendere manna, Exodi 16. ità Redemptor vltimus, ideſt Meſſias, erit placenta frumenti in terra.*

Sciendvm Rabbini paraphraſim textui hærere, qui ſic legitur: *Erit placentula Frumenti Filius*, nam בר *Bar.* Filium ſignat.

120 Alivd teſtimonium *Pſal. 36.* habes. *Qui dat eſcam omni carni.* & Pſal. 31. *Guſtate, & videte quoniam ſuauis eſt Dominus.* Vbi Rabb. Moyſes Hadarſan grauiſſimus, qui Chriſti præceſſit aduentum, ſic commentatur: *Amplius dictum eſt verbum notum: Qui dat panem omni carni, hoc eſt, quod dictum eſt* Pſal. 31. *Guſtate & videte; quoniam bonus eſt Deus, quia panis, quem dat omnibus, ipſe, eſt caro eius, & dum guſtatur panis, conuertitur in carnem. Et hoc eſt quod dictum eſt: & videte quoniam bonus eſt Deus. Et erit hoc mirabile magnum.* Videtur iſte propheta extitiſſe.

Alivd inſigne habes *Pſal.* 21. qui de Chriſto agit, vt aiunt Tertullian. in Iudæos *cap.* 10. 121
Epiphan. *hær.* 69. Iuſtin. *Dial. cum Triphone*, Nazianz. *orat.* 2. *de Filio*, Auguſtin. *hîc, & in Pſal.* 37. Concil. Rom. ſub Vigilo, & Gloſſa perantiqua Hebr. ante 2000. annos. Ipſum etiam Euangelium recitat principium è Chriſti ore: *Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti?* Vt videatur hiſtoria Paſſionis, vt notat Caſſiodorus.

Iam verò hic claudit: *Manducauerunt, &* 122
adorauerunt omnes pingues terræ, quem locum de corpore Chriſti in Euchariſtia exponunt vniuerſi ferè veteres Patres. Auguſtin. *hîc*, & *epiſtol.* 120. *cap.* 27. & *in Pſalm.* 48. Cyprian. *lib.* 1. *epiſtol.* 10. 27. & 61. Chryſoſtom. *homil.* 60. *ad pop.* Clem. Rom. *lib.* 8. *Conſtit. Apoſt. cap.* 32. Euſeb. Cæzar. Remig. Baſil. Theodoretus, Caſſiodor. Euthymius, Ruffinus, Concilium Ate- 123
laten. 1. *cap.* 1. & 2. Concilium Vaſenſe *cap.* 8. Concilium African. *cap.* 9. & 10. Sunt autem ea verba ad illa referenda: *Edent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum; viuent corda eorum in ſæculum ſæculi.* Quæ verba Latini Patres de Euchariſtia exponunt, præſertim Auguſtinus, Remig. Caſſiodor. Haymo, Ruffinus. Manducationi ideò iungitur adoratio; Vnde ſubditur: *Et In conſpectu eius cadent omnes; qui deſcendunt in terram* S.Auguſtinus habet *Procident vniuerſi.*

Insignis eſt *Pſal.* 110. cui titulus הללו-יה;
Iah verò, Ieovah abbreuiatum ſonat. Ibi *memo-* 124
riam fecit mirabilium ſuorum, miſericors, & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe, vbi pro *eſcam* Hebræus טרף *tereph, prædam* legit, nempè carnem captam è venatione, quam deſcripſerat *Pſal.* 21. cui titulus. *Victori ſuper Ceruam auroræ.* Ibi venatores clamoroſi: *Aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut Leo rapiens, & rugiens.* Ibi venatio. *Circumdederunt me.* vbi Hebr. *robuſti Baſan.* Ibi moloſſi. *Circumdederunt me canes multi.* Ibi vulnera Ceruæ *Fo-* 125
derunt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia oſſa mea; diſperſa ſunt omnia oſſa mea: En etiam prædæ diuiſio, imò & pellis, *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, &c.*

Rabbi Cahana ad id Geneſ. 49. *Ligans ad vitem,* 126
&c. ait: *Hæc verba oſtendunt, quòd Sacrificium, quod fiet ex vino, non ſolùm tranſmutabitur in ſubſtantiam ſanguinis Meſſiæ; ſed etiam conuertetur in ſubſtantiam corporis eius.* Hæc refricat vir, ante Meſſiam, iſtud docens.

Rabbi Iudas ad id numer. 4. Exodi. 27. *Et po-* 127
nes ſuper menſam pan propoſitionis in conſpectu meo ſemper. Heb. habet. Panes facierum: *Quare dicatur panis facierum, ratio eſt: tranſmutabitur ex ſubſtantia panis, cùm ſacrificabitur in ſubſtantiam corporis Meſſiæ, qui deſcendit de cœlis, & ipſe erit ſacrificium,* & infrà: *Et magiſtri aiunt, eam ob rem dictum eſſe panem facierum, quia in ipſo ſacrificio erunt duæ ſubſtantiæ, Diuinitas, & Humanitas.* Hic ante Chriſti aduentũ floruit, vt inde Lutheri etiam cineres erubeſcant, & Sectariorum facies ſint attritæ, negantes tranſubſtantiationem. Eos refert Bouerius *Exam.* 4. *Dominica* 51. *Cenſura* 33.

Digitized by Google

DISPVTATIO II.

De Neceſſitate Euchariſtiæ.

EX Effectibus Euchariſtiæ, eius neceſſitatem facilè diſpicies: Eſt enim Animæ cibus, quare eam viuam ſupponit, nam mortui non cibantur; Eſt inſuper deuotionis, delectationis, ac dilectionis Sacramentum, dum hominem ſurſum in Deum eleuat, in ſe delectat, & ad proximum dilectione dilatat, Prætereà per hoc Sacramentum, fit homo manſuetior ad correctionem, patientior ad laborem, ſagatior ad cautelam, promptior ad obedientiam, &c. vt egregiè diſſerit S. Doctor *lib. 6. comp. cap.* 15. Quia tamen hæc aliis mediis videntur comparari, fuſius quæritur.

QVÆSTIO VNICA.

An hoc SACRAMENTVM *ſit neceſſarium & quomodo.*

D. Bonau diſt 12. part. 2. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom quæſt 73, art. 3.

1 DVÆ ſunt neceſſitates, è communi Theologorum ſenſu: Alia eſt neceſſitas medij ad ſalutem; alia eſt neceſſitas præcepti. Illa oritur è fine ipſo, qui eſt ſalus, quæ abſque illo medio non poteſt obtineri. Talis eſt Fides, Gratia, &c. Et hæc neceſſitas dicitur à D. Bonauent. *diſt.* 4. *part.* 2. *q.* 1. neceſſitas ſalutis, vel finis, vel medij, *ſine quo*; quibus ferè modis vocatur etiam à D.Thoma *q.* 73. *art.* 3.

2 NECESSITAS verò præcepti eſt, quæ ex vi ipſius finis non oritur, ità vt poſſit etiam ſine illo medio obtineri; attamen oritur ex addito præcepto, propter quod aliqui, vel omnes tenentur in tali tempore; talis eſt neceſſitas Confeſſionis annuæ ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus.* Nos de prima hic agimus; de præceptis verò agam *diſp.* 9. *quæſt.* 4.

3 FVERVNT aliqui dicentes, neceſſarium eſſe medium ad ſalutem hoc Sacramentum, non quidem re ſuſceptum; ſed in voto. Ità nonnulli apud Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 1. & 2. & Vaſquez *diſp.* 169. *cap.* 2. quibus additur Sanctes *repetit. 6. cap.* 7. Spenzeus *lib. 2. de adoratione Euchariſtiæ, cap.* 2. Roffenſis *lib.* 5. *contra Oecolamp. in proœmio*, Valentia *quæſt.* 1. *punct.* 5. Fauent, Caietanus, *quæſt.* 73. *art.* 3. Soto 4. *diſt.* 8. *quæſt. vn. art.* 3. & *diſt.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 4. apud Vaſquez, licèt eos in oppoſitum adducat Suarez. Fauet & D. Thom. *hîc*, & *quæſt.* 79. *art.* 1. *ad* 1. & *quæſt.* 80. *art.* 11. *ad* 2. ſed in oppoſitum explicatur.

4 SECVNDA ſententia eſt, hoc Sacramentum nec in voto eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Ità D. Bonauent. *loc. cit.* Durandus *diſt.* 9. *quæſt.* 2. Paludanus *quæſt.* 1. Gabriel *quæſt.* 2. *art.* 2. Petrus Soto *de Inſtit. Sacerd. lib.* 8. *de Euchariſtia*, Hoſcius *lib.* 3. *contra Brentium*, Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 1. *dub.* 4. & planè D.Thom. *in* 4. *diſt.* 9. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſtiuncula* 2. & 3. *part. quæſt.* 65. *art.* 4. vbi dicit, tria tantùm Sacramenta eſſe neceſſaria neceſſitate finis. Baptiſmum, Pœnitentiam, & Ordinem. Ita, & Caſp. infrà citandus, Bonac. *diſp.* 4. *quæſt.* 1. *puncto.* 3. alios adducentes.

EX his aliqui dicunt, Euchariſtiam realiter ſuſ- 5
ceptam, eſſe morali quadam neceſſitate adultis iniunctam ad perſeuerandum in gratia, quia vix poteſt ſine illa perſeuerari. Ità Suarez *ſect.* 2. & D. Thom. *quæſt.* 65. *art.* 4. & *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 3. *art.* 2. *quæſtiuncula* 2. *ad* 1. & *quartum*, & *lib.* 4. *cont. Gent. cap.* 61. eodem modo explicandus *quæſt.* 80. *art.* 11. *ad* 2. Idem habet Tannerus *num.* 99. Caſpenſ. *tract.* 22. *diſp.* 2. *ſect.* 5. & alij.

Hoc mihi videtur indicare S. Bonauent. *in cor-* 6
pore, dum rationem inducti præcepti Eccleſiaſtici ducit ex eo, quod Eccleſia vidit homines negligentes ſalutem; & infert, negligentes ſic peccare mortaliter ex contemptu; Vult autem dicere, hoc Sacramentum ei, cui ſalus eſt cordi, quique ſatagere vult, vt certam ſuam vocationem, & electionem faciat, inter tot pericula, & fomitis incendia, moraliter eſſe neceſſarium.

ASSERO primò, hoc Sacramentum non eſſe neceſſarium ad primam iuſtificationem.

PROBATVR à Suarez *ſect.* 1. *fundamento* 2. D. 7
Bonauenturæ. Sacramenta ità ſunt inſtituta, vt ad ſuum finem vnicum per ſe ſit vnumquodque neceſſarium; ſed ad primam iuſtificationem ab originali, neceſſarium eſt Baptiſma, & à mortali Pœnitentia; Euchariſtia autem inſtituta eſt primò ad nutrimentum virtutum, præcipuè Charitatis, & ſecundò ad venialia delenda: Ergo. Maior probatur, quia ſi plura ad vnum finem eſſent inſtituta per ſe, iam certus Sacramentorum numerus non haberetur. Minor probatur ex Conciliis & Sanctis Patribus;
nam Concilium Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 5. damnat aſ- 8
ſerentes, huius Sacramenti præcipuum fructum eſſe delere peccata. Et *cap.* 2. dixerat: Hoc Sacramentum eſſe inſtitutum, tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur vitâ illius, qui dixit: *Qui manducat me, viuet propter me*; Et vt antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præſeruemur. Concilium Florentinum ſtatuit, effectum huius Sacramenti eſſe ſpiritualem nutritionem, vtique viuentis; nam mortuis cadaueribus non prodeſt cibus, & infrà ſubdit Eugenius: *Huius Sacramenti effectus, quem in anima efficit dignè ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum; & quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris eius vnitur, conſequens eſt, quod per hoc Sacramentum in ſumentibus dignè gratia augeatur.*

VBI apertè aſſerit, effectum huius Sacramen- 9
ti eſſe augmentum Charitatis, & perfectionem eius, quâ arctiùs Chriſto adunemur; nam prima vnio cum Chriſto eſt per Baptiſmum, & de hac vnitatis perfectione idem aſſerit Innocentius III. *cap. Cum Martha, de celebr. miſſarum.* Et Concilium Lateranenſe *cap. firmiter*, vbi dicitur; *Hoc Sacramentum inſtitutum eſſe ad perficiendum Myſterium vnitatis.* Porrò Concilia, & Patres omnes aſſerunt, hoc Sacramentum inſtitutum ad ſpirituale viuorum nutrimentum, vt dicam *diſp.* 7. *quæſt.* 1.

ASSERO ſecundò, Euchariſtiam re ſuſceptam, 10
non eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Ità S. Bonauent. *loc. cit.* D. Thom. *quæſt.* 80. *citato loco*, &

ſect.

Digitized by Google

lect. 7. ſuper ſextum caput Ioannis. Caietanus ad *ea loca ſumma D.Thomæ,* Sotus 4.*d.*8. *quæſt.*1. *art.*3. Suarez *diſp.*40. *loc.cit.* Valentia *quæſt.*1.*p.*5. Vaſquez *diſp.*169. *cap.*3. & alij communiter cum D.Auguſt. *epiſtola ad Bonifacium.*

11 Probatvr à Tannero *num.*82. argumento ſuprà facto D.Bonau. Medium neceſſarium ad ſalutem requiritur neceſſariò, vel ad iuſtificationem à mortali, vel ad eiuſdem conſeruationem, ſeu ad perſeuerandum in ea: At Euchariſtia ad neutrum eſt neceſſaria: Ergo. Maior eſt euidens, quia neceſſarium neceſſitate medij debet eſſe per ſe neceſſarium ad ea, quæ neceſſaria ſunt ad finem beatitudinis: Talia verò ſunt iuſtificatio, & perſeuerantia in illa: *Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Minor probatur ex dictis, quoad iuſtificationem, & confirmatur; nam prima iuſtificatio per Sacramenta habetur in Baptiſmo, qui eſt ianua Sacramentorum. Pro peccatis verò mortalibus poſt Baptiſmum eſt Pœnitentia, vt ait Concilium Tridentinum.

12 Qvoad perſeuerantiam verò probatur, quia parvuli non egent Euchariſtiâ, vt definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *can.*4. Adulti verò iuſtificati iterum per pœnitentiam poſſunt exercitatione bonorum operum, & peccatorum fuga, perſeuerare, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſione* 6. *cap.* 10. & 11. Vbi aduerte, Perſeuerantiam non eſſe effectum ex inſtitutione alicuius Sacramenti, quia ſic daretur ex opere operato, & poſſet eſſe quis ad ea certus: at quoad auxilia neceſſaria ad perſeuerandum poſſunt per alia media obtineri, è Concilio Tridentino *loco citato.*

Assero tertiò, Euchariſtiam neque in voto eſſe medium neceſſarium ad ſalutem.

13 Probatvr à Tannero *num.*90. ratione deducta ex D. Bonauentura *diſt.* 4. *parte* 2. *quæſt.*1. Vt aliquod Sacramentum in voto ſit neceſſarium, oportet, illud tale eſſe, vt conducat, & ordinetur ex inſtitutione ad aliquem finem, neceſſarium ad ſalutem: Talis autem non eſt Euchariſtia, vt ſuprà dixi: Ergo. Maior patet inductione in Baptiſmo, & Pœnitentia; & à contrario in Confirmatione, & Extrema-Vnctione.

14 Confirmatvr à Tannero, argumento S.Bonauenturæ; alioqui parvuli baptizati damnarentur, quod eſt anathematizatum à Concilio Tridentino ſeſſ. 21. can.4. *Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis peruenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem; anathema ſit.*

Assero quartò, Euchariſtiam moraliter eſſe neceſſariam ad perſeuerandum.

Sic enim Concilium Tridentinum ſuprà aſſerit, eſſe nutrimentum vitale, quo præſeruamur à mortalibus.

15 Optime S. Cyprianus in expoſitione Orationis Dominicæ: *Vt manifeſtum eſt eos viuere, qui corpus eius attingunt, & Euchariſtiam iure communionis accipiunt; ita timendum eſt, & orandum, ne dum quis abſtentus ſeparatur à Chriſti corpore, procul remaneat à ſalute, comminante ipſo, & dicente: Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam.* Eodem ſenſu loquitur Concilium Cabilon. 2.
16 *can.*64. & Cyrillus Alexand. *lib.*10. *in Ioan. cap.*13. Hoc innuit S.Bonau. *diſt.*7. *dub.*2. *litt.* idque oſtendit ex D. Bernardo *de cœna Domini*, vbi ait: *Hoc Sacramentum fortificare conſenſum, ne inclinetur ad mortalia, & roborari charitatem inter difficultates, & ad malum pronitates.* Præcipuè verò hoc aſſerit S. Doctor *opuſc. de præpar. ad Miſſam, cap.* 5. vbi loquens de omittente Euchariſtiam, ait ex Beda: *Sacerdos, qui ex negligentia celebrare omittit, tunc, quantum in ipſo eſt, priuat Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, iuſtos ſubſidio, & gratia; in purgatorio exiſtentes refrigerio, Eccleſiam Chriſti ſpirituali beneficio; & ſeipſum medicina, & remedio contra quotidiana peccata, & infirmitates.* Quia, ſicut ait Ambroſius *lib.*4. *de ſacram. cap. vlt.* 17
& refertur *de conſecr. diſt.* 2. *cap.*14. *Si quotieſcunque effunditur Sanguis Chriſti, toties in remiſſionem effunditur, debeo illum ſemper accipere, vt ſemper mihi peccata dimittantur. Qui ſemper pecco, ſemper debeo accipere medicinam.* Item priuat ſe omnibus beneficiis prouenientibus ex ſacra Communione, quæ ſunt 18
peccatorum remiſſio, fomitis mitigatio, mentis illuminatio, interior refectio, Chriſti, & corporis eius myſtici incorporatio, virtutum roboratio, contra diabolum armatio, fidei certitudo, ſpei eleuatio, charitatis excitatio, deuotionis augmentatio, & Angelorum conuiuatio.

Item non complet ſibi iniunctum magnæ Diuinitatis obſequium, nec officium exercet debitæ ſeruitutis Dei; & tamen ſcriptum eſt: Maledictus, qui facit opus Dei negligenter *Hierem.* 48. *Iuxta Septuaginta.* Item contemnit Chriſti præceptum de obſeruantia huius Sacramenti, ideò Chriſtus comminatur, *Ioan.*6. *Niſi manducaueritis carnem Filij Hominis,* &c. Item abiicit *Viaticum ſuæ peregrinationis, exponens ſe periculo mortis, quia niſi recipiat alimentum corporis Chriſti, & vitæ vegetationem, efficitur, ſicut aridum membrum, ad quod non tranſmittitur corporalis cibi nutrimentum.* Hæc S. Bonauentura.

Hinc eruo rationem aſſertionis, qua nititur 19
Suarez *ſect.*2. Tanner. *num.*100. Hoc enim Sacramentum eſt, quaſi ordinaria quædam via, qua Deus homini confert ſingulare quoddam auxilium; (non tamen cum infallibili effectu ſecuturæ perſeuerantiæ) ad perſeuerandum in gratia inter tot pericula: Ergo cum perſeuerantia ſit adeo difficilis humanæ imbecillitati, & Deus regulariter in horum ſalute procuranda ordinariis mediis vti ſoleat, moraliter rem æſtimando, facilè credi poteſt, in gratia ad terminum viæ non peruenturum, qui hoc Sacramentum recuſauerit.

Obiicies primò illud Ioannis 6. *Niſi manducaueritis* 20
carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Respondet S.Bonauentura *hîc,* & *ad* 6. *Ioan.* id intelligi non de Sacramentali manducatione, ſed de ſpirituali per fidem. Eundem ſenſum ſecuti ſunt Cyprianus *lib.*3. *ad Quirinum, cap.*25. & Innocentius Papa *epiſtola* 26. & D.Thom. *quæſt.*65. *art.*4. *ad* 2. & *quæſt.*80. *art.*9. *ad vltim.* Colligitur ex D. Auguſt. *lib.*1. *contra Iulianum, cap.*2. & *lib.*2. *cap.*1. & *tract.* 26. *in Ioan.* vt aduertit S. Bonau. *ibi, ad* 6. *Ioannis.*

Respondetvr ſecundò ex D. Bonauentura, 21
opuſculo citato, in hoc textu eſſe promiſſionem: *Caro mea verè eſt cibus. Qui manducat meam carnem, habet vitam æternam*; eſſe etiam comminationem: *Niſi manducaueritis carnem, &c. non habebitis vitam in vobis,* vbi non eſt præceptum Diuinum, vt putat Suarez *diſp.*69. & nos latius oſtendemus, cum agendum erit de præceptis circa Euchariſtiam, ſed eſſe ſolam proteſtationem, comminatoriam contemnentibus hoc medium ad perſeuerandum, vt ſuprà dixit S.Bonauentura cum S.Cypriano *loco citato,* nempè in magno verſari periculo caſus, & ruinæ, dum hoc medium potiſſimum, à Diuina Sapientia ad perſeuerandum excogitatum, contemnit. Reliqua

Digitized by Google

qua obiecta ſolvuntur à D.Bonauentura, reſpondendo, eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici; de quo agam *diſputat. 9. quæſt. 2.*

DISPVTATIO III.

De Materia Euchariſtiæ Remota.

IN omni Sacramento interuenire materiam & formam nullus inficiatur; prior verò dicitur vel proxima, quando ſubeſt formæ; vel remota; ſi ad hoc ſit capax. De remotâ non modica viget diſceptatio inter Latinos, & Græcos, eamnè CHRISTVS ſuo vſu deſignauerit in pane Azimo, vel Fermentato; ambo non ambigunt vtrumvis ad Sacramenti validitatem ſufficere. Hanc controuerſiam abundè *tomo præcedenti*, *diſputatione* 38. *quæſt.*4. diremptam vide, de qua non nihil etiam infrà tangam *quæſt.* 7.

QVÆSTIO I.

An materia huius SACRAMENTI *ſit Panis, & Vinum.*

D.Bonau. d.11. p. 2. quæſt. 1.
D.Thom. q.74. art. 1.

1 VARIÆ hæreſes fuere olim circa materiam Euchariſtiæ, quas referunt Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 1. Valentia *diſp.6. quæſt.* 2. *p.*1. Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 1. Quare non rectè Vaſquez *diſp.* 107. negat, fuiſſe hactenus vllam hæreſim circa materiam panis, præter errorem Græcorum.

ASSERO, materiam neceſſariam Euchariſtiæ eſſe Panem, & Vinum.

2 PROBATVR à D. Bonau. *fundamento vnico*, è Chriſti inſtitutione, ſic intellecta ab Eccleſia vniuerſaliter.

DE pane quidem id teſtantur vno ore tres Euangeliſtæ, Matthæus *cap.* 26. Marcus *cap.* 16. Lucas *cap.* 22. Paulus *prima Corinth.* 11.

DE Vino colligitur ex illo Matthæi, & Marci loco cit. *Non bibam amodò de hoc genimine vitis*; tametſi apud Lucam ea verba referri potius videantur ad calicem communem, qui præceſſit Euchariſtiæ inſtitutionem, vt aduertit Tanner. *num.*4. poſt Seraphicum *ad* 22. *Lucæ*.

3 PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura ex Eccleſia vniuerſali. Sic Concilia, Brach. 3. *can.* 1. Carthagin. 3. *can.* 24. Florentinum *in Decreto Eugenij*; Vvormat. *can.* 4. Lateran. *capite firmiter, de Summa Trinitate*. Tridentin. *ſeſſ.* 13. *can.* 2. & *ſeſſ.* 21. *can.* 1. & *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. Idem habetur *cap. Cum Martha, de celebratione Miſſarum*, & aliis, quæ referuntur *de conſecr. diſt.* 2. à Suarez, & aliis.

Idem aſſerunt SS. Patres Epiphanius *hæreſi* 48. 4
& 49. Auguſtin. *lib. de hæreſibus, cap.* 26. 27. & 28. qui varios errores circa materiam Euchariſtiæ refellunt. Addit S.Auguſtinus *lib.* 20. *contra Fauſtum, cap.* 3. Paganos ideò nobis inſultaſſe, quaſi Cereri, & Baccho litaremus.

PROBATVR deinde congruentia huius materiæ rationibus.

PRIMA eſt, quia ſigna ſunt inſtituta ad exprimendam rem ſignatam: Hoc autem Sacramentum ſignat corpus Chriſti verum, ibi realiter concluſum, qui eſt Res, & Sacramentum; ſignat etiam effectum, qui eſt perfecta Vnitio Corporis Chriſti per gratiam, quæ eſt res data hoc Sacramento, ideò debuit materia huius Sacramenti eſſe ex his, quæ ex plu- 5
ribus vnum conſtituunt; talis eſt panis, qui ex plurimis granis, & vinum, quod ex multis granulis confluit. Hæc ratio eſt D.Auguſtini *tractat.* 26. *in Ioannem*.

SECVNDA, quia Chriſtus continetur in hoc Sa- 6
cramento, vt cibus conueniens animæ. Igitur debuit ſignificari per cibum magis conuenientem corpori, qui ordinariè nutrit, nec gignit vnquam faſtidium: Talia ſunt panis, & vinum.

FVIT inſtitutum hoc Sacramentum, vt eſſet ci- 7
bus efficax ad vitam tuendam, roborandam, & feliciter in Chriſto ducendam: Igitur opportunè datum eſt in pane, qui cor hominis confirmat; & vino, quod cor lætificat, ac conualeſcentes fortificat, & vtrunque eſt cibus ſanus, vt ait Iſaac in diœtis, & D.Ambroſius *in cap.* 11. *prima Corinth.* Huic accinit Eccleſiæ Hymnus: 8

Dedit fragilibus corporis ferculum,
Dedit & triſtibus ſanguinis poculum.

EISDEM fere congruentiis delitiantur D.Thom. Suarez, Valentia, Tannerus, & alij.

QVÆSTIO II.

An vtraque materia Panis, & Vini, ſit de neceſſitate SACRAMENTI.

D.Bonau. diſt. 11. p. 2. quæſt. 2.
D.Thom. q.74. art. 1.

ASSERO primò. Non eſt de eſſentia conſecrationis panis, conſecratio vini, vel è contra. Ita 9
D. Bonauent. *hic*, & D.Thom. *quæſt.* 78. *art.* 6. & communiter poſt D. Bernardum *epiſt.* 69. & Innocentium *lib.* 4. *de off. Miſſæ, cap.* 23. Alenſem 4. *part. quæſt.* 34. *num.* 4. *art.* 1. quos refert Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 2. Statim enim, conſecrato pane, proponitur corpus Chriſti adorandum, vt habetur *cap. Sanè, de celebr. Miſſarum.* Sic omnes antiqui, quos ſequuntur Suarez *loco citato*. Auerſa, *quæſt.* 1. *ſect.* 2. Caſpenſis *diſp.* 2. *ſect.* 9. Paſqualigo *diſp.* 93. Diana *p.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 62. contra duos modernos, à quibus non abhorret de Lugo *diſp.* 19. *ſect.* 8. *num.* 113.

RATIO fundamentalis in hac re eſt, qua nititur S.Bonauentura *fundamento primo, & ſecundo, addita* 10
expoſitione in corpore; quia Forma, qua Chriſtus conſecrauit, & Eccleſia ex eius inſtitutione conſecrat panem priùs profertur, quàm conſecretur vinum, & eſt vera. *HOC EST CORPVS MEVM*: Ergo ante conſecrationem vini, quo tempore Chriſtus terminauit formam, referunt Euangeliſtæ, & Eccleſia in Miſſis idem præſtat, iam

Digitized by Google

iam eſt corpus Chriſti verum ſub ſpeciebus panis; alioqui forma eſſet falſa. Hoc argumentum deſumpſit è D.Bonau. Concilium Tridentinum *ſeſſ.*13.
11 *cap.* 3. *& can.* 4. ad hanc probandam aſſertionem. Confirmatur à S.Doctore, & Scoto 4.*diſt.*8.*quæſt.*1. ratione D.Bernardi; alioqui non rectè exponeretur adorandum ante conſecrationem Calicis.

12 Aſſero ſecundò. Adeſt tamen præceptum de non conficienda vna ſpecie ſine altera. Ita D.Bonauent. *hîc*, & *ad* 22.*Lucæ*. D.Thom.*quæſt.*74.*art.*1. *ad* 2. & Thomiſtæ omnes.

Probatvr à D.Bonauent.*in corpore*, quia hoc Sacramentum, eſt à Chriſto inſtitutum memoriale ſuæ paſſionis, in quo effuſio ſanguinis è corpore debuit exprimi. Ideò enim *Lucæ* 22. præcepit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Et Apoſtolus prima Corinth.11. *Mortem Domini annunciabitis donec veniat.* Sed hæc non exprimitur, niſi conſecrationi corporis addatur conſecratio ſanguinis ſeorſim, vt patet: Ergo.

13 Hinc deduco, hoc eſſe præceptum Diuinum. Sic tenent cum SS.Doctoribus, Marſilius *in* 4. *q.*6. *art.*1. Gabriel. *quæſt.* 12. *in can.* Scotus *diſt.* 8. *q.*3. cum ſuis apud Maſtrium *diſput.* 3. *quæſt.* 5. Caietanus *quæſt.* 80. *art.* 12. Hoſius *in confeſſ. cathol. cap.* 40. Sylueſter *verbo Euchariſtia*, 1. *quæſt.*5. Sotus *in* 4. *diſt.* 6. *quæſt.*1. *art.* 2. Bellarminus *lib.* 4. *cap.* 22. Valentia *quæſt.* 16. *p.*4. Caſpenſ. *tract.* 22. *diſput.*2. *ſect.*9. Card. Lugo *diſp.* 19. *ſect.*8. Cottonius *lib.* 2. *de ſacram. controu.*4. *cap.*1. *num.* 34. Baſſæus *verb. Euch.*1. *num.*8. alios allegans.

14 Oppoſitvm tamen docent alij, è quibus Adrianus *quæſt.*6. *de Euchariſtia*, Maior *in* 4. *diſt.*9.*q.*3. *ad* 3. Summa Tabiena, *verbo Euchariſtia*, 1 *num.* 20. Piſana *eodem verbo*, §.11. Claudius Sacnetes *repetit.* 10. *cap.*3. propendet Nauar. *cap.*25.*num.*21. & alij Tannerus *n.*17. conatur ſoluere noſtrum argumentum, dicens, Præceptum illud eſſe latum de ſola ſpecie panis, *Lucæ* 22. De ſpecie verò vini dici ſolùm conditionatè id prima Corinth.11. *Hoc facite, quotieſcunque bibetis, in meam commemorationem.*

15 Frigida ſanè excuſatio; id enim, quod Chriſtus ait: *Hoc facite.* Gloſſans Apoſtolus exponit etiam de ſpecie vini, ſic ſe explicans: *Hoc enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, &c.* Inane autem effugium, dicere, Apoſtolum conditionaliter locutum: *Quotieſcunque calicem bibetis*; hoc enim eſt dicere, quoties hoc Sacramentum erit celebrandum, iuxta Chriſti traditionem; vt explicat S. Bonauent. *opuſc. de præpar. ad Miſſam, cap.*6.

16 Qvod verò addit Tannerus, vnam ſpeciem panis ſatis exprimere paſſionem Chriſti, falſum eſt, vt notat S. Bonauentura *in corpore*, & Vaſquez *diſput.* 223. *cap.* 4. nam effuſus ſanguis id debet demonſtrare.

Probatvr ſecundò, aſſertio ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*21. *cap.*1. *& can.*1. vbi ait: *Laicos, & Clericos non conficientes, non obligari Diuino præcepto*
17 *ad vtramque ſpeciem ſumendam.* Sentit ergo, clericos conficientes ita obligari. Clariùs *ſeſſ.*22. *cap.*1. vbi ait: *Chriſtus in cœna nouiſſima Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit: & ſub earundem rerum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc Noui Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit; & eiſdem eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, vti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit.* Hæc verba clarè aſtruunt noſtram aſſertionem, noſtrumque primum argumentum; ita, vt Vaſquez *num.*17. miretur, viros Catholicos aſſerere auſos, ex illis verbis præceptum conſecrandi Corpus, & Sanguinem ſimul, minimè colligi.

Tannervs *num.*19. ait, poſſe reſponderi, non 18
definire Concilium exercitium conſecrandi ſimul vtramque ſpeciem; ſed ſolùm non eſſe offerendum ſub aliis ſpeciebus, quàm panis, & vini, quando offertur. Concilium enim ſolùm intendit contra Nouatores definire rationem Sacrificij. Sic explicant illa verba: *vti ſemper tenuit Eccleſia*; nam quoad indiuiduam coniunctionem vtriuſque ſpeciei, multi Catholici oppoſitum ſenſerant.

Hæc tamen reſponſio friuola eſſe oſtenditur, ip- 19
ſo Concilio, quod ſuperioris definitionis rationem reddens, ſtatim ait: *Nam celebrato veteri Paſcha, &c. nouum inſtituit Paſcha, ſeipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum in memoriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad Patrem, quando per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit:* En indiuidua ſpecierum coniunctio diſtincta, in memoriam Sanguinis effuſi, illis ſpeciebus expreſſam. Porrò 20
non id ſolùm intendere Concilium, quod aiebat Tannerus, patet; nam præmittit, ſe velle totam doctrinam Catholicam de Sacrificio Chriſti incruento tradere; nec mirum, aliquos Theologos antiquos, dum adhuc erat non definitum, negaſſe; idem enim pluribus aliis in rebus nunc definitis antiquitus euenit; nam Concilium Tridentinum definit, omnia quidem antiquitus fundata, ſed nonnulla inter Doctores controuerſa; vt, ſeptem Sacramenta inſtituta à Chriſto, &c.

Confirmatvr verò, hunc fuiſſe ſenſum 21
Concilij, iuxta antiquum Eccleſiæ ſenſum; nam extant multa decreta definientia, Sacrificium ſub vna ſpecie conſecrata inchoatum, nullo caſu relinquendum imperfectum. Ita Concilium Toletanum ſeptimum, *can.*2. Tolet. vndecimum *can.*14. & *cap. Illud* & *cap. Nihil* 7.*quæſt.*1. *de conſecr. diſt.*2. hoc ipſum traditur à Chriſto inſtitutum, vbi etiam decernitur, hoc Sacramentum non aliter debere confici, quàm ſacrificando; at ſacrificando erit mutilum ſub vna ſpecie. Vnde Gelaſius Papa *in cap. Comperimus*, de conſecr. diſt.2. ait: *Diuiſio vnius, & eiuſdem Myſterij ſine grandi ſacrilegio non fit*, vbi, vt notat Caſpenſis, non rem nouam præcipi; ſed antiquam declarari patet.

Obiicit Tannerus *num.* 24. Non mutilatur 22
Sacramentum, dum ſub vna ſpecie diſtribuitur; cur ergo Sacrificium?

Reſpondetvr cum D.Bonauentura *ad argumenta*, rationem diuerſitatis eſſe, quia diſtribuitur iam confecto Sacrificio integro, repræſentata ſanguinis effuſione; nam diſtributio id ſolùm prætendit, vt efficacia, ſeu effectus Sacramenti, quæ eſt refectio ſpiritualis communicetur; non autem, vt iterum conficiatur Sacrificium, repræſentando Chriſti paſſionem, cum Sanguinis expreſſa effuſione; qua etiam anima ſignatur, quæ eſt in Sanguine, vt dicitur *in Leuitico*. Et ait Magiſter *diſt.*1.

Probatvr deinde à D.Bonauent. *in corpore*, 23
alio argumento, quod vrget Cottonius *lib.*2. *de Sacramentis, controuerſ.* 4. *cap.*1. Etiam præſcindendo à ratione Sacrificij, & ſtando in ſola ratione Sacramenti, hoc Sacramentum habet ex inſtitutione Chriſti rationem conuiuij completi, cibo, potuque conſtantis: Ergo debet fieri ſub vtraque ſpecie.

Dices. Si ratio Sacramenti ſtat in hoc, vt ha- 24
beat rationem conuiuij in cibo, & potu: Ergo laici

in

Digitized by Google

in altera ſpecie recipientes, non recipiunt Sacramentum integrum.

Respondet D. Bonauentura *ad argumenta*, Sacramentum habere totam ſuam efficaciam à Chriſto, cuius corpus ſimul cum ſangine eſt ſub ſingulis ſpeciebus; & quidem ſub ſpecie Panis habet totam ſignificationem cibi in rigore, licèt non deliciarum, & ſuauitatis conuiuij; & hoc ſatis eſſe ad diſtributionem Laïcis faciendam; cum ratio conuiuij perfecta ſatis in conſecratione, & ſumptione Sacerdotis, qui in conuiuio eſt primus, exprimatur; ex altera verò parte ratio adſit non ampliùs communicandi omnibus ſub vtraque ſpecie, vt oſtendam *diſput. 9. quaſt. 4.*

Dices primò. Chriſtus diſcipulis in Emaüs communicauit ſuum corpus, ſine ſanguine; nam fracto, & benedicto pane euanuit.

25 Respondetvr cum D. Bonauentura, dediſſe eis panem benedictum, in quo vnitatem in fide cum Eccleſia figurauit, quia panis è multis granis coagulatur; & hanc vnionem in fide voluit exprimere illis dubitantibus eam eſſe neceſſariam.

Dices ſecundò. Feria ſexta in Paraſceue offertur corpus ſolum.

26 Respondetvr, ea die non offerri, ſed oſtendi; non enim conſecratur.

Ex dictis colligunt Suarez *diſputatione* 43. *ſectione* 4. & alij, apud Tannerum *numero* 39. Cottonius *loco citato*, cum Cardinali Lugo *diſputatione* 19. *ſectione* 8. hoc præceptum eſſe iuris Diuini, & quidem naturalis, vnde plurimi deducunt, non poſſe in eo Pontificem diſpenſare. Et quia Volaterranus *lib. 7. cap. 4.* Fabellam circumfert, diſpenſatum ab Innocentio VIII. cum Noruegis, ob vini penuriam, vt conſecraretur calix abſque vino; Videat quiſque an fides huic habenda; cum omnibus compertum ſit, quòd Pontifex nequeat diſpenſare in materia Sacramentorum; magis verò amoueor, cùm non ſit vſquequaque tellus adeò
27 inhoſpita, cui tantillum vini deſuerit conſecrandum, & ita in Noruegia conſecratur. Deinde Volaterranus dicit, diſpenſatum, vt calix ſine vino offerretur, vt notat Maſtrius *diſp. 3. quaſt. 5.* Hoc autem eſt incredibile. Subſcribit Baſſæus *n.* 10. alios adducens.

28 Itaqve hæc noſtra ſententia probabilior longè eſt, vt agnouit tandem Diana *punct.* 10. *tract. 6. reſol.* 63. contra id, quod docuerat *punct.* 8. *tract. 1. reſol.* 23.

Potest quidem alio potiori iure præualente accidere, vt vnica ſpecies ritè conſecretur, puta ſi inſtet incendium, mors, hoſtis, aut inuaſor, dummodò non in contumeliam Sacramenti, vel ſi er-
29 rore commiſſo in vino, non adſit vinum conſecrandum, nec moraliter haberi queat. Vide Tannerum. Ex quo deducit Baſſæus *num. 9.* cum Suarez, Bonacina, Henriquez, hoc præceptum eſſe affirmatiuum, non negatiuum.

QVÆSTIO III.

An determinata ſit quantitas Panis, & Vini, quæ validè poſſit conſecrari.

D. Bonau. d. 10. p. 2. quæſt. 4.
D. Thom. quæſt. 74. artic. 2.

Potest quæſtio verti de quantitate, quoad paruitatem, & quoad magnitudinem. Quoad 30
terminum paruitatis certum eſt debere quantitatem eſſe ſenſibilem, vt forma: Hoc, &c. Hic, &c. modo humano cadat ſuper materiam. Ita Cardin. Lugo *diſp. 4. num.* 115. Cottonius *lib. 2. contron. 4. cap. 1. num.* 28. Hurtadus *diſp.* 17. Caſpenſ. *tract. 22. diſp. 2. ſect.* 8. Morandus *tract. 3. quaſt.* 7. & communiter Doctores. Neque tamen eſt neceſſe, materiam ſenſibilem eſſe conſecranti; ſed ſufficit, talem eſſe aliorum teſtimonio, quo fiat conſecrans certus. Ita Diana *p.* 11. *tract. 6. reſol.* 36. Lugo *num.* 116. Paſqualig. *tom. 2. ſacræ Doctrinæ, diſp. 92. ſect. 2. num. 9.*
vult, debere eſſe ſenſibilem materiam in ratione cibi, &c. Nam ſecus non haberet ſignificationem Sacramentalem, & hoc arbitror conſonum dictis *quæſtione præcedenti*, & habetur, *hic in D. Bonauentura reſp. ad vltimum*, vbi quantulam quantitatem ait poſſe conſecrari, quæ poſſit venire in cibum. 31

Qvoad quantitatis magnitudinem, celebris ſententia eſt, poſſe ex vi formæ quamlibet ingentem materiam conſecrari, & nullum habere terminum magnitudinis. Ita D. Thom. *quaſt.* 1. quem ſequuntur Durandus *diſt.* 11. *quaſt.* 6. Gabriel. *quaſt. 2. ar. 3. & quaſt. 35. in can.* Sotus *d. 9. quaſt. vnica.* Sylveſt. *verbo Euchariſtia*, 2. *num.* 4. Auerſa *quaſt. 2. ſect.* 2. Suarez *diſp. 43. ſect.* 8. Coninch. *art. 2. d.* 2. Valentia *quaſt. 2. p.* 2. Vaſquez *diſp.* 171. *cap.* 3. Tanner. *diſput. 5. quaſt.* 2. *dub.* 2. Maſtrius *diſput. 3. quaſt.* 5. vterque Lugo, quos adducit, & ſequitur Cottonius *lib. 2. contron. 4. cap. 1. num.* 32. Morandus *tract. 3. quaſt.* 7. Bonacina *diſp. 4. quaſt. 2. p.* 5. Baſſæus *verb. Euch. 1. num.* 16. 32

Addvnt autem, per accidens quantitatem materiæ magnam non poſſe conſecrari, ſi non ſit ita 33
præſens, vt ritè indicetur per formam: Hoc; Hic. Attamen Caſpenſis *diſp. 2. ſect.* 8. dicit, ſufficere, ſi vna pars continui ſit præſens: at quid fiet, ſi ſint panes diſcreti?

Oppoſita ſententia eſt D. Bonauenturæ *hic* cum Alenſi 4. *parte, quaſt. 10. memb. 4. art. 2. & quaſt. 34. memb.* 1. quos ſequuntur Paludanus *diſp. 11. quaſt. 1. art.* 3. & Angelus *verbo Euchariſtia* 1. §. 15. quem erroris inſimulat Tannerus; eam tamen probabilem fatetur D. Thom. *opuſc. 79. cap. 5. & ſequentibus*, Paſqualigo *diſp. 92. ſect.* 1.

Assero cum hac ſententia, Materiam Conſe- 34
crationis habere terminum Magnitudinis, vltra quem non fieret conſecratio.

Probatvr à D. Bonauentura. Deus ſapienter inſtituit Sacramenta in determinato numero, pondere, & menſura, iuxta fines eorum, ſicuti & omnia condidit, vt habetur *Sapientia* 11. Et nihil facit fruſtrà, vt habetur *primo cœli, text.* 32. & 3. *de anima, text.* 32. Ergo & poteſtatem dedit miniſtris proportionatam, non quidem vt, ſi eâ abutantur, ipſoque Sacramento, quod poteſt verti in bonum,

v. g.

v.g. ad maleficia, &c. Statim ſi nullum exercitium,
& nihil conficiatur; ſed talem, vt id, quod fit, poſ-
35 ſit ex parte rei factæ ad finem Sacramenti adhiberi.
Sed poteſt eſſe talis quantitas panis, & vini, quæ
nequeat ita adhiberi, vt ſi totum triticum vno anno
conſumendum; & vinum, pluribus annis duratu-
rum, pro omnibus vna vice conſecret; certum enim
eſt, totam illam materiam ex natura ſua non eſſe
conſumptibilem ad finem Sacramenti, ſed panem
putrifiendum interim; ſimiliter & vinum in magna
parte ex natura ſua aceſcendum: Ergo.

Confirmatvr ex Concilio Nicæno, quòd,
poſtquam expoſuit Sacramenti altaris finem, ſubdit:
*Propter hoc enim neque multum accipimus, ſed pa-
rum, vt ſciamus, non ad ſatietatem ſumi.*

36 Hoc argumentum mutilum afferunt communiter
aduerſarij, & non ſoluunt.

Respondent Tannerus *num.*48. Suarez, Mo-
randus, & alij, Chriſtum dediſſe poteſtatem, non
quidem in abuſum Sacramentalis finis; attamen eam
dediſſe, qua poſſent abuti, quod & in aliis Sacra-
mentis factum eſt, idque accommodatè ad vſum
humanæ libertatis; alioqui nec baptizari, nec bap-
tizare poſſet infidelis, aut peccator, & nec ſimul,
nec ſucceſſiuè maior materia validè conſecrari,
quam præcisè communicantium in vnoquoque lo-
co vſus exigeret; multò minùs valeret conſecratio,
cum intentione maleficij, quæ omnia ſunt erronea.

Hæc ſanè reſponſio extra chorum ſaltat: argu-
37 mentum enim D. Bonauenturæ non ſumitur, vt pu-
tant aduerſarij, ex malo vſu Miniſtri, ad quem non
fuerit data poteſtas à Chriſto; ſed ex reipſa, quæ
ab intentione Miniſtri ſit apta ordinari. Cùm igi-
tur poſſit eſſe tanta quantitas panis, & vini, quæ
neque à Miniſtro ſimplici intentione, inuincibiliter
38 putante benè facere, ſit apta ordinari ad finem Sacra-
menti, ſequitur, non conſecrari, quia materiæ quan-
titas ſumitur ex vſu, vt arguunt aduerſarij cum D.
Thoma, contra nos; ſed vſus fidelium eſt determina-
tus, qui non poſſunt conſumere totum panem col-
lectum, & totum vinum ſacramentaliter, ſed priùs
putrefiet maior pars, etiamſi ad ſatietatem, quantum
poſſent, vorarent. Quare radix rationis non eſt, quia
vſus illius materiæ ſit ab ipſo Miniſtro ordinatus in
malum; ſic enim mala intentio Miniſtri in hoc non
temerat eſſentiam Sacramenti, vt ritè docent ſancti
Patres, collecti à Gratiano *de conſecr. diſt.*4. quibus
39 fruſtra nituntur Tannerus *num.*45. atque Suarez,
& cæteri noſtram euertere rationem, atque ſenten-
tiam: ſed ratio noſtra eſt eorum fundamentum, quo
eorum ſententiæ cuniculum ſtruo, nempè, quia ma-
teriæ quantitas determinatur ab vſu, ſicut aliarum
rerum artificialium, conſtantium materiâ, ſumitur à
fine, vt ipſi clamant cum D. Thoma. Igitur debet
eſſe tanta, vt ex natura rei poſſit ad vſum Sacramen-
ti adhiberi: At maxima poteſt eſſe quantitas inep-
ta, puta ſi triticum, & vinum collectum pro anno
ſequenti, & alia ſeruata annis præteritis pro com-
meatu, ſicut fuit in Ægypto tempore Ioſeph, con-
ſecrares. Hinc noſtra ſententia confirmatur, & con-
traria ſimul ruit.

40 Vim huius argumenti ad hominem perſenſit
Gregorius de Valentia, *loco adducto, col.*703. Ideò
reſpondet, D. Thomam arguere ex vſu, qui eſt fi-
nis remotus, à quo non ſumitur neceſſariò validitas
Sacramenti; ea enim ſumitur ex fine proximo, qui
eſt ſiſtere corpus Chriſti hic; quod dependet qui-
dem ex materia deſtinata, puta, vt ſit panis, &
vinum; ſed quantitas eſt extra rationem Sacramenti.

41 Verum materia ſimpliciter eſt præparata à Deo
inſtituente, è cuius prouidentia, & intentione pen-
dent; ſicut Sacramentum non inſtituit fortuitò in
pane; ſic panem, & vinum, tanquam materiam, *circa
quam*, ordinauit ad vſum Sacramenti; ſicuti Faber
præparat tale, & tantum ferrum, vt ſit aptum ad Ser-
ram faciendam; non autem ſimpliciter, & in vni-
uerſum parat ferrum.

Obijciunt Concilia, ponentia Sacramenta
ſatis certò confici Materia, Forma, & Intentione: 42
Hic verò adeſt materia panis: Ergo. Confirmatur,
quia non conſtat, hanc poteſtatem à Chriſto eſſe li-
mitatam.

Respondet S. Doctor, panem in tali quanti-
tate, vt nequeat ad cibum ſpiritualem diſpenſari,
non eſſe materiam aptam, à Chriſto inſtitutam;
nam conceſſit poteſtatem ad Sacramentum, ſpiri-
tualiter reficiens, non ad prouiſionem, commeatum-
que exercituum.

Assero ſecundò, quoad paruitatem, non dari
terminum quantitatis materiæ, niſi vt ad vſum cibi 43
ſit apta, nempè, vt ſentiatur ad modum cibi. Ita
D. Bonauent. *ad vltimum.*

Probatvr argumento D. Thomæ, ſumpto è
D. Bonauent. Quantitas rei talis eſſe debet, qualem
exigit finis rei, vt D. Thom. arguebat: ſed ad finem
Euchariſtiæ non ſufficit quælibet parva quantitas
panis, & vini: Ergo. Minor probatur, quia finis
Euchariſtiæ eſt vſus fidelium ex D. Thoma; ſed non
quævis parva quantitas eſt apta huic vſui: Ergo;
nam, qui minutiſſimam inſenſibilem particulam ſu-
meret, non diceretur comedere, vel bibere.

Gregorius de Valentia fatetur, hoc argumentum
difficile. Reſpondet verò, S. Doctorem ſumpſiſſe
neceſſitatem Sacramenti à fine non neceſſario, ideſt
à remoto, vt dixi, & ideò è fine abundanti.

Clarivs reſpondiſſet, D. Thomam ſumpſiſſe
neceſſitatem materiæ ex eo capite, vnde non eſt ſu- 44
menda, & ideò velle inducere neceſſitatem ex re
non neceſſaria, & ſic inferre, Angelicum exilire
extra chorum. Hoc argumentum S. Thomæ opti-
mum inſeruit, & mirè pro noſtro primo aſſerto.

Respondetvr verò, ex fragmentulo ſenſi-
bili haberi cibum ſpiritualem, ideò ait Eccleſia.

Tantum eſſe ſub fragmento,
Quantum toto tegitur.

Arridet Concilium Tridentinum *ſeſſ.*3. *cap.*13. &
*can.*3. & non video in opinionibus diſcrepantiam.

Obijcies. Exiguitas quantitatis non ſufficit,
quin ſit materia conſecrabilis; ergo neque ſi ſit in-
ſenſibilis. Conſequentia probatur, quia poteſt ad- 45
huc eſſe panis, & vinum.

Respondetvr, debere eſſe ſignum ſenſibile,
vt ſit Sacramentum, & debere poſſe demonſtrari
pronomine: Hoc, vel Hic. Vult autem hac de
cauſa Morandus, vt materia ſit ſenſibilis præferenti,
vt ſit ei nota, & dicat Hoc, vel Hic. Vide Vaſq. *n.*13.
Mærac. *ſect.*3. Hinc colligit, cæcum inualidè con-
ſecrare, ſimiliter, & in tenebris poſitum. Oppoſi-
tum tenet Lugo *num.*119. & ritè; poteſt enim ta-
ctu, guſtu, & olfactu panis ſentiri.

Dices. Si fragmenta inſenſibilia poſt conſecra- 46
tionem ſeparentur ab hoſtia, remanent adhuc conſe-
crata: Ergo anteà potuere per ſe conſecrari.

Respondet Morandus primò, negari Antece-
dens, quia non retinent vim ſignificandi.

Respondet ſecundò, negari Conſequentiam,
quia non habuere per quod ſignarentur pronomine
Hoc, vel Hic.

Porrò in ſententia dicentium, dari minimum 47
in inanimatis, ſi quid erit minùs illo minimo,

non

Digitized by Google

non erit panis, & ideò ineptum : In ſententia verò aliorum admittendo, non dari minimum, adhuc dico, non conſecrari, niſi ſit materia ſenſibilis conſecranti, vel ſecundùm alios ſuprà relatos, alicui ; & ſit ſenſibilis guſtui.

QVÆSTIO IV.

An, & quomodo materia debeat eſſe præſens conſecranti

48 Asſero. Materia conſecranda omninò debet eſſe præſens conſecranti, præſentiâ quadam ſenſibili, & morali iudicio determinanda, habita ratione tam ipſius materiæ, quæ conſecratur, quàm formæ; Hoc, vel Hic, in verbis. Ita S. Bonauent. *diſt.* 8. *part.* 2. *quæſt.* 1. D. Thom. *in* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 2. *art.* 1. Maior, Palud. *eadem diſt.* Sotus *diſt.* 9. *quæſt.* 1. *art.* 2. Gabriel. *lect.* 35. *in Canon.* (Decipitur Tanneri Typographus, citans Gabrielem in Cantica,) Victoria in ſumma *num.* 58. Valentia *quæſt.* 2. *p.* 3. Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 5. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 14. Vaſquez *diſp.* 171. *cap.* 4. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *p.* 2. & ſummiſtæ omnes.

49 Ratio eſt, quia formæ Sacramentorum debent cadere ſuper materiam, ſignando ſuum effectum in ea, modo humano. Iam verò pronomen Hoc: Hic. denotat præſentiam, & quidem maiorem, quàm ſi adderetur ſubſtantivum, quod ad determinationem magis conferret, vt notat Suarez, & Tannerus; &, vt obſeruat Vaſquez, maiorem præſentiam requirit, quam pronomen *Iſtud*.

50 Ex quo infertur, neceſſe eſſe, vt materia, ſenſu aliquo percipi ſanè queat, ſaltem viſu.

Colligitvr etiam, debere eſſe coram conſecrante, non poſt humeros, vel poſt parietem. Ita Valentia, Suarez, Henriquez, Vaſquez, poſt S. Thomam, Paludanum, & Victoriam. Ita etiam Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 6. In hoc tamen adhibenda eſt regula

51 moralis modi humani, vt neque ea diſtantia, in qua poſſit oculus videre, putes materiam ſufficientem ad veritatem vocis Hoc, vel Hic; potiùs enim dicendum eſſet, illvd, vt notat Caſpenſ. *tract.* 22. *d.* 2. *ſect.* 6. & Cottonius *lib.* 2. *controu.* 4. *cap.* 2. Si diſtaret ad milliare, neque omnimoda ſenſibilitas exigatur; vt, ſi hoſtiæ in Pixide clauſæ ſint, non conſecrentur. Admonent verò ſummiſtæ, modum ſecuriorem eligere; nam ſi, v. g. à tergo ſit materia, licèt ſit propinqua, non videtur tamen præſens, vt notant Suarez, Valentia, Dicaſtill. *tom.* 1. *tract.* 4. *diſput.* 2. *num.* 192. & 203. apud Dianam *p.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 40. attamen Bernal. *diſp.* 29. *ſect.* 2. apud eundem aſſerit, eſſe præſentem, ſi obiecto ſpeculo ante repræſentetur, & obiiciatur, vel conuerſo digito demonſtretur. Sicuti etiam, quæ poſt parietem eſt, ſi

52 digito demonſtretur per foramen, vel odore ſentiatur. Hunc tamen grauiter peccare ait Maſtrius. Quòd ſi clauſæ in tabernaculo ſint particulæ, dubitat Lugo ſuprà; Diana verò *p.* 3. *tract.* 10. *reſol.* 7. negat (timide tamen,) eſſe præſentes. At Bernal. ſuprà dicit, ſi magna ſit quantitas panis in area, poſſe demonſtrari: Hic eſt panis; ſecus ſi paucæ ſint hoſtiæ. Ita etiam Cottonius *loc. cit. num.* 44.

Vides ergo aliam de hoc firmam non eſſe

53 regulam, vt notat Cardinalis Lugo *diſputatione* 4. *num.* 125. & Suarez *diſputat.* 43. *ſectione* 5. quam eam, quam prudentia moralis dictat. Securè igitur potiùs agendum, eligendo modum certiorem. Sic Eccleſiæ ſanctæ vſus edocet.

QVÆSTIO V.

An, & quomodo materia debeat eſſe determinata.

Certvm eſt ex omnium Theologorum ſenſu, materiam conſecrandam debere eſſe certam, determinatam, & in indiuiduo per intentionem Sacerdotis, vt notat Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *dub.* 2. *n.* 70. 54
Quia tamen aliquando euenit, vt dubium maneat: an ſub intentione hæc, vel illa materia comprehendatur, addunt, præſumendam factam determinationem, iuxta ritum Eccleſiæ conſuetum. Primò, quia intentio non fertur in incognitum, aduertunt, materiam debere eſſe cognitam Sacerdoti, vt ait Cottonius *lib.* 2. *controu.* 4. *cap.* 2. Quare non benè Nungus *artic.* 2. *quæſt.* 74. apud Dianam *p.* 2. 55
tractat. 17. *reſol.* 19. docet, manere conſecratas hoſtias, poſitas ſuper Aram inſcio Sacerdote. Vnde miror, Dianam timidum inter tot reſolutiones hanc quæſtionem aliis relinquere diſcutiendam. Melius reſolutè ab ea recedunt Coninch. Bonacina, & alij apud eum, & Franciſcus de Lugo *cap.* 1. *num.* 43. vbi tamen affirmat, Nungum non ſatis eam ſententiam expreſſiſſe.

Ex iacto fundamento, ſequitur primò, non conſecrare eum, qui ex decem hoſtiis præſentibus vult 56
conſecrare tantùm quatuor, non determinando, quæ ſint; vel in vna hoſtia ſolùm medietatem, non determinando quam. Ita omnes.

Addvnt Suarez *diſputat.* 44. *ſect.* 6. Vaſquez *diſp.* 171. *cap.* 1. hoc ipſum procedere, etiamſi Miniſter ſe remittat ad determinationem Dei, vel etiam alterius hominis, qui conſecrante inſcio determinauerit.

Ratio eſt, quia actiones morales ſunt ſingularium 57
operantium, vt notat Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 6. *n.* 128. Addit Bonac. *diſput.* 4. *quæſt.* 2. *p.* 5. ſi duas hoſtias afferas putans eſſe vnam, manere ambas conſecratas; Secus ſi præcisè vnam velis ſacrare, quia non eſt maior ratio de hac, quàm de illa. Ita Bonac. alios allegans.

Qvod ſi Sacerdos in Sacriſtia determinet conſecrare omnes particulas in Pixide, & tempore conſecrationis non recordetur, dicunt eſſe conſecratas, 58
ſi ſint in Altari; ſecus verò, ſi ad cornu ſuper tabulā. Ita ex Angelo, & Nauarro, docent Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 6. Angleſ. *quæſt.* 1. *de Euchariſtia*, Diana *p.* 3. *tract.* 6. *reſolut.* 103. *parte* 5. *tractat.* 14. *reſol.* 19. & *parte* 9. *tract.* 8. *reſol.* 64. Mercerus *de ſacram. q.* 74. *art.* 2. quia neque Eccleſiæ, neque Sacerdotis cenſenda eſt intentio, conſecrare extra Corporale in loco indecenti, quod eſt peccatum.

Attamen Gammachæus *in* 3. *parte, quæſt.* 74. 59
cap. 4. *fol.* 343. contrarium docet, quia Sacerdos verè habuit intentionem conſecrandi particulas, nec eam reuocauit; & licèt noluiſſet, ſi aduertiſſet conſecrare extra Aram, tamen nunc habuit ſimpliciter intentionem eas conſecrandi. Hæc ſententia probabilis videtur Dianæ, & Cottonio *num.* 50. At Franciſcus de Lugo dicit, eſſe rem dubiam.

Attamen audiui, id poſitum in praxi in Eccleſia Cathedrali Brixiæ, Marino Georgio, ſapientiſſimo, ac zelantiſſimo præſule, Epiſcopatus clauum tenente. 60

Tann.

Tannervs *diſp.* 5. *quaſt.* 2. *dub.* 2. tenet primam ſententiam, imò addit, quoties conſecratio fit actuali inaduertentia materiæ extra ſitum, ab Eccleſia deputatum, puta extra Corporale, licèt ſuper Altari, vel in Pixide clauſa, non eſſe certam conſecrationem; ſed hic eſt ſcrupulus.

61 Ex indeterminatione materiæ crederem, non conſecrari particulam mixtam cum aliis conſecratis confusè; ità Card. Lugo *diſp.* 4. *num.* 136. quia non poteſt deſignari pronomine Hoc.

Addit tamen Diana *part.* 9. *tract.* 8. *reſol.* 64. poſſe ſub conditione conſecrari omnes non conſecratas. Rupugnat tamen Auerſa *de Sacramento Euchariſtia, quaſt.* 2. *ſect.* 2.

Hinc ſequitur, etiam guttas vini in pede calicis non remanere conſecratas, quia ſuper eas non cenſetur ferri notitia, vel intentio. Ità cum Angles, & Suarez ſuprà, Tanner. *num.* 78.

62 Qvæ verò guttæ in calice ſunt, ſed ſeparatæ, ſecundùm Bonacinam *diſp.* 4. *quaſt.* 2. *punct.* 6. erunt conſecratæ: at Cottonius *num.* 52. cum Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 14. & aliis negat. Quod verò acutius diſtinguit Coninchius *diſp.* 3. *n.* 43. conſecratas manere eas, quæ ſunt vicinæ toti liquori, non illas, quæ in eodem calice ſunt remotæ, non placet Cottonio, nec Laymano; quia determinare eſt arduum, quanta propinquitas ſit neceſſaria; eò vero magis, quò guttæ ſemper defluunt.

Tannervs *num.* 79. cenſet probabilius, eſſe conſecratas; non enim habetur veſtigium ab Eccleſia talis diſtinctionis faciendæ, & alioqui ſequeretur aliquid offerri in Miſſa, quod non conſecraretur.

63 Addo ego, ponamus guttam continuari toti liquori in fundo poſt pronunciatam voculam Hic, & totam formam reliquam ſuperferri, quid fiet? Verè enim particula, Hic, dicit calicem metonymicè, ideſt totum id, quod eſt in calice. Quod ſi continuitas phyſica in pane confert ad veritatem voculæ Hoc; cur impediet particula Hic, maximè cum forma dicat: Hic est calix, ideſt totum, quod
64 in calice? Impediet verò, ſi intendas ſacrare ſolam materiam continuam, cùm hæc gutta continuata ſit, inceptâ formâ.

QVÆSTIO VI.

Quis, & qualis panis ſit materia neceſſaria Euchariſtia.

D.Bonau. 3. part. centil. ſect. 49. & diſt. 11. p. 2. quæſt. 1. & quæſt. 4.
D.Thom. q. 74. art. 3.

65 Asserit S. Bonau. cum D.Thoma, neceſſariam panis materiam eſſe ex tritico.

Nota verò è Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 1. tria panum genera in præſenti poſſe diſtingui.

66 Primvm conficitur ex fructibus arborum, vt ex caſtaneis, amygdalis, & glandibus; quo etiam ſpectat ille, qui conficitur arborum corticibus, in Africa, & Indiis.

Secvndvm fit ex leguminibus, vt faba, piſis, &c.

Tertivm eſt ex frumento, quod, licèt propriè triticum ſignificet, tamen includit etiam alias fruges, è ſpica excuſſas, vt millium, Hordeum, Panicum, millium Turcicum, ſpeltam, farrum, & alia, quæ variis in regionibus germinant, & variè vocantur.

Assero primò ſolum panem è frumento, aptum eſſe ad Euchariſtiam, non ex arboribus, aut leguminibus. Ità omnes Theologi *in* 4. *diſt.* 11. *vbi* D.Bonau. *q.* 1. D.Thomas *ibidem*, & *quaſt.* 74. *art.* 1. Ratio D.Bonau. eſt, quia ſolus panis è frumento eſt ſimpliciter panis communis, quo vſus eſt Chriſtus. Sic habetur in Concilio Aurel. 4. *can.* 4. Bracharenſi 3. *can.* 1. Carthaginenſi 3. *can.* 24. citato à D. Bonauent. *quaſt.* 4. Alexander Papa *in epiſt. Decretali, cap.* 4. vt refertur, *cap. Cùm omnis, de conſecr. diſt.* 2. & hoc volunt Innocentius III. *cap. Firmiter de ſumma Trinitate*, & *cap. Cùm martha.* dum definiunt, panem eſſe materiam Euchariſtiæ. 67

Est autem quæſtio circa panem è frumento: An omne genus frumenti ſit apta materia ad panem Euchariſticum conficiendum. 68

Prima opinio eſt, totum genus frumenti ſufficere, ſiue panis triticeus ſit, ſiue hordeaceus, vel ſimiles. Ità docuit Gabriel *lect.* 35. *in Canonem*: vbi refert Argentinam *diſp.* 11. *quaſt.* 1. qui abſolutè affirmare non audet; negat tamen, poſſe contrarium ſatis probari. Idem tenuit ipſe Gabriel 69 *diſt.* 11. *quaſt.* 2. Albertus *ibi*, *quaſt.* 7. & Caietanus *ad art. citatum D. Thoma.* licèt in Romana editione expunctum ſit. Pro hac ſententia citatur S. Bonauentura *quaſt.* 4. aſſignata à Tannero *diſp.* 5. *quaſt.* 2. *dub.* 3. *num.* 86. qui adducit ea verba Seraphici. In omni autem pane de frumento, ſicut in omni vino de vite, ſiue ibi ſit differentia accidentalis, ſiue ſpecifica, vt quidam dicunt, poteſt confici. Ob id non audet Tannerus modeſtus eam ſententiam erroris condemnare.

Secvnda ſententia eſt, ſolùm frumentum triticeum eſſe materiam Euchariſtiæ. Ità communiter Theologi, inter quos citantur à Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 1. D.Thomas *hìc*, & 4. *contra Gent. cap.* 64. & *in* 4. *diſt.* 11. *quaſt.* 2. *art.* 2. & S.Bonauentura 2. *part. art.* 1. *quaſt.* 4. Paludanus *quaſt.* 1. *art.* 4. Scotus *quaſt.* 6. cum diſcipulis apud Maſtrium *diſp.* 3. *quaſt.* 3. *num.* 74. Richardus *art.* 1. *quaſt.* 2. Durandus *quaſt.* 4. Innocentius *lib.* 4. *de myſterio Miſſa, cap.* 3. & omnes Recentiores Theologi, & Summiſtæ; & in Catechiſmo Pij V. dicitur, eſſe traditio Apoſtolica, & probatur ex Concilio Florentino *in Decreto Eugeny*, vbi dicitur, materiam huius Sacramenti eſſe panem triticeum, & vinum de vite & *ſeſſ. vltima*, ante litteras vnionis, admittitur Græcis panis fermentatus, dummodò ſit è tritico, excludens cæteros. 70

Hvnc verò eſſe S. Bonauenturæ ſenſum probatur; nam aſſerit, panem illum è frumento debere adhiberi, quem definit Concilium Carthaginenſe, quod ſtatuit, In Sacramento nihil aliud offerendum eſſe, quam quod Chriſtus Dominus tradidit. Chriſtus autem confecit in pane triticeo, vt omnes admittunt, præcipuè è D. Bonauentura colligitur *hìc*, *fundamento* 1. Ideò ad ea verba: *Niſi granum frumenti, &c.* Ioan. 12. quid explicat *in collatione predicabili* 57. pro tritico, ex D. Ambroſio *lib.* 3. *Hexaëmer. cap.* 7. intelligit frumentum illud, de quo Chriſtus loquitur, & ait, eſſe nobiliſſimum granum. Idem habet S. Doctor ad ea verba Lament. Hierem. *Vbi eſt triticum?* vbi ait: Triticum enim Chriſtus eſt: *Niſi granum frumenti, &c.* Ioan. 12. & addit: Eſt triticum; non hordeum. 71

Igitvr D. Bonauent. vbi Chriſtum frumentum 72

Digitized by Google

tum inuenit, ſemper nobiliſſimum frumentum, quod eſt triticum, intelligit. Et quidem propriè nomine frumenti ſolum triticum magis propriè intelligitur, vt colligit Suarez *ex* 44. *Geneſ.* Clariùs Deuter. 8. *Dominus Deus tuus introducet te in terram bonam, terram frumenti, hordei, ac vinearum.* Sic etiam S. Bonauent. ait, Chriſtum fru-
73 mentum eſſe; non hordeum. Vnde cùm in veteri teſtamento nomine frumenti adumbretur hoc Sacramentum, vt patet Pſal. 80. *Cibauit eos ex adipe frumenti*, & Pſal. 147. *Et adipe frumenti ſatiat te*, nomine frumenti triticum intelligitur. Vel certè, ſi frumentum generatim ſumitur, adeps frumenti dicitur ipſum triticum. Hinc video Seraphicum *Ioan.* 6. non figuraſſe Euchariſtiam in pane illo hordeaceo.

74 Igitvr è S. Bonauentura colligitur, panem frumenti Euchariſtici eſſe è tritico, quod indicat *in collatione illa* 57. *ad* 12. *Ioan.* & affert multa loca ſcripturæ, quæ frumentum illud Chriſto, & aliis iuſtis comparant, quod eſt nobiliſſimum inter fruges.

Deinde *in quaſt.* 4. *fundamento primo* dicit, Chiſtum conſecraſſe in frumento illo, quod eſt cibus Paſchalis; neque enim eſt veriſimile, panem azymum ad ſolemnitatem Paſchæ, & eſum Agni adhibitum fuiſſe ex alia materia, quàm triticea, vt notat Suarez, & ideò ob nobilitatem, eum vocat S. Bonauetnura *cibum Paſcualem.*

75 Qvod verò Tannerus ex eo deducit, D. Bonauenturam admittere omne genus frumenti, quia dixit, In omni pane de frumento poſſe confici, ſiue ſit ibi differentia accidentalis, ſiue ſpecifica, vt dicunt quidam, ſaluata ſpecie illius panis, & illius vini. Profectò nil obeſt, vult enim dicere: ſicuti in vino, quod eſt materia apta, eſt diuerſitas ſpecifica; ità in tritico (ſecundùm aliquos.) Quæ particula nobis fauet; ſi enim omne genus frumentorum includeret, profectò non diceret diſtinctionem ſpecificam ſecundùm aliquorum opinionem aſſeri. Quis enim negat, triticum ab hordeo, à millio, & à panico differre
76 ſpecie? Sunt autem aliquæ varietates tritici diſtinctæ ſpecie, ſecundùm aliquos, vt ordinarium, martiolum, & ſimilia, maximè quoddam Germanicum, vt fatetur Tannerus *num.* 88.; indicat S. Thom. *loc. cit. art.* 3. Suarez, Vaſquez cum D. Bonauentura, adductò à Tannero *num.* 89. & 97.

Hæc retuli, vt Seraphicum ab ea opinione oſtendam alienum, quæ temeritatis, & periculi erroris inſimulatur à Suarez.

77 Addit Tannerus *num.* 100. etiam Siliginem, quam vocant Secale, vel Thypham, eſſe materiam aptam conſecrationi, cum Victoria *num.* 55. citant S. Bonauenturam (ſed perperam) Caietanum, Alenſem, Valentiam, Henriquez, quibus Bonacina *d.* 4. *quaſt.* 1. *punct.* 1. addit alios. Quia panis iſte, etiam inter vrbanos, eſt vſualis. Suadent tamen abſtinere ab eo, ſicut ab aliis, quæ ſunt in litigio. Alij dicunt eſſe mortale ea vti, vt refert Bonacina, *num.* 2.

78 Qværes: An debeat eſſe panis ex aqua elementari coagmentatus.

Respondetvr affirmatiuè cum D. Thom. *q.* 74. *art.* 6. Scoto *in* 4. *diſt.* 11. *quaſt.* 6. Maſtrio *loc. cit.* quia aliter non erit panis vſualis. Itaque panis, aquâ roſeâ coagmentatus, eſt ineptus, vt ait D. Thomas, à quo perperam abit Caietanus, apud Dianam *p.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 18. Itaque opinio Caietani non eſt tuta, vt ait Fagundez *p.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 14. arridet Cottonius *controu.* 4. *cap.* 1. cum Soto 4. *diſt.* 9. *quaſt.* 1. *art.* 7. Maſtrius *num.* 78. cum Scoto *quaſt.* 6. Malè autem Fagundez apud Dianam *part.* 9. *tract.* 9. *reſol.* 58. Lugum *cap.* 2. *num.* 11. excludit panem aquâ Maris confectum.

Massa verò cruda paſtæ, vel panis coctus in 79
olla, qui dicitur *Pannata*, non ſunt materia apta, quia ille non eſt panis; hic verò pultis artificialis. Ità Diana *part.* 9. *reſol.* 58. & Cottonius *num.* 8. qui excludunt concordes etiam Macherones, & vermicellos, qui dicuntur *taiadelli.* Hinc excluditur etiam panis ex amydo, quia non eſt panis vſualis. Ità Scotus *diſt.* 11. *quaſt.* 6. Diana *part.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 38. D. Thom. *quaſt.* 74. *art.* 3. *ad* 4. & communiter, vt refert Tannerus *num.* 151. eſt enim triticum corruptum.

Mastrivs *n.* 77. cum Gauatio *diſp.* 6. *quaſt.* 2. *cap.* 1. hanc regulam tradunt, abſtinendum à materia illa, quæ vertitur in quæſtionem: an ſit triticum.

Qvod ſi mixtum ſit ex tritico, & aliis granis, 80
& adhuc triticum præualeat, vt ſit panis triticeus, docet, eſſe aptum; ſi verò ſecus, docet abſtinendum. Hæc ſanè è ſapore, & aliis accidentibus colligit cum Arteſano *p. p. lib.* 4. *tract.* 9. *de materia Euchariſtia.* Cum Caietano *quaſt.* 74. *art.* 7. Poncius quidem *diſp.* 44. *quaſt.* 3. admittit panem cum aquâ roſaceâ; ſed cæteri reſpuunt, vt innui.

Debet autem igne coqui aſſatus, & vt vno ver- 81
bo omnia claudam, debet eſſe panis vſualis, vt notat Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 1. Maſtrius *num.* 29. & omnes.

QVÆSTIO VII.

An ſit neceſſarius ex præcepto panis azymus.

D. Bonau diſt. 11. part. 2. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom quæſt 74. art. 4.

Svppono primò ex *Tomo primo huius tertiæ* 82
partis, diſp. 38. *quaſt.* 4. Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum Euchariſtiæ eo tempore, quo non licebat vti fermento, & ideò in azymo conſecraſſe.

Svppono ſecundò, adhuc tamen non eſſe de neceſſitate Sacramenti, vt conſecretur in azymo. Ità D. Bonauent. *ad vlt.* & D. Thom. *loco citato*, & Scholaſtici omnes, eſtque de fide ex Concilio Florentino in *Decreto Eugenij*, & Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. & 3. & *can.* 2. & *cap. ad abolendam de hæret.* vbi agitur contra Græcos, negantes, in azymo conſecrari, quorum errores confutarunt Leo IX. in *epiſtola ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum*, Anſelmus *lib. de fermento, & azymo*, Guido Carmelita, & Caſtro *verb. Euchariſtia, hæreſi* 2. D. Thom. *opuſc. contra Græcorum errores*, Beſſarion Card. & Gennadius.

Assero primò, Eccleſiam Latinam ritè ad 83
Chriſti inſtitutionem conſecrare in azymo, contra temerarium Caluinum, qui *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 17. §. 43. cum aliis ſectariis, dicere audent, azymum eſſe rem in Eccleſia nouam, inuectam ab Alexandro I. quod eſt verum mendacium: nam Leo IX. acerrimè defendit ritum azymi ante Alexandrum II. & III. Porrò Alexander I. qui ſedit circa annum 110. nullibi inuenitur hunc morem inuexiſſe. Adde quòd Leo IX. *epiſtola ad Michaëlem*

Digitized by Google

Michaëlem, cap. 5. dicit, Romanam Eccleſiam à Petro, non ab Alexandro, vt Caluinus mentitur, didiciſſe, qualiter diuina Myſteria celebrari debeant, & per centum, & viginti annos à Chriſti paſſione retinuiſſe eundem morem. Et *cap.* 24. dicit: *Sanctos Martyres noſtra Eccleſia azymus ſaginatos*, vt notat Bellarminus *lib.* 4. *de Euchariſt. cap.* 9. & D.Bonau. *ad vlt.* vbi refert cauſam, ob quam ad fermentum conuerſi ſint multi, tempore Ebionis. Idem habet D.Thom. & communiter Scholaſtici.

PANIS verò azymus eſt verè panis, vt oſtendam.

85 PRÆCIPVVM fundamentum inconcuſſum, eſt: Ille panis eſt aptus, & ex Chriſti imitatione, quo ipſe conſecrauit: At Chriſtus conſecrauit in azymo, vt oſtendi *loc. cit. tom.* 1. Ergo.

ASSERO ſecundò; tam Græci, quàm Latini tenentur ſub mortali in ſuis Eccleſiis ſuum ritum ſeruare. Ita D.Thom. *loco citato*, vbi Thomiſtæ, Sotus *d.* 9. *quæſt.* 1. *art.* 6. Suarez *ſect.* 3. Valentia *diſp. cit. cap.* 3. ex communi, contra Paludanum *in* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 4. qui ſignificat, liberum eſſe Græcis vti etiam azymis.

QVOD Latinus teneatur azymis. Probatur ex *cap. Litteras, de celebr. Miſſarum.* Similiter de Græcis in ſuis Eccleſiis colligitur ex Concilio Florentino. Vide Dianam *part.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 99. vbi affert motum proprium Pij V. incipientem: *Prouidentia Romani Pontificis, anno* 1566. quo reuocatur licentia Græcorum celebrandi more Latino; ſicut & Latinorum, more Græco.

HINC malè Nungus *in art.* 4. *D. Thom. concl.* 6. ait, Græcos peccare tantùm venialiter, conſecrando in azymis.

86 NOTA, non rectè Scotum à quibuſdam argui, quia dixerit, Græcos fortè peccare, qui non ſe conformant Eccleſiæ Latinæ; Græci enim ſuperbè exiſtimant, fermentum eſſe de neceſſitate Sacramenti; & Latinos iudicant prauè. Ideò ex hoc capite poſſent peccare, vt notat Hiquæus *ad quæſt.* 6.

ADVERTIT autem Cottonius *lib.* 2. *controu.* 4. *cap.* 1. *n.* 13. quod Latini inter Græcos; & Græci inter Latinos, habentes proprias Eccleſias; tenentur
87 ſeruare proprium ritum, non ſolùm in illis; ſed etiam in alienis, quia hæc obligatio, vel diſpenſatio non eſt localis; ſed perſonalis nationum, vt ait Diana ſuprà cum Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 3. Secus eſſet, ſi quis peregrinaretur extra propriam Eccleſiam; poſſet enim ſe conformare ritui loci, licèt non teneretur, iuxta regulam generalem, quod peregrini poſſunt ſe conformare legibus locorum. Sic Diana *ibidem* ex Sylvio *in art.* 1. *D.Thoma.* Si autem Græcus hinc in Eccleſia Latina reciperetur, vt Parochus, aut Capellanus; inde autem Latinus in Græca, deberet vterque ſeruare ritum illius Eccleſiæ, in qua reciperetur. Ita Cottonius *num.* 14. Diana *p.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 39. Vbi etiam cum Bernal. *ſect.* 4. *num.* 37. *contra Dicaſtillum, tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *num.* 67. affirmat, Græcum in Græca; & Latinum in Latina, non poſſe in
88 re hac variare ritum, etiamſi populus deberet ſacrificio diù priuari, & proximus decedere ſine viatico, quia publica vtilitas præcellit priuatæ. Ita etiam Franciſcus Lugo *cap.* 2. *num.* 19.

PRÆTER Scripturas, quas ſolui *tom.* 1. *loco citato.* Obiiciunt Græci etiam aliquos Patres, quorum ali-
89 qui dixere, Chriſtum occiſum die Paſchæ, vt Irenæus *lib.* 4. *cap.* 23. Tertullian. *lib. contra Iudæos.* At dies Paſchæ à quarta decima Lunæ die ad quintam decimam extendebatur. Alij dixere, Chriſtum immolandum quarta decima die, ſecundùm legem, vt

Epiphanius, *hæreſi* 50. ſed de immolatione Euchariſtiæ loquitur; non de cruenta Crucis. Alij videntur aſſerere, Chriſtum diem præueniſſe ad Agnum comedendum; & Iudæos poſtpoſuiſſe, vt morti Chriſti incumberent. Ita Chryſoſt. *homil.* 82. *in Ioannem*, & Theophylact. *in* 18. *Ioannis.*

RESPONDETVR ex Chryſoſtom. *homil.* 85. & 90
Theophilacto *in* 26. *Matth.* Iudæos quidem diem poſtpoſuiſſe; at præuaricatos in hoc Diuinam Legem, qui zelo Phariſaico non introierunt prætorium; vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha. Chriſtus verò dicitur præueniſſe, vt reſeruaret mortem in Paraſceue Sabbathi, quæ dies erat Paſchæ. Sic præuenit; non diem legis; ſed eos, qui illum poſtponebant. Alios Patres etiam, quorum textum deprauarunt, obiiciunt, vt Anſelmum, &c.

OBIICIVNT ſecundò, ſextam Synodum, quæ vetuit, ne comederemus azyma Iudæorum.

RESPONDETVR, vetari ritus Iudaicos in eden- 91
dis azymis; non autem Euchariſtiam ex azymo.

OBIICIVNT tertiò. Dominus, cum Euchariſtiam inſtituit, panem accepit: at azymum non eſt panis. Panis enim Græcè dicitur ἄρτος à verbo ſignificante attollo, non autem attollitur conſperſa paſta, niſi per fermentum.

RESPONDETVR, panem dici etiam de azymo: 92
probatur ex illo Lucæ vltimo: *Accepit panem.* Et infra, cognouerunt eum in fractione panis; ille verò panis fuit azymus; nam id euenit tertia die azymorum, vel ſecunda die, ſecundùm Græcos, quibus diebus non inueniebatur apud Iudæos fermentatus. Præterea *Leuit.* 7. habetur *panis ſine fermento.* Denique Theodoretus author Græcus, *in cap.* 10. *Danielis*, inſcitiæ arguit id negantes. Dicitur verò panis elevare, quia nutrit, & augmentat. Neque verò iudaizamus, vt obiiciunt Græci; ſed rem materialem Iudaici ritus adhibemus ad aliam formam ritus ſacrioris, aliàs, nec aquâ liceret vti in Baptiſmo, cum Iudæis eſſet vſitata in ſuis purificationibus: azymo itaque vtimur, vt oſtendamus puritatem Chriſti ſacrificati, & eam, qua debemus & nos accedere,
iuxta Pauli monitum, 1. Corinth. 5. *Etenim Paſcha* 93
noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Itaque epulemur in azymis ſinceritatis, & veritatis, vt aduertit Bellarminus *loc. cit.* ex D.Bonau. *fundamento* 4. Cætera, quæ obiiciuntur, planè ſolui *tom.* 1. *loco citato.*

QVÆSTIO VIII.

An pro altera huius SACRAMENTI *materia requiratur Vinum vitis.*

D.Bonau. diſt. 11. p. 2. quæſt. 3. & 4
D.Thom. q. 74. art. 5.

ASSERO cum D.Bonau. *locis adductis, quæſtione* 94
præcedenti, & omnibus Catholicis, contra hæreticos, qui aquam adhibebant, & contra illos, qui lac, vel etiam mel offerebant, vt indicatur Conciliis Brachar. 3. *can.* 1. Carthag. 3. *can.* 34.

Probatur à D. Bonau. ex Scriptura, *Matth.* 26. *Marci* 14. vbi vocat genimen vitis illud, quod in calice ſacrauit. Idem definitur in Conc. Carthag. citato, & Later. *cap. Firmiter, & cap. Sicut de ſumma Trinitate*, & in Florentino *in Inſtruct. Armenorum*, & Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 2. & Aurel. 4. *can.* 4. & *can.* 3. *Apoſtolorum*, & Altiſiodor. *can.* 8. Itaque S. Bonauent. *quæſt.* 1. *fundamento vnico* totam Eccleſiam ita ſentire concludit.

95 Ratio verò congruentiæ eſt ex D. Bonauent. *loc.cit. ad* 7. quia eſt nutrimentum, & medicamentum, ad conualeſcentiam, atque cor hominis lætificat, vt dicitur *Prou.*31. *Eccl.* 31.& 32.& 49. quæ ratio eſt Clementis Alex *lib.*2. *Pædag. cap.* 2. qua vtuntur moderni ferè omnes. Addit S. Doctor. aliam rationem *in corpore*, & *ad* 4.& 5. quia vinum quaſi ſanguinis compreſſione torcularis exprimitur, rectè ſignificat etiam ſanguinem expreſſum è Chriſti corpore, vi crucis, quæ torculari comparatur. Iſa. 53. *Torcular calcaui ſolus*, &c.

96 Ratio autem ſtricta eſt, quam indicat S. Doctor *in corpore*, quia vinum è vite eſt propriè vinum communiter intellectum, & acceptum, atque adhibitum; cætera verò ſunt vina potiùs per quandam analogiam, vel ſecundùm quid.

Attamen debet liquor eſſe expreſſus; non in vuis; alioqui non erit vinum, vt notat Suarez *diſp.* 45. *ſect.*1. Valentia *quæſt.* 2. *punct.*1. Henriquez *lib.*8.*cap.*16. Vaſquez *diſp.* 175. *cap.* 2. poſt D.Bonau. *loc.cit.* qui exigit, expreſſum fuiſſe à torculari, vel alio comprimente. Idem habent cæteri, & colligitur ex *cap. Cum omne, de conſecr. diſt.* 2. & *cap. Dicimus, eadem diſt.* & Conc.Trullan. *can.*28.

97 Neque verò ſuccus ex vuis immaturis, ſeu ex agreſta, eſt vinum aptum, nec acetum, vel vinum corruptum. Ità D.Thom. *ad* 2. D. Bonauent. *lib.* 6. *Compend. Theol. cap.* 12. quod probat, quia acetum non eſt vinum, licet fuerit; agreſta verò futura eſt; non eſt. Hoc autem prudenter aduertunt Doctores conſiderandum; an ſpeciem retineat vini; vt neque corruptum ſit, neque omninò mixtum aliis rebus, puta aromatibus, & aliis liquoribus, ità vt ſuam ſpeciem amiſerit.

Quoad Muſtum, Vaſquez *num.* 7. putat à vino ſpecie differre ob impuritatem. Illud tamen admonet Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 2.*dub.* 5. *num.* 137. cauendum, nè ſit vinum impurum, fæcibus permixtum, quia ob irreuerentiam erit peccatum, etiam mortale.

98 Eſſe quidem materiam validam muſtum definitur in *cap. Cum omne crimen, de conſecr. diſt.* 2. Communiter verò dicunt, non eſſe licitam ob irreuerentiam, niſi adſit neceſſitas, & putant eſſe mortale apud Delugum *cap.* 2. *num.* 22. Licèt Martinus de S.Ioſeph *tom.*1. *lib.*1. *tract.* 2. *num.* 13. doceat, eſſe ſolum veniale apud Dian. *tract.* 11. *reſol.* 37. *p.* 10. qui ſequitur communem ſententiam. Et ſanè *cap. Cum omne* concedit ſolùm in neceſſitate. Vinum verò ſatis decoctum, quo vtimur ad ſapores, non eſt aptum, vt docent D. Thom. *quæſt.*74.*art.*5. & alij multi apud Bonacinam *p.* 2. *num.*3. Non enim eſt vinum vſuale.

De vino autem ex vuis paſſis, aſſerit Amicus *tract.*7. *diſp.* 17. *ſect.* 3. *num.*34. Conſentit Diana *part.*7. *tract.*12. *reſol.*8. Sed *in part.*10.*reſol.*37. refert in contrarium Optatouium *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *num.*30. & videtur palidoniam canere.

99 Attamen eo vtuntur in Æthiopia Patres Societatis Ieſu apud Franciſcum Lugo ſuprà *num.*25. qui refert, ſibi dictum, idem etiam in Inſulis Philippinis adhiberi. Quæ praxis eſt magnum argumentũ; vt notat Cottonius *lib.*2. *controu.*4.*c.*1.*n.*19.

100 An verò vinum congelatum ſit aptum, communiter affirmant, vt annuit Cottonius *num.* 22. & Dianam *part.*3.*tract.*6.*reſol.*100. ſubſcribit Tanner. *num.*142. referens Syluestrum, Sa *verb. Euchariſtia*, Soto, Suarez, Vaſquez. Ratio eſt, quia licèt requiratur vinum potabile, vnde, & vinum, imbibitum in offa, panis excludit Eminentiſſimus Lugo *diſp.* 4. *num.* 12. cum Diana *part.* 9. *tract.* 8. *reſol.*65. vbi adducit Corneium, Amicum, Auerſam, & Leonardum; attamen quia vinum congelatum per accidens non eſt potabile, cenſetur aptum; quia verò multi tenent, non eſſe aptum, inter quos Armilla, Alanus, Ledeſma, Henriquez, monet Tannerus *num.*142. ne adhibeatur. Itaque ſaltem erit illicitum ob periculum, vt notat Cottonius, contra Tamburinum *lib.*2. *de ſacrificio.*

Illud verò abſque dubitatione certum; ſpecies 101
vini congelatas poſt conſecrationem continere corpus Chriſti, vt ſupponitur in *Miſſali Romano, de defectibus in Miſſa.* Ex quo deducit Bonacina *diſp.*4. *quæſt.*5. *punct.*2. poſſe etiam conſecrari tale vinum.

QVÆSTIO IX.

An ſit neceſſe vino aquam miſceri, & quomodo.

D.Bonau. d.11. p. 2. quæſt. 3.
D.Thom. q.74. art 7.

Aſſero primò, aquam non eſſe neceſſariam ad 102
validitatem materiæ conſecrandæ. Ità communiter Theologi cum SS.DD. hìc, & Magiſtro *in* 4. *diſt.* 11. Alenſe *quæſt.*32.*membr.*5.*art.*2. Innocentio *lib.*4. *de Miſſa, cap.*32. Catechiſmo Rom. *p.*2. *contra Armac. lib.*9.*quæſt. Armen. cap.* 9. & alios apud D. Bernardum *epiſt.*96., quibus fauet Bellarminus *lib.*4. *de Euchariſtia, cap.*10. dicens: verum in vino ſine aqua Sacramentum conſiſtere poſſit, non eſt adeò certum.

Probatur à D.Bonau. primò. Quod eſt de ſub- 103
ſtantia materiæ Euchariſtiæ, remanet poſt conſecrationem ſecundùm accidentia, vt conſtat de fide, at verò aquæ nihil remanet, ſed tranſmutatur in vinũ, vt oſtendam *quæſt.*19. & eo pacto tranſmutata erat etiam, quando Chriſtus conſecrauit, vt monet D. Bonau. *ad* 2. & habetur *Matth.*26. & *Marci* 14. vbi totum calicem vino plenum ait, dicens: *Non bibam amodò de hoc genimine vitis*, poſtquam dixerat: *Hic calix ſanguinis, &c.* Vocat autem genimen vitis, quò ad accidentia; nã ſubſtantia erat iam mutata in ſanguinẽ.

Enim verò locus ille explicatur à Patribus multis de vini potatione, poſt eſum agni; Eos verò ſequitur S.Doctor. *in commentario*, & colligitur ex ipſo Luca. Quo eluditur argumentum hæreticorum, dicentium, vocari genimen vitis etiam poſt conſecrationem.

Probatur ſecundò à D.Bonauent. elementum, 104
quod eſt de ſubſtantia vnius Sacramenti, non eſt de ſubſtantia alterius, cum ſint Sacramenta diſtincta; ſed aqua eſt materia baptiſmi: Ergo.

Poſſet tamen huic argumento opponi, verum eſſe de materia integrante; at de acceſſoria, vel parte materiæ, non eſt vera Maior; nam etiam oleum eſt materia Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis; ſed D.Bonau. ſæpè argumenta proponit, quæ *in corpore* non confirmat; tale eſt hoc.

Probatur tertiò, quia, quod eſt de ſubſtantia 105
Sacramenti, aut eſt quantum ad ſignificandum, aut quo ad efficaciam; ſed neutro ex capite aqua eſt neceſſaria: Ergo; non ex ſignificatione: quia corpus Chriſti verum, & paſſum, ſimul cum myſterio ſanguinis, qui eſt effuſus, ſatis exprimuntur vino. Ne-
que ex efficacia, quia ſine aqua ſit Tranſubſtantiatio. 106
Eodem argumento vtitur Tannerus *diſp.*5. *quæſt.*2. *dub.*6. *num.*147.

Obiicies

Digitized by Google

OBICIES D. Cyprianum *lib.* 2. *epiſtol.* 3. vbi ait: *Ità non poteſt conſecrari vinum ſolum, ſicuti nec aquam ſolam, ſed vtrumque mixtum.*

RESPONDET S. Bonau. id non poſſe fieri licitè, & ideò vtrumque eſſe peccatum mortale; at non eſſe par in neceſſitate Sacramenti, vnde aduertit, Alexandrum I. dicere: *Non debet*, vbi Cyprianus ait: *Non poteſt.*

107 ASSERO ſecundò; hæc aquæ mixtio eſt præcepta ſub mortali. Ità S. Bonau. *hic ad* 3. S. Thom. & communiter Theologi: Habetur in CC. Florentino *in Inſtructione Armenorum*, & Trident. *ſeſſ.* 22. *initio*, Trullano *can.* 32. Aurel. 4. *can.* 4. Africano *can.* 4. Carthag. 3. *can.* 24. aliiſque canonibus *de conſecr. diſt.* 2. & vnanimi Patrum ex omni natione conſenſu, apud Bellarminum *lib.* 4. *de Euchariſtia, cap.* 10. contra Lutherum, Kemnitium, & alios huius farinæ.

PROBATVR præcipuè à D.Bonau. primò, quia ex D. Cypriano *lib.* 2. *epiſt.* 3. habetur: *Si aliqui de anteceſſoribus noſtris, vel ignoranter, vel ſimpliciter non obſeruauit, vt ſcilicet aquam vino miſceret in Sacramento, poteſt ſimplicitati eius venia concedi. Nobis omninò ignoſci non poteſt, qui admoniti ſumus, vt calicem Domini cum vino, & aqua mixtum, ſecundum quod Dominus obtulit, offeramus.* Quod indicat merum præceptum, non neceſſitatem Sacramenti, vt notat etiam D. Thom. nam ſi ignoſcitur facienti id ſimpliciter, ſignum eſt, non eſſe neceſſarium.

108 PROBATVR ſecundò, hoc præceptum à D.Bonau. *ad* 3. quia id nobis indicatur ipſius Chriſti facto, quod ait, eſſe ab Apoſtolis traditum. Sic habetur in *Liturgia Iacobi*, cuius meminit Concilium Trullanum *can.* 32. quæ habet: *Similiter poſtquam cœnauit, accipiens calicem, & permiſcens ex aqua, & vino, & benedicens, dedit.* Sic habet S.Clemens *lib.* 8. *Conſtit. Apoſtolicarum, cap.* 17. & S. Iræneus *lib.* 4. *cap.* 57. S. Cyprianus, adductus à D. Bonauent. S. Baſilius in *ſua Liturgia.* Theodoretus *dialogo* 1. Euſebius Emiſſenus *ſermon.* 5. *de Paſchate.*

109 ID verò eſſe præceptum, Triburienſe Concilium *can.* 19. aſſerit, ab Alexandro primo traditum, quod ab Apoſtolis acceperat, & ſubdit: *Cuius rei veritatem in hac ſancta Synodo confitemur, credimus, & confirmamus, nec vllus ſine commixtione vini, & aquæ Myſteria Sacra perficiat.* Denique C. Carthag. 3. *can.* 24. in quo etiam S. Auguſtinus interfuit, ait: *Vt in Sacramento corporis, & ſanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm ipſe Dominus tradidit, hoc eſt, panis, & vinum, aquâ mixtum.* Iam verò ſatis conſtat, hanc rem eſſe grauem, non figmentum, non ſcelus, vt clamat Lutherus *lib. contra Regem Angliæ*, & alij hæretici, ſed ex inſtitutione Chriſti iuſſum.

110 PROBATVR etiam à D. Bonauent. *hic ad* 3. & *dub.* 6. *litt.* ex multis Patribus, qui id ſignificatum aiunt in aqua, è latere Chriſti manante: Ità D. Auguſtinus *tract.* 120. *in Ioannem*, præcipuè verò S. Alexander I. Papa, & Martyr, qui ideò præcepit mixtionem aquæ, vt habetur *in Lectione eius vita, in Breuiario, die* 2. *Maij*, & notat etiam S. Bonauent. *ad* 1. & in Canonibus, operâ Martini Bracharenſis collectis, & vt habetur *diſt.* 2. *de conſecr. cap.* 4. *Non oportet.* Addit tamen D. Bonauent. *ad* 5. illam aquam fluentem à latere ſignificare Baptiſmalem; neque ſignificari adæquatè eſſentiam huius, quaſi non ſit Sacramentum ſine aqua; eò quòd ibi etiam fuit aqua, vnde eſto fuerit aqua illa huius figura, non tamen aqua hæc eſt Sacramentum illius.

111 PROBATVR tertiò à D.Bonau. *in corpore* ex Iulio Papa *cap.* 7. *Cum omne de conſecr. diſt.* 2. vbi præcipit, vino in Euchariſtia miſceri aquam debere, quia in aqua ſignatur populus, iuxta id: *aquæ multæ, populi multi*: in vino autem oſtenditur ſanguis Chriſti. Ergo, cùm in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatus exprimitur, vt ait S. Bonauent. *ad* 1. tanquam inſipidus, ſapidiſſimæ Chriſti ſapientiæ.

112 ALIQVI ex eo conijciunt, Chriſtum admiſcuiſſe aquam, quia vina orientalia ſunt generoſa; & Chriſtus temperatiſſimus fuit. Ità Tannerus *num.* 150. vbi videtur id velle confirmare ex CC. Florentino, & Tridentino. Idem habet S. Bonau. *ad* 22. *Lucæ* ad ea verba: *Similiter & calicem*; ſed coniectura, ſi ſola ſit, eſt debilis, vt notat D. Bonauent. *hic ad* 3. neque Concilia aliud aſſerunt, quàm id, quod nos diximus, nempè idem factum fuiſſe à Chriſto; Igitur fundamentum noſtrum eſt, quia id factum è Chriſto, & hoc habemus in traditione antiquiſſima Apoſtolica: Coniectura verò illa, ſi ſola iaceat, infirma eſt, validæ autem rationes ſumuntur ex ſignificatione, & Myſteriis huius mixtionis ſuprà allatis, vt notat S. Bonau. ad *locum adductum Lucæ.* & quidem ità à Chriſto factum, eſt veritas definita ab Eccleſia, vt ait Vaſquez *diſp.* 179. *num.* 8. contra Durandum 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 5. qui dixit, rem eſſe incertam, cui fauet S. Thomas *quæſt.* 74. *art.* 6. dicens, hoc probabiliter credi: at S. Bonauent. *ad tertium* dicit, hoc certò ſciri.

113 EX his habes, aquam debere eſſe elementarem, qualis etiam de latere Chriſti fluxit, vt habet Innocentius III. *cap. Cum Marthæ de celebr. Miſſarum.* Ità D. Bonauent. *ad* 5. vbi indicat, debere eſſe aquam eiuſdem rationis cum baptiſmali. Itaque admiſcere aliam aquam, erit peccatum mortale, vt ait Perſicus *de off. Sacerd. lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 7. *num.* 53. apud Dianam, *part.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 18. Cottonium *lib.* 2. *controu.* 4. *cap.* 1. *num.* 26. qui *num.* 25. idem ait de omittente aquâ, cum Card. Lugo *diſp.* 15. *num.* 22. & Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 56. (eſt enim res grauiſſima,) poſt D. Bonauent. *diſt.* 11. *part.* 2. *dub.* 6. vbi addit; ſi fiat ex ignoratione, poſſe eſſe veniale, pro vt ignorantia magis, vel minùs culpabilis eſt; at verò *quæſt. hac, ad vltimum* videtur innuere, omnem negligentiam ad hoc eſſe mortalem, ob excellentiam Sacramenti; ſed oportet notari, eum dicere tantùm, peccari grauiter, non mortaliter, vt dixerat de eo, qui ſcienter omittit aquam, & vult dicere, negligentiam in hoc tanto myſterio eſſe grauiorem, quàm in cœteris rebus, tamen intra limites venialium, ſi diligentia ſemiplena ſit adhibita.

114 VTRVM verò hoc ſit præceptum Diuinum, vel Eccleſiaſticum.

PRIMA opinio eſt, eſt eſſe Diuinum. Ità Hoſius *in confeſſ. Polon. cap.* 14. Alanus *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 13. Caſtro *verb. Euchariſtia, hæreſi* 7. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 12. & probabilius cenſet Valentia *quæſt.* 2. *punct.* 1. & propendet Bellarminus *lib.* 4. *de Euchariſtia, cap.* 10. Quando autem omninò aſſerit, *controuer.* 6. *in* 3. *part. tractat.* 2. *diſput.* 4. *ſect.* 1. alios citans apud Dianam *part.* 8. *tract.* 1. *reſol.* 22. Probatur ex Conciliis, Africano, & Aurelianenſi, quæ videntur id vocare Sacramentum, mandatum, & Saluatoris inſtitutionem: Concilium verò Carthaginenſe, & Trullanum

Digitized by Google

vocant Diuinam Chriſti traditionem; Ita etiam ſexta Synodus *can.* 32. Id tamen Vaſquez refert ad principalem materiam tantum, ideſt vinum.

115 Ratio ſumitur ex eo: *Hoc facite.* Tunc ſic: Chriſtus ibi præcepit, vt faciamus; quod ipſe fecit: at ipſe miſcuit aquam, vt oſtendimus ſupra: Ergo.

Attamen communior ſententia eſt, eſſe præceptum quidem, ab Apoſtolis deriuatum; ſed tamen Eccleſiaſticum, ita vt dicere queant ſinguli Apoſtoli: *Præcipio ego, non Dominus.* Ita D. Bonauentura *ad vltimum*, Scotus *diſtinct.* 11. *quæſt.* 6. & ferè alij *diſtinct.* 11. quos Suarez *diſpu.* 45. *ſect.* 2. refert, quos cum aliis ſequuntur Diana *loco citato*, Cardinalis Lugo *diſputat.* 4. *ſect.* 2. Franciſcus Lugo *cap.* 2. *num.* 35. Cottonius *loc. cit. num.* 24. Vaſquez *diſp.* 179. *cap.* 2.

116 Probatvr, quia à Concilio Florentino *loco citato*, dicitur Eccleſiæ conſuetudo; & in Tridentino vocatur Eccleſiæ præceptum, & Alexander Papa *epiſtola* 1. & Concilium Triburienſe *canone* 19. dicunt, traditum à Patribus, ideſt, Apoſtolis. Ex quo patet, falſum eſſe id, quod ait Guillielmus, & Durandus *lib.* 4. Rationalis Officiorum Diuinorum *cap.* 30. id factum ex inſtitutione Alexandri; nam, licet Alexander iuſſerit id fieri, vt habetur *in Breuiario, die* 3. *Maij*; Attamen hoc ſe accepiſſe teſtatur ab Apoſtolis, vt notat Vaſquez *diſp.* 117. *n.* 14. qui ideò, & *num.* 16. deducit, poſſe diſpenſari ex iuſta cauſa, cùm ſit præceptum humanum.

117 Ad argumenta prioris opinionis. Quoad ſextam ſynodum, in multis eam ſcias erraſſe, vt probat Baronius *tom.* 8. *ad annum* 692. & Cottonius *ad* 24. Quoad cætera Concilia reſpondetur, eſſe Chriſti inſtitutionem, quoad principale, ideſt vinum, & hoc præcipi illis verbis: *Hoc facite*; at mixtionem aquæ, licèt ex facto Chriſti habeatur, non tamen eſſe ab eo præceptam, vt habent Concilium Florentinum, & Tridentinum, mentis enim Chriſti optima Interpres eſt Eccleſia. Neque eſt ideò de neceſſitate Sacramenti, quia Sacramenti materia, Chriſti iuſſionem ſupponit. Secundò, hæc eſt cæremonia, & quando Chriſtus conſecrauit, iam aqua erat conuerſa in vinum, vt dixi ſuprà cum D. Bonauent. *ad* 3. *primo loco.*

118 Qvoad quantitatem, oportet modiciſſimam miſceri aquam, vt ſtatuit Concilium Florentinum *loc. cit.* Ita ſufficit guttula, vt ait Suarez *loco citato*, & Henriquez.

Deinde mixtio facienda eſt in Oblatione. Ita Concilium Florentinum.

Addvnt aliqui ponendam à Sacerdote ſacrificante, ſed hoc in ſolemnioribus Miſſis non fit, vt notat Tanner. *num.* 155. & habetur *in Rubricis.* Ait verò S. Bonauent. *diſt.* 11. *p.* 2. *dub.* 4. hanc cæremoniam eſſe Sacramentalem, ideò faciendam à Sacerdote, vel ſacrificante, vel à miniſtrante ſacro in ſolemnibus, ob eandem rationem; quia eſt cæremo-
119 nia ſacra, Myſterium habens, ait faciendam mixtionem, non in dolio, vel amphora, ſed in calice ad Altare. Idem habet D. Thom. *quæſt.* 74. *art.* 8. & communiter, vt notat Tannerus *num.* 154.

Qvæstio X.

An aqua priùs conuerti debeat in vinum, quàm in Sanguinem Chriſti.

D. Bonau. diſt. 11. part 2. dub. 5. & quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 74. art. 8.

Ad ſciendum quantula aqua poſſit miſceri, con- 120
fert planè ſcire: an aqua mediatè conuertatur in Sanguinem Chriſti, ſic enim maior quantitas aquæ poſſet infundi; quod ſi debeat priùs mutari in vinum, oportebit minorem miſcere quantitatem, vt tempore inter oblationem, & conſecrationem, vinum agendo tranſmutare valeat aquam.

Certvm eſt autem primò, ſi aqua ante conſecrationem ſit verſa in vinum, tranſmutari in Sanguinem, & ita fieri oſtendit Eccleſia, præcipiens in Concilio Florentino, modiciſſimam aquam apponi, vt poſſit in vinum mutari.

Certvm eſt etiam, ſi aqua modiciſſima appo- 121
natur, eam conuerti poſſe in vinum, quod probat S. Bonauentura *dub. citat.* ex Ariſtotel. 5. *Metaph. text.* 9. *& primo de Gener. text.* 88. & eſt ſententia communis Scholaſticorum. Quidquid aliqui dixerint, relati, & reprobati ab Innocentio *cap. Cum Martha, de celebr. Miſſarum.*

Certvm eſt etiam, aquam, ſiue maneat ad conſecrationem vſque, ſiue non, non conuerti in alium quendam humorem, à ſanguine diſtinctum, puta phlegma, vt putarunt nonnulli, confutati à D. Bonauentura *dub. citato*, & D. Thom. & ab Innocentio *loco citato*, & *cap. In quadam*, vbi eam opinionem erroris damnat. Tum quia dicebat, talem fuiſſe etiam aquam, è latere Chriſti deriuatam, quæ à Pontifice definitur, non phlegma, ſed aquam veram fuiſſe; tum etiam, quia forma conſecrationis dicit:
HIC EST CALIX SANGVINIS MEI, 122
non phlegmatis; Formæ enim Sacramentorum id efficiunt, quod ſignificant.

Qvæstio igitur eſt: An, ſi aqua tempore conſecrationis ſemper remaneat aqua, adhuc tamen conuertatur immediatè in Sanguinem.

Prima ſententia eſt affirmatiua. Ita Alanus 123
lib. 1. *de Euchariſtia*, *cap.* 13. qui ait, id certa fide tenendum, & idem aſſerit de quovis alio liquore, in minima quantitate mixto in vino ante conſecrationem. Fauet Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma*, *tract.* 5. *cap.* 2. licet explicetur rectè, vt ait Suarez, Petrus Soto *lib.* 4. *de Euchariſtia.* Eandem ſequuntur aliqui Recentiores apud Vaſquez *diſput.* 178. *cap.* 1. Paſqualigo *diſp.* 91. *ſect.* 7. Peſantius *in hoc articulo*, *d.* 2. Areſius *in ſua diſputatione*, Bernal. apud Morandum *tract.* 3. *q.* 6. Baronius *tom.* 12. *in fine anni* 1188. Adde iſtis Lugum Cardin. *diſp.* 4. *ſect.* 3. vbi allegat Salmeronem, Coninchium, Layman. Dianam, & plures alios, & hanc ſequitur etiam Caſpenſis *diſp.* 2. *ſect.* 4. *cap.* 5. & ait eſſe hac tempeſtate communem. Fauet Poncius apud Maſtrium. Adde Sfortiam, Toletum, Salmeronem, Ianſenium apud Morandum, & Dianam *parte* 3. *tractat.* 4. *reſolution.* 46. vbi ſequitur alios; ſed nullus veterum eam tenuit.

Oppoſita tamen ſententia vera eſt, quam tra- 124
dit S. Bonauentura, D. Thom. ſuprà, Alenſis 4. *p.*

quæſt.

quæſt. 32. *memb.* 5. *art.* 2. & 3. aliique Scholaſtici cum Magiſtro *in* 4. *diſtinct.* 11. vbi Scotus cum ſuis apud Maſtrium *diſput.* 3. *quæſt.* 4. Richardus, Maior, Paludanus, Gabriel. *ibi*, & *lect.* 35. *in canon.* vbi ait, eſſe indubitatam, quam omnes ferè moderni ſectantur, Sotus *diſtinct.* 9. *quæſt.* 1. *artic.* 6. Suarez *diſput.* 45. *ſect.* 4. Valentia *quæſt.* 2. *punct.* 1. Henriquez *cap.* 13. *num.* 4. Vaſquez *diſput.* 178. *cap.* 2. Hurtad. *diſp.* 14. Idem docuit Ianſenius 4. *de Miſſa, cap.* 32. Rabanus *de corpore Domini, cap.* 4. & Innocentius III. *cap. Cum Martha*, eandem, vt probabiliorem, amplectitur D. Bonauent. inter eas tres, quas recenſet, inter quas, ſilentio præterit eam, quæ di-
125 cit, aquam conuerti immediatè in Sanguinem Chriſti; ſic etiam eam omittit D. Bonauent. vbi eaſdem cum Innocentio opiniones refert, quod idem faciunt alij antiqui Scholaſtici, vt notat Suarez.

Ex quo habemus manifeſtum indicium, antiquos nunquam ſuſpicatos, aquam in ſanguinem verti, ſed vel manere aquam, vel in vinum priùs mutari, & vinum in Sanguinem, quod argumentum in materia Sacramentorum eſt valdè efficax pro noſtra ſententia.

Novissime Averſa *quæſt.* 2. *ſect.* 7. adducit Fagundez *præcepto* 3. *lib.* 2. *cap.* 4. Mæracium *d.* 5. *ſect.* 4. Sylvium, Nungum, Azorium, Orlandum. Mox verò Cottonius *lib.* 2. *controu.* 4. *cap.* 1. *num.* 28. addit Dianam *part.* 3. *tractat.* 4. *reſol.* 49. & *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 56. & Card. Lugo *diſput.* 4. *num.* 44. Quod ſatis miror, Bonacina *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 7. alios referens cum Baſſæo *verbo Euchar.* 1. *num.* 14.

126 Assero cum hac ſententia, aquam vino mixtam, non priùs conuerti in ſanguinem, quàm conuertatur in vinum.

Probatvr primò à D. Bonau. *locis adductis.* Id eo ordine fit in noſtra conſecratione, quod in conſecratione, facta à Chriſto, effectum eſt; at Chriſtus conſecrauit Calicem, iam tranſmutata aqua in vinum, vt cum D. Bonauent. aduertit Suarez: Ergo Maior eſt euidens, & probatur, quia Chriſtus dixit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Minor patet. Chriſtus conſecrauit Calicem dicens: *HIC CALIX SANGVINIS MEI.* Itaque vult dicere: *Hic eſt ſanguis meus,* metonymicè enim locutus eſt, ponens continentem pro re contenta; at totum, quod erat in Calice, iam erat vinum: Ergo. Minor probatur, quia ſubdit poſt conſecrationem:
127 *Non bibam de hoc genimine vitis.* Hoc verò dixit de Calice conſecrato, vt multi Patres exponunt, licèt alij de vini ordinarij Calice id explicent, vt dixi ſuprà. Et voluit dicere, Vino iam tranſubſtantiato, adhuc manent ſpecies, vini genimina, è vite, loco ſubſtantiæ relictæ. Hoc argumentum ſumitur è D. Gaudentio, vt referam *diſp.* 5. *quæſt.* 1.

Probatvr ſecundò ex ritu Eccleſiaſtico; nam
128 Concilium Florentinum *in Inſtructione Armenorum* præcipit, modiciſſimam aquam in vino apponendam. Quod verò hanc ob cauſam id præcipiat, probatur, quia ait paulò antè, materiam conſecrationis calicis eſſe vinum. Et Concilium Aurel. 4. declarat, non eſſe in Calice offerendum aliud, quàm quod in Sacramentis Chriſtus nobis iniunxerit, quod explicans dicit, eſſe illud, quod ex fructu vineæ naſcitur; cùm autem ſupponat, infundi etiam aquam, ſupponit, eam in vnum priùs tranſmutari. Et hæc eſt ſententia omnium Eccleſiaſticorum Scriptorum, vt declarat Catechiſmus Pij V.

129 Præterea Sacerdotale, tot Summorum Pontificium authoritate approbatum, iuxta Concilij Tridentini Sanctiones auctum, & emendatum, *tract.* 10. *p. p. de ſacram. Euchariſt. cap.* 2. hoc expreſsè declarat his verbis: *Aqua verò, quæ in Calice vino miſcetur, debet eſſe in modica quantitate; quia eam in vinum conuerti oportet.* Ideò aliquo notabili tempore ante conſecrationem aquam infundit. Ex quibus liquidò patet inſulſa aduerſantium reſponſio, non ſeruari hunc ritum modiciſſimæ aquæ, vt prius in vinum conuerti queat. Præcipuè verò Areſij, qui, præ cæteris, fimbrias dilatat, cuius aquea reſponſio defluit, negantis, vllibi hanc rationem aſſignari. Profectò nulla alia apparebit. Similiter deficit reſponſio Morandi, in contrarium afferentis Hieronomonachum, apud Areſium *ſectione* 4.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura, *dub. citato,* 130
ex Innocentio III. *cap. Cum Martha*, *de celebrat. Miſſarum*, vbi noſtram ſententiam præ cæteris, quæ vigebant, ait probabiliorem; omiſſa opinione aduerſariorum, tanquam nulli probabili.

Qvod verò noſtram ſententiam ea ratione approbet, quia debet aqua prius verti in vinum, probatur *ex lib. eius, de Myſteriis Miſſæ, cap.* 29. cùm ait: *Aqua per admixtionem tranſit in vinum, & vinum per conſecrationem tranſit in Sanguinem, quis enim ambigat, cùm multo vino modicum infunditur aqua.* His verbis approbat rationem illius ſententiæ, nempè aquam conuerti in ſanguinem, quia prius in vinum conuerſa eſt.

Ex dictis patet, etiam Innocentium non eſſe pro 131
oppoſita ſententia, vt gloriantur Coninchius, Areſius, Morandus. Habes etiam SS. Patres ſenſiſſe, aquam tranſire in ſanguinem, vt mixtam vino, id eſt, vt factam vnum ſubſtantiale mixtum; ſic enim Pontifex declarat mixtionem iſtam, qua fidunt aduerſarij.

Respondent ſecundò Areſius, Lugo, Morandus, & alij, quòd, quando Pontifex illam ſententiam refert, & approbat, non ſignificat, aquam primò tranſire phyſicè in vinum, ſed ſolùm ſecundùm moralem æſtimationem, eò quòd non amplius particulæ aquæ diſcerni queant, vnde dicitur vinum.

Contra: Nam Pontifex loquitur de illa mu- 132
tatione aquæ in vinum, quam aliqui Philoſophorum negarunt eſſe poſſibilem, quam ſententiam ſequuntur etiam Areſius, Morandus, & alij. Subdit enim: *Licet Phyſici contrarium aſſeruerint, qui aquam è vino, per artificium, aſſerunt poſſe ſeparari.* Quibus verbis etiam argumentum aduerſariorum infrà afferendum terit. Confirmatur, quia aqua ponitur ex præcepto Eccleſiæ, vt docet Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 7. Eccleſia verò non poteſt materias Sacramentorum inſtituere.

Respondet Morandus, poſſe Eccleſiam inſtituere, vt materia tali modo adhibeatur, v.g. vinum dilutum.

Contra, quia ſeorſim eſt aqua per te: Ergo 133
diuerſa eſt materia, ita poteſt ſola aqua conſecrari.

Respondet adhuc, negando ſequelam, quia aqua mixta facit vinum lymphatum.

Contra, quia adhuc eſt aqua mera ſecundùm vos, quæ non eſt materia ex inſtitutione Chriſti.

Probatvr quartò, quia ex Conciliis, & Patribus Materia conſecrationis Calicis eſt vinum ex vite, vt declarat Concilium Florentinum *in Decreto Eugenij*, addens, modiciſſimam aquam addendam.

Deinde Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *can.* 2. 134
definit, facta conſecratione, & conuerſione panis

Digitized by Google

in Corpus; & vini in Sanguinem, manere ſolas ſpecies panis, & vini, nulla facta mutatione aquæ, & ſpecierum eius. Ergo vult, materiam conſecrationis eſſe ſolum vinum. Et eadem *ſeſſ. can.3.* definit, in vnaquaque ſpecie, & ſub cuiuſque ſpeciei partibus ſingulis, facta ſeparatione, eſſe Corpus, & Sanguinem Chriſti, ſed ſub illis ſpeciebus, in quibus non ſunt qualitates, & proprietates vini, ſiquidem in illis non fuit ſubſtantia vini; ſed ſolùm aquæ, ſi ſeparentur ab aliis, non erit Sanguis Chriſti, cùm non habeant proprietates vini: Ergo particulæ aquæ, vino admixtæ, quæ non ſunt conuerſæ in ſubſtantiam vini, non ſunt partes alicuius ſpeciei conſecratæ: Ergo nec materia conſecrationis. Equiuocè autem inſtat Morandus *num.462.* Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum in vino, aquà mixto; nam dicunt inſtituiſſe in vino, & admixtam voluiſſe paruulam aquam, ob finem, &c.

135 Male autem Coninchius ait, probabiliter ſub ſpeciebus aquæ, in vino ſeparatis, manere Sanguinem Chriſti, vt fatentur Lugo, Morandus, & Caſpenſi; Ideoque ſeparatas, amittere conſecrationem, quia amittunt eſſe vini vſualis: Ità diſſerit Lugo *ſect. 3.*

Contra, quia ſpecies aquæ, vt coniunctæ vini ſpeciebus, non deſinunt eſſe ſpecies aquæ, nec acquirunt eſſe ſpecierum vini; vinum autem tantùm dicitur à Conciliis materia. Quod ſi vt coniunctæ poſſint eſſe materia, quia faciunt vinum vſuale, ponamus eſſe tantùm contiguas, quod eueniet, ſi aqua appoſita congeletur. Ergo adhuc in illis erit Sanguis Chriſti. Ita diſſerit Amicus *diſp.16.ſect.5.n.87.* Quod ſi aqua, vino mixta, eſt apta, quia conſtituit vinum vſuale, profectò erit apta, etiamſi adæquet vini quantitatem; nam tale mixtum vſualiter dicitur vinum, vt docet Ariſtoteles *cap.3. Poëtica*, & Plutarc. *de valetudine ſeruanda.* Hoc autem eſt contra Patres, & Concilia.

136 Probatur quintò à D.Bonauent. ex ſignificatione. Si aqua, non mutata in vinum, mutaretur in Sanguinem, tolleretur ſignificatio grauis, quam aſſerit Iulius I. *cap. Cùm omne, de conſecr. diſt. 2.* nempè incorporationis populorum cum Chriſto capite, in vnitatem cum ipſo. Probatur ſequela, quia talis incorporatio ſignificatur per mixtionem, & vnionem aquæ, cum vino, ſignificantis populos, ipſi Chriſto, tanquam principali, Capiti vniendos, tanquam inſipidos, & virtute exiles, licèt materialiter ſint plures, & magni, ac multi, vt dicitur: *Aquæ multæ, populi multi.* Vnde per guttulam aquæ exprimitur vilitas populorum, & eorum paruula virtus,
137 quæ virtute magna, & infinita Sanguinis Chriſti copulantur capiti. Eſt autem hæc ratio educta ex Innocentio, *loco citato.*

Obiiciunt primò aliquos Patres. Nam *cap. Non oportet, de conſecr. diſt.2.* ex canonibus, à Martino Bracharenſi collectis, dicitur: *Hæc tria, panem, vinum, & aquam in typum Chriſti benedici.* Et infrà: *Hæc tria ſunt in Chriſto*, & Cyprian. *ep.63.* ait: *Calicem Domini non eſſe vinum ſolum, neque aquam ſolam, ſed vtrunque mixtum; & hoc eſſe quod ſanctificatur.* Damaſcenus *lib.4.cap.14.* ait: *Qui fecit omnia, poſſe ex vino, & aqua ſanguinem ſuum conficere.* Talia locuti ſui Ambroſius, lib.4. de ſacram. cap.4. *Vinum, & aqua in Calicem Domini mittitur; ſed fit Sanguis*
138 *conſecratione.* Paſchaſius, *cap.11.* ait, Non manere aquam, ſed verti in ſanguinem. Algerus lib.1. c.16. *Cùm vinum, & aqua ſacrificetur pro populo, & vtrunque vnus ſanguis fiat, quid, niſi vnio capitis, & membrorum ſignificatur?*

Addit Morandus Baronium, in Conciliorum actis, & Patrum ſcriptis verſatiſſimum, referentem, illam quæſtionem, delatam à Gaufredo Romam ad Cardinalem quemdam? Non conſtare autem, ait, quid reſponderit Cardinalis; ſed nihil aliud ipſum reſpondere potuiſſe, ait, quam, quod ſemper credidit, & cuſtodiuit Eccleſia Romana, nimirum, aquam ſimul, & vinum tranſubſtantiari in Sanguinem Chriſti. Neque dicant, aiunt, Patres locutos de conuerſione mediata, nempè, aquam, iam factam vinum, mutari in ſanguinem; eſſet enim impropria locutio; ſicuti, ſi dicerem: herba eſa ab agno, quem comedo, mutatur in meam ſubſtantiam.

Confirmatur; nam Concilium Tribur. *c.19.* 139
iuſſit, apponi tertiam partem aquæ, quæ ſanè non mutatur in vinum.

Reſpondetur, Patres, longa teſſera allatos, nunquam dixiſſe, aquam verti immediatè in ſanguiguinem, ſed ſimpliciter conuerti, ſupponentes certò, priùs in materiam Sacramenti, nempe in vinum conuerti, vt clarè demonſtrat Hiquæus, ſingulas authoritates adducens *in comment. quæſt.7. d.11.* Non fecere autem mentionem illius præconuerſionis in vinum, primò, quia eorum intentum erat exemplo, & facto Chriſti docere, vinum, aquâ mixtum, eſſe conſecrandum, nulloque modo conuerti in phlegma, vel alium humorem, vt nonnulli putabant apud Innocentium *loc. cit.* & quia mixtionem ſubſtantialem ſupponebant, vt ait Innocentius.

Porrò locutiones ſunt propriæ, etiamſi mediatam 140
ſignent mutationem; ſicuti dicitur panis mutari in meam ſubſtantiam, tametſi prius fiat chylus, ſanguis, &c. Et ſanguis propriè dicitur mutari in carnem meam, etiam ſi priùs fiat ros, glutes, & mantius; nec eſt ſimile de herba eſâ ab agno, quæ eſt materia remotiſſima. Ita reſpondent Suarez, Vaſquez, Tannerus, poſt D.Bonauenturam.

Ad Concilium illud dico, fuiſſe Prouinciale, & correctum à Concilio Florentino ſuprà allato. Hinc ruit, quod aiunt, Patres antiquos eam ſcientiam tenuiſſe. Imò Gaufredus ipſe, illius ſententiæ patronus communiter exiſtimatus, ſub anno 1188. quod eſt duodecimum ſæculum, fatetur, hanc opinionem eſſe nouitatem inauditam, vt refert Baronius *ibi.* Neque Baronius eſt pro aduerſariis: Orta enim erat
quæſtio in Gallia: An aqua, immixta vino in cali- 141
ce, tranſiret in ſanguinem, quia dicebant: non eſt de genimine vitis, vt erat vinum à Chriſto ſacratum. Baronius autem ait, aquam vino mixtam ſubſtantialiter fieri ſanguinem, vt ait Innocentius ſuprà. Itaque nullus Patrum, ante duodecimum ſæculum, eam tenuit. Imò neque Innocentius, neque antiqui Scholaſtici eius meminere, tanquam inauditæ. Quæ verò replicat Morandus *num.463.* non erat cur Patres dicerent, aquam verti, ſi mutata eſſet in vnum, &c. iam ex dictis ruunt.

Obiiciunt ſecundò ex facto Chriſti, qui ſta- 142
tim, ante conſecrationem, aquam infudit, & quantam homines ſobrij apponunt. Ergo ſic in Eccleſia conſtituit.

Reſpondet Maſtrius *n.104.* ex D.Bonau. *loc. cit.* Chriſtum non antea conſecraſſe, quàm aqua fuerit in vinum conuerſa, hoc probatur ex *Liturgia D. Marci, & D.Iacobi*, vbi habes, Chriſtum Dominum poſt mixtionem multas interpoſuiſſe actiones, Benedictionum, ſanctificationem, &c. ante conſecrationem, & daretur tempus tranſmutationi. Quamuis autem Chriſtus vino vteretur lymphato, tamen pro eo caſu credendus eſt, adhibuiſſe modiciſſimam aquam, ſic enim etiam Eccleſia ab eo edocta inſtituit,

Digitized by Google

tuit, ac ſeruat. Quare fruſtra Morandus *num.* 462. retorquet.

143 Obiiciunt tertiò, ex intentione Chriſti. Si id eſſet, non poſſet Eccleſia cogere Sacerdotem, vt miſceat aquam, & illicò conſecret; at cogit in caſibus, ſi aqua non fuerit poſita, & ante conſecrationem id agnoſcat: ſi conſecratum ſit vinum corruptum.

Confirmatur, quia ſi tempore conſecrationis non eſſet aqua in vinum mutata, quod incertum eſt, non poſſet dici: *Hic eſt calix Sanguinis mei.* Nec poſſet populo exponi adorandus latriâ. Confirmatur, quia materia dicitur genimen vitis; & aqua illa, in vinum conuerſa, non eſt è vite expreſſa.

144 Respondetur cum Gauatio, & Brancato, non præcipere Eccleſiam, vt ſine mora conſecres, licèt enim dicat, *ſtatim*; intelligit, non replicando oblationes Canonis, moram tamen faciendam ad tranſmutationẽ. Neque verò particula, Hic, præiudicat, quia accipitur pro materia certa ibi contenta, neque alia per accidens impedit; ſicuti, ſi intus eſſet muſca, neque adorationi exponitur. Porrò aqua, in vinum conuerſa, eſt verum vinum; ſicuti vinum, in Cana Galileæ ex aqua factum, optimum erat, & dicitur de genimine vitis, ratione originis vini tranſmutantis.

145 Instat Morandus ex Concilio Tridentino; Poſt conſecrationem manent in calice ſolùm ſpecies vini: ergo, cùm aqua non eſt conuerſa in vinum, aufertur; & hoc plurimum euenit; vnde Concilium Tridentinum falſum diceret: Ergo immediatè aqua vertitur in ſanguinem.

Respondetur hoc eſſe contra eos; nam ſi aqua mutatur in ſanguinem: Ergo manent etiam ſpecies aquæ, & hoc vt plurimum, & ita Conc. Trident. falſum diceret. Cùm autem dicit, manere tantùm ſpecies vini, quod ferè ſemper fit, aquam ſupponit in vinum priùs tranſmutatam. Quod verò reſpondet, etiam ſpecies aquæ dici ſpecies vini, inane eſt; ſicuti vinum eſſe aquam; accidentia enim ſequuntur formam.

146 Obiiciunt quartò, Innocentium *c. Cum Martha,* pro ipſis ſtare. Nam Pontifex fuit quæſitus: an aqua immediatè in ſanguinem vertatur; ſi enim ſit priùs verſa in vinum, nulla erat dubitatio proponenda. Pontifex igitur definit probabiliorem eam eſſe opinionem, quæ aſſerit, vinum cum aqua mutari in ſanguinem.

Respondetur, non fuiſſe Pontificem interrogatum: An aqua, non immutata in vinum, mutetur in ſanguinem, ſed Vtrum aqua cum vino coniuncta, vertatur in ſanguinem. Itaque aſſerit, verti in ſanguinem: at intelligit, mutatam in vinum, quod etiam ex eo deduco, quia tanquam improbabilem ſtatim excludit ſententiam Phyſicorum illorum, qui negant aquam conuerti poſſe in vinum, ait au-
147 tem: *Alij verè tenent, quod aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem, cùm in vinum tranſeat mixta vino. Licèt Phyſici contrarium aſſeuerent, qui aquam à vino per artificium aſſerunt poſſe ſeparari.* Et infra hanc opinionem aliis præfert, nempè aquam cum vino mixtam tranſire in ſanguinem, cùm priùs tranſierit in vinum; quidquid dicant aliqui Phyſici, negantes, aquam in vinum conuerti. Quid clarius? Sic omnes veteres Innocentium intellexere, neque mihi videtur neceſſarius Tanneri operoſus labor, tam longo tractu contextus ad eos confutandos.

Idem ſenſus eſt Gloſſæ, ſi attentè legatur.

148 Confirmatur, hunc eſſe ſenſum Innocentij nam *in corpore Iuris Canonici*, per Gregorium XIII. recognito, ad marginem ſupradicti capitis habetur: Hunc articulum pulchrè explicat D.Thom. *3. parte quæſt.* 74. *art.* 8. & Dominicus Sotus *in* 4. *diſt.* 11. *q.* 1. *art.* 6. Hi verò clarè nobiſcum ſunt. Similiter explicatur à D.Bonauent. *dubio citato litt.* & à cæteris proceribus Theologis.

Quid moror? Catechiſmus Romanus ſatis clarè decernit, noſtram eſſe Eccleſiaſticorum ſententiam, vſque ad ſextumdecimum ſæculum quo eſt editus.

Obiiciunt quintò ex Ariſtotele *lib.* 1. *de Gener. cap.* 5. *text.* 34. vbi videtur dicere, aquam non verti in vinum, etiamſi illi miſceatur. Ratio eſt, quia non ſunt contraria; ambo enim frigida, & humida ſunt. Confirmant, quia ex vino aquato, extrahitur aqua aliquibus inſtrumentis, puta iunco: Ergo non eſt mutata.

Respondetur, Ariſtotelem pro nobis eſſe, 149
vt oſtendit S.Bonau. *ex primo de Gener. text.* 89. vbi ait: *Nam alterum id, quod euincit, verti ſolet, vt gutta vini decies millenis aquæ menſuris non miſcetur, quia forma vini perit, atque vinum in totam aquam vertitur.* Et hoc probabilius fatetur ipſe Alanus *lib.* 1. *cap.* 13. Idem fatetur Ariſtot. *cap.* 5. *text.* 39. de aqua infuſa vino. In eo etiam loco oppoſito Ariſtoteles eſt pro nobis, dicens, acceſſione alimenti ad viuens, augeri non alimentum, ſed ipſum viuens, eò quòd viuens manet, alimentum verò tranſit in ſubſtantiam aliti; ſicuti, & in aquæ, & vini mixtione, ſi vinum præualeat, & aquam in propriam ſubſtantiam mutet, non aqua, ſed vinum augeri dicitur. Vide Toletum, & Conimbricenſes ad hunc locum.

Profectò vinum eſt virtute calidum, vt poſſit 150
aquam in ſe tranſmutare, vel ex eâ vinum producere, ſicut Sol virtute ſua producit quaſdam res, habet etiam aliquos gradus formales caloris, cùm ſit mixtum, vnde modicæ aquæ præualet. Vncini verò Morandi *num.* 461. nil rapiunt.

Ad experimentum reſpondet S.Bonauent. extrahi 151
non aquam; ſed liquorem vini debiliorem, qui etiam ex vino puro extrahi poteſt. Ita etiam S. Thom. 4. *diſt.* 11. *ad litteram.*

Si autem aquam extraxerint, ea certè fuerit, quia in maiori copia eſt, quàm vinum, vnde nequierit tranſmutari.

Qvod verò hoc experimentum chymicis attribuunt, euenit, quia vi diſtillant res, vt faciant ex quolibet quodlibet. Et ſanè vinum poſt acceptam aquam debilius eſt, & non ita prædominantur terra, & aër, quæ formaliter remanent in mixto, iuxta probabiliorem ſententiam; vnde & Innocentius *loc. cit.* definit, prodiiſſe veram aquam à latere Chriſti, ad oſtendendum, corpus eius è quatuor elementis compoſitum; attamen aliam formam habent, vnde non eſt ſimpliciter forma aquæ, ſed elementa, tanquam materia, ſe habent ad formam perfectam mixti.

Qvod verò Fauentinus *Theor.* 60. *cap.* 3. nodo 152
indiſſolubili Scoti nos ſtrangulare gloriatur, putans, nos inducere quatuor ſuppoſita elementorum, quorum vnum eſt ab altero independens, nec vnum ad alia ordinatur.

Respondeo, Nodum hunc eſſe filum potiùs 153
araneæ; nam vnum eſt ſuppoſitum ex vna forma, ad quam reliquæ ordinantur, & ex eis altera reſpectu alterius eſt materialis, vt forma terræ ad formam aquæ, & forma aquæ ad formam aëris, & hæc ad formam ignis, ſic ait Ariſtot. 2. *de Gener. text.* 90. metalla ignobiliora, è quibus confecta eſt ſtatua, ad alia ibi mixta ordinatur, v. g. plumbum ad argentum; ad aurum. Sed de hoc ſatis *prima parte, tract.* 9. *diſp.* 1. *quæſt.* 2.

Nonnulli verò Recentiores Theologi cenſent,

ſent, poſt Concil. Trident. non poſſe abſque errore dici, aquam non conuerti in ſanguinem, vel mediatè, vel immediatè, quia Concilium definit *ſeſſ.* 13.*can.* 2.
154 Totam ſubſtantiam vini conuerti in ſanguinem, manentibus tantum ſpeciebus. Vinum autem accipit pro toto contento in calice. Et *can.* 3. definit, Chriſtũ totum cõtineri ſub ſingulis ſpeciei vtriuſque partibus.

Hæc tamen leuis eſt coniectura, quia ſolùm definit de vino, conuerti in ſanguinem, & pro vtraque ſpecie accipit ſpecies panis, & vini; non aquæ; vbique enim vtramque ſpecië ita intelligit, vt *ſeſſ.* 13. *c.* 3. *&* 4. & *can.* 2. & *ſeſſ.* 21. *c.* 1. *&* 3. & *can.* 1. *&* 3.

155 Hinc verò graue ſumo argumentum pro noſtra ſententia, aquam nunquam in ſanguinem mutari, quin prius mutetur in vinum, vt luculenter oſtenſum eſt.

DISPVTATIO IV.

De Forma huius Sanctiſſimi SACRAMENTI.

Conſecratoria huius Sacramenti Forma eò altiùs nobis eſt recolenda, quod ex Sacroſancto ipſius Christi ore ſyllabatim prodierit, quidquid infrà nonnulli non ſatis probè obſtrepant, quos copioſè Seraphici argumentis mox retundam.

Porro Agit D.Thomas priùs de materia etiam proxima Euchariſtiæ, quàm de forma; tamen, quia materia proxima pendet à Forma, quæ cadens ſuper materiam remotam panis, & vini, cauſat materiam proximam. Ideò priùs de Forma agendum cenſeo, vt ſimul materia, & forma Sacramenti Euchariſtiæ ante oculos ponantur.

QVÆSTIO I.

An Christvs *vſus ſit verbis pro forma conſecrationis.*

D.Bonau. ad 22 Lucæ & in 4. d.8. part.1. q. vltima.
D. Thom q.78. art.1. ad 1.

1 Prima opinio negat, Christvm verbis conſecraſſe, ſed ſolâ voluntate, vel aliquo ſigno tactus, vel ſimili. Ita Innocent. *lib.* 4. *de hoc Myſterio, cap.* 6. Idem Innocentius, & Archidiaconus *in cap. Qui ſcelerate, de conſecrat. diſt.* 2. Guilliel. Durand. *in Ration. lib.* 4. *cap.* 44. *num.* 15. Citantur etiam Goffred. Mayron. & alij apud Suarez *diſp.* 48. *ſect.* 1. Vide etiam Bonac. *d.* 4. *quæſt.* 3. *puncto* 1.

Secvnda opinio concedit, Chriſtum verbis conſecraſſe, non iis tamen, quibus nos vtimur.

2 Tertia ſententia eſt, ipſum conſecraſſe verbis, quibus, & nos vtimur: *HOC EST CORPVS MEVM*, ita tamen, vt bis ea protulerit, ſemel ſecretò antequam panem acciperet, daretque diſcipulis; iterum verò publicè, vt narrat Euangeliſta.

Assero tamen, Chriſtum eiſdem verbis, ſemel prolatis, quibus & nos vtimur, conſecraſſe. Ita D. Bonau. *loc. cit.* & communiter Theologi cum Magiſtro *diſt.* 8. & D.Thom. *hic*, & oppoſitum temeritatis accuſat, Bonacina, & Suarez *diſp.* 58. *ſect.* 1. hoc tamen non audet ita damnare S.Bonauentura.

Probatvr à D.Bonau. *fundamento primo.* Si Chriſtus non confecit eiſdem verbis, ſequitur Eccleſiam non imitari ſuum Magiſtrum, & mentiri, dum in Canone profitetur, ſe id facere, ac dicere, quod & Chriſtus fecit, ac dixit; vt notat idem S. Bonau. *in expoſitione Miſſæ ad eum locum*; profitetur, enim, ſe conformari Chriſto: *Qui pridie quàm pateretur, accepit panem in ſanctas, ac venerabiles manus ſuas, &c. fregit, deditque diſcipulis ſuis dicens: accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum.* En quàm exactè Eccleſia profitetur, ſe imitari Chriſtum. 3

Confirmatvr ex Concilio Florentino, quod aſſerit: *Formam huius Sacramenti eſſe verba, quæ Chriſtus protulit, quibus confecit.* Et *cap. Cum Martha, de celebr. Miſſarum,* dicitur: *Chriſtum formam huius Sacramenti expreſſiſſe, cum panem, & vinum in ſuum Corpus, & Sanguinem tranſubſtantiauit.* 4

Denique Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 1. *Chriſtus,* ait, *in cœna hoc Sacramentum inſtituit, cum, poſt panis, vinique benedictionem, ſe ſuum corpus illis præbere, ac ſuum ſanguinem disertis, ac perſpicuis verbis teſtatus eſt.* Si ergo tunc inſtituit, tunc etiam conſecrauit, quia non aliter inſtituit, quàm efficiendo conſecrationem, ritu, & verbis, quibus nos vti voluit, vt illis verbis declarauit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Quod ſtatim indicauit idem Concilium *cap.* 3. *&* 4. ſentiens, illorum verborum prolationem fuiſſe panis, & vini conſecrationem.

Probatvr ſecundò à D.Bonau. *fundamento ſecundo*, quod eſt argumentum D.Ambroſij *lib.* 4. *de ſacram. c.* 4. Verba conſecrationis apud nos ſunt operatoria totalis tranſmutationis panis in Corpus Chriſti; ſed hoc habent ex facto, & inſtitutione Chriſti; alioqui non haberent efficaciam: Ergo in ore Chriſti fuere efficacia ad tranſubſtantiationem: Ergo illis conſecrauit. 5

Probatvr tertiò à D.Bonauent. *in corpore*, ex Euangelio *Lucæ* 22. Chriſtus ibi non modò efficaciter conuertit panem in Corpus ſuum, & vinum in Sanguinem; ſed inſtituit Sacramentum, & informauit Apoſtolos, vt facerent id, quod ipſe faciebat: *Hoc facite, &c.* Sed Eccleſia verbis conficit hoc Sacramentum: Ergo & Chriſtus. Idem habet S.Doctor *ad* 22. *Lucæ.* Quaſi diceret Chriſtus: *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.*

Probatvr quartò à D.Bonau. *ad* 22. *Lucæ* ex Patribus, præcipuè ex Gloſſa, & D.Ambroſio *lib. de his, qui initiantur, c.* 9. vbi arguit: Si tantùm valuit ſermo Eliæ, vt ignem de cœlo deponeret; non valebit ſermo Chriſti, vt ſubſtantias mutet? Intelligit autem de verbis conſecrationis, quibus & nos vtimur, adhibitis à Chriſto, vt habet idem Ambroſius *lib. de ſacram. cap.* 4. & habetur *de conſecr. diſt.* 2. *cap. Panis eſt.* Idem habet D.Auguſt. *epiſt.* 53. Paſchaſius, & habetur *cap. Vtrum figura,* vt notat Magiſter *diſt.* 8. *quæſt.* 2. & cum eo D.Bonau. *dub.* 1 *litt.* Eodem modo loquuntur Tertullianus *lib.* 4. *contra Marcionem, c.* 4. Hieronymus *homil. de Corpore, & Sanguine Chriſti* (ſi ſit eius) Chryſoſt. *homil.* 2. *de prodit.* 6

prodit. Iuda. homil. 2. *epiſt.* 2. *ad Timoth. homil.* 83. *in Matth.* & alij, apud Suarez *loc. cit.* vbi argumentis nititur Seraphici.

7 PROBATVR quintò à D.Bonau. *in corpore*; nam aliæ opiniones loquuntur ſine fundamento Scripturæ; non enim ex Euangelio poteſt elici, Chriſtum abſque verbis conſecraſſe. Porrò neque erat neceſſarium verba bis dicere, quæ, ſemel prolata, ſupplere poterant; ea verò debuerunt eſſe efficacia, quia ritum tradebant obſeruandum à nobis. Tandem fuit conueniens, vt hoc diuiniſſimum Sacramentum priùs conſummaretur à Chriſto, vt habet idem Seraphicus alibi, eò verò magis, quò eſt ſacrificium incruentum.

8 OBIICIES. *Chriſtus accepit panem, benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis, & ait: Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum*: ergo priùs benedixit, quam conſecrauerit verbis noſtris; ſed illa benedictio fuit conſecratio: Ergo: Vrgeo magis; quia Marcus refert, priùs Apoſtolos bibiſſe Sanguinem, quàm Chriſtus dixerit ea verba: *HIC EST SANGVIS MEVS.* Confirmatur, quia, vt hæc verba ſint vera, debet iam eſſe facta tranſmutatio.

9 CONFIRMATVR ſecundò, quia Chriſtus ita loquitur: *Accipite, & comedite; hoc eſt corpus meum. Bibite: hic eſt Sanguis meus:* Ergo iam habebat cibum, & Calicem, aptos, ad ſuſceptionem conſecratos.

Hoc argumentum petit multarum ſolutionem quæſtionum. Infra igitur adducentur.

QVÆSTIO II.

Vtrum benedictio CHRISTI, *& gratiarum actio fuerit ipſa conſecratio.*

D.Bonau. diſt. 8. part. 1. quæſt. vltima.
D.Thom q.78 art. 1. ad 1.

10 PRIMA opinio aſſerit, gratiarum actionem, & conſecrationem idem eſſe. Ita D.Thom. *hic.* Scotus *diſt.* 8. *quæſt.* 2. apud Fabrum *diſp.* 31. *n.* 5. Durand. *diſt.* 8. *quæſt.* 2. *ad* 3. Marſil. *quæſt.* 6. *art.* 1. Gabriel. *lect.* 36. *in can.* Beſſarion. *tit. de verbis conſecrationis.*

SECVNDA opinio eſt, benedictionem illam, & gratiarum actionem fuiſſe diſtinctam à conſecratione, non autem inter ſe. Ita D.Bonau. *ad* 1. Soto *d.* 13. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *ad* 1. Armach. *lib.* 9. *de qq. Armenorum, cap.* 5. & inter expoſitores Euangeliorum, Beda *Marci* 14. Gloſſ. Ordin. Titelmanus, Caietan. *Matth.* 26. Ianſenius *cap.* 113. *concordant.*

11 TERTIA opinio refertur à Suarez, benedictionem eſſe conſecrationem: At gratiarum actionem à conſecratione diſtingui. Ità iudicat Alanus *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 23.

QVARTA opinio tria hæc omninò diſtinguit. Ita Suarez *diſp.* 58. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 196. Tannerus *diſp.* 5. *q.* 3. *dub.* 1. *n.* 5. Bonacina *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *p.* 1. referens D.Bonau. *diſt.* 8. *quæſt.* 3. *art.* 2. & alios.

ASSERO primò, conſecrationem diſtinctam omninò eſſe à benedictione, relata in Euangelio, & gratiarum actione.

12 PROBATVR à D.Bonauent. primò ex Euangelio; nam Chriſtus conſecrauit eiſdem verbis, quibus & nos conſecramus, vt oſtendi *quæſt.* 1, ſed benedictio non eſt forma, qua nos conſecramus, ſed eam præcedit, tanquam præparatio: Ergo. Minor probatur ex Canone, & omnibus Liturgiis, quæ verbis conſecrationis benedictionem præmittunt. Hinc adducunt Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *c.* 1. vbi ait: *Redemptorem noſtrum hoc Sacramentum in cœnâ inſtituiſſe: cùm poſt panis, vinique benedictionem, ſe ſuum ipſius corpus illis præbere, ac ſuum ſanguinem, diſertis, ac perſpicuis verbis teſtatus eſt:* Ergo Chriſtus protulit verba conſecrationis poſt benedictionem, ſed Concilium non dicit, benedictionem eſſe diſtinctam à conſecratione, vt rectè notat Fauentinus.

IDEM colligit S. Bonauent. *ad* 22. *Lucæ*, vbi pri- 13
mò ſupponit, Chriſtum conſecraſſe, & formam conſecrationis nobis dediſſe illis verbis: *HOC EST CORPVS MEVM.* Igitur prius accepit panem, & gratias egit, benedicendo; forſan dicens: Benedico te Pater æterne de omnibus donis, mihi conceſſis in hac mea vita, cuius ad extremam periodum redactus, offero tibi hoc Sacrificium benedictum, quod inſtituo mei corporis, & ſanguinis infiniti meriti: mox dixit: *Hoc eſt corpus meum*, & fregit, & addit. Itaque littera præpoſtera eſt, apponens fractionem, & communionem ante conſecrationem, vt notat S.Bonauent. vel ſi eſt ordinata, hoc euenit, quia potuit dicere: *Accipite*, & incipere porrigere; ſed priuſ- 14
quam exhibuerit, dixit: *Hoc eſt, &c.* Fractio autem ſecundum D.Bonauentur. *ad* 22. *Lucæ*, fuit non ante conſecrationem, ſed poſt, quia eſt myſtica, & ideò facta circa Corpus Chriſti. At verò *in quæſtione hac* dicit, factam eſſe fractionem ante conſecrationem; quia fuit vſualis, non figuralis; & hoc indicatur à D.Clemente Papa *lib.* 8. *Conſt. cap.* 12. & contextus ipſe fauet, quem vniformiter videbis etiam in aliis Euangeliſtis, & in Paulo, quod eſt ſignum ordinarium. Vtraque verò opinio probabilis eſt, & multi ſequuntur, vt ait Suarez.

ASSERO ſecundò, etiam gratiarum actionem di- 15
ſtinctam fuiſſe à conſecratione.

PROBATVR à D.Bonauent. ex Euangelio, quia gratiarum actio præmiſſa eſt, tanquam diſpoſitio, vt communiter Patres docent, Anſelm. *Matth.* 16. & 1.*Cor.* 10. Theophylact. & Euthym. *c.* 4. *in Matth.* Beda *Lucæ* 22. Iuſtinus *Apol.* 2. Chriſoſt. *homil.* 83. *in Matth.* & 28. *in* 1. *Corinth.* Hoc verò ita eſſe patet, argumento allato pro aſſerto 1. Nam Chriſtus conſecrauit eiſdem verbis, quibus, & nos; at gratiarum actio præcedit illa verba: Ergo.

ASSERO tertiò; benedictio, & gratiarum actio 16
ſunt idem. Ita D. Bonau. cum Cypriano *epiſt.* 63. D.Hieronymo 1.*Corinth.* 11. vbi ait: *Gratias egit, ideſt, benedixit*, & fundamentum habet in Euangeliſtis, qui in hiſtoria huius Myſterij vtuntur indifferenter verbo benedicendi, & gratias agendi. Marcus enim, & Matthæus in conſecratione corporis Ευλογησε: in conſecratione autem Calicis vtuntur verbo Ευχαριστησε. Vnde Chryſoſtom. *homil.* 83. *in Matth.* verbum ευλογησε per gratiarum actionem explicat. Idem Euthym. *cap.* 64. *in Matth.* Theophylact. *Matth.* 26. Origenes *tract.* 35. *in Matth.*

Idem colligitur ex *Matth.* 25. collato cum 8. *cap.* 17
Marci. Paulus etiam 1. *Cor.* 14. ait: *Si benedixeris ſpiritu; qui ſupplet locum idiotæ, quomodo dicet, Amen, ſuper tuam benedictionem? quoniam quid dicas, neſcit, quoniam tu quidem benè gratias agis: ſed alter non ædificatur.* Vbi apertè quod in priori verſu dictum erat benedicere, in poſteriori vocatur gratias agere. Et vbi vulgata habet: *Super tuam benedictionem*; Græca habet: *Super tuam Euchariſtiam*; ſunt ergo idem benedictio, & gratiarum actio. Confirmatur, quia hæc conſecratio eſt quædam ſacrificatio; ſed Sacrificium eſt laudis, & gratiarum actionis: Ergo rectè ipſa conſecratio dicitur gratiarum actio.

CONFIRMATVR ex Canone, ex quo putat 18
Suarez, ſibi fundamentum contra nos ſtruere. Dici-

Digitized by Google

tur enim: *Qui pridie quàm pateretur, accepit panem, &c. tibi gratias agens, benedixit.* Si ergo benedixit, gratias agens: Ergo modus benedicendi pani, eſt ipſa gratiarum actio, Deo exhibita; atque adeò eſt eadem, veluti ſi dicas: Tuis creaturis benedico, gratias agendo de beneficiis; ſic enim in creatura benedicitur Creatori.

19 Obiicies contra primum aſſerendum. Sæpè à Patribus gratiarum actio, & benedictio, dicitur hoc Sacramentum. Sic enim Apoſtolus 1.Cor.10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi eſt?* Quare Cyrillus *ep.*10. conſecrationem vocat Myſticam benedictionem. Sic & *lib.*4. *in Ioan. cap.*17. & *lib.*10. *cap.*13. & Ambroſ. *de iis, qui initiantur, cap.*9. & *homil.*25. *in primam ad Corinth.* eodem modo loquuntur.

Denique, quòd hæc conſecratio ſit etiam gratiarum actio, probatur ex Iuſtino *Apol.* 2. Irenæo *lib.* 4. *cap.* 57. vbi ait, hoc Sacramentum confici gratiarum actione.

20 Respondetur cum D.Bonau. *ad* 22. *Lucæ*, Chriſtum benedixiſſe, & gratias egiſſe præparatoriè ad Sacroſanctum conſecrationis actum, & hoc ſenſu Apoſtolum *loc.cit.* dicere: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi eſt?* quia per tranſubſtantiationem virtute verborum: *Hic eſt Calix, &c.* Factum eſt, vt vinum, quod erat in Calice, prius benedicto, fieret ſanguis; & ita Sacramentum hoc dicitur benedictum, & ipſa benedictio, quia per hunc ſanguinem, & per hoc corpus redemptio nobis obuenit, in qua benedictæ ſunt om-
21 nes gentes, evulſo maledicto in nos fulminato; nam Chriſtus lauit hoc ſanguine nos à peccatis, & pacificauit omnia, ſiue quæ in cœlis, ſiue, quæ in terris. Sic & dicitur gratiarum actio, ſeu bona gratia, quia hinc nobis innumera bona obuenere, & de his agimus gratias hoc ſacrificio laudis, quæ S. Bonau. ibi proſequitur. Denominatur ergo à benedictione, & gratiarum actione, altero, vel vtroque ſenſu rela-
22 to, vt ait etiam Suarez *loc.cit.* Tannerus *diſp.*5.*q.*3. *dub.*1. *num.*5. poſt Seraphicum *diſtinct.*10. *part.*2. *dub.* 3. *litter.*

QVÆSTIO III.

An verba illa quibus Chriſtus conſecrauit, ſint forma, quâ hoc Sacramentum perficitur.

23 Multi diſputant: An verba ſint forma intrinſeca componens Sacramentum, & hoc quidem aſſerunt cum D.Thom. Valentia *quæſt.*6.*p.*1. Suarez *diſp.*42. *ſect.*3. Tannerus *diſput.*3. *quæſt.*1. *dub.*2. Fundamentum eſt, quia omnia Sacramenta Eccleſiæ dicuntur conſtare rebus, & verbis. Hoc tamen non eſt adeò in rigore verum; ſed potius dicuntur Sacramenta perfici rebus, & verbis, vt ait Concilium Florentinum, quod infra dicit, materiam eſſe
24 verba: at panis non eſt materia proxima, ſed potiùs terminus *à quo*. Sic igitur, verba potius dicenda eſſe forma, qua hoc conficitur Sacramentum, ſic enim loquitur Concilium Florentinum. Quare hoc tantùm ſenſu poteſt, & debet dici forma, vt docent Scotus *in* 4. *diſt.*8. *quæſt.*1. Fauentinus *diſp.*28. *num.*8. Henriquez *lib.*8. *cap.*7. & *c.*26. Vaſquez *diſp.*163. *cap.*3. Bellarmin. *lib.* 1. *de ſacram. in genere, cap.*8. cum Soto *in* 4. *diſt.* 8. *quæſt.vn. art.* 1. & aliis apud Tannerum. Ratio eſt, quia hoc Sacramentum manet, & verba iam tranſierunt. Scio, ſpecies manere determinatas à verbis ad ſignificandum Corpus Chriſti per modum cibi ſpiritualis, & ita virtute verba manere. Itaque eſt contentio de nomine, vt ait Faber. Hoc enim ſenſu non negaret Faber, verba eſſe formam; tamen verba non ſunt intrinſecè for- 25
ma, Sacramentum componens; neque ſunt neceſſariam ad componendum, ſed tantùm ad conficiendum Sacramentum, quo ſenſu eſt præſens quæſtio.

Hæretici multi negarunt, neceſſaria eſſe ver- 26
ba determinata ad conſecrationem, tales fuere Ophitæ apud D.Auguſt. *hæreſi* 17. quos ſecuti ſunt ſectarij apud Suarez *diſp.*58. *ſect.*3.

Qvidam verò Græci, præter verba, quibus vtimur, dicunt, neceſſarias eſſe quaſdam orationes, & deprecationes. Vide Suarez *loco citato.*

Assero primò, ad Euchariſtiam neceſſaria ſunt verba propriè dicta. Ita D.Bonau. *diſt.*8.*p.*2.*q.*1.

Probatvr ab eo, quia in traditione Eccleſiæ 27
verba ſunt forma. Ita aſſerunt Irenæus *lib.* 5. *cap.*2. Gregor. Nyſſ. *ſerm. catech.cap.*37. Hieronym. *ep.*1. *ad Heliod.* Idem colligitur è Pontiano Papa *ep.* 1. Damaſceno *epiſt.* 1. *ad Steph.*16. Fælice II. *epiſt.* 1. Ratio ſumitur ex inſtitutione Chriſti, vt notat S. Bonau. *diſt. cit. dub.* 1. Quare Concilium Florentinum ait: *Verba eſſe formam, qua conficitur hoc Sacramentum.*

Assero ſecundò: Verba quibus hoc Sacramen- 28
tum conficitur, ſunt certa, & præſcripta. Eſt de fide ex Concilio Florentino, & indicatur in Trident. *ſeſſ.* 13. Id clarè habet S.Auguſt. 2. *contra Fauſtum*, & colligitur ex facto Chriſti, & præcepto: *Hoc facite.* Idem habet S.Bonau. *loco citato.*

Assero tertiò, verba ſufficientia, & neceſſaria ad hoc Sacramentum conficiendum, ſunt ea, quibus Chriſtus illud confecit. Ita S.Bonauent. *loc. cit.* & in terminis. Concilium Florentinum definit, & habetur in Tridentino *ſeſſ.*13.*cap.*3. & *cap.Cum Marthæ, de celebr.Miſſarum.* Multos Patres affert Suarez *loco citato*, id ipſum aſſerentes.

Ex quo habes, neque totum Canonem, nec ali- 29
qua verba, quæ poſt conſecrationem dicuntur, eſſe neceſſaria, neque omnia verba Chriſti, puta: *Hæc quotieſcunque feceritis*, quæ ipſa executione ſatis implentur, neque illa: *Accipite, & manducate*, vt notat D.Bonauent. *dub.*1.

Si verò in Liturgia Iacobi videris, poſt conſecrationem, Sacerdotem precari, vt Sacramentum illud conſecretur, & corpus; ne expaueſcas; nam, vt Græci in Concil.Florent. ipſo confeſſi ſunt, deprecatur Sacerdos conſecrationem corporis Myſtici, ibi in vero corpore Chriſti ſignificati. Idem colligitur ex D.Clemente *lib.*8.*Conſt. c.*12. Baſilio, & aliis Patribus apud Suarez. Eodem enim ſenſu multa precatur circa Corpus Chriſti myſticum. Eccleſia etiam in Miſſa 30
Latina poſt conſecrationem orat; vt Corpus Chriſti myſticum ſanctificetur, & conſecretur: Ob id enim hoſtiam in tres partes diuidit, & partem in calice ponit ad ſignificandam Eccleſiam militantem, quæ in Sanguine Chriſti conſecratur, &c. vt notat S.Bonauentura, in expoſitione Miſſæ. Hæc enim conſecratio terminatur ad Corpus Chriſti verum, ſignificans myſticum, vt notat Seraphicus *quæſt. citata in corpore.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Vtrum forma huius Sacramenti proferatur à Miniſtro, recitando, vel etiam ſignificando.

D. Bonau. diſt. 8. p. 2. q. 1.

32 PRIMA opinio eſt, proferri tantùm recitatiuè, & ideò non eſſe neceſſe alia ratione vera eſſe, ſed ſufficere, quòd Chriſtus ea protulit. Ità Innocentius *lib. 4. de hoc Myſterio, cap.* 17. Durandus *in 4. diſt.* 8. *quæſt.* 2. *ad* 1. Maior *ibi ad* 2. Gloſſa *in cap. Timor, de conſecr. diſtinct.* 2. Ocham *quodl.* 2. *quæſt.* 1. Cather. *opuſc. Quibus verbis Chriſtus conſecrauerit.* Pieus *in Apol. quæſt.* 10. & probabilem putat Gabriel *lect.* 48. *in Can.* Ledeſma *quæſt.* 19. *art.* 5. *Salmeron.*

33 SECVNDA opinio extremè oppoſita, eſt, tametſi reliqua verba Canonis vſque ad illud: *dicens*, tantùm recitando proferat, tamen quando verba conſecrationis profert, iam nullo modo recitando, ſed ſignificando, & conſecrando loqui. Ità Maſtrius *quæſt.* 6. *art.* 1. *ſecunda parte, dub.* 6. Gabr. *loco cit.* Vaſquez *diſput.* 200. *cap.* 2. Amicus *diſp.* 24. *ſect.* 4. Bernal. *diſp.* 39. *ſect.* 4. & alij.

TERTIA opinio eſt, Sacerdotem & recitatiuè, ſeu materialiter, & ſignificando veritatem, ſeu formaliter, proferre verba conſecrationis. Ità expreſsè D. Bonauent. *hic*, D. Thom. *quæſt.* 78. *art.* 5. cum Thomiſtis, Ægid. *Theor.* 42. Soto *cap.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 5. qui tamen vult, non eſſe eundem ſenſum materialem, & recitatiuum. Eandem opinionem tenuit Alenſ. 4. *p. quæſt.* 33. *memb.* 3. *art.* 2. Richard. *diſt.* 8. *art.* 3. *quæſt.* 1. Scotus *quæſt.* 2. Paludan. Capreolus, & alij. Ocham *quodl.* 2. *quæſt. vlt.* Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 4. Auerſa, Caſpenſ. *diſp.* 7. *ſect.* 5. apud Maſtrium *diſp.* 3. *quæſt.* 8. Lugo *diſp.* 9. *ſect.* 5. Auerſa *quæſt.* 6. *ſect.* 4. & alij apud Morandum *tract.* 3. *quæſt.* 25. Paſſ. *verb. Euch.*

34 ASSERO primò, Sacerdotem recitare, quid Chriſtus protulerit. Patet ex Canone: *Qui pridie quam pateretur, accepit panem, benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis dicens, &c. Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum.* Ità enim refert quid Chriſtus fecerit, & dixerit.

ASSERO ſecundò; non materialiter ſolum recitatiuè, ſed etiam formaliter ſignificatiuè, & operatiuè verba proferuntur. Ità S. Bonau. *cum allegatis.*

35 PROBATVR à D. Bonauent. *in corpore*, primò Sacerdos, licèt recitet quidem verba Chriſti, tamen recitat in eo ſenſu, quo protulit ea Chriſtus, eius perſonam repræſentans, & vt ſermonem operatorium, vt docent SS. Patres. Chryſoſtomus *homil.* 83. *in Matth.* & *homil.* 2. *in ſecundam ad Timotheum*, vbi ait: *Eundem eſſe, qui nunc conſecrat, quique per os Sacerdotis eadem pronuntiat.* Sic etiam Ambroſius *lib.* 4. *de Sacram. cap.* 4. ait: *Quando peruenit Sacerdos ad conficiendum Sacramentum, iam non ſuis, ſed vtitur ſermonibus Chriſti*, vt dixi cum D. Seraphico *quæſt.* 1. ſuprà.

36 PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. Si tantùm recitatiuè proferrentur, poſſemus quærere, ſeu in quæſtionem reuocare: An à Chriſto prolata ſint ad conficiendum eius corpus, & in eis inſtituerit hoc Sacramentum, nam materialiter prolata, non ſignificant: *Hoc eſſe corpus Chriſti*, ſed ſolùm referri; neque particula: *Hoc*, ſupra panem præſentem habet vllam ſignificationem, quia ille non eſt panis, ſuper quem Chriſtus protulit verba. Imò neque mihi conſtarent: An etiam Chriſtus ſolùm materialiter, nil ſignificando, nil efficiendo, protulerit, quo ſenſu, Sotus proferre materialiter, diſtinguit à recitatiuo, ità vt materialiter dicat proferre abſque vlla præſenti ſignificatione. Idem de nobis ſequitur: Quod ſi ita eſſet, nil conficeretur, niſi enim ſignificet, hoc eſſe Corpus Chriſti, non poteſt hunc panem mutare in Corpus Chriſti, quia Sacramenta id tantùm efficiunt, quod ſignificant. Iiſdem ferè mediis vtitur Suarez *loco cit.* 37

OBIICIES primò, Verba conſecrationis: HOC EST CORPVS MEVM, ſignificant corpus non Sacerdotis; ſed Chriſti: Ergo Sacerdos recitatiuè tantùm loquitur. Confirmatur à Durando, quia in conſecratione calicis ſubditur: *Qui pro vobis effundetur*, in futuro, hoc autem in ſenſu formali eſt falſum. Idem infertur in forma conſecrationis panis, apud Græcos, vbi additur: *Quod pro vobis tradetur.* Profectò non eſt tradendum amplius pro nobis.

RESPONDET D. Bonau. *in corpore*, particulam *meum*, non referre Sacerdotem, ſed Chriſtum, in cuius perſona loquitur Sacerdos. Itaque hoc ſolùm probatur, loqui ſanè, etiam recitatiuè, ſed conficiendo id, quod Chriſtus confecit, & hoc idem ſignificando: Sicut igitur loquitur Sacerdos in perſona Chriſti, ità fit præſens illi functioni Chriſti, quam repræſentat, cùm inſtante morte conſecrauit; in ea verò ſunt aliqua neceſſaria, vt ſunt: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, atque hæc debent ſignificare etiam pro nunc, vinum in ſanguinem verti; ſunt verò alia non neceſſaria ad conſecrationem, vt ſunt illa: *Quod pro vobis tradetur. Qui pro vobis effundetur*, & hæc ſolùm repræſentatiuè proferuntur in memoriam illius imminentis traditionis corporis, & effuſionis ſanguinis. Ideò ſtatim, poſt quæſtionem, S. Bonauentura negat, ea verba eſſe neceſſaria. 38 39

QVÆSTIO V.

Qua ratione vera ſit propoſitio: HOC EST CORPVS MEVM.

D. Bonau. loco cit.
D. Tho. q. 78. art. 5.

PRÆCIPVAM difficultatem facit particula: *Hoc*, nam in prolatione non videtur poſſe aſſignari quodnam ſit hoc ſubiectum, de quo dicitur Corpus Chriſti. Si enim dicas; *Hoc*, ideſt, panis eſt Corpus Chriſti, falſum eſt ſemper. Si dicas, *Hoc*, ideſt accidentium ſenſibilium compoſitum, neque hoc eſt Corpus Chriſti. 40

PRIMA opinio eſt, particulam *Hoc*, ſignificare panem, quatenus in ſua ſubſtantia adhuc permanet, totam autem propoſitionem non eſſe ſubſtantiuè, ſed tranſitiuè explicandam, ſcilicet: *Hoc tranſit in corpus meum*; Præmittitur hæc opinio à Modernis, tanquam explodenda, & à Catholicis ſepelienda, tanquam malè olens, intolerabilis, & ſectariis fauens, vt refert Bonae. *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *punct.* 4. Morandus *tract.* 3. *quæſt.* 26. In hac præmittitur Bonauentura *loco cit.* Ocham *in* 4. *diſt.* 8. Holcot. *quæſt.* 3. Vualdenſ. *tom.* 2. *cap.* 50. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 10. *memb.* 4. *art.* 2. & *quæſt.* 33. *memb.* 3. *art.* 2. qui aliquantò variè loquitur; nam in poſteriori loco ità explicat, *Hoc*, ideſt, id, in quod panis eſt conuertendus, quodque ſignatur per panem, eſt corpus meum, quo ferè pacto videtur interpretari Marſilius *in* 4. *quæſt.* 6. *artic.* 1. Ego autem oſtendam *diſp.* 5. *quæſt.* 1. *ad primam*, authoritatem S. Auguſtini, obiectam à Calviniſtis, 41

viniſtis, etiam reprehenſores in hanc ſententiam venire.

42 Secunda ſententia habet, voculam *Hoc*, ſignificare accidentia. Citatur Richardus *art.*13.

Tertia eſt, demonſtrari Corpus Chriſti in propria ſpecie, quod tunc erat in menſa; nunc autem recitatiuè tantùm aſſeri. Ità Ioan. Maior 4. *diſt.* 8. Ocham *quodlib.* 2. *quæſt. vlt.* Eam verò ſecutus eſt etiam Caroloſtadius, Sacramentariorum hæreticorum pater.

Quarta opinio eſt, demonſtrari Corpus Chriſti, vt eſt ſub accidentibus panis in termino prolationis verborum. Ita Maior *loco cit.* Marſil. 4. *quæſt.* 6. *art.* 1. *dub.* 7. Gabr. *lect.* 48. & 52. *in Can.* Claudius Sanctes *repet.* 7. *cap.* 7. Maldonatus *in cap.* 26. *Matth.* Angelus *verb. Euchariſtia.* Vaſquez *diſp.* 201. *cap.* 4. Coninch. *quæſt.* 78. *art.* 5. Caſpenſ. *diſp.* 7. *ſect.* 7. Mæracius *diſp.* 32. *ſect.* 2. Paſqualigo *diſp.* 94. *ſect.* 6. Morand. *tract.* 3. *quæſt.* 26. Hurtad. *diſp.* 3. *diffic.* 10. Baſſæus *verb. Euchar.* 1. *num.* 18.

43 Quinta opinio eſt, demonſtrari ad ſenſum ſubſtantiam, ſub ratione communi contenti, ſub ſpeciebus panis, quæ primò fuit panis; poſtea eſt Corpus Chriſti. Itaque ſenſus erit: *Hoc*, quod ſub his accidentibus continetur, eſt corpus meum. Ità S. Thom. *loco cit.* & *in* 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 2. *artic.* 1. *ad* 1. Scotus, Richardus, Durandus, Capreolus, Paludanus *citata diſt.* 8. Antoninus 3. *part. tit.* 13. *cap.* 5. §. 4. Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 63. Sotus *diſp.* 11. *quæſt.* 1. *artic.* 5. Victoria *in ſumma*, *num.* 75. Ianſenius *in Concord.* Bonacina, Caietanus *tom.* 2. *opuſc. tract.* 2. *cap.* 7. Bellarminus *lib.* 1. *de Euchariſt. cap.* 11. Valentia *quæſt.* 6. *punct.* 2. Suarez *diſp.* 58. *ſect.* 7. eam laudat Tannerus *diſp.* 5. *quæſt* 3. *dub.* 2. *num.* 30. aliquid tamen veritatis concedens alicui ex ſuprà allatis. De Lugo *diſp.* 11. *ſect.* 7. Auerſa *quæſt.* 6 *ſect.* 4. Bonagratia noſter *in ſua elucidatione*, huc trahens S. Doctorem.

44 Qvoad particulam, Est, quia S. Doct. viſus eſt eam accipere, vt ſignificet non identitatem, nec ſimultatem, ſed tranſitiuè. Hoc fit corpus meum, ideò erroris eum incuſat Vaſq. *diſp.* 201. *cap.* 1. Tum quia impropriè accipit verbum, *Eſt*, pro tranſit, vbi figura aliqua admiſcetur contra doctrinam Catholicorum, dicentium, hæc verba propriè accipienda, & contra Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. vbi Patres aſſumunt verbum, *Eſt*, in forma conſecrationis, communi ſignificatione, qua denotatur identitas vnius cum alio: Tum quia ſic tolleretur conuerſio panis in Corpus Chriſti, eiuſdemque panis deſitio.

45 Mihi verò incumbit ſententiam D. Bonau. à calumniis hiſce ſartamtectam ſeruare, & cæteris præferendam oſtendere, quod alij præſtitiſſent, niſi Seraphicum legerent in ſpeculis ſæpè extortis.

Igitur S. Bonauentura primò refert aliorum opiniones, eas ferè, quas retuli.

Primam quidem refert dicentium, verba illa proferri tantum recitatiuè, non ſignificatiuè, & ideo non eſſe neceſſè, vt in ea veritatem prætendamus. Hæc verò confutata eſt, *quæſt.* 4. à D. Bonau.

46 Secundam refert dicentium, verba proferri ſignificatiuè, & in ea requiri veritatem; eam tamen non habere pro tempore, quo profertur, ſed in fine, ità vt ſolùm in fine verum ſit: Hoc est corpvs mevm.

Contra arguit, quia particula, Hoc, initio propoſitionis indicat aliquid: Ergo vel indicat panem, & tunc ſenſus erit: Panis eſt Corpus Chriſti, quod ſemper eſt falſum; vel indicat Corpus Chriſti; & tunc etiam initio, ante finitam conſecrationem, erit verum.

Tertia opinio eſt, propoſitionem eſſe veram etiam pro tempore, quo profertur; attamen particulam, Hoc, non demonſtrare aliquid ad ſenſum, ſed ad intellectum, non tanquam ſimile oſtenſum in ſimili; vt cùm deſcripſerim Anthoram, vel Cicutam; dicam, hæc herba creſcit in meo horto: Sed oſtendit intellectui ſignatum in ſigno, nempè Corpus Chriſti ſub illis accidentibus. Itaque ſenſus erit: *Hoc*, ideſt, ſignatum per hoc, *eſt corpus meum.* Quæ propoſitio eſſet vera, etiamſi nihil fieret illo verbo. Sic ſenſus eſſet, corpus meum, quod eſt ſedens ad cœnam in propria ſpecie, ſignatur per hæc accidentia ſacra: *Hoc eſt corpus meum.* Et hac ratione procedit opinio tertia Caroloſtadij, qui docuit, verba illa nullam habere efficaciam tranſmutandi; & ideò totam veritatem eſſe ſignificando Corpus Chriſti in propria ſpecie. At Catholici addunt, verba illa, cùm ſint operatoria ad tranſmutandum panem, aliud ſignificare, nempè: Hoc, ideſt, ſignificatum per hoc, quod eſt conuertendum in corpus meum; ideſt, corpvs mevm, ſignificatum per panem, conuertendum in corpus meum, eſt ipſum corpus meum verum. 47

Hoc ſenſu locuti ſunt authores quartæ ſententiæ, quam cæteris ſuprà relatis probabiliorem, ait S. Bonau. ſed tamen, vt inſufficientem reſpuit *in corpore*, & *argumento primo*, quia verbum cadit ſuper elementum, ſeu materiam, vt fiat Sacramentum, vt ait S. Auguſtinus *tract.* 80. *in Ioannem.* Igitur cùm omninò hæc ſit practica, & operatoria, debet cadere ſuper aliquid diſtinctum à corpore, quod fit, alìequi nullus ibi ſermo operatorius inueniretur, ſed tantùm proferens enunciationem hanc identicam: *Corpus meum eſt corpus meum.* Itaque non habebo, quo pacto nugantes hæreticos retundam: eodem ferè modo refellitur à D. Thoma. 48

Confirmatvr à D. Bonauent. quia pronomen, *hoc*, cadit ſuper materiam ex intentione, & iuxta intentionem Miniſtri: Miniſter autem, cùm profert initio, *Hoc*, loquitur non ſuper Corpus Chriſti, quod eſt abſens, ſed ſuper id, quod præſens eſt, hoc autē debet eſſe, vel panis, vel accidentia eius. 49

Vt autem ſuam ſententiam ſolidet, aduertit S. Doctor, hanc enunciationem eſſe ſingularem; nam enunciatio ſolùm habet indicare veritatem; ideſt, illud, quod aſſeritur ità ſe habere; at hæc eſt ſermo operatorius, vt aiunt Sancti Patres, relati *quæſt.* 4. & ideò idipſum efficit, quod aſſerit; tranſmutat autem panem in Corpus Chriſti, ideò debet panem reſpicere, ipſumque habere pro ſubiecto; & Corpus Chriſti pro prædicato.

Deinde ſupponit ſermonem hunc operari, non operatione ſucceſſiua; ſed inſtantanea, virtute verborum; & ideò, finitis verbis conſecrationis, fieri hanc mirabilem conuerſionem, itaque ſimul eſt fieri, & factum eſſe, ipſumque eſſe, & ideò dicitur, *eſt*, in præſenti. 50

Svpponit tertiò, hoc ſermone operatorio fieri conuerſionem panis in Corpus Chriſti, actu exiſtens; non productum de nouo, ideò dicitur *eſt*; non autem *fit*. Non vult dicere quidem aſſeri, *Hoc eſt*; non *fit*, corpus meum præciſè, quia corpus Chriſti iam factum præexiſtebat; nam verbum *Fit*, cadit in tranſmutatione panis; non in tranſmutatione corporis; panis enim eſt, qui fit Corpus Chriſti, vt ait D. Ambroſius *lib.* 4. *de Sacram. cap.* 14. ſed vult dicere; *hoc eſt*, non autem, *fit*, quia hæc mutatio inſtantanea terminat ad corpus Chriſti, quod, abſque ſui innouatione, vel ſucceſſione durationis, fit è pane, & ſimul eſt.

Hinc

51 HINC viam ſternit ad veritatem huius propoſitionis. Cùm enim dictum ſit, particulam *Hoc*, denotare ſubſtantiam panis, falsò aſſeritur, *Hoc*, ideſt panis, *eſt corpus meum*. Aduertit igitur, quòd ſicut in Chriſto eſt Veritas, & Omnipotentia, ità in Verbo ab illo prolato; & ità vtrumque debet in hac propoſitione inueniri; & ſicut mandauit Sacerdotibus, ea verba proferre, verè, & efficaciter operando, ità ſupponenda eſt in eis vtraque prærogatiua.

ITAQVE hæc propoſitio in ore Laici eſſet falſa, quia non eſſet operatoria. Indicat ergo, & ſignificat efficaciam, vnde non meram dicit enunciationem, qua panis dicitur eſſe Corpus Chriſti, ſed etiam efficaciam. Itaque iuxta ſupradicta ſignificat, hoc fieri ſimul, & eſſe in vltimo inſtanti, in quo
52 producit ſuum effectum. Ità vt non ſignificet, *eſſe*, niſi pro inſtanti, quo completur forma; toto autem ſermone ſignificetur efficacia, qua panis, virtute illius verbi, tranſit in Corpus Chriſti; attamen quia ſermo ille eſt verus, enunciat etiam magis verbo *Eſt*, quàm *fit*, quia per mutationem inſtantaneam in fine verborum eſt Corpus Chriſti, & ità toto decurſu formæ, per particulam *hoc*, ſignificat panem; & verbum *eſt*, efficacem tranſmutationem inſtantaneam faciendam in fine verborum, per quam Corpus Chriſti ex pane fiat, & ſit; & ità ſenſus erit, *hoc*, ideſt, quod prius fuit panis, *eſt* ſub his accidentibus *Corpus Chriſti*.

53 HIC eſt genuinus ſenſus D. Bonauenturæ, qui cum vltima ſententia conuenit ex parte, ſed rem perfectius ſignificat; nam ſi ſtricte ſumatur particula, *Hoc*, vt aliquid commune, quis non videt, eam eſſe inanem initio; nam pronomen, *hoc*, ſignificat rem indiuiduam, ipſo initio enunciationis indicatam, & demonſtratam; nam terminus ſupponens verbum de præſenti ſtrictum, ſupponit pro eo, quod actu eſt ex Ariſtotele 3. *Elenchorum*; tunc autem non eſt aliquid commune, nec ſuſpenſam ſignificationem tunc habet, vt putat Suarez §. *Deinde hinc*. Sed ibi eſt tantum panis iſte.

54 SATIVS igitur eſt explicare cum D. Bonauentura, qui non vult dicere, *hoc*, ſignificare in fine aliquid commune; tunc enim eſt Corpus Chriſti, ſed ſignificare panem pro toto curſu verborum; in fine autem indicare, *Hoc*, quod præ manibus habet, & quod prius erat panis, tranſubſtantiatum eſſe in Corpus Chriſti, & ſic veritatem dicit, exprimitque quod operatur; operaturque id, quod exprimit, & ſignificat, quod eſt debitum formis Sacramentorum.

55 HOC modo explicata ſententia S. Bonauent. nullam meretur cenſuram, nullamque claudit viam præſentiæ Corporis Chriſti; nam S. Doctor vult verbum *eſt*, propriè ſignificare, *eſt*, in fine operatorij ſermonis, qui eſt inſtrumentum verbi Domini operantis: Interim verò ſignificare, eſſe in fieri Corporis Chriſti.

NEQVE dicas, ſequi, verbum, *eſt*, ſignificare duplici ſenſu æquiuocè: Significat enim eo modo, quo inſtitutum eſt ad ſignificandum, nempè tranſubſtantiationem in fieri, dum profertur forma, & factam in fine. Licet enim verbum, *eſt*, ſit extrapracticum, ideſt extra operationem, & ſupponens, rem iam veram; tamen in hoc Sacramento ſermo iſte ſingularis, eſt operatorius, ex inſtitutione Chriſti.

ITAQVE etiam hæretici benè refelluntur, qui ſic exponunt, *Hoc*, ideſt panis, eſt corpus meum, vt ſenſum metaphoricum aſtruant; nam verè non poteſt panis eſſe Corpus Chriſti.

DICES cum Suarez, pronomen *hoc*, non eſt aptum ad ſignificandum panem, ſed debet dici *hic*, ſicuti ſi diceres de Petro: Hic eſt Doctor, quia pronomen *hoc*, ſignificat aliquid ſub conceptu valdè confuſo, & vniuerſali; ſub quo non deſignatur res ſenſibus clarè expoſita, qualis erat panis. 56

RESPONDETVR facilè cum S. Bonauent. particulam, *hoc*, ex natura ſua demonſtrare aliquid diſtinctum. Dic, v.g. hoc, quod habeo in manibus, eſt ferrum, eſt aurum: Hoc quod habeo in manibus eſt ſecuris, eſt ſeca, eſt galerus; indicat aliquid diſtinctum, etiamſi non in eodem genere; Si verò dicas: Hoc eſt doctor, habens inter brachia Petrum, licet ineleganter, tamen hunc ſignificat numero expreſſum. Cuius ſignum eſt, te non poſſe aliter affirmare de hoc, v. g. *Hoc* (habens aurum in manibus) eſt corpus muris: Vel cum ſecunda ſententia. *Hoc*, ideſt, accidentia auri ſunt corpus muris: vel hæc accidentia ſunt aurum in recto; ità dicendo: *Hoc*, ideſt, hòc aggregatum accidentium eſt Corpus Chriſti, poterit ità exprimere, ac ſi diceret: Hæc accidentia ſignificant Corpus Chriſti, vt hæretici vellent. 57

SCOTVS *diſt*. 8. *quæſt*. 2. ait, propoſitionem noſtro modo explicitam, non eſſe veram, quia cùm ſit omnino de præſenti, oporteret, eſſe veram pro illo momento, quo profertur verbum, *eſt*. Quare ait, ſolùm eſſe veram ex intentione Sacerdotis: Sed huic argumento iam reſponderat D. Bonauentura *in corpore*, Enumerationem non exigere ſui veritatem, niſi pro momento, quo finitur eius prolatio, quia ante prolationis terminum non completur eſſentia enunciationis, atque adeò nec eius ſignificatio. Verbum enim in enunciatione ſignificat compoſitionem, quam ſine extremis intelligere non potes; vt ait Ariſtoteles *lib*. 1. *Perhierm*. donec enim audierimus prædicatum; indifferens eſt prolatio; ſubiectum etiam verbi eſt, vt ſit hæc, vel illa enunciatio, vt notat Valentia cum Caietano, Soto, & aliis. 58

OPORTET autem aduertere, efficaciam verborum eſſe ante veritatem; nam efficiunt, Corpus Chriſti eſſe ſub his ſpeciebus, vt verum ſit: *Hoc eſt corpus meum*, atque ità propoſitio non eſt vera, donec, finitis verbis, fit tranſubſtantiatio, vt concedunt etiam Suarez, *ſect*. 6. Vaſquez *diſp*. 102. *cap*. 2. Tannerus *num*. 39. Itaque in fine debet iam concatenari, & vera eſſe propoſitio; & tunc particula, *Hoc*, non poteſt ampliùs eſſe aliquid commune, vel vniuerſale, ſed determinatum. Sic igitur etiam aduerſarij cogentur dare duplicem ſignificationem pronominis, *hoc*, alteram initio confuſam; alteram in fine diſtinctam. Melius igitur cum D. Bonau. explicatur hæc difficultas, quæ videbatur impedire veritatem propoſitionis. Ità ferè exponit S. Doctorem P. Bonagratia noſter. 59

INTERMISCET verò S. Doctor aliud, dicens, ſignificari his verbis Corpus Chriſti præſens, prout eſt ſignum Myſtici, in quo eſt diuerſitas operationum, ideò dici: *Hoc eſt corpus meum*, non autem: *Hoc eſt caro*. 60

Ex quo deciditur quæſtio: An hæc eſſet forma recta: *Hæc eſt caro mea*.

RESPONDET igitur Mercerus *de Sacramentis*, *quæſt*. 78. *art*. 2. ex Doctrina D. Bonauenturæ, non eſſe formam aptam, quia caro minùs ſignificat, quàm corpus. Idem docet Lugo *cap*. 3. *numero* 25.

AT Granadus 3. *part. controu*. 6. *tract*. 8. *diſput*. 5. *num*. 5. cum aliis affirmat, eò quòd Chriſtus ad ſigni- 61

Digitized by Google

ſignificandum corpus, ſæpè vſus eſt nomine carnis. Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem, &c. Caro mea verè eſt cibus.* Et S. Cyprianus teſtatur, Chriſtum in ea forma conſecraſſe. Et ſæpè Caro ſumitur pro corpore: *Omnis caro corruperat viam ſuam. Videbit omnis caro ſalutare Dei, &c. Verbum caro, panem verum, verbo carnem efficit.*

Eandem ſequitur Diana *part. 5. tract. 14. reſol. 76.* Franciſcus Cottonius *lib. 2. controu. 4. cap. 1. num. 38.* dicit, rem eſſe dubiam. Ex quo Ego deduco, eligendam priorem, quæ tutior eſt.

62 Et ſanè D. Bonau. qui *argumento 5.* vidit etiam rationem ſecundæ ſententiæ, eam ſatis diluit *in corpore:* Non enim caro dicitur in traditione formæ, ſed corpus, quod continet etiam oſſa, &c. alioqui ſola caro erit in Euchariſtia ex vi verborum; ſed hoc eſt hæreticum; nam Concil. Tridentinum *ſeſſ. 13. cap. 3.* definit, totum corpus ex vi verborum eſſe in Euchariſtia; & hoc omnes Doctores Catholici fatentur, vt notat Suarez *diſp. 51. ſect. 2.* Chriſtus verò vocans hoc Sacramentum carnem ſuam *Ioan. 6.* non tradebat formam Sacramenti, ſed docebat vſum Sacramenti ad cibum, volendo homines carne veſci, vt ait Suarez *diſp. 59. ſect. 2.*

63 Qvod verò conſecrauerit Chriſtus illis verbis: *Hæc eſt caro mea,* vt aiunt dixiſſe Cyprianum, *ſerm. de Cœna Domini,* à parte totum ſignificando, vt ait Suarez *loco cit.* non credo. Cyprianus enim ibi non intendit, Chriſtum illis verbis conſecraſſe, ſed ipſe ità loquitur per modum ſermonis, intelligendo Chriſtum dixiſſe: *Hoc eſt corpus meum*; ipſe autem Cyprianus intelligit, Chriſtum conſecraſſe modo Eccleſiæ tradito, & ita reor locutum S. Epiſcopum, quia cum intelligentibus ſe loqui putauit: diuerſum eſt autem dicere, Chriſtum nomine carnis vſum; & dicere, S. Cyprianum, deſcribendo conſecrationem Chriſti, id dixiſſe, referendo Chriſti conſecrationem in ſermone, non tradendo formam ex inſtitutione Chriſti. Quare ipſe Suarez *diſp. 59.*
64 *ſect. 2.* cum cæteris Scholaſticis fatetur, vocem *caro,* non eſſe adæquatam ad ſignandum terminum huius conſecrationis, qui ex vi verborum ſic ponitur. Quidquid dicat Bonacina *diſp. 4. quæſt. 3. puncto 1. num. 8.* vbi mendo adducit D. Cyrillum.

65 Assero primò, formam non ſignificare ſimpliciter tranſitum panis in Corpus Chriſti ſolitariè.

Probatvr, quia ſic aperitur, impropriis omnibus ſenſibus, via etiam hæreticis, qui ad octuaginta ſenſus verba conſecrationis expanderunt, vt referunt Valentia, Auerſa, & alij.

Assero ſecundò, non eſſe ſenſum formæ: *Hoc,* nempè, hæc accidentia ſunt Corpus Chriſti.

Probatvr, quia nulla fit mutatio accidentium in Chriſti Corpus, nec aliquam habent vnitatem cum ſubſtantiali Chriſti Corpore, præter præſentialitatis.

Assero tertiò, non eſſe ſenſum, hoc corpus, quod eſt in menſa edendum, eſt corpus meum naturale, Chriſto ita loquente recitatiuè.

66 Probatvr, quia vel indicaret rem per ſe notam, ſcilicet Corpus Chriſti eſſe Corpus Chriſti, vel ſignaret rem, non tranſubſtantiationem ex vi verborum, & cum iam Corpus Chriſti naturali modo ſit remotiſſimum, nunc particula, *Hoc,* impropriè ſignaret.

Assero quartò, non admodum aptè ità exponi: Hoc corpus, eſt corpus meum.

Probatvr, quia, licet *Hoc* ſignificat, cum pronunciatur, tamen tunc non adeſt Corpus Chriſti.

Neqve dicas, habere ſenſum in vltimo inſtanti ſolùm, in quo operata ſunt.

Contra, quia illa verba non ſignificant, Corpus Chriſti eſſe Corpus Chriſti: Ergo neque id efficiunt. Conſequentia probatur, quia verba id tantum efficiunt, quod ſignificant. Confirmatur, qui pronomen *Hoc,* eſt relatiuum ad præcedentia: *Accipite, & comedite ex hoc omnes*; at tunc non erat Corpus Chriſti. 67

Dicent, verbum *accipite,* trahi ad tempus, quo peracta conſecratione, accepere, vt notant de Lugo, *num. 37.* & Morandus *num. 532.*

Assero quintò cum quinta ſententia, ſenſum formæ eſſe: *Hoc,* quod eſt ſub his accidentibus, eſt corpus meum. 68

Explicatvr. Primò pronomen *Hoc,* ſubſtantiuè ſumptum demonſtrat ſubſtantiam, quæ mediis accidentibus obiicitur ſenſibus. Sic enim ſubſtantiuè accipitur à Concilio Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 4.* dicente: *Chriſtus Redemptor noſter, corpus ſuum, id, quod ſub ſpecie panis offerebat, verè eſſe dixit.* His verbis explicat pronomen *hoc,* per pronomen *id*; ſed pronomen *Id,* accipitur ſubſtantiuè: Ergo & pronomen *Hoc*: Idem ex Grammatica conſtat; tunc enim tantum pronomen *Hic, Hæc, Hoc,* ſumitur adiectiuè, quando apponitur ſubſtantiuum, vt: Hic liber, Hæc charta, Hoc atramentum; cùm autem per ſe ponuntur, ſignant ſubſtantiuè, vt: Hic, eſt Petrus; Hæc, eſt aqua; Hoc, eſt ſcamnum.

Deinde pronomina, *Hoc, Hic,* non denotant aliquod ſingulare vagum, commune ſubſtantiæ panis, & Corporis Chriſti, ſiue ſubſtantiæ vini, & ſanguinis. Probatur, quia tale indiuiduum vagum, eſt quid ſuperius Corpori Chriſti; at ſuperius non prædicatur propriè de inferiori, vt: Animal eſt homo. Deinde pronomina illa ſignant id, quod in vltimo inſtanti eſt ibi; hoc autem non eſt quid vagum. 69

Respondent aduerſi, aliquando nomina demonſtratiua, non demonſtrare rem indiuiduam, ſed communem, vt cùm dicis: Hæc herba naſcitur in horto meo. Vis dicere, ſimilis ſpecie herba.

Vervm hoc exemplum non eſt aptum, vt notat Maſtrius *num. 190.* ex D. Bonau. *in corpore*: Nam hæc herba ſignat genericè; at illa: *Hoc eſt corpus meum,* eſt ſingularis, & ideò non poteſt habere veritatem, niſi eius ſubiectum ſingulariter ſupponat. 70

Adverte tamen, pronomen *Hoc,* ſignare quidem Corpus Chriſti; ſed tamen ſignare illud per modum ſingularis entis. Hoc ens eſt corpus meum; ſic enim ad indiuiduum Corporis Chriſti determinatur.

His igitur præmiſſis conſtat, ſignificari hac formâ id, quod efficitur; vt id, quod eſt ſub illis accidentibus, ſit Corpus Chriſti, & hoc tantùm in vltimo inſtanti verificatur, ità tamen, vt interim ſignificet in fieri (vt ait S. Doctor;) at in ſuo completo ſignificato, ſignificet ſimul *fieri,* & *factum,* in vltimo inſtanti. Quare forma ſignificat propriè, & vltimò eſſe. Neque video quo pacto rimula hæreticis aliqua ad errores hinc aperiatur. 71

Qvoad conſecrationem calicis agam *quæſt. 7.* interim, quia ex allata Grammaticæ regula videtur particula: *Hic,* ſignificare adiectiuè, dum dicitur: *Hic calix,* cùm ibi Methonimicè accipiatur continens, pro contento in calice; ſubintelligaturque aliquid, puta: *Hic potus,* iam ſubſtantiuè accipietur. Itaque *hic calix,* non ſunt duæ res expreſſæ; ſed vna, idest contentum in hoc calice ſub illis ſpeciebus vini. 72

Addo

Addo verò cum D. Bonauent. Pronomen interim ſignificare quid indeterminatum, quod in fine factâ tranſubſtantiatione eſt Corpus, vel Sanguis Chriſti.

73 Erit autem propoſitio vera in fine prolationis; licet enim particula *Eſt*, per ſe ſignificet illico; tamen cùm ſit propoſitio, non modò ſignificatiua, ſed practicè operatiua, ſolùm habebit veritatem, quando erit completa. Interim verò ſunt operatoria, non ratione veritatis, vt volunt Thomiſtæ; ſed ratione ſignificationis, vt volunt Scotiſtæ cum Scoto *diſt.*8.*quæſt.*2. quibus ſubſcribunt Recentes, Suarez, Vaſquez, Lugo, Aúerſa, Caſpenſis, Morandus, Becanus, Bernal.apud Maſtrium *diſp.*3.*quæſt.*9. *art.*1. & Card. de Lugo *diſp.*11.*ſect.*6.

74 Probatvr: Ideò propoſitio eſt vera, quia, expleta forma, panis tranſubſtantiatur in Corpus Chriſti: Ergo prius intelligitur facta conuerſio, quàm intelligatur propoſitio vera. Probatur conſequentia; nam omnis cauſa præcedit effectum. Antecedens patet, quia verum eſt dictum, quatenus conformatur veritati rei.

Si obiicias Concilium Tridentinum *ſeſſ.*13.*c.*4. & alia Concilia, ac Patres, deducentes ex veritate verborum conuerſionem panis in Corpus Chriſti.

Respondetvr, eos id deducere à poſteriori; non à priori. Vel dic, eos deducere ex radicali promiſſione Chriſti; non ex formali ſingulis vicibus exiſtente, quia Chriſtus verè dixit id, quod ſub ſpeciebus panis erat, eſſe corpus ſuum.

75 Dices: Omnis propoſitio, eò ipſo, quò ſignificatiua, eſt etiam vera, vel falſa.

Respondetvr, propoſitionem effectiuam non ſupponere obiectum, ſed facere, vt in fine ſit vera.

QVÆSTIO VI.

An ad conſecrationem panis hæc verba ſatis ſint: Hoc est corpvs mevm.

D. Bonau. in 4.diſt.8. part.2. dub.1. litt. & quæſt.1.

76 Certiſſimvm eſt, quatuor verba hæc eſſe neceſſaria ad formam Sacramenti; nunc quæſtio eſt: An ſatis ſint.

Primò enim aliqui volunt, verba illa antecedentia eſſe neceſſaria: *Qui pridie, quàm pateretur.* Ità Angelus *verb.Euchariſtia, num.*14. Scotus verò *diſt.*8.*quæſt.*2. *art.*2. vult, eſſe neceſſaria, vt forma poſſit ſignificatiuè proferri in perſona Chriſti. Videtur etiam Magiſter requirere ea verba: *Accipite, &c.* vt refert D. Bonau. *dub.cit.litterali.*

77 Secvndò Græci volunt, eſſe de eſſentia illud: *Quod pro vobis tradetur,* ſeu *traditur,* vel *frangitur.* In omnibus enim Liturgiis additur aliquis ex his modis: Ità Iacobus: *Quod pro vobis frangitur, & datur in remiſſionem peccatorum.* Sic & Clem. *lib.*8. *Conſtit. cap.*17. Damaſcenus *lib.*3. *de fide, cap.*14. Chryſoſtomus verò: *Quod pro vobis tradetur in remiſſionem peccatorum.* Ambroſius de Sacramentis: *Quod pro vobis confringetur.*

Nitvntvr Euangeliſtâ Lucâ, & Paulo. Lucas enim ait: *Quod pro vobis datur*; vel, vt Ambroſius, & alij legunt: *Quod pro vobis frangitur.* Paulus verò 1. *Corinth.* 11. etiam addit eandem particulam, quæ in Græco legitur per participium præſentis. Chryſoſtomus verò, & Theodoretus in futuro legunt: *Quod pro vobis tradetur*, ſicut vulgata legit, & Durandus *diſt.*8. *quæſt.*2. refert, ſe vidiſſe eadem verba in Liturgia Baſilij.

Hinc Alexander Papa epiſt. 1. cap. 4. ait: *Chriſtum nos docuiſſe conficere hoc Sacramentum, cùm accepto pane dixit: Accipite, & manducate. Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur.* 78

Assero primò, verba præcedentia illud pronomen: *Hoc*, non eſſe de eſſentia formæ. Ità D. Bonauent. *loco cit.* eſtque communis ſententia Theologorum cum D. Thom. *quæſt.*78. *artic.*1. & *in* 4. *diſtinct.*8. Vbi Durandus *quæſt.*2. Richardus *artic.*3. *quæſt.*1. Alenſ. *quæſt.*33. *memb.*3. *artic.*1. Gabriel. *lect.*38.*in Can.* Beſſarion. *opuſculo de verbis conſecr. ſub finem*, & reliqui omnes; vti & Patres mox citandi.

Et quoad illa verba: *Accipite, & comedite*, certum eſt, ea referri tantùm recitatiuè, non in perſona Chriſti. At forma huius Sacramenti ſunt verba Saluatoris, quibus hoc conficitur Sacramentum; Sacerdos enim, in perſona Chriſti loquens, hoc conficit Sacramentum, vt ait Concilium Florentinum. Adde particulam: *Ex hoc omnes*, additam eſſe ab Eccleſia. 79

Ratio principalis eſt, quam affert S. Bonau. *dub. cit.* quia Eccleſia ità ſentit, & praxi docet; nam verba conſecrationis ſeorſim ab illis: *Accipite, &c.* ponit, & præcipit. Vnde Chryſoſtomus *homil. de prodit. Iudæ*, ait: *Hoc eſt corpus meum, hoc verbum rei proprietas tranſmutat.* Et Damaſcenus lib.4.cap.14.*Dixit Deus: Hoc eſt corpus meum, & donec ipſe veniat, hoc efficitur.*

Assero ſecundò, particulam *Enim* non eſſe neceſſariam. Ita D. Bonauent. qui eam omittit, recitans pro forma ſola quatuor verbula ſupradicta. D. Thom. *hic, ad* 4. Alenſ. ſuprà, & reliqui TT. *diſtinct.*8. Quamvis enim Eccleſia in Canone dicat, ea eſſe verba Chriſti; & in Canone non ſit aliquid falſum, vt definit Concilium Tridentinum *ſeſſ.*22. *cap.*4. *& can.*6. tamen addita eſt ſolùm ad concatenationem, nec aliquem formæ effectum explicat, vt notat Suarez *diſput.*59. *ſect.*1. Tannerus *diſp.*5. *quæſt.* 3. *dub.*1. Cottonius *lib.*2. *controu.*4. *cap.*1. 80

Attamen Vaſquez *diſp.*199. *numero* 29. poſt Angelum, Gabrielem, & Petrum Sotum, aſſerit, eam ſcienter omittere, eſſe mortale. Nihilominus id negant Marſil. *in* 4. *quæſt.*6. *art.*1. Sotus *in* 4. *diſtinct.*1. *quæſt.*1. *art.*8. Diana *part.*2. *tract.*17. *reſol.*14. & *parte* 5. *tract.*14. *reſol.*78. niſi id ex contemptu, vel cum ſcandalo omitteret. Imò Cabrera *in tertia parte, quæſtione* 60. *art.*8. *diſput.*2. dicit, eſſe contemptum leuem, & ideò venialem; contemptus enim legis Diuinæ in materia leui eſt venialis.

Assero tertiò, Verba præcedentia: *Qui pridie, &c.* licet ex vi formæ non ſint neceſſaria, tamen non videtur adeò certum, non eſſe neceſſaria ad exprimendam ipſam formam, modo debito. 81

Probatvr à D. Bonauent. *argumento ſexto*, quia forma eſt iſta: *Hoc eſt corpus meum*, quæ præciſa, & ſolitaria indicant corpus proferentis, non autem Chriſti; atque adeò non ſignificant id, quod facere debent ex vi verborum, eſto pronuncians ea referat ad repræſentandum Chriſtum.

Digitized by Google

Respondet igitur *in corpore*, Sacerdotem ea proferre, quia ſuſtinet perſonam Chriſti, vt conſtat ex verbis antecedentibus: *Qui pridie, quàm pateretur, accepit panem, &c. fregit, & dixit: Accipite, & comedite, &c. Hoc eſt enim corpus*
82 *meum.* Cuius ſignum eſt (ait D. Bonau.) quod poſt hæc verba, aliud non additur, quia ſatis oſtendit, ſe agere nomine Chriſti. Hoc argumento nititur Scotus *loco citato*, & Fauentinus *diſput.* 33. *cap.* 1. Idem probat authoritate D. Ambroſij *tract.* 5. *in Matth.* & habetur de conſecr. diſt. 2. cap. *Panis eſt enim in altari*, videtur requirere ea verba: *Accipite, & comedite.* Verum ad eum finem, quem Scotus prætendit, non inſeruiunt; nam ſi ſola proferantur: *Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum*, non ſignificant, ibi eſſe Corpus Chriſti. Concedit verò Scotus, non eſſe neceſſaria præciſè ad formam.

83 Diuus verò Bonauentura *dub. citato* timoratè incedit; & licèt ex Canone Miſſæ colligat, ea verba non eſſe neceſſaria, ea tamen omittentem grauiter peccare ſupponit; & adorandam illam hoſtiam, etiamſi omiſſa fuiſſent ea verba, quæ dubitare poſſumus, & neſcimus; an formæ ſint partes; & ex alio capite tutiores ſumus in Eccleſiæ praxi, & ordinatione.

Addit verò, eſto non eſſet illa particula conſecrata, & miſceatur cum aliis conſecratis, minus periculum eſſe adorare totum illud, cùm ignoratur, an non ſit conſecrata, quàm venerationem retinere.

Scotus verò dicit, particulam, in cuius conſecratione omiſſa eſſent verba præcedentia, eſſe adorandam ſub conditione, & ſumendam cum alia in Miſſa. Ità etiam Faber.

84 Aſſero quartò, verba, ſequentia pronomen *meum*, non eſſe neceſſaria.

Probatur à D. Bonau. *in corpore*, quia neque ad integritatem formæ, neque ad exprimendum, verba illa proferri in perſona Chriſti, ſunt neceſſaria. Ideò Eccleſia aliud verbum non addit neceſſarium, vt teſtatur ſenſus Eccleſiæ *in Canone Miſſæ*.

Ad argumenta Græcorum reſpondetur, ea verba: *Quod pro vobis tradetur, &c.* non eſſe neceſſaria, quia, vt notat S. Bonau. *dubio* illo cit, & *in quæſtionibus*, Eccleſia in ſuo Canone ordinauit quidquid eſt neceſſarium ad validè conſecrandum,
85 & eſt de fide, *cap. Ad abolendam, de hæreticis.* Itaque, licèt Sancti Apoſtoli, & alij in Liturgiis appoſuerint illa verba, non ea tamen poſuerunt tanquam neceſſaria; ſed ad memoriam paſſionis, & clariorem repræſentationem oblationis Chriſti, ibi expreſſam; Neque Græci malè fecerunt apponendo illa verba; ſed dicendo, ea eſſe de eſſentia, & ideò, Eccleſiam Latinam non conſecrare. Id tamen non dicunt Græci Catholici, vt conſtat in Concilio Florentino.

Neque eſt periculum non conſecrandi, quia è D. Petro Eccleſia Romana habet ea, quæ ſunt neceſſaria ad formam, vt notat D. Bonauent. *diſt.* 8. *part.* 2. *quæſt.* 2. *in corpore*, & dicam *quæſtione ſequenti.*

86 Remanent argumenta contra tertium aſſerendum. Sed D. Bonauent. non eſt omninò cum Scoto, & tenet, hoſtiam illam eſſe conſecratam ſolis verbis: *Hoc eſt corpus meum*, quod ex Eccleſiæ ſenſu colligit; nam ea ſola ſunt forma conſecrationis, quæ Chriſtus dixit, conficiendo Sacramentum, ex Concilio Florentino *in Inſtruct. Armenorum*, & Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 3. & *cap. Cùm Martha, de celebratione Miſſarum.*

At præcedentia illa: *Qui pridie, &c.* ſolùm 87
narrant, factum eſſe illud à Chriſto, quod refertur ibi, eſto prolata ſint à Chriſto tunc aliqua. Neque verò videtur omnino neceſſarium, ea addere, vt ſatis indicetur forma: *Hoc eſt corpus meum*, ſignificare Corpus Chriſti, quia abſque verbis, ſatis ibi expoſitus ad illam ſacram functionem apparatus apponitur, imò ſola eius intentione: Sic Sacerdos etiam abſoluit pœnitentem, perſonam Chriſti repræſentans; nec tamen verbis id declarat.

Ideò communiter Theologi cum D. Thoma aſtruunt, illa verba non eſſe neceſſaria. Attamen authoritas Scoti in re grauiſſima non eſt flocci pendenda, quæ videtur D. Bonauenturæ inniti ex parte; ideò videtur, vt probabilior, aſſerenda; vt ait Fauentinus *num.* 10. tametſi oppoſita tuta ſit in praxi.

Ex dictis multorum dubiorum ſequuntur ſolu- 88
tiones. Primò quidem particulam: *Hoc* non poſſe mutari in hanc: *Panis eſt corpus meum*; quia licèt initio ſit verum, eum eſſe panem, eumque tranſire in corpus; non tamen verum eſt, quod in fine ſignificat forma, Panem iam mutatum in Corpus Chriſti.

Itaque oportuit apponi pronomen, quod in 89
fine propoſitionis eſſet tale, vt de eo prædicaretur Corpus Chriſti, vt notat etiam Suarez *diſput.* 59. *ſect.* 2.

Ideò, ſi quis diceret: *Hic*, ſubſtantialiter, ſub eo intelligendo cibum, eſſet ſufficiens forma: Sicuti ſi diceres: Hæc res eſt corpus meum. Præterea cùm in idiomate Hebræo non ſint verba neutra, poteſt dici: Hic זה *ze*. Idem videtur de hac forma: Ecce corpus meum; attamen incertum eſt, & eſſet mortale ita formam celebrare.

Deinde verò optimè appoſitum eſt verbum 90
Eſt, vt notant D. Bonau. & D. Thom. nec aliud eſt aptum; nam ſi diceretur: *Hoc ſit corpus meum* non eſſet aptum, quia non ſignificaret Corpus Chriſti iam factum in fine. Similiter ſi diceretur: *Hoc erit*, vt notat D. Bonau. *in corpore.* Similiter ſi dicas: *Hoc tranſit*; vel *Hoc fit*, ſignificarent imperfectè, quia in fine non adhuc conſtaret, eſſe factum; ſed poſſet intelligi, eſſe adhuc in fieri, & ideò quia Corpus Chriſti fit in inſtanti, & ſimul eſt *fieri*, & *eſſe*, ideò dicitur: *Eſt*, ſignificans exiſtentiam termini ad quem producti (antea ſanè præexiſtentis Corporis Chriſti, non de nouo creati,) vt ait Suarez, rectè docuiſſe S. Bonauenturam cum Alenſi.

Igitur verbum *eſt* ſignificat etiam tranſitum, 91
vt notat Suarez ex Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. ſaltem virtualiter, quia affirmando, hoc eſſe aliud, quàm ante erat, virtute exprimitur, factam eſſe conuerſionem vnius in aliud: Sic autem loquitur Concilium: *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter, corpus ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebat, verè eſſe dixit, ideò perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuo ſancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis, & vini, conuerſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam Corporis Chriſti Domini noſtri; & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis eius; quæ conuerſio conuenienter, & propriè à Sancta Catholica Eccleſia TRANSVBSTANTIATIO eſt appellata.*

Igitur Concilium vult, verbum *Eſt* ſignifi- 92
care tranſitum panis in Corpus Chriſti; nam ex verbis Chriſti: *Hoc eſt*, colligit tranſitum hunc, qui in fine verborum habet ſuum terminum; vnde

tunc

Digitized by Google

tunc fit; & eſt Corpus Chriſti: Et hoc eſt, quod docet S. Bonauentura.

Ex quo patet, eum optimè omnium docuiſſe. Neque enim vllus Catholicorum particulam *eſt* accepit pro particula *tranſubſtantiatio*, vt obiiciebat Caluinus *lib.*4. *Inſtit. cap.*17. §.20. nam Catholici quidem dicunt, ex hac particula colligi Tranſubſtantiationem; non tamen formaliter, & præciſè ſignificare tranſitum, ſed implicitè, & virtualiter, & in fine eſſe Corpus Chriſti, vt notat Bellarminus *lib.*1.*de Euchariſtia, cap.*10.§.*Eſt.*

93 Necessarivm eſt autem verbum *eſt*, & ità Chriſtus conſecrauit, vt habetur etiam in Græcis Codicibus. Quidquid nugetur Eraſmus 1. *Corinth.*11.

Dicitvr *Corpus*; non caro, quia hoc eſt, quod producitur ex vi verborum, vt dixi *quæſt.*5. *ad finem.*

Dicitvr *meum*, quia Chriſtus inſtitutor debuit ſic loqui; & Sacerdos referens perſonam Chriſti, ſic loqui debet. Vnde non benè conficeret dicendo: *Hoc eſt Corpus Chriſti*; tum quia Chriſtus non dixit illa verba, & falſum referret in Canone, Chriſtum ità locutum: *Qui pridie, quàm pateretur accepit panem, & dixit: Hoc eſt Corpus Chriſti*, nam eſſet dicere, alium fuiſſe Chriſtum, de quo
94 Iesvs loquebatur. Cæteras mutationes de hac forma D. Bonauent. *diſt.*8. *part.*2. *quæſt.*2. *in fine*, remittit ad ea, quæ de mutationibus formæ docuit; & nos cum eo docuimus *tract.*1.*diſp.*1.*quæſt.*7.

QVÆSTIO VII.

An hæc ſit Forma conſecrationis Calicis Hic est calix sangvinis mei.

D. Bonau. diſt.8. part.2. quæſt.2.
D.Thom.quæſt.78.art.3.

95 Certissimvm eſt apud omnes, hæc verba eſſe eſſentialia: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, vel *Hic eſt ſanguis meus*; hæc enim ſignificant mutationem ſubſtantialem vini in ſanguinem.

Qvæstio ergo eſt de ſequentibus: *Noui, & æterni teſtamenti: Myſterium fidei; qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Prima opinio eſt, omnia hæc eſſe eſſentialia formæ. Ità D. Thom. *loco cit.* Capreolus 4. *diſt.*8. *quæſt.*1.*art.*3: *ad argumenta, contra quartam concluſionem*, Paludanus *quæſt.*3. Hernæus *tit.*10.*quæſt.*2. Antonin. 3.*part. tit.*13. *cap.*15. §.4. Syluest. *verb. Euchariſtia* 1. *quæſt.*6. Armil. *verb.Euchar.num.*14. Viguer. *Inſtit. cap.*16. Petrus Soto *lect.*2. *de Euchariſtia*, Gerſon. *Alph.*26. & inſinuatur ab Innocentio *lib.*4. *de hoc Myſterio, cap.*5. eam ſequuntur alij.

96 Secvnda opinio; extremè contraria, eſt, ſola illa verba: *Hic eſt calix ſanguinis mei*; vel *Hic eſt ſanguis meus*, eſſe de eſſentia formæ. Eſt communior cum Magiſtro *diſt.*8. vbi D. Bonau. *loco cit.* Maior *quæſt.vnica*, Aliacus *quæſt.*5. Aureolus apud Capreolum *ibi*; Alenſis *quæſt.*33. *memb.*4. *art.*1. & 3. *ad* 3. Henricus *quodl.*9. *quæſt.*105. Albertus *lib. de Sacrificio Miſſæ, cap.vlt.* Inclinat Innocentius *lib.*4. *cap.*6. & 17. Idem ſentiunt Suarez *diſp.*60. *ſect.*1. Valentia *quæſt.*6. *p.*1. Vaſquez *diſp.*198. *cap.*4 Tanner.*diſp.*5.*quæſt.*3.*dub.*1.Auerſa *quæſt.*6. *ſect.*3. Fulienſ. *lib.*2.*cap.*3. Morandus *tract.*3.*q.*2. Caſpenſ. *tract.*22. *diſp.*7.*ſect.*4. referens Cardinalem de Lugo, Præpoſit. Hurtadum, & ferè omnes Recentiores.

Adde etiam antiquos cum Valentia *loco cit.* & 97
Maſtrio *diſp.*3. *quæſt.*7. vbi ſuperaddit Mæratium, Granadum, Becanum, Baldium, Orlandum. Addit verò, eam eſſe Scoti ſententiam *diſt.*8. *quæſtione* 2. §.*De iſto ſecundo articulo*, vbi ſupponens, ea prima verba eſſe eſſentialia, ait, temerarium eſſe aſſerere ſine ſufficienti authoritate eſſe eſſentialia, quæ conſequuntur: *Noui, &c.* Quare falluntur aliqui dicentes, Scotum hac in re dubium extitiſſe; ſolùm enim de verbis ſubſequentibus dubitauit, vt notat Faber *diſp.*32.& alij apud Maſtrium *num.*155. Hi verò omnes cætera admittunt neceſſaria, neceſſitate præcepti. Videntur dubitare tamen etiam Marſil. *quæſt.*6. *art.*2. Carthuſ.*quæſt.*2. *de neceſſitate Sacramenti.* Sic & Baſſæus *verb. Euchariſt.* 1. *numero* 20.

Tertia ſententia eſt, illa etiam verba: *Qui pro* 98
vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, eſſe eſſentialia; illa verò: *Noui, & æterni Teſtamenti*, non eſſe eſſentialia, ſed proferri ad magis explicandum Myſterium. Ità Cornexo *tract.*4. *quæſt.*78. *diſp.vnic. dub.*1. Amicus *diſp.*24.*ſect.*1. Paſqualigo *diſp.*106.*ſect.*1. & alij Recentiores.

Assero cum ſecunda ſententia, formam conſecrationis Calicis eſſe: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, vel *Hic eſt ſanguis meus.*

Probatvr à multis ex Euangelio; quia veri- 99
ſimile eſt, Euangeliſtas retuliſſe omnia verba eſſentialia ad conſecrationem; ſed ſinguli Euangeliſtæ aliquid omittunt de prædictis verbis; & quædam in nullo eorum reperiuntur: Ergo non ſunt de neceſſitate Sacramenti.

Hæc tamen ratio non conuincit D. Bonauent. ſcientem, quid reſponderent D. Thom. & alij, nempè, Euangeliſtas non tradidiſſe formam, ſed ſolam hiſtoriam narrandi onus aſſumpſiſſe, vnde nec ipſi inter ſe conueniunt, ſed in ſenſu ſolo, quem hiſtoricè narrare nituntur.

Vervm D. Bonau. redarguit hoc reſponſum, 100
quia, eſto voluerint tradere hiſtoriam, tamen, cùm ipſa hiſtoria contineat Sacramenti inſtitutionem, & præceptum: *Hoc facite*, probabile eſt, integrè ſaltem eſſentialia narraſſe, quod videtur inſinuaſſe Paulus, 1.*Corinth.*11. dicens: *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, &c.* Vnde non eſt fundamento inconcuſſo reſponſum innixum.

Probatvr ſecundò, argumento vrgentiſſi- 101
mo Seraphici, quo nituntur Suarez, & alij ex Eccleſiæ conſuetudine, & authoritate. Quanquam enim Eccleſia Romana omnia illa verba eodem tenore proponat; quia in eis contineri formam, certiſſimum eſt, tamen non ſentit, omnia illa eſſe de neceſſitate formæ.

Primò quidem Liturgias Græcorum approbauit, in quibus aliqua ex illis verbis deſunt, vt particula *Æterni*, & *Myſterium fidei*, quod in omnibus omittitur Liturgiis, Iacobi, Baſilij, & Chryſoſtomi, & eandem particulam *Myſterium fidei*, omittit Concilium Colonienſe *p.*7.*cap.*14.

Æthyopes verò in ſua Miſſa, cuius author dicitur fuiſſe S.Matthæus, hac forma vtuntur: *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorum.* In qua, præter duas dictas particulas, omittitur etiam *Noui teſtamenti.*

Præterea apud Clementem *lib.*8. *Conſtit.* 102
*cap.*12. habentur hæc verba notanda: *In qua nocte*

Digitized by Google

tradebatur, cùm accepiſſet panem ſanctis manibus ſuis, ſuſtuliſſetque oculos ad te Deum ſuum, ac Patrem, ac fregiſſet, dedit diſcipulis ſuis dicens: Hoc eſt Myſterium noui Teſtamenti, accipite ex eo, & comedite: Hoc eſt corpus meum, quod pro multis frangetur in remiſſionem peccatorum. Similiter & calicem, dicens: Bibite ex eo omnes. Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Itaque conſtat, verba illa: *Myſterium fidei, & noui Teſtamenti*, non eſſe partem alicuius formæ, ſed præambula, ſicut illa: *Accipite, & comedite.* Deinde colligitur, ea verba, *qui pro vobis effundetur,* non magis eſſe neceſſaria in forma ſanguinis, quàm illa: *Quod pro vobis tradetur*, ſint neceſſaria in forma corporis.

103 Similiter eadem Eccleſiæ traditio habetur ex Patribus; nam D. Ambroſius *lib.4. de Sacram. cap.5.* ponit tantùm hæc verba: *Hic eſt ſanguis meus.* Idem aſſerunt Euſebius Emiſſ. *in cap. Quia corpus, de conſecr. diſt.* 2. Cyprianus *ſerm. de Cœna Domini.* Iuſtinus *Apologia* 2. Chryſoſtomus *homil. de proditione Iudæ.* Damaſcenus *lib.4. cap.15.* quos refert Suarez: Adde meum Sanctum Gaudentium, Brixiæ Epiſcopum, D. Ambroſio non imparem, vt aſſerunt Bellarminus, & Valentia, vt ſæpè retuli; Id verò frequenter repetit *tract.* 2. de Exodo, vt referam *diſp.2. quæſt.3.*

Respondet Paludanus, Græcos non conſecraſſe.

104 At vana eſt reſponſio: nam Eccleſia in ſexta Synodo, & Concilium Florentinum *ſeſſ. vltima,* approbant Liturgias, & ſupponunt, Græcos ritè conſecrare Corpus, & Sanguinem Domini, formis, quibus vtuntur; alioqui fuiſſet tot ſæculis error intolerabilis. Quæritur enim in fine Concilij Florentini, quare poſt illas formas addant orationes, quibus videntur conſecrationem poſtulare, & ibi Græci ipſi reſpondent, ſe firmiter credere, ſe illis verbis ſolis conficere Sacramentum, quod Latinis maximè placuit; neque de forma cum Græcis aliam quæſtionem habuêre.

Respondet Capreolus, Græcos ex Diuina diſpenſatione conſecraſſe illâ ſuâ formâ.

105 Verum hæc abſque fundamento aſſeruntur, vt aduertit Suarez, Valentia, Tanner. & alij; debebat enim Capreolus hanc diſpenſationem in medium afferre.

Respondet Fauentinus, Eccleſiam nunquam hunc punctum tractaſſe; ſed permiſiſſe Eccleſiis Græcis vti ſuâ formâ.

Frigida ſanè reſponſio: nam Eccleſia permiſiſſet tot ſæculis Græcos omnes formâ incertâ vti, & Miſſas omnes celebrare cum periculo non celebrandi, non ſacrificandi, & exponendi adorandum panem merum, quæ omnia ſummoperè dedecerent Chriſti, & Eccleſiæ prouidentiam.

106 Ad Sanctos PP. reſpondet Fauentinus, eos ponere tantùm verba principalia.

At inanis ſanè fuga; nam declarant, eam eſſe formam conſecrationis integram, vt patet legenti. Ideò enim aliqui eorum vtuntur hoc verbo: In his præterea verbis perficit Chriſtus hoc Sacramentum, vt videre eſt in Damaſceno. Alij dicunt, ità eum confeciſſe his verbis, vt cap. *Quia corpus.*

107 Probatur tertiò ratione D. Bonau. *3. part. Centil. ſect.* 49. qua vtuntur Suarez, Tannerus, & Bellarminus. Verba id efficiunt in Sacramentis, quod ſignificant: at verba illa: *Hic eſt ſanguis meus*, vel *Hic eſt calix ſanguinis mei*, abſque ſequentibus ſatis indicant conuerſionem vini in Chriſti ſanguinem: Ergo.

Respondet Fauentinus, non ſatis ſignificare, ſed requiri etiam ſequentia.

Contra verò arguitur cum D. Bonau. *loco cit.* 108
Non minùs hæc verba ſignificant tranſubſtantiationem vini in ſanguinem: quam verba conſecrationis panis, tranſubſtantiationem panis in corpus: At ea verba: *Hoc eſt corpus meum*, ſufficienter id ſignificant, vt fateris *diſp.*33. hac ratione, quia ſequeretur, Eccleſiam Romanam carere verâ formâ: Ergo.

Forsan diceret, requiri ad conſecrationem calicis, vt ſignificetur effuſio.

At frigida excuſatio; nam verba dicunt: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur.* Igitur ſignificarent, rurſum effundendum è Corpore Chriſti; aut dic, ſolùm recenſeri id, quod factum eſt in effuſione per tormenta.

Deinde effuſio ſatis præclarè oſtenditur, dum 109
ſeorſim in calice conſecratur, vt dixi *diſp.3. quæſt.*2. & ritè aduertit S. Bonau. *ad primum*, vbi argutè notat, ideò dici: *Calix*, ſeu *potus ſanguinis*, non cibus corporis, quia Corpus Chriſti eſt cibus; at ſanguis non eſt potus, niſi vt in calice paſſionis.

Quod ſi exprimendus ſit ſanguis, vt profun- 110
dendus ad potum, ſatis exprimitur in forma illa: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, quam Sancta Eccleſia adhibet ex Luca, & Paulo, admittens figuram Methonimiæ, qua continens ſumatur pro re contenta, cùm facilius eſſet vti forma Matthæi, & Marci 111
Hic eſt ſanguis meus, quia ſanguis in calice exprimitur expreſſus è corpore, & ad potum datus, vt notat D. Bonau. *hic*, D. Thom. *hic*, & *in* 4. *diſt.*8. Richardus *art.3. quæſt.2. ad* 5. Paludanus *quæſt.*1. Gabriel *lect.*52. *in Canonem*, Antoninus *3. part. titul.13. cap.5.* §.4. Suarez *diſp.60. ſect.*2. vbi addit eſſe graue peccatum dicere: *Hic eſt ſanguis meus*, pro: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, quia Eccleſiæ vſum in re grauiſſima, myſteriiſque grauida, mutat. Idem addit in mutatione, vel omiſſione aliarum particularum, quæ ſequuntur.

Ex dictis etiam colligitur, quid ſignificet par- 112
ticula: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſumendo Methonimicè continens pro re contenta, non enim ſenſus eſt: *Hic*, ſeu *hoc* eſt vinum ſanguinis, vel *hoc* eſt vinum, quod mutatur in ſanguinem; nam ſic nudè, eſſet in fine forma imperfecta, & falſa, quando ampliùs non eſt mutatio *in fieri*, vt benè arguit Suarez *loco cit.* ſed ſenſus eſt: Hoc vinum in calice, per hanc formam tranſiens in fine, vbi habet forma completum ſenſum, tranſubſtantiatur in ſanguinem, ità vt iam ſolus ſanguis maneat, vt ſupra dixi de forma panis. Vel dic cum D. Bonau. *ad argumenta*, ſignificare: Hic eſt potus ſanguinis, qui effunditur, vt habet textus Græcus Lucæ, & obſeruat Bellarminus *lib.1. de Euchariſtia, cap.*10. §. *Hoc.*

Observandum adhuc cum Alenſi 4. *part.* 113
*quæſt.33. art.*1. D. Bonau. *loco cit.* quem ſequuntur D. Thom. *hic*, Scotus, Paludanus, & reliqui Doctores *eadem diſt.*8. & indicatur ab Innocentio, *cap. Cum Martha, de celebr. Miſſ.* illa verba, quæ ſequuntur pronomen, *mei*, eſſe prolata à Chriſto, licèt in Euangeliis, & Paulo non omnia inueniantur. Sic enim Eccleſia teſtatur dicens: *Simili modo, poſtquam cœnatum eſt, accipiens & hunc præclarum calicem, &c.* dixit: *Hic, &c.* & omnia ibi ponuntur. Quare immeritò Palacios *diſp.8. quæſt.*1. id in dubium reuocat.

Observa

Digitized by Google

114 Observa, etiam ſanguinem, licet ſonet in caſu obliquo: *Calix ſanguinis*, tamen in recto ſignificari; ſicut cùm dicitur potus vini, ſignificatur vinum; & cùm dicitur creatura ſalis, ſignificatur ſal in caſu recto, vt notat S.Doct. *ad* 7.*&* 8.

Cætera igitur ſequentia verba ponuntur ad ſignificandos effectus multi ſanguinis in hoc Sacramento expreſſi, & in paſſione operati, vt innouare teſtamentum, vt explicat Apoſtolus *ad Hebræos* 9. illudque confirmare, ideò dicitur: *Noui, & æterni Teſtamenti*, & quia Teſtamentum nouum eſt promiſſio æternæ hæreditatis, vt ait Apoſtolus ibi: *Noui Teſtamenti mediator eſt, vt repromiſſiones accipiant æternæ hæreditatis.*

115 Alius effectus eſt fidei manifeſtatio, quia quod erat ſigillatum, in paſſione Agni manifeſtatur, ideò dicitur: *Myſterium fidei*, vel dicitur, quia eſt Myſterium difficilimum creditu, quo fides altiſſimè exercetur; vel quia exprimitur Paſſio, quæ eſt Myſterium à ſæculis abſconditum, & creditum à Sanctis Patriarchis.

Denique concluditur: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur.* Quo ſignificatur efficacia Paſſionis Chriſti, & ſanguinis effundendi, qui in Apoſtolis (à quibus excipiebat Iudam, tanquam diabolum) habiturus erat effectum ſalutis, ſicuti & in multis Iudæis, & Gentilibus. Ità exponunt Paludanus, Richardus, & Catechiſmus Pij V. Ratio eſt; quia hoc ſacrificium inſtitutum eſt ad applicandum valorem Paſſionis Chriſti; applicatio autem magis pertinet ad efficaciam, quam ad ſufficientiam.

116 Vel poteſt exponi de Sacerdotibus, idest, *pro vobis*, ſcilicet offerentibus, & *multis*, ideſt pro quibus offertur. Ità D.Thom. vel *pro vobis*, ideſt Iudæis, ex quibus Apoſtoli erant, & *pro multis*, ideſt, Gentilibus, ex quibus maiori ex parte eſt Eccleſia congreganda. Hæc collegit Suarez *diſp.*60. *ſect.*3. ex Alenſi ſuprà *art.*4. ex D. Thom. in ſolutionibus argumentorum. Potuit etiam addere Diuum Bonauenturam *ibidem*.

117 Vnum mihi reſtat ſoluendum argumentum cum D. Bonau. *ad* 5. *&* 6. quod hæretici ſectarij maximè vrgent, ad probandum in Euchariſtia non adeſſe Chriſtum, & ad formam conſecrationis euertendam, ne tranſubſtantiationem cauſare credatur, vt Chriſtus intellexerit illis verbis: *Hoc eſt corpus*, *Hic eſt calix ſanguinis*. Hoc ſignificat, ita, vt ſermo fuerit figuratus, & metaphoricus.

118 Id verò deducere moliuntur, quia in eiſdem formis conſecrationis ſunt alij tropi, vt Methonimia in contento. Ità Calvinus *lib.*4. *Inſtit. cap.*17.§.20. Petrus Mart. *in primam ad Corinth. cap.*11. & alij. Addunt etiam, in voce *Teſtamenti*, eandem figuram reperiri, ponendo ſignum pro re ſignata. Igitur ſic exponit: *Nouum Teſtamentum in meo ſanguine*, & ſimiliter *in corpore*. Vnde non poteſt eſſe idem corpus, & teſtamentum in corpore; vel ſanguis, & teſtamentum in ſanguine. Et hic eſt Achilles Calvini, vt notat Bellarminus *lib.*1. *cap.*11.

119 Respondet Bellarminus ex D. Bonauent. *loco cit.* in voce, *Calix*, eſſe tropum, ſed luce clariorem meridiana, & iuxta vſum ordinarium loquendi; nam dicendo: *Bibite*, hic eſt calix, intelligitur etiam ab idiotis, exhiberi ad bibendum, non vitrum, aut metallum calicis, ſed liquorem in eo contentum. Præterea Lucas addit: *Qui pro vobis effunditur*; at calix non ſpargitur; ſed liquor.

Qvoad vocem *teſtamenti*, nullus eſt ibi tropus; eſt enim teſtamentum authentica demonſtratio voluntatis Teſtatoris: Tale eſt hoc Sacramentum; eſt enim inſtrumentum conferendæ hæreditatis, ſic de Corpore; neque tamen rectè Calvinus infert, ibi eſſe tantùm ſignum Corporis, & Sanguinis Domini, cùm ipſum corpus verum, & ſanguis verus ſint inſtrumentum Diuinæ promiſſionis.

Qvoad mutationes, quæ poſſunt reddere formam hanc irritam, remittit S. Bonau. *in fine*, ad 120
ea, quæ diximus *tract.*1. *diſp.*1. *quæſt.*7. Vbi ex grauitate materiæ oſtendimus colligi; an ſit mutatio ſubſtantialis: an peccatum mortale.

Hinc, ſi aliquis pro *calix*, diceret *calis*, non eſſet mortale. Vide Dianam infrà *citando tractatu*.

Si quis verò diceret: Hic ſanguis eſt meus, aut: 121
Meum eſt hoc corpus: Meus eſt hic ſanguis, peccaret mortaliter, & nihil faceret, quia non ſignificaret virtualiter conuerſionem panis in Corpus Chriſti, ſed ſolùm poſſeſſum; eſto etiam præſentiam corporis. Ita Suarez, & Gamachæus apud Dianam *part.*5. *tract.*14. *reſolut.*28. Lugo *cap.*3. *num.*27. Itaque cum iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.*13. *cap.*4. relatum *quæſt.*6. *in fine*, velit, formam ſignificare tranſitum virtualiter ſaltem, rectè colligitur, eam formam non eſſe bonam; ex quo etiam habes, quàm ſapienter S. Bonauentura definiat formam.

Addo, hanc formam arridere illi interpretationi, quam per iocum dat Lutherus *lib. Quod verba Domini firmiter ſtant*, vbi vt irrideat Sacramentariis, ait, ſe poſſe afferre pulchriorem expoſitionem in eorum gratiam: *Hoc eſt corpus meum*, ideſt, hic panis eſt corpus à me factum. Quem ſenſum accepit ſeriò Ioannes Campanus, vt teſtatur Lutherus in ſua breui confeſſione, edita anno 1544. vt refert Bellarminus *lib.*1. *de Euchariſtia*, *cap.*8. *ad calcem*. 122

Hic diſputat Suarez *diſp.*61. an verba conſecrationis efficiant tranſubſtantiationem, ſed nos ſatis *tract.*1. *diſput.*4. *quæſt.*2. illam difficultatem excuſſimus. 123

DISPVTATIO V.

De Præſentia Chriſti in Sanctissimo per Tranſubſtantiationem.

Qvia ex materia panis, & vini virtute formæ fit Tranſubſtantiatio in Corpus, & Sanguinem Chriſti, rectè poſt traditam materiam remotam, quæ dicitur à Scoto: *Materia conſecrationis*, & poſt formam conſecrationis, agemus de primo effectu, qui eſt præſentia Christi in Sanctiſſimo Sacramento. Quoniam verò ex hac reſultat materia proxima accidentium, de ea poſtea agemus. Et quia de his, quas habemus cum hæreticis controuerſas quæſtiones, profuſos habemus tractatus, præcipuè apud

Digitized by Google

apud Valentiam, Bellarminum, & alios, ea ferè ſola apponam, quæ S. Bonauentura percurrit, & videbimus, ea ſufficere etiam ad pertinaces hæreticorum ceruices emolliendas, nedum ad Scholaſticum tractatum contexendum.

QVÆSTIO I.

Vtrum ſit de fide certum, CHRISTVM *realiter eſſe præſentem in hoc Sacramento.*

D. Bonau. diſt. 10. part. 1.
 æſt. 1.
D. Thom. quæſt 75. art. 1.

1 QVONIAM hæretici, gregis Chriſti voraces laceratores, ſub Agnino vellere latent, ſimilia noſtro dogmati hac de re balantes, ſanguinolentas ſimul propoſitiones euomentes; vt cautè aduertit Gregorius de Valentia *diſput.6.quæſtione 3.puncto 1.* oportet eorum inſidias reuelare.

VIDENTVR ſanè acclamare Chriſtum verè in Euchariſtia præſentem, vt videre libet in Caluino Sacramentariorum ſectariorum Anteſignano, qui lib.4. Inſtit. cap.17. ſect.10. *Iſthæc piis*, ait, *regula* 2 *tenenda eſt, vt quoties Symbola vident à Domino inſtituta, illic rei ſignatæ veritatem adeſſe cogitent.* Et paulò infrà: *Dico igitur, in cœna Myſterio per Symbola panis, & vini Chriſtum vobis exhiberi, ideoque corpus, & ſanguinem eius.* Et tamen infandus iſte tam procul remotum tenet Chriſtum ab Euchariſtia, quam diſtat cœlum (vbi ipſum includi dicit) à terra. Videre hoc eſt *in defenſione prima doctrina de Sacramentis, contra Vueſtphalum.* Vide quàm belle doloſus iſte Pardus maculas inuoluat indelebiles.

3 VENVSTIOR, atque formoſior apparet ſpecioſus ille Scholaſticus, Theologus Caluiniſta, Antonius Sadeel *tract.de ſpirituali manducatione, pag.64.* apud Valentiam, de ſuis inſidiis conuictus.

4 HÆRESIS igitur iſtorum ex inferis ſuſcitata eſt, Chriſtum quidem in Euchariſtia ſpiritualiter ſumi, ideſt fide; & corporaliter Sacramento, ſeu ſigno Corporis Chriſti, tamen verè Corpus Chriſti ſolùm in Empyreo ad dexteram Patris realiter adeſſe.

PRIMVS è noſtra ætate Sacramentarius, quippè merum ſignum in Euchariſtia blaſphemius ponens, fuit Andreas Caroloſtadius, Lutheri diſcipulus, qui, vt refert Coclæus *in actis Lutheri, anno 1525.* à Magiſtro decedens, qui præſentiam Corporis Chriſti inhiabat quidem negare, ſed non audebat, timens ſibi à Scripturis, & à tota vera Eccleſia, vt ſcribit ad Argentinenſes; edidit librum, negans omninò hanc præſentiam. Eum ſecuti ſunt Zuinglius Oecolampadius, & inter hos inſignis Ioannes Caluinus *lib.4. Inſtit.* & *lib. de Cœna Domini*, & alij, 5 quos refert Bellarminus *lib.1.de Euchariſtia, cap.1.* & Valentia *loco cit.* qui etiam altius huius hæreſis originem repetunt ab antiquis Sectariis, qui tamen ante annum 700. nulli fuere, ſed, ſi aliqui negarunt, hoc fuit, quia veritatem Incarnationis negabant. Ideò negabant in Euchariſtia carnem Chriſti, vt notat S. Ignatius *ad Smyrnenſes*, quia carnem Chriſti negabant eſſe.

HINC factum eſt, vt antiqui illi Patres hunc errorem præcisè non adnotauerint *in cathalogo hæreſum*; ſed ſolùm fundamentum illorum; ex quo patet, non poſſe iure Caluinum gloriari ſuam ſententiam eſſe antiquam.

PRIMI igitur, qui veritatem Corporis Domini in quæſtionem vocauerunt in hoc Sacramento, 6 fuere Iconomachi, poſt annum 700. vt refert Bellarminus, quos ſecuti ſunt alij, & inter hos inſignis Berengarius, Andegauenſis Eccleſiæ Archidiaconus, circa annum 1100. qui tamen errorem recantauit, vt habetur *in cap. Ego Berengarius, de conſecr. diſtinct.2.* Omnes verò quocumque tempore, qui hunc errorem docuere, fuerunt ab Eccleſia condemnati, & à Scriptoribus Catholicis confutati, vt refert Valentia.

HVNC errorem inter cæteros peſſimum proclamat, & confutat D. Bonauentura.

ASSERO, Chriſtum eſſe realiter ſuo corpore 7 præſentem in Euchariſtia.

PROBATVR à D. Bonauent. primò clara aſſeueratione Chriſti, Matth.26. Marci 14. Lucæ 22. *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſanguis meus.* Vel: *Hic eſt calix in ſanguine meo*, vt ſcribunt Lucas ibi, & Paulus 1.*Corinth.11.*

HVIC Catholicæ veritatis Achilli plurimas excogitant inſidias, ita vt anno 1577. ducentæ hæreticorum prauæ extorſiones, in Libello excuſæ, inuentæ ſint, vt referunt Bouerius infrà citandus, & Bellarminus *cap.7.* qui nouem præcipuas recenſet, hæc autem tanta varietas eorum teſtimonia ad veritatis excuſſionem in Equuleo torquet.

PRIMA eſt Caroloſtadij: Hoc eſt corpus meum, 8 ideſt, Hic in menſa ſedit corpus meum, quam expoſitionem ſibi à Deo Patre eſſe reuelatam clamat.

SECVNDA eſt Buceri *in retractationibus ſuis.* Hæc actio Corpus Chriſti repræſentat. Sic & Gualterus.

TERTIA eſt Ioannis Langij *Admot.ad ſecundam Apol. Iuſtini.* Corpus meum eſt hoc, ideſt panis, quia nutrit animas inſtar panis. Sic & Crotoaldus apud Langium.

QVARTA eſt Zuinglij *cap. de Euchariſtia.* Hoc 9 ſignificat corpus meum. Hanc iurat in libro, cui titulus: *Euchariſtiæ ſubſidium*, ſibi eſſe reuelatam. Hanc ſequuntur Ochinus *in defenſione veræ doctrinæ de Cœna Domini, contra Vueſtphalum*, & alij. Monet verò Zuinglius, Angelum reuelantem, ſe ignorare, an ater fuerit, an albus.

QVINTA eſt Petri Boquini *in exam. libri Heſhuſij.* Hic panis dicitur corpus meum per idio- 10 matum communicationem, propter vnionem Sacramentalem panis, qui eſt in altari cum Corpore Chriſti, qui eſt in cœlo.

SEXTA eſt Oecolampadij: Hic panis eſt figura corporis mei.

SEPTIMA eſt Ioannis Caluini *lib.4. Inſtit. c.17. §.21.* vbi admittit cum Oecolampadio tropum Methonymiæ in nomine *Corpus*; ſed addit, non eſſe panem Euchariſtiæ nudam figuram Corporis Chriſti, ſed eſſe figuram, quæ rem ipſam exhibeat, ac ideo Chriſtum non dixiſſe: Hic panis eſt figura corporis mei; ſed corpus meum. Hic inter hæreticos eſt veluti *Serpens callidior cunctis animantibus terræ.* Geneſ.3. cum imitatur Petrus Martyr *lib. de vtraque natura Chriſti.* Et *lib. contra Gardinerum.* Nicolaus Hemigius *in ſyntagmate.*

OCTAVA eſt quorundam Caluiniſtarum: Vos 11 diſcipuli eſtis corpus meum, & ità: Hoc ſignificat Corpus Chriſti Myſticum, quod eſt Eccleſia.

NONA eſt: Hoc eſt corpus à me creatum, vt ſuprà retuli. Sic & Ioan. Campanus.

Hi

Digitized by Google

Hi omnes nigris calculis præſentiam realem Chriſti de medio tollere decernunt. Sequuntur greges: Eos omnes ſtupidos prædixit Magnes, Pater tertij ſæculi ad Theoſtenem *lib.3.* vbi ait: *Hoc autem Corpus Chriſti, &c.*

At verò luce clarius oſtendam, eos ſuper arenam ædificare.

12 Obsecro afferant mihi vel vnum Sanctum Patrem, qui hæc loca intelligi neget propriè, ſed tropicè. Nullus ſanè fuit Interpres ità exponens, vt aduertunt Bellarminus *cap.9.* Bouerius *exam.4. Dom.51 cenſura 33.*

Ego verò plurimos Patres appono, qui ex hoc Euangelij loco deducunt, Chriſtum propriè abſque figuris elocutum.

Primus eſt Damaſcenus, qui eo ſæculo floruit, quo peſtis Iconomachorum contra hoc Sacramentum pullulauit, vt dixi. Hic *lib.4. de fide, cap.14.* ait: *Dominus ipſe dixit: Hoc eſt, non corporis ſignum, ſed corpus; nec ſanguinis ſignum, ſed ſanguis.* Hunc præmitto, quia illi Patres præcipuè ſunt audiendi, qui tempore hæreſis vixerunt; illi enim magis propriè eam impugnant, quod valdè eſt obſeruandum. Eadem ferè verba habet Theophylactus *in cap.26. Matth.* negans omnem figuram. Sed hi expoſitionem hauſere è D. Iuſtino *Apol.2.* luce clariùs exponente in ſecundo ſæculo, & ſequenti.

13 Athanasivs oratione de fide apud Theodoretum, dial.2. ait: *Corpus eſt, cui dixit, ſede à dextris meis, cuius & fuit inimicus Diabolus cum malis poteſtatibus, & Iudæi, & Græci, per quod corpus Pontifex, & Apoſtolus fuit, & dictus eſt per id, quod nobis tradidit Myſterium, dicens: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur; & ſanguis noui Teſtamenti, non veteris, qui pro vobis effunditur. Diuinitas autem neque corpus habet, neque ſanguinem.*

Dedvcit igitur hic Pater, Chriſtum habuiſſe verum corpus, ex eo, quòd dedit illud ipſum cum ſanguine, teſtans, eſſe illud, quod eſt traditum, illumque ſanguinem, qui eſt effuſus: Et ſanè hoc eſt validiſſimum argumentum: Si enim Chriſtus teſtatus eſt, Hoc eſſe corpus ipſum, quod traditum eſt; & hunc eſſe ſanguinem, qui effuſus eſt; profectò non fuit ſignum tantum, quia eſſet dicere, ſolum ſignum Corporis Chriſti paſſum, &
14 ſanguinis effuſum, quod dicere nefandum auditu confitetur Antonius Sadaeel *in tract. de manducatione Sacramentali, pag.134.* & eſt Manichæorum, & Mahometanorum error.

Confirmatvr ex D. Ignatio *ad Smyrnenſes*, apud Theodoretum *dial.3.* vbi arguit quoſdam, qui Euchariſtias, & oblationes non admittunt, quod non confiteantur, Euchariſtiam eſſe carnem Saluatoris, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt, quam Pater ſuâ benignitate ſuſcitauit.

Hoc argumentum vidit S. Doct. *ad 22. Lucæ*, ad ea verba: *Hic calix, &c.* vbi obſeruat, vocari ſanguinem teſtamenti, ſeu, quo nouum Teſtamentum formatum eſt in paſſione, vt ait Apoſtolus *ad Hebr.9.* Quis autem dicat, Teſtamentum nouum in cruce firmatum eſſe ſigno tantùm ſanguinis?

15 D. Cyrillvs Hieroſol. *Catech.4.* citato Apoſtolo, *1. Corinth.11.* vbi hoc Sacramentum deſcribit, ait: *Hæc Pauli doctrina ſatis poteſt efficere vos certiſſimos.* Et infrà: *Cùm Chriſtus ſic affirmet, & dicat de pane: Hoc eſt corpus meum, quis deinceps audebit dubitare? ac eodem quoque confirmante, & dicente: Hic eſt ſanguis meus, quis inquam dubitet, & dicat non eſſe illius ſanguinem?* Igitur panem conſecratum, non panem materialem, ſed Corpus Chriſti verum aſſerit. Et ſubdit, transmutari panem in corpus, & vinum in ſanguinem, non minus, quam aquam in vinum in Cana. *Ioan.3.*

D. Ambrosivs *lib. de Myſteriis initiandis,* 16
cap.9. & *lib.4. de Sacramentis, cap.3.4. & 5.* clarè aſſerit, panem conſecrationis verbis mutari in Corpus Chriſti, & poſtquam multa miracula narrauit multarum mutationum, ſubdit: *Quod ſi tantum valet humana benedictio, vt naturam conuerteret; quid dicimus de ipſa conſecratione diuina, vbi verba ipſa Domini Saluatoris operantur? nam Sacramentum iſtud, quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Sermo Chriſti, qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non poteſt ea, quæ ſunt, mutare in id, quod non erant?* Vide infrà *quæſt.4.* vbi latius refertur ex S. Bonauentura.

S. Epiphanivs in Anchorato dicit, *eum, qui* 17
non credit, eſſe ipſum verum Corpus Chriſti, quandoquidem Chriſtus dicit: Hoc eſt corpus meum, excidere à gratia.

S. Gavdentivs, Epiſcopus Brixiæ, æqualis D. Ambroſio, vt teſtatur Bellarminus, & Valentia, præclarè noſtram roborat ſententiam. Ponam eius verba aurea: *Ipſe naturarum Creator, & Dominus, qui producit de terra panem, de pane rurſus (quia & poteſt, & promiſit) efficit proprium corpus: & qui de aqua vinum fecit, & de vino ſanguinem ſuum.* Et infrà: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei. Paſcha eſt Domini; hoc eſt, tranſitus Domini. Ne terrenum putes, quod cæleſte effectum eſt per eum, qui tranſit in illud, & fecit illum ſuum corpus & ſanguinem.* Poſt pauca: *Quod annunciatum eſt cre-* 18
das, quia, quod accipis, corpus eſt illius, panis cæleſtis; & ſanguis eſt illius ſacræ vitiis. Nam cum panem conſecratum diſcipulis ſuis porrigeret, ſic ait: Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus: *Credamus, cui credidimus, neſcit mendacium veritas.* Et paulo infrà: *Non infringamus os illud ſolidiſſimum:* Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus. *Si quid autem ſuperfuerit, etiam nunc in vniuſcuiuſque ſenſu, quod expoſitione iſta non cœperit, arbore fidei concremetur.*

Hvic nunquam reſpondere auſi ſunt aduerſarij, inconcuſſam eius firmitatem propemodum agnoſcentes.

S. Ioannes Chryſoſtomus *homil.51. & 83. in* 19
Matth. Vbi grauiter hortatur, ne nos ſenſibus decipi ſinamus, ſed credamus, ibi eſſe verum Corpus Chriſti, & hoc manducari, redditque rationem; *Quoniam ergo ille dixit: Hoc eſt corpus meum, nulla dubitatione teneamur, ſed credamus.*

D. Cyrillvs Alex. epiſt. ad Caloſyrium, ait: *Ne dubites, an hoc verum ſit, eo manifeſtè dicente: Hoc eſt corpus meum, ſed potius ſuſcipe verba Saluatoris in fide: cùm enim Veritas ſit, non mentitur.* Et infrà: *Decebat ergo, eum noſtris quodammodo vniri corporibus per ſacram eius carnem, & pretioſum ſanguinem, quæ accipimus in benedictione viuificatiua in pane, & vino.* Eadem habet Nyſſen. *orat. Cat. cap.37.*

Præclarvm inter cætera S. Auguſtini teſti- 20
monium ad hæc verba Euangelij habemus, *tom.8. in pſal.39.* vbi ait, explicans titulum, qui dicebat: *Et ferebatur in manibus ſuis: Hoc, ait, quomodo poſſet fieri in homine, quis intelligat? Quis enim portatur manibus ſuis? Manibus aliorum poteſt portari homo, manibus ſuis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipſo Dauid ſecundum literam non inuenimus. In Chriſto autem*

Digitized by Google

autem inuenimus. Ferebatur enim in manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum, ait: *Hoc eſt corpus meum: Ferebat enim illud corpus in manibus ſuis.*

21 Hvic ſoli loco D. Auguſtini dignatur reſpondere Caluinus, qui alto ſilentio alios tacet.

Igitvr *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 17. §. 28. ait, portaſſe Chriſtum ſe figuratè, & hoc probat, quia *concione ſecunda in eundem pſal.* ait, quodammodo ſe portaſſe, quaſi dicat in figura. Idem reſpondet pſeudo-Martyr.

Sed fruſtra, nam dicit, Chriſtum feciſſe, quod aliis impoſſibile eſt, portare ſeipſum manibus; ſanè portare ſuam imaginem, facile eſt etiam aliis.

22 Respondet Martyr, nullum poſſe portare ſe ſuis manibus, ſicuti Chriſtus, inſtituendo Sacramentum.

Inanis reſponſio; nam difficultas ponitur à D. Auguſtino, quia nemo poteſt eſſe portans, & portatus; neque verò poteſt aliquis inſtituere Sacramentum, ſed poteſt tamen portare, & ità ſignum ſui à ſe inſtitutum, licèt non conferens gratiam.

Clarè S. Anſelmus, qui floruit ſæculo XI. quo orta eſt ſecta Berengarij, *in cap.* 11. *prima ad Corinth.* ait: *Hoc eſt corpus meum, ſenſibus quidem exterioribus videtur eſſe panis, ſed ſenſibus cognoſcite mentis: Quia hoc eſt corpus meum, non aliud; ſed idem ſubſtantialiter, quod pro vobis redimendis tradetur ad mortem.* Eadem habet Theophylus Alex. *orat.* 2. *Paſch.* Euch. *hom.* 5. *Paſch.*

23 Evthymivs *in cap.* 26. *Matth.* ait: *Non dixit: Hæc ſunt ſigna corporis mei, & ſanguinis mei; ſed: Hæc ſunt corpus, & ſanguis meus.* Et infrà: *Quemadmodum ſupernaturaliter aſſumptam carnem deificauit, ſi ità loqui liceat; ità & hæc ineffabiliter tranſmutat in ipſum viuificum corpus ſuum*; vixit autem hic author ſæculo duodecimo.

Præclarè etiam Paſchaſius Abbas Corbeienſis *lib. de corpore Domini*, in nona ætate ſcripſit, vbi ait, cap. 1. *Omnia quæcumque voluit, fecit Dominus in cælo, & in terra, & quia voluit, licèt figura panis, & vini hic ſit, tamen omninò nihil aliud, quam caro Chriſti, & ſanguis poſt conſecrationem credenda ſunt.* Et *in epiſtola ad Frudegardum*, idem probat ex profeſſo, & rurſus in Libello de Inſtitutione Sacramenti, ait: *Nec ità dixit, cum fregit, & dedit eis panem. Nec eſt, vel in hoc Myſterio eſt quædam virtus, vel figura corporis mei, ſed ait, non fictè: Hoc eſt corpus meum, & ideò hoc eſt, quod dixit, non quod quiſque fingit.*

24 Tandem validè totum confirmo, ait enim Chriſtus: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis effundetur.* Et apud Lucam Græcus textus, quem pluris pendunt hæretici, quàm Latinum, habet: *Hoc eſt corpus ipſum, quod pro vobis tradetur.*

Ex quo S. Bonauent. *ad* 2. & *ad* 22. *Lucæ*, grauiter deducit, eſſe verum corpus, & ſanguinem, quod argumentum vrget Valentia §. *Confirmatur*, ex multis Patribus infra referendis, & relato ſupra Athanaſio. Hoc argumentum adeò conuincit Lutherum, vt *in ſermone de Euchariſtia*, impreſſo, Aganone 1527. ſe fateatur conuictum. Et *in epiſtola ad Argentinenſes*, ingenuè confeſſus eſt, ſe his Scripturis omninò ligari, ne veritatem Corporis Chriſti in Euchariſtia neget, tametſi id libentiſſimè, ſi poſſet, denegaret.

25 Alias Sanctorum Patrum authoritates probantes ex his verbis tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti, referam *quæſtione quarta.* Interim id ipſum variis rationibus, è ſcriptura deductis, proſequar.

Et primò quidem cùm *hic* conderet Chriſtus teſtamentum, & ritum præclarum in Eccleſia inſtitueret, loqui debuit clarè, ne error ſerperet. Sic enim & *Geneſ.* 17. vbi Circumciſionem inſtituit. *Exodi* 12. vbi Agnum Paſchalem; & *in toto Leuitico*, vbi ſacrificia inſtituuntur, clarè locutus eſt.

Fvisse autem *hic* conditum à Chriſto teſtamentum, 26 aſſerunt Matthæus 26. Lucas 22. nihil autem clariùs teſtamentis exponitur. Ità videmus *Exodi* 24. vt refert Apoſtolus *Hebr.* 9. factum à Deo Teſtamentum. Sic Teſtamenta hominum, *Geneſ.* 49. Iacob: & 3. *Regum* 2. Rex Dauid: & Tobias *cap.* 4. & Mathathias 1. *Machab.* 2. teſtamenta ſua verbis ſimpliciſſimis compoſuêre.

Deinde verò hoc erat fœdus, & pactum. Solent autem hæc clarè exponi; erat etiam Lex: *Hoc facite.* Erat & dogma præcipuum. Quare debuit propriè loqui.

Respondet Petrus Martyr *in fine tertiæ partis* 27 *ſuæ defenſionis*, in Scripturis non deeſſe exempla Sacramentorum ſub metaphora, vt cùm dicitur: *Petra erat Chriſtus. Comedetis Agnum, eſt enim Phaſe, ideſt, tranſitus Domini*, Exodi 12. Quod teſtimonium teſtatur Zuinglius in tempeſtæ noctis ſilentio, ſe diuinitus audiſſe à quodam, quam neſciuit diſtinguere (vt ipſe ſuprà fatetur) an eſſet Angelus candidus, vel niger, eoque teſtimonio Tigurinos conuiciſſe. Addit, apponi in huius inſtitutione Calicem eſſe nouum Teſtamentum. Exempla præceptorum ponit id, Matth. 7. *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium.* Matth. 16. *Attendite à fermento Phariſæorum.* Exempla etiam dogmatum addit.

At nihil reſpondet ad argumentum de teſta- 28 mento, & pacto.

Ad id, quod ait, Petram eſſe Chriſtum *prima Corinth.* 10. quem locum ſibi etiam opponit. S. Bonauentura reſpondet, latere ibi tropum, ſed non vt eſt Sacramentum aliquod, nam Sacramentum erat in petra materiali (ſi quod erat) non in Chriſto, qui dicitur petra. Similiter non eſt tropus in illis verbis: *Hic calix nouum Teſtamentum*, vt oſtendi *quæſt.* 7. *diſp.* 4.

Qvoad præcepta reſpondetur, eſſe exhortationes potius ad ſeruanda ea, quæ clara ſunt.

Porrò in Propoſitione: *Hoc eſt corpus meum*, 29 oſtendi, non latere tropum, *diſput.* 4. *quæſt.* 6. Quod ſi liber interpretari *Eſt*, ideſt, ſignificat, ſicut Petra erat Chriſtus, idem poſſet dici de hoc, & de veteribus figuris Chriſti; nam & Manna, & Agnus, & panis Melchiſedech ſignificabant Chriſtum. Itaque nulla erit differentia inter hoc Sacramentum, & eius figuras antiquas.

Hinc S. Bonauent. eruit validiſſimum, (vt ait 30 Bellarminus, *cap.* 3.) argumentum, & eſt hoc: Figuræ debent eſſe inferiores figurato; ſed ex figuris huius Sacramenti aliquæ fuere nobiliores pane ſignificante corpus Chriſti: Ergo Euchariſtia non eſt ſolus panis figurans corpus Chriſti. Maior ex Apoſtolo certiſſima eſt, qui *Coloſſ.* 2. comparat figuras Teſtamenti veteris, *vmbris*; figuratum autem, *corpori.* Et *Hebr.* 10. comparat figuras *vmbris*; figuratum autem *imagini.* Hinc D. Hieronymus in cap. 1. ad Titum: *Tantum*, ait, *intereſt inter panes propoſitionis, & corpus Chriſti, quantum inter vmbras, & corpora, inter imaginem, & veritatem, inter exemplaria futurorum, & ea ipſa, quæ per exemplaria figurabantur.*

Minor

Digitized by Google

31 Minor propoſitio probatur à D.Bonauentura, ex tribus figuris, Agno Paſchali, Manna, & ſacrificio Melchiſedech. Et quidem, Panis oblatus à Melchiſedech, *Geneſ.* 14. fuit vmbra Euchariſtiæ, vt docet Chryſoſtomus *homil.* 35. in Geneſim: *Vides*, inquit, *quomodò Sacramentum noſtrum inſinuatur. Vidiſti typum; cogita oro veritatem.* Idem habent alij Patres.

32 Cyprianvs *libro* 2. *epiſtola* 3. Arnobius *in pſalm.* 119. Ambroſius *lib.* 4. *de ſacrament. cap.* 3. Hieronymus *in cap.* 26. *Matth.* Clemens *lib.* 4. *Strom.* Euſebius *lib.* 5. *Demonſtr. cap.* 3. Damaſcen. *lib.* 4. *cap.* 14. Sub hoc includit S. Bonauent. etiam panes propoſitionis, qui à ſolis ſanctificatis edi poterant: *Exodi* 40. & 1. *Reg.* 21. Et quidem fuiſſe figuram Euchariſtiæ teſtatur Hieronymus *in cap.* 1. *ad Titum.* Damaſcenus *loco notato*, & Cyrillus, *catech.* 4. Similiter panis primitiarum, *Leuitic.* 23. ad quem alludens Irenæus, *lib.* 4. *cap.* 32. vocat: *Euchariſtiam primitiam diuinorum munerum in Nouo Teſtamento.* Adde & panem Eliæ, quo Angelo roboratus eſt 3. *Reg.* 19. quas figuras *diſputatione* 1. *quæſt.* 6. percurri. Hæ quidem ſignificabant Chriſtum in Euchariſtia: Ergo ſi Euchariſtia eſt tantum panis, ſignificans Chriſtum, nil amplius eſt illis figuris.

33 Aliæ verò ſunt figuræ præſtantiores pane, ſignificante Chriſtum.

Prima eſt Agnus Paſchalis, quem fuiſſe Euchariſtiæ figuram ex Patribus oſtendi, *diſputat.* 1. *quæſtione ſexta.* Hunc autem quis non videt, eſſe nobiliorem pane? Adde etiam in ſignificando, vt aduertit ibi citatus S.Bonauentura, quia Agnus viuaciùs Chriſtum repræſentat immolatum, & innocentem. Deinde magis nutrit, quam panis. Quare illa verba Domini: *Hoc eſt corpus meum,* aptius per Methonymiam dicuntur de Agno Paſchali, quàm de pane Euchariſtiæ.

34 Præcipva figurarum fuit Manna, quod Iudæis pluebat, *Exodi* 16. eamque figuram exponit ipſe Chriſtus, Ioan. 6. *Patres veſtri manducauerunt Manna in deſerto, & mortui ſunt: qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Idem colligitur ex Apoſtolo 1. *Corinth.* 10. vbi Mare comparat Baptiſmo; & Manna Euchariſtiæ. Idem docet Chryſoſtomus, Cyrillus, Theoph. & Auguſtinus, *in cap.* 6. *Ioan.* Ambroſius, *lib.* 5. *de ſacram. cap.* 1. *de iis, qui initiantur, cap.* 8. & 9. Id parallelis oſtendimus, *diſputat.* 1. *quæſt.* 6.

35 Iam verò Manna fuiſſe nobilius pane, etiam ſignificante Chriſtum, probatur primò, quia fiebat ab Angelis; vnde Panis Angelorum dicitur: *Pſ.* 77. *Sapient.* 16. At panis euchariſtiæ fit manibus Piſtorum. Manna pluebat è cœlo: panis iſte extrahitur è furno. Manna fuit omni ſapore conditum; imò dabat cuique ſaporem eorum ciborum, quos deſideraſſet, *Sap.* 16. at panis ſolùm panem ſapit ordinarium. Quid eſt igitur, quod Chriſtus ait, Ioan. 6. *Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus dat vobis panem de cœlo verum.* Vide ibi alia nonnulla, quibus Euchariſtia Mannæ anteuolans exhibetur: Si verò conſiderentur ſymbola, præclariùs Manna Christvm repræſentat, quia erat è cœlo, omnem continens ſaporem: Percurre cætera *quæſtione citata.*

36 Respondet Petrus Martyr *in ſua defenſione de Euchariſtia. part.* 3. *pag.* 692. vbi duo dicit: Alterum eſt in Sacramentis antiquis fuiſſe ſymbola, & ipſas res, ſicut in noſtris, & licèt ſymbola noſtra, & illorum ſint diuerſa, tamen rem eſſe eandem, probat ex Apoſtolo 1. *Cor.* 10. qui dicit, Hebræos eandem nobiſcum eſcam manducaſſe, eamque fuiſſe Chriſtum.

37 Hoc ſuppoſito dicit, Sacramenta noſtra, quoad ſymbola externa, præcellere antiquis, quia ſunt firma vſque ad finem, quia oſtendunt rem factam, & ſunt ſimpliciora, & clariora, ex claritate verborum, atque ideò maiorem fidem excitant.

Inanis reſponſio. Nam etiam Euchariſtia ſignificabat in ſua Inſtitutione mortem Chriſti futuram. Quoad externam verò repræſentationem melius oſtendebatur per Agnum, & per Manna, vt probaui. Quoad verba, ipſi nolunt, ea eſſe de eſſentia ſignorum, ideò taceant.

38 Vervm enim verò non adhuc tangunt punctum à nobis oppoſitum. Nam Scriptura, & Patres comparant res ipſas inter ſe, v.g. Agnum, & Manna cum Euchariſtia, & probant eſſe præſtantiorem Euchariſtiam, quia eſt figuratum, cuius illæ figuræ erant. Sic Chriſtus *Ioan.* 6. dicit, Manna non fuiſſe panem de cœlo, ſi cùm Euchariſtia conferatur. Sic & Patres dicunt, Euchariſtiam eſſe præſtantiorem, quia continet corpus Chriſti; neque inquam comparant Manna cum pane, vt facere debuiſſent, ſi de ſola ſignificatione ageretur, ſed cum ipſo corpore Domini.

39 Loca Patrum multa attulit Gardinerus, opponens huic Pſeudomartyri Origenem *homilia* 7. *in Num.* Cyprianum *ſerm. de cœna Domini,* Ambroſ. *de iis, qui initiantur, cap.* 9. Hieronym. *in cap.* 1. *ad Titum,* Chriſoſt. *homil.* 43. *in Matth.* Cyrillum *lib.* 4. *in Ioan. cap.* 16. Heſychium *lib.* 6. *in Leuit. cap.* 22. Addit S.Bonauent. *ad* 6. *Ioan.* Chryſoſt. *homil.* 46. *in Ioan.* Auguſtin. *tract.* 25. & 26. *in Ioan.* & alios: Et adducit cum iſtis Patribus Chriſtum toties recenſuiſſe Manna, vt oſtenderet, quod ſi figura potuit dare vitam illis, multò magis Veritas ipsa nobis eam poteſt elargiri. Idem habent iiſdem verbis Origenes, Cyprianus, Ambroſius, Hieronymus, Auguſtin. Cyrillus Alex. apud Bellarminum *cap.* 39.

Respondet Amartyr, aliquos Patres comparaſſe Agnum non pani, ſed corpori Domini; quia agnus ille obſcuriùs figurabat corpus Domini, quàm noſter panis; & res futura erat.

40 Miseretvr Bellarminus hominis huius, ſed ego ipſum ſui immemorē video: ſi enim, vt ipſe ait ex 1. *Cor.* 10. eandem eſcam ſpiritualem edebant, id eſt, Chriſtum per fidem, ſicuti & nos; quomodo è ſuo fundamento deducit contrarium, nempe eos rem futuram tantùm habuiſſe. Mentitur ſanè, & in fundamento, quia nuſquam dicit Apoſtolus, Iudæos eandem eſcam manducaſſe nobiſcum; ſed inter ſe.

41 Qvod verò Patres comparent Manna, & Agnum cùm Chriſto, quia obſcurius ſignificabant eum, exponit etiam Ambroſius, loco citato: *Conſidera nunc vter præſtantior ſit panis Angelorum; an caro Chriſti, quæ vtique corpus eſt vitæ. Manna illud de cœlo; hoc ſupra cœlum; illud cœli: hoc Domini cœlorum; illud corruptioni obnoxium, ſi in alterum diem ſeruaretur: hoc alienum ab omni corruptione.* Eadem de Agno ait Cyprianus.

Ad Hieronymum, Origenem, Chryſoſtomum, & Heſychium reſpondet, illos tribuere Hebræis tantùm ſymbola; nobis autem rem ipſam, quia non intelligebant multi Iudæorum quid ſymbola ſignificarent, & proinde ſola ſymbola habebant externa.

Digitized by Google

42 At ſancti Patres comparant inter ſe res ipſas, non autem habentes eas. Deinde, etiam Chriſtiani pueruli, ſuſcipientes Euchariſtiam, haberent ſola externa ſymbola, quia ea non cognoſcunt.

Probatvr tertiò à D.Bonauentura ex 1. Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt?* Vehementiſſima eſt ſanè hæc aſſeueratio, vt ait Valentia, §. 4.

Hinc plura ſumit Bellarminus argumenta *c.* 12. Primò enim dicitur: *Calix benedictionis*; ſignificatur enim neceſſaria ad hoc Sacramentum conſecratio, quæ tamen non eſſet neceſſaria, ſi ſolam figuram contineret.

43 Deinde dicitur *panis, quem frangimus*, fractio autem in Euchariſtia immolationem ſignat. Ideò ait Apoſtolus 1. Corinthior. 11. *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur*, quod etiam Caluinus ad eum locum non recuſat; neque verò immolatur panis triticeus, ſed ſpiritualis Christvs.

Dicitvr etiam *Communicatio Corporis, & Sanguinis Chriſti*, hæc autem non ſignat ſocietatem, ſed veram communicationem realem corporis, & ſanguinis Chriſti, per quam ipſe nobis vnitur, non modò charitate; ſed etiam corporaliter, vt benè deducit D. Cyrillus *lib.* 10. *in Ioan. cap.* 13. & eadem ferè habet S. Chryſoſtomus *homil.* 24. *in primam ad Corinth.* Vnde D. Bonauent. *ad* 6. *Ioannis*, ad id: *Caro mea eſt pro mundi vita*, ait: *Panis quem frangimus, nonne corpus Domini eſt?* Vnde ruit Sacramentariorum reſponſio, diſtribui corpus Chriſti, ſed ſpiritualiter, & ſignificatiuè tantùm.

44 Probatvr quartò à D.Bonauenturà ex *prima Corinth.* 11. vbi Apoſtolus narrat inſtitutionem huius Sacramenti, & verba conſecrationis à Chriſto prolata, ac poſteà concludit: *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit: non diiudicans corpus Domini*, & ſuprà: *Reus erit corporis, & ſanguinis Domini*, quem locum latè proſequitur Bellarminus, *cap.* 13.

45 Tvnc ſic arguitur. Iſti, qui reprehenduntur à Paulo, verè recipiunt corpus Chriſti, non autem recipiunt ſpiritu, & fide; nam vtiliter reciperent; recipiunt ergo verè & corporaliter, ideò non fiunt Rei corporis, & ſanguinis Domini, non diiudicantes corpus Domini.

Respondent aduerſarij, hos reos fieri corporis Domini, ſanè, quia illud non recipiunt verè in ſymbolis, atque perinde ſe gerunt, ac ſi illud projicerent. Secundò, quia afficiunt iniuria corporis Domini ſymbola. Ita Caluinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 17. §. 33. Petrus Martyr ad hunc locum. Boquin. *lib. contra Heshuſium, pag.* 164. vbi affert exemplum Theodoſij, grauiter punientis eos, qui vxoris ſuæ ſtatuam contumeliâ affecerant.

46 At neutra reſponſio eſt ad rem; & quidem poſterior exprimit Caluiniſtarum inſaniam, qui imagines, & ſtatuas comburunt Sanctorum, & contumeliis onerant.

Eam verò refellit S. Bonauentura, quia etiam alia ſigna dantur, vt nomina Chriſti, res aliæ ſacræ, vt aqua Baptiſmatis, Chriſma, & ſtatuæ, repræſentantes corpus Chriſti, neque tamen vſquam dicitur horum conculcator eſſe reus corporis Domini; vt notat etiam Valentia §. 4. & alij.

47 Altera verò ſolutio ſeipsâ ſoluitur; nam Apoſtolus clarè dicit, eos ſumere, ſed indignè, & ideò reos eſſe corporis Domini. Ita omnes ſacri Interpretes expoſuêre.

Basilivs *lib.* 2. *de Baptiſmo, cap.* 3. Chryſoſtomus *homilia* 24. *in primam ad Corinth. homil.* 83. *in Matthæi, &* 45. *in Ioan.* Origenes *homilia* 2. *in Pſalm.* 37. Heſychius *lib.* 6. *in Leuitic. cap.* 26. Hieronymus *in primum caput Malach.* Theophilactus, Oecumenius, Ambroſius, Theodoretus *in capite* 11. *prima ad Corinthios*, D.Auguſtinus *lib.* 5. *de Baptiſmo, cap.* 8. & *lib.* 1. *contra Creſconium, cap.* 25. vbi teſtatur, indignos peccare, quia ſumunt corpus ipſum Domini, vnicum ſalutis noſtræ holocauſtum. Certè ſacrificium ſalutis noſtræ vnicum, non fuit ſymbolum corporis Domini, ſed ipſum corpus. Eadem repetit *epiſtola* 120. *cap.* 27. & *epiſtol.* 162. Idem habet S.Bonauentura *diſt.* 9. *artic.* 2. *quæſt.* 1. & 2.

Obicit Caluinus §. 34. D.Auguſt. ait, hos non accipere corpus Chriſti, ſed ſolùm Sacramentum viſibile. Ita *tract.* 26. *in Ioan.* ſi ergo ſolùm accipiunt id, quod viſui expoſitum eſt, non recipiunt corpus Chriſti. Similia habet *tract.* 59. & 12. *de ciuitate, cap.* 25. 48

Respondet Bellarminus cum D.Bonauentura *diſtinct.* 9. *artic.* 2. *quæſt.* 1. impium dici non recipere, quia non recipit vtiliter corpus Chriſti, itaque recipit Sacramentum, ac ſi non reciperet ipſum Chriſtum, quia non recipiunt vnionem in corpore Chriſti myſtico. Dicitur enim apud D. Auguſtinum ea res recipi, quæ iuxta ſuum inſtitutum, & effectum recipitur. Sic *lib.* 4. *in Iulianum, cap.* 3. cùm dixiſſet, opera virtutum ſine fide eſſe mala, explicat, illud ſolùm appellare bonum verum, quod ad ſalutem æternam ducit. 49
Et *libro* 11. *contra Fauſtum, cap.* 7. oſtendit in Scripturis, ita ſæpè accipi vocabula, vt non ſubſtantiam rei, ſed qualitatem, & effectum ſignificent. Sic corpora poſt reſurrectionem futura dicuntur ſpiritualia *prima Corinthiorum, cap.* 15. ideſt ſecundum effectus. Et *ſecunda Corinthior. cap.* 5. dicitur: *Si nouimus Chriſtum ſecundùm carnem, iam non nouimus*; vbi caro, non ſubſtantiam carnis ſignificat, ſed mortalitatem. Igitur dicuntur impij non manducare Chriſtum, quia nihil eis prodeſt, nec inde nutriuntur, aut roborantur.

Deniqve *in ſermone* 2. *de verbis Apoſtoli* à Caluino citatus Auguſtinus dicit: *Illud manducare, refici eſt: illud bibere, quid eſt, niſi viuere.* Cùm ergo manducare, ſit refici, nil mirum ſi dicat, eos non manducare, qui inde non reficiuntur.

Et loco citato *de ciuitate* negat, impios recipere corpus Chriſti ad eum effectum, vt ſint viua membra corporis Chriſti, vt notat Suarez cum D.Bonau. *in corpore.* Vide alia infrà in authoritatibus Chryſoſtomi. 50

Probatvr quintò à S.Bonau. ex Matth. vltimo: *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi*, quæ verba intelliguntur de præſentia Chriſti in hoc Sacramento. Sic exponit Clemens V. cum Concilio Vien. *Clem. vn. de reliquiis, & veneratione Sanctorum.* Innocentius *lib.* 4. *de hoc myſterio, c.* 44. D.Laurentius Iuſtinianus *ſerm. de Euch.* & probabile fatetur Ianſenius, *cap.* 149. *concordiæ.* Attamen Suarez *diſput.* 46. *ſect.* 2. ait, non eſſe efficax, quia hæretici poſſunt opponere alium locum Matth. 26. *Me autem non ſemper habetis.* Hanc tamen oppoſitionem friuolam agnoſcit; nam ibi fit antitheſis præſentiæ in ordine ad pauperes cum præſentia ipſius 51

Digitized by Google

ipſius Chriſti immediatè viſibiliter, ait enim: *Nam ſemper pauperes vobiſcum habetis, me autem non ſemper habetis.* Idem argumentum habet S. Bonau. *diſt.* 8. *part.* 1. *quæſt. penult. ad* 2.

52 Probatvr ſextò à S. Doctore *hîc*, & latiùs *ad* 6. *Ioan.* ex Chriſti promiſſione: *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam. Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.*

Sciendvm verò, omnes fere ſectarios negàre eo capite Ioannis eſſe ſermonem de Euchariſtia. Ita Lutherus *lib. de captiuit. Babylonica, cap.* 1. Zuinglius *cap. de Euchariſtia*; Oecolampadius *lib. de verbis Domini:* Hoc eſt corpus meum. Kemnitius *in* 2. *parte examin. pag.* 657. *ad cap.* 1. *ſeſſion.* 21. *Concilij*, Calvinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 17. §. 33. & alij.

53 Imò aliqui Catholici, vt hæreticorum vitarent argumentum, quod vrget *cap.* 6. *Ioan.* præcipi, communionem ſub vtraque ſpecie, dum ait: *Niſi manducaueritis carnem Filij Hominis, & biberitis Sanguinem, &c.* Negant, ibi loqui de Euchariſtia. Hi ſunt Gabriel. *lect.* 84. *ſuper can.* Cuſanus *epiſtola* 7. *ad Bohemos*, Caietanus 3. *parte, quæſt.* 80. *art. vltim.* Ruardus Taper. *in art.* 5. *Iouan.* Ioannis Heſſelius *lib. de communione ſub vna ſpecie*, Ianſenius *c.* 59. *concord.* hi tamen non obſtinatè id defendunt, ſed Eccleſiæ ſuam ſubiicientes opinionem.

Porrò cæteri Scriptores Catholici, quos in in maximo numero allegat Nicolaus Sanderus *lib. de ſexto capite Ioannis*, Fatentur, *hic* agi de Sacramento Euchariſtiæ.

54 Ita qui Commentaria in Ioannem addiderunt: Chryſoſtom. Auguſtinus, Cyrillus, Theophylact. Euthymius, Rupertus, S. Bonauentura, S. Thomas, Lyranus, Dionyſius Carthuſ. Præter hos, etiam Origenes *homil.* 7. *in Numer.* Athanaſius *homil.* in illud: *Qui dixerit verbum in Filium Hominis*, & in Synopſi, Baſilius *lib.* 1. *de Baptiſmo, cap.* 3. & *in regulis moral. cap.* 21. Cyrillus Hieroſolym. *catech.* 4. *Myſtag.* Theophilus Alexandrinus *lib.* 2. *Paſchali.* Epiphanius *hæreſi* 55. Theodoret. *lib.* 4. *hiſt. cap.* 11. Damaſcenus *lib.* 4. *de fide, cap.* 14.

Ex Latinis, Cyprianus *de oratione Dominica*, & *lib.* 1. *contra Iudæos, cap.* 21. & *ſermone, de cœna Domini.* Hilarius *lib.* 8. *de Trinitate.* Ambroſius *lib.* 6.
55 *de Sacrament. cap.* 1. & *de iis qui initiantur, cap.* 8. & *lib.* 4. *de fide, cap.* 5. Heſychius *lib.* 6. *in Leuitic. cap.* 22. Euſebius *homil.* 5. *de Paſchate*, Hieronymus *epiſtola ad Hedibiam, quæſt.* 2. & *in primum caput ad Epheſ.* Auguſtinus *ſermone* 2. *de verbis Apoſtoli, quæſt.* 57. *in Leuit. in Pſalm.* 33. *concione prima, de conſenſu Euangeliſtarum lib.* 3. *cap.* 1. & alibi, Leo *ſermone* 6. *de Ieiunio ſeptimi menſis*, Caſſiodor. *in Pſalm.* 109. Haymo, Sedulius, & Primaſius *in c.* 10. & 11. *ad Corinth.* Gregorius *lib.* 7. *moral. cap.* 4. Iſidorus *lib.* 1. *de Officio Diuino, cap.* 18. Bernardus *ſerm.* 1. *in Vigilia Natiuit.* & *ſerm.* 1. *de Paſchate*, quos refert, & ſequitur Bellarminus *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 5. Suarez *diſp.* 46. *ſect.* 2. Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *punct.* 1. §. 4.

56 Qvod caput eſt, Concilia tria Generalia ſic interpretantur hunc locum. Ita Concilium Alex. quod approbatum fuit in tertia Synodo Generali, *epiſtola ad Neſtorium*, & ſeptima Synodus *act.* 6. *in fine tertij tomi*, & Concilium Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 2. non tamen id decreuerunt. Adde, Eccleſiam vniuerſalem in die feſto ſolemniſſimo corporis Chriſti vti hoc Euangelio.

Hvnc verò fuiſſe germanum ſenſum probatur latè a Bellarmino *loc. cit.* & verè legenti patet. Primò enim ait: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt.* Vbi Textus Græcus habet: *Caro mea eſt, quam, ego dabo pro mundi vita.* Confirmatur ex collatione verborum cœnæ cum iſtis. Id verò ſolidatur; nam diſcipulis durus viſus eſt hic ſermo: Ergo intellexère aliquod novum, non autem ſolam fidei ſuſceptionem, vel augmentum. Præterea comparat hoc corpus cum Manna. Confirmatur iuramentis Chriſti, teſtantis, ſe ſuam carnem daturam manducandam.

Observa autem, S. Bonauenturam *loco citato*, exponere ferè totum ſpiritualiter cum D. Auguſtino: Attamen hoc caput de Sacramento intelligi fatetur, ad ea verba: *Patres veſtri manducauerunt Manna in deſerto, & mortui ſunt.* Et infrà, ad id: *Et panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*, vbi affert illud etiam 1. Corinth. 10. *Panis, quem frangimus, nonne corpus Domini eſt?* Et infrà affert id 1. Corinth. 11. *Qui manducat, & bibit indignè, &c.* 57

Hoc ſolido iacto fundamento eruitur ſolidiſſimum argumentum pro Chriſti præſentia in Euchariſtia; Nam Chriſtus ait: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Neque id tropicè intelligit, quia ait: *Caro mea verè eſt cibus; ſanguis meus verè eſt potus*, & comparat Manna; ac ſic diſcipuli illi intelligentes, ab eo receſſerunt, quod ſi figurate eſſet locutus, reuocaſſet, dicens: Hem ſimplices! figuratè loquor: ſitiebat enim eorum ſalutem. 58

Mvltos Patres afferre poſſem. Vnus ſit inſtar omnium S. Hilarius *lib.* 8. *de Trinitate*, vbi teſtatur, ita verè nos carnem Chriſti ſumere, ſicuti verum eſt carnem à Verbo veram aſſumptam: Et vt Calvino os obſtruat, qui dicit, ipſum loqui hyperbolicè, ibi teſtatur, ſe loqui propriè, & concludit: *Ad credendum, quia ipſe ait: caro mea verè eſt cibus, &c.*

Hinc arguo: Ex vnione noſtra cum Chriſto, arguit vnionem Chriſti cum Patre, contra Arianos: Ergo non loquitur hyperbolicè. 59

Mvlta opponunt hæretici, vt caput hoc Ioannis ad ſuum ſenſum equuleo torqueant.

Primò. Lutherus craſſioris Mineruæ, non percipit, quomodo ſit de Euchariſtia ſermo in hoc loco; nam Euchariſtia fuit poſt annum inſtituta. Iſte vir eſt ex occipite ſtipitis ſubtiliſſimus. Iam enim patet, Chriſtum non inſtituiſſe *hic*, ſed promiſiſſe: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt.*

Secvndò opponit, quia videtur nimis ſeuerum præceptum manducandi ſub mortis indictione, etiam pro pueris. 60

Respondetvr, etiamſi de manducatione per fidem intelligatur, puerulos eſſe incapaces. Iam igitur neceſſitatem expoſui, *diſp.* 2. Cæterùm de præcepto, diſſeram *diſp.* 9. *quæſt.* 2.

Tertiò, quia à D. Auguſtino exponitur de manducatione per fidem *tract.* 25. & 26. vbi habet ea verba, quæ ſemper voluntantur in ore Calviniſtarum: *Quid paras dentem, & ventrem? Crede, & manducaſti.* Similiter alij PP. de manducatione per fidem idipſum intelligunt.

Respondet D. Bonauentura *diſtinct.* 9. *quæſt.* 2. manducationem, ſeu cómunionem, aliam eſſe Sacramentalem; aliam ſpiritualem. Et quidem etiam in ſpirituali manditur, & ruminatur Chriſtus, noſter Redemptor, pro nobis attritus, mortuus, & hoc pacto S. Auguſtinus intelligit; non enim adhuc peruenerat ad hoc Euangelij punctum de Euchariſtia. *tract.* 25 61

Digitized by Google

Potest etiam fieri communicatio ſpiritualis Euchariſtiæ ſancto affectu, & deſiderio cum fidei viuacitate, & hanc intelligunt ſancti Patres, Myſticè exponentes; attamen non negarunt Sacramentalem communionem. Imò & Chriſtus in eo capite agit etiam de ſpirituali manducatione, dum ait: *Hoc eſt opus Dei, vt credatis in eum.*

62 Instat Petrus Martyr *p. 1. obiecto 13. defenſ.* nam dixit: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt.* Ergo caro hæc eſt in ſymbolo panis.

Respondetur, ibi panem ſignificare cibum, ſicuti *Pſal.* 77. dicitur Manna panis Angelorum.

Præcipuè verò opponit Petrus Martyr contra Gardinerum *obiect.* 34. & Zuinglius *lib. de vera, & falſa religione, cap. de Euchariſtia*, quia Capharnaitæ putabant, Chriſtum daturum ſuam carnem manducandam, vt nunc, idipſum arbitrantur Papiſtæ: at Chriſtus errorem illorum reprehendit, dicens: ſpiritus eſt, qui viuificat, caro non prodeſt quicquam. Igitur Dominus non corporaliter, ſed ſola fide volebat dare ſe manducandum. Hoc argumentum acclamat Zuinglius murum adamantinum inexpugnabilem.

63 Sane, vt video, Araneæ telas texuerunt: *Et tabeſcere feciſti Domine ſicut araneam animas eorum.* Ipſe Chriſtus teſtatus eſt, ſe non dixiſſe de ſua carne: *Non prodeſt quidquam*; nam ibi ſæpè repetit: *Caro mea verè eſt cibus. Niſi manducaueritis carnem meam, non habebitis vitam in vobis.* Summa profectò impietas eſt hoc de carne Chriſti aſſerere, per quam reconciliati ſumus Deo, vt ait Apoſtolus *Coloſſ.* 1. Ergo nè caro Chriſti, vnita Deitati, nil confert?

64 Caro igitur *ibi* opponitur ſpirituali intelligentiæ per reuelationem, & ſignificat cognitionem humanâ niſam ratione, vt exponunt Chryſoſtomus, Theoph. Euthymius *hîc*, Cyprianus *ſerm. de cœna Domini*, & alij.

Igitur hi meritò hoc accipiunt reſponſum, vt ait D. Auguſtinus qui carnali modo putabant ſibi exhibendas Chriſti carnes lacerandas, ſicut in conuiuiis carnes bubalorum in fruſta conciduntur. Itaque prodeſt manducantibus verè, ſed credendo, latere ſub panis apparentiis Chriſti carnem. Ita reſpondet S. Bonau. *ad* 5. & alij omnes.

Vtinam, ſi quis Sacramentarius hoc perlegat, poſtulet à Deo ſpiritum fidei, vt Verba Chriſti ritè percipiat: ipſe enim ait: *Verba, quæ ego loquor, ſpiritus, & vita ſunt.* Sic non attenderet Pſeudomartyris, & Zuinglij nugis.

65 Multas congerit S. Doctor rationes, præcipuè verò, quia hoc Sacramentum ſanctiſſimum à SS. Patribus acclamatur Mysterium Fidei, altiſſimum, miraculum eminentiſſimum, ad quod perſuadendum adducunt cætera miracula Chriſti, opus creationis, ac prodigioſas tráſmutationes à Deo factas per ſanctos: Profectò, ſi ibi tantùm eſſet ſignum corporis Domini, quod quæſo miraculum? quæ potentiæ diuinæ oſtentatio? Altiſſimum eſt miraculum, ideò hortatur S. Bonauentura, *fundamento vltimo, & corpore*, vt aurea Concilij Nicæni verba, & conſilium accipiamus, quo in Actis ita hortatur: *Item hic etiam in diuina menſa, ne humiliter intenti ſimus ad propoſitum Panem, & Calicem, ſed attolentes mentem fide intelligamus ſitum in ſacra illa menſa agnum illum Dei, tollentem peccata mundi, incruentè à Sacerdotibus immolatum, & pretioſum ipſius corpus, & ſanguinem verè nos ſumentes credere, hæc eſſe noſtræ reſurrectionis ſymbola: propter hæc enim nec multum accipimus, ſed parum, vt ſciamus, non ad ſatietatem, ſed ad ſanctificationem ſumi.* Hoc præclariſſimum teſtimonium eſt hæreticis Sacramentariis ſæuiſſima laniena.

Hoc oraculum è cœlo diuinitus allatum importunis crocitationibus obſtrepentes ſupprimere conantur Tartarei illi Corui; Oecolampadius *Dial. cum Nathanaele.* Calvinus *lib.* 4. *Inſtitut. cap.* 17. §. 36. Boquinus *lib. de Cœna Domini*, Klebitius *lib. de victoria veritatis ad* 3. enitentes hoc rapere ad ſuos ſenſus, quaſi Concilium admoneat, ne quæramus Chriſti corpus in ſacra menſa ſub ſpeciebus panis, ſed in cœlum mente conſcendamus, atque ibi fide paſcamur Chriſti corpore. 66

At hæc ſunt excogitata figmenta; monet enim Concilium, vt non hæreamus in ſpeciebus panis, & vini, quaſi nihil ibi ſit, niſi quod oculi nobis renunciant, ſed fide intelligamus, ibi verè eſſe corpus Chriſti, licèt corporalibus oculis non videatur. 67

Hanc eſſe Concilij mentem conſtat primò, quia Concilium poſtquam dixerat, non humiliter hærendum eſſe in pane, & vino, ſed mentem attolendam, adiungit, fide conſpiciendum Agnum Dei in ſacra menſa. Non dixit ad dexteram Patris. Vult igitur mentem fide eleuari ad videndum ſub illis panis apparentiis Agnum verum Chriſtum latentem.

Klebitius reſpondet, *ibi* per ſacram menſam intelligi cœlum. 68

At inſanit: Nam Concilium vult, in eadem ſacra menſa eſſe Agnum Dei, in qua ſunt ſymbola panis, & vini; at ſymbola panis, & vini non ſunt in cœlo, ſed in altari lapideo. Et vt oſtendat, ibi non eſſe ſolùm in ſigno, aſſerit, ibi eſſe ſitum agnum, & illum opponit ſymbolis. Vult ergo ibi realiter, non in ſignis tantùm ſitum eſſe.

Deinde Concilium ait; Agnum Dei in ſacra menſa immolari à Sacerdotibus; nam omnes per agnum intelligunt Chriſtum verum, vt opponitur ſymbolis, quem in cœlis ſolum aduerſarij eſſe dicunt. At quis non videt, non poſſe Sacerdotum manibus immolari, ſi eſt tantùm in cœlo? Id vrget præcipuè Bonerius noſter in ſuis demonſtrationibus.

Probatur tertiò ex illis verbis: *Pretioſum corpus eius nos verè ſumentes.* Quorſum enim verè, niſi vt opponitur figuræ? 69

Respondent, nos verè ſumere corpus Domini, non corpore; ſed corde.

Sed repugnant verba ſequentia, quæ inferunt corpus Domini eſſe reſurrectionis, & immortalitatis poſtea corporum noſtrorum ſigna, dum immortali Chriſti corpori vniuntur; ſi autem eſſet animorum ſola coniunctio, iam ſolæ animæ immortales indicarentur.

Affert D. Bonauentura è Patribus ſparſim de hac veritate teſtimonia, quæ referunt Valentia, Bellarminus *loco citato*, Bonerius *examin.* 4. *Dom. ſi cenſura* 33. Ea autem ego iuxta Ætatum proceſſum commemorabo, vt ab ipſius naſcentis Eccleſiæ in cunabilis hæc veritas certiſſimè comprobetur.

Prima Ætas.

In libro Paſſionis ſancti Andreæ, ab omnibus recepto, loquitur Apoſtolus hic: *Ego omnipotenti Deo immaculatum Agnum quotidie ſacrifico.* Mox: *Qui cùm ſit verè ſacrificatus, & verè à populo carnes eius manducata, integer perſiuerat.* 70

S. Martia

S.Martialis epiſt.ad Burdegalenſes, cap.3. *Quod Iudæi per inuidiam immolauerunt, nos in ara ſanctificata, ſalutis cauſa, proponimus.*

71 S.Ignatius ep.ad Smirnenſ.apud Theodor.dial. 3. de hæreticis, ait: *Euchariſtias, & oblationes non admittunt, quod non confiteantur Euchariſtiam eſſe carnem Seruatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt.* Eadem confitetur, *epiſtol. ad Romanos.*

S.Dionysius *part.3.Eccl. Hier.cap.3.* inuocat Chriſtum in ſanctiſſimo Sacramento.

S.Clemens, Rom.lib.8.conſtit. Apoſt.cap.24. ait: *Nos participare pretioſum Corpus, & Sanguinem Chriſti.*

S. Anacletus epiſt. 2. vocat Sacerdotes ſacri Corporis Chriſti tractatores. Hic obiit anno ſalutis 112.

72 S.Alexander I. Rom. *epiſt. ad Orthod.* Idem aſſerit: Fuit hic martyrio coronatus, anno poſt Aſcenſionem 98.

Secunda Etas.

73 S.Iustin. Martyr apol. 2. ad Imper. ait: *Euchariſtiam non eſſe panem communem, ſed carnem Chriſti.* Et aſſimilat Incarnationi Euchariſtiam, ex illa hanc probans.

S.Pius I. Papa pœnam infert iis, quorum negligentia, aliquid de ſanguine Chiſti in altari cadat, vt referunt, *diſt. 2. de conſecr.* & *lib. 1. Iuon.* & S.Burchardi, Bellarm.*cap.5.* cum D. Bonau. *in confeſſ. c. 3. particula 39.*

74 S.Irenæus *l.4.c.34.* probat, Chriſtum eſſe Creatorē ex eo, quòd panis fit corpus Chriſti. Addit, corpora noſtra alita corpore Chriſti, ideò acquirere incorruptibilitatem; & in Euchariſtia eſſe rem cœleſtem. Adde Ammonium Alexandrinum *harm. 4. Euang.cap.15.* Dionyſium Alex.*ep.ad Sixtum P.* Petrum Alexand. *ſerm.de Pœnit. can.8.*

Tertia Ætas.

Tertullianus de reſur. *Caro*, ait, *corpore, & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur*, & lib. de orat. *Accepto corpore Domini, & reſeruato.*

75 Origenes *homil.13.* in Exod. *hom.7.* in Numer. & *homil.35.* in Matth. hoc fatetur, ſic etiam *homil.5.* in diuerſa loca Euangelij.

S. Cyprianus *ſermon. 5. de lapſis*, & *lib.2. epiſt.3.* Corporis Chriſti præſentiam in Euchariſtia aſtruit.

S. Poncianus Papa, qui obiit anno ſal.237. epiſt. 1. *Sacerdotes proprio ore corpus Domini conficiunt, & populo tradunt.*

Quarta Ætas.

76 D.Pontianus apud Theodoretum 2. *dialog.* probat, Chriſtum habuiſſe verum corpus ex eo, quòd ſuum corpus nobis dedit, dicens: *HOC EST CORPVS MEVM.*

D. Hilarius lib. 8. de Trinitate: *Si verè Verbum caro factum eſt, & nos vere Verbum carnem cibo Dominico ſumimus, quomodo non naturaliter manere in nobis exiſtimandus eſt?* Et infrà. *De veritate carnis, & ſanguinis non eſt relictus ambigendi locus.* Multa ibi præclarè idem teſtantia dicit.

S. Cyrillus Hieroſolymit. *catech. 3. myſtag.* adeò clarè idaſtruit, vt lapides commoueret: *Panis,* ait, *Euchariſtiæ, poſt Spiritus ſancti inuocationem, non amplius eſt panis communis, ſed eſt corpus Chriſti.*

Nec aptè Antonius Faius *lib. de obitu Bezæ*, reſ- 77
pondet è Pſeudomartyre, Cyrillum id ſolum negare eſſe panem communem, cùm ſit corporis Chriſti ſignum. Nam S. Pater negat omnino eſſe panem, catech.4. Myſtag. *Hoc ſciens, & pro certiſſimo habens panem hunc, qui videtur à nobis, non eſſe panem, etiamſi guſtus panem eſſe ſentiat, ſed eſſe corpus Chriſti; & vinum, quod à nobis conſpicitur, tametſi ſenſui guſtus vinum eſſe videatur, non tamen vinum; ſed ſanguinem eſſe Chriſti.*

Idem aſtruunt Nazianzenus *orat.2. in Paſchate*, 78
Gregorius Niſſenus, *orat. catech. cap. 37.* Ephrem Syrus *de natura Dei non ſcrut.c.5.* Theophylus Alexandr. *epiſtol. 1. Paſchali.* D. Ambroſius *libro de myſt.initiandis, cap.9.* & *lib.4. de ſacrament. cap.3. 4. & 5.* apud D.Bonau. ad 22. Lucæ: *Panem conſecratione deſinere eſſe, conuertique in corpus Chriſti, & hoc productum eſſe realiter non minùs, quam mundus creatione, alio tamen productionis modo, nempè conuerſione reali panis in illud.* Et lib.3. de Spiritu ſancto, cap.12. ait: *Carnem Chriſti adorari in Euchariſtia*, loca alia afferam, quæſt.4.

Insulsè verò opponunt hæretici è loco pri- 79
mo citato: *Probemus non hoc eſſe, quod natura formauit; ſed quod benedictio conſecrauit*, quaſi non ſit verum corpus è Virgine genitum. Ibi enim ſolùm vult, non produci ibi, ſicut in Virgine per generationem, vt ipſe infrà declarat his verbis: *Liquet quòd præter naturæ ordinem Virgo generauit: & hoc quod conficimus corpus ex Virgine eſt.* Vt ora obſtrueret hæreticorum, qui, in Catechiſmo Stephani Gabrielis, Miniſtri in Rhetia ſceleſtiſſimi, nobis inſultant, noſtros Sacerdotes iactare ſe quotidie parere corpus Chriſti. Ibi iſte inſolens multa congerit illudens, quæ zela-
tori veritatis ſtomachum mouerent: Verum non 80
ita pridem à dæmonum phalange diſcerptus, etiam corpore, veritatem, quam ſceleſtiſſimè viuens impugnauit, diriſſimè moriens comprobauit.

S. Basilius, *libro 2. de Baptiſmo capite 2.* vbi corpus Chriſti in Euchariſtia contingi ait. Alia habet *exhortatione ad Baptiſmo*, in fine, & *epiſt. ad Cæſaream Patritiam*, & *lib. de Spiritu ſancto, cap.27.*

Accinit eius frater, S. Gregorius Nyſſenus *libro de vita Moyſis*, & *orat. catech. orat. 36. & 37.* qui locus citatur ab Euthymio, *in Panopl. parte 2. titul. 21.* & Beſſarione *libro de verbis conſecration.* Ibi Euchariſtiam non ſemine, non ope-
re humano fieri dicit, noſtra corpora corpori Chri- 81
ſti coniungi in Euchariſtia. Mox quærit, quo pacto valeat corpus Chriſti exiſtens toto orbe reproduci, & communicari, & tamen integrum manere?

Respondet, id fieri per mutationem panis in ipſum, quæ eſt reſponſio eſt D.Bonauenturæ, ait verò: *Hæc autem tribuit virtute benedictionis in illud (corpus Domini) rerum, quæ videntur, ideſt panis, & vini, naturam mutans.*

B. Optatus Mileuit. *lib.6. contra Parmen.* repetit, verum Chriſti corpus in altari ſtare.

S.Epiphanius in Anchorato ait, Euchariſtiam 82
eſſe corpus Chriſti, quamuis id, quod foris apparet, ſit rotundum, inſenſibile, &c.

Digitized by Google

Quinta Ætas.

83 Hvic ſæculo Aurora fuit S. Gaudentius Brixiæ Ciuis, & Antiſtes, Doctor inſignis, teſte Bellarm. *c.* 21. *tract.* 2. *de Exodo,* dicit, in veteri lege plurimos Agnos immolari conſueuiſſe: at in noua vnum in omnibus Eccleſiis offerri. Igitur non in ſolo typo, ſed verè offerebatur. Cætera eius præclara teſtimonia ſuprà inter Patres retuli.

84 Sub huius ætatis initio, refulſit Sol, aureo acclamans ore, Ioannes Chryſoſtomus.

85 Primò quidem *ad cap.6. Ioannis*, ad ea verba: *Niſi manducaueritis carnem.* S. Bonauentura affert locum ex Chryſoſtomo *homil.* 45. *in Ioannem*, vbi ait: *Volens oſtendere amorem, quem habet erga nos, remiſcuit ſeipſum nobis, & recommaſſauit corpus ſuum in os, vt vnum quid fiamus, ſicut corpus capiti copulatum.* Et ſequitur: *Hic ſanguis abigit dæmones, vocat Angelos ad nos. Hic ſanguis vadibile fecit cœlum.* Profectò figura ſanguinis non præſtat hoc, vt nobis aperuerit cœlum clauſum; ſed Sanguis verus Chriſti.

86 Et ſubdit de indignè ſumentibus: *Quòd ſi illi, qui ſordidant purpuram regalem, torquentur, multò magis, qui indignè Corpus Domini, & Sanguinem manducat, & bibit. Et ſi quis irritans legem Moyſis moritur, multò magis, qui conculcauerit Sanguinem Teſtamenti. Heb.*10. Vbi alludit ad id 1. Corint. 11. *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans Corpus Domini,* & affert exemplum de eo, qui purpuram Regis conſpurcat, qui non minùs peccare cenſetur, quàm ſi eam laceraret. Itaque non puniuntur, quia non recipiant; ſed quia recipiendo inferunt contumeliam, vt dixi *argumento* 3.

Idem habet Chryſoſtom. *homil.* 83. *In Matth.* & *homil.* 24. *in* 1. *ad Corinth.* quam authoritatem premit Bellarminus, *cap.* 22.

87 S. Bonaventvra *in Pharetra, lib.* 1. *cap.* 3. refert ex Chryſoſt. *homil.* 46. in Ioan. *Vbicunque viderint Sanguinem Dominicum, fugiunt quidem dæmones, concurrunt autem Angeli. Hic ſanguis effuſus omnem orbem terrarum lauit.*

Et ſerm. 61. ad pop. Antioch. ſic ait: *Huic & ſupernæ poteſtates aſſiſtunt, quoniam & illæ nobis maniſeſtius propoſitorum virtutem ſpeculantur, & inacceſſibiles admirantur ſplendores.* Idem habet homil. 3. ad Epheſ. *Et tu ad ſalutarem hanc hoſtiam acceſſurus, quam Angeli ipſi cum timore ſuſcipiunt.* Et lib. 6. de Sacerdotio dicit: *Per id tempus Angeli Sacerdoti aſſiſtunt.* Et concludit: *Eos capite inclinato aſſiſtere, ſicut ſolent milites, præſente Rege.*

88 Ad hæc quid reſpondeant Aduerſarij, non video. Si enim Angeli ante Euchariſtiam procumbunt, quis dubitabit; quòd ibi ſit ipſe Chriſtus?

Locis verò allatis miraculo attribuit, quod Corpus Chriſti ſit in altari, & in cœlo, & lib. 3. de Sacerdotio: *O miraculum! ô Dei benignitatem, qui cum Patre ſurſum ſedet, in illo temporis articulo omnium manibus pertractatur, ac ſe ipſe tradit volentibus illum excipere, & amplecti!*

Homilia 24. 1. *ad Corinth.* dicit, Chriſti præſentiâ in altari, terram fieri cœlum, dumque exhibetur filius Dei; non Angeli, non Archangeli; nos horreſcere debere, & omnem mundi amorem abjicere. Affert exempla realis præſentiæ Regij corporis, quo Regia venerabilis redditur; & Regij pueri, qui portatur in domum alicuius. Alia vide in Bellarmino.

Qvid plura? Is *hom.* 83. *in Matth.* vrget, ne de hac veritate dubitemus: Quo vnico teſtimonio contentus eſt Bouerius. 89

D. Hieronymvs *in cap.* 1. *ad Epheſ.* & *in c.* 1. *ad Titum*, veritatem hanc fatetur. Sic & *epiſt.* 85. & 150. *quæſt.* 2. apud Bouerium, & Berllarminum.

Prodeant D. Auguſtini, ab hæreticis proditi, teſtimonia, quæ refert paſſim D. Bonauentura *lib.* 9. *conf. cap.* 13. loquens de Matre ſua ſancta: *Tantummodò memoriam ſui ad altare tuum fieri deſiderauit, vnde ſciret diſpenſari victimam ſanctam, qua deletum eſt Chyrographum, quod erat contrarium nobis.* Et infra: *Ad cuius pretij noſtri Sacramentum ligauit ancilla tua animam ſuam, vinculo fidei.*

In Psalmo ſupra citato exponens titulum Pſalmi: *Et ferebatur in manibus ſuis.* Sic diſſerit: *Hoc quomodo poſſit fieri in homine? quis intelligat? quis enim portatur manibus ſuis? Manibus aliorum poteſt portari homo: manibus ſuis nemo portatur. Quomodo intelligatur; in ipſo Dauid, ſecundum litteram non inuenimus; in Chriſto autem inuenimus. Ferebatur enim Chriſtus in manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum, ait: Hoc eſt corpus meum, ferebat enim illud corpus in manibus ſuis.* 90

Hvic dignatur Calvinus reſpondere *lib.* 4. *Inſt. cap.* 13. §. 28. Figuratè id eſſe verum. ideo *conc.* 2. dixiſſe: *Ferebatur quodammodo.* Sic & Petrus Pſeudomartyr, vt ſuprà dixi. 91

Sed aduertito id cuique impoſſibile, ſed ſoli Chriſto factibile; at ſuum ſignum quiſque ferre poteſt. Neque ſingulariter Chriſto concedit S. Auguſtinus, vt Sacramentorum inſtitutori; nam difficultatem ponit in portando realiter ſe, non in ſolo ſigno. Portabat autem *quodammodo*, ideſt, non extenſum ad locum, grauem, &c.

In Pſalm. 98. cogit ad adorandam Euchariſtiam, quam manducamus; eamque ab impiis adorari ait *in pſal.* 21. & *epiſt.* 120. 92

Sermone ad Neoph. vt teſtatur Iuo Carnot. *epiſt. ad Haimericum,* & Paſchaſius epiſt. ad Frudegardum: *Hoc accipite in pane, quod pependit in cruce; hoc accipite in calice, quod manauit de Chriſti latere.*

Multa adducit Gratianus loca *diſt.* 2. *de conſecr. è lib. ſentent. Proſperi.* Alia vide in PP. citat. & *lib.* 2. *contra aduerſarium legis, cap.* 9.

D. Cyrillus Alexandrinus cum tertia Synodo generali, cui ipſe præſedit, approbante eius epiſtolam, in qua aſſerit: *Sic etiam ad myſticas benedictiones accedimus, ſanctificamur participes ſancti Corporis, & Sanguinis Chriſti, omnium noſtrum Redemptoris effecti; non vt communem carnem percipientes, quod abſit; nec vt viri ſanctificati, &c. ſed ipſius Verbi propriam factam.* 93

Hæc confirmata ſunt etiam in Synodis 4. & 5. generalibus. Quæ de participatione corporali in communione accipit S. Pater *lib.* 4. *in Ioan. cap.* 3. 14. 15. 16. & 17. & *lib.* 10. *cap.* 13. & *lib.* 11. *c.* 26. & *epiſt. ad Coloſyrium,* vbi præclatè loquitur; Neque Pſeudomartyris relinquit locum ineptiis. 94

Proclvs Epiſcopus Conſtantinopolitanus, ipſam mutationem panis in Corpus Chriſti in Euchariſtia probat.

S. Leo ſerm. 7. de Paſſione, & *ſerm.* 14. *de paſſ. ſerm.* 6. *de ieiun.* & *epiſt.* 23. *ad Cler. Conſtantinopol.* veritatem hanc aſtruit, & veritatem Carnis Chriſti in Euchariſtia probat duobus poſtremis locis.

S. Maximvs, epiſt. Taurin. *Dom. in Ramis Palm.* Petrus Chryſolog. *ſerm.* 95. veritatem hanc apertè aſtruunt. 95

Sexta

Sexta Ætas.

96 S.Remigius glorioſus Galliæ Antiſtes *in cap.10. 1.ad Corinth.* aſtruit, panem in conſecrationem mutari in verum Corpus Chriſti.

Primas, in cap.10. epiſt.ad Hebr. teſtatur: *Eſt vnum Corpus Chriſti cum illo, quod ſuſcepit de vtero virginali.*

Septima Ætas.

97 D.Gregorius Magnus lib.4. dialog. cap.58. *Quis fidelium habere dubium poſſit, in ipſa immolationis hora Sacerdotis vocem, cælos aperiri, in illo Ieſu Chriſti Myſterio Angelorum choros adeſſe, ſummis ima ſociari, &c.* Ibi aſtruit etiam verum corpus, quod ſemel eſt mortuum, nunc in altari pro nobis immolari, & accipi.

S.Vigilius Tridentin. *lib.3. contra Euthych.* Gelaſius *de conſecr. diſt.* 2. Caſſiod. *in pſalm.* 109. Gregor. Turon. *lib.1. de gloria Martyrum, cap.*86. Iſichius Epiſcop. Hieroſol. *lib.* 2. *in Leu. cap.* 8. & *lib.6. cap.*22.

Qvia hucuſque concedunt ſectarij, fuiſſe apud nos veram Eccleſiam, reliquos legendos propono in Doctoribus citatis, & *quæſt.*4. infrà.

98 Fvere tamen & poſtea Damaſcenus *lib.4. de fide, cap.* 14. in octaua Ætate. Anſelm. *in cap.*11. 1. *ad Corinth.* in vndecima Ætate. D. Bernardus *in vita S.Malachiæ*, in duodecima Ætate. In tertiadecima Concilium magnum Lateranenſe ſub Innocentio III. *cap.1. Decret.* S.Thomas, S. Bonauentura, & magnus miraculis Patriarcha S. Franciſcus in ſuo Teſtamento: Mox Concilium Generale Vienne, paſſim. Mox Florentinum *decret. de vnione*, & vltimò Concilium Tridentinum *ſeſſ.*13. quibus hæretici tenentur fidem præſtare; dum hanc aſtruunt veritatem; quam contra eos, Græci requiſiti confirmarunt.

99 D.Bonaventvra *in fundamentis, in corpore, & reſponſione ad argumenta*, aliquas rationes affert, quæ ſunt ex SS. Patribus hauſtæ.

Prima eſt, quia Corpus Chriſti dicitur verè cibus *Ioan.6.* & comparatur cum manducatione Mannæ, & Agni Paſchalis, tanquam veritas cum ſuis figuris.

100 Ita Origenes, Cyprianus, Ambroſius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Cyrillus, Alexandrinus, à Bellarmino per ſæcula ſucceſſiuè allegati.

Secvnda ratio ſumitur ex Patribus, qui comparant hoc Myſterium cum Incarnatione, in qua Chriſtus verè carnem aſſumpſit, & obtulit pro nobis.

Ita Iuſtinus, Ambroſius, Chryſoſtomus, Theodoretus, Gelaſius, Remigius, Damaſcenus, & dicunt, ita carnem ſuam dare in Euchariſtia, ſicut in Incarnatione eam aſſumpſit, & in Cruce obtulit; & addunt, etiam nunc eandem ſacrificari, vt ex relatis à me Patribus conſtat, & multos refert Gregorius de Valentia §.5.

Tertia ratio ſumitur è difficultate, quam faciunt Patres in credendo hoc Myſterio. Si enim eſſet merum ſignum in Euchariſtia, non eſſet creditu difficile.

Ita SS.Andreas Apoſtolus, Ephrem, Gaudentius, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Damaſcenus, apud Bellarminum *loco citato*, dicunt, hoc non poſſe intelligi ſine fide.

Alii etiam exhortabantur anxiè ad hoc credendum, nec in fide titubandum, vt SS. Hilarius, Cyrillus Hieroſolymit. Ambroſius, Nazianzenus, Epiphanius, Ephrem, Gaudentius, Chryſoſtomus, Emiſſ. Cyrillus Alexandr. apud Bellarminum *loco* mox *citato*.

Ideò dicebant, eſſe miraculum ſuper humanum captum. Ita SS.Ephrem, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Gaudentius, Iſichius apud Bellarminum *loco citato*. 101

Qvare interrogati, quomodo id poſſit fieri? recurrebant ad Dei omnipotentiam. Cyrillus Alexandrin. Euthymius, Theophilactus, & alij apud Bellarminum. Si autem eſſet tantum præſens, vt in ligno, quam difficultatem (ait S.Bonauentura) haberent?

Ex eadem difficultate habetur argumentum in SS.Patribus, qui mutationes miraculoſas, creationem, & ſimilia afferunt, vt reddant rationem huius, quam fatentur mutationem eſſe realem panis in Corpus Chriſti. 102

Ita Ambroſius, vterque Cyrillus, Auguſtinus, Emiſſenus, & Damaſcenus. Ad quam mutationem requiri omnipotentiam aſſerunt Iuſtinus, Irenæus, Cyprianus, Hilarius, Ambroſius, Nyſſenus, Gaudentius, Proculus, & alij apud Bellarminum, *loco ſupra citato*.

Præterea aliqui agnoſcunt difficultatem, vt ſit in cœlo, & in altari, & comparant Chriſtum exiſtentem in cœlo cum eodem in altari. Ita Chryſoſtomus: 103

Hinc omnes maximum meritum in hoc Myſterio venerando agnoſcunt, quia virtus in arduo eſt, vt notat D.Bonau. *fundamento 6.* ex Ariſtotele 2.*Eth. cap.*3.

Qvarta ratio ſumitur à Seraphico ex eo, quòd ſolent dicere, Chriſtum verum *hic* corporaliter nobis vniri in Euchariſtia. Ita Hilarius, Nyſſenus, Chryſoſtomus, ac vterque Cyrillus.

Qvinta ratio ſumitur ex refectione, quæ gemus, & quam habemus in hoc Sanctiſſimo, ipſius carnis Chriſti. Sic Chryſoſtom. Hilarius, Cyrillus, Ambroſius, vt ſuprà. 104

Sexta ratio D.Bonau. eſt, quia Patres aſſerunt, hoc ſacrificio renouari verè idem ſacrificium Crucis, ſanè quia pluralitate ſacrificiorum non egemus, cùm in Chriſto ſatis perfectum ſacrificium habeamus. Ita SS. Patres relati à me ſuprà.

Septima ratio ſumitur ex mirabilibus effectibus, huic Sacramento à Patribus adſcriptis, v.g. nos fieri conſortes Diuinæ naturæ, vt ait Cyrillus, Hieroſol. & alij: Coniungere nos cum Chriſto, & miſceri; vt ceram ceræ, & in eum transformari. Ita vterque Cyrillus, Hilarius, Chriſoſtomus, & alij. Dare pignus reſurrectionis noſtrorum corporum, in corpore illo glorioſo, cui vnimur. Ita Concilium Nicænum, Irenæus, Hilarius, Ambroſius, Optatus, Nyſſenus, Chryſoſtomus, Cyrillus, relati a Bellarmino ſuprà.

Porrò grauiſſimè obſeruat D.Bonauentura *ad* 2. inanem fore hæreticorum fugam ad trahendam Chriſti præſentiam realem ad ſolam præſentiam per fidem, quia in Euchariſtia vnimur corporaliter, edimus corporaliter, offerimus corporaliter Corpus Chriſti. 105

Primò quidem oſtendit vniri nos in Euchariſtia cum Chriſto, non tantùm ſpiritualiter; ſed etiam corporaliter; quia vnionem ſpiritualem cauſant etiam aliqua alia Sacramenta: at hoc Sacramentum habet pro priuilegio vnire Chriſtum

Digitized by Google

nobis, miro modo etiam corporaliter.

106 Et quidem ſupponit ex allatis teſtimoniis. *Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum: Bibite: Hic eſt ſanguis meus*; vbi nè ſyllabam quidem inuenies, vnde colligas, dediſſe Chriſtum aliquid diſcipulis, ſola fide percipiendum, vt aduertit etiam Valentia.

Hinc igitur libet cum S. Hilario *lib. 8. de Trinitate* loqui: *De naturali in nobis Chriſti veritate, quæ dicimus, niſi ab ipſo diſcimus, ſtultè atque impiè dicimus.* Cum igitur Chriſtus dicat: *Accipite, & comedite. Hoc eſt ipſum corpus meum, quod pro vobis tradetur*; ſtultè ſanè loquuntur ſectarij.

107 Hoc verò nobiſcum ſentire Patres, oſtendam, vt Fortunato Caluiniſtæ os obſtruam, qui in ſua vindicatione, *pag.* 113. auſus eſt dicere, Nuſquam Patres illi ſcribunt, nos cum ipſo corpore Chriſti corporaliter coniungi.

Origenes *homil.* 5. in diuerſa loca Euangelij: *Quando ſanctum cibum, illudque incorruptum accipis epulum, quando vitæ pane, & poculo frueris; manducas, & bibis corpus, & ſanguinem Domini, tunc Dominus ſub tectum tuum ingreditur, & tu ergo in temetipſo humilians imitare hunc Centurionem, & dicito: Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum: vbi enim indignè ingreditur, ibi ad iudicium ingreditur accipienti.*

108 D. Hilarius *lib.8. de Trinitate*, ait: *Permanentem in nobis carnaliter filium, & in eo nobis corporaliter, & inſeparabiliter vnitur myſterium veræ, ac naturalis vnitatis eſt prædicandum.*

S. Gregorius Nyſſenus, *oratione catech. cap.* 37. eandem S. Bonauenturæ doctrinam explicat; ibi enim cùm dixiſſet, animam vniri per fidem; addit: *Etiam corpus, ex quo homo conſtat, alio modo vniri Chriſto, ideſt per Euchariſtiam*, & ità docet ſic nos accipere in os ſalutarem cibum; ſicut Adam accepit exitialem pomi. Tandem concludit: *fieri non poteſt, vt aliter ſit aliquid intra corpus, niſi per eſum, & potionem miſceatur viſceribus.* Et docet eſſe idem corpus, quod morte oſtenſum eſt, quod dat nobis ſalutem, & opem.

109 In fine capitis explicans, quomodo Chriſti virtute hoc fiat, ait: *Ea de cauſa per ſuæ gratiæ diſpenſationem, ſe per carnem inſerit omnibus credentibus, commiſtus, & contemperatus corporibus credentium, quibus ſubſtantia eſt ex pane, & vino, vt vnione cum eo, quod eſt immortale, ſit etiam homo particeps incorruptionis. Hæc autem dat virtute benedictionis in illud, transelementatâ eorum, quæ apparent* (panis ſcilicet, &) vini *natura.*

110 Cyrillus Hieroſol. catech. 4. *Sub ſpecie panis datur tibi corpus, & ſub ſpecie vini datur tibi ſanguis. Sic Chriſtiferi erimus, ideſt, Chriſtum ferentes, cùm eius corpus, & ſanguinem in membra noſtra receperimus, atque*, vt B. Petrus ait, *Diuinæ naturæ conſortes.*

S. Cyrillus Alex. *lib.10. in Ioannem, cap.13.* clarè dicit; *Carnem Chriſti corporaliter in nobis habitare, & commiſceri; ſicut ſi pars ceræ liquefactæ, cum alia commiſceatur*, vt infrà referam.

111 Secundo habetur, nos verè comedere corpus Chriſti, ore corporis.

S. Irenæus lib.5.cap.2. *Quomodo* (ait) *negant, carnem capacem eſſe donationis Dei, quæ eſt vita æterna, quæ ſanguine, & corpore Chriſti nutritur?* Sic igitur arguit: Caro noſtra verè accipit carnem Chriſti, quaſi nutriatur; quomodo non erit capax doni immortalitatis?

112 S. Iuſtinus Apol. 2. dicit in fine: *Cibum per preces Verbi Dei ab ipſo Euchariſtiam factum, ex quo ſanguis, carneſque noſtræ, per mutationem* (ideſt panis in illum) *aluntur, Ieſu Chriſti, eius, qui homo factus eſt, & carnem, & ſanguinem eſſe accepimus.*

Tertullianus lib. de reſurrectione carnis: *Caro corpore, & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima Deo ſaginetur.*

S. Cyprianus, *ſerm.5. de Lapſis*, loquens de indignis communicantibus: *Plus modò manibus, atque ore delinquunt, quàm cum Dominum negauerunt, exhalantibus nunc etiam ſcelus ſuum, faucibus Domini corpus inuadunt.*

S. Chryſotomus *homil.60. ad populum An-* 113
tioch. & 45. in Ioannem: *Quid nunc dicunt: Vellem ipſius formam aſpicere, figuram, veſtimenta, calceamenta. Ecce ipſum vides, ipſum tangis, ipſum manducas, & tu quidem veſtimenta videre cupis, ipſe autem tibi concedit, non tantum, videre. verum & manducare, & tangere, & intra te ſumere.* Eadem habet *homil.* 83. *in Matth.* & *homil. ad Neophytos.*

S. Cyrillus Alex. lib.10. in Ioan.cap.13. *Non negamus, rectâ nos fide, charitateque ſyncera Chriſto ſpiritualiter coniungi, ſed nullam nobis coniunctionis rationem ſecundum carnem cum illo eſſe, id profectò pernegamus, idque à Diuinis ſcripturis omninò alienum dicimus.* Hoc verò ità confirmat.

An *fortaſſis putat, ignotam in nobis myſticæ bene-* 114
dictionis virtutem eſſe, quæ cum in nobis fiat, nonne corporaliter quoque facit communicatione carnis Chriſti, Chriſtum in nobis habitare? Et infrà. *Vnde conſiderandum eſt, non habitudine ſolùm, quæ per charitatem intelligitur, Chriſtum in nobis eſſe, verum etiam, & participatione naturali. Nam quemadmodum, ſi quis igni liquefactam ceram alii ceræ ſimiliter liquefactæ ità immiſcuerit, vt vnum quid ex vtriſque factum videatur, ſic communicatione corporis, & ſanguinis Chriſti, ipſe in nobis eſt, & nos in ipſo. Non poterat enim aliter corruptibilis hæc natura, corporis ad incorruptibilitatem, & vitam traduci, niſi naturalibus, vitæ corpus ei coniungeretur. Non credis mihi* 115
hæc dicenti? Chriſto, te obſecro, fidem præbe: Amen Amen (inquit) *dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis, &c. In nobis autem ipſis dicit, ideſt, in corpore noſtro.*

S. Baſilius lib. 2. de Baptiſmo cap. 2. dicit: *peccatores magno ſcelere corpus Chriſti contingere.*

Theodoretus in cap.11. primæ ad Corinth. ait: *Quemadmodum probris affecerunt Iudæi; ità ignominia eum afficiunt, qui ſanctiſſimum eius corpus immundis manibus accipiunt, & in pollutum, & inceſtum os immittunt.*

S. Hieronymus in cap.1. Malach: *Polluimus* 116
panem, ideſt corpus Chriſti, quando indigni accedimus ad altare; & ſordidi mundum ſanguinem bibimus.

S. Leo ſerm. 6. de Ieiunio ſeptimi menſis: *Hoc corpus Chriſti ore ſumi, quod corde creditur.* & ſerm. 14. de paſſione ait, *Nos corpus Chriſti ſpiritu, & carne guſtare.*

S. Gregorius Magnus, homil. 23. in Euang, *Quid prodeſt corpus, & ſanguinem Chiſti re percipere, & ei peruerſis moribus contraire.* Loqui autem de vero corpore, quod animo etiam ſuſcipiendum eſt, probatur; nam dixerat, Hunc eſſe ſanguinem agni, qui ſuper vtrumque poſtem ponitur, quando non ſolum ore corporis, ſed etiam oro cordis hauritur.

Probatvr

Digitized by Google

117 Probatvr tertiò ex Patribus, aſſerentibus, corpus Chriſti verè immolari in Euchariſtia.

S. Andreas Apoſtolus: *Ego immaculatum Agnum in altari offero, cuius carnes, poſtquam omnis populus credentium manducauerit, agnus, qui immolatus, integer perſeuerat.*

S. Ambrosivs in cap. 1. Lucæ: *Quando ſacrificamus, Chriſtus adeſt, Chriſtus immolatur; etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.*

118 S. Gavdentivs Brixiæ Epiſcopus Tract. 2. in Exodum: *In vmbra illius legalis Paſcha non vnus Agnus occidebatur, ſed plures, ſinguli enim occidebantur per domos; nam ſufficere vnus non poterat vniuerſis. Idem per ſingulas Eccleſiarum domos in myſterio panis, & vini reficit immolatus, viuificat creditus; conſecrantes ſanctificat conſecratus, hæc agni caro, hic ſanguis eſt.*

S. Hippolytvs Martyr inducit Chriſtum loquentem ad Sacerdotes in oratione de Antichriſto: *Venite Pontifices, & Sacerdotes, qui pretioſum corpus, & ſanguinem meum quotidie immolatis.*

119 Idem habent Nyſſenus, *oratione de reſur.* Chryſoſtomus *homil. 24. in priorem ad Cor.* & *homil. 17. ad Hebr.* S. Auguſtinus *lib. 2. qq. Euangelicarum, quæſt. 3. 4. de Trinitate, cap. 14.* Cyrillus *lib. de adoratione in ſpiritu, & veritate.* Leo *ſerm. 8. de Paſſione,* Fulgentius *lib. 2. ad Monymum, cap. 2.* Et alij Patres, vt refert Bellarminus *lib. 1. de Miſſa, cap. 14.*

Imò etiam Concilium ſupra teſtatur, In *Sacra menſa ſitum eſſe Agnum Dei incruentè immolatum.*

120 Hi omnes nituntur facto Chriſti, qui fuit in hoc verus Sacerdos, ſecundùm ordinem Meſchiſedech. Sic impleuit figuram Agni Paſchalis. Ipſe dixit: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur.* Græco codice, *Luca 22.* vel, vt habet Apoſtolus prima Cor. 11. *Quod pro vobis frangitur.* Item: *Hic eſt calix nouum teſtamentum, qui pro vobis effunditur.* Lucæ 22. Addit Matthæus, *cap. 26. in remiſſionem peccatorum.*

Hinc Patres relati à Bellarmino aſſerunt, Chriſtum in cœna, ſe ipſum Deo Patri ſub ſpecie panis, & vini obtuliſſe.

121 S. Cyprianvs lib. 2. epiſt. 3. *Quis magis Sacerdos Dei ſummi, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſacrificium Deo patri obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, panem ſcilicet, & vinum; hoc eſt, ſuum corpus, & ſanguinem.*

Irenævs lib. 4. cap. 32. *Noui teſtamenti nouam docuit oblationem.* Ambroſius in pſal. 32. *Vidimus Principem Sacerdotum ad nos venientem; vidimus, & audiuimus offerentem ſanguinem ſuum pro nobis; ſequamur; vt poſſumus Sacerdotes, vt offeramus pro populo ſacrificium, ipſe offertur Chriſtus in terris, quando Chriſti corpus offertur.*

122 D. Gregorivs Nyſſenus oratione de Reſurrect. *Pro ineffabili, arcanoque, & qui ab hominibus cerni nequit ſacrificij modo, ſuâ diſpoſitione praeoccupat impetum violentum, ac ſe ſe oblationem, ac victimam offert pro nobis, Sacerdos ſimul, & Agnus Dei. Quando hoc accidit? Cùm ſuum corpus ad comedendum; & ſanguinem ad bibendum familiaribus præbuit.*

Chrisostomvs homil. 24. in primam ad Corinthios: *Pro brutorum cæde, ſe ipſum offerendum præcepit,* Auguſtinus in pſal. 33. conc. 2. *Ipſe de corpore, & ſanguine ſuo ſacrificium inſtituit, ſecundum ordinem Melchiſedech.* Vide etiam *lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 19. lib. 20. cont. Fauſtum, cap. 21. epiſt. 5. ad Marcellinum. lib. 17. de ciuitate, cap. 20. lib. 83. qq. quæſt. 61.* Ità etiam Leo *ſerm. 7. de Paſſ.* Iſichius *lib. 2. in Leuit. cap. 8.* Rupertus *lib. 2. in Exodum, capite 6.*

Confirmatvr à D. Bonauent. ex Patribus, 123 qui oſtendunt Chriſtum hoc ſacrificio omnia ſacrificia antiqua conſummaſſe, quos latè referunt Valentia, & Bellarminus; & nos *tract. de Miſſa* referemus.

Probatvr adhuc à D. Bonau. *in corpore*, principaliter ex fide, pietate, & religione, quâ ſemper honorata eſt Euchariſtia Sanctiſſima; cui adoratio, & reuerentia exhibita eſt, & inuocatio, vt vero Chriſti corpori ſanctiſſimo, non vt ſigno, vel imagini illius.

Profectò fuit ſemper ab Eccleſia antiqua ado- 124 ratum hoc Sanctiſſimum, adoratione Latriæ, vt continens verè Chriſtum corporaliter. Eius cultus teſtes ſunt Sancti Patres.

Avgvstinvs *epiſt. 18. ad Ianuarium, cap. 3.* docet, Euchariſtiam diſcerni à cæteris cibis, veneratione ſingulariter debita; & addit, idcircò Apoſtolum reprehendiſſe Corinthios, quia id non faciebant, cùm non dijudicarent corpus Domini. Idem de adoratione Euchariſtiæ teſtatur *in Pſal. 21. & epiſtola 120. ad Honoratum, cap. 27.* in quibus illud accommodat: *Manducauerunt, & adorauerunt.* Et ad id pſal. 30. *Adorate ſcabellum. Caro* (inquit) *de terra eſt, & nemo eam manducat, niſi prius adoret.* Et adeò alienum eſt, vt putet eſſe idolatriam, quin potius aſſerat, fore peccatum, ſi comedant, & non adorent. Idem ex eodem pſalmo docet Ambroſius *lib. 3. de ſpiritu ſancto, capite 12.*

Præterea id, quod eſt in Euchariſtia adoran- 125 dum eſſe, teſtatur Chryſoſtomus *homil. 24. in primam ad Corinth.* dicens: *Hoc corpus in præſepe reueriti ſunt Magi, & Barbari cum timore, & tremore plurimo adorauerunt. Imitemur barbaros, nos qui cælorum ciues ſumus. Illi eum in præſepe viderunt: tu verò non in præſepe, ſed in altari.* Et lib. 6. de Sacerdotio narrat, quemdam ſanctum vidiſſe Angelos inclinantes capita ad Chriſtum in myſteriis Miſſæ.

Eivsdem conſuetudinis teſtis eſt Nazianzenus, 126 *oratione* de Gorgonia ſua Sorore: *Ad Altare* (inquit) *cum fide procumbit, eum, qui ſuper illud colitur, obteſtans.* Cyrillus Hieroſol. catech. myſtag. 5. *Accede ad Calicem ſanguinis illius, pronus adorationis in modum.*

Itidem inuocabatur Euchariſtia, vt habet D. Gregorius Nazianzenus *loc. cit.* & Baſilius *lib. de ſpiritu ſancto, cap. 27.* & D. Dionyſ. *lib. de Eccl. Hierarchia, cap. 3. de Synaxi*, vbi ita loquitur: *ô Diuiniſſimum Sacramentum perſpicuè nobis fac appareas reuelatis operimentis ænigmatum, quæ te Symbolicè circumdant, & intelligentiæ noſtræ oculos tuo lumine comple.*

Item in Liturgiis Baſilij, & Chriſoſtomi inuoca- 127 tur Euchariſtia his verbis: *Deus propitius eſto mihi peccatori.*

Præterea ſumma ſemper religione Euchariſtia tractata eſt, tanquam res omnium ſacerrima, vt refert Valentia, §. 6. Eadem ferè habet S. Bonauent. *ſexta parte Breuil. cap. 9.*

Plvrima quoque miracula id teſtatum relin- 128 quunt, vt refert Valentia §. 8. & Rebadinera *in Feſto ſanctiſſimi Sacramenti*, & habentur in libello Coloniæ edito, anno 1584.

Ego quidem vnicum admirabor continuum miraculum cum D. Bonauentura *ad 1.* nempe exiſtentiam corporis Chriſti realem ſimul in pluribus locis, quam ſancti admirantur.

S. Chrysostomvs lib. 3. de Sacerdotio: *ô Miraculum!*

Digitized by Google

raculum! ô Dei benignitatem! Qui cum Patre ſurſum ſedet, in illo ipſo temporis articulo omnium manibus pertrectatur.

129 S. Basilivs in Liturgia, ſic Chriſtum precatur: *Veni ad ſanctificandum nos, qui ſurſum Patri conſides, & hic nobis inuiſibiliter comis; & dignare nobis impartiri Sacroſanctum tuum corpus, & pretioſum ſanguinem.* Alios infrà dicam.

Profectò non eſſet, cur oratione, vel adoratione Chriſtum ità colerent, ſi mera ſigna in Euchariſtia haberemus.

Possem cum D.Bonau. alia allegare ex opuſculis, quæ collegerunt Valentia, Bellarminus, & alij.

130 Libro quidem ſexto Compendij Theologiæ *cap.* 13. explicat, qua ratione Chriſtus totus ſit in qualibet parte. Sicut, inquit, vnum ſpeculum, in quo video meam effigiem, ſi frangatur in plura ſegmenta, adhuc in ſingulis eſt imago integra, & ſicut ſermo ab vno ore prolatus, vnus eſt, & tamen in auribus 1000. audientiũ integer percipitur; ità & in hoc Sacramento, in quo oportet illud iacere fundamentum, authorem huius miraculi eſſe Devm, apud quem non eſt impoſſibile omne verbum, vt ſæpè memorat S. Bonauentura.

131 Addit *cap.* 4. conſiderandum hunc eſſe Chriſtum, cui vnita eſt Deitas, & ideò, licèt non poſſit eſſe vbique, eò quòd hoc eſt proprium Dei ſolius, tamen eſt dignius, vt in eo Deus hoc miraculum exerceat occupandi plura loca; hoc enim merum eſt accidens corpori, quod potuiſſet Deus impedire in creatura, ſi mundum non creaſſet, & ſolum lapidem vnum condidiſſet, qui tunc nullum habuiſſet accidens præſentiæ vlli loco, vt notat Valentia, §. 26.

Mvlta objiciunt Sacramentarij, quæ latè referunt, & ſoluunt Bellarminus, & Valentia, qui leuitatem eorum derident.

132 Obiicivnt primò aliqua ſcripturæ loca. Primus eſt: *Hoc eſt corpus meum, Hic eſt ſanguis meus.* Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22. prima Corinth. 11. Tunc ſic: Diſparata non poſſunt eſſe idem; at panis, & corpus Chriſti ſunt diſparata. Ergo *Hoc*, ideſt panis, non poteſt eſſe corpus Chriſti, niſi metaphoricè. Si dicas, fieri ex pane corpus Chriſti, tunc potiùs deberes dicere, *Erit*.

Respondet D.Bonau. *diſt.* 8. *part.* 2. *quæſt.* 1. Propoſitionem illam ſignificare; *Hoc*, ideſt, panem in principio fieri; & eſſe ſtatim corpus Chriſti in fine prolationis, & ità non antè illa propoſitio habet veritatem, vt dixi *diſp.* 4. *quæſt.* 5.

133 Obiicivnt ſecundò: in conſecratione Calicis dicitur: *Calix Nouum Teſtamentum in ſanguine*, quod figuratam importat locutionem: Ergo & in reliquis figuratè loquitur.

Respondetvr, nullam ibi talem figuram, quæ & in cæteris arguat; nam modus eſt ordinarius dicere: bibe cyatum vini. Dicitur verò teſtamentum ſanguis Chriſti in Calice contentus, vt dixi *diſp.* 4. *quæſt.* 7. quia ſanguine Chriſti ſtabilitum eſt teſtamentum.

Instat Caluinus *lib.* 1. *Inſtit. cap.* 17. §. 22. Scriptura alias ſimiles habet locutiones, quæ figuratæ ſunt, vt de circumciſione: *Hoc erit fœdus mecum*, Geneſ. 17. *Agnus erit vobis Phaſe*, Exodi 12. *Petra autem erat Chriſtus*, prima Corinth. 10.

134 Respondetvr, falsò citari primas duas ſcripturas. Prima enim habet: *Eritque, pactum meum in carne veſtra, in fœdus æternum.* Secunda: *Hæc eſt relig io, ſeu ſtatutum Phaſe.* Ad tertiam verò reſpondet S. Bonauent. hic, verè claram ibi figuram videri, quia hæc facta ſunt antequam Chriſtus eſſet, ſecundùm humanitatem, vnde non eſt ſimile, neque habetur, illam Petram verè fuiſſe Chriſtum, ſicut de corpore Chriſti oſtendimus è ſcriptura.

Obiicivnt tertiò: Apoſtolus vocat Euchariſtiam panem, *prima Corinth.* 11. & hunc ait eſſe participationem corporis Chriſti, *prima Corinth.* 10.

Respondet S.Bonau. *diſt.* 8. *part.* 2. *quæſt.* 1. vocari panem, quia ex pane fit, & retinet panis accidentia, & eſt cibus. Similiter *prima Corinth.* 10. non eſt aliqua figura, vt notat S. Bonau. *fundamento* 2. quia ſenſus eſt, communicationem illius cibi eſſe communicationem corporis Chriſti. 135

Obiicivnt quartò illud Ioan. 6. *Caro non prodeſt quidquam.*

Responsvm eſt ſuprà, Carnem non prodeſſe, ideſt ſenſum carnalem Capharnaitarum, qui putabant, Chriſtum in macello ſecandum, & dandum excoctum ad eſcam.

Ità accepit D.Auguſtinus *tract.* 27. *in Ioan.* & *in pſal.* 98. Sic carnem pro cogitatione carnali ibi exponunt Tertullianus, *lib. de reſurrectione* Chryſoſtomus *homil.* 46. *in Ioannem* Cyprianus *de cœna Domini.* Cyrillus Hieroſol. *catech.* 4. *myſtag.* Poteſt etiam dici, ſenſum eſſe. Caro non prodeſt ſola. Ità S. Auguſtinus *loco citato.*

Obiicivnt quintò id Matth. 26. *Me autem non ſemper habebitis.* 136

Respondet D.Bonau. *fundamento* 4. Chriſtum futurum præſentem vſque ad conſummationem ſeculi, vt ipſe ſpopondit *Matth. vlt.*; at *cap.* 26. ſolum voluit dicere, non affuturum viſibiliter, vt dixi ſuprà, quo pacto & *Luca* 24. dixit: *Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum vobis, cùm adhuc eſsẽ vobiſcum*, quia, licèt poſt reſurrectionem ſe oſtenderet, tamen non conuerſabatur familiariter, vt notat Valentia §. 19. cum D.Bonauent. ad eum Lucæ locum: Hoc ſenſu exponit id Ioan. 16. *Hæc autem ab initio non dixi*, quia nimirum vobiſcum eram in præſentia corporali, exhibitus veſtris ſenſibus, ex D.Auguſtino *tract.* 94. *in Ioannem.* Idem reſpondet S. Bonauent. *diſt.* 8. *part.* 1. *quæſt. penultima ad* 4.

Obiicivnt ſextò *Ioan.* 6. Chriſtus volens remouere Capharnaitas à credendo, ſe ſuas carnes daturum, ait; *Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis filium hominis aſcendentem, vbi erat prius.* Quaſi diceret: Tunc certè cognoſcetis non poſſe meas edi carnes iam remotiſſimas. 137

Respondet primò S. Bonau. ibi velle Chriſtum remouere illos, ne crederent carnes ſuas lacerandas, & morſibus eorum exponendas, vt ipſi putabant. Ità S. Auguſtinus *tract.* 27. *in Ioannem.* 138

Respondet ſecundò, Chriſtum voluiſſe miraculo ſuæ aſcenſionis probare, ſe verum dicere de edendis ſuis carnibus, quaſi dicat. Si me videritis mea poteſtate aſcendentem in cælum, tunc credatis, me eſſe Deum veracem, qui mentiri non poteſt.

Obiicivnt ſeptimò ex prima Corinth. 10. *Patres omnes eandem eſcam manducauerunt, & eundem potum biberunt: bibebant autem de ſpiritali conſequente eos petra: Petra autem erat Chriſtus.* 139

Respondet S. Bonauent. *fundamento primo*, licèt eundem Chriſtum eſurirent, & de petra, ideſt Chriſto biberent, quatenus manducabant Manna, & bibebant aquam de Petra, ſignificante Chriſtum; tamen non erat idem modus; nam ipſi in figuris edebant, & bibebant; alioqui non eſſet vlla differentia inter Sacramenta veteris legis, & noſtrum Euchariſtiæ Sacramentum, quòd ſuprà oſtendimus eſſe falſum. Itaque in fide ſpiritualiter manducabant.

Ità

Ità reſpondet S. Bonauent. *diſt.* 24. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. *ad ſecundum*

140 Mvltas etiam Sanctorum authoritates afferunt obtenebratas, quæ, notatis quibuſdam fundamentis, facilè elucent.

Primò quidem oportet notare cum Seraphico *diſt.* 10. *part.* 1. *dub.* 3. in Sacramentis nouæ legis eſſe & ſignum, & rem ſignatam. Itaque ſpecies exteriores in Euchariſtia ſunt quidem ſigna, à quibus, tanquam notis, denominatur Sacramentum à Patribus; attamen ibi eſt etiam res figurata, ideſt Christvs realiter præſens, non minùs, quàm Diuinitas, cum humanitati vnita ſit. Et hoc probat S. Doctor ex D. Auguſtino *cap.* 26. *de catechizandis rudibus, tom.* 4. & habetur *de conſecr. diſt.* 2. *cap.* 48. *Hoc eſt, quod dicimus.* Igitur ſicut in Chriſto eſt diuinitas inuiſibilis, & humanitas viſibilis; ità, ex D. Auguſtino, eſt in Sacramento Euchariſtiæ corpus Chriſti inuiſibile realiter, & ſignum viſibile, vt notat S. Bonau. *dub.* 2.

141 Ex quibus deducitur. Si quando audieris à Patribus Euchariſtiam vocari corporis Chriſti ſignum, ne putes eſſe ſignum rei abſentis; ſed rei præſentis, licèt inuiſibilis, & id ſæpè ipſi addunt.

Hoc primum fundamentum iacit etiam Valentia §. 20. Ex quo multa loca Patrum declarantur.

142 Sic Chriſtus *Heb.* 1. dicitur, Figura ſubſtantiæ Patris, neque tamen rectè inferas, ſubſtantiam illam Diuinam non eſſe in Chriſto. Idem dicitur Imago Dei *Coloſſ.* 1. & tamen ſuapte natura eſt etiam Deus. Et *habitu*, *& ſimilitudine, vt homo.* Philipp. 2. cùm tamen re vera ſit etiam homo. Sicut igitur hinc perperam argumentabantur Marcion, & Apollinaris Chriſtum, quòd figura eſt, vt homo, non eſſe verum hominem; ità peruersè colligunt Sacramentarij Euchariſtiam, quòd figura ſit corporis Chriſti, non continere ipſam ſubſtantiam corporis, & ſanguinis Domini.

143 Avgvstinvs ſanè *lib.* 83. *qq. quæſt.* 42. vocat Chiſtum, Sacramentum filij Dei, neque tamen putat filium Dei abeſſe à Chriſti humanitate. Denique ipſe Auguſtinus *lib.* 3. *de Trinitate, cap.* 4. ſatis indicat, Euchariſtiam eſſe ſignum coniunctum cum ſignificata veritate.

Hinc explicatur id Auguſtini in pſal. 3. *Iudam adhibuit Dominus ad conuiuium, in quo corporis, & ſanguinis figuram diſcipulis commendauit.* & lib. contra Adimantum, cap. 12. *Cum ſignum, & figuram ſui corporis daret, affirmauiſſe eſſe ſuum corpus.*

144 Volvit igitur eſſe ſignum coniunctum, ex quo infertur, eſſe ibi & corpus, quo pacto dixit ibi, poſſe intelligi illud *Deuter.* 12. ſanguinem pecoris eſſe animam eius, ideſt eſſe animam ratione rei præſentis, cuius eſt indicium.

Itaqve loca faciunt pro nobis; dum Euchariſtia dicitur ſignum corpus Chriſti; neque enim vllus Patrum vnquam dixit, eſſe merum ſignum.

Porrò Ruardus Taper. *art.* 13. & alij, ex hac obſeruatione interpretati ſunt locum Tertulliani *lib.* 4. *contra Marcionem*, vbi de Chriſto ait: *Panem acceptum, ac diſtributum diſcipulis, corpus ſuum illud fecit dicendo: Hoc eſt corpus meum, ideſt, figura corporis mei.*

145 Attamen alij, qui poſtea de Euchariſtia ſcripſère, vt Sanctes *repetit.* 3. *cap.* 4. Alanus *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 32. & alij, quos adducit, & ſequitur Valentia *diſp.* 6. *q.* 3. *punct.* 1. §. 20. Multò melius ex ipſa diſputatione Tertull. exponunt. Quod enim additur: *ideſt, figura corpus mei*, non refertur ad prædicatum illius enunciationis, ideſt ad, *corpus*, ſed ad ſubiectum *Hoc*; quod ibi ponitur pro pane. Ex quo patet hos authores deſcendere ad expoſitionem verborum conſecrationis cum D. Bonauentura, vt dixi *diſputatione* 4. *quæſtione* 5.

Secvndò notare oportet; ſi quando Patres videntur, modo ſuo dicendi aliquid, minuère de veritate præſentiæ, vel proprietate ſumptionis corporis, & ſanguinis Domini; id totum non ad ipſam præſentiam, aut ſumptionem referri debet; ſed ad modum ſumptionis, vel præſentiæ. Ità aduertit Valentia ex D. Bonauentura *diſt.* 9. *quæſt.* 1. *&* 2. Et *art.* 2. *quæſt.* 1. *corpore*; & *ad* 6. *Ioannis* ad ea verba: *Durus eſt hic ſermo.* Aliquando enim volunt ſignificare modum extraordinarium, & miraculoſum præſentiæ, vel mandcationis; aliquando effectum gratiæ, qui cum non recipiatur à prauè ſuſcipientibus, cenſentur hi ita ac ſi non recepiſſent ipſum Chriſti corpus. 146

Hoc ſuppoſito exponuntur multa loca D. Auguſtini, quibus videtur dicere, non manducari corpus Chriſti, nempè, illud viſibiliter, & vt putabant Capharnaïtæ, laceratum, ſic *tract.* 27. *in Ioannem*, vel corpus viſibile, & modo naturali exiſtens, vt *in pſal.* 98. Hinc etiam percipitur id, quod *in pſal.* 33. dixit de Chriſto: *Se quodammodò portabat in manibus*, ideſt, modò extraordinario, ſcilicet Sacramentaliter; nam verè ſe portaſſe, ſuprà aſſeruerat, vt vidimus. 147

Hinc intellige id, quod ait *lib.* 3. *de doctrina Chriſtiana*, cap. 16. Figuratum eſſe, quod Dominus dixit: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Facinus* inquit, *vel flagitium videtur iubere: Figura eſt ergo, præcipiens paſſioni Dominicæ eſſe communicandum, & ſuauiter, atque vtiliter recondendum in memoria, quòd pro nobis caro eius crucifixa, & vulnerata ſit.* Et quidem manducatio ſpiritualis eſt impropria, ſi conferatur cum eſu ciborum; attamen eſt ſimilitudo ruminandi memoria, & decoquendi affectu, vt ait Seraphicus ſuprà *allegatis locis*: Neque tamen excludit, quin verè accipiatur corpus Chriſti in Sacramentali manducatione, ſed non accipi modo naturali, bolos carnis comminuendo, atque decoctos digerendo, ſed modo altiori, qui ad manducationem tamen naturalem comparatus improprietatem infert. 148

Tertiò notare oportet, cùm verba Sacramentalia Patres transferunt ad ſpiritualem manducationem doctrinæ per fidem, non excludere modum Sacramentalem; ſed potius ſupponere. Ità D. Bonauentura *citatis locis*, præcipuè *diſput.* 9. *quæſt.* 1. *&* 2. Sic Origenes *homil.* 16. in Numer. *Bibere (ait) dicimus ſanguinem Chriſti, & ritu Sacramentorum, & cum ſermones eius recipimus.* 149

Hinc S. Bonau. exponit *quæſt.* 1. S. Auguſtinum ſerm. 11. de verbis Domini circa medium: *Spiritualiter manducat, qui in vnitate Chriſti, & Eccleſiæ, quam Sacramentum ſignat, manet; qui autem diſcordat à Chriſto, nec carnem Chriſti manducat, nec ſanguinem bibit, etiamſi tantæ rei Sacramentum ad iudicium quotidie accipiat.* His verò vltimis verbis applicetur etiam ſecundum notandum. 150

Qvartò obſerua cum Seraphico *locis* mox *adductis*, cùm Patres dicunt, in ipſo etiam vſu Sacramenti oportere ſpiritualiter corpus Chriſti per fidem manducari, non ob id excludere Sacramentalem manducationem, ſed ſolùm indicare ſpiritualem neceſſariam, & ſine ea corporalem non iuuare; ideòque nec corporalem eſſe, qualis eſt carnium coctarum, neque aliquid carnis viſibilis manducari; ſed quod fide creditur latere. Sic D. Bonau. *diſt.* 9. *quæſt.* 2. & *dub.* 1. exponit 151

Digitized by Google

exponit illud D.Auguſtini,tract.25.in Ioan. *Vt quid paras dentem,& Ventrem? Crede,& manducaſti.* Hoc ſemper Calviniſtæ volvunt in ore. Sic intellige etiam id Cypriani, ſerm. de cœna Domini. *Hæc quoties agimus, non dentes ad mordendum acuimus, ſed fide ſyncera panem ſanctum frangimus.* Addit Bouerius cum Bellarmino, agere D. Auguſtinum ibi non de Euchariſtia, ſed de fide Incarnationis ad ea verba: *Hoc eſt opus, vt credatis.*

152 QVINTÒ obſerua, cùm Patres aiunt, Chriſtum eſſe cibum ſpiritualem, non corporalem, ſolùm velle ſignificare, non eſſe cibum, quo nutriamur more conſueto per chylificationem, &c. ſed qui nutrit animam, & corpore recipitur. Sic Ambroſius *de his, qui initiantur*, & Theophyl. *in 6. Ioan.* loquuntur. Ita D.Bonauentura *allegatis locis.*

SEXTÒ obſerua, cùm videntur Patres ſignificare, ab his ſolis manducari Chriſti corpus in Sacramento, qui ſunt in gratia, non intelligere de manducatione reali, quaſi ab impiis non accipiatur verum corpus Chriſti; ſed de ſpirituali, quia impij non recipiunt fructum. Ita ex profeſſo probat Seraphicus *diſt. 9. art. 2. quæſt. 1. & 2.* quem imitatur Valentia *loco citato.* Itaque ſic intellige Auguſtinum *lib. 21. de ciuitat., cap. 25.* cùm ait: *Non dicendum eum manducare corpus Chriſti, qui in corpore non eſt Chriſti.* Idem habet Origenes *in cap. 15. Matth.*

153 SEPTIMÒ obſerua, cùm Patres quædam de corpore Chriſti, vt eſt in hoc Sacramento, ſcribunt, quæ ipſi quidē corpori ſecundùm ſe non competunt, vt quod atteratur dentibus, quod frangatur; quòd dentes ei infigantur; tantùm abeſt, vt velint ob id ſignificare, corpus Chriſti non eſſe in Sacramento, vt potius indicent, illud in Sacramento contineri. Nam propterea hæc de corpore Chriſti dicunt, quia non minùs illud coniunctum eſt accidentibus Euchariſtiæ, quæ franguntur, atteruntur, dentibus conteruntur, quam eſt coniuncta quæuis alia ſubſtantia accidentibus ſuis, ſecundùm quæ verè, & propriè frangitur, & laceratur, & ideò Berengarius Romæ hac formula viſus eſt hæreſim Sacramentariorum eiurare.

154 OCTAVÒ obſerua, corpus Chriſti dici aliquando Sacramentum, quia eſt de quidditate eius, vt dixi *diſp.1.quæſt.2.*

DENIQVE obſeruant Scriptores Catholici, non mirum, ſi Patres aliqua dixerint obſcura, & ſimplicia, quæ explicatione egent, quia cùm adhuc non eſſet orta hæreſis Sacramentaria, loquebantur Patres ſimpliciter. Sic enim & D.Auguſtin. *lib. 1. contra Iulianum*, ait: S.Chryſoſtomum locutum antequam hæreſis Pelagij naſceretur, pro libero arbitrio. Eadem cum S.Bonauentura, obſeruant Bellarminus, Valentia, Suarez, Tannerus, & alij multi.

ALIQVA etiam argumentula Sacramentarij in re tanta eiaculantur, quæ digiti perfricatione euaneſcunt.

155 PRIMÒ obiicunt, non poſſe Chriſtum realiter eſſe in Euchariſtia, quia, cùm ibi ante non ſit; non poteſt eſſe per adductionem localem; alioqui deſineret eſſe in loco, vbi nunc eſt: Neque per productionem, quia iam eſt; at productio eſt, de non eſſe ad eſſe.

RESPONDET S.Bonauentura, incipere ibi eſſe per tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti, quamvis enim non poſſit tranſire de non eſſe ad eſſe; attamen poteſt panis in eius ſubſtantiam tranſmutari; ideò mutatio non fit in Chriſto, ſed in pane, qui conuertitur in ipſum.

OBIICIVNT ſecundò. Nihil poteſt eſſe extra 156
ſuum locum adæquatum, nec in duobus locis adæquatis; ſed corpus Chriſti eſt ſemper in cœlo, & ibi tanquam in loco adæquato: Ergo. Minor probatur ex Pſal. 109. *Dixit Dominus Domino meo; ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Igitur Chriſtus ſeſſurus eſt ſemper à ſua Aſcenſione, vſque in finem, ad dexteram Patris, vt explicat Apoſtolus *1.Corinth.15.*

SVPPONO hic ſententiam D. Bonauenturæ, & omnium Catholicorum, idem corpus per Dei potentiam eſſe poſſe in pluribus locis. Eos refert Suarez *diſp. 48. ſect. 4.* P.Galitius *p.p. Phil. lib. 4. tractat. 4. quæſt. 9.*

PRÆTEREA, cùm inter Catholicos ſit quæſtio:
An poſſit idem corpus eſſe ſimul in pluribus locis 157
localiter circumſcriptiuè; multique negent, inter quos allegatur S.Bonauent. à Suarez *3. parte, tom. 3. diſp. 48. ſect. 4.* Hurtado *diſput. 1. 4. Phyſic. ſect. 5.* Zanardo *4. Phyſic. quæſt. 3.* Theodoro Foreſto eruditiſſimo, & in Seraphica doctrina verſato, Magiſtro meo, & P.Galatij, qui illum allegat; volo breuiter oſtendere malè eum allegari pro negatiua ſententia; ſed adducendum potiùs cum aſſertiua.

QVÆSTIONEM hanc latè peregi, *prima primæ, tract. 5. diſp. 11. quæſt. 3.* Hic tamen pro maiori elucidatione, & vt omnes hæreticis præcludatur effugium, quædam apponam, quibus clarius eluceat, quam apprimè huic ſententiæ tuendæ inſtiterit D. Bonauentura.

IGITVR S.Doctor *primo ſent. diſt. 42. quæſt. 3.*
corpore, aſſerit vniuerſaliter, poſſe vnum corpus per 158
Dei omnipotentiam eſſe in pluribus locis, & ponit in eodem gradu etiam penetrationem in partu Virginis, quæ requirit, vt duæ quantitates, commenſuratæ loco, ſint in eodem loco, quod pari paſſu incedit cum exiſtentia corporis, multiplicatis commenſurationibus ad plura loca, vt arguunt authores aſſerentes, & infrà dicam.

PRÆTEREA *in 4. diſt. 10. p. 1. quæſt. 1. ad 2. & quæſt. 3. & diſtinct. 11. part. 2. art. 2. quæſt. 2.* aſſerit, vniuerſaliter id fieri poſſe, nec negat localiter; ſed ſolùm negat, fieri poſſe per additionem localem, quia vt adducatur è cœlo ad altare, oporteret relinquere cœlum, & ab eo recedere, tanquam termino *à Quo.* Et addit, non poſſe quidem in Sacramento eſſe localiter, non quia repugnat eſſe in duobus locis, vel pluribus localiter; ſed quia modo illi exiſtendi Sacramentaliter repugnat extenſio adæquata ad locum. Qua enim ratione reſtrictum corpus ſub hoſtiola, & ab ea contentum, adæquatè poteſt habere ſuam extenſionem, ſtaturæ ſuæ in loco proportionatam?

HOC idem, & nil amplius docet S. Bonauentura
etiam *diſtinct. 10. art. 2. quæſt. 1.* vt poſtea declarat, 159
diſt. 11. cit. loco citato. vbi clarè concedit, corpus, pluribus in locis poſitum, poſſe pati ea accidentia, quæ à loco veniunt in vno loco, & non in alio; Ideò poteſt in vno mouere, & mutare locum, qui eſt ſuperficies corporis continentis, & non in alio. Si percutitur in vno loco, non eſt neceſſe, vt percutiatur etiam in alio. Profectò ſupponitur Sacramentum vtrobique eſſe in loco commenſuratiuè; nam Sacramentaliter non poteſt percuti, vulnerari, &c. Item non eſſe neceſſe, ait, vt ſi videatur in vno loco videatur etiam in alio: Proculdubio hinc ſupponit, vtrobique eſſe modo extenſo ad locum; nam Sacramentaliter alicubi poſitum non poteſt videri.

ITAQVE S.Doctor eſt in ſententia affirmante, 160
quem ſequitur Scotus *in 4. diſtinct. 10. quæſt. 2. &*

diſt.

*diſt.*49. *queſt.*16. Gabriel. *quæſtione vnica*, *art.*1. *concluſ.*7. Argent. *part.* 1. *quaſt.* 1. *art.*1. & quod me monet etiam Alenſis, Magiſter S. Bonauenturæ *quarta parte*, *quæſtione* 11. *artic.*1. & *quaſt.*41. *memb.*7. & Richardus, Seraphici diſcipulus *artic.*2. *queſt.*2.

Et eam tenent omnes ferè, cum hæreticis nunc diſputantes, Valentia *tom.*4. *diſput.*6. *quæſtione* 3. *punct.*1. §.23. Suarez *loco citato*. Bellarminus *lib.*3. *de Euchariſtia*, *cap.*3. Bouerius *lib.*2. *de exam. Caluiniſtar. examine* 1. *Atheiſmo* 4. & inter Philoſophos Colleg. *quarto Phyſic. cap.*5. *quæſtione* 5. *artic.*2. Hurtadus *loco citato*, P. Galitius, Seraphicæ doctrinæ ſubtiliſſimus decoctor *loco citato*, & alij.

161 Respondetur ergo ad argumentum, poſſe idem corpus eſſe in pluribus ſimul locis commenſuratiuè; nam commenſuratio ad locum eſt merum accidens, in eodem ſubiecto multiplicabile. Quod ſi hoc argumento non ſatis mouentur, meminerint id, quod ſæpè S. Bonauentura iniungit: *Plus poteſt Deus facere, quàm homo intelligere*, vt aduertit *in primo ſentent.* ſuprà *citato*. Et id Lucæ primo: *Non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum*.

162 Deinde verò experimentum iam factum accipiant; ſi quidem Chriſtus, qui ſemper ab Aſcenſione fuit in Empyreo, vt ſuprà dicebatur in argumento *ex Pſal.*109. viſus eſt in terris, & locutus eſt. Sic enim Apoſtolus *prima Corinth.*15. teſtatur, ſibi viſum fuiſſe, ſicut viſus fuerat aliis diſcipulis. Et *Actorum* 9. Chriſtus apparuit Saülo in via Damaſci, vt etiam Ananias teſtatur. Et *Actorum* 22. ſic locutum eſſe Ananiam de illa viſione propè Damaſcum, ſibi ipſe Apoſtolus teſtatur: *Deus Patrum noſtrorum præordinauit te, vt cognoſceres voluntatem eius, & videres iuſtum, & audires vocem ex ore eius: quia eris teſtis illius ad omnes homines, eorum quæ vidiſti, & audiſti*. Et *Actorum* 23. dicitur: *Aſſiſtens ei Dominus*, ait: *Conſtans eſto: ſicut enim teſtificatus es de me in Hieruſalem, ſic te oportet & Romæ teſtificari*.

163 Habemus igitur Paulo aſtitiſſe Chriſtum vicinè collocutum, viſum, auditum fuiſſe, & quidem propè; nam Lux corporis Chriſti obcæcauit eum, & vox audita eſt etiam ab aliis.

Quare frigidum eſt Calvini commentum *lib.*4. *cap.*17. Perſpicaciam oculis Pauli datam eſſe, quæ cœlos penetraret, ibique Chriſtum è terra videret.

Nam Chriſtus non apparuit Saülo, ſicut antea Stephano è cœlo aperto eminus videbatur, ſed cominus aſtitit, in via apparuit, & collocutus eſt.

164 Mirum eſt autem, Calvinum concedere Paulo tam longas aures, quas omnibus Sanctis negat *lib.*3. *Inſtitut. cap.*20. §.24. dicens: *Quis eo vſque longas eſſe illis aures reuelauit, quæ ad voces noſtras porrigantur? oculos etiam tam perſpicaces, qui neceſſitatibus noſtris aduigilent?* Idem ergo dicam illi. Quod ſi reſpondeat, id fieri Diuina virtute; Idem dicam & ego de Sanctis, vt intercedant pro orantibus.

165 Probatur deinde aliis ſcripturis, quæ teſtantur vnum locum, penetratione capere multa corpora, quod æquè difficile eſt, ac vnum corpus capere plura loca, vt notat Valentia §.24.

Penetratio autem corporum aſſeritur *Ioan.* 20. vbi ianuis clauſis Chriſtus ad diſcipulos eſt ingreſſus. Et Chriſti corpus natum eſt intemeratis è clauſtris B. Virginis, & egreſſum eſt pariter è ſepulchro obſignato.

Respondet Calvinus, intraſſe ad diſcipulos ianuis clauſis, in ſenſu diuiſo, quia poſtium durities ceſſit, ſicut & lapis monumenti; vel probabiliùs amotus eſt lapis, & poſtea reſtitutus.

Pudvit infandum idem de intemeratis Mariæ clauſtris latrare, quod corde habebat. Vtrumque tamen redarguit D. Bonauentura *ad* 20. *Ioan.* ex PP. qui vtrumque hoc miraculum componunt, egreſſum Chriſti è clauſtris obſignatis B. Virginis; & ingreſſum eius ad diſcipulos, ianuis clauſis. Ita S. Gregorius *homil.* 26. *in Euangelia*. Gregorius Nazianzenus *in Tragedia*, Christvs patiens. Theodoretus *Dial.* 2. Hieronymus *in Apologia pro libris contra Iouinianum*. Maximus *homil.* 2. *de Natali Domini*. Fulgentius *ſerm. de Laudibus Virginis Mariæ*. Bernardus *ſerm.*1. *de Reſurrect. Domini*. Et Auguſt. 22. *de ciuitate*, *cap.*8. & *epiſt.*3. *ad Voluſ.* & *de agone Chriſti*, *cap.*24. 166

Qvod verò inſolens Beza muſſitet, obſtructum eſt *tom.*1. *tertia parte*, *diſp.*28. *quæſt.*8. & quidquid alij reſpondeant, ſolutum eſt *prima ſecunda*, *tract.*1. *diſp.*2. *quæſt.*31. 167

Fateor D. Bonauent. *in* 4. *diſtinct.*49. *part.*2. *artic.*3. *quæſt.*1. hoc argumentum, à ſe excogitatum, ſibi obiicere, & reſpondere non eſſe ſimile, quia, non poſſe eſſe in pluribus locis ſimul, oritur ex finitate, quæ non aufertur per gloriam; at non poſſe duo corpora eſſe in eodem loco, oritur ex corpulentia, quæ tollitur per gloriam, ſed ibi ſolùm infert; ſimile non eſſe neceſſarium.

Præterea S. Bonauent. *loco citato*, & *ad* 24. *Lucæ*, vbi obſeruat, Chriſtum repentè aſtitiſſe in medio diſcipulorum, ita vt crederent, ipſum eſſe ſpiritum, quia ianuis clauſis intraſſe agnouerant; arguit S. Doctor ex Patribus, qui illud cenſent miraculum, Diuinitati attribuendum, vel gloriæ corporis, penetrare ſcilicet corpus ſolidum. Vide Chryſoſtomum, Cyrillum, Auguſtinum, Euthymium, Theophylactum in hunc locum Ioannis: & prætereà Iuſtinum *quæſt*. 117. Ambroſium *in caput vltimum Lucæ*. Amphilochium apud Theodoretum *ſecundo Dialogo*, Epiphanium *hæreſi* 64. Hieronymum *in epiſtola ad Pammach.* Leonem *epiſtola* 10. Gregorium *homil.* 26. *in Euangelia*, Bernardum *ſerm.*1. *de Reſurrect.* Hilarium *lib.*3. *de Trinitate*, vbi redarguit veluti præuiſam Calvinianam reſponſionem, quam nullus ante Berengarium auſus eſt proferre, vt notat Bellarminus *lib.*3. *de Euchariſtia*, *cap.*6. 168

Tandem Patres, ſuprà iam relati, miraculum mirantur, quo Chriſtus eſt in cœlo, & altari. 169

Obiiciunt ſecundò hæretici ex D. Auguſt. *epiſtola* 57. ad Dardanum: *Spatia locorum tolle à corporibus, & nuſquam erunt; & quia nuſquam erunt, neque erunt.* Hoc à Calvino, & Petro Martyre millies repetitur, & vrgetur.

Hunc locum optimè nouerat S. Bonauent. *diſtinct.*10. *part.*1. nam eius fragmentum refertur à Magiſtro.

Solvit autem *quæſt.*3. *in corpore*, & *quæſt.*4. *ad* 2. ſingulariter verò *in primo diſtinct.*37. *part.*2. *dub.*4.

Non negat autem S. Auguſtinus, corpus per Dei potentiam poſſe eſſe alicubi, modo non locali, aut

Digitized by Google

aut poſſe eſſe præſens pluribus locis. Ibi enim comparat Deum cum corporibus. Deus enim ita eſt in locis, vt non contineatur ab eis, vel ab eis pendeat: at corpora naturaliter pendent à locis, ita, vt ſine illis; virtute naturali eſſe nequeant; at non negat; imò concedit, Diuinâ virtute id fieri poſſe, vt notat D. Bonau. *in primo loco cit.* Valentia, Bellarminus, & Suarez cum multis aliis.

170 ALIAM reſponſionem ex D. Bonau. habeo; nam alia addit verba S. Auguſtinus: *Tolle ipſa corpora qualitatibus corporum, & non erit vbi ſint, & ideò neceſſe eſt, vt non ſint.* Quæ verba ponderat S. Bonau. 4. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 4. *ad* 2. ex quibus totum ſoluitur argumentum, quod neque Valentia §. 26. aduertit, neque Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 7. neque Suarez *diſp.* 48. *ſect.* 1. Igitur S. Auguſtinus contraponit Deum corporibus. Et quidem de Deo, ait, (explicans quomodo Deus ſit vbique totus in ſeipſo): *Quomodo enim vbique, ſi in ſeipſo? Vbique ſcilicet, quia nuſquam eſt abſens. In ſeipſo autem, quia non continetur ab eis, quibus eſt præſens, tanquam ſine eis eſſe non poſſit. Nam ſpatia locorum tolle corporibus, & nuſquam erunt.*

171 IGITVR non modò naturalis modus corporum, ſed quicumque etiam modus conueniens corpori, quia creatum eſt, pendet ab aliquo loco, ſaltem imaginato; quia, cum ſint corpora res creatæ, neque in ſeipſis ſtent, vt Deus, oportet, vt ab aliquo ſitu pendeant, vt alicubi ſint, ſaltem in ſpatio imaginario, quale eſſet illud, in quo ſitum eſſet ſaxum, quod ſolùm eſſet creatum, antequam mundus eſſet: At verò Deus, cùm in ſe ſit independens, iam aderat etiam ante mundi creationem; poſt mundi verò creationem, ita eſt in mundo vbique, vt à nullo ſitu pendeat. Igitur hæc eſt proprietas à corpore inſeparabilis, quam Deo è regione negat S. Auguſtinus.

172 DEINDE verò ponderat D. Bonau. 4. *diſt.* 10. *prima parte, quæſt.* 4. *ad* 2. ex Philoſopho, proprium eſſe poſitionis adhærere ſubſtantiæ; ſunt autem duo genera proprietatum ſubſtantiæ corporeæ. Aliæ enim abſolutæ ſunt, vt corporis eſſe determinatæ menſuræ, *v. g.* cubitalis, &c. talis figuræ: quædam relatiuæ ad locum, vt videri, tangi, occupare tantum locum, *v. g.* tricubitum.

IAM verò abſolutæ proprietates ſunt inſeparabiles, *v. g.* Ordinatio, & poſitio partium in toto; quantitas aliqua determinata conſtituens corpus, vt
173 habeat partes extra partes, & de his loquitur Philoſophus: at poſitio partium in loco poteſt abſtrahi, & ſeparari, neutram verò poſitionem habet Deus, aut partium in ſe, quæ ſint aptæ pendêre à loco, & in eo extendi, & multò minùs extenſionem actualem ad locum, & in vtroque comparat D. Auguſtinus corporum ſitum cum Deo. E quibus ruit argumentum, quod Valentia affert §. 27. eſſe hæreticorum; quod, ſcilicet corpus Chriſti habuit omnes proprietates corporis humani, excepta labe è peccato; quod ſi petulanter omnes in eo proprietates ponere inſiſtant, eia & dicant illud nunc eſſe mortale, egere alimonia, eſſe corruptibile, paſſibile, &c.

174 OBIICIVNT tertiò: Qualis eſt alimonia, quæ in Euchariſtia exhibetur, & eius finis; tale cenſendum eſt corpus Chriſti dari; at alimonia Euchariſtiæ eſt ſpiritualis ad nutritionem animæ: Ergo ſpiritualiter datur, non corporaliter. Hoc argumentum magnopere vrgent; idque propoſuit Beza in colloquio Mompelgartenſi, anno 1586. *in actis, pag.* 24. & Sadaeel *lib. de manducatione Euchariſtiæ.*

HOC argumentum, quod video magni fieri à Sacramentariis, iam ſoluit S. Bonauentura. Primò, quidem *in hac quæſtione*; imò colligit, verè corpus Chriſti adeſſe debuiſſe ob finem ſpiritualem, qui erat exercendæ Fidei, Spei, & Charitatis; nam in hoc Sacramento magnum eſt fidei exercitium credere, corpus ſanctiſſimum Chriſti ſub 175
paruula illa quantitate latere; exercetur Spes, dum tam nobile pignus datur noſtræ ſalutis, nempè, illud idem, quod eſt pretium noſtræ redemptionis. Exercetur Charitas, dum tam nobile donum ſui CORDIS Chriſtus elargitur, vt ait Chryſoſtomus *homil.* 45. *in Ioan.* Exercetur Humilitas, dum vilibus ſignis panis inclinamur ob humilitatem, quia Chriſtus tam vili ſe claudit tegumento. Sic argumentum retorquetur.

DEINDE ad idem argumentum reſpondet *di-* 176
ſtinctione 10. *parte* 1. *quæſtione* 2. *ad* 2. quia cum Chriſtus dixerit, illud eſſe corpus ſuum, credere debemus, ad Sacramenti perfectionem requiri totum id, quod corpus conſtituit, & ita etiam quantitatem, in qua tanta miracula habentur, vt non extendatur ad locum, vt fungatur munere ſubſtantiæ, ſuſtentando alia accidentia, & adeo arcanè, vt noſtra fides myſterio hoc altiſſimo exerceatur.

RESPONDET tertiò, *fundamento* 4. & 5. Chriſtum dixiſſe Ioan. 6. *Caro mea verè eſt cibus.* Ideò nutrimentum verum eſſe per ſui præſentiam ipſi animæ, non in ſigno tantùm; ſicut eſt in Baptiſmo; eſt enim Sacramentum nobiliſſimum; quod ſi non liceret vti ſigno corporeo ad ſpiritualem effectum; neque alia Sacramenta; *v. g.* Baptiſmus ad fidem, (vt Caluiniſtæ admittunt) exci- 177
tandam valeret. Multum igitur prodeſt ad nutriendam Fidem, Spem, & Charitatem caro vera Chriſti ſumpta, vt notat D. Bonau. *ad* 5.

QVAMVIS autem ad fructum gratiæ non eſſet ſimpliciter neceſſaria præſentia realis Chriſti, tamen multum proficit, vt de domo Zachæi obſeruat S. Bonau. *ad vltimum.*

RESPONDET quartò *diſtinct.* 9. *artic.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4. latere in argumento æquiuocationem, nam licet ſit cibus ſpiritualis animæ; non corporis, quatenus eo non nutritur corpus, ſicut Capharnaitæ putabant; tamen verè corporaliter in corpus traducitur ad Diuinam bonitatem oſtendendam.

Ex quibus ſatis reſponſum manet aliis oppoſi- 178
tionibus Sacramentariorum, quod inutile ſit ſumere verum Chriſti corpus; ſatisfacit autem D. Bonauent. *ad argumenta*, dicendo, ita Chriſtum ſapientiſſimè inſtituiſſe, & vitam promiſiſſe manducantibus ſuam carnem: *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus: qui manducat meam carnem, habet vitam æternam.* Temerè quidem hæretici iſta opponunt, vt aſſolent.

OBIICIT quartò Sadeel Calviniſta *tract. de manducatione Euchariſtiæ*, aliqua, quæ leuiora ſunt, & ſoluta iacent in D. Bonauentura *hic*, & Valentia §. 28.

OBIICIT quintò Caluinus *vltima admonitione* 179
ad Vveſtphalum. Angelus ſic arguit: *Surrexit Chriſtus, non eſt hic.* Matth. vltimo; quæ conſequentia eſſet nulla, ſi idem corpus eſſe poſſet in pluribus locis. Confirmatur, nam eſſe vbique eſt proprium Dei: *Cælum, & terram ego impleo.* Hierem.

Digitized by Google

Hierem.23. at Papiſtæ ponunt corpus Chriſti vbique: Ergo. Idem vrget Sadaeel.

180 Respondetvr, conſequentiam eſſe hanc: Non eſt *hic* mortuus, quem quæritis; nam reſurrexit.

Ad id de immenſitate reſpondet S. Bonauent. *diſtinct.*10.*part.*1.*quæſt.*3. *ad* 2. & *in corpore*, non poſſe corpus Chriſti eſſe vbique, quia non omnia conuerti poſſunt in ipſum, cùm non ſint omnia panis.

Deinde, dato etiam, omnia eſſent panis, attamen, non ob id, immenſitatem Dei æmularetur, quia Deus adeò eſt vbique, vt nullibi abeſſe poſſit, ſicut poteſt abeſſe corpus Chriſti. Idem habet S. Bonau. *lib.*6.*Compendij Theologiæ, cap.*14.

Instat Vvielephus apud Vvald. *tom.*2.*cap.*72. ex D. Auguſtino *epiſt.*3. *ad Voluſianum*, vbi ait, nullum corpus eſſe poſſe vbique totum.

181 Respondet S. Bonauent. *loco cit.* id verum eſſe naturaliter ſecundum modum, naturæ ſuæ conuenientem; nam omne corpus, quia extenſum ad locum, habet partem in parte loci.

Obiicit ſextò Vvielephus. Idem non poteſt eſſe in pluribus temporibus: Ergo nec in duobus locis.

Respondetvr, negari paritatem, quia duo tempora non poſſunt ſimul coëxiſtere, ſicut duo loca.

Obiiciunt ſeptimò Calvinus, & Petrus Martyr. Si corpus Chriſti eſſet in cœlo, & in Altari, non eſſet vnum: Ergo, non indiuiduum, ſeu indiuiſum in ſe, & diuiſum à quocumque alio.

182 Respondet D. Bonau. *diſt.*10.*part.*1.*quæſt.*3. eſſe in loco, non multiplicare indiuiduum, ſed illud ſolis ſuis intrinſecis principiis multiplicari. Igitur cùm ſola maneant materia vna, & forma, qua conſtat Chriſti corpus in cœlo, ideò, non multiplicatur Chriſtus, ſed manet vnum indiuiduum. Cùm verò *hic* in Altaribus adeſt, hoc fit non per multiplicationem corporis, animæ, vel quantitatis Chriſti; ſed per conuerſionem panis in ipſum, Dei omnipotentiâ mirabiliter operante, multiplicando ſolam in eodem corpore præſentias actuales ad locum, quæ ſunt accidentia, multò poſteriora ipſo indiuiduo.

183 Instat; quia corpus Chriſti in cœlo non continuatur cum eo, quod eſt in altari; Ergo non ſunt vnum.

Respondetvr cum eodem Seraphico; diuiſionem hanc eſſe ſolius præſentiæ localis, non autem principiorum; ideò eſt idem corpus, multiplicatis dimenſionibus, non in ſe, ſed ad locum.

Instat ſecundò. Quod incipit eſſe alicubi, vbi ante non erat, aut venit eò per motum localem, aut quia ibi generatum eſt: Sed corpus Chriſti non venit de cœlo ad Altare per motum localem; quia, quod mouetur localiter, deſerit vnum locum, vt acquirat alium., Chriſtus autem nunquam deſerit cœlum: Neque generatur in altari; non enim poteſt id, quod iam eſt, fieri: Ergo.

184 Respondet D. Bonauent. *diſtinct.*10.*part.*1. *quæſt.*1. *ad primum*, per Dei potentiam incipere eſſe corpus Chriſti per conuerſionem panis in ipſum; poteſt enim Dei potentia multa conuertere in corpus Chriſti; & hæc non eſt generatio corporis Chriſti per mutationem de non eſſe ad eſſe; ſed eſt Tranſubſtantiatio per mutationem panis. Adſunt etiam exempla.

Cvm enim alimentum mutatur in ſubſtantiam hominis, incipit ibi eſſe anima, non per motum localem, vel per generationem nouæ animæ. Similiter, cùm truncatur membrum, deſinit ibi eſſe anima, non per corruptionem animæ, vel per receſſum localem, ſed ſolùm quia ſicut in priori caſu incipit anima informare illam partem; ita hic deſinit.

Instat tertiò. Si corpus Chriſti ſit in pluribus 185
locis, ſequentur contradictoria; nam poterit eſſe ſurſum, & deorſum, vicinum, & remotum; moueri, & quieſcere; accedere ad vnum locum, & ſimul ab eo recedere.

Respondet D. Bonauent. *in* 4. *diſt.*10.*part.*1. *quæſt.*4. *ad* 2. duo eſſe genera proprietatum corporis, vt dixi *ad ſecundum*. Aliæ enim ſunt abſolutæ, & ſubſtantiales: hæ non multiplicantur, vt ſi in vno loco ſit calidum, erit calidum etiam in alio: Aliæ ſunt relatiuæ, ſeu locales; & hæ multiplicantur ſecundùm diuerſitatem locorum. Itaque poteſt in vno loco eſſe ſurſum, in alio deorſum; in vno propinquum, in alio remotum; neque erunt contradictoria, quia non erunt eiuſdem ſecundùm idem.

Neqve id mirum videatur; nam etiam in natu- 186
ralibus anima hominis, prout in capite eſt, tota à terra eſt remota; prout autem in pede, eſt vicina. Sic, dum ſedet homo, & ſolo brachio mouetur eadem anima tota mouetur, & tota quieſcit.

Qvoad motum quidem non videtur S. Bonau. illum velle concedere *diſt.*11.*part.*1.*quæſt.*1.*fundamento* 3. ſed loquitur modo naturali.

Obiiciunt octauò Calvinus *lib.* 4. *cap.* 17. 187
§.32. Petrus Martyr contra Gardinerum *obiecto* 52. & 60. Fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora: at nutrimentum animæ per Fidem, Spem, & Charitatem potuit fieri per additionem gratiæ in ſolo Symbolo corporis Chriſti: Ergo.

Confirmatvr, nam etiam in Baptiſmo eſt ſignum tantùm, non autem Chriſtus, & datur copioſa gratia.

Respondet S. Doctor *diſt.*10. *quæſt.*1. *in corpore*, & *ad argumenta*, potuiſſe Deum id facere, attamen melius id ita præſtitiſſe, ſic enim magis augetur Fides, Spes, & Charitas, vt ſuprà dixi.

Qvoad Baptiſmum, reſpondet S.Bonau. non eſſe ſimile. Baptiſmus enim eſt regeneratiuus ad vitam;
At Euchariſtia eſt Sacramentorum optimum, com- 188
pletiuum, & memoriale paſſionis, vinum etiam miraculorum compendium, vt habetur *Pſal.*110.

Deinde eſt pignus amoris Chriſti erga ſponſam Eccleſiam, ideò debuit eſſe pretioſiſſimum. De quo mira vide in Chryſoſtomo, *homil.*24.*in primam ad Corinthios.*

Præterea eſt vnitiuum cum Chriſto glorioſo, & pignus gloriæ etiam corporum, vt aiunt: Irenæus, Cyrillus, & Hilarius, ſuprà allati. Tandem eſt ſacrificium præſtantiſſimum; & id, quod oblatum eſt in cruce, quia non ſunt ſacrificia multiplicanda.

Obiiciunt nonò id Ioan. 16. *Expedit vobis, vt ego vadam: ſi enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Non erat igitur vtilis corporalis Chriſti præſentia Apoſtolis; neque vtilior eſſe poteſt nobis.

Respondet D.Bonauent. ad *eum locum*, primò 189
cum S. Auguſtino *tract.*34. *in Ioannem*, Bernardo *ſerm.*3.*de Aſcenſ.* Apoſtolos lacte dulciſſimo humanitatis ſanctiſſimæ, ac amabiliſſimæ cõuerſationis allectos, indiguiſſe ablactari, vt ſpiritualior, & ſanctior

eſſet amor in Chriſtum Deum, qui ſanè erat in humanitatem ſanctus: At in Euchariſtia non occurrit huiuſmodi impedimentum, quia ibi Chriſtus inuiſibilis latet, ita vt præſentia eius non humanum, ſed Diuinum amorem conciliet.

190 Hinc inducit Chriſtum loquentem ex D. Gregorio, *lib.8. Moral. cap.13.* ad ea verba Iob 7. *Conſolabitur me lectulus meus. Si ego non abiero*, ac ſi diceret: Si ab intentionis veſtræ oculis corpus non ſubtraho; ad intellectum vos inuiſibilem per conſolatorem ſpiritum non perduco.

Respondet ſecundò cum Patribus Græcis, Cyrillo *lib.10. in Ioan. cap.32.* Theophylact. *in cap.16. Ioan.* qui dicunt, expediuiſſe, vt Chriſtus recederet, non quia præſentia corporalis eſſet futura Apoſtolis inutilis, ſed quia vtilior erat eius receſſus per mortem, & Aſcenſionem, quàm conuerſatio cum eis, quia Deus conſtituerat, non mittere Spiritum ſanctum, niſi prius Sacrificium Crucis perageretur, & niſi diſpenſatio Chriſti per Aſcenſionem compleretur. Hoc autem nil contra nos ponit.

191 Obiicit decimò Calvinus contra Vveſtphal. Hæc præſentia eſt inutilis, quia inuiſibilis, cùm aptè ſola fide in Symbolum Chriſtus recipiatur; & multa affert incommoda, quia ſic communis fit etiam impiis, & breuiſſimo tempore adeſt, nempè, quamdiu ſpecies durant.

192 Respondet D. Bonauent. *hic, diſt.9. quæſt.1. & 2.* non eſſe inutilem, quia etiam corpore Sanctiſſimo recepto in momento gratiâ donamur; & licet etiam ſola ſpirituali manducatione reficiamur; tamen Sacramentalis etiam iuuat optimè ad augmentum gratiæ, licet ſine ſpirituali non iuuet. Ad incommoda reſpondet S. Doctor *diſt.9. art.2. quæſtione 1. ad argumenta*, nullum afferri incommodum; ſed potius hinc magnificari Diuinam charitatem, & miſericordiam; ex altera verò parte Chriſtus inde nil læditur temeritate indigni, ſed ad iuſtitiam ei dat iudicium in condemnationem, vt tanta impietas, & ingrati animi nota ad pœnam deducatur debitam.

Opponunt etiam, aliqua indecentia ſecutura. Quod Chriſti corpus cadat in terram, atteratur, edatur à beſtiis, concremetur, &c.

193 Respondet S. Bonauent. *diſt.13. art.2.* hæc fieri circa ſpecies, non circa corpus Chriſti: Sed de hoc infrà; eſt enim controuerſia.

Addunt etiam, horribile eſſe, carnem Chriſti manducare. Sed reſpondet S.Bonau. *ad 6. Ioan.* verum id eſſe, ſub propria ſpecie ipſum dilaniando.

Hæc omnia ferè è Seraphico Doctore collegerunt ad integra congerenda volumina Recentiores; Bellarminus *lib.1. & ſequentibus, de Euchariſtia*, Valentia *diſp.6. quæſt.3.* Suarez *diſput.46.* Tannerus *diſp.5. quæſt.4.* quorum ſagacitatem in Seraphici hauriendis theſauris ſolebam adamuſſim adnotare, ſed iam multitudine rerum preſſus deſtiti; ſicut ille, qui aggreſſus fuerat miracula S.Bernardi litteris conſignare, ſed deſtitit, illorum multitudine
194 præfocatus. Poſſumus dicere: ferè omnia ex ipſo abſtulerunt, & nimis ditati ſunt.

QVÆSTIO II.

An Christvs *ſit permanenter in hoc Sacramento poſt conſecrationem; an tantùm in vſu.*

Videtvr D. Bonauentura quæſtionem primam *diſt.10.* ad hoc inſtituere, vt non modò 195
præſentia Chriſti in Euchariſtia, ſed etiam vt eius permanentia in altari comprobetur.

Est hæreſis peruulgata, Chriſtum eſſe in Euchariſtia, ſolùm dum ſumitur. Huius hæreſis author fuit Bucerus, cui Lutherus, & aſſeclæ fidem præſtiterunt, vt refert Ruardus *artic.13.* Hoſius *lib.1. contra Brentium.* Caſtro, *verbo Euchariſtia, hæreſ 12.* Coclæus *lib.3. Miſcellanearum, tract. 8. & 9.* Sanderus *de viſibili Monarchia, lib.7. hæreſi 205.* qui refert, in conuentu Vittemberg. anno 1537. huic ſubſcripſiſſe omnes Lutheranos, & Zuinglianos.

Assero tamen, corpus Chriſti eſſe præſens in 196
Euchariſtia à puncto prolatæ conſecrationis ante omnem vſum. Eſt de fide in confeſſò apud omnes Catholicos.

Probatvr à D. Bonauent. *diſt.8. part.1. quæſt. vltima, & diſt.10. part.1. quæſt.1. fundamento 1. & diſt.13. artic.2. quæſt.1. ſexta parte Breuil. cap.9. & ad 22. Lucæ*, ex forma conſecrationis prolata, antequam ſumeretur à diſcipulis, quæ proculdubio debuit verum dicere, illud eſſe corpus Chriſti. Hæc eſt ratio Concil. Trident. *ſeſſ.13. cap.3.* Hanc ait S. Doct. eſſe promiſſionem Chriſti, Matth. vlt. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, vſque ad conſummationem ſæculi.*

Inane autem eſt, quod ſomniauit Bucerus ad explicandam formam ad ſuum mentem. *Hoc*, ideſt, hæc actio, eſt corpus meum; eſt enim contra Sanctos Patres, vt oſtendi *quæſt.1. in primo argumento.*

Respondet Matthias Illyricus *in Apol. pro* 197
confeſſione Antuerpienſi, cap. de Cœna Domini, Chriſtum id dixiſſe de pane in actu comeſtionis, & videtur innui *Matth.26.* vbi dicitur: *Accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis*, & ait: *Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum.* Ergo conſecrauit, dum edebant panem iam datum.

Verum aduertit D. Bonauent. *ad 22. Lucæ*, Euangeliſtas ſolùm retuliſſe factum, etiam ſæpè ordine inuerſo. Nam & Marcus cap.14. ait: *Accepto calice gratias agens, dedit eis: & biberunt ex illo omnes.* Et ait illis: *Hic eſt ſanguis meus*, &c. vbi refert conſecrationem, poſtquam retulit eos bibiſſe. Eſt igitur ordo inuerſus; nam verba illa: *Hoc eſt corpus meum*, ſunt ratio, cur edere deberent: ergo prius ſunt dicta, quàm daret corpus ſuum. Ideò enim Matthæus ait: *Bibite: Hic eſt enim ſanguis, &c.* ponens particulam cauſalem: quaſi diceret. Eia, bibite ſanguinem meum, iam hîc præparatum.

Præclare' autem obſeruat D. Bonau. *ad 22.* 198
Lucæ, Chriſti ſanguinem aſſeri in calice, antequam ſumeretur, dum ait: *Hic calix nouum Teſtamentum eſt in meo ſanguine*; Et id confirmat illo Apoſtoli effato, 1. Corinth. 10. *Calix, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt?* Hinc Chryſoſt.
ibi:

Digitized by Google

ibi : Quid eſt in calice? Quod de latere Chriſti fluxit.

Deniqve S.Doct. *diſt.10. part.1.quæſt.1.fundamento primo*, probat, ex conſecratione corpus Chriſti eſſe, & ſtare in Altari, antequam profectò
199 ſumatur ab aliquo; nam conſecratur in Altari. Ità omnes Liturgiæ Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi,& in noſtra Miſſa, quæ eſt Sancti Petri, & Clementis, ponunt, multò ante conſecrari, quam diſtribuatur, vel ſumatur.

Respondit Calvinus *lib.4.cap.17.§.37.* non ante verificari verba : *Hoc eſt corpus meum*, quam ſumatur, ideò enim additur præceptum : *Accipite, & comedite*, & poſtea fit promiſſio : *Hoc eſt corpus meum.*

Hæc ſunt inania; nam verba illa : *Hoc eſt corpus meum*, ſunt aſſertiua, & operatiua, non promiſſoria; alioqui diceret : *Hoc erit corpus meum.*

200 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. præſentia Chriſti permanens in altari ante vſum, ex illo prima Corinth.11. *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit : non diiudicans corpus Domini.* Ergo ſequitur, ante manducationem diiudicari poſſe corpus Domini.

Confirmatvr à D. Bonauent. prima Corinth.10. *Panis, quem frangimus, nonne communicatio corporis Domini eſt?* Ergo cùm ſit corpus Chriſti, dum frangitur; tale eſt ante manducationem in Altari.

Confirmatvr ſecundò ex Nicæno Concilio, relato *quæſt.1.* quod dicit : *In ſacra menſa Agnum Dei ſitum eſſe*, quem canonem eſſe Concil. Nicæni fatetur Calvinus *lib.4.cap.17.§.36.* Similiter & Patres aſſerunt, Chriſtum adeſſe in altari, vt vidimus *quæſt.1.* & Bellarminus refert *lib.4.cap.2.*

201 Kemnitivs igitur videns, reſpondiſſe ineptè ſuos Magiſtros, reſpondet ipſe, corpus Chriſti eſſe in tota cœnæ actione, non in ſola manducatione.

At cum cœna multo tempore duret, maximè inter Calviniſtas, quos vidi plurimas horas in conclaui commorari, vſque dum ebrij iſtinc egrederentur, iam concedere tenetur, Sacramentum eſſe permanens.

Probatvr tertiò à S. Doctore *diſt.3. part.1. artic.2. quæſt.1. ad tertium*, ex diuerſa forma Euchariſtiæ, & Baptiſmi; nam forma Baptiſmi dicit actum : *Ego te baptizo*; & ideò ſignificat, eſſe totum ad alterum, ideſt baptizatum in vſu : At forma Euchariſtiæ eſt : *Hoc eſt corpus meum*, quod eſt ſtabilitatis, vt aduertit S. Bonau.*diſt.8.part.2.quæſt.1.* ad quam remittit.

202 Ex quo patet, ſtultè Kemnitium *2.part. exam. ſeſſ.13. cap.3.* ratiocinari : Si quis verba formæ Baptiſmi pronunciet ſuper aquam, vel terram, nil facit; nam verba Baptiſmi non niſi à ſtulto proferentur ſuper lapidem, vel brutum, quia tota ſunt ad alterum, ideſt baptizandum, ordinata; vt notat D. Bonauentura; at de Euchariſtia alia eſt ratio, vt dixi, quia ſtat in conſecratione panis; & ideò à Patribus nominatur, non actio veſcendi, ſed cibus, quo veſcimur. Ità Iuſtinus, *Apolog.2.* Irenæus, *lib.4.cap.34.* Tertullianus *de Reſurrectione.* Auguſtinus *lib.20. contra Fauſtum, cap.13.* Optatus *lib.2.* Victor Vticenſis *lib.1. hiſtor. cap.3.* & alij apud Bellarminum *lib.4. cap.3. de Euchariſtia.*

Colligitvr etiam ſtultè, Sacramentarios arguere ex Baptiſmo, qui eſt in vſu ſolo poſitus, idem de Euchariſtia dicendum; nam Baptiſmus ſignificat ablutionem, quæ tantùm actualis eſt.

Probatvr quartò ex D. Bonauent. *diſt.12. part.2. art.2. quæſt.1.* & *diſtinct.13. art.2. quæſt.2.* 203
argumento primo, ex capite : *Tribus gradibus, de conſecrat. diſtinct.2.* vbi Clemens Papa *epiſtola 2.* & *lib. 8. conſtitut. cap.13.* iubet, vt deficiente Presbytero, Diaconi, vel Clerici cuſtodiant in Paſtophorio reliquias, ſeu fragmenta corporis Domini, & conſumant; quod idem præcipit Concilium Nicænum, *can.14.* aliàs 18. Profectò ſeruatur poſt cœnam; nam Diaconi non ſunt Miniſtri Sacramenti, ſeu conſecrationis cœnæ. Ex vſu etiam antiquo Eccleſiæ detinendi Sanctiſſimum 204
Chriſti corpus pro ægrotis hoc patet, & ex præcepto ſumendi illud in morte nobis iniuncto; ex altera quoque parte ex decreto impoſito Sacerdotibus, quod incumbit, ſeruandi Euchariſtiam pro morientibus, quod eſt decretum Concilij Nicæni *can.13.* qui canon in aliis poſtea Conciliis renouatus eſt. Certum eſt autem, morientes ad Eccleſiam venire non poſſe, nec potuiſſe celebrari in cubiculis ſingulorum ægrotantium, vt ibi ſupponit S.Doctor.

Confirmatvr à D. Bonauent. *lib.6. Compendij Theolog. verit. cap.13.* ex cæremoniis ſolemnibus antiquis Eccleſiæ præparandi ſacra vaſa aurea,vt Pixides,& tabernacula Euchariſtiæ. Similiter ante Altare eius orandi,muſicè feſta peragendo, &c. quæ omnia indicant, ibi creditum fuiſſe Chriſti corpus permanenter.

De ſacris vaſis, multa è Patribus, habet Bellarminus *lib.2. de Miſſa, cap.14.* & *lib.4. de Euchar. cap.4.* Idem oſtendam *quæſt.3. aſſert.1.*

Ridicvle autem reſpondet Caluinus *lib. 4.* 205
cap.17. §.39. confitendo antiquum Eccleſiæ morem, ſed addit, ſe velle ſequi veritatem : Quam obſecro? Illamnè, quam ipſe nouator peſſimus excogitauit contra antiquam Eccleſiam? Profectò Petrus Martyr, & Kemnitius liberiori ſtylo clamant, Patres erraſſe : Numnam igitur ab Apoſtatis ſanctè admonendi?

QVÆSTIO III.

An maneat in Euchariſtia Christvs, *quamdiu manent ſpecies Panis, & Vini.*

D. Bonau. diſt.13. art.2. quæſt.1. & 2.
D.Tho.3.quæſt.89.art.3.

206 Commvnis ſententia eſt, abſolutè tamdiu Chriſti corpus ſub ſpeciebus eſſe, quamdiu ſpecies, ſeu accidentia manent, ſub quibus naturaliter eſſet ſubſtantia panis, & vini. Ità D.Thom. *in 4. diſtinct.9. quæſt.4. art.2. quæſtiuncula 1.* & *3. part. quæſt.76. art.6. quæſtiuncula 77. art.4. quæſt.80. art.3.* Alenſis *4. part. quæſt.45. memb.1. art.2.* Richardus, Scotus, Durandus, Paludanus, Gabriel. Maior *in 4. diſtinct. 9.* vel 12. Capreolus *diſt.13. quæſt.1. art.3.* Suarez *diſp.46. ſect.8.* Tannerus *diſput.5. quæſt.4. dub.2.* Vaſquez *num.195.* & omnes Recentiores.

Vervm fuit opinio Gloſſæ *in cap. Tribus gradibus*, & in Can. *Nam iſte*, aſſerens corpus Chriſti deſinere in ore ſtatim, ac ſpecies atteruntur, vel ad ſummum in gula, antequam deſcendat in ſtomachum.

Digitized by Google

207 Tannervs *loco cit. num.* 39. eandem opinionem adſcribit D. Bonauenturæ, & inſuper, non eſſe corpus Chriſti, dum proiicitur Sacramentum in cloacam, aut voratur à cane, vel mure. Et hoc poſtremum docuit etiam Innocentius III. *lib.4. de Myſterio Miſſæ, cap.* 11. & ad ſimilem modum Algerus *lib.2. de Sacram.* docet, non manere Corpus Chriſti in ventre ebrij, & impœnitentis, aut beſtiæ.

208 Hæc damnata eſſe à Gregorio XI. *in Directorio Inquiſitorum*, clamant Vaſquez *num.* 50. *loco cit.* Tanner. *num.* 29. & addit, ab omnibus ferè Modernis has opiniones erroneas æſtimari. Sed & D. Thomam *quæſt.* 80. *art.* 3. idem ſentire de opinione à ſe relata, nempè Corpus Chriſti ſimul, atque os peccatoris ingreditur, deſinere eſſe.

Hæc ſine cauſa Seraphico inuruntur, vt probat P. Bonagratia §. 7. *ſuæ elucidationis.*

209 Primò quidem falſum eſt, quod S. Bonauent. teneat, Corpus Chriſti non deſcendere in ſtomachum; nam *diſt.* 13. *quæſtione vltima*, omnibus opinionibus cribro reuolutis, inter quas eſt ea, quæ ei à modernis adſcribitur, concludit: *Nihilominus tamen alia videtur ſecurior, & authoritatibus magis concordare, quia Corpus Chriſti cum illis ſpeciebus deſcendit ad ſtomachum, & ſub illis eſt, quamdiu illæ ſunt ſub propria forma: vnde concedunt, quod corpus Domini eſt in ſtomacho, quia ibi ſunt ſpecies, vt cibus; & ideò ſi euomuntur ſpecies, euomitur Euchariſtia.* Quod verò etiam ab impio comedatur, id luce clarius aſſerit *diſt.* 9. *art.* 2. *quæſt.* 1. & oppoſitum ait in errorem ducere, & manifeſtè contra authoritates Sanctorum ſtare.

210 Qvoad proiectionem in cloacam, & ventrem canis, S. Doctor *diſt.* 13. *quæſtione penultima*, citans Innocentium, cuius authoritati non audet contradicere, ait timidè, opinionem affirmatiuam honeſtiorem, & rationabiliorem eſſe, quia videtur indignum, corpus Sanctiſſimum Chriſti vorari à bruto, vel in ſterquilinio iacere, cùm ideò ſit ordinatum, vt hominibus ſolis communicetur, quibus iuuabit per ſe, eſto per accidens ſit Iudis venenum.

211 Attamen *quæſtione ſequenti*, referens opinionem dicentium, non traduci Corpus Chriſti in hominis ventriculum, excrementis plenum, videtur difficultatem, prima fronte, facere æqualem, ac traduci in ventrem canis, vel proiici in cloacam, quandoquidem ventriculum dicit eſſe animatam cloacam. Sic enim obnoxium facimus Chriſti Corpus ſarcaſmatibus hæreticorum (prænidebat enim Calvini dicteria;) attamen adhuc inquietus, concludit, *Securius eſſe dicere, permanere corpus etiam in ſtercore, quamdiu ſpecies durant*, vt ſupra retuli. Timuit vir Sanctiſſimus id aſſerere.

212 Porrò 3. *part. Centil. ſect.* 50. ſolùm negat, ſumi à mure Sacramentaliter ob inconuenientiam, eſto ſit Chriſtus cibus Sanctus præſens. Idem docet D. Thom. *loco cit. quæſt.* 80.

Assero primò, corpus Chriſti manere in Euchariſtia, durantibus ſpeciebus Sacramentalibus.

213 Probatvr à D. Bonauent. *diſt.* 13. *quæſt. vlt. argumentis primo loco*, quæ tandem approbat primò *ex cap. Tribus, de conſecr. diſt.* 2. vbi S. Clemens Papa epiſt. 2. *Qui autem reſidua corporis Domini, quæ in ſacrario ſunt relicta, conſumunt, non ſtatim ad communes accipiendos cibos conueniant, ne putent ſanctæ portioni miſcere cibum, qui per aqualiculos digeſtus in ſeceſſum funditur.* Hoc autem non diceret, niſi maneret Chriſtus, manentibus ſpeciebus.

Qvare perperam Tannerus allegat D. Bonauenturam cum gloſſa, id negante, quam exponit S. Doctor *diſt.* 11. *part.* 1. *dub.* 4. intelligi quoad efficaciam fructus, nempè aſcendere in cœlum. Ibi S. Pontifex, ait etiam: *Tribus gradibus commiſſa ſunt Sacramenta diuinorum ſecretorum: Presbytero, Diacono, & Miniſtro, qui cum timore, & tremore reliquias fragmentorum corporis Domini cuſtodire debent, ne qua putredo in ſacrario inueniatur.* Hoc autem non præciperet, niſi corpus Domini perſeueraret ibi, quamdiu ſpecies non corrumpuntur.

214 Hinc cape, quid velit, præcipiens, ne de hoſtiis remanentibus poſt ſacrificium ſeruetur in craſtinum; intelligit enim excipiendo ea, quæ pro vſu fidelium, maximè infirmorum, neceſſaria ſunt.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *ibi, argumentis, quæſt.* 1. ſumptis ex forma verborum: *Hoc eſt corpus meum*, quæ ſignificat ſtabilitatem eſſendi illius corporis, quamdiu manet hoc, ideſt, illud ſpecierum aggregatum. Confirmatur, nam *Ioan.* 6. ait Chriſtus, carnem ſuam manducari.

215 Probatvr tertiò à S. Doctore de conſecr. diſt. 2. cap. *Si per ebrietatem*, vbi pœnitentia imponitur euomenti Euchariſtiam. Sumitur ex Beda in pœnitentiali *cap. de ebrietate.* Vnde ex vſu Eccleſiæ Euchariſtia, ſi euomitur ab infirmo, adoratur, vt tandem concedit S. Bonau. *quæſtione vltima, diſt.* 13. *in fine*, & notat Suarez *diſput.* 46. *in fine.*

Assero ſecundò, corpus Chriſti manducari etiam ab impio.

216 Probatvr à D. Bonau. *diſt.* 9. *art.* 2. *quæſt.* 1. authoritatibus Scripturæ, & Patrum, allatis à nobis *quæſt.* 1. Prima Corinth. 11. *Qui manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè: reus erit corporis, & ſanguinis Domini.* Et D. Auguſt. *tract.* 26. *in Ioannem*, relatus à D. Bonau. ad ea verba Ioannis: *Patres manducauerunt Manna in deſerto, & mortui ſunt*, & alij Patres allati *quæſt.* 1. ad argumentum, ſumptum *ex* 1. *Cor.* 11.

Assero tertiò, traduci etiam in cloacam, & ventrem muris.

217 Probatvr à D. Bonau. *diſt.* 13. *quæſt. cit.* quia manet Corpus Chriſti, mentibus ſpeciebus panis, & vini; ſed hæ manent etiam in cloaca, & ventre muris: Ergo. Maior probata eſt ſuprà. Minor patet. Conſequens probatur, quia qui edit aliquid, edit & id, quod eſt ei vnitum, ſed mus edit ſpecies, quibus vnitur Corpus Chriſti: Ergo.

Qværes, quo pacto ceſſet Corpus Chriſti eſſe præſens, deſtructis ſpeciebus panis, & vini.

Primò dico deſinere per ſui mutationem, ibi modum realem amittens, vt acutè obſeruat Scotus 4. *diſt.* 10. *quæſt.* 1. cum D. Bonauentura citando *quæſt.* 18. contra nonnullos Thomiſtas; ſed hoc exponam *quæſt.* 7.

Dico ſecundò, non deſinere eſſe ibi per motum localem. Probatur, nam deberet acquirere nouam præſentiam alibi.

218 Dico tertiò, non deſinere eſſe per annihilationem, vel corruptionem: hoc enim eſt abſonum. Neque dicat Coninchius *quæſt.* 4. *art.* 6. *dub.* 5. corrumpi ſolùm ſecundum quid, ideſt Sacramentaliter; nam, ſi eſt corruptio, debet eſſe ſubſtantialis. Si verò de ructio ſolius præſentiæ, iam non eſt corruptio. Confirmatur, alioqui dato caſu, quo Chriſtus in alio loco non eſſet, iam annihilaretur.

216 Igitvr deſinit eſſe per deperditionem conſecrationis ſubſtantialis in eo loco, & ità tenet Suarez *diſp.* 54. *ſect.* 1. neque ibi contradicit his, quæ dixerat

Digitized by Google

dixerat *diſp.* 50. *ſect.* 4. Chriſtum ibi conſtitui per actionem, terminatam ad ſubſtantiam corporis Chriſti, vt conſeruatam, quod etiam nos dicemus *quæſt.* 9. Quare fruſtra inconſequentiæ nos carpunt Auerſa, Coninch. & alij cum Maſtrio *diſput.* 3. *quæſt.* 18. *num.* 383.

VRGEO Ego illos, dato illo caſu, quod alibi Chriſtus non eſſet, iam non deperderet ſolam præſentiam; ſed eſſe ſubſtantiale.

220 RESPONDET Maſtrius *num.* 385. cum Auerſa *quæſt.* 4. *ſect.* 9. quod deperderetur ſola præſentia, ſed tamen adhuc in eodem loco coëxiſteret.

CONTRA eſt, quia cùm ibi ſolum exiſteret, vt ſuppono, nullibi poſtea eſſet.

QVÆSTIO IV.

An CHRISTVS *fiat præſens in* EVCHARISTIA *per Tranſubſtantiationem panis.*

D. Bonauent. diſt. 11. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 75.

221 VARII errores in modo, quo Chriſtus præſens fit in Euchariſtia, irrepſere, quos latè proſequitur Bellarminus *lib.* 3. *de Euchariſtia*, *c.* 11. Vaſquez *diſp.* 180.

PRIMVS fuit Berengarij apud Guitmundum *lib.* 1. *&* 3. panem, & vinum ſimul cum vero corpore, & ſanguine Chriſti in Euchariſtia conſiſtere.

SECVNDVS fuit aliorum apud Guitmundum, dicentium, mutari eas particulas panis, quæ a iuſtis ſumendæ erant, in Corpus Chriſti; eas verò, quæ ab impiis ſumendæ erant, non conuerti.

222 TERTIVS error fuit Durandi 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 3. mutari quidem formam panis in Corpus Chriſti, ſed manere materiam, informatam Chriſti animâ.

QVARTVS error eſt, mutari materiam panis; remanente forma, vt refert S. Thomas *quæſt.* 75. *artic.* 6.

QVINTVS error fuit, panem hypoſtaticè aſſumi à verbo; ex quo ſequerentur communicationes idiomatum. Hoc, ideſt panis, eſt corpus Chriſti. Huius erroris authorem aliqui faciunt Rupertum Abbatem Tuitienſem *lib.* 6. *in Ioan.* & *lib.* 2. *de Diuinis officiis*, *cap.* 2. *&* 9. Ità eum accuſant Bellarminus, & alij, quibus annuit Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 2. Licet in fine conetur ipſum iuſtificare, quia dicit mutari panem in Chriſti corpus; & Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *dub.* 3. *num.* 38.

223 VASQVEZ tamen authorem illius erroris conclamat Valeramum, D. Anſelmo coætaneum? Valentia etiam *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *punct.* 2. poſt Vuald. *tract.* 2. *de Sacram. cap.* 65. eundem reum proclamant.

NON improbabilem hanc opinionem cenſet Picus Mirandul. *in Apol. quæſt.* 6. Hi ſuſtinent, deſtrui ſubſtantiam panis, & ſubintrare perſonam Verbi, atque adeò, Chriſtum eſſe panem.

ATTAMEN Ioannes Pariſienſis ne concederet Verbum, ſeu Deum eſſe panem; docuit, panem aſſumi hypoſtaticè à Verbo, non immediatè; ſed mediante corpore. Hi præclari impanatores Chriſti, anſam dedere nouis ſectariis.

224 IGITVR Lutherus *de captiu. Babylonica*, *cap. de Euchariſt.* ait, poſſe ſine periculo hæreſis defendi mutationem panis in corpus Chriſti, contra Calviniſtas, qui, Tranſubſtantiationem, proclamant ſceleratam hæreſim; attamen poſſe etiam ſuſtineri, manere panem, & hoc ſibi eſſe probabilius. Addit autem, veram eſſe propoſitionem: Panis eſt corpus Chriſti propter vnionem panis cum corpore, ſicut eſt vera: Chriſtus homo eſt Deus, & ita videtur impanationem Ruperti, & Pariſienſis acclamare.

ATTAMEN Kemnitius 2. *part. Exam. ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *Concilij*, ait, Lutheranos non ponere vnionem hypoſtaticam panis cum Chriſto.

IN ſermone autem de Cœna Domini, & libro: *Quod verba Chriſti: Hoc eſt corpus meum, ſtant*; & *in confeſſione ſua de Cœna Domini*. Explicat modum, quo corpus Domini cum pane coniungitur, ac dicit, corpus Domini per vnionem ad Verbum id aſſecutum eſſe, vt ſit vbicumque eſt Verbum, ideſt, vbique. 225

HANC Lutheri ſententiam ſecuti ſunt Brentius *in Apol.* pro Confeſſione Vvitemberg. Et *tract. de Cœna Domini*, & *lib. de duabus Chriſti naturis*, & alibi, pertinax manens. Matthias Illyricus *lib. de Aſcenſ. Domini.* Iacobus Schmidelinus *in Theſibus de Maieſtate Chriſti hominis*, Kemnitius *lib. de duabus Chriſti naturis.* Ioannes Vuigandus *lib. de communicatione idiomatum.* Ioan. Tilman. *in faragine ſentent.* qui *in lib. concord.* vbiquitatem ſectantur.

AT Eccleſia Catholica ſemper mutationem totius ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, & vini in ſanguinem aſſeruit. Id ipſum confeſſi ſunt è Scripturis, etiam ante Chriſti aduentum, Rabbini Hebræi, allati *diſp.* 1. *quæſt.* 6. 226

ASSERO, Chriſtum fieri præſentem realiter in Euchariſtia per Tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti.

PROBATVR à D. Bonauent. *quæſt.* 1. *fundamento primo*, quo tanquam efficaciſſimo nituntur S. Thom. *quæſt.* 75. *artic.* 2. & *lib.* 5. *contra Gentes*, *cap.* 63. & Recentiores ferè vniuerſi, Valentia *quæſt.* 3. *p.* 2. §. 2. Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 19. Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 180. *cap.* 5. & quod caput eſt ſacrum Tridentinum Concilium *ſeſſ.* 13. *can.* 4. ſumitur autem ex verbis inſtitutionis: *Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum.* Hæc enim verba ad ſenſum ſignificant, *Hoc*, quod datum eſt Apoſtolis eſſe corpus Chriſti; at prius erat panis; nam *Accepit panem, benedixit, &c.* Ergo panis mutatus eſt in corpus Chriſti, niſi velimus cum Calviniſtis dicere, mutatum tantùm metaphoricè in ratione ſigni, quod Lutherani nobiſcum refellunt. Quod ſi nullam mutationem in pane admittamus, iam ſequetur, Panem triticeum eſſe corpus Chriſti, quod ante non erat, abſque alterius mutatione; ridiculum eſt autem, vnam rem fieri aliam ſubſtantialiter, nec tamen mutari, vt conſtat in Philoſophia. 227

RESPONDET Lutherus *de captiu. Babyl. loco cit.* non eſſe adeundum Ariſtotelem, tanquam iudicem rerum tam ſublimium.

DEINDE addit, ſi propter iſtam regulam Philoſophicam oportet panem tranſubſtantiari, oportebit etiam, ipſum tranſaccidentari, alioqui dicemus: Hoc album, aut, hoc rotundum eſt corpus Chriſti. Denique addit, dici etiam: Hic homo eſt Deus, abſque tranſubſtantiatione. 228

ATTAMEN non eſt ægrè ferendum, ſi Philoſophiæ regulis, res philoſophicas, quales ſunt enunciationum naturæ, explicemus; at non egeo Ariſtotele, ſatis enim ad ſenſum patet inconueniens,

Digitized by Google

ſi diſparata de diſparatis enunciemus; ſic poterit dici: Lapis eſt Lignum. Leo eſt Aſinus. Ficus eſt vitis. Neque verò fides noſtra cogit ad implicantia. Neque ſequitur Tranſaccidentatio; nam particula: *Hoc eſt*, ſignificat ſubſtantiam, non accidentia; vnde non ſequitur: Hoc album eſſe corpus Chriſti.
229 Nam hoc album eſt quantitas rotundæ figuræ, & albi coloris, non autem corpus Chriſti; tamen ſub hoc albo rotundo eſt corpus Chriſti: vt notat D. Bonau. *quæſt.* 2. *fundam.* 1.

Exemplvm verò Lutheri non eſt ad rem, quia panis non vnitur hypoſtaticè Chriſto.

Probatvr ex illis verbis, Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*; at propter ſolam vnionem panis, & carnis in ſuppoſito vno, non poteſt panis dici caro; ſicut corpus Chriſti non dicitur anima, eò quòd vniantur ſimul in Verbo.

Præterea cùm dicitur: *Hic eſt ſanguis meus*. Demus vinum eſſe vnitum hypoſtaticè Verbo, non ob id poteſt dici ſanguis Chriſti; ſicut caput Chriſti non poteſt dici pes, licèt omnia ſint vnita Verbo, quia hæ voces, quæ ſignificant partes, non ſupponunt pro ſuppoſito, in quo fit idiomatum communicatio. Et eadem de cauſa, licèt Verbum aſſumeret duas naturas, Angelicam, & Humanam, non communicarent inuicem propria idiomata, vt Angelica natura eſſet humana.

Tandem vana eſt excogitatio tot vnionum hypoſtaticarum in ſingulis miſſis.

230 Extra vnionem autem hypoſtaticam fruſtra quærit Kemnitius *loco cit.* aliam vnionem, ex qua idiomatum communicatio oriatur; aliquas tamen venatur. Sicut enim (ait) cùm Chriſtus, Ioan. 20. *Inſufflauit dicens: accipite Spiritum ſanctum*, ipſum flatum vocauit Spiritum ſanctum. Et *Matth.* 3. Columba, cui Spiritus ſanctus vnitus eſt, licèt non hypoſtaticè, dicitur Spiritus ſanctus. Et antiquitus ſpecies illæ viſibiles, in quibus Angeli apparebant, vocabantur Angelvs, & Devs, neque tamen erant ſpecies abſque ſubiecto; ita & hic panis eſt corpus Chriſti. Confirmat; nam de dolio vini dicitur: Hoc eſt vinum; de marſupio, in quo ſunt pecuniæ, dicitur: Hæ ſunt pecuniæ. De faſciis & infante dicitur: hic eſt infans vteri mei; ita & de pane, & corpore Chriſti dici poteſt.

231 His exemplis iactat Kemnitius gladio ſpiritus ſe præcidiſſe telam argumenti noſtri. Igitur ait, ea de ſe inuicem prædicari, quæ diuina ordinatione ſibi inuicem vniuntur, licèt in talibus propoſitionibus non quadret regula Ariſtotelis: Sic igitur ait fieri in Euchariſtia per mutationem panis, qui prius erat vulgaris, poſtea conſtat ex re terrena, & re cœleſti, vt ait Irenæus.

232 Vervm loquacitate hac nil dicit: Et primò quidem Irenæus ponit mutationem ſubſtantialem panis in corpus Chriſti; nam *lib.* 4. *cap.* 34. ait: *Quomodo conſtabit eis, eum panem, in quo gratiæ actæ ſunt, eſſe corpus Domini ſui?* Vult igitur, panem fieri corpus Domini verum, profectò mutatione panis in corpus Chriſti; ibi enim reſpondet, Chriſtum eſſe Creatorem ex eo, quòd panis per conſecrationem fit corpus Chriſti: ergo ſupponit deſtructionem panis, & productionem veram corporis Chriſti. Hæc ſunt verba Irenæi: *Si enim ipſum fabricatoris mundi filium dicant, ideſt Verbum eius, per quod lignum fructificat, defluunt fontes, dat primum quidem fœnum, poſt deinde ſpicam, deinde plenum triticum in ſpica?* Fruſtra verò Petrus Martyr *obiecto* 62. & 157. reſpondet, Irenæum probare, Chriſtum eſſe Creatorem, quia vtitur pane ad corpus ſuum ſignificandum. Verba enim clara ſunt. Igitur manent ſola accidentia, quæ dicuntur res terrena; res verò cœleſtis eſt ipſum corpus Chriſti.

Qvòd verò dicit, propoſitionem illam: *Hic* 233
homo eſt Deus, non eſſe veram ſecundum regulas Ariſtotelis, ſapit Neſtorianum: Nam, ſi veram vnionem hypoſtaticam concedit, propoſitionem illam proprie concedet veram, ratione ſuppoſiti, in quo Deus vnitur humanæ naturæ, quæ vnio cùm non ſit in Euchariſtia inter panem, & Verbum, fruſtra Kemnitius adducit exemplum vnionis hypoſtaticæ.

Qvoad id *Ioan.* 20. Non ait Chriſtus: *Hic fla-* 234
tus eſt Spiritus ſanctus. Sed *accipite*, hoc ſigno, *Spiritum ſanctum*. Flatus autem Chriſti ſignificat, ſe poſſe dare Spiritum ſanctum, quia ſpiratur à Patre, & à Filio, vt notat D. Bonau. *ibi*, ex D. Auguſt. *lib.* 4. *de Trinitate, cap.* 20.

Ad exemplum Columbæ reſpondet S. Doctor *ad Lucæ tertium*, & *ad primum Ioan.* non vocari Spiritum ſanctum Columbam, ſed quaſi, aut velut Columbam, quia in ſigno illo, ſiue Imagine Columbæ apparuit, ad ſignandum Myſterium fœcunditatis Eccleſiæ, & charitatis, per Baptiſmum infundendæ. Ideò omnes Euangeliſtæ apponunt particulam *ſimilitudinis*.

Qvoad alia, nuſquam inuenitur, corpus illud 235
aſſumptum dici Angelvm, ſicut ipſe Kemnitius applicat dicendo: Sic & panis eſt corpus Chriſti. Neque arca dicta eſt Dominvs, ſed precabantur: *Exurgat Dominus*, quia ſimul cum arca, plura ſuæ præſentiæ ſigna efficiendo, procedebat. Hinc Pſal. 131. dicitur: *Surge Domine in requiem tuam, Tu, & Arca*, &c.

In cæteris exemplis, quæ trita clamat, oſtendit, ſe ſui immemorem, qui cum Luthero dixerat, has propoſitiones altiores eſſe philoſophicis rebus. Secundò oſtendit, ſe inſanum in comparatione; nam neque Marſupium dicitur pecunia; nec dolium eſt vinum; nec infans, eſt faſcia, ſicuti vult dici: Panis eſt corpus Chriſti.

Qvamvis autem conuincantur ſectarij ex eo, 236
quòd volunt, *Hoc*, ſignificare: *Hic panis*; poſſet aliquis dicere Propoſitionem illam: *Hoc eſt corpus meum*, ſignificare ſolum in confuſo: *Hoc*, quod iacet ſub ſpeciebus, eſſe corpus Chriſti, & non fieri mentionem diſtinctam panis, licèt ibidem maneat; nam abſtrahentium non eſt mendacium; & exempla eſſe poſſunt, quæ refert Kemnitius; nam de dolio vini dicimus: Hoc eſt vinum, cùm tamen ſint ibi duæ ſubſtantiæ; altera vini; altera dolij. Sic ferè arguit Scotus *diſt.* 11. *quæſt.* 3. Fauentinus *diſp.* 45. *cap.* 4.

Attamen hæc friuola ſunt; nam, licèt res 237
continens, & res contenta ita ſe habeant, vt poſſit alterutra nominari, & dici: Hoc eſt dolium: Hoc eſt vinum, quia vtrumque ibi adeſt; attamen ſi propoſitio cadat ſuper ſolam rem contentam, & ibi contineantur plures, *v. g.* in dolio, panis, & caro; falsò dices: Hoc eſt panis; veluti ſi ibi eſſet ferrum, & aliquod fruſtum auri, fraudulenter dices: Hoc eſt corpus. Neque enim panis eſſet ibi continens corpus Chriſti, ſi adeſſet; ſed eſſet contentum cum corpore Chriſti; nam etiam corpus Chriſti eſt, vt ſubſtantia ſub accidentibus; ſicut etiam panis eſt ante conſecrationem.

Probatvr verò ſecundò aſſertio à D. Bonau. ex Sanctis Patribus, per ſingula ſæcula.

Ai

Digitized by Google

AB anno Centeſimo, vſque ad Ducenteſimum floruit S. Irenæus, ſuprà allegatus, cum aliis *quæſt.*1.

AB anno Ducenteſimo, vſque ad Trecenteſimum S. Cyprianus, ſerm. de Cœna Domini: *Panis iſte, quem Dominus diſcipulis porrigebat, non effigie, ſed natura mutatus, omnipotentia Verbi, factus eſt Caro.*

238 CYRILLVS Hieroſol. catech.4. *Aquam mutauit in vinum, & non erit dignus, cui credamus, quod vinum in ſanguinem tranſmutauit?* Et infrà: *Sub ſpecie panis datur tibi corpus, & ſub ſpecie vini datur tibi ſanguis.* Et infrà: *Hoc ſciens, & pro certiſſimo habens, hunc, qui videtur à nobis, non eſſe panem, etiamſi guſtus panem eſſe ſentiat.* Vbi tota tranſubſtantiatio deſcribitur, manentibus ſpeciebus panis. Idem habet Tertullianus *lib.4.in Marcionem*, vbi ait: *Acceptum panem corpus ſuum fecit, dicens: Hoc eſt corpus meum.*

239 AB anno Trecenteſimo ad Quadrigenteſimum S. Ambroſius lib. de his qui initiantur myſt. cap.9. *Quantis vtimur exemplis, vt probemus non hoc eſſe, quod natura formauit, ſed quod benedictio conſecrauit? Maioremque vim eſſe benedictionis, quàm naturæ, quia benedictione etiam ipſa natura mutatur.* Hunc locum refert S.Bonau.*diſt.*10.*part.*2.*artic.*2.*q.*3. Mox addit miram mutationem Virgæ in ſerpentem, aquæ in ſanguinem, & petræ in aquam, atque concludit, vt refert S.Doctor diſt.10.dub.2. *Quod ſi tantum valuit humana benedictio, vt naturam conuerteret, quid dicimus de ipſa conſecratione diuina, vbi verba Salua-*
240 *toris operantur? Nam Sacramentum iſtud, quod accipis, Chriſti ſermone conficitur. Quod ſi tantum valuit ſermo Eliæ, vt ignem de cælo deponeret: non valebit tantum ſermo Chriſti, vt ſpecies mutet elementorum? De totius mundi operibus legiſtis, quia ipſe dixit, & facta ſunt; ipſe mandauit, & creata ſunt. Sermo ergo Chriſti, qui potuit de nihilo facere, quod non erat, non poteſt ea, quæ ſunt, in id mutare, quod non erant? Non enim minus eſt nouas rebus dare, quàm mutare naturas rerum. Nunquid natura vſus præceſſit, cùm IESVS è MARIA naſceretur? Si ordinem quærimus, viro mixta fœmina generare conſueuerat. Liquet ergo, quòd præter naturæ ordinem Virgo generauit:*
241 *Et hoc, quod conficimus corpus, ex Virgine eſt. Quid ergo hìc quæris naturæ ordinem in Chriſti corpore, cùm præter naturam ſit ipſe Ieſus partus ex Virgine? Ipſe clamat Dominus Ieſus: Hoc eſt corpus meum. Ante benedictionem verborum cæleſtium alia ſpecies nominatur; poſt conſecrationem corpus Chriſti ſignificatur. Ipſe dixit ſanguinem ſuum. Ante conſecrationem aliud dicitur, poſt conſecrationem ſanguis nuncupatur. Et tu dicis, Amen; id eſt, verum eſt. Quod os loquitur, mens interna fateatur.* Et in cap.Omnia, de conſecr. *diſt.* 2. hæc verba ex D. Ambroſio referuntur: *Licèt figura panis, & vini hìc ſit, nihil tamen aliud, quàm corpus Chriſti, & ſanguis, poſt conſecrationem credendum eſt.* Quæ licèt non ad verbum ſint, tamen eius ſententia habetur *lib.4. de Sacram. cap.4. & 5. & lib.6.cap.1.*

242 ET lib.4. de Sacram. cap.4. ait: *Tu fortè dicis: meus panis eſt vſitatus: ſed panis iſte, panis eſt ante verba Sacramentorum: vbi acceſſerit conſecratio, de pane fit corpus Chriſti. Ipſe dixit, & factum eſt; ipſe mandauit, & creatum eſt.* Hoc refert S. Bonau. *diſt.*11.*part.*1.*quæſt.*6. Arguit autem ibidem: Si Deus potuit creare panem ex nihilo, poteſt etiam tranſubſtantiare, vt notat S. Doct. *diſt.*10.*parte* 2. *quæſt.*1.

HVIVS Patris teſtimonium primo loco adducit 243
S.Bonau. quia adeò præclarum eſt, vt omnes hæreticorum tenebras diſſipet. Hic autem Pater fuit Magiſter D. Auguſtini, vt is gloriatur *in confeſſionibus*, eum ſanctum Miniſtrum Dei vocans. Ex quo etiam liquet, nobiſcum eſſe S.Auguſtinum, quem ſuum gloriatur Calvinus, *lib.*4. *Inſtit.cap.*17.§.28. Petrus Martyr, & cæteri huius farinæ homines; ſicut olim Berengarius hunc ſolum Patrem non reſpuebat, vt refert Guitmundus *lib.*2.

RESPONDET frigidè Kemnitius, rectè Ambroſium dixiſſe, ſolum corpus, & ſanguinem in Euchariſtia credendum, quia panis non eſt obiectum fidei, cùm videatur.

VERVM S. Pater clarè dixit, ſolum corpus adeſſe, quia amplius iam non adeſt panis, virtute conſecrationis.

ADDO teſtimonium mei S. Gaudentij, qui diſci- 244
pulus S. Ambroſij fuit, ab eo aſſumptus ad Epiſcopatum Brixiæ. Is tract.2. de Exodo: *Ipſe naturarum Creator, & Dominus, qui producit de terra panem; de pane rurſus, quia & poteſt, & promiſit, efficit proprium corpus; & qui de aqua vinum fecit; de vino ſanguinem ſuum facit*, vt ſuprà etiam innui. Eadem habet S. Gregorius Nyſſenus *in oratione catech. cap.*37. Eiſdem ferè verbis, quibus D. Ambroſius *loco citato.*

AVDIAMVS Patres ab anno CD. ad D. & 245
primò S. Auguſtinum, quem ſuballegat D. Bonau. Igitur *ſerm.*28. de verbis Domini: *Ante verba Chriſti, quod offertur, panis dicitur; vbi Chriſti verba deprompta fuerint, iam non panis dicitur; ſed corpus appellatur.*

ET in ſermone, quem citat Beda in cap.10. primæ ad Corinth. *Non omnis panis, ſed accipiens benedictionem, Chriſti fit corpus Chriſti.* Vide etiam Bouerium de hac re *Dom.*51. *exam.*4.

ITEM apud Gratianum de conſecr. diſt.2. can. *Vtrum ſub figura*, & apud Magiſtrum ſent. in 4. diſt.10. *Corpus Chriſti, & ſanguis virtute Spiritus ſancti è panis, & vini ſubſtantiâ efficitur.* Et ibidem: *Sicut ipſe Chriſtus eſt, qui baptizat; ita ipſe eſt, qui per Spiritum ſanctum hanc ſubſtantiam efficit carnem,*
& tranſit vinum in ſanguinem. Similia habet S. Au- 246
guſtinus 3. *de Trinitate, cap.*4. apud S. Bonauent. *diſt.*1.*part.*1.*dub.*2. & *quæſt.*9. Similia ex Ambroſio refert ſupra *citatis locis*, vt, v. g. *Quod erat panis ante conſecrationem, poſt eam eſt corpus Chriſti*, quæ infrà explicabo *quæſt.*9.

ET *in lib. ſentent. Proſperi*, ex Auguſtino apud Gratianum, can. *Nos autem*, de conſecr. diſtinct.2. *Fideliter*, ait, *fatemur, ante conſecrationem panem eſſe, & vinum, quod natura formauit: poſt conſecrationem verò, carnem Chriſti, & ſanguinem eſſe, quod benedictio conſecrauit.* Et lib.20. contra Fauſtum, cap.13. *Noſter panis, & calix certa conſecratione Myſticus fit nobis, non naſcitur.* Vbi S. Auguſtinus infert, non eſſe panem, è tritico; nam hoc enaſcitur in agris. Alia retuli *quæſt.*1.

S. CHRYSOSTOMVS homil. 83. in Matthæum 247
dicit, Deum immutare ea, quæ offeruntur, & homil. de Euchariſtia in Encæniis: *Num vides panem? num vinum? num, ſicut reliqui cibi in ſeceſſum vadunt? abſit, ne ſic cogites. Sicut enim ſi cera igni adhibita illi aſſimilatur, nihil ſubſtantiæ remanet, nihil ſuperfluit: ſic & hìc, puta myſteria conſumi, corporis ſubſtantiâ.*

S. CYRILLVS Alex. epiſtola ad Coloſyrium: *Ne horremus carnem, & ſanguinem, appoſita ſacris*

Altaribus,

Digitized by Google

Altaribus, condeſcendens Deus noſtris fragilitatibus influit oblatis vim vitæ; conuertens ea in veritatem propriæ carnis.

248 EVSEBIVS Emiſſenus, ſeu quiſquis ſit author ſerm. de corpore Domini: *Quando benedicendæ verbis cœleſtibus creaturæ ſacris Altaribus imponuntur, antequam inuocatione ſummi Numinis conſecrentur, ſubſtantia illic eſt panis, & vini, poſt verba autem Chriſti, corpus, & ſanguis eſt Chriſti. Quid mirum eſt autem, ſi ea, quæ verbo creare potuit, poſſit creata conuertere?* Et de conſecr. diſt. 2. can. *Quia corpus aſſumptum*, ex ipſo Euſebio referuntur hæc verba, relata à D. Bonauent. diſt. 10. part. 2. art. 2. quæſt. 3. *Inuiſibilis Sacerdos, viſibiles creaturas in ſubſtantiam corporis, & ſanguinis Chriſti, verbo ſuo, ſecreta poteſtate commutat.*

249 AB anno D. ad DC. S. Remigius Epiſcopus Rhemenſis *in cap.* 10. primæ ad Corinth. *Sicut illa caro corpus Chriſti eſt, quam Verbum aſſumpſit in vtero Virginali, ita iſte panis tranſit in corpus Chriſti.*

POST annum DC. S. Gregorius Papa, teſte Paulo Diacono in eius vita, ſic locutus eſt ad populum: *Praſcius Conditor noſtræ infirmitatis ea poteſtate, qua cuncta fecit ex nihilo, panem, & vinum, aquâ mixtum, manente propria ſpecie; in carnem, & ſanguinem ſuum, ſpiritus ſui ſanctificatione conuertit.*

250 POST annum DCC. Beda *ſerm. de Epiphania*, & *lib. de Myſteriis Miſſæ*, apud Vvaldenſem *tom.* 2. *cap.* 82. idem aſſerit.

DAMASCENVS lib. 4. de fide, cap. 14. *Panis, vinumque, & aqua, per inuocationem, & aduentum Spiritus ſancti ſupernaturaliter tranſmutantur in corpus, & ſanguinem Chriſti.*

POST annum Domini DCCC. Theophylact. *in cap. 6. Ioan.* Strabus author Gloſſæ ord. *in cap.* 11. *primæ ad Corinth.* Alcuinus *lib. de Diuin. offic.* ad ea verba Canonis: *Ratam, rationabilem.* Remigius Antiſiodor. *in Pſal.* 21. idem aſſerunt cum Amalar. *lib.* 3. *de offic. cap.* 24. Paſchaſio Corbenſi *lib. de corpore, & ſanguine Domini, cap.* 1. qui ait: *Licèt figura panis, & vini hic ſit; omninò nihil aliud, quam caro Chriſti, & ſanguis, poſt conſecrationem, credenda ſunt.*

251 KEMNITIVS 2. *part. exam. ad ſeſſ.* 13. *cap.* 4. oſtendere volens, quid Patribus reſpondendum ſit, obiicit ſibi hunc locum, quem putat Ambroſij, credendum eſſe in Euchariſtia non panem, quia ſenſibus patet, ſed corpus Chriſti ſolum, quod fide apprehendi poteſt. Hæc autem reſponſio ſuprà ſoluta eſt.

252 POST annum CM. S. Iulbertus Carnotenſis *epiſtola ad Adeod.* ait: *Dubitare nefas eſt, vt ad eius nutum cuncta ſubitò ex nihilo ſubſtiterunt, ſic pari potentia in ſpiritualibus Sacramentis terrena materies, naturam, & meritum ſui tranſcendens, in Chriſti ſubſtantiam commutetur, cum ipſe dicat: Hoc eſt corpus meum.* Et paulò poſt: *Hic eſt ſanguis meus. Si Deum omnia poſſe credis; & hoc conſequitur, vt credas, nec humanis diſputationibus diſcernere curioſius inſiſtas, ſi creaturas, quas de nihilo potuit creare, has ipſas multò magis valeas in excelſioris naturæ dignitatem conuertere, & in ſui corporis ſubſtantiam transfundere.*

253 AB annis M. ad MC. hoc aſſeruêre Lantfrancus *lib. de corpore, & ſanguine Domini*, Adelmannus *ad Berengarium*, qui id arguit ex verbis Domini: *Hoc eſt corpus meum.* Hugo Linconienſ. *epiſtola ad Berengarium*, Guitmundus *lib.* 3. *contra Berengarium*, Anſelmus verò Cantuarienſis *lib. de corpore Domini*, apud Ioannem Garetium ſic ſcribit: *Contra omnem ſæcularis Philoſophiæ rationem, & intellectum mutata panis ſubſtantia in aliam ſubſtantiam ad quoddam myſterij obſequium, quædam accidentia, quæ illi inhærebant, ſic tranſtulit, non mutata, vt corpus Domini* (licet adſit) *albedo non faciat album, nec rotunditas rotundum.*

AB anno MC. vſque ad MCC. idem aſſeruere 254
Algerus *lib.* 1. *de corpore Domini, cap.* 7. & 8. Petrus Cluniac. *lib. de Sacrificio, & Tranſubſtantiatione*, Hugo Victorinus, *lib.* 2. *de Sacram. part.* 8. *cap.* 7. Lombardus 4. *ſent. diſt.* 11. Euthymius Zigabonus *in cap.* 26. *Matthæi.*

HI omnes ante Innocentium III. ſcripſêre, vt videas, eſſe veraciſſimum, quod ait Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. Eccleſiæ Catholicæ, ſemper fuiſſe perſuaſum, ita transmutari panem in corpus Domini, vt ſubſtantia panis recedente, ſola maneat Chriſti caro, ſub accidentibus panis.

HABES etiam mendacia eſſe aperta Lutheri, & 255
Lutheranorum, qui hanc mutationem clamant excogitatam ab Innocentio III. vel à D. Thoma.

HABES etiam, mentiri Calvinum *lib.* 4. *cap.* 17. §. 14. cum ait: *Vetuſtatis patrocinio nos deſtitui in iſto dogmate de Tranſubſtantiatione confirmando.*

PROBATVR etiam à tempore Berengarij. Concilium Romanum, ſub Nicolao II. Berengarium abiurare coëgit hunc errorem, vt teſtatur Lantfranc. qui Concilio interfuit. Guitmundus *lib. de corpore Domini.* D. Anſelmus *epiſt. de corpore Domini.*

CONCILIVM Romanum ſub Gregorio VII. in 256
formula, quam dedit Berengario, coëgit credere, ac confiteri, panem ſubſtantialiter conuerti in corpus Chriſti verum.

CONCILIVM Generale Lateran. ſub Innocentio III. celebratum, anno 1215. definit tranſubſtantiationem, vt vidit etiam Lutherus *lib. de captiuit. Babylon. cap.* 1. vt Kemnitio os obſtruatur, qui id negat; nam *in cap. Firmiter*, & *in cap.* 3. anathemate feriuntur omnes, negantes ſuprà dictas, *in cap. Firmiter*, propoſitiones.

CONCILIVM Romanum Generale, anno 1413. errorem Vviclephi contra hanc veritatem ferit.

CONCILIVM Conſtantienſe Generale 14. *ſeſſ.* 8. idipſum definit.

CONCILIVM Florentinum Generale, anno 257
1439. *ſeſſione vltima*, conſentiente vniuerſo cœtu Latinorum, & Græcorum, dedit Inſtructionem Armenis de fide, in qua ſic habemus de Euchariſtia: *Subſtantia panis in corpus Chriſti, & vini in ſanguinem conuertuntur.* Neque vnquam Græci repugnarunt, vt probat Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 21. Græci enim, licèt in verbis formæ, & in pane azymo Latinis reſtiterint, vt ait D. Bonauent. *diſtinct.* 11. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſ.* 1. in cæteris non reclamant, vt habet S. Bonauent. *hîc, quæſt.* 1. vbi citat Patres Græcos. Ipſe verò S. Doctor aſtitit Concilio Lugdunenſi, vbi vnita eſt Eccleſia Græca Latinæ. 258
Hoc autem conſtat ex Patribus Græcis, allatis cum D. Bonauent. & patet etiam ex Græcis recentioribus, Nicolao Methonenſi, Samona Gazenſi, Nicolao Cabanza, Marco Epheſio, & Beſſarione, quorum opuſcula extant, vbi fatentur hanc mutationem. Patet etiam ex Concilio Lateranenſi, vbi affuerunt Patriarchæ Græcorum. Et ex Florentino,

vbi

Digitized by Google

vbi illa Inſtructio aſſeritur, initio data, ſacro approbante Concilio, & in fine dicitur data in Synodali ſeſſione. Neque dicant alij, Græcos abſceſſiſſe ante Armenorum aduentum, vt patet ex vltimis verbis Concilij.

259 Id denique patet ex cenſura Orientalium ad Confeſſionem Auguſtanam. Diuino enim iudicio factum eſt, vt Lutherani ſuam confeſſionem miſerint ad Patriarcham Conſtantinopolitanum, vt approbaret, qui eam remiſit reprobatam. Sic autem habet, cap. 10. *Multa in hac parte de vobis referuntur, quæ nobis nullo pacto probari poſſunt; Eccleſia igitur ſancta illud iudicium eſt. In ſacra cœna, poſt conſecrationem, & benedictionem, panem in illud ipſum corpus IESV CHRISTI; vinum autem in illum ſanguinem, virtute Spiritus ſancti tranſire, ac immutari.* Et paulò infrà dicunt Græci, *corpus Chriſti non deſcendere de cœlo, vt in Euchariſtia præſens adſit, ſed fieri præſens per tranſmutationem panis in corpus Chriſti.*

260 Abeat igitur Petrus Martyr, *obiectione* 84. contra Gardinerum abolenda, vbi Græcos tranſmutationi panis ſemper repugnaſſe mentitur.

Quoniam tamen Scotus *diſp.* 11. *quæſt.* 3. & Faber *diſput.* 45. *cap.* 4. conantur eneruare hoc argumentum, ſumptum è verbis Chriſti: *Hoc eſt corpus meum*, oportet eos retundere.

Primò igitur oſtendi *quæſtione* 1. *argumento primo*, & *in hac quæſtione*, hoc eſſe argumentum multorum Sanctorum Patrum, qui ex forma conſecrationis argumentantur, panem tranſmutari in
261 corpus Chriſti. Rationem etiam adduxi: Et quia cum Catholicis ago; en oſtendo ex hac authoritate, idem argumentari Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſion.* 13. *cap.* 4. vbi ait: *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter, corpus ſuum id, quod ſub pane offerebat, verè eſſe dixit, ideò perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuò ſancta hac Synodus declarat, per conſecrationem panis, & vini, conuerſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti Domini noſtri; & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis eius; quæ conuerſio conuenienter, & propriè à ſancta Catholica Eccleſia* Transvbstantiatio *eſt appellata.* Quibus verbis apertè docet, ex veritate verborum Chriſti collegiſſe Eccleſiam deſitionem ſubſtantiæ panis: Ergo ex veritate verborum, prout ab Eccleſia intellecta ſunt, colligitur abſentia panis, vt notat Suarez *diſp.* 49. *ſect.* 2.

262 Respondet Fauentinus *numero* 23. Concilium non approbaſſe rationem S. Bonauent. & S. Thomæ; nam iſti arguunt ſic: Illa propoſitio: *Hoc eſt corpus meum*, eſt vera: Ergo non manet ſubſtantia panis in Euchariſtia. At Concilium diuerſo medio arguit, ſic; Chriſtus illis verbis: *Hoc eſt corpus meum*, dixit, verè eſſe corpus ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebatur; ideò perſuaſum Eccleſiæ ſemper fuit non manere ſubſtantiam panis, ſed conuerti in corpus Chriſti.

Verum eandem eſſe rationem D. Thom. & D. Bonauent. quam Concilium deſumpſit, probo; nam D. Bonauentura *diſtinctione* 10. *parte* 1. *quæſt.* 1. & D. Thomas *quæſtione* 75. *artic.* 1. veritatem illorum verborum oſtenderant ex omnium Catholicorum conſenſu, eſſe: *Hoc eſt corpus meum*, non metaphoricè intelligenda; ſed propriè, & hoc ex ipſa natura verborum, conſideratis omnibus conſiderandis, vt vidimus *quæſtione prima*, neque ſaluari veritatem verborum, ſi metaphoricè capiantur, quia Chriſtus intendit propriè loqui.

Ideò SS. DD. hanc veritatem arripientes dicunt, ad veritatem horum verborum exigi, vt ſit corpus Chriſti ſimpliciter quidquid ſubſtantiæ eſt ibi, & non adſit panis. Quare idem eſt medium Concilij, & SS. DD. neque Concilium dixit. Quia Chriſtus dixit id, quod ſub ſpecie panis offerebatur erat verè corpus ſuum; dato, & non conceſſo, quod cum hac veritate reali potuiſſet manere, vt affingit Fauentinus *numero* 25. ſed abſolutè ex eo, quod ibi eſt corpus Chriſti ex vi verborum, deducit, abeſſe panem. 263

Respondet ſecundò Fauentinus, videns ſe implicatum; Concilium ſolùm voluiſſe inferre: Licèt poſſent alio modo explicari ea verba, ita vt etiam maneret panis cum corpore Chriſti, tamen ipſa Eccleſia hunc elegit ſenſum, qui panem excludit, ſic à Spiritu ſancto edocta. Hinc deducit Fauentinus, hanc deductionem ex natura ſua eſſe tantùm probabilem, non certam. 264

Verum oppono primò: Si Eccleſia, Spiritu ſancto edocta, hunc ſenſum declarat eſſe germanum, & veriſſimum, vt ex præſentia corporis Chriſti deducatur abſentia panis, & hunc ſenſum à Spiritu ſancto accepit, eſſe illum, qui eſt proprius veritatis illius propoſitionis; ſequitur benè arguere SS. Doctores ex eius veritate abſentiam panis. Veritas enim Scripturæ eſt certiſſima, quippè à prima Veritate dictata. Veritas autem vna eſt in indiuiſibili, à qua nequit Eccleſia, vel tranſverſo quidem vngue declinare, quæ eſt Columna, & firmamentum veritatis.

Si igitur hunc ſenſum illorum verborum definit: Ergo dic, illam eſſe veritatem illius propoſitionis: *Hoc eſt corpus meum*, nec aliter poſſe intelligi verè; alioqui ſi tantùm probabile eſſet, poſſet Eccleſia alios ſenſus eligere, & admittere præſentiam panis, ex quo ſequitur, non eſſe certam abſentiam panis, atque adeò non potuiſſe id de fide definiri, cùm verba illa hanc veritatem non aſſerant, aut dicant certò rem ita ſe habere; ſed aliter eſſe poſſe. 265

Pro certo autem omnis habet Catholicus Eccleſiæ definitiones eſſe de fide, iuxta infallibilem Spiritus ſancti reuelationem. Cùm igitur in Concilio definiat Tranſubſtantiationem panis, eiuſque deſitionem ex reuelatione, illis verbis facta, è quibus proteſtatur, ſe hunc ſenſum, hancque definitionem haurire; ſequitur, hunc eſſe vnicum; & alium, maximè contrarium, non potuiſſe hinc definiri.

Melius ſibi Faber non rarò conſuleret cedendo, quam Steropis malleo ſibi fulmina cudendo. 266

Probatvr deinde ratione prima D. Thomæ, quæ eſt tertium fundamentum S. Bonauenturæ. Nil poteſt eſſe, vbi ante non erat, niſi per ſui mutationem, vel alterius; ſed corpus Chriſti per hoc quod Euchariſtia conficitur, non mutatur localiter, quia manet in cœlo: Ergo, ſi non mutatur panis in ipſum, non magis erit ibi, quàm eſſet ante. Hæc ratio roborabitur *quæſtione* 8. vbi de termino Tranſubſtantiationis agam, contra Scotiſtas.

Addit etiam S. Bonauent. congruitatem, ob quam non maneat panis; nam ſi accidentia eſſent in ſubiecto ſuo panis, non ita deducerent in cognitionem Sanctiſſimi Corporis, quia deſeruirẽt informando ſuo ſubiecto, quod corpori Chriſti non conuenit; & ità ſi id, quod præſentialiter eſſet ibi, eſſet panis, ibi etiam coleretur; neque eſſet aptum deducere ad cognoſcendum Chriſtum, ſicut accidentia, 267

Digitized by Google

dentia, quæ, cùm dependentia ſint, & per ſe ſtare nequeant, ſi ſola ſunt, indicant miraculum ſubſtantiæ Chriſti præſentis.

268 Addit S.Bonauentura, etiam vtilitatem, quia, ſic dum adſunt accidentia panis, ſine pane, fides exercetur magis, dum ex accidentibus notis, aliud cogitur deducere, quam naturale ſubiectum panis.

Obiicit primò Kemnitius *loco citato*, poſt Lutherum. Non ſunt multiplicanda miracula ſine neceſſitate, & authoritate; at authoritas, quæ maximè vrgetur, de forma conſecrationis, eſſet vera, etiamſi remaneret panis, dummodo ſimul adeſſet corpus Chriſti: Ergo. Hoc argumentum vrgent non modo Lutherani, ſed etiam Scotus *in 4. diſtinct. 11. quæſt. 3.* Durandus *quæſt. 1.* Paludanus *quæſt. 2.*

269 Respondetur cum D.Bonauentura, *in corpore, & ad 5.* argumentum eſſe Sanctorum Patrum, (adde & Concilij Tridentini) qui ex verbis conſecrationis deducunt tranſubſtantiationem, vt ſuprà oſtendi, & ideò ſatis audaces eſſe cenſores, vt notat Suarez *diſp. 49. ſect. 2.*

Hoc vnum argumentum Scoto oppono, quod eſt Fabri Fauentini, *in 4. diſp. 34. num. 31.* Verba Sacramentalia ex natura ſuæ inſtitutionis ſunt ſigna, perfectè ſignificantia id, quod efficiunt; alioqui non erat maior ratio cur Chriſtus ea aſſumeret, v.g. *Hoc eſt Corpus meum*, quàm *Veni dilecte mi*, ad mutandum panem in corpus Chriſti; at verba conſecrationis: *Hoc eſt Corpus meum*, faciunt tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti: ergo illum perfectè ſignificant. Totum argumentum eſt Fabri. Vnde ſequitur euidenter, non poſſe ſtare veritatem ſignificatam per formam: *Hoc eſt Corpus meum*, ſi remaneat adhuc panis. Vide etiam Suarez, *loc. cit.*

270 Obiicit deinde Kemnitius, verbum *tranſubſtantiandi* eſſe barbarum, & nouum; ſic vrgent etiam Lutherus *lib. de capt. capite 1.* & Caluinus *lib. 4. cap. 17.*

Respondetur cum S.Bonau. *diſt. 10. part. 2. art. 2. quæſt. 3.* Patres antiquos, à ſe relatos, aſſerere, panem ſubſtantialiter mutari in corpus Chriſti, quod eſt tranſubſtantiare. Arguit, adhuc non eſſe acceptandam tranſubſtantiationem, quia è Scripturis non habetur.

Respondetur cum D.Bonau. *loc. cit.* haberi è traditione Eccleſiæ. Neque etiam Liber Euangeliorum è Scriptura alia habetur eſſe canonicus, & tamen creditur ex traditione Eccleſiæ.

271 Obiicit tertiò Scripturas, quæ Euchariſtiam panem appellant, Matth. 26. *Accepit panem, & ait. Hoc eſt Corpus meum.* Fortius colligitur ex Luca *cap. 22.* & Paulo, 1.Cor. 11. *Accepit Calicem, benedixit, & dedit eis, & ait: Hic Calix, &c.* 1.Cor. 10. *Panis, quem frangimus.* Et cap. 11. *Quicunque manducauerit panem hunc, &c.*

Respondetur ex D. Bonau. *diſt. 8. part. 2. quæſt. 1. & 2.* non aſſeri ab Euangelio, panem eſſe corpus Chriſti. Et mirum eſt, Lutheranos ſeipſos adeò miſerè confodere; nam, dum volunt, hunc eſſe illarum propoſitionum ſenſum: *Panis triticeus eſt Corpus Chriſti*, falſam Euangelicam propoſitionem faciunt; vel coguntur dicere, fieri mutationem ſigni cum aduerſariis Caluiniſtis; vel nobiſcum veram tranſubſtantiationem, vt propſitio in fine vera ſit, ſicut dixi *diſp. 4. quæſt. 5.*

272 Paulus autem, & Lucas ſignant, corpus, & ſanguinem Chriſti eſſe cibum, & potum cœleſtem; panem quidem è cœlo deſcendentem, vt explicat S.Bonauentura *ad 6. Ioan.* & *diſt. 10. part. 1. quæſt. 1.* & alibi ſæpè. Sic enim in Scriptura cibus dicitur Panis; ſic etiam Manna dicebatur *Exodi 16. Sap. 16. Ioan. 6.*

Hæc ſolutio non placet Kemnitio, qui dicit, hoc eſſe, Scripturas æquiuocis ſenſibus exponere, vt panis, modò panem, modò corpus ſignificet.

Respondetur, non exponi æquiuocè; nam 273
quoties corpus Chriſti dicitur Panis, habet adiunctum aliquod epithetum ſingulare, v.g. *Panis vitæ, Panis benedictionis*, vt notat Damaſcenus cum Cypriano, Ambroſio, & Auguſtino ſuprà relatis, & habetur in *cap. Omnia, de conſecr. diſt. 2.* vt notat Suarez.

Obiicit quartò. In Sacramentis debet eſſe materia, & forma, ſignificantes virtutem Sacramenti. Sic in Baptiſmo eſt vera aqua, ſignans gratiam lauantem; at Euchariſtia eſt Sacramentum refectionis, ſignans panem cœleſtem: Ergo ibi debet eſſe panis verus, ne decipiens ſignum accidentium apponatur: Et ita ne credamus ſpectrum.

Confirmatur, nam ſignat etiam Eccleſiæ vnionem cum corpore Chriſti, in eo, quòd multis è granis conficitur Euchariſtia. Confirmatur, nam verbum accedit ad elementum, non deſtruendo illud, vt fiat Sacramentum.

Respondet D.Bonauentura, *quæſt. 1. in corpore, & ad 4.* 274
Hoc Sacramentum ex inſtitutione eſſe omnium maximum, continens cibum cœleſtem, quem indicant accidentia, & in quem ducunt; quod ſi ibi eſſet ſubſtantia panis, potiùs deducerent ad panem.

Cum igitur ille ſit cibus ſpiritualis; ſatis eſt, ſi accidentibus panis ipſum Chriſti corpus ſubiaceat; nec eſt ſimile de aliis Sacramentis; nam Aqua Baptiſmi ſignat lotionem per gratiam: Oleum Vnctionem Spiritus ſancti in anima ſola; at cum hic Cibus cœleſtis ſit ipſum Chriſti corpus reale, ore ſumendum, non eſt neceſſe, vt alio cibo, puta pane, & vino, ſignetur; ſed ſat eſt ſignari accidentibus, quæ dum per ſe ſtant contra ipſorum naturam dependentem, ducunt in cognitionem alterius altioris ordinis cibi, ſub illis latentis; accidentia enim ſunt, quæ ſenſibilia ſunt, non ſubſtantia. Vnde ſubſtantia panis non ita duceret in cognitionem cibi Diuini. Ita S.Bonauentura *diſt. 12. part. 1. quæſt. 2.*

Adducit Kemnitius etiam Patres, Gelaſium 275
lib. 2. contra Eutychem: *Sacramenti Corporis, & Sanguinis Chriſti diuina res eſt, & tamen eſſe non deſinit ſubſtantia, vel natura panis, & vini.* Hoc teſtimonio, tanquam Romani Pontificis, exultat.

Refert ſimiliter Theodoretum *dialogo primo*, & alios dicentes, non mutari naturam panis. Cum his eſt Damaſcenus, *loco citato*.

Respondet S.Bonauentura, quem ſequuntur 276
Sixtus *in Biblioth.* & Suarez *loco citato*, manere naturam, quoad accidentia, ſeu manere extrinſeca naturæ; ſimiliter & ſubſtantiam, quoad effectus, nutriendo, &c. Ideò cautè Gelaſius ait, corrigens id, quod dixerat, manere ſubſtantiam, ideſt, naturam, ſeu virtutem; nam quoad ſubſtantiam, aſſerit ibi eam mutari in diuinam ſubſtantiam.

Notandum verò obiter, morem antiquum loquendi, ac etiam nunc apud plures ſcriptores, per rei naturam indicare eius accidentia, virtutes, aut operationes; Ita Medici agunt de natura plantarum, Aſtrologi de natura Aſtrorum, &c. Ideſt de virtute operatione, &c. idem dic in illo textu cit. de natura panis.

Adverte

Digitized by Google

Adverte etiam Gelaſium hunc eſſe Papam. Probatur euidenter, tum quia referens Patres, non meminit C. Chalcedonenſis, nec Auguſtini, nec Hieronymi: neque Leonis, qui noti erant Gelaſio Papæ. Et quod maius eſt, refert teſtimonia Euſebij Cæſarienſis, quæ Gelaſius Papa reprobauit de Libris Apochryphis, vt notat Bellarminus *lib. 2. de Euchariſtia, cap. 27.* Suarez *loco citato.*

277 Alivd teſtimonium opponit ſibi S. Bonau. ex D. Gregorio *homil. Paſchali. & lib. 4. Dialog. cap. 58,* & habetur *de conſecr. diſt. 2. cap. Quid ſit ſanguis,* vbi dicitur: *In hora conſecrationis cœlos aperiri, cœleſtia terrenis ſociari.* Ergo Chriſtus deſcendit, non autem per tranſubſtantiationem panis incipit eſſe.

278 Respondet S. Doctor *dub. 3. & in quæſt. ad primum,* ſermonem illum eſſe tropicum, & dici aperiri cœlos, quia Diuina bonitas nobis effunditur; cœleſtia imis ſociantur, propter corporis Chriſti præſentiam, deferuntur ab Angelis gratiæ, ideo cœli dicuntur aperiri; ſicuti in natiuitate Chriſti dicuntur *melliflui facti;* quia datus eſt nobis is, qui melle eſt dulcior, ſcilicet Salvator mundi.

Mvlta objicit etiam Petrus Martyr; eligam præcipua.

Primò arguit. Sicut Chriſtus *Ioan. 6.* cùm ait: *Ego ſum panis,* non ſe tranſubſtantiauit; ita neque, cùm ait. Matth. 2. *Hoc eſt corpus meum.* Hoc tanquam ſolis acclamat.

Respondetvr facilè, negando ſimile. Nam Ioan. 6. dixit de ſe: *Ego ſum panis viuus,* ideo non erat in aliud mutandus, ſicuti panis, *Matth. 26.*

279 Secvndò arguit, nos accedere ad hæreticos, ponentes corpus Chriſti phantaſticum.

Respondetvr, nos fateri corpus Chriſti verum (eſto inuiſibile) ſic enim & Chriſti corpus glorioſum erat inuiſibile, quando, & vbi Chriſtu volebat. Vide Lucæ 23. *in fine*; at Manichæi, & ſimiles ponebant corpus ſolum apparens.

Argvit tertiò. Ea, quæ annihilantur, non tranſubſtantiantur; at panis annihilatur per vos, quia nil de eo remanet: Ergo.

Hoc argumento iacto clamat hæreticus: Si ageretis cum belluis, non deberetis tam monſtroſa loqui: Gratia ſit Deo, qui tam manifeſtè perdit *ſapientiam ſapientum.* Idem conclamat Caluinus *lib. 4. cap. 17. §. 14.* Kemnitius ſuprà, Vviclephus apud Vvaldenſem, *tom. 2. cap. 68.*

280 Respondetvr cum D. Bonauent. *diſt. 11. part. 1. quæſt. 3.* mutationem a termino denominari, ſecundum regulas Ariſtotelis; ſic annihilatio eſt, quæ ad nihil terminatur; at panis non terminatur ad nihil; ſed tranſmutatur in corpus Chriſti, & ibi habet ſuæ tranſmutationis terminum. Licèt igitur deſtruatur panis, tamen deſtructio hæc non fit per annihilationem; quamuis enim nihil panis remaneat, tamen non ceſſit in nihilum. Sic & cibus deſtruitur quidem; ſed non annihilatur, etiamſi totus in alitum conuerteretur. Sed de hoc *quæſt. 6.* agetur.

281 Argvit quartò ex confeſſione Berengarij, quæ habetur, *cap. Ego Berengarius, diſt. 2. de conſecr.* nam in ea confeſſione, approbata à Concilio Romano, habetur, *panem, & vinum, quæ in altari ponuntur, eſſe verum corpus Chriſti, & frangi, atteri:* Ergo eſt ibi verus panis, non enim atteritur Chriſtus.

Idem objiecit primus omnium Berengarius, poſt confeſſionem periurus, vt teſtatur Lanfrancus *lib. de corpore Domini;* & poſteà Vvicleph: apud Vvald. *lib. 2. cap. 42. & 43.* Porrò Caluinus *loc. cit. §. 12.* & alij Caluiniſtæ, & Lutherani, hanc nobis confeſſionem opponunt. Eam ſibi opponit, & explicat S. Bonauent. *diſtinct. 12. part. 1. artic. 3. quæſt. 1.*

Respondet Seraphicus facilè, Berengarij ab- 282
iurationem opponendam hæreſi eius, qui dicebat, Chriſtum vere non eſſe in Euchariſtia, ſed ibi tantùm ſignum Chriſti manere, aut panem triticeum.

Confitetvr ergo, panem poſt conſecrationem eſſe corpus Chriſti, vi tranſmutationis factum panem cæleſtem, atque tractari, & frangi mediantibus ſpeciebus, quæ ſolæ atteruntur formaliter; hoc enim ſolet dici de his, quæ mediatè patiuntur. Si *Lucæ 8.* dixit Ieſus: *Quis me tetigit?* Et tamen, ſolas veſtes tetigerant. Sic dicam: Totus ſum pluuia madefactus, ratione tamen ſolius veſtis, quæ me circumdat.

Hæc autem apponuntur, vt opponantur hæreſi 283
Berengarij, qui ſolas ſpecies tractari, & manducari dicebat.

Tandem ideò additur, hunc contactũ non eſſe in Symbolis ſolis; ſed in rei veritate, quia Berengarius volebat, tangi Chriſtum in ſpeciebus, tanquam meris figuris, ſicut cum tangitur in ſtatura crucifixa; at cogitur confiteri, tangi in ſpeciebus, includentibus corpus Chriſti.

Cæterum addit S. Bonau. Eccleſiam recepiſſe confeſſionem Berengarij, licet minus propriè expreſſam, vt eliderent eius error aſſerens, ibi eſſe Chriſtum, ſicuti in nudo ſigno.

Argvit quintò. Senſus non decipiuntur circa obiectum proprium; at ſenſus viſus, odoratus, guſtus, & tactus, qui circa panem ſub propriis rationibus verſantur, indicant, ibi eſſe panem: Ergo.

Vrget Scotus, vt ſoluat. In Sacramento verita- 284
tis, non debet eſſe falſitas. Hæc autem erit, ſi abſit panis, quia ibi apparent accidentia; quæ ſunt naturalia ſubſtantiæ ſigna. Confirmatur nam SS. PP. contra Marcionem probant, Chriſtum fuiſſe verum hominem ex accidentibus, quia edebat, &c.

Respondet S. Bonau. *diſt. 12. part. 1. quæſt. 2. ad 2. & ex corpore,* naturaliter quidem ex accidentibus vere ſubiectum deduci, attamen Chriſtum ad fidei exercitium id præſtitiſſe, vt ſub accidentibus alienis, ſuum corpus reciperemus, & quidem ſub accidentibus congruis, proportionatis cibanti ſubſtantiæ, & hoc teſtatur Chriſtus, & Eccleſia, ità, eſſe, cui credere tenemur; id verò non erat, cùm de corpore Chriſti vere aſſumpto agebatur, quod verum conclamant. Itaque nulla eſt ibi falſitas, quia accidentia panis ſunt ſigna ſupernaturalia corporis Chriſti: non naturalia, & nobis ſupernaturalia proponuntur; eſſent autem falſa ſigna, ſi crederemus, *ibi* naturaliter eſſe corpus Chriſti.

Argvit ſextò. Accidentia Euchariſtiæ produ- 285
cunt effectus, qui exigunt præſentiam ſubiecti, nam alterantur calore, frigore, humiditate, ſiccitate, veneno inficiuntur, corrumpuntur; & inde vermis ſubſtantia generetur, enutriunt, &c.

Respondet D. Bonau. *diſt. 12. part. 1. artic. 2. quæſt. 1.* quantitatem eſſe ſubiectum, in quo recipiuntur qualitates, tam naturæ panis, quàm extraneæ, at productiones ſubſtantiales, & reſolutiones ex materia redeunte prouenire, nam pereuntibus ſpeciebus panis, ceſſat ibi eſſe corpus Chriſti, & redit materia panis ſub ea forma, quàm exigunt diſpoſitiones, inductæ ab agente naturali.

Vrget Petrus Martyr argumentum, ſuo iudicio in- 286
ſolubile, ſed tamen ineptum. Vel diſponũtur illæ ſpe-

cies ad materiam recipiendam, manente Chriſti corpore, vel poſt abceſſum: Non primum, alioqui eſſet ſimul panis, & corpus Chriſti; nam ſimul eſt vltima diſpoſitio, & forma ſubſtantialis, ad quam diſponit. Neque ſecundum, quia abſcedente corpore Chriſti, ſpecies pereunt, vt fatentur Theologi; nam tantùm ibi ſtat, durantibus ſpeciebus.

187 Respondetur, diſpoſitiones induci, manente Chriſti corpore; illis autem pereuntibus, & inductis aliis peregrinis diſponentibus ad aliam formam, tunc Deus ſubſtituit materiam, & naturaliter inducitur forma, iuxta diſpoſitiones; & primum eſſe formæ genitæ, eſt primum non eſſe corporis Chriſti ibi.

Ad id de veneno reſpondetur, ſi venenum in qualitatibus conſiſtit ſolis, adhærere quantitati, cui adhærebant, cùm inductæ ſunt ante conſecrationem, vel poſt. Si verò in liquore aliquo infuſo, diuerſo à vino, tunc ſub eo non eſt corpus Chriſti; ſed ibi eſt ſubſtantia venenata.

Argvit ſeptimò. De ratione accidentium eſt ineſſe in ſubiecto; nam eſſe accidentis eſt ineſſe, ideò dicuntur potiùs *entis entia* 5, Metaph. text. 35. ſed in Euchariſtia ſunt accidentia Panis: Ergo & ſubiectum eorum, ideſt, panis: Confirmatur; alioqui fierent ſubſtantia, ſi per ſe abſque ſubiecto exiſterent.

288 Respondet D.Bonau. *diſt.* 12. *part.* 1. *quæſt.* 1. rationem eſſentialem accidentis non eſſe inhærere actu, ſed ſolùm dicere ordinem, & aptitudinem ad inhærendum ob naturalem ſui imperfectionem. Ideò inhærentia actualis non eſt eſſentialis, quod ſupponit Ariſtoteles. 4. *Phyſ. text.* 58. vbi quærit: an ſpatium cenſendum eſſet vacuum, vbi ſolus eſſet ſonus. Supponit igitur, illum ſonum abſque ſubſtantia, in qua eſſet; alioqui ineptum eſſet quærire: an corpus ſonorum impleat ſpatium. Neque ſequitur, accidens futurum ſubſtantiam, quia adhuc dicit ordinem ad ſubiectum, non ſic ſubſtantia.

Argvit octauò. Si per conſecrationem fit corpus Chriſti: Ergo ex pane generatur, & fit Deus homo à Sacerdote, & ſi ex pane fit, non eſt idem, qui ex Virgine.

Hæc vrget etiam Stephanus Gabriel in ſuo Catechiſmo, conquerens Sacerdotes noſtros, ſe facere matres; Chriſti. De hoc egi *quæſt.* 1. *in teſtimonis quartæ ætatis.*

289 Respondet D.Bonau. *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 2. non omnem mutationem ad ſubſtantiam eſſe generationem, vt ineptè putat hæreticus, nam etiam creatio terminat ad ſubſtantiam. Hæc igitur eſt mutatio ſupernaturalis, quæ non eſt aliis ſimilis, vt dicam *quæſt. ſequenti.* Quod verò ex pane fiat corpus Chriſti, aſſerunt Sancti; Ambroſius *lib.* 4. *de Scram. c.* 4. Gaudentius *tract.* 2. *in Exodum*, & alij Patres, relati *quæſt.* 1. & *præſenti.*

Neqve verò conficitur ex pane tanquam materia ſicut a genitoribus, ſed tanquam inſtrumentis, vt docet D. Hieronymus *epiſtolis ad Euagrium*, & *ad Heliodorum*, & conficitur ex pane, tanquam è termino *à quo.* Itaque eſt ipſum, quod crucifixum eſt, vt aiunt Patres; & ipſe Chriſtus *matth.* 25. *Marci* 14. *Lucæ* 22. non enim genera-
290 tur ex pane, ſed ſuccedit pani, in ipſum conuerſo.

Argvit nonò S. Bonau. Si corpus Chriſti ſuccedit per conuerſionem panis, vel panis conuertitur in corpus Chriſti, quod eſt; vel in corpus Chriſti, quod non eſt. Si in id, quod non eſt: Ergo de nouo fit; Si in quod eſt: Ergo augetur corpus Chriſti in ſe, & etiam augeretur ad locum, v.g. ſi corpus Chriſti eſt trium cubitorum in hoc altari erunt in ſingulis altaribus trium cubitorum, & ita in millibus Altaribus erunt 3000. cubiti corporis Domini.

Respondet D.Bonau. conciſè *hic ad* 3. & *ſextum*, conuerti in corpus iam præexiſtens, vbi non fit 291
mutatio in corpore Chriſti, ſed in pane tranſubſtantiato, ſecundum totum, in idem corpus Chriſti, iam exiſtens; vnde nec augetur, quia tranſubſtantiatio fit in eandem quantitatem numero præexiſtentem; neque etiam augeretur quantitas, etiamſi haberet extenſionem ad locum, quia eſſet eadem multiplicata, eſto augeretur localitas actualis extenſionis, quæ eſt accidens quantitatis. Eſt reſponſio D.Greg. Niſſeni, vt vidiſti *quæſt.* 1 *in* 4. *Ætate.*

Addit S. Bonau. *ad* 3. quod fieret corpus Chriſti 292
maius, ſi in parte conuerteretur, quia remaneret in Chriſto pars panis, præter corpus eius, vt dicam *argumento* 3. *quæſt. ſequenti.*

Hæc verò omnia ſuis quæſtionibus excutientur.

QVÆSTIO V.

An fiat Tranſubſtantiatio omnimoda Panis, & Vini.

D. Bonau. diſt. 11. part. 1. quæſt. 2.
D.Thom. quæſt 75. art. 2.

Iam vidimus, non manere integram naturam pa- 293
nis; nunc diſputabo de partibus eius Phyſicis, ac de gradibus Methaphyſicis.

Prima opinio eſt, poſt conſecrationem manere, formam panis, vt referunt SS. Doctores.

Secvnda ſententia eſt, manere materiam panis. Ità Durandus *diſt.* 11. *quæſt.* 3. Tribuitur etiam Ægidio *Theor.* 1. & 2.

Tertia ſententia eſt, manere ſubſtantiam panis, deſtructa integra natura eius. Ità Godfred. *quodl.* 8. *q.* 16. eamque poſſibilem credit Picus *in Apol. q.* 9.

Qvarta ſententia eſt, manere exiſtentiam ſubſtantialem panis. Citantur moderni aliqui Thomiſtæ in quibus Bannes *prima parte, quæſt.* 8. *artic.* 2. *dub.* 2.

Qvinta ſententia eſt, manere aliquid ſub- 294
ſtantiæ panis ſub eadem differentia ſpecifica, ſub qua antea erat. Aſſerit tamen, hanc indiuiduam entitatem, vel ſubſtantiam, quæ antea erat panis, per conuerſionem, fieri corpus Chriſti, & ità manere. Hanc inſinuat Henricus *quodl.* 9. *q.* 9. & *quodl.* 11. *quæſt.* 4. Caietanus *quæſt.* 75. *art.* 3. *ad* 3. & *art.* 4. Richardus *art.* 4. & Vvaldenſis *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 48. 68. 69. Imo D.Thom. 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 1

Assero, totum panem tranſmutari, vt nil ſubſtantiale eius remaneat. Eſt de fide.

Fvndamentvm præcipuum D. Bonauenturæ 295
eſt, quia Concilia ab annis 600. definierant tranſubſtantiationem. Et primò quidem Concilium Romanum, anno MLX. vt refert Bellarminus *lib.* 3. *de Euchariſtia, cap.* 21. ex Lantfranco, qui illi Concilio affuit, ex Guitmundo *lib.* 3. *de corpore Domini*, & Anſelmo *epiſtola de corpore Domini*, qui eodem tempore vixerunt.

Idem definit Concilium Romanum, anno 1079. vt refert Bellarminus *loco cit.* poſt Vvaldenſem, *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 43.

Concilivm Later. Generale, celebratum, anno 1215. præclarè tranſubſtantiationem definit.

Concilivm

296 Concilivm Romanum Generale, anno Domini 1413. in quo damnati ſunt articuli Vviclephi. quorum primus eſt. *Subſtantia panis, & vini materialis manet in hoc Sacramento.* Secundus eſt. *Accidentia panis non manent ſine ſubiecto*: Profectò, ſi deſtruitur ſubiectum, deſtruitur tota ſubſtantia, quia pereunte ſubiecto, pereunt omnia, quæ in ipſo ſunt. Iidem articuli damnati ſunt à Concilio Conſtantienſi Generali, anno 1414.

Idem ſentit Concilium Florentinum generale *ſeſſ. vltima*, celebrata, anno 1539. vbi abſolutè definitur: *Subſtantia panis in corpus Chriſti, & vini in ſanguinem conuertuntur.*

297 Hoc idem definit Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. Totam ſubſtantiam panis conuerti in corpus, & totam ſubſtantiam vini in ſanguinem Chriſti, & *can.* 2. addit, totam ſubſtantiam conuerti, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini. Neque verò Concilium Trident. aliquid addit noui, dum definit totam ſubſtantiam conuerti, vt putat Suarez *diſp.*49.*ſect.*3.ſed ſolùm explicuit tranſubſtantiationem, antè definitam.

Iam enim antea definitum erat, mutari etiam materiam, & manere accidentia ſine ſubiecto, vt vidimus in Concilio Romano Generali. Vnde Concilium Colon. *parte* 7. *cap.* 17.ait: *Quid enim panis, vinique ſpecies poſt conſecrationes ſunt, niſi ſpecies Sacramentales, & accidentia ſine ſubiecto?* Et in *cap. Omnia, de conſecr. diſt.* 2. ex Ambroſio dicitur, Poſt conſecrationem nihil aliud manere, niſi accidentia panis, & corpus Domini.

298 Hinc Concilium Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. ait: *Quæ conuerſio conuenienter, & propriè à ſancta Catholica Eccleſia* Transvbstantiatio *eſt appellata*, vt notat ipſe Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 1. Ergo declarat id, quod ante Eccleſia tenebat. Ideò in fine monet, corrigendos Scholaſticos, qui hanc doctrinam de tranſubſtantiatione non admodum antiquam eſſe dixerunt: Conſtat enim ex difinitione Concilij Trident. rem antiquiſſimam eſſe, ac perpetuò in Eccleſia creditam. Hæc Suarez.

Tvnc ſic arguo: Perfecta Tranſubſtantiatio, manentibus ſolis accidentibus, dicit conuerſionem omnimodam totius ſubſtantiæ; alioqui non erit tranſubſtantiatio integra, vt concedit Suarez *loco cit.* at talis tranſubſtantiatio definita eſt ante Concilium Tridentinum, & in eo poſtea confirmata: Ergo.

299 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. quia panis conuertitur in totum corpus Chriſti: ergo panis ſecundùm totum conuertitur.

Probatvr tertiò, ſi manet aliquid de pane, aut vt quid commune pani, & Chriſto; vel non. Si vt commune: Ergo corpus Chriſti habet aliam materiam, & aliam formam, præter ſuam, & ideò ſemper nouâ additâ entitate fit maius. Quod ſi manet aliquid, non commune, ſiue materia, ſiue forma; erunt otioſæ, ad nil deſeruientes.

300 Probatvr quartò, præcipuè de forma, quia forma eſt, quæ tranſmutatur in productionibus ſubſtantialibus; materia verò eſt ingenerabilis, & incorruptibilis. Prætereà verba ſignant mutationem in forma, præcipuè, dum dicitur: *Hoc eſt corpus meum.* Et Sacramentum inſtitutum eſt, non ratione materiæ, quæ omnibus communis eſt; ſed ratione formæ. Quod verò etiam materia mutetur, patet; alioqui maneret incompleta, vel ſubiectum corporis Chriſti, quæ ſunt abſona.

Probatvr quintò *in corpore.* Si maneret materia ſine forma, non eſſet apta ſuſtinere accidentia, niſi ſit ens actu, eſt autem talis per formam ſubſtantialem. Si verò maneret forma panis, ſine materia, iam formæ materiales eſſent ſubſiſtentes, & poſſent abſtractæ operari, quod eſt falſum; nam materialis forma non operatur, niſi in materia. Neque eſt fundamentum ponendi formam ſubſtantialem materialem, miraculo abſtractam à ſubiecto, cùm nihil deſeruiat ad hoc myſterium; neque ex verbis conſecrationis, aut aliqua authoritate id poteſt indicari.

Assero ſecundò, ex his non manere ſubſiſtentiam, aut exiſtentiam panis. 301

Probatvr ex dictis, nam remanent ſola accidentia, vt definiunt Concilia: at ſubſiſtentia, & exiſtentia non ſunt accidentia, nec ſeparabiles à rebus.

Ita tenent omnes Theologi, præter allegatos in contrarium; Ità S.Thom.&S. Bonau. & communiter ſententiarij *in* 4. *diſt.* 11. & ex Recentioribus Sotus *diſp.*9.*quæſt.*2.*art.*4.Suarez *diſp.*49.*ſect.*3. & 4. Valentia *quæſt.* 6. *punct.* 2. Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 18. Vaſquez *diſp.* 180. *cap.* 10. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *dub.* 3.

Assero tertiò, non poſſe dici: *manet id, quod fuit panis.* Ità ſentit D.Thom. *quæſt.*75. *art.*3. *ad* 3. & *art.*4. & 8.D.Bonau.*diſt.*11.*part.*1.*dub.*2. *litt.*& Bellarminus, Suarez, Soto, & alij omninò explodendam clamant opinionem Henrici, & Caietani. 302

Probatvr à D.Bonau. dum dicitur: Id, quod erat Panis, eſt corpus Chriſti, indicat ſuppoſitum panis remanere, nam id, quod erat panis, erat vtique ſuppoſſitum panis; vt notat etiam Tannerus *num.*44. at ſuppoſitum cùm ſit modus materiæ, non manet ſine ea.

Probatvr ſecundò a D.Bonauent. ex principiis fidei. Si vera eſſet illa propoſitio, iam entitas panis eſſet corpus Chriſti. Ex quo ſequitur primò, manere aliquid panis ſubſtantiale; Sequitur ſecundò, corpus Chriſti, quod eſt ibi, non eſſe idem, quod eſt in cœlo; nam quod eſt in cœlo, non eſt illa entitas, quæ fuit panis.

Seqvitvr vlteriùs id, quod dicebam in tertio argumento pro prima aſſertione, nouas nempè ſemper entitates addi corpori Chriſti, numero diſtinctas, atque adeò fieri maius ex rebus diſtinctis, & ità non eſſe idem numero in hac, & illa ſpecie Sacramentali. 303

Probatvr etiam à Suarez, quia non poteſt, mutatâ eſſentiâ rei, manere eadem numero entitas; vel ſubſtantia, quæ eſt panis, eſſentialiter eſt panis: Ergo.

Obiicies. D.Ambroſius *lib.*4. *de Sacram.c.*5. ait: *Tanta eſt vis in verbis, vt ſint, quæ erant, & in aliud commutentur.* Sæpè etiam Patres dicunt, panem fieri corpus Chriſti, & *cap. Ego Berangarius* dicitur, panem, & vinum poſt conſecrationem eſſe corpus Chriſti, & D.Auguſtinus 3.*de Trinitate cap.*4. ait: *Corpus Chriſti dicimus, quod ex fructibus terræ collectum, &c.*

Respondet D.Bonau. panem non fieri corpus Chriſti; ſed ex pane fieri corpus Chriſti. 304

Qvoad dicta ſanctorum, reſpondet, eos tropicè locutos, vt panis, ideſt, accidentia panis eſſent corpus Chriſti, ideſt, Sacramentum corporis Chriſti, ponendo ſignum pro ſignato. Hoc patebit *quæſtione ſequenti.*

Tannervs *num.*45. cum Bellarmino reſpondet, eum modum loquendi ſatis verificari, hoc ipſo, quod corpous Chriſti ſubſtantiæ panis per conuerſionem ſuccedit, nam etiam in rebus naturalibus, quod fuit lignum, dicitur eſſe ignis; nam materia, quæ manet, nunquam fuit lignum. Sumitur Ergo relatiuum, *Quod*, vagè ſecundùm rationem contenti ſub ſpeciebus. 305

Digitized by Google

QVÆSTIO VI.

An panis ſubſtantia annihiletur.

D.Bon.diſt.11.p.1.q.3.
D.Thom.q.75.art.3.

306 FVIT opinio dicentium, panis ſubſtantiam annihilari. Ita Gabriel. *lect.* 40. & 41. *in canonem.* Maior 4.*diſt.*11.*quæſt.*1. Ocham *quæſt.*6.*dub.*7. Angelus, *verb.Euchar.*1.*n.*3. eamque docuit ſatis apertè Scotus *diſt.*11.*q.*4. ſi per ſe loquamur, vt notat. Rada *contron.* 7. *art.*3. Quia terminus per ſe huius mutationis eſt negatio exiſtentiæ panis, licèt per accidens adueniat per adductionem corpus Chriſti. Maſtrius verò *diſp.*3.*q.*12. ait Scotum problematicum eſſe.

307 COMMVNITER tamen negant Theologi, Panis ſubſtantiam annihilari. Sic D.Bonau. D.Thom. & communiter Scholaſtici cum Magiſtro *diſt.*11. vbi Albertus, Richard. Capreol. Paludan. & propendet Scotus, Ferrar. 4.*contra Gent.cap.*63. Innocent.*lib.*4. *de Euchar. cap.*20. Alenſ. 4.*part. quæſt.*38.*memb.*3. Altiſiodor.*lib.*4.*ſumma tract.*5.*cap.*2. Hugo Victor. *lib.*2. *de ſacram.p.*8. *cap.*9. Henricus *quodl.*11.*q.*4. Caietanus *ad art. cit. D. Thom.* Sotus *diſp.* 9.*q.*2. *art.*3. Valentia *quæſt.*3. *p.*3. Suarez *diſp.*50.*ſect.*7. Vaſquez *diſput.*183.*cap.*3. Tanner. *diſp.*5. *quæſt.*4. *dub.*3.*num.*48. Fagundez *in tertium præceptum Eccl. lib.*5.*cap.*1. vbi plurimos refert, & cum eis D.Bonauenturam.

ASSERO cum hac ſententia, ſubſtantiam panis non annihilari.

308 PROBATVR primò à Seraphico Doctore argumento, quo allegati ferè omnes nituntur moderni. Quia quod conuertitur in aliud, non annihilatur: panis conuertitur in corpus Chriſti per tranſubſtantiationem: Ergo. Maior probatur, nam annihilatio deſinit in nihilo. Minor eſt probata *quæſt.*4. Hanc rationem approbat Scotus *loc.cit.* & Fauentin.*d.*45. *c.*9. ſuppoſita tranſubſtantiatione propria, per actionem productiuam corporis Chriſti, quam probabilem putat. At vero ſi fiat per actionem adductiuam, negat. In hoc autem ſunt problematici.

NOS verò infrà, *quæſt.*8. oſtendemus, fieri per productiuam actionem. Ideò ratio S.Bonauent. manet, qua vtuntur Ferrarius, Soto, Vaſquez, Suarez, & alij apud Fabrum.

309 PROBATVR ſecundò. Omnis mutatio à termino per ſe dignoſcitur, aut etiam ſecundum alios ſpecificatur; ſed terminus panis per ſe non eſt ad nihil; ſed ad corpus Chriſti: Ergo.

PROBATVR tertiò. Quod eſt contra naturam vniuerſi, non fit à Deo, ex D.Auguſtin. *lib.*83. *qq. quæſt.*2. At annihilatio eſt contra naturam vniuerſi, vt colligitur ex Ariſtot. 1. *de Gener.text.*59. Ergo.

PROBATVR quartò à D.Bonauent. Si panis non conuerteretur in corpus Chriſti, ſed annihilaretur, non poſſet percipi quomodo Chriſtus inciperet eſſe in altari, ſine propria mutatione; nam ibi deberet reproduci, vel eò è cœlo deduci.

OBIICIVNT. Mutationes ſpecificantur à termino *ad quem*, ſed ſubſtantia panis poſt conuerſionem nil retinet: Ergo eſt annihilata.

310 RESPONDET S. Doctor, annihilari non dicere ſolum nihil retinere ſui eſſe, ſed etiam in nihilum cedere, aut vltimò terminare; at panis poſt ſui deſtructionem non ceſſit in nihilum, ſed verſum eſt in corpus Chriſti.

INSTAT Petrus Martyr hæreticus *lib.contra Gardinerum*, quia ſuccedens generatio non aufert præcedentis corruptionem, v.g. quando cibus in ſtomacho vertitur in carnem humanam, adhuc dicitur corrumpi. Ergo licet ſuccedat corpus Chiſti, non tranſubſtantiatur panis in corpus Chriſti, ſed deſinit eſſe in ſuo nihilo.

RESPONDET Seraphicus, non eſſe ſimile de generationibus, in quibus forma præcedens non conuertitur in ſequentem, v. g. forma ligni in formam ignis; ſed forma ligni deſtruitur, & ſuccedit forma ignis. Quod ſi verteretur in formam contrariam, ſicuti panis conuertitur in corpus Chriſti, non diceretur propriè corrupta. 311

OBIICIVNT tertiò. Si totus mundus conuerteretur in corpus Chriſti, nihil magis remaneret de ſubſtantia mundi, quàm ſi eſſet annihilatus.

RESPONDETVR, negando aſſumptum; nam remaneret in omnibus ſubſtantiis corpus Chriſti, quod ſuppleret omnes ſubſtantias, & adeſſent accidentia, habentia operationes ſubſtantiarum.

OBIICIVNT quartò. Argumentum hoc eſt neceſſarium. A, non eſt B, nec pars B, nec aliquid aliud: ergo eſt nihil. Sed panis eſt huiuſmodi, quia nec eſt corpus Chtiſti, nec pars eius, nec aliquid aliud: Ergo.

RESPONDET, non ſatis inferri intentum, quia licet non ſit B, nec quidpiam aliud; huius tamen ratio non eſt, quia in nihilo terminauit, ſed quia iam tranſiit in aliud. 312

OBIICIT quintò Faber Fauentinus *in* 4.*diſput.*45.*cap.*9. ex Scoto, in tranſubſtantione non Eſſe panis, eſſe terminum ad quem panis, quæ eſt totalis annihilatio.

RESPONDETVR, non Eſſe panis, ſeu deſtructionem panis, non eſſe terminum ad quem tranſubſtantiationis, ſed Eſſe corporis Chriſti, in quod tranſubſtantiatur panis; & ſicuti in generatione formæ non eſt annihilatio præcedentis, quia eadem actione, qua pellitur forma antiqua, inducitur noua, quæ in motu eſt à natura intenta, ita multò minùs in hoc caſu, in quo non ſimpliciter deſtruitur ſubſtãtia antiqua, ſed tranſubſtantiatur in corpus Chriſti, non eſt annihilatio, vt dixi ad inſtantiam Pſeudomartyris.

INSTAT Scotus. Ratio alicuius per ſe non variatur ex aliquo concurrente per accidens: ſed poſitio corporis Chriſti ſub illis ſpeciebus per accidens eſt cum deciſione panis, quia primum poſſet ſperari à ſecundo: Ergo propter poſitionem corporis Chriſti ſub ſpeciebus, non variatur ratio deſitionis panis; Ergo eſt annihilatio. 313

RESPONDETVR facilè, negari Minorem; nam tranſubſtantiatio per ſe, dicit mutationē panis in ſubſtantiam corporis Chriſti, nec poteſt eſſe deſtructio panis, abſque poſitione corporis Chriſti, vt fatetur Scotus ſuppoſita actione productiua corporis Chriſti.

OBIICIT adhuc Scotus. Corruptio non eſt annihilatio, quia remanet materia corrupti, (non quia corruptionem concomitatur generatio;) at *hîc* non remanet materia: Ergo eſt annihilatio. 314

IAM reſpondi cum D.Bonau. negando paritatem; nam, ſi deſtrueretur etiam materia cum forma, poſſet dici annihilatio, quia ceſſarent, non tranſeundo in ſequentem materiam, & formam; quod ſi tranſirent in ſequētem ſubſtantiam per tranſubſtantiationem, non eſſet earum annihilatio. Itaque non ſalvamus nos annihilationem panis ex eo, quòd ſuccedat corpus Chriſti nudè, ſed quia ſuccedit per tranſubſtantiationem panis in ipſum; tranſubſtantiatio autem de fide eſt tenenda, & non eſt vera, niſi fiat per productionem, vt dicam *quæſt.*8. 315

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO VII.

An Tranſubſtantiatio ſit mutatio ſubſtantialis.

D. Bonau. d. 11. part 1. q. 2.
D. Thom. quæſt. 75. art. 4. ad 1 & in 4. d. 11. q. 1. art. 3. quæſtiuncula 1. ad 1.

316 VASQVEZ *diſp.* 181. *cap.* 11. *num.* 116. exiſtimat, ſuppoſi quidem actionem deſtructiuam panis, & adductiuam Chriſti, formaliter tamen non eſſe actionem, aut productionem alicuius rei, ſed ſolam relationem ordinis inter ſubſtantiam, quæ deſinit, & eam, in quam dicitur deſinere, ità vt ex parte termini *à quo*, dicatur tranſubſtantiatio, ſiue tranſitus; ex parte termini ad quem ſucceſſio. Pro hac ſua ſententia allegat S. Thom. & S. Bonau. *hic*, Richardum 4. *diſt.* 11. *art.* 1. *quæſt.* 5. Alenſem 4. *part. q.* 10. *memb.* 5. *art.* 2. *&* 4. Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 63. Maxime verò Scotum in 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. atque carpit Recentiores, allegantes in contrarium Doctores iſtos, & alios. Videtur autem ſententia D. Bonau. *in* 1. *diſt.* 44. *quæſt. vltima*, vbi tenet, facere id, quod iam eſt, eſſe nil facere.

317 SENTENTIA communis Theologorum eſt, tranſubſtantiationem eſſe mutationem veram. Ita ſentiunt, fatente Vaſquezio, Durandus *in* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 3. Paludanus *quæſt.* 3. *art.* 2. Marſil. *diſt.* 10. *art.* 2. Sotus *diſp.* 9. *quæſt.* 2. *art.* 4. Et præclare communiter Recentiores, Valentia *quæſt.* 3. *punct.* 3. Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 5. Albertinus 2. *Principio Philoſophico*, *quæſt.* 1. *num.* 42. Nunnius, & Peſantius *quæſt.* 75. *art.* 4. imo & Bellarminus *lib.* 3. *de Euchariſtia cap.* 18. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *dub.* 4.

Ex his verò, quos pro ſe alligat Vaſquez, ſtant pro nobis, D. Thom. *quæſt.* 75. *art.* 4. vbi ait, *Diuina actione perfici hanc conuerſionem.* Et art. quinto, argumento quarto, pro eodem ſumit mutationem, & conuerſionem; *artic.* 7. probat, fieri in inſtanti. Et *art.* 8. ex inſtituto comparat hanc conuerſionem creationi, & tranſmutationibus naturalibus, & eam explicat per fieri ex aliquo. Etſi *quæſt.* 75. *art.* 4. *ad.* 1. dicat, importare ordinem.

318 RICHARDVS *loco cit.* aſſerit, hanc conuerſionem eſſe mutationem ſupernaturalem ex ente actu ſecundùm ſe totum, in aliud ens actu, & infra ait *Vnde in hac mutatione non manet aliquid vnum in numero, commune vtrique termino mutationis.*

Alenſis *toto articulo tertio*, *citato*, ſæpiſſimè, & conſtanter eam vocat mutationem mirabilem, & ſupernaturalem.

S. BONAVENTVRA *loco cit.* eam ex inſtituto comparat alijs mutationibus, & quærit, ſub quo genere motus, vel mutationis continetur. Reſpondet: Omni motui, & mutationi diſſimilis eſt, & eſt prorſus mutatio ſingularis.

319 ADDIT tamen, aſſimilari in aliquo ſingulis mutationibus, quia enim in hac mutatione nil commune manet producto, & corrupto, aſſimilatur creationi. Quia verò terminus *à Quo* non eſt nihil, ſed aliquid, aſſimilatur non creationi, ſed generationi. Quia verò terminus *ad Quem*, eſt ens non factum de nouo, ſed prius exiſtens, ideo diſſimilis generationi, & ſimilis augmento Quia verò ex hoc corpus Chriſti non creſcit, & in pluribus locis exiſtit, ideò diſſimilis augmento, & ſimilis loci mutationi. Quia verò in alio loco exiſtit, & à proprio non recedit, ſed aliquid in ipſum tranſit, ideò omni motui, & mutationi diſſimilis eſt, & prorſus mutatio ſingularis.

DEINDE *quæſt.* 5. probat ex profeſſo, eſſe mutationem inſtantaneam; Et *eadem diſtinct. quæſt.* 2. *p.* 1. conſtanter videtur probare, eſſe tranſmutationem, in qua nil commune reperitur genito, (vt aiunt) & corrupto, & *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 3. & *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 1. *fundamento tertio* idem fatetur. 320

IDEM aſſerit *ſexta parte Breuil. cap.* 9. *§. Quia ergo.*

HANC verò mutationem docet eſſe propriè circa panem; at circa corpus Chriſti, non propriè, quia nec localiter mouetur, nec de nouo ex non eſſe producitur: Ità aſſerunt S. Bonau. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 1. D. Thomas, *quæſt.* 75. *art.* 4. *ad* 1. *&* *in* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſtiuncula* 1. *in corpore*, & *ad tertium*, vbi Capreolus *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 3. Richardus *diſt.* 11. *art.* 1. *quæſt.* 5. *&* 6. Alenſ. 4. *part.* *quæſt.* 34. *membr.* 3. Marſil. *quæſt.* 8. *art.* 1. Soto *diſput.* 9. *quæſt.* 2. *artic.* 4.

ALII tamen aſſerunt, hanc mutationem fieri circa corpus Chriſti. Ità loquitur Scotus *diſt.* 10. *quæſt.* 1. *§. Quantum ergo ad iſtud*, *&* *ad* 1. Paludanus, *quæſt* 3. *n.* 14. 15. *&* 16. Capreolus *quæſt.* 3. *ad* 4. *&* 5. Durandus *contra ſecundum concl.* Gabriel. *art.* 2. *concl.* 8. & *Lect.* 40. *in Canonem*, Ocham *in* 4. *quæſt.* 6. *&* *quodl.* 6. *quæſt.* 4. qui abſolute vocant hanc mutationem localem. 321

ASSERO primò, in hac conuerſione interuenire actionem realem.

PROBATVR primò ex Patribus, relatis *quæſt.* 1. & 5. dicentibus, hoc eſſe corpus Diuinæ præſentiæ, & operationem grandem; vtuntur autem operationibus, & immutationibus aliis miraculoſis, ad hanc explicandam.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. quia fit aliquid nouum circa corpus Chriſti, vt ſit terminus ad quem tranſubſtantiationis, vt præcipuè aduertit *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 1. 2. *&* 3.

ASSERO ſecundò, Tranſubſtantiationem eſſe mutationem ſubſtantialem. Probatur, quia terminus eius eſt ſubſtantia, vt oſtendam *quæſt. ſeq.* Confirmatur. De fide enim eſt, eſſe tranſubſtantiationem, vt declarat Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *cap.* 1. *&* *cap.* 5. Anathematizat eos, qui oppoſitum ſentiunt. Et Concilium Florent. *in Decreto Eugenij*, & Concilium Trident. relatum *quæſt.* 5. quæ Concilia definiunt, tranſubſtantionem eſſe mutationem ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam, corporis Chriſti. 322

NEQVE reclamat S. Doctor. *loco cit. in* 1. ibi enim ſolùm aſtruit, implicare id, quod iam exiſtit, produci primo de non eſſe. 323

QVÆSTIO VIII.

An hæc mutatio fiat in inſtanti.

D. Bonau. d. 11. p. 1. quæſt. 5.
D. Thom. q. 75. art. 7.

ASSERO mutationem hanc eſſe inſtantaneam. 324

PROBATVR à D. Bonau. quia in mutationibus ideò neceſſaria eſt ſucceſſio, vel quia forma inducenda ſuſcipit magis, & minùs; vel quia eſt in

Digitized by Google

in ſubiecto, quod debet paulatim diſponi; vel quia eſt à virtute finita indigua temporis; ſed hæ rationes in hac mutatione ceſſant: Ergo. Minor patet. Eſt argumentum etiam D. Thom. Eos imitantur moderni.

Hoc vnum ſingulare habet S. Bonauent. ſic arguens: Vel in eodem inſtanti, quo eſt vltimum eſſe panis, eſt primum eſſe corporis Chriſti, vel non. Si in eodem: Ergo ſimul ſunt Panis, & corpus Domini. Si in alio, & alio: Ergo, cùm inter inſtantia mediet tempus, & in illo ſit conuerſio, iam fiet in tempore, & dabitur tempus, in quo non adſit panis, nec tamen adſit corpus Chriſti.

325 Commvniter Thomiſtæ, Scotiſtæ, ac Ieſuitæ, & cæteri philoſophi aſſignant duo inſtantia, vnum intrinſecum; alterum extrinſecum.

Dicvnt igitur, formas ſubſtantiales genitas incipere per primum ſui eſſe, & hoc eſt inſtans intrinſecum; formam verò veterem deſinere per primum ſui non eſſe, & conſequenter extrinſecè, quia extrinſecum eſt illi formæ, quæ iam non eſt, & immediatè antea erat. Cùm, v.g. materia ligni fuerit ab igne diſpoſita per expulſionem qualitatum lignearum, in vltima morula, aiunt, corrumpi cum vltimo gradulo qualitatum lignearum, etiam formam ligni, quæ non poteſt ampliùs ſtare, & ità diſitio eius ſe-

326 quenti inſtanti aſſignatur, in quo verum eſt: Forma ligni nunc primò non eſt, quæ immediatè anteà erat; idemque inſtans eſt primum eſſe intrinſecum formæ nouæ ignis, in eo enim verum eſt: Nunc primò eſt forma ignis; quæ immediatè antè non erat. Fundamentũ eorum eſt, quia forma ſubſtãtialis debet generari in indiuiſibilis, cùm ſit indiuiſibilis, in quo ſanè inſtanti indiuiſibili, debet iam forma vetus desijſſe, quia non poſſunt in eodem inſtanti duæ formæ contrariæ, vel non ſubordinatæ ſubſtantiales reperiri in eadem materia: Ergo iam forma vetus, puta ligni, ante illud inſtans deſiit. Si eis objiciatur, etiam formam, quæ corrumpitur, eſſe indiuiſibilem, & ideo debere corrumpi in inſtanti: Reſpondent, eam corrumpi ad corruptionem accidentium, & ideò non eſſe mirum, ſi in tempore deſtruatur.

327 At D. Bonau. tenet, formam veterem in inſtanti intrinſeco deſinere, & in alio immediatè ſequẽti, formam nouam induci. Itaque in Euchariſtia idem ſequitur euenire. Fundamentum eſt, quia tàm vetus, quàm noua forma indiuiſibilis eſt, & vtraque debet in mora ſibi proportionata incipere, & deſinere: quod ſi noua per aduerſarios in inſtanti producitur, quia indiuiſibilis eſt; & vetus quoque, quia indiuiſibilis eſt, debet in inſtanti deſinere, vt eorum ratione conuincitur. Quod ſi vetus ad corruptionem ſuarum qualitatum corrumpitur; inde ſequitur, & nouam ad inductionem ſuarum generari.

328 Qvare ſi ob hanc rationem vetus ab eis aſſeritur deſtrui in tempore; eodem modo debuiſſet etiam noua generari in tempore, iuxta eorum fundamentum. Maximè verò id verum eſt in ſententia eorum, qui dicunt, formam veterem, eiectis diſpoſitionibus, noua actione pelli; & nouam inductis diſpoſitionibus, noua actione addita, produci.

Illvd vnum opponere valet, ſequi danda duo inſtantia immediatè ſequentia, quod eſt abſonum, & contra Ariſtotelem 1. *de Gener. cap.* 1.

329 Pro reſponſione aduertit S. Doctor, hæc duo inſtantia, ideſt, primum deſtructionis panis, & ſequens productionis corporis Chriſti, poſſe dupliciter conſiderari. Primò ſecundùm propriam periodum, & durationem, quam omnes res habent, quæque cum ipſis rebus ſingularibus incipit, & deſinit; & ità, ſicut ſunt plures res; ita ſunt plura inſtantia, conſequenter ſe habentia, & plures menſuræ diſcontinuæ.

De his menſuris partialibus loquitur Ariſtoteles 2. *de Gener. textu* 57. Secundum hanc menſuram etiã panis habet propriam deſitionem intrinſecam in priori inſtanti; & corpus Chriſti ſuam inceptionem in alio inſtanti immediatè contiguo; non implicat autem duo indiuiſibilia contigua in contiguis, quorum extrema ſunt ſimul; ſic duæ lineæ contiguæ habent ſua indiuiſibilia contigua, abſque intermedio.

Vervm ſi conſideremus has mutationes, vt menſuratas à primò mobili, & tempore continuo 330
ſucceſſiuo, certum eſt, non poſſe vnum inſtans immediatè aſſignari poſt alterum, quia poſt vnum inſtans temporis, ſequitur vna particula temporis diuiſibilis; alioqui Tempus non eſſet continuum ſucceſſiuum, ſed indiuiſibile; nam indiuiſibile, additum indiuiſibili, ſemper facit indiuiſibile, & nunquam extenſum.

Dicendvm ergo, quòd, cùm Tempus ſit diui- 331
ſibile in infinitum, in quacunque particula temporis, aſſignatione dabuntur plura inſtantia. Signetur inſtans in vltimo eſſe panis in eius duratione propria; & alterum inſtans in primo eſſe ibi corporis Chriſti, huic intrinſecum; iam erunt duo inſtantia hæc contingua per aſſignationem. Id in linea experimur, quæ vbique tacta habet punctum; at ſi applicetur ei aliquod interſecans, erunt duo puncta contigua ſignata: nam extremitates erunt punctis terminatæ.

Qvod verò in durationibus diſparatis poſſint 332
aſſignari indiuiſibilia immediata, oſtendo. Fiat in hoc inſtanti generatio Brixiæ, quis mihi negabit, poſſe immediatè poſt, fieri aliam generationem Romæ; tunc ſanè illa duo inſtantia ſingularium diuerſarum generationum erunt immediata, alioqui, facta vna generatione in hoc inſtanti Brixiæ, v.g. non poterint in vniuerſo fieri alia generatio ſtatim, ſed oportebit expectare, quod eſt falſum: Tum quia, eo inſtanti, quo facta eſt generatio Brixiæ, potuit currere morula particularis alterationis ſucceſſiuæ Neapoli. Tum quia in omni morula eſt aſſignare aliquod inſtans, connectens partes aliquotas continui, tam permanentis, quàm ſucceſſiui.

Probo verò ad hominem, rem ità euenire in 333
Euchariſtia. Panis deſtrui debet in vltimo inſtanti prolationis verborum conſecrantium, quæ eſt cauſa, & quidem ſecundum aduerſarios, Phyſica; at in eodem inſtanti non poteſt eſſe corpus Chriſti, alioqui daretur impanatio, ſeu corpus Chriſti ſimul cum pane, pro eo inſtanti. Iam verò arguo ſic: Omnis forma ſubſtantialis per vos incipit in inſtanti intrinſecè, quia eſt indiuiſibilis, ſed forma corporis Chriſti eſt ſubſtantialis: Ergo incipit in inſtanti intrinſecè. Sed non poteſt incipere intrinſecè in inſtanti, in quo intrinſeci eſt panis, ne ſequatur impanatio. Panis verò deſinit in inſtanti deſitionis verborum formæ conſecrationis: Ergo corpus Chriſti producitur in ſequenti, non mediato, poſt aliquam morulam temporis ſequente; alioqui ſequeretur, in ea morula manere accidentia panis abſque ſubſtantia panis, & tamen non adhuc ibi eſſe corpus Chriſti: ergo producitur corpus Chriſti in inſtanti immediatè contiguo, & ſuæ durationis proprio. Vide & P. Galitium *p.p. Phil. lib.* 9. *tract.* 1. *quæſt.* 13. Et 334
noſtram *partem p. tract.* 1. *diſt.* 6. *in calce.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IX.

Quiſnam ſit terminus formalis Tranſubſtantiationis, an ſubſtantia CORPORIS CHRISTI; *an ſola præſentia eius.*

D.Bonau. diſt.11.part.1. quæſt.1.

335 IAM de ſpecifica natura huius mutationis agimus, quam à termino dignoſcemus.

PRIMA igitur opinio eſt, Tranſubſtantiationem eſſe adductionem localem corporis Chriſti, & ita habere pro termino præſentiam corporis Chriſti, ſuccedentis pani deſtructo. Ita ſentit Scotus *in 4. diſt.10.quæſt.1.& diſt.11.quæſt.3.* eiuſque diſcipuli, Tartaretus *ibi, quæſt. 4. & quodlibeto* 10. Lichetus *eodem quodlib.*10. & *in 4. diſt.11. quæſt. 4. artic.2.* Rubion. *quæſt.1.art.3.* Fauentinus *in 4.diſp.45.* (vbi tamen etiam putat probabilem ſecundam, quam referam) Maſtrius *diſput.3. quæſt.12. num.299.* allegans alios condiſcipulos, & D.Bonauenturam, Alenſem, Auerſam, Becanum, Turrianum. Hanc ſe-
336 quuntur Maior *quæſt.1. diſt.10.* Ocham *quæſt. 6.* Ainac. *quæſt. 6.* Mayro *quæſt. penult.* indicat Alenſ. *quæſt.34. memb.3. art.1.& 2.* Marſil. *quæſt.8. art.2.* Paludan. *diſtinct.11. quæſt.3. art.2. ad 2.* Pariſienſis *tract. de Eucharistia, §.1.* Heſſelinus *lib.3. de corpore Chriſti.* Caſtro, *verb. Euchariſtia, hæreſi 5.* Claudius Sanctes *repetit.7. cap.6.* Bellarmin. *lib.3. de Euchariſtia, cap.18.* Etſi in Recognitionibus vocet eam, conuerſionem ſubſtantialem.

HÆC ſententia acclamatur facilior cæteris ad Myſterium hoc ſuſtinendum.

CITATVR etiam D. Bonauent. *in 4. diſt. 10. art. 2. quæſt.1.* à Tannero *diſput. 5. quæſt. 4. dub.5. num.67.* Maſtrio *diſp.3. quæſt.13.* & à Suarez *diſp. 50. ſect. 4.* dicentibus, Bonauenturam fauere huic ſententiæ. Et ſanè videtur expreſsè hoc ſentire *diſtinct. 10. p. 2. quæſt. 2. ad 2.* Morandus etiam adducit Moncæum, Valentiam, Lugum, Mæracium, & Caſpenſem.

337 SECVNDA ſententia eſt, terminum huius conuerſionis eſſe corpus Chriſti, vt vnitum ſubſtantialiter ſpeciebus panis. Ita Sotus *4.diſt.5.quæſt.2. artic. 2. ad 2. Scoti, & art.4. §. Igitur conuertendo.* Palacios *4.diſt.11.diſp.1.* Indicat Ledeſma *quæſt.16. art.1. dub.vltimo.* Capreolus *diſtinct.11.ad 1. & 3. Scoti, contra primam concl. & ad primum Durandi, contra ſecundam; & ad argumenta, contra tertiam,* Claudius *repetit.4. cap.4. & repetit.5. & 7. cap.6.* Clariſſime omnium Alanus *lib.1.cap.34. & ſequentibus,* Fauet S.Thom. *quæſt.78.art.6.*

EX modernis idem ſentiunt Moncæus *cap. 14.* Mæracius *diſp.16.ſect.2.* Lugus *diſp.7.ſect.6.* Caſpenſis *tract.22.diſp.4.ſect.3.n.36.* Hi ponunt, hunc terminum eſſe modum ſubſtantialem vnionis corporis Chriſti cum ſpeciebus.

338 VASQVEZ *diſput.181.num.116.* negat, hanc eſſe actionem, vel productionem vllius rei; ſed ſolum ordinem ſucceſſionis corporis Chriſti ſubſtantiæ panis, licèt hæc habitudo ordinis præſupponat actionem adductiuam. Plures Doctores adducit, ſed licèt aliqui dicant, hanc conuerſionem terminari ad ipſam ſubſtantiam corporis Chriſti; non tamen docent, eſſe formaliter ſolum ordinem ſucceſſionis, vt dixi *quæſt. 7.* & aduertit Tannerus *loc. cit. num. 69.* Neque illi Doctores dicunt, terminari ad corpus Chriſti eo modo. Conſentiunt Vaſquez, Turrianus, *opuſc.14.diſp.1. dub. 8.* & Hurtadus *diſput. 4. difficultate 9.*

339 TERTIA ſententia eſt, conuerſionem hanc terminari ad ſubſtantiam corporis Chriſti. Ita Gabriel. *in 4.diſt.9. & in can. lect.40.* Suarez *diſp.50.ſect.4. §. Quintus primo modo.* Coninch. *hîc, quæſt.7. art.4. dub.3. & 5.* Paſqualigo *d.100.ſect.2.* Keliſonus *hîc, art.4. dub.2.* Becanus *hîc, c. p.18 quæſt. 4.* Arriaga *in philoſophia, diſput. 1. de Gener. ſect. 3.* Morandus *tract.3.quæſt.12.* Moriſanus, Bernal. Orlandus, & Baldius, apud Maſtrium *diſputatione 3. quæſtione 12. art. 2.*

EX his aliqui hanc ſententiam, & meritò, adſcribunt D.Thomæ *quæſt.75 art.2.& 4.* & videtur Caietani *ibi.*

PORRÒ Suarez, Paſqualigo, & alij eam adſcribunt D.Bonau. Paludano, Palacio, Peſantio, Nunngo, & aliis.

340 VERVM enim vero quia vrget quoddam argumentum D.Bonauenturæ infra ponendum. Id, quod ſubſtantialiter producitur, tranſit a non eſſe ſubſtantiali ad eſſe: ſed Chriſtus de fide iam exiſtit: Ergo. Maior eſt certa, quia terminus *ad Quem* ſubſtantiæ productus, in termino *à quo* ſupponitur implicare. Quo enim pacto cum termino *à quo,* includente eius priuationem, eſſe poteſt? Sanè autem priuatio eſt principium *in fieri.*

341 SCIO Scotiſtas paſſim cum Scoto *diſt. 11. q.3. ad 1. principale, & quodlib. 10. H, & L,* & ex aliis Vaſquez, Lugo, Amicum, Auerſam, Turrianum, Becanum, & alios apud Maſtrium *diſp.3. quæſt.12. num. 283.* negare, quòd ad veram conuerſionem ſubſtantialem, terminus ſubſtantialis incipiat eſſe ſimpliciter; attamen non negabunt, debere ſubſtantiale aliquod produci, vt oſtendam *in prima aſſert.* vbi hanc doctrinam explicabo.

PROPTER hoc, inquam, argumentum, authores huius claſſis, in varios dicendi modos diuiſi ſunt.

ALIQVI dicunt, terminum eſſe corpus Chriſti, vt vnitum ſpeciebus ad ſupplendam vicem ſubſtantiæ panis: Huc reduci poſſunt plerique authores ſecundæ ſententiæ.

ALII dicunt, terminum huius actionis eſſe Chriſtum, non ſecundùm ſe; ſed quia ſic iam præexiſtebat, ſed prout id, quod erat panis, incipit eſſe corpus Chriſti. Hunc modum indicat Henricus *quodlib. 9. quæſt. 9. & quodl. 11. quæſt.4.* Caietanus *quæſt.75. art.3.* Richardus *art.14.*

342 ALII dicunt, ſubſtantiam corporis Chriſti eſſe terminum huius actionis, quatenus in eam eſt conuerſio panis; dicitur autem panis conuerſus in illud corpus, non quia illud de nouo fiat, vel conſeruetur; ſed ſolùm quia deſitio panis in ipſum terminatur, abſque eius mutatione.

QVOD ſi inquiras, quid ſit, deſitionem panis terminari in ipſum corpus: Quidam reſpondent, ſubſtantiam panis abſorberi in ſubſtantiam corporis Chriſti. Alij dicunt, hoc myſterium eſſe inueſtigabile. Hanc ſententiam videntur ſupponere Theologi, qui putant, conuerſionem hanc fieri ſine vlla mutatione in corpore Chriſti, vt videtur loqui D. Thom. *tota q.77.* & D.Bonau. *locis citatis, quæſt.7.* ſed infrà explicabitur.

343 ALII dicunt, formalem terminum huius actionis eſſe corpus Chriſti, non quia hæc actio influat eſſe ſubſtantiale; ſed quia efficax ex ſe eſt ad influendum, ſi alibi non exiſteret. Id indicat Soto

diſt.9. quaſt.2. art. 4. ad argumenta, licèt non omnino acquieſcat.

ALII dicunt, actionem hanc terminari ad Chriſti corpus, quia verba conſecrationis, verè influunt de facto ipſum eſſe ſubſtantiale in corpus Chriſti, & conſequenter habet veram actionem ſubſtantialem, quæ dici poteſt conſeruatio, quia ſupponitur idem corpus alibi exiſtens, & hoc modo poſſet illa actio Dici, eſſe ſufficiens productio termini, ſi alibi non eſſet. Ità Suarez *diſput.5.ſect.4.* adducens Gabrielem *diſput.11. quaſt.1. art.3. d.2.* & *lect.40. in can.* & addit, ita neceſſariò ſenſiſſe D.Thomam; nam tota *quaſt.75.* negat, Chriſtum incipere eſſe in hoc Sacramento per mutationem localem. Negat ergo, fieri præſentem per actionem adductiuam. Excluſa autem actione adductiua, ſola ſupereſt illa ſubſtantialis actio per modum conſeruationis corporis Chriſti, quod iam præexiſtit alibi.

344 Hoc pacto allegat pro hac ſententia Altiſiodorenſem *lib. ſummæ, tract.5.cap.3.* Richard.4.*diſt.11. art.1. quaſt.1.* Paludan. *quaſtion.2. artic.1.* & alios, negantes, hanc actionem eſſe ſimilem acquiſitioni noui loci.

DEINDE alia etiam ratione neceſſe eſſe ait Suarez, vt D.Thomas in hac ſit opinione, quia negat, actionem hanc eſſe ex præſuppoſito ſubiecto, & in hoc dicit eſſe ſimilem creationi; at verò ſi actio hæc eſſet adductiua, eſſet ex præſuppoſito ſubiecto: Ergo non eſt adductiua; ſed productiua, ſeu conſeruatiua corporis Chriſti, quod *hic* ſit præſens, quia non poteſt fingi alius probabilis modus. Id verò, quod aſſumitur, docuit D.Thomas *quaſt.75. art.3. in corpore*, & *ad 2.* & *in 4. diſt.11. art.2. quaſt.1.* Idem S.Bonauent. *diſtinct.10. art.2. quaſt.1.* Alenſis 4.*part. quaſt.43. memb.3. art.1.* Henricus *quodlib.9. quaſt.8.*

REFERRI etiam poſſe, ait, D.Bonauent. *diſt.11. art.1. quaſt.1.* in fine, *& quaſt.3.* vbi ait, terminum finalem huius conuerſionis eſſe aliquid de nouo factum, ſed priùs exiſtens, quod etiam aſſerit Marſilius *quaſt. 8. art.1. concl. 2.* Quibus verbis videtur aſſerere, corpus Chriſti fieri quoad modum ſubſtantialem.

345 SENTENTIA igitur S. Bonauent. ea eſt: Primò negat abſolutè, hanc mutationem eſſe adductionem localem *diſt.11.p.1. dub. 3. litt.* & *quaſt. 1. fundamento 3.* ex quo ſubinfert, hanc conuerſionem fieri per tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti. Adductionem eandem negat *in primo, d. 37. quaſt. vltima, fundamento 2.* addito reſponſo, quo concedit, corpus Chriſti eſſe in pluribus locis, non per adductionem, ſed per tranſmutationem; vt ſe explicat *in 4. d.11. quaſt.5.* ad quam remittit.

NEQVE in loco allegato à Suarez, & Tannero, aliquid inuenio repugnans, nam *diſt.10.p.p.* vnum articulum habet; ipſi autem citant *artic.2, quaſt.1.* In *ſecunda* verò *parte*, *diſt.10. artic.2. quaſt.1.* nil aſſerit de adductione locali. Solùm *diſt.11. part.1. quaſt.6.* vnum verbulum aliquid redolet, dum ait, in ſecunda regula, non poſſe dici: *Corpus Chriſti fit*: ſed benè: *fit hic.*

346 DEINDE verò *diſt.10.p.p. quaſt.1. ad 1.* negata adductione locali, ait, fieri hanc conuerſionem per tranſubſtantiationem panis in corpus Chriſti, per mutationem panis, non autem corporis Chriſti, quod iam præexiſtit; vbi aſſerit, terminum quidem huius conuerſionis eſſe corpus Chriſti ſubſtantialiter; ſed tamen præexiſtens, vbi videtur dicere, terminari ad conſeruationem, vt ait Suarez; ſed tamen produci quò ad modum illum ſubſtantialem exiſtendi Sacramentaliter, vt dixi in Aſſerto.

IDEM colligitur ex *diſt. 11. p. p.* & *quaſt. 1. in fine; & quaſt.3.* vbi negat, panem annihilari, ſed tranſmutari, & terminare in corpus Chriſti, & infert, quòd ſi panis annihilaretur, neceſſe eſſet ponere mutationem in corpore Chriſti, nempe, localem. Et hoc etiam euidenter probat, D.Bonauenturam, non eſſe cum Scoto; nam Scotus admittendam aſſerit annihilationem panis, ſi conuerſio iſta nil aliud ſit, quàm adductio localis corporis Chriſti; ſi verò concedatur, eſſe conuerſio ſubſtantialis, negat annihilationem panis, vt notat Fauentinus *diſp.45.* & dixi *quaſt.6.*

Porrò in mox *citata quaſtione, fundamento 5.* probat S.Bonauentura, panem non annihilari, quia hoc 347
Sacramentum eſt melioratiuum panis, illum tranſmutans in meliorem ſubſtantiam corporis Chriſti, & eſt conſeruatiuum (corporis Chriſti, vt reor,) quod iam præexiſtens hic ponitur per mutationem panis in ipſum. Ideò videtur D. Bonauent. eſſe pro ſententia, quam Suarez ſecutus eſt, ſed addere, produci corpus Chriſti quo ad modum eſſendi ſubſtantialem Sacramentalem.

HOC eſt quod D. Bonauent. paſſim eloquitur, corpus Chriſti non mutari; nec augeri, quia multa poſſunt in illud idem conuerti. Idem habet Scotus *quodlib.10.* in fine, *§. Tertius intellectus*, vt refert Faber. *d.45.num.49.* Vide S.Doctorem *diſtinct.11. part.1. quaſt.1. ad 3.*

SENTENTIAM aſſerentem, corpus Chriſti fieri 348
præſens in Euchariſtia per adductionem, quam Scotus *in 4. diſt.10. quaſt.1. & diſt.11. quaſt.3. & 4. & quodl.10.* à D. Bonauent. hauſit, ſequunturque Scotiſtæ omnes apud Maſtrium *diſput. 3. quaſt.12. num.299.* vbi pro hac adducit S.Bonauenturam, probabilem relinquo.

ASSERO tamen primò, terminum formalem conuerſionis in Euchariſtia, non eſſe præſentiam localem per adductionem. Hæc aſſertio, apud me, non eſt contra Scotum, quia, vt notat Fauentinus *diſp.45. cap.7.* & Tartaretus *d.10. quaſt.1.* Scotus arguens contra D.Thomam *diſt. 10. quaſt. 1.* dicit, terminum *ad quem* per ſe primum tranſubſtantiationis eſſe ſubſtantiam corporis Chriſti, non autem, præſentiam ad ſpecies. Vnde Tartaretus aſſerit, opinionem de adductione ſolùm recitatiuè aſſerri à Scoto; Faber verò ait, Scotum eſſe problematicum. Idem habet Maſtrius.

PROBATVR primò, Conuerſio ſubſtantialis 349
per ſe primò terminatur formaliter ad ſubſtantiam. At hæc eſt tranſubſtantiatio, quæ, vt clarè apparet ex nomine, eſt mutatio totius ſubſtantiæ in aliam ſubſtantiam: Ergo terminatur ad ſubſtantiam. Minor probatur à D.Bonauent. *hic* ex Patribus relatis, *quaſt.1. & 4.* & ex Conciliis definientibus tranſubſtantiationem, relatis *quaſt.4.* Declarant enim, panem, & vinum conuerti, mutari, tranſire, tranſmutari in corpus Chriſti. Hæc autem erunt falſa, ſi dicamus, corpus Chriſti adduci, & ſolum ſuccedere deſtructioni panis.

RESPONDET Scotus apud Fabrum *num.48.* ſufficere ad veritatem tranſubſtantiationis ſuccedere corpus Chriſti, ſubſtantiæ panis, ſic enim erit mutatio ſubſtantiarum, qua tranſubſtantiatio ſalvatur, etiamſi non ſit mutatio ſubſtantialis.

CONTRA arguo, fundamento S.Bonauenturæ. 350
Tranſuſtantiatio eſt conuerſio ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, vt definit Concilium Tridentinum *ſeſſ.13. cap.4.* conuerſio autem vnius ſubſtantiæ in aliam, dicit mutationem ſubſtantialem. Loquitur enim

Digitized by Google

enim Concilium modo proprio. Sic, cùm dico, ignis conuerſus eſt in aerem; alimentum in alitum; propriè ſignificat mutationem ſubſtantialem, non ſucceſſionem localem; ex eo enim, quòd in loco aëris deſtructi intrarit aqua, non poſſet dici aër mutari in aquam.

Confirmatvr, nam ſancti Patres allegati vtuntur ad hanc conuerſionem tradendam mutationibus ſubſtantialibus aquæ in vinum; lapidis in aquam; virgæ in draconem; & aliis comparationibus, in quibus ſubſtantia producitur, vt creationis mundi, productionis humanitatis in vtero ſanctiſſimæ Virginis; nullibi verò vtuntur ſucceſſionibus localibus, v. g. aquæ in loco aëris, &c. Hæc enim à tranſubſtantiatione toto genere diſtant, & ſunt potiùs tranſlocationes.

351 Probatvr ſecundò. Terminus huius conuerſionis eſt, qui, è vi conſecrationis, repugnat cum termino *à quo* per ſe, vt dixi *quaſt.* 4. at præſentia localis non repugnat præſentiæ locali Chriſti per ſe, quia poſſet corpus Chriſti eſſe præſens, vbi eſt etiam panis: Ergo. Maior probatur, quia ex dictis *quaſt.* 4. Eccleſia ex verbis conſecrationis ſemper ſibi perſuaſum, id eſt pro certo habuit, Panem tranſubſtantiari in corpus Chriſti, ſeu conuerti, vt definit Concilium Tridentinum, ibi adductum, atque adeò terminum *à quo* eſſe ſubſtantiam panis, quæ transmutatur in ſubſtantiam corporis Chriſti, quæ eſt terminus *ad Quem*. Alioqui non tranſmutabitur ſubſtantia panis, ſed modus ille accidentalis, in modum accidentalis præſentiæ Chriſti, & erit non tranſubſtantiatio; ſed tranſaccidentatio, vt monet Vaſquez *diſp.* 181. *cap.* 2.

352 Addit tamen Tannerus *num.* 33. etiam in illa actione adductiua ſalvari tranſubſtantiationem, quæ dicit mutationem vnius ſubſtantiæ in aduenientem aliam, ſiue producatur, ſiue adducatur, & infert, acrius opinionem illam notari à Valentia *quaſt.* 3. *punct.* 3. *corollario ſeptimo, & octauo.* Affert exempla Tannerus: Nam lapidatio, adaquatio, pabulatio, licèt à ſubſtantia denominentur, nullius tamen ſubſtantiæ productionem dicunt; ſed ſolam mutationem accidentalem circa ſubſtantiam; & ita denominatio fit, non à termino formali; ſed à ſubiecto, in quo fit mutatio.

353 Vervm hæc friuola ſunt, & ſibi diſſimilia; Nam tranſubſtantiatio dicit non ſubiectum, in quo ponatur aliqua ſubſtantia, ſicut in allatis exemplis; ſed dicit tranſmutationem vnius ſubſtantiæ in aliam, & ita ex vi ſua nominat terminum formalem *ad quem*, vt dixi; lapidatio autem ſonat, lapidum datio, adæquatio, ductio aquæ; pabulatio, pabuli latio.

Probatvr tertiò cum D. Bonauentura in *expoſitione Miſſa*, ad ea verba, ante conſecrationem: *Nobis Corpus, & Sanguis fiat dilectiſſimi Filij tui Domini noſtri*, id eſt è pane iſto, in altari poſito, tranſubſtantiato fiat ſubſtantia corporis Chriſti. Similes ſunt aliquorum Patrum enunciationes: *De pane fit Corpus Chriſti, &c.*

Assero ſecundò, terminum formalem huius conuerſionis non poſſe eſſe hunc ſolùm modum ſubſtantialem vnionis, quem ſecunda ſententia dicebat.

354 Probatvr à D. Bonauentura *diſt.* 10. *part.* 1. *quaſt* 1. *ad* 1. & *diſtinct.* 11. *part.* 1. *quaſt.* 1. *fundamento* 3. Quandocunque res aliqua incipit eſſe alicubi, vbi ante non erat, & alicui rei ibi vniri, neceſſe eſt vt fiat ibi, & producatur, vel aliunde adducantur; at corpus Chriſti incipit eſſe ſub illis ſpeciebus, vbi ante non erat: Ergo vt eis vniatur, oportet aut ibi produci; aut adduci aliunde, vt ibi vniatur: Ergo vnio non eſt terminus formalis tranſubſtantiationis. Maior explicatur à Suarez exemplis; nam quando anima rationalis vnitur corpori, quia non eadem actione, qua vnitur, fit, neceſſe eſt, vt alia actione priùs natura ibi fiat, & creetur; & in reſurrectione, quia de nouo non creatur, neceſſe eſt, vt ad eum locum, in quo vnienda eſt corpori, afferatur. Ratio eſt, quia vnio præequirit præſentiam vniendorum; & actio vnitiua, vt ſic, non facit præſentiam.

Hoc etiam in exemplo Incarnationis conſtat; 355
nam Incarnatio, vt actio, ſolùm facit vnionem inter Humanitatem, & Verbum, & ideò ſupponit actionem, qua fit ipſa humanitas, ſeu anima, & corpus, per quam conſequenter fit, vt ſit præſens Verbo, quod ſuâ immenſitate vbique eſt. Igitur ſententia hæc, vel debet abire in primam ſententiam, & aſſerere, corpus Chriſti eò adduci, vbi vniatur ſpeciebus; vel deſcendere cum aſſerentibus, ibi produci, atque adeò conuerſionem terminari ad ſubſtantiam corporis Chriſti.

Adde, corpus Chriſti non vniri formaliter ſpe- 356
ciebus, neque fungi officio ſubiecti, ſicuti faciebat ſubſtantia panis. Demum ille modus vnioniserit accidentalis, non ſubſtantialis; quia terminatur ad accidentia, & ad componendum vnum per accidens.

Si verò dicas, terminum hunc eſſe vnionem effectiuam, qua corpus Chriſti ſuſtentat effectiuè accidentia.

Contra. Sequitur enim, actionem hanc per actionem produci, & ita ad actionem eſt actio, & ad motum motus. Quod ſi Concilium Later. vocat hanc, *Continentiam*, non vult in hoc conſiſtere terminum formalem; ſed quid conſequens.

Assero tertiò, conuerſionem hanc non eſſe merum ordinem; ſed actionem, contra Vaſquez Patet è *quaſt.* 7. 357

Fateor meam imbecillitatem, quam ſæpè in opinionibus huius viri experior, qui aſſolet omnes aliorum ſententia Selidere, euertere, & poſtea ſuas opiniones, velut acus puncto innixas, oſtentare. Non video autem, quo pacto ſalvetur tranſubſtantiatio, ſi non eſt vera actio productiua; neque, quo pacto ſit tranſmutatio ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, ſi mera concomitantia, & ordinatio extrinſeca datur inter deſitionem panis, & poſitionem corporis Chriſti; aut quo pacto vna mutatio ſit cauſa alterius, vt notauit etiam Caſpenſis. Deinde, ille ordo dicitur *relatio*, ſupponit ergo fundamentum præſentiæ corporis Chriſti.

Assero quartò, terminum formalem huius 358
conuerſionis non eſſe corpus Chriſti, vt abſolutè productum. Ita Magiſter *in* 4. *diſt.* 11. & ibi omnes Scholaſtici, ſpeciatim D. Bonauent. *diſt.* 11. *part.* 2. *quaſt.* 2. vbi ait, per tranſubſtantiationem corpus Chriſti non fieri, quia factum eſt in conceptione. Idem aſſerit D. Thom. *quaſt.* 75. *art.* 6. & *in* 4. *d.* 17. *quaſt.* 2. *art.* 1. *quaſtiunc.* 3. *ad* 2.

Qvare Valentia *quaſt.* 3. *punct.* 3. ait, ineptam eſſe quorundam Recentiorum opinionem, corpus Chriſti per Conſecrationem omninò produci, ſecundùm ſuam ſubſtantiam; Aſt verò Tannerus ait, *num.* 76. ſe neſcire quinam id affirment, & ideò eſſe meram hæreticorum calumniam; nos quotidie producere proprie corpus Chriſti, vt notat etiam Vinctonienſis apud Valentiam, *loco citato*.

Eam verò nobis adſcribit Stephanus Gabriel. hæreticus in *ſuo Catechiſmo diabolico*.

Probatvr verò Aſſertio argumento iam in- 359
dicato

dicato D.Bonauent. Productio propria rei requirit, vt res de non eſſe ad eſſe tranſeat, & per eam primò ſit, ex Ariſtotele *5.Phyſ. cap.2. & 2.Meteor.cap.4.* at Chriſti corpus antea exiſtebat: Ergo. Confirmatur, quia in Diuinis, vbi nulla eſt nouitas, tamen perſona Diuina Filij accipit eſſe per generationem, cùm tamen ſit actio Diuina ad intra; multò magis id dicendum de actione ad extra. Hoc argumentum, vt dixi, referens tertiam ſententiam, variè torſit aſſerentes, terminum huius conuerſionis eſſe ſubſtantiam corporis Chriſti.

Avthores igitur primi modi tertiæ opinionis aſſerunt, terminum huius conuerſionis non eſſe corpus Chriſti ſimpliciter productum, ſed vnitum cum ſpeciebus.

Verum hic modus, vel in ſententiam Scoti abit, vel concedere debet terminum eſſe productionem corporis Chriſti, vt oſtendi in ſecunda aſſertione.

360 Avthores verò ſecundi modi reſpondent, terminum huius conuerſionis eſſe corporis Chriſti, non ſecundùm ſe, quia iam præexiſtit; ſed quatenus id, quod erat panis, eſt corpus Chriſti. Ita præcipuè Caietanus.

Hvnc modum refellit Fauentinus *num.40.* quia corpus Chriſti, quatenus in illud tranſit panis, non eſt aliqua ſubſtantia panis, ſed eſt corpus Chriſti in quo conuerſus eſt panis. Cùm igitur ibi ſit, vbi ante non erat, oportet, vt vel eo adductum ſit, vel ibi de nouo productum, vt arguebat S. Bonauent. *aſſertione ſecunda.*

Alii authores dicunt, ſubſtantiam panis imbibi, & reſolvi in corpus Chriſti.

361 Sed hic modus eſt obſcurus, vt ait, Faber *n.6.* Quid enim eſt iſtud imbibi? Confutatur à D.Bonauent. *diſt.11. part.1. quæſt.1. ad 6.* quia vel reſoluitur panis in corpus Chriſti, ad modum cibi in alitum, & hoc non, quia non alitur Chriſtus eo pane; vel abſorbetur ſicut aqua à radio, & neque hoc pacto, quia radius non reſoluit aquam in ſe, oportet igitur, vt conuertatur in ipſum corpus Chriſti, exiſtens alio modo; ideò corpus Chriſti non mutatur ſubſtantialiter, ſed ſolus panis, vt infra dicam, & infert S.Bonauentura.

Avthores verò, qui dicunt, terminum eſſe corpus Chriſti, non quia productum nunc ſit; ſed quia hæc verba habent virtutem producendi illud, ſi non exiſteret, non ſolvunt; nam ſequitur, nunc de facto, nil per conuerſionem illam produci.

362 Remanet reſponſio Suarez, produci corpus Chriſti non de nouo; ſed ad modum conſeruationis, quia poteſt idem effectus à pluribus cauſis totalibus non ſubordinatis; produci. Itaque corpus Chriſti, iam productum, recipit de nouo eſſe in Euchariſtia per modum conſeruationis.

Faventinvs hoc ſolo argumento refellit, quia negat fundamentum Suarez; poſſe vnum effectum à pluribus cauſis totalibus non ſubordinatis, produci; ſed ego contrarium oſtendi *tom.1. 3.part. diſp.8. quæſt.7. & p.p. tract.5.*

363 Assero tamen quintò, hanc conuerſionem terminare formaliter ad ſubſtantiam corporis Chriſti, non ſimpliciter productam; ſed veluti conſeruatam ea actione. Ita D.Bonauent. *loco citato,* quem ſecuti ſunt Gabriel. 4. *diſt.11. art.3. dub.2.* & *lect.40. in can.* Suarez *loc. cit.* Albertinus *ſecundo principio philoſophico, quæſt.1. num.42.* Nungius, & Peſantius *quæſt.75. art.4.* Pro hac pugnat Tanner. *diſput.5. quæſt.4. dub.5. num.77.* adducens D.Thom. *quæſt.75.* vbi conſtanter negat, Chriſtum fieri præſentem per adductionem localem, & præcipuè *art.4.* vbi terminum huius conuerſionis ait, eſſe totam ſubſtantiam corporis Chriſti.

Addvcit etiam D. Bonauent. *diſt.10. artic.2. quæſt.1. & diſt.11. quæſt.1. & 3.* vbi apertè docet, terminum formalem conuerſionis, non eſſe aliquid de nouo factum; ſed antea exiſtens. Quid eſt autem aliud hoc, quàm corpus Chriſti? 364

Allegat etiam Alenſem 4. *part. quæſtion. 43. memb.3. art.1.* Henricum *quodlib.9. quæſt.8.* Marſilium *quæſt.8. art.1.* Capreolum *diſt.11.* Ferrar. 4. *contra Gent. cap.36.* & cæteros, qui dicunt, terminum huius conuerſionis eſſe ſubſtantiam. Ita Altiſiodor. *lib.4. ſumma, tract.5. cap.3.* Alenſem 4. *part. quæſt.38. memb.4.* Albertus *diſt.11.* Richardus *ibi, art.2. quæſt.1.* Paludan. *quæſt.2.* & alij apud Suarez *loco citato.*

In hanc ſententiam deſcendit Scotus *quodl. 10. in fine articuli ſecundi, §. Tertius intellectus principalis,* quem imitatur Fauentinus *diſp.45. num.49.* qui ex doctrina D.Bonauenturæ id excerpſit. Hinc benè ſolvunt magnam illam difficultatem, quæ Theologos in tam varios dicendi modos diuiſit, vt dicam.

Probatvr ergo primò aſſertio à S.Bonauent. *hìc* ex forma conſecrationis: *Hoc eſt Corpus meum,* quæ oſtendit, terminum *à quo,* id eſt panem, in corpus Chriſti propriè eſſe tranſubſtantiatum, mutatione ſubſtantiali, vt oſtendi ex PP. & CC. *quæſt.4.* hæc enim verba non ſatis ſalvantur per adductionem localem. Subdit verò S. Doctor; at non eſt productio ſimpliciter ſubſtantiæ corporis Chriſti, quæ iam præexiſtit: Ergo eſt conſeruatio, & productio ſub illo modo miraculoſo. 365

Explicatvr: Conſeruatio cuiuſque ſubſtantiæ creatæ continuo Dei influxu ſit per quodvis momentum detruncabile; nam etiam æuum, in quo durant ſubſtantiæ incorruptibiles, eſt ſucceſſivum, vt oſtendi, *p.p. tract.1. diſput.9. quæſt.26.* Itaque protenſa conſeruatio ad ſubſtantiam terminatur, non producendam de nouo ſimpliciter, ſed conſeruandam. Quod ſi vna ſubſtantia, modo naturali exiſtens ſub modo extra, vel ſupra naturam, eſt conſervanda; alia profectò actione diuerſa debet id fieri, veluti in accidentibus, quæ, dum modo naturali in ſubiecto conſervantur, actione ordinaria id ſit: at verò ſi à ſubiecto ſeparata ſint ponenda, & ſervanda; noua, & diuerſa, eóque nobilior actio eſt neceſſaria, ſicuti nobilior eſt etiam effectus. Iam verò in Euchariſtia panis totus mutatur in corpus Chriſti, idque ibi producitur non ſimpliciter; ſed ſecundum quid ſub eo modo ſubſtantiali exiſtendi toto in toto, & toto in quavis parte, quæ exiſtentia eſt ſupernaturalis, diverſa ab ea, qua exiſtit in loco ad dexteram Dei, atque adeò noua actio, eaque altior ad id neceſſaria eſt, qua panis tranſmutetur in corpus Chriſti, modo illo ſuperno, quò multiplicantur ſanè etiam præſentiæ ſimul, idemque corpus ſubſtantiale eſt, quod & in cœlis regnat. Ita ibi ponitur per actionem terminatam formaliter ad ſubſtantiam corporis, nouo illo modo ſubſtantiali 366

Et hoc pacto terminus ſubſtantialis huic altæ mutationi aſſignatur. Itaque non adducitur localiter, ſed ibi præſens reproducitur, non ſimpliciter, ſed formaliter, modo Sacramentali, qui eſt ſubſtantialis; & ibi ſimpliciter conſeruatur corpus Chriſti iam exiſtens. Ita verò, vt ſi alibi non eſſet, non produceretur ibi ſimpliciter, quia illa tranſmutatio ex inſtitutione Chriſti habet virtutem; at Chriſtus ita inſtituit Sacramentum, vt dederit virtutem tranſubſtantiandi 367

Digitized by Google

ſubſtantiandi panem in corpus ſuum, non ſimpliciter illud producendo, ſed ſuppoſito in eſſe, vt dicam *q.21.* Vnde miror, Suarez aſſerere, ex intrinſeco actionem illam habere talem virtutem communicandi illud, ſi non exiſteret.

367 QVIA verò actio, qua in cœlis naturali modo conſeruatur, non eſt ſatis ad conſeruandum Chriſti corpus, modo iſto mirabili ſubſtantiali, ideò noua actio eſt neceſſaria, habens hunc terminum formalem corporis Chriſti, modo illo ſubſtantiali; neque enim ad nouam productionem, ſeù conuerſionem neceſſe eſt rem ſimpliciter produci. Et in hoc aſſentior Scotiſtis ſuprà allatis; rejicio tamen eorum ſententiam, quòd adducatur; nam id, quod adducitur, ſupponitur idem in termino *à quo*, & in termino *ad quem*, dempta illa noua vbicatione. Dicant, obſecro, vnde adducitur iam exiſtens Sacramentali modo? Num à cœlo? Num ex aliis altaribus? Profectò vnde adducatur, non inuenient.

368 ADDE verò adductionem localem, & acquiſitionem noui miſerrimi accidentis, non ſaluare tranſubſtantiationem propriam, de fide definitam à Concilio Tridentino *ſeſſ.13.cap.4.* ſed mera erit tranſubicatio. Ideò Orientales, in cenſura Lutheranæ doctrinæ ad ſe tranſmiſſæ, reſpondent quoad hoc, cap.10. *Eccleſia ſancta iudicium eſt, panem & vinum in Corpus, & Sanguinem Chriſti, virtute Spiritus ſancti, tranſmutari, ac immutari, non quod Chriſtus deſcendat de cœlo, vt præſens in Euchariſtia adſit; ſed quòd, per tranſmutationem, & tranſitionem panis in ipſum corpus, fiat præſens.* Quæ verba ferè deſumpta ſunt è Damaſceno, *lib.4. de fide, cap.14.* Quamvis enim producatur noua etiam præſentia, non tamen eſt terminus formalis, neque ſola producitur; non enim ſatis eſt ad veritatem formæ conſecrationis, & tranſubſtantiationis propriæ, in Conciliis relatis, *quæſt.4.* definitæ.

369 ITAQVE illa opinio, quæ videtur facilior ad hoc Myſterium declarandum, eſt inepta.

FRVSTRA verò Maſtrius ad hunc modum conatur ſe reducere, modo Scotico, ſic diſſerendo, Vnam rem poſſe dici in aliam tranſmutari, quando ad deſtructionem alterius conſeruetur. Vnde, ſi Deus conſeruaret Solem in cœlo ad deſtructionem vermis in terra, aliàs non conſeruaturus, diceretur vermis in Solem conuerti. Sic igitur dici panem tranſubſtantiari in corpus Chriſti, quia ad deſtructionem panis conſeruat Deus corpus Chriſti.

370 HINC deducit, data hypotheſi, quod Deus conſeruet corpus Chriſti ad deſtructionem panis, aliàs non conſeruaturus, vnam tantum interuenire conſeruationem corporis Chriſti in cœlo, & in Sacramento. Itaque, licèt concedat, conſeruari in cœlo naturaliter, & in Sacramento ſupernaturaliter, adhuc vnica actione ait conſervari, quia eſt idem conſeruans Deus, & idem corpus Chriſti conſeruatum, & immutatum manens in cœlo.

CONCEDIT ſanè, modos eſſendi, extenſum, & inextenſum, diuerſa actione conſeruari; non tamen ſubſtantiam corporis Chriſti.

HÆC ſanè futilia ſunt. Primò quidem, quis non vidit, tranſubſtantiationem illo modo non ſaluari? nam deſtructio vermis, ne deſtruat Solem, dicit extrinſecum ſolùm Diuinæ voluntatis effectum. Sic Deus deſtruxit Chananæos in Paleſtina, vt Hebræos introduceret, neque ob id, illi in hos mutati ſunt.

371 PORRÒ vnica actione non poſſe Chriſti corpus in cœlis, & in Euchariſtia conſeruari, oſtendo. Omnis actio habet obiectum, & terminum ſibi adæquatum. Iam verò actio, quâ conſeruatur corpus Chriſti in cœlo, modo naturali, eſt terminata ad Chriſtum, modo hoc ſolo conſeruandum; ita verò, vt ad conſeruandum corpus idem ſanctiſſimum, modo illo mirabili ſuperno in Auguſtiſſima Euchariſtia, noua miracula ſint excogitata.

NEQVE dicas eſſe ſubſtantiam numero eandem: 372
Nam in cœlo habet modum ſubſtantialiter diuerſum; exigens noua miracula, vt modo ſuperno Sacramentali conſeruari queat in terris. Neque ex vnitate agentis vnitas infertur actionis. Quod ſi ex vnitate agentis id argumentari libeat, eadem actione conſeruabitur Angelus, & Aſinus. Ex parte verò obiecti, ſicuti alius eſt terminus realis diſtinctus præſentiæ Chriſti naturalis in cœlo, & productio Chriſti ſub nouo eſſe ſubſtantiali, ità plures erunt actiones, quæ à terminis multiplicantur.

PROBATVR ſecundò à D.Bonauent. ex Patribus, relatis *quæſt. 1. & 4.* qui hanc conuerſionem 373
aſtruunt per verba, quæ effectionem ſubſtantialem, ad ſubſtantiam terminatam, exprimunt: Cyprianus, *ſerm. de cœna Domini*, ait: *Panem in carnem, & vinum in Sanguinem mutari.* Et infrà: *Panis iſte, non effigie, ſed natura mutatus, omnipotentia Dei factus eſt caro.* Clariùs infrà: *Qui vſque hodie* (loquitur de Chriſto) *veriſſimum, & ſanctiſſimum Corpus ſuum creat, & ſanctificat, & benedicit, & piè ſumentibus diuidit.* Vbi alludit ad ea verba Canonis Miſſæ: *Hæc omnia ſemper bona creas; ſanctificas, viuificas, benedicis, & præſta nobis.* E quibus verbis obſeruat S.Doctor *in expoſitione Miſſæ* illud, *Viuificas*, quia ſcilicet panem tranſubſtantiat in corpus Chriſti viuum, quaſi recreando ex pane viuum Chriſti corpus.

EADEM habent Sancti Patres, Ambroſius *lib. 4. de ſacram. cap.4.* Auguſtin. *cap. Vtrum ſub figura, de conſecr. diſt.2.* Damaſcenus *lib.4. de fide, cap.14.* Gaudentius *tract. 2. in Exodum*, Adelman. Epiſco. *ad B.rengarium*, Euſebius Emiſſenus *homil. 5. de Paſchate*, allegati à D.Bonauentura. 374

INSIGNIA ſunt etiam verba Concilij Trident. *loc. cit.* dicentis, ſubſtantiam mutari in ſubſtantiam, quibus adductio localis omninò exploditur; ſed aſtruitur productio ſubſtantiæ, non nouæ, ſed velut conſeruatio.

CONFIRMATVR ex PP. relatis *quæſt.1. & 4.* 375
præcipuè Cyrillo Hieroſolym. *catech.* 4. Cypriano *epiſt. 63.* qui vtuntur exemplis conuerſionis aquæ in vinum; Ambroſio, qui vtitur exemplo virgæ verſæ in Colubrum: Damaſceno, & Anſelmo, qui vtuntur ſimilitudine conuerſionis alimenti in ſubſtantiam aliti: Et D.Auguſtino, qui vtitur exemplo conuerſionis coniugis Lot in ſtatuam, vt notat Vvaldenſis *tom.2. cap.83.* Irenæo *lib.4. cap.34.* vbi aliis vritur exemplis: *Nam per Dei Verbum*, ait, *lignum fert fructum, & ſemen emortuum tranſit priùs in herbam, deinde in ſpicam, tandem in plenum fructum.* Gregorio Nyſſeno *oratione catech. cap.37.* & Thophilact. *Ioan.6.* exemplum ponunt conuerſionis, quæ fiebat in Chriſti nutritione, panis, & aliorum ciborum in corpus eius ſanctiſſimum. Quæ ferè omnia congerit Innocentius *lib.4. de hoc myſterio, cap.7.*

PROBATVR tertiò à D. Bonauent. quia adductio localis neque explicat tranſubſtantiationem; 376
ſed tranſlocationem. Secundò includit deſerere terminum *à quo*; & tendere ad terminum *ad quem*. Tertiò multa includit difficilia; cùm enim tot in locis diuerſis conſecratur panis, oportet dicere, Chriſtum ex vno loco cœli adduci ad innumera loca oppoſita, quæ ſaltem difficilia ſunt, & miracula multipli

Digitized by Google

multiplicant ſine fundamento, & ſine neceſſitate.

377 Adverte autem, S. Bonauenturam ſæpè iniungere; hanc conuerſionem fieri abſque Chriſti mutatione; ſed per mutationem panis in ipſum, vt ſuprà retuli. Neque tamen negat Chriſto omnem mutationem; ſed ſolùm ſubſtantialem ſui eſſe, vt colligitur ex illo *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 1. *in corpore*; ideò in fine quæſtionis concludit; fieri mutationem, non Chriſti; ſed panis per conuerſionem in ipſum. Vbi disjunctiua oppoſitiua, *Sed*, opponit Chriſtum pani, qui ſubſtantialiter mutatur. Idem habet *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 1. Et hoc ſenſu locuti ſunt D. Thom. *quæſt.* 75. *artic.* 4. *ad* 3. & *in* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſtiuncula* 1. *in corpore*, & *ad* 3. Alenſ. 4. *p. quæſt.* 34. *memb.* 3. Richard. *diſp.* 11. *art.* 1. *quæſt.* 5. Marſil. *quæſt.* 8. *art.* 1. Soto *diſt.* 9. *quæſt.* 2. *artic.* 4. Quare non negant omnem penitus in Chriſto mutationem, ſed localem adductionis, & ſubſtantialem, vt Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *dub.* 5. Suarez *diſput.* 50. *ſect.* 5. non enim negant nouam Chriſti præſentiam, quæ acquiritur, & deperditur.

Obiices primò. Si hæc conuerſio eſt conſeruatio corporis Chriſti: Ergo, dum ceſſat eſſe in hoc Sacramento, corrumpitur, quia ceſſat conſeruatio.

Respondet Tanner. *num.* 147. ſolùm ceſſare conſeruationem hic; cæterum quia alibi eſt, non corrumpi; deſtruitur ergo eſſe Chriſti ſub hoc ſtatu indiuiduo, & ſub his, vel illis ſpeciebus, non ſimpliciter.

378 Obiicies ſecundò. Eſſe Chriſti Sacramentale pendet ab eſſe eius naturali in cœlo: Ergo hæc conuerſio non eſt ſufficiens producere abſolutè, ſi nullibi eſſet.

Respondet Tannerus, pendere extrinſecè per Dei ordinationem, non intrinſecè ex ſubiecto. Equidem non video in ſequela abſurdum in via noſtra. Multa congerit contra hanc noſtram aſſertionem Caſpenſis *loco cit.* vt eam euertat.

Obiicit primò. Ille eſt terminus formalis conuerſionis, è cuius vi deſtruitur terminus *à quo*, ideſt panis; ſed conſeruatio corporis Chriſti non eſt talis, quia poſſet ſtare corpus Chriſti cum pane: Ergo.

379 Respondetur; ſicuti iſta conuerſio non eſt naturalis, ſed, ex inſtitutione Chriſti, ſupernaturalis vi verborum; ità ſufficit, vt vi verborum auferat panem, non autem ex natura rei. Vnde non eſt ſimile de conuerſione alimenti in alitum, ex cuius vi naturaliter deſtruitur alimentum. Tollitur autem panis ex vi tranſubſtantiatiua in corpus Chriſti, quod producitur ſub hoc modo ſubſtantiali, cui repugnat, Hoc eſſe panem, cùm ſit Chriſtus.

Obiicit ſecundò. Subſtantia panis deſinit eſſe, ſola extrinſeca Dei voluntate ſubtrahentis ſuum concurſum, non autem ex vi actionis conſeruatiuæ corporis Chriſti; poſſet enim conſeruari cum pane; ſed hoc non eſt conuerſio, vel tranſubſtantiatio: Ergo.

380 Respondetur, conuerſionem illam eſſe conſeruationem, non abſque mutatione panis in ipſum corpus Chriſti, vt explicui ſuprà, & hoc eſt ex vi talis conuerſionis, ſuppoſita quidem inſtitutione, vt dixi.

Obiicit tertiò. In nulla mutatione, deſtructio termini *à quo*, eſt poſt productionem termini *ad quem*, ſed eſt antè. At in hoc caſu ità euenit, quia panis deſinit, conſeruatione accidentium facta per corpus Chriſti, quæ eſt actio poſterior naturâ effectione ſubſtantialiter eiuſdem corporis.

Respondetur, panem deſtrui, non conſeruatione corporis Chriſti quacumque, ſed conſeruatione hic per tranſubſtantiationem panis in ipſum.

Obiicit quartò. Verba conſecrationis ſunt cauſa conuerſionis huius, non tamen conſeruationis corporis Chriſti: Ergo hæc conuerſio non eſt conſeruatio. Probatur Antecedens, quia nulla res poteſt ſeipſam conſeruare; at humanitas Chriſti eſt cauſa illius conuerſionis. Neque dicas eſſe cauſam moralem; quia verba conſecrationis non excitant Diuinam voluntatem ad conſeruandum corpus Chriſti, noua conſeruatione, neque hæc eſt neceſſaria; ſed ſufficit, ſi ea, qua in cœlo conſeruatur, etiam hic conſeruetur. 381

Hæc tamen friuola ſunt; nam conſeruatio iſta moraliter eſt ab humanitate Chriſti, quæ, ex pacto, Deum induxit, vt ad prolationem verborum conſeruetur corpus Chriſti hic, noua conſeruatione, per nouam tranſmutationem panis in ipſum. 382

QVÆSTIO X.

An Transsvbstantiatio ſit vnica actio.

D. Bonau. diſt. 11. part. 1. quæſt. 3.

Qværitvr: An vnica actione deſinat ſubſtantia panis, & corpus Chriſti præſens conſtituatur.

Prima opinio eſt, eſſe duas actiones: Alteram, qua panis annihilatur; alteram, qua ibi ponitur corpus Chriſti. Ita Scotus *diſt.* 11. *quæſt.* 4. cum ſuis, inter quos Faber *diſp.* 45. *cap.* 10. Ocham *in* 4. *quæſt.* 6. Maior *diſt.* 11. *quæſt.* 1. Gabriel. *quæſt. vnica.* & *lect.* 40. & 41. *in Canonem.* Angelus *verb. Euchariſt.* 1. *num.* 31. 383

Secvnda opinio eſt, eſſe duas actiones; attamen ſubſtantiam panis non deſinere per meram annihilationem, ſed per aliam, qua ſpeciebus datur novus modus poſitivus exiſtendi per ſe. Ità Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 8.

Tertia opino eſt, eſſe vnam actionem. Ità D. Bonauent. *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 3. Caietan. *q.* 75. *art.* 4. Sotus *diſp.* 9. *quæſt.* 2. *art.* 4. Valentia *quæſt.* 3. *p.* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 23.

Qvarta opinio eſt, eſſe plures actiones phyſicas, vnam tamen moralem. Ita Vaſquez *diſp.* 181. *à num.* 140. Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *dub.* 6.

Probatvr à D. Bonauentura *fundamento ſecundò.* Actiones penes terminos vltimatos, *ad quos*, denominantur, & multiplicantur; at tranſubſtantiatio dicit vnum terminum, *ad quem*, qui eſt corpus Chriſti ex pane: Ergo. Non inuenio aliquid momenti oppoſitum, quod ſit ſolutionis egens. 384

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XI.

Quomodo loquendum de CHRISTO *hic præſente.*

D. Bonau. diſt 12. art. 3. quæſt. 1.
D. Tho. 3. quæſt 77. art 7.

385 ASSERO primò, ea, quæ ita verſantur circa ſpecies, vt ad corpus Chriſti tranſeant, conuenire Chriſto præſenti, mediantibus ſpeciebus, vt moueri, eleuari, circumferri, manducari; non ſic de aliis quibuſdam, quæ immutabilitati corporis Chriſti repugnant, vt calefieri, madefieri, digeri, &c. Ita D. Bonauent. *hic.* Alenſ. 4. *part. quæſt.* 20. *memb.* 1. Gabriel *lect.* 80. *in Can.* Scotus, Richardus, Paludanus, Maior 4. *diſt.* 10. vel 12. Victoria *in ſumma, num.* 69. Petrus Soto *lect.* 6. *de Euchariſtia,* Innocentius *lib.* 4. *cap.* 9. *&* 10. Valentia *quæſt.* 4. *punct.* 3. Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 4. poſt D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſtiuncula* 1. & 3. *part. quæſt.* 76. *art.* 6. & *quæſt.* 77. *art.* 7. *in corpore, & ad* 3.

CONTRA Vvaldenſem *tract.* 2. *de Sacram. à cap.* 53. De Sacramental. *cap.* 41. *&* 42. Canum *lib.* 5. *locorum, cap. vlt.* Alanum *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 37. Sotum *diſputatione* 10. *quæſtione* 2. *art.* 7. qui aiunt vtriuſque generis propoſitiones aſſeri poſſe.

386 PROBATVR à D. Bonauent. *ad vltimum*, quoad ea, quæ ſunt primi generis, quia nulla ibi eſt contradictio, & verè ſequitur, vt moto localiter altero ex duobus indiuiſibiliter vnitis, moueatur & alterum.

QVOAD ea, quæ ſunt ſecundi generis, probatur à D. Bonau. quia corpus Chriſti eſt incorruptibile, quia non poteſt frangi, &c.

QVOAD manducationem obſeruat, eam includere multa, ideſt, mandi, atteri dentibus, deglutiri, & digeri, & quidem neque mandi, atteri, vel digeri poteſt corpus Chriſti ob eandem rationem, licèt deglutiatur, & hoc ſenſu admittitur manducatio, Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem.* Matth. 26. *Comedite: Hoc eſt corpus meum.*

OBIICIVNT authores oppoſiti; nam in confeſſione Berengarij, *cap. Ego Berengarius, de conſecr. diſt.* 2. habetur, corpus Chriſti frangi.

387 REPSPONDET D. Bonauent. hoc dici ratione ſpecierum; impropriè autem de corpore Chriſti, attamen id à Berengario acceptari, vt eius error abiuretur, quòd Chriſtus ſolùm in ſigno reperiatur in Euchariſtia.

QVÆSTIO XII.

Quomodo loquendum de Conuerſione iſta.

D. Bonau. diſt 12. part. 1. quæſt. 5.
D. Thom. quæſt. 75. art. 8.

388 PROPTER varios Sanctorum Patrum loquendi modos, ſunt hac de re quatuor regulæ datæ à D. Bonauentura.

PRIMA regula eſt. Propoſitiones, in quibus id, quod erat ante conſecrationem, affirmatur de corpore Chriſti, identicè, & generatim, quæ ſignant aliquid commune vtrique termino, manere, ſi ſumantur pro ſubſtantia indiuidua, eſſe falſas, quia ſignant identitatem panis, & corporis Chriſti, *v. g.* Panis erit corpus Chriſti: Panis eſt corpus Chriſti. Debent ergo intelligi abſtractè pro re aliqua contenta ſub accidentibus. Ratio eſt, quia, præter accidentia, nulla res indiuidua manet communis vtrique termino; ipſa autem accidentia de nullo terminorum prædicantur in recto; non enim poteſt dici quantitas eſſe id, quod erat panis; hæc enim ſignant identitatem: Abſtractiuè autem, ratione contenti ſub his ſpeciebus, termini conueniunt, ſic cùm dicitur, *cap. Ego Berengarius, de conſecr. diſt.* 2. Panis, & vinum poſt conſecrationem ſunt verum corpus, & ſanguis Chriſti. Ita poſtillat eum locum ex hac regula D. Bonauenturæ.

SIMILITER id, quod ait D. Ambroſius lib. 4. de Sacram. *Quomodo poteſt id, quod eſt panis, corpus eſſe Chriſti? & reſpondet ipſe, Conſecratione.* Et id, quod ait S. Damaſcenus, lib. 4. cap. 14. de fide, *Panem fecit ſuum corpus.* Sunt tamen propoſitiones, etiam hoc ſenſu non admodum propriæ, quia illud ſubiectum indicat priorem modum ſupponendi. Adhibentur tamen ad indicandam veram conuerſionem, in qua maneat aliquid commune vtrique termino, quæ prædicto modo in hac conuerſione ſaluatur; alioqui verbum ſuſtantiuum *Eſt*, quia aſtruit identitatem, falsò enunciat: Panis eſt corpus Chriſti, quia totum in totum tranſit, atque adeò nulla eſt inter vtrumque conuenientia in identitate. 389

SECVNDA regula eſt, propoſitiones, ſignificantes ſucceſſionem terminorum, ſeu tranſitum vnius in alium, eſſe proprias, *v.g.* Ex pane fit corpus Chriſti. Panis tranſit in corpus Chriſti, quia illa particula, *Ex*, latiſſimè patet, & non dicit neceſſariò habitudinem cauſæ, vel principij generationis; ſed termini *à Quo.* Sic dicitur, *ex*, vel *de* nihilo factum eſt cœlum: Et hæ propoſitiones ſunt vſitatæ in Sanctis Patribus. Falſæ verò ſunt, quæ ſignant innouationem ſubſtantiæ per generationem. Vnde etiam illæ, quæ ſimile quid ſonant, vt, *v. g.* Corpus Chriſti fit, ſunt impropriæ; ſed debent explicari: *fit hic.* Addit verò, magis ſonare generationem: *De pane fit corpus*; quam hanc: *Panis fit corpus*, quia particula, *De*, principium ſonat. 390

TERTIA regula eſt: Propoſitiones ſignificantes ordinationem naturalem panis ad corpus Chriſti, ſunt falſæ: ſi autem ſignent ordinationem ſupernaturalem, ſunt veræ; talis eſt hæc: Panis poteſt eſſe corpus Chriſti. 391

QVARTA regula. Omnes propoſitiones, quæ ſignificant principium materiale, vel efficiens corporis Chriſti, ſunt falſæ, quia panis non habet cauſalitatem, aut efficientem; aut materialem, quaſi de potentia materiæ educatur, vt maneat ſubſtantia materialis communis pani, & conſequenter panis, & corpus Chriſti ſint conſubſtantiales; Tales ſunt: De pane fit caro Chriſti.

IDEM erit de hac: Ex pane fit corpus Chriſti; quotieſcunque particula, *Ex*, quæ latè patet, vt dixi in ſecunda regula, reſtringatur ad ſignificandum principium materiale.

ITA ſumitur ex communi ſenſu Theologorum *in primo, diſt.* 16. vbi propoſitiones iſtæ diſcutiuntur:

Digitized by Google

tur: Filius eſt genitus de ſubſtantia Patris: Filius ex Patre genitus; & *in tertio, diſt.* 5. vbi diſcutiuntur illæ propoſitiones: Chriſtus conceptus eſt de Spiritus ſancto. Natus, ex, vel, de MARIA Virgine. Attamen aliquando adhibentur tales propoſitiones à D. Ambroſio *lib.* 4. *de Sacram. cap.* 4. &
392 aliis: De pane fit corpus Chriſti; vel: ex pane fit, &c. Sumitur autem præpoſitio *De*, vel *Ex*, iuxta ſecundam regulam, vt ſignat terminum *à Quo.* Vt autem ſignificare poſſunt ſubiectum commune, non ſunt veræ; quia nihil remanet ſubſtantiæ.

VNDE habes, cur iſtæ propoſitiones magis veræ ſint, ſi accidentalem prædicationem dicant, vt: Calidum fit frigidum, quia manet idem ſuppoſitum ſub vtroque termino: in ſubſtantiali verò prædicatione ſunt minùs propriæ, quia non manet idem ſuppoſitum; vt cum dico: Aqua fit Aër; attamen ſunt veræ aliquo modo, quia manet eadem materia, atque hoc modo dicitur Ioan. 2. *Cum vidiſſet aquam vinum factam.* Vnde hæc propoſitio: *Panis fit corpus Chriſti*, in rigore eſt falſa, quia non manet idem ſuppoſitum, neque idem ſubiectum; ſed totum tranſmutatur. Poſſunt tamen ſic intelligi, vt non tam panis fiat corpus, quàm corpus fiat cibus, qui dicitur ſæpè hoc nomine panis.

393 QVA ratione non rarò, corpus Chriſti dicitur Panis. 1. Corinth. 11. *Quotuſcumque manducabitis panem hunc*; & Ioan. 6. pluries aſſeritur: *Ego ſum panis*, ob eam rationem, quam ibi affert Chriſtus: *Caro mea verè eſt cibus.* Sic in ſeptima Synodo dicitur, Act. 6. *Verè nos confiteri, Diuinum corpus panem fieri.*

POTEST etiam explicari alio ſenſu, iuxta ſecundam regulam; tranſitiuè Panis fit, idest, tranſit: Et hoc ſenſu eam propoſitionem habet Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 14. Idem habetur, *cap. Non omnis, de conſecr. diſt.* 2. in D. Cyrillo *Catech.* 4. & aliis.

HÆ regulæ inueniuntur etiam in D. Thom. *loco*
394 *cit.* & aliis Theologis 4. *diſt.* 11. vbi etiam D. Thomas, *quæſt.* 1. *art.* 4. Scotus *quæſt.* 3. Albertus *art.* 6. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 39. *memb.* 2. & 3. Gabriel. *lect.* 49. *in Can.* Soto *diſp.* 9. *quæſt.* 2. *art.* 8. Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 9. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *dub.* 6. ad finem, & alij.

QVÆSTIO XIII.

An tota CHRISTI *ſubſtantia ſit in hoc Sacramento.*

D. Bonau. diſt. 11. part. 1. quæſt. 4.
D. Thom. quæſt. 75. art. 4.

395 CALVINISTÆ profectò id negant, vt vidimus *quæſt.* 1. ſed & omnes illi, qui negant ſufficere communionem ſub ſpecie panis, idipſum dicunt; vt dicit Alanus *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 41. ſed & Lutherani, vt refert Bellarminus *lib.* 4. *de Euchariſtia, cap.* 21. cuius erroris author proclamatur Lutherus ab Echio, *homil.* 32. *de Sacramentis.*

ASSERO tamen de fide, totum Chriſtum eſſe in hoc Sacramento ſubſtantialiter. Ita definit Concil. Florent. in decreto vnionis, & Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. & *can.* 1.

PROBATVR primò à Bellarmino *lib.* 4. *cap.* 21. cum S. Bonauent. *ad* 6. *Ioan.* quia ibi Chriſtus non ſemel; ſed decies repetit, ſe eſſe panem verum: Ergo ſecundum totum eſſe integrum corporis, animæ, deitatis, perſonæ, &c.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *diſt.* 11. 396
loco cit. in corpore, è forma conſecrationis: *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſanguis meus*, quibus verbis, licèt exprimatur ſolum corpus, & ſanguis tantùm, atque adeò, ex vi verborum, illud ſolum ſit ibi, tamen quia corpus in cœna erat, & nunc etiam eſt viuum, vnitum Deitati inſeparabiliter; Similiter, & ſanguis; (Porrò & vtrumque vnitur Deitati) ſequitur adeſſe totam Chriſti ſubſtantiam ſub vtraque ſpecie.

ADDIT propterea S. Doctor, non ideò tamen 397
panem conuerti in Deitatem, neque etiam in animam, ſed hæc adeſſe per concomitantiam, vt dicam *quæſt.* 17. Eſt aliqua quæſtio de præputio, ſed videtur adeſſe. Vide D. Bonauenturam *diſt.* 12. *part.* 1. *dub.* 2. *litt.* vbi dubitat.

QVÆSTIO XIV.

An QVANTITAS *corporis Chriſti cum reliquis accidentibus ſit in hoc Sacramento.*

D. Bonau. diſt. 10. q. 2.
D. Thom. quæſt. 76. art. 4.

DIFFICVLTAS non eſt de accidentibus ſpiri- 398
tualibus; nam comitantur animam independenter à loco. Eſt igitur quæſtio de Quantitate, & accidentibus reliquis, quæ ratione eius inſunt ſubſtantiæ.

PRIMA opinio negat, quantitatem ineſſe in hoc Sacramento, ſed nudam ſubſtantiam materiæ, animâ Chriſti informatam. Ità Durandus *in* 4. *diſt.* 10. *quæſt.* 2. & probabile cenſent Maior *quæſt.* 2. Gabriel *art.* 2. *concl.* 2. & *lect.* 43. *in Canon.* Ocham *in* 4. *quæſt.* 4. & *tract. de Euchariſtia, cap.* 29.

NON incedunt tamen eodem fundamento; nam Durandus diſtinguit quantitatem à ſubſtantia, & ſubſtantiam ſolam ponit *hîc.* Nominales verò ponunt, quantitatem eſſe modum ſubſtantiæ ad locum.

ASSERO primò, quantitatem corporis Chriſti 399
eſſe in Euchariſtia. Ita ſentiunt cæteri Theologi *in* 4. *diſtinct.* 10. vbi S. Bonauent. *loco cit.* D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiuncula* 3. & *hîc*, Richard. *art.* 1. *quæſt.* 2. Paludanus *quæſt.* 2. Scotus *quæſt.* 2. *artic.* 4. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 40. *memb.* 3. *art.* 4. Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumm. tract.* 5. *cap.* 4. Marſil. *in* 4. *quæſt.* 7. *art.* 1. Ledeſma *quæſt.* 17. *art.* 4. Henricus *quodl.* 1. *quæſt.* 5. Ægidius *quodl.* 1. *quæſt.* 4. & *quodl.* 2. *quæſt.* 17. & *Theor.* 10. & 33. *de Euchariſtia.* Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 64. Idem docuit Innocentius *lib.* 4. *de Myſterio Euchariſtiæ, cap.* 8. Sequuntur omnes Recentiores, Valentia *quæſt.* 4. *puncto* 1. vbi cum Alenſi *loco cit.* & Soto *diſp.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 4. ait, oppoſitam ſententiam eſſe erroneam. Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 2. qui ait, opinionem Durandi eſſe temerariam. Addit Alanus, eſſe hæreticam; ſed Suarez *loco cit.* & Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 1. eam ab hæreſi vindicare laborant.

HOC idem ſignificat Seraphicus Bonauentura, dum ait, non eſſe ſententiam erroneam, ſicut illa, quæ negat præſentiam Chriſti, quæ eſt hæretica; ſed eſſe errori proximam. Eandem ſententiam tuentur

tuentur Vaſquez *diſp.*186. *cap.*3. Hurtadus *diſp.* 5. *diff.* 6. Lugo *diſput.* 8. *ſect.*9. Caſpenſ. *diſput.* 5. *ſect.*2.

400 Probatvr primò à D. Bonauent. *in corpore*, Tannero *num.* 5. Valentia *loco cit.* ex verbis Chriſti: *Hoc eſt Corpus meum*, quibus ſignificauit, illud eſſe ſuum corpus propriè, quale erat, cùm conſecraret; & quale etiam nunc eſt; ideò enim addit, *quòd pro vobis tradetur*, in cruce; debuit ergo eſſe corpus perfectum quantum; alioqui non fuiſſet organicum, diſtinctum membris, ſed confuſum, deforme, vt infert S. Bonauent. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 5. *ad primum*.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *fundamento primo*, & Valentia, quia Sancti Patres, & Concilia ſtatuunt, Chriſtum totum per partes eſſe in hoc Sacramento; & hoc deducunt ex verbis Chriſti, quia cuncta in Chriſto ſunt coniuncta cum illius corpore, & ſanguine: at verò talia etiam ſunt accidentia, maximè quantitas: Ergo ſi hæc negetur, non habebunt PP. firmum fundamentum deducendi, totum Chriſtum eſſe ibi: Et quidem ſi totum, per partes, vt ait Auguſtinus *ſerm. ad infantes*, apud Bedam 1. *Corinth.* 10. ſequitur, ibi adeſſe quantitatem.

401 Probatvr tertiò à D. Bonauent. Suarez, Valentia, & Tannero, quia corpus Chriſti eſt viuens, informatum animâ, organicum; ſed hæc requirunt quantitatem: ergo. Minor probatur, quia requiritur, vt partes ſint diſtinctæ, figuratæ tali figurâ, puta oſſa cranei ad rotunditatem; radij oblongi, ſimiliter & crura, Cor piramidale, &c. Hoc argumentum efficaciſſimum adſcribit Scoto Fauentinus *diſp.* 36. *num.*6.

Probatvr quartò à D. Bonau. quia Chriſtus habet ſenſus omnes perfectos organicos.

Probatvr quintò à S. Doct. Si quantitas non eſſet ibi, ſepararetur à ſubſtantia; at quantitas eſt inſeparabilis: Ergo.

Respondet Durandus, Quantitatem, & ſubſtantiam nunquam localiter ſeparari; tamen poſſe ſeparari ſecundùm præſentiam Sacramentalem.

402 At verò ſupponit, totam quantitatem entitatis eſſe extenſionem actualem in ordine ad locum, quod eſt falſum; nam conſiſtit in hoc, vt ponat partes extra partes.

Deinde ponit corpus ſolum de categoria ſubſtantiæ abſtractum, non autem Hoc Christi corpus, quod traditum eſt, & crucifixum.

Ex his ruit fundamentum Durandi, quod ſcilicet ſequeretur, quantitatem eſſe indiuiſibilem; nam ſi ibi diuiſibilis eſſet, non poſſet contineri ſub quantitate hoſtiolæ quantitas corporis proceri humani.

Respondetvr, ibi eſſe indiuiſibilem in ordine ad locum; ſed habere in ſe partes extra partes.

Assero ſecundò contra Durandum, alia accidentia materialia, quæ inſunt ſubſtantiæ, media quantitate, ibi reperiri.

403 Probatvr argumentis ſuprà factis, quia Hoc corpus includit etiam accidentia.

QVÆSTIO XV.

An totus Christvs *ſit in quavis parte Speciei Sacramentalis.*

D. Bonau. diſt 10. part. 1. quæſt. 5.
D. Thom. quæſt. 76. art 3.

Christvm totum ſub qualibet ſpecie, poſt conſecrationem diuiſâ, reperiri definitum eſt 404
de fide à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.*3. quod prius docuerat Concilium Florentinum *in Decreto Eugenij*. Conſtantinopolitanum *ſeſſ.* 13. & habetur *cap. Singuli*, quod hic citat D. Thom. è D. Auguſtino; eſt autem Ambroſij, vel Hieronymi, aut incerti authoris, vt in decreto Gregoriano notatur, vbi alia decreta referuntur, *cap. Qui manducat*, cap. *Vbi pars*; vbi Hilarius Papa dicit, figuram huius Myſterij præceſſiſſe in Manna, de quo dicitur: *Qui plus collegerat, non habuit amplius; neque, qui minus parauerat, habuit minus*; non enim eſt quantitas viſibilis in hoc æſtimanda Myſterio, ſed virtus Sacramenti ſpiritualis, vt refert D. Bonau. *argumento primo*, & dixi cum illo *diſp.* 1. *quæſtione* 6. & omnes TT. *diſt.* 10. aiunt ſic in ſequentia:

Fracto demum Sacramento,
Ne vacilles, ſed memento,
Tantum eſſe ſub fragmento,
Quantum tot tegitur.

Qvæstio autem eſt: an Chriſtus totus ſit ſub 405
qualibet parte vnius hoſtiæ continuæ. Hæc quæſtio eſt ardua, de qua decem modos dicendi refert Amicus *diſp.* 19. *ſect.* 11.

Prima opinio eſt, corpus Chriſti eſſe ſemel totum in tota hoſtia, & partes in partibus, non autem totum in quavis parte. Allegantur Altiſiodor. *tract.* 5. *cap.*4. Albertus *in* 4. *diſt.* 13. *artic.* 11. ſed immeritò; nam, vt ait Vaſquez *diſp.* 188. *num.* 4. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 1. *num.* 9. ſolùm dixerunt, veram ſententiam ſecuti, Chriſtum non ſæpius; ſed ſemel tantum actu eſſe in tota hoſtia, ſicut (inquiunt) in toto continuo non ſunt partes actu, ſed potentia.

Secvnda ſententia eſt, Chriſtum totum eſſe in 406
tota hoſtia, & totum in ſingulis partibus, quæ tantam habent quantitatem, vt ſi ſeparentur à toto, poſſet in eo conſeruari ſubſtantia panis; in aliis verò partibus minoribus non item. Citantur à Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 2. Tanner. *loco cit. num.* 5. Alenſis 4. *part. quæſt.* 10. *memb.* 7. *art.* 3. Gabriel *lect.* 80. *in Can.* S. Bonauentura *hîc*, *ad argumenta*, præcipuè, vtramque verò ſententiam erroneam conclamant.

Tertia ſententia abſolutè docet, Chriſtum eſſe totum in tota hoſtia, & totum in qualibet parte ſemel actu, & pluries potentia, quot partes poſſunt ſeparari. Ita D. Thom. *hîc*, & communiter, D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 12. Innocentius *lib.*4. *cap.*8. Hugo *lib.* 2. *de Sacram. p.*8. *cap.* 11. Suarez, & Tanner. *loco cit.* Valentia *diſp.*6. *quæſt.*4. *p.*2. *in fine*. Vaſquez *loco cit.* Caſpenſ. *diſput.* 5. *ſect.* 1. Coninch. *quæſt.* 76. *art.* 3. Morandus *tract.* 3. *quæſt.* 17. allegans Lugum Mæracium, Auerſam, Paſqualigum, & alios, & ità cenſeri contra Bonauenturam, ait;

Sententia D. Bonau. eſt *diſt.* 12. *part.* 1. *art.* 3. 407
quæſt. 1. *in fine reſolutionis*, Corpus Chriſti in quotcumque partes diuidatur hoſtia, eſſe totum, & integrum. Quidquid ſit de quæſtione illa minimorum.

In corpore verò huius quæſtionis dicit, Chriſtum in vna hoſtia eſſe totum in toto, & totum in qualibet parte, poſt fractionem, & ante fractionem; & in quotcumque partes ſpecies diuidantur, in ſingulis eſſe corpus Chriſti.

Respondens autem ſecundò, quod inferebat, futurum, vt infinities eſſet; reſpondet, quod quamvis anima ſit in qualibet parte corporis, tamen ſemel eſt, quia vnum eſt corpus: Similiter in hoſtia, quamvis in omnibus partibus, eſt ibi tantum ſemel, nec hoſtia eſt diuiſibilis in partes infinitas, ita quod ratio totius, ſcilicet panis, vel proprietatis conſequentis ſaluetur, quia in Phyſica diuiſione continui, eſt ſtatus naturalis quantum ad partes ſecundùm formam, de quibus partibus agitur, *primo de Gener. cap. de augm. textu 35.* Idem ſentit *6. part. Breuil. cap. 9.*

408 Iam verò, vt ſingula germanè explicentur, oportet aſſerere de mente S. Doctoris, in hoſtia eſſe Chriſtum ſemel totali præſentia, non autem per pluríficatas adæquatas præſentias, ita verò, vt ſicuti, ſi anima miraculosè ſeruaretur in brachio reciſo, eſſet abſque dubio tota in ſingulis partibus, ita in Euchariſtia remaneat in fractione hoſtiæ ex vi primæ conſecrationis totum in quavis parte, etiam minima. Quidquid dicatur de quæſtione illa, qua de parte minima controuertitur; & ita verum eſt, eſſe poſt fractionem totum in toto, & in quavis parte; & ita declarat Concilium Tridentinum *ſeſſ. 13. cap. 3.* Eſto ibi loqueretur de Sacramento ante diuiſionem, licèt *in canone 3.* definiat hanc præſentiam ſub ſingulis ſpeciebus poſt fractionem.

409 Hoc eſt expreſsè id, quod habet D. Bonau. *in corpore.* Corpus Chriſti non minùs ante fractionem, quàm poſt illam, eſſe totum in toto, & totum in qualibet parte, quod itidem expreſsè habetur *cap. vbi pars, de conſecr. diſt. 2.* Et hunc modum ſequitur Morandus cum aliis.

Assero, in hoſtia eſſe totum Chriſtum in tota, & totum in qualibet parte.

Probatvr primò à D. Bonau. *ad vltimum*, argumento, quod magni pendit Suarez. Fundatur autem in vero ſenſu verborum formæ, & in modo conuerſionis, quæ ex efficacia eorum fit ex pane, & vino, quæ eſt materia remota ex ſe homogenea

410 eiuſdem rationis in omnibus partibus. Verba enim æquè cadunt in totam hanc materiam, & in quamvis partem eius, & vi ſuâ conuertunt in corpus Chriſti: Ergo illam totam æquè conuertunt, & quamlibet partem eius in totum corpus Chriſti: Ergo eſt totum corpus Chriſti in tota illa materia, & in qualibet parte eius. Maior declaratur; nam quando profero: *Hoc eſt Corpus meum*, per illud pronomen æquè deſigno totam hanc quantitatem panis, vt continentem corpus Chriſti, nec magis deſigno vnam partem, vt continentem caput, quàm pedes, & ſic de cæteris partibus. Hoc ergo appello deſignare æquè totum, & partes.

411 Hinc autem probatur prima conſequentia (cætera enim omnia clara ſunt;) Primò, quia non eſt maior ratio, cur vna pars ſubſtantiæ panis conuertatur in hanc partem corporis Chriſti potiùs, quàm in aliam, v.g. in caput potiùs quàm in pedes. Neque hoc poteſt ex intentione Miniſtri determinari, vt patet; abſurdum eſt autem expectare ſemper, vt à Deo determinetur, cùm effectus Sacramentorum ex inſtitutione certi debeant eſſe, & definiti.

Secvndò, quia effectus Sacramentorum ſignificationi reſpondent; Species autem Sacramentales, ſecundùm omnes, & ſingulas partes ſignificant Chriſtum, quem continent ſecundùm omnes partes, vt cibum vitæ: Ergo indifferenter continent totum, & partes in omnibus ſuis partibus. Neque tamen hinc benè deducit Albertus, eſſe Chriſti corpus ibi extenſum, nam ait: Vnus cibus indifferenter exiſtens in toto, & partibus, vt arguit S. Bonauent. *in corpore.*

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *in fundamentis*, ex Hilario Papa, ſuprà relato loco, dicente: *Vbi pars eſt corporis, ibi & totum*; at in qualibet parte hoſtiæ eſt aliquid Chriſti: Ergo totus. 412

Probatvr tertiò *ibi*: Id deber concedi, quod non eſt minùs poſſibile, & perfectius eſt in ordine ad finem intentum ex inſtitutione; at non minùs poſſibile eſt ſub hoſtiola latere pectus, quàm totum, & hoc eſt perfectius, & inſtitutioni magis conſoſonum: Ergo.

Probatvr quartò, argumento principali, quo vtitur Suarez. Chriſtus poſt diuiſionem eſt totus in ſingulis partibus: Ergo ita erat ante diuiſionem. Probatur Antecedens de fide, ex dictis. Probatur Conſequentia: diuiſio ſiquidem à Laico eſſe poteſt; nulla verò noua ab eo fit conſecratio, ſine hac autem non producitur corpus Chriſti. Confirmatur, eſt enim argumentum Innocentij *loco cit.* vbi ait: *Reor, ſalua fide maieſtatis, quòd, vbi eſt panis conſecratus, totum in ſingulis partibus contineatur, quod inde cognoſcitur, quoniam in quotcumque partes diuidetur, in ſingulis eſt totus Chriſtus.* Neque eſt ſimile de ſpeculo fracto, in quo multiplicantur imagines per nouas ſpecies, è ſingulis fragmentis eiaculatas, vt notat D. Bonauentura: at in hoc Sacramento verba iam tranſierant, obtento ſuo effectu. Hoc argumentum ait Morandus inſolubile, & eſt S. Bonauenturæ *in corpore, & fundamento 3.*

Probatvr quintò à S. Doctore. Corpus Chriſti in hoc Sacramento ſublimatur ad eſſe nobilius, quàm ſit ſpiritus; ſpiritus enim tantùm in vno loco eſt; at corpus Chriſti in pluribus: Si ergo ſpiritus eſt totus in toto, & in quavis parte; multò magis corpus Chriſti. 413

Probatvr ſextò à D. Bonauent. In conuerſione panis eſt totum homogeneum, & quælibet pars fuit panis: Ergo vbique ſuccedit corpus Chriſti; ſed non eſt maior ratio, cur hæc pars conuertatur magis in crus, quam in brachium, vel aliam partem: Ergo conuertitur quælibet pars in totum. Vnde Innocentius, loco citato: *Ego ſanè conſenſerim, quòd talis panis in totale corpus conuertitur, ita tamen, quia nulla pars panis in aliquam partem corpus tranſit.*

Probatvr ſeptimò. Signemus vnam partem hoſtiæ. Vel eſt ibi totum corpus Chriſti, vel tantùm pars. Si totum, habeo intentum: ſi pars, diuidatur. Vel eſt ibi ſolum pars, & tunc Chriſtus diuiſus eſt; vel eſt totum, & ſic plus eſt in particulis diuiſis, quàm eſſet in parte maiori. Adde, mutari ſub ſpeciebus loca partium, cedente illa parte locum aliis partibus corporis, quæ ibi eſſe incipiunt. 414

Probatvr octauò à S. Doctore. Ponamus conſecrari panem vaſtum, excedentem ſtaturam corporis Chriſti. Tunc vel aliqua pars hoſtiæ remanebit vacua corpore Chriſti, aut corpus erit ibi maius, quàm ſit per naturam, aut debet eſſe totum in qualibet parte. Sed primum eſt contra perfectionem Sacramenti. Secundum eſt contra perfectionem corporis Chriſti: Ergo dicendum eſt Tertium; & hæc argumenta vrgent etiam contra primam ſententiam.

Obiicies primò. Si vbi eſt vna pars, ibi aliæ: Ergo corpus Chriſti confuſum. 415

Respondet D. Bonauent. nullam eſſe confuſionem,

Digitized by Google

fuſionem, quia partes in ſe, ſunt extra partes in toto, licèt non extendantur quoad locum; & ideò non eſt ibi poſitio, quia eſt ibi ordinatio partium in toto.

Obiicies ſecundò. Si totum corpus eſt in qualibet parte: Ergo cum poſſibile ſit, hoſtiam diuidi in infinitum, videtur quòd corpus Chriſti erit infinities.

Respondet S. Bonauent. quòd ſicut anima eſt tota in toto indiuiſibiliter, tamen ſemel ibi eſt; ita & corpus Chriſti in vna hoſtia, neque hoſtia eſt diuiſibilis in partes infinitas, in quibus ſaluetur ratio totius, ſcilicet panis, vel proprietatis conſequentis; quia in diuiſione continui eſt ſtatus naturalis, quantum ad partes ſecundum formam.

416 Respondet ſecundò Morandus, concedens eſſe plures præſentias partiales, vnamque totalem, iuxta doctrinam S. Doctoris ſupra.

Obiicies tertiò. Tantundem facit, ſi eſt totum in toto, quantum, ſi eſt in qualibet parte totum: Ergo ponere quòd ſit in qualibet parte totum, eſt ſuperfluum.

Respondet S. Doctor, non eſſe ſuperfluum, quia cùm Chriſtus contineatur, vt ſignatum in ſigno, & ſpecies panis ſint vbique homogeneæ, debent modo homogeneo ſignare Chriſtum, vt cibum animæ eſſe totum in quavis parte, & ita facit ad veritatem Sacramenti, quod Chriſtus, prædicto modo, ſit in hoc Sacramento vniformiter: Facit etiam ad vtilitatem fidei, quia, modo ab imaginatione remoto, & abſtracto, creditur eſſe Chriſtus, non modo naturali, ſed indiuiſibili totum in quavis parte.

417 Pro maiori explicatione opinionis S. Doctoris, quem à cenſura erroris ei iniuſta, oportet vindicare, ipſo carpentium teſtimonio.

Advertendvm eſt, S. Bonauenturam hic, *loco citato*, & *diſt. 12. p. 1. dub. 4. lit.* id ſolùm voluiſſe, vt ſuſpicatur Tannerus *num. 13.* quod & D. Thomas *in 4. diſt. 1. queſt. 1. art. 3. quæſtiuncula 3. ad 1.* nempè corpus Chriſti non eſſe infinities actu in vna hoſtia, alioqui, ſi hoc eſſet verum, iam oporteret dare infinitas partes actu in continuo, & hoc eſſet pariter definitum ab eodem Concilio, dum definiiſſet, Chriſtum eſſe in illa hoſtia infinitis vicibus actu; oportet enim primò, eſſe definita infinita illa, quaſi ſubiecta actu, vt in eis infinities ſit Chriſtus. Concilium autem non definiuit hoc eſſe actu in ſingulis partibus totum diſtinctum, vt fatetur Tanner. *num. 13.* Suarez *loco cit. 10.* vbi ideò aiunt, addidiſſe Concilium particulas illas: *Separatione facta*, ne videretur voluiſſe definire, in Quanto partes eſſe actu, & has infinitas, & ſub illis actu exiſtere Chriſtum, etiam ante ſeparationem.

Vvlt ergo D. Bonauentura cum Alenſi, ſuo Magiſtro, Chriſtum eſſe in hoſtia vna ſemel actu; potentia verò pluries, ante, ſed pluries actu poſt diuiſionem. Et hoc ſpectat ad illam quæſtionem: An detur minimum ſecundum formam in corporibus Homogeneis: & quidem D. Bonau. hic tenet, dari tale minimum, infra quod, non poſſit corpus ſuam formam ſeruare.

418 Hæc opinio eſt etiam D. Thom. *p. p. quæſt. 7. art. 3.* & Thomiſtarum, vt patet ex Caietano *loco citato*, & ex Iauello *1. Phyſic. quæſt. 19.* Toleto *4. Phyſicorum, quæſt. 9.* & Collegio Conimbr. *1. Phyſ. cap. 4. quæſt. 1.* Achillino *lib. 3. de elementis*, & aliis, dicentibus, dari ab intrinſeco terminum paruitatis in homogeneis, & eſt ſententia Ariſtotelis *1. Phyſ. text. 38.* vbi ait, dari minimam aquam. Probatur ratione, quia virtus, & potentia; actiones, & motus, & conſequenter forma naturalis eſt definita, & determinata: Ergo, & quantitas, quæ propterea datur rebus naturalibus.

Neqve ſatisfacit Faber *Theor. 36. cap. 3.* dicens, 419
id verum eſſe de Heterogeneis tantum, nam fundamentum operationis, & virtutis omnis naturalis, etiam in Homogeneis, eſt natura; & ſicut omnia habent determinatam virtutem, ita etiam naturam, & formam, quæ eſt principium operationis. Contra hanc verò opinionem nihil definit Concilium Tridentinum; ſed ſolum definit, totum Chriſtum eſſe in ſpeciebus ſingulis poſt diuiſionem. Sic *can. 3.* explicat quid voluerit dicere capite 3. illi Canoni reſpondente, vt aſſolet, nempe, ſe loqui ſolum poſt ſeparationem; Itaque etiam apud aduerſarios iuſtificatur.

Hinc non rectè Soto dicit, tam certum eſſe totum Chriſtum eſſe ſub quavis parte ſpecierum ante diuiſionem, ſicut poſt; vt notat Suarez circa finem, vbi ait, fortaſſe S. Bonauenturam id voluiſſe dicere, quod ſuprà vidimus reſponderi à D. Thoma ad illud argumentum, ſequi, vt Chriſtus infinities eſſet in vna hoſtia, ſicque opinionem D. Bonauent. non continere in Theologia errorem; ſed errare in ſola Philoſophia de minimis Homogeneis.

Sed neque in hoc ipſum erraſſe oſtendi *p. p. tractatu 5.* Addit Bonagiaria non ſupponi à S. Bonauent. eam opinionem, ſed minima in toto participare naturam totius, vt ait Suarez *ſect. 3.* Quidquid fiat poſt diuiſionem.

Deinde habes, Seraphicum non aſſerere ſuam 420
ſententiam probabiliorem, & fidei magis proficuam, quoad exiſtentiam Chriſti in partibus minimis, vt putat Suarez, ſed quoad exiſtentiam totius in toto, & in ſingulis partibus contra Albertum, vt conſtat legenti: Vult igitur dicere, eam rationibus magis fulciri, & ad veritatem Sacramenti ſuſtinendam conferre. quia Chriſtus ſignari debet, vt cibus animæ in toto, & partibus vniformiter, & ideò tali modo debet adeſſe.

Ex quo elucet argumentum Alberti à D. Bonauentura retorqueri; nam Albertus probare videtur, corpus Chriſti eſſe extensè, vt totum in toto, & partem in parte, quia eſt ad modum vnius cibi. At S. Bonauentura vrget, non ſolùm eſſe ſignatum per modum vnius cibi, ſed vniformiter in omnibus, & ſingulis partibus, ſeu ſpeciebus panis homogeneis eſſe panem de cœlo viuificum; & ideò totum in ſingulis partibus, vt dici poſſit illud, Ioan. 6. *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi.* Sic enim dicitur in conſecratione: *Hoc eſt Corpus meum,* vt vbicumque eſt panis, mox adſit corpus Chriſti; non tamen infinities, quia partes infinitæ proportionales non ſunt actu diſtinctæ.

Porrò Chriſtum eſſe præſentem in partibus 421
quidem minimis; ita tamen, vt ſint ſenſibiles, docet etiam Scotus *diſt. 10. quæſt. 9. A*, & ratio eſt, quia ex vi verborum ponitur ſub ſpeciebus Sacramentaliter; partes verò, dumtaxat ſenſibiles, eſſe poſſunt Sacramentales, ſiue ſignum ſenſibile rei ſacræ: Ergo non poſſunt eſſe, multiplicatis præſentiis, in ſingulis proportionalibus, quarum plurimæ verſus minimum ſunt inſenſibiles, vt patet procedendo in diuiſione continui. Et ita opinionem hanc ſequitur Brancatius *diſp. 20. art. 12. concl. 5.*

Respondet Maſtrius *num. 259.* quamlibet partem proportionalem, vt alteri coniunctam, eſſe ſenſibilem, licèt ſeorſim non eſſet talis, & hoc modo continere Chriſtum. Itaque nulla eſt pars in-

ſenſibilis in hoſtia, vt docet etiam Hiquæus *diſp.* 10. *quæſt.* 9. extra tamen, ſi ſit aliqua poſſibilis, quæ ſit inſenſibilis, non continebit Chriſtum.

422 HINC infero cum S. Doctore, Chriſtum ſemel in hoſtia præſentem eſſe totaliter, licet in ſingulis partibus partialiter, veluti totus quidem. Et hoc voluit Seraphicus dicens, eſſe Chriſtum in ſingulis partibus, in quotquot ſpecies diuidantur; intellige ſenſibiles, quia diuiſio in partes inſenſibiles fieri à nobis nequit. Et hoc ſenſu ait Maſtrius, loqui Concilia, Florentinum, & Tridentinum, dum declarant, totum Chriſtum ſub qualibet ſpecierum parte continere, etiam poſt diuiſionem, loqui ſcilicet de parte ſenſibili; naturaliter enim conſeruari non poteſt tam parua particula, quæ aliquo ſenſu percipi queat.

QVÆSTIO XVI.

An totus CHRISTVS *ſit in indiuiſibilibus ſpecierum.*

D. Bonau. diſt. 10. p. 1. q. 5.

423 QVÆSTIONEM de indiuiſibilium in continuo exiſtentia, pertractaui cum D. Bonauent. 1. *part. tract.* 5.

SVPPONO, dari in continuo indiuiſibilia cum D. Bonauent. 1. *diſt.* 17. *part.* 2. *artic.* 1. *quæſt.* 2. *ad argumenta*, & *diſt.* 37. *part.* 2. *art. vltimo*, *quæſt.* 2. *ad* 2. & *in* 4. *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 5. & *diſt.* 17. *part.* 1. *artic.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4. & *diſt.* 49. *art. penult. quæſt.* 1. *ad* 1. quem ſequuntur Capreolus *in* 2. *diſt.* 2. *art.* 3. *ad argumenta*, contra ſecundam concluſionem, Richardus *in* 3 *diſt.* 6. *quæſt. vlt. ad vltimum.* Scotus *in* 2. *diſtinct.* 2. *quæſt.* 9. Fauentinus *Tract.* 57. Toletus 6. *Phyſic. quæſt.* 1. Pererius *lib.* 10. *à cap.* 3. Suarez *diſp.* 40. Metaph. *ſect.* 5. & *tom.* 2. 3. *part. diſput.* 52. *ſect.* 3. & quidem puncta terminantia poſitiuè, dari actu omnes iſti concedunt.

PROBATVR, quia duo corpora poſitiuè ſe tangere poſſunt, non in diuiſibili; alioqui ſe penetrarent: Ergo in indiuiſibili. Secundò, ſi termini corporum eſſent diuiſibiles, non eſſent terminati.

QVOAD copulantia, dantur quidem in potentia, & ita frangens hoſtiam, producit in terminis fractionis indiuiſibilia.

QVÆRITVR ergo: An in his ſit corpus Chriſti.

424 PRIMA opinio eſt aſſertiua. Ità Capreolus 4. *diſt.* 10. *quæſt.* 4. Sotus *diſp.* 49. *quæſt.* 4. *art.* 6. Valentia *quæſt.* 4. *punct.* 3. Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 5. Albertinus *coroll.* 1. *ad prædic. Quant. diſp.* 5. Mæracius *diſput.* 20. *ſect.* 3. Paſqualigo *diſput.* 104. Morandus *tract.* 3. *quæſt.* 18. adducens Seraphicum: Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 240. Ganatius *diſp.* 5. *quæſt.* 5. adducentes Scotum, atque monentes, eum locis infrà allatis pro oppoſita ſententia locutum, ad hominem arguendo.

425 SECVNDA ſententia eſt negatiua, quam tenent primò omnes, qui negant indiuiſibilia, & ſolùm concedunt, eſſe aliquid negatiuum. Durandus *in* 2. *diſt.* 14. Gabriel *ibidem*, Toſtatus *ad* 11. *Exodi, quæſt.* 4. Hiquæus *diſp.* 10. *quæſt.* 9. Areſius *lib.* 1. *de Gener. diſp.* 2. *quæſt.* 23. Peter. *lib.* 10. *Philoſophiæ Colleg.* 6. *Phyſic. cap.* 2. *quæſt.* 1. *art. vlt.* Caſpenſ. *diſp.* 5. *ſect.* 2. *de Euchariſtia.* Inclinat Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 1.

DEINDE, etiam datis indiuiſibilibus, negant adhuc hanc præſentiam, Albertus 4. *diſtinct.* 13. Ægidius *Theor.* 11. & 20. *de Euchariſtia*, Richardus *diſt.* 10. *art.* 6. *quæſt.* 2. & alij. Vaſquez *diſp.* 188. *c.* 4. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 27. vbi ait, contrariam ſententiam vrgere contra torrentem Doctorum, atque in publico actu Salamanticæ exploſam fuiſſe ab omnibus Magiſtris. Citatur etiam Scotus *diſt.* 10. *quæſt.* 9. & *diſt.* 11. *quæſt.* 4. Hæc eſt ſententia D. Bonauenturæ *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 5.

ASSERO cum hac ſententia, Corpus Chriſti non eſſe ſub ſingulis indiuiſibilibus ſpecierum.

PROBATVR primò ratione ducta è S. Doctore. 426
Corpus Chriſti ingreditur ſpecies loco ſubſtantiæ panis, & vini. Ergo erit ſolum ſub illis, ſub quibus poteſt eſſe forma panis, & vini; at ſub indiuiſibilibus non poteſt eſſe illa forma: Ergo. Confirmatur, quia ſicut partibus quantitatis reſpondent partes ſubſtantiæ, ita indiuiſibilibus quantitatis, indiuiſibilia ſubſtantiæ reſpondent, non autem partes. Et per hoc ruit primum aduerſantium argumentum.

RESPONDET Suarez *ad* 2. & Caſpenſ. *diſp.* 3. indiuiſibilia quantitatis ſubiectari in indiuiſibilibus ſubſtantiæ, & ita Corpus Chriſti eſſe ſub omnibus indiuiſibilibus quantitatis, ſub quibus erant indiuiſibilia ſubſtantiæ.

VERVM non reſpondent ad rem; argumentum 427
enim eſt hoc: Quia Corpus Chriſti ingreditur loco ſubſtantiæ panis, quæ conuertitur in ipſum; indiuiſibilia autem ſubſtantiæ, ſi dantur, non habuere formam panis, quæ aliquam requirit quantitatem determinatam, vt oſtendi *quæſt.* 15. ideò Chriſtus non eſt ſub illis.

Ex quo refellitur etiam reſponſio Maſtrij dicentis, Chriſtum ſuccedere loco ſubſtantiæ panis, vel vbi fuit aliquid illius; indiuiſibilia autem ſunt aliquid ſubſtantiæ panis. Addit verò cum Suarez *ſect.* 5. Chriſtum eſſe in indiuiſibilibus non primò; ſed conſequenter. Hoc reſpondent ad vitandam ſequelam, Fore, vt illa indiuiſibilia poſſent ſeorſim conſecrari, vt vidit Tannerus *num.* 17. ſic reſpondet etiam Morandus, ante *num.* 504.

CONTRA primò arguo: In quocumque poteſt eſſe per ſe primo adæquatè Corpus Chriſti, id poteſt ſeorſim per ſe conſecrari; ſed in quavis particula inſenſibili eſt adæquatè Corpus Chriſti per vos: Ergo illa poteſt ſeorſim conſecrari. Maior eſt veſtra: Sic & Minor. Conſequentia eſt legitima. Eam autem falſam probo, quia materia conſecranda debet eſſe Sacramentalis, & apta; proinde debet eſſe ſignum ſenſibile, vt queat demonſtrari pronomine. HOC: vel HIC: vt communiter Doctores aſſerunt, relati à Cottonio *lib.* 2. *controu.* 4. *cap.* 1 *num.* 29. Card. Lugo *diſp.* 4. *num.* 115. Hoc autem eſt contra ea, quæ dixerunt *quæſt. præced.* non dari minimum, ſub quo ſit Corpus Chriſti.

RESPONDET Maſtrius *num.* 244. cum Auerſa 428
quæſt. 4. *ſect.* 3. negando ſequelam illam, quia conſecratio debet eſſe humano modo accommodata, & cadere ſuper materiam, humano modo tractabilem. Quare ſolùm coniunctim cum partibus poſſunt indiuiſibilia conſecrari.

CONTRA, quia illa vltima ſuperficies hoſtiæ eſt ſenſibilis: Ergo poſſet ſeorſim conſecrari.

DEINDE arguo. Sequeretur, Chriſtum aduenire poſt conſecrationem, vbi virtute conſecrationis non affuit, puta cùm frangitur hoſtia in indiuiſibilibus terminantibus, de nouo productis in terminis fractarum particularum. Similiter multæ præſentiæ deſtruerentur

ſtruerentur, ſi plures è calicibus multis ſpecies in vnum confluunt.

429 RESPONDET Maſtrius *loco cit.* Morandus *n.* 503. ex vi primæ conſecrationis, Chriſtum eſſe præſentem omnibus partibus, & terminis, ſicut in accidentibus de nouo productis eſt præſens, puta calore, &c.

AT ſanè non eſt præſens de nouo, vbi non erat; nam virtute conſecrationis erat ſolùm in indiuiſibilibus ad ſummum exiſtentibus. Nec eſt ſimile exemplum de calore, & colore nouo, quia immediatè non eſt ſub illis, ſed ſub quantitate.

VRGEO. *Si miſceatur vinum non conſecratum* cùm ſpeciebus vini conſecrati, fit vnum continuum: Ergo Chriſtus erit, & non erit ſub indiuiſibili continuatiuo, quod de nouo reſultat, & continuat vtraque; non enim eſt maior ratio alterutrius, cùm ſit indiuiſibile, continuans ſpecies conſecratas cum vino.

RESPONDET Morandus, illa indiuiſibilia non dari, hoc argumentum timens; ſed hoc eſt falſum. Alio modo reſpondent Albertinus *num.* 10. Aueſa *quæſt.* 4. *ſect.* 3. quos ipſe refellit.

430 RESPONSIO verò dicentium, aduenire Chriſtum ex vi conſecrationis, eſt vana, quia conſecratio reſpicit ad ſummum indiuiſibilia materiæ ſuæ, non aliena, vel incerta.

OBIICIVNT primò. Corpus Chriſti ſuccedit, vbi fuit ſubſtantia panis, vel aliquid eius. Sed aliquid ſubſtantiæ panis erat ſub indiuiſibilibus quantitatis ante conſecrationem: Ergo. Minor probatur, ſi ſub indiuiſibilibus quantitatis non eſſent indiuiſibilia ſubſtantiæ, vt dixit Vaſquez *diſp.* 189. *cap.* 4. ſequerentur duo inconuenientia. Alterum eſt, quia daretur accidens ſine ſubiecto, ideſt, indiuiſibile quantitatis: Alterum eſt, ſubſtantiam panis non eſſe continuam, & vnitam, ſed interruptam ſubſtantialiter; non enim continuantur partes ſubſtantiæ per indiuiſibilia de genere quantitatis.

RESPONDETVR, Corpus Chriſti ſuccedere ſubſtantiæ panis ſenſibili, non indiuiſibilibus eius inſenſibilibus, qualia etiam aduerſarij concedunt eſſe. Itaque totus Chriſtus ſuccedit toti ſubſtantiæ panis; indiuiſibilia verò ſubſtantiæ non erant ſubſtantia panis, ſed terminus; neque ſubſtantia panis reſpondebat indiuiſibilibus quantitatis, ſed ratione ſuorum indiuiſibilium. Succedit igitur Chriſtus per ordinem totius Chriſti ad totam ſpeciem, & totius ad ſingulas partes ſenſibiles; impropriè autem dicitur eſſe ſub indiuiſibilibus, & per accidens, quatenus eſt in ſubſtantia, quæ ab illis terminatur: neque ſolùm dicimus ineſſe ſub eis inadæquatè, ſeu non adeſſe præſentiâ, diſtinctâ ab ea, quæ eſt partium, vt putat Maſtrius, ſed impropriè, modo dicto.

431 OBIICIVNT ſecundò, quia Angelus præſens toti ſpatio eſt præſens, etiam indiuiſibilibus; alioqui eſſet eius præſentia interrupta: Ergo & corpus Chriſti eſt in indiuiſibilibus quantitatis panis. Hoc exemplo D. Thomæ nititur præcipuè Suarez.

VERVM facilè reſpondetur, in hoc eſſe ſimilitudinem; vt ſicut Angelus, vel anima ſunt in toto, & in qualibet parte totius, & ſicuti anima non informat indiuiſibilia corporis, nec ideò eſt interrupta; ita multò minùs corpus Chriſti, quod ſuccedit ſubſtantiæ panis per Tranſubſtantiationem, non eſt, niſi ſub ſpeciebus, ſub quibus eſſet ipſa ſubſtantia panis; & ſubſtantia panis non erat ſub punctis quan-
432 titatis, ſed ſub partibus extenſis illius. Quapropter, ſicut anima eſt actus corporis organici, nec diſcontinuatur, eò quòd non ſit forma indiuiſibilium, quæ ſunt tantùm modi; ita & in caſu noſtro.

QVÆSTIO XVII.

An ſit in Euchariſtia totus CHRISTVS *ex vi verborum, & an aliquid ibi ſit per concomitantiam.*

D. Bonau. diſt. 11 part. 1. quæſt 4.
D. Thom. quæſt 75 art. 4.

CONCOMITANTIAM cachinnantur hæretici, 433
non modò Sacramentarij, vt Calvinus *lib.* 4. *inſtitutionum ſuarum, cap.* 17. §. 18. 35. & 47. Petrus Martyr *lib. de cœna, contra Gardinerum, in defenſione obiecti* 36. qui in Euchariſtia merum ſignum admittunt, ſed etiam Lutherus de Euchariſtia, & de communione, ad ſuum quemdam amicum. Tilman. Heſuſius *lib. de* 600. *erroribus, t. t.* 17. Hamelannus *lib. de communione ſub vtraque ſpecie.* Illyr. *lib. contra Sacramentarios, p.* 2. *argum.* 25. *& p.* 3. *in ſolut.* 3. *obiecti.* Eos refert Bellarminus *lib.* 4. *de Euchariſtia, cap.* 21.

SVPPONO hîc, totum Chriſtum eſſe in Euchariſtia, vt oſtendi *quæſt.* 13.

ASSERO primò, ex vi verborum ſolum corpus 434
ſub ſpecie panis; & ſolum ſanguinem ſub ſpecie vini reperiri; reliqua verò per concomitantiam.

FVNDAMENTVM autem D. Bonauenturæ, quo utitur etiam Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 3. & omnes Theologi, eſt; quia Sacramenta id efficiunt, quod ſignificant verbis, vel aliis ſignis; at verba conſecrationis panis ſignant ſolum corpus; & verba conſecrationis vini ſignant tantùm ſanguinem: Ergo. Hinc deducit Sanctum Concilium: *In Euchariſtia ipſe ſanctitatis author ante vſum eſt: nondum enim Euchariſtiam de manu Domini Apoſtoli ſuſceperant, cùm verè tamen affirmaret corpus ſuum eſſe, quod præbebat; & ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque eius ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie, vnà cum ipſius anima, & Diuinitate exiſtere; ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vini ſpecie, ex vi verborum; ipſum autem corpus ſub ſpecie vini; & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub vtraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, quâ partes Chriſti Domini, qui iam ex mortuis reſurrexit, non ampliùs moriturus, inter ſe copulantur: Diuinitatem porrò propter admirabilem illam eius, cum corpore, & anima, hypoſtaticam vnionem, &c.* Hæc Sanctum Concilium Tridentinum, quæ mihi erant *in hac quæſtione* prælibanda.

ASSERO ſecundò: Corpus non eſt ſub ſpecie 435
vini, nec ſanguis ſub ſpecie panis ex vi verborum. Prior pars non ponitur quidem expreſsè à Concilio Tridentino, niſi quatenus poteſt inferri ex affirmatiua, quam ſubdit Concilium, nempe, corpus eſſe ſub ſpecie vini per concomitantiam: Ergo non eſt ex vi verborum. Eſt tamen ſententia D. Bonauent. *in corpore*, & aliorum Theologorum cum Magiſtro. D. Thom. *quæſt.* 76. *art.* 2. Alenſi 3. *part. quæſt.* 38. *membro* 5. & aliis.

PROBATVR primò à D. Bonauentura, quia verba conſecrationis id efficiunt, quod ſignificant; at verò verba conſecrationis panis nil dicunt de ſanguine: nec verba conſecrationis vini de corpore, vt arguit etiam Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 3.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *fundamento* 436

vltimo, ex fine inſtitutionis, qui eſt repræſentare mortem Chriſti, vt dicitur 1. *Corinth.* 11. ideò vult, ſanguinem ſeorſim à corpore conſecrari: At hoc eſſet fruſtra, ſi ex vi verborum eſſent ſimul, vt cognouit etiam Suarez *loco citato*.

Ex quo apparet, ſanguinem non eſſe partem corporis, vt ex vi verborum in conſecratione panis adeſſet, vt putat Scotus 4. *diſtinct.* 10. *quæſt.* 4. *ad* 2.

Assero tertiò. Ex vi verborum debet ineſſe ſub ſpeciebus panis forma ſubſtantialis corporis, & idem applicandum erit ſanguini, contra Gabrielem *lect.* 42. *in Canonem*, & Marſil. *quæſt.* 8. *art.* 2. & alios.

437 Probatvr primò, quia ſola materia non eſt corpus; ſed hoc eſt compoſitum ex materia, & forma: Ergo ſola materia non ſufficit ad veritatem formæ: *Hoc eſt Corpus meum.*

Probatvr verò, corpus non dicere ſolam materiam, neque materiam cum anima, quia ſi Euchariſtia conſecrata nocte cœnæ, fuiſſet ſeruata illo triduo mortis Chriſti, anima affuiſſet, & tamen ibi fuiſſet corpus, quod ex vi verborum aderat.

Respondent Capreolus, Caietanus, Soto, & alij; quod illud corpus in triduo fuiſſet idem ſuppoſito, exiſtentiâ, & materiâ. Cæterùm non fuiſſet idem ſecundùm formam, quia aberat anima. Hæc latius exploſi loco citando.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *in corpore*, & Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 4. quia in hoc Sacramento fit propria tranſubſtantiatio: Ergo ex vi verborum non terminatur ad ſolam materiam, ſed ad compoſitum ſubſtantiale.

Hic oportet inuenire, quæ ſit forma corporis propria ſubſtantialis. Et quidem nos facile expediemus, iuxta noſtram ſententiam probatam *p. p. tract.* 9. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. hanc eſſe formam organizationis.

438 At verò, qui eam negant, in auia abire coguntur; nam, cùm formam corporis dicant, eſſe animam, coguntur aſſerere animam ex vi verborum eſſe ſub ſpeciebus panis, contra Concilium Tridentinum decernens *loco ſuprà citato*, animam adeſſe ſolùm per concomitantiam.

Neqve dicant Suarez, & alij illius ſententiæ cum D. Thom. animam adeſſe ex vi verborum, non vt anima eſt; ſed vt eſt forma corporis; nam hæ diſtinctiones Metaphyſicæ parum inſeruiunt; Tranſubſtantiatio enim, quæ fit per conſecrationem à Deo, non terminatur ad gradus Metaphyſicos abſtractos, ſed ad corpus Chriſti Phyſicum, prout in ſe eſt, quia actiones Phyſicæ terminantur ad res ſingulares, vt ait ipſe Suarez *loco cit. ad* 4.

439 Cvm igitur ex vi verborum producatur Hoc corpus Chriſti, ſimul producitur cum ſua forma indiuidua, quæ, ſecundùm vos, eſt anima; non ergo ex concomitantia; cùm enim anima, vt eſt forma corporis, ex vi verborum adſit; cùm ſit forma corporis ſecundùm ſuam eſſentiam Phyſicam, non negaſſet Concilium, eam adeſſe ex vi verborum; tales enim Metaphyſicas quæſtiones non tractat Concilium, ſed Phyſicum terminum conſecrationis, qui eſt, Hoc corpus Chriſti.

Tannervs, vt hoc, & alia argumenta effugiat, reſpondet cum aliis, adeſſe corpus cum ſuis formis partialibus carnis, oſſium, &c.

At oportet adeſſe formam ſubſtantialem totius materiæ, vt conſtituatur ex oſſibus, carne, &c. vnum ſubſtantiale corpus, & ita oportebit nobis dare manum.

440 Assero quartò, quantitatem, & cætera accidentia corporis propria, eſſe ſub ſpeciebus panis ex vi verborum. Ita D. Bonauent. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 2. Vaſquez *diſp.* 186. *cap.* 4. Ægidius apud eundem, contra Thomiſtas *quæſt.* 76. *art.* 4. Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 5. Tannerum *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 2. *num.* 29. vbi adducit pro ſe Concilium Tridentinum, cuius verba ſupra retuli; nec iota quidem profert contra nos. Imò ex verbis Concilij arguo cum D. Bonauent. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt. vltima, ad* 1. ſub ſpeciebus panis, ex vi verborum, eſt corpus integrum humanum, habens membra diſtincta ſuis locis, non monſtroſa, non confuſa; ſed hoc fit per quantitatem, quæ dat partes extra partes in toto: Ergo quantitas eſt ibi ex vi verborum, non per comitantiam. Idem indicatur *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 2. *fundam.* 2. Corpus Chriſti eſt organicum, aptum ad vitam: Ergo ex vi verborum habet quidquid ad organa conſtituenda eſt neceſſarium, inter hæc autem eſt quantitas: Ergo.

441 Respondet Tannerus *num.* 30. concedendo cum Suarez; quantitatem eſſe de ratione corporis organici; non tamen eſſe de ſubſtantia corporis.

Vervm hæc reſponſio friuola eſt; nam verba conſecrationis id efficiunt, quod ſignificant; at ſignificant, Hoc eſſe corpus Chriſti integrum.

Respondet ſecundò Tannerus, duplicem eſſe organizationem, alteram ſubſtantialem, quæ fit ex materia, & formis partialibus, vel ex anima: Alteram accidentalem, ſeu quantitatiuam; & priorem eſſe ex vi verborum, non ſecundam.

At cum requiratur forma organizationis, vt oſtendi *loco* ſupra *notato*, hæc autem non poſſit eſſe abſque quantitate, ſicuti neque ipſæ formæ partiales carnis, oſſium, & alia homogenea, ſequitur, ibi eſſe ex vi verborum, quæ expreſsè dicunt: *Hoc eſſe Corpus Chriſti.*

442 Obiiciunt, Accidentia non fieri ex vi tranſubſtantiationis, quæ eſt actio ſubſtantialis.

Respondetvr, Tranſubſtantiationem habere pro termino principali ſubſtantiam; ſecundariò verò accidentia; vtraque tamen ex vi verborum ſignificari, quia corpus ſignificat ſubſtantiam quantam. Valdè autem diuerſum eſt, eſſe ibi ſecundariò; & eſſe ibi per comitantiam; nam hæc non ſunt de ratione, vel compoſitione rei expreſſæ verbis, puta Verbum, vel Anima non ſunt de ratione nudi corporis: nec oppoſitum ſignificatur à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. vt credit Tanner. *num.* 29.

Assero quintò, animam eſſe ibi per comitantiam, quatenus corpus, quod nominatur, eſt viuum, vt dixi cum Concilio Tridentino. Ita D. Bonauent. *loco citato*, & alij.

443 Assero ſextò, Verbum in hoc Sacramento eſſe per comitantiam, ratione vnionis hypoſtaticæ. Ita D. Bonau. *loco cit.* D. Thom. *quæſt.* 76. *art.* 1. *ad* 1. Innocentius *lib.* 4. *cap.* 16. Marſil. Durandus, & alij *diſt.* 10. vel 11. Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 6. Vaſquez *diſp.* 185. *cap.* 2. Tannerus *num.* 31. & colligitur ex Concilio Tridentino *loco cit.* Quod Verbum non adſit virtute verborum, patet; quia Verba conſecrationis ſolum corpus, & ſanguinem exprimunt, neque aliud ſignant, niſi eſſe idem corpus, eundem ſanguinem, qui vnitur quidem Verbo; ſed per aliquid additum extra omnem rationem corporis, & ſanguinis etiam indiuidui. Neque per hoc ſignatur eſſe ſubſiſtens in Verbo, ſed ſolùm, eſſe compoſitum ex materia ſua, & forma, quæ naturam corporis conſtituunt. Quod verò adſit per comitantiam, aſſeritur à Concilio Trident. *loco citato*.

Ex

Digitized by Google

444 Ex quo habes, quòd quamuis per comitantiam ibi ſit etiam Pater, & Spiritus ſanctus, vt notat Suarez, Vaſquez, Tannerus ſuprà, non tamen eodem modo ſpeciali adſunt, quo adeſt Verbum, ratione vnionis. Ideò Concil. Epheſinum in quadam epiſtola ad Neſtorium, ait: *Nos accipere in Euchariſtia carnem Chriſti, non vt communem, neque vt alicuius viri Sancti carnem; ſed vt verè viuificatricem, & ipſius Verbi propriam factam.*

Idem igitur de vnione ipſa dicendum, quia verba conſecrationis non exprimunt illam. Quoad Diuinitatem certum eſt, ſpeciali modo eſſe in hoc Sacramento, vt docet Concilium Tridentinum, ratione admirabilis vnionis inter ipſam, & humanitatem. Ideò Damaſcenus 4. *de fide*, *cap.* 14. ait, coniugaſſe ſpeciebus panis diuinitatem, vt notat D. Bonauent. *diſt.* 11. *part.* 1. *quæſt.* 1. *ad ſecundum.*

Probatvr à D. Bonauent. *ad 6. Ioan.* & *in* 4. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 3. *in corpore ad finem*, ex illis Verbis: *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi*, vbi obſeruat, ſe ratione deitatis factum cibum ſpiritualem in hoc Sanctiſſimo Sacramento.

445 Ex his ſoluendum eſt dubium, quod mouet Innocentius *lib.* 4. *cap.* 19. An per communicationem idiomatum poſſit dici, panem tranſubſtantiari in Verbum, vel Chriſtum conſecrari, ſicut dicitur manducari, & in altari offerri; non enim offertur Chriſtus, niſi quatenus conſecratur; per conſecrationem enim offertur: Si autem offertur, & conſecratur Chriſtus: Ergo etiam Verbum.

Respondet Suarez, poſſe id aſſeri, ſicuti dicitur Verbum conceptum de Maria, quia concepta eſt humanitas: Ego quidem crederem, cautè, & ſobriè de his loquendum.

QVÆSTIO XVIII.

Quid ſit hæc præſentia Christi *in Euchariſtia.*

D. Bonau. diſt. 10. part. 1. quæſt. 3. & 4. & part. 2. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 76. art. 3. quæſtiuncula 1. ad 1.

446 Qvæstio eſt quid ſit inexiſtentia illa corporis Chriſti ſub ſpeciebus.

Assero primò. Præſentia hæc Sacramentalis eſt modus aliquis poſitiuus realis. Ita D. Bonauent. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 1. & communiter Scholaſtici *diſt.* 10. & 11. Scotus *diſt.* 10. *quæſt.* 1. & *diſt.* 11. *quæſt.* 3. *art.* 2. Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 1.

Probatvr, quia Chriſtus realiter eſt ſub ſpeciebus Sacramentalibus ſubſtantialiter præſens, vt definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. ſed ita præſentem eſſe, eſt quidam effectus realis: ergo & præſentia eſt realis. Confirmatur, nam hæc præſentia eſt fundamentum realis relationis propinquitatis, & diſtantiæ, quas habet corpus Chriſti ad res diuerſas, atque modificat corpus Chriſti. Hic autem modus eſt quid diſtinctum ab omnibus accidentibus, quæ in cœlo habet. Ita Suarez ibidem, Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 18. Valentia *quæſt.* 3. *punct.* 3. Tanner. *diſput.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 3. *num.* 36. contra Vaſquez *diſp.* 190. *cap.* 3. dicentem, Chriſtum ſola denominatione extrinſeca eſſe in loco. Probatur, nam ipſe Chriſtus afficitur, vt ſit præſens ſpeciebus intrinſecè.

Assero ſecundò, hunc modum non eſſe ſubſtantialem. Ita Suarez *diſput.* 47. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 181. *cap.* 2. & ſignat Bellarminus *loco cit.* qui dicunt eſſe Doctorum veterum ſententiam. Maximè verò D. Bonauenturæ *locis relatis, quæſt.* 9. Idem habet *diſt.* 8. *part.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, contra Valentiam *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *puncto* 3. & alios. 447

Probatvr, quia præſentia in omnibus creaturis eſt accidens, & componit ens per accidens: Talis eſt hæc præſentia.

Assero tertiò, eſſe modum ſupernaturalem intrinſecè. Ita Suarez *diſput.* 48. *ſect.* 1. Albertinus *primo principio Philoſophico*, *coroll.* 13. *num.* 11. & communiter Scholaſtici *in* 4. *diſt.* 10. vbi D. Bonauent. *part.* 1. *quæſt.* 2. *in corpore*, vocat hanc præſentiam miraculum ſubſtantialiter, quatenus tranſubſtantiatione fit præſens in paruo loco, reſtricta quantitate, & vnum numero in pluribus locis. Vnde etiam dicitur: *Myſterium fidei.* Similia dicit *quæſtionibus ſequentibus*, præcipuè verò *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 4. & *part.* 2. *artic.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, contra Gabrielem *lect.* 24. *in Can.* Sotus 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *artic.* 4. & contra Vaſquez *diſput.* 191. *cap.* 2. *numero* 19. 448

Probatvr à Tannero *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 3. *num.* 41. & à Suarez *loco cit.* quia hic priuatur quantitas naturaliter ſuâ extenſione in ordine ad locum, quæ extenſio eſt ipſa naturalis eius præſentia.

Sic igitur argumentor cum D. Bonauent. *loco citando.* Naturalis præſentia quantitatis eſſentialiter includit extenſionem partium in ordine ad locum. Sed præſentia Sacramentalis Corporis Chriſti non includit hanc extenſionem; Ergo eſſentialiter differunt. Maior conſtat ex Philoſophia, & ex ipſis terminis; nam licet extenſio in ordine ad locum, non ſit de eſſentia quantitatis, tamen eſt de eſſentia illius præſentiæ localis, quæ naturaliter debetur quantitati, & eſt etiam paſſio eius; imò formaliter, & eſſentialiter ſunt vna, & eadem paſſio. Minor autem eſt commune axioma Theologorum, & declaratur variis modis. Primò, quia ſi illa præſentia includeret extenſionem in ordine ad locum, partes etiam corporis Chriſti ſe mutuo expellerent ex eodem loco, & ipſamet præſentia corporis Chriſti pugnaret cum quantitate panis, eaque à ſuo loco expelleret, niſi miraculo impediretur. Secundò, quia hîc partes eſſent in partibus ſpatij repetitæ, modis monſtroſis, vt pedes eſſent in loco eadem altitudine cum capite, & in vna eſſet, pedibus ſurſum, capite deorſum, totum caput eſſet preſſum, naſus ſimo preſſior ad planitiem hoſtiæ, ſic figura eſſet deformis complicata, vt arguit Suarez *loco citato*, poſt D. Bonauent. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 4. & *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore.* 449

Assero quartò conſequenter, hanc præſentiam non eſſe quantitatiuam. Patet ex dictis, & ſignificatur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. & à Theologis, quando dicunt, corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia per modum ſubſtantiæ, vt rectè notat Suarez *loco cit.* Henriquez *lib.* 8. *cap.* 31. Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 3. *num.* 40. 450

Probatvr adhuc à D. Bonauent. *diſtinct.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 4. eſſe diffinitiuè, eſt ſuperius ad eſſe circumſcriptiuè: at Chriſtus non eſt in hoc Sacramento diffinitiuè, vt infrà dicemus: Ergo. Maior explicatur: Sicut enim animal in ſcala ſubſtantiæ eſt ſupra hominem; ita eſſe diffinitiuè, eſt ſupra eſſe circumſcriptiuè; nam quod eſt circumſcriptiuè in homine, debet in eo eſſe diffinitiuè, vt notat D. Bonauent. *hîc*, *diſtinct.* 10. *quæſt.* 3. Hinc ſequitur, vt

Digitized by Google

vt ſicut non poteſt eſſe homo, niſi ſimul animal ſit; ita quod non eſt in eo diffinitè, neque poteſt eſſe circumſcriptè, quia hoc addit.

451 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. Omne, quod eſt dimenſiuè alicubi, æquatur illi, in quo eſt: Si ergo Chriſtus eſt dimenſiuè in hoſtia, ergo æquatur illi. Scindatur ergo hoſtia, iam æquabitur parti: Ergo vnum, & idem eſt æquale toti, & parti, quod quidem Deus non poteſt facere, quia tunc idem eſſet maius, & minus ſeipſo, & duo contradictoria eſſent vera; & bicubito æquale eſſet monocubitum.

Probatvr tertiò à S. Doctore. Omne, quod eſt in aliquo conterminatiuè, ſi ſit dimenſiuè, neceſſe eſt, quòd ſit configuratiuè, vt patet: Ergo cùm corpus Chriſti ſit conterminatiuè, quia nec excedit, nec exceditur; ſi eſt etiam dimenſiuè, eſt eiuſdem figuræ orbicularis, ſubtilis, &c.

Probatvr quartò. Omne, quod eſt alicubi inſeparabiliter, ſi eſt ibi dimenſiuè, mouetur ad motum eius, in quo eſt, ſiue transferatur, ſiue tranſuertatur. Sed corpus Chriſti eſt in hoſtia inſeparabiliter: Ergo, ſi eſt ibi dimenſiuè; ſi hoſtia vertitur; vertitur & corpus, & ita habebit aliquando pedes ſuperius, aliquando ad latera, prout vertitur hoſtia. Si reſpondeas, naturaliter quidem ita futurum; ſed per miraculum non ita fieri.

452 Contra arguit S. Bonauent. & cum eo Suarez. Miraculum non aufert eſſentiam, aut definitionem à definito; ſed hæ proprietates ſunt eſſentiales extenſioni ad locum: Ergo ſuppoſitâ illâ, non poſſunt auferri.

Tandem *in corpore* arguit, quia ſi æquaretur hoſtiæ, non eſſet in ſua quantitate, in qua debuit eſſe, vt dixi *quæſt.* 14.

Assero quintò. Hæc inexiſtentia in ſpeciebus reuocatur ad prædicamentum Vbi. Ita D. Bonau. *hic*, quem ſequuntur multi apud Suarez *diſput.* 47. *ſect.* 2. D. Thom. *in* 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſtiuncula* 1. *ad* 1. Capreolus *diſt.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 3. Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 63. Scotus *diſt.* 10. *quæſt.* 6. Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 10. allegans Lugum, Becanum, Hurtadum, Morandum, Caſpenſem,
453 Cornexum, Orlandum, & omnes Theologos, qui contra Nominales affirmant, præſentiam localem eſſe aliquid ſuperadditum rei locatæ, quæ dicitur præſens. Sic & Fagundez *in tertio præc. Eccleſiæ, lib.* 3. *cap.* 2.

Idem volunt omnes Theologi, qui ratione huius modi ſimpliciter dicunt, Chriſtum eſſe in pluribus locis, vt notat Suarez, referens Hug. Vict. *lib.* 2. *de Sacram. p.* 8. *cap.* 11. D. Bonauenturam *diſt.* 11. *art.* 1. *quæſt.* 1. *&* 3. Durand. *quæſt.* 1. Scotum *quæſt.* 1. *&* 2. Paludanum *quæſt.* 1. Maiorem *quæſt.* 4. Gabrielem *quæſt.* 3. *& lect.* 43. *&* 46 *in Can.* Alanum *lib.* 1. *de Euchariſtia, cap.* 38.

Sic etiam loquuntur SS. PP. Chryſoſtomus *homil.* 24. *in priorem ad Corinth. & homil.* 16. *ad Hebr.* & alij relati *quæſt.* 1. *& ſequentibus.* Quin fauet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 21. dicens: *Neque hæc inter ſe repugnant, vt Chriſtus in cœlo aſſideat, iuxta modum exiſtendi naturalem, & vt multis nihilominus aliis in locis Sacramentaliter præſens ſuâ ſubſtantiâ nobis adſit.*

454 Probatvr à D. Bonauent. *hic*, quia in corpore, exiſtente in loco, eſt modus etiam præſentiæ, replentis hoc ſpatium; qui modus manet, etiam mutatâ ſuperficie ambiente, quæ eſt locus. Igitur Chriſtus *hic*, ſub ſpeciebus habet hunc modum, licet non extendatur ad ſuperficiem proportionatam ambientem, & hic dicitur Vbi, quamuis non omninò ad Vbi pertinere videatur, quia Vbi comitatur ordinariè locum Phyſicum, & modum exiſtendi quantitatiuum, ſecundùm Ariſtotelem; & veteres Philoſophos; ſed quomodocumque ſit, adhuc modus iſte eſt ſingularis, & ad Vbi ordinarium non omninò reduci videtur, vt notant Suarez *loco cit.* Vaſquez *diſput.* 190. *num.* 6. Verius tamen exiſtimo, directè ſpectare ad prædicamentum, Vbi, ſicut præſentia Angeli, qui quaſi ambitur à ſuperficie, intra quam continetur, non tamen, vt locatus à loco. Sic enim & corpus Chriſti habet pro loco ipſum locum ſpecierum, non tamen habet pro loco ipſas ſpecies. Et hoc eſt conforme his, quæ de Vbi Angelorum dixi *p. p. tract.* 4. *diſput.* 9. *quæſt.* 2. & ita tenent Conimbricenſes *cap.* 9. *prædicamentorum, quæſt.* 2. *art.* 2. & alij apud Vaſquez *loco cit.* & Confirmatur ex Concilio Tridentino *ſeſſione* 13. *cap.* 1. vbi ait, Chriſtum in multis locis Sacramentaliter eſſe præſentem.

Aliqvi etiam addunt, hunc modum ſpectare 455
ad prædicamentum etiam Habere; nam ſe habet quodammodo vt indutus ſpeciebus, quaſi habitu: attamen, cùm non coëxtendatur, nec commenſuretur illis, impropriè dicitur habitus.

Ex his colligo, hanc præſentiam non eſſe relationem; extrinſecus aduenientem, vt putat Scotus *diſt.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 1. & *diſt.* 11. *part.* 1. *art.* 1. 2. & 3. Faberque affirmat.

Ratio eſt, quia hæc præſentia producitur; at verò relationes non fiunt. Deinde ad relationem non eſt relatio; verùm hæc præſentia eſt fundamentum relationum realium *diſtantiæ, & indiſtantiæ*; ipſa autem caret fundamento, vnde reſultent. Tametſi arbitretur Suarez *loco cit.* & Tannerus *num.* 44. Scotum à nobis in ſolo dicendi mundo differre, quia omnes modos etiam abſolutos, qui per habitudinem explicantur, vocat relatione aduenas.

Assero ſextò, Chriſtum per hoc Vbi, non 456
eſſe in loco diffinitiuè. Ita D. Bonauent. *hic*, quem ſequuntur S. Thomas *quæſt.* 76. *art.* 5. & communiter apud Suarez, *diſp.* 48. *ſect.* 4. Vaſquez *diſp.* 187. *num.* 8. Tannerus *loco cit. num.* 47.

Probatvr à D. Bonau. primò. Quod eſt diffinitiue in loco, diffinitur vno loco; at non ſic Chriſti corpus, quod innumeris eſt in locis: Ergo.

Alio tamen ſenſu Scotus *diſt.* 10. *quæſt.* 9. & Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 243. aiunt, Chriſtum eſſe diffinitiuè ibi, id eſt, non circumſcriptiuè. Sed hic modus diffinitiui eſt improprius, & præciſus, vt notat Morandus *tract.* 3. *quæſt.* 11.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. quia in quan- 457
tumcunque plurimis Vbi, poſitus ſit Chriſtus, adhuc poteſt in aliis poni per conſecrationem, & tranſmutationem panis in ipſum.

Explicat autem hoc in corpore ſic ex Innocentio: Chriſti corpus eſt in cœlo localiter, ita vt definitum, ac circumſcriptum ſit; attamen non vbique definitur, quia plura poſſunt in ipſum tranſmutari; ideò non habet terminum vno loco definitum; neque tamen poteſt eſſe vbique, vt Deus; tum quia non poſſunt omnia in ipſum mutari; tum quia, etiamſi poſſent, adhuc non eſſet neceſſariò vbique; nam poſſet, pereuntibus ſpeciebus panis, reſtringi, vt ait D. Bonau. *ad tertium.*

Posset tamen dici propterea eſſe diffinitiuè in loco, quia diffinitur præciſè illis locis, illiſque ſpeciebus, quibus conſecratur: ſed hæc eſt quæſtio de

Digitized by Google

de nomine, vt notat Tannerus.

458 Hinc vltimò aſſero, eſſe Sacramentale corporis Chriſti, præter præſentiam, connotare habitudinem aliquam ad ſpecies, ſub quibus continetur. Ità D. Bonauent. *hic, quæſt.4. ad 1.* vbi ait, cum D.Auguſt. 5. *de Trinitate, cap.10.* eſſe habitudinem ſignati ad ſignum, quia ratio Sacramenti in ſignificatione conſiſtit, & Chriſtus ſemper ſignificatur per eaſdem ſpecies, quamdiu ſub illis, & cum illis dicit habitudinem ad eundem effectum Sacramentalem: Sed hæc ſignificatio ſolùm addit relationem, fundatam in prædicto reali modo præſentiæ corporis, & continentiæ ſpecierum, vt notat etiam Suarez *diſp.48. ſect.2. §. Dico tandem.*

459 Differunt ergo hæ duæ præſentiæ, quia præſentia quantitatis Sacramentalis habet poſitionem partium extra partes, aptam occupare locum; illa verò naturalis actu extenditur, & habet poſitionem partium ad ſitum. Itaque corpus tale eſt diuiſibile in ſe ex parte ſubiecti, & ex parte ſpatij; corpus autem Sacramentali modo non eſt diuiſibile ad ſpatium. Hinc ſequitur, vt corpus naturali modo expellat aliud à ſuo loco; at modo Sacramentali non ſic; & ideò corpus Chriſti ſit, vbi erat ſubſtantia, & habeat ſuam quantitatem, non tamen pellit quantitatem panis. Ratio eſt, quia tollitur à quantitate corporis Chriſti extenſio ad locum. Ex quo etiam ſequitur, vt non habeat differentias poſitionis ad locum, vt caput ſit ſurſum; vel pedes deorſum, licet in ordine ad ſe non ſint in poſitione quantitatiua, & hanc aſſerit intrinſecam eſſe quantitati etiam Ariſtoteles *cap. de Quanto*, non autem poſitionem ad locum, vt putat Ocham.

460 Hic remanent aliquæ difficultates ſoluendæ. Videtur enim impoſſibile, vt corpus quantum recipiat talem modum præſentiæ, qualem diximus. Has refert Suarez *diſput.48. ſect.1.* Faber *loco cit.*

Primò, quia hoc corpus eſt quantum: Ergo diuiſibile: Ergo non poteſt indiuiſibiliter poni.

Secundò, non poteſt quantitas concipi ſine figura, quæ ſanè eſt intrinſecus terminus eius: Rurſus neque figura poteſt intelligi ſine extenſione in ordine ad locum, quia ex illa conſurgit.

Tertiò, ſequeretur, diuidi in omnem partem, ſiquando diuideretur, quod eſt contra rationem continui.

Quartò, non magis diſtaret os à naſo, quàm à pede, cùm indiuiſibiliter ſint ſimul.

Quintò ſequitur, præſentiam Chriſti ex infinitis eſſe præſentiis compoſitam.

461 Respondet D. Bonauent. *diſtinct.10. part.1. quæſt.4.* quem ſequuntur D. Thom. *quæſt.76. art.3.* Scotus *diſtinct.10. quæſt.2. art.2.* Richardus, & alij poſt Alenſem *4. part. quæſt.10. memb.7. art.3. §.4.* quos imitatur Fauentinus *diſput.36. cap.2.* in quantitate duo eſſe: Primum eſt ordo partium in toto, ideſt extenſio partis extra partem in ipſo toto, ita vt Caput ſit extra manus, & manus extra pedes: Secundum eſt extenſio partium ad locum, ideſt, & extenſio, & commenſuratio partium ad locum, ita vt vna pars quanti ſit in vna parte loci; & alia in alia parte: ſi enim vinum eſt in vaſe, vna pars eſt in vna parte cyathi; & alia pars in alia. Primum quidem eſt ratio formalis quantitatis: Secundum verò eſt modus quantitatis, ſeparabilis ab ea.

462 Suarez ſic explicat hanc ſententiam; non quidem, vt diſtinctio partium formaliter ſit à quantitate; nam vnaquæque res habet diſtinctum eſſe, à quo habet eſſe; partes autem ſubſtantiæ habent eſſe à ſe; ſed quia à quantitate habet eſſe corpoream molem, quæ habet virtutem extendere partes ad locum, & de facto habet ſuum effectum, vt extendat, & inde pellat quodcumque aliud corpus. Et quidem virtus illa, qua poteſt extendi ad locum, eſt intrinſeca quantitati; actus verò, ſeu virtus illa, quoad actum exercitum, poteſt impediri, quia eſt effectus, non autem formalis.

Igitur corpus Chriſti in Euchariſtia habet 463
quantitatem, & ab illa, vt poſſit extendere partes ad locum, hic enim eſt effectus formalis; ſed impeditur, ne extendat actu, & ita ſuſpenditur actus ſecundus. Itaque corpus Chriſti habet figuram, ſed hæc non extenditur actu ad locum.

Ex quo video, Fabrum *diſp.36. num.24.* non benè refellere hunc modum ſic: ſequeretur, corpus Chriſti non eſſe verè quantum actu, ſed ſolùm potentiâ proximâ, & ſic eſſet ineptum informari, quia non eſſet organicum. Negatur enim ſequela; nam Suarez concedit eſſe actu quantum, nec ſibi repugnat adimens quantitati ſolam extenſionem actualem ad locum, quod idem dicimus & nos. Illud verò, quod opponit Suarez, nempè, diſtinctionem partium eſſe à ſubſtantia, ſic ſoluitur.

Distinctio quidem ſubſtantialis eſt à ſubſtantia; at quantitatiua eſt à quantitate; ſed hæc eſt duplex: alia partium inter ſe, & eſt de prædicamento quantitatis: alia ad locum, & eſt de ſitu. Primus autem ſtat ſine ſecundo; licet ſenſus repugnet, ſed debemus nos non ſenſum, ſed fidem aſpicere, vt monet Faber *num.25.* poſt D.Bonau. *diſt.10. part.1. quæſt. vltima, in corpore.*

Ad primum reſpondetur, corpus quantum diui- 464
ſibile poſſe poni in loco indiuiſibiliter, quia ſuſpenditur extenſio actualis, quæ non eſt ratio intrinſeca quantitatis.

Ad ſecundum reſpondetur, corpus quantum habere quidem figuram organicam, tamen poſſe ſuſpendi figuram in ordine ad locum; altera autem diuerſa eſt ab altera; nam manus extenſa, & eadem plicata, habent eandem figuram organicam, non tamen eandem, ad locum conſideratam; & licèt imaginatio id non capiat, tamen recurrendum eſt ad intellectum, vt monet D. Bonauentura, mox adducendus.

Ad tertium reſpondetur, diuiſionem per ſectionem pendêre ab extenſione ad locum, attamen diuiſionem per ſeparationem poſſe fieri à Deo, & in corpore Sacramentaliter poſito; poſſet enim annihilare vnam partem, relinquendo aliam. Ideò diuiſio, quæ poteſt fieri corporis miraculosè poſiti, non eſt naturalis, ſed mira.

Ad quartum reſpondetur, in ordine ad locum, 465
non magis diſtare caput à pede, quàm à collo; attamen diſtantiâ quantitatiuâ, prout dicit partes extra partes, magis diſtant.

Ad quintum iam reſpondi *quæſt.15.* neque S. Bonauent. huic ſatisfacere putat *allata diſtinctione*, vt putat Suarez, ſed alia, allata *quæſtione citata*.

Ex his ſequitur primò, corpus Chriſti in hoc Sacramento non moueri localiter per ſe, ſed ſolùm per accidens, ratione ſpecierum. Ratio eſt, quia, cùm non ſit hoc in Sacramento quantitatiuè, nec vllo modo ſenſibus, aut corporeæ motiuæ potentiæ ſubiectus, fieri non poteſt, vt ei vis motiua corporea applicetur; attamen quia eſt in ſpeciebus inſeparabiliter, euenit, vt ad motum ſpecierum moueatur.

Motis verò ſpeciebus, mouetur intrinſecè 466
corpus Chriſti, vt notat Suarez *loco cit.* Tannerus *diſput.5. quæſt.5. dub.3. in fine.* Et quidem Lugo *diſp.*

Digitized by Google

*diſput.6.ſect.*2. ait, ſpecies vi quadam ſupernaturali tranere ſecum corpus Chriſti: at Caſpenſ. *diſp.* 5. *ſect.*4. cum Hurtado credit, id fieri naturaliter, ſuppoſita vnione corporis Chriſti cum ſpeciebus, quam vnionem explicabo *quæſt.*2. Neque verò poteſt moueri localiter ab anima; nam & hæc eget corpore organico extenſo, vt vna pars aliam moueat: Similiter neque ab Angelo, quia hæc præſentia eſt ſupernaturalis inextenſa.

Dices: poſſet vno ictu impellere.

Respondetvr, non poſſe, quia motus localis requirit eſſe locale, cuius eſt conſequens.

467 Colligitvr ſecundò, corpus Chriſti non poſſe ab agente extrinſeco alterari, calore, frigore, &c. Ita ſupponit D. Bonauent. ſuprà, & docet D. Thom. *quæſt.* 76. *art.* 7. Scotus *in* 4. *diſt.* 10. *quæſt.*9. Richardus *art.*5. Paludanus *quæſt.* 4. Capreolus *quæſt.* 4. *artic.* 3. Carthuſ. *quæſt.*4. Marſil. *quæſt.* 8. *art.* 3. Ægidius *Theor.* 46. *de Euchariſtia,* Suarez *diſput.* 52. *ſect.*2. Tannerus *diſput.*5.*quæſt.*5. *dub.*5. contra Nominales.

Ratio communis, qua nititur S. Bonauent. ſuprà, eſt; quia ad has neceſſarius eſt contactus, qui requirit extenſionem ad locum.

Addit Suarez aliam (vt putat) rationem, quæ tamen præcedenti innititur, quia huiuſmodi actiones agentis naturalis, cùm ſint tranſeuntes, recipiuntur in paſſo, ſicut & terminus eius; omne autem quod recipitur, ad modum recipientis accommodatur: Vt igitur talis actio reciperetur in corpore Chriſti, deberet recipi per modum eius, ideſt indiuiſibiliter, vt tota eſſet in qualibet parte ſpecierum; ſed nullum agens naturale poteſt efficere actionem, vel terminum eius cum tali modo exiſtendi; nam ſicut corpus naturâ ſuâ poſtulat modum exiſtendi in loco extenſo; ità & qualitates, & paſſiones eius; & ſicut hic modus eſt ſupernaturalis corpori, ità & qualitatibus, & actionibus eius: agentia autem naturalia nil ſupernaturale efficere valent. Sic etiam Caſpenſ. *diſp.*5. *ſect.*4.

468 Colligitvr tertiò, probabiliter corpus Chriſti, vt in hoc Sacramento, non poſſe habere actionem tranſeuntem in alia corpora, v.g. alterare, &c.

Probatvr eodem ferè fundamento; quia virtus, & qualitas naturalis exigit eſſe extenſum, vt valeat exiſtere: Ergo & vt operetur. Confirmatur, nam debent Agens, & Patiens ſibi proportionari.

479 Colligitvr quartò, non poſſe Chriſtum, vt in hoc Sacramento, exercere actus ſenſuum externorum. Ità D. Thom. *quæſt.*76.*art.*7. Suarez *diſp.*53. Valentia *q.*4 *punct.*3. Vaſquez *diſp.*19. *c.*13. *ſect.*3. Tannerus *diſp.*5.*quæſt.*5.*dub.*5.*n.*62. poſt Ægidium *Theor.*16. Henricum *quodl.* 5. *quæſt.* 6. Antoninum 3.*part. tit.*13.*cap.*6.§.13.& alios communiter contra Nominales, Ochamum *in* 4. *quæſt.* 4. Aliacum *q.*5.*art.*2. Maiorem *diſp.*10.*q.*5. Gabrielem *lect.*45.

Probatvr, quia obiecta externa non poſſunt agere naturaliter in ſubiectum, localiter non extenſum, ſiue ſe ipſa communicando, ſiue imprimendo ſpecies.

Secvs verò communiter iudicatur de actibus Intellectus, vt docent Valentia, Suarez, Vaſquez, & Tannerus, *loco cit.*

470 De ſenſibus internis arbitror cum Suarez *loco cit.* idem, quod etiam de externis, quia cum ſint materiales, & corporei, egent extenſione ad operationes materiales ſuas eliciendas, quales ſunt internæ ſenſationes.

QVÆSTIO XIX.

An Corpus Christi *hic poſſit oculo beato videri, ſaltem Diuinâ potentiâ.*

D.Thom. quæſt.75. art.1.

Prima ſententia eſt, naturaliter corpus Chriſti in ſanctiſſimo Sacramento videri, attamen impediri nunc à Deo, ad fidem promouendam. Ità Nominales *diſp.*10. 471

Secvnda ſententia eſt, neque corpus Chriſti, nec modum præſentiæ, naturaliter poſſe videri oculo corporeo, etiam beato; attamen poſſe eleuari à Deo ad id videndum. Ità D.Thom. *loco cit.& in* 4. *diſt.* 10.*quæſt.*1. Scotus *diſtinct.* 10. *quæſt.* 9. Sotus *quæſt.*1. *art.*7. Marſil. *quæſt.*7. *art.*1. Victoria, Ledeſma, & communiter Recentiores apud Henriquez *loco citando.* Valentia *quæſt.* 4. *punct.* 3. Vaſquez *diſp.* 191. *cap.* 2. Tanner. *diſput.* 5. *quæſt.*5. *dub.*5. Alenſis 4. *quæſt.*19. *membr.* 6. *art.* 3. §.8. vbi ait, id B.Virgini conceſſum, Suarez *diſp.*53. *ſect.*4. probabile id recinit, referens etiam D. Bonauenturam *diſt.* 10. *quæſt. vltima,* Lugo *diſp.*9. *ſect.* 2. Morandus *tract.*3. *quæſt.*20.

Hi tamen varij ſunt, nam Thomiſtæ cenſent, poſſe ſupernaturali auxilio videri Chriſtum cum modo illo indiuiſibili: Scotiſtæ verò aliqui dicunt, poſſe videri tantùm, pro vt præſcindit ab illo modo indiuiſibili, & vt extenſum fundamentaliter habens poſitionem de genere quantitatis. Eos refert Maſtrius *diſp.*3. *quæſt.*11. *num.*255. 472

Alii verò Scotiſtæ aiunt, poſſe quidem Deum cauſare viſionem corporis Chriſti, in Euchariſtia exiſtentis, in oculo corporeo, ſumendo viſionem materialiter pro abſoluto; cæterum non poſſe oculum per eam Chriſtum videre. Videtur Scoti *in* 4. *diſt.*10. *quæſt.*49. Eos refert Maſtrius *diſp.*5.*de anima, quæſt.*7.*num.*237.& *in* 4.*diſt.*3. *quæſt.*11.*n.*255.

Tertia ſententia, nullo modo etiam per miraculum ait, poſſe corpus Chriſti, aut modum eius in Euchariſtia videri. Ità Richardus *diſt.*10.*art.*5.*q.*2. Paludanus *quæſt.*4.*art.*5. Capreolus *quæſt.*4. *art.* 3. Deza Hiſpal. apud Vaſquez *loco cit.* Mæracius *diſp.*26.*ſect.*1. Hurtad. *diſp.*5. Caſpenſ. *diſp.*5.*ſect.*4. Albertinus *Coroll.*4. *ad præd. Quant. dub.*4. Paſqualigo *diſp.*105.*ſect.*7. Fagundez *in* 3. *præceptum Eccl. lib.*5. *cap.*6. 473

Qvoad D. Bonau. non ſolidè refertur pro ſecunda ſententia *loco cit.* nam *ibi* nil de corporeo oculo, potente videre corpus Chriſti, agit, ſed de corpore Chriſti paſſiue viſibili, quia claritate ſeu luce affulget; hoc tamen refellit.

Assero, corpus Chriſti nullo oculo, etiam glorioſo, poſſe naturaliter videri.

Probatvr à D. Bonau. primò. Quod eſt ſupra virtutem intellectus, eſt etiam ſupra potentiam ſenſus: at exiſtentia illa, & modus exiſtendi eſt ſupra intellectum, vt oſtendam *q. ſeq.* Ergo. Maior probatur, nam intellectus eſt potentia cognoſcitiua perfectior, quæ continet virtutem, & obiectum inferiorum potentiarum.

Probatvr ſecundò, quia corpus Chriſti habet in hoc Sacramento modum exiſtendi eleuatum vltra modum exiſtendi ſpiritus; quia eſt in qualibet parte totum, & in pluribus locis ſimul; at oculus glorioſus non poteſt videre ſpiritum: Ergo neque corpus Chriſti. Hoc ſanè argumentum probat, 474

neque

Digitized by Google

neque per Dei potentiam, poſſe videri modum huius præſentiæ; nam per nullam potentiam valet potentia ferri extra rationem ſui obiecti; at hic modus, cùm ſit indiuiſibilis per ſe, eſt etiam per ſe inſenſibilis, & extra ordinem rerum ſenſibilium. Ita etiam Caſpenſis.

Hinc deduco cum D. Bonan. *in corpore*, neque ipſummet corpus Chriſti hoc modo effectum poſſe, vel per Dei potentiam videri, quia enim ſenſus non poteſt corpus Chriſti, vt hic in Sacramento, abſtrahere à modo, tum ex parte obiecti, quia hic modus eſt intrinſecus corpori, Sacramentaliter hic
475 poſito; tum ex natura potentiæ ſenſitiuæ, quæ eſt intuitiua hîc & nunc, tali modo, vt videat hunc colorem quantum, non autem colorem in genere abſtractum, vt diſertè docet Suarez; ſequitur, neque ipſum corpus, hoc modo indutum, poſſe per aliquam potentiam videri ab oculo.

Qvæ cum ita ſint, non erat cur Suarez reprehenderet authores tertiæ opinionis, qui ſatis eſſe putant probare, corpus Sacramentale Chriſti non poſſe videri, etiamſi non probent de modo. Modus enim eſt corpori Chriſti intrinſecus; & probando de corpore Chriſti Sacramentaliter ſumpto, certè idem probant de modo, & è contrà, quidquid dicat Tannerus: Licèt enim modus exiſtendi, vt ſic, non ſit ratio videndi corpus Chriſti; tamen modus Sacramentalis eſt ratio videndi in Sacramento.

476 Probatvr tertiò à D. Bonauent. quia etiam in beato eſt ſenſus guſtûs, non minus, quàm viſûs ex D. Auguſtino *lib. de diligendo Deo, in fine, tom. 9.* ſed Beatus manducans Euchariſtiam, non poſſet ſaporem carnis ſentire: Ergo.

Probatvr quartò à D. Bonauent. Quando duæ magnitudines videntur in æquali ſpatio, maior magnitudo videtur ſub angulo maiori ex Regulis Perſpectiuæ: Videre enim eſt ſecundùm triangularem directionem radiorum, ita vt baſis ſit in re viſa, & angulus, ſeu apex fiat in oculo. Cùm igitur corpus Chriſti ſit maius ipſa ſpecie, ſi videt intra ſpeciem maiorem magnitudinem, maior angulus eſt infra Minorem; ſed hoc non poteſt eſſe, niſi per miraculum: Ergo.

477 Respondet Amicus *diſp. 21. ſect. 1.* hunc modum etiamſi indiuiſibilem terminatiuè, eſſe tamen diuiſibilem ſubiectiuè, quod ſufficit, vt videri queat ab oculo eleuato; nec eſt neceſſe vtroque modo videri, quia poteſt oculus in vno inuenire rationem ſui obiecti, eſto non in alio; vt, ſi color eſſet in ſubiecto partim lucido, partim tenebroſo, oculus fertur in colorem ſolum, vſque ad tenebras excluſiuè, ad reliquum verò tantùm negatiuè; ita oculus eleuatus videret modum iſtum, vt extenſum ſubiectiuè, non vt inextenſum terminatiuè.

Mastrivs *num. 258.* concedit, hoc argumento probari, corpus Chriſti in Euchariſtia videri poſſe, vt à tali modo præſcindit, & quatenus habet eſſe extenſum fundamentaliter, & poſitionem de genere quantitatis, quia extenſio localis eſt conditio merè extrinſeca in obiecto, vt ſit viſibile: conditio verò intrinſeca, eſt integralis extenſio partium in ordine ad ſe, & cum poſitione de genere quantitatis; ſine hac autem extenſione nullum obiectum poteſt à potentia percipi ſenſitiua. Cùm autem corpus Chriſti in Euchariſtia adhuc retineat talem ſenſibilitatem, non implicat, ipſum, ſaltem Dei potentiâ, videri.

478 Enim verò vterque aberrat. Et quidem fallitur Amicus; nam modus Euchariſticus, eſto diuiſibilis ſubiectiuè, eſt tamen actu indiuiſibilis, vt terminare debet, nec poteſt abſtrahi ab hoc modo; alioqui extra quæſtionem ſaltamus. Itaque nequit obiectum eſſe viſibile, niſi actu extenſum terminatiuè, vt rectè arguit Suarez *diſp. 53. ſect. 4.* & multi Recentiores Scotiſtæ, & alij. Viſio enim corporea fit per pyramidem, cuius baſis eſt in obiecto; conus verò terminatur ad oculum; repugnat autem baſim pyramidalem fundari in ſubiecto inextenſo. Neque ſolùm id oſtendit naturaliter neceſſarium, ſed omninò; quia oculus requirit ſpecies modo ſenſato diuiſibiles; quod ſi oculus in altiori ordine potentiæ collocetur à Deo, iam extra quæſtionem ſaltamus: debet enim viſio oculi corporei eſſe intuitiua, tunc autem eſſet abſtractiua, & ſpiritualis.

Demvs ergo poſſe oculum eleuari etiam ad videndum ſpiritum, vel ad colorem in abſtracto, & ita de aliis ſenſibus eueniret: Vnde refellitur Maſtrius. Profectò enim viſus non abſtrahit à quantitate, quia eſt de ratione ſenſatorum: non ergo poteſt viſus, etiam glorioſorum corporum, Corpus Chriſti attingere, vt diſſerit S. Doct. *diſt. 10. part. 2. art. 2. quæſt. 2.* eſt enim extra obiectum adæquatum oculi, quod eſt coloratum, extenſum, & figuratum. Nullum ſanè ſenſibile proprium mouet, niſi ſimul moueant ſenſibilia communia, inter quæ, eſt figura, & extenſio: Ergo Chriſtus exiſtens in Sacramento, modo indiuiſibili intrinſecè, eſt extra obiectum adæquatum viſus. Ita diſſerit etiam Morandus *tract. 3. quæſt. 20.* & alij apud eum, ſuprà allati. 479

Ex dictis ruit etiam ſimilitudo, ab Amico allata, de colore partim illuminato, partim non, qui videtur in parte illuminata: Varia eſt enim ratio; nam in parte illuminata color eſt obiectiuè terminatiuè aptus, vt ſit obiectum, quod non niſi terminatiuè poteſt obiici; at corpus Chriſti, vt ibi terminatiuè, eſt ineptum, vt ſit obiectum, ſicuti confitetur Amicus; nil autem iuuat eſſe ſubiectiuè in ſe aptum, ſi in ordine ad potentiam terminandam eſt ineptum. 480

Obiicies primò ex Magiſtro *diſt. 11.* Ideò Chriſtus ponitur ſub his ſpeciebus, vt fides habeat meritum; ſed in beatis fides non habet locum: Ergo videtur, quòd eis debeat apparere in propria ſpecie. Confirmatur, nam beatis omne velamen aufertur.

Respondet D. Bonauent. licèt ſenſus non videat corpus Chriſti, tamen intellectus beatus illud videt. Præterea, licet ad meritum fidei ſit ordinatum, tamen non ideò Phyſicè non videt corpus Chriſti, quia velatur illa ſpecie; ſed quia eſt ibi modo indiuiſibili, improportionato oculis. 481

Addit S. Bonauent. poſſe intellectum, conuertendo ſe ad ſenſus, aliquo modo deducere præſentiam corporis Chriſti in Euchariſtia: ſicut ego per viſum cognoſcere dicor hominem hunc eſſe viuum, quando eum loquentem video. Sic D. Auguſtinus *vltimo de ciuitate Dei, cap. 9.* ait, intellectum beatum per ſenſum percipere, Deum eſſe omnia in omnibus.

Ex hac doctrina videtur colligi, ſenſum poſſe aliqua inditia præſentiæ corporis Chriſti ſubminiſtrare intellectui: Sed diligenter aduerte nolle S. Bonauent. dicere, ſenſum percipere corporis Chriſti entitatem, vel præſentiam in ſe, ſed intellectum per miracula in Euchariſtia viſa ad deducere, vt cum D. Bonauent. docet etiam Vvaldenſis *lib. 2. de Sacram. cap. 62.* apud Suarez *diſp. 53. ſect. 5.* Fabrum *diſp. 43. num. 6.* 482

Obiicit primò Maſtrius. Extenſio localis eſt conditio accidentaria ad viſionem: Ergo poteſt à Deo abſque ea concedi viſio corporea.

Respondetvr, gratis id aſſumi, vt dixi ſupra.

483 Obicies ſecundò. Senſus decipiuntur, quia ibi corpus Chriſti abſconditum latet; at beati non decipiuntur: Ergo.

Respondetvr, ſenſus noſtros non decipi, quia, licet ſentiant ſpecies panis, & vini, & naturaliter putent, eſſe panem, & vinum, tamen fide corriguntur. Beati verò, licet non decipiantur, quia ſciunt ibi eſſe ex reuelatione, tamen non vident, quod valdè diuerſum eſt.

Obicies tertiò. Corpus Chriſti eſt glorioſum, atque adeò clauſum: Ergo viſui glorioſo videtur.

Respondet, non modum exiſtendi eſſe improportionatum emittendo ſplendori.

Ex his patet ad fundamentum Nominalium, qui inde arguebant, id naturaliter fieri poſſe, quia ſi ſpecies ſunt neceſſariæ poſſunt emitti à corpore Chriſti.

484 Patet etiam ad fundamentum ſecundæ ſententiæ arguentis, id poſſe fieri per miraculum, quia poteſt Deus ſpeciem, & vim actiuam ſufficientem dare oculo, & alioqui Chriſti corpus eſt obiectum viſibile, cum ſit coloratum, & lucidum.

Respondetvr enim, etiamſi ſit coloratum, & lucidum, non eſſe aptatum modo neceſſario ad viſionem, nempè, extenſè in loco.

QVÆSTIO XX.

Vtrum Corpus Christi *in Euchariſtia ab intellectu creato percipi valeat.*

D. Bonau. d. [illegible] art. 2. q. [illegible] & 2. & [illegible]
D. Tho. q. 76 art. 7.

485 Aliqui aſſerunt, poſſe Angelum virtute naturali cognoſcere euidenter in ſe hoc Myſterium, vtrumque corpus Chriſti ſub ſpeciebus, & modum ibi exiſtendi. Ita Scotus *in 4. diſt. 10. q. 8.* Maior *quæſt. 5.* Palac. *diſp. 3. concluſ. 7.* Ocham *in 4. quæſt. 5.* Gabriel *lect. 45 in Canon.* Ægidius *theor. 16.* Fauentin. *diſp. 43.* Vaſquez *tom. 2 p.p. diſp. 274.* Maſtrius *in 2. d. 2. quæſt. 1 [illegible] & in 4. d. 3. quæſt. 1 [illegible].*

Opposita tamen ſententia eſt D. Bonau. & D. Thom. hic, quos ſecuti ſunt ferè omnes, Suarez *diſp. 53. ſect. 5.* Valentia *quæſt. 4. puncto 3.* Henriq. *lib. 8. c. 17.* Tanner. *diſp. 5. quæſt. 5. dub. 5 n. 69.* cum Richardo *diſt. 1[illegible] art. 5. quæſt. 1.* Durando *quæſt. 4.* & Thomiſtis omnibus, Paludano, Capreolo, Heruæo, Soto, Caietano, Adde Henricum *quodl. 11. quæſt. 12.* Antoninum *3. part. tit. 13. cap. 6. §. 1[illegible].* Albertin. *tom. 1. principio primo, coroll. 13. n. 11.* Fagundez *in tertium præceptum Eccleſiæ, lib. 5. cap. 6.*

486 Assero primò; Non poteſt corpus Chriſti naturaliter percipi in hoc Sacramento ab intellectu hominis viatoris.

Probatvr primò à D. Bonau. Omnis cognitio intellectiua ſecundum modum naturalem incipit à ſenſu, ex Ariſtotel. *lib. de ſenſu & ſenſibili.* Sed eſſe corporis Chriſti ſub ſpeciebus Sacramenti non ſuit vnquam in ſenſu aliquo, non modo in ſe, ſed neque in ſimili: Ergo.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. Quod eſt ſupra experientiam, eſt ſuper intelligentiam humanam: Talis eſt exiſtentia corporis Chriſti in hoc Sacramento: Ergo. Maior probatur ex Ariſtot. *Proœmio metaph.* Minor probatur ex D. Gregor. *homil. 26. in Euang.* initio. *Fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum.*

Confirmatvr à Scoto, & Fauentino; nam intellectus dependens à ſenſibus, experitus eadem ſenſibilia, eodem modo intelligit; at ſi variantur ſenſibilia, variè cognoſcit: at in Euchariſtia experitur eadem ſenſibilia ante & poſt conſecrationem: Ergo eadem ratione intelligit naturaliter adeſſe panem, & vinum.

Probatvr minor à D. Bonau. cognitio naturalis dictat, omne corpus continens, eſſe maius contento, vel ſaltem illi æquale, ſi ſint ſuperficies contiguæ, vt in loco: Sed ſpecies, ſeu hoſtiæ continentes corpus Chriſti nec ſunt maiores, neque æquales, vt dictat fides: Ergo. Probatur ſecundò, intellectus humanus dictat, quòd ſi aliquid eſt in aliquo loco, & fiat minori, neceſſe habet contrahi, vel illud excedit ſimpliciter: Sed fides noſtra dicit, quod in hoc Sacramento corpus Chriſti eſt in magna hoſtia, & iterum in medietate hoſtiæ ita magnum, & non contractum: Ergo intellectus humanus non poteſt id capere, eſſe iuxta experientiam, aut verum. Probatur Antecedens, quia ſi contraheretur, oporteret vnam partem intrare ſub alia, & ita non maneret figuram, & ipſam quantitatem naturalem. Rurſus ſi configuraretur hoſtiæ, iam naſus opprimeretur, vt planitiei hoſtiæ aptaretur. 487

Assero ſecundò, neque Angelum naturaliter poſſe cognoſcere præſentiam Chriſti in Euchariſtia.

Probatvr à D. Bonau. *quæſt. vlt.* & *lib. 6. Compend. Theol. verit. cap. 14.* quo omnes nituntur. Id, quod eſt intrinſecè ſupernaturale, eſt ſuper vires naturales intellectus; at præſentia Chriſti eſt talis: Ergo. 488

Confirmatvr à D. Bonauent. nam quod corpus procerum ſub tantula ſpecierum quantitate claudatur, adeò intrinſecè excedit omnem ſtatum naturæ, & etiam cognitionis, vt non niſi fide poſſit apprehendi. Idem habet S. Bonau. *diſt. 12. part. 1. quæſt. 2. in corpore.*

Respondet Faber. *cap. 3.* ex Scoto, ſupernaturale intrinſecè, accidentaliter tantum differre à naturali ente ſolum ex parte agentis.

Fateor, dari ſupernaturalia tantùm quoad modum, talis erit illuminatio cæci, nam viſio datur etiam à natura, at non reſtituitur niſi ab agente ſupernaturali. Alia ſunt entia ſupernaturalia, quoad ſubſtantiam, vt productio gratiæ, Tranſubſtantiatio, & ſimilia; hæc autem nequeunt eſſe ab agente naturali ſecundum ſubſtantiam, nec ſecundum modum; & hæc quidem naturali cognitioni non ſubiacent, atque adeò Angelus non habet horum ſpecies. Hæc oſtenſa ſunt *p.p. diſt. 11. quæſt. 9.*

Instat Faber, quia ſecundum hanc diſtinctionem ſequeretur, omnes ſpecies rerum eſſe entia ſupernaturalia quoad ſubſtantiam, indiuidua verò eſſent naturalia vtraque ratione. Probo Conſequentiam, quia à Deo creata ſunt. 489

Verum enim verò hæc friuola ſunt; nam hæc producta ſunt etiam ab agente Phyſico, & producuntur, licet quoad modum, ex nihilo ſint primo à Deo; at Incarnatio, productio gratiæ, & tranſubſtantiatio nunquam ab agente naturali ſunt producta, ſecundùm ipſum Scotum.

Instat ſecundò. Quia præſentia Chriſti in Euchariſtia includitur ſub obiecto intellectus, ergo poteſt naturaliter cognoſci. Hoc argumentum Scoti *4. diſt. 10. q. 8.* vrgent Maſtrius *diſp. 3. q. 11. [illegible] 152.* addens, hoc eſſe ens finitum, & ideò proportionatum.

Respon

490 Respondet S.Bonauent. *in 2. diſt. 3. part. 2. art. 2. quæſt. 2.* concedendo includi ſub obiecto intellectus; attamen non omne eius obiectum poteſt naturaliter cognoſci; nam etiam Deus, vt clare viſus, eſt ens, & ſub obiecto intellectus, nec tamen poteſt naturaliter videri, etiam finitè, vt conſtat de fide ex dictis *p.p. tract. 1. diſp. 13.* Ratio eſt, quia exceſſus obiecti impedit; vnde ait etiam Ariſtot. 2. *Metaph.* intellectum noſtrum ſe habere ad intelligentias, quæ ſunt entia abſtracta perfectiſſima, ſicut oculus Nicticoracis, ſeu Noctuæ ad lumen ſolis.

Neqve tamen hinc benè vrget Faber *num. 19.* hunc exceſſum prouenire ex perfectione obiecti; Nam gratia, charitas, & alij habitus, ſimiliter & præſentia Chriſti in hoc Sacramento, ſunt imperfectiores Angelis.

Respondetvr tamen licèt in aliquo ſint imperfectiora, tamen ſunt altioris ordinis, vt patet, quia ordinantur ad perficiendum ipſum Angelum, & ipſum eleuandum ad Deiformitatem, vt ait S.Bonauent. *loco cit.* ſunt enim perfectioris ordinis, vt cogitur fateri ipſe Fauentin. *num. 21.* Igitur debet elevari ad eorum cognitionem intellectus naturalis.

491 Instat Faber *n. 18.* Si debet eleuari, vt proportionetur; Vel proportionatur per aliquid ordinis naturalis, vel per aliquid ordinis ſupernaturalis. Non per aliquid ordinis naturalis, quia adhuc diſponet intellectum ſolum ad res naturales ſui ordinis cognoſcendas; non ſupernaturalis, quia egebit aliquo alio, vt proportionetur intellectus ad illud recipiendum.

Hoc argumentum quod Fauentinus adſcribit Scoto *q. 1. Prologi*, eſt ſecundum D.Bonauent. *loc. cit.*

Respondet S.Bonauent. *ad 2. & vlt.* illud eſſe condeſcenſionis, & gratiæ, & proportionatum intellectui angelico, illum eleuando per potentiam obedientialem ad ordinem ſupernaturalem, & ita immutando eius conditionem. Sic perfectiſſima inſpicilia eleuant oculum, vt Solem illæſo lumine contueatur, & vt remotiſſima videat, quæ non videbat: Quamvis autem inſpicilia ſint ordinis naturalis, tamen confortant oculum etiam in ordine ſuo perfectum. Deus autem condeſcenſione, quam ſua ſapientiâ videt opportunam, prouidet beatis lumine gloriæ ad Diuinam Eſſentiam videndam; ſpecies infundit ad cognoſcendam Chriſti præſentiam eminentiſſimam; non enim Angeli habuere ſpecies ab initio rerum omnium, vt notant multi cum D.Bonauent. *diſt. citata in 2. quæſt. 1.*

492 Mastrivs ſuprà ait, nos petere principium, dum ex entis ſupernaturalitate arguimus, non poſſe naturaliter cognoſci; nam, licet ſupernaturale ſit in fieri, tamen factum clauditur ſub obiecto intellectus. Itaque ſi poneretur idem corpus in pluribus locis, poſſet Angelus id videre. Et ſupernaturale non variat rationem entis, niſi in ordine ad agens. Confirmat, quia poteſt Angelus naturaliter cognoſcere, ibi non eſſe ſubſtantiam panis, & corpus Chriſti eſſe ibi, ſine ſuo modo quantitatiuo: Ergo cognoſcere poteſt, ibi eſſe indiuiſibiliter. Probatur aſſumptum. Virtus potens cognoſcere obiectum, dum eſt præſens, intuitiuè, poteſt etiam eius abſentiam cognoſcere, vt patet *ex 2. de anima*: Sic per viſum cognoſcimus non tantùm lucem, ſed etiam tenebras; ſed intellectus creatus naturaliter poteſt percipere præſentiam panis, quia non eſt obiectum ſupernaturale: Ergo etiam abſentiam.

493 Addit verò *in 2. diſp. 2. quæſt. 10. art. 3.* inſtantiam noſtram, quod Deus, etſi obiectum intellectus, non poteſt naturaliter videri, eſſe nullam, quia non ideò nequit videri Deus naturaliter, quia ſupernaturalis, ſed quia infinitus, & eſt obiectum voluntarium exhibens ſe cui vult, non ſic entia creata ſupernaturalia, quæ ſunt finita, & inferiora Angelo.

Hæc tamen friuola ſunt. Primò autem ſuppono, dari entia ſupernaturalia, quoad ſubſtantiam, quod non negat Maſtrius, ea verò non è ſolo agente, ſed à propria entitate ſumi, ſatis probatum eſt *p.p. tract. 1. diſp. 11. quæſt. 9.* Rurſus *tract. de Angelis, diſp. 2. quæſt. 13.* latè oſtendi, Myſteria gratiæ non percipi naturaliter ab Angelo, & omnia Scotiſtarum effugia præcluſi.

Neqve verò exemplum de corpore in duobus locis, eſt ad rem; nam modus ille in loco eſt naturalis; replicatio verò non niſi ex reuelatione agnoſcetur, nempe, quod ſit idem: Conjicietur ſanè ex accidentibus.

Neqve eſt ſimile de luce, & tenebris. Sanè in eodem ordine, qui videt formam, depræhendit & priuationem. Itaque ſi videt lucem, ea recedente, ſentit organum ſe ſuo obiecto priuatum; at panis eſt ibi ſub ſpeciebus naturaliter, ſed abeſt ſupernaturaliter, manentibus accidentibus. Nos verò è ſupernaturalitate colligere non poſſumus, corpus Chriſti agnoſci, vt patet ex dictis locis citatis, & ipſe Maſtrius *hic* fatetur, dum ait poteſt Angelus percipere præſentiam panis, quia non eſt obiectum ſupernaturale. 494

Qvoad viſionem Dei, debebat aduertere, neque finitè poſſe naturaliter Deum videri, ne dum compræhendi. Quod ſi de reliquo pendet è ſola Dei voluntate abſque alio auxilio eleuante; Ecce hæreſis Beguardorum, negantium neceſſitatem luminis gloriæ eleuantis. Secundò debuit recordari; ſe *in 2. loco citato*, rationem D.Thomæ irriſiſſe, ſumptam ex eo, quod entia ſupernaturalia non poſſunt naturaliter cognoſci, quia pendent à voluntate Dei, vt authore ſupernaturali, vt explicabant Auerſa, & Lezana. Sanè entia ſupernaturalia, cùm ſint ordinis ſuperioris, non habent proportionem cum lumine naturali; alioqui non indiguiſſent Angeli reuelationibus.

Profectò Angeli ad naturalia habent ſpecies debitas, vel inditas, vel acquiſitas, at verò ad ſupernaturalia has non habent, quia ſpecies, cùm ſint ordinis ſupernaturalis, ſola Dei voluntate infunduntur, non autem naturaliter. 495

Et quoad Euchariſtiam, non poteſt naturaliter emittere ſpeciem, cum ſit ſupernaturalis, atque adeo egeat Deo, ſpeciem infundente; neque ipſa ſubſtantia corporis ex ſe obiici poteſt, quia naturalia modum ſe exhibendi non habet. Ideò S. Damaſcenus *lib. 4. de fide, cap. 5.* ait; *Verè ſpiritus operatio hæc, quæ ſuprà naturam ſunt, operatur, quæ non poteſt capere, niſi ſola fides.* Vbi non loquitur de nobis pro hoc ſtatu, vt putat, & reſpondet Scotus *ad 3. principale, diſt. 10. quæſt. 8.* vt patet legenti Damaſcenum.

Porrò, eſto poſſet Angelus videre, ibi non eſſe panem, quod nego, quia eſt modus ſupernaturalis ſubſtantialiter, non tamen ibi depræhendit, eſſe ſine ſubiecto, quia poteſt eſſe, vt aliud non penetret, neque obiectum habet ſpeciem naturalem, aut poteſt ſe naturaliter obiicere, quia ſuum eſſe naturale non habet, & hic modus cùm ſit ſupernaturalis intrinſece, ſubſtantialiter conſtituens abſolutè in ordine ſuperiori ſubiectum illud, quod ideò ſupernaturale; non eſt relatiuum. Vnde fruſtra Maſtrius *2. diſputat. 2. quæſtione 10. numer. 320.* miratur, nos 496

Digitized by Google

nos aſſerere talem effectum eſſe intrinſecè ſupernaturalem. Eſt ſanè intrinſecè, quia totum ſtatum naturæ tranſcendit, vt latè oſtendi *prima primæ, loco citato*. Quare non concedam Scoto, animam Chriſti depræhendere modum iſtum: Quod ſi ſentiat, ſe eſſe ibi, hoc ſupernaturaliter fit.

497 Conclvdo, quod ſi impotentia ad Deum videndum non venit ex alio capite, quàm, quia Deus eſt ens infinitum, & obiectum voluntarium: Ergò Deo volente poterit naturaliter videri, ſine alio auxilio.

QVÆSTIO XXI.

An præter inſeparabilem præſentiam habeat Corpvs Christi *in Sacramento aliquem particularem modum vnionis, ſaltem effectiua, ad ſpecies Sacramentales.*

498 Alanvs *lib. 1. cap. 34. & ſequentibus*, propendet ad aſſerendam, inter Chriſtum, & ſpecies vnionem hypoſtaticam. Non audet quidem aſſeuerare, quod, Suarezio iudice, temeritatem redolet, & teſte Algero *lib. 1. de Euchariſtia*, nullo modo eſt aſſerendum.

Secvnda ſententia eſſe poteſt, ſpecies formaliter vniri compoſitione phyſica cum corpore Chriſti, ita, vt vnum phyſicum conſtituant, tanquam duæ partes componentes. Hanc Valentiæ *quæſt. 3. punct. 3.* adſcribit Tannerus *diſp. 5. quæſt. 5. dub. 4.* Eandem adſcribit Maſtrius *diſp. 3. quæſt. 10.* Caietano, Soto, Bellarmino, Paſqualigo, Albertino, Auerſæ, Orlando, & aliis.

Tertia ſententia eſt, inter corpus Chriſti, & ſpecies intercedere vnionem effectiuam mutuam, qua ſe nectant ad inuicem, ſicut Magnes, & Ferrum. Ità Sainctes *repetit. 4. de Euchariſtia, cap. 6.* Palac. 4. *diſt. 11. diſput. 1.* Suarez *diſp. 47. ſect. 3.* quibus addit Maſtrius, Cardin. de Lugo, Becanum, Caſpenſem, & alios. Sic & Fagundez *in 3. prac. Eccl. lib. 5. cap. 4.*

499 Negant tamen omnem vnionem Scotiſtæ, & Nominales apud Maſtrium *loc. cit.* & Fabrum *diſp. 36. cap. 4.* ex Scoto *diſt. 10. quæſt. 6. concl. 4.* Sed ſolam præſentiam admittunt.

Sententiam ſuam indicat S. Bonauentura *diſt. 10. p. p. dub. 1.* vbi apertè docet, requiri vnionem aliquam, quaſi formalem, non quæ faciat vnum ſed ad vnum. Eſt enim Sacramentum quid relatiuum.

Dvbio verò ſecundo *litterali*, primò negat, vnionem hypoſtaticam inter corpus Chriſti, & ſpecies; mox dicit vniri ſpecies cum corpore Chriſti ad vnum conſtituendum, non quidem compoſitum ex multis, ſed conſtitutum ex multis oppoſitis ſimul, imperfectè ſignificatum per compoſitionem naturarum in Diuino ſuppoſito.

500 Deinde ſuam indigitat ſententiam S. Doctor *diſtinct. 12. part. 1. quæſt. 2. argumento primo*, vbi indicat, ſpecies pendêre à corpore Chriſti, non quidem tanquam à ſubiecto, ſed tanquam à ſuccedente ad quandam coniunctionem, non omninò ab ea diſſimilem, quâ intimè amplectebantur ſubſtantiam panis.

Tandem Seraphicus, cùm neget operationes phyſicas humanitatis eſſe ſupernaturales in Sacramento, & in Incarnatione, non videtur admittere efficientiam illam Suarezij. Vnde videtur potiùs aſſerere aliquam coniunctionem ſpecierum cum Chriſto, non quidem per phyſicam compoſitionem; ſed appoſitionem, & colligationem, ex qua idiomatum quædam reſultet cõmunicatio, vt ad motum, fractionemque ſpecierum dicatur & corpus Chriſti moueri, & frangi, vt habetur, *cap. Berengarius*. Hanc autem vocat Concilium Lateranenſe modum continentiæ, ſeu continentis, & contenti; Eamque non habere aliam ſimilitudinem in rerum natura, ſicuti nec alia inuenitur mutatio ſimilis tranſſubſtantiationi, ideoque admirabilem & ineffabilem acclamant eam Caietanus *quæſt. 76. art. 1.* Valentia *loc. cit. columna 843.* poſt D. Bonauenturam *diſt. 11. part. 1. quæſt. 2.* ſequitur Fulienſ. *lib. 2. cap. 5. de Euchariſtia.*

Aſſero primò, dari aliquam vnionem ſpecierum cum corpore Chriſti. 501

Probatvr primò à Suarez. Niſi ita eſſet, non poſſet corpus Chriſti formaliter excludere ſubſtantiam panis per intrinſecam incompoſſibilitatem, ſola enim præſentia realis Chriſti non eſt incompoſſibilis cum præſentia panis, nec cum vnione, quam habet cum ſuis accidentibus, eſt enim corpus Chriſti indiuiſibiliter, & per modum ſubſtantiæ; hoc autem modo non repugnat, vt ſit intimè præſens quantitati panis. Conſequens autem eſt falſum, quia alias non poſſet eſſe vera conuerſio ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, quia duo termini niſi formaliter inter ſe pugnent, non poſſunt ex vi vnius actionis inuicem in alterum conuerti. Hoc eſt præcipuum argumentum, apud Suarez *diſp. 7. ſect. 3.* ſed non admodum firmum.

Respondet ergo Maſtrius *numer. 226.* cum Orlando *diſputat. 5. quæſt. 3.* hanc incompoſſibili- 502
tatem ex præciſa vnione ſpecierum ad corpus Chriſti non peruenire, quia adhuc poſſet poni corpus Chriſti ſub illis per penetrationem, vel alio modo, ita vt etiam ſit cum eiſdem accidentibus vnitum. Quod autem hoc nunc fiat, non ex rerum natura oritur, ſed ex ordinatione, ad modum, quo veliet ad præſentiam Angeli in lapide, ſubſtantiam lapidis deſtruere, forma lapidis redderetur illi incompoſſibilis.

Probatvr ſecundò, ex illa quaſi idiomatum 503
communicatione, quæ reſultat inter ſpecies, & corpus Chriſti; nam viſis, tactis, motiſque ſpeciebus, dicitur corpus Chriſti videri, tangi, & moueri; dicitur etiam miſceri ex mixtione ſpecierum in Miſſa. *Hæc commixtio Corporis, & Sanguinis Domini*, & hoc verè dicitur, vt notat Caſpenſis *diſp. 5. ſect. 5. num. 45.* & habetur *de conſecr. diſt. 2. cap. mutat*, vt notat S. Doctor *in expoſitione illius partis Miſſæ.*
Non eſt autem talis mixtio per miſcibilium altera- 504
torum, & deſtructorum, atque in vnum mixtum reproductorum vnionem, de qua egi *p. p. tract. de mixtis.* Hæc ſanè non eſſent rectè dicta, niſi aliqua adeſſet vnio. Sic enim ex idiomatum perfecta communicatione inter humanam naturam, & Verbum colligunt Patres vnionem hypoſtaticam. Huic argumento fidit Morandus *tractatu 3. quæſtione 10.*

Respondet Maſtrius *num. 229.* ad hæc præ- 505
dicata verè enuncianda; ſatis eſſe indiſſolubilem præſentiam Chriſti, nec eſſe neceſſariam vnionem aliquam; dicitur enim moueri muſca ad motum rotæ, cui non eſt phyſicè vnita, homo ad motum nauis, & Energumenus ad motum dæmoni.

At

Digitized by Google

At eſto de motu per accidens ſit verum, tamen exempla de cæteris, quæ dicuntur, non ſunt vera, non enim tacta rota, tangitur muſca, vel e contra, & ſic de reliquis, neque enim hæc adeò ductiua ſunt ad notitiam rerum, quibus ſunt præſentia, vt arguit S.Doctor, *loco citato*.

Assero ſecundò, hanc vnionem non eſſe propriè phyſicam compoſitionem corporis Chriſti cum ſpeciebus. Ita S.Doctor.

506 Probatvr à Suarez, quia illa vnio non eſt ſubſtantialis, cùm non terminetur omnino ad ſubſtantiam, ſeu ad vnum ſubſtantiale conſtituendum. In quo deceptus videtur Valentia.

Neqve eſt accidentalis, quia deberent ita ſe afficere, vt alterum haberet rationem actus, & alterum potentiæ: At accidentia non habent rationem perficientis corpus Chriſti, vt patet; neque è regione corpus Chriſti ſe habet, vt actus accidentium, quia accidentia non pendent à corpore Chriſti in aliqua re. Non in eſſentia, quia eſſentia accidentium eſt ante coniunctionem cum corpore Chriſti; neque in exiſtentia, quia nil exiſtit alienâ exiſtentiâ; neque in ſubſtantia; alioqui eſſent hypoſtaticè vnita Verbo.

507 Confirmatvr, aliter ſi eſſent phyſicè vnita; vbicũque eſſet corpus Chriſti, ibi eſſent omnia accidentia omnium hoſtiarum vnita, vt arguunt Lugo, & Brancatius. Omnis enim vnio phyſica ita afficit, vt vbi eſt vnum extremum, ſit etiam alterum. Nec ſatis Orlandus reſpondet, hoc non eſſe verum in vnione ſupernaturali; ſic enim neque vbicumque eſt Deitas, eſt etiam humanitas vnita. Eſt ſanè diſpar ratio, vt patet, excedit enim illa infinitè, & ſolum hypoſtaſi ſuſtentat. Non tamen benè arguunt, quia ſpeciebus non multiplicantur præſentiæ.

Assero tertiò, dari vnionem quandam ſingularem ſupernam inter ſpecies, & corpus Chriſti.

508 Probatvr primò à Soto *in 4. diſt. 9. quæſt. 2. artic. 4.* cum D. Bonauentura *diſtinct. 10. part. 1. dub. 1.* ex D. Auguſtino *lib. ſentent.* Proſperi, & refertur *diſtinct. 2. de conſecr. can. Hoc eſt*, vbi ait: *Sacrificium Eccleſiæ duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie, & inuiſibili Domini noſtri Ieſu Chriſti carne.*

Ponderat autem Soto verbulum, *conſtare*. Videtur enim, debere compoſitum eſſe. Hoc autem explicat S. Doctor eſſe vnum Sacramentale, quod eſt ſignum, atque adeò relatiuum. Itaque non eſt vnum, ſed ad vnum, & eſt vnum artificiale Sacramentum, & hoc modo fatetur etiam Faber *diſp. 36. num. 33.* & Maſtrius *num. 230.* cum D.Bonauent. ſuprà.

509 Probatvr ſecundò à Valentia argumento S. Bonauenturæ *dub. citato.* Tunc enim aliqua duo formaliter vniuntur, quando cum indiſtantia locali verè coniunguntur ad vnum: At ita vniuntur ſpecies cum Chriſto ad vnum Sacramentaliter conſtituendum: Ergo.

Probatvr Minor; nam ita coniunguntur, vt durantibus ſpeciebus permaneat corpus Chriſti, nec abſque nouo miraculo queat ab illis ſeparari, dum incorruptæ permanent; nec ſtare, dum illæ loco mouentur.

510 Tandem ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 1.* vbi hanc vnionem vocat quaſi ineffabilem. Sic enim ait: *Ea exiſtendi ratione, quam etſi verbis exprimere vix poſſumus, poſſibilem tamen eſſe Deo, cogitatione per fidem illuſtrata, aſſequi poſſumus, & conſtantiſſimè credere debemus.* Sic & alia Concilia, aliique Patres vocant eam vnionem, mirabilem.

Assero quintò, non dari illam mutuam efficientiam inter corpus Chriſti, & ſpecies.

Probatvr primò à Valentia, quia illa mutua 511
actio ad conſeruandam vnionem ſupponit iam ipſam vnionem factam in Sacramento: Sicut ergo facta eſt illa vnio per verba conſecrationis; ita poteſt ſine ea conſeruari: Ergo, neque pertinet ad eſſentiam Sacramenti, cùm ſit poſterior; neque eſt neceſſaria, cum eadem cauſa faciens vnionem poſſit conſeruare illam præſentiam, quæ conſiſtit in illa vnione.

Probatvr ſecundò ex doctrina D. Bonauenturæ, quia humanitas non habet phyſicam efficientiam ad miracula, vt oſtendi *tomo primo, tertiæ partis, diſp. 15. quæſt. 3.* ſolus autem Dei concurſus ſat non eſt. Confirmatur; nam hæc efficientia nil conducit, vt verificentur illa idiomata ſupradicta; ad hoc enim ſufficit nexus ſuprà relatus.

Probatvr tertiò, quia ſequeretur, præſen- 512
tiam Chriſti eſſe in genere eodem cauſæ efficientis, reſpectu earundem ſpecierum, cauſam, & effectum; & poſterius. Eſſet quidem cauſa, quia conſeruans vnitas ſibi ſpecies; eſſet effectus, quia à ſpeciebus conſeruaretur.

Respondet Suarez, præſentiam illam non eſſe conditionem requiſitam, vt corpus Chriſti effectiuè conſeruet ſpecies, ſed tantùm concomitanter ſe habere.

Contra inſtat Valentia, quia ex Diuina ordinatione hoc fit per tranſubſtantiationem, vt id, quod debet conſeruare, ſit ibi in Sacramento Hoc; itaque præſentia requiritur.

Posset etiam aliquis dicere, prius naturâ ſpe- 513
cies conſeruari, quia deſtituuntur ſuo ſubiecto, prius naturâ, quàm ibi ſit corpus Chriſti.

Sed hæc friuola ſunt, quia primum inſtans conceditur tranſubſtantiationi, in qua prius naturâ cedit panis, attamen in eo inſtanti non poteſt agere in corpus Chriſti, quod adhuc non eſt ibi; ſed poſteriori naturæ inſtanti. Confirmatur; nam actio illa conſeruatiua accidentium extra ſubiectum ſe habet ad modum creationis, ad quam non poteſt aſſumi creatura, vt inſtrumentum. Hinc ruunt rationes Suarez *loco cit.* Lugi *diſp. 6. ſect. 2.* Caſpenſ. *diſp. 3. ſect. 3.*

Addo aliam rationem; nam quouſque agit 514
corpus Chriſti in ſpecies? Num quouſque corrumpantur? At non agit, quoad hoc, quicquam; ſpecies enim naturaliter corrumpuntur, vt experientia patet, & illis durantibus, durat corpus Chriſti.

Rvrsvs abſque fundamento, & neceſſitate excogitatur hæc mutua actio; nam ſpecies nil habent, quo vinciant Chriſtum, cùm operentur naturaliter, licèt ſupernaturaliter ſuſtententur: ſicuti ſi nauis in aëra eleuetur, ſuſtentatur miraculosè; At nauta in illa ſedens, naturaliter ſedet, vt aduertit Seraphicus *diſt. 12. p. 1. art. 2. quæſt. 3.* Fruſtra autem multiplicantur entia ſine neceſſitate, vt ait Ariſtotel. *1. Phyſ. text. 50.* & multò magis miracula; ſufficit enim Dei operatio, ponens colligatas eſſe ſpecies cum corpore Chriſti.

Faber *diſp. 36. cap. 4.* Maſtrius ſuprà cum Scoto 515
in altero extremo, non ſatis ſolo extrinſeco Dei decreto ſaluant aliqua dicta; vt Chriſtum moueri ad motum ſpecierum, & eleuari, vt ait Concil. Later. *cap. Firmiter.*

Dicere verò, corpus Chriſti non moueri per accidens à virtute creata, ſed per ſe à Deo, vt dicit Faber. *numer. 34.* non eſt ſatis; nam Deus per

per creaturas res adminiſtrat; ſed neque Suarez illis indiciis motus, eleuationis, &c. ſatis probat efficientiam, ſufficit enim vnio illa ineffabilis.

516 Sed neque Maſtrius ad omnem vnionem tollendam ritè allegat, Concilia, & Patres hæc explicare ſolis nominibus præſentiæ, & continentiæ, intendebant enim tantùm euellere hæreſes, negantium Chriſti realem præſentiam.

QVÆSTIO XXII.

An hæc Sacramentalis CHRISTI *præſentia ſupponat exiſtentiam naturalem eius.*

D. Bonau. d.10.p.2. quæſt. 3.

517 SVPPONO, Sacramentalem iſtam præſentiam pendere eſſentialiter ab eſſe ſubſtantiali naturæ Chriſti: Eſt enim modus corporis Chriſti, atque adeò, vt Chriſtus ſit præſens, oportet eius ſubſtantiam exiſtere. Hoc eſt certum, vt notat Suarez *diſput*.48.*ſect*.2. Vaſquez *diſp*.192.*num*.7. Tanner. *diſp*.5.*quæſt*.5.*dub*.4. *num*.53. Neque rectè Caietanus *quæſt*.21.*artic*.2. oppoſitum adſcribit Scoto *in* 4.*diſt*.10.*quæſt*.4. vbi id ſolùm vult, exiſtentiam Chriſti in Euchariſtia modo Sacramentali, non pendere eſſentialiter ab eſſe naturali, modo extenſo ad locum in cœlo, de quo eſt quæſtio noſtra, vt monent Auerſa *quæſt*. 4. *ſect*. 5. irridens prauam ſententiæ Scoti intelligentiam, & adulterinum quæſtionis titulum.

518 LEGITIMA ergo Scoti ſententia eſt, exiſtentiam Chriſti modo Sacramentali, non ſupponere intrinſecè modum naturalem in loco. Eam ſequuntur Faber *diſp*.39. Maſtrius *diſput*.3.*quæſt*.11.*art*.3. & alij Scotiſtæ Maior *diſt*. 10. *quæſt*.7. Soto *quæſt*.1. *art*.2. *&* *diſtinct*.8. *art*.5. Gabriel.*lect*.47. *in canone:* Ledeſma *quæſt*.14. *art*.5. & *quæſt*.16. *art*.4. *dub*.6. Suarez cum Vaſquez, & Tannero ſuprà, Caſpenſis *diſp*.4.*ſect*.4. & Cardin. Lugo *diſp*.5.*ſect*.8. Hi tamen duo vltimi dicunt, pendêre in fieri, non tamen in conſeruari; quia poſt conſecrationem, ſi deſtrueretur corpus Chriſti in cœlo, adhuc maneret in Euchariſtia.

His arridet Morandus *tract*.3. *quæſt*.11. adducens Suarez *diſput*. 48. *ſect*.2. Coninch. *quæſt*.75. *art*.4.*dub*.9. Albertinum *coroll*.1. *ad prædic. Quant.* *diſp*.14. Paſqualigum *diſp*.101.*ſect*.4. & alios, addens eſſe contra Lugum Cardinalem.

519 E regione alij docuêre, eſſe Chriſti Sacramentale pendere ab eſſe quantitatiuo in loco. Allegantur Caietanus *quæſt*.76.*art*.2. Altiſiodor. *lib*. 4.*ſumm*. *tract*.5.*cap*.5.*quæſt*.6. & nonnulli Recentes Thomiſtæ eam ſequuntur.

SERAPHICVS *diſtinct*.10.*p*.2.*quæſt*.2. videtur conſtanter velle, exiſtentiam Sacramentalem ex inſtitutione, ſupponere exiſtentiam quantitatiuam, nedum ſubſtantialem. Ideò dicit virtutem conceptiuam B.Virginis plus potuiſſe, quàm conſecratiuam in Euchariſtia.

ASSERO primò, ex inſtitutione huius Sacramenti, præſentiam Sacramentalem pendêre ex modo naturali quantitatiuo.

520 PROBATVR ratione D. Bonauenturæ, quia ex vi conſecrationis tale ponitur corpus Chriſti, quale extat natum ex Virgine, vt ſi viuum, ſub eſſe naturali; ſi mortuum, vel mortale, quale fuit dum inſtitueretur; ſi immortale, quale eſt nunc; tale ponatur in Sacramento.

CONFIRMATVR; nam conſecratio hæc: *Hoc eſt corpus meum*; ſupponit Chriſtum ità conſecrantem, & efficientem, non in alia hoſtia, hoc enim eſt per accidens; ſed in eſſe naturali.

Hoc medio Auerſa *loco citato*, Maſtrius *num*.263. 521
probant, corpus Chriſti in Sacramento hoc pendere, etiam in conſeruari, à præexiſtentia naturali, quia non ſufficeret, Chriſtum præexiſtere in alia hoſtia, niſi naturali modo præexiſteret; ſed hoc non refellit rationem Caſpenſis, & Lugi, qui concedunt quidem, in fieri, pendere ita, vt debeat præexiſtere modo naturali, ſed aiunt, poſtea perſeuerare poſſe in Euchariſtia eo caſu, quo deſtrueretur in cœlo.

RATIO igitur optima ea eſt, quia inſtitutio ordinata eſt etiam ad conſeruationem durantibus ſpeciebus, ita vt, ſi conſecratus fuiſſet in cœna, & remanſiſſet poſt reſurrectionem, corpus adderet immortalitatem, & in cœna viuum; in triduo mortuum fuiſſet: Ergo etiam in conſeruari pendet. Fruſtra verò Suarez *loc. cit*. cum Soto *diſt*.10. *quæſt*.1. *art*.2. aiunt, non implicare, vnum corpus in hoc loco eſſe viuum, in altero mortuum, quia, vt notat Faber, hæc abſoluta ſunt, non ad locum pertinentia.

ASSERO ſecundò, præſtantiam Sacramentalem non ita intrinſecè pendere à modo naturali, vt ſine eo fieri, vel conſeruari abſolutâ Dei potentiâ nequiret. 522

PROBATVR à Scoto *diſt*.10. *quæſt*.4. Quando exiſtentia aliqua eſt indifferens ad duos modos, ſicut ſimpliciter haberi poteſt ſub vno modo, ita ſub alio; ſed exiſtentia corporis Chriſti ſimpliciter, ſeu realis, eſt indifferens ad iſtos duos modos, naturalem, & Sacramentalem: Ergo haberi poteſt ſub iſto modo, licèt non eſſet ſub alio.

RESPONDET Caietanus negando Minorem, quia nulla ſubſtantia eſt indifferens ad eſſe ad ſe, & ad aliud; vnde corpus Chriſti ita eſt determinatum ad modum eſſendi naturalem, ſicut ad ſeipſum.

SED Caietanus accipit modum naturalem pro exiſtentia ſubſtantiali ſimpliciter, non autem vt accipitur à Scoto, pro modo naturali extenſo ad locum quo pacto accipitur ab aliis Theologis *in hac quæſtione*, & à Concilio Tridentino. *ſeſſ*.13.*cap*.1. dum inquit: *Neque enim hæc inter ſe pugnant, vt ipſe* SALVATOR *noſter ſemper ad dexteram Patris in cœlis aſſideat, iuxta modum exiſtendi naturalem; & vt multis nihilominus aliis in locis Sacramentaliter præſens ſuâ ſubſtantiâ nobis adſit.* Vbi Concilium ſupponit, modum exiſtendi naturalem non ineſſe Chriſto in Sacramento. Sanè eſſe ſubſtantiale non ſeparatur ab eo, vbicumque ponatur, alioqui non adeſſet realiter in Euchariſtiâ: Quare extra chorum ſaltat Caietanus in ſuo reſponſo. 523

PROBATVR ſecundò à Scoto. Nihil eſſentialiter pendet ab eo, quod non eſt de eſſentia, vel cauſa eius; ſed corpus Chriſti, in cœlo exiſtens, non eſt de eſſentia corporis Chriſti in Sacramento, nec cauſa eius: Ergo. Confirmatur, nam corpus Chriſti, naturali modo, non pendet à Sacramentali: Ergo, nec è contrà, Sacramentale à naturali. 524

Hoc tamen argumentum difficile eſt: nam ex vi formæ: *HOC EST CORPVS MEVM*; corpus Sacramentali modo pendet à corpore Chriſti, quod Sacerdos nomine Chriſti dicit: *meum*, ideo mutationes ſentiret hîc, quas in corpore naturali modo haberet, vt ſi inanime eſſet in ſuo modo naturali, eſſet inanime & hîc, &c. vt dixi

RESPONDET

Digitized by Google

525 RESPONDET Faber, paſſurum mutationes, quæ ſunt abſolutæ, vt animati, & inanimati; non autem ſequi mutationes relatiuas, vt ſi hic eſſet in loco poſſet alibi eſſe ſine loco. Ità etiam Maſtrius *n.* 265.

DIC igitur, inſtantiam vrgere de facto, ſuppoſita tali inſtitutione, quà non producitur ſimpliciter corpus Chriſti, ſed producitur *hic*. Ideò etiam Scotus vult, ipſum fieri præſens per adductionem.

526 Ex dictis collige, potuiſſe Deum ante Incarnationem inſtituere Euchariſtiam, in quà eſſet verum Chriſti corpus, non tamen vnitum hypoſtaticè Verbo, quod ſi poſtea facta eſſet Incarnatio, incepiſſet corpus Chriſti eſſe ſecundùm quid in vtero; ſimpliciter verò, quò ad vnionem hypoſtaticam.

QVÆSTIO XXIII.

Vtrum apparitiones, quæ aliquando in EVCHARISTIA *exhibentur, ſint veræ.*

D. Bonauent. diſt. 10. part. 2. art. 2. q. 2.
D. Thom. quæſt. 76. artic. 8.

527 MVLTÆ, variæquè apparitiones in Euchariſtia oſtenſæ referuntur è Paſchaſio *lib. de Euchariſtia, cap.* 14. Guitmundo *lib.* 3. *de hoc Sacramento*, & aliis apud Suarez *diſp.* 55.

DVOBVS autem modis poſſunt contingere: Primò per immutationem ſolum ſpecierum viſualium ad oculum immiſſarum; ſecundò per immutationem ſpecierum Sacramentalium. Quod fiant primo modo ſignum eſt, vt ait D. Thomas, ſi durent paruo tempore, nec ſint vniuerſales reſpectu omnium intuentium tales figuras. Si verò diu perſeuerent, & vniuerſaliter ab omnibus eædem inſpiciantur, ſignum eſt, immutatum eſſe obiectum. Si fiant primo modo certum eſt, non eſſe veras apparitiones; nec tamen ſunt deceptoriæ, quia ſunt ad ſignificandam aliquam veritatem, vt oſtendit S. Bonauentura *in corpore*. Itaque tota quæſtio eſt de apparitionibus ſecundo modo: an ſint veræ: vel: An ſit vera caro, veruſque ſanguis Chriſti, qui apparet, vt quando in hoſtia apparet puerulus rutilans, ſit verus Chriſtus.

528 ASSERO primò, has apparitiones ferè nunquam eſſe veras, quoad ſubſtantiam, ſed tantum quò ad aliqua accidentia. Ità ſancti Doctores, vbi Caietanus, Suarez *diſput.* 55. *ſect.* 3. Vaſquez *ad art. D. Thom.* & *lib. de Apparitionibus Sacram.* Petrus Thyxeus *cap.* 18. Capenſ. *diſput.* 5. *ſect.* 6. Becanus *cap.* 19. *quæſt.* 9. Coninch. *hic artic.* 8. *dub.* 1. Auerſa *quæſt.* 4. *ſect.* 8. Morandus *tractat.* 3. *quæſt.* 21. & communiter Scholaſtici *diſtinct.* 10.

PRIOR pars probatur à S. Bonauentura; quia ſunt contra ſtatum corporis glorioſi adulti Chriſti; apparet enim puerulus, vel ſegmentum carnis, vel ſimile, & contrectatur, pungitur, induratur, tabeſcit. Altera pars probatur, quia aliqua mutatio ibi adeſt.

529 ASSERO ſecundò, probabile eſſe aliquas apparitiones eſſe veras, ſecundum ſubſtantiam. Ità Coninch. *num.* 128. Morandus *loc. cit. num.* 510. vt, cùm alicui viro ſancto apparuit, ipſum amplexans; poteſt enim id præſtare per ſui replicationem in illa præſentia, & figura: ſecundò ex præſentia Sacramentali aſſumendo præſentiam extenſam ſecundum aliquas ſpecierum partes, remanendo in aliis inextenſe; cùm enim ſit totus in quanis parte, cur non poteſt accipere extenſionem ad figuram pueri?

530 NOTA verò ſigna eſſe, quando ibi perſeueret corpus Chriſti. Si enim fiat tanta mutatio in ſpeciebus, vt ſub eis non poſſet naturaliter conſeruari panis ſubſtantia, non manet ſub illis corpus Chriſti Sacramentaliter. Ità D. Thom. *quæſtione* 77. *artic.* 4. & communiter DD. Vide Suarez *ſect.* 3.

531 MVLTI autem ſic philoſophantur cum D. Thoma *artic.* 8. manentibus iiſdem dimenſionibus, manere corpus Chriſti, quia quantitas eſt ſubiectum, & fundamentum aliorum accidentium, & ideò manent eædem ſpecies panis. Hoc ſenſu id aſſerunt Capreolus, Paludanus *diſt.* 11. Sotus *diſtinct.* 10. *quæſt.* 1. *artic.* 8. Caietanus *ad artic. citatum D. Thomæ*, Valentia *quæſtione* 4. *punct.* 1. Vaſquez *ad art. citatum D. Thomæ.* Auerſa *quæſt. citata, ſect.* 8.

532 PRVDENTER autem circa hoc diſcutiendum, quæ ſint perſonæ, quibus fiunt hæ apparitiones: an iuſti? & tunc probabile conjicitur, adeſſe Chriſtum; an reprobi in pœnam? & tunc conjicitur diſparuiſſe, & hoc colligetur, ſi lapidis duritiem imitentur. Vide Cardin. de Lugo *diſp.* 10. *numero* 53.

QVID verò agendum de illis ſpeciebus? Dico, ſi citò redeant ad ſpecies panis, aſſumendas, & implendum ſacrificium; at ſi diu perſeueret in illa apparitione, eſſe loco ſacro ſeruandas. Ità in praxi ſolet obſeruare Eccleſia, vt notant Suarez *ſect.* 4. Morandus *loco citato*. Quare non tenetur Sacerdos ſpecies ſic immutatas aſſumere, vt notat D. Thom. *quæſt.* 68. *art.* 4. *ad* 3.

533 AN verò teneatur nouam materiam conſecrare, vt impleat præceptum de integritate ſacrificij, & ſumptione vtriuſque ſpeciei, iuxta *cap. Relatum de conſecr. diſt. ſecunda.*

ALIQVI aſſerunt cum D. Thom. *ad* 3. Alij negant; eſſet enim nouum inchoare ſacrificium. Vide Suarez *ſect.* 4. Valentiam *quæſt.* 4. *punct.* 1. D. Antonium 3. *part. tit.* 13. *cap.* 6. §. 14. Sotum *diſp.* 13. *quæſt.* 1. *art.* 4. *ad* 3.

DISPVTATIO IV.

De Accidentibus Sacramentalibus.

HÆRETICIS in hoc Auguſtiſſimo Sacramento maxime offendiculum eſt, quòd ipſam accidentium congeriem, quam, ante conſecrationem deprehendunt, poſteà experiantur; cùm tamen id ipſum huius Sacramenti veritatem illis obtendere deberet, cum & etiam ipſorum obtentu,

Sacramenti ratio ſenſibile quid expoſtulet; quod ſi ſimul cum panis ſubſtantia, etiam accidentia in glorioſum Chriſti corpus abirent, iam nihil ſupereſſet, quod ſibi ſenſus vindicarent, cum pro ſtatu præſenti carne nimis grauati, non niſi actu extenſum, & palpabile corpus valeant agnoſcere; Inſuper cùm ſectarij tantopere Philoſophicis ratiunculis in fidei præiudicium obſequantur; non video qua erroris caligine adeò obtuſi cæcutiant, quin queant actum ab aptitudine in accidentis inhærentia diſcernere, cùm nihil tam peripateticorum ſcholis ventiletur, quàm cauſam à ſua operatione poſſe ſuſpendi, vt mox clarius elucebit.

QVÆSTIO I.

An, & quomodò valeant. Accidentia ſtare ſine ſubiecto.

D. Bonau. diſt. 11. part. 1. quæſt. 1.
D. Thom quæſt 77. art. 1.

1 AXIOMA eſt Philoſophantium antiquorum, luce fidei carentium, Accidentia non poſſe ſine ſubiecto exiſtere. Hinc Ariſtoteles *primo Phyſ. textu. 39. & 7. Metaph. textu. 3.* ait: *Intellectus, quærens ſegregationem paſſionum à ſubiecto, erit quærens impoſſibilia.* Ratio eorum omnium eſt illa Ariſtotelica, relata à D. Bonauent. argumento 3. oppoſito. *Accidentis eſſe, eſt ineſſe*, vt habetur 5. *Metaph. textu 35.* Hinc verò non poſſe accidentia abſque ſubiecto exiſtere in ſanctiſſima Euchariſtia clamant Hæretici apud Bellarminum *lib. 3. de Euchariſtia, cap. 24. argumento ſeptimo.*

VERVNTAMEN poſſe accidentia ſtare ſine ſubiecto, decretum eſt de fide, vt oſtendam *quæſt. 2.* Illud verò faceſſit negotium, explicare, quo pacto accidentia, à ſubiecto dependentia, poſſint per ſe exiſtere.

2 PRIMA opinio eſt, poſſe Deum ea priuare illà actuali inhærentiâ; conferendo eis modum poſitiuum, ipſi exiſtentiæ ſuperadditum, & hunc quidem ſubſtantialem, vel ſimilem ſubſtantiali. Ità Henricus *quodl. 14. quæſt. 36.* Caietanus *ad art. 2. quæſt. 77.* Ruard. *art. 34.* Suarez *diſp. 57. ſect. 2.* Vaſquez *diſp. 194. cap. 2.* Hunc verò modum non videntur velle eſſe ſolum poſitiuum influxum Dei ſuſtentantis; ſed entitatem nouam, dantem nouum modum exiſtendi accidentibus, atque hanc vel ſubſtantialem entitatem eſſe, vel ſimilem ſubſtantiæ. Pro hac ſententia adducunt etiam Diuum Thomam; ſed malè.

3 SECVNDA ſententia eſt, poſſe Deum auferre ab accidentibus actualem inhærentiam, abſque nouo entitatiuo poſitiuo modo addito, illa ſuſtentando. Ità D. Thom. qui dicit ità Deum conſeruare accidentia, ſicut aliquos effectus ſe ſolo producit; & *ad ſecundum*, negat accidentibus ſeparatis modum ſubſtantiæ, vt notat Valentia *quæſtione 5. puncto 1.*

4 EST etiam D. Bonauenturæ *in corpore*, qui cum D. Thom. ſolam virtutem Dei affert pro cauſa huius exiſtentiæ accidentium abſque ſubiecto. Ex quo Suarez collegit, etiam D. Thom. eſſe huius ſententiæ, & *ad vltimum, quæſt. 1. & corpore quæſt. ſecundæ.* concedit quidem accidentibus modum, ſed pro vt modus iſte dicit exiſtere, & non in ſubiecto. Quo ſenſu loquitur etiam D. Thom. teſte Valentia. Eos ſequuntur Scotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 1. & 6.* Richardus *art. 1. quæſt. 2.* Paludanus *quæſt. 1. & 3.* Marſil. *quæſt. 9. art. 4.* Sotus *diſp. 10. quæſt. 2. art. 2.* Bellarminus *loco citato*, Henriquez *lib. 8. cap. 11.* Valentia *loco cit.* Albertinus *Tomo 1, Principio primo, coroll. 13. num. 19.* Tannerus *diſp. 5. quæſt. 6. dub. 1.* Caſpenſ. *tract. 22. diſp. 6. ſect. 1.* Fauentinus *in 4. diſp. 47. cap. 2.* Maſtrius *diſput. 3. Phyſ. quæſt. 4. articulo 2.*

5 FVNDAMENTVM primum eſt: Accidentia habent proprium eſſe; non exiſtunt autem per exiſtentiam ſubiecti; habent enim eſſentiam, & exiſtentiam, diſtinctam à ſubſtantia, vt notat D. Bonauent. *ad 3. & ſequentibus*, Scotus *quæſt. 1.* Faber *cap. 2.* Huius autem ſignum dabo; nam accidens adueniens dat ſubſtantiæ nouum eſſe accidentale formaliter, quod prius non habebat, v.g. calor dat ligno eſſe calidum, hoc autem non poſſet dare, niſi in ſe haberet ſuum eſſe, nemo enim dat, quod non habet. Hinc ruit fundamentum aliquorum è prima ſententia, qui ideò negant, poſſe accidentia ſtare ſine ſubiecto, quia arbitrantur ea non habere eſſe aliud, quàm eſſe ſubſtantiæ.

6 FVNDAMENTVM ſecundum ex D. Bonau. *in corpore* eſt, ſubſtantiam, & accidentia differre toto genere prædicamentorum. Itaque ſubſtantia non eſt de eſſentia accidentis; alioqui homo cum albedine, non faceret vnum per accidens; ſed eſſet vnum eſſentiale per ſe, contra Ariſtotelem 5. *Metaph. cap. de ente, text. 13. & cap. de vno, text. 7. & ſeptimo Metaph. cap. 3. textu 12.* & inde. Probatur ſequela, quia, cùm gradus eſſentialis additur, puta cùm animali additur rationale, non fit vnum per accidens. Neque verò pendet, vt à cauſa efficiente intrinſecè; quia poteſt etiam ſine cauſa ſecunda produci à Deo, qui poteſt omnem cauſalitatem efficientiæ cauſæ ſecundæ ſupplere. Neque dicas, dependere à ſubſtantia, tanquam à cauſa materiali, quia accidentia non conſtant ex materia, cùm ſint formæ ſimplices; ideò Ariſtoteles. 8. Metaph. textu 12. ait: *Accidentia non habere materiam, ex qua, ſed in qua, & ſi haberent, iam facerent vnum per ſe.*

7 HINC Ariſtoteles 4. *Phyſ. text.* 18. agnouit, ſubiectum non eſſe de eſſentia accidentis, vnde mouet quæſtionem: An, ſi daretur ſpatium aliquod, in quo eſſet tantùm ſonus, aut color, ibi eſſet vacuum. Reſpondet autem, ſi illud ſpatium eſſet capax corporis, illud ſpatium eſſet vacuum. Ex quo reſponſo habetur, ſubiectum non eſſe de eſſentia ſoni, vel coloris, ſed poſſe intelligi abſque ſubiecto. Ex quo deducit S. Bonauentura cum D. Baſilio in Hexaëmerone, poſſe accidentia ſtare ſine ſubiecto, quia *plus poteſt Deus facere, quàm homo intelligere.*

8 FVNDAMENTVM tertium eruitur ex D. Bonau. *in corpore*, eſſe in ſe, & eſſe in alio; ſunt duæ differentiæ oppoſitæ, quæ diuidunt prædicamenta in ſubſtantiam, & accidentia. Verum eſſe in alio, dicit naturalem aptitudinem eſſendi in alio, & actum ſecundum; & quidem aptitudo eſt intrinſeca, & eſſentialis, ac dicitur in primo modo dicendi per ſe, vt notat D. Bonauent. cum D. Thoma, & aſſeclis

Digitized by Google

aſsec!is, non autem ſolùm proprietas, vti aſtruit pro omnibus Scotiſtis Fauentinus *num.* 16. qui ſecum pugnant, nam Scotus, & Faber *num.* 15. ponunt, inhærentiam (aptitudinalem certè) pro ratione formali accidentium, & vocant eam *accidentalitatem*; Omneſque concedunt, eſſe inſeparabilem. Sicut autem inhærentia aptitudine eſt intrinſeca, non autem actualis; ita etiam operatio, quæ ſequitur ad eſſe. Itaque albedo intrinſece eſt diſgregatiua viſus ex natura ſua: at verò poteſt actu non diſgregare.

9 Assero primò, poſſe accidens abſolutum per Dei potentiam ſeparari à ſubiecto.

Probatvr in fundamentis ſuprà iactis, quia habet exiſtentiam diſtinctam à ſubſtantia; habet etiam eſſentiam, quæ non differt ab exiſtentia.

Assero ſecundò non iacère ſeparata per nouum modum poſitiuum additum, diſtinctum ab ipſo accidente. Hæc verò probabile tantùm pono cum Suarez; nam etiam oppoſitum eſt probabile, nec omninò alienum a D. Bonauent. maximè *quæſt.* 2. *in corpore*, vbi ait, accidentia accipere modum nobiliſſimum, ideſt, eſſendi per ſe.

10 Probatvr à Scoto *loco citato.* & Fabro *n.* 11. *argumento* 5. *D. Bonauenturæ addito reſponſo.* Eadem eſt differentia ſpecierum, quæ eſt etiam differentiarum, vt patet; quæ enim eſt oppoſitio hominis ad aſinum, eadem eſt rationalis ad irrationale: Inde autem fit, vt ſicut non poteſt fieri, vt homo ſit aſinus; ita neque poteſt fieri, vt ſit rationalis, & irrationalis: Tunc ſic argumentor: Sicut repugnat accidenti eſſe ſubſtantiam, & ſubſtantiæ eſſe accidens; ità repugnat alteri eſſe per ſe, alteri eſſe in alio ſecundùm ſuam potentiam, ità vt ſubſtantia habeat aptitudinem, vt ſit in alio, tanquam ſubiectum; accidens verò habet aliquid entitatis, per quod debeat eſſe in ſe, ſed repugnat ſubſtantiæ habere entitatem, qua debeat eſſe in ſubiecto: Ergo & accidenti repugnat habere entitatem, per quam ſit in ſe.

11 Vrgetvr; nam ille modus, vel eſt ſubſtantia, vel accidens: Si ſubſtantia, vel eſt corporea, vel incorporea: Si incorporea; non eſt apta modificare accidentia corporea in Euchariſtia: Si corporea, aſſignetur, cuius generis? an viuens? an inanimis?

Respondet Suarez poſſe per Dei potentiam habere eſſe modum eſſendi, aliqualiter ſimilem modo eſſendi ſubſtantiæ, qui tamen materialiter, & entitatiue ſit accidens.

12 Hæc reſponſio forſan à Suarezio eſt eruta è D. Bonauent. *ad vltimum*, ſed non benè aptata; nam iſte modus, quem ponit Suarez, eſſe debet ſubſtàntia, quippè dat, quidquid dat ipſa ſubſtantia; nam accidens eſſet ſuſtentatiuum, & receptiuum accidentium, & productiuum effectuum ipſius ſubſtantiæ. Prætereà eſſe per ſe, eſt vel eſſentia; vel proprietas ſubſtantiæ: Ergo non poteſt dari ab accidente, neque accidenti communicare, manenti accidens; ſicuti non poteſt Deus, Boui, manenti in eſſe Bouis, dare rationabilitatem, aut riſibilitatem. Certum eſt autem, accidentia ſeparata manere accidentia, v.g. ſonum, & colorem in vacuo manſura in ſuo eſſe, vt Ariſtoteles ſupponit *loco cit.* & nos in Euchariſtia experimur.

13 Deinde, iſte modus additus accidenti, vel eſt diſtinctus realiter ab accidente; & tunc oportet inuenire ad quod prædicamentum reducatur; quodcunque autem ſit, ſemper eſt accidens, nec poteſt habere virtutem ſubſtantiæ, niſi mutetur eius natura. Si autem eſt ſubſtantia; iam ruſus inquiro: An ſit corpus? an viuens? an animal? an homo? an Simon? aut partes eorum?

Henricvs dicitur, velle, eſſe entitatem additam. Suarez vellet id negare, dum ait, eſſe idem realiter cum entitate accidentis; at cùm eis relabitur, dum ait, generari de nouo à Deo in entitate accidentis. Sic omnes aiunt, accidens, ità ſeparatum, componi ex *Quo*, & ex *Quod*, & entitatem accidentis eſſe *Quo*; eſſe verò per ſe, eſſe *Quod*.

Vervm premuntur, vt rationem reddant in quo genere, ſeu prædicamento ſit illud tenue *Quod*. 14

Obiicies primò contra primam aſſertionem. Non poteſt definitum à definitione ſeparari; neque enim poteſt fieri, vt aliquid ſit homo, & non ſit animal rationale. Iam verò accidens definitur in ordine ad ſubiectum, & ad ſuam operationem: Sicut autem non poteſt accidens ſeparari à ſua operatione, v.g. non poteſt eſſe albedo, & non eſſe color diſgregatiuus viſus; ergo multò minùs poteſt eſſe accidens, abſque ſuo eſſe in ſubiecto, quod eſt prius operatione.

Respondet D. Bonauent. ex *fundamentis*, definiri accidens per naturam aptam, & inclinatam ad ſubiectum: poſſe tamen à Deo ſuſpendi actum ſecundum, ſicuti poteſt ſuſpendere actum ſecundum operationis. Sic enim calorem ſuſpendit Babylone; ne pueros illos læderet: ſic & aliis ſanctis idem præſtitit, maxime Fauſtino, & Iouitæ, ciuitatis Brixienſis Patronis Glorioſiſſimis, qui idcircò hymnum canebant, quem pueri Babylone decantarunt. Hinc ait Baſilius, Deum recidere flammam ab igne, iuxta id pſal. 28. *Vox Domini intercidentis flammam ignis.* 15

Obiicies ſecundò. Sicut ſe habet eſſe ad ens; ità ineſſe ad inhærens: At eſſe non poteſt ſeparari ab ente, vt ſit ens: Ergo neque ineſſe ab inhærente, cuius eſſe eſt ineſſe; hoc autem eſt accidens: Ergo. 16

Respondet D. Bonauent. negando paritatem; nam eſſe dicit actum entis abſolutè; ſed ineſſe actum dicit in ordine ad aliud alterius generis; & quia res alterius generis diuerſa eſt, poteſt circumſcribi conceptus eius à re illa, ſiue ſeparari; non ſic eſſe ab ente.

Obiicies tertiò. Non poteſt aliquid naturæ oppoſitæ incipere participare naturam oppoſitam, niſi in ea mutetur: Sed accidentia, dum incipiunt ſtare per ſe, incipiunt participare naturam ſubſtantiæ, quæ intrinſece habet, vt ſtet per ſe: Ergo debet mutari in ſubſtantiam. 17

Respondet D. Bonauentura, naturam ſubſtantiæ eſſe ità ſtare per ſe, vt non ſit apta eſſe in alio, tanquam ſubiecto; at verò accidentia ſeparata ità ſtant per ſe, vt adhuc inclinent ad ſubiectum. Ideò non participant naturam ſubſtantiæ.

Obiicies quartò. Eodem modo opponuntur ſpecies rerum, ſicut differentiæ earum, v.g. eodem modo opponitur Homo, & Aſinus, quo rationale, & irrationale: At eſſe per ſe, & eſſe in alio ſunt differentiæ oppoſitæ ſubſtantiæ, & accidentis: Ergo ſicut non poteſt ſubſtantia eſſe accidens; ità non poteſt accidens eſſe in ſe; & ſubſtantia in alio. 18

Respondet D. Bonauentura ex *fundamento* 3. differentiam ſubſtantiæ eſſe ità aptam eſſe in ſe, vt non ſit apta eſſe in alio; accidentis verò, ità aptum eſſe in alio, vt nunquam naturaliter poſſit habere aptitudinem ad ſtandum per ſe; poſſe tamen Deum impedire actum ſecundum accidentis, vt non ſit 19

in

Digitized by Google

in ſubiecto ; attamen adhuc inclinabitur vt ſit in eo.

Obiicies primò contra ſecundam aſſertionem. Si accidentia ſtarent per ſe, abſque modo addito, ſtarent violenter: Hoc autem eſt falſum: Ergo.

Respondeo primò, creaturas, quæ ſuſtentantur à prima cauſa, ſupplente cauſam ſecundam, non ſtare violenter, ſed ſupernaturaliter; quia obedire Creatori conforme eſt naturæ.

20 Respondetur ſecundò, maiorem violentiam pati accidens, dum cogitur modum habere ſubſtantialem, oppoſitum ſuæ naturæ; hic enim eſt ab extrinſeco non conferente vim paſſo, at verò cùm ſit in potentia obedientiali Dei, ipſo Deo ſupplente, nulli rei infertur vis.

Adde tertiò, modum illum non eſſe ſatis ad ea accidentia naturaliter conſeruanda; vt notat Valentia.

21 Obiicies ſecundò. Niſi ponamus modum illum ſubſtantialem, non poſſumus ſaluare, ipſa accidentia producere ſubſtantiam; ponendo autem modum prædictum, ſaluamus omnes mutationes, quæ fiunt in Euchariſtia, hæc accidentia fieri naturaliter, non ſupernaturaliter; ſi verò modum illum negaueris, neceſſe eſt, multiplicare tot miracula, quot actiones, & paſſiones fiunt, circa illa accidentia. Poſito enim illo modo iam ſe habebunt accidentia reſpectu aliorum agentium, eo modo, quo ſe haberet ſubſtantia, ſi adeſſet. Confirmatur; nam ſpecies rareſiunt, & condenſantur; hoc autem exigit vel materiam, vel aliquid ſupplens vices eius.

22 Respondetur, accidentia non producere ſubſtantiam, cùm ſint ſeparata, ſed eam produci à Deo. Sic & mutationes fiunt miraculosè. Hoc enim probabilius eſt, quàm fieri virtute ſubſtantiali accidentis, quæ ei repugnat.

Obiicies tertiò cum Suarez. Subſiſtentia eſt modus realis eſſendi, qui quidem modus naturaliter inſurgit amoto oppoſito, v. g. recedente ſubſiſtentia Verbi ab humanitate, reſultat in ea modus realis ſubſiſtendi in ſe. Et huiuſmodi modum etiam in aliis rebus experimur. Sic amoto à corpore Chriſti eſſe quantitatiuo, reſultat modus eſſendi indiuiſibilis; amota rectitudine à linea per incuruationem, reſultat modus nouus curuitatis: Ergo & in propoſito, dum aufertur accidentibus inhærentia, datur modus eſſendi nouus per ſe. Confirmatur, non enim poteſt auferri vltima entitas, quæ eſt terminus rei, quin alius ſubſtituatur. Sic diuiſa linea, & ablato puncto continuante, reſultant duo puncta terminantia; & ablata à quantitate vna figura, reſultat
23 alia.

Respondetur concedendo, ſubſiſtentiam eſſe modum poſitiuum reſultantem ex eſſentia, & ſic etiam alios modos reſultare, vt modo connaturali exiſtant. Sic natura humana, quæ eſt perfecta ſubſtantia, deberet materialiter habere modum na-
24 turalem eſſendi per ſe; & hic adimitur, & ſubintrat ſubſiſtentia Verbi; hoc verò recedente, naturali modo ſubſiſteret; at verò poteſt Deus aliquam entitatem priuare modo naturali, & non dare alium modum naturalem, ſed ſuâ potentiâ eam ſuſtentare.

25 Sic quantitatem in Euchariſtia ſuſtentat abſque ſubiecto, & facit ſtare per ſe, ideſt non innixam aliis, abſque tamen nouo modo. Et hoc nos colligimus ex Conciliis, & Patribus, abſolutè proferentibus, quantitatem, & cœtera accidentia in hoc Sacramento, ſine ſubiecto exiſtere, nunquam autem dicunt exiſtere per ſe; ex quo rectè colligimus, non eſſe additum nouum modum realem loco inhærentiæ.

E contra igitur multiplicantur entia, imò & miracula ſine neceſſitate; imò impoſſibilia, vt entitas illa modalis, quæ eſt accidens; habeat operationem, & eſſe ſubſtantiæ, vt notat Caſpenſis.

QVÆSTIO II.

An Accidentia in EVCHARISTIA *ſtent abſque ſubſtantiâ, & quæ ſint.*

D. Bonauent. diſt. 12. part. 1. q. 2. & 3. D Thom. quæſt. 77. artic. 1. & 2.

Manere poſt conſecrationem aliqua acciden- 26
tia panis, & vini, non modò ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 2. credendum; ſed etiam ſenſibus videtur præclarè, etiam ſi Aliacenſis dubitarit; an ſint apparentia, & quidem deceptio, ſi ponatur tantum in ſenſibus, detrahit quidem naturali certitudini, atque infallibi iudicio ſenſuum de proprio obiecto; attamen aperit viam ad hoc myſterium, vt definiri queat; alioqui enim ad ſenſum res certiſſima non poteſt eſſe obiectum fidei, quæ non habet locum, vbi adeſt euidens experimentum, vt ait Diu. Gregorius communiter apud Theologos. Quod ſi Aliacenſis velit abſolutè de hoc dubitare, impingit in ſacri Concilij cenſuram, vt notat Suarez *diſp.* 56. *ſect.* 1.

Deinde verò, accidentia eſſe eadem, quæ olim 27
fuerunt panis, & vini, certiſſimum eſt è Concilio Trident. nuper citato, Florentino *in Decr. Eugenij*, Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. Lateranenſi *cap. Firmiter, de ſumma Trinitate*, & ex communi traditione ſanctorum, quos refert Suarez, & ex aliis, qui referuntur *de conſecr. diſt.* 2. cap. *Quia corpus*, cap. *Quia paſſus*, cap. *Forte*, cap. *Sanguis*, cap. *Hoc eſt*, cap. *Vtrum ſub figura*: Omnes enim docent ſub iiſdem accidentibus corpus, & ſanguinem Chriſti contineri, ſub quibus prius ſubſtantia panis, & vini continebatur. Idem docent Hugo *de Sacram. lib.* 2. *part.* 8. *cap.* 7. D. Bonauent. & D. Thom. *loco citato*, & *hic* latè 4. *cont. Gent. cap.* 36. Alenſis 4. *part. quæſtione* 40. *membr.* 1. Gabriel *lect.* 44. *in Can.* & reliqui Theologi *in* 4. *diſt.* 12. quos ſequuntur Suarez *loco cit.* Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 5. *punct.* 1. Tanner. *diſput.* 5. *quæſtione* 6. *dub.* 1. Vaſquez *diſput.* 104. Paſqualigo *diſp.* 106. Morandus *tract.* 3. *quæſt.* 23. De Lugo *diſp.* 10. *ſect.* 1. & cæteri apud hos.

Manent autem accidentia omnia tam ſenſibi- 28
lia in ſe, vt color, ſapor, odor; quam ſenſibilia in effectibus; & virtus calefaciendi, & inebriandi, vt experimento conſtat, quæ ſi non venirent inter numerum ſpecierum, iam excluſæ eſſent de fide à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 2. vbi definit, ſolas ſpecies manere, vt acutè obſeruat Lugo *num.* 4. Inſuper manent etiam accidentia inſenſibilia.

Addit verò Suarez, hoc non eſſe adeò certum, quia non deſeruiunt occultando corpori Chriſti, neque aliquid certi Patres habere potuerunt.

Addit etiam cum Suarez, Morandus, non manere accidentia, quæ ſunt modi ſubſtantiæ, vt po- 29
tentia, vnio materiæ ad quantitatem, relationes hinc reſultantes, & ſimilia.

Assero

Digitized by Google

ASSERO primò, accidentia panis, & vini remanere ſine ſubiecto ſubſtantiali.

PROBATVR à D. Bonauentura ſuppoſita tranſubſtantiatione, quæ eſt de fide; nam cùm panis totus tranſmutatus ſit in corpus Chriſti, iam nequit eſſe ſubiectum accidentium.

RVRSVS, cum ibi ſit tantùm ſubſtantia corporis Chriſti, quod non eſt capax accidentium panis abſque nouo miraculo, contrario naturæ corporis Chriſti, neque ſint multiplicanda miracula abſque neceſſitate, & fundamento, non eſt cur ſuſpicemur, an ſint in eo accidentia panis.

30 QVOD verò corpus Chriſti non ſit ſubiectum capax accidentium panis naturaliter, probatur à D. Bonauent. quia accidentia conſequuntur, non materiam nudam ſecundùm eſſentiam, ſed ſecundùm eſſe, quod habet in forma; ſunt enim diſpoſitiones inductiuæ, & conſeruatiuæ ipſius formæ; vnde mutatur forma, ſi mutantur diſpoſitiones, & rurſus mutata forma ſubſtantialiter, non remanent accidentia, communia genito, & corrupto, v. g. dum aër mutatur in ignem, remanet calor, & deſtruitur humiditas. Cum ergo tranſubſtantiatus ſit panis in corpus Chriſti: Ergo vel non remanent accidentia; cùm non ſint communia pani, & corpori Chriſti, vt patet, non enim odor, ſapor, color, figura, vel quantitas illa poteſt corpori Chriſti eſſe conueniens, maximè indiuiſibili modo exiſtenti; vel ſi remanent: dicenda remanere ſine ſubiecto; at quidem manent, vt patet ad ſenſum: Ergo ſine ſubiecto.

ITAQVE probatum manet, accidentia Euchariſtiæ, neque in ſubſtantia panis, neque in ſubſtantia corporis Chriſti hærere.

QVONIAM verò aliqui dixerant ea hærere in aëre.

31 PROBAT S. Bonauent. eam opinionem eſſe falſam. Primò, quia accidentia denominant ſubiectum; at accidentia illa non denominant aërem, ſicuti neque denominant corpus Chriſti, aut panem: Ergo.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. quia non poteſt accidens tranſmigrare de ſubiecto in ſubiectum; accidentia enim indiuiduantur à ſubiecto hoc.

PROBATVR tertiò à Seraphico, quia accidentia illa, aëre immutato, transferuntur aliò.

PROBATVR quartò à S. Doctore, nam experimento videmus, aërem ab hoſtia illa, occupante locum, expelli; nullum autem locatum eſt in loco, vt in ſubiecto; neque vllum accidens expellit ſuum ſubiectum proprium.

EISDEM ferè argumentis vtitur D. Thomas.

32 ADVERTE autem, ſanctos Doctores ſolis rationibus pugnare, vt oſtendant, accidentia in Euchariſtia manere ſine vllo ſubiecto ſubſtantiali, quia Concilia, & PP. antiqui ſolùm definierant, ea manere abſque proprio ſubiecto panis, aut vini. Vnde non erat definitum, ea manere abſque vllo penitus ſubiecto ſubſtantiali, quod poſtea definitum eſt in Concilio Conſtant: *ſeſſ.* 8. *in damnatione ſecundi articuli Vviclephi.* Ideò, hæc propoſitio eſt de fide, vt notat Valentia *loco cit.* cum Soto 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 2. *artic.* 1.

QVAMVIS autem hoc Concilium inchoatum fuerit tempore ſchiſmatis; tamen in eo Concilio omnes Patres verum Pontificem Martinum V. ſelegerunt. Pontifex autem approbauit damnationem quadrageſſimi quinti articulorum Vviclephi, & trigeſſimi Ioannis Hus, inter quos erat, quòd accidentia in hoc Sacramento non maneret ſine ſubiecto, vt notat etiam Caſpenſis *diſput.* 6. *ſect.* 1.

ASSERO ſecundò qualitates panis, & vini, poſt conſecrationem, inhærere Quantitati: Ità D. Bonau. *diſt.* 12. *p. p. artic.* 1. *quæſt.* 3. & *art.* 2. *quæſt.* 3. Richardus *art.* 1. *quæſt.* 2. Scotus *quæſt.* 2. & 5. Durandus *quæſt.* 1. Paludanus *quæſt.* 3. Soto *diſt.* 10. *quæſtione* 2. *art.* 2. Capreolus *quæſt.* 1. & alij. Alenſis 4. *part. quæſt.* 4. *membr.* 1. & 2. Henricus *quodl.* 8. *quæſt.* 17. Ægidius *Theor.* 45. Ferrar. 4. *contra Gentes, cap.* 65. Suarez *diſput.* 46. *ſect.* 3. Coninchius *quæſt.* 77. *art.* 2. Vaſquez *diſp.* 194. *cap.* 3. Maſtrius *diſp.* 3. *quæſt.* 15. Auerſa *quæſt.* 4. *ſect.* 2. qui tamen nouo dicendi modo vult, etiam quantitatem inhærere potentiæ paſſiuæ materiæ, quæ remaneat, facta conſecratione. Eſt tamen contra Marſilium 4. *q.* 9. *art.* 2. Leſſium *de perfectionibus diuinis, lib.* 12. *numero* 112. Hurtadum *in Phyſ. diſt.* 6. *quæſt.* 6. §. 22. Arriagam *diſp.* 5. *Phyſ. ſect.* 2. *ſubſect.* 4. Paſqualigum *diſp.* 106. *ſect.* 4. Morandum *tract.* 3. *quæſt.* 23. vbi fatetur ingenuè oppoſitam ſententiam ab omnibus (hic ſolis detractis) plauſus eximij acclamatione eſſe aſſeueratam *in* 4. *diſt.* 12. vel cum D. Tho. *hic, art.* 2. 33

PROBATVR à D. Bonau. primò *art.* 1. *quæſt.* 3. *ad vlt.* quia, ſecundùm philoſophiam, reliqua accidentia inhærent quantitati: ergo, & recedente ſubſtantia, eidem inhærent; non enim migrant de ſubiecto in ſubiectum. Sic arguit etiam Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *dub.* 1. Conſequentia probatur à S. Doctore *art.* 2. *quæſt.* 3. *fund.* 5. quia ſi merces ſuſtententur in naui, & hæc ſuſpenſa teneatur in aëre; profectò eſſet miraculum; attamen, & merces, & nauta adhuc manerent in naui ſanè naturaliter. 34

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *loco nuper adducto ad primum quæſitum*, quia ſpecies patiuntur immutationes, eis verò ſubſtare quantitatem probo; nam oportet dari aliquod ſubiectum, in quo alterationes recipiantur, & contrariæ qualitates frigoris, caloris, humiditatis, & ſiccitatis: Hoc autem non eſt aliqua ſubſtantia; vt dixi: Ergo eſt quantitas. Maior probatur, quia contraria ſunt, quæ ſub eodem genere maximè diſtant, & ſe mutuò à ſubiecto expellunt, ratione cuius ſolius inter ſe repugnant, vt notat etiam Suarez, poſt D. Bonau. *diſt.* 12. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. & *art.* 4. *ad opp.* Ex his, quæ ſunt *ſecundo loco, addita reſolutione.* Minor probata eſt aſſertione prima. Conſequentia probatur, quia nihil aliud eſt pro ſubiecto reperire; & agentia naturalia non agunt, niſi in ſubiecto. 35

RESPONDET Morandus ante *num.* 517. negando Conſequentiam; quia ſunt actiones naturales, modo miraculoſo. 36

ADDIT Paſqualigo, quod ſi actiones illæ dantur in accidentia, carentia ſubiecto ſuſtentatiuo, poſſent dari etiam ſine ſubiecto receptiuo, quia vtrumque agenti naturali eſt æquè neceſſarium. Imò vrgent, hoc argumento probari, poſſe quantitatem eſſe in ſubiecto, quia aliàs non poſſet naturaliter rarefieri, condenſari, & alias pati mutationes, quas ſæpè videmus in ſacro calice.

RESPONDET P. Galitius *part.* 2. *Phil. lib.* 3. *tract.* 3. *quæſt.* 3. & Suarez *hic* cùm D. Bonauent. per rarefactionem, non produci nouam quantitatem; ſed ſolùm modum per dilatationem partium in rarefactione, per conſtrictionem in condenſatione. Imò hæc Philoſophica aſſertio hoc experimento comprobatur à P. Galitio, quia non apparet quo pacto quantitas ibi produci poſſit, cùm non ſit ibi aliqua potentia materiæ, ex qua educatur; neque quomodo poſſit corrumpi, nam facta condenſatione, non eſt 37

Digitized by Google

eſt probabile deficere quantitatem Sacramentalem.

38 Hæc autem eſt ſententia D. Bonau. *in* 2. *diſt.* 14. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. vbi rarefactionem dicit eſſe diſſolutionem partium, & *in primo, diſt.* 18. *artic.* 1. *quæſt.* 2. *in fundamentis*, & *diſt.* 17. *part.* 2. *artic.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 3. quibus locis contradiſtinguit rarefactionem ab additione, quem ſequuntur plurimi allegati, & acclamati ab Areſio *diſput.* 4. *de Gener. quæſtione* 36. & Mendoza *diſput.* 4. vt dixit *p. p. tract.* 5.

Faventinvs *diſp.* 50. *num.* 12 ex Scoto *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 4. reſpondet, produci quantitatem à ſolo Deo, qui etiam ſine ſubiecto res producit, non tamen miraculo nouo; ſed antiquo, quo decreuit præſente actiuo naturaliter circa illas ſpecies cauſare talem tranſmutationem, qualem in ſubſtantiis cauſaret Agens naturale; & hoc ne fidei meritum euacuaretur, quod fieret, ſi videremus ſpecies intranſmutabiles, iudicaremus enim facilè, ibi eſſe aliquid diuinum.

Vervm adeò perſpicua eſt actio naturalis agentis in ſpecies Sacramentales, vt ſi eam negaueris, liceat etiam accidentium veritatem denegare.

39 Videmvs enim congelatas ſpecies, calefacto calice ad igne, pro vt intenſus fuerit, vel tardius rarefieri; & rurſum frigore congelari, & alios effectus euidenter naturales, vt arguit S. Bonauent. *diſt.* 12. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. *fundamenta* 2. *expoſitis ſecundo loco.*

Assero tertiò. Congruum fuit, accidentia in Euchariſtia eſſe ſine ſubiecto.

40 Probatvr à D. Bonauent. primò, quia hoc ad fidei exercitium confert, dum Chriſtum ſub aliena ſpecie panis credimus; propter hoc enim dicitur. Mysterivm fidei, quia in eo aliud videtur, & aliud traditur, vt habetur *cap. Cum Marthæ, de celebr. Miſſarum.*

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, quia ſic ſpecies illæ, priuatæ ſuo ſubiecto, magis ducunt in conſiderationem cibi latentis, ideſt panis cæleſtis.

Obiicies primò contra primum aſſertum. Operari conuenit ſubſtantiæ, quæ eſt hoc aliquid; ſed accidentia illa operantur: Ergo.

41 Respondet S. Bonauent. operationes præcipuas accidentium eſſe miraculoſas.

Obiicies ſecundò. Nullum accidens extenditur, niſi in materia; ſed accidentia illa habent extenſionem, & maiorem poſſunt habere: Ergo.

Respondet S. Bonauent. quantitatem, ex ſe, eſſe extenſam formaliter; habere tamen cauſaliter à ſubſtantia, à qua tanquam à ſuo ſubiecto pendet, ideò Deus auferens ſubiectum, efficit, vt quantitas miraculoſè acquirat maiorem extenſionem, quæ eſt modus eius.

Obiicees tertiò. Albedo eſt lux incorporata: Ergo deficiente ſubiecto manet pura lux; ergo debet per ſe mouêre viſum, quia miraculum non aufert operari.

42 Respondet S. Bonauent. eſſe lucem incorporatam in potentia, ideò ceſſante corpore, adhuc manet in potentia.

Deinde reſpondet, non ceſſare corpus, ſed manere dimenſiones, & ideò albedo manet ſecundùm illum actum, quem prius habebat. Cœtera contra ſecundam aſſertionem facilia ſunt in D. Bonauentura.

Obiicies contra ſecundum aſſertum primò cum Nominalibus. Quod eſt proprium ſubſtantiæ, non poteſt dari accidentibus; At eſſe ſubiectum accidentium eſt proprium ſubſtantiæ: Ergo. Minor eſt Ariſtotelis 4. *Metaph. text.* 14. vbi ait: *Accidens non accidit accidenti, niſi quia ambo accidunt ſubiecto.*

Respondetvr, accidens non poſſe eſſe ſubiectum, vltimò terminans accidens, licèt poſſit eſſe proximum ſubiectum. Ità Ariſtoteles vult, vnum accidens non poſſe portare aliud, niſi quando ſunt in ſubiecto; loquitur verò naturaliter. 43

Obiicies ſecundò cum Morando. Accidentia in eo ſubiecto inhærent, ex quo educuntur; ſed accidentia non educuntur è quantitate, ſed à ſubſtantia: Ergo. Confirmatur, quia ſancti Patres, & Concilia dicunt, accidentia in Euchariſtia eſſe ſine ſubiecto; ſi autem ſola quantitas eſſet ſine ſubiecto, locuti eſſent impropriè.

Respondetvr, accidentia panis educi è ſubſtantia, mediante quantitate, ſine qua non eſſent apta inhærere, cùm ſint corporea. Quod verò loquuntur Patres, eſt, vt oſtendant, panis ſubſtantiam deſtrui, & manêre ſola accidentia, atque adeò vrgent contra ſubiectum ſubſtantiale. Neque verò neceſſe eſt ponere omnia accidentia ſine ſubiecto accidentali, ne multiplicentur miracula abſque neceſſitate. Quod verò Auerſa, vt hanc rem coarctet, vult, etiam quantitatem eſſe in potentia paſſiua materiæ, falſum eſt. Primò quia potentia materiæ non eſt accidens, ſed ſubſtantia eius. Secundò, quia etiamſi eſſet accidens, eſt inſeparabile à materia, dicit enim relationem intrinſecam ad eam actu. 44 45

QVÆSTIO III.

An qualitates poſſent ſtare ſine quantitate.

D. Bonau. *diſt.* 12. *p.* 1. *q.* 3.

46 Aliqvi negant, poſſe qualitates exiſtere ſeparatas à quantitate. Ità Ægidius *Theor.* 56. & *ſequentibus.* Heruæus *quodl.* 11. *quæſt.* 26. & videtur D. Thomæ *quodl.* 7. *art.* 10. Ratio eorum eſt, quia qualitas ſic abſtracta, neque eſſet indiuidua, neque haberet, quo diſtingueretur ab aliis, ſicut habet quantitas, quæ eſt principium diſtinctionis, vt ait D. Thom. *quæſt.* 77. *art.* 2. vnde *p. p. quæſt.* 50. *art.* 4. ait: Si albedo eſſet ſeparata, non poſſet ſecundum numerum multiplicari.

47 Oppositam tamen ſententiam ſequitur Suarez *diſp.* 56. *ſect.* 3. allegans Doctores, adductos *quæſtione præcedenti, aſſerto ſecundo*, in quibus eſt D. Bonauentura. Addit Marſil. *quæſt.* 9. *diſput.* 12. Ledeſmam *quæſt.* 18. *art.* 2. præcipuè verò Scotum *diſt.* 12. *quæſt.* 2. Fauentinus *diſp.* 48. *cap.* 2. Hi concedunt, poſſe, Dei virtute, qualitates ſeparari etiam à quantitate.

Assero cum hac ſententia, poſſe qualitates ſtare ſine quantitate.

48 Probatvr primò, ratione eruta è D. Bonauent. *diſt.* 12. *part.* 1. *quæſt.* 3. *argumento ſecundo, addito reſponſo.* Quando aliquid dependet à duobus, altero primo, & fundamento cauſalitatis: altero ſecundo, & dependente à primo; ſi primum à Deo ſuppletur, poteſt ſuppleri & ſecundum in eodem genere cauſæ: at qualitates, & alia accidentia pendent primò in ſui ſuſtentatione à ſubſtantia, cui proprium eſt ſubſtare accidentibus; etiam quantitati; deinde pendent

tando ; poterit ſupplere etiam vices quantitatis, ac efficienter ſuſtentare qualitates.

49 Dixi efficienter, quia Deus non poteſt ſupplere vices ſubiecti in genere cauſæ materialis ; hoc enim dicit imperfectionem , poteſt tamen ſupplere in genere cauſæ efficientis ſuſtentando ; rationem verò materiæ , vt eſt pars componens , non poteſt ſupplere Deus , quia intrinſecè oportet vt fiat , ſe exhibendo ad compoſitionem. Hoc argumento vſus eſt Scotus apud Fauentinum *capite 1.*

50 Probatvr ſecundò , ratione deducta ex loco nuper adducto S. Bonauent. *fundamento ſecundo* , & *ſequentibus*. Id , quod nobilius eſt , atque perfectius , habet quidquid habet ens imperfectius ; ſed qualitas habent perfectionem maiorem , quàm quantitates: Ergo ſicut quantitas poteſt ſtare abſtracta ab omni ſubiecto, multò magis qualitates. Maior patet ex terminis ; nam ſi ambulare non repugnat formicæ , multò minùs repugnabit homini. Scio , perfectiones ſingulares conuenientes naturæ imperfectæ ſecundum proprias conditiones imperfectas , non conuenire perfectioribus ſemper. Itaque , licet bene arguatur : Si Leo poteſt generare : Ergo & homo ; non tamen licebit inferre : Leo poteſt generare Leonem : Ergo & homo. Minor probatur à S. Bonauent. quia qualitates ſunt actiuæ , & adeò neceſſariæ ipſi ſubſtantiæ ad agendum , vt ſine ipſis manca ſit ; at verò quantitas non eſt actiua.

51 Deinde probatur , quia quantitas ſequitur compoſitum , ratione materiæ ; qualitates verò , ratione formæ ; Vnde quantò nobilior eſt forma , tantò nobiliores habet qualitates ; non verò maiorem quantitatem. Sic Elephas imperfectior habet maiorem quantitatem , quàm homo ; non verò qualitates æque ſaltem perfectas , vt arguit etiam Scotus *loco cit.* & Faber *num.* 4.

Obiicies primò. Si qualitas abſtracta ab omni ſubiecto poneretur , eſſet indiuidua , & non eſſet indiuidua. Probatur ſequela , quia accidens indiuiduatur à ſubiecto. Tunc ergo non eſſet indiuidua , cùm ſit extra ſubiectum ; eſſet & indiuidua , quia eſſet hæc.

52 Respondetvr , concedendo indiuiduari accidens à ſubiecto , vt docet D. Bonauentura *in 2. diſt. 26. quæſt. 5. ad 3. & diſt. 42. quæſt. 1. ad 3.* cum D. Thom. *prima primæ , quæſt. 29. art. 1. & quæſt. 39. art. 3.* & alibi , contra Scotum *in 4. diſt. 12. quæſt. 2.* Fabrum *ibi, diſp. cit.* & *Thor. 90. cap. vltimo* , ideò qualitas ſic abſtracta eſſet vna , non tamen perfectè indiuidua , ſed imperfectè , quia non haberet vltimum ſuum complementum , ſicuti ſi materia prima teneretur à Deo ſeparata ; pendet enim à ſubiecto in ſuo vltimo exiſtentiæ : attamen nil prohibet, manere ſic abſtractum , ſicuti manet etiam quantitas , quæ eſt accidens.

53 Obiicies ſecundò. Illa qualitas intrinſecè ſenſibilis , iam non eſſet ſenſibilis , quia non eſſet quanta.

Respondetvr , fore ſenſibilem in potentia intrinſecà ; attamen deficiente quantitate deeſſet conditio, vt exiret in actum.

Obiicies tertiò. Qualitas ſic abſtracta , eſſet ſpiritualis , & poſſet eſſe in Angelo.

54 Respondetvr , non fore ſpiritualem ; ſed eo modo , quo ſubſtantia corporis Chriſti eſt modo indiuiſibili , nec tamen ſpiritualis , ità eſſet illa albedo , ac proinde non eſſet apta eſſe in Angelo , in quo deberet eſſe qualitas purè ſpiritualis , vt notat Fauentinus , in quo cœtera vide , & colligitur ex D. Bonauent. *diſtinct. 12. part. 1. art. 2. & 3. fundamento 4.* in vniuerſali de ſpecie in ſpeculo , quæ eſt ſpiritualis ſecundum quid.

QVÆSTIO IV.

Vtrum accidentia in Evcharistia *poſſint operari quidquid poterant antè ſub Pane , & Vino.*

D. Bonauent. diſt. 12. art. 2. per 3. quæſtiones.
D. Thom. quæſt. 77. artic. 3. & 8.

Assero primò , accidentia in Euchariſtia poſſe producere eaſdem operationes intentionales , quas antea poterant ſub pane , & vino. 55

Probatvr à D. Bonauent. *quæſt. 3.* aureo argumento , quo nituntur Richardus *diſtinctione. 12. artic. 3. quæſt. 2.* Aureol. *quæſt. 3. art. 1.* P. Galitius *p. p. Philoſoph. lib. 2. tract. 3. quæſt. 2.* Maſtrius *diſput. 3. quæſt. 15.* cum Scoto *4. diſt. 12. quæſt. 1. & 6.* Quod per ſe ineſt alicui , ineſt etiam abſtracto ; at mouere ſenſus, ineſt per ſe qualitatibus ſenſibilibus : Ergo id eis conuenit etiam abſtractis à ſubiecto. Minor verò explicatur ; nam formæ ſenſibili ità conuenit mouêre ſenſus, vt ipſa ſit tota ratio agendi ; nam ſubſtantia non mouet ſenſus ab accidentibus abſtracta , vt notat D. Bonauent. *fundamento ſecundo* , & Suarez *diſput. 57. ſectione 1.* Quod verò quantitas ſit per ſe , vel in ſubiecto , nil refert , quia id retinet, id quod ſenſibus eſt obiectum , nempè extenſionem , figuram , &c.

Hinc expeditur quæſtio illa , quam Sotus latè proſequitur *diſp. 9. quæſtione 2. artic. 5.* de notitiis ſenſitiuis , & intellectiuis , quas ſpecies Sacramentales poſſunt efficere in nobis , vbi contendit , tam in ſenſu , quam in intellectu cauſare non ſolùm notitiam accidentis ; ſed etiam ſubſtantiæ. 56

Dicendvm eſt autem , idem omninò poſſe efficere in omni potentia , quod antea poterant efficere , quia nihil aliud ponunt , quàm ſpecies in ſenſibus efficere externis , vnde fit , has ſpecies non poſſe cauſare notitiam ſubſtantiæ ; ſed accidentis per modum cuiuſdam concreti , vt huius albi , aut rubei , quia etiam ante conſecrationem non habebant maiorem vim ; vt docet etiam D. Thom. ſuprà *quæſtione 75. art. 5.* & *p. p. quæſt. 57. art. 1. ad 2.* & *prima ſecundæ, quæſt. 31.* Vnde omnes Philoſophi docent , ſubſtantiam non ſentiri per ſe ; ſed per accidens , vt docet etiam D. Bonauent. *hic, quæſt. 3.* Idem repræſentatur ſolùm etiam ſenſibus internis ; at intellectus per diſcurſum colligit , ibi eſſe naturaliter ſubſtantiam quidem panis ; & quia fidelis corrigit naturalem apprehenſionem , non decipitur ; neque ſpecies illæ decipiunt , quia exponunt ſenſibus ſe ipſas naturaliter , vt ſpecies panis ; at cùm ſupernaturaliter adſit , loco panis , corpus Chriſti : iam fides præuenit , docens , naturale obiectum non adeſſe , vt notat Suarez *loco citato*, Caſpenſis *diſputatione 6. ſectione 2.* poſt D. Bona- 57

uentura *diſtinctione* 12. *part.* 1. *quæſtione* 2. *ad* 2. & latius *diſtinct.* 10. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3 *in corpore.*

58 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura. Quod poteſt producere ſpecies materiales ſine materia, poteſt immutare ſenſum, & conſequenter intellectum. Tales ſunt iſtæ ſpecies, vt patet experimento, emittentes ſpecies ad viſum, guſtum, odoratum, & tactum: Ergo. Confirmatur à D. Bonauentura *fundamento tertio*; nam ſi imago in ſpeculo repræſentetur à vultu, deinde ille vultus recedat, adhuc poteſt Deus conſeruare idolum illud; quod procul dubio moueret viſum, & tamen habet in ſpeculo eſſe quaſi ſpirituale.

59 Assero ſecundò. Species conſecratæ poſſunt efficere omnem accidentalem alterationem, quam antea poterant.

Probatvr argumento primo S. Bonauenturæ pro prima aſſertione, quia tota ratio agendi in huiuſmodi alteratione eſt aliqua qualitas; quantitas verò per ſe non concurrit, niſi, vt ſuſtentans qualitatem. Quod ſi aliquando videtur per ſe concurrere, vt ad imprimendum impetum, ad diuidendum aliquid, vel ſuo loco pellendum id non facit abſque qualitatibus, quibus eſt affecta, vt ſunt durities, grauitas, &c. Et ſi quid ipſa per ſe iuuat, poteſt id facere etiam ſeparata, quia non id præſtat per inhærentiam; ſed per entitatem ſuam. Confirmatur, nam ſpecies vini ſitim extinguunt, quæ eſt appetitus humidi, & frigidi, vt arguit S. Bonauentura *quæſt.* 1. *corpore* & Caſpenſis *diſput.* 6. *ſect.* 2. Maſtrius *loco citato* cum Scoto *diſt.* 12. *quæſt.* 3. *K.*

60 Maior difficultas eſt: An, & quomodo poſſint producere ſubſtantiam, nutrire, generare vermes, & ſimilia, quæ experimento certa videntur, vt notat D. Bonauent. *quæſt.* 1. Sic enim (ait) videmus, ſpecies combuſtas in cineres redigi, & gigni ex eis vermes. Alioqui eſſet in præiudicium naturæ, dum tanta ſubſtantia panis, & vini omninò deperderetur. Eſſet etiam in præiudicium fidei; poſſet enim deprehendi, ſub illis ſpeciebus non eſſe ſubſtantiam panis, & vini, ſed aliquid non cibans, non ſatians.

61 Confirmatvr ex dictis. Si enim ſpecies poſſent alterare vſque ad vltimam diſpoſitionem, ſequitur generatio. Ex quibus ruit opinio, quam refert, & refellit his rationibus D. Bonauent. *in corpore quæſtionis primæ*; ſpeciebus illis non generari aliquid, vel nutriri; ſed ſolùm odore, vel ſapore confortari. Hæc opinio fuit etiam Guitmundi *lib.* 2. *de hoc Myſterio*, Vvaldenſis *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 26. Alger. *lib.* 2. *de hoc Sacramento, cap.* 1. ſed hæc opinio iam eſt antiquata, vt ait Suarez *diſput.* 57. *ſectione* 3. negant enim experientias euidentes ſuprà relatas.

62 Qvoad modum, diuerſæ ſunt opiniones, iuxta varia philoſophiæ fundamenta.

Prima opinio eſt, ſubſtantiam produci ab accidentibus, vt inſtrumentis ſubſtantiæ. Ità D. Thom. *prima primæ, quæſtione* 77. *art.* 1. & *quæſt.* 45. *art. vltimo, ad* 2. & *quæſt.* 115. *art.* 1. *ad vltimum* & 3. *part. quæſt.* 77. *art.* 3. *ad vlt.* Caietanus *p. p. quæſt.* 53. *art.* 3. Ferrar. 4. *cont. Gent. cap.* 66. *dub.* 1. Capreolus 4. *diſt.* 12. *art.* 3. *quæſt.* 2. Toletus 2. *Phyſ. quæſtione* 8. *concl.* 5. Colleg. *ibidem, cap.* 7. *quæſt.* 18. *art.* 3. Fonſeca 5. *Metaph.* 2. *quæſt.* 6. Suarez *in Metaph. diſp.* 19 *ſect.* 2 Caſpenſis *diſp.* 6. *ſect.* 2. *num.* 15. Ruuius 2. *Phyſ. tract.* 4. *quæſtione* 4. Areſius *primo de Gener. diſp.* 2. *quæſt.* 20. *ſect.* 4. *conclu.* 4. qui tamen *concl.* 5. addit, probabiliter poſſe in Deum totam cauſam productionis ſubſtantiarum tranferri.

Pro hac citatur D. Bonauent. *primo diſtinct.* 3. *parte* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. *ad penult.* & *in* 4. *diſt.* 12. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 3. & alibi ſparſim in *ea diſtinctione*, vbi ait, ſpecies vini in Sacramento habere operationes vini. Ità explicuere Trigoſius *in part.* 1 *loco cit. quæſt.* 6. P. Galitius *p. p. Philoſoph. lib.* 2. *tract.* 3. *quæſt.* 2. adducens ſuum, ac meum magiſtrum, P. Theodorum foreſtum, in S. Bonauentura eruditiſſimum. Hanc ſententiam defendi *prima primæ, tract.* 5. *diſp* 7. *quæſtione* 2. 63

Hæc tamen aliorum iudicio non eſt ſententia S. Bonauent. nam *in primo loco cit.* propoſuerat argumentum hoc ad probandum, potentias eſſe idem cum eſſentia animæ. Forma accidentalis non eſt ſimplicior forma ſubſtantiali: Sed potentia operandi non differt à forma accidentali, v. g. potentia illuminandi non differt ab ipſa luce: Ergo nec potentia animæ ab anima differt.

Respondet S. Doctor, potentiam accidentalem non eſſe potentiam ſuam; ſed eſſe potentiam ſubſtantiæ, dicentem ordinationem ad actum, ſed non ſufficientem per ſe, ſed per virtutem ſubſtantiæ. Sicut enim accidens non eſt per ſe, ità non habet operari per ſe; ſed per virtutem ſubſtantiæ. 64

Attente obſerua, non agere ibi Seraphicum: An accidens attingat ſubſtantiam, nec ne; ſolùm enim docet, accidens non eſſe idem cum ſua potentia ad operandum, ità, vt ſit ſua potentia formaliter; ſicut prætendebat argumentum, vt idem inferret de potentiis ſubſtantialibus animæ. Itaque dicit, accidens, ſicut habet eſſe à ſubſtantia, tanquam inſtrumentum ad operandum; ita habere etiam operationem naturaliter dependentem à ſubſtantia, & agere virtute ſubſtantiæ, quatenus ſubſtantia conſeruat illlam virtutem influendo continuè; influere autem virtutem, quæ per ſe ſtans, non poteſt operari; ſed eget continua influentia ſubſtantiæ, v. g. lumen eget influxu ſolis, & ità potentia accidentis operatiua non eſt ipſa eſſentia accidentis formaliter; ſed eſt potentia ipſius ſubſtantiæ, influentis virtutem, quæ quidem eſt formaliter accidentis, vt influit in alterum; nam calor agit ſuâ formâ, vt dixi ſuprà; attamen non eſt formaliter ipſa eſſentia accidentis, quia cùm pendeat continuè à ſubſtantia conſeruante, non poteſt eſſe adeò ſimplex, vt ſit ipſum accidens ſuâ potentiâ. 65 66

In altero verò loco dicit quidem, ſpecies Sacramentales habere operationes vini, ſed Deo ſupplente actionem neceſſariam ſubſtantiæ, quò ad productiones ſubſtantiales; accidentia verò ſolam habere virtutem alteratiuam, & diſpoſitiuam vſque ad expulſionem formæ veteris, & inductionem nouæ excluſiuè, vt aduertunt Suarez *diſputatione* 57. *ſectione* 1. Tannerus *diſputatione* 5. *quæſtione* 6. *dub.* 3. qui propterea inferunt, Seraphicum tenere, accidens, etiam virtute ſubſtantiæ, non poſſe producere ſubſtantiam; alioqui non eſſet, cur Deus ſuppleret. 67

Fallvntvr tamen, quia S. Doctor ſolùm concedit, Deum ſupplere abſentis ſubſtantiæ influxum, quiſquis ſit. Per hoc verò non probant, Seraphicum ſentire, non poſſe accidens virtute ſubſtantiæ 68

tiæ producere ſubſtantiam. Nam S. Doctor ſiſtit in hoc, maximè *quæſt.* 3. agens de aggeneratione ſubſtantiæ per nutritionem, ait hanc in Euchariſtia eſſe miraculoſam, quia fit ipſe ab accidentibus, ſeu ſpeciebus ſacris: accidentia enim ſicuti per ſe nequeunt ſtare; ità nec operari, quod ad eſſe ſequitur, & eſt ſtantium, ſeu ſubſiſtentium. Quare nil iure deducunt pro ſententia illa.

69 Præterea S. Doctor *quæſtione* 2. concedit ſpecies illas poſſe conuertere aquam perſtillantem in vinum, quia habent virtutem ſubſtantiæ vini, & operationem. Solùm autem eis negat operari, ſicuti eſt ſtare per ſe. Quod ſi eſſet in ea ſententia, quam ſecuti ſunt Scotus *diſtinct.* 12. *quæſt.* 2. Durandus *quæſtione* 2. Ocham *quæſt.* 7. Alenſis 4. *part. quæſtione* 40. *membr.* 2. Gabriel *lect.* 45. *in Can.* Ruardus *artic.* 14. *pagin.* 295. Fauentinus *Theor.* 34. *in* 4. *diſputatione*, Lugo *diſp.* 9. *ſect.* 2. Maſtrius *loco citato* 365. *& diſput.* 7. *Phyſ. quæſtione* 6. *art.* 2. *num.* 103. Morandus *tract.* 3. *quæſtione* 24. nec cenſetur alienus D. Thom. *quæſtione* 77. *artic.* 3. *ad* 2. dum ait, accidentia conſecrata efficere formam ſubſtantialem, virtute Dei. Si inquam D. Bonauent. cum his incederet, non aſſereret, accidentia ſubſtantiam, quia habent virtutem ſubſtantiæ, & operationem; ſed diceret, producere Deo agente, loco ſubſtantiæ, neque miraculum ponere ſolùm in ſtando, & operando per ſe.

70 Assero igitur tertiò. Species Sacramentales poſſe producere ſubſtantiam, v.g. vinum è ſtillis aquæ infuſis in calicem.

71 Probatur à Suarez argumento D. Bonauent. quia accidentia ſunt virtutes ſubſtantiæ. Itaque vbicunque ſint, habent operationem ſuæ virtutis; ſuppleat igitur Deus ſuſtentaculum accidentium, iam erit operatio.

Deinde etiam addo, agens tantùm producere, quantum diſponit ſubiectum; at accidentia poſſunt agere per ſuas contrarietates vſque ad omnimodum deſtructionem accidentium extraneorum, & inductionem vltimæ diſpoſitionis: Ergo è ſeminario materiæ prodibit forma. Vide *p.p. loco adducto* omnia Scotiſtarum arma contuſa.

72 Opponunt maximè, quia virtus, quæ eſt in accidentibus, eſt accidens, atque adeò nequit producere ſubſtantiam, quæ eſt nobilior; nemo enim dat quod non habet. Neque habent in ſe virtutem ſubſtantiæ panis, aut vini, aut eorum virtute operantur, cum deſtructa ſint penitus. Quod autem non eſt, nequit operari.

73 Respondeo, hæc late haberi ſoluta *diſput. allata p.p.* Quod ſi adhuc concedam, Deum ſupplere influxum ſolitum ſubſtantiæ ad operandum cum ſuis accidentibus, adhuc non obtinent Phyſicum illud fundamentum, quod eſt non poſſe accidens, virtute ſubſtantiæ, producere ſubſtantiam.

74 Quæstio verò eſt, ex qua materia fiant hæ mutationes ſubſtantiales; è carentia enim materiæ multi eas negabant, vt arguit S. Bonauentura *hic*.

Prima opinio eſt, ſufficere ſolam quantitatem, vt ſubſtet formæ aduenienti, ſiue de potentia eius educatur, ſiue per nutritionem vniatur. Videtur ſententia D. Thomæ *quæſtione* 77. *artic.* 8. quam ità exponit, & ſequitur Ferrar. *dicto cap.* 66. eamque tenet Henricus *quodl.* 8. *quæſtione* 36. Viguerius *in Summa*, *verb.* 9. *de Euchariſt.* Ruardus *artic.* 14. Soto, & Ledeſma citant Ægidium *Theor.* 44. *&* 45. Dionyſius autem Carthuſianus 12. *quæſtione* 2. oppoſitum illi attribuit. Igitur ſic ait Caietanus, fieri tranſmutationem, vt diſpoſitiones recipiantur in quantitate, tandem ea mutetur in materiam. Sequitur Corneio *diſp.* 2. *dub.* 3.

75 Secunda opinio eſt, aliquam partem vicinam materiæ poni ſub illis ſpeciebus in inſtanti generationis; & aliqui auſi ſunt dicere, eſſe materiam corporis Chriſti, vt refert Algerus, quod ſanè temeritatis notam meretur.

Tertia igitur ſententia eſt, in inſtanti generationis fiendæ ex ſpeciebus conſecratis prius natura, quàm talis generatio fiat, poni ſub illis ſpeciebus quandam materiam primam, quæ immediatè, ante illud inſtans, non exiſtebat in rerum natura.

76 An verò ſit eadem numero, D.Th. id negat, quia ad reproducendum idem numero requiritur nouum miraculum. Sequitur Valentia *diſp.* 6. *quæſtione.* 5. *puncto* 4. *col.* 900.

At D. Bonauent. *quæſt. prima citata* aſſerit cum Alenſi 4. *part. quæſt.* 40. *membr.* 2. *art.* 4. Innocentio *lib.* 4. *de hoc Myſterio, cap.* 11. quos ſecuti ſunt Suarez *diſputatione* 57. *ſect.* 3. Tannerus *diſput.* 5. *quæſtione* 6. *dub.* 2. *numero* 14. Lugo *diſputat.* 9. *ſectione* 2. Paſqualigo *diſp.* 106. *ſect.* 10. Caſpenſ. *diſputatione* 6. *ſectione* 3. Morandus *tractatu* 3. *quæſt.* 24.

77 Probatur à Caſpenſi *loco citato* quia accidens habet indiuiduationem perfectam à ſubiecto: Ergo ſi maneat aliquod accidens, puta quantitas, vt infrà aſſeremus, debet redire eadem materia numero, ſi non totum compoſitum.

Adverte autem, id voluiſſe Seraphicum, dum ait *loco citato* redire eandem numero ſubſtantiam panis; loquitur enim tantùm de materia panis; non de forma, vt notant Suarez, & Tannerus.

78 Assero ergo quartò, quantitatem ſolam non ſubſtare formæ de nouo genitæ, puta vermis, aut cineris.

Probatur primò à D. Bonauent. *quæſtione* 1. *art.* 2. *argumento* 1. *ad oppoſitum, cum reſponſo*, è duobus fundamentis Ariſtotelis; alterum eſt, *textu* 59. *primo Phyſ.* vbi ait: *Impoſſibile eſt, ex non ſubſtantiis conſurgere ſubſtantias*: Alterum eſt, ſecundo de Gener. text. 50. *Eiſdem nutrimur, ex quibus ſumus.* Tunc ſic: Illud, ex quo nutrimur, quod vertitur in noſtram ſubſtantiam, debet eſſe ſubſtantia, & ſanè completa, ex qua conſtamus: ſed talis non eſt quantitas cum forma ſubſtantiali: Ergo. Minor probatur, quia forma ſubſtantialis cum quantitate, non facit vnum ſubſtantiale, ſed per accidens, quia quantitas eſt accidens; multò minùs facit ſubſtantiam completam, vt patet.

79 Probatur ſecundò à D. Bonauent. *quæſt.* 3. *argumentis ad oppoſitum, ſecundo loco poſitis*, additis reſponſionibus, quia ſic oporteret multiplicare miracula abſque fundamento.

Prima ratio eſt. Formæ ſubſtantiales variabiles ſunt, ratione materiæ, quæ eſt proprium ſubiectum earum è *Tractatu primo de ſex Principiis, cap.* 2. qui eſt Porrectani; at ibi ex ſuppoſitione non eſſet materia: Ergo illa forma non eſſet tranſmutabilis in ſubſtantiam aliti.

80 Secunda eſt. Tranſmutationis phyſi-

Digitized by Google

cè ſubſtantialis ſunt tria principia eſſentialia intrinſeca. Materia, Forma, & Priuatio. Duo prima in facto eſſe: hoc in fieri, ex Ariſtotele 1. *Phyſicorum.*

Tertia ratio eſt. Sicut forma eſt actus ſubſtantialis, ità materiæ eſt etiam eſſe potentiam ſubſtantialem intrinſecam ex Ariſtotele *ſecundo de Gener. text.* 53. & 2. *de anima, text.* 24. Sed non conuenit eſſe actum ſubſtantialem, niſi formæ: Ergo multò minùs conuenit educi ſubſtantiam è potentia.

81 Quarta ratio eſt, quia mutatio ſubſtantialis requirit proprium ſubiectum contrarietatum, quod eſt materia.

Dices; quantitatem naturaliter non eſſe capacem formæ ſubſtantialis ſuſcipiendæ; at fieri capacem, quia in conſecratione eleuatur, vt habeat vim ſubſtantiæ, & ideò, ſuppoſito primo illo miraculo, poteſt ex ea educi ſubſtantia.

82 Hoc ſanè nil probat. Nam quantitati, illud vnum in Euchariſtia conceditur, vt abſque ſubiecto ſtet. Itaque, quò ad ſubſiſtentiam, miraculosè ſe habet; hinc poteſt ſubſtare accidentibus, quibus antea ſubſtabat, & recipere mutationes accidentales alterationum; at verò quod ex eius capacitate paſſiua educatur forma ſubſtantialis, ſupponit entitatem quantitatis mutatam in potentia ſubſtantialem, quod in hoc Sacramento non fit, quia adhuc quantitas, manet accidens non autem mutata in ſubſtantiam, vt notat Suarez cum S. Bonauent. *ad argumenta.*

83 Si ergo ſola quantitas eſſet ſubiectum tranſmutationum ſubſtantialium, oporteret miracula innumera multiplicare. Sumo enim vermem illum, ſcatentem è ſpeciebus, iam non eſſet vermis naturalis, cùm non conſtaret ex materia, & forma. Secundò nutriretur conuertendo formam nouam in ſe, ſubiectam quantitati ſoli. De materia verò alimenti quid fieret? Rurſus poſſet reſolui in pinguedinem terræ, & ex ea generari triticum, quod poſſet conſecrari, & illud non haberet materiam tranſubſtantiationis; tunc autem, ſi totum tranſmutaretur, non remaneret quantitas; ſi forma tantùm, iam non eſſet tranſubſtantiatio. Hæc & alia proſequuntur Valentia, Suarez, Tannerus, Caſpenſis, & alij, fundamentis S. Bonauenturæ *quæſt.* 3.

84 Assero quintò, non accipi aliquam materiam de corpore Chriſti. Eſt de fide, & probatur à D. Bonauent. *quæſt.* 2. quia corpus Chriſti eſt glorioſum, impaſſibile, inalterabile alteratione corruptiua, & multò minùs corruptibile. Adde, eſſe ibi modo immateriali. Ità etiam Suarez, & Tannerus.

Assero ſextò, non deſumi aliquam materiam ex aëre, vel alio corpore, ad nouam generationem factam, & ſpeciebus ſuſtentandam; ſed produci.

85 Probatur à Suarez, & Tannero experientià, cùm hoſtia iacitur in ignem, tunc totum corpus circumſtans habet rationem agentis, nec adeſt aliquod corpus exhibens materiam. Hoc tamen friuolum eſt, quia poſſet Deus etiam in igne deſtruere formam partialem aëris deſtructi; & eam apponere ſpeciebus.

Ratio ergo eſt, quam affert S. Bonauent. *quæſt.* 1. *ad primum*; quia ſecundùm ordinem rectum ordinarium Deus non eſt deſtructor naturæ; ſi autem in tranſubſtantiatione tot panum, & tanti vini fit tanta deperditio materiæ, quæ eſt naturæ fundamentum ad omnes operationes, ac generationes; nec amplius reſarciretur, ſed in tranſubſtantiationibus ſubſtantialibus è ſpeciebus acciperetur ſolùm de materia iam exiſtente, profectò magnum eſſet materiæ detrimentum, & inconueniens, vt ait etiam Suarez.

Remanet dicendum per quam actionem fiat hæc materia. Nam Thomiſtæ, *quæſtione* 77. *art.* 5. dicunt, eam fieri per conuerſionem quantitatis in materiam illam, & ſanè videtur D. Thomæ ſententia, vt agnouit etiam Suarez *in Commentario.* Sequuntur Paludanus *diſtinct.* 12. *quæſt.* 2. Hernæus *quæſtione* 1. *artic.* 3. Hiſpal. *quæſt.* 1. *notabili* 4. Valentia *quæſt.* 5. *punct.* 4. Hanc opinionem S. Bonauentura *quæſtione* 1. *ad primum*, vocat probabilem. Hinc infertur, materiam non creari, neque quantitatem, ſi deſtrueretur, annihilari. 86

Attamen D. Bonauentura videtur probabiliùs cenſere, eam materiam creari. Sequitur Scotus *diſtinct.* 12. *quæſtione* 5. Durandus *quæſt.* 2. Maior *quæſtione* 4. Marſil. *quæſtione* 8. *artic.* 4. Gabriel *lect.* 45. *in Can.* Ægidius *Theor.* 44. & 45. & alij, quos imitantur Recentiores, Suarez *diſput.* 57. *ſect.* 3. Tannerus *diſput.* 5. *quæſt.* 6. *dub.* 2. *numero* 15. Caſpenſis *diſput.* 6. *ſect.* 3. Lugo *diſputatione* 4. *ſectione* 2. Paſqualigo *diſputatione* 106. *quæſtione* 10. Morandus *tract.* 3. *quæſtione* 24. 87

Probatur ratione D. Bonauenturæ *quæſt.* 3. *ad* 1. quâ vtitur P. Galitius *parte prima philoſoph. lib.* 1. *tract.* 2. *quæſtione* 7. *numero* 10. In omni mutatione oportet aſſignare ſubiectum, quod idem ſub formis perſiſtat; vt habetur ex Ariſtotele: Sed in mutatione Sacramenti non poteſt eſſe aliud ſubiectum, quàm quantitas: Ergo quantitas non corrumpitur; ergo non mutatur in materiam. 88

Hinc habes, non manere Sacramentum, niſi quamdiù manet quantitas cum qualitatibus panis, & vini propriis, & ipſa manet extra ſubiectum. Ità cum D. Bonauentura ſentit D. Thom. *in quæſtionibus diſputatis, quæſt. vnica*, & *de veritate, art.* 6.

Probatur à Vaſquez *diſput.* 185. *cap.* 2. & Caſpenſis *loco citato*, quia nil mutatur in aliud, cuius eſſe non repugnat cum eſſe illius, quod mutatur; ſed eſſe materiæ primæ non repugnat cum eſſe quantitatis illius, neque infert non eſſe illius: Ergo. 89

Sed hæc ratio non cogit, nam etiam materia mutatur in corpus Chriſti, cuius eſſe non repugnat cum eſſe materiæ, ſi cum phyſicis loquamur.

Suarez *diſputione* 57. *ſect.* 2. & Tanner. *loco citato, num.* 9. dicunt, hanc quæſtionem decidendam, iuxta varias de inhærentia quantatis opiniones. Itaque qui ponunt, eam, nudæ materiæ inhærentem, non corrumpi ad corruptionem formarum, inferunt, *hic* quantitatem manere; qui autem compoſito eam nectunt immediatè, tenentur etiam hic dicere, eam corrumpi. 90

Seraphicus, qui vtramlibet opinionem probabilem admittit, vt oſtendi *p.p. tract.* 5. *diſputatione* 1. *quæſtione* 11. vtrouis modo, & hic definire poteſt. Tametſi non adeò cogatur, eò quòd mutatio hæc ſuperna phyſicis non omninò alligetur, vt monet Gabriel. 91

Liberum

92 Libervm eſt nobis ergo dicere, quantitatem illam in materiam conuerti, & aſſerere, ei permanenti, nouam vniri tunc creatam primam materiam; ſicuti deſtructa fuerat; vbi vides, nos transgredi phyſicas mutationes, quæ materiam ſartamtectam ingenerabilem, & incorruptibilem venerantur.

93 Ex his habes, qualitates poſſe pati alterationem, deſtructionem, vt recte docet S. Bonauent. *hic* paſſim, & ſequuntur communiter, vt dicunt Suarez *diſputatione* 57. *ſectio*. 1. Tannerus *numero* 6.

Remanet aliqua difficultas, quâ virtute ſpecies reducantur ad proprium temperamentum, v. g. ſpecies vini calefactæ reducantur ad Natiuam temperiem; hoc enim naturaliter prouenit a forma ſubſtantiali.

94 Cornejo *tract*. 4. *quæſt*. 77. *dub*. 2. vult, id fieri a virtute generantis principaliter; & minùs principaliter a quantitate.

Verivs eſt, hoc fieri a Deo ſupplente defectum ſubſtantialis formæ vini, quæ tale exigit temperamentum. Ità Suarez *diſp*. 47. *ſect*. 1. Caſpenſ. *diſp*. 6. *ſect*. 3. *num*. 14. Ratio eſt, quia cum illa recuperatio propriæ temperiei fiat à natura formæ vini, ſequitur, ea deficiente, ſupplere Deum, vt Myſterium lateat, vt notat D. Bonauent. *hic*. Morandus *tract*. 3. *quæſt*. 24. Lugo *diſp*. 9. *ſect*. 3. & alij.

95 Ex his definit S. Bonauent. *quæſt*. 3. primò, operationes intentionales, & alterationes naturales fieri naturaliter a ſpeciebus Sacramentalibus, modis ſuprà dictis, ob allatas rationes. Quòd verò quantitas, quæ eſt ſubiectum aliorum accidentium, ſuſpenſa ſtet abſque ſubiecto, miraculum eſt. Dat exemplum; Si nauis in aëre eleuata ſtaret, hoc eſſet miraculum; attamen merces, & nautæ in naui ſtarent naturaliter.

Qvoad tranſmutationes ſubſtantiales, & quò ad alterationes diſpoſitiuas, ſint naturales, quia fiunt à contrariis; inductio verò formæ eſt ſupernaturalis, quia non ſunt e ſubiecto, vt ſuprà oſtendi, ſic & in nutritione, inductio formæ nutritiuæ ſubſtantialis eſt miraculoſa. Quòd verò poſtea illud compoſitum nutriat, eſt naturale.

96 Alio modo etiam hanc rem definit *ad vltimum*. Omnem operationem accidentium per ſe ſtantium, eſſe miraculoſam ex parte principij, quia omnis virtus operans, eſt ſubſtantialis, vel ſaltem ab ea pendet, & regulatur. Illa ergo circumſcripta, ſi accidens operetur, ita eſt miraculum, ſi operetur per ſe, ſicut miraculum eſt, quòd per ſe maneat, & ita, ratione principij, omnis operatio accidentium eſt miraculoſa. Si autem conſiderentur operationes in ordine ad obiectum, ſiue illud ſit organum ſenſus, ſiue aliud quodcunque corpus; accidentia habent multas operationes naturales, quod enim ſapor moueat guſtum, & color viſum, non eſt ſupra naturam.

97 Qvoniam ergo color, ſapor, & alia non habent ibi eſſe mathematicum, abſtractum a materia; ſed ſaluatur eſſe naturale, & ſingulare, ideò illæ operationes, quæ naturaliter inerant albedini, vel ſapori, adhuc naturaliter inſunt, & naturaliter fiunt, quia operatur adhuc, vt tales formæ ſunt, vel proportionatæ ſenſibus operatione intentionali, vel contrariæ, operatione phyſica.

Argvmenta contra primum, & ſecundum aſſertum ex dictis corruunt.

98 Argvmenta verò contra tertium aſſertum philoſophica ſunt quorum ſolutionem pete *diſput*. *ſupra citata p.p.*

99 Contra quartum, & quintum aſſertum nil eſt momenti. Solum aduerte, hiſtoriam illam Guilhl. Pariſienſis, de quibuſdam Sacerdotibus, qui non potuerunt ſe ſuſtentare manducando ſolas ſpecies conſecratas, eſſe appocrypham, vt monet Lugo *num*. 29. Vel dic, actum Dei iudicio, vt ait Morandus *num*. 522.

Aliqva argumenta ſoluit D. Bonauent. *quæſt*. 3. quæ probant, non poſſe accidentia abſtracta a materia operari. Sic enim ſphæra ænea, quæ tangit planum in puncto, vt habetur *primo de anima*, *cap*. 15. *&* 5. *Phyſ. text*. 30. non tangit planum, abſtractum à materia.

100 Respondet S. Bonauent. *ad* 1. accidentia abſtracta a materia, habere ſuas operationes connaturales, quia adhuc ſunt in quantitate extenſa, & ſubiectata per Dei virtutem.

Aliqva refert, emtentia probare, in accidentibus non poſſe fieri tranſmutationem, quia non adeſt materia ſuſceptiua contrariorum.

Respondet, quantitatem eſſe ſuſceptiuam qualitatum contrariarum naturaliter; eam verò miraculose ſuſtentari, Deo efficientet ſupplente ſubiecti vim.

101 Tandem ſunt alia argumenta, quæ videntur probare, etiam formam ſubſtantialem, quæ inducitur, eſſe inductam naturaliter, quia ſpecies habent naturam accidentis corruptibilis, quibus deſtructis inducitur noua forma, ceſſante ibi corpore Chriſti.

At ſuprà oſtendi, interuenire etiam miraculum.

QVÆSTIO V.

Vtrum accidentia Sacramenti Sanctissimi *miſceri valeant, & alia ſibi commixta in Sacramentum conuertere.*

D. Bonauent. diſt. 12. part. 2. artic. 2. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 77. artic. 8.

102 Svppono primò cum D. Bonauent. hic, & cæteris, tamdiu manere Chriſti corpus ſub ſpeciebus panis, & ſanguinem ſub ſpeciebus vini, quamdiu tales ſpecies in eo ſtatu reperiuntur, vt ſub eis ſubſtantia panis, & vini permanerent: quod ſi eò redactæ ſint, vt ſub illis prædictæ ſubſtantiæ conſeruari non poſſent, tunc non eſſe ſub illis corpus, & ſanguinem Chriſti. Ratio eſt, quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt ſolùm ſub ſpeciebus panis, & vini ad ſignificandum cibum interiorem panis cœleſtis, & vini ſpiritualis latentis. Cùm igitur promiſſio facta ſit ſoli pani, & vino, ſequitur, recedentibus ſpeciebus illorum, non remanere corpus Chriſti.

103 Svppono ſecundò cum Diu. Bonauentura *loco citato*, corpus, & ſanguinem Chriſti non poſſe miſceri cum aliquo liquore, cùm enim ſit ſanguis glorioſus, & quod caput eſt, incluſus in venis viuentibus Chriſti, non miſcetur liquori infuſo

ſiue vnum ſit, ſiue aliud: attamen miſcentur ſanè liquores infuſi cum ſpeciebus primò mixtione perfecta, ſubſtantialem mutationem importante, quâ nempè vnum miſcibilium tranſeat in alterum, quod fit, ſi alterum multum ſuperet in actiuitate, vel vtrumque in tertium, quæ eſt perfecta mixtio ex Ariſtotele *primo de Gener. text.* 88. & *lib.* 2. *text.* 48. ſecundò, imperfecta quadam mixtione, quâ ſingula miſcibilia, quò ad ſubſtantiam, incorrupta perſeuerent, eſto alterentur aliquo modo, atque etiam per diuiſionem plura talia fiant è ſingulis.

104 Svppono tertiò ex eodem D. Bonauentura *ibi*, ex duobus liquoribus ſimilibus omninò, quò ad ſpeciem, & accidentia, non poſſe fieri, niſi imperfectam mixtionem, eſto fieret diuiſio eorundem vſque ad minora minimis naturalibus, quod tamen S. Bonauent. fieri poſſe negat, quò ad quantitatem; ſed ſolùm quò ad virtutem per actionem, ſeu penetrationem virtutis; nam alioqui, ſi duæ metretæ vini, ex eodem dolio erutæ, rurſum miſcerentur, ſe inuicem deſtruerent, in ſententia eorum, qui dicunt, dari hæc minima, vltra quæ non poſſunt durare ſub illa forma, quamuis falſum ſit, quia tunc tantùm deſtruetur forma, cum illa minima erunt ſeparata, & (vt aiunt) exiſtentia; at verò ſi cum alia quantitate ſint continuata, & (vt diunt) inexiſtentia, non deſtruentur. Ità *diſp.* 57. Suarez *ſect.* 4. licèt oppoſitum videatur ſupponere D.Thomas *loco citato*.

105 Qvòd ſi liquores ſint eiuſdem ſanè ſpeciei ſubſtantialis; ſed diuerſæ admodum qualitatis, dubium eſt: An poſſint inuicem tranſmutari. Negant Suarez *loco cit.* & Vaſquez *diſp.* 195. Ratio eorum eſt, quia actio eſt inter contraria, vt arguit S. Bonau. *quæſt.* 3. *eiuſdem diſtinctionis.* Cùm autem illæ ſubſtantiæ ſint omninò ſimiles,& homogeneæ, quoad eſſentiam, non habebunt oppoſitas diſpoſitiones, quæ valeant corrumpere. Tannerus tamen *num.* 20. ait, poſſe varia complexione indiuidua agere inuicem, & alterum in ſuum eſſe indiuiduum conuertere, quod ſupponit D.Thom. *loco citato*, & vt apparet, etiam Valentia *quæſt.* 5. *puncto* 3. cum aliis.

106 Assero primò, non poſſe conſecratas ſpecies, vinum ſibi admixtum in Sacramentum conuertere.

Probatvr à D. Bonauent.primò ratione, quâ nituntur *cap. Cum Martha, de celebr. Miſſarum* Suarez *loco cit.* Tanner. *num.* 23. Hæc mutatio fit per tranſubſtantiationem vi verborum conſecrationis, ex Dei pacto. Cùm ergo in illa mixtione non interueniat noua conſecratio, non conuertetur illud vinum in ſanguinem Chriſti.

Deinde, à quo fiet iſta mutatio? non à ſanguine Chriſti, qui eſt glorioſus, nec amplius agit ad conuertendum aliud in ſe. Neque virtute ſubſtantiæ vini, quod abeſt; ſpecies verò agunt ſolùm phyſicè, quantum antea poterant, vt dixi *quæſt.* 4. non autem tranſubſtantiationem, quæ requirit Miniſtrum conſecrantem.

107 Assero ſecundò, ſi Species Sacræ miſceantur perfecta mixtione, ità, vt reſultet tertia ſubſtantia, tunc deſinit ibi eſſe ſanguis Chriſti. Ità SS. DD. quos cæteri ſequuntur Theologi 4. *diſt.* 12. Ratio eſt allata *ſuppoſito primo.*

108 Assero tertiò; Quoties immiſcetur ſpeciebus vinum ſimile, quoad ſubſtantiam, & accidentia, aut certè, quoad hæc, non multum diſſimile,tunc, etiamſi fiat mixtio in magna quantitate, etiamſi quoad particulas minores minimis fieret, adhuc ibi durat ſanguis Chriſti. Ità Suarez *loco cit.* Vaſquez *cit. cap.*6. Tannerus *num.* 25. qui adducunt D. Bonauenturam *diſt.* 12. *quæſt.*2. Richardum *art.* 4. *quæſt.*1. Scotum *quæſt.* 4. Durandum *quæſt.*3. Paludanum *quæſt.* 5. Alenſem 4.*part.quæſt.*40. *membr.*2. *art.* 3. Innocentium *lib.* 4. *cap.* 32. Colligitur ex *cap. Cum Martha, de celebr. Miſſarum*, vbi dicitur: *Si poſt calicis conſecrationem aliud vinum mittatur in calicem, non tranſire in ſanguinem; ſed commixtum manere cum ſpeciebus conſecratis.* Sequuntur moderni, Lugo, Auerſa, Meratius, Caſpenſis, & alij apud Maſtrium *diſp.* 4. *quæſt.*16. vbi adducit etiam D. Bonauent. contra D. Thom. 3. *part. quæſt.* 77. *artic.*8.

Ratio eſt, quia non obſtante tali mixtione remanere poſſet vinum, ſi adeſſet quoad ſubſtantiam etiam indiuiduam, etiamſi fiat mixtio ſecundum minimas illas particulas. Licèt, quoad hoc, contrarium ſentiant Victoria *n.* 64. Valentia *punct.* 4. cum Soto *diſp.*10.*quæſt.*2. *art.* 7. 109

Neqve verò etiam per mixtionem eiuſmodi fit aliud numero indiuiduum ſubſtantialiter, etiamſi fiant plura accidentaliter.

An verò partes adiectæ continuentur ſpeciebus. S. Bonauentura *ad vlt.* tenet continuari vna dimenſione, partim exiſtente in ſubiecto; partim extra ſubiectum, quod non repugnat, ſicuti eadem numero ſuperficies poteſt eſſe partim alba; partim nigra. Ità etiam Durandus *loco cit. ad* 1. Valentia *loco citato.*

Et ſi objicias. Ponamus quod perfectè miſceantur vſque ad minima, tunc ſequetur inconueniens, quod idem ſit in ſubiecto, & extra. 110

Respondet, mixtionem non fieri vſque ad minima quantitatiuè; ſed ſolum virtualiter.

Addit verò D. Bonau. quædam verba, quibus videtur velle oppoſitum aſſertioni noſtræ: Sic enim ait: *Si autem talis ſit mixtio, quod fiat in ſpeciebus vniuerſalis alteratio, vel etiam quod ſpecies illæ vini transfunderentur in liquorem conſimilem, ſed prædominantem, ità quòd nulla eſſet diſtinctio, quod hic eſſet ſpecies conſecrata, & ibi non conſecrata, nec ſecundùm naturam, nec ſecundùm virtutem, ſicut eſt in mixtione naturali; tunc dico, quod deſineret eſſe Sacramentum: & totum eſſet vnum corpus, & eſſet vna ſuperficies ſecundum partes, & totum exiſtens in vnico ſubiecto: quando autem hoc fiat, difficile eſt diſcernere.*

Non vult dicere: Si ſpecies infunderentur in dolium vini, vnde erutæ ſunt, ſub ſuo vino, ceſſare ibi Sacramentum, quod ſanè videtur aſſerere D. Thom. ſed dicit, quod ſi ſpecies transfunderentur in liquorem conſimilem, ideſt, vinum, v.g. in dolium ſupradictum, ità, vt fieret penetratio vſque ad minora minimis, non modò quoad quantitatem; ſed etiam quoad virtutem, vt fierent vna qualitas, vnaque virtus per conuerſionem indiuidualem; ità vt non ampliùs poſſent aſſignari qualitates, & virtus ſpecierum, diſtinctæ à virtutibus, & qualitatibus vini non conſecrati, tunc non adeſſet Sacramentum; ſed quia hæc varietate opinionum nituntur, difficile eſſe ait id diſcernere, & ideò Sacramentum ibi agnoſcendum, quò vſque non conſtet contrarium. 111

Qvædam ſanè verba mihi ardua videntur in S. Bonauentura lib. 6. Compendij Theol. cap. 12. *Si de vino multum ponitur ad vnam guttam ſanguinis, ſicut quandoque fit in ablutione, tunc ibi deſinit eſſe ſanguis: quia ſpecies illius guttæ, ſub qua eſt ſanguis, abſorbentur à multo vino adiuncto.* 112

Respon

113 Respondetvr, cum loqui in ſenſu iam dicto; illud verò de vino, quod apponitur in ablutione, non adducitur vt formale, ita vt illo vino eiuſdem ampullæ, quod apponitur ad ablutionem, deſtruatur Sacramentum; ſed id ſolum per ſimilitudinem, ſi miſceatur guttulæ conſecratæ vinum in magna quantitate, quòd deſtruerentur ſpecies, quoad quantitatem, & virtutem indiuiduam; quod tamen, quando fiat, incertum eſſe ait S. Bonauentura: hoc autem ſupponit eſſe vinum diſtinctæ ſpeciei operantis, & qualitates conſecratarum ſpecierum in ſe conuertentis, quo ſenſu aliqui exponunt D. Thomam *artic*. 8. & probabile dicitur à Tannero *numero* 27. non ſolùm, quia vnum vinum ab alio probabiliter ſpecie differt; ſed etiam quia, ſi eſſet eiuſdem ſpeciei, probabile eſt, poſſe temperiem alterius indiuidui ad ſuam indiuiduam reducere, quod ſupponit D. Thomas, & docent Henriquez *lib*. 8. *cap*. 28. *num*. 3. Soto, & Valentia ſuprà. Si vnum, *verbi gratia*, vinum eſſet valdè acerbum; alterum dulce; non autem ſi alterum eſſet album, alterum nigrum. Sed hæc differentia non placet, quia diuerſitas accidentium vini albi à nigro, ſecum ferunt non minorem diuerſitatem.

114 Verum ſententia D. Bonauenturæ eſt, quam retinemus, & ideò etiamſi vinum, ſpeciebus mixtum, ſit diſſimile vino conſecrato, ſiue quia illud album; hoc nigrum; ſiue quia diuerſi ſaporis, certius eſt, manere Sanguinem Chriſti. Hanc eſſe Seraphici ſententiam aſtruunt Suarez, Vaſquez, Tannerus, & alij ſuprà. Et nititur teſtimonio ſuprà allegato, *Cap. Cum Mirtbæ*, quod vniuerſaliter loquitur.

Probatvr deinde, quia probabilius eſt, vinum à vino ſpecie non differre, & vnum indiuiduum non tranſmutari in indiuiduum eiuſdem ſpeciei, quia in actione naturali, non intenditur ſimilitudo indiuidualis; ſed ſpecifica; nam indiuidualis ferè impoſſibilis eſt.

115 Confirmatvr, nam ſi ſpeciebus conſecratis vini albi infunderentur ſpecies conſecratæ vini nigri, deberet ceſſare ibi Sanguis Chriſti, cum habeant eandem vim agendi cum non ſacris, vt arguit Vaſquez *num*. 63.

Hoc tamen in rigore Metaphyſico non eſt abſurdum, ſi ſemel conceſſerimus, vina eſſe diuerſæ ſpeciei, & inuicem corruptiua. Ita hæc ratio, quam Valentia firmiſſimam clamat, eſt infirma. Ideò rectiùs S. Bonauentura, *loco citato*, quem ſequitur Tannerus *num*. 30. dicit, nobis ignotum eſſe, an talis mixtio ſit perfecta, & corruptiua. Id tamen moraliter vt conſecratum habendum, vt notat etiam Henriquez *loco citato*. Ideò in Ordine Romano antiquo, vt refert Caſpenſis, infundebatur vinum in ſpecies conſecratas, vt multi communicarent.

116 Hinc, ſi gutta ſacratiſſima ſpecierum dolio vini infunderetur, tunc totum vinum reuerenter eſſet tractandum, & inſtar conſecrati conſumendum, ſaltem ob periculum ſacrilegij, vt rectè notarunt Valentia, Suarez, Tannerus cum Richardo. Quidquid Paludanus, Sotus, & Henriquez dicant, habendum, vt vinum commune.

QVÆSTIO VI.

Quid accidentia ſeparata pati queant.

Assero primò, ſpecies Sacramentales loco moueri poſſe, eſt Scoti *diſt*. 12. *quæſt*. 4. & D. Bonau. *diſt*. 10. *part*. 1. *quæſt*. 3. Conſtat enim, hoſtiam cadere; neque verò hoc ex impulſu Dei venit vt putant Nominales, & cum eis Arriaga *diſp*. 41. *de gener. ſect*. 5. Fruſtra enim ad miracula recurrunt. 117

Assero ſecundò, ſpecies poſſe alterari. Patet experimento.

Assero tertiò, poſſe rarefieri, & condenſari, claret experientiâ; ſed tamen, cùm ſit mutatio accidentalis quantitatis, poteſt in ea recipi.

Assero quartò, licèt quantitas non poſſet corrumpi, quia non habet ſubiectum, in quod deſinat; agens autem naturale annihilare nequit; qualitates tamen omnes corrumpi poſſunt vſque ad eum gradum excluſiue, quem neceſſariò ſibi determinat ſubſtantia panis, manente quantitate: Ergo, quoad illas, poteſt agens naturale illas corrumpere, non quia deſuit ſubiectum motus, ſed quia ad corruptionem illius gradus ſubſtantia panis non conſiſteret, ſi adeſſet, conſequenter neque quantitas. Ideóque agens naturale non poteſt in illum, ſed hic à Deo corrumpitur, vel annihilatur cum quantitate, & immediatè producitur materia prima, in quam proſequatur agens naturale actionem ſuam generando. Vide Maſtrium *diſp*. 3. *quæſt*. 15. *num*. 374. 118 119

DISPVTATIO VII.

De Effectibus EVCHARISTIÆ.

E Defectibvs, quos aduexit cibus vetitus, dignoſcere licet effectus, quos affert hic cibus præceptus, vnde appoſitè Seraphicus Doctor *lib*. 6. *Compendij*, *cap*. 15. ait; ſicut per cibum mors intrauit, ita & per cibum vita redditur, non tamen per ſe vitam reddit Euchariſtia, cum eam ſupponat; dat tamen in augmento eò vberiori, quòd per ipſam nobis Chriſtus inuiſceratur, noſque viciſſim in Chriſtum transmutamur. Hinc alij innumeri effectus, tamquam ex copioſo fonte dimanant, quos vbertim enumerat S. Doctor *loco citato*, horum ego principales hic diſcutiam, cæteroquin ad ſanctum Doctorem remittens.

QVÆSTIO I.

Quoſnam effectus EVCHARISTIA *in anima producat per ſe.*

D. Bonau. d.12.p.2. per tres quæſt.
D.Thom. q.79.

1 EFFECTVS huius Sacramenti alijſunt generales, alij proprij huius Sacramenti, & quidem effectus communis, etiam aliis Sacramentis Euangelij, eſt, conferre gratiam ex opere operato; de quibus latiùs egi *tractatu primo*, *diſputatione* 4. *quæſt.* 1.

2 NVNC de propriis effectibus huius Sacramenti ago: Ad quos rectiùs indagandos aperit nobis S. Bonauentura paſſim viam ex inſtitutione ſub figura panis, & vini, vt mox dicemus, & rectè; nam, vt docet Catechiſmus Romanus, *parte* 2. *cap.*4. *num.*39. Quos vſus corporis panis, & vinum adferunt, eos omnes animæ ſaluti, & iucunditati, meliori quidem, & perfectiori ratione, Euchariſtiæ Sacramentum præbet.

PRIMÒ quidem. Sicut cibus corporalis ſtatim ac ſumitur delectat, ita etiam cibus iſte ſpiritualis, dignè ſumptus mente, ſpirituali guſtu afficit, atque dulcedine quadam imbuit. Ita D.Bonauent. *diſt.*12. *part.*2.

3 D. THOMAS *quæſt.*79. *artic.*1. *ad* 2. *& artic.*4. *&* 7. Tabiena, *verb. communicare*, §. 18. *&* 26. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 35. Sic enim dulcedine recreat, vt poſſimus dicere id Sapientiæ 12. *O quam bonus & ſuauis eſt ſpiritus tuus in omnibus!* Cuius oblectationis figura fuit Manna, quod habebat omnem ſaporem ſuauitatis, vt habetur *Sapient.*16. & indicatur *Ioan.*6. vbi etiam ita docent Chryſoſtomus, Cyrillus, Euthymius, Theophylactus, Ambroſius *lib.* 5. *de Sacrament. cap.*1. & D. Bonauentura *loco citato quæſt.*3. hoc Sacramentum conferre augmentum gratiæ, qua magis Chriſto incorporemur, vt definit Concilium Florentinum *Decreto de Sacramentis*, vbi dicitur: *Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris eius vnitur; ſequitur quod per hoc Sacramentum à ſumentibus dignè, gratia augeatur.*

4 HÆC proſequitur Bellarminus *lib.*1. *de Euchariſtia*, *cap.* 7. cum Catechiſm. Roman. *loco citato*, Concilio Florentino, decreto vnionis, vbi dicitur: *Omnem effectum, quem materialis cibus, & potus quoad vitam agunt corporalem, hoc idem quoad vitam ſpiritualem, etiam hoc Sacramentum operari*, quod ex profeſſo tractat S. Bonauentura *diſtinctione* 11. *part.* 2. *quæſtione* 1. *& diſtinctione* 10. *part.* 1. *quæſt.* 7.

ET quidem effectum hunc in Chriſto fuiſſe, dum ſe communicauit in cœna, atque adeo non modo Sacramentaliter ſe communicaſſe, ſed etiam ſpiritualiter ad ſpiritualem refectionem, docet Paludanus *diſt.* 11. *quæſt.* 1. *artic.* 7. Sotus *diſput.* 12. *quæſt.*2. *artic.* 1. Henriquez *loc. cit.* cum D.Thom. *diſt.*11. *quæſt.*2.*art.*2. *&* 3.*part. quæſt.*81.*art.*1.*ad* 3. Tannerus *diſp.*5. *quæſt.*7.

5 VERVM D.Bonauentura *diſtinctione* 9. *quæſt.* 4. ex propoſito oſtendit, Chriſtum accepiſſe ſuum corpus Sacramentaliter; non tamen eius effectum. Primò quia ſpiritualis manducatio dicit nouam incorporationem arctiorem per charitatem cum Chriſto; at ipſe non poterat ſecum incorporari. Secundò, cùm eſſet perfectus Comprehenſor, non poterat gratia & charitatis feruore proficere. Idem habent Alenſis 4. *parte*, *quæſt.*11. *memb.* 2. *art.*2. §.2. Marſil. *quæſt.*8. *artic.* 4. *dub.*5. Gabriel. *lect.*8. *in can.*

SECVNDÒ. Sicut panis, & vinum reficit, & recreat ſpiritus, roborat corpus, & lætificat; ita reficit, recreatque animam Euchariſtia, vt habet Catech. *num.*40. cum D.Bonauent. *diſt.*11. *part.*2. *quæſt.* 1.

TERTIÒ. Cibus, & potus conſeruat vitam 6
naturalem; nec minùs Euchariſtia vitam gratiæ, præſeruando à mortali caſu. Ita D.Thoma *quæſtione* 79. *artic.* 6. Henriquez *lib.*8. *cap.*35. Tannerus *diſputat.*5. *quæſt.*7. *dub.*1. poſt D. Bonauenturam, *diſtinctione* 7. *dub.* 2. vbi affert illud Pſalm. 103. *Panis cor hominis confirmet*, vbi multa præclara dicit: Et *diſtinct.*11. *part.* 2. *quæſt.*1. *& diſtinct.*12. *parte* 2. *per totam*, & *ad cap.* 6. *Ioannis*, vbi ad id exponit promiſſa illa Chriſti: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam. Qui manducat me, viuet propter me*, & ſimilia, *toto illo capite*. Quem imitatur Concilium Tridentinum *ſeſſione* 13. *cap.*2. dicens: *Sumi autem voluit Chriſtus Sacramentum hoc tanquam animarum cibum, quo alantur, & conſortemur viuentes vita illius*, qui dixit, Ioan. 6. *Qui manducet* 7
me, & ipſe viuet propter me, & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præſeruemur. Eam ob cauſam, vt, ex Cypriano *lib.*1. *epiſtola* 1. *ad Cornelium*, notauit Catechiſmus Romanus *num.* 40. cùm olim Chriſtiani ad tormenta raperentur, ne illi tormentorum acerbitate deficerent à fide, ſolebat Eccleſia Dominici Corporis, & Sanguinis Sacramenta illis præbere.

QVARTÒ. Sicut cibus corporalis reſtaurat id, 8
quod calore naturali deperditur; ita hic cibus ſpiritualis reſtaurat id virium ſpiritualium, quod noxio calore fomitis deperditur, tum remittendo peccata venialia, tum augendo feruorem charitatis, vt docet D.Thom. *quæſt.*79. *artic.*4. Imò D.Bonauent. *diſtinct.*12. *part.* 2. *quæſt.* 3. ex eo, quòd hoc Sacramentum ordinatur ad feruorem charitatis accendendum, optimè deducit, remittere per ſe ex opere operato, etiam venialia, ad quæ non viget affectus communicantis. Conſentiunt Alenſis *quæſtione* 41. *membr.*1. *artic.*1. D.Thom. *quæſtion.* 79. *artic.*4. Valentia *quæſt.*8. *punct.* 3. Suarez *in Commentario illius articuli D.Thom. & diſp.*63. *ſect.*3. Tannerus *loc. cit. num.* 5. & eſt ſententia Concilij Tridentini conſona *loco citato*, & Catech.Rom. *part.*2. *cap.*4. *num.*40.

QVAMVIS Vaſquez ad eum articulum D.Tho- 9
mæ, & alij dicant, ex opere operato non remitti venialia, ſed ſolùm per accidens.

MELIVS diſtinguerent cum D.Bonauentura *hic*, & *diſtinct.* 2. *quæſt.* 3. remiſſionem venialium eſſe quidem primarium effectum Extremæ-Vnctionis; Euchariſtiæ verò primum, eſſe vnionem perfectiorem cum Chriſto in charitate, & ſecundarium eſſe remiſſionem venialium.

PROBATVR verò primò à S. Bonauentura, ex Innocentio III. *lib.*4. *de Myſterio Altaris, cap.*44. vbi ait: *Euchariſtia liberat à malo, & conſeruat in bono; delet venialia, & cauet mortalia. Huius etiam virtute Sacramenti vniuerſa virtutes augentur,*

&

& omnium gratiarum fructus exuberat. Idem habent Concilium Colon. Ambroſius *lib.* 4. *de Sacrament. cap.* 6. Auguſtinus *cap. Verum ſua figura.* Gregorius *cap. Quid ſit ſanguis, de conſecrat. diſtinct.* 2. & alij Patres apud Suarez *diſputation.* 63. *ſect.* 10.

10 PROBATVR ſecundò à D.Bonauent. Hoc dicitur, & meritò, Sacramentum vnionis arctioris cum Deo; ſed huic arctiori vnioni repugnat peccatum veniale, quia, vt ait S.Auguſt. lib. 10. Confeſſ. cap. 29. *Minus te ô Deus amat, qui tecum aliquid aliud amat,* & hoc dicitur de veniali: Ergo.

PROBATVR tertiò à S. Doctore. Quod eſt contrarium tepori ſpiritus, eſt expulſiuum venialium: Tale eſt hoc Sacramentum; quod eſt veluti carbo ignitus, vt ait Damaſcen. *lib.* 4. *cap.* 14. Ergo.

11 PROBATVR quartò à D. Bonauentura. Hoc Sacramentum quotidie offertur, & ſumitur: ergo habet effectum pro neceſſitatibus quotidianis; ſed quotidiana fragilitas inuehit venialia, & charitatis feruoris imminutionem; imò etiam occaſiones ad mortalia: Ergo hic eſt effectus Euchariſtiæ. Hoc argumento vtitur Catechiſmus *part.* 2. *cap.* 4. *numero* 4. & Concilium Tridentinum, *ſeſſione* 13. *cap.* 2. Enim verò *can.* 2. definit hunc non eſſe effectum præcipuum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, quæ eſt concluſio etiam D.Bonauenturæ *loco citato.*

12 ADDIT Suarez *tom.* 4. *diſp.* 12. *ſect.* 4. remitti venialia ſolâ infuſione gratiæ, nullo præuio dolore, dummodò præcedat negatio complacentiæ ad ipſum. Hoc refellit Caſpenſ. *diſp.* 8. *ſect.* 3. alioqui, ait, ſequetur, omnes communicantes emundari ab omnibus. Hoc tamen eſt friuolum, quia pauci accedunt animo auerſo ab omnibus venialibus; & vtinam ſaltem à mortalibus.

13 QVINTVS verò effectus eſt, augmentare gratiam ſanctificantem per modum nutritionis, fouendo ſpiritum, accendendo charitatem, vegetando virtutes, ſicuti cibus nutrit corpus, & ad debitum deducit incrementum. Ita D. Bonau. *quæſt. citata*, & D.Thom. *quæſt.* 79. *art.* 1. & hic eſt primarius effectus, vt colligitur ex Concilio Trident. & Catechiſmo, ſuprà citatis. Eodem ſpectat nouum & permanens robur, ac vigor animæ ad currendam viam mandatorum Dei, eaque peragenda, quæ ad maius Dei obſequium cedunt, etiamſi noſtræ infirmitati difficilia ſint, & ardua, iuxta illud Apoſtoli 2.Cor. 5. *Charitas Chriſti vrget nos.* Ita S.Bonau. *quæſt. citata in corpore.*

NOTA *hic,* S.Doctorem ſupponere magis, quàm probare effectum infuſionis gratiæ, communem omnibus Sacramentis nouæ Legis. Enim verò oſtendit *diſt.* 1. *part.* 1. *quæſt.* 2. 3. *&* 4. & *ibi, dub.* 1. *litter.* & *quæſt.* 5. in hoc diſtinguit noſtra Sacramenta ab antiquis (excepta Circumciſione.) Idem ait *diſtinct.* 8. *quæſt. penult. ad* 5. Imò etiam primam gratiam quandoque conferri hoc Sacramento, docet *diſt.* 12. *p.* 2. *quæſt.* 2. vt oſtendam *quæſt. ſequenti.*

DISTINCTIONS etiam 8. *part.* 1. *dub.* 2. ait, hoc Sacramentum non ſolum gratificare; ſed etiam multipliciter adiuuare, vt cibus, incorporando, fortificando, delectando, augendo fidem, ſpem, & charitatem, & ad remiſſionem venialium. Hic verò totus ferè eſt in ſpecialibus tantùm effectibus recenſendis. Quæ cùm ita ſint, immeritò Vaſq. *diſp.* 203. *cap.* 1. contra Seraphicum inſurgit, vt monet P.Bonagratia noſter in ſua *elucidatione* pro doctrina Seraphici, Præclarè verò D.Bonauent. *quæſt.* 3. *ad vltim.* ita ſe declarat.

PROBATVR à S.Bonauent. ex Innocentio, ſuprà *citato loco*, etiam quia hoc eſt Sacramentum charitatis. 14

SEXTVS effectus eſt vnio cum Chriſto, ſicut enim cibus corporalis vnitur corpori, & vnum quid cum eo efficitur, ita per hoc Sacramentum, velut ſymbolum vnius illius corporis, cuius ipſe caput exiſtit, cum Chriſto, & inter nos ipſos vnimur; quod proinde in Catechiſmo Romano citato *n.* 40. vocatur Eccleſiæ, vnitatis, ac coniunctionis ſymbolum. Ita S.Bonauent. *quæſt. citata in corpore.* 15

DE hac vnione loquitur Chriſtus. Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in eo*, vt exponit, S. Doctor *in Commentario* cum D.Auguſt. Sic etiam Concilium Florentinum dicit, huius effectum Sacramenti eſſe augere gratiam, & incorporare nos Chriſto. Idem habet D.Bonauent. *in corpore.*

HVNC effectum ſæpè valdè exaggerant Sancti Patres, enarrantes, dignè communicantes, non per dilectionem tantùm, ſed reipſa, commiſceri Carni, & Sanguini Chriſti, vt referunt Henriquez *lib.* 8. *cap.* 57. Vaſquez *diſp.* 204. *cap.* 2. *&* 3. Sic loquuntur Hilarius *lib.* 8. *de Trinitate*, Cyrillus *lib.* 2. *in Ioan. cap.* 26. *&* 27. & *lib.* 10. *cap.* 13. vbi vocant hanc naturalem vnionem, aut vnitatem noſtri ad Chriſtum. Sic Cyrillus Hieroſol. *catech.* 4. & Leo *epiſt.* 22. vti etiam refertur *cap. In quibus, de conſecr. diſtinct.* 2. 16

HÆC ſanè non de naturali Phyſica vnione ſunt accipienda; ſed de morali, qua dignè communicans, quaſi vnum quoddam corpus, & caro efficitur, vt notauit Henriq. *cap.* 36. Tannerus *diſput.* 5. *quæſt.* 7. *dub.* 1. *num.* 7. poſt D.Bonau. *loc. cit. corpore*, vbi hanc vnionem explicat per augmentum, non modò maioris feruoris charitatis; ſed etiam ipſius habitus Charitatis, quæ eſt vinculum perfectionis, cum D.Thom. *quæſt.* 79. *art.* 7. 17

SEPTIMVS effectus eſt quædam ſpiritualis lætitia, & cordis exhilaratio, ac ſpei robur, mentis tranquillitas, ſerenitaſque conſcientiæ, quæ eſt in hac vita æternæ fœlicitatis pignus. Ideò in ſpeciebus vini inſtituit Sacramentum, quod *lætificat cor hominis:* & in ſpecie panis, quod *cor hominis confirmet, Pſalm.* 103. vt piè ediſſerit Seraphicus *diſt.* 11. *part.* 2. *quæſt.* 1. Sic communicanti vita æterna, iam ferè adepta, exhibetur, Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam: Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.* Eadem ratione conſecutio gloriæ, peculiari quadam ratione, eſt, ac dicitur effectus huius Sacramenti, vt docet D.Bonauentura *ad* 6. *Ioan.* & D.Thom. *quæſt.* 79. *art.* 2. & aduertit Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *dub.* 1. cum Catechiſmo Romano ſuprà. 18

Hoc verò, etiam ad corporis beatitudinem referendum, vt eo titulo vnionis corporis noſtri cum corpore Chriſti, dignius præparentur corpora communicantium ad dotes corporales in reſurrectione futuras: Quo ſenſu Catechiſmus *loco citato*, ait: *Summam vim Euchariſtiæ eſſe ad æternam gloriam comparandam.* Idem habet S.Bonauent. *locis* ſuprà *allatis*, præcipuè *ad* 6. *Ioan.* ad ea verba: *Et ego reſuſcitabo eum, &c.* Quod probat ex Chryſoſt. *homilia* 46. *in Ioan.* Hos, & alios effectus recenſet etiam *lib.* 6. *Compend. Theolog. cap.* 15. 19

CONTRA quatuor effectum ſunt aliqua argumenta apud D.Bonauenturam ſoluenda. 20

OBIICIES primò. Vnius Sacramenti, vnus eſſe debet effectus, ſed Euchariſtia eſt ad charitatem: Ergo non ad venialia delenda.

RESPON

Digitized by Google

21 RESPONDET S.Bonauent. delere venialia, eſſe effectum ſecundarium; Vnum autem eſſe effectum primarium.

OBIICIES ſecundò. Qui accedit, ſi eſt contritus, iam venialia deleta habet: Et is, qui eſt melius diſpoſitus, non recipit effectum Euchariſtiæ, ſi non contritus: Ergo remanet culpa: Ergo Euchariſtia non habet ſuum effectum.

RESPONDET, primum effectum eſſe vigorare charitatem, & hunc ſemper habere, & eò magis, quo minùs de venialibus adeſt. Vnde meliùs diſpoſitus perfectiorem obtinet effectum.

22 OBIICIES tertiò. Si effectus huius Sacramenti eſt delere venialia: Ergo, qui ſumendo peccat venialiter, puta negligentiâ, obicem ponit; ſicut, qui peccat mortaliter, ponit obicem Baptiſmo; at peccare venialiter eſt ineuitabile; Ergo ſemper ponitur obex: Ergo nunquam hoc Sacramentum ſumendum.

RESPONDET, non poni obicem effectui per venialem, ad modum, quo per mortale ponitur obex. Veniale enim non tollit gratiam, nam poteſt vnum veniale remitti; alio non remiſſo.

23 OBIICIES quartò. Si effectus huius Sacramenti eſſet virtutum accrementum, citò fieret perfectus, ipſum quotidie recipiens.

RESPONDET S. Bonauent. effectum eſſe augmentum, quoad feruorem, non quoad intenſionem ſemper habituum; hic autem feruor ob multitudinem venialium tepeſcit; quia non ſemper habetur effectus; vt dicam *diſputat.* 8. *quæſt.* 6. cum S. Doctore.

OBIICIES quintò. Augmentum virtutum eſt effectus Baptiſmi, & Confirmationis, & ſimiliter remiſſio venialium: Ergo non eſt effectus Euchariſtiæ.

24 RESPONDET, hos eſſe effectus huius Sacramenti.

OBIICIES ſextò. Si per ſe remitteret culpas veniales, remitteret & pœnas temporales; ſed hoc eſt falſum: Ergo.

RESPONDETVR, negando paritatem; nam culpa remittitur per ſe; pœna verò per accidens, vt docet D.Thom. *art.* 5. Vaſquez ibidem. Valenti *quæſt.* 7. *puncto* 1. Suarez *in Commentario artic.* 5. & *diſp.* 63. *ſect.* 10. Attamen, vt ſacrificium eſt, delet pœnas; ſatisfactorium enim eſt.

QVÆSTIO II.

An, ſaltem per accidens EVCHARISTIA *deleat mortalia.*

25 QVÆSTIO eſt: An ſi quis bona fide ad hoc Sacramentum accedat, cùm ſit in mortali, reuiuiſcat.

PRIMA opinio eſt, nunquam, etiam per accidens, Euchariſtiam remittere mortalia. Ita Gabriel. *in can. lect.* 8. & *in* 4. *diſt.* 9. *quæſt.* 1. Maior *quæſt.* 1. Vaſquez *diſp.* 205. *cap.* 4. Allegatur paſſim D.Bonauent. à Suarez, *diſt.* 12. *art.* 4. *quæſt.* 2. à Caſpenſi *diſt.* 13. *part.* 2. *quæſt.* 2. vbi nil dicit de hoc; à Tannero *diſt.* 9. *art.* 2. *quæſt.* 3. Allegatur etiam Alenſis *quæſt.* 41. *memb.* 3. *art.* 2. *ad vlt.*

EAM verò ſequitur Card. Lugo *diſp.* 12. *ſect.* 1. Hurtadus *diſput.* 8. *difficult.* 8. Maracius *diſput.* 33. *ſect.* 3.

SENTENTIA oppoſita magno eſt plauſu accepta. Ità D. Thom. *quæſt.* 79. *art.* 3. & *quæſt.* 80. *art.* 4. *ad* 3. Alenſis 4. *part. quæſt.* 46. *membr.* 3. *art.* 2. Scotus *in* 4. *diſt.* 9. *quæſt. vn.* & *diſt.* 4. *quæſt.* 6. Paludanus *diſt.* 9. *quæſt.* 1. Richardus *art.* 2. *quæſt.* 1. & *diſt.* 12. *art.* 5. *quæſt.* 1. Gabr. *lect.* 8. & *lect.* 85. Antoninus 3. *part. tit.* 14. *cap.* 12. §. 6. Syluestr. *Verbo Euchariſtia*, Victoria *in ſumma*, *numero* 76. Vega *lib.* 6. *in Trident. cap.* 34. Claud. *repetit.* 6. *cap.* 10. Bellarminus *lib.* 4. Petrus Soto *lect.* 12. *de Euchariſt.* Ianſenius *in concord. Euangel. cap.* 131. Palac. *in* 4. *diſt.* 9. *diſp.* 4. Ledeſma *hic*, *quæſt.* 20. *art.* 3. Suarez *diſput.* 63. *ſect.* 1. Valentia *quæſt.* 8. *punct.* 3. Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 7. Capr. Caiet. 27 Soto, & alij plurimi apud Maſtrium *diſp.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 349. vtramque probabilem faſſus. Fagundez *præcepto*, 3. *lib.* 4. *cap.* 2. Filliuc. *tract.* 4. *num.* 220. Reginal. *lib.* 29. *num.* 109. Syluest. *verb. Euchar.* 3. *n.* 16. Bonacina *tract.* 1. *dub.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 5. *n.* 32. Caſpenſis *diſp.* 8. *ſect.* 1. qui hanc magis piam, & Sacramento eſſe fauorabilem dicit. Baſſæus, *verb. Euchariſtia* 1. *num.* 13. vbi ait, iuxta probabiliſſimam, & magis piam ſententiam, idem dicendum de cæteris Sacramentis viuorum, *verb. Communio Sacra*, *num.* 37. Apud iſtos alij recenſentur.

(26 in the right margin beside the first line of this paragraph.)

QVOAD D.Bonauent. *loco cit. diſt.* 9. *citata* ait, eum, qui accedit dignè, ſecundùm probabilem exiſtimationem, non peccare; neque tamen gratiam conſequi.

VERVM *diſt.* 12. *part.* 2. *quæſt.* 2. *in corpore*, ſic reſoluit, Reſpondens: *Non limitamus largitatem Dei, quin in hoc Sacramento poſſit, & aliquando faciat remiſſionem omnis culpæ. Sed ſecundùm forum commune, & generalem rationem inſtitutionis Sacramenti, dicendum, quod iſtud Sacramentum datum eſt in cibum illis, qui habent Charitatem: ideò effectum habet in ſolis iuſtis.* 28

QVIBVS verbis illud tantùm aſſeruit S. Doctor, hoc Sacramentum non fuiſſe per ſe inſtitutum ad conferendam primam gratiam, & remiſſionem peccati mortalis. Quod fuit definitum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 5. 29

RATIO eſt ex eodem Concilio, quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt viuis uità gratiæ. Deinde quia inſtitutum eſt per modum cibi, & potus, vt ait Catech. Romanus: At cibus, & potus non datur mortuis ad vitam, ſed viuis ad nutrimentum, & conſeruationem vitæ. Idem verò refricat S. Bonauent. *ad argumenta.*

QVÆ cùm ità ſint, id ſolùm vult *diſt.* 9. & *hic*, Euchariſtiam per ſe non iuſtificare, quia hoc eſt proprium Baptiſmi ab orginali emundare: Et ab actuali mortali proprium Pœnitentiæ, vt notat *hic ad argumenta*; attamen concedit per accidens iuſtificare. Idem docet clarè *lib.* 6 *Compendij Theologicæ veritatis*, *cap.* 15. Quare non benè allegatur S. Doctor pro prima ſententia, ſed potiùs videtur vtramque cenſere probabilem.

ASSERO, probabile eſſe, Euchariſtiam per accidens conferre primam gratiam. 30

PROBATVR à D. Bonauent. primò ex Eccleſiæ collecta: *Sit ablutio ſcelerum*, *&c.* Scelera verò ſunt magna peccata, & in omnibus Liturgiis ſimilis habetur oratio. Deinde ex D. Damaſceno, 4. de fide, cap. 14. *Iis, qui Sacramentum hoc per fidem dignè ſuſcipiunt in peccatorum remiſſionem, & vitam æternam, animique, & corporis præſidium cedit, omne incommodum propulſat, eamque vim habet, vt ſpurcitiem omnem abſtergat, neque in quibus ſumus peccatis, conſiderat, ſed ægrotos curat, colliſos redintegra*

tegrat, & ſicut paſtor bonus, qui animam ſuam dat, pro ouibus ſuis poſuit, ab omni nos erigit caſu. Similia habent Chryſoſtomus *homil.83. in Matth.* Ambroſius *lib. de benedict. Patriarcharum, cap.* 9. Cyprianus *ſermon. de cœna Domini.* Cyrillus *lib. 4. in Ioannem, cap.* 16. & 17. Et *cap. Cum omne crimen, de conſecr. diſtinct.* 2. vbi dicitur: *Cum omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificiis deleatur.* Eſt autem decretum Iulij Papæ, vt obſeruat D. Bonauentura, & habetur apud Gratianum Poly. *lib.* 3.
32 *titul.* 9. Anſelm. *lib.* 9. *cap.* 51. Burc. *lib.* 5. *cap.* 1. Iuonem *punct.* 2. *cap.* 11. & 12. & 85. Pann. *libro* 1. *cap.* 147. eſt autem epiſtola Iulij ad Epiſcopos Ægypti. Eademque habentur in Concilio Brach. III. *cap.* 1. & colligitur ex Vvormatienſi *cap.* 4. Quare non video cur Suarez D. Auguſtino eam adſcribat.

Attamen S. Bonauentura reſpondet primò, ex inſtitutione non ordinari ad delenda peccata mortalia per ſe, ſed ſolùm per accidens, ea, quorum conſcientiam non habet.

Secundò ait hoc Sacramentum delere reliquias aliquas mortalium, puta inclinationes ad praua, maximè carnis, vnde dicitur: *Vinum germinans Virginis*; & ſic etiam à mortalibus præſeruat, & relictas pœnas delet mortalium, & venialium. Hinc malè Kemnitius vtitur illis Liturgiis ad probandum, hoc Sacramentum inſtitutum eſſe per ſe, ad delenda mortalia.

33 Probatvr ſecundò. Sacramenta id efficiunt, quod ſignificant; ſed Euchariſtia ſignificat expreſſiſſimè Paſſionem Chriſti: Ergo continet effectum præcipuum, qui eſt delere peccata. Confirmatur primò, quia continet ipſum Chriſtum; qui eſt author gratiæ. Confirmatur ſecundò, quia Sacramentum eſt nobiliſſimum.

Respondet tamen S. Bonauentura, Euchari-
34 ſtiam exprimere Paſſionem Chriſti, & fructum eius continere dependentes à voluntate Dei, quæ in ipſa eſt inſtitutione expreſſa. Ibi autem Sacramentum hoc, quia nobiliſſimum eſt, requirit è Chriſti inſtitutione maiorem cæteris diſpoſitionem. Deinde inſtitutum eſt ſub ratione cibi, qui mortuis non proficit, aut exhibetur. Hinc fuit argumentum Kemnitij 2. *part. Examin, cap.* 2. & 7. vbi arguit: Sanguis Chriſti poteſt delere non modo venialia, ſed etiam mortalia: Si ergo conceditis delere venialia, cur negatis delere mortalia?

Respondetvr cum D. Bonauentura *ad argument.*, ſanguinem verè Chriſti delere omnia peccata, tamen in Sacramentis applicari diuerſis modis, pro variis neceſſitatibus. Itaque pro originali datur in Baptiſmo: Pro actualibus mortalibus in Pœnitentia: Pro venialibus in Extrema-Vnctione: Pro robore gratiæ in Confirmatione: Pro feruore charitatis & arctiori vnione, & deletione venialium per ſe; per accidens verò etiam mortalium, ob ſuauem prouidentiam in Euchariſtia. Vide etiam S. Bonauenturam *diſt.* 2, *quæſt.* 3.

35 Probatvr tertiò, ex natura Sacramentorum, quæ gratiam conferunt, quantum in ipſis eſt non ponenti obicem.

Attamen reſpondet S. Doctor, non eſſe ſumendam rationem ex natura communi Sacramentorum, ſed ex ſingulis, prout peculiares exigunt diſpoſitiones. Hoc Sacramentum, quia eſt nobiliſſimum cibum viuorum, requirit hominem viuum Deo.

His reſponſis etiam Suarez argumenta ſoluit, & fatetur, aſſertionem non poſſe firmiter demonſtrari.

Attamen videtur ſatis conſonum Concilio 36
Tridentino *ſeſſ.* 13. *can.* 5. vbi definit: *Si quis dixerit, vel præcipuum fructum huius Sacramenti eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex eo non alios fructus prouenire; anathema ſit.*

Confirmatvr à Gabriele *lect.* 8. *in canone Miſſæ*, ex D. Auguſtino: *Euchariſtia viuificat mortuos*, quæ tamen verba, negat Vaſquez, eſſe S. Auguſtini.

Attamen idem aſſerit D. Cyrillus *lib.* 4. *in Ioan. cap.* 14. qui adhibet ad hoc exemplum carnis Chriſti in diebus eius, cuius contactu mortui reſurgebant.

Assero ſecundò probabile etiam eſſe, Euchari- 37
ſtiam neque per accidens conferre primam gratiam.

Probatvr primò à D. Bonauent. ex D. Auguſtino *lib.* 1. *de origine animarum, cap.* 9. vbi ait: *Quis offerat Corpus Chriſti, niſi pro his, qui ſunt de Corpore Chriſti?* Innititur illo, 1. Corinth. 10. *Vnum corpus ſumus, qui de vno pane participamus.* Hic tamen locus probat, prodeſſe. Ex quo aliud affertur argumentum, quia cibus non datur mortuis: At iſtud Sacramentum inſtitutum eſt per modum cibi: Ergo. Quo argumento vtitur Catechiſmus Pij V. cum Seraphico Doctore *fundamento vltimo.*

Respondent tamen Suarez, Tannerus, & alij, 38
verum eſſe de cibo corporali, non de hoc ſpirituali, qui vitam ipſam continet Chriſtum, qui ait: *Ego ſum panis vitæ*, Ioan. 6.

Probat S. Doctor etiam ex D. Auguſtino tract. 26. in Ioan. *Spiritualiter dico manducare, qui innocentiam ad altare portat.* Idem habet D. Ambroſ. *lib.* 6. *in Lucam, c.* 37. & *lib.* 7. *cap.* 66.

Cavenda verò peſtis Lutheri, Kemnitij, Caluini, & aliorum hæreticorum dicentium, primum effectum huius Sacramenti eſſe remittere mortalia, & ideò ſecurè accedere peccatorem in ſtatu mortali. Vide Bellarminum *lib.* 4. *de Euchariſt. à cap.* 17.

Refellitur enim primò à D. Bonauent. *Ioan.* 6. ex 39
verbis Chriſti, vbi promittit: *Qui manducat meam carnem, non eſuriet: non morietur: habet vitam. Caro mea verè eſt cibus*, Quæ exprimunt eum omnia viuum eſſe, cui per ſe deſtinatur hic cibus.

Deinde id latius probabitur *diſput.* 8. maximè ex illo 1. Cor. 11. *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit.* Vide interim Bellarminum, *cap.* 18.

Obiiciunt Kemnitius, & alij. In inſtitutione Euchariſtiæ dicitur: *Hic eſt Sanguis, qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Confirmatur, nam dicitur: *Nouum Teſtamentum*, in quo includitur pactum remiſſionis peccatorum, *Lucæ* 22.

Respondetvr cum D. Bonauent. *ad* 22. *Lucæ*, 40
ibi ſolùm haberi, ſanguinem illum eſſe, qui effuſus eſt in Cruce in remiſſionem peccatorum; hunc verò ſanguinem eſſe, quo ſtabilitum eſt pactum, & fœdus æternum cum Deo. Idem reſpondet Bellarmin. *cap.* 19. Reliqua ſoluentur *diſp.* 8. *quæſt.* 5.

QVÆ

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

Quandonam EVCHARISTIA *conferat effe-ctum gratiæ.*

41 SVPPONO, effectum huius Sacramenti non conferri ante manducationem, ſed ipſa manducatione. Sic enim dicitur Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, &c.* vbi promiſſio fit manducationi. Quæſtio eſt autem Primò: an detur gratia toto tempore manducationis ſucceſſiuè.

PRIMA opinio eſt, gratiam toto manducationis tempore dari. Ita Maior 4. *diſt.* 9. *queſt.* 1. Ruardus *art.* 15. Eam non repellit Tannerus infrà.

42 SECVNDA opinio oppoſita eſt, nequaquam produci, ſeu dari gratiam ſucceſſiuè. Ita Soto *diſt.* 6. *queſt.* 1. *art.* 6. Suarez *diſput.* 63. *ſect.* 4. Henriquez *lect.* 8. *cap.* 33. Valentia *quaſt.* 7. *puncto* 1. Vaſquez *diſp.* 202. Caſpenſ. *diſp.* 8. *ſect.* 2. Hi tamen diuerſi ſunt; nam Suarez, & Vaſquez dicunt incertum eſſe, quandonam conferatur gratia in manducatione ipſa; attamen Suarez probabile putat, dari in intrinſeca duratione indiuiſibili, coëxiſtente alicui tempori noſtro, non alicui inſtanti. Hoc tamen mihi durum eſt, quâ ratione duratio indiuiſibilis coëxiſtere queat tempori noſtro.

43 SECVNDVM modum addit, dari in aliquo inſtanti noſtri temporis, & quidem Suarez, & Tannerus ponunt primum inſtans: Alij ponunt vltimum inſtans, quo manducatio perficitur. Ita Soto, Valentia, Caſpenſis, Henriquez, quod tamen Suarez rigidum cenſet cum Tannero.

IN D. Bonauentura nil expreſſum habeo, ſolùm video, ipſum attribuere effectum vbique manducationi.

ASSERO primò, gratiam in Euchariſtia non dari ſucceſſiuè.

44 PROBATVR argumento D. Bonau. *diſtinct.* 11. *part.* 1. *quaſt.* 5. Quando eſt cauſa efficax, maximè prima cauſa, & ſubiectum diſpoſitum, & cauſa ſufficienter applicatur, neque effectus exigit ſucceſſionem, is producitur in inſtanti; ſed talis eſt productio gratiæ in recipiente Euchariſtiam: Ergo.

RESPONDET Tanner. *num.* 18. Maiorem eſſe veram de cauſis, & effectibus phyſicis, non de moralibus. Et de his, quæ pendent ex inſtitutione, & voluntate.

45 EQVIDEM deſidero aſſignari à Tannero, vndenam id ſciat, quæ enim ex inſtitutione, & voluntate Dei pendent, non ſunt affirmanda, aut neganda abſque Dei reuelatione, vt ipſe Tannerus fatetur *diſp.* 1. *de Incarnat. quaſt.* 1. *dub.* 5. Et fatetur *in hac dubit. loco citato, num.* 16. rem eſſe incertam.

ASSERO ſecundò, gratiam dari in vltimo manducationis inſtanti.

PROBATVR, quia gratia promittitur ei, qui manducauerit, *Ioan.* 6. Ergo perfecta manducatione obtinetur.

RESPONDENT, gratiam promitti manducanti, non autem ei, qui manducauit.

46 Hoc tamen friuolum eſt; nam, ſi proponitur vt præmium manducanti: Ergo prius debet manducare perfectè, ideò in præterito perfecto ſubiunctiui dicitur: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Et 1. Cor. 11. *Quicunque manducauerit indignè, reus erit, &c.* Eſt autem eadem ratio præmij dignè manducantibus, & pœnæ indignis.

SECVNDA quæſtio oritur: An, non modò 47
in manducatione, ſed etiam toto tempore, quo durant ſpecies in ventriculo, conferatur gratia ex opere operato.

PRIMA opinio eſt affirmatiua. Ita Caietanus *queſtione* 79. *artic.* 1. Gabriel. *lect.* 85. Maior 4. *diſtinctione* 9. *queſtione* 1. Paludanus *diſtinctione* 17. *queſt.* 8. Ruardus *artic.* 15. nec renuit Suarez, *diſputatione* 63. *ſectione* 7. vbi apponit conditionem, nempè non recipi maiorem gratiam per receptionem plurium ſpecierum, & maiorem durationem, ita vt velit cum Tannero, *numero* 18. Deum attemperare gratiæ productionem tempori durationis hoſtiæ. Deinde addit, ad hoc augmentum gratiæ requiri nouam diſpoſitionem. Cùm eo penitus ſentit Lugo *diſputatione* 12. *ſectione* 2. *numero* 46. & alij. Caietanus verò nouam diſpoſitionem non exigit. Pro hac ſententia Henriquez *cap.* 43. *num.* 2. adducit præter primò allegatos etiam Richardum, & D. Bonauenturam, atque hanc ſententiam erroris ſuſpectam, ait, multoſque ob id in Hiſpania damnatos ſententiâ Cenſorum Fidei.

SECVNDA ſententia omninò negat, Euchari- 48
ſtiam ex opere operato dare gratiam, toto illo tempore. Ita Soto *in* 4. *diſtinct.* 11. *queſtion.* 2. *artic.* 1. Victoria *in ſumma*, *num.* 79. Vaſquez *diſputat.* 233. Baſl. *verb. Euchar. cap.* 2. *numer.* 14. & D. Thom. *queſt.* 80. *art.* 8. *ad* 6. apud Caſpenſem *diſp.* 8. *ſect.* 2. qui tamen oppoſitam opinionem piam confitetur, & aptam excitare fidelium deuotionem, Tanner. *diſp.* 5. *queſt.* 7. *dub.* 2. qui oppoſitam ſententiam à damnatione eximit; imò addit, pium ſatis, ac probabile eſſe credere, Sacramentum talem effectum, ſaltem per accidens, habere, ſi homo vel tunc primò diſponatur, vel melius diſponatur, & pro hac poſtrema parte adducit Sotum, Maiorem ſupra, Valentiam *q.* 7. *punct.* 1. & Suarez *ſect.* 7. *&* 8. Hi duo concedunt, non modò inculpatum, ſed etiam ſacrilegum obicem remouere, quamdiu ſpecies durant, non autem po-
ſtea. Imò ipſe Tannerus *num.* 23. aſſerit, hoc Sacra- 49
mentum inculpatæ fictionis defectu ſumptum, remoto obice, conferre gratiam, non ſolùm quamdiu manducatio durat (quod certum eſſe ait) eſto præterierit iam inſtans, in quo Deus conferre gratiam debuiſſet, (iuxta legem conſuetam) ſed etiam poſt manducationem peractam, quamdiu præſentia Chriſti durat: imò addit tertiò, eam conferre etiam poſtquam ceſſauit Chriſti præſentia; ſecus verò, ſi quis ſacrilegè acceſſerit, cui in ſola ſumptione poteſt remoueri obex. Idem ſentit Henriquez *lib.* 8. *cap.* 43.

ET quidem obicem inculpatum remoueri poſſe, 50
etiam poſt Sacramentum tranſactum, ſentit D. Thomas *in* 4. *diſtinct.* 17. *queſt.* 7. *art.* 4. Paludanus, Capreolus, Durandus *eadem diſt.* Petrus Sotus *lect.* 9. *de ſacramentis in genere.* Tannerus *diſp.* 57. *queſt.* 7. *dub.* 2. *num.* 24. Caietanus *tom.* 1. *opuſcul. tractat.* 5. *queſt.* 3. & 3. *part. queſt.* 79. *art.* 1. qui tamen id negat poſt conſumptas ſpecies.

OPPOSITVM tamen tenet Vaſquez *diſp.* 203. *num.* 21. Suarez *diſp.* 63. *ſect.* 8. Henriquez *loco citato*, & alij apud eos; & Caſpenſis *diſput.* 8. *ſect.* 2. *num.* 19.

QVOAD ſacrilegam verò ſumptionem, negant 51
S. Thom. *in* 4. *diſt.* 3. *queſt.* 1. *art.* 2. *queſtiuncula* 3. Vaſquez & Henriq. *loc. cit.* qui referunt S. Bonauenturam, Alenſem, Durandum, Marſilium, Paludanum, Sotum, Medinam, Sylveſtrum, Cordubam.

D. BONA

Digitized by Google

D. Bonav. ſuam habet ſententiam *in 4. diſt. 4. art. 2. quæſt. 3. ad penult.* vbi negat vniuerſaliter, recipientem indignè, recipere fructum, recedente fictione; neque eſſe ſimile de Baptiſmo; tum quia Baptiſmus non eſt iterabilis, & eſt neceſſarius ad ſalutem; tum quia relinquit Characterem diſponentem ad gratiam; at Euchariſtia eſt iterabilis, nec adeò neceſſaria, & tranſit omninò, nil imprimens, quod diſponat ad gratiam. Et *diſt. 12. part. 2. quæſt. 2. ad vltimum*, idem refricat.

52 Ex quo ſequitur, S. Doctorem non cenſere, Sacramentum ex opere operato conferre gratiam toto tempore, quo manet in ventriculo, ſi enim hoc vellet, debuiſſet etiam aſſerere, eo tempore, recedente fictione, habere effectum, vt infert Caſpenſis *loco citato*, nec inuenitur, vbi oppoſitum dixerit.

Assero primò, non recipi maiorem gratiam, quamdiu Chriſtus manet in ventriculo.

53 Svpposita allata doctrina probatur ex Seraphico *diſt. 9. art. 2. quæſt. 2.* ſequeretur enim, qui indignè manducauit poſſe, remouendo obicem, recipere gratiam; ſed hoc eſt falſum: Ergo. Probatur ſequela, quia obex remoueri poteſt, quamdiu poteſt effectus Sacramenti obtineri, non enim ponitur obex effectui, qui ampliùs non poteſt produci. Minor probatur ex 1. Cor. 11. *Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit.* Vbi totam culpam ponit in manducatione indigni; non autem in duratione ſpecierum, & corporis Sanctiſſimi.

54 Probatvr ſecundò, quia ſequeretur, vt qui plures hoſtias ſumit, maiorem gratiam reciperet, & ita poſſet quis panes integros conſecratos manducare, & calices bibere, vt gratiam totâ die augeret, quod, tanquam ſuperſtitioſum, punitur à ſacris Inquiſitoribus, vt notant Henriquez, & Tannerus *ſuprà*, & Caſpenſis *num. 21.* cum Ioanne Cruz *in Directorio conſcientiæ, part. 2. quæſt. 4. dub. 1.* Addit verò Caſpenſis: Non tamen damnarem eum, qui ex affectu fruendi ampliùs Chriſti præſentia, & excitandi in ſe maiorem affectum, & deuotionem erga ipſum, & ſuſcipiendi vberiora auxilia gratiæ actualia, quæreret non ſuperſtitiosè, ſed deuotè maiorem hoſtiam in communione.

Assero ſecundò, obicem inculpatè appoſitum, non remoueri poſt conſumptam manducationem.

55 Probatvr, quia, vt dixit S. Bonau. *ſuprà*, præmium, ſeu fructus promititur manducationi *Ioan. 6.* ſimiliter & pœna, 1. *Cor. 11.* non autem poſteà: Ergo non eſt abſque fundamento extendendum: Nullus enim Patrum id dicit. Si autem coniecturis verum dicere velimus, non eſt conſideranda ſolùm excellentia Sacramenti, & liberaliſſimi Chriſti præſentia, ſed reuerentia illi debita; vt aduertit Suarez

56 cum D. Bonau. *diſt. 12. part. 2. quæſt. 2.* Similiter debet conſiderari neceſſitas ponendæ huius efficaciæ, recedente fictione; in tribus enim Sacramentis oritur hæc neceſſitas ex eo, quòd iterari non poſſunt, & in altero etiam, quia eſt medium neceſſarium, vt dicebat ſuprà D. Bonau. & cum eo Suarez, & alij.

57 Mvltò minùs habet efficaciam in ſacrilegio; alioqui poſſet is, qui multos annos ſacrilegè celebrauit, vno tandem actu contritionis totam gratiam redimere, quam tot annis obtinuiſſet.

Qvæstio IV.

An Communio ſub vtraque ſpecie maiorem afferat gratiam.

Svppono primò ex dictis, maiorem particularum multitudinem, & durationem earum in ventriculo in vnica communione non augere gratiam. Eſt communis, & certa Doctorum ſententia apud Valentiam *quæſt. 7. p. 1.* Suarez *diſp. 63. ſect. 5. & 7.* Vaſquez *diſp. 203. cap. 2.* Henriquez *lib. 8. cap. 33.* Idem dicendum ſi iteretur ſumptio particularum eadem morali communione, non admodum vice diſtante; ſi tamen communiones phyſicè, & moraliter plurificentur; vt fit in tribus Miſſis Natiuitatis, tenendum eſt conferri in ſingulis effectus, cum D. Th. *quæſt. 79. art. 7. ad 3.* 58

Qvoad appoſitam quæſtionem.

Prima opinio eſt, communionem ſub vtraque ſpecie ampliorem conferre gratiam. Ita Alenſ. 4. *part. quæſt. 11. memb. 2. art. vlt.* quem ſecuti ſunt Caſſalius *lib. 2. de cœna*, Arboreus *in cap. 6. Ioan.* & quidam Epiſcopi in Concilio Tridentino apud Henriquez *lib. 8. cap. 43.* Vaſquez *diſp. 215. c. 2.* qui citat etiam Clementem VI. in Bulla ad Regem Angliæ. Adducitur etiam D. Bonauentura, ſed malè. 59

Secvnda igitur ſententia eſt D. Bonau. *diſt. 11. part. 2. art. 1. quæſt. 2.* vbi ait: Sumpta vna ſpecie, ſumi totum Sacramentum, quoad efficientiam. Conſentiunt D. Thom. *quæſt. 80. art. 12. ad 3.* & *opuſc. 58. cap. 29.* Richard. *diſt. 11. art. 3. q. 6.* Gabriel *lect. 84. in Can.* Caietan. *quæſt. 84. art. 12.* Soto *diſt. 12. q. 1. art. 12.* Ruardus *art. 15.* Roffenſ. *art. 16. cont. Lutherum.* Petrus Soto *lect. 10. de Euchariſtia*, Caſtro *verbo Euchariſtia, hæreſi vltima*; Caniſius §. 4. *de Euchariſtia.* Claud. *rep. 6. de Euchariſtia, cap. 3.* Bellarm. *lib. 4. de Euchariſtia, cap. 23.* Alanus *lib. 1. de Euchariſtia, cap. 39.* Victoria, Echius, Æneas, Syluius, Payua, Abulenſis, Tiletanus, Heſſelius, Toletus, Catharinus, Hoſius, Turrianus, Aiala, Palatius, Clictouæus, Turrecremata, Bannes, & alij, qui contra Lutheranos ſcripſêre, apud Tannerum *diſp. 5. quæſt. 7. dub. 3.* 60

Assero cum hac ſententia, ex ſumptione vnius ſpeciei tantum offerri gratiæ, quantum ex vtraque. 61

Hoc ſanè definitum eſt in Concilio Moguntino ſub Sebaſtiano *canone 32.* Verum illud Concilium, nec vniuerſale eſt, nec à Pontifice comprobatum.

Probatvr verò ex Concilio Conſtant. *ſeſſ. 13.* Trident. *ſeſſ. 21. cap. 2.* & *can. 1. & 2.* vbi definitur ſancta eſſe conſuetudo Eccleſiæ communicandi Laicos ſub vna tantùm ſpecie; & inter alias rationes eam affert Concil. Trident. *can. 3.* quia totum, & integrum Chriſtum, gratiarum fontem, & authorem ſub vna panis ſpecie ſumimus: Vbi obſeruo, Concilium non ſolùm aſſignare rationem, quia continet totum Chriſtum, vt putat Suarez; conatus hanc authoritatem eneruare, ſed continere Chriſtum gratiarum Fontem, quod ſuperfluum eſſet, niſi eadem gratiæ plenitudo deriuaretur ab vnica ſpecie, vt notat Bellarmin. *cap. 22.* Quod verò ſolùm definiat, gratias neceſſarias non deficere accipienti ſub vna ſpecie; hoc fuit, ne opinionem hanc de fide definiret, & oppoſitam authoritate damnaret, non autem quia aliquam ei addat probabilitatem, vt putant aliqui. 62

Confirmatvr ex Concilio Baſileæ, quod Bohemis conceſſit communionem ſub vtraque ſpecie, dummodò confiterentur, Primò communionem ſub vtraque ſpecie non eſſe præceptam. Secundò 63

Digitized by Google

communionem ſub vna ſpecie non eſſe prohibitam. Tertiò non plus ſumi ſub vtraque ſpecie, quàm ſub vna. Quartò ſub vna ſpecie ſumi corpus, & ſanguinem Chriſti, ex quibus tertium videtur intelligi de effectu.

64 PROBATVR ſecundò à D. Bonau. argumento primo, addito reſponſo, quo nititur Concil. Trid. *can. 3. citato*; nam in communione ſub vna ſpecie ſumitur totus Chriſtus, quoad efficaciam, vt eſt author, & fons gratiæ, quod probatur ex Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.*

PROBATVR tertiò à Bellarmino, ratione ſumpta ex D. Bonau. *loco cit.* qua retunditur etiam Caluini oppoſitio *lib. 4. cap. 17. §. 47.* oportet in Sacramento diſtinguere Symbola, & rem contentam, ideſt Chriſtum, quæ ſanè opponuntur. Profectò Symbola non operantur in Euchariſtia, quia *ibi* operatur Chriſtus ſignatus: Ergo tota operatio oritur ex re contenta; at ibi ſub vna ſpecie eſt totus Chriſtus: Ergo.

65 RESPONDET Calvinus, operari ad excitandam diſtinctiùs fidem, ſic enim clarius exprimitur ſanguis Chriſti pro nobis effuſus.

DICO, hoc reſponſum niti illo falſiſſimo dogmate, Sacramenta habere ſuum effectum in fide excitanda.

OBIICIES primò cum Gregorio Caſſandro aliquos PP. adſcribentes Sanguini Chriſti peculiares effectus. Sic Ambroſ. *lib. 5. de Sacram. cap. 3.* vbi ait: *Quoties bibis, remiſſionem accipis peccatorum.* Et Cyprianus *lib. 1. epiſt. 2.* aſſerit, conferre fortitudinem.

66 RESPONDETVR id non adſcribere ſanguini diſtinctim à corpore; nam, quoad communionem, effectus idem adſcribitur corpori. Sic D. Ambr. lib. 4. c. 5. *Qui manducauerit hoc corpus, fiet ei remiſſio peccatorum.* Idem aſſerit Cyprian. *loco cit.* Imò & de corpore, & ſanguine in paſſione idem modus obſeruatur à Paulo. Coloſſ. 1. *Pacificans per ſanguinem.* Mox ait: *Reconciliauit in corpore carnis eius per mortem.*

OBIICIES ſecundò. Alius eſt effectus cibi, alius potus.

RESPONDETVR, corpus Chriſti includere etiam potum ſanguinis, licet diſtinctim ſanguis cõſecratus aliud ſignificet. Sic colligitur ex D. Bonau. *loco cit.*

67 OBIICIES tertiò: Corpus ſub ſpecie panis eſt Sacramentum conferens gratiam, & ſanguis etiam eſt Sacramentum ſub ſpecie vini, ergo confert gratiam. Confirmatur: Eſt enim nouum gratiæ inſtrumentũ.

RESPONDETVR, Sacramentum ſub vtraque ſpecie ſuum effectum conferre per modum vnius, quem ſub altera tantùm ſpecie etiam recipimus. Igitur recipiens vtramque ſpeciem, recipit gratiam in fine receptionis, vt tenent Sainctes *rep. 10. c. 3.* Valent. *loco*
68 *cit.* & problematicè Bellarminus. Vel die receptione noua ſolum aliquem feruorem nouum accipi, & compleri effectum datum in receptione hoſtiæ, quoad eſſentialia, vt docet Bellarminus, neque ſunt duo inſtrumenta, ſed vnum totale.

QVÆSTIO V.

Quem effectum EVCHARISTIA *in corporibus producat.*

69 SVPPONO ex dictis *quæſt. 1.* nullam phyſicam vnionem produci inter corpus Chriſti, & noſtrum. Ità Suarez *diſput. 64. ſect. 1.* Henriquez *lib. 8. cap. 36.* qui addit, ita reſpondiſſe Academias Salmaticæ, & Compluti, & eſt communis ſententia, vt refert Tannerus contra Vaſquez *diſp. 204.* Cardinalem de Mendoza apud eundem, & Caſpenſ. *diſp. 8. ſect. 4.* qui nonnullis dictis Patrum, non diligenter perſpectis, innituntur. Hi ſunt Hilarius 8. *de Trinitate*, Chryſoſtomus *homil. 45. & 46. in Ioan. & 83. in Matthaeum.* Id verò prædicti Doctores explicant ſimilitudine, quæ partim eſt diuerſa, partim moralem indicat vnionem. Hæc eſt vnio amoris inter coniugatos; Quam denique moralem confiteri coguntur Caſpenſis *loco cit.* & Vaſquez *num. 34.* Nulla enim 70
phyſica ratio ab eis valet aſſignari, aut naturæ, aut hypoſtatica, aut alia.

DISPVTATIO VIII.

De Suſceptione HVIVS SACRAMENTI.

QVò inter cætera Sacramenta ſublimiùs eminet EVCHARISTIA, eò demiſſiori animo eſt ſuſcipienda; Mentis enim elatio, tot humilitatis Simbola, quæ in hoc Sacramento cumulantur, pati neſcit: Alias verò diſpoſitiones requiſitas expedit Seraphicus *in faſciculario, cap. 7.* dum omnes reducit ad corporis munditiam, conſcientiæ puritatem, & actualem deuotionem. Defectus primæ aliquando ex decentia, aliquando ex neceſſitate à communione poteſt retrahere: Semper verò retrahit neceſſariò defectus ſecundæ: tertia autem diſpoſitio præcipuè in amore ſimul, & timore elucet; & dum inter vtrumque anima fluctuat, propemodum ad communionem diſponitur; ita vt modò currat, & feſtinet, flagrans amore cum Zachæo, obuietque ob agnitæ infirmitatis timorem cum Centurione: De his breuiter diſſeram poſtquam nonnihil de modis, quibus hoc Sacramentum ſuſcipitur, tetigero.

QVÆSTIO I.

Quot modis hoc SACRAMENTVM *ſuſcipitur.*

D. Thom. quæſt. 8. art. 1.
D. Bonau. diſt. 9. quæſt. 1.

DVos modos accipiendi hoc Sacramentum aſſerit D. Bonauentura. Alter eſt Sacramentalis tantùm, cùm ab homine capace accipitur ſolum Sacramentum; non autem fructus Sacramenti, vt fit à peccatoribus baptizatis; alter eſt ſpiritualis merus, quo per fidem viuam, quæ per dilectionem operatur, ac per votum explicitum, vel implicitum ſuſcipiendi hoc Sacramentum, vel etiam rem in hoc Sacramento contentam, puta CHRISTVM DOMINVM, fructus, ideſt gratia, abſque reali perceptione Sacramenti obtinetur. 1

Ex his alius tertius componitur, qui eſt ſpiritualis, & Sacramentalis ſimul, quo Sacramentũ ſimul, & fructus eius dignè, & laudabiliter percipitur, vt fit à iuſtis 2

Digitized by Google

iuſtis dignè communicantibus. Ità S. Bonauent. *ad* 3. Hunc tertium modum ait D. Bonauent. differre à primis duobus materialiter tantùm, quia ex illis veluti partibus componitur; vnde nil aliud, præter illos duos modos, includit. Sicuti igitur compoſitum phyſicum non eſt tertia entitas, diſtincta à partibus vnitis, nil enim aliud in compoſito aſſignari poteſt; ita hoc compoſitum morale. Vide etiam D. Bonauent. *lib. 6. Compend. Theolog. cap. 16.*

3 D. THOMAS *ad* 2. ait, hunc tertium modum includi, tanquam in genere, in modo communicandi ſpiritualiter, ita vt modus communicandi ſpiritualis ſit duplex: Alius mere ſpiritualis; alius ſpiritualis, ſimul & Sacramentalis, vt exponit Suarez.

ASSERO tertiò, dari modos percipiendi Euchariſtiam. Ità Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 8.* & communiter Theologi *diſt. 9.* cum Magiſtro, contra Sectarios, qui negantes præſentiam Chriſti realem in Euchariſtia, negant ideò perceptionem Sacramentalem, diſtinctam à ſpirituali, ſolamque ſpiritualem per fidem ponunt.

4 ET quidem modum ſpiritualem deducit S. Bonau. ex 6. Ioan. *Qui manducat me, viuet propter me.* Modum verò Sacramentalem, ex prima Corinth. 11. *Qui manducat indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit.*

VTRVMQVE autem colligit ex D. Auguſtino *ſerm. 11. de verbis Domini*, & *tract. 26. in Ioannem*, & habetur de conſecr. diſt. 2. *cap. Panem.*

5 PROBATVR à D. Benau. etiam ratione, qua nititur etiam D. Thom. nam duæ ſunt res diſtinctæ, & ſeparabiles, quæ ſumuntur in Euchariſtia. Altera eſt Chriſtus in ipſo Sacramento inſeparabiliter incluſus: altera eſt gratia. Ex hoc ſequitur, poſſe decipi Sacramentum cum Chriſto abſque gratia: & gratiam in ſpirituali communione abſque Sacramento, & vtrumque ſimul, & ita tres receptiones habemus.

OBIICIES primò. Vbi eſt vnum propter alterum, ibi vnum tantùm: Sed communio Sacramentalis eſt propter ſpiritualem, ſicut ſignum ordinatum ad ſignatum: Ergo vna tantùm.

RESPONDET S. Doctor. Maiorem veram, quando vnum eſt propter alterum, quod non poteſt ſeparari; ſed cùm ſeparatur, iam non remanet vnum.

6 OBIICIES ſecundò. Caro Chriſti eſt cibus, & quidem ſpiritualis: Sed qui recipit Sacramentum, recipit carnem Chriſti: Ergo cibum ſpiritualem: Ergo eſt vna ſumptio.

RESPONDET S. Bonau. carnem Chriſti ſpiritualiter cibare dependenter à diſpoſitione, atque adeò poſſe aliquando ſumi Chriſtum in Sacramento abſque Spirituali refectione.

OBIICIES tertiò. Aliquis modus manducandi reſpondet Fidei; aliquis Charitati: Ergo aliquis etiam Spei.

7 RESPONDET S. Bonau. negando conſequentiam, quia modi manducandi non diſtinguuntur penes virtutes, nam qui manducat tantùm ſpiritualiter, manducat ſecundùm Fidem, & Charitatem, ſed potiùs diſtinguuntur penes rem Sacramenti, quæ duplex eſt, ſignum ſcilicet, & gratia.

QVÆSTIO II.

Qui ſit modus manducandi EVCHARISTIAM *ſpiritualiter.*

D. Bonau. diſt. 9 quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 80. art. 2.

ASSERO. Modus manducandi ſpiritualiter Euchariſtiam eſt fide mandere Chriſtum, prout eſt in hoc Sacramento, & voto charitate accenſo optare vniri Chriſto in hoc Sacramento. 8

PROBATVR primò à D. Bonau. Vita ſpiritualis eſt à fide, vt dicitur Ioan. 11. *Qui credit in me, viuet.* Sed hæc vita habetur neceſſariò per manducationem Chriſti, vt dicitur Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis:* Ergo ſpiritualis manducatio eſt per fidem.

PROBATVR ſecundò à D. Bonau. ex D. Auguſt. tract. 24. in Ioan. *Crede, & manducaſti.* Aduerto verò ipſum *dub.* 1. loqui de fide per charitatem operante. 9

OBIICIES. Si actus fidei cum charitate ſufficit ad ſpiritualem manducationem: Ergo manducantur articuli fidei, dum creduntur.

RESPONDET D. Bonau. non quamvis diſcuſſionem per fidem ſufficere ad manducationem, ſed illam, quæ eſt cibi, & ideò ſola maſticatio Chriſti, quatenus eſt cibus latens in hoc Sacramento, eſt manducatio. Hinc fit, ſolum Hominem manducare ſpiritualiter hoc Sacramentum.

IDEÒ D. Thom. ait, Angelos ſpiritualiter quidem manducare Chriſtum, quia illum ſemper cõſiderant; non tamen manducare ſpiritualiter in hoc Sacramẽto, quia non mandunt fide Chriſtum *hîc* latentem. 10

QVÆSTIO III.

Quid ſit manducare Sacramentaliter.

D. Bonau. diſt 9. quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 80. art. 2.

ASSERO, Sacramentaliter ſumere, eſſe ſumere Sacramentum Euchariſtiæ, ideſt, ſpecies illas, ſub quibus eſt corpus Chriſti, & ſumere vt Sacramentum, & hoc eſt formale ſuſcipiendi Sacramentaliter, ideſt, cognitione. 11

QVARE deducit Seraphicus: Si quis comederet Euchariſtiam, putans, eſſe panem communem non conſecratum; aut ſumeretur à mure, non ſumeretur Sacramentaliter. Vbi attentè conſidera, nolle Seraphicum *hîc* negare, ſumi à mure Sacramentum corporis Chriſti præſentis, vt aliqui eum carpunt; ſed negat, ſumi Sacramentaliter, quia deeſt cognitio, quâ ſignum ſacri apparet.

IGITVR homo ſolus poteſt comedere Sacramentaliter; non autem Angelus, quia neque poteſt manducare, neque eſt capax effectus Sacramentalis. Similiter neque brutum, quia licèt materialiter edat, non tamen ſumit ex intentione, neque eſt capax effectus Sacramenti. Eſt ſenſus communis Theologorum poſt D. Bonau. *hîc*, & D. Th. *art.* 2. vt notant Valentia *q. 8. p. 2.* Suar. *diſp. 72. ſect. 2.* Tanner. *diſp. 5. q. 8. dub.* 1. 12

SECVNDÒ, omnes adulti baptizati, & ſui compotes, capaces ſunt Sacramentaliter ſumendi. Ità cum D. Bonauent. *hîc*, & D. Thom. *art. 3.* docent omnes Theologi: Ratio eſt, quia Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum. Quare baptizatus eſt capax Sacramenti huius, & fructuum eius.

13 Ex quo fit, Catechumenum etiam iuſtum, non eſſe capacem huius Sacramentalis manducationis. Ita S.Bonauent. *hîc*, quem ſequuntur communiter apud Suarez *diſput.62.ſect.3.* contra Marſilium *in 4.quaſt.6. art.2.* qui dixit, Catechumenum in caſu neceſſitatis hoc Sacramentum recipere poſſe, cui fauere videtur Innocentius, *cap. Veniens, de Preſbytero non baptizato*; attamen ibi ſolùm diſputando accinit; ſed tamen definit pro nobis: Baptiſmus enim eſt ianua Sacramentorum; ſicut enim homo, nondum natus, ſaltem in vtero, non poteſt nutriri pane; ita non renatus, non poteſt ſpiritualiter nutriri.

14 Tertiò ſequitur, infantes, & perpetuò amentes non recipere Sacramentaliter corpus Chriſti, etiamſi ipſum Sanctiſſimum corpus ederent. Ita D. Bonauent. & ſequitur Maior 4.*diſtinct.9.ad 2.* Petrus Soto *lect.8.de Euchariſtia.* Catharinus *opuſculo de communione paruulorum.* Caietanus *quaſt.73. artic.3.* Valentia *quaſt.8. punct.2.* Ratio eſt, quia nullam habent cognitionem Sacramenti. Hic autem eſt cibus ſpiritualis: Ergo eſt accommodatus iis ſolis, qui poſſunt actus vitæ ſpiritualis exercêre. Hinc non licet iam hoc tempore Euchariſtiam iſtis communicare.

15 Ita Theologi omnes cum D. Thom. *quaſt.80. art.9.* & patet ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus.* Et Can. *Qui recedunt, 26. quaſt.6.* & ex Concilio Carthagin. IV. *can.73.* Oppoſitum tamen tenent multi apud Suarez *diſp.62.ſect.4.* Tannerum, *loco citato*, quos hi ſequuntur D.Thom. *quaſt.80.art.4.* & alij cum Magiſtro *diſtinct.9.* Et eſt de fide, vt notat Suarez *diſputatione 62.ſect.3.* poſt D. Bonau. contra aliquos dicentes, corpus Chriſti recedere, dum exhibetur Sacramentum peccatori, & contra hæreticos, dicentes, non conſecrari illas particulas, quæ ſunt dandæ peccatoribus.

16 Probatvr primò à D. Bonauent. authoritatibus Sanctorum, qui ita exponunt locum, prima Corinth.11. *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit: non diiudicans corpus Domini*; vbi clarè habetur, impios recipere ſcienter corpus Domini. Ità Chryſoſtomus, Ambroſius, Anſelmus, D. Thom. denique omnes Græci, & Latini. Præterea Chryſoſtomus *homil.83. in Matth.45. in Ioannem.* Origenes *homil. 2. in Pſal. 73.* Hieronymus *Malachiæ primo*, & alij Sancti, qui hanc docent veritatem. Hoc eodem teſtimonio nituntur Auguſtinus *lib.1.contra Creſcon. cap.25. in fine, lib.2. cont. litt. Petil. cap.47. & epiſt.120. cap.27.* & *lib.5. de Baptiſmo, cap.8.*
17 vbi ait: *Corpus Domini, & ſanguis Domini erat illis, quibus dicebat Apoſtolus: Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit*: Et hinc Cyprianus *ſerm. de Cœna Domini*, ait: *In ſceleratum os panis ſanctificatus introiuit.* Hinc etiam Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum ad finem: *Æqualiter*, ait, *omnes corpus Chriſti accipimus, quanquam pro accipientium meritis diuerſum fiat, quod vnum eſt.* Hinc denique Eccleſia canit:

Sumunt boni, ſumunt mali,
Sorte tamen inæquali,
Vitæ; vel interitus.

Ratio ſumitur à D. Bonau.primò ex illo principio ſuprà adducto *diſp.5. q.3.* corpus Chriſti manere ſub ſpeciebus, quamdiu ſpecies panis manent.

18 Secvnda ratio Seraphici eſt, quia Baptiſmus, & cætera Sacramenta rata ſunt, etiamſi ab iniquo ſuſcipiantur; ſi nihil eſſentiale eis deſit: Ergo etiam hoc, etiamſi ab iniquo ſumatur: nil enim eſſentiale per hoc illi deeſt.

Tertia ratio D. Bonauent. Sacramentum hoc ratum eſt, etiamſi fiat ab iniquo Sacerdote: Ergo eadem ratione ratum durabit, cum ab eo ſumitur. His rationibus nititur Suarez *diſp.62.ſect.3.*

Avthoritates verò in contrarium, quæ vi- 19
dentur innuere, impios non recipere rem huius Sacramenti, non intelliguntur ſic, vt non recipiant Chriſtum; ſed effectum, id eſt gratiam. Sic intellige D.Auguſtinum *tract.28.& 59. in Ioannem, ſerm.2. de verbis Apoſtoli,* & *lib 22. de ciuitate Dei, cap.25.* & ſæpè alias.

Deniqve deducit D. Bonau. hæreticum non 20
credentem corpus Chriſti in Euchariſtia, ſumentem tamen iuxta fidem Eccleſiæ, facta hac præciſione, ſumere corpus Chriſti Sacramentaliter in fide aliena; alioqui, hac fide præciſa, ſumet quidem Sacramentaliter; ſed imperfectè, & quaſi materialiter; ſicut, qui, loco panis vſualis, edit Euchariſtiam.

QVÆSTIO IV.

Quinam manducare Evchariſtiam *queant ſpiritualiter ſimul, & Sacramentaliter.*

Asſero primò, omnes baptizatos adultos, ac 21
iuſtos ſui compotes, eſſe ita manducandi capaces. Patet, quia nulla his deeſt conditio.

Aſſero ſecundò, baptizatos amentes, qui poſt vſum rationis in amentiam inciderunt, exiſtentes in gratia ſic manducare. Ità D. Bonau. & communiter DD. apud Valentiam *quaſt.8. p.2.* Suarez *diſp.62. ſect.3.* ſi tamen poſſit ſperari, eos mox ad ſe redituros, debent expectari. Ità communiter, niſi adſit neceſſitas. At ſi amentia, vel phreneſis ſit perpetua, & ſi putentur ante phreneſim, vel amentiam fuiſſe in gratia, neque adſit periculum vomitus, vel ſimilis dari poteſt Euchariſtia; imò & debet.

Qvòd poſſit, aſſerit D. Bonau. apud Tannerum 22
diſp.5. quaſt.8. dub.1. num.34. & colligitur ex *cap. Qui recedunt, 26.quaſt.6.* & è Concilio Carthag.IV. *cap.76.* & habetur in Catechiſmo Pij V.

Qvòd verò debeat dari, aſſerunt D. Thom. *quaſt.80.artic.9.* & alij cum eo.

Advertit autem D. Bonau. *diſt.9. dub.3. litt.* 23
tunc præſumi aliquem in gratia, quando non conſtat de peccato eius mortali, quia iuxta regulam iuris præſumitur bonus, qui non probatur eſſe malus, præſertim in ordine ad effectum fauorabilem, nulli præiudicantem. Cùm igitur præſumptio, vel ſigna fortiora ſunt pro innocentia, tunc pro ea præſumendum. Quæ autem perſonæ de facto ſpiritualiter manducent, & Sacramentaliter, mox oſtendam per varias quæſtiones.

QVÆSTIO V.

Quæ diſpoſitio requiratur, vt ſuſcipiens hoc Sacramentvm, *recipiat primam gratiam.*

D. Bonau. diſt 9. art. 2. quæſt.3.& diſt.12.art.4. quæſt 2.

Qvoniam dixi *diſput.7. quaſt.2.* probabiliter 24
hoc Sacramentum conferre non nunquam primam gratiam, & ſic ſpiritualiter manducari ab homine,

Digitized by Google

mine, bona fide accedente in culpa mortali; videre libet, quæ diſpoſitio requiratur, vt ita bona fide ſpiritualiter manducetur.

HÆRETICI nullam, præter fidem, requirunt diſpoſitionem; imò Lutherus audet dicere, eò magis eſſe aliquem diſpoſitum, quò peccatis oneratior, vt miſericordiam obtineat. Hæc damnata ſunt in Concilio Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 11.

25 E Catholicis, aliqui dicunt, accedentem in culpa mortali bona fide, abſque alia diſpoſitione pœnitentiæ, obtinere primam gratiam. Ita Durandus *diſt.* 9. *quæſt.* 4. Paludanus *quæſt.* 2. Antoninus 3. *part. tit.* 12. *cap.* 6. §. 7. Poſſunt adduci etiam Soto *diſp.* 11. *quæſt.* 1. *art.* 4. Ledeſma *hîc*, Caietanus 1. *Corinth.* 11. Maior *diſt.* 9. *quæſt.* 1.

ALII dicunt, ſufficere attritionem, etiamſi habeant conſcientiam peccati mortalis.

26 ASSERO; Vt hoc Sacramentum conferat primam gratiam, neceſſaria eſt bona fides putantis, ſe eſſe in gratia, & attritio ſupernaturalis. Ita D. Bonauent. *diſtinct.* 9. *art.* 2. *quæſt.* 3. & *diſt.* 12. *art.* 4. *quæſt.* 2 & alij apud Suarez *diſp.* 63. *ſect.* 2. relat. *diſp.* 7. *quæſt.* 2.

QVOD ſit neceſſaria attritio patet ex dictis de Baptiſmo; nam pœnitentia eſt medium neceſſarium. Quod verò requiratur bona fides, nempè, vt quis ignoret ſtatum ſuum, & exiſtimet, ſe in gratia accedere, eſt omnium Theologorum.

27 PROBATVR à D. Bonauent. *diſtinct.* 9. *artic.* 2. *quæſt.* 3. ex illo prima Corinth. 11. *Probet autem ſeipſum homo: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit: non diiudicans corpus Domini.* Loquitur autem, non de probatione fidei; ſed morum, vt exponunt omnes Sancti PP. vt etiam notauit Concilium Tridentinum. Ita PP. relati *quæſtione præcedenti*, & alij apud Suarez *loco citato.*

28 POTEST verò dari ſtatus medius, vt quis bona fide accedat abſque attritione, & tunc neque peccat, neque iuſtificatur, & hoc iuxta etiam dicta *diſp.* 7. *quæſt.* 2. Ita Seraphicus Doctor *diſt.* 9. *art.* 2. *quæſt.* 3. & alij. Exemplum eſt: ſi quis in mortali putans, ſe eſſe in gratia, nec tamen attritus accedat. Secundum verò opinionem, negantem primam gratiam huic Sacramento, non ſufficeret, vt quis iuſtificaretur, attritio: In quo remitto *ad diſput.* 7. *quæſt.* 2.

QVÆRES: an in eo ſtatu medio homo accedat dignè, vel indignè.

29 RESPONDET S. Bonauent. *ad primum*, accedere indignum, non tamen indignè, quia bona fide accedit.

OBIICIES. Vel facit quod in ſe eſt, & ſic Deus confert gratiam; vel non facit, & ſic ponit obicem, & peccat.

30 RESPONDET S. Doctor eum in ſuâ probabili exiſtimatione non ponere obicem, licèt verè ponat, ſeu non tollat. Igitur is in ſuâ exiſtimatione facit, quod in ſe eſt, non autem verè; ideò excuſatur à nouo peccato, nec tamen iuſtificatur: Ita etiam Suarez *loco citato.*

QVÆSTIO VI.

An, & cur culpæ mortalis ſibi conſcius teneatur confiteri, vt EVCHARISTIAM *accipiat.*

D. Bonau. *diſt* 9 *dub* 3. & *diſtinct.* 16. *part.* 3. *dub* 12.

POST Concilium Tridentinum certum eſt, nec abſque errore negatur, neceſſariò præmittendam confeſſionem illi, qui mortalis culpæ eſt ſibi conſcius, vt Euchariſtiam accipiat. Ita habetur *ſeſſ.* 13. *can.* 11. 31

ILLE verò eſt ſibi conſcius peccati mortalis, qui ſcit, aut putat, ſe habere peccatum mortale nondum confeſſum; non autem qui ſolùm leuiter dubitat. Ita docent Sà *verb. Euchariſtia*, conſentit 32 Henriquez *lib.* 8. *cap.* 45. Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *dub.* 1. vbi in contrarium allegat Alenſem 4. *part. quæſt.* 18. vel *quæſt.* 77. *memb.* 4. *art.* 2. D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 13. *artic. vltimo*, *quæſt.* 1. vbi nil de hoc inſiſtat; Paludanum *quæſt.* 5. Adrianum *in* 4. *de Confeſſ. quæſt.* 4. *ad* 2. Angelum *verb. Confeſſ.* 1. §. 10. Tabienam §. 10. Syluestrum *verb. Confeſſio*, 1. *num.* 6. Medinam *Cod. de confeſſ.* Gerſonem *Alphabeto* 41. Nauarrum Manuali *cap.* 14. *num.* 26. & *cap.* 21. *n.* 34. quos, ait Tannerus, idem aſſerere de dubitante: An ſit reus mortalis culpæ.

ET quidem D. Bonauent. *diſt.* 9. *dub.* 3. & *diſt.* 16. *part.* 1. *dub.* 12. requirit probabilitatem peccati mortalis, vt quis teneatur; non autem ſufficere leue dubium.

QVÆSTIO ergo eſſe poteſt: Quo iure quis teneatur ad peccatorum Confeſſionem ante Communionem. 33

FVIT opinio Panormitani *cap. de homine, de celebrat. Miſſarum*, Caietani 3. *part. quæſtione* 80. *art.* 4. & *in ſumma, verb. Communio.* Et *in opuſc. de hac re.* Et *ad* 1. *Corinth.* 11. Armillæ, *verbo Communio*, §. *vlt.* ſic & Fauentinus, Paludanus *diſt.* 17. *quæſt.* 2. Adrianus *de confeſſ. quæſt.* 3. & arridet Richardus 4. *diſtinctione* 17. *artic.* 3. *quæſt.* 6. vt infrà *quæſt.* 8. non adeſſe legem vllam, quæ ad hoc obliget.

SECVNDA ſententia eſt, adeſſe præceptum iuris humani, ex Apoſtolica traditione. Ita Medina *Cod. de Confeſſ. quæſtione* 1. Paludanus 4. *diſtinct.* 9. *quæſt.* 10. 34

TERTIA ſententia eſt, eſſe præceptum iuris Diuini poſitiui. Ità Paludanus, Scotus, & alij *in* 4. *diſt.* 9. & 17. D. Thom. *ibi*, *diſt.* 16. *ad textum*, & *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſtiuncula* 4. licèt 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 6. *argum.* 2. & *ad* 2. potius indicet, eſſe iuris Eccleſiaſtici. Apertiùs verò eandem ſententiam docent Sotus *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 4. Petrus Sotus *lect.* 11. *de Euchariſtia.* Caſtro, *verbo Euchariſtia, hæreſi* 1. Corduba *lib.* 1. *quæſtione* 16. Couar. *in cap. Alma Mater*, *p.* 1. §. 1. *num.* 7. Suarez *diſp.* 66. *ſect.* 3. Valentia *quæſt.* 8. *punct.* 3. Henriq. *loco cit. num.* 5. Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *dub.* 2.

QVARTA ſententia eſt, hoc eſſe præceptum iuris Diuini naturalis, ex ipſa Sacramentorum Confeſſionis, & Euchariſtiæ inſtitutione intrinſecè ortum. Citantur D. Bonau. 4. *diſt.* 13. *dub.* 1. & *diſt.* 16. *p. p. dub.* 12. Petrus Sotus *lect.* 2. *de Euchariſtia*, & Sylueſter *verb. Euchariſtia.* 35

Eqvidem non inuenio in D. Bonauent. hoc præceptum iuris Diuini naturalis. Et quidem etiam Suarez *loco cit.* & Tannerus *diſput.* 5. *quæſt.* 8. *dub.* 2. non audent pro eo expreſsè allegare Seraphicum.

36 Asser o primò, præceptum Confeſsionis, ante Communionem ei, qui mortalis eſt culpæ conſcius, ſemper fuiſſe in Eccleſia. Ita docuit Concilium Tridentinum *loco cit.* dicens: *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumuis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramenti Confeſſione, ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat.*

Qvod ſi hoc eſſet Tridentini præceptum, iam ſequeretur, vbi non eſt receptum Concilium, non vrgere hoc præceptum.

37 Qvare rectè Canus *relect. de Pœnitentia*, *p.* 5. Catharinus *lib.* 5. contra Caietanum, Nauar. Manuali *cap.* 2. *num.* 7. & *cap.* 21. *num.* 49. Sotus *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 4. Victoria *num.* 78. *de Sacram.* Valentia *quæſt.* 8. *puncto* 3. aſſerunt, eo decreto Concilij damnari ſententiam Caietani, non agnoſcentis, ante ſua tempora, hac de re præceptum.

Asser o ſecundò, hoc præceptum eſſe Diuinum poſitiuum. Ita communiter Doctores, præcipuè allegati pro tertia ſententia.

38 Probatvr illo 1. *Corinth.* 11. vbi teſtatur, ſe accepiſſe à Domino inſtitutionem Euchariſtiæ, & modum atque concludit: *Itaque quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini, indignè: reus erit corporis, & ſanguinis Domini. Probet autem ſeipſu n homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit: non diiudicans corpus Domini.*

39 Ex hoc autem loco S. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. deducit, ex vniuerſali Eccleſiæ ſenſu, neceſſariam eſſe Confeſſionem. Ita recitato illo textu: *Probet autem, &c.* ait: *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumuis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione, ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat.* Itaque neque Concilium, neque Eccleſiæ conſuetudo ſeorſim hoc præceptum conſtituit, ſed præcepto Diuino nixa. Idem ſentiunt SS. PP. ad illum allegatum Apoſtoli locum, vt refert Henriq. *loco cit.* & Tannerus *num.* 26.

40 Hvc facit etiam regula illa D. Auguſtini lib. 4. contra Donatiſtas: *Quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi Apoſtolica authoritate traditum rectiſſimè creditur.* Cùm igitur huius præcepti non inuenitur origo, deducenda eſt ad Apoſtolos ex Chriſto.

Addit verò Concilium ibi, data neceſſitate, & deficiente copiâ Confeſſoris, poſſe aliquem inconfeſſum celebrare, vel communicare.

41 Vrgente igitur neceſſitate, abſente Confeſſario, poteſt quidem quis communicare abſque præuia confeſſione; attamen debet eo caſu procurare contritionem. Ita D. Bonauent. allegatus *quæſt.* 4. & *dubiis citatis in quarta opinione.* Eum ſequuntur alij apud Valentiam *quæſt.* 8. *puncto* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 45. *& ſequentibus.* Suarez *diſp.* 62. *ſect.* 4. *&* 5. & *diſp.* 63. *ſect.* 2. & colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. *& canone* 11.

42 Reqviritvr ergo primò, vt deſit copia confeſſarij, vt docet D. Bonauent. *adductis dubiis.* Tunc autem id erit, cùm longè aberit, habens iuriſdictionem ad confeſſionem excipiendam; Hoc autem iudicio boni viri æſtimandum. Alius caſus eſt, ſi timeatur à Confeſſario, non ſeruaturum ſecretum. Hic autem timor debet eſſe probabilis, non fictus, vt notat Suarez *diſput.* 63. *ſect.* 4. adducens Syluestrum *verb. Confeſſio*, 1. §. 2. & alios. Si tamen ſit timor ſolùm circa vnum peccatum, & habeantur alia mortifera, illud ſolum tacendum; & hæc dicenda; vt notat idem Suarez *loco cit.* cum Maiore 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 5. Nauarro, *ſumma*, *cap.* 7. *num.* 6.

Casv verò, quo habeat aliquod reſeruatum, nec habeat copiam, tunc ſi habet ſolum reſeruatum, conteratur. Si verò alia etiam habet, poteſt vel confiteri omnia, vt indirectè à reſeruatis abſoluatur; vel ſola non reſeruata; vel ſolum conteri, vt notat Diana *tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 104. Caſpenſ. *diſp.* 9. *ſect.* 2. *num.* 17. Idem autem iudicium facit *num.* 18. *de* Excommunicato. 43

Secvnda cauſa adducta à Tridentino Concilio, vt poſſit omitti confeſſio ad Euchariſtiam, eſt neceſſitas celebrandi; vel communicandi.

Prima verò neceſſitas eſt mors imminens, vel Sacerdoti, vel communicando. 44

Secvnda eſt infamia, vel ſcandalum ſequens ex omiſſione Miſſæ, vel Communionis. Ita D. Bonauent. *dub. citato*, *diſt.* 13. quem ſequitur Suarez *loco cit.* Caſpenſis *num.* 21.

Tertia eſt neceſſitas perficiendi inchoatum Sacrificium, non modò ſi conſecratum iam ſit; ſed etiamſi ſola oblatio facta ſit, vel quoque Introitus. Ita innuit S. Bonauent. *loco cit.* quem ſequuntur Victoria §. 83. Nauar. Manuali *cap.* 25. *num.* 27. Henriquez *cap.* 46. *num.* 3. Suarez *loco cit.* Tannerus *num.* 38.

Qvarta eſt neceſſitas adimplendi ſuum munus Parochi, vel ſimilis. Ita D. Bonauent. *loco cit.* Soto, & alij apud Suarez *loco cit.* Tannerum *num.* 39. Caſpenſem *num.* 22. Henriquez *cap.* 46. *num.* 6. qui *num.* 4. & 5. ponit etiam caſum implendi præceptum Eccleſiæ in Paſchate communicandi. Ita etiam Paludan. *diſt.* 9. *quæſt.* 4. Syluest. *loco cit.* qui addunt etiam præceptum audiendi Sacrum in feſto, quod ait Tanner. *num.* 41. eſſe probabile; attamen probabilius, ait, negari cum Antonino 3. *part. tit.* 13. *cap.* 6. §. 7. Soto *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 5. Angles *quæſt.* 2. *art.* 3. *diffic.* 5. Valentia, & Suarez, ſuprà citatis. 45

Attamen Valentia *loco cit.* poſt Sotum excludit excommunicatum in omnibus caſibus, excepto articulo mortis. Oppoſitum tamen tenet Tannerus *num.* 40. cum Angles *loco cit.* & Sà, *verbo Excommunicatio*, & *verbo Euchariſtia*, *de excommunicato occulto*, & indicat S. Thom. 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 6. *ad* 2. Idem aſtruit Henriquez *loco cit.* ex Corduba, & aliis. 46

Occvrrit verò *hic* difficultas, quouſque in Miſſa eximatur ab obligatione confeſſionis. Et quidem Suarez *loco cit.* cum Soto 4. *diſt.* 9. *quæſt.* 1. & aliis, docet: ſi Sacerdos recordetur in altari, antequam Miſſam inchoët, debere confeſſionem præmittere, etiamſi oporteat exui veſtibus. Idem ait, ſi inchoata ſit Miſſa, & poſſit ad altare vocari Sacerdos (quæ omnia, præciſo ſcandalo, vel infamia, fieri poſſe ait,) & allegat D. Bonau. *diſt.* 13. *dub.* 1. Syluestrum *verb. Euchariſtia*, 2. *quæſt.* 6. ſecus verò, ſi commodè abſque nota nequeat Sacerdos aduocari. Subſcribit Coninch. *de Sacram. quæſt.* 80. *art.* 4. *dub.* 2. 47

At hoc indecorum, atque ſuperfluum clamant Tanner. *n.* 38. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 46. *num.* 5. cum Soto, & Victoria, ac denuò Petrus Matthæus *ad rubricas Miſſalis*, 48

Digitized by Google

Miſſalis, *p.* 1. *cap.* 8. *num.* 5. cum Layman. *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. nec renuit Diana *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 77. Itaque ſatis erit conteri: Non abnuit S. Doct. *loco cit.* addens debere eniti ad contritionem eliciendam, etiamſi præiudicet cantui, cui tenetur.

Qvid verò agendum; ſi inter Miſſam recordetur, ſe irregularitate vinctum, cui nequit contritione ſatisfacere, cùm ſola diſpenſatio ſoluat.

Aliqvos refert dicentes, omninò deſiſtendum, ſi ante conſecrationem recordetur: nam peracta conſecratione vrget maius præceptum non relinquendi Sacrificium imperfectum: Itaque etiamſi populus ſcandalizetur, tenetur ceſſare; quia ligatur grauiſſimo præcepto.

49 Alii minùs ſeueri dicunt, poſſe pro tunc proſequi, nec alligari tunc impedimento, ex mente Superioris.

Addit caſum; ſi habeat conſcientiam, ſe non eſſe Sacerdotem, quid facere debeat.

Respondet debere aut dimittere Miſſam ante conſecrationem, aut conſcientiæ fingere infirmitatem, ſubſcribitque ſanum conſilium fore, vt celebrans ſemper de Sacramento, non de ſe cogitent.

Qvoad Laicum, iam Altari ad linteum accincto ad communionem, qui recordatur peccati grauis, obliti in confeſſione præmiſſa, multi apud Dianam *loco cit.* dicunt, eum teneri confiteri. Sed ait Tanner. *num.* 19. dedecere confiteri celebranti, vel recedere, ideò tunc eum abſoluit ab obligatione cum Henriq. *loco cit.* Reginald *tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 4. *ſect.* 1. *num.* 105. nec reſiſtit Diana *loco cit.* Neque is tenebitur conteri de eo peccato, cum è confeſſione ſupponatur in gratia, quippe dolorem habuerit de omnibus.

50 Si verò obliti recordetur ante acceſſum ad Altare: negant, teneri iterum confiteri, Præpoſit. *quæſt.* 80. *art.* 5. *diſput.* 3. & Cornejus *diſput. vnic. dub.* 3.

Id reprobatum à S. Offic. Inquiſit. in Hiſpania opponit Tanner. *num.* 25. Ratio eſt, quia præceptum imponit clauibus omnia lethalia ſubiicere præmittendo confeſſionem. Vbi Vaſq. *tom.* 4. *quæſt.* 9. *dub.* 9. Diana *de celebr. Miſſ. reſolut.* 61. Præpoſit. *diſput.* 4. *art.* 5. nec renuit Lugo *diſput.* 19. *dub.* 1. Caſpenſ. *diſput.* 9. *ſect.* 2. *num.* 26. qui ſubtili conſideratione inferunt, præceptum iſtud non imponi actu celebranti, qui non præmitteret confeſſionem, ſed comitantem adderet. Hæc tamen inanis eſt, quia adhuc præiret Sacrificio, propter quod imponitur; ſi enim ſacratum eſt, iam dixi non cogere, niſi in ordine ad communionem, ob quam non licet, deſerto altari, ire ad confitendum.

51 Præcipit verò Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. vt Sacerdos, qui neceſſitate vrgente celebrauit, non præmiſſa confeſſione peccati lethalis, quamprimum confiteatur.

Damnatvr verò à SS. Alex. VII. Decreto 1666. dicere id eſſe merum conſilium, quod aſſeruit Villalob. *tom.* 1. *tract.* 7. *dub.* 37. *num.* 7. Petr. Ledeſma *part.* 1. *tract. de Euchariſt. cap.* 11. nec refellit Diana *loco cit.* tametſi fateatur eſſe contra communem Doctorum ſenſum: Hos ego refutaui *tom.* 4. *diſp.* 17. *quæſt.* 10. *propoſit.* 38.

52 Dispvtant autem, quid particula, *quàm primum*, imponat.

Aliqvi dixere imponi, vt ſtatim finita Miſſa confiteatur. Ita Sancius *diſp.* 31. *ſelect.* Henriq. *lib.* 8. *cap.* 45.

Alii triduum concedi aiunt; id enim quamprimum fit. Ita Sanch. *de Matrim. diſput.* 51. *num.* 14. Coninch. *diſp.* 23. *dub.* 2. Baſſæus *verb. Communio Sacram. num.* 39.

Tertia ſententia eſt, ſatis implere, ſi confiteatur ſuo tempore, nempè ante aliam celebrationem. Ita Fagund. *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Binsfeldius *in Enchir. cap.* 6. §. 9. nec renuit Diana *part.* 2. *tract.* 14. *reſol.* 60. alios accerſens, quos vna cum Baſſæo, Doctores grauiſſimos appellat. Sed hæc opinio damnata eſt ab Alexandro VII. decreto citato: hanc de nomine controuerſiam diſcuſſam vide *loco citato, ſect.* 39.

53 Notat autem Diana *loco cit. de celebr. Miſſ. reſol.* 61. hoc præceptum vrgere ſolùm eum, qui, deficiente copia Sacerdotis, ex neceſſitate celebrandum accedit; non autem ſi omittat confiteri, ne infamiam ſubeat, etiamſi copiam habeat Confeſſoris.

Hanc gloriatur Vaſquez 3. *part. tom.* 2. *diſp.* 208. *cap.* 3. *num.* 19. docuiſſe publice in Collegio Romano; verùm ante eum, alij apud Dianam, *loco cit.* eandem ſibi gloriam vindicant.

54 Hæc tamen opinio eſt abſque fundamento, vt patet; nam Concilium *ibi* declarat, confeſſionem præexigi ex vniuerſali decreto Apoſtoli, 1. Cor. 11. *Probet autem, &c.* & tandem poſtquam dixit præmittendam confeſſionem ſemper à conſcio lethalis culpæ, ob Sacramenti ſanctitatem, rurſus vniuerſim claudit: *Quod ſi, neceſſitate vrgente, Sacerdos celebrauit abſque præuia confeſſione, quàm primum confiteatur.* Is autem celebrauit vrgente neceſſitate; vt aduertunt Suar. *diſp* 66. *ſect.* 7. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 7. *num.* 110. & alij.

Ex allatis Concilij verbis colligunt communiter apud Suarez, Tannerum, Caſpenſem, Dianam, Baſſæum, ſolos Sacerdotes hoc præcepto teneri; non Laicos, qui, vrgente neceſſitate communicant.

55 Concilivm tamen aliter videtur ſentire cum Nauarro, Fagundez, Zanardo, & aliis apud Dianam; quia etſi nominet, *exempli gratia*, Sacerdotem, tamen etiam alios includit, cùm ratio Concilij ad omnes extenſa præierit, vt dixi, omnes comprehendens. Solemus autem, datâ generali doctrinâ, exemplificare in alio. Verum communior ſententia probabilior eſt, cum ſit lex poſitiua, quæ pro re ſubiecta abſque extenſione debet intelligi; vt dixi, *ſect.* 39. *ſuprà citata.*

QVÆSTIO VII.

Quæ diſpoſitio ſit neceſſaria ad percipiendum effectum primarium huius Sacramenti, ſcilicet augmentum Gratiæ.

D. Bonau. diſt. 12. part. 2. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. 79. art. 8.

56 Iam vidimus, hoc Sacramentum eſſe viuorum, atque adeò neceſſe eſſe ad effectum per ſe illius gratiam ſanctificantem, quæ profectò ſupponitur, vt augeri poſſit. Nunc quæro: an præter diſpoſitionem gratiæ habitualis requiratur etiam aliqua actualis diſpoſitio, puta deuotionis.

Prima opinio eſt, præter gratiam habitualem, nil aliud requiri. Ita D. Thom. *loco cit.* Suarez

*diſp.*63.*ſect.*3. Vaſquez *diſp.*206. Caſpenſis *diſp.*8. *ſect.*5. Valentia *quæſt.*7.*punct.*3. Henriq.*lib.*8.*c.*45. & 48. Tannerus *diſp.*5.*quæſt.*8.*punct.*3. qui adducunt Sotum *diſp.*11.*quæſt.*2.*art.*8. Cordub.*lib.*1. *quæſt.*8. Victoriam *in ſumma*, *num.*66. Sà *verb. Euchariſtia.* Adrianum *in* 4. *quæſt.*1. *de Euchariſtia.* Gabrielem *lect.*85. *in Can.* & alios, quibus plures addit Maſtrius *diſp.*3.*quæſt.*17.*num.*484. Subſcribit Baſſæus. 2. *num.*14.

Secvnda ſententia eſt, nullam poſitiuam diſpoſitionem actualem eſſe neceſſariam; ſed ſolam priuatiuam, nempè, ne venialiter tunc peccet. Ita Marſil. *in* 4. *quæſt.*6. *art.*4. & fauet S. Auguſtinus *tract.*26. *in Ioan.* & Author libri de Eccleſiaſticis dogmatibus, *cap.*53.

57 Tertia ſententia exiſtimat, neceſſariam eſſe actualem deuotionem. Ita D. Bonauent. *loco cit.* D. Thom. *in* 4. *diſt.*12. *quæſt.*2. *art.*1. Durand. *quæſt.* 4. *ad* 2. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 41. *memb.* 3. *art.*2. Antonin. 3. *part. tit.* 13. *cap.* 6. §. 8. Caiet. 3. *part. quæſt.*79. *art.* 8. Sylueſter *verb. Euchar. in fine*, Petrus Sotus, *lect.*12. *de Euchariſtia.* Fulienſis *opuſc.* 1. *cap.*3. *art.* 3. ex parte.

58 Assero cum hac ſententia, ad fructum primarium huius Sacramenti percipiendum, neceſſariam eſſe, vltra gratiam habitualem, actualem deuotionem.

Probatvr à D. Bonauent. primò ex PP. exponentibus illa verba, 1. Corinth. 11. *Probet autem ſeipſum homo*, &c. Qui magnam probationis perfectionem exigunt. Sic D. Baſilius *lib.*1. *de Baptiſmo, cap. vlt.* & *in Regul. breu.* 172. D. Chryſoſtomus, vt habetur in Breuiario infrà Octauam Corporis Chriſti. D. Gregorius in Dialogis *lib.*4. *cap.*58. vbi ait: *Neceſſe eſt, cùm hæc agimus, noſmetipſos Deo in cordis contritione mactemus*, vt refert Seraphicus *lib.* 1. *Pharetræ*, *cap.*3. vbi etiam refert illud *de Eccleſiaſticis dogmatibus*, *cap.* 54. vbi D. Auguſtinus, ſeu Gennadius, vt habetur *cap. Quotidie*, *de conſecr. diſtinct.* 2. ait: *Laudo communicare, ſi mens in affectu peccati non ſit*, & ſe declarat, non loqui de peccato graui; ſed leui.

59 S. Paschasivs Lib. de hoc Sacramento, cap. 22. *Patet igitur, quod niſi deſiderio cœleſtis patriæ ad ſuperna, vbi Chriſtus eſt in dextera Patris, fide pleniſſima, ſpe certa, & charitate non ficta, feſtinus tranſeat, de carnibus agni iure non comedit, quia legem in hoc violat.*

Favet huic ſententiæ Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.*7. exponens verba Apoſtoli ſuprà allegata: *Si non decet ad ſacras vllas functiones quempiam accedere, niſi ſanctè; certè, quò magis ſanctitas, & diuinitas cœleſtis Sacramenti viro Chriſtiano comperta eſt, eò diligentius cauere ille debet, ne abſque magna reuerentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat.* Vbi magnam ſanctitatem, & reuerentiam exigit: Sanctitatem quidem ex gratiæ habituali; reuerentiam verò actualem.

60 Concedo quidem Suarezio, & aliis, Tridentinum coëxigere, tanquam neceſſariam, ſolam innocentiam à mortali, ne indignè ad iudicium ſibi accipiat; attamen ad fructum augmenti gratiæ requirit magnam reuerentiam, nedum Sanctitatem, per gratiam habitualem.

Observat autem acutè S. Doctor. *in fine corporis*, pœnas, quæ, ſuſcipientibus non dignè Euchariſtiam, infliguntur à Deo: *Ideò inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi.* Vbi aliquos grauiter puniri conſiderat, alios leuiùs, tanquam non accedentes graui reatu; ſed ſola irreuerentia. Hoc ferè obſeruauit Origenes *homil.* 2. *in Pſal.* 37. vbi ait: *Communicare non times corpus Chriſti, accedens ad Euchariſtiam quaſi mundus, ac purus, quaſi nihil in te ſit indigni, & in his omnibus putas, quod effugies iudicium Dei? non recordaris illud, quod ſcriptum eſt: Quia propterea in vobis multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi? Quare multi infirmi? quoniam non ſeipſos diiudicant, nec ſeipſos examinant, neque intelligunt, quid eſt accedere ad tanta Sacramenta: patiuntur hoc, quòd febricitantes pati ſolent, cùm ſanorum cibos præſumunt, ſibi-metipſis inferentes exitium.* 61

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. ex natura huius Sacramenti, quod ordinatur ad delenda venialia; at deletio venialium requirit actum peccatoris. Deinde dirigitur ad augmentum virtutum, hoc autem per proprios actus fieri ſolet. 62

Probatvr tertiò à D. Bonauent. ex dignitate huius Sacramenti. Sancta enim, ſanctè tractanda ſunt, & ideò quia hoc Sacramentum ſanctiſſimum eſt, ſanctiſſimè tractandum, vt infert Concilium Tridentinum. Si igitur multis aliis Sacramentis ſufficiat gratia habitualis, vt Confirmationi, Ordini, Extremæ-Vnctioni, Matrimonio, huic neceſſaria erit diſpoſitio actualis deuotionis, & actuum virtutum.

Repspondet Suarez, Chriſtum reſpexiſſe ad noſtram infirmitatem, ideò non coëgiſſe ad actualem deuotionem habendam: Sed hoc gratis dictum eſt. 63

Tandem confirmatur: nam experimento videmus, aliquos quotidie multos annos celebrantes, in gratia non creſcere.

Ex his etiam defluunt rationes aduerſariorum, qui ſuam opinionem probant, quia noſtra nullo fundamento nititur Scripturæ, vel PP. vel rationis.

Qvod verò inferunt ſecuturum, amentibus, & infantibus non prodeſſe. 64

Primo reſpondetur id concedendo. Deinde reſpondetur, diſparem eſſe rationem; nam diſtractio illis non eſt voluntaria; ideò non nocet.

QVÆSTIO VIII.

An, & quæ culpa ſit accedere ad Evcharistiam *cum conſcientiâ grauiter maculatâ.*

{ D. Bonau. diſt. 12. art. 1. quæſt. 2. & 3.
D. Thom. quæſt. 80. art. 4. & 5. }

Assero primò. Qui ſciens, ad hoc Sacramentum in peccato mortali accedit, grauiſſimum patrat Sacrilegium. Ità omnes Theologi. 65

Probatvr à D. Bonau. ex illa 1. Corinth. 11. *Qui manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat, & bibit: non diiudicans corpus Domini, & Reus erit corporis, & ſanguinis Domini.* Vbi aſſerit peccari in Corpus Domini: ergo eſt ſacrilegium, contra virtutem religionis.

Probatvr ſecundò à D. Bonauenturæ ex PP. qui eum locum exponunt, vt dixi *diſput.*7. *quæſt.* 2. quos refert Suarez *diſput.* 66. *ſect.* 1. & 2. Attamen quia ab eadem virtute diuerſis viis recedi poteſt, grauius Sacrilegium erit offendere humanitatem Chriſti, vt in propria ſpecie exiſtentem; & grauiſſi

Digitized by Google

grauiſſimum offendere Deum ipſum periurio, blaſphemia, idolatria, &c.

66 Hoc tamen excedit crimina, oppoſita virtutibus Cardinalibus, quia ſunt inferioris Ordinis, puta homicidia, adulteria, &c.

Aliqvi PP. comparant hoc peccatum cum proditione Iudæ, & Iudæorum crimine in morte Saluatoris. Ità Chryſoſtomus *homil.* 45. *in Ioan.* 61. *ad populum*; Remig. *Matth.* 26. Beda *Marci* 14. Anſelmus, & Theodoretus *ad cap.* 11. *primæ ad Corinth.* ſed ibi loquuntur è quadam analogia, vt notat Suarez *ſect.* 2.

67 Assignat autem S. Bonauent. *diſt.* 9. *dub.* 5. tres modos, quibus acceditur indignè. Primus eſt, peccato præterito non diluto: Secundus eſt, voluntate peccandi: Tertius eſt, peccando, dum communicatur.

Hinc deducit *dub.* 6. corpus Chriſti bonum, indigno fieri malum.

Obiicies primò. Hoc Sacramentum eſt de bonis maximis, quibus malè non vtimur, vt ait D. Auguſtinus *lib.* 2. *de libero arbitrio*, *cap.* 18.

Respondet S. Bonauent. & S. Thom. per bona maxima intelligi virtutes animæ, quibus ſemper benè vtimur, quia formaliter afficiunt ad bonum.

Obiicies ſecundò. Si edere eſt peccatum: Ergo & videre.

68 Respondet S. Bonau. negando conſequentiam. Sed D. Thom. idem videtur facere vtrumque. Magnam tamen vtriuſq; e diſparitatem oſtendit Seraphicus: in guſtu enim poteſt eſſe duplex peccatum, irreuerentiæ, & negligentiæ; dum pollutus peccator audet Sanctum in fœtidum ſtomachum trajicere, nec ſe vult prius præparare, vt eius fructus percipiat. In viſu verò nullum eſt peccatum, tum quia non viſu ordinatum eſt hoc Sacramentum, vel eius gratiam percipi; tum etiam, quia quantumuis ſceleratus poteſt aſpicere regem abſque eo quod ipſum offendat. In tactu tamen (ait S. Doctor) poteſt eſſe peccatum medio modo propter irreuerentiam, ſi fiat abſque neceſſitate.

Nec his obſtat factum Ozeæ, vt Bethſamitarum; hi enim contra mandatum Domini in arcam aſpexerunt, cum hoc vetitum eſſet plebi: ille vero poterat puniri, eo quod tunc miniſtrans non abſtineret nocte præcedenti ab vxoris concubitu, vt notat hic S. Doctor. ambo autem præfigurabant Sacerdotes carnales, & ſimplicem populum, quorum vterque Deo diſplicent, vel in peccatis conficiendo hoc myſterium, vel ipſum curioſè conſpiciendo, eius arcana penetrare tentantes.

69 Nota cum Seraphico *in* 4. *diſt.* 13. *dub.* 1. ſumere Euchariſtiam in peccato mortali, omittendo confeſſionem, eſſe vnum peccatum, quando præceptum confeſſionis vrget ſolum in ordine ad Euchariſtiam, digne ſumendam; quia quando vnum eſt propter aliud, cenſetur vnum tantum, vt notat etiam Baſſæus *verb. Commun. num.* 38. cum Azorio *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 31. *quaſt.* 10. Nungo 3 *part. quaſt.* 80. *artic.* 1. *diffic.* 3. Diana *part.* 2. *tract.* 14. *reſol.* 61. Syluio 3. *part. quaſt.* 60. *art.* 4. *quaſit.* 2. ſunt enim duo præcepta ad idem: At ſi publicè impius accedat, addit circumſtantiam ſcandali, confeſſione exprimendam, vt notat S. Doctor; qui addit, impeditum cenſurà à communione, vnum quidem peccatum committere, ſed duabus malitiis infectum, ad inſtar occidentis ad finem adulterandi, vel furandi; ſunt enim duo peccata quidem, ſed ità connexa, vt homicidium ad furtum ordinatum, vnum, veluti medij cum fine componat. Sic & qui communicatur, etſi excommunicatus, quia violat cenſuræ nexum, & accedit impius, non præmiſſa confeſſione, nectuntur tamen hæ culpæ. Vide Henriquez *lib.* 5. *cap.* 7. Suarez *diſput.* 66. *ſect.* 1. Baſſæum *loco citato.*

QVÆSTIO IX.

An immunditia corporis impediat communionem.

D. Bonau. diſt. 12. part. 2. art. 2. quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 80. 7

Assero primò, immunditiam corporis, coniunctam ſpirituali immunditiæ grauis, qualis eſt pollutio orta ex crapula, vel turpi cogitatione, etiamſi confeſſione purgata, impedit aliquo modo communionem. Ità S. Bonauentura, quem communiter ſequuntur alij. Vide Valentiam *quæſtione* 8. *punct.* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 51. Suarez *diſputatione* 68. *ſect.* 2. Tannerum *diſput.* 5. *quaſt.* 8. *dub.* 4. 70

Probatvr à minori ad maius infrà.

Assero ſecundò, immunditiam, puta pollutionem, coniunctam ſpirituali ſine culpa graui, vt ex naturæ ſuperfluitate, vel illuſione, vel copula legitima, ratione alicuius honeſtatis detinere à communione. 71

Probatvr primò à D. Bonauent. ex lege veteri *Leuit.* 11. & 12. & *Deuter.* 23. vbi ex his capitibus prohibebantur aliquo tempore Sacra.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. ex Concilio Elibertino, relato *de conſecr. diſt.* 2. *cap.* 21. vbi dicitur: *Omnis homo, ante Sacram communionem, à propria vxore abſtinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus*; Quod ſanè conſilij eſt, non præcepti, vt ibi Gloſſa aduertit. 72

Similia habentur *cap.* 7. *cauſa* 27. *quaſt.* 4. ſic D. Bonauent. ſoluit argumenta, nitentia, probare ſtrictam prohibitionem; & ſequitur Suarez *loco cit.* Tannerus *num.* 73.

Ideò *in corpore* obſeruat S. Bonauentura ex *Decreto, diſt.* 6. non arceri mulierem menſtruatam, nec mulierem poſt partum *extra cap. primo de purificatione poſt partum*; attamen ſuadendi ſunt coniuges, vt die ſequente è copula abſtineant, maximè ſi ex delectatione coniuncti ſunt.

Probatvr tertiò à D. Bonauent. aliis authoritatibus, maximè D. Gregorij *de conſecr. diſt.* 2.

Assero tertiò, immunditiam, veluti pollutionem ex infirmitate, ratione horroris, & decentiæ arcere à communione, ob tale dedecus. Patet ex dictis. Et probatur à D. Bonauent. ex canonibus, *cap. Teſtamenti*, & *cap. Non eſt, diſt.* 6. excipitur à D. Bonauent. & aliis communiter, ſi pollutio eueniat ex inuidia diaboli, quod, facilè deprehenditur, ſi in ſolemnitatibus ſoleat eludere, non aliàs. Hoc autem maximè verum eſt in fluentibus ſemine abſque culpa, vt notat Tannerus *num.* 73. cum D. Thom. *quaſt.* 80. *artic.* 7. & D. Bonau. *loco cit.* 73 74

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO X.

An communicaturus teneatur eſſe ieiunus.

D. Bonau. diſt. 12. p. 1. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 80 art. 8.

75 ASSERO primò. Ex præcepto Eccleſiaſtico graui, tenetur Euchariſtiam ſumpturus eſſe ieiunus, ieiunio naturali ſtrictiſſimo à media nocte præcedente, cum incipit dies naturalis. Ità D. Bonauent. *diſt.* 12. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1. D. Thom. *quæſt.* 80. *art.* 8. & hoc præceptum habetur Apoſtolica traditione, multiſque Conciliorum, ac PP. teſtimoniis. Ità Clemens Rom. *epiſt.* 2. *ad Iacobum.* Tertullianus *lib. ad vxorem.* Cyprianus *lib.* 2. *epiſt.* 3. Nazianzenus *oratione in ſacrum lauacrum,* Chryſoſtomus *homil.* 27. *in primam ad Corinth.* 11. Iſidorus *lib.* 1. *de off. cap.* 18. Idem decernitur in Concil. Carthag. III. *can.* 29. Et refertur *cap. Sacramenta, de conſecr. diſt.* 1. & Concil. Tolet. VII. *can.* 1. vt habetur *cap. Nihil,* 7. *quæſt.* 1. & Concil. Brachar. I. *can.* 16. & Concil. Conſtant. *ſeſſ.* 13. & *cap. Ex parte, de celebr. Miſſarum.* De hoc eleganter S. Auguſtinus *epiſt.* 118. *ad Ianuarium.*

76 Hoc autem ieiunium debet eſſe ab omni extrinſeco, ſiue cibo, ſiue pharmaco, ità, vt nil per modum cibi ſumatur; Vnde qui guttulam aquæ mixtam ſaliuæ deglutit, non frangit ieiunium, quia eſt per modum ſaliuæ; idem de glutiente ſanguinem, ex ore, vel capite fluentem. Ità S. Thom. *loco cit.* Paludanus *diſp.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 2. Syluest. *verb. Euchariſtia.* Suarez *diſp.* 66. *ſect.* 4. Tanner. *diſput.* 5. *quæſt.* 8. *dub.* 4. *num.* 79. quos vide.

77 IDEM de guſtante iuſculum, vel cibum aliquem, & rurſus expuente, etiamſi humiditas aliqua, vel aliquid cibi, intra gingiuas latens, glutiatur cum ſaliua, præter intentionem, vt ex Paludan. docet Nauar. *man. cap.* 21. Suarez *loco cit.* Tanner. *num.* 79. Valentia, Henriq. ſuprà. Imò Tabien. cum Henriq. *lib.* 8. *cap.* 50. Paſqualigo *deciſione* 322. & alij apud eum, ac Baun. *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 10. *quæſt.* 22. nec renuit Diana *part.* 2. *tract.* 14. *Reſol.* 51. & *part.* 4. *tract.* 4. *Reſ.* 104. Tannerum addens, non rectè cum aliis dicunt, deglutientem, data opera, relictas caſu intra os, cibi reliquias, non frangere ieiunium. Sic & qui tranſacta media nocte deglutit aliquid ſaccari, quod veſperè acceperat; vel qui medicinam ore ſumit, non franget ieiunium, in horum ſenſu. His adſtipulantur Sum. Corona *part.* 4. *cap.* 4. *num.* 63. Diana *part.* 2. *tract.* 14. *Reſol.* 52. & *part.* 3 *tract.* 4. *Reſol.* 38. De Crus *in direct. de Euchar. quæſt.* 5. *dub.* 4.

QVINQVE verò caſibus non ieiuno licet communicare.

PRIMVS eſt, ſi mortis periculum ſit. Ità D. Th. *quæſt.* 80. *art.* 8. & communiter. Sic Valent. *quæſt.* 8. *punct.* 3. Henriq. *loco cit.* Suar. *diſput.* 66. *ſect.* 3. Habetur in Concil. Conſtant. *ſeſſ.* 13. & Vicorm. *de conſ. dub.* 2. *can.* 93.

78 COMMVNITER tamen non admittunt, Sacerdotem paſtum celebrare, vt particulam pro moriente conſecret; ſed alij arbitrantur id probabile, nam præceptum communicandi in morte, aut diuinum, aut ſaltem vrgentius eſt; & præceptum ieiunij eſt Eccleſiaſticum, nec adeò vrget, neque ſatisfacit Tannerus reſpondens, hoc eſſe negatiuum; ac proinde ſtrictius cogens, quàm illud communicandi, quod eſt affirmatiuum. Hoc enim poteſt refelli. Si enim res ita ſe habet, cur admittis aliquem paſtum in periculo mortis ſumere Euchariſtiam?

SECVNDVS caſus eſt graue, & publicum ſcandalum, quod alia ratione vitari non poteſt. Id indicat D. Thom. *quæſt.* 83. *art.* 6. *ad* 2. & docent Angles *quæſt.* 2. *de Euchariſtia, art.* 6. *diff.* 1. Suarez *loco cit.* Ratio eſt lex charitatis, quæ eſt ſtrictiſſima.

TERTIVS caſus eſt neceſſitas abſoluendi Sacrificium Miſſæ, poſt vnius ſpeciei conſecrationem iam factam. Ità D. Thom. *loco cit.* Suarez *diſp.* 68. *ſect.* 6. & *diſp.* 85. *ſect.* 1. Henriq. *loco cit.* Tanner. *num.* 96. Idem dicunt de eo, qui ſumpſit de calice aquam, putans vinum; debet enim imponere nouum vinum, & conſecrare. Similiter, ſi Sacrificium ab alio deficiente derelictum, ſit perficiendum. Ità habetur, *c. Nihil,* 7. *quæſt.* 1. & communiter Theologi. 79

QVARTVS caſus eſt, quando, poſt ablutionem ſumptam, remanent fragmenta, poteſt ea Sacerdos celebrans ſumere. Ita Caietanus *ſumma,* & *tom.* 2. *opuſc. tract.* 33. *quæſt.* 1. Syluest. *verb. Euchariſtia,* 3. *num.* 8. Sotus *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 8. Victoria *in ſumma, num.* 83. Nauar. *Manuali, cap.* 25. *num.* 89. Valentia *quæſt.* 8. *punct.* 3. Suarez *diſp.* 68. *ſect.* 6. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 50. attamen reclamant alij, quibus fauet Concil. Matiſconenſe II. *cap.* 6. quod præcipit, ſimiles particulas dari ieiunis.

SIMILITER, ſi hoſtia, vel in calice, vel in palato hæreat, licet ſumere aliam ablutionem, etiam repetitam; decentius enim eſt, quam hoſtiam digito ad os calicis ducere, vel à palato abſtrahere, vt cum Sylueſtro, Angelo, & Roſella docent Henriquez, & Suarez *loco cit.* ac Tanner. *num.* 100. Licèt oppoſitum teneat Sotus *diſp.* 8. 80

REQVIRITVR tamen, vt illæ ſint particulæ relictæ è Sacrificio; tunc autem, etiamſi magnæ ſint, ſumi poſſunt; licèt, ſi integræ ſint, melius reſeruentur.

QVINTVS caſus eſt neceſſitas extrinſeca conſummandi Sacramentum, ob imminentem iniuriam, puta hæreticorum irruentium. Ità Suarez *loco cit.* Tanner. *num.* 104. & nullus id negabit. 81

DISPVTATIO IX.

De Præceptis Communionis.

CVM doctrina, quæ ſolet tradi de hoc Sacramento, partim ſit ſpeculatiua; partim moralis, & practica; ab initio huius tractatus priorem partem contra hæreticos muniuimus: hac verò diſputatione, ſicut & proximè præcedenti, necnon & ſequentibus moralem partem proſequemur. Hæc autem in eo potiſſimum ſita eſt, vt virtutum actus, qui circa Euchariſtiam verſantur, exequamur, vel nos diſponendo, vel præceptis communicandi obediendo, vel debitum cultum exhibendo, vel denique hoc Sacramento adminiſtrando. Circa præceptum, quod iam tractandum ſuſcipimus, aliquid

Digitized by Google

aliquid adhuc ſpeculatiuè diſcutiemus propter hæreticos, qui vtriuſque ſpeciei ſumptionem eſſe in præcepto clamitant: verùm priùs dicam de EVCHARISTIA ſimpliciter, quo iure præcipiatur, num Diuino, vel Eccleſiaſtico.

QVÆSTIO I.

An ſit præceptum Diuinum EVCHARISTIAM *ſumere.*

D.Bonau. diſt.12.part.2. art.1. & quæſt.1.
D.Thom.quæſt 80.art.11.

1 COMMVNIS Theologorum ſententia eſt iam affirmatiua. Ità D.Thom.*loco cit.* Richardus 4. *diſt.*12.*art.*6.*quæſt.*1. Durand.*diſt.*9.*quæſt.*2.Palud. *quæſt.* 1. *art.*1.*ad* 2.Sotus *diſtinct.*12.*quæſt.*1.*art.*11. Adrianus *quæſt.*1.*de Euchariſtia*,Petrus Sotus *lect.*9. *de Euchariſtia.* Victoria *in ſumma*, *num.*86. Nauar. *Manual.cap.*21.Hoſius *lib.*3.*contra Brentium*, Claudius Sainctes *repet.*6.*cap.*5. Valent. *quæſt.*8.*punct.*4. Henriquez *lib.*8.*cap.*3.Fulienſ.*opuſc.*1.*cap.*3. Suarez *diſp.*69.*ſect.*1.Tanner.*diſp.*5.*quæſt.*8.*dub.*5.Vaſquez *diſp.*213. Caſpenſ.*diſp.*9.*ſect.*7. & alij Moderni.

ATTAMEN inſignes Theologi negant, hoc præceptum Diuinum extare ſumendi Euchariſtiam Sacramentaliter. Ità Alenſ. 4.*part. quæſt.*51. *memb.*4. D.Bonau. *loco cit.* Carthuſ. 4.*diſt.*9.*quæſt.*1.Gabriel *lect.*87.*in Canonem*,Palatius 4.*diſt.*9.*diſp.*2.Sylueſter *verb.Euchariſt.*3.*num.*1.Ferrar.4.*contra Gent.cap.*61. Caietanus *quæſt.*80.*art.*11. & ipſe D.Thom. *in* 4. *diſt.*9.*quæſt.*1.*art.*1.*quæſtiuncula* 2.

2 ASSERO cum hac ſententia, non extare de ſumenda Euchariſtia Diuinum præceptum.

PROBATVR à D. Bonauent. quia nullum præceptum eſt aſtruendum abſque ſufficienti fundamento; hoc antem ſatis probari non poteſt ratione, vel authoritate: Ergo.

QVÒD non probetur ratione patet, quia pendet è Chriſti inſtitutione, quæ debet ex voluntate eius conſtare,& ſi eſt aliqua congruentia,hæc in contrarium ſtat; nam cùm hoc Sacramentum inſtitutum ſit ad delenda venialia, & augendas virtutes, quæ non ſunt ad ſalutem neceſſaria, & aliunde etiam obtinentur, non eſt cur hinc ſuſpicemur præceptum.

AVTHORITATE autem non probari tale præceptum patet, quia neque è Scriptura, neque ex Patribus, vel Eccleſia quidquam habetur, vt patebit ſoluendo oppoſitiones.

3 OBIICIVNT primò Ioan.6.*Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ex quibus verbis hoc præceptum colligit Iuſtinus *Apologia* 2.*pro Chriſtianis.*

RESPONDET D. Bonau. primò ex D.Auguſt. *tract.*26. *in Ioan.* loqui de manducatione ſpirituali. Vnde ait: *Quid paras dentem,& ventrem? Crede,& manducaſti*; hanc enim ſolam neceſſariam aſſerit, quia ſine ea nullus adultus ſaluatur.

RESPONDET ſecundò *in* 3.*argum.& in corpore*; hoc aſſeri, quia hoc Sacramentum eſt valdè ſalubre, & ideò ipſum contemnentes, diſcrimini ſe exponunt. Ità explicat D.Cyrillus.

VRGET Suarez illam particulam: *Niſi,&c.* indicare neceſſitatem abſolutam,ſicut, & id Ioan.3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Et illud Lucæ 13. verſ.3. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes peribitis.*

RESPONDET S. Bonau. quod ſi in rigore ſumatur, ſequitur, neceſſarium eſſe etiam in infantibus baptizatis, qui quidem ſunt capaces manducationis Euchariſtiæ, contra Concil.Trident.*ſeſſ.*21.*cap.*4. 4

SECVNDÒ ſequitur,neceſſariam eſſe ex præcepto Diuino ſumptionem ſub vtraque ſpecie.

OBIICIVNT ſecundò illud *Lucæ* 2.*&* 1.*Cor.*11. vbi Chriſtus præcepit: *Hoc facite in meam commemorationem.*

RESPONDET D. Bonauent. primò *ad* 22.*Lucæ*, Chriſtum illis verbis non præcepiſſe ſumptionem, ſed conſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes noui Teſtamenti, eiſque præcepiſſe, ac ſucceſſoribus, vt offerrent. Igitur non ad omnes locutus eſt, ſed ad Apoſtolos, vt Sacerdotes. Hæc reſponſio canonizatur à Concilio Trident.*ſeſſ.*22.*cap.*1.his ferè verbis. 5

RESPONDETVR ſecundò à S. Doct.ibi, Chriſtum non præcepiſſe ſumptionem, ſed, ſi quid iubet, eſt, vt hac intentione celebrent, quoties celebrauerint in ſui memoriam, & adducit illud Eccleſiæ,quo exponuntur hæc verba: *Hæc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Hæc fere eſt expoſitio Chryſoſtomi *homil.*17.*ad Hebr.* & Baſilij *in moralibus*, *regula* 21. *cap.*3. Hac reſponſione vtitur etiam Caietanus.

INSTAT verò Suarez,ex hoc teſtimonio colligere nixus intentum; hoc verò ex Concilio Trident. *ſeſſ.*13.*cap.*2.conatur oſtendere, vbi ait: *Saluator noſter, diſceſſurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc inſtituit, &c. Et in illius ſumptione colere nos ſui memoriam præcepit, ſuamque annunciare mortem donec ipſe ad iudicandum veniat. Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum.* Hinc colligit Suarez præceptum ſumptionis, dum ait: *Sumi autem voluit, &c.* 6

VERVM ego contrarium deduco, ac pondero, variaſſe Concilium verba, dum enim loquitur de celebrando ſacrificio in memoriam Chriſti mortis, ait, *præcepiſſe Chriſtum*; dum autem poſtea de ſumptione; ſolam beneplaciti voluntatem indicat dicens: *Voluit, &c.* 7

QVARE Tannerus ingenuè fatetur, nullum ex his, vel aliis argumentis tollere probabilitatem oppoſitæ ſententiæ.

Ex his habes cum D.Bonau.*diſt.*10.*art.*4.*quæſt.*1. neque in periculo mortis extare de hoc præceptum Diuinum.Idem tenent ſuprà relati Doctores ſecundæ ſententiæ,quibus adde Armillam *verb.Communio*, *num.*4. hoc tamen eſt præceptum Eccleſiaſticum,vt docent cum Seraphico allegati, & habetur in Concilio Niceno *can.*3. Toletano, *cap.*18. Arauſicano *cap.*13. Carthag.IV. *cap.*77. *&* 78. & vt *quæſtione ſequenti*, compertum habebimus. 8

QVÆSTIO II.

An ſit præceptum Eccleſiaſticum communicare.

D. Bonau. loco cit. art.10. ad 5.
D. Thom. quæſt. 80.

PRÆCEPTVM hac de re Eccleſiaſticum omnes agnoſcunt. Extat enim decretum Innocentij III. *cap.Omnis vtriuſque ſexus,de pœnitentia, & remiſſione*, vbi ita decernitur, vt refert S.Bonauent. *Omnis vtriuſque ſexus fidelis, cùm ad annos diſcretionis peruenerit, recipiat reuerenter, ad minus in Paſcha, Euchariſtia* 9

chariſtiæ Sacramentum: niſi fortè de proprij Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam, ab eius perceptione ad tempus duxerit abſtinendum: alioqui & viuens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur; & moriens Chriſtianâ careat ſepulturâ.

Circa quod Decretum, aliqua ſunt examinanda, quæ ibi indicantur.

10 Primvm eſt. Quinam ſint anni directionis, à quibus incipit hoc præceptum obligare.

Commvniter quidem ſtatuuntur inter decimum, & quartum decimum annum. Ità Theologi *in 4. diſt. 9.* Caietan. *quæſt. 80. art. 9.* Sotus *diſt. 12. q. 1. art. 11.* Nauar. *Man. c. 21. n. 58.* Suarez *diſp. 70. ſect. 1.* Tannet. *diſp. 5. quæſt. 8. dub. 5. num. 113.* qui addit, incumbere parentibus, & tutoribus videre, quo anno apti ſint pueri.

11 Addvnt Tanner. *n. 114.* Sotus *loco cit.* Caietan. *verb. Communio,* Valentia *q. 8. p. 4.* Henriq. *lib. 8. c. 42.* Sà *verb. Euchariſtia.* Suarez *loco cit.* pueros ad diſcretionis annos perductos, non ſtatim hoc præcepto vrgeri; ſed poſſe vnum, vel duos annos, ob tanti reuerentiam Sacramenti, differre, citra mortis periculum.

Circa tempus Paſchæ intelligitur à Dominica Palmarum, ad Dominicam in albis incluſiuè. Ità ex communi docent Sotus, Nauarrus, Valentia, Sà apud Henriquez *c. 5.* Tanner. *diſp. 5. quæſt. 8. dub. 5.* Suarez *diſp. 70. ſect. 2.* & habetur ex praxi Eccleſiæ, & Decreto Eugenij IV. apud Nauar. *cap. 21. n. 45.* Quod ſi in aliqua regione tempus extenditur ex conſuetudine, ei ſtandum, vt aiunt allegati Doctores.

12 Commvniter verò docent Theologi, indignè communicantem, licèt peccet; tamen ſatisfacere huic præcepto. Ità Sotus *lib. 2. de Iuſtitia, q. 3. art. 10.* Couar. *cap. Alma Mater, p. p. §. 5.* Suarez *diſp. 70. ſect. 3.* Sà *verb. Euchariſtia*, poſt Cordub. *in ſumma Hiſpanica, quæſt. 15.* Tanner. *n. 123.* Fulienſ. *opuſc. 1. cap. 3. art. 1.*

Mihi verò oppoſita cum aliis placet. Et contraria damnatur ab Alex. VII. Decreto primo, vt abundè diſcuſſum eſt *tomo 4. tract. de actibus humanis, diſp. 17. quæſt. 10. ad prop. 14.*

QVÆSTIO III.

Quænam frequentia huius Sacramenti expediat.

D. Bonau. diſt. 12. part. 2. art. 2. quæſt. 2.
D. Thom. q. 80. art. 10.

13 Omnes per ſe laudabile acclamant, ſæpè communicare. Ità cum SS. DD. ſentiunt Catholici omnes Scriptores poſt S. Auguſt. *ſerm. 28. de verbis Domini*, & *epiſt. 118.* & alios Patres, adeò vt hæc res abſque erroe negari non poſſit.

Probatvr à D. Bonau. & aliis primò ex vſu primitiuæ Eccleſiæ ex *cap. 1. Actorum*, vbi de primis Chriſtianis dicitur: *Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis.*

14 Colligitvr etiam à D. Bonau. ex Anacleto Papa *epiſt. 1.* quæ habetur de conſecr. diſt. 2. cap. 10. *Peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint, Eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, & ita Romana tenet Eccleſia.*

Probat deinde S. Bonau. ex *Matth. 6. Luca 11.* vbi Chriſtus docuit nos orare, petendo panem ſuperſubſtantialem quotidianum, quem exponunt eſſe Euchariſtiam S. Auguſt. *ſerm. 28. de verbis Domini,* vt infrà referam, & D. Ambroſ. *lib. 4. de Sacram. c. 6.*

Probat tertiò, quia hoc Sacramentum eſt ad delenda venialia, quibus quotidiè iuſti etiam ſcatent. 15
Vnde D. Ambroſ. loco cit. *Cùm ſanguis Chriſti effunditur, in remiſſionem peccatorum effunditur: Semper ergo accipere debeo, qui ſemper pecco.*

Tandem, quia hoc Sacramentum eſt cibus ad augendas virtutes, maximè ad nutriendam charitatem, quam ſemper egemus augeri. His rationibus vtuntur Moderni.

Necessariam tamen eſſe præparationem, ac 16
bonam diſpoſitionem addit D. Bonau. & ideò in primitiua Eccleſia, quando fideles calente Chriſti ſanguine feruebant, quotidie hoc Sanctiſſimum ſumere ſolebant; at tepeſcente feruore, paulatim ceſſarunt; Ideò Pontifices, & Concilia tempus aliquod determinatum deſtinarunt huic communioni. Sic Fabianus Papa ad tres ſolemnitates Paſchæ, Natalis, & Pentecoſtes. Idem ſtatuit Concilium Agathenſe *canone 18.* Ad Paſcha redactum eſt ab Innoc. III. ſicut ad diem cœnæ Domini reduxerat Soterus Papa.

Si tamen adhuc feruor in aliquo vigeat, conſultum 17
eſt etiam quotidie cõmunicare, vt ait S. Bonau. Hinc Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 6. *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, vt in ſingulis miſſis fideles adſtantes non ſolùm ſpirituali effectu; ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quoad eos Sanctiſſimi huius ſacrificij fructus vberior proueniret.* Et ſeſſ. 13. c. 8. hortatur: *Vt omnes, qui Chriſtiano nomine cenſentur, has ſacra Myſteria corporis, & ſanguinis Chriſti eâ fidei conſtantia, & firmitate, eâ animi deuotione, ac pietate, & cultu credant, & venerentur, vt panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint.*

At verò pro diuerſitate diſpoſitionum monet Se- 18
raphicus ex D. Aug. *lib. de Eccl. dog. c. 53.* & refertur de conſecr. diſt. 1. *Quotidie Euchariſtiæ communionem percipere nec laudo, nec reprehendo: omnibus tamen Dominicis diebus communicandum ſuadeo, & hortor, ſi tamen mens ſine affectu peccandi ſit; nam habentem adhuc voluntatem peccandi, grauari magis dico Euchariſtiæ perceptione, quàm purificari.* Et ipſemet Auguſt. *ſerm. 28. de verbis Domini*, ait: *Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis; quemadmodum Græci in Oriente facere conſuerunt? Accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit, ſic viue, vt quotidie merearis accipere.* Similia habet S. Aug. *ep. 118. cap. 3.* 19
Ignatius *epiſt. ad Epheſ.* Iuſtin. *Apol. 2.* Tertul. *lib. de oratione.* Cyprian. *in oratione Dominica,* Baſilius *epiſt. ad Cæſariam Patritiam,* Chryſoſt. *homil. 5. in primam ad Timoth.* & *homil. 28. in primam ad Corinth.* & *homil. 3. in epiſtolam ad Epheſ.* Cyrillus *lib. 3. in Ioan. c. 37.* Hieronym. *lib. 1. cont. Pelagianos,* Ambroſ. *lib. 4. de Sacram. cap. 6.* & *lib. 5. cap. 4.* Gregor. *in c. 1. lib. 1. Regum.*

Igitvr, quia non poteſt regula ſingulis præſti- 20
tui, conſiderandus eſt ſtatus cuiuſque, & diſpoſitio, vt monet D. Bonau. *hic*, & D. Thom. *art. 11.* quos imitantur Valentia *quæſt. 8. punct. 4.* Tolet. *lib. 6. c. 19.* Henriquez, Suarez, & Angles *ſuprà.*

Sic Religioſi ſæpius, quàm ſæculares debent communionem accipere. Et Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de regularibus, cap. 10.* admonet, vt Sanctimoniales, ſaltem ſemel in menſe communicent. Idem pro Monachis S. Benedicti nigris ſtatuitur in Clementina: *Ne in agro,* quod tamen non eſt præceptum, vt monent Henriquez *lib. 8. cap. 5.* Suarez *diſp. 69. ſect. 2.*
Licet oppoſitum teneat Nauar. *Manuali, cap. 21.* 21
num. 59.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An ſit præceptum communicandi vniuerſaliter ſub vtraque ſpecie.

D.Bonau. diſt. 11. p. 2. quæſt. 2.
D.Thom. q. 27. art. 6. & 7.

PVLLVLAVIT error in Bohemia, circa annum Domini 1412. vt refert Æneas Sylvius, *cap. 35.* hominibus neceſſariam eſſe iure Diuino communionem ſub vtraque ſpecie.

PRIMVS ſeminator huius erroris fuit Petrus
22 Preſdenſis, quem ſecutus eſt Iacobellus Miſnenſis, Ioannes Hus, & alij. Eos verò ambabus vlnis amplexi ſunt Lutherus *in aſſert. art. 16.* & *lib. de Saxonica viſitatione*, Brentius *in Apol. Confeſſ. Vvitemb. 2. part. ſecunda pericopes*, Philippus *in Apol. Confeſſ. Auguſt.* Kemnitius *2. part. Exam. ſeſſ. 2.*

HERMANNVS Hamelmannus *libro de communione ſub vtraque ſpecie.* Et ex Sacramentariis Calvinus *lib. 4. Inſtitut. cap. 17. §. 47. & ſequentibus*, & *in Antidoto articulorum Pariſienſ. art. 7.* nouiſſimè autem quidam Miniſter, vt refert Tannerus *diſp. 5. quæſt. 8. dub. 6.*

23 SENTENTIA tamen catholica hæc eſt, nullum præceptum extare Laïcis de communicatione ſub vtraque ſpecie. De hac re ſcripſerunt vberrimè plurimi apud Bellarminum *lib. 4. de Euchariſtia, à cap. 20.* vbi amplè diſputauit Suarez *diſp. 71.* ac Tannerus *loc. cit.* & alij.

SIC definit Concilium Conſtant. *ſeſſ. 13.* Et Concilium Baſilienſe *ſeſſ. 30.* quæ teſtantur, fuiſſe antiquum morem in quibuſdam Eccleſiis, vt ſub vnica ſpecie Laïci communicarent. Tandem Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 1.* id ab omni ambiguitate eximit.

24 PROBATVR primò, à D.Bonauent. *ad 6 Ioan.* vbi obſeruat, decies Chriſtum ibi vitam promiſiſſe recipientibus hoc Sacramentum, & aliquando edenti carnem, aliquando edenti etiam ſanguinem; ſolum autem panem edentibus id ſpondet: *Hic eſt panis de cœlo deſcendens: vt ſi quis ex ipſo manducet, non moriatur. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: Panis quem ego dabo caro mea eſt pro mundi vita. Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Hoc teſtimonio id probat Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 1.*

25 Vbi verò dicit: *Niſi manducaueritis carnem, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, nuſquam in ſenſu ab aduerſariis intento explicatur. Imò, vt innuit S.Bonauent. loquitur in ſenſu disjunctiuo, ita, vt particula, (*&*) ponatur loco particulæ (*Neque:*) *Niſi manducaueritis carnem, neque biberitis ſanguinem.* Sic enim in Hebraïco ſolet Scriptura loqui, Pſal. 1. *Ideo non reſurgent impij in iudicio, & peccatores in concilio iuſtorum.* Et Pſal. 128. *De quo non impleuit manum ſuam, qui metit, &* (pro nec) *ſinum ſuum, &c.* & Ioan. 15. *Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis*, vbi ſubintelligitur vocula (*non*) vt aduertit Tannerus *num. 158.* Quæ cùm ita ſint, non modò noſtra roboratur ſententia hoc teſtimonio; ſed etiam error aduerſariorum retunditur, qui um hinc fouêre conati ſunt. Quamvis aliqui eorum *eo c. p. 6.* non agi de Sacramento Euchariſtiæ dicant, atque adeò hunc locum non allegent.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura ad *Lucæ 22.* vbi dicitur: *Accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem*, vbi de ſola ſpecie panis præcipitur omnibus exhiberi. Simili phraſi loquitur Apoſtolus *1. Corinthior. 11.* vbi de ſpecie panis ſola dicitur: *Hoc facite.* De ſpecie autem vini ſolum conditionaliter: *Hoc facite quotieſcunque bibetis in meam commemorationem.* Confirmat autem S. Doctor, hunc ſenſum figuris antiquis huius Sacramenti, Mannæ *Exodi 16.* Panum propoſitionis *Exodi 25.* In prædictione Iacob ad Aſer: *Aſer pinguis panis eius, & præbebit delicias Regibus*, vbi ſola manducatione exprimitur virtus huius Sacramenti, vt dicitur 27 Pſalm. 103. *Panis cor hominis confirmet.* Et Pſalm. 77. *Panem Angelorum manducauit homo.* Enim verò ſpeciem vini additam ratione Sacerdotij, & Sacrificij aduertit, iuxta id Pſalm. 109. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, vt dicitur Geneſ. 14. *Melchiſedech Rex Salem proferens panem, & vinum: Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi.* Ex quo diluitur aduerſariorum oppoſitio, nempè, aliquas fuiſſe vtriuſque ſpeciei figuras. 26

QVOD verò Kemnitius reminiſcitur, Agnum Paſchalem fuiſſe figuram etiam ſanguinis, nēpe ſanguine, quo vngebantur poſtes; non eſt ad rem, licèt enim D.Gregor. *homil. 22.* dicat ſanguinem Agni in poſtibus ſignificare potum ſanguinis Domini; attamen aliam expoſitionem addit, ſignificare ſignum Crucis, vt etiam exponunt D.Auguſtin. *lib. 12. contra Fauſtum, cap. 30.* Hieronymus *in cap. 66. Iſaiæ*, Cyprianus *tract. contra Demetrianum*, Iſidorus *in cap. 12. Exodi.* 28

PROBATVR tertiò à D.Bonauent. *ad 24. Lucæ* ex facto Chriſti, qui duobus euntibus Emaüs communicauit ſpeciem panis ſolam, ideò dicitur: *Cognouerunt eum in fractione panis: & euanuit.* 29

ADDIT verò S. Bonauentura ſatis ſpecie panis exprimi finem Sacramenti, ideſt, vnionem cum Chriſto, vt dicitur 1.Cor. 10. *Vnus panis, vnum corpus multi ſumus.* Et Apoc. *Vincenti dabo manna abſconditum.* Miranda eſt autem Kemnitij ſolertia, qui cum vbique Editionem ſpernat Vulgatam, *hic* eam aduertit ſeruandam, in qua dicit haberi: *Vnus panis, & vnum corpus ſumus, qui de vno pane, & de vno Calice participamus.*

VERVM id (*ex vno Calice*) non habetur in Vulgatis correctionibus, neque in Græco; vt aduertit Bellarminus poſt D.Bonauent. qui ita legit, vt ſuprà, ſolum panem memorans, ſeu innuens. 30

Eo autem loco 24. *Lucæ* datam eſſe Euchariſtiam aſſerunt D.Auguſtinus *lib. 3. conſenſ. Euang. cap. 25.* Author operis imperfecti *in Matth. homil. 17.* Beda, & Theophylact. *ibi*, Hieronymus *in Epitaph. Paulæ*, & Iſichius *libr. 2. in Leuit. cap. 9.* Quidquid dicat Nouator ille Miniſter apud Tannerum.

RESPONDET Melanchton, ibi intelligi etiam Calicis diſtributionem.

VERVM ibi, dum frangeret panem, euanuit. Quare nec locus, nec tempus fuit Calici.

Kemnitius reſpondet, datum eſſe etiam Calicem, 31 quod probare conatur ex D. Auguſtino *tract. 2. in epiſtolam Ioannis*, vbi ait: *Et verè qui non ſibi iudicium manducat, & bibit, in fractione panis Chriſtum agnoſcit.*

AT D. Auguſtinus ſolùm vult, eum agnoſcere Chriſtum, qui non accipit indignè, ſiue vnicam, ſiue ambas recipiat ſpecies.

Addit Kemnitius Chriſtum ibi non dixiſſe: Hoc facite, vt eum imitarentur.

At nos, eo facto Chriſti in Emaüs, ſolùm contendimus licere ſub vna ſpecie communicare.

32 Idem autem mos tempore Apoſtolorum probatur, ex 2. Actorum: *Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.*

Ibi autem ſermonem eſſe de communicatione Euchariſtiæ fatentur Lutherus *ſermon. de Euchariſtia*, & Calvinus *lib. 4. inſtitut. cap. 17. §. 35.* atque Kemnitius, qui tamen reſpondet, intelligi etiam calicem; alioqui Apoſtoli vnam ſpeciem conſecraſſent.

Verum ibi narrat quid facerent fideles diſcipuli Apoſtolorum, ſic enim ait: *Erant perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum*, qui vtramque ſpeciem conſecrabant, ſed alteram ſolam diſtribuebant.

33 Probatur deinde à D. Bonauentura *quæſtione allegata*, ex vſu Eccleſiæ, quæ errare non poteſt: *Cum ſit Columna, & firmamentum veritatis*; hæc verò ab antiquis ſæculis ità diſtribuere ſolebat Euchariſtiam.

Primò quidem mos erat Eccleſiæ domum deferre Euchariſtiam, ibique tempore oportuno eam ſumere, vt referunt Tertullianus *lib. 2. ad vxorem*, Clemens Alexandr. *lib. primò Stromatum*, Cyprianus, *ſerm. de lapſis*, Baſilius *epiſt. ad Cæſariam Patritiam.* Hieronymus *in Apolog. pro libris in Iouin.* & alij. Certum eſt autem, non fuiſſe datum ſanctiſſimum Sanguinem aſportandum domos, qui dabatur in Calice ſacro bibendus, vt ait Cyrillus *Catechiſm.* 5. neque aliqui habebant domi Calices ſacros, vt teſtatur S. Athanaſius *Apol. 2. contra Arrianos.*

34 Quod verò muſſitat Kemnitius, ſolitum dari ſanguinem in Eccleſia; at corpus in domibus, eſt contra eum; nam ſignum eſt, vſum fuiſſe temporibus diſtantibus ſumere alteram ſpeciem; neque enim potuit eſſe communio ſanguinis in Eccleſia; & corporis poſt hebdomadam domi.

Deinde verò ſolitum in Eccleſia antiqua dari vnicam ſpeciem; probatur ex eo, quod refert Sozomenus *lib. 8. hiſt. cap. 5.* & Nicephor. *lib. 13. cap. 7.* fœminam hæreticam, fingentem ſe Catholicam, accepiſſe è manibus Chryſoſtomi corpus ſanctiſſimum. Certum eſt igitur id feciſſe, vt erueret, & loco eius panem prophanum ſumeret, neque ſumpſiſſe ſpecies vini, alioqui fingere non poſſet.

35 Simile exemplum id confirmat, quod refert S. Leo *ſerm. 4. de Quadrageſima*, Manichæos, vt ſe Catholicos fingerent, ſolitos ſpeciem panis ſumere, non vini. Igitur erat libera ſumptio ſub altera ſpecie; alioqui non potuiſſent Manichæi ita ſe obtegere. Ipſe verò S. Leo iuſſit quidem obſeruari eos, qui nunquam ſumebant alteram ſpeciem, non autem qui aliquando ſumebant, & aliquando non. Vide Bellarminum *cap. 24.* referentem de hoc multa Eccleſiæ antiquæ acta.

36 Probatur tertiò à D. Bonauentura ratione, quia Sacramentum Euchariſtiæ, ſiue rem illius præcipuam ſpectemus, ideſt Chriſtum, ita integrè eſt in vna ſpecie, ſicut in ambabus.

Simili modo ſi effectum conſideremus, ideſt gratiam, ita perfectè obtinetur in vna, ſicut in vtraque ſpecie, vt oſtendi *diſp. 7. quæſt. 4.* Ergo ſufficit altera ſpecies.

Assero ſecundò, rationabiliter, ab Eccleſia ſancta latum præceptum communicandi Laïcis vnicam ſpeciem. Ita cum SS. DD. Catholici omnes contra Sectarios. Habetur in Concilio Conſtant. *ſeſſ. 13.* & Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 2.* Supponitur autem talis poteſtas eſſe in Eccleſia.

Rationes autem, quibus mota eſt Eccleſia, multæ afferuntur, præcipuè quia ſicut antiquitus modò vna, modò vtraque ſpecies eſt adhibita ad retundendos emergentes errores; ita nunc in confuſionem Huſſitarum, qui vtramque ſpeciem ad ſalutem ex præcepto Diuino neceſſariam aſſeruerant, ſtatutum eſt, vnam ſufficere, & adhiberi debere. 37

Hic verò modus communicandi remouet aliquas irreuerentias, aliqua pericula effuſionis, turbidationis, &c. vt refert Sylvius Dialogo de communione ſub vtraque ſpecie, & in Actis, inter Legatos Baſileæ, & Bohemos in Egra. Sic aduertit D. Bonauent. *diſt. 11. part. 2. quæſt. 2. ad 2.* vbi etiam cum aliis TT. aduertit, id factum ad remouendos errores, qui poſſent irrepere, puta non eſſe ſub ſpecie panis ſanguinem. Sic enim aliquando euenit, ideò ſanguis ex hoſtia viſus eſt ſtillare. Adde multos à vino abhorrere, ſiue quia abſtemij naturâ ſunt; vel quia educatione. 38

Brentius ſupremâ ſuâ poteſtate eximit Abſtemios, quaſi ipſe ſupra ius Diuinum ſtet. Sectarij verò ſpecies vini opiparè redundantes in ſua cœna exigunt.

Adde penuriam vini in aliquibus regionibus, vt Iaponia, vbi vix ad ſacrum faciendum inuenitur, & in Noruegia, vbi etiam illud vinum, quod eo affertur, ſtatim aceſcit. Ideò refert Volaterranus *lib. 7. Geographia*, Innocentius VIII. eis conceſſiſſe, vt ſine vino ſacrificarent, quod tamen falſum eſt. Hinc Philippus ille Melancthon *libro de vſu integri Sacramenti* ſcribit, Ruthenos ob vini inopiam rectè vſuros aquâ mellitâ; quaſi verò Magnus iſte Monarcha valeat materias Sacramentorum immutare. Certè elucet hinc Sectariorum inſolentia. 39

Obiiciunt primò Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij Hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* 40

Respondetur primò cum D. Bonauent. ad eum locum, ibi ſolam ſpiritualem iniungi manducationem Euchariſtiæ.

Respondetur ſecundò cum eodem S. Bonauentura, ibi Chriſtum loqui ſub disjunctione: *Niſi manducaueritis carnem, vel biberitis ſanguinem.* Sic enim aſſolet in Scriptura hæc phraſis adhiberi, Act. 3. *Argentum, & aurum non eſt mihi.* & Ioan. 15. & Pſal. 1. vt dixi.

Obiiciunt ſecundò *Matth. 26.* ait Chriſtus: *Bibite ex hoc omnes.* Hic eſt Hercules ſectariorum. 41

Respondeo è D. Bonauent. *ad 22. Luca* ibi alloqui ſolos Apoſtolos, quos creabat Sacerdotes: *Et biberunt ex eo omnes*, ait D. Marcus. Illis verò iiſdem ait: *Hoc facite*, Sacerdotibus, ſcilicet: Neque verò aptè infert Lutherus, ſi Apoſtolos ſolos alloquitur: Ergo alios excludit. Si etiam Laïcos; Ergo tenentur ſub vtraque ſpecie.

Sanè Apoſtolis, & ſuccedentibus Sacerdotibus in ſacrificio præcepit; aliis verò ex Eccleſiæ arbitrio.

Quod ſi omnes includerit, iam infantes, Paganos, & furioſos includeret; adde Abſtemios, &c. vt arguit idem S. Bonauent. allegatus à nobis *quæſt. 1.* Quod etiam infertur contra Lutherum, dum arguit Chriſtus dixit: *Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur*: Ergo omnibus datur, pro quibus effunditur.

Respondetur enim ſequi dandum etiam Paganis, *pro quibus effuſus eſt.*

Obii

42 Obiiciunt tertiò 1.*Corinth.* 11. dicitur: *Ego accepi à Domino, quod tradidi vobis*, traditio igitur Apoſtolica eſt, vt vtraque ſumatur ſpecies. Refert autem, Chriſtum, poſt vtramque ſpeciem, dixiſſe: *Hoc facite*. Et ſubdit: *De pane illo edat, & de calice bibat*. Hunc locum inſolubilem clamat Lutherus.

Respondetur, illud *tradidi*, non ſonare præcipi. Qualis enim eſſet ſenſus. Præcepi vobis, quod
43 Dominus inſtituit ità Euchariſtiam? huius ſenſus abſurditatem agnouit etiam Kemnitius 2.*part. Examinis, pag.*541. Quod verò ait: *Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat*, non eſt præceptum omnibus, ſumendi vtramque ſpeciem, ſed examinandi conſcientiam, dum Miſſam celebraturi ſunt, quam edocet narrans hiſtoriam inſtitutionis, non tradens Chriſti aliquod præceptum de vtraque ſpecie ſumenda, vt fingit Kemnitius, qui etiam falſo addit, loqui omnibus; nam ibi multa aliquibus, loquitur; alia aliis, vt patet legenti: Ideò Apoſtolus disjunctiuè loquitur: *Qui manducauerit, vel biberit*, vt monet Bouerius.

44 Obiiciunt prætereà multos Patres, qui ſolùm aſtruunt, fuiſſe vſum Eccleſiæ dare etiam ſpeciem vini. Ita S.Ignatius *epiſtola ad Philadelphios*, Iuſtinus, Tertullianus *lib. de reſurrect.* Origenes *homil.* 16. *in Numer.* Cyprianus *lib.* 1. *epiſt.* 2. vbi etiam teſtatur, hoc ius fuiſſe in Eccleſia, etiam priuandi altera ſpecie. Hieronymus *in cap.* 2. *Malach.* Chryſoſtom. *homil.* 18. *in primam ad Cor.* Ambroſius *lib. de initiandis Myſt. cap.* 9. eos referunt Bellarminus Valentia *loc. cit.* & Bouerius *examin.* 4. *Dom.* 51. *Cenſ.* 33. *prop.* 4.

45 Alii verò ſolùm dicunt, calicem vnum in Eccleſia eſſe, ſicut vnum Baptiſmum. Ita Ignatius *loc. cit.* Chryſoſtom. *loco citato*, Haymo *in cap.* 10. *prima ad Corinthios*.

Alii ſolum dicunt, ſumi Chriſti Sanguinem, ſed intelligunt in ſpecie panis. Ita Tertullianus *loco citato* Auguſtinus *quæſt.* 57. *in Leuit.* & *ſerm. de ſacram.* apud Bedam *in cap.* 10. *prima ad Corinth.* Bernardus *ſerm.* 3. *in Palmis.*

46 Alii verò præceptum agnoſcunt vtriuſque ſpeciei ex inſtitutione in ſacrificantibus ſolis. Ità Iuſtinus *loc. cit.* Gelaſius, vt habetur *in can. Comperimus, de conſecrat. diſt.* 2. & D.Bonauent. *diſt.* 13. *dub.* 2. *litterali.*

47 Obiiciunt etiam Concil. Turonicum, quod Burchardo referente, *lib.* 5. *cap.* 9. decreuit dandum eſſe ægrotis Euchariſtiam, intinctam Sanguine Domini, vt Preſbyter verè poſſit dicere: *Corpus, & Sanguis Domini, &c.* Verum hoc decretum ablatum eſt à Concilio Bracar. III. *can.* 1. vbi prohibent dare panem intinctum, quia Chriſtus dedit ſeparatim vtramque ſpeciem. Vult igitur Concilium, vt ſi danda eſt ſpecies vini (ſicuti tunc dare liberum erat) detur ſeparatim, non tamen iubet dari hoc modo. Audet Lutherus *diſp. contr. Concil. Conſtant.* aſſerere, Concilium hoc ita decreuiſſe: Licèt Chriſtus inſtituerit, vt omnes communicent ſub vtraque ſpecie; tamen nos volumus, vt communicent in vna tantùm.

48 Verba, vnde Lutherus mentitur, ſunt ſeſſ. 13. *Licèt Chriſtus inſtituerit, & dederit Sacramentum poſt cœnam ſub vtraque ſpecie diſcipulis, hoc non obſtante, ſeruanda eſt Eccleſiæ conſuetudo, vt non ſumatur, niſi à ieiunis.*

Vbi Concilium ſolùm vult; licèt Chriſtus poſt cœnam ex cauſa communicauerit, tamen ex ipſius traditione habere Eccleſiam communicare ieiunis tantùm, & ita ſeruandum.

Vrget adhuc Lutherus, *lib. de captiuitate Babylonica, cap. de Euchariſtia*, Concilium Baſileæ declaraſſe, licere Bohemis vtramque ſpeciem, ſumere, contra Decretum Concilij Conſtantienſis.

Verum ſolùm diſpenſauit, dummodo fateantur 49
non eſſe iuris Diuini, & eſſe in poteſtate Eccleſiæ dare ſub vna ſpecie, (vt teſtatur Æneas Sylueſt. *in hiſt. Bohem. cap.* 52.)

Multa obiicit Miniſter quidam apud Tannerum, & ſanè puerilia. Illud ſolum reſoluere opus eſt argumentum, quod ſumit ex Leone I. *loc. cit.* & Gelaſio ſuprà, vbi reprehendunt communionem ſub vna ſpecie.

Verum iſti Pontifices ſolùm damnant errorem 50
Manichæorum, & Priſcillianorum, qui ſpeciem vini malam, & deteſtabilem proclamabant, etiamſi apud Eccleſiam, libero eſſet in vſu; vt notauit Tannerus *num.* 173. & Bellarminus *cap.* 26. Cùm enim iſti hæretici à vino abhorrerent, & Chriſti Corpus phantaſticum abſque ſanguine dicerent, nil mirum, deteſtatos ſpeciem vini, & in ea Sanginem Chriſti.

DISPVTATIO X.

De Cultu Huius SANCTISSIMI SACRAMENTI.

QVi Chriſto Domino Adorationem credunt exhibendam, quique realem eius præſentiam in Euchariſtia ſupponunt, nullatenus ambigunt, quin hoc Sacramentum ſit latriæ cultu adorandum; Fuere tamen nonnulli, vt refert Suarez *diſp.*65. *ſect.*1. qui etiam Chriſtum, licèt in eo realiter adſit, adorandum inficiebantur, cum ipſe id non præceperit, nec ipſum Apoſtoli in nocte Cœnæ ſub ſpeciebus Euchariſtiæ adorauerint. Alij hæreticij aliter ſenſerunt, de quibus infra.

QVÆSTIO I.

An Evcharistia *ſit adoratione colenda.*

Sacramentarii omnes adorationem Eucha- 1
riſtiæ negant, quaſi nudo pani; ac idolatras proclamant eius adoratores. Ita Calvinus *lib.*4. *inſtitut. cap.*17. §.35. & aſſeclæ.

Lutherani verò negant adorationem Euchariſtiæ extra vſum. Vnde Lutherus ad Vvaldenſes acriter inuehitur in publicas ſupplicationes, quibus ſanctiſſimum Sacramentum circumfertur, & adoratur. In vſu tamen Cœnæ adorabilem aſſerit in formula Miſſæ, & Lutherani idem aſtruunt. Vide Bellarminum *lib.*4. *de Euchariſtia, cap.*29.

Aſſero tamen, ſemper, & vbique. Hoc ſan- 2
ctiſſimum Sacramentum adorandum. Ita D. Bonau. *in* 3.*d.*9.*dub.*4.& *q.*1.& omnes Catholici. Eſt de fide *ex c.*7.*ſeſſ.*13. *c.*5. & *can.*6. *Sancti Conc. Tridentini.*

Digitized by Google

Probatvr à D.Bonauent. *loc.cit.* tum quia ibi eſt Deus. Dicitur autem: *Dominum Deum tuum adorabis.* Tum quia corpus Chriſti eſt dignum adoratione, vt ait D.Auguſtin. *ad pſal.98.* & quidem latriâ, ob vnionem cum Verbo. Idem habent alij PP. apud Bellarminum *loco citato.*

3 Probatvr ſecundò à S.Bonauent. *in expoſitione Miſſæ,* & *lib.6.cap.13. Compendij Theol.* ex vſu Eccleſiæ antiquo eleuandi hoſtiam poſt conſecrationem; nam licet multas habeat etiam myſticas ſignificationes, quas latius proſequitur S.Doctor *in declaratione Miſſæ;* & ſignificat Concilium Epheſinum *epiſt. ad Neſtorium,* & S.Auguſtin. *ſerm.28.de verbis Apoſtoli;* tamen ratio litteralis eleuandi corpus Sanctiſſimum, eſt, vt adoretur, vt conſtat ex omnibus Liturgiis, & declarat D.Bonauent. *loc.cit.* & Dionyſius *lib. de Eccl. Hierarch. cap.3. part.2.* vbi ait: *Pontifex auguſtiſſima Myſteria conficit, & quæ ante laudauerat, in apertum agit, Diuina munera reuerenter attendens.*

4 Hinc ſancti Patres dicunt ad eleuationem Angelos deſcendere ad adorandum. Ita Gregor. *4.dialog. cap.58.* Chryſoſt. *lib.6.de Sacerdotio,* Ambroſ. *ad 1. Lucæ,* Auguſt. *lib.de corpore Chriſti* apud Magiſtrum *in 4.diſt.13.* Innocent. *lib.2.de hoc myſterio, cap.24.* & *lib.5.cap.6.*

Deinde alius ritus hoc confirmat, quem refert S.Doctor *in 3.diſt.9. loc.cit.* nempè, vt omnes communicaturi priùs adorent Chriſtum in hoc Sacramento, quod factum ſemper legimus in omnibus Liturgiis Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi, & apud Auguſtin. *loc.cit.* & alios Patres.

Tertius etiam id probat ritus circumferendi, adornandi, & adorandi hoc Auguſtiſſimum Sacramentum, de quo Concilium Tridentinum *ſeſſ.13. cap.5. & can.6.* & Honorius III. *in cap.Sanè, de celebr. Miſſarum,* & antiquitus Chryſoſtom. *homil.7. 19. & 32. in Matth. & 22. in Acta, & 24. in 1.ad Corinth.* Cyrillus Hieroſol. *catech.5.* Dionyſ. *cap.3. de cæleſt. Hierarch.*

Aſſero ſecundò, non ſolùm Chriſtum, ſed to-
5 tum Sacramentum adorandum.

Probatvr ex illo Eccleſiæ Hymno:

Tantum ergo Sacramentum,
Veneremur cernui.

Et Concilium Viennenſe *in Clement. vnica, de reliq. & vener. SS.* vbi habet: *O adorandum, & reuerendum Excellentiſſimum Sacramentum.* Et Concilium Tridentinum idem Sacramentum decernit adorandum. Vide Suarez *diſp.65. ſect.2.* Valentiam *q.11. punct.2.* Bellarminum *loco citato,* Tannerum *diſp.5. quæſt.8. dub.7.*

6 Ex his habemus præceptum adorationis pro loco, & tempore. Vide Suarez *loco citato.*

Qvæstio II.

An hoc Sacramentvm *ſit abſque conditione adorandum.*

7 Ratio dubitandi eſt, quia licèt abſolutè ſit Chriſtus adorandus, tamen neſcitur certò, ibi eſſe corpus Chriſti; potuit enim omitti aliqua pars formæ; vel omnis intentio.

Hinc S. Bonau. *in 3. diſt.14. quæſt. 1. ad vlt.* ait: Omnis fidelis, adorans hoſtiam conſecratam, adorat ſub ea conditione, ſi perfecta ſunt circa ipſam ea, quæ ad conſecrationem ſunt neceſſaria ſecundum diuinam inſtitutionem; & ſic nunquam decipitur, nec errat. Alenſis etiam *3. part. quæſt.30. mem.3. artic.1. §.3.* requirit conditionem tacitam, vel expreſſam.

Attamen per ſe loquendo, ac ſecluſis ſpecia- 8
libus circumſtantiis per accidens occurrentibus, alij tenent, abſolutè adorandum eſſe hoc Sacramentum, nullâ actu appoſitâ conditione. Citatur D.Thomas *3.diſt.9. quæſt.1. art.2. quæſtiuncula 6. ad 2.* ſed ibi ſolùm ait, non requiri conditionem explicitam, ſed ſatis eſſe, vt habitu retineatur. Idem ſentit Richard. *3. diſtinct.24. quæſt.4. ad 2.* Gabriel. *lect.50. in can.* vbi ita explicat Alenſem, & D. Bonauenturam, quòd ſolùm loquantur de habituali intentione. 9
Idem tenent communiter Summiſtæ *Verb. Adoratio.* & Tannerus *diſputat.5. quæſt.8. dub.7.* vbi ſuſpicatur hunc eſſe S. Bonauenturæ ſenſum. Itaque hæ duæ ſententiæ tantùm in punctulo quodam differunt.

Ratio eſt, quia ſic prudenter operamur.

Verum ſi ratio probabilis eſſet ſuſpicandi, vel 10
ob malitiam Sacerdotis, vel ob aliam cauſam, tunc prudenter eſſet apponenda conditio. Vide Suarez, & Tannerum.

DISPVTATIO XI.

De Miniſtro Huius Sacramenti.

Ob ſingularem Euchariſtiæ præſtantiam alia actione conficitur, alia confertur; cum tamen reliqua Sacramenta conferendo conficiantur, ita vt vnam habeant actionem, qua in vſu conſiſtant. Hic igitur primò agemus de illo, qui poſſit ponere hoc Sacramentum in facto eſſe: deinde de illo, cui, & à quo poſſit adminiſtrari.

Qvæstio I.

An ſolus Sacerdos Evchariſtiam *valeat conſecrare.*

D.Bon.diſt.13 p.2.q 2.
D.Thom.q 82.art.1.

Ioannes Vvicleph anceps viſus eſt, num con- 1
ſecratio Euchariſtiæ determinatum, ac ordinatum Miniſtrum prærequirat.

Lvthervs autem audacior rem ita definit, vt
omnis baptizatus valeat conſecrare. Id habet *lib. de* 2
capt. Babyl. cap. De ordine, lib. de Miſſa abroganda, lib.de notis Eccleſiæ, & alibi. Imò *in libro de Miſſa priuata, & vnctione Sacerdotum,* edito anno 1534. auſus eſt dicere, futurum verum Sacramentum, etiam à diabolo confectum.

Sacramentarij verò exigunt publicum Miniſtrum. Ità Caluinus *lib.4.Inſtit. cap.1.§.22.* & *cap.3. §.10.* & *cap.15.§.22.* & *in Antidoto Concilij, ſeſſ.7.can.10.* Bullingerus *decade 5. ſect.8. & 9.*

Recen

Digitized by Google

3 Recentiores porrò Lutherani, vt Kemnitius, & ſimiles, timidè Lutherum ſecuti ſunt.

Ecclesia autem Catholica ſemper requiſiuit ordinationem Sacerdotalem ad hoc opus.

Probatvr à D.Bonauent.primò *ad 22.Lucæ, & quæſt.cit.ad argumenta*, ex illis verbis Chriſti: *Hoc facite*, quod ſolis Apoſtolis dictum eſt, eoſque tunc Sacerdotes conſecrauit ad hoc miniſterium.

Hæc autem verba, quæ ſolus Lucas recenſet, dixit Chriſtus ſtatim conſecratione facta; ſic enim ait: *Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem.*

4 Hoc verò fundamentum *in corpore* ſolidiſſimè confirmat S. Doctor, quia ſic perpetuò Eccleſia intellexit ab Apoſtolis inſtituta, ſicut Apoſtoli à Chriſto fundatore acceperant.

Primvm quidem habemus quatuor generalia Concilia, Nicænum I. *can.* 14. Lateranenſe ſub Innocentio III. *cap.* 1. Florentinum *in Inſtruct. Armenorum*; & Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. & 4.

5 Deinde ſanctos Patres; nam Dionyſius Areopag. *cap.* 5. *Eccl. Hierarch. p.part.* ait: *Nec ipſe Sacerdos erit niſi Pontificalibus officiis ad hoc fuerit promotus.* Ignatius epiſt. ad Trallianos dicit: *Eſſe infideli deteriorem eum, qui audet aliquid facere circa altaris miniſterium, niſi fuerit Epiſcopus, aut presbyter.* Clemens lib. 2. Apoſtolicarum conſtit. cap. 31. *Omnis Laicus ſine Sacerdote aliquid attentans, fruſtra facit.* Et loquitur apertè de ſacrificij oblatione. Et lib. 8. cap. vlt. ait: *Chriſtum ſolis Apoſtolis dixiſſe: Hoc facite. Et deinde per Apoſtolos ad alios presbyteros hanc poteſtatem deriuatam.* Iuſtinus *Apolog.* 2.
6 prope finem ait: *Solis Apoſtolis dictum: Hoc facite.* Tertullian. *lib. de præſcript.* irridet Marcioniſtas, quia apud eos aliqui hodie ſint Clerici, cras Laïci & quod Laïcis Sacerdotalia munia committantur. Cyprian. *lib.* 1. *epiſt.* 2. & 9. & *lib.* 2. *epiſt.* 15. non ſolùm docet, ſolos Sacerdotes poſſe Euchariſtiam conficere, ſed etiam colligit, apud hæreticos non eſſe veram Euchariſtiam; quia apud eos non eſt verum Sacerdotium, vt referam *quæſt.* 2. Athanaſius *in* 2. *Apologia contra Arrianos*, refert epiſtolam Synodi Alexandrinæ, in qua Patres probant, quendam Hiſchiram Arrianum non potuiſſe ſacro Calice vti, nec ſacra celebrare, eo quòd non eſſet ordinatus à vero Epiſcopo. Baſilius *lib.* 2. *de Baptiſmo, cap.* 8. ex profeſſo docet, eſſe quidem omnes Chriſtianos Sacerdotes largo modo, quia omnes offerre debent ho-
7 ſtias bonorum operum; at propriè non eſſe, niſi eos, qui ad hoc ordinati ſunt. Cyprianus *hæreſi* 79. docet, ſolos Apoſtolos ordinatos à Chriſto Miniſtros Euchariſtiæ; & ab Apoſtolis alios Epiſcopos, & Preſbyteros; Laïcis verò, maximè, fœminis, adeò negatum, vt nec Beatæ Virgini conceſſum fuerit. Chryſoſtomus ſæpè oſtendit, ob hanc eximiam vnam poteſtatem conſecrandæ Euchariſtiæ, Angelos à Sacerdotibus ſuperari. Vide *librum* 3. & 6. *de Sacerdotio*, & *homil.* 51. & 83. *in Matth.* & *homil.* 60. *ad populum Antiochenum.* Hieronymus non ra-
8 rò aſſerit, ſolos Epiſcopos, & Preſbyteros poſſe Euchariſtiam conficere. Vide *librum contra Luciferanos, epiſt. primam ad Heliod.* & 85. *ad Euagrium.* De Ambroſio ſcribit Theodoretus *lib.* 5. *hiſt. cap.* 17. dixiſſe eum Theodoſio: *Purpura Imperatores facit, non Sacerdotes.*

Et *lib. de dignit. Sacerdotali, cap.* 2. præfert poteſtatem Sacerdotalem Regiæ.

9 Idipſvm præſtat Nazianzenus *oratione* ad populum, timore perculſum. Et Chryſoſtom. *homil.* 4. *in cap.* 6. *Iſaiæ.* Et S.Martinus, vt refert Sulpitius. Vide etiam Paulinum *epiſt.* 4. *ad Amandum.* Iſich. *lib.* 2. *in Leuit. cap.* 8. Auguſtinum *lib.* 20. *de ciuitate Dei, cap.* 10. vbi diſtinguit Sacerdotes ſpirituales, impropriè dictos, à Preſbyteris, & Epiſcopis, qui propriè dicuntur Sacerdotes. Affert S.Bonauentura etiam Hugonem apud Magiſtrum.

Tandem nullum afferri poteſt exemplum antiquitatis, Laïcos conſecraſſe, licèt baptizarint, imò 10 in ſummis etiam neceſſitatibus Catholicos potius caruiſſe Euchariſtia, vt refert Theodoretus *lib.* 4. *hiſtor. cap.* 17. Auguſtinus *epiſt.* 180. & Epiphanius *epiſtola ad Ioannem Hieroſolym.* Et conſuetudo Eccleſiæ idipſum probat, vt ait D.Bonauentura, *fundamento* 1.

Hinc reſpondet hæreticis objicientibus, poſſe Laïcos baptizare, quia ita dixit Chriſtus: *Hoc facite.* Lucæ 22. ſicut: *Euntes baptizate:* Nam ex praxi Eccleſiæ habetur diuerſitas, fundata in maiori neceſſitate Baptiſmi, vt notant Sancti Doctores.

His adde antiquiſſimos Eccleſiæ ritus; nam pri- 11 mò imperabatur omnibus Eccleſiaſticis continentia perpetua, idque ex Apoſtolorum doctrina, vt habet Concil. 2. Carthaginenſe, *cap.* 2. Secundo prohibebatur Laïcis tangere, vel ſeruare ſacra vaſa, quibus conficiebatur Euchariſtia, vt patet ex *epiſtola Synodi Alexandrinæ, in Apologia.* 2. *Athanaſij contra Arrianos*, Nazianzeno *oratione contra Arrianos.* 12

Probatvr deinde à D.Bonauent. tum quia in veteri teſtamento ſolis ſacerdotibus licebat offerre, & ideò ad *Hebr.* 2. & 5. dicitur Pontifex conſtitui, vt offerat dona, & ſacrificia pro peccatis. Tum quia etiam inter Idolatras hoc principium agnoſcitur, debere eos, qui ſacrificant eſſe perſonas ſacras, multo magis apud Eccleſiam, vbi verum ſacrificium; neque verò ex ſanctitate hoc menſurandum; alioqui 13
noſtra ſalus ex aliorum penitus bonitate penderet: Ergo ex poteſtate, quæ per ordinem confertur.

QVÆSTIO II.

An omnis Sacerdos poſſit conſecrare.

D.Bonau. diſtinct. 13. quæſt. 1.
D.Thom. q. 82. art. 5. 6. 7. & 8.

Aſſero, Sacerdotem ritè ordinatum, etiamſi 14
mortali peccato obſtrictum, hæreticum, excommunicatum, & degradatum, verè conficere Sacramentum. Ita S.Bonauent. *hic*, S.Thom. *quæſt.* 82. *art.* 5. 7. & 8. communis eſt ſententia, vt notat Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 10. *puncto* 1.

Probatvr à D. Bonauent. & D. Thoma pri- 15
mò; ratione D. Auguſtini *lib.* 2. *contra Parmenium, cap.* 13. vbi loquens de hæreticis ait: *Sicut in eis manſit Baptiſmus, ſic & ordinatio integra: in præciſione fuerat vitium, quod in vnitate pacis eſt correptum, non in ſacris, quæ vbicunque ſunt, ipſa vera ſunt.* Hinc eruitur ratio: Conſecratio eſt ratio poteſtatis conficiendi Euchariſtiam; at hæc eſt indelebilis: Ergo. Maior probatur; non enim eſt poteſtas iuriſdictionis: Ergo ordinis. Minor probatur, quia conſecratio nititur charactere, qui eſt indelebilis.

PROBATVR ſecundò à SS. Doctoribus ex aliis decretis.

16 ALIQVI Patres viſi ſunt id negare, vt Proſper, Hieronymus, Cyprianus, relati à S.Bonauent. ſed eos interpretatur loqui non de veritate, ſed de vtilitate conſecrationis, nam peccator conficit damnabiliter: Excommunicatus verò damnabiliter, etiam aliis communicantibus.

QVÆRIT deinde *quæſtione ſequenti.* D.Bonauentura, an virtus reſideat magis in Sacerdote, quàm in Verbo, quæ facilis ſunt ſolutionis, iuxta ea, quæ dicta ſunt, Sacerdotem in perſona Chriſti, & eius verbis conſecrare.

QVÆSTIO III.

An ſolus Sacerdos poſſit aliis SACRAMENTVM *hoc communicare.*

17 ASSERO primò, primum ius, & ordinariam poteſtatem diſpenſandi hoc Sacramentum eſſe penes ſolos Sacerdotes ex Diuino iure. Ità D.Thomas *loco citato, & in 4. diſtinct. 13. quæſt. 1. art. 3.* vbi Richardus *art. 1. quæſt. 3.* Durandus *quæſtione 4.* Paludanus *quæſt. 2. artic. 4.* & ſumitur ex Concilio Tridentino *ſeſſione 13. cap. 8.* vbi habetur, id traditione haberi Apoſtolica. Id verò ſupponit S.Bonauentura *diſtinct. 13. quæſt. 1. & 2.* quia enim Sacerdotis eſt ſacrificare, erunt illius partes, etiam miniſtrare aliis. Vnde ait D.Dionyſius *cap. 3. de Eccleſ. Hierarch.* part. 2. & 3. *Orat Sacerdos, vt Sacramenta ſanctè conficiat, & caſtè diſtribuat.* Idque probat Suarez *diſputat. 72. ſectione 1.* ex illo præcipuè primæ Corinth. *Sic nos exiſtimet homo Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Quod de hoc maximè omnium ſacratiſſimo Myſterio eſt intelligendum.

18 PROBATVR verò à D.Bonauentura *ad 22. Lucæ*, & aliis locis, adductis *diſputat. 9. quæſt. vltim. in argumentis*, ex illo Lucæ: *Hoc facite*, nempè, conſecrate, diſtribuite, ſicut ego vobis, ita vos aliis. Ita probatur etiam à Suarez.

ASSERO ſecundò; iure Diuino conceſſum, ſeu non negatum Eccleſiæ, vt Sacerdotes per Miniſtros ſuos diſpenſent Euchariſtiam.

19 PROBATVR ex vſu Eccleſiæ, Diaconis concedente diſpenſationem Dominici ſanguinis, vt habet S. Clemens *lib. 8. Conſtitut. cap. 2.* Cyprianus *libro de lapſis*, circa finem, & ex verbis S. Laurentij ad Sixtum Papam, & ex antiquis Liturgiis, & hoc Pontifici præſtat etiam nunc Diaconus. Quoad corpus verò Domini, certum eſt, ſaltem in neceſſitate à Diacono miniſtratum ex Epiſcopi, vel Preſbyteri facultate, vt conſtat ex Concilio Nicæno *cap. 14.* Arelatenſ. *cap. 15.* Carthaginenſ. IV. *cap. 38.*

SIC autem Concilium Tridentinum ait, Chriſtum commiſiſſe Eccleſiæ arbitrio, ſalvâ ſubſtantiâ, Sacramentorum diſpenſationem.

20 PRÆSENS tamen praxis ſolis Sacerdotibus id concedit. Ita Summiſtæ, & Theologi, ſuprà allegati. Quod ſi tamen vrgeat neceſſitas communicandi infirmo, & nullus ſit Sacerdos, poterit Diaconus Euchariſtiam miniſtrare, ſeu quia in eo caſu præſumitur voluntas Paſtoris, ſeu quia pro tali caſu iure communi cenſetur illi conceſſa facultas: Vnde in dicto Canone Concilij Carthaginenſ. ſolùm requiritur iuſſus Preſbyteri, quando adeſt. Et ex Gelaſio *epiſtola 1. cap. 9. & 20.* vbi ſimpliciter hanc facultatem concedit Diacono in abſentia preſbyteri ob neceſſitatem, & idem ferè habetur in Concilio Nicæno *cap. 14.* Idem arbitror, ſi adſit preſbyter, & ex malitia velit priuare infirmum, laborantem in extremis, Euchariſtiâ. Ita etiam Soto, quem ſequitur Suarez *diſp. 69. ſect. 2.*

21 TANDEM non eſſe alij, quàm Diacono concedendum, tenent communiter Doctores, citantque *caput Peruenit, de conſecr. diſt. 2.* vbi horribile, ac deteſtandum dicitur, quod Euchariſtia per Laïcos mittatur ad infirmos, vbi tamen ſolus preſbyter admittitur. Quod debet intelligi, ſi poteſt; alioqui iuxta Eccleſiæ vſum ſuppleat per Diaconum.

ASSERO ſecundò, non ſufficere poteſtatem ordinis, ſed requiri etiam iuriſdictionem in eum, cui miniſtratur Euchariſtia, vel ſaltem facultatem miniſtrandi ab eo, qui eam habet. Colligitur ex *Clementina Dudum, de ſepult.* Præcipuè vero ex Conc. Carthaginenſi I. *cap. 7.* & Mileuitano *cap. 18.*

22 FVNDATVR in ordinata Eccleſiæ Hierarchia, vt nemo mittat falcem in meſſem alienam. Ideò antiqua conſuetudine firmatum eſt, vt qui præeſt, hoc Sacramentum miniſtret, vt colligitur ex Dionyſio, *cap. 3. de Eccleſ. Hierarch.* Iuſtino *Apolog. 2.* Tertulliano *lib. de corona milit. cap. 3.* & *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.*

23 HINC erit peccatum mortale oppoſitum facere, vt colligit Suarez *diſp. 72. ſect. 2.* quem vide latius dubia emergentia reſoluentem. Vide etiam Valentiam *quæſt. 10. punct. 1.* Henriquez *lib. 4. cap. 54.* Non eſt tamen huic peccato cenſura adnexa, vt notat Suarez *loc. cit.* Tannerus *diſp. 5. quæſt. 8. dub. 8. num. 184.*

QVÆSTIO IV.

An poſſit Miniſter communicare ſeipſum.

D. Bonau. diſt. 13. part. 2.

24 CERTVM eſt, Sacerdotem in Miſſa teneri communicare ſeipſum, vt oſtendit S. Bonauentura *diſt. 13. dub. 2.* ex Concilio Toletano XII. & habetur *de conſecr. diſt. 2.* vbi dicitur: *Certum eſt, quòd hi, qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt Dominici Sacramenti.* Et ex Gelaſio Papa *ibidem*, vbi iubet, vtramque ſpeciem ſumere, vbi habet: *Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diuiſio vnius, & eiuſdem Myſterij, ſine grandi non poteſt ſacrilegio prouenire.*

25 QVOD ſi Miſſam dicere nequit, poteſt extra eam etiam ſeipſum communicare, vt ait Tannerus *n. 190.* Quod etiam in neceſſitate, cum facultate preſbyteri, poſſe præſtare Diaconum, ait idem Tannerus *ibi*, cum Suarez *diſput. 72. ſect. 3.* Sà *verb. Euchariſtia*; qui idem aiunt de Laïcis in articulo mortis, ſi miniſter legitimus non adeſſet. Sic Regina Scotiæ moritura hoc fecit.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

Quibus teneatur Parochus EVCHARISTIAM *diſpenſare.*

26 DE Sacerdotibus vniuerſis ſuppono, eos teneri regulis generalibus charitatis, ob neceſſitatem.

ASSERO primò, Parochum non modò in Paſchate, ſed etiam cum alio tempore petunt rationabiliter ſanctiſſimam communionem, teneri eam præſtare. Ità docent Adrianus *in 4. quaſt. 5. de Confeſſ. dub.* 8. Sotus *diſt.* 12. *art.* 6. Nauar. *in cap. Placuit de Pœnitentia, diſt.* 6. *num.* 152. Valentia *diſp.* 7. *quaſt.* 10. *puncto* 3. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 5. & *lib.* 8. *cap.* 55. Suarez *diſputat.* 82. *ſect.* 3. Tannerus *diſp.* 5. *quaſt.* 8. *dub.* 8. *num.* 192. Verum probabile eſt etiam, teneri ſolùm quando parochiani præcepto communionis tenentur. Ita Richardus *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 2. *quaſtione* 3. Syluester *verb. Confeſſor.* 2 *quaſt.* 18. & alij.

27 RATIO primæ ſententiæ eſt, quia populi alunt Parochos non ſolùm extrema neceſſitate, ſed etiam totum victum corporalem præbendo, vt ſpiritualiter alantur; alioqui non ſatis eſſet ipſis prouiſum.

RATIO ſecundæ opinionis eſt, quia debet eſſe mutua vtrinque obligatio.

28 ASSERO ſecundò, teneri Parochum aſſeruare particulas pro tempore, maximè peſtis, miniſtrandas etiam cum vitæ periculo. Ità ex communi tradunt Sotus *diſt.* 12. *quaſt.* 1. *artic.* 7. Nauar. *man. cap.* 25. *num.* 131. & *cap.* 4. *num.* 11. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 3. *quaſt.* 4. *punct.* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 55. Tannerus *tom.* 3. *diſput.* 2. *quaſt.* 3. *dub.* 4.

ET quòad reſeruationem Euchariſtiæ, patet *ex cap. Sane, de celebr. Miſſar.* & Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 6. *& can.* 7. ipſaque Eccleſiæ praxi: Vide Tannerum *num.* 193. qui *num.* 194. aduertit, non poſſe ſeruari Euchariſtiam in priuatis ſacellis ex Concilio Cæſaraug. *can.* 3. Tolentino I. *can.* 11. imò nec in Choris monialium, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 15. *de reform. cap.* 10.

29 ADDIT verò, ſemper lumen ante Euchariſtiam ex præcepto teneri debere. Ità & Sa *Verb. Euchariſtiam.*

QVÆSTIO VI.

Quibus EVCHARISTIA *neganda ſit.*

D. Bonauent. diſt. 9. quæſt. vlt.
D. Thom. quæſt. 80. art. 6.

30 ASSERO primò teneri *Sacerdotem*, per ſe loquendo, Sacramentum hoc negare iis, qui publicè ſunt in peccato mortali. Ità communis Doctorum ſententia aſtruit.

PROBATVR à D. Bonauent. primò, quia ſancta ſunt ſanctè pertractanda, & ideò *Matth.* 7. dicitur: *Nolite ſanctum dare canibus*, & cap. 15. *Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus.*

PROBATVR à S. Bonauent. ſecundò ex D. Cy- 31
priano *lib.* 1. *epiſt.* 61. cui arridet S. Clem. *lib.* 8. *Conſtit. cap.* 32. & Concil. Arelat. I. *cap.* 4. *&* 5. quibus locis varij ſtatus horum hominum recenſentur, vt ſunt hiſtriones, & theatrici. Tales etiam ſunt vſurarij, & Meretrices, quibus omnibus neganda eſt Euchariſtia. Vide etiam Suarez *diſput.* 67. *ſectione* 2. Hinc D. Chryſoſtomus *homil.* 83. *in Matth.* Sacerdotes alloquitur: *Non parua vobis imminet pœna, ſi quem aliqua improbitate teneri ſcientes, eis huius menſæ participationem permittatis: Sanguis enim Chriſti de manibus veſtris exquiretur*, & ſubdit: *Non de ignotis, ſed de notis id diſputo.* Et infrà: *Hæc, de notis, & manifeſtis, diſputata ſunt.* Similia repetit *homil.* 60. *ad populum.* Idem tradit S. Auguſtinus *lib.* 50. *homil. in vltim. cap.* 12. & habetur *in cap. Multi,* 2 *quaſtione* 1. & *cap. Tua nos,* & *cap. Quaſitum de cohabitatione cleric. & mulierum.*

HI verò non habent ius petendi, quia publicè 32
in facie Eccleſiæ indigni ſunt. Tenentur verò Miniſtri eſſe fideles diſpenſatores Myſteriorum Dei.

ITA tenent Alenſis 3. *part. quaſtione* 48. Albertinus *in* 4. *diſtinctione* 11. *art.* 17. Reliqui DD. *d.* 9. vbi D. Bonauent. *loco citato*, Richardus *artic.* 3. *quaſt.* 2. Paludanus *quaſt.* 4. Durandus *quaſt.* 5. Gabriel *quaſt.* 2. & alij apud Suarez *diſput.* 67. *ſect.* 1. Valentiam *quaſt.* 8. *punct.* 3. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 56. Tannerum *diſput.* 5. *quaſt.* 8. *dub.* 8. *num.* 197.

VT autem crimen ſit publicum, iudicio boni viri æſtimandum eſt.

NEQVE verò ſola debet eſſe ſuſpicio, aut ſolus 33
rumor, etiam nec fama probabilis. Ità videtur S. Bonauent. *diſt.* 13. *quaſt.* 4. Henriquez *cap.* 56. *num.* 5. Suarez *diſp.* 67. *ſect.* 6. Syluest. *verb. Euchariſtia* 3. *num.* 7. poſt S. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 9. *quaſt.* 1. *art.* 3. *quaſtiuncula* 2. Richardum *artic.* 3. *quaſt.* 7. Gabrielem *quaſt.* 2. *art.* 3. *dub.* 2. Alenſis 4. *part. quaſt.* 49. *membr.* 2. *art.* 1. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 12. §. 2. & alios. Vide Tannerum *numero* 198.

ASSERO ſecundò, peccatori oculto publicè pe- 34
tenti, non eſt Euchariſtia neganda. Ità D. Bonauent. *loco cit.* D. Thom. *loco citato*, quem alij ſequuntur communiter, Valentia *loco cit.* Suarez *ſect.* 4. Henriquez *cap.* 57. Nauar. *man. cap.* 21. Tanner *loco cit. num.* 199.

PROBATVR à D. Bonauent. primò, exemplo Chriſti, qui eam dedit Iudæ, ne eum proderet. Quo argumento vſus eſt Chyſoſtom. *homil.* 83. *in Matth.* Caietanus *ad art. cit. D. Thom.* Valentia *diſp.* 6. *quaſt.* 8. *puncto* 3. & alij.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. ex D. Auguſtino, qui habetur *de conſecr. diſt.* 2. *cap. Non prohibeat*, ex quibus habetur, non rectè Durandum *diſtinct.* 9. *quaſt.* 5. & alios dixiſſe, poſſe negari ab eo, qui non eſt Parochus, vel ſi Parochus, non tenetur tunc diſpenſare. Hoc enim ius oritur ex natura rei, vt notat D. Bonauent. quia Miniſter non dat ſuum, ſed, vt diſpenſator, diſtribuit petentibus, qui in facie Eccleſiæ habent ius petendi.

ASSERO tertiò, peccatori oculto, ſecretè pe- 35
tenti, non eſt danda Euchariſtia. Ità S. Bonauent. & S. Thom, quos omnes ſequuntur.

PROBATVR à D. Bonauent. quia ei dat venenum, datque gladium ad propriam necem; ex alio verò capite ipſe non habet ius petendi occultè, quia in eodem ſtatu eſt peccator indignus.

QVÆSTIO autem eſt: An, ſi peccatum ſo-

Digitized by Google

um ex confeſſione ſit notum, deneganda ſit Euchariſtia.

36 PRIMA opinio eſt aſſertiua. Ità D. Thom. 4. *diſt.9. quæſt.1. artic. 5. quæſtiuncula* 1. Richardus *art. 3. quæſt.* 1. Maior *quæſt.* 4. Durandus *quæſt. 6.* apertiùs Alenſ. 4. *part. quæſt.* 49. *membr.* 1. Angelus *verb. Euchariſtia* 3. §. 20. Tabiena *verb. Communio,* §. 52. Victoria *in ſumma, num.* 86. quibus conſentit Suarez *ſect.* 3. dummodo omne ſcandalum, & reuelatio confeſſionis procul abſit.

CITATVR à Tannero *num.* 201. & aliis D. Bonauentura, ſed immeritò, vt notat Suarez *diſp. 66. ſect.* 3. quamuis enim vniuerſaliter dicat, peccatori occulto poſſe negari occultè; non tamen aſſerit de occulto in confeſſione, & quamuis in argumentis aliquid de hoc dicat, inferendo hinc ſequi reuelandum ſecretum confeſſionis, tamen in corpore hoc non decidit; multa enim in argumentis ſolet afferre, quæ niſi in reſolutione confirmentur; non ſunt pro opinione eius alleganda.

IGITVR probabiliùs eſt, non licere Euchariſtiam negare tali. Ità Gabriel 4. *diſt.* 9. *quæſt.* 2. *artic.* 3. *dub.* 1. Paludanus *quæſt.* 2. Antonin 3. *part. tit.* 14. *cap.* 12. §. 2. Adrianus *quodl.* 3 *quæſt.* 3. Syluest. *verb. Euchariſtia* 3. *quæſt.* 5. Nauar. *man. cap.* 21. *num.* 55. Valentia *loco cit.* Henriquez *cap.* 59. Sa *verb. Euchariſtia,* Tannerus *num.* 202.

37 RATIO eſt, quia ſic opponitur in faciem peccatum è confeſſione ipſi pœnitenti in grauamen. Attamen non eſt omninò remotum à ſententia D. Bonauenturæ, id poſſe fieri, & ratio Suarez eſt, quia hoc ei negare, eſt conforme poteſtati clauium non vtendi in damnationem alicuius; ſicut igitur ſi in confeſſione ſciret, Petrum ſibi inſidiari, & enſem peteret, vt occideret, non daret illum; ità & hic, quæ ratio ex D. Bonauentura adhibetur à Suarez.

38 COLLIGITVR etiam à multis *ex cap. Placuit 6. quæſt.* 2. vbi dicitur, poſſe Epiſcopum, propter peccatum in confeſſione ſecretum, negare communionem ſecretè; non tamen publicè. Verum ille locus non eſt de confeſſione Sacramentali, vt notauit Suarez.

ORITVR verò dubium: an petenti indignè Euchariſtiam, poſſit deceptio fieri, dando ei particulam non conſecratam.

39 PRIMA opinio apud Dianam *part.* 4. *tract.* 4. *Miſcell. reſol.* 67. negatiua, eſt D. Thom. 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 6. *ad* 2. Caietani, Durandi, Richardi, Paludani, Gabrielis, Maioris, Soti, quos citat, & ſequitur Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſputatione* 209. *cap.* 4. *num.* 4. Suarez *tom.* 3. *diſp.* 67. *ſect.* 4. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 8. *punct.* 4. Reginal. *tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 4. *num.* 40. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 22. *num.* 4. Ledeſma *tom.* 1. *de Sacram. Euchariſtiæ, cap.* 12. *dub.* 7. Nungus *in* 3. *part. tom.* 1. *quæſt.* 80. *art.* 6. *difficult.* 2. & alij apud ipſos; ac Ioannes Sancius *in ſelect. diſput.* 35. ac Diana *loco cit.*

40 ASSERTIVA ſententia eſt Altiſiodor: *in ſumma, lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 5. Alberti Magni 4. *diſt.* 13. *art.* 20. apud Suarez, Villalobos *tom.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 38. Ludouici de S. Iuan *ſumma, tom.* 1. *quæſt.* 7. *de Euchariſtia, art.* 8. *diffic.* 3. eamque non audet reprehendere Diana, qui addit, ſaltem licere fingere immittere Euchariſtiam in os illius peccatoris.

ADDVCITVR à Diana etiam S. Bonauentura, ſed malè, vt conſtat legenti; nam ponit negatiuam; quia alioqui ſequeretur ſimulatio, idolatria; &c.

RESPONDENT, intentionem adorantium tendere non in ſingulas hoſtias; ſed ad Chriſtum, & inuenire grauem cauſam id faciendi.

41 CONTRA, quia Idolatria eſt recipientis, & etiam ſpectantium illam particulam, nec eſt aliqua cauſa diſpenſandi in iure, adeò ſtricto, colendi verum Deum.

RESPONDET ergo S. Doctor negatiuè. Sic enim crimen Idolatriæ cauſaretur, attamen dicit, fortaſſe fieri poſſe ex conuentione cum accipiente, ſic cupiente communicari, & ità vitatur inconueniens. Idem ſentit Albertus *diſp.* 13. *art.* 20. Adrianus *quodl.* 3. *art.* 2.

OPPOSITAM tamen ſentit D. Thom. *loco cit. ad primum,* & alij, quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.* 67. *ſect.* 4. & videtur Innocentij III. *cap. de homine, de celebr. Miſſarum,* vbi tamen id expreſsè non habetur. De hoc vide Dianam *tom.* 1. *parte* 4. *tract.* 4. *reſol.* 67.

42 VRGET Suarez, quia ſic actibus externis idolatrat recipiens; aſſiſtentes verò decipiuntur etiam internè. Verùm hoc ità conceditur à D. Bonauent. modò abſit ſcandalum aliorum.

DEINDE S. Doctor, id non aſſerit; ſed negat, poſſe dari particulam non conſecratam pro conſecrata, niſi fortaſſis ipſe peccator peteret ad vitandam infamiam, & in Dominici corporis reuerentiam. Quare non eſt huius ſententiæ S. Doctor; ſed dubitat.

IDEÒ non rectè à Suarez, Diana, & Tannero *num.* 213. pro ea ſententia abſolutè adducitur.

43 ASSERO tertiò, publico peccatori qui priuatim pœnitens eſt, non debet dari Euchariſtia publicè, niſi ſublato ſcandalo, publicam ſatisfactionem det, vel certè eius pœnitentia fiat manifeſta. Ità communiter apud Valentiam *quæſt.* 8. *punct.* 3. Henriquez *cap.* 56. Suarez *diſp.* 67. *ſect.* 2. Sa *verb. Euchariſtia.*

COLLIGITVR ex *cap. Si peccauerit* 2. *quæſt.* 1. & *cap. Scenicis, de conſecr. diſt.* 2. Ratio eſt, quià publicum ſcandalum prohibet publicam communionem.

44 SI tamen publicus peccator in articulo mortis ſit; erit ſatis, ſi ille pro temporis opportunitate confiteatur, vel ſigna det pœnitentiæ. Ità Suarez *diſp.* 67. *ſect.* 2. Tannerus *num.* 207. & ſignificat ex Richardo Angles *quæſt.* 2. *de Euchariſtia, art.* 4. *concl.* 1.

SIC danda eſt Euchariſtia etiam latronibus, ad vltimum ſupplicium rapiendis, vt colligitur ex Concilio Nicæno *can.* 12. Concilio Ancyran. *can.* 5. Concilio Agath. *can.* 11. Arauſicano *can.* 3. & *cap. Super eo, de hæreticis,* iuxta communem, probat Valentia *quæſt.* 8. *puncto* 3.

45 ITAQVE Pius V. abſtulit morem Hiſpanorum, non communicandi morte plectendos.

46 NON tamen Eccleſiæ deeſt negandi facultas quibuſdam in morte Euchariſtiam, vt patet ex Innocentio I. *epiſt.* 3. & Concilio Elibertino per multos Canones, & Sardicenſi *cap.* 2. vt oſtendit Suar *diſp.* 69. *ſect.* 2.

TRACTA

Digitized by Google

TRACTATVS QVARTVS.

PARS SECVNDA

DE SANCTISSIMO MISSÆ SACRIFICIO.

VBERRIMA illa aqua, cuius ſcaturigo in medio erat Paradiſi, ita deſcribitur, vt ſimul è fonte ſurſum eiaculata aſcenderet, deſcendenſque copioſo imbre irrigaret vniuerſam faciem terræ, nec non etiam qnadripartito flumine de loco voluptatis egrediens totum orbem percurreret: Qua deſcriptione haud obſcurè Fons ille Euchariſticus deſignatur, qui & Sacrificij, & Sacramenti ſimul rationem nactus, aſcendit quidem dum oblatione ſacrifica conſecratur, larga mox benedictionum imbre fidelium animas aſperſurus; vti precatur in Canone Sacerdos: Dum in ſublime Altare Dei in conſpectu diuinæ Maieſtatis hoc ſacrificium orat perferri; vt inde, *omni benedictione cœleſti, & gratia repleamur.* Egreditur uerò de loco voluptatis, vt Sacramentum, dum ab Altari, quadruplici effectu in omnes fideles diſpertitur. Vti enim Paradiſi flumina terras, quas abluebant, fœcundabant, limpidis purgabant vndis, refrigerabant, ac florum amœnitate prata decorabant; Ita torrens hic voluptatis, quo potantur in cœlis Angeli, in terris gratiæ collatione. Animæ ſterilitatem abigit, ſcelerum purgatione ſordes abluit, fomitis mitigatione improbos æſtus compeſcit, ac florulenta denique virtutum dilatatione delectat. De hac vltima EVCHARISTIÆ Notione in prima parte huius tractatus actum eſt: In hac ſecunda de prima eius ratione, pro vt SACRIFICIVM continet, agemus. Vtramque conſiderationem ſiue Sacramenti, ſiue ſacrificij peſſundant hæretici; in hoc tamen vltimum truculentiùs deſæuiunt, quo nedum gratiæ, verùm & naturæ lumen propèmodum ſeſe obtenebraſſe demonſtrant, cùm ad hæc vſque tempora, ea fuerit omnium mortalium, etiam ſceleſtiſſimorum, clariſſima vox, qui Numen aliquod admitterent, vt ipſum litationibus, & ſacrificiis agnoſcerent, ipſoſque Ioues, quos miſerandus error pro Diis obtenderat, victimis dignarentur; Quanto miſerabilior ſectariorum cæcitas, qui, quem verum DEVM cognoſcunt, ne vel ea animi gratitudine dignantur, quam nec Idolis recuſandam opinantur pagani: Verum vt illorum deliria expungam, ſupponens hîc, quæ de ſacrificij natura diſcuſſi *prima ſecundæ, tract. de Relig. diſp. 5. quæſt.* 1. & de Sacrificio CHRISTI Cruento 3. *part. tom.* 1. *tract. de Incarn. diſp.* 14. & 39. reliqua mox ordine proſequar.

DISPVTATIO PRIMA.

DE EXISTENTIA SACRIFICIJ MISSÆ.

EX alibi dictis, præcipuè *tractatu de religione*, liquet variam eſſe ſacrificiorum diuiſionem, ita vt alia ſit ex parte originis in Sacrificium legis NATVRÆ, legis SCRIPTÆ, & GRATIÆ; alia ex parte materiæ, in Victimam, Immolationes, & Libamina: Alia ex parte formæ in Holocauſtum, Hoſtiam pro peccato, & Hoſtiam pacificam: Alia denique ex parte finis in Euchariſtiam, ſeu gratiarum actionem, Latreuticum, ſeu ſupremi Dominij recognitionem, Satisfactorium, & Impetratorium: Verum iam licèt vltima diuiſio ex parte finis ſtet, vnicum tamen Sacrificium eſt ex parte Materiæ, Formæ, & Principij: DEVS etenim, qui tot veteris legis præcepta in vnicum nunc mandatum dilectionis mutauit, ità & innumeros Sacrificandi ritus in vno MISSÆ SACRIFICIO eminentiori titulo, & vberiori fructu abſoluit: Porrò huius partis, ſicut & præcedentis, alia eſt Doctrina Theorica, alia Moralis. Prior duas præcipuè continet quæſtiones, vnam de exiſtentia MISSÆ, quam impugnant hæretici; aliam de ipſius Eſſentia, quam diſcutere ſolent Theologi. Poſterior plures, eaſque minutiſſimas, agitat difficultates, quas ad finem proſequemur.

QVÆSTIO I.

An MISSA *ſit verum Sacrificium.*

1 MISSÆ Nomen perantiquum eſt, cuius meminere Concilia, Romanum ſub Silueſtro I. Carthaginenſe II. *can.* 3. Carthag. IV. *can.* 84. Ilerdenſe *can.* 4. Valentinum *can.* 1. Agath. *can.* 47. Aurel. I. *can.* 28.

Ex PP. verò, Ambroſius *lib.* 5. *epiſt.* 35. Auguſtinus *ſerm.* 91. *de tempore.* Victor Vticenſis *lib.* 2. *de perſecutione Vvandalica.* Caſſianus *lib.* 3. *de ordine Diuinarum orationum.* S. Leo *epiſt.* 81. & 88. Felix IV. *epiſt.* 1. S. Benedictus *in regula, capite* 17. S. Gregorius Magnus *lib.* 1. *epiſt.* 12. & *lib.* 4. *epiſt.* 10. & alibi paſſim.

2 QVOAD Ethymologiam, Lutherani conuitiantur, Miſſam deduci à voce Hebraica מעוים quæ habetur Dianelis 11. vbi de Antichriſto legimus: Deum autem *Mahuzim*, eſſe Miſſam, quæ vocant Arcem, ac Deum Antichriſti Romani.

3 VERVM Propheta ipſe eos conuincit dicens, Regem illum eſſe Aquilonis, contra quem Romani pugnaturi ſunt, & Itali, expreſſi illis nominibus, vt teſtatur D. Hieronymus ad Hebræos, Bellarminus probat *lib. primo de Miſſa, cap.* 1. Igitur *Mahuzim* non eſt Miſſa, niſi velit eam à Romanis oppugnari.

4 PRÆTEREA ſi *Mahuzim* eſt Deus, erectus ab Antechriſto, qui natus eſt, ſecundum Lutheranos circa annum 600. igitur non eſt Miſſæ, quæ eſt antiquior; vt oſtendi.

HIS ergo nugis omiſſis, venio ad ſenſus Catholicorum.

PLVRIMI volunt nomen MISSA eſſe Hebraicum, & oblationem voluntariam ſignificare. Habet enim *Deuter.* 16. voce מסת verum hæc vox ſonat *Miſſah*, non *Miſſa*.

MVLTI volunt dictam Miſſam, quod oblatio, 4
& preces ad Deum mittantur. Ità Hugo de S. Vict. *lib.* 2. *de Sacram. part.* 8. *cap. vlt.* & D. Bonauent. *in expoſitione Miſſæ, cap.* 2. vbi ait: Dicitur autem Miſſa à mittendo, & repræſentat legationem inter Deum, & homines. Deus enim mittit Chriſtum filium ſuum in Altare; & iterum mittit Eccleſia fidelis eundem Chriſtum ad Patrem, vt pro nobis intercedat.

IDEM habet Seraphicus *in* 4. *diſtinctione* 13. 5
dub. 3. *litt.* vbi ait, circa hæc verba Auguſtini de corpore Chriſti: *Recolite nomen, & aduertite veritatem.* Miſſa enim dicitur, eò quòd cœleſtis Nuncius ad conſecrandum viuificum corpus adueniat.

RESPONDET, dicendum, quod (ſicut tangitur 6
in littera) Miſſa dicitur, quia mittitur cœleſtis Miſſus. Cœleſtis iſte Miſſus, (ſicut exponit Innocentius) eſt magni conſilij ANGELVS. Iſte inquam mittitur ad conſecrandum, quia iſte eſt Sacerdos inuiſibilis, qui conſecrat, & conficit hoc Sacramentum, vbicumque conficiatur. Vnde Hugo part. 9. cap. 14. *Ipſa hoſtia Sacra Miſſa vocari poteſt, quia tranſmiſſa eſt, primum ſcilicet à Patre, vt eſſet nobiſcum; poſtea à nobis Patri, vt pro nobis intercederet.*

ALII verò minùs probabiliter, vt notat Bellar- 7
minus, Miſſam aiunt dictam; quòd Angelus à Deo, mittatur, qui Sacrificio aſſiſtat, & illud ad Deum deferat.

Digitized by Google

deſerat. Ità Magiſter *diſtinct.* 3. & D. Thom. 3. *parte,quaſt.*83. *art.*4.

Probabilissimvm acclamat Bellarminus, vocari Miſſam à miſſione, ſeu dimiſſione populi. Ità Iſidorus *lib.*6.*originum*, Raban. *lib.* 1. *cap.* 32. *de inſtit.cler.* Alcuinus *lib. de off. Eccl. cap. de Miſſa*, Hugo *loco cit.* D. Bonauent. *dub.allegato*, & Recentiores, & deducitur ex Concilio Carthag. IV. *can.*84. quod Miſſam accipit pro miſſione Catechumenorum, qui dimittebantur ante oblationem. Ita etiam D. Aug. *ſerm.* 237. *de tempore*, vbi ait: *Ecce poſt ſermonem fit Miſſa Cathecumenis: manebunt fideles.* Sic accipitur à nobis, dum dicitur: *Ite Miſſa eſt*, vt notat Bellarminus, poſt Alcuinum, & D. Bonauenturam.

8 Dedvcitvr etiam ex Concilio Valentino, *cap.*1. quod accipit Miſſam pro parte, cui intererant Catechumini, poſtquam dimittebantur. Deducitur etiam ex Alcuino *loco cit.* & D. Ambroſio *lib.*5. *epiſt.*33. qui Miſſam pro parte, ab offertorio ad finem, quando dicebatur: *Ite Miſſa eſt*, interpretatur.

Svmitvr verò à CC. & PP. initio allegatis, pro tota ſacra functione, quâ peracta, dicitur: *Ite Miſſa eſt*, & de hac quæritur; An ſit verum Sacrificium.

9 Ex prædictis porrò habetur extorſum ſenſum Miſſæ apponi à Caluino *lib.*4. *cap.*18.§.18. & aliis ſectatoribus, vt ſignificet miſſionem munerum ad cœnam ſacram, & quidem vellent ſuam voracitatem obtegere, qui hydrias vino mero plenas, & eſculenta comportant, vt ego ipſe obſeruaui, quibus ſaturi, & ebrij conuicia in Papiſtas eiaculentur. Per Miſſam enim ſancti Patres ſemper accipiunt actionem Sacram Myſticam, abſque conuiuio etiam ad pauperes epaſcendos.

Svppono autem, Sacrificium proprium eſſe actionem ſactam externam, qua aliquid Deo offertur mutatum à publico legitimo miniſtro. Sic colligitur ex Apoſtolo *ad Heb.*5. *& ſequentibus.* Ob id enim Altaria præcisè eriguntur, vt docent Fulgentus *lib.*2. *ad Monim. cap.*3. Auguſtinus *lib.*20.*contra Fauſtum, cap.*21. & colligitur ex *Geneſ.* 8. vbi prima erectio Altaris fuit ad Sacrificium Deo exhibendum. Hæc latius vidimus ſecunda ſecundæ, *loco cit.*

10 Qvapropter è latebris eruantur hæretici, qui omnem bonam actionem, pro Deo factam, vocant Sacrificium, quod lato modo poteſt dici, vt ait D. Auguſtinus *lib.*10.*de ciuitate,cap.*6. vbi Sacrificium internum definit, quod dicit eſſe verum, quia eſt nobiliſſimum, & præſtantius externo ſolo.

Omnes quidem hæretici ſectarij, fatentur, Miſſam eſſe Sacrificium, quia aliquid Deo offertur mente, ideſt, actu fidei: At oblationem propriè execrantur admittere, Lutherus. *De capt. Babyl. cap.*2. *de Euchariſtia, lib. de abroganda Miſſa priuata, lib. cont. Regem Angliæ, lib. contra can. Miſſæ, lib. de verbis Cœnæ, lib. ſuæ confeſſionis, & lib. de Miſſa priuata*, edito anno 1534. vbi tamen confitetur, ſe in vigilia à diabolo edoctum, Miſſam eſſe ſummam abominationem, vt refert Bellarminus *lib.* 1. *de Miſſa, cap.*5.

11 Imitantvr Philippus *in locis, tit. de Sacrificio*, Brentius *in confeſſ. Vuitemb. cap. de Euchariſtia*, Illyricus *in Apol.confeſſ.Antuerp.cap.* 15. Kemnitius *prima parte Exam.* Caluinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 18. Petrus Martyr *in cap.*4.*&* 10.*prima ad Corinth.* Beza *in ſua confeſſ.cap.*7. §.3. & alij), conclamantes Euchariſtiam nullo modo offerri poſſe.

E regione Catholici omnes validiſſimè ſtant, 12 oſtendentes, Miſſam eſſe proprium Sacrificium. De hoc ideò edidere volumina Echius, Iodocus, Clictoueus, Ioannes Faber, Roffenſis, Caietanus, & alij, quos imitantur Gregorius de Valencia *in tractatu de Sacrificio Miſſæ*, Bellarminus *lib.*1.*de Miſſa, cap.*5. Suarez *diſput.*74.

Assero, Miſſam eſſe proprium Sacrificium.

Probatvr validiſſime à D. Bonauent. *in* 4. 13 *diſt.* 8. *part.*1.*quaſt.*2.*ad*3.*quaſt.*3.*fundamento* 3.& *in pſal.*109. & *in expoſitione Canon.* ex Geneſ. 14. *Melchiſedech Rex Salem protulit panem, & vinum erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi.* Hunc locum ità ad Chriſtum referunt Dauid *pſal.* 109. & Paulus *Heb.*7. vt Chriſtum dicant Sacerdotem, ſecundùm ordinem Mechiſedech, non ſecundùm ordinem Aaron, vt apertè ſcribit Apoſtolus. In eo autem reſplenduit Melchiſedech, figura Chriſti Sacerdotij, quia obtulit Sacrificium panis, & vini.

Ex quo Sancti Patres infrà referendi, optimè deducunt, fuiſſe Melchiſedech figuram Chriſti inſtituentis Euchriſtiam; ſed Melchiſedech obtulit panem, & vinum, vt Sacerdos Sacrificium: ergo & Chriſtus obtulit Euchariſtiam.

Qvod autem Chriſtus fecit, præcepit Apoſto- 14 lis, vt facerent, Lucæ 22. *Hoc facite*, vt oſtendi *priori parte tractatus diſput.*11. *quaſt.*1. Hoc autem Sacerdotium debuit eſſe per ſæcula durans, vt probat Apoſtolus ex illo pſalm. 109. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Hoc enim dicitur æternum, vt exponunt Anſelmus, & Theophylactus *in cap.* 5. *ad Heb.* Ergo & Sacrificium. Hoc autem de Sacrificio Crucis poteſt dici, quia *ſemel Chriſtus mortuus eſt*, vt ait, Apoſtolus: Ergo oportet aliud in Eccleſia admittere Sacrificium, quod iugiter offeratur vſque ad mundi expirationem & hoc eſſe ſecundùm ordinem Melchiſedech adumbratum Sacrificio panis, & vini.

Hæreticorvm phalanx conclamat, Mel- 15 chiſedech ſanè Chriſti vmbram eſſe, & Sacerdotem; negant verò Sacrificium panis, & vini obtuliſſe, ſed ſolùm protuliſſe Abrahæ ad eſcam.

Eorvm reſponſa exploſi *in priori tomo, diſp.*24. *quaſt.*4.

Illvd remanet, vt afferamus totius Eccleſiæ vnanimem conſenſum; & primò quidem Eccleſia in Canone Miſſæ ſic orat: *Supra quæ propitio, ac ſereno vultu reſpicere digneris, & accepta habere, ſicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui iuſti Abel & Sacrificium Patriarchæ noſtri Abrahæ: & quod tibi obtulit ſummus Sacerdos tuus Melchiſedech, ſanctum Sacrificium, immaculatam hoſtiam.* Cuius partis Canonis meminit expreſsè D. Ambroſius *lib.*4. *de Sacram. cap.* 6. ex quo apparet, eſſe antiquiſſimam. Ex hoc arguit S. Bonauentura *loco cit. in Canonem.*

E Patribus verò habemus præclara teſtimonia, 16 quæ iuxta ſeriem temporum recenſebo cum Bellarmino *cap.*6.& Zacharia Bouetio *Exam.*2.*artic.* 17. *cenſura* 13.

S. Clemens Alexandrinus *lib.* 4. *Strom.* non procul à fine: *Melchiſedech Rex Salem Sacerdos Dei Altiſſimi, qui vinum, & panem ſanctificatum dedit nutrimentum in typum Euchariſtiæ.*

Ex hoc præclaro Patre habes, panem ſanctificatum vtique ſacra oblatione à Sacerdote, & poſtea datum eſſe Abrahæ. Ex quo eluitur oppoſitio hæreticorum, qui in hoc inſiſtunt, panem non eſſe oblatum; ſed prolatum; vtrumque enim aſſerit.

S. Cy-

Digitized by Google

17 S. Cyprianus lib. 2. epiſt. 3. ad Cæcilium, citatis illis verbis: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*, ità eloquitur: *Qui ordo vtique eſt de Sacrificio illo veniens, & ità deſcendens quòd Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi fuit, quod panem, & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei ſummi, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui Sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, ideſt, panem, & vinum, ſuum videlicet*
18 *corpus, & ſanguinem.* Idem Cyptianus, vel quiſquis fuerit author *ſerm. de Cœna Domini*, non procul ab initio ſic ait: *Significata olim à tempore Melchiſedech prodeunt Sacramenta, & filiis Abrahæ facientibus opera eius, ſummus Sacerdos panem profert, & vinum; Hoc eſt*, inquit, *corpus meum. Perpes eſt hoc Sacrificium, & ſemper permanens holocauſtum.* Et ſuprà dixerat, *perituram religionem, ſi corpus Domini in Euchariſtia manducando conſumeretur, quia nulla ſuper eſſet victima, ſine qua religio eſſe non poteſt.*

19 Euſebius Cæſarienſis, lib. 5. demonſt. Euang. cap. 3. ait: *Et ſanè oraculi exitus admirabilis ei, qui contempletur, quemadmodum ſaluator noſter Ieſus, qui eſt Chriſtus Dei, ipſius Melchiſedech ritu ea, quæ ad Sacerdotum in hominibus gerendum ſpectant, per ſuos miniſtros perficiat. Nam quemadmodum ille, qui Sacerdos gentium erat, nuſquam videtur Sacrificiis corporalibus functus, ſed vino ſolo, & pane, dum ipſi Abraham benedixit, ità ſanè primus ipſe ſaluator, ac Dominus noſter; deinde, qui ab eo profecti ſunt Sacerdotes in omnibus gentibus ſpirituale ſecundum Eccleſiaſticas ſanctiones Sacerdotij munus obeuntes, vino, ac pane corporis illius, & ſalutaris ſanguinis Myſteria repreſentant: quæ ſanè Myſteria Melchiſedech tanto ante ſpiritu Diuino cognouerat, & rerum futurarum imaginibus vſus fuerat.*

20 S. Ambroſius lib. de Sacram. cap. 1. *Cognouimus Sacramentorum illorum figuram Abrahæ temporibus præceſſiſſe, quando obtulit Sacrificium ſummus Melchiſedech.* Et infrà: *Diximus, quod in altari conſtituitur calix, & panis. In calice mittitur vinum, & quid aliud? Aqua. Sed tu mihi dicis: quomodo ergo Melchiſedech panem, & vinum obtulit? quid ſibi vult admixtio aquæ?* Vide ſimilia *lib. 4. de Sacram. cap. 3. 6. & 9. & de initiandis myſt. cap. 8.* Idem, ſeu quicunque fuit auctor in *cap. 5. ad Heb.* exponens illud: *Tu es Sacerdos in æternum*, ait: *Conſtat pecudum victimas periſſe, quæ fuerunt in ordine Aaron; ſed manere Melchiſedech inſtitutum, quòd toto orbe terrarum in Sacramentorum erogatione celebratur.*

21 S. Epiphanius, *hæreſi 55.* docet, Sacerdotium Aaronicum tranſlatum ad Sacerdotium, Melchiſedech per Chriſtum, *Quod ſanè*, inquit, *nunc viget in Eccleſia à Chriſto & huc uſque, dum non amplius ſemen ſecundùm ſucceſſionem eligitur, ſed forma iuxta virtutem quæritur.*

22 S. Hieronymus epiſtola ad Marcellam: *Recurre*, inquit, *ad Geneſim, & Melchiſedech Regem Salem, huius Principem inueniens ciuitatis, qui iam tunc typo Chriſti panem, & vinum obtulit, & Myſterium Chriſtianum in Saluatoris ſanguine, & corpore dedicauit.* Et in epiſtola ad Euagrium ſcribit: *Ex ſententia antiquiſſimorum Patrum, Irenæi, Hippolyti, Euſebij, tum Cæſarienſis, tum Emiſſeni, Apollinarij, & Euſtachij, ordinem Melchiſedech in eo conſiſtere, quòd ipſe non immolauerit cruentas victimas, ſed pane, & vino ſimplici, puroque Sacrificio Chriſti dedicauerit Sacramentum.*

Idem in quæſtionibus in Geneſim explicans, cap. 14. *Myſterium noſtrum in verbo ordinis ſignificatur, nequaquam per Aaron irrationalibus victimis immolandis; ſed oblato pane, & vino in corpore, & ſanguine Domini Ieſu.*

Idem ad 22. Matth. ait: *Melchiſedech pro Abrahamo obtuliſſe panem, & vinum*, & cap. 26. ait: *Eundem panem, & vinum offerendo præfiguraſſe Myſterium Euchariſtiæ.*

S. Ioannes Chryſoſtomus, homil. 35. in Ge- 23
neſ. ait: *Videns Typum, cogita, oro & veritatem.* Et homil. 36. *Poſtquam* (inquit) *& Melchiſedech Rex Salem panem, & vinum attulit, erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi, ab illo Abraham accepit oblata.*

S. Auguſtinus epiſtola 95. ad Innocentium Papam, quam ſcribit nomine ſuo, & multorum Epiſcoporum: *Melchiſedech*, ait, *prolato Sacramento menſæ Dominicæ, nouit æternum eius Sacerdotium figurare.* & lib. 6. de ciuitate, cap. 22. ait, loquens de oblatione Melchiſedech: *Ibi primum apparuit Sacrificium, quod nunc à Chriſtianis offertur Deo, toto orbe terrarum*, & lib. 17. cap. 17. & lib. 18. cap. 35. 24
& in pſal. 109. ait: *Sacerdotium Chriſti perpetuum ſecundùm ordinem Melchiſedech, eſſe id, quod nunc in Eccleſia viget in oblatione, quæ ad altare fit.* Hoc idem fuſius proſequitur, lib. 1. contra aduerſarium legis, cap. 20. *Ibi quippe, & hoc dictum eſt: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech. Nouerunt, qui legunt, quid protulerit Melchiſedech, quando benedixit Abraham; & iam ſunt participes eius; vident tale Sacrificium, nunc offerri Deo, toto orbe terrarum; Dei autem iuratio incredulorum eſt increpatio, & quod Deum non pœnitebit, ſignificatio eſt, quia hoc Sacerdotium non mutabit; mutauit quippè Sacerdotium, ſecundùm ordinem Aaron.*

Denique ſerm. 11. de Sanctis, qui eſt quartus *de Innocentibus*, tractans de reliquiis Martyrum, quæ ſub altaribus requieſcunt, ait: *Quid reuerentius? Quid honorabilius dici poteſt, quàm ſub illa ara requieſcere in qua Sacrificium Deo celebratur, in qua offeruntur hoſtiæ, in qua Dominus eſt Sacerdos, ſicut ſcriptum eſt: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.*

Theodoretus in pſal. 109. ait: *Melchiſe-* 25
dech Sacerdotem, & Regem eſſe, & afferentem Deo, non Sacrificia ratione carentia; ſed panem, & vinum. Et infrà: *Sacerdos nunc eſt Chriſtus, non ipſe aliquid offerens, ſed vocatur caput eorum, qui offerunt, quandoquidem corpus ſuum Eccleſiam vocat.* Suprà verò dixerat, Chriſtum exortum eſſe Sacerdotium ſecundùm ordinem Melchiſedech in vltima Cœna, quando panem, & vinum conſecrauit. Vide eundem. *quæſt. 63.* in Geneſim.

S. Leo I. *ſerm.* 2. de anniuerſario aſſumptionis 26
ſuæ ad Pontificatum: *Tu es* (inquit) *Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, hoc eſt non ſecundùm ordinem Aaron, cuius Sacerdotium per propaginem ſui ſeminis currens temporalis Miniſterij fuit, & cum veteris teſtamenti lege ceſſauit; ſed ſecundùm ordinem Melchiſedech, in quo æterni Pontificis forma præceſſit. Denique cùm huius Diuini Sacerdotij Sacramentum, etiam ad humanas peruenit functiones, non per generationum tramitem currit, nec quod caro, & ſanguis creauit, eligitur; ſed ceſſante priuilegio Patrum, & familiarum ordine prætermiſſo, eos rectores Eccleſiæ accipit, quos Spiritus ſanctus præparauit.*

Euſebius Emiſſenus (ſeu quiſquis fuerit au- 27
thor) ſerm. 5. Paſch. *Melchiſedech*, ait, *oblatio-*

ne

Digitized by Google

27 Evsebivs Emiſſenus (ſeu quiſquis fuerit anthor) ſerm. 5. Paſch. *Melchiſedech* (ait) *oblatione panis, & vini, hoc nimirum, quod in Euchariſtia celebratur, Chriſti Sacrificium figurauit.* Antea verò dixerat, perpetuam futuram in Eccleſia hanc oblationem.

Arnobivs in pſal. 109. *Chriſtus per myſterium panis, & vini factus eſt Sacerdos in æternum.*

28 Evcherivs lib. 2. cap. 18. in Geneſ. *Melchiſedech Sacerdos Dei ſummi panem, & vinum in Sacrificium offerens.* Et infra: *Sine aliqua Sacerdotali genealogiâ, Chriſtus homo extitit ex hominibus, vt potè non ex Tribu Leui; ſed ex tribu Iuda, ex qua tribu nihil de Sacerdotali præcepto accepit: vtique propter Myſterium Sacramenti, quod Chriſtianis celebrare præceptum eſt, vt non ſecundum Aaron pecudum victimas, ſed oblationem panis, & vini in corporis, & ſanguinis eius Sacramentum in Sacrificium offeramus.*

29 Primasivs in cap. 5. ad Heb. *Quare ſecundùm ordinem Melchiſedech, & non ſecundum ordinem Aaron, dicatur exiſtere Sacerdos, diuerſæ cauſæ exiſtunt: Et prima quidem eſt, quia Melchiſedech ſecundùm Legalia mandata non fuit Sacerdos, ſed ſecundùm cuiuſdam ſingularis Sacerdotij dignitatem, panem offerens Deo, non brutorum animalium ſanguinem: in cuius ordine Sacerdotij Chriſtus factus eſt Sacerdos, non temporalis, ſed æternus; nec offerens victimas legales, ſed inſtar illius panem, & vinum, carnem videlicet, & ſanguinem ſuum.* Et infra: *Vnde patet, Sacrificium pecudum periiſſe, quod fuit ordinis Aaron, & illud manere potius, quod fuit ordinis Melchiſedech, quia Chriſtus corroborauit; & Eccleſiam tenere docuit.*

30 Cassiodorvs in pſal. 109. ait: *Quem ordinem Melchiſedech per Myſticam ſimilitudinem, iuſtiſſimus Rex inſtituit, quando Domino panis, & vini fructus obtulit. Conſtat enim pecudum victimas periiſſe, quæ fuerunt ordinis Aaron, & Melchiſedech manere potius inſtitutum, quod toto orbe in Sacramentorum erogatione celebratur.*

Remigivs Antiſſiodor. & Euthymius Zigabon in eundem pſalm. 109. non diſſimilia ſcribunt.

31 S. Ioannes Damaſc. lib. 4. de fide, cap. 14. *Menſa illa* (Scilicet Melchiſedech) *Myſticam hanc adumbrat, quemadmodum, & Sacerdos ille veri Pontificis Chriſti figuram, & imaginem præ ſe ferebat.*

Oecvmenivs in cap. 5. ad Heb. *Melchiſedech*, ait, *fuit primus, qui hoſtiam ſine ſanguine, panem inquam, & vinum obtulit.* Et infra: *Non ad ipſam tantùm, quæ ad ipſum ſemel facta eſt hoſtiam, & oblationem dixit* (In æternum) *ſed ad noſtri temporis Sacerdotes inſpiciens, per quos Chriſtus, & ſacrificat, & ſacrificatur, quique eis in Myſtico illo conuiuio, ac cœna, Sacerdotij huius tradidit formulam.*

32 Theophylactvs in cap. 5. ad Heb. explicans id: *Tu es Sacerdos in æternum, &c. Apertiſſime* (ait) *de Chriſto dictum eſſe conſtat. Hic enim, & ſolus Melchiſedech in morem illius, pani, & vino ſacrificabat.* Et infra: *In æternum dixit, quia quotidie offertur in perpetuum, offertur per Dei Miniſtros oblatio. Chriſtum, Dominum, & Pontificem habemus, & Sacrificium, qui ſeipſum noſtri ob gratiam ſanctificat, frangit, & tribuit.*

Anselmvs in cap. 5. ad Heb. *Tu es Sacerdos* (inquit) *id eſt Sacra dans per te, & per tuos: in æternum, id eſt, quotidie durabit hoc ſæculum, quia non tranſibit Sacerdotium Chriſti, vt aliud ſuccedat, ſicut tranſiuit Leuiticum.*

His adde Concilia, Aquiſgran. *lib.* 1. *cap.* 17. & 18. & Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. & vnanimem concenſum Patrum Græcorum, & Latinorum, vt refert Fagundez *lib.* 3. *in primum præceptum, cap.* 1. 33

His authoritatibus tot PP. habetur ſtabilitum quidquid ſectarij negant, nempe Melchiſedech ſacrificaſſe Deo panem, & vinum, & illud Sacrificatum, ſeu ſanctificatum potuiſſe dare etiam Abrahæ, vt notat S. Bonauent. *diſt.* 8. *part.* 1. *quæſt.* 2. *ad* 3. & Chriſtum in oblatione illa figuratum, dantem Euchariſtiam, & offerentem Patri.

Mirvm eſt in tantam nubem teſtium fulgura illa fœtida, Caluinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 12. *ſect.* 2. Herbrandum *lib. contra Miſſam* eiaculari impietatem, figmenta eſſe tot grauiſſima Patrum effata conclamando. Ità homines perfrictæ frontis audent toti Eccleſiæ antiquæ, quam vetam agnoſcunt, inſultare. 34

Omitto etiam Rabbinos, qui recitantur in Berecit Rabba, quos retuli *tom.* 1 *tertiæ partis, diſput.* 24. *quæſt.* 4. Videamus autem quid ſectarij reſpondeant.

Primò quidem conqueritur Kemnitius, Vulgatam non rectè legere: *Obtulit*; cum ex Hebræo habeatur verbum, *protulit*, quod ſignificat panem, & vinum non, oblata, ſed data ad eſum Abrahæ. Nos tamen in Vulgata legimus: *Protulit*, quod ſignificat etiam adducere, & ſæpè hoſtiam ad immolandum; ſic enim *Iud.* 6. idem habetur verbum הוציא quod, & in hoc loco Geneſis, ſignificat adductionem hoſtiæ. Idem videmus in verbo הביא, 35 quod propriè ſignificat adducere, & paſſim in Scriptura reſtringitur ad Sacrificium, vt idem ſit, quod offerre, vt dicitur *Geneſ.* 4. vbi deſcribitur Sacrificium Caïn, & Abel.

Deinde verò non erat neceſſe dari panem Abrahæ, & ſociis ad vſualem refectionem, ſiquidem, vt ſcriptura refert, iam erant paſti.

Deniqve probatur ex verbis Geneſ. vbi ait, Melchiſedech protuliſſe panem, & vinum, & ſubdit: *Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi*, alioqui ergo nil in Sacrificium obtuliſſet, vt notat Fagundez *loco cit.* Quæ latè oſtendi *Tomo priori, diſp.* 24. *quæſt.* 4.

Qvamvis autem Hebraicus textus non habeat cauſalem כי ſed coniunctiuam ו & vt ſenſus ſit: *Et Sacerdos Dei*, vt obiicit Kemnitius: Tamen illa particula, *&*, idem ſonat ac (*enim*) ſic habetur etiam *Geneſ.* 20. & 30. & *Iſa.* 64. 36

Calvinvs, & Kemnitius ita legunt: *Et erat Sacerdos Dei Altiſſimi, & benedixit ei*; quaſi ſignum Sacerdotij fuerit benedicere Abrahæ. Verum fruſtrà, nam poſt verba illa: *Proferens panem, & vinum, Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi*, ponitur punctum, quod dicitur *Soph Paſuch*, aut *Siluc*, quod indicat, ibi terminari periodum. Itaque non poteſt facere ſenſum cum ſequentibus: *Et benedixit ei.* Hanc porrò diuiſionem inuenimus in Chaldæo, Græco, & Latino. Hoc ſuppoſito coniungenda ſunt illa verba: *Protulit panem, vinum, & erat Sacerdos Dei*, quæ profectò nequeunt aliud ſignificare, quàm noſtrum dictum.

Miratvr Caluinus, Paulum nihil de hoc indicaſſe, Sacrificium ſcilicet Melchiſedech figuraſſe noſtrum Miſſæ Myſterium. 37

Respondent primo aliqui, hoc factum, quia ad eius propoſitum non faciebat, conferendi

Digitized by Google

Chriſtum cum Melchiſedech tanquam ſuperiorem Aaron; ad id enim Euchariſtia non erat ad rem.

38 Respondent alij, myſterium tacuiſſe, quia Hebræi, quibus ſcribebat, erant infirmi in fide, nec tam reconditum Myſterium primò excepiſſent. Ideò enim ait, cap. 5. *De quo grandis nobis ſermo ininterpretabilis ad dicendum, quoniam imbecilles facti eſtis ad audiendum.* Et hoc indicat ex teſtimonio Græcorum D. Hieronymus ad Euagrium.

Ego autem *tom. primo, diſput.* 42. *quæſt.* 4. oſtendi, Paulum ibi aliquid de Euchariſtiæ Sacrificio habere. Reliqua vide in Bellarmino, *cap.* 6.

39 Probatur ſecundò à D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 8. *part.* 1. *quæſt.* 2. *ad* 3. & *lib.* 6. *Compend. Theolog. cap.* 12. ex figura Agni Paſchalis; cuius immolatio præcepta eſt *Exodi* 12. & alibi. Tunc ſic: Celebratio Agni Paſchalis figura erat expreſſa Euchariſtiæ: Sed illa erat immolatio victimæ Deo oblatæ: Ergo & celebratio Euchariſtiæ eſt Sacrificium. Maior probatur ex vnanimi Patrum ſenſu. Sic Tertullianus *lib.* 4. *in Marcionem.* Cyprian. *lib. de vnitate Eccleſiæ*, Ambroſius *in cap.* 1. *Lucæ.* Nazianzenus *orat.* 2. *de Paſcha*, Gaudentius *tract.* 2. *in Exodum*, Hieronymus *in cap.* 26. *Matth.* Chryſoſtomus *hom. de proditione Iudæ, tom.* 3. & *homil.* 83. *in Matth.* Auguſtinus *lib.* 2. *cont. litt. Petiliani, cap.* 37. Leo *ſerm.* 7. *de Paſſione Domini*, Iſichius *lib.* 2. *in Leu. cap.* 8. Gregorius *homil.* 22. *in Euang.* Beda *in cap.* 22. *Lucæ*, Anſelmus *in cap.* 26. *Matth.* Rupertus *lib.* 2. *in Exodum, cap.* 6. quos refert Bellar-

40 minus *cap.* 7. Minor probatur Exodi 12. *Immolate Phaſe Victima, Tranſitus Domini eſt. Immolabit eum vniuerſa multitudo ad veſperam Paſchæ.* Idem habetur *Numer.* 9. & Marci 14. *Et primo die Azymorum, quando Paſcha immolabant.* Tandem prima Corinth. 5. *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.* Certè non eſſet dicendum Chriſti Sacrificium, immolatio Phaſe, ſi Phaſe non eſſet immolatio.

41 Kemnitius verò 2. *part. Exam. pagina* 758. qui loca ſcripturæ clara petit ad dogmata comprobanda, muniens ſe dicto quodam D. Auguſtini *lib. de Vnitate Eccleſiæ cont. litteras Petil. cap.* 16. & *cap.* 19. quod afferebatur à S. Doctore contra Donatiſtas, vt loca clara, negantia id, quod claris teſtimoniis ſcripturæ probabat, afferrent; afferat & iſte clariora teſtimonia, ſcilicet Miſſam non eſſe Sacrificium.

Obiicit ſecundò Kemnitius. Immolatio Agni fuit cruenta, & figura paſſionis, & immolabatur à tota multitudine, & non erat Sacrificium propitiatorium; è contra verò ſe habet ſecundùm nos Miſſa.

42 Respondet Bellarminus cum D. Bonauent. *loco cit.* & *tota illa quæſtione, ac ſequenti*, Euchariſtiam non ſolo Agno, ſed etiam Sacrificio Melchiſedech, & Manna, quod in Vrna oblatum fuit Deo, adumbratam eſſe; Ideò non omnia, quæ in Agno fiebant, pertinent ad Sacrificium, ſed ea, quæ cum aliis non pugnant; nam Agnus fuit etiam figura Sacrificij Chriſti cruenti; attamen fuit & etiam figura Euchariſtiæ, vt notat D. Bonauent. ſicuti & alia omnia Sacrificia cruenta, vt docet D. Auguſtinus *lib.* 17. *de ciuitate, cap.* 20. & *lib. contra aduerſarium legis, cap.* 18. & S. Leo *ſerm.* 8. *de Paſſione Domini.* Neque quærenda eſt in omnibus ſimilitudo, vt eſſet Sacrificium propitiatorium.

43 Probatur tertiò à D. Bonauentura *lib.* 6. *Compend. Theologicæ veritatis, cap.* 12. & *in præparat. ad Miſſam, cap.* 6. è Sacrificiis antiquis, quæ fuêre omnia figuræ huius Auguſtiſſimi Sacrificij, è quibus multa fuêre incruenta, vt oblatio Similæ.

D. Iustinus in Tryphone: *Similæ* (ait) *oblatio figura fuit Euchariſtiæ.*

S. Chrisostomus in pſal. 95. *Omnia veterum Sacrificia, noua ſuperueniens gratia, vno complectitur Sacrificio.*

S. Augustinus lib. 17. de Ciuitate, cap. 20. 44
Menſa, quam Sacerdos noui teſtamenti offert, de corpore, ac ſanguine ſuo eſt; id enim eſt Sacrificium, quod ſucceſſit omnibus Sacrificiis, quæ immolabantur in vmbra futuri. Propter quod etiam agnoſcimus vocem illam in pſal. 39. *eiuſdem mediatoris. Corpus autem aptaſti mihi, quia pro illis omnibus Sacrificiis, & oblationibus corpus eius offertur, & participantibus miniſtratur.*

S. Leo ſerm. 8. de Paſſione Domini: *Nunc carnalium Sacrificiorum varietate ceſſante omnes differentias hoſtiarum vna corporis, & ſanguinis tui implet oblatio, & ſicut vnum eſt pro omni victima Sacrificium; ita nunc vnum de omni gente fit regnum.*

Similia habet Iſichius *in Leuit. lib.* 5. Iſidorus *lib.* 1. *offic. cap.* 17. Damaſcenus *lib.* 4. *de fide cap.* 14. 45

Tandem Eccleſia in Canone antiquiſſimo ante Ambroſium, vt dixi, ait, Sacrificium, illud figuratum fuiſſe in Sacrificiis Abel, Abrahæ & Melchiſedech, vt notat D. Bonauentura ad Canonem.

Hinc ſanè Kemnitij elucet mendacium, qui *pagina* 778. ait: Ignota eſt veteribus illa diſputatio, quod abrogatione Leuiticorum Sacrificium Chriſti in Cruce, aliud ſucceſſiſſet cæremoniale Sacrificium in nouo teſtamento.

Probatur quartò à D. Bonauent. *ad* 22. *Lucæ* 46
ex illo *Exodi* 24. vbi Moyſes ſanguine victimæ immolatæ ſtipulauit Dei teſtamentum. Hoc autem fuit figura Euchariſtiæ, quod probat D. Bonauent. & cum eo Bellarminus, Valentia, & alij ex illo *Lucæ* 22. & prima Corinth. 11. *Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine.* & Matth. 27. & Marci 14. *Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti.* Igitur etiam ſanguis in Cœna Chriſti fuit ſanguis victimæ immolatæ; at profectò non adhuc in Cruce: Ergo in illa functione.

Huic argumento nil reſpondent hæretici.

Probatur quintò à D. Bonauent. ex prophetiis. Nam, vt ait D. Auguſtinus *epiſt.* 48. *quæſt.* 3. 47
Noſtrum Sacrificium non ſolùm Euangelicis, ſed etiam propheticis Libris demonſtratum eſt.

Affert verò illud Zachariæ 6. *Tu autem in ſanguine Teſtamenti eduxiſti vinctos de lacu.* Idem prædicitur *primo Reg.* 2.

Proverbiorum 9. *Sapientia ædificauit ſibi domum, immolauit victimas.* Ità Cyprianus *lib.* 2. *epiſt.* 3. S. Auguſtinus *lib.* 17. *de ciuitate, capite* 20.

Isaiæ 19. *Cognoſcent Ægyptij Dominum in die illa, & colent eum in hoſtiis.* Sic exponit Euſebius *lib.* 1. *demonſtr. cap.* 6. & Hieronymus ad eum locum. Neque dicat Caluinus *loco cit.* loqui de ſpiritualibus Sacrificiis, nam ibi meminit Altaris: *In die illa erit altare Domini in medio Ægypti.* 48

Isaiæ 66. *Aſſumam ex eis Sacerdotes, & Leuitas.*

Hiere

Isaiæ 66. *Aſſumam ex eis Sacerdotes, & Leuitas.* Hieremiæ 33. idem habetur, quæ loca Hieronymus in Iſaiam, & Theodoretus in Hierem. ſic exponunt.

49 Danielis 8. & 12. dicitur Antichriſtus ablaturus iuge Sacrificium. Sic exponit Hippolytus Martyr.

Insigne eſt autem Malachiæ vaticinium, cap. 1. his verbis: *Non eſt mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in gentibus: & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.*

50 Vaticinium hoc perpetuam mihi, gratias Deo agendi anſam exhibebit; hoc enim, Deo in me loquente, de Rabbino Iudæo me adorſo triumphaui.

Is, cùm munera ad me Finali Mutinæ concionantem detuliſſet; & ego quidem ea grata faterer, ſed gratiorem mihi fore eius ſalutem aſpirarem; illicò Biblia à me expoſtulans interrogauit: Quis prophetarum nouiſſimus Diuina oracula promeret? Reſpondi è veteribus Malachiam. Mox Biblia adaperiens, inuento capite poſtremo, ſic perlegit in fine cap. 4. *Mementote legis Moyſi ſerui mei, quam mandaui ei in Horeb ad omnem Iſraël, præcepta, & iudicia. Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis. Et conuertet cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum: ne fortè veniam, & percutiam terram*

51 *anathemate.* Tunc ait Rabbinus: Audiſti, vltimum teſtamentum Dei eſſe, vt ſeruetur lex Moyſis cum omnibus cæremoniis; donec veniat ad iudicium, quo tempore veniet Elias præcurſor? Valete igitur: Nos in tuto ſumus.

Ego autem tunc ſuſcipiens ſermonem: Videamus, inquam, quid intendat Dominus, quod Malachias vaticinetur.

52 Exordium autem vaticinij legi, quo Deus primò objicit ingratiſſimis Iudæis Diuina beneficia, deinde ſtomachatur eorum victimas; holocauſta nauſeat; thimiamatum fœtore auertitur; iam antitheſim ponit cum gentibus, qua non intelligit electos è Iudaiſmo, vt Rabbinus contendebat; nam vbicunque ſcriptura ponit antitheſim, inter Iudæos, & Gentes, ibi ſemper intelligit, per Gentes, nos Gentili è ſtirpe, vt patet ſæpè in prophetis, præcipuè Iſaia: Igitur ait Dominus, ſe ambabus vulnis accipere, & odorari Sacrificium quoddam mundum à gentibus, vbique terrarum, oblatum, à Batthro ad Thule, à Mangi ad Canarias.

53 Hic verò (dixi) neque intelligit Deus per Sacrificia gentium aliqua oblata à nonnullis, puta Melchiſedech, Iob, & ſi qui alij ſint pauciſſimi; nam Sacrificium dicit vniuerſale Gentium ab Oriente ad occaſum Solis, ab Indo ad Maurum; at verò ante Chriſti aduentum, notum erat quidem, ſed in ſola Iudæa, nomen Dei, vt dicitur *pſal.* 75. non inter gentes omnes idolatras: Vult ergo id euenturum vt nomen Dei magnum, ac celebre fieret in gentibus, quæ vera ſuſcepta religione Sacrificia offerrent munda.

64 Neque profectò loquitur de Sacrificiis gentium Paganarum; illæ enim Sacrificant Dæmoniis, non Deo, vel Diuino nomini, vt ait Apoſtolus *prima Corinth.* 10. & ex ſe euidens eſt. Et quamuis aliqui, vt Conditorem mundi Deum agnoſcerent; attamen non ſicut Deum glorificabant, Polyteiſmum admittentes. Igitur de Sacrificio futuro inter gentes eſt vaticinium, vt exponunt S. Iuſtin. *dial. cum Tryph.* & alij infrà citandi.

Neque Rabbinum iuuit dicere, cum hæreticis, futurum Sacrificium impropriè orationum; tum quia opponit illud Sacrificiis propriis Iudæorum; tum quia Sacrificia ſpiritualia orationum, & alia impropria adorationis, &c. oriuntur ex fide, ac vera religione. 55

Igitur prædicit, Iudæis reprobatis, eligendas vbique gentes ad nouam legem, ſiquidem eligendæ erant ad diſtinctum, atque diuerſum Sacrificium vnicum, præ multitudine Iudaicorum Sacrificiorum Deo pergratum. Igitur & lex Moſayca, quò ad cæremonias, & iudicialia, imutanda fuit.

Dat igitur Deus Iudæis vnum, vt aiunt, *Interim*, vt ſeruent adhuc legem Moyſis integram, poſtea verò Ritum electarum gentium, vſque ad iudicium. Valeat modò Rabbi.

Quod verò purgandi ſint filij Leui, ſani hi ſunt Chriſtiani, Leuitæ figurati, vt patet ex vaticinio. 56

Iam hæreticos alloquor, Philippum *in Apol. Confeſſ.* Caluinum *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 18. §. 4. Kemnitium 2. *part. Exam. pag.* 760. & alios contendentes, Malachiam loqui de Sacrificiis impropriis ſpiritualibus orationum, actuum virtutum, &c.

Primò quidem Prophetia ſignificat nomine מנחה Minhha, quod ſignificat certum genus Sacrificij externi, quod è Simila, oleo, & thure conficiebatur, vt patet *Leu.* 2. & 6. & alibi paſſim.

Quamvis igitur Kemnitio, & Caluino, concederem, cultu externo ſignificari conuerſionem ſpiritualem Gentium; tamen, cùm detur pro ſigno externa munda oblatio, non eſt credendum, intelligere orationes, & alia ſpiritualia communia, etiam tempore Malachiæ exhibita. 57

Resumit Kemnitius, vocem Minhha ſignificare Sacrificium ſpirituale, adhibetur enim pſal. 141. *Eleuatio manuum mearum Sacrificium veſpertinum.*

At ſumit Dauid verùm Sacrificium, ſolitum ad veſperam Deo offerri: ait igitur: fiat eleuatio manuum mearum, ſicut ſi offerrem illud proprium Sacrificium, ait enim: *Dirigatur oratio mea, ſicut incenſum*, & ideo ſubdit: *Eleuatio manuum mearum, ſicut Sacrificium, &c.* quod etiam *Danielis* 3. elucidè conſtat.

Deinde, vt dixi, opponitur hæc oblatio munda Sacrificiis pollutis Iudæorum, quæ erant propria. 58

Miror autem, ſectarios conſiteri opera ſpiritualia noſtra munda eſſe realiter, & verè oppoſita immundis, cùm omnia opera noſtra peccata conclament. Quod verò muſſitat Kemnitius, eſſe omnia immunda, ſed vocari munda, *Prima Petri* 2. *Titum.* 2. obſecro, qua ratione dicuntur verè munda ea, quæ peccata ſunt? In caſu verò noſtro ſenſus erit: Hæc oblatio, quæ in omni loco eſt munda, profectò nec poteſt pollui, quomodo igitur erit immunda?

Præterea ponit anthitheſim offerentium: *Ad vos, ô Sacerdotes, &c.* Igitur loquitur de proprio Sacrificio, quod à ſolis Sacerdotibus poteſt offerri; non de improprio oratio- 59

num, quæ ab omnibus differri valent.

Accedat Patrum conſenſus interpretantium hunc locum de Euchariſtia.

Primo Iuſtinus Martyr *Dialog. in Tryphone* diſertis verbis exponit de Euchariſtia, quæ in ſpecie panis, & vini, toto orbe Deo offertur. Irenæus *lib. 4. cap. 32. & ſequentibus*, Tertullianus *lib. 3. contra Marcionem*, ſed *lib. contra Iudæos* vocat Euchariſtiam ſacrificium ſpirituale. Sic enim vocat etiam ſacrificium Abelis, vnde non exclu-
60 dit, eſſe verum ſacrificium. Et *lib. 4. contra Marcionem* dicit, orationem eſſe incenſum, de quo Malachias; non verò ſacrificium; nam in Hebræa, & Græca editione habetur: *Incenſum offertur nomini meo, & mundum Sacrificium.*

S. Cyprianus *lib. contra Iudæos in titulo*, hanc innuit expoſitionem. Euſebius Cæſar. *lib. 1. demonſtr. cap. vlt.* Chryſoſtomus *in pſal. 95.* Hieronymus *in Malachiam*, Auguſtinus *lib. 1. cont. aduerſarium Legis, cap. 20.* & *lib. 18. de ciuitate, cap. 36.* Theodoret *in Malach.* Damaſc. *lib. 4. de fide, cap. 14.* & alij apud Bellar. *cap. 8.* Valentia *diſp. 6. quæſt. 11. puncto 1.* qui obſeruat exponi à PP. de vtroque genere ſacrificij. Hi oblationem nouam vocant Euchariſtiam, de qua Malachias, quod ægrè ferunt ſectarij.

61 Probatur à S. Doctore etiam *ad 22. Lucæ*, & *in præpar. ad Miſſam, cap. 6.* è Chriſti inſtitutione. Nam Lucæ 22. ait: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur; hoc facite in meam commemorationem.* Quo teſtimonio Patres vſi ſunt ad, probandum, Chriſtum ſeipſum Deo Patri in cœna, ſub accidentibus panis, & vini, in ſacrificium obtuliſſe. Ità SS. Irenæus *lib. 4. cap. 32.* Cypr. *lib. 2. epiſt. 3.* Ambroſ. *in pſal. 38.* Niſſen. *orat. prima de Reſur.* Chryſoſtom. *hom. 24. in primam ad Corinth.* & *hom. 2. in poſter. ad Tim.* Auguſtinus *in pſal. 33. conc. 2.* Leo Magnus *ſerm. 7. de Paſſ.* Gaudentius Epiſcopus Brixiæ *loco citando*, & alij plerique.

62 Dvo ſunt hic argumenta; alterum eſt, quia loquitur in præſenti: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur.* Idem ſi verbum Græcum ἐκχυνόμενον *effuſus* Latinè ſonat apud Pagnin. de calice: *Hic eſt calix noui teſtamenti in ſanguine meo, qui pro vobis effuſus.* Nota verò non dici eis dari vtrumque, ſed *pro eis.* Vrget Bouer. dari & eis carnem, & ſanguinem ſacratum; & hoc eſſe ſacrificium conſummare.

63 Altervm argumentum ſumitur è verbis: *Hoc facite, &c.* quibus data eſt Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus poteſtas ſacrificandi, vt notat D. Bonauent. cum SS. Irenæo *lib. 4. cont. hær. cap. 32.* Iuſtino *Dial. cum Tryph.* Cypr. *lib. 2. epiſt. 3.* Ambroſio *in cap. 10. epiſt. ad Heb.* Aug. *lib. 20. cont. Fauſt.* & aliis.

Facere autem, è ſcriptura, è Patribus, & Ethnicis, *ſacrificare* ſignificat plerumque Exod. 29. *Hoc eſt, quod facies in altari: Agnos anniculos duos.* Num. 16. *Agnum vnum facies mane.* 3. Reg. 18. *Ego faciam bouem alterum.* Matth. 26. *Scitis, quia poſt biduum Paſcha fiet.* Pro quo Marcus ait: *Immolabunt.* Sic hoc loco explicat D. Auguſtinus *lib. 20. contra fauſt. cap. 21.* & D. Bonauent. *ad 22. Lucæ, ex 12. Exodi*, vbi habes *Immolabis.* Lucas: *Occidi Paſcha.* Iam etiam infertur è prioribus verbis hæc illatio: Chriſtus iubet facere, quod ipſe fecit: at ipſe ſacrificauit, vt oſtendi: Ergo. Eſt argumentum D. Martialis inf. cit. & D. Cypr. mox citandi.

64 Kemnitivs 2. *part. Exam. pag. 716.* reſpondet, poni præſens: *Funditur, & datur* pro imminenti futuro, in paſſione. Sic enim etiam in Canone Miſſæ ponitur: *effundetur*; eſt enim mos iſte ſcripturæ, vt futurum imminens, præſenti tempore explicetur, vt: *Ego pono animam meam, &c.* Quod ſi in Miſſa effunderetur ſanguis, iam eſſet Sacrificium cruentum. Et ſi verba iſta præſentis temporis, *Quod pro vobis datur, effunditur,* eſſent ſubſtantialia ad exprimendum Sacrificium, erraret Canon, omittendo illa.

65 Agnoscimvs vulgatam editionem dicere in futuro, ſed, ſi cum Græco textu exponatur, ſignificat etiam præſentem oblationem, quæ propriè ſignificat oblationem factam in Euchariſtia, figuram cruentæ, & ideò tempore præſenti propriè ſignificat; neque verò cruenta fit oblatio, cùm fiat in ſpecie vini, per conſecrationem. Neque fuit neceſſe poni in verbis conſecrationis; ſed ſatis fuit ſcire. Quod autem ſemper Eccleſia tenuerit, Chriſtum in Euchariſtia Sacrificium confeciſſe, Probatur rectè à Gregor. Valentia *diſput. 6. quæſt. 11. punct. 1. quæſt. 3. 9. 8.* Zachar. Bouer. *Exam. 2. art. 17. cenſura 13.* per plura ſæcula.

66 Primo extant Liturgiæ Apoſtolicæ hoc teſtantes. Liturgia Eccleſiæ Romanæ à D. Petro lata, Hieroſolymitanæ à D. Iacobo; Æthyopiæ à D. Matthæo; Alexandrinæ à D. Marco; Mediolanenſis à S. Barnaba.

E Patribus in primo ſæculo, S. Clemens Rom. *epiſtol. 3. can. 3. Apoſt.* & *lib. 8. Conſtit. capite quinto.*

S. Martialis, vnus è 72. diſcipulis, *epiſtola ad Burdegalenſ. cap. 3.* S. Ignat. *epiſt. ad Smirn.* Anacletus *epiſt. 1. cap. 2.* Alexander I. *epiſtol. 1. capite 4.*

67 Secvndo ſæculo S. Iuſtinus *dial. cum. Tryph.* Irenæus *aduerſ. hær. lib. 4. cap. 32.* Teleſphor. *epiſt. ad omnes, cap. 2.* Pius I. *epiſt. ad Iuſtum, Epiſcopum*, & *in Codic. 5. librer. lib. 2. cap. 117.* Anicetus apud Burchar. *lib. 5. cap. 29.* & Iuonem *part. 2. cap. 38.* Soter apud Gratianum *de conſecr. diſtinct. 1.* Tertullian. *lib. de orat. capite 14.* & *lib. de cult. fœm. cap. 11.* & *de veland. Virg. cap. 9.*

Tertio ſæculo S. Hippol. *de conſum. mundi.* Fabian. *in C. decret. 16. librorum, lib. 5. cap. 9.* Cyprian. copioſè *epiſt. 16. 60. 63. 68. 73. 77. de orat. Domin.* Fœlix I. *epiſtol. 2.* Eutychianus apud Gratian. *11. quæſt. 3. cap. Si quis prohibet.*

68 Qvarto ſæculo, Euſeb. Papa apud Grat. *de conſecr. diſt. 1.* Sylueſter P. *in Actis C. Rom.* Iulius P. *epiſt. ad Epicopos Ægyp.* quæ citatur à Burchar. *lib. 5. cap. 1.* Iuone *part. 2. cap. 2.* Gratiano *de conſecr. diſt. 2. cap. 7.* Micrologo *cap. 19.* Concil. Arelat. I. *cap. 20.* Conc. Nic. *can. 14.* Athan. apud Damaſc. *ſerm. de defunc.* Euſeb. Cæſar. *Demonſt. Euang. lib. 1. cap. 10. & orat. de Laud. Conſt.* Cyrill. Hier. *cat. 5.* Gregor. Nazianz. *orat. 3. & 4.* Chryſoſtom. vbertimè *in Pſal. 95. homil. 61.* ad pop. Antioch. *or. 24. in primam ad Corinth. lib. 3. de Sacerd. & lib. 6. & orat. 17. in epiſt. ad Heb.* Ambroſius *lib. 1. off. cap. 41. & 48. ad cap. 4. prima ad Tim.* & *in pſal. 38. & lib. 4. de Sacram. cap. 6. orat. prima præp. ad. Miſſ. & epiſt. 33.* S. Damaſus *in Pontificali*, citans alios Pontifices, & *epiſtol. 4. de Chorepiſc.* Hieronymus *in Vigilant. cap. 3. in Lucif. cap. 2. lib. 1. in Pelag. cap. 9. & lib. 3. cap. 5. & primo in Iouin. cap. 19.* Concilium Carthag. 2. *cap. 3.* & Carthaginenſ. 4. *capite 84.* S. Auguſtin. luculenter. *epiſt.*

Digitized by Google

69 *epiſt.23. ad Bonif. de ciu.lib. 16. cap. 22. lib. 22. ſerm.91. & 251. lib.20. cont. Fauſt.cap.20. epiſt.5. ad Marcellin.* S. Gaudentius Epiſcop.Brixiæ *tract.4. in Exod.*

Qvintò ſæculo Cyrill. Alex. *de ador. in ſpir. lib.13. & epiſt. ad Neſtor.* præcipuè *anathem.* 11. *lib. 4. in Iſai. cap. 25.* Iſidor Peluſiota. Theodoret *in Philoteo, cap.20.* & *in cap.8. ad Heb.* Concil Mileuit. *cap.* 12. Idacius *in Varemad*, Conc. Vaſenſe. 2. & Conc. Carpenitoractenſe *epiſt. ad Agrecium* Leo Magnus *epiſt.* 81. Concil. Arel. *cap.* 3. Cæſarius Arelat. *homil.* 5. Fulgentius *lib. 2. ad Mon. cap.* 2. Synod. Rom. ſub Symmacho. Huc vſque Caluinus veram fatetur Eccleſiam.

Sextvm ſæculum fert Timotheum Alex. *de*
70 *S. Menna*, Cyrillum Heremit. *de S. Ioan.* Iuſtinian. Imp. *nouuel.*7. apud Iulianum Patritium, Concil. Agathenſe *cap.21. & 47.* Conc. Gerund. *cap.* 1. Fœlix IV. *epiſt.* 1. Concil. Aurelian. 3. *cap.* 14. Con. Turon. 2. *cap.* 4. Primas *ad cap.2. poſterioris ad Tim.* Vigilium Papam *epiſt. ad Eleuther. cap.* 5. Gregor. Turon. hiſt. Franc. *lib. 5. cap. 14. & de gloria confeſſ. cap.95.* Gregor. Magnum *homil.* 37. *in Euang. & lib. 4. Dial. cap.* 58. Iſidor. Hiſpal. *lib.1. offic. cap.15.* Huc vſquè ſectariis multi Eccleſiam veram confitentur. Ideò reliquos ſæculorum ſequentium in Bouerio vide. Allegat verò tertiodecimo ſæculo D. Bonauenturam *in opuſc. ſolo de 6. alis Seraphim*, cùm eximiam ediderit Miſſæ expoſitionem, & diuina paſſim dicat.

71 Addam ſeculo 12. D. Bernardum in vita Malachiæ *cap.* 43. & *ſerm. 2. de Sanctis omnibus.* Hic in Miſſa edidit miracula in teſtimonium. Adde S. Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. Sectatoriorum tormentum *cap.1. & can.1. & 2.* Mediol. *2. tit. 2. Decr.* 10. à D. Carolo celebratum.

Qvòd vero Eccleſia ſemper id obſeruarit, quod Chriſtus peregit, conſtat ex verbis Canonis poſt Conſecrationem: *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis.* & ſubdit: *Vnde, & memores, &c.* Quæ pars canonis eſt antiquiſſima, recitata à D. Ambroſio *lib.4. de Sacram. cap.6.* Et aſſerunt Sancti Patres, Iuſtinus *in Tryphone*, Chryſoſtomus *homil. 24. in primam Corinth.* Cyrillus Alex. *annot.* 11. Nazianz. *or.* 3. Tertullianus *ad Scapul. cap.* 2. Cyprianus *epiſt.63.* Hieronymus *lib. 3. cont. Pelagian. cap.5.* Ambr. *epiſt.93.* Auguſtinus 21. *de ciuitate, cap.*10. Imò Concilium Nicænum *can.*14. Synodus Conſtantinop. *actione 1. ſæculo ſexto.*

72 Ex his ruit obiectio Herbrandi *in diſp. contra Miſſam*, Kemnitius *in Exam. ſeſſ.* 22. Caluini *loco cit.* conclamantium, nullum in inſtitutione Sacrificij eſſe inditium. Satis enim ex verbis inſtitutionis, & authoritate Patrum id oſtendimus. Neque ſequitur, ea verba ad ſubſtantiam Sacramenti pertinere, aut Sacrificij, quia ex eis inſtitutio comprobetur; alioqui etiam ad Baptiſmum requirerentur dici: *Dixit Ieſus diſcipulis ſuis, euntes, baptizate*, vt rectè aduertit Valentia poſt D. Bonauent. *diſt.3. part.1. art.2. quæſt.1.*

Hæretici, odio in ſanctiſſimam Miſſam agi-
73 tati, immanem verborum colluuionem in eam effundunt; argumenta etiam intermiſcent, quæ latius expendunt Bellarminus, Valentia, & alij. Summa tamen eorum eſt, quia, ſi hoc eſt Sacrificium, vel eſt ſuperfluum, & tunc fruſtra inſtitutum; vel eſt neceſſarium, & tunc Sacrificio Crucis iniuria infertur. Hoc eodem argumento Apoſtolus oſtendit vetera Sacrificia fuiſſe infirma; quoniam poſt illa omnia neceſſarium fuit Crucis Sacrificium. Ob id *cap.* 9. dicit, Sacerdotes ſolitos frequenter introire in Sancta, eò quòd nihil tot Sacrificiis iteratis perficerent: *at Chriſtus ſemel introiuit in ſancta æterna redemptione inuenta*: Neque neceſſe fuit, vt pluries Sacrificaretur; alioqui oportuiſſet, illum pluries pati ab origine mundi.

Totam argumentorum maſſam diſſoluit bre- 74
uiter S. Bonauentura *opuſc. de præpar. ad Miſſam, cap. 6.* & *in expoſitione Canonis* ad ea verba: *Iube hæc perferri in conſpectu Diuinæ maieſtatis tuæ.* Dicendo, Sacrificia antiqua ſolùm vmbratica fuiſſe, & è ſolis actibus operantium, nixa tamen meritis futuris Chriſti, dediſſe, more aliorum actuum virtutis, remiſſionem, & ideò oportebat ea reiterari, vt ſemper fides in Chriſtum excitaretur. Sacrificia porrò illa in ſe erant meræ vmbræ. Aduenit autem Sacrificium cruentum; quo ſolutum eſt pretium redemptionis, & æterna redemptio eſt inuenta, neque aliud pretium, aut alia redemptio fuit neceſſaria, vt debita hominum ſoluerentur completè; alioqui (vt infert Apoſtolus) oporteret refricari redemptionem, noua ſemper morte. Ideò (vt notat S. Bonauent.) ait Apoſtolus, Chriſtum ex aduerſo Pontificum antiquorum, qui introière ſæpius, introiſſe ſemel in Sancta, & apparuiſſe vultui Dei, vt pro nobis intercedat.

Hvivs ſanctiſſimi ſacrificij memoriale appli- 75
cans merita Chriſti quotidie, pro vt peccamus, inſtitutum eſt ſacrificium Miſſæ, quod ideò in ſui memoriam ſeu (vt ait Apoſtolus) in memoriam paſſionis ſuæ, Chriſtus inſtituit

Vervm hoc non detrahit virtuti illius ſacrificij. Sicut autem Paulus non excludit, quin poſt paſſionem, Chriſtus appareat in cœlis vultui Patris, interpellans pro nobis, ſuam paſſionem Patri repreſentando, & offerendo; ità etiam non excludit quotidianam oblationem incruentam, qua per Miniſtros ſuos ſeipſum offert; non enim vna oblatio magis quàm alia derogat ſacrificio Cru-
cis Chriſti, vtraque enim ordinatur, vt fructus 76
ſacrificij crucis nobis applicetur, non vt rurſus comparetur; nam, vt ait Apoſtolus, cap. 10. *Vbi horum remiſſio eſt, iam non eſt oblatio pro peccato*, ideſt, facta remiſſione integra, & abundanti pretio, iam non eſt neceſſaria alia oblatio pro peccato. Ita ferè etiam Suarez *diſputatione 73. ſectione* 1.

Hanc totam doctrinam, cum argumentis peti- 77
tis ex inſtitutione Chriſti, è Malachia, & facto Melchiſedech, ſumpſit S. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. cap.* 1. Huius ſacrificij meminit etiam Concilium Nicænum *cap.* 14.

QVÆSTIO II.

An Missa *ſit Sacrificium propitiatorium.*

Omnes ſectarij negant, dari in Eccleſia Sa- 78
crificium propitiatorium pro peccatis Ità Lutherus *de capt. Babyl. cap.* 1. *Apologia Confeſſ. Auguſtinæ, cap. de Miſſa. Confeſſ. Vuirtemb. cap.16.* Caluinus *lib.4. Inſtitutionum, cap.18. §.22. & ſeq.* Kemnitius *2. part. Exam. ſeſſ.22.*

Attamen Catholici omnes cum Concil. Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. confitentur in Eccleſia Sacrificium dari propitiatorium, & hoc eſſe Miſſam.

79 Probatvr primò à D. Bonauent. *lib.* 6. *Compend. Theol. ver. cap.* 12. & *in prepar. ad Miſſam*, *cap.* 6. Omnia Sacrificia antiqua fuêre huius noſtri Euchariſtiæ Sacrificij figuræ, vt oſtendi ex Patribus, *quaſt. pracedenti*; at inter Sacrificia antiqua erant aliqua propitiatoria: Ergo. Minor probatur; nam in lege naturæ Iob. *cap.* 1. dicitur obtuliſſe Sacrificia pro peccatis, & *Iob vltimo*. Deus iuſſit, amicos Iob offerre pro peccato, & *Leu.* 4. 5. *&* 6. referuntur varia Sacrificia pro peccato.

Respondet Caluinus *loco cit.* ea Sacrificia dicta eſſe propitiatoria, quia adumbrabant Sacrificium propitiatorium Crucis.

80 At profectò expiabant maculas Legales, & pœnas, vt habetur *Leu.* 4. *&* *Iob vltimo.* Vnde S. Auguſtinus *quaſt.* 57. in Leu. ait: *Illis Sacrificiis, vnum hoc Sacrificium ſignificabatur, in quo vera fit remiſſio peccatorum, à cuius Sacrificij ſanguine in alimentum ſumendo, non ſolùm nemo prohibetur; ſed ad bibendum potius omnes exhortantur.* Cùm igitur eſſent figuræ huius Sacrificij, quod expiatorium fatetur D. Auguſtinus, non eſt dubitandum, ea fuiſſe ſaltem legalium macularum expiatoria.

81 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *in expoſ. Miſſæ* ex Canone Miſſæ, qui antiquiſſimus eſt, & ſanè conditus ex parte ab Apoſtolis, vt id: *Qui pridie, &c.* eius autem antiquitas conſtat ex eo, quòd nullius Confeſſoris ibi fit mentio, vt notat D. Auguſt. *lib. de S. Virginitate, cap.* 45. Ideò, quia conditus eſt ante tempora, quibus non adhuc publicè colebantur; vt arguit S. Doctor *in expoſit. can.* cum Innocentio III. *De Myſteriis Miſſæ, lib.* 3. *cap.* 10. at Confeſſores colebantur *ſect.* 8. vt patet à *conc.* Mogunt *can.* 36. ſub Carolo Magno, qui Miſſæ meminit glorioſè *lib.* 5. *Legum cap.* 219. & *lib.* 6. *cap.* 173. *&* *lib.* 7. *cap.* 201. & egit præclara pro Eccleſia, vt ait D. Bonauent. in ſerm. in Hexaëmer.

82 Alivd antiquitatis indicium affert S. Doctor, quia narrantur antiqui Papæ aliquas ei particulas addidiſſe; Gelaſum, Damaſum, Gregorium, Leonem, Sergium, vt arguit etiam Bellarmin. *lib.* 2. *de Miſſa, cap.* 20. Hinc enim ſequitur eam eſſe illis antiquiorem. Imò cum apud D. Ambroſium *lib.* 4. *de Sacram. cap.* 5. *&* 6. nonnullæ particulæ referantur, ea præſertim. *Supra que propitio, &c.* è quibus Miſſa probatur Sacrificium propitiatorium magis quàm holocauſta Abel, & Abrahæ, ac Sacrificium Melchiſedech, optimè concludes ante annos 1300. id in Eccleſia creditum. Sic & ea: *Quàm oblationem, &c.* que explicant eximiè Aliuin. Amalar. Rup. Hugo, Rupert. & D. Bonauent. habentur apud Ambr. *lib.* 4. *de Sacr. cap.* 5. quæ Lutherus carpit.

83 Idem ex aliis partibus Canonis, ſeu regulæ Eccleſiaſticæ oſtendit, & ex eleuatione Hoſtiæ ſanctiſſimæ, quæ ſeruatur etiam in Liturgiis Baſilij, & Chryſoſt. & refertur à SS. Dionyſ. *cap.* 3. *Eccl. Hier.* Baſil. *de Spiritu ſancto, cap.* 27. Chryſoſtom. *hom.* 61. *ad popul. Antioch. hom.* 36. *in primam ad Corinth.* & *hom.* 3. *ad Epheſ.*

Confirmatvr à S. Doctore *cap.* 6. *prepar.* è D. Paſchaſio *de corp. Dom. cap.* 9. qui citatur *de conſecr. diſt.* 2. ſub nomine S. Auguſtini.

Probatvr tertiò à D. Bonauent. *ad* 22. *Luca* & *in prepar. ad Miſſam, cap.* 6. ex verbis inſtitutionis: *Hic eſt ſanguis, qui pro vobis effunditur in remiſſionem peccatorum.* Idem autem eſt Sacrificium noſtrum, quod fuit Chriſti, vt dixi *quaſt. pracedenti.*

Probatvr etiam teſtimoniis Patrum aſſerentium, offerri pro peccatis. Iacobus in Liturgia, Iuſtinus in Tryphone, Origenes *homil.* 13. *in Leuit.* Athanaſius *ſerm. de defunc.* quem Damaſcenus citat *in ſerm. eiuſdem rationis*, Baſilius *in Liturgia*, Cyrillus *Catech.* 5. Chryſoſtomus *lib.* 6. *de Sacerdotio*, *&* *in Liturgia*, Damaſcenus *lib.* 4. *cap.* 14. vno ore id comprobant. 84

Ex Latinis, Cyprianus *ſerm. de Cœna Domini.* Ambroſius *lib.* 1. *de offic. cap.* 48. Hieronymus *in cap.* 1. *epiſtole ad Titum*, *&* *ad Damaſum*, *&* *ad Fabiolam*, D. Auguſtinus *quaſt.* 57. *in Leu.* & *lib.* 20. *de ciuitate Dei*, *cap.* 25. & *lib.* 1. *contra Creſconium*, *cap.* 25. & *ſerm.* 11. *de Sanctis.* Gregorius *lib.* 4. *Dial. cap.* 58. *&* *homil.* 37. Beda *lib.* 4. *hiſtoria gentis ſua*, *cap.* 22. id ipſum conſtanter aſſerunt. Accedat Concilium Brachar. III. *can.* 1. ante Bedæ tempora celebratum. 85

Neqve tamen ob id fruſtra ſunt Sacramenta, delentia culpas immediatè, vt malè infert Kemnitius 2. *part. Exam. pag.* 405. & 861. Miſſa enim non delet immediatè culpas, ſed tantùm impetrat donum pœnitentiæ, quo peccatores moueantur ad Sacramenta quærenda, in quibus iuſtificentur, vt notat Bellarm. *lib.* 2. *de Miſſa*, *cap.* 5.

QVÆSTIO III.

An Missa *ſit Sacrificium Impetratorium.*

Assero, dari in Eccleſia Sacrificium impetratorium, & hoc eſſe Missam. 86

Probatvr à D. Bonauent. *locis allegatis, quaſt. pracedenti.* Omnia enim Sacrificia legis veteris erant figuræ huius ſacrificij; at inter illa erant ſacrificia impetratoria, vt patet *Leu.* 7. *ſecundo Reg. cap. vltimo. Secundo Machab. cap.* 3. & *primo Eſdra*, 6.

Probatvr etiam ex omnibus Liturgiis, & ex Latinorum Miſſa antiquiſſima, quæ petunt per hoc ſacrificium bona aliqua. 87

Probatvr tertiò ex PP. Tertulliano, *lib. ad Scapulam*, & *lib. de corona militis*, Cyrillo *Catech.* 5. Chriſoſtomo *homil.* 18. *&* 21. *in Act*, Auguſtino *lib.* 22. *de Ciuit. cap.* 8. Proſpero *lib. de prædictionibus Dei*, *cap.* 6. Gregorio *homil.* 37. *in Euang.* Beda *lib.* 4. *hiſt. Anglia*, *cap.* 22.

Argvmenta verò hæreticorum, contra duas has quæſtiones, iam ſoluta ſunt, *quaſt.* 1. 88

QVÆSTIO IV.

An Missa *ſit Sacrificium in Eccleſia vnicum.*

Constat iam ex dictis *q.* 1. Miſſam fuiſſe à Chriſto inſtitutam, tanquam ſacrificium nouæ legis: An verò detur aliud ſacrificium, eſt quæſtio. 89

Svppono primò, Eccleſiam probabiliter non poſſe ex ſe ſacrificium inſtituere, quod probat Suarez *diſp.* 74. *ſect.* 4. ex doctrina Theologorum, & Patrum.

Svppo

SVPPONO ſecundò, Eccleſiam non inſtituiſſe aliquod ſacrificium. Ita probat Suarez ex Patribus.

90 ASSERO ergo, Euchariſtiam eſſe vnicum in Eccleſia ſacrificium.

PROBATVR ex Patribus, relatis *quæſtione prima, argumento* 3. Confirmatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. initio, vbi ait, hoc eſſe vnum, verum, ac ſingulare ſacrificium. Et ex Concilio Toletano XII. quod vocat hoc ſacrificium verum, & ſingulare.

PROBATVR ſecundò ratione, quia illud ſolum eſt ſacrificium, quod Eccleſia nouit: at Eccleſia nullum aliud nouit ſacrificium: Ergo.

91 PROBATVR tertiò à D. Bonauent. *diſt.* 8. *part.* 2. *quæſt. vlt. ad* 2. Idem dicendum de vnitate ſacrificij, & Sacramenti Euchariſtiæ; at eſt vnicum Sacramentum: Ergo.

CONFIRMATVR à S. Bonauentura. Sicut enim immolatio Agni Paſchalis, & aliarum victimarum fuit figura huius ſacrificij; ita debuere eius vnitatem, vel multiplicitatem deſignare; at immolatio eſt vna cum ſanguinis immolatione: Ergo etiam duarum conſecrationum corporis, & ſanguinis figurati vnum eſt ſacrificium.

92 CONFIRMATVR à D. Bonauentura *ibi*, & *diſtinct.* 11. *part.* 2. *quæſt.* 2. quia vtraque ſpecies corporis, & ſanguinis ad vnam Chriſti Paſſionem, Mortem, & Redemptionem ſignandam ordinantur, & ad vnam rem ſacram, ſeu ſacrificationem. Vide Suarez *loco citato.*

DISPVTATIO II.

De Eſſentia Miſſæ.

HÆRETICI, vt nos coarctent ad negandum, Miſſam eſſe ſacrificium, conantur oſtendere, nullibi eſſentiam ſacrificij in MISSA inueniri: Non diffiteor, diſſonantem Theologorum opinionem eis huius calumniæ anſam obtuliſſe, licèt eorum nullus omninò Miſſæ eſſentiam in aliqua parte conſiſtere neget; nec pro vna opinione contumaciter ſubſcribat.

NOTANDVM eſt autem ex dictis ſecunda ſecundæ, *Tractat. de Religion. diſputatione* 5. *quæſtione* 1. duo requiri ad eſſentiam ſacrificij; rem ſcilicet oblatam, & oblationem ipſam, qua res oblata, mutatione facta, Deo offertur.

QVÆSTIO I.

Quæ ſit RES *in* MISSA *oblata.*

RES oblata poteſt ſumi dupliciter, vel vt terminus *à quo* immutandus, quales erant antiquitus Agni, & alia animalia viua mactanda, & poteſt dici materia tranſiens: altera ſe habet, vt terminus *ad quem*, veluti erat cadauer Agni, eiuſque ſanguis, & reliqua ex actione oblatiua reſultantia. Ita & *hic* habetur panis, & corpus Chriſti. 1

PRINCIPIO quidem conſtat, rem principaliter oblatam, eſſe Corpus, & Sanguinem Chriſti. Ita enim loquuntur ſancti Patres citati *quæſt. prima diſputat.* 1. & hoc colligit S. Bonauent. *locis ibi adductis* ex *Luca* 22. vbi Corpus dari, & ſanguis Chriſti dicitur fundi. Idemque definit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. *can.* 2. 2

SED controuerſia eſt: An etiam panis, & ſpecies eius, ſimiliter & vini ſint pars rei oblatæ: Hanc quæſtionem de lana caprina vocat Maſtrius *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *art.* 2.

PRIMA opinio eſt, ſolum corpus, & ſanguinem eſſe totam rem oblatam. Ita Gregorius de Valentia *quæſt.* 11. *punct.* 5. §. 5. Leſſius *de Diuinis perfectionibus*, *lib.* 12. *cap.* 13. *num.* 95. & 96. etſi *lib.* 2. *de Iuſtitia*, *cap.* 38. *dub.* 2. aliter locutus ſit. Sic & Gauat. *diſp.* 1. *quæſt.* 6. 3

SECVNDA ſententia eſt, etiam panem, & vinum, ac poſt conſecrationem ſpecies eorum, eſſe rem cum corpore Chriſti in Miſſa oblatam. Ita Ruard. *art.* 16. Caſalius *lib.* 2. *de Miſſa*, *cap.* 25. Bellarm. *lib.* 1. *de Miſſa*, *cap.* 27. Suarez *diſp.* 75. *ſect.* 1. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *dub.* 2. & videtur D. Bonauent. *in expoſitione Miſſæ*, ad ea verba: *Supra quæ propitio*, vbi ſpecies panis videtur includere, dum hoc ſacrificium, cum ſacrificio Melchiſedech comparat Eccleſia. 4

VNDE etiam ſumitur ratio; nam, alioqui hoc ſacrificium, nihil haberet cum ordine Melchiſedech commune.

CONFIRMATVR. Non enim Chriſtus, vt in propria ſpecie, eſt res hîc oblata, vt notat ibi S. Bonauent. non enim ſic immutatur, ſed vt eſt ſub ſpeciebus panis, & vini. 5

DICES. Ita eſſent plura ſacrificia, & accidentia concurrerent, vt partes Diuini holocauſti.

RESPONDETVR, hoc negari; nam panis ordinatur ad tranſubſtantiationem in corpus Chriſti principaliter offerendum, & ſpecies ad reddendum ſacrificium viſibile, tanquam eius rei accidentia ſenſibilia, & hac formalitate Sacramentali concurrunt minùs principaliter, ideò vna eſt victima. Hiqueus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 5. concludit, ſpecies concurrere, *vt quo*; at corpus Chriſti, *vt quod.* 6

QVÆSTIO II.

In qua actione MISSÆ *conſiſtat eſſentia Sacrificij.*

PRIMÒ quidem certum eſt, eſſentiam Sacrificij non contineri in Miſſa Cathecumenorum, quæ Euangelio concluditur, imò tunc dimittebantur Catechumeni, quia ſacratior pars incipiebat, vt dixi *diſp.* 1. *quæſt.* 1. initio.

Digitized by Google

Secvndò certum eſt, non conſiſtere in genuflexionibus, aut inclinationibus, ſicuti doctiſſimo Echio adſcribit Kemnitius *2. parte Examinis.*

Tertiò certum eſt, non conſiſtere in diſtributione Sacramenti. Sic enim definit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 22. cap. 6. contra Lutherum, lib. de abroganda Miſſa, & lib. de Miſſa priuata.* Propterea enim Fabianus Papa *de conſecr. diſt. 2. cap. Etſi non.* Et Concilium Elibertinum ibidem *cap. Omnis homo.* & Concil. Toletan. I. *can. 13.* imponunt communionem ſolùm quibuſdam temporibus, non autem ſemper. Eſt enim ſacrificium, non mera cœna, vt Secta-
9 rij clamant. Hinc Prouerb. 9. dicitur: *Sapientia immolauit victimas*; deinde peracto ſacrificio dicitur: *propoſuit menſam.*

Qvartò certum eſt, conſecrationem ſumptam, ſiue pro verborum pronunciatione, ſiue pro tranſubſtantiatione, qua Chriſtus, res ſacrificij, ſenſibiliter fit per panis immutationem, præſens, ad ſacrificij eſſentiam pertinere. Ita SS. Patres, Ambroſius *in pſal. 39.* vbi ait: *Tunc ipſe offerre manifeſtatur in nobis, quando ſermo eius ſanctificat ſacrificium, quod offerimus.*

10 S. Cyprianvs ſerm. de cœna Domini: *Ex quo dictum eſt à Domino: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus; quotieſcunque his verbis, & hac fide actum eſt, panis iſte ad totius hominis vitam ſaltem, qua proficit, ſimul medicamentum, & holocauſtum exiſtens.* Vnde Gregorius libr. 4. Dialog. cap. 56. *Quis fidelium in dubium habere poſſit in qua immolationis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri, Angelorum choros adeſſe.* Vbi conſecrationem vocat immolationem, vt notat Suarez *diſputat. 75. ſect. 3.* poſt D. Bonauent. *diſtinct. 11. part. 1. dub. 3.* Qua-
11 propter in ordinatione Sacerdotis, qua datur poteſtas conſecrandi, dicitur: *Accipe poteſtatem offerendi Corpus & Sanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Hinc etiam Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 1. & can. 1.* definit, illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, datam eſſe Sacerdoti poteſtatem offerendi, cùm tamen potiſſimum data ſit poteſtas conſecrandi, quæ eſt doctrina S. Bonauent. *ad 22. Lucæ*, ad præfata verba: Igitur in ipſa conſecratione includitur intrinſecè ratio oblationis.

Hæc eſt ſententia D. Bonauenturæ *locis adductis*, & infrà adducendis, D. Thom. *quæſt. 83. art. 4.* & aliorum infrà.

Eſt igitur præcipua quæſtio: An in ſola conſecratione ſtet eſſentia ſacrificij.

12 Prima ſententia negat, conſiſtere eſſentiam ſacrificij in ſola conſecratione. Hi tamen diuerſi ſunt, ponentes eam in aliis etiam Miſſæ actionibus, quæ multæ ſunt.

Alii enim eam ponunt in conſecratione, & ſubſequente verbali oblatione Corporis, & Sanguinis Chriſti. Ita ſentire videtur Scotus *4. diſt. 13. q. 2.* Gabriel. *4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 3* & inclinat Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 19. quæſito. 1.*

13 Alii ſubſtantiam ſacrificij conſtituunt in conſecratione, & ſumptione ſimul. Ita Bellarm. *lib. 1. cap. 27.* Fagundez *lib. 3. cap. 4.* Henriquez *lib. 9. de Miſſa, cap. 9.* Azor. *tom. 1. lib. 10. cap. 19. quæſt. 1.* Et ſanè quòd ad ſubſtantiam eius vtraque pertineat, docent Gabriel. *lib. 26. in can.* Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 6.* Fauet D. Thom. *3. part. quæſt. 80. art. 12. ad 3.* Maſtrius *diſput. 4. quæſt. 4.* afferens Bellarminum, Scortiam, Lugum, Auerſam, Amicum, Hiqueum, Poncium, & Gauatium.

Alii eam conſtituunt in conſecratione, oblatione, & ſumptione. Ita Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1.* Henriquez *lib. 9. cap. 9.* & ferè Azorius *loco citato*, Fagundez *lib. 2. in primum Eccleſiæ præceptum, cap. 6. num. 14.* Baſſæus *verb. Miſſa, 1. num. 3.* multos adducens.

Alii eſſentiam conſtituunt in conſecratione, 14
oblatione, fractione, mixtione Corporis, & Sanguinis Chriſti. & ſumptione. Ita Canus *lib. 12. locorum, cap. 12.* & ferè Valentia *quæſt. 11. puncto 1. §. 2.*

Aliqvi ſaltem ad integritatem ſacrificij exigunt etiam oblationem verbalem, tàm panis, & vini, quàm Corporis, & Sanguinis Domini, ſimul cum fractione. Ita Bellarm. *loc. cit.*

Secvnda verò ſententia eſt, in ſola conſecra- 15
tione poſitam eſſe eſſentiam ſacrificij. Ita Maior *diſt. 9.* Alanus *lib. 2. de Miſſa, cap. 18.* Ruardus *art. 16.* Turrianus *lib. 8. Conſtit. cap. 5. 10. 11. 12. & 14.* Suarez *diſput. 75. ſect. 5.* Vaſquez *diſput. 202. cap. 5.* Leſſius *de perfectionibus diuinis, lib. 12. cap. 13. & lib. 2. de Iuſtitia, cap. 38. dub. 2.* Tanner. *diſput. 5. quæſt. 9. dub. 2. num. 41.* Caſpenſis *tract. 23. diſp. 1. ſect. 2.* & videtur D. Thom. *quæſt. 79. art. 7. ad 3.* & *quæſt. 82. art. 4. ad 1. & quæſt. 83. art. 4. in corpore*, vbi docet, per conſecrationem peractum eſſe hoc ſacrificium, & alij apud Fagundez *de primo præcepto, lib. 3. cap. 3.* adducentem, præter allegatos ſupra, Caſſalium *lib. de ſacrificio Miſſæ, cap. 15.* Oxomcam, *cap. 10.* Palatium *4. diſt. 8. quæſt. 1.* Simeonem Epiſc. Theſſal. *lib. de myſterio Miſſæ, cap. 13.* dicentem, eſſe omnium Orientalium, Bellarm. *lib. 1. de Miſſa, cap. 12.* Cæter. *de Miſſa.* ſequuntur vltimò Alanus, Coninchius, Mæratius, Bernal. apud Maſtrium, Petrus à S. Ioſeph Fulienſ. *lib. 2. cap. 12. reſol. 3.*

Citatvr etiam D. Bonau. *in 4. diſt. 14. art. 1.* 16
quæſt. 4. verum ibi nil dicit, ſed *diſt. 13. part. 2. art. 1. quæſt. 4. in corpore*, vbi citatur à Fagundez, aſſerit: *Dicendum quod de Miſſa eſt loqui quantum ad ſubſtantiale, & hoc eſt conſecratio Corporis, & Sanguinis Domini.*

Aſſero cum hac ſententia, eſſentiam huius ſacrificij conſiſtere in conſecratione.

Probatvr primò à D. Bonauent. *diſt. 13. dub. 2. litterali* ex Concilio Tolet. XII. *cap. 5.* vt refertur, *can. Relatum, de conſecr. diſt. 2.* vbi immolationem diſtinguit à ſumptione, illamque peractam aſſerit, in conſecratione.

Eadem diſtinguit etiam Concilium Tridentin. 17
ſeſſ. 22. cap. 4. Idem colligit S. Bonau. *ad Can. Miſſæ*, ex illis verbis, poſt conſecrationem immediatè: *Vnde & memores, &c.* offerimus Hoſtiam ſanctam, vbi verbalis oblatio declarat oblationem realem, iam ante per conſecrationem peractam, atque iam Chriſtum eſſe Hoſtiam puram, electos ſuos purificantem: *Hoſtiam ſanctam*, & dilectos ſuos ſanctificantem: *Hoſtiam immaculatam.* maculas noſtras purgantem.

Probatvr ſecundò ratione D. Bonau. *quæſt.* 18
citata in corpore. Subſtantia Sacrificij in eo eſſentialiter eſt poſita, quod exerceretur à Sacerdote, independenter à propria bonitate; ſed in perſona Chriſti; At hæc eſt ſola conſecratio: Ergo. Maior probatur etiam ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 22. cap. 2.* vbi ait: Quod in ſacrificio Miſſæ non ſolum eſt eadem hoſtia, & res oblata cum hoſtia crucis, ſed etiam idem offerens Sacerdotum miniſterio; ita vt ſola offerendi ratione diſtinguatur hoc ſacrificium incruentum, ab illo cruento. Minor probatur ex D. Ambroſio *lib. 4. de ſacram. c. 4.* vt habetur *Feria 4. infra Octauam Corporis Chriſti, in Breuiario.* Eodem argumento vtuntur moderni.

Proba-

19 PROBATVR tertiò à D.Bonauent. *in expoſitione Canonis*; nam ſtatim peracta conſecratione, eleuatur Hoſtia ſancta, & Calix, atque oſtenditur nobis ipſam Deo Patri offerri pro nobis, vt eſt hoſtia iam peracta, & immolata; non enim fit ampliùs mutatio in re oblata.

PROBATVR quartò ex D.Bonau. ad Canonem, quia Apoſtoli veram Miſſam, verumque ſacrificium celebrarunt, vt dixit S.Andræas, & habetur in eius officio: *Ego quotidiè omnipotenti Deo immolo in altari Agnum immaculatum:* At Apoſtoli ex Miſſa ſolùm dicebant primis annis: *Qui pridie quàm pateretur,* & conſecratione peracta, dicto: *Pater noſter,* perfecta erat Miſſa, vt refert D. Gregorius *lib.* 7. *Regiſt. epiſt.* 63. & B.Renatus *in adnot. ad librum*
20 *Tertulliani, de corona militis,* & fatetur Bellarm. *lib.* 2. *de Miſſa, cap.* 19. Tanner. *n.*43. Aduertunt tamen, Apoſtolos poſteà adiunxiſſe Canonem. Quare fallitur Kemnitius apponens, Apoſtolos nunquam aliud, præter orationem Dominicam, adhibuiſſe.

ADDO tamen cum D.Bonau. *diſt* 13. *dub.*2. *cit.* D.Thom. *quæſt.*82. *art.*4. ſumptionem, quæ de iure cenſetur Diuino, eſſe neceſſariam, vt colligitur ex *cap.Comperimus, cap.Relatum, de conſecr. diſt.*2. & Concilio Tridentino *ſeſſ.*13. *cap.*8. Ideò hanc pertinere ad aliquam perfectionem integralem ſacrificij accidentalem. Ita communiter apud Suarez, *citata ſect.* Quare ſi eueniat, vt Sacerdos non poſſit ſumere hoſtiam; alius ei ſubrogandus eſt, iuxta *cap.Illud,* & *cap.Nihil,* 7. *quæſt.*1. & Rubricas Miſſalis.

21 Ex quo ſequitur, in Paraſceue non fieri Sacrificium, quia non conſecratur. Ita communiter Scholaſtici contra paucos, relatos à Suarez *diſputat.* 75. *ſect.* 4.

NEQVE ſatis probatur, eſſentialem ſacrificio eſſe communio, eò quòd conſumptionem holocauſti ſit intrinſeca.

RESPONDETVR enim, conſumptionem fuiſſe neceſſariam in ſacrificiis veteribus imperfectis; at hoc potius eſt ad efficiendum, quàm deſtruendum, & eſt nobiliſſimum, & ſuperexcellens, vnde non ita perficitur.

22 NEQVE conuincitur ex eo, quòd Chriſtus ſibi communicauit, vt concedunt D.Bonau. *in* 4. *diſt.*9. *art.*1. *quæſt.* 4. & alij; habeturque lucæ 22. *Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum,* vt docent multi Patres apud Fagundez, nam multa alia fecit, non eſſentialia.

QVÆSTIO III.

An, & cur vtriuſque ſpeciei conſecratio ſit de eſſentia huius Sacrificij.

23 VT hoc ſolidè definiamus, oportet videre, ſub qua ratione conſecratio ſit ſacrificium.

ET quidem conſecratio, vt ſic, eſt ſacrificium, quatenus res ſacrificij immutatur, & deſtruitur ſubſtantia panis, & vini, ac ibi ponitur Corpus, & Sanguis Domini Ieſu; atque ritu ſacro exhibetur Deo ad proteſtandam Diuinam excellentiam, vt indicat Turrianus *lib.* 8. *Conſt. cap.* 14. & aſſerit Tannerus *diſp.*5. *quæſt.*.9. *dub.*2. *num.*33.

24 AT verò, ſi quæratur, quâ ratione conſecratio vtriuſque ſpeciei ſit ſubſtantialiter ſacrificium, alio modo reſpondendum eſt cum Vaſquez, & Leſſio mox citandis, ac Suarez *diſp.*75. *ſect.*6. Ideò fieri, quia per conſecrationem panis in corpus, & vini in ſanguinem, Chriſtus, quaſi myſticè mactatur, dum ex vi verborum ſeorſim corpus, & ſanguis conſtituitur, vt è corpore effuſus. Hanc verò duplicem rationem ſacrificij, non conſiderans Tannerus, hanc opinionem rejicit, quaſi neget, ſacrificium conſiſtere in immutatione per conſecrationem.

Hoc poſito, ſatis oſtenditur vera communis ſententia, 25
conſecrationem vtriuſque ſpeciei ad eſſentiam ſacrificij Miſſæ pertinere. Ita D.Bonauent. *diſt.*13. *part.*2. *quæſt.*4. D.Thom. *quæſt.*80. *art.*12. *ad* 5. Sotus 4. *diſt.*9. *quæſt.*1. *art.*1. Sylveſt. *verb.Euchar.*1. *quæſt.*5. Alanus *lib.*2. *de Miſſa, c.*19. & 20. Valentia *quæſt.*11. *punct.*1. Bellarm. *lib.*4. *de Euchar. cap.*22. Suarez *diſp.*70. *ſect.*6. Vaſquez *diſp.*223. *cap.*3. Leſſius *de perfectionibus Diuinis, lib.*12. *cap.*13. & *lib.*2. *de Iuſt. cap.*38. *dub.*2. Fagundez *lib.*3. *cap.*5. Tanner. *n.*46. *cont.* Heriquez *lib.*8. *cap.*13. Azorium *lib.*10. *cap.*29. *quæſt.*2. Ruardum, Caſſalium, Nungum *q.*84. *art.*1. Maiorem 4. *diſt.*9. *quæſt.*3. Adrian. *quæſt.*6.

ASSERO, vtriuſque ſpeciei conſecrationem eſſe 26
de eſſentia ſacrificij Miſſæ, & de iure Diuino.

PROBATVR primò à D.Bonauent. *ad* 22. *Lucæ.* Ex verbis inſtitutionis Chriſti: *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Calix Sanguinis mei*, quibus inſtituit hoc ſacrificium in memoriā ſuæ paſſionis per effuſionem ſanguinis neceſſariam ad redemptionem mundi. Tunc autem dixit: *Hoc facite in meam commemorationem,* ſeu vt ait Apoſtolus; 1.Cor. 11. *Mortem annunciabitis.* Sic autem eos inſtituit Sacerdotes, vt hoc offerrent ſacrificium incruentum renouatiuum, ac memoratiuum illius cruenti, in quo ſanguis profuſus eſt Chriſti è corpore, & ei mors illata: At hoc non poteſt repræſentari abſque conſecratione vtriuſque, nempè corporis, & ſanguinis ſeorſim: Ergo.

PROBATVR ſecundò à D.Bonau. argumento primo, 27
allato *diſp.*1. *q.*1. nam hoc ſacrificium ac Chriſti Sacerdotium fuit ſecundùm ordinem Melchiſedech: at Melchiſedech panem, & vinum obtulit: Ergo. Vtrumque argumentum deſumpſit Concilium Trid. *ſeſſ.*22. *cap.*1. vt notat Caſpenſ. *diſp.*1. *ſect.*2. *n.*28.

HINC colligit S.Bonau. *loc.cit.* & cum eo Suarez, quod ſicuti fructus redemptionis non eſt abſque effuſione ſanguinis,. Vnde & dicitur, Heb.9. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio;* neque virtus huius ſacrificij habetur antequam ſit conſecratus etiam ſanguis.

NEQVE poteſt dici ante eam completum eſſe ſacrificium, 28
licèt completa ſit vna pars Sacroſancta, nempe, conſecratio corporis Domini.

DICES: Innocentius VIII. diſpenſauit cum Noruegiis, vt non conſecrarent Calicem ob maximum regionis illius frigus.

RESPONDETVR, poſſe Pontificem in aliquibus iuris Diuini diſpenſare, vt in voto, iuramento, &c. Vide Fagundez *lib.*3. *cap.*5. At Baſſæus, *verb.Miſſa,* 1. *num.*4. negat diſpenſationem poſſe dari in noſtra ſententia, quam tuetur.

RESPONDETVR ſecundò, non eſſe verum diſpenſaſſe, 29
vt notant multi.

QVÆSTIO IV.

Quomodo hoc Sacrificium à cæteris diſtinguatur.

❮ D.Bonau.ad 22.Lucæ

ASSERO primò. Hoc noſtrum ſacrificium ſolo 30
numero differt à ſacrificio incruento Chriſti in Cœna.

PROBA

Digitized by Google

PROBATVR à D.Bonauent. *ad* 22. *Lucæ*, ex illis Verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Conuenit enim in materia oblationis, in re principaliter oblata,& in actione, quæ eſt forma oblationis,& in offerente principali: ergo eſſentialiter conueniunt.

DIFFERT verò in quibuſdam accidentalibus,
31 puta quòd Chriſtus ibi mortalem ſe obtulit: hîc verò, ſe offert immortalem. Secundò differt in proximo offerente; tunc enim per ſemetipſum obtulit; nunc autem per nos. Tertiò ſacrificium illud, prout à Chriſtio proueniens, fuit meritorium, & ſatisfactorium; nunc autem Chriſtus nec meretur, nec ampliùs ſatisfacit. Quartò ſacrificium Chriſti ſignabat mortem futuram, hoc autem præteritam, facta mutatione in ſola re ſignificata, ideò ſacrificium Chriſti non fuit imago alterius ſacrificij incruenti, ſed potius veritas, reſpectu præteritorum; at noſtrum eſt imago ſacrificij Chriſti in cœna. Quintò differunt, loco, tempore, &c.

32 ASSERO ſecundò. Noſtrum ſacrificium conuenit cum ſacrificio cruento Crucis in re oblata, ſed differt in actione, & ritu ſacrificandi. Ita Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 2.

DIFFERT etiam in effectu; nam cruentum operatum eſt omnium hominum ſalutem; hoc verò tantùm applicat merita Chriſti. Ita S.Bonau. *in prepar. ad Miſſam, cap.* 6. & *in Canonem.*

33 EXCEDIT verò hoc incruentum, cruentam Crucis oblationem, in modo ſupernaturali; ſuperatur verò in genere moris, quia ibi Chriſtus aſſumpſit pœnas, & mortem.

34 QVOAD alia ſacrificia, ea omnia ſuperantur à noſtro in omnibus. Ita colligitur ex illo Malachiæ: *Nomen meum glorificatur inter Gentes; & offertur nomini meo oblatio munda.* Vide Suarez *diſp.* 75. *ſect.* 2.

DISPVTATIO III.

De MISSAM Offerentibus.

EADEM ratione, qua ſine ſacrificio nequit conſiſtere Religio, ſine Sacerdote etiam nequit ſtare ſacrificium; cum æquè neceſſe ſit, vt in vero Dei cultu agnoſcatur ſummum eius Dominum, ac Perſonæ quædam ſint iſtiuſmodi recognitioni deſtinatæ. Porrò in omni Sacrificio quatuor ſunt neceſſaria, Res oblata, Deus cui offertur; Offerens; & Pro quo offertur, vt notat D. Bonauentura *ad Pſalm.* 119. Iam vidimus, Miſſam eſſe rem continentem Chriſtum Deo oblatum; Patri nunc de offerentibus agimus.

QVÆSTIO I.

An CHRISTVS *ſit principalis* SACERDOS *offerens.*

NONNVLLI Theologi eatenus ſolùm fatentur, 1
Chriſtum offerentem Miſſam, quatenus inſtituit illam, & merita illius in ea applicantur. Ita videtur ſentire Scotus *quodl.* 20. Gabr. *lect.* 26. & 27. *in Canonem* Cordub. *lib.* 1. *quæſtionum Theologic. q.* 3. Vaſquez *diſp.* 226. *cap.* 3. Hurtad. *diſp.* 2. *diff.* 1.

ATTAMEN communis ſententia eſt, Chriſtum eſſe principalem offerentem in hoc ſacrificio. Ita D. 2
Thom. *quæſt.* 83. *art.* 1. *ad* 3. & *quæſt. præcedente, art.* 7. *ad* 3. & *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 1. *art.* 1. vbi cæteri Theologi. Albert. *lib.* 3. *de Euchar.* à *c.* 5. Simeon Theſſalon. *de myſteriis Eccleſ. cap.* 44. quem refert Turrianus, qui idem docet *lib.* 4. *pro epiſtolis Pontif. cap.* 1. & *in ſcholiis ad lib.* 3. *Conſtit. cap.* 12. Lindanus *lib.* 4. *Panopl. cap.* 41. Bellarm. *lib.* 1. *de Miſſa, cap.* 4. Suarez *diſp.* 77. *ſect.* 1. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *dub.* 3. Ægyd. *quæſt.* 83. *dub.* 6. *n.* 118. Caſpenſ. *diſp.* 1. *ſect.* 3.

QVOAD D.Bonau. videtur pro priori ſententia; 3
nam *pſal.* 119. explicans; quo pacto ſit Sacerdos in æternum. Reſpondet, quia in ſacrificio Miſſæ eſt Sacerdos, qui inſtituit hoc ſacrificium, & inchoauit in cœna, Idem indicare videtur *ad Canonem*, in ea verba: *In conſpectu Diuinæ maieſtatis.* Attamen alibi clarè eſt pro ſecunda ſententia, vt oſtendi *tom.* 1. 3. *part. diſp.* 23. *quæſt.* 4. Et hic perficere ait, quod in cœna inchoauit.

ASSERO primò, Chriſtum eſſe Sacerdotem in Miſſa principalem offerentem.

PROBATVR primò à S.Bonauent. *locis adductis*, 4
diſp. 1. *quæſt.* 1. quia Chriſtus eſt Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, qui ordo in oblatione huius ſacrificij completur, vt ſuprà explicui, & ponderant Anſelmus, Theophylact. & Oecumenius, & ferè omnes Pauli expoſitores.

Hoc idem inſinuatur in Concilio Later. *cap. Fir-* 5
miter, vbi dicitur: *Chriſtum in hoc ſacrificio eſſe ſimul Sacerdotem, & ſacrificium.* Et in Concilio Florent. *in Decreto Eugenij*, vbi dicuntur: *Sacerdotes conficere hoc myſterium in perſona Chriſti.* Clarius id docuit Concilium Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. & 2. dicens, eundem Chriſtum eſſe in hoc Myſterio principalem offerentem, ideoque propter Sacerdotum offerentium iniquitatem, mundam hanc oblationem inquinari non poſſe.

IDEM colligitur ex PP. Irenæo *lib.* 4. *contra hære-* 6
ſes, cap. 32. & 34. Cypriano *ep.* 63. Euſebio *lib.* 1. *demonſtr. cap. vlt.* Auguſt. 4. *de Trinitate, cap.* 7. & 14. & *lib.* 20. *de Ciuitat. cap.* 20. Ambroſ. *lib.* 1. *offic. c.* 48. & *in pſal.* 38. Chryſoſt. *homil.* 83. *in Matth.* & *homil.* 2. *in* 2. *ad Timot. homil.* 17. *ad Heb. homil.* 60. *ad pop.* & *homil. de prod. Iudæ*, & *in Liturgia.*

ASSERO ſecundò, Chriſtum eſſe Sacerdotem non tantùm remotè, quatenus dedit ſacrificio huic inſtitutionem; Sacerdotibus authoritatem; ſed etiam proximè.

PROBATVR primò à D.Bonau. *ad locum citatum Canonis*, & aliis citatis, *tom.* 1. 3. *part.* allegato ex Apoſtolo *ad Heb.* vbi dicit, Chriſtum Pontificem æternum ſemper viuere ad interpellandum pro nobis. Et Sacerdotem eſſe in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech: Sola verò inſtitutio non ſufficit, vt Chriſtus dicatur ſacerdos in æternum; ſed requiſitum fuit, vt Chriſtus ipſe inciperet, ex tunc

per

Digitized by Google

per omnia ſæcula, vſque ad iudicium ſacrificare. Et hoc vult S.Bonauent. *ad pſal.* 119.

7 Neqve per hoc fit, vt non ſit vnum ſacrificium Chriſti; eſt enim idem omnino holocauſtum, quia eadem eſt victima primò in Cruce ad pretium immolata, nunc verò memoriali æterno renouata, ac eius merita applicata.

QVÆSTIO II.

An omnes, & ſoli Sacerdotes offerre poſſint hoc Sacrificium.

{D.Bon.diſt.13 q.1.
D.Thom.q.82.art 1.

8 Iam *in priori parte huius tractatus,diſp.*11.*quæſt.*1. oſtendi, ſolos Sacerdotes poſſe Miſſam celebrare.

Qvæstio verò eſt: an omnes Sacerdotes validè conſecrent, & offerant hoc ſacrificium.

Prima opinio eſt, ſolos Sacerdotes ab Eccleſia toleratos, poſſe validè offerre hoc ſacrificium,Quare excluduntur Sacerdotes.ſuſpenſi, excommunicati, depoſiti, degradati, ſchiſmatici, & hæretici. Ita Magiſter *ſent. diſt.* 13. vbi Scotus *quæſt.*2. propendet, cuius ſententiam refert, nec improbat Gabr.1. *quæſt.*1. *art.*3.*d.*2. Eandem ſententiam tenuit Guilielm,Pariſienſ. *tract.de ſacram. ordin.* & Gratianus *in cap. Quod quidem*, 1.*quæſt.*1.

9 Sententia Catholica eſt, omnem Sacerdotem poſſe validum ſacrificium offerre, licet peccet. Ità D.Bonau. *diſt.*13.*quæſt.*1. D. Thom.*quæſt.*82.*art.*7. & 8. & *in* 4. *diſt.*13. Vbi Alb it.Magn. *art.*30.31. & 32.Durand.*quæſt.*1.*ad* 2.Palud. *quæſt.*1.*art.*3.Soto *quæſt.*1.*art.*8. Alenſ.4 *part. quæſt.*45.*memb.*5.& 6. Gabriel. *quæſt.*27. *in Can.* Algerus *lib.*3. *de Euchar. cap.*10. Suarez *diſp.*77.*ſect.*2. Caſpenſ.*diſp.*1.*ſect.*3. Tanner.*diſp.*5.*quæſt.*9. *dub.*3.*n.*59. vbi cum Suarez eam cenſuram infert priori ſententiæ,vt ſi neget,Sacerdotem ſegregatum conſecrare,ſit hæretica; ſi verò fateatur conſecrare, ſed neget offerre,ſit temeraria. Si verò dicant, non offerre, vt Eccleſiæ miniſtros, & in perſona Eccleſiæ, ait Suarez, continere aliquid verum, ſi recte explicetur.

10 Assero primò cum hac ſententia, omnem Sacerdotem validè conſecrare.

Probatvr à D. Bonau. primò authoritate è D.Auguſt. *lib.*2. *contra Parmen. cap.*13.ex quo validum educit argumentum. Ad ſacrificium validè celebrandum ſufficit poteſtas ordinis per characterem; ſed hunc retinet quiuis Sacerdos, quia eſt indelebilis: Ergo. Maior probatur, quia ſacrificium in conſecratione ſola eſſentialiter conſiſtit, vt oſtendi *quæſt.*2.*diſp.*2.ſed præciſus ſacerdos validè conſecrat, vt oſtendi *loc. cit.* initio *quæſt.* Ergo.

11 Obiicies multos Patres dicentes, extra Eccleſiam non eſſe verum ſacrificium. Ita S.Auguſtin.*lib. ſent. cap.*15. Hieronym. *Agger.*2.*Amos* 5. & *Dialogo contra Luciferanos*, & alij relati à Gratiano *loc.cit.*

12 Respondet Gloſſa *in cap. In Eccleſia* 1.*quæſt.*1. cum S.Bonauent. hîc, extra Eccleſiam non eſſe verum,ideſt efficax, ſacrificium. Vel intelligunt, extra ritum Eccleſiæ, non eſſe verum Sacerdotium,neque ſacrificium; non enim eſt Sacerdos, atque adeò neque legitimus, ac verus Miniſter homo non ſacratus, nec ordinatus ordinibus Eccleſiæ. Ita etiam S. Doctor *in corpore*, & cum eo Suarez, & alij. Attamen qui excommunicatus, vel ſuſpenſus celebrat, damnatur, *extra, de Cler.excom, cap. Latore*, 2. *cap. Fraternitati*, & *cap. Apoſtolica.* Vide D. Bonauent. *in Confeſſionali, particula* 16.& 58.

Assero ſecundò, poſſe plures ſacerdotes validè conſecrare, & offerre idem ſacrificium.

Probatvr ex ritu Eccleſiæ in ordinationibus, 13 vbi tamen aduerte, enitendum, ne ante Epiſcopum pronuncientur verba; alioqui ipſe nil conficeret. Vide Suarez *diſp.*61.*ſect.*4. Valentiam *diſp.*6.*q.*10. *puncto* 2. Tannerum *loco citato.*

QVÆSTIO III.

An alij fideles poſſint eſſe offerentes in hoc Sacerdotio.

Assero, alios fideles, Miſſæ aſſiſtentes, ipſam etiam offerre. 14

Probatvr à D.Bonau. *ad Canonem Miſſæ*, ex illis verbis: *Et omnium circumſtantium, pro quibus tibi offerimus: vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium.* Sic exponitur etiam ab Innocent.III. *lib.*3.*de hoc myſterio, cap.*5. & eſt communis expoſitio, & vera, vt ait etiam Suarez *diſp.*77.*ſect.*3. & colligitur ex verbis, quæ ſubduntur in Canone: *Hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ.* Ergo oblatio eſt totius familiæ. Additur propterea: *Vnde & memores Domine,nos ſerui tui, ſed & plebs tua ſancta*, &c. quibus verbis apertè ſignificatur plebs offerre ſacrificium ſimul cum Sacerdote.

Idem ſentiunt Alcuinus *de Diuin. offic. cap. de celebr. Miſſarum*,Rupertus *lib.*2.*de Diuin.offic.cap.*6. & 7. Raban. *lib.* 1. *de Inſtit. cler. cap.* 32. Petrus Damian. *epiſtol.*22. *cap.*7.& 8. & alij apud Suarez *loco citato.* 15

Denominantur autem fideles hoc ſacrificium offerre,quatenus nomine eorum deputatus offert ſacerdos,ſpecialiter verò deuotè aſſiſtentes, & eleemoſynam pro Miſſa elargiti, vel inſeruientes ipſum offerunt;hoc enim modo cooperantur actioni ſacrificantis; alioqui ſola denominatione extrinſeca dicentur omnes fideles offerre,quatenus id, quod eſt à membro illo corporis Eccleſiaſtici Sacerdote,adſcribitur toti corpori, ſicuti manu operante dicitur operari corpus. Vide Suarez. 16

DISPVTATIO IV.

De His, pro quibus Offertur Missa.

In duplici ſunt claſſe, pro quibus Miſſa poſſit offerri; Alij ſunt extra viam meriti, ſed non in termino præmij, licèt eò aliquando peruenturi: & cùm hi ſint vnum corpus cum adhuc viatoribus propter gratiam, & charitatem, vtriſque communem; Nulli Catholicorum dubium eſſe poteſt, quin Sanctorum Communio,defunctorum fidelium indigentiæ ſuffragetur: Alij ſunt adhuc omnino in via; de quibus priùs dicam.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO I.

An MISSA *rectè offeratur à Sacerdote pro aliis omnibus viuis.*

D.Bonau. ſuper Can. & aliis locis. D. Thom 2. 2. q. 35. art.8. & 9.

1 APOSTOLVS *ad Heb.* 5. teſtatur, Sacerdotem pro ſe, & pro aliis poſſe hoſtias offerre. Idem habetur, *cap.*7. Id oſtendi *diſp.*1. *quæſt.*2. *&* 3. vbi probaui dari in Eccleſia ſacrificium propitiatorium pro peccatis, & impetratorium gratiarum, & hoc eſſe Miſſam.

ASSERO primò. Quodlibet Miſſæ ſacrificium offertur pro tota Eccleſia militante.

2 PROBATVR à D.Bonau.*ad Canonem*, ex ipſis eius verbis: *In primis, quæ tibi offerimus pro Eccleſia tua ſancta Catholica, &c. vnà cum famulo tuo P. N. & Antiſtite noſtro N. & omnibus orthodoxis: atque Catholicæ, & Apoſtolicæ fidei cultoribus.* Idem confirmat ex Memento, & ſequentibus verbis: *Et omnium circumſtantium, &c.* Sic communiter docent Theologi. Vide Scotum *quodl.* 20. Gabrielem *lect.* 20. *&* 27. *in Canonem*, & colligitur, *ex cap.Viſum de conſecr. diſt.*1. Ex Concil. Cabil.II. *cap.*38. Trident.*ſeſſ.*22. *cap.*2. *& canone tertio.*

3 ITAQVE infert Suarez *diſput.*73. *ſect.*2. cum D. Thom.2.2. *quæſt.*35. *art.*8. *&* 9. & Nauarro *lib. de oratione, cap.*9. *num.*120. eſſe culpam grauem excludere aliquem ab hac generali oblatione. Scio, Concilium Elibert. *can.*29. dicere, ne nomina Energumenorum ad altare nominentur, fortè ob decentiam; non tamen excludit eos ab vniuerſalibus precibus. Vel dic, ipſum loqui de Energumenis, traditis ſathanæ per excommunicationem.

4 ASSERO ſecundò, hoc ſacrificium poſſe offerri etiam pro Catechumenis.

Sic enim S.Clemens, *lib.*8. *cap.*4. *& ſequentibus*, teſtatur ſolitum fieri. Idem legitur in Liturgia Chryſoſtomi, & apud Auguſtin.*epiſt.*109. & habetur etiam *lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus, cap.*30.& apud Cœleſtinum Papam, *epiſtola* 1. *ad Epiſcopos Galliæ, cap.*11. & Chryſoſtomum *homil. de Adam, & Eua*: Hi enim in fide communicant cum Eccleſia.

DICES Concilium Brachar.I. *can.* 35. & Chryſoſtom. *homil.* 3. *in epiſtolam ad Philipp.* prohibent oblationem, ſatisfactionis gratia.

5 ASSERO tertiò, poſſe offerri hoc ſacrificium etiam pro infidelibus non excommunicatis.

PROBATVR ratione ductâ ex D. Bonauent. *in prapar. Miſſæ, cap.*6. ſacrificia antiqua fuêre vmbræ huius, nec efficaciora; at tunc offerebantur pro infidelibus. Sic enim pro Dario, & Perſis. 1.*Eſdræ* 6. Pro Spartiatis, 1.*Machab.*12. Pro Eliodoro, 2.*Machab.*3. oblatum eſt ſacrificium.

CONFIRMATVR; nam idem fuit vſus in Eccleſia noſtra, vt teſtatur S.Clem.*lib.*8.*conſtit. c.*15. Cœleſt. Papa *loc. cit.* & alij PP. apud Suarez *loco citato.*

6 ASSERO quartò, non poſſe offerri publica oblatione pro excommunicatis, maiori excommunicatione innodatis. Id enim prohibitum eſt *in cap. Nobis*, & *cap. Sacris, de ſent.excom.* Sed de hoc *in tract. de*
7 *Cenſuris*, vbi multos referam dicentes, poſſe offerri pro excommunicatis toleratis, quos refert Caſpenſ. *diſp.*1 *in fine*, & Lugo *diſp.*19.*ſect.*10. *num.*187.

QVÆSTIO II.

An hoc SACRIFICIVM *poſſit offerri pro omnibus defunctis.*

D.Bonauent. d. 45. art.2. q.1. & 2. D.Th. in ſupplem. q.71.art.1.3.& 10.

ASSERO primò, non poſſe Sacrificium offerri 8
pro damnatis in æternum.

PROBATVR ex D.Auguſtino *in Enchir.cap.*109. *& lib.*1. *de origine animæ, cap.*9. *&* 10. & *lib.de cura pro mortuis, cap.*1. Gregorio 34. *Moral. c.*13. *&* 4. *Dialog. cap.*44. Gregorio II. *epiſt. vltima ad Bonifacium.* Et habetur *cap. Pro obeuntibus*, 13. *quæſt.*2. Sic & in Conc.Brachar.I. *cap.*34. prohibetur, offerri pro his, qui ſibi mortem inferunt violentam. Conſentiunt Theologi *in* 4. *diſt.*45. vbi S.Bonau. *art.*2. & *in expoſitione Miſſæ.*

PROBATVR à D.Bonau. ibi primò ex 9. Zach. 9
Tu autem in ſanguine Teſtamenti eduxiſti vinctos tuos de lacu. Vbi aduertit, vocari vinctos Dei, id eſt Deo per fidem, & gratiam coniunctos. Ideò aduertit, Eccleſiam, in Memento mortuorum, orare pro mortuis: *qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei, & dormiunt in ſomno pacis.*

DEINDE id probat ex D.Auguſt. 21 *de Ciuitate, cap.*24. ante medium.

PROBAT tertiò, quia damnatorum deſperata eſt ſalus, & in inferno nulla eſt redemptio.

ASSERO ſecundò, ſacrificium Miſſæ offerri poſ- 10
ſe, ac rectè, ac ſanctè offerri pro mortuis in gratia, degentibus in Purgatorio: Ità Eccleſia contra Sectarios omnes.

PROBATVR à D.Bonauent. *in* 4. *loc. cit.* primò *ex* 2. *Machab.* 12. vbi enarratis ſacrificiis, oblatis pro mortuis, concludit: *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.*

RESPONDENT Sectarij, hunc Librum non eſſe canonicum.

CONTRA arguit S. Bonau. *fundamento* 2. nam 11
D.Auguſtin.*lib.de cura pro mortuis, cap.*1. & *lib. de origine animæ, cap.*12. & alibi ex hoc loco probat, defunctis prodeſſe ſacrificia. Idem enim Auguſtin. 18. *de ciuitate Dei, cap.*36. aſſerit, librum Machabæorum eſſe Canonicum, quod aſſerit etiam Conc. Carthagi III. quod authenticum fatetur Caluinus, vbi de Imaginibus agit.

PROBAT tertiò D.Bonauent.authoritate, & vſu 12
Eccleſiæ; nam, vt ſcribit Epiphanius *in compendiaria doctrina.* & Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis, cap.*1. *& vltimo*, & *ſerm.*34. *de verbis Apoſtoli, Eccleſia vniuerſa in ſacrificio Miſſæ pro defunctis orat.* Id quod etiam patet ex omnibus Liturgiis Iacobi, Clementis, Baſilij, Chryſoſtomi, Ambroſij, & cæteris: Et ex Conciliis omnium Prouinciarum, in quibus fit mentio ſacrificij pro defunctis, tanquam recepti, & vſitati. Vide pro Africa Concil. III. Carthagin. *cap.*29. & Quartum, *cap.*79. Pro Hiſpania Brachar.I. *cap.*34. *&* 39. Pro Gallia Cabilonenſe, vt habetur in *Canone Viſum eſt, de conſecr. diſt.*1. Pro Germania Vvormat: *cap.*10. Prò Italia Concilium VI. ſub Innocentio. Pro Græcia *cap.*69. Capitulorum, ex Græcis Synodis collectorum à Martino, Bracharenſi Epiſcopo.

HINC

Digitized by Google

13 Hinc habes, mentiri Kemnitium *3.part.Exam.* dicentem, vſum ſacrificandi pro mortuis eſſe, vel fuiſſe alicubi; ſed non in tota Eccleſia.

Hvnc autem vſum fuiſſe ex Apoſtolorum traditione deriuatum aſſerit Rabanus, *lib.2. de Inſtit. Cler.cap.*44. & ante eum Iſidor. *lib.1.de off.Diuin. cap.*18. & ante eos Chryſoſtomus *homil.*69. *ad pop. Antioch.*& *homil.*3.*epiſtola ad Philipp.* Idem docent Gregor. Nyſſen. & alij, quos citat Damaſcenus *in orat. pro Defunctis.* Idem apertè colligitur ex Liturgia Apoſtoli Iacobi, & Clementis, qui ea ſcripſit, quæ ab Apoſtolis accepit.

14 Hoc autem ita eſſe confirmatur ex regula S.Auguſtini *lib.4.de Baptiſmo, cap.*24. quæ eſt, vt certiſſime credatur ex Apoſtolica traditione deſcendere, quod in omni Eccleſia ſeruatur, nec in aliquo Concilio inuenitur inſtitutum, ſed ſemper ſeruatum eſt. Talis eſt hic vſus offerendi pro mortuis. Et quidem primum Concilium, in quo huius rei mentio habetur, eſt Concil. III. Carthag. circa annum 417. at huius ritus meminit Euſebius Cæſarienſ. in vita Conſtantini, qui fuit centum annis ante Concilium Carthag. & Tertullianus *lib. de corona militis,* qui fuit 200. annis antiquior; & D.Clemens Papa *lib.*8. *Conſt. cap.*19. qui trecentos annos ante Concilium vixit.

15 Kemnitivs 2.*p. Exam.* conatur euertere hoc S. Bonauenturæ argumentum, & primò dicit, Chryſoſtomum mentitum. Secundò Hieronymum, & Gregorium aſſerere, Apoſtolos ſolitos ſolam orationem Dominicam in Miſſa dicere; Tertullianum verò id non aſſerere, quod diximus.

At etiamſi eſſet ſolus Chryſoſtomus, eſſet fide dignior Kemnitio. Solus quidem Gregorius dicit, poſt conſecrationem, Apoſtolos dixiſſe orationem ſolam Dominicam; at poſteà inuenimus, eos alia dixiſſe inter Miſſam; Tertullianus verò ita loquitur: *Traditio eſt auctrix, conſuetudo confirmatrix; fides obſeruatrix.*

Confirmatvr, nam ideò Eccleſia Aërium damnauit, quia negabat, offerendum Sacrificium pro mortuis, vt refert Epiphanius, *hæreſi* 75. & clarius *in Anacephalœoſi.* Auguſtinus *lib. de hæreſ. cap.*53. Damaſcenus *lib.de centum hereſibus.*

16 Hinc apertè colligitur mendacium Melanchtonis *in Apologia Confeſſ. Auguſt. diſput. de vocabulis Miſſæ,* primò negantis, ob id Aërium damnatum: Secundò excuſantis, ſe non patrocinari Aërio: & hoc ſanè eſt mendacium, omnes enim Lutherani negant ſuffragia pro Defunctis.

17 Probatvr tertiò à D.Bonauent. ex PP. Eccleſiæ. Ita Tertullianus *lib.de corona militis,* & *lib. de Monogam.* & *in exhort. caſtitatis,* & *lib.*2. *ad uxorem.* Cyprianus *lib.*1.*epiſt.*9. Euſebius *lib.*4.*de vita Conſtantini, cap.*71. Cyrillus Hieroſol. *Catech.*5. *Myſtag.* Ambroſ. *lib.*2. *epiſt.*8. & *in orationibus de obitu Theodoſi, Valentiniani, & Satyri.* Ephrem *in teſtamento apud Surium, Tom.*1. Epiphanius *in Compendiaria doctrina,* Chryſoſtomus *ſuprà citatis locis.* Auguſtinus *in ſingulis ferè Tomis. Tom.*1. *lib.*9.*Confeſſionum, cap.*12.& 14. *Tom.*2. *epiſt.*64. *Tom.*3. *in Enchir. cap.*110. *Tom.*4. *lib.de cura pro mortuis, cap.*18. *Tom.*5. *lib.*20. *de ciuitate, cap.*9. *Tom.*6. *lib. de ſancta Virginitate, cap.*45. *Tom.*7. *lib. de origine animæ, primo, cap.*9. & 11. *Tom.*9. *tract.*84. *in Ioan. Tom.*10. *ſerm.*17. & 34. *de verbis Apoſtoli.*

18 Possidonivs in vita D.Auguſtini, & Gregor. *lib.*4. *Dial.cap.*55. idem habent.

Hinc elucent mendacia Hæreticorum, ex quibus Philippus *loco cit.* dicit, nos non habere teſtimonia, Gregorio antiquiora. Kemnitius 3. *part. Exam.* vbi ait, non extare teſtimonia antiquiora Auguſtino, & Epiphanio: Nos enim ante Auguſtinum alios antiquiores citauimus.

Respondet Kemnitius, Patres illos loqui de Sacrificio precum, non autem Miſſæ.

At SS. PP. clarè de Sacrificio Miſſæ locuti ſunt, 19
vt patet legenti.

Occvrrit Kemnitius, in Miſſa quidem conſueuiſſe commemorari pro mortuis, non vt Euchariſtia eſſet propitiatio pro peccatis mortuorum; ſed vt fieret Confeſſio articuli Communionis Sanctorum, vt nimirum profiteamur, ad corpus Chriſti, & Eccleſiæ pertinere viuos, & mortuos.

At hoc figmentum exploditur à D.Bonauent. qui aduertit, D. Auguſtinum *in Enchir. cap.*110. aſſerere, quòd Miſſa pro non valdè malis propitiatio eſt. Idem habet aliis locis; Similiter, & alij PP. ſuprà allegati.

Assero tertiò, rectè Eccleſiam in Miſſa inuocare Sanctos, & eorum agere memorias. Ita Concilium Tridentinum *ſeſſ.*22. *cap.*3. 20

Probatvr à D. Bonauent. *ad Canonem,* vbi inuocantur, nedum nominantur Sanctorum merita ad noſtram vtilitatem: Similia habentur in Liturgiis omnibus, in quibus non ſemel Sancti nominantur, & inuocantur, vt Deus per illos nobis gratias largiatur.

Aliqva verò obiicit Kemnitius, quæ fraudulenta ſunt, nec legitimè è Patribus citata: & hoc ſufficit, vt caueamus, & ipſum librum adire hæreticos cogamus. Vide Bellarm. *lib.*2. *cap.*8. 21

DISPVTATIO V.

De Effectu, & Valore Missæ.

Solet è cauſis vniuerſalibus virtus quædam exire, quæ particularium cauſarum diſpoſitionibus attemperata, & applicata, agit quidem, non ſecundùm latitudinem ſuam, ſed iuxta capacitatem ſubiecti, in quo recipitur, eóque magis, ſi cauſa recipiens libera ſit, valens talem ſibi virtutem plùs minuſvè pro libito adaptare: Hoc in Phyſicis euidens eſt; in Moralibus etiam haud obſcurè patet, præcipuè ex infinito cruenti Sacrificij merito, quod ſingulis per aliud incruentum applicatum diſpertitur ſuam virtutem, iuxta menſuram diſpoſitionis cuiuſque, vt infrà diſcutiam.

QVÆSTIO I.

An Missa habeat virtutem ex opere operato.

D. Bonau. diſt 13. q 4.
D.Thom.quæſt.82.art.2.

1 **P**Rima opinio eſt, Miſſam nullum effectum habere ex opere operato, ſeu ex vi ſuæ inſtitutionis ex Diuino pacto. Hanc ſententiam Petrus Soto adſcribit Caietano, & Scoto; eam verò indicant Dominicus Soto, & Corduba.

Secvnda opinio, extremè contraria, eſt, hoc Sacrificium eſſe veluti vniuerſalem cauſam, quæ conferat ex opere operato omnes effectus gratiæ, quos Dominus Iesvs paſſione ſuâ emeritus eſt. Ità ſignificat S.Thom. *Ioan. 6. lect. 6.* & Ruardus *art. 16.*

2 Commvnis tamen ſententia eſt, hoc Sacrificium ex opere operato habere aliquem effectum, vt proximam illius cauſam. Ità D.Thom. *3.part. q.82. art.1.& 6.* & *quæſt.79.art.5.* & *in 4. diſt.45. q.2. art.1.quæſtiuncula 3.*& *art.3.quæſtiuncula 1.* Albert. *in 4.diſt.13.art.31.*Scotus *quodl.20.*Caietan.*tom.2. opuſc.tract.3.quæſt.2.* Sotus *diſt.13.quæſt.2.art.1.* & *lib.9.de Iuſtitia,quæſt.2.art.1.* Petrus Sotus *lect.7. de Euchariſtia.* Canus *lib.12. locorum, cap.13. ad 9.* Caſtro *Verb.Miſſa.*Corduba *lib.1.quæſt.3.* Couar. *in cap.Alma Mater, p.1. §.5.* aliique Scholaſtici cum D.Bonau.*diſt.13.part.2.quæſt.4.* Colligitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.22.cap,1.& 2.*

3 Assero primò, Sacrificium Miſſæ non habere vniuerſalem cauſalitatem ad omnes effectus gratiæ.

Probatvr, quia non eſt redemptio hominum, ſed partialis applicatio redemptionis iam antea peractæ, vt conſtat ex Concilio Trident.*loco cit.* & habet communis DD. ſententia apud Canum *loco cit.* Lindanum *lib.4. Panopliæ, cap. ſi, & ſequent.* Hoſium *in Confeſſ.cap.41.*Suarez *diſp.79. ſect.1.*

Assero ſecundò, Miſſæ Sacrificium habere aliquem effectum ex opere operato.

4 Probatvr à D. Bonau.*loco cit.* Virtus,& effectus, independens à bonitate operantis in hoc Sacrificio, eſt ex opere operato, ſeu ex virtute communicata ipſi Sacrificio in inſtitutione; ſed datur talis aliquis effectus: Ergo. Minor probatur ex Concilio Trident. *ſeſſ.22.cap.1.* vbi dicitur, Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacrificium,vt illius (ideſt Sacrificij Crucis) ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, quod *in cap.2.*latiùs decernit. Et idem habet S.Bonau. *in præpar.ad Miſſam,cap.6.* ex D.Auguſt. ſeu Paſchaſio *de conſecr. diſt.2.*cap.*Vtrum*, vt refert S.Bonau. *quæſt.cit.argum.1.*& ex D.Ambroſio *lib.4. de Sacram.cap.vlt.* refertur *de conſecr. diſt.2.* Cap.*Si quotieſcumque.*

5 Confirmatvr à Suarez ex D.Bonau.*loco cit. in 4.diſt.15.*quia Eccleſia ſemper intellexit,hoc Sacrificium non pendere ex bonitate offerentium, neque eorum crimine maculari,quod probat S.Bonau. *diſt.13.quæſt.1.*ex cap.*Remiſſionem, de conſecr.diſt.2.* vbi dicitur: *Sacramenta in modum lucis ab immundis coinquinari non poſſe.* Confirmatur à D. Bonau. *ibi*, quia alioqui nunquam eſſemus certi de fructu ali-

6 quo Sacramentorum, vel huius Sacrificij, ſi tota virtus penderet à bonitate Miniſtrorum.

QVÆSTIO II.

An Missa habeat virtutem ex opere operantis.

SS.DD. ſuprà,ll.cc.

NOn quæro *hìc*: an Miſſa ex opere mero operantis habeat virtutem, communem omnibus bonis operibus; ſed: an, ex vi ſuæ inſtitutionis, effectum habeat pendentem ex offerentis bonitate. 7

Assero,eam habere ex vi ſuæ inſtitutionis aliquos effectus dependenter à bonitate offerentis. Ità Theologi citati quæſtione præcedenti.

Probatvr ex vſu Eccleſiæ ſemper ſeruato, vt in Oblatione precetur Sacerdos pro Eccleſiæ incolumitate, pro viuis, & defunctis, quia ſemper exiſtimatum eſt, habere plurimam vim ad conferendam huiuſmodi orationi vim,vt colligitur ex D.Dionyſio *cap.3. Eccleſ.Hierarch.* Clem. *lib.8. Conſtitut.* Cyrillo *catech.5.Myſtag.*Tertulliano *lib.de oratione, & lib.ad Scapulam,cap.2.* Hic verò effectus differt à cauſalitate ex opere operato, quia nec habet ſpecialem promiſſionem, nec eſt infallibilis. Vide Suarez *diſp.79. ſect.2.* ſic bona multa, ex quibus eſt Perſeuerantia, ſunt effectus huius Sacramenti, non tamen infallibiles. 8 9

QVÆSTIO III.

Quæ bona conferat Missa ex opere operato.

QVæstio hæc multas includit, nempè: an conferat primam gratiam; an augmentum gratiæ; an remittat culpas veniales,aut pœnas temporarias. 10

Quoad primum.

Assero primò, hoc Sacrificium non conferre immediatè ex opere operato iuſtificationem. De hac re Theologi, & PP. non differunt expreſsè; vnde eruit Suarez *diſput.69. ſect.3.* hoc alto ſilentio indicaſſe, & nunquam eis in mentem veniſſe tale genus cauſalitatis.

Attamen video S.Bonau. expreſsè de hoc locutum, ac noſtram aſſertionem poſuiſſe *diſtinct.12. part.2.quæſt.2.* vbi, cùm ſibi obieciſſet id, quod ex Iulio Papa habetur de conſecr.diſt.2.Cap.*Cùm omne crimen, atque peccatum oblatis Deo Sacrificiis debeatur.* Reſpondet, non delere peccata mortalia, ſed ſolùm impetrari gratiam præſeruationis, vel aliquas pœnarum reliquias deleri. 11

Probatvr autem à D.Bonau. *in corpore*, quia ex inſtitutione Chriſti non habetur hæc efficacia. Dona autem ſupernaturalia non affirmantur ſolidè, niſi de Diuinâ conſtet promiſſione. 12

Deinde id oſtendit S. Doctor *ex Canone*, in quo omnia bona nobis, è Sacrificio iſto, prouenientia,continentur.Peracta enim conſecratione dicitur: *Vnde, & memores Domine nos paſſionis, &c. offerimus hoſtiam puram, hoſtiam ſanctam, hoſtiam immaculatam,*quæ verba ſic exponit: *Eſt enim Chriſtus hoſtia pura, electos ſuos purificans; hoſtia Sancta, electos ſuos*

Digitized by Google

ſuos ſanctificans; hoſtia immaculata, maculas noſtras purgans.

13 PERGIT Canon: *Nobis quoque peccatoribus, de multitudine miſerationum tuarum ſperantibus, partem aliquam, & ſocietatem donare digneris.* Vbi aduertit S. Doctor, ibi Confeſſione: *Nobis peccatoribus*, tundi pectus, quod eſt ſignum contritionis, vt oſtendatur, veniam peccatorum hoc Sacrificio obtineri, media Contritione, & Confeſſione, ad quam diſponit. Et hunc ſenſum habent ea verba Concilij Trident. ſeſſ.22. *Huius quippè oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia, dimittit.*

14 QVOD ſi hoc Sacrificio immediatè iuſtificaremur, iam poſſet quis attritus accedere, & abſque Confeſſione, quod eſt erroneum. Secundò ſuperflua eſſent alia media iuſtificationis.

ASSERO ſecundò, hoc Sacrificium poſſe nobis impetrare primam gratiam, impetrando diſpoſitionem.

PROBATVR primò à D. Bonauent. *in Canonem*, ex verbis, quæ poſt conſecrationem dicuntur: *Vnde, & memores*, vſque ad finem.

PROBATVR ſecundò à D.Bonauent. *diſtinct.*12. *part.*1. *quæſt.*2. ex Iulio Papa *de conſecr. diſtinct.*2. cap. *Cùm omne crimen, atque peccatum oblatis Deo Sacrificiis deleatur*, vt ſuprà memini.

Idem habet Alexander Papa *epiſt.*1.*decret.cap.*4. vbi ait: *Crimina, atque peccata, oblatis his Domino Sacrificiis, delentur.* Et infrà: *Talibus hoſtiis placabitur Dominus, & peccata dimittet ingentia.* Idem habetur in Concilio Brachar. III. cit. & Vvormatienſi *cap.*4.

15 QVOAD augmentum gratiæ, Aſſero tertiò, hoc Sacrificium non conferre augmentum gratiæ ex opere operato.

PROBATVR, quia nulla mentio habetur talis promiſſi Domini in tota antiquitate, imò colligitur, Euchariſtiam, vt Sacramentum, ad augmentum gratiæ eſſe ordinatam; at verò, vt Sacrificium, ad remiſſionem peccatorum. Ità Suarez *diſp.*79.*ſect.*4. Vaſquez *diſput.*228. *cap.*3. Tanner. *diſp.*5.*quæſt.*9. *dub.*4.*num.*93.

HINC colligitur, neque per accidens conferre primam gratiam; nam quod non poteſt per ſe conferre ex opere operato augmentum gratiæ, non poteſt etiam per accidens dare primam gratiam, vt notat Suarez *diſp.*79.*ſect.*5.

16 ASSERO quartò, hoc Sacrificium ex opere operato remittere peccata venialia.

PROBATVR à D. Bonauent. *opuſc. de præpar. ad Miſſam*, *cap.*6. ex doctrinis Sanctorum, qui citantur *de conſecrat. diſt.* 2. Cap. *Verum ſub figura.* Cap. *Interpretatur.* Cap. *Quid ſit ſanguis*, vbi dicitur: *Hoc Sacrificium quotidie offerri, quia quotidie peccamus*, ſcilicet venialiter, nimirum, vt horum veniam conſequamur. Et idem vult Concil. Trident. *ſeſſ.*22.*cap.*2. cùm ait: *Hoc Sacrificium offerri pro fidelium viuorum peccatis.*

17 ASSERO quintò non remittere peccata venialia per ſe, abſque noſtro actu. Ità S. Bonauent. *ad Canonem, loco citato*, quem ſequuntur Soto *diſt.*11. *quæſt.*2. *art.*5. Lindanus *lib.*2. *Panopliæ, cap.*51. *& ſequentibus*, Albertus Pighius *lib.*2. *de Eccleſ. Hierarch. cap.*5.*&* 6. Aiala *de tradit.* 3.*part. conſider.*5. Caietanus *opuſc. de celebrat. Miſſæ*, *quæſt.*2. Suarez *diſp.*79. *ſect.*5. Vaſquez *loco cit.* Tanner. *num.*74. contra Henriquez *lib.*9. *cap.*13. poſt Paludanum 4.*diſt.*12. *quæſt.*1. *cap.*21. Canum *cap.* 12. *ad* 9. qui dicebat, hanc ſuam eſſe ſententiam certiſſimam, communi conſenſu Eccleſiæ, Patrum, ac Scholaſticorum comprobatam.

PROBATVR verò aſſertio, quia non poteſt fieri actualis mutatio illius, qui inficitur peccato veniali in iuſtum, & immunem à culpa veniali, quin fiat actualis mutatio eius; habitualis enim per infuſionem gratiæ non ſufficit; nam gratia non repugnat cum culpa veniali. 18

ASSERO ſextò, hoc Sacrificium conferre ex opere operato liberationem à neceſſitatibus, & malis huius vitæ, atque adeo bona etiam temporalia aſſequi per modum impetrationis, non certiſſimè.

PROBATVR à D. Bonauent. ex Canone Miſſæ, 19 vbi id aſſeritur. Ita è Patribus colligunt Valentia *quæſt.*11. *punct.*1. §.23. Suarez *diſp.*79. *ſect.*7. qui addit, conferre hæc bona impetrando in ordine ad finem ſpiritualem. Ità etiam Vaſquez *diſp.*228. *num.*3.

ASSERO ſeptimò, hoc Sacrificium præcipuè remittere pœnam temporalem infallibiliter, directè applicando Chriſti ſatisfactiones. Ità cum D. Bonau. *ad Canonem*, D.Thom. *quæſt.*79. *art.*5. habet communis Theologorum ſenſus. Vide Suarez *ſect.*6. & Vaſquez *loco cit.*

REQVIRITVR tamen in recipiente ſtatus gratiæ. 20 Ita D.Th.*quæſt.*79.*art.*7.*ad* 2. Suarez *diſp.*79. *ſect.*10. Quia, qui eſt in peccato mortali, non eſt capax ſatisfactionis, nec etiam ſatiſpaſſionis, pro pœna temporali; neque remittitur pœna temporalis, quin priùs ſit remiſſa culpa, quæ pœnam ſecum fert æternam.

DISTRIBVITVR verò hæc remiſſio ſic, vt alia ſit vniuerſalis omnibus fidelibus, ſitque tanta intenſiuè, non extenſiuè, ita vt ſinguli æqualem portionem recipiant, eaque confertur infallibiliter, vt habet Vaſquez *loco citato, & diſputatione* 231. *cap.*6.

SECVNDA portio eſt ſpecialis, quæ conuenit 21 tum omnibus, qui ſpecialiter ad Miſſam concurrunt, tum præcipuè his, pro quibus Miſſa ſpecialiter offertur, & applicatur; hæc verò non ſolùm intenſiuè, ſed etiam extenſiuè tanta eſt, vt eò minor portio contingat, quò pluribus applicetur, vt habet communis ſenſus Doctorum, D. Thom. *in* 4. *diſt.*45.*quæſt.*2.*art.*4. *quæſtiuncula* 3.*ad* 2. S.Bonauenturæ *diſt.*45. *art.*2. *quæſt.*3. Richardi *art.*2. *quæſt.*3. Durandi *quæſt.*3.*num.*11. Paludani *quæſt.*2. *art.*1. Maioris *quæſtione* 2. Scoti *quodl.*20. Gerſonis *Alphab.*25.*littera C.* Gabrielis *lect.*27.*in Can.* Soti *lib.*10. *de Iuſtitia, quæſt.*2. *art.*2. Couarru. *in cap. Alma, p.*1. §.5.*num.*9.

ETSI contrarium aſſerant Caietanus *tom.*1. *opuſc. tract.*3. *quæſt.*2. & 3.*part.quæſt.*79.*art.*2. Syluester *in ſumma, verb. Miſſa*, 1.*quæſt.*9. Canus *lib.*12. *locorum, cap.*13. Viguer. *Inſtitut. cap.*16. Angelus *verbo Miſſa, num.*52. Corduba *lib.*1.*quæſt.*3.*opin.*5. Vaſquez *diſp.*231.*cap.*3.

PROBATVR ex ſenſu Eccleſiæ *in Decreto de ce-* 22 *lebrat. Miſſarum*, vbi ſtrictè prohibetur, ne Miſſa, pro qua competens eleemoſyna recepta eſt, alteri etiam per aliam eleemoſynam applicetur. In hac inuitus pendet etiam Vaſquez *loco cit.cap.*3.*num.*19. dum idem concedit de orationibus.

TERTIA portio eſt ſpecialiſſima, quæ intenſiuè, itidem & extenſiuè eſt propria Sacerdoti, ita vt neget Scotus, eam poſſe alteri applicari, idque declarat Alexander VII. tametſi alij aſſe-

Digitized by Google

ſant, apud Tannerum *numero* 100. vt probatum
23 patet, apud me *tom.4. diſputat.17. quæſt.10. ad propoſit.8.*

QVÆSTIO IV.

Vtrum valor MISSÆ *ſit infinitus.*

24 NOTA primò, valorem Miſſæ duobus modis intelligi infinitum, intenſiuè, ſeu ad modum graduum qualitatis, qui additi eam intendunt; vel intenſiuè ad modum partium quantitatis extendendo eam pro innumeris. Vterque verò aſſeri poteſt, aut cathegorematicè, ita, vt illi gradus, ſeu effectus ſint actu, aut ſyncathegorematicè, vt in potentia poſſit alios, alioſque effectus in infinitum dare, ad modum diuidui.

NOTA ſecundò, non quæri: an Miſſa ſit infinita ex dignitate Chriſti Sacerdotis principalis, & Victimæ; ſed: an è Chriſti inſtitutione applicentur ei omnia Chriſti merita, ſatisfactiones, & impetrationes. In hoc enim penſitatur virtus Miſſæ ex Tridentino Concilio.

25 NOTA tertiò, efficientiam Miſſæ aliam eſſe generalem ad omnes generaliter; aliam propriam Sacerdoti; aliam mediam, quæ applicatione Sacrificij datur alicui, vel aliquibus determinatis. Rurſus alia eſt ſatisfactoria; alia impetratoria. Et ſanè ſatisfactoria pro pœnis remanentibus poſt culparum remiſſionem, quam huic Sacrificio aſtruit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 2. *cap.2.& can.3.* infallibilis eſt, independens à bonitate miniſtri, vt docent Theologi cum Tridentinis Patribus, *cap.*1. Impetratoria verò gratiarum, & auxiliorum ad agendam pœnitentiam, & perſeuerandum, quam ei adſcribit Concilium *cap.2. cit.* non adeo, certa eſt, ſicut præcedens, quæ illicò datur diſpoſito.

26 ADEÒ varios inuenio Theologos in hoc definiendo, in aliiſque allegandis, vt mirer, quantis opinionum ambagibus hæc quæſtio implicetur.

NON inuenio quidem ab aliquo aſſertum valorem Miſſæ eſſe infinitum cathegorematicè, quia infinitum actu non datur: neque pœna infinita intenſiuè imponitur; extenſiua verò in duratione aufertur remiſſione culparum mortalium per Sacramenta mortuorum per ſe, & per accidens aliis; hoc autem, vt Sacrificium, ad hoc inſtitutum non eſt.

27 ENIM verò multos video aſſerentes, effectum Miſſæ infinitum eſſe intenſiuè ſyncathegorematicè, vt ſufficiat ad omnia grauiora peccata delenda, qui effectus, ſi intenſiuè haberi nequeat in vno, extendi queat ad plurimos abſque alicuius ex eis præiudicio. Itaque poſſe impetrari remiſſionem culparum quantumvis ingentium, vt innuit Concilium Tridentinum *loco citato*, obtinerique auxilia, vt diſponamur ad pœnitentiam, atque gratias ſemper maiores, ac ſatisfacere poſſe pro pœnis relictis omnium peccatorum, docent Caietanus *quæſt.79. art.5. & tom. 2. tract.3. quæſt.2.* Syluester *verbo Miſſa*, 1. *quæſito* 9. Viguer. *Inſtit. cap.16. §.2.* Canus *lib.12. Loc. cap. 13. ad* 10. Ruar. *artic.16.* Sotus 4. *diſtinct. 11. quæſtione 2. artic. 5.* & *diſtinct.14. quæſtione 2. art.2.* Vaſquez *diſput. 230. cap.2.* & alij apud Fagundez *in primum Eccleſ. præcept. lib.3. cap.6. num.8.* Maſtrium *in 4. diſput. 4. quæſt. 6.* Baſſæum *verbo Miſſa*, 2. *num.6.*

HI verò extenſiuum valorem magis concedunt. His adde Cord. *lib.1. quæſt.5.* Petrum Sotum *lect.7.de Euchar.* & allegatos ab aliis infrà, Poncium *diſp.44.quæſt.10.*

SECVNDA ſententia docet, valorem Miſſæ, 28
atque effectum eſſe finitum extenſiuè, & intenſiuè. Sic D. Bonauentura *in 4. diſtinctione 45.art.2. quæſtione 3. ad vltim.* D. Thom. *ibi, quæſtone 2. art.4. quæſtione 3. ad 2.* Richardus *art.2. quæſt.5.* Paludanus *quæſtione 2.* Durandus *quæſtione 3.* Maior *quæſtione 2.* Scotus *quodl. 20.* cum ſuis apud Maſtrium, excepto Poncio, Gabriel *lect.26.& 27. in Canon.* Sotus *lib.9. de Iuſtitia, quæſtione 2.* Couarruuias alios referens *in cap. Alma Mater, p.p. §.3.* Tannerus *diſputatione quinta, quæſtione nona, dub. quarto, numero 102.* Lugo *diſputatione decima nona, ſectione duodecima.* Coninch. *quæſt.83. articulo primo, dub. decimo.* Maſtrius *numero 115. & 119.* qui interponit *numero 118. & 120.* poſſe creſcere in infinitum ex diſpoſitione offerentis. Amicus *diſputat.33. ſect.7.* Bellarminus *lib.2. de Miſſa, cap.4.* vbi ait eſſe communem Theologorum ſententiam.

TERTIA opinio media aſſerit, Miſſam eſſe 29
virtutis infinitæ impetratoriæ: at ſatisfactoriæ finitæ. Ità Suarez *diſputatione 79. ſect.12.* Auerſa *quæſtione 11. ſect.7.* Caſpenſis *tract.23. diſput.2. ſect.4.* Baſſæus *loco citato*, vbi valorem generalis fructus infinitum ſtatuit, medij autem impetratorij infinitum.

ASSERO, valorem Miſſæ finitum eſſe.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia Miſſa 30
non eſt inſtituta noua redemptio hominum, aut effuſio ſanguinis, vel actio, quâ Chriſtus mereatur pro ſua dignitate infinitum theſaurum; imò nil ampliùs Chriſtus addit noui ſuis meritis, & ſatiſfactionibus, cùm ſit omninò extra viam. Eſt ergo applicatio meritorum, & ſatisfactionum Chriſti, quæ fit ſæpius ex inſtitutione ipſius Chriſti: *Hæc quotieſcumque feceritis: Hoc facite*; ſed hoc ſignum eſt, non applicari omnia ſimul merita, ſed partem; nam ideò iuſſit, in toto mundo vſque ad conſummationem replicari hoc Sacrificium; alioqui, ſi toties, quoties Miſſa celebratur, applicarentur omnia merita, ſuperfluum eſſet tot Miſſas celebrare, cùm vna pro omnibus ſufficeret. Neque eſſet ne- 31
ceſſe pro hoc, vel illo defuncto Miſſas celebrare diſtinctas, ſufficeret enim vna pro omnibus; ſic vnâ Miſſâ omnes è Purgatorio animæ eruerentur. Poſſet Sacerdos vnus pro omnibus obligationibus Miſſarum celebrandarum ſatisfacere. Poſſet innumeras eleemoſynas pro vna Miſſa recipere, quæ damnata ſunt decreto Sacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. & Decreto confirmato, rurſus damnantur à Sacræ Congregationis iuſſu Alexandri VII. alio Decreto 24. die Septembris 1665. *numero octauo, & nono*, vt retuli *prima ſecundæ, Tractatu primo, diſputatione 17. quæſt.10. ad propoſit.8.*

E' finitate intenſiua ſic probata, ſequitur etiam finitas Sacrificij extenſiua.

RESPONDET Caietanus, licèt valor huius Sa- 32
crificij ſit infinitus, tamen prodeſſe iuxta cuiuſque deuotionem, & ad eandem menſuram deuotionis animas Purgatorij participare fructus ſacrificij.

CÆTERVM

Digitized by Google

33 Cæterum abſque fundamento hæc dicuntur; nam, vt arguit S. Bonau. *diſt.* 13. *part.* 2. *quæſt.* 4. Subſtantia ſacrificij habet ex Chriſti inſtitutione virtutem, & eſſe independens à Sacerdotis bonitate; alioqui inutiles eſſent Miſſæ celebratæ à malo Sacerdote, atque adeò teneretur ad reſtitutionem eleemoſynarum. Quamuis verò ad communionem requiratur deuotio, vt dixi ſupra *p. parte Tractatus, diſput.* 9. attamen aliter ſe habet Sacrificium, quod ex natura ſua ad aliorum bonum, ex Chriſti inſtitutione ordinatum, debet habere fructum independentem à bonitate ſacrificantis proximi.

34 Respondet Vaſquez *diſput.* 231. Sacerdotem teneri ex iuſtitia pro eo, à quo ſtipendium accepit, applicare impetrationem Eccleſiæ, & orationes, quæ cùm habeant virtutem finitam, non æquè proderunt illi, ac ſi inter plures diuidantur.

Contra: Nam Sacerdos excommunicatus, qui non orat nomine Eccleſiæ, tamen ſatisfacit. Similiter etiam Sacerdos in peccato mortali, cuius impetrationes ex ipſius demerito nullæ ſunt, non tenebitur reſtituere partem ſtipendij accepti pro illis impetrationibus.

35 Respondet ſecundò Vaſquez, in praxi noſtram ſententiam eligendam, quia ſecurior eſt: neque debere exponi diſcrimini eos, quibus hoc Sacrificium applicatur, etiamſi oppoſita ſit probabilis.

Verum ſi illa eſſet probabilis, liceret eam ſequi; at damnatam eſſe in ſequelis oſtendi.

Respondet tertiò, Sacerdotem pro eo caſu peccare contra iuſtitiam, quia, cùm ſtipendium detur non in pretium ſacri; ſed in ſuſtentationem, non poteſt tot ſuperflua recipere.

36 Contra, nam ſequeretur, eum, qui non ex ſtipendio celebrat, ſed ex voto, aut promiſſione pro vno; poſſe recipere ſtipendium ab alio pro ea Miſſa.

Deinde, qui dant eleemoſynam, dant eam propter Miſſam, etiamſi Sacerdos alioqui ditiſſimus ſit, nullo egens ſtipendio.

Obiicies primò ex D. Hieronymo *cap. Non mediocriter*, 24. de conſecr. diſt. 5. *Dum pro centum animabus pſalmus, aut Miſſa dicitur, nihil minus, quàm ſi pro vno quolibet ipſorum diceretur, accipitur.*

37 Respondet S. Bonauent. *loco cit.* initio, loqui D. Hieronymum de eo, qui ſacrificat, vel orat pro multis, qui quidem tantùm pro ſua parte recipit, quantum reciperet, ſi pro vno offerret Miſſam. Ità etiam Suarez *diſput.* 79. *ſect.* 3.

Addit Caſpenſis cum Vaſquez, hæc verba non inueniri in D. Hieronymo expreſſa.

Obiicies ſecundò. Hoc Sacrificium eſt idem cum Sacrificio Crucis; ſed Sacrificium Crucis fuit infinitum: Ergo.

38 Respondet Caſpenſis cum D. Bonauent. ex infinitate rei oblatæ in hoc Sacrificio, non colligi valorem infinitum; aliàs oblatio, quâ Beata Virgo obtulit ſuum Filiolum, fuiſſet infiniti meriti. Cùm igitur Miſſæ oblatio ſit meritorum Chriſti applicatio tantùm partialis, vt conſtat, quia Dominus in cœna multis vicibus celebrandam iuſſit, vt teſtatur Paulus prima Corinth. 11. *Quotieſcumque*, &c. neque immediatè Chriſtus offerat, dignitatis infinitæ Perſona; ſed immediatus offerens ſit homo, per quem Dominus offert, qui non ampliùs meretur, vel patitur, infero non eſſe æquandum Crucis Sacrificio, neque infinitum aſſerendum.

Ex quo etiam Maſtrius rectè *num.* 128. reſtringit, quod dixerat *num.* 118. & 120. virtutem huius oblationis infinitam eſſe ratione diſpoſitionis, dicens, eatenus eſſe infinitam, quatenus poteſt creſcere, creſcente deuotione. Erit tamen ſemper finita etiam ſyncathegorematicè, quia deuotio terminatur ad talem conatum, quem poteſt arbitrium, terminato auxilio adiutum. 39

Ex his etiam habeo, neque quoad impetrationem eſſe infinitam, ſi enim è Chriſti inſtitutione principalis effectus ſatisfactionum limitatus conceditur, non eſt cur minorem gratis infinitum fingat, cùm ab eodem finito offerente ſit, eodem modo applicante partialiter paſſionem Chriſti. 40

Quòd ſi impetratio eſſet infinita extenſiuè, fruſtrà pro pluribus peccatoribus, vel pro pluribus ægrotis plures Miſſæ dicerentur, cùm vna pro omnibus eſſet ſatis. Itaque impetratoria efficientia, pluribus diſperſa, minuitur.

Dices ſequeretur, quò plures ad Miſſam conuenirent, eò minùs eos impetraturos, ſicque procurandum eſſet eam Miſſam audire, cui nullus aſſiſtit, vt concedit ſimplex Gauatius. 41

Respondeo negando ſequelam: nam cùm illi ſint plures offerentes, diſtinctæque ſint oblationis, prouidè efficit Deus, vt ſinguli ſuum fructum accipiant. 42

DISPVTATIO VI.

De Missæ Tempore.

IAm ad partem moralem huius Sacrificij ventum eſt, hæc præcipuè ſtat in præceptis, quorum obſeruatio meritum cumulat, in primis de his agemus, quæ ad Sacerdotes ſpectant; deinde, quæ ad vniuerſos fideles concernunt, ad finem ſubiungemus: Habet autem hoc Sacrificium ſuum tempus, locum, ſacras veſtes, aliaſque circumſtantias, ſine quibus nefas eſſet illud celebrare ob Eccleſiæ præceptum, quod primò de tempore indagabimus.

QVÆSTIO I.

An, & quo tempore teneatur Sacerdos Missam *celebrare.*

Prima opinio eſt, ipſum teneri aliquoties celebrare. Ità D. Thom. *in* 3. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 1. *artic.* 2. *quæſtiuncula* 1. *ad* 2. Durandus *ibi*, *quæſt.* 2. Soto *quæſt.* 1. *artic.* 10. Paludanus *diſtinctione* 11. *quæſt.* 2. Maior *quæſt.* 5. Antoninus 1

3. *part. tit.* 13. *cap.* 16. §. 12. Sylueſt. *verb. Miſſa*, 1. *quæſt.* 7. Angelus *num.* 44. Nauar. *cap.* 25. *num.* 88. Petrus Soto *lect.* 13. *de Euchariſtia*, quamvis ſubdubitet. Idem tenet Gloſſa cum Iuriſperitis *in cap. Dolentes, de celebr. Miſſarum*, & alios, quos refert, & ſequitur Marchin. *tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 36. ex quibus aliqui tenent, obligari in præcipuis anni feſtis, alij cum Vaſquez *diſput.* 132. *cap.* 1. bis, vel ter in anno.

2 Secunda ſententia ait, nullum eſſe præceptum, obligans Sacerdotes aliquando ad ſacrificandum, dummodo in Paſchate communicent. Ità Alenſ. 4. *part. quæſt.* 51. *memb.* 2. D. Bonau. 4. *diſt.* 12. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. Gabr. *lect.* 87. *in Can.* Richardus 4. *diſt.* 13. *art.* 2. *quæſt.* 2. Palac. *diſput.* 2. Ledeſma, 1. *part.* 4. *quæſt.* 23. *art.* 10. Victoria *in ſumma, num.* 94. Caietanus *quæſt.* 82. *art.* 12. eamque ob tot virorum authoritatem exiſtimant probabilem Suarez *diſp.* 80. *ſect.* 1. Henriquez *lib.* 9. *c.* 24. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *dub.* 3. Diana *de celebr. Miſſarum, reſol.* 19.

3 Aliqui verò aſſerunt, teneri ter, vel quater in anno, quia non poteſt hoc euitari abſque ſcandalo vitæ deperditæ.

Quoad Parochos, tenentur diebus feſtis, quibus Parochiani tenentur, audire ſacrum. Imò Vaſquez, & Suarez tenent cum D. Bonauent. obligari etiam aliis diebus, quibus Parochiani ex deuotione velint audire Miſſam. Oppoſitum tamen tenent nonnulli apud Caſpenſem *diſp.* 3 *ſect.* 1.

Qui verò onus ſuſceperunt Miſſæ quotidianæ, tenetur quotidie, poteſt tamen vna die in hebdomada vacare, hoc enim conceditur humanæ fragi-
4 litati. Ità tenent Nauar. Henriquez, Azorius, Rodriquez, Bonacina, Fagundez, Layman, & alij, quos refert, & ſequitur Marchinus *loco cit.*

Imò in caſu infirmitatis non tenetur per alium ſupplere, ſi infirmitas breuis ſit, v.g. vnius menſis, vel etiam extendi poſſe ad ſpatium duorum menſium; colligitur *ex cap. Significatum, de præbendis*, & ita tenent multi ex Doctoribus præallegatis, & Barboſa *de off. & poteſtate Epiſcopi, tomo* 2. *alleg.* 24. *num.* 31. niſi verba teſtatoris ſint directa non tam ad perſonam Sacerdotis, quàm ad locum, Capellam, ſiue Altare.

5 In Eccleſiis verò Parochialibus, Cathedralibus, & Conuentualibus eſt obligatio quotidie celebrandi *ex cap. Cùm creatura, de Miſſarum celebrat.* Nomine verò Eccleſiæ Collegiatæ, non intelligunt Eccleſiæ Regularium, vt probat Rodriquez, Villalobos, contra Portel, quos refert, & ſequitur Diana *de celebr. Miſſarum, reſol.* 76.

Aſſero primò non extare præceptum Sacerdotibus celebrandi.

6 Probatur, quia ſolùm extat præceptum in vltima cœna. Hoc facite, vt definit Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. vbi ait: *Chriſtum in vltima cœna Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent, præcepiſſe per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, vti ſemper Eccleſia Catholica intellexit, & docuit.*

Hoc tamen præceptum ad ſolam communitatem Sacerdotum datum eſt, non ſingulis, & ita, ſi alij ſint, qui celebrent, ſatis erit. Ità exponunt etiam Tannerus, & Caſpenſis.

Aſſero ſecundò, quemlibet Sacerdotem teneri ex bono, & æquo aliquando celebrare.

7 Probatur, quia vix poteſt euitari, quin Sacerdos nunquam celebrans taxetur malæ vitæ.

Aſſero tertiò, Parochum, non modò diebus, quibus tenentur Parochiani audire; ſed etiam diebus, quibus volunt audire Miſſam, teneri celebrare. Ità D. Bonauent. Probatur à Suarez, & Vaſquez ex D. Bonau. *in corpore*, quia tenentur paſcere populum non in ſolis neceſſitatibus, ſicut ipſi non ſola accipiunt extremè neceſſaria ad viuendum à beneficio. De his verò, quia ex Parochia, Capellania, vel ſimili, tenentur ſactum facere; Exponit S. Bonauent. *ad quartum* ſententiam Ambroſij, dicentis: *Graue eſt, quod ad menſam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus; ſed grauius eſt, ſi dum peccata metuimus, & Sacrificium non reddamus.* Hunc tamen locum S. Thomas, & alij Scholaſtici apud Suarez de omnibus Sacerdotibus exponunt.

Suarez nititur hunc locum, & textum Con- 8
cilij Tridentini vniuerſaliter de omnibus explicare, quia Chriſtus dicitur locutus Apoſtolis, & eius ſucceſſoribus in Sacerdotio, & *can.* 2. damnat negantes, Chriſtum illis verbis inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, & ordinaſſe, vt offerrent.

Fatetur tamen ingenuè Suarez incertum eſſe; an vniuerſaliter de ſingulis loquatur; & ideò ſententiam D. Bonauenturæ eſſe practicè tutam.

Reſpondeo ergo, ex illis verbis colligi no- 9
ſtram ſententiam; nam ſubdit rationem illius præcepti, quare celebrato veteri Paſcha, nouum inſtituit, ſe ſcilicet ipſum ab Eccleſia per Sacerdotes immolandum. Igitur præceptum eò tendit, vt in Eccleſia ſit hoc Sacrificium, & habeat pro Miniſtris Apoſtolos, & Sacerdotes ſucceſſores.

Quæstio II.

Quo tempore liceat Missam *celebrare.*

Aſſero primò. In Feria ſexta Paraſceue non 10
licet Miſſam celebrare, conſecrando. Ita docent omnes *ex cap. Sabbatho, de conſecr. diſt.* 3. qui addunt, eſſe culpam mortalem, hunc grauem antiquiſſimum Eccleſiæ vſum violare.

Probatur à D. Thom. *quæſt.* 83. *art.* 2. *ad* 2. quia eo die, quo celebrata eſt ipſa veritas, debet figura ceſſare. Cùm ergo die Paraſceue peracta ſit paſſio Chriſti, debet ceſſare Miſſa, quæ eſt figura ipſius.

Aſſero ſecundò. Poteſt omnis Sacerdos Feria quinta cœnæ Domini celebrare. Ità communiter Doctores Sotus 4. *diſt.* 13. *quæſtione* 2. *art.* 2. Nauar. *cap.* 25. *num.* 88. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 24. Suarez *diſp.* 80. *ſect.* 2. Sà *verb. Miſſa.* Tanner. *diſput.* 5. *quæſt.* 10. *dub.* 4. Neque enim eſt aliquod præceptum vetans.

Aſſero tertiò, non eſſe peccatum celebrare 11
Sabbatho ſancto. Ità Suarez, Ægidius, Fagundez, Guttierez, Scottia, quos refert, & ſequitur Marchinus *tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 8. dummodo ſcandalum abſit.

Dices *cap. Sabbatho, de conſecr. diſt.* 3. dicitur: *Biduo hoc Sacramentum penitus non celebrari.*

Reſpondetur, quoad Sabbathum, iam conſuetudinem eſſe abrogatam. Ità Caſpenſ. *diſp.* 3. *ſect.* 1. Tanner. *loco cit. num.* 59. qui tamen addit, conſultiùs eſſe eam omittere, ob id, etiam nunc à priuatis Miſſis abſtinetur.

Aſſero quartò, neque ante auroram, neque 12
poſt meridiem licere Miſſam celebrare. Ita Ordo Miſſalis Romani, & communiter.

Digitized by Google

Si quis verò priuatim, citra ſcandalum, Miſſam diceret poſt meridiem vſque ad tertiam horam poſt meridianam, non peccaret mortaliter. Ità Nauar. *Man. cap.* 25. *num.* 85. Henriquez *cap.* 24. Sà *verb. Miſſa.* Laxior tamen ab aliis iure cenſetur, apud Baſſ. *n.*6.

13 Notant autem per auroram intelligi horam, & mediam ante aſcenſum ſolis ſuper Horizontem. Ita Suarez *loco cit. ſect.* 4. Imò poteſt etiam ante duas horas, ante ortum ſolis fieri, vt docent Paludanus 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. Victoria *num.* 97. Suarez, Henriquez, & Sà *loco cit.*

Religiosi verò poſſunt tres horas ante ortum Solis celebrare, vt notat Tannerus *num.* 63. cum Henriquez, & Suarez: & tertia poſt meridiem. Ità Diana *part.* 2. *tract.* 14. *Reſol.* 33. *&* 34. Baſſæus *n.*6. addens priuilegium Alex. VI. celebrandi poſt mediam noctem duas horas.

14 Assero quintò, non licere ordinariè eodem die plures Miſſas celebrare: Ita Alexander Papa *de conſecr. diſtinct.* 1. & *cap. Conſuluiſti, de celebrat. Miſſarum.* Idem habet Innocentius III. Rationem affert Alexander, quia Chriſtus ſemel mortuus eſt.

Licebit tamen in quibuſdam caſibus. Primus eſt, in Natiuitate Domini, vt patet, & habetur *cap. Noct:, de conſecr. diſt.* 1.

15 Alios caſus aſſignant Doctores, vt ſi Sacerdos habet duas Parochias diſtantes, nec poteſt aliter vtrique ſuppleri. Ità communiter Recentiores apud Caſpenſem *num.* 58. *loco cit.* vbi cæteros caſus refutat. Ad ſupradictum autem reducitur neceſſitas ſupplendi in Miſſionibus deuotioni populorum; Ad-
16 dunt neceſſitatem communicandi ægro. Vide etiam Baſſæum, *verb. Miſſa,* 4. *num.* 5.

DISPVTATIO VII.

De Loco Missæ, & Cæteris circumſtantiis.

Distingvit Suarez more, vt ait, Philoſophorum, triplicem Sacrificij locum, proprium ſcilicet, propriiſſimum, & communem: prior eſt Altare, ſuper quod, ad hunc vſum ſacratum, conſecratur; ſecundus locus eſt vas, in quo Sacrificium offertur: tertius denique eſt templum, intra quod ſacrificatur. His adiunge Vaſa ſacra, veſteſque, quæ ſunt tanquam remota inſtrumenta, vel tanquam huius Sacrificij ornamenta; quæ omnia, cum eandem ferè requirant doctrinam, breuiter hîc abſoluam.

QVÆSTIO I.

Quibus Locis ſit Missa *celebranda.*

D. Bonau. ſerm. 4. Dedic.
D. Thom. 4. diſt. 13. quæſt. 1. art. 2.

Svppono primò cum D. Bonauent. *ſerm.* 4. *de Dedicatione Eccleſiæ*, fuiſſe neceſſarium deſtinari Eccleſias, ſeu Templa ad ſacras res obeundas. Primò ad Sacrificia, quod probat S. Doct. ex 2. Paralip. 7. *Elegi locum iſtum mihi in domum Sacrificij.* Et Pſal. 65. *Introibo in domum tuam in holocauſtis.* 1

Secvndò quidem ad fideles erudiendos: *Congregate vos* (ait Eccleſ. vltimo) *in domum diſciplinæ.* Et cap. 4. *Cuſtodi pedem tuum ingrediens in domum Dei, & appropinqua, vt audias.* Sic Chriſtus in templo docebat, vt habetur *Lucæ* 19. *Ioan.* 18. vt notat S. Bonau. ad ea loca. Idem probat ex 1. *Machab.* 7. 2

Tertiò, vt ſit Domus orationis, vt dicitur *Matth.* 22. Domus pſalmodiæ, Iſa. 38. *Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo Domini.* Hinc vero exaudiat Deus, vt dicitur 3. Reg. 9. *Sanctificaui domum hanc, quam ædificaſti, vt ponerem nomen meum ibi in ſempiternum, & erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.* Idem habetur 2. *Paral.* 7. vt refert S. Bonau. *ad* 19. *Lucæ.* Vide etiam Suarez *diſput.* 81. *ſect.* 1. 3

Huius figuræ fuerunt in Geneſi, cùm Iacob vnxit lapidem, vt habet Eccleſia, & D. Bonauent. *loco citato,*

Qvo argumento deducit Suarez *loco cit.* cum S. Bonau. *loco cit.* conueniens fuiſſe, vt etiam in Euangelij tempore templa Deo erigerentur, maximè ad altiſſimum Sacrificium. Hinc Apoſtolus 1. Corinth. 11. *Conuenientibus vobis in vnum, iam non eſt Dominicam cœnam manducare.* Et infrà: *Nunquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? aut Eccleſiam Dei contemnitis?* vbi locum illum ædificandum ad Euchariſtiæ communionem Eccleſiam vocat, & venerationi exponit. Et cap. 14. *Mulieres in Eccleſia taceant.* 4

Hæc autem Templa vetera, & noua dicuntur Domus Dei. Sic Templum Salomonis dicitur, *Lucæ* 12. *Ioan.* 2. *Iſai.* 56. *Pſal.* 5. *&* 92. Ratio eſt, quia Templa ſoli Deo propriè dedicantur, licet ſecundariò titulentur nominibus etiam Sanctorum. Et quidem in primitiua Eccleſia ſoli Martyres nominabantur, qua ratione, Eccleſiæ dicebantur Martyria Baſilicæ, vel memoriæ Martyrum. Et hi quidem Confeſſores etiam ſunt; nam Martyr denominatur Testis, vt habet S. Bonau. *ad Canonem,* quippe qui egregio ſui ſanguinis teſtimonio fidem recognouerit. 5

Svppono ſecundò cum eodem D. Doctore *loco cit.* optimè factum, vt Eccleſiæ ad Sacrificium Euchariſtiæ offerendum benedictæ, & conſecratæ ſint.

Hoc patet à tempore S. Sylueſtri, vt habetur *in Breuiario*, & referuntur multi PP. ac Concilia in probationem à Suarez *ſect.* 2. Vide etiam D. Gaudentium *ſerm. de Dedicatione*, Gratianum *de conſecr. diſt.* 1. Et eſt de fide. 6

Hoc autem munus conſecrandi Eccleſias ad Epiſcopum pertinet, vt notat S. Bonau. *in* 4. *diſtinct.* 7.

Digitized by Google

queſt. 3. in corpore. Concilia, ac Patres decernunt. Vide Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 2. & Seraphicum *ſerm. de Dedic.* vbi cæremonias refert, & explicat, quæ in Pontificali habentur. Solum autem Epiſcopum conſecrare poſſe, habetur ex Horſmida Papa *cap. Nullus Presbyter, de conſecr. diſt.* 1. Damaſcen. *in epiſtol.* 4. *Decretali.*

7 QVAMVIS autem Templa ſint inanima, capacia tamen ſunt ſanctificationis, vt notat Suarez *ſect.* 2. cum D. Bonauent. *loco citato*, ex illo 3. Reg. 9. *Sanctificaui domum hanc*, poſſunt enim ſanctificari etiam inanimata, modo proportionato, vt docet D. Auguſtinus *lib.* 2. *de peccatorum meritis, cap.* 26. Probat S. Bonauent. *loco citato*, ex D. Bernardo, ſerm. 4. de Dedic. *Quis enim Eccleſiæ parietes ſanctos dicere vereatur, quos manus ſacrata Pontificum tantis ſanctificauere myſteriis?* Vide Seraphicum Doctorem, *ſerm.* 3.

ASSERO primò, non poſſe iure ordinario extra templa offerri Miſſam. Ita omnes Theologi *in* 4. *diſt.* 23. & cæteri cum D. Thom. *queſt.* 83. *art.* 3. & habetur *de conſecr. diſt.* 1. & in Concilio Trident. *ſeſſ.* 22. & antea in Concil. Laodiceno *cap.* 8. Carthaginenſ. II. *can.* 9. Anacleto *epiſt.* 7. Fœlice Papa *epiſtola ad omnes Epiſcopos.*

8 SVFFICIT autem, vt locus ſit conſecratus, iuxta antiqua iura, vel benedictus, vt teſte Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 3. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. Tannero *diſp.* 5. *queſt.* 9. *dub.* 2. communis habet vſus cum Gloſſa *in cap. vltimo de conſecratione Eccleſiæ.*

Hoc autem præceptum tranſgredi, eſt mortale, vt ex *cap. Sicut de conſecrat. diſt.* 1. & *cap. Epiſcoporum de priuilegiis in* 6. notauit Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 3. Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. oppoſitum tamen exiſtimat Sotus 4. *diſtinct.* 13. *queſt.* 2. *art.* 3. Sà *verb. Miſſa.*

GRAVIS eſt comminatio S. Sylueſtri, *cap. Nullus*, de conſecr. diſt. 6. *Nullus presbyter Miſſas celebrare præſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis, qui ſui particeps de cætero voluerit eſſe Sacerdotij.*

9 Ex licentia tamen Epiſcopi licere in priuatæ domus Sacello celebrare, non ſacrato, nec benedicto, docet, *cap. Miſſarum, de conſecr. cit.* vbi hæc lex intelligi exponitur in locis, vel ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi Epiſcopus permiſerit, & *cap. Hic ergo*, in locis, vbi Epiſcopus iuſſerit. Quare poteſt Epiſcopus, extra neceſſitatem, concedere hanc facultatem, cùm non ſit diſpenſatio, ſed vſus ſuæ poteſtatis. Ità Syluest. Soto, & Nauar. quos ſequitur Suarez *loc. cit.*

EXCIPITVR etiam caſus neceſſitatis. Ita habetur *de Conſecr. diſt.* 1. *cap.* 1. & *cap. Concedimus*, & ita notat D. Thom. *queſt.* 83. *art.* 3. *ad* 1. Alenſ. 4. *p. queſtion.* 36. *membr.* 1. Paludanus Soto, & alij *in* 4. *diſt.* 13.

10 EXCIPIVNTVR etiam Fratres Minores, & Prædicatores; quorũ priuilegia non eſſe reuocata in Tridentino, quamdiu Epiſcopus non contradicit, probat Rodriquez *tom.* 1. *queſt.* 28. *art.* 3. quod idem conceſſum eſt Societati Ieſu à Gregorio XIII. poſt Tridentinum, in miſſionibus altari portatili vbique loco honeſto celebrare. Vide Caſpenſem *diſp.* 3. *ſect.* 3. Suarez *loco citato.*

ASSERO ſecundò, neceſſariò offerendum ſuper Altare, quod debet eſſe lapideum, & ab Epiſcopo conſecratum, *cap. Altaria, de conſecr. diſt.* 1. & *cap. Nullus Presbyter, ibi.*

11 Ex commiſſione verò Pontificis Romani, quilibet Sacerdos poteſt altare conſecrare, neque neceſſe eſt, vt totum altare ſit lapideum; ſed ſufficit, quod ſuprema pars, ſupra quam extenditur Corporale, lapidea ſit. Ibi autem debent eſſe reliquiæ Sanctorum, vt notat S. Bonauentura, *ſerm.* 1. *Dedic.* Ità in multis Conciliis Prouincialibus præcipitur, ſeptima Synodo *act.* 7. Hoc tamen non eſſe neceſſe etiam ad conſecrationem altaris, docent multi apud Caſpenſ. *diſp.* 3 *ſect.* 4. quia eſt conſuetudine abrogatum.

SVPER altare autem requiritur linteus, & duplex palla linea, ſeu vna duplicata, quæ aram operiat, & inſuper Corporale. Hæc autem debent eſſe benedicta. Ità decernitur, *cap. Conſultum.* Vide Miſſale reformatum. 12

REQVIRITVR etiam lumen è cera; at ex neceſſitate poteſt celebrari cum lumine ex oleo, vel adipe, vt tenent multi, quos refert, & ſequitur Diana *reſol.* 45. & 67.

EXIGITVR etiam Miſſale, non tamen omninò eſt neceſſarium. Vide Dianam *reſol.* 46.

REQVIRITVR etiam Crux, non tamen intelligitur, vbi eſt ſanctiſſima Euchariſtia. 13

QVÆSTIO II.

An poſſit in Eccleſia polluta celebrari.

SVPPONO, ſex modis Eccleſiam violari.

PRIMÒ homicidio voluntario, & iniurioſo *cap. Propoſuiſti de conſecr. Eccleſiæ*, & *cap. Si motum, de conſecr. diſt.* 1. 14

SECVNDÒ per iniurioſam ſanguinis effuſionem, *cap. Si Eccleſia, de conſecr. Eccleſiæ*, & *cap. Eccleſiis, de conſecr. diſt.* 1.

TERTIÒ per humani ſeminis effuſionem, vt habetur citatis Iuribus. Debet tamen pollutio eſſe publica, vt communiter tenent D. Bonauentura apud Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 4.

QVARTÒ ſi excommunicatus fidelis in ea ſepeliatur, *cap. Conſuluiſti, de conſecr.* vbi loquitur de cæmeterio; eſt autem maior ratio de Eccleſia, *cap. vnico de conſecr. Eccleſiæ, in* 6.

QVINTÒ violatur, quando aliquis Paganus, vel infidelis in ea ſepelitur, vel ſepultus iacet *cap. Eccleſiam*, 1. & 2. *de conſecr. diſt.* 1. & hoc nomine comprehenduntur etiam pueri non baptizati. 15

SEXTÒ violatur, quando comburitur, ita vt reædificanda ſit: Colligitur ex *cap. Ligneis, cap. & Eccleſiis, de conſecr. diſt.* 1.

ASSERO eſſe mortale in Eccleſia violata celebrare. Ità omnes Doctores *in* 4. *diſt.* 18. ita vt vlteriori probatione non egeat.

QVÆSTIO III.

De requiſitis vaſis ad MISSAM.

ASSERO primò, requiri Calicem, qui ſignificat Chriſti ſepulchrum; & Patenam, quæ ſignificat lapidem, ei in ſepulchro ſuperpoſitum. Habetur *cap. Vaſa, de conſecr. diſt.* 1. & *cap. Tibur. cap.* 18. vbi habetur etiam debere eum ex materia apta fieri, non vitro. In Concilio Rhemenſi, vt habetur *ibi, cap. Vt Calix*, debet calix eſſe argenteus, ſi non aureus, vel ſaltem, pro pauperibus, ſtanneus: Sufficit autem, ſi Cuppa ſit talis, vt notat Suarez *diſp.* 75. *ſect.* 1. 16

Digitized by Google

17 Assero ſecundò, hæc vaſa debere vnctione Chriſmatis conſecrari ab Epiſcopo, *cap. vnico, de ſacra Vnctione*, §. *vltimo*. Ideò Sixtus Papa, *epiſtola ſecunda*, vetat, ne tangantur à Laicis *cap. In ſancta, de conſecr. diſt.* 1. cap. *Sacrat*, cap. *Non liceat*, & cap. *Non oportet, diſt.* 23.

Amittvnt verò conſecrationem, ſi deſtruantur, vel eradantur, vbi corpus, & ſanguis Domini ſtare ſolet. Vide Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 7.

QVÆSTIO IV.

De veſtibus ſacris ad Missam *requiſitis.*

18 Vestivm ſacrarum vſum, ab Hæreticis irriſum, eſſe antiquiſſimum, & canonicum, patet ex Anacleto Papa, ſucceſſore ſancti Clementis, *epiſtola prima Decretali*. Stephano I. *epiſt.* 1. & habetur *cap. Veſtimenta, de conſecr. diſt.* 1. Vide Suarez *diſp.* 82. *ſect.* 2. & Bellarminum.

Hæc autem veſtimenta nitida, & munda conſeruari præcipit Concil. Later. ſub Innocentio III. 19. & habetur *cap.* 2. *de Cuſtodia Euchariſtiæ*.

19 Concilivm autem Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. harum veſtium vſum approbat, & oſtendit conforme eſſe hominum naturæ, vt his externis adminiculis vtantur, quibus meliùs res ſpirituales ſub corporali ſpecie ſenſibus ingerantur; & tanti myſterij Maieſtas commendetur.

Vt hoc declaremus, ſuppono cum D. Bonau. *in expoſitione Miſſæ*, *cap.* 1. Veſtes Sacerdotales, Sacrificio neceſſarias, eſſe ſex: Amictum, Albam, Cingulum, Manipulum, Stolam, ſeu Orarium, & Caſulam, ſeu Planetam, quæ omnes numerantur in Concilio Rhemenſi *cap.* 4. apud Burch. *lib.* 2. *cap.* 50.

20 Habent autem ſingulæ ſacras ſignificationes, tum in ordine ad mores; tum in ordine ad Chriſti paſſionem, quas exponit Innocentius III. *lib.* 1. Rupert. *lib.* 1. *de Diuinis offic. à cap.* 18. Alcuinus *eodem lib. cap. de Veſtibus*, Hugo de S. Vict. *lib.* 2. *de Sacrificio*, *p.* 4. D. Bonauent. *loco cit.* vbi ex orationibus, quæ in his induendis dicuntur, colligit myſteria.

Amictvs, ſeu Humeralis ſignificat Chriſtum, qui Deitatem in humanitate abſcondit; ſignificat etiam fiduciam, & ſpem, quâ debet Sacerdos ad Altare accedere. De hac Innocentius III. ad Patriarcham Conſtantinopolitanum.

Alba ſignificat innocentiam Chriſti, Eccleſiæ communicatam. De hac Concilium Carthag. IV. *cap.* 41.

21 Cingvlvm ſignificat virginitatem Chriſti, Eccleſiæ etiam communicatam. Ita etiam Innocentius *cap.* 15.

Manipvlvs in læua ſignificat clypeum, quo Chriſtus pugnauit contra inferorum poteſtates; ſignificat etiam compunctionem, & pœnitentiam lacrymoſam, ſumitur enim manipulus ad lacrymas tergendas.

Stola, quæ in Concilio Brachar I. *can.* 27. & Concilio Brachar. III. *can.* 3. dicitur Orarium, ſimiliter etiam in aliis Conciliis ſignificat perfectiſſimam patientiam Chriſti, & obedientiam eius vſque ad mortem Crucis. Ideò in Crucis figuram aptatur; ſignificat etiam iugum, & memoriam Crucis, quam portare debemus.

22 Planeta, ſeu Caſula ſignificat charitatem, qua diligendus Deus, & proximus; hæc enim omnia tegit, omnibus ſupereminet. Dicitur etiam Caſula, ſeu parua caſa ſignificans domum Dei, cœlum, & terram.

Materia debet eſſe talis, vt amictus, & alba ſint è lino; cætera ex ſerico, vel laneo. Vide Suarez *loco citato*.

Physica forma apparet in vſu Eccleſiæ. Moralis verò eſt benedictio, quæ debet fieri ab Epiſcopo, vel Sacerdote habente priuilegium, *cap. Veſtimenta, de conſecr. diſt.* 1.

Assero, ſingula ex his veſtimentis eſſe ſub 23
mortali neceſſaria. Ità omnes.

Probatvr à quibuſdam *cap. Eccleſiaſt. diſt.* 23. vbi præcipitur Sacerdoti ſub pœna excommunicationis, vt cùm ſacrificat, ſtola vtatur, quod ſumptum eſt ex Concilio Brach. III. *cap.* 3. ex quo ſumunt ſimilitudinem, vel paritatem ad alia veſtimenta obligare ſub mortali, quia excommunicatio maior ſupponit mortalem culpam, vt notant omnes cum D. Bonau. *diſt.* 12. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1.

Vervm, cùm ibi eodem modo præcipiatur ſtola 24
ad communicandum, & ad ſacrificandum; & ad communicandum non ſit neceſſaria ſub mortali; ſequitur non eſſe neceſſariam etiam ad Sacrificium, vt notat Suarez *diſput.* 83. *ſect.* 3. Requiritur etiam Corporale, quod ſignificat Syndonem; & palla, quæ Sudarium ſignificat, & hæc ſacra debent eſſe.

QVÆSTIO V.

De reuerentia debita his locis, & rebus ſacris.

Primò quidem aſſero, nos teneri nil facere, 25
quod irreuerentiam erga illa loca, illaſve res redoleat. Ità S. Bonau. *ſermonibus Dedicationis*.

Probatvr à S. Doctore *ſerm.* 1. Sancta non ſunt prophananda, vel irreuerenter tractanda: at Templa, Altaria, &c. ſunt ſanctificata: Ergo. Maior probatur à S. Doctore ex lamentationibus Hierem. 7. *Nunquid ſpelunca latronum facta eſt domus iſta*, & cap. 9. *Quid eſt, quòd dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa*? Et Matth. 21. *Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.* Et 1. Corinth. 14. *Turpe eſt mulierem in Eccleſia loqui.* Et cap. 11. *Mulier debet velare caput ſuum propter Angelos.* Multa alia ex Scriptura refert D. Bonauent. ex *Pſal.* 78. 1. *Corinth.* 3.

Minor probatur à D. Bonau. *ibi*, ex 3. Reg. 9. 26
Sanctificaui domum iſtam, & Pſal. 45. *Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus.*

De ſacris etiam vaſis, & ornamentis id probat D. Bonau. *ſerm.* 3. *Dedicat.* ex 40. Exod. *Sumpto vnctionis oleo, vnges tabernaculum, & omnia vaſa eius, vt ſanctificentur.* Quod præſtitit *Leuit.* 8. Multò magis id dicendum de vaſis, & rebus noui Teſtamenti ad Sacrificium Auguſtiſſimum; nam illa erant meræ vmbræ noſtrorum. Quod ſi in illis erat Sanctum Sanctorum, vt habetur *Exodi* 26. *Hebr.* 9. multò magis in noſtra Eccleſia, vt arguit S. Bonau. ex Apoſtolo.

Hinc deducit primò Seraphicus, excludendas 27
ab Eccleſia omnes negotiationes. Sic definitur ſextâ Synodo, *can.* 79. Trullano; imò Chriſtus id definit *Matth.* 21. *Ioan.* 2. Itaque hoc tranſgredi eſt mortale. Ita communiter apud Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 8. Eadem ratione prohibentur *ibi* Iudicia, Concilia ſecularia,

Digitized by Google

ſæcularia, quæ etiam iure humano prohibentur, *de Immunitate Eccl. cap.* 1. Cap. *Cum Eccleſia*, cap. *Decet, eodem titulo, in 6.* Similiter etiam Agape, ſeu conuiuia 1. *Corinth.* 11. quod poſteà multa Concilia confirmarunt: Sic ſexta Synodus *can.* 74. Concil. Altiſiodor. *cap.* 2. Afric. *cap.* 27. Carthag. *cap.* 45.
28 Laodic. *cap.* 24. Aquiſgran. V. *cap.* 59. & 80. Cap. *Nullus.* Cap. *Non oportet, diſtinct.* 42. In ſumma omne opus ad orationem non pertinens prohibetur fieri in Templo Chriſti, illo dicto & facto *Matth.* 21. *Marci* 11. *Lucæ* 19. *Ioan.* 2. quod acutè deducit S. Bonauent. *ſerm.* 4. *Dedic.* ex illis verbis, quod Chriſtus definit: Templum eſſe domum orationis, quo excludit cæteros actus ab oratione extraneos.

29 HINC excluduntur hoſpitari ibi, dormire, &c. Sic ſexta Synodus, *can.* 74. prohibet, accubitus in Eccleſia ſternere, & *cap.* 88. Ne quis intra Ædem ſacram quodvis iumentum introducat, multò minùs alia ſordida, & indecentia, vt confabulationes, &c. de quibus grauiter Concilium Trident. *ſeſſ.* 22. & Concil. Colonienſe, *tit. de Metropol. cap.* 25.

30 SPECIALI etiam iure poſitiuo multa ob reuerentiam Eccleſiarum iubentur. Huc ſpectat immunitas Eccleſiarum, vt qui ad eam confugiunt, inde nequeant extrahi, vt ſtatutum eſt 17. *quæſt.* 4. per multa capita: Cap. *Definiuit.* Cap. *Id conſtituimus.* Cap. *Si quis contumax.* Cap. *Reum.* Cap. *Inter alia*, extra de Immunitate.

HVC ſpectat, Laicos non tangere Calices, & alia vaſa ſacra; vel Altaria, quoad lapidem ſacratum. Ità habetur *diſt.* 23. præſertim *cap. Sacratas.* Ne res ſacræ etiam ruptæ in vſus prophanos conuertantur: Ita *diſt.* 1. *de conſecrat.* Cap. *Ligna*, vbi de
31 Lignis etiam Eccleſiæ dirutæ id iubetur. Vide Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 8. vbi tamen non benè definit debitam eis rebus eſſe reuerentiam internam terminatiuè, vt oſtendi de Imaginibus *Tom.* 1. *tertiæ partis, diſp.* 17. *quæſt.* 12.

DISPVTATIO VIII.

De Ritibus MISSÆ.

PRÆTER plura, quæ extrinſecè hoc Sacrificium vel ornant, vel peragunt, religioſè in tanti Myſterij reuerentiam Eccleſia, alia quædam inſtituit, quæ propiùs ipſum attingunt: Hæc communi loquendi vſu dicuntur RITVS, in duobus maximè conſiſtentes, in Dictione, ſcilicet, & Actione, quibus duo præcipua hominis organa, Manus nimirum, & Lingua, à principio vſque ad finem Miſſæ mancipantur, vt totus homo ſit in actu, dum tam grande Myſterium agit: De his hîc agendum.

QVÆSTIO I.

An ritus MISSÆ *ſint boni.*

RITVS omnes, & cæremonias Miſſæ execrantur Calviniſtæ, duce Calvino *lib.* 4. *Inſtitut. cap.* 17. §. 43. qui admittit, eas eſſe antiquas, ſed vocat illas rubiginem cœnæ Domini. 1

LVTHERVS verò, & Lutherani aliquas admittunt, *lib. de captiuit. Babyl. cap. de Euchariſtia.* Omnes tamen CANONEM deteſtantur, & ea omnia, quæ oblationem, & Sacrificium ſonant.

KEMNITIVS inter alios inſolentiſſimè 2. *p.* 2
Exam. pag. 852. irridet, inſectaturque omnes ferè Eccleſiæ ritus.

EQVIDEM res, & cæremonias, præcedentes Miſſam, ſuprà comprobaui: Nunc verò ipſam Miſſam anatomicè interſecabimus. Primò eam diuidentes in Miſſam Catechumenorum, quæ eſt ab initio vſque ad Symbolum incluſiuè, cui permittebantur aſſiſtere; & in Miſſam Fidelium, quæ eſt ab 3
Offertorio ad finem, à qua dimittebantur Catechumeni. Ita Bellarminus *lib.* 2. *de Miſſa, cap.* 16.

De Pſalmo, IVDICA, & CONFESSIONE.

INCIPIT abſolutè Sacerdos: *Introibo ad Altare Dei*, de quo Nazianzenus *orat.* 28. Ambroſius *lib.* 4. *de Sacramentis, cap.* 2. 4

POSTEA dicit Pſalmum *Iudica*, & Confeſſionem, cuius authorem eſſe Damaſum refert Platina: alij verò eam Pontiano Papæ adſcribunt; ſed antiquior eſt, quippè in Liturgia eſt Iacobi.

CONFESSIONEM ſane non poteſt increpare, 5
cùm ſit Dei Conſilium, Prouerb. 18. *Iuſtus eſt accuſator ſui in principio*, vt notat D. Bonauent. *in expoſitione Miſſæ, cap.* 2. Suarez *diſput.* 83. *ſect.* 1. quos præcipuè ſequar in hac anatomica deſcriptione.

De INTROITV.

ASCENDENS ad Altare Sacerdos, exoſculatur 6
medium, ſignans pacem allatam Chriſti Incarnatione; hinc Iudæis, & illinc gentibus. Pergit ad dextrum cornu, ſignificans originem Chriſti è Iudæis.

INTROITVS exprimit replicatas preces, & deſideria Patrum, vt Meſſias veniret: vnde Iſa. 64. *Vtinam diſrumperes cœlos, & deſcenderes*, & Pſal. 11. *Propter miſeriam inopum, & gemitum pau-*
perum, &c. Ideò replicatur, & cantatur. Hunc à Cæ- 7
leſtino I. compoſitum ſcribit Alcuinus, & alij. Verſiculus verò, *Gloria Patri*, eſt antiquiſſimus, referente Theodoreto *lib.* 2. *hiſt. cap.* 42. compoſitus à Concilio Nicæno, vt refert Vualfridus *cap.* 25. Cantus verò à Chriſto in cœna adhibitus eſt, vt dicitur Matth. 26. *Hymno dicto*; nam hymnus abſque cantu non eſt, vt dicit S. Auguſtinus *in Pſal.* 72. Porrò S. Dionyſius *cap.* 3. *de Eccleſ. Hierarch.* meminit Pſalmorum, qui initio Miſſæ canebantur. Similiter id præcipit Baſilius in ſua Liturgia.

QVOD

8 Qvod ſi à Cœleſtino aliquid eſt additum, attamen Introitus ipſo eſt antiquior.

De Kyrie eleison.

9 Novies hoc repetit Sacerdos, quod eſt antiquiſſimum, vt conſtat ex Liturgia Iacobi, & ex Concilio Vaſenſi ſub Leone I. *Canone 3.* ſonat autem: *Domine miſerere*, vt ait D. Auguſtinus *epiſt.* 178. indicans conſuetum eſſe in Eccleſia id canere.

D. Bonaventvra reddens rationem ait, exprimi drachmam decimam, ideſt, humanam naturam, quæ perdita erat, inter nouem choros Angelorum ſociari.

D. Thomas rationem etiam reddit, quia rectè poſt diuinam laudem homo ſuæ miſeriæ reminiſcitur, ter dicendo Miserere mei in confeſſionem etiam Trinitatis, à qua è miſeria ſperat erui, vel etiam contra nouem peccatorum genera, vt latius habet Innocent. *lib. 2. de hoc myſterio*, & alij ſcriptores Eccleſiæ.

De Gloria in excelſis.

10 Qvoniam verò lætantur de ſalute hominum Angeli, apponitur Glória, quam in nocte Natiuitatis Domini Saluatoris cecinerunt. Hanc eſſe antiquiſſimam oſtendit S. Doctor, & quidem prima verba habentur *Lucæ* 2. & in Iacobi Liturgia; cætera verò, vt ſcribit Innocentius III. *lib. 2. de Myſterio Miſſæ, cap. 20.* adſcribuntur S. Theleſphoro, qui fuit Octauus Papa; ab aliis, S. Hilario, Eccleſiæ Doctori. Eam etiam laudat Lutherus *in formula Miſſæ*. Crederem potius compoſitam ab Apoſtolis, nam tota ferè recitatur à S. Clemente *lib. 7. Conſtit. cap. 48. & 57.* licet in Concilio Toletano III. dicatur, Eccleſiaſticos ſcriptores ipſam conſcripſiſſe, quod non impedit, quin ab Apoſtolis inuenta ſit.

Hic hymnus non cantatur in Miſſis pro defunctis, nec in diebus etiam Ieiunij, aut luctus, aut communibus feriis; quia, vt ait D. Thomas, dum gemimus ob propriam miſeriam, decens eſt vt reticeamus Cœleſtem gloriam. Altera verò ratio inſinuatur *cap. conſilium de celebrat. Miſſarum*; nimirum vt oſtendatur differentia inter dies ſolemnes, & communes: hinc olim prohibitum erat in Miſſis votiuis hunc hymnum decantare, quod amplius non ſeruatur, neque in votiuis Intemeratæ Virginis, aut Angelorum: eſto in aliis ſemper ſeruetur, niſi ex graui cauſa, vt in publica neceſſitate.

De Dominvs Vobiscvm.

11 Hvivs ſalutationis exempla habes *Ruth. primo, ſecundo Paral.* 15. eſt autem antiquiſſima, vt colligitur ex S. Dionyſio *cap. 3. de Eccleſ. Hierarch.* Eamque ab Apoſtolis inſtitutam dicit Concil. Brachar. II. *cap. 21.* & *cap. Hoc quod, de conſecr. diſt. 1.* Soterus, vel Anacletus Papa, illam proponit. Idem habetur in Liturgiis.

A Pontificibus autem dicitur prima vice, loco eius *Pax vobis*. Reſpondetur autem; *& cum Spiritu tuo*, vt patet ex Liturgiis & ex D. Hieroymo.

De Oratione.

Oratio dicitur Collecta; quia nomine totius populi collecti dicitur, vel quod omnium petitiones colligat. Ita Durandus *lib. 2. cap. 16.* Suarez *loco cit.* Bellarm. *loco cit.* poſt D. Bonauent. Eam verò antiquiſſimam agnoſces in D. Auguſtino *epiſt.* 107. Chryſoſtomo *homil. 16. in 2. ad Corinth.* Baſilio *lib. de Spiritu ſancto, cap. 26.* vbi explicat etiam cur dicatur: *Flectamus genua. Leuate.* Præcipit autem Concilium Carthag. *cap. 13.* vt Oratio dirigatur ad Patrem, & per Filium concludatur. Finis autem: *Per omnia ſæcula ſæculorum*, habetur in Liturgiis; concludit, *Amen*, populus conſentiens oratione, vt declarat Iulius I. *epiſtola pro Athanaſio, cap. 1.* Iuſtinus *Apol. 2.* Hieronymus *epiſt.* 134. Auguſtinus *epiſt.* 106. Igitur Patrem oramus, vt per Filium regnantem cum eo per ſecula confirmetur poſtulatio, & reſcriptum mittatur gratiarum, vt docent D. Bonau. Suarez, Bellarminus cum aliis. 12

De Lectione.

Pergit Sacerdos ad Lectionem, quæ, licèt ſit noui, aut veteris Teſtamenti hiſtorica lectio, dicitur *Epiſtola*, ab *Epi*, ideſt, *ſupra*, & *ſtola*, ideſt, *miſſio*, quia deſuper inſpiratione miſſa, locuti ſunt Sancti Dei homines, vt notat D. Bonau. 13

Hic mos à tempore Apoſtolorum incepit, vt patet *in can. 9. Apoſtolorum*, Dionyſio, & Iuſtino *ſuprà citatis*, & Clemente *lib. 2. cap. 61.* ſic in Concilio Brachar. I. can. 20. *Placuit vt per ſolemnium* 14
dierum vigilias; vel Miſſas omnes eaſdem, & non diuerſas lectiones in Eccleſia legant.

De Gradvali, Allelvia, Tractv, Seqventia, &c.

Inter Epiſtolam, & Euangelium, dicuntur aliqui verſus, & hi ſunt duo, ſignificantes gradus perfectionis, quæ in gemina charitate ſunt conſtituti, quibus quidem à tempore legis veteris, in epiſtola ſignificato, ad Euangelium gradibus aſcendere iuſſi ſunt homines: *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis; ego autem dico vobis.* Hi verſus ideò dicuntur Graduale, vt ait D. Bonauent. & quidem hìc mos eſt antiquus interferendi aliquid inter Lectionem, & Euangelium, vt apparet in Liturgia Chryſoſtomi. 15

Deinde dicitur *Alleluia*, ideſt, laudate Dominum. Hoc autem, ne dicatur in Quadrageſima, prohibet Concilium Toletanum IV. *can. 10.* & D. Gregorius *lib. 7. epiſt. 63.* dicit, ſe à D. Hieronymo, & Damaſceno accepiſſe vſum canendi Alleluia ſemper, exceptis diebus à Septuageſima ad Paſcha; eſt autem canticum lætitiæ, quod canitur in cœlo, vt dicitur *Tobiæ* 13. *Apoc.* 19. vnde mœſtitiæ tempore non canitur; ſed *Tractus*, quia tractim, & grauiter cani debet in ſignum mœroris. 16

Aliqvando etiam poſteà canuntur Sequentia 17
verſibus.

verſibus. Hæc à Nathero, ſeu Norgero Abbate Sancti Galli, & Hermanno inuenta dicuntur. Vide D. Bonauent. *loco cit.* Durandum *in rationali, lib.* 4. *cap.* 22. & *lib.* 2. *de ritibus Eccleſiæ, cap.* 21. & 22. & Demochar. *de obſeruandis in Miſſarum celebrat. cap.* 15.

De Evangelio.

18 TRansfertvr liber Miſſalis è dextra ad ſiniſtram, quia relictis Iudæis obſtinatis, diuerterunt Miniſtri Dei ad Gentes, vt dicitur *Actorum* 13.

Salvtatvr populus verſiculo *Dominus vobiſcum* (ait S. Bonauent.) quia Euangelium bonum nuncium ſonans affert. Cantatur verò ad Aquilonem, quia ad deturbandum Luciferum, in Lateribus Aquilonis ſedentem, venit Chriſtus cum Euangelio. Huius Lectionem eſſe antiquiſſimam teſtantur omnes Liturgiæ, & Concilia, Laodicenum *cap.* 16. Carthag. IV. *can.* 84. Valentinum *can.* 2. Clemens *lib.* 7. *Conſtit. cap.* 57. qui dicit, Apoſtolos præcepiſſe, vt omnes aſſurgant, cùm legitur Euangelium.

19 Porrò cæremoniæ petendæ benedictionis ante Euangelium: *Sequentia ſancti Euangelij: & Gloria tibi Domine*, habentur etiam in Miſſa S. Ioannis Chryſoſtomi.

De Symbolo.

20 LEgitvr Symbolum, cantato Euangelio, quia ex auditu Euangelij, ſeu Verbi Chriſti, eſt fides. Canitur autem Symbolum Conſtantinopolitanum.

Observat autem Suarez cum D. Bonauent. primis temporibus ſolitum fuiſſe canere Symbolum Apoſtolorum, vt ex Dionyſio *cap.* 3. colligitur. Poſteà Nicænum ex decreto Marci Papæ, qui Syluestro ſucceſſit. Tandem ſtatuit S. Damaſus, cani hoc idem Symbolum, cui in Synodo Conſtantinopolitana additum eſt: *Filioque procedit*, Symbolum hoc canebatur antiquitus, vt patet in Liturgia Chryſoſtomi, poſtea idem mos in Occidente incœpit, vt patet ex Concilio Toletano III. quod ante
21 Mille, & Centum annos celebratum eſt. Non tamen dicitur ſemper, ob varias cauſas, vel ſolemnitates.

De Missa Fidelivm.

22 IAm peracta eſt Miſſa Cathecumenorum: Nunc Miſſa fidelium tractanda continens Myſteria, quæ traditione conſtant, vt ait S. Baſilius *lib. de Spiritu ſancto, cap.* 27.

Dicitvr autem Miſſa fidelium, quia ea continet arcana, quæ non niſi fidelibus ſunt manifeſtanda; vnde antequam inchoaretur offertorium, Catechumeni ſolebant diſcedere: diuiditur in tres præcipuè partes, nempe in Canonem, in partem quæ illum antecedit, & quæ ſubſequitur: pars Antecedens eſt Offertorium, de quo idcircò agemus primo loco.

De Offertorio.

D. Bonau. in expoſit. Miſſæ, cap. 3.

SAlvtatvr populus: *Dominus vobiſcum.* De- 23
inde inuitatur populus ad orationem: *Oremus.* Sic enim poſt apprehenſam fidem ex Euangelio, ſequi debet laus, & oblatio Deo.

Dicitvr autem Offertorium, quia canebatur, dum populus fidelis ſeipſum offerebat, & aliqua offerebat Sacerdoti, vt ait S. Bonau. cum Innocentio *lib.* 2. *cap.* 53. Eſt autem antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudo offerendi aliquid in Miſſa. Harum oblationum meminit Pius I. *in Decretis.* Et Fabianus Papa *epiſt.* 7. monet, vt Dominicis diebus omnes aliquid offerant. Vide Suarez *diſput.* 82. *ſect.* 1. Canitur autem, vt hilari animo fideles ſe, ſuaque Deo offerant; hilarem enim datorem diligit Deus. Hunc cantum aliqui Adriano, vel Cœleſtino, vel Gre- 24
gorio adſcribunt. Sic & antiquitus, dum victimæ immolarentur, canebant Leuitæ 2. *Paral.* 29.

Dvm verò panem offert, & vinum, aliquas orationes recitat, qui mos eſt perantiquus, vt conſtat ex Liturgiis Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi, & ex Dionyſio, Clemente, &c.

Dicvntvr autem illæ orationes ſecretè, quia ſignificant multa præclara, vt ſecretam orationem in horto, receſſum, &c. quæ vide in S. Bonauentura.

Fit etiam ablutio manuum, quæ eſt cæremonia 25
antiqua, vt conſtat ex Dionyſio *cap.* 3. *de Eccl. Hierarch.* Clemente *lib.* 8. *cap.* 11. Cyrillo Hieroſol. *catech.* 5. & dicitur *Pſal.* 75.

De Præfatione.

SIlentio præcedenti, cùm expreſſus fuerit re- 26
ceſſus, & ſolitudo Chriſti in Ephrem, iam adiungitur Præfatio alta, vbi dies Palmarum refertur, quando clamabat populus *Oſanna, benedictus, &c.* vt obſeruat S. Bonau. qui ſollicitè aduertit, in Miſſa poni vocabula trium linguarum, nempe, Hebraicæ & ſunt *Oſanna, Sabahot, Alleluia, Amen.* Græcè, vt *Kyrie eleiſon*: & Latinæ, vt ex ſe patet; Ità omnes præcipuè linguæ conueniunt ad hoc Sacrificium laudis.

Præfationis meminit S. Cyprianus, *lib. de* 27
oratione Dominica, vbi ait: *Sacerdos ante orationem, præfatione præmiſſa, præparat fratrum mentes, dicendo,* Surſum corda, *dum reſpondet plebs:* Habemus ad Dominum, *admonetur, nihil aliud ſe, quàm Dominum, cogitare debere*: eius meminit Chryſoſtomus *homil.* 3. *ad Coloſſ.* Ambroſius *lib.* 3. *de Spiritu ſancto, cap.* 17. Denique tota ferè habetur in Liturgiis Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi, & apud Clementem *lib.* 8. *conſtit. cap.* 12. & 17. & Cyrillum Hieroſol. *catech.* 5. *Myſtagogica.*

Svnt verò aliæ Præfationes, pro quibuſdam fe- 28
ſtiuitatibus, addentes aliquid ſingulare, quæ numerantur nouem à Pelagio Papa, *epiſt.* 2. in cap. *Inuenimus, de conſecrat. diſtinct.* 1. Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtis, Natiuitatis, Epiphaniæ; de Apoſtolis, de Trinitate, de Cruce, de Quadrageſima: Decimam verò dicitur addidiſſe Vrbanus II. in Concilio Placentiæ de B. Virgine, vt refert Gratianus *diſt.* 70.

Dicitvr

Digitized by Google

DICITVR autem ter: *SANCTVS*, vt præcipitur in concilio Viennenſi ſub Leone I. *canone* 4. oramus Dominum Deum ſabahot, ideſt, exerci-
29 tuum, vt cum Angelicis agminibus nos ad ſuas laudes admittat. Bis inuocatur *Oſanna* ſaluans: Vnde ter *SANCTVS* cum illis Seraphim acclamatur, Deus vnus in Trinitate.

De Sacro CANONE.

30 HVNC Lutherani dilacerant, & conuitiantur cum Magiſtro ſuo ſpurciſſimo Luthero *lib. de abroganda Miſſa*, & *libro de abominatione Canonis*. Multa etiam contra Canonem Sacrum ſcripſère Kemnitius *2. part. Exam. pag.* 825. Gregorius Maior, Zuinglius, Illyricus, & alij huius Farinæ.

Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. & *can.* 6. quatuor definit de Canone: Primum eſt, Eccleſiam Catholicam multis antè ſæculis Canonem inſtituiſ-
31 ſe. Secundum eſt, conſtare hunc Canonem ex Chriſti verbis, & Apoſtolorum traditionibus, & Sanctorum Pontificum piis inſtitutionibus. Tertium eſt, eſſe ab omni errore purum. Quartum, nihil in eo eſſe, quod pietatem, & ſanctitatem non redoleat, menteſque offerentium in Deum erigat.

DICITVR autem Canon Miſſæ totum id, quod legitur ab illis verbis: *Te igitur*, vſque ad conſumptionem Sacramenti, vt notant Scholaſtici cum D. Bonauentura *hic*.

VOCATVR autem Canon; quia eſt regula præſcripta, & ſeruanda in actione huius ſacrificij. Quà voce vſus eſt Sanctus Gregorius *libro ſeptimo, epiſtola* 63.

Hunc Optatus *lib. 2. in Parmen.* vocat legitimum, quod in Sacramentorum Myſterio præteriri non poteſt.

32 QVOAD primum, obſeruandum, prudenter Concilium Eccleſiæ adſcribere huius Canonis inſtitutionem, vt à quæſtionibus abſtineret.

D. Gregorius *lib. 7. epiſt.* 63. cuidam Scholaſtico attribuit compoſitionem alicuius partis Canonis.

OBSERVAT tamen S. Bonau. *in expoſit. Miſſæ, cap.* 4. potuiſſe aliquem vltimò ordinem aliquem ei apponere; attamen res ibi ſcriptas ab Apoſtolis, & ſanctiſſimis Pontificibus contextas, quod idem innuit Concilium Tridentinum.

PRINCIPIVM quidem Canonis ab Apoſtolis de-
33 riuatum, teſtatur Iſidorus 1. *off.* Clemens *lib.* 8. Baſilius *in Liturgia*, & *lib. de Spiritu ſancto, cap.* 27. & Vigilius Papa, *epiſtola* 1. *cap.* 5. Idem habet Innocentius III. *cap. Cum Martha, de celebratione Miſſarum.*

PROFECTÒ ea, quæ referuntur, vt à Chriſto dicta, habentur ex Apoſtolica traditione, vt dicit Innocentius *cap. Cum Martha, de celebrat. Miſſarum.* Hinc colligit D. Bonau. & cum eo Suarez, Apoſtolos appoſuiſſe ſaltem ea, quæ ad hiſtoriam ſpectant,
34 qualia ſunt illa verba: *Qui pridiè, &c.* vſque ad ea: *Hæc quotieſcumque.* Ecquis enim apponere potuiſſet factum, & dicta Chriſti, niſi Apoſtolus aliquis? Ideò hæc verba, ſpeciali ſemper in reuerentia fuere, & ita in Liturgia Iacobi, & apud D. Ambroſium *lib. 4. de ſacram. cap.* 5. Cyrillum, & alios Patres eadem ſunt.

Cæteræ verò partes, aliquæ ſunt ex ſanctis Pontificibus, ante ſanctum Grægorium, qui vltimus

addit: *Dieſque noſtros in tua pace diſponas*, vt patet ex Beda, *lib. 2. hiſtor. Angliæ, cap.* 1. & Ioannes Diac. *libro* 2. *cap.* 17. Quæ verò immemorabiles ſunt, ex Apoſtolis profectò ſunt deriuatæ, iuxta regulam Diui Auguſtini *libro quarto de Baptiſmo, cap.* 24.

POTVIT quidem eſſe, vt ea verba: *Qui pri-* 35
die, in quibus aliqua ſunt, quæ in Euangelio non leguntur, *verbi gratia*, Chriſtum eleuaſſe oculos, & dixiſſe: *Æterni teſtamenti*, *Myſterium Fidei*, non ſint ab Apoſtolis, primis annis adhibita; attamen neque benè Alexandro I. adſcribuntur à Platinà.

SCIO, illi adſcribi etiam mixtionem aquæ; attamen ille qui Decretum hac de re edidit, ſed ex traditione Apoſtolorum, id etiam vſui erat. Ex quo decreto, quod habetur *epiſtola* 1. aliqui colligebant etiam, addita hæc verba, eò quòd dixit, miſcendam in oblationibus inter miſſarum ſolemnia paſſionem Domini, quæ verba ferè etiam recitat S. Damaſus *in Pontificali*. Sed non loquuntur de verbis; ſed de facto commemorationis Paſſionis Domini, vt vt aduertit Suarez.

PRIMÒ incipit: *Te igitur clementiſſime Pater*, 36
vbi Sacerdos ſupplicat Patri per Filium, ideò per hoc Trinitati non detrahitur.

OBSERVAT autem D. Bonauentura, primam litteram Canonis eſſe T figuram Crucis experimentem, quæ in hoc myſterio repræſentatur. Vnde, & Eccleſia ſtatuit, in altari, vbi offerendum ſit, apponi Crucem.

CONSIDERAT autem S. Bonauentura initio orari, vt acceptentur: *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia, illibata*, non quaſi ille panis, & illud vinum ſint ſacrificia perfecta, ſed quaſi materia præparata, vt tranſmutentur in rem ſacrificandam, ideò ait, dici *illibata*, ideſt; non adhuc libata, ſacrificata: Hoc admoneo, quia Hæretici in hoc calumniantur Canonem. Vide etiam Suarez, & Bellarminum.

Oratur poſtea pro Eccleſia vniuerſali: deinde 37
præcipuè pro Papa, & Epiſcopo, & quidem nomen Papæ apponi iubetur in Concilio Vaſenſi, *can.* 4. & habetur in Liturgia Chryſoſtomi, à Leone Tuſco Latinè reddita. Nomen Epiſcopi loci habetur in omnibus Liturgiis.

APPONITVR etiam nomen Regis, vbi eſt, vt notant Innocentius III. S. Bonau. & Bellarminus.

OBSERVA, orari pro omnibus orthodoxis, & 38
Apoſtolicæ fidei cultoribus, vt habetur apud Alcuinum, & Innocentium. Neque verò eſt repetitio inanis, vt fingit Lutherus, qui arguit hinc Canonem ab aliquo verboſo contextum. Per Orthodoxos igitur non intelligit omnes fideles, quia ſic repeteretur idem, quod dictum eſt pro tota Eccleſia, ſed ſignat orationem pro aliis inferioribus Papa, & Rege; nempe, pro Cardinalibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis reliquis, pro Abbatibus, & Præpoſitis, ac cæteris Eccleſiæ Sacerdotibus, eorumque ſubditis. Ità aduertit Bellarminus ex D. Bonauentura.

DICITVR autem offerri: *Pro redemptione*, non 39
quia nouum ſoluatur pretium redemptionis, ſed quia applicatur pro redemptione à debito pœnæ, à periculis, &c. vt dixi *quæſt.* 1. *diſputat.* 1. *huius ſecundæ partis tractatus*; in quo malè oblatrat Lutherus.

TANDEM aduerte; cùm dicitur: *Vel qui tibi offerunt*, non corrigere ſe quaſi loquatur de eleemoſinis, quas populus offerebat ad altare, vt

Digitized by Google

vt putant Gabriel. Maior, & Kemnitius, ſed de oblatione Chriſti, quam omnes faciunt, vt notat Bellarminus cum D.Bonauentura. Nam hæc oblatio eadem offertur pro Eccleſia, & precatur, vt nobis Corpus,& Sanguis fiat Chriſti. Sic dicitur etiam ſacrificium laudis, quo Deum colimus, non quia loquatur de oratione, quæ eſt impropriè ſacrificium, vt putat Kemnitius.

40 PERGIT: *Communicantes*, mordet Hæreſiarcha iſte hæc verba, quaſi ſit communio mortuorum, hæc inſtituta à Chriſto communio viuorum.

Hoc tamen non eſt communicare mortuos in manducatione, ſed offerre nos hoc ſacrificium, communicantes memoriis Sanctorum per ſocietatem, & coniunctionem in Corpore Myſtico Chriſti. Ità Alcuinus, Amalarius, D. Bonauentura, & Bellarminus.

RECENSENTVR autem ſoli Martyres, tùm quia hi fuere teſtes generoſiſſimi Fidei,& Paſſionis Chriſti, eam ſuo ſanguine confitentes; (nam Martyr teſtem ſignificat:) Tum quia antiquis ſæculis fiebat commemoratio ſolùm Martyrum, quibus temporibus contextus eſt Canon.

41 PERGIT: *Hanc igitur oblationem, &c.* quod non ſignificat panem, & vinum, vt vlulant Lutherus, & Kemnitius, ſed imminentem oblationem Chriſti Corporis.

SIMILITER, & quæ ſequuntur, *Quam oblationem,&c.* intelliguntur de Chriſto. Vbi vide Lutheri leuitatem, qui verba illa: *Hanc igitur oblationem*; ad panem relata eſſe à nobis, increpat. Mox ait, eandem oblationem, quæ ſignificatur pronomine, *Quam*, correſpondente pronomini, *Hanc*, nos referre ad Chriſtum, quaſi nos mediatores iactemus inter Patrem, & Filium eius.

42 VOCAT autem hanc oblationem: *Benedictam, adſcriptam, ratam, rationabilem.* Hæc verba portentoſa ſunt Luthero; at verò habentur apud Ambroſium, *lib.4. de ſacrament. cap. 5.* & exponuntur elegantiſſimè à D.Bonauentura, vt teſtatur Bellarminus *cap.23.* qui oblationem, ait, vocari *Benedictam*, quia benedictus fructus ventris Mariæ: *Adſcriptam*, quia vocibus Prophetarum præſignatus eſt Chriſtus: *Ratam*, quia ſtabilis durat Hoſtia,& Sacerdos vſque in finem: *Rationabilem*, ad differentiam victimarum irrationalium legis veteris; petit igitur, fieri ex pane illo per tranſubſtantiationem Hoſtiam rationabilem Chriſti: *Vt nobis Corpus, & Sanguis fiat Domini.*

43 FIT deinde conſecratio: Poſt hanc dicitur: *Vnde, & memores, &c.* vbi Lutherus clamat verboſitatem, dum dicitur: *Hoſtiam puram, Hoſtiam ſanctam, Hoſtiam immaculatam.* Sed Paulum ſic increpat, dum Rom.12. ait: *Hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium.* Dicitur autem Hoſtia pura in ſe, & purificans: Hoſtia ſancta, ſanctos in vitam æternam conſtituens: Hoſtia immaculata, maculas omnes tergens.

PONITVR: *Panem ſanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ.* Hæc verba, quæ Georgius ab aliquo indocto appoſita dicit, ſunt in D.Ambroſio *lib.4. de ſacram. cap.6.* ac ſimilia habentur in Liturgiis, & intelliguntur de Chriſto.

44 PERGIT: *Supra quæ propitio,&c. quemadmodum, &c.* Vbi Lutherus cum Kemnitio clamat, nos orare pro Chriſto, quem æqualem vix facimus pecoribus oblatis ab Abel, ſeu pani oblato à Melchiſedech. Addit etiam, nos mentiri, dum ponimus, Melchiſedech obtuliſſe panem.

VERVM ſtolidus iſte non capit, nos precari, non pro Chriſto; ſed vt acceptet Pater ſacrificium noſtrum, & adducuntur tres illi ſacrificantes, vt figuræ Chriſti hoſtiæ, nempè, vt ea proportione Deus acceptet ſacrificium Chriſti, quia præcellit pecoribus oblatis ab Abel; Arieti,& Filio oblatis ab Abrahamo; & pane, ac vino oblatis à Melchiſedech, vt acutè obſeruat S. Bonauentura.

QVOD verò Melchiſedech obtulerit panem, & vinum, ſatis oſtendi priori parte *tractatus, diſput.1. quæſt.1.*

PERGIT: *Supplices te rogamus: Iube hæc perferri per manus ſancti Angeli tui,&c.* 45
Lutherus irridet, Sacerdotem velle perferri in cœlum ſacrificium, quod mox conſumpturus eſt: Deinde perferri in cœlum, vbi non eſt altare.

HÆC ſanè homo craſſæ mineruæ ineptè capit. Hæc enim ſpiritualiter ſunt dicta, vt Altare ſignificet conſpectum ſacrum Diuinæ Maieſtatis.

QVOD autem per Angelum precamur, nil eſt abſurdi. Precamur enim, vt Angelis intercedentibus, qui ipſa hora ſacrificij deſcendunt, vt habet D. Gregorius, & habetur, *de Conſecratione, diſtinctione ſecunda. cap. Quid ſit ſanguis*, vt refert Alcuinus. Ita explicat Sanctus Doctor *hic.* Neque precamur, vt Corpus Chriſti à nobis deferatur, vt mentitur Kemnitius.

SEQVITVR Memento pro mortuis. Hanc me- 46
moriam reprehendunt Lutherus, Kemnitius, & alij.

VERVM ſancta Eccleſia ſemper conſueuit pro mortuis orare, dormiunt autem in ſomno pacis, quia in gratiæ ſecuritate quieſcunt; attamen oramus pro loco refrigerij lucis, & pacis æternæ in cœlo, vt obſeruat S. Bonauentura, & Bellarminus, quod non percipiens Lutherus, implicantiam inducit, quâ ratione oremus, vt requieſcant, qui iam quieſcunt.

Sequitur: *Nobis quoque peccatoribus*, vbi partem habere petimus cum ſanctis, ſed ſimul cum Chriſto, vt notat D. Bonauentura. Vnde inaniter Lutherus clamat.

PONITVR autem primo loco Ioannes, quem 47
Vualfridus *capite duodecimo*, & Bellarminus, Baptiſtam credit; nam & ille fuit Martyr, & aliquo modò Apoſtolus, vt innititur Ioannis primo: *Fuit homo Miſſus à Deo.* Alij dicunt, eſſe Ioannem Euangeliſtam, qui bis ponitur in Canone, quia Virgo, & Martyr. Ita Innocentius, & alij. Vtramque opinionem refert D. Bonauentura, qui addit, poni ſanctam Fœlicitatem ante Virgines, ex D.Auguſtino de Virginitate, *cap. 45.* quia mulier feruentiſſima, etiam nonnullis Virginibus præferri poteſt.

SVBDITVR: *Per quem omnia, Domine, ſemper* 48
bona creas; ſanctificas,&c. vbi non dicimus, creari à nobis Chriſtum, vt clamat Lutherus, ſed creari, dum panis producitur, qui eſt materia ſacrificij; ſanctificari, cùm dedicatur, per primam oblationem, viuificari, cùm mutatur in corpus Chriſti, qui eſt vita noſtra. Vide S.Bonauenturam, quem ſequitur Bellarminus.

Sequitur Oratio Dominica, quæ habetur in om- 49
nibus Liturgiis, & legendam eam in Miſſa, docent ſancti Patres.

SEQVITVR: *Libera nos, &c.* vbi ſancti inuocantur, renuentibus ſectariis. Sed de hoc *tom. 1. diſp.21. quæſt. 15.* dictum eſt.

SEQVITVR: *Hæc commixtio, & conſecratio,&c.*
vbi

Digitized by Google

Vbi pars hoſtiæ ponitur in Calice. Hinc Lutherus clamat, blaſphemum eſſe dicere fieri commixtionem Corporis Chriſti cum Sanguine.

Respondetvr ex D.Bonau. & Bellarmino, hæc dici de Corpore, & Sanguine Chriſti non in propria ſpecie, quod corpus cruentetur; ſed quod miſceatur, ratione ſpecierum, ſicut ratione carum, dicitur tangi, videri, & frangi.

Obiicit adhuc, abſonum eſſe dicere, fieri hac
50 mixtione conſecrationem.

Respondetvr ex D.Bonauentura, conſecrationem nouam non aſſeri, ſed factam, vt ſit nobis ad ſalutem, vel ſi noua Sacramentalis ſignificatio facta eſt, hæc vocatur conſecratio. Hanc autem nouam ſignificationem Sacramentalem eam eſſe dicit, vt ſignet cruentas paſſiones, & pugnas Eccleſiæ militantis, vt Deus paſſiones illius mitiget, & virtutem ad eas ſuſtinendas conferat. Illa commixtio habetur in omnibus Liturgiis Græcis, & in Ordine Romano, & apud Alcuinum, Amalacium, & alios, & in Concilio Toletano IV. *canone* 17. Neque vetatur à Iulio I. vt clamat Kemnitius, ſed ea, quæ fiebat ſpecierum panis in ſpecies vini ad dandum populo.

Seqvitvr: *Agnus Dei*, quod à Sergio Papa
51 eſt inſtitutum, ante annos CM. vt referunt Vualfridus *cap.* 22. Micrologus *cap.* 18. & alij. Ita D.Bonauent. & Bellarminus.

Seqvvntvr tres orationes, in quibus Lutherus carpit, quod dicitur: *Ne reſpicias peccata mea, ſed fidem Eccleſiæ tuæ*, quaſi ſine fide, more canum, accipiant; ſed perperam; poteſt enim haberi fides, imò & charitas, & non haberi peccata. Orat igitur, vt deficiente ea fidei perfectione, quam requirit tantum Myſterium, ſuppleat Eccleſia.

Tandem dicuntur tres Orationes, &: *Ite Miſſa eſt*, quod aliquando non dicitur, ſed loco eius:
52 *Benedicamus Domino*. Reddit rationem S.Bonau. 4. *diſt.* 13. quia enim feſtorum lætitiam à Deo, vel ſanctis redundantiam, Miſſæ nobis indicunt iter ad æternitatem.

Dicitvr. *Ite*, ideſt, feſtinate ingredi in illam requiem. Quia verò aliæ Miſſæ pro noſtris neceſſitatibus, & diebus pœnitentiæ dicuntur, & non ſumus certi de ſalute, iubemur permanere benedicendo. In Miſſis verò defunctorum dicitur: *Requieſcant, &c.*

De Ritibvs, Qui in actione conſiſtunt,

Svnt nonnulli etiam ritus, qui in actionibus conſiſtunt.

53 Ex his ſunt primò, qui ad actus ſanctè ordinantur, vt inclinatio capitis, ac totius corporis, genuflexio; oſculum altaris, tunſio pectoris, eleuatio ſanctiſſimi Sacramenti ſtatim poſt conſecrationem, quæ omnia pluribus Myſteriis referta oſtendit S.Bonauentura *loco citato*.

Aliæ ſunt ordinatæ ad ſignificandum ſimpliciter, vt oſculum pacis, quæ eſt antiqua, vt patet ex Liturgiis, manuum extenſio ſuper oblata, dum dicitur: *Hanc igitur oblationem*, quæ ſimilis eſt illi, Leuit. 1. 3. & 4. *Ponetque manus ſuper caput hoſtiæ*.

Actvs illi in conſecratione, quibus Sacerdos imitatur Chriſtum, accipiendo panem, eleuand° 54
oculos, & benedicendo; non quidem, vt fecit Chriſtus, qui non fecit ſignum Crucis ſuper panem; neque conſtat, quæ actio facta ſit à Chriſto, quà benedixit.

Ad has reuocatur fractio hoſtiæ, de qua D.Bonauentura, *in expoſitione Miſſæ*, vbi multas ſignificationes affert huius diuiſionis. Et primò obſeruat, frangi in illis verbis: *Per eundem Dominum noſtrum Ieſum, &c.* vbi diuiſionem animæ Chriſti à corpore exprimit, aliam fractionem addit dicendo: *In vnitate Spiritus ſancti.* Sic teſtatur Spiritum ſanctum, quamuis dicatur obumbraſſe Virgini in Chriſti conceptione, tamen eſt vnum eſſentia, & operatione cum Patre, & Filio.

In tres partes diuiditur Euchariſtia, & ſignat tres partes Corporis Chriſti, quod eſt Eccleſiæ. 55
Vna pars eſt ipſum caput Chriſtus: Secunda ſunt triumphantes in gloria: Tertia militantes in terris. Ideò hæc tertia pars immergitur ſpeciebus ſanguinis, quia adhuc pugnis, & bellis merguntur: reliquæ verò duæ partes extra collocantur, quia iam liberæ ſunt à malis. Vel vna pars Eccleſiam militantem; Secunda pugnantem, Tertia Triumphantem indicat.

Aliam explicationem addit ex Sergio Papa, & habetur *de conſecr. diſt.* 2. *can. Triforme.*

Pars Hoſtiæ, in Calicem miſſa, ſignificat Corpus Chriſti, quod à mortuis reſurrexit, & animæ vnitum eſt.

Pars verò comeſta indicat corpus eius myſticum adhuc ambulans ſuper terram, & mortale.

Pars tertia in altari ſignificat ſanctorum corpora quieſcentia vſque ad finem mundi: Refert autem 56
Tannerus ex D.Bonauentura hos verſus:

Hoſtia diuiditur per partes; tincta beatos
Plenè, ſicca notat viuos, ſeruata ſepultos.

Non tamen ſeruatur ritus ſeruandi particulam, vſque ad finem Miſſæ. Vide S.Bonauenturam *loco citato*, & D.Thomam *quæſtione* 83. *articulo* 5. adducentem huius fractionis Myſteria ex D. Dionyſio.

Qvare colligitur, cæremoniam eſſe perantiquam. De mixtione hac loquitur Concilium Toletanum IV. *can.* 17.

Præcipva cæremonia eſt multiplicis ſigni 57
Crucis, de qua Liturgiæ omnes, & Baſilius, *libro de Spiritu ſancto, capite vigeſimoſeptimo*, Chryſoſtomus, *homilia quinquageſimoquinta, in Matthæum*, Auguſtinus *tractat.* 118. *in Ioan.* & *ſermone* 18. *de Tempore, & 19. de Sanctis*, & Cyprianus *ſerm. de Baptiſmo Chriſti*.

Obseruandvm eſt autem cum D. Bonauentura, ſigna hæc Crucis ſemper fieri numero im- 58
paria, aut ſemel, aut ter, aut quinquies. Semel, (ait Micrologus) ob eſſentiæ vnitatem: Ter, propter Trinitatem Perſonarum: Quinquies, propter quinque vulnera Chriſti, è repræſentatione paſſionis eius. Sæpius autem tres cruces replicantur, quo ſignantur, vel tres dies ſepulturæ Chriſti, vel tres Chriſti traditiones. Prima facta à Patre: *Pro nobis omnibus tradidit illum.* Secunda à ſeipſo: *Tradidit in mortem animam ſuam.* Iſaïæ 53. Tertiæ à Iuda, *Matthei* 26. Quæ omnia habet S. Bonauentura. Vide etiam Tannerum *diſputat.* 5. *quæſt.* 10. *dub.* 6.

Aliqvando poſt conſecrationem fiunt ſeptem cruces, ſignificantes ſeptem horas canonicas, quibus paſſio Chriſti tota repræſentatur.

Digitized by Google

Mvltæ ſunt aliæ ſæpè ſignis crucis adiunctæ cæremoniæ, vt ſigna facta manibus ſuper Hoſtiam, & ſuper Calicem: ſigna facta, hoſtiâ
60 motâ à labio, ad labium Calicis, etiam extra. De quibus Vide Seraphicum Doctorem *in expoſitione Miſſæ*.

QVÆSTIO II.

An teneatur Sacerdos ſeruare omnes ritus Missæ.

61 Assero primò, ritus Eccleſiæ tam verbis, quam actionibus impletos, præcipi à Concilio Tridentino *ſeſſione* 22. & Pio V. *in Miſſali*; Et non modò hos ritus præcipiunt; ſed etiam prohibent, ne alij addantur ritus.

Assero igitur, hæc præcepta obligare ſub mortali, tamen ex leuitate materiæ, vel inaduertentia, poſſe eſſe veniale.

Oportet autem diſtinguere aliquas regulas præceptiuas, quæ in iure habentur, vt offerre ieiunos, miſcere aquam, integrare ſacrificium; & hæc cogunt ſub mortali.

62 Aliæ verò ſunt iudicandæ ex grauitate materiæ. Sic omittere *Gloria in excelſis*, vel *Credo*, non eſt mortale. Similiter in Miſſa ſolemni non legere ſubmiſsè Epiſtolam, vel Euangelium, quia non omittuntur, dum cantantur à Miniſtris. Ità Caſpenſis *diſputat. 3. ſection*. 7. citans Vegam, Rodriquez, & Villalobos, quos ſequitur Diana *de Miſſa, reſolution*. 41. Idem dicendum de precibus, quæ dici ſolent, dum induuntur ſacræ veſtes, aſſerit Caſpenſis.

63 Sic grauiter neque peccabit dicens Miſſam votiuam die Dominica, vel Feſti duplicis, vt docet Caſpenſis cum Diana *reſolutione* 30. Alia vide in Summiſtis.

QVÆSTIO III.

An liceat Missas *priuatas celebrare.*

64 Missa priuata propriè eſt illa, in qua ſolus Sacerdos communicat. Eam deteſtantur Lutherus, & aſſeclæ, apud Bellarminum *lib. 2. de Miſſa, cap. 9.*

Eam verò approbat Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 22. cap. 6.*

Assero cum totius Eccleſiæ praxi, Miſſas priuatas licitè celebrari.

Probatvr à Concilio Tridentino; quia ad tales Miſſas multi communicare poſſunt ſpiritualiter; & ſi Sacerdos ſolus communicet, omnes participant, cùm agat nomine publico.

Hoc argumentum conatur eludere Kemnitius, quibuſdam ineptiis.

Mihi ſanè diſciplicet Bellarmini parſimonia, qui hoc argumento ſatis, ſuperque videtur contentus, & hæreticos dimittit.

65 Ego quidem enitar, iiſdem ferè armis, quibus Hæretici impugnant, propugnare cum D. Bonauentura Miſſam priuatam.

Probo igitur primò ex Inſtitutione Miſſæ. Hæc facta eſt in cubiculo ſecreto, vbi Chriſtus, *Lucæ* 22. dicitur, accepiſſe panem, &c. vbi Græcus: *Recipiens panem, gratias agens fregit, & dedit eis dicens: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datum, ſeu datur. Hoc facite in meam commemorationem.* Similiter & Calicem poſt cœnam addidiſſe dicendo: *Hic Calix Nouum Teſtamentum in Sanguine meo, qui pro vobis effuſus.* Vbi ſuppono, hæreticis conſentientibus, etiam Calicem ad eſſentiam inſtitutionis pertinuiſſe.

Iam verò aduertit S. Bonauentura *ad* 22. *Lucæ*, 66
idem velle Chriſtum, quod ex Chriſti reuelatione aſſerit Paulus, prima Corinthiorum 11. *Quotieſcumque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Itaque non præcipit aliis communicare, ſed id facere, quod ipſe fecerat in memoriam ſuæ Paſſionis, & totum id, quod ad repræſentandam paſſionem ſuam; ad hoc autem non refert aliis communicare. Itaque id præcipit, vt idem facerent circa corpus ſuum, iam datum, ideſt ſacrificatum; alioqui ſi ad eſſentiam ſpectaret communicare, ſubdidiſſet ea verba poſt Calicem propi- 67
natum. Voluit igitur offerri, mortem Domini annunciando.

Qvoad communicandum verò limitat Apoſtolus, vt illi ſoli communicent, qui ſunt iuſti, & iubet abſtinere peccatores, dum ſacra Cœna celebratur, vt acutè deducitur ex *loco citato* Diui Bonauenturæ. Idem deduco ex verbis Apoſtoli, vbi ait in perſona Chriſti: *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur*, Græcus: *Frangitur*: Hoc facite; ideſt, frangendo, & offerendo pro ſalute aliorum; non enim dicit: *Hoc eſt corpus, quod vobis frangitur.* Sed, *pro vobis*, & ſtatim ſubdit relatiuum Hoc: *Hoc facite.*

Hinc collige, quid velit Apoſtolus, cùm ibi 68
priuatam cœnam comparat Cœnæ Domini; loquitur enim de cœnis vſualibus, quæ fiebant pauperibus, non de Euchariſtia, quod patet, dum ait: *Vnus eſurit, alius autem ebrius eſt.* Ità exponunt communiter. Quod ſi cum Theodoreto, & aliis nonnullis de Euchariſtia intelligatur, reprehendit ſolùm aliquos, qui excludebant alios, non autem, quia non cogerent: At ſancta Eccleſia non cogit, ſed neque excludit; ſed hortatur, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſione vigeſimaſecunda, Canone ſexto.* Hinc ruit fulmen Kemnitij in caput ſuum.

Probatvr ſecundò, à Gregorio de Valentia 69
diſputatione ſexta, quæſtione undecima, puncto tertio, iiſdem mediis, quibus Kemnitius, & alij pugnant; nam Chryſoſtomus, *homilia tertia, in Epiſtolam ad Epheſios*: conqueritur: *Fruſtra habetur oblatio quotidiana, cùm nemo ſit, qui ſimul participet.* Quibus verbis non reprehendit oblationem ſine communicantibus, vt latant hæretici; ſed eos, qui, cùm poterant, & debebant communicare, id negligebant. Sic Chryſoſtomus, & Ambroſius, cùm ſæpe conqueruntur, ſe communicari ſine auditoribus, non conqueruntur de ritu communicandi; ſed de auditoribus. Itaque fruſtra eſſe, ait, in ordine ad communionem.

Probat deinde *ex canone decimo Apoſtolorum*, 70
& ex Concilio Antioch. *canone* 2. vbi præcipitur fidelibus, vt communicent in ſacrificio; & in Concilio Agathenſi *canone trigeſimoctauo*, præcipitur, vt ter in anno omnes communicent, & tamen

can.

Digitized by Google

can. 31. iubentur ſingulis diebus Dominicis intereſſe ſacrificio: ergo ſignum eſt, ſolitum fuiſſe celebrare abſque diſpenſatione Euchariſtiæ.

SIMILITER in Concilio Naunatenſi *cap.* 30. apud Iuonem 3. *parte Decretorum, cap.* 70. præcipi-
71 tur, ne Sacerdotes ſoli celebrent, ſed habeant ſaltem vnum, qui reſpondeat, & in Concilio Toletano *can.* 12. ad legitimum ſacrificium requiritur, vt communicet ſibi Sacerdos, licet non aliis: Et Gelaſius Papa præcipit, vt Sacerdos accipiat Euchariſtiam, vt notat S. Bonauentura.

ADVERTIT autem Bellarminus, aliquos Patres reprehendere Miſſas, non priuatas, ſed ſchiſmaticorum, ſeparatas ab Eccleſia, quæ fiebant à ſchiſmaticis. Ita Baſilius *in pſal.* 115. Auguſt. Optatus, & Cyprianus.

OBIICIT Brentius etiam epiſtolam S. Franciſci,
72 vbi vnam Miſſam præcipit celebrari, etiam vbi ſunt plures Sacerdotes.

RESPONDET Ioannes Echius *in Enchir.* epiſtolam illam non eſſe S. Franciſci. Addit etiam, loqui authorem illius epiſtolæ de ſola Feria quinta Cœnæ Domini; nam dicit, vſum eſſe Romanæ Eccleſiæ vnicam Miſſam, vnico loco celebrare; at Honorius Papa III. qui ſedit Romæ, tempore ſancti Franciſci, *in cap. Cum creatura, de celebrat. Miſſarum*, iubet, non omitti anniuerſaria ſacra pro de-
73 functis, ob feſtum, vel feriam occurrentem, ſed vtraque ſacra eodem die celebrari.

QVÆSTIO IV.

An, & cur MISSA *dicenda ſit Latinâ linguâ.*

HÆRETICI conclamant, Sacramenta, &c. celebranda linguis vernaculis.

ATTAMEN Eccleſia Latina ſapienter inſtituit,
74 vt Miſſa, & illa Sacramenta, quæ non eſt neceſſe ob commercium, vel intelligentiam cointelligi, celebrentur linguâ Latina: Excipitur verò ideo Matrimonium, quia in eo neceſſe eſt conſenſum explicari mutuum, ſicut & Confeſſio, quæ debet etiam ab idiota fieri. Baptiſmus verò poteſt etiam lingua vernacula dari, quia ſummè neceſſarius. De cætero hæc eſt lingua communis Eccleſiæ Latinæ antiquæ.

75 HOC patet ex Iſidoro, Alcuino, Amalario, Rabano, Strabone, Micrologo, Ruperto, & Vvaldenſi, qui de Diuinis Officiis ſcripſere, in Hiſpania, Gallia, Germania, Italia, & Anglia, quo tempore lingua Latina nuſquam erat vulgaris, & apertiſſimè docent, Sacramenta ſolita miniſtrari lingua latina. Deſcribunt enim Latinè totum ritum, & Verba formalia.

DEINDE in miniſtrandis Sacramentis leguntur
76 aliquæ Scripturæ: at non extabant tunc Scripturæ, niſi Hæbraïcè, Græcè, & Latinè, vt patet ex Beda *lib. 1. hiſt. cap.* 1. vbi dicit, ſuâ ætate fuiſſe in Anglia quatuor linguas, ſed Latinam fuiſſe communem omnibus, ratione Scripturarum.

Ex alia parte multa ſunt incommoda, ſi vtamur
77 lingua vulgari: Primò, quia impeditur commercium. Sic enim Hiſpanus in Gallia, vel è contra, non poterit celebrare, vel Sacramenta miniſtrare, quod vnitati Eccleſiæ nocet.

DEINDE Scripturæ antiquæ legendæ in Miſſa non poterunt linguâ antiquâ legi. Præterea mutandus eſſet formarum ſenſus, cùm ſæpè linguæ vulgares mutentur, & adeò variæ ſint, etiam in finitimis vrbibus quibuſcunque.

Ideò Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *canone vltimo*, ſtatuit, Miſſam non eſſe lingua vulgari cele- 78
brandam. Vide Bellarminum *lib.* 2. *de Miſſa, cap.* 11.

DISPVTATIO IX.

De Defectibus Supplendis.

OMNES defectus, quos præuidere poteſt Sacerdos, præcauere debet, priuſquam ad altare accedat; qui verò in ipſo altari contingunt, duplicis ſunt generis; alij enim ſunt ſubſtantiales; alij accidentales. Quid autem adhibendum, vt vterque reparetur, hîc dicendum.

QVÆSTIO I.

An, & quomodo defectus ſubſtantiales ſint ſupplendi.

DEFECTVS ſubſtantiales accidere poſſunt cir- 1
ca Materiam, Formam, vel Intentionem. Et hi profectò ſuplendi vel à Sacerdote primo, vel ab alio, qui ſuccedat, nempe poſt conſecrationem; nam antè non ſunt defectus ſubſtantiales, qui emendentur.

MVLTI verò caſus circa Materiam occurrere poſſunt.

PRIMVS, ſi aqua, loco vini, infuſa depre- 2
henditur, ante ſumptionem corporis; depoſitâ aquâ, debet vinum infundi cum aquæ ſtilla, & conſecrari, incipiendo ab illis verbis: *Qui pridie, &c.* Itâ S. Thom. *quæſtione* 83. *artic.* 6. *ad* 4. Paludanus 4. *diſtinct.* 11. *quæſtione* 1. *artic.* 1. Sylveſter *verbo Euchariſtia*, 2. *quæſt.* 10. *num.* 14. & Miſſale Romanum.

SECVNDA opinio eſt, ſolum Calicem conſe- 3
crandum. Ita Scotus *in* 4. *diſtinction.* 8. *quæſtione* 3. Nauarr. Manual. *cap.* 25. *num.* 91. Angelus *verbo Miſſa, num.* 17. Suarez *diſtinct.* 85. *ſectione* 1. Imò D. Thom. *in* 4. *diſt.* 11. *in textus expoſitione*, probabilem cenſet.

TERTIA opinio eſt Henriquez *libro* 9. *cap.* 37. *numero* 3. Sà *verbo Miſſa*, Soti 4. *diſtinctione* 13. *quæſtione* 2. *articul.* 6. *ad* 4. ſententiam Scoti ſequendam, cùm Miſſa publicè celebratur; ſententiam vero Diui Thomæ, cùm priuatim celebratur.

AT Tannerus *diſputatione* 5. *quæſt.* 10. *dub.* 7. 4
dicit, opinionem Scoti ſemper ſecuram, etiam dum Miſſa priuatim celebratur. Idem innuit Baſſæus 6. *num.* 1. aliis adductis.

D. BONAVENTVRA *lib.* 6. *Compendij Theologicæ veritatis, cap.* 19. vtranque opinionem cenſet pro-

Digitized by Google

babilem; ſed opinionem D.Thomæ meliorem.

5 Probatvr, quia ſic etiam Miſſale Romanum, quod eſt Decreto Pij V. ſeruandum, docet. Neque verò eſt ſimplex inſtructio, ſed ritus ſeruandus: Quare id melius eſt.

Idem dicendum, ſi poſt ſumptionem Calicis agnoſcatur fuiſſe defectus materiæ in hoſtia, vt ſi aliquis referat fuiſſe hordeaceam, vtraque ſpecies eſt renouanda, & hoc caſu conſentiunt Suarez *loco citato*, & Tannerus.

Secvndvs caſus eſt, ſi aliquod animal decidat in calicem conſecratum.

6 Missale Romanum docet, ſi animal decidat ante conſecrationem, tunc in piſcinam projiciendum eſt animal cum vino, & aliud accipiendum, ſi animal ſit venenoſum; ſi verò ſit muſca, vel ſimilis poteſt extrahi, & projici. Ita Toletus *lib.2. cap.9.* Tannerus *loc. cit. num.*117.

Qvod ſi hoc eueniat poſt conſecrationem.

Si animal non ſit venenatum, & ſine vomitu ſumi queat, ſuadent ſumere Suarez *loco cit.* Tannerus *num.*118. & D.Bonauentura *loco citato.*

Si venenatum, cautè capiendum animal, & abluendum ſuper calicem, & occidendum, & comburendum, ac cineres in ſacrarium projiciantur.

7 Qvoad ſpecies vini, ſi timeatur vomitus, vel venenum, debet aliud vinum conſecrari, & ſumi. Species verò calicis ſtupa abſorbendæ, & in vaſe ſano operto ſeruandæ, donec ſiccentur, & tunc comburenda ſtupa, & in ſacrarium cineres projiciendæ.

8 Hoc verò caſu, ſolum calicem conſecrandum, docet etiam D.Thom. cum Scoto, & Miſſale Romanum. Ita etiam Sotus, Henriquez, Suarez, & alij apud Tannerum, *num. citato.*

Adverte, Seraphicum *loco citato*, videri ſentire, ſpecies illas venenatas ſumendas: Sed ſi attentè conſideretur, ſolùm dicit, ſumendas, ſi animal non ſit venenatum, vel ſtomachum prouocans, ſed non infuderit venenum; nam ſi infudit venenum, abſque dubio non eſt ſumendus calix. Ita aduertit etiam Suarez.

9 Tertivs caſus eſt, ſanguis, ſi cadat ſuper Corporale, vel mappas, iubet Miſſale Romanum, cum exſugi, vel exprimi diligenter, ſi poteſt, & illam partem lintei, vel corporalis extrahi, & comburi. Ita etiam D. Bonauent. *loco citato*, & alij. Quod ſi in terram, vel ſuper lignum cadat, tunc radendus locus, & pulvis in ſanctuarium projiciendus. Ita S. Bonauentura, & Miſſale. Idem dicunt, ſi hoſtia decidat.

10 Vervm quoad euellendam illam partem lintei, vel tapeti, aliter ſentiunt Suarez *loco citato*. Henriquez *cap.*37. Graff. *lib.2. cap.*45. Sà *verb. Eucharistia*, & *verb. Miſſa*, & ſignat Nauarr. *cap.*25.*n.*9.

Pœnæ Canonis, ſi hæc accidant per negligentiam *de conſecr. diſt.*2. non ſunt in vſu.

Si verò mus rodat ſanctiſſimam particulam, comburendus, ſi capi poteſt, & cineres in Sanctuarium ponendi. Ita D.Thom. *quæſt.*83. *art.*6. & Suarez *loco citato.*

11 Qvartvs caſus eſt, ſi irruptio hoſtium timeatur poſt conſecrationem, debet accelerari ſumptio, omiſſis orationibus, quæ iuris tantùm ſunt Eccleſiaſtici. Ita Suarez *loco citato.*

Qvoad defectus formæ, ſi fuerit in vtroque deffectus eſſentialis omiſſæ formæ, tunc nil ſupplendum cùm totum ſit fictum. Si autem forma in vna tantùm ſpecie omiſſa ſit, ſupplenda erit eadem ratione, qua dixi de materia: eſt enim eadem proportio, vt notat Suarez *loco citato*, Baſſæus, *num.*4. cum ibi allegatis.

Si verò dubius ſit: an omiſerit, & ſit dubium 12
probabile, tum ſub conditione iterandum: Vide Suarez.

Qværes, quæ verba ſunt repetenda.

Angelvs ſentit in caſu, quo deficit materia, repetendas primas oblationes. Paludanus, à principio Canonis incipiendum ait.

Scotvs, ſi conſecratio panis iteranda ſit, exor- 13
diendum ſuadet ab illis verbis: *Qui pridie quàm pateretur:* Si verò ſola calicis conſecratio, ab illis verbis: *Simili modo*, hæc enim ad conſecrationem putat neceſſaria.

At D.Bonau. *loc.cit.* fundamento diuerſo, ab illis verbis incipiendum cenſet, nempe: *Qui pridie*, quia inde incipit paſſionis commemoratio.

Regvla autem eſt, vt ſi primus Sacerdos poſt 14
conſecrationem non poteſt ſuppleri, ſuppleat alius, & habetur *cap.Nihil*, 7.*quæſt.*1.ex Concilio Toletano VII. *cap.*1. & docet D.Thom. *quæſt.*83. *art.*6. *ad* 1. Soto, Sylveſter, Paludanus, Nauarrus, & alij Summiſtæ apud Suarez *loc.cit.* Itaque ibi debet incipere, vbi alius deſiit. Vide Suarez, & Miſſale Romanum.

QVÆSTIO II.

An, & quomodo defectus accidentales ſupplendi.

Primò quidem admonet Suarez *diſp.*85.*ſect.*2. 15
cauendum, ne aliqui defectus accidant. Tenetur enim Sacerdos perfectè celebrare.

Secvndò, defectus accidentales ordinariè tranſacti, non ſunt reſarciendi; nam maior indecentia, & confuſio ingruit. In quo prudentia eſt neceſſaria.

Primvs igitur defectus erit, ſi panis ſit fer- 16
mentatus; vel ſi vino non miſceatur aqua, & hic omninò præcauendus eſt ante conſecrationem; poſt conſecrationem verò ſuppleri non poteſt, nec debet, vt docent omnes cum D.Bonauent. *lib.6. Compendij Theologicæ veritatis, cap.*19. Minor defectus erit, ſi hoſtia ſit fracta, vel vinum incipiens aceſcere, ita tamen, vt certum ſit eſſe vinum.

Debet autem in his, & aliis caueri, ne irreueren- 17
tia, vel ſcandalum gignatur in mutatione hoſtiæ, vini, vel ſimilibus.

In ſumptione poteſt eſſe defectus, ſi totum ſanguinem non ſumat, vel totam hoſtiam, quamvis in aliquo caſu ad communicandum alium poſſit particulam ſuæ hoſtiæ ſeruare. Sic enim ſeruabatur antiquitus, vſque in finem, *Capite. Triforme, de Conſecrat. diſtinctione* 2. Poteſt etiam elabi tota hoſtia in calicem, dum frangitur, & tunc non eſt
aliud renouandum, vt docet D. Thom. *loco cit.* & 18
Suarez; nam fractio, & ſeparatio trium partium non eſt eſſentialis, itaque poterit omittere etiam verba, quæ cæremonias ſubſequentes comitantur. Reliqua vide in Miſſali.

DISPV

DISPVTATIO X.

Pro quibus ſit MISSA applicanda.

POSTQVAM de iis dixerimus, quæ tenetur ſeruare Sacerdos tam in exercitio, ſeu in actuali celebratione huius Myſterij, quàm in modis, quibus ſub auguſta veneratione, coram populo debeat perfici: Nunc dicendum de vltima Sacerdotis obligatione, quam ſubit præcipuè ex iuſtitia pro ſtipendio ad hunc finem accepto; nam de aliis modis, quibus ſe obligat, nempè ex obedientia, charitate, voto, aut ſimplici promiſſione, nil ſpeciale occurrit dicendum. Nam certum eſt ſuperioris mandatum, in omni materia licita, poſſe Inferiorem ad obediendum cogere; Charitas autem raro obligat; cùm non ſit ſimpliciter ad ſalutem neceſſaria Miſſæ oblatio, ſufficitque, vt neminem abſque cauſa excludamus.

QVÆSTIO I.

Quinam teneantur ad applicandum SACRIFICIVM *ex iuſtitia pro alio.*

1 SVPPONO liberaliter ſpondentem Miſſas, non teneri ex iuſtitia eas celebrare, imò nullatenus, ſi noluit ſe obligare, vt docent Suarez *diſput.* 86. Portel. *verb. Miſſa, num.* 10. imò nec ſi obligauit Diana *part.* 2. *tom.* 17. *reſol.* 9. ſub læthali: ſi verò ex voto quis ſe obligat, tenebitur quidem, ſed ex Religione, non autem ex Iuſtitia.

ASSERO primò, eos omnes tenere, qui ſtipendium aliquod ex beneficio, vel peculio particulari ad id ordinatum accipiunt.

PROBATVR à Suarez *diſp.* 86. *ſect.* 1. nam dans ſtipendia, dat, vt Sacerdos faciat; & is recipit, vt faciat.

2 POSSE verò recipi ſtipendium abſque labe Simoniæ, habetur Lucæ 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua.* Et prima Corinth. 9. *Qui altare deſeruit, ex altari viuere debet.* Et ita definitum eſt in Concilio Agat. *cap.* 36. 1. *quæſt.* 2. *cap. vltimo.* Ratio eſt, quia datur pretium pro miniſterio, ſeu labore, vt dicitur *Numerorum* 18. & hoc ad ſuſtentationem, naturali lege, Miniſtris debita. Quare nulla rei ſpiritualiter infertur iniuria. Quæ doctrina ſumitur ex D. Auguſtino *lib. de Paſtoribus, cap.* 2. & idem eſt ſenſus D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. & 3. *ad tertium, & in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4.

3 vbi definit, paciſci de Miſſa, eſſe Simoniam; non tamen intelligit de pacto pro ſtipendio ordinato ad ſuſtentationem laborantis, quia ſcriptum eſt: *Non alligabis os boni triturantis.* Idem ſentit D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 4. *ad* 4. vbi id probat ex loco citato Apoſtoli.

ASSERO ſecundò, Parochum, vel alium beneficiatum, qui alia præſtat pro ſtipendiante, non teneri applicare Miſſas pro beneficio. Ità Maior *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 3. *dub.* 3 Nauar. *cap.* 25. *num.* 140. Corduba *lib.* 1. *quæſtionum, quæſt.* 4. Suarez *diſp.* 86. *ſect.* 1. Caſpenſ. *diſp.* 3. in fine; qui dicit eſſe communem opinionem. 4

PROBATVR, quia ex inſtitutione beneficij id non habetur, neque poteſt aliunde colligi in aliquo iure præceptum poſitiuum, ad id obligans. 5

QVÆSTIO II.

Quæ ſint iuſta MISSARVM *ſtipendia.*

ASSERO primò, illa eſſe ſtipendia iuſta, quæ à Superioribus, habentibus poteſtatem, ſunt taxata. 6

PROBATVR, quia cùm ex ſe non ſint taxata, debet dari aliquod medium proportionis ad victum Sacerdotis congruum.

NOTANDVM verò ex Decreto Sacræ Congregationis, iuſſu Vrbani VIII. anno 1625. edito, ſolam Congregationem authoritate Papæ, vel Papam ipſum poſſe reducere ad minus pretium, vel ad pauciores Miſſas legatas poſt Concilium Tridentinum: At verò ea quæ ſunt ante Concilium, poſſunt Epiſcopi reducere. Taxare verò laboris ſtipendium ad ipſos etiam Epiſcopos ſpectat. 7

ASSERO ſecundo. Vbi pretium ab Epiſcopo non taxatur, ſtandum eſt conſuetudini; vel iudicio prudentum timentium Deum. Ità Suarez cum aliis apud Baſſæum *verb. Miſſa*, 7. *num.* 4. 8

PROBATVR, quia non debet cuiuſque voluntati id committi: ergo aliqua prudens regula danda.

NOTAT verò Suarez, æqualitatem huius ſtipendij non eſſe ſumendam ex tota quantitate neceſſaria ad ſuſtentandum Sacerdotem, ità vt totum neceſſarium dare debeat. Ità Corduba, Medina, Nauar, quos allegat, & ſequitur Suarez *loco cit. ſect.* 2. Tanner. *diſp.* 5. *quæſt.* 10. *dub.* 5. 9

POSEST enim Clericus aliâ etiam honeſtâ viâ reliquum lucrifacere, vt habetur *in cap. Clericus victum*, 91. *diſt.* ex Concilio Carthag. IV. *cap.* 52. Vide Dianam *de celebr. Miſſ. reſol.* 8. *part.* 2.

ASSERO tertiò, non poſſe plura ſtipendia pro vna Miſſa accipi adæquata. Ità communiter, & habetur in Decreto Vrbani VIII. quod vide, ſicut & Decretum Alex. VII. *tom.* 4. *diſp.* 17. *quæſt.* 10. *ad propoſitiones*, 8. & 10.

ADDIT Baſſæus *num.* 7. Sacerdotem, qui modico tempore, puta 15. dierum, ob ægritudinem non celebrauit, non teneri ſupplere. 10

QVÆSTIO III.

An diuites Sacerdotes poſſint acciper ſtipendia pro MISSIS.

ASSERO primò, Sacerdotem diuitem poſſe ſtipendia etiam ex Miſſis recipere. Ità D Thom. *quodl.* 6. *art.* 10. Soto *lib.* 9. *de Iuſtitia, quæſt.* 6. *art.* 1. Nauar. *in ſumma, cap.* 23. *num.* 102. Gloſſa, & Doctores *in cap. Clericos* 1. *quæſt.* 2. Suarez *diſp.* 86. *ſect.* 3. Baſſ. *verb. Miſſa* 7. *num.* 4. aliis citatis. 11

Digitized by Google

Probatvr, quia ſtipendium debetur ei ex Iuſtitia, quòd verò diues ſit, non impedit, quin ea, quæ ſunt illi debita, ſolui non debeant; alioqui non eſſet diuiti reſtituendum ablatum, nec ſoluendum debitum.

12 Assero ſecundò, Sacerdotem, qui ex vna obligatione tenetur vnam Miſſam celebrare, non poſſe alia recipere ſtipendia pro aliis. Patet ex dictis in Decretis Vrbani VIII. & Alexandri VII. loco nuper citato.

An verò poſſit receptum ſtipendium retinere ex parte, & dare partem eleemoſynæ (quæ ſanè ſit congrua) alteri, vt celebret.

13 Svarez dicit, non eſſe contra iuſtitiam. Attamen hoc non licet ex decreto Sacræ Congregationis, relato *de celebr. Miſſarum*, edicto anno 1625. Et ità tenet Maior *in* 4. *diſt.* 45. *quaſt.* 3. *dub.* 2. Nauar. *cap.* 25. *num.* 91. Corduba *lect.* apud Suarez *loco cit.*

Qvare miror, Tanner. *diſp.* 5, *quaſt.* 10. *num.* 82. cuius liber impreſſus fuit, anno 1627. non meminiſſe huius Decreti; imò aſſerere, id poſſe fieri, ſi pecuniæ dominium (vt aſſolet) tranſlatum eſt in eum: verum hæc amplius aſſerere excommunicatione Damnauit Alexander VII anno 1665. vbi ſuprà.

QVÆSTIO IV.

An Sacerdotes pauperes poſſint accipere duplicata ſtipendia.

14 Aliqvi id aſſerunt, ſaltem quando vnum ſtipendium non ſufficit ad integrandam diei ſuſtentationem. Ita Cano 12. *de Locis, cap.* 13. *ad* 10. Soto *lib.* 9. *de Iuſtitia, quaſt.* 3 *art.* 1. & *in* 4. *diſt.* 13. *quaſt.* 2. *art.* 1. & nonnulli alij eiuſdem ordinis Theologi.

Fvndamentvm eſt, quia *qui altari ſeruit, de altari viuere debet.* Item quia non debet Sacerdos pauper mendicare, aut aliquo modo indecente, victum quærere, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. Confirmatur, nam ſæpè Pontifex concedit pauperibus religioſis, vt minori numero Sacrificiorum pluribus ſtipendiis ſatisfaciant, hoc autem non faciet contra ius naturæ, priuando alios iure ſuo.

15 Attamen ſententia vera eſt, id non licere. Ità Nauar. *cap.* 25. *num.* 92. Corduba *quaſt.* 4. *dub.* 2. Suarez *diſp.* 86. *ſect.* 4. Henriquez *cap.* 22. *num.* 4. Tannerus *diſp.* 5. *quaſt.* 10. *dub.* 5. & conſonat dictis ſupra è Decretis ſummorum pontificum.

16 Probatvr, quia paupertas non dat ius (extra neceſſitatem extremam) rapiendi alienum, inuito Domino. Vide Suarez. Sacra enim Congregatio allata ſub obteſtatione diuini iudicij diſtricte prohibet, ne duplicata recipiantur ſtipendia pro Miſſis, Vide Dianam *part.* 2. *tract. de celebr. Miſſ. reſol.* 8.

Aliqvi concedunt probabiliter, quòd ſi Capellanus inops obligatus quotidie celebrare, egrotaret per duos menſes, non teneretur ſupplere. Peyrin. Priuil. *tom.* 3. *cap.* 1. Ioan de Lugo *de Euch. diſp.* 12. *ſect.* 1. *num.* 49. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 211. Naldus *verb. Miſſa, n.* 11. Vide Dianam *part.* 2. *tract.* 14. *reſol.* 27. & *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 238. & *part.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 11. Caſp. *tract.* 23. *diſp.* 3.

17 *num.* 47. qui id colligit ex *cap. ſignificatum de Prabend.* Monet tamen Baſſæus 7. *num.* 7. Miſſas manuales reſarciendas omnes.

DISPVTATIO XI.

De Miniſtrante Sacerdoti.

HVc vſque vidimus, quæ ad Sacrificantem ſpectant; Nunc breuiter attingenda, quæ ad adſtantes Sacrificio pertinent: Hi autem vel ſunt Sacerdoti miniſtrantes, vel ſolùm Miſſam audientes; placuit enim Eccleſiæ, vt quò exactiori cura tantum Myſterium peragatur, & vberiori beneficio in omnes fideles diffundatur, duplex adhibere præceptum, vnum, quo numquam abſque vno ſaltem miniſtro liceat celebrare; alterum, quo teneantur omnes fideles non impediti ſtatis diebus Miſſam audire: de primo hic: de ſecundo in ſequenti diſputatione agemus.

QVÆSTIO I.

An ad Sacrificium Missæ *peragendum vnus miniſter requiratur.*

SOther Papa, vt refert Gratianus, *cap. Hoc quoque, de conſecr. diſt.* 1. præcipit, vt nullus Preſbyter inter Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat, niſi duobus aſſiſtentibus, ſibique reſpondentibus. Idem præcipiſſe Anacletum, colligitur ex *epiſt.* 1. 1

Asser o tamen, iure Eccleſiaſtico ſufficere vnum Miniſtrum.

Est Communis Doctorum ſententia apud Suarez *diſp.* 87. *ſect.* 1. Sic Concilium Baſileæ *ſeſſ.* 21. reprehendit abuſum, quo Sacerdos ſolus offerebat.

Ad decretum Sotheris reſpondetur, eum loqui de Miſſa ſolemni, vt patet. Neque verò poteſt Miniſtri loco ſeruire fœmina, vt docent Doctores ex *cap.* 1. *de cohabitatione Clericorum, & mulierum*, vbi dicitur: *Nulla fœmina ad altare præſumat accedere, aut Presbitero miniſtrare.* Et hoc propter ſummam mentis puritatem, ad tantum Sacramentum requiſitam. 2

Posse verò, in caſu neceſſitatis, Sacerdotem ſolum celebrare, ſentit Gloſſa, dicto *cap. Hoc quoque de conſecr diſt.* 1. Ità ſentit Durand *lib.* 2. *de ritibus cap.* 15. & Soto in eandem ſententiam citat Paludanum *diſt.* 13. *quaſt.* 2. *art.* 1. ſed immeritò, cum ibi ſolùm aſſerat vnum miniſtrum ſufficere, quod intelligit de miniſtrante, non de Sacrificante. 3

Deniqve Soto *diſt.* 13. *quaſt.* 2. *art.* 5. *ad* 12. id admittit in aliquo caſu neceſſitatis, puta ſi eſſet dies feſtus, nec poſſet Miſſam audire. Idem ſentit Graff. *lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 3. citans Antonium de Butrio *cap.* 2. *de vita, & honeſtate cler. num.* 11. Suarez verò dicit, hoc non eſſe abſque diſpenſatione agendum, & potius à Sacrificio abſtinendum, quàm illam indecentiam, legibus expreſſe prohibitam, admittere. 4

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

Quid teneatur agere miniſtrans Sacerdoti.

5 DVPLICEM Miniſtrum, Iuxta diuiſionem Miſſæ in ſollemnem, & priuatam, poſſumus diſtinguere. Miſſis enim publicis, quæ Magna feſtiuitate celebrantur, ſolent adminiſtrare clerici in alique ordine conſtituti; Aliis verò Miſſis, vbi ſolus Sacerdos communicat ſiue diebus feſtis, ſiue feriis, indifferenter inſeruiunt clerici, vel laici, qui pro toto populo reſpondent.

HÆRETICI verò adeò in Miſſam priuatam debacchantur, vt velint miniſtros aſſiſtentes neceſſariò teneri ad communicandum; verùm cum nec vſu, nec iure vllo, hoc vnquam ſit viſum, vt latè probat Bellarm. *lib.2. de Miſſa cap.2. & 10.* huic controuerſiæ ſuperſedemus, eò maxime quod tota difficultas, quam hic inaniter obtendunt, deciſa ſit ſuprà, in probatione Miſſæ priuatæ.

ASSERO igitur primò pro Clericis conſecratis, ſeu in aliquo ordine conſtitutis, non extare aliquod præceptum, quo teneantur neceſſario ad ſui muneri Miniſterium; patet ex ſupra dictis de obligatione Sacerdotis ad aliquando ſacrificandum.

6 PRÆTEREA vſus obtinuit, vt multi ex his clericis abſque ſcrupulo, toto tempore vſque dum præſbyteratum attingunt, abſque miniſterij ſui functione permaneant. Requirit tamen Suarez, vt ſemper ſint parati ad miniſtrandum, quando vel Eccleſia ipſis indiguerit, vel à ſuperioribus ad id fuerint vocati.

INTER miniſtrandum verò tenentur obſeruare tam in verbis, quàm in actionibus ea, quæ vel Miſſale, vel Pontificale Romanum obſeruanda proponit, quorum omiſſio, niſi ex contemptu eueniat, aut in materiam grauem incidat, vt plurimum venialis eſt, quia miniſterium hoc acceſſorium tantùm eſt, & minùs principale; Ita Suarez *loco cit.*

7 ASSERO ſecundò Miniſtrantes in Miſſa ſolemni teneri eſſe in gratia. Hæc tamen obligatio non oritur ratione ſolemnitatis ſacrificij, ſed ratione ordinis, in quo initiatus miniſtrat, quem quiſque debet ſanctè exercere: Alij tamen oppoſitum ſentiunt; cùm cæteri ordines infra præſbyteratum ordinentur ad hoc miniſterium per reſpectum ad poteſtatem Sacerdotalem, à quâ complentur.

ASSERO tertiò, Miniſtrum priuatum debere Sacerdoti reſpondere iuxta modum ſolitum, ſicut & vinum, aquamque porrigere; quæ ſi neſciat reuerenter præſtare, ineptè ſe huic miniſterio ingerit, poteſtque grauiter peccare, ſi voluntariè aquam pro vino, vel è contra, miniſtrat, cœtera ex ſe clara ſunt.

DISPVTATIO XII.

De præcepto audiendi MISSAM.

QVI in præcepta Decalogi ſcribunt, ſolent hanc materiam ad ſabbathi ſanctificationem referre, cùm potiſſimus, modus quo feſta honorentur, ſit Miſſæ auditio. Quia tamen in Decalogum peculiarem tractatum non edidimus, ſed ſparſim in Theologia, pro vt affinis materia poſtulauerat, ipſum diſcuſſimus; & quia ad complementum huius Sacrificij in ſuis effectibus ſpectat, vt à fidelibus deuotè audiatur; ideò de eorum obligatione hoc vltimo loco agendum.

QVÆSTIO I.

Vtrum ſit in ECCLESIA *præceptum audiendi* MISSAM.

ASSERO, de fide dari præceptum Eccleſiæ fidelibus audiendi Miſſam. 1

PROBATVR ex multis decretis, quæ habentur *de conſecr. diſt. 1. cap. Miſſas, cap. omnes fideles.* Id ſentiunt omnes ferè Theologi, & Canoniſtæ *ad citata decreta*, & vniuerſa Eccleſia recipit hoc decretum, vt notat Fagundez *de primo præcepto Eccleſiæ, lib. 2. cap. 1.*

HINC habetur, omiſſionem eſſe mortalem, vt notat Suarez *diſp. 88. ſect. 1.*

PRÆCEPTVM autem eſt audiendi Miſſam integram, vt patet *in Decretis allegatis.* Verum eſt in Concil. Agath. *cap. 47.* quod habetur *cap. Miſſas, die Dominico, ſæcularibus, totas audire, ſpeciali ordine præcipimus*; ibi inquam in aliquibus antiquis codicibus deeſſe particulam illam (*totas*,) tamen in Conciliis à Surio editis, non deeſt. Eſt igitur hoc præceptum in tota Eccleſia hoc modo receptum, quod etiam ità declaratur in Concilio Colonienſi I. *part. 7. cap. 26. in primo Tomo conciliorum.* 2

FVIT autem à tempore Apoſtolorum, qui habetur *cap. omnes fideles*, excuſantur antiqui ſolitarij, ob diſtantiam, vt notat Fagundez. 3

Ex his habetur, omittentem totam, vel partem inſignem Miſſæ, peccare grauiter. Partem verò inſignem dicunt eſſe quartam partem: Hoc autem extendunt aliqui ab Introitu, vſque ad Euangelium excluſiuè. Ita Nauar. *man. cap. 21.* Sotus *4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1* Tolet *lib. 6. cap. 7.* Tabien *verb. Miſſa*, Azor. *tom. 3. lib. 7. cap. 3. quæſt. 2.* Suarez *tom. 3. de Sacram. diſp. 88. ſect. 2.* apud Fagundez *lib. 2. cap. 6.* Tanner. *diſp. 5. quæſt. 6. dub. 2.*

ALII, quos refert, & ſequitur Bonacina *diſp. 4. de Sacrificio Miſſæ, quæſt. vlt. punct. 11.* Hurtado de Sacrificio *diſp. 5.* Caſpenſ. *diſp. 5. ſect. 2.* aiunt non eſſe mortale omittere Euangelium.

ALII partem notabilem dicunt vſque ad Epiſtolam excluſiuè. Sandonal *de off. Eccl. part. 6. cap. 14.* Baſſ. 8. *n. 3.* Alij ad Euangelium incluſiuè. ſic Fulienſ. *opuſc. 1. cap. 1. art. 2.*

OPORTET autem adnotare, menſurandam eſſe omiſſionem magis à partium principalium omiſſione, quàm ex maiori aliarum parte, vt, v.g. Si aliquis egrediatur ante conſecrationem, & poſteà intret; ſic etiam maius peccatum eſt omittere minorem partem canonis, quàm antecedentium Euangelium. Ità Marchantius *in reſol. paſtor. de Sacram. tract. 4. cap. 6. quæſt. 4.* & alij apud Caſpenſem *ſect. 2.* Baſſ. *v. Miſſa, 8. num. 3.* Itaque dicunt, non aſſiſtere conſecrationi, eſſe peccatum mortale; at verò qui dicunt, etiam in ſumptione ſitam eſſe Sacrificij eſſentiam, putant ſufficere, ſi alteri aſſiſtant. Ità Lugo 4

diſp. 22.

Digitized by Google

5 *diſput.*22.*ſect.*1.*num.*4. vbi aduertit id, quod ſupra diximus, non eſſe menſurandum magnitudinem defectus ex maiori tempore; ſed ex partium eius nobilitate; ſunt enim partes Miſſæ,non homogeneæ; ſed heterogeneæ.

Siqvis verò poteſt audire Miſſam ſolùm à Præfatione, & non eſt alia Miſſa, teneri eam partem audire negat Sanctius *in ſelect.diſp.*15.Oppoſitum tamen arbitror probabilius cum Suarez, quem allegat, & ſequitur Diana *3.part.tract.6. reſol. 69.* Vide Baſſæum S. *num.* 4.

6 Eminentissimvs Lugo ſuprà, & Caſpen. dicunt, eum, qui poteſt adeſſe conſecrationi, teneri, quia eſt pars eſſentialis; non autem eum, qui non poteſt conſecrationi adeſſe. in quo ille non eſt ſibi conſonus, cùm ſuprà dixerit, ſatis eſſe ſumptioni adeſſe.

Dvbivm graue eſt: An ſufficiat vnam partem Miſſæ audire ab vno, & aliam ab alio ſucceſſiuè.

7 Affirmant Ægidius, Bellarm. *de Sacram. quæſt.*83. *art.*6. *d.vn.num.*287. Maior *in* 4.*diſt.*12. *quæſt.*3. Sotus *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 2.*art.*1. Nauar. *Manual.Lat.cap.*21.Henriquez *lib.*9.*Miſſæ,cap.*25. allegans Sandual, Mantium, & Gloſſam, *cap. Quorundam* 23.*diſt.* Tolet. *lib.*6. *cap.*7. *§. vltimo.* Citatur Azor. *tom.*1.*lib.*7.*cap.*3.*quæſt.*3.Medina *Inſtruc. cap.*14.*§.*9.& alij apud Hurtandum *diſp.*10.*diffic.*4. Tanner.*diſp.*5.*quæſt.*6.*dub.*2.*num.*17.communiorem eam vocans ſententiam,Diana *p.p.tract.*27.*reſol.*18. dicit,eam eſſe communem vt Baſſæus *num.*4.aliis relatis.

Oppositvm ſentio cum Suarez *diſp.*88.*ſect.*2. Lugo *ſect.*1. Caſpenſe *ſect.*2. Fulien. *opuſc.*1.*cap.*1. *artic.*2.

8 Ratio horum eſt,quia alioqui ità poſſet totam Miſſam audire ſimul per partes,è pluribus altaribus, dum vna dicit partem ab Introitu ad Euangelium; altera ab Euangelio ad Præfationem; altera ab hoc puncto ad finem. Hanc conſequentiam admittit *p.p. tract.*17.*reſ.*18.& ampliùs infert,ſatisfacere,etiam ſi ſimul eas partes audiant,ſecundùm Molfeſium *tom.*1. *tract.*3.*cap.*17. & Panorminanum, Epiſcopi Vicarium Diana *part.* 4. *Miſcel. reſol.*107.

9 Hæc ratio friuola eſt; nam in hoc caſu non inſumitur tempus ab Eccleſia deſignatum, nec pluribus illis poteſt ſatis attendi,quia vna implicat aliam in religionis fraudem,vt monent Caſpenſ.*tract.*23. *diſp.*4. *ſect.*2. *num.*19. Baſſ. *num.*4.*cit.*

Negativam habent etiam Azorius *loco citato* qui malè pro prima ſententia adducitur à Fagundez *lib.* 2. *cap.*6. *num.* 12. qui tamen non rectè ratione allatâ nititur.

01 Probatvr ergo ab eo ex *cap.Miſſas de conſecr. diſt.*1. ibi: *Præcipimus totam Miſſam audire*, hæc autem ſignificat partes ordinatas, & continuatione vnam conſtituentes.

Igitvr, ſuppoſita opinione D. Bonauent.*diſt.*2. *quæſt.*2. relata *de Miſſæ eſſentia*, quæ in conſecratione conſiſtit, certum eſt, non ſatisfacere præcepto, non aſſiſtentem conſecrationi, vt notant Suar. Tannerus, & Fagundez. Sunt tamen partes integrantes etiam aliæ, præcipuè oblatio, & ſumptio, quibus carere, grande piaculum reor.

11 Adverte autem, vnicam tantùm Miſſam præcipi etiam die Natali vbicunque, etiam in priuatis Sacellis,etiamſi hortetur Concilium Trident.*ſeſſ.*22. vt ſaltem diebus Dominicis, & maioribus ad Parochiam accedant. Vide Fagundez.*cap.*3.

QVÆSTIO II.

Qui teneantur hoc præcepto, & quando.

Assero primò, omnes fideles eo cogi, qui 12
Miſſam non celebrant. Ità communiter Theologi.

Probatvr ex *cap. omnes fideles,de conſecr.diſt.*1. qui eſt Canon Apoſtolorum.

Dixi, qui Miſſam non celebrant, quia celebrantes ſatisfaciunt, vt monent Doctores apud Fagundez *lib.*2.*cap.*2.

Assero ſecundò, pueros ad ætatem diſcretionis 13
perductos, teneri probabiliter. Ità verò, vt prudentiæ confeſſarij remittatur, vt notat Henriquez *lib.*4. *de pœnit.cap.*5. qui, ex diſcretione magis, quàm ex ætate, rationis vſum accipiendum ait cum Suarez *tom.*3.*in* 3.*part.diſp.*88.*ſect.*4. Hanc aſſertionem firmant Suarez *tom.*4. *de pœnit.diſp.*36.*ſect.*1. Nauar. *ſumma, cap.*21. *num.*33. Corduba *ſumma, quæſt.*70. Syluester. *verb.Confeſſio,*2.*quæſt.*5. Gloſſa, & Canoniſtæ *ad cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ. in* 6. Comitolus *lib.*1. *reſponſ. quæſt.* 17. Victoria *libello de Sacram.quæſt.*139.Angelus, & Rozella *verb. Confeſſio*,apud Fagundez *lib* 2. *cap.*2. Fulien. *opuſc.*1. vbi ait eſſe veriſſimam ſententiam: ta- 14
metſi alij ad annos deducant pubertatis obligationes præceptorum Eccleſiæ,vt Sotus *in* 4.*diſt.*12.*quæſt.*1. *art.*11.S.Antoninus 2.*part.ſummæ,tit.*9.*cap.*18.*§.*1. Oſtienſis,& Anchar. *in cap.omnis vtriuſque ſexus.*

Argvmentvm pro noſtra ſententia eſt *cap. Omnis vtriuſque ſexus* ibi, *cum ad annos diſcretionis peruenerint.*

Sed reſpondebunt alij; hîc loqui de confeſſio- 15
ne, quæ pendet ex rationis vſu, ad peccandum mortaliter, & quò ad hoc D. Antoninus ait, temerarium eſſe docere, non teneri pueros confiteri; Cæterùm non videri Eccleſiam, quò ad omnia obligare,ideò enim neque pœnas in eos iacit, vt patet ex *cap. extra de delictis puerorum.*

Hoc tamen ſignum non eſt verum; nam ex pie- 16
tate non vlciſcitur Eccleſia, compatiens,etiamſi peccent, & ideò *cap.*4. *de delictis puerorum* dicitur: *In pueris relinqui ſolet inultum, &c.* particula (*inultum*) ſignificat,eos eſſe reos.Neque conuincis ex eo,quòd leges non vlciſcuntur, reum non eſſe; nam & vxoricida eſt reus, etiam ſi leges non vlciſcantur.

Addvnt *cap.Omnis vtriuſque ſexus* addere etiam præceptum communionis.

Attamen neque hoc vrget; nam communio 17
pueri defertur ad duodecimum annum communiter, vt conſtat è praxi Eccleſiæ, & ideò communiter dicent diuerſam eſſe rationem vtriuſque præcepti vnanimiter Doctores apud Dianam *part.*2.*tract.*6.*Miſcell.reſol.*70.Oppoſitum tamen tenent alij apud eum; præcipuè Sanctius *in ſelect. diſp.*26. dicens,dandam eodem tempore etiam communionem; adducit Diana pro hac ſententia etiam alios.

Tannervs *diſp.*5.*quæſt.*6.*dub.*2. ait, eos te- 1
teneri cùm ad vſum rationis adueniunt; & addit *num.* 25. huius rei rationem parentes, & dominos reddere teneri. Quod idem obſeruat S. Bonauentura *ſerm.* 4. *in Decal.* circa finem, & *in* 3. *diſtinct.* 37. *dub.*3.

Confirmatvr; nam pueri, ante annos pubertatis, reſeruationi caſuum tenentur, vt docet. Homo bonus *de caſibus reſeruatis*, *part.*1.*cap.*3.La-

zarius

Digitized by Google

zarius *de Blaſph. quæſt. 9. num.* 42. Flotonus *de caſ. reſer. part.* 1. *cap.* 3. Fateor oppoſitum tenere Paludan. *in* 4. *diſt.* 34. *quæſt.* 2. *art.* 1. Graff. *tom.* 1. *concil. lib.* 5. *conſil.* 3. Bellochium *de caſib. reſer. part.* 2. *quæſt.* 1. 19 *num.* 203. & *quæſt.* 17. *num.* 66. apud Dianam *p. p. tract.* 15. *reſol.* 1.

QVÆSTIO III.

Cuius Sacerdotis MISSA *ſit audienda.*

20 SCIENDVM, excommunicatos illos ſolos vitandos poſt Concilium Conſtantienſe, atque Extrau. Martini V. *Ad euitanda*, qui vel publicè ſunt denunciati, & declarati à Iudice, quod incurrerint excommunicationem, vel publici percuſſores clerici, adeò rei, vt nulla tergiuerſatione excuſari queant. Tales enim ſunt vitandi hîc. Cæteri verò excomunicati, ad quos extendebat Concilium Baſileæ *ſeſſ.* 30. non excluduntur, iuxta receptam Theologorum ſententiam, quos afferunt Sanchez *lib.* 7. *de matrimonio, diſp.* 9. Fagundez *de primo Eccleſiæ præcepto, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 4. qui *num.* 8. ait, extenſionem Baſileæ, non 21 eſſe in vſu, & Sotus *in qq. can. cap.* 1. Eugenium IV. reuocaſſe extenſionem Conc. Baſileæ. Quò ad decretum Concilij Conſtant. *Ex non denunciatis, ſolum clerici percuſſorem vitandum decernit Eccleſia, in honorem ordinis Clericalis.* Hoc ſanè non inuenio in actis Concilij Conſtant. Sed praxis ſola Eccleſiæ, mihi ſat eſt ad id ipſum euincendum.

IGITVR aſſero primò, Sacerdotis denunciati non poſſe Miſſam audiri: Eſt certum apud omnes, vt videre eſt in Suarez *de Cenſ. diſp.* 11. *ſect.* 3. Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio, diſp.* 9.

22 AN verò poſsimus Miſſam petere à Sacerdote excommunicato tolerato.

MVLTI negant apud Fagundez, *num.* 18.

ALII tamen concedunt, quos referunt Suarez *loco cit. num.* 18. Fagundez *num.* 19. & loquuntur de petitione Sacramentorum. Probatur ex conceſſione Martini V. & Concilij Conſtant. ibi:

Ad euitanda ſcandala, & multa pericula, quæ in conſcientiis timoratis contin- 23 *gere poſſent, Chriſti fidelibus tenore præſentium miſericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à communicatione alicuius, Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque diuinis publico, vel ſecreto prætextu, cuiuſcunque cenſuræ à iure, vel ab homine teneatur abſtinere, etiam nominatim, niſi prius denunciatus ſit, & declaratus à iudice, excepto publico, & notorio percuſſore clerici.*

24 Ex hoc deduco cum Fagundez *num.* 19. non peccare illos miniſtrando, quia conceditur; vt ab eis hoc exigatur: Ergo, vt licitè miniſtrent Sacramenta, & hoc non eſt in fauorem illorum, imò potius ad laborem, & tædium; in fauorem, & ad petitionem fidelium tantùm, non quando velint ipſi.

PROBATVR, quia conceſſo vno correlatiuo conceditur & alterum; ſicut prohibito vno, prohibetur & alterum, vt docent Panormit. *in cap. Quia clerici de iure patron.* & Bartol. *in leg.* 1. *Cod. de expreſſis, lib.* 10. Vnde ſi ius concedit fidelibus, vt poſſint petere ab excommunicatis toleratis, conſequenter concedit ipſis excommunicatis, vt id licitè præſtent, & hoc etiam quò ad pœnitentiæ Sacramentum; nam iuriſdictio eis conceditur, dum poſtulentur à fidelibus, in quorum fauorem decernitur. Quod ſi ipſi ſe ingerant, peccabunt, & irregulares fient, & omnia eis prohibentur ſub pœnis Canonum, quæ excommunicatis ſunt vetita, quia conceſſio hæc in fauorem tantùm fidelium facta eſt.

QVOAD irregularem Sacerdotem dico, eum, qui, 25 poſt declarationem excommunicationis incurſæ, irregularitatem contraxit, non poſſe nobiſcum vllâ ratione communicare, cùm ſit vitandus. Similiter, ſi de irregularitate ob excommunicationem, non adhuc denunciatum Iudex condemnet; vitandum multi aſſerunt apud Fagundez *num.* 28. alij tamen negant *num.* 29.

QVOAD ſuſpenſos ab officio per ſententiam Iu- 26 dicis, poſſumus ab eis recipere Sacramenta, quæ non exigunt iuriſdictionē, non autem Pœnitentiam, &c. nulla tamen petere, ſicuti de irregularitate, multi dicent; quia licet ex vi. Extrauagantis Martini V. ſolùm declaratos excommunicatos vitare debeamus in his rebus; tamen aliud impedimentum aduenit ex parte irregularitatis, & ſuſpenſionis, quo minùs illi poſſint Miſſas celebrare; & ideò ab eis petere, eſt ad peccatum inducere. Itaque quamuis ex vi cenſuræ concedat Martinus V. petere Sacramenta, tamen ex aliô obſtaculo irregularitatis, & ſuſpenſionis ſpeciali, ipſi prohibentur, vt notat Fagundez *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 54. Idem monet Baſſ. 8. *num.* 8. *de publico concubinario.*

A ſuſpenſo autem non iudicato, poſſumus licitè 27 petere Miſſas, & Sacramenta; vt ait Fagundez *num.* 40. quia adhuc eſt toleratus.

DE Sacerdote interdicto, ait Fagundez *num.* 41. Si is declaratus iam fuit excommunicatus, & mox interdictus, certum eſt, eſſe omninò vitandum; at ſi nullâ præcedente excommunisationis declaratione aliquis Sacerdos interdicatur, vel ſuſpēdatur ab ingreſſu Eccleſiæ, tunc is priuatur poteſtate exercendi ordinem in ipſa Eccleſia; priuatur etiam poteſtate audiendi Diuina in Eccleſia, & ſepulturâ Eccleſiaſticâ, ſi moriatur; non tamen priuatur poteſtate exercendi actus iuriſdictionis, aut audiendi confeſſiones, aut eligendi, aut celebrandi extra Eccleſiam. Vide Fagundez *num.* 41.

DE Clerico notorio concubinario multorum ſen- 28 tentia eſt, eſſe iure ipſo ſuſpenſum; alij tamen ſuſpendendum dicunt; interim ergo non incurrere irregularitatem, ſi celebret in eo peccato. Vide Suarez *de Cenſuris, diſp.* 31. *ſect.* 4. Sayrum *lib.* 4. *cap.* 16. Fagundez *loco cit. à num.* 42. Itaque, iuxta ſecundam ſententiam, poſſumus petere Miſſas ab hiſce miſeris: Oppoſitum tamen dicunt alij apud Baſſæum citatum.

QVOAD degradatos, diſtinguendum. Aliqui 29 enim ſunt degradati verbaliter tantùm, & hi pro ſuſpenſis habendi; alij verò realiter abraſione, &c. Et hi pro ſæcularibus habendi, & ab eis recipere, & petere Sacramenta, lethale eſt. Vide Fagundez *n.* 52.

TANDEM à Sacerdote lethaliter malo, abſque alio impedimento, poſſumus recipere Miſſam, & abſolutionem: petere autem non licet ſi adſit alterius copia, niſi adſit neceſſitas, ne inducamus ad peccatum. Sed de hoc egi 2. 2. *cum de Scandalo.*

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

Quæ aſſiſtentia, attentio, & intentio ſit neceſſaria ad SACRVM *audiendum in feſto.*

30 ASSISTENTIA exigit præſentiam corporalem, vnde percipiat aliquo modo verba, & cæremonias, etſi non audiat verba. Itaque ſatis eſt ſenſu aliquo externo aduertere ad id, quod fit, vt aliquid percipiatur, vt docet Sanchez *lib. 3. de Matrimonio, diſp. 13.* Ledeſ. *de Matrim. quæſt. 45. art. 5. part. 3. d. 2.* Fagundez *lib. 2. cap. 7. numero 2.* Baſſæus *verb. Miſſa, 8. num. 2.*

31 QVOAD attentionem, Certum eſt, ad implendum hoc præceptum, ſufficere moralem quandam attentionem, ad religioſum cultum ſpectantem. Ita docent Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 5. quæſt. 1.* D. Antoninus *2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1.* Caietanus *verb. Feſtorum violatio,* Sotus *4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 1.* Syluester *verb. Miſſa 2. quæſt. 9.* Nauar. *Manual. lat. cap. 13. num. 17. & cap. 21. num. 6.* Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 88. ſect. 3.* Angelus *verb. Feria,* Fagundez *num. 4.* Ratio eſt, quia exigitur moralis præſentia ad actum humanum; non eſſet autem actus humanus eius, qui dormiret, &c.

32 HINC colligunt ferè omnes Doctores, peccare mortaliter eum, qui in Miſſa feſti intendit actionibus, quæ ſunt incompatibiles cum attentione, vt confabulando, contractus ineundo, &c. notabiliter, iuxta regulas latas. *quæſt. 3.*

SVNT verò aliqui dicentes internam attentionem eſſe quidem finem præcepti, non tamen præceptam. Ità docent omnes, qui dicunt attentionem Diuino officio non eſſe neceſſariam, dummodo actionibus externis non diſtrahamur. Eos retuli longa teſſera *tract. de Legibus, diſp. 5. quæſt. 3.* & referuntur hic à Fagundez *lib. 2. cap. 7. num. 6.* à Diana *part. 6. tract. 4. Miſcell. reſol. 107. & p. p. tract. de Horis Canonicis, reſol. 2.*

33 HANC ſententiam Turrianus *in Cenſuris Theol. cenſur. 4. dub. 28.* pernicioſam clamat, ſed immeritò, nam fulcitur multis Doctoribus grauibus: Hi ſunt Syluester *verb. Miſſa, 1. n. 6.* Laiman *lib. 4. tract. 1. cap. 5.* Durand. *in 4. diſt. 15. quæſt. 12.* Medina *Cod. de oratione, quæſt. 14.* D. Antonin. *3. part. tit. 13. cap. 4. §. 8.* Leſſius *lib. 2. cap. 37. diſp. 2. num. 63,* Henriquez *lib. 9. cap. 25.* Toletus *lib. 2. cap. 13.* Coninch. *in 3. part. quæſt. 83. art. 6. num. 291.* Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb. Hora Can. diff. 1.* Angelus *verb. Hora. num. 17.* Rozella *num. 13.* Paludanus *4. diſt. 25. quæſt. 5. art. 2.* Ioan. Præpoſitus *3. part. quæſt. 83. art. 6. dub. 5. num. 225.* Gaſpar. Hurtado *tract. de Sacram. cap. 2. de Sacrif. Miſſæ, diſputatione 5. diffic. 2.* eamque probabilem fatetur Fulienſis. *inf. citat.* aliique à me adducti loco citato.

34 OPPOSITA ſententia eſt tamen longè probabilior, quam ſequuntur innumeri, citati *tract. de Legibus,* & nituntur, quia *in cap. Dolentes de celebr. Miſſarum,* præcipitur, vt officium Diuinum celebretur *ſtudioſè pariter, & deuotè.* Vbi ait Gloſſa: *deuotè quantum ad officium mentis.* Deinde in eo capite præcipitur verus actus orationis, qui intrinſecè eſt mentalis eleuatio in Deum, vt cum aliis notat Fagundez *lib. 2. cap. 7. num. 7.* Fulienſis *opuſc. 1. cap. 1. art. 2. & de Horis Can.* Baſſæus *num. 1.*

35 AN verò poſſit aliquis, dum auditur Miſſa ex præcepto, ſoluere Horas Canonicas, aut pœnitentiam; multi negant apud Fagundez *lib. 2. cap. 7. n. 9.* Syluest. *verbo Miſſa,* Roſella *verbo Dominica,* Angelus *verbo Feria.*

ASSERO tamen poſſe vtrumque præſtare cum Suarez *Tom. 3. in 3. part. diſp. 88. ſect. 3.* Azor. *Tom. 1. lib. 7. cap. 5. quæſt. 3.* Baſſæo *num. 2.* Fagundez *num. 10.* & aliis apud hos. Ratio eſt, quia non impeditur attentio vtrique debita: Suadet tamen Fagundez, vt ſatisfiat ſeorſim.

36 QVOAD intentionem, neceſſariam eſſe formalem, aut virtualem, docent Suarez *Tom. 3. in 3. part. diſp. 88. ſect. 3.* Nauar. *in cap. Quando, notab. 3.* Azor. *Tom. 1. lib. 7. c. 2. quæſito 6.* & probabile cenſet etiam Sanchez *Tom. 1. decal. lib. 1. cap. 13. à num. 8.* Eſt enim actus religionis, & obedientiæ, qui non fit abſque voluntario actu. Formalis volitio ex ſe nota eſt: Virtualem ampliant, communiter dicitur eſſe ea, quæ poſt formalem intentionem remanet. Et multi dicunt, manere donec contraria habeatur volitio. Ita 37
explicant Fagundez in ipſum præceptum *lib. 2. c. 7. num. 12.* & Diana *p. rt. 3. tract. 6. Miſcell. reſol. 68.* adducentes Suarium *Tom. 3. in 3. part. diſp. 82. ſect. 3.* & Sanchez *Tom. 1. decal. lib. 1. cap. 13. num. 9.* qui id de ipſa Sanctiſſimi Sacramenti conſecratione aſſerunt virtuali operari intentione, qui non habet oppoſitum actum. Addit Sanchez, præcipi ſolùm in prolatione verborum, vt attentè, & deuotè proferantur, non cum intentione aliqua conſecrandi.

38 HANC intentionem, qualiſcumque virtutis ſit, dicunt communiter ſufficere ad præceptum Miſſæ implendum. Imò verò nullam exigi intentionem docent, ſed præcipi humanâ lege ſolum actum externum. Et ideò ſi quis audit Miſſam ex deuotione, neſciens, eſſe diem feſtum, ſatisfaciet, vt docent Fagundez *num. 12.* Sanchez *loco cit.* Vaſquez *p. 2. quæſt. 100. art. 9. num. 5.* Valentia *2. 2. diſp. 6. quæſt. 2. puncto vltimo,* Rodriquez *Tom. 1. ſum. edit. 2. c. 123.* Azorius infra citand. Diana ſuprà, Fulienſ. *loco citato.*

39 EST autem difficultas è prælibato oriens fundamento: An, qui vult Miſſam audire, vel recitare officium; ſed nolit poſitiuo actu ſatisfacere præcepto, ſatisfaciat. Dupliciter autem poteſt hoc euenire. Primò, ſi quis audiat Miſſam dicens: hanc audio, non vt ſatisfaciam præcepto, cui per aliam ſatisfaciam. Secundò, ſi dicat: Nolo hac ſatisfacere, aut aliam audire.

40 PRIMA opinio eſt, in neutro caſu ſatisfacere, neque valere dicere poſtea: Volo per Miſſam auditam ſatisfacere. Ita Medina *C. de oratione, quæſt. de Horis Canonicis iterandis.* Nauar. *in cap. Quando de conſecr. diſt. 1. cap. 13. num. 15. 27. & 28. & cap. 16. num. 73. & 74.* Ledeſm. *2. p. 4. quæſt. 16. art. 6. dub. 3.* Palatius *4. diſt. 15. dub. 10.* Angles *in flor. p. p. quæſt. 5. diff. 4.* Azorius *Tom. 1. Inſtit. moral. lib. 6. cap. 2. q. 6. & lib. 10. cap. 8. quæſt. 7. & cap. 12. quæſt. 8.* Rodriquez *Tom. 1. ſum. in 2. edit. cap. 144.* Petrus Ledeſma *ſumma de Euchariſtia, cap. 27. poſt 10. concluſionem,* Henriquez *lib. 9. Miſſæ, cap. 25.*

41 SECVNDA ſententia cenſet, ſatisfieri, ſi intra tempus opportunum, ante medium diem mutetur voluntas, & intendatur ſatisfeciſſe, aliter peccare mortaliter, nec ſatisfieri. Ita Suarez *Tom. 3. in 3. part. diſp. 88. ſect. 3.* Leſſius *lib. 2. de Iuſtitia, c. 37. dub. 10.* Aragon *2. 2. q. 83. art. 13.* Inclinat Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 18.* Baſſæus, *verb. Miſſa, 8. num. 5.*

TERTIA

Digitized by Google

Tertia opinio abſolutè cenſet, ſatisfacere eum, qui vnam Miſſam audiuit, intendens non ſatisfacere per eam, ſed per aliam; cum verò, qui per nullam ſatisfacere intendit, peccare lethaliter, non contra præceptum audiendi Sacrum, quod cogit ad actum ſolum; ſed contra præceptum naturale
42 diuinum, quo tenetur iuſtæ legi ſubiici. Ita Sanchez *lib. 1. decal. cap. 13. à num. 13.* Valentia 2. 2. *diſp. 6. quæſt. 2. puncto vltimo.* Vaſquez *prima ſecundæ, q. 100. art. 9. num. 5.* Fauet D. Thom. 2. 2. *quæſt. 104. art. 3. ad 2.* dicens, poſſe quemquam actum virtutis explere, non attendendo ad rationem præcepti. Et Sotus *lib. 10. de Iuſtitia, quæſt. 5. art. 5.* vbi ait, præceptum audiendi Sacrum obligare ſolùm ad ita audiendum, vt ſit actus humanus. Et Sanchez *loco cit. num. 13.* Hanc veriorem cenſet, Fagundez *num. 12. & 24.* definiens, eſſe valde probabilem.

43 Diana verò, *loco citato*, videtur ampliùs ſentire. Subſcribit Fulienſ. *loco cit. art. 3.* dicens, ex communi ſententia poſſe interdum ſatisfieri præcepto, per actum in ſe bonum, ſed vitiatum aliquâ circumſtantiâ.

Aſſero primò, ſatisfieri præcepto, contrariâ intentione audiendo Sacrum.

Probatur primò, quia quandocumque lex impletur, nil vltra exigitur; ſed lex audiendi Miſſam non exigit ampliùs, vt conſtat ex præcepto, niſi, vt modo humano ſimus aſſiſtentes: Ergo.

44 Aſſero ſecundò, inanem eſſe diſtinctionem ſecundæ ſententiæ.

Probatur, quia intentio eſt veluti forma rei, vbi concurrit neceſſariò, atque adeo operatur in rem; ſed ad præteritum, nil poteſt agere; Ergo.

Addo, non peccare, quaſi nolentem ſubiici legi.

45 Probatur ad hominem, quia is, qui peccat, ideò peccat, quia non vult ſubiici legi huic; ſed per vos ſatis ſubiicitur implendo legem: Ergo. Quare non video in tertia fundamentum aliquod, quod ſtare queat.

QVÆSTIO V.

Quidnam excuſet ab hoc præcepto audiendi Sacrum *in feſtis.*

46 Primò quidem Excuſantur excommunicati, & interdicti, quia iure ſunt impediti. Ita Suar. 2 *diſp. 88. ſect. 6. in 3. part. Tom. 3.* Fagundez *lib. 2. c. 9.* & alij apud hos.

Secundò illi, qui in carcere detinentur. Ita Suarez *loco cit.* Toletus *lib. 6. ſummæ, num. 5.* Tempore tamen interdicti, non excuſantur, qui habent priuilegium audiendi Sacrum tali tempore, non enim habent impedimentum interdicti. Ita communiter apud Fagundez *num. 5.*

47 Tertiò excuſantur ignorantes, hoc præceptum extare, quæ dicitur ignorantia *Iuris*; ſi tamen ſit ignorantia inuincibilis; ignorantia verò *Facti* melius excuſat, ſi neſciat, illo die eſſe feſtum.

Quartò excuſat damnum graue imminens, ſpirituale, vel temporale, proprium, aut alienum, quale eſt detrimentum animæ, corporis, famæ, ſalutis, libertatis, vel ſimilium: Ita Suarez *ſect. 6.* Fagundez *cap. 9.* & Fulienſ. *opuſc. 1. cap. 1. art. 3.* Baſſæus *verb. Miſſa, 9. num. 1.*

Quintò excuſat ægritudo, & conualeſcentia, ſi periculum ſit alicuius nouæ infirmitatis, aut valetudinis retardandæ, Toletus *lib. 6. ſummæ, cap. 9.*

Sextò ſerui, qui timent verbera, ſi domo 48
exeant; etſi domini non excuſentur. Ita Suarez *ſect. 6.* Fagundez *num. 4.* Azor. *Tom. 1. lib. 7. cap. 7. quæſ. 1.* ſic & vxores, quæ timent rixas, & percuſſiones à maritis, vel non poſſunt neceſſaria præparare, ſi domo exeant. Ita & Fulienſis.

Septimò, qui nequeunt honorificè exire, vt qui veſtes, aut calceos non habent, ſuo ſtatui competentes. Azorius *loco cit.* Fagundez *num. 5.* Toletus *cap. 9.* Nauar. *Man. Lat. cap. 21.*

Octavò excuſantur aliquæ perſonæ, poſt obi- 49
tum coniugis, vel Patris, ſolitæ domi, ex conſuetudine patriæ, manere: Toletus *cap. 9.* Suarez *ſect. 6.* Fagundez *num. 6.* Hæc autem conſuetudo ſæpè eſt ad longum tempus, & fundatur in viduali honeſtate, vt ait Suarez, & Fagundez, ac Fulienſis; ſi tamen ad alia negotia minus decentia ſoleant egredi, ab auditione Miſſæ non excuſantur à Roſella *verbo Miſſa, num. 18.* & aliis ibidem.

Nonò, opera charitatis, vt aſſiſtere infirmis; Nauar. *cap. 21.* Suarez *ſect. 6.* Fagundez *num. 7.* Alia etiam ſimilia vide in Fagundez, & Fulienſi.

Decimò ex parte Sacerdotis, quando eſt ex- 50
communicatus non toleratus, &c. vt dixi *quæſt. 4.*

Excommunicati quidem, ſi per eos non ſtat à cenſura non abſolui, excuſantur. Imò & ſi negligant abſolutionem obtinere, vt docet Fulienſis: Idem de carceratis ait; niſi tamen facilè poſſent ſe expedire.

Poſſe à Miſſa excuſatam eſſe interdum puel- 51
lam, ſi concupiſcendam ſe nouerit; non tamen longo tempore, ait Fulienſis cum Soto, *4. diſt. 15. quæſt. 1. art. 1.* Sà *num. 5.* nec abnuit Baſſæus *verb. Miſſa, 9. num. 4.* qui præmonuit *num. 3.* cum, qui præuidit non poſſe haberi Miſſam horis tardioribus, teneri præuenire, quia præceptum vrget, vt audiatur Miſſa, non hac, vel illa horâ.

Vndecimò excuſantur à Miſſæ auditione, qui ruri habitant, nec niſi per loca inuia tempore pluuiæ, aut nimis poſſunt parochiam à ſe diſtantem adire. Ita Azorius *lib. 7. cap. 7.* qui tamen ob ingruentem imbrem mox ceſſaturum, non excuſat ita domi delicatè manentes; cùm fas eſt, vt aliquo
incommodo tantam gratiam redimant. Hoc quidem 52
libentius admitterem pro ciuitatum incolis, qui dum ruri diuertiuntur aliquibus menſibus ad vindemiandum, vel ſimile quid agendum, graue aliquando incommodum patiuntur ob pluuias, procellas, vel aſpera loca, quæ ſubire cogantur ad Sacrum audiendum: nam ruſtici, his aſſueti, illa incommoda non adeò ſentiunt, vt valetudinis, vel alterius rei iactura ita illis inde immineat.

Duodecimò, nullo præcepto tenentur nauigantes ad audiendam eam Miſſam, quam *ſiccam* ſolent vocare, in qua nulla fit conſecratio, ſed tantùm legitur Euangelium cum epiſtola, aliæque preces funduntur: nullibi enim extat tale præceptum, vt habet Azor. *loco cit. quæſito 6.*

Controuertitur autem inter Doctores, an 53
concurrente ſimul Auditione Miſſæ cum Concione in die feſto; quænam alteri ſit præferenda, cùm vtrique ſimul nemo queat ſatisfacere. Ratio difficultatis inde oritur, quòd variis Iuris Canonici capitibus par vtriuſque obligatio inſinuetur. Ita *cap. Omnes fideles, de conſecr. diſt. 1.* præcipitur Scripturas audire, eodem die, quo Sacra tenemur audire. Et

Digitized by Google

cap. Sacerdote,ibidem, dicitur : *Sacerdote in Eccleſia verbum faciente , qui egreſſus de auditorio fuerit , excommunicetur.* Item refertur ex Auguſtino cap. interrogo 1. quæſt. 1. *Interrogo vos fratres, dicite mihi, quid plus videtur vobis Corpus Chriſti , an Verbum Chriſti , &c.* deinde ibidem progreditur, variis parallelis vtrumque inter ſe comparando in ordine ad obligationem, qua fideles pari vinculo ad vtrumque tenentur.

PROPTER has authoritates huic opinioni adhærent Angelus,& alij, quos temerè locutos ait Azor. eò quòd videantur conſilia præceptorum obſeruantiæ anteponere : Verùm quicquid ſit de prima illa
54 opinione, quam ſatis ipſa quotidiana Eccleſiæ praxis improbare videtur , cùm populus relictis concionum auditoriis, quotidie ad Altaria confluant , non videtur mihi Angelum cum ſuis ſequacibus, ea temeritate notatum iri ; cùm tantùm aſſerat , concionem eo caſu anteponendam Miſſæ ; cum ex prioris auditione inſigne aliquod animæ emolumentum ſpectetur ; quod exemplificat ipſe Azor.in eo, qui ægroto aſſiſtendo Sacrum prætermitteret ; in quo , bono priuato non præfertur bonum publicum , vt obtendit Azor. Si verò ex commodo, quod ægro creditur euenturum,licitè, imò & meritoriè Miſſa omittitur, infert Angelus , à fortiori poſſe quempiam ſibi ipſi tantum , aut maius emolumentum licitè procu-
55 rare : Præterea non conſilium vult Angelus ibi præcepto anteponere ; ſed ex præfatis locis (fateor non adeò penſatis) vtrumque eſſe præceptum colligit ; poſterius tamen , nempe Verbo Dei aſſiſtere , vrgere magis ex illa ſuppoſitione prætendit

QVÆRES : An teneantur Parochiani diebus ſolemnioribus , iuxta veterem morem , res aliquas in Eccleſiam deferre, quas offerant, dum Sacrum celebratur.

PLVRES ex variis Iuris capitulis apud Azorium 56
eos ad id teneri colligunt. Communior tamen recentiorum ſententia obtinet , id nullo eſſe præcepto ſtabilitum, eſſe tamen multis in locis laudabili conſuetudine formatum, cui ſtandum eſt. Id colligitur præcipuè à D.Thoma 2.2.*quæſt.*86.*art.*1. vbi quatuor de cauſis ait aliquid in Eccleſia debere efferri, primo ratione cenſus, aut conuentionis prius eo fine factæ : Secundò ratione teſtamenti, vel donationis : Tertiò ratione indigentiæ Sacerdotis , qui, vt altari ſeruit,de eo ali debet : Quartò denique ratione conſuetudinis.

QVOD ſi parochiani ceſſent eam conſuetudinem 57
obſeruare,quæ non fuerit ad tempus introducta, dicit Syluester *verbo decima , quæſt.*2. iuxta omnes Pontificij Iuris peritos , eos ad id poſſe cogi , cum longa conſuetudo vim legis obtineat. Dixi *ad tempus* : nam ſi ſoliti fuerint aliquid per decem, aut plures annos offerre, eo fine, vt templum, altare, vel ſimile extruatur , aut reparetur ; eo reparato , vel extructo ceſſat obligatio illa.

QVÆRES denique : an impeditus à Sacro, tenea- 58
tur ſupplere aliis precibus : Putarunt nonnulli, eum teneri ; quia præceptum honorandi Deum diebus feſtis eſt naturale diuinum , quod Eccleſia ad auditionem Sacri determinauit.

COMMVNIS tamen fidelium vſus , quem mor- 59
talis culpæ nemo damnat, oppoſitum docet ; ea præcipuè ratione , quod præceptum hoc cadit immediatè ſuper actum audiendi ſacrum ; qui actus, dum impeditur , non præcipitur ad aliud diſtendi ; aliâs in omni præcepto, quod obſeruare nequiremus, teneremur illud aliis modis compenſare. De hoc ſatis.

TRACTA

Digitized by Google

TRACTATVS QVINTVS.
DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

PROOEMIVM,

QVI Baptiſmi tabulæ innixus, eam ſibi ventorum agitatione, & tumidis huius ſæculi fluctibus ſurripi permiſerit; ſecunda ſalutis tabula, nimirum Pœnitentia hîc ipſi diuina commiſerante manu porrigitur. Ea autem ocyùs pectori eſt apponenda, nec tantiſper ſeiungenda, antequam attingatur Mare illud magnum, de quo in Threnis: *Magna eſt velut mare contritio tua*, in hoc mare quo pleniùs quiſque ſe proiicit, eo propiùs ſuæ ſaluti proſpicit, in cuius etiam fundo ſecurè fluctuatur: Verum eò deueniendi ea eſt difficultas, vt neceſſe ſit è propriis oculis hoc aquarum profluuium prius diffundere, vt cum Dauide dicere valeas: *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei.* Hunc vndoſum exitum qui quæſierit, eius modos, & meatûs ita hîc docebitur, vt non ſolùm optandum illud mare, ſed & REGIVM BALNEVM inueniat, è quo de nouo cum D. Bonauentura oriundus, ventura bona fœliciter expectabit.

HIC igitur Tractatus in duas potiſſimum diſputationes diuidendus eſt: Prior aget de Pœnitentia virtute, cuius neceſſitas peccato coæua eſt, ipſumque opportuna importunitate ſemper eſt inſequuta: Verùm nunc ſub Gratiæ inſtitutione, Sacramenti nacta efficaciam, potentiùs, & nobiliùs operatur, vti in ſecunda Diſputatione probatum patebit. Habet autem Pœnitentiæ Sacramentum tres partes integrales, nempe Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem; cuius diuiſionis ratio eleganter elucet in D. Bonauentura *lib 6. Compendij, cap.* 13. cùm enim Pœnitentia ſpontaneum ſit Iudicium, quo reus examinatur; huius proceſſus intentatio incipit à Contritione, quæ reum citat; deinde Reus libera Confeſſione culpam deponens, per Satisfactionem ad emendam corripitur; nunquam tamen condemnatur ad mortem, vt fieri ſolet in foro SOLI, in quo differt à foro POLI, quod ſemper abſoluit ad vitam. Has partes per varias ſectiones examinabimus. Habet etiam Pœnitentia tres partes meritorias, Ieiunium ſcilicet, Eleemoſynam, & Orationem, de quibus actum eſt *Tractatu de Virtutibus*, ſuis in locis.

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE VIRTVTE POENITENTIÆ.

DOMESTICO ſatis exemplo lepidè elucidat S. Doctor virtutem Pœnitentiæ, dum *titulo 2. de Pænitent. in Diata*, eam comparat aquæ calidæ, quâ de Coquina importunus canis abigitur; tota enim huius virtutis ratio in eo ſtat, quòd mens parata ſit feruentem lacrymarum aquam oculis excutere, quibus infernalis Cerebrus, iugiter noſtræ Saluti oblatrans, procul pellitur; de his lacrymis ſcriptum eſt Geneſ. 36. *Anna inuenit aquas calidas primò in deſerto*, parum enim proderit Scholaſticis diſceptationibus tot aduenticias Pœnitentiæ quæſtiones ventilare, niſi in mentis prius ſolitudinem abierimus, vt eas ad profectum ponderemus. Hoc enim deſerto ſecuriùs tot hæreticorum tela intercipiemus, qui ea improbitate hanc virtutem impetiunt, vt in ipſum POENITENTIÆ nomen diriùs inuehantur, contra quos præcipuè primam hanc de nomine, & Eſſentia Pœnitentiæ quæſtionem præmittam.

QVÆSTIO I.

Quid ſit nomen POENITENTIÆ, *& eſſentia.*

{ S.Bonau. in 4.diſt.14. ad litt. Magiſt.

1 OMITTO nunc ſpurciſſimos, atque mendaciis ſordidiſſimis refertos Apparatus hæreticorum, quos lectiſſimè emundant, & diluunt Catholici Scriptores, qui controuerſias hac etiam de re cuderunt, præſertim Vualdenſis *Tom.2. de Sacram. cap.135. & ſeq.* Ioannes Echius *tribus libris de Pænitentia*, Roffenſis *contra articulos Lutheri*, Pighius *contron. 9.* Petrus à Soto *de Inſtit. Sacram.* Ruardus Tapper. *in Explicatione articulorum Louan.* Caſtro *cont. hereſes*, Payua *lib.8. Orthodoxarum explicationum*, Iacobus Latomus *in defenſione articuli tertij Louan.* & *in lib. de Confeſſ. ſecreta*, Delphinus *lib.2. de Eccleſia*, Hoſius *in Confeſſ. Polon. à cap.44.* Lindanus *lib.4. Panoplia à*
2 *cap.57.* Vega *lib.13. in Trident.* Ioannes Cochlæus *in diſcuſſione articulorum 11. & 13. Auguſtana Confeſſionis.* Ioannes Dauentia *in refutatione eorundem articulorum.* Ioan. Medina *tract. de Pænitentia*, Melchior Canus *Relect. de Pænit.* Tilmanus *lib. de Sacram.* & alij apud Bellarminum *Tom.3. lib.1. de Sacram. Pænit.* vbi, præ cæteris, eleganter, & fusè Gregorius de Valentia *in Analyſi.* Suarez *Tom.4. in tertiam partem.*

EA omnia mendacia omitto, quæ indiuiduè in Seraphicum non iactantur; ſed totam potiùs Scholaſticam aciem impetunt.

3 QVOAD nomen POENITENTIÆ, à quo aduerſarij ſemina errorum cœperunt: POENITENTIA dicta eſt à Pœnitendo, veluti pœnæ tenentia, vt docet S. Doctor. *in 4. diſtinct. 14. ad litteram Magiſtri* initio; pœna autem referri poteſt, tùm ad dolorem de peccatis præteritis, quam nos *Contritionem* vocamus; tùm ad eam Mulctam, quæ indicitur pœnitentibus, quæque *Satisfactio* à Catholicis nominatur, vt docet S. Doctor *ibi in dubiis litt.* & *in quæſtionibus*, atque Bellarminus *lib.1. cap.7.* Valentia *diſput.7. quæſtione 1. puncto 1.* Suarez *Tom.4. in 3. part. diſput.1. ſect.1.* Eſt autem veterum Latinorum ſententia, vt teſtatur Aulus Gelius *lib.17. Noctium Atticarum, cap.1.*

POENITERE tum dicere ſolemus, cùm, quæ ipſi 4
fecimus, aut quæ de noſtra voluntate, noſtroque conſilio facta ſunt, ea nobis poſt incipiunt diſplicere, ſententiamque in his noſtram demutamus.

INDICAT autem S. Doctor, Pœnitentiam à pœni- 5
tere deriuatam; hanc autem vocem eſſe à *pœna*, non à *pone*, vt loquitur Eraſmus *ad cap.3. Matth.* vt quid enim ſic diphtongum poneres?

CERTE apud Tullium, tametſi pœnitentiæ nomen non inueniatur; nihilominus pœnitere ſignificat non ſolùm cognitionem erroris, & reſipiſcentiam, vt ſectarij clamant; ſed diſplicentiam facti, vel omiſſi; ait enim Cicero quæſt.4. Tuſcul. *Quomodo ſi naturalis eſſet ira, aut alius alio magis iracundus eſſet, aut finem haberet priuſquam eſſet vlta vlciſcendi libido, aut quemquam pœniteret, quod feciſſet per iram? vt Alexandrum Regem videmus, qui cum interemiſſet Clytum familiarem ſuum, vix à ſe*
manus abſtinuit; tanta vis fuit pœnitendi. Eodem 6
ſenſu verbum pœnitere accepit Ouidius *lib.1. de Ponto*, dicens:

Pœnitet, ô ſi quid miſerorum creditur vlli,
Pœnitet, & facto torqueor ipſe meo
Cúmque ſit exilium, magis eſt mihi culpa dolori;
Eſtque pati pœnam, quàm meruiſſe minus.

SIMILITER Auſonius, Latinus Poëta, eodem 7
modo accepit explicans nomen ſimulachri illius, quod

Digitized by Google

quod vulgò *Pœnitentia* dicebatur, & quia Latinum nomen non extabat apud Ciceronem, & priſcos Latinos, vſus eſt nomine Græco *μετανοια* dicens:

Sum Dea, quæ facti, non factique exigo pœnas:
Nempe vt pœniteat, ſic Metanoea vocor.

8 Falsvm eſt autem, quod ait Beza *ad* 3. *cap. Matth.* Auſonium metri cauſa vſum Metanoea pro Metamelia, nam potuiſſet ita dicere:

Nempe, vt pœniteat Metamelia vocor.

Producendo primam ſyllabam vltimi dactili, vt ſimilem produxit Virgilius Æneid 1.

Italiam fato profugus, Lauinaque venit littora.

Imò Græcis ſolemne eſt, primam producere, cùm tres breues in vna voce occurrunt. Ecquis autem credet, voluiſſe exprimere nomen proprium Pœnitentiæ, adhibendo adulterinum?

Hoc adhuc probatur ex Scripturis, Matth. 11. & Lucæ 10. *Si in Tyro, & Sydone facta eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, olim in cilicio & cinere*
9 *pœnitentiam egiſſent.* Eſt autem apud vtrumque Euangeliſtam vox *μετενοησαν*, quam ſane vocem Beza inſulsè vertit *reſipuiſſent.* Quid enim in cinere, & cilicio ſedendo reſipiſcere? Profectò reſipiſcentiam cum dolore, & pœna exprimit.

Hæc vox habetur etiam *Matth.* 12. *Lucæ* 11. vbi de pœnitentia agitur Niniuitarum, quæ an fuerit pœnalis, ieiuniis, clamoribus & gemitibus referta, lege Ionam *cap.* 3. & ita à Seraphico traducitur, qui fuit Argolici idiomatis erudítiſſimus, nec minùs eruditus fuit Vulgatus Interpres, qui primò ita traduxit.

Ex Hebræo idem colligitur Iob. vltimo: *Ago pœnitentiam in fauilla, & cinere*; נחמה habetur in Hebræo; ex quo elucet falsò Lutherum traducere verbum נחם pro ſuaui reſipiſcentia, & amore iuſtitiæ.

10 Profectò conuerſio amara, *in ieiunio, & fletu, & planctu* indicitur *Ioelis primo.* De his vide Bellarminum *cap.* 7. Idem probat S. Doctor *in Diaeta, tit.* 2. *cap.* 2. ex illo Iſaiæ 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*, vnde colligit, Pœnitentiam eſſe debere doloroſam, non delitioſam.

Igitvr cum reſipiſcentia coniunguntur in actu pœnitentiæ etiam actus interni doloris, & externorum pœnalium, vt aduertit S.Doct. *in dubiis litt.* ex Sanctis Patribus.

Ex quo apparet mendacium Calvini *lib.* 3. *Inſtit. cap.* 4. §. 1. vbi ait, nos conſtituere Pœnitentiam in auſteritatibus; de interiori autem renouatione mirum habere ſilentium. Doloſus hic benè legerat Concilium Tridentinum, vbi altè definitur, atque iniungitur dolor, & deteſtatio peccatorum interna.

11 Svmitvr autem apud Theologos *hic* pro pœna propter culpam, voluntariè aſſumpta ad eluendum, quod liberè patratum, vel omiſſum eſt. Ex quo etiam fit, vt ſit dolor honeſtus, rationi conſonus, atque actus virtutis, vt infra dicam.

Et quia hæc eſt pars quarti Sacramenti, & fuit euidenter iniuncta ſemper à Deo, ideò, quamvis ſit pars materialis (ſanè proxima) nomen dedit Sacramento, atque dicitur Pœnitentia.

12 Ex his definit S. Doctor *in* 4. *diſtinct.* 14. *dub.* 4. *litt.* ex Magiſtro: *Pœnitentia eſt virtus, qua commiſſa mala, cum emendationis propoſito, plangimus, & odimus, & plangenda vlterius committere nolumus.* Hæc tamen definitio quæſtionibus explicanda eſt.

Alio modo definit cum Magiſtro ex D. Auguſtino lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap. 8. *Pœnitentia eſt quædam dolentis vindicta, ſemper puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe.* Vide S. Doctorem *dub.* 10. vbi oſtendit quo pacto reus peccator, conformans ſe legi æternæ, poſſit eſſe ſui Iudex, & punitor, nempe, vt Diuinæ executor iuſtitiæ ad Diuinam iniuriam vlciſcendam.

Aliam definitionem iiſdem dubiis habet: *Pœnitentia eſt anteacta peccata deflere, & deflenda non committere*, quæ, vt ait Bellarminus, eſt celebris apud nos, & eſt D. Bonauenturæ *diſputatione* 14. *quæſt.* 1.

Vt autem cæcitas eluceat ſectariorum, oportet aliqua in limine diſtinctionis 14. Seraphici ad litteram Magiſtri ſalutare. 13

Igitvr S. Doctor exponens illud Iſaiæ primo: *Lauamini, mundi eſtote*, explicat *dubio primo*, ad pœnitentiam neceſſariam eſſe emundationem internam per Contritionem, vel Attritionem, quæ eſt diſpoſitio ad ſanctificationem, ſermone tropico lotionis explicitam; ita verò, vt contritio emundet proximè diſponendo per ſe; attritio verò non ita prope per ſe, vnde hæc per lotionem exponitur; illa per emundationem labium, quæ formaliter ſemper fit per infuſionem gratiæ, non per contritionem, vt oſtendi *prima ſecundæ, tract.* 4. *diſputatione* 3.

Ex qua doctrina habes, attritionem non facere hominem hypocritam, vt dicebat Lutherus, *ſermone de Pœnitentia, & lib. contra Bullam Antichriſti, & in Aſſertionibus articulorum.* Quare inanis eſt Kemnitij excuſatio *pag.* 964. *ſecundæ partis exam.* vbi ait, Lutherum id non dixiſſe, quod Leo X. in Bulla condemnat. 14

Habes ſecundò, quàm falsò dicat Lutherus *in articulis Smalchaldicis* 3. *part. tit. de falſa pœnitentia.* Papiſtarum Catholicorum contritionem eſſe fictam cogitationem peccatorum.

Dvbio ſecundo S. Doctor affert illud D. Auguſtini *in Soliloq.* & habetur de pœnitentia diſtinctione tertia, cap. *Inanis*, & cap. quia ad me: *Inanis eſt pœnitentia, quam ſequens culpa coinquinat. Nihil poſſunt lamenta, ſi replicantur peccata.* Et dubio tertio, affert illud D. Gregorij, & habetur, ſecundo de pœnitentia, cap. 10. *Qui commiſſa plangit, nec tamen deſerit, pœnæ grauiori ſe ſubiicit*: Volunt autem dicere, nihil prodeſſe ad ſalutem, & ſi dum flet, non intendit emendationem, eſſe hypocritam, & ex contemptu magis fieri reum, nouum peccatum addendo. 15

Ex qua doctrina habes, quàm falsò Calvinus *lib.* 3. *Inſtitut. cap.* 4. §. 1. dicat, Catholicos adeò in exercitiis infixos, vt nihil aliud ex immenſis voluminibus colligas, quàm, pœnitentiam eſſe diſciplinam, & auſteritatem, quæ domandæ carni, puniendiſque vitiis ſeruiat; de interiori autem mentis renouatione, quæ veram vitæ correctionem ſecum trahit, mirum haberi ſilentium. Profectò S. Doctor *hic*, & in ſuperiori dubio totus eſt in interiori emundatione iniungenda. Quare non volumina integra Calvinus euoluit, ſed nec prima folia vidit, & more ſtultorum loquitur. 16

Hoc acriùs vrget S. Doctor *dubio tertio*, afferens definitionem Pœnitentiæ ſuprà allatam ex Magiſtro, cui ſubnectit. Dicendum, quod actus principalis Pœnitentiæ eſt actus cordis, & actus interior, 17

Digitized by Google

interior, & ideò per illum magis definit, & ideò illum tangit explicitè. Vnde planctus non attenditur *hic*, quantum ad effuſionem lacrymarum exteriorum, ſed interiorum, quia iſtæ exteriores non ſunt de eſſe, ſed de benè eſſe; nihilominus alios actus includit dicens, cum emendationis propoſito; quia emenda fit per confeſſionem, & ſatisfactionem: & quoniam pœnitentia, ſecundùm quod virtus eſt, reſpicit emendam, & emenda non ſtat cum iteratione culpæ, ideò ex conſequenti reſpicit culpam non iterandam, quare Magiſter definit per futurum, & concludit: *Nullus enim verè pœnitet de præterito, niſi proponat vltra non offendere.* Hæcnè audis Calvine? qui immenſa te volumina euoluiſſe, ais: Enim verò plura alia in Magiſtro prælibanda dimittit D. Bonauentura.

18 Pergit S. Doctor *dubio* 8. iniungere neceſſariam eſſe fidem, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ex qua iuſtus viuit, vt habetur *Habacuc* 2. *Hebr.* 10. aſſerit quidem formam, quæ dat vitam animæ eſſe gratiam; attamen neceſſariam eſſe diſpoſitionem fidei, qua credatur Deus iuſtus, remunerator, &c. vt docet Concilium Tridentinum.

Dvbio verò vndecimo, affert illud dictum S. Auguſtini *lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap.* 8. vbi monet, quotidie dolendum de peccato, & concludit: *Sed ſemper doleat, & de dolore gaudeat: & non ſit ſatis, quòd doleat, ſed ex fide doleat, & non ſemper doluiſſe doleat.*

19 Ex quo elucet, quàm falsò dicant Lutherus famoſo ſuo Libello aduerſus execrabilem Bullam Antichriſti *ad* 6. *art.* & *de captiuit. Babyl. cap. de Pœnit.* & Melanchthon in confeſſione Auguſtana, nos negare, fidem eſſe ad pœnitentiam neceſſariam, quam ex profeſſo neceſſariam oſtendit S. Doctor *diſt.* 14. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1.

Falsvm etiam conuincitur id, quod ait Tilemannus Heshuſius *loco* 9. *de Pœnitentia*, fidem eſſe partem Pœnitentiæ; non autem eam antecedere.
20 Profectò neceſſe eſt, vt præcedat fides captiuans intellectum, quod Deus Iudex ſit, quod peccatum ſit contra legem Dei, &c. aliter non ſatis deteſtabitur, vt notat D. Bonauent. *dub.* 9. & Bellarminus, *cap.* 4.

Falsvm etiam conuincitur id, quod ait Kemnitius *pag.* 945. nos quando dicimus, fidem eſſe fundamentum pœnitentiæ, intelligere confidentiam remiſſionis, ſi opera iniuncta exequamur.

Præclarè Concilium Tridentinum *ſeſſione* 6. *cap.* 6. definit, eam fidem eſſe, credere diuina reuelata, & promiſſa, præcipuè, impium iuſtificari à Deo per gratiam eius, & redemptionem Chriſti; & dum peccatores ſe eſſe intelligentes à Diuinæ iuſtitiæ timore, qua vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam, ſe conuertendo in ſpem eriguntur fidentes, Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore, illumque, tanquam omnis iuſtitiæ fontem, diligere incipiunt, ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem. Quæ pauculis verbis habet S. Doctor *dub.* 9. & latiùs *in quæſtionibus, diſt.* 14. *& ſeq.*

21 Oportet verò duo verbula ex recitatis repetere: *& de dolore gaudeat.* Vbi habes, nos admittere cum dolore aliquod gaudium de dolore vtili, & honeſto per reflexionem, in quo deceptus Lutherus ſuprà, merum gaudium poſuit interuenire ad pœnitentiam: Vellet enim nos ſemper hic lætantes, & ridentes, omnem Paradiſi ſpem ſuo more proſcribere.

Advertit etiam, poſſe aliquando dolorem eſſe in mente ſimul, & ad ſenſualitatem redundare, gaudium verò poſſe eſſe rationalem, & quidem rationalis dolor eſt neceſſarius, non autem redundantia ad ſenſum, vt docet S. Doct. *dub.* 8.

Hæc autem diſtinguere neſciens impius Heshuſius *loco* 14. relatus à Bellarmino *cap.* 4. inſulsè loquitur, quaſi non poſſit dolor mentis ad ſenſum exundare; vel ſine dolore ſenſibili nequeat eſſe rationalis.

Irridendvs etiam eſt, irridens definitionem pœnitentiæ: *Pœnitentia eſt præterita peccata plangere, & plangenda non admittere*, quam ait eſſe inſaniam Papiſtarum. Profectò ea eſt definitio D. Gregor. *homil.* 34. *in Euang.* & ſimilia ex D. Ambroſio allegat Gratianus de Pœnitentia, *diſtinct.* 1. can. *Ecce nunc:* Addam pro coronide fæculentum errorem Kemnitij *pag.* 962. poſſe naturalibus viribus nos diſponere ad iuſtificationem, eſſe Scholaſticorum dogma, à Concilio Tridentino confirmatum. 22

Primò enim S. Doctor *dub.* 7. etiam ipſum fletum aſſerit donum eſſe Dei. Et Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *can.* 3. definit: *Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Et ſeſſ. 14. cap. 4. & can. 5. definit, eſſe donum Spiritus ſancti etiam ipſam attritionem imperfectam. 23

Hæc in limine delibaui ex S. Bonauent. *illis dubiis litteralibus*, vbi agere incipit de Pœnitentia, vt videat lector, hæreticos nedum primas Seraphici paginas vidiſſe, qui in limine eorum præcipua elidit mendacia, quæ latius in quæſtionibus euertit, vt iam oſtendemus. Plures pœnitentiæ definitiones, vide in D. Bonau. 3. *part. Centil. ſect.* 51. 24

QVÆSTIO II.

Quodnam ſit materiale Poenitentiæ Virtvtis *obiectum.*

D. Bonauent. in 4. diſt. 16.
D. Thom. q. 85. art. 1.

VT habitum Pœnitentiæ exponamus, de obiecto agendum, à quo mediis actibus ſpeciem ſumit, vel ſaltem à poſteriori dignoſcitur, vt docent omnes cum D. Bonau. *diſt.* 14. *part.* 1. *quæſt.* 3. *in corpore.* Et quamvis actus formales ſint illi, qui formaliter oſtendunt habitus, vt S. Doct. aduertit; tamen de materialibus primò agendum. 25

Poenitentia dupliciter ſumitur: Primò vt dicit quamcunque honeſtam peccati deteſtationem per modum habitus inclinantis, quo pacto pœnitentia non eſt vna virtus, ſed varias complectitur, iuxta multiplicem rationem deteſtandi peccatum.

Alio modo Pœnitentia virtus, quaſi per Antonomaſiam denominatur quædam virtus ſpecialis, quæ ſub propria ratione deteſtatur peccatum, vt Deo iniurioſum. Et hoc modo agitur præcipuè *hic* de Pœnitentia: de cætero aliqua identidem, vbi ſe obtulerit 26

obtulerit occaſio de Pœnitentia in priori ſenſu agemus.

Observat S. Bonau. *diſt.* 14. *part.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 3. duplicem materiam poſſe aſſignari virtuti, alteram, vt vitandam, quomodo illicita delectatio poteſt dici materia caſtitatis: alteram vt amplectendam, & amandam, quomodo corporis puritas dicitur materia eiuſdem.

27 Assero primò. Peccatum eſt obiectum Pœnitentiæ, vt deſtruendum. Ita D.Bonau. *in* 4.*diſt.* 14. *dubiis litt. & quæſt.* 1. *& ſeq.* & *diſt.* 17. *quæſt.* 3. D.Thom. *quæſt.* 85. *art.* 1. *&* 2. & *in* 4.*diſtinct.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 1. Sotus *quæſt.* 1. *art.* 2. & alij Doctores cum Magiſtro *diſt.* 14. *&* 17. Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 1. Valentia *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punct.* 1. Card.Lugo *diſp.* 3. Baſſæus, *verb. Pœnitentia*, 1. *num.* 5. & alij *ibi* relati.

Probatvr primò ex *quæſtione præcedenti*, vbi Pœnitentiam definiuimus retractationem peccati, cum propoſito illud non committendi in poſterum, Ideò à Sanctis Ambroſio, & Auguſtino ibi addu-
28 ctis definitur: *Pœnitentia eſt peccata perpetrata plangere, & plangenda non committere*, nempè proponere ea non committere, vt docet S. Bonauent. *diſt.* 14. *quæſt.* 1. Ideò, cùm Scriptura de Pœnitentia loquitur, peccatoribus eam tribuit, Matth. 9. *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.* Et Hebræos 12. *Non inuenit locum pœnitentiæ, quamuis cum lacrymis poſtulauerit*, nempe de peccatis, vt aduertit S.Doctor, quæſt. 3. & Hebr. 6. *Impoſſibile eſt enim, eos, qui prolapſi ſunt, renouari ad pœnitentiam.* Impoſſibile autem dicitur viribus naturæ, vel etiam cum gratia in quibuſdam difficile, vt ait S.Doctor *quæſt.* 2. *ad* 1. Et hæc quidem de peccato mortali optimè demonſtrant, quomodocumque legi Dei repugnent, vt aduertit S.Doctor *diſt.* 16. *dub.* 4. *litt.* Neque ipſe Lutherus id negat; vt vidit Valentia *loco citato.*

29 Qvæstio verò eſſe poteſt: an etiam peccatum veniale ſit materia Pœnitentiæ.

Assero, ita rem ſe habere. Sic D. Bonauent. *diſt.* 16. *quæſt.vltima*, Suarez *diſp.* 2 *ſect.* 1. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *puncto* 1. & alij cum D.Thom. *q.* 87. *art.* 1. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 1. *p.* 4. *num.* 5. Card.Lugo *diſp.* 3. *ſect.* 1. Zerola *de Pœnitentia*, *c.* 7. *q.* 18. Zecius *tract.de Pœnitentia*, *cap.* 3. & cæteri.

Probatvr ab omnibus, quia veniale eſt aliqua in Deum offenſa, atque adeò eſt obiectum diſplicentiæ, ſiue ob turpitudinem contra aliquam virtutem, quomodo mendacium eſt contra veritatem; ſiue quia impedit feruorem charitatis ad quam ſpectat de omni culpa dolere.

An verò actus exterior peccati præcisè ſit materia Pœnitentiæ, reſolutum eſt *prima ſecundæ, tract.* 3. *de Peccato*, *diſp.* 1. *quæſt.* 9.

30 Qvoad peccatum habituale, etiam certum eſt, eſſe materiam Pœnitentiæ; nam ſicut actus, & habitus virtutis in vna conueniunt honeſtate; ita & habitus, ſeu vitium, & actus, ideſt peccatum in vna conueniunt deformitate. Eſt autem ſubinde dubium: An originale ſit materia Pœnitentiæ.

Commvniter Theologi negatiuè reſpondent. Citantur D.Bonau. *diſt.* 16. *quæſt.* 1. D.Thom. *quæſt.* 84 *art.* 2 *ad* 3. Richard. *diſt.* 16 *art.* 4. *q.* 1 *ad* 2. Ledeſma *in* 4. *p.* 1. *q.* 25 *art.* 2. *dub.* 3. Soto *diſp.* 14. *quæſt.* 1 *art.* 2. & *diſp.* 17 *quæſt.* 2. *art.* 2. Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 1. propriè de Pœnitentia loquendo *num.* 11.

31 At Pitigianus 2. *p. diſp.* 14. *quæſt.* 3 *art.* 6. *concl.* 1. Zerola *de Pœnit. cap.* 7. *quæſt.* 18. Bonac. *de Sacram. cit. num.* 6. & alij dicunt, Peccatum originale, vt dimiſſum, non eſſe materiam Pœnitentiæ; at verò ſi conſideretur, vt non dimiſſum, poſſe eſſe materiam Pœnitentiæ; nam efficit hominem Deo inimicum.

Hos Doctores in nulla re diſcrepare oſtendit S. Bonau. qui ſic diſtinguit. Peccatum originale, cùm non ſit actu noſtro volitum, non poteſt eſſe obiectum Pœnitentiæ propriæ, quæ eſt retractatio priorum actuum, qui nobis fuere voluntarij; at verò ſi hanc virtutem accipiamus non adæquatè, ſed ſecundùm ſimplicem affectum iuſtitiæ ad Deum, ſic poteſt eſſe obiectum diſplicentiæ; & hac diſtinctione arrepta è D. Bonau. quem pro priori adducunt ſententia, totam quæſtionem dirimunt multi.

Assero primò, originale peccatum non eſſe materiam Pœnitentiæ propriæ. 32

Probatvr à Suarez ex D. Bonau. *fundam.* 2. Nullus pœnitet eius facti, quod ipſe non egit, neque voluit: Sed originale ſingulis non eſt voluntarium: Ergo. Maior probatur, nam pœnitentia eſt reſpectu actus proprij.

Hinc aſſumit S. Doctor, neque eſſe materiam Sacramenti Pœnitentiæ; nam Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt remedium actualium; ſicut Baptiſmus originalis. Sì autem originale eſſet materia etiam Sacramenti Pœnitentiæ, extarent duo Sacramenta in remedium eiuſdem morbi, primò inſtituta.

Assero ſecundò, poſſe originale peccatum eſſe materiam diſplicentiæ. 33

Probatvr primò à D.Bonau. Illo de quo iuſtè aliquis arguitur, & punitur iuſtè, poteſt etiam dolere, & ſeipſum arguere, ſed de originali iuſtè home arguitur ex D.Auguſtino *lib. de corrept. & gratia cit.* & patet, quia punitur ſumma pœna à Deo.

Probatvr ſecundò à S. Doctore. Sicut zelus deteſtatur omnem iniuſtitiam in alio, ita poteſt deteſtari omnem iniuſtitiam in ſe: ſed originale eſt iniuſtitia in homine, cuius voluntas in Adam deliquit: Ergo poteſt homo dolere, ſe in Adamo Deum offendiſſe. 34

Probatvr tertiò à S.Doctore, quia originale ſeparat in æternum à Deo, quod eſt maximum malum, & maximâ pœnâ punitur, quæ eſt carentia viſionis Dei.

Sic ferè diſcurrit etiam D. Thom. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſtiuncula* 2. Soto ſuprà, & Suarez, qui rationibus iſtis gloriatur. Concludit verò cum D.Bonau. non eſſe hac de re latum præceptum, quia ſicut vnius Adæ voluntate commiſſum eſt; ita vnius Chriſti voluntate ſatisfactum. Et ſicut generatione naturali contrahitur, ita etiam per regenerationem Baptiſmi deletur, atque adeò non erat opus alio remedio.

Ex his deducit S. Doctor, multò minùs peccata perſonalia aliorum eſſe materiam Pœnitentiæ. 35

Ratio eius eſt, quia Pœnitentia eſt deteſtatio voluntaria eorum, quæ prauè voluntariè patrauimus. Ita etiam D.Thom. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 2. Suarez *loco cit. num.* 9. Bonacina *num.* 8. Nungus addit D.Th. *quæſt.* 2. *art.* 5. Summa Corona *de Pœnitentia*, *num.* 13. Graff. *lib.* 1. *deciſ. cap.* 4. & alij, qui eadem vtuntur ratione.

Qværes: An peccatum futurum poſſit eſſe materia Pœnitentiæ. 36

Respondetvr ex D. Bonauent. *diſtinct.* 14. *in dubiis litteralibus*, peccatum futurum eſſe obiectum ex conſequenti, quatenus includit propoſi-

Digitized by Google

tum non peccandi in futurum, non tamen directè eſt materia pœnitentiæ, quæ reſpicit præteritum peccatum, deteſtando. Ita etiam D.Thom.*diſt*.17. *quæſtione* 1. *art*. 2. *quæſtiuncula* 4. Suarez *num*.7. Bonacina *num*.8.Nungus *in addit*. D.Thom.*quæſt*.2. *artic*. 4. Nauar. *cap*.1. *num*.21. Graff. *num*.1. *deciſ*. *cap*.3. *num*.2.

Malvm etiam pœnæ honeſtum eſt obiectum Pœnitentiæ amplectendum. Vide Suarez *num*.14. cum D. Bonauentura *diſtinct*.15. Subſcribit *loco cit*. Baſſæus.

37 Deniqve etiam Deus eſt obiectum Pœnitentiæ, ſumptæ adæquatè, vt docet D. Bonauent. *diſtinctione* 14. *quæſtione* 3. & Suarez *ſect*.2. eſt enim iuſtitia quædam, emendans iniuriam, Deo illatam, ius ei debitum tribuendo: Ex quo etiam ſequitur, bonum aliquod opus eſſe obiectum Pœnitentiæ. Eiuſdem enim virtutis eſt malum fugere, & bonum ei oppoſitum proſequi, vt indicat S. Doctor *diſtinct*. 14. *dub*.10. vbi id probat ex D. Auguſtino *lib. de vera, & falſa pœnitentia*, *cap*.18. vbi ait, Pœnitentem dolere, & de dolore gaudere: Ergo habet pro obiecto etiam dolorem, tanquam bonum honeſtum ad finem reſarciendæ diuinæ iniuriæ.

Idem docet Alenſ. 2.*part. quæſt*.175. & 3.*part. quæſt*.76. *memb*.2. & 3. Durand. 4. *diſtinct*. 14. *quæſt*.1. *num*.7. Caietanus *quæſt*.85. *art*.2. & D. Thom. *quæſt*.113. *artic*.5. *ad* 1. *in prima ſecunda*. Suarez *ſect*.2.

QVÆSTIO III.

Quodnam ſit Poenitentiæ *obiectum formale*.

38 Obiectvm formale, in vnaquaque virtute, eſt proximum, & intrinſecum motiuum eius, hoc eſt intrinſecus finis virtutis, & finis eſt, qui in moralibus dat ſpeciem. Motiuum autem deteſtandi peccata totuplex eſſe videtur, quot ſunt virtutes oppoſitæ, ex quibus vitiorum apparet deformitas, priuata decore earum. Hinc nullum aliqui motiuum ſpeciale concedunt Pœnitentiæ, atque adeò omne obiectum formale negant. Ita Maior 4.*diſtinct*.14.*quæſt*.3. Inclinat Scotus *ibi*, *quæſt*.1. & alij, quos referam *quæſt*.17. vbi oſtendam, eam eſſe virtutem ſpecialem.

39 Alii verò Theologi admittunt rationem formalem ſpecialem, ſub qua Virtus pœnitentiæ moueat ad deteſtandam culpam patratam. Ita S. Bonauent. *diſtinctione* 14. *dubio* 10. & *quæſtione* 3. Paludan. *ibi*, Alenſ. 4. *part. quæſtione* 12. *memb*.1. *artic*.11. §.2. obſcurè tamen eam explicaſſe ait Suarez.

Primvs modus explicandi obiectum formale Pœnitentiæ eſt Vaſquez *quæſt*.85. *dub. vnic*. eſſe compenſationem Deo faciendam ob læſionem Maieſtatis. Eum ſequuntur alij multi Moderni. Ratio eſt, quia Pœnitentiæ virtus inclinat ad ſatisfaciendum Deo pro peccatis commiſſis; eſt enim pœnitentia actus iuſtitiæ vindicatiuæ.

40 Secvndvs modus eſt, formale obiectum pœnitentiæ eſſe Ius Diuinum reſarcire, & ponere æqualitatem cum Deo, quoad ſua bona. Hoc ita declarant: Deus ſuper noſtras actiones habet prælationem, & dominium, vt ſecundùm eius voluntatem fieri debeant, & hoc eſt ius, quod Deus, quippe prima regula, habet in omnes actiones noſtras morales. Rurſus ſic idem explicant: Deus habet ſua bona, nedum intrinſeca, vt ſunt propriæ perfectiones, quæ à nemine lædi poſſunt, ſed etiam extrinſeca famæ, & exiſtimationis, quæ debent illæſa ſeruari. Cùm autem homo peccat, læditur ius Dei, & tollitur æqualitas bonorum, quæ Deus habebat, & fit Deus minùs habens in exiſtimatione; homo enim delinquens, minùs Deum æſtimat, quàm debet. Formale ergo obiectum, quod intendit Virtus Pœnitentiæ, eſt ius Diuinum læſum reſarcire. Ita Suarez *diſput*.2. *ſect*.3. Amicus *diſput*.1. *ſect*.3.

Ratio eſt, quia Iuſtitia, vt ſic, habet pro ob- 41
iecto ius, & determinata iuſtitia determinatum ius; hoc autem eſſe nequit, niſi ius Diuinum. Pœnitentia autem eſt Iuſtitia ſpecialis; eſt verò ius ſpeciale, quod habet Deus in noſtras actiones, vt eſt earum regula prima, diuerſum à iure, quod habet, vt Principium, & Finis.

Tertivs modus eſt, obiectum formale eſſe honeſtatem, quæ reperitur in ipſa reconciliatione, qua Deum offenſum placamus, & nobis reconciliamus.

Distingvvnt enim iſti offenſam ab iniuria: hæc enim eſt contra ius ſtrictum, quod quiſque
habet in res ſuas: Offenſa verò non ſemper iniu- 42
riam includit, offenditur enim, v. g. amicus, ſi ei non præſtem aliquod obſequium, etiamſi non ſtrictè debitum. Iniuria igitur compenſatur per iuſtitiam; offenſa verò per aliam virtutem, quæ inclinat ad tollendam cauſam rationabilis offenſionis, quæ, ſi inter homines reperitur, multò magis ad Deum, & dicitur *Pœnitentia*. Ita Card. Lugo *diſp*.2. *ſect*.4.

Ratio eſt, quia auferre cauſam iuſtam indignationis ob offenſam, eſt ſpecialis honeſtas; & Pœnitentia tendit in hanc honeſtatem recuperandi amicitiam Dei.

Qvartvs modus eſt Scoti, *diſtinctione* 14. 43
quæſtione 2. & *diſtinctione* 15. *quæſtione* 1. quem Scotiſtæ ſequuntur, Brancatius *diſputatione* 3. *quæſtione vltima*, Maſtrius *diſputatione* 5. *quæſtione* 2. Obiectum formale pœnitentiæ eſſe peccatum, vt vindicabile, hoc eſt in pœnam commutabile, & per aliquam ſatisfactionem, vel ſatiſpaſſionem expiabile. Adducunt etiam D.Thomam *quæſtione* 85. *articulo* 3. Ratio eſt, quia obiectum materiale Pœnitentiæ, ſecundùm omnes, eſt peccatum; at non tendit in illud, niſi vt expiabile, & punibile; nam, vt eſt offenſa Dei, reſpicitur à charitate; ſub ratione iniuriæ reſpicitur à iuſtitia. Confirmatur, quia ſub ea ratione ad nullam aliam virtutem ſpectat. Hunc modum latiùs infrà refellam.

Obiicit ſibi Maſtrius, fore, vt hæc virtus non fuiſſet in B. Virgine, aut in ſanctis Innocentibus; Sed hoc non premit.

Id, quod premit, eſt, quia pœnitentia reſpicit 44
ſanè, vt partem aliquam, ſatisfactionem, ſed formaliter conſiſtit in deteſtatione culpæ, vt declarat Concilium Tridentinum *ſeſſione* 6. *cap*.6. vbi hæc habet verba: *Dum peccatores ſe eſſe intelligentes, mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem*. Et ſeſſione 14. cap.4. definitur: *Contritio eſt dolor animi, ac deteſtatio de peccato commiſſo*. Ibi autem nulla vindicationis mentio habetur.

Respon

45 Respondet Maſtrius *diſp.5. quaſt.1 num.20.* ibi non fieri mentionem vindicationis, quia loquitur de contritione ex motiuo charitatis, nam verbis præcedentibus, ait: *Illumque, tanquam omnis iuſtitiæ fontem, diligere incipiunt: ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem.*

Sed Maſtrius mutilat ſententiam Concilij, ait enim Concilium: *Diſponuntur autem ad Diuinam iuſtitiam, dum excitati diuinâ gratiâ, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, &c. atque illud in primis, à Deo iuſtificari impium per gratiam, &c. & dum peccatores ſe eſſe intelligentes, à diuinæ iuſtitia timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam, in ſpem eriguntur, fidentes, Deum ſibi per Chriſtum propitium fore: illumque, tanquam omnis iuſtitiæ fontem, &c.* vbi de motiuo charitatis non loquitur; ſed de motiuo iuſtitiæ, quo conuertitur ad proſequendum.

46 Probabilior eſt modus Suarez, Valentiæ *diſp.7. quaſt.2. punct.1.* Caſpenſis *diſp.2. ſect.21.* Motiuum Pœnitentiæ eſſe reſarcire diuinam iniuriam, ſeu deteſtari peccatum, vt eſt Dei offenſa, & iniuria, quod eiſdem ferè verbis, docet S.Doct. allatis locis.

Hoc ſenſu intelligendi ſunt D.Thom. *quaſt.85. art.2.* & *in 4. diſt.14. quaſt.1. art.1. quæſtiuncula 3.* Paludanus *ibi, quaſt.1.* Soto, & Caſtro ſupra, & paſſim Thomiſtæ dicentes, peccatum, vt deſtruendum, & expiabile, vel compenſabile, eſſe obiectum formale Pœnitentiæ.

Virtus ergo Pœnitentiæ inclinat ad deſtructionem peccati, faciendo quantum eſt in poteſtate peccatoris cum auxilio Dei, & hoc modo intendit recompenſare, ſeu reſarcire iniuriam Deo illatam, vt ait Suarez allegans Seraphicum, qui non obſcurè, ſed præclaris verbis explicat dicens *in cor-*

47 *pore*: Agere pœnitentiam, ſeu dolere de culpa commiſſa, eſt dupliciter, aut propter læſionem naturæ; aut propter offenſionem Maieſtatis diuinæ, & ipſius iuſtitiæ. Pœnitentia, qua quis pœnitet propter Dei offenſam, paratus ei facere emendam, non eſt ſine diuina gratia gratum faciente, vel gratis data, & hæc adeò diſponit ad gratiam, quod nullus eſt ſic pœnitens, qui non inueniat gratiam, & veniam. Itaque non meram compenſationem aſſerit eſſe motiuum Pœnitentiæ, vt reliqui Recentiores putarunt; ſed etiam dolere de peccatis commiſſis; nam dolor eſt intrinſecè neceſſarius pœnitentiæ, vt monet Lugo *diſp.2. ſect.4.* cum Sanctis PP. quos refert *ſect.2.* præcipuè Gregorio *homilia 34. Euang.* & lib.9. regiſt. epiſt.39. *Pœnitentiam agere, eſt peccata perpetrata plangere, & plangenda iterum non committere*, quem refert cum aliis S. Bonauent. *hic in 4. & lib.2. Pharetra, cap.17.*

48 In dubio verò illo *6. diſt.14. p.2.* ait S. Doct. Pœnitentia virtus eſt, ad deſtructionem veteris hominis ordinata, & nemo poteſt vitam nouam inchoare, niſi repudiet veterem: & nemo poteſt domini amicus effici, niſi odiat, quod Deus odit: quia ergo Deus odit peccatum odio vindictæ, & ipſum peccatorem; ideò pœnitens etiam ipſum debet odire, & de ſe rationem, & vindictam expetere. Pertinet autem ad eum iudicari, vt eſt reus; & iudicare, vt eſt iuſtus. Vnde ipſa ratio conformata legibus æternis ſeipſam punit, vt conformis fuit legi peccati; & ſic accipit authoritatem à Deo,

49 & non ipſa punit; ſed Deus. Deus inſeruit homini naturale iudicatorium, cui commiſit regnum animæ iudicandum, & liberum arbitrium. illi conformatum debet vindicare tranſgreſſionem, & in ſeipſo, non auctoritate ſuâ, ſed Dei, & naturalis iudicatorij, quod non errat. Cùm ergo dicitur, quod non eſt idem reus, & iudex, verum eſt idem ſecundùm idem. Quod obiicitur, quòd debet parcere, dicendum, quòd etſi homo debeat parcere iniuriam ſuam; tamen iniuria Dei eſt iudicanda ab eo, cui commiſſa eſt; & quia homo iniuriatus eſt Deo, ideò debet eſſe miniſter Dei in parte iſta. Eſt igitur vindicta Dei, vt principalis auctoris; & hominis, tanquam miniſtri. Hæc S. Bonauentura quibus nil clarius.

Ex his habes, Pœnitentiam etiam vindictam intendere inclinando ad ſatisfaciendum pro pœna, 50
quod ſanè ordinatur eodem motiuo reſarciendi iniuriam Deo illatam. Itaque ad eandem virtutem ſpecialem Pœnitentiæ pertinet primariò quidem velle reſarcire iniuriam, ſecundariò verò ſatisfacere pro pœna. Hoc probat S. Doctor *dub. citato*, ex D.Auguſtino *lib. de vera, & falſa Pœnitentia, cap.8.* vbi ait: *Pœnitentia eſt doloris vindicta, puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe.* Vbi non ſolum dolorem, ſed etiam vindictam ex dolore, dicit pertinere ad hanc virtutem, & conſequenter ad formale motiuum eius.

Fruſtra verò Maſtrius ſuprà, & Faber *n.84.* 51
cum Scotiſtis omnibus, ſolam vindictam ad pœnitentiam ſpecialem pertinere hinc autumnat. Nobiſcum eſt D. Thom. *quaſt.85. art.1. ad 3.* Suarez *ſect.3.* Filliucius *tract.3. cap.1. quæſtione 4. & 5.* Layman. *lib.5. tract.6. cap.1.* P. Eligius Baſſæus *in ſuo Theologico vernante floribus opere, verbo Pœnit.1. num.5.* Sic igitur licèt primarium motiuum Pœnitentiæ ſit deſtructio culpæ, vt offenſa eſt; ſecundariò tamen pertinet ad eam deſtruere omnem reatum, pœnas ſubeundo. Quapropter non rectè Scotus *4. diſt.14. quaſt.1. & 2.* conſtituit peculiarem virtutem Pœnitentiæ ad hunc actum præciſum vindictæ, & nullam aliam rationem ſpecialem virtuti Pœnitentiæ aſſignat.

Quamvis enim auerſioni à Deo deſtruendæ 52
incumbat charitas, & conuerſionibus ad creaturas, ſingulæ virtutes, vt Scotus arguit, inſudent, & reatum deteſtetur timor, vel ſpes; attamen in quolibet peccato, vt eſt offenſa Dei, eſt propria quædam ratio iniuriæ altioris rationis, quàm ſit omnis humana iniuria, ſicut ius Diuinum altius, & eminentius eſt. Id autem confirmant Scripturæ, quæ identidem proclamant peccatum iniuriam, & offenſionem Dei. Debent autem Scripturæ propriè intelligi, ſi commodè poſſint. Et ideò ab homine exigunt ſatisfactionem, & conuerſionem in Deum, non vtcumque debitam ex lege charitatis; ſed etiam ex iuſtitia, & propterea Chriſtus ex iuſtitia 53
ſatisfecit pro peccatis hominum, & omne illorum debitum pleniſſimè ſolueret. Hæc autem exemplis patent; nam iniuria lata proximo, tametſi vniuerſaliter ſit contra charitatem, eſt tamen etiam contra iuſtitiam proximè, & formaliter; multò magis auerti à Deo, licèt contra charitatem ſit; eſt etiam contra debitum Deo, vt agnoſcatur vltimus finis, quem conſtituens in creatura, iniuriam Deo infert, vt arguit S.Doct. *diſt.16. quaſt.2.*

Illum actum vindictæ ſpectare ad virtutem 54
probat Scotus *diſt.14. quaſt.2.* & Faber *diſput.12. num.14.* argumento D. Bonauent. *dub. illo litt.10.* Ille actus eſt virtutis, qui eſt conformis rectæ rationi; Sed actus volendi vindicare iniuriam, Deo illatam, eſt conformis rationi: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur ſic: Quilibet Legiſlator, ſecundùm

Digitized by Google

ſecundùm rectam rationem, indicat legis tranſgreſſionem, & ſi iuſtè vindicat Legiſlator, iuſtè vindicat etiam Miniſter Legiſlatoris. Sed Deus eſt Legiſlator iuſtè vindicans iniurias legis: Ergo & homo, qui eſt Miniſter Dei ad compenſandum in ſe, quantum poteſt, iniuriam Dei legi illatam: Ergo.

55 Ex hoc colligit Faber *num.6.* cum Scoto, & D. Bonauent. actum illum eſſe ſpecialis virtutis, quia habet ſpeciale obiectum vindicandi peccatum, vt iniuriam Deo illatam. Attamen non rectè hunc ſolum actum ad ſpecialem Pœnitentiam reducit, vt vidimus, nam deteſtatio peccati, vt eſt iniuria Deo illata, non aduerſatur vitio, provt opponitur virtuti, ſibi contrariæ; ſed provt eſt iniurioſa Deo, modo ſuprà explicito; & per hoc ruit argumentum Scoti ſuprà allatum à Fabro *num.13.* quamvis enim ſingulæ virtutes ſub propriis rationibus tendant ad deſtruendum vitium oppoſitum, in quo eſt conuerſio ad creaturas, & charitas auerſetur auerſionem ab amicitia Dei; tamen auferre à Deo ius finis vltimi, eſt contra iuſtitiam, & redimitur à pœnitentia, eliciente ſe ipſa actum compenſationis, non quatenus imperata à charitate, vt putant Scotus *ſuprà*, & Faber *num.79.*

56 Neqve per ſolam vindictam pœnalem auffertur; nam deſtructio peccati, ſpecialiter pœnitentiæ virtuti adſcribitur à Scriptura, Conciliis, & Patribus. Ideò Concilium tandem Tridentinum *ſeſſ.14. cap.1.* ait: Pœnitentiam eſſe deteſtationem cum pio animi dolore, &c. Et *cap.4.* definiens contritionem, quæ eſt actus propriiſſimus Pœnitentiæ, habet hæc verba: *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero:* Ergo deteſtatio eſt proprius actus pœnitentiæ ſpecialis virtutis.

Idem explicat Sanctum Concilium *ſeſſ.6. cap.6.* dicens: *Dum peccatores ſe eſſe intelligentes, mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem*, vt ſuprà.

57 Respondet Faber *num.8.* actum illum, à Concilio indictum, eſſe virtutis in communi, non ſpecialis Pœnitentiæ; virtutis inquam in communi, non quaſi detur virtus communis omnibus deteſtans omnia peccata; ſed quia deteſtatio vitiorum eſt communis virtutibus, quarum ſingulæ, ſingula vitia oppoſita deſtruunt. Actum verò deteſtationis illius eſſe actum charitatis probat ex eodem Concilio, quod ſic loquitur: *Fidenteſque, Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore: illumque, tanquam omnis iuſtitiæ fontem, diligere incipiunt: ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem.* Sic etiam Maſtrius ſuprà.

58 At omittit Faber verba, quæ eum cruciant. Ait enim Concilium: *Dum peccatores ſe eſſe intelligentes, à diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes, Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore: illumque, tanquam omnis iuſtitiæ fontem, diligere incipiunt: ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum.*

Hic igitur loquitur Concilium de actu Pœnitentiæ virtutis, non à charitate imperato, vt oſtendam *quæſt.8.* ſed ab amore iuſtitiæ, qui à Pœnitentia elicitur, vt probat illo effato: *Pœnitentiam agite, &c.* Quod verò agat de virtute ſpeciali Pœ-
59

nitentiæ, oſtendo; nam S. Concilium *ſeſſ.14. cap. illo 4.* ſic definitâ contritione proſequitur: *Declarat igitur S. Synodus, hanc contritionem, non ſolùm ceſſationem à peccato, & vitæ nouæ propoſitum, & inchoationem; ſed veteris etiam odium continere, iuxta illud: Proiicite à vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus præuaricati eſtis; & facite vobis cor nouum, & ſpiritum nouum. Et certè, qui illos Sanctorum clamores conſiderauerit: Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci: Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ; & alios huiuſmodi generis: facilè intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe.*

Hinc igitur arguo ad hominem contra Fabrum. 60
Deteſtatio, de qua loquitur Concilium, eſt communis virtutis per te *num.85.* Sed hæc imperat amaritudines pœnales in vindictam peccatorum ex ſacro Concilio: Ergo vindicta peccatorum per amaritudines pœnales ſpectat ad pœnitentiam communem, non ad ſpecialem pœnitentiam, contra Scotum *loco cit.* & te, *cap.1.* totaque ferè diſputatione.

Confirmatvr: Nam ſicuti ad charitatem reducis deteſtationem peccati, eò quòd imperata à charitate tibi videatur, ita & pœnalitatum aſſumptio erit virtutis communis, quia ab ea imperatur.

His corruit tota Fauentini fabrica; neque verò 61
totam illam diſputationem percurro, in qua adeò prolixè hoc argumentum ita repetit, refricat, impugnat, vt vel patientiſſimum fatigaret.

Fateor ſanè, aliquam deteſtationem peccati eſſe à charitate, quatenus ſcilicet eſt fractio diuinæ amicitiæ, & potuit hoc ſenſu à Concilio Tridentino recenſeri, vt omnem contritionis ſpeciem recenſeret; at negare pœnitentiæ omnem deteſtationem propriam, eſt abſonum. Et ingenuè arbitror, Concilium tradidiſſe contritionem imperatam à charitate, & dolorem ex motiuo iuſtitiæ imperatum à Pœnitentia, & per hunc diſponi ad Dei amorem, vt conſtat legenti verba Concilij, & indicat Suarez *diſp.3. ſect.4.* qui ſic interpretatur D.Thom. *prima ſecundæ, quæſt. 113. art.5. ad 1.* vbi contritionem à charitate eſſe elicitam docet.

Ex ſuprà relatis *in dub. illo 10. D. Bonauentura* 62
elicio, quid reſpondeam quæſtioni illi, quam Suarez *ſect.4.* agit: Quæ virtus deteſtetur peccata, vt rationi contraria; non enim ratio agit, vt generet habitum conformitatis cum ratione, vt putat Suarez *num.9.* & Medina *C. de Pœnitentia, tract.1. quæſt.1. ad 4.* nam hic habitus, apud Ariſtotelem, & Philoſophos, eſt nouus.

Vera igitur ſententia eſt D. Bonau. *loc. adducto*, Deum dediſſe naturale indicatorium, quod ſingulis obiectis applicitum, conſideret, an actus ſint rationi 63
conformes, neque tamen ſiſtat hîc, ſed proprias cuiuſque actus rationes meditetur; an conformes legi æternæ, & rationi, quo fit, vt videns peccatum contra rationem iuſtitiæ Deo debitæ, tendat per pœnitentiam ad emendam; vt cum Seraphico loquar.

Neqve eſt ſimile de obiecto vniuerſali, quod in intellectu diſtinctum gignit habitum ſpeculatiuum; nam illud eſt obiectum cognoſcibile ſeorſim abſtractum; at verò bonum in praxi non amatur in genere, ita vt appetitus feratur practicè in bonum honeſtum in genere; ſed in hoc, vel illud, & ita honeſtatem ſpecialem ſemper proſequitur; quamvis enim bonum honeſtum appeteret, tamen non contraheret

64 contraheret habitum circa bonum honeſtum in genere; ſed ad hæc bona, vel illa, cuius ſignum eſt, nam ſi circa bonum honeſtum temperantiæ habitum contraxiſſet, non ob id circa omne aliud honeſtum pariter inclinaretur facile, v.g. circa Iuſtitiam, &c.

Profectò nimis ampla eſt hæc ratio habitus conformis rationi, vt detineat appetitum ad vnum habitum ſpecialem ſane acquirendum. Quare, & Suarez fatetur ingenue, hunc habitum poſſe dici ſolùm inchoatum; non autem perfectum.

65 Ex his omnibus colligere licet, non ſatis rectè à Scoto quatuor acceptiones pœnitentiæ enumerari. Prima eſt velle in ſe punire peccatum, quam ſolam ait eſſe pœnitentiam ſpecialem. Secunda eſt nolle peccaſſe, quod a pœnitentia ſpeciali eliminat. Tertia, acceptare punitionem ab alio inflictam. Quarta eſt patienter eam ferre. Hæc ſanè diſtinctio nulla methodo, aut ratione aſſignatur: ſic enim poſſemus innumeros Pœnitentiæ modos aſſignare. Qua obſecro ratione vis punire peccatum, antequam tibi diſpliceat? Vide Suarez *diſp.3. ſect.4.* Valentiam *diſp.7. quæſt.2. punct.1.* recte confutantes, vt mirum ſit, quod ait Faber *diſp.1.cap.1.* Scotum ea, quæ de Pœnitentia ſunt, ſuper omnes Theologos egregiè tractaſſe. Neque ſatis eum defendit Maſtrius *diſp.5. quæſt.1.* Porrò deteſtationem peccati optimè probaui ad Pœnitentiam ſpecialem pertinere.

66 Ex eodem *dub.10. S. Bonauenturæ*, habes etiam, Pœnitentiam eſſe actum voluntatis, quæ eſt ſententia etiam aliorum Theologorum. Sumitur verò ex Concilio Tridentino *ſeſſ.6. cap.6.* vbi ait: *Dum peccatores ſe eſſe intelligentes mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem*, & can.4. definit, liberum arbitrium cooperari in conuerſione peccatoris. Idem colligitur ex *cap. 4. ſeſſ.14.* & idem ait S.Doctor *loco adducto.*

Probatvr etiam à Suarez *diſp.3. ſect.1. argumento D. Bonauenturæ*, quia actus Pœnitentiæ, eſt actus iuſtitiæ, at iuſtitia voluntatis eſt: Ergo.

67 Deinde quia Pœnitentia opponitur peccato, quatenus peccatum eſt; at peccatum eſt actus voluntatis.

Ex his habes etiam cum D. Bonauent. *dub.11.* Virtutem Pœnitentiæ habere ſuos actus in proprium ſuum bonum, quotquot habet voluntas in bonum; nam poteſt amare honeſtatem iuſtitiæ ad Deum; deſiderare operari circa talem iuſtitiam; gaudere de tali iuſtitia, vel etiam de dolore, & ſatisfactione, quod probat S. Doctor, & cum eo Suarez *ſect.2.* ex D.Auguſt. *lib.de vera, & falſa pœnitentia, cap.13.* vbi ait: *Pœnitens ſemper de peccato doleat, & de dolore gaudeat.* Ad eam ſpectat etiam deſiderare de futuro, & proponere bonum operari. Porrò Gaudium etiam de æquitate, iuſtitiæ reſtituta, ad pœnitentiam ſpectat. Non renuo tamen, hos actus à Prudentia dirigi, quæ eſt omnium moderatrix.

68 Collige etiam, Pœnitentiam habere omnes actus fugæ circa peccatum; nam eadem virtus proſequitur bonum, & fugit malum oppoſitum, odio enim habet peccatum, vt quoddam malum eſt: deteſtatur, vt præſens, ex quo triſtatur; & in hoc actu deteſtationis eſt propria ratio pœnitentiæ, vt oſtendi ex Concilio Tridentino, & eodem modo loquitur Concilium Colonienſe *tit.de Pœnitentia*, & D. Auguſtinus *lib.2. ad ſimplicianum, cap.2.*

Colligo tandem actus Pœnitentiæ eſſe honeſtos. Eſt definitum in Concil.Trident. *ſeſſ.14.can.5.* ſumitur è Scriptura, quæ hortatur, ſuadet, & iniungit Pœnitentiam, *Ezech.18.33.Matth.3.& 4.*& alibi: Vnde Tertullianus, lib.de Pœnitentia, c.4. *Bonum* 69 *eſt pœnitere, an non? Quid reſoluis? Deus præcipit.* Et D. Auguſt. *lib. de duabus animabus contra Manich. cap.14.* ait: *Bonum eſt pœnitere. Quid neceſſ. eſt Scripturas afferre? vox eſt ipſa naturæ.* Et Ariſtot. 7. Ethic. cap.7. *Quem non pœnitet, inemendabilis eſt.*

Hic verò inquirunt multi: an actus deteſtationis peccati commiſſi ſit efficax, ſeu abſolutus, de quo Suarez *diſp.3.ſect.3.*

Prima opinio eſt, actum illum eſſe abſolutum: 70 *nolo.* Sic Medina *C. de Pœnitentia, tract.1. quæſt.1.* Alenſ.*4.part.quæſt.12.memb.1.art.2.§.2.* Albert. *in 4.diſt.14.art.2.* ratio eorum eſt, quia peccatum non fuiſſe, non eſt abſolutè impoſſibile, ſed ex ſuppoſitione; circa huiuſmodi autem impoſſibile verſari poteſt actus abſolutus.

Secvnda ſententia eſt, illum actum eſſe conditionatum: Ita D.Thom. *4.diſt.17. quæſt.2. art.1. quæſtiuncula 1.ad 3.* Soto *diſt.14.quæſt.2.art.1.* Ledeſma *p.4. q.32.art.1. dub.3.* Et hæc eſt ſententia D.Bonau. *diſt.16.quæſt.1.ad argumenta.*

Tertivs modus eſt Adriani *4.quæſt.1.de Pœ-* 71 *nitentia*, illum actum eſſe ſimplicem affectum diſplicentiæ; non enim (ait) eſt abſolutus, quia licèt verſetur circa impoſſibile ex ſuppoſitione, illud tamen, vt ſic, iam eſt ſimpliciter impoſſibile. Neque eſt conditionatus, quia iam conditio poſita eſt, nec ignoratur. Valentia etiam *quæſt.2. p.1.* docet vtroque modo poſſe haberi.

Svarez, & alij ſic ſoluunt, actum illum, provt 72 reſpicit obiectum præteritum, non poſſe eſſe abſolutum, explicitum verbo *Nolo*, & ideò circa obiectum huiuſmodi eſſe inefficacem, vt probat S. Bonauent. Quoniam verò obiectum, quoad aliquid, eſt poſſibile, vt ſcilicet nolitum ſit peccatum voluntate, quæ poteſt auerti ab affectu peccati; quod aliquo modo in eſſe morali habitualiter manet, & hoc ſatis eſt ad veram, & perfectam rationem actus Pœnitentiæ, qui includit propoſitum emendandi illud, quod contra Deum commiſſum eſt, & hoc modo efficax eſt excludendo voluntatem peccandi. Vnde Concilium Trident. *ſeſſ.14.cap.4.* voluntatem peccandi vult excludi. Ideo hoc ſenſu deteſtationem abſolutam [illegible].

Enim verò cum ratio primaria pœnitentiæ ſit 73 deteſtatio peccati facti, vt etiam Suarez concedit, *diſp.4.ſect.1.* parum iuuat reſpectus futuri.

QVÆSTIO IV.

Vtrum actus Poenitentiæ *ſupernaturalis ſit.*

D. Bonau. in 2. diſt. 28. art.2. quæſt.1.
D. Thom. q.85. art.5.

Kemnitivs *p.2. Exam.pag.962.* ait, Scotum aſſerere perfectam contritionem viribus naturæ haberi poſſe, eamque eſſe vltimam diſpoſitionem ad gratiam. Et *pag.963.* addit: Et hoc eſt dogma Scholaſticorum. 74

Mentitvr autem hæreticus, vt aduertit Bellarminus *Tom.3. lib.1. de Pœnitentia, cap.6.* & Suarez

Digitized by Google

Suarez *diſp.3 ſect.6.* Omnes enim Theologi in hoc conſentiunt, actum Chriſtianæ Pœnitentiæ, ſufficientem diſpoſitionem ad iuſtificationem, eſſe ſupernaturalem. Ita D. Bonauent. *2.diſtinct.28. art.2. quæſt.1.* & *in 4.diſt.14. quæſt.3.* D. Thom. *3.part. quæſt.85. art.5. & prima ſecundæ, quæſt.109. art.6. quæſt.113. art.3.* Gregorius *2.diſt.25.quæſt.1.* Marſil. *quæſt.17.* Vega *lib.6. in Trident. cap.13. & opuſc. de Iuſtificatione, quæſt.11.* Soto *in 4. diſt.14. quæſt.2.* Ruardus *art.6. & 7.* Iacobus Latomus *lib.1. de Iuſtificatione, cap.3. & cæteri.* Eſt autem de fide. Eamque habet etiam Scotus *4.diſt.14.quæſt.2. & eadem diſtinct. quæſt.4.* vt notat Maſtrius *diſp.5. quæſt.4. num.71. & 72.*

75 Probatvr à S. Doctore primò Scripturis, Rom.3. *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius.* Titum 3. *Non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam, &c.* Galat. 2. *Non abiicio gratiam Dei. Si enim per legem iuſtitia; ergo gratis Chriſtus mortuus eſt.*

Hinc eruit validiſſimum argumentum. Quod naturâ habemus, non eſt nobis ſanguine Chriſti acquiſitum. Si ergo naturali virtute poſſemus reſurgere pœnitendo: ergo Chriſtus iuſtificationem nobis non acquiſiuit. Ergo gratis Chriſtus mortuus eſt, vt nos ſanctificaret, quod eſt impium.

76 Probatvr à Doctore Seraphico, ex 2. Timoth.2. *Ne quando Deus det illis pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant à diaboli laqueis.* Quo teſtimonio id confirmat S. Fulgentius *lib. de fide ad Petrum, cap.31.* & Auguſtinus *lib.5. cont. Iulianum, cap.3.* dicens: *Niſi ipſe dederit, quis aget pœnitentiam?* Et Leo Papa epiſt.91. dicens: *Pœnitentiam ex Dei credimus inſpiratione conceptam, dicente Apoſtolo: Ne quando Deus det illis pœnitentiam.* Confirmatur ex illo Act.5. *Hunc principem, & Saluatorem Deus exaltauit dextera ſua, ad dandam pœnitentiam Iſraëli, & remiſſionem peccatorum.*

77 Hoc ipſum *Ezech.11.* promittitur: *Dabo vobis cor nouum, & ſpiritum nouum ponam in medio veſtri, & auferam cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum.* Quod teſtimonium ſæpius ad hoc vrget S. Auguſtinus præſertim *lib. cont. duas epiſt. Pelagianorum, cap.20.*

Probatvr ſecundò à S. Doctore efficaciſſimè. Quod viribus noſtris poſſumus, fruſtra petimus nobis aliundè concedi: Sed per vos noſtris viribus habemus poſſe pœnitentiam agere: Ergo fruſtra petimus, at Deus docuit nos petere pœnitentiam, vt conſtat ex multis Scripturis, vt admonet Concilium Tridentinum *ſeſſ.6. cap.5.* & D. Hieronym. in id Hierem.31. *Conuerte me Domine, & conuertar. Poſtquam enim conuertiſti me, egi pœnitentiam.* Et Cæleſtinus *epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, cap.11.* ex ſimilibus Eccleſiæ orationibus id confirmat. Id definitum eſt in Concilio Arauſ. II. *can.4. & can.7. & 25.* Clarius in Trident. *ſeſſ.6. cap.6. & can.3.* His mediis vtuntur Suarez, & alij.

78 De qua veritate multa habes apud Innocentium Papam *epiſt.25. & 26.* Leonem *epiſt.84.* Auguſtinum *lib.2. cont. duas epiſtolas Pelag. cap.10.* & *lib. de Gratia, & libero arbitrio, cap.17.* Ambroſ. *lib.10. in Lucam,* ad ea verba: *Conuerſus Dominus reſpexit Petrum,* & Chryſoſtomum *homil.41. ad pop.* Gennad. *de Eccleſ. dogm. apud Seraphicum art. 2. quæſt.1.*

Probatvr tertiò à D. Bonauent. argumento D. Bernardi, quo vtitur Valentia *diſp.7. quæſt.2. punct.3.* Id, quod reddit meliorem aliquem iuxta ſtatum gratiæ, eſt ſupra naturæ vires; ſed pœnitentia diſponens proximè ad iuſtificationem, eſt huiuſmodi: ergo.

Probatvr quartò à D. Bonauent. alio argumento, quo vtitur Valentia, & valet etiam ad confirmandam Minorem præcedentis argumenti. Cuius virtutis obiectum formale eſt huiuſmodi, vt à virtute naturali ſine fidei lumine attingi nequeat, ea virtus non perficit hominem ſecundùm ſtatum naturalem; ſed ſecundùm ſtatum gratiæ, atque adeò eſt ſupra naturam: ſed tale eſt obiectum Pœnitentiæ, quæ reſpicit peccatum, vt offenſam Dei, qualis à Chriſtianis agnoſcitur, quæ nempè priuet gratiâ Diuinâ, & reum æternis pœnis reddat, quâ ratione ſolùm per fidem agnoſcitur. 79

Probatvr quintò à S. Doctore, quia peccatum eſt Dei offenſa infinita, aut ſaltem contra improportionatam nobis Deitatem: Ergo nequit abſque Dei condeſcenſione deleri.

Probatvr ſextò à S. Doctore. A priuatione ad habitum non eſt naturalis regreſſus, maximè ad formam ſupernam; ſed homo per peccatum priuatur gratia ſanctificante ſupernaturali: Ergo ad eam non eſt naturalis regreſſus, & multò minus quàm ad formam naturalem animæ. 80

Probatvr ſeptimò à S. Doctore *in 2. diſt.28. art.2. quæſt.1. argumento,* quo nititur Suarez. Diſpoſitio eſt eiuſdem rationis cum forma, ad quam diſponit; aliquis actus Pœnitentiæ eſt vltima diſpoſitio ad gratiam: Ergo debet eſſe in ordine gratiæ ſupra naturam.

Probatvr octauò ibi à S. Bonauent. Timor ſanctus eſt donum Dei; ſed hic ingreditur rationem Pœnitentiæ, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.6. cap.6.* Ergo.

Hæc cùm ita ſint, Scotus *in 4. diſt.14. quæſt.2. ad vlt.* credit ſanè Pœnitentiam à Deo, requiſitam ad iuſtificationem, eſſe ſupernaturalem. Sed *quæſt.3.* aliquam Pœnitentiam etiam Euangelicam naturalem admittere videtur. Pœnitentia naturalis dicitur deteſtatio peccati, vt eſt malum: Euangelica verò eſt deteſtatio peccati ſecundùm regulas Euangelicas, vt quia eſt offenſiuum Dei iuxta regulas Euangelicas. 81

Et quidem primo modo non poſſe obtineri naturaliter, quia includit charitatem. Secundò autem modo ait, Pœnitentiam, vt eſt virtus moralis etiam Euangelica, naturalibus actibus acquiri; & de prima dicit intelligi Scripturas, Concilia, & Patres ſuprà; non de hac, vt latius Faber *diſp.13.*

Hæc fateor non percipio, & contradictiones videntur in Scoto. Primò enim peccatum, vt eſt offenſiuum Dei, iuxta regulas Euangelij, non poteſt naturaliter cognoſci, vt docet Scotus *quæſt.1. Prologi,* & vrget Faber *num.57.* propter quod refellit Vegam in Trident. *lib.13. cap.25.* Suarium *diſp.3. ſect.7.* & alios dicentes, poſſe naturaliter cognoſci peccatum, vt eſt offenſa Dei. Quomodo ergo poteſt naturaliter haberi? ſiquidem actus voluntarius è cognitione oritur. 82

Deinde *quæſt.2. art.2.* Doctor hic docet, peccatorem naturaliter poſſe cum influentia Dei vniuerſali agnoſcere peccatum, vt offenſiuum Dei, atque hunc motum eſſe attritionem, qui, ſi continuetur vſque ad certum tempus, determinatum à Deo, fit contritio, & informatur gratia; vt refert Faber *num.56.* 83

At *in reſp. ad 3.* & *in 3. diſt.36.* docet, pœnitentiam fructuoſam eſſe ſupernaturalem.

E contra

E contra *in 2.diſt.28.* & *in 3.diſt.27.* ex profeſsò ſuſtinet, hominem puris viribus naturæ poſſe diligere Deum ſuper omnia, quæ eſt diſpoſitio ſufficiens ad gratiam Dei obtinendam, vt refert Faber *diſp.14.*

Scotvm quidem Doctorem Catholicum nunquam credam adeò turpiter lapſum; Virum etiam eruditiſſimum, & ſubtiliſſimum ſecum adeò pugnaſſe omninò incredibile eſt.

84 Omitto defenſionem Vegæ *lib. de Iuſtificatione cap.* 10. *&* 11. Scotum concedere quidem intellectui naturaliter diſponi ad iuſtificationem; non autem voluntati. Contra, nam eadem eſt ratio intellectus, qui, vt Scotus ſuprà dixit, naturaliter non valet agnoſcere, quæ ad pœnitentiam perfectam ſunt neceſſaria.

Invenio in Scoto *diſt.14.quæſt.4. in ſolutione ſecundi argumenti*, ad ſuſcitationem etiam perfectam peccatoris per attritionem, requiri gratiam ſufficientem, qua peccator ſuſcitatur ad peccati deteſtationem. Similia habet *diſt.20.quæſt. vn. in prima concluſione*, & *diſt.22.quæſt.1.art.1.in fine conclu. 2. & art.3. ad 1.*

85 Scotvm verò agnouiſſe neceſſitatem auxilij ſpecialis ad opera ſalutis, conſtat *in primo diſtinct. 17. quæſt.2. art.2.* initio, vbi ait: *Actum ex puris naturalibus eſſe meritorium, appropinquat errori Pelagij.* Et artic. 1. §. contra iſtam concluſionem, ait: *Hoc autem, quo meritoriè agit, non poteſt eſſe pura natura, quia tunc è ſolis naturalibus poſſet meritoriè agere, quod videtur error Pelagij*, in primo diſt. 44. quæſt. vn. §. *Ad propoſitum, littera E.* expreſſe meminit gratiæ præuenientis, eamque aſtruit neceſſariam, vt quiſque poſſit à ſtatu peccati tranſire ad gratiam, & *in 2.diſt.9.quæſt.2.§. contra quartum*, & *in 4. diſt.1. quæſt.5. & quodl.14.art.1.* & *quodl.17. art.1.* idem aſtruit.

86 Perperam ergo Soto *lib.2. de natura, & gratie, cap.4. & 14. & in 4. diſt. 14. quæſt. 2. art.5.* clamat in doctrina Scoti nunquam haberi mentionem ſpecialis auxilij.

Restat igitur explicandum quid velit Doctor ſubtilis *4. diſt.14. quæſt.2. §. de ſecundo principali*, quando ait, poſſe peccatorem ex naturalibus, cum communi influentia, conſiderare peccatum commiſſum, vt offenſiuum Dei, & vt contra legem Diuinam.

Video, ibi excludi tantùm Charitatis habitum, quaſi non neceſſarium, vnde videtur admittere actualia auxilia, vt vidit Hiquæus *diſt. 14. quæſt.2.* ſed non videtur omninò aſſequi Doctoris mentem.

87 Observo, Doctorem hunc præclarum nullibi dicere, ex puris naturalibus id poſſe fieri; hoc enim ſuprà Pelagianum proclamat, ſed ex naturalibus cum communi influentia.

Sane pura naturalia habent auxilia, quæ Pelagius admittebat, ſpectantia ad ordinem naturalium operationum. Igitur per communem influentiam intelligit auxilia, quæ ſolet exhibere omnibus, vt Author gratiæ, ſicuti Apoſtolus aiebat: *Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Quare ipſe Scotus *in primo diſt.46.quæſt.vn. B.* auxilia ſufficientia ad ſaluandum, vocat communia, quia omnibus dantur, & in eis non diſcriminantur viatores, qui ad ſalutem operati debent ad diſtinctionem auxiliorum efficacium, quæ præſtantur electis. Ità interpretantur Scotum, Lichetus, *quodl.* 14. Delphinus *tract. de Iuſtificatione.* Faber *diſputatione 14. de Pœnitentia*, Aretinus 4. *diſtinct.14. quæſtione 2. art.4.* Vulpes *tom.2.part.1. diſputatione 45. articul. 3.* Brancaſius *diſputatione 6. de Pœnitentia art.7.* Maſtrius *diſp. 5. quæſt.4. n.76.* & alij.

Nota verò; iſtos inter communem influentiam inuoluere cum auxiliis actualibus, etiam habitualia, quæ ordinariè concurrunt ad Iuſtificationem. 88

Itaqve cùm etiam Pœnitentiam Euangelicam videtur, naturalibus viribus poſſe obtineri, ad diſtinctionem ſupernaturalis neceſſariæ ad iuſtificationem, eam, lumine fidei, quo Euangelium credimus, vult obtineri, & in hoc videtur benè locutus Vega; non tamen habere axilium coniunctum ad voluntatem mouendam; atque adeò non eſſe ſufficientem ad iuſtificationem, & hoc magis Scotum iuſtificat.

Non negauerim, virtutem quandam naturaliter comparabilem imperfectum Pœnitentiam, 89 quæ deteſtatur peccatum, vt offenſam Dei Creatoris, & Gubernatoris mundi, vt ſentit Vega *lib. 13. in Trident. cap. 25.* Suarez *diſputatione 3. ſect. 3.* cum Richardo *4. diſtinctione 14. artic. 4.* Hæc tamen eſſet imperfecta, tum in deteſtatione; & propoſito, quia nequit naturaliter quiſquam legem naturalem obſeruare; tum in ſpe veniæ, quia nequit naturaliter cognoſci, Deum nobis ignoſciturum, & reconciliaturum; cùm hoc non, niſi per gratiam, fieri queat, niſi deceptus imaginetur ſola morali condonatione fieri remiſſionem. Ità Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 4.* ait Pœnitentiam cum ſpe veniæ eſſe Spiritus Sancti donum.

Cvm autem de ratione habitus ſit perficere in 90 eo genere: melius dices cum Soto *diſputatione 14. quæſtione 1. art. 3.* Cano *relect. de Pœnitentia, part. 2.* Valentia *diſputatione 7. quæſtione 2.punct.3.* talem habitum non dicendum virtutem; nam virtus ex Ariſtotele *7. Phyſ. tit. 17.* definitur, *eſſe diſpoſitio perfecti ad optimum*, & 2. Eth. cap.6. dicitur: *Virtus eſſe, quæ bonum, facit habentem, & opus eius reddit bonum*, intellige perfectum, quod fit ex integra cauſa.

Maior controueſia eſt: An actus Pœnitentiæ ſint ſubſtantialiter ſupernaturales.

Prima opinio eſt Scoti, locis allatis, eos 91 actus eſſe ſupernaturales tantùm quò ad modum, quia, licèt ſubſtantialiter viribus naturæ elici queat; attamen, vt ſit ſufficiens diſpoſitio ad iuſtificationem, debet ex ſpeciali Dei auxilio elici. Eum ſequuntur omnes Scotiſtæ apud Maſtrium *diſputat. 5. quæſt. 4.* Durandus *2. diſtinct. 28. quæſt. 5.* Gabr. *4. diſtinct. 14. quæſt. 1.* Caietanus *Tom. 1. opuſc. tract.4. quæſt.1.*

Secvnda opinio eſt, eſſe ſubſtantialiter ſupernaturales. Ità D. Bonauent. *hic*, D. Thom. *hic*, vbi omnes Thomiſtæ, & alij communiter apud Suarez *diſp.3. ſect.6.* Sic Canus ſuprà, Henriquez, Vaſquez, Amicus *diſp.2.ſect.3.* Auerſa, apud Maſtrium.

Assero cum hac ſententia, & tales actus eſſe ſu- 92 per naturales quo ad ſubſtantiam.

Probatvr primò ex Concil. Trident. ſeſſ.6. can.3. *Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, & eius adiutorio, poſſe aliquem pænitere ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur; anathema ſit.* Ibi requirit Diuinam inſpirationem, quæ ſe tenet ex parte principij excitantis, & moraliter ſuadentis; inſuper exigit adiutorium Spiritus ſancti, quod ſe tenet ex parte principij, phyſicè mouentis, & concauſantis.

Digitized by Google

93 Id clariùs expreſſit Concilium Mileuit II. *can.* 4. vbi definit, non modò neceſſariam eſſe nobis gratiam, vt cognoſcamus, quid agere debeamus, quod ſe tenet ex parte principij moralis, ſed etiam quod efficere valeamus, quod ſe tenet ex parte principij phyſice concurrentis. Repugnat autem, actum fieri phyſico gratiæ concurſu, & non eſſe in entitate ſupernaturalem; cùm phyſicus concurſus tendat ad ipſam entitatem actus.

94 Respondet Maſtrius, non omnem concurſum phyſicum gratiæ reddere actus ſupernaturales ſubſtantialiter, ſed aliquando, quò ad modum, & circumſtantias aliquas; & quò ad hoc, Patres, & Concilia, ait, exigunt auxilium gratiæ, non ſimpliciter ad ſubſtantiam actus, ſed ad actum *vt oportet* ad iuſtificationem. Sic enim ſe declarat Concilium Trident. Quare in minori petitur principium, ſupponendo quod controuertitur: An quiuis gratiæ concurſus phyſicus arguat ſupernaturalitatem ſubſtantialem, quod negamus.

Confirmat verò ſuam negationem dicens, obſeruandum, Concilia diuerſo modo loqui de actibus ſupernaturalibus viæ, & patriæ. Hos enim abſque Dei auxilio negant haberi poſſe. Sic Conc. Vien. in clementina. *Ad noſtrum de hæret.* actus autem viæ dicunt non poſſe haberi tales, quales oportet; non autem abſolutè; ſignum eſt ergo, illos eſſe ſubſtantialiter ſupernos; hos autem, quò ad modum tantùm.

95 Hæc tamen friuola ſunt, nam ſenſus Scoti, & aſſeclarum eſſe debet, actum illum Pœnitentiæ naturalibus viribus elici poſſe; attamen, vt acceptetur à Deo, debere ex aliquo Dei auxilio elici; illa verò acceptatio eſt mera voluntas Dei extrinſeca, non producens actum; ſed ſupponens. Quorſum igitur eſt neceſſarium Dei gratiæ auxilium ad eum actum informandum?

Vrgeo quærens: An actus ille acceptetur à Deo, & informetur gratiâ. Si primum: Ergo ſupponitur actus intrinſece ſupernaturalis: Si ſecundum, repugnat Concilio, quod requirit gratiæ auxilium, vt talis ſit, & hoc vult particula illa *ſicut oportet*, nempè fieri aliquid in actu illo, per quod à Deo acceptetur.

96 Qvod ſi ad aliquam circumſtantiam obtinendam in actu, neceſſarium eſt auxilium gratiæ, quæro, quæ ſit? Num eius intenſio? Num duratio? Num extenſio ad plura? Hæc ſanè omnia gratis confinguntur, quia textus ipſe Concilij exigit, actum à Dei auxilio prodire, vt ſit diſpoſitio apta ex ſubſtantia.

Frvstra verò diſtinctionem illam actuum viæ, & patriæ ad fugam meditatus eſt Maſtrius: ratio enim diuerſitatis eſt, quia Viſio Dei eſt vna, ſed actus viæ ſunt plures ex variis motiuis.

97 Qvoniam igitur plures Pœnitentiæ ſpecies extant, vt etiam agnouit Scotus ſuprà, & altera eſt ex motiuo naturali, cùm diſplicet culpa, quia noxia bonis famæ, opum, & vitæ; declarat exigi Pœnitentiam ex altiori motiuo ſupernaturali, à quo ſpeciem deſumit. Hoc autem ſic præclarè oſtendo. Etenim Canon ille in margine habet allegatum *cap.* 5. præcedens, ex quo ſumptum eſt, ex more. In eo autem totum eſt Concilium, vt oſtendat, noſtram Pœnitentiam à Diuina gratia prouenire, tanquam primo principio; ità verò vt homo nihil agat, inſpirationem illam recipiens, quippè qui abjicere illam valeat, & ſæpe rejiciat; neque tamen ſine gratia Dei mouere ſe ad iuſtitiam coram illo liberâ ſuâ voluntate poſſit. Vnde in ſacris litteris, nos Dei gratia præueniri confitemur: *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur*, vt habet Hieremias in fine orationis ſuæ.

98 Seqventi verò capite ſcilicet, ſexto tradit modum præparationis, & ait: *Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuinâ gratiâ, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes, vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt: & dum peccatores ſe eſſe intelligentes, à diuinæ iuſtitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe conuertendo, in ſpem eriguntur, fidentes, Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore; illumque, tanquam omnis iuſtitiæ fontem, diligere incipiunt: ac propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiã, quam ante Baptiſmum agi oportet, &c.*

99 En luce clariùs explicatur illud, *ſicut oportet*, nempè illa Pœnitentia, quæ neceſſaria eſt ex motiuo ſupernaturali agnito per reuelationem, atque adeò ex obiecti intrinſeco ſubſtantialiter ſupernaturali.

Abeant igitur æquiuoca, & noſtra iam aſſertio pacificè viuat.

100 Probatvr ſecundò à S. Bonau. Diſpoſitio eſt eiuſdem ordinis, cum forma: Sed forma, ad quam diſponit Pœnitentia, eſt ſupernaturalis: Ergo etiam diſpoſitio.

Respondet Maſtrius, negari Maiorem; nam forma ſemper eſt nobilior diſpoſitione, atque diſpoſitio eſt accidentalis; forma verò ſubſtantialis, qui ſunt ordines diuerſi.

Is tamen extra chorum ſaltat, nam ordines non ſumuntur ex quouis exceſſu perfectionis, vt omnes fatentur, ſed ex mutatione ſtatus à naturali ad ſupernaturalem. Quare non eſt ad rem aſſignatio diuerſitatis ſubſtantiæ ab accidẽte, ambo enim ſunt naturæ.

101 Probatvr tertiò à S. Doctore *in corpore, & fundamento ſecundo*, quo nititur Concilium Trident. ſuprà: ea diſpoſitio eſt neceſſaria ad iuſtificationem, quæ ſufficienter retractat peccatum, in hoc ſtatu commiſſum: Sed talis diſpoſitio eſt ſubſtantialiter ſupernaturalis: Ergo. Maior patet; nam, vt diſpoſitio ſit ſufficiens, debet tollere obicem, tollitur autem obex per ſufficientem peccati retractationem. Minor probatur: nam peccatum, in hoc ſtatu commiſſum, non ſolùm dicit auerſionem à Deo, vt fine naturali, ſed etiam vt fine ſupernaturali: Ergo niſi hæc auerſio tollatur per oppoſitam conuerſionem, non tollitur obex.

102 Respondet Maſtrius, negando Minorem, quia ſufficit eſſe ſupernaturalem quoad modum. Ad probationem concedit, peccatum in hoc ſtatu commiſſum non poſſe retractari per actum ordinis omnino naturalis, quia talis nullo modo ſe extendit ad obiectum, & finem ſupernaturalem, vnde vt talem attingat extenſionem, indiget aliquo auxilio ſupernaturali, quo interueniente fit ſupernaturalis quò ad modum, & *ſicut oportet*, vt cenſeatur ſufficiens diſpoſitio ad iuſtificationem.

103 Hæc tamen reſponſio penitus inanis eſt; nam quia ad verum Pœnitentiam requiritur conuerſio ad Deum præcisè, vt fiat ordinis ſupernaturalis, & hoc eſt obiectum actus neceſſarij, ſequitur profectò, actum illum ab obiecto illo ſpecificari, aut ſpecificè eluceſcere ordinis ſupernaturalis ſubſtantialiter; nam obiectum non dat modum, ſed ipſam intrinſecam rationem actibus moralibus, vt omnes Theologi, & Philoſophi fatentur, & oſtendi *primo ſecundæ, tract.* 1. *d.* 14. *quæſt.* 4.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

Vtrum vera POENITENTIÆ *actus eſſe debeat vniuerſalis de omnibus peccatis.*

104 DVOBVS modi poteſt deteſtatio peccati eſſe vniuerſalis, primò formaliter, quando è præcognitione diſtincta, aut ſaltem confusá, quæ tamen contineat formalem omnium peccatorum diſtributionem, & propoſitionem, elicitur. Secundò virtualiter, quando, licet cogitetur vnum peccatum tantùm, attamen ratio deteſtandi eſt ſufficiens ad auertendam voluntatem ab omnibus peccatis: Ratio eſt, quia vbi eſt idem motiuum, eſt etiam idem effectus, itaque ſi deteſtor homicidium ex timore gehennæ, ſimul deteſtabor & alia peccata virtualiter.

105 ASSERO primò, actum Pœnitentiæ ſpecialis virtutis, vt eſt quædam iuſtitia ad Deum, ſi ſit perfectus, abſolutus, & efficax, eſſe virtualem deteſtationem omnium mortalium, etiamſi expreſſe circa vnum verſetur. Eſt communis ſententia Theologorum, vt notat Card. Lugo *diſp.5.ſect.6.*

PROBATVR ratione D. Bonau. *diſt.14.quæſt.3.* & *in dubiis litt.* nam motiuum huius virtutis vniuerſale eſt omnibus peccatis mortalibus, nempè ea deteſtari, vt ſunt iniuriæ, & offenſæ in Deum: Ergo deteſtando vnum hoc motiuo, deteſtantur omnia. Confirmatur à ſimili in actibus fidei; non enim poſſumus vnum articulum tantùm credere; alioqui Deum adhuc mendacem faciemus, vt notat Lugo.

ASSERO ſecundò, deteſtationem vniuerſalem mortalium, non includere virtualiter deteſtationem venialium.

106 PROBATVR, nam ſi deteſtor mortalia ex timore gehennæ, vel ex amore Dei, adde, vt ſunt offenſa, & iniuria Deo, non includuntur venialia, quæ nec gehennà in æternum damnantur, nec repugnant cum Charitate, nec ſunt graues Dei offenſæ.

QVÆSTIO VI.

Vtrum actus POENITENTIÆ *ſit deteſtatio peccati ſuper omne aliud malum.*

{ D.Bonau.d.16.art 2.q.1.
{ D.Thom.quodl.1.art.9.

107 HIc comparo malum culpæ cum malo penæ; eſt autem malum culpæ deſtabilius, quia eſt malum ſimpliciter, atque adeò repugnat etiam Deo, neque vnquam eligibile, quia *non ſunt facienda mala, vt eueniant bona.* Rom.3. Itaque malum pœnæ eſt per ſe eligendum; ad malum culpæ declinandum.

SOLET verò curioſè inquiri: an eligibilis ſit pœna æterna ad vitandam culpam. Sanè malum culpæ eſt adhuc deteſtabilius, vt docet D. Thom. *quodl. 1. art. 9.* attamen non eſſe faciendam talem comparationem monet, ob fragilitatem hominis. Poſſe autem euenire, vt Deus præcipiat pœnam æternam ſubeundam, & tunc peccatum eſſe inobedientiæ aſſerit Suarez *diſp. 3. ſect. 9.* atque adeò in eo caſu eligendam gehennam præ culpa: cæterùm certum gehennam nunquam imponi poſſe ob vitandam culpam, cùm potius culpæ ſit pœna.

PRIMA opinio eſt negatiua. Ita Caietanus *Tom. 1. opuſc. tract. 4. quæſt. 1.* & *tract. 5. quæſt. 5.* Inclinat Vega *lib. 13. cap. 23.* Innocentius *in cap. Omnis, de Pœnit. & remiſſ.* apud Nauarrum.

SECVNDA opinio eſt, comparationem quidem 108
in particulari non eſſe neceſſariam; attamen in
communi actum perfectum Pœnitentiæ deteſtari
peccatum ſuper omne malum pœnæ. Sic Alenſ. 4.
part. quæſt. 17. membr. 2. D. Bonauent. *in 4. diſt. 16.*
p.p. art. 2. quæſt. 1. vbi, neceſſitate quidem vrgen-
te, aſſerit eligendam omnem omnino pœnam, ne
culpam ſubeamus, atque optimum ſignum eſſe cha-
ritatis deteſtari peccatum, vt potiùs vellemus mor-
tem quamlibet, quàm peccaſſe; attamen grauiter ad-
monet, non eſſe omnibus tutum hæc explicitè pro-
ponere, ac proinde imprudenter acturum Confeſ-
ſarium, ſi id Pœnitenti proponeret. Cùm S. Bonau.
ſunt D. Thomas *in 4. diſt. 27. quæſt. 2.* & *quodl. cit.* 109
Paludanus *4. diſt. 17. quæſt. 1.* Soto *quæſt. 2. art. 4.*
Canus *Relect. de Pœnitentia, part. 3. quæſt. 5.* Medina
cap. de Pœnit. tract. 1. quæſt. 5. Valentia *diſp. 7. quæſt. 8.*
puncto 1. & 5. Graff. *p.p. punct. 1. cap. 2. num. 12.* Na-
uar. *cap. 1. num. 21.* Henriquez *lib. 4. cap. 24. num. 3.*
& *cap. 27. num. 1.* Rodriquez *cap. 48. num. 2.* Regi-
nal *lib. 5. num. 36.* Coninch. *diſp. 2. dub. 7. num. 69.*
Nungus *in addit ad 3. part. quæſt. 4. art. 1. diff. 2.* Ze-
rola *de Pœnit. cap. 7. quæſt. 21.* Peſantius *in addit ad 3.*
part. quæſt. 5. art. 5. diſp. 6. Bonac. *diſp. 5. quæſt. 5.*
ſect. 1. punct. 7. num. 4. Suarez *loco cit.* Card. Lugo
citandus.

ADDIT verò Ioannes Turrecrem. *in ſumma, de* 110
Pœnitentia, d. 3. Nauar. *n. 22.* & alij allegantes Seraphicum, non eſſe abſoluendum eum, qui ſtatuerit potius peccare mortaliter, quàm mori; illi verò, qui nihil ſtatuit, etiamſi dubitet, quid faceret in eo diſcrimine conſtitutus, exhibendam abſolutionem, dummodò habeat propoſitum non peccandi, etiamſi talis ocurreret occaſio.

SCIAS, duplicem eſſe exceſſum vnius doloris ſuper alium: Alius eſt intenſiuè: Alius appretiatiuè. De ſecundo loquor. Vide Suarez *diſp. 3. ſect. 9.* Vaſquez *prima 2. diſp. 194. cap. 3.* Valentiam *diſp. 7. quæſt. 8. punct. 5.* Card. Lugo *diſp. 5. ſect. 2.*

ASESRO primò, actum Pœnitentiæ perfectum 111
deteſtari peccatum ſuper omne malum pœnæ appretiatiuè.

PROBATVR primò à D. Bonauent. ex 6. Hierem. *Luctum vnigeniti fac tibi,* vbi Gloſſa: *Nihil dolentius morte vnigeniti:* Ergo doelre debet peccator de culpa ſuper omnia.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore Dolor ex amore voluntatis primogenito naſcitur: Ergo qui magis dolet de amiſſione rei temporalis, quàm de amiſſione diuinæ gratiæ, magis amat creaturas, quàm Deum. Talis autem eſt inordinatus, vt infert etiam Nauarr.

PROBATVR tertiò à S. Doctore argumento, quo 112
nititur Suarez. Dolor fundatur in amore, ex D. Auguſt. 21. *de ciuitate;* amor verò Dei debet eſſe ſuper omnia, vt conſtat ex præcepto charitatis: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Ergo & dolor de amiſſione Dei debet eſſe ſuper omnia.

PROBATVR quartò à S. Doctore vbi abundauit delictum, ſuperabundat & gratia, & actus ex gratia; ſed dolor inordinatus à culpa eſt ſuper omnia, præponens omnibus, etiam Deo, ſuam indolentiam: Ergo multò magis dolor à gratia debet inuertere inordinationem voluntatis, ad ordinem appretiationis, Deo debitæ.

PROBATVR quintò à S. Doct. *Dolor eſt de his,* 113
quæ nobis nolentibus accidunt, ex D. Auguſtino 14.

de Ciuit. etc. atque adeò tantò intenſior eſt dolor appretiatiuè, quantò malum eſt magis intimi boni deſtructiuum; ſed peccatum eſt deſtructiuum ſummi boni in nobis intimè, quia ſummè amabilis: Ergo eſt ſummus de hac amiſſione dolor.

PROBATVR ſextò à S. Doctore, & confirmatur ratio præcedens. Omnis appetitus ordinatus dolet ordinatè magis de maiori bono; ſed appetitus pœnitentis eſt ordinatus, quippe à gratia directus. Ergo magis dolet de maiori bono: ſed maius bonum eſt Deus, quàm omnia creata: Ergo.

114 PROBATVR ſeptimò a S. Doctore *in corpore*, & explicatur, quia, vt dolor de peccato ſit ſuper omnia, non eſt neceſſaria intenſio ſubiectiua, vt magis crucietur quis de peccato, quam de morte filij, vel ſua; neque neceſſaria eſt explicita intenſio appretiatiua per comparationem, quæ à Seraphico vocatur *intenſio obiectiua*, vt dicam *quæſt.* 10. nam & religio colit Deum ſuper omne adorabile, & fides credit articulos reuelatos ſuper omne aliud credibile, neque tamen aliquam habent comparationem. Imò prudenter cauetur ab illis comparationibus, vt, v. g. magis credam exiſtentiam realem Chriſti in Sanctiſſimo, quàm me habere corpus *hîc* ſtans, & ſimiliter monent authores poſt D. Bonauent. non eſſe conſultum Confeſſariis hoc explicitè à pœnitentibus exigere, quia ſenſibilia particularizata maximè feriunt appetitum, vnde aliquis infirmus iuſſus dolere magis de peccato, quam ſi ipſe occideretur, poteſt timore concuti, & ſic à dolore auerti.

115 HINC aſſero ſecundò, hunc exceſſum doloris, ſuper omnia, conſiſtere in excellentia motiui, nempè, vt deteſtemur peccatum, vt eſt iniuria Dei, & ſummi Boni amiſſio, & amoris Deo debiti negatio, & ab eo auerſio; hæc enim motiua potentiſſima ſunt ad voluntatem firmandam in deteſtatione peccati ſuper omnia, & in hoc includitur virtualis comparatio, vt benè aduertunt etiam Suarez *n.* 10.

116 Valentia, Sotus, Nauar. & Ioannes Medina *locis adductis*, poſt D. Bonauent. *in corpore*.

QVÆSTIO VII.

An vnum peccatum ſit alio deteſtabilius.

D. Bonau. diſt. 16. part. 1. art. 4. quæſt. 2.

117 COMMVNIS Theologorum ſenſus eſt, & verus, peccatum, quò grauius, eò deteſtabilius, atque adeò magis deteſtandum per veram Pœnitentiam. Ità D. Thom. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 3. *quæſtiuncula* 3. Soto *quæſt.* 2. *art.* 2. vbi declarat id, intelligendum de comparatione in appretiatione, non in intenſione. Et idem ſentiunt alij Doctores, licet nomine intenſionis vtantur, vt Durandus *eâ diſt. quæſt.* 4. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 17. *membr.* 2. *art.* 1. §. 2.

CVM his numeratur à Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 10. etiam D. Bonauent. 4. *diſt.* 16. *p. p. art.* 4. *quæſt.* 2 ſed aduerte, S. Doctorem euidenter appretiatiuam deteſtationem aſſerere, quam exiſtimationem vocat *in fundamentis*, & ordinem, quia id, quod pluris æſtimatur, eſt in ordine cum his, quæ minoris habentur æſtimationis, ordo enim eſt inferiorum, & ſuperiorum diſpoſitio, & hoc repetit, etiam *ad vltimum.* Vide Cardinalem Lugo *diſp.* 5. *ſect.* 4.

118 ASSERO, maius peccatum, eſſe magis à Pœnitentia deteſtandum.

PROBATVR primò à S. Doctore. Maius malum eſt magis deteſtandum; ſed vnum peccatum eſt maius malum, quàm aliud, vt mortale eſt maius, quam veniale. Et inter mortalia eò aliqua ſunt deteriora, quò virtutibus nobilioribus opponuntur, ſic maius peccatum eſt infidelitas, quàm intemperantia, & deſperatio, quam homicidium, & odium formale Dei, quam quodcunque peccatum: Ergo.

CONFIRMATVR à S. Doctore, nam & maior Pœnitentia, ſeu ſatisfactio à Deo exigitur in ſcripturis, & ab Eccleſia in canonibus pro quibuſdam peccatis, vt etiam ſancti Patres teſtantur. Hac ratione vtuntur poſteri omnes.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, & confirmatur ratio allata. Sicut enim bonum eſt amandum, & maius bonum eſt magis amandum, & pluris æſtimandum, ita malum fugiendum, & maius malum magis deteſtandum, idem enim eſt ordo in dolore ex amiſſione boni, qui eſt in amore in proſecutione eius, & ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis. 119

CONFIRMATVR à S. Doctore. Contritio eſt dolor rationalis, qui conſequitur æſtimationem rationis, æſtimatio autem non æquali lance ponderat omnia peccata, nouit enim ea eſſe peiora, quæ meliori bono opponuntur, eſto enim omnia à Deo auertant; attamen vnum magis auertit, & ad turpiora conuertit; turpitudo autem, è priuatione boni, quo ſpoliat, apprimè colligitur, vnde potentius motiuum deteſtationis habet contra peccatum, in quo eſt maior deformitas, vel plures deformitates præponderantes.

IN *vltimo fundamento* ſoluit S. Doctor oppoſitionem quandam, quam affert Suarez. Omnia peccata ſunt abſolutè deteſtabilia in ſummo, nec poteſt minimum peccatum eligi, ob vitandum maximum: Ergo Pœnitentia omnia æquè deteſtatur, & non vnum magis, quam aliud. 120

RESPONDET S. Doctor, impoſſibile eſſe, vt aliquis cogatur eligere vnum peccatum, vt aliud vitet, etiamſi alterum ignoret eſſe peccatum, v. g. eſſe mentiendum ad vitandum homicidium, nam ſi vincibiliter ignorat, illud mendacium eſſe peccatum, iam illa ignoratio eſt culpabilis, ideò mirum non eſt, quod per illam conſtituatur homo in neceſſitate peccandi: Si verò eſt inuincibilis, tunc non poteſt ſimul cogitare, id ſibi licitum, & tamen culpam eſſe, quia implicat in terminis; At verò ſi per impoſſibile, vtrunque non poſſet vitari, tunc malum minus eſſet eligendum, & hoc fit, dum volenti alterutrum patrare, puta occidere, vel [illegible] cutere inimicum, ſuadetur minus malum, [illegible] ſpectat permiſſio minoris mali, puta dum [illegible] ceps in vrbe meretrices, vt maiora vitet, [illegible] ſupponitur maius malum vitari à deliberat[illegible] ter explere appetitum aliis grauioribus m[illegible] rò ipſe eligens, nunquam in has cogitur [illegible]. Et ſi ita decerneret: vellem potius eſſe homicida, quam fur, has ſibi anguſtias [illegible] tueret. 121

AN verò peccaret, negat Soto, ipſum peccaturum mortaliter, quia in vtroque eſt præcipua [illegible] peccati, nempè auerſio à Dei; quod admittit Suarez *n.* 7. quando illa duo peccata non eſſent ad[illegible] inæqualia; regulariter tamen eſſe peccatum [illegible], quia grauis eſſet inordinatio. Magis verò [illegible] vitandum veniale infamans, puta leue furtum [illegible] vellet eſſe homicidio deprehenſus, vel [illegible]. Addit verò Suarez, quod ſi electio illa caderet non in culpam, ſed in infamiam: vt vellem 122

pot.us

exiſtimari homicida, quàm fur, non eſſet graue peccatum.

123 QVÆRES; an magis deteſtandum ſit peccatum grauius alienum, quam proprium leuius. Ratio dubitandi eſt, quia charitas reſpicit bonum Diuinum ſecundùm ſe, & propter ipſum: Ergo maius malum Deo oppoſitum, debemus magis deteſtari.

ATTAMEN communiter Theologi *in 4. diſtinctione* 17. aſſerunt, proprium peccatum appretiatiue eſſe magis deteſtandum, etiamſi leuius ſit. Ibi Paludanus *quæſt.* 1. *art.* 5. Soto *quæſtione* 2. *artic.* 4. Ledeſma 2. *parte* 4. *quæſtione* 2. *artic.* 3. nam duobus modis poteſt alienum peccatum ad meum comparari, primo vt permiſſum; ſecundo, vt mihi placens.

124 SI primo modo, permittendum potius quodcumque peccatum alienum, quam peccandum, quia permiſſio minor eſt, quam commiſſio, vnde & Deus poteſt permittere peccatum; non committere.

SI verò conſideretur peccatum alienum, vt obiectum, in quo delectari poteſt voluntas, ſic magis eſt deteſtandum peccatum proprium, quia ex ordine charitatis teneor magis me ipſum diligere ex charitate, quàm alium in ſpiritualibus; nam prima inclinatio charitatis eſt, vt ſubiectum ipſum, in quo eſt, inclinet ad amandum Deum, & ideò charitas non ſemper diligit illud bonum diuinum, quod in ſe eſt maius obiectiuè, ſed quod eſt ſibi magis coniunctum, quodque ab ipſa procedit; ſic igitur, & magis odit peccatum proprij ſuppoſiti, quam alieni, vt arguit S. Doctor *in fundamentis*, nam odium amorem ſequitur proportione.

125 ADDAM cum Suarez, me non teneri quamlibet pœnam ſubire, ne aliquis peccet, quia, cùm peccatum ſit ei voluntarium, non teneor ego omni diſcrimine eum impedire, qui voluntariè peccatum eligit. Teneor tamen magis odiſſe culpam alienam, quàm pœnam propriam.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum CONTRITIO *ſit actus Charitatis, vel Pœnitentiæ.*

D. Bonau. d 16. p. p. quæſt. 1. & 2.

PŒNITENTIAM habere proprios actus deteſtationis peccati, oſtenſum eſt *quæſt.* 3.

126 IAM quæro, an actus perfectiſſimus deteſtandi peccatum ſit à Pœnitentia. Eſt autem contritio actus perfectus, vltimò diſponens ad gratiam, vt declarat Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. & colligitur ex Pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies.*

Definitur autem Contritio communiter: *Deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, ex motiuo charitatis, vel propter Deum ſummè dilectum.*

QVÆSTIO igitur grauis inſtat, quo pacto contritio includat dilectionem: an ſcilicet formaliter; vel virtute.

127 PRIMA opinio eſt eſſe neceſſariam dilectionem formalem. Ita videtur D. Thom. hic *art.* 5. *&* 6. Et *quæſt.* 86. *art.* 3. *& prima* 2. *quæſt.* 113. *art.* 4. 5. *&* 8. & *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 1. Paludan. *q.* 1. *art.* 6. Allegantur D. Bonau. *diſt.* 15. *&* 16. *art.* 2. *quæſt.* 1. Richard. *ibi*, Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *ad vlt.* & *diſt.* 15. *&* 16. vbi etiam Durand. Alenſ. 4. *parte*

quæſt. 17. *mem.* 2. Caiet. *quæſt.* 1. Petrus Soto *lect.* 14. *de pœnit.* Vega *lib.* 6. *in Trident. cap.* 30. & *lib.* 13. *cap.* 21. Summa Corona *de pœnit. n.* 20. Rodriq. *c.* 48. Bonac. *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 1. *p.* 1. Faber. *diſput.* 16. multos alios adducit Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *n.* 87. Caſpenſ. *diſp.* 3 *ſect.* 3. adducens Suarez, & Vaſquez hic Turrianum *diſput.* 9. *dub.* 1. Hurtadum *diſput.* 2. *diff.* 1.

SECVNDA ſententia eſt, perfectiſſimam quidem contritionem includere formalem charitatem, attamen poſſe eſſe perfectam ſola virtuali dilectione. Ità D. Bonau. *diſt.* 16. *part.* 1. *art.* 1. *quæſt. prima*, Toletus *lib.* 3. *cap.* 4. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 8. *punct.* 1. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 2 Vaſquez *quæſt.* 85. *art.* 2. Auerſa *q.* 3. *ſect.* 7. Amicus *diſp.* 4. *ſect.* 2. Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 2. §. *In iſta quæſtione*, quem imitantur diſcipuli. Hiribarnes 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *diſput.* 6. *ſect.* 3. Aretinus *diſp.* 14. *quæſt.* 3. *art.* 2. Brancatius *diſp.* 8. *art.* 8. Maſtrius *num* 88. & alij Scotiſtæ. 128

NOTA primò ex D. Bonauent. *diſt.* 10. *part.* 1. *quæſt.* 1. contritionem eſſe nomen Methaphyſicum, ſumptum à tritura rei duræ; quia enim peccatum aſſolet cor indurare; cor autem vaſi comparatur, ideò tunc dicitur conteri, cùm emollitum reformatur in vas honoris, & ſanctitatis. Huic autem actui promittitur iuſtificatio, pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies.* 129

DVAS autem molas aſſumit S. Doctor ad obduratum cor impij conterendum, vna eſt Spei ſurſum eleuans, & hæc eſt ſpes veniæ ex conſideratione miſericordiæ; altera eſt deprimens, eſtque timor pœnæ ex diuinæ iuſtitiæ conſideratione. Sic conteri ait cor ad modum, quo res dura, non fracta ſolùm, vt aliquid remaneat eius integrum; ſed in minutiſſimum puluerem redacta ſit. Et hoc pacto deſcribit Concilium Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. eam Pœnitentiam, quæ ad Baptiſmum ſuſcipiendum eſt adulto peccatori diſpoſitio, vt dixi *quæſt.* 3.

ENIM verò, ex timore diuinæ iuſtitiæ, & ſpe 130
veniæ, erigitur peccator ad deteſtandam culpam, vt iniuſtè auertentem a Deo, cui omne obſequium debetur, & hæc eſt propria contritio, quæ eſt diſpoſitio proxima ad gratiam, vt docet S. Doctor *diſt.* 14. *part.* 2. *quæſt.* 3. Et hæc continet virtute amorem Dei, vt innuit Concilium Trident. Hanc autem multi probabiliter cum D. Bonauent. aſſerunt, eſſe contritionem perfectam, atque adeò vltimam diſpoſitionem ad gratiam, cùm ſit deteſtatio peccati pro-
pter Deum, vt fatetur Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2. §. *Maius dubium.* Et hoc mihi eam probabiliorem reddit. 131
quia Concilium Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. adſcribit hunc actum Pœnitentiæ, non Charitati; ſic enim concludit: *At propterea mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam Pœnitentiam, quam ante Baptiſmum agi oportet*, & affert illud Actorum. *Pœnitentiam agite.* Deinde ſeſſ. 14. cap. 4. ait: *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cùm propoſito non peccandi de cætero*; nec aliud exigit ſacrum Concilium, niſi, vt ſit deteſtatio peccati commiſſi, ſeu iniuriæ illatæ Deo, Fonti iuſtitiæ, vt dixit *ſeſſ.* 6. quem ſub hac forma diligimus, non autem vt ſummum bonum amicitiæ, ſeu charitatis affectu, quod ſanè motiuum, non nego nunc ſufficere; nego tamen, neceſſarium, & ſi autem ſubdat Concilium: *Docet præterea, etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe con-
tingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc* 132
Sacramentum actu ſuſcipiatur, &c. vbi non vult dicere, ex motiuo ſolo charitatis perfectam eſſe contri

Digitized by Google

contritionem, ſed ex motiuo iuſtitiæ informari habitu charitatis, eò quòd ſit perfecta deteſtatio ob Deum læſum, fontem iuſtitiæ, ſub quo motiuo iam antè *ſeſſ.6.* & in *hoc capite* dixerat, ſatis præparare ad remiſſionem, fuiſſeque ſemper in lege naturæ, & ſcripta neceſſariam, & ſanè ſufficientem intelligit ad iuſtificationem. Quæ omnia latè proſequitur etiam Valentia, *loco cit.* & antea *quæſtione.2.*

133 Non negauerim tamen, deteſtationem aliquam peccati etiam à charitate elici poſſe, quia eiuſdem virtutis eſt deteſtari malum, & proſequi bonum oppoſitum. Itaque charitas, quæ bonitatem Dei proſequitur, etiam deteſtatur auerſionem ab ea, vt arguebat S.Thom. *prima 2. quæſt.119.art.5. ad 1.* & hoc non eſt ignotum S. Bonauenturæ, vt patet *diſtinct. 14. part.1. quæſt.3.* vbi eodem argumento oſtendit, Charitatem proprio motiuo amicitiæ Diuinæ peccata deteſtari.

134 Notandvm ſecundò, contritionem peccatoris, qua diſponitur, non poſſe eſſe ab habitu Charitatis; nam hic eſt ſimul cum gratia ſanctificante, quæ adhuc non eſt in peccatore, vt aduertit S. Doctor. *loco cit.* & Bonac. *diſp. 5. quæſt.5. punct.1. num.4.*

Notat tertiò D. Bonauent. *diſt. 16. quæſt. 1.* contritionem eſſe eſſentialiter dolorem, pro vt dicit diſſenſum voluntatis à peccato, quæ hîc eſt idem cum deteſtatione, ſaltem intimè coniuncta, teſte S. Auguſtino 14. de ciuitate, cap. 15. *Dolor nil aliud eſt, quàm diſplicentia de his, quæ nobis nolentibus accidunt.* Talis autem eſt deteſtatio peccati commiſſi; eſt enim diſplicentia, & de re nobis inuiſa inuoluntaria, non quidem ſecundùm eam voluntatem, ſecundùm quam peccatum commiſſum eſt; ſed ſecundùm eam, quà eſt affectus pœnitens, quando peccatum deteſtatur, vt notat S. Doctor *ad ar-*
135 *gumenta*, D. Thom. 4. *diſtinct. 17. quæſt. 2. art. 1. quæſtiuncula 1. ad 2.* & cum eis Suarez *diſp.3.ſect.5. §. Sed tunc inſurgit.* Vnde idem D. Auguſtinus *lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap.2. & 3.* hunc dolorem diſplicentiam vocat, & eodem modo loquitur D. Thom. *quæſt. 85. art. 1. ad 3.* Durand. 4. *diſt. 14. quæſt.2.* & ibi alij, & Concilium Trident. *ſeſſ. 14. cap. 4.* dicit, contritionem eſſe deteſtationem, & dolorem.

136 Igitvr ibi duo actus, licèt phyſicè ſint diſtincti, tamen moraliter in viatore vniuntur, maximè in actu contritionis; nam deteſtatio rei, quam impoſſibile eſt non eſſe, generat dolorem, talis autem eſt contritio deteſtans peccatum, quod iam fuit, & ex ſuppoſitione non poteſt non eſſe. Igitur dolor de peccato commiſſo Pœnitentiæ attribuitur. Ideò D. Auguſtinus ad id Pſal. 146. *Qui ſanat contritos corde*, ait: *Contritio eſt dolor, remittens peccatum*, & adducit id pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies*, & addit: *Sanat confitentes, ſanat ſeipſos punientes, in ſe ſeuerum iudicium exercentes.* Et pergit hunc dolorem Pœnitentiæ adſcribere, eſto imperatus ſit à Charitate, vt notat S.Doctor *ad argumenta.*

137 Doloris autem nomine non intelligimus (ait S. Doctor *in corpore*) paſſionem appetitus, quæ potius eſt effectus deteſtationis voluntariæ, vt notat etiam S. Thomas, Nauarus, Sotus, & alij, quos adducit, & ſequitur Valentia *diſp.2.quæſt.8.punct.1.* ſed ſumitur pro auerſione voluntatis à peccato, quatenus peccatum eſt offenſa Dei, atque adeò propter Deum. Quo fit, vt ſit ex motiuo ſupremo ſuper omnia. Quidquid dicat Suarez *diſp.4.ſect.2.*

Ex his habes, Contritionem huiuſmodi eſſe elicitam à Pœnitentia ex amore Dei, vt eſt fons omnis iuſtitiæ, non ſolùm in ſe; ſed etiam ſanctitatis per gratiam, vt exigit Concilium Trident. ad perfectam contritionem.

Qværvnt autem Doctores: An requiratur 138
etiam amor Dei ſuper omnia; Eſtque communis ſententia Theologorum aſſerens, à qua non eſſe recedendum, ait Card. Lugo *diſp 5. ſect.1.* Ità D. Bonauent. *diſtinct. 15. & 16.* vbi Scholaſtici paſſim, & *diſt.14. part. 1. quæſt. 3.* D. Thom. *quæſt. 85. art.5. & 6.* & *quæſt.86.art.3.* & *part.23.quæſt.113. artic.4.5.& 8.* & *in 4. diſt. 17.* vbi Paludanus; & alij, Richardus *diſt. 15. & 16.* Scotus *diſt. 14. quæſt.2. ad vlt.* ac *d. 15. & 16.* vbi & Durandus, Alenſ. 4. *part. quæſt.17.membr.2.* Caietanus *tom.1. opuſc.tract.4. quæſt.1.* Petrus Soto *lect.14. de Pœnit.* Vega *lib.6. in Trident. cap. 30.* & *lib. 13. cap. 21.* Suarez *diſp.4.ſect.2.* & alij ſuprà relati, credentes, contritionem eſſe actum elicitum à Charitate. Itaque Vaſquez *quæſt.85. art.2.* ait, erroneam eſſe ſen- 139
tentiam dicentium, actum contritionis, qui non ſit dilectio Dei, vel ex illa non oriatur, ſufficere ad Iuſtificationem. Sequitur Poncius *diſp. 45. quæſt.2.* Ratio eſt, quia ad ſalutem vrget præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, ideſt, ſuper omnia. Et prima Ioan. 3. *Qui non diligit, manet in morte.* Ideò *Ioel.* 2. proponitur contritio ex toto corde. Præclarè autem in Deuter. 4. *Cùm quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies eum: ſi tamen ex toto corde tuo quæſieris eum, & tota perturbatione animæ tuæ.* & Lucæ 7. quamuis Magdalena etiam doluerit, tamen amori adſcribitur remiſſio. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Quare & Concilium Trident.*ſeſſ.6. cap.6.* ad veram contritionem exigit amorem. Ideò S. Auguſtinus *lib.de vera, & falſa Pœnitentia, cap.9. & 17.* ſic lo- 140
quitur, *ſine amore nemo vnquam gratiam inuenit, nec veniam conſecutus eſt.* ſerm. 7. de tempore. *Veram Pœnitentiam non facit niſi odium peccati, & amor Dei.* Similia habet *lib.2. cont. Creſconium, cap.12.* vbi ait: *Qua* (ideſt dilectio) *ſi abſit, cætera fruſtra fiunt.* Vide etiam *C.Si Charitas, de Pœnitentia, diſt.2.* & *cap. vlt. de Pœnitentia, diſt.3.* Ratio eſt D.Bonauent. *diſt.14. quæſt. 1. & dub.16. art. 2. quæſt. 1.* qua vtitur Suarez, quia contritio dicit ſufficientem diſpoſitionem ad remiſſionem peccati, quæ remiſſio fit per reſtitutionem in amicitiam Dei: Ergo ad talem diſpoſitionem non peruenit, niſi per amorem Dei ſuper omnia; nam amicitia eſt amor mutuus; & inimicitia per amorem pellitur. Confirmatur; nam auerſio tollitur per conuerſionem amoris.

Ex his autem colligitur, debere eſſe amorem 141
Dei, & culpæ deteſtationem ſuper omnia. Ità docent D. Bonauent. *diſt. 16. art. 2. quæſt.1.* Alenſis ſuprà, D.Thom.4. *diſt.17.q.2.art. 3. quæſtiuncula 1. ad 4.* Palud. *quæſt.1. art. 6.* Caiet. *loco cit.* Nauar. *cap.1. num.4.* Probatur, quia ſi Pœnitentia eſt deteſtatio peccati ſuper omne deteſtabile; Contritio, quæ eſt perfectiſſima pœnitentia, erit ſuper omnia.

Præcipve probatur à Lugo Card. quia Concilium Trident.*ſeſſ.14. cap.4.* eam contritionem definit, quæ charitate perfecta eſt.

Refert autem Suarez, allegatos Doctores ad contritionem requirere amorem Dei ſuper omnia formalem, ità, vt actus ille directè tendat in Deum, vt ſummè amatum, atque adeò talem actum amoris eſſe diſtinctum à deteſtatione peccati, conſtituente illam in eſſe contritionis.

Vervm D. Bonau. *allegatis locis* vult tantùm, 142
contritionem extrinſecè imperatam à Charitate, ſed

Digitized by Google

ſed tamen elicitam à Pœnitentia reſpicere Deum, dignum omni obſequio, offenſum; amorem verò ſuper omnia ſolùm moraliter coniungi. Idem ſentiunt D.Thom. *in 4. diſt.* 17. *quæſt.* 1. *artic.*2. *quæſtiuncula* 2. Paludanus *ibi, quæſt.*3. Clariùs Gabriel. *quæſt.*1. *art.*2. *concl.*5. vbi Soto *quæſt.*2. *art.*5. *ad* 4. & *lib.*2. *de natura, & gratia, cap.*16. & 17. Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.*21. Scotus *diſt.* 14. *quæſt.*2. §. *De ſecundo,* quem ſequuntur Scotiſtæ, & Nominales apud Maſtrium *diſp.*5. *quæſt.* 5. eamque probabilem cenſet Suarez *diſput.*4. *ſect.*2. Cardin. Lugo *diſp.*5. *ſect.* 1. vbi ait, non eſſe dignam cenſurâ notatâ à Vaſquez. Eamque ſequuntur plures Recentiores, & egregiè præ omnibus Auerſa *quæſt.*3. *ſect.*5. dicuntque, ſufficere ad Iuſtificationem. Sic & Fulienſ. *lib.*3. *cap.*6. *reſol.*4.

143 Probatvr verò primò ex Scriptura, quæ deteſtationi peccati promittit remiſſionem, Ezech.33. *Si auerterit ſe peccator ab iniuſtitia ſua, &c.* Pſal.31. *Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino; & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Vnde 2.Reg.12. ſolum dixit Dauid: *Peccaui Domino*, & Nathan ſubdidit: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*: Ergo ille motus ſufficit ad remiſſionem peccati. Ratio eſt, quia illa eſt vera Pœnitentia, cui remiſſio promiſſa eſt. Vnde Trident. *ſeſſ.*14.*c.*4.

144 in definitione contritionis, nullam habet mētionem amoris. Nam quod poſtea ibi dicitur, perfectam contritionem informari charitate, non oportet intelligi de actu; ſed de infuſione gratiæ, & charitatis, per quam formatur contritio. Denique *ſeſſ.*6. *cap.* 6. plures actus Conſilium numerat in diſpoſitione peccatoris, quos neceſſe non eſt omnes formaliter concurrere, ſed ſufficit virtualiter, ſeu implicitè, vt actum Spei: Ergo idem dicendum de actu amoris ibi numerati, qui profectò in deteſtatione peccati virtute includitur: nam odium mali eſt virtualis amor boni oppoſiti, aliàs oporteret ſemper plures actus elicere, vt ſe ad gratiam diſponeret, ita non poſſet ſubitò iuſtificari.

145 Propterea Suarez, vt componat ſe vtrique opinioni, neceſſarium quidem ait, actum amoris formalem, vt authoritatibus initio relatis ſatisfiat, ſed hunc ſatis eſſe, ſi ſit in voto, quatenus in contritione includitur propoſitum ſeruandi omnia ad ſalutem neceſſaria. Quo ſenſu refert id 1.Corinth.3. *Sine charitate nihil ſum.* Itaque concludit, formalem amorem Dei ad contritionem non eſſe neceſſarium.

Probat; nam id, ſine quo res aliquando poteſt exiſtere, non eſt de eſſentia eius, vt eſt notum ex Metaphyſica: Sed poteſt in re ipſa aliquando eſſe contritio ſine formali amore, vt ex dictis conſtat. Et hanc rationem vocat Demonſtratiuam, quæ eſt D. Bonauent. *diſt.*14. *part.*1. *quæſt.*3.

146 Iam verò, vt quæſtioni reſpondeam; aſſero, veram contritionem eſſe à Pœnitentia elicitam; non à charitate.

Probatvr primò ex dictis. Actus, elicitus à charitate, reſpicit Deum actu formaliter, vt amatum ſuper omnia: (Loquor de actu formali elicito, ex quo dignoſcitur potentia eliciens, vt arguit S.Bonauent. *diſt.*14.*part.*1. *quæſt.*3.) ſed contritio non includit formaliter actum charitatis, vt ſuprà oſtendi, & concedit Suarez: Ergo. Quare miror, Suarez, qui in contritione non ponit neceſſariò actum amoris Dei, ſed ſolam deſtationem peccati, velle eam elici à charitate.

Probatvr ſecundò, quia Concilium Tridentinum Pœnitentiæ, actum Contritionis adſcribit, vt dixi ſuprà, & *quæſt.*3. quod confirmaui ex Scripturis, & Patribus.

Obiicies primò contra primum aſſertum. 147
Concil. Tridentin. *ſeſſ.*6. *cap.*6. pœnitentiam adultorum ex charitate ait procedere. Et *ſeſſ.*14. *cap.*4. pœnitentiam, quæ extra Sacramentum hominem Deo reconciliat, aſſerit, eſſe charitate perfectam. Deducitur etiam ex Scriptura, Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* & D.Auguſtinus ſerm.7. de Tempore ait: *Pœnitentiam certam non facit, niſi odium peccati, & amor Dei.*

Respondetvr cum D.Bonauent. Scripturam, 148
& Patres loqui de contritione, quæ ordinariè concipitur ex dilectione formali imperante, quæ perfectior eſt, & vſitatior: Vel intelligendi ſunt de dilectione virtuali, quæ ſemper reperitur etiam in ſolitario actu contritionis; nam eo ipſo, quòd deteſtamur peccatum, quia contrarium Deo eſt, volumus eſſe bonum, vt obſeruat Card. Lugo *diſput.*5. *ſect.*7. *num.*92. Hinc & actum amoris iuſtificare docent è Scripturis allatis.

Obiicies ſecundò. Perfecta conuerſio in Deum eſt ab auerſione in amorem. Confirmatur; nam dilectio eſt cauſa conuerſionis in Deum, quæ ad charitatem ordinatur: Ergo eſt priùs intenta, ergo prius amatur Deus, quàm eliciatur contritio.

Respondetvr contritionem poſſe eſſe ordi- 149
natam ad charitatem implicitè, quo caſu erit deteſtatio ſine formali dilectione ex motiuo peccati, vt eſt malum Dei, iuſtitiæ, & ſanctitatis fontis, non quia reſpiciat conformitatem ad rationem in ſecunda æqualitate iuſtitiæ, vt putat Suarez; nam reſpicit quidem conformitatem ad rationem; ſed ſpeciali ratione tendit in bonum Deo debitum, & auerſatur à malo Deo indebito; & dolet ſuper omnia, quæ ſunt infra Deum; neque aliud ſcriptura prætendit, niſi vt homo peccator toto corde conuertatur ad Deum; hoc autem totum ſaluatur in deteſtatione peccati, vt eſt Dei offenſa; ſic enim, quantum auerſus fuerat, tantum conuertitur ad Deum.

Per hæc patet etiam ad argumenta contra ſecun- 150
dam aſſertionem, nempe ſufficere ad iuſtificationem, vt contritio includat virtualiter Dei amorem. Quamvis enim promittatur Charitati iuſtificatio, promittitur, vt auertitur à peccato; & conuertitur in Deum, quod præſtat etiam pœnitentia cum dilectione virtuali.

QVÆSTIO IX.

Vtrum de ratione Contritionis *ſit formale propoſitum non peccandi.*

Mvlti, & graues Doctores exiſtimant, ad 151
contritionem ſufficere virtuale propoſitum, quod in efficaci deteſtatione includi putant. Ità Maior, & Almainus 4. *diſt.*14. *quæſt.*1. Vega *lib.*13. *in Trident. cap.*21. Medina *C. de Pœnitentia, tract.*1. *quæſt.*3. Petrus Soto *lect.*17. *de Pœnitentia,* Nauar. *in ſumma, cap.*1. *num.*15. Adrianus 4. *quæſt.* 1. *de Pœnit.* Coninch. *de pœnit. diſp.*2. Peſantius *in addit ad* 3. *part. quæſt.*4. *art.*5. & probabilem cenſet Diana *tractat.*4. *de ſacram. reſol.*119. Villalobos *tom.*2. *tract.*9. *diff.*19.

Secvnda ſententia aſſerit, neceſſarium eſſe ad 152
contritionem propoſitum explicitum. Ità ſentiunt antiqui omnes Theologi, Alenſ. 4. *part. quæſt.*12.

& 16. Albert. *diſt.* 14. *art.* 11. D.Bonau. *diſt.* 14. *part.* 2. *quæſt.* 1. & aliis quæſtionibus paſſim, & opuſc. præcipuè *in Compendio Theologicæ veritatis, lib.*6. *cap.*2. D.Thom. *quæſt.*85. & 86. 3.*part. Et* 3. *contra Gentes, cap.*158. & *lib.* 4. *cap.* 2. & *in* 4. *diſt.*17. *quæſt.* 2.

153 E modernis Caietanus *tom.*1. *opuſcul.tract.*4.*q.*1. Soto *in* 4. *diſt.*15. *quæſt.* 1.*art.*2. & *diſt.*17. *quæſt.*2. *art.*1. & *lib.* 2. *de natura,& gratia, cap.*14. vbi contrarium vocat periculoſum errorem; Cano *relect.de pœnit. part.*1. Ruardus *lib.* 8. *contra Lutherum*, Bellarminus *lib.*2. *de Pœnitent. cap.*6.& 7. Gerſon. *alphabet.*15 *littera G.* Valentia *quæſt.*8.*diſp.*7.*punct.*6. ad finem, Henriquez *lib.*4. *cap.*24. Suarez *diſput.*4. *ſect.*3. Reginald. *lib.*3 *num.*8. Nungus 3.*part tom.*2. *de tertia parte ſacramenti pœnit. quæſt.*1.*art.*1.*dub.*3. & 5. Toletus, & alij multi.

E Scotiſtis verò Brancatius *diſput.* 8. *art.* 4. Hiquæus *diſput.* 17. *quæſt. vn.* Aliqui vero vtramque ſententiam probabilem cenſent; in praxi tamen ſua-
154 dendam hanc ſecundam, quia ſecurior eſt. Itaque non eſſe exiſtimandum inualidum Sacramentum eius, qui bona fide accedit abſque formali propoſito docet Suarez *diſp.*30.*ſect.*4. *num.*34. Henriquez *num.*2. Reginald. *num.*58. Vaſquez *quæſt.*86. *art.*2. *dub.*4. Pitigianus 2.*part. diſput.* 14. *quæſt.*3. *art.*8. *concl.* 3. Bellarminus *de pœnit. lib.* 2. *cap.*6. Bonac. *diſp.*5. *quæſt.*5. *ſect.*1. *puncto* 8.

EXPLICAT verò Layman. *lib.*5. *tract.*6. *cap.*4. ſi implicitus ſit deteſtandis peccatis,& bona fide accedat, non cogitans de futuro, eum ſatis abſolui. Ità etiam Sylueſter *in addit ad* 3.*part. quæſt.* 1. Diana, & Villalob. ſuprà. Aretinus *diſp.*14. *quæſt.*3.*art.*8. Hiribar. *diſp.* 14. *quæſt.* 2.*ſect.*7. Maſtrius *diſput.* 5. *quæſt.*5 *num.*112. adducens etiam Nauarrum, Suarez, Vaſquez, Henriquez, Nungum, Amicum, Lugum, & Auerſam.

155 ASSERENDVM, neceſſarium eſſe per ſe explicitum propoſitum.

PROBATVR primò euidenter ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*6.*cap.*6. ibi enim in diſpoſitione ad gratiam ponit hoc propoſitum, vt diſtinctum ab amore Dei, & odio, ac deteſtatione peccati. Vnde *ſeſſ.*14. *cap.* 4. concludit: *Contritionem eſſe deteſtationem cum propoſito, &c.* Idem habet Concilium Florentinum *in Decreto Eugenij.* Quæ teſtimonia, cùm fatentur Suarez, maximè vrgere ad propoſitum explicitum exigendum; non video quo pacto innuat, Seraphicum, qui eodem modo locutus eſt, non adeò explicare neceſſitatem propoſiti expliciti. Audiat S.Doctorem *in corpore*: *Dicendum, quod ſi primo modo dicatur pœnitentia vera, quæ verum virtutis habet actum; ſic de veritate pœnitentiæ eſt deteſtari malum commiſſum, & pro illo tempore nullum committere, & de futuro proponere non committere.*

156 PROBATVR à D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 14. *part.*2. *in dubiis litt.* ex Iſa. primo: *Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum: quieſcite agere peruerſè.*

DEINDE ex Patribus Iſidoro *lib.*2. *de ſummo bono, cap.*16. & habetur *de pœnitent. diſt.*3 *cap. Irriſor.*

Ex Auguſtino *lib. Soliloq.* & habetur *de Pœnitent. diſt.*3. *Inanis*, Gregorio *part.*3. *paſtoralis, admon.*31. *de pœnit. diſt.* 3. *cap. In admiſſa*, Ambroſio *lib.*2. *de pœnitentia, cap.*19. quæ loca refert etiam Magiſter *diſt.*14. *part.*2. Sic enim Patres definiunt Pœnitentiam, ſeu deſcribunt, incluſo propoſito formali, vt
157 notat D.Bonauentura *dub.*4. Sic etiam idem D.Auguſtinus *lib. de vera, & falſa pœnitent. cap.*10. exponit id: *Vade, & noli amplius peccare*, vt notat S.Doctor *in Confeſſionali, particula* 3. Hoc ſenſu D. Auguſtinus *lib. de vera, & falſa pœnitent. cap.* 8. deſcribit Pœnitentiam: *Eſt doloris vindicta, puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe*; hoc autem fit voluntate, deteſtante malam vitam veterem, & nouam proponendo, atque aſſumendo; non tamen in hoc ſolo ſtat eſſentia pœnitentiæ, vt voluit Scotus 4.*diſt.*14. *quæſt.*2. & *diſt.* 15. *quæſt.* 1. vt notauit S. Doctor *loco citato, dub.*6. *littera*, vbi etiam rationem addit; nam pœnitentia eſt motus, quo peccator recedit à peccato ad iuſtitiam; hic autem includit deteſtationem vitæ prioris, & deſiderium,ſeu propoſitum vitæ melioris.

PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura *ad primum*, ex definitione pœnitentiæ, tradita à Magiſtro 158
*diſt.*14. & *in cap. Pœnitentia*, & *cap. de pœnitentia, diſtinct.*3. quæ edita eſt à ſanctis Patribus, Gregorio *lib.*9. *Regiſtri, epiſt.*39. & *homil.*34. *in Euang.* Ambroſ. *lib.* 2. *de pœnitent. cap.* 5. Iſidoro *lib.*2. *de pœnitentia, cap.*16. Auguſt. ſermon. 66. de Tempore: *Pœnitentia eſt perpetrata plangere, & plangenda non committere.*

NON loquuntur autem ſolùm de non committendo tunc, cùm pœnitet, (hoc enim clarum eſt) ſed de propoſito non ampliùs committendi, & hæc eſt noua vita, quam à pœnitente exigunt Scripturæ, *Ezech.*18.& 33. *Pſal.*50. *Apoc.*2.

PROBATVR tertiò à D. Bonauentura *diſt.* 14. 159
part. 2. *quæſt.* 3. *in corpore* argumento, quo vtitur Suarez; quia hoc propoſitum eſt neceſſarium ad perfectam, & vltimam diſpoſitionem ad gratiam. Ergo ad contritionem. Conſequentia patet; nam contritio eſt diſpoſitio ad gratiam: Ergo quidquid eſt de neceſſitate diſpoſitionis, eſt de neceſſitate contritionis. Antecedens probatur ex authoritate, à qua pendet hæc veritas, quæ à voluntate Diuina edita eſt.

PROBATVR quartò à S. Bonauentura ibi, quia contritio maximè ordinatur ad ſatisfaciendum Diuinæ iuſtitiæ læſæ; nil autem magis dat, quod Deus prætendit ob læſionem, quàm emendatio, vt arguit etiam Suarez.

RESPONDENT authores primæ ſententiæ, his 160
non conuinci neceſſitatem formalis propoſiti, quod authoritatibus ſolùm fulciri poteſt; illæ autem loquuntur etiam de eo, quod eſt neceſſarium ad vitam æternam conſequendam. Vnde aiunt, non eſſe vtilem pœnitentiam, quæ ſubſequentibus peccatis maculatur. Rurſus Tridentinum ità exigit nunc in lege gratiæ propoſitum confitendi, ſicut propoſitum emendationis, & conſtat, non eſſe neceſſarium propoſitum formale confitendi.

AT confundunt dicta diuerſa de diuerſis; nam 161
aliqui Patres loquuntur de eo, quod eſt neceſſarium ad pœnitentiam eſſentialiter; aliqui verò ad fructum conſequendum, & præmium. Sancti enim allegati, loquuntur de eſſentialibus Pœnitentiæ: At D.Iſidorus de fructu eius conſequendo ait: *Inanis eſt pœnitentia, quam ſequens culpa inquinat*, vt aduertit S.Doctor *ad argumenta.*

QVOD verò de Concilio Tridentino aiunt, falſum eſt: Concilium enim *ſeſſ.*14.*cap.*4. definit contritionem: *Eſt deteſtatio peccati, cum propoſito non peccandi de cætero*: at propoſitum confeſſionis declarat ſufficere implicitum, ſic enim ait, reconciliationem ipſi contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam.

OBIICIVNT ſecundò illud 2.*Reg.*12. vbi Dauid 162
ſolùm dixit: *Peccaui Domino*, nec fit mentio propoſiti.

RESPON

Respondetvr, hoc ſolùm ferre ſententiam contra ſe, quam, parabolâ auditâ, tulerat contra ouis raptorem; ibi autem ſatisfactionem poſuit: *Reddet ouem in quadruplum*, quod multò magis propoſitum non peccandi exprimit, in quo propoſitum ſatisfaciendi includitur, vt notat Suarez *num.*8. Voluit igitur dicere: Ego ſum ille reus pœnitens;en offero me ad quæcumque dixi de raptore illo: Ex quibus etiam ſequitur, neceſſarium eſſe propoſitum ſatisfaciendi,vt aſſerunt Doctores allegati pro ſecunda ſententia, præſertim Soto *lib.*2. *de natura, & gratia*, *cap.* 14. Cano *dicta relect. part.* 3. Scriptura enim petit à peccatore, vt faciat iudicium, & iuſtitiam *Ezech.*18. vbi modulum pœnitentis refert: *Si*
163 *impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis,& cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium,& iuſtitiam, vita viuet, &c.*

Video, contrarium ſentire Vegam *lib.*13. *in Trident. cap.*22. & Suarez *num.*8.

QVÆSTIO X.

Vtrum ad actum Contritionis *requiratur aliqua intenſio.*

D.Bonau. d.16. art.2. quæſt.1. D. Thom 4. diſt. 17. q.2. art.1.quæſt unicula 3.

Explicita eſſentia Contritionis; nunc qualitas eius eſt explicanda.

Prima opinio eſt, ad Contritionem neceſſa-
164 rium eſſe ſummum conatum poſſibilem. Ità Adrianus 4.*quæſt.*2. *de pœnitent.* & attribuitur D.Thomæ 4.*diſt.*17. *quæſt.*2. & Alenſi 4. *part. quæſt.*17. Ad hanc malè reducitur à Fabro D.Bonauent. vt infrà dicam.

Secvnda ſententia eſt, neceſſariam eſſe ſummam intenſionem, non abſolutam, ſed comparatam ad alios actus pœnitentis, ità, vt magis doleat de peccato, quàm de quolibet alio malo, & quàm diligat quodlibet aliud bonum. Ità Petrus Soto *lect.* 14. & 15. & videtur in verbis fauere S.Bonauentura *hîc*, Durand. *diſt.* 17. *quæſt.*4. Richard. *art.*1. *quæſt.*5. *ad* 3.

Miror tamen, Seraphicum pro hac ſententia adduci; nam per intenſionem intelligit appretiationem, quæ eſt intenſio obiectiua, vt fatetur Suarez, *diſputat.*4. *ſection.*4. *num.*4. & patet legenti corpus
165 quæſtionis.

Tertia ſententia eſt, quamvis non requiratur ad contritionem ſumma intenſio, requiri tamen certum aliquem gradum intenſionis, quem Deus nouit. Ità videtur Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 2. Faber. *diſp*16.*cap.*2. *num.*34. qui putant, eſſe communem ſententiam, quam ideò Scotus non probat, ſed ſupponit. Idem tenet Hiquæus *diſp.*14.*quæſt.*2. Citari ſolet etiam D.Thom. 4.*diſt.*17. *quæſt.*2. *art.*7. *q.*3. vbi ait, dolorem voluntatis adeò remiſſum eſſe poſſe, vt non ſufficiat ad contritionem, ſed loquitur cum D.Bonauent. & aliis antiquis de remiſſione obiectiua, ſeu appretiatiua, vt aduertit Suarez *num.*8. Hæc varietas opinionum ſectarios induxit, vt dicerent,reddi pœnitentiam incertam, & ad deſperationem rapere, vt refert Bellarminus *lib.* 2. *de pœnit. cap.*10. Hæc tamen calumniæ ſunt.

Qvarta ſententia eſt, nullam intenſionem 166
actus requiri ad contritionem. Ità Gabriel.4.*diſt.*14. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 5. Soto *diſt.*17. *q.*2. Medina *C. de pœnit. tract.* 1. *quæſt.* 5. Vega *lib.* 3. *cap.*24. Nauar.*in ſumma, cap.*1. *num.*9. Suarez *num.*9. Nungus *in addit. quæſt.*4. *art.*1. *diff.*2. Coninch. *diſp.*2. *dub.*3. *num.* 70. Reginaldus *lib.*5. *num.* 30. & 32. Henriquez *lib.*4. *cap.*27. *num.*6. Bellarm. *lib.*2. *de pœnit. cap.*11. *prop.*3. Valentia *diſp.*7. *quæſt.*8. *p.*5. Rodriquez *cap.*48. *concl.*2. Graff. *lib.* 1.*deciſ. cap.*4. *num.*5. Pitigianus 2.*part. diſp.*14. *quæſt.* 3. *artic.*9. *concluſ.*2. Peſant. *in addit. ad* 3. *part. quæſt.*5. *art.*5. *dub.* 6. Bonacina *diſput.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 1. *punct.*7. *num.*3. Cardin.Lugo *diſp.*5. *ſect.*7. Maſtrius *diſp.*5. *quæſt.*5. *art.*2. vbi ait eſſe Scoti genuinam, quam tenent Scotiſtæ multi, ac Fulienſ. *cap.*6. *reſol.*5, & *opuſc.*1. *cap.*2. *art.*1.

Assero cum hac ſententia, quæ eſt D. Bonauenturæ, nullum certum intenſionis gradum eſſe neceſſarium.

Probatvr à S.Doctore *in corpore*, argumento, 167
quo nititur Suarez *num.*10. Maſtrius *diſp.*5,*quæſt.*5. *art.* 2. eodem modo promittitur iuſtificatio amori Dei ſuper omnia, & deteſtationi peccati ſuper omnia; ſed nulla reuelatione conſtat,charitatem remiſſam quoad qualitatem, dummodo appretiatiuè ſit ſuper omnia, non ſufficere ad iuſtificationem: Ergo.

Confirmatvr à S.Bonauentura *ad penult.* quia minima charitas infuſa, & gratia,eſt ſufficiens ad excludendum peccatum, quia conſtituit abſolutè amicum Dei: Cùm igitur Contritio ſit proportionata diſpoſitio ad gratiam, & charitatem, non requirit intenſionem.

Itidem; Sicuti minimum in intenſione peccatum mortale aufert gratiam, ita minima contritio, dummodò vera, illam reſtituet. Idem habet Suarez *num.*10. qui, *num.*4. dicit, Seraphicum, & alios antiquos ſumere intenſionem æquiuocè. At S.Doctor ſe ſatis explicat.

Confirmatvr à Cardin. Lugo, alioqui ſa- 168
lus eſſet plena fallaciis, & difficultatibus ferè inſuperabilibus.

Obiicies, Scripturam ſæpè requirere dolorem intenſum. Micheæ 4. *Dole quaſi parturiens.* Hieremiæ 6. *Luctum vnigeniti fac tibi*, & D. Ambroſius, *ad Virginem lapſam*, cap. 8. ait: *Secundum conſcientiæ modum exhibenda eſt pœnitentia magnitudo*, & D. Auguſtinus, cap.12. de Ciuitate Dei: *Neceſſe eſt, vt tantum vrat dolor, quantum haſerat amor.* Et D.Ambroſius, vt habetur *diſtinct.*3. *de Pœnit.* iniungit grauem dolorem. Et D.Gregor. 4.*Moral. cap.*17. & Cyprian. *lib. de lapſis*, grauiter reprehendunt eos, qui ſine delectu puniunt æqualiter crimina. Quis enim non videt, de grauiori grauius dolendum?

Respondet D. Bonauentura, *in fundamento*, 169
& corpore, dolorem neceſſarium ad iuſtificationem non requirere intenſionem Phyſicam qualitatiuam actus, ſed appretiatiuam, quæ conſiſtit in appretiatione Dei ſuper omnia bona, & in deteſtatione peccati ſuper omnia mala; ſicut enim Deus, quia ſummum bonum, appretiatiuè ſuper omnia amandus; ſic amiſſio eius per mortalem culpam, ſuper omnia mala eſt deteſtanda. Sic etiam alij.

Et hoc recordantur Scripturæ, quæ aliquando etiam hortantur grauiter dolere intenſiuè ad delendas etiam pœnas. Quod verò dicunt Patres, de grauibus quibuſdam culpis.

Respondet ſecundò D.Bonauentura *diſt.* 14. 170
part.

Digitized by Google

part. 2. *dub.* 12. eos loqui de quibuſdam pœnitentiis pœnalibus, iniungendis ob peccata atrociora, & ab Eccleſia iniunctis. Ità reſpondent etiam cæteri apud Bonacinam.

Faber prolixè nititur oſtendere, neceſſariam intenſionem cum appretiatione, quas neſcit disjungere, *num.* 43. credens, non poſſe eſſe æſtimationem ſuper omnia, quin etiam ſit cum intenſione. Quod ſi hoc verum eſt, requiretur ſumma intenſio.

Eas verò disjungi poſſe, patet; nam æſtimatio reſpicit obiectum, & eſſentiam actus; intenſio verò qualitatem. Igitur vult, æſtimatiuam, ſeu appretiatiuam prædominio explicare. Quidquid dicat Faber. *num.* 46.

171 Obicit etiam. Si nulla intenſio eſt neceſſaria, poteſt quis ſcire, ſe contritum.

Respondetur, negando ſequelam, quia adhuc ignorat, an ex mero motiuo Diuino doleat.

Quærit verò S. Bonauentura *diſt.* 16. *art.* 2. *quæſt.* 2. an contritio poſſit eſſe nimia, quam quæſtionem agunt etiam Alenſ. 4. *part. quæſt.* 68. *memb.* 1. *art.* 4. D.Thom. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 3. & ibi Durandus, Soto, & alij, ac Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 4. in fine.

172 Respondet igitur S.Doctor, Per ſe loquendo, non poſſe eſſe nimiam, quia ex obiecto debet eſſe ſuper omnia; ex parte verò ſubiecti, quò frequentior, eò per ſe melior; quia peccatum, vt peccatum, nulli poteſt diſplicere nimis.

Per accidens verò, ex redundantia alicuius paſſionis in corpus, vt grauiter lædatur, temperandam ait, quia iure naturæ tenetur vitare grauem ſuæ vitæ læſionem, quando ad bonum animæ neceſſarium non eſt, ſi tamen non aduertat, non peccare, raptum à feruore. Quod ſi aduertat, debet temperare. Idem ſentiunt alij contra Richardum 4. *diſt.* 17. *artic.* 1. *quæſt.* 8. dicentem, non teneri hominem remittere dolorem ad illud nocumentum vitandum; ſed ſolùm teneri illud non intendere.

173 Ratio autem ſolida Seraphici, ob quam tales exceſſus non ſint virtutis contritionis intenſiui, atque adeò neque boni, eſt, Quia contritio eſt ex gratia, & ſancta cogitatione, quam ſequi debet pœnitens; at conſideratio ex gratia eſt recta, & ordinata.

Addit *adprimum*, in alio caſu poſſe eſſe nimiam ex falſa apprehenſione, ſi intenſus ſit ille do-
174 lor, ſine admixta conſolatione ſpei veniæ, nam illa vehementia tollet veram pœnitentiam. Vnde erit nimia triſtitia, de qua S.Paulus, 2.Cor.2. *Ne fortè abundantiori triſtitia abſorbeatur, &c.*

QVÆSTIO XI.

An actus Contritionis *requirat aliquam durationem.*

D. Bonau. d. 16. p. 2. art 3. quæſt. 1.

175 Quæstio poteſt eſſe primò: An actus Contritionis, computato etiam actu præuio intellectus, neceſſariò requirat aliquam durationem, & hoc in via D.Bonau. diſcuſſum eſt 1. *parte de Angelis*, *diſp.* 3. *quæſt.* 12. non poſſe actus iſtos eſſe vno inſtanti.

Secunda poteſt eſſe quæſtio: An præmiſſo intellectus actu, requiratur in actu formali deteſtationis tempus, & de hac eſt controuerſia, de qua nunc videndum.

Prima opinio eſt, requiri ad actum contritionis aliquam ſucceſſionem, ſoli Deo notam.

Communiter allegatur Scotus 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 2. ſed vere tandem eam refellit, vt rectè aduertit Faber *diſput.* 16. *num.* 30. eam tamen reputat probabilem Almainus 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 2. & ex parte Caietan. *tom.* 1. *opuſc. tract.* 4. *quæſt.* 1

Negativam verò ſententiam docent D.Bonau. 176
hîc D.Thom. *quæſt.* 89. *art.* 2. *& prima* 2. *quæſt.* 113. *art.* 5. *&* 7. Gabriel. 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 1 *art.* 2. *concl.* 5. Soto *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 4. Medina *tract.* 1. *de pœnit. quæſt.* 5. *ad finem*, Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.* 23. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 5. Coninch. *diſp.* 2. *dub.* 3. Nungus *in addit.* 3. *part. quæſt.* 4. *art.* 1. *diff.* 2. Pelant. *q.* 5. *art.* 5. *dub.* 6. Bonacina *diſp.* 5. *q.* 5. *puncto* 2. *num.* 2. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 5. adducens Scotum *diſt.* 14 *q.* 2. *art.* 2. *ſub litt.* Q. *verſ. reſpondet adeo*, Hiquæus *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *art.* 2. *dub.* 6. *ſect.* 2. Arct... *ibi*, *art.* 7. Brancatius *diſp.* 8. *art.* 7 & alij Scotiſtæ, ac Fulienſ. *cap.* 6. *reſol.* 7.

Assero igitur primò, contritionem, computatis etiam actibus intellectus præuiis, requirere ſucceſſionem. 177

Probatur à S.Doctore, argumentis primo loco, præcipuè verò, quia modus noſter intelligendi eſt, vt multa ſcientes, vnum intelligamus, non plura per modum plurium perfectè, quod probabile eſt in via Ariſtotelis; at volens conteri debet plura, vt plura præintelligere, nempe malum commiſſum, bonum amiſſum, Deum offenſum, animam læſam, pœnas paratas, gloriam deperditam, &c. quibus, tanquam diſpoſitionibus conſurgat ex timore ſancto ad amorem iuſtitiæ, &c.

Deinde ſæpè inuenit contrarium reſiſtens, v.g. pronitatem ad carnalia cogitanda, & amanda, & tunc eget ſucceſſione.

Assero ſecundò, actum præciſum contritionis 178
eſſe poſſe in inſtanti.

Probatur à S. Bonauentura primò, quia iuſtificatio promiſſa eſt, in inſtanti quocunque conuertatur impius, abſque mora. Ezechiel. 18. & 33. *In quacunque hora, & die*, vbi ponitur definitum tempus pro indefinito, & idem valet, ac in quovis momento: Quod patet à contrario, nam eodem modo ibi dicitur: *In quacunque die iuſtus fecerit impietatem, iuſtitia eius non recordabuntur amplius.* Hoc ſane perinde eſt, ac in quovis momento. Sicut ergo conſenſus in peccatum mortale ſtatim 179
ac fit, eſt peccatum mortale, fieri autem poteſt in momento, ità actus contritionis poteſt diſponere ad gratiam. Hinc vtitur Scriptura particulis ſignantibus momentum: *Cum ingemueris, tunc ſaluus eris.* Iſa. 30. iuxta LXX & ita legit Cyprianus *lib.* 6. *de Lapſis*, circa finem, Cœleſtinus Papa *epiſtola ad Epiſcopos Galliæ*, *cap.* 2. dicens: *Vera conuerſio mente potius, quam tempore metienda eſt dicente Propheta: ſi conuerſus fuerit, ſaluus erit.*

Alibi etiam Scriptura vtitur conditionali momentanea: *Si conuerſus fueris, ſaluaberis.* Iſa. 30. 180
iuxta Vulgatam. Et infra additur particula (*ſtatim*) *Ad vocem clamoris tui ſtatim, vt audierit, reſpondebit.* Idem *Hierem.* 15. *Apoc.* 3. *Zach.* 1. Fit abſoluta promiſſio: *Conuertimini, & conuertar.* Hoc ſenſu intellexere loca hæc ſancti Patres, Leo *ep.* 91. vbi ait: *Nec miſericordiæ menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur moras vera conuerſio*, Chryſoſtomus *epiſtola* 5 *ad Theodorum lapſum*, & habetur *cap. Talis*, de Pœnitentia, diſtinct.

diſtinct. 3. *Quantulamcunque, & quamvis brevi tempore non deſpicit pœnitentiam*, & infrà: *Non patitur exigua etiam pœnitentiæ amitti mercedem.* Similia habet, *Oratione de ſancto Philogonio.* D.Auguſtinus *de falſa, & vera pœnit. cap.*17. Hieronymus *epiſtola* 46. & 48. Tertullianus *libro de Pœnitentia, cap.*4. S. Paſianus *epiſtola* 3. *ad Sympr. tom.* 3. *Bi-*
181 *bliothec.* S.Iſidorus *de Summo bono*, ex D. Bonauentura *lib.*2. *Pharetræ, cap.* 17. Tandem Iulius I. *in Decreto* 2. quod habetur *tom.*1. *Concil.* poſt tertiam eius epiſtolam: *Quia Dominus* (inquit) *non ſolùm temporis, ſed etiam mentis inſpector eſt: ſicut latro, vnius momenti pœnitentiâ, meruit eſſe in paradiſo.* Quod decretum cum multis aliis habetur 26. *q.* 6. *de pœnit. diſt.* 3. *c. Talis*, & in decreto Iuonis, *part.* 15.

182 Hinc arguit S. Doctor: Actus pœnitentiæ, qui cenſetur ſufficiens diſpoſitio ad gratiam, eſt Contritio: ſed ex dictis authoritatibus talis actus eſt abſque ſucceſſione: Ergo & contritio. Minor adhuc probatur ſimul cum concluſione. Primò, quia, vt ait D. Auguſtinus 14. *de Trinitate.* Si oculus eſſet actu videns, & obiectum adeſſet, iam oculus ſimul eſſet, & videret in eodem inſtanti: Ergo, & affectus præſente obiecto poteſt in illud ferri, modo debito; ſicut enim delectatio in bono, eſt in inſtanti, ita & dolor; & ſicut illuminatio eſt in inſtanti, ita & mutatio peccatoris ad gratiam. Cæterùm, ſi id naturaliter poteſt fieri in inſtanti, cùm neque ex reuelatione habeamus, aliquam neceſſariam eſſe ſucceſſionem, non rectè aſſeritur neceſ-
183 ſaria; nam Scripturæ ſolam conuerſionem exigunt: Alioqui poſſet aliquis in hac vita eſſe de ſua ſalute deſperatus, quia non haberet tantum vitæ, quantum exigitur ad actum contritionis, conſequens autem eſt erroneum, & damnatur in *libro de Eccleſ. dogmatibus.* Idemque refert Ivo *in ſuo decreto, p.* 15. *cap.* 32. ex Concilio Moguntino, *cap.* 2. Sicuti ergo in inſtanti peccatur; ità in inſtanti conuertitur. Poteſt ſanè in inſtanti quis diligere Deum ſuper omnia, & conteri; contritio autem eſt vltima diſpoſitio ad gratiam, quæ tempore non præcedit formam.

Hvic argumento multa effugia excogitant voluntaria, quæ Suarez præcludit *num.*6. *verbi gratia*, in fine vitæ propter vrgens periculum animæ minorem requiri durationem. Vel quod in mortis articulo poſſit intenſione compenſari, quæ gratis dicta ſunt: Ex quo enim fundamento id eruunt?

184 Aliam rationem Scoti affert Faber *memor.* 31. vt cæteris efficaciorem. Sequeretur, quod aliquis haberet contritionem, & non haberet gratiam, quod eſt abſurdum. Probatur ſequela; nam, ſi contritio, vt ſit perfecta, debeat durare tantulo tempore, quanto dico orationem Dominicam, & primo elicito actu diſtrahar in media morula abſque culpa, iam ero contritus, & non iuſtificabor. Hoc ſanè argumentum, vt nudum, iacet, petitque principium: ſupponit enim id, quod tenetur probare, contritionem eſſe perfectam abſque debita duratione. Cæterùm nos oſtendimus auctoritatibus non exigi durationem.

Oportebat igitur, vt Scotus à Seraphico probationem commodaret, nempe, quia actus deteſtationis peccati poteſt eſſe in inſtanti: ſicuti poſſunt fieri actus viſionis, intellectionis, illuminationis, &c.

185 Si dicas, requiri collationem ſummi boni amiſſi cum peccato commiſſo.

Respondet S.Doctor, hæc eſſe ſine diſcurſu per modum vnius; alioqui ſi ad omnem collationem neceſſaria eſſet ſucceſſio, nunquam poſſemus intelligere paritatem, vel imparitatem numerorum in Arithmetica, ſonorum in Muſica, figurarum in Geometria, vt arguit acutè S.Bonau. *ad* 2.

Obiicies primò. Si neceſſe eſſet priùs tempore cogitare, hæc poſſe ſimul conteri, ſequeretur idem inconueniens aduerſariis obiectum, nempe, dari poſſe caſum, in quo eſſet ſalus deſperanta in vita, maximè ſi diſtinctè eſſent peccata recogitanda.

Respondetvr, vitam durare in tempore, vnde minima morula ſatis eſt ad cogitandum, & ſta- 186
tim peccata deteſtanda, quæ non eſt neceſſe diſtinctè recogitare, vt dicam *ſequenti quæſtione.*

Obiicies ſecundò: Si non requiritur aliqua mora nobis ignota, poſſemus ſcire, nos iuſtificatos.

Respondet Card.Lugo *num.*89. ex D.Bonauent. *in primo, diſt.* 17. *part.* 1. *quæſt.* 3. negando ſequelam, quia neſcimus, an actus ille fuerit vnde- 187
quaque perfectus, atque adeò Deo acceptus; ſæpè enim videtur eſſe amor Dei ſuper omnia, & non eſt talis; ſed aliquid amatur contra Deum. Sic cogitabat Saul 1. *Reg.* 15.

QVÆSTIO XII.

An ſit neceſſe, vt Contritio *cadat in omnia peccata diſtinctè recogitata.*

Svppono primò, Contritionem eſſe debere de 188
omnibus peccatis. Hoc conſtat è Scriptura, quæ requirit dolorem de omnibus peccatis, *Ezech.*18. & 33. tum ex Patribus, qui legi poſſunt *in Decreto de pœnitent. diſt.*1. *cap. Non poteſt, & diſt.*3. *cap. Quem pœnitet, & diſt.*5. *cap. Sunt plures*, & *cap. Conſideret*, & *diſt.* 6. *cap. Qui vult.* Et ſpecialiter videri poteſt D. Auguſtinus *de vera, & falſa pœnitent. cap.* 9. Eſt enim contritio perfecta auerſio à peccatis, & conuerſio in Deum; non poteſt autem obtineri venia de vno peccato, niſi omnia remittantur; non remittitur autem peccatum actuale mortale poſt Baptiſmum abſque Pœnitentia.

Svppono ſecundò non exigi pro ſingulis pec- 189
catis ſingulas contritiones, & in hoc conueniunt omnes Theologi. Ideò Scriptura Pœnitentiam, non pœnitentias exigit. Profectò eſſet onus intolerabile, & ſæpè reducerentur homines in vita ad ſtatum deſperationis; fruſtra igitur Sylveſt. & Angelus *verb. Contritio*, & *verb. Pœnitent.* exigunt pro ſingulis culpis, ſingulas contritiones.

Svppono tertiò, requiri ex parte intellectus aliquam peccatorum ſuorum recogitationem; non enim ſufficit conſiderare peccata in abſtracto. Ideò ait Ezech. 18. *Conſiderans enim, & auertens ſe ab omnibus iniquitatibus ſuis, quas operatus eſt, vitâ viuet, & non morietur*: non autem conſiderat in abſtracto peccata ſua; ſicuti non ſufficit ea in abſtracto deteſtari. Difficultatas eſt igitur, quæ recogitatio ſit neceſſaria.

Prima opinio eſt, neceſſe eſſe, vt recogitet om- 190
nes ſpecies, & numerum peccatorum, & ità de illis doleat. Eſt ſententia Theologorum communis, D.Thomæ 3 *parte quæſt.* 87 *art.*1. & *prima ſecunda, quæſt.*113. *art.*5. *ad* 3. & *in* 4. *diſt.*17. *quæſt.*2. *art.*2. *quæſt.* 6. & *diſt.* 21. *in expoſitione litteræ, poſt omnes qq.* & *quæſt.*28. *de verit. art.*5. *ad* 4. Alenſ. 4. *part. quæſt.*69. *membr.* 8. *art.*2. Richardi *diſt.*16. *art.*4. *quæſt.*2. Durand. *diſt.*17. *quæſt.* 2. Gabriel. *quæſt.*1. *art.*

Digitized by Google

art.3. dub.2. Paludan. *quæſtione 2. ad 1. & diſt.21. quæſt. 3.* Sylveſt. *verb. contritio, numer. 5.* Angelus *num.4.* & *verb. Pœnitent. num.8.* Citatur etiam D. Bonauent. *diſt.16. part. 2. art.2. quæſt.1. ad 2.* ſed ibi ſolum dicit, debere facere quod in ſe eſt, vt ſciat in ordine ad confeſſionem, vt explicat *ad vlt.* attamen ſi non poteſt, ſatis eſſe dolere in vniuerſum; alioqui ſi de intrinſeco contritionis exiſtimaret recogitationem ſingulorum, nunquam iuſtificaretur ſine ea, & eodem modo videntur loqui alij; nam agunt de pœnitentia, vt in lege noua eſt neceſſaria.

191 De pœnitentia tamen in ſe videntur loqui Adrianus *quæſtione 3. de Baptiſmo in fine*, Cano *relect. de Pœnit. part. 3.* circa finem, Soto *diſt. 17. quæſt. 2.* Medina *C. de Pœnitentia, tract. 1. quæſt. 3.* Ruard. *art. 5. contra Lutherum.* Philiarc. *de offic. Sacerdotis, tom. 1. part. 2. cap. 20.* Franciſcus Sylvius *addit. ad 3. part. quæſt. 2. art. 6.* & videtur Catechiſmi *de Sacramento Pœnit. §. Maximè autem.*

192 Secunda ſententia eſt, neque ad contritionem, neque ad iuſtificationem neceſſariam eſſe diſtinctam recogitationem peccatorum. Ità D. Bonauentura *diſt.22. dub.2.* expreſsè, & infrà Scotus *4. diſt.15. quæſt.1. art.3.* vbi Faber *diſput.16. numer. 55.* Hiquæus in commentario *quæſt.1. Scoti*, Aretinus *q.3. art. 7. diſt. 14.* Maſtrius *diſp.5. quæſt. 5. num.125.* Amicus *diſput. 4. ſect. 6.* Auerſa *quæſt.2. ſectione 9.* Coninch. *diſp. 2. dub. 8.* qui alios Summiſtas citant. Maior *in 4. diſtinct.17. quæſt. 3.* Caietanus *3. part. quæſt. 87. art.1. & tom.1. opuſc. tract.4. quæſt.2.* Catherinus *lib. 5. contra Caiet. cap. de contrit.* Victoria *in ſumma, 4. num.116. de Pœnitentia*, Ledeſma *2. p. 4. quæſt.16. art.6.* Vega *lib.14. in Trident. cap.25.* Nauar. *in ſumma, cap. 1. num.25.* Petrus Soto *lect.13. de pœnitent.* Suarez *diſp.4. ſect.6.* Vaſquez *quæſt.88. art. 2. dub. 7.* Peſant. *in addit. ad 3. part. quæſt. 5. art. 5. dub. 5.* Valentia *diſp.7. quæſt.8. punct.6.* Nungus *addit. ad 3. part. quæſt. 2. art.6. dub.6.* Coninch. *de pœnit. diſp.2. dub.6. num.51. & dub.8.* Franciſcus Pitigian. *2. part. diſp.14. quæſt.3. art.7. concl.2.* Henriquez *lib.4. cap.27. num.9.* Bonacina *diſp.5. quæſt.5. punct.6.* Layman. *num. 4.* Diana *tract. 4. de ſacram. reſol.118.* Card. Lugo *diſp.5. ſect.7.*

193 Enim verò in ordine ad confeſſionem neceſſaria eſt diſtincta recogitatio, vt aduertunt cum S. Doctore Vaſquez *quæſt.86. art 2. dub.7. n.16.* Coninch. *loco citato. dub.8. num.77.* Nungus *loc. cit.* Maſtrius *num.131.* & alij. Ratio eſt, quia hæc eſt iudicium, in quo diſtinctè ſunt omnia exponenda. Contritio verò ex generali motiuo omnia comprehendit coram Deo.

Similiter in ordine ad reſtitutionem, vt obſeruat Pitigianus *2. part. diſputat.14. quæſt.3. art.7. concl.2.* &c.

Præterea in ordine ad remedium præſeruatiuum. Ità Suarez *diſput.4. ſect.6. aſſert.2.* Henriquez *cap.28.* Maior *in 4. diſt.17. quæſt.3.* Victoria *in ſumma, cap.4. num.116.* Bonacina ſuprà, & alij.

Assero, Contritionem in caſu, quo non poteſt haberi Confeſſarius, non debere eſſe de omnibus peccatis ſingulariter recogitatis; ſecus verò in ordine ad confeſſionem.

194 Ratio generalis, quam S. Bonauentura *hîc* innuit, & clariùs *quæſt. ſequenti*, eſt, quia, licèt Pœnitentia Chriſtiana ſit cum diſtincta confeſſione omnium peccatorum, tamen non obligat ad impoſſibile, atque adeò facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam: Sicut igitur impotens confiteri, iuſtificatur ex contritione cum voto confeſſionis; ità impotens dolere de ſingulis non excluditur, ſi vniuerſim conteratur motiuo generali, alioqui poneretur homo in vita ſæpè deſperatus, dum non remanet tantum tempus, quantum eſt neceſſarium ad diſtinctam reminiſcentiam peccatorum: Væ illis, qui multo tempore impœnitentes fuere. Profectò nullus adhuc viuens priuatur potentiâ conſequendæ ſalutis, vt oſtendi *quæſt. præcedenti*, & habetur *cap.1. de pœnitent. diſt.7. & cap. Ponderet, diſt.50.* Quo argumento vtuntur Suarez, Navarrus, & alij. Itaque ſi poteſt commodè, debet deteſtari omnia ſua peccata ſigillatim in ordine ad confeſſionem; at ex vi contritionis, vbi non poteſt fieri confeſſio, non tenetur, ſi commodè non poteſt.

195 Probatur à Fabro abſolutè, ratione Scoti *diſt.15. art. 5.* quia ad placandam offenſam videtur ſufficere, quod ſatisfaciens non intendat permanere in aliqua offenſa, ſed velit reconciliari offenſo; tunc enim de quacunque offenſa dolet, de qua cogitat, & memoratur; & doleret de omnibus, ſi recordaretur; & de quibus non recordatur actu, dolet virtualiter, qui non vult ampliùs vllam offenſam; nec petit dimidiam veniam, ſed totalem, & conſequenter pœnitentia generalis de omnibus ſufficit. Hæc eſt ratio D. Bonauenturæ ſuprà.

196 Confirmatur authoritatibus allatis *quæſt. præcedenti*, vbi oſtendit, impium poſſe vno inſtanti conteri; at non poſſet quis de peccatis diuerſis replicatis conteri vno inſtanti, ſi diſtincta recogitatio actualis exigeretur. Quo enim pacto Magdalena recogitauit ſingula tot annorum crimina eo pauculo tempore, quo fuit ad pedes Chriſti Ieſu?

Obiiciunt id Iſaiæ 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.*

Respondet S. Bonauentura *in Dieta, titul.2. cap.2.* ibi ſolùm velle, contritionem eſſe debere de omnibus, motiuo vniuerſali, nullo peccato excluſo, & eſſe debere intentam, non perfunctoriam; in ordine verò ad confeſſionem ſignificari, eſſe debere de ſingulis.

197 Obiicies ſecundò. Peccata ſingula habent ſuam malitiam inæqualem. & auerſionem à Deo, & conuerſiones varias ad creaturas. Confirmatur; nam in lege naturæ tenebatur quiſque de ſingulis agere pœnitentiam, & tamen non erat confeſſio.

Respondetur, ſatis pœnitentiam auertere ab omnibus, dum vna conuerſione ad Deum conuertit toto corde, & hoc ſatis erat etiam in lege naturæ. Vide Fabrum *à num.59.*

198 Addit tandem D. Bonauentura *loco citato*, poſſe hominem veram contritionem habere, ſi de vno ſolo peccato commiſſo cogitet, & deteſtetur ex motiuo perfecto pœnitentiæ vniuerſali, etiamſi alia commiſerit, & ratio eſt, quia eſt vniuerſalis deteſtatio virtualis omnium peccatorum. Sic allegat Seraphicum Suarez ſubſcribens, qui proptereà conuincitur falsò allegare S. Doctorem pro prima ſententia abſolutè. Cum D. Bonauent. ſunt Medina *tract.1. de pœnit. quæſt.12. art. 2.* Corduba *lib.1. quæſt.15.*

Et quidem, ſi illa peccata oblitus ſit, res eſt euidens, quia ille homo deteſtatur peccata commiſſa, quatenus moraliter poteſt. Addit verò S. Doctor in eo caſu debere hominem deteſtari, ſaltem ſub conditione, alia peccata, ſi fortè illa commiſit, & hoc tutius eſſe docet, etiamſi de aliis non habeat probabilitatem, quod ſi probabilitatem habeat, debet & de illis conteri in genere ſaltem.

Digitized by Google

ſaltem. Ita etiam D. Thom. *quæſt.*80. *art.* 4. *ad* 1. Soto *diſt.* 12.*quæſt.* 2. *art.*6. Bonacina *in fine puncti*, Suarez *num.* 16.

199 NON vult autem S. Doctor, teneri conteri, etiamſi non recordetur, nec habeat probabilitatem, ſed ſolùm vt motiuo vniuerſali deteſtetur, nec aliquod excludatur; alioqui erit Pœnitentia manca, & erit Confeſſio, eſto valida, ſaltem informis.

SIC expedit quæſtionem integram *diſt.*6.*p.*2. *art.*2.*quæſt.*2. concludens, quod ſi in particulari non recordatur peccati, ſed ſolùm in genere habet conſcientiam, ſe moraliter peccaſſe, tenetur conari, vt particulare agnoſcat, vt confiteatur. (Loquitur enim de pœnitentia in ordine ad confeſſionem, vt patet initio quæſtionis in titulo) & ſi recordetur in particulari, tenetur illud confiteri; ſin autem, confiteatur in genere.

200 QVOD ſi omninò oblitus ſit certitudinaliter, debet ſupponere probabiliter, quod in multis offendimus; & ex humana probabilitate conteri ex motiuo vniuerſali. Si tamen id non aduertat vnquam, Suarez *num.*15. exiſtimaret, inaduertentiam inculpabilem æquiualere ignorantiæ inculpabili, & ita iuſtificari, ſed teneri poſteà conteri generaliter, quia pœnitentia formalis eſt neceſſaria.

AT quæro; vel iuſtificatus eſt per contritionem vniuerſalem, extenſam etiam ad illud peccatum, & tunc non tenebitur poſteà, in eadem manens obliuione, rurſus conteri motiuo illo generali, cùm iam eum actum habuerit; vel iuſtificatus eſt per actum contritionis extenſum ad illud peccatum notum; & tunc quæ adhuc obligatio manet? Sanè ſi aliqua erat obligatio, debuit eſſe ad iuſtificationem; manet enim in ordine ad confeſſionem, ſi recordatur, vt definit Alexander VII. Pontifex.

201 PROBAT verò S. Doctor, huiuſmodi oblitum non teneri conteri in particulari.

PRIMÒ quia ad impoſſibile nemo tenetur; obliuio autem non eſt in noſtra poteſtate.

SECVNDÒ, quia facienti quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam; ſed qui non conteritur, &c. poteſt facere quod in ſe eſt, nec tamen recordari, ſolùm eliciendo actum ex motiuo generali, non quidem conditionato, ſed abſoluto, ex probabilitate humanæ fragilitatis: Ergo iuſtificabitur. Itaque non rectè Brancatius *diſputat.* 8. *artic.* 10. *&* 11. ait, contritionem terminari debere ad omnia peccata in particulari, etiamſi deteſtatio vnica ſatis ſit.

OBIICIT verò ſibi S. Bonauent. Ità ſe habet oblitus, ſicut in freneſim cadens; ſed hic in furiam ruens non poteſt iuſtificari, quia non poteſt pœnitere: Ergo nec obliuioſus.

202 RESPONDET, negando paritatem, quia furioſus neque poteſt pœnitere in generali; at oblitus poteſt pœnitere in generali, nobis autem datum eſt præceptum de vniuerſali pœnitentia formali; non autem de ſingulari diſtincta, niſi recordemur, vt conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.*5.

DICES: Sic ex obliuione culpabili poteſt reportare commodum, vt non obligetur ad Pœnitentiam.

RESPONDET S. Doctor, negando aſſumptum, quia tenetur pœnitere & de peccato, & de obliuione, & grauius punietur à Deo, quàm ſi non eſſet oblitus; attamen non eſt præcludenda via ad ſalutem, impoſitione impoſſibilium, vt etiam teſtatur *loco adducto* Concilium Tridentinum.

EODEM modo definit quæſtionem præcedentem, 203
quæ eſt prima *articuli* 2. Peccata ignorata non eſſe neceſſariò in ſpeciali deteſtanda, etiam ſi ex ignorantia culpabili ignorata, ſed in generali motiuo comprehendi: De cætero debere nos Deo commendare: *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me*, vt S. Doctor, *quæſtione præcedenti*, ait cum Concilio Tridentino *loco citato*. Et: *Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris.* Teneri tamen, ait, facere, quod in ſe eſt, vt agnoſcat, ſiue peccatum ſit ignorantia *Iuris*; ſiue *facti*, & ita cum ignorantia culpabilis ſit peccatum, vt aiunt D. Ambroſius, dicens: *Grauiſſimè peccas, ſi ignoras.* Et D. Auguſtinus *de corrept. & gratia cit.* vbi ait: *Non excuſari hominem ex ignorantia, quin teneatur credere.* Ideò tenetur 204
conteri motiuo extenſo etiam ad ignorantiam huiuſmodi.

DICES. Nullo iure ſumus certi, nos offendiſſe Deum ignoranter; ergo de his non tenemur conteri; nullus enim aliquo præcepto tenetur, niſi ex aliquo iure id certò ſciat.

RESPONDET S. Doctor, Legem Diuinam nobis 205
tradere, omnes probabiliter in aliquo ignoranter delinquere, vt dicitur Pſal. 18. *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me.* Ideò generaliter conterendum. Ità etiam Concilium Tridentinum.

QVÆSTIO XIII.

An CONTRITIO *ſit actus ſemper formatus gratiâ, & ab eo productus.*

D. Bonau. diſt. 17. art. 2. quæſt. 2.

REMANET diſcutienda qualitas, ſeu moralis 206
dignitas Contritionis.

PRIMÒ quidem ex dictis ſequitur, actum Contritionis, ſtatim ac eſt, vtpotè vltimam diſpoſitionem, eſſe gratiâ formatum ſanctificante. Eſt communis ſententia Theologorum; D. Thom. *quæſtione* 85. *articulo* 6. & *quæſtione* 86. *artic.*6. *ad* 1. D. Bonauent. *diſtinctione* 14. *parte* 2. *in dubiis litteralibus*, & *quæſtione* 3. & alibi paſſim *diſtinctionibus ſequentibus*, quos alij ſequuntur, tametſi oppoſitum videatur Scoti apud Fabrum *diſputatione* 16. *numero* 62. qui tamen aſſerit, contritionem nullo inſtanti temporis eſſe ſine gratia, ſed tantùm naturâ eſſe priorem. Caietanus verò *opuſc. de Contritione*, opinionem, Scoto adſcriptam, ſequitur clariùs.

OMITTO fabellam Baij dicentis, infundi quidem 207
gratiam in eodem inſtanti, quo homo impius conteritur; non tamen remitti peccatum antequam recipiat Sacramentum. Hæc enim falſiſſima ſunt, quia ſupponit hominem, ſine Sacramento, actu ſuſcepto, non poſſe ſaluari, & poſſe hominem ſanctificante gratia, & charitate damnari. Quæ falſiſſima ſunt.

ADDE, Scripturas promittere remiſſionem contritioni, vt oſtendi quæſtionibus ſuprà. Porrò hæ propoſitiones Baij damnatæ ſunt à Pio V. & Gregorio XIII. vt refert Cardinalis Lugo *diſput.* 5. *ſect.*8.

Digitized by Google

208 Baio viſus eſt arridere Franciſcus Syluius Theologus Duracenſis *in quæſt. 5. ſupplem S. Thom. art. 1.* & vt effugiat cenſuram, Baio inuſtam, dicit, Pontifices aſſerere, & definire tantùm de charitate habituali, vt non poſſit ſtare ſine gratia.

Probo igitur, Pontifices loqui de charitate actuali, quia charitatis ratio, qua abutebatur Baius, ſumpta eſt è D. Auguſtino *lib. de natura, & gratia, cap. vltimo*, vbi de charitate actuali loquitur, quæ huius vitæ commoda contemnit, & de illa dilectione, quæ eſt plenitudo Legis ex actuali mandatorum executione.

209 Deinde probo, idem dicendum de actuali charitate, quod de habituali dicitur. Prima Ioan. 4. *Omnis qui diligit, ex Deo natus eſt.* Prouerb. 8. *Ego diligentes me diligo.*

Idem de actu Contritionis aſſeritur, Ezech. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conuerſus fuerit ab impietate ſuâ.* Iſai. 30. *Cum ingemueris, ſaluus eris*, iuxta lectionem LXX.

Ideò Catechiſmus *de Sacramento Pœnit.* loquens de Contritione, ait: *Statim, vt eam mentibus noſtris concipimus, remiſſionem peccatorum à Deo nobis tribui, vt qui ſalutis cupidiſſimus nullam moram interponat ad tribuendam veniam.*

210 Ideò Eccleſia conſueuit dare indulgentiam plenariam contritis, cum voto confitendi, ſupponens, eos iam iuſtos; non enim eſſent capaces indulgentiæ in ſtatu peccati.

Idem probat egregiè S. Doctor *lib. 2. Pharetra, cap. 18.* è Sanctis Patribus.

D. Gregorivs in regiſt. lib. 7. indict. 2. cap. 53. *Illum, quem conſpicis delicta fletu delere, in conſpectu diuinitatis non dubitet miſericordiam conſequi: quia nullum peccantem reuerſum ad ſe deſpicit, qui peccatores ſanguine ſuo redimere venit.* Eadem habet *homil. 9. in Ezech. & lib. 27. Moral. cap. 12.* ait: *Quò vberiùs culpa defletur, eò altior cognitio veritatis attingitur: quia ad videndum internum lumen, polluta dudum conſcientia, lacrymis baptizata renouatur.* Et homil. 7. in Ezech. *Quilibet peccator conuerſus in fletibus, iam iuſtus eſſe inchoat, cùm cœperit accuſare, quod fecit. Cur enim iuſtus non ſit, qui contra ſuam iniuſtitiam iam per lacrymas ſæuit?*

211 D. Avgvstinvs lib. de vera, & falſa pœnit. cap. 9. *Nunquam Dominus aliquem ſanauit, quem omninò non liberauit? totum enim hominem ſanauit in Sabbatho, quia & corpus ab infirmitate, & animam ab omni peccati contagione liberauit, indicans, pœnitentem oportere ſimul de omni crimine dolere.*

S. Chrysostomvs in Mathæum: *Nihil ita conglutinat, & vnit Deo, quàm pœnitentis lacryma.* Et lib. 2. de compunctione cordis: *Nemo ad Deum aliquando flens acceſſit, qui non quod poſtulauit accepit: Nullus ab eo beneficia dolenter optauit, qui non impetraret, quod voluit: ipſe enim eſt, qui conſolatur flentes, curat dolentes, informat pœnitentes.* Eadem habet *ſerm. de S. Philogonio.*

212 D. Isidorvs de ſummo bono, lib. 2. cap. 12. *Lacryma pœnitentiæ apud Deum, pro baptiſmate reputantur.*

D. Bernardvs, ſerm. 1. in Aſcenſione Domini: *Primum opus fidei per dilectionem operantis cordis compunctio eſt, in qua plenè de intus eiiciuntur dæmonia, cùm ab affectu cordis eradicantur peccata.* Alia loca Patrum affert S. Doctor *eodem lib. Pharetræ, cap. 17.*

D. Avgvstinvs lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap. 17. *Credo quidem illi, qui dixit: Quacunque hora peccator ingemuerit, & conuerſus fuerit, vita viuet. Dixit conuerſum, non tantùm verſum, vita viuere. Vertitur à peccato, qui iam vult dimittere peccatum. Conuertitur, qui iam totus, & omninò vertitur, qui iam non tantùm pœnas non timet, ſed ad bonum Deum contendere feſtinat.*

D. Isidorvs, ethymol. lib. 6. cap. 18. *Eo quippè modo ſibi non parcentibus, ille parcat.* Et de ſummo Bono: *Pœnitentia eſt medicamentum vulneris, ſpes ſalutis per quam peccatores ſaluantur.* 213

S. Cyprianvs apud Chryſoſt. ſerm. de Pœnitentia: *O pœnitentia, qua peccata, miſerante Deo, remittis, & Paradiſum reſeras; quæ contritum ſanas, vitam de interitu reuocas, gratiam abundantiorem refundis!* & ibidem. *O pœnitentia, quid ad te noui referam! omnia ligata tu ſoluis. Omnia ſoluta tu reſeras, omnia contrita ſanas.*

Propter hæc, & alia Alphonſus Curiel *p. 2. quæſt. 112. art. 3. dub. vnic.* ait, eam ſententiam eſſe periculoſam.

Nota verò, aliquos aſſerere, Contritionem non modo formatam eſſe gratiâ, ſed etiam eſſe ipſam formam ſanctificantem, quos reieci *prima ſecunda, tract. de gratia, diſputatione 3. quæſt. 2.* Eſt enim in Concilio Tridentino, vbique aſſerta diſpoſitio ad gratiam, non forma.

Hic ſolùm quæram: an hoc ſenſu Contritio ſit formata gratia, quia à gratia ſanctificante prodeat. De hoc etiam egi *tract. de Gratia, diſputat. 3. quæſt. 12.* 214

Commvniter id aſſerunt Thomiſtæ cum Angelico *prima ſecunda, quæſt. 113. art. 7. & 8. & in 4. diſtinct. 11. quæſt. 1. artic. 3. quæſtiuncula 2.* His admiſcet Suarez *diſput. 4. ſect. 7.* etiam Seraphicum *diſtinct. 17. quæſt. 2.* ſed ſtatim *num. 8.* eum in oppoſita ſententia locat, vt mirum videatur; Sed non miror; cùm tantum per tranſennam legerint Moderni Seraphicum. Eam verò tenet Vaſquez *prima ſecunda, diſp. 211.* Torres *2. 2. diſp. 77. dub. 3.* Valentia *diſp. 8 quæſt. 3. punct. 4.* Variè autem conantur eam tueri Caietanus *prima ſecunda, quæſt. 113. art. 7.* Ferrar. *4. contra Gent. cap. 153.* Soto *in 4. diſt. 15. quæſt. 1. art. 6.* Cano *relect. de Pœnit. punct. 1.* Difficultates huius ſententiæ ſectatores in auia diſpergunt.

Opposita ſententia eſt D. Bonauenturæ *4. diſtinct. 17. artic. 1. quæſt. 3.* atque *artic. 2. quæſt. 2.* Alenſ. *4. part. quæſtione 17. memb. 1. art. 1.* Scoti *diſtinct. 14. quæſtione 2.* Fabri *diſputatione 17. cap. 1.* & aliorum Scotiſtarum, Contritionem à gratia habituali non produci. Hæc eſt communis ſententia PP. Societatis Iesv, vt refert Emin. Lugo *diſp. 8. ſect. 7.* vbi oſtendit, hanc eſſe ſententiam D. Thom. *p. p. quæſtione 62. artic. 2. ad 3. & prima ſecunda, quæſt. 109. art. 6. & quæſt. 112. artic. 2. & 3. parte, quæſt. 89. art. 1. ad 3. & quæſt. 28. de verit. art. 8. & in 4. diſt. 17. quæſt. 2. art. 4. quæſtiuncula 2.* Eam ſequuntur & alij, inter quos etiam Medina *quæſt. 110. art. 8. prima ſecunda*, Zumel *ibi diſt. 1.* Sotus *in 4. diſt. 49. quæſt. 2. art. 4.* Lorca *de gratia, diſp. 38.* & alij, quos refert Suarez *lib. 8. de gratia, cap. 12.* 215

E recentibus, ità Vega, Corduba, Staplet. Mendoza, apud eundem Suarez, Molina *p. p. q. 62. art. 3. & in concord. diſp. 44.* Heruza *diſp. 28. cap. 2.* Maſcarenas *diſp. 1. de aux. p. 4.* Arubal *Tom. 2. p. p. diſp. 175.* Coninch. *3. part. diſp. 2. de effectu pœna; dub. 2.* Granad. *p. 2. concl. 8. de gratia; tract. 10. dub. 2.* Faſolus *p. p. quæſt. 112. n. 45.* Præpoſitus *3. p. q. 86. art. 1. dub. 4.*

Assero

216 Asser o cum hac ſententia, contritionem non produci a gratiâ habituali.

Probatvr primò à D. Bonauent. vtrobique *in corpore*, argumento validiſſimo. Id, quod eſt diſpoſitio ad formam; eſt priùs naturâ ipsâ formâ, ad quam diſponit: Contritio, ſiue motus liberi arbitrij, deteſtantis peccatum, eſt diſpoſitio quædam præparans ad ſuſcipiendam gratiam: Ergo eſt prior ipsâ gratiæ infuſione. Maior in Philoſophia eſt euidens; alioqui ſuperflua eſſet diſpoſitio, ſi iam forma extaret. Minor è phraſi Scripturæ, & Patrum conſtat; hortantur enim nos ad contritionem, vt per eam conſequamur veniam, iuxta id Ezech.33. *Si impius egerit pœnitentiam, iniquitatum eius non recordabor.* Et nunc videtur definitum in Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*4. vbi dicit: *Contritionem fuiſſe quocumque tempore neceſſariam ad impetrandam veniam peccatorum*, & eandem vocat diſpoſitionem ad gratiam conſequendam, vt oſtendi
217 *prima ſecundæ, loco cit.* Hoc argumento vtuntur poſteri omnes D. Bonauenturæ ſequaces. Cùm igitur gratia dependeat à contritione, tanquam à diſpoſitione, debet eſſe poſterior naturâ, ex Ariſtot. 5. *Metaph. text.*11. vt arguit Lugo.

Respondet D.Thomas *prima ſecundæ, q.*113. *art.*8. Caietanus, Vaſquez, & alij, gratiam in ordine efficientis eſſe priorem actu contritionis; at verò in ordine ſubiecti, ſeu paſſi, gratiæ receptionem eſſe poſteriorem contritione.

At gratia non agit, niſi vt in ſubiecto iam recepta eſt; non enim abſtracta agit; & ſimul ac eſt producta, eſt in ſubiecto.

218 Deinde gratia datur dependenter à contritione, quæ eſt motus neceſſarius ad impetrandam veniam peccatorum, vt docet Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*4. & *ſeſſ.*6. *cap.*7. vbi ait: *Hanc diſpoſitionem iuſtificatio ipſa conſequitur.* Et can.3. ait: *Neminem ſine auxilio pœnitere poſſe ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur.*

Neqve dicant Soto, Paludanus, Richardus, & Vaſquez, eam eſſe attritionem, nam vbique de contritione perfecta agit, vt conſtat; de attritione verò ſeorſim *ſeſſ.*14. *cap.*4. poſt traditam, vt retuli, con-
219 tritionem, deſcribit, dicens: *Illam verò Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, &c.*

Confirmatvr è Scripturis, quæ loquuntur de contritione perfecta, vt diſpoſitione ad gratiam recipiendam. Ezech.33. *Si impius egerit pœnitentiam, iniquitatum eius non recordabor amplius.* Actor.3. *Pœnitemini, vt deleantur peccata veſtra.* Pſal.50. *Cor contritum Deus non deſpicies.* Id obſeruant Suarez, Faber, & alij cum D. Bonau. *fundamento primo.*

Probatvr ſecundò à S. Doct. *fundamento* 4. quo maximè nititur Faber. Deus in adulto peccatore exigit diſpoſitionem ad infuſionem gratiæ, & ita vult ipſum contritione de congruo diſponi. Quod ſi ageret per gratiam habitualem, non poſſet agere, niſi iam ſanata, & ſanctificata eſſet anima; nec eſſet via ad ſanctificationem, vt arguit S. Doctor *art.*2. *quæſt.*2. *fundamento* 3.

220 Respondet Soto, Contritionem, vt procedit à libero arbitrio, eſſe priorem gratiâ; at verò vt procedit à gratia habituali, eſſe poſteriorem.

At Contritio nunquam eſt à libero arbitrio, quin ſit à gratia (nempè actuali) vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.*6. *cap.*6. & *can.*3. ſicque eam aſſerit diſpoſitionem eſſe ad gratiam habitualem.

Argvmenta omnia contraria eruerunt Aduerſarij è D. Bonau. ſed *fundamento* 3. quæſtionis prioris decepti, adduxêre Seraphicum pro prima ſententia. Oportet autem aduertere, quod ſæpè admonui, non ſemper omnia fundamenta D. Bonauenturæ eſſe omninò ad definitionem quæſtionis collimata, ſed moderanda iuxta definitionem, & diſtinctiones *in corpore*; nam S. Doctor hinc inde affert rationes; eæ porrò, quæ magis accedunt ad definitionem corporis, vocantur fundamenta à Marginiſtis, ad differentiam aliorum, quæ vocantur *argumenta ad oppoſitum.* Ideò ſæpè vtriſque reſpon- 221
det, vel fundamenta moderatur in reſolutione, & concludit: hoc ſenſu, vel hoc modo, concedendæ rationes. Itaque *hîc* gratiam *illo fundamento* poſitam, quæ præcedit contritionem, explicat *in corpore*, vtrobique eſſe actualem eam, quam gratis datam vocat ad differentiam gratum facientis, vt explicat *quæſtione poſteriori*; & idem vult D. Thom. *prima ſecunda, diſt.*113. *art.*8. *in corpore.*

Obiiciunt ergo. Cauſa eſt prior naturali ſuo effectu; ſed gratia eſt cauſa motus liberi arbitrij in dilectionem Dei, & deteſtationem peccati: Ergo. Maior eſt euidens. Minor probatur, quia in Iuſtificatione ſunt quatuor. Primum eſt infuſio gratiæ: 222
Secundum eſt motus liberi arbitrij in Deum: Tertium eſt motus liberi arbitrij in peccatum: Vltimum eſt terminus huius motus, quod eſt expulſio culpæ.

Probatvr rurſus Minor, nam agens, priùs induit formam, per quam expellatur forma contraria, & poſteà paſſum operatur; ſed forma, qua liberum arbitrium deteſtatur peccatum, eſt gratia habitualis: Ergo.

Probatvr tertiò. Omne agens priùs inducit 223
propriam formam, & per accidens deſtruit oppoſitam, vt incompoſſibilem; forma autem, quæ deſtruitur per gratiam, & per motum liberi arbitrij, eſt peccatum: Ergo prius inducitur forma gratiæ, & poſtea per contritionem expellitur peccatum.

Respondet D.Bonau. *art.*1. *quæſt.*2. negando Minorem; nam diſſenſus liberi arbitrij à peccato eſt per gratiam quidem habitualem in iuſtificato, dum peccatum iam remiſſum deteſtetur; Sed per actualem gratis datam in peccatore ad pellendum peccatum. Et in hanc æquiuocationem gratiæ impingunt aduerſarij, quam tamen declarat S.Doct. *hîc*, *in corpore*, & *diſt.*14. *part.*2. *quæſt.*3. *in corpore*, & aliis locis. Itaque forma, quâ mouetur liberum arbitrium impij, non eſt gratia habitualis, ſed auxilium actuale.

Ad aliud reſpondetur, ordine intentionis primò 224
volitam eſſe formam propriam; ſed ordine executionis, qui eſt contrarius, priùs expelli formam incompoſſibilem, & poſtea induci propriam.

Eadem æquiuocatione obiiciunt Concilium Arauſ. II. *can.*18. vbi de auxilio gratiæ intelligit, & 22. vbi gratiam habitualem aſſerit principium actuum ad condignum meritum, non ad contritionem impij. Sic etiam D. Auguſtinus *in Manuali, cap.*20. aſſerit, dari vtramque gratiam, actualem quidem ad diſponendum ad iuſtificationem; habitualem verò ad meritum ſtrictum.

Obiiciunt etiam. Gratia creatur; ad creationem autem non eſt neceſſaria diſpoſitio.

Respondetvr, neceſſariam eſſe diſpoſitionem moralem, licèt non Phyſicam.

Instat Soto, quia hæc cauſa moralis non po- 225
teſt eſſe, niſi meritoria; at contritio non poteſt mereri gratiam ſanctificantem: Ergo.

Respondetvr, non poſſe condignè, ſed tantùm congruè, vt dictum eſt *prima ſecundæ, tract. de Gratia, diſput.*4. *quæſt.*9. & docet S.Doct. *diſt.*17. *dub.*4. *litt.*

Digitized by Google

Ex æquiuoco ergo accepto gratiæ actualis, & habitualis, oritur error aduerſariorum.

Explicat autem S. Doctor exemplo, quo pacto contritio ſit prior remiſſione peccatorum, & gratia habituali, & ſit ad eam diſpoſitio: Intelligamus aërem obtenebratum per præſentiam nubium, & nebularum, & quod nubium illarum, & nebularum obtenebratio non poſſit pelli, niſi per motum aëris, & virtutem Solis cooperantis, tunc ad hoc, quod aër reciperet primam illuminationem, oportet ſimul cum irradiatione Solis concurrere ventum; & poſteà ſequi illuminationem, quæ
226 tenebras expelleret. Igitur in re noſtra neceſſaria eſt contritio, tanquam diſpoſitio conſtans ex motu liberi arbitrij, & adiutorio Solis gratiæ actualis; mox verò lumen gratiæ habitualis, formaliter diſiiciens tenebras, inducitur: Alioqui, ſi contritio ſequitur remiſſionem culpæ, cùm remiſſâ culpâ neceſſariò ſit homo iuſtus, fruſtrà ſequeretur contritio; Et eſſet homo iuſtus ſine pœnitentia, vt ar-
227 guit S. Doctor *fundamento primo*. Vide *tract. de Gratia, diſput.* 3. *quæſt.* 2. vbi oſtendi, Contritionem eſſe meram diſpoſitionem ad gratiam, non autem formam.

QVÆSTIO XIV.

Quo pacto Attritio, *&* Contritio *diſtinguantur.*

228 Svppono primò ex D. Bonauent. *de gradibus virtutum, cap.* 3. vbi de gradibus agit contritionis, ſeu doloris, qui eſt Virtus, & complectitur Attritionem, & Contritionem perfectam. Ait verò, Attritionem, quæ eſt virtus comparata cum Contritione, inferioris eſſe gradus, eamque de damno ſibi illato per peccatum dolêre; non quidem de damno ſibi illato naturali, ſed ſupernaturali, puta de amiſſione gloriæ cum damnatione æterna. Ex quo fit, vt ſemper hanc attritionem, quæ ad virtutem pœnitentiæ ſpectat, Seraphicus aſſerat, eſſe donum Spiritus ſancti, quod definierunt Concilia Arauſ. II. Mileuitanum, & Tridentinum, vt obſeruat Suarez *diſp.* 5. *ſect.* 1. *num.* 4. Vtitur autem S. Doctor hac phraſi, eſſe gratiæ gratis datæ, vt obſeruat idem Suarez *ibi*, adducens Seraphicum 4. *diſt.* 17. *art.* 2. *quæſt.* 2. quam phraſim didicit à ſuo Magiſtro Alenſi 4. *p. quæſt.* 44. *memb.* 1. Quapropter Attritio non eſt dolor ex mero timore ſeruili, excluſiuo Dei offenſæ, vt non pœniteret, niſi malum gehennæ timeret; hic enim eſt timor malus, vt ſæpè docet S. Doctor præcipuè *in Diæta*, & aliis locis.

229 Est igitur quidem in attritione timor ſeruilis, vt innuit *quæſt. cit.* 4. *diſt.* 17. ſed non excludens, imò potiùs implicans Dei offenſam, cum etiam peccandi voluntatem penitus tollat.

Contritio verò altior eſt de contumelia, quam Deo intulit, & ita reſpicit Deum vt offenſum immediatè, vt communiter Theologi cenſent, excepto Syluio *quæſt.* 1. *ſupplem. art.* 3. vbi ad attritionem requirit motiuum explicitum amoris Dei ſuper omnia, eſto debile.

Hinc habes quid velit S. Doctor *in Confeſſionali, particula prima*, vbi inter modos falſæ pœnitentiæ enumerat ſextum, ſi non doleat ſufficienter de peccatis præteritis, qui modus tangitur à D. Aug. *lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap.* 6. vbi ad veram pœnitentiam requirit pœnitentiam. Cùm autem ha- 230
bitum, quo non continuè dolent, vocat attritionem, non vult dicere, attritionem Chriſtianam eſſe falſam pœnitentiam, ſed eam, quæ deficit, antequam iuſtificetur, vt eſt multorum, qui, auditâ aliquâ concione, vel ex aliqua inſpiratione, metu territi Diuinæ iuſtitiæ æternæ, dolent, & proponunt confiteri, & poſtea areſcunt, nec confitentur. Ideò ad hoc allegat S. Doctor *lib.* 2. *Pharetra. cap.* 17. dictum S. Auguſtini eo libro: *Vbi dolor finitur, deficit & pœnitentia*, & ibi alia teſtimonia illius, & aliorum Patrum affert; poteſtque his adaptari Parabola ſeminis, iacti ſupra petram.

Rvrsvs verò, Attritionem, quam vocat Contritionem in ordine ad Confeſſionem *in Diæta, tit.* 2. *cap.* 2. ait eſſe eam, quæ eſt ex metu incuſſo Diuinæ offenſæ, damno ſupernæ patriæ, & reatu pœnæ æternæ: Vbi ex Diuina offenſa damnum noſtrum ſequens ponit.

Contritionem verò ponit eam eſſe, quæ 231
eſt ex mero motiuo Diuinæ Maieſtatis læſæ, vt conſtat ex *diſt.* 14. *part.* 2. *quæſt.* 3. & *in Pharetra, lib.* 2. *cap.* 17. vbi ex Auguſt. *lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap.* 17. eam aſſerit, quæ eſt ob bonitatem Dei læſam.

Ex quo elicit differentiam inter vtramque ex motiuo: Nam Contritio eſt dolor de peccato propter Deum; attritio autem propter aliquid, quod non eſt Deus, atque adeò non eſt ex ſe ſufficiens diſpoſitio: Vnde ab Auguſt. *lib. de vera, & falſa pœnitentia, c.* 17. 232
Contritio dicitur conuerſio: Attritio dicitur verſio, vt refert S. Doct. *lib.* 2. *Pharetra*. Et hæc eſt differentia communiter à Theologis aſſignata. Multas autem, & varias aſſignant Doctores differentias.

Aliqvi dicunt, differre per maiorem durationem, vel intenſionem actus. Ita videtur Scotus 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *art.* 2. ſequuntur Hiquæus *in Commentario*, & Faber *diſp.* 16.

Sed hæc falſa ſunt; nam ſuperioribus quæſtionibus oſtendi, ad contritionem non requiri durationem aliquam, vel intenſionem. Sic *quæſt.* 10. *&* 11.

Alii dicunt, diſtingui, quia per aduentum, & 233
informationem gratiæ, actus, qui eſt attritio, fit contritio. Ita dicere videtur Scotus *loco cit.* §. *de ſecundo principali*.

Hic tamen modus eſt falſus; nam certum eſt, actum attritionis Sacramento ſufficientem, nunquam informari gratiâ extra Sacramentum, atque adeò informationem gratiæ oriri ex natura diſpoſitionis, non autem ipſam informationem conſtituere in diſpoſitione varietatem, niſi à poſteriori. Neque verò attritio per aduentum gratiæ fit contritio, cùm non mutetur motiuum: fit ſanè ex attrito contritus virtute Sacramenti.

Alii dicunt, diſtingui ex motiuo, quia contritio 234
ex motiuo charitatis elicitur; attritio autem ex inferiori motiuo, puta timoris gehennæ. Hinc contritionem à charitate elicitam, attritionem verò ab alia virtute inferiori, puta ſpe Beatitudinis. Ita Suarez *diſp.* 5. *ſect.* 1. Soto *lib. de natura, & gratia, cap.* 14. Becanus *cap.* 35. *quæſt.* 1. Caſpenſ. *tract.* 24. *diſput.* 3. *ſect.* 7. & alij Moderni, quibus ſubſcribit Baſſæus, *verbo Attritio, num.* 6.

At oſtendi *quæſt.* 8. dari Contritionem, quæ eſt actus Pœnitentiæ, non charitatis; non negaui tamen, aliquam etiam à charitate elici, & imperari.

Aliam differentiam aſſignat Suarez *loco cit.* conſequentem, quod contritio includit formaliter, vel virtute dilectionem Dei ſuper omnia; attritio verò minimè, & hinc non eſt diſpoſitio ad

ad gratiam ſufficiens; eſt enim ex motiuo timoris pœnæ, vel turpitudinis culpæ.

225 PONCIVS *diſp.*45.*quæſt.*3.& Hiquæus *diſp.*14. *num.*119. hoc diſcrimen impugnant, quia etiam attritio poteſt elici ex motiuo charitatis; imò, vt ſit diſpoſitio ſufficiens in Sacramento, debet eſſe ex hoc motiuo.

ENIM verò Concilium Tridentinum *ſeſſione* 14. *cap.*4. hanc differentiam ponit inter Attritionem,& Contritionem, quod illa eſt ex timore gehennæ, vel ex deformitate culpæ; hæc verò ex motiuo offenſæ Dei. Quamvis autem poſſet imperari à charitate, ſicut imperatur eleemoſyna, non ob id exueret propriam eſſentiam; neque enim eſſet ex motiuo charitatis immediato, alioqui euaderet contritio.

226 EAM differentiam impugnat Maſtrius *num.*159. quia attritio poteſt à charitate imperari, nam illuminatus quis ſperans, ac diligens, poteſt exire ad deteſtandum peccatum ex metu, quo caſu actus ille remanet in ſuo genere imperfectæ pœnitentiæ.

HÆC tamen impugnatio eſt vana; quia actus virtutis non recipit ſuam ſpeciem ab imperio, quod eſt extrinſecum, ſed ex proprio obiecto, & motiuo. Quia igitur actus attritionis adhuc manet in ſuo eſſe formali, benè adhuc diſtinguitur à contritione, quia hæc includit formaliter, aut virtute charitatem intrinſecè, vt ait Suarez; illa verò non.

227 ALIAM differentiam addit Suarez, quòd Contritio deteſtatur peccatum ſuper omne deteſtabile; Attritio verò non; etenim ſi hæc eliciatur ex motiuo gehennæ, iam non diſplicet culpa pluſquam pœna; ſi verò è culpæ turpitudine, non ideò diſplicet omni modo ſuper omnia.

HANC differentiam impugnat, quia attritio eſt deteſtatio ſuper omnia appretiatiuè, quod ſufficit.

DICENDVM verò, attritionem deteſtari quidem explicitè ex motiuo gehennæ peccatum; ita verò peccatum habere rationem *Quod*; gehennæ verò timorem, *Quo*; dicit autem implicitam incluſionem offenſæ Dei. Idem de motiuo turpitudinis dicendum.

228 ALIAM apponit Suarez differentiam. Nam contritio ſemper eſt vniuerſalis de quovis peccato, ſaltem virtualiter ratione motiui; attritio verò non ſemper, vt cùm deteſtamur peccatum ex deformitate propria. Addit verò, debere eſſe vniuerſalem, vt ſit ſufficiens. Quare fruſtra Faber clamat contra Suarium.

ALIAM differentiam aſſignant Amicus *diſp.*3. *ſect.*4. & alij Recentes, quòd contritio excludit omnem affectum peccati; non ſic attritio.

SED Concilium Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*4. declarat, attritionem, quæ eſt donum Spiritus ſancti, excludere voluntatem peccandi, vt notant Faber *diſp.*16. *à num.*79. differentias allatas refellens, & Maſtrius *num.*165. Excludit tamen imperfectè, ſi comparetur cum contritione, vt ſæpè ait S. Doctor *diſt.*16. & 17.

229 FABER *num.*91. in eo ait diſtingui, quòd contritio continet explicitè amorem Dei, deteſtationem ſuper omne deteſtabile, cum propoſito, & ſpe veniæ, & debita intentione, & propoſito confitendi tempore debito: Attritio verò has conditiones continet implicitè; formaliter verò eſt propter timorem gehennæ, vel turpitudinem peccati, vel caret debita intenſione, vel aliqua circumſtantia, inculpabiliter tamen. Hæc differentia partim eſt Suarez, partim ab eo reiecta, nempè quoad intenſionem.

MASTRIVS tandem *num.*166. concludit, primariam differentiam ſumi à motiuo, quia contritio deteſtatur peccata, vt offenſas Dei, eique aduerſatina, vt fini ſupernaturali: Attritio verò deteſtatur peccatum ex motiuo infrà Deum ſuper omnia, diligendum. Quod explicat Concilium Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*4. communiter eſſe vel peccati turpitudinem, vel timorem pœnarum. Hæc autem differentia aſſignata in Sancto Concilio, debet ab omnibus recipi. Non excludit tamen alias, vt quod contritio abſque Sacramento in re iuſtificat; Attritio verò ſolùm cum Sacramento in re, quam differentiam aſſignat ibi Concilium. Et id vult S.Doct. *diſt.*14. *part.*2. *dub.*1. 230

PORRÒ hanc vltimam differentiam eſſentialem agnoſcit S. Doct. *diſt.*17. *part.*1. *art.*2. *quæſt.*3. & alibi, nam ex motiuo timoris ſeruilis attritionem; ex motiuo autem altiori, quatenus peccatum eſt Dei offenſa, agnoſcit contritionem, vel ex amore, vt dixi *quæſt.*8.

FAGVNDEZ *in ſecundo præcepto Eccl. lib.*2.*cap.*4. præcipuam differentiam nobiſcum ponit in motiuo. Refert etiam Toletum *lib.* 3. *cap.*4. Henriquez *lib.*1. *de Pœnit. cap.*26. Caietan. *opuſc. de contract. tract.* 4. *quæſt.* 1. & *tract.* 5. *de confeſſ. quæſt.* 5. Nauar. *cap.*1. *num.*36. *in ſumma Latina.* D.Thom, *prima ſecundæ, quæſt.*74. *art.*8. *ad* 2. Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.*4. Bellarminus *lib.*2. *de Pœnitentia, cap.*17. 231

SECVNDAM, quia Contritio ſola abſque Sacramento, re ſuſcepto, iuſtificat; non ita Attritio.

TERTIAM, quia actus contritionis, ex natura ſua includit formalem, aut virtualem Dei amorem.

VALENTIA *diſp.*8. *quæſt.*8. *p.*2. quatuor aſſignat differentias. 232

PRIMA eſt ex parte obiecti, quia contritio eſt de peccato, vt eſt ſummè malum, atque adeò vt deteſtabile ſuper omnia, quatenus eſt offenſa Dei, qui ſuper omnia diligitur: at verò Attritio non ſic, etiamſi non tantùm virtualiter, ſed actu eſſet de peccato, vt eſt offenſa Dei, vtcumque dilecti.

SECVNDA ex parte cauſæ, quia Contritio oritur ſemper ex auxilio, non ſolùm ſpeciali, ſed etiam per ſe ſupernaturali; ſicuti etiam contritio eſt ſupernaturalis ſecundùm ſuam ſubſtantiam: Attritio verò, licèt ſit donum Spiritus ſancti, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.*4. tamen non exigit eſſe ſubſtantialiter ſupernaturalis. Et hoc modo ait ſaluari Sotum *diſp.*17. *quæſt.*2. *art.*5. dum ait, Attritionem poſſe elici ſine auxilio ſpeciali, ideſt, ſupernaturali.

TERTIA eſt, quia Contritio eſt ſufficiens diſpoſitio ad gratiam; non ſic Attritio ſine Sacramento. 233

QVARTA conſequens eſt, Contritionem nunquam eſſe ſine gratia; Attritio verò, extra Sacramentum, eſt ſine gratia. Has duas conditiones vltimas ponunt etiam Soto ſuprà,& Medina *C.de Pœnit. quæſt.*5.

IN ſententia D.Bonauent. primò differunt, quia Contritio eſt præcisè propter Deum; Attritio verò formaliter propter damnum, quæ eſt differentia ex parte obiecti. 234

SECVNDA, quia Contritio eſt diſpoſitio ſufficiens ad gratiam cum Sacramento in voto; at verò Attritio non ſine Sacramento in actu.

Secvnda verò, Scoti, Valentiæ, & aliorum falſa eſt, quia vtraque eſt donum Spiritus ſancti, atque ſubſtantialis, vt docet Concilium Tridentinum *loco cit.* eſto Contritio ſit maius donum.

Addo, includere aliquem amorem Dei; ſed imperfectum, & implicitum; non merum timorem ſeruilem, tametſi in motiuo etiam damnum noſtrum reſpiciat, vt colligitur ex locis allegatis S. Bonau. Intenſio verò Scotica reiecta eſt *quaſt.* 10.

235 Dvplex autem diſtinguitur Attritio à S. Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Altera ex metu gehennæ: altera ex deformitate culpæ. Et quia Concilium *hîc* doctrinam tradit: Ideò omnes ſpecies attritionis ibi aſſignari docet Suarez *diſput.* 5. *ſect.* 2. *num.* 13.

Hæc autem motiua eſſe honeſta, definit S. Concilium Tridentinum.

Et quidem attritionem ex metu gehennæ bonam eſſe, definit *ſeſſ.* 6. *can.* 8. Duobus autem modis poteſt hoc intelligi. Primò vt dolor, ex timore gehennæ occaſionaliter acceptus, ſit bonus, vt per

236 eum manuducatur Voluntas ad amorem; & hoc adminimum definitur à Concilio Tridentino. Ideò *cap.* 6. indicat, hunc eſſe modum ordinarium, quo Deus trahit peccatorem ad pœnitentiam, iuxta id Pſal. 110. *Initium ſapientiæ timor Domini.*

Altero modo poteſt intelligi dolor ex timore gehennæ, tanquam, ex fine, eſſe bonum, & hoc etiam modo videtur definiri. Ideò dicit, dolorem propter metum gehennæ bonum eſſe. Vbi notanda particula *propter*, quæ ſignificat finem proximum, non excluſo fine vltimo; & hic etiam eſt bonus, vt videtur concludere Concilium, & tenent Theologi.

237 D.Thom. *quaſt.* 85. *art.* 5. *ad* 1. Altiſiodor. *lib.* 3. *ſummæ, tract.* 11. *cap.* 2. *quaſt.* 1. Alenſ. 3. *part. quaſt.* 74. *memb.* 2. & 3. Carthuſ. 3. *diſt.* 34. *quaſt.* 3. Soto 4. *diſt.* 14. *quaſt.* 2. *art.* 5. Ledeſma 1. *p.* 4. *quaſt.* 26. *art.* 5. & alij, quos adducit, & ſequitur Suarez *diſp.* 5. *ſect.* 2. *num.* 7. Idem ſentit D.Bonau. *de ſeptem donis. De dono Timoris*, vbi diffusè id oſtendit, & nos ſecunda ſecundæ egimus *tract.* 1. *diſp.* 5. *quaſt.* 3.

Qvoad alteram attritionem ex deformitate culpæ, id ſolum poteſt in dubium reuocari; quo pacto ſit ſupernaturalis; nam omnes virtutes acquiſitæ deteſtantur vitium ſibi oppoſitum.

Respondetvr igitur, eſſe ſupernaturalem, quia deteſtatur peccatum ob deformitatem eius reuelatam, quia virtutes infuſæ morales dantur. Vide Suarez *num.* 12.

Addit Card. Lugo *diſp.* 5. *ſect.* 9. ad actum Attritionis non ſufficere, quod deteſtetur peccatum ob turpitudinem, niſi & in ordine ad Deum deteſtetur.

238 Oportet verò probare contra Syluium, Attritionem, non includentem dilectionem Dei ſuper omnia, ſufficere cum Sacramento ad iuſtificationem ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Nam ait: *Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.*

Cvm diſtinguit Concilium Contritionem, quæ ſufficit ſine Sacramento actu, ab hac attritione, quæ non ſufficit ſine Sacramento, ſed cum eo eſt diſpoſitio ad gratiam, non loquitur ſanè de diſpoſitione remota, nam etiam extra Sacramentum diſponit remotè: Ergo de proxima; nam & Contritionem, quæ ex oppoſito diuidit, declarat, eſſe diſpoſitionem proximam, vt notat Lugo.

239 Varias ſolutiones referunt, & refellunt Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 10. Vaſquez *quaſt.* 92. *art.* 1. *dub.* 2. Mæratius *diſp.* 19. *de Pœnit. ſect.* 1. & Card. Lugo *num.* 135. & ex dictis defluunt.

QVÆSTIO XV.

Vtrum Attritio *fieri poſſit Contritio.*

D.Bonau. diſt. 17 p. 1. art. 2. q. 3. ad 4.

Mvltis modis poteſt intelligi Attritionem fieri Contritionem in abſtracto. 240

Primò per additionem alicuius accidentis, puta intenſionis, vel per aliquam durationem, & hoc pacto Scotus 4. *diſt.* 14. *quaſt.* 2. aſſerit, attritionem, ſi toto illo tempore ſoli Deo noto duret, eam fieri contritionem: Sequuntur Faber *diſp.* 16. *num.* 98. & alij: Eandem ſequutus eſt Caietanus, & alij reiecti *quaſt.* 10. & 11.

Secvndvs modus eſt, id poſſe fieri per mutationem moralem, manente adhuc eodem ſubſtrato, veluti ſi quis adeat Eccleſiam, & in via iuſtificetur, huius iter, priùs non meritorium, incipit eſſe meritorium, & diſtinctum, manente eodem ſubſtrato; nam ſpecies morales actuum humano- 241
rum ſupponunt naturam aliquam, in qua fundentur, & ideò poſſunt variari circa eundem actum, retinentem eandem ſpeciem naturalem; talis erit actus dandi eleemoſynam; Primò ex charitate; mox verò ex inani ambitu gloriæ: & hunc modum tenent multi Theologi cum D.Bonauent. *ad vltimum*, ſic enim dicunt: Si quis pius deteſtetur peccatum propter pœnas, deinde mutet circumſtantiam finis, & incipiat deteſtari propter Deum; actum illum, qui erat attritio, ratione ſubſtrati, poſtea eſſe contritionem.

Ex quo habes, etiam Antiquos agnouiſſe contritionem in ſenſu Concilij Tridentini pro deteſtatione peccati propter Deum, ſummè diligibilem. In quo decipitur Maſtrius *diſput.* 5. *quaſt.* 6. *art.* 2. *num.* 168. 242

Hvnc modum inſectatur Suarez *num.* 4. quia iſti actus habent ſuas ſpecies Phyſicas ex obiectis, à quibus ſpecificantur, non autem ſpecificantur ab obiectis materialibus, quia hæc non ſpecificant: Ergo à formalibus, & ita, cùm Attritio, & Contritio ſint diuerſarum virtutum, reſpicientium diuerſa obiecta formalia, non poteſt vna fieri altera: Sic neque actus dandi eleemoſynam ex charitate, poteſt fieri actus vitioſus. Ita etiam arguit Faber *num.* 98. & Maſtrius, *num.* 169.

At reſpondet D. Bonauentura, ſolùm actum illum ſubſtratum eſſe ſubiectum moralitatis, & ex 243
noua moralitate nouam rationem formalem accipere moralem, à qua nouam formam, & ſpecificationem in genere moris induit, & ita mutatur illa moralitas in aliam, manente eodem ſubſtrato, quia tunc verum eſt dicere. Res, ſeu ſubiectum alio modo ſe habet, quàm priùs. Hoc, vt verum fatear, videtur mihi eſſe potius in concreto dicendum, ex attrito fieri aliquem contritum, dum mutatur ſubiectum; ſicuti dicitur ex frigido fieri calidum, non autem propriè in abſtracto. Sicuti non dicitur frigus fieri calor; & hoc velle D. Bonauent. dum ait, Attritionem fieri contritionem, quantum ad actum ſubſtratum; vbi obſerua, non dicere ratione actus ſubſtrati, quem ſciebat S. Doctor non poſſe dare

date ſpeciem actui; ſed mutato motiuo formali; ſicuti, mutatâ formâ, aër fit aqua.

244 Tertius modus eſt, Attritionem fieri Contritionem per additionem alicuius actus exterioris, qui deerat; vt ſi quis deteſtaretur peccatum propter Deum, non tamen relinqueret occaſionem peccati; ſi poſtea relinquat, actus ille, qui erat attritio, fiet contritio. Hic modus habetur apud Victoriam, *relect. prima, de Poteſtate Eccl. quaeſt.* 2. *num.* 9. quem ſequitur Ledeſma 2. *part. quaeſt.* 10. *art.* 1.

Hæc ſanè opinio diſplicet, quia, dum primò elicit actum, tenetur proponere remotionem occaſionis, vel reſtitutionem; alioqui non erit actus doloris vniuerſalis, & propter Deum ſuper omnia; & eodem modo ſequitur, ſi teneatur eodem inſtanti remouere occaſionem; ſi verò non vrgetur hoc præcepto pro tunc remouendi extra illam occaſionem; quid impediuit, ne ille eſſet actus contritionis? Neque dicas, teneri pro tunc, ſed non aduertere. Contra, nam ſi inaduertentia eſt ſine culpa, non impediet perfectionem actus contritionis; ſi verè eſt culpabilis, iam non eſt deteſtatio ſuper omnia.

245 Alii dicunt, Attritionem fieri Contritionem per additionem noui motiui; vt ſi priùs dolebat ex motiuo gehennæ; poſtea verò addat motiuum amoris Dei, in quem referat etiam dolorem ex gehennæ metu.

Contra arguit Suarez, & cum eo Faber *num.* 98. Medina *tract.* 1. *de Pœnitentia, quaeſt.* 5. ex D. Bonauent. quia actus attritionis fuit mortuus, & tranſiit, ac fuit diuerſus ſpecie. Itaque non poteſt eſſe actus contritionis, qui eſt diuerſus, & viuus, vt notat etiam Valentia *diſp.* 7. *quaeſt.* 8. *p.* 3.

246 Præter dictos modos eſt alius, quo dicitur attritio fieri contritio in abſtracto, & hoc modo accipiunt Suarez, Faber, Valentia, & alij communiter, qui dicunt, Attritionem hoc pacto fieri Contritionem extrinſecè, non intrinſecè. Volunt dicere, Attritionem beneficio Sacramenti perfici, & formari gratiâ, ac ſi eſſet contritus, non autem quòd Sacramentum faciat haberi contritionem ex obiecto ei, qui ſolùm eſt attritus dolens ex timore gehennæ, debetque dolere ex amore Dei ſuper omnia, vt rectè aduertit Valentia cum Ruardo *art.* 4. *fol.* 185. Soto *diſt.* 17. *quaeſt.* 2. *art.* 5. non enim Sacramentum conſtituit obiectum aliud voluntati. Hæc ſententia eſt D. Bonau. *ad vltimum.*

247 Ex his habes, quo ſenſu verum ſit, quod circumfertur, Attritionem fieri Contritionem; & ex attrito aliquem fieri contritum, nempè habitu gratiæ, & Pœnitentiæ infuſo, fit habitualiter talis, vt ait Baſſæus, *verbo Attritio, num.* 6. adducens Syluium *ſuppl. quaeſt.* 1. *art.* 3. Ledeſma *de Attrit. cap.* 7. Præpoſit. *quaeſt.* 86. *artic.* 1. *dub.* 10. Putean. *quaeſt.* 90. *punct.* 1. *dub.* 2.

QVÆSTIO XVI.

An Poenitentia *habeat actum externum proprium.*

248 Qvamvis omnis actus non elicitus, ſed imperatus à virtute alienæ potentiæ, aliqua ratione dici poſſit externus, eò quòd extra efficientiam ſit talis virtutis; tamen propriè actus externus vocatur, qui per exteriores potentias exercetur; & ſanè vtroque modo Pœnitentia habet actus externos. Priori enim modo imperat voluntati charitatem; & intellectui recogitationem peccatorum. Poſteriori verò modo imperat Ieiunia, Eleemoſynas, Orationes, & alia opera pia, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *can.* 13. Huc etiam ſpectat reſtitutio, quæ tamen non eſt ſatisfactio pro præterito peccato, ſed diſcontinuatio peccati, quod in re aliena retinenda continuatur, vt docet D. Bonauent. *diſt.* 15. *quaeſt. vlt.* & cum eo Suarez *diſp.* 6. *ſect.* 2.

Assero breuiter, Pœnitentiam habere proprios actus exteriores. 249

Probatvr primò, quia eſt virtus ſpecialis moralis, vt dicam *quaeſt.* 17.

Probatvr ſecundò, quia, licet ieiunium à temperantia, & eleemoſyna à miſericordia ſint; reſtitutio etiam ad iuſtitiam ſpectet, & ab eis imperari queat; attamen ſub hac formalitate in deteſtationem peccati, & ad redimendam Diuinam iuſtitiam offenſam ſpectant ſpecialiter ad Pœnitentiam, vt à nulla alia virtute ſub hac ratione imperentur, quæ latè proſequitur S. Doctor *in* 4. *diſt.* 15. *part.* 2. *quaeſt.* 3. & 4. & nos cùm de Satisfactione diſputabimus.

Svb hac verò ratione, vt imperantur tales actus à Pœnitentia, vituperantur ab hæreticis clamantibus, ſic iniuriam meritis Chriſti inferri, & non adſcribi miſericordiæ Chriſti noſtram iuſtificationem.

Sed ſatis retunduntur à Scripturis, quæ nobis ea opera iniungunt ad ſatisfaciendum, quantum poſſumus, Deo læſo, *Ioel.* 2. *Iob vlt. Matth.* 11. 250

QVÆSTIO XVII.

An Poenitentia *ſit Habitus virtutis ſpecialis.*

D. Bonau. diſt. 14. p. 1. quæſt. 1. & 2.
D. Thom. q. 85. art. 2.

Svppositis his, quæ de obiecto, & actibus Pœnitentiæ dicta ſunt, iam pedetentim habitum explicabimus.

Habitvm ſpecialem Pœnitentiæ negarunt Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma, tract.* 6. *quaeſt.* 3. Mayro 4. *diſtinct.* 14. *quaeſt.* 2. Eam refellit ſententiam S. Doctor.

Secvnda opinio eſt dicentium, Pœnitentiam eſſe gratiam, quia ſanctificat. 251

Tertia ſententia vera eſt, Pœnitentiam eſſe virtutem ſpecialem. Ita S. Doctores *hic*, Alenſis 4. *part. quaeſt.* 54. *memb.* 1. *art.* 2. Richard. 4. *diſt.* 14. *art.* 1. *quaeſt.* 2. Marſil. *in* 4. *quaeſt.* 10. Ioan. Medina *tract. de Pœnit. quaeſt.* 1. Scotus *diſt.* 14. *quaeſt.* 2. *art.* 2. vbi Faber *diſp.* 12. Valentia *diſp.* 7. *quaeſt.* 2. *punct.* 1. Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 1. *num.* 5. & eſt communis ſententia, vt ſupponit Baſſæus, *verbo Pœnitentia*, 4.

Assero primò, Pœnitentiam non eſſe gratiam. Suppono autem, gratiam diſtingui à charitate cum D. Bonauentura, quod authores ſecundæ ſententiæ forſan non concedent. At, etiamſi eſſent idem, adhuc tamen non habent intentum, quia pœnitentia habet proprios actus ex ratione iuſtitiæ Dei læſæ, vt oſtendi *quaeſt.* 3. atque adeò non elicitos à charitate.

Digitized by Google

252 Probatvr à D. Bonauent. *in corpore, quæſt.*1. ratione, qua vtitur Suarez *num.*2. Valentia *loco cit.* quia gratia non eſt principium proximum alicuius actus, ſed ſolùm mediante virtute.

Deinde gratia eſt finis Pœnitentiæ, præcipitur enim vt diſpoſitio ad remiſſionem peccatorum, & iuſtificationem, quæ per gratiam datur.

Assero ſecundò, Pœnitentiam eſſe habitum virtutis, non communem aliquem omnibus: Ita D.Bonau. *quæſt.*1.

253 Probatvr *in corpore*, à S. Doctore primò: nam Pœnitentia habet peculiare obiectum formale, vt dixi *quæſt.* 3. ſub qua ratione à nulla alia virtute reſpicitur, nempè, vt offenſa Dei, vt diſpoſitiuè poteſt aboleri deteſtatione, & ſatisfactione. Talis autem cenſetur virtus ab Ariſtotele.

Probatvr ſecundò à S. Doctore: nam in ea eſt ſpecialis difficultas, vt peccatum deteſtemur, & Deo ſatisfiat. Illa autem eſt credita virtus, quæ talis eſt ab Ariſtotele 2.*Eth. cap.*2.*&* 6.

254 Probatvr tertiò à S. Doctore *in fundamento primo*, quia Scriptura, & Patres de Pœnitentia loquuntur, vt de virtute ſpeciali, Matth.3. *Pœnitentiam agit..* Lucæ 15. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* Actorum 20.*Teſtificans Iudæis, atque gentilibus in Deum pœnitentiam, & fidem,&c.*

Idem probat ex Patribus.Sic Gloſſa *ad* 3.*Matth.* & Patres apud Magiſtrum *diſt.*14. ſic Chryſoſtom. *homil.*23. *in Euang.* Gregor. *lib.*9. *Regiſtr.ep.ſt.*39. & alij.

Argvmentis allatis vſus S. Doctor *quæſt.*1. ad probandum, Pœnitentiam non eſſe gratiam, ſed virtutem; eis etiam vtitur *quæſt.*2. ad probandum, eam eſſe virtutem ſpecialem, quia licèt reſpiciat omne peccatum, tamen reſpicit ſub ratione formali ſpeciali, vt eſt offenſa Dei, atque adeò actibus ſpecialibus eget, ſpecialibus difficultatibus detinetur, &c. Hoc iam oſtendi *quæſt.*3.

255 Ex quo colligit, Pœnitentiam non ſolùm diſtingui ab omnibus aliis virtutibus ſimul, & à quacumque alia virtute particulari; ſed etiam ab iis virtutibus, quæ materias omnium virtutum complectuntur, & vincunt omnium difficultates. Talis eſt iuſtitia legalis, quæ reſpicit omnia obiecta virtutum, vt referuntur ad bonum communitatis. Atque etiam charitas, vt propendet in obiecta omnium virtutum, quatenus bona ſunt, Deo placitâ ex amicitia, & obedientia, quæ reſpicit omne mandatum ſub ratione mandati.

Qvod enim nudè non reſpiciat, & complectatur omnium virtutum obiecta, & vitia eis oppoſita fugienda, vt vna dicatur Pœnitentiæ virtus; ſicuti ex multis vitibus dicitur vna vinea, vel ex multis chordis vnum muſicum inſtrumentum.

256 Probatvr à S. Doctore, quia habet vnam rationem formalem, ab omnibus virtutibus præciſam, ſibi propriam, nempè, deteſtari præteritum peccatum, vt Dei offenſam amouendam. Ex quo etiam ſequitur, non confundi eum illis virtutibus generalibus relatis; & licet charitas deteſtetur omne malum, Dei amicitiæ contrarium; tamen Pœnitentia deteſtatur vt offenſiuum iuſtitiæ; ſicuti autem licet Charitas auerſetur peccatum futurum, & imperet fugam; tamen timor elicit motum fugæ; ita & Pœnitentia futurum, vt aduertit S.Doctor *ad* 2. *quæſt.*2.

Contra primum aſſertum obiicies primò. Omnes virtutes ſunt connexæ: At Pœnitentia non eſt in eis, in quibus fuere omnes aliæ virtutes, vt in Chriſto, B.Virgine, & Angelis: Ergo.

257 Respondet S. Bonau. virtutes habere connexionem in eo, quod dicit perfectionem; Pœnitentia igitur eſt in habente alias virtutes, quoad hoc, quod dicit deteſtari peccatum, & velle emendare, vbicumque eſſet. Cæterùm abſolutè Chriſtus non habuit omnes virtutes imperfectas, vt Fidem, Spem, &c.

Dices: Nulla eſt virtus, quæ reſpicit malum, ideò enim verecundia non eſt virtus, ex 4.*Eth. c.*9. ſed Pœnitentia reſpicit malum: Ergo.

Respondetvr cum D.Bonau. aliquas virtutes habere obiectum malum, vt remouendum; & Temperantia talis eſt, ſicut Pietas, Fortitudo, & aliæ; ſic & Pœnitentia, quæ deteſtatur, & remouet peccatum.

Qvoad verecundiam reſpondet Valentia, non remouere turpitudinem, ſed eam pati præſentem. Sic reſpondent etiam D.Thom.*hîc ad* 2.& alij, quos refert, & ſequitur Valentia.

Sed D. Bonau. *lib.*4.*Pharetræ, cap.*14.& *cap.*45. §.10.& *in collationibus, coll.*4. Verecundiam non adeò ſpernit; ſed eſſe ſaltem decorem virtutis, & vitiorum expugnatricem, aſſerit.

258 Contra ſecundum aſſertum obiicies primò. Eiuſdem virtutis eſt proſequi bonum, & oppoſitum malum deteſtari: Sed Pœnitentia deteſtatur omne malum culpæ: Ergo & proſequitur omne bonum: ergo eſt virtus vniuerſalis. Minor eſt D. Auguſtini *lib.de quinque reſponſis.*

Respondet S. Doctor, habere Pœnitentiam deteſtationem omnium peccatorum ſub formali motiuo reformationis in ordine ad Diuinam offenſam præteritam; cæteræ autem virtutes non reformationem boni, ſed formationem ſingularem reſpiciunt.

Obiicies ſecundò. Eiuſdem virtutis eſt gaudere de aliquo, & de oppoſito triſtari; ſed delectari de actu caſtitatis ſpectat ad continentiam: Ergo & deteſtari actum incontinentiæ: Si ergo Pœnitentia deteſtatur incontinentiam, eſt virtus Temperantiæ, & ſic de aliis, ſi omnia deteſtatur; & ita eſt virtus generalis.

259 Respondet D. Bonau. Maiorem eſſe veram imperatiuè, non elicitiuè: Sic charitas dictat fugere peccatum; ſed tamen timor elicit fugam. Alterius enim virtutis eſt imperare; & alterius elicere: ſic obedientia dictat Deo obediendum in hoc præcepto: *Non mœchaberis*; & continentia elicit ipſum actum, quo Deo obtemperatur.

Respondet ſecundò Maſtrius *diſp.*5. *quæſt.*1. Virtutes alias deteſtari oppoſitum peccatum, vt immediatè oppoſitum, non autem vt eſt punibile per pœnarum ſuſceptiones. Melius reſponderet, quatenus eſt Dei offenſa punibilis, &c.

260 Obiicies tertiò cum Caietano. Nulla virtus ſupponit in ſubiecto ſuum contrarium: At Pœnitentia ſupponit peccatum: Ergo non eſt virtus ſpecialis. Hoc argumento ſe conuictum ait.

Respondetvr, id aliis eſſe commune, non vt virtutes ſunt; ſed vt habent rationem communem, diſtinctam à Pœnitentia, quæ eſt medicina peccati, vt notat D. Bonauent. *fundamento ſecundo, quæſt.*2.

Obiicies quartò. Habitus cognoſcuntur per actus, & per obiecta; ſed obiectum Pœnitentiæ eſt peccatum in communi, quia omne peccatum deteſtatur: Ergo eſt virtus communis.

261 Respondet S.Doctor ex dictis, reſpicere quidem obiectum materiale vniuerſale, ſed ſub ratione ſpeciali propria, quatenus eſt peccatum à ſe patratum,

Digitized by Google

tum, & Dei offenſiuum, cui vult reconciliari, & emendam facere, & ideò eſt virtus ſpecialis, quia ratio virtutis vltima ſumitur, non ab obiecto materiali, ſed à ratione motiui formalis. Sic & D. Thom. *ad* 2.

QVÆSTIO XVIII.

Cuius generis POENITENTIA *Virtus ſit.*

D. Bonau. diſt. 14. q. 3.
D. Thom. q. 85. & in 4. diſt. 14. quæſt. 1. art. 1. quæſtiuncula 4.

262 QVÆSTIO eſt: An ſit virtus Theologica: an Moralis.

COMMVNIS ſententia eſt, Pœnitentiam non eſſe habitum Theologicum. Ita SS. Doctores *hîc*. Richardus *diſt*. 14. *art*. 2. *quæſt*. 2. vbi Paludanus, Soto, & alij, Carthuſ. *diſt*. 16. *quæſt*. 1.

QVÆ autem virtus Moralis ſit, inter Theologos controuertitur.

DVRANDVS *diſt*. 14. *quæſt*. 1. vult eſſe compoſitam ex Theologica, & Morali, & eam confundit cum iuſtitia Commutatiua, quæ eſt inter homines.

SCOTVS 4. *diſt*. 12. *quæſt*. 2. vult eſſe Iuſtitiam vindicatiuam. Sequitur Faber *diſput*. 2. *num*. 65. & alij Scotiſtæ. Idem ferè dicit Gabr. *diſt*. 14. *quæſt*. 1. *dub*. 3. addens, eſſe iuſtitiam etiam Diſtributiuam; nam diſtribuit pœnas cum proportione ad culpas. Caietanus autem *quæſt*. 85. *art*. 2. ait, eſſe Religionem.

263 COMMVNITER verò antiqui Theologi diſtinguunt Pœnitentiam à Religione. Ita D. Bonauent. 4. *diſt*. 14. *art*. 1. *quæſt*. 2. Paludanus *quæſt*. 2. *num*. 22. Richardus *art*. 1. *quæſt*. 2. D. Thom. *hîc*, & *in* 4. *diſt*. 14. *quæſt*. 1. *art*. 1. præſertim *quæſtiuncula* 5. & *diſt*. 15. *quæſt*. 4. *art*. 7. *ad* 2. Et 2. 2. *quæſt*. 32. *artic*. 1. *ad* 2. quem ſequuntur Thomiſtæ, Medina *tract*. 1. *de Pœnit. quæſt*. 1. Soto *diſt*. 14. *quæſt*. 2. *art*. 2. Cano *relect. de Pœnit. parte* 2. Suarez *diſput*. 7. *ſect*. 2. qui latè *Tomo* 2. *de Religione*, ad Iuſtitiam reuocat erga Deum Commutatiuam. Idem aſſerit Gregorius de Valentia *diſp*. 7. *quæſt*. 2. *p*. 1. *aſſert*. 5. cum D. Thom. *hîc*, *art*. 3.

SENTENTIA D. Bonauenturæ *hîc* eſt, reduci ad Iuſtitiam commutatiuam potentialiter: & ita eſſe partem iuſtitiæ potentialem. Sic & D. Thom. & alij apud Baſſæum, *verb. Pœnit. n*. 4.

264 ASSERO primò, Pœnitentiam non eſſe virtutem Theologicam.

PROBATVR primò à S. Doctore, argumento, quo nituntur Suarez *num*. 12. Valentia *loco cit*. & cæteri: Omnis Virtus Theologica immediatè Deum attingit, vt obiectum *Quod*: At Pœnitentia non ita attingit Deum: Ergo. Minor probatur; nam verſatur ſemper circa actus humanos, & reſpicit Deum tantùm vt obiectum *Cui*, ſeu, vt cui iniurioſi ſunt illi actus; & cui ius ſuum, & debita reddatur ſatisfactio.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *in corpore*. Habitus cognoſcuntur per actus, non quoſcunque, ſed formales, elicitos, & primos; actus verò Pœnitentiæ non poteſt eſſe alicuius virtutis Theologicæ. Non Fidei, vel Spei, vt patent, tametſi, & vti neceſſarij ſint præuij, vt declarat Concilium Trident. *ſeſſ*. 6. *cap*. 6. Neque eſt charitas, quia non fertur immediatè in Dei amorem, ſed in peccatum, vt Dei offenſam, & ad ſummum implicitè continet amorem Dei.

NEQVE probat id, quod ait Gabriel *loco cit*. charitatem, vt elicit contritionem eſſe virtutem moralem, ſic enim confunderet virtutum genera.

ASSERO ſecundò, Pœnitentiam eſſe virtutem 265
Moralem.

SEQVITVR euidenter ex dictis; nam omnis virtus Voluntatis, vel eſt Theologica, vel Moralis; ſed hæc eſt virtus Voluntatis, & non Theologica: Ergo Moralis.

ASSERO tertiò, eſſe potentialiter in Iuſtitia Commutatiua.

PROBATVR à S. Bonau. primò, quia verſatur circa ius Diuinum reſarciendum: ex quo etiam fit, vt non ſit confundenda cum Commutatiua hominum; habet enim pro obiecto ius altius ſubſtantialiter, vt etiam notauit Suarez *num*. 17. Quare non eſt accidentaliter ſolùm diuerſum ius Diuinum, vt circa vtrumque eadem ſpecifica virtus verſetur. Eſt in hac Pœnitentiæ iuſtitia aliud, quo differat eſſentialiter à iuſtitia hominum: nam ad Deum non poteſt eſſe perfecta Commutatiua pro iniuria, ſeu læſione.

SIMILITER & Vindicatiua, quæ interuenit hîc, eſt tantùm ſecundaria, nam primaria eſt pro iniuria illata Deo. Secundaria autem aſſumit pœnas pro ſatisfactione, quæ ſanè interuenit hic, vt oſtendit S. Doctor ex D. Iſidoro, & Gloſſa.

MINVS verò apparet in Pœnitentia ratio Iuſti- 266
tiæ Diſtributiuæ, quia non reſpicit æqualitatem Geometricam proportionis inter multos, ſed Commutationem, qualem poteſt homo, Diuino auxilio, pro iniuria reddere.

ASSERO quartò, Pœnitentiam eſſe à Religione diſtinctam.

PROBATVR ab omnibus authoribus allegatis argumento D. Bonauenturæ; quia diuerſitas formalis obiecti diuerſificat habitus; ſed diuerſum eſt formale obiectum Religionis, & Pœnitentiæ: Ergo. Minor probatur; nam obiectum Religionis eſt Deum colere, ſeu eſt cultus Dei; atque adeò reſpicit Deum vt colendum: at Pœnitentia tendit ad reſarciendam iniuriam, Deo illatam, atque adeo reſpicit mediatè Deum læſum.

ARGVMENTA aliqua apponit S. Doctor facilia, 267
contra primum aſſertum, quæ ſolùm probant, actus Pœnitentiales eſſe quidem imperatos aliquando à charitate, non tamen elicitos; ſed elici à Pœnitentia, & ita eſſe formaliter actus eius.

QVÆSTIO XIX.

An POENITENTIA *ſit Virtus infuſa.*

D. Bonauent. diſt 4. quæ 1. penult.
D Thom. q. 85. art. 5.

PRIMA opinio fuit, Pœnitentiam eſſe Virtutem 268
acquiſitam. Ita Scotus *diſt*. 14. *quæſt*. 2. vbi Durandus, & Gabriel, ac Marſil. *quæſt*. 10. *art*. 2. Citatur à Suarez *diſp*. 7. *ſect*. 1. etiam D. Bonauent. 4. *diſt*. 17. *part*. 1. *art*. 2. *quæſt*. 3. *in fine*, eò quòd dixerit, Virtutem Pœnitentiæ manere in peccatore, & eſſe informem; quod de Virtutibus infuſis, præter Spem, & Fidem, non conceditur. Sed non ait

S.Doctor

Digitized by Google

S. Doctor, manere Pœnitentiám in peccatore poſt amiſſam gratiam, ſed infundi informem, & formari gratia, quod non repugnat habitui infuſo. Poſſet etiam dici eum loqui de actibus virtutis Pœnitentiæ, vt dicam *quæſt*.20. & hoc eſt intentum S. Bonauenturæ.

269 Præterea cùm S. Doctor aſſerat, actus Pœnitentiæ eſſe à gratia, vt fatetur Suarez *diſput*.5. *ſect*.1. *num*.4. ſequitur etiam admittere habitum proportionatum, vt illi actus connaturali modo fiant ſupernaturaliter, vt docet Suarez *diſp*.7.*ſect*.1. *num*.3. Tandem S. Doctor *hîc* expreſsè tenet, eam eſſe infuſam.

Commvniter ergo aſſerunt Theologi cum D.Bonau.ſuprà adducto, Pœnitentiam eſſe virtutem moralem quidem, ſed infuſam. Sic D.Thom.*q*.85. & *in* 4.*diſt*.14.*quæſt*.1.*art*.1.*quæſtiuncula* 2.Vbi Richardus, Paludanus, Soto, Ledeſma,& alij. Medina *tract*.1.*de Pœnitentia*,*quæſt*.2. Petrus Soto *lect*.8.*de Pœnitentia*, & Suarez *loco cit*.

270 Assero cum hac ſententia. Probatur primò, argumento ſuprà facto.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex illo Iſaiæ 26. *A facie tua Domine concepimus*. Vbi LXX. *Propter timorem tuum Domine, in anguſtia requiſiuimus te*. Quod declarat S. Hieronymus dicens: *Vt ex timore, & recordatione Domini ſermonem concipiamus Dei, & illuminetur cor noſtrum*. Ex timore igitur ſancto, qui eſt donum Dei, vt ait Concilium Tridentinum *ſeſſione 6. cap*.6. dicitur peccator concipere, non generare; quia quod generatur, producitur à generante; quod autem concipitur, ab extra accipitur.

271 Probatvr tertiò. Eiuſdem rationis ſunt actus, & habitus: Sed Actus Pœnitentiæ ſunt ſubſtantialiter ſupernaturales: Ergo. Minor probatur ex dictis *quæſt*.4.

QVÆSTIO XX.

In quo ſubiecto ſit Habitvs *Pœnitentiæ*.

D. Bonau. diſt.14. p.1. art.2. quæſt.1.
D. Thom. q.85. art.4.

272 Qvæstio eſt de ſubiecto proximo Pœnitentiæ. De hoc varias opiniones refert S. Bonau. quas percurram.

Prima opinio eſt, Pœnitentiam eſſe in omnibus animæ viribus, quia omnia peccata expellit, ac deflet; ad expulſionem autem omnium vitiorum concurrunt omnes virtutes. Ideò dicunt, Pœnitentiam eſſe in omnibus viribus animæ,tanquam Iuſtitiam generalem. Ex hoc ita arguunt: Quæ mutuo ſe expellunt, circa idem ſubiectum ſunt: ſed Pœnitentia expellit omnia peccata: Ergo cum diuerſa genera peccatorum ſint in diuerſis viribus; ibi erit & Pœnitentia.

273 Confirmant Gloſsâ ad Iſa.16. *Venter meus vt cythara*, ſic enim explicat, diuerſis viribus ineſſe actus Pœnitentiæ.Satisfacit enim pœnitens orando, & hoc eſt Rationalis; Ieiunando, & hoc eſt Concupiſcibilis; miſerendo, & dando eleemoſynas, quod itidem eſt Concupiſcibilis. Pœnam ferendo, & deteſtando malum, & hoc eſt Iraſcibilis.

Hvnc modum refellit S.Doctor, quia vnus Habitus eſt in vna Potentia; nam vnum accidens in vno ſubiecto eſſe debet: Pœnitentia autem eſt vnus Habitus ſpecialis, vt dictum eſt *quæſt*.17. quod patet, quia actus eius ſub vna ratione formali elicitur. Ab actibus autem formalibus elicitis, menſurandus eſt habitus, non ab imperatis. Sanè Pœ- 274
nitentia imperat actus omnium virtutum, & in hoc decepti ſunt authores iſtius modi, vt dicerent, eam eſſe in omnibus potentiis: Sed diuerſitas ſubiectorum exigitur ad actus elicitos, non ad imperatos; nam & Voluntas, in ſede voluntatis manens, imperat intellectui,vt cogitet;& potentiis ſenſitiuis, vt operentur. Hoc argumentum vrget S. Doctor ad hominem, contra authores primæ ſententiæ, qui credunt, potentias realiter eſſe diſtinctas.

Secvnda opinio eſt, Pœnitentiam non eſſe in 275
potentia cognoſcitiua, neque in appetitiua, quæ in Concupiſcibilem, & Iraſcibilem ſubdiuiditur; ſed eſſe in libero arbitrio altiùs reſidente, & dominante, & omnibus his imperante, ac in his eſſe elicitiuè.

Sed refellit D. Bonauent. quia Liberum arbitrium non eſt potentia ab his diſtincta, vt oſtendi *p.p.tract*.9.*diſp*.5.*quæſt*.5. Quod ſi in his concedatur elicitiuè, iam adhuc manet quæſtio, in qua ex his poſita ſit, cùm ſint diſtinctæ, & in eis tres virtutes Theologicæ diſtinctæ reponantur. In Rationali Fides; in Iraſcibili Spes; in Concupiſcibili charitas: Ergo pariter & virtutes Cardinales habebunt diuerſas ſedes in his ſubiectis.

Tertia opinio eſt, Pœnitentiam eſſe in Ratio- 276
nali potentia. Quia enim eſt Iuſtitia, cuius actus eſt reddere cuique, quod ſuum eſt, & hoc eſt rationis, quia eſt actus iudicialis,& Ratio eſt Iudex imperans toti animæ: Ideò Pœnitentia eſt in Ratione, vt regitiua concupiſcilis, eam mouens ad gemendum pro culpa, & nouam vitam appetendam; & iraſcibilis ad puniendam ipſam animam pro delictis.

Contra arguit S. Doctor primò; nam Pœnitentia in affectu formali conſiſtit, non in ratione. Deinde habitus virtutis poni debet in potentia eliciente actus, non in imperante; nam habitus dati ſunt ad eliciendos actus, non ad imperandos; nam in eliciendo eſt difficultas, & ad remouendam difficultatem datur habitus. Vnde licèt charitas imperet continentiam; tamen continentia non elicitur a Charitate.

Qvarta opinio eſt Alberti *diſt*.14. *art*. 8. & D. Bonau. *hîc*, Pœnitentiam eſſe in virtute Voluntatis iraſcibili.

Probatvr à S.Doctore primò, quia dicit de- 277
teſtationem culpæ ad deſtructionem, & vindictam iniuriæ, Deo illatæ. Ideò Gloſſa ad id Pſal.4. *Iraſcimini, &c. Quid enim iuſtius, quàm vt ſuis quiſque iraſcatur peccatis*. Idem probat ex D. Auguſtino, & Magiſtro.

Observat autem S.Doctor, Iuſtitiam Cardinalem multos habitus includere, vt ius reddere, quod eſt Rationis; deteſtari culpam,& in eam ferri, quod eſt Iraſcibilis; reconciliari Deo, quod ad Concupiſcibilem pertinet. Igitur eſt vnus habitus, 278
non ſingularis, qualis eſt circa vnam concluſionem; ſed ſicut vnius ſcientiæ, puta Geometriæ, in qua ſunt plures habitus ſpeciales, qui tamen ad rationem reducuntur, vt complectitur Rationabilitatem, Concupiſcibilem, & Iraſcibilem; Specialis tamen ratio formalis eſt deteſtatio peccati, vt Deì offenſæ, & nobis noxium, quod ad iraſcibilem pertinet; ad eam enim ſpecialiter ſpectat deſtruere omnia vitia deteſtando; ad ſingulas autem virtutes per modum informantis, ideſt, informatione excludendo priuationem huius, vel illius virtutis.

Hinc

Digitized by Google

279 Hinc deducit, Pœnitentiam non eſſe odium merum, vt dicit diſplicentiam, ſic enim eſſet in Concupiſcibili, in qua eſt amor, bonum appetitum appetens; ſed eſſe odium cum inſurrectione ad deſtructionem, & vindictam, quod ad iram pertinet. Ideò, cùm neque ſit mera remurmuratio, non ſpectat ad Syndereſim.

QVÆSTIO XXI.

An Poenitentia *ſit Virtus, ex Timore orta.*

{ D. Bonau. diſt. 14. p.2.quæſt.penult.

180 Asservnt concordes Sancti Doctores.

Probatvr à SS. Bonauent. & Thoma, ex illo *Iſaia* 26. allato quæſt.19. *A timore tuo concepimus.* Idem probat, quia ex timore conducitur ad perfectam deteſtationem, vt ait Concil.Trident. *ſeſſ.6. cap.6.*

Obiicit verò ſibi, quia Pœnitentia eſt ante omnia dona: Ergo non eſt à Timore.

Respondet, Pœnitentiam actualem elici operante prius fide; mox Timore ſeruili; deinde ſpe; denique timore filiali, & deſiderio reconciliationis cum Deo læſo, cuius offenſas propter ſe incipit deteſtari: At verò inter dona, quæ ſunt infuſa in ſanctificatione, primum locum ait obtinere Pœ-
281 nitentiam. Eodem modo reſpondet D. Thom. Ex quo colligunt Sancti Doctores, Pœnitentiam tam actualem, quàm habitualem eſſe ex gratia Dei; Actualem quidem ex auxilio actuali: Habitualem verò ex habitu infuſo.

QVÆSTIO XXII.

An Virtus Poenitentiæ *ſit prima Virtutum.*

{ D. Bonau. diſt.14 p.1. quæſt. vlt.
D.Thom. q.85.art.5. }

282 Asservnt Sancti Doctores, habitus omnes virtutum eſſe connexos, & ideò ſimul infundi in ſanctificatione quoad ſubſtantiam.

Deinde addit D. Bonauent. quoad vſum, priùs infundi Fidem, vt informat animam.

Probatvr primò à S. Doctore ex Apoſtolo *Hebr.*11. Eſt fundamentum totius vitæ ſpiritualis; priùs eſt enim actus intellectus, quàm affectus: Fides autem dirigit intellectum; ſed Pœnitentia affectum.

Deinde, quia informis Pœnitentia, ſeu deteſtatio peccati, ſupponit cognitionem ex fide offenſæ Dei, &c.

283 Si verò conſideretur ſecundùm reformationem, ſic immediatior eſt Pœnitentia, ob quam immediatiùs infunditur gratia, quàm ob fidem; nam gratia reſpicit motum pœnitentis, deteſtantis ex fide culpam: Sicut enim gratia priùs culpam expellit, quàm habituatum reddat ad bonum, puta meritum, ita homo ex parte ſua debet priùs recedere à culpa, quàm in bonum opus tendat. Priùs enim eſt declinare à malo, quàm facere bonum.

Dices primò, nulli diſplicet offenſa, niſi ex dilectione.

Respondet S. Doctor, non ex habitu dilectionis diſplicere primò culpam; ſed ex auxilio actuali amoris iuſtitiæ.

Dices ſecundò. Prius eſt intentio ad terminum 284
ad Quem; quàm receſſus à termino *à Quo*, ſed charitas dirigit ad terminum *ad Quem*; Pœnitentia ſeparat à termino *à Quo*: Ergo illa eſt prior.

Respondet S. Doctor, Maiorem eſſe veram, vbi eodem motu receditur à termino, & acceditur ad terminum; ſed in ſpiritualibus vno motu receditur à termino *à Quo*, puta per deteſtationem peccati, & alio tenditur ad terminum *ad Quem*, puta per charitatem. Vnde etiam oportet priùs exire domo, quàm accedere ad Eccleſiam.

Addo, ſi verbulum, *Intentio*, ſumatur, non pro 285
tentione in terminum, ſed pro intentione, priùs eſt volitus terminus *ad Quem* intentione, ſed tamen poſterior eſt executione, iuxta ordinarium modum agendi.

QVÆSTIO XXIII.

Vtrum ſit Poenitentia *valida ad tollenda omnia mortalia.*

{ D.Bonau diſt.14.p.2. quæſt.2. & 3.
D. Thom. quæſt.86. }

Dvobvs modis intelligi poteſt, peccata non 286
poſſe auferri per pœnitentiam. Primò, quia non poſſit obtineri gratia ſufficiens ad pœnitendum: & de hoc ſatis egi *prima prima, tract.*1. *diſp.*22. *quæſt.*6. vbi oſtendi nulli vnquam negari ſufficiens auxilium. Secundò poteſt eſſe, quia licet habeatur Pœnitentia, hæc tamen non ſufficiat. Et de hoc eſt quæſtio: De quo tres fuere errores.

Primvs quidem eſt eorum, qui abſolutè nega- 287
runt, Pœnitentiam ſufficere ad tollenda peccata mortalia. Huius meminit Baſilius *homil.*29. quæ eſt *de Pœnitentia*, & Chryſoſtomus *homil.*20. *ad Hebr.* ſed non referunt authores. Lactantius autem *lib.6. Inſtit. diuin. cap.*24. refert, Ciceronem aſſeruiſſe eos, qui ſemel à via virtutis aberraſſent, pœnitendo corrigi non poſſe.

Ex hæreticis verò id negarunt de peccatis poſt Baptiſmum commiſſis. Sic errarunt Cathari, & Cataphrygæ; & alij apud Epiphanium, *hæreſi* 59. Theodoretum *epitome diuin. cap. penult.* Hieronymum *lib.2. contra Iouin.* & *epiſt.* 50.54. & 61. Auguſtinum *de vera, & falſa pœnitentia, cap.*3. & *de Agone Chriſtiano, cap.*30. & *lib. de hæreſ.* Cyprianum *epiſt.* 52. quem errorem Origeni adſcribit Athanaſius *oratione de peccato in Spiritum ſanctum, circa* 11. *cap. Matthæi.* Et ſignificat Origenes ipſe *homil.*35.*in Matth.* Idem tribuitur Tertulliano.

Secvndvs error cenſuit, Pœnitentiam ſuffi- 288
cere ad tollenda omnia peccata ſemel, non tamen pluries. Hic error adſcribitur Montano, in quem tandem incidit Tertullianus, vt legi poteſt apud D. Hieronymum *lib.de Scriptoribus Eccleſ.* Vincentio Lyrin. *contra prophanas nouitates.* Nicephoro *lib.*4. *hiſt. cap.*12.& 34.

Arbitror

Digitized by Google

ARBITROR tamen, Tertullianum reſipuiſſe, vt eleganter oſtendit noſter Capucinus *in lib. Tertullianus rediuiuus.*

289 TERTIVS error eſt, aliqua peccata eſſe attrociora, quibus non prodeſt pœnitentia, vt apoſtaſiam à fide, & negare Chriſtum in tormentis. Hic fuit error Nouati, & ſumitur ex Euſebio *lib.6.hiſt. cap.35.* Ruffino *cap.33.* Nicephoro *lib.6.cap.3.* & in hoc multi arbitrantur impegiſſe Tertullianum, qui Mœchis tantùm negandam pœnitentiam dixerat, vt aduertit Pamelius *in Antidoto ad paradoxa Tertulliani, num.27. ex libro eius, de Pudicitiâ.* Armeni quoque apud Prateolum, aliqua peccata irremiſſibilia poſuere,& videri poteſt Armacanus *lib.9. de quæſtionibus Armenorum, cap.27.*

290 CATHOLICA tamen ſententia eſt, omnia peccata, etiam atrociſſima, neque ſemel tantùm, ſed ſæpius, ac ſemper, poſſe totâ vitâ elui pœnitentiâ. Ita SS.DD. quos cæteri ſequuntur, vt videre eſt in Valentia *diſput.7.quæſt.3. puncto 1.* Suarez *diſput.8. ſect.1.* Bellarmino *lib.2.de gratia,& lib.arbitr.cap.5.* & *lib.2.de Pœnitentia, cap.15.* Card.Lugo *diſput.8. ſect.1.* Maſtrio *diſp.5.quæſt.8.*

ASSERO primò, omnia peccata, licet grauiſſima, poſſe Pœnitentia elui.

291 PROBATVR primò à D.Bonauent. *quæſt.2.* illo Ezech.18. *Si impius egerit pœnitentiam, &c. omnium iniquitatum eius non recordabor ampliùs.* Vbi loquitur Deus vniuerſaliter, vt obſeruant Valentia, Suarez, & alij cum S. Doctore. Adnotare etiam oportet anthiteſim peccatoris pœnitentis, & iuſti labentis. Et de hoc ait Dominus, quantumvis iſte fuerit operibus, & meritis ingentibus cumulatus, nil ei profuturum ſi mortali lapſus fuerit, ac impœnitens occumbat, vt S. Doctor obſeruat *fundam.4.* & cum eo Suarez.

292 ALIOS ſimiles Scripturæ textus affert paſſim à *diſt.14. ad 19.* Pſal.50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies.* Obſeruat autem S. Bonau. *hîc*, Dauidem grauiſſima patraſſe, prodendo Vriam, rapiendo ei vxorem; & primo verbulo: *Peccaui Domino*, accepiſſe miſericordiam: *Dominus tranſtulit peccatum tuum.* Idem obſeruat *in Confeſſionali, particula 5.* Talia ſunt etiam teſtimonia, Hierem.18. *Si pœnitentiam egerit, &c. agam & Ego.* Deuter. 30. verſ.4. *Si ad cardines cœli fueris diſſipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus.* Matth.3. *Pœnitentiam agite, appropinquauit regnum cœlorum.*

293 DEFINITA eſt hæc veritas in Concil. Trident. *ſeſſ.6.cap.14.& can.19.& tota ſeſſ.14.* & in Mileuitano, ac Arauſicano; ſumiturque ex Niceno *can.8.* & *in decretis* multæ referuntur authoritates *diſt.50.* & *cap. Firmiter.*

IN *Confeſſionali particula 6.* affert id Pſal.31. *Dixi: Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino: & tu remiſiſti impietatem peccati mei*; & alia.

PRÆCLARA etiam habet *ad Sapientiæ capita, primum, vndecimum, & cætera.* Obſeruat autem, Adamum, qui grauiſſimè peccauit, pœnitentiâ reſtitutum; nec aliqua eſſe peccata excepta. Vnde cap.11. dicitur: *Diſſimulans peccata hominum propter pœnitentiam.*

IDIPSVM confirmat *hîc, diſt.14. p.2. dub.4.* illo Iſa.1. *Si fuerint peccata veſtra, vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur. Si fuerint rubra vt vermiculus, quaſi lana alba erunt.* His metaphoris ſerici, & lanei tincti difficillimè dealbandi, arguit, ſpurciſſima quæque ſuper niuem dealbare, vt dicitur Pſal.50.

PLVRIMOS etiam Sanctos Patres affert *hîc*, & 294
lib.2.Pharetræ, cap.17. & ſequentibus. Præclara ſunt ſequentia teſtimonia, quæ ex multis refero.

D.CYPRIANVS, ſerm. de lap. *O pœnitentia, quid de te noui referam! omnia ligata tu ſoluis, omnia contrita tu lauas, omnia confuſa tu lucidas, omnia deſperata tu animas.*

CHRYSOSTMVS *homil.7. ad pop.* & *homil.42. & 62. in Matth.* vbi d[illegible]et: *Etiamſi quis ad ſummam peruenit malorum, & inde velit reuerti, ſuſcipi à Deo libenter.*

D.AVGVSTINVS libro de vera, & falſa Pœnitentia: *Omnis quantumcunque, & quotieſcumque peccator cuiuſcumque ordinis, qui me confeſſus fuerit; confitebor & ego eum.* Idem habet *cap.65.Enchir.*

D.GREGORIVS in Regiſtro: *Illum, quem con-* 295
ſpicis delicta fletu delere, in conſpectu diuinitatis, non dubites miſericordiam conſequi: quia nullum peccantem ad ſe reuerſum deſpicis, qui peccatores ſanguine ſuo redimere venit. Et hîc ſiſtere oportet ad graue argumentum hoc ponderandum cum D. Bonau. *lib.2. Pharetræ, cap.18.* quo vtitur Valentia. Pœnitentia ritè acta poteſt ea omnia peccata delere, quæ merito paſſionis Chriſti volent aboleri, cùm vnum è præcipuis inſtrumentis paſſionis Chriſti Domini ad remittenda peccata ſit pœnitentia, iuxta id Lucæ 24. *Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum.* Poſſunt autem merito paſſionis Chriſti omnia peccata deleri, iuxta illud 1. Ioan. 22. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi.* Et ideò Matth. 18. *Quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.* Et Ioan.20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Confirmatur: nam ideò SS.PP. vocant Pœnitentiam ſecundam tabulam poſt naufragium, vt notat S. Doctor *hîc, diſt.14. dub.1.* & *in Confeſſionali* initio. Hoc ſanè argumentum eſt validiſſimum, quod eſt fundamentum maximum S. Bonauenturæ *4.parte Breuil.cap.10.*

ALIVD argumentum habeo ex D. Auguſtino 296
in Ioan. ad ea verba: *Totum hominem ſanum feci in Sabbatho.* Loquitur de paralytico triginta octo annorum, vbi inde oſtendit hominem, in quo à planta pedis vſque ad verticem capitis non ſit pars ſana, pœnitentiâ ſanari. Præclarè id habet *loco cit.* D. Bonauentura.

EXIMIA etiam ibi verba refert ex D. Iſidoro lib.2. de ſummo bono: *Lacryma pœnitentiæ, apud Deum pro Baptiſmate reputantur, vnde, & quantumlibet ſint magna delicta, quantumvis grauia, non tamen in illis Domini miſericordia deſperanda.* Multa alia egregia eis capitibus habet.

PROBATVR adhuc à S. Doct. *quæſtione 2. & 3.* 297
in fundamentis, ex innumeris teſtimoniis, quibus diuina magnificatur miſericordia. Ioël. 2. *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſerebitur eius, quia miſericors, & præſtabilis ſuper malitia.* Ezech.18. *Numquid voluntatis meæ eſt mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à viis ſuis, & viuat? Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruina iniquitas. Proiicite à vobis omnes præuaricationes veſtras, in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum, & ſpiritum nouum: & quare moriemini domus Iſraël? Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini, & viuite.* Eadem refricat

Digitized by Google

reſricat *cap.33.* vbi etiam addit iusjurandum. *Viuo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, ſed vt conuertatur impius à via ſua, & viuat. Conuertimini, conuertimini à viis veſtris peſſimis: & quare moriemini domus Iſrael?* Quid dulcius? Erant ſanè peccata illorum enormiſſima, vt ibidem habetur.

298 Asserо ſecundò, peccata omnia, etiam repetita ſæpius, pœnitentiâ deleri.

Probatvr à D.Bonauentura primò, *quæſt.2.* exemplis peccatorum, qui relapſi ſunt: Sic enim Dauid primò peccauit homicidio, & adulterio, & pœnituit, & poſtea relapſus eſt, numerans populum ex ſuperbia, vt aduertit etiam *dub.16. litterali.*

Secvndò id probat allato Ezech. teſtimonio, vbi abſolutè cuicunque impio, & relapſo promittit miſericordiam: *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius.*

299 Probatvr tertiò à S.Doctore *quæſt.3.* ex illo *Matth.18.* vbi præcipit Petro Poſcenti: *Quoties peccauerit, & dimittam? Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties,* vbi ille numerus pro indefinito ponitur, vt adnotarunt Hieronymus *ibi*, Hilar. *can.* 18. Chryſoſtomus *homil.* 62. vbi aduertit; licèt *ibi*, ſit ſermo de remiſſione iniuriarum; tamen loqui etiam de remiſſione per pœnitentiam. Ideò *ibi*, tunc dixerat: *Amen dico vobis. Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo.* Eadem admonet S.Bonauent. *fundamento primo.*

Probatvr quartò aliis teſtimoniis ſuprà allatis, atque argumentis, præcipuè illo D. Gregorij, quia Chriſtus pro omnibus peccatis dedit ſolutioné, non abſtractis, ſed pro vt ea præuidit in hominibus; ideò dicitur mortuus pro omnibus peccatoribus.

Idem argumentari poſſumus ex Diuinâ miſericordiâ, quæ infinitè excedit omnium iniquorum indignitates.

Sancti etiam Patres allati, hoc idem *ibi* in-
300 tendunt; & præclarè Chryſoſt. *homil.62.in Matth.* & *homil.in Pſal.50.* vbi ſic ait: *Peccaſti? Pœnitere. Millies peccaſti? millies pœnitere.* Hæc verba reprehendit Socrates *lib.6.hiſt.cap.21.* quippè Nouatian. Eadem habet *homil.24.& 40. ad pop.* & apud Nicephorum *lib.2.hiſt. cap.36.* dicens: *Vel decies millies per pœnitentiã reſipiſcens Eccleſiam ingredere, ego paratus ſum pœnitentes admittere.* Et Dionyſius Corinthius apud Niceph. *lib.4.hiſt.cap.22.* Multa è Scripturis congerit, ſicut & Damaſ. *lib.2. Parallelorum, cap.83.* Hieron.*ep.46.& 48.*Tertull.*de Pœnit.c.8.*

Probatvr etiam ratione tertia D.Bonau. qua
301 vtitur Suarez *num.11.* Contritio ſecunda non eſt minùs bona, quàm prima; & conſequenter nec minùs efficax. Peccata autem præterita, cùm iam deleta ſint, nequeunt obeſſe. Illa verò circumſtantia ingratitudinis, quæ eſt in poſteriori peccato poſt remiſſionem prioris, non eſt adeò grauis, quin aliæ grauiores per pœnitentiam tollantur. Hoc probat S.Doctor. Ponamus Petrum labi mortali caſu, frangendo ieiuniũ, & poſteà à Deo recipi ad pœnitentiam: rurſum relabi eodem peccato: ex altera parte Iudam tota vita omnibus ſceleribus coinquinatum, vſque ad extremam ſenectam, & mortem. Hic ſanè per te poteſt pœnitentiâ ſaluari; ille non. Quis non videt deteriora fuiſſe ſcelera Iudæ, quæ enormiſſima ſuppono in omni genere, quàm relapſum Petri in frangendo ieiunio.

302 Deinde eſto grauior eſſet relapſus Petri, adhuc comprehenditur ſub illis culpis, pro quibus Chriſtus ſanguinem fudit; & ſub promiſſionibus vniuerſalibus Diuinæ miſericordiæ eius remiſſio continetur. Confirmatur à S.Doctore *4.part.Breuil.* ex reparatione hominum, in qua Chriſtus fuit piiſſimus Pontifex, & miſericordiam omnibus obtinens contra malum culpæ iterabile. Vide ipſum.

Obiicies primò, contra vtrunque aſſertum; Amos 1. *Super tribus ſceleribus Edom, & ſuper quatuor non conuertam, &c.* Vbi Gloſſa: *Quarto eadem peccata committenti, nec pœnitentiam, nec indulgentiam ſe daturum denunciat.* Ibi verò quartum peccatum diuerſum aſſerit. Et idem proteſtatur contra Tyrum, Gazam, & Ammon.

Respondet S.Bonau. *diſt.14. part.2. dub.14.* 303
ex D.Hieronymo, Primum peccatum eſſe cordis: Secundum operis actu: Tertium conſuetudinis, & habitus: Quartum eſt obduratæ voluntatis vſque ad finem; nam poſt mortem non eſt ampliùs tempus vitæ; vel locus pœnitentiæ. In via tamen nullum eſt crimen adeò atrox, nullus peccator in vitio adeò fœtens, qui non reſurgat. Ideò aduertit S.Doctor, tres à Chriſto enarrari mortuos ſuſcitatos. Prima eſt adoleſcentula in domo: En cogitatio. Secundus, adoleſcens in porta: En peccatum exiens ad opus. Tertium ſuſcitauit fœtidum quatriduanum, ex habitu putens.

Obiicies ſecundò contra primum aſſertum in *Matth.12. Marci 13.* vbi ſpiritus blaſphemiæ dicitur non remitti, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.

De hoc peccato agunt ex profeſſo D.Thom.2.2. *quæſt.14.* & alij Theologi *in 2.diſt.42.& 43.*

Dvo autem ſunt videnda. Alterum quid ſit illud 304
peccatum: Alterum, quo pacto ſit irremiſſibile.

De primo, variæ ſunt expoſitiones. Quidam dicunt, eſſe finalem impœnitentiam, quæ omninò irremiſſibilis eſt, quia in ea vita finitur. Ità ſignificat D.Auguſtin. *de vera, & falſa pœnit. cap.4. lib.4. contra Creſconium, cap.8.* & *ep.50. ad Bonifacium in expoſitione inchoata epiſt.ad Rom.* & *in Enchir.cap.83.* D.Fulgent. *de fide ad Petrum, cap.3.*

Alii intelligunt eſſe peccatum hæreſis, in his, quæ ſpecialiter pertinet ad perſonam Spiritus ſancti, quod ſignificat Athanaſ. *epiſt.1. ad Serapionem de Spiritu ſancto*; Cyprianus tamen *lib.3. ad Quirinum, cap.28.* ait, eſſe peccatum in Deum.

Scholastici verò plurimi dicunt, eſſe mali- 305
tiam, & obſtinationem, præcipuè Scotus *2.diſt.43. quæſt.1.* air, eſſe obſtinationem cum deſperatione veniæ, & propoſito non pœnitendi; & D.Thom. iuxta eandem ſententiam, varias ſpecies eiuſdem peccati enumerat. Vnde non eſt ſenſus Theologorum, quodcumque peccatum ex malitia, eſſe contra Spiritum ſanctum; ſed illud, quod ſpeciali modo opponitur hominis ſanctificationi, & remiſſioni peccati, quod opus Spiritui ſancto appropriatur. Sic & D.Bonauent. *in ſpeculo animæ, cap. vltimo,* ad finem, & *in 2.diſt.43. dub.2. litter. & art.2.quæſt.3.*

Sed ſi penitius intueamur, videbimus, illud pecca- 306
tum eſſe ex malitia, & è duritie cordis attribuere dæmoni ea, quæ Spiritus ſanctus operatur ad noſtram eruditionem, & ſalutem. Sic enim dicebant, Marci 3. *Quoniam Spiritum immundum habet.* Ità exponunt Athanaſ.*oratione ſpeciali de hoc,* & *ſecunda contra Arrianos.* Baſil.*in quæſtionibus breuioribus, q.273.* Hier. *ep.149.*Chryſoſt. *homil.42. in Matth.* Innuitur à S. Bonau. *in Dieta, tit.1. cap.4.* & *in expoſitione Lucæ.*

Ivxta hanc ergo expoſitionem, & alias (excepta prima) hoc peccatum non dicitur irremiſſibile, quià omninò tolli non poſſit, ſed quia difficilè tollitur; eò quòd homini ſic diſpoſito, difficile ſit veram pœniten

Digitized by Google

pœnitentiam concipere propter cordis obdurationem, & mentis excæcationem. Ità Chryſoſtomus ſupra, Cyprianus *epiſtola* 52. & *lib. de lapſis*. Vega *lib.*13. *in Trident. cap.*9. Suarez *diſputat.*8. *num.*19. D.Bonau. *locis allegatis*.

307 Addit Chryſoſtomus, forſan aliquos ex illis Iudæis conuerſos, tametſi moraliter ſit difficilè. Hoc verò peccatum, ſubdit, non remitti, neque in hoc ſæculo, neque in futuro, quia in vtroque punitur; in futuro ſanè, ſaltem igne Purgatorio.

Obiicies tertiò, 1. Ioan. 5. *Eſt peccatum ad mortem; non dico, vt pro illo oret quis.*

Respondet D.Ambroſius *lib.*2. *de pœnitentia, cap.*8. *&* 9. Talia eſſe peccata atrocia. Et ità ſentit etiam D.Thom. *in* 4. *diſt.* 43. *in fine*, & *quaſt.*28. *de verit. art.* 11. *ad* 8. *quaſt.*3. *de malo, art.*5. *ad* 3. Addunt verò non prohiberi, vt oretur pro his, ſed dici exaggerando: *Non dico, &c.*

308 Alii volunt, eſſe peccatum impœnitentiæ finalis, quod meritò dicitur ad mortem, quia in morte conſummatur, & ad mortem ducit æternam, ac de hoc propriè, & toto rigore dicitur, non eſſe orandum, quia eſt iam extra ſtatum ſalutis. Hanc expoſitionem ſignificauit D. Auguſtinus *lib. de corrept. & gratia, cap.*12. & *primo retract. cap.*19. Beda *ad eum locum*, Gregor. 16. *Moral. cap.*28. & Patianus *epiſt.*3. Videri etiam poteſt Hieron.in id Hierem.14. *Noli orare pro populo iſto*, & D.Bonauent. 4.*diſt.*21. *art.*2. *quaſt.*1. *ad* 1.

Obiicies quartò, contra ſecundum aſſertum, ex Heb.6. *Impoſſibile eſt, enim eos, qui ſemel illuminati ſunt, iterum renouari ad pœnitentiam*, & cap.10. *Non relinquitur Hoſtia pro peccato.*

309 Respondet primò S. Doctor, impoſſibile id eſſe naturalibus viribus, & difficilè etiam moraliter cum auxiliis ordinariis ſupernaturalibus; eſt enim modus exaggerandi Scripturæ frequens: Ità Hieron. *lib.*2. *in Iouin.* D.Anſelmus *ibi* ait, intelligi de his, qui magna dona receperunt, & relabuntur in vitam enormem.

Concilium Colonienſe, *tit. de Pœnitent.* limitat de apoſtaſia à fide poſt Baptiſmum; hos difficilè conuerti aiunt.

310 Respondet ſecundò S. Doctor, (& hic eſt ſenſus litteralis) impoſſibile aſſeri eum, qui baptizatus ad innocentiam aſſumptus, ſi labatur, renouari per ſecundum Baptiſmum, & conſequi eam liberalem remiſſionem totius culpæ, & pœnæ, ſicuti in Baptiſmo receperat, & hanc vim habet illud: *Renouari*, & illud: *Iterum crucifigentes*, & eodem ſenſu *cap.*10. dicitur: *Non relinqui aliam hoſtiam*; nam Chriſtus vnum Baptiſma nob[is] ſuâ morte comparauit, atque adeò eos, qui nouam innocentiam prætendunt baptiſmalem, intendere nouam Chriſti crucifixionem, oblationem, & mortem. Ità Chryſoſtomus *ibi*, D.Thom. & alij; vt Ambroſius *lib.*2. *de Pœnitentia, cap.*2. Auguſtinus *de vera, & falſa pœnitentia, cap.*3. Athanaſ. *Oratione de blaſphemia in Spiritum ſanctum.* Sumitur etiam ex Iuſtino *q.* 96. *ad gentes*: Eamque proferunt D.Thom. *quæſtione* 84. *art.*10. *ad* 1. & D.Bonauentura *hic*.

Alio etiam modo explicat S.Doctor in Confeſſionali, cap. 4. part. 3. id: *Voluntariè peccantibus non relinquitur hoſtia*, ideſt, in voluntate peccandi permanentibus. Vide allegatos ſuprà Theologos.

311 Obiicies quintò. In Decretis, & antiquis Canonibus ſæpè dicitur: *Pœnitentiam ſemel tantùm eſſe concedendam.* De Pœnit.*diſt.*3.& apud Ambroſ. *lib.*2. *de Pœnitent. cap.*10. Ita Auguſt. *ep.*53.*&* 54. Clemens Alexand. *lib.*2. *Strom.* Tertull. *lib. de Pœnit.* initio Chryſoſt. *homil.* 1. *ad Epheſ.* Origenes *homil. in Leuit.*

Respondet D. Bonauentura *hic, quaſt.*2. & *in Confeſſionali*, ſæpè *in particulis*, Canones loqui de Pœnitentiis quibuſdam ſolemnibus ad oſtenſionem ſeueritatis, contra lapſos quoſdam, quibus denegabatur alia pœnitentia ſalutaris Eccleſiaſtica, ſed puniebantur in foro Eccleſiæ. His tamen non denegabatur remiſſio in foro conſcientiæ, vt decreuit Siricius Papa *ep.*1. *decret. cap.*5. vt aduertit etiam Suarez, *num.*11.

Obiicies ſextò. Pœnitentia habet efficaciam à Chriſti morte, non minùs quàm Baptiſmus. Ergo, ſicuti Baptiſmus non poteſt iterari, quia vna eſt Chriſti mors, ità neque Pœnitentia.

Respondet S.Bonauentura, negando paritatem, nam Baptiſmus ſic inſtitutus eſt, vt imprimat characterem, & ideò paſſio Chriſti vnum tantùm 312
nobis emit Baptiſmum; at Pœnitentiam aperuit toties, quoties opus fuerit ex lapſu peccatorum mortalium, quæ replicantur; ſicut Baptiſmus ob orignale, quod eſt vnicum.

QVÆSTIO XXIV.

In quo genere cauſæ Poenitentia *conferat remiſſionem.*

Poenitentiam cauſare nobis remiſſionem 313
diſpoſitiuè, quod ad materialem cauſam reducitur, aſſerit D.Bonauent. *diſt.* 14. *part.* 1. *art.*2. *q.*2. initio *corporis*, & alibi, & D.Thom. 3.*part.quaſt.*86. paſſim, & *quaſt.*89. *art.*1. *ad* 2. & *art.*2. *in corpore*, & eſt ſenſus Concil.Trident. *ſeſſ.*6.*cap.*14.

Dvbitant verò Theologi, num diſponat, vt eſt informis. Id aſſerit S.Bonauentura *loco citato*, & *diſt.*17. *part.*1. *art.*2. *quaſt.*3. ad finem, Scotus, 4.*diſtinct.* 14. & alij, Suarez *diſputat.* 8. *ſectione* 3. & communiter contra Sotum, *diſputat.*15. *quaſt.*1. *art.* 6.

Probatvr, quia formata pœnitentia iam habet gratiam, atque adeò non diſponit, vt oſtendi *q.*3.

Certvm eſt etiam, diſpoſitionem eſſe ſimul à libero arbitriô, & gratiâ, vt definit Concilium Trident. *ſeſſ.*6. præcipuè *can.*3.

Non eſſe verò cauſam formalem oſtendi, *prima ſecundæ, tract. de Gratia, diſp.*3. *quaſt.*2. ſed ſolùm 314
præparationem, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.*6.*cap.*7. vbi, hanc diſpoſitionem, ait, iuſtificatio ipſa conſequitur: Et *ſeſſ.*14. *cap.*4. dicitur contritio præparare hominem ad impetrandam remiſſionem peccatorum, vt denuò vrget Maſtrius *diſp.*5.*quaſt.*8. *art.* 1.

Deinde probatur, quia cauſa formalis iuſtificationis eſt vnica inhærens, vt docet idem Concilium priori loco; ſed illa cauſa eſt gratia nobis infuſa cum ſuis donis, vt ibi Concilium docet, euidenter illam gratiam diſtinguens à tota diſpoſitione, tum quia dicit, conſequi ad illam; tum quia dicit infundi iuxta diſpoſitionem: Ergo diſtinguitur diſpoſitio noſtra à gratia habituali, quam ideò S.Auguſtinus *epiſt.* 105. vocat gratiam remiſſionis peccatorum.

Dvbitari verò poteſt de cauſalitate efficientiæ; eam verò negat pœnitentiæ S.Bonauentura 315
priori

priori loco allegato, eam Deo adſcribens. Et ſanè propriè phyſicè, cum ſolum, qui efficit gratiam, conſtat efficere etiam ſanctificationem; actus verò pœnitentis, etiam adiuti à diuino auxilio, non poſſunt gratiam creare.

Neqve tantùm virtus pœnitentiæ, ſed neque Sacramentum phyſicè producit gratiam, vt oſtendi *tractatu 1. de Sacramentis, diſputatione quarta, quæſt. 2.*

316 Si verò de cauſalitate morali loquamur, hæc poteſt eſſe vel diſpoſitiua, vel meritoria; & de diſpoſitiua ſat dixi: De meritoria verò certum eſt, non poſſe noſtram pœnitentiam eſſe meritoriam de condigno gratiæ, vt dictum eſt, *prima ſecunda tractat. de Gratia.* Quoad meritum congruum *ibi* dixi aſſertiuè poſſe cauſare.

QVÆSTIO XXV.

An de lege ordinaria Poenitentia *ſit neceſſaria poſt Baptiſmum ad remiſſionem mortalium.*

D.Bonau. d.16.part.2. quæſt.2.
D. Thom. quæſt.86. art.2.

317 Cvm de Pœnitentiæ egerim efficientia; nunc de neceſſitate eius agendum, & quidem nunc tantùm agemus de neceſſitate medij.

Omnes Theologi neceſſitatem Pœnitentiæ ad delenda mortalia actualia confitentur, ita *in 4. diſt. 14.* & D.Thom. *3. part. quæſt. 86. art. 2.* & habetur *Ezech. 18. Ioel. 2. Matth. 3.*

Qvæstio autem eſt: An requiratur formalis pœnitentia; an verò ſufficiat virtualis.

Prima opinio eſt, ſufficere virtualem. Ità Scotus *diſtinct. 14. quæſtione 1. §. ex his ad ſolutionem*, Gabriel. *ibidem, concluſ. 2.* Maior *ibidem*, Nauarrus *in Manuali, cap. 1. num. 10.* Vega *lib. 6. in Trident. cap. 34.* Adrianus *quodlib. 7. quæſt. 4.* Gregorius *1. diſtinct. 7.* Sotus *lib. 2. de natura, & gratia, cap. 16.* & *in 4. diſt. 15. quæſt. 1. art. 2.* Ioan. Medina *quæſt. 2.*
318 *de pœnitentia.* Valentia *diſput. 7. quæſt. 3. puncto 2.* Faber *in 4. diſp. 11. cap. 2.* & alij Scotiſtæ communiter: Ita Baſſolis *diſp. 14. art. 2.* Aretinus *quæſt. 3. art. 3.* Brancatius *diſp. 14. art. 3.* Maſtrius *diſput. 5. quæſt. 7. num. 198.* adducens Bellarminum, Suarez, Vaſquez, Coninchium, Lugum, Amicum, Auerſam, Valentiam, Nauarrum, Cordubam, Bonacinam, Vegam, Reginaldum; & plures etiam è Thomiſtis cum D.Thom. *3. part. quæſt. 87. art. 1.* qui aliquem caſum afferunt, in quo virtualis pœnitentia ſufficiat, maximè ſi in martyrio non haberet tempus examinandi vitam, & pro tunc peccata memoriæ non occurrerent.

319 Secvnda ſententia eſt, Pœnitentiam ad relatum effectum eſſe formaliter neceſſariam: Ità D.Thom. *quæſt. 86. art. 2. & quæſt. 85. art. 5. ad 2. & prima 2. quæſt. 113. art. 2. & ſeq.* & *quæſt. 28. de verit. art. 5.* Idem ſentit D.Bonau. *hic*, & paſſim *his diſtinctionibus, & diſt. 4. part. 2. quæſt. 2.* Nungus *quæſtione 86. art. 2. D.Thomæ*, Suarez *diſp. 9. ſect. 1.* Vaſquez *q. 86. dub. 2. & 3.* Henriquez *lib. 4. cap. 21.* Coninch. *de Pœnitentia, diſput. 2. dub. 10. num. 84.* Pitigianus *diſp. 14. quæſt. 1. art. 10. concl. 3.* Bonac. *diſputat. 5. quæſt. 5. ſect. 1. punct. 9.*

Hi tamen excipiunt actum obliuionis inculpatæ, & aliqui etiam actualem inaduertentiam: Attamen Medina ſuſtinet, neque in caſu recordationis teneri ad pœnitentiam formalem. At S.Bonau. *diſt. 16. part. 2. quæſt. 2.* apponit cautionem, vt dolere teneatur in generali ex præſuppoſita generali exiſtimatione, quòd in multis offendimus: Si tamen nulla ratione, etiam in generali id ei occurrat, neque aduertat ex naturali defectu, non vult D.Bonauentura illum teneri ad impoſſibile, vt via ſalutis ei aperta ſit.

Assero primò, neceſſariam eſſe per ſe formalem 320
pœnitentiam poſt mortale, neceſſitate medij.

Probatvr primò à D.Bonauentura, ex diuina lege, quæ ita ordinauit, Actorum 2. *Pœnitentiam agite.* Matth. 13. *Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ*, quem locum ponderat *diſt. 16. part. 1. dub. 14.* debere eſſe fructus dignos, vt obſeruat etiam D.Gregorius. Vbi D.Chryſoſtomus *homil. 10.* aduertit, tunc Ioannem impleuiſſe id, quod ei erat demandatum ex *Iſaia 40.* docendi homines, vt rectas facerent vias Domini. Pœnitentia ſola eſt, quæ facit viam Domini rectam (ait) quæ in peccatore erat obliqua. Vnde Hierem. 31. verſ. 21. *Pone tibi amaritudines. Et dirige cor tuum.* Et ideò cap. 8. conqueritur: *Nunquid qui cadit, non reſurget, &c. Attendi, & auſcultaui: nullus eſt, qui agat pœnitentiam de pec-* 321
cato ſuo dicens: Quid feci? Quàm etiam in lege naturæ fuerit hoc medium neceſſarium, probatur ex Iob. vlt. *Idcircò me reprehendo, & ago pœnitentiam.* Ex pœnitentia Niniuitarum, *Ionæ 3.* quam laudat Chriſtus, *Matth. 12.* Et nunc in Euangelio, Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* Apocal. 2. *Memor eſto vnde excideris: & age pœnitentiam; ſi quo minus, veniam ad te citò, &c.*

Tandem Eccleſiaſt. 2. *Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Dei.* Vtitur autem Scriptura nomine formali Pœnitentiæ.

Itaqve Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 4.* 322
poſt definitionem Contritionis, quæ eſt Pœnitentia Virtus, ait: *Fuit autem omni tempore neceſſarius hic motus ad obtinendam peccati veniam.* Neque ſatisfacit Maſtrius *num. 199.* dicens, id verum eſſe regulariter, non ſemper, nam Concilium dicit: *ſemper.*

Confirmatvr ex Patribus à D. Bonauent. *lib. 2. Pharetræ, cap. 18.*

D. Gregorivs in Ezechielem ſic loquitur: *Mala, quæ nos egiſſe meminimus, fletibus puniamus, vt per lamenta pœnitentiæ perueniamus ad carmen vitæ: ne ſi affligi modò pœnitendo nolumus, poſtmodum ſine fine pœnalia ſentiamus.* Et homilia 20. in Euangel. *Ventura ira eſt animaduerſio vltionis extremæ, quam tunc peccator non effugiet, qui nunc ad lamenta pœnitentiæ non recurrit.*

D. Bernardvs: *Miſerere animæ tuæ, qui* 323
Deum tibi vis miſereri. Laua per ſingulas noctes lectum cum lacrymis tuis; ſtratum tuum rigare memento. Si compateris tibi ipſi, ſi laboras in gemitu pœnitentiæ, primus enim is gradus miſericordiæ eſt, *Miſericordiam vtique conſequeris. Si non plangis, planè non ſentis animæ vulnera, conſcientiæ læſionem, ſed nec futura ſatis concupiſcis, ſi non quotidie poſtulas ea cum lachrymis.* Idem: *Primum opus fidei per dilectionem operantis cordis compunctio eſt, in qua planè deintus deijciuntur dæmones, cum ab affectu cordis eradicantur peccata.*

Capite etiam vigeſimo, alios refert, idem dicentes.

Digitized by Google

S.Ambroſium in Lucam, & habetur in *cap. Nouit*, de Pœnitentia: *Nouit Dominus mutare ſententiam, ſi tu noueris emendare delictum.*
324

D. Auguſtinum de Pœnitent. cap. 5. *Omnia ſit paratus facere pro recipienda vita animæ, quæcunque faceret pro euitanda corporis morte.* Deinde proſequitur: *Non ſatis eſt mores in melius mutare, ſed oportet etiam ſatisfacere Deo per pœnitentiæ dolorem.* Et epiſtola 50. *Niſi egeris pœnitentiam, ſalvus eſſe non poteris.*

Tandem id confirmat S. Doctor *diſt. 14. dub. 1.* ex D. Hieronymo *epiſt. 2. ad Demetriadem*, vbi appellat Pœnitentiam, ſecundam tabulam poſt naufragium. Quod & aſſerit Concil. Tridentin. *ſeſſion. 6. cap. 14.* & *ſeſſione 14. cap. 1.* hoc eodem vtitur argumento ex eiſdem auctoritatibus ſupra allatis.

325 Miror autem, Fabrum *numer.* 32. concedere, authoritates illas de neceſſitate medij Pœnitentiæ formalis intelligendas; & addere tantùm virtualem etiam ſufficere, & alia media extare.

Qvo enim pacto intimatur damnatio, niſi medium pœnitentiæ formalis aſſumatur; ſi alia media extant?

Obiicit primò Scotus, & cum eo Faber. Matth. 10. promittitur: *Qui me confeſſus fuerit, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Et: *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam*, & multi Patres æquiparant Martyrium Baptiſmo.

326 S.Clemens *lib. 5. Conſtitut. Apoſtol. cap. 7.* D. Auguſtin. *lib. 13. de ciuitate, cap. 7.* vbi reddit rationem: *Qui enim dicit: Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei, alia ſententia iſtos fecit exemptos, vbi non minùs generaliter dixit: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui eſt in cœlis.*

Deinde eſto imponatur etiam pœnitentia formalis, tamen poteſt eſſe caſus, in quo Martyr, oblitus ſui inter immanes torturas, non recordetur, ſe habere peccatum mortale. Profectò is facit, quod in ſe eſt, & conſequenter non excludetur à regno æterno; alioqui dabitur caſus deſperationis, vt ait Maſtrius.

327 Respondetvr, Martyrium ex ſe nudum non eſſe Baptiſmum, ſed virtute Baptiſmi in voto habere ſanctificationem ab originali, non ex ſola morte, vt notat D. Bonauentura *4. diſtinct. 4. part. 2. quæſtione 2.* Alenſis *4. part. quæſtione 8. membr. 9. artic. 5.* Et ſanè hoc priuilegium, quoad Baptiſmum, in facto habetur ex reuelatione Eccleſiæ facta: ſed de Pœnitentia non ſubeunda, vbinam eſt Priuilegium? Et iure, ac meritò diuerſitas hæc inducitur à Deo inter peccatum originale, & actuale. Quod ſi aliquis poſſit Baptizari, & Martyrij virtute confiſus recuſet; profectò non ſalvabitur.

Casvs verò ille adductus à Scoto Metaphyſicè poteſt dari, non Phyſicè, vt notant Suarez *tom. 3. diſputatione 29. ſectione 3.* Cano *relect. de Pœnitentia, diſputat. 3.* Quod ſi detur, ſaltem in
328 generali, poteſt deteſtari, vt ait S. Bonauentura, ob rationem probabilem ex noſtra fragilitate deſumptam. Et ſi datur caſus ignorantiæ inuincibilis obliuionis itidem, vel inaduertentiæ, talis eſt per accidens, eum ſalvari ſine pœnitentia formali per actum charitatis, virtute continentis pœnitentiam.

Qvod ſi ea peccata habet in memoriam reducta, vel poteſt examine reduci, arbitror, non deleri per actum ſolum charitatis, cum D. Bonauentura *loco citato*, Cano *relect. 3. de Pœnitentia.* Dominico Soto *diſput. 15. quæſt. 1. artic. 2.* & *lib. 2. de natura, & gratia, cap. 8.* Scoto *diſtinctione 14. quæſt. 1.* Suarez *diſput. 9. loco citato*, Maſtrio *diſput. 5. quæſt. 7. n. 203.* vbi adducit alios contra Fabrum *loco citato, & numero 67. & ſequentibus*, & Valentiam *loc. cit.* & alios ſuprà.

Probatvr, quia ex dictis media neceſſaria ad ſalutem ſunt ex Diuina reuelatione accipienda; 329
ſuprà autem viſum eſt, neceſſariam nobis iniungi à Scriptura, Conciliis, & Patribus formalem Pœnitentiam.

Obiicit Faber ex Valentia: Qui debet duo, & dat decem, ſatisfacit debito abundanter; at actus Charitatis, reſpectu actus Pœnitentiæ, eſt longè pretioſior. Ideò 1. Ioan. 1. *Qui diligit, ex Deo natus eſt.* Proverb. 8. *Ego diligentes me diligo.* Ioan. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.*

Respondetvr cum Soto, argumentum eſſe 330
Sophiſticum; nam etſi qui diligit perfectè, ſit Filius Dei, tamen peccator, ſui ſtatus conſcius, non diligit Deum ſuper omnia, dum non arripit medium ſalutis à Deo iniunctum ad reconciliationem. Aliqua verò loca intelliguntur de charitate habituali, vt docet D. Bonau. *diſt. 21. quæſt. 1. ad 2.*

Obiicies etiam cum Maſtrio aliqua loca Scripturarum, promittentium iuſtificationem diligentibus Deum, Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit.* 1. Petri 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum.*

Ita etiam loquuntur Patres. Origenes *homilia 2.* 331
in Lucam. Auguſtinus *de natura, & gratia, cap. vltim.* & *tract. 5. in epiſtola. Ioan.* Bernardus *epiſtola 73.* & alij.

Respondetvr duobus verbulis, non diligere multum, qui non conuertitur perfectè per pœnitentiam impoſitam à Deo, vt dixi.

Maſtrius concedit tamen *numer.* 204. cum Scoto *diſtinct. 14. quæſt. 1.* ſi memoriæ occurrant peccata, tempore martyrij, teneri habere pœnitentiam formalem. Dicit tamen, ſufficere attritionem cum Fabro *diſputat. 11. cap. 2.* Suarez *diſputat. 29. ſect. 3.* & aliis.

Asserit etiam, eum, qui iuſtificaretur per formalem Dei amorem abſque contritione formali cum obliuione, vel inaduertentia inculpabili peccatorum, teneri poſtea, cùm eorum recordatur, ad formalem contritionem. Adducit multos contra Vaſquez *diſp. 86. art. 2. dub. 2.*

Ratio eſt, quia iure naturæ neceſſaria eſt pœ- 332
nitentia, & reconciliatio cum Deo, neque ob id eximitur, quia per accidens ſit iuſtificatus.

Alia opponit Faber ex Valentia, quæ his verbulis corruunt. Itaque fatetur *num.* 74. eſſe noſtram ſententiam ſequendam, quia tutior eſt, & fatetur, talem peccatorem ſui conſcium teneri formaliter pœnitere; imò & confiteri, ſi poteſt; hoc tamen præcepto adſcribit, quo tenetur in morte pœnitere: ſed hoc eſt ex neceſſitate medij, vt oſtenſum eſt.

Ex dictis habes, multò minùs alia opera, vt 333
orationes, & actum fidei iuſtificare ſine pœnitentiâ peccatorem; non enim extat de his promiſſio aliqua.

Valentia etiam tandem concedit, moraliter eſſe impoſſibile ei, qui recordatur, vel poteſt recordari ſe eſſe in peccato mortali, diligere Deum ſuper omnia, & non habere actum pœnitentiæ formalem.

Obiicies. D. Chryſoſtomus *homilia 22. ad populum*, dicit: *Non habes compunctionem? Ecce Propheta clamat: prohibe à malo, & in ſalutem ſufficiet.*

344 Respondetvr ex D.Bonauent.*diſt.16.dub.3.* compunctionem ibi ſumi pro dolore ſenſibili, non pro pœnitentiâ.

QVÆSTIO XXVI.

An Devs potentiâ abſolutâ valeat mortalia remittere abſque Pœnitentia.

D. Thom. diſt 86. art. 2.

345 Qvæstio eſt: An ſine omni penitus etiam virtuali pœnitentia id fieri queat, & abſque omni motu peccatoris in Deum, vel ad peccatum aliqua ratione deteſtandum.

Prima opinio eſt negatiua. Ità videtur D. Thom. *quæſt. 86. art. 2.* vbi ait, hoc eſſe impoſſibile: Sequuntur multi Thomiſtarum, Soto 4. *diſtinct. 15. quæſt. 1. artic. 2. dub. vltim.* Petrus Soto *lect. 4. de pœnitentia.* Aliqui tamen, D.Thomam locutum de potentia ordinaria aſſerunt, vt Suarez *diſput. 9. ſect. 2. & in Commentar. articuli*, & Ledeſma circa eundem articulum 1. *part. 4. quæſt. 27. art. 2.* Cæterùm alij de abſoluta Dei potentia locutum aiunt, & ideò hanc ſequuntur ſententiam, vt Caietanus *prim. 2. quæſt. 113. art. 2.* ibique Medina, ac Vaſquez *p. 2. diſp. 206.*

346 Oppositam ſententiam ſuſtinent Scotus 4. *diſtinct. 14. quæſt. 1.* Ocham 4. *quæſt. 8. dub. 1. & quæſt. 9.* Gabriel. Biel. *diſputat. 14. quæſt. 1. artic. 1. & 2.* Medina *C. de Pœnitentia, tractat. 1. quæſt. 7. & 12.* Suarez, *diſputat. 9. ſectione 2.* Nungus *ad artic. cit. D. Thom. dub. 2. concl. 2.* Valentia *diſput. 7. quæſt. 3. puncto 2. §. Altera nihilominus*, Coninch. *de Pœnitentia, diſputatione 2. dub. 10. numero 99.* Pitigianus *2. parte, diſputat. 14. quæſtion. 3. artic. 2. concluſ. 4.* Fauentinus *4. diſputatione 11. cap. 3.* Peſantius *3. parte, quæſtione 86. artic. 2. diſputatione 1.* Règinald. *lib. 5. num. 12.* Henriquez *lib. 4. cap. 21.* Bonacina *diſputatione 5. quæſtione 5. ſectione 1. puncto 9.* E quibus nonnulli referunt etiam D. Bonauenturam, *4. diſtinctione 17. quæſtione 2.* vbi id aſſerit. Maſtrius *diſputat. 5. quæſt. 8.* Cæteros Scotiſtas ſecutus.

Assero cum hac ſententia, Deum abſolutâ ſuâ potentiâ poſſe peccata remittere, abſque vllo motu præuio pœnitentiæ.

347 Probatvr à Fabro *num. 95.* ex Scoto *diſt. 16. quæſt. 2.* & Valentia. Quæ ſunt diſtincta poſſunt ſeorſim ſtare; Sed Pœnitentia, & iuſtificatio ſunt duæ res diſtinctæ: Ergo. Minor probatur primò; nam Primus homo, & Angeli fuerunt iuſtificati ſine pœnitentia. Hinc etiam ſequitur qualem Deus fecit ſemel hominem, poſſe etiam reformare; ſed fecit hominem, creatum iuſtum ſine pœnitentia: Ergo poteſt etiam ſine ea reſtituere. Hæc eſt ratio S.Bonauenturæ, *argumento penultimo ad oppoſitum, addito reſponſo.*

Probatvr ſecundò Minor: Actus pœnitentis non eſt forma pellens peccatum; ſed diſpoſitio

348 mera: Poteſt autem Deus abſque diſpoſitione formas inducere, & maximè ſine diſpoſitionibus moralibus, quæ profectò ex Diuina ordinatione pendent: Pœnitentia autem eſt diſpoſitio congrua moralis in ratione præparationis congruæ, vt ait Concilium Tridentinum; ſicut igitur (ait D.Bonauentura) poteſt agens naturale abſque diſpoſitione inducere aliquam formam, vt lumen in aërem obſcurum, & ex Dei potentia formam ignis in ligno viride; cur non potuit Deus potentiſſimus ſine morali diſpoſitione, à ſe ordinata, gratiam, quâ peccatum remittatur, infundere?

Confirmatvr ſecundò, quia cùm homo ſolùm attritus per Sacramentum iuſtificatur, non fit illa mutatio virtute pœnitentiæ, ſed Sacramenti. Confirmatur à Valentia, & probatur, non ſolùm eſſe duo diſtincta, ſed independentia, quia nil prohibet, Deum infundere habitum gratiæ in peccatorem, eumque facere pulchrum; Imò etiam aſſumere ad vnionem hypoſtaticam; & tunc erit ſanctus charus Deo abſque vlla mutatione actus peccatoris.

An poſſit verò non ſolùm abſque mutatione peccatoris per actus pœnitentiæ infundere gratiam, & ita ſanctificare, ſed etiam ſine habitu gratiæ ipſo, externa acceptatione, ſatis egi *prima ſecundæ, tract. 4. diſp. 3. quæſt. 5. & 6.* & dixi, id poſſe fieri, quæ videtur ſententia D.Bonau. 4. *diſt. 17. part. 1. artic. 1. quæſt. 1.* 349

At verò ſine mutatione peccatoris poſſe remitti, negat Bonacina *loc. cit.* Becanus *2. part. tract. 4. cap. 3. quæſt. 3.* & videtur Valentiæ.

Obiicies primò: Hominem fieri ſanctum, eſt ex impio fieri iuſtum, ac diligi à Deo; ſed manens in peccato non poteſt eſſe iuſtus dilectus à Deo; alioqui Deus malum diligeret: Ergo.

Confirmatvr à Vaſquez. Non poteſt fieri tranſitus à contrario ad contrarium ſine mutatione; ſed peccator per te tranſit ab eſſe inimico Dei, & iniuſto, ad eſſe amicum Dei, & iuſtum: Ergo non poteſt tranſire ſine mutatione aliqua; ſed hæc non fit ex parte Dei: Ergo debet fieri in peccatore. Vel oportet dicere, peccatum eſſe in homine ſolùm per imputationem, ita vt, ſi Deus nolit imputare, deletum ſit. 350

Respondetvr ex S.Bonauentura; quòd ſicut agens creatum poteſt ſine diſpoſitione paſſi illud mutare, v.g. alicui remittere iniuriam; Ità & Deus poteſt condonare veram iniuriam, & fiet mutatio in reo, qui amplius non erit reus, ſed vera culpa ei condonata mutabitur. Hoc tamen intercedit diſcrimen, quia homo per nouum actum recipit alium in ſui gratiam; Deus autem ab æterno ſtatuto decreto pro tali tempore remittendi offenſam, ſic poteſt habenti debitum voti remittere abſque mutatione ſui, facta ab æterno determinatione. Neque verò neceſſe eſt, vt tranſeat ad alterum extremum amicitiæ Dei; ſed ſat eſt, non eſſe amplius inimicum; ſicuti poteſt aliquis alteri iniuriam remittere, & non recipere ad amicitiam, & ità non erit ampliùs peccator, quia denominatio peccatoris non ſumitur à peccato, non retractato; ſed à peccato non remiſſo, vt docet D.Auguſt. *lib. 1. de Neophit. cap. 26.* imò quantumvis peccatum eſſet retractatum, ſi non eſſet remiſſum, adhuc ſtaret denominatio peccatoris. 351

Ad illud de imputatione, reſpondet Suarez, peccatum eſſe per imputationem debiti, quod verè eſt, & verè remitteretur à Deo in caſu iſto per abſolutam potentiam: at error eſt dicere, nunc de facto fieri per non imputationem, manente homine adhuc abſque vera remiſſione, vt aiunt hæretici apud Bellarmin. *lib. 2. de iuſtificat. cap. 9.* Genebr. *p. 531.* Suarez *diſp. 9. num. 17.* 352

Digitized by Google

Hic enim ſenſus hæreticus eſt; nam Deus teſtatur; *Ezech.* 18. *&* 33. & *Iſa.* 1. & *Pſal.* 50. veram remiſſionem. At neque de facto, neque de poſſibili id ſequitur in ſententia Scoti, & D. Bonauenturæ, vt monet Suarez; ſed veram fieri remiſſionem.

353 Qvidqvid verò ſit de poſſibili, Concilium Trident. definiens contra hæreticos, loquitur de facto, non de poſſibili; non enim ſpectabat ad fidei veritatem, vt notat Suarez. Itaque non imputatio, non eſt ratio formalis remiſſionis, ſed conditio; non enim eſt remiſſum, quia non imputatur; ſed non imputatur ampliùs, quia iam eſt remiſſum à Deo gratis, quæ remiſſio nunc fit per infuſionem etiam gratiæ.

QVÆSTIO XXVII.

Vtrum remittatur vnum mortale ſine aliis.

D. Bonau. diſtinct. 15. p. 2. quæſt. 2.
D. Thom. q. 86. art. 3.

354 Hanc quæſtionem, ni fallor, tractaui *prima ſecunda, tract. de Gratia, diſp.* 3. tamen aliqua hic dicam.

Assero primò, ſecundùm legem ordinariam, non remitti aliquod mortale ſine aliis. Ità D. Bonauentura *diſt.* 15. *part.* 2. *dub.* 15. *&* *quæſt.* 2. & cum eo cæteri Theologi, & definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *de Iuſtificatione, &* 14. *de Pœnitentia*, vt notat Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 8. Etenim explicatur iuſtificatio nomine viuificationis. Deinde iuſtificatio fit per iuſtitiam inhærentem, quæ omnia peccata excludit, vt dicam *quæſtione ſequenti*.

355 Probatvr primò à S. Bonauentura *ad* 1. Pœnitens contritus auerſus eſt vniuerſali motiuo ab omni peccato, & ita etiam amans Deum ſuper omnia: Hoc ſenſu intelligi poteſt id Iacobi 2. *Qui in vno offendit, factus eſt omnium reus*, vt accinit Seraphicus Doctor *in Confeſſionali, cap.* 2. *particula* 5. ex D. Auguſtino *epiſt.* 29. Ità etiam Suarez *diſput.* 10. *ſect.* 1.

Insvper remiſſio peccatorum fit per gratiam ſanctificantem; cum eâ autem non poteſt eſſe vllum mortale: *Nihil enim damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu*, vt dicitur Rom. 8. Itaque, cùm homo per gratiam reſtituatur, in amicitiam Dei, non poteſt manere peccator; alioqui eſſet amicus, & inimicus Dei, quod implicat.

Confirmatvr, quia per peccatum mortale homo excluditur à gloria; nemini autem remittitur mortale, niſi acceptetur ad gloriam. Tandem hanc veritatem ſupponit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 5. *can.* 5. & *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. 14. *&* 15. Itaque concludit S. Doctor, nunquam dari dimidiam veniam.

356 An verò fieri poſſit abſolutâ potentiâ; Sotus *diſtinct.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 3. negat, quem imitantur Valentia, Vaſquez, Becanus, Amicus, & alij apud Maſtrium.

Oppositvm cenſet Adrianus *quæſt.* 4. *de Pœnitentia*, Scotus *diſtinct.* 14. *quæſt.* 1. Gabriel. *quæſt.* 1. *artic.* 1. & Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 30.

Probatvr ex dictis in fine, *quæſt.* 25. nam poteſt ſolâ voluntate remittere; & ſi concedatur neceſſarius peccatoris actus, potuit Deus concedere, vt per ſingularem dolorem remitteretur culpa, atque adeò vnum remitti ſine alio.

Et ſi haberetur vera contritio vniuerſalis de omnibus, potuit Deus prætendere de ſingulis ſingulas contritiones. Addo, quia contritio vniuerſalis, eſto ſit ſufficiens, tamen non pellit formaliter peccatum, ſed diſpoſitiuè, addito Dei gratioſo placito; potuit autem Deus nolle ex contrione pelli culpam omnem. Vide Suarez *diſp.* 10. *ſect.* 1. 357 358

QVÆSTIO XXVIII.

Vtrum per Pœnitentiam *remittatur pœna æterna.*

D. Bonauent. loco citato.

Asserendvm. Ità D. Bonauentura *diſt.* 15. *part.* 2. *quæſt.* 2.

Eum ſequuntur Theologi omnes, & traditur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 14. 359

Probatvr à S. Doctore *in corpore*, argumento, quo vtitur Concilium Tridentinum, *cap.* 7. nam in iuſtificatione accipit homo, non ſolùm remiſſionem peccatorum, ſed viuificationem, & ſanctificationem, quâ iuſtificatur, ſeu viuificatur, vt ſit hæres vitæ æternæ. Vnde arguitur: Omnis iuſtificatus eſt filius, & hæres vitæ æternæ: Ergo à pœna æterna liber. Ideò Apoſtolus Rom. 8. *Nihil damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu*, & infra: *Qui Spiritu Dei aguntur, hi ſunt Filij Dei, ſi autem filij, & hæredes, &c.* & cap. 6. *Nunc verò liberati à peccato, ſerui autem facti Deo, habetis fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam.* Ideò in ſcripturis dicitur, Iuſtificatum eſſe viuificatum, Ezech. 18. *Vitâ viuet.* Remittitur verò pœna æterna diſpoſitiuè, ſicut & culpa, vt docet Concilium Tridentinum ſuprà.

An verò de potentia abſoluta, remiſsâ culpâ, poſſit non eſſe remiſſa pœna; Videtur, poſſe Deum id facere, non tamen in inferno; nam hæc ſupponit peruerſam voluntatem, & inimicitiam. Vide Suarez *diſputat.* 10. *ſect.* 2. Ex dictis teſtimoniis habes, non remitti vnum peccatum ſine aliis; alioqui non eſſet viuificatio, filiatio, &c. 360

QVÆSTIO XXIX.

An Poenitentia *totam remittat pœnam.*

D. Bonauent. loco citato.

Hæretici ſectarij dicunt, remiſſo peccato, omnem pœnam remitti; ex quo inferunt, nullam pœnam tolli per noſtram pœnitentiam. De quibus vide Bellarminum *lib.* 4. *de pœnitent.* Caſtrum *contra hæreſes. verb. Pœnitentia, hæreſi* 3. Hoſium *in confeſſ. cap.* 48. Vegam *in Trident. lib.* 13. *cap.* 37. Cliovctæum *lib.* 3. *Antilutheri, lib.* 3. *cap.* 3. Cardinalem Lugo *diſputat.* 8. *ſect.* 2. Suarez *diſputat.* 10. *ſect.* 3. Bellarm. *lib.* 4. *de Pœnitentia, cap.* 2. 361

Catholica veritas, in tribus aſſertionibus poſita, elucebit.

Assero

Assero primò, non ſemper cum culpa remitti per pœnitentiam totam pœnam temporalem. Ità D.Bonau. *diſt.* 15. *part.* 2. *quæſt.* 2.

Est de fide definitum in Concilio Tridentino *ſeſſ.*6.*cap.*14.& 30. & *ſeſſ.*14.*cap.*2.& 8. & *can.*12. 13. & 14. Vide Bellarminum *lib.*4. *de Pœnitentia, cap.* 2.

362 Probatvr a D.Bonauenturæ, *diſt.*14.*part.*2. *quæſt.* 2. clariùs *in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 3. exemplo Dauidis,qui homicidio, adulterio,&c. peccauit,fuitquè abſolutus, & tamen pœna inflicta eſt temporalis, 2.*Reg.*12.& 14. Deinde in *eodem Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 2. ex Agathenſi Concilio id probat exemplo Adæ,qui pœnitens eiectus eſt de paradiſo, & damnatus eſt multis pœnitentiis nouem centum, & triginta annis, ſimul cum tota poſteritate, vt aduertit etiam D. Auguſtinus *lib.* 2. *contra Fauſtum, cap.* 67. & *libro* 2. *de peccatorum meritis, cap.*34. & *libro de vera, & falſa pœnitentia, cap.*15. & 18.

363 Probatvr ſecundò, à S.Bonauentura *in Confeſſionali, loco adducto,* ex D.Gregorio, & habetur, *De pœnitentia, diſt.*1. *cap.* Si peccatum Dauid : *Aut Deus punit, aut homo,* & infrà : *Nequaquam igitur peccatori parcitur, quia nullatenus ſine vindicta iniuria laxatur.* Hæc Canon. Idem probat ibi ex D.Auguſtino *lib. de vera, & falſa pœnitentia,* & habetur *de pœnitent. diſt.*3.

Probatvr à S.Doctore *diſt.*14. *loc.cit. in fine corporis,* ex congruente diſpoſitione prouidentiæ Dei;nam ſi remitteretur tota pœna, anſam præberet peccandi, & eſt argumentum D.Auguſtini *in Enchir. cap.* 70. & *ſeq.* & *in pſalm.*50. & *lib.quinquaginta homiliarum, homil.*50. & *de vera, & falſa pœnitentia, cap.*18. & D.Cypriani *ſerm.de lapſis* vt notat Suarez *diſp.*10.*ſect.*3. *num.*5.

364 Præterea id declarat D. Bonauent. *diſt.*14. *part.* 2. *quæſt.* 2. & aliis locis, ex differentia inter Baptiſmum, & Pœnitentiam, quam declarauit Paulus *Hebr.*6. & poſtea Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.*2. Eſt enim Baptiſmus regeneratio quædam, & per ſe remittit peccatum ab alio tractum, & conſequenter etiam actualia commiſſa in ſtatu imperfecto, in quo & homo carebat adoptione filiorum, & lumine fidei, ideò fuit conueniens, vt ſola operaretur miſericordia : At Pœnitentia remittit peccata, quæ ſæpius, poſt accepta Dei dona, patrantur, & ideò applicatur, non vt regeneratio matris piiſſimæ, ſed vt medicina, & pœnæ-ſententia iudicis, vt & homo cooperaretur ſuæ conuerſioni, vnde remittitur quidem pœna temporalis, pro qua homo poteſt ſatisfacere, vt docet D.Auguſt. *lib.*2. *de peccatorum meritis, cap.*39.

365 Hoc verò ampliùs confirmat *diſt.* 20. *quæſt.* 1. Hinc enim colligitur Purgatorium, vbi pœnæ reliquæ poſt pœnitentiam exſoluuntur.

Idipsvm confirmat S.Doctor *diſt.*14. *loco citato,* in fine, ex Indulgentiis, quibus pœnæ indulgentur, relictæ poſt pœnitentiam.

Hinc aſſero ſecundò, pœnam temporalem,quæ poſt remiſſum peccatum manet, non ſemper eſſe æqualem, ſed maiorem, vel minorem, iuxta proportionem contritionis. Ideoque talem ac tantam poſſe eſſe contritionem, vt omnem pœnam temporalem remittat. Ità S.Bonauentura *ad* 7. *Lucæ,* vbi cum ſanctis Patribus, & expoſitoribus aduertit, Magdalenæ totam remiſſam pœnam,ſimul cum culpis, & hunc ſenſum habere ea verba : *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ità colligitur ex D.Thom. 4.*cont. Gent. c.*72.& *hîc, art.*4.

Ratio prioris partis ſumitur à D.Bonau.*diſt.*14. 366 *citata,* quia debita proportio Iuſtitiæ, quæ hic operatur,hoc poſtulat, ſaltem ſecundùm conuenientem prouidentiam, & argumento proportionali oſtenditur altera pars, nempè remitti aliquando totam pœnam perfectiſſimè contrito.

Assero tertiò, pœnam relictam poſt primam contritionem poſſe tolli per ſecundam: Definitur in Tridentino ſuprà,& colligitur ex D.Bonau. *diſt.*16. *art.* 4. *quæſt.* 1. & 2.

Obiicivnt primò hæretici. Chriſtus infinitè ſatiſfecit, ideò eſt præſumptio prætendere, nos ſatiſfacere pro culpis noſtris.

Respondet S.Bonauentura *loco citato, diſt.*14. 367 *in corpore,* & cum eo Suarez *loco citato,* Bellarminus, & alij ; Paſſionis Chriſti merita eſſe infinita, ſed non eodem modo applicita ; nam Baptiſmus habet efficaciam à ſolis meritis Chriſti, ideò totam pœnam eluit, totum hominem regenerans : at Pœnitentia habet efficaciam etiam ab actibus noſtris, & ità ordinata eſt, vt nos quoque ſatiſfactiones exhibeamus,vt ex reuelationibus habemus allatis, ideò non remittitur tota pœna ex vi meritorum Chriſti.

Obiicivnt ſecundò. Promittit Deus, non 368 recordare culparum pœnitentis,vt dicitur *Ezech.*18. & 33. at ſanè recordatur, ſi poſt pœnitentiam, pœnas exigit.

Respondet D. Bonauentura, Deum non recordari peccatorum, vt dicitur *Ezech. citatis locis,* quoniam parcit, etiamſi ſæpius lapſus conuertatur; At hoc non eſt recordari peccatorum,dum ad profectum exiguntur aliquæ pœnitentiæ. Ità etiam reſpondent cæteri.

Circa has aſſertiones dubitabis primò : quomodo æterna pœna in temporalem immutetur. Caietanus *opuſc. tract.*4. *quæſt.*4. & Soto *diſt.* 15. *q.* 1. *art.*4. dicunt, manere eandem pœnam, ſed minutam, & detruncatam, & quæ erat æterna, manere temporalem.

Respondetvr cum S.Bonauentura *diſt.* 15. *quæſt.*2. fieri commutationem pœnæ æternæ in aliam temporalem diuerſam: Ità cæteri Theologi,Durandus 4.*diſt.*17. *quæſt.*3. Medina *tract.*1. *de pœnitent. quæſt.*7.& *tract.*3.*quæſt.*1. Suarez *diſput.*10.*ſect.*3. 369 Alenſ. 4. *part. quæſtion.* 24. *membr.* 1. Scotus *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt. vn. art.* 2. Vega *lib.*13. *in Tridentinum, cap.* 28. Hæc autem mutatio non ſanè ex natura rei habet complementum ; ſed ex Diuina ordinatione.

QVÆSTIO XXIX.

An remiſſio venialium ſit Gratiæ *opus.*

Qvidam Theologi cenſent, non eſſe remiſſio- 370 nem venialium opus gratiæ. Sic Durandus *diſt.*16. *quæſt.* 2. & *diſt.*20. *quæſt.* 1. qui dicit, veniale eſſe ſolam deflexionem à recto rationis tramite; & ita per actum naturalem deteſtationis prioris voluntatis elui, vt mendacium per voluntatem non mentiendi.

Scotvs verò, Gabriel, Maior, & alij Nominales videntur dixiſſe, peccatum veniale, tranſacto actu, nil relinquere maculæ, quàm reatum pœnæ, ideò auferre ſufferendo pœnā. Scotus tamen *diſt.*21.

Digitized by Google

timens auctoritates Sanctorum, qui conſtanter aſſerunt, peccatum etiam veniale relinquere maculam, ab hac opinione deflectit. Faber *diſp.* 40. *n.* 37. ait, in primo loco eum velle ſolùm, reatum ad pœnam eſſe ens poſitiuum, relictum à peccato; remanere tamen priuationes gratiæ, rectitudinis, &
371 aliquas relationes rationis. Mihi videtur Scotus ſubtilius exiſtimaſſe, maculam conſiſtere in illa reitate, qua peccator dignus eſt pœna, quæ reitas eſt fundamentum, vt à Deo ordinetur ad pœnam, & eſt maculoſa moraliter.

Cæteri verò concedunt, venialis remiſſionem non eſſe ſolam ſolutionem pœnæ, ſed dilutionem maculæ, etiam relictæ. Ità D. Thom. *prima ſecunda, quæſt.* 89. *art.* 1. *& quæſt.* 7. *de malo, art.* 11. *& 3 part. quæſt.* 86. *art.* 2. *ad* 3. Soto 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 2. Ledeſma *quæſt.* 28. *art.* 1. Corduba *lib.* 5. *quæſt.* 8. *&* 11. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 15. *memb.* 3. §. 2. *ad* 4. Abulenſ. *in cap.* 27. *Matth. quæſt.* 711. Petrus Soto *lect.* 18. *de Pœnit.* & eſt ſententia D. Bonauent. *diſt.* 16. *part.* 2. *dub.* 18. *litt. & quæſt. vlt. & diſt.* 21. *quæſt.* 1. *&* 3. *part. Breuil. cap.* 8. Clarius *p. p. Centiloquij, ſect.* 6. & *de ternarius peccatorum infamibus, cap.* 4.

372 Asserọ primò, peccatum veniale relinquere poſt ſe maculam.

Probatvr à S. Bonauent. *ad* 13. *Ioan.* ex illo: *Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet*, vbi per lotionem pedum intelligunt Patres emundationem à venialibus, vt notat etiam Bellarminus *lib.* 2. *de Sacramentis, cap.* 25.

Deinde id probat *loco cit. de ternariis ex Corinth.* 2. vbi Apoſtolus ſub Metaphora fœni, & ſtipulæ, quæ igne ſunt emundanda, intelligit venilia ſordia, vt exponunt Patres.

Idem probat *ibi* S. Doctor. ex illo prima Ioan. 1. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus; ipſi nos ſeducimus.* Vbi de venialibus procul dubio loquebatur, quæ vocat peccata.

373 Ex quo euidenter ſequitur, remiſſionem venialium non eſſe nudam pœnæ remiſſionem, ſed etiam maculæ elutionem. Id totum probat S. Doctor. *lib.* 3. *Pharetra* per multa capita ex ſanctis Patribus, qui apertè in veniali culpa maculam eluendam docent: quod Scotus non ignorauit, ideò territus ad nos euolat.

Assero ſecundò, remiſſionem venialium eſſe opus gratiæ. Ità D. Bonauent. *locis adductis*, præcipuè *in Centiloquio.*

374 Probatvr primò à D. Bonauent. *lib. de tribus Ternariis ex prima, Ioan. primo*, vbi dicitur: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus.* Vbi loquitur de venialibus, & ſubdit: *Sanguis Ieſu Chriſti emundat peccata noſtra*, & loquitur de peccatis iuſtorum; quæ ſunt venialia, vt declarat. Concil. Mileuit. *cap.* 6. 7. 8. *&* 9.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *dub. illo litt. diſt.* 16. ex oratione Dominica, in qua petimus: *Dimitte nobis debita noſtra*, quam eſſe vocem iuſtorum declarat Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 11. Ex hoc autem petendi modo colligitur, hoc non eſſe in noſtra poteſtate, ſed eſſe beneficium gratiæ, & eſt argumentum frequens in D. Auguſtino, & in Conciliis, Mileuitano, & Arauſicano.

375 Ex quo habemus etiam, generalem regulam, omnia, quæ conducunt ad vitam æternam, ſeu etiam liberant à miſeria, eſſe gratiæ beneficium, vt declarat Concilium Arauſicanum ſecundum *can.* 14. *&* 22. At remiſſio peccati venialis liberat à miſeria quadam, & ducit ad vitam æternam: Ergo.

Ratio autem eſt, quia peccatum veniale eſt aliqualis Dei offenſa, cui nequit conſequenter homo viribus naturæ ſatisfacere ex æquo, & hoc punctum non aduertentes aduerſarij, præſumunt naturaliter poſſe ſatisfieri.

QVÆSTIO XXX.

Vtrum ad remiſſionem Venialium habitualis gratia requiratur.

Certvm eſt, quando remittuntur cum venialibus mortalia, infundi gratiam. Sed quæſtio eſt, 376
quando remittitur ſolum veniale: An requiratur antecedenter, ſeu præſuppoſitiuè, quia ſcilicet perſona ſupponitur grata, vt poſſit venialium recipere veniam: Vel requiratur etiam formaliter, ità vt per infuſionem nouæ gratiæ pellatur veniale delictum; vel requiratur concomitanter, ità vt ſemper conferatur aliqua gratia, dum remittitur venialis culpa.

Omnibvs modis hanc gratiæ infuſionem negant Durandus, & Scotus, relati *quæſtione præcedenti*, ob ibi allata fundamenta; Durandus quidem, quia putat actu contrario naturaliter pelli veniale: Scotus verò, quia remiſſionem venialium dicit eſſe meram ſolutionem pœnarum, vt aiunt multi. Deinde Durandus ſolùm in hac vita id fieri docet: Scotus verò etiam in alia; & hanc ſententiam, vt magis piam, tuetur Gabriel ſuprà, & *diſt.* 16. *quæſt.* 5. *art.* 3. *dub.* 2. Faber *diſp.* 40. *cap.* 1. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *art.* 3.

Enim verò, quoad duos modos, primum, & 377
vltimum, ſententia eſt communis Thologorum ad remiſſionem venialium neceſſariam eſſe ſemper gratiam, vel præſuppoſitiuè, vel comitanter, ità vt non remittantur venialia, niſi iuſto, vel ei, qui tunc iuſtificetur. Ità D. Bonauent. *diſt.* 21. *quæſt.* 1. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 65. alias 15. *memb.* 3. *art.* 3. §. 4. D. Thom. *quæſt.* 87. *art.* 4. *& prima ſecundæ, quæſt.* 87. *art.* 5. *ad* 3. *& quæſt.* 7. *de malo, art.* 10. *& in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 1. *quæſtiuncula* 2. *ad* 3. Paludanus *ibidem, quæſt.* 1. *art.* 1. Richardus *art.* 4. *quæſt.* 2. *& diſt.* 21. *art.* 2. *quæſt.* 3. Soto *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 4. Abulenſ. *in cap.* 25. *Matth. quæſt.* 711. Richardus de S. Vict. *opuſc. de differentia venialis, & mortalis*, Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *puncto* 3. Card. Lugo *diſp.* 9. *ſect.* 1.

Qvoad ſecundum modum, multorum ſententia eſt apud D. Bonauenturam, non expelli veniale 378
per infuſionem gratiæ. Ità D. Thom. *quæſt.* 87. *art.* 2. & Thomiſtæ, Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 2. *aſſer.* 2. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 2. qui ait, etiam quando infunditur prima gratia, deleri venialia, non formaliter ab ea, ſed aliquando effectiuè per aliqua actualia excitamenta. Subſcribit Card. Lugo.

Oppositvm tamen ſentit D. Bonauent. ſuprà cum Alenſi *loco cit. art.* 4. §. 1. nempè remitti peccatum infuſione gratiæ, & ità maculam illam, quæ animam conſpurcat, deleri. Ita etiam Vaſquez *prima ſecunda, d.* 201. *cap.* 4. *&* 3. *part. de Pœnitentia quæſt.* 87. *art.* 3. *dub.* 2.

Assero primò, non remitti venialia exiſtenti 379
in peccato mortali, qui tunc non iuſtificetur.

Probatvr, quia homo impius, cùm ſit inimicus, & ex ſuppoſitione maneat talis, indignum ſe reddit hoc beneficio, etiamſi atteratur extra Sacramentum,

cramentum, quia, vt dicitur. Eccleſiaſtici 34. *Dona iniquorum non probatur Altiſſimus*; *neque in multitudine Sacrificiorum propitiabitur*. Ità probatur à Suarez, & Valentia ex D. Bonauent. *fundamento primo*. Faber *num.* 20. ſtans in ſuo fundamento falſo, quod peccatum eſt merus reatus pœnæ, vrget, poſſe ſatisfieri ſine gratia: Sed nos iam illud fundamentum eliſimus *tract. de Peccato prima ſecundæ, diſput.* 1. *quæſt.* 2.

Asſero ſecundò, venialia expelli infuſione gratiæ habitualis.

380 Probatvr primò à D. Bonauent. contra Durandum, & Scotum. Si aliquid tollit aliud, eſt aliquo modo illi oppoſitum; ſed nec pœna, nec natura habet oppoſitionem ad culpam: Ergo. Minor probatur, quoad pœnam, quia, vt oſtendi *quæſt. præcedenti*, peccatum veniale formaliter eſt deformitas moralis in anima, vt docent vniuerſaliter Patres.

Qvoad naturam, probatur, quia peccatum veniale nunc includit aliquam deordinationem à fine ſupernaturali, & eius remiſſio ordinatur ad ſupernaturalem beatitudinem conſequendam. Confirmatur; nam cùm peccatum veniale ſit offenſa Dei, vt finis eſt ſupernaturalis, non ſatis à natura redimi poteſt. Confirmatur à S. Doctore *fundamento vltimo*, quia emundatio à culpa veniali ponit in perfectiori ſtatu, quam eſſet ſolo deleto mortali: Ergo per aliquid ſupernaturale.

381 Probatvr ſecundò à S. Doctore contra eoſdem. Id, quod tollit bonum aliquod, non poteſt reſtitui, niſi à datore talis boni; ſed venialia peccata aliquid adimunt de bono ſupernaturali ex D. Auguſtino *in Enchiridio*; aufert enim feruorem charitatis, viſionem Dei ad tempus, &c. Ergo non poteſt reſtitui, niſi à Donatore ſupernaturalium; Ergo per naturam redimi neqnit, vel actibus oppoſitis, vel pœnas ſubeundo. Confirmatur à S. Doctore *fundamento penultimo* contra Scotum, quia peccatum veniale iuſtè punitur à Deo: ergo ex aliquo fundamento: ergo veniale eſt aliquid deformitatis.

382 Probatvr tertiò directè contra Suarez, Valentiam, & alios. Macula ſuperno oppoſita decori non tollitur, niſi per formam aliquo modo oppoſitam abolentem: At veniale eſt macula, ſupernæ pulchritudini contraria, vt fatetur Suarez *num.* 9. Ergo non tollitur, niſi per formam abolentem oppoſitam: hæc autem eſt gratia habitualis: Ergo. Maior patet, nam deſtructiuum ei debet opponi: Minor probatur ex dictis *quæſt. præced.* Subſumptum probatur, quia debet eſſe quid ſupernum, vt concedit Suarez: at verò actus non opponitur directè, & formaliter habitui; ſed actui peccati. Cùm igitur poſt peccatum maneat habitu macula peccati, vt aſſerunt aduerſi contra Scotum, & Durandum, requiritur habitus eluens illam maculam, talem verò aſtruunt eſſe gratiam, ei phyſicè oppoſitam.

Ex quo ruit reſponſio Valentiæ, & Suarez, dicentium, eam elui per aliquem actum, auxilio Dei.

383 Respondent ſecundò, maculam elui à gratia iam exiſtente.

Contra Vel eluitur peccatum præcedens, à gratia adueniente in iuſtificatione, & hoc non; alioqui peccator, dum ſanctificatur, mundaretur ab omnibus venialibus, quod eſt falſum. Vel nouum peccatum veniale eluitur à gratia iam præexiſtente. Et hoc neque; alioqui ſtatim commiſſo veniali, deberet deleri ad modum, quo attomus ſoli oppoſitus ſtatim in radio illuminatur, & ità nunquam in iuſto eſſent venialia delenda.

Qvoniam verò hæc pendent maximè ex Diuina ordinatione, ideò S. Doctor. ex ſcripturarum, & Patrum notiſſimis teſtimoniis ſupponens id decretum, & ordinatum eſſe hoc pacto à Diuina miſericordia, inde trahit ſuæ aſſertionis argumentum. Scripturæ enim, & Patres conclamant, emundationem ab omnibus peccatis vniuerſaliter fieri à gratia. Hac enim ratione Concilium Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. nos à gratia candidatos, acclamat. Et Dauid Pſal. 50. *Lauabis me, & ſuper niuem dealbabor*, vbi emundationem etiam à venialibus includit, vt ſuper niuem dealbatus appareat homo, & idem colligitur Iſa. 1. *Quaſi nix dealbabuntur.* Plurima teſtimonia attuli *prima ſecundæ, tract.* 4. *diſput.* 2.

Ex quo video, non rectè Suarez *num.* 20. carpere Seraphicum dicentem: Sic nos decreuit ſanare 384
Diuina miſericordia, nempè emundare à peccatis quibuſcunque; quaſi ſupponat, non probet id, quod eſt totius rationis fundamentum.

Tandem Suarez *num.* 28. fatetur, quoties homo iuſtus operatur, vt remiſſionem peccati venialis obtineat, ſemper etiam obtinere aliquod augmentum gratiæ, quia in tali actu ſunt omnes conditiones, neceſſariæ ad meritum talis augmenti, nam ab homine grato eſt bonus, & liber, & eſt etiam aliquo modo ſupernaturalis, vt melius dicam etiam *quæſt. ſequenti*: Ergo.

Addere verò oportet ex dictis *tract. de Gratia, diſp.* 2. non pelli peccata venialia merè phyſicè à gratia, ſed morali ratione.

Obiicies primò cum Scoto: id, quod remanet poſt peccatum, non eſt actus, quia iam tranſiit: 385
nec eſt aliquod reale derelictum, vt habitus, vel diſpoſitio, quia deſineret eſſe longo tempore, ſi nouis actibus non firmarentur: Ergo eſt relatio reatus ad pœnam. Confirmatur à Scoto *diſt.* 14. *quæſt.* 1. & Fabro *diſp.* 10. *num.* 37. exemplo: Si quis aliquem Principem offendat graui offenſa, cui debeatur grandis pœna, nil habet poſt actum, niſi relationem ad pœnam deſtinatam in mente Principis, ad quam dicit relationem rationis.

Respondet D. Bonauent. *ad* 1. & cum eo Caietanus *part.* 2. *quæſt.* 86. *art.* 1. & Medina ibi, diſparem eſſe rationem, nam offendens Deum intùs, reſpicitur, vbi deordinationem habet internam, quæ eſt maculoſa; at verò in facie hominis remanet inimicitia ad Principem, & reatus pœnæ tantùm.

Respondet Faber *num.* 41. hunc eſſe errorem 386
noſtrum, qui non diſtinguimus inter peccatorem actu, & poſt actum. Sed ipſe aberrat; Nos enim diſtinguimus; ſed tamen in peccatore maculam habitu remanere iure ac meritò dicimus. Sed de his egi *prima ſecundæ, tract. de peccato.*

Obiicies ſecundò cum Durando, quia in veniali eſt ſola deordinatio actus, & ordinatio ad pœnam: ſed per te veniale non eſt ordinatio ad pœnam: ergo eſt deordinatio actus, & pronitas.

Respondet S. Doctor eſſe deordinationem à charitate, quæ eſt finis ſupernaturalis legis; tendit enim ad minuendum eius feruorem; ideò requiritur aliquid ſupernaturale, & ſi eſt in peccato mortali, cùm diſpliceat Deo, vt inimicus, non poterit recipere remiſſionem, donec adueniat charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, vt ait etiam Valentia.

Obiicies tertiò cum eodem. Si non tollitur 387
veniale, niſi in iuſtificato, ſequitur, decedentem cum mortali in æternum puniri pro venialibus. Imò, ſi aliquis decedat cum ſolo originali, & venialibus,

venialibus, punietur in æternũ igne pro venialibus.

Respondet D. Bonauent. *hic ad vltimum*, & *in* 2. *diſtinct.* 42. *art.* 2. *quæſt.* 2. D. Thomas, Paludanus, Richardus, vterque Durandus, Suarez, & alij *allegatis locis*, nunquam tolli in inferno veniale, quia nullum ibi datur donum, quo tollatur; ſed hoc per accidens eſt, vt puniatur ſemper; neque punitur ratione mortalis coniuncti, ſed quia illud coniunctum apponit impedimentum, ne deleatur. Sed de hoc *quæſt.* 32.

Ad illud de Originali. Sententia D. Thom. *prima ſecunda, quæſt.* 89. *art.* 6. quem ſequuntur eius diſcipuli, eſt, non poſſe aliquem decedere cum ſolo originali, & veniali peccato.

388 Tribuitur etiam Alenſi 3. *part. quæſt.* 15. alias 65 *membr.* 3. *art.* 4. §. 1. Sed ibi *ad penult.* ſupponit doctrinam contrariam D. Thomæ, qui vult, hominem ſtatim, atque attigit vſum rationis, teneri conuerti in Deum, alioqui mortaliter labi; hoc tamen eſt difficile; poteſt enim primum actũ poſt vſum rationis habere malum ex ſubreptione; vel leuem, vt mendacium, &c. vt oſtendi *ſecunda ſecundæ, tract. de Charitate, diſp.* 8. *quæſt.* 50.

Scotvs *diſt.* 21. Faber *diſp.* 40. *cap.* 1. & alij, dicunt, quocunque modo moriatur quis, pœnam non fore æternam pro venialibus, quia Deus punit citra condignum; neque ratione ſubiecti debet reddi infinita, quia pœna debetur culpæ, non ſubiecto: Tanta enim pœna debetur tantæ culpæ. Sed hoc refellunt Suarez, Soto, & alij, quia per accidens pœna eſt æterna, eò quòd non remittatur culpa, quæ eſt res diſtincta, etſi Scotus neget, & hoc fundamento labatur.

389 Sententia D. Bonauenturæ *ad vltimum*, quam ad litteram diſcripſit è Magiſtro ſuo Alexandro Alenſi, *loco cit.* eſt, impoſſibile eſſe, vt aliquis decedat ſine gratia in ſolo veniali, ideſt ſine mortali actuali, vel originali, atque adeò pro ſolo veniali in æternum non punietur. Poſſe tamen decedere aliquem cum ſolo originali, & venialibus, & tunc dicit, fore pœnam eorum, ratione coniuncti, æternam, & ità concedit, quod ſicuti poteſt aliquis decedere cum venialibus, & mortalibus; ità etiam cum originali, & venialibus. Idem docet Richardus 4. *diſt.* 45. *art.* 1. *quæſt.* 2. vbi & ſuppoſitionem, & ſequelam admittere videtur. Corduba *lib.* 2. *quæſt.* 5. *ad* 4. Soto *ibi quæſt.* 1. *art.* 1 & Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 71. *art.* 1. finem verſus, D. Thom. 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 6. & *quæſt.* 7. *de Malo, art.* 10. *ad* 8. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 3. & Suarez *diſput.* 11. *ſect.* 2. *num.* 18. qui tamen addit, non fore puniendum cum dæmonibus, quia non eſt credibile, talem hominem fore obſtinandum in malo, & ità cruciandum, vt Deum odio proſequatur, & ideò detineretur forſan in Lymbo cum aliqua triſtitia.

390 Hoc tamen S. Doctor non admittit, vt ſuppoſitum certum, quia ſolùm duo ſtatus numerantur, & agnoſcuntur deſcendentium ad inferos in æternum. Alter infantium cum originali morientium: Alter reproborum, vt etiam declarat Conc. Florentinum *in litteris vnionis*. Propter actualia autem venialia puniri per ſe pœnâ ſenſus in æternum, non eſt credibile. Ideò ait Suarez ad prouidentiam Dei pertinere, vt non permittat in eo ſtatu aliquem decedere. Quod non eſt recurrere ad miracula, vel nouam prouidentiam ſtatuere, vt putat Faber *n.* 28. *diſput.* 40.

Obiicies quartò: Poteſt vnum veniale remitti ſine alio, vt concedit D. Thom. *art.* 4. *ad* 3. Ergo poteſt remitti veniale abſque mortali. Probatur conſequentia; non enim eſt maior connexio.

Respondet Valentia *ad* 4. cum D. Bonauent. *ad penultimum*, diſcrimen eſſe, quòd, qui in peccato mortali eſt, caret gratia, ex cuius vi acceptetur aliquis eius actus à Deo: at qui in gratia eſt, habet fundamentum acceptabilitatis apud Deum, & ideò, ſi agat ad eluendum vnum veniale, poteſt illud deleri ſine alio. Quamuis enim venialia omnia deſtruant feruorem charitatis, vnde videatur, non poſſe remitti, niſi reſtituatur feruor, atque adeò diluantur omnia venialia: attamen oportet penſare, feruorem charitatis latè patere, & in gradum aliquem poſſe reſtitui, non reſtitutis aliis, vt adnotauit Valentia; nam feruor charitatis conſiſtit in quadam proxima facultate promptè exercendi charitatem, quæ propriè exiſtit ex variis auxiliis, & poteſt diuerſis impedimentis lædi. 391

Ex quibus tamen non rectè infert Valentia, remitti venialia per actualia Dei auxilia, & non eſſe neceſſariam habitualem gratiam; nam peccatum veniale præter teporem, quem inducit, charitatis, deformat etiam imaginem Dei, vt notat D. Bonauent. & ideò eget habituali gratia ad eas labes expurgandas. Adde ex Concilio Mileuitano, gratiam habitualem conferre etiam actu ad opera ſancta, & ad feruorem reſtituendum; ex quo habeo, aptiorem ad omnia eſſe gratiam habitualem. 392

QVÆSTIO XXXI.

Quis actus Poenitentiæ *ſufficiat, vel neceſſarius ſit ad remiſſionem Venialium.*

D. Bonau. diſt. 21. q. 2. part. 1. art 1.
D. Thom. q. 77. art. 2.

Dispvtamvs de remiſſione præciſa venialium in iuſto, ex opere operantis. 393

Prima ſententia eſt, remitti venialia per quemlibet motum bonum iuſti. Ità Scotus *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt. vn.* vbi tamen vult, vt motus ille plus placeat Deo, quàm diſplicuerit peccatum veniale, & ab operante ad hunc finem ordinetur, vel à Deo acceptetur. Abſolutè verò abſque vlla limitatione hanc ſententiam aſtruunt Gabriel 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 5. *art.* 3. Maior *quæſt.* 1. Abul. 4. *Regum* 2. *quæſt.* 39. Medina *tract.* 1. *de Pœnit. quæſt.* 3. Scotum ſequuntur eius diſcipuli apud Maſtrium *diſp.* 5. *quæſt.* 9.

Secvnda ſententia eſt, requiri formalem pœnitentiam, ſeu contritionem, vt remittatur veniale. Ità Alenſis 4. *quæſt.* 15. aliàs 65. *membr.* 4. *art.* 4. & *quæſt.* 17. aliàs 69. *membr.* 3. *art.* 5. vbi neſcio quid ſibi velit, dicens, requiri contritionem in actu, vel in habitu. Clariùs eam tenet Argentina *diſt.* 16. *art.* 4. & *d.* 21. *art.* 4. *ad.* 1. vbi Richardus *art.* 4. *quæſt.* 1. Ipſe tamen *diſp.* 16. *art.* 5. *quæſt.* 1. locutus fuerat de Pœnitentia explicita, vel implicita. Durandus etiam *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *&* *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *&* 2. requirit Pœnitentiam formalem; non tamen contritionem. Denique citatur pro hac ſententia Abulenſ. *in* 25. *Math. quæſt.* 718. & Paludanus *diſt.* 16. *quæſt.* 1. *art.* 2. vbi contritionem explicitam requirit, quam explicat particularem, vel implicitam, id eſt, generalem. Ità etiam Vaſquez *quæſt.* 87. *art.* 1. *diſp.* 1. Lorca *Tom.* 2. *part.* 2. *diſp.* 41. 394

Tertia

395 Tertia ſententia eſt, ſufficere virtualem. Ità videtur D. Bonauent. *hìc*; ſed tamen etiam alios actus admittit. Eſt verò D.Thomæ, qui idem refricat *quæſt.7. de Malo, art.11.& 12.4. diſtinct.16. quæſt.2. art.2. quæſtiuncula* 2. Soto *diſt.*15. Ledeſma, & alij moderni. Petrus Soto *lect.* 18. *de Pœnitentia*, Suarez *diſput.*11.*ſect.* 2. Valentia *diſput.* 7. *quæſt.*4.*punct.* 1. Card. Lugo *diſp.*9.*ſect.*2. Becan. Caſpenſis, Auerſa, Maſtrius, Fulienſ.*cap.*7.*reſol.*3. Baſſæus *verb.Pœnit.* 4. *num.* 2.alios afferens.

Svppono autem, Contritionem ſufficientem eſſe, ſi de omnibus ſit vel formaliter, vel virtualiter, ratione motiui vniuerſalis, quod fruſtra negat Paludanus 4. *diſtinctione* 21. *quæſtione* 1. *artic.* 2. *concl.* 3. & indicat D.Thom.*quæſt.*7. *de malo, art.*12. *ad* 4. attamen ibi ſatis exprimit, ſufficere, quod aſſerit etiam 4. *diſt.*16. *quæſt.*2. *art.*2.*quæſtiuncula* 2. *& quæſt.*4. *ad* 3. Caietanus *hìc,art.*1.& alij TT. Si enim ſufficit ad tollendum mortalia ab impio, multo magis ad emundandum iuſtum à venialibus.

396 Assero, peccata venialia tolli per amorem Dei, per ſolam attritionem, imò & per contrarium propoſitum, vel per actum virtutis, veniali peccato contrarium.

Qvoad amorem Dei probatur à D. Bonauent. ex D.Gregorio,Dial. *cap.*39. vbi ait: *Quod eſt gutta aquæ ad caminum ignis, hoc eſt veniale ad feruorem charitatis; itaque ſicuti ignis ingens extinguit guttulam; ità & charitatis feruor peccata venialia.* Non vult dicere, hoc præſtare ſine aliquo actu.

Potest enim aliquis habere habitum intenſum charitatis cum aliquo veniali. Ideò Ioannes, ſeruidus Chriſti amator,*epiſt.*1.*cap.*1. dicebat: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipſi nos ſeducimus.*

397 Probat ſecundò ex D. Auguſtino lib.10.confeſſ. cap.29. *Veniale non eſt aliud, quam minor amor Dei:* Ergo quod amorem Dei intendit, deſtruit venialia.

Deinde id probat Suarez *num.*8.*argumento D. Bonauenturæ, in corpore.* Veniale enim minus eſt, quàm mortale; habet enim minus voluntarium: ergo ad illud diluendum minor voluntatis conuerſio erit neceſſaria; atque adeò non erit neceſſaria contritio, ſed aliquis actus alius. Inter actus autem eſt actus charitatis maximè feruidus, vt adnotat etiam *ad*3.Cur ergo negetur huic,qui eſt veluti ignis conſumens, abſtergere maculas, & rubiginem venialium?

Addo ſecundò, ſufficere etiam Attritionem ad delendam maculam venialem.

Probatvr à Suarez *argumento* 11.*S.Bonauenturæ, in corpore*, quia Venialia ſunt leuia, & minùs voluntaria. Quare non eſt exigenda illa Pœnitentia exacta, quæ pro mortalibus exigitur. Hoc enim non videtur ordinatum, vt notat Maſtrius *diſp.*5. *quæſt.*9.*num.*248.

398 Dices. Veniale eſt materia ſufficiens confeſſionis:Ergo tolli poteſt virtute clauium; ad confeſſionem autem requiritur Attritio ſupernaturalis, vt colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. Igitur ſi attritio diluit omnia venialia, ſemper acciperet pœnitens abſolutionem caſſam, quia iam eſſet abſolutus per attritionem.

Respondent aliqui, accipere augmentum gratiæ ſemper, & ſæpè etiam abſolutionem. Tum quia non omnis attritio omnem culpam venialem per ſe poteſt eluere abſque Sacramento. Sed quia hoc incertum eſt.

Respondet Suarez *num.* 18. non eſſe inconueniens, peccatum veniale, ſolùm quando exponitur ab attrito, nunquam dilui abſolutione, ſed ſatis eſt, remitti aliquando, puta in attrito,confitente etiam mortalia. Neque eſt fruſtra illa confeſſio, quia ſemper remittitur pœna, & abundantior gratia remiſſiua conceditur. Hoc verò de gratia remiſſiua non placet. Quid enim datur gratia remiſſiua pro remiſſo?

Probatvr etiam, ſufficere actus virtutis contrarios ex imperfecto voluntario venialis. 399

Addit S.Doctor,id elui operibus,factis ex quadam animi ſubiectione ad Deum, qua homo ſe agnoſcit peccatorem, & Deo ſubjicitur, vt ab eo ſanetur,& hoc docent D.Auguſtinus *in Enchir,c.*71. & refertur in Concilio Toleteno 4. *cap.* 5. & *in Decretis de Pœnitentia, diſt.* 3. *cap. de quotidianis.* Idem habet D. Auguſtinus *lib.de fide, & Symbolo, cap.*6.& *epiſt.*108. & Marianus Victor *lib. de confeſſ.cap.* 10. Ratio verò ea eſt, quæ ſuperius relata eſt (ait Suarez) quia hæc ſunt leuia, & imperfectè voluntaria, quæ eſt ratio fundamentalis D. Bonauent. refricata. neque enim probabile eſt, Deum recuſare eos actus, quibus acquiritur meritum eſſentiale pro leui offenſa, quòd patet exemplo Principis leuiter læſi. Confirmatur, nam dicitur: *Dimittetur.* Vide Suarez *diſput.* 11. *ſect.* 3. Brancatum *diſp.*16.

Præterea multa opera bona eluunt peccata venialia, vt habetur ex traditione Eccleſiæ, vt refert D. Bonauent. *hìc*, & *ad* 18. *Lucæ*, & *prima parte. Centil.ſect.*6.& *de Ternariis peccatorum,cap.*4. & *lib.*6. *Compend. Theol. cap.* 33. & 34. quæ his verſiculis indicantur, 400

Confiteor, tundo, reſpergo, conteror, oro,
Signor, edo, dono, per quæ venialia pono,
Vnctio, pœna leuis, compaſſio. quæ fit egenis.

Hæc ſunt, Generalis confeſſio, Peccatoris tunſio, Aquæ Benedictæ aſperſio, Cordis contritio, Dominica oratio, & oratio in Eccleſia conſecrata. Signatio ab Epiſcopo, Euchariſtiæ ſumptio, Iniuriæ condonatio, Extrema-vnctio,Leuis pœnitentia, & Compaſſio fraterna.

De Generali confeſſione colligitur *ex can. De quotidianis, diſt.* 3. *de Pœnitentia*,Auguſtino *in Enchir. cap.*61. quamuis citetur à Gratiano ex Chryſoſtomo. 401

De pectoris tunſione habetur in *Canone,Tres ſunt, de Pœnitentia, diſt.*1.ex Auguſtino *epiſt.*138.*ad Seleucianum*, non *ad Falicianum*, vt citat Gratianus.

De aquæ benedictæ aſperſione habetur *can. Aquam, de conſecr. diſt.*3. ex Alexandro I. qui fuit quintus à tempore D. Petri.

De Cordis contritione ſatis dictum eſt.

De Oratione Dominica, habetur, *can. de quotidianis,* & *can. Tres ſunt,de Pœnitentia.diſt.* 1.

De oratione in Eccleſia conſecrata confirmatur ex Eccleſiæ traditione *ex* 3. *Regum cap.* 8. 9. & 2. *Paral. cap.*6.& 7.vbi tam magnificè, pollicitus eſt Deus, ſe exauditurum orantes in templo à Salomone conſecrato. Quantò magis in templo, vbi nunc reſidet Chriſtus?

De benedictione Epiſcopali habetur 1. *quæſt.* 1. *can. dictum eſt* ex D. Auguſtino. Idque à fortiori confirmatur ex *Leuit.*6. vbi Sacerdotibus,vel etiam Leuiticis promiſit benedicere illis, quibus ipſi benedixiſſent.

De Euchar.*can.Cùm omne crimen,de conſecr.diſt.*2. ex Iulio I. & *can.Species,eadem diſt.*ex D.Gregorio, & ſatis dixi *tract. de Euchariſtia,diſput.*7. *quæſt.*1. 402

De condonatione iniuriarum, habemus promiſſa

miſſa in Euangelio. *Si remiſeritis, remittetur vobis.*

De Vnctione Extrema habetur ex Innocentio III. *cap. de Sacra Vnctione.*

De leui Pœnitentia, ſatis dictum eſt.

De Eleemoſyna habetur *can. Medicinam, de Pœnit. diſt.* 1. ex Ambroſio, & *can. Quamobrem, eadem diſt.* ex Hieronymo, & colligitur ex Scriptura paſſim, Danielis 4. *Peccata tua eleemoſynis redime.*

De his remediis vide etiam Paludanum 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 1, *art.* 2. *concl.* 4. Antoninum *pp. ſumma Theol. tit.* 10. §. 5. Hoſtienſ. ſuper *cap. Omnis vtriuſque ſexus extra de Pœnitentiis, & remiſſ.* Valentiam *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 1.

403 Agvnt verò quæſtionem: an venialia ſine mortalibus elui queant, de quo etiam egi *quæſt.* 29.

Prima opinio eſt aſſertiua. Ità Scotus *diſt.* 21. *q.* 1. Henriquez *diſp.* 19. *ſect.* 4. Hiquæus *in comment.* Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *art.* 3.

Vera tamen ſententia eſt negatiua. Ità S. Bonauent. *lib.* 6. *Compendij Theol. cap.* 33. quèm ſequuntur communiter Suarez, Vaſquez, Valentia, Coninchius, Peſantius, Amicus, Becanus, Bonacina, Auerſa, Nungus, & communiter apud Maſtrium: Et è Scotiſtis Brancatus *diſp.* 13. *art.* 9.

Ratio eſt, quia remiſſio non fit ſine infuſione gratiæ; hæc autem repugnat mortali; cùm enim Charitas operiat multitudinem peccatorum, & hæc, exiſtenti in peccato mortali non adſit, ſanè nequeunt venialia ſola remitti, vt arguit S. Doctor, *loco cit.* Hoc verò fundamentum ſatis probatum eſt *quæſt.* 30.

404 Obiicies cum Maſtrio, & Hiquæo. Remiſſio venialium non eſt maius bonum, & efficacius contrarium reſpectu peccati mortalis, & inimicitiæ, quàm veniale ſit malum, & contrarium gratiæ, & amicitiæ Dei: Sed veniale eſt exiguum adeò malum, vt compoſſibile ſit cum amicitia Dei: ergo remiſſio eſt adeò, exiguum bonũ, vt ſtet cum inimicitia Dei.

Respondet D. Bonauent. diſparitatem eſſe, quia veniale eſt offenſa leuis, quæ poteſt ſtare cum gratia, cùm ſit priuatio alicuius rectitudinis non debitæ; at remiſſio venialium eſt redintegratio ad familiaritatem Dei, quæ eſſentialiter ſupponit amicitiam eiuſdem; nam talis remiſſio fieri nequit ſine reſtitutione ſpecialium auxiliorum, quibus homo per peccata venialia ſe voluntariè priuauit; hæc autem auxilia familiariſſime animam cum Deo ſtringunt. Hæc verò familiaritas ſupponit amicitiam Dei, qua priuatus eſt, qui iacet in mortali.

405 Respondet Maſtrius, meliorem diſparitatem afferri non poſſe, nec validiorem rationem pro noſtra ſententia; attamen non vrgere, quia, licèt remiſſio venialium dicat eorum auxiliorum reſtitutiotionem; hæc tamen non habent ſuum effectum, niſi in iuſto, in quo faciunt, vt charitas ferueat, quem affectum non poteſt habere in peccata.

Contra ergo ratione D. Bonau. cum Brancato *diſp.* 15. *cit.* quia, ſi peccator atteritur, adhuc eſt peccator, atque adeò indignus, & ineptus mereri ea, quæ ad meritum faciunt, vt dicitur primo Corinth. 13. *Si charitatem non habuere, nihil ſum.* & Eccl. 24. *Dona iniquorum non probat, Altiſſimus.* Itaque non poteſt ex Iuſtitia mereri remiſſionem, neque ex gratia, quia, nulla promiſſio hac de re extat. Adde neque poſſe eſſe attritionem, dum iacet in mortali, quia non habet propoſitum

406 emendationis bonæ: Confirmatur: Eſt enim mortale veluti habitus; veniale verò diſpoſitio, vt ait S. Bouent. & ablata diſpoſitione, non manet habitus.

Neque dicat Maſtrius, illam attritionem pellere venialia de congruo; hæc enim ſine teſtimonio promiſſionis gratis dicit.

QVÆSTIO XXXII.

An Poenitentia diluat venialia poſt mortem.

D. Bonauent. 4. diſt. 16. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. 4. diſtinct. 21. quæſt. 1. art. 3.

Qvæstio eſſe poteſt, tum de iuſto, qui decedit in gratia, maculatus remanens in fine 407
vitæ aliquo veniali; tum de impio, qui à mortalibus quidem non poteſt abſolui in altera vita: an ſaltem à venialibus diluetur aliquando.

Qvamvis autem de hoc ſupra *quæſt.* 30. oſtenderim non poſſe; tamen quia Faber eſt nobis admodum moleſtus, paulo aliter iterum hanc quæſtionem reſumo.

Sententia Scoti *diſt.* 21. *quæſt.* 1. eſt, iuſto 408
omnia venialia a Deo remitti in morte, ob præcedentia merita à viuente cumulata, ſiue quia ipſe ad finem vitæ ea retulit, ſiue quia Deus pro fine vitæ ea acceptauit.

Alivm etiam modum aſſignat per Satiſpaſſionem, ſeu ſolutionem totalis pœnæ temporalis, ad quam veniale ordinatur. Innititur illo ſuo fundamento, quòd tranſacto peccati actu manet ſolus reatus ad pœnam. Hunc dicendi modum ſecuti ſunt Faber, Aretinus, Gauatius, & alij apud Maſtrium *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *num.* 276.

Qvoad impium videtur cenſere, remitti venialia poſt mortem in inferno, quòad pœnam, & quò etiam ad culpam. Sic *diſt.* 19. & Faber *diſp.* 4. & Author controuerſiarum inter Scotiſtas *part.* 2. *controu.* 21. adducentes Scotum *in* 2. *diſt.* 7. *quæſt. vn.* qui tamen in fine potiùs oppoſitum dicit. Fateor, me in iſto authore non adeò ſecurè inuenire Scoti ſententias.

Circa impij caſum iam ſupra *quæſt.* 30. retuli 409
omnes ferè Theologos negantes, damnatis remitti vnquam venialia, quoad culpam, quia indigni ſemper redduntur; vel etiam quoad pœnam, quæ per accidens perſeuerat, durante culpa. Adde Fulienſ. *cap.* 7. *reſol.* 4.

Qvoad iuſtos verò, fuit aliquorum ſententia, nunquam aliquem decedere, ex hac vita ſolis venialibus aſperſum, quia in fine vitæ, vel conteritur, & tunc eluuntur; vel ſi non vult conteri, ſpernit ſalutem, & deperdit gratiam, atque deperditur. Fruſtra verò adſcribitur hæc opinio Alenſi 3. *part. quæſt.* 14. aliàs 107. *memb.* 60. *&* 4. *part. quæſt.* 57. & *quæſt.* 65. aliàs 17. *&* 27. Maiori *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 3. qui dicunt, nunquam euenire talem caſum, quia virtute gratiæ finalis omnia venialia iuſti in morte eluuntur abſque vllo eius pœnitus actu, quem modum dicendi de gratia finali adſcribit S. Bonauentura etiam Hugoni de S. Vict. Cuiuſcunque ſit illa ſententia, nimis acerba eſt.

Secvnda ſententia eſt, in inſtanti primo ſepa- 410
rationis animam habere feruentem actum dilectionis Dei, & contritionem perfectam omnium præcedentium culparum. Ità D. Thom. *quæſt.* 7. *de Malo, art.* 11. Richardus 4. *diſt.* 21. *art.* 2. *quæſt.* 1. Palud. *quæſt.* 1. *art.* 1. *concl.* 3. Durandus, Maior, Almai. *quæſt.* 1. Abulenſ. *Matth.* 25. *quæſt.* 623. Suarez *diſp.* 11.

Digitized by Google

diſput. 11. *ſectione* 4. Ratio eſt, quia tunc expedita à corpore habet actum perfectum. Sequuntur Henriquez, Amicus, Coninchius, Vaſquez, Lugo, Becanus, Aueria, Caſpenſis, & cæteri Recentiores apud Maſtrium *diſputatione quinta, quæſtione nona, articulo quarto*, Fulienſis *cap.* 7. *reſolut.* 5. Baſſæus, *verbo Pœnitentia*, 4. *num.* 4.

Tertia ſententia eſt, culpas remitti in Purgatorio vi pœnarum, non præcisè, ſed provt toleratæ patienter, & aliis actibus bonis, maximè pœnitentiæ. Ità D. Bonauentura 4. *diſtinctione vigeſima prima, articulo ſecundo, quæſtione prima.* D. Thomas *ibi, quæſtione prima, articulo tertio.* Chartuſ. *quæſtione prima.* Abulenſ. *Matth.* 25. *quæſ.* 718. Sotus *diſtinct.* 15. *quæſt.* 2. *articulo* 2 Sed

411 aduerte, aliquos reprehendere hanc ſententiam, quatenus dicit, pœnas ſucceſſu temporis remitti, quia culpæ veniales vno actu eluuntur, & ita volunt, elui actu charitatis, & pœnitentiæ, quo pœnas illas acceptent, vt Soto ſuptà, & Valentia *diſputatione* 7. *quæſtione* 4. *puncto* 2. Vel remitti actu charitatis, quo anima Purgatorium ingreditur, vt D. Thomas *quæſtione citata, de malo*, ac Suarez *loco citato*, vbi Seraphicum reprehendit; ſed non video qua de cauſa; nam S. Doctor non infert dilationem ſuper remiſſionem venialium quoad culpam, ſed quoad pœnas, quæ pluribus, & grauiotibus, plures, & grauiores infliguntur ſucceſſione aliqua temporis, vt euidens eſt perlegenti. Culpam verò per proportionem cum Gratia excitante exteriùs pœna a Diuina iuſtitia inflicta, & gratia, & charitate, quod poteſt, & ſucceſſiuè fieri, & in momento. Vel dic, ſucceſſionem aſſeri, computata aliqua præuia pœnæ ignis actione, cui ſequatur actus voluntatis, ſiue vno inſtanti, ſiue paulatim perfectus, vt de actu contritionis docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 4.

412 Assero primò, veniales culpas damnatis non remitti quoad pœnam, aut culpam, contra aliquos Scotiſtas.

Probatvr primò, vnico argumento efficaciſſimo, & inſolubili D. Bonauenturæ circa finem citati capitis. Id, quod eſt opus gratiæ, non poteſt obtineri actu aliquo à derelicto, & deſtituto omni gratià, qualis eſt in inferno deſperatus: ſed remiſſio venialium eſt opus gratiæ: Ergo non poteſt obtineri actu aliquo à deſperatis in inferno. Maior ſolidè probatur; alioqui poſſemus dicere, liberum arbitrium ſe ſolo poſſe in opera meritoria vitæ æternæ, quod eſt hæreticum. Minor efficaciſſimè oſtenſa eſt authoritatibus Scripturarum, Conciliorum, & Patrum. Confirmatur à Maſtrio *diſputatione* 5. *quæſtione* 9. *numero* 273. ex illo pſalmo: *Superbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.*

413 Faber laxis fibris profitetur hoc argumentum euertere. Sed ſumma eſt *numero* 20. requiri quidem gratiam ad opus meritorium, & gratum Deo, non autem ad ſatisfaciendum, quia pœnæ exiguntur etiam à condemnatis. Siſtit ſuo illo falſo fundamento, euerſo iam *quæſtione vigeſima nona, & prima ſecunda, loco citato*, peccatum nil eſſe aliud, poſt actum, quàm reitatem pœnæ: Vnde non vidit vim argumenti, vel eam diſſimulat; nam eo fundamento nititur, neceſſariam eſſe gratiam habitualem ad dignè operandum, & quod ad opus ſupernaturale requiritur auxilium ſupernaturale. Itaque quoniam remiſſio Diuinæ iniuriæ eſt ſupernaturalis, maximè obligatione contracta in ſtatu noſtro ſupernaturali fidei; ſequitur, neceſſarium eſſe Diuinum auxilium ſupernaturale, quo penitus carent damnati.

In capite deinde ſecundo latiùs contendit, non eſſe neceſſariam gratiam ſanctificantem ad remiſſionem venialium obtinendam. Ratio eius vnica eſt, quia veniale non opponitur gratiæ, ideò ab ea non expellitur; Sed non aduertit, non exigi gratiam ſolùm vt formam, quæ neceſſaria eſt ad deformitatem eluendam, ſed etiam vt diſpoſitionem, & efficientem moraliter, vt in facie Dei operetur, vt obſeruat S. Doctor in fine *corporis quæſtionis.*

Alia ratio Scoti eſt, quia exiſtimat, culpam eſſe merum reatum ad pœnam; ideò, ſoluta pœna, eluitur culpa. Illud tamen fundamentum mutare animaduertit dicens, deuiare à Sanctorum Patrum, & Scripturæ phraſi. Quare & Scotus in ea opinione tuenda non conſiſtit. 414

Assero ſecundò, venialia iuſtorum non deleri in morte ex meritis vitæ.

Probatvr primò, quia poteſt accidere puero cum ſolis venialibus, abſque aliquo actu boni mori: Tunc non remittetur veniale ex actus præexiſtentis merito.

Probatvr ſecundò. Non eſt aliquid aſſerendum contra ordinem Diuinæ voluntatis, niſi adſit reuelationis fundamentum. Iam verò Diuinæ voluntatis ordo conſtitutus eſt, vt præmium reddatur operi ipſo facto: Ergo ſine reuelatione non poteſt dici differri ad mortem. Producatur ergo reuelatio. Itaque hanc opinionem improbabilem cenſent, è Scotiſtis, Baſſolius 4. *diſtinctione vigeſima prima, quæſtione prima, articulo ſecundo*, & Author controuerſiarum *loco citato, controu.* 21.

Respondent Scotus *loco citato*, Faber, & Maſtrius, differri poſſe, quia obex in vita affuit. Ponit autem Maſtrius caſum cum Brancato, *numero* 507. Si Martyr, qui tempore Martyrij culpam committit venialem, & in ea continuet vſque dum occidatur pro Chriſto, etiamſi dormiens tunc, non ſoluitur veniale in vita, quia affuit obex voluntatis; aſt ipſe ſtatim ad cœlos euolat: Ergo remittitur primo inſtanti poſt mortem. 415

Enim verò in ſententia omnium Scotiſtarum apud Fabrum *diſputatione quinta, quæſtione nona, numero* 251. poſt Scotum *diſtinctione vigeſima prima, quæſtione prima*, venialia remittuntur ſine vlla retractatione, manente voluntate in eo veniali; remitti autem dicunt actibus virtutum earum, quæ æquè Deo placent, ac diſplicuit veniale; inter hos autem ponunt Martyrium. Cur ergo illo actu, quo Martyr (eſto dormiens) virtute præcedentis voluntatis occiditur, non remittitur ante mortem veniale, cùm ante mereatur?

Præterea, ſi voluntariè obicem tota vita conſeruauit, ſanè meretur, vt poſt mortem puniatur ob hanc pertinaciam, etiamſi tota ratio meriti non fuit ſatis in vita: ergo manet eluenda poſt mortem; nam totum meritum in alio debuit 416

Digitized by Google

debuit eſſe præmiatum; puta in augmento gratiæ, vel denegatione præmij accidentalis, & ita viſi ſunt aliqui ſancti inſignes poſt mortem in Purgatorio.

Assero tertiò, non dilui venialia in Purgatorio per meram ſatiſpaſſionem.

Probatvr primò à Brancato, & Authore controuerſiarum inter Scotiſtas *loco cit.* Sicuti diuerſa eſt pœna, & culpa, ita diuerſa eſt etiam ſolutio pœnæ, & remiſſionis culpæ meritum; & ſicut culpa eſt voluntaria, ità meritum remiſſionis debet eſſe voluntarium per aliquem actum virtutis, vt docet Scotus *diſt.* 21. *loco citato*, alioqui ſi ſatiſpaſſione remittitur culpa, etiam damnati abſoluentur à venialibus.

417 Respondet Maſtrius, verè culpam eſſe à pœna diuerſam, illamque conſiſtere in reatu, ſeu dignitate ad pœnam, quæ Dei beneficio remittitur in Purgatorio, ſatiſpaſſione patienter toleratâ, applicitis Chriſti meritis, orationibus Eccleſiæ, neque neceſſe eſt, vt in altera vita fiant ſatiſfactiones propriæ ad modum, quo fiunt in hac vita, ſed ſatiſpaſſionibus ſatisfit, patienter toleratis, quòd damnati non faciunt, ideo admodum de eis eſt ratio diuerſa.

Hæc non ſaluant id, quod ait Scotus, ſoluta pœna temporali, tolli peccatum, quia hoc non eſt aliud, niſi reatus ad pœnam: Ergo ſupponit, nullo Dei addito beneficio, elutam eſſe culpam cum pœna, alioqui non rectè argueret.

418 Assero quartò, non rectè aſſeri, remiſſionem venialium in mortis inſtanti aliquo actu virtutis fieri.

Probatvr, quia nulla authoritate, aut ratione probatur, animam eo inſtanti elicere actum adeò feruidum, vt plurima diuerſa eluat venialia; maximè quia in moriendo poteſt habere actum culpæ venialis, non poteſt autem, dum ſit ſimul illud peccatum, elui, vt concedunt Baſſæus *num.* 2. & alij, quia nulla res ſimul fit, & deſtruitur, vt docent Philoſophi. Iam verò ſequitur ſeparationis inſtans, temporis morula, in qua inuenitur anima eo affectu mota veniali; nec probabile eſt, eam illicò auelli; ſtatim verò ac ſeparata iacitur in ignem. At eſto mox pœniteat; iam cum D. Bonauentura ſentient aduerſi, venialia per actus proprios deleri.

419 Validvm ſanè argumentum è D. Bonauent. *in corpore*, opponit Faber Fauentinus *loco citato*, cui non adhuc reſponſum eſſe clamat. Non poteſt quis in termino extra viam mereri: Anima autem poſt hanc vitam eſt extra viam: Ergo nequit propriis actibus venialium remiſſionem emereri. Sed iam D. Bonauentura id ſoluerat, vt mox aſſerto noſtro confirmato oſtendam.

Assero ergo quintò, poſt hanc vitam virtutum actibus obtineri venialium remiſſionem.

420 Probatvr à D. Bonauentura primò, hoc *fundamento primo*, & *dub.* 2. *litt.* Scripturis. *Prima Corinth.* 3. vbi eum, qui ædificat fœnum, & ſtipulam ait, ſaluum fieri per ignem. Per fœnum autem, & ſtipulam intelligunt Patres peccata venialia, præcipuè D. Auguſtinus *in Enchir. cap.* 69. Et 21. *de ciuitate*, *cap.* 26. & *de fide*, & *operibus*, *cap.* 15. & *de vera*, & *falſa pœnitentia*, *cap.* 18. & refertur *in Decreto*, *diſt.* 25. *cap. penult.* & *in cap. Qualis*, refertur eadem ſententia ex D. Gregorio *lib.* 4. *Dialog. cap.* 39. qui eam colligit ex eo Matth. 12. *Non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.* Ex quo infert, aliqua remitti in ſæculo futuro, non mortalia, ait, ſed venialia, quæ remituntur in Purgatorio, quod neceſſe eſt intelligi quoad culpam; nam quoad reliquias pœnarum, etiam mortalia ibi remittuntur, vt obſeruat S. Bonauentura. Eadem ſententia ſumitur ex Iſidoro *lib.* 1. *de diu. off. cap. de Sacrificio*, apud S. Bonauenturam *in corpore*, & Richardum de Sancto Victore *opuſculo de differentia venialis*, & *mortalis.*

Ex illo autem teſtimonio *prima Corinth.* 5. eli- 421
cio, hanc remiſſionem culpæ fieri non actu ſeparationis, ſed in ipſo Purgatorio, virtute Patientiæ oblatæ in igne. Ideò Apoſtolus ait: *per ignem.* Non tamen dicit S. Bonauentura, remitti ſucceſſiuè; ſed ſtatim, vt applicatur illud medium actibus patientiæ, vel charitatis.

Probatvr ſecundò à S. Doctore: nam purgare, dicit emundationem à macula aliqua; at pœna non eſt macula: Ergo præcipuè emundatur à culpa.

Probatvr tertiò à S. Doctore *in corpore.* Gratia finalis eſt, quæ habebatur ante mortem, & non infunditur tunc: Ergo habuit totum ſuum effectum ante; cùm autem ad remiſſionem culpæ requiratur in vita actus cum Dei auxilio; ſequitur, ſola gratiâ finali non remitti. Et eodem argumento probatur, non remitti ſolis meritis præcedentibus, quia neceſſarius eſt actus ex parte noſtri, vt nobis remittatur. Quod ſi dicas, in eo inſtanti gratiam animæ dominari. Inſtat S. Doctor cur non etiam adeò intenſè operatur, vt etiam pœnas vitare queat?

Iam verò S. Bonauentura reſpondet illi argu- 422
mento, quod anima poſt mortem eſt extra viam meriti, ideò non poteſt quidem gratia adiuuare animam ad omnes effectus viæ, puta, ad opera meritoria, quia quoad hoc terminatum eſt; tamen poteſt animam ipſam venialibus næuis apprimè maculoſam, maculis abſterſis, decoram reddere, & ſpecioſam. Quamuis autem conceſſerim Fabro, veniales ſordes non opponi gratiæ è diametro, cùm & in iuſto puluereſcant, attamen diſponente actu pœnitentiæ, poteſt gratia, & hunc effectum antea impeditum obtinere eluendi ſorduſculas leues; vnde ſupernaturali ſanè ratione anima lucidiſſima illico appareat.

Nec video cur gratiæ cum libero arbitrio id negetur conferre, reddendo hominem in Purgatorio diſpoſitum, vt actus eius impetrent elutionem venialium, quod non poſſent damnati extra omnem ſtatum donorum ſupernaturalium.

Ex dictis etiam facilè ruunt argumenta aliorum, contra modum dicendi D. Bonauenturæ circa ſucceſſionem.

Obiicit Suarez *numero* 9. Vel actus pur- 423
gantis eſt ſufficiens diſpoſitio, vel non, ad venialia pellenda. Si primum: at poteſt vno actu inſtantaneo elicere actum pœnitentiæ, qui non eget ſucceſſione: Ergo fruſtra aſſeritur hæc emundatio ſucceſſiua: Si autem actus eſt imperfectus, nihil efficeret circa remiſſionem culpæ, donec perficiatur; & tunc ſtatim ſine ſucceſſione eam expellet, quia non eſt neceſſe, vt talis ſit intenſionis, quæ tempus exigat.

Respondetvr cum D. Bonau. vtroque modo poſſe interuenire ſucceſſionem. Ad actum quidem perfectum præparatio, excitamenta, & actus imperfecti,

Digitized by Google

fecti, &c. Ad actum verò imperfectum præparatio intellectus, excitamentum extrinſecum ignis; emendatio verò non adhuc fiet, donec ſuccedat actus perfectio, vel nouus actus perfectus, vt in via colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.6. cap.4.*

424 Potest etiam euenire ſucceſſio ex multitudine venialium, quorum quidem aliqua maiori egeant excitamento, & vno actu non ſatis attingantur, quamvis enim ſit anima iuſta, non impedita corpore, tamen poteſt vehementia pœnarum ad vnum cogi, ne plurima venialia recogitet, & deteſtetur.

Tandem nunquam S. Doctor dixit, actum bonum pœnitentiæ, vel charitatis, ſeu conformitatis animæ cum gratia, exigere ſucceſſionem, vt ei adſcribit Suarez.

Hinc etiam ruunt oppoſitiones Valentiæ, qui ſic arguit contra ſucceſſionem remiſſionis. Elutio culpæ non conſiſtit in ſolutione pœnæ, quæ ſucceſſiuè infertur, ſed in actu, qui vno inſtanti elicitur, & ſtatim Deus remittit, nec eget ſucceſſione anima, quæ eſt expedita: His iam ſatisfeci.

425 Ex his etiam habes, in quo genere cauſæ actus illi cauſent remiſſionem venialium, nempè in genere diſpoſitionis: nam adhuc, quoad hoc, eſt in via, vt poſſit ſe diſponere, nec eſt neceſſe, vt poſſit anima id mereri de condigno, cùm alia cauſalitas diſpoſitionis ſatis ſit. Sic docet D. Bonauent. *hic*, & cum eo D. Thom. *quæſt.7. de malo, art.11.* Richardus *diſt.21.* Adrianus *quæſt.4. de Confeſſione*, & Suarez eos referens, *numero 15.* Non approbo tamen alteram rationem Suarez, nempè, quia meritum in morte finitur; nam licet finiatur quoad meritum eſſentiale, tamen non quoad accidentale, vt docet D.Thom. 4. *diſt.21.* & alij probabiliter, vt fatetur Suarez, atque hæc ſententia eſt D. Bonauenturæ paſſim, nam Angelis bonis, etiam in patria, concedit, gaudia mereri accidentalia, & dæmonibus mœrorem accidentarium.

Quod ſi hic reddit rationem, cur voluntas non adiuuet gratiam; quia ceſſauit tempus meriti, loquitur de cooperatione, quoad meritum eſſentiale, & pro in purgatorio exiſtentibus ſolum accidentale concedit, quia per diſpoſitiones ſatis ad remiſſionem venialium ſe præparant.

426 An verò illo actu contritionis ſatisfiat alicui pœnæ. Videtur S. Bonau. id non concedere, quia tempus ſatisfaciendi per noſtros actus eſt hæc vita ex condicto Dei; tempus verò vitæ futuræ eſt ad ſuſtinendam condignam pœnam ignis; quatenus verò ad illum actum homo adiutus eſt pœna ignis, tunc ſatisfactorius eſt; non autem vt actus eſt virtutis, vt docet etiam D.Thom. *quæſt.7. de malo, art.5.* Suarez *diſp.11. ſect.4. num.18.*

Aliqua argumenta ſoluit S. Doctor, quæ omitto, quia facilia.

QVÆSTIO XXXIII.

An venialia per Sacramentorvm, *actus & Sacramentalium tollantur ex opere operato, an ex vi Pœnitentis actuum.*

427 Qvæstio eſt de remiſſione venialium ſola facienda, ſine remiſſione mortalium, & quidem de Sacramentis non dubito, vt docet D. Bonauent. *diſtinct.21. quæſt.1.* D. Thom. *quæſt.87. art.6.* Alenſ. *quæſt.65. membr.3. art.4.* Ledeſma 1. *part.4. quæſt.28. art.3.* Petrus Soto *lect.12. de Euchariſtia*, & 18. *de Pœnitentia*: hoc enim conſonum eſt finibus Sacramentorum, ad animam ſanctificandam, vt notat Suarez *diſp.12. ſect.1.* Quomodo autem id fiat; habes in locis propriis.

Dvobvs autem modis id poteſt aſſeri. Primò quòd Sacramenta immediatè præbeant aliquod auxilium, excitans in nobis motum ſufficientem ad tollendum veniale. 428

Secvndò quod ipſum Sacramentum per ſe remittat veniale, etiam abſque motu voluntatis ſufficiente ad illud tollendum.

Priori modo id aſſerunt D. Bonau. *loco citato, & diſtinct.23. quæſt.1.* vbi Durandus, & alij ſentiunt de Extrema-Vnctione, & videtur D.Thom. *quæſtione 87. art.6. & quæſt.79. art.4.* & Alenſis ſuprà.

Alii tamen oppoſitum ſentiunt, nempè id fieri altero modo. Ità D. Thom. *quæſt.79. art.4.* quem ita intelligunt Soto *hic*, Suarez *diſputat.12. ſect.1.* Ratio eorum eſt, quia omnia Sacramenta tollunt mortalia abſque diſpoſitione, quæ per ſeipſam ſufficiat: Cur ergo non magis operabuntur circa venialia?

Attamen maior efficacia Sacramentis attribuitur, dum eis adſcribitur etiam actuum efficacia. Sic enim actus operantis venit à Sacramento ex opere operato; ſed de hoc propriis locis agam.

Qvod ſi ex opere operato abſque actu ſufficiente tollerentur peccata, iam omnia ſemper tollerentur, vbi non ponatur obex. Certum eſt autem, non omnia tolli, vbi non eſt æqualis diſpoſitio, vt docent D. Bonauent. *in 4. diſtinctione 12. part.2. art.1. quæſtione 2.* D. Thom. *quæſtione 2. artic.2.* Richardus *art.5. quæſt.2.* Alenſ. 4. *part. quæſt.41. memb.1. art.1.* Gabriel *lect.83. in Can.* D. Antoninus 3. *part. tit.14. cap.12. §.5.* 429

Hoc etiam agnoſcimus, in non ponentibus obicem; dari tamen maiorem gratiam, & remiſſionem pro maiori diſpoſitione, vt oſtendam ſingulis locis.

Qvæstio verò eſt de Sacramentalibus: an remittant venialia ex opere operato, ſunt autem hæc cæremoniæ quædam Eccleſiæ. His addo aliqua alia, quibus remiſſio venialium ſolet adſcribi, & hoc verſu explicantur: 430

Orans, Tinctus, Edens, Confeſſus, Dans, Benedicens.

Ideſt Oratio Dominica, Aqua Benedicta, Panis benedictus, Confeſſio generalis, Eleemoſyna; Epiſcopi, vel Abbatis conſecrati benedictio. Additur etiam oratio in Eccleſia conſecrata, Tunſio pectoris, & vnctio oleo benedicto, vti ſuprà.

Prima opinio eſt, hæc habere hunc effectum ex opere operato. Hæc tribus modis tenetur.

Primvs eſt dicendo, hoc facere tantùm mediatè excitando actum ſufficientem. Ità Petrus Soto *lect.18.* & videtur D. Thom. *quæſt.87. art.3.* & *quæſt.7. de malo, art.2.* ſignificat Gabriel 4. *diſt.16. quæſt.5. art.3. dub.3.* Citatur à Fagundez, etiam D.Bonau. *diſt.2. art.1. quæſt.2.* 431

Secvndvs modus eſt, remittere immediatè, ità tamen, vt requirant attritionem ſaltem imperfectam. Ità ſignificat Paludanus *diſtinct.16. quæſt.1. articulo 2. concluſ.4.* D. Antoninus *prima parte, titul.10. cap.1. §.3.* Videtur D. Bonauent. *diſt.21.* *quæſt.*

quæſt. 2. quamvis ipſe, non attritionem, ſed ſubmiſſionem, & deuotionem, aut reuerentiam in Deum exigat.

TERTIVS modus eſt, id facere immediatè ad modum Sacramentorum, ſi non inueniant obicem complacentiæ contrariæ, & homo vel pia actione, vel religioſè vtatur aliqua ex his rebus. Ità Victoria *in ſumma quarti, num.* 99. *de Pœnit.* Soto *in* 4. *diſt.* 11. *quæſt.* 2. *art.* 4. & *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 3. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 3. Ledeſma 1. *p.* 4. *quæſt.* 28. *art.* 3. Cano *lib.* 12. *de locis, cap.* 13. *ad* 9. Maior. *in* 4. *diſt.* 13. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 1. Henriquez *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 15. Bellarminus *de Sacram. lib.* 2. *cap.* 31. Vualdenſis *Tom.* 3. *de Sacram. p. p. art.* 6. Fagundez *in* 2. *Præceptum Eccl. lib.* 2. *cap.* 1. Hanc eſſe magis piam dicit Baſſæus infrà citandus.

432 SECVNDA ſententia negat omninò his omnibus efficaciam ex opere operato. Hæc eſt antiquorum Theologorum opinio, quam magis indicat D. Thom. *allegatis locis*, nunquam enim dixit, illam excitationem agere ex opere operato, clariùs *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſ.* 4. & *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 1. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 65. *membr.* 3. *art.* 4. D. Bonauent. *diſt.* 21. *art.* 3. *quæſt.* 1. Durand. *eadem diſtinct. quæſt.* 3. Richard. *art.* 3. *quæſt.* 1. Abul. 4. *Reg.* 2. *q.* 39. Turrecrem. *in can. Tres autem, de Pœnit. diſt.* 1. *art.* 3. & *in can. Aquam, de conſecr. diſt.* 3. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 2. Villalob. *Tom.* 2. *tract.* 4. *diff.* 1. Coninch. *de Sacram. quæſt.* 71. *art.* 3. Card. Lugo *diſp.* 9. *ſect.* 4. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 9. Baſſæus *verbo Pœnit.* 4. *n.* 6. alios referens.

433 PROBATVR, quia nulla extat inſtitutio, etiam apparens, excepta aqua luſtrali ab Alexandro I. *can. Aquam*, quia in eius benedictione dicitur: *vt ſit in ſanctificationem*, ſed hoc nomen eſt latum, & debuiſſet ſtrictè explicari, quia res grauis eſt. Hanc tamen delere peccata ex opere operato probabile aiunt Filliuc. *Tom.* 1. *tract.* 6. *num.* 129. Fagundez *præcepto* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 11. Id verò abſolutè ſuſtinent Henriquez *lib.* 1. *de Pœnitentia, cap.* 15. Bellarmin. *de Sacram. lib.* 2. *cap.* 31. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 3. Sotus 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 5. Canus *de Locis, lib.* 2. *cap.* 13. *ad* 9. Victoria *num.* 99. & 120. Nungus *in* 3. *part. q.* 87. *art.* 3. *diff.* 2. Diana *tract.* 4. *de Sacram. Reſol.* 61.

434 PROBATVR ſecundò, quia non dedit Chriſtus Eccleſiæ auctoritatem inſtituendi inſtrumenta ad ſanctificationem, vt fatetur Valentia: Ergo non inſtituit Eccleſia hæc Sacramentalia, vt ex opere operato remittant venialia, in qua remiſſione eſſet infuſio alicuius augmenti gratiæ, vt oſtendi ſuprà; neque enim poteſt veniale tolli ſine interna renouatione, & ſanctificatione. Hæc enim auctoritas non eſt gratis aſſerenda. Vnde Sacramenta ipſe inſtituit, & extant teſtimonia reuelata, quæ id aſſerant; at de hac poteſtate nihil inuenitur.

435 HIC diſputant multi: an peccata per pœnitentiam remiſſa redeant ex ingrati animi culpa, ſed de hoc ſatis egi *prima ſecundæ, tract.* 5. *qui de Gratia, diſp.* 4. *quæſt.* 16.

AGVNT etiam: an per pœnitentiam reuiuiſcant opera mortificata, & de hoc ſatis egi *prima ſecundæ, tract.* 5. *diſp.* 4. *quæſt.* 18.

QVÆSTIO XXXIV.

An qui mortaliter peccauit, teneatur ſub præcepto conteri.

D. Bonau. in 4. diſt. 16. part. 1. art. 3. q. 2.
D. Thom. eadem diſt. quæſt. 2. art. 1. quæſtiuncula 2. ad 4.

NEGATIVAM ſententiam docuit Victoria, vt 436
referunt alij Moderni Thomiſtæ; dicebant enim, pœnitentiam neceſſariam eſſe quidem neceſſitate medij, ideoque, ſi non habeatur, hominem damnari, non propter nouum peccatum; ſed propter antiquum, neque noua onera eſſe imponenda, quando nec ratione, nec authoritate nituntur; omnia verò, quæ de neceſſitate pœnitentiæ, & de periculo, & de obiurgationibus impœnitentiæ in Scriptura leguntur, poſſunt ſatis intelligi ob neceſſitatem medij.

ENIM verò de contritione extare præceptum, 437
ſuppoſito mortali, certum eſt; ſiue contritionem propriam accipias pro Teſtamenti veteris temporibus; ſiue contritionem accipias etiam pro attritione cum Sacramento pro noua lege. Ità docent D. Bonauent. *in* 4. *diſtinctione* 16. *parte* 1. *articulo* 3. *quæſtione* 2. & *diſtinctione* 17. *parte* 1. *quæſtione vlt.* & *diſtinctione eadem, part.* 2. *quæſt.* 2. Richard. *art.* 3. Durand. *quæſt.* 10. Maior *quæſt.* 9. D. Thom. *eadem diſtinctione, quæſtione* 2. *art.* 1. *quæſtiuncula* 2. *ad* 4. & *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſt.* 4. & 3. *part. quæſt.* 84. *art.* 7. *ad* 1. *quæſt.* 85. *art.* 2. *quæſt.* 86. *ad* 3. & *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 79. *art.* 3. *ad* 2. & *quæſt.* 88. *artic.* 3. *ad* 2. Marſil. 4. *quæſt.* 12. *art.* 1. Alenſ. 4. *parte, quæſt.* 18. *membr.* 2. *artic.* 3. Soto *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 6. Cano *relect. de Pœnitentia, punct.* 4. Petrus Soto *lect.* 13. *de Pœnit.* Viguer *in ſumma, cap.* 16. §. 4. Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.* 19. & 20. Medina *C. de Pœnitentia, quæſt.* 2. Nungus *quæſt.* 2. *de partibus pœnitentiæ, art.* 3. *dub.* 2. Coninch. *diſp.* 3. *dub.* 2. Pitigian. 2. *part. diſp.* 14. *quæſt.* 3. *art.* 4. Bellarm. *lib.* 2. *de Sacramento Pœnitentiæ, cap.* 8. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 1. *punct.* 2. Angleſ. *in* 4. *prima parte, quæſt. de contr. art.* 5. *difficul.* 1. Suarez *diſput.* 15. *ſect.* 1. ſupradictos ſic allegans, Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 3. vbi tamen aduertit, eos Theologos, qui etiam ad Sacramentum requirunt propriam contritionem, inter quos allegatur D. Bonauent. 4. *diſt.* 18. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1. & alij plurimi allegandi *diſput.* 2. *ſect.* 2. *quæſt.* 1. eos inquam omnes exiſtimare præceptum eſſe contritionem propriam, etiam tempore gratiæ. At- 438
tamen oſtendam Seraphicum in priori ſenſu locutum.

ASSERO, Pœnitentiam eſſe ſub præcepto.

PROBATVR primò à D. Bonauent. *diſtinct.* 17. *parte* 1. *quæſtione vltima*, ex *Matth.* 3. vbi præcipit Chriſtus: *Pœnitentiam agite.* Idem habetur *Marci primo, in prædicatione Ioannis*, & *Actorum* 2. Aduertit autem *diſtinct.* 16. *part.* 2. *quæſtione* 2. Chriſtum Dominum, Ioannem Baptiſtam, & Apoſtolos prædicationem à Pœnitentia ideò exorſos, nec verò ſuadebant ſolùm nouam vitam, ſed etiam prioris deteſtationem; nec eam ſuadebant, vt merè vtilem, neque noua præcepta de hac dabant; ſed ſupponebant

Digitized by Google

nebant præceptum hac de re latum antiquitus à Prophetis *Eſaiæ 31. & 65. Hierem. 8. Ezech. 18.* & ſæpè etiam ab aliis. Huius autem neceſſitatem teſtatus eſt Chriſtus *Lucæ 3.* clamans: *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* Quæ verba antè inſtitutionem Sacramenti dicta fuere, & declarant, hanc pœnitentiam omni tempore fuiſſe neceſſariam, vt aduertit D. Bonauent. *ll.cc.* & ad hunc textum Lucæ; & Concil. Trident. *ſeſſ.14. cap.4.* & hoc adeò eſt euidens, vt perantiquus Tertullianus *lib. de Pœnitentia, cap.4.* dicat: *Bonum eſt pœnitere, an non? Quid reuoluis? Deus præcipit.*

Hinc autem præceptum colligitur; nam ſimilibus è verbis præceptum Baptiſmi habemus, *Ioannis 3.*

439 Mvlta Patrum teſtimonia hac de re habes apud D. Bonau. *lib.2. Pharetræ, à cap.17. ad 21.* quæ ſi attentè legantur, præceptum indicant.

Hoc autem præceptum eſt deteſtationis ſuper omnia; quidquid muſſitet Nauarrus *in Manuali, cap.1. num.37.* nullum extare hac de re ex Scriptura, vel Patribus teſtimonium, fortè inſpicilia non habebat bonus ille ſenex; ideo non inuenit, quæ de hoc præcepto paſſim dicuntur. Confirmatur à S. Doctore ex aliis præceptis aliarum virtutum, fidei, &c.

Radix verò huius præcepti poteſt ſumi ex obligatione Iuſtitiæ erga Deum offenſum. Ex quo ſumitur à D. Bonauent. *diſt.14. quæſt.2. part.3.* & *diſt.17. part.2. art.3. quæſt.1.*

440 Probatvr à D. Bonauent. Cùm enim quilibet teneatur ex iuſtitia læſo ſatisfacere, & læſio facta Deo ſit altioris ordinis, & grauis, non immeritò hinc præceptum infertur. Idem docet D. Thom. *quæſt.84. art.5. ad 2.* Suarez *diſputatione 15. ſect.1. num.8.*

Deinde neceſſaria etiam eſt ex lege charitatis ad amicitiam Dei recuperandam. Ità D. Thom. & communiter Doctores cum D. Bonauentura.

Tertia radix obligationis eſt ex charitate in ſeipſum, ne in æternam damnationem cadat. Ità D. Thom. *loco cit.* Medina *C. de Pœnitentia, quæſt.3.* Vega *lib.13. in Trident. cap.20.* Sotus *diſtinct.17. quæſtione 2. art.6.* Scotus *diſtinct.17. quæſtione 1.* D. Bonauent. *diſtinct.17. part.2. art.3. quæſtione 1.*

441 *& art.4. quæſtione 2.* Ratio S. Doctoris eſt, quam omnes adhibent, quia, ſi ægrotus mortali morbo tenetur ſuæ ſaluti prouidere ex charitate, ſi poteſt, multò magis poſitus in diſcrimine æternæ mortis.

QVÆSTIO XXXV.

An Impœnitentia ſit ſpeciale peccatum.

S. Bonau. in 2.

442 Si Pœnitentiâ cadit ſub ſpeciali præcepto, quis non videt, omiſſionem eius eſſe ſpeciale peccatum? ſed difficultas eſt, quo pacto Impœnitentia debeat eſſe voluntaria, vt ſpecialem malitiam ponat.

Dvpliciter enim poteſt eſſe voluntaria. Primò directè, ſi tempore, quo vrget præceptum velit peccator non pœnitere, & ita voluntas feratur in omiſſionem. Secundò poteſt eſſe voluntaria indirectè, ſeu interpretatiuè, quando ex negligentia culpabili omittitur Pœnitentia, tempore præcepto, vel ex ignorantia vincibili, vel ex certa ſcientia, ſine voluntate quidem directa omittendi, cum voluntate tamen agendi, vel retinendi aliquid incompoſſibile præcepto.

Ivxta primum modum voluntarij certum eſt, Impœnitentiam eſſe peccatum ſpeciale. Ità docuit D. Bonauent. *in 2. diſtinct. 43. & 3. part. Breuil. cap.11.* D. Thom. *2.2. quæſt.14. art.2. ad 3.* Suarez *diſp.15. ſect.2.* 443

Altero verò modo negat D. Thom. eſſe peccatum ſpeciale, *eadem quæſt. art.1. ad 3.* Sed dicendum, eſſe ſpeciale peccatum; nam addit ſpecialem malitiam præcepto contrariam. Et videtur aſſeri Hierem. 8. *Nullus eſt, qui agat Pœnitentiam ſuper peccato ſuo, &c. non ſunt confuſi, erubeſcere neſcierunt: idcircò cadent inter corruentes, dicit Dominus.* Sic exponit D. Hieronymus *ibi*, & Suarez, nec eſt contrarius D. Bonauent. dum ait, Propoſitum non pœnitendi eſſe mortale, ſed continuationem in peccato eſſe ſequelam omnium peccatorum. Vult dicere, ſi nec voluntatem directam habuerit non pœnitendi, neque etiam indirectam, vt ſi morte præoccupatus ſit, priuſquam de Pœnitentia cogitare poſſit.

Ex dictis videtur triplex eſſe peccatum in ordine ad Deum, contra Iuſtitiam, contra charitatem Dei, & dilectionem proximi. Probatur, quia triplex præceptum inſtat, quod prauo eo propoſito violatur. 444

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum Præceptum Poenitentiæ *ſit naturale, vel poſitiuum.*

D. Bonau. 4. diſt. 17. p.2. art.3. quæſt.1.

Certvm eſt, eſſe præceptum Diuinum, quod obligauit antiquitus etiam Adam, Caïn, & alios, atque adeò nulla humana poteſtate tolli poſſe. 445

Qvæstio autem eſt: an ſit Diuinum naturale; an vero Diuinum poſitiuum, & ex libera voluntate Dei ortum.

Prima opinio eſt, eſſe præceptum poſitiuum. Ità Medina *C. de Pœnit. tract.1. quæſt.2. art.2.*

Commvnis verò ſententia eſt, eſſe præceptum naturale. Ità D. Bonauent. *loco citato*, D. Thom. *quæſtione 84. art.7. ad 1.* & *quæſt.86. art.6. ad vlt.* Caietanus *ad D. Thom.* Cano *Relect. de Pœnitentia, punct.3.* Alenſ. *4. part. quæſt.18. memb.2. art.3. §.2.* Richard. *diſtinct.17. art.2. quæſt.3.* Maior *quæſt.9.* Marſil. 4. *quæſt.12. art.1. & quæſt.18.* Vega *lib.13. in Trident. cap.20.* Iacobus Latomus *art.3. contra Lutherum.* Card. Lugo *diſput.7. ſect.10.* Maſtrius *diſp.5. quæſt.7. num.18.*

Svarez *diſput.15. ſect.3.* conciliator accedens docet, Pœnitentiam, prout dicit obligationem ſatisfaciendi Deo offenſo, eſſe naturalem. Ad talem verò ſatisfactionem contritionis ſupernaturalis teneri ex lege connaturali ipſi gratiæ; attamen, licet talis actus ſit proportionatus aliquo modo, tamen pendere ex Diuina ordinatione. 446

Seraphicvs Doctor ita ſuam promit ſententiam, Confeſſionem quidem delictorum Sacramentalem non dictari in particulari à natura, imò naturam reclamare; at verò imperatam

Digitized by Google

ad rationabilem ſatisfactionem à iuſto iudice, eſſe naturalem poſitiuam, quæ à libera Dei voluntate in ſui inſtitutione pependit; at ſatisfactionem, quæ à virtute pœnitentiæ elicitur, eſſe debitam iure naturæ cum proportione; Satisfactionem ſanè iniuriæ illatæ in genere eſſe de iure naturæ; recognitionem verò, & conſequentem ſatisfactionem offenſæ Diuinæ, eſſe de iure naturæ, adiutæ à gratia; non enim poſſum cognoſcere Diuinam offenſam ſine lumine fidei; ea verò agnita dictat natura, ſatisfaciendum ſanè diuino adiutorio, quia altius eſt debitum hoc, quàm humanum.

447 An verò talis actus præciſus contritionis ſit ius naturæ, præciſum à poſitiuo, non ita clarè aſſerit, ſed dicit: Cùm autem homo cognouit, ſe offendiſſe Deum; natura dictat, quòd ab ipſo miſericordia eſt humiliter petenda. Itaque non aſſerit præciſè de contritione. Et licet argumento huic: Tres ſunt partes Pœnitentiæ, Confeſſio ſcilicet, Contritio, & Satisfactio; ſed hæ duæ ſunt de lege naturæ: Ergo & Confeſſio. Reſpondeat, Contritionem, & Satiſfactionem magis ſpectare ad Pœnitentiam virtutem; Confeſſionem verò reſpicere, vt eſt Sacramentum. Vnde videatur concedere illas eſſe de lege naturæ; hoc tamen non concedit abſolutè, ſed ei ſatis eſt, excludere Confeſſionem, eamque reuocare ad ius poſitiuum; Contritionem verò reduci ad virtutem iure naturæ neceſſariam; non tamen vult, eam eſſe iure naturæ, ſolitariè ſumpto.

Qvare Suarez illam deciſionem è Seraphico decerpſit.

448 Assero igitur primò, Pœnitentiam eſſe de iure naturæ Deo debitam.

Probatvr à S. Bonauent. *in corpore*, quia præcepta iuſtitiæ, & charitatis naturalia ſunt proportionatè, ideſt, præcepta iuſtitiæ moralis, & humanæ, & amicitiæ etiam, ſeu beneuolentiæ connaturalis, homini connaturalia ſunt, etiam reſpectu humanæ naturæ per ſe, ac nudè ſumptæ; præcepta autem iuſtitiæ, & Charitatis infuſæ, ac diuinæ, connaturalia ſunt homini, eleuato per gratiam ad finem ſupernaturalem. Præceptum autem hoc Pœnitentiæ per ſe, ac primariò eſt præceptum cuiuſdam iuſtitiæ infuſæ; Iuſtitia autem naturaliter dictat reſarciendam iniuriam, atque adeò hæc dictat reſarciendam iniuriam Deo illatam.

Ex quibus ſequitur, etiam in puris naturalibus conſtitutum hominem, teneri ad Deo reſarciendam omni modo poſſibili iniuriam.

Imò, etiamſi Deus non reuelaret aliud, quàm ſe eſſe offenſum; adhuc teneretur ex iure naturæ homo eniti ſatisfacere Deo, vt notat Suarez.

449 Assero ſecundò, Contritionem eſſe iure poſitiuo debitam ob lethalem offenſam; non autem mero iure naturæ.

Probatvr primò, quia præcepta naturalia in Decalogo continentur, in quo non inuenitur hoc de pœnitentia mandatum.

Vega dicit reduci ad quintum præceptum de non inferendo damno in honore, vita, &c.

Svarez dicit, reduci ad ſecundum de Deo colendo: Sed fruſtra.

450 Probatvr ſecundò: nam ius naturæ immutabile eſt; at contritio fuit mutata in nouo Teſtamento, in quo ſatis eſt attritio cum Sacramento.

Potvit deinde Deus non exigere antiquitus contritionem, ſed alio actu eſſe contentus, quandoquidem neque contritio eſt condignè ſatisfactiua offenſæ.

Obiicies. Id particulare, quod eſt idem ſemper, & apud omnes; eſt iure naturæ, ſed contritionis actus eſt talis; nam ſemper fuit neceſſaria contritio: Ergo. Maior eſt D. Iſidori. Minor probatur, nam etiam in lege naturæ fuit neceſſaria contritio, quando nullum erat ius poſitiuum. Sic impoſita fuit Adæ, Caïno, & cæteris, & nunc etiam in Confeſſione, ſecundùm aliquos, eſt neceſſaria, non obſtante plenitudine gratiæ nouæ legis.

Respondetvr ex D. Bonauentura; quando particulare ius idem omninò perſeuerat, eſſe de iure naturæ, ſed non perſeuerauit contritio, tum quia additum Sacramentum; tum quia ſatis eſt attritio, vt oſtendam etiam in via D. Bonauent. euidenter. In lege verò naturæ erat aliquod ius poſitiuum reuelatum circa actus neceſſarios ad ſalutem, licèt non quoad externa, vt notat etiam Suarez. Imò etiam aliqua externa Deus exigebat, vt Confeſſionem externam exegit à Caïno, & Adamo, vt acutè vidit S. Bonau. Itaque licèt interna Pœnitentia ſit de dictamine naturæ; tamen, quod talis actus exigeretur, fuit à Deo reuelatum. 451

QVÆSTIO XXXVII.

An præceptum Poenitentiæ *circa eadem peccata ſemel tantùm liget.*

D. Bonau. diſt. 16 p. 2. art. 3. quæſt. 2.

Theologi plurimi antiqui cenſuêre, præceptum hoc obligare quoties practicè peccata memoriæ occurrunt, etiam poſtquam ea remiſſa eſſe opinamur. Alenſis 4. *part. quæſt.* 68. *membr.* 2. Richardus *diſt.* 14. *art.* 9. *quæſt.* 1. ibi Gabr. *quæſt.* 3. *art.* 3. Paludanus *diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 3. vbi id inſinuat D. Thom. *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſt.* 4. Sylueſt. *verb. Contritio*, *quæſt.* 2. Viguer. *ſumma*, *cap.* 16. §. 2. Zerola *de Pænit. cap.* 7. *quæſt.* 14. Citantur nonnulli antiqui dicentes, Pœnitentiam debere eſſe perpetuam. Ita Hugo de S. Vict. *lib.* 2. *de Sacram. p.* 14. *cap.* 1. Iſidorus *de ſummo bono*, *lib.* 2. Auguſtinus *de vera*, & *falſa pænit. cap.* 13. Eſt ſententia Scoti 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 3. quem ſecuti ſunt Scotiſtæ, præſertim Brancatius *diſp.* 14. *art.* 7. Faber *diſp.* 18. *cap.* 4. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *art.* 219. & 221. 452

Secvnda ſententia eſt, pœnitentiam debere eſſe quidem negatiuè perpetuam, quia nunquam diſplicere debet, & nunquam retractari; non autem poſitiuè, quoties recogitantur peccata. Ità D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 8. & 9. Caietanus *ibi*, & *primo Tomo opuſc. tract.* 17. *quæſt.* 1. Medina *C. de Pœnit. quæſt.* 6. *dub.* 2. Soto *diſp.* 14. *art.* 9. & *diſp.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 6. Nauar. *ſum. cap.* 1. *num.* 22. Suarez *diſput.* 15. *ſect.* 4. Adrianus 4. *quæſt.* 3. *de Confeſſ.* Canus *relect. de Pænit. p.* 4. *quæſt.* 2. Valentia *diſput.* 7. *quæſt.* 8. *p.* 4. *aſſert.* 2. Sayrus *de Pænitentia*, *cap.* 6. Reginald. *lib.* 5. *num.* 20. Vaſquez *quæſt.* 86. *art.* 2. *dub.* 6. Angles 4. *quæſt. de contritione*, *diff.* 5. Pitigianus 2. *part. diſp.* 14. *quæſt.* 3. *art.* 6. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 1. *punct.* 3. 453

Sententia S. Bonau. eſt *diſt.* 16. *part.* 2. *art.* 3. *quæſt.* 2. Præceptum contritionis eſſe poſitiuum, & ideo non obligare ad ſemper; ſed pro loco, & tempore, cùm homo recogitat mala ſua, quibus Deum offendit. Sic loquitur *in corpore*: Propterea à multis 454

pro

Digitized by Google

pro priori ſententia allegatur; ſed oportet videre in tota quæſtione rationem, quam *in corpore* non ponit.

Qvòd igitur actu abſolutè non teneatur in via D. Bonauent. oſtendo, nam obiicit ſibi hoc argumentum: Contritio eſt æquè pars Pœnitentiæ, ac Confeſſio, & Satisfactio; ſed non oportet ſemper confiteri: Ergo nec ſemper conteri. Imò, ſicuti ſemel confiteri ſufficit, ita ſemel conteri. Hoc argumentum S. Doctor admittit, & cautè ſolutionem omiſit. Rationem verò huius omiſſionis aſſignat in reſponſione argumenti ſequentis, quod eſt tale: Contritio eſt Medicina; ſed contingit, hominem eſſe perfectè ſanatum, vt puta, ſi baptizatur, vel etiam ſi pœnitentiam proportionatam (pro viribus) confecerit: ergo ſi poſt adeptam ſanitatem ceſſat vſus Medicinæ; ſequitur ceſſare etiam contritionem: Hoc argumento vtuntur Suarez, Valentia, Vaſquez, Amicus, Auerſa, & alij.

455 Respondet S.Doctor, quòd quædam eſt Medicina ſanatiua tantùm, & hæc eſt, quando eſt morbus; quædam præſeruatiua, & melioratiua, & talis eſt contritio, & hanc ſemper habere bonum eſt. Igitur non vult, præceptum hoc per ſe ligare abſolutè ad actum contritionis quoties memoriæ occurrat peccatum, ſed ad præſeruationem à complacentia, & ſimili caſu, nempè, ſi periculum ſit complacendi.

Obiicit ſibi etiam aliud argumentum. Contritio eſt pœna, qua peccator ſe punit: Ergo, eſto quod ſufficienter ſit punitus pro peccato, tunc ſi amplius punit ſe per contritionem, punit ſe ſupra condignum.

456 Respondet S. Doctor, quòd nunquam ſe peccator poteſt punire, quin maiori pœna ſit dignus, ſecundùm rigorem iuſtitiæ: & quia homo ſibi rigidus debet eſſe, & aliis pius, nunquam tantùm ſe affligit per contritionem, quòd ſit ſuperfluum; dum tamen hoc poſſit ſuſtinere, quia totum eſt ei ad gloriæ cumulum.

Tamen nota, quòd contritio, ratione diſplicentiæ peccati, ſemper eſt neceſſaria, ſaltem in habitu.

Ex quibus apparet, cur imponat contritionem in recordatione, vt nempè ſeruetur in habitu deteſtatio peccati, & non irrepat delectatio, neque obligat extra periculum.

Assero igitur, Pœnitentiam, ſeu diſplicentiam peccatorum ſemper in habitu tenendam.

457 Probatvr à S.Doctore, primò ex D. Auguſt. *lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap. 13.* vbi etiam ratio aſſertionis D. Bonauenturæ aſſignatur: nam exponens *ibi* ea verba: *Vade, & noli amplius peccare,* obſeruat, non dixiſſe Dominum: Ne pecces; ſed nec voluntas peccandi in te oriatur. Et ſubdit: *Quod, quomodo ſeruabitur, niſi dolor continuè in pœnitentiam cuſtodiatur?* Vnde eatenus continuationem moralem pœnitentiæ exigit, quatenus excludit voluntatem peccandi, vt dixi *quæſt. 9.*

Hinc S. Doctor *diſt. 14. part. 2. quæſt. 1.* Pœnitentiam definit ex Patribus: *Eſt perpetrata plangere, & plangenda non committere,* idest, ſeruando habitu propoſitum non peccandi. Sic ſeruari pœnitentiam circa idem peccatum: nam poteſt habitu dolere de peccato præterito; & de alio complacere, vt aduertit idem S.Doctor *ad vlt.*

Idem probant aliæ authoritates Sanctorum Patrum apud D. Auguſtino *lib. 2. Pharetræ, à cap. 17.* Idem confirmant aliæ rationes S.Doctoris.

458 Assero ſecundò, non eſſe neceſſarium ſemper actu pœnitere, etiam dum recogitas.

Probatvr à D. Bonauent. ratione, qua vtuntur cæteri, quia eſt præceptum affirmatiuum.

Neqve habemus aliquam legem pro tempore recordationis. Vnde ſicuti ſtatim non teneris confiteri, ſi de peccatis cogites; ita neque conteri, ait Valentia.

Sed D. Bonauent. preſſiùs vrget. Sicuti ſemel tantùm teneris confiteri; ita & ſemel conteri de eodem peccato.

Attamen, ſi occurrat cogitatio, de eliciendo actu, vel complacentiæ, vel Pœnitentiæ, certum eſt, debere elici actum Pœnitentiæ ex hypotheſi vi præcepti pœnitentiæ non retractandæ. Et hoc ſenſu videtur locutus etiam D.Thom. 4. *diſt. 17.* vt notat Valentia, imò & Scotus; qui ita arguebat. Qui practicè, idest voluntariè, cogitat peccata, nec diſplicent, non diligit Deum, quia non diſplicet ei id, quod eſt contra Deum, quod eſt vltimum fundamentum D. Bonau. ſufficit autem ea diſplicere habitu. Quamvis admoneat Suarez *num. 7.* non cogi pro tunc, quia poteſt homo neutre ſe habere, nullum eliciendo actum. Deinde poteſt tunc voluntas elicere actum complacentiæ circa virtutem abſque vllo contritionis actu. 459

Attamen, quia poteſt eſſe periculum in recogitatione, tunc ratione periculi erit præceptum, vt notat etiam Suarez *num. 8.*

Non igitur requiritur ex vi præcepti per ſe multiplicatio actuum, quia, licet vnus actus non ſit condigna ſatisfactio, tamen eſt talis, qualis à Deo exigitur. Multiplicare enim actus eſt ſupererogationis, vt notat Suarez *num. 9.* cum D. Bonau. *ad argumenta,* & *diſt. 14. part. 2. quæſt. 1. ad penultimum*; nam Deus remittit offenſam infinitam per vnum actum elicitum ex gratia; alioqui teneremur ad infinitas pœnitentias, quod eſt impoſſibile, & nunquam à Deo iniunctum. 460

Specialis verò difficultas eſt: an poſt Sacramentum, ſola attritione acceptum, teneatur aliquis, ſaltem in morte, conteri de mortalibus. 461

Respondet Suarez *num. 19.* affirmatiuè, quia, licèt probabile ſit, attritionem cognitam ſatis eſſe cum Sacramento ad iuſtificationem; tamen non eſt certa. Itaque, qui ſciens ita moritur, exponit ſe periculo damnationis, atque adeò peccat, non contra iuſtitiam; quia reddidit quod probabiliter exigit Deus, vnde non agitur temerè, ſed ex lege charitatis; quia tenetur homo diligere Deum ſuper omnia, priuſquam moriatur. Addunt etiam ex charitate propria teneri. Idem cenſent alij, quos referam *quæſt. 39.*

Hæ tamen mihi videntur anguſtiæ, in quas redigantur animæ, & quidem de charitate propria ſatis ſecurè operatur, quia Concilium Tridentinum approbat attritionem, tanquam ſufficientem ad recipiendam iuſtificationem cum Sacramento, vt oſtendam *diſp. 2. ſect. 2. quæſt. 2.* 462

Deinde ſi temerè agitur moriendo, facta confeſſione cum ſola attritione, hoc eſt, quia temerè agitur in ordine ad iuſtificationem: Ergo quoties confiteretur aliquis mortalia cum ſola attritione cognita, temerè agit, quod eſt abſurdiſſimum.

Qvoad charitatem erga Deum; vbi nam eſt hoc præceptum diligendi Deum tali actu in fine vitæ? ipſum oſtendant, ſi adeò ipſorum iudicio compertum ſit.

Digitized by Google

QVÆSTIO XXXVIII.

An præceptum CONTRITIONIS *obliget ſtatim commiſſo peccato.*

D Bonau. d. 17. p. 2. art. 4. q. 2.

463 PRIMA opinio eſt, hoc præceptum vrgere poſt commiſſum peccatum, non ſtatim Mathematicè; ſed mox vt occurrit eius cogitatio, aut aliqua de eo excitatio: Ità Guillelm. Pariſienſ. *libro de Sacrament.* Argent. *in* 4. *diſtinct.* 17. *artic.* 4. *ad* 4. Paludanus *quæſtione* 1. *artic.* 3. *concl.* 2. & omnes authores *præcedenti quæſtione* adducti, tenentes, hominem contritioni obligari, quoties peccatum memoriæ occurrit, etiam poſt remiſſionem, quantò multò magis erit verum ante remiſſionem. Id ſpecialiter ſentit Alenſis 4. *part. quæſt.* 77. *membr.* 4. *artic.* 1. Maior *diſtinct.* 17. *quæſtione* 5. & 9. D. Antoninus 3. *parte, tit.* 14. *cap.* 18. §. 2. vbi in hanc ſententiam adducit D. Thomam, D. Bonauenturam, & Durandum, non aſſignans loca. Idem ſentit Sylveſter, *verbo Contritio*, Marſil. 4. *quæſt.* 12. *art.* 1. *punct.* 5. Adducitur Seraphicus 4. *diſtinct.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. à Suarez *diſputat.* 15. *ſect.* 4. qui tamen eum ſubobſcurè loqui ait, ſed eſt *quæſt.* 2. vbi loquitur S. Doctor de præcepto confeſſionis. Eadem docuit Caietanus 2. 2. *quæſt.* 66. *art.* 3. *circa ſecundum*, & *primo tomo opuſc. tract.* 17.

464 FAVET D. Thomas, *ſecunda ſecundæ*, *quæſt.* 62. *art.* 8. indirectè. Eandem ſententiam ſuſtinent Petrus Soto *lect.* 13. *de Pœnitentia*, Abulenſ. *libro* 1. *Paral. cap.* 16. *quæſt.* 36. Archidiacon. *in Canon. Ille Rex, de Pœnit. diſt.* 3. Innocent. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* qui loquuntur de confeſſione.

VIDETVR S. Doctor, id aſſerere de Religioſis 4. *diſt.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 2. vt refert Card. Lugo *diſp.* 7. *ſect.* 11.

465 SECVNDA ſententia eſt, non teneri peccatorem ſtatim ad pœnitentiam, etiam data opportunitate. Hanc magis inſinuat S. Thom. 4. *diſtinct.* 77. *quæſt.* 3. *artic.* 1. *quæſt.* 4. Alenſis *dicta quæſt.* 77. & D. Bonauentura *dicta quæſtione.* Durandus 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 10. *num.* 3. Angelus *verbo Contritio.*, *num.* 5. Medina *C. de pœnitentia*, *tractat.* 1. *quæſtione* 6. & *tractatu* 2. *quæſtione de Confeſſione ſtatim agenda*, Adrianus *in* 4. *quæſt.* 3. *de Confeſſione*, Soto *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *artic.* 6. Cano *relect. de pœnitentia*, 4. *parte*, Viguer. *in Summa*, *cap.* 27. & 29 Latiùs *de Pœnitentia, diſput.* 5. in principio, circa tertiam partem, Gloſſæ, *numero* 4. Suarez *diſputatione* 15. *ſectione* 5. Vaſquez *quæſt.* 86. *artic.* 2. *diſputatione* 5. Coninchius *diſput.* 3. *dub.* 1. Reginaldus *lib.* 5. *numero* 19. Zerola *de Pœnitentia*, *cap.* 7. *quæſt.* 3. Peſantius, & alij, apud Bonacinam, *diſputat.* 5. *quæſt.* 5. *ſectione* 1. *puncto* 2. & apud Vaſquez, & Cardinalem Lugum, qui ait, eſſe communem vno, vel altero excepto: eandem, vt communem, ſequitur Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *num.* 208. Fagundez *in ſecundum præceptum Eccleſiæ, libro* 2. *cap.* 6. *numero* 5. Fulienſ. *capite* 6, *reſol.* 9.

466 ASSERO cum hac ſententia, præceptum Pœnitentiæ non ſtatim obligare poſt peccatum commiſſum.

PROBATVR primò à Suarez, *numero* 4. *fundamento D. Bonauenturæ* primò, quia hoc præceptum eſt affirmatiuum; præceptum autem affirmatiuum nec pro ſtatim obligat, nec ad ſemper.

RESPONDET Caietanus, hoc affirmatiuum includere negatiuum, non permanendi in ſtatu peccati.

CONTRA, quia nullam obligationem oſtendit: nam ſi extaret, ex triplici capite oriretur: Vel ex obligatione Iuſtitiæ reſarciendi iniuriam Deo illatam: Vel ex charitate Dei, non permanendi in inimicitiam cum Deo: Vel tandem ex charitate erga ſe non permanendi in periculo damnationis. Ex nullo autem capite obuenit nobis illud præceptum.

NON ex lege Iuſtitiæ, quam intendunt aduerſarij vrgere hoc argumento. Lex Iuſtitiæ inter homines obligat ad ſtatim reſtituendam rem, furto oblatam, vt damnum illatum: Ergo & lex iuſtitiæ ad Deum obligat ad ſtatim ſatisfaciendum ob iniuriam illatam, & ad reſtituendam honorem ipſi ablatum. 467

RESPONDET Suarez, *numero* 10. diſparem eſſe rationem: nam homo ità læditur, vt cogatur carêre bonis vtilibus, atque adeò iuſtitia cogit ad non continuandum illud detrimentum; at Deus non priuatur per culpam re aliquâ vtili, ſed ſolo honore debito, vt eſt vltimus finis: Ergo poſt tranſactam iniuriam nullum ei accreſcit nocumentum ex eo, quòd ſatisfactio pro iniuria differatur. Imò addo, quod ex parte peccatoris accreſcit illi pœna in ſatisfactionem, Deo debitam, quia excluditur à merito, iacet exul à vita æterna, plurimis malis obnoxius, &c. N que eſt ſimile de præcepto, quo tenetur non cadere, vel relabi, quia hoc eſt negatiuum ligans ad ſemper; vt ait S. Doctor *ad vltimum.* Hæc doctrina eſt D. Bonauenturæ *hîc* ſparſim.

SECVNDÒ ex charitate in Deum aliqui eruunt hanc obligationem, quia ſtatus inimicitiæ eſt grauiſſimum malum, tum quia turpitudo illius ſtatus charitati repugnat: tum quia in continuo periculo morali iacet peccator alia peccata mortalia patrandi; quia, vt ait D. Gregorius *homil.* 11. in Ezech. *Peccatum, quod per Pœnitentiam non citò deletur, Deo permittente, ſuo pondere in aliud trahit.* 468

PRÆTEREA, ſi vnus homo habet cum alio inimicitiam, tenetur ſtatim reconciliari, vt dicitur *Matth.* 5. vbi præcipit, ne reconciliatio differatur, etiam ob Sacrificium Deo offerendum, dicens: *Si offers munus tuum, &c.*

RESPONDETVR *ad primum*, velle poſitiuè inimicitiam cum Deo eſſe peccatum; at poteſt voluntas, dum eſt in peccato mortali, non habere hunc actum, neque etiam contritionem. 469

AD *ſecundum*, dicunt aliqui, non eſſe per ſe neceſſariam gratiam habitualem ad vitanda noua peccata.

SED hoc certum eſt, non poſſe hominem ſine gratia diù viuere, abſque nouis peccatis mortalibus. Et hoc conſonat Concilio Mileuitano, *can.* 3. vbi docet; *Gratiam Dei, qua iuſtificamur per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, non ſolùm ad remiſſionem peccatorum, quæ iam commiſſa ſunt, ſed etiam ad adiutorium, ne committantur, valêre*, & infra exponit: *Ita valere, vt etiam neceſſaria ſit, atque non tantùm faciliùs, ſed ſimpliciter poſſe.* Certum eſt autem, gratiam iuſtificationis eſſe habitualem, diſtinctam à præueniente, vt docet Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 6. *can.* 3. dicens: *Gratiam præuenientem eſſe neceſſariam, vt homo diſponatur ad iuſtificationis gratiam,* 470

&

& can.9. & 11. at alibi diſtinguit gratiam iuſtificationis ab actibus illis, auxilio Dei elicitis, quibus ad gratiam iuſtificationis diſponimur.

Igitvr argumentum probat, quod ratione periculi tenentur non differre diù, vt etiam docet D. Bonauent. *in corpore*; non tamen oſtendit, quod ſtatim teneatur pœnitere; vt obſeruat S.Doctor.

471 Ad *tertium* reſpondetur, ibi præcipi, vt tollatur odium, & mala voluntas in proximum, non vt amicitiam cum eo adeamus: Sic & tenetur homo non habere voluntatem offendendi rurſus Deum, vel permanendi in ſtatu illo, quod eſſet odiſſe Deum virtualiter. Multò minùs tenetur non odiſſe formaliter. Si tamen ob aliquam cauſam differat ad opportuniùs id præſtandum, nihil ibi peruerſum arguitur.

472 Ex tertio capite charitatis in ſeipſum idem arguunt aliqui, quia ex vi huius charitatis tenetur homo ſe à grauiſſimo malo ſubtrahere, quod in corporali vitæ periculo manifeſtum eſt; multò autem magis in periculo mortis æternæ.

Confirmatvr: Nam tenetur quis, data prima opportunitate, ad correptionem proximi, niſi meliorem occaſionem expectet, iuxta doctrinam D.Auguſtini *primo de ciuitate, cap.*9. & D.Thom. 2.2. *quæſt.*33. *art.*2. *ad tertium.* At homo tenetur arctius in ſeipſum, quia tenetur magis diligere bonum ſpirituale ſui, quàm proximi.

473 Respondet S. Bonauentura *ad* 3. teneri nos ex charitate ad graue malum mortis euitandum. Quare ſi ex dilatione probabiliter ſecutura ſit; teneor adire Medicos; eodem modo, & magis teneor, ſi periculum ſit mortis, vnde damnatio ſequatur; at differre remedium pœnitentiæ ob aliquam cauſam, puta maiorem opportunitatem nanciſcendam, non eſt malum; ſicuti non eſt malum expectare, ſi eruditior Medicus; vel efficacior medicina ſit præſtanda. Ità reſpondet etiam D.Thom.4.*diſt.*17.*quæſt.*3. *art.*1. *quæſtiuncul.*4. *ad* 2. Suarez *num.*16. Cano *loco citato,* & alij.

Ad confirmationem reſpondent aliqui, præceptum correctionis vrgere, data opportunitate, nec meliori expectata. Aduerto autem, materiam correptionis eſſe peccatum, non vt præteritum; ſed vt in ordine ad continuationem. Ideò non audienti, indicatur anathema, Matth.18. *Sit tibi ſicut Ethnicus.* Certum eſt autem, materiam excommunicationis non eſſe peccatum præteritum, vt ſic; ſed quatenus à futuro dependet.

474 At meliùs dicitur correptionem ordinatam eſſe ad lucrandum fratrem, vt dicitur ibi, Matth. 18. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*, atque adeò non ſolùm ob continuationem in nouo, vel eodem peccato inſtituta eſt, ſed etiam ad remouendum à peccati ſtatu habituali proximum, vt aduertunt, Adrianus 4. *quæſt.*1. *de correctione*, Suarez *loco citato*, & alij, lucrari enim proximum eſt, non ſolùm impedire nouum peccatum eius; ſed etiam illum ad ſalutem reuocare, vt Auguſtinus, Hieronymus, Chryſoſtomus, & alij Patres notant.

475 Igitvr quamdiu proximus non eſt emendatus, etiamſi in periculo noui caſus non ſit, vrget præceptum correptionis. Quocunque verò modo hoc ſit, non teneor, niſi nacta opportunitate, dum melior non expectatur. Ità reſpondet Suarez cum Adriano *quæſt.*3. *de confeſſione*, citantes D.Auguſtinum, 1.*de Ciuitate Dei, cap. nono,* dicentem: *Si proptereà quiſque obiurgandis, & corrigendis malè agentibus parcit, quia opportuniùs tempus inquirit, conſilium eſt charitatis.* Neque hoc ſolùm ſatis eſt, ſed exigitur, vt opportunitas tranſeat in neceſſitatem, nempè, vt proximus hic, & nunc egeat ea correctione, eſt enim eleemoſyna ſpiritualis.

Plvrima autem debent interuenire, vt docet D.Bonauentura, *lib.*4. *Pharetræ, cap.*38. ex D.Auguſtino *de doctrina Chriſtiana, lib.*3. *cap.*12. *tom.*3. vbi ait: *Quid locis, & tempori, & perſonis conueniat, diligenter attendendum eſt, ne temere flagitia reprehendamus.* & S.Doctor addit D.Bernardum *ſerm.*57. *ſuper Cant.* vbi ait: *Non contemnenda increpatio iuſti, quia ruina peccati cordis ſanitas eſt, nec non Dei via ad animam*, & Gloſſam *ad Matth.*7. vbi dicitur: *Rarò, & non ſine magna neceſſitate, obiurgationes ſunt adhibendæ, & non niſi Dei reſpectu, &c.* Alios Patres vide ibi. 476

Hanc igitur eleemoſynam tenetur prius dare ſibi, vt oſtendit S.Doctor *diſt.*15.*part.*2.*dub.*10. ex Magiſtro. Ideò *Eccleſiaſt.*3. dicitur: *Miſerere animæ tuæ.*

Probatvr verò ſecundò à D. Bonauentura, non obligari peccatorem ſtatim ad contritionem, *fundamento ſecundo*, quo nititur Suarez. Si ſtatim teneretur: ergo toto tempore, & cùm in eo ſint infinita inſtantia, ſingulis interruptis inſtantibus peccaret plurimis peccatis, vel nouo ſemper continuato. Probatur ſequela, quia ſemper violaret præceptum; ſicuti patet de Latrone non reſtituente. Hoc autem nunquam prudentes confeſſarij vrgent, vt notat Maſtrius. 477

Si dicas, non peccare, dum non recogitat: Contra arguit S.Doctor: Ergo cùm bonum ſit recogitare ſuum ſtatum, iam peccator commodum ex malo illo reportaret, vnde mala omnia: *Non eſt qui recogitet,* & ſaltem ſemper, dum aduertit, ſe in eo ſtatu, peccaret, quod eſt admodum durum; ità enim tenerentur confiteri omiſſiones illas, cùm tamen plurimi ſemel in anno confiteantur, neque fateantur has omiſſiones, neque eruditi confeſſarij id exigunt, vt adnotauit etiam Suarez poſt S.Bonauenturam *hic.* Eſt enim vnum peccatum primum, in quo perſeuerat, vt ait S.Doctor *diſt.*20. *dub.*7. 478

QVÆSTIO XXXIX.

Quo tempore teneatur aliquis præcepto Pœnitentiæ.

{ D.Bonauent. d.16. p. part. art.3. q.2.

In hoc poſita eſt, ac conſtituta diſputatio, vt definiatur. Quandonam præcisè præceptum Pœnitentiæ obliget. Et quidem in articulo mortis certum eſt; nam ſi tota vita percurratur impœnitens, non eſt ampliùs tempus præceptum adimplendi. Idem periculum eſt perpetuæ amentiæ. Sic Theologi communiter, D.Bonauentura *diſt.*17. *parte* 2. *art.*4. *quæſt.*2. *in corpore*, de hora mortis, vel periculo. De amentia verò *diſtinct.* 16. *part.*2. *quæſt.*2. *ad* 1. quem ſequuntur D.Thom.4.*diſt.*17. *quæſt.*1. *artic.* 4. vbi vterque S.Doctor loquitur de confeſſione. Eſt autem idem de pœnitentia interiori. Durandus *ibi, quæſt.*10. *numer.* 5. Caietanus *in ſumma, verbo contritio.* Adrianus *quæſtione* 3. *de Confeſſione.* Medina *Codice de pœnitentia, tract.*1. *quæſt.*6. *art.*1. *ad argumenta*, Soto *diſt.* 15. *quæſt.*2. *artic.* 6. Na- 479 480

uarrus

Digitized by Google

uarrus *in ſumma*, *cap.* 1. *num.* 31. Vaſquez *quæſt.* 86. *art.* 2. *dub.* 6. Hurtad. *diſſ.* 4. Scotus *diſtinctione* 20. *quæſtione vnica*, vbi Faber *diſputatione* 39. Valentia *diſputat.* 7. *quæſt.* 8. *puncto* 4. Suarez *diſputat.* 15. *ſect.* 4. *numero* 19. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 6. *numero* 5. Reginaldus *lib.* 5. *num.* 55. Maſtrius *diſputat.* 5. *quæſt.* 7. *art.* 3. Pitigianus *ſecunda parte*, *diſp.* 14. *quæſt.* 3. *art.* 6. *concl.* 5. Zerola *de Pœnitentiis*, *cap.* 7. *quæſito* 24. Peſantius *in addit. ad tertiam partem*, *quæſt.* 10. *diſput.* 3. Sayrus *de Pœnitentia*, *cap.* 6. Cardinalis Lugo *diſput.* 7. *ſect.* 11. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 1. *punct.* 2. *num.* 5. Diana *part.* 11. *tract.* 8. *reſol.* 38. & cæteri apud iſtos.

481 Ex his Nungus, Conineh. Zerola, & Valentia dicunt, hunc teneri ad actum contritionis in eo articulo, etiamſi confeſſus ſit cum attritione, quaſi non ſatis conſulat charitati in ſe debitæ ad ſuam ſalutem, ſola attritione cognita. Ideò Valentia Canum reprehendit.

Enim verò D. Thomas, & octo ſequentes Doctores ſolummodò, dicunt, præceptum pœnitentiæ eò tempore mortis obligare per ſe, vt illam omittere ſit ſpecialis impœnitentiæ culpa.

482 Sufficere verò confeſſionem cum attritione aſſerunt Scotus 4. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 2. & *diſt.* 20. *quæſtione vnica*, Faber *diſput.* 18. *cap.* 3. Brancatius *diſput.* 14. *art.* 8. Maſtrius *diſput.* 5. *quæſt.* 7. *num.* 196. referens Lugum, Amicum, Averſam, Becanum, Turrianum, Layman, Dianam, & alios. Sic & Fagundez *in ſecundum Eccleſiæ præceptum*, *lib.* 2. *cap.* 4. ait, duram ſibi eſſe oppoſitam ſententiam: Nam Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. declarat ſatis prouiſum ſaluti per confeſſionem cum attritione, & ita ex lege charitatis non teneor aliter meæ ſaluti proſpicere. Subſcribit Fulienſ. *cap.* 6. *reſol.* 10.

483 Aliqui verò multas occurrentias congerunt, in quibus eſt neceſſaria.

Primò enim, quando recipienda, vel conficienda, ac miniſtranda ſunt Sacramenta, neceſſariam eſſe per ſe contritionem, dicunt, vt dignè accedat; at accedentem ad Pœnitentiam, & Baptiſmum, quæ ſunt Sacramenta mortuorum, ſatis eſſe habere attritionem, docent Valentia *loco citato*, *aſſert.* 5. Vaſquez *dubio* 9. Zerola ſuprà, Sotus *diſtinct.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 6. Canus *Relect. de Pœnitentia*, *punct.* 4. Sed iſti omnes nolunt, teneri ex præcepto pœnitentiæ, & per ſe, ſed ex præcepto reuerentiæ, Sacramentis debitæ; & ideò omittentes non peccant duplici peccato Impœnitentiæ, & Sacrilegij; ſed vnico ſacrilegij. Nec video aliquem iniungere duplex onus; & conſtituere duplex peccatum, quod etiam aduertit Valentia de Doctoribus antecedentibus; & ideò conſtanter aſſerit, eſſe vnum peccatum, & hoc ſacrilegij. Quare oſcitanter, *num.* 5. Bonacina in oppoſitum allegat Valentiam.

484 Est autem aduertendum, ad Euchariſtiam, neceſſariam eſſe confeſſionem ex præcepto Concilij Tridentini, innixo prima Corinth. 11. *Probet autem, &c.* Quod ſanè eſt præceptum ad eundem finem ordinatum reuerentiæ erga Sacramentum, vt aduertit Valentia, non ad ipſius pœnitentiæ tempus. Quare non rectè Cano aſſerit, in ſuſceptione indigna Euchariſtiæ duo peccata committi: Alterum irreligionis; alterum impœnitentiæ, eò quòd ſpeciale de hac extet præceptum.

485 Secundò igitur in periculo noui caſus in mortale peccatum, quod quidem actu pœnitentiæ vitari queat, teneri præcepto Pœnitentiæ, aſſerunt Valentia, *aſſertione ſexta*, Medina *tract.* 1. *quæſt.* 6. *ad primum*, Reginaldus *numero* 20. Coninch. *loco citato*, Zerola *quæſito* 24. Toletus, & alij. Sed neque in hoc exiſtimo vrgere præceptum formaliter pœnitentiæ, vt eſt pœnitentia; ſed præceptum charitatis ad vitandum periculum imminens. Vide Sanchez. Addo verò, teneri in periculo vitæ, cum communi apud Maſtrium *num.* 112. Talis eſt nauigatio longa, bellum actuale, & ſimilia.

Tertiò in neceſſitate aliqua graui Eccleſiæ, 486
dum orationes ſunt neceſſariæ, tunc premere præceptum reconciliationis cum Deo, aſſerunt Nauarrus *cap.* 1. *numero* 31. Zerola *loco citato*, Valentia, qui modeſtè etiam addit alium caſum, quando adultus eſt profeſſurus per Baptiſmum Chriſtianam Religionem; quamvis enim ad Baptiſmum ſufficere attritionem fateatur; tamen requirit contritionem ad placandum optimè Deum, & amicitiam cum Deo ineundam. Id probare nititur Scripturis, in quibus præcipitur baptizandis: *Pœnitemini, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum.* Act. 2. Idem colligitur *Act.* 20. & 26. vbi dicitur: *Baptiſmum pœnitentiæ.* Loquebantur autem Scripturæ de Pœnitentia Contritionis, quæ iam erat apud fideles in vſu.

Quoad publicam neceſſitatem, id negant Vaſquez *diſp.* 6. Bonacina *num.* 6. & alij.

Quartò, alij angariare conantur in die feſto: 487
Ità Marſilius *in* 4. *quæſt.* 12. *artic.* 1. *particula* 5. Angles *verbo Feriæ*, *numero* 41. Antoninus 2. *part. titulo* 9. *cap.* 1. Inclinant etiam Petrus Soto *lect.* 13. *de Pœnitentia*; Viguerius *in ſumma*, *cap.* 16. §. 4. Fauet Scotus *in* 3. *diſtinctione* 27. *art.* 3. §. *Quantum ad ſecundum*, & *diſt.* 37. §. *Ad primum*, quem ibi ſequi videtur Gabriel. *art.* 1. in fine.

Hæc tamen ſententia falſa, & ſine fundamento proclamatur à Suarez *diſput.* 15. *ſect.* 6. *numero* 11. adducente Medinam, Sotum, & Canum *locis citatis*. Adde Reginaldum *numero* 24. Vaſquez *num.* 4. Fulienſ. *cap.* 6. *reſol.* 9. Valentiam *aſſertione* 3. Pitigianum 2. *parte*, *diſput.* 14. *quæſt.* 3. *art.* 6. *concluſ.* 4. Zerolam *loco cit.* Peſantium *diſput.* 3. Bonacinam *num.* 7. qui alios allegat negantes omnes talem obligationem Pœnitentiæ.

Assero primò, Pœnitentiam eſſe in morte ne- 488
ceſſariam, & hanc fructuoſè.

Prior pars probatur triplici ratione, allata *quæſtione præcedenti*, pro prima ſententia, ex Iuſtitia, & Charitate, erga Deum, & erga ſe ipſum.

Altera pars probatur à S. Doctore primò cum Magiſtro *diſt.* 20. ex 18. Ezechielis: *In qua hora ingemuerit peccator, vita viuet, & non morietur.*

Idem probat ex D. Auguſtino in Pſal. 145. *Sed quoniam Deus ſemper potens eſt, ſemper etiam in morte iuuare valet, quibus placet: Cùm ergo opus ſit non hominis; ſed Dei fructifera pœnitentia: inſpirare eam poteſt quandocumque vult ſua miſericordia; & remunerare ex miſericordia, quos damnare poteſt ex iuſtitia.*

Et de vera, & falſa pœnitentia, cap 17. *Pœnitentia, ſi in extremo vitæ hiatu aduenerit, ſanat, & liberat.* Quod probat: *Multum ſera fuit latronis pœnitentia, ſed non fuit ſera indulgentia.*

Assero ſecundò, incertam eſſe, atque adeò te- 489
merè dilatam Pœnitentiam ad mortem.

Probatur à D. Bonau. *diſt.* 10. *dubiis litt.* primò, ex Micheæ 3. *Tunc clamabunt, & ego non exaudiam.* Vbi Gloſſa: *Clamabunt ſerà pœnitentia.*

Secundò ex D. Auguſt. *de vera, & falſa pœniten-* 490
tia, *cap.* 17. vbi exponens id Eccleſiaſtici 17. *Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere.*

A

Digitized by Google

A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio. Confiteberis viuens, viuus, & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus illius. Vbi D.Auguſt. *Nullus expectet, quando peccare non poteſt. Arbitrij enim libertatem quærit Deus, vt deleri poſſint commiſſa, non neceſſitatem, ſed charitatem, non tantùm timorem, quia non in ſolo timore viuit homo. Quem ergo ſerò pœnitet, oportet non ſolùm timere iudicem, ſed diligere, quia ſine charitate nemo ſaluus eſſe poteſt, &c. Sed quoniam vix, vel rarò eſt tam iuſta conuerſio, &c. Age pœnitentiam dum ſanus es. Si ſic agis, dico tibi, quia ſecurus es, quia pœnitentiam egiſti eo tempore, quo peccare potuiſti. Si vis pœnitere, quando iam peccare non potes, peccata te dimiſerunt; non tu illa.* Hanc authoritatem refricat *lib. 2. Pharetræ, cap.* 17.

491 ADVERTIT autem S. Doctor *dub.* 3. non adimi libertatem, ſed facultatem, quia in morte grauitas ægritudinis, anguſtiæ, &c. diſtrahunt, & opprimunt; non tamen negat omninò liberi arbitrij exercitium tunc poſſe in actum prodire, vt aduertit etiam Scotus *diſt. 20. quæſt. vnic.* & Faber *diſp. 39. à num.* 23.

HINC S. Doctor cum D.Auguſt. *lib. de quinquaginta homiliis, homil.* 4. docet: *Non præſumimus*, ait, *quod is benè hinc exit.* Idem habetur de pœnitentia, d. 7. c. 1. *Periculoſum eſt, & interitui vicinum vſque ad mortem procraſtinare pœnitentiæ remedium.* Et idem D.Auguſt. ſerm. de Innocent. ait: *Hac animi aduerſione percutitur peccator, vt moriens obliuiſcatur ſui, qui, dum viueret, oblitus eſt Dei.*

492 HINC eruitur: Qui ſe exponit periculo proximo peccati mortalis ſcienter, & perditionis, peccat mortaliter: Talis eſt, qui differt pœnitentiam ſuam ad mortem, ex dictis: Ergo.

HOC argumentum concedunt Scotus, & Faber *num.* 21. quia ſe exponeret periculo non obſeruandi præceptum Pœnitentiæ; tametſi videantur aliqui inclinare ad ſententiam dicentium, ſatis Pœnitentiæ præceptum in morte impleri.

CONFIRMATVR illa ſententia D.Aug. ſerm. 57. de tempore: *Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma eſt; quæ autem à moriente petitur, timeo ne & ipſa moriatur.*

HINC illud Rom. 2. *Ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? tu autem ſecundùm duritiem, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ*, quo vtitur S. Doctor.

493 PRÆCLARE D.Bonauentura, Collatione de contemptu ſæculi, ait: *Hoc teneo, hoc verum puto, quod ei non bonus finis eſt, cui ſemper fuerit mala vita.*

PROBATVR ergo à D.Bonau. qui, extra mortis periculum alia etiam tempora, quibus hoc præceptum vrgeat, aſſerit *diſt. 17. p. 2. art. 4. q. 1. in corpore.*

494 PRIMÒ id probat ex primo, & principali Iuſtitiæ capite, *argumento primo, addito reſponſo*, ex Hugone de S. Victore. Peccator iniuriam Deo intulit, eique honorem debitum abſtulit, cùm teneatur Deum colere. Iam verò, licet Deus nihil è bonis vtilibus amiſerit; tamen honoris debiti tributum negatur ablatum. Itaque differre hanc reſtitutionem vſque ad extremum, quando oportet ineuitabiliter Diuinum ſubire iudicium, & Diuinam iuſtitiam, contemptus profectò eſt. Do exemplum in ruſtico, qui Principi nunquam voluerit reconciliari, donec à ſatellitibus comprehenſus, in anguſtias carcerum eſt redactus; profectò cenſetur ſpreuiſſe, atque adeò aut vix, ne vix quidem obtinet miſericordiam, etiam ſi eam lacrymis poſtulauerit.

495 QVAMVIS enim, quia infinita eſt Dei miſericordia, diſpar ſit ratio. Et clamantes etiam in extremis ex corde, non ex mero timore, exaudiat, vt notat S.Doct. *diſt. 20. dub. 2. litt.* tamen non poteſt negari, quin iuſtè ſit prouocatus Deus, vt propterea ſæpè, ac ſæpiùs hos mori miſerrimè ſinat; & maximæ adſcribatur miſericordiæ aliquem recipere; ſicuti Latroni adſcribitur, cur propterea iureiurando ſalutem decuit ſpondêre: *Amen dico tibi*, ideſt, non aliis: *Hodie*, ideſt, die magno, ac ſancto, quo torrentes pretioſiſſimi ſanguinis funduntur, redimitur mundus pretio infinito; *mecum*, nempè, quia mecum moreris; *eris in Paradiſo.* Et hoc obſeruaſſe videtur S. Auguſtinus ſuprà, & D.Bonauentura *ad* 22. *Lucæ.* Hac comparatione iniuriæ, homini illatæ, vtitur S. Bonauentura cum D.Auguſtino *in Regula.*

PER hæc corruunt excuſationes Suarez, qui conatur hoc argumentum ſoluere, fragilitati, & ignorantiæ totum factum adſcribendo. Heu! malitiam quis negabit in toties vocato? 496

Ex ſecundo capite charitatis in Deum, quis non conuincitur? Præceptum enim amandi Deum ſuper omnia, nullus dicet obligare ſolùm in extremo vitæ. Profectò id dicere non conſonat homini tendenti ad beatitudinem.

TERTIO verò arguit S. Doctor ex charitate erga nos, *argumento 2. & 3. addito reſponſo*: Nam, qui ſic 497 viuit incurrit grauem bonorum meritorum, ac donorum iacturã, ſeque exponit periculo æternæ mortis, quia, quantò differt pœnitentiam, tantò inhabilior ad reſurgendum efficitur; & differens vſque ad mortem, inuenitur inhabilis, malis habitibus onuſtus, in graui agonia paſſionum, & aliis impedimentis. Quod ſi quis in mortali ægritudine nolit remedia, donec ferè actum eſt, temerè, & contra charitatem propriam agit. Confirmatur authoritatibus ſuprà allatis.

ASSERO tertiò, non teneri conteri in morte, ſi habeat Sacramentum.

PROBATVR, quia Concil. Trid. *ſeſſ. 14. c. 4.* vniuerſaliter docet, ſufficere attritionẽ cum Sacramento. 498

PROBATVR ſecundò ratione, quia nulla de hoc lex inuenitur, vt dixi *in calce quæſt.* 37.

SED quæres tandem; Quodnam ſit aliud tempus, quo præceptum Pœnitentiæ cogit? Profectò enim Scriptura, & Patres exprimunt præceptum negatiuum non differendæ pœnitentiæ ad mortem; imò neque diù.

MIHI probatur definitio D.Bonauenturæ, quem 499 ſequitur Suarez, *num.* 20. Sic igitur S. Doctor diſcurrit: Subeundam eſſe pœnitentiam ſtatim, ac ſeſe occaſio offert, durum videtur; generaliter etiam dicere poſſe differri per annum, quo tempore præcipitur *cap. Omnis vtriuſque*, videtur periculoſum. Ideò videtur rationabiliter ſentiendum medium, ſcilicet, quod opportunitas loci, temporis, & Sacerdotis poteſt tripliciter ſe offerre. Aut quia timetur, ne ampliùs ſeſe offerat talis opportunitas, vt in his, qui grauiter infirmantur, & tales antè tenentur. Aut quia maior opportunitas expectetur, quoad tempus; vel quoad Sacerdotem, aut ſimilia; & ſic poteſt differri.

AVT quia procul omni dubio talis opportunitas 500 non ſit ampliùs apparitura, & tales tenentur. Diſcrimen tamen ponit inter Laicos, & Religioſos; nam Laici poſſunt rationabiliter expectare tempus quadrageſimale, quod iudicio Eccleſiæ eſt tempus opportunum, & tale prædicatum; Religioſi verò, quibus totum vitæ tempus eſt pœnitentiæ, arctius ad præceptum obligantur pœnitentiæ, nõ ratione voti, ſeu profeſſionis; ſed ratione ipſius præcepti omnibus dati, quod cùm affirmatiuum ſit, obligat iudicio boni viri prudentis, vel propriæ conſcientiæ ad tale tempus, vt penſatis omnibus circumſtantiis iudicet; an incipiat eſſe nimia dilatio, vt ait S.Doctor, etiamque Suarez *loco cit.* Neque aliquam regulam certiorem aſſignari poſſe tam in hoc, quàm in aliis actibus,

ptæ

Digitized by Google

præſertim, qui ad Deum ordinantur, ſola, ac nuda ratione naturali perſpectis.

501 ITAQVE concludit Suarez, præceptum affirmatiuum obligare ſolùm in articulo neceſſitatis, quod non de ſola extrema mortis intelligitur, aut alterius extrinſeci nocumenti, ſed de quacunque neceſſitate morali, quæ ad rectè vitam grauiter conferre inſtituendam iudicetur, ſecundùm rectam, & prudentem rationem. Hæc è Suarez retuli, vt iudicet prudens lector, quàm immeritò dicat *diſp. 15. ſect. 5. n. 1.* D. Bonauentura conſtituit neſcio quam differentiam inter religioſos, & ſæculares, vt magis religioſi obligentur ad agendam citius pœnitentiam de peccato commiſſo, propter ſtatum religionis, quem profitentur, quàm ſæculares. Sed hoc non habet fundamentum, cùm tale præceptum ſpeciale ex vi profeſſionis, & votorum non ſequatur, neque in regula contineatur. Eodem ferè tenore allegatur S. Doctor à Maſtrio *diſp. 5. quæſt. 7. num. 207.*

502 AT S. Doctor in corporis fine laxis fibris dicit: Status non obligat, ſed mandatum omnibus datum ad nunc; vel ad tunc obligat opportunitas, quæ diuerſimodè offert ſe diuerſis: & hoc veritatem habet in omnibus præceptis affirmatiuis, quod ad aliquod tempus obligatur vnus, ad quod quidem tempus alter non obligatur, ſicut patet in honore parentum.

503 Ex doctrina ipſa, à Suarez aſſignata, iudicandum eſſe colligo, iudicio prudentis alicuius viri, vel ipſius peccatoris conſcientia.

ECQVIS autem prudens non iudicabit, Religioſum teneri arctiùs Deo reconciliari, ac citius? aut quæ conſcientia Religioſi id non dictabit?

HÆC refero ſæpè, vt videant omnes, quàm oſcitanter allegetur ſæpè à Theologis S. Bonau. Addit S. D. De clericis verò non audeo; conſilium tamen ſanum credo, quod omnes, qui cadunt per mortale, quàm citiùs poſſint, confiteantur, non enim videtur verè contritus, qui tam longo tempore vulnus portat occultũ.

504 HÆC paulò aliter diſcuſſa habes *tom. 4. d. 17. q. 10. ſect. 36. & 37.* ſunt & aliæ ſententiæ, præceptũ pœnitendi concernentes; ſed ſua habent loca *ſecunda ſecundæ*, & etiam hic, vbi de ſingulis Sacramentis.

505 QVÒD autẽ à nonnullis obtenditur, hoc præceptum vrgere die feſto, nulla nititur ratione; pium tamen eſt credere vrgere tempore publicæ calamitatis, vt ei ſubueniatur; quia tamen aliter ſubueniri poteſt, Deus quippe peccatores cum fide orantes ſæpè exaudit, non adeo premit hoc præceptum, ait Suarez *n. 9.*

QVÆSTIO XL.

Ad actus externi ſatisfactorij pro pœna temporali cadant ſub POENITENTIÆ *præcepto.*

506 DIXIMVS ſuprà, Pœnitentiam habere actus etiam externos ſatisfactorios; & de his quæritur: An cadant ſub præcepto pœnitendi.

ASSERVNT Paludan. 4. *d. 17. q. 1. art. 1. in 5. definitione contritionis.* Cano *relect. de Pœnit. p. 3. concl.* 2. & 4. *p.* dicit eſſe ſententiam certiſſimam. Et fundari
507 poteſt in Trident. *ſeſſ. 6. cap. 14.* vbi ait: *Pœnitentiam Chriſtiani hominis, &c. inter alias includere ſatisfactiones per ieiunia, eleemoſynas, &c.* Et hanc pœnitentiam dicit eſſe neceſſariam, & de illa explicat nonnulla Scripturæ teſtimonia, vt id, 2. Cor. 7. *Triſtitia, quæ ſecundùm Deum eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.* Apoc. 1. *Memor eſto vnde excideris; & pœnitentiam age.* Matth. 3. Lucæ 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Quem locum ita exponit D. Greg. *homil. 20. in Euang.* & Chryſoſt. *homil. 10. in Matth.* Ergo in his omnibus indicatur præceptum. Et ita Magiſter *diſt. 16.* dicit, Ioan. Baptiſtam, illis verbis: *Facite fructus dignos pœnitentiæ*, præcepiſſe ſatisfactionem. Et ita videtur intellexiſſe locum Lucæ, & expoſitionem D. Gregorij Seraphicus *diſt. 16. p. 1. dub. 13. litt. & lib. 2. Pharetræ, c. 20.* affert D. Iſidorum dicentem, lib. de ſummo bono: *Ille pœnitentiam dignè agit, qui reatum ſuum ſatisfactione legitimâ plangit.*

HANC tamen ſatisfactionem præcepto naturali 508
pœnitentiæ negant cõmuniter Theologi Soto *d. 20. q. 2. art. 2. ad 3.* Vega *l. 13. in Trident. c. 22.* vbi negat, de neceſſitate cõtritionis eſſe propoſitum ſatisfaciendi. Ruard. *art. 6.* vbi refert D. Th. D. Bonau. & Adrian. Idem ſentiunt Corduba *l. 5. de Indulg. q. 5. circa fin. & q. 8. & 10.* Suar. *d. 15. ſect. 7.* Valent. *d. 7. q. 14. punct. 2.* vbi, licèt ſatisfactionem dicat pœnæ temporalis neceſſariam, vt ingrediamur cœlum, niſi aliter remittatur, puta indulgentiis, vel pœnis Purgatorij, non tamen ait, præceptam eſſe hanc ſatisfactionem, ita vt intrinſecè nulla ſit pœnitentia ſine illa.

MVLTÒ magis id ſentiunt, qui negant, ſatisfactio- 509
nem in Sacramento eſſe eſſentialem, quos referam *d. 2. ſect. 10. q. 4.* Videtur huius ſententiæ eſſe S. Doct. *d. 15. p. 2. q. 2.* vbi licet ſatisfactionem Sacramẽtalem neceſſariam exiſtimet, de qua infra; tamen naturalem non aſſerit, & clarè *d. 20. p. 2. q. 2. ad 2.* vbi præceptũ pœnitendi ponit, vel ſcilicet verè, vel interpretatiuè; etiam auxilio aliorum. Clariùs *d. 17. p. 1. art. 4. ad 3.*

PROBAT primò *loco cit.* quia pœnitentia eſt iuſtitia debita Deo, atque adeò ei reddendum, quod eſt ablatum; ſed id, quod eſt ablatum, eſt honor, vltimo fini debitus: ergo & ſatisfactio in hoc conſiſtit, vt ait D. Anſelmus: Ergo non requiritur intrinſecè ſatisfactio pœnæ temporalis.

PROBATVR ſecundò à S. Doct. *d. 20. q. 1. in corpo-* 510
re, quia ratio iuſtitiæ non obligat reum, vt in ſe puniat delictũ, ſed ſolùm, vt ſuſtineat patienter pœnam à iudice inflictam, vt notat idem S. Bonau. *lib. 2. Pharetræ, c. 20.* ex D. Aug. *de Pœnit.* Cùm ergo Deus ſit Iudex, & vindex peccatorum, & in Purgatorio ea puniat ad æqualitatem, quando in hac vita ſatisfactũ non eſt, poteſt peccator ſine vlla iniuſtitia differre hanc ſatisfactionem vſque in purgatorium, neque tamen ob hanc dilationem perditur charitas; vel gloria, quæ licet aliquantulum differatur, non eſt tale malum, vt ſit mortale differre, vt infert S. Bonauent. *diſt. 17. loco cit. & diſt. 16. q. vlt. in corpore.*

Hoc confirmat S. D. ex Aug. *de vera, & falſa pœnit. c. 18.* vbi ait: *Aut enim punit homo, aut Deus, &c.* Cùm autem multi conuertantur in fine, quando nequeunt ſatisfacere, aut nolle ſatisfacere in hac vita, & tamen valida ſit eorum pœnitentia intrinſecè; ſequitur, non eſſe intrinſecam ſatisfactionem pœnarum.

PRÆTEREA, qui diutiùs peccauit, diutiùs eſt pu- 511
niendus; nemo autem poteſt velle puniri ſe vltra ſtatum viæ, qui non eſt ſæpè ſufficiens, atque adeò ſatisfactio competens, & digna non exigitur. Hinc verò deducitur demonſtratio certiſſima purgatorij; alioqui, ſi hac vita neceſſariæ eſſent ſatisfactiones dignæ, aut homines iuſti in morte punirentur in æternum, aut illico euolarent in cœlum.

CONFIRMATVR è Conc. Trid. *ſeſſ. 14. c. 1.* vbi Pœ- 512
nitentiam exponens, quæ ſemper fuit neceſſaria, ait: *Vt peruerſitate obiecta, & emendata, tantam Dei offenſionem cum peccati odio, & pro animi dolore deteſtentur.* Et *c. 8. de hac ſatisfactione*, nuſquam dicit, neceſſariam extra ſatisfactionem Sacramentalem, ſed tantùm eſſe ſecuriorem viam, & neceſſariam, non ſimpliciter, ſed ad perfectam animæ liberationem, & puritatem, & hic ſenſus authoritatum Scripturæ eſt, & SS. PP. quos refert S. Doct. *ll. cc. & lib. 2. Pharetræ, cap. 20.* Hæc de Virtute Pœnitentiæ.

DISPV

Digitized by Google

DISPVTATIO SECVNDA. DE POENITENTIÆ SACRAMENTO.

CVM viſibilia Naturæ, velut Hyerogliphycæ ſint litteræ, quibus inuiſibilia gratiæ deſcribuntur; non abſurdè dicerem Pœnitentiæ fontem, Siculum illum eſſe vorticem, cuius ea eſt vis vt animalia mortua, in eo immerſa, reuiuiſcant; vt refert Ariſt. *in ſuis Mirabil.* vti dictum eſt *tract. 7. de elem. diſputat. 2. quæſt.* 3. quos enim mortuos ſuſcipit ſalutaris Pœnitentiæ aqua, viuos reddit; Verum eo magis ſtupenda eſt huius virtus, vt ad prunas, & flammas ad inſtar gelu concreſcens, ſub frigidis, & aſperis concaleſcat: Petrus enim, ad prunas refrigeſcens, foris exiens ſub media nocte concaluit; & quæ priùs ſubſtiterant ad ignem lacrymæ, ad frigus fuſiſſimè diffluxerant; Hinc edocemur, qualiter tractanda, & ſuſcipienda eſt Pœnitentia; Res enim rigida eſt, ideò ad ſuum rigorem diſcutienda, & contra delicatas Hæreticorum argutias progugnanda, ac ſolutiorem quorumdam Scolaſticorum doctrinam ſimul ſuſtinenda; Peccatum etenim lethale Apoſtema eſt, ad animæ vſque medullam purulenta infectione intumeſcens, & dira carie, quicquid ſibi obuiat, ambedens: tempeſtiuè itaque apoſtema hoc:

Enſe recedendum; ne pars ſincera trahatur;

Enſis autem hic eſt verbum Dei, quod in abſolutione Sacramentali penetrabilius eſt omni gladio ancipiti; Verum neceſſe eſt, vt ſimul interueniat Compunctio, quæ Apoſtema inueniat, & pungat; Confeſſio, quæ ſaniem detegat & pellat, & denique Satisfactio, quæ Cataplaſma apponat, & ſanitatem perficiat, vt eleganter differit Seraphicus Doctor *in pſalm.* 85. Vnaquæque autem harum Pœnitentiæ partium, vt perfectè ſuum obeat munus, ſeptem debet muniri conditionibus, quas enumerat, & expendit S. Doctor *in Diæta, tit. 2. cap. 2. 3. & 4.* eas ſuis locis, quantùm noſtri erit propoſiti, adducemus, interim properabimus ad Diſputationem hanc ſectionibus, & quæſtionibus ſolito more examinandum.

Digitized by Google

SECTIO PRIMA.

De natura huius Sacramenti.

VT huius Sacramenti naturam enucleatiùs expendã, priùs eius exiſtentiam comprobabo, non enim in re tam graui à Metaphiſica eius poſſibilitate exordiendum eſt. Interim hic in limine monitum volo lectorem, vt ſi poſterioribus his Theologiæ tractatibus aduertat novum nonnullum à me frequentiùs citari Authorem ſub nomine Agudij, huiuſce rei cauſam ſciat extitiſſe, quod hoc ipſo tempore, quo tomus hic vltimus typis mandaretur, Lugdunum aduentaret eruditiſſimus ille Vir, Mediolano oriundus; vt quæ multo labore non aſpernanda ſtudia in Italia conceperat, pari voluptate in Gallia parturiret: diu etenim dum potiſſimas Dominicanæ familiæ cathedras Sacræ Theologiæ publica profeſſione occuparet, obtigit tandem, vt non minus in idem prælum, quam in eundem ſenſum vterque conueniremus; Eum igitur cum agnouiſſem ſolidioris ſapientiæ ſtudio planè accenſum, ac politioris litteraturæ peritia plenè inſtructum, fateor non abſque æmulatione quadam, me eam cæteris præripuiſſe gloriam, vt apud me primum nominaretur, qui licèt vno non gaudeat nomine (vocatur enim perindè Ludouicus Maria, ſeu Agudius) hoc tamen poſtremo, ne nomina multiplicando, videar multiplicare Authores, vti liber.

QVÆSTIO I.

An ſit in ECCLESIA *poteſtas remittendi peccata poſt Baptiſmum commiſſa.*

D. Bonauent. 4. diſt. 18. artic 2.
D. Thom. d. 18. q. 1. art. 3.

1 NOVATIANI antiquitus hanc poteſtatem Eccleſiæ penitus negarunt, vt refert D. Cyprianus *de lapſis & epiſtola* 52. Ambroſius *lib.* 1. *de Pænit.* Auguſtinus *hæreſi* 38. Vbi aduerte, aliquos Patres hunc errorem adſcribere Nouato, alios Nouatiano, qui fuere diuerſi, vt habes *in epiſtola prima Decretali Fabiani Papæ*, & in D. Hieronymum *de Scriptoribus Eccleſiaſticis.* In hunc errorem confluunt omnes hæretici, negantes Eccleſiæ claues, vt Vvaldenſes, Ioannes Hus, Vviclephus, vt refert Thomas Vvaldenſ. *lib. doctrinalis fidei*, *cap.* 144. Similiter & Lutherani hanc poteſtatem negant, vt referunt Roffenſis *ab articulo* 3. *vſque ad* 15. Ruardus *articulo* 3. Bellarminus *lib.* 1. *de Pænitentia.*

INTER Catholicos fuit opinio, dari quidem poteſtatem Clauium, & Sacramentum Pœnitentiæ, quæ hæretici inficiantur; hanc tamen poteſtatem cadere ſolùm ſupra pœnas; declarare autem merè culpas eſſe remiſſas: Pœnas verò temporales tantùm remitti; non autem æternas. Ità Magiſter 4. *diſtinct.* 16. *&* 18. Altiſiodor. *lib.* 4. *Summa*, *tract.* 6. *cap.* 8. Alenſis 4. *part. quæſtione* 80. aliàs 21. *membr.* 1. Gabriel *diſtinctione* 18. *quæſt.* 2. & *diſtinctione* 14. *quæſt.* 2. Maior *quæſtione* 1. *& diſtinctione* 18. *quæſt.* 1. & ibi Argent. *articulo* 3. Ocham 4. *quæſt.* 9. Abulenſis *p. p. Defenſorij*. *cap.* 6. Adrian. etiam *quodl.* 5. *articulo* 3. probabilem exiſtimat. Allegatur ab omnibus etiam D. Bonauent. *diſtinct.* 18. *articulo* 2. *quæſtione* 1. *&* 2. D. Thom. *diſtinctione* 18. *quæſtione* 1. *artic.* 3. à multis. 2

ALII verò dicunt, remitti etiam pœnam æternam à Sacerdote. Ità Hugo de S. Vict. *in ſumma*, *tract.* 5. *cap.* 2. & *lib.* 2. *de Sacram. part.* 14. *cap.* 8. Richardus *de* S. Vict. *lib. de poteſtate ligandi*, *cap.* 12. & alij. 3

HANC ſententiam acriter reprehendunt Scotus *diſt.* 19. *quæſt. vn.* vbi Faber *diſp.* 32. Richardus *diſt.* 16. *artic.* 1. & *diſtinct.* 18. *art.* 2. *quæſt.* 1. Durandus *ibi*, *quæſt.* 2. Paludanus *diſt.* 14. *quæſt.* 1. *articulo* 1. & *diſt.* 19. *quæſt.* 1. Marſil. 4. *quæſt.* 13. Adrian. *in* 4. *quæſt.* 2. Soto *diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 3. Vvaldenſis *Tom.* 2. *cap.* 43. *& ſeq.* Suarez *diſp.* 16. *ſect.* 2. Valentia *diſput.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 3. Bellarminus *lib.* 1. *de Pænit. cap.* 1.

HVIVS ſententiæ duplex eſſe fundamentum conclamant: Alterum, quia remittere peccatum, quoad culpam, eſt ſolius Dei; nam ratio culpæ conſiſtit in iniuria Deo illata, ideò ad eum ſolum ſpectat culpam remittere. 4

ALTERVM; quia hæc poteſtas ante actionem ſuam abſolutionis ſupponit culpam remiſſam: Ergo non eſt data ad culpas remittendas. Antecedens patet, quia hæc poteſtas, vt aliquid agat, ſupponit in ſubiecto contritionem, ſine qua, non poteſt remitti peccatum.

HIC nodus multa inuoluit, veritati Seraphicæ doctrinæ contraria. Ideò Saraphica dicta referam, vt cum cæteris oſtendam, quàm Catholicè ſemper ſenſerit.

PRIMÒ quidem omnes fatentur, Magiſtrum, eiuſque aſſeclas non eſſe cum hæreticis, negantibus poteſtatem omnem iudiciariam ad cognoſcendum ſtatum Pœnitentis, & aliquid remittendum; Hæc enim Magiſter admittit, vt adnotarunt, Valentia, Suarez, & alij. Video vnum Tannerum *Tom.* 4. *diſp.* 6. *quæſt.* 1. omnibus audaciorem, eos condemnantem. 5

DEINDE obſeruant Thomiſtæ, authores, primæ ſententiæ negare Sacerdoti poteſtatem remittendi peccata, quatenus ad hoc neceſſaria eſt gratia; quæ à ſolo Deo poteſt dari; non autem negare poteſtatem inſtrumentalem. Vnde, ſicuti ſi aliquis index eraderet ſcalpello impreſſionem factam in fronte alicuius, ad illum infamem conſtituendum, non attribueretur illa eraſio ipſi ſcapello, ſed Iudici Principi; ità voluêre dicere in caſu noſtro, Sacerdotem quidem inſtrumentaliter remittere peccata, 6

Digitized by Google

peccata, & conferre gratiam, non principaliter, vt conſtat præcipuè in D. Bonauentura *fundamento vltimo*, atque adeò S. Doctor, non vtitur hoc medio, ſeu fundamento ad negandam Sacerdotibus poteſtatem iudiciariam ſuper culpas, & inſtrumentalem.

7 Qvoad alterum fundamentum errant omnes, non intelligentes Seraphicum; non enim vult, neceſſarium eſſe actum contritionis ad dignè ſuſcipiendum remiſſionem mortalium per Pœnitentiæ Sacramentum, ſed aſſerit, ſufficere attritionem. Sic enim loquitur *in 4. diſt. 17. part. 2. queſt. vltima*, vbi ex profeſſo agit de hac diſpoſitione neceſſaria: *Sic dico, quod accedens ad Sacramentum Pœnitentiæ non eſt neceſſe, quòd accedat habens charitatem, vel diſpoſitionem ad charitatem ſufficientem ſecundùm veritatem, ſed ſecundùm probabilitatem. Hæc autem diſpoſitio Attritio eſt, quæ frequenter ob confeſſionem ſuperadiunctam, & abſolutionem Sacerdotis formatur per gratiam, vt fiat contritio, ſiue vt ad ipſam contritio ſubſequatur: & multis ibi gratia conceditur.*

8 Qvando igitur S. Doctor *diſt. 18. art. 1. queſt. 1.* vbi allegatur, ponit ſententiam dicentium, abſolutionem non cadere ſupra culpam, pro eo quod dignè accedens ad abſolutionem, accedit abſolutus, & reſuſcitatus; & ità eſt ei iam culpa remiſſa; illicò ſubdit: *Sed iſte modus dicendi, licèt videatur probabilis, tamen habet in ſuperficie phantaſiam*, & opponit ei multa, præſertim: *Poſſibile eſt, quòd aliqui ad abſolutionem accedat attritus, ſicut ad Baptiſmum; quare tunc non fiet Attritio Contritio, cùm non ſit fictus? Et ideò eſt alius modus dicendi, &c.* Igitur non exigit contritionem, vt eſt actus perfectus in ſe, ſed vt formatus, gra-
9 tiâ ſupplente imperfectionem actus. Non igitur Attritio fit Contritio; ſed attritus in concreto fit æquiualenter contritus, & hoc puncto decepti aduerſarij falſa Seraphico adſcribunt, & quod magis dolendum, omnes imprudenter Doctorem ſanctum reprehendunt.

Definit igitur, Sacerdotem eſſe mediatorem Dei, & hominum, & ità eſſe os peccatoris, & aſcendere ad Deum, loquendo pro illo: & eſſe os Dei deſcendentis ad peccatorem, ad ſeparandum pretioſum à vili. Secundùm quòd aſcendit, ſe habet per modum deprecantis: ſecundùm quòd verò
10 deſcendit, per modum ſuperioris iudicantis. Iuxta primum modum poteſt gratiam impetrare: iuxta verò ſecundum, poteſt reconciliare Eccleſiæ; & ideò in ſignificatione in forma abſolutionis præmittitur deprecatio, & ſubiungitur abſolutio per modum indicatiuum; & deprecatio gratiam impetrat; ſed abſolutio præſupponit tantùm. Nunquam enim Sacerdos abſolueret quemquam, de quo non præſumeret, quòd eſſet abſolutus à Deo.

Si ergo quæratur; vtrum poteſtas clauium ſe extendat ad delendam culpam, dicendum, quòd benè poteſt ſe extendere per modum deprecantis; ſed per modum imperantis nequaquam. Quoniam ergo poteſtas ſonat per modum actiui, & imperantis ex ſe, hinc eſt, quòd poteſtas clauium, propriè loquendo, non ſe extendit ſuper culpam.

11 Si penitius intuearis dicta S. Doctoris, videbis, eum negare ſolùm cauſalitatem imperatiuam phyſicam, quæ eſt Principis, & ità eum abſoluere, vt iudicem quidem, ſed ſuppoſita abſolutione principali Dei, non iam facta, ſed quæ tunc fiat. Et ideò non negat abſolutè, Sacerdotem abſoluere à culpa; ſed ſolùm propriè, ideſt, phyſicè loquendo, & principaliter, quia ſolùm, vt inſtrumentum; & hoc morale, abſoluit, & confert gratiam, quod ſanè tenui cum D. Bonauentura *tract. de Sacram. diſput. 1. quæſtione 5.* Cùm autem idem ſentiant Scotus, & alij eius Scholæ, vt ibi vidimus, non erat cur tam acriter in Seraphicum inueherentur. Luce autem clarius oſtendo id, quod dixi, nam *diſtinctione 17. part. 2.* 12
dub. 5. explicans, quo pacto in abſolutione præmittatur deprecatio, dicit, præmitti, vt Deus diſponat pœnitentis voluntatem ad gratiam abſolutionis; hanc verò eſſe abſolutè ſuper culpam. Verba S. Doctoris referam *quæſt. 5.* in referendo teſtimonio D. Leonis, *in quarta ætate.* Quare etiam aduerto, me poſſe vti argumentis S. Doctoris ad oppoſitum, quia illa ſoluuntur ſolùm pro vt probare nituntur, Gratiam infundi ab hominibus, & remitti ab eis principaliter peccata. Id enim intendit refellere S. Doctor, obſeruans id *Marci 2.* vbi, cùm Chriſtus dixiſſet: *Fili, demittuntur tibi peccata tua.* Statim ſcribæ obiecerant: *Hic blaſphemat. Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?* & pſal. 83. dicitur *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Ecquis enim ſanæ mentis dicat, Seraphicum Eccleſiæ Doctorem, atque Angelicum, totque Theologiæ antiquos Magiſtros voluiſſe negare teſtimonia Scripturarum adeò præclara, quæ infra referam?

Porrò maneat concluſum, non exigere Seraphicum ad iuſtificationem à mortalibus per hoc Sacramentum perfectam contritionem, ſed talem, quæ formetur per gratiam perficientem attritionis actum imperfectum. Id expreſsè docet S. Doctor, *diſtinctione 17. articulo 2. quæſtione 3. ad argumenta*, dum expreſſa præparatione neceſſaria, quam ait eſſe attritionem, nec alium actum addendum, ſibi objicit: Ergo Attritio fit Contritio, ait. 13

Ad illud, quod quæritur; vtrum attritio fiat contritio? Dicendum, quòd illud tripliciter poteſt intelligi. Aut quod habitus, quo quis atteritur, formetur, & illo conteratur; ſicut fides informis fit formata, & hoc credo verum: Credo enim, quòd habitus pœnitentis informis per aduentum gratiæ informatur; nec eſt ſimile de timore ſeruili, in quo manet voluntas peccandi. Secundo modo poteſt intelligi quoad actum ſubſtratum. Tertio modo quantum ad condonationem additam, quæ ſatis explicui *diſputatione 1. quæſt. 15.* 14

Sed etiam videamus vltimum Theologiæ teſtamentum S. Doctoris, *in Breuiloquio* deſcriptum, & videbimus, quàm Catholicè locutus ſit. Sic igitur *ſexta parte, cap. 10.* loquitur de Sacramento Pœnitentiæ: *Hoc tenendum eſt, quod ipſa eſt ſecunda tabula poſt naufragium. Ipſius autem partes integrales ſunt Contritio in animo: Confeſſio in verbo: & Satisfactio in facto. Ex quibus tunc pœnitentia integratur, cùm peccator omnem mortalem culpam perpetratam, & facto deſerit, & verbo accuſat, & animo deteſtatur, proponens nunquam iterum peccaturum. His autem debito modo concurrentibus cum abſolutione, facta ab eo, in quo eſt ordo, clauis, & iuriſdictio, abſoluitur homo à peccato, & reunitur Eccleſiæ, & reconciliatur Chriſto, &c.* 15

Et poſt explicitum fundamentum in neceſſitate ſalutis, concludit: *Poſtremò, quia oportet manifeſtari in curatione noſtra ipſius Chriſti iuſtitia, & ipſius in propria perſona non eſt iudicare ante iudicium vltimum.* 16

num. Ideò iudices debuit conſtituere: & quia iſti ſunt veluti intermedij inter Deum offenſum, & hominem offendentem, ſcilicet Sacerdotes; ideò omnibus in Sacerdotali ordine conſtitutis, & ſolis datur poteſtas duplicis clauis, ſcilicet clauis ſcientiæ ad diſcernendum, & clauis, quæ eſt poteſtas ligandi, & ſoluendi, ad iudicandum, & abſolutionis beneficium impendendum; Vt ſic, tanquam veri Dei iudices ligandi, & ſoluendi integram poſſideant poteſtatem, per quam impœnitentes feriant; & nihilominus abſoluunt, & reconcilient Deo, & ſanctæ matri Eccleſiæ veraciter pœnitentes.

17 Eadem docet *tertia parte Centiloquij, ſect.* 52. vbi eodem ſenſu attritionem ait eſſe præparationem ad gratiam, & fieri contritionem per additam gratiæ informationem, quæ tamen attritio, vt ſic formata, computatur inter actus peccatoris.

Assero igitur datam eſſe poteſtatem Sacerdotibus ad reconciliandos Deo homines peccatores baptizatos, per Sacramentalem abſolutionem, remittentem inſtrumentaliter culpas.

18 Primum, præcipuumque fundamentum eſt, quod affert primò S. Doctor, & refricat, *in commentario Ioan.* 20. vbi Chriſtus ait Apoſtolis: *Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Quæ verba, vt ſuprà expoſui, reſoluit S. Doctor. & *diſtinctione* 17. *part.* 2. *dub.* 5. oſtendit, cadere ſuper peccatum, vt vera ſit Chriſti promiſſio, & poteſtas: *Quorum remiſeritis peccata, &c.* & forma. *Abſoluo te a peccatis tuis.*

Respondet Caluinus *in Antidot. ſeſſ.* 6. *cap.* 14. ea verba impleri, cùm peccatores per exhortationes conuertuntur ad fidem, & per Baptiſmum Eccleſiæ coniunguntur. Idem reſpondet Kemnitius 2. *part. exam. pag.* 915. vbi id confirmat verbis Lucæ *cap. vltimo*, quibus iuſſit prædicari pœnitentiam: *Oportetet prædicari in nomine eius pœnitentiam in remiſſionem peccatorum.*

19 Sed generalis eſt poteſtas tradita etiam ſuper fideles, vt obſeruant SS. Patres, Cyrillus, & alij in hunc locum. Ideò Chriſoſtomus, Theophylac. Euthymius, & alij hîc, & ruſus Chriſoſtomus *lib.* 3. *de Sacerdotio*, Ambroſius *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 2. exponentes hunc textum, nullam de Baptiſmo mentionem habent.

Quòd verò *Lucæ vltimo* dicitur, reſpondent Valentia, & Bellarminus, *cap.* 10. non agi neceſſariò de eodem illo loco, & *Ioan.* 20. at melius Suarez *num.* 6. Faber *num.* 9. Valentia ipſe *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 1. notant, agi de prædicatione pœnitentiæ, iuxta condicta nouæ legis, vt ſubjiciantur clauibus, & remittantur peccata per confeſſionem.

20 Confirmatur: nam ibi confirmat eis illam poteſtatem clauium, quam dederat Matthæi 18. *Quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in cœlis*, vt docent allegati cum D. Bonauentura *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *fundamento* 2. Igitur cùm data ſit hæc clauis poteſtatis ſuper omnia peccata, Sacerdotes poſſunt introducere ad iuſtitiam, & ad vitam, vt optimè diſſerit S. Doctor. *ea diſt. quæſt.* 1. *fundamento* 2. non quidem vt cauſæ principales, quia hæc eſt ſolus Deus, ſed miniſteriales, vt explicat *in corpore*; licet vt principales remittant pœnas aliquas.

Probatur ſecundò à Diu. Bonauentura, eiſdem verbis, quæ poſtea Sacroſancta Concilia adhibuere, præcipuè Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. vbi teſtatur, hanc fuiſſe omnium Patrum ſententiam: Inter Patres autem numeratur S. Bonauentura: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè inſtituit, cùm a mortuis excitatus, inſufflauit in diſcipulos ſuos, dicens: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata remittuntur eis; & quorum retinueritis retenta ſunt. Quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis ſucceſſoribus fuiſſe communicatam, vniuerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit.* 21

Ita, & in Concilio Conſtant. ſub finem. Martinus V. pronunciat hæreticum, qui non credit, Sacerdotem verè abſoluere, nimirum ab ipſis peccatis.

Et in Concilio Florentino *in Decreto vnionis*, dicitur: *Abſolutionem a peccatis eſſe effectum huius Sacramenti.*

Hinc arguit S. Bonauent. *argumento* 2. quod aſſumpſit Scotus *loco citato*, & apud Fabrum *num.* 7. eſt magnificatum. Certum eſt de fide, Pœnitentiam eſſe Sacramentum nouæ legis, atque adeò conferre gratiam peccatoribus, qui poſt Baptiſmum actualiter peccauerant, in quorum remedium eſt inſtitutum; ſicut Baptiſmus inſtitutus eſt in remedium originalis. Ideò eſt Sacramentum mortuorum, dans vitam gratiæ, non eam ſupponens, vt oſtendit idem S. Doctor *diſtinctione* 17. *parte* 1. *quæſt. vlt.* ergo remiſſio peccatorum eſt effectus huius Sacramenti, vt dicebat Concilium Florentinum, atque adeò per illud confertur gratia, quæ eſt forma ſanctificans. Hoc igitur fit per abſolutionem, concurrente etiam confeſſione, & attritione, quæ formata, fit contritio, vt ſuprà, & ſatisfactione, vt aduertit S. Bonau. *ad ſecundum argumentum*. Quod ſi per abſolutionem non infunderetur prima gratia, tam ſi nulla eſſet hoc Sacramentum. 22

Confirmatur, quia è D. Bonau. ſufficit attritio pro præparatione, & diſpotione ad gratiam in Confeſſione. Vnde homo ex attrito fit contritus, virtute Sacramenti, ideſt habens attritionem, virtute Sacramenti conſequitur eundem effectum, quem confert Contritio. Scimus, autem, attritionem differre à Contritione, quòd Contritio de ſe delet culpam, & confert gratiam; Attritio verò nequaquam eſt ex ſe ſufficiens. Cum ergo abſolutio Sacramentalis cum ſola attritione abſoluat à culpa mortali, ſequitur, claues Eccleſiæ habere poteſtatem ſuper culpam dimittendam, vt omnes argumentantur. 23

Elicio aliud argumentum ex D. Bonau. *diſt.* 18. *dub.* 4. Virtus Sacramenti, & ipſa abſolutio agit cum ipſo pœnitente ad iuſtificationem, ſicuti agens naturale agit ad introducendam formam per diſpoſitiones; certum eſt enim, agens agere inducendo formam in ſubiectum diſpoſitum, quia actus actiuorum ſunt in ſubiecto diſpoſito. Igitur in eum, qui eſt diſpoſitus, habet clauis effectum: eſt autem diſpoſitus, ſi eſt contritus, ideſt, non fictus: Ergo clauis operatur ex parte ſua ad inducendam gratiam, non efficienter phyſice principaliter, quia gratiam ſolus Deus creat, ſed diſponendo, vt in finem Deus infundat gratiam ad modum, quo agens inducit formam in vltimo termino diſpoſitionis; ita tamen, vt illa diſpoſitio, quæ eſt alteratio, non attingat formam ſubſtantialem; ſic igitur actus pœnitentis ſimul cum abſolutione diſponunt, & in fine Deus infundit gratiam, & debet peccatum ex pacto, Diuino inſtitutione Sacramenti cum Eccleſia inito, licet abſolutio non attingat creationem ipſius gratiæ, ſed à ſolo Deo creetur, vt diſſerit Scotus ſuprà, & Faber, *numero duodecimo*. 24 25

Bene

26 Bone Deus, hæc eſt doctrina S. Bonauenturæ, vt conſtat attentè legenti. Ità verò vix in ſola ferè abſolutione vis Sacramentalis conſtituatur à D.Bonauentura *diſt.*18. & 22. & à D.Thom. & aliis, vt doctè obſeruat Bellarminus *lib.* 1. *de Pœnit.cap.*17. *col.*643. vt dicam etiam *quæſt.*8. in fine; vbi id explicabo.

Hinc eruit S. Bonauentura differentiam inter Sacerdotem antiquum, & Euangelium; nam ille non abſolvebat; & iſte abſoluit verè à peccatis. Hinc ſoluit etiam locum, quem afferunt ex D.Hieronymo ſuper illud Matthæi 16. *Tibi dabo claues,* vbi ait: *Se oſtendere Sacerdotibus iubentur leproſi, quos illi non faciunt leproſos, vel mundos; ſed diſcernunt, qui mundi, vel immundi ſint.*

27 Respondet enim *dub. citato*, eum non negare, Sacerdotes habere poteſtatem clauium abſolvendi à peccatis, id enim apertè fatetur *epiſt.* 150. *quæſtione* 9. Apoſtolos accepiſſe poteſtatem dimittendi peccata, *Ioan,*20. ſed ſolùm vult, Sacerdotes non poſſe pro libito ligare, quos voluerunt, vel ſolvere, ſed requiri, vt & accedentes ſint diſpoſiti, ideſt,non ficti, ſed attriti, &c. alioqui habet locum id D.Cypr.*lib.*4.*ep.*2. Dominum aliquando emendare ſeruorum ſuorum ſententiam.

28 Ex his etiam eruo quid velit S. Doctor, cùm affert, *quæſt. hac,* illud *Ioan.*11. vbi priùs ſuſcitauit Lazarum; poſtea ſolvendum diſcipulis dedit, quaſi prius Chriſtus reſuſcitet à morte culpæ; poſtea det ſolvendos Sacerdotibus.

Vult enim ſignificare, vt colligo ex *diſtinct.*18. *quæſtione* 1. debuiſſe præcedere meritum Chriſti ſolventis debitum mortis per ſuas lacrymas in Cruce, vbi: *Cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia*, debere etiam intercedere operationem Dei agentis principalis. Sacerdotes verò eſſe ſolùm Miniſtros. Ità reſpondent communiter. Sicut igitur (infert S. Doctor. Deus eſt, qui interius abluit in Baptiſmo animam, infundens gratiam, ità & in Sacramento Pœnitentiæ; vtrobique verò ſolùm miniſterialiter ſe habet Miniſter, vt rectè notat & Beda *in* 5. *Lucæ.* Inſtrumentum autem ſupponit agens principale,à quo monetur.

29 Probatur tertiò à S.Doctore, *in Confeſſionali, cap.*4. vbi notat, infirmis ad mortem abſolutionem dandam, modica impoſita pœnitentia, vt habetur in Pœnitentiali Theodori Epiſcopi Cantuar. 26. *quæſtione* 7. *capite* 1. §. *Ab infirmis*, & *libro ſent.* 4. *diſtinctione*, cap. *Solet queri*, & reddit in fine rationem: *Sciat ergo Confeſſor, quod ſi diſcretè in prædictis omnibus, ſe circa confitentem habuerit, non tantùm ſaluat ipſum confitentem, ſed etiam ſeipſum. Inſuper & operit multitudinem peccatorum, ſicut D. Iacobus dicit: Qui cum diſſeruiſſet de Sacerdotibus, & confeſſione, ſtatim ſubintulit, dicens: Scire debet quoniam, qui conuerterit peccatorem ab errore via ſua, ſaluabit animam ſuam à morte, & operit multitudinem peccatorum.* Ideò

30 ſacri Canones præcipiunt, ne morientibus, & abſolutionem petentibus, denegetur abſolutio, ne periculo exponantur æternæ damnationis: Hæc autem decreta ex Sanctis, Iulio, & Cœleſtino,Pontificibus, & Concilio Arauſicano habentur 26. *quæſtione* 6. *cap. Si Presbyter*, & *ſequentibus*: Et ſimilem doctrinam habet ſanctus Auguſtinus, *epiſtola* 180. vbi dicit, tempore perſecutionis non debere Paſtores deſerere oues, quando aliqui petunt Baptiſmum, alij abſolutionem,& addit: *Vbi, ſi miniſtri deſint, quantum exitium ſequetur eos, qui de hoc ſæculo, vel non regenerati exeunt, vel ligati?* Ideò obſeruat S.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.*4.*partic.*1. Iulium primum 26. *quæſtione ſexta,* decernere: *Si Presbyter abnegauerit pœnitentiam morientibus, reus eſt animarum.* Hinc verò optimum eruitur argumentum, quo vtitur etiam Suarez, *numero nono.* Si damnatio imminet non abſolutis, & abſolutione, & abſolvendo ſalvantur animæ, vt aiunt Apoſtolus Iacobus, & Canones: Ergo abſolutio cadit ſuper culpam, & pœnam æternam, quæ non relaxatur ſine culpa, neque ſupra culpam ſolam, quia hac remiſſa, remittitur pœna æterna. 31

Probatur quartò à S. Doctore, *fundamento vltimo, quæſtione ſecunda, diſtinct.* 118. *articul.* 2. 32
Qui ſecreto peccatum commiſit internum, & conteritur ante abſolutionem, ſi abſolutio ſolùm demonſtrat abſolutum, inanis eſt, quia non demonſtrat abſolutum, nec ipſi, nec aliis, cùm ante abſolutionem non apparent ligatus. Ipſi non, quia videt ſe habere bonam voluntatem: Aliis non, quia non vident in illo, niſi bonum.

Ex dictis colligitur, quo pacto. D.Bonauentura, *diſtinctione* 18. *in corpore, quæſtione* 2. *artic.* 2. neget remitti per abſolutionem pœnam æternam, nempè, quia eſt infinita, & ſimul remittitur cum culpa. Cùm ergo Deus ſolus ſit infinitæ virtutis, & principalis condonator culpæ mortalis, ipſe etiam eodem modo remittit pœnam æternam. Non negat tamen, abſolutionem eſſe inſtrumentum morale remiſſionis, quod operatur id, quod exprimit. Alioqui, vt ſæpè vrget S.Doctor,falſa eſſet abſolutio: *Ego te abſolvo à peccatis tuis.*

Hoc habet *loco citato, in reſponſione ad primum, quæſtione ſecunda,*vbi cùm obieciſſet ſibi ex D.Hieronym, *loco citato*, dicente, Sacerdotes legales habuiſſe ſolùm poteſtatem oſtendendi leproſum mundatum, non mundandi eum, & idem iuris habere Sacerdotem Noui Teſtamenti in remittendis culpis; Reſpondet: *Quod eſt oſtendere per ſolam demonſtrationem, ſicut oſtendit ille, qui digito monſtrat aliquid: & eſt oſtendere per quandam exhibitionem, vt artifex oſtendit imaginem incohatam, quando eam conſummat.* 33

Dico *ergo, quod Hieronymus vult dicere, quod Sacerdos Euangelicus, quantum ad abſolutionem à culpa, abſoluit ſolùm oſtendendo; ſcilicet demonſtrando abſolutum, & hoc verum, vt intelligatur, non ſolùm ſenſui oſtendere manifeſtando, ſed etiam perficiendo,& exhibendo.*

Qvid obſecro clariùs potuit dici ad ſenſum Catholicum? Ex quo ſenſu demonſtret Sacerdos abſolutum, nempè perficiendo,& exhibendo abſolutionem à culpa: Nota *à culpâ.* Heù quàm immeritò ſenſus à fide peregrini, Seraphico imputantur! 34

Præterea id probat *diſtinctione* 19. *quæſt.*14. Virtus clauium eſt ad aperiendum cœlum, & reconciliandum Deo hominem inimicum; ſed hoc eſt virtutis acceptæ à mediatore, qui ſoluit pro culpis, & dedit ſacerdotibus poteſtatem clauium: Ergo claues feruntur ſuper culpas.

Pergit S.Bonauentura, *diſtinctione* 18. *citata* 35
oſtendere, ſimul cum culpa remitti pœnam æternam, tanquam neceſſariò coniunctam, vt docet etiam Concilium Tridentinum *ſeſſione* 6. *capite* 14. Dicere autem per contritionem remitti culpam; pœnam autem æternam non, ſed ſub conditione,

niſi Sacramentum neglexerit, alienum eſt à modo loquendi Sanctorum Patrum, ac Scripturæ, ac ſine fundamento. Præſertim, cùm Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. doceat, etiam ipſam culpam non remitti nunc in lege noua, niſi cum voto Sacramenti: Ergo etiam remiſſio culpæ includit aliquo modo conditionem, non tamen vt pendentem ex futuro
36 euentu, ſed ex præſenti propoſito. Qua propter, ſicuti ſi poſtea ex negligentia culpabili non impleat quis conditionem ſubjiciendo illa peccata huic poteſtati, peccat quidem, & amittit gratiam, non tamen peccata præterita redeunt; ità etiam in eodem caſu punietur pœnâ æternâ propter nouum peccatum, non propter præcedentia remiſſa. Similiter dicere, abſolutionem remittere pœnam æternam, non culpam, vt dubitant Richardus, & Hugo de S. Vict. implicat, cùm vtraque ſemper ſtet coniuncta, vt arguit S. Bonauent. & Faber *num.* 25. cum S. Doctore *hic.*

37 Ex quibus infert etiam S. Doctor, Deum non remittere ſolam culpam; quia ſic aliquis eſſet iuſtificatus, & in gratia, & damnatus in æternum. Remittit igitur, vt cauſa principalis pœnam æternam ſimul cum culpa; Sacerdos verò remittit, vt inſtrumentum; at pœnam temporalem remittit, vt principalis. Nec rectè reſpondet Suarez *num.* 12 dicens, etiam pœnæ temporalis Sacerdotem eſſe remiſſorem miniſterialem. Nam in ſententia S. Bonauenturæ, eſt comprincipalis remiſſor pœnæ temporalis; eſto Diuina authoritate.

Confirmatvr: nam etiam in Ordinatione dicitur: *Accipe poteſtatem remittendi peccata*, & tamen eam poteſtatem à Chriſto accipit, vt fatetur Valentia *diſput.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 2. *col.* 1443. ideſt principaliter.

38 Hinc explicantur duo actus huius poteſtatis à Domino indicati, remittendi, & retinendi peccata; ſeu ligandi, atque ſoluendi. Priori modo actus per ſe intentus, & propter quem primariò datur hæc poteſtas, eſt remiſſio, ad quam pertinet iuſtificatio: alter verò non eſt effectus poſitiuus, ſed eſt iuridica ſententia quidem, negans tamen illum eſſe aptum ſolutioni, vt docet Suarez *num.* 15. cum D. Bonauent. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2.

QVÆSTIO II.

Vtrum hæc poteſtas ſit Ordinis, vel Iuriſdictionis.

D. Bonauent. diſt. 19. art. 3. quæſt. 1.

39 Poteſtas ordinis eſt ea, quæ in Sacra ordinatione per impoſitionem characteris Preſbyteratus, ſeu Sacerdotij confertur, in qua datur duplex poteſtas; altera ſuper corpus Chriſti verum illis verbis: *Accipe poteſtatem offerendi corpus, & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, &c.* Altera ſuper corpus Myſticum, illis verbis expreſſa: *Accipe poteſtatem remittendi peccata*. *&c.* Ità hanc poteſtatem explicant Theologi *in* 4. *diſtinctione* 18. vbi D. Thomas *quæſtione* 1. *artic.* 1. *quæſtione* 2. *ad* 1. Richardus *artic.* 1. *quæſtione* 3. vel *diſtinct.* 19. vbi D. Bonauentura *articul.* 2. *quæſtione* 1. Vel *diſtinctione* 20. vbi Soto *art.* 2. *quæſt.* 1. Turrecrem *lib.* 1. *ſumma*, *cap.* 93. Marſil 4. *quæſtione* 12. *artic.* 2. Petrus Soto *lect. de clauibus.* Suarez *diſp.* 16. *ſectione* 3. *num.* 2. Valentia *diſputat.* 7. *quæſt.* 10. *puncto* 2. & alij infrà allegandi.

Hinc habes, hanc poteſtatem eſſe indelebilem, ſicut ipſe character eſt indelebilis, qui eſt qualitas phyſica, conferens tamen moralem poteſtatem. Habes etiam quandonam talis poteſtas collata ſit, vel conferatur. Nam ſi de prima inſtitutione, data eſt *Ioan.* 20. illis verbis: *Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, &c.* vt ſæpe reſricat S. Bonauent. *diſtinctione* 18. paſſim. Aliis verò Sacerdotibus confertur in Sacris ordinationibus, vt docuit Ioan. XXII. in Extrauag. *Quia quorundam*, de verborum ſignificatione, & clariùs Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. & *can.* 10. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. docens, Sacerdotibus duplicem in ordinatione conferri poteſtatem, ſcilicet conſecrandi, & ligandi, ac abſoluendi. Ideò ordinantur illis verbis: *Accipite Spiritum ſanctum, &c.* vt docet S. Bonauent. *loco* primò *citato.* Hanc igitur poteſtatem Ordinis neceſſariam eſſe ad abſoluendum, eſt de fide, quia ſolus Sacerdos eſt miniſter huius Sacramenti, vt dicam *diſput.* 2. *quæſt.* 1. *ſect.* 4. 40

Necessaria eſt etiam iuriſdictio, vt definiunt Concilia, Florent. *in Decreto Eug.* & Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. & ratio eſt, quia hæc eſt poteſtas iudiciaria: Omne autem iudicium, vt validum ſit, requirit iuriſdictionem; nam de his, quæ foris ſunt, nihil ad nos, vt arguit Suarez *diſput.* 16. *ſect.* 3. *numero* 4. ex D. Bonauent. *hic in fundamento*, & *in confeſſionali*, ex Calixto Papa, vt dicam *argumento primo.* 41

Est autem duplex iuriſdictio ſpiritualis: Vna dicitur in foro exteriori, ſeu contentioſo, quæ eſt ad gubernandam Eccleſiam, ferendas leges, cenſuras, &c. & de hac nunc non agimus, ſed infra *tract. de Cenſuris.* Alia verò in foro interno, & pœnitentiali, de quibus S. Bonauent. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 3. & hanc vltimam dicimus neceſſariam ad abſoluendum.

Modo eſt controuerſia: Num hæ ſint duæ poteſtates diſtinctæ; an verò ſit vna, ità vt per Sacram ordinationem detur etiam poteſtas iuriſdictionis. 42

Fvere aliqui, id ſecundum aſſerentes. Ità Armacanus *lib.* 11. *de quæſtionibus Armenorum*, *cap.* 1. inclinat Almainus *diſt.* 18. *artic.* 4. & probabile putat Durandus *diſt.* 19. *quæſt.* 2. non tamen ei audet adhærere.

Secvnda ſententia, extremè oppoſita, eſt, poteſtatem Iuriſdictionis eſſe omninò diſtinctam realiter à poteſtate Ordinis, hanc autem dari in Sacris ordinationibus; illam verò per extrinſecam conceſſionem, aut alicuius Eccleſiaſtici muneris collationem, per quam aliquis paſtor, vel ſuperior conſtituitur; alij verò eius ſubditi efficiuntur. Ideoque poteſtas hæc extra Sacramentum ordinis datur, atque immediatè per hominem confertur, excipe tamen ſummum Pontificem. Ità D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 39. *art.* 3. & 4. *contra Gentes*, *cap.* 72. & *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 3. *quæſt.* 4. & *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. *artic.* 3. Soti *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. Ledeſ. 2. *part.* 4. *quæſtione* 22. *articulo* 1. Cano *relect. de Pœnitentia*, *parte* 1. Medina *Cod. de confeſſione*, *quæſtione*, *de alieno*, ſine licentia proprij abſoluente, Caſtro de *iuſta hæretic. punit. capite* 21. Turrecremata, *ſumma de Eccleſia*, *libro primo*, *capite* 98. Conaruuia *lib.* 1. *variar. capite* 10. *num.* 11. 43

Digitized by Google

*num.*11. vbi in eandem ſententiam allegant Albertum, Richardum *diſtinct.*18. Scotum, Durandum, & Paludanum *diſt.*19. Alenſem 4.*part.quæſt.*79.80. *&* 81.

44 Pro hac adducitur etiam D.Bonauent. *diſt.* 19. *art.*3.*quæſt.*1. & aliis locis. Eandem tuentur Suarez *diſp.* 16. *ſect.*3. *num.* 7. Valentia, *diſp.* 7. *quæſt.*10. *punct.*2. Sanchez *lib.*6. *de matrim. diſp.*38. *num.*20. & *lib.*3. *diſp.*29. *num.*14. Vaſquez *quæſt.*93. *art.*3. *dub.*3. Regin. *lib.*1. *num.*180.

Qvoniam verò Fauentinus 4. *diſputatione* 25. *num.* 41. negat, Seraphicum eſſe huius ſententiæ, & *num.*42. eum obſcurum clamat; apponam textus Seraphici præclaros: Igitur in hac quæſtione, in corpore, dicit: *Quoniam non licet alij Sacerdoti mittere manum, vel facem in alienam meſſem: Ideò alius non habet poteſtatem eius ſubditum abſoluendi, niſi ſit ſuperior, vel vicem habeat ſuperioris; vt pœnitentiarij Domini Papæ, Epiſcopi, Legati, & Priuilegiati, qui faciunt hoc authoritate ſuperioris. Hæc autem intelligenda ſunt ſecundum legem communem, quia in articulo neceſſitatis indulget rectitudo iuris, cuilibet Sacerdoti quemlibet abſoluere, ſi ſit in Eccleſiæ vnitate.* Ideò & *in reſp. ad vlt.* dicit, eſſe iure Diuino
45 inſtitutam iuriſdictionem: *Pro regula igitur habendum eſt, quòd ſolus Sacerdos proprius habet poteſtatis executionem in ſuos, exceptis quinque caſibus. Primus eſt, ſi ouis aliena in Parochia ſua deliquit. Secundus, ſi mutauit ibi domicilium, ſicut eſt in Scholaribus, qui ſtudent Pariſiis. Tertius eſt, ſi ſit vagabundus. Quartus eſt, ſi Sacerdos proprius ſit inſcius, vel malitioſus, & petita licentia vult adire peritiorem. Vltimus eſt in articulo neceſſitatis: quia hoc in caſu, non oportet Sacerdotem alienum eſſe licentiatum. In aliis autem non oportet à Sacerdote pœnitentis ſolum, quia ille non poteſt, niſi ſubditum licentiare; ſed oportet eſſe licentiatum ab ordinario, ſcilicet ab ipſo Epiſcopo.*

46 Præcipuè *ad argumenta* (vt obſeruat Suarez) hanc declarat ſententiam. Ad *ſecundum* ſoluens id, quod aduerſarij primæ ſententiæ opponunt, datam Apoſtolis eſſe. *Ioan.*20. vniuerſalem facultatem, & dari in ordinatione Sacerdotibus: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur.* Reſpondet: *Dicendum, quòd clauis Sacerdotalis, quamvis quantum eſt de ſe, indifferens ſit ad omnes; tamen vis motiua huius clauis, quæ eſt iuriſdictio, vt prius viſum eſt, non ſe habet ad omnes niſi in vno ſolo.*

Ad quartum dicit: *In Sacerdotibus inferioribus non poteſt clauis claudere, niſi ſe manus iuriſdictionis valeat extendere.*

Ad quintum dicit: *Non omnem Sacerdotem poſſe abſoluere, ſic enim oportuiſſe poteſtates diſtinguere, & limitare.*

47 Ex quibus habes Seraphicum *in locis* à Fauentino *adductis, diſtinct.*19. *art.*2. *quæſt.*1. clarè ſecundam habere ſententiam; ait enim, requiri in Sacerdote iuriſdictionem, tanquam vim motiuam ipſius clauis, ſiue manus, ſiue qua non eſt, qui clauem moueat, & *quæſt.*2. ait, quòd: *Claues dantur Sacerdoti in ordine Sacerdotali; Epiſcopo autem ampliari poteſtatem per iuriſdictionem, in cuius ſignum paſtoralis ei baculus traditur:* habes inquam, eum clarè ſatis loqui, & vbi non ſatis clarè locutus eſt, poſtea ſe explicare, præcipuè *ad* 2. *huius quæſtionis.*

Præclare S. Bonauentura ſexta parte Breuil. cap.10. *Ideò licèt vnuſquiſque Sacerdos habeat ordinem, & clauem; ad eum tamen vſus clauis tantum ſe extendit, qui ſibi ordinariè ſunt ſubiecti, niſi ſcilicet ab eo, qui habet iuriſdictionem ordinariam, committatur.*

Eadem docet, & probat *in Confeſſionali, cap.* 4. 48
particula prima.

Aliqvi verò mediam viam calcant, inter has duas extremas ſententias, & hi, plures in tramites diramantur.

Aliqvi enim dicunt, Sacerdoti non eſſe neceſſariam aliam iuriſdictionem præter eam, quæ prouenit ex voluntaria ſubiectione Pœnitentis. Ità Caietanus *tom.*1. *opuſc. tractat.*7. non negat tamen, in aliquibus reperiri poteſtatem ordinariam, vel delegatam, ſed dicit, non eſſe neceſſariam.

Secvndvs modus eſt Nauar. *in ſumma, cap.*4. 49
numero 20. & latius *cap.* 27. *numero* 259. *&* 260. & *in cap. Placuit, de pœnitentia, diſtinct.*6. præſertim, *numero* 48. Paludanus 4. *diſtinct.*17. *quæſt.*3. *artic.* 3. *caſu* 4. Sylveſt. *verbo Confeſſor.* 1. *quæſt.* 2. Abulenſis *in ſuo defenſ. punct.*2. *cap.* 62. *& ſequent.* iuriſdictionem dari in habitu quidem in ordinatione, eamque eſſe immutabilem, & non diſtingui à poteſtate ordinis; actualem verò dari, cùm deputantur ad confeſſiones. Pro hac ſententia Faber *num.*41. adducit Abulenſem 4. *parte, quæſtione* 20. *membr.*8. *artic.* 2. & D. Bonauenturam ſuprà *citatis locis,* ac Richardum *diſtinct.*19. *art.*1. *quæſt.*1. & 2. 50
ſed nuſquam S.Doctor de actuali, vel habituali poteſtate diſtinxit, & eius ſententia clara eſt. Sed Faber, qui ſuum Scotum vidit obſcurum *diſtinct.* 19. *q.*2. *articul.* 3. *&* 4. & *in reſponſo, ad* 4. vt ipſe fatetur, *num.*54. *&* 63. voluit, more aulicorum Hannibalis, alios etiam eſſe monoculos, vel luſcos. Imò Scotus eſt pro hac ſententia, & pro hoc modo, tametſi pro ſecunda extrema adducatur à Fabro. Dicit enim *loco citato,* (vt refert Faber *numero* 59.) Aliud eſſe conſiderare claues in ſe, & aliud in ordine ad actum, in quem poſſunt exire; poteſt enim aliquis habere clauem, & non poſſe exire in actum, & claudere, vel reſerare. Quod à ſimili in potentiis actiuis oſtendit. Ex qua ſententia ſequitur, reſpondere etiam potentiam paſſiuam, atque adeò hunc habere ſubditos, quod eſt falſiſſimum, & contra ſecundam ſententiam. Addit verò Nauarrus hanc poteſtatem, ante decretum Vrbani II. *cap.Placuit,* fuiſſe etiam actualem; nunc verò accipere eam impeditam, ſeu ab actu ſuſpenſam.

Tertivs modus eſt, Sacerdotem accipere in 51
ordinatione poteſtatem iuriſdictionis, ſed inchoatam tantùm; eam verò compleri per ſubiectionem materiæ à Prælatis. Hunc inſinuat Maior 4.*diſt.*19. *quæſt.*1. Antonin.3.*part.tit.*17.*cap.*4. Angelus *verb. Confeſſio,* 3. *num.*4. Panormit. *clem.* 1. *de priuil. n.*16. Hoſtienſ. (quem refert) *in ſumma, tit. de pœnit. & remiſſ. §.Cui.* Paludanus etiam videtur ſic ſuam interpretari ſententiam; ſi conſiderentur, quæ dicit 4. *diſt.*19. *quæſt.*2.

Hic ſanè modus ſolùm in verbis differt à ſecunda ſententia, vt ait Suarez *numero* 26. Cæteros etiam ad ſecundam ſententiam perbenignè reducit Valentia.

Assero igitur, ad validè abſolvendum, requiri poteſtatem iuriſdictionis, ab Ordine diſtinctam.

Probatvr primò à S.Doctore hîc *in quæſt.&* 52
Confeſſionali, adducto loco, quia, vt dixit: *can.*6.*q.*3. Dictum ex Deuter.23: *Nemo debet falcem in meſſem alienam mittere,* & de Pœnitent. diſt.6. *Nulli liceat Parochianum alterius abſolvere, vel ligare,* ibidem dicit Vrbanus II. *Qui contra hæc ſtatuta facere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit.* Neque verò Vrbanus II. fuit primus talis decreti conſtitutor, vt putat Nauarrus, dicens, antiquam conſuetudinem

Digitized by Google

ſuetudinem fuiſſe in contrarium vſque ad hunc Papam; nam, vt obſeruat Suarez *num.*22. ex D. Bonau. *in confeſſ.* Calixtus Papa, antiquior erat Vrbano, ſiquidem floruit anno circiter 220. Vrbanus verò II. 1100. ait: *Talis iudicatio nullas habet vires, quoniam nullius alterius iudicis, niſi ſui ſententia tenebit*, & habetur ex *epiſtola* eius *ſecunda decret.* & deponitur *cap.*1. 9. *quæſt.*2. & Dionyſ. P. *epiſt.* 2. *ad Seuerum* & habetur *cap.*1. 13. *quæſt.*1. idem declarat; fuit autem Vrbano prior, nam floruit circa annum 250.

53 Hæc decreta, ait Nauarrus, non fuiſſe recepta, ſed gratis, & ſine probatione hoc obtendit, vt obſeruat Suarez ex D. Bonauentura, præſertim cùm illi Pontifices non primò diuiſerint Parochias, ſed ſupponant, ſemper fuiſſe diuiſas, iuxta Eccleſiarum frequentiam, & neceſſitatem. Quod etiam colligitur ex Felice III. *epiſt.*1. *decret. cap.*6. & apud Burchardum *lib.*19. *ſui decreti*, *cap.*72.

Idem colligi poteſt ex illo facto Apoſtolorum, qui Iacobum Epiſcopum Hieroſolymitanum ſtatim crearunt. Conſtat autem cum Epiſcopatibus, Parochiis diuiſas iuriſdictiones, quia aliàs non potuiſſent Paſtores oues ſuas commodè gubernare, vt notat Suarez *num.*22. & hoc eſt maximum fundamentum Seraphici *hic in quæſt.* & *in Breuil. loco cit.*

54 Deinde id confirmat S. Doctor. ex Concil. Later. ſub Innocentio III. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus de Pænit. & remiſſ.* vbi declarat, alienum Sacerdotem non poſſe abſoluere ſine licentia proprij, vbi notat cum D. Bonauent. Suarez *num.*22. Concilium declarare inualidam abſolutionem, quia dicit *non poſſe*, non dicit autem *non poſſe licitè*: Ergo deeſt aliqua poteſtas, non ordinis: ergo iuriſdictionis.

Ideò poſtea Concil. Florent. *in decreto Eugenij* ait, Miniſtrum huius Sacramenti eſſe Sacerdotem habentem auctoritatem abſoluendi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris; & Concil. Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*7. ait, Abſolutionem illam nullam eſſe, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut delegatam non habet iuriſdictionem.

Respondet Durandus, declarari talem abſolutionem inualidam, quia, qui eam recipit, eſt indiſpoſitus.

55 Contra tamen grauiter obſeruat Suarez ex S. Bonauent. quia in illis decretis declaratur nulla talis abſolutio ex parte abſoluentis; eò quòd ſententiam ferat, vt iudex, cùm non ſit iudex, vt dicit Calixtus Papa: Cuius ſignum eſt, quia poteſt eſſe, pœnitentem bona fide confiteri, & tamen ſi poſtea ſciat, ſe confeſſum Sacerdoti illi, tenebitur iterum confiteri.

Respondet Durandus, in eo caſu confeſſionem eſſe validam, ſed tamen iterandam confeſſionem, ob Decretum Eccleſiæ præcipientis confiteri omnia peccata proprio Sacerdoti, vt dicitur *in cap. Omnis vtriuſque ſexus.*

56 Sed Concilia declarant, confeſſionem eſſe inualidam.

In illo verò *cap.* non ſtatuit ius Eccleſiaſticum nouum, ſed ſolùm aliquid circa tempus determinauit: Præceptum autem ortum habuit à tempore Apoſtolorum.

Respondet Fauentinus, Decreta illa non oſtendere, id iure Diuino inſtitutum: nam Dionyſius dicit, ſe diſtinxiſſe Parochias præſbyteris. In Decretali verò Fœlicis, qui floruit anno 484. poſt Dionyſium, ſolum habetur, diſtinctas eſſe Parochias, & neminem debere recipere pœnitentes alterius Parochiæ. Quod verò dicitur de Iacobo, diceret Nauarrus, ibi oſtendi diſtinctionem locorum, non ſubditorum.

Melius igitur dixiſſe Scotum, ait; in primitiua Eccleſia non fuiſſe hanc diſtinctionem Parochiarum, Epiſcopatuum, &c.

At regula D. Auguſt. *lib.*4. *de Baptiſmo*, *cap.*24. eſt, 57
id ex Apoſtolica traditione ortum comprobari, quod in omni Eccleſia ſeruatur, nec in aliquo Concilio inſtitutum, ſed ſemper ſeruatum, vt notat Bellarminus *lib.*2. *de Miſſa*, *cap.*7.

Talis autem hic ritus eſt; nullibi enim inuenitur, habuiſſe initium. Quod ſi Fœlix, & Dionyſius diuidebant Parochias, hoc erat, vt iuxta crementum fidelium multiplicarentur Paſtores: quia enim ſemper creuit Romæ Eccleſia, ideò nouis ſemper diuiſionibus ſtatutæ ſunt Parochiæ, ſicuti etiam nunc reſtringuntur, vel dilatantur, pro vt nouæ habitationes, & noui fideles adiunguntur; vel minuuntur antiqui.

Cæterum probo euidenter hæc eſſe de Iure Diuino.

Suppono autem cum D. Bonauent. *in corpore*, 58
& *in Breuil.* atque Valentia *col.* 1443. poteſtatem iuriſdictionis, quæ vltra poteſtatem ordinis, vt dictum eſt, ad abſoluendum requiritur, & quam non omnes Sacerdotes habent, neceſſariam ad id eſſe non ex ſolo ſtatuto Eccleſiæ, vt falsò putauit Armachanus; ſed ex Chriſti inſtitutione, & iure Diuino.

Patet, quia oportet, vt ex Chriſti inſtitutione hoc tribunal habeat formam iudicij ad abſoluendum, & ligandum: ergo neceſſaria eſt iuriſdictio. Non enim poteſt quis, ſine competente iuriſdictione, iudicis obire munus.

Deinde id probo ex decreto Calixti, qui inter 59
cæteros enumeratos Pontifices fuit antiquiſſimus, & decernit id, non quaſi nouum edens ſtatutum; ſed memorans id ita debere fieri ex natura Sacramenti, quod eſt per modum iudicij ex Chriſti inſtitutione. Idem colligitur ex memoratis Conciliis; requirunt enim hanc iuriſdictionem, vt neceſſariam ex Chriſti inſtitutione. Ideò aduertit S. Doctor, *diſtinctione* 18. *artic.* 2. *quæſtione* 2. in abſoluendo dici: *Dominus Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego authoritate illius, &c. te abſoluo*, & habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *capite* 6. & *ſeſſ.* 23. *cap.*15.

Quod ſi hæc poteſtas in ordinatione daretur diſtinctè pro omnibus, iam leges iuriſdictionum violarentur, & magna in Eccleſiam inueheretur confuſio.

Datur ergo poteſtas Sacerdoti indeterminatè 60
erga eos, quos Eccleſia deputabit ſubiectos, vt notat etiam Valentia. Quòd verò hic Sacerdos his omnibus paſcendis deſtinetur, ille illis, hoc eſt ab Eccleſia; ratio tamen iuriſdictionis eſt ex Diuina inſtitutione. Etiam in hoc grauiter eſt deceptus Faber cum ſuo Soto, confundentes iuriſdictionem, pro vt eſſe debet diuiſa, & pro vt huic, non illi parochiæ, præficitur; hoc enim datur ab Eccleſia, ſed tamen ex iure Diuino eſt ratio iuriſdictionis. Quod ſi Apoſtoli primò diſtribuentes diſcipulos, non adeò exactè alligarunt iuriſdictiones, ſed ampliorem dederunt vbicumque in prouinciis ſibi aſſignatis, in Apoſtolorum diuiſione, hoc eſt, quia pauci erant fideles & latæ erant regiones; hoc enim fit etiam nunc in miſſionibus, vt poſſint, v.g. Miſſionarij Apoſtolici recipere confeſſiones in tota prouincia ampla; ſed tamen non colligitur id, quod Scotus intendit; imò Apoſtoli ex condicto Prouincias diuiſerunt, & ſingulis Prouinciis ſibi deſignatis mittebant ſinguli ſuos diſcipulos, vt omnes hiſtoriæ clamant

Eccleſia

Digitized by Google

Eccleſiaſticæ, & ſæpè in Breuiario legitur. Sic de B. Andrea dicitur: *Andreas cùm in Sythiam Europæ, quæ ei Prouincia ad Chriſti fidem diſſeminandam obtigerat, veniſſet, &c.* Hoc autem habetur ex hiſtoria Preſbyterorum Achaïæ antiquiſſima, nempè deſcripta ab his, qui ipſum Apoſtolum viderunt, vt habetur in Breuiario. In Lectionibus S.Philippi: *Is accepto Spiritu ſancto, cùm ei Scythia ad prædicandum Euangelium obtigiſſet, &c.* Loquitur de Scythis Aſiæ. Et de Iacobo: *Eum poſt Chriſti Aſcenſionem Apoſtoli Hieroſolymorum Epiſcopum creauerunt.* Et de Paulo Actor.13. legitur: *Dixit Spiritus ſanctus: ſegregate mihi Saulum, & Barnabam, in opus, ad quod aſſumpſi eos,* & pergit deſcribere Prouincias determinatas, ad quas deſtinati ſunt. Petrus verò omnibus Eccleſiis præerat, vt aduertit S.Leo; ideò vbique terrarum auctoritatem obtinuit.

62 De ſancto Bartholomæo: *Bartholomæus Galilæus, cùm in Indiam citeriorem, quæ ei in orbis terrarum ſortione ad prædicandum Ieſu Chriſti Euangelium obuenerat, progreſſus eſſet.*

Idem de S.Matthæo legitur, & cæteris; tametſi alias etiam regiones percurrerent prædicatione, ſi oportuiſſet, vt ibidem legitur.

Iam verò ſolidiſſimas rationes Seraphici depromamus ad hoc arctius confirmandum.

Prima ſumitur ex ordine neceſſario gubernationis Eccleſiæ, inſtitutæ à Chriſto, qua vtitur Suarez *num.*22. cum Valentia *loco citato.*

63 Christvs inſtituit optimum Eccleſiæ ſuæ modum gubernandi, qui eſt Monarchiæ, quo omnes ad vnum reducuntur ordinatè. Sic enim eundem ordinem optimum videmus ſeruatum in naturalibus cauſis, vt vna ſit cauſa conſtitutiua immediata; ſic vna cauſa adæquata conſtituit quodlibet ſingulare, & hæc aſcendit vſque ad vnam primam cauſam; ſic in ſcala prædicamentali, vna ſpecies atoma conſtituit vnum ſingulare, & hæc aſcendit pergradatim vſque ad vnum ſupremum. Sic in exercitibus eſt vnus Dux ſupremus ſuper tribunos; Tribuni ſuper Centuriones: Centuriones ſuper decuriones; & hi ſuper decem milites, neque plures, non ſubordinati dantur eiuſdem dominantes; alioqui oriretur confuſio, vt vnus poſſet idem præcipere; & alter impedire æquali poteſtate, atque adeò incertum eſſet, cui eſſet obediendum. Non præcipit autem Decurio, niſi ſuis decem; Centurio ſuis centum, & ſic de cæteris.

64 Iam verò Eccleſia eſt; *Sicut Caſtrorum acies ordinata,* vt dicitur, *Cant.6.* atque adeò debet habere vnum Caput regiminis viſibile, Gubernans, loco Chriſti, viſibilem hominum Eccleſiam; deinde alios inferiores, ſecundùm ordinem hierarchiæ. Patriarcha regat Archiepiſcopos, Epiſcopos, Archipreſbyteros, & Curatos, qui habent determinatam iuriſdictionem.

Qvod verò applicatio actualis ad hos, vel illos ſubditos ſit ab Eccleſia.

Probatvr à S.Bonauentura, *argumento* ſuprà *facto*, ex allegatis ſimilibus, quo vtitur Valentia, *col.*1444. Suarez *num.*6. & 8. alioqui poſſet quilibet Sacerdos ab omnibus caſibus abſoluere omnes, quod eſt falſiſſimum, ſicuti Decurio non poteſt in omnes milites, neque in ſuos decem habet plenariam poteſtatem, ſed eam ſolùm, quæ eſt ſubordinata cæteris ſuperioribus.

65 Ex dictis eliſa eſt opinio Caietani, quia iudicium manat ab authoritate iudicis, non ex rei ſubiectione voluntaria. Eſt enim hoc iudicium ſupernaturale, propriumque Dei; vnde neceſſaria eſt iudici poteſtas iuriſdictionis, vt oſtendi ex Conciliis, & Decretis, & præclarè id oſtendunt loca illa *Matth.*16. vbi Petro dantur claues ſupremæ. Et *Matth.*18. vbi cæteris Apoſtolis ad abſoluendum dantur etiam claues, & *Ioan.*20. vbi dicitur: *Quorum remiſeritis peccata, &c.* vt obſeruat Bellarminus *lib.3.de pœnit. cap.2.col.*1030. Hanc poteſtatem magnificans Chryſoſtom. *lib.3. de Sacerdotio*, præponit eam poteſtati Principum, & Regum, & concludit: *Quorumcunque, ais, peccata retinueritis, retenta ſunt. Quænam quæſo poteſtas hac maior eſſe queat?*

Contra ſecundum verò modum Nauarri, & aliorum eſt, quia hæc poteſtas diſtincta, & ſeparabilis eſt, manens habitu etiam ex conceſſione Eccleſiæ. 66

Qvod verò dicebat ſuo marte Nauarr. falſiſſimum eſt; alioqui ſi ante *cap. Placuit*, omnes Sacerdotes iure Diuino accepiſſent iuriſdictionem actualem, non potuiſſet Eccleſia illud impedire, quia non poteſt ius Diuinum tollere, vt arguit Fauentinus *num.* 46. & ſimiliter Suarez *num.* 15. ex D.Bonau. *diſt.*19. *art.*2. *quæſt.*2. *ad vltimum.* Dat exempla S. Doctor; quia, ſi aliquis Sacerdos conſecret panem, erit conſecratus, etiamſi Eccleſia prohibuerit illi conſecrare; Item ſi baptizet cum intentione, aqua, & forma debita, erit baptizatus.

Dvas tamen differentias inuenit inter poteſtatem conſecrandi, & abſoluendi. Prior eſt, quia ſacerdoti ad conficiendam Euchariſtiam non poteſt Eccleſia auferre materiam, quam non ſatis auferret, ſi prohiberet, ne conſecraret panem, ſed deberet per vim impedire, ne panis ei ad conſecrandum præſtaretur, vt aduertit etiam Suarez; ſed in ordine ad iudicium pœnitentiale auferat materiam, ideſt, ſubditos, non quidem exhibitos iam, ſed non præbendo ſubditos, in quos ferat iudicia. 67

Secvnda differentia eſt, quia poteſtas conſecrandi datur immediatè per impreſſionem characteris: ſed ad iuriſdictionem requiritur etiam ſuperioritas, & ſubiectio determinata, vt ſuper ſingularia ferantur iudicia, hæc autem non datur in Ordine. 68

Hinc colligit, cur Religioſi Sacerdotes non poſſint abſoluere ſæculares, quia non habent in eos iuriſdictionem; imò eſt eis denegata ab Eugenio Papa *cap. Placuit*, vbi dicitur: *Placuit, vt nulli Monachorum temerario auſu liceat pœnitentiam dare.* Nunc tamen extant Priuilegia; de quibus infra.

Ratio autem huius prohibitionis aſſignatur à S.Doctore *ex* 16. *quæſt.*1. *Leonis Papæ*, & ex pluribus decretis aliis ſanctorum PP. quia illi ſubditi ſunt Epiſcopis, non Religioſis. 69

Obiicies primò, *Leuit.*13. Singuli Sacerdotes antiqui iudicabant omnium, ex quacunque tribu, lepram; illi autem fuerunt vmbra noſtri ſacerdotij, quoad hoc. Minor probatur ex Sanctis, Chryſoſt. *lib.*3. *de Sacerdotio*, Hieronym.*in* 16. *Matth.* Vnde Chriſtus miſit leproſos, dicens: *Ite, oſtendite vos Sacerdoti,* non quidem ad hoc, vt confitentes abſoluerentur à Sacerdotibus Aaronicis, vt ſomniat Caluinus *lib.*3. *Inſtit.cap.*4. §.4. ſed vt allegoricè oſtenderet, quid ſit faciendum ſpiritualiter in Nouo Teſtamento, vt exponunt illi Patres, nec id ignorauit Caluinus, & declaratur à S. Bonau. *diſt.*17. *part.*2. *quæſt.*3. *in argument.*

Respondet D. Bonauentura, diſparem eſſe rationem; nam populus Iſraël erat vnus, & ad vnum alligatus Templum; ideò non egebat tot diuiſionibus iuriſdictionum; neque enim totus orbis erat ſollicitudini Sacerdotum demandatus, ſicut nunc. Ideò oportet modò, plures eſſe Epiſcopos, & plures Eccleſias, quæ ſingulæ habeant ſuam poteſtatem,

Digitized by Google

70 ſtatem, quia negotium lepræ ſpiritualis eſt grauius, importans æternam ſalutem.

Obicies ſecundò: Chriſtus dedit vniuerſalem poteſtatem, Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis, &c.* & Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*; & hæc poteſtas datur in ordinatione; neque poſtea ampliùs initiato dicitur: *Accipe poteſtatem remittendi, &c.*

Suarez *num.* 30. Valentia *tom.* 3. *quæſt.* 1. *de fide, punct.* 7. & hìc, *col. cit.* & Bellarminus *lib.* 4. *de Summo Pontifice, cap.* 22. *&* 23. aiunt, Apoſtolos immediatè accepiſſe poteſtatem iuriſdictionis in totum orbem. Addit Suarez, hanc poteſtatem non accepiſſe omnes, vt iure ordinario, ac permanſuram in Eccleſia, quod proprium eſt Petri; ſed iure quaſi delegationis, & Apoſtolatus, & hoc factum vi illorum verborum: *Sicut miſit me Pater; & ego mitto vos.*

71 Qvoad alios igitur reſpondet, dari in ordinatione poteſtatem ſufficientem, ad remittenda peccata ſubditorum, quando illos habuerint; non verò dari iuriſdictionem, ſeu ſubditos. Et quamvis illa poteſtas ſit iudiciaria, non tamen ideò eam rationem obtinet, quia per ſe ſufficiat ad ferendum iudicium ſine poteſtate iuriſdictionis. Sic enim in iuriſdictionis deſignatione completur illa poteſtas.

72 Hæc omnes decerpſêre è D. Bonau. *ad* 2. qui tamen videtur magis inclinare, quòd Apoſtolis data ſit poteſtas, ſicuti in ordinatione datur nobis dependenter; ita vt vnum Petrum conſtituerit Chriſtus cum plena vniuerſali iuriſdictione iudicem, & Vicarium ſuum; Apoſtolos verò, iuxta diſpoſitionem Petri; cæteros verò, iuxta diſpoſitionem ſucceſſorum eius.

Obicies tertiò. Poteſtas moralis inſtituta eſt conformis naturalis: ſed in naturalibus ignis comburens vnum combuſtile, poteſt pari virtute comburere omnia; ſimiliter, & lux fugans tenebras de vno loco, fugat de cæteris: Ergo.

Respondet S. Doctor, non eſſe ſimile, quia ſpiritualis actio regiminis debet eſſe ordinata ad bonum politicum ſpirituale, quod exigit alium ordinem.

73 Obicies quartò. Poteſtas hæc data eſt ſub metaphora clauis; at clauis, quæ vnam ſeram aperit, aperit omnes ſimiles illi.

Respondet, ſtando in ſimilitudine clauis, hanc non aperire, niſi ſit manus mouens illam. Iam igitur hæc vis motiua datur iuriſdictionibus, & in quibuſdam limitatur, vt in inferioribus; in aliquibus eſt ligata, vt in hæreticis, & excommunicatis: in aliis eſt amputata, vt in degradatis.

Obicies quintò. In Angelica Hierarchia quilibet Angelus inferior poteſt purgari, illuminari, & perfici à quocunque Angelo ſuperiori: Ergo & in Eccleſiaſtica Hierarchia, quæ eſt illi ſimilis, & ſoror, vt dicit Apoſtolus *ad Galat.* 3.

74 Respondet S. Doctor, in aliquo diuerſum eſſe debere regimen militantis Eccleſiæ, in qua poſſunt eſſe contentiones de iuriſdictione, quæ in illa cœleſti Hieruſalem, quæ verè dicitur: *Beata pacis viſio,* non capiunt, quia concordia eſt ſumma in ſublimibus.

Obicies ſextò. Si iuriſdictio habetur ab Eccleſia: ergo non debet dici: *Auctoritate Chriſti te abſolvo,* ſed auctoritate Epiſcopi, vel Papæ. Ad hoc Reſpondebitur, *quæſt.* 3.

QVÆSTIO III.

An hæc poteſtas nomine clauis rectè exponatur.

D. Bonauentura, diſt. 18.

Per multas quæſtiones hanc rem ediſſerit S. Bonauent. *diſtinct.* 18.

In prima aſſerit, poteſtatem abſolvendi rectè, no- 75
mine clauis explicari. Hinc aſſertio colligitur à D. Bonauent. *ex Matth.* 16. *&* 18. ac *Ioan.* 20. vbi data eſt Apoſtolis poteſtas iſta, quæ eſt aperiendi peccatoribus pœnitentibus regnum cœlorum, & claudendi indignis peruicacibus. Quoniam verò ſolent clauibus aperiri portæ, idcircò poteſtas hæc rectè hac metaphorâ exprimitur, vt etiam confirmant Concilia, Florentinum, Conſtantienſe, & Tridentinum, & Ioannes XXII. *in Extrauag.* ſuprà *citata, quæſt.* 2.

Qvoniam verò Chriſtus habuit præcellentem 76
poteſtatem iſtam, non modò vt Deus, abſolvendi à peccatis, & conferendi gratiam, ſed etiam vt Redemptor per ſua merita. Ideò obſeruat S. Doctor, & cum eo Suarez *diſp.* 16. *ſect.* 4. Valentia *diſp.* 7. *q.* 16. *punct.* 3. D. Thom. *quæſt.* 19. *art.* 2. & cæteri, rectè dictum, *Apoc.* 3. habere clauem Dauid, & *Iſaiæ* 22. iuxta Hieronymum: *Dabo clauem Dauid ſuper humerum eius.* Quo ſenſu loquuntur etiam SS.PP. Chriſoſtomus *homil.* 55. *in Matth.* Maximus *homil.* 5. *de ſanctis Petro, & Paulo*, Beda *Ioan.* 21. Fulgentius *lib. de fide ad Petrum,* circa medium, Auguſtin. 20. *de Ciuitate, cap.* 1. & *lib.* 1. *contra aduerſ. legis, & proph. cap.* 17.

Observat autem *ad argumenta* S. Doctor, cla- 77
ues iſtas, quæ Chriſto præcellenter, vt dixi, conueniunt, aperire oſtium cœli peccatoribus, qui illud ſibi clauſerant culpis, cùm alioqui oſtium ſit viſum apertum *Apoc.* 4. dici verò has claues regni cœleſtum, tametſi eis claudatur ſimul infernus, quia à termino *ad quem* denominatur motus; vti & à fine denominatur opus.

In *quæſt.* 2. id magis explicat dicens, datam eſſe clauem etiam ad claudendum; ſed tamen primò ad aperiendum, & ab hoc, qui eſt finis vltimus, denominatur clauis; tametſi claues materiales ſint magis ad claudenda latronibus oſtia.

Hinc clauis à Theologis communiter definitur: 78
Clauis eſt poteſtas ligandi, atque ſolvendi, qua Eccleſiaſticus Iudex dignos recipere, & indignos excludere debet à regno. Quam definitionem ponit Magiſter *in* 4. *diſt.* 18. vbi D. Bonau. *ad litt.* & confirmatur à Ioan. XXII. *in Extrauag. Quia quorundam*, & ſuſtinetur à D. Thom. *diſt.* 17. *art.* 2.

Latius autem eſt exponere actus iſtarum clauium per *ligare*, & *ſolvere*, vt Chriſtum imitemur, *Matthæi* 18. quàm per *aperire*, & *claudere*, vt Rhetorum lineolas in metaphoris ſequamur, vt obſeruat S. Doctor *hîc*, & Valentia *diſputatione* 7. *quæſt.* 16. *punct.* 1.

Effectvs igitur clauium regni cœleſtis eſt remiſſio culpæ, & pœnæ, vt dixi *quæſt. prima*, & S. Bonauent. agit *art.* 2.

Pergit S. Doctor *art.* 3. diuidere claues, in clauem Scientiæ, & Poteſtatis.

Clavis ſcientiæ dicitur auctoritas diſcernen- 79
di, vtrum aliquis ſit dignus, vel indignus illo

beneficio

Digitized by Google

beneficio, quod confertur per poteſtatem clauium. Clauis autem poteſtatis dicitur facultas exequendi, quod iudicatum eſt, nempè recipiendo dignum, & excludendo indignum à regno, vt declarat S.Bonau. *loco citato*, & D.Thom. *quæſt.17.art.3.* Poteſt etiam nominari Clauis ſcientiæ peculiari modo illa, quæ eſt in Pontifice ad definiendas res fidei. Ideò obſeruat D. Hieronimus *ad 16. Matthæi*, & cum eo D. Bonauent. D. Petro promiſſas, non datas fuiſſe claues, *Matth.16.* Si enim tunc eas habuiſſet, non negaſſet Chriſtum.

Concludit igitur S. Doctor, Clauem ſcientiæ non eſſe habitum aliquem ſcientificum, ſed iudicium ſupernum diſcernendi in Eccleſia ea, quæ ad regimen faciunt. Addit tamen, ſcientiam huic inſeruire, tanquam diſpoſitionem, ſicut enim (ait S. Doctor) humor chryſtallinus oculi non eſt ſubjectum potentiæ viſiuæ, ſed tantùm diſpoſitio; ità & habitus ſcientiæ ad diſcernendum in Eccleſia res fidei, &c.

80 Has claues immediatè acceperunt quidem Apoſtoli à Chriſto, *Matth.18.* & *Ioan. 20.* vt docet D. Bonauentura *diſt. 18. loco citato, quæſt. ſuperiori*; attamen quoad applicationem ſubditorum præciſam, facta eſt diuiſio inter Apoſtolos, præſidente Petro, vt ibi dixi, etiamſi Turrecrem. *lib.2. de Eccl. cap.77.* dicat, ibi *Matth.18.* accepiſſe ſolam externam poteſtatem ad regimen, & ad cenſuras ferendas.

Quoad ſucceſſores Apoſtolorum, habemus *in cap. Firmiter, de fide Catholica,* Chriſtum contuliſſe claues Apoſtolis, & horum ſucceſſoribus, quod debet intelligi mediatè per eius Vicarium, vt notat Victoria *in ſumma de Sacramentis,* ſub finem, & Valentia *diſp.7. quæſt.16. punct.3.*

81 Cùm igitur abſoluit ſacerdos, abſoluit poteſtate Chriſti, qui eſt primus dator clauium, non autem auctoritate Papæ, quod ſi id etiam diceret, intelligens primò auctoritate Chriſti, non erraret; tamen rectiùs dicitur auctoritate primi auctoris, vt aduertit etiam Suarez ad argumentum adductum in fine quæſtione præcedentis, ex D.Bonau. *diſt.18. q.1.*

Dividunt etiam clauem, in clauem Ordinis, & Iuriſdictionis. Ità D.Thom. *quæſt.17. art.3.* Valentia *loco citato, punct.2. & 3.* Victoria, & alij cum S.Bonauent. paſſim *diſt.18. & 19.* Suarez *diſput.16. ſect.4. num.7.* Itaque clauis eſt duplex, ſcilicet ſcientiæ, & Poteſtatis, ità ſe habet in re noſtra, vt Clauis ſcientiæ ſit ad diſcernendum; Clauis verò poteſtatis includat ordinem, & iuriſdictionem.

Clavem Ordinis conſequenter ſoli Sacerdotes habent. Iuriſdictionis verò etiam non ſacerdotes, vt patet in Epiſcopo electo, & nondum conſecrato ſacerdote.

82 Non tamen mulieres, etiam religioſæ Prælatæ, hanc clauem Iuriſdictionis habere poſſunt, vt notant D.Bonauentura, & D.Thom. *quæſt.19. art.3. ad 4.* & Couar. *in Alma mater, punct.1. §.11.* & Sotus *diſt.20. quæſt.1. art.4.*

Ex quo fit non eſſe collatas claues immediatè toti Eccleſiæ corpori, vt putant Sectarij, vt oſtendam, *tract. de Cenſuris*: Supremam verò poteſtatem Petro, nomine Clauium, collatam oſtendi, *p.p. tom.1. diſp.5.* iuxta antiquum omnium Patrum conſenſum, vt refert etiam Bouetius *exam.2. errore 18.*

QVÆSTIO IV.

An extet Sacramentvm Poenitentiæ *in noua lege, à Chriſto inſtitutum.*

D.Bonauent. d. 17. part.2. q.3. Et diſt. 22. artic. 2. quæſt.1.

Vt breuiter titulum exponam, quem callidè confundunt hæretici; Quæſtio eſt: An Pœnitentia, ſignis externis confecta, & abſolutione perfecta, ſit Sacramentum nouæ legis, à Chriſto inſtitutum, & ab aliis diſtinctum. 83

Primvs error hac de re eſt, fuiſſe Sacramentum Pœnitentiæ, in lege tamen veteri inſtitutum à Deo, vel in Paradiſo terreſtri poſt peccatum Adæ, quando eum ad confeſſionem traxit, vel quando Caïn allexit dicens: *Quid feciſti?* Vel in lege veteri, quando inſtituta fuere ſacrificia pro peccatis, præmiſſa quadam confeſſione. Vnde &: *Ad Ioannem accedentes, confitebantur peccata ſua.* Hic error refertur à Gloſſa *de Pœnitentia, diſtinct. 5.* Adſcribitur verò Petro de Oſma, quem aiunt damnatum in Concilio quodam Complutenſi, confirmato à Sixto IV.

Alter extremus error fuit, non dari Sacramentum aliquod Pœnitentiæ. Fuit Montaniſtarum apud S. Hieronymum, *epiſtola ad Marcellam*, & Nouatianorum, apud Socratem *libro 4. hiſtoriar. cap.33.* 84

Adverte autem primò, Nouatum Presbyterum Carthaginenſem id docuiſſe, poſt Montanum; à Nouato verò ſeductus eſt Nouatianus Romanus, vt colligitur ex Paciano *ep. 3.* & Hieronymo *lib. de viris illuſtribus in Nouatiano.*

Hanc antiquiſſimam hæreſim iam ſepultam ab inferis excitarunt Nouatores: Lutherus *de captiuitat. Babylon.* parum ab initio; ſed timidè: primò enim illud confitetur; mox ad Baptiſmum reuocat, vocans illud reditum ad Baptiſmum, quatenus reconciliationem docet poſt Baptiſmum faciendam per memoriam Baptiſmi, ſeu fidei renouationem. Hoc negauit Melanchthon *de locis, ſed in Apologia Confeſſion. Auguſtan.* illud Sacramentum conceſſit. Sic enim in Confeſſione ipſa Auguſtana conceditur, *cap. de numero, & vſu Sacramentorum,* dicens: Verè igitur ſunt Sacramenta Baptiſmus, Cœna Domini, Abſolutio, quæ eſt Sacramentum Pœnitentiæ: Ex quo lucet mendacium Illyrici *in Apol. Confeſſ. Antuerp. cap.18.* & Kemnitij *part.2. exam. pag. 903.* negantium, id in Confeſſione illa aſſeri. 85

Cæteri verò abſolutè hoc Sacramentum negant, Zuinglius, *lib. de vera & falſa religione, cap. de Sacrament.* Calvinus, *libro quarto Inſtitution. capite 19. §.15.* Beza *in Confeſſione fidei, cap.7. art.11.* & omnes alij Sacramentarij; atque ex Lutheranis etiam plures, apud Bellarminum *lib.1. de Pœnitent. cap. 9.* 86

Qvoniam verò concedendum videbant, peccatores poſt Baptiſmum reconciliandos, ideò reconciliandos aiunt per Baptiſmum memoratum, non repetitum. Hinc dictum illud: *Pœnitentiam eſſe tabulam ſecundam naufragij*, grauiter carpunt, quaſi non velint, ad nauim Baptiſmi amplius rediri. Sic Lutherus *loco citato*, Melanchthon in locis,

Calvinus

Digitized by Google

Caluinus *lib.* 4. *cap.* 15. §. 4. & *cap.* 19. §. 17. Kemnitius *pag.* 929.

Omnes verò Catholici in lege noua Sacramentum Pœnitentiæ a Baptiſmo diſtinctum agnoſcunt. An verò fuerit immediatè quoad omnia inſtitutum, non conueniunt Scholaſtici.

87 Non defuêre Catholici id negantes; vt Gloſſa *de Pœnitentia, diſt.* 5. B. Rhenan. *in Scholiis ad Tertullianum* Adſcribitur etiam Alenſi 4. *part. quæſt.* 17. aliàs 76. *memb.* 3. Hugoni Vict. *lib.* 2. *de Sacram. part.* 14. *cap.* 1. Ianſenio *in Concord. cap.* 147. atque Seraphico Bonauenturæ *diſtinct.* 17. 2. *part. quæſt.* 3. cuius ſententia ſic refertur à Suarez *diſput.* 17. *ſect.* 1. *num.* 9. quod Chriſtus inſtituerit Abſolutionem, relinquendo eis in communi poteſtatem remittendi peccata, ſed modum eis liberum reliquiſſe, & a Fabro *diſp.* 20. *num.* 21. quod fuerit inſinuata tantùm, ac proptereà Seraphicum aberrare. Refertur & à Card. Lugo *diſput.* 15. *ſect.* 1. quaſi relicta ſit in arbitrio, abſque obligatione.

Omnes à vero Seraphici, quem refero genuinum, ſenſu aberrant, quem non ſequentes in multa opinionum diſſidia abeunt.

88 Igitvr aſſerit hic arg. vlt. & *diſt.* 18. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1. *arg. primo*, & *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1. & ad locum *Ioan.* 20. *Accipit Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt*; his verbis Confeſſionis, ſeu Pœnitentiæ inſtitutum eſt Sacramentum. Id docent Patres. Athanaſ. ſerm. in ea verba. *Profectus in pagum*, Chryſoſt. *homil.* 85. *in Ioan.* Ambr. *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 2. & *ſerm.* 68. *de Natal. Apoſt. Petr.* & *Pauli*, Cypr. *lib.* 1. *epiſt.* 6. & *ſerm. de lapſis*, & *lib.* 1. *epiſt.* 3. Auguſtin. *lib.* 50. *homil.* 49. & 50. Hieron. *ad Hedib. quæſt.* 9. Cyril. *lib.* 12. *in Ioan. cap.* 59. Theophilac. *in Ioan.* Gregor. *homil.* 46. *in Euang.*

89 Explicat autem *locis allatis* ſimili inſtitutione Baptiſmi, qua neceſſitatem explicuit, ſed præceptum impliçuit, Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes, &c.* Marci 16. *Euntes, &c.* apponit: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, &c.* & Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Ità neceſſitatem medij ad ſalutem proteſtatur. Sicut de Confeſſione, *loco cit. Ioan.* dicens: Do poteſtatem; Quæ peccata lethifera remiſeritis, erunt remiſſa, & quæ retinueritis, vel non remiſeritis, non erunt remiſſa. Sic minatur, & proteſtatur. Quia verò ad hæc remittenda diſcretè diſcernendo exigitur notitia, idcò humano modo, quo Sacramenta inſtituo, requiritur Confeſſio pœnitentialis; cogitate ergo dictum, Prou. 28. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.* & Eccle. 4. *Non confundaris confiteri peccata tua.* & cap. 17. *Ante mortem confitere. A mortuo quaſi nihil, perit confeſſio. Confiteberis viuens, & ſanus confiteberis, & laudabis*
90 *Deum, & gloriaberis in miſerationibus eius.* Itaque actualia mortifera poſt Baptiſmum, hoc Sacramento, dimittuntur, & ſine remiſſione non ſaluabuntur; ſicuti nec originale, nec actualia ante Baptiſmum, non niſi per regenerationem Baptiſmi; vnde habes diſcrimen, quia Baptiſmus, in originali abluendo, quod natura contrahitur, totum à Deo exigit remedium, cùm non ſit à voluntate patratum: at actualia poſt Baptiſmum exigunt confeſſionem, & vtroque ſtatu neceſſariò deteſtationem. Ideò ego (ait Chriſtus) do claues Paradiſi Iudicibus Eccleſiæ. Vos videte, an ſaluari velitis confeſſione ad ſalutem neceſſaria. En quæ libertas confeſſionis à D. Bonauent. admittitur; quam explicat exemplo medici, & ægroti. Ille parat remedium neceſſarium ad vitam; ſed hic debet recipere, ſi vult vitam, ſin libere recuſet, morietur. En inſinuatio confeſſionis. Nam quod ignorat medicus, non curat; ait Hieronym. *ad cap.* 10. *Eccl.*

Addit verò S. Doctor, Baptiſmum debuiſſe publicari ſtatim, quia omnes ſunt filij iræ; eo autem abluuntur, etiam actualia in infidelitate commiſſa; at quia Confeſſio eſt requiſita ſolum ex hypotheſi lapſus mortiferi poſt Baptiſmum; eam Chriſtus non publicauit confeſtim (id enim ſonat inſtituere apud D. Bonauent. vt oſtendi *diſp.* 1. *de Sacr. in genere*) ne ſtatim abluti ad actualia ruerent, videntes aliud remedium pro illis exhibitum extra neceſſitatem mortis. Legite Reſolutionem, & videbitis hanc eſſe veridicam Seraphici paraphraſim. 91

Deinde affert illud argumentum, quod plurimi facit Bellarminus *lib.* 3. *cap.* 12. cùm enim confeſſio ſit adeo grauis, vt interna etiam turpia cogat propalare, non potuiſſet inſtitui, ac præcipi ab hominibus, atque adeo fuit iure Diuino inſtituta à Chriſto, quod adeo eſt euidens, vt incredibile ſit, tot Reges, & Imperatores amplexuros tantum onus, niſi ſcirent, atque agnoſcerent, id iure Diuino præceptũ, & ità concludit S. Doctor, id Apoſtolos præcepiſſe authoritate clauium ſibi data, quia aliter eſſe fruſtra. Vult dicere Chriſtus: nos conſtituit Iudices conſcientiarum, & dedit poteſtatem abſoluendi à peccatis poſt Baptiſmum, quod non poteſt fieri, vt ipſe nobis inſinuauit, niſi vos confiteamini ſingula peccata, & ſine abſolutione vos manetis ligati, atque damnati. Propterea præceptum eſt Chriſti confiteri. 92

Conclvdit, quòd cùm ſit neceſſarium Sacramentum Pœnitentiæ poſt Baptiſmum relapſis; ſicuti ante eſt Baptiſmus: (Eſt enim ſecunda tabula poſt naufragium) ſicut per ſe inſtituit Baptiſmum; ità debuit inſtituere Sacramentum Pœnitentiæ. Addit verò, non ità exhibuiſſe de ſuo totam tabulam recidentibus, ſicuti exhibuerat Nauem Baptiſmi totam; quia, ſcilicet ad pœnitentiam exigit actus noſtros, & ſatisfactionum labores, cùm in naui Baptiſmi portum, gratia afflante, attingamus. Tandem *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad vltimum*, loquens de iuriſdictione neceſſaria ad confeſſiones excipiendas, & ad abſoluendum, dicit apertè eſſe iuris Diuini; & *in quæſtione* neceſſitatem eius comprobauit ad abſolutionem peccatorum, nec ſine ea remitti peccata mortalia per ſe, vt dicam *ſectione* 4. *quæſtione* 2. 93

Ego non video quis Catholicus in hoc diſſentiat à Seraphico. 94

Asserit igitur, Chriſtum per ſe modum tradidiſſe Apoſtolis Sacramenti Pœnitentiæ, & neceſſitatem confeſſionis expoſuiſſe; non tamen per ſe inſtituiſſe, ideſt publicaſſe hoc Sacramentum ab initio, ob rationem allatam, ne citò baptizati relabendi anſam arriperent, ſed dediſſe Apoſtolis præceptum opportunè publicandum.

Est enim grauiter notandum, Seraphicum, verbis relatis *in corpore*, pro eodem accipere *inſtituere*, & *publicare*, vt patet legenti. Ideò cùm dixiſſet, Chriſtum tradidiſſe Apoſtolis hoc Sacramentum, ſed tamen publicari non oportuiſſe à Chriſto, ſubdit: Ideò per Apoſtolos confeſſio debuit inſtitui; & ità, quando Apoſtolis viſum eſt, primò per Epiſcopum Hieroſolymæ, vt præconem collegij Apoſtolici, promulgatum eſt.

Oportet meminiſſe id, quod dixi *tract. de Sacr.*

in

Digitized by Google

95 *in genere*, tunc inſtitui legem, quando publicatur, vt oſtendi ibi ex *Inſtitutis legum.*

DISTINCTIONE *vigeſima ſecunda, citata, quæſtione prima, in corpore*, definit: *In lege noua reconciliatio plena inſtituta fuit, & quantum ad formale, quod eſt abſolutio Sacerdotis: Et quantum ad materiale, quod eſt quædam lucida, & aperta confeſſio, non ſolùm in generali, ſed etiam in ſpeciali. Et primum Dominus inſtituit per ſe, & promulgauit, ſcilicet clauium poteſtatem*, Ioan. 20. *poſt reſurrectionem. Secundum verò inſtitutum fuit per Apoſtolos, vel, vt meliùs dicam, promulgatum, quia Dominus Apoſtolos docuit; & ipſi à Domino docti, & auctoritate ab ipſo accepta; imò eius auctoritate promulgauerint.* Quid clariùs his verbis Seraphici dici poteſt?

96 PRÆCLARÈ verò S. Doctor in ſuo teſtamento *Breuil. parte 6. cap. 4.* ait: *De Inſtitutione autem Sacramentorum hoc tenendum eſt, quod ſeptem Sacramenta Legis gratiæ Chriſtus inſtituit, tanquam noui Teſtamenti mediator, & præcipuus lator legis.* Et de Pœnitentiæ Sacramento, ait: *Illud inſtituit confirmando, approbando, & conſummando:*

97 Ex quibus etiam habes euidenter, Pœnitentiæ Sacramentum eſſe ex Diuina inſtitutione neceſſarium, in ſententia D. Bonauenturæ. Quare immeritò nonnulli, inter quos Suarez, *diſputatione decima ſeptima, ſectione ſecunda*, dicunt, negaſſe Bonauenturam, hoc Sacramentum eſſe neceſſarium ex inſtitutione Chriſti, ex quorum errore arripuit anſam Kemnitius 2. *parte, exam. cap. 5.* dicendi, varias eſſe Catholicorum opiniones de neceſſitate Pœnitentiæ, vbi adducit D. Bonauenturam inter variantes.

ASSERO primò, dari Sacramentum Pœnitentiæ in lege gratiæ à Chriſto inſtitutum.

98 PROBATVR primò à D. Bonauentura, quia Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibile ſignum efficax, ſed in Pœntentia eſt ſignum viſibile inuiſibilis gratiæ ex Chriſti inſtitutione, *Matth. 16. & 18.* & *Ioan. 20.* Ergo. Minor probatur, quia eſt ibi abſolutio ſenſibilis, tanquam forma ſupponens neceſſariò peccatorum, quæ abſoluuntur, expoſitionem ſenſibilem proportionatam, vt notat Valentia cum D. Bonauentura. Quòd ibi ſit etiam promiſſio gratiæ, patet ex Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c.* Hoc autem Chriſtus inſtituit: Ergo. Hoc argumento ducti Patres Tridentini hinc inferunt, Sacramentum hoc Pœnitentiæ *ſeſſione 14. cap. 1.* eoque vtuntur omnes poſteri S. Bonauent. Effugiáque hæreticorum præcluſi *quæſtione* 1. Hoc argumento nititur primò Suarez *lib. 1. de Pœnitent. cap. 10.*

99 PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia Pœnitentia, *Matth. 3.* eſt à Chriſto prædicata, imò hinc incœpit prædicationem; hæc autem neceſſaria eſt cum abſolutione, ſuppoſitis clauibus datis Apoſtolis, *Matth. 16. & 18.* & *Ioan. 20.* ergo eſt Sacramentum inſtitutum à Chriſto. Confirmatur ex illo Ioan. 1. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt Deus, & iuſtus, vt dimittat peccata noſtra.* Igitur ex promiſſione Chriſti id ſequitur, quæ eſt obiectum fidelitatis.

PROBATVR tertiò à S. Doctore. Actus externus, ſuper mandata legalia neceſſarius ad remittenda peccata, non poteſt eſſe niſi à Deo: Talis eſt Pœnitentia noui Teſtamenti: Ergo. Maior probatur, quia actus interni, maximè tantæ perfectionis, & difficultatis, nequeunt ab homine imponi. Quis enim credet, neceſſariò eſſe confitenda à regibus etiam omnia ſcelera, quamuis grauia, & horrorem incutientia, niſi Deus hoc inſtituiſſet? Quinam id crederet, vel exequeretur, niſi ob neceſſitatem remiſſionis ad ſalutem? Aut quis dicat, auſos fuiſſe Preſbyteros, proprio inuento, tam graue iugum imponere, niſi id ex Diuina promiſſione, & inſtitutione ab initio comprobaſſet? Ità autem ab initio Eccleſiæ ſeruatum oſtendam, cùm de Confeſſione agam.

PROBATVR quartò ex figuris, præcipuè Bap- 100
tiſmi Ioannis, vbi omnes confitebantur peccata ſua, ſicut autem Baptiſmus Ioannis fuit figura noſtri Baptiſmi; ità & Confeſſio, & Pœnitentia fuit noſtræ figura; fuit enim Ioannes Præcurſor Chriſti.

PROBATVR quintò à S. Bonauentura argumento, quo vtitur Concilium Tridentinum *ſeſſione 14. cap. 1.* & nititur Sanctorum Patrum antiquorum auctoritate, qui Baptiſmi Sacramento ideò addunt Pœnitentiæ Sacramentum. Chriſtus fuit legis gratiæ inſtitutor perfectus, quoad omnia neceſſaria; Tunc ſic: Non minus eſt periculum, & non minor neceſſitas in peccatore poſt Baptiſmum, vt reconcilietur Deo, quàm antè; ſed antè eguit Baptiſmo: Ergo poſtea eget Sacramento reconciliationis; ſed hoc eſt diſtinctum à Baptiſmo. Hoc argumento vtuntur Valentia *diſputatione 7. quæſtione 1. puncto 1.* Suarez *num. 6.* Faber *diſputat. 20. num. 17. & 18.* cum Scoto *diſtinct. 1. quæſt. 3. art. 4.*

PROBATVR verò ex ſenſu antiquæ Eccleſiæ, 101
Pœnitentiam eſſe Sacramentum diſtinctum. Sic enim ſentiunt Cyprianus, *ſerm. de ablutione pedum*, & *epiſtola 55.* aliàs *libro primo, epiſtola 3.* Idem *in epiſtola 10.* aliàs *libro tertio, epiſt. 14.* Tertullianus *libro primo, de Pœnitentia.* Sumitur ex Simmaco Papa, & Cœleſtino Papa *in cap. Omnis*, & *cap. vltimo, 30. quæſtione 1.* vbi dicunt, fieri aliquem filium ſpiritualem Sacerdotis per Pœnitentiam; ſicut per Baptiſmum.

EIVSDEM meminit Origenes *homilia 2. in Leuitic.* Chryſoſtomus *homilia 33. in Ioannem.* Baſilius *in regul. breuior. 229. & 288.* Et in id
Pſalm. 29. *Confitemini memoriæ ſanctitatis eius.* 102
Et in id Pſalm. 32. *Diligit miſericordiam, & iudicium.* Sanctus Hieronymus *libro primo, contra Pelagianos.* Et *epiſtola prima, ad Heliodorum.* Cyrillus *libro duodecimo, in Ioannem, cap. 56.* Ambroſius *libro primo, de Pœnitentia, cap. ſecundo, & ſexto.* Et *libro primo, cap. ſecundo, & nono.* Sanctus Leo *epiſtola 91.* Theodoretus *in epitome diuin. decretorum de Pœnitentia.* Auguſtinus *libro vigeſimo ſecundo, contra Fauſtum, cap. 29.* & *epiſtola 23.* & *libro quinto, de Baptiſmo, cap. 22.* & *de adulter. coniug. cap. 28.* Et ad id Pſal. 106. *Qui ſanat contritos corde*, & *libro ſecundo, de viſitat. infirm. cap. quarto.* Et *libro ſecundo, de vera, & falſa Pœnitentia, cap. decimo, & ſequenti.* Et *libro primo, contra Creſconium, cap. 21.* Videatur Bellarminus *libro primo, de Pœnitentia.* Suarez *diſput. 7.* Valentia *diſput. 7. quæſtione 9. puncto 1.* & Theologi *diſt. 14. & 15.* vbi S. Bonauentura affert præcipuè D. Hieronymum *epiſt. ad Sabin.* afferentem ſimilitudinem ſecundæ tabulæ poſt naufragium, vt mirum ſit, Calvinum *lib. 4.*

Digitized by Google

cap. 19. §. 17. auſum ità ſenſum detorquere, quaſi velit per tabulam iſtam reduci ad nauim Baptiſmi. Cum Hieronymo eſt Tertullianus *lib. de Pœnitentia*. Alios refert *in confeſſione, & lib. 2. Pharetra, cap. 19.*

102 Tandem concors Eccleſia Latina cum Græca ab annis 600. floruit, vt conſtat ex Magiſtro, & Scholaſticis, præcipuè D. Bonauent. & D. Thom. ex definitione Lucij III. *c. Ad abolendam, extra de Hæreticis*, & ex definitionibus Generalium Conciliorum Florentini, *in Decreto Eugenij*. Trident. *ſeſſ.* 14. Quod ſi Eccleſia erraſſet, iam tot ſæculis Deus eam deſeruiſſet, contra promiſſum, *Matth.* 16. Non poſſe autem eam errare, aſſerit Apoſtolus *ad Timotheum*, quia *eſt Columna, & firmamentum Veritatis*.

Ex dictis patet, quàm falsò negent hæretici hoc Sacramentum, eò quòd non detur aliquod elementum, vel alia res mixta, pro materia; ſufficit enim aliquid ſenſibile, & hoc eſt confeſſio pœnitentis,
103 & iudicis abſolutio; non enim neceſſe eſt aliquod corpus, ſed ſufficit aliquid ſenſibile, prout opponitur inſenſibili, vt videre licet *ſerm. ad infantes*. Item ruit reſponſio hæreticorum, eos renouari per Baptiſmum.

Probatvr adhuc à S. Doctore *diſt.* 14. *part.* 2. *quæſtione* 2. *ad* 1. ex illo Apoſtoli loco, *Hebr.* 6. Pœnitentiam eſſe à Baptiſmo diſtinctum Sacramentum: *Impoſſibile eſt enim, eos qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad Pœnitentiam, rurſus crucifigentes in ſemetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes.*

104 Hoc enim loco non negat Apoſtolus lapſis poſt Baptiſmum reconciliationem, vt Nouatiani volebant; nam & Corinthium lapſum, grauiſſimo ſcelere inquinatum, reconciliari permiſit; ſed negat, poſſe renouari per Baptiſmum. Sic enim hunc locum intelligunt Chryſoſtomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophilactus, Ambroſius, & alij *in Commentario*; Et prætereà Ambroſ. *lib.* 2. *de Pœnitentia, cap.* 2. vbi copioſè hoc oſtendit. Idem oſtendit S. Auguſtinus *in expoſitione ad Romanos inchoata*, ad finem. Idem habet *lib. de vera, & falſa Pœnitentia, cap.* 3. quod opus 4. *Tomo* adſcribitur S. Auguſtino.

Deinde circumſtantiæ vix patiuntur aliter accipi verba Apoſtoli; nam initio capitis monet Hebræos, vt non reſpiciant iterum ad primordia Baptiſmi, & fidei, & eius pœnitentiæ, quæ Baptiſmum præcedit, eſtque veluti fundamentum ædifi-
105 cij ſpiritualis: *Quapropter*, ait, *intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfectionem feramur, non rurſum iacentes fundamentum Pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum; Baptiſmatum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, ac reſurrectionis mortuorum, & iudicij extremi*. De quibus verbis loquens D. Auguſtinus *lib. de fide & operibus, cap.* 1. ait: *Hæc omnia pertinere ad initia Neophytorum, ſatis apertè ſcriptura teſtatur. Reddit autem rationem Apoſtolus, cur non oporteat reſpicere ad illa primordia, cùm ait: Impoſſibile eſt enim, eos, &c. ac ſi apertius diceret: Quia non contingit, niſi ſemel, ea renouatio, quæ habetur per Baptiſmum.* Deſcribi verò Baptiſmum per illuminationem certum eſt, inde enim omnes veteres, maximè Græci, *Baptizari*, illuminari dicunt; & Baptiſmum *Sacramentum luminis* appellant.

Cvm ergo ex Apoſtolo habeamus, impoſſibile 106
eſſe iterum renouari per eam pœnitentiam, quæ cum Baptiſmo coniuncta eſt, neceſſe eſt omninò aut negare cum Nouatianis reconciliationem, aut cum Catholicis admittere nouum Sacramentum à Baptiſmo diſtinctum, quo peccatorum remiſſio tribuatur. Neque dicere poſſunt Aduerſarij, Paulum ſolùm velle, non eſſe iterum baptizandos: Non enim Paulus de cæremonia, ſed de eius effectu, ideſt de renouatione, loquitur. Quare ſi Baptiſmi effectum iterum habere non poſſumus, certè alium ritum, & aliud Sacramentum quærere debemus.

Adde, quod cùm in Scriptura legamus exem- 107
pla eorum, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt, vt Simonis, *Actorum* 8. Corinthij iniuſti, 1. *Corinth.* 6. nunquam legimus, eos remiſſos ad memoriam Baptiſmi. Et mirum ſanè eſſet vnicum remedium in tota vita eſſe memoriam Baptiſmi, & nuſquam fieri de eo mentionem.

Probatvr adhuc ex traditione Patrum, qui ſummo conſenſu docent id, quod aduerſarij in Concilio Tridentino *ſeſſione* 14. *cap.* 2. reprehendunt, nempè, non niſi magnis fletibus peruenire lapſos poſt Baptiſmum ad reconciliationis integri- 108
tatem, ad quam facilè per Baptiſmum peruenerant. Id enim docent Tertullianus *lib. de Pœnitent.* Clem. Alexandrinus apud Euſeb. *lib.* 3. *hiſt. cap.* 17. Cyprianus *ſerm.* 5. qui eſt de lapſis; & *lib.* 3. *epiſt.* 15. & 16. Ambroſius *lib. ad Virg. lapſam, cap.* 8. Gregorius Nazianzenus *oratione in ſancta lum.* Pacian. *epiſt.* 1. *ad Sympron.* Hieronymus *in cap.* 3. *Iſa.* & *epiſt. ad Demetriadem, & Sabin.* Epiphanius *hær.* 59. Auguſtinus *epiſt.* 23. & *lib.* 2. *de adult. coniug. cap.* 16. & *lib.* 50. *homiliarum, homil.* 50. Chryſoſtomus *lib.* 3. *de Sacerd.* Cyrillus *lib.* 12. *in Ioannem, cap.* 56. Theodoretus *in Epitome diuin. decr. cap. de Pœnitentia*, Damaſcenus *libro quarto, de fide, cap.* 10. è quibus aliqui referuntur à D. Bonauent. *locis allegatis*, & alij paſſim *in ſermonibus, & opuſc.*

Probatvr etiam rationibus, è quibus prima 109
eſt D. Bonauenturæ *diſtinct.* 14. *part.* 2. *quæſtione* 2. *in corpore*, & *articulo* 2. *quæſtione* 2. & *aliis locis adductis*, *diſputatione* 1. *quæſtione* 28. Nulla ratio patitur, vt eadem facilitate Deus ignoſcat iis, qui ignorantes, & qui ſcientes peccauerunt. Vera eſt Domini ſententia, *Luca* 12. Ille ſeruus, qui cognouit voluntatem Domini ſui, & non præparauit, & non fecit ſecundùm voluntatem eius, vapulabit multis, qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Similiter Apoſtolus, *prima Timoth.* 1. ait: *Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci.* Similiter qui ingrati ſunt animi, minorem miſericordiam obtinere ſunt apti; at qui poſt Baptiſmum redeunt ad peccata, ex maiori culpa errant, cùm iam ſint illuminati, & gratiis cumulati: Ergo. Quod ſi vera eſſet opinio hæreticorum, iam indigniores faciliùs abſoluerentur; nam poſt Baptiſmum ſolâ Baptiſmi memoriâ Deo reconciliarentur.

Secvnda ratio eſt D. Bonauenturæ *locis ad-* 110
ductis, nam regeneratio dicit productionem nouam, & receptionem ſimpliciter ſui eſſe in genito; at reconciliatio eſt actus iuſtitiæ, exigens ſatisfactionem, quæ eſt toto genere diuerſa; ſed Baptiſmus eſt regeneratio, vt ſæpè dicitur *Ioan.* 3. & *in epiſtolis* Pauli, & à Sanctis Patribus, qui ideò conclamant totam niti effuſione meritorum Chriſti patientis,

at

at pœnitentia ab omnibus dicitur reconciliatio: Ergo.

Tertia ratio conſequens *locis adductis*, eſt S. Bonauent. quia diuerſi ſunt ritus, diuerſa miſericordia, diuerſa forma: ergo diuerſa Sacramenta. Antecedens patet: nam Baptiſmus eſt ritus ablutionis, qui verbo etiam exprimitur: *Ego te baptizo*, vt aduerſarij fatentur; at reconciliatio non datur, vt ablutio, ſed vt abſolutio: *Ego te abſoluo*, ſuppoſita pœnitentis confeſſione, per modum iudicij, virtute clauium: Ergo.

111 Respondet Caluinus, vtrumque in vnum conuenire, quia fit annunciatione ſanctificationis per ſanguinem Chriſti.

Insvlsa reſponſio; nam diuerſus eſt euidenter ritus: Vnde licet ſit vtraque communicatio gratiæ per ſanguinem Chriſti, non ſequitur eam eſſe in eodem Sacramento, ſicuti Caluinus Euchariſtiam diſtinctum Sacramentum ponit, etiamſi ex eodem Chriſti ſanguine habeat virtutem.

112 Qvo autem tempore fuerit hoc Sacramentum inſtitutum, diſputatur. Armacanus *lib.* 11. *de quæſtionibus Armenorum, cap.* 14. *&* 15. ait, Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum, *Matth.* 10. *Lucæ* 6. quando Apoſtolos miſit ad prædicandum; tunc enim dedit dignitatem Apoſtolicam, atque adeò claues.

Contra arguit S. Bonauent. & cum eo Suarez, quia nondum erant Sacerdotes habentes poteſtatem ſuper Corpus Chriſti verum: Ergo neque ſuper Myſticum.

Alii dixere, inſtitutum in nocte cœnæ, quod ſignificat Cyprian. *de lotione pedum.*

Sed quamvis inſtruxerit in conſecrandis illis Sacerdotibus, tamen non habetur inſtitutio, cùm non habeatur data poteſtas clauium.

113 D. Thom. *quæſtione* 84. *artic.* 7. cenſet per partes factam inſtitutionem, nempè, indicando materiam, *Matth.* 3. dum prædicauit pœnitentiam; promiſiſſe claues, *Matth.* 16. *&* 18. & dediſſe poſt reſurrectionem, *Ioan.* 20.

At *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 3. *quæſ.* 5. ait, *Matth.* 3. factam eſſe inſtitutionem cenſet quoad vtilitatem. *Lucæ* 13. quoad neceſſitatem. *Ioan.* 20. quoad poteſtatem. Addit Suarez *diſp.* 17. *ſect.* 1. *n.* 11. quoad promulgationem *Iacobi* 5.

Simpliciter tamen dicendum inſtitutum, *Ioan.* 20. quod certum iam eſt ex declaratione Concilij Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 1.

Hvnc modum refert S. Bonauent. *diſtinct.* 17. vltimò *in argumento*, & *in corpore* acceptat, & clariùs *diſtinctione* 22. & retuli ſuprà. Sequitur Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 4. Faber *diſput.* 20. *num.* 26. vbi in contrarium adduxerat Seraphicum *num.* 21. ſed immeritò.

114 Insvlse' autem Caluinus *in Antidoto* apud Ruardum *artic.* 3. quærit: vbinam materia? vbinam forma hic tradita? forma profectò exhibetur clarè, vt remittant peccata, ſanè verbo externo, vt agnoſcunt Caluinus, & Kemnitius, *locis* primò *adductis*; materia verò, ideſt confeſſio peccatorum neceſſariò includitur, quia abſolutio à peccatis, ignotis non datur, nec poſſunt ſciri abſque confeſſione pœnitentis: Promiſſio etiam certa adeſt, Inſuflante Chriſto.

Rvit etiam alterum effugium hæreticorum, hanc eſſe meram Apoſtolatus ordinationem ad prædicandum. Sanè non dixit: quorum annunciaueritis, remiſſa; ſed: *quorum remiſeritis, &c.*

115 Ex omnibus ſuprà dictis eruit Bouer. *exam.* 2. *errore* 8. argumentum validum, & inſolubile. Supponit autem primò, culpas omnes per merita Chriſti omni tempore eſſe deletas, *Rom.* 5. *Hebr.* 9. *Coloſſ.* 1. *prima Cor.* 15. *Act.* 10. *Apoc.* 13.

Svpponit ſecundò, fidem Mediatoris aliquo ſigno ſenſibili ſemper operatam peccatorum remiſſionem: Et quoad Originale Circumciſio erat pro Iudæorum maſculis; pro reliquis verò aliquod aliud Sacramentum, quod nos latet. Adducit D. Auguſtinum *lib.* 5. *in Iulian. cap.* 9. & alios Patres. Pro actualibus adducit ſacrificia antiqua, *Iob* 1. *& vlt. Gen. & Exod. Leuit. &c.* & id Hebr. 9. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Hinc deducit idem factum in nouo Teſtamento.

Eqvidem parum fido antecedenti; nam ſola contritione remittebantur. *Pſal.* 50.

QVÆSTIO V.

An hoc Sacramentum ſit ſaluti neceſſarium.

D. Bonau. diſt. 17. p. 1. quæſt. vlt. & p. 2. per. 3. qq.

Hæretici antiqui, Montaniſtæ, & Nouatiani, Sacramentum Confeſſionis negarunt. 116
Eos ſecuti ſunt quotquot ſuprà retulimus, negantes in Eccleſia poteſtatem iudiciariam. Variè tamen, ex more, variis locis, variiſquè temporibus, locuti ſunt.

Fvit hæreſis Audianorum, temporibus Valentiniani Senioris apud Theodoretum *lib.* 4. *de Fabulis hæret.* Iſti confitebantur, quæ ſolùm peccata volebant, grauia celantes. Eo planè modo, quo nunc Lutherani coram Miniſtris ſuis confitentur. 117

Postmodvm Ioannes Vvicleph. teſte Vvaldenſi, *lib.* 2. *de Sacram. tom.* 2. *de Sacr. cap.* 135. Confeſſionem Sacramentalem apertè oppugnare cœpit aſſerens, eam neque ex Scriptura haberi, & ex inſtitutione ſola Papali inuectam eſſe.

Extitit & ante annos 160. Petrus Oxonienſis, qui confeſſionem peccatorum affirmabat non eſſe ex iure Diuino, ſed ex aliquo ſtatuto Eccleſiæ. De quo vide *ſummam Concil. in decretis Sixti IV.* Noſtris temporibus actiùs hunc errorem docuere Eraſmus Roterod. & B. Rhenanus apud Bellarminum *lib.* 3. *de Pœnitent. cap.* 1. Imò addunt, eam neque in vſu antiquæ Eccleſiæ fuiſſe.

Evndem errorem ebibere Lutherus, & eius aſſeclæ, Hic *lib. de captiuit. Babyl. cap. de Pœnit.* docuit quidem, Confeſſionem Sacramentalem neceſſariam eſſe; ſed tamen non probari ex Scriptura, nec eſſe neceſſarium confiteri omnia Sacerdotibus, damnatque confitentes circumſtantias culparum, & *ſerm. de Pœnitent.* negat, confitenda venialia, nec omnia mortalia; ſed ſola manifeſta mortalia. *Serm. de Confeſſione, & Euchariſtia* docet, Confeſſionem non eſſe iuris Diuini. In *viſitatione Saxonica* dicit, eam eſſe vtilem; non tamen neceſſariam. 118

Ioannes Oecolamp. librum habet, *quòd confeſſio non ſit oneroſa*; ſed tamen eam non agnoſcit ex inſtitutione Diuina, aut Eccleſiæ, niſi de manifeſtis criminibus.

Philippvs Melancthon *in Confeſſ. Aug. art. de confeſſ.* negat neceſſariam enumerationem peccatorum

torum. Et *in Apolog.* dicit, non eſſe iuris Diuini, aut neceſſariam.

119 Ioannes Calvinus *lib. 3. Inſtitut. cap.4. §.7.* Miror, ait, qua fronte auſint contendere, Confeſſionem, de qua loquuntur, iuris eſſe Diuini, cuius equidem vetuſtiſſimum vſum eſſe fatemur, ſed quem facilè euincere poſſumus, olim fuiſſe liberum. Et §.19. Nihil mirum, ait, ſi auricularem iſtam Confeſſionem, rem adeò peſtilentem, totque nominibus Eccleſiæ noxiam damnamus, & ſublatam de medio cupimus.

Kemnitius 2. *part. Exam. cap.5. pag.1021.* generalem ſolam admittit. Eandem generalem tantùm laudat Brentius *in Confeſſ. Vitemb. r. art.1.*

120 Inter Catholicos verò, etſi nullus inficietur, Confeſſionem omnium peccatorum eſſe neceſſariam, attamen allegantur à Fabro, *diſp.22. num.21.* & à Suarez *diſput.17. ſect.2.* atque aliis, nonnulli negantes, eſſe medium neceſſarium ex inſtitutione Chriſti. Hugo de S. Vict. Alenſis. D. Bonauent. & Ianſenius citati *quæſtione præcedenti.*

Alii etiam ab aliis, vt Scotus *diſtinct. 14. quæſt.4.* à Soto *diſtinct.18. art.1.* quòd Confeſſio non ſit neceſſaria, ſed arbitraria, vt refert Faber *diſput. 20. num.24.*

Eundem Scotum 4. *diſt. 17. quæſt. vnic. §. In iſta quæſtione*, allegat Suarez, ſentientem, hoc præceptum Diuinum è Scriptura non poſſe colligi, quod adſcribit etiam Gabrieli *quæſt.1. art.1.* Medinæ *C. de confeſſ. quæſt.2.* & Caietano, *Ioan. 20.*

121 Attamen oſtendi *quæſt. 4.* Confeſſionem in ſententia Seraphici eſſe iuris Diuini. Præclarè etiam id aſſerit, & probat S. Doctor *diſt.17. part.1. art.2. quæſt.4.* vbi etiam, poſt iuſtificationem Baptiſmi præceptum Pœnitentiæ ex inſtitutione Chriſti, aſſerit.

Idem aſſerit *p.2. art.1. quæſt.1.* vbi docet, imò eſſe iuris naturæ, ſuppoſita inſtitutione clauium, quas Chriſtus dedit Apoſtolis, reuelare culpas, vt abſoluantur.

Quæstione verò *tertia* aſſerit, vt dixi *quæſt.4.* præceptum hoc traditum Apoſtolis prædicandum à Chriſto Domino, vt luce clariùs patet legenti: & hoc idem eodem modo aſtruit, *articulo ſequenti, quæſt.1. in corpore*, vbi præceptum, ex prima inſtitutione conſideratum, dátum ab Apoſtolis mundo aſſerit, non inſtitutum. Nec cæci ipſi adeò cæcutiant, quin videant, Seraphicum non eſſe alterius ſententiæ.

122 Quamvis autem priorem opinionem probabilem admittere videretur, quæ eſt Hugonis, tamen hoc ſolùm ea volebat; fuiſſe à Chriſto explicandum præceptum, & eorum ægritudini remedium neceſſarium inſtituendum: Ipſi verò ſibi conſulerent, ſcientes, quia oportebat confiteri peccata, ſi vellent ſaluari. Quo ſenſu arbitri conſtituti, ſolos volentes liberabant à mortali ægritudine; & ita arbitri ſunt, non arbitrarij, vt liberum ſit tali medio abſolui à mortalibus, liberè ſua crimina pandendo.

Et hæc fuit opinio Scoti *loco citato*, quem extorſit Sotus: hanc tamen S. Bonauentura deſerens, alio modo exponit ſuam ſententiam, vt dixi *quæſtione 4.*

123 Aſſero igitur, Pœnitentiam cum Sacramentali Confeſſione eſſe è iure Diuino. Hoc aſſertum argumentis Seraphici comprobabo, vt inde ſciatur quàm Catholicè ſentiat.

Probatur primò à S. Bonauent. *diſtinct.17. part.1. quæſt.vlt. in fundamentis*, argumento, quod vnicum exiſtimat Bellarminus ſufficere *lib.3. cap.2.* & Suarez *loco citato*, & eſt D. Auguſtini *lib. quinquaginta homiliarum, homil.49.* cuius verba referam inter S. Auguſtini teſtimonia, illudque Scoto adſcribitur à Fabro *diſp.22. num.39. & ſequentibus.* Omnes mortali peccato lapſi, tenentur iure Diuino Pœnitentiam agere, & reconciliatione cum Deo quærere: ſed modus, & medium neceſſarium eſt confeſſio peccatorum indiuidua cum abſolutione: Ergo. Maior probatur à D. Bonauentura ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite*, & Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* Minor verò, in quam hæretici inſurgunt, ſic probatur à S. Doctore ex teſtimoniis, aſſignatis à Magiſtro *diſtinct.16.* initio, & habentur de Pœnit. diſt.3. c. *Perfecta pœnitentia*; præcipuè verò ex D. Ioanne Chryſoſtomo, qui *loco citato*, ait: *Perfecta pœniten-* 124
tia cogit peccatorem omnia libenter ferre; in corde eius contritio; in ore confeſſio, in opere tota humilitas. Hæc eſt fructifera pœnitentia, vt ſicut tribus modis Deum offendimus, ſcilicet corde, ore, & opere; ita tribus modis ſatisfaciamus. Huius autem neceſſitatis reddit rationem *lib. 3. de Sacerdotio*, quia ſic Deus inſtituit, Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.* Et Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Vbi nonnulla ad hæc loca adnotat os aureum: Primum eſt, his verbis dari à Deo poteſtatem, quam neque Angelis, neque Archangelis dare voluit, qui licèt mittantur nuntij, non tamen habent iudicialem poteſtatem in cauſis iudicandis, quæ ad Dei Tribunal pertinent. Se- 125
cundum aduertit dari hanc poteſtatem, illo ſuppoſito: *Sicut miſit me Pater, & Ego mitto vos*, non ſolùm ad annunciandum Euangelium, ſed omnifariam Pater Filio poteſtatem dedit. Cæterum video, omnifariam eandem poteſtatem à filio illis traditam, nam quaſi iam in cœlum tranſlati, ac ſupra humanam naturam poſiti, atque noſtris ab affectibus exempti, ſic illi ad Principatum perducti ſunt. Habent quidem & terreſtres Principes vinculi poteſtatem; verùm corporum ſolùm: Sacerdotum vinculum ipſam etiam animam contingit, atque ad cœlos vſque peruadit, vſque adeò, vt quæcumque infernè Sacerdotes confecerunt, illa eadem Deus ſupernè rata habeat, ac ſeruorum ſententiam Dominus confirmet.

Iam verò ita arguit S. Bonauent. *diſt.17 parte 2. quæſt.3.* argumento, quo vtitur Concil. Trident. *ſeſſ.14. cap.5.* & latè explicatur à Suarez *loco citato.* Sic Chriſtus *Ioan.20.* & *Matth.16. & 18.* conſtituit Sacerdotes iudices peccatorum mortalium: Ergo iudicium eorum eſt neceſſarium medium ad remiſſionem. Probatur conſequentia, quia non poſſunt Sacerdotes iudicium facere incognitâ cauſâ, nec poteſt malum intimum à Sacerdote cognoſci, niſi ipſe peccator manifeſtet, vt dicit D.Bonau. *ad penult.* Ex quo infertur neceſſitas Confeſſionis Sacramentalis.

Philippus *in Apol. confeſſ. Auguſt. articulo* 126
de Confeſſ. & de Locis, titulo de Confeſſ. Calvinus *lib.3. Inſtitut. cap.4. §.18. & §.21. & lib.4. cap.11. §.1.* Kemnitius *in 2. part. Exam. pag.129.* huic argumento reſpondent, confitendo fore, vt concluderet, ſi poteſtas clauium eſſet per modum iudicij; at verò ſolùm hoc incumbere Miniſtris Euangelij denunciare abſolutos eos, qui à Chriſto abſoluti ſunt.

At *quæſtione 1. & 4.* oſtendi, hanc eſſe pote-
ſtatem

ſtatem iudiciariam, vt conſtat *Matth.16.& 18.* & *Ioan.20.* Et ita exponunt Chryſoſtomus *lib.3. de Sacerdotio.* Nazianzenus, *oratione ad ciues, timore percuſſos, & Principem iraſcentem.* Hieronymus *epiſt. ad Eliodorum, de vita ſolitaria*, Auguſtinus *20. de Ciuitate, cap.9.* S. Innocentius I. *epiſt.1. ad Decentium, cap.7.* S. Gregorius *homil.7. in Euang.* & alij Patres. Quòd ſi ad annunciandam remiſſionem ſolùm datæ eſſent claues, iam eam omnes Laici annunciare poſſent, maximè cùm aliqui ſint Doctores, vt arguit Bellarminus ex D. Bonauentura *diſtinctione 17. parte 2. quæſtione 1. ad argumenta.*

127 ENIM verò alij obiiciunt; dato etiam, Chriſtum conceſſiſſe Apoſtolis poteſtatem abſoluendi à peccatis, tamen ſolùm inferri, hanc poteſtatem eſſe ſufficientem; non tamen eſſe neceſſariam ad remiſſionem.

RESPONDET Valdenſis, *Tom. 2. de Sacram. cap. 138.* Suarez *numero 13.* ex D. Bonauentura *diſtinctione 18. quæſtione 1. & 2.* poteſtatem iſtam eſſe, & poſitiuam ad remittenda mortalia, & negatiuam, nempe, vt non ſint remiſſa, ſeu vt retenta ſint, quæ fuerint à Iudice Eccleſiaſtico retenta, id eſt non abſoluta, & ita neceſſaria eſt hæc via per clauium apertionem; ſunt enim claues Eccleſiæ participatio auctoritatis Chriſti, de quo Iſa. 22. *Dabo clauem Dauid: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat.*

128 RESPONDET ſecundò Suarez *numero 12.* cum Soto *diſtinctione 18. quæſtione 1. artic. 1.* ex D. Bonauentura *diſtinct.17. part.2. quæſtione 2.in corpore,* Voluiſſe Deum iuxta ſuauem prouidentiam, vt reconciliatio hominis cum Deo fieret modo humano. Ideò confeſſio fieret homini, vt ſit Iudex, humano arbitrio mediante, ita vt non à ſatellitibus traheretur homo ad tribunal, ſed ſpontè confitens culpas, quarum non poterat remiſſionem aliis viis accipere.

ITAQVE ideò factus eſt Deus homo, & ita Chriſtus arbiter ſummus ſupremum tribunal erexit, vt nemo alia via poſſet remiſſionem accipere, quia ipſe eſt mediator Dei, & hominum vnicus. Hic verò reliquit in Eccleſia arbitros, vt ſua poteſtate ineuitabili ſoluerent, quos rectè iudicaſſent ſoluendos; & illos inſolutos relinquerent, qui ad ſe non veniſſent; vel ſi veniſſent, non fuiſſent
129 diſpoſiti. Sic enim etiam inter nos, quando Rex diſcedens à Regno erigit tribunal, ad quod deferantur cauſæ, ab illo ineuitabiliter ſunt omnia definienda. Hæc eſt reſponſio etiam Scoti, quam Sotus non percepit, vt aduertunt Suarez, & Faber.

ET hoc ſenſu, priorem opinionem, circa inſtitutionem confeſſionis, & non aliter, probabilem iudicat D. Bonauentura: loquitur enim iuxta ſuprà dicta. Hoc ſenſu ait S. Bonauentura *diſtinct.14. part.1.* vocari hoc Sacramentum ſecundam tabulam, quia in mare culparum decidens poſt Baptiſmum, non aliter à naufragio ſaluari poteſt. Sic enim vocant Sancti PP. Hieronymus *epiſt. ad Sabinianum*, ad *Demetriadem: & ad tertium Iſaiæ.* Ambroſius *lib. ad Virginem lapſam, cap.8.* & ferè Nazianzenus, *orat. in ſancta Lumina.* His adde Tertullianum *lib. de Pœnitentia.*

130 DICES: Si pœnitens contritionem habeat, accipit ſine confeſſione remiſſionem: ergo ex poteſtate data Sacerdotibus remittendi, non concluditur neceſſitas confeſſionis.

RESPONDET Suarez *numero 15.* ex D. Bonau. *diſtinct.17. part.1. quæſtione vltima*, eum, qui nunc per contritionem iuſtificatur, ſemper manere obnoxium huic iudicio, & ideò neque conſequi talem remiſſionem, niſi in ordine ad illud, neque omninò manere ſolutum, quia, licèt maneat liber à culpa coram Deo, ſemper manet obligatus ſiſtere in hoc tribunali, vt ſententiam abſolutionis, vel retentionis peccatorum ab eo audiat. Et hoc ſenſu ait Adrianus *quæſtione 2. de confeſſ.* licèt peccata non retineantur tunc, quoad culpam; retineri tamen quoad obligationem confitendi. Non enim ſenſus eſſe poteſt, quod poteſtas retinendi peccata, data Sacerdotibus, proximè, & directè ſit ad retinendam obligationem confitendi, & non potiùs ad retinenda ipſamet peccata; hoc enim planè falſum eſt, vt arguit S. Bonauent. *diſtinct.18. articulo 2. quæſt.2. in corpore*, & cum eo Suarez *numero 16.* tum quia poteſtas remittendi peccata, non eſt poteſtas remittendi obligationem, ſed ipſaſmet culpas: Ergo idem cum proportione eſt de poteſtate retinendi. Tum etiam quia obligatio confitendi peccata non retinetur à Sacerdote; ſed à Chriſto ex vi inſtitutionis eius, & legis nondum impletæ, quæ ſemper adhuc præcipit.

SENSVS ergo eſſe debet, ex poteſtate retinendi 131
peccata Sacerdotibus data, optimè colligi, licèt remittantur peccata; non tamen tolli obligationem comparendi in hoc Sacramentali iudicio; Ideò, licèt hoc Sacramentum non ſit neceſſarium in re ipſa ſuſceptum ad peccati remiſſionem, eſſe tamen neceſſarium in re, vel in voto, vt mox dicetur.

DICES cum Ianſenio *in concordia, cap.147. Retinere*, ſignificat poſitiuum actum ligandi: Ergo ex verbo retinendi negatiuè explicito, non infertur, pœnitentem neceſſariò ab eo obligari ad confeſſionem, ſi ab eo nec ſoluatur, nec ligetur.

RESPONDENT Suarez *numero 18.* ex D.Bonau. 132
diſtinct.18. quæſt.2. in fundamentis; claudere, & retinere, quod virtuti clauium, ſecundariò tamen, conceſſum eſt, inducere neceſſitatem; nam eo ipſo, quòd non aperitur, remanet oſtium clauſum, cùm clauibus ſubiectum ſit; & eo ipſo, quòd non ſoluitur, manet ligatum, cùm poteſtas vniuerſalis ſit: & nihil ſolutum ſit, niſi quod manus Sacerdotalis ſoluat. Itaque ſiue negatiuè non ſoluantur peccata, ſiue per ſententiam declarentur non ſoluta, vel aliquod vinculum apponatur, vnde nequeat haberi remiſſio, ſatis eſt; tametſi verbum retinendi à Patribus, in ordine ad culpam, negatiuè accipiatur.

DICES tertiò. Sacerdos poteſt retinere venialia, ſicuti ea poteſt abſoluere; neque tamen hinc habetur neceſſitas medij ad venialia delenda.

RESPONDET Suarez *numero 19.* ex D. Bonau. 133
diſt.17.part.2.art.2.quæſt.1. diuerſam eſſe rationem, nam cùm Pœnitentia ſit pro mortalibus, ea retinentur ſimpliciter; at quia pro venialibus præciſè non eſt hoc Sacramentum, ſed ſolùm ex congruentia; ideò retinentur ſecundùm quid, quatenus non remittuntur per hoc Sacramentum.

OPORTET enim grauiter adnotare, Sacramentum Pœnitentiæ eſſe ordinatum ad mortuos poſt Baptiſmum reſuſcitandos, atque adeò hæc eſt neceſſitas medij ſimpliciter, reſpectu mortalium. Et de his erat ſimpliciter neceſſaria pœnitentia, etiam antiquitus, vnde dum dicitur: *Quorum remiſeritis peccata*, intelliguntur cum analogia debita, ſeu proportione peccatorum.

Digitized by Google

134 Dices vltimò contra rationem Concilij, & D. Bonauenturæ; ideò neceſſariam confeſſionem, quia non poteſt ferri ſententia ſine cognitione cauſæ. Hoc ſanè probat, confeſſionem eſſe neceſſariam; non tamen probat, totum Sacramentum eſſe neceſſarium.

Respondetur, Concilium & D. Bonauent. probare neceſſitatem iudicij ex eo, quòd ſunt Sacerdotes donati poteſtate clauium, quibus aperiatur, & claudatur eorum indicio cœlum; neceſſitatem verò Confeſſionis ſolam colligunt ex neceſſitate cognoſcendi cauſam.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. ex figuris, quæ Confeſſionem Sacramentalem adumbrant; omnia enim præcipua Euangelij Myſteria ſunt in lege figurata. Profectò omnia antiquis data à Deo in figuram contingebant, vt dicitur *prima Corinth.* 10. Pono autem hoc argumentum figurarum, quod ſanè, auctoritatibus confirmatum, eſt validum, vt obſeruat Bellarminus *lib.3.cap.3.*

135 Prima figura affertur à D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.2.quæſt.*1. ex 3. & 4. *Geneſ.* vbi Deus primùm ab Adamo, & Eua, deinde à Cain confeſſionem peccati exegit. Et ſanè exigitur confeſſio externa coram Angelo, qui apparebat, & ambulabat ad auram, Ex figura confeſſionis noſtræ coram Sacerdote, qui dicitur Angelus Dei, *Malach.*2. quam expendit Tertullianus *lib.*2. *aduerſus Marcionem*; & multi Sancti Patres, de confeſſione exponunt, Ambroſius *lib. de Paradiſo, cap.*14. & *lib.*2. *de Caïn, & Abel, cap.*9. Gregorius *lib.* 22. *Moral. cap.*13. Chryſoſtomus *homil.*18.*in Geneſ.* & Gloſſæ apud D.Bonauenturam, qui *diſt.*22. *art.*2.*quæſt.*1. *in corpore*, dicit, pœnitentiam, provt eſt reconciliatio Dei, tunc fuiſſe inſtitutam, & tunc habuiſſe rationem Sacramenti, ideſt, ſigni futuri Sacramenti, tempore gratiæ.

136 Secvnda figura affertur à D. Bonau. *diſt.*17. *part.*2. *quæſt.*2. *in corpore*, & *diſt.*22. *loco cit.* ex *Leuit.*13. & 14. vbi iudicium Lepræ ſolis committitur Sacerdotibus, & cogebantur leproſi coram Sacerdotibus ſiſtere, ac ſe prodere, & iuxta eorum ſententiam, vel extra caſtra manere, vel poſt curationem ad caſtra reuerti. Quam etiam legem Dominus approbauit, *Matth.*8. cùm leproſo à ſe curato, ait: *Vade, oſtende te Sacerdoti.*

Hanc figuram fuiſſe Sacramenti Confeſſionis
docent Chryſoſtomus *lib.* 3. *de Sacerdot.* Hierony-
137 mus *in* 16.*Matth.* Hinc enim S.Hieronymus colli-
git, debere Sacerdotes cognoſcere peccatorum varietates, & Chryſoſtomus monet, alio modo ſe habere noſtros Sacerdotes; nam illi antiqui ſolùm oſtendebant, lepram eſſe curatam; noſtri autem peccata curant. Vbi aduerte, S.Bonau. *in fine corporis* negare tunc, *Matth.*8. inſinuatum Sacramenmentum Confeſſionis, ſed magis inſtitutum remittendo ſe ad infra dicenda *quæſtione ſequenti*, vbi dicit, eam fuiſſe opinionem aliquorum, ſed eam confutat, & admittit factum illud ſolùm, vt figuram: Voluit igitur dicere, non fuiſſe inſinuatum, ideſt, eo facto datum modum huius Sacramenti, ſed ſolùm inſtitutum, ideſt publicatum in figura. Timeo ne textus mendoſus ſit, & pro *fuit*, debeat eſſe *fuerit*, perſiſtendo in aliorum opinione recitanda.

138 Calvinvs *lib.*3. *Inſtit. cap.*4. §.4. his inſultat, quaſi velint Catholici, leproſos miſſos ad confitenda peccata Sacerdotibus, cùm ſolam hinc figuram arripiant Catholici, vt notat D.Bonau. & cum eo Bellarminus.

Mox carpit dicens, nos leui argumento niti in allegoriis; deinde ociùs reprehendit, quaſi iudicium lepræ ad nos trahamus.

At vtimur allegoriis, probatis auctoritate Sanctorum Patrum. Iudicium verò lepræ non abſorbemus, tametſi de coniugio leproſorum iudicet Eccleſia, lepram non eſſe iuſtam cauſam diuortij. Ipſe ſanè attraxit lepram, & morbum pediculoſum velut alter Antiochus, vt referunt hiſtorici, & iuſtiſſimo Dei Iudicio eroſus, & occiſus. Sic periiſſe carnes decebat infandas.

Tertia figura indicatur à D.Bonauent. *loco cit.* 139
& *diſtinct.*22. *loco cit.* ex confeſſionibus in lege veteri inſtitutis, quibus adiungi voluit oblationem in ſatisfactionis locum, *Leuit.*5. & 17. & aliis capitibus. Et *Numer.*5. habetur: *Vir, ſiue mulier, cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere, & per negligentiam tranſgreſſi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum.* Vbi obſeruat Bellarminus, illud *confitebuntur* eſſe in coniugatione *hitpaël*, quæ auget ſenſum ita, vt illud יתודו verti queat expreſsè, & diſtinctè *confitebuntur*. Ego aduerti, hanc con-
iugationem addere characteriſticam ſyllabam הת
Imperatiuo *Piel* coniugationis, quæ vehementiam 140
addit coniugationi *Kal*, vt שבר fregit in *Kal*; reddat שבר *contriuit*. Sanè littera *He* eſt aſpiratio vehemens anhelantis prolata; quæ non habet aut in Greco ε, aut Latino *e* ſimile, & nequit aut ſcribi perfectè, aut ſine Magiſtro proferri. Littera *Tau* Crucis, & remiſſionis eſt figura apud Scripturam & Patres, & eſt linguæ ſanctæ terminus, & ſonat ϑ, vel *Th*. Hæc coniugatio ſignat actum ſecum operatum. Igitur verbum allatum, quippè Myſteriis plenum, etiam *Leuit.*5. poſitum eſt, vbi nos legimus: *Agat pœnitentiam pro peccato*, vt notat Bellarminus, quod adumbrat Pœnitentiam internam cum magno ſenſu, tanquam grauiſſimum negotium, nobiſcum meditatum in examine, & deteſtatione culparum, vehementi affectu ſtatim peccata, quæ anxiam reddunt animam, confiten-
tem ex corde, ſuper quam virtute Crucis Chriſti 141
cadit remiſſio abſolutione Sacerdotali, in veteri adumbrata ſunt Aaronici abſolutione Sacerdotis. Hanc non omninò claram, ſed vmbroſam noſtri Sacramenti effigiem in Leuitico obſeruat S.Doctor. Hunc morem confitendi peccata apud Hebræos familiarem eſſe latè ſcribunt. Vuald. 2. *de Sacram. cap.*137. & D.Antonin. 3.*part. tit.*14.*cap.*6. §.1. & hoc fuiſſe antiquitus apud Hebræos conteſtatur Galatinus *lib.*10. *cap.*3.

Probabile eſt etiam, de hac confeſſione loqui Eccleſiaſticum *cap.*4. cùm ait: *Non confundaris confiteri peccata tua.* Imò aduertit S. Bonauent. *in confeſſionali, cap.*1.*part.*5. ibi tradi modum etiam Confeſſariis, quo ad confeſſionem adducant peccatorem, præmittendo efficax aliquod motiuum, ſic
enim ibi loquitur: *Pro anima tua ne confundaris di-* 142
cere verum. Eſt enim confuſio adducens peccatum, & eſt confuſio adducens gloriam, & gratiam. Ne accipias faciem contra faciem tuam, nec aduerſus animam tuam mendacium. Ne reuerearis proximum tuum in caſu ſuo: nec retineas verbum in tempore ſalutis, &c. Mox verò ſubdit: *Non confundaris confiteri peccata tua.* Quaſi dicat, ait S. Bonauentura; non ſtatim confeſſor ex abrupto intimet pœnitenti, vt dicat peccata, ſed aliquo motiuo præmiſſo, mox inferat: *Dic, ne confundaris.* Profectò enim confeſſio facta homini confundit, non quæ fit Deo. Et aliud docet ibi Sapiens, & *ne ſubiicias te omni homini pro peccato.*

Qvarta

143 Qvarta figura adducitur à D. Bonauentura *diſtinct.* 16. *parte* 2. *quæſtione* 2. *ad* 3. ex *Matth.* 3. *Marci* 1. vbi leguntur plurimi accurrentes ad Ioannem, confitentes peccata ſua. Sicut enim Baptiſmus Ioannis fuit figura Baptiſmi Chriſti; ita & confeſſio, quæ Ioanni fiebat, eſt figura eius, quæ Chriſti Miniſtris facienda eſt. Aduertit autem S. Doctor, eos confeſſos eſſe non in genere, dicendo: Confiteor me peccatorem, vt muſſitat Calvinus *lib.* 3. *cap.* 4. §. 6. & Kemnitius *ſecunda parte, Exam. pag.* 986. nam vterque Euangeliſta diſertè dicit confitentes peccata ſua, quod habetur etiam in textu Græco, cuius peritiſſimus S. Doctor obſeruat, & cum eo Bellarminus. Notat quoque S. Bonauentura, tunc non fuiſſe præceptum, vel Sacramentum conferens gratiam ex opere operato, ſed congruum ad excitandam contritionem, & ideò nil mirum, ſi cum Baptiſmo coniuncta erat confeſſio, quod non aduenit noſtro Baptiſmo, in quo ex opere operato confertur integra innocentia.

144 Qvinta figura adducitur à D. Bonauentura *diſtinctione* 18. *articulo* 2. *quæſtione* 1. ex *Ioan.* 11. vbi Chriſtus iuſſit, Lazarum mortuum ad vitam redire, & ſolui ab Apoſtolis. Hanc enim confeſſionis eſſe figuram agnoſcunt ſancti, Irenæus *lib.* 5. *cap.* 13. Ambroſius *lib.* 2. *de Pœnitentia, cap.* 7. Auguſtinus *tract.* 49. *in Ioan. in Pſal.* 101. *conc.* 2. *ſerm.* 8. *&* 44. *de verbis Domini*, & *lib.* 50. *homiliarum, homil.* 27. Gregorius *homil.* 26. *in Euang.* & *lib.* 22. *Moral. cap.* 13. Obſeruant autem SS. Auguſtinus *ſerm.* 8. *&* 84. *cit.* & D. Gregorius *homil. citata*, Chriſtum ideò voluiſſe Apoſtolos ſoluere à funeſtis vinculis Lazarum, vt Miniſtros Sacramenti aptos indicaret. Quare inſolenter Calvinus mendacium effutit contra hoc dicentes. Non negauerim, potuiſſe alios adiuuiſſe, vt indicat Chryſoſtomus: Sed quicumque fuerint, ſatis eſt, fuiſſe Chriſti Miniſtros, vt indicat S. Auguſtinus *loco citato, in Ioan.* Addit tamen S. Doctor, quod ſicut ſuſcitatio Lazari facta eſt Phyſicè à Chriſto ſolo, vt agente principali; ita & ſuſcitatio à culpa, vt vidimus *quæſtione quarta*; non negat tamen miniſterialiter ſuſcitari peccatorem à Sacerdote.

145 Probatvr tertiò à D. Bonauentura ex aliis Scripturis. Primò ex cap. 19. Actorum: *Multi credentium veniebant, confitentes, & annunciantes actus ſuos: Multi autem ex eis, qui erant curioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus.*

Hæc confeſſio erat credentium, qui ſunt baptizati, ſic enim propriè vocantur *Actorum* 3. 4. *&* 5. *prima Theſſal.* 1. & alibi.

Deinde confeſſionem diſtinctam ediſſerit peccatorum, dum ait: *Confitentes ſuos actus.* Syriacus *offenſas*, fiebat & confeſſio ipſi Paulo.

Lvthervs *in ſua verſione*, & Brentius *in Comment.* dicunt, confeſſos miracula: At inane eſt effugium; nam illi territi Diuina vltione veniebant ad confeſſionem, vt ſcribit Lucas, profectò non ad miracula iactanda inducit terror. Deinde illi actus dicuntur offenſæ, vt notat Bouer. *exam.* 2. *error.* 8.

146 Respondet Kemnitius, eam fuiſſe generalem quandam confeſſionem.

Sed contra; nam ibi dicitur: *Annunciantes*, vox autem *Annuncio*, & Græcè ἀναγγέλλω ſignificat diſtinctè narrare; & in editione Syriaca habet vox שׁעִי, quod idem ſignificat, ac Hebraïcè שׁשׁר *Saphar*, verti poteſt, *numerantes peccata ſua.* Huius ſignum eſt, quòd qui curioſa ſectabantur, attulere libros, & combuſſere.

Respondet ſecundò Kemnitius cum Calvino *in Comment.* & Magdeburgenſibus *Centur.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *col.* 340. confeſſos illos aliqua peccata, non omnia.

At cùm indefinitè peccata dicuntur in Scripturis, intelliguntur omnia; alioqui abſurdæ erunt locutiones, Matth. 1. *Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.* Matth. 9. *Remittuntur tibi peccata.* Lucæ 7. *Remittuntur tibi peccata tua.* Lucæ 11. *Dimitte nobis peccata noſtra.* Ioan. 1. *Ecce qui tollit peccata mundi.* Act. 22. *Ablue peccata tua, inuocato nomine ipſius.* 147

Secvndvs locus habetur 2. Corinth. 5. *Dedit nobis miniſterium reconciliationis, & poſuit in nobis verbum reconciliationis: Pro Chriſto ergo legatione fungimur.* Hæc verba ad poteſtatem clauium pertinere concedit Calvinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 1. §. 22. At profectò Legati, qui mittuntur cum poteſtate reconciliandi inimicos Regi ſecretos in criminibus, nequeunt munere ſuo fungi, ni audiant à reis, in quo Maieſtatem læſerunt, vt notat Bouerius *loco citato.*

Tertivs locus habetur Iacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Aduertit autem S. Doct. *diſt.* 17. *part.* 2. *artic.* 2. *quæſt.* 1. hæc verba eſſe præceptoria. 148

Obiicivnt Philip. *loco cit.* Calvinus *lib.* 3. *Inſtitut. cit.* & alij, hanc confeſſionem non poſſe eſſe Sacramentum, quod nos aſſerimus, quia fit inter alterutrum mutuò, vt videtur, ad reconciliationem fraternam.

Sed vt obſeruat S. Doctor *diſtinct.* 17. *quæſt.* 1. eſt ibi alternatio proportionata ſecundùm capacitatem alterius, & ita generaliter poteſt fieri de offenſis confeſſio à Sacerdote Laico offenſo; at confeſſio ſpecialis peccatorum ſoli Sacerdoti, vt obſeruant etiam Beda *in Comment.* Hugo de Sancto Victore *lib.* 2. *de Sacram. p.* 14. *cap.* 1. & Gloſſa. Sic etiam accipitur id, quod ſequitur: *Orate inuicem*, nempe vt Preſbyteri pro infirmis; non infirmi pro Preſbyteris orent, vel vt orent Sacerdotes offerendo ſacrificium, Laici verò orent modo ſibi poſſibili. Similis phraſis habetur 1. Petri 4. *Hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Vnuſquiſque, ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtrantes. Si quis loquitur, quaſi ſermones Dei.* Non vult mutuam in omnibus reactionem, vt qui ſunt pauperes, hoſpitio recipiant diuites, qui idiotæ doceant doctos, &c. ſed pro indigentia; Sic qui peccatis tenentur, confiteantur habenti claues. Ideò de confeſſione, quæ fieri debet Sacerdoti, exponunt locum iſtum Origenes, *homil.* 2. *in Leuit.* Chryſoſtomus *lib.* 3. *de Sacerd.* Auguſtinus *homil.* 12. *ex* 50. & Bernardus *in Medit. cap.* 9. 149

Qvartvs locus habetur prima Ioan. 1. *Si confiteamur peccata noſtra; fidelis eſt, & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra.* Ibi Græcus ἐξομολογεῖν, ſignat extra culpas exprimere ad condicta *cap.* 20. 150

Probatvr deinde ex Conciliis, & primò ex Orientalibus: Laodicenum ante 1300. annos, *can.* 2. declarat, confeſſionem de ſingulis peccatis neceſſariam. In canonibus ſextæ Synodi, qui à Græcis conditi ſunt ante annos 1000. *can.* 102. ita legitur; *Oportet autem, eos, qui ſoluendi, & ligandi poteſtatem à Deo accepêre, peccati qualitatem conſiderare, & eius qui peccauit ad eam conuer-*

Digitized by Google

ſationem promptum ſtudium; & ſic morbo conuenientem aff rre medicinam.

151 Ex quibus locis, vti etiam ex teſtimoniis Patrum Græcorum mox referendis elicitur, falſum eſſe id, quod quidam dicunt, Græcos non ſolere confiteri peccata, niſi ſoli Deo, & in eo, quod eſt apud Gratianum de Pœnitent. diſt. 1. can. *Quidam*, errorem irrepſiſſe, dum habet: *Quidam Deo ſolummodò confiteri debere peccata dicunt, vt Græci.* Illud, *vt Græci*, videtur irrepſiſſe in textum ex margine, & marginalis notatio fuit alicuius imperiti, qui ex facto Nectarij malè collegit, ſublatam Confeſſionem Sacramentalem apud Græcos. Nam alioqui in ipſo capitulari Theodori, vnde canon ille deſcriptus eſt, non habentur illæ particulæ *vt Græci*, neque habentur in Concilio ſecundo Cabilon. *cap.33.* Vnde Theodorus capitulum illud accepiſſe videtur. Sed nec Magiſter ſententiarum *in 4. diſt. 17.* eandem ſententiam adducens, ponit illud *vt Græci*; neque Græci in Concilio Florentino contenderunt, de hac re. Et Græci Doctores nobiſcum ſunt, vt Nicolaus Cabaſilas *in Liturgiæ explicatione*, Anaſtaſius Nicenus *quæſtione 6. in Scripturam*, & Hieremias Patriarcha Conſtantinopolit. *in cenſura Confeſſ. Auguſtanæ, cap. 11.* vbi reprehendit Lutheranos dicentes, non eſſe neceſſe omnia peccata confiteri.

152 In Eccleſia Latina eſt Concilium Carthag. III. *can. 31.* & Concil. Africanum, *can. 10.* fuit autem Concil. Carthag. ante annos 1200. Concil. primum Cabilon. *can. 8.* ante annos 100. celebratum, & Concil. ſecundum Cabil. *can. 32.* Turon. tertium, *cap. 22.* Rhemenſe, *cap. 12. & 16.* Pariſienſe, *cap. 32. & 46.* Mogunt. *cap. 26. & 27.* Vuormat. *cap. 25.* His adde Lateranenſe ſub Innoc. III. *cap. 31.* Conſtant. *ſeſſ. 8.* Florent. *in Inſtruct. Armenorum*, & Trident. *ſeſſ. 14.* quæ quatuor Concilia ſunt vniuerſalia.

Probatvr etiam à S. Doctore *hic, diſtinct. 14.* vſque *ad 20.* & in Breuil. *p. 6. cap. 10.* & *in Confeſſionali*, ex Patribus, quos ordinatè iuxta antiquitatem referam cum Fabro, *diſput. 22.* Bellarmino *lib. 3. à cap. 6.* & Valentia *diſput. 7. quæſt. 9. p. 2.* & Bouerio *exam. 2. error. 8.*

153 Primo ſæculo D. Dionyſius Areopagita *epiſt. 8.* ad Demophilum: *Tu verò*, ait, *vt tuæ indicant litteræ, prouidentem Sacerdoti impium*, vt ais, *& peccatorem, neſcio quo pacto contra diſciplinæ ordinem aſtans, calce abieciſti, ac repuliſti, cum ille quidem verecundè*, quod oportuit, *fateretur, ſe ad peccatorum remedia quærenda veniſſe: neque exhorruiſti inſuper, & Sacerdotem optimum lacerare conuitiis, miſerabilem eum dicens, qui peccatorem, atque impium iuſtificaſſet.* Hic memorat eam confeſſionem, quam impius facit procidens ad remedia culparum quærenda, vt iuſtificetur Hunc perbenignè accipiendum clamat; ſic verò diſcurrit & S. Doctor *in Confeſſionali*, excipiendum ad confeſſionem pœnitentem, vt iuſtificetur, ſanè virtute à Deo data confeſſioni, cùm nequeant homines inſtituere inſtrumenta iuſtificationis impij. Ità diſcurrit S. Doctor *diſtinctione 17. part. 2. quæſt. 3. in corpore*, optimo argumento oſtendens, confeſſionem eſſe iuris Diuini, quippè inſtitutam à Chriſto, quia reconciliatio cum Deo non poteſt fieri, niſi Deo determinante modum, & mediatorem; at hoc Sacramentum Confeſſionis eſt reconciliationis: Ergo. Sic arguit & S. Clem. Papa *epiſtola prima.*

154 Eodem ſæculo Sanctus Irenæus *lib. 1. cap. 9.* loquens de quadam fœmina, quam hæreticus Magus circumuenerat: *Cum magno labore fratres eam conuertiſſent, omne tempus in exomologeſi conſummauit.*

Vbi aduerte, poſt confeſſionem labi, & exterminari, atque adeò per confeſſionem ſaluari, & ſanctificari. Id docet S. Bonauentura *diſtinct. 17. parte 2. quæſtione 3.* Vbi S. Doctor aduertit, Chriſtum dediſſe Apoſtolis Sacramentum hoc, conferendo poteſtatem abſoluendi, & inſinuando modum, qui eſt per detectionem culparum neceſſariam ad eas cognoſcendas, ſed ipſum non publicaſſe initio, quia erat Sacramentum recidiuantium exterminatorum; atque adeò ſolum Baptiſmum oportebat publicari; mox verò, cùm relaberentur homines, oportebat publicari confeſſionem. Locutus autem eſt vterque de confeſſione ſecreta, quam Irenæus *exomologoſim* vocat illarum fœminarum. Quidquid latret Kemnitius, *pag. 1000.* & hoc clariùs aſſerit *lib. 3. cap. 4. de Cerdone*, vbi ait: *Cerdon ſæpè in Eccleſiam veniens, & exomologeſim faciens, ſic conſummauit modò quidem latenter docens, modò verò exomologeſim faciens.* 155

Eodem ſæculo Tertullianus, *lib. de Pœnitent.* definiens exomologeſim: *Is actus, qui magis Græco vocabulo exprimitur, & frequentatur, exomologeſis eſt, qua delictum noſtrum Domino confitemur.* Intelligit autem ea phraſi, qua vtitur D. Bonauent. *diſtinctione 17. part. 2. dub. 3.* confeſſionem fieri Deo, dum fit Sacerdoti, Dei miniſtro; ſubdit enim reprehendens eos, qui pudore ab hac confeſſione abſtinent; ſanè confeſſio, quæ fit ſoli Deo, hominem pudore non ſuffundit. Et infra ait: *Inſtitutam à Domino exomologeſim, eâque regnum reſtitui.* 156

Loqvitvr autem de ſecreta confeſſione, ideò dicit: *Si quid humanæ notitiæ ſubduxerimus, proinde, & Deum celabimus.* Et de Pœnitentia quæ fit ſolis Sacerdotibus, quos, ait, repræſentare Chriſtum, Presbyteris aduolui, aris Dei aggeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis ſuæ iniungere. Eos autem cum cæteris fratribus connumerat, quaſi dicat: cùm his aggenicularis, Chriſto confiteris, &c. Ideò ait: *Cum te ad fratrum genua protendis, Chriſtum contrectas.*

Ex quo habes, mentiri Kemnitium dicendo, Tertullianum loqui de Confeſſione publica, & facta coram Laicis.

Secvndo ſæculo Origenes, *homil. 3. in Leuit.* explicans id: *Si peccauerit vnum ex iſtis, pronunciet peccatum, quod peccauit*, aduertit confitenda peccata, ne in die iudicij maxima confuſione publicè exponantur: & homil. 2. *Eſt adhuc & ſeptima, licet dura, & laborioſa per pœnitentiam remiſſio peccatorum, cùm non erubeſcit Sacerdoti Domini indicare peccatum ſuum, & quærere medicinam ſecundum eum*, qui ait: *Dixi pronunciabo iuſtitiam meam Domino; & tu remiſiſti impietatem cordis mei.* In quo impletur & illud, quod Apoſtolus dicit: *Si quis infirmatur, vocet Presbyteros.* Hæc eſt phraſis S. Bonauenturæ *diſtinctione 17. parte 2. dub. 3.* 157

Pergit Origenes, *homil. 2. in Pſal. 37.* neceſſitatem confeſſionis proſequi, quia eſt vomitorium malignorum humorum. Et ſubdit: *Dum confitetur, euomit & delictum, atque omnem morbi digerit cauſam. Tantummodò proba priùs medicum, cui debeas cauſam languoris exponere.* Videant hæretici cætera in eo, & agnoſcent ſuam nouitatem. Eadem habet S. Bonauent. & quidem *diſtinct. 17.* parte

Digitized by Google

parte 2. quæſt. 3. eadem ſimilitudine probat neceſſitatem confeſſionis, inſinuatam Apoſtolis à Chriſto. *In confeſſionali verò* initio idem monitum grauiter dat, & refricat, quoad medicum aptum inueniendum.

158 Rationem illam D. Bonauenturæ ex Origene, diſſimulans Kemnitius, reſpondet, adeò requirere peritum medicum, vt videat: an peccatum in conuentu Eccleſiæ ſit publicandum; ſed truncatum textum affert, vt obſeruat Gregorius de Valentia. Aliam enim rationem reddit, dicens: *Propemodum ſuffocantur à phlegmate peccati, ſi autem confitetur, ſimul euomit delictum, atque omnem morbi digerit cauſam.* En ratio etiam D. Bonauenturæ *loco citato.*

159 Hinc *homil. 17. in Lucam*, Origenes ait: *Vnde & nos, ſi peccauerimus, debemus dicere: Peccatum meum notum tibi feci, & iniquitatem meam non abſcondi: Dixi, annunciabo iniuſtitiam meam contra me Domino. Si enim hoc fecerimus, & reuelauerimus peccata noſtra, non ſolum Deo, ſed & his, qui poſſunt mederi vulneribus noſtris, atque peccatis, delebuntur peccata noſtra ab eo*, qui ait: *Ecce deleo, vt nubem iniquitates tuas, & ſicut caliginem peccata tua.*

Eodem ſæculo S. Cyprianus, epiſt. 16. lib. 3. *Nam cùm in minoribus delictis pœnitentia agatur iuſto tempore, & exomologeſis fiat, inſpecta vita*
160 *eius, qui agit Pœnitentiam, nec ad communicationem venire quis poſſit, niſi prius illi ab Epiſcopo, & clero manus fuerit impoſita, quantò magis in his grauiſſimis omnia ſecundum diſciplinam Domini obſeruari oportet?*

Sermone 5. de Lapſis: *Quantò, & fide maiores ſunt, qui, quamvis nullo ſacrificij, aut libelli facinore conſtricti, quoniam tamen de hoc vel cogitauerunt, hoc ipſum apud Sacerdotes Dei dolenter, & ſimpliciter confitentes, exomologeſim conſcientiæ faciunt, animi ſui pondus exponunt, ſalutarem medelam paruis licèt, & modicis vulneribus exquirunt, ſcientes ſcriptum eſſe, Deum non derideri.* Et ſubdit: *Sub pœna incurrendæ Diuinæ vindictæ agendam Pœnitentiam, & Confeſſionem, etiam de occultis*, vt fatetur Kemnitius, qui tamen ridiculè, *pag. 1003.* dicit, occultas cogitationes de abnegando Chriſto pertinere ad pœnitentiam publicam.

Colligitur etiam falsò dixiſſe Kemnitium, non aſtruere Cyprianum neceſſitatem Pœnitentiæ Sacramenti.

161 Hinc ſanè neceſſariam ab eo aſtrui probat S. Bonauentura *lib. 2. Pharetræ, cap. 17.* vbi adducit Cyprianum, ſerm. cit. dicentem: *O Pœnitentia, quæ peccata miſerante Deo remittis, & Paradiſum reſeras: quæ contritum ſanans, omnem triſtem exhilarans, vitam de interitu reuocas, ſtatum reſtauras, honorem renouas, fiduciam reformas, gratiamque abundantiorem refundis! ô Pœnitentia, quid de te noui referam, omnia ligata tu ſoluis, omnia ſoluta tu reſeras, omnia aduerſa tu mitigas, omnia contrita ſanas, omnia confuſa tu lucidas, omnia deſperata tu animas.* Hæc aurea ſunt verba: Ibi proteſtatur, ſe nihil noui dicere, ſed id, quod dixerat Chriſtus, Ioan. 20. *Quorum remiſeritis, &c.* Et Matth. 18. *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata, & in cælis: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis.* En ius Diuinum, ad reuocandos ab interitu homines, deſperatos ad ſpem ſalutis reuocandos, &c.

162 Tertio ſæculo Lactantius *lib. 4. diu. Inſtitut. cap. 17.* Pœnitentiam cum confeſſione præſcindere peccata, ait, eamque in Circumciſione figuratam. Et *lib. vltimo*, Confeſſionem vnam è notis veræ Eccleſiæ ponit, quod præſtat & S. Bonauent. *diſt. 17. part. 2. quæſt. 2.*

Eodem ſæculo D. Ambroſius, ſermone in illud: *Profecti in Pagum, inuenietis pullum*, ait, circa finem: *Nos ipſos examinemus, num ſoluta ſint noſtra vincula. Quod ſi nondum ſoluta ſint vincula, trades te ipſum diſcipulis IESV; adſunt enim, qui te ſoluant pro poteſtate ea, quam à Saluatore acceperunt. Quæcumque enim ligaueritis, inquit, in terra, erunt ligata & in cælis: & quæcumque ſolueritis in terra, erunt ſoluta & in cælis. Et ſi quibus remiſeritis peccata, remittuntur eis.*

Hæc ferè ad litteram habet S. Doct. *ad 19. Lu-* 163
cæ, vbi ea hiſtoria narratur.

Eodem ſæculo S. Hilarius, can. 18. in Matth. *Ad terrorem autem metus maximi, quo in præſens omnes continerentur; immobile ſeueritatis Apoſtolicæ iudicium præmiſit: vt quos in terris ligauerint, ideſt, peccatorum nodis innexos reliquerint, & quos ſoluerint, confeſſione videlicet veniæ receperint in ſalutem, hi Apoſtolica conditione ſententiæ in cælis quoque aut ſoluti ſint, aut ligati.* Vide S. Bonauent. *ad 17. Lucæ.*

Habemus tunc etiam S. Baſilium in reg. breu. regula 229. *Omninò in peccatorum confeſſione eadem ratio eſt, quæ etiam in apertione vitiorum corporis. Vt igitur vitia corporis nequaquam quibuſvis temerè homines aperiunt, ſed iis tantummodo, qui rationem, quâ ea curanda ſint, teneant; eodem modo etiam peccatorum confeſſio fieri debet apud eos, videlicet, qui ea poſſint curare.*

Et *reg. 228.* explicat, eſſe ſolos Sacerdotes, qui poſſint curare: *Neceſſariò*, ait, *iis peccata aperiri debent, quibus credita eſt diſpenſatio Myſteriorum Dei.*

Hac eadem doctrina S. Bonau. *in confeſſionali* 164
initio, & *4. diſt. 17. part. 2. quæſt. 3.* probat neceſſitatem confeſſionis, & cui facienda.

Respondet Kemnitius *pag. 988. & 1017.* Baſilium loqui de confeſſione generali, quâ aliquis ſe peccatorem confitetur, neque hanc eſſe neceſſariam.

At S. Bonauent. ex Sancto Baſilio hac doctrinâ oſtendit neceſſitatem confeſſionis ſingularis, nam ſicuti mortali morbo intrinſecus laborans non ſatisfacit dicendo Medicis, ſe ægrotare, & ſi non reuelet, ſubit mortem: ita & hic. Notanda verò eſt particula S. Baſilij: *Neceſſariò*, quod in Græco habetur. Quare adulterat textum Kemnitius, legens, *pag. 988.* neceſſarium videtur, & *pag. 1017.* Aptum eſt.

Habemus etiam S. Ambroſium lib. 1. & 2. de 165
Pœnit. *Si vis iuſtificari, fatere delictum tuum; ſoluit enim criminum nexum verecunda confeſſio peccatorum. Qui iacis in tenebris conſcientiæ, & delictorum tuorum ſordibus, quaſi in reorum carcere, exi foras, delictum proprium prode, vt iuſtificeris: Ore enim confeſſio fit ad ſalutem.* Ita refert D. Bonauent. *lib. 2. Pharetræ, cap. 19.* Hunc locum affert S. Bonau. 4. *part. Breuil. cap. 19.* ex eodem Ambroſio *de Pœnit.*

Hinc habes, quid velit illis verbis ad 22. Lucæ: *Lachrymæ lauant delictum, quod voce pudor eſt confiteri.* Sanè non negat confeſſionem; ſed agit ibi de pœnitentia Petri, qui ex aula Pontificis egreſſus, nulli audens ſuam vilitatem confiteri, clamoribus, & eiulatibus erupit, exceſſit, euaſit.

Hinc eum admirans Ambroſius, addit: *Lachry-* 166
mas

Digitized by Google

mas vidi; *ſed ſatiſfactionem non vidi.* Vult ergo dicere, quòd lacrymæ lauerunt peccatum Petri, quod erat pudendum, & fuiſſet nunc confitendum, ſed tunc non adhuc erat confeſſio inſtituta, & lacrymæ pro magna ſatiſfactione acceptatæ ſunt, loco illius pudoris, quem nunc Deus exigit.

Faber reſpondet, ſenſum eſſe, peccata etiam turpia infanda lacrymis lauari, ita tamen, vt non excludatur confeſſio, & ita, tam intenſam eſſe poſſe contritionem, vt remittantur per ea peccata, quæ non niſi magna verecundia egent pro ſatiſfactione, cum voto tamen confeſſionis.

167 Alia loca D. Ambroſij referunt Magiſter *diſtinct.* 17. & ibi S. Bonauent. *part.* 2. vnum affert, *ſerm. de Paſſione Chriſti*, & habetur de Pœnitentia, diſt. 1. *Non poteſt quiſquam iuſtificari à peccato, niſi peccatum ipſum antea fuerit confeſſus*, intelligunt voto, vt notat D. Bonauent. diſt. 17. part. 1. quæſt. 4. *Confeſſio à morte liberat, confeſſio aperit Paradiſum, confeſſio ſpem ſalutis tribuit.* Et lib. de Paradiſo, c. 14. *Venialis eſt culpa, quam ſequitur confeſſio delictorum.* Paulinus etiam in eius vita refert, eum ſolitum confeſſiones audire.

168 Advertit autem S. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 1. *dub.* 4. iuſtificationem non cadere ſub merito condigno confeſſionis, ſed tantùm congruo; mereri tamen iuſtificationem, vt ſignificat; perfectam ſanctitatem acquiri poſtea ad gloriam.

Advertit etiam *dub.* 7. circa poſtremum dictum Ambroſij; confeſſione peccatum mortale fieri veniale, non ratione culpæ, quæ omninò tollitur, ſed ratione pœnæ; quia pœna æterna mutatur in temporalem, qualis debetur etiam venialibus.

S. Gregorius Nyſſenus *epiſtola ad Epiſcopum Mitylenſ.* quæ extat *Tom.* 1. *Bibliot. Patrum.* Is, *cap.* 1. meminit confeſſionis, quæ circa feſtum Paſchæ fieri ſolet: *Rectè*, inquit, *habuerit, ſi hodierno die non ſolùm eos, qui ex regeneratione per lauacri gratiam transmutati ſunt, adducamus, ſed eos etiam, qui per Pœnitentiam, & Confeſſionem à mortuis operibus ad viuentem viam aſcendunt ad viuentem ſpem, tanquam manu deducamus, à qua per peccatum alienati ſunt.* Pergit verò ea ratione oſtendere, qua vſus eſt D. Bonau. *loco ſuprà citato*, ad probandam neceſſitatem confeſſionis diſtinctæ ſingulorum peccatorum:

169 *Quemadmodum*, ait, *in corporali medela vnum eſt quidem inſtitutum medicinæ ſanare eum, qui laborat; varium autem eſt curationis genus*, (pro morborum enim varietate conuenienter quoque medicina, ac diſciplina vnicuique morbo applicatur) *ità, cùm multa ſit in morbo quoque animæ affectionum varietas, multiformis quoque neceſſariò fuerit medica curatio, ad affectionis rationem medicinam exercens.*

170 Extat & oratio eiuſdem Gregorij in mulierem peccatricem, vbi eam ſic hortatur: *Audacter oſtende Sacerdoti, quæ ſunt recondita animi arcana, tanquam occulta vulnera medico detege, ipſe & honoris, & valetudinis tuæ rationem habebit.* Hæc eadem hortatur S. Bonauentura *de modo confitendi*, initio.

Habemus eiſdem temporibus Sanctum Pacianum, Paræneſi ad Pœnitentiam: *Vos primum appello, qui peccare non erubeſcitis; & erubeſcitis confiteri. Quid facies tu, qui deſpicis Sacerdotem? Rogo vos fratres etiam pro periculo meo per illum Dominum, quem occulta non fallunt: deſinite vulneratam tegere conſcientiam; prudentes ægri medicos non verentur, ne in occultis quidem partibus etiam ſecaturos, etiam peruſturos.*

In quarto ſæculo habemus primò S. Ioannem Chryſoſtomum, quem penitiùs perpendere opus eſt, eo enim ferè ſolo abutuntur ſectarij.

Is in Pſal. 50. ſic loquitur, homil. 2. *Quanti ſunt peccatores ſecurè degentes, qui nolunt intelligere, quod iniquè agunt, nec agnoſcere volunt ſuperuenturam ſibi calamitatem; inſuper fiducialiter, quæ mala ſunt, agunt, & ſic nec ingemiſcunt, nec lacrymam proferunt, nec confitentur, quos ſaluari eſt impoſſibile?* 171
Locus eſt inſignis, ait Valentia. Cui adde illum, *homil.* 49. & habetur *de Pœnit. diſt.* 1. *c.* Non poteſt: *Non poteſt quiſquam gratiam Dei accipere, niſi purgatus fuerit ab omni peccato per pœnitentiæ confeſſionem.* Eam refert S. Doctor *diſt.* 17. *part.* 1. *quæſt.* 4. vbi aduertit, id dicere etiam Ambroſium, & Origenem, & nolle dicere, quod nequeat aliquis ſine confeſſione iuſtificari, ſed ſine ea in voto; & ideò contemnentem non poſſe iuſtificari. Ex quo habes, ſufficere votum implicitum.

Secundo loco apponam id, quo abutuntur ad- 172
uerſarij; ſed nobis eſt interpres mentis Chryſoſtomi ad omnia eorum obiecta retundenda. Is, eâdem homilia, ait: *Peccata tua quotidie dicito, vt deleas illa; ſed ſi confunderis alicui dicere, dicito ea quotidie in animo tuo: non dico, vt confitearis ea conſeruo tuo, vt tibi exprobet. Dicito Deo, qui curat ea. Nec enim, ſi non dixeris, ignorat ea: cùm faciebas ea, præſto erat; cùm admitteres ea, cognouerat. Nunquid ea vult à te cognoſcere? Peccare non erubuiſti, & confiteri erubeſcis? Dicito in hac vita, vt in alia requiem habeas.*

Non excludit confeſſionem ſecretam, ſed pu- 173
blicam; illam verò præceptam ſignificat, vt ſuprà etiam dixerat teſtimonio allato. Vult igitur eam fieri Deo ad aures miniſtri Dei. Deus ſanè non eget ſcire, ſed vult, dici ſuo Sacerdoti. Et quod hæc ſit Chryſoſtomi ſententia, conſtat; nam exhortatur, ne erubeſcat. Profectò dicere Deo præciſè non ingerit ruborem. Quo adductus S. Bonauent. *dub.* 3. ſic exponit Chryſoſtomum, & eſt ſententia multorum aliorum Patrum, quos retuli, & referam.

Idem Chryſoſtomus, *homil.* 30. *in Geneſ.* meminit eiuſdem conſuetudinis, quam recenſet Nyſſenus, confitendi in hebdomada ſancta: *Quia in magnam hanc hebdomadam peruenimus Dei gratiâ, nunc maximè & ieiunij curſus intendendus, & magis continuanda ſunt preces, faciendaque diligens, & pura confeſſio peccatorum.* Et homil. 20. in Geneſ. ait: *Oportere ad confeſſionem facinorum feſtinare, & conſcientiæ vlcus medico oſtendere, qui curet, & non exprobret; confeſſio enim abolitio eſt delictorum.* Intelligit autem pro medico eum, qui Dei locum tenet.

Et homil. 33. in Ioannem: *In peccatis, quæ com-* 174
miſimus, confitendis neminem vereamur, Deum duntaxat, vt docet, formidemus, qui & nunc opera noſtra videt, & tunc, quos in præſentia non pœnitet, damnabit. Et infrà: *Singuli ſuam conſcientiam ingrediantur, errata ſua in medio adducant, niſi velint in die illa horrenda vniuerſo orbi ea manifeſtè patere: Sanentur iam vulnera, ſumatur pœnitentiæ medicina.* Hæc proſequitur S. Bonauent. *de modo confitendi*, & *ſexta parte Breuil. cap.* 6.

Porrò confeſſionem Sacerdoti faciendam aſſerit, *lib.* 2. *de Sacerdotio*, vbi ait: *Quamobrem multa quidem arte opus eſt, vt qui laborant Chriſtiani, vltimò ſibi perſuadeant Sacerdotum curationi ſeſe ſubmittere oportere.*

In *homil. de Pœnit.* requirit ad Pœnitentiam oris 175
confeſſionem, quem locum citat Gratianus de Pœnit.

Digitized by Google

nit. diſt.1. can. *Perfecta.* Adde locum ſuprà relatum à D. Bonauentura.

COÆTANEVS huic D.Hieronymus ad cap.10. Eccleſiaſte, ità loquitur: *Si quem ſerpens diabolus occultè momorderit, & nullo conſcio peccati veneno interfecerit. Si tacuerit, qui percuſſus eſt, & non egerit pœnitentiam, nec vulnus ſuum fratri, & Magiſtro voluerit confiteri, Magiſter, qui habet linguam ad curandum, facilè ei prodeſſe non poterit. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat, medicina non curat.* Vide etiam D. Bonauent. ad eum locum *Eccleſiaſt.* En argumentum, confeſſionis diſtinctæ arguens neceſſitatem, quo S. Doctor niſus eſt.

IDEM ad cap.16. Matthæi: *Quomodo ibi leproſum Sacerdos mundum facit; ſic & hic alligat Epiſcopus, & Presbyter, non eos, qui inſontes ſunt, vel noxij, ſed pro officio ſuo, cùm peccatorem audierit, ſcit, qui ligandus ſit; quive ſoluendus.*

176 ADVERTE tamen, nolle dicere; Sacerdotes ſolùm oſtendere ligatos, vel ſolutos, ſicut antiqui oſtendebant leproſos, ſed ſolùm non poſſe à ſe Sacerdotes mundare, niſi pœnitentes cooperentur, vt notat Bellarminus, *cap.9.* ex D. Bonauent. *diſt.18. dub.4. litt.*

IDEM D.Hieronymus *ad cap.2. Hierem.* & *epiſt. ad Pammach.* & Occeanum, vbi docet, confeſſionem eſſe ſecundam tabulam poſt naufragium, ad ſalutem neceſſariam, vt notat D. Bonauent. *diſt.14. parte 1. dub.1.* Quâ ſimilitudine vtuntur alij Patres ſuprà, quibus adde Cæſarium Arelat. *homil. 10. de Pœnitentia.*

EODEM tempore S. Innocentius Papa I. *epiſt. ad Decentium Epiſcopum, cap.7.* ait: *Cæterum de pondere æſtimando delictorum Sacerdotis eſt indicare, vt attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lacrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cùm viderit congruam ſatisfactionem.*

177 IAM adeſt etiam D. Auguſtinus, quem paſſim affert Seraphicus, in lib.50. homiliarum, homil.12. *Deus noſter, ait, quia pius eſt, & miſericors, vult, vt ea confiteamur in hoc ſæculo, ne pro illis confundamur poſtmodum in futuro* Et homil.41. docet, Sacerdoti confeſſionem faciendam. In Pſal.66. *Tu agnoſce medici manum, confitere, exeat in confeſſione, & diffluat omnis ſanies.* En iterum argumentum S. Bonau. ex infirmitatibus.

LIBRO de vera, & falſa Pœnit. cap.10. *Præcepit Dominus mundatis, vt oſtenderent ora Sacerdotibus, docens, corporali præſentiâ confitenda peccata, non per nuncium, non per ſcriptum manifeſtanda.* Et infra, vt refert D. Bonauent.lib.2. Pharetræ, cap.19. *Quare, qui confiteri vult peccata, vt inueniat gratiam, quærat Sacerdotem, ſcientem ligare, & ſoluere; ne cum negligens circa ſe extiterit, negligatur ab illo, qui eum miſericorditer monet, & ambo in foueam ca-*
178 *dant.* Obſeruat autem S. Doctor *ibi part.2. dub.6.* poſſe in neceſſitate adhiberi interpretem; ſed D. Auguſtinum loqui de illis, qui habent idioma, & non ſunt muti, & nolunt confiteri ex verecundia. Addit verò, in eo caſu teneri ad ſecretum etiam Interpretem, quia eſt velut aures Sacerdotis.

AT cap.11. de peccatis occultis, art.4. *Si peccatum occultum eſt, ſufficiat referre in notitiam Sacerdotis.*

ET cap.14. de circumſtantiis peccatorum: *Conſideret qualitatem criminis, in loco, in tempore, in perſeuerantia, in varietate perſonæ, & quali hoc fecerit tentatione, & in ipſius vitij multiplici executione.* Et paulò poſt: *Omnis iſta varietas confitenda eſt.*

NECESSITATEM confeſſionis præclarè colli- 179
git, *homil.49. ex lib.50. homil. ex 20.* Ioan. & Matth.18. *Agite pœnitentiam, qualis agitur in Eccleſia. Nemo ſibi dicat, occultè ago: nouit Deus, qui mihi ignoſcit, quæ occultè ago. Ergo ſine cauſa dictum eſt. Quæ ſolueritis in terris, erunt ſoluta & in cœlo? ergo ſine cauſa ſunt datæ claues Eccleſiæ Dei? fruſtramus Euangelium Dei? fruſtramus verba Chriſti? Promittimus nobis, quod ille negat?* Id refert è Magiſtro *diſt.17.* S.Bonauentura.

AFFERT Valentia locum, *homil.27.* & *tract.49. in Ioannem*, vbi comparat factum illud *Ioan.11.* quando Chriſtus ſuſcitauit Lazarum, & dedit eum
diſcipulis ſoluendum. Et in priori loco ait: *Eleua-* 180
tus eſt Lazarus, proceſſit tumulo, & ligatus erat, ſicut ſunt homines in confeſſione peccati, agentes pœnitentiam. Iam proceſſerunt à morte, nam non confiterentur, niſi procederent. Ipſum confiteri, ab occulto, & tenebroſo procedere eſt; ſed quid Deus Eccleſiæ ſuæ inquit? Quæ ſolueritis in terra, &c.

IN altero loco ait: *Si tanta, quanta dixi, contemnis; ſepultus iaces, quando confiteris, procedis. Quid eſt enim procedere, niſi ab occultis velut exeundo te manifeſtare? ſed vt confitearis, Deus facit magnâ voce clamando, ideſt magnâ gratiâ vocando. Ideò, cùm proceſſiſſet adhuc ligatus, & confitens, & adhuc reus, vt ſolueretur miniſtris, dixit Dominus: ſoluite eum, & ſinite abire? Quid eſt ſoluite, & ſinite abire? Quæ ſolueritis in terris, erunt ſoluta in cœlis.*
Vbi non vult dicere, ſuſcitationem à peccato non 181
fieri vi abſolutionis, vt aliqui putant; ſed, non poſſe quoad infuſionem gratiæ, quæ à Deo fit, ſicuti ſuſcitatio, quoad infuſionem animæ à Deo ipſo fit. Solùm igitur inſtrumentaliter concurrit Sacerdos: & ſic etiam reconciliatio; & ità explicatur, vt credo, à D. Bonauent. *diſtinct.17.part.1. dub.2.* vbi affert ea verba D. Auguſtini ſuprà citato loco: *Non poteſt confiteri, niſi ſuſcitatus*; dicit, peccatorem poſſe confiteri; at confeſſionem reconciliatiuam fieri ſolùm à iuſto ſuſcitato, nempè, quoad pœnam, quia prius oportet, vt Deus ſimul cum culpa remittat pœnam æternam. Non enim reconciliatio eſt ſolùm pœnæ ſolutio, ſed principaliter remiſſio culpæ, quæ profectò non fit à pœnitente iam iuſtificato; implicat enim in adiecto. Quare concedit cum D. Auguſtino, Sacerdotem abſoluere à culpa, vt dixi *quæſtione 1.* & eodem modo intelligendus idem D. Auguſtinus *ſerm.8. de verbis Domini*, Cyrillus, ſeu potius Clyctoueus *lib.7. in Ioan. cap.23.* Gregorius *homil.26. in Euang.* Beda *Ioan.11.* D.Thom. *ibidem*, cum D. Bonauent. *in Commentario*, & aliis apud Suarez *diſp.16. ſect.2. num.2.*

OPTIMVS eſt etiam locus, quem affert S.Doct. 182
diſtinctione 17. parte 2. cum Magiſtro: *Iudicet ſeipſum homo voluntariè, dum poteſt, & mores conuertat in melius, ne, cùm iam non poterit, præter voluntatem à Domino iudicetur, & cum in ſe protulerit ſeueriſſima medicinæ, ſed tamen vtiliſſimæ, ſententiam, veniat ad antiſtites, per quos illis claues miniſtrantur Eccleſiæ.*

ET lib. de vera, & falſa pœnitentiæ, cap.10. *Quem pœnitet, omninò pœniteat, & dolorem lacrymis oſtendat, repræſentet vitam ſuam Deo per Sacerdotem, præueniat iudicium Dei per confeſſionem.* Perlegant hæc Angliæ Proteſtantes *lib.2. de viſit. infirm.* vbi, velut præſcius, ipſorum damnauit errores

PRÆCLARVS eſt etiam locus ille D. Auguſtini lib.10. de Pœnit. c. *Peccata impunita eſſe non poſſunt:*
ceſſat

Digitized by Google

ceſſat autem vindicta Diuina, ſi confeſſio præcurrat humana.

183 Addo S. Leonem, *epiſtola* 80. *ad Epiſcopos Campaniæ*, vbi cùm prohibuiſſet, ne peccata ſecreta publicè recitarentur, ſubdit rationem: *Cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſſione ſecreta.* Et paulò infra: *Sufficit illa confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti.*

Idem S. Leo *epiſt.* 91. apud S. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. & *diſtinct.* 1. *de Pœnitentia, can.* Multiplex: *Multiplex miſericordia Dei ita lapſibus ſubuenit humanis, vt non modò per Baptiſmum, ſed etiam per Pœnitentiam ſpes vitæ repararetur: Sic Diuinæ voluntatis præſidiis ordinatis, vt indulgentiam Dei, niſi Sacerdotum ſupplicationibus nequeant obtinere: Chriſtus enim hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt confitentibus pœnitentiæ ſatisfactionem darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent.*

184 Ex hoc autem ſecundo loco retunditur reſponſio Kemnitij, *pag.* 1007. ad priorem locum dicentis, ibi ſolùm prohiberi confeſſionem eorum criminum, quæ potuiſſent legibus puniri; hanc enim ſolam rationem reddere ait:

At Pontifex alias etiam rationes reddit, nempè, vt conſtat in teſtimonio illius apud Magiſtrum, & D. Bonauent. *diſtinctione* 17. *part.* 2. ne verecundiâ arcerentur à pœnitentiæ remediis; & quia ſufficit ad iuſtificationem, iuxta Chriſti inſtitutionem, ſecreta confeſſio, & non inuenitur à Chriſto præcepta publica, quæ eò magis vetabatur, quò, experimento edocente multa erant inde ſequuta inconuenientia.

185 Observat autem S. Bonauent. *diſtinctione* 17. *part.* 2. *dub.* 5. *litt.* ad ea verba S. Leonis, *vt indulgentiam Dei*, poni in abſolutionis forma etiam deprecationem, dum dicitur: *Indulgentiam, &c.* Mox abſolui: *Ego te abſoluo*, quia hoc Sacramentum eſt contra actuale peccatum, ad cuius curationem concurrit actus voluntarius. Vnde, licèt Sacramentum de ſe habeat virtutem, poteſt tamen impediri per prauam diſpoſitionem exiſtentem; & illam prauam diſpoſitionem ſolus Deus amouet; & ideò congruum eſt, vt forma verborum ſub vtroque exprimatur, & ſic eſt fieri congruum, & conſuetum. Nam Sacerdos primam abſolutionem dat per modum deprecatiuum dicens: *Indulgentiam tribuat, &c.* Poſt: *Ego te abſoluo, &c.* Hæc S. Bonauentura.

His habes præclarè, abſolutionem ex Seraphico cadere ſuper culpam, vt conſtat ex eius verbis.

Eodem ſæculo fuit Sozomenus ſupra allatus. Adde Ruffinum *Pſal.* 3. D. Maximum *hom.* 5. *SS. Petri, & Pauli.*

186 In quinto ſæculo eſt S. Gregorius Papa *homil.* 26. *in Euang.* explicans id Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, &c. Videndum eſt* ait *quæ culpa, aut quæ ſit pœnitentia ſecreta poſt culpam, vt quos Omnipotens Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſoluat. Lazaro dicitur: veni foras, ac ſi apertè cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conſcientiam abſcondis? foras iam per confeſſionem egredere. Veniat itaque foras mortuus, ideſt culpam confiteatur peccator.*

Idem *in Moral.* ex D. Bonauent. lib. 2. Pharetræ, cap. 19. *Hæc ſunt veræ humilitatis teſtimonia, iniquitatem ſuam corde cognoſcere, & cognitam voce confeſſionis integraliter aperire.*

Eodem ſæculo S. Ioannes Climacus in opuſc. *Climax dicit, ſine confeſſione homini facta, non poſſe peccatorem ſaluari.*

Post annum 640. Cæſarius Epiſc. Arelat. *homil. de Pænit.* præcipuè 10. idem ait: 187

Post 700. Beda *ad cap.* 5. *Iacobi*, exponens id: *Confitemini peccata. In hac*, ait, *ſententia, illa debet eſſe diſcretio, vt grauioris lepræ immunditiam Sacerdoti pandamus, atque ad eius arbitrium purificari curemus.* Idem habet S. Bonauent. *diſtinct.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 1. & *lib.* 5. *hiſt. cap.* 14. miraculum confeſſionis ſcribit.

Eodem ſæculo Theodorus Studites, *in vita Platonis*, hoc teſtatur.

Post annum 800. Rabanus Epiſc. Moguntinus *lib.* 7. *in Eccl.* idem aſſerit, afferens idem exemplum ægroti, quo vtitur S. Bonauentura.

Post annum Milleſimum S. Bernardus *ſerm. ad milites templi, cap.* 12. id teſtatur: Et ſerm. 16. in Cant. *Omne, quod remordet conſcientiam, confitere humiliter, purè, fideliter.* Idem, epiſt. 113. ad Soph. *Ama confeſſionem, ſi affectas decorem. Si peccata ſunt, in confeſſione lauantur, cùm mala tua confiteris, Sacrificium eſt Deo ſpiritus contribulatus. Abſque confeſſione iuſtus iudicatur ingratus, & peccator mortuus reputatur: A mortuo quippè, tanquam qui non eſt, perit confeſſio.* 188

Hæc, aliaque D. Bernardi teſtimonia refert D. Bonau. *lib.* 2. *Pharetræ, cap.* 19. vbi alios refert PP.

Eodem ſæculo eſt Hugo Vict. *lib.* 2. *de Sacram. p.* 14. apud D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 17. & alios omnes: hi Patres floruere ante Innocentium III.

Hæc ſanè teſtimonia fruſtra conatur euertere Kemnitius *in cap.* 5. *Trident. pag.* 976. varias confingens confeſſionum ſpecies, ad quas eas reducere ſatagit, ac tandem confitens, ea loqui de confeſſione ſecreta Sacerdoti; ſed non aſſerere neceſſariam.

Iam profectò oſtendi, ea aſtruere neceſſitatem è iure Diuino. His verò addidi teſtimonia S. Bonauenturæ, vt eluceat, eum Catholicè cum vera ſententia ſtare. 189

Itaque concludit *diſtinct.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *quæſtione* 1. non fuiſſe hoc præceptum inſtitutum in Concilio Later. nec haberi in aliquo Concilio inſtitutum; ſed primò datum fuiſſe à Chriſto, & à D. Iacobo publicatum, vt dixi *quæſt. præcedenti*; & teſtimoniis D. Bonauenturæ idipſum oſtendi.

Solum oportet adnotare id, quod dicit D. Bonauentura *diſtinctione* 17. *parte* 2. *dub.* 1. in quo carpitur à Soto *diſtinctione* 18. *quæſtione* 1. *art.* 1. ante quintam concluſionem, quaſi dixerit, quòd qui ante Concilium Lateranenſe dixiſſet, confeſſionem non eſſe iure Diuino neceſſariam, non erraſſet in fide, hæreſi formali, quaſi velit non eſſe de iure Diuino.

Igitur S. Doctor *ibi* non quærit: an confeſſio ſit iuris Diuini: hoc enim planè aſſeruit, & probauit, vt vidimus, & ipſe Soto fatetur, Abſolutionem à D. Bonauent. aſſeri iuris Diuini; ſed quærit ibi: An hi, quos refert Magiſter negantes, confeſſionem eſſe neceſſariam, eſſent hæretici ante Concil. Later. Et reſpondet, non fuiſſe hæreticos; quia nondum fuerat ab Eccleſia definitum adeò clarè, vt non eſſet aliqua excuſatio ignorantiæ ab hæreſi; tametſi temerè egiſſent ob præceptum iam datum, *Ioan.* 20. quod ab initio Eccleſiæ, poſtquam publicatum eſt ab Apoſtolis, cæpit profectò obligare, vt omnes Patres omnibus ætatibus indicant. Itaque ſapiebat hæreſim, vt ait etiam Medina *C. de Pænit.* 190

Qvamvis

Digitized by Google

191 Qvamvis igitur opinio illa eſſet hæreſis, etiam ante Concil. Later. tamen ab hæreſi poterant excuſari, quia non negabant clauium poteſtatem, ſed ſolam neceſſitatem confeſſionis, quæ implicitè tantùm in ea includitur, quatenus ad iudicium ferendum neceſſaria eſt notitia, quæ non poteſt, nec debet in eo iudicio ſecreto conſcientiæ haberi, niſi à reo pœnitente. Et hoc ferè idem aſſerit Soto *loco cit.* & Faber *diſp.* 22. *num.* 32. vbi Seraphicum iuſtificat. Neque vult S. Doctor, hanc neceſſitatem impoſitam à D. Iacobo toti Eccleſiæ, quia ipſe erat Epiſcopus tantùm Hieruſalem, vt aduertit D.Bonauentura *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 3. *in corpore*. Ideò ait, *inſinuatum à Chriſto*, id eſt, traditum; *inſtitutum*, id eſt, publicatum ab Apoſtolis, & promulgatum ab Epiſcopo Hieroſolymæ Iacobo, quod aduertit & Scotus *loco citato*, & Faber *num.* 59.

192 Ex dictis colligit S. Doctor *diſtinct.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 2. quòd cùm ante legem gratiæ non eſſet poteſtas clauium, quæ data eſt *Matth.* 16. & 18. & *Ioan.* 20. neque erat Sacramentum Confeſſionis. Quod ampliùs confirmat, quia in nulla reuelatione habetur, confeſſionem tunc fuiſſe inſtitutam. Confeſſiones enim cæremoniales non accipiebant abſolutionem aliquam, & non erant exactæ de ſingulis etiam ſecretis, vt dixi.

Qvod dicitur Prov. 28. *Qui abſcondit ſecreta ſua, non dirigetur*. Reſpondet S. Doctor, intelligi de palliatione hypocritæ.

Qvod dicitur Iſa. 43. *Narra, ſi quid habes, vt iuſtificeris*. Reſpondet, intelligi de narratione cordis coram Deo. Vide S.Doctorem *loco citato*

Qvod verò Sacerdotes antiqui non habuerint claues abſoluendi, oſtendit S.Bonauentura, *diſt.* 19. *quæſt.* 1. primò, quia claues ſunt ad aperiendum regnum cœlorum, vt dicitur *Matth.* 16. At regnum cœlorum ante Chriſti aduentum fuit à peccato perpetuò clauſum.

193 Deinde per claues fit reconciliatio cum Deo; at reconciliatio cum Deo non poteſt fieri, niſi virtute Chriſti mediatoris, qui Sacerdotes mediatores ſui loco conſtituit, vt ait *in corpore*: Ergo ante Chriſtum non fuere claues.

En præclarè Seraphicus confitetur, poteſtatem ligandi, & abſolvendi eſſe iure Diuino, & cadere ſuper culpas.

Si dicas, habuiſſe veteres clauem ſcientiæ, vt dicitur Lucæ 11. *Væ vobis legis peritis, qui tuliſti clauem ſcientiæ*.

Respondet, eam clauem fuiſſe ad notitiam, non ad ea, quæ ſunt fide definienda; & ſi qua virtus ad diſcernendum data fuit, hæc erat ad res externas carnales, vt lepram, &c. Et ſi dicas, ibi fuiſſe Ordinem Sacerdotij: Reſpondet S.Bonauentura, fuiſſe figuralem tantum; ſicuti etiam hoſtiæ, quas offerebant.

194 Collige etiam cum Seraphico *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 1. Confeſſionem non eſſe iuris naturæ.

Probatvr à S.Doctore *ibi* præcipuè argumento, quo nititur Scotus *diſtinct.* 17. *quæſt. vn.* & Faber *diſp.* 22. *num.* 12. Quidquid eſt de iure naturæ, pro quocunque ſtatu fuit: ſed præceptum Confeſſionis non fuit in ſtatu innocentiæ, nec in ſtatu naturæ corruptæ ante Chriſtum: Ergo. Maior patet, quia natura ſemper eſt eadem, quoad recta dictamina. Minor probatur, nam in lege veteri nuſquam habetur hoc præceptum cum abſolutionis beneficio ab homine, tametſi Deus exegerit confeſſionem à Caïno, & Adamo.

Conclvdit igitur S.Doctor, confeſſionem in genere dictari à natura, quatenus dictat confeſſionem, ſi exigatur à Deo, & eo modo, quo ab eo exigitur, quia eſt Dominus noſter vniuerſalis, & ſupremus. Vide S.Doctorem.

Plvribvs etiam rationibus id latè proſequitur 195 S.Doctor.

Prima ratio habetur *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 1. ex difficultate; nam, ſi qua res in Eccleſia eſt difficilis, procul dubio eſt confeſſio: Quid enim oneroſius, quàm omnes etiam Reges obligari, vt confiteantur ſecreta peccata, etiam turpia, & pudenda? Profectò nec virtus Pœnitentiæ ipſa id dictat: Et quis homo poteſt hæc ardua exigere? Solus profectò Deus tàm exactam, tàm grauem exigere valet obedientiam; vt proſequitur S. Doctor ad argumenta, & cum eo Bellarminus, *cap.* 12. & Scotus *diſtinct.* 17. *quæſtione vnica*, & Faber *diſputat.* 22. *num.* 27.

Secvnda ratio ſumitur à D. Bonauentura *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 3. *in corpore*, ex damnationis, & mortis æternæ morbo, quo laborat peccator. Cùm enim Dominus hoc Sacramentum inſtituerit in remedium morbi mortalis, debuere deputari medici apti; at quis medicus poteſt curare morbum internum ſibi ignotum, niſi ægrotans dicat diſtinctè ſuam ægritudinem, quantum poteſt? Hæc eſt ratio multorum ſanctorum PP. quos referam *hîc*, & *quæſt.* 9. & *ſequentibus*.

Tertia ratio ſumitur à S. Bonauentura ad argumenta ex vtilitate tum priuata; tum publica. 196 Primò enim inſtituuntur Sacerdotes confeſſarij, tanquam Medici, vt plagas intimas curare valeant, quæ alioqui difficilè curarentur. Valet etiam hoc Sacramentum ad faciliùs obtinendam remiſſionem; nam ſi confeſſio ſoli Deo facta eſt vtilis, vt dicitur in Pſalm. 31. *Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino: & tu remiſiſti impietatem peccati mei*; quantò magis ſi fiat etiam homini cum rubore? Eſt enim rubor adducens gratiam, & gloriam ex confeſſione, vt dixi ſuprà *ex* 4. *Eccleſ.* Iuuat ad pœnæ diminutionem, Matthæi 18. *Quæcunque ſolveritis*, &c. & Ioan. 20. Adde ſatisfactiones. Iuuat ad Deum glorificandum, vt dicitur Ioſue 7. *Da gloriam Deo, & confitere*. Iuuat ad interceſſorum multiplicationem, Iacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata, & orate inuicem, vt ſaluemini*. Valet ad conſcientiæ aſſecurationem: Profectò Dauid ſtatim ac confeſſus eſt, 2.*Reg.* 12. audiuit: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum*, & hoc magnum bonum eſt: *Teſtimonium conſcientiæ noſtræ*. 2.Cor. 2. Eadem habet omninò D.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.* 1. *part.* 5.

Hinc publica etiam vtilitas elucet in emendatione populorum, in reſtitutionibus, reconciliationibus, ac operibus ſanctis ſatisfactoriis, quibus ſanctitas promouetur. Hæc S. Bonauentura, & Bellarminus. 197

Addit Bellarminus, hinc Paſtores publicis concionibus generatim ea vitia potiſſimum reprehendere, quibus ſciunt gregem ſuum infectum. Sed hoc nulla mihi ratione probatur; nam Clemens VIII. *in Bulla de caſibus reſeruatis* iniungit, vt caueant diligentiſſimè tam Superiores pro tempore exiſtentes, quàm Confeſſarij, qui poſtea promoti fuerint, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur. Cautiſſime igitur incedendum.

Digitized by Google

198 Ex parte etiam Dei elucet miſericordia, qui confeſſionem non extorquet more Iudicum huius ſæculi, vt confeſſos damnet. Sed potiùs inſtar medici, vt patefacta vulnera continuò ſanet, vt ait Bellarminus: Et hoc eſt, quod vult S. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *quaſt.* 3. in priori modo inſtitutionis, quem refert,

Confirmatvr etiam miraculis, quæ plurima referuntur de ſalute eorum, qui confeſſi ſunt. De quibus vide Bellarminum.

199 Dvo habemus etiam apud Seraphicum alterum in vita B. Franciſci, *cap.* 10. his verbis: Alio quoque tempore, cùm poſt reuerſionem ipſius de vltra mare Celanum prædicaturus ſanctus Franciſcus accederet, miles quidam ſupplici eum deuotione cum inſtantia magna inuitauit ad prandium. Venitque ad militis domum, omniſque familia pauperum hoſpitum exultauit in egreſſu. Antequam verò cibum ſumerent, iuxta ſolitum morem, vir mente deuotus offerens Deo preces, & laudes, oculis ſtabat eleuatis in cœlum. Oratione completa benignum hoſpitem familiariter aduocatum in partem ſic allocutus eſt: Ecce frater hoſpes tuis victus precibus, vt manducarem, domum tuam intraui: Monitis nunc meis citò acquieſce, quoniam non hic, ſed alibi manducabis; confitere nunc peccata tua veræ pœnitentiæ dolore contritus, nec in te remaneat quicquam, quod veridica confeſſione non pandas: reddet tibi Dominus hodie vicem,
200 quoniam tanta deuotione ſuos pauperes ſuſcepiſti. Acquieuit continuò vir ille ſermonibus ſancti, ſocioque ipſius vniuerſa peccata in confeſſione detegens, diſpoſuit domum ſuam, & ad mortem ſuſcipiendam ſe, quantum valuit, præparauit: Intrauerunt tandem ad menſam, & incipientibus aliis manducare hoſpes ſubitò ſpiritum exhalauit, iuxta verbum hominis Dei, repentina morte ſublatus; ſicque factum eſt, hoſpitalitatis gratia promerente, vt iuxta verbum veritatis, prophetam recipiens, mercedem prophetæ acciperet, dum, per ſancti viri prænunciationem propheticam, miles ille deuotus ſibi contra mortis ſubitationem prouidit, quatenus armis pœnitentiæ præmunitus, perpetuam damnationem euaderet, & in æterna tabernacula introiret.

201 Idem S. Bonau. *in vltim. libro*, vbi inter Miracula Sancti Franciſci poſt mortem, eo intercedente, patrata, hoc recenſet: refert de fœmina quadam, quæ ob ſancti Franciſci preces è morte ad vitam rediit, cùm iam ſepelienda eſſet, vt peccatum quoddam in confeſſione detegeret, quod nunquam antea confeſſa fuerat.

Item aliud de fonte quodam, diuinitus ad ſancti Franciſci preces exorto, ex cuius aqua, qui biberent, à languioribus curarentur, modò peccatorum confeſſionem præmiſiſſent.

Ex dictis ruit prima oppoſitio Calvini *lib.* 3. *Inſtitut. cap.* 4. §. 7. vbi nititur, præceptum confeſſionis ab Innocentio III. incepiſſe, citat verò Annales noſtros, intelligens Platinam. Sed Platinæ hiſtoriæ non ſunt noſtri Annales; imò in multis errat ab Annalibus noſtris conſcriptis à Cæſare Baronio; & à veritate. Sed neque Platina aliud dicit, niſi præceptum Confeſſionis pro tali tempore Paſchatis iniunctum fuiſſe, ſeu ne vltra annum differretur.

202 Obiicit ſecundò Calvinus factum Nectarij, Patriarchæ Conſtantinopolis, quaſi de medio abſtulerit confeſſionem; & in toto Oriente hoc fuerit ſeruatum. Huic facto nos attentos cupiens ſolitâ modeſtiâ clamat: Hic hîc aures aſini iſti arrigant. Profectò grandes aures iure, ac meritò præparatas exigit, vt grande mendacium capiant, ſeu potiùs Aſini Arcadiæ ragiatum percipiant.

Omissis plurimis, quæ admiſcet, falſiſſimis, ad hiſtoriam venio, quam ex Sozomeno refert; ſed antequam eam referam, attentum voco mimum hunc, vt audiat Sozomenum, lib. 7. hiſtor. cap. 16. *Cùm prorſus non peccare natura ſit humana diuinioris, pœnitentibus, quamvis frequenter deliquiſſent, veniam dare Deus iuſſit, & ad impetrandam veniam confiteri peccata neceſſarium eſt.* Ex quibus verbis habes, præceptum Confeſſionis iure Diuino. Quod ſi Nectarius eam abſtuliſſet, profectò nec laudaretur à Sozomeno, vt fingit Calvinus.

Igitvr Nectarius Patriarcha erat Conſtantinopoli, cùm quædam Matrona confeſſa eſſet publicè ſuam cum Diacono conſuetudinem, atque infamiâ eum conſpurcaret. Quare commotio excitata eſt in populo ob eam conſuetudinem, & ideò prudenter Nectarius abſtulit publicam confeſſionem, & exauthorauit illum preſbyterum, qui publicis confeſſionibus præerat, quippè diutiùs detinendo eam mulierem, anſam dederat Diacono peccati; nulla verò ſecretæ confeſſionis tollendæ cauſa fuit. Hoc igitur ſic probo; nam ità incipit Sozomenus, vt ex Græco fideliter habeo: *Hoc tempore Presbyterum conſtitutum ſuper pœnitentes non permiſit ampliùs eſſe primus Nectarius.* Quare falsò Muſculus titulum Sozomeni ſic ſcribit: *Quomodo abrogata fuerit priuata confeſſio.* 203

Solebant enim publica quidem ſola, peccata, in publicum Eccleſiæ præſidi alicui exponi, vt habes ex Concilio Carthag. III. *cap.* 32. & ex Moguntino, & Africano colligit Burchardus *lib.* 19. *decreti, cap.* 36. & 38. & ex Auguſt. *in Enchir. cap.* 65. & *homil. vlt. ex* 50. 204

Igitvr Nectarius, motus turbulentiâ, contra clerum ſuſcitatâ, abſtulit pro tunc publicum morem; non ſubſtantiam confeſſionis, vt ex hiſtoriis colligere licet Socratis, *libro* 5. *hiſtoriar. capite* 19. Sozom. *lib.* 6 *cap.* 16. Niceph. *lib.* 12. *hiſtor. cap.* 28. & ex Niſſeno, *epiſtola ad Latoium*, & ex Chryſoſtomo infrà afferendo, quos referunt Bellarminus, Suarez, & Baronius *tomo primo, anno* 56. Exauthorauit etiam Preſbyterum illum pœnitentiarum, qui imprudenter præceperat mulieri illi, vt diù in Eccleſia maneret, ex quo data eſt Diacono illi anſa peccandi; at inde ipſa eum infamauit, vnde tantum ſcelus deteſtatus populus, & eius publicationem, ſeditionem excitarat in clerum, vt refert Sozomenus, & magnam infamiam Ordini Sacerdotali iniuſtam deteſtatus eſt populus, vt ſcribit Socrates. 205

Hoc autem ità ſe habere probat Bellarminus. Primò, quia non ſuſtulit Nectarius, niſi Appendicem canonum veterum, quæ acceſſerat initio hæreſis Nouatianæ, vt refert Socrates; illa autem Appendix ad ſolam publicam pœnitentiam pertinebat, ne dicerent Nouatiani, nimis facilè pœnitentes publicos, & enormes admitti.

Deinde id ſuſtulit Nectarius, quod erat neceſſarium ad ſedandum populi tumultum; at non erat orta ſeditio ex priuata; ſed ex publica confeſſione. 206

Tertiò, poſt Nectarij tempora manſit ſemper in Eccleſia Græca vſus confeſſionis priuatæ, vt conſtat ex Patribus Græcis, ſuprà relatis.

Qvartò

Qvartò. Nectarius non fuit reprehenſus à Sozomeno, vel aliis, tanquam euerſor iuris Diuini, quod in confeſſione agnoſcunt. Quare quod ſcribunt Socrates, & Sozomenus, permiſſum à Nectario, vt vnuſquiſque ſecundùm conſcientiam ſuam ad ſacra Myſteria participanda accederet (ni doloſè ſit additum) non ſignificat, permiſſum abſque priuata confeſſione id agere; ſed ſolùm abſque publica.

207 Dixi, niſi dolus iniecit ea verba: tum quia hæretici id pluries fecerunt; tum quia Sozomenus, vt ait D.Gregorius, *epiſt.* 195. *lib.* 6. multa mentitur.

Socrates etiam fidem in hoc non facit, quippè Nouatianus, confeſſioni infenſus, vt Nicephorus teſtatur *lib.* 6. *cap.* 37. & *lib.* 9. *cap.* 13. & ſumitur ex ipſo Socrate, *lib.* 6. *cap.* 19. Atque ità aduertit Baronius *tomo* 1. *anno* 56. Ipſe verò Nicephorus relata refert.

Dices, Caſſiodorum, & Nicephorum aſſerere, illum Preſbyterum electum fuiſſe, vt ſecretum; ille id aſſerit *lib.* 9. *cap.* 35. *hiſtor. tripartitæ*; hic verò *lib.* 12. *cap.* 28.

208 Respondet Bellarminus, debuiſſe eſſe taciturnum, quia ei non modò publica, ſed omnia narrabantur, etiam ſecreta ab habentibus publica, & quoad hoc ſecretum fuiſſe neceſſariam etiam prudentiam, vt ea diſcerneret, quæ erant ſub ſigillo relinquenda.

Ex dictis etiam ruit id, quod ait Calvinus ex Sozomeno, conſtitutionem Epiſcoporum fuiſſe diligenter obſeruatam in Eccleſiis occidentalibus de confeſſione omnium peccatorum facienda, atque adeò non fuiſſe vniuerſalem; Hæc enim conſtitutio erat de peccatis publicis, publicè confitendis, vt refert S.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.* 3. ex Concilio Carthagin. III. & ex D. Hieronymo *de pœnit. diſtinct.* 1. Et Leone 26. *quaſt.* 7. & ex nonnullis decretis illorum temporum. Sic argumentum reſoluunt allegati, ac Valentia, Ioannes Haſſelius Theolog. Louanienſis in ſententia ſua *de facto Nectarij.* Concilio Tridentino expoſita, & Antuerpiæ, anno 1564. excuſa. Ruardus Taper. *artic.* 5. Vega *lib.* 13. *in Tridentin. cap.* 19. Faber *diſputatione* 22. *num.* 115.

Pergit Calvinus, *ſeſſ.* 8. adducens Chryſoſtomum, ſiſtentem in abolenda confeſſione, quam præceſſor eius Nectarius abſtulerat, *homil.* 2. *in pſal.* 50. *homil.* 5. *de incomprehenſibili Dei natura; homil.* 4. *de Lazaro*; & alia loca refert Phillippus.

209 Respondet Bellarminus, *cap.* 15. eum perſtitiſſe in auferenda confeſſione publica, quam abſtulerat Nectarius; ideò ſæpè dicere: *Non eſſe confitendum hominibus, qui exprobrent.* Idem prætendit Caſſianus, *collat.* 20. *cap.* 8. quem aduerſarij citant.

Dices: Confeſſioni, quæ fit hominibus, opponit Chryſoſtomus eam, quæ debet fieri Deo.

Respondet Bellarminus, benè opponi confeſſionem illam publicam, vt eſt quædam ſatisfactio, confeſſioni, quæ fit Deo, vt dicat confeſſionem illam externam redimi intenſa contritione coram Deo; confeſſione verò Sacramentali, pro tempore debito, quia contritione poteſt iuſtificari; ideò confeſſionem illam internam iniungit quotidie. Ità & Suarez.

210 Cæterum, non exiſtimat abſque confeſſione Sacramentali in voto, & ſuo tempore facta, ſatisfieri; ideò, vt obſeruat S.Doctor *libro* 2. *Pharetræ, cap.* 19. dixit in lib. de compunct. cord. *Habes accuſatorem acerbiſſimum, & immitem: præueni ergo eum, & obtura os eius impudentiſſimum, propria ſponte confitendo delicta.* Hoc aliis locis adductis aſſeuerat. Addit S.Bonauentura *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 3. *litter.* Chryſoſtomum hinc opponere præclara antitheſi confeſſionem externam, quæ fit publicè, vel extra confeſſionem, illi, quæ fit in oonfeſſione ſecreta, quæquè fit Deo, atque adeò ſecretiſſima eſt, ac ſi ſoli Deo facta: Sacerdos enim, loco Dei, excipit confeſſionem. Hanc reſponſionem ſequuntur Ruardus, *art.* 5. Baronius *loco citato*, Valentia, & Moderni: Et ſanè hac phraſi vtuntur Patres, pro eodem ſumentes confiteri Deo, & confiteri Sacerdoti, vt Dei Vicario. Sic Origenes, Tertullianus, Ambroſius, Auguſtinus locis infra *cit.* vt obſeruat Valentia. Hæc igitur hoc modo confeſſa, ait Chryſoſtomus, poſt Sacramentalem confeſſionem, non eſſe extrà confitenda, vt ſolebat fieri ante Nectarium; ſed ſoli Deo ſecretò. Addit & Faber, Gratianum *num.* 118. & hunc eſſe ſenſum patet; nam refert ibi morem, ante Nectarium, confitendi publicè coram teſtibus.

Obiicit tertiò Calvinus cum cæteris Sectariis, hanc confeſſionem eſſe impoſſibilem: nam pſal. 18. dicitur: *Delicta quis intelligit.* Adde, nec mutum, nec ignoti idiomatis hominem poſſe ità confiteri. 211

Respondet D.Bonauentura, *tractat. de modo confitendi*, ſolùm iniungi confiteri peccata, quæ in memoriam veniunt, & hoc definit Concil.Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *can.* 7. & 8. & hanc diligentiam exigit ipſe Calvinus ad confeſſionem, quæ fit Deo *ſect.* 18.

Qvoad impotentes reſpondet S. Bonauentura *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 6. teneri ſolùm ad id, quod poſſunt per interpretem, ſeu per nutus. Cæterum ſupplet contritio cum confeſſione in voto. 212

Obiicit quartò: nam antiquitus fuit remiſſio peccatorum data abſque confeſſione ab ipſo etiam Chriſto, & promiſſio adhuc manet, Ezech. 18. *Quoties ingemuerit peccator; omnium iniquitatum eius non recordabor.* Et Chriſtus, *Matth.* 19. & *Luca* 10. iniunxit ſolam legis obſeruantiam, dicens: *Hoc fac, & viues.*

Respondet D.Bonauentura *diſt.* 17. *parte* 2. *quaſt.* 2. hoc eſſe Sacramentum nouum legis Gratiæ; ideò non ſemper extitiſſe; ſicuti neque extitit ſemper Baptiſmus.

Qvoad Chriſtum reſpondet S. Bonauent. tunc cùm Chriſtus mortalis abſoluit peccatores, non adhuc fuiſſe inſtitutum hoc Sacramentum, vt notat etiam Bellarminus *cap.* 17. Præterea Chriſtus non egebat explicatione peccatorum, quia illa videbat, vt Deus, & quia nondum erat inſtitutum Sacramentum, ideò non iniunxit Phariſæis, ſolùm admonitos eſſe, vt obſeruarent legem impoſterum, eo modo, quo eſſet.

Ad illud *Ezech.* dico, teneri ingemiſcere modo debito, non quocunque modo. Et ità, cùm hoc tempore ſit inſtitutum Sacramentum, debet ſaltem præcedere votum ad iuſtificationem; & ideò SS. Patres hoc loco vtuntur ad confeſſionem iniungendam, vt D.Leo, *epiſt.* 91. Stephanus P. Aſtulpho 33. *quaſt.* 2. apud D.Bonau. *in confeſſionali, cap.* 3. *particula* 16. & S.Bonauent. 4. *diſtinct.* 14. *part.* 2. *art.* 2. *quaſt.* 1. 213

Obiicit Kemnitius: Sicut Pater miſit Filium, ità Filius miſit diſcipulos, *Ioan.* 20. & hoc modo dedit eis poteſtatem abſolvendi: *Quorum remiſeritis;* ſed Chriſtus non exigit confeſſionem expreſſam.

Respondet S. Bonauentura *loco citato, ad* 4. *Calvini*, non eodem modo miſiſſe quoad omnia; nam

nam cùm eſſet Deus, non egebat confeſſione informari, adde, non fuiſſe adhuc Confeſſionis Sacramentum. Præterea non fuiſſe eandem poteſtatem; ſed in Chriſto excellentiæ poteſtas, fuit in ſacerdotibus miniſterialis, vt docet D.Bonau. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. Quod ſi eodem modo mitteret, iam non deberent baptizare, quia nec Chriſtus baptizabat, vt dicitur *Ioan.* 4.

214 Obiicit adhuc: Pœnitentia in lege gratiæ eſt eadem, quæ & antè, & hæc adhibetur ad Baptiſmum: at ea non eſt Sacramentum: Ergo. Maior probatur ex 26. *Actorum*, vbi Paulus: *Annunciabam*, ait, *vt conuerterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.* Et ſubdit: *Auxilio adiutus Dei, vſque in hodiernum diem ſto, teſtificans maiori, atque minori, nihil extra dicens, quam ea, quæ prophetæ locuti ſunt futura eſſe, & Moyſes.*

Respondet S. Doctor *diſtinct.* 17. *parte* 2. *quæſt.* 2. figuratam fuiſſe pœnitentiam, & confeſſionem noſtram antiquitus, vt ſuprà dixi; fuit autem prænunciata ſaltem implicitè, & hoc ſufficit, vt aduertit Valentia; nam neque Baptiſmus explicitè cum forma hac fuit figuratus. Iam verò in noua lege, novus modus additus eſt pœnitentiæ, nempè confeſſio, & hic neceſſarius, vt notat D.Bonauent. ex D.Auguſtin. *lib.* 50. *homil. homilia* 49. infrà referenda.

215 Obiicies adhuc. Chriſtus, illo 20. *Ioannis*, dedit poteſtatem vniuerſalem dimittendi peccata, etiam ante Baptiſmum, vt exponunt Sancti, Cyprianus *epiſtola ad Iubaianum*, & *lib.* 1. *epiſtol.* 6. & D. Ambroſius *libro* 1. *de Pœnitentia*, *cap.* 6. & colligitur ex miſſione Apoſtolorum, quæ datur ad baptizandum: Pertinent quidem & ad remiſſionem peccatorum poſt Baptiſmum, quam Nouatiani ſolam negabant, vt oſtendit Heſſelius, & Tapperus ex multis Patribus. Iam verò ante Baptiſmum non fit remiſſio per confeſſionem: Ergo neque poſtea.

216 Respondetur ex dictis, datam eſſe poteſtatem vtrobique diuerſo modo; nam in Baptiſmo, eſt virtute regenerante Baptiſmi; vnde non eſt neceſſaria confeſſio, cùm adhuc peccator non ſit ſubditus; iudicium enim in Eccleſia non eſt de iis, quæ foris ſunt, vt dicitur *prima Corinthior.* 5. Poſtea verò agitur cum ſubditis, nullo alio Baptiſmo interueniente, ſed per modum iudicij in reos, ad hoc autem neceſſaria eſt cognitio culparum, vt aduertit etiam Valentia. Quoniam verò Chriſtus non eſt iudicaturus ante vltimum diem, dedit claues ſacerdotibus, vt notat D. Bonauentura *6. parte, Breuiloq. cap.* 10. Multi etiam Patres ſolùm volunt, iuſtificari hominem ſola contritione, cum confeſſione tamen in voto.

217 Instat adhuc, à tempore Gratiani fuiſſe in controuerſia: an Confeſſio eſſet de iure Diuino, & neceſſaria. Sed hoc euacuant allegati Theologi. Ego teſtimonia ſupra appoſui ſanctorum Patrum, è quibus S. Bonauentura verba ferè decerpſit, vt aliquando maneat comprobatum, quam immeritò S. Doctor cum de hac re contendentibus infarciatur.

QVÆSTIO VI.

An Sacramentum hoc aliquando ſufficiat in voto, & quomodo.

D.Bonauent. d.17. part.1.q.4.

Peccatvm poſſe hoc Sacramento actu exhibito remitti, docet D.Bonauentura *hic*, & *quæſt.* 218
vltim. & definitur Concilio Tridentino *ſeſſione* 6. *cap.* 14. & *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. & à D.Leone Papa, *ep.* 91.

Igitvr dicunt communiter Sacramentum ſufficere in voto aliquando. Eſt communis ſententia Theologorũm cum Magiſtro, *diſtinctione* 17. vbi S. Doctor *loco citato*, & D.Thom. *ibi*, & *3. parte, quæſtione* 86. *artic.* 2. & 4. *contra Gentes*, *cap.* 12. ex *ap. Omnis vtriuſque ſexus.* Doctores vide in Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 4. Baſſæo *verb. Confeſſio* 1. *num.* 3.

Ratio eſt D. Bonauenturæ, quâ vtuntur cæteri, quia veræ conuerſioni in Deum per contritio- 219
nem remiſſio peccatorum promiſſa eſt, & cùm nequeat Sacramentum haberi actu, propoſitum eius ſufficit, quia apud Deum voluntas pro facto reputatur. Idem probat S. Bonauentura auctoritatibus D. Auguſtini, & Caſſiodori ad id Pſal. *Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino: & tu remiſiſti, &c.*

Remitti autem in voto eſt, quia hoc Sacramentum eſt ità inſtitutum, vt eius ſuſceptio pertineat ad integram diſpoſitionem, ſeu ſatisfactionem neceſſariam ad remiſſionem. Sic enim declarat Eccleſia, Dei interpres fidiſſima.

Qvæstio verò eſt: an exigatur votum explicitum.

Prima opinio eſt affirmatiua: Ità Cano. *part.* 5. *relect. de Pœnitent.* quam ſententiam tribuit Magiſtro, & D.Thomæ, & Brancatus *d.* 8. *art.* 15.

Sed revera, antiqui non ſunt vſi tali diſtinctione, licèt interdum dicant, requiri propoſitum, ſeu deſiderium ſacramenti, vt videre eſt in D. Bonau. *diſt.* 17. *part.* 1. *quæſt.* 4. Durando *quæſt.* 2. Paludan. *quæſt.* 2. *art.* 3.

Secvnda ſententia eſt, ſufficere votum implicitum. Ità videtur S. Bonauentura *diſtinctione* 17. 220
part. 1. *artic.* 2. *quæſtione* 4. *in vltimo argumento cum ſolutione*, & *articul.* 1. *quæſtione* 4. vt dixi, *quæſt.* 5. referens Chryſoſtomi dicta, & *diſtinct.* 22. *art.* 2. *quæſtione* 2. *in calce.* D.Thom. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 3. *artic.* 5. *quæſtione* 1. Richardo *artic.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 4. Maior *diſt.* 14. *quæſt.* 2. Gabriel. *quæſt.* 2. *artic.* 2. & *diſt.* 16. *quæſt.* 1. *art.* 3. Adrian. *quæſt.* 1. *de Confeſſ. ad* 2. Soto *diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 5. & *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 1. in fine, qui refert Alenſ. *quæſt.* 76. *memb.* 2. vbi requirit quidem propoſitum, ſed non explicat quale illud ſit. Nauar. *in ſumma, cap.* 1. *num.* 15. Suarez *diſp.* 17. *ſect.* 3. Faber *diſp.* 22. *num.* 62.

Tertia ſententia eſt, ſufficere aliquando per accidens implicitum, licèt per ſe explicitum exigatur. Ità Scotus *diſt.* 17. *quæſt. vnica*, Hiquæus *ibi*, Maſtrius *diſputatione* 5. *quæſtione* 5. *artic.* 3. vbi adducit etiam D.Bonauenturam *loco citato*, Alenſem 4. *part. quæſt.* 8. *membr.* 2. *artic.* 1. D.Thom. 3. *q.* 86. *artic.* 6. Magiſtrum *diſt.* 17. *cap.* 2. & alios pro ſecunda parte: pro prima verò multos recentes, præcipuè Scotiſtas; Hæc enim differt à ſecunda. Si enim confeſſio in voto ſaltem eſt neceſſaria neceſſitate

Digitized by Google

tate medij, & aliquando ſat eſt votum implicitum: Ergo non exigitur explicitum.

Asser o igitur cum ſecunda ſententia, huius Sacramenti implicitum votum ſufficere.

221 Probatvr a D. Bonau. illo argumento, quod adhibet Concilium Tridentin. *ſeſſione* 14. *capite* 4. quia contritio perfecta, cum ſit auerſio a peccato, & conuerſio in Deum, includit optimam erga Deum voluntatem, & ideò includit votum obediendi præcepto Diuino confeſſionis, atque adeò nil cogitando de Sacramento, eſt contritus, ac proinde iuſtificatur, quia contritioni promittitur remiſſio. Hoc argumento vtuntur Suarez, Faber, & alij.

Hinc verò aliud argumentum eruo in S. Bonauentura, quo vtitur Suarez *num.* 9. quia non extat aliqua lex obligans ad votum expreſſum, vnde & S. Doctor id ſupponit dicens: Ponatur, quod aliquis conteratur, & nihil cogitet de confeſſione, conſtans eſt, quod iſte habeat gratiam. Hoc ſane ad Dei miſericordiam ſpectat, ne aliquis inaduertentiá pereat, vt notat Maſtrius.

222 Addit verò S. Doctor, quod ſi in mentem veniat præceptum confeſſionis, debet proponere, & ſi poteſt, confeſſionem accipere. Culpæ etiam adſcribit, ſi voluntariè alienis rebus diſtrahatur, vt non cogitet, maximè ſi poſſit confiteri, & hanc omiſſionem in voluntate permanentem mortalem cenſet.

Obiicit Cano: ſequeretur, ſufficere contritionem, abſque ordine ad claues, contra Concil. Tridentinum ſuprà citatum; & Concil. Complut. & definitionem Sixti IV. ibi allegatam. Probatur ſequela, quia ſi ſufficit propoſitum implicitum, id ſolum erit ſeruandi omnia mandata, inter quæ eſt etiam confeſſio, & ità non magis iuſtificabitur in voto huius Sacramenti, quàm Euchariſtiæ, vel reſtitutionis.

223 Respondetvr, negando ſequelam: ad probationem dico, iuſtificari in ordine ad claues, quia hoc ſtatutum eſt, non modò vt præceptum; ſed vt medium ad ſalutem, & ideò quando datur gratia iuſtificans per contritionem, datur in ordine ad hoc Sacramentum, cum obligatione ad claues.

Dices. Hæreticus, vel Schiſmaticus nequit iuſtificari abſque propoſito expreſſo reconciliandi ſe cum Eccleſia, ex D. Auguſt. *lib. de vera, & falſa religion. cap.* 12.

Respondet Suarez, diſparem eſſe rationem; nam hæreticus tenetur habere veram fidem expreſsè; ſi verò Schiſmaticus ſit, ſufficit ei propoſitum implicitum.

Obiicit Maſtrius cum Scoto. Sequeretur, fruſtra eſſe inſtitutum hoc Sacramentum, ſi contritio ſola ſat ſit.

224 Respondetvr, contritionem naturaliter includere obſeruantiam Pœnitentiæ.

Obiicit ſecundò Maſtrius Concil. Trident. *ſeſſione* 6. *cap.* 14. quod exigit non ſolum contritionem; ſed expreſsè addit etiam Sacramentum in voto.

Respondetvr, id per ſe eſſe neceſſarium, ſi aduertatur, vt ait S. Doctor.

QVÆSTIO VII.

Quæ ſit materia remota huius Sacramenti.

D. Bonau. diſt. 17. p. 2. q. 1.

HÆc quæſtio aliis titulis etiam agitur, vt: Quis teneatur, vel ſubiiciatur confeſſioni: An omnes obliget confeſſio. 225

Svppono autem, omnes homines teneri, ſed ſolos Baptizatos eſſe capaces abſolutionis, atque adeò non baptizatum teneri ad baptiſmum, & ad confeſſionem peccatorum, quæ poſt Baptiſmum commiſerit.

Assero, materiam remotam huius Sacramenti eſſe peccata baptizati actualia. Et quoad mortalia omnes fatentur, eſſe materiam neceſſariam, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5.

Venialia etiam ſunt materia ſufficiens, vt docet Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *& canone* 7. & Leo X. *in Bulla contra Lutherum in damnation.* 8. *articuli.* Gelaſius Papa, de vinculo anathematis, & ex inſtitutione Chriſti, Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, &c.* Et Mathæi 16. & 18. quo fundamento maxime nititur S. Doctor *in fundamentis, & reſponſionibus ad argumenta*, Suarez *diſputatione* 18. *ſect.* 1. *num.* 5. Fagundez *in* 2. *præceptum Eccl. lib.* 2. *cap.* 11.

Sola verò mortalia eſſe materiam neceſſariam, eſt omnium Theologorum conſenſus. 226

Probatvr à D. Bonauentura primò. Confeſſio ſolùm naufragis poſt Baptiſmum, qui egent prima gratia, eſt neceſſaria, vt habetur ex dictis *quæſt.* 1. & 4. de Inſtitutione huius Sacramenti, vt etiam Suarez *num.* 5. aduertit cum Valentia, *diſput.* 7. *q.* 9. *puncto* 3.

Secvndò idem probat, quia pro venialibus alia etiam media ſunt inſtituta; atque adeò neceſſitate medij non ſunt materia neceſſaria confeſſionis: An verò ex præcepto Eccleſiaſtico quis teneatur ſemel in anno confiteri venialia, ſi mortalía non habeat, dicetur infrà aſſertiuè cum S. Bonauentura, cuius opinio non eſt obſoleta, & ſine fundamento, vt clamat Valentia.

Tertiò probatur à S. Doctore, quia hoc Sacramentum eſt inſtitutum ad reconciliationem cum Deo, & cum Eccleſia; at venialia non reddunt Deo inimicum.

Eſt autem controuerſia aliqua circa peccata, ſemel confeſſa: an ſint materia ſufficiens: Et quidem non eſſe materiam neceſſariam, declarauit Benedictus XI. *in Extrauag.* 1. *de Priuil.* 227

Qvod verò ſit materia ſufficiens aſſerunt communiter, vt declarat etiam Benedictus XI. ſuprà. Vide S. Bonau. *opuſc. de modo confitendi*, & *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 4. *littera.* Ità etiam Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 1. Henriq. *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 25. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 12. & omnes Scholaſtici 4. *diſt.* 18.

Difficvltas eſt autem, quo pacto vera ſit forma cadens ſuper huiuſmodi, iam confeſſa, & abſoluta: non enim ſuper eandem materiam cadit vnquam forma in quovis Sacramento. Igitur quomodo peccata ſemel confeſſa, & abſoluta ſolitaria poſſunt eſſe materia abſolutionis?

Nominales aliqui negarunt, huiuſmodi peccata, ſemel rite abſoluta, eſſe poſſe materiam ſufficientem

Digitized by Google

cientem nouæ abſolutionis. Ità Gabriel. *diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 2. Rubio *diſput.* 15. *quæſt.* 2. qui conſequenter cogunt dicere, talem confeſſionem eſſe ſacrilegam, quia in vacuum projicit formam Sacramenti.

228 Vera tamen ſententia eſt, ea peccata eſſe poſſe materiam nouæ abſolutionis, neque tantùm accipi augmentum gratiæ, ſed etiam remitti rurſus nouo titulo eadem peccata etiam de pœnis temporalibus, quæ in prima abſolutione remanſêre. Ità D. Bonauentura *diſtinct.* 17. *part.* 2. *dub.* 4. *littera.* D. Thom. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 4. Durand. *quæſt.* 2. Soto *quæſt.* 4. *art.* 3. Palud. *diſputat.* 19. *quæſt.* 1. Henricus *quodl.* 7. *quæſt.* 22. & 24. Caietanus *opuſcul. tom.* 1. *tract.* 5. *quæſt.* 4. Medina *tract.* 2. *quæſtione de fructu iterandi confeſſ.* Suarez *diſputat.* 18. *ſect.* 1. Caſpenſ. *tract.* 24. *diſput.* 4. *ſect.* 28. vbi omnium Catholicorum ſententiam ait, talem confeſſionem eſſe validam. Multos alios Recentiores adducit Maſtrius, *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *num.* 341.

229 Enim verò Scotus *diſt.* 19. *quæſt.* 2. in fine concedit quidem, licitam eſſe talem confeſſionem, & vtilem, quoad alterum effectum, nempè gratiæ, recipiendum; attamen probabilius ait, non remitti in ſecunda abſolutione, vel in ſequentibus aliquid pœnæ temporalis in prima abſolutione relictæ, licèt ex diſpoſitione pœnitentis poſſit id eſſe. Ità Scotum intelligunt Hiquæus ibidem, Faber *diſput.* 21. *cap.* 2. Hiribarnes *diſput.* 17. *ſect.* 4. Brancat. *diſp.* 17. *art.* 3. & alij Scotiſtæ proceri, quibus ſubſcribit Maſtrius, meritò carpens Thomiſtas aliquos, qui Scotum cum prima ſententia inuoluunt.

Assero cum ſecunda ſententia, peccata, iam confeſſa, poſſe adhuc eſſe pœnitentiæ materiam.

230 Probatvr primò ex Benedicto XI. *de Priuil.* vbi declarat, non eſſe quidem neceſſarium, eſſe tamen ſalubre. Idem colligitur, *ex cap. Quem pœnitet*, de *Pœnitentia*, vbi habetur: *Vnde patet quòd quanto pluribus confitebitur in ſpe veniæ turpitudinem criminis, tantò faciliùs conſequetur miſericordiam remiſſionis.*

Probatvr ſecundò ex pia Eccleſiæ praxi, confeſſiones generales admittente, quas etiam Religiones aliquæ habitum recipientibus imponunt.

Probatvr tertiò, quia poſitâ materiâ, formâ, & non oppoſito obice, rectà intentione accedens, recipit Sacramentum; ſed ità res ſe habet in caſu præſenti: Ergo. Et ſanè materiam proximam non poſſe ſubjici nouæ formæ certum eſt, puta in baptiſmo eandem ablutionem; atque adeò neque materiam proximam, ideſt, eundem actum pœnitentis nouæ formæ abſolutionis; at materiam remotam, puta aquam nouæ formæ baptiſmi ſubjici poſſe, atque adeò nouæ etiam abſolutioni eadem peccata infert Maſtrius.

231 In hoc tamen inuenio diuerſitatem; nam forma Baptiſmi indicat ſolùm ablutionem, quæ poteſt fieri eâdem aquâ, quæ alium baptizauit; at abſolutio cadit ſuper materiam remotam: *Ego te abſolvo à peccatis tuis*, quæ ſic abſoluta ſunt, non videtur remanere aliud abſolvendum.

Faber verò hoc argumentum eneruare conatur dicens, effectum Sacramenti eſſe limitatum, & cum præcedentibus abſolutionibus potuerit tota pœna eſſe remiſſa, iam nullus alius effectus remanebit.

At hoc ſuppoſito, quod in prima abſolutione tota pœna ſoluta ſit, remanet adhuc alius effectus, ideſt, gratiæ, atque adeò non effunditur in vanum abſolutio.

Hortatvr tamen Suarez *diſputat.* 18. *ſect.* 4. prudenter id faciendum ob aliquam cauſam. Ità etiam D. Bonauentura, *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *dub. vltimo littera.*

Qværvnt autem: An confitens peccata, ſemel ritè confeſſa, teneatur ſaltem nouam materiam actus doloris ſubjicere formæ: An verò ſufficiat vetus dolor. 232

Prima opinio eſt, ſufficere veterem dolorem. Ità Diana *part.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 116. Faber *loco citato*, & videtur Scoti ſuprà; nam ideò videtur negare, in ſecunda abſolutione pœnam virtute clauium remitti, quia eodem modo accedit abſque noua diſpoſitione: Idem enim manens idem, ſemper facit idem. Ità arguit etiam Maſtrius *num.* 343.

Sed neque hoc ſequi videtur; nam cum addatur noua virtus clauium in abſolutione, non eſt eadem omninò virtus, quæ primò, atque adeò poteſt nouum habere effectum ex opere operato ex illa abſolutione, cui ſupponitur noua etiam confeſſio verecunda, habens ex hoc capite virtutem, vt declarat Benedictus XI. ſuprà.

Vera tamen ſententia eſt, exigi ſaltem nouum dolorem: Ità Suarez *loco citato*, Bonac. *diſp.* 5. *q.* 3. *p.* 1. in fine, qui multos adducunt. Maſtr. *num.* 344. adducens etiam Nauarrum, Coninchium, Amicum, Auerſam, & alios. 233

Assero cum hac ſententia, peccata iterum confitenda requirere nouum dolorem, vt ſint materia pœnitentiæ.

Probatvr. Vt conficiatur nouum Sacramentum, exigitur noua materia, & noua forma; ſed materia remota ex ſuppoſitione non eſt noua: Ergo debet eſſe ſaltem noua materia proxima; hæc autem non eſt ſola confeſſio; nam confeſſio debet eſſe doloſa, & ſine dolore non eſt materia apta confeſſioni: Ergo.

Dices, ſubjici virtute præcedentis doloris. 234

Contra, nam ille prior dolor habuit ſuam formam aptam, & nulla materia proxima ſub duabus formis adæquatis iacere poteſt.

Ex his habes, falſò Fabrum dicere, huiuſmodi confeſſionem fore Sacramentum, etiamſi inutile.

Contra enim: nam Sacramentum validum, cui non ponitur obex, ſemper habet ſuum effectum: Sed hoc per te eſt validum, nec inuenit obicem: Ergo.

Tale igitur Sacramentum cum noua attritione eſſe fructuoſum, ait Benedictus XI. Probatur à Maſtrio *num.* 345. & ab Amico, quia fructuosè de eiſdem peccatis conterimur extra Sacramentum: ergo & in Sacramento. Probatur conſequentia: nam Sacramentum ſuccedit contritioni antiquæ, eamque iuuat, vt, etiamſi imperfecta, iuſtificet per Sacramentum. Confirmatur, quia fructuosè confitemur peccata, etiamſi remiſſa contritione, & ità fructuoſum conſtituunt Sacramentum: ergo, &c.

Prior tamen ratio non placet, quia dicent, contritioni ſuccedere Sacramentum; at ſine nouis peccatis, quæ ſunt materia, non eſſe Sacramentum, atque adeò videtur petere principium. 235

Altera etiam ratio refellitur à Fabro *loco cit.* quia in priori caſu non adhuc accepit effectum neceſſarium, cum non fuerit impenſa abſolutio in ſubiectum clauibus; at in ſecundo caſu noſtro, iam accepit totum beneficium è Sacramento.

Respondetvr, tamen, ſupponi nouam materiam proximam, nouam confeſſionem doloroſam, quod non ſupponit Faber. Quod ſi talis confeſſio eſt valida, erit etiam fructuoſa; alioqui ità confiteri conſultò, erit abuti ſacramento, & non modò inane;

ſed

Digitized by Google

ſed ſacrilegium erit, contra declarationem Benedicti XI.

Obiicivnt authores primæ ſententiæ. Sacramentum, vt ſit validum, & conferat gratiam, debet eſſe eſſentialiter integrum, at verò in caſu iſto deeſt
236 materia neceſſaria, ſuper quam cadat abſolutio: Hæc enim cadit ſuper peccata; at iam ſemel abſoluta ſunt: Itaque non abſoluuntur iterum, ſed forma profunditur in vanum; neque confertur gratia, nam hæc confertur in ordine ad remiſſionem culpæ; ideò à D. Auguſtino dicitur gratia remiſſionis.

Respondetvr, negando aſſumptum; nam ſicuti, qui ſe obligauit, poteſt nouo titulo ſe obligare, puta, qui ſemel vouit, iterum vouere; ità qui remiſit debitum, poteſt iterum remittere, vt diſſerit Card. Lugo *diſp.13. ſect.3. num.73.* Tunc igitur verificabitur forma, dum nouo ex titulo doloroſæ confeſſionis remittuntur peccata, ſic enim ſæpè etiam inter homines euenit, vt remiſſa offenſa, iterum noua remiſſione remittatur. Hinc noua etiam gratia infunditur, ſicut apud hominem remittentem offenſor novum init gratiæ accrementum; fit enim illi amicior.

237 Qværes vltimò: An materia mortalis dubia, ſit neceſſaria, & venialis ſufficiens huic ſacramento.

Teneri hominem confiteri materiam dubiam mortalem, aſſerit D. Bonauentura hic *ad vltim.* Medina ſuprà, Tolet. *lib. 3. cap. 8.* Nauarrus *Manual. cap.22. numero 34.* Valentia *loco citato, ad calicem,* Suarez *num.12.* Fagundez *in 2. præcept. Eccleſ. lib.2. cap. 1.* Sayrus *lib. 1. cap. 13.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap.4. quæſt.3.* Sanchez *tom.1. decal. cap. 10. n.44.* Henriq. *lib.5. de pœnit. cap.3.* & alij.

Ratio S. Bonauenturæ eſt, quia debemus ponere moraliter in tuto noſtram ſalutem, & Deo ſatisfacere.

Addvnt Valentia, Nauar. & alij cum D. Bonauentura *diſtinct. 16. quæſt. vltim.* quòd ſi aliquis alicui veniali ità inhæreat, vt videat ſe in mortale lapſurum, niſi confeſſione ſuccurrat, omninò cum teneri. Id probat S. Doctor, è D. Auguſtino *homilia 50. & libro de medicina pœnitentiæ, capite 2.* vbi nihil minùs remedium exigit grandi nauis aperturæ, quam parvæ; ſi & parva naufragij ſit cauſa.

238 Addit Suarez, adhibendam tamen materiam certam, vt Sacramentum abſolutè conferatur humana certitudine, & hoc facilè eſt, addendo aliquod veniale, vel ſi ipſum, de quo dubitatur, an ſit mortale, ſit certò veniale, vt notat D. Bonauentura. Si tamen contingat, nullam addeſſe materiam certam, relinquitur confeſſarij prudentiæ, vt iuxta probabilitatem rei conficiat Sacramentum abſolvendo ſub conditione, ſaltem concepta. De 2. dub. agam. *ſect. 3.*

Qvod ſi confeſſus in dubio agnoſcat poſtea certò, eſſe lethale, tenetur reconfiteri. Ità communiter, apud Dianam *parte 4. tractat.3. reſolut. 5. & part. 6. tractat. 6. reſol. 51.* Sanchez *lib. 1. Moral. cap. 19.* Et eſt S. Bonauenturæ, *loco citato,* contra Breſſerum, *de conſecr. lib.4. cap.18. num.147.* Caramuel *libro 3. Theol. moral. num. 1539.* qui *n.1478.* probat, mortalia dubia non eſſe neceſſariò dicenda. Vide Lugum *diſput. 16. ſect.2. §. 4.* Baſſæum *verbo Confeſſio 3. num.6.*

QVÆSTIO VIII.

An hoc Sacramentum ſit compoſitum ex Materia, & Forma.

D. Bonau. d.22. art.2. quæſt.2.
D. Thom q.84. art.2. & 3. & q.90.

Prima ſententia eſt, totam eſſentiam huius Sacramenti poſitam eſſe in ſola abſolutione. Ità 239
videtur Scotus *in 4. diſtinct. 14. quæſt. 4.* Vnde *in diſtinct. 16. quæſt.1.* diſertè negat confeſſionem, & contritionem eſſe partes huius Sacramenti in recto; attamen *diſt.17. quæſt. vn. litt.R.* Fatetur, confeſſionem eſſe ſecundam partem huius Sacramenti, ſupponens, primam eſſe Contritionem; vel Attritionem. Sic etiam loquitur *in diſt.4. q.5. litt. D,* & *diſt.22. quæſt.15.* Vnde non benè grauiter carpitur hic præclarus Doctor à nonnullis.

Ex hac ſententia apertè ſequitur, Sacramentum hoc non conſtare ex materia, & forma, & ità in terminis concedit Maior *ibi, quæſt.2.* Gabr. *ibi, q.2.* vbi definit hoc Sacramentum: *Eſt abſolutio hominis pœnitentis.* In qua definitione ait, ſignificari confeſſionem peccatorum eſſe ità neceſſariam, vt ſine illa non poſſit fieri hoc Sacramentum, & in hoc (ait) tangitur materia huius Sacramenti eo modo, quo hic inuenitur: & inferius videtur admittere, confeſſionem ſaltem eſſe partem huius Sacramenti. Hanc ſententiam ſequitur etiam Dionyſius Ciſterc. *diſp.23. quæſt.3. art.1.*

Faber Fauentinus *diſp.20. cap.2.* latè hanc ſen- 240
tentiam tuetur, & duabus concluſionibus definit, *numer.59.* actus pœnitentis eſſe quidem partes neceſſarias ad integrandum hoc Sacramentum, ſeu eſſe partes integrales; at ſumpto ſacramento Pœnitentiæ præciſè pro quidditate, & eſſentia formali, & quidditatiua ſigni ſenſibilis, quod eſt fundamentum relationis, quæ ſignificat abſolutionem animæ à peccato, ſolam abſolutionem eſſe Sacramentum pœnitentiæ; non autem actus pœnitentis. Eodem ferè modo defenditur ab aliis Scotiſtis, recedentibus aliqualiter ab hac ſententia. Forſan credunt, formam eſſe totam rei quidditatem, &c. ideò ap[illegible]nt hanc ſuam opinionem huic quæſtioni moram.

Secvnda opinio eſt in altero extremo, totam eſſentiam huius Sacramenti conſiſtere in materia, vel in aliqua parte eius; abſolutionem verò eſſe neceſſariam ad eius complementum, non eſſentialem. Sic videtur ſentire Soto *diſtinct.14. quæſt.1. artic.1.* Ruardus Taper. *art.3. ad argumenta Calvini.* Videtur etiam Magiſtri *4. diſt. 22.* Adducitur à Soto 241
etiam D. Thomas.

Tertia opinio eſt, Sacramentum hoc conſtare ex materia, & forma eſſentialiter, nempè ex actibus pœnitentis vt materia: & abſolutione vt forma. Ità D. Bonau. *diſt.22. art.2. quæſt.2.* D. Thom. *3. part. quæſt.84. art.2. & 3. quæſt.90.* ferè tota, id accinit, & *4. cont. Gent. cap.62.* quibus locis Caiet. & Ferrar. Idem ſumitur ex Alenſi *4. part. tota q.60.* Marſilio *4. quæſt.10.* Durand. *diſt.14. quæſt.3.* eam tuentur Suarez *diſp.18. ſect.2.* Valentia *diſp.7. q.1. punct.1.* Ad eam Faber *n.64.* conatur reducere etiam ſeipſum, & Scotum. Et iam certam eſſe conſtat,

vt

Digitized by Google

vt notat Bellarm. *lib.* 1. *de Pænit. cap.* 27. Card. Lugo *diſput.* 11. *ſect.* 2. Maſtrius *diſputat.* 5. *quæſt.* 11. oſtendens, Scotum aſſentiri.

Asser o cum hac ſententia, hoc Sacramentum conſtare actibus pœnitentis, & abſolutione Sacerdotis, tamquam materia, & forma.

242 Probatvr à D. Bonauent. *in corpore*, argumento, quo vtitur Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. Nam abſolutio quidem eſt forma, in qua præcipuè vis Sacramenti poſita eſt. Forma verò dicit intrinſecam habitudinem ad materiam propriam. Sunt autem quaſi materia huius Sacramenti actus pœnitentis, nempè, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione, Pœnitentiæ partes dicuntur.

Et vult dicere, vt antea arguit *in fundamentis*, hæc eſſe intrinſeca, & eſſentialia huic Sacramento remiſſionis actualium, quod ideò dicitur pœnitentiæ, quia ſine his non poteſt remitti peccatum mortale actuale baptizati, ſaltem modo dicto *quæſt.* 6.

Ideò concludit Concilium: *Hæc de partibus ſancta Synodus tradens.* Et aduerte, Sacrum Concilium primò ponere abſolutionem, & hanc vocat eſſentialem: Deinde ponere orationes aliquas, & has excludit à partibus eſſentialibus. Subdit verò: *Sunt autem quaſi materia*, &c. vbi reſumit partes eſſentiales, quas dicit eſſe etiam actus pœnitentis, & probat, quia intrinſecè non poteſt ſine his ſtare Sacramentum iſtud.

243 Ponit verò has partes dicens, eſſe quaſi materiam, non quia non ſit vera materia Sacramentalis; ſed quia vel tota materia Sacramentalis non eſt propria, ſed per analogiam ſic appellatur; vel quia Materia huius Sacramenta non eſt ex aliquo elemento, ſicut in aliis, vt notat Suarez *num.* 3. cum D. Bonauent. *ad primum*.

Eadem doctrina habetur in Concilio Florent. *in Decreto Eugenij*. Et in Bulla Leonis X. cont. Lutherum, quocum non eſt tamen Scotus, nam is Catholicus concedit etiam confeſſionem, contritionem, &c.

Respondet Faber *num.* 70. eſſe quidem neceſſarios actus pœnitentis, attamen ſecundum rationem formalem fundamenti relationis, ſignificationis, & abſolutionis animæ à peccato.

At quis non videt, formam illam neceſſariò informare talem materiam, vt ſit efficax? Cur ergo illa materia non eſt pars eſſentialis; ſicuti etiam in corporeis videmus. Profectò etiam Confeſſio eſt ſignum ſenſibile gratiæ, ex inſtitutione Chriſti, vt notauit Suarez. Hoc profectò, vt reor, eſt cauillari contra Concilia. Quis enim non videt etiam confeſſionem eſſe cauſam inſtrumentalem gratiæ.

344 Contra Sotum verò vrget ratio Scoti, & Fabri *num.* 62. & 63. Sacramentum eſt ſignum efficax gratiæ: Ergo quod eſt tale ſignum, eſt pars Sacramenti; ſed hæc ſignificatio reſidet præcipuè penes formam: Ergo. Hoc ad litteram eſt argumentum D. Bonauenturæ, *in corpore*.

Obicies cum Scoto. Illud eſt eſſentialiter Sacramentum, quod eſt ſignum efficax gratiæ; ſed talis eſt ſola abſolutio; non confeſſio. Ergo.

Faber *num.* 63. prætendit, confeſſionem non eſſe principalem, quia non ſignificat gratiam ita principaliter, vt abſolutio, etſi in argumento initio in ſola abſolutione totam ſignificationem ponat. Minor probatur ex D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *artic.* 1. *quæſt.* 3. poſt medium corporis, vbi ait, *Non eſt data virtus Sacramenti confeſſioni; ſed abſolutioni.* Et hæc eſt ſententia etiam D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 2. & 3. & indicat *quæſt.* 27. *de ver. artic.* 8. *ad* 2. Capr. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 3. *ad* 1. Ferrar. 4. *contra Gent. cap.* 72. Vegæ *lib.* 13. *in Trident. cap.* 15.

Ratio eſt, quia tota hæc efficacia procedit à poteſtate clauium, quæ ſolùm eſt in Sacerdote, & ideò tota videtur eſſe in actu eius. Neque inde fit, materiam non eſſe de eſſentia, quia non eſt neceſſe, vt totum aliquod efficiat ſecundùm omnes partes eſſentiales, ſicut in naturalibus materia eſt de eſſentia ignis, quamuis tota actiuitas ſit in forma. Hanc reſponſionem cenſet probabilem etiam Suarez *num.* 12.

Respondetvr ſecundò, etiam partes materiales huius Sacramenti habere vim actiuam. Ità D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 1. & 2. *ad* 3. & *quæſt.* 86. *art.* 6. Alenſis *quæſt.* 61. *memb.* 6. Richardus *diſt.* 16. *artic.* 1. *quæſt.* 2. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 17. Caietanus *quæſt.* 84. *artic.* 2. Soto *diſt.* 14. *art.* 2. & 3. Cano, & alij Thomiſtæ, ac Suarez *num.* 13. & Lugo *num.* 34. 245

Favet Concil. Trident. ſuprà dicens, præcipuam vim huius Sacramenti poſitam eſſe in forma: indicat ergo, aliquam vim eſſe in materia, & ratio ſumitur, quia Sacramenta id efficiunt, quod ſignificant, ſicut ergo per omnes partes ſignificant; ità efficiunt, & ità ſoluitur argumentum Scoti, negato aſſumpto.

Hoc ſanè arbitror ſenſiſſe D. Bonauent. reddit enim ibi rationem, cur Chriſtus per ſe non publicauerit confeſſionem, ſed ſolum dederit Apoſtolis poteſtatem abſoluendi, inſinuando, confeſſionem eſſe neceſſariam, quia confeſſio eſt opus merè humanum, vnde non eſt data virtus Sacramenti confeſſioni; ſed abſolutioni; ideò rectè hominibus puris inſtitutio, ſeu publicatio debuit reſeruari. Vult dicere, poteſtatem clauium expreſsè fuiſſe tradendam à Chriſto, quia in hac includitur virtus Diuina remittendi peccata, confeſſionem verò non expreſsè fuiſſe neceſſariò tradendam. ſed ſolùm implicitè eam publicando per Apoſtolos, quia modo humano ſubintelligitur neceſſaria, ſtatim ac mundus credebat virtutem, & neceſſitatem huius indicij abſolutorij, & ligatorij; nec noua diuina virtute erat opus, ſed ea ſola, quæ ei redundat, dum informatur ad cauſandam gratiam. Cæterum confeſſionem, quia eſt opus humanum, & liberum, iniungi dicit, & poſſe etiam ab hominibus, vt tamen neceſſarium, impoſita neceſſitate huius iudicij, & abſolutionis. 246

Obicies ſecundò. Hoc Sacramentum eſt reconciliationis; at confeſſio non indicat reconciliationem, ſed ea ſolâ abſolutione exprimitur. 247

Respondetvr etiam confeſſione exprimi, nam dum confitetur coram Sacerdote ex promiſſione, & pacto Chriſti: ſignificatur Deum illi, & illum Deo reconciliari.

Ex dictis collige quid velit S. Doctor *diſt.* 14. dicendo, hoc Sacramentum ſupponere pro abſolutione; non enim vult, actus pœnitentis ſignificari in obliquo, vt ei adſcribit Maſtrius *diſputatione* 5. *quæſtione* 11. & vt credunt omnes Scotiſtæ cum ſuo Doctore.

Sane contritionem, & confeſſionem, vt partes intrinſecas, in recto ſignificari, vult. Eum ſequuntur Vaſquez ad *hunc articulum, dub.* 2. & Card. de Lugo *diſput.* 12. *ſectione* 3.

Ratio eſt, quia hoc Sacramentum eatenus habet 248

habet pro forma abſolutionem quatenus eſt iudicium: Sanè iudicium in recto dicit etiam actus inquiſitionis, confeſſionis, &c. à quibus pendet ſententia, quod fruſtra negat Maſtrius *num.* 329. Profectò enim ea, quæ intrinſeca, & eſſentialia ſunt, ſignantur in recto: Ea verò, quæ in obliquo connotantur, non pertinent ad rei eſſentiam, ſed ſolùm tanquam additamenta, vt docet ipſe Maſtrius *part.* 1. *Inſtit. Logic. tract.* 1. *cap.* 3.

249 Respondet, id verum eſſe in ente per ſe vno, non de toto per accidens, ſicut eſt Sacramentum.

Ad falsò ſupponit, Sacramentum eſſe vnum per accidens; eſt enim vnum quod morale, ex partibus eſſentialibus conſtitutum; ex his autem actus pœnitentis ſunt præcipui.

Neqve obſtat quod Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. ait, vim huius Sacramenti præcipuè in verbis illis formæ eſſe ſitam: *Ego te abſoluo.* & Concilium Colonienſe *cap.* 3. dum ait: *Hoc Sacramentum potiſſimum in abſolutione presbyteri conſiſtere.* Vnde ſic arguit Maſtrius *num.* 328. Id ſignatur in recto, quod principaliter ſignatur. Talis eſt abſolutio: Ergo. Confirmat; nam ſine formali actu pœnitentis poteſt eſſe Sacramentum; non autem abſque formali abſolutione.

250 Respondetvr enim, dici formam eſſe præcipuum in hoc Sacramento, quia dat remiſſionem in hoc Sacramento intentam, ità, vt actus pœnitentis non ſint formaliter neceſſarij. Inueniat Maſtrius quando, vel vbi ſufficiant actus pœnitentiæ non formales. Sanè Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. definit, neceſſarios eſſe actus formales Pœnitentiæ dicens: *Quòd cum Sacramentum ſit ad inſtar actus iudicialis, quo à Sacerdote, vt à Iudice, ſententia pronunciatur, ideò non debet pœnitens adeò ſibi de ſua fide blandiri, vt etiamſi nulla illi adſit contritio, putet tamen, ſe propter ſuam ſolam fidem verè, & coram Deo eſſe abſolutum, nec enim fides ſine pœnitentia remiſſionem vllam peccatorum præſtaret.* Quare miror Maſtrium indebitum illum ſenſum ſancto Doctori impegiſſe.

QVÆSTIO IX.

Quæ Materia, & quæ Forma conſtituat hoc Sacramentum.

D. Bonauent. diſt. 22. art. 1. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt 84. art. 2. & quæſt. 90.

252 QVoniam hîc ſolùm in genere eſſentiam huius Sacramenti inquirimus, ideò tantùm in genere partes diſcutimus, & proprias diſputationes ad propria loca differimus.

Præterea etiam hîc obiter præmitto formam eſſe verba Sacerdotis in abſolutione, vt definit Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. & Florentinum *in Decreto Eugenij.*

De materia verò; Durandus *in* 4. *diſtinctione* 16. *quæſtione* 1. ſolam confeſſionem dicit eſſe materiam, quia contritio, cùm non ſit ſenſibilis, non poteſt eſſe materia Sacramenti. Neque etiam ſatisfactio, cùm ſine hac, & ſubſtantia, & effectus Sacramenti eſſe poſſit; nam abſoluit Sacerdos, & iuſtificato imponit ſatisfactionem, vel ſaltem ea non adimpletur ante iuſtificationem, etiam ſi ante abſolutionem imponatur. Idem ferè ait Gabriel *diſtinctione* 14. *quæſtione* 2.

Vera tamen ſententia eſt, tres eſſe partes huius materiæ, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem. Ità docet D. Bonauent. *diſt.* 22. *artic.* 2. *quæſt.* 2. *in corpore*, & aliis locis *in* 4. *ſent.* ſuprà allegatis, & *ſexta parte Breuil. cap.* 10. & 3. *part. Centil. ſect.* 51. D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 2. *& quæſt.* 90. *& in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 1. *art.* 1. Richardus 1. *quæſt.* 1. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 66. *memb.* 1. *art.* 2. Guillel. Pariſienſis *tract. de Pœnit. cap.* 45. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 17. §. 6. & cæteri, vt refert Suarez *diſputatione* 18. *ſect.* 3. & tandem Concilium Tridentinum, & Florentinum doctrinam hanc probarunt.

Qvoniam verò de confeſſione omnes id concedunt, non immoror; ſolùm aduerto, rationem toties refricatam à D. Bonauent. *diſtinct.* 17. *part.* 1. *quæſt.* 4. & *part.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, ad finem, & *quæſt.* 2. *ac* 3. *in corpore*, & alibi; Sacramentum hoc inſtitutum cùm fuerit ad modum iudicij, & ante iudicis ſententiam, neceſſe ſit præcedere accuſationem Rei, & ſufficientem delicti manifeſtationem, hæc ſanè tanquam materia intrinſeca ſupponitur, ſuper quam cadat iuſta ſententia; nullus enim iudicare poteſt, niſi de his, quæ nouit iuridicè. Ità dicitur Prouerb. 12. *Qui iudicat, quod nouit, index iuſtitiæ eſt.* Præterea, quia hoc iudicium eſt voluntarium, & etiam ad ſalutem animæ ordinatum, ideò requirit voluntariam Rei accuſationem, & propterea voluntaria confeſſio eſt neceſſaria, & intrinſeca huic iudicio, vt notat Suarez *diſputat.* 18. *ſect.* 3. *num.* 4. ex D. Bonauentura *quæſt.* 3. *citata.* 253

Vnde Innocentius I. *epiſt.* 1. *cap.* 7. ait: *De pondere æſtimando delictorum Sacerdotis eſt iudicare, attendendo ad confeſſionem pœnitentis, ad fletus, ad lacrymas.*

Et D Chryſoſtomus *lib.* 12. *de* Sacerdotio, ait: *Quomodo manus quis adhibere poſſit ei morbo, cuius genus nequaquam intelligat.* Et infrà concludit: *Quamobrem opus eſt, vt qui laborant Chriſtiani ſibi perſuadeant, Sacerdotum curationibus ſua ſponte ſe ſe ſubmittere.* 254

Propterea Ambroſius, epiſtol. 3. dicit: *Prouidum debere eſſe iudicium Sacerdotale, nec debere Sacerdotem populi peccata comedere, ideſt remittere* (cibus enim Sacerdotis eſt peccatorum remiſſio) *ſine confeſſione ſyncera.*

Et D. Hieronymus *ad* 10. *Eccleſiaſte* relatus *quæſtione* 5. idem teſtatur.

Tandem Gregorius Nazianzenus *in ſententiis*, diſticis verſibus contextis, ait:

Cum medicum poſtulent tua vulnera, ſi tegis illa;
Peſtiferam ſaniem nil prohibere queat.

& Oratione 15. ait: *Magnam peccatorum medicinam eſſe confeſſionem.* Ex quibus etiam S. Doctor, ſumit *locis allegatis* congruentias inſtitutionis huius confeſſionis, quia apta eſt ad placandum Deum; humiliandum ſeipſum; & peccatum euitandum.

Qvoad Cotritionem, eodem modo certum eſt, eam eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti. Sic habetur in allegatis Conciliis, & in Bulla Leonis X. contra Lutherum *art.* 15. ex Conciliis etiam Colonienſi, Moguntino, & Senonenſi, & Catechiſmo Pij V. in doctrina de hoc Sacramento, & ex authoribus citatis.

Probatvr à D. Bonauent. *diſt.* 22. *loco cit. in fundamentis, & corpore*; quia confeſſio Sacramentalis eſt accuſatio pœnitentis ad reconciliationem cum Deo obtinendam ordinata: Ergo debet procedere à 255

corde

corde pœnitente, atque adeò internam contritionem ſignare, vt etiam arguit Suarez, *num.* 5.

Ex quo ſoluitur etiam à D. Bonau. *ad argumenta*, & Suarez *num.* 6. ratio Durandi, qua excludere conatur contritionem à partibus Sacramenti; eò quòd interna ſit; & eò quòd Sacramentum ſit ſignum ſenſibile.

Respondetvr enim, Contritionem reddi ſenſibilem in actibus internæ humiliationis, confeſſionis, &c.

Dices, actus hos externos non indicare contritionem; ſed voluntatem confitendi. Reſpondet D. Bonauentura *ad vlt.* actus illos indicare internam contritionem, quia ſi gemit, & ſe accuſat. Ergo intus dolet, atque adeò deteſtatur culpam, & habet voluntatem emendandi, & ſatisfaciendi.

Hinc eruitur ratio ad probandam neceſſitatem intrinſecam ſatisfactionis; nam ad integritatem iudicij pertinet inflictio pœnæ vindicantis culpam. Argumentum verò Durandi ad ſummum probat, non eſſe partem eſſentialem, niſi in acceptatione; integralem verò in executione: Sed de hoc, cùm de Satisfactione, agam.

256 Vrget Durandus. Materia præſupponitur formæ; at Satisfactio ſequitur formam, id eſt, abſolutionem. Confirmatur: nam in aliis Sacramentis, vel non diſtinguuntur partes materiales, vt in Baptiſmo; vel ſi diſtinguuntur, vnicuique parti materiæ reſpondet pars formæ, vt patet in Euchariſtia, & Extrema Vnctione: Cuius ratio eſt. quia forma debet cadere ſuper materiam; at in hoc Sacramento abſolutio non cadit ſuper ſatisfactionem.

Propter hæc Petrus Oſma dixit, non eſſe dandam abſolutionem, niſi poſt ſatisfactionem impletam; & hoc ſeruatum in Eccleſia Græca referunt hiſtoriæ, vt infrà *quæſtione* 4. dicam. Hunc erroris damnat Sixtus IV.

Atqve hoc dicere neceſſarium, eſt error, contra conſuetudinem Eccleſiæ Latinæ. Vnde falſum eſt etiam dicere, id eſſe commodius, vel vtilius; nam rectus ordo poſtulat, vt prius remittatur culpa; deinde fiat ſatisfactio pro temporali pœna, tum quia hæc pœna non eſt propriè debita, donec ſit remiſſa culpa cum pœna æterna, vt arguit S. Doctor, *diſtinctione* 15. *part.* 2. *quæſtione* 2. *in corpore*, & Suarez *num.* 8.

257 Adde aliam rationem, quia ſatisfactio facta in peccato mortali non valet ad remiſſionem pœnæ, vt docet D. Bonau. *diſtinctione* 15. *p. p. art.* 1. *quæſtione* 3. quem communiter Theologi ſequuntur, vt oſtendam *quæſtione* 2.

Ad argumentum igitur negatur, omnes partes materiæ, pertinentes ad integritatem, ſupponi formæ ſemper, vt patet in compoſitis Heterogeneis, & in moralibus in iudicio humano. Neque oportet ſeruare ſimilitudinem cum aliis Sacramentis, quoad omnia, quia hoc eſt ſpeciale iudicium. Sanè etiam iudicio humano datur mulcta poſt latam ſententiam, vt notat Card. Lugo.

258 Addit D. Bonauent. *diſtinct.* 16. *part.* 1 *dub.* 1. *litt.* & cum eo Suarez *num.* 9. formam informare etiam ipſam ſatisfactionem, quatenus voto acceptatur, ſeu includitur in contritione. Vel quatenus ipſa ſatisfactio per ordinem ad claues, atque adeò per ordinem ad claues, atque adeò per quandam moralem coniunctionem cum forma Sacramentali habet Sacramentalem ſignificationem, & aliquam efficaciam ex opere operato.

Qværes; an dantur aliæ partes huius Sacramenti.

Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.* 16. aliam partem addit, quam vocat ceſſationem à peccatis, quia hinc inchoanda eſt Pœnitentia, vt Tridentinum dixit *ſeſſ.* 6. *cap.* 14. ſed non eſt cur talis pars addatur. Quia, ſi illa ceſſatio dicat meram negationem, non eſt dicenda pars, quia non eſt actus pœnitentis, nec eſt aliquid reale, quod componat Sacramentum: Si autem ſumatur quatenus eſt voluntaria, ſic non diſtinguitur à propoſito iterum non peccandi, & ità continetur ſub contritione, vt docet D. Bonauent. *diſtinctione* 14. *part.* 2. *quæſtione* 1. *in corpore.*

Hæretici alias partes confingunt huius Sacramenti, nempè, fidem, & terrores conſcientiæ. 259
Sed eos damnat Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. procedunt enim ex aliis hæreticis principiis, circa iuſtificationem.

QVÆSTIO X.

Vtrum hoc Sacramentvm *ſit vnum tantùm, illudque iterabile.*

Asserendvm primò, hoc Sacramentum eſſe vnum ſpecie. 260

Probatvr à D. Bonauent. *diſt.* 22. *artic.* 2. *quæſtione* 2. *ad vlt.* quia vnum eſt ſignum ſenſibile adæquatum, ad vnum effectum ſpecificum; nam actus pœnitentis, ſuper quos cadit abſolutio, ſunt vnum ſignum reconciliationis cum Deo, poſt mortalem inimicitiam contractam, cum Deo poſt Baptiſmum. Ideò vnum eſt ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ.

Asserendvm ſecundò, etiam eſſe vnum numero. Probatur ex D. Bonauent. nam, licèt partes, puta Confeſſio, Abſolutio, Contritio, & Satisfactio impoſita, puta ieiunium, & eleemoſyna, variæ ſint, & poſſint tempore aliquo diſtare, tamen ſufficit moralis coniunctio, qualis eſt accuſationis, ſententiæ, & executionis ad vnum iudicium ſtatuendum, & ità illæ partes vniuntur moraliter; neque eſt neceſſaria arcta ſimilitudo, & coniunctio, qualis eſt inter partes totius homogenei, ſed ſufficit totius heterogenei, & ità vnum poſſunt numero conſtituere, vt arguit S. Doctor. *loco cit.*; & hoc conſonat ſententiæ Conciliorum, Florent., & Trid. quæ de hoc, tanquam de vno compoſito ex ſuis partibus loquuntur. Quod ſi hæc ſigna componentia hoc Sacramentum non componerent vnum numero, iam non eſſent ſigna partialia; ſed eſſe multa Sacramenta, vt infert Suarez *num.* 3. cum D. Bonau. *in argumento*, ad quod vltimò reſpondet.

An verò ſit multiplicabile in eodem ſucceſſivè, ſeu iterabile, certum eſt, & conſtat ex dictis *quæſtione* 7. cum D. Bonauentura *diſt.* 14. *part.* 2. *quæſt.* 2. vbi oſtendi, Pœnitentiam eſſe iterabilem. Hoc verò docet S. Doctor *in* 4. *diſt.* 17. paſſim, & *in Confeſſionali.* 261

Probatvr verò directè à D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt.* 3. *in corpore* ex poteſtate clauium vniuerſali, data *Matth.* 16. 18. & *Ioan.* 20. quæ cadit ſuper omnia pecata: *Quæcunque alligaueritis, &c. Quorum remiſeritis peccata, &c.* hoc enim eſt Sacramentum recidentium; alioqui nec eis ſatis prouidiſſet Chriſtus. Et quidem de peccatis oblitis, nondum confeſſis, tenetur pœnitens ea clauibus ſubjicere, vt omnes fatentur, *locis adductis.*

Qvidqvid

Digitized by Google

Qvidqvid modernus quidam temerè excogitauit, quod damnat Alexander. VII.

Opponit ſibi Suarez nonò, quia videtur, poſſe aliquem ſæpius iterare confeſſiones, ob ſolum gratiæ augmentum, quod eſt falſum.

262 Respondet Suarez ex D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *dub. vlt. litt.* poſſe ob augmentum gratiæ repeti, ſed tamen faciendum prudenter; ob finem verò remiſſionis, ait S. Doctor non iterandam, niſi probabiliter præſumatur de inanitate præcedentis confeſſionis.

Plvres verò caſus huius neceſſitatis oſtendam infrà cum D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 4. *litt.* & *diſtinct.* 21. *part.* 2. *quæſt.* 1.

QVÆSTIO XI.

Vtrum in hoc Sacramento ſit aliquid, quod ſit res, & Sacramentum ſimul.

D. Bonauent. diſtinct. 22. art. 2. quæſt. 2.

263 Commvniter Theologi in quolibet Sacramento tria aſſignant, nempè aliquid, quod ſit Sacramentum, quod ſignificat, & facit gratiæ effectum; ſed non ſit, nec ſignificatur per Sacramentum; ſecundò rem Sacramenti, qui eſt effectus vltimus Sacramenti, qui per illud ſit, & ſignificatur; nihil autem ſignificat. Tertiò rem ſimul, & Sacramentum, quod, & aliquid ſignificat, & cauſat, ab exteriori Sacramento ſignificatur, & cauſatur, & ideòque vtriuſque rationem, & nomen participat. Et quidem Sacramentum eſt confeſſio cum abſolutione ex D. Bonauentura; Res verò eſt remiſſio peccatorum: Difficultas verò eſt in inuenienda Re ſimul, & Sacramento.

Commvnis ſententia eſt, interiorem actum contritionis eſſe in hoc Sacramento Rem, & Sacramentum ſimul. Sic D. Bonauent. *diſtinctione* 22. *articulo* 2. *quæſtione* 2. D. Thom. *quæſtione* 84. *articulo* 1. *ad* 3. & ferè cœteri cum Magiſtro *diſt.* 22.

264 Difficvltatem ingerit tamen, quia id, quod eſt res, & Sacramentum ſimul, diſtinguitur à toto illo, quod eſt Sacramentum merum: interior verò Contritio eſt pars Sacramenti meræ. Deinde quia contritio interior, nullo modo ſit per Sacramentum tantùm, quia non ſit per confeſſionem; nam potiùs vera confeſſio debet procedere à contritione: nec ſit per abſolutionem, quia hæc potiùs ſupponit contritionem, vt materiam.

Propter quas difficultates varij ſunt modi hanc rem explicandi.

265 Facilis modus eſt, quem videtur habere D. Bonau. *loco cit. ad argumenta* cum Magiſtro *ibi*, Alenſis 4. *part. quæſt.* 60. *memb.* 1. *art.* 1. Vt aliquid ſit res, & Sacramentum ſimul, non eſt neceſſarium, quod fiat à Sacramento tantùm, ſed ſatis eſt, vt ſignificetur; ſicut etiam non eſt neceſſarium, vt aliquid efficiat, ſed ſatis eſt, vt ſignificet; nam ſalus corporis, quæ in Extrema-Vnctione eſt res, & Sacramentum, non efficit ſalutem animæ; ſed ſignificat; nec vinculum Matrimonij efficit gratiam, ſed ſignificat, & nihilominus, qui hæc ſignificant, & ſignificantur, vel fiunt per Sacramentum ipſum, dicuntur res, & Sacramenta ſimul. Sic ergo in præſenti, quia contritio, vt coniuncta confeſſioni, ſignificat interiorem gratiam, & quia per ipſam confeſſionem ſignificatur; dicetur res, & Sacramentum ſimul; ſicut corpus Chriſti, vt coniunctum ſpeciebus Sacramentalibus, ſignificat Chriſtum, in propria ſpecie exiſtentem; ſignificatur verò per ipſas ſpecies, & hoc ſatis eſt, vt dicatur res, & Sacramentum ſimul, etiamſi ab efficientia præſcindamus. Hac explicatione contentos fuiſſe allegatos DD. ait Suarez.

D. Thomas *loco cit.* docet, id quod eſt Sacramentum tantùm pœnitentiæ, eſſe cauſam interioris pœnitentiæ, quatenus eſt res, & Sacramentum ſimul; nam, quia Sacramenta nouæ legis id efficiunt, quod ſignificant, ideò forſan viſum eſt D. Thomæ neceſſarium, vt quidquid eſt res huius Sacramenti, ideſt ſignificata per illud, ſit etiam effectus. Quomodo autem Contritio ſit effectus Sacramenti præciſi, variè à Thomiſtis explicatur, vt videre eſt apud Sotum *diſtinctione* 14. *quæſt.* 1. *artic.* 1. Ferrar. 4. *cont. Gent. cap.* 72. & Caietanus *ad locum cit. D. Thom.* 266

Ipse D. Thom. ſeipſum videtur exponere *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 2. *art.* 1. *quæſtiuncula* 2. *ad* 1. & 2. & cum eo Capr. *q.* 2. *art.* 3. *ad* 1. *Durandi*, Contritionem poſſe dupliciter conſiderari. Primò ſecundum ſe; & vt ſic pertinens ad Sacramentum tantùm. Secundò quatenus per coniunctionem ad alios actus, præſertim abſolutionem eleuatur, & accipit virtutem ſanctificandi hominem ex opere operato; & vt ſic, eſſe rem Sacramenti, & cauſari ab ipſo Sacramento, præſertim à forma eius, quia ab illa accipit prædictam virtutem. Ità exponitur etiam à D. Bonauentura, *ad tertium*. 267

Adverte autem, interiorem pœnitentiam non appellari rem Sacramenti, quatenus eleuatur in ratione ſigni, ſeu materiæ, ſed in ratione diſpoſitionis; quia, ſi ſit attritio coniuncta toti Sacramento, ſit ſufficiens diſpoſitio ad gratiam; Si verò ſit contritio, ſit diſpoſitio ad perfectiorem gratiam, quam per ſe ſufficeret, quæ eleuatio non ſpectat ad rationem Sacramenti, ſed ad quendam effectum eius.

Svarez *num.* 13. ſic explicat cum Caietano, interiorem pœnitentiam, vt informem, eſſe Sacramentum, & partem Sacramenti: vt formatam verò per gratiam Sacramentalem, eſſe rem Sacramenti. Nam, ſi erat attritio non intrinſecè; ſed extrinſecè tantum, vt ſupra *diſp.* 1. *quæſt.* 15. dixi. Si verò erat contritio, ſit moraliter dignior, & meritoria gloriæ, quod ſatis eſt, vt ſub ea ratione dicatur effectus Sacramenti. 268

Neqve neceſſe eſt, vt idem ſub eadem ratione ſit Sacramentum, & res.

QVÆSTIO XII.

Vtrum in hoc Sacramento neceſſarius ſit aliquis ritus.

De ſubſtantia Sacramenti nil aliud eſt neceſſarium; nam Concilia Florent. & Trident. integram nobis eſſentiam Sacramenti tradidere, nec alicuius alterius ritus meminere. 269

Neqve eſt aliquis ritus præceptus.

Solebant aliàs pœnitentes confiteri proſtrati, vt refert Marianus Victor. *lib. de Confeſſ.* nunc autem flexis genibus.

Ex parte Miniſtri ſunt tres cæremoniæ: Prima conſiſtit in quibuſdam verbis deprecatoriis, quæ 270

partim

partim antecedunt, partim ſequuntur formam, de quibus multa apud Burchardum *lib.* 18. *ſui Decreti*, & aliquid attigit D.Thom. *quæſt.* 84. *art.* 4. *ad argumenta*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. dixit laudabiliter hoc fieri, quo verbo ſatis indicat, non eſſe neceſſitatis, quia tamen decens, & vtile eſt, non eſt ſine cauſa omittendum. Nam per illam orationem poteſt impetrari, vel maior diſpoſitio, vel perſeuerantia, vt docet D. Bonauent. *diſtinct.* 17. *part.* 2. *dub.* 5. *litt.* vbi apertè declarat, congruum quidem eſſe, vt etiam deprecationes illæ apponantur, vt impetrent à Deo diſpoſitionem pœnitenti ad recipiendam abſolutionem, non tamen hæc eſſe neceſſaria: Et hoc ſolùm vult etiam *diſputat.* 18. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, quando dicit, præmitti in forma deprecationem, & ſequi abſolutionem: Vult dicere, deprecationem præmitti formæ. Sic & Baſſæus *verb. Abſol.* 1. & alij.

271 SECVNDA cæremonia eſt ſignum crucis, quod in fine exhibetur, vt meminit etiam D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 4. *ad argumenta*; & Stephanus P. *in cap. Nunquid de conſecr. diſt.* 5. dixit, hoc ſigno omnia perfici Sacramenta. Neque tamen de hoc eſt aliquod præceptum.

VLTIMA cæremonia eſt manus impoſitio, de qua D. Thom. *illo art.* 4. ex profeſſo, & Vvaldenſ. *lib.* 1. *de Sacram. cap.* 147.

ERAT quidem hæc cæremonia etiam in pœnitentiis publicis iniungendis adhibita, quod in atriis Eccleſiæ fiebat, vt ſumitur ex Concil. Carthag. IV. *cap.* 76. Araus. I. *cap.* 3. Cypr. *epiſt.* 9. Auguſtino *lib.* 3. *de Bapt. cap.* 16. & ſcribit S. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 2. referens hunc vſum ex Concil. Agathenſ. vbi habet aliqua verba, quæ præceptum ſonant, ait enim: *Pontifex proſtratus oret, tunc ſurgens ab oratione, iuxta quod Canones iubent, manus eis imponat*, &c.

272 VVLT autem dicere, ità fieri iuxta ſtatuta canonum, non id præcipientium.

Ex his tamen habetur, hunc ritum in Sacramento iſto ſolitum adhiberi, & hinc ortum; nam pœnitentiæ publicæ ex priuatis ortum habuere; non autem priuatæ, & ſecretæ ex publicis, vt inferunt hæretici; nam ante omnia decreta publicarum pœnitentiarum, quæ refert S. Bonauent. *loco citato*, erat Confeſſio ſecreta ex inſtitutione Chriſti, vt oſtendi *quæſtione* 1. & 4. cum S. Doctore.

ALIQVI dixere hanc cæremoniam eſſe præceptam ex Concil. Nicæn. *cap.* 9. quod refert D. Thom *opuſc.* 22. *cap.* 4.

AIT tamen S.Thom. hoc eſſe falſum. Sequitur Soto *diſt.* 14. *art.* 4. Paludanus *diſt.* 22. *quæſt.* 3. Imò aduertit Nauar. *de Pœnit. diſput.* 6. *cap.* 1. *in principio numeri noni*, ſæpe, præſertim cum fœminis, non expedire illa vti. Victoria verò *in ſumma, num.* 106. dicit, vniuerſaliter non expedire tangere caput pœnitentis, ſecus verò cenſet de ſola manus extenſione, abſque tactu, dum forma profertur. Conceditur à Suarez *diſput.* 18. *ſect.* 6. Vide & Tannerum *diſp.* 6. *quæſt.* 9. Vaſquez *diſput.* 48. Reginaldum *lib.* 8. *cap.* 1. Petrum Ledeſ. *cap.* 4. cum Soto *in* 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 1. *articulo* 4.

QVÆSTIO XIII.

An Forma huius Sacramenti ſit hæc: ABSOLVO TE.

SVPPONO hìc, formam eſſe voce humana proferendam aliquibus verbis, vt docet D. Bonauent. 273
diſt. 18. *art.* 2. *quæſt.* 1. & 2. D. Thom. *quæſt.* 84. & omnes ferè Thologi, & hoc definit Concil. Florent. *in Decreto Eugenij* dicens: *Forma huius Sacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert, cùm dicit: Ego te abſoluo.* & Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. formam huius Sacramenti definit poſitam in illis Miniſtri verbis: *Ego te abſoluo, &c.*

QVO exploditur opinio Paludani *diſtinctione* 17. *quæſt.* 2. *artic.* 1. *num.* 7. Medinæ *Cod. de confeſſ. quæſt. de modo confit.* Petri Soto *lect.* 11. *de Confeſſ.* Nauarri *in ſumma, cap.* 21. *num.* 36. & *in cap. Quæ pœnitet, de Pœnit. diſtinct.* 1. *num.* 4. dicentium, ſufficere, ſi alio ſigno explicetur intentio Sacerdotis, vt ſcripturâ, cùm ſimilia ſint ſatis etiam in matrimonio. Probo è Concil. Florent. quod ait, regulariter perfici verbis: At hoc firmat regulam in contrarium de cœteris, vt notat Card. Lugo *diſputat.* 13. *ſectione* 1.

SVPPONO etiam, hæc verba conuenienter proferri modo indicatiuo contra hæreticos, negantes 274
poteſtatem clauium, quos ſuprà *quæſtione* 1. exploſi.

INTER Catholicos verò, concedentes poteſtatem clauium, & negantes, hæc verba habere ſenſum indicatiuum, ſed ſolùm deprecatorium, numeratur à Fagundez, & aliis D. Bonauentura *diſtinct.* 18. *art.* 2. *quæſt.* 1. & 2. cum Alenſi, quaſi exiſtimarint, abſolutionem non ferri ſuper culpas. Sed de hoc ſatis *quæſtione* 1. Profectò S. Doctor hæc verba aptè proferri docet *quæſtione* 2. *citata* in modo indicatiuo: *Ego te abſoluo.* Quo ſentit D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 3. & *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 2. Scotus Gabriel, Paludanus, Durandus, & reliqui *diſtinctione* 14.

EST autem res certa ex vſu Eccleſiæ, & ex definitionibus Conciliorum, Florentini, & Tridentini, quibus adde Concil. Moguntinum *cap.* 4. & definitionem Leonis X. *in condemnat* 11. & 12. *articulorum Lutheri.*

CONCEDIT quidem *locis adductis quæſtione* 2. 275
& 12. aliqua verba deprecatoria apponi, ſed accidentaliter, à quo tamen accidente aliquando denominatur Sacramentum, vt à S. Leone Papa *epiſt.* 89. & habetur *in cap. Mutiplex de Pœnit. diſtinct.* 1. & Chryſoſtom. *lib.* 3. *de Sacerdotio*, & Hieronymo *ad pſalm.* 28. qui abſolutionem Sacerdotis nomine precationis ſignificare viſi ſunt; Sed locuti ſunt ob ea verba deprecatoria, quæ ſolent adiungi, vt aduertit S. Bonauent. ſuprà, & D. Thom. *quæſtione* 84. *art.* 3. *ad* 2. Quarè falsò Baſſæus, *verb. Abſol.* 1. ait, formam per modum impetrationis aſſeri à D. Bonauentura. Et ſanè D. Bonauenturam vero ſenſu locutum, & malè in contrarium adduci notauit Valentia.

ASSERO igitur, formam proferendam indicatiuè: *Ego te abſoluo, &c.*

PROBATVR à D. Bonauent. *diſtinct.* 18. *art.* 2. 276
quæſt. 2. *in corpore*, quia Sacerdos abſoluit, vt Iudex, & arbiter à Deo conſtitutus, atque adeo vt ferens ſententiam, ea verba pronunciat. Hac ratione vtuntur Suarez *num.* 24. Faber *diſp.* 21. *num.* 48. & 49.

& 49. & cæteri apud Maſtrium *num.* 359. & illi, qui Seraphicum aduerſarium ſibi conſtituunt.

Recte autem adhibetur verbum. *Abſoluo te à peccatis*, ſunt enim peccata vincula, vt habetur, *Prouerb.* 5. *Iſa.* 52. & 58. *Pſal.* 115. & 118. & Chriſtus ideo loquitur: *Quæcunque ſolueritis, erunt ſoluta:* Matth. 18.

277 Validum tamen fore Sacramentum ſi verbo *remittendi* vtamur: *Remito tibi peccata tua*, docent Caietánus, & Soto ſuprà, ac Valentia, qui etiam valere dicunt, ſi proferatur ſic: *Sacramentum abſolutionis tibi impendo.*

Hoc idem voluit Scotus, dum aſſeruit, non eſſe adeò neceſſarium verbum ordinarium abſolutionis: *Abſoluo te*, quin alia etiam ſatis eſſe poſſint, vt: *Remitto tibi* quod è Chriſti elicitur inſtitutione dicentis: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur, &c.* & in hoc conſtituit differentiã inter hoc Sacramentum, & Baptiſmum, atque Euchariſtiam: in his enim ſunt verba præfixa; vnde Baptiſmus non erit Validus in nomine Trinitatis, &c. vt monent Faber *cap.* 4. Maſtrius *n.* 358. qui ideò inferũt, malè in hoc reprehendi à Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 1. Amico *diſp.* 11. *ſect.* 1. Incautior Toſtatus *in defenſorio, c.* 6. ait, improprium eſſe verbum *Abſoluo*, quo Chriſtus non eſt vſus.

278 Enim verò adhibere formulam *Remitto, &c.* Leue aſſerunt Valentia, & Soto; eò quòd Sacra Concilia decreuerint eam: *Abſoluo te*, tametſi iudicium vtroque modo pronuncietur. Alij dicunt, eſſe mortale. Vide fabrum, & Valentiam.

Addit Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 4. *art.* 2. ampliùs; valere formam quocunque modo ſignificet iudicis ſententiam in hoc foro, cui effato applaudunt Gabr. *ea diſt. quæſt.* 2. *art.* 1. ſumma Rozella, *v. abſolutionio*, Valentia *loco cit.* & ſi Caietanus nimis laxum proclamet.

Quæ autem ex illis verbis ſint eſſentialia, dicam.

Primò igitur dico, ea duo verba: *Abſoluo te*, eſſe neceſſaria.

279 Probatur, quia ſine his non exprimitur iudiciũ ſuper eam perſonam in particula *Ego*, includitur verbo *abſoluo*. Vnde non eſt intrinſeca, vt notat Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 1. *n.* 17. Hæc ſatis eſſe docent Scotus *diſt.* 14. *q.* 4. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 12. Videtur autem addendum, *A peccatis tuis*, vt ſciatur, quæ ſit materia abſolutionis; at ſuppoſita confeſſione peccatorũ, iam ſatis conſtat ſuper quid cadat. Ità ſentit D.Th. *art.* 3. *cit.* Antonin. 3. *part. tit.* 17. *c.* 21. §. 1. Caiet. *in ſumma*, *v. Abſolutio* Syluest. *verb. abſolutio* 6. *quæſt.* 4. Nauar. *de Pœnit diſp.* 6. *cap.* 1. *n.* 9. & *in ſumma, cap.* 26. Soto *diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 3. Suarez *loco cit.* Valent. *diſp.* 7. *q.* 1. *punct.* 3. Card. Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 2. quibus fauet Catechiſmus Pij V. dicens *formam huius Sacramenti eſſe: Ego te abſoluo.* Dic etiam Auerſa *quæſt.* 12. *ſect.* 3. Fagund. *in* 2. *præc. Eccl. lib.* 2. *c.* 9. cum Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 1. Viualdus *in Candelabro, verb. abſoluo* Nauar. *in ſumma, Latina, cap.* 26. Tolet. *lib.* 3. *ſumma, cap.* 12. Sà *verb. abſoluo.*

30 Enim verò non improbabilis eſt ſententia Gabrielis *diſt.* 14. *quæſt.* 2. qui vult addendum: *Ab omnibus peccatis tuis*, & Palud. *diſt.* 2 *quæſt.* 3. Maioris *diſt.* 14. *q.* 2. Petri Soto *lect.* 4. *de confeſſ.* dicentium, ſaltem dicendum: *A peccatis tuis.* Ideò non ſunt omittenda. Quod adhuc vrgeo: nam Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. definit: *Docet ſacta Synodus, Sacramenti Pœnitentia formam, in qua præcipuè ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſoluo, &c.* Particula ſanè, *&c.* non ſine graui cauſa additur à Concilio, nempè, non in ſolis dictis verbis conſiſtere, ſed adenda etiam ſequentia: *A peccatis tuis*, vt notat Suarez *num.* 22. tandem ſcribit Auerſa *ſect.* 3. alios referens.

Recentiores nonnulli, opinioni Scoti applaudentes, addunt, neque particulam, *te*, eſſe neceſſariam, quia ſolum verbum *abſoluo* pronunciatum ſuper pœnitentem proſtratum, & confeſſum, ſatis videtur exprimere hunc eſſe, qui abſoluitur à peccatis expreſſis. Ità videtur Henriquez *lib.* 4. *c.* 11. & alij.

Hoc tamen malè oluit apud S. Congregationem, 281 vt refert Auerſa *quæſt.* 12. *ſect.* 2. & meritò; nam verbum nudum *abſoluo* non adhuc exprimit, ſuper quem cadat ſententia.

An verò addenda ſint verba: *In nomine Patris, &c.* Maſtrius *n.* 356. arguit acutè, neceſſaria fore hæc verba in noſtra ſententia, dum ex particula S. Conc. Tridentini, &c. arguimus non ſufficere particulas: *Abſoluo te* non enim minùs additur inuocatio Trinitatis, quàm aliæ particulæ: *A peccatis tuis.* Dicit autem, addi, *&c.* vel ad indicanda verba ſequentia eſſe integralia formæ, non eſſentialia, vel vt indicaret, ſe non definiſſe; an, & quæ ſequentia eſſentialia ſint ſed Theologis diſſerenda reliquiſſe.

Hæc tamen friuola ſunt; nam Concil. Trident. 282 declarat, hanc eſſe formam eſſentialem: *Ego te abſoluo, &c.* ſequentia ſignificantia abſolutionem à peccatis. Neque idem infertur de inuocatione ſanctiſſimæ Trinitatis, quæ non ſpectat ad intrinſecam ſignificationem abſolutionis, vt monet D. Bonauent. *loco cit.* D.Thom. *art.* 3. *ad* 3. quos cæteri ſequuntur apud Suarez, & Valentiam qui id certum aiunt, & ſi inſolito ſcrupulo actus Durandus *diſt.* 22. *quæſt.* 2. indicat neceſſariam, cui inclinant Soto, & Maior.

Quærunt etiam: an Forma, ſub conditione, prolata ſit valida.

Communis ſententiæ Theologorum eſt negatiua, quò ad conditionem de futuro; at validam, ſi ſit conditio de præſenti, vel præterito. Ità Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 4. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *punct.* 3. Auerſa *quæſt.* 12. *ſect.* 4. & alij apud iſtos.

Sed aduerte primò, omnem conditionem impoſſibilem reddere irritam abſolutionem: vt, ſi per aërem volaſti, ſi omnipotens ſum, abſoluo. Ratio eſt, quia tollit omnem effectus exiſtentiam.

Deinde etiam conditio contingens de præterito, vel præſenti reddit abſolutionẽ incertã; vt, ſi Princeps dormiuit hac nocte; vel, ſi dormit: abſoluo te. 283

Conditio etiam futuri neceſſaria; vt, ſi Sol cras orietur: Ego te abſoluo, videtur valida, non enim ſuſpendit effectum Sacramenti, ſed ità certò ex vi ſua impendit, ac certum eſt, ſolem quotidie naſci. Sunt tamen ſaltim inepta.

Porrò conditiones, quæ actui exiguntur, ſi apponantur, nil lædunt; vt, ſi es diſpoſitus, ſi es viuus; abſoluo te.

Dices. In dubiis feruntur ſententiæ de futuro; vt, ſi fines tranſieris; ſuſpendaris.

Respondetur, humana iudicia non eſſe omninò huic ſimilia, maximè verò in hoc, quia hoc iudicium eſt Sacramentum conferens ipſo facto ſuum effectum, quippè totum, quoad materiale, & formale conſtituens effectum gratiæ; conditiones verò contingentes ſuſpendunt effectum, & nequeunt conferre, cum aduenerit conditio, quia tunc non erit forma operatiua abſolutionis, quæ iam tranſiit.

Dices. Conditio de futuro, reddit validum etiam 284 Matrimonium; vt, ſi eſt conſenſurus meus Pater.

Respondet Maſtrius *n.* 304. & ſi id aſſerũt Sanchez Coninchius, Lugo, Auerſa, & alij cum Canoniſtis, communem tamen ſententiã id negare, ſed addit: eſto in Matrimonio id valeret, non tamen valère in alijs

Digitized by Google

Tertia opinio eſt, ſignificari per illam formam remiſſionem pœnæ. Itâ ſenſêre Richardus, & Hugo Vict. ſuprà. Pro his opinionibus refertur à Card. Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 2. etiam D. Bonauentura.

Aliqui dicunt, quando culpa, & pœna æterna ſunt remiſſæ, ſignificare abſolutionem pœnæ temporalis. Id ſignat Scotus *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *ad* 2. Non longè abeſt Caietanus *tom.* 1. *opuſc. tract.* 5. *quæſt.* 4. *ad* 2. quamuis tota pœna temporalis remiſſa ſit, ſemper manere reliquias peccatorum, à quibus poteſt homo magis, & magis liberari, ideòque id ſaltem ſignificari per formam.

292 Aſſero, formam ſignificare; abſolutionem à peccatis fieri à Deo principaliter; & à Sacerdote inſtrumentaliter, ſeu miniſterialiter.

Probatur primò à D. Bonauent. *diſt.* 18. *art.* 1. *quæſt.* 1. *&* 2. & *art.* 2. *quæſt.* 1. & *diſt.* 22. *art.* 2. *q.* 1. vbi clariùs agit: Abſolutio Sacramentalis eſt reconciliatio peccatoris cum Deo, & cum Eccleſia, virtute verborum promiſſionis Chriſti, Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Aduerte autem, eo loco *diſt.* 18. Seraphicum ſoluere hunc locum, quatenus intendit probare, Sacerdotem eſſe cauſam efficientem non miniſterialem tantùm. Idem oſtendit S. Doctor *locis* primò *allegatis* ex Matth. 16. & 18. *Quæcunque ſolueritis ſuper terrã, erunt ſoluta, & in cælo, &c.*

Idem probat eiſdem locis maximè *d.* 18. *art.* 2. *q.* 1. *&* 2. ex propria ſignificatione formæ: *Abſoluo te à peccatis tuis.*

Confirmatur à S. Doctore *quæſt.* 1. *diſt.* 18. alioqui fruſtra eſſent claues miniſterij, quæ ſanè cauſalitatem principalem non poſſunt habere; at ſi neque miniſterij, quorſum dantur?

293 Probatur tertiò à D. Bonauent. *locis allegatis*, præſertim *qq. illis, prima, &* 2. *art.* 2. *d.* 18. vbi allegatur in contrarium. Ibi vtitur ea ratione, qua & Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. Abſolutio Sacerdotis, quamuis alieni ſit beneficij diſpenſatio, tamen non eſt ſolum nudum miniſterium annunciandi Euangelium, vel declarandi, remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actus iudicialis, quo ab ipſo, velut à iudice ſententia pronunciatur. Hanc rationem vrget S. Bonau. *part.* 6. *Breuil. cap.* 10. Ideò Concilium definit *can.* 9. *Si quis dixerit, Abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum iudicialem, ſed nudum miniſterium pronunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti; modo tantùm credat ſe eſſe abſolutum, &c. anathema ſit.* Quare prima opinio videtur damnata.

Reliqui modi dicendi, ex dictis manent eliſi, eoſque refutaui ſatis *quæſt.* 1.

Ex quibus conſtanter deducit S. Doctor, effectum horum verborum eſſe reconciliare pœnitentem Deo abſoluendo à culpa. Hoc ſatis oſtendi *quæſt.* 1. vbi poteſtatem remittendi peccata probaui, quæ adactum reducitur in abſolutione. Ideò Concil. Trident. ex illa poteſtate colligit hanc vim huius formæ. Idem omninò præſtat S. Doctor *his locis.*

294 Ex quo etiam infertur, in effectu primario includi etiam gratiam ſanctificantem; non enim remittitur mortale peccatum, ſeu reconciliatur homo peccator Deo, niſi per gratiam ſanctificantem, quæ includit remiſſionem pœnæ æternæ, & filiationem Dei atque æternam hereditatem.

Hinc verò etiam ſequitur, effectum huius formæ eſſe reuiuiſcentiam meritorum, reſtitutionem virtutum, & alios effectus virtutis Pœnitentiæ. Includitur etiam remiſſio alicuius pœnæ temporalis, & quoad hoc S. Doctor vult, Sacerdotem habere cauſalitatem, non ſolam miniſterialem moralem, ſed principalem à Deo; vt dixi *quæſt.* 1.

Cadit quidem ſententia ſuper delicta accuſata 295 directè; at quia non poteſt remitti vnum mortale, quin infundatur gratia ſanctificans, quacum ſtare non poteſt aliud mortale; ideò omnia diluuntur mortalia, quæ per ſanctificationem excluduntur; hæc enim forma ſignificat ſanctificationem.

Verificatur autem hæc forma, quantum in ea eſt, niſi ſuſcipiens ponat obicem, quæ eſt conditio communis omnibus Sacramentis.

Quoad effectum verò remittendi peccatum, intelligitur, *ſi adeſt*; alioqui ſignificat, dare gratiam ſanctificantem, ex natura ſua peccati remiſſiuam, & itâ in contrito ſaluatur veritas formæ.

Eſt autem controuerſia, quo pacto ſaluetur ſenſus abſolutionis: *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, in caſibus, quando contritione diluta ſunt: quando verò alia confeſſione diluta ſunt, ſatis dixi, *quæſt.* 7.

Ob hanc cauſam viſus eſt S. Doctor dixiſſe, Sacerdotem ſolùm declarare, peccata eſſe remiſſa, quia viſus eſt exigere contritionem perfectam ad Sacramentum, & cum ſit materia proxima, debet præſupponi formæ abſolutionis, atque ideò, dum impenditur abſolutio, iam abſolutus eſt. Sed hoc etiam falsò imponi D. Bonauenturæ oſtendam *q.* 1. *ſect. ſeq.*

Varii ſunt modi hac de re loquendi.

Aliqui dicunt apud Auerſam *quæſt.* 14. *ſect.* 2. adhuc verificari formam ſic: Abſoluo te quantum ex me ſtat, ſeu ſi indiges; attamen non abſonat carere effectu. Sic & Baſſæus *inf.* citandus.

Contra tamen eſt, quia ad Sacramentum con- 296 ſtituendum requiritur, vt forma cadat ſuper materiã; & tunc habet effectũ, niſi ponatur obex, qui hic non inuenitur, inſuper materiã aptã adeſſe oſtẽdetur.

Alii dixêre, ſaltem remitti aliquas peccatorum reliquias. Itâ Caietanus *tom.* 1 *opuſc. tract.* 5. *q.* 1. *ad* 2.

Contra, quia hæ reliquiæ ſunt, vel habitus, vel diſpoſitiones, ad quæ delenda non eſt ordinatum hoc Sacramentum; remanent enim habitus, & diſpoſitiones etiam poſt Sacramentum, vt conſtat. Adde, poſſe eſſe, vt nulli ſint habitus, nullæq; diſpoſitiones.

Alii dixêre, poſt remiſſas culpas, & pœnas remanere ſemper aliquam indignitatem ad Dei beneficia, quæ tunc confertur. Ita Coninch. *diſp.* 4. *dub.* 8. Addit Auerſa *loco cit.* nunquam omninò deſtrui in via hanc indignitatem; ſed forma ordinatur ad peccatorem abſoluendum à culpis, cùm autem eſt iuſtificatus ab illis peccatis, nil damnationis eſt ei, vt ait Apoſtolus *ad Rom.* & Concilium Tridentinum.

Alii dixêre, tunc ſenſum eſſe: Ego tibi impen- 297 do Sacramentum abſolutionis, vt explicuit D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 3. *ad* 5. Baſſæus *verb. Abſolutio* 1.

At forma exprimit abſolutionem à peccatis: Ergo hæc inuenienda.

Alii dixêre, in eo caſu ſenſum eſſe: Ego tibi confero gratiam abſolutionis potentem, & peccati remiſſiuam. Itâ Suarez *d.* 19. *ſect.* 2. Caſpenſ. *tract.* 24. *diſp.* 2. *ſect.* 4. & communiter Scotiſtæ poſt Scotum *diſt.* 14. *quæſt.* 4. *ad* 2. *principale*, & *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *ad* 2. *principale*. Itâ Brancat. *diſp.* 17. *art.* 7. *n.* 191. Fulienſis *lib.* 3. *de Pœnit. c.* 1.

Hunc tamen modum carpit Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 13. 385. nam vbi eſt materia, & forma Sacramenti habet effectum; ea verò deficiente potius inualidum eſt: materia autem remittenda ſunt peccata, pro vt in forma exprimitur: *Ego te abſoluo*, vt etiam aduertunt Auerſa *loco cit.* & Card. Lugo. Igitur oportet inuenire effectũ directũ formæ, aut dicere Sacramentũ inualidũ, ſi non adeſt materia, ſuper quã cadet.

Igitur Maſtrius cum Auerſa, & Lugo ſuſti- 298 nent, ſemper fieri nouum actum, & iudicium re-

miſſiuum eorum peccatorum, ità vt ſemper vera ſit forma: *Ego te abſoluo*, &c. Adde cum D. Bonau. ſemper fieri remiſſionem, & eã proclamari ex parte Dei. Neque hæc replicata remiſſio implicat, quod inter homines vſitatum reperitur, vbi ſemper nouis titulis fiunt remiſſiones; vt ſuprà notaueram.

QVÆSTIO XV.

Vtrum Abſolutio Sacramentalis poſſit dari perſonæ abſenti.

299 PRIMA opinio fuit, in caſu aliquo neceſſitatis poſſe confeſſionem fieri abſenti, & ab eo abſente accipere abſolutionem. Ità Paludanus 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 7. *art.* 1. S. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. §. 9. & *tit.* 17. *cap.* 12. & *cap.* 21. §. 3. qui refert in Concil. Baſileæ, tractatam eſſe quæſtionem: quid faciat Sacerdos, qui ſine iuriſdictione audiuit confeſſionem, & abſoluit pœnitentem, multoſque dixiſſe, poſſe petere iuriſdictionem, & abſoluere illum vbicumque ſit. Eandem opinionem tenet Sylueſter, *verbo confeſſor*, *q.* 13 *verb. confeſſ.* 3. & *Confeſſor* 4. §. 6. Author ſummæ Confeſſorum *quæſt.* 76. Margarita confeſſorum *fol.* 13. Armilla *verb. confeſſio. n.* 23. Tabien *verb. confeſſio* 2. Raynerius referens Petrum de Tarantaſia *in ſumma de confeſſione*. Petrus Soto *in Inſtit. Sacerd. lect.* 11. *de confeſſ.* qui dicit, eſſe ſecuram. Dominicus vero Soto *in relect. de teg. ſecr. memb.* 3. *quæſt.* 4. *concl.* 5. *dub.* 4. dixit, fortaſſe hanc opinionem eſſe veram. Iudicat eam Turrecrem. *in cap. Quem pœnitet, de Pœnit. d.* 1. *art.* 2. Nauarr. *in ſumma, cap.* 21. *num.* 36. & *cap. Quem pœnitet, num.* 4. Adrian. *in* 4. *Materia de confeſſ. cap.* 1. Palacios 4. *diſt.* 17. *diſp. vltima*, Richardus *eadem diſt. art.* 2. *quæſt.* 5. Maior *quæſt.* 1. Allegatur & Alenſ. *quæſt.* 17. alias 77. Inclinat Ruardus *art.* 5. & eam dicit probabilem Rutilius *in ſpeculo Epiſcoporum*, *diſp.* 1. *quæſt.* 5. Eam verò ſuſtinuit aliquando Suarez, vt patet *diſp.* 21. *ſect.* 3. & 4. ſed audito decreto Clem. VIII. damnantis hanc opinionẽ, illicò palinodiam cecinit.

300 SECVNDA igitur ſententia verà, & nunc omninò tenenda, eſt, in nullo caſu licere abſenti confiteri, & ab eo abſolutionem accipere. Hæc eſt ſententia D. Bonauenturæ *in* 4. *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 6. vbi refert ſententiam D. Auguſtini *lib. de vera, & falſa pœnit. cap.* 10. ex Magiſtro *diſt.* 17. quæ ità diſſerit: *Quem pœnitet, omnino pœniteat, & dolorem lacrymis oſtendat: repreſentet vitam ſuam Deo per Sacerdotem, præueniat iudicium Dei per confeſſionem. Præcepit enim Dominus mundandis, vt oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentiâ confitenda peccata; non per ſcripta manifeſtanda.* Mouet autem aliqua dubia circa hanc ſententiam, ſed ſupponit, vt certum, non poſſe abſenti confiteri, vel ab abſente abſolui.

301 IDEM colligitur *ex diſt.* 17. *part.* 3. *quæſt.* 1. in fine vbi ſuadet, tanquam vtiliùs cum Magiſtro, cõfiteri potius Laico præſenti, ſi Sacerdos ſit abſens, etiamſi hoc non ſit Sacramentum, quod non eſſet verum, ſi Sacerdos abſens poſſet Sacramentaliter abſoluere. Ex quo deducit Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 3. indicium, id ſenſiſſe etiam D. Thomam 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 4. *q.* 3. *ad* 3. Eandem ſententiam tenet Scotus *diſt.* 17. *quæſt. vn.* Alenſis, Richardus, & Maior, adducti pro *prima ſententia*.

MODERNI autem Thomiſtæ hanc ſententiam ſequuntur, Caietanus *in ſumma, verb. confeſſ. conditione* 11. Victoria *in ſumma* 4. *Materia de confeſſ. n.* 171. Soto *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 6. Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 9. *art.* 3. *dub.* 1. Cano *relect. de Pœnit. part.* 5. Peſant. *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 10. *ad finem diſp.* 3. Rutilius quoque ſuprà ait, hanc partem probabiliorem, & tutiorem eſſe. Ideò è Societate eam nunc omnes ſequuntur. Tolet: *lib.* 3. *Inſtr. Sacerd. cap.* 6. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 11. *punct.* 1. circa finem. Emanuel Sà *in ſumma*, *verb. Abſolutio, num.* 10. & *verb. confeſſio, num.* 14. *in impreſſionibus anni* 600. & 601. Inſinuat eam Emundus Angerius *in Catechiſmo, c.* 4. *lect.* 7. Vaſquez *quæſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 1. Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 3. vbi allegat Lectores ſuæ Societatis. Vide Card. Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 6. *num.* 148. Idem tenent Scotiſtæ, Faber *diſp.* 29. *n.* 47. & alij apud Bonacinam *diſp.* 5. *q.* 4. *punct.* 5. Baſſæum *verb. Abſolutio*, 14. & Dianam *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 127.

TANDEM Clemens VIII. anno 1602. in Generali Congregatione ſanctæ Inquiſitionis vniuerſa- 302
lis, Decretum hac de re edidit his verbis:

Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens, re maturè, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per litteras, ſeu internuncium confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minùs vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit, præcepitque, ne deinceps iſta propoſitio publicis, priuatiſve lectionibus, & congreſſibus doceatur, neve vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Adiunxit excommunicationem ipſo facto incurrendam, & ſibi reſeruatam, contra violantes hoc decretum.

HOC ſanè non ſolùm declarat illicitum, ſed con- 303
ſequenter nullum fore Sacramentum. Et hic erat cardo controuerſiæ. Ideò enim non licere, quia eſt irritum, declarat.

MVLTI huius rei rationes congerunt.

SCOTVS ea ratione id probat, quam Faber *n.* 50. Phœnicem acclamat, quia de intrinſeco, & eſſentia confeſſionis eſt, vt ſit ſecreta, & auricularis; ſed hæc ratio nullius momenti eſt, quia ex omnium Theologorum ſenſu poſt D. Bonauent. *dub. cit. litt.* poteſt fieri confeſſio per interpretem, & hoc fatetur Scotus *loco cit. ad* 3. & Faber *num.* 24. Addunt, non eſſe Sacramentalem, quando interpres non eſt ſecretus, imò ex ſe non eſſe talem, quia poteſt erumpere in publicum; ſed hoc eſt inane, & applicatur malè, nam poteſt eſſe, vt pœnitens confeſſus ſit ſecretò, & tunc quid, ſi abſens abſoluatur? Prætereà poteſt in loculo clauſo, vel Zifra cæteris non intelligibili deferri cartula internuncio, & tunc ſequetur fore validam.

PRÆTEREA infrà oſtendam, non eſſe de eſſentia confeſſionis Sacramentalis, vt ſit ſecreta.

PROBATVR à Suarez *num.* 19. Valentia *loco cit.* 304
& aliis ex forma Sacramenti, quæ ſemper debet habere proprium ſignificatum: *Abſoluo te*, hæc verò particula, *te*, eſt allocutoria ad præſentem perſonam. Hac ratione nititur etiam Caſpenſ. *diſp.* 4. *ſect.* 21.

CONTRA tamen eſt, quia Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 3. Suarez *diſp.* 19. *ſect.* 1. *num.* 24. dicunt, validam eſſe hanc formam: *Abſoluatur Petrus*, vbi non eſt particula aliqua, indicans perſonam præſentem; ſed benè abſentem ſignificat.

DEINDE

Deinde id probat Suarez, quia poteſt eſſe, vt dum pœnitens abſoluitur, ſit in flagranti peccans mortaliter: Eâ nititur etiam Soto.

Contra tamen, quia etiam, dum eſt præſens, poteſt mutare propoſitum, & mortaliter peccare.

505 Vnica ergo Phœnix eſt D. Bonau. *aub. citato* ſumpta ex Chriſti inſtitutione, & colligitur ex D. Auguſtino *lib. de vera, & falſa pænit. cap.* 10. & habetur, *de Pænit. cap. ſi Pænitet*, nam Sacramentum hoc eſt à Chriſto inſtitutum, vt iudicium, in quo ipſe reus præſens, ſit accuſator ſui, tolerans pœnam, quæ ex propria accuſatione venit, vt indicat Benedictus XI. in Extrau. I. de priuil. *Cæterum licèt* (ſicut prædicitur) *de neceſſitate non ſit iterum eadem confiteri peccata; tamen, propter erubeſcentiam, quæ magna eſt pœnitentiæ pars; vt eorundem peccatorum iteretur confeſſio, reputamus ſalubre, diſtrictè iniungimus, &c.*

Hoc præclarè Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 2. *Ante hoc tribunal, tanquam reos, ſiſti voluit, vt per Sacerdotum ſententiam ab admiſſis peccatis, poſſent liberari.* Vocabulum *ſiſti* ſignificat præſentiam, vt notant Bonac. *diſp.* 5. *quæſt.* 4. *punct.* 5. Maſtrius *n.* 366.

Hoc ita ſe habere colligit D. Auguſtinus ex facto Chriſti *Matth.* 8. cùm Leproſos miſit ad Sacerdotes. Hoc autem fuit figura huius Sacramenti, vt oſtendi ex Patribus *quæſt.* 5. Hac ratione vtitur Suarez *num.* 12.

Faber *num.* 51. dicit, hanc rationem facere pro Scoto, ad probandum de intrinſeco confeſſionis eſſe vt ſit ſecreta. At ratio id non ſonat.

306 Probatvr deinde ratione alia, eo dubio incluſa, à D. Bonau. & Suarez *num.* 7. quia, vt refertur à D. Auguſt. hoc in Eccleſiæ praxi eſt ab antiquo, vt non fiat confeſſio per internuncios, & in abſentia, ſed quod Sacerdos habeat ore præſentem reum.

Obiiciunt tamen in contrarium primò D. Cyprianum *epiſt.* 13. vbi ſignificat, ſe recepiſſe confeſſiones quorundam abſentium per ſcripturam.

Respondet Suarez, hoc potius eſſe pro noſtra ſententia, nam ibi dicitur commiſiſſe, vt aliquis præsbyter ex præſentibus pacem illis daret.

Obiiciunt ſecundò S. Thomas, Cantuariæ Epiſcopus, miſit Romam pro abſolutione, dum eſſet in carcere.

307 Hanc hiſtoriam refert Scotus, & miror, Fabrum, & Suarez de ea dubitare; eſt enim vera, præclarè apud Rhebadyneram in vita eius. Eſt autem hæc: Inclinauerat ſe aliquantulum, vt morem gereret Henrico ſecundo Britaniæ Regi ad grauiſſima damna euitanda. Dubitauit autē, an immunitati Eccleſiaſticæ præiudicaret, ideò Romam miſit, vt cautionē ſibi ſtrueret, ſub dubio quærens abſolutionem à cenſura, ſi quam incurriſſet; non à peccatis, vel ſi opus erat, daretur facultas.

Obiiciunt tertiò, Serapionem ægrotantem miſiſſe ad Sacerdotem pariter ægrotum, vt eum abſolueret, vt refert Euſebius *lib.* 6. *hiſt. cap.* 34.

Respondetvr, miſiſſe ob reconciliationem publicam, erat enim obligatus publicæ pœnitentiæ, quipè qui coram Tyranno metu tormentorum fidem negarat.

Obiiciunt quartò *in cap. Qualis* 30. *quæſt.* 5. dicitur, confeſſionem quandam recipiendam eſſe per ſcriptum.

308 Respondetvr, non eſſe ad rem: illud enim ſcriptum poſtulatur, non propter abſentiam, ſed propter maiorem certitudinem.

Qvòd verò dicebatur in Concilio Baſileæ; dico, nil ibi concluſum de hoc, eſto aliqui concederent, poſſe redintegrari abſolutionem iam datam confeſſionis ſecretæ.

SECTIO II.

De Dolore ad Sacramentum Requiſito.

Iam de ſingulis Pœnitentiæ partibus tractandum eſt; Et primo quidem loco occurrit Dolor, qui eſt humor quidam lacrymoſus in corde ab igne charitatis expreſſus, haud ſecus ac viride lignum, igne accenſum, humorem quemdam reddit, vt habet Seraphicus Doctor *tit.* 2. *Diatæ ſalut. cap.* 1. vnde ſicut, hoc lignum quo magis ſuccenditur, eò fortiùs ardet, & acriùs vrit, ità vt vel in attritos carbones, vel in contritos cineres mox mutetur; Ita pœnitentis cor, quo magis diligit, eo acriorem ſentit de peccato dolorem, & per ardentem compunctionem, totum vel in Contritionis fauillas, & cineres reſoluitur; vel attritionis ſtimulis retinetur. De hoc duplici doloris genere hîc agendum; & primò quidem de Contritione.

QVÆSTIO I.

An ad validitatem Confeſſionis requiratur Contritio.

Qvidam ſenſerunt, ſufficere voluntatem accipiendi abſolutionem. Ita ſentit Syluest. *v. confeſſio* 1. *quæſt.* 21. idque tribuit Soto 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 4. *art.* 3. vbi id de Baptiſmo affirmat; De hoc vero Sacramento ait ſufficere, etiamſi parum ſit attritus. Hæc opinio immeritò adſcribitur Scoto *diſt.* 14. *quæſt.* 4. *art.* 3. 1

Secvnda ſententia eſt, requiri motum perfectum contritionis, ità vt ſine eo non iuſtificetur pœnitens, etiamſi bona fide accedat, tametſi neque peccet. Citantur Magiſter, Hugo, Richardus, Vict. & D. Bonau. relati *quæſt.* 1. quaſi negent conſequenter poteſtatem clauium cadere ſuper peccatum mortale. Maximè verò defendit hanc ſententiam Gabriel 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *not.* 2. *&* *art.* 2. *&* *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 2. Maior *eiſdem locis* ſupplem. Gabr. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 2. medina *tract.* 2. *de confeſſ. ſict. iter.* & *quæſt. de effectu abſolutionis* Adrianus *quæſt.* 1. *de confeſſ.* licèt *quodl.* 5. *art.* 3. dubius ſit. Petrus Soto *lect.* 7. *de Pænit.* *&* 4. *de confeſſ.*

Tertia ſententia eſt, contritionem quidem eſſe neceſſariam per ſe, vt licitè recipiatur hoc Sacramentum, & conſequenter etiam ad effectum; nihilominus tamē aliquando poſſe ſufficere ad effectum huius Sacramenti ſolam attritionem præuiam ex parte pœnitentis, ad confeſſionem accedentis; non quia hoc Sacramentum iuſtificet hominem, manente in illo attritione, ſed perficiendo in 2

Digitized by Google

illo ipſum interiorem motum pœnitentiæ excitando, & faciendo, vt ex attritione tranſeat in contritionem, & hoc modo attribuunt huic Sacramento virtutem faciendi ex attrito contritum, per immutationem ipſius actus attritionis. Ità Henricus *quodl.* 1. *quæſtione* 32. Caietanus 3. *part. quæſt.* 84. *artic.* 3. Ferrar. 4. *cont. Gent. cap.* 72. & videtur Adriani *quæſt.* 1. *de Pœnit. art.* 2. in fine licèt *quodl.* 5. *art.* 2. dubius ſit. Inclinat etiam Petrus Soto *lect.* 18.

3 QVARTA ſententia eſt, eſſe quidem neceſſariam contritionem per ſe, ideòque neceſſe eſſe, vt homo bona fide accedat, putans, ſe eſſe contritum ad hoc ſaltem vt excuſetur ab actuali peccato, quod patraret videns, ſe in ſtatu peccati mortalis accedere ad accipiendum Sacramentum; exiſtente autem hac bona fide accedere poſſe, vt homo cum ſola attritione in reipſa exiſtente, & durante iuſtificetur, atque ità fiat ex attrito contritus, non per mutationem ipſius actus; ſed per infuſionem habituum. Iuxta hanc ergo ſententiam, ſola attritio in re eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectum huius Sacramenti; homo verò ipſe habet præceptum accedendi cum contritione. Sic Victoria *relect. de poteſt. Eccl. quæſt.* 2. Soto *lib.* 2. *de nat. & gratia, cap.* 15. & *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 2. in fine, Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 20. *art.* 1. Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.* 34. *ad* 3. *obiect.* Corduba *lib.* 1. *qq. Theol. quæſt.* 2. *opin.* 3. *in ſecundo p.* & *opin.* 4. Nauar. *in ſumma cap.* 1. *num.* 30. Videtur D. Bonauenturæ *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt. vlt. in corpore.*

4 Quinta ſententia eſt, ad effectum huius Sacramenti ſufficere veram attritionem, ſiue illa cognita ſit, ſiue non. Ità D. Bonauent. *locis allegatis quæſt.* 1. quæ non repetam; D. Thom. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 5. *quæſt.* 1. & *diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſt.* 1. & *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. & *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſt.* 1. *ad* 3. & *opuſc.* 22. *cap.* 2. *ad* 7. & 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 4. *ad* 2. Eum ſequuntur Thomiſtæ communiter: & Scotus *in* 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 4. *art.* 3. cum diſcipulis, inter quos Faber 4. *diſp.* 21. *cap.* 6. Maſtrius *diſp.* 5. *q.* 6. alios referens Scotiſtas, & è cæteris Lugum, Caſpenſem, Auerſam, Becanum, Bellarminum, & alios. Sic & Fagundez *in* 2. *præcep. lib.* 2. *cap.* 5. Paludanus *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 2. & *diſt.* 17. *quæſt.* 8. vbi idem ſentit Capr. *art.* 3. *ad* 4. *Durandi.* Adrianus *materia de confeſſ. quæſt.* 5. *ſubq.* 5. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. §. 5. Syluest. *conf.* 1. *quæſt.* 21. & *verb. contritio* 1. *quæſt.* 1. Ruard. *art.* 3. Bellarm. *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 17. Cano *relect. de Pœnit. part.* 5. *ad* 2. Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 1. Vaſquez *quæſt.* 92. *art.* 1. *dub.* 2. Fulienſ. *lib.* 3. *cap.* 2. & multi alij, quos referam *quæſt. ſequenti*, vbi videbo, quæ attritio ſit neceſſaria. Eos refert, & ſequitur Coninch. *diſp.* 4. *dub.* 5. Bonac. *quæſt.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *punct.* 3. Hæc videtur ſententia D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *quæſt. vltima.*

5 ADDIT Henriquez *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 26. Salamanticæ *in publicis actibus*, ità defendiſſe Magiſtrum, Pennam, Gallum, & alios viros doctiſſimos, & ità id illos certum putaſſe, vt contrarium ſine errore, & temeritate dici non poſſit, poſt editum Conc. Trident. quod *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. declarat, illam contritionem imperfectam, quæ dicitur Attritio, donum eſſe Spiritus Sancti, & diſponere peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, licèt per ſe, ſine Sacramento, ad iuſtificationem illum perducere nequeat.

6 ASSERO primò, ad effectum huius Sacramenti non ſufficere voluntatem confitendi. Videtur iam definitum in Concilio Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. & 14. vbi requirit ad remiſſionem peccati proprium dolorem pœnitentis, etiam cum Sacramento, & *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. concludit, Eccleſiam nunquam docuiſſe, aut ſenſiſſe, Sacramentum hoc dare gratiam ſine proprio motu pœnitentis.

RATIO verò præcipua eſt D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 1. *quæſt.* 3. qua vtitur Concil. Trident. *loco vltimò allegato*, quia peccator per culpam mortalem auerſus eſt à Deo: Ideò oportet, vt conuertatur, deteſtando vetus factum, iuxta illud: *Proijcite à vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum.* Ezech. 18. Alteram rationem huic non diſſimilem affert Agudius infrà citandus; quia Confeſſio actualis eſt ſui accuſatio; ſed voluntas confitendi non eſt talis.

ALIAM etiam rationem deducit Suarez *num.* 3. ex D. Bonauent. *loco cit.* quia in nouo Teſtamento non eſt ablata neceſſitas Pœnitentiæ, quod indicat Concilium Tridentinum *loco citato.*

ASSERO ſecundò, hoc Sacramentum habere virtutem ad iuſtificandum peccatorem per ſolam veram 7
ſupernaturalem attritionem diſpoſitum, & in hoc ſenſu efficaciam habet ad faciendum ex attrito contritum. Hoc aſſertum non poſſe negari ſine errore teſtatur Suarez *num.* 10. Agudius *tract. de Sacram. cap.* 4. verſus finem.

PROBATVR primò D. Bonauent. *diſt.* 17. *loco cit. in corpore* ratione, qua vtitur Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Confeſſio enim ad abſolutionem à peccatis ordinatur, atque adeò, tametſi attritio per ſe non ſit ſufficiens, tamen eſt donum Dei præparans vltimò ad abſolutionis beneficium recipiendum, quæ ſanè abſolutio nil præſtaret ſuper culpam, ſi homo iam eſſet contritus.

DEINDE id confirmat S. Doctor *fundamento primo*, quo nituntur Suarez *num.* 11. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 8. *punct.* 3. §. *Quarto accedit, colum.* 137. Faber *diſp.* 21. *cap.* 6. *num.* 113. vbi hanc rationem adſcribit Scoto. Hoc enim Sacramentum eſt inſtitutum à Chriſto ad iuſtificandos homines lapſos mortaliter poſt Baptiſmum, eiſque primam gratiam conferendam; propterea enim dicitur Sacramentum mortuorum. Quod ſi requireret hominem contritum, profectò iam iuſtificatum ſupponeret, neque vnquam primam gratiam conferret. Ex quo aliud inconueniens ſequeretur, Confeſſionis Sacramentum non eſſe iugum ſuaue Chriſti, quale prædicatur *Matth.* 11. ſed eſſet nouum onus grauiſſimum ſuper omnia onera legis Moſaycæ.

SED vt omnes videant, Theologos, hos, alioſque 8
innumeros immeritò reprehendere Seraphicum, tanquam opinionis ſecundæ intolerabilis ſectatorem; ſicuti *quæſt.* 1. retuli eius verba in corpore præclara pro hac Catholica ſententia; ità nunc recitabo eius fundamentum primum, quo maximè nititur, vt etiam luce clarius eluceat, eos omnes hoc argumentum à Seraphico accepiſſe. Sic autem iacit ſuum primum fundamentum: *Sacramentum Pœnitentiæ eſt contra morbum mortalis culpæ efficax medicamentum: Ergo in ea morbus ille curatur: Ergo recipitur ibi ſalus mentis, & corporis: ergo videtur quod non oporteat ad illud afferre ſanitatem, ſed quærere: Ergo non oportet quod, accedatur ad confeſſionem ex charitate, nec ad hoc tenetur.*

IN *corpore* verò idem refricat, vbi quidem videtur pro quarta ſententia, vt probabiliter ſe exiſti- 9
met diſpoſitum per contritionem exiſtimatam. Sed alius eſt ſenſus Seraphici, ait autem: *Dico quod ad Sacramentum pœnitentiæ non eſt neceſſe, quod accedens habeat charitatem ſufficientem ſecundùm veritatem, ſed ſufficit ſecundùm probabilitatem. Hæc autem diſpoſitio*

Digitized by Google

poſitio attritio eſt, quæ frequenter, ob confeſſionem ſuper adiunctam, & abſolutionem Sacerdotis, formatur per gratiam, vt fiat contritio. Hic S. Doctor exigit pro diſpoſitione ſolam attritionem, ità tamen, vt etiam bona fide accedat, putans, ſe ſufficienter diſpoſitum; non autem mala fide, putans attritionem non eſſe ſufficientem. Nam in alio ſenſu explicare Seraphicum dicendo, ſufficere attritionem exiſtimatam, etiamſi non ſit talis, ſed alius actus imperfectior, non eſt ad mentem S. Doctoris, vt omnes etiam aduerſarij conclamant, præcipuè id ibi obſeruat Suarez *diſp. 20. ſect. 4. n. 13.* Vnde nemo pro ea ſententia eum allegat, quam ſolus Soto videtur tenuiſſe; neque poteſt ſtare cum Concilio Tridentin. quod requirit veram attritionem. Igitur non eſt ſenſus, ſufficere diſpoſitionem, quæ eſt attritio exiſtimata. Sed ſenſus eſt, ſufficit diſpoſitio exiſtimata ſufficiens: Hæc autem eſt attritio; & ſanè legenti Seraphicum hic eſt ſenſus obvius, & effluens.

10 Assero tertiò, Attritionem, manentem attritionem, ſatis diſponere ad abſolutionem, abſque immutatione intrinſeca Attritionis in Contritionem.

Probatvr ex Concil. Tridentino, quod declarat ſufficere Attritionem, vt diſpoſitionem, & quidem vltimam; nullam enim aliam addit, ſed perſiſtit, eam eſſe diſpoſitionem cum Sacramento, quæ ſine Sacramento non eſſet diſpoſitio ſufficiens, quæque diſpoſitio deberet eſſe contritio, quam profectò vltimam diſpoſitionem concludit.

Assero quartò, ſufficere Attritionem, etiam cognitam vt talem.

11 Probatvr, quia ſi deberet peccator exiſtimare ſe contritum, deberet dari de hoc aliquod præceptum; ſed de hoc nullum extat, & quidem ex vi inſtitutionis non extare conſtat; imò cùm inſtitutum ſit hoc Sacramentum ad ſuſcitandos mortuos; ſequitur, non exigere diſpoſitionem, quæ mortem expulerit, ſed talem, quæ ſufficiat, vt Sacramentum ipſum mortem expellat. Secus verò eſt de Sacramentis Euchariſtiæ, & aliorum, quæ ſunt Sacramenta viuorum, vt aduertit Suarez *num. 22.* ex D. Bonauent. *in corpore.*

Qvod neque tale præceptum ſit additum à Chriſto, conſtat; nullibi enim reperitur, ſed ſolùm, neceſſariam eſſe pœnitentiam; declarauit autem Concilium Tridentinum, etiam Attritionem eſſe pœnitentiam.

Hanc aſſertionem Suarez *n. 20.* poſuit tantùm probabilem, non adeò certam, ſicut præcedentes, ſed ſolùm probabiliorem, quàm oppoſitam, & hoc tempore practicè certam.

12 Opposita tamen, quæ videtur D. Bonauent. vt retuli, poteſt probari: Quia naturale præceptum contritionis adhuc manet; nam prædicabatur etiam ab Apoſtolis in Actis Apoſtolorum, licèt inſtitutum ſit medium Sacramenti, vt deficiente perfecta pœnitentia, quæ difficilis eſt, accedens bona fide cum ſola attritione iuſtificetur. Et ita hoc onus leue eſt, & Sacramentum hoc adhuc eſt Sacramentum mortuorum. Hanc ſententiam ait Suarez ſanè eſſe tutiorem.

Ex quibus habes, non ſufficere attritionem puta-
13 tam; nam ea, quam Concili. Trident. neceſſariam exigit ad diſponendum, aſſerit realem eſſe, & veram. Ità Pitigian. *2. part. diſp. 14. quæſt. 4. art. 7.* Reginal. Suarez, & alij apud Bonacin. *diſp. 5. quæſt. 5. ſect. 1. punlto 3.* Neque ſufficere actum, quo quis dolet, ſe non eſſe attritum. Henriq. *lib. 4. cap. 26.* Vaſquez *quæſt. 92. art. 1. dub. 5.* Bonac. *loco cit.* contra Nauar. *cap. 1. n. 20.* Palud. *diſp. 17. quæſt. 1. art. 5.* Agudius *tract. de Sacramentis, cap. 4.* propè finem.

QVÆSTIO II.

Quæ Attritio neceſſaria ſit, & ſufficiat ad effectum huius Sacramenti.

Iam vidimus, Attritionem eſſe ſufficientem; nunc 14
videndum: an ſit neceſſaria in tota ſua perfectione ſupernaturali.

Aliqvi ſanè dixêre, non eſſe neceſſariam attritionem veram, ſed ſufficere exiſtimatam probabiliter. Id ſentit Cano *relect. de pœnit. punct. 5.* & Vega *lib. 13. in Trident. cap. 34.* & pro hac ſententia Corduba *lib. 1. quæſt. 2. op. 3. punct. 3.* refert Durandum, Paludanum, Capreolum, & Antoninum. Vmbram verò huius ex D. Bonauentura apparentem fugauimus *quæſt. præcedenti.*

Soto *in 4. diſt. 18. quæſt. 3. artic. 3.* exiſtimauit, ſufficere attritionem naturalem, ideſt, ſolis viribus naturæ elicitam, ſiue illa ſit concepta ex motiuo æterno honeſto, vt eſt fugere pœnas inferni vel turpitudinem peccati; ſiue ex motiuo temporali, & indifferente, vt vitare infamiam, vel aliud ſimile damnum temporale; nam hæc etiam à Deo ob peccata nobis infliguntur.

Tertia ſententia eſt, debere eſſe attritionem 15
ſupernaturalem. Ità communiter Doctores, apud Henriquez *lib. 4. cap. 21.* & *cap. 26.* Suarez *diſp. 20. ſectione 4.* Bonac. *diſput. 5. quæſt. 5. ſect. 1. punct. 3.* Maſtrius *diſputatione 5. quæſt. 6.* Fagundez *in 2. præcept. Eccleſ. lib. 2. cap. 5.* Baſſæus *verb. Attritio num. 2.* cum aliis.

Assero, debere eſſe attritionem ſupernaturalem.

Probatvr à Suarez, & Bonacina argumento D. Bonauenturæ *diſtinct. 17. part. 2. in corpore, quæſt. vltim.* quia hæc eſt diſpoſitio ad iuſtitiam, & gratiam, atque adeò debet eſſe eiuſdem ordinis. Ideò Concilium Tridentin. *ſeſſ. 14. cap. 4.* ait, eam eſſe donum Spiritus ſancti, & *ſeſſ. 6.* agens de iuſtificatione, quæ fit per Baptiſmum, requirit diſpoſitionem procedentem ex gratia excitante, & adiuuante, vt apertè patet, *cap. 6. & 7.* & hoc proſequitur S. Doctor, *diſtinct. 17. part. 1. art. 1.* Idem Concilium dicit de eo, qui gratiam baptiſmalem peccando perdidit, ad quam recuperandam dicit Concil. oportere diuinâ gratiâ excitari, quod idem *eo art.* docet S. Bonauentura. Tandem *ſeſſ. 6. can. 3.* definit: *Neminem ſine præuenientis gratiæ Dei adiutorio poſſe pœnitere,* ſicut oportet, *vt ei iuſtificationis gratia conferatur.* Loquitur autem ibi de iuſtificatione per Sacramentum, vt patet in illis capitibus, quibus Canones reſpondent.

Idem colligitur ex Concil. Arauſ. 2. definiente, 16
voluntatem efficacem, qua volumus purgari à peccato, eſſe in nobis ex Spiritu ſancti inſpiratione. Idem habetur *cap. 5. & 8.*

Ex quo habes, Attritionem huiuſmodi eſſe debere ex motiuo ſupernaturali; nam adhoc requiritur gratia, non ad actus ex naturalibus motiuis.

Debet etiam eſſe cum propoſito efficaci ex Concilio Trident. Ità Soto *4. diſtinct. 17. quæſt. 2. art. 5.* Henriquez *lib. 4. cap. 23. num. 7.* Nauar. *in Man. cap. 1. num. 36.* Reginald. *lib. 5. num. 77.* Suarez *loco citato.*

Digitized by Google

17 Reqvirityr autem ſaltem propoſitum eſſe implicitum, quod tunc non adeſſe cognoſces, ſi admonitus pœnitens, vt id proponat, non vult, aut hæſitat, vt notat Bellarmin. *de Pænit. lib.* 2. *cap.* 6. Ita tenet etiam Pitigian. 2. *part. diſtinct.* 14. *quæſt.* 3. *art.* 8. & alij ſuprà. Caietan. *verb. Confeſſio, num.* 12. Nauar. *cap.* 2. *num.* 6. Veg. *lib.* 13. *cap.* 21. *de Iuſtificat one*, Bonac. ſuprà, & probabilem putat Diana, *tract.* 4. *de ſacram. reſolut.* 119. Villalobos *tom.* 2. *tract.* 9. *difficult.* 19. *num.* 8. qui addit, ſi veniant in mentem peccata futura, teneri propoſitum formale elicere; de reliquo ſufficere virtuale, quod probat exemplo Dauidis.

Qvoad integritatem, debet eſſe de omnibus mortalibus non remiſſis, quia vnum peccatum non poteſt remitti ſine alio, & per ſe loquendo, non poteſt aliquod remitti ſine pœnitentia, quæ eſt medium neceſſarium ad remiſſionem eorum, vt dixi *diſp.* 1.

18 Ex quo ſequitur, eum, qui ſcienter, vel ignorantia culpabili omittit attritionem alicuius peccati mortalis, non conſequi effectum Sacramenti, quia ponit obicem.

Qvod ſi peccatum illud abſque culpa omittatur in confeſſione, & de eo tamen habeatur attritio, iam remittetur, quia iam illa attritio cum abſolutione ſuper confeſſionem formaliter integram, eſt ſufficiens Sacramentum, quod ex attrito reddit contritum, atque ità abſolutio indirectè cadit ſuper illud peccatum. Ità Suarez, & alij.

19 Si verò inculpabiliter de aliquo non habeatur contritio, non iuſtificabitur, neque tamen peccabit. Ità Suarez *num.* 14.

Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 193. cum Hurtado *de ſacram. diſput.* 6. *de Pænitent. diffic.* 5. probabile cenſet dolorem culparum ob malum temporale, vt immiſſum propter eas à Deo, ſufficere ad effectum Sacramenti.

QVÆSTIO III.

An non modò ad effectum, ſed etiam ad eſſentiam huius Sacramenti requiratur Attritio, *& quæ.*

20 Qvi ſuſtinent, ad effectum ſatis eſſe voluntatem confitendi, multò magis id aſſerunt ad Sacramenti eſſentiam, ad quam ſequitur effectus, eos retuli *quæſt.* 17. Addunt aliqui Maiorem *diſt.* 14. *quæſt.* 2. Gabr. *quæſt.* 2. *art.* 1. Durandum *diſt.* 16. *quæſt.* 1. & *diſtinct.* 17. *quæſt.* 3. Sed nullus horum ſine dolore aliquo validum aſtruit Sacramentum.

Vera igitur ſententia eſt, ad validitatem huius Sacramenti neceſſarium eſſe dolorem: ſed quiſnam dolor ſit neceſſarius, controuertitur.

Prima opinio eſt, ſufficere inefficacem diſplicentiam cum velleitate non peccandi, non autem neceſſariam eſſe abſolutam deteſtationem. Ità Caietan *tom.* 1. *opuſc. tract.* 5. quem ſequuntur Victoria *in ſumma, num.* 144. Cano *part.* 5. *relect.* Ledeſm. 2. *part.* 4. *quæſt.* 8. *art.* 1. *dub.* 4. & *quæſt.* 31. *art.* 2. ſignificat Paludan. *diſt.* 17. *quæſt.* 8. Sylueſt. *verb. Confeſſio* 1. *quæſt.* 23.

21 Secvnda opinio requirit ſanè efficacem peccati deteſtationem, eam tamen aiunt ſufficere, ſi naturalis ſit, ſeu è motiuo humano. Ità Soto *diſtinctione* 18. *quæſt.* 3. *artic.* 3. Nauarrus *in ſumma, cap.* 9. *num.* 10. & *in cap. Fratres, de Pænit. diſt.* 5. *num.* 35.

Hæ tamen duæ ſententiæ limitantur à nonnullis, vt intelligendæ ſint, quando pœnitens, ex ignorantia, cum illo ſolo imperfecto dolore confitetur; nam ſi ex ſui ſtatus ſcientia accedat; indiſpoſitus accedit apponens obicem. Quæ limitatio duobus adhuc modis poteſt intelligi, iuxta duos ignorantiæ modos, ſcilicet Vincibilis, & Inuincibilis.

Sit ergo tertia ſententia, per ſe loquendo neceſſariam eſſe veram attritionem ad valorem Sacramenti; per accidens autem ſufficere exiſtimatam, etiamſi ex ignorantia vincibili ea exiſtimatio procedat, quæ à noua mortali culpa non excuſet. Ità videntur ſentire Paludanus, & alij *diſt.* 17. vbi Capr. *quæſt.* 2. *artic.* 3. Richard. *artic.* 2. *quæſt.* 8. *ad* 5. Durandus *quæſt.* 13. licèt non ſatis ſe explicent. Sentiunt etiam Soto, Sylueſt. & Cano ſuprà. Nauarrus *in ſumma, cap.* 9. Couar. *in cap. Alma Mater,* 1. *part.* §. 4. *num.* 13. 22

Qvarta ſententia eſt, ſufficere attritionem exiſtimatam, dummodo adhibita ſit ſufficiens diligentia, & conſcientiæ examen, atque adeò ex ignorantia inculpata oriatur exiſtimatio. Ità Petrus Soto, & alij, qui putant, dari poſſe Sacramentum validum informe.

Assero primò, attritionem ſupernaturalem eſſe de eſſentia huius Sacramenti: Hanc ſententiam ſub his terminis proponunt. Eam tamen ſupponunt omnes, qui negant, dari pœnitentiæ Sacramentum informe, præcipuè Gabriel. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *dub.* 2. Adrian. *quæſtione* 5. *de Confeſſione,* Maior. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 9. Medina *C. Confeſſ. quæſt. de Confeſſ. ficta iterand.* & alij citandi *quæſtione ſequenti.* 23

Probatvr primò ex dictis, *quæſt.* 9. Nam dolor ſupernaturalis eſt pars huius Sacramenti eſſentialis. Confirmatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. vbi aſſerit, Contritionem eſſe partem huius Sacramenti, & *cap.* 4. explicat, eam eſſe dolorem ſupernaturalem.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *diſt.* 22. *art.* 2. *quæſt.* 2. argumento relato *quæſt.* 9. quo vtitur Suarez hic *diſp.* 26. *ſect.* 4. *num.* 6. Materia Sacramenti debet eſſe talis, vt ex parte eius ſufficiat ad veritatem formæ; ſed in præſenti, vt materia ſit talis, debet eſſe ſaltem Attritio ſupernaturalis: ergo pertinet ad eſſentialem materiam. Maior ex terminis eſt euidens. Minor probatur, nam forma eſt ſententia iudicis abſoluentis à culpa: Ergo debet cadere ſuper diſpoſitum ad abſolutionem recipiendam: Talis autem non eſt, niſi attritus accuſans ſe, & dolens modo aliquo proportionato veniæ, quæ eſt ſupernaturalis remiſſio.

Deinde probatur per ſingulas partes diſcurrendo. Et in primis, talem attritionem eſſe debere efficacem, & non tantùm velleitatem, probatur ex Concilio Tridentino *loco citato*, vbi declarat, talem dolorem eſſe neceſſarium, qui voluntatem peccandi excludat. Profectò incredibile eſt, eam confeſſionem eſſe validam, quæ ſecum admittit voluntatem peccandi, ſeu illam non excludit. 24

Qvod verò non ſufficiat dolor ex motiuo naturali, conſtat ex Concil. Trid. cùm dixit, eſſe Spiritus ſancti donum. Idem ſentit D. Thom. *quæſt.* 84. *art.* 1. & D. Bonau. *diſt.* 14. *quæſt.* 1. & alibi paſſim.

Qvod verò debeat eſſe attritio vera, non exiſtimata tantùm, præſertim exiſtimatione vincibili, eſt ſententia S. Bonau. *diſt.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *q.* 3. quem adducit Suarez *num.* 13. & aliorum, quos ipſe ſequitur.

Digitized by Google

tur. Nec Durandus, aut Richardus contradicunt, nec etiam Nauar. qui *in ſumma, cap.9.num.16.* aſſerit aliquid huic arridens.

25 Ponit autem Suarez hoc principium generale: Qui culpâ ſuâ, præſertim mortali, omittit aliquid per ſe neceſſarium ad valorem huius Sacramenti, committit eſſentialem defectum, ideoque facit confeſſionem nullam, & iterandam; hac enim de cauſa, qui omittit aliquid in confeſſione, eam tenetur iterare. Eadem enim ratio eſt de qualibet parte neceſſaria: Conſtat autem, veram attritionem per ſe neceſſariam eſſe, & hæc eſt doctrina Concilij Florent. quando dicit in Decreto Eugen. *Dolorem de peccato commiſſo eſſe primam partem Sacramenti.* Profectò non de dolore putato loquitur, ſed de vero; dolor enim imaginatus, non eſt dolor, ſicuti nec confeſſio. Idem colligitur ex Tridentino, definiente hunc dolorem, aſſignando eius motiuum, & originem ex Spiritus ſancti gratia.

Confirmatur; nam exiſtimatio doloris nihil perfectionis addit ad diſpoſitionem aliquam, ſed ſolùm poteſt excuſare à nouo peccato, ſi inuincibilis ſit; at nos de vincibili pro nunc agimus. Addit verò S.Doctor illi doctrinæ vniuerſali Suarez diuerſam rationem attritionis,& confeſſionis; non enim,ſicuti Confeſſio eſt de ſingulis, ità etiam debet eſſe Contritio; nam hæc eſt coram Deo,& ideò ſufficit vniuerſalis; at confeſſio fit coram homine;ideò ſigillatim exhibenda eſt notitia. Id docet *diſt.21.part.2. dub.1. litt.* Porrò fundamentum illud generale Suarez eſt D. Bonauenturæ *3.part.Centil.ſect.51.* & *in Confeſſionali, cap.4. particula 1.*

26 Quod verò attritio naturalis, tametſi etiam inuincibiliter putata ſupernaturalis, non ſufficiat ad valorem Sacramenti, docet Suarez *num.16.* Ruard. *art.3. contra Lutherum,* & authores ſuprà citati.

Probatur, quia Concilium ponit eandem Attritionem, quæ eſt neceſſaria ad effectum, neceſſe eſſe etiam partem ſacramenti, eamque eſſe donum Spiritus ſancti; ſed ad effectum neceſſaria eſt Attritio vera ſupernaturalis: Ergo & ad eſſentiam Sacramenti.

Confirmatur ex materiis aliorum Sacramentorum; nam vinum eſt materia Euchariſtiæ,neque tamen dicet quis acetum,inuincibiliter creditum vinum, eſſe materiam ſufficientem conſecrationi. Similiter & de aqua in Baptiſmo dicendum.

27 Obiiciunt, confeſſionem inuincibiliter exiſtimatam integram ſatis eſſe, ne dum ad valorem Sacramenti, ſed etiam ad effectum: ergo idem de Attritione dicendum: hoc argumento vtitur Faber, *diſp.21.n.113.* ad negandum ſtatum medium.

Respondetur ex D.Bonau. *diſt.21.dub.2.* addita *quaſt.1.argumento 3. cum reſponſione, & in corpore,& quaſt. 2.* diſparem eſſe rationem; nam materia confeſſionis eſt confeſſio formalis integra ſecundum veritatem,ità vt non ſit mendacium; ſed veritas, vt dicatur totum id, quod eſt in noſtra cognitione;non enim ad impoſſibilia cogit Deus: at dolor debet eſſe materialiter de omnibus coram Deo,quæ poſſum deteſtari, & non repugnat, me omnia materialiter deteſtari. Itaque,licet tenear ſingula peccata confiteri, non tamen ſingulos dolores concipere, quia contritio elicitur coram Deo, qui omnia ſimul comprehendit; debet verò eſſe integra eo modo,quo poteſt, ideſt,de omnibus. Sic & confeſſio debet eſſe de omnibus eodem modo humano; poteſt autem cogi, vt doleat de omnibus, non autem vt omnia recordetur. Et hæc differentia eſt notanda,inquam hæretici impingunt, quaſi impoſſibilia nobis præcipiantur.

Quæstio autem eſt: An debeat eſſe vniuer- 28
ſalis.

Asserunt omnes, qui negant dari Sacramentum validum informe, quos *ſequenti quaſt.* referam: Miror, idem aſſerere de peccatis confeſſis Suarez *diſp.20.ſect.40.n.6.* vbi ex Concilio Trid. *ſeſſ.14. cap.3.& 4.* vult, non eſſe diſtinctionem inter dolorem neceſſarium ad effectum, & ad eſſentiam Sacramenti, quod eſt Achilles aduerſariorum ipſius Suarez, quos referam *quaſt. ſequenti.* Quis enim ignorat, poſſe aliquem confiteri peccatum mortale ſimul cum alio,& de eo non habere attritionem ex actuali inaduertentia, vel ignorantia inuincibili, & tunc Sacramentum erit informe, quia ſine pœnitentia non poteſt haberi gratia; erit tamen validum, vt fatebitur ipſe Suarez *quaſt.ſequenti.* Benè tamen dicit, de intrinſeco Sacramenti eſſe, vt peccatorum, quæ confitetur, ideſt, quorum habet conſcientiam, ſi recordatur, & aduertit, atteratur. Ratio eſt, quia confeſſio debet eſſe integra in ratione accuſationis, vt docet S.Doctor;at ſine hac attritione non eſſet talis, ſed voluntariè inſufficiens, quia non pœniteret. Debet igitur eſſe vnus actus vniuerſalis,vel ſi ſingulares attritiones ſint de ſingulis; ſatis erit, vt ait Suarez *num.25.*

Debet autem actus attritionis eſſe nouus,etiam- 29
ſi de peccatis iam remiſſis aliâ confeſſione contra Dianam, Ioannem de la Cruz,& Ledeſmam, apud Maſtrium *diſp.5.quaſt.15.* Idem videtur dicendum de peccato oblito,& indirectè abſoluto contra Auerſam, & Henriq. Ratio eſt, quia noua forma exigit nouam materiam, proximam ſaltem, vt nouum fiat Sacramentum, vt oſtendi, *ſect.1. quaſt.7.*

Requiritur autem non ſolùm deteſtatio peccati, ſed etiam propoſitum non peccandi. Ità aduertit Medina *C.de confeſſ. quaſt.de confeſſ. iteranda,* & alij. Fauet Concil. Florent. dum ait, primam par- 30
tem huius materiæ eſſe contritionem, ad quam pertinet dolor de peccato cum propoſito non peccandi de cætero. Hoc idem docet Tridentinum, *ſeſſ. 14. cap.4.* vbi hoc propoſitum ponit in definitione contritionis. Et *ſeſſ.6. cap.6.* hoc propoſitum recenſet inter diſpoſitiones ad iuſtificationem neceſſarias.

An verò requiratur propoſitum formale.

Prima opinio requiri aſſerit. Ità multi Tho- 31
miſtæ: & è Scotiſtis Brancatus *diſp. 8. art.14.* Hiquæus, *diſputatione 17. quaſt. vnica in Commentariis, num.67.*

Secunda opinio docet, ſufficere virtuale. Ità Maior, Argent. Vega, Medina,Valentia, Couinch. & alij, apud Maſtrium, *diſputat. 5. quaſtione 5. num.111.*

Tertia ſententia exigit propoſitum formale regulariter, ſiue neceſſitate præcepti, ſiue neceſſitate medij, quando pœnitens aduertit; per accidens autem, ratione inconſiderationis, aut temporis ſufficere ait virtuale. Citantur Nauar. Suarez, Vaſquez, Henriquez,Nungus,Amicus,Lugo,& Auerſa, apud Maſtrium *loco citato,* Aretinus *diſt.14.quaſt.3.art.8.* Hiribarnes *diſtinct. 14. quaſt. 2. ſect. 7.* Maſtrius, & alij.

Probatur ex dictis prior pars, ex Iſaiæ 1. *Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum: quieſcite agere peruersè.*

Probatur etiam ex Patribus à D.Bonauent. *diſt.14.part.2. in dubiis litt.*

Ratio eſt; quia talis pœnitentia eſt neceſſa- 32
ria, quæ auertat à peccato, & ad Deum conuertat, vti & ad ſtatum iuſtitiæ; ad hoc autem neceſſarium eſt deſiderium vitæ melioris.

Quod

Digitized by Google

Qvod verò in caſibus dictis ſatis ſit virtuale. Probatur, quia ſatis conuertitur ad Deum, dum deteſtatur peccatum, profectò includit nouitatem vitæ in voluntate.

De venialibus autem maximè non eſſe tantam obligationem notat Suarez, *num.* 23. Ratio eſt, quia Concilium Tridentinum loquens de attritione, non tàm expreſsè requirit formale propoſitum, ſed ſolùm dolorem illum, qui voluntatem peccandi excludat; at virtuale propoſitum excludit voluntatem peccandi. Ità etiam D. Bonauentura *lib.* 6. *Compend. Theol. cap.* 34.

Tenetvr etiam habere propoſitum obediendi confeſſario, & quidem de ſatisfactione dicam infrà.

De his verò, quæ ad emendationem, & cautiones neceſſarias ſpectant, ſe habet Confeſſor potius explicando id, ad quod tenetur pœnitens, vt notant Sylveſt. *verb. Reſtitutio*, 5. §. 7. Suarez *numer.* 35. cum S. Bonauentura, *diſt.* 15. *quæſt. vlt.* & clarius *in Confeſſionali, cap.* 2.

33 Nota verò, Attritionem non neceſſariò præmitti confeſſioni, ſed ſatis eſſe, vt eliciatur antequam forma pronuncietur; eſt enim materia ſubiecta. Ità Suarez *diſputat.* 20. *ſect.* 4. Lugo *diſputat.* 14. *ſect.* 3. Amicus *diſp.* 12. *ſect.* 4. Caſpenſ. *diſput.* 14. *ſect.* 10. cum D. Bonauentura *diſt.* 22. *art.* 2. *quæſt.* 2.

Instat verò quæſtio: an de venialibus omnibus ſit dolendum, quæ confitemur.

Aliqvi dicunt, teneri; alioqui doloſus accedet. Eos referunt Suarez *diſputat.* 20. *ſect.* 6. Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 8. Auerſa, *quæſt.* 11. *ſect.* 6.

Vera tamen ſententia, & communis id negat; ſed aſſerit dolendum de aliquo, ne irritum ſit Sacramentum, & ne careat effectum; propoſitum verò non eſt neceſſarium de omnibus, quia moraliter eſt impoſſibile omnia vitare, Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 9. ait, poſſe proponi, quantum ex me eſt, malo peccare venialiter. Auerſa *quæſt.* 11 *ſect.* 2. ait, poſſe proponi de peccatis confeſſione expoſitis.

34 Potest verò elicere propoſitum laborandi cum Diuinâ gratiâ, vt vitet venialia. Ità Maſtrius *num.* 428.

Qvi autem dolor ſit pro venialibus neceſſarius, dicam *quæſtione quinta.*

QVÆSTIO IV.

Vtrum poſſit Confessio *eſſe valida, ſed informis ex defectu doloris.*

Qvæstio eſt: an poſſit eſſe verum Sacramentum Pœnitentiæ, formâ quidem eſſentialiter ſuâ informatum, ſed gratia carens, & ob id informe.

35 Prima ſententia negat, quæ duobus modis poteſt defendi. Primò ſupponendo, veram contritionem, vel attritionem ſupernaturalem vniuerſalem eſſe de eſſentia Sacramenti, ſicut etiam eſt neceſſaria ad effectum: & hoc modo eam defendunt Gabr. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *dub.* 2. Adrian. *quæſt.* 5. *de Confeſſion.* Maior *diſtinct.* 17. *quæſt.* 9. Medina *C. de Confeſſion. quæſtione de Confeſſion. ficta iteranda*, cum D. Thom. 4. *diſtinct.* 23. *quæſt.* 1. *artic.* 4. *q.* 2. & nouiſſimè Turrianus *de Pœnitent. diſputation.* 28. *dub.* 1. Layman. *Theolog. Moral. libro* 5. *tractat.* 6. *cap.* 9. Maſtrius *diſputat.* 5. *quæſt.* 14. referens Scotum 4. *diſtinct.* 1. *quæſt.* 5. Poncius *diſputatione* 46. *quæſtione* 3. Brancat. *diſputat.* 11. *de Sacrament. in genere*, *artic.* 4. & alij Scotiſtæ, qui allegant etiam etiam Vaſquium, Amicum, Fagundez, qui *in* 2. *præcept. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 7. *numer.* 9. allegat etiam D. Bonauenturam *diſtinct.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. ſed ibi id non dicit.

Secvndò defendi poteſt, dicendo, attritionem in ignorantia inuincibili ſufficere etiam ad effectus, Vega *in Concil. Tridentin.* & alij, quos refert Diana.

Secvnda ſententia eſt, dari Sacramentum validum, & informe. Ità D. Thom. 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 3. *artic.* 4. *quæſt.* 1. vbi idem ſentit Capreol. *quæſt.* 1. *artic.* 3. *ad* 4. *cont.* 2. *concl.* & ibidem Richardus, & Paludanus *quæſt.* 8. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *artic.* 2. & 3. Canus *relect. de Pœnitent. p.* 5. Caietanus 1. *tom. opuſcul. tract.* 5. *quæſt.* 5. Cruz *in directorio conſcientiæ*, *p.* 1. *de ſacrament. Pœnitent. quæſt.* 3. *dub.* 9. *concl.* 2. Petrus Fay *in addit ad* 3. *p. quæſt.* 9. *artic.* 1. *diſputatione* 1. Simplicianus Muttinus *in ſua Theolog. moral. de ſacrament. pœnitent. quæſt.* 30. Nungus 3. *part. tom.* 2. *quæſt.* 9. Petrus Ledeſma *ſum. tomo* 1. *tractat. de pœnitent. cap.* 13. *concluſ.* 6. Martinus de Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 8. *art.* 1. *d.* 3. Couar. *in cap. Alma Mater, part.* 1. §. 4. *num.* 13. Diana *tractat.* 17. & 3. *Miſcell. reſolut.* 31. Henriquez *ſumma, lib.* 5. *cap.* 11. Valentia, *diſput.* 7. *quæſtione* 11. *puncto* 2. Hi omnes tenent, dari Sacramentum validum, & informe. Eam ait Diana 36

eſſe communem Patribus Dominicanis, quæ multos ſcrupulos ſedabit, ne toties cogantur reiterari confeſſiones. Vnde exclamat: *O quam ſuaue eſt iugum Domini!* Hanc ſententiam ſecuti ſunt etiam Suarez *diſput.* 20. *ſect.* 5. Auerſa *quæſt.* 14. *ſect.* 5. Henriquez, Bonacina, & alij apud Maſtrium *diſput.* 5. *quæſt.* 14. quibus addit è Scotiſtis Hyribarnem 4. *diſp.* 5. *ſect.* 10. & 11. Aretinum *diſt.* 17. *art.* 7. Idem habet Caſpenſis *diſp.* 4. *ſect.* 11. adducens etiam Philinc. *tract.* 7. *quæſt.* 11. Tannerum *quæſt.* 7. *d.* 5. Hurtadum *diſp.* 6. *diff.* 8. Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 6. eamque probabilem cenſet Fagundez *num.* 8. Omnes quidem cenſent, poſſe dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, ſed informe ex defectu extenſionis in attritione ſupernaturali; eò quòd ad omnia peccata non extendatur. Multi tamen negant, dari ex defectu grauiter culpabili examinis ob ignorantiam, vel negligentiam. Ità Suarez *loco cit.* Vaſquez *quæſt.* 92. *art.* 2. & 3. Baſſæus *verb. Confeſſio Sacramentalis*, 6. *à n.* 8. vbi ex vtroque capite eam admittit, plurimos citans, Coninch. *de ſacram. diſp.* 4. *dub.* 5. *num.* 40. & *d.* 11. *num.* 71. Petrus Soto *lib.* 8. *de confeſſ.* Lugo, & Caſpenſ. *loco citato.* 37

D. Bonaventvra videtur admittere Sacramentum validum, ſed informe ex quavis obliuione; 38 ſic enim generaliter loquitur *diſt.* 17. *part.* 2. *dub. vlt. litt.* & *diſt.* 21. *part.* 2. *q.* 1. vbi duos ſolos caſus ponit ex parte pœnitentis, quibus cogitur confeſſionem iterare. Alter eſt, ſi fictè accedat; alter ex parte ſatisfactionis; & ſubdit: *Si autem legitimè confeſſus eſt, non oportet iterare*, &c. Confeſſio autem ficta ab eo illa eſſe dicitur, quæ tacet aliquod mortale, quod habet in conſcientia. Idem aſſerit 3, *p. Centil. ſect.* 51. vbi, excluſis illis duobus caſibus, obliuionem omnem admittit, tanquam ſtantem cum Sacramento, atque adeò conſilium eſſe, non præceptum, iterum confiteri omnia.

Assero igitur primò, dari Sacramentum validum, licèt informe, confeſſionis.

Probatvr hac ratione plauſibili à Diana, no- 39
mine

mine omnium, quia datur Baptiſmus huiuſmodi validus: Ergo & Pœnitentia.

Hæc ratio aliis non probatur, quia diſpar eſt ratio. Baptiſmus enim non eſt iterabilis, ideò debet primò operari; at Pœnitentia eſt iterabilis, vt arguit S. Doctor 4. *diſtinct. 2. p. p. quæſt. vltima.* Ibi tamen aliquid huic rationi adminiculum præſtat, non enim ſolùm quia non eſt iterabilis Baptiſmus, ideò poteſt recedente obice, validus eſſe, ſi ex indiſpoſitione, puta doloris neceſſarij ex peccatis actualibus lethalibus, indignè ſumatur; ſed etiam, quia relinquit aliquid diſponens ad gratiam. In Eucharistia autem id negat. Iam verò etiam in confeſſione manet moraliter materia, quæ eſt Confeſſio, & dolor eſſentialis, quæ conſtituunt eſſentiam Sacramenti. Ideò etiam in Pœnitentia, recedente fictione, habet ſuum effectum. Ergo in hoc æquiparatur Baptiſmo, atque adeò quoad eſſentiam eſt validum.

40 Assero ſecundò, dari Sacramentum validum informe ex defectu extenſiuæ attritionis.

Probatvr: ſit quis habens duo peccata furti, & odij, & immemor inuincibiliter, ſolum alterum deteſtatur ex peculiari motiuo turpitudinis illius: Is non habens actum pœnitentiæ de altero, non iuſtificatur, quia pœnitentia eſt neceſſaria neceſſitate medij: habet tamen Sacramentum omnes partes eſſentiales, nempè actum attritionis ſupernaturalis, vt ſuppono, Confeſſionem formalem, & Abſolutionem: Ergo erit validum; ſed informe; nihil enim amplius ad eſſentiam Sacramenti exigunt Concilia Florentina, & Trident. Et ſanè dolor ſufficiens eſt, ſi ſit de illis mortalibus, quæ recordatur, vt Sacramentum ſit validum; neque enim profectò abutitur Sacramento, qui non dolet de peccato, inuincibiliter oblito.

41 Respondet Maſtrius *numero* 410. tale Sacramentum nedum validum, ſed & formatam eſſe; nam ex diligentia adhibita cenſetur virtualiter deteſtari etiam alterum peccatum. Primò, quia, deteſtaretur, ſi menti occurreret. Deinde quia deteſtatio furti, vt tale peccatum eſt, includit virtute deteſtationem etiam peccati in genere, quæ extenditur etiam ad odium. Porrò neceſſarium eſſe eundem dolorem ad validitatem Sacramenti, & ad effectum gratiæ, mordicus replicat; & ideò, ſi detur, non habet vim ſufficientem ad gratiam, neque ſufficientem ad eſſentiam Sacramenti.

Hoc tamen reſponſum non eluit argumenta. Primò quidem dari ſupponit dolorem è motiuo ſingulari, quod non extenditur ad alterum peccatum, atque adeò illud remanere abſque pœnitentia neceſſaria, vt medio. Concilia verò exigere ampliùs effectum patet in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 3, cui malè nituntur aduerſarij. Ibi igitur ait: *Sunt autem, quaſi materia huius Sacramenti ipſius pœnitentis actus, nempè, Contritio, Confeſſio, & Satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur.*

42 Hinc tamen arguit Maſtrius *num.* 399. Fatenus dolor de peccatis eſt materia, & pars huius Sacramenti, quatenus ad peccati remiſſionem requiritur: Ergo quotieſcunque deeſt dolor, qualis ad remiſſionem requiritur, deeſt materia, ſiue pars eſſentialis Sacramenti, & ideò Sacramentum eſt inualidum.

Hic vir Zelum induit, cùm antea *quæſt.* 11. *num.* 128. vix connotari actus pœnitentis ad modum, quod naſus in ſimitate, aſſeruerit & Scotus cum tota ferè ſuâ Schola non eſſentialem conclament. Ex quo fit, vt data materia aliqua virtualis pœnitentiæ, & confeſſione, imò & ſine iſta ponant eſſentiale Sacramentum, vt vidimus *quæſt.* 8. ad finem. Nunc verò arctat. Et ſanè falsò aſſumit ad rem illum textum, imò Concilium non ſuperfluè diſtinguit has partes; primò in ordine ad integritatem Sacramenti; deinde ad effectum remiſſionis; vnde colligo, non eſſe idem de vtroque dicendum, ſed gradatim ampliùs exigere in dolore neceſſario ad effectum gratiæ, quam ad integritatem Sacramenti, ità vt ad Sacramentum conſtituendum ſint partes minùs neceſſariæ, quoad omnia. Ità ſi attritio ſit eſſentialiter ex motiuo, nempè ſupernaturali, cum propoſito non peccandi de cætero, erit ſufficiens ad Sacramentum; neque enim Concilium exigit vniuerſalem attritionem, ſicuti propoſitum, nam de dolore ait, debere eſſe deteſtationem de peccato commiſſo, de propoſito autem dicit de non peccando de cætero, vt notant Auerſa *loco cit.* & Card. de Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 6. *num.* 81.

Addo cum Cardinali, Concilium, ſi quando vnum affert dolorem, & ad eſſentiam, & ad effectum, id ſolùm velle, eum dolorem, qui ad effectum, & ad eſſentiam requiritur, per ſe ſatis eſſe; at verò quod per accidens eſſe poſſit dolor ſufficiens ad Sacramenti eſſentiam, qui non ſit ſatis ad effectum, relinquit Theologis ad libitum definiendum, cum ad fidem parum pertineat. 43

Assero tertiò, probabile eſſe ex ſolo defectu integritatis non dari Sacramentum validum, & informe.

Ratio eſt; quia vel omittit peccatum culpabili ignorantiâ, vel obliuione, & tunc nouo peccato mortali labitur; vel ex inculpabili, & tunc iuſtificatur, quia integra eſt Confeſſio formaliter, vt declarat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. 44

Implexe reſpondet Diana, ignorantiam non facere validum Sacramentum, quatenus eſt peccaminoſa, ſed quatenus tollit maius peccatum ex ſcientia.

Contra, quia ignorantia illa adhuc eſt mortalis, atque adeò indiſpoſitum reddit; eſto potuiſſet eſſe magis indiſpoſitus.

Mastrivs *n.* 397. nos redarguit, quòd negemus eſſe Sacramentum validum informe ex hoc capite integritatis confeſſionis; & illud concedamus ex attritione extenſiua, cùm nulla diſparitas aſſignari queat.

Respondetvr, diſparitatem eſſe claram; nam confeſſio materialiter integra, eſſet impoſſibilis; ideò declarat Concilium Tridentinum, ſatis eſſe ad effectum gratiæ, ſi ſit de omnibus, quæ memoriæ occurrunt, præmiſſo morali examine, quæ eſt Confeſſio formaliter integra; at ſi neque formaliter ſit integra, erit peccatum mortale, & conſequenter deeſt pars eſſentialis, voluntas ſcilicet non peccandi de cætero, quia in ipſo actu confeſſionis peccat lethaliter; at in attritione non extensâ non deeſt eſſentiale, quia adeſt attritio eſſentialis ex motiuo ſuperno, vt ſuppono; deeſt autem reſpectu alterius peccati, & quia de ſingulis neceſſaria eſt pœnitentia, & vnum ſine altero non remittitur; hinc eſt, vt ſit eſſentialiter Sacramentum, ſed informe. Deinde probabile cenſeo dari etiam ex defectu integritatis, vt dicam. 45

Assero

Digitized by Google

46 Asserо quartò, poſſe eſſe Sacramentum validum, ſed informe ex defectu fidei, vel ſpei veniæ. Probatur, quia iſti actus non ſunt eſſentiales partes huius Sacramenti, & ex altera parte ſunt neceſſarij ad iuſtificationem; & poſſunt omitti ex ignorantia inuincibili: Si tamen deficeret fides in obiecto actus attritionis; iam is erit inualidus.

47 Assero quintò, Sacramentum validum informe habere ſuum effectum, recedente obice.

Ita Suarez *num.* 14. cum D. Thom. Durando, Paludano, Caietano, Petro Soto, Ledeſma, Caſpenſi, & aliis contra Couar. Sotum, Hurtadum. Sequitur conſequenter, vt docet Fagundez *in 2. Eccl. prac. lib. 2.*

Probatvr, quia nullum mortale remittitur in lege gratiæ ſine aliquo Sacramento in re, vel in voto, & ad peccata actualia baptizatorum neceſſaria eſt confeſſio; ſed hoc peccatum, ſemel confeſſum cum attritione ſingulari, non eſt ampliùs clauibus exponendum: ergo remittitur virtute præcedentis confeſſionis, addita attritione peccati non deteſtati. Neque dicas, per ſubſequentem aliam confeſſionem per accidens remitti; Tum quia omnia mortalia debent per ſe remitti hoc Sacramento, ſi memoriæ occurrant: Tum quia idem dicendum etiam de Baptiſmo: Tum quia poteſt eſſe, vt non ampliùs confiteatur.

48 Assero ſextò, probabile eſſe dari Sacramentum validum, ſed informe ex defectu integritatis. Ità Diana, & alij. Videtur D. Bonauenturæ. Idque omnes Thomiſtæ, aliique dicunt apud Baſſæum *v. Confeſſio* 5. *num.* 7.

Videtvr enim eadem ratio de hoc, & de attritione. Aduerte tamen, vt habeat effectum, remouendum obicem, & ſubjiciendum clauibus peccatum oblitum. Ità definitum eſt à ſanctiſſimo Alexandro VII. in decreto allato *prima ſecunde, tract.* 1. *diſp.* 17. *quaſt.* 10.

Obiicies primò. Ad eſſentiam Sacramenti exigitur dolor, qui efficaciter tendat ad reconciliationem hominis cum Deo, ſed talis dolor requiritur, nedum ad effectum, ſed vt pars eſſentialis Sacramenti: ergo, Maior eſt Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. Minor probatur, quia talis dolor reconciliatiuus continet implicitè deteſtationem omnium mortalium, quæ eſt ſufficiens etiam ad iuſtificationem.

Respondetvr ex dictis, ſufficere voluntatem implicitam reconciliationis, quò ad omnia; cum hac tamen intentione finis poteſt eſſe defectus medij, ſiue attritionis extenſæ ſiue integritatis ex obliuione culpabili.

49 Obiicies ſecundò. Vbi eſt validum Sacramentum, debet forma efficere quod ſignificat; ſed in hoc caſu forma eſt: *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, nec tamen abſoluit: Ergo.

Respondetvr primò, non eſſe neceſſarium produci effectum illicò: ſic enim & ficto baptizato dictum eſt: *Ego te Baptizo*, nec tamen emundatur à peccatis. Satis eſt ergo ex parte formæ habere effectum, niſi adſit obex; nam forma eſt veluti concauſa, quæ per ſe non operatur.

Neqve dicat Maſtrius, idem poſſe dici, dum Sacramentum eſt inualidum, quod abſoluit, niſi adſit obex, & ità formam eſſe etiam tunc veram. Reſpondetur enim, nil inde abſonum ſequi.

50 Respondet ſecundò Auerſa, ſic verificari formam: *Abſoluo te*, pro quando es diſpoſitus, & ità ſenſus eſt abſolutus.

QVÆSTIO V.

An in Confeſſione venialium requiratur Attritio.

Assero, neceſſariam eſſe in hoc caſu attritionem, cum Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 6. Card. Lugo. *diſp.* 14. *ſect.* 8. Amicus *diſp.* 6. *ſect.* 4. & communiter contra Maſtrium *diſputatione* 5. *quaſtione* 9. *num.* 250. 51

Probatvr, quia volens aliquid à Deo ex opere operato, debet iuxta conſtitutum, illud obtinere; at gratia in confeſſione datur ex pacto conficientibus Sacramentum cum omnibus partibus, ex quibus vna eſt Attritio, vt declarat Concilium Tridentinum: Ergo.

Respondet Maſtrius *loco cit.* cum Hyribarne *diſp.* 19. *ſect.* 1 quòd ſi neceſſaria eſſet attritio, nunquam eſſent venialia materia ſufficiens, contra Concil. Tridentinum, *ſeſſ.* 14. *cap.* 11. Probatur ſeq. quia per attritionem delentur extra confeſſionem, alioqui æquipararentur mortalibus. Hæc tamen non cogunt: Sat eſt enim ſemper remittit aliquam pœnam, & nouo titulo remitti culpam cum noua gratia remiſſionis.

Neqve dicas, venialia poſſe aliter remitti. Ego dico, id poſſe; at ſi vis remitti per Sacramentum, oportet iura Sacramenti ſeruare. Ex quo deducit Cardinalis, eſſe lethale accedere ſine attritione. Ità *ſectione citata*. 52

Non eſt tamen neceſſarium, vt ſit attritio vniuerſalis, amplectens omnia venialia confeſſa. Probatur, quia non eſt neceſſe, vt ſit integra, quia vnum veniale poteſt ſine aliis remitti, neque ſunt materia neceſſaria: ergo neque eſt neceſſe, vt dolor cadat ſuper omnia. Patet conſequentia, quia ſi peccatum voluntariè tacitum non obſtat confeſſionis effectui, multò minùs peccatum inſufficienter dictum obſtabit. Ità Suarez *diſp.* 20. *num.* 7. Henriquez *lib. de Sacram. Pœnit. cap.* 26. Fagundez *lib.* 2. *de* 2. *prac. Eccl. cap.* 1. Card. Lugo *diſput.* 14. *ſect.* 8. *num.* 18. & alij.

Addit verò, poſſe dari pœnitentiam validam, ſed informem; vt ſi habeat etiam mortale, quod inuincibiliter non occurrit memoriæ; vel ſi occurrit, non poteſt dici ſine graui periculo huic Confeſſario, & alterius copia non habetur. Vel etiamſi inuincibiliter de eo non atteratur, ſi tamen attritio cadat etiam ſuper mortale, inuincibiliter oblitum, & fiat confeſſio de ſolis venialibus, certum eſt etiam illud indirectè remitti.

Qværes: Quod propoſitum circa venialia vitanda requiratur? 54

Respondetvr, poſſe illud fieri de his, de quibus eſt confeſſio, vel de omnibus ex poſſibili: Vide Suarez *diſputatione* 4. *ſect.* 3. & Lugum *diſputat.* 14. *ſect.* 9.

SECTIO

SECTIO III.

De Confeſſione.

TRIPLEX habetur acceptio confeſſionis in ſacris litteris, vt aduertit Seraphicus Doctor *in Diæta, tit.2. cap.3.* Prima eſt confeſſio laudis, vt Eccl. 51. *Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo, &c.* Secunda eſt fidei, Rom.10. *Ore autem fit confeſſio ad ſalutem.* Tertia eſt peccati, vt Pſalm. 31. *Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino*, quibus ſeptem verbis includi totidem veridicæ confeſſionis conditiones oſtendit D. Bonauent. *loco citato.* Dum enim dicitur: *Dixi*, oſtenditur peccatorum præmeditatio neceſſaria: in particula: *Confitebor*, inſinuatur vt corde ſimul fiat: & ore, per illas voces: *Aduerſum me*, oſtenditur neceſſe eſſe, vt peccator ſui ſit accuſator, non excuſator: è verbo *Iniuſtitiam*, colligitur, vt fiat ſolum de peccato: è vocula: *meam* habetur, vt ſit de peccato proprio, non alieno; denique dum fit *Domino*, indicatur Dei gloriam præcipuè & propriam honeſtatem in confeſſione attendendam: Verum alias conditiones, in quas hæ etiam coincidunt, infra aſſignabimus.

QVÆSTIO I.

Quid ſit SACRAMENTALIS CONFESSIO, *& quas conditiones habere debeat.*

POSTQVAM egi de Contritione, agendum de Confeſſione, quæ eſt ſecunda pars Sacramenti huius.

1 QVIDDITAS Confeſſionis eſt, vt ſit ſignum ſenſibile, accuſatorium propriarum culparum. Hoc autem multis eget quæſtionibus, vt explicetur, quas infrà habebimus.

QVOAD conditiones ſolent à Doctoribus ſexdecim numerari. Sic eas recenſet D. Bonau. *diſt.21. part.2. dub.3. littera.*

Sit ſimplex, humilis, confeſſio pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, diſcreta, libens, verecunda,
Integra, ſecreta, lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accuſans, quæ ſit parere parata.

2 SVFFICIENTIAM autem, & numerum harum conditionum ſic aſſignat S. Doctor: Quædam enim conditiones reſpiciunt rectam quantitatem, & ita debet eſſe Integra omnium mortalium. Ad hanc autem conditionem eſſentialem reducuntur duæ aliæ *Frequens*, & *Accelerata*, nempè, vt ſæpè fiat, & non differatur poſt commiſſum peccatum, ne peccata multiplicentur, vel excidant memoria, & hæc aliquando poſſunt eſſe neceſſaria, vt dicam infrà. Ad integritatem reducuntur etiam aliæ; vt quòd ſit Simplex, ideſt, nil tergiuerſationibus graue pallians, & hæc conditio etiam intentionem rectam indicit. Quòd ſit Pura, ideſt, non admiſcens impertinentia. Fidelis in ſermone, vt non dicat, quod non eſt; nec taceat quod graue eſt, & ad maiorem expreſſionem dicitur, debere eſſe *Nuda*, vt nihil velatum teneat. Propterea additur etiam *Diſcreta*, ideſt, vt prudenter taceat, quæ reſecanda ſunt; & eligat, quæ dicenda. Debet etiam eſſe *Secreta*, vt alijs non noceat: debet eſſe *Accuſans* ſeipſum, non alios, vt ſe excuſet; hinc verò fit, vt quia debet eſſe vera ſui accuſatio, habens ſecum coniunctas alias duas partes, nempè Contritionis, & Satisfactionis; Ideò debet eſſe attritione condita: & propterea dicitur: *Lacrymabilis, Humilis, Verecunda*, & ideò *Fortis*, vt non taceat ob aliquem reſpectum humanum; ratione Satisfactionis debet eſſe *Parere Parata.* Dicitur etiam *Libens*, quæ eſt conditio neceſſaria, vt ſit voluntaria, non coacta. Ratio eſt, quia eſt voluntarium iudicium, vt obſeruat S. Doctor *diſt.17. part.2. quæſt.3.* non quòd ſit libera, ideſt, non neceſſaria ad ſalutem, vt male nonnulli Seraphicum explicant; ſed quia requirit, vt ſpontè quiſque confiteatur. Notauit autem Gabriel *diſt.14.* hanc voluntatem non requiri, vt partem Sacramenti, ſed vt conditionem neceſſariam ex parte ſubiecti. 3

HINC multi dicunt, hanc voluntatem debere eſſe determinatam huic confeſſario; vt ſi is decipiat ſe, fingens alium, nulla ſit confeſſio; & talis non poſſit abſoluere. Sic Durandus *diſt.2. quæſt.3. art.1.* Richardus *art.4. quæſt.3.* Adrian. *Materia de confeſſ. dub. penult.* Addit Suarez *diſput.20. ſect.3.* hoc eſſe verum, ſi pœnitens ità ſe huic determinet, vt nolit alij confiteri, ſuamque cauſam agere. 4

SOLET verò quæri: An hæc voluntas debeat eſſe honeſta: Et an ob commodum temporale, vel gloriam, ſit valida. Hoc negant Syluest. *verbo Confeſ. 1. quæſt.7.* Angel. *verb. Confeſſ. 1. §. 4.* & *verbo Vana gloria, §.1.* Armilla *num. 4. verb. Confeſſio.*

CONTRARIVM tenet Soto *diſt.18. quæſt. 3. art.3.* Nauar. *cap.21 num.4.* qui negant, id eſſe peccatum mortale, ſed veniale, quod non excludit confeſſionis efficaciam, nec deeſt aliqua pars Sacramenti, neque intentio. Et hoc ſuppoſito concedit etiam Suarez *num.5.* Eamque communem eſſe ſententiam ait Caſpenſ. *diſp.4. ſect.19.* 5

TOT conditiones poſſunt ad pauciores reduci, vt ſit: *Accuſatio ſuorum peccatorum omnium, ad veniam virtute clauium obtinendam*, intellige *factam coram vno Sacerdote, habente authoritatem.* Et hoc modo etiam definitur Confeſſio à Suarez *loco citato, num.2.* Eadem ferè definitio colligitur ex D. Bonauent. *diſt.21. part.2. dub. vlt. litt. & quæſt.1.*

DICIT verò *coram vno*, ne aliqua peccata vni, cætera alij dicantur; ſed omnia vni, niſi ratione reſeruationis; de qua infrà. 6

SOLENT verò breuiſſimæ conditiones confeſſionis, ad tres reductæ, recenſeri, vt ſit *Integra, Doloroſa, & Parere parata.*

QVÆSTIO II.

An de eſſentia CONFESSIONIS *ſit, eam eſſe ſecretam.*

7 VOco ſecretam Confeſſionem, quæ ſit vni tantúm ad aures.

HÆRETICI ſectarij hanc Confeſſionem ſuperſtitioſam conclamant, dicentes, ſolas confeſſiones publicas culparum publicarum fuiſſe vſitatas: Ex his verò deductam iniquè auricularem omnium peccatorum confeſſionem. Hi verò exploſi ſunt *quæſt.*1. *&* 5.

QVIDAM verò Scholaſtici putant, Confeſſionem Sacramentalem ad ſalutem neceſſariam, eſſe debere ſecretam auricularem, ità vt, ſi à pluribus audiatur, non ſit Sacramentalis. Ità videtur Scotus *diſt.*17.*quæſt.*1.& ibi Gabriel. Angelus autem *verb. Confeſſio, num.*29. *&* 30. nec annuit, nec renuit. Richardus verò *diſt.*17.*art.*3.*quæſt.*8. eam probabilem cenſet.

8 HANC eſſe veriſſimam ſuſtinent aliqui Scotiſtæ, vt Faber, *diſp.*29. *cap.*1. At Scotus videtur tantùm velle, talem confeſſionem non eſſe iuxta intentionem Chriſti, præcepto eam imponentis; eſſe tamen validam. Ità Scotum defendunt Hiquæus 4. *diſt.*17. *quæſt.vnic. in comment. à num.*123. Aretinus *ibidem, art.*7. Brancat. *diſput.*10. *art.*8. Poncius *diſp.*45. *quæſt.*6. Maſtrius *diſp.*5.*quæſt.*17.& alij Scotiſtæ.

9 VERA ſententia eſt, hanc conditionem, & actum ſecreti non eſſe eſſentialem, tametſi honeſtus, & ſanctus ſit. Ità docent Alenſ. 4.*p. quæſt.*18. *membr.*4. *art.vlt.*§.*vlt.* D.Thom.*quodl.*1. *art.*10. & *in* 4.*d.*17. *quæſt.*3.*art.*4. *q.*3. *ad* 2. ibi Maior *quæſt.*1. Richard. *art.*3.*quæſt.*8. Paludan. *quæſt.*2. *art.*1. Soto *diſt.*18. *q.*2 *art.*6. Adrian. *in* 4. *quæſt.*1.*de Confeſſ.* Ruardus *art.*5. Medina *Cod. de Confeſſ. quæſt. de modo ſecret. confit.* Petrus Soto *lect.*2. *de Confeſſ.* Vega *lib.*13. *in Trident.cap.*28. Caſtro *lib.cont.hæreſes, verb.Confeſſio*, Caiet. *Tom.*1. *opuſc. opuſc.vlt.reſp.*5. vbi hoc modo declarat, quod *Io.in.* 20. dixerat, Chriſtum non inſtituiſſe auricularem confeſſionem, ſcilicet quoad hunc modum, quam interpretationem approbat Cano *relect.de Pœnitent.p.*5. Suarez *diſp.*21.*num.*9. Valentia *diſp.*7. *q.*11. *p.*1. *col.*1472. & Card. Lugo *diſp.*15. *ſect.*5.

ADDIT Valentia primò, regulariter debere fieri ſecretam ſub peccati mortalis reatu, & allegat Nauarrum *Man. cap.*2.*num.*5. Sotum *diſt.*18. *quæſt.*2. *art.*6. & alios.

DEINDE addit, quando aliqua cauſa adſit, benè poſſe fieri, non tamen aliquem teneri. Allegat etiam Caietanum *verb. Confeſſio, conditione* 11. Nauar. *in Manuali, cap.*2.*n.*5. Victoriam *quæſt.*171.*de Sacram.* Sotum *diſt.*18. *quæſt.*2.*art.*6. & alios.

10 SENTENTIA D. Bonau. eſt primò, ſecretam confeſſionem eſſe ſanctam; ſic aſſerit *in Confeſſionali.* Deinde ſecretam non eſſe de eſſentia huius Sacramenti; ideò *d.*21.*p.*4.*dub.*3. *litteræ*, exponens conditionem illam ex ſexdecim *Secreta*, ait: *Secreta, vt aliis non noceat*, & d.17. p.2. dub.6. docet, eam poſſe fieri per interpretem. Idem docet Alenſis, & alij ſuprà allegati, atque ideò miror, Fabrum *n.*8. eos trahere conari à noſtra ſententia. Quòd enim Alenſis dicat, non eſſe confitendum per litteras, non infert, neceſſariam eſſe confeſſionem ſecretam, ſed præſentem, quæ poteſt fieri coram multis.

ASSERO primò, auricularem confeſſionem eſſe 11
ſanctam. Ità definit Concil. Trident.*ſeſſ.*14. *cap.*5. & *can.*6. damnat dicentes, confeſſionem ſecretam eſſe humanum inuentum, alienum à Chriſti inſtitutione. Sumitur etiam ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus, de Pæn. & remiſſ.* vbi ſoli Sacerdoti dicit confeſſionem faciendam.

CONSVETVDO etiam Eccleſiæ id confirmat, quæ non eſt noua, vt fingunt hæretici, ſed antiquiſſima, & ſumitur ex Concil. Cabilonenſi *c.*33. Leone P. *epiſt.*78. Cypriano *lib.de lapſis*, & *libro* 3. *epiſt.*14. Hieronymo in id Eccl.10. *Si mordeat ſerpens in ſilentio.* Auguſt. *de vera, & falſa pœnitentia, cap.*10. Baſilio *in Pſal.*32.& *regula* 288. *inter breuiores*, Chryſoſtom. homil.5. in id Iſa. *Vidi Dominum ſedentem*, & aliis PP.

ADDI poteſt duplex coniectura ex ipſa publica 12
pœntentia, quæ neque ab hæreticis negatur. Altera eſt, quia publici peccatores non confitebantur publicè quidquid voluiſſent; neque quam voluiſſent pœnitentiam eligebant, ſed hæc fiebat Paſtorum iudicio, atque adeò ſecreta præcedebat confeſſio, ex qua agebatur publica, & hoc indicat etiam Origenes, *homil.*2. *in pſal.*37. & *homil.*10. *in Numeros*, & colligitur ex relatis in facto Nectarij ſuprà, *quæſt.*5.

SECVNDA coniectura eſt, quia qui olim publicam agebant pœnitentiam, non prius dicebant publicè peccata, & poſtea illis imponebatur pœnitentia; ſed potiùs iam pridem impoſitam pœnitentiam agebant publicè. Præcedebat ergo ſecreta confeſſio peccati, propter quod pœnitentia imponeba-
tur. Quod non obſcurè colligitur ex Concil. Aga- 13
thenſi *cap.*15. & oſtendit S. Bonauentura ex decretis antiquis *in Confeſſionali, cap.*3. *particula* 1. adducens Leonem Papam 26. *quæſt.*7.*tempora.* Nicolaum Papam *cap. De his verò.* Et Concil. Carthag. *cap.Pœnitentibus*, & Hieronymum de pœnitent. d.1. *Menſuram*, vbi aſſerunt: *Omnes pænitentiæ arbitrio pœnitentialis iudicis relicta ex antiqua conſuetudine.* Ità vt etiam Pœnitentiæ, quæ ſanè perantiquitus erant quibuſdam criminibus impoſitæ, vt ait Gregorius, *de Pœnit. d.*5. ex variis circumſtantiis perſonæ peccantis, ætatis, & ſexus, moderarentur, & ità in illis etiam pœnitentiis ſtatutis per ſeptennium antiquitus 33. *quæſt.*2. *hoc ipſum*, & §.*ſequenti* 22. *quæſt.*1. Vnde, & cauſa diſcutiebatur diſpenſandi maior, vel minor; & minor pœnitentia imponebatur conſideratis quantitate criminis, & qualitate, perſonæ dignitate, conditione, ſexu, officio, paupertate, debilitate, conſuetudine, complexione, ſocietate, contritione, loci, & temporis qualitate, cauſa, animo, voluntate, & aliis circumſtantiis, quas ponit S. Auguſtinus *lib. de vera, & falſa pœnitentia, d.*5. *c.*1. quæ latè proſequitur ibi S. Bonauentura.

Hoc expreſsè probat ex Concilio Gangrenſi 14
82. d.1. *Presbyter, ſi fornicationem*, alligante decretum Sylueſtri Papæ, vbi dicitur: *Presbyter, ſi fornicationem fecerit, quanquam ſecundùm Canones Apoſtolorum deponi debeat, tamen iuxta authoritatem B. Sylueſtri Papæ, ſi non in vitio perduret, ſi ſua ſponte confeſſus adiecit, vt reſurgeret, decem annis in hunc modum pœniteat, &c.* vbi ſemper iudicio Sacerdotum relinquit minuere pœnitentias, *Si pœnitens ſe contritum magis oſtendat, &c. expleto anni ſeptimi circulo, ſi fratres, apud quos pœnituit, eius pœnitentiam laudauerunt, Epiſcopus in priſtinum ordinem, iuxta B. Calixti Papæ authoritatem, eum poterit reuocare.*

IDEM

Digitized by Google

15 Idem colligit S.Doct. *particula 9,* ex Can.Zachariæ: *Deus dedit,30.quaeſt.3.* vbi dicitur: *Si quis talis facinore commixtus,ab Eccleſia Catholica abominabitur, ſed ſi conuerſus fuerit, poſt ſeparationem ſeptem annis pœnitentiam agat, &c.*

Et particula 14. idem probat ex Hylerdenſi Concilio.

Et particula 16. ex Stephano Papa V. *Aſtulpho,33. quaeſt.2.*

Et particula 19. ex 22. *quaeſt.* 1. Decreto Pij Papæ I. vbi blaſphemis pœnam iniungit, & addit: *Iuxta hoc,quod Synodus indicauerit, pœniteat.*

Particvla 21. ex *diſtinct.5.* affert Decretum Concilij Nicæni, puniens eos, qui cingulum militiæ, ob fidem ereptum, reſumpſerunt, vt ait: *Ab omnibus verò illud præcipuè obſeruetur, vt animus eorum, & fructus pœnitentiæ attendatur.* Idem oſtendit ex Concil. Tolet. II. 27. *quaeſt.*1. Idipſum colligit, *particula 25. ex 12. quaeſt.2.* ex Nicolao Papa. Ex

16 aliis decretis Conciliorum, atque Pontificum latè oſtendit, prius quidem expectari à Sacris Canonibus acceſſum publici peccatoris pœnitentis ad Sacerdotes, qui pro varietate criminum iudicent, conſideratis circumſtantiis, vt dixi: Itaque præclarè conſtat, publicas pœnitentias ortas ex priuatis; non è contra. De his vide etiam Pamelium *in fine lib.* Cyprianum *de lapſis*, & in principio *lib. Tertulliani de Pœnitentia*, & *ſuper cap.* 8. & 9. & Ruardum *art.*5. Hoſium *in confeſſ. cap.*4. & 48. qui eiſdem mediis id oſtendunt.

Probatvr verò ex inſtitutione Chriſti à D. Bonauent. *diſtinct.*17. *part.*2. *quaeſt.*3. & à Suarez *dip.*21. *ſect.* 2. *num.*5. Ex inſtitutione enim ſolum habemus Chriſti verba: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Ex quibus verbis rectè colligit Eccleſia, neceſſarium eſſe, vt Sacerdos, qui iudicaturus eſt hæc delicta, eaque remiſſurus, notitiam eorum accipiat, hanc autem ſufficienter accipit per ſecretam confeſſionem. Eſt enim iudicium conſcientiæ intrinſecum, non externum contentioſum, egens teſtibus, & telis iudicialibus.

17 Ex quo infertur, non poſſe per humanam legem præcipi,vt confeſſio fiat publicè,vt ſatis ſignificauit Concilium Tridentinum ſuprà: Lex enim humana non habet poteſtatem directiuam in actus merè internos: Ergo non poteſt obligare modo, à lege Diuina Chriſti non præſcripto, eò minùs quo res adeò eſt ardua.

Dices: Pœnitentiæ antiquæ publicæ ex priuatis oriebantur, vt iam dixiſti, & ex Patribus oſtendiſti: & vt Decreta etiam oſtendunt.

Respondet Suarez *num.*8. dupliciter potuiſſe illam pœnitētiam eſſe publicam.Primò quoad actionem pœnitentiæ, non quoad cauſam, & hæ pœnitentiæ erant voluntariæ, ex feruore acceptatæ, non quatenus à Sacramento manabant. Poterat verò ſecundò eſſe publica non ſolùm actio, ſed etiam cauſa confitendi publica peccata, propter quæ pœnitentia fiebat: & hoc multo certius eſt,non fuiſſe factum ab Eccleſia ex Confeſſione præciſa auriculari,niſi quando id exigebatur ad naturale debitum publicæ ſatiſfactionis, ad ſcandalum publicum tollendum. Aliquando verò illa pœnitentia publica oriebatur ex denunciatione, vel accuſatione Eccleſiaſtica, quæ non ad forum Pœnitentiæ, ſed ad forum contentioſum pertinebat.

18 Assero ſecundò, non eſſe de eſſentia Confeſſionis Sacramentalis, vt ſit ſecreta.

Probatvr primò ex Concil.Trid.*ſeſſ.*14. *cap.*5. vbi profitetur agere de Confeſſione, quæ eſt pars huius Sacramenti. Et ità loquitur: *Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ iam explicata,vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum Confeſſionem.* Et explicata eſſentia huius confeſſionis pergit: *Cæterum,quoad modum confitendi ſecretò apud ſolum Sacerdotem, etſi Chriſtus non vetuerit quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humiliationem, tum ob aliorum exemplum; tum ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publicè confiteri poſſit: non eſt tamen hoc diuino præcepto mandatum, nec ſatis conſultè humana aliqua lege præciperetur,vt delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperienda. Vnde cùm à ſanctiſſimis,& antiquiſſimis Patribus, magno,vnanimique conſenſu,ſecreta Confeſſio Sacramentalis, quâ ab initio Eccleſia ſancta vſa eſt,& modò etiam vtitur,fuerit ſemper commendata; manifeſtè refellitur inanis eorum calumnia, qui eam à Diuino mandato alienam, & inuentum humanum eſſe,atque à Patribus, in Concil.Later. congregato,initium habuiſſe,docere non verentur.* Hæc S.Concilium, quæ grauiter ponderat Caſpenſ. *ſect.*3. Quibus verbis colligit non malè P. Maſtrius *num.* 462. 19
confeſſionē ſecretam ex inſtitutione Chriſti datam eſſe ad maiorem facilitatem, & ſecuritatem pœnitentis,vt docet etiam S.Leo *epiſt.*91.ità vt præcepta ſit confeſſio,quæ vt aptior, & lenior ſit, conceſſa eſt vt fiat auricularis, non tamen neceſſariò ità præcepit eam faciendam; alioqui publicam prohibuiſſet, quod eſt falſum, vt teſtatur S.Concilium,ſed regulariter eam aptiorem declarat.

Id verò colligit ampliùs ex canone allato, quo definitur, ſecretam confeſſionem non humanum eſſe inuentum, nec à Chriſti inſtitutione alienam.

Respondet Faber *num.*21.Concilium ibi non loqui de Confeſſione Sacramentali; imò eam non eſſe Sacramentalem colligit, quia dicit, non eſſe ſub præcepto; Sacramentalis enim cadit ſub præcepto. Confirmat, nam paulò infrà, ſecretam vocat Sacramentalem,vt relatum eſt; Ergo publica non eſt Sacramentalis. Confirmat *n.*17. quia Sacrum Concilium dicit, præceptum de confeſſione publica non eſſe congruum,& rectum: ergo præceptum confeſſionis, cùm ſit rectum, non extenditur ad confeſſionem publicam.

At nihil aliud exigitur ad hæc friuola conterenda,quam attēta lectio allegata verborum Sacri Concilij;ea enim præclarè noſtram ſententiam teſtantur, vt aduertunt Maſtrius,Suarez,Valentia,& cæteri. Et primò quidem Conciliū agere de Sacramentali Confeſſione,luce clariùs eſt: nam ibi agit de modo Confeſſionis Sacramentalis, de qua ſola toto capite eſt ſermo, & definit: an neceſſariò debeat eſſe publica; Et hoc negat; & dicit,non fore conſultum hac de re humanum præceptum; at verò non fuiſſe vetitam à Chriſto, & poſſe fieri, declarat. Loquitur autem de eadem ſemper confeſſione,eſto finem addat,ob quem poteſt fieri publica à pœnitente,ſcilicet ad humiliationem, &c. Quòd verò infrà vocet ſecretam Sacramentalem, nil mirum; nam agit contra hæreticos, eam negantes, eſſe Sacramentalem. Inferre autem: Ergo publica non eſt Sacramentalis, eſt idem, ac ſi inferas à Sacramentali excluſam, atque adeò in hoc foro vetitam; nil enim ſuperſtitioſum addendum. 20

Qvòd verò etiam infert, confeſſionem publicam non eſſe Sacramentalem, quia nec eſt præcepta,nec debet præcipi:Inſulsè infert; tranſit enim extra chorum;non enim dicimus nos,publicam eſſe præceptam, quod verò præceptum non ſeruetur à ſponte publicè confitente,quomodo probabit? Po- 21

fectò Concilium declarat, eſſe validam, etiamſi tanto onere non ſit præcepta; ſic non rectè infertur: Ieiunium eſt præceptum ab Eccleſia, & eſt ſanctum, quo ſemel in die comeditur: Ergo, qui nil comederet, vel aliàs vltra debitum maiori rigore, ieiunaret, non impleret præceptum.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *dub. primo citato*, quia talis confeſſio, ſi non adimat aliis famam, erit accuſatio cum omnibus conditionibus: *Doloroſa, Integra, Parere parata.* Hoc verò negat Faber, ſed immeritò. Hæc enim pendent ex inſtitutione Chriſti, & declaratione Eccleſiæ, quibus magis credendum aſſerentibus, quàm Fabro neganti.

22 PROBATVR tertiò à D. Bonauent. *in altero dubio*; nam confeſſio facta per interpretem ab eo, qui non habet idioma, eſt Confeſſio Sacramentalis valida, & vſus Eccleſiæ eſt vniuerſalis, vt his, qui per interpretes confitentur, detur abſolutio virtute clauium; alioqui deberet Eccleſia id non permittere; neque enim forma Sacramentalis, quæ eſt abſolutio, poteſt cadere ſuper materiam alienam ineptam. Imò Card. Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 5. & alij aiunt, teneri ex Diuino præcepto, ſaltem in neceſſitate, confiteri per interpretem, qui aliter non poſſet. Vide Suarez *ſect.* 6. Caſpenſem *diſp.* 4. *ſect.* 13. hæc autem non eſt ſecreta, licèt neque ſit publica.

RESPONDET Faber *num.* 24. neminem teneri ad confeſſionem per interpretem, vt ait Scotus *ad 3. principale*, quia hæc confeſſio poteſt venire in publicum, & ſic non eſt Sacramentalis.

23 SED eſſe Sacramentalem oſtendi; nam informatur forma Sacramenti, & ideò eſſentialia Sacramenti habet: Niſi dicas, Eccleſiam errare in his confeſſionibus excipiendis, quæ frequentiſſimæ ſunt in exercitibus, & in regionibus Indiarum. Quod verò non ſit præcepta talis confeſſio, non eſt ad rem. Fateor, multos id dicere apud Caſpenſem *loco citato*.

RESPONDET ſecundò, confeſſionem per Interpretem eſſe ſecretam, quia Interpres tenetur ad ſigillum, ſicut Sacerdos, vt docet etiam D. Bonau. eſt enim (vt ait S. Doctor) *Auris Sacerdotis.*

AT caueat à ſuo Scoto, qui perſiſtit, eam non eſſe ſecretam, & conſtat non eſſe; non enim per ſecretum intelligimus eum actum, qui eſt in facie Eccleſiæ publicus ad Cenſuras.

24 PRÆTEREA, qui tempore peſtis, vel naufragij in vno loco confitentur, in quo nequeunt agere ſecretò, ſed neceſſariò ab aliis audiuntur, certum eſt eos abſolui Sacramentaliter: & Eccleſia id nouit, & ita confitentibus aſſentitur.

RESPONDET tertiò, illam Confeſſionem non eſſe Sacramentalem, & ideò non abſolui Sacramentaliter pœnitentem, ſed vt à iudice in foro exteriori; data eſt enim poteſtas in vtroque foro.

AT ego ſic argumentor: Vbicumque eſt forma Sacramenti Pœnitentiæ, ibi eſt Sacramentum; ſed in ea Confeſſione impenditur forma eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ: Ergo illud eſt Sacramentum. Maior eſt certa; nam forma eſt, quæ dat eſſe, & quidditatem, & dum Eccleſia eam ſuper talem materiam cognitam, puta confeſſionem publicam, impendit, cenſet ſanè illam eſſe aptam: & eo magis eſt vera Maior propoſitio in opinione Scoti, *diſtinct.* 14. *quæſtione* 4. qui definit, Sacramentum Pœnitentiæ ſic: *Pœnitentia eſt abſolutio hominis pœnitentis, facta certis verbis*, atque ideò eſſentiam Sacramenti in ſola abſolutione collocat, vt fatetur, & ſuſtinet Faber *diſp.* 20. *à num.* 59. & *diſp.* 21. *à num.* 13, & omnes ferè Scotiſtæ fatentur.

MINOR verò eſt de fide: nam Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. ait: *Docet ſancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipuè ipſius vis ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſoluo, &c.*

OBIICIT primò Faber *numero* 14. ex Scoto. 25
Præceptum confeſſionis includitur in inſtitutione Sacramenti; ſed ſola confeſſio ſecreta poteſt cadere ſub hoc præcepto: Ergo hæc ſola pertinet ad inſtitutionem: Maior eſt euidens; ex eo enim, quòd Chriſtus inſtituit Sacerdotes iudices peccatorum, & peccatum eſt occultum, tenentur peccatores confiteri Sacerdoti, à quo abſoluantur. Minor probatur: præcepta legis poſitiuæ Diuinæ non deſtruunt, nec tollunt præcepta legis naturæ; ſed illa confirmant, & declarant; at confiteri peccata publicè eſt contra legem naturæ, quâ vnuſquiſque tenetur tueri famam ſuam, & contra charitatem erga ſeipſum: ergo præceptum, quod ex vi huius Sacramenti Pœnitentiæ in ipſa includitur, non eſt de confeſſione, vt abſolutè fiat, ſed vt ſecretè fiat: Ergo confeſſio, quæ eſt Sacramentum inſtitutum à Chriſto, eſt confeſſio ſecreta; non publica.

HANC rationem adhuc roborat Faber, quia non 26
omnis Confeſſio ſpectat ad hoc Sacramentum, ſed ea ſola, ad quam homines obligantur ex inſtitutione eius. Omnes autem fatentur, confeſſionem publicam non eſſe de eſſentia huius Sacramenti ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. Confeſſio autem, quæ includitur in Sacramenti huius inſtitutione, obligat omnes ad illam: Ergo hæc confeſſio eſt ea tantùm, quæ eſt ſecreta.

CONFIRMATVR, reiiciendo noſtrum reſponſum, nempè obligari nos ad confeſſionem ſub disiunctione, ſcilicet ad ſecretam, vel publicam. Contra enim eſt, quia ſi non poſſet aliquis confiteri ſecretò, tenetur publicè confiteri, quod tamen omnes, & vos tenetis eſſe falſum, & conſtat ex Concilio Tridentino, quod etiam declarat, non ſatis conſultè præcipiendam publicam confeſſionem; cùm autem præceptum incluſum in confeſſione ſit ſanctum, & congruum, non poteſt dici extendi ad publicam confeſſionem.

RESPONDETVR ex S. Bonauentura *diſtinct.* 17. 27
part. 2. *quæſt.* 1. *ad argumenta*, negando conſequentiam; arguit enim à præcepto ad valorem; nam non benè infertur, ex eo quòd præceptum confeſſionis includitur in inſtitutione, quod excludatur facultas alio modo confitendi, quàm ſecretò: Neque verò dicimus nos, præceptam eſſe confeſſionem publicam, ſed eam ſolam, quam Chriſtus inſtituit, quæ ſanè, tametſi auricularis, eſt contra inſtinctum naturæ, qui inclinat ad ſuam famam tuendam, & turpitudines velandas; attamen lex naturæ etiam inclinat ad reuelanda ſua vulnera, etſi turpia, vt curentur: Sic enim etiam naturalis verecundia inclinat ad celanda pudenda; attamen ex alio capite inclinat ad ea exponenda Chirurgo, ſi oporteat curari à vulnere, vel alia lethali ægritudine.

NON eſt igitur expreſsè contra legem naturæ, 28
ita vt ſicuti à Chriſto præcepti tenemur reuelare peccata vni Sacerdoti, & poſſimus reuelare pluribus, ſi oporteat, tametſi confeſſio non ſit tanto onere præcepta; ſed ſolùm quoad neceſſaria, manifeſtando Sacerdoti, vt iudici, peccatum remittendum, vt docet S. Doctor *quæſtione* 3. *eiuſdem partis diſtinctionis.* Hæc autem ità eſſe declaratum eſt nobis à Sancta Matre Eccleſia in Concilio Oecumenico: Neque enim licet nobis abſque

Digitized by Google

abſque reuelatione hæc cæcutiendo palpare. Itaque in eam muſcipulam impingit Faber ſæpius arguens ad probandum, non eſſe hanc confeſſionem præceptam, quod vltrò concedimus; neque verò dicimus, præceptum eſſe alternatiuum confitendi ſecretò, vel publicè; ſed negamus, extendi præceptum ad publicam confeſſionem, atque adeò dicimus, eam eſſe ſanctam, non tamen voluiſſe Chriſtum tantum onus imponere; ſed ſolùm id, quod neceſſarium eſt ad iudicium conſcientiæ; de cætero ſolùm eſſe perfectionis, ità vt, ſi nequeas ſecretò confiteri, non alligeris publicæ confeſſioni ſubeundæ, cùm habeas medium contritionis, cum voto confeſſionis.

29 Obiicit ſecundò Faber *numero* 18. ex Scoto *loco citato*, & *diſtinct.* 19. *art.* 5. Peccata publicè confeſſa non pertinent ad forum internum Sacramentale; ſed ad externum, quod eſt diſtinctum, vt dicitur Matth. 18. *Si peccauerit in te, vade, corripe eum inter te, & ipſum ſolum: Si non audierit, adhibe tecum vnum, vel duos; quod ſi eos non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, &c.*

Respondetur, negando Maiorem ex D. Bonauent. *dubio citato*, & Fabro *in ſecundo reſponſo*, ad noſtrum argumentum de Interprete; nam interpres, & quicumque alij audiant confitentem, tenentur ſecreto illi: At forum externum ex natura ſua præceptum eſt publicum ad externas punitiones: *Dic Eccleſiæ, &c.*

30 Instat Faber *num.* 19. Qui tenent ſecretam confeſſionem eſſe validam, ſed non eſſe de eſſentia Sacramenti; ideò hoc ſuſtinent, vt & tueantur, confeſſionem abſenti per internuncium, & litteras poſſe fieri; ſed hoc damnatum eſt à Clemente VIII. vt habetur *in Bullario Quarantiæ*, *verb. Confeſſio.* Propter quod Suarez palinodiam cecinit.

Respondetur, Fabrum ſeipſum confundere; nam ſi Suarez etiam poſt palinodiam adhuc ſuſtinet, publicam confeſſionem eſſe validam, & ſecretam non eſſe de eſſentia, ſignum eſt euidens, non ideò ante defendiſſe, validam eſſe confeſſionem publicam, vt tueretur validam eſſe etiam inter abſentes; hoc enim eſt diuerſum. Ideò Suarez *diſput.* 19. *ſect.* 3. *num.* 5. eam quæſtionem agitans: an poſſit fieri confeſſio inter abſentes, & dari abſolutio, refert Scotum ſic probare negatiuam ſententiam, quia confeſſio debet eſſe ſecreta; at inter abſentes eſt publica, & ſubdit: Quod fundamentum nullius momenti eſt: Sed quidquid ſit de Suarez; nos ſuſtinuimus partem negatiuam, non ob rationem Scoti, quæ friuola eſt; ſed ob alias relatas *quæſt.* 15. *ſect.* 1.

31 Obiicit tertiò. Sacerdos iure Diuino tenetur ad ſigillum confeſſionis: ergo eſſe ſecretum, eſt de eſſentia huius Sacramenti.

Respondetur, ſecretum oriri ex voluntate pœnitentis, & ità poſſet dare licentiam confeſſario reuelandi, vt notat D. Bonauent. *diſtinct.* 21. *part.* 2. *art.* 2. *quæſtione* 2. eſt enim ſecretum in fauorem confitentis, atque adeò poteſt pœnitens ſpontè facere confeſſionem, etiamſi in publicum prodituram, conceſſa ab ipſo liberè facultate, in ſententia D. Bonauenturæ, quæ eſt communis Theologorum.

Potest verò dubitari: an in illo articulo mortis teneatur quis publicè confiteri, ſi non poteſt ſecretò.

Cano apud Valentiam *loco cit.* teneri aſſerit, ſed abſque fundamento.

Non teneri aſſerunt Doctores, quos citant, & ſequuntur Turrianus *de Pœnitent. quæſt.* 9. *artic.* 2. *diſput.* 32. Layman *Theolog. Moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 6. Fagundez *præcepto* 2. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 6. Villalobos *Tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 32. Ioan. de la Cruz *in Directt. conſc. p.* 2. *de Sacram. Pœnitent. quæſtione* 3. *dub.* 7. Fillincius *Tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 3. *num.* 62. & alij, quos citat Sancius *in ſelect. diſput.* 32. *num.* 8. omnes iſti negant, extare aliquod Eccleſiæ præceptum, vel Chriſti. Dicunt tamen aliqui, teneri in articulo mortis, vt Turrianus *loco cit.* & Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 6. 32

Quod ſi pœnitens probabiliter ſe exiſtimet contritum, non teneri; at ſi de ſua contritione probabiliter dubitet, teneri aſſerunt Doctores cæteri, quos ſequitur Diana *tractat.* 4. *de Sacram. reſol.* 129.

Addit Diana, nullo modo teneri confiteri per Interpretem peccatum, quod oblitus erat. Idem ſentit Vaſquez 3. *part. Tom.* 4. *quæſtione* 91. *art.* 4. *dub.* 3.

Dubitatur verò: an in articulo mortis dubitans de ſua contritione, teneatur confiteri omnia mortalia diſtinctè. 33

Nungus *in addit. ad* 3. *part. quæſtione* 9. *art.* 3. *diffic.* 1. ait: *Videtur mihi* (ſaluo meliori iudicio) *quod poterit talis pœnitens tacere peccata maioris infamiæ.* Idem ſentit Fagundez *p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 8. Suarez *diſput.* 16. *ſect.* 6. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. Layman *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 6. *num.* 5. Ratio eſt, quia in tali caſu non tenetur ad Confeſſionem materialiter integram.

Addit ampliùs Coninch. *de Sacram. diſp.* 5. *dub.* 10. *numero* 77. poſſe confiteri ſolùm venialia, & mortalia in genere. Ità etiam Molfeſ. *Tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 11. *num.* 12. licèt conſultum ſit, omnia confiteri diſtinctè, quia interpres tenetur ſeruare ſigillum, vt docet D. Bonauent. *dubio citato*, quem communiter ſequuntur contra Caietanum, Victoriam, & Sotum, quos ſequitur Ioannes de la Cruz *p.* 2. *de Sacram. Confeſſ. quæſt.* 3. *dub.* 7. Opinionem verò Molfeſij probabilem putat Diana.

Quæri autem poteſt: an ſit abſoluendus, qui peccata ſua ſcripto præbet Confeſſario, ſine cauſa. Negat Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 8. Syluius *addit. ad* 3. *partem, quæſt.* 9. *art.* 3. *concl.* 2. Vide & Filliucium *Tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 1. *numero* 14. Coninch. *de Sacram. diſp.* 6. *dub.* 1. *concl.* 3. Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 5. 34

Oppositum tamen docet Villalobos *Tom.* 1. *tract.* 9. *difficult.* 31. qui ſolùm dicit eſſe veniale. At ſi aliquam cauſam habent, dicit, nullum eſſe peccatum, & hoc concedit etiam Coninch. & Fagundez *loco citato*, Molfeſius *Tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 11. *numero* 9. Vaſquez *quæſt.* 91. *art.* 4. *dub.* 4. puta, ſi magno pudore ſuffuſus ſit. Idem docet Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 6. nec renuere videtur Diana *tract.* 4. *de Sacramentis*, *reſolut.* 127. non enim confeſſio oris videtur cogere ſub tanto onere.

QVÆSTIO III.

An Confeſſio eſſentialiter eſſe debeat de omnibus peccatis, quæ ſunt in conſcientia.

D. Bonau. diſt. 21. p. 2. in dubiis litteræ, & quæſt. 1. & 2. & præcipuè diſt. 17. quæſt. penultima.

35 ABACTIS hæreticis, qui integritatem confeſſionis negant, de quibus ſuprà, *quæſt.* 1. & 5.

NONNVLLI Catholici dixere, hanc neceſſitatem integritatis peccatorum omnium mortalium non poſſe ex inſtitutione probari. Ità Durandus *diſt.* 17. *quæſt.* 15. Medina *C. de Confeſſ. quæſt.* 8.

ASSERO, de neceſſitate huius Sacramenti eſſe, vt pœnitens omnia mortalia eidem Sacerdoti confiteatur, quæ ſunt in conſcientia, ideſt, quæ poſt Baptiſmum commiſit, nec aliàs confeſſus eſt, & debito examine facto recordatur.

36 EST de fide, quæ probatur à S. Bonauentura *diſt.* 17. *cit.* ex Concilio Later. *cap. Omnis vtriuſque*, & habetur in CC. Cabilon. *cap.* 32. Florentino *in Decreto Eugen.* & Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *can.* 7. ideò concludit: *Qui ſcienter aliquid retinet, nihil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponit.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. ex Patribus, præcipuè ex D. Auguſtino *lib. de vera, & falſa Pœnitentia, cap.* 9. & 15. quorum teſtimonia refert latiùs *lib.* 2. *Pharetræ, cap.* 19. Primò enim refert ibi D. Gregorium lib. 2. Moral. cap. 9. *Hæc ſunt vera humilitatis teſtimonia, iniquitatem ſuam corde cognoſcere, & cognitam voce confeſſionis integraliter aperire.*

DEINDE D. Auguſtinum locis adductis: *Quædam enim vni celant, quæ alij manifeſtanda conſeruant, quod eſt ſe laudare, & ad hypocriſim tendere, & ſemper veniâ carere.* Hinc pœnitentem mo-
37 net: *Ponat ſe in poteſtate Iudicis in iudicio Sacerdotis, nihil ſibi reſeruans ſui.* Alia teſtimonia retuli *quæſt.* 1. & 4. *huius diſputationis.* Teſtatur Clemens Papa *epiſt.* 1. de Sancto Petro loquens: *Inſtruebat fideles actus vitæ ſuæ cuſtodire, & cogitationes malas, cordi ſuo aduenientes, mox ad Chriſtum allidere, & Sacerdotibus Domini manifeſtare.*

HÆC eadem teſtantur SS. Cyprianus *ſerm. de lapſis, num.* 11. Leo *epiſt.* 78. *cap.* 2. Nyſſenus *orat. ad eos, qui durius alios iudicant.* Hieronymus *in* 10. *Eccl.* Pacianus *Parænesi de Pœnitentia.*

38 RATIO huius veritatis habetur in D. Bonau. *diſt.* 17. *quæſt.* 1. & *diſtinct.* 21. *quæſt. cit.* & *quæſt.* 1. *in fundamentis*, qua vtuntur D. Thom. 4. *diſt.* 47. *quæſt.* 3. *art.* 5. Paludanus, & alij omnes Moderni. Sumitur autem ex inſtitutione huius Sacramenti, vt notat etiam Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 6. nam hoc Sacramentum inſtitutum eſt, vt iudicium ſalutare animarum, ideò neceſſe eſt ad hoc, vt feratur ſententia, confiteri peccata, quia incognitâ cauſâ, non fertur ſententia, vt infert Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. Eſt etiam ideò hoc Sacramentum ordinatum ad abſolutionem, ſeu remiſſionem peccatorum mortalium, & iuſtificationem; at iuſtificatio fit de omnibus mortalibus, nec vnum poteſt ſine alio remitti: ergo oportet omnia, & ſingula confiteri. De venialibus verò eſt ratio diuerſa, vt ait S. Concilium, & dixi *ſect.* 2. *quæſtione* 5. Itaque infertur, confeſſionem debere eſſe adæquatam abſolutioni.

Hoc conuincit, rem ita ſe habere per ſe; at per 39
accidens poſſe aliter fieri, ob aliquam moralem neceſſitatem, vt ex vi abſolutionis, correſpondentis adæquatæ ipſi confeſſioni, omnia peccata tollantur; poteſt enim eſſe, vt aliqua tollantur vi contritionis, vel alterius Sacramenti, vt qui fictè ſuſcepit Baptiſmum, & poſtea confitetur dolore generali, abſoluitur à peccatis actualibus diuerſa ratione; nam à commiſſis ante Baptiſmum abſoluitur vi Baptiſmi; à peccatis verò poſtea, vi abſolutionis. In quo decepti ſunt Durandus, & Medina; Nos autem loquimur de eo, quod inſtitutum eſt, conſideratis rerum naturis per ſe, vt aduertunt Suarez *num.* 10. cum Paludano *diſt.* 17. *quæſt.* 1. Adriano *quæſt.* 4. *de confeſſ.* Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. Cano Relec. *de Pœnitentia, p.* 5.

CONFIRMATVR ideò à Suarez *numero* 7. ar- 40
gumento D. Bonauent. *quæſt.* 2. *diſtinct.* 21. ex comparatione aliorum iudiciorum, in quibus ſemper fertur ſententia adæquata accuſationi. Cum igitur in hoc iudicio poſtulet reus abſolui ab omnibus mortalibus, quæ neceſſariò ſimul remitti debent, non diuiſim ſequitur, omnia teneri exprimere. Ex quo deducit S. Doctor *diſtinct.* 7. *quæſt. penult. ad vltimum*, quod ſicuti in aliis iudiciis non ſufficit iudicem ſcire crimen extra iudicialiter, puta, quia publicum, ſed debet illud ſcire à perſona legitima in iudicio; ita & hîc; teſtis autem eſt ipſe reus in toto foro.

CONFIRMATVR ſecundò à Suarez *numero* 10. *fundamento vltimo D. Bonauent. quæſt.* 2. *cit.* nam hoc Sacramentum eſt inſtitutum vt medicina neceſſaria; vt autem Medicus poſſit medicinam applicare, debet diſtinctè morbum cognoſcere; & ſi eſt occultum, debet reuelari. Hoc eſt argumentum Sanctorum Patrum latiùs refricatum *in hac diſputatione, ſect.* 1. *quæſt.* 4. Addit tamen S. Bonauent. vltimò, nos inducere Medicum in errorem; ſed inde nos ipſos decipi.

HINC infert S. Doctor, non licere non modò 41
diminuere, ſed neque addere aliquod peccatum, ob eaſdem rationes. Quia in ratione iudicij eſt error, ſi falſum teſtimonium, vel falſa ſit accuſatio. Similiter in ratione medicaminis, ſi aliquis morbus falſus repræſentetur Medico curandus, de quo dicam *quæſt. ſequenti.* Hæc eſt ratio ſacri Concilij Tridentini *ſeſſ.* 14. *cap.* 5.

ALIAS rationes habet *diſtinct.* 17. *quæſt. cit.* quia hoc Sacramentum eſt mortuorum, quodlibet autem mortale mortaliter percutit animam, reddit Deo inimicam, gehennæ deſtinatam; & de peccatis cordis probat, quia ſæpè grauiora ſunt. Sic hæreſis interna eſt peior fornicatione. Vide S. Doctorem: Ex his multa reſolues.

PRIMVM: an peccatum, de quo dubitatur, num commiſſum ſit, debeat dici in confeſſione.

AFFIRMATIVÈ reſpondent communiter Do- 42
ctores cum D. Bonauent. *quæſt.* 2. *citanda ad vltim.* quod penultimo loco ſoluitur. Ità etiam D. Thom. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 1. & *diſt.* 21. *quæſt.* 2. *art.* 3. *ad* 3. Paludan. *quæſt.* 2. Richard. *diſp.* 16. *art.* 5. *quæſt.* 1. Sotus *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Medina *C. de confeſſ. quæſt. de confeſſione facta prauo Sacerd.* Nauar. *cap.* 9. *num.* 14. Syluest. *Confeſſio* 2. *quæſt.* 2. Victor. *n.* 130. Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 9. & multi Summiſtæ, aliique, quos allegat Sanchez *Tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 66. Hi omnes dicunt, debere dici culpam eo modo,

Digitized by Google

modo, quo eſt in conſcientia. Subſcribit Fagundez *in 2. præcept. Eccl. lib. 3. cap. 4.*

OPPOSITVM tamen dixêre Layman *in Theol. Moral. lib. 1. tract. 1. cap. 4. §. 4. num. 37.* ſaltem extra articulum mortis. Coninchius verò, *tract. 2. de Sacrament. diſtinct. 7. dub. 8. concluſ. 7.* vult, ſaltem probabiliter debere eſſe in conſcientia. Diana autem *tract. 4. de Sacram. reſol. 60.* hæc pro ſcrupuloſis proponit, ſed priorem ſententiam abſolute tenet. Vide *ſect. 2. quæſt. 7. in fine.*

43 ADVERTIT verò Suarez cum D. Bonauent. *in argumentis*, eo modo debere confiteri, quo eſt in conſcientia. Ratio eſt, quia in iudicio res dubia, allata vt certa à teſte, variat grauiter iudicium.

DEINDE aduertit, hanc ſententiam procedere, quando habet rationes probabiles dubitandi, & non poteſt determinare ad probabile aliquod iudicium, pro altera parte.

ASSERO pro hac ſententia, teneri pœnitentem peccata ſua confiteri eo modo, quo ipſorum eſt conſcius; ita vt ſi de his dubitet, per modum dubij etiam ea exprimat.

RATIO eſt, quam indicat S. Bonauentura, & adhibet Suarez, quia in periculo tutior pars eſt tenenda, & res eſt aſſecuranda; at poteſt facilè ſic aſſecurari dicendo peccatum eo modo, quo eſt in conſcientia, ſic enim præcipit Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* nos confiteri; non præcipit autem, vt ſolum peccata mortalia certa confiteamur, vt putant aduerſarij apud Dianam. Hac ratione vtitur D. Bonauent. *diſtinct. 17. part. 3. artic. 2. quæſt. 1. in corpore.*

44 OBIICIVNT adhuc: Nulla lege tenetur quis in iudicium afferre culpam, quæ nequeat modo proportionato probari; modus autem proportionatus in foro iſto eſt ſcientia, ſe deliquiſſe, non autem dubium: neque enim res dubias in iudicium afferre æquum eſt, neque eſt vllum periculum, quia confitendo reliqua, per accidens remittuntur ignorata.

RESPONDET D. Bonauent. *quæſtione 2. fundamento 2. & 3.* addita *ad vltimum* reſponſione, ſatis in hoc iudicio, quod eſt ad ſalutem animæ, non ad externa, conſcientiam dictare culpam illam, atque teſtari, dum probabiliter nouit, ſe peccaſſe, & ideò eo modo eſt exponendum peccatum; argumentum verò probat non eſſe tanquam certum eſſerendum, quia fit additio, notabiliter immutans iudicium. Ità ferè reſpondet etiam Suarez, *num. 7.*

45 QVOD ſi aliquis probabiliter iudicet, ſe non peccaſſe mortaliter, vel iam eſſe confeſſum tale peccatum; ſi probabiliter iudicet etiam oppoſitum, dicit Nungus, *addit. ad 3. part. quæſtione 9. art. 2. dub. 5.* eum teneri, & citat D. Thom. Paludanum, Richardum, Sotum, Victoriam, & Nauarrum. Idem docet Salas *prima ſecunda, tract. 8. quæſtione vnica, ſect. 5. num. 60. ad 4.* & ex parte Coninchius *de Sacram. diſp. 7. dub. 8.*

46 PROBABILEM tamen eſſe oppoſitam ſententiam docent Pitigianus *4. ſentent. Tom. 2. diſputat. 27. quæſtione vltima, art. 11.* Suarez *diſput. 22. ſect. 9. n. 6.* & alij cum Diana *tract. 4. de Sacram. reſol. 107.* Vlteriùs ſi etiam iudicet probabilius verum eſſe, quòd peccarit, vel non eſſe confeſſum, negant teneri Sanchez *Tom. 1. cap. 15. num. 26.* Syluius *ad 3. part. quæſt. 64. quæritur 3.* & alij, quos ſequitur Diana, vbi ſuprà, contra Coninch. & Fagundez *loco citato.* Ratio eſt, quia poſſumus ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori.

ADDIT Ioannes Sancius *ſelect. d. 41. num. 18.* nullum mediocri diligentiâ confeſſum, teneri vlteriùs de anteacta vita cogitare, & ſi aliquid occurrat, non antea explicatum fuiſſe, poſſe teneri pro ſatisfacto.

SECVNDVM dubium: An qui meminit, ſe pec-
caſſe mortaliter, neſcit tamen ſpeciem peccati, poſſit 47
tantùm illud in genere confiteri, non ſe accuſando de aliquo in particulari.

NEGATIVE docent Toſtatus, Cano, Medina, Sotus, & Ledeſma apud Villalobos; ratio eſt, quia confeſſio eſt actus iudicialis ex Concil. Trident. & ideò oportet verſari circa aliquod crimen particulare.

OPPOSITVM tamen tenent Coninch. *de Sacram. diſp. 7. dub. 10. num. 97.* Layman *lib. 5. Theol. tract. 6. cap. 12. num. 7.* & allegat D. Thomam, Nauarrum, & Suarez. Idem docet Villalob. *Tom. 1. tract. 9. difficult. 34.*

NOTA, aliquos etiam Doctores apud Homobo- 48
num *de exam. p. 1. tract. 5. cap. 13. quæſt. 83.* Bonacinam *de Sacram. diſp. 5. quæſt. 5. ſect. 2. p. 2. §. 3. diffic. 2. num. 15.* tenere, quòd, qui non habet peccata mortalia, ſatiſfaciet in genere dicendo, ſe peccaſſe venialiter; & eam probabilem putat Homobonus; Sed illam refellit Bonacina ex Coninchio, & Suarez.

D. BONAV. eſſe videtur pro ſententia ſecunda, nam *diſt. 16. part. 2. art. 2. quæſt. 2.* dicit, eum debere eo modo pœnitentiam agere, & confiteri, quo recordatur, nempè in generali, fruſtrà factâ diligentiâ veniendi in cognitionem diſtinctam. In *quæſt.* verò *præcedenti*, loquens de peccatis ignoratis *ad vltimum*, dicit, debere hominem in confeſſione ſe totum oſtendere, quaſi dicat in ignoratorum confeſſione generali, dicenda alia diſtincta, non ſic in oblitis in particulari mortalibus, quorum recordatur in genere.

RATIO innuitur *quæſt. 2.* à D. Bonauentura, qua vtitur Layman, quia hæc eſt materia ſufficiens, cùm nouerit ſe lethaliter offendiſſe Deum, circa quod poteſt iudicium formari, ſicut de læſæ Maieſtatis crimine. Ideò *ad primum* dicit, non excuſari obliuioſum, ſicut excuſatur furioſus; quia hic non poteſt, neque in genere, confiteri; at oblitus indiuiduum, poteſt confiteri.

TERTIVM dubium eſt: An poſſit dici pecca- 49
tum non confeſſum, inuoluendo illud prætextu Confeſſionis generalis.

AFFIRMATIVE reſpondet Diana *tract. 4. de Sacram. reſol. 62.* cum Bonacina *de Sacram. diſput. 1. quæſt. 5. ſect. 2. §. 3. diffic. 4.* vbi ex Sanchez, & Coninchio probat, pœnitentem non teneri dicere, ſe tale peccatum commiſiſſe poſt vltimam Confeſſionem. Sic & Lugo *diſp. 16. ſect. 2. §. 1.* Baſſæus *verb. Confeſſio 5. num. 5.* cum aliis. Et quia videtur variari iudicium notabiliter, reſpondet Diana, modicum variari; attamen monet pœnitentem, vt maiorem pœnitentiam ſubeat, quàm iniungatur. Sic & *p. 4. tract. 3.*

HVIC germanum eſt dubium: an qui dixit, ſe velle generalem confeſſionem cum aliquo facere, teneatur aperire omnia mortalia commiſſa.

ASSERIT Victoria *num. 253.* & Ledeſma *2. p. 4. quæſt. 8. art. 2. d. 15.*

MIHI tamen non probatur, quia quamvis men- 50
tiatur; hoc parum eſt quoad iudicium, quo tenetur; ideo negatiuè reſpondet Diana *loco cit. reſol. 86.* cum Henriquez *lib. 2. cap. 12. num. 2. in Gloſſa, lit. D,* & aliis apud Baſſæum *verb. Confeſſio 5. n. 5.* Fagundez *præc. 2. lib. 3.*

Digitized by Google

VLTIMÒ dubitatur: an ſi aliquis habeat ordinarium confeſſorem, eique ſola venialia confiteatur; at ſi aliquid graue occurrat, aliò diuertat; vt id ordinario confeſſori occultet: an ſit contra integritatem confeſſionis.

51 NEGATIVÈ reſpondet Suarez *num.*12. qui addit, neque eſſe peccatum mortale. Idem ſentit Nauar. *cap.*21. *in ſumma.*

PRIOR pars probatur, quia ille pœnitens profert omnia peccata, quæ ſunt in conſcientia tunc. Secunda pars probatur, quia nulla deformitas inuenitur.

OPPOSITVM verò tenent Syluest. *verb. Confeſſio* 1. *quæſt.*6. Victoria *in ſumma*, *num.*196. *de Pœnitentia.*

QVÆSTIO IV.

An ad integritatem Confeſſionis requiratur confiteri omnes malitias, ſpecie diſtinctas.

D. Bonau. diſt. 1. quæſt. penult.

52 CAIETANVS *Tom.*1. *tract. de Confeſſione*, ſolum hoc neceſſarium ait, quando diſtinctio eſt clara, & multum varians morale iudicium, quæ diſtinctio non diſplicet Cano, *Relect. de Pœnit. d.*5. Nauarro *c. Conſideret*, initio *num.*18. Aliter verò Soto *diſtinct.*18. *quæſt.*2. *art.*4. & Petrus Soto *lect.*9. *de Confeſſ.* aiunt, teneri exprimere ſpecies morales, non Phyſicas, & ita explicat etiam Caietanum. Ratio eſt, quia confeſſarius non eſt index naturæ rerum; ſed morum. Eandem diſtinctionem antea præbuerat S. Doctor *diſt.*17. *quæſt. vltima.*

53 CÆTERVM, omiſſis Phyſicis ſpeciebus, aſſero, neceſſarium eſſe, ſpecies peccatorum confiteri. Eſt vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus. Et colligitur ex ſexta Synodo, ſeu *can.*102. *Trulli* ex Vuormat. Florent. & Later. tandem Tridentino *ſeſſ.*14. *cap.*5. *can.*7. vbi ait, neceſſarium eſſe omnia peccata ſigillatim confiteri, & circumſtantias ſpeciem mutantes. Ità Suarez *diſput.*22. *ſect.* 2. Sotus *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*2. *art.*4. Beldanus *de Sacram. d.*7. *dub.*2. Toletus *lib.* 3. *cap.*7. Henriquez *lib.*2. *de Pœnit. cap.*7. §.1. Nauar. *in man. Lat. cap.*6. Syluest. *verb. Confeſſ. cit. quæſt.*9. Azor. *Tom.*1. *lib.*13. *cap.*12. *quæſt.*6. Medina *lib.*1. *cap.*9. §.2. D. Thom. *in* 4. *diſt.*16. *quæſt.*6. *art.*2. *quæſt.*3. quibus ſubſcribit Fagundez *in* 2. *præcept. Eccl. lib.*4. *cap.*2.

54 RATIO autem redditur ab eodem Concilio ex D. Bonauent. ſumpta, & declarata *quæſt. præcedenti*, & latius *ſect.*1. *quæſt.*4. quia ad iuſtitiam ſeruandam in hoc iudicio, & ad ſatisfactionem, & curationem proportionatam adhibendam, neceſſe eſt, vt confeſſor diſtinctè intelligat ſpecies criminum: Ergo eſt etiam pœnitenti neceſſarium eas declarare, ad hoc autem neceſſe eſt ſpecificam culparum naturam cognoſcere, vt notat hic *d.*17. *quæſt. vltima, in corpore.* Ex quo deducit S. Doctor *ad vltimum*, non ſufficere, ſi confeſſarius ſciat illud peccatum, quia eſt publicum; debet enim illud ſcire in iudicio.

ADDO ſecundò, neceſſe eſſe etiam confiteri cir-
55 cumſtantias, ſpeciem mutantes. Ità docet Concil. Trident. *loco citato*, neque inter Scholaſticos fuit de hoc controuerſia.

RATIONES hîc ſunt eædem, quæ & ſuprà.

Ex quo etiam habes, neceſſe eſſe confiteri circumſtantiam, quæ transfert actum de veniali in mortale, etiamſi non variet ſpeciem malitiæ, quæ ex obiecto ſumitur, vt eſt, v. g. quantitas furti.

RATIO eſt, quia tales circumſtantiæ induce- 56
rent varietatem maiorem ſpecificam, vt notant communiter poſt D. Bonauent. *hîc*. Non ità, quæ mutant in genere veniali. Vide Doctores in Baſſæo *verb: Circumſtantia, num.*5.

QVÆSTIO V.

An ſit de integritate neceſſaria Confeſſionis explicare circumſtantias admodum aggrauantes, licet non mutent ſpeciem.

D. Bonau. diſt.17. quæſt. vltima. D. Thom. diſt.16. q. 3. art.2. q.5.

CELEBRIS eſt quæſtio iſta, & grauis ad 57
praxim.

PRIMA opinio eſt affirmatiua. Ità Altiſiodor. *lib.*4. *ſumma, tract.*6. *cap.*3. *quæſt.*3. Alenſis 3. *part. quæſt.*77. *membr.*3. *art.*2. §.2. Marſil. 4. *quæſt.*12. *art.*1. *p.*1. Maior 4. *diſt.*17. *quæſt.*4. ibique. Videtur Richard. *art.*2. *quæſt.*8. Inclinant Scotus, & Gabriel *eadem diſt. quæſt.*1. *art.*2. Syluest. *verb. Confeſſio*, 1. *quæſt.*9. Abſolutè tuentur eam Caietanus *prima ſecundæ*, *quæſt.*7. & *in ſumma*, *verb. Confeſſ. conditione* 15. Victoria *ſumma* 4. *num.* 136. *de Pœnit.* Cano *dict. relect. p.*5. Soto *diſt.*18. *quæſt.*2. *art.*4. Ledeſma 2. *p.*4. *quæſt.*8. *art.*4. *dub.*5. Petrus Soto *lect.*9. *de Confeſſ.* Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 3. Faber Fauentinus *diſput.*24. *num.*18. Nung. *in addit. ad* 3. *part. Tom.*2. *quæſt.*9. *art.*2. *dub.*2. *concl.*2. Sanchez *in ſumma, Tom.*1. *lib.*2. *cap.*11. *num.*24. Henriquez *lib.*1. *cap.*7. *num.*4. Fagundez *de præcept. Eccl. p.*2.
*lib.*4. *cap.*2. Llamas *ſumma*, *p.*3. §.14. Coninch. *de* 58
*Sacram. diſp.*7. *dub.*3. *concluſ.*1. *num.*13. Ioannes de la Cruz *in Directorio*, *p.*2. *de Sacram. Pœnitent. quæſt.*3. *dub.*5. *concluſ.*2. Carillo *in repet. can. fin.*14. *num.*6. *de furto notabili*, *dub.*7. *num.*54. Petrus Fay *in addit. ad* 3. *part. quæſt.*9. *diſp.*5. *concluſ.*1. Petrus Ledeſma *Tom.*1. *de Pœnitent. cap* 18. *concl.*4. Syluius *in addit. ad* 3. *part. quæſt.*9. *art.*2. *dub.*1. Lauorius *de Indulg. parte prima*, *cap.*14. *num.*53. Eſtius *in* 4. *diſt.*17. §.9. Rebellius *p.*2. *lib.*4. *quæſt.*8. *ſect.*2. *num.*9. Guttierez *de Matrim. cap.* 1. *num:* 19. Fulienſ. *cap.*3. Maldonat. *in ſummula*, *quæſt.*19. *art.*9. Hi ferè omnes adeò improbabilem oppoſitam nauſeant, vt ad praxim nulla ratione reduci poſſe clamitent.

ENIM verò in ea ſententia perpetuò fui, opi- 59
niones Sanctorum Eccleſiæ Doctorum ſemper eſſe tutas, vbi Eccleſia nil determinauerit. Hoc mihi documentum ſæpius repetebat P. Theodorus Foreſtus Magiſter meus, Theologus celeberrimus in tota Italia, cùm de opinionibus ſeligendis inſtrueret. Iam verò negatiuam ſententiam tuentur S. Bonauentura, & S. Thom. *locis* ſuprà in margine *ſignatis.*

DVRANDVS *diſt.*16. *quæſt.* 4. Gabriel *quæſt.*1. Paludan. *quæſt.*3. *art.*3. Carthuſ. *quæſt.*2. Almainus *quæſt.*1. *art.*2. Albert. *diſt.*16. *art.*24. Ouandus *diſp.*16. *propoſit.*23. Herera 2.2. *diſput.*31. *quæſt.*7. *corol.*3.

Digitized by Google

corol.3. poſt regul.2. Adrian. quæſt.4.de confeſ.art.2.
Turrecrem. de Pœnit.5.cap.1.num.11. Viguer. Inſtit.
cap.16.§.4. S.Antoninus 3.part.tit.14.cap.19.§.7.
Couarru. in 4. decret. p.1. cap 1. num.14. Syluest.
verb. Confeſſio 1. num.13. Tabiena verb. Circumſtantia, num.8.& 9. Armil. ibidem, num.2.& 4. ſumma
Confeſſorum, lib.3.tit.34.quæſt.81. Corduba in ſumma, quæſt. 3. Medina Codice de confeſſ. quæſt. 7.
Nauar. cap.6. num. 7. & cap. Conſiderit, de pœnit.
d.5.num.6. Alphonſus Regius in M.ſ.reſol.caſu 30.
Vaſquez 3.part. Tom.4. quæſt.91.art.1.dub.2.& 3.
60 Reginald. in Praxi, Tom.1. lib.6. cap.5. num.135.
Valentia diſput.7.quæſt.11.p.1. Leſſius lib.4.cap.3.
dub. 12. num. 8. Zanardus Direct. Theol. p.1. de
Sacram. Pœnit.. quæſt.18. Gyptius de caſibus reſeru.
cap.8. num.5. Ortiz ſumma, cap.23. num.44. Ochagauia de Sacram. tract.2. quæſt.14. Ioſeph de ortu
Parochi, in ſpeculo Parochorum, cap.9. num.7. Ioan.
Sancius in practicis diſputationibus, diſp.11. num.6.
Puteanus in 3. part. D. Thom p.2. quæſt.2. dub.4.
Peſantius addit. ad 3. part. quæſt. 10. §. De integrit.
confeſſ. diſput.3. quæſt.3. Zerola in praxi, de Pœnit.
cap.12. quæſt.5. Becanus de Sacram. cap.36.quæſt.1.
num.4. Granado in p.2. D.Thom.controuerſia 6.tract.
& diſput.5. num.11. Naldus ſumma, verb. Circumſtantia, Philiarch. de offic. Sacerd. Tom.1. p.2.lib.2.
cap.22. Molfeſ. in ſumma, Tom.1. tract.7. cap.12.
num.58.& 68. Tannner. p.2. diſp.4. quæſt.2. dub.3.
num.48. Caraſſa p.2. quæſt.7. art.3. num.11. Diana
tract.7. de circumſtantiis aggrau. Tom.1. & tract. 4.
de Sacram. Tom.2. reſol.67. Card. Lugo diſp.16.
ſect.3. Auerſa, Hiribarnes, Brancat. quibus ſubſcribit Maſtrius diſp.5. quæſt. 18. nec renuit Scotus
diſtinct. 17. quæſtione vnica, art.2. Caſpenſ. tract.
de peccatis, diſput.2. ſect.5. vbi refert 33. Doctores
61 ex Diana. Hanc ſententiam probabilem fatentur
etiam, ex aduerſariis, Henriquez, & Fagundez
ſuprà. Pitigianus 4. diſput. 16. quæſtione vnica,
artic.5. concl.5. Faber num.18. Villalobos in ſumma,
Tom.1. tract.9. dubio 36. num.8. eamque probabilem
fatetur Fulienſis. Vide & Baſſæum verb. Circumſt.
num.3. multos allegantem.

Asſero cum hac ſententia, nullam eſſe obligationem confitendi circumſtantias aggrauantes,
excipio ſcandali circumſtantiam, de qua ſecunda
ſecundæ actum eſt cum S. Doctore.

Ratio præcipua eſt D. Bonauent. in fine corporis, in explicatione argumentorum, eaque à Concilio
Tridentino premitur, & roboratur ſeſſ.14. cap.5.
62 *Ad integram Confeſſionem nihil aliud prærequiritur,
quàm, vt poſtquam conſcientia ſua latebras, & ſinus
omnes perluſtrauerit, ea peccata confiteatur, quibus
ſe Dominum meminerit offendiſſe mortaliter.* Sed ad
hæc peccata confitenda non ſunt neceſſariæ circumſtantiæ, quippè peccatis extrinſecæ, & moraliter
accidentia: Ergo. Minorem probo ex ipſo Concilio
loco citato, primò enim iniungit neceſſariò confitenda peccata, non ſolùm genericè, ſed in ſpecie
ſigillatim, & reddit rationem; quia Sacerdos, cùm
ſit iudex, non poteſt ignoratam cauſam iudicare.
Vnde ait: *Ex his colligitur, oportere à pœnitentibus
omnia peccata mortalia in confeſſione recenſeri, quorum habent conſcientiam.* Et infrà: *Colligitur præterea, etiam eas circumſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine
illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innoteſcant; & fieri nequeat,
vt de grauitate criminum rectè cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, pro ipſis pœnitentibus imponere.
Vnde alienum à ratione eſt, docere circumſtantias
has ab hominibus otioſis excogitatas fuiſſe: aut vnam
tantum circumſtantiam confitendam eſſe, nempè peccaſſe in fratrem.* Pergit Sacrum Concilium: *Sed* 63
*& impium eſt, confeſſionem, quæ hac ratione fieri
præcipitur, impoſſibilem dicere, aut Carnificinam
illam conſcientiarum appellare. Conſtat enim, nil
aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi, quàm vt
poſtquam quiſque conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus ſe
Dominum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum, eadem confeſſione incluſa eſſe
intelliguntur.*

En integritatem, à Concilio ſacro exactam, nempè peccatorum ſecundùm ſpeciem, & circumſtantiarum, ſpeciem mutantium, vt ſatis diſtincta cognitio habeatur: nec de circumſtantiis aggrauantibus
dicit eſſe neceſſarias ad cauſæ ſufficientem cognitionem. Vbi grauiter obſeruo, ſtatim ac Concilium 64
declarauit cauſam hoc foro explicandam confitendo ſpecies peccatorum, & circumſtantias, quæ
mutant ſpeciem, omittendo aggrauantes; ſtatim inquam iuſtificare Eccleſiam, quod non exigat impoſſibilia, & ideò omiſit, aggrauantes eſſe neceſſarias; quia, vt arguit S.Bonauentura, durum eſſet,
& ferè impoſſibile omnibus eas cognoſcere, ac integrè confiteri; ſunt enim innumeræ. Et vix, aut
ne vix quidem poſſent ab omnibus pœnitentibus
ſciri. Et ſi eſſent neceſſariò exprimendæ, oporteret
eas notificari in Doctrinis Chriſtianis; ſed hoc
non inueni neque in doctrina compoſita ab Epiſcopis, neque in generali contexta à Bellarmino, qui
accuratè hac de re ſcripſit etiam Tom.3. & nullibi
concedit neceſſariò confitendas circumſtantias, ſed
ſolas ſpecies peccatorum, vt conſtat legenti. Sic
enim viſus fuiſſet anſam dare hæreticis vocandi
confeſſionem impoſſibilem, & carnificinam conſcientiarum. Hoc igitur idem præſtat Concilium,
vt cautè aduertit Cardinalis Lugo ſuprà. Hic eſt 65
Achilles noſtræ claſſis, quæ innumeris inſtructa
Theologis conſtituitur, vt magnificis verbis acclamat hiſpanè Villalobos.

Respondet Faber num.18. Suarez numero 7.
Concilium voluiſſe docere id, quod eſt certum; de
eo verò, quod eſt in controuerſia inter Doctores,
nihil voluiſſe determinare. Porrò circumſtantias
notabiliter aggrauantes facile ait ſciri.

At profectò integram tradidit doctrinam confeſſionis, & aggrauantes circumſtantias excluſit;
quia declarat, nil aliud exigi ab Eccleſia, præter
confeſſionem peccatorum, modo iam ſupradicto,
quoad ſpecies, & mutantia ſpecies. Quod verò
circumſtantiæ, notabilem grauitatem addentes, non
ſciantur, adeò facilè conſtabit ex caſibus nonnullis,
quos referam.

Svbsistit adhuc Suarez nitens oſtendere, Con- 66
cilium potiùs pro ſua ſententia ſtare, eò quòd exigit confeſſionem peccatorum occultorum, quia plerumque grauiùs ſauciant animam, & periculoſiora
ſunt: at profectò id euenit in his circumſtantiis, vt
magis noceant, & maiorem pœnam mereantur,
quàm circumſtantiæ, ſpeciem mutantes.

Præterea Concilium ait, debere confeſſio- 67
nem eſſe apertam, & verecundam; at non eſt aperta, ſi hæ circumſtantiæ taceantur, in quibus maxima
grauitas continetur.

Sic & Concilium Florentinum declarat, debere
omnia integraliter confiteri. Sanè integra non dicitur culpa, dum omittitur eius grauis circumſtantia.

Hinc

Hinc arguit, quia hæ circumſtantiæ non minùs vrgentur ratione allata ex ratione iudicij, in quo debet cauſa eſſe notificata, quam vrgeant circumſtantiæ mutantes ſpeciem: Ergo ſicut Concilium proptereà iſtas voluit dici; oportet & alias confiteri.

Confirmatvr: Qui enim tacet has circumſtantias, virtute negat peccatum habere tantam grauitatem: Ergo dimidiat confeſſionem peccati contra præſcripta Concilij Tridentini.

Confirmatvr, quia poteſt Confeſſarius de his interrogare, quia habet ius; vnde ſi pœnitens neget, fallit iudicem in re graui.

68 Hæc Sacris Conciliis Generalibus fuerunt à ſapientiſſimis illis Patribus expoſita, cribrata, & ad trutinam reuocata, vt definirent doctrinaliter hoc adeò graue punctum de confeſſionis integritate, in qua ad diuinæ Chriſti Inſtitutoris lineam loqui ſe nouerant arctatos, nec aliquid de materia confeſſionis neceſſaria omittendum. At non obſiſtere ſupra nobis obiecta Patribus illis notiſſima, quin integritatem confeſſionis iugo Chriſti ſuaui conſonam eam eſſe, quæ iudicium Pœnitentiale ſubſtantialiter non mutare noſcitur, declararent. Hanc verò complectuntur confeſſione ſpecierum, ac ſpeciem mutantium circumſtantiarum. Neque aliud requiri declarant, excluſis doctrinaliter circumſtantiis aggrauantibus ſibi notis, & tacita exceptione firmando oppoſitam ſententiam noſtram. Viderunt harum omiſſione iudicium accidentariè modicè imminui; earum verò impoſitionem, hæreticos intolerabile nobis confeſſionis onus obiicere, ac difficilè ſatisfieri. Nouerant Patres, quanti ponderentur circumſtantiæ à Suarez *num.* 12. amplificatæ graduum conſanguinitatis, quantitatis furti, homicidij ſuper mutilationem; ſed aliquas ſpeciem mutantes forſan iudicarunt; cæteras verò data opera miſſas alto ſilentio fecerunt. Quis autem audeat doctrinam mutilam Sacro Tridentino inurere?

69 Qvòd verò docuit Tridentinum, eſt Florentino conſonum, exigenti integram confeſſionem; at integritatem non explicat, ſed exponitur à Tridentino.

Tandem addo, viros ſanctiſſimos noſtræ ſententiæ, præcipuè D. Bonauent. hæc argumenta retuliſſe, nec tamen aſſentiri.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. Translato principali, transfertur adnexum, vt ait Apoſtolus *Hebr.*7. ſed peccatum eſt principale: Ergo eo translato, transfertur adnexa circumſtantia.

70 Probatvr tertiò. Eccleſia ad impoſſibile non cogit, neque ipſe Chriſtus, & hoc dicere eſſe blaſphemiam, proclamat ex Patrum conſenſu S. Concilium Tridentinum: At circumſtantiæ ſunt innumeræ quoad indiuidua, atque adeò nequeunt omnes intelligi: Ergo. Minor declaratur, quamvis enim ad aliqua capita generica reducantur, attamen quia moralis notitia de indiuiduis eſt, quæ iuxta multitudinem indiuiduorum infinitam, exigunt infinitam ſeriem circumſtantiarum indiuiduantium, non ſolùm leuiter, vt ait Faber, ſed etiam grauiter; Ideò non tenemur ſingulas confiteri.

71 Qvartò congruentiam addit S. Doctor, quia hoc non eſt iudicium iudiciariis telis adamuſſim inſtructum, ſed iudicium miſericordiæ; in quo non exiguntur ſatisfactiones ſeueræ. Hinc igitur arguo, argumento, quo vtitur contra nos Suarez. Vna è rationibus, ob quas neceſſaria eſt confeſſio diſtincta peccatorum ſecundùm ſpeciem, eſt, vt competentes ſatisfactiones exhibeantur, ex Concilio Tridentino *loco citato*, ſed ad hoc non ſunt neceſſariæ hæ circumſtantiæ, cùm non exacta exigatur, ſed pia ſatisfactio: Ergo.

Qvinta ratione congruenti probat, non eſſe neceſſariò exprimendas omnes aggrauantes, etiam leuiter; nam ſi hoc modo, (vt ita dicam) Mathematico oportet confiteri, oportebit & omnes leuiter minuentes exponere, & ita ſe de omnibus excuſare.

Probatvr ſextò à multis. Non eſt magis ſeuerum iudicium peccatorum, quàm præmiatio bonorum operum, quod conſtat à poſteriori; nam Deus punit citra condignum, & remunerat ſupra condignum; ſed quantitas meriti eſſentialis non cauſatur ex circumſtantia, ſed ex quantitate amoris: Ergo & quantitas demeriti in auerſione eſſentiali à Deo. Circumſtantia autem non dat eſſentiam moralem, vt conſtat. 72

Aliam rationem referam in circumſtantia, *Quomodo.*

Ex hac doctrina multi caſus referuntur à Diana *Tom.3.tract.*7. & reſoluuntur.

Aliqvòs verò referam ordinatim, iuxta circumſtantiarum ordinem.

Hic enumerantur à Theologis circumſtantiæ, vt refert D. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.*2. *particula* 20. allegans D. Auguſtinum *lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap.*10. & *de pœnit. diſtinct.* 5. c. *Conſideret*, & Theologos *in* 4.*diſt.*16. initio, vbi de his aliqua ediſſerit. 73

Quis, Quid, Vbi, Per quos, Quoties, Cur,
Quomodo, Quando.
Quilibet obſeruet animæ medicamina dando.

De prima circumſtantia Qvis.

Hæc circumſtantia eſt perſonæ, quæ ſæpè auget mutando ſpeciem nunc pono caſus, quibus ſpecies non mutatur. 74

Intra eandem ſpeciem aggrauat hæc circumſtantia: ſi aliquis habeat votum ſolemne caſtitatis, & contra illud peccet; additur enim ſolemnitas eſſentiæ voti.

Qværitvr autem: an ſatisfaciat confitendo, ſe violaſſe votum, tacendo, ſe eſſe religioſum.

Prima ſententia eſt negatiua. Ita Suarez *diſput.*22. *ſect.*4. Palatius *in* 4. *diſtinct.*16. *dub.*3. *numero* 31. Rodriguez *ſumma, Tom.*1. *cap.*109. *numero* 5. Layman *Teolog. Moral. lib.*4. *tract.*10. *cap.*7. Medina *in ſum. lib.*1.*cap.*14.§.18. Petrus Fay *addit.ad* 3.*part. quæſtione* 9. *art.*2. *diſput.*7. *ad* 1. Aragon 2. 2. *quæſtione* 88. *art.*7. Azorius *part.*3. *lib.* 3. *cap.* 27. *quæſito* 10. Coninch. *de Sacram. diſt.*7: *dub.*4. *numero* 20. Fagundez *de precept. Eccl. tract.*2. *lib.*4. *cap.*3. *numero* 6. Villalobos *ſumma, Tom.*1. *tract.*9. *dub.*37.*numero* 13. Ledeſma *Tom.*1. *de Pœnitentia, cap.* 19. *in circumſtantia perſonæ dub.*2. Henriquez *lib.*5. *de Pœnitent. cap.*5. *num.*6. Hi tamen omnes, excepto Suarez, exiſtimant, votum Sacerdotale, vel religionis differre ſpecie à voto ſimplici. At Suarez fatetur differre accidentaliter; ſed tamen adhuc confitendam. Card. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. eam exiſtimat magis ſecundùm rationem.

Oppoſitam tamen ſententiam docent Llamas *in ſumma part.*3.*cap.*8.§.14. Megala *p.p.lib.*5.*cap.*11. *num.*5. Fillinc. *Tom.*2. *tract.*30.*cap.*9.*n.*124.& 125. Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.*7. *diſp.* 27. *num.*27. eamque probabilem cenſent Villalob. & Henriquez ſuprà; 75

Digitized by Google

ſuprà; & Diana *tract.* 7. *reſol.* 4. qui dicunt, eſſe circumſtantiam accidentalem, nec proinde confitendam.

Idem ſequitur, ſi fœmina miſceatur cum Sacerdote, vel Religioſo, nam ſatis eſt dicere, ſe peccaſſe, cum habente votum caſtitatis, fornicando.

Multò minùs teneretur, qui haberet votum Religionis, & poſtea voto priuato promitteret non committere mollitiem; hoc enim votum nouum non aggrauat, vt notat Diana, *reſol.*9. allegans alios.

Idem dicit Diana *reſol.*8. Si Sacerdos, vel in ſacris aliquem occidat. Oppoſitum verò tenent Nungus *ad* 3.*part. Tom.*1.*quaſt.*9. *art.*2. *dub.*3. & alij. Sed Card. Lugo illum tutam in praxi aſſeuerat.

76 Eadem ratione non eſſe, vt aliquis dicat, ſe eſſe Sacerdotem, dum confitetur fornicationem, ſed ſatis erit, ſi dicat, ſe eſſe in ſacris, tametſi grauius ſit in Sacerdote, quàm in Subdiacono, vt notat S. Bonauent.. *in Confeſſionali, cap.*2. *part.*20. vbi aduerte, S. Doctorem hortari ad has circumſtantias dicendas, non tamen ex neceſſitate; & de his dubitat etiam ipſe Suarez: an ſint circumſtantiæ dicendæ.

77 Sic Epiſcopus, vel Generalis alicuius Religionis non tenetur hanc circumſtantiam explicare, ſi peccauit mortiferè, vt notat Diana *reſol.*6. multos allegans, niſi tamen peccatum eſſet publicum, quia tunc ratione ſcandali tenerentur; nam peccatum, quod in alio eſſet contra charitatem, mutat ſpeciem, & eſt contra iuſtitiam debitam exhibendi ſe in exemplum, vt notat Suarez *loco cit.* cum Diana; & D. Bonauent. *diſt.* 21.*part.*2.*quaſt.* 3. *in fundamentis* ſupponit, eſſe circumſtantias aggrauantes.

Eodem fundamento idem etiam dic de Prælato, omittente corripere ſubditum. Videtur enim eſſe contra Iuſtitiam: ideò eum teneri docent Bannes 2.2.*q.*33. *art.*3. *dub.*1. Villalobos *Tom.*2. *tract.*4. *diffic.*6. oppoſitum tamen tenet probabilem Sancius *in Pract. diſp.*6. *num.*9. nec tenuit Diana, *reſol.*57. eadem aſtruit Baſſæus *verb. Circumſtantia, num.*6.

78 Hinc habes, Iudicem cuſtodientem ex officio rem alienam, ſi rapiat, probabiliter non teneri confiteri hanc circumſtantiam, vt notat Diana, *reſol.*36. cum Henriquez *lib.*2.*cap.*6. *num.*3. *in Gloſſa, lit.O.* Oppoſitum tamen dicunt vterque Medina, Complutenſes, & Salmanticenſes apud Dianam. Baſſæus verò *verb. Circumſtantia, n.*6. obſeruat hunc, ſi malè ab aliis cuſtodiat, cùm teneatur ex iuſtitia; illi ex charitate ſola, diuerſum ſpecie peccatum committere.

De ſecunda circumſtantia Qvid.

Ad hanc pertinet materia peccati, quoad conditiones eius.

Prima poteſt eſſe quantitas.

79 Qværitvr ergo: An teneatur fur dicere quantitatem notabiliter aggrauantem furti, ſuper quantitatem mortalem, vt, ſi furatus eſt mille aureos.

Affirmativam ſententiam tuentur Nungus *addit. ad* 3. *part. Tom.*2. *quaſt.*9. *art.*3. *dub.*3. Henriquez *lib.*5.*cap.*7. *num.*4. Sanchez *ſumma, Tom.*1. *lib.*4. *cap.*11. *num.*24. Coninch. *de Sacram. diſp.*7. *dub.* 13. *num.* 13. Fagundez *de precept. Eccleſia, tract.*2. *lib*:4. *cap.*4. *num.*2. Suarez *diſp.*22. *ſect.*3. *num.*13. Medina *lib.*1.*cap.*9.§.2. Tolet. *lib.*3. *cap.*7. Sotus 4.*diſt.*17.*quaſt.*1.*art.*4. Sayrus *de pœnit. cap.*8. *num.*8. Petrus Fay *addit.* ad 3. *part. quaſt.*9. *art.*2. *diſput.*3. Bonacina *de Sacram. diſp.*5 *quaſt.*5. *ſect.* 3. *p.*2.§.1.*diffic.*3. *num.*17. Fulienſ. *loco cit.* & Baſſæus *verb. Circumſt. num.*7.

Oppositam tenuit Nauar. *cap. Conſideret,* *diſt.*5. *num.*12. Vaſquez 3. *part. Tom.*4. *quaſt.*91. *art.*1. *dub.*3. Megala *p.p. lib.*5. *cap.*12. Zanardus *Theolog. p.*1. *tract. de Pœnit. cap.*18. Gypſius *tract. de caſibus reſeru. cap.*8. *num.*5. Zerola *Praxi Pœnit. cap.*12. *quaſt.*5. Eamque probabilem putat Bonacina, & Diana ſuprà, *reſol.*14. Caramuel *in Reg. S. Benedict. num.*220. 80

Eodem fundamento deciditur quæſtio de quolibet alio nocumento. Fateor verò cum Fulienſi, mihi admodum eſſe difficilem hanc ſententiam; ſed hortor, vt ſecurius agatur, maximè ob reſtitutionem coniunctam perſonæ, quæ ſæpè pati poteſt exterminium cum ſua familia; magni enim eſt ponderis hoc in furto. Ad hoc me mouet argumentum quintum: nam ſubtilius eſt iudicium Diuinum, non ſanè quoad ſententiam condemnationis, nam hoc conſcientiæ eſt ad abſolutionem; ſed quoad grauitatem, & fines à legibus prætenſos charitatis, & humanæ ſocietatis ſeruandæ: At ſi quis furetur vnciam argenti, quæ eſt materia mortalis: Et alter depopuletur Ærarium aliquod 2000. aureorum, grauiſſimam ſtatuent differentiam. Equidem ſuſpicor differentiam eſſe eſſentialem, non ratione materiæ, ſed ratione obiecti, in cuius damnum vergit contra charitatem, & iuſtitiam; nam aureum eſt damnum leue quodammodo; at alterum eſt grauiſſimum. 81

Si aliquis habet peccatum hæreſis, vel ſuperſtitionis, non tenetur qualitatem earum confiteri. Ità Diana, *reſol.*46. cum Reginald. *Tom.*1. *lib.*5. *cap.*4. *num.*114. Idem tenet *reſol.*66. *in diuinationibus.* Sylnius *in D. Thom.* 2.2.*quaſtione* 95. *art.*3. ait, quando interuenit pactum expreſſum cum dæmone, eſt exprimendum. Ideò enim hæc ſæpè reſeruantur, vt à Clemente VIII. ſed tuta videtur etiam prima ſententia. 82

Circa hanc circumſtantiam, ad quam reducitur ſanè materia, circa quam, atque adeo perſonæ: Magna eſt quæſtio de inceſtu. An gradus ſint explicandi conſanguinitatis, vel affinitatis.

Mvlti ſanè tenent, omnes gradus eſſe ſpecie diuerſos. 83

At contraria ſententia eſt D. Thom. 2. 2. *quaſtione* 154. *art.*9. Caietani *ibidem.* Et *Tom.*1. *opuſc. tract. vlt. reſp.*5. Soto *diſtinct.*18. *quaſtione* 2. *art.*4. Cano *dict. relect. part.*5. Suarez *diſput.* 22. *ſect.*3. *numero* 12. Nungi *addit.* 3. *parte, tom.*2. *quaſt.*9. *art.*2. *dub.*3. & Dianæ *reſol.*31. qui infert, non eſſe dicendos gradus iſtos neceſſariò. Idem docet Gypſius *de caſibus reſeru. cap.*8. *num.*5. Megala *p.p. lib.*5. *cap.*12. *num.*9. & alij circa præſentem quæſtionem.

Eqvidem oppoſitam ſententiam probabiliorem reor. Et videtur mihi eſſe D. Bonauenturæ *in Confeſſionali, cap.*2. *particula* 8. & 20. vbi reſonat mihi aliquid tale. Sic Baſſæus *num.*6. 84

Et quidem inceſtum cum matre, exiſtimo diſtinctæ eſſe ſpeciei, ob ſingularem deformitatem, in pietatem debitam parentibus. Vide D. Bonauent. *diſt.*21.*part.*2.*quaſt.*3.*fundamento* 3.

Vide etiam Valentiam *diſp.*7. *q.*11.*p.*1. Bonac. *diſp.*5.*quaſt.*5.*ſect.*2.*puncto* 2. Suarez ſuprà, & alios apud Dianam allegatos.

Deinde quæſtio eſt de Virgine conſentiente, rapta, vel ſtuprata.

Prima

85 Prima opinio affirmat. Ita D. Thom. 2. 2. *quæſtione* 152. *art.* 3. *ad* 4. Nauar. *ſumma Lat. cap.* 6. Henriquez *lib.* 2. *de Pœnitentia, cap.* 8. Toletus *lib.* 3. *cap.* 18. Manuel *Tom.* 1. *ſum. cap.* 28. Lopez *p. p. Inſtruct. cap.* 29. Guttierrez *lib.* 1. *qq. Can. cap.* 31. Gratianus *c. Lex illa*, *§. Cur ergo*, *verſu Stuprum*, 36. *quæſt.* 1. Alenſ. 2. *part. quæſtione* 167. *memb.* 1. Abulenſ. *in cap.* 5. *Matth. quæſt.* 201. Caietan. 2. 2. *quæſtione* 154. *art.* 6. *ad primum dub.* Viguer. *lib. Inſt. cap.* 7. §. 4. Bermond. *de publico concubinatu*, vbi de ſtupro *numero* 2. Corduba *lib.* 1. *qq. quæſt.* 13. Barthol. de Ledeſma *de Pœnitent. dub.* 10. Vega *Tom.* 1. *ſumma*, *cap.* 55. *caſu* 25. Alcozer *in ſumma*, *cap.* 20. Petrus Ledeſma *in ſumma*, vbi *de Pœnitent. cap.* 19. *dub.* 5. Victoria *in ſumma*, vbi *de confeſſario*, *numero* 176. Graff. *p. p. deciſ. lib.* 1. *cap.* 20. & alij apud Sancium, *lib.* 3. *de Matrim. diſputatione* 14. Fagundez *in ſecundo Præcept. lib.* 4. *cap.* 3. *numero* 13.

Ratio eſt, quia fit iniuria grauis naturali fini matrimonij, ad quod redditur odibilis: multò magis de raptu id aſſerunt.

86 E contra, de raptu negant exprimendum Diana *reſol.* 36. cum Leſſio *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 1. Sanchez *de Matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *diſput.* 4. & aliis. Addunt tamen aliqui ex his, niſi parentes actu repugnent. Sed hæc mihi videtur conditio inutilis, nam ſi cognoſcerent, profectò repugnaturos, credendum eſt.

87 Qvoad ſtuprum voluntarium Virginis idem aſſerunt Leſſius *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 6. Coninch. *de Sacram. diſput.* 7. *dub.* 4. *num.* 19. Sanchez *de Matrim. Tom.* 2. *lib.* 7. *dub.* 4. Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap.* 3. §. 1. *dub.* 1. Et *p.* 2. *diſput.* 112. *cap.* 1. vbi allegat Sotum 4. *diſtinct.* 18. *quæſtione* 2. *art.* 4. Megala *p. p. lib.* 5. *cap.* 11. *numero* 10. Nauar. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.* 3. *numero* 419. & alij, quos citat Salas 1. 2. *Tom.* 2. *tract.* 3. *diſput.* 14. *numero* 5. & hanc ſententiam cenſet probabilem Tanner. *p.* 2. *diſput.* 4. *quæſtione* 8. *numero* 150. Diana *reſolut.* 10.

Imò Sancius *in Pract.* notat, aliquos Theologos Societatis Iesv cenſêre ſtuprantem per vim, ſatis confiteri, ſi dicat, ſe fornicatum per vim. Sic *diſp.* 29. *num.* 8.

Qvo fit, vt neque ipſa virgo teneatur hanc fateri circumſtantiam; multò minùs tenetur adoleſcentulus virgo, vt notant Llamas *part.* 3. *cap.* 8. §. 17. Azor. *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. *quæſito* 2. Filliuc. *Tom.* 1. *tract.* 29. *cap.* 3. *numero* 21. Henriquez *lib.* 2. *de Pœnitentia*, *cap.* 8. Suarez *diſputat.* 22. *ſect.* 4. Diana *reſol.* 10. Itaque poſſe abſtinere confeſſarium ab interrogatione: an eſſet virgo; & in reliquis caſtè loqui, & cautè, quod admonet etiam D. Bonauentura *loco citato*, *in Confeſſionali.*

88 Si peccet infando peccato, non tenetur explicare: an cum mare, vel fœmina; ſimiliter nec cum qua beſtiæ ſpecie, quia ſunt omnia eiuſdem ſpeciei moralis, vt notat Diana *reſol.* 2. cum Caietano, *quæſt.* 3. *de confeſſione.*

Si peccet aliquis cum ſponſa de futuro, non teneri circumſtantiam hanc dicere, dicunt Couarru. 4. *decret. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 11. Vinald. *in Candelabro aur. part.* 1. *tit. de ſponſal. numero* 10. Azorius apud Filliuc. *Tom.* 2. *tractat.* 30. *cap.* 2. *numero* 53. & Petrus Ledeſma probabilem putat *de Matrim. quæſt.* 43. *art.* 1. *dub. vlt.* Megala *p. p. lib.* 5. *cap.* 11. *quæſt.* 5. & Diana *reſol.* 51.

Aliqvi tamen apud Dianam dicunt, eſſe neceſſarium, quando peccatur cum ſponſa, tunc enim & ipſe, & illa tenentur id confiteri; at ſi ſponſus futurus peccet cum meretrice, dicunt non teneri.

Mihi ſanè videtur ſaltem ex parte ſponſæ eſſe grauem iniuriam, & ideò illam teneri. Ita Sanchez *lib.* 1. *de Sponſal. diſputatione* 2. Videtur Antonij Cuchi *lib.* 1. *Inſtit. Maiorat. tit.* 10. *numero* 7. Emmanuelis Rodriquez *Tom.* 1. *ſumma*, *in ſecunda editione*, *cap.* 53. Lopez 2. *part. Inſtruct. cap.* 30. Quo infert Fagundez *in* 2. *præcept. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 3. *numero* 20. etiam peccantes cum ſponſa teneri ad hanc iniuriam, ſponſo illatam, dicendam. Et addit, multos iuniores doctiſſimos ita ſentire. 89

Est enim hæc violatio ſponſalium *leg. Si vxor*, 13. in principio *ff. ad legem Iuliam*, *de adult.* vbi etiam ſponſo in vindictam conceditur accuſatio. Exponitur enim periculo concipiendi, vt cogatur ſponſus filium adulterinum accipere in ſuum. Tandem, niſi aliud adſit, vtitur re graui alienâ.

Si Confeſſor carnaliter cognoſcat pœnitentem mulierem, non tenetur eam circumſtantiam fateri. Ita Diana, *reſol.* 22. referens Vaſquez *quæſt.* 91. *dub.* 2. *numero* 20: Rodriguez *Tom.* 1. *cap.* 200. Poncium *de impediment. matrim. cauſa* 30. *cap.* 24. Sancium *in Pract. diſput.* 11. *numero* 3. Azorium *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 9. *quæſito* 5. Fay *addit. ad* 3. *part. quæſt.* 9. *art.* 2. *dub.* 8. Bonacina *de Matrim. quæſt.* 4. *puncto* 16. *numero* 7. Portel. *in addit. ad dub. regul. verbo Eligendam* 3. Ledeſma *in ſumma*, *Tom.* 1. *de Pœnit. cap.* 19. *concluſ.* 6. Aduerte autem videri D. Bonau. *diſt.* 21. *part.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. hanc eſſe conditionem aggrauantem. 90

Idem ſentiunt Rodriquez *Tom.* 1. *ſumma*, *cap.* 209. Vega *Tom.* 1. *ſumma*, *cap.* 55. *caſu* 19. Henriquez *lib.* 12. *de Matrim.* ſed D. Bonauent. ſolùm ait, aggrauari peccatum.

Eam tamen neceſſariò dicendam aſſerunt, vtpotè mutantem ſpeciem, Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 55 *numero* 3. Dominicus *cap. finali*, *de cognat. ſpirituali in* 6. *numero* 3. & ibi Francus in fine. Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 42. *quæſt.* 1. *art.* 1. & ibi ſuppl. Gabr. *quæſt.* 1. *art.* 2. Tabiena *verb. Circumſtantia.* Armilla *ibi*, *numero* 12. Vinaldus *in Candelabro p. p.* vbi *de confeſſ. numero* 50. Ludouic. Lopez *p. p. Inſtruct. cap.* 3. Barthol. Ledeſm. *de confeſſ. dub.* 19. Fagundez *in* 2. *præcept. Eccl. lib.* 4. *cap.* 3. 91

Probatvr ex *cap. Omnes*, 30. *quæſt.* 1. vbi Simmacus Papa, ait: *Omnes, quos in pœnitentia accepimus, ita filij noſtri ſunt, vt in Baptiſmate ſuſcepti.* Et Cæleſtinus Papa, *in cap. Si quis Sacerdos*, fine 30. *quæſt.* 1. ita ait: *Si quis Sacerdos cum filia ſpirituali fornicatus fuerit, ſciat ſe graue adulterium commiſiſſe.* Ex quo infert D. Thom. 4. *diſt.* 42. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 8. habere ſpecialem malitiam ſacrilegij. Idem ſentit D. Bonauent. *in Confeſſionali*, *cap.* 3. *part.* 3. vbi refert textum Cæleſtini Papæ: Neque verò *in* 4. *diſt. cit.* vult, eſſe ſolam aggrauantem, ſed ſolùm reſpondet *argumento* 3. Peccatum alienum frequenter aggrauat ſuum, vt ſi mulier cognita eſt à Patre ſpirituali: Quod ſi copula ſit cum filio ſpirituali Pœnitentiæ, aſſerunt exponendam, Sancius *diſp.* 11. *numero* 12. & alij. Enim verò id negant multi, etiam admiſſa opinione aſſerente quoad fœminas. Ita Diana *reſol.* 56. allegans Baſilium Poncium *tract. de impediment. matrim. cauſa* 30. *cap.* 24. §. 2. Acugna *tract. de confeſſor. ſollic.* 92

quæſt.

quæſt. 5. *num.* 53. Peitinus *de Priuil. Minim. tom.* 2. *conſt.* 4. Gregor. 15. §. 3. *num.* 18. quia Canones prohibentes, de fœminis tantùm loquuntur, vt *cap. fin.* ibi *cum mulieribus*, & *cap. omnes* ibi: *Ad ſuam pœnitentialem accedat.*

93 Ex his reſoluitur etiam quæſtio: An ſint dicendæ ſpecies luxuriæ in delectatione moroſa.

Svpposito quidem, quod multi credunt, delectationes moroſas ſpeciem ſumere ab obiecto, ſanè erunt ſpecies diſtinctæ, & fatendæ. Ità Caietanus *ſecunda ſecundæ*, *quæſt.* 154. *art.* 4. Nauar. *cap.* 16. *num.* 9. Lorca *prima ſecundæ*, *Tom.* 2. *diſp.* 28. *de Pecc. memb.* 3. Martinez *primæ ſecundæ*, *Tom.* 1. *quæſtione* 15. *artic.* 4. *diſp.* 1. Sanchez *Tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 11. Azor *p.* 1. *lib.* 4. *cap.* 6. *quæſt.* 3. Villalob. *Tom.* 1. *tract.* 3. *dub.* 3. *num.* 4. Homob. *de Exam. Eccl. part.* 1. *tractat.* 5. *capite* 13. *quæſt.* 84.

At multi tenent, eas non differre ſpecie, quando ſunt in appetitu ſenſitiuo, quia non verſatur delectatio circa coniugatam, vel cognatam, &c. Sed circa obiectum illud, vt delectabile tantùm. Ità Vaſquez *p.* 2. *tom.* 2. *diſputatione* 112. *cap.* 2. Sayrus *Claui Regiæ*, *lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 10. Reginald. *Tom.* 2. *lib.* 12. *cap.* 2. *num.* 13. cum aliis, quibus arridet Diana *reſol.* 48. & Filliuc. *Tom.* 2. *tract.* 21. *cap.* 8. *numer.* 301 Bonac. *de Matrim. quæſt.* 4. *punct.* 9. *num.* 19. Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 15. *num.* 123. & alij.

94 Solvitvr etiam aliud dubium de furante rem cuſtoditam cum periculo vitæ. Aſſertiuè docet ſanè Vaſquez *prima ſecundæ*, *Tom.* 1. *quæſt.* 73. *art.* 9. *diſp.* 3. quia ibi eſt etiam peccatum temeritatis, contra fortitudinem.

Sed oppoſitum tenet Tanner. *prima* 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 3. *dub.* 3. *num.* 71. Diana *reſol.* 61. nam pœna (aiunt) huius vitæ, quamuis à peccante præciſa, non addit nouam ſpeciem malitiæ, niſi ſit directè intenta; ille verò vult pœnam ex ſuppoſitione peccati, quod non eſt malum. Idem eſt de eo, qui alteri ſuadet peccatum, cum periculo incurrendæ mortis patrandum.

95 Fateor iterum, etiam furtum graue poſſe ità aſcendere, vt non arbitrer illud tacendum, & hoc reſpondi etiam in Examine, quod ſubieram de confeſſ. Nouocomi. Non dico, ſi creſcat ſolum materiæ grauis nouæ quantitas; vt, ſi vnum aureum ſit materia grauis, & huic addatur aliud aureum: ſed, ſi addatur grauius, puta 1000. aurei, vt dixi ſupra.

Id multò magis dicent, qui aiunt, in priori caſu dicendam circumſtantiam. Ità Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 3. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 7. Sotus *diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 4. Bellanus *Tom.* 2. *de Sacram. & Cenſuris*, *diſputatione* 7. *dub.* 3. Frater Medina *lib.* 1. *cap.* 9. §. 2. Fagundez *in ſecundo præcepto Eccl. lib.* 3. *cap.* 4.

De Tertia circumſtantia Vbi.

96 Hæc circumſtantia ſæpè auget noua ſpecie, vel ſcandali, vel ſacrilegij, vel iniuſtitiæ; nam ſi peccatum fiat in loco publico coram aliis, ſæpè habet malitiam ſcandali: Si in loco ſacro, Sacrilegij; rarò tamen addens malitiam mortalem, niſi intercedat ſpeciale præceptum prohibens, vt eſt, dicere Sacrum in loco non approbato. Tertiò contra iuſtitiam, quia ſæpe, ratione loci, actio eſt contra iuſtitiam honoris, vel famæ.

Qvæstio autem agitur: An omne peccatum in loco ſacro contrahat malitiam Sacrilegij, neceſſariò explicandam. Suppono cum Balæo *verbo Circumſtant.* 8. ſi in deſpectum loci fiat, eſſe talem.

Medina *Codice de confeſſ.* aſſerit abſolutè de omni actione peccati. 97

Commvniter tamen negant Caietanus *Tom.* 1. *opuſc. tract. vlt. reſp.* 12. *dub.* 2. Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 4. circumſtantia *vbi*. Vnde illa ſola, quæ ità ſunt contra ſanctitatem loci, vt grauem contrahant irreuerentiam, & iniuriam, ſunt in confeſſione exponenda, vt ſacrilegia. Hæc ſunt effuſio humani ſanguinis, vel ſeminis, iniqua violatio immunitatis, extrahendo reum, &c.

Qvæstio verò magna vertitur, quoad carnales copulas licitas.

Qværitvr primò: An ſit circumſtantia aperienda in confeſſione, copula inter coniugatos habita in loco ſacro. 98

Respondent negatiuè, ſi per longum tempus in eo loco detenti ſint. Quòd verò ſit tempus longum, Diana *reſol.* 19. ait remittendum iudicio prudentis: Sanchez autem *de Matrim. tom.* 3. *lib.* 5. *diſp.* 15. *num.* 12. exiſtimat vnum menſem. Leſſius *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 12. *num.* 86. quindecim, vel viginti dies. Fagundez *præcep.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 21. decem dies. Tandem Diana cum Suarez 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. *tertio violatur*, & Petrus Ledeſm. *in ſumma*, *tom.* 1. *de Sacram. Euch. cap.* 20. attenta humana fragilitate, concludit eſſe 4. vel 5. dies. Hinc infert, rectè reſpondiſſe Megalam *p. p. lib.* 5. *cap* 13. *num.* 9. non peccaſſe quandam mulierem, quæ in quadam Eccleſia reddidit debitum marito dicenti, ſe ampliùs non poſſe continere, qui ad Eccleſiam confugerat propter delictum, & nulla aderat ſpes exeundi, niſi poſt longum tempus.

Addit Diana ex quibuſdam Doctoribus, copulam coniugalem ſecretam in Eccleſia non eſſe Sacrilegam, quod probabile putat Vaſquez *prima ſecundæ*, *Tom.* 1. *diſput.* 98. *cap.* 3. *num.* 6. & etiam refert Leſſius, vbi ſuprà, nec impugnat; & eam docet Poncius *de Matrim. lib.* 10. *num.* 15. Fagundez *in* 2. *præcep. lib.* 4. *cap.* 4. Tandem Diana eam tenet probabilem, licèt oppoſitum cum Tannero *ſecunda ſecundæ*, *diſput.* 4. *quæſt.* 2. *dub.* 3. *num.* 42. probabiliorem cenſeat. 99

Qvòd ſi quis haberet copulam in Oratorio, vbi ex licentia Epiſcopi dicitur Miſſa, reſpondet Diana *reſol.* 20. negatiuè, cum Sanchez *de Matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 15. *num.* 39. Idem docet Diana, ſi copula habeatur in porta Eccleſiæ extra, vel in Dormitorio religioſorum, vbi Miſſa celebratur. Ità etiam Fagundez *præcep.* 2. *lib.* 4 *cap.* 4. *n.* 34. & 39. Quæ infert Diana etiam de Sacriſtia cum Megala *p. p. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 11.

An verò pollutio occulta, vel fornicatio in Eccleſia, ſit Sacrilega, Raphael de la Torre *in ſecunda ſecundæ*, *tract* 2. *quæſtione* 99. *articulo* 2. *diſputatione* 7. aſſerit cum Suarez *de Religione*, *Tom.* 1 *lib.* 3 *capite* 7. *numero* 4. Sanchez *de Matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *diſputatione* 11. *num.* 11. Bonacina *de Matrim. quæſtione* 4. *puncto vltimo*, *numero* 7. & aliis, quos refert, & ſequitur Card. Lugo *diſputatione* 16. *ſectione* 10. & Fagundez *loco cit. n.* 19. & 24. 100

Attamen oppoſitam ſententiam probabilem cenſet Vaſquez *prima ſecundæ*, *diſputatione* 98. *capite* 3. *num.* 6. Baſil. Poncius *de Matrim. lib.* 10.

 Ll *cap.* 10.

Digitized by Google

cap. 10. *num.* 15. Diana *reſol.* 26. tametſi oppoſitam certiorem iudicet.

101 QVÆSTIO eſt etiam de tactibus impudicis in Eccleſia.

ASSERVNT multi, pricipuè Ortiz *ſumma, notab.* 5. *circa ſextum præceptum.* Salas *in prima ſecunda tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 6. *ſect.* 22. *num.* 150. Pitigian. 4. *Tom.* 2. *diſp.* 17. *quæſt. vn. art.* 5. in circumſtantia VBI, Azor *Tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 6. *quæſt.* 10. Raphael de la Torre 2. 2. *tom.* 2. *quæſt.* 99. *artic.* 3. *diſp.* 7. Suarez *de relig. Tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 11. vbi citat Cordubam, Syluestrum, Lopez, Rodriq. & Ledeſmam. Sanè non ex lege Eccleſiæ id aſſerunt, quæ ſolam prohibet pollutionem, ſed ex lege naturali, vetante hanc turpitudinem in loco, Deo ſacrato.

Eos tamen, vt ſcrupuloſos, carpit Diana *reſol.* 25. Ideò negatiuam ſententiam tenet cum Homob. *de Exam. Eccl. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 12. *quæſt.* 77. Sanchez *de Matrim. Tom.* 3. *lib.* 9. *diſput.* 15. *num.* 21. Fagundez *præcep.* 2. *lib.* 4. *num.* 3. Coninch. *de Sacram. diſput.* 7. *num.* 22. dummodò non adſit periculum pollutionis. Ratio eſt, quia, vt docet Valentia 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 15. *punct.* 1. Henriquez *lib.* 5. *de Pœnit. cap.* 7. *num.* 5. Vaſquez *prima ſecundæ, quæſt.* 72. *art.* 6. *diſp.* 98. *num.* 4. Malitia Sacrilegij non conſurgit ex iure naturæ; ſed Eccleſiæ ſtatuto. Eadem eſt ſententia Caietani *tract.* 17. *reſp.* 12. *tom.* 1.

CIRCA furtum quæritur: An furans crumenam
102 diuiti in Eccleſia, ſit ſacrilegus.

PRIMA ſententia eſt affirmatiua. Ità Layman. *Theol. Moral. lib.* 4. *tract.* 10. *cap.* 7. Baſſæus *loco cit. num.* 8. Suarez *de relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. Probatur ex verbis Ioannis Papæ *cap. Quiſquis* 17. quæſt. 74. *Sacrilegium committit auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non Sacro.* Ideò hanc ſententiam ſequuntur plurimi, inter quos Raphael dela Torre 2. 2. *Tom.* 1. *quæſt.* 99. *art.* 1. *diſputatione* 7. Rebellius *part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 15. *num.* 25. cum Reginaldo *Tom.* 2. *lib.* 23. *cap.* 1. *num.* 12. Menoch. *de arbitrariis, lib.* 2. *Centur.* 4. *caſu* 389. *num.* 14. Petro Ledeſm. *tract. de Pœnit. cap.* 19. Eſt autem ſententia D. Bonauenturæ.

NOTANDVM cum Diana *reſol.* 28. dupliciter
103 poſſe rem aliquam, non ſacram, eſſe in Eccleſia. Primò, quia eſt ſub iure, & quaſi poteſtate Eccleſiæ, v. g. quia data eſt cuſtodienda, vel depoſitata in pignus. Secundò per accidens, puta, quia eſt ibi Dominus rei, vel quia ibi caſu relicta, vel perdita.

IN primo caſu eſſe ſacrilegium, non in ſecundo, ait Diana. Idem tenent Sotus 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Ioan. de Cruz *in Directorio, p.* 2. *tract. de Sacram. Pænit. quæſt.* 3. *dub.* 6. *concl.* 1. Fagundez *præcep.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. & 12. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. Eam tenent, & probabilem fatentur Raphael ſuprà, & latius *lib.* 2. *cap.* 45. *dub.* 3. *num.* 14. Zerola *praxi, cap.* 12. *quæſt.* 17. Farinac. *de immunitate Eccl. cap.* 16. *num.* 217.

ADDIT verò Diana, non peccare Sacrilegio, qui furatur à clerico aliquid, iure Eccleſiaſtico poſſeſſum. Ità & Reginal 4. *ſent. tom.* 2. *diſtinct.* 18. *quæſt. vn. art.* 5. in Circumſtantia, VBI.

QVÆRES etiam: An Index auferens arma ei,
104 qui confugit ad Eccleſiam, ſit ideò Sacrilegus.

RESPONDET Diana negatiuè, *reſol* 38. cum Couar. *variar. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 17. & Fagundez *præcepto* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 55.

De Quarta circumſtantia.
QVIBVS AVXILIIS.

AVXILIA poſſunt eſſe, vel homines alij, vel 105
aliæ res. Quoad res, poteſt eſſe, vt inſtrumentis prohibitis vtatur, & tunc continet actus ſpecialem malitiam. Quoad homines, diſtinguunt: nam vel alios inducit ad peccatum, vel non; hoc ſecundo modo ait Suarez, circumſtantiam: *Quibus auxiliis*, non eſſe neceſſario confitendam: at quando inducit, intercedit malitia ſcandali.

QVANDO verò perſona eſt parata, non eſt cir- 106
cumſtantia confitenda. Ità Coninch. *de Sacram. diſp.* 7. *dub.* 4. *num.* 13. Azor *p. p. lib.* 12. *cap.* 16. *quæſt.* 5. Ledeſma *ſumma, tom.* 2. *de Pænit. cap.* 19. *dub.* 7. Suarez *diſputatione* 22. *ſect.* 4. *numero* 18. Diana *reſol.* 34. contra Bonacinam *de Sacramentis. diſp.* 5. *punct.* 2. §. 3. Sanchez *tract.* 1. *lib.* 1. *cap.* 6. *numer.* 14. Fagundez *in* 2. *præceptum Eccl. lib.* 4. *cap.* 5. Henriquez *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 6. Nauar. *ſumma Lat. cap.* 16. & Baſſæus *verb. Circumſt.* 9. Hinc infert Fagundez, eum, qui Sagam paratam inducit ad maleficium ſoluendum alio maleficio, non teneri exprimere inductionem.

QVOD ſi duo ſocij, qui non erant parati ad aliquod mortale patrandum, ſe inuicem hortentur, & iuuent, vterque tenetur confiteri & peccatum, & inductionem ad illud in ſpecie. Ità Fagundez *num.* 4. Henricus *lib.* 2. *de Pænit. cap.* 6. Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 4. Hæc latè peregi *ſecunda ſecundæ diſput.* 18. *de Scandalo, quæſt.* 2.

QVÆRITVR hic: An liceat petere vſuras ab 107
vſurario, formaliter petendo, vt det ad vſuram, quia certus eſt, illum nolle dare modo licito, & ipſe, neceſſitate adactus, mutuum petere cogitur.

MVLTI negat, quia obiectum illius petitionis eſt intrinſecè malum. Ità Maior *diſt.* 15. *quæſt.* 33. Caietanus *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 78. *art.* 4. Nauar. *ſum. Lat. cap.* 4. Couar. *in cap. Quamuis pact.* 1. *p.* §. 1. Corduba *in ſumma, quæſt.* 5. *Corol.* 5. Aragon. *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 78. *art.* 4. *diſp.* 1. *ad vlt.* Caſtro *lib. de Iuſt. hæret. punit. cap.* 15. Eamque probabilem cenſet Petrus Ledeſm. *Tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 33. Fagundez *in* 2. *præcep. Eccl. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 6. quamuis probabiliorem æſtimet oppoſitam: Ratio eſt, quia non petitur vſura formaliter, ſed ſolùm mutuum neceſſarium, & permittitur vſura, quia aliter non poteſt neceſſitati ſubuenire. Ità 108
docent Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 8. *num.* 27. Durand. *in* 3. *diſt.* 37. *quæſt.* 4. & ibi Palud. *quæſt.* 2. *art.* 1. D. Antonin. 2. *part. tit.* 1. *cap.* 9. §. *vlt.* Salon *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 78. *art.* 4. *controu.* 2. & ibi Banneſ. *dub.* 2. Molina *tract.* 2. *de Iuſtitia, diſp.* 335. Valentia *ſecunda ſecundæ, diſp.* 5. *quæſt.* 12. *punct.* 4. Sà *verb. Vſura, num.* 5. & probabilis videtur Suario *Tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 13. & Ledeſmæ ſuprà. Hæc latè perſolui 2. 2. *tract. de Iuſt. diſput. de vſuris.*

De Quinta circumſtantia
QVOTIES.

NON computat S. Doctor numerum peccatorum 109
cum circumſtantiis aggrauantibus, eſt enim numerus in ſpeciebus peccatorum incluſus, quia moralia practica, ſunt de indiuiduis: Sic enim clarè ſe explicat *loco citato confeſſionalis*: ſed de multiplicatis circumſtantiis circa eundem actum, vt explicabo, ediſſerit ſub hoc titulo.

PRIMÒ.

Digitized by Google

Primò. Si Dominus in plures ſeruos plurimas iniurias vno impetu euomat, vocando ſodomitas, fures, &c. An ſit hæc circumſtantia aperienda, quot iniurias, & quot perſonis dixerit.

Qvoad iniurias, aliqui reſpondent aſſertiuè. Sic Ioannes Yribarne *tom.2. in 4. ſent. d.17. diſp.5. ſect.8.* Nauar. *cap.6. num.18.* Magala *prima p. Inſtit. Confeſſ. lib.5. cap.12.* Henriquez *lib.5. cap.8.* Sanchez *lib.1. cap.3. num.39.* Sancius *diſp.6.* Tannerus *2.2. diſp.4. quæſt.2. dub.4. num.55.*

110 Oppositam ſententiam tuentur Diana, *reſol.28.* Zerola *in praxi, cap.12. quæſt.48.* Caietan. *2.2. quæſt.72 art.1.* Sotus *de Iuſt. lib.5. quæſt.9. art.1.* Sà *verb. Contumel. n.1.* Molina *tom.5. tract.4. diſp.19. num.3.* Azorius *part. 3. lib.13. cap.5. n.102.* Addit ex Soto, poſſe augeri interdum adeò contumeliam, vt teneatur confiteri, vt ſi vocet aliquem hæreticum, vel patriæ proditorem. Idem docet Molfeſius *tom.1. tract.11. cap.12. num.191.*

Sed Diana aduertit, hoc valere ſolùm in ſententia dicentium, circumſtantias aggrauantes eſſe confitendas.

Hæc doctrina eſt applicanda etiam detractionibus, vt notat Diana. Vide Bonacinam *de ſacram. diſp.5 ſect.2. punct.2. q.5 §.3. num.17.* qui ſecundam ſententiam probabiliorem cenſet.

Qvoad circumſtantiam plurium perſonarum, quibus illata eſt contumelia.

111 Prima opinio eſt, eam eſſe confitendam. Ità Yribarne *4. diſt.17. diſp.15. ſect.8. tom.2.* Bonacina *de ſacram. loco citato, num. 16.* Zerola *in Praxi, cap.12. quæſt. 48.* Henriquez *lib. 5. cap.5. num.5.* Vaſquez *3. part. quæſt.91. art.1. dub.4.* Tannerus *2.2. diſp.4. quæſt.2. dub.4. num.55.*

Hæc quæſtio pendet ex illa: An in eodem actu poſſint dari plures malitiæ, ſolo numero diſtinctæ. Negat Suarez *diſput. 22. ſect.5. num. 34.* Affirmat Vaſquez *loco cit.* Sed de hoc agetur ſuo loco.

Qværitvr: An quando inducuntur aliqui ad peccatum indirectè, non voluntate inducendi directè, teneatur hæc circumſtantia aperiri.

112 Respondetvr negatiuè, quia eſt circumſtantia tantùm aggrauans. Ità Fagundez *præcept. 2. lib.4. cap.4. num.4.* Ledeſma *tomo 2. tract.4. cap.5. concluſ. 5.* Aſſerunt tamen Lorca *ſecunda ſecundæ, quæſtione 43. ſect.3. diſputat. 56.* Villalob. *tomo 2. tractat.3. diffic.8. numero 3.* Becan. *ſecunda ſecundæ, cap.27. quæſt.2.* Coninch. *de actibus ſupernat. diſputatione 32. dub. 5. numero 35.* Filliuc. *tomo 2. tractat.28. cap.6. numer. 226.* Fagundez, & Ledeſma *loco citato.*

Dicvnt verò, debere explicari numerum perſonarum, quibus ſcandalum datum eſt. Ità Sylveſt. *2.2. quæſt.43. art.3. concl.2.* Filliuc. ſuprà, Sanchez *tom.1. lib. 1. cap. 6. num. 8.* Layman. *lib.2. tract. 3. cap.3.* Bonacina *diſp. 5. de ſacram. ſect. 2. puncto 2. §.3.* & ſic tenetur exprimere in re impudica, an eſſent perſonæ ſolutæ, necnè.

113 Qværitvr etiam: An teſtis de pluribus interrogatus ſimul, & in ſingulis mentitus ſub iuramento, teneatur hanc circumſtantiam aperire.

Respondetvr negatiuè. Ità Diana *reſolutione 40.* cum Henriquez *lib.5. cap. 5. num.6.* qui citat Archidiaconum, & Sarmientum, & hoc addunt etiam cùm multiplicat iuramenta per Deum, & ſanctos ſuper eadem re, vel multiplicat Scripturas publicas de eadem re.

114 Qværitvr etiam: An Sacerdos in Miſſa, pluribus miniſtrans indignè Euchariſtiam, ab alio conſecratam, teneatur dicere hanc circumſtantiam.

Negative reſpondet Diana *reſol.41.* quia eſt vna deformitas, ſicut ſi vna abſolutione abſolueret multos, aut vna aſperſione multos baptizaret. Ità etiam Tanner. *2.2. diſp.4. quæſt.2. dub. 4. num.56.* Henriquez *lib.5. cap.5. num.6.*

Imò probabile eſt, miniſtrantem Euchariſtiam in peccato mortali, non peccare mortaliter, vt docent Vaſquez *3. part. diſp.136. cap.3. num.38.* Ioan. de Cruz *in direct. part. 2. quæſt. 4. dub. 3. concluſ. 1.* & alij. Ratio verò diuerſitatis cum alijs Sacramentis eſt, quia is eſt tantùm applicans, non conficiens Sacramentum.

Qværitvr etiam: An qui in peccato mortali excipit confeſſiones multorum, teneatur hanc circumſtantiam aperire. 115

Respondent multi, tot eſſe peccata mortalia, quot perſonæ. Ità Azorius *prima parte, lib 4. cap.4. quæſt.6.* Suarez *diſputat. 22. ſect.5. num. 55.* & alij.

Oppositvm tamen cenſet Diana *reſol.43.* ſi ſucceſſiuè abſque naturali interruptione plures abſoluat. Ità docet etiam Rodriquez, *tom.2. cap.44. num.23.*

Qværitvr etiam: An quis teneatur confiteri diuerſitatem blaſphemiarum.

Assertive reſpondet Filliuc. *tom.2. tract.25. cap.1. num.26.* qui citat Suarez. Idem docet Turrianus *2.2. diſp.58. dub.3.* Reginald. *tom.2. lib.18. cap.14. num.201.* Sanctarellus *tract. de hæreſi, c.4. diſput. 1.* Sancius *diſput. 6. quæſt.6.* Layman. *lib.4. tract.10. cap.6* Ledeſm. *tom.2. tract.1. cap.1.* Lopez *inſtruct. part.1. cap.281.* Bannez *2.2. quæſt.13. art.10.* Aragon. *ibidem*, & alij. 116

Negant tamen Diana, *reſol.50.* cum Lazatio *tract. de blaſph. quæſt.3. num.51.* Caiet. *verb. blaſphemia.* Valentia *tom.3. diſp.1. quæſt.13 punct.1.* Azor. *tom.1. lib.9. cap.28. quæſito 10.* Addunt tamen, niſi blaſphemiæ illæ continerent odium Dei formale, aut hæreſim: & ità in terminis docet Gyptius *de caſ. reſer. cap.9. num.37.* Homob. *de caſ. reſer. p.2. cap.1.* & Caiet. *2.2. quæſt.13. art.1.*

Eodem modo reſpondet Diana, *reſol.51.* ſi multiplicentur conuicia eiuſdem rationis in Deum, vt replicando: *Dio ingiuſto*; at ſi diuerſa eſſent conuicia, vt dicendo: *Deus impotens, Deus iniuſtus*, variarentur formaliter. Ità etiam Zanard. *in Direct. p.2. præcep.5. cap.10.*

Qværes etiam: An ſi quis vnica volitione decreuit plures occidere, aut pluries ad mulierem accedere, teneatur id explicare. 117

Qvi vnico actu plures malitias numero differentes agnoſcunt, aſſerunt ad id eum teneri. Ità Vaſquez *quæſt.91. art. 10. dub.4.*

Oppositvm tenet Suarez *diſputat. 22. ſect.5. num.35.* & alij, qui tenent reddi ſolùm eandem culpam grauiorem, tametſi dicant confitendam hanc grauitatem: At in noſtra ſententia non erit confitenda. Idem ſentit Megala *p. p. lib.5. cap. 12.* ſicut enim vno actu charitatis feror in decem homines, ità & eodem odij; Niſi tamen ex his vnus ſit pater, alter Sacerdos, &c. tunc enim eſſent malitiæ, ſpecie diſtinctæ.

De ſexta circumſtantia Cvr.

Hæc eſt circumſtantia finis extrinſeci; nam intrinſecus habet rationem obiecti. Poteſt autem tribus modis euenire talis circumſtantia. 118

Primo, quando tam finis, quàm media ſufficiant

Digitized by Google

ad conſtituendum peccatum mortale ; vt cùm quis furatur ob mœchiam, & tunc finis profectò eſt explicandus in caſu noſtro. Ità Bonacina *diſput.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 2. *diffic.* 3. *num.* 23. Fagundez *præcep.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 10. Henriq. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 4. *hîc*, Reginal. *Tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 127. & communiter ; non tamen dicendam, vt circumſtantiam, ſed poſſe dici ; furatus ſum ; & rurſum : Volui etiam mœchari. Ità Diana *reſol.* 23. Angel. *verb. Interrogatio*, §. 6. Nauar. *Man. cap.* 6. Fay *addit. ad* 3. *partem, quæſtione* 9. *artic.* 2. *diſputatione* 11. Itaque ſemper malitia finis eſt dicenda, cùm contineт malitiam mortalem, vt notat Pitigianus 4. *Tom.* 2. *diſt.* 17. *quæſtione vnic. artic.* 5. Coninch. *de Sacram. diſputatione* 7. *dub.* 4. *numero* 24. Diana *loco citato*, & idem de mediis. Sic & Baſſæus *verb. Circumſt. num.* 10.

119 Adde verò cum Suarez, ſi ſit malitia diuerſæ rationis, quæ non faciat vnum cum mediis ; vt, ſi quis oſcula, & tactus multiplicet ad copulam, tunc confitendo copulam, intelligentur, & tactus ordinati ad eam. Sic & Baſſ. *loco citato*, cum Fagundez.

Secundò, poteſt eſſe, vt finis non ſit malus, niſi quatenus ordinatur ad alium finem, vt ire in agrum, vt occidat inimicum, & tunc debet exprimi intentio finis, & procuratio ; etiam ſi non dicatur iter in campum, vel in plateam, vt notant Suarez, & Baſſ. cum Agudio *tract. de Pœnitentiâ*, propè finem.

120 Tertiò, poteſt eſſe è contrario, vt finis non ſit prauus in ſe, niſi quatenus per tale medium ordinatur, vt omiſſio Sacri in Feſto ob ſtudium : tunc autem non eſſe neceſſarium exprimere finem, docent Almai. *tract.* 1. *Moral. cap.* 10. Tannerus *prima* 2. *diſputatione* 4. *quæſtione* 4. *dub.* 2. *numero* 15. & 20. adducens Valentiam, Medinam, Azorium. Idem ſentit. Diana, *reſol.* 23. & 62. Salas *prima* 2. *tract.* 13. *diſput.* 2. *ſect.* 7. & 8. Vaſquez *prima* 2. *diſputatione* 93. *capite* 3. Henriquez *lib.* 2. *capite* 5, *num.* 7. *in Gloſſa*, *littera C.* & alij, quibus ſubſcribit Fagundez *in* 2. *præcep. Eccl. lib.* 4. *cap.* 5. Agudius tamen *cap.* 2. *de Sacram. Pœnit. puncto* 2. ait, talem finem eſſe manifeſtandum ſi nimio, & inordinato affectu illum peccator appetierit.

121 Suarez verò dicit, confitendum finem, quando ex inordinato affectu ſtudij omittitur Sacrum. Sed non eſt opus diſtinctione, quia moraliter non ſolet omiſſio hæc cauſari ex fine vltimo poſito in ſtudio ; at ſi fiat, exprimi debet.

De ſeptima circumſtantia QVOMODO.

122 Intelligit ſanè de modo accidentali, ſeu non per ſe coniuncto cum actu. In hac verò, primò conſideranda eſt actus intenſio, quæ, quoad actus inter nos humano modo cognoſci non poteſt, quæ, vel quanta ſit, vt fatetur P. Agudius citat. prope finem & Suarez *num.* 12. qui ob id ait, non eſſe neceſſe de ea admodum eſſe ſollicitos ; Ego autem cum D. Bonauent. *diſtinctione* 17. *quæſt. penult. fundamento* 4. vrgeo, nos de internis, quæ principalia ſunt, & à quibus tota deriuatur malitia, & ſæpe grauiora ſunt, quàm quæ in opus exeunt, debere eſſe ſollicitos, atque adeò, ſi intenſio horum, quæ maxima eſt inter circumſtantias aggrauantes nequit cognoſci, profectò conuincitur, non teneri nos ad eorum confeſſionem, quoad circumſtantias aggrauantes.

Fateor verò in actus externos ſæpè erumpere, vt in impetum actionum in modum incompoſitum, &c. Et de his ſunt aliqui caſus.

Qværitvr : An modus incompoſitus in copula ſit dicendus. 123

Respondetvr negatiuè. Ità Sanchez *de Matrim. Tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 16. *num.* 3. Diana *reſol.* 35. Similiter, ſi aliquis ſuper alium cubans polluatur, vt ait Diana, *reſolutione* 52. Similiter, ſi occiſum inimicum trucidet. Hæc tamen videtur noua ſpecies feritatis, contra pietatem defunctis debitam, vt notant Suarez, & Baſſæus *numero* 12.

Secvndo conſiderandum eſt, quoad modum, an ex ignorantia peccet, ex qua ait Medina *cap. de Confeſſ. quæſtione de circumſtant.* Adr. *quæſt.* 4. *de Confeſſ.* mutari ſpeciem, Nauar. verò *cap. Conſideret*, *num.* 64. negat mutari ſpeciem, niſi mutetur obiectum, vt in conſcientia erronea ; & tunc ſolùm ait explicandam.

Qværvnt præcipuè : An, qui cum conſcientia erronea fecit alliquid, nec tamen in cogitatione diſtinxit, [an illam actionem facere, eſſet peccatum mortale, vel veniale, debeat talem circumſtantiam conſcientiæ erroneæ aperire, ſi poſtea inuenit, illud non eſſe mortale. 124

Assertive reſpondent Sanchez, *ſumma Tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 7. Vaſquez *prima* 2. *diſputatione* 59. *cap.* 3. *num.* 10. Azorius *part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *quæſit.* 6. & alij, quibus arridet Fagundez *in* 2. *Eccleſiæ præceptum, lib.* 4. *cap.* 5.

Oppositvm cenſent Nauar. *Manual. præl.* 9. *num.* 9. Lopez *part.* 1. *cap.* 5. Roder. *Tom.* 1. *ſumma*, *cap.* 71. Valentia *Tom.* 2. *diſput.* 2. *quæſt.* 14. *punct.* 4. qui ità id probat ; nam velle id, quod in genere dumtaxat iudicatur illicitum, non videtur eſſe grauis malitia, cùm voluntas adhuc detineatur inter limites peccati venialis, & mortalis, atque adeò ſit adhuc imperfecta ; Arridet Diana ; *reſol.* 24.] Eamque probabilem ait Fagundez.

Ad modum reducitur etiam peccare ex paſſione, vel malitia.

Qværitvr : an aliquis ex paſſione exponens ſe periculo cognito peccati, ſi poſtea cadat, teneatur eam circumſtantiam manifeſtare. 125

Respondet Diana negatiuè *reſol.* 44. dummodo inter periculum aditum, & caſum non fuerit mora notabilis, vt faciat peccatum numero diſtinctum. Ità Sanchez *Tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 4. Suarez *Tom.* 5. *diſputat.* 28. *ſect.* 3. *num.* 16. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 813. *art.* 3. Villalob. *ſumma*, *Tom.* 1. *tract.* 24. *dub.* 4.

Qvoad malitiam quæritur : An perſona Sacra fraudans notabiliter ludo alearum, vel taxillorum, teneatur modum fraudis dicere.

Omnes, qui tenent, peccare mortaliter ludentem his ludis frequenter, tenent eum obligari. Ità Rebellius, Leſſius apud Megalam *p. p. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 8. Salas *de ludo*, *dub.* 24. Squillant *de oblig. cler. part.* 2. *dub.* 8. *num.* 46. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 46. Homobonus *de Exam. Eccl. part.* 2. *tract.* 9. *c.* 25. *quæſt.* 74. Molfeſius *in ſumma, Tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 41. & 88. Filliuc. *Tom.* 2. *tract.* 37. *cap.* 4. *n.* 59. & alij. Attamen Megala *loc. cit.* dicit, non teneri.

Qværvnt etiam : An ex malitia abjiciens Breuiarium in diuturna nauigatione, teneatur aperire hanc circumſtantiam ; an ſufficiat dicere, toties omiſi officium. 126

Respon

Digitized by Google

Respondet Diana *reſol.*63.cum Tannero *p.*2. *diſp.*4.*quæſt.*2.*dub.*2.*n.*25.ſufficere id dici. Ratio eſt, quia impotentem ſe reddere ad actum præceptum, non habet aliam malitiam, quàm omiſſionis.

Attamen poſſe etiam ſatisfieri confitendo cauſam datam, in qua ſtat malitia, docet Vaſquez *p.*2. *diſp.*94. *cap.*3.*num.*16. Bonacina *de Legibus,diſp.*2. *quæſt.*4.*punct.*4. Diana, *reſol.*64.

127 Est tertiò etiam circumſtantia conſuetudinis, quam Syluest. 1.*quæſt.* 9. ait neceſſariò fatendam. Cano verò negat, cui arridet Suarez, *circumſtantia, Quomodo.* Eſt ſententia D.Bonauenturæ *diſt.*17.*p.*2. *dub. vlt.litt.* Hinc verò habeo etiam nouum argumentum; nam peccatum ex conſuetudine, & habitu eſt aggrauatum hac peſſima circumſtantia, & tamen fatetur Suarez, eſſe minùs oneratum. Et hæc eſt ratio D.Bonauent. qua excuſat à confeſſione harum circumſtantiarum, eam ſequuntur Caramuel *n.*222. Sancius *ſelect. diſp.*9.

128 Mvlti tamen hinc inde Doctores ſtant. Si à Confeſſario interrogetur: An teneatur confiteri. Affirmant Vaſquez 3. *part.Tract.*4. *quæſt.*91. *art.*1. *a.*13.Caſpenſis *Tract.de Pec.diſp.*2. *ſect.*6. Reginaldus *lib.*6. *cap.*4. *num.*133.Fagund.*de precep.*2.*lib.*4. *cap.*4. *num.*7. Henriq. *lib.*5. *cap.*8. & *in Gloſſa,littera A.*citat D. Antonin. Tabien. Roſellam, Syluestrum, Sotum,& alios. Vide Dianam *part.*1.*Tom.*7. *reſol.*55. Poſſe differre abſolutionem docuit Graff.*part.*1.*lib.*1. *cap.*20.*num.*24.Suarez 3.*part.Tom.*4.*diſp.*32.*ſect.*2. & de Relig.*Tom.*2.*lib.*3.*cap.*8. Sayr.*lib.*5.*cap.*5.*n.*8. Sanchez *ſum.Tom.*1.*lib.*2.*cap.*32.*n.*45.Tolet. *lib.*3. *cap.*18. Reginal. *Tom.*2. *lib.* 18. *num.* 87. Villalob. *Tom.*1.*tract.*11.*diffic.*15. Delrius *diſquiſ. mag. lib.*1. *cap.*5.*quæſt.*4. Sà *verb. Abſolutio*, *num.* 14. Henriq. *lib.*4.*cap.*24. Banneſ. 2.2.*quæſt.*2.*art.*8.*diſp.*2.Ledeſ. *ſumma, Tom.*2.*tract.*1.*cap.*3. *poſt ſ. primam concluſionem*, & Lugo *diſp.*14.*ſect.*10.*num.* 172. contra ſentientes mordens: Vnde Baſſ. §.4. timet.

Enim verò Ioannes Sancius *in ſuis pract. diſput. diſp.*9.*num.*6. negat, confeſſarium ad id ius habere; alioqui tenere eadem peccata ſæpius confiteri, quod neque in reſeruatis poſſe fatetur Vaſquez *Tom.*4. 3. *part. quæſt.*93. *art.*1. *dub.* 6. Idem vrget Caramuel ratione ſuprà lata, quia cõſuetudo minuit libertatem.

128 Profectò enim pœnitens attritus habet ius ad abſolutionem. Ex quo infert Diana, *reſol.*55. teneri Confeſſarium abſoluere habentem conſuetudinem iurandi, & ignorantem doctrinam Chriſtianam, ſi proponat emendationem. Vnum caſum pono cum Diana *reſol.*15.& Vaſquez *quæſt.*91. *diſp.*3. ſi conſuetudo nititur occaſione proxima, quam tenetur reſecare; tunc enim Confeſſarius habet ius ad medelam, vt notat etiam Suarez, *hac circumſtantia,n.*15. Ita ſi mollis ſit, iniunget frequentem confeſſionem.

130 Qværes etiam: an pollutio præciſa, ſed non intenta, in ebrietate, & ſimili, ſit aperienda.

Negat Diana, *reſol.*65. quia hæc eſt cauſa leuiter influens, & non per ſe. Ità etiam Villalob. *Tom.*2. *tract.*40. *dub.*16. *num.*6. Vaſquez *prim.*2. *diſp.*115. *cap.*3.*n.*9. Sanchez *de matrim.Tom.*3. *lib.*9. *diſp.*45. *num.*17. Granad. *in* 3.*part.*2.*controu.*6.*tract.*4. *diſp.*6. *num.*12.& 18.

Addit Sancius *diſp.*21.*num.*15,& *diſp.*23.*n.*29. cogitationes impudicas, tactus, &c. licèt mortalia ſint, non tamen efficaciter influere.

131 Hoc nimis laxum eſt; fateor tamen cum Suarez, Henriq. Villalob. Sanchez, Leſſio, & aliis apud Tannerum *pirm.*2.*diſp.*4.*q.*8. *dub.*6.*n.* 123. & Dianam, *reſol.*65. pollutionem præuiſam, ex actionibus venialibus in genere Luxuriæ, non eſſe mortalem.

De Octaua circumſtantia.
Qvando.

132 Non ago de tempore, quando ſpeciale de eo adeſt præceptum. Et quidem in duratione actus interuenit grauitas, quæ in exteriori regulariter habet ordinariam durationem. At in actu interiori eſt ignota, vt notat Suarez *numero* 20. & ideò moraliter impoſſibilis, vt arguebat S. Bonauent. Itaque duratio peccati non eſt in confeſſione neceſſariò aperienda, vt docent Zerola *in Praxi Pœnitentiæ*, *cap.* 12. *quæſt.*15. Vaſquez 3.*part. Tom.* 4. *quæſt.* 91. *art.*1. *diſp.*3.*num.*36. aſſerens Nauarrum. Admonet tamen confitendam, quatenus eâ panditur multitudo peccatorum. Vide Dianam *reſol.*39. & Baſſæum *num.*13.

133 Dvbitari ſolet præcipuè de circumſtantia diei feſti: An ſcilicet in quolibet peccato ſit neceſſariò confitenda.

Prima opinio eſt affirmans, quæ à Suarez *diſp.*22.*ſect.*4. *num.*20.& à Corduba *lib.* 1. *quæſt.*6. adſcribitur Alenſi, Bonauenturæ, & aliis. Seraphicus enim, vt plurimum, apud iſtos eſt, ſicuti ſe diſciplinantibus ſunt Ceroferarij, quibus lumen abſconditur: Alios adiungit Fagundez infrà citandus.

Fatetvr ſanè D. Bonauentura hanc in mortalibus eſſe circumſtantiam aggrauantem, *in opuſculo de modo confitendi*, *cap.* 2. vbi hortatur ad eas confitendas; ſed iam Suarez agnouit, Seraphicum non cogere. Idem habet *cap.* 2. *particula* 11.

134 Itaqve vniuerſaliter non eſt vera prima ſententia. Ità eam refellunt cum D. Bonauentura communiter Thomiſtæ 2.2. *quæſtione* 122. vbi Caietanus *art.* 4.& *Tom.* 1. *opuſc. tract.*18. *quæſt.*3. Syluest. *Confeſſio* 1. *quæſtione* 10. Soto *lib.* 2. *de Iuſt. quæſtione* 4. *art.* 4. Couar. *in cap. Alma Mater*, *part.* 1. §. 5. Nauar. *in cap. Conſideret. num.*22. & *in ſumma*, *cap.* 6. *num.* 9. & alij apud Cordubam, & Suarez, qui ſubſcribunt. Ratio eſt, quia finis præcepti non cadit ſub præcepto, ſed materia eius; peccatum autem tale, licèt ſit contra finem præcepti ſanctificandi, id eſt, incumbendi ſeruitio Dei, non tamen prohibetur, cùm non ſemper ſit opus ſeruile. Itaque ſententiam primam iam abolitam ait Fagundez *in* 2.*præc. Eccleſiæ,lib.*4. *cap.*5. *num.*20.

135 Hinc habes, fornicantem, &c. in die ſolemniſſimo, non teneri id pandere. Ità communiter moderni apud Diana *reſol.* 32. Sic Ledeſma *Tom.*1. *de Pœnitentia*, *cap.* 19. Fay *addit* 3.*part. quæſt.*9. *artic.* 2. *diſp.* 12. Vaſquez *quæſt.* 91. *dub.* 4. *numero* 24. Bonacina *de Sacram. diſputat.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 2. §. 3. Coninch. *de Sacram. diſp.*7. *dub.* 4. *numero.* 27. Nungus *in addit. ad* 3. *part. Tom.* 2. *quæſt.* 9. *art.* 2. *dub.* 3. & alij. Filliuc. *Tom.*2. *tract.*21. *cap.*9.*n.*347. Henriq. *lib.*5. *cap.*6. *n.*6. Homob. *de Exam.part.*1. *tract.*4. *cap.*12. *q.*81.

Hinc eſt quæſtio: an Miſſam omittens die Dominico, quo currit feſtum aliud; & qui non ieiunat occurrente duplici obligatione, puta Temporum, & Vigiliæ, teneatur id explicare. Affirmant Tanner. 2.2.*diſp.* 5. *quæſt.* 6. *dub.* 2. *num.*24. Homob. *de Exam. p.*1. *tract.* 5. *cap.* 12. *quæſtione* 76. Faber *in* 4. *diſt.* 17. *diſput.* 24. *cap.* 2. *num.* 39. Nauar. *Manual. cap.* 11. Lopez *Inſtruct. part.* 1. *cap.* 29. Rodriq. *in ſumma*, *Tom.* 2. *cap.* 23. Coninch. *de Sacram. diſput.*2 *dub.*6 *num.*47. Reginal. *Tom.*1. *lib.*6. *cap.*4. *num.*129.

136 Probabilivs tamen eſt, non teneri. Ità

Vaſquez 3. *part. quæſt.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 9. Nungus *Addit. ad* 3. *part. quæſt.* 9. *artic.* 2. *dub.* 3. Henriquez *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. Sancius *diſp.* 11. *num.* 17. Sanchez *de Matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 15. Ledeſma *Tom.* 1. *de Pænit. cap.* 19. *concl.* 6. Megala *p. p. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 5. Sà *verbo Confeſſio*, Et eam in praxi magis receptam teſtatur Homob. *de Exam. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 12. *quæſt.* 76. Fagundez *in* 3. *præcept. Eccleſiæ, lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 21. & Suarez *Tom.* 4. *diſp.* 22. *ſectione* 4.

Est autem ſpeciale dubium, quando ex obligatione diuerſa oriuntur præcepta, veluti ſi Franciſcanus Monachus frangat ieiunium die veneris in Quadrageſima, vbi eſt obligatio Eccleſiæ ad Temperantiam, & præceptum regulæ, quod videtur ad religionem.

137 Mvlta exiſtimant eſſe duo peccata, quia contra duas ſunt virtutes. Ità Vaſquez *prima ſecundæ quæſt.* 98. *num.* 8. Sanchez *lib.* 9. *de debito coniugali, diſp.* 15. Repugnant Rodr. *tom.* 1. *qq. quæſtione* 26. *artic.* 4. Bordon. *conſ. reſol.* 18. Miran. *quæſt.* 25. *art.* 2. Baſſ. §. 3. Fagundez etiam *num.* 22. ait, fortaſſe eſſe vnum præceptum, quia ad virtutem Temperantiæ vtrunque præceptum ordinatur. Addit Henriquez *lib.* 5. *de Pænit. cap.* 5. eſſe vnum peccatum Sacerdotis omittentis officium, cui tenetur ratione ordinis, & ratione beneficij. Addit Sà *verb. Confeſſio* §. *Quidam putant*, Eadem de cauſa, coniugatum adulterantem cum coniugata ſatis explicare dicendo, ſe patraſſe adulterium, quia ſpectat hoc totum ad eandem culpam, contra iuſtitiam.

138 Enim verò hoc confitendum eſt, vt notat Fagundez, quia diuerſa eſt ratio formalis; creſcit enim noua iniuria, diſtincta numero, illata marito illius procæ.

Addit is etiam, quòd ſi vnus ſuperior prohibeat mihi præcepto obedientiæ actionem, quia ſcandaloſa Paulo, & poſtea contingat eandem actionem nociuam, & ſcandaloſam eſſe Petro; Ideòque alius ſuperior ſub præcepto eam mihi prohibeat, tenebor ex duplici obligatione vitare, & contra facinus, duplici peccato tenebor; & duplici excommunicatione ligabor. Ità etiam Coninch. *tom.* 2. *de Sacram. diſp.* 7. *de integritate confeſſ. dub.* 6. *num.* 46.

Probatvr, quia duobus diuerſis nociua eſt illa actio: Vnde ſi occidens duos, tenetur exprimere; ità, &c.

Vnde ex his infert Diana, quòd qui furatur rem Sacram de loco Sacro, ſatisfacit dicendo ſe furatum rem Sacram. Ità etiam Fagundez *præcep.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 21.

139 Seqvitvr etiam, diuturnitatem retentionis rei alienæ non eſſe explicandam.

Svppono autem ex Petro Nauar. *de reſtit. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. Tanner. 22. *diſp.* 4. *quæſt.* 6. *dub.* 14. *num.* 425. qui citat Aragonium, & Carbonem. Diana *reſol.* 58. diuturna retentione non committi nouum peccatum, ſed agrauari aliquantulum. Itaque hæc circumſtantia, eſt tantum aggrauans, non explicanda neceſſariò, etiamſi per annum differat, &c. Ità Diana; ſed ſi damnum graue emergat, erit dicendum.

140 Ex his habes, rem à diuerſis legiſlatoribus vetitam eodem ſcopo, non eſſe ſub ea circumſtantia exponendum. Ità D. Bonau. *in Reg.* D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 72. *art.* 6. *ad* 2. Sylnius *ibi*, Suarez 3. *part. Tom.* 4. *diſp.* 22. *ſect.* 4. Bonac. *diſputat.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 3. *num.* 51. Circumſtantia porrò temporis, ſæpè nouam habet culpam, vt in eo, qui dicit Miſſam poſt prandium.

QVÆSTIO VI.

Quomodo circumſtantiæ minuentes ſint explicandæ.

D.Bonau. diſt. [illegible] q. vlt.

Svpponit D. Bonau. circumſtantias mi[illegible]entes peccatum ad aliam ſpeciem, vel ad venial[illegible], eſſe explicandas, ſi confitemur peccatum. Ità [illegible] Gabr. *diſt.* 17. *quæſt.* 1. *art.* 2. Victor *n.* 1[illegible]2. Su[illegible]z *diſp.* 22. *ſect.* 3. *num.* 15. & patet ex Concilio Tridentino, vniuerſaliter dicente, omnes circumſtantias mutantes ſpeciem dicendas. Sà, & Fagundez *in* 2. *præcep. Eccleſiæ, lib.* 4. *cap.* 2. id dicunt, eſſe de fide. 141

Ratio D. Bonauent. *in corpore*, qua nitu[illegible] allegati, eſt, quia tali mutatione variatur [illegible] iudicium, vt arguit etiam Fulienſ. *lib.* [illegible] *de Pænit. cap.* 3.

De circumſtantiis igitur intra eandem [illegible] minuentibus; Prima opinio eſt, non modò non eſſe dicendas neceſſariò, ſed non eſſe decens eas dicere. Ità Nauar. *cap.* 6. *num.* 6. Allegatur etiam D. Bonauent. *hic* à Suarez, qui hanc ſequitur [illegible]ntiam. Sic loquitur S. Doctor. *loco cit. in corp*[illegible] *Circumſtantias vero alleuiantes confiteri non eſt* [illegible], *niſi propter hoc, vt ſatisfiat aliena inquiſiti*[illegible], *vel vt prouideatur eius ſcandalo, & perturbatio*[illegible]. Videtur igitur velle, ſolas eas tacendas decens e[illegible], quæ damnoſe notabiliter non minuunt [illegible] eandem ſpeciem, quæ eſt ſententia Scoti, Cani, & aliorum, & hæc videtur ſententia probabilior. 142

Assero cum D. Bonauentura, n[illegible] con-
fiteri circumſtantias, intra eandem ſpeciem, diminuentes, multo minus id neceſſarium eſſe. 143

Probatvr, quia hic non variatur [illegible] iudicium, ſicuti non variari oſtendimus in [illegible]tibus: Hac ratione hoc ipſum tuetur A[illegible] e mente Doct. Angelici *puncto* 2. Addens [illegible] aperiendas, ſi ex occultatione illarum ſequ[illegible] vel Confeſſarij ſcandalum, vel proximi alicus i[illegible], vel denique ipſius pœnitentis.

QVÆSTIO VII.

An neceſſe ſit confiteri numerum peccatorum.

Qvæstio hæc agit de numero peccatorum intra eandem ſpeciem. De quo nonnulli Canoniſtæ putarunt ſufficere, dicere confuſè: ſæpius peccaui furto, &c. Ità Angel. *verb. Confeſſio, num.* 20. propter authoritatem Archidiaconi. Et Syluester *eodem verbo, numero* 11. dicit eſſe rem incertam. 144

Attamen per ſe loquendo, res eſt certiſſima, numerum peccatorum in confeſſione explicandum. Ità ſentiunt antiqui Theologi, quos magis id ſupponere dicit Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 5. Enim verò S. Bonauent. id docet expreſsè *diſt.* 17. *quæſt.* [illegible] & *in opuſc. de modo confitendi, cap.* 2. in explicand[illegible] circumſtantia: *Quot es.*

Probatvr primò à D. Bonauent. *quæſt. cit.* ex Concil. Later. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus* vbi 145
ait:

ait: *Omnia ſolus peccata ſua confiteatur.* Et hoc explicat Concil. Trid. dum ait; ſigillatim confitenda omnia peccata, non quidem venialia, vt aduertit D. Bonauent. ergo mortalia. Idem colligitur ex Concil. Florent. *in Decreto Eugenij.*

PROBATVR ſecundò à D. Bonauent. *quæſt. cit.* & *opuſc. cit.* pro ſingulis peccatis mortalibus homo fit Deo inimicus, & reus æternæ damnationis, & quodcumque auger grauiter iudicium. Quis enim ignorat longè grauius eſſe peccare bis, quam ſemel mortaliter?

HIS, & aliis argumentis vtitur D. Bonau. quæ arripuit Suarez *loco cit.* vbi dixerat, antiquos tantùm ſupponere, non probare hanc veritatem.

146 HIC diſputant aliqui: Vndenam ſumatur numerus peccatorum. Sed de hoc ſatis egi *prima ſecunda, tract. de peccatis, diſp.* 1. *quæſt.* 10. Neque nouas regulas in ordine ad confeſſionem agnoſco.

PONAM tamen regulas multiplicationis actuum internorum, quam Melchior Cano *relect. de Pœnit. diſt.* 5. docet non fieri per interruptionem ſolam; ſed ſolùm per contrariam volitionem, quæ ſententia videtur falſa Suarezio *diſp.* 22. *ſect.* 4. *num.* 9. Nungo *addit ad* 3. *part. tract.* 2. *quæſt.* 9. *art.* 2. *dub.* 1. Vaſquez *in* 3. *part. tract.* 4. *quæſt.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 10. & aliis communiter, quibus ſubſcribit Baſſ. *v. Confeſſ.* 4. *n.* 20. Diana *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 95. eam tamen amplectuntur recentiores aliqui eruditi. Sic Ioan. de la Cruz *direct. part.* 2. *de Sacram. Pœn. quæſt.* 3. *dub.* 6. & Petrus Fay *diſp. de Sacram. pœnit.* Addit *ad* 3. *part. quæſt.* 9. *art.* 2. *diſp.* 5. *ad* 4. Pitigian. 4. *ſent. Tom.* 2. *diſt.* 17. *quæſt. vnic. art.* 5. Homobon. *de Exam. Eccl. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 13. *quæſt.* 83. & ex parte Salas *prima* 2. *Tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 5. *ſect.* 8. *numero* 85. Addit tamen, niſi inter actus intercedat moralis interruptio; Vnde & Diana tandem arridet, vt faciliùs tollat peccata mundi. Et Card. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 14. multa diſtinguit, diuidit, & aduertit.

147 QVOMODO autem ſit explicandus numerus peccatorum. Dico primò cum D. Bonau. *opuſculo de modo confitendi*, §. *Quoties*, teneri, ſi poteſt recenſere numerum diſtinctum peccatorum, quoties fornicatus, &c. Neque ſingula hiſtoricè recenſenda. Sequuntur Suarez *num.* 37. Caietanus *Tom.* 1. *opuſc. tract.* 5. *quæſt.* 6. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. *Concl.* 2. Cano *dicta relect.* Petrus Soto *lect.* 9. *de Confeſ.* Nauar. *cap.* 6. *num.* 14.

DEINDE, ſi adhibita morali diligentia non recorderis numerum diſtinctum, ſufficiet dicere bona fide eo modo, quo noſti, vt ait D. Bonauent. quem omnes ſequuntur. Vide Card. Lugo *diſp.* 16. *ſectione* 14. §. 4.

148 QVARE ſi diſtinctè omninò non recordaris, dic numerum, v. g. decies, plus, vel minùs; hæc autem particula efficit, vt ſi fuerint aliquot plures, abſoluantur. Quot verò his verbis includantur; Ioannes Sanctius *ſelectis diſp. num.* 13. ait; ſi fuerint duo, vel tria, plus dimitti. Idem ferè Fillinc. *Tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 4. *num.* 82. Reginal. *Tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 206. Vega *ſumma*, *Tom.* 1. *cap.* 63. *caſu* 22. Ledeſma *tract.* 1. *cap* 17. *concl.* 7. Sotus 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *artic.* 4. Syluest. *verb. Confeſſ.* 1. *num.* 12. Sà *verb. Confeſſio, num.* 32. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 7. Villalob. *Tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 33. Sylueſter *addit. ad* 3. *part. quæſt.* 9. *art.* 2.

149 SED hos ſcrupuloſè loqui ait Diana, *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 94. vnde ait cum Fagundez, *precep.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. exceſſum ſumendum à numero peccatorum, quæ confitetur, vt ſi dicat: millies blaſphemaui, plus, vel minùs, iudicio prudentis plures intelligantur. Ideò; quando numerus eſt nimis magnus, iudicio prudentis relinquitur, quod docet etiam Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Vaſquez *quæſt.* 91. *art.* 1. *diſp.* 2. Ideò Nauar. *in cap. Conſideret, de Pœn. diſt.* 5. *num.* 42. ait: Non oportet confitentem nimium eſſe anxium in exactè confitendo numero, ſed ſufficit bona fide exprimere certum, puta centum plus, minùs decem. His arridet Baſſæus *num.* 20. cum Sanctio *ſelect. diſp.* 2. *num.* 13.

ADVERTE autem ex D. Bonau. *diſt.* 21. *part.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 3. quòd ſi omittas eam particulam, teneris confiteri etiam duo omiſſa in duodecimo, ex quibus confeſſus es decem.

VIVALDVS *in Candelabro de Confeſſ. tit.* 7. §. *Sed dixi.* ait, quod ſi dicat pœnitens: peccaui decies periurio; & de omnibus aliis, quibus Deus ſcit me deliquiſſe, me accuſo; Si poſtea recordetur ſe peccaſſe vigeſies, non teneri ad aliud. 150

MONENT autem Fag. *num.* 10. Baſſ. *verb. Confeſſio* 4. *num.* 21. Syluest. *ſuppl. quæſt.* 9. *art.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 89. & *part.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 84. cum aliis, ruſticos agreſti modo confitentes ſine numero, & diligentia, non cogendos repetere confeſſiones factas Parochis indoctis, cùm enim bona fide confiteantur, & vniformem vitam agant ſtatim è confeſſione vnius anni alios capiet prudens confeſſarius. Anxietas porrò interrogandi eos ad diuinandum numeros impellit.

SATIVS erit maiorem curam impendere, vt dolorem neceſſarium eliciant, & ritè percipiant obligationes reſtitutionum, occaſiones proximas vitandi, diſcendi doctrinam Chriſtianam, arcendi ſcandala ex domo, &c. vt benè ait Baſſæus, cum D. Bonauent. allegando *quæſt.* 11.

ENIM verò quando peccatum eſt nimis frequens, vt meretricum, vel peierantium, aut blaſphemantium, & numerum præcisè non recordantur; multi Doctores exiſtimant, ſatis eſſe dicere tempus, puta menſem, aut annum tranſactum, ex more peierando, fornicando; & ſi adhuc eſt in ſtatu peccandi, ſatis eſſe, ſi explicet, ſe eſſe iam ab vno annum pellicem expoſitam cuicunque: Si eſt concubinarius, ſatis eſſe dicere, ſe vſum concubinâ, mortuâ vxore per duos menſes, vel tres, &c. Sic Nauar. *cap.* 6. *n.* 15. *Manualis Latini*, Henriquez *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 5. Tolet. *lib.* 3. *ſumme*, *cap.* 7. Fagundez *in* 2. *precep. Eccl. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 11. qui admonet, meretrices teneri dicere principalia crimina, ſi rem habuere cum clericis, propinquis, coniugatis, & quod ſingulis diebus peccarunt toties, plus, minuſve; ſic etiam Henriquez *loco citato*, Viualdus *in Candelabro de Confeſſ. num.* 48. Baſſæus *num.* 21. & *verb. Peccatum* 4. *num.* 11. 151

QVANDO verò meretrices confitentur actus venereos, non eſt opus narrare præambula, vt oſcula, amplexus, & tactus, quia moraliter comitantur copulam. Sicut qui occidit, non tenetur fateri præludia, ſumpſionem armorum, &c. niſi actus ille præuius, eſſet admodum inſolitus, & grauis. Ità Tolet. *loco cit.* Nauar. *num.* 16. Henriquez *num.* 5. Sotus *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Fagundez *n.* 12. & Baſſæus *loco citato.* 152

De actibus verò ordinariè ſubſequentibus copulam, aſſerunt teneri eos confiteri, Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 5. *num.* 23. & alij. Ratio eſt, quia non ſunt viæ ad copulam præcedentem.

SECVNDA opinio negat: Sic Nauar. *Man. c.* 6. *num.* 18. Azor *tract.* 1. *lib.* 4. *cap.* 6. Henriquez *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 5. Fagundez *num.* 14. Ratio eſt, quia pauci ſunt admodum, qui poſt copulam, poſt fur- 153

tum, poſt homicidium non delectentur, loquantur, &c.

Et confeſſarij non ſolent interrogare, quia moraliter id deducunt, audito crimine principali.

Dubitatur verò, an meretrices, & alij peccatores publici, ſint in confeſſione audiendi.

154 Respondetur, teneri Parochos illos audire *ex cap. Quod quidam, de Pœnit.* non tamen abſoluendos. Audiendi ſunt, vt conſiliis Parochi excitentur, non tamen abſolui poſſint, quia indiſpoſiti. Ità Viualdus *de Conf. ſſ. nb. 6 ;.* Couarru. *in cap. Alma Mat.r, de ſent. exco: munic. lib. 6. p. 1. §. 4.* D. Thom. *in addit. ad 3. part. quæſt. 14. art. 4.* Medina *in ſumma, lib. 2. cap. 7.* Zerola *in praxi Epiſcopali, verb. Lupanaria.* & Fagundez *in 2. Eccleſiæ præcept. lib. 3. cap. 4.*

Concludit Baſſæus, actus internos exprimi ſic: Paratus fui ad omnes, quoties occaſio occurreret, vel memoria. Alios etiam DD. affert.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum ad integritatem Confeſſionis ſit neceſſarium dicere peccata, ſemel confeſſa.

155 Svppono non eſſe neceſſe per ſe iterum confiteri peccata, ſi prior confeſſio fuerit valida. Hanc regulam tradit Benedictus XI. in Extrauag. *Inter cunctas, de Priuil.* Idem docet Ioannes XXII. in Extrauag. *Vas electionis, de hæreticis*, vbi oppoſitum dicit eſſe erroneum. Sumitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 5.* An verò per accidens poſſit eſſe neceſſarium, dicam infra.

Solvm igitur poteſt eſſe neceſſarium per ſe, quando confeſſio fuit inualida.

156 Qvatvor autem caſus aſſignat S. Doctor *diſtinct. 17. part. 2. dub. 4. litt. & diſtinct. 21. part. 2. quæſt. 1.* geminos ex parte Sacerdotis; & totidem ex parte pœnitentis. Ex parte Sacerdotis, defectus clauis ſcientiæ, vel poteſtatis: Ex parte pœnitentis, fictio, & contemptus ſatisfactionis, ac pœnitentiæ, proinde obliuio.

Dvos alios caſus refert: alterum conſuetudinis, in quo dicunt multi neceſſe eſſe dicere: habeo conſuetudinem. Et de hoc ſatis egi *q. 5.* in circumſtantia: *Quomodo.* Alter eſt ex obliuione; & dicit non teneri, neque diſtingnit de vincibili, vel non.

Et quidem de obliuione, vel ignorantia inculpabili concedunt communiter non teneri, vt referunt Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 8.* Sanchez *in ſumma, tract. 1. cap. 16. num. 33.* Diana *tract. 4. de Sacram. p. 3. reſol. 108.*

157 Addit verò cum Nauarro *cap. Fratres, de Pœnitent. diſt. 5. num. 82.* Syluestrio *verb. Confeſſio, 1. quæſt. 3.* Beja *p. 1. caſu 9.* Vaſquez *3. part. Tom. 4. quæſt. 92. artic. 3. dub. 1. num. 7.* Regimald. *Tom. 1. lib. 6. cap. 5. ſect. 3. numero 153* data etiam ignorantia, errore, vel obliuione vincibili, non teneri confeſſiones reiterari, ſed ea ſola, quæ oblitus eſt, vel ignorabat, eſſe peccata mortalia. Et hanc doctrinam memoriæ à confeſſariis conſignandam immortaliter, ait Diana; ſic enim plurimas euadent difficultates. Sæpe enim euenit, præcipue in adoleſcentibus, vt plurimas confecerint confeſſiones, omiſſis culpis, etiam mortalibus, imo & contra ius naturæ, vt pollutionibus, & cæteris, quæ doctrina ſupponit, dari Sacramentum validum; ſed informe ex defectu integritatis, de qua dixi, *ſectione 2. quæſt. 4.*

Observat etiam Diana, quòd quando confeſſio fuit nulla, & poſtea aliæ intermediæ factæ ſunt cum vero dolore, & propoſito, & ex obliuione naturali pœnitens non eſt confeſſus defectus inualidæ confeſſionis; tunc non erit opus, omnes præteritas confeſſiones reiterare, ſed ſolum defectum nullitatis, & peccata in eo confeſſa, vel [illegible]enda, quia confeſſiones intermediæ validæ fuere, & ſemper validæ manent. Et ita docent [illegible] Sancius *ſelect. diſput. 41. num. 19.* Vaſquez *3. part. tract. 4. quæſtione 92. art. 3. dub. 1. num.* [illegible] cum aliis, & hæc ſententia à multis tricis expedit confeſſarios. 158

Qvoad quatuor caſus, in quibus aſſerit S. Doctor neceſſariò iterandas confeſſiones, obſerua, in vnoquoque multa includi. Et primò in fictione ex parte pœnitentis includitur defectus omnis voluntarius materiæ, quam tenetur ſubijcere Abſolutioni, ſiue ſit defectus interioris diſpoſitionis, puta ſi dolor ſit naturalis tantum, [illegible] ſi cognitus; deeſt enim pars eſſentialis. Vel ſi voluntas adhuc peccandi maneat, de quo [illegible] ſect. 2. ſiue ſit defectus integritatis confeſſionis malitioſus: ſiue etiam confiteatur hoc propoſito, non adimplendi quodcumque præcipiatur à Confeſſario: ſiue ſit pœnitentia; ſiue cautio ab occaſione proxima; ſiue reſtitutio. Ita communiter apud Doctores ſupra adductos, Vaſquez *quæſtione 92. art. 3. dub. 1.* Sayrum *de Pœnit. cap. 14.* aliqui verò addunt iterandam etiam quoties eſt negligentia [illegible] in examine, ſed hoc ſuprà reiectum eſt, [illegible] alios; quos fruſtra tentat Bonacina [illegible] *5. ſect. 2. puncto 3.* 159

Qvod ſi naturaliter obliuiſcatur pœnitentiæ, non videtur teneri in ſententia D. Bonau. [illegible], quæ eſt etiam ſententia aliorum, idem aſſerentium de obliuione culpabili, vt Gabrielis *diſt. 17. q. 1.* [illegible] *verb. Confeſſ.* Medinæ *C. de confeſſ. quæſt.* [illegible] *diſt. 2. quæſt. 2. art. 2. ad 3.* Maioris *diſt. 17.* [illegible] *dub. vlt.* Nauar. *in ſumma, cap. 9. n. 18.* Petri [illegible] *2. de ſatisfact.* Victoriæ *num. 167.* Suarez [illegible] *2. ſect. 7. numero 5.* Ratio eſt, quia prior confeſſio valida fuit, & per ſe, ac ſimpliciter effectum habuit, quantum ad remiſſionem culpæ, vt arguit Suarez, & cæteri ex D. Bonauent. [illegible] & ita concludit S. Doctor, quòd quando confeſſio fuit valida, nunquam eſt iteranda. 160

Qvando tamen poſt confeſſionem [illegible] obliuiſcatur pœnitentiæ, videtur ſane S. Bonauent. obliuioni culpabili, poſt abſolutionem, [illegible] gationem aſcribere, nempe, quia [illegible] ſatisfactionem implere, quam nequit, ſi oblitus ſit. Et hoc docent Paludan. *diſt. 17. quæſt. 5. art. 2.* Richardus *art. 2. quæſt. 8. ad 4.* S. Antonin. [illegible] *t. 14. cap. 19.* Syluest. *verb.* [illegible] *1. quæſt.* [illegible] Et quoad obliuionem naturalem, quæ impedit ſatiſfactionem neceſſariam, ideò dicunt debere aliam accipi pœnitentiam, nec poteſt accipi proportionata, niſi iterum confiteatur, qui modo [illegible] poſſit recordari confeſſionis præteritæ, ſufficit dicere in generali: Me accuſo de accuſatis, vel etiam petere ſolùm pœnitentiam. Si verò non reminiſcenti, & multò magis ſi alieno, confeſſus ſit, neceſſe eſt reiterare confeſſionem, vt iudicium aptum feratur. 161

Et quidem de alieno multi concedunt, at ſi ſit idem, & oblitus, ſatis eſſe in genere confiteri, docent Adrianus *quæſt. 4. de clauibus.* Medina [illegible] *de* 162

confeſſ.

confeſſ. quæſt. de circumſtant. mutantibus ſpeciem; & *quæſt. de confeſſione facta prauo.* Alij dicunt, quòd ſi ſatisfactionem impoſuit, non eſt neceſſe repetere; ſi verò non impoſuit; dicunt, repetendam. Sic Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. §. 4. Palat. *diſp.* 17. *quæſt.* 5. *num.* 22. Sylueſt. *verb. Confeſſio* 1. *quæſt.* 3. Nauar. *cap.* 1. *num.* 19.

Hi non longè abſunt à D. Bonauent. nam confeſſio ordinatur ad pœnitentiam, quæ ita, ac ſi non fuiſſet impoſita, ſe habet: Cæterum expreſsè cum D. Bonauent. eſt Corduba, *quæſt.* 6.

Enim verò, ſi obliuioni, prout ex contemptu ſatisfactionis, non modò poſt confeſſionem; ſed etiam poſt abſolutionem, S. Bonauent. adſcribat onus iterandi confeſſionem, adhuc vrgere videtur ratio facta; nam peccatum adueniens non ligat id, quod ſolutum eſt, nec peccata redeunt, cùm iam ſint remiſſa.

163 Ego dicerem, ſenſum D. Bonauenturæ eſſe, teneri non ex inualiditate confeſſionis, quæ profectò non annullatur; neque enim peccata redeunt, ſed ex neceſſitate ſatisfactionis, quæ, ſi ex naturali obliuione exciderit, poteſt bona fide alia pœnitentia ſuppleri, vt ait Suarez, qui etiam *diſp.* 38. *ſect.* 7. *num.* 4. tenet cum Layman. *in Theolog. Moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 7. quos ſequitur Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 136. dicentes, omittere pœnitentiam grauem etiam pro mortalibus, probabiliter non eſſe mortale. Videtur tamen S. Bonauent. onus iniungere, ſi poſt abſolutionem negligens, & contemnens pœnitentiam obliuiſcatur; eam enim non implere mortale cenſent Fagundez, *precept.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 13. Henriquez *lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 8. Nungus *ad* 3. *part. Tom.* 2. *quæſt.* 13. *art.* 2. *diffic.* 2. *concluſ.* 4. Vel ſi ante abſolutionem contemnens, reddidit Sacramentum inane, ſacrilegio.

164 Cæterum ſi naturaliter obliuiſcatur, poteſt ſuam pœnitentiam commutare in melius, ſic enim licere docent Diana *part.* 1. *tract.* 15. *primo Miſcell. reſol.* 53. Pottel. *in addit. ad qq. reg. verb. Pœnitent. Sacramentalis*, *num.* 6. Si verò è contemptu oblitus ſit, dicunt Diana 4. *part. tract.* 4. *reſol.* 241. Nauar. *man. cap.* 9. *num.* 17. Sotus *diſtinct.* 20. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 3. Fernand. *p.* 3. *cap.* 7. §. 6. *num.* 14. Baſſæus *verb. Satisfactio*, aliud non exigi, quàm obliuionis confiteri. Poteſt verò is aliam ſatisfactionem iniungere; attamen S. Doctor vult, id non poſſe ritè fieri, niſi in iudicio exponantur crimina. Sic & Vaſquez *quæſt.* 94. *art.* 2. *dub.* 3. Suarez *diſput.* 38. *ſect.* 10. *num.* 8. & alij, quos referam *ſect.* 10. *quæſt.* 7. vbi de hac re agendum.

Qvoad duas cauſas, quæ reddunt confeſſionem inualidam, atque adeò iterandam ex parte Sacerdotis: altera eſt ignorantia: altera carentia iuriſdictionis, quam aliis verbis exprimit ex carentia clauis ſcientiæ; vel clauis poteſtatis.

165 Qvoad carentiam ſcientiæ, non vult S. Doctor, quamcunque ignorantiam ſufficere, ſed talem, vt neſciat abſoluere, vel quia formam ignoret, vel quia omninò, & vniuerſaliter ignoret differentias peccatorum, vt ſit velut tabula raſa, vt patet legenti loca allegata: & *diſt.* 17. *part.* 3. *dub.* 3. *litt.* & idem cenſent omnes: Quis enim dicet, eum poſſe abſoluere, qui formam verborum abſolutionis ignorat? Ex quo ſequitur, quod ſi volens abſoluere; ſed ignorans, non abſoluit, quia verba formæ non dicit; idem erit de abſoluente abſque intentione, vt conſtat ex *Tractatu de Sacramentis in genere.*

166 Qvoad ſcientiam peccatorum, profectò ignorans diſcernere vniuerſaliter peccata mortalia à venialibus; reſeruata, à non reſeruatis, non eſt aptus Iudex huic foro, vt docent etiam Richard. *diſt.* 17. *art.* 2. *quæſt.* 8. *ad* 1. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. Ledeſm. 4. *quæſt.* 18. *art.* 2. Sylueſt. *verb. Confeſſ.* 1. *quæſt.* 3. Victoria *in ſumma*, *num.* 168. quos fruſtra Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 4. ad diſtinctiones vocat, quod ſi de ignorantia particulari loquantur ſcrupuloſè locuti eſſent; ſanè de ignorantia ſupradicta intelligunt. Quòd ſi ignorantia ſit particularis, non continebit intolerabilem errorem, ſi bona fide accedat pœnitens, non autem conſulto, vt cæcum quærat Ducem, vt notat S. Bonau. *in Confeſſionali*, *cap.* 4. *particula* 1. debemus enim cæcum vitare confeſſarium, vt monet S. Doctor ex Vrbano Papa I I. quæſt. 3. *Si enim cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.* Sic & Doctores, quos ſequitur Baſſæus, *verb. Confeſſarius*, 4. *num.* 11. *& ſeqq.* Idem docet Gabr. 4. *diſtinct.* 17. *quæſtione* 1. *artic.* 3. *dub.* 2. Adrian. *quæſt.* 4. *de confeſſ. & quod l.* 5. *artic.* 2. Medina *Cod. de confeſſ. quæſt. de confeſſione iteranda.* Corduba *in ſumma Hiſp. quæſt.* 9. Petrus Soto *lect.* 6. *de confeſſ.* & de hoc infrà, cùm de Scientia idonei confeſſoris agemus, dicendum erit, *ſect.* 6. *quæſt.* 2. Vide Card. Lugum *diſp.* 16. *ſect.* 5. Dianam *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 121. Vaſq. *diſp.* 93. *art.* 3. Sylu. *quæſit.* 8. *art.* 5. Præpoſ. *quæſt.* 7. *dub.* 9.

167 Qvoad alterum defectum Sacerdotis, nempè carentiam iuriſdictionis, quæ certè neceſſaria eſt ad hoc Sacramentum, quod eſt iudicium, agemus infrà, cùm de Miniſtro. Hæc omnia habet S. Doctor etiam *in Confeſſionali*, & *de modo confitendi.*

QVÆSTIO IX.

An poſſit aliquando eſſe neceſſaria confeſſio venialium.

168 Confessionem venialium non eſſe materiam neceſſariam confeſſionis per ſe, docent omnes Theologi cum D. Bonauent. *diſtinctione* 17. *part.* 2. *artic.* 2. *quæſt.* 1. *&* 2. & *part.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 5. & definitur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *can.* 7. Ratio D. Bonauenturæ, qua vtuntur cæteri, eſt Chriſti inſtitutio, de qua nobis per Eccleſiæ traditionem conſtat. Congruentia verò, quam repetit D. Bonauentura eſt, quia venialia non cauſant naufragium animæ, ex quo fit, poſſe venialia omitti, vt docet expreſsè Concilium Tridentinum, & D. Bonauentura ſuprà.

169 Solvm eſt quæſtio: an Eccleſia poſſit præcipere confeſſionem venialium.

Prima opinio eſt, non poſſe Eccleſiam id facere. Paludan. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *artic.* 4. Sylueſt. *verb. Confeſſ.* 1. *quæſt.* 13. Soto *diſt.* 18. *part.* 1. *art.* 3. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 10. Rodriquez *qq. regul. tom.* 1. *quæſt.* 62. *art.* 1. & alij apud Dianam, *parte* 3. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 125.

Opposita verò ſententia eſt D. Bonauent. *locis adductis*, quem ſequuntur Richardus *diſt.* 17. *art.* 2. *quæſit.* 4. Sylueſt. *verb. Confeſſ. quæſt.* 13. Vaſquez 3. *parte*, *Tom.* 4. *quæſt.* 90. *art.* 2. *dub.* 3. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 8. Nauar. *cap. Placuit*, *diſt.* 6. *de pœnit. num.* 122. Fillincius *tract.* 7. *num.* 107. Baſſæus *verb. Confeſſ.* 3. *n.* 5. Idem ſenſere Alenſis 4. *part. quæſt.* 77. *memb.* 1. *art.* 1. *&* 2. & *memb.* 2. *art.* 3. D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 5. *art.* 1. *quæſt.* 3.

Addit

Digitized by Google

170 Addit verò Suarez *num.* 2. inter hos Doctores eſſe æquiuocationem, quia non diſtinguunt inter ſpecificationem actus, nimirum, ſi confeſſio venialium exigatur, vt confeſſio integrè, & perfectè fiat, etiamſi pœnitens habeat mortalia, de quibus confiteri poſſit; & inter exercitium actus confitendi, & ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ; vt ſi Eccleſia præcipiat, vt omnes fideles tali tempore confiteantur, etiamſi ſola habeant venialia.

Fallitur tamen Suarez; nam S. Doctor *quæſtione* vltimò *allegata* expreſsè id diſtinguit, & cenſet, ita obligare *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, ſemel in anno: & ita ſequuntur Nungus *addit. 3. p. quæſt. 6. art. 5. diffic.* 1. & alij; vt dicam *ſect.* 11. *quæſt.* 3.

Aſſero primò, non poſſe priori modo Eccleſiam præcipere confeſſionem venialium.

171 Probatur à Soto, ratione præclara S. Bonau. *loco cit. in corpore*, quia ex Inſtitutione Chriſti materia neceſſaria huius Sacramenti eſt mortale actuale, non autem veniale; Eccleſia autem non poteſt materias Sacramentorum immutare, quia ex inſtitutione Chriſti pendent.

Aſſero ſecundò, poſſe Eccleſiam præcipere confeſſionem venialium, ſecundo modo.

Probatur à D. Bonauent. *diſtinct.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. ad quam remittit *part.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore.* Hoc enim præceptum non eſt contra Sacramenti inſtitutionem, & alioqui poteſt rationabilis cauſa dari, nempè ad finem ſanctum; ita enim Eccleſia præcipit ſemel in anno confeſſionem ad ſecernendum gregem, ſeu oues ſuas, à non ouibus, quas hoc ſigno diſcernit: & hoc maximè confert;
172 ſic enim & in abſtinentia à carnibus in Quadrageſima, & ſextis Feriis, ac Sabbato cognoſcuntur diſtinctè Catholici à Lutheranis, vnde, licèt eſus carnium illis diebus ſit minùs, quàm fornicatio, tamen de illo magis ſtomachantur fideles, & dicunt: Eſt Lutheranus iſte; ſic & in confeſſione. Hoc ferè argumento vtitur Suarez *num.* 5.

QVÆSTIO X.

An ſit contra integritatem Confeſſionis in ea addere aliquid præter verum.

D. Bonau. diſt. 21. p. 2. art. 1. quæſt. 2.

173 Notat S. Bonauentura, diuerſum eſſe dicere falſum, & mendacium; nam hoc claudit diſſenſum voluntarium à re concepta, & nunquam licet; at falſum poteſt quis dicere, etiam cum merito, puta ſe accuſans grauiter coram Deo, vel Sacerdote, putans ita ſe deliquiſſe, cùm leuiter ſit lapſus.

Est igitur quæſtio de mendacio in confeſſione, & præcipuè de addente aliquid. Poteſt autem eſſe mendacium in confeſſione circa materiam mortalem, vel venialem.

Et quoad materiam non neceſſariam, non videtur contra ſubſtantiam Sacramenti, nec eſt mortale. Ratio eſt, quia non infertur grauis iniuria Sacramento.

Maior contentio eſt: an mendacium dictum, affirmando aliquod veniale, quod eſt tota materia confeſſionis, ſit peccatum mortale.

174 Communis ſententia eſt affirmatiua. Ita Nauar. *cap. Fratres, de Pœnit. diſp.* 5. *num.* 18. Layman. *Theol. Moral. lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 15. Coninch. *de Sacram. diſp.* 6. *dub.* 3. *num.* 8. Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. Angelus *verb. Confeſſ. num.* 57. Armilla *eodem verbo*, §. 6. Filliuc. *Tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 4. *n.* 112. Megala *p. p. lib.* 5. *cap.* 9. *n.* 7. Villalob. *Tom.* 1. *tract.* 9. *diſp.* 41. *num.* 5. Sotus 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Suarez *hic diſp.* 22. *ſect.* 10. *num.* 6. Diana *parte* 3. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 96. & alij. Denuò Fulienſ. *lib.* 3. *cap.* 3. *reſol.* 7. idem aſſerit.

Videtur mihi ſententia D. Bonauent. *in corpore, & ad vlt.* vbi dicit, nocere, ſi non adſit morbi materia, grauiter; ſicut etiam ægroto medicina vrgens, & ideò hoc caſu concedit inducere errorem in medicum, & irritum facere Sacramentum, quæ eſt ratio Suarez, & aliorum. 175

Oppoſitam ſententiam ſuſtinuit Fauentinus 4. *diſt.* 17. *quæſtione vnica, diſp.* 24. *cap.* 3. *num.* 51. vbi ad hanc ſententiam trahit antiquos, præſertim S. Bonauenturam, quaſi in genere ſolùm dixerit, mendacium in confeſſione eſſe malum, & perdere confeſſionis meritum, quod ſi de mendacio, quando eſt tota materia, voluiſſet aſſerere, eſſe mortale, debuiſſet id exprimere. Enim verò ſe ſatis explicat S. Doctor *ad vltimum*; ſed Faber non aduertit.

Maius adhuc dubium eſt: an ſit mortale etiam, quando veniale ementitum non eſt tota materia.

Prima opinio eſt, ſemper eſſe mortale. Citatur Richardus 4. *diſtinct.* 21. *art.* 3. *quæſt.* 4. ſed ibi ſolum dicit, eſſe peccatum. Paludan. verò *quæſt.* 1. *num.* 12. addit, eſſe mortale. S. Bonauentura dicit obſcuriùs perdere meritum confeſſionis; ſed arbitror, eum loqui de fructu partiali, quoad illud peccatum. Caietanus verò *ſumm. verbo Confeſſ.* dixit conſonè his, quæ in genere dixerat 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 1. eſſe peccatum mortale. Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 5. *art.* 4. *dub.* 4. Armilla *verb. Confeſſ. num.* 5. 176

Secunda ſententia negat, eſſe mortale, ſecluſo ſcandalo, & contemptu. Angel. *verb. Confeſſ.* 1. *num.* 16. Syluest. *ibi, quæſt.* 8. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Petrus Soto *lect.* 10. *de Pœnit.* Nauar. *cap.* 21. *num.* 37. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 10. & eſt etiam alio- 177
rum, quos ſuprà adduxi, ponentium eſſe mortale ſolùm, quando eſt tota materia. Et eadem ratio currit etiam de illo, qui confitetur vnum veniale abſque propoſito emendæ, quod eſſet pariter mortale; nam eodem modo eſt materia falſa, quæ non poteſt informari abſolutione. Videtur mihi ſententia D. Bonauent. *loco citato*, nam alioqui id dixiſſet, ſi eſſet mortale; ſolet enim id ſemper exprimere. Idem indicat *in opuſc. de modo confitendi, cap.* 1. §. *confeſſio vera.*

Qvoad materiam neceſſariam certum eſt, mendacium negatiuum de mortali non confeſſo, ſemper eſſe mortale. Vide Suarez *num.* 9.

Qvoad mendacium aſſertiuum peccati mortalis, 178
ſolus Syluester dixit eſſe veniale: Tamen certè eſt peccatum mortale, vt tenent omnes authores allegati: prætereà D. Bonau. *diſt.* 17. *quæſtione vltima*, Adrian. 4. *quæſt.* 5. *de confeſſ. dub. vlt.* Syluest. *verb. Mendac. num.* 9. Soto *lib.* 5. *de Iuſtitia, quæſt.* 6. *art.* 1. & *quæſt.* 10. *art.* 2. Victoria *ſumma, num.* 130. Nauar. *cap.* 27. *num.* 148. Suarez *num.* 11.

Ratio D. Bonauenturæ eſt, quia illa materia eſt grauis ſacrilegij. Eſt enim deceptio in materia neceſſaria Sacramenti. In omni autem iuſto iudicio, deceptio, quoad ſubſtantiam cauſæ, eſt mortalis. Hæc ratio ex ſimilitudine cum iudiciis externis eſt D. Bonauenturæ *quæſt. cit. fundamento vltimo*; qua vtitur Suarez *loco citato.*

Hæc

Digitized by Google

179 Hæc vera ſunt per ſe; nam bona fide, vel ignorantiâ excuſaretur pœnitens, ſicuti multi ſimplices errant.

QVÆSTIO XI.

An ſit neceſſarium ad integritatem Confeſſionis diligens examen.

180 DISSERVNT de hoc quæſtionaliter Theologi *diſtinct.* 27. vbi Scotus *art.* 2. Gabr. *quæſt.* 1. Maior *quæſtione* 8. Caietan. *Tom.* 1. *opuſc. tract.* 5. *quæſt.* 3. Victoria *ſumma*, *num.* 178. Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 5. *art.* 5. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. *ad vlt.* Cano *de relect. p.* 5. Petrus Soto *lect.* 19. *de confeſſ.* Nauar. *ſumma*, *cap.* 9. *num.* 16. & *cap. Fratres*, *de Pœnitent. diſt.* 5. *num.* 66. Syluest. *verb. Confeſſ.* 1. *quæſt.* 3. Ruardus *art.* 5. & Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 10.

SERAPHICVS luculentiſſimè de hoc diſſerit *in Confeſſionali*, vbi modum interrogandi, vti & diſcutiendi conſcientiam tradit, & non modò pec-
181 cata omnia contra Diuinam legem percurrit, ſed etiam Canones præcipuos exprimit, in quibus pœnitentiæ iniunguntur, & cenſuræ fulminatæ exprimuntur.

Mox verò aliud opuſculum aureum addidit, cui titulus: *de modo confitendi*, vbi Diuino ſpiritu afflatus omnia ediſſerit ad rectam confeſſionem faciendam. Ea hîc non refero, quia ſingula verba aurea ſunt, immortalitate digniſſima, & in eo legi commodè poſſunt, ac Tractatus eſt prolixus. Similia habet *in ſpeculo diſciplinæ, particula* 2. *cap.* 3.

182 DOCET autem, neceſſariam eſſe moralem diligentiam examinis conſcientiæ. Et hoc idem docuit S.Concil.Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. vbi ait: *Conſtat autem in Eccleſia, nihil aliud à pœnitentibus exigi, quàm, vt poſtquam quis conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum offendiſſe meminerit.*

RATIO D.Bonau.eſt, quia neceſſarium eſt diſcretioni, ſeu ad cognitionem, & diſcretionem peccatorum neceſſariam; quando autem præceptus eſt aliquis actus, præcipiuntur etiam media ad illum efficiendum: Sed confeſſio integra mortalium præcipitur, ad quam neceſſarium eſt examen: Ergo. Quòd ſi non ſatis aptus ſit pœnitens dicere peccata, & è latebris eruere, monet S. Doctor *in Confeſſionali, cap.* 2. *particula* 1. Confeſſarium, vt eum adiuuet ad latebras luſtrandas, iuxta id Ezech. 18. *Fili hominis fode parietem.*

183 CAVENDA ſunt tamen extrema, ita vt nec nimia ſit illa diligentia, qua reddantur homines anxij nimis, ſed ea eſt adhibenda, quæ moraliter neceſſaria eſt, conſideratis perſonis, tempore, &c.

QVÆSTIO XII.

An ſit integra Confeſſio eius, qui moriens nutibus tantùm petere poteſt, petitque abſolutionem.

184 NEGATIVE reſpondent communiter Thomiſtæ recentiores. Sotus 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 6. *ad* 1. Canus *relect. de pœnitent. p.* 1. §. *At inhærendo.* Lopez *in Inſtruct. p.* 1. *cap.* 18. Conradus *in reſponſ. caſuum*, *cap.* 19. *reg* 6. Nungus *addit. ad* 3. *part. quæſt.* 9. *art.* 2. Graſſius *p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 36. *numero* 25. Pedraza *ſumma*, *cap.* 7. Angles *in* 4. *p.* 1. *de confeſſ. artic.* 2. *diffic.* 10. Abulenſ. 16. *Matth. quæſt.* 47. Nauar. *Manual. cap.* 26. *num.* 27. Coquerius, Auila, & alij apud Dianam *p.* 3. *tract.* 3. *reſol. prima, ſecunda, & tertia.*

OPPOSITA tamen ſententia tenenda eſt, quam tuentur Regius *in reſol. caſu* 39. Alphonſus à Leone, *tract. de off. & poteſtate Confeſſarij*, *Tom.* 1. *recollect.* 6. *num.* 121. Pharaonius *de Sacram. Pœnit. tract.* 1. *ſect.* 16. *caſu* 15. Thomas à Ieſu, *in tribunali conſcientiæ*, *cap.* 11. §. 10. Ragucius *in Lucerna Parochorum*, *tit. de abſol. quæſt.* 97. Yribarne *in* 4. 185
Tom. 2. *d.* 18. *quæſt. vnic. diſp.* 16. *ſect.* 5. *concluſ. vlt.* Corduba *lib.* 5. *de Indulg. quæſt.* 39. Suarez *hîc, diſp.* 23. *ſect.* 1. *num.* 5. Salas *p.* 2. *tract.* 8. *diſput. vnic. ſect.* 5. *num.* 56. Turrian. *de Pœnitent. quæſt.* 9. *art.* 2. *diſput.* 30. *dub.* 1. Megala 1. *p. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 8. Pitigian. 4. *Tom.* 2. *diſp.* 17. *quæſt. vnic. art.* 8. *concl.* 4. Ruard. *Tom.* 1. *contra Lutherum*, *art.* 5. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Coninch. *de Sacram. diſput.* 7. *dub.* 10. *num.* 97. Reginald. *de prudentia Confeſſarij, cap.* 21. *part.* 2. *n.* 16. Fernandez *in Inſtruct. docum.* 4. *num.* 32. Card. Lugo *diſp.* 17. *ſect.* 2. Baſſæus *verb. Confeſſ.* 5. *n.* 5. Et à fortiori omnes Doctores citandi *quæſt.* 14. pro ſecunda opinione, quos ſequitur Diana, & Maſtrius *diſputat.* 5. *quæſt.* 18. *num.* 500. Idem ſentit D. Bonau. 4. *diſt.* 17. *part.* 2. *dub.* 6. vbi, mutum, nutibus petentem abſolutionem, abſoluendum docet, quod à fortiori valet, ſi moribundus ſit; vt obſeruat D. Bonau. *diſt.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 2. *part.* 2. §. 4. *num.* 6. vbi refert Medinam *lib.* 2. *cap.* 7. concedentem, poſſe abſolui mutum, ſed ſolùm in articulo mortis. Et ſanè omnes, qui, præter allegatos, mutum abſolui poſſe docent, idem dicent de moriente, vt Lopez *cap.* 27. Sà *verb. Abſolut.* & alij. Idem docet S. Bonau. *in confeſſionali, cap.* 4. *particula* 1. & affert Iulium Papam 26. *quæſt.* 6. dicentem: *Si Preſbyter abnegauerit pœnitentiam mo-* 186
rientibus, reus eſt animarum.

Ex quo eruitur ratio, nam Sacramentum hoc eſt inſtitutum ad iuſtificationem humano modo, atque adeò, qui non poteſt recordari aliquod, ſanè commiſſum peccatum mortale in particulari, ſatiſfaciet dicendo eo modo, quo recordatur in genere: Ergo ex inſtitutione Sacramenti aptus eſt huiuſmodi. Ex quo infert S.Bonauent. ex Iulio Papa, Sacerdotem teneri; alioqui reus erit animæ illius, ſi pereat. Hanc ideò ſententiam determinant Canones. Idem decernit Rituale Romanum, editum iuſſu Pauli V. Multas alias rationes congerit Suarez, quæ ad allegatam reducuntur.

QVONIAM verò aduerſarij immeritò nituntur 187
Concilio Tridentino; eò quòd *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. exigit, neceſſariam confeſſionem omnium peccatorum diſtinctè, vt cognitio neceſſaria in hoc iudicio habeatur ad ſententiam ferendam: Sanè oportet primò obſeruare, Concilium huic iudicij notitiæ opponere voluntariam abſconſionem; at ſi quis promptus eſſet confiteri, & nutibus niteretur, ſeu ſtuderet dicere peccata, ſatis neceſſariam notitiam præſtaret. Subdit enim: *Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata Chriſti fideles confiteri ſtudent, proculdubio omnia Diuinæ miſericordiæ agnoſcenda exponunt; qui verò ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendũ proponunt. Si enim erubeſcat ægrotus vulnus Medico detegere, quod ignorat, medicina non curat.*

VELIM

Digitized by Google

188 VELIM hîc Lectorem eſſe attentum ad hæc verba: Dicit igitur, eum, qui omnia, quæ memoriæ occurrunt, ſtudet confiteri, omnia exponere miſericordiæ, & non dicit: *Confitetur*, cùm tamen ibi ea peccata iubeat eſſe confitenda, quibus ſe offendiſſe meminerit. Igitur qui facit, quod poteſt, vt dicat, ſi non poteſt, ſatis Diuinæ miſericordiæ exponit peccata remittenda: Obſerua deinde, hæc dici expoſita miſericordiæ, vt intelligas, Deum commiſereri humanæ impoſſibilitatis.

DEINDE rurſus opponit, non eum, qui merè tacet; ſed qui non vult confiteri. Tandem exemplo ægroti video roborari noſtram ſententiam; ait enim, ægrotum, qui renuit tegere infirmitatem, recuſare medicinam, non autem eum, qui non intelligens ſuum internum morbum, vel neſciens, vel non potens exprimere, ſe offert medico ſuppliciter curandum, exprimens ſe quantum poteſt, tunc enim Medicus habet, vt ſuppleat; magis verò in hoc caſu animæ ſupplet Diuina Miſericordia, vt innuit Concilium Tridentinum. Ex his corruunt objecta.

189 QVÆRES. An mutus teneatur peccata ſcripto exprimere, ſi poteſt ſcribere. Aſſerunt Granado, Henriquez, Hurtado, id eſſe probabile.

NEGANT Victoria, Nauar. Valentia, & Sotus apud Dianam *part. 5. tract. 6. reſol. 4.* Stat medius ex more Baſſæus, *numero 5.* Idem dic de aduena idiomatis ignoti.

QVÆSTIO XIII.

An moribundus, qui non audit, nec loqui poteſt, ſed tantùm pugno pectus pulſat ſuſpirans, oculos in cælum tollit, vel reſpicit aliquam Imaginem ſanctam, vidente Sacerdote, ſit abſolvendus.

190 NEGATIVE reſpondent Megala *p. p. lib. 1. c. 11. num. 8.* Thomas à Ieſu *in Tribunali conſc. cap. 2. §. 2.* Ioannes Franciſcus Suarez *in Enchir. caſuum, lib. 5. verb. Confeſſor. fol. 356.* Bonacina *de ſacram. diſp. 5. quæſt. 5. ſect. 2. part. 2. §. 4. num. 6.* Suarez *diſp. 23. ſect. 1. num. 11.* vbi dicunt, non ſufficere moribundo exhibere ſigna contritionis, ſed ea exhibenda in ordine ad claues.

OPPOSITAM ſententiam tenent Zambranus *de caſu tempore mortis, cap. 4. dub. 2. ſect. 4.* Pharaonius *de ſacram. Pænit. tract. 1. ſeſſ. 16. caſu 15.* Layman. *lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4.* Ioan. Chapeauilla, *tract. de ſacrament. miniſtrand. tempore peſtis, cap. 3. q. 11.* Diana *reſol. 2.* Maſtrius *diſp. 5. quæſt. 18. num. 500.* alios adducens. Hi omnes dicunt abſolvendum huiuſmodi ſub conditione, dum enim ſigna exhibet contritionis, profectò ea exhibet in ordine ad medium neceſſarium, ſe ſalvandi, quod eſt contritio includens votum confeſſionis, atque adeò ad confeſſionem; non enim petit auxilium à Laïco, ſed à Sacerdote: Et hoc pacto ruit etiam ratio oppoſita. Subſcribit Fulienſ. *lib. 3. de Pæn. cap. 3. reſol. 3.* Baſſæus *verb. Abſolutio, num. 12.*

191 VIDETVR autem mihi hæc ſententia D. Bonauenturæ *in Confeſſionali, cap. 4 partic. 1.* vbi ait: In illa enim extrema neceſſitate poteſt quilibet Sacerdos quemlibet verum contritum abſolvere ab omni peccato, quantumcunque ſit graue. Vnde Iulius Papa 26. *quæſt. 6. Si Presbyter abnegauit pænitentiam morientibus, reus eſt animarum.* Videtur igitur moribundus abſolvendus ſub conditione, ſi contritionis ſigna exhibeat, etiamſi nil aliud præſtet voce, vel nutu in ordine ad abſolutionem; eò quòd ſenſibus deſtitutus ſit.

DVBITABIS: An, qui exhibet talia ſigna, & neſcitur, án ea exhibeat ex contritione; an ex anguſtia mortis, ſit abſolvendus.

RESPONDET Diana *reſol. 3.* cum Sancio *ſelect. diſp. 44. num. 35.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4.* aſſertiuè exhibendam abſolutionem ſub conditione. Sic & Baſſæus *num. 13.* Ratio eſt, quia præſumitur oriri illos actus ex fine Chriſtiano pro eo ſtatu; inde verò non ſunt materia certa. 191

QVÆSTIO XIV.

An Confeſſarius poſſit abſolvere moribundum, qui in eius abſentia confeſſionem petiit, vel ſigna pænitentiæ dedit, aliquo hoc teſtante.

DVPLEX quæſtio eſſe poteſt: Altera, ſi illi, qui teſtantur, id præſtant, præſente moribundo: Altera, ſi abſente. 193

QVOAD primam negatiuè profectò à fortiori reſpondent authores relati *quæſt. 12.* in priori ſententia, quibus aſſentiuntur Petrus Fay *de ſacram. Pæn. in addit. ad 3. part. quæſt. 9. art. 3. ad 9.* Franciſcus Coquetius *diſſertat. de confeſſ. per litteras, cap. 7. n. 21.* Didacus Alvarez *in primam ſecundæ D Thom. q. 19. art. 6. diſp. 80.* Lauorius *tract. de Indulg. part. 2. c. 10. num. 130.* Turrianus *de Pæn. quæſt. 9. art. 2. diſp. 32. dub. 4.* Alphonſus de Leone *tract. de officio confeſſ. tom. 1. recollect. 6. num. 123.*

ASSERTIVA tamen ſententia eſt D. Bonauent. *diſt. 17. part. 2. dub. 6.* vbi ponens dubium neceſſariam eſſe præſentiam corporalem in confitendo; objicit, eum, qui non poteſt loqui, ſanè ex morte inſtante, quia ei non confitetur, nempè, tunc præſenti: Et dicit, Auguſtinum loqui de eo, qui potentiam habet tunc confitendi. Idem profectò tenet *in Confeſſionali, cap. 4. particula 1.* 194

IDEM ſentit clarè D. Thom. *opuſc. 65. §. De extrema vnctione*, vbi ſub fine ità ait: *Si autem infirmus, qui petit vnctionem, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos adueniat, quia in tali caſu, quo ſcilicet aut baptiſmum, aut abſolutionem ſimili ratione petiiſſet, indicanda à nobis, debet etiam baptizari, & a peccatis abſolui.*

IDEM docent ex diſcipulis D. Thomæ, Ioan. de la Cruz *direct. conſc. part. 2. de ſacrament. Pænitent. quæſt. 3. dub. 8. concluſ. 2.* Et eſt communis opinio inter Patres Societatis Ieſu. Eam tenent Maldonatus *in ſummula caſuum, quæſt. 19. art. 14.* Vaſquez *3. p. tom. 4. quæſt. 91. art. 2. dub. 1. num. 4. & 5. & part. 2. diſputat. 62. cap. 7. num. 40.* Suarez *hîc diſputat. 23. ſectione 1. §. De eo, qui confeſſionem petiit.* Valentia *diſput. 7. quæſt. 11. puncto 1.* Coninch *de ſacram. diſputat. 7. dub. 10. num. 99.* Reginald. *tom. 1. lib. 8. & part. 3. num. 28.* Filliuc. *tom. 1. tractat. 7. cap. 5. num. 122.* Fagundez *præcept. 2. lib. 3. cap. 1. num. 16.* Tolet. *lib. 3. cap. 8.* Becan. *de ſacrament. cap. 36. quæſtione 2.* Fernandez *Inſtruct. Sacerd. document. 4. num. 32.* Sa *verb. abſolut, 10.* Baſſæus *v. Abſol. n. 13.* Henriquez *lib. 5. cap. 2. numero 7. & libro 6. cap. 30. num.* 195

Digitized by Google

num.7. Layman. *lib.* 5. *tract.6. cap.* 8. *num.* 4. & alij.

196 Idem docent ex Religione Clericorum Regul. Naldus *ſumma,verb.* Infirmus, *num.* 8. Megala *p. p. lib.1.cap.11.num.4.* Et tandem, præter citatos, eam docent Poncius *de Matrim. lib.4. cap.25. numero* 8. Thomas à Iesv *in Tribunali conſc.cap.11.§.10.* Chapeauilla *tract. de Sacram. peſtis tempore, cap.3.q.30.* Zambranus *de caſu tempore mortis, cap.4. dub.2.* Pharaonius *tract. de Sacram. Pœnit. tract.1.ſect.16. caſu 16.* Corduba *in quæſt lib.3.q.39.* Medina *tract.2. de confeſſ. quæſtione 39.* Pitigianus 4. *ſentent.Tom.2. diſput.17.quæſtione vnica,art.8.concl.4.& 5.* Syluius *in addit.ad 3.part. quæſt.9. art.2.quæritur 4. caſu 2.* Monteſinus *in p.2.D.Thom.diſp.29. quæſt.5. n.176.* Ludouicus de S. Iuan. *in ſumma, Tom.1. tract. de Pœnit. quæſt.4. art.19. dub.6.* Coriolanus *de caſibus reſer. p.1. tract.9. diffic.37. num.6.* Belloſchius *in praxi Theolog. Moral. part.1. quæſt.2. numero 112.* Antonius de Litteratis *ſumma, p.1.cap.35.numero 7.* & alij penes ipſos. Itaque Card. Lugo *diſp.17. ſect.4.* qui ait non poſſe negari, cùm à Paulo V. in Rituali ſit aſſerta etiam ordinata. Idem ſentit Maſtrius *diſp.5. quæſt.18. num.501.* Fulienſ. *lib. 3. de Pœnitentia, cap.3. reſolut.* 3. Cronſers *ad cap.7. Reg. min. lect.31.* Sancius *ſelect. diſputatione 44. numero 32.* Vide etiam Dianam *de abſol.moribundi, reſol.4.*

Asserendvm cum hac ſententia, poſſe eum à peccatis abſolui, qui, iuxta aliquorum præſentium teſtimonium, dedit præterita doloris ſigna.

197 Probatvr à D. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.4. particula* 1. ex Decretis, quæ habentur 26. *quæſt.6.* præcipuè ex Iulio Papa, cuius teſtimonium ſuprà allegaui, *quæſt.13.* Ibi habetur etiam Canon ex Concilio Arauſic. I. *cap.11.* vbi dicitur: *Subitò obmuteſcens, prout ſtatutum eſt, pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu.* Et hic canon citatur *in cap.* Qui recedunt, 26. *quæſt.6.* Sic decernit & D.Leo Papa *epiſt.91.*

198 Idem habetur in Concilio Carthag.IV.*cap.67.* citato, *in cap.15. quæſt. eadem cauſa,* & in Concil. Carthag. III. citato, *in cap. Ægrotantes, de conſecrat. diſt.* 4. Et S. Leo Papa *epiſt.49.* hoc clarè determinat, quod poſtea in Rituali Romano conſtitutum fuit, vbi ſic habetur: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægri deficiat, nutibus, & ſignis conetur* (ſcilicet Sacerdos) *quoad eius fieri poteſt, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus vtcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiamſi confitendi deſiderium, ſiuè per ſe, ſiue per alios oſtenderit, abſoluendus eſt.* Sic Rituale editum anno 1625.

Respondent aduerſi, Canones loqui de Cenſuris, & Rituale editum eſſe à Doctore priuato.

199 Contra arguit S. Bonauent. quia loquuntur de pœnitentia neceſſaria ad ſalutem, quæ eſt Sacramentalis, & loquuntur de omnibus, qui obmuteſcunt vniuerſaliter.

Rituale verò habet Bullam Pauli V. affixam, quæ teſtatur editum cum conſultatione Cardinalium, & auctoritate Apoſtolica, vt obſeruat Coninchius *num.38.*

Probatvr ſecundò ratione à D. Bonauent. *dubio litt. citato*, addito etiam *Confeſſionali*, quia is per interpretes præſentes, ſe præſente coram Sacerdote petit abſolutionem, & facit, quantum poteſt: Itaque ſicuti per interpretem poteſt fieri confeſſio, ita in caſu hoc, cùm alioqui contritum ſe indicet in teſtibus.

Ideò hanc ſententiam tenuit Clemens VIII. qui interrogatus: an moribundus, in caſu de quo loquimur, deberet Sacramentaliter abſolui? Reſpondit, debere abſolui, & ſe eum abſoluturum, cumque caſum in ſuo decreto nullo modo comprehendi. Ita refert Diana, *reſol.4. cit.* ex Bellarmino, & litteris Epiſcopi Armachani.

Ex quo ruit primum argumentum aduerſariorum, nixum decreto Clementis VIII. qui vetuit confeſſionem inter abſentes, vt monet etiam Fulienſis. 200

Dico enim non eſſe inter abſentes, quia Interpretes illi, præſente reo, & Sacerdote, nomine Rei fatentur culpam eo modo, quo poteſt, dum enim petiit confeſſionem, ſignum eſt fateri, ſe habere peccata dicenda, quæ ſi indiuiduè nequeunt dici, ſatis eſt in genere; vt & aduerſarij fatentur etiam in homine ſano. Deinde addo, ita excluſum eſſe hunc caſum ab illo decreto, quocumque modo ſe habeat, vt teſtatur Auerſa *quæſtione decima, ſectione decimaſeptima,* referens in Congregatione Sanctæ Inquiſitionis Romanæ, ſub die 2. Decembris 1621. denuò declaratum, ac iuſſum fuiſſe, vt Rituale in prædicto caſu obſeruetur, nec Decreto Clementis VIII. repugnare.

Respondent Aduerſarij, non conſtare de illa expoſitione Clementis Papæ, & ſi ita reſpondit, locutum, vt doctorem priuatum.

Contra, quia reſponſionis latæ 1608. die 16. Aprilis adducit Coninchius exemplar poſt *numerum* 61. ex epiſtola illi data ab Archiepiſcopo Armachano, ſub die 6. Iunij 1624. vbi habetur oraculum verum, quod mentem Pontificis aperit; quis enim eo melius nouerat, quid ſuo decreto eſſet conſtitutum? 201

Qværes primò: an plures teſtes neceſſarij ſint, vt teſtentur contritionem, & petitionem morientis; ſanè in numero plurali locuti ſunt Canones allegati.

Sed vnum teſtem ſufficere docet Ioannes Sancius *in ſelect. diſput.44. numero 35.* qui citat pro hac ſententia Raymundum, & Graſſium; & quidem Felix *in cap. Veniens, numero 8. de teſtibus* dicit, ſtandum dicto vnius teſtis, vbi non agitur de præiudicio alterius, modò iuret: In caſu verò noſtro non eſt hoc neceſſe, exhibenda verò eſt abſolutio ſub conditione. Idem docuit Zambran. *de Sacramentis tempore peſtis, cap.4. dub.2.* Reginald. *in praxi,Tom.1. lib.8. cap.3. num.8.* & arridet Diana *reſol.5.* 202

Qværes ſecundò: an ſi confeſſarius audiat peccata alicuius moribundi, nec abſoluat; & poſtea reuerſus inueniat ſenſibus deſtitutum, poſſit eum abſoluere. 203

Respondet Chapeauilla *Tract. de Sacram. miniſt. tempore peſtis, cap.5. quæſtione 13.* Zambranus *de caſu tempore mortis, cap.4. dub.2. ſect.7. numero 41.* aſſertiuè, dummodò non conſtet pœnitentem mutaſſe ſententiam. Arridet Diana, *reſolut.6.*

Iam altera pars quæſtionis eſt reſoluenda. An ſi aliquis viſis ſignis pœnitentiæ moribundi, & poſtulatione confeſſionis currit ad quærendum confeſſarium, eumque longiùs inuentum certiorem facit; & Sacerdos accurrit ad ægrotum, agonizantemque inuenit, quæritur, an ex vi confeſſionis illius, in abſentia ægroti auditæ, poſſit eum abſoluere.

Digitized by Google

204 Prima opinio eſt affirmatiua. Ita Henriquez *lib. 5. cap. 2. num. 7.* Valentia *diſp. 7. quæſt. 11. puncto 1.* Becanus *de Sacram. cap. 37. quæſt. 8.* Filliuc. *Tom. 1. tract. 7. cap. 1. n. 20.* Villalob. *Tom. 1. tract. 9. diffic. 37. num. 6.* qui fatetur ſanè, iuxta decretum Clementis VIII. confeſſionem illam eſſe illicitam; non tamen inualidam, & idem docet Coninch. *Reſponſione contra Coqueſium, num. 27.*

Igitur poſſe talem abſolui tenent Filliuc. *Tomo 1. tract. 7. cap. 5. num. 122.* Bonacina *de Sacram. diſp. 5. quæſt. 5. ſect. 2. p. 2. §. 4. num. 10.* Fernandez *in exam. reſol. p. 3. cap. 6. §. 6. num. 50.* Zambranus *de caſu tempore mortis, cap. 4. d. 2. ſect. 5. n. 31.* Layman. *lib. 5. tract. 7. cap. 3. num. 9.* Poſſeuin. *de off. curati, c. 7. num. 8.* & alij multi, maximè Romæ, vt teſtatur Bonacina *Tom. 3. diſp. 2. q. 3. p. 33. n. 4.* eamque probabilem cenſet Diana, *reſol. 7. tract. 3. in 3. parte.*

205 Ratio eorum eſt, quia ex dictis ſuprà omnia ſunt probata; ſolum obſtare videtur Decretum Clement. VIII. contra confeſſionem factam in abſentia, ſed videtur non damnaſſe diſiunctiuè confeſſionem abſentis, ſed coniunctim cum abſolutione, ita vt etiam abſolutio detur in abſentia. Hæc alicui videbitur ſententia non aliena à D. Bonauent. *locis allegatis, diſt. 17. part. 2. dub. 6. litt.* non explicat eam apertè, licet ſanè videatur ſupponere, abſolutionem non poſſe dari præſenti, ſi confeſſus eſt abſenti, non oblata facie confeſſario: & *in Confeſſionali, cap. 4. particula 1.* videtur in genere, contrito morienti non eſſe negandam abſolutionem, ſi tamen ſigna dederit; attamen S. Doctor, meo iudicio, in illo *dubio litt.* eſt in ſententia negatiua.

206 Est igitur ſecunda ſententia negatiua communis ferè omnium ex Dominicana familia, & Societate Iesv, qui tenent neceſſariò faciendam confeſſionem præſenti, quos ſuprà retuli *ſect. 1. quæſt. 15.* & *quæſtionibus nuperrimis*, quos ad ſatietatem adducit Franciſcus Auila *in Diſſertatione de confeſſ. per litteras, cap. 2.* Itaque decretum Clementis damnat non ſolùm abſolutionem præuiſam datam abſenti reo; ſed etiam confeſſionem factam abſenti Sacerdoti, vt docent Seraphinus Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollic. quæſt. 13. num. 31.* Alphonſus à Leone *tract. de offic. & poteſtate confeſſ. tom. 1. recollect. 6. num. 123.* Turrianus *de Pœnit. quæſt. 9. art. 2. diſp. 32. dub. 4.* Fagundez *precept. 2. lib. 2. cap. 20. num. 5.* Coqueſinus *in diſſertatione de confeſſ. per litteras, cap. 5. n. 15.* Baſſæus *num. 13.* Aluarez *p. 2. D. Thom. q. 19. art. 6. diſp. 80. in Appendice, num. 34.* Petrus Fay *in Addit. ad 3. p. quæſt. 9. art. 3. diſp. 3.* Pitigian. *4. ſent. tom. 2. diſp. 17. quæſt. vnic. art. 8. concl. 2.* Nungus *3. p. tom. 2. quæſt. 9. art. 3. diffic. 2.* Franciſcus Auila *loco cit. cap. 9.* Ioan. Chapeauil. *tract. de modo miniſtr. Sacram. tempore peſtis, quæſt. 30.* Sylvius *in 3. part. quæſt. 9. art. 3. poſt concl. 4.* qui ex Card. Bellarmino teſtatur Clementem VIII. intellexiſſe ſuum decretum in ſenſu diuerſo, quod poſtea, die 14. Iulij 1605. declarauit Sacra Congregatio Cardinalium, cuius verba afferunt Coqueſius, & Fay *ſuprà*, Diana *loco cit.* qui huic adhæret ſententiæ.

207 Advertit autem Diana cum Pitigiano, Nungo, Auila, Coqueſio, Aluarez, Fagundez, *vbi ſuprà*, Ioan. de la Cruz *p. 2. de Sacram. Pœnit. quæſt. 3. dub. 6. concl. 3.* Fabro *4. diſp. 29. num. 10.* Clementem Pontificem declaraſſe, confeſſionem abſenti factam non modò illicitam; ſed & nullam eſſe.

QVÆSTIO XV.

An poſſit abſolui ſub conditione moribundus, qui nullum poteſt dare ſignum pœnitentiæ.

Assertivam ſententiam tenet Homobonus *in Exam. p. 1. tract. 7. cap. 18. quæſt. 84.* modò tamen Chriſtianè is viuere ſoleret; & refert Clement. VIII. abſoluiſſe vnum, è fabrica D. Petri, eo vidente, corruentem, dicendo: *Si es capax, abſoluo te à peccatis tuis.* Idem ſenſit Molfeſius *Tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 48. & 49.* qui notat in eadem ſententia fuiſſe P. Gabrielem Lottherium Cler. Reg. virum Doctiſſimum, P. Salmeronem Societ. Iesv, & P. Lupum Capucinum, Tamburinus *lib. 2. cap. 10. §. 1.* & alij idem ſentiunt quos refert, nec reſpuit Aloyſius Nouarinus *in ſuo breuiloquio, quæſt. 9. verb. Abſolutio.* Eandem docent Antonius *de Litteratis in ſumma*, edita Romæ cum approbatione Magiſtri Sacri Palatij, *anno 1611. p. 1. cap. 35. num. 7.* Bartholomæus à S. Fauſto *Tom. 1. lib. 4. quæſt. 204.* Iacobus Baius eruditus Louanij *Inſtit. Chriſt. lib. 2. cap. 91.* Philibertus Marchinus *tract. de peſte, p. 3. cap. 14.* & quod maius eſt, hanc opinionem non ſolùm approbauit Gregorius XV. Pontifex Maximus, quando erat Archiepiſcopus Bononienſis *in memor. confeſſ. cap. 1. de forma Sacram. Pœnit. num. 16. fol. 225.* ſed etiam tenuit, debere Sacerdotes illam in praxim deducere, vbi ait: *Licet abſoluere moribundum, etiamſi nullum ſignum pœnitentiæ det in præſentia Confeſſarij, ſi tamen aliquis teſtetur eum oſtendiſſe confitendi deſiderium*; ita docet Rituale Pauli V. Imò addit Sacerdotale Romanum *pag. 624.* ex doctrina D. Antonini poſſe etiam abſolui moribundum aſſuetum frequentare confeſſionem, quamvis, repentino caſu oppreſſus, Sacramentum non petierit. Neque ſolùm poteſt Confeſſarius in his duobus caſibus abſoluere, ſed etiam debet, quia contingere poteſt moribundum eſſe tantùm attritum, vnde damnetur, niſi abſoluatur. Hanc tuentur etiam Petrus Marchantius *in tribunali Sacram. Tom. 1. tract. 6. tit. 2. quæſt. 7.* Caramuel *lib. 3. Theolog. Moral. num. 1542.* & Baſſæus *verb. Abſol. num. 13.* 208 209

Hac de re conſului viros præclaros, præcipuè Reuerendiſſimum Abbatem Ciſtercienſ. Carauatij, qui retulit, idem tunc ſenſiſſe R. D. Vicarium Epiſcopi Placentiæ, eiuſque Theologum, necnon eruditiſſimum Theologum Carmelitam, qui mihi hæc confirmauit. Conſului Illuſtriſſ. & R. D. Carolum Antonium Luciagum, Vicarium Generalem, & Archidiaconum Brixiæ, virum nobilitate, ſapientia, & integritate eximium, atque P. Andræam Cadæum Congreg. Orat. Brixiæ Oraculum, qui omnes vna cum allatis teſtati ſunt, id in praxi obſeruari etiam cum morientibus vitæ prauæ, quippè in morte præſumantur velle ſaluti ſuæ prouidere: tunc enim *confeſſio, confeſſio*, repetitis gemitibus conclamant etiam perditiſſimi, ſi poſſunt. In hoc verò, appoſita abſolutioni conditione, nulla Sacramento infertur iniuria. Inde autem anima in extremo conſtituta, certamine attrita, motiuo pœnarum facili, virtute abſolutionis iuſtificata ſaluabitur, eâ verò priuata in æternum periens, negatum ſibi ſalutis remedium, perpetuò lamentabitur, & graue contra charitatem facinus diuinæ acclamabit vltioni. Hæc eſt D. Bonau. ſententia *in Confeſſionali, c. 4. p. 1. cit. q. 13.* Acclamant multi PP. Cler. Reg. & Societ. Iesv apud Dianam *reſolut. 7.* qui tamen negatiuam ſententiam tenet cum 210

cum Henriquez *lib. 3. de Pœnit. cap.10. num.9.* Petro Fay *de Pœnit. in addit. ad 3. part. quæſt.9. art.2. dub.2.* Ioan. Malder. *in tract. de ſigillo confeſſ. cap.15.* Alphonſo de Leone, *de Officio, & poteſtate Confeſſarij, tom.1. reſol.6. num.131.* Naldo *verb. Confeſſio, num.32.* & Fulienſi *opuſc.1. cap.2. art.4.*

Ratio aduerſariorum eſt, quia abſolutio ex Concil. Trident. *ſeſſ.14. cap.5. & 9.* eſt actus iudicialis: Sed iudicium non exercetur, vbi accuſatio nulla eſt: Ergo.

211 Confirmatvr ex Concilio Arauſ. 1. *cap.12.* vbi dicitur: *Subito obmuteſcent baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præterita teſtimonium aliorum habet verbis; aut præſentis in ſuo* [illegible]. Vide quo pacto requirat materiam ſenſibilem, quam requirunt etiam Concil. Carthag. III. *cap.* [illegible]. & IV. *cap.76.* & Decretalis Leonis Papæ *epiſt.* [illegible], 1.

213 Itaqve nunquam exhibendam abſolutionem non danti ſignum ſenſibile conclamant Layman *lib.5. tract.6. cap.12. num.4.* Reginald. *Tom.1. lib.3. cap.3. numero 25.* Turrian. *de Pœnit. quæſt.9. artic.2. diſput.30. dub.1. ad 3.* Belloch. *de caſibus reſeru. parte prima, quæſt.2. numero 116.* Pitig. *4. ſentent. Tom.2. diſp.17. quæſtione vnica, artic.8. concluſ.3.* Yribarne *4. Tom.2. diſp.18. quæſt. vnica, diſputatione 16. ſectione 5.* Vaſquez *3. part. Tom.4. quæſtione 91. art.2. dub.1.* Diana *reſol.8. tract. cit.* Cardinalis Lugo *diſp.17. ſect.3.* qui ait, eſſe omnium Theologorum Societatis ſuæ.

Ad rationem, quæ (fateor) valida eſt, dicerem, exhiberi materiam præſumptam, quia in tali caſu præſumitur quiſque ſeriò velle ſuam ſalutem, & media ad eam ordinata, atque neceſſaria. Cæterùm nulla infertur iniuria Sacramento, dum ſub conditione exhibetur abſolutio, & alioqui probabilis de ſalute eius via capeſcitur.

214 Hoc mihi anſam præbet definiendi dubium: An Confeſſarius non ſolùm poſſit, ſed etiam teneatur dare abſolutionem in caſibus, quibus probabiliter confertur iuſtificatio, & ſalus.

Et affirmatiuè reſpondeo, cum communi ſententia. Ita Regius *in reſol. caſuum, caſu 39. num.16.* Turrianus *de Pœnit. quæſtione 9. arti.2. diſput.30. dub.1.* Suarez *hîc, diſput.23. ſect.1. num.15.* Me-
215 gala *in p.p. lib.2. cap.11. numero 8.* Ioan. de la Cruz *in Dir. ct. part.2. de Sacram. Pœnit. quæſt.3. dub.8.* Coninch. *de Sacram. diſputat.7. dub.10. num.106.* Memoriale Gregorij XV. *de forma Sacram. Pœnit. cap.1. numero 17.* Filliuc. *Tom.1. tract.7. cap.5. numero 123.* Syluest. *in 3. parte, quæſt.9. art.2. quæritur 4.* Vaſquez *3. parte, quæſt.91. art.2. dub.1. numero 58.* & alij, quos ſequitur Diana, *reſol.9.* Si enim poteſt id facere, tenetur, vel ex charitate quicumque; vel ex iuſtitia, ſi Paſtor eſt, quod etiam verum eſt reſpectu eorum, qui contrariam ſententiam tenent, quia cùm hanc ſententiam poſſint tutò ſectari propter ſuam probabilitatem, idque ſit ſaluti morientis expediens, aut neceſſarium, ſi ſolum ſit attritus, ad hoc tenentur. Itaque Sacerdotes in tali caſu nolentes abſoluere, vocant Vaſquez, Diana, & alij poteſt D. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.4. particula 1.* cum Iulio Papa *26. cap.6.* necatores animarum, & reos perditionis earum.

216 Neqve timenda eſt iniuria Sacramenti, quia cùm Sacramenta inſtituta ſint ad finem ſalutis animarum, cedunt iuri ſuo, dummodò probabiliter animabus medeamur, vt eleganter diſcurrunt Monteſinus *p.2. diſputatione 26. quæſt.5. num.245.* & Ioan. Sancius *in ſelect. diſp.44. num.35.* Ratio eſt, quia debitum charitatis eſt maius, quàm Religionis in adminiſtratione Sacramentorum, quæ ad charitatem ordinantur. Sed melius dic cum Diana, miniſtrantem cum opinione probabili nullam inferre iniuriam Sacramento, vt edixerit, cum alijs noſter P. Eligius Baſſæus.

Qværes: an quando confeſſarius cum opinio- 217
ne probabili abſoluit moribundum, poſſit abſoluere abſque conditione.

Commvniter docent Doctores, in talibus caſibus dandam abſolutionem ſub conditione; at Vaſquez *in 3. parte, Tom.4. quæſt.91. art.2. dub.1. num.39.* putat conditionem illam ſuperfluam. Idem docet Sancius *ſelect. diſp.44. num.32.* Sed in caſu vltimo, opinio, conditione appoſitâ, fit probabilis; ideò eam apponendam exiſtimo.

QVÆSTIO XVI.

Vtrum ad vitandum aliquod graue damnum liceat omittere aliquod mortale in Confeſſione.

Primò certum eſt, non teneri hominem ad con- 218
fitendum aliquod peccatum cum morali periculo alicuius grauis nocumenti proprij. Ita docent Theologi omnes cum D. Bonauent. *in Confeſſ. cap.3. particula prima, & diſt.21. part.2. dub.3. & quæſt.1. & 3.* D. Thom. *in 4. diſt.17. quæſt.3. art.3. q.4.* Palud. *1. q.5.* Maior *quæſt.5.* Alenſ. *3. part. quæſt.77. memb.3. art.1. ad 1.* Altiſiodor. *tract.6. cap.3. q.3.* Adr. *4. quæſt.1. & 4. de Confeſſ.* Sotus *4. diſt.18. quæſt.2. art.5.* Cano *relect. de Pœnit. p.5.* Nauar. *ſum. cap.7. num.3.* Petrus Sotus *lect.10. de Confeſſ.* Suar. *diſp.23. ſect.2.* Tolet. *lib.3. cap.8.* Syluius *3. part. quæſt.80. art.4. quæſit.2.* & Suppl. *quæſt.9. art.2. quæſit.4.* Putean. *p.2. de Confeſ. quæſt.2. dub.5.* Diana *p.3. tract.4. reſol.231.* & Baſſæus *verb. Confeſſ.5. num.4.*

Ratio eſt, quia præcepta poſitiua non obli- 219
gant tanto diſpendio. Ideò, qui non poteſt aliter confiteri, cenſetur pro tunc impotens, & excuſatur.

Qvin tale poſſet eſſe periculum, vt teneretur homo non confiteri tale peccatum, vt ſi timeret graue ſcandalum in propria ſalute ſpirituali, vel timeret periculum mortis, vt notat Suar. *diſp.23. ſect.2.*

Certvm eſt etiam idem dicendum, quando timetur ſimile periculum ipſi confeſſario, vel alteri perſonæ. Ita docent allegati Doctores, & nititur eodem præcepto charitatis, quod obligat ad diligendum proximum, ſicut nos ipſos; vnde infert S. Doct. *loco cit. in confeſſ.* quòd ſi ego timeam, Confeſſorem non ſeruaturum ſigillum, & ex mea confeſſione anſam ſumpturum infamandi me, vel alium, nec teneor, nec poſſum (ſaltem quoad alios) confiteri. Similiter, ſi aliqua circumſtantia ſit paritura ſcandalum illi Sacerdoti, non eſt confitenda, vt docet D. Bonau. *diſt.21. p.1. ad 2.* vt, ſi cognata Sacerdotis lapſa ſit, &c. Debet autem eſſe timor rationabilis, cadens in virum conſtantem, vt monent Reginald. *lib.6. n.157.* Vaſq. *q.91. art.2. dub.3.* Henriq. *l.2. c.12.*

Qvæstio autem eſt: an pro tunc debeat omitti 220
confeſſio; an verò facienda, omittendo tale peccatum.

D. Thomas docet, ita ſe gerere debere, ac non habens copiam confeſſarij. Idem ſentit Viguer. *ſum. cap.2[illegible]. §.4. num.17.* Vaſq. *quæſt.91. art.3. dub.8. & 9.* & Henriq. *lib.2. de Pœnit. cap.12.*

S. Bonav. dicit, abeundum ad alium, etſi petenda ſit licentia, & non detur, cenſendam vt datam;

Digitized by Google

& nullo modo illi dicendum illud peccatum. Si tamen neceſſitas vrgeat cum hoc, taceatur confitendo cætera, vt infra.

Itaqve vrgente neceſſitate confeſſionis, debet confiteri cætera, eo omiſſo, vt docent etiam Soto, Alenſ. Paludan. Nauar. Suar. *loco cit.* Filliuc. *Tom.7. num.*125. Bonac. *diſp.*5. *quaſt.*5. *ſect.*2. *puncto* 2. §. 4. Coninch. *diſp.*7. *dub.*9. Syluſ. *quaſt.*80. *art.*4. *quæſit.*2. Nung. *quaſt.*9. *art.*2.

221 Prima neceſſitas eſt in articulo mortis, quando vrget præceptum confeſſionis, & neceſſitas propriæ charitatis.

Secvnda neceſſitas eſt præceptum annuæ confeſſionis. Ratio eſt, quia impletur ſubſtantialiter illud præceptum, abſque iniuria Sacramenti.

Tertia neceſſitas eſt ſuſcipiendi Euchariſtiam, vel faciendi ſacrum, quando ſine graui ſcandalo, vel incommodo omitti nequit. Hos duos poſteros caſus limitant aliqui, ſi habeat aliud morale, de quo non impediatur confiteri. At S. Doctor vult, teneri ex annuo præcepto etiam qui ſola venialia habet. Ita eo caſu ſola venialia dicat, vt præceptum adimpleat.

222 Qvarta neceſſitas eſt vitandi aliquam infamiam propriam, vel aliud ſimile, niſi confiteatur eo modo, quo poteſt, & quidem tunc non tenetur, qui poteſt cedere iuri ſuo; at verò ſi timeatur ſcandalum aliorum, tunc ſanè non ſolum licebit; ſed tenebitur confiteri, vt poteſt. Vide Suarez.

Est hic duplex alia quæſtio grauis: altera de reſeruatione: an liceat propter illam mutilare confeſſionem: Sed de hac infra *ſect.* 7. *quaſt.*6. Altera de complice; & de hac aliquid dixi *quaſt.*5. de Circumſtantia: *Cum quot*, & infra latiùs diſſeram *quæſtione ſequenti*.

Manet etiam quæſtio. An ratione ignorantiæ, vel obliuionis eſſe poſſit mutila ideò inualidè confeſſio facta.

223 Et quidem ex obliuione, vel ignorantia inuincibili eſt certum, eſſe validam, nam Concilium Florentinum addit eam particulam: *Quorum memoriam habet*; & Tridentinum: *Quorum poſt diligentem diſcuſſionem conſcientiam.* Et infrà: *Dum omnia, quæ memoriæ occurrunt.* Et infra damnat ex confeſſione præcipi aliquid impoſſibile: & in hoc omnes Doctores conueniunt.

Qvoad ignorantiam vincibilem ſatis dixi *ſect.*4. *quaſt.*4.

QVÆSTIO XVII.

An liceat in Confeſſione dicere complicem.

D. Bonau. diſt. 21. part. 2. quæſt. 3.
D. Thom. 4. diſt. 16 q. 3. art. 2. quæſtiuncula 3. & opuſc. 12. q 6.

224 Qvæstio noſtra eſt: An, & quando liceat manifeſtare complicem delicti. Et primò quidem ex dictis *quaſt. præcedenti* conſtat, non licere ad integritatem etiam confeſſionis, quando malum aliquod graue inde immineat. Sic S. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.*1.

Secvndò quidem ſuppono cum D. Bonau. *hîc*, & aliis locis infrà allegandis, non licere id facere abſque cauſa. Ita etiam S. Thom. & alij communiter infra citandi. Ratio D. Bonauent. eſt, quia non licet infamare aliquem; eſt enim contra charitatem. Neque verò S. Doctor *in opuſc. de modo confitendi, c.*1. in altero extremo eſt, vt putat Suarez *diſp.*34. *ſect.*1. non licere in aliquo caſu peccatum complicis in confeſſione exponere; ſi enim ex peccato complicis poſſet ruina aliqua erumpere, maximè contra bonum publicum, non negat S. Doctor pandere complicem; imò tunc teneretur; ſed admonet, ſatius id dici extra confeſſionem: Et in confeſſione poſſet dici, ſi confeſſori immineret aliquod malum grauiſſimum, quod prudenter poſſet euitare, ſeruatis ſeruandis.

Docet etiam S. Bonauent. poſſe reuelari Sacerdoti, ſi aliqua neceſſitas incumbat, vt malum aliquod amoueatur, puta occaſio proxima ſcandali. 225
Idem docuit Richardus *in* 4. *diſt.*21. *art.*5. *quaſt.*2. Soto *diſt.*18. *quaſt.*2. *art.*5. *ad* 4. Sylueſter Medina, & Armilla *locis citandis*, Nauar. *ſumma, cap.*7. *num.*7. citans D. Auguſtinum *cap. Quod videtur*, 22. *quaſt.*5. & reperitur etiam apud D. Bernardinum *in ſermone quodam de confeſſ. Tom.* 3. *ſermonum.* Tenetur enim magis conſulere animæ ſuæ, quàm famæ proximi, vt docent D. Bonauentura, & D. Thomas *loco citato.*

Melivs eſſe tamen, ſi poteſt æquè benè remedium porrigi, id præſtare in confeſſione, vt melius famæ alterius ſic ſecretò conſulatur, notat Suarez *num.*4. licet oppoſitum teneat Lopez *Inſtruct. p. p. cap.*36. *concl.*4. at S. Doctor *in corpore, & ad vltimum*, tenet ordinariè, melius eſſe id haberi extra confeſſionem, quando eâ ſcientiâ vti vult, ne (vt aliquando euenit) violetur ſigillum confeſſionis. 226

Qvæstio verò præcipuè eſt: An ob ſolam integritatem confeſſionis liceat manifeſtare complicem in peccato graui, & an teneamur, quando ſola infamia aduenit apud confeſſarium ſecretum.

Prima opinio eſt, non licere. Ita Marſil. 4. *quaſt.*12. *art.*4. *ad* 7. Armilla *verb. Confeſſio, num.*11. Nauarrus, citans Hoſtienſem, & Innocentium *in cap Conſideret, de Pœnitentia, diſt.*5. & *in ſumma, cap.*7. *num.*3. Vigner. *in ſumma, cap.*16. §. 4. *verſ.*17. Cano *de relect.* qui eam limitat extra caſum articuli mortis. Valentia *diſp.*7. *quaſt.*11. *puncto* 1. Ioan. de la Cruz *in Direct. p.*2. *de Sacram. Pœnit. quaſt.* 3. *dub.*5. *concl.* 3. Diana *parte* 1. *tract. de circumſt. aggrauantibus, reſol.*49. Hanc adeò veram exiſtimant aliqui, vt neque id liceat in mortis articulo. Ita Medina *in ſum. lib.* 2. *cap.*4. §. 1. Sotus 4. *diſt.*18. *quaſt.*2. *art.*5. *ad* 4. Bannez 2. 2. *quaſt.*33. *dub.*8. Victoria *in ſumma*, §. 174. Petrus Soto *de Pœnit. lect.*11. Petrus à S. Ioſepho *lib.*3. *de Pœnit. cap.*3. *reſol.*8. Lugo *diſp.*16. *ſect.*7. *num.*392. Baſſæus §. 6. & *verb. Detract.* 1. *num.*11. 227

Hæc videtur D. Bonauent. *diſtinct.*21. *part.*2. *dub.*3. *litt.* vbi conditionem illam confeſſionis, vt ſit ſecreta, ſic explicat, vt nulli noceat. Idem expreſsè abſolutè docet *in opuſc. de modo confitendi, cap.*1. vbi etiam rationem innuit, quam infra adducam, nempè, quia famam proximi tueri eſt de lege naturæ, quæ nullo iure poſitiuo peruertitur: nam lex Dei poſitiua non deſtruit, ſed eam explicat, & tuetur, vt arguit idem S. Doctor *diſtinct.*17. *part.*2. *quaſt.*1. *argumento* 2. *oppoſit.* & *in reſponſo* infert, inde non licere manifeſtare peccatum proximi, neque eſſe idem de peccato proprio, & alieno; nam confeſſio culpæ proximi non affert ei ſalutem, ſicuti confeſſio propriæ culpæ eam nobis affert. 228

Neqve admittit *in opuſculo allegato* reſponſum dicentium, hanc eſſe paruam infamiam, cùm ſit 229
apud

apud ſolum Sacerdotem arcana; nam magna (ait) eſt macula, ſi apud Sacerdotem, qui perſona eſt præeminens, contemptibilis, & infamis fiat. Sic enim & vnius iudicium temerarium, ob id, eſt graue peccatum contra bonam æſtimationem, & detractio apud vnam perſonam eſt grauis.

Nihilominvs ſecunda ſententia eſt, licere, ob integritatem confeſſionis, pandere ſocij crimen, quando aliter nequit dici numerus peccatorum grauium, imò teneri. Ita D.Thom. *locis citatis,* D.Bonauent. *hîc, diſtinct.21. lo o cit.* Adducitur etiam à Suarez (quod mirandum eſt) *opuſc.citato loco*, quo paulo ante allegabat, dixiſſe, nullo vnquam caſu
230 licere: Forſan hoc Suarez è calamo excidit. Idem tenent Alenſ. 4. *part. quaſt.*18. *memb.*4. *art.*2.§.4. D. Antonin. 3. *part. tit.*14. *cap.*19. §.11. Adrian. *quæſt.*1. *de confeſſ.* §. *Sed oritur dubium.* Durand. 4. *diſtinct.* 16. *quæſt.*4. Paludan. *quæſt.* 3. *art.*3. & *diſt.*17. *quæſt.*2. & *diſt.*21.*quæſt.*3.*art.*2. & ibi Richard *art.*5.*quæſt.*3.Maior *quæſt.*2.*in fine*, & *quæſt.*3. Gabr. *diſt.*17. *quæſt.*1.*art.*2. & *diſt.*21.*art.*3.*dub.*2. Almain.*diſt.*17. *quæſt.*2. *art.*2. qui citat Altiſiodor. & Henricum *quodl.*3. *quæſt.*23. Idem Carthuſ. *in* 4.*diſt.*16. *quæſt.*2. Gerſon *tract. de Præcept. Decal.* 1.*part. cap.*17. & 2.*part. cap. penult.* & *in quodam ſerm. de Cœna Domini.* Caiet. *verb. Confeſſ.condit.* 3. *& Tom.*1.*opuſc. tract.*31.*reſponſ.*5. Medina *Cod. de Confeſſ. quæſt. de Circumſtantia loci, & temporis,* Syluest. *verb. Confeſſ.* 1. *quæſt.*24. Angelus *eodem num.*3. Summa Roſella *eodem num.*6. Victoria *in ſumma, num.*164. Petrus Soto *lect.*12. *de confeſſ.* Corduba *in ſumma, quæſt.*1. Soto *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.*2.*art.*5.*ad* 4. Suárez *diſp.*34. *ſect.*2. Vaſquez 3.*part.Tom.*4.*quæſt.*91.*art.*2.*dub.*3.*num.*8.Fagundez *in* 2. *præcept. Eccleſ. lib.*5. *cap.*1. alios referens. Coninch. *de Sacram. diſp.*7. *dub.*9. *num.*89. Reginald. *Tom.*1. *lib.*6.*cap.*4. *num.*156. Henriq. *lib.*2.*cap.*9. *num.*3.*&* 5 Sà *verb.Confeſſ.num.*18. Tolet. *lib.*3.*c.*8. Nungus *addit.ad* 3.*part.quæſt.*9.*art.*2.*dub.*2.Bonac. *de contract. diſp.* 2. *quæſt.*4. *p.*4. qui allegat Rebellium, & alios. Eam veriorem aſſerit Card. Lugo *diſp.*16.*ſect.*7. plurimos referens Maſtrius *diſp.*5. *quæſt.*18.*num.*504. referens Scotum *diſt.*2. *quæſt.*2.
231 Fabrum *diſp.*24. & alios; & tandem D. Bernardum *in formula honeſtæ vitæ.* Hanc eſſe communem, ait Baſſæus §.6. *citato.*

Oportet autem primò attentiùs inſpicere quot cautionibus S. Bonauent. in hanc ſententiam deſcenderit è Cathedra; qui *in confeſſionario* ad praxim primam ſententiam magis ſeruandam docere anteà malnerat.

Admonet, grauiterque iniungit *locis allegatis,* & *diſt.*21.*p.*2.*quæſt.*1.*ad* 2. dicendum peccatum noſtrum, ſi poteſt dici nominando complicem in genere, v. g. commiſi adulterium, inceſtum; vel ſi ſit aliquid minùs vniuerſale, debet dici, v. g. offenſam Patris, vel matris dicendo, confiteatur complicem perſonam valde coniunctam, non debetque ad indiuiduum deſcendere, vt etiam notat Suarez in fine.
232 Quod ſi ex hac generalitate poſſit Sacerdos venire in cognitionem indiuidui complicis, petendam ait veniam ad alium confeſſorem accedendi, quàm ſi non dederit Ordinarius, cenſebitur data. Quod ſi non poſſit alius adiri, & inſtet neceſſitas confeſſionis, ait, non peccare, ſi dicat, pro eo, quòd non poteſt aliter confiteri propriam culpam: perſiſtit autem ſemper S.Doctor in dicendo, licere; non autem dicit teneri. Id tamen indicat *in argumentis*, & *in reſponſione ad primum, & vltimum*, dum ob eam rationem peccatum complicis dicendum arguit, vt integrum ſit iudicium, quod ſanè de cauſa incognita non poteſt ferre ſententiam. Ex quo Concil. Trid. *ſeſſ.*14. *cap.* 5. argumentum ſumpſit ad probandam neceſſitatem confeſſionis diſtinctæ de indiuiduis peccatorum: ſi tamen poſſit ſaluari, non debet nominari, quod replicat S. Doctor.

Assero igitur, probabilem eſſe hanc ſententiam affirmatiuam, poſſe ſcilicet reuelari peccatum complicis in confeſſione. 233

Probatvr ergo primò ex ratione Inſtitutionis Sacramenti à D. Bonauent. *argumento primo, & tertio oppoſit. additis reſponſis*; nam hoc Sacramentum inſtitutum eſt ſub forma iudicij, quod non poteſt rectè formari, & nequit ſententia ferri de cauſa incognita: certum eſt autem, peccatum complicis ſubſtantialiter ad notitiam iudicij ſæpè pertinere. Complices ſanè ipſi, ſe voluntariè exponunt tali notitiæ ſubeundæ, vt notat Suarez, & ferè Soto. Atque adeò ſi nequit peccatum Rei ſubſtantialiter notificari abſque notitia complicis, non erit alienum, ſed conueniens dici. Imò hoc modo vtitur Concilium Tridentinum, vt dixi, ad probandam neceſſitatem indiuiduæ confeſſionis delictorum.

Respondent aduerſi ex D. Bonauent. ſuprà, confeſſionem non eſſe inductam ad deſtruendum ius naturale, quod præcipit non infamare alium.

Notandvm cum Suarez ex D. Bonauent. mox 234
loco citando, ius naturale, non adeò prohibere manifeſtationem delicti alterius, vt nullo vnquam caſu liceat. Sæpè enim à præcepto poſitiuo mutatur materia iuris naturæ. Sic, qui iuſtè damnatus eſt, vt pereat fame, poteſt non comedere, cum tamen alioqui teneretur.

Hinc probatur ſecundò à D. Bonauent. *locis adductis*, præcipuè *diſt.*17. *part.*2. *quæſt.*1. Inſtitutio Sacramenti eſt à Deo, qui eſt Dominus iuris naturæ, & poteſt amiſſionem illius iuris ad bonum ſpirituale graue naturæ maximè deprauatæ, ordinare. Sic enim proprias turpitudines ideò tenemur confiteri, etiamſi ius naturæ dictet eas operire: ſicut au- 235
tem Deus eſt Dominus iuris naturæ noſtri, ita etiam cuiuſcumque, atque adeo, cùm præceperit integrè confiteri peccatum noſtrum, vt iudicium hoc ſit exactum, debemus id omne confiteri, quod eſſentiale criminis Iudici detegere debet; inter hæc autem ſæpè eſt culpa ſocij in crimine; poteſt autem ius naturæ ad ſublimiorem finem ordinari, atque adeò huic cedere, dumque aliquid eius deperditur maius bonum ſuper naturam intendi, quod eſt certum: ſanè non licet culpam ſuam, vel alienam ad ſe, vel alium infamandum propalare; at verò ad erubeſcentiam, ad pœnitentiam, & remiſſionem à Deo ſic ordinatam, licet. Quamvis autem ex mea confeſſione nil vtilitatis in complicem redundaret, niſi quia iudicium, quoad me, iuſtum coram Deo conſtituitur, pauculum eſt dedecus complicis, qui in hoc iuri ſuo peccans detraxit; & alioqui ſeruatur ius Deo debitum, imponenti integritatem ex Religione, quæ & ad finem ſuperiorem ordinetur. Etſi enim charitas proximi ſupernaturalis ordinetur ad finem ſupernum, tamen tenemur ob charitatem eleuatiorem, Deo debitam, obedire, & Deum omnibus præferre: & tunc cedit amor proximi, quando detrahit alicui ſingulari præcepto Dei ad finem altiorem. Sic enim & Abraham iuſſus voluit Iſaacum occidere. Hoc argumento vtitur Suarez; illud optimum acclamat Maſtrius.

Assero ſecundò, teneri pœnitentem ad complicem dicendum in confeſſione, dum aliter nequit integrè ſuam confeſſionem aperire. 236

Probatvr ex rationibus adductis. Cùm enim hoc Sacramentum inſtitutum ſit, vt iudicium, requiritur vt integrum ſit in informatione, ſine qua non poteſt æqua ferri ſententia, atque adeò præceptum pœnitentiæ vrgetur.

237 Dices: non obſtante hoc præcepto, poteſt taceri, ſi timeatur periculum graue, v.g. reuelationis à Sacerdote, &c. vt ſuprà dixit S. Bonauentura, relatus *quæſt.* 16.

Respondetvr, concedi tacendum in his, quæ extrinſecè adueniunt; at reuelatio complicis eſt per ſe iudicio intrinſeca, nec tanti tamen ponderis, vt præſumi queat, Deum velle eum exprimi cum tanto periculo.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi perſona non ſit ſocia criminis, non licet eam manifeſtare, etiamſi id eſſet neceſſarium ad ſuum peccatum integrè confitendum, vt ſi filius dat venenum matri, ex prauo
238 concubitu grauidæ; aut ſi infamet illam. Ratio eſt, quia tunc perſona illa, cùm non habuerit partem in eo crimine, non dedit cauſam, vt poſſet infamari in eo iudicio, ſicuti complex. Ideò Theologi de complice ſolo id aſſeruêre. Ità Suarez *num.* 14. contra Sotum.

SECTIO IV.

De Miniſtro huius Sacramenti.

Cvm in omni accuſatione legitimâ interueniat competens iudex, qui culpam tollat, & pœnam imponat, rectè poſt confeſſionem, quæ vera eſt accuſatio, de Miniſtro, ſeu Iudice huius tribunalis, agendum eſt: In hoc autem Iudice duo requiruntur; primum, vt ſit mediator inter offenſum, & offenſorem: ſecundum, vt ſit reconciliator reducendo aberrantem ad viam, vnde exciderat: Vt primum munus rectè exerceat, neceſſe eſt, habeat vnde Deum iratum valeat placare; Deus autem ſacrificiis, & oblationibus potiſſimum pacatur; cumque vnicum ſit ſacrificium, ad placandum efficaciſſimum, in noua lege, ſequitur huius Sacramenti Miniſtrum illud poſſe offerre: huic appendex eſt ſecundi muneris functio; nam cum ea ſit connexio inter Corpus Chriſti verum, & myſticum, vt hoc vltimum ratione primi ſubſiſtat, decuit vt idem habeat poteſtatem reducendi deuiantes ad Corpus Chriſti myſticum, qui habet facultatem ipſis conferendi Corpus Chriſti verum: Propter hæreticorum tamen prauitatem, ad omnes fideles, iuriſdictionem abſoluendi extendentium, de ea paulo fuſiùs inquiram.

QVÆSTIO I.

Vtrum miniſter huius Sacramenti ſit ſolus Sacerdos.

D. Bonau. diſt. 17. part. 3. quæſt. 1.

Hæretici plurimi dixere, etiam laicos eſſe miniſtros confeſſionis. Hunc errorem docuere Vvaldenſes, vt videre eſt in Prateolo, verbo *Vvaldenſes*; Vvicleph apud Vvaldenſem *Tom.* 2. *cap.* 135. *&* 145. & Lutherus apud Roffenſem, *art.* 13. Quidam verò Lutherani exigunt ſingularem deputationem, vt Kemnitius *in Exam. ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *& can.* 10. 1

Asserendvm tamen, ſolum Sacerdotem eſſe miniſtrum huius Sacramenti.

Probatvr à D. Bonau. primò ex decretis de pœnitent. diſt. 1. *cap. Quem pœnitet*; quod eſt D. Auguſtini, de falſa, & vera pœnitentia, cap. 10. *Repræſentet vitam ſuam Deo per Sacerdotem; præueniat iudicium Dei per confeſſionem*, & diſt. 1. vbi habetur: *Vniuerſam Sanctam Eccleſiam id docuiſſe, Sacerdotibus eſſe confitenda peccata*, & ibidem dicitur, non eſſe neceſſe, vt quod ſemel Sacerdoti confeſſi ſumus, iterum confiteamur, vt latè explicat S. Doctor *diſt.* 17. *part.* 3. *dub.* 3. cum D. Thom. *in ſupplem.* 3. *part. quæſt.* 8. *art.* 1. 2

Itaqve totius Eccleſiæ conſenſu antiquiſſimo, & immemorabili id ſtatutum eſt, vt oſtendi *ſect.* 1. *quæſt.* 1. Ita Fabianus Papa, *epiſt.* 2. *decret.* ait, eum, qui mortaliter peccat, in barathrum delabi, niſi ei Sacerdotali dignitate ſubuentum fuerit. Idem docent D. Leo, *epiſt.* 89. Cyprian. *lib. de lapſis*, & *epiſt.* 54. *&* 55. Ambroſius *lib.* 1. *de Pœnitent.* Auguſtinus *loco cit.* & *homil.* 50. *ex quinquaginta*, & Baſilius *reg. breu.* 288.

Est de fide definitum in Conciliis Florent. *in litt. vnionis.* Conſtant. *ſeſſione* 8. *&* 15. Cabilon. 2. *cap.* 33. & Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. & *can.* 9. *&* 10. 3

Probatvr ſecundò à D. Bonau. ex figuris, quas retuli *ſect.* 1. *quæſt.* 1. *&* 4. iuxta expoſitiones Patrum, ſic enim in lege veteri, ſoli Sacerdotes leproſos abſoluebant emundatos: & *Ioan.* 11. ſolis Apoſtolis dedit Lazarum ſoluendum: & *Matth.* 21. cùm miſit Apoſtolos ad pullum ſoluendum: ac *Matth.* 4. & *Luca* 17.

Probatvr præcipuè à S. Doctore *fundamento* 3. & *in corpore*; nam ille ſolus eſt miniſter huius Sacramenti, qui habet poteſtatem clauium: ſed hæc data eſt ſolis Apoſtolis, Matth. 18. *Quæcumque ſolueritis ſuper terram, &c.* & Ioan. 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum ſanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Quæ auctoritas ad ſucceſſores tranſiit, vt Sancti Patres teſtantur, relati *ſect.* 1. *quæſt.* 1. *&* 4.

Id autem colligitur, quia eſt iudicium ſacrum grauiſſimum, quod non debuit omnibus demandari. Hoc fundamento nituntur Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 1. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 10. *puncto* 1. Bellarm. *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 2. & cæteri apud Baſſæum *verb. Confeſſarius.* 1. 4

Obiicies primò Iacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra:* Ergo omnibus data eſt facultas abſoluendi.

Respondet S. Doctor, aliquos velle mortalia

talia confitenda Sacerdoti, & venialia laico, quod ſentit Beda. Hinc verò ſequeretur, non loqui de ſola Confeſſione Sacramentali, quod dubitat Suarez *num.5.* & plurimi cenſent apud Bonac. *diſp.5. quæſt.7.puncto 1.*

5 Respondet ergo S. Doctor, ſenſum eſſe, Confeſſionem Sacramentalem, de qua *hic*, eſſe de peccatis in particulari ad inuicem, ideſt, hominum hominibus, ſanè deputatis Miniſtris, quod ſupponit alloquens fideles; confeſſiones verò aliquas in generali fieri poſſe omnibus, vt cùm dicit quis ſuum *Confiteor.* Vide quæ dixi *ſect.1.quæſt.5.* ſic de Confeſſione Sacramentali locutum, docent Vaſquez *quæſt.93.art.2.dub.1.* & alij apud eum.

Obiicies ſecundò, prima Petri 2. *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium:* Ergo omnes ſunt Sacerdotes.

6 Respondet D. Bonauent. *diſtinct.13. quæſt.2. ad vltimum*, dici regale Sacerdotium, quia offerunt ſeipſos hoſtiam viuentem in vnionem cum Chriſto, vt dicitur *Rom.12.*

Obiiciunt tertiò. Sicut Chriſtus ſolis Apoſtolis dixit: *Quorum remiſeritis peccata, &c.* Et: *Hoc facite in meam commemorationem*; ita dixit: *Docete omnes gentes, baptizantes, &c.* ſed Baptiſmus eſt validus, à quocumque laico etiam præſtetur: Ergo & abſolutio.

Respondet D. Bonauent. *loco citato, ad penult.* diuerſa ratione datam eſſe poteſtatem baptizandi, & abſoluendi, ſicuti ipſi Apoſtoli tradiderunt, & Eccleſia, ante omnia Concilia, ſemper obſeruauit, quod eſt ſignum Apoſtolicæ traditionis, vt docet D. Auguſtinus *lib.4. de Baptiſmo, cap.24.* Id verò ſemper inuiolabili obſeruatione ſeruatum oſtendi *ſect. 1. quæſt. 1. 4. & 5.* & D. Clemens *l. conſtit.* aſſerit, ſe ex ore D. Petri accepiſſe, Chriſtum Sacerdotibus ſolis hanc tradidiſſe poteſtatem: & ideò S. Doctor ait, hoc ab ipſis Apoſtolis nobis eſſe traditum.

7 Ex dictis etiam habes, nulla neceſſitate poſſe hanc poteſtatem demandari non Sacerdoti. Eſt de fide ex Concilio Tridentino *ſeſſ.14.can.10.*

Probatur à D. Bonauent. *loco cit. ad penult.* ſic enim facto oſtenderunt Apoſtoli, vt Baptiſmum quidem Diaconis, vel Laicis etiam diſtribuendum relinquerent; at verò abſolutionem Sacramentalem ipſi ſoli cum aliis Sacerdotibus impertirent: ſic enim *Actorum 19.* legitur, aliquos confeſſos; nuſquam verò abſolutum à Laicis, vel à non Sacerdote aliquem inuenies.

8 Dices *in cap. Fures, extra de furtis* præcipitur, vt fur, qui in actuali furto interficitur, careat ſepultura; & ſubditur: *Si autem Presbytero, vel Diacono confeſſus fuerit, communione non priuetur.* Confirmatur ex D. Cypriano *epiſt.13.* vbi committit Diacono, vt in abſentia Sacerdotis reconciliet pœnitentem, iam animam ad extremum agentem.

Confirmatur ſecundò; nam in articulo mortis, qui non poteſt confiteri Sacerdoti, tenetur confiteri Laico, vt videtur docere Magiſter *in 4. diſtinct. 17. cap.5.* & ibi D. Thom. *quæſt.3. art.3. quæſtiuncula 2.ad 1.*

Respondetur, non eſſe negandam communionem furi illi, animam in extremis agenti, à Sacerdote, vel Diacono, qui poteſt dare Euchariſtiam, ſi ſe contritum Diacono oſtendat, ſignis petendo confeſſionem; ſi Presbytero non poteſt confiteri, hic tamen ſolus poteſt abſoluere, vt ſuprà dixi. Sic reſpondet Fulienſ. *lib. 3. cap. 5. reſol. 1.*

Hinc verò colligunt Gloſſa, & Panormitanus *ibi*, deficiente Sacerdote, confitendum Laico; non iniungunt autem, ſed conſilium exhibent, vt ea ſubmiſſione diſponatur ad miſericordiam obtinendam, non tamen volunt talem confeſſionem eſſe Sacramentum. 9

Certum eſt autem, talem confeſſionem non eſſe Sacramentalem. Imò Scotus *diſt.14. quæſt. 4.* dicit, non eſſe ſuadendam talem confeſſionem, in articulo etiam mortis, quia abſque cauſa ſe infamat; & *diſt.15.* dubitat: an id liceat. Idem ferè ſentit Soto *diſt. 18. quæſt.4. art.1.*

Contrarium ſentiunt Alenſ. *4.part.quæſt.78. memb.1. art.1.* Paludanus *diſt.17.* citatur etiam D. Bonauentura *part.3.dub.1.litt.& quæſt.1.ad vlt.* vbi addit clariùs cum Magiſtro, eſſe merum conſilium, non quia Sacramentaliter abſolui queat, ſed vt ſe diſponat illâ humilitate. Et hoc ſumitur ex D. Auguſtino *de vera, & falſa pœnitentia, cap.10.* Quare impie Kemnitius imputat Magiſtro, quòd dixerit, eſſe præceptum, vt eum trahat ad Lutherum. Idem dic de Gratiano, qui cum Germano ſenſit: & habetur *cap. Nona, de Pœnitentia, & remiſſione*, vt notat Baſſæus *loco citato*, ad Seraphicum mittens. 10

Suarez verò *numero 12.* diſtinguit, bonum eſſe id facere, ſi perſona apta ad conſilia ſit, & pœnitens egeat conſilio, & hoc modo ferè ſe explicat S. Bonauent. *in corpore*; alioqui nequaquam licere addit Suarez, vt ait etiam Nauar. *cap.1. de Pœnit. diſt.6.n.72.* & *in Manuali, cap.21.num.41.* vbi aſſerit, eſſe mortale, abſque cauſa ſe ſic infamare imprudenter, cui ſubſcribit Valentia *ſuprà cit.* qui ex D. Bonau. iuſtificat Magiſtrum à calumnia Kemnitij. 11

Profectò ſi Laicus intenderet Sacramentaliter abſoluere, irregularitatem incurreret, vt notant Paludanus *in 4. diſt.17.quæſt.3.art.1.* Sotus *diſt.18. quæſt.4.art.1.* Nauar. *in Manuali, cap.27.num.212.* Valentia *loco cit.* Probatur ex *cap. Si quis.* Et cap. *Ex litteris, extra de clerico non ordinato*, vbi decernuntur irregulares, qui exercent actum proprium eius ordinis, quem non habeant. Imponuntur etiam aliæ pœnæ à Pontificibus, vt habetur in Decretis S.Inquiſitionis.

Et in eo ſenſu Concilium Tridentinum ſuprà definit ſub anathemate, ſolum Sacerdotem eſſe miniſtrum, in quo lapſus erat Lutherus; non autem Magiſter, aut Gratianus.

Obiicies adhuc, non minùs eſſe neceſſarium Confeſſionis, quam Baptiſmi Sacramentum; ſed hoc exhibetur in neceſſitate etiam à muliere: Ergo. 12

Respondet Gregorius de Valentia ex D. Bonauent. *diſt.13. quæſt.1.* & *quæſt. hac ad vlt.* negari paritatem: nam Sacramentum Pœnitentiæ nulli eſt ſimpliciter neceſſarium actu exhibitum, ſi non poſſet exhiberi, ſed ſufficit in voto, & ſic non adhuc eſt clauſa via ſalutis; at Baptiſmus paruulis, qui nequeunt votum habere, eſt actu neceſſarius. Præcipuè verò nititur diſparitas Diuinis Eccleſiæ inſtitutis, quæ ex Apoſtolorum traditione præcepit, nunquam ab alio exhibendam Abſolutionem Sacramentalem niſi à Sacerdote; ſicuti è contra, exhibendum Baptiſmum à quocumque, quamvis abſolutionem à pœnis iniunctis, vel etiam à cenſuris, authoritate delegata, etiam Diaconus, ex Cypriano ſuprà allegato, impendere queat.

Obiicies tandem. Aptior doctrinâ ſæpè erit Laicus ad medendum, & maior etiam coram eo eſt erubeſcentia ad meritum: Ergo. 13

Digitized by Google

Respondet S. Doctor in hoc eſſe conſequens. Vult dicere, plus inferri in conſequente, quam poſſit inferri ex vi antecedentis. Cùm igitur in antecedente ſit ſola cauſa partialis, & accidentalis ad abſolutionem conferens, & deficiat præcipua, quæ eſt poteſtas, inſufficienter infertur, vt hæc poteſtas ſit in docto Laico.

QVÆSTIO II.

Vtrum omnis Sacerdos ſit Miniſter huius Sacramenti.

D. Bonau. diſt. 19. q. 1. & diſt. 17 p. 3. q. 1.
D. Thom. diſt. 17. q. 2. art. 3. q. 4. & d. 19. q. 1. art. 3.

Nonnulli apud Baſſæum *verb. Confeſſarius, 1. num. 4.* dixere, dari in ordinatione iuriſdictionem; alioqui fore iuris humani ſoluere à peccatis.

Svppono ea, quæ dixi *ſect. 1. quæſt. 2.* de poteſtate ordinis, & iuriſdictionis.

14 Assero, non omnes Sacerdotes, per ſe loquendo, eſſe ſufficientes Miniſtros huius Sacramenti circa materiam neceſſariam. Eſt communis Theologorum. Ita D. Bonauent. *ll. cc.* cum Scoto *diſt. 17. quæſt. 1. art. 3.* cumque D. Thom. Paludan. *diſt. 17. quæſt. 3. artic. 1.* & *diſt. 19. quæſt. 2. art. 3.* vbi etiam Capreol. Gabr. Scotus, Maior *quæſt. 1.* Richard. *art. 1. quæſt. 3.* Soto *diſt. 14. quæſt. 4. art. 2.* & *diſt. 20. quæſt. 1. art. 5.* Ledeſma *2. p. 4. quæſt. 32. artic. 1.* Cano *dicta relect. de Pœnit. p. 5.* Petrus Soto *lect. 5. de Confeſſ.* Medina *Cod. de Confeſſ. quæſt. 39.* Caietan. *Tom. 1. opuſc. tract. 7.* Nauar. *ſumma, cap. 27. num. 259.* & *cap. Placuit, de Pœnit. diſt. 6. num. 48.* & *53.* Angel. *verb. Confeſſ. 3. num. 4.* Sylueſt. *verb. Confeſſ. 1. quæſt. 1.* & *2.* Antonin. *3. part. tit. 27. cap. 4. caſu 3.* Suarez *diſp. 24. ſect. 2.* Valentia *diſp. 7. quæſt. 10. puncto 2.* Vaſquez *quæſt. 93. art. 1. dub. 3.* & *6.* Henriquez *lib. 6. cap. 8.* & alij apud Bonacinam *diſp. 3. quæſt. 7. p. 2.* Maſtrius *diſp. 5. quæſt. 19.* & Baſſæus, dicens eſſe Eccleſiæ totius ſenſum.

15 Assero igitur, Sacerdotem, qui neque ordinariam, neque delegatam habet iuriſdictionem, inualidè abſoluere in materia neceſſaria.

Probatvr primò à D. Bonauent. ex 16. q. 1. *Nulli Sacerdotum liceat Parochianum alterius, aut abſoluere, aut ligare.* Item quæſt. 92. *cap. Nullus alterius Parochianum iudicare, ordinare, aut excommunicare præſumat: quia tale iudicium, aut ordinatio, vel excommunicatio, nec rata erit, nec vires vllas habebit.* Vbi vide, Canones actum talem irritum declarare.

Hinc verò S. Doctor eruit primum argumentum, quo maximè nititur in corpore, & fundamentis, & ad argumenta. Et *ſexta parte Breuiloq. cap. 10.* in medio, clariùs *in opuſc. confeſſionali, cap. 4. particula 1.* afferens multos Canones *6. q. 3.* ex Deuter. 23. *Nemo debet falcem in meſſem alterius immittere.* Et de pœnit. d. 6. *Nemo Parochianum alterius iudicare poteſt.* Et ibidem Vrbanus II. *Qui contra hæc ſtatuta facere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit.* Et Calixtus Papa quæſt. 2. cap. 1. *Talis iudicatio nullas habet vires, quia nullius alterius iudicis, niſi ſui ſententia tenebit.* Vide, irritum eſſe actum, quod Baſſæus non vidit.

16 Iam igitur ſic arguit S. Doctor argumento, quod eſt maximum fundamentum Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 7.* quo etiam Theologi omnes vtuntur.

De ratione iudicij eſt, vt ſententia in ſubditos tantum feratur; ſed hoc Sacramentum eſt iudicium: Ergo nullus, niſi in ſubditos, poteſt ferre ſententiam abſolutionis. Hoc argumentum, ait Concilium, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuiſſe: & ideò illud veriſſimum declarat.

Probat verò S. Doctor à priori neceſſitatem talis ſubordinationis, *diſt. 19. quæſtionis citatæ.* 17 Oportet enim in Eccleſiæ gubernatione, quippè à Deo inſtituta, eſſe ordinem, qui dicit ſubordinationem ſuperiorum, & inferiorum, atque adeò ad vnum primum omnes virtutes adminiſtratiuas reduci; ſicut in gubernatione Oeconomica ad vnum Patremfamilias terminatur: & in vno exercitu ad vnum Ducem ſupremum; eſt enim in parabolis Euangelicis Eccleſia, familiæ aſſimilata, & exercitui ordinato, *Cant. 6.*

Igitur ſicut in primo eſt ſumma poteſtas adminiſtratiua, & in inferioribus ſpargitur, ac minuitur, quia virtus vnita fortior, & ſparſa infirmior; hinc eſt, vt ſummus Paterfamilias, & ſummus Dux, 18 nempè Chriſti Vicarius, ſummam habeat adminiſtratiuam virtutem, à quo alij Epiſcopi inferiores virtutem ſparſam accipiunt, non æquatam capiti; atque hi ſubordinatè eam aliis communicant, nempè Archipreſbyteris, & Parochis. Sicut ſub Magiſtris militum ſunt Centuriones ſuper centum; & ſub his Decuriones ſuper decem; & hi decem non habent eandem cum decurionibus poteſtatem; ſicut nec decuriones æqualem cum Centurionibus, &c. Hinc fit, vt ſicuti priuati omnes milites ſub miniſtris determinatis ſunt, nec ipſi habent poteſtatem, ita & in Eccleſia, quæ eſt *Caſtrorum acies ordinata,* ſinguli priuati fideles ſunt determinatis ſubiecti miniſtris, qui & iudicent, & adminiſtrent ſubordinatè; ac proptereà Epiſcopi habent poteſtatem in foro intrinſeco, & etiam extrinſeco ad Cenſuras, & Indulgentias: Parochi verò ſolùm in foro minùs vniuerſali, & neceſſario interno, ita vt, non omnes habeant hanc poteſtatem; ſed ſoli habentes adminiſtratiuam Paſtoralem Prælationem, ſeu Militarem ſpiritualem, ſeu etiam Iudicialem; ſic enim etiam inter Iudices ita res ſe habet, vt Rex habeat totam poteſtatem, quam partitur Gubernatoribus Prouinciarum ſparſam: & hi Præfectis, & Prætoribus dant virtutem; neque omnes poſſunt à quouis iudicari. Vide Seraphicum egregiè de his differentem.

Hinc igitur deducit S. Doctor, virtutem hu- 19 iuſmodi prælationis ſubdiuidi vſque ad vltimos Ordinarios, qui poſſunt aliis eam virtutem communicare, delegando iuriſdictionem, ſine qua non poteſt aliquis, qui non eſt Ordinarius, eſſe iudex, vt in materia de Iudiciis conſtat.

Ex his igitur habes rationem, cur in hoc Sacramento Miniſter ex determinatione Eccleſiæ nouâ pendeat ad validè miniſtrandum hoc Sacramentum, quod non contingit in aliis Sacramentis, in quibus miniſter aliquando ſacer poteſt remoueri, ne licitè miniſtret; ſed tamen validè miniſtrabit. In hoc verò eſt peculiaris ratio iudicij exigens iuriſdictionem actu, quæ poteſt & dari, & auferri à ſummo Iudice.

Neqve verò per hoc Eccleſia mutat ſubſtantia- 20 lia Sacramenti, ſed ſolùm facit, vt hic, vel ille habeat neceſſaria requiſita ad miniſterium; ſicuti etiam ordinat Sacerdotes hos, non illos; poſitis verò conditionibus immutabiliter ex inſtitutione Chriſti, redditur validum Sacramentum.

Dixi

Digitized by Google

Dixi autem, in materia neceſſaria neceſſariam eſſe iuriſdictionem, quia in materia veniali omnibus data eſt iuriſdictio. Similiter & in peccatis mortalibus iam confeſſis, vt dicam infra.

21 Dixi etiam id verum per ſe, quia in extrema neceſſitate mortis, vt dicam *quæſt.* 5. omnibus conceditur, vt aduertit Suarez *num.*8. & cæteri cum D. Bonau. *in corpore*, vbi etiam alios caſus apponit infrà examinandos, in quibus poteſt aliquis confiteri alieno.

Probatvr ergo ſecundò à D. Bonauentura aſſertio ex Concil. Later. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, & habetur *extra de Pœnitentiis*, vbi dicitur; *alienum Sacerdotem ſine licentia proprij, non poſſe abſoluere, & ligare.* Sanè ſi quiſque habet Sacerdotem proprium, non omnibus poteſt confiteri.

Idem habet *in cap. Si Epiſcopus, de Pœnit. & remiſſ. in* 6. vbi dicitur, nulla conſuetudine poſſe præſcribi, vt aliquis ſibi confeſſorem eligat ſine licentia ſui prælati; nam ſi quilibet Sacerdos ex vi iuris Diuini eſſet ſufficiens Miniſter huius Sacramenti, & prohibitio Eccleſiæ ſolùm faceret illicitam huiuſmodi electionem confeſſoris ſine licentia prælati, conſuetudo poſſet contra illam prohibitionem præualere.

22 Hinc Concilium Tridentinum *loco citato*, ex doctrina D. Bonauenturæ *in corpore, & ad vlt.* ait, eſſe Apoſtolicam traditionem de iure Diuino, & poteſt confirmari ex Damaſo Papa *epiſt.* 4. *Decret.* & Concil. Hiſpal. II. *cap.* 2. dicentibus, Presbyterum non poſſe reconciliare pœnitentem, ſine licentia Epiſcopi, & loquuntur clarè de reconciliatione Sacramentali. Sic ratio aduerſa ruit.

23 De cætero concludit S. Doctor *ad vlt.* hanc iuriſdictionem eſſe à Chriſto Domino, quatenus inſtituens hoc Sacramentale iudicium, eam prouidit pro omnibus Sacerdotibus, qui eſſent hoc tribunali aſſeſſuri, non tamen eam omnibus in conſecratione actu ſecundo dedit, ſed characteriſticam tantum iuriſdictionem, & habitualem confert dicendo: *Accipe poteſtatem remittendi peccata*, ita verò deputari eos, ait, quos conuenit, ad bonum Eccleſiæ: hoc autem Summo Paſtori, atque Epiſcopis demandauit, vt idoneos doctrinâ, & prudentiâ deſtinarent. Itaque hæc iuriſdictio confertur immediatè ab Eccleſia, neque tamen humanâ poteſtate peccata remittuntur, vt malè contra nos inferebant primæ ſententiæ reiectæ authores. Ita explicant rem hanc SS. Patres apud Valentiam *diſp.*7. *quæſt.*9. *p.*2. præſertim S. Innoc. Papa *epiſt. ad Decentium, Epiſcop.* Eugen. *cap.*7. Auguſt. 20. *de ciuit. cap.*9. Ambroſ. *lib.*1. *de Pœnit. cap.*2. *& lib.*2. *de Cain, & Abel, cap.*2. & alij, quos retuli *diſp.*1. Hæc eſt genuina S. Bonauenturæ ſententia, quem omnes ferè extorquent ad aſſerendam, iure humano eſſe inſtitutam confeſſionem.

24 Sane D. Bonauentura *diſt.*19. *art.*3. *quæſt.*1. *cit.* docet, Sacerdotes Paſtores habere iuriſdictionem iure diuino, vt clarè *in corp. & ad vlt.* conſtat, adeò vt teneatur quiſque ei peccata confiteri, qui eſt proprius, vel delegatus, ſi vult ſaluari; quippe hoc Sacramentum à Chriſto eſt inſtitutum, vt medium neceſſarium ad ſalutem, mortaliter labentibus poſt Baptiſmum. Id habet etiam *d.*17. *p.*3. *art.*1. *quæſt.*1. & *p.p. eiuſdem diſt. quæſt.*3. vbi ſolùm negat inſtitutam, ideſt *publicatam*; addit verò promulgatam primò Hieroſolymis à D. Iacobo, ibi Archiepiſcopo. Sed à Chriſto inſinuatam, quia Apoſtolis dans poteſtatem ligandi, & ſoluendi; dedit etiam remittendi peccata, & retinendi; neceſſe autem ſciens, modo humano peccata à reo debere exprimi, confeſſione, hanc inſinuauit dicens: Qui voluerint abſolui, debebunt ſponte confiteri. Igitur docete gentes, vt ſi velint ſaluari, lethaliter poſt Baptiſmum lapſi, confiteantur, & vos, ſi expedit, illos abſoluite. Ita verò Apoſtoli inſtructi confeſſionem publicarunt, quod pro eodem nominat *in corpore*, ac inſtituerunt.

QVÆSTIO III.

Qui ſint Miniſtri ordinarij huius Sacramenti, reſpectu omnium, & ſingulorum fidelium.

D. Bonau. *diſt.*19. art-3. quæſt. 1.

25 Tres ordines numerantur in Eccleſia Miniſtrorum, ad quos cæteri reducuntur. Ita D. Bonau. *hîc*. In primo, & ſupremo ordine eſt ſolus Summus Pontifex, qui habet Iuriſdictionem eminentiſſimam omnium.

Primò, quia illam habet immediatè à Chriſto; nam licet eligatur ab hominibus, tamen non dant illi iuriſdictionem, ſed ipſi deſignant perſonam; & Chriſtus immediatè munus confert. Vide quæ dixi *p.p. tract.*1. *diſp.*5. *proœmiali, quæſt.*3.

Secvndò, quia habet hanc iuriſdictionem independentem ab alio, quin potiùs omnis alia pendet ab ipſo.

26 Tertiò, quia habet illam vniuerſaliſſimam quoad loca, ad perſonas, ad delicta, & modum vtendi illâ, vel per ſe immediatè, vel per alios. Quæ fundantur in verbo Chriſti, Ioan. 20. *Paſce oues meas*, vt oſtendi *loco citato*, & ad hunc ordinem reducuntur Summus Pœnitentiarius Pontificis, & Legatus à latere, vt notat D. Bonauent. hîc, *in corpore*, & *diſt.*17. *p.art.*3. *quæſt.*2. Vide etiam Suarez *diſp.*25. *ſect.*1. & Baſſæus *verb. Confeſſ.* 1. *num.*7. vbi cæteri.

In ſecundo ordine ſunt Epiſcopi, de quibus dubitari ſolet: an habeant auctoritatem iure humano; an Diuino. Hanc quæſtionem tractabo, Deo fauente, de cenſuris. Eſt autem eadem ratio in vtroque foro, & ideo breuiùs dicam, prout ſpectat ad caſuum reſeruationem.

27 Aliqvi ſanè dicunt, habere Epiſcopos iuriſdictionem iure Diuino. Ita Maior *in* 4. *diſt.*17. *quæſt.*7. inſinuat Soto *diſt.*18. *quæſt.*4. *art.* 2. & *diſt.*21. *artic.*4. & *diſt.*24. *quæſt.* 2. *art.* 2. & *lib.*1. *de Iuſtitia, quæſt.*1. *art.*4. Petrus Soto *lib.*5. *de Confeſſ.* Victoria *relect.*2. *de Poteſtate Eccleſiæ, quæſ.*2. Caſtro *lib.*2. *de Iuſt. hæret. punit. cap.*24. & *lib. de hæreſ.* verbo *Epiſcopatus*.

28 Contrariam ſententiam tenet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 39. *artic.*3. & *in* 4. *diſtinct.*19. *quæſt.* 1. *art.*3. & *diſt.*20. *quæſt.*1. *art.*4. *quæſt.*3. vbi Soto *quæſt.* 1. *art.* 2. Gratian. *cap.*1. *diſt* 22. *c. Dudum*, 3. *quæſt.*6. *c. Antiqua, de priuil.* Caietan. *tract.*1. *cap.*2. Turrecr. *ſum. de Eccl. lib.* 2. *cap.*54. Iacobat. *lib.*10. *de Concil. art.*7. Medin. *Cod. de confeſſ. quæſt.*39. Cordub. *lib.*4. *de poteſt. Papæ, quæſt.*14. Couar. *in reg. Peccatum*, 2. *p.* §. 9. vbi plures affert, Gabr. *lect.*43. *in can.* Paludan. 4. *diſtinct.*17. *quæſt.*2. Durand. *ibi.* Henric. *quodl.*9. *quæſt.*22. Suar. *cit. num.*3. Caſpenſ. *tract.*24. *diſp.*5. *ſect.* 4. Ban. 2. 2. *quæſt.*1. *art.*10. *dub.*1. Tanner. *Tom.*4. *diſp.*6. *quæſt.*9. *num.*47. Bellarm. *lib.*4. *de Pontif. cap.*24. Baſſæus *cit. num.*8.

29 Hæc eſt ſententia D. Bonauent. vbique, ſoli Pontifici adſcribentis eum habere à ſolo Deo poteſtatem. Sic *diſt.*19. *quæſt.*1. *art.*3. & hoc etiam probat argumento

Digitized by Google

argumento ſumpto ex ordine cauſarum, quæ ad vnam ducuntur, nempè ad Pontificem Summum Romanum, à quo omnes cauſentur, & obtineant iuriſdictionem, vt latius oſtendi *quæſt. præcedenti*, ex metaphora exercitus, vbi vnus eſt Dux Supremus; alij verò ab eo habent poteſtatem.

Circa verò hanc poteſtatem.

30 Primò certum eſt, Epiſcopalem dignitatem à Chriſto inſtitutam, atque adeò Diuino iure eſſe introductam. Sic definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *can.* 6. & 7. Ita colligitur ex D. Bonauent. *opuſc. de Eccl. Hierarchia, part.* 2. *cap. de Dominationibus*, & *in* 4. *loco citando*, & aliis locis.

Ratio innuitur à S. Doctore *loco cit. de Eccl. Hier.* & *in* 4. *diſtinct.* 24. *quæſt. penult.* elicita ex illo Actorum 20. *In quos Vos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam.* Cùm enim Epiſcopi ſint neceſſarij ad quædam miniſtranda Sacramenta, præcipuè Ordines, fuere à Chriſto deſtinati huic dignitati, & à Spiritu ſancto ad hoc collocati in Eccleſia.

Secundò certum eſt, nullam iuriſdictionem ſpiritualem, præſertim ad forum pœnitentiæ, eſſe neceſſariò coniunctam cum dignitate Epiſcopali, & ita abſolutio à quocumque peccato poteſt per Sacerdotem exerceri, ſi ei detur iuriſdictio. Sic enim Pœnitentiarius Papæ poteſt eſſe Preſbyter priuatus, vt notat S. Doctor *locis adductis*, & Suarez *num.* 5.

31 Tertiò certum eſt, Iuriſdictionem Epiſcopalem, vt ordinariam, & ex officio, ſaltem in communi, eſſe à Chriſto inſtitutam: nam conſtituit Petro, vt per Epiſcopos Eccleſiam gubernaret; non ſanè vt Epiſcopi æqualem habeant authoritatem. Sic *ad Epheſ.* 4. & 1. *Corinth.* 12. dicitur, Chriſtum poſuiſſe in Eccleſia Paſtores, ideſt Epiſcopos, vt exponunt Patres, quos imitatur D. Bonauent. *de paupertate Chriſti*, poſt ſextum folium operis. Et *ſerm.* 22. *de ſeptem luminaribus*, & *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1. *ad vltimum.* Ita ſentiunt Pius Papa I. *epiſt.* 1. Cornel. Papa *epiſt.* 2. qui dicunt, Chriſtum poſuiſſe Epiſcopos, vt eſſent oculi Eccleſiæ, quod idem dicit D. Bonauent. *ſerm. de SS. Apoſtolis.* Nec eſt alienus S. Dionyſius *de cæleſti hierarch. cap.* 5. & 6. Cypr. *epiſt.* 95. Bernardus *lib.* 3. *ad Eug.*

32 Conſuetudo etiam, & traditio Eccleſiæ id confirmat; ſtatim enim ab initio Apoſtoli creabant Patriarchas, & Epiſcopos Eccleſiarum, vt obſeruat S. Doctor *ſerm.* 2. *de Luminaribus.* Sic Paulus deſtinauit Timotheum, & Titum, vt notat S. Doctor *loco citato, de paupertate Chriſti.*

Ratio huius regiminis eſt, quia regimen optimum Monarchiæ à Chriſto inſtitutum, eget quibuſdam coadiutoribus, admixta Ariſtocratia, vt dixi *p. p. tract.* 1. *diſputat.* 5. *quæſt.* 1. & 2. & docet S. Doctor *ſerm.* 22. *citato*, & *de Eccleſiaſt. Hierarch.* paſſim toto opere. Confirmatur ex ratione ſuprà, quia Epiſcoporum regimen eſt neceſſarium ad Pontificem adiuuandum.

Quartò certum eſt, Epiſcopum conſtitui vt Ordinarium ſui populi; eſt enim Paſtor animarum, vt docet S. Bonau. *in* 4. *locis omnibus* ſuprà *citatis.*

33 Quintò certum eſt, etiam Epiſcopos pendere à Pontifice, atque adeò ius ſuum habere dependenter ab eo, vt notat S. Bonauent. *allegatis locis.* Primò enim recipiunt dignitatem à Pontifice Romano, vt docent Leo Papa *epiſt.* 87. Innocentius I. *epiſt.* 26. ſeu 91 *inter epiſtolas Auguſtini*, & Calixtus *epiſt.* 2. *cap.* 23. Secundò pendent in diuiſione Diœceſum, vt colligitur ex Concilio Nyceno III. ex iuriſdictionis extenſione; vnde poteſt Papa aliquos exemptos facere.

Ex his ad mentem D. Bonauenturæ ſequitur cum Suarez, *num.* 11. iuriſdictionem non dari Epiſcopis immediatè à Chriſto; ſed à Summo Pontifice Romano; habent enim eam ex vi ſui muneris à Pontifice. 34

In tertio ordine ſunt Parochi, qui in hoc foro ſunt iudices ordinarij ex omnium Theologorum conſenſu 4. *diſtinct.* 17. vbi D. Bonauent. *part.* 3. *quæſt.* 2. & *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1.

Id autem oſtendit S. Doctor *ex cap. Omnis vtriuſque*, vbi nomine proprij Sacerdotis præcipuè intelligitur Parochus, & ad hunc ordinem reducitur etiam Vicarius proprius Parochi perpetuus. Reducuntur etiam ad hos in Religionibus immediati prælati.

Solet autem quæri: an eorum iuriſdictio ſit immediatè à Chriſto, & ex Diuino iure; nam id aſſerunt Maior, & Soto; At ſatis explicui, *quæſt.* 2. in calce, quid proportione de hac re dicendum.

Quæres primò: an hæc iuriſdictio terminetur locis; an perſonis, vt valeat exerceri circa omnes alienos, ſi intra ſuam Diœceſim exiſtant; & circa ſuos, ſi in aliena degant. 35

Respondet S. Doctor iuriſdictionem horum Ordinariorum, quoad forum internum, terminari perſonis, non localibus ſpatiis: vnde Epiſcopus, vel Parochus poteſt abſoluere ſubditum ſuum, ſi cum illo verſetur extra ſuam Diœceſim, vel Parochiam; imò poteſt dare illi, vbicumque extiterit, facultatem eligendi confeſſarium. Eſt enim hoc forum animarum, atque adeò earum bonum ſpirituale reſpicit, non agros, non extera quævis. Ita Doctores communiter, & habetur *cap.* Nouit, *de offic. Legati, leg.* 2. *ff. de offic. Proconſ.* Ita Sanch. *de Matr. lib.* 5. *dub.* 19. & 34. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *puncto* 2. *num.* 10. Victor. *de Sacram. n.* 151. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 3. *num.* 22. Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 7. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 144. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 1. *num.* 10.

Excipit tamen S. Doctor cum aliis quatuor caſus, quos elucidare oportet.

Primus eſt, ſi quis delinquat in aliena Parochia; ſic enim, ratione delicti, Paſtor illius Diœceſis acquirit ius in hoc iudicio, ſicut in contentioſo, vt habetur *cap.* 1. *de Raptoribus*, aſſerunt Adrianus *diſp.* 17. *quæſt.* 3. Antonin. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 4. 36

At S. Bonauentura loquitur ſolùm in ordine ad cenſuras; ait enim: *Si quis intra ſuam Parochiam delinquit*, delictum enim eſt aliquid enorme ſpectans ad extrinſecum forum; non autem quodvis peccatum, etiam mentis; non enim vult, quod ſi quis in aliena Parochia aſſentiatur turpi cogitationi, ſubiaceat Parocho illius loci; eſſet enim magna hæc confuſio. Conſentiunt Syluest. ſuprà *quæſt.* 13. Nauarrus *cap.* Placuit, *de Pœnit. d.* 6. *num.* 33. & notauit etiam Gloſſa in alio *cap.* Placuit, 16. *quæſt.* 1. Panormit. *cap. vlt. de foro compet. in* 6. Suarez *n.* 18. Sumitur à S. Bonauent. *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus*, in quo abſque reſtrictione dicitur; omnia peccata eſſe proprio Sacerdoti confitenda, & idem habetur in aliis Decretis, ſuprà relatis *quæſt.* 1. quo fundamento nituntur alij. Subſcribunt Præpoſitus *de Pœnit. q.* 7. *d.* 4. Sylu. *verb. Confeſſ.* 1. *quæſt.* 13. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 1. *num.* 11.

Secundus caſus eſt, ſi is mutauit pro tunc domicilium, vt euenit Scholaribus ſtudentibus extra domicilium patrium in aliqua Vniuerſitate, ſic & milites litigantes, ac mercatores, quando in alienis oppidis diu morantur. Probatur ex Gloſſa *in Clement.* 1. 37

Digitized by Google

*ment.*1. *de Priuil.* Idem ſentiunt Nauar. cum aliis dicto *cap. Placuit*, *num.*85. & vſus etiam id probat, vt aduertit Suarez *diſp.*25. *ſect.*2. *num.*6. Vaſquez *quæſt.*93. *art.cit. dub.*4. Sanchez *lib.*3. *de Matrim. diſp.*23.*num.*13. Reginald. *lib.*1.*num.*74. Coninch. *diſp.*8.*dub.*3.Syluius *quæſt.*8.*art.*5. *quæſito* 2.Baſſæus *n.*13. De militibus ſanè ſcrupuloſus loquitur Nauarrus, id intelligendum, quando non poſſunt facilem habere recurſum ad ſuum Parochum, vt notat Suarez.

38 Tertivs caſus eſt, ſi ſit vagabundus, de quibus ſentiunt Nauarrus dicto *cap. Placuit*, *num.*79. Paludan. & D. Antonin.*ſuprà*. Caietan. *verb. Abſolutio*, Gabr. *in* 4. *diſtinct.*17. *quæſt.*2. *art.*3. *dub.*2. & alij cum Baſſæo, liberè poſſe quemlibet Sacerdotem eligere. Sed S.Doctor non adeò ampliat, ſed ſolùm vult, hos non habere pro Ordinario Parochum ſuæ patriæ, vt ad eum refugiant, ſed eum eſſe Parochum loci, in quo pro tunc exiſtunt. Is enim tenetur illis Sacramenta miniſtrare, & ad præceptum implendum compellere. Id tenent etiam Syluest. & Soto *locis adductis*. Medina *C. de confeſſ. q.*35.Valentia *diſp.*7. *quæſt.*10.*puncto* 2. *col.*1452. Suarez *num.* 8. Reginald. *lib.* 1. *num.*64. Vaſquez *quæſt.*93.*art.*1.*dub.*4. Coninch. *diſp.*8.*dub*,8.Bonac. *diſp.*5.*quæſt.*7. *puncto* 2.*num.*4. & alij apud eos. Sic & Laym.*lib.*5.*tract.*6.*cap.*10.Præp.3.*part. de Pœnit. quæſt.*7.*dub.*7. Tolet. *lib.*3.*cap.*13. Syluius, & Baſſæus *loco citato*.

39 Adverte autem, Seraphicum *hîc*, & in Confeſſionali cum vagabundis non numerare peregrinantes, atque adeò videtur velle, hos habere ſemper pro Ordinario Parochum domicilij. Ideò antiquitus ſolebant poſtulare ab eo licentiam peregrinandi, & in hac cenſebatur incluſa etiam licentia confitendi alteri in itinere; nunc autem, cùm illa ceſſauerit conſuetudo, non poſſe abſque priuilegio hos peregrinos aliis confiteri, aſſerunt Palud.*diſt.*17.*quæſt.*8. Antonin. *tit.*17. *cap.*4. Nauar. *cap.Placuit*, *num.*68. & in rigore iuris videtur verum, vt notat Suarez.

40 Tamen ſpectato tacito Parochorum conſenſu, & conſuetudine, probabilis eſt etiam oppoſita ſententia, poſſe peregrinos confiteri Sacerdotibus in loco, in quo ſunt, deputatis. Admonet tamen Suarez, ſi ibi eſſet aliquis habens à Summo Pontifice poteſtatem, ſecutiùs ei confiteri. Hanc ſententiam tenet Sylueſter *confeſſ.*1.*quæſito* 11.Soto *diſt.*18. *q.*4. *artic.*2. Reginald.*lib.*1 .*num.*74. Ledeſma 2. *part.*4. *quæſt.*47.*artic.*5.*dub.*23. Victoria *ſumma*, *num.*153. Vaſquez *ſuprà*. Caietanus *verb. Abſolutio*, 2.& refert Eugenium IV. id declaraſſe, etiam in annua Confeſſione, & Communione.

Advertit autem Suarez, hanc ſententiam intelligi de eo, qui bona fide peregrinatur; non de eo, qui abit, vt Parochum declinet. Idem ait Bonacina cum Coninchio *diſp.*8.*dub.*8. Vaſquez *loco cit.* Reginaldo *lib.*1.*num.*80. At contra ſtant Baſil.Pont. *de Matr.lib.*5.*cap.*9. Filliuc.*tract.*7.*num.*195. Dian. *part.*3. *tract.*6. *reſol.*28.

41 Qvartvs caſus eſt, ſi proprius Parochus ſit ineptus illi pœnitenti, vel ex ignorantia, vel ex malitia, puta, quia hoſtis, ritéque dubitetur de peccati confeſſi reuelatione, vt docet S. Doctor *in Confeſſionali*, *cap.*4. *particula* 1.& *in* 4. *diſtinct.*17. *p.*3. *q.*2. & dixi *ſect.*3.*num.*17. nam ipſo iure in hoc caſu eximitur.Ita ſtatuit Vrbanus Papa *cap.*Placuit,*de Pœnit. diſt.*6.vt notat D. Bonau. *in Confeſſionali*, *cap.*4.*particula* 1. & cum eo Ioan.Medina *de confeſſ.quæſt.*30. & 31. Valentia *diſp.*7.*quæſt.*10.*punct.*2.& alij communiter.

Si verò aliquis habet plura domicilia pro diuerſis partibus anni, aliqui dicunt, eum habere Sacerdotem illum, in quo tunc habitat. Ita Palud. *diſt.*17. *quæſt.*3.Antonin.3.*part.tit.*17.*cap.*4. & videtur veriſimile, quoad præceptum annuæ confeſſionis, quatenus ad Euchariſtiam præmitti ſolet. Alij ſentiunt, poſſe alterutri Parocho locorum ſuorum confiteri. Ita Nauar.*cap.*Placuit, *num.*27. Suarez *num.*5.

Notandvm verò, nomen proprij Sacerdotis, quo ordinarius miniſter vocatur, tribus modis accipi.

Primò, pro omni Sacerdote, habente iuriſdi- 42
ctionem in hoc foro, ſiue ordinariam, ſiue delegatam. Sic ait Suarez *diſp.*25.*ſect.*2. loqui Bonauenturam *in* 4.*diſt.*17. 3.*part. quæſt.*2. Richard.*art.*3.*q.*1. Paludan.*quæſt.*3.*art.*2. Sylueſt. *verb.Confeſſor* 1. *q.*1. & iuxta hanc expoſitionem eos interpretari *cap. Omnis vtriuſque ſexus.*

Secvndò ſignificat quemvis habentem poteſtatem ordinariam, ſiue proximam, vt Parochos; ſiue remotam, vt Epiſcopos, & Papam. Citantur Gabriel 4.*diſtinct.*17. *quæſt.*2. *art.*2. Medina *Cod. de confeſſ. quæſt.de confeſſione fratribus priuilegiatis factâ*, Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. eamque probabilem ait Suarez.

Tertiò ait Suarez, in rigore, proprium Sacerdotem eſſe proximum Paſtorem: & citat Canum *dicta relect. p.*5.& 6.

Iam videamus quàm mutilus, & extra rem producatur Seraphicus, & quidem præcipuè à Suarez.

Prodvcam verba S.Doctoris loco à Suarez ci- 43
tato: *De Confeſſione Sacramentali dicendum, quod non poteſt fieri, niſi potenti abſoluere: aliter nihil fit, &c. Secundum hoc intelligendum, quod proprius Sacerdos dicitur tripliciter. Communiſſimè, communiter, & propriè. Communiſſimè dicitur, qui poteſt abſoluere, vel per propriam auctoritatem, vel per demandationem: vt qui habent priuilegium, dum prædicant, audiendi confeſſiones. Communiter verò dicitur, qui poteſt propria auctoritate abſoluere, vt Epiſcopus, & Sacerdos Parochianus. Propriè verò dicitur proprius Sacerdos ille, cui commiſſa eſt ſpecialis cura: & iſte eſt Sacerdos Parochianus. Intellige igitur, quod cuilibet* 44
horum licitum eſt confiteri. Et proprio Sacerdoti, ideſt Parochiali, confeſſus, non tenetur iterum confiteri: Loquitur de confeſſionis annuo præcepto implendo, iuxta cap. omnis vtriuſque ſexus. *Similiter confeſſus ſuperiori, qui curam habet, dico quòd non tenetur confiteri Sacerdoti Parochiali, niſi eum remittat: ſed ſufficit, quod Sacerdoti ſuo innoteſcat. Sed de tertio Sacerdote, qui abſoluit per demandationem, non habens animæ curam, eſt diſtinguendum. Aut enim commiſſa eſt ei, & licentia data à Sacerdote: & tunc Sacerdos ius ſuum commiſit alij: & tunc, qui confitetur ex licentia Sacerdotis, etiam ipſo exigente, illo anno, niſi recidiuus ſit, non tenetur iterum confiteri eidem. Aut eſt auctoritas commiſſa à Sacerdote ordinario: & tunc aut plena, aut in caſu. Si plena ſit; iudicandum eſt, ſicut de ordinario, ſicut patet de his, qui ſunt Pœnitentiarij Domini Papæ, & Epiſcoporum. Aut eſt commiſſa in caſu, ſicuti his, qui prædicant, datum eſt priuilegium. Dico, quod ſecundùm intentionem Priui-* 45
legij, Sacerdotes Parochiales iure ſuo non priuantur. Ideò credendum eſt, quod omnes Parochiani, quando talibus confiteantur, tenentur Sacerdotibus propriis confiteri, ſi ſint idonei. Hæc S. Doctor, ex quibus luce clariùs conſtat, Seraphicum eo modo accipere proprium Sacerdotem, quo ipſe Suarez, qui nonam S. Doctori inurit calumniam, quod velit, confeſſione facta Sacerdoti cuicumque confeſſori, ſatiſ-

fieri

Digitized by Google

fieri præcepto annuæ confeſſionis, lato *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, quod eſt à S. Doctore alienum.

Porrò Ordinarius Parochorum eſt Epiſcopus; & Epiſcoporum, ac Cardinalium Papa. Vide Suar. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 7. *c. p.* 7. *num.* 196. Fernand. *p.* 3. *cap.* 6. §. 9. Mercer. *ſuppl. quæſt.* 8. *dub.* 3. & alios in Baſſæo *num.* 18.

46 Ab hoc iure ordinario excipiuntur familiæ Papæ, & Cardinalium; imò & aliqui etiam Decani Eccleſiarum, & Archidiaconi.

Religiosi autem, quia proprio reguntur ordine, etiam ab illo iure eximuntur: De his verò proportionaliter eſt loquendum, ſicut de aliis, habent enim ſuos ordinarios immediatos, puta Priores, & Guardianos; mediatos autem Prouinciales, & Generales.

47 Principes, & Reges habent Priuilegia: Denique Dominus Papa in foro interno, lethaliter lapſus, tenetur eligere confeſſorem, cui, dans ipſe iuriſdictionem, ſubiicitur, vt docet D. Bonauent. 4. *diſtinct.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 2. D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſito* 2. Suarez *diſp.* 27. *ſect.* 2. Filliuc. *tract.* 7. *n.* 230. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. quibus annuit Baſſæus *num.* 19. & dicam *ſect.* 5. *quæſt.* 2.

QVÆSTIO IV.

Qui poſſint iuriſdictionem delegatam in hoc Foro dare, vel recipere.

a D. Bonau. locis citatis.

48 Certvm eſt primò, hanc delegari poſſe Sacerdoti, vt eam exerceat; eſt de fide, ex dictis *q.* 1.

Certvm eſt ſecundò, eos omnes, qui habent poteſtatem ordinariam, poſſe eandem delegare, iuxta *cap. Inter cætera, de offic. ordin.* & *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, eſt enim delegatio vnum ex propriis officiis Ordinarij, vt ait S. Bonau. *loco citando.*

Residet autem hæc poteſtas in Ordinariis cum proportione: nam Papa habet illam vniuerſaliſſimam, & ideò poteſt cuicumque Sacerdoti apto delegare pro quolibet loco, & pro quibuſvis culpis, Clement. *Dudum, de ſepulturis*; & in Extrauag. *Super Cathedram, eodem titulo*; & Extrauag. *Inter cunctas, de Priuil.* vnde etiam in hoc non pendet Papa ab Epiſcopis, vel Parochis.

Idem eſt de Epiſcopo in ſuo Epiſcopatu, cum hoc diſcrimine. Si Papa non reſeruet, vel reſiſtat. Sumitur ex *cap. Quoniam*, & *cap. Inter cætera, de offic. ord.* & *cap.* 2. *de pœnit. & remiſſ. in* 6.

49 Pari modo, & cum proportione idipſum poteſt Parochus in ſua Parochia, vt colligitur ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, dum ait: de licentia proprij poſſe alienum abſoluere, vt rectè notauit Nauar. *in cap.* Placuit, *de Pœnit. diſt.* 6. *num.* 48. & Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 1. adducens Doctores omnes: Præcipuè id ſentit D. Bonau. *in Confeſſionali*, & probatur à S. Doctore *diſt.* 17. *part.* 3. *quæſt.* 2. *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus* citato; & Vrbano II. *de Pœnit. diſt.* 6. vbi ait: *Placuit, vt nulli deinceps Sacerdotum liceat quemlibet, commiſſum alij Sacerdoti, recipere ad pœnitentiam, ſine eius conſenſu, cui prius ſe commiſit.*

50 Præter hos nullus alius poteſt delegare hanc iuriſdictionem; nam delegatus nequit ſubdelegare iuriſdictionem, vt ad rem ſatis indicatur *cap. vlt.* §. *vlt. extra de off. deleg.*

Adnotat verò S. Doctor *in corpore, quæſt. cit.* ſub illis tribus perſonis comprehendi alias, quæ ad eas reducuntur, vt Pœnitentiarij Domini Papæ; & ſub Epiſcopo, Vicarij, & Pœnitentiarij Eccleſiæ Cathedralis. Tametſi de hoc vltimo dicat eruditiſſimus Franciſcus Suarez, non eſſe in vſu: & forſan D. Bonau. per Pœnitentiarios Epiſcoporum intelligit Vicarios. Sub Parocho continetur Vicarius perpetuus. Et Paludanus, ac Syluester idem tenent de Vicario poſito ab Epiſcopo, loco Curati; ſecus verò de Vicario, quem aſſumit Parochus ſua voluntate. Hoc colligo ex D. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 1. vbi ſolos Vicarios poſitos ab Epiſcopo, ſeu Superiore ponit habere facultatem. Sic alij cum Baſſæo, *num.* 9.

Est autem controuerſia: an quælibet iſtorum trium habeat facultatem in ſolidum: ita vt, ſi quis habeat facultatem ab Epiſcopo, vel Papa, poſſit id facere abſque alia facultate ſui Parochi; & è contra. 51

Et quoad Parochum omnes conueniunt, poſſe dare Parochianis licentiam abſque alia Epiſcopi, vel Papæ. Id colligitur aptè ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus.* Quæ doctrina eſt limitanda iuxta decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.* 23. *c. p.* 25. vt dicam.

At verò è contra, nonnulli exiſtimarunt, non ſufficere Priuilegium, ſeu licentiam Summi Pontificis, ſine licentia Parochi. Ita Gloſſa *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, vbi Archidiaconus, Ioannes Monachus, & Hoſtienſis, illam ſequi referuntur. Videntur autem loqui de Facto, non de poteſtate; nam de fide eſt, poſſe Pontificem id præſtare. Ita Summi Pontifices ſuprà citati, & citandi, & conſtat ex ſuprema eius poteſtate.

Certvm eſt etiam, id poſſe Epiſcopos, qui ſicuti per ſe poſſunt audire confeſſiones omnium ſuorum ſubditorum, tanquam ordinarij; ita poſſunt aliis authoritatem demandare. 52

Non modò autem de poſſibili, ſed de facto in praxi, quoties Pontifex, vel Epiſcopus dat facultatem alicui ad audiendas confeſſiones cum proportione, vel alicui ad confitendum alieno, non tenetur is licentiam à Parocho mendicare. Eſt doctrina vniuerſalis Theologorum. D. Bonau. *loco cit. in* 4. D. Thom. *opuſ* 19. *c.* 4. & *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 3. *q.* 5. & cæterorum apud Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 1. Idem docent Summiſtæ omnes *verb. Confeſſor.* Item iuriſperiti omnes communiter cum Gloſſa in clement. *Dudum*, ſuprà.

Svmitvr ex declaratione Ioannis XXII. *in Extrauag.* Vas electionis, *de hæret.* & Extrau. Benedicti XI. & Martini V. idque iuxta præcedentium Pontificum conceſſiones, videlicet Alexandri IV. Vrbani IV. Clementis IV. ac Romæ quidam Ioannes de Poliaco, qui contra ſentiebat, errorem ſuum retractare cōpulſus eſt, vt ex dicta Extrau. *Vas electionis*, apparet. 53

Ratio eſt, quia inferior non habet poteſtatem in ſuperiorem. Quod ſi eſſet neceſſaria licentia Parochi, iam priuilegium ſuperioris eſſet nullum, vt arguebat Honorius III. *cap. In his, de priuilegiis.* Id mendicantibus datum eſt, à Iulio II. Minimis; à Paulo IV. Minoribus Obſeruantiæ.

Ex his infertur, non poſſe Parochum prohibere Parochianum ſuum pro annua confeſſione, quo minùs confiteatur Religioſo, habenti priuilegium ad audiendas confeſſiones, vel alteri Sacerdoti ab Epiſcopo expoſito. Idem oſtendunt Rodriq. *Tom.* 1. *qq. regul. q.* 60. *art.* 6. Miranda *in Manuali Prælat. Tom.* 1. *q.* 45. *art.* 14. Fagundez *in* 2 *præcept. Eccl. lib.* 1. *cap.* 5. Bonacina *diſp.* 5. *q.* 7. *p.* 2. *n.* 9. Valentia *diſp.* 7. *q.* 10. *p.* 2. Soto *diſp.* 18. *q.* 4. *art.* 3. Ioan. Medina *tract. de confeſſ. q.* 29. cum D. Thom. *quæſt.* 8. *ſupplem. art.* 5. & *in* 4. *diſt.* 17. idque damnare temeritatis notat Fulienſ. *lib* 3. *cap.* 5. *reſol.* 4. 54

NOTAN

55 NOTANDVM verò, Seraphicum viſum eſſe *quæſt. 1. in corpore*, & *in Confeſſionali, cap. 4. part. 1.* in medio §. *ſecundo modo*, &c. aſſentiri priori ſententiæ, nempè de facto priuilegium datum quibuſdam regularibus non valere ad implendum præceptum capitis: *Omnis vtriuſque ſexus*, in quo præcipitur, vt omnes ſemel in anno confiteantur Parocho, vel alij deputato ab eo, quod decretum à Sixto IV. videtur ſic exponi in Extrauag. *Vires de Treuga, & Pace*; agens enim de priuilegiis conceſſis mandicantibus ad audiendas confeſſiones dicit, per illa derogatum non eſſe, quo minùs teneantur fideles ſemel in anno, tempore Paſchatis, ſuis Parochis confiteri, iuxta decretum Concilij Generalis, & eodem modo loquitur Benedictus XI. Extrauag. *Inter cunctas de Priuileg.* & Martinus IV. in Extrauag. *Ad vberes*, quæ non habetur in corpore iuris; eam tamen referunt Henricus, Medina, Suarez, & alij.

56 CONFIRMATVR, quia, vt indicat Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* in illo *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, ſolùm ſtatuitur ius poſitiuum, quoad tempus; in reliquo declaratur ius Diuinum: Ergo ius Diuinum ſubjicit ſuo Paſtori, vt dicebat S. Doctor *diſtinct. 11. art. 3. quæſt. 1. ad vlt.* hoc autem ius non eſt mutabile, niſi mutetur Parochus, & ità non poteſt is eſſe Parochus illius; & ille non ſubdi.

57 CONFIRMATVR adhuc, quia propter hoc multis decretis vetitum eſt religioſis, ne confeſſiones audiant ſine licentia proprij paſtoris, vt habetur 16. *quæſt.* 1. per multa capita, quibus alludit S. Doctor *in corpore*. At Seraphicus, ſi attente legatur, clarè conſpicietur, non eſſe pro hac ſententia; nam ſic diſtinguit: *Aut eſt auctoritas commiſſa à ſuperiore ordinario: & tunc aut plena, aut in caſu. Si plena, ſic iudicandum eſt, ſicut de Ordinario, ſicut patet de his, qui ſunt pœnitentiarij Domini Papæ, & Epiſcoporum*, & diſt. 19. art. 3. q. 1. addit priuilegiatos abſque reſtrictione. *Aut commiſſum eſt in caſu; ſicut his, qui prædicant, datum eſt priuilegium.* De his verò, quibus ſolùm in caſu particulari conceditur, dum prædicant, pro tunc dicit, ſe arbitrari datum priuilegium non excipiendi confeſſionem illam annuam præceptam, & talia ſunt nonnulla ab eo ſuprà indicata, at præclarè aſſerit priuilegia data abſque limitatione valere ad confeſſiones etiam annuas excipiendas, vt videre eſt *diſp. 19. art. 3. quæſt. 1. in corpore*, vbi loquitur etiam de confeſſione annua, vt putat, maximè in caſibus, quos excipit. Itaque perperam, S. Doctor audaciæ carpitur à Fagundez *num. 7.* Datum eſt autem tale priuilegium Mendicantibus à Leone X. in Concilio Later. Valentia aduertit, temerariam eſſe illam ſententiam iniungendi iterationem confeſſionis factæ Sacerdoti priuilegiato, faciendam coram Parocho, quam opinionem apertè reprobat S. Doctor *diſt. 19. part. 3. quæſt. 2. ad argumenta*, & in opuſc. *Cur fratres prædicent*, vbi liberum aſſerit, etiamſi inſtet ſcandalum Parochis.

58 AD Extrauagantes autem reſpondet Valentia, Martinum V. noluiſſe tamen eadem peccata eſſe iterum confitenda Parocho, nec derogaſſe aliorum Pontificum priuilegiis. Idem cenſent Sotus, & alij de Extrauag. Sixti IV. & ſolùm voluiſſe pro bono pacis, ne Regulares hanc doctrinam prædicarent contra Parochos. Suarez verò *diſp. 26. ſect. 2.* ait, eos Pontifices ſolùm velle per hoc non excludi, quin teneantur confiteri peccatum aliquod mortale nouum in Paſchate, in ordine ad communionem.

FORMA verò concedendi hanc iuriſdictionem eſt, ſuperiorem ordinarium ſuã voluntatẽ exprimere.

AN verò ſufficiat ratihabitio futura in præſenti 59 probabiliter præſumpta; aſſerunt Raymundus *ſumma, tit. de Pœnit. & remiſſ. §. 15.* Palud. 4. *diſt. 19. quæſt. 2. num. 25.* & ibi Capr. *ad 1. contra tres concl.* & in hanc ſententia, citantur Hoſtienſis, & alij Canoniſtæ, & fundatur *in regula 10. iuris, in 6.* dicente: *Ratihabitionem retro trahi, & mandato non eſt dubium comparari.*

ALII diſtinguunt ratihabitionem aliam de futuro, aliam de præſenti. Priorẽ negant ſufficere, quia quod non eſt, non poteſt in præſenti operari. Alteram dicunt ſufficere, quia ſi præſenti tempore adiungatur voluntas poteſtati, ſufficit ad delegandum. Ità Sylu. *Conf. 1. q. 6.* Nauar. *ſumma, cap. 9. n. 9.* & *cap.* Placuit *de Pœn. diſp. 6. num. 103.* Ledeſma *2. part. 4. quæſt. 22. art. 1.* Soto *4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 3.* Fulienſis *lib. 3. de Pœnit. cap. 5. reſol. 5.* & *opuſc. 2. cap. 1. art. 3.*

ALII verò ſimpliciter negant, ratihabitionem 60 ſufficere ad delegandam iuriſdictionem. Ità Palud. *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. num. 28.* Maior *diſt. 19. quæſt. 1.* Gabr. *diſt. 17. quæſt. 2. art. 3. dub. 2.* Antonin. *3. part. tit. 17. cap. 4. caſu 8.* Adrian. *quæſt. 5. de confeſſ.* Medina *quæſt. de Multiplici licentia confitendi alieno.* Henricus *quodl. 19. 31. & 32.* Suarez *diſp. 26. ſect. 2.* Becan. *de Sacram. cap. 38. quæſt. 8.* Homob. *in Exam. Eccl. part. 1. tract. 4. cap. 11. quæſt. 105.* Fagundez *præcep. 2. lib. 7. quæſt. 2. num. 73.* Tolet. *lib. 3. cap. 13.* Villalob. *tom. 1. tract. 97. difficul. 51.* Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 68.* Valentia *diſp. 7. quæſt. 10. punct. 2. col. 1451.* Idem ferè cenſendi ſunt voluiſſe alij dicentes, ratihabitionem, cùm habetur de hoc ſignum, ſufficere, non autem quando non habetur. Ità Vaſquez *quæſt. 93. art. 2. dub. 2.* 61 Nungus *in addit. quæſt. 8. art. 5. dub. 2.* Nauar. *man. cap. 9. num. 5.* & *cap.* Placuit *num. 105.* Syluester. *verbo. confeſſio 1 quæſt. 6.* Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 35. num. 20.* Peſant. *in addit ad 3. part. quæſt. 10. diſp. 5.* Reginal. *lib. 1. n. 70. 89. & 90.* Henriq. *lib. 6. cap. 13. n. 13.* Bonac. *diſp. 5. quæſt. 7. punct. 4. §. 1.* Coninch. *de Pœn. diſp. 8. dub. 9. concl. 2.* & ipſe Suar. *n. 16.* & alij apud Dianam *part. 3. tract. 2. reſol. 11.* Crouſ. ad Reg. *S. Franciſci c. 7. lib. 22.* Sylu. *quæſt. 8. art. 5.* Baſſæus *verb. Confeſſar. 2. num. 17.* ibique alij.

Dicunt tamen Henriquez, Sanchez ſuprà, Reginal *num. 173.* Salas *de Legibus, diſp. 20. ſect. 9. n. 86.* & alij, Epiſcopum videntem Sacerdotem ſibi familiarem ire in confeſſionarium, cùm poſſit impedire, & præſumatur peccare omiſſione, cenſeri dare iuriſdictionem, & hoc eſſe ſignum ſufficiens.

ALII tamen dicunt, neceſſarium eſſe aliquod ſi- 62 gnum, & non ſufficere taciturnitatem; nam Epiſcopus tacère poteſt, quia putet velle confiteri habentem ſola venialia, vel à Papa habere poteſtatem. Ità Coninch. *loco citato, num. 35.* Idem docet in ſimili Menochius *lib. 2. de præſumpt. 20. num. 32.* Sayrus *de Cenſur. lib. 7. cap. 14. num. 16.* & alij apud Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 2. num. 15.* Bonacina *num. 14.*

VALDE autem notandum eſſe ait Diana, Filliu- 63 cium *Tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 241.* aſſerere probabile eſſe ex voluntate præſumpta ſuperioris, poſſe vnum aliquem abſoluere, etiamſi talis præſumptio fundetur in aliquibus ſignis, quæ indicent præſentem voluntatem ſuperioris concedendi facultatem, & hoc ait Diana coincidere cum ratihabitione de futuro; & addit citari à Filliucio D. Bonau. Richardũ, Sylueſtrũ, & alios. Hæc poteſt eſſe etiam voluntas

Digitized by Google

præſens, de qua Filliucius loquatur. Si enim tunc habet voluntatem concedendi: Ergo iam tunc voluntate de præſenti arridet.

Videamvs quid ſenſerit Seraphicus Doctor.

64 Primò quidem *diſt.* 17. *part.* 3. *quæſt.* 2. ſemper in hoc perſiſtit, vt delegatus habeat licentiam. Eandem verò phraſim licentiæ, & licentiati adhibet *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1. vbi de hoc agit. Eodem modo loquitur, *in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 1. poſt medium, §. *Tertio*, dicendo: per licentiam proprij Sacerdotis.

Qvare S. Doctor vult ratihabitionem aliquo ſigno niti, non autem conjici in genere ex beneuolentia, aliove ſimili inditio.

Assero primò, ratihabitionem de futuro non ſufficere.

Probatvr, quia non eſt valida abſolutio ſine iuriſdictione, vt oſtendi *ſect.* 1. *quæſt.* 2. & *ſect. hac, quæſt.* 2. at ratihabitio de futuro non includit iuriſdictionem neceſſariam præſentem. Quid enim, ſi ſuperior poſtea non ratam haberet eam abſolutionem?

65 Assero ſecundò, non ſufficere præſentem ſine aliquo ſigno.

Probatvr, quia actio illa abſolvendi debet fieri non temerè, ſed certa iuriſdictione; hæc autem non includitur in ratihabitione de præſenti, etiamſi per eam intelligas præſentem voluntatem; nam voluntas illa debet eſſe nota vtenti illa iuriſdictione; at voluntas naturaliter non cognoſcitur, niſi per ſigna ſenſibilia.

Ad regulam iuris de retrotractione, reſpondetur primò, eam intelligi de his, quæ ab initio ſunt valida ſubſtantialiter; irritari tamen poſſunt ex defectu alicuius ſolemnitatis accidentalis; nam illa poſſunt per ſequentem ratihabitionem firmari; at in caſu noſtro non valet, quia abſolutio eſt inualida ab initio.

66 Secvndò, in his, quæ à principio nulla ſunt, poteſt habere vim regula illa, quando illa dependent à futuro, vt contractus: At in his, quæ ab initio ſunt inualida, nec à futuro pendent, non valet, vt notat Baldus *Leg. Obſeruare*: §. *Poſt hæc ff. de offic. Proconſul*, *numer.* 8. vbi & Bartolus, & alij. Felinus cum aliis, *in cap. Prudentiam, de officio delegati.* An in Sacramento res aliter ſe habet, quia non pendet à futuro.

Potest etiam aliquando id, quod eſt irritum ab initio, nec pendet à futuro, ſolidari. Sed potiùs hoc eſt rem nouam facere.

67 Qvoad durationem dico, durare, quouſque reuocetur, etiam poſt mortem concedentis Papæ, vel Epiſcopi. De Parocho verò ſeruanda eſt conſuetudo. Vide Suarez *diſputat.* 26. *ſect.* 3. De Papa omnes concedunt; de Epiſcopis etiam colligitur, *cap. Si gratiosè, de reſcript. in* 6. quia hæc delegatio non eſt computanda in ordine iuſtitiæ, ſed gratiæ. Regula autem gratiarum eſt, vt non expirent morte concedentis; & hoc conſuetudine in caſu noſtro: confirmatur à Suarez *loco citato*, Baſſæo *verb. Confeſſarius*, 2. *num.* 23. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 6. Graff. 1. *part. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 49. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 28 *num.* 71. Nauar. *cap. Plac. num.* 161. Bonac. *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 3.

QVÆSTIO V.

An quilibet Sacerdos habeat delegatam poteſtatem pro periculo mortis, & vnde.

D. Bonau. in Confeſſ. cap. 4 part. 1 & in 4. diſt 19. artic. 3. quæſt. 1.

Commvnis, & vera ſententia eſt, quemlibet Sacerdotem poſſe abſolvere quemcumque in articulo mortis: Et ita omnis excommunicatus, degradatus, etiam hæreticus, amoto periculo peruerſionis, validus erit abſolutionis Miniſter, habetur *cap. Ea noſcitur*, & *cap. De cætero*, de ſententia excommunic. & Concilio Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Quare immerito Ioan. Medina *quæſt.* 35. *de Confeſſ.* dubitat, vt notat Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 2. *col.* 1449. 68

Probatvr à Suarez *diſputat.* 26. *ſect.* 4. quia Concilio Tridentino in eo caſu concedit, vt quilibet à quocunque Sacerdote de omnibus abſolui queat. Igitur quamvis excommunicatus, & hæreticus ſit ligatus; & degradatus ſit priuatus, vt notat D. Bonauent. *diſtinct.* 19. *artic.* 2. *quæſt. vltim. & artic.* 3. *quæſtione* 1. tamen in ea neceſſitate poteſt abſolvere.

Aliqvi ſanè diſtinguunt inter articulum, & periculum mortis; & dicunt, in articulo ſolo id conceſſum. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 4. Cano. *dict. relect. p.* 5. Couar. *in cap. Alma Mater*, *part.* 1. §. 11. *n.* 8. Valentia, *diſp.* 7. *quæſt.* 10. *punct.* 2. *col.* 1449. Zerola *praxi, cap.* 15. *quæſt.* 7. & de articulo loquitur S. Bonauentura *in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 1. & *in* 4. *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1. vbi id ait licere in articulo neceſſitatis. 69

Secvnda tamen ſententia eſt ſufficere morale periculum. Ità Gloſſa in *cap. Paſtoralis*, §. *Præterea, de Pœnitent. & remiſſion.* Nauar. *ſumma*, *cap.* 26. *num.* 31. & *cap.* 37. *num.* 71. Medina *quæſt.* 16. *de Confeſſ.* Paludanus *diſt.* 17. *quæſt.* 5 *art.* 2. & *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 2. Adrian. *quæſt.* 3. *de confeſſ.* Sylveſter *confeſſor.* 1. *quæſt.* 6. & Interdictum 5. *quæſt.* 5. Suarez *diſput.* 26. *ſect.* 5. Baſſæus *loco citato*, Vaſquez *q.* 93. *art.* 1. *diſp.* 3. & 4. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 11. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 2. *num.* 15. Reginald. *lib.* 1. *num.* 56. Sayrus *de Pœnitent. cap.* 24. Sanchez, & alij, quos refert, & ſequitur Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 2. & *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 3. Sancius *ſelect. diſp.* 12. *num.* 5. vbi docet, abſolutionem à reſeruatis poſſe impendi à prima die infirmitatis periculoſæ; vt doloris lateris, &c. 70

Pvtat verò Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 12. *numero* 13. valere, quando quis non ſponte, ſed ex morali neceſſitate ſubit periculum, ſed hoc diſplicet Laymano *libro* 5. *tractat.* 6. *cap.* 12. *numero* 13. & Dianæ *parte* 3. *tractat.* 4. *reſolution.* 57. Et ratio ſumitur ex Matris Eccleſiæ pietate. Addit Diana, etiam præſente Parocho, poſſe ſimplicem Sacerdotem abſolvere in tali caſu. 71

Probatvr ex *cap. Si quis ſuadente*, 17. *quæſtione* 4. vbi poſita reſeruatione, excipitur periculum mortis. Et *cap. Non dubium*, *de ſententia excommunicat.* Facta mentione illius exceptionis, dicitur, *eſſe in articulo mortis*, vnde intelligimus, hæc duo pro eodem reputari. Idem colligitur

Digitized by Google

tur è D. Bonauent. qui non articulum mortis, ſed neceſſitatis vocat. Ponit ſanè *diſtinct.* 21. *quaeſt.* 2. *dub. vlt.* articulum mortis, ſed diſtinctè addit periculum, cùm vult intrare iuſtum bellum. Hoc verò aduertit, debere eſſe iuſtum bellum, quia in bello iniuſto permanens, durat in mala voluntate, & ideò indiſpoſitus etiam.

72 IDEM probat *ex cap.* Eos *de ſent. excom. in* 6. nam ille textus modò periculum vocat, modò articulum.

RATIO eſt clara, quia pro eo caſu ideò præceptum confeſſionis obligat, & ideò tenetur quærere remedium ſalutis per confeſſionem is, qui grauiter infirmatur; & ſi dubitat de ſua ſalute, tenetur quærere Medicum, multò magis quàm ægrotus teneatur iure naturæ, ſi abſque Medico nequeat remedium applicare: Ergo in eo caſu poteſt abſolui ab omnibus. Hoc profectò eſt argumentum D.Bonauent. *diſt.*17.*part.* 2. *quaeſt. penultima.* Si perlegantur attentè ea, quæ habet *in corpore, & ad* 3. Eſt autem ratio fundata allegatis decretis, ponentibus eandem rationem in periculo mortis, & articulo.

73 REMANET dubitatio; vtrùnam Sacerdos pro eo caſu habeat iuriſdictionem. Aliqui enim dicunt habere a iure Diuino, Durandus *diſtinctione* 19. *quaeſtione* 2. *ad* 4. Capreolus *ibi ad* 4. *contra tertiam concluſionem.* Paludanus *diſtinctione* 20. *quaeſtione* 1. *art.* 2. Cano *de relect. part.*5. Ruardus *art.*3. Armilla *verb. Abſolutio.*

OPPOSITVM cenſet S. Bonauent. *diſtinct.* 19. *art.* 3. *quaeſt.* 1. D.Thom.ibidem & *diſt.*20.*quaeſt.*1. *art.*1. *quaeſt.*2. Maior *diſtinct.* 19. *quaeſt.* 1. Almai. *quaeſt.* 1. Soto *diſt.* 18. *quaeſt.* 4. *art.* 4. Ledeſma 2. *part.* 4 *quaeſt.*21. *artic.* 6. & *quaeſt.* 22. *artic.* 1.

74 Medina, Codice de confeſſione,*quaeſt. de alieno abſoluente.* Victoria *ſumma, num.* 156. Couar. alios referens *dicto cap.Alma,*§.6.*num.*8 Suarez *diſp.* 26. *ſect.*4. Valentia *diſp.*7. *quaeſt.*10. *punct.*2.*col.*1449. vbi citat etiam Durandum. Videri poteſt etiam Turrecremata, *ſumma de Eccl. lib.*1. *cap.* 98. Inſinuatur à Concilio Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*7. dicente: *Ne aliquis periret, cuſtoditum ſemper in Eccleſia fuit.* Et hoc indicant omnia decreta, quæ in eo caſu dimitunt omnes reſeruationes, dicendo, hanc eſſe conceſſionem Eccleſiæ, quæ ſemper permanſit, nec vnquam tollitur ab vllo Pontifice, quia eſſet intolerabilis error, vt notat Suarez *num.* 8. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 2. *num.*13. è D. Bonauent. *diſt.*19.*art.*3. *quaeſt.*1.

75 PROBATVR etiam à Suarez, quia ſi eſſet à iure Diuino, omnes Sacerdotes eſſent æquales, & ità ſimplex Sacerdos poſſet abſoluere, præſente Parocho, quod eſſe falſum credit cum Vaſquez *q.* 93. *articulo* 1. *diſputat.* 3. Reginaldo *lib.* 1. *num.* 61. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 8. *num.*2. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 2. Bonacina *diſput.* 5. *quaeſt.* 7. *punct.* 1. Sed oppoſitum tenent multi apud Dianam ſuprà, Zerola *in praxi de Pœnit. cap.* 15. *quaeſit.*4. & 5. poſſe ſcilicet abſoluere, etiam Parocho præſente.

Ex dictis concluditur, talem poteſtatem eſſe delegatam; non enim eſt ordinaria: ergo delegata.

76 DICES, perpetua Eccleſiæ traditio, cuius initium ignoratur, eſt ſignum iuris Diuini ex D. Auguſtino *lib.*4.*de Baptiſmo, cap.*24. Talis eſt hæc.

RESPONDETVR ſatis eſſe, ſi ſit Apoſtolica, & probabile fateor cum Suarez à S.Petro traditam.

QVÆRES: an pro venialibus ſit omnibus delegata. Vide Suarez, *diſputatione* 26. *ſectione* 5.

77 RESPONDETVR, eam omnibus conceſſam. Ità antiqui Doctores ſupponunt ex conſuetudine Eccleſiæ, & *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, & Concil. Trident. intelligi debent, quoad mortalia. Eſt autem hæc iuriſdictio ex conceſſione Eccleſiæ data, vt conſuetudo oſtendit. Ità Suarez *diſp.*27.*ſect.*5. Baſſ. *num.*14. & alij, vnde priuat degradatum, & nominatim denunciatum excommunicatum, vt notat Baſſ. *num.* 14. cum D. Bonauent. *diſt.* 19. *art.* 3. *quaeſt.*1.

QVÆRES ſecundò: an poſſit aliquis abſoluere iuriſdictione dubia, vel probabili.

RESPONDETVR, ſi ſit propriè dubium abſque probabilitate, non poſſe, niſi ex neceſſitate, & ſub conditione: nam ſe exponit diſcrimini abutendi miniſterio: ſi verò ſit probabile, arbitror poſſe etiam vti, quia ſecurè operamur, iuxta opinionem probabilem; imò poteſt in materia iuriſdictionis ſequi opinionem minùs probabilem, vt docent Villalob.*Tom.*1.*tract.*1.*dub.*13.Malderus *prima ſecundæ quaeſt.*19.*art.*5.*diſp.*86.Sanchez *ſumm.*,*Tom.*1.*lib.*1. *cap.*9.*num* 35.Martinez 2.2.*Tom.*1.*quaeſt.*19.*art.*6. *dub.*6.*concl.*7. Henriquez, Salas, Vaſquez, & alij; quos ſequitur Diana *parte* 2. *tract.*13.*reſol.*1. contra Sancium *in ſelect.diſp.*44. *num.*19. 78

RATIO, quæ me mouet,vt hanc ſequar,eſt,quia in materia iuriſdictionis Eccleſia ſupplet defectum inculpati erroris, etiam in apparente iuriſdictione; eſt enim in iure receptum, vt qui iuxta exiſtimationem exercet ius, confirmetur à Principe,ne error communis redundet in commune detrimentum, vt habetur *leg. Barbarius ff. de off. Praetoris.* Quare non peccabit Sacerdos abſoluens probabili nixus opinione, ſe habere iuriſdictionem. Hac ratione vtuntur Suarez, Diana, Baſſæus *num.*23.vbi aliis. 79

EST autem quæſtio: an communis error excuſet, quando non adeſt titulus collatus à ſuperioribus. Communiter aſſerunt non ſufficere communem errorem, niſi ille error excuſetur; eò quòd ille habeat titulum Parochi, vel confeſſoris a ſuperioribus. Colligitur ex *cap. infamis, verb. veruntamen* 3. *quaeſt.*7. ex lege citata, *Barbarius*, vt probat Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 21. *num.* 49. & alij apud eum, ac Leſſius *lib.* 2. *capite* 29. *dub.* 8. *num.* 68. Suarez hic *diſp.*26. *ſect.*7. *num.* 7. Reginal. *Tom.* 1. *lib.* 1. *num.* 102. Coninch. *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 3. *num.* 22. & *diſp.*6.*num.*47. Villalob. *ſum Tom.*2. *tract.*1. *diffic.* 13. Filliuc.*tom.*1. *tract.*7. *cap.* 9. *num.*217. Valer. *de differentia vtriuſque fori, verb. nullitas,diſt.*7. Fagundez *praecep.*2.*lib.*7.*cap.*2. *num.* 23. & alij apud Baſſ.*num.*26. Dianam *part.*3. *tract.*2. *reſol.*3. & *part.*4. *tract.*4. *reſol.*4. 80

NON deſunt tamen doctiſſimi viri apud Dianam *p.p. tract.*16. & 2. *Miſcell. reſol.* 45. & *locis citatis* aſſerentes, quòd vt geſta valeant, tam in foro externo, quam conſcientiæ, ſatis ſit haberi communem errorem, nec neceſſarium eſt titulum eſſe collatum à ſuperiore legitimo.Ità Baſilius Ponc *de Matrim. lib.* 3. *cap.*22.*n.*46. Ioan.Sancius *in ſelect. diſp.*44. eamque probabilem valdè aſſerit Diana,ex eaque bono communi magis conſuli ait,quàm ſi titulus exigatur. Rationes vide in Poncio. 81

ADDVNT DD. primæ ſententiæ, in talibus caſibus, pœnitentem ſe accuſare de venialibus debere; vnde certa erit abſolutio, ſaltem indirectè, etiam de mortalibus. Sic Diana referens Suarez *diſputatione* 26. *ſect.* 6. *numero* 8. Sanchez *ſum. Tom.* 1. *lib.* 1. *cap.*9.*num.*3. Sancium *ſelect. diſp.*44. *num.*24. & alios. 82

HINC verò ſoluitur ratio aduerſantium, qui dicunt,non peccari ſanè contra religionem,Sacramento

Digitized by Google

debitam, ſed contra charitatem in Sacramentis ad ſalutem neceſſariis: Iam enim oſtendi ſatisfieri etiam charitati erga proximum. Eadem aduerſariorum ratio eliditur ratione prima, quia ſi Eccleſia ſupplet iuriſdictionis defectum, iam non exponitur proximi ſalus diſcrimini. Quare non ritè dubitat Suarez.

88 Proponit dubium Baſſ. *num.* 24. An facultas abſoluendi, facta à Parocho excommunicato, qui ſanè vitandus ſit, valida ſit cenſenda.

Negat Suarez *3. part. tract.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 3. *dub.* 44. *ſect.* 11. & *Tom.* 5. *diſp.* 2. *ſect.* 3. *dub.* 13. *ſect.* 1. *&* alij.

89 Asservnt D. Antonin. *3. part. tit.* 7. *cap.* 9. Palud. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt* 4. Nauar *cap. Plac. diſput.* 6. *num.* 51. Crouſers *ad cap.* 7. *Reg. S. Franciſci lib.* 21. Vega *lib.* 6. *ſum. cap.* 119. Henriq. *lib.* 6. *de Pœnit. cap.* 7. Rodriq. *Tom.* 2. *ſum. cap.* 14. nec renuit Baſſ. Ratio eſt, quia id, non eſt iuriſdictionem interdictam exercere; nam huius exercitium eſt tantùm in ſubditos: commiſſio verò fieri poteſt extero. Equidem ſto cum priori ſententia, vt mox dicam *quæſt.* 1.

SECTIO V.

De facultate eligendi Confeſſarium.

Cvm ſæpè expediat, pœnitentes coram aliis ab ordinario in Confeſſionali ſe ſiſtere, huic neceſſitati ſubuentum eſt per delegationem, quâ Sacerdoti licentia conceditur ad aliquas confeſſiones excipiendas: Sub delegatione autem includunt aliqui Doctores etiam licentiam eligendi Confeſſorem; ſed hic eſt modus improprius loquendi. Benè tamen eſt redundans delegationem in Sacerdotem; nam ſi huic datur facultas eligendi illum confeſſorem, delegatur etiam huic poteſtas; & è contra, delegatio collata Saceldoti, redundat in pœnitentem, vt in ſimili dixit Honorius P. *cap.* Si quis obiecerit 1. *quæſt.* 3.

QVÆSTIO I.

Quis, & quomodo poſſit facultatem concedere eligendi Confeſſorem.

D. Bonau. diſt. 17. part. 3. ll. cc.

1 Tres illi Paſtores Ordinarij, nempè Papa, Epiſcopi, & Parochi, poſſunt hanc facultatem concedere. De Pontifice eſt per ſe notum, quia ſupremam habet poteſtatem. De Epiſcopis habetur *cap.* 2. *de Pœnit. & remiſſ. in* 6. De Parocho verò colligitur *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus*, & *cap. Placuit de Pœnitent. diſt.* 6. vt oſtendit Suarez *diſputatione* 26. *ſect.* 1. ex D. Bonau. *diſt.* 19. *artic.* 3. *quæſt.* 1. & *in Confeſſionali cap.* 4. *particula* 1. Quilibet enim horum eſt ſuperior ordinarius: ergo poteſt delegare, vt arguit S. Doctor *diſtinct.* 17. *part.* 3. *quæſt.* 2. & *locis citatis* ſub his autem tribus comprehendimus alios, qui ad hos reducuntur, de quibus *ſect.* 4. *quæſt.* 2. egi.

Hinc fit, non poſſe inferiorem contra voluntatem ſuperioris hanc concedere. Itaque Parochus ſuſpenſus, vel excommunicatus, non poteſt eam concedere, vt docent Syluest. *verb. Confeſſio* 2. Soto 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. Victoria *ſumma*, *num.* 152. Suarez *diſp.* 26. *ſect.* 1. Ratio eſt, quia talis facultas eſt actus iuriſdictionis, qui eſt ligatus in excommunicato, vt notat S. Bonauent. *diſt.* 19. *quæſt. cit. &* ideò iuriſdictionem in actu non habet, vt continetur *c.* 1. *de officio Vicarij lib.* 6. de quo egi in calce *diſp.* 4. 2

Tribvs autem modis intelligitur hæc facultas concedi, vel à iure, vel ex conſuetudine, vel perſonaliter à Prælato, ſeu Paſtore; de quibus infra. 3

QVÆSTIO II.

Quibus à iure ſit conceſſa facultas eligendi Confeſſorem.

D. Bonauent. diſt. 19. art. 3. quæſt. 2. D. Thom. 4. diſt. 19. q. 1. art. 3. quæſt. 2.

Dvplex ius poteſt hic interuenire, Diuinum ſcilicet, & Eccleſiaſticum. 4

Primò quidem Pontifex iure Diuino habet facultatem eligendi confeſſorem. Cùm enim etiam teneatur Sacramento Pœnitentiæ, ſi peccauerit lethaliter, poteſt, & debet habere abſoluentem; nullum autem iure diuino habet deputatum Confeſſarium, neque poteſt ius humanum id in Pontificem, qui eſt ſupremus. Poteſt ergo ipſe ſibi eum eligere, cum non habeat ſuperiorem in terra.

Hoc medio conantur multi inferre, facultatem abſoluendi haberi ab omnibus Sacerdotibus iure diuino.

Alii verò dicunt, ſolùm in hoc caſu, electum à Pontifice habere poteſtatem iure Diuino. Sic Paludanus *diſtinctione* 17. *quæſtione* 3. *articulo* 4. Capreolus *diſtinct.* 19. *ad arg. contra* 2. *concl.* Cano *relect. de Pœnitent. part.* 5. Richardus *art.* 5.

Verivs tamen dicitur hæc poteſtas, licèt ſit à iure diuino data, tamen quoad iuriſdictionem tranſire in confeſſarium, medio Pontifice. Ità SS. Doctores hîc, Gabr. *diſtinctione* 19. *artic.* 3. *dub.* 3. Soto *diſtinctione* 18. *quæſtione* 4. *artic.* 2. Ledeſm. 2. *part. quæſtione* 22. *articulo* 1. Medina *quæſt. de Sacerd. alieno*, & *cap. ad* 2. Turrecrem. *lib. de Eccleſia, cap.* 8. Suarez *diſp.* 227. *ſect.* 2. & alij vt dixi *ſect.* 4. *quæſt.* 3. in fine. 5

Probatvr à D. Bonau. *fundamento* 3. & *in corpore*, & ad argumenta, quia is, qui cæteris diſpertitur bona, puta diſpenſationes, indulgentias, &c. poteſt per ſe lucrari, eiſque frui: Ergo etiam abſolutiones: diuerſa eſt autem ratio, vt ait S. Bonau. 6

in

in cenſuris; non enim Pontifex poteſt alicui dare facultatem excommunicandi ſe. Ratio diuerſitatis eſt, quia in his adhibetur poteſtas ſimpliciter in inferiorem. Pontifex autem nulli eſt inferior in terris; at in iudicio Sacramenti Sacerdos, electus nomine Chriſti, abſoluit à peccatis Papam, qui Chriſti ſubijcitur poteſtate. Quoniam verò ex inſtitutione Chriſti requiritur, vt in hoc foro diſtincti ſint abſoluens, ſeu iudex, & abſolutus; Ideò reliqua priuilegia poteſt per ſe ipſum impertiri; non autem abſolutionem Sacramentalem.

Ex dictis etiam habes, ſolum Pontificem iure diuino habere hanc facultatem. Ratio eſt quia nullus, præter hunc, caret in terris proprio Paſtore.

7 Secvndò, Epiſcopi, & eorum ſuperiores, nec non inferiores Prælati exempti, habent ex iure Eccleſiaſtico facultatem eligendi confeſſorem. Ità habetur *cap. vltim. de Pœnit. & remiſſ.* vbi Pontifex proteſtatur, ſe id concedere. Ex quo apparet, falſum eſſe id, quod ait Nauar. *capite* 27. *num.* 260. hoc eſſe ius diuinum. Neque verum eſt id, quod ait Soto, Epiſcopum dare poteſtatem ſuo Confeſſiori, cum eligit, quia Epiſcopus habet ſuperiorem, & Paſtorem proprium, qui, ſicut dat Epiſcopo facultatem eligendi, ità ipſi confeſſario confert iuriſdictionem, vt notat Suarez *loco citato*, ex D. Bonauent. *in corpore*, vbi id probat ex illa Decretali *de Pœnit. & remiſſ.* quæ eſt
8 Gregorij. Vnde poſſet Papa Epiſcopis alium modum confitendi præſcribere, & ſic cum D. Bonauent. ſentiunt Turrecrem *cap. Quem pœnitet, de Pœnit. diſt.* 1. Palud. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. & ibi Gabr. *quæſtione* 2. *articulo* 3. *dub.* 2. Antonin 3. *part. tit.* 17. *cap.* 9. Syluest. *Confeſſor.* 1. §. 2. & 8. Angelus *Confeſſio* 3. Caietanus *verb. Abſolutio capite* 2.

Nota verò primò; nomine Epiſcopi comprehendi, non merè electum; ſed confirmatum, & conſecratum, etſi Epiſcopatum non adhuc habeat. Ità Suarez. Ratio eſt, quia eſt verè Epiſcopus, nec aliud in Decretali requiritur. Baſſæus verò, *verb. Confeſſar.* 2. *numero* 11. cum aliis, non conſecratum etiam aſſerit.

9 Nota ſecundo, nomine ſuperiorum Epiſcopis contineri Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates. His adde & Cardinales cum Suarez hîc, Angelo, & Syluestro, quia dignitate eminentiſſimi, Vicarium epiſcopi excludit Lugo *diſput.* 19. *ſect.* 1. ſed includit Paſqualig. *deciſ.* 117. *cum* Boſſ. & Henriq. Annuit Baſſæus *num.* 11.

Qværes, an ea clauſula *Prælati inferiores*, includat Parochos, nam & hi aliquando vocantur Prælati, *cap. Tua nos, de clerico ægrot.*

10 Et ità ſentiunt Syluest. Angel. Panorm. quorum ſententiam admittit Paſqualig. *deciſ.* 105. *Moral.*

Oppositvm tamen videtur probabilius. Parochi enim non dicuntur Prælati in iure, imò in Clementin. *Dudum, de ſepult.* fit diſtinctio inter Prælatos, & Parochos, vt ibi notat Gloſſ. Vnde alia Gloſſ. *in cap. Decernimus de iudiciis* ait, de ratione Prælati eſſe, habere iuriſdictionem Eccleſiæ in foro contentioſo, quod litium, & criminum contentioſus cauſas definit.

11 Adde, Parochos non eſſe exemptos, quod neceſſarium eſt, ad fruendum hoc priuilegio, vt patet in textu. Si verò aliquis Parochus eſſet exemptus, & ſoli Pontifici ſubiectus, cenſent probabile Baſſæus, & Suarez eum includi in hoc priuilegio. Vnde per exemptos intelliguntur huiuſmodi ab Angelo, ſupra *num.* 5. qui citat Hoſtienſem, & Panormitanum, & videtur fauere ratio allata in decreto: *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum*, quæ ratio ſolùm videtur habere locum in his, qui immediatè ſubduntur ſummo Pontifici, quia non poſſunt eum facilè adire: Ità in hanc materiam nos ſcripſimus *tomo* 4. *diſputatione* 17. *quæſt.* 10. iuxta Decretum Alexandri VII.

Alii tamen per exemptos intelligunt omnes 12
Prælatos, qui in hoc foro non ſubduntur Epiſcopis, etiamſi habeant alios ſuperiores: præter Papam, vt ſunt Prouinciales religionum, & aliqui Abbates. Ità Suarez *num.* 9. adducens Paludanum, & Syluestrum, & verba priuilegij id innuunt: *Poſſint eligere confeſſorem ſine ſui ſuperioris licentia.* Id enim ſupponit, eos habere ſuperiorem, cuius licentia eſſet neceſſaria, non exiſtente hoc priuilegio. Sic & Priores, ac Guardiani, vt notat Baſſæus *num.* 11.

Præter hanc facultatem, nullam aliam agnoſcunt multi iure Pontificio dari ad eligendum confeſſorem; non enim vllum tale ius ſciunt inuenire, vt refert Suarez *num.* 11.

Enim verò *in cap. Placuit,* 9. *quæſt.* 2. *de Pœnit. diſt.* 6. eſt priuilegium omnibus fidelibus 13
eligendi Confeſſorem, ſi proprius ſit ignorans. Ità illum textum intelligunt multi Iuris Interpretes cum Panormitano *in cap. Omnis vtriuſque*, & ex Thologis Magiſter 4. *diſt.* 21. in fine, vbi D. Bonauent. *part.* 2. *dub. vltim.* & *diſtinct.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1. *in fine corporis*, & *in Confeſſionali, cap.* 4. *part.* 1. Richard. *diſtinct.* 17. *artic.* 3. *quæſt.* 7. vbi Gabr. *quæſt.* 2. *artic.* 3. Paludanus *quæſt.* 3. Antonin. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 4. Adrian. *quæſtione* 5. *de Confeſſ.* Medina *Codice de confeſſ. quæſt.* 37. Nauar. *in cap. Placuit, num.* 150. & *in ſumma, cap.* 7. *num.* 8. Cano *relect. dict. part.* 5. qui tamen falsò addit, hoc priuilegium reuocatum per *cap. Omnis vtriuſque ſexus.*

Aliqvi verò dicunt, petendam licentiam à Parocho, quod ſi non obtineatur; cenſeri obtentam. Ità Adrian. & Nauar. vt impleatur *cap. Omnis vtriuſque*, & videtur D. Bonauent. vt dicam *quæſt.* 3. at Paluadnus; & Suarez id negant, nam *in cap. Placuit*, ponitur abſoluta exemptio. 14

Merito autem prædicti authores, cenſent; quòd *loco citato, Placuit*, de ſolo ignorantiæ loquatur impedimento, tamen extendendum putant ad alios caſus ſimiles, in quibus eſt eadem ratio, vt caſum impotentiæ, vel malitiæ contrariæ huic Miniſterio, vt ſi ſoleat reuelare confeſſiones, ſollicitare ad malum, &c. eſt enim fauor. Ità præcipuè D. Bonauent. *locis allegatis*, & reliqui contra Medinam, qui ignorantiæ ferè, priuilegium allegat.

Qvoad periculum ſcandali, reor ex iure naturæ oriri, & ideò eſſe neceſſariam quidem licentiæ poſtulationem ad implendum *cap. Omnis vtriuſque*, eam tamen negatam, cenſeri obtentam, vt dicebat S. Bonauentura. Sed de hoc *quæſtione* 4. 15

Svarez *loco citato*, negat in *cap. Placuit*, dari de hoc priuilegium. Primò, quia ibi non eſt ſermo de diuiſione Parochiarum. Secundò; quia textus loquitur de illo, quem non ſupponit, eſſe confeſſum alicui, & de eo tantùm ſtatuit, non licere talem pœnitentem alteri commiſſum excipere, ſine proprij conſenſu ad mutandam pœnitentiam.

16 RESPONDETVR, etiamſi ſupponatur ea diuiſio iam facta, nil obſtare, quin ennarratâ illâ diuiſione concedatur exemptio aliqua in his caſibus, ob prudentem adminiſtrationem; aut declaretur talis exemptio eſſe rationabilis,& potuit ex conſuetudine aliquis abuſus inuectus eſſe, & ideò prouidet deinceps, non quidem diuidens parochias, vt omnes ſuis propriis confiteantur; ſed cùm ante ſolerent ob multas cauſas relinquere: ideò Pontifex ad hanc cauſam ignorantiæ, vel ſimilium, totam rem redegit, vt aduertit Medina.

17 ID verò,quod recitat Suarez, non verſatur ſolùm circa mutationem pœnitentiæ alicui tunc confeſſo; non enim neceſſarium fuit tale decretum, eò quòd mutationem ſententiæ ab alieno quærerent fideles noua confeſſione; pauciſſimi enim volunt iterum confiteri, maximè de peccatis, de quibus iniungi ſolet grauis pœnitentia. Deinde non eximeret aggrauatores, ignorantiam tantùm nominans, vt cauſam, imò potiùs ex ignorantia canonum tenues dantur pœnitentiæ, vt notat S. Bonauent. *in confeſſionali, initio;* ſed excipit ignorantiam, in ordine ad notitiam neceſſariam, & diſtinctionem peccatorum, neque verba illa: *Niſi per ignorantiam illius, cui pœnitens prius confeſſus eſt*, ſignificant actum aliquem præteritum præuiſum confeſſionis, ſed ſignificat id, quod aliis verbis dicit; *Sine eius conſenſu, cui prius ſe commiſit*, ideſt, ſui Parochi, ſub cuius iuriſdictione, & abſolutione, aliàs ſe ſubdidit, vt acutè aduertit S.Bonauent. *diſtinctione* 21. *part.* 2. *dub. vlt.*

18 AGITVR verò: An Prælati regulares eligere ſibi queant confeſſorem extra ſuos ordines, nec approbatum.

RESPONDET aſſertiuè Baſſæus *verb. Confeſſarius* 2. *num.*11. ex *cap. Pro dilatione de Pœnit. & remiſſ.* dummodò eorum ſtatutis à ſede Apoſt. ex certa ſcientia,non autem in forma communi confirmatis, non ſit vetitum; aut inferiores Prælati non habeant à ſuis conſtitutis deputatum confeſſarium. Hoc extendit etiam ad Vicarios locorum, etiam præſentibus ſuperioribus. Sic etiam Paſq.*deciſ.* 103. contra Dianam *part.*6. *tract.*8. *reſol.* 15. Addunt, id non
19 expedire Vicario, Mirand.*man.tract.*2.*q.*19 *art.*7. Coriol. *de caſ. reſ. part.* 1. *ſect.*1. Fill. *tract.* 7. *num.*231. Suarez *diſput.* 27. *ſect.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 1. Crouſers *in cap.* 7. *Reg. S. Franciſci lect.* 25. *fol.* 739. Bonac.*diſp.*5.*quæſt.*7.*punct.*3.

QVÆSTIO III.

An aliqui habeant facultatem è conſuetudine eligendi Confeſſorem.

20 RATIO dubitandi ſumitur ex *cap.*2. *de Pœnit. & remiſſ. in* 6. vbi dicitur: *Nulla conſuetudine induci poſſe, vt aliquis eligat ſibi Confeſſorem.* Ideò hoc negat S. Antoninus *cap.*19. §. 19.

IN contrarium verò eſt, quia conſuetudo dat iuriſdictionem *cap. Cùm contingat, de foro compet.* Et ſumitur ex *cap. Dilecti de arbitris.* Sicut è contra, conſuetudo aufert iuriſdictionem. Ideò aſſerunt, Oſtienſis, Raymundus, Aſtenſis,Gerſon, & Guillelmus de Monte Lugduno,quos refert Gabr.*lect.*3. *in can.* Hanc ſequitur & Nauar. *cap. Placuit. num.*30. Caiet. *verb. abſolutio* 2. Soto *diſtinct.* 18. *quæſtione* 4. *artic.* 3. Suarez *diſputatione* 27. *ſect.* 3. vbi docet, ſufficere conſuetudinem, vbi conſtiterit eam bona fide exerceri, videntibus, & tacentibus Ordinariis.Vnde præſumendum eſt incepiſſe, non per confeſſiones Sacrilegas. Sic & Coninch. *diſput.* 8. *dub.*8. Reginal. *lib.*1. *n.*74. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 2 *num.* 12.

21 AD locum illum *cap.* 2. *de Pœnit.* dicit, velle inferre, conſuetudinem ſanè non poſſe dare hanc facultatem, ſed non negat, poſſe eſſe ſignum facultatis conceſſæ per conſenſum tacitum. Ita & Vaſquez *quæſt.* 91. *art.*2. *dub.* 2.

HINC infert, poſſe eam à Paſtore reuocari; ſi enim actu reſiſtat, iam non cenſetur validè exerceri, tunc enim ea conſuetudo eſſet contra ius diuinum, & oneroſa Paſtoribus. Talis autem conſuetudo non poteſt præualere, vt ius conferat, vt habetur *cap. Cùm venerabilis de conſuetudine*, & *cap. Cùm non liceat de præſcriptionibus.*

22 AVERTENDVM autem ait, ex cuius permiſſione manarit;nam ſi manauit ex conſuetudine permiſſa à ſuperiore, nequit abrogari ab inferiore;conſuetudo autem contra ſupremi leges, adhuc à ſucceſſore retentas, eſt praua, & iniquiſſima, nullam conferens iuriſdictionem, vt docet D.Bonauent.*in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 1.

ADDIT tamen Diana *part.* 1. *tract.* 9. *reſol.* 21. cum Sala *de Legibus, tract.*14. *diſp.*19.*ſect.*5.*n.*45. ex D. Thom. Caietano, Medina,Conrado,Gerſone, Soto, Valentia,Tabiena, & aliis communiter, quod etiamſi conſuetudo malè fuerit inducta, tamen vbi legitimà præſcripta eſt,conſtat,eam eſſe validam.

23 POTVIT enim conſuetudo eſſe prauè inuecta,tamen nunc rectè ſeruari, vt docent Caietanus *prima ſecundæ,quæſt.*97. *art.* 3. Sanchez *de Matrim.lib.*7. *diſp.* 14. *num.* 14. Suarez *de Legibus,lib.* 7. *cap.*18. *num.*24. Valent. *Tom.*2. *diſp.*7. *quæſt.*5. *punct.* 8. & Diana *loco cit.* qui cum Caietano conſolatur nos, ne ſimus nimis ſolliciti,quomodo inuecta ſit conſuetudo; neque enim dicitur nunc legitima,& rationabilis, eò quòd rectè ſit inuecta; ſed ſufficit rationabiliter conſeruari. Per hæc reſpondet capiti *Fin: de conſuetudine*, vbi, *dicitur Longæua conſuetudo non præualere, niſi ſit rationabilis.*

QVÆSTIO IV.

Qualis eſſe debeat facultas eligendi confeſſorem ab homine conceſſa.

24 CERTVM eſt primò,hanc facultatem eſſe debere proportionatam concedenti, ſi enim aliquis nequit ab aliquo peccato abſoluere; neque poteſt id alij concedere. Deinde non ſemper ſe extendit ad omnia, quæ poteſt delegans abſoluere, puta ſi aliqua ſibi ſpecialiter reſeruauit, vt declaratur *in cap. Si Epiſcopus,de Pœnit.& remiſſ.in* 6. & ratio eſt,quia in generali conceſſione non veniunt ea, quæ non eſſet ſpecialiter conceſſurus.Quæ ratio valet in conceſſis à iure, vt notauit Palud. *diſt.*17. *quæſt.*3.Syluest. *verb. Confeſſor.* 1. *quæſt.* 9.Suarez *diſput.* 27. *ſectione* 4. Baſſæus *verb. Confeſſar.* 2. *numero* 15. Tanner. *diſputatione* 6. *quæſtione* 9. *n.* 59. & Diana *part.*5. *tract.*14.*reſol.*86.

25 ITAQVE etiam Pontifex in generali conceſſione audiendi confeſſiones, non dat facultatem ſuper reſeruata, vel etiam Epiſcopus. Quod ſumitur à ſimili è Clementina *de priuil.* & Extrau.*Inter cunctas*, eodem titulo.

SOLET

Digitized by Google

Solet deinde dubitari: An finiatur per vnum actum.

Respondetvr, non finire. Ità Paludanus *quaſt.3. citat.* Sylveſt.*verb. Confeſſor.1.quaſtione 7.* Nauar. *cap.Placuit, num.*167. Suarez *num.*7. Reginaldus *lib.1. num. 96.* Sayrus *de Pœnitent. cap.* 22. & alij, apud Bonacinam *diſput.5. quaſt.7. puncto 3.* vbi aduertit cum Suarez, & aliis id verum, quando conceſſio eſt indefinita; ſed ſi terminata eſt, vt in Iubilæo, finiri primo actu; ſed tamen completo. Vnde qui oblitus, v. g. eſt aliquid, poteſt virtute eius conceſſionis eidem, vel alij confiteri. Sic & Baſſæus *num.*11. vbi alij.

16 Qvæstio proinde ſecunda eſt: An ſaltem finiatur morte concedentis.

Respondetvr negatiuè cum Nauarro *cap. Placuit, num.*35. & 161. Suarez *numero* 9. Nungo *additione 3. partis, quaſt. 6. artic.5. dub.*2. Sayro *de Pœnitent. cap.* 22. Bonacina *loco citato*, qui excipit conceſſiones datas à Vicario Epiſcopi; hæ enim ſpirant mortuo Epiſcopo. Ratio primi eſt,quia eſt gratia, vt dixi.

Magna verò difficultas eſt: Vtrum aliquando ſufficiat hæc facultas iuſtè petita, licèt non obtenta.

17 D.Bonaventvra 4. *diſt.*21.*part.*2. *dub.vlt.* & *quaſt.*1. *ad* 2. & *in Confeſſionali, cap.4. partic.*1. & D.Thom. *diſt.21.cap. litter.* quinque caſus referunt, è quibus quartus, qui ad rem pertinet, eſt.: Si iuſtè eſt petita licentia, vt ſi ex confeſſione cum Parocho aperire neceſſe ſit aliquod crimen ipſi in ſcandalum, & perturbationem grauem, vt quod eius cognata mœchata ſit, &c. vel quia ille eſt ignarus, ineptus, vel malitioſus reuelator confeſſionum, vel ſollicitator ad malum. Idem ſentiunt Paludanus *diſtinct.* 17. *quaſt.3. artic.* 3. Richardus *art.3. quaſt.* 7. Adrianus *quaſt. 5. de confeſſ. diſt.* 3. & 8. citans Panormitanum, & alios *in cap. Omnis vtriuſque*, Gabriel. *diſtinct.17. quaſt.2.art.3. dub.*4. Antonin. *3. parte, titul.*17. *cap.*4. Angel.*verb.Confeſſio 3. num.*15. Sylveſt. *verb. Confeſſor. 1. quaſt.6.* Armilla *verb.Abſolutio, num.*18. Nauar. *in cap.Placuit, num.*138.

18 Tametsi oppoſitum ſentiant Alenſis 4.*parte, quaſt.77. membr.3. art.1. ad* 1. Marſil. 4. *quaſt.*12. *art.*1. 4.*parte,concl.2. ad* 4. & 5. Soto, *diſtinct.*18. *quaſt.4. art.* 2. Victoria, *ſumma, num.*145. Cano. *de relect. punct.*5. Ledeſma 2.*parte, 4.quaſt.7.art.5. dub.*1. & 2. Valentia *diſputat. 7. quaſt.10. punct.*2. *col.* 1455. Suarez *diſput. cit. num.*20. vbi allegant etiam D.Thomam *quaſtione* 8. *art.* 4. *ad* 5. & *in* 4. *diſtinct.17. quaſtione 3. artic.3. quaſt.4. ad* 5. & 6. & *opuſcul.* 19. vbi ſolùm loquitur in generali; ſed in caſibus allatis apertè ait *diſt.*21. in eis licere confiteri alij, quàm proprio Sacerdoti, ſine eius licentia. Quid clarius?

19 Assero igitur cum D. Bonauentura, & authoribus primæ ſententiæ, poſſe aliquem pœnitentem, iuſtè petitâ licentia, licèt non obtenta, alieno Sacerdoti confiteri.

Probatvr à S. Bonauentura *in Confeſſionali* argumento, vt reor, ſolidiſſimo: Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum ob medij neceſſitatem peccatoribus ad ſalutem deperditam recuperandam, atque adeò Iure Diuino, & naturali tenetur eam viam aſſumere, quæ eſt apta, & neceſſaria. Ideò enim ignorantiſſimum ab excipienda confeſſione repellit lex illa Pontificia, *cap. Placuit*, dum ait: *Placuit, vt nulli Sacerdotum deinceps liceat quemlibet commiſſum alteri Sacerdoti ad pœnitentiam ſuſcipere, ſine eius conſenſu, cui ſe priùs commiſit, niſi pro ignorantia illius, cui pœnitens priùs confeſſus eſt.* Reddit autem rationem è Chriſto ſumptam: *Ne, ſi cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadant*, vt refert S. Bonauentura *illo dub.vltimo, litter. diſt.21.part.*2. Igitur ius Pontificium, & ius Diuinum id concedit; imò & ius Naturale quærendi ſalutem.

Respondet Suarez *num.*21. ex *cap. Placuit*, hoc non colligi, neque ex iure diuino dante facultatem, quia hæc facultas non habetur, niſi mediante aliquo homine ordinario;neque ex vi alicuius iuris naturæ: Nam licet aliquis iniuſtè priuetur re ſibi debita, non ſtatim ei conceditur. Et confirmatur, quia vniuerſaliter *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, ſtatuitur, vt nullus confiteatur, niſi proprio, vel alieno, de licentia proprij obtenta. 30

Hæc tamen inania ſunt; nam ius humanum id concedit expreſsè, vt *quaſtione* 1. oſtendi;ſimiliter ius etiam Diuinum, quod ordinauit ad hoc Sacramentum: Ius quoque Naturale, quod à iure Diuino non deſtruitur in inſtitutione Sacramenti, niſi vbi declaratur; nempè ad proprias infamias reuelandas, vt notat D. Bonauent. 4. *diſt.17. part. 2. q.*1. & *part. 3. quaſt.* 3. 31

Ad decretalem reſpondet S.Bonauentura *diſt.*17. *part. 3. quaſt. 2. ad* 2. loqui de eo, qui non habet cauſam grauem id non faciendi, quia decretum eſt ad ædificationem, non ad deſtructionem. Concedit ſanè D.Bonauentura,recurrendum primò ad Superiorem, ſi poteſt fieri; ſed ſi non poteſt, poſſe alium eligi, nec ſoli contritioni ſtandum, vt putat Suarez *num.* 22. nam contritio, vt definit Concilium Tridentinum, non iuuat ſine voto Sacramenti, nec votum ſine Sacramento, quando poteſt haberi; & recuſatur. Quare non ſunt fideles in eas anguſtias redigendi. Quid enim? num omittendum Sacramentum neceſſarium ad ſalutem? 32

Profectò iuriſdictio in neceſſitate confertur à Pontifice,& à Deo, vt patet etiam in periculo vitæ, vt dicebat Suarez, ſuprà citatus *ſect.4.quaſt.*5. Alios verò caſus diſcuſſimus ibi, & *quaſt.*3. Cæteros verò diſcutiam *ſect. ſequenti*, quoad ineptitudinem Sacerdotis, maximè notorij Iuris.

Vltimò dubitatur: An liceat licentia præſumpta de præſenti; & currit eadem ratio, quæ de ratihabitione; de qua *ſect.4. quaſt.*3. 33

Mvlti autem caſus videntur, in quibus ſufficiat præſumpta. Primus eſt, ſi Parochus diù abſit, nec habeat Vicarium, aut in illa regione ſuperior adſit, qui poſſit facilè adiri. Secundus, quando non poteſt Parochus. Tertius, quando ob aliquam cauſam non conuenit, vt conſtat de muliere, quæ cum illo peccauerit.

Respondet Suarez, non ſufficere præſumptam, ſeu interpretatiuam, niſi præſumptio fundetur in aliquibus ſignis. Idem cenſent omnes, qui ſuprà, *quaſt.3. ſectionis quarta*, ſolam ratihabitionem de præſenti ex ſigno admittunt. Attamen addendum in caſibus ſimilibus his,quos ſuprà attulit S.Doctor, admitti *in cap. Placuit*, ſecundum ſuprà dicta, iuxta prudentis iudicium. 34

Digitized by Google

SECTIO VI.

De Conditionibus Sacerdotis idonei.

PRÆCIPVE' de alieno Sacerdote agimus, cui ſit deleganda facultas, nam de communibus Ordinarij conditionibus ad officium Paſtoris electi, alibi agendum. Poteſt verò inquiri idoneitas ad conferendum hoc Sacramentum licitè, & debita ſanctitate, & vt validè fiat; de vtroque itaque hîc agendum.

OMITTO autem poteſtatis conditionem, ſiue naturalem, ſiue Ordinis, & Iuriſdictionis; de quibus iam dictum eſt ſatis: Inter conditiones autem præcipuæ ſunt bonitas, & ſcientia; prima ipſi confeſſario magis proficua eſt, licet etiam neceſſaria ſit ad poteſtatem exercendam in pœnitentem; de ea ergo primo loco agemus.

QVÆSTIO I.

An requiratur in CONFESSARIO *bonitas.*

1 REQVIRI ad validè abſolvendum eam bonitatem, quæ includitur in iuriſdictionis poteſtate, ne ſit excommunicatus, degradatus, &c. certum eſt. Similiter & bonitatem, quæ fidelitatis eſt, ne fictè operetur: At verò non requiritur, vt ſit iuſtus, quod patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.*6. & *can.*10. ac Sacramentorum generali vſu. Quod ſi eſſet hæreticus occultus, & alioqui haberet iuriſdictionem, poſſet abſolvere, atque adeò fides non eſt neceſſaria, vt notat Suarez *diſp.* 28 *ſect.*1. *n.*4. Sanè verò hæreticus, vel apoſtata exterior redditur ineptus ratione cenſuræ, vt notat D. Bonauentura paſſim, ac multi apud Baſſ. *verb. Confeſſar.*4. *num.* 2.

2 AD dignè autem hoc iudicium exercendum requiritur gratia, vt non ſit in peccato mortali. Multa verò dubia hinc occurrunt.

PRIMVM eſt: An debeat eſſe iuſtus initio ad audiendam confeſſionem; an verò ſufficiat eſſe contritum, cùm abſoluit.

POSSEVINVS *de officio curati, cap.*45. *num.*41. affirmat, adducens Suarez; ſed iſte *diſp.*28. *ſect.*1.
3 *ad* 3. ait, ex genere ſuo eſſe quidem peccatum mortale, attamen addit cum Baſſæo, ſi aliquis, aliqua neceſſitate compulſus, inciperet audire confeſſionem bona fide, & animo habendi contritionem antequam abſoluat, quàmprimum poteſt, & ad hoc moraliter agat, ait, excuſari. Imò refert alios dicentes, ſi tanta ſit neceſſitas, vt nequeat attendere ſuæ conſcientiæ; excuſari à mortali, etiamſi abſolvat in eo ſtatu mortali; attamen ait, hoc ſolùm per accidens eſſe verum, quando non attendit, non aduertens. Vide & Sayr. *de Pœnit.cap.*26. Nau.*man. cap.*22. Henriquez *lib.*6.*c.*18. Diana *part.*1.*tract.*7. *reſol.*47.

CÆTERVM probabile eſt in caſu noſtro, Confeſſarium non peccare mortaliter, ſi habeat propoſitum pœnitendi antequam abſoluat. Ità Henriquez *lib.*6. *cap.*18. *num.* 6. *in Gloſſa, littera V.* Diana *prima parte, tract. de circumſtantiis, reſol.*47. quia iuſtus abſoluit. Probabile aut eſſe vnum peccatum, ſi multos abſolvat indignus ſucceſſiuè, vt docent, Rodriquez *ſumma part.*1. *cap.* 148. Henriq. *lib.*2. *de Pœnit.cap.*5. Diana *p.*1 *tract.*7. *reſol.*43. Sylveſt. 3. *parte, quæſt.*64. *artic.*6. *quæſito*1. Baſſæus *num.*2. etſi oppoſitum etiam laudet è Suarez *diſp.*22. *ſect.* 5. Azor. *lib.*4. *cap.*4. *quæſito.*6.

EST etiam aliud dubium: an miniſtrans Sacra- 4
mentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi cum excommunicatione minori, peccet mortaliter, (de maiori enim iam patet.) Aſſerit Vaſquez *tom.*4. 3.*part. tract. de excom. diſp.*4. *num.*4.

ALIQVI verò dicunt, neque venialiter peccare. Filliuc. *tom.*2. *tract.*13. *cap.*2. *num.*24. Henriquez *lib.*13. *cap.*3. *num.*5. & alij.

CÆTERI verò dicunt, peccare venialiter. Sic enim interpretantur, *cap. Si celebret, de cler. excom.* Ità Couar. *in cap. Alma, p.*1. §.8. Sotus 4. *diſt.*21. *quæſt.*2. *art.*3. Avila *de cenſur. p.* 2. *cap.*6. *diſp.*12. *dub.* 3. Medina *ſumma lib.* 1. *cap.* 11. §.6. Sayr. *de Cenſuris, lib.*2. *cap.*22. *num.*17. Coninch. *de ſacram. d.* 14. *dub.* 17. *num.* 264. Reginald. *praxi. tom.*2. *lib.*32. *cap.*14. *num.* 242. & alij, quibus ſubſcribit Diana *part.*3. *tract.*4. *reſol.*56.

Aliud quoque dubium apponam, quærendo ſcili-
cet: An licitum ſit recipere Sacramentum Pœni- 5
tentiæ, vel alia à miniſtro malo, ſed parato miniſtrare.

ASSERIT Ledeſma *tom.* 1. *cap.*6. *de Sacram. in genere, dub.*11. *concl.*10.

AT Villalob. *tom.*1. *tract.* 4. *diffic.* 15. *num.* 4. limitat, ſi adſit aliqua neceſſitas confitendi illi, quia nec ſit alius Sacerdos, & vrgearis.

VALENTIA verò *tom.*4. *diſp.* 3. *quæſt.* 5 *punct.* 3. docet in tribus caſibus id licere. Primus, ſi Miniſter ſit paratus per ſe. Secundus, ſi tenetur, quia Parochus, &c. Tertius, ſi ſis in neceſſitate. In his caſibus ait licere, ſi tamen miniſter non ſit impeditus Cenſuris. Secundò, vt ne directè inducas illum ad malè miniſtrandum, ſed petatur ſolùm, prout licitè poteſt exerceri.

CABRERA *in* 3.*part. de ſacram. quæſt.*64.*art.*6. 6
*diſp.*2. §.4. *num.*20. docet, quod quando quis rationabili cauſa petit Sacramentum, poſſe petere à quouis miniſtro malo parato, etiam extra neceſſitatem. Itaque tempore Iubilæi, pluribus ſedentibus confeſſariis, quorum vnus eſt concubinarius, poſſum ad hunc accedere, qui, ſi ſit doctior, meliùs eligetur; at ſi cætera ſint paria, erit veniale. Erit verò mortale; ſi eſſet tam publicus, vt confeſſio illi facta eſſet ſcandalum allatura. Ità ſentit etiam cum illo Carthagena, *de ſacram. diſp.*7. *cap.*3. & ſubſcribere videtur tacitè Diana *part.*3 *tract.*4 *reſol.*59. & hoc vult S.Bonauent. *in Confeſſionali, cap.*4. *particula* 1. vbi docet, Proprium Sacerdotem poſſe relinqui, cùm eſt notorij iuris fornicator. Vide Coninchium *de ſacram. quæſt.*64. *art.*8. *d.*5. & Suarez *diſp.*28. *ſect.*2.

ADVERTIT autem Suarez *num.*6. ex D.Bonau. 7
in Confeſſionali, loco citato, differentiam, quæ eſt inter eum, qui eligitur confeſſor pro vna vice, & eum,

Digitized by Google

eum, qui permanenter confeſſiones excipit; nam hic debet eſſe non modò iuſtus pro eo actu; ſed bonæ famæ, quia ſine ſcandalo nequit illi committi; quæ conditiones non requiruntur in altero, qui ſemel tantùm, aut bis id muneris obit.

QVÆSTIO II.

Vtrum in CONFESSARIO *requiratur ſcientia.*

8 NVLLVS dubitat: An neceſſaria ſit aliqua ſcientia ad dignè hoc munus obeundum. Id fatentur, vel ſupponunt Richard. 4.*diſtinct.*17.*artic.*2.*quæſt.*8. Gabriel. *quæſt.*1.*art.*3.*dub.*2. Adrian. *q.*4.*de Confeſſ. dub.* 7. *& quodl.*5.*art.*2. Caietanus *verb. Confeſſio neceſſaria.* Sylveſter *verb. Confeſſor.* 3. Antonin. 3.*part. tit.*17.*cap.*16. Nauar. *ſumma, cap.*4.*& in cap.* 1. §. *Caueat, de Pœnit. d.* 6. Petrus Soto *lect.*6. *de Confeſſ.* Suarez *diſput.*28.*ſect.*2. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.*10. *punct.*2. *col.*1445.

PROBATVR à D. Bonauent. primò *in Confeſſionali, cap.*4.*partic.*1. argumento Vrbani II. *cap.Placuit*, nam Confeſſarius debet peccatorem perditum reducere ad ſtatum ſalutis; at *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt*, vt dicebat Chriſtus. Eandem rationem affert S.Doctor *diſt.*17.*part.*3.*quæſt.*2.*argumento primo in ſecundo loco*, ex D.Auguſtino *libro de vera, & falſa pœnitent.* Aduertit verò S.Doctor, verba Auguſtini non excludere neceſſitatem iuriſdictionis.

9 PROBATVR ſecundò à S. Bonau. *argumento* 2. ex D.Bernardo. Quod ex charitate inſtitutum eſt, non poteſt contra charitatem militare: Sed Sacramentum hoc ad charitatem eſt inſtitutum: Ergo nequit contra charitatem miniſtrari; & ſi ineptus eſt miniſter, iam contra charitatem aget, priuando homines neceſſario medio ad ſalutem.

HINC ſequitur, graue peccatum eſſe Sacerdotis ignari ſuſcipientis munus confeſſoris; ſe enim, & alios damnationi emancipat, vt notant allegati Doctores, & communiter apud Baſſæum 4.*num.*4.

SYLVESTER autem, & alij excipiunt caſum extremæ neceſſitatis. Addit Sylveſt. cum D.Antonino, minùs peccare, qui eſt ignarus, & acceptat onus ex obedientia, quàm qui ex voluntate propria; attamen hoc valdè extrinſecum eſt, vt notant Suarez, & Nauarrus.

SEQVITVR verò, grauiter peccare ſuperiores, qui ignorantes deputant confeſſores, vt notat Suarez *numero* 8. Fulienſ. *cap.* 5. *reſolut.* 8. Baſſæus 4. *num.*14.

10 EODEM modo ſequitur, pœnitentem eligentem ſibi ignorantem confeſſionem, grauiter peccare, vt aiunt relati.

AVDIAMVS Seraphicum in Confeſſionalis procemio: *Cùm, ſecundum B. Gregorium circa principium, Cura paſtoralis ſit ars artium, regimen animarum, & occultiora ſint vulnera cogitationum, quàm viſcerum: Horrendum profectò eſt videre quoſdam Sacerdotes noſtri temporis, qui Sacram Scripturam, in qua præfati regiminis ars ſufficientiſſimè traditur, & iura Canonica, & ſcripta Doctorum, in quibus pleniſſimè declaratur, vel per torporem legere negligunt, vel per ignorantiam neſciunt, & tamen cordis Medicos in audiendis confeſſionibus, ſe profiteri imprudenter non metuunt, quando, qui pigmentorum vim neſciunt, videri carnis medici erubeſcunt. Talium ergo Deo odibili ignorantia, &c.*

HINC validum eruitur è D. Gregorio argumentum: Altior eſt ars medendi animæ, quàm corporibus; ſed grauiter peccat, qui medicam artem exercere audet, nec habet ſcientiam: Ergo multò magis, qui ſe medicum facit animarum. Imò vrget: Homo, niſi attrita ſit fronte, non audet, ſe medicandis hominibus exponere, ſi ſit ignarus. Qua igitur fronte aliqui ſe medendis animabus exponunt? Sic & Fulienſis. 11

ET *cap.*3. refert dictum Cœleſtini Papæ 38.diſt. *Nulli Sacerdoti liceat Canones ignorare*; & D.Auguſt. loc.cit. *Valde periculoſa Euangelica mina ſunt*, Matthæi 15. *Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.*

EST verò quæſtio: An etiam ad validè miniſtrandum Sacramentum hoc, neceſſaria ſit ſcientia.

Et quidem, quando ignorat formam, & vniuerſaliter peccata mortalia, non eſt aptus ad validè abſoluendum. Quando verò eſt ignorantia mortalium, & venialium aliquorum, non eſt ſatis, vt nullam reddat abſolutionem, vt dixi *ſectione* 3. *quæſt.*13. 12

PECCAT verò grauiter, qui eligit confeſſarium ignorantem, atque adeò hac mala fide ſubiens confeſſionem, indignè accedit, & ſecundùm Sanchez, infra citatum cum Diana, tenetur iterum confiteri peccata. Vide *locum citatum.*

At qui bona fide agit, non peccat, nec ſi poſtea cognoſcat Sacerdotem non cognouiſſe peccata mortalia, tenetur rurſus confiteri, vt docent Suarez *diſp.*28.*ſect.*2.*num.*14. Henriquez *lib.*2.*de Pœnit. cap.*14.*num.*5. Sanchez *tom.*1.*lib.*1.*cap.* 10.*n.*69. Diana *parte* 3.*tract.*4.*reſolut.* 121. contra Vaſquez *tom.*4.3 *part. quæſt.*93.*art.*3.*d.*2.*num.*2. Alioſque apud Suarez dicentes, quod ſicut pœnitens ſciens confeſſarium dormitaſſe, tenetur; ità & hic. 13

SED non eſt ratio eadem; nam in hoc caſu non percipit factum; at in illo præcepit; eſto non diſtinxerit grauitatem.

SIMILITER ex parte confeſſarij erit peccatum graue ignorantia notabilis pro ſtatu ſuo neceſſariæ ſcientiæ, quæ maior in Paſtore Ordinario exigitur, vt ait Fulienſis.

Si verò ſit negligentia grauis in interrogationibus neceſſariis, Antonius Fernandez *Exam. Theol. moral p.*4.*cap.*5. § 11. docet, Confeſſarium ex negligentia tali omittentem interrogationem neceſſariam, teneri monere pœnitentem. 14

SED Vincentius Filliuc. *tom.*1.*tractat.*3.*cap.*12.*quæſt.*7.*num.*374. & *in inſtruct. pro Confeſſionibus excipiendis*, oppoſitum tenet. Limitat tamen, ſi defectus ille eſt cum damno tertij, puta ob reſtitutionem, &c. aliàs verò ſufficit Confeſſario pœnitere. Ità etiam Nungus *addit.ad* 3.*part. tom.*2.*quæſt.*8.*art.*4.*d.*5.& Reginald. *tom.*1.*lib.*8.*cap.*3.*ſect.*2.*num.*31.

ADVERTIT verò Diana *part.*1.*tract.*15.*reſol.*2. pro conſolatione confeſſariorum, quod omittere aliquam interrogationem neceſſariam per inaduertentiam, vel obliuionem, non eſt mortale, vt ex Nauarro docet Bannez, & Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. Iudex, differ.*6 *num.*4. Circa præſentem quæſtionem vide Vaſquez 3.*part. tom.* 4. *quæſt.* 93. *art.* 3. *d.*8. Bonacinam *de ſacram. diſp.* 5. *quæſt.*7.*punct.*6 Suarez *diſp.*32.*ſect.* 6. Franciſcum Ortiz *ſumma*, *cap.* 24. *num.* 8. Onufrium *opuſc. de ſigillo*, *ſect.*4. *quæſt.*5. §. *ſequitur ſecundò.* Sotum *de teg. ſecreto, membr.*3. *quæſt.*4. Nauar. *cap.*26.*n.*14. Reginaldum. ſuprà, & alios. 15

ADDIT

Digitized by Google

16 Addit tandem Suarez *num.* 17. quod ſi etiam pœnitens, & Confeſſarius putant aliquid eſſe veniale, ſi poſtea nouerint eſſe mortale, non tenentur ad aliud, & multos allegat apud Cordubam *quæſt.* 9. Si tamen aduertat Pœnitens, Confeſſarium non capere culpæ grauis eſſentiam, quod ſæpè conjicit è pœnitentia, tenetur explicare. Sic & alij.

Aliqua adjiciam: Primum eſt, in neceſſitate debere ignarum abſolvere; ſic & virum doctum, vel iuſtum, qui non cadit lethaliter. Ità Fulienſis.

Deinde aduertat Confeſſarius ſtudio incumbere teneri, vt ſciat diſcernere inter lepram, & leprã, ſciant Cenſuras, & Reſeruata, ne malè abſolvat. Si autem dubium ſit, debet ſuſpendere iudicium, & ſtudere, vel peritum conſulere; ſed videat ne tali conferat, qui ad notitiam pœnitentis veniat. Ideò prudens ſit, non ſcrupuloſus, ſi aliquando non attentus; eſt enim humano modo impoſſibile non diſtrahi; nec moleſtè cõgat replicare, niſi dubitet claudere reſtitutionem, vel ſimile: Sciat, quæ frequentius accidunt, ibi: Sciat verò obligationem ſuam non Mathematicè, ſed prudenter metiendam. De his legat Nauar. *in Man. cap.* 4. & 26. Reginal. *lib.* 3. *num.* 144. Vaſquez *quæſt.* 93. *artic.* 3. Sylveſt. *verb. Confeſſor.* 3. Tanner. *de Pœnit. diſp.* 6. *quæſt.* 9. *dub.* 5. Crouſ. *ad cap.* 7. Reg. S. Franc. *lect.* 31. Laym. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 13. Suarez *diſput.* 28. *ſect.* 2. *tit.* 4. Filliuc. *tract.* 7. *Inſtr. Conf.* Rodr. *ſum. cap.* 61. Petr. Ledeſm. *cap.* 13. Bonacin. *diſput.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 4.
17 Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 8. Præpoſ. *de Pœnit. quæſt.* 7. Sylvium *ſupplem. quæſt.* 8. *art.* 5. Coriol. *de reſeru. part.* 1. *ſect.* 2. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 26. Baſſæum *v. Confeſſarius* 4. & alios hìc allatos.

QVÆSTIO III.

An iure antiquo exigeretur in Confeſſariis alia conditio.

18 Prima opinio eſt etiam approbationem Epiſcopi fuiſſe requiſitam, Gloſſ. *in cap. Biutrinſque*, Gloſſ. *in Clem. p. de Priui.* quam omnes Interpretes ſecuti ſunt, vſque ad Panormit. excluſiuè, vt ait Nauar. *infr. cit.* referens & Capellam Toloſanam, *deciſ.* 221. Ità & Canon. *relect. de pœnit. p.* 5. & indicat Ruard. *art.* 3. & hoc videtur colligi ex Decretis antiquis, dicentibus, non poſſe presbyterum reconciliare pœnitentem, ſine licentia Epiſcopi, vt habetur in Conc. Hiſpal. 2. *cap.* 7. & apud Damaſum *epiſtola* 4.

19 Oppoſita ſententia communis eſt, quam tenent Palud. *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 4. *num.* 17. & 18. & ibi Gabr. *quæſt.* 2. *art.* 3. *dub.* 5. Adrian. poſt *quæſt.* 5. *de Confeſſ. d.* 1. Caiet. Summa *verb. Abſolut.* Sylveſt. *verb. Confeſſor.* 1. *quæſt.* 5. Angel. *verb. Confeſſio* 3. *num.* 4. Antonin. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 9. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. circa finem, Medina *C. de Confeſſ. quæſt. de Sacerdote alieno per Parochum eligendo*, Victoria *ſumma, num.* 150. Nauar. *cap. Placuit, diſt.* 6. *n.* 49. vbi refert Panormitanum *in Clementina prima, de priuil.* & alios, Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 2.

Probatur à Suarez, quia cùm Paſtor ſit Ordinarius, poteſt delegare, neque tunc erit aliquod ius impediens, vel ex parte eius, vel ex parte pœnitentis. Sed ſolùm requiritur, ne ſine ordinarij licentia, id fiat, quem ſub nomine Epiſcopi nominabant Canones allegati, ſiue quia ſub Epiſcopi nomine continentur Parochi, ſiue quia tunc Epiſcopi erant ordinarij immediati. Quamvis loqui videantur de reconciliatione publica. Vide Suarez.

Hæc ratio eſt D. Bonauenturæ *diſt.* 17. *part.* 3. *quæſt.* 2. *in corpore*, vbi hanc tenet ſententiam. Ità, vbi Tridentinum Concilium non eſt receptum, id poteſt Parochus, & Religioſi ibi non ſubjiciuntur Epiſcopi approbationi, ſi habeant priuilegia excipiendi Confeſſiones. 20

QVÆSTIO IV.

An etiam poſt Concilium Sanctum Tridentinum poſſit Parochus delegare non approbatum ab Epiſcopo.

Novum Sacri Concilij Decretum, *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reform.* recenſebo: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant*; (ſcilicet poteſtatem Ordinis in Corpus Chriſti Myſticum, vt in ſuperioribus declaratum eſt;) *decernit tamen S. Synodus, nullum etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: priuilegiis, & conſuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obſtantibus.* 21

Igitur decernit, ne Sacerdos Confeſſionibus audiendis applicetur, niſi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Epiſcopo approbatus ſit.

Neque excipiuntur ab hac prohibitione quicunque alij, puta Laureâ Doctoratus inſigniti, Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, vt quidam voluerunt: nam Concilium vniuerſaliter loquitur. Addit Concilium confeſſiones ſæcularium; nam regularibus relinquit proprios modos approbationis per ſuos Prælatos, qui ideò poſſunt exponere ſuis ſubditis Confeſſorem non approbatum ab Epiſcopo. 22

Hinc, ſi Regularis habeat facultatem eligendi Confeſſorem, poſſe eligere, quem inuenerit ſibi idoneum, licet ab Epiſcopo approbatus non ſit, aduertit Suarez *num.* 5. & Nauarrus *ſumma, cap.* 4. *num.* 7.

Includuntur etiam Sacerdotes, ne horum Confeſſiones audiantur ſine præfatis cautionibus. 23

Dubitatum autem fuit Romæ: an Prælati, puta Epiſcopi, habentes à iure facultatem eligendi Confeſſorem, comprehendantur nomine Sacerdotum in decreto.

Romæ in Congregatione decem Cardinalium tractatum fuit dubium, & quinque pro alterutra parte ſteterunt.

De hac ſententiarum diuerſitate conſultus Gregorius XIII. Pontifex maximus reſpondit: In re dubia tutius eſt adhærere decreto Concilij Tridentini. Ideò negatiuè reſpondent communiter Doctores, apud Dianam, *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 1. 24

Oppoſitam tamen ſententiam tenent Villalobos, Valerus, & Coriolanus apud Dianam: ratio eſt, quia facultas eorum eſt inſerta in iure, cui nequit detrahi per excluſionem generalem priuilegiorum, vt regula Canoniſtarum docet, & tradit Decius, *conſ.* 165.

Itaque ſi Sacerdotes omnes volunt eligere confeſſarium,

Digitized by Google

feſſarium, tenentur eligere approbatum etiam Epiſcopi, qui nomine Sacerdotum continentur, de quo vide Panormitanum *cap. Non pot. ſt, numero 3. de ſententia, & re iudic.* Ideò ipſi eligentes confeſſarios ſubditos, dant eis iuriſdictionem; ſi autem velint alienos, debent approbatos ab eorum Epiſcopis eligere, vt habetur in declaratione Cardinalium 1558. & 1560.

25 Hinc ſoluitur facilè diſputatio; quoad Parochos; an hi poſſint delegare iuriſdictionem Sacerdoti non approbato. Iam enim Alexander VII. Pontifex Maximus id prohibet, vt abundè viſum eſt *tom.4. tractat. de actibus humanis, diſputat. 17. quæſt.* 10. iuxta Decretum dicti Alexander VII. Sententiam tamen affirmatiuam tuentur, ex Dominicana religione, Magiſter Ioannes Gallo, qui Concilio Tridentino interfuit, & Magiſter Ioannes Orelana, profeſſores publici Theologiæ in Academia Salmaticenſi, quos refert, & ſequitur Petrus Ledeſma, *Tomo 1. de Pœnitent ſacram, cap. 12. concl. 5.* Ludouicus de S.Iuan *ſumma de Pœn.quæſt. 7. art. 2. diffic.* 12. eamque probabilem cenſet Ioannes de Cruz *in Direct. conſc.p.2. de ſacram.Pœn.quæſt.5. dub.6. concl.2.*

26 Probatvr, quia cùm Parochus ſit proprius Sacerdos, & Paſtor ſuorum ſubditorum, habet iure diuino poteſtatem delegandi Confeſſores pro ſuis ſubditis, imò & iure Eccleſiaſtico antiquo, vt patet *in cap. Omnis vtriuſque ſexus.* Hæc autem poteſtas non videtur ablata per Concilium Tridentinum, quod ſolùm intendit abrogare priuilegia Bullæ, & conſuetudines audiendi Confeſſiones ſine Epiſcopi approbatione; quod autem Parochus poſſit delegare confeſſores pro ſuis ſubditis, non eſt priuilegium, ſed iure Diuino, vel Eccleſiaſtico antiquo.

27 Hæc ſententia eſſet plauſibilis, niſi extaret in contrarium declaratio Eminentiſſimorum Cardinalium Sancti Concilij Interpretum, quam afferunt, & iniungunt Petrus Fay *addit.ad 3.partem,quæſt.8. art.5. dub.* 1. Baſſæus *verb. Confeſſ. n.3.* & ità hanc ſententiam ſequuntur Villalobo *tomo 1. tractat. 9. diffic.49.num.9.* Sancius *ſelect. diſput.* 48. *num.* 51. Regius *in reſol. caſu* 61. Fagundez *precep. 2. lib. 7. num.42.* Diana *part 3. tractat.4. reſol.* 146. Suarez *loco citato.* Ratio eſt, quia Concilium excludit omnes alios, præter Curatos, & approbatos ab Epiſcopo: Ideò S. Congregatio declarat abſolutionem irritam, & Confeſſionem, cum reſciuerint, iterandam.

28 Ex decreto illo Concilij habetur, poſſe Parochum deputare alium Parochum ad Confeſſiones audiendas in ſua Parochia, & ità Parochi ſunt eligibiles per totum mundum ad Confeſſiones audiendas ſine Epiſcopi approbatione. Vide Fagundez *precep.2. lib.7. cap.2. num.35.* Fillincius *tom.1. tract.7. num.257.* Suarez *loco citato*, Toletum *lib.3. cap.13.* Diana *loco citato*, Etſi oppoſitum teneat Pater Leo *de officio & poteſt.Confeſſarij, tom.2. recoll.4. num.79.* Gutticrez *lib.1. Can. qq. cap. 27. num.21.* Hanc fuiſſe ſententiam grauiſſimorum Patrum, qui concilio interfuere, & omnium Theologorum, & Iuriſperitorum Salmatic. referunt Henriquez, & Suarez.

Probatvr ex Concilio, quia in his beneficiatis nullam aliam approbationem requirit, nec antiquum ius minuit, niſi in hoc, vt ſit ab Epiſcopo approbatus

29 Afferunt in oppoſitum declarationem Cardinalium, ſed incertam; nuſquam enim inuenitur.

Tandem nomine Epiſcoporum includuntur eorum Vicarij, eſt enim actus Iuriſdictionis; non Ordinis. Idem dicendum de Capitulo, ſede vacante, quod ſuccedit in iuriſdictionem æqualiter, vt habent Canoniſtæ, *in cap. Cum olim, de Maiorit. & obedient.* vbi vide Felin. *verſ.6.* Idem de Abbatibus exemptis ab Epiſcopi iuriſdictione, ait Suarez *diſputat.28. ſect.1.* Et probat ex vſu; Subſcribunt Fag. *prec.2. lib. 7. cap. 2. num. 54.* Tanner. *diſp.6. q.9. d.2.* Filliuc. *tract.7. num.157.* Baſſæus *num.6.*

Prælatos Epiſcopis inferiores ſæculares teneri Confeſſarium approbatum eligere docent Diana *part.3. tract.2. reſol.* 1. & alij, ac Baſſæus *verb. Confeſſ.2. numer.11.* Etſi probabile dicat oppoſitum cum Paſqualigo *deciſ.93.* cenſente, non ſatis reuocatione priuilegiorum in Concilio abrogatum, *cap. Final. de Pœnitent.* cum ſit in corpore iuris, & ideò debeat ſpecialis mentio de hoc fieri, quia hæc non ſunt priuilegia; ſed canones, vt notant Suarez, Salas, Caſtro Pal. & alij, apud eum.

Dvbitatvm fuit: An eo decreto incluſi ſint Regulares. 30

Videtvr indubitabile, etenim Concilium vniuerſaliter decernit; *non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis.* Ideò plures ſequuntur, apud Dianam *part.3. tract.2. reſolut.* 14. Pius quidem V. motu proprio, trigeſimo actauo, 1567. id ſpeciali priuilegio conceſſit Magiſtris Theologiæ, reuocando hac in parte Concilium Tridentinum, vnde habes iure Concilij neceſſariam etiam Regularibus approbationem. Sed nouo motu proprio quadrageſimo quarto 1571. reuocauit priorem motum. Id ipſum confirmauit Gregorius XIII. anno 1572. motu proprio quintodecimo, & reduxit ad formam Concilij.

Hinc reuocata viſa ſunt priuilegia Innocent.VI. 31 *Bulla* 1. Sixti IV. *Bulla* 37. Leonis X. conceſſa Regularibus audiendi Confeſſionis familiarium ſuorum ſæcularium abſque Epiſcopi licentia: Attamen S. Congregatio id conceſſit pro familiaribus, qui non ſolùm miniſtrant, vt tonſores, Monaſterio, ſed ibi viuunt, vt referunt Tamburin. de iure Abbat. *tractat.2. diſputat.6. quæſito 16.* Rodriquez *in Bullar.* poſt Bullam Gregor. XIII. Ioannes de la Cruz *de ſtat. relect. libro 2. cap. 5. dub. 4.* vbi etiam refert priuilegia ſuprà lata, Tannerus *diſp.6. quæſt.9. dub.2.* Barboſa de *poteſtate Epiſcop. part.2. allegat. 25. num.65.* Imò videtur id annuere Concilium Tridentin. *ſeſſ.25.cap.11.* Et licet Gregorius XV. 1622. videatur derogare, tamen hæc conſtitutio nondum eſt executioni mandata, vt notat Sancius *ſelect.diſput.48.* Ideò probabilis eſt ſententia dicens id licere. Ità Lezan. *tomo 2. cap. 16. numero 16.* Baſſæus *verbo Confeſſar. 3. numero 4.* eamque omnes tuentur, Bordon. *reſolut. 34. numero 41.* citans Megalam, Graff. Homobonum, Peyrinum, Fernandum, & alios. Vide *tom.4. diſputatione 16. quæſt.* 10.

Refervnt tamen aliqui declarationem S.Congregat.1612. in oppoſitum, ſed remitto, non inueniens eam, vt ſupra dictum eſt. 32

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An hæc approbatio non modo petita, ſed obtenta eſſe debeat.

33 VIDETVR ſanè à S. Concilio definita: ait enim: *Approbationem obtineant.*

ATTAMEN Nauar. *man. cap.* 27. *num.* 264. Rodr. *tom.* 1. *qq. reg. quaſt.* 59. *art.* 1. Miranda *tom.* 1. *q.* 45. *articul.* 5. de la Cruz, *de ſtat. relect. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 1. Fagund. *prac.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 15. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 11. Cœleſtinus *compend. Theol. moral. tractat.* 1. *cap.* 16. Diana *parte* 3. *tract.* 2. *reſol.* 25. *& part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 45. cenſent ex Clementina: *Dudum, de ſepult.* inſita in corp. iuris, ſatis eſſe, ſi licentia ſit petita, tametſi irrationabiliter negetur, neque ſatis derogari à Concilio Tridentino, quia talibus non derogatur, niſi fiat ſpecialis mentio. Adde id Prædicatoribus, & nobis Minoribus conceſſum à Concilio Generali Viennenſi, quo approbante Clementina relata, eſt in corpus iuris. Itaque debuiſſet nominari in derogatione. Ità enim leges moderniores, quando in communi tantùm loquuntur, trahuntur ad ſenſum legum antiquarum, vt egregiè probat Nauar. *in cap.* Placuit, *de Pœnit. d.* 6. *num.* 147. Cùm igitur Tridentinum recentius non reuocet in particulari, trahendum eſt ad ſenſum Clementinæ, *Dudum.*

34 OPPOSITAM adhuc tuentur Suar. *diſp.* 28. *ſeſſ.* 5. Sylveſt. *in ſupplem. quæſt.* 8. *art.* 5. *quæſito* 4. Filliuc. *tom.* 7. *num.* 257. Coninch. *diſput.* 8. *dub.* 7. *num.* 58. Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 3. *d.* 3. Fernand. *p.* 3. *c.* 6. §. 9. credunt enim derogatum Clementinæ *Dudum.* Hoc tenendum, decreto Alexand. VII. 24. Februarij 1665. vt diſcuſſum, eſt loco ſuprà citato.

QVÆSTIO VI.

Cuius EPISCOPI *approbatio requiratur.*

35 PRIMA opinio eſt, approbationem cuiuſque Epiſcopi ſufficere. Lex enim Concilij nil determinat, quàm, vt ab Epiſcopo approbetur. Ità Henriquez *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 12. §. 4. Corduba *ſumma Hiſp. quæſt.* 10. Alph. Vega *ſum. parte,* 1. *cap.* 62. *caſu* 16. Petr. Ledeſma *de pœnit. cap.* 17. Reginald. *lib.* 1. *num.* 186. Coninch. *diſput.* 8. *dub.* 7. *num.* 53. Hinc Sancius *in ſelect. d.* 44. his relatis, probabilem æſtimat: & ità confeſſarium ab vno Epiſcopo approbatum, & extra Diœceſim eius excipientem confeſſiones, non peccare contra religionem debitam Sacramento; delinqui verò, dum via certa pro incerta aditur ſine cauſa. Hanc ſententiam probabilem cenſent Sanchez *de matrim. diſp.* 34. Fagundez *prac.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. Caſpenſis, reſpectu' Regular. mendic, *tract.* 11. *diſp.* 3. *num.* 31. Vide etiam dicta à Diana *part.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 59. vbi pro hac ſententia citat Ludouicum Cellotium Societ. Ieſu *lib.* 5. *de Hierarchia, cap.* 25. Stephanum Baunij *in Theol. mor. parte* 1. *tract.* 4. *quæſt.* 4.

36 ALII volunt, exigi approbationem Epiſcopi loci, vbi fit confeſſio. Ità Gutierez *lib.* 1. *can. qq. cap.* 27. *à num.* 6. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 9.

TERTIA opinio exigit approbationem Epiſcopi ipſius pœnitentis. Ità ſentiunt multi Theologi, & Iuriſperiti, eamque ſequitur nunc Sylvius *ſuppl.* 3. *part. quæſt.* 8. *art.* 5. *quæſito* 5. atque Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 6. probabilem credit.

QVARTA opinio eſt exigi approbationem Epiſcopi ipſius Confeſſarij. Ità Suarez *loco citato,* Filliuc. 37
tract. 7. *num.* 260. Reginal. *lib.* 1. *num.* 184. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 7. *num.* 50. Fernand. *part.* 3. *cap.* 6. §. 9. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 15. Tannerus *diſp.* 6. *quæſt.* 9. *num.* 25. Amicus *tom.* 8. *d.* 15. *num.* 117. hanc cæteris præfert Baſſæus *verb. Confeſſar.* 3. *num.* 9.

Ex his prima, laxior eſt, & nimis ampla, nec ad mentem Concilij.

SECVNDA iam refutata eſt *ſect.* 4. *quæſt.* 3.

TERTIA, & Quarta examinandæ ſunt.

SANE quarta videtur aſſerta in declaratione Cardinalium, quæ habetur in Collegio Conimbricenſi, 38
quam refert Suarez. Circa illa particulam: *Nullum etiam regularem,* ſic habet: *Sanctiſſimus D. N. declarauit, tempore iubilæi, poſſe omnes regulares confiteri peccata ſua Sacerdotibus approbatis ab Ordinario ad audiendas confeſſiones;* in Bulla enim non fit mentio niſi de Ordinario eorum, qui audituri ſunt confeſſiones; non autem de Ordinario pœnitentium. Ità Fulienſ. *lib.* 3. *cap.* 5. *reſol.* 7.

VIDETVR autem declarare non modò verba Bullæ; ſed etiam Concilij.

DEINDE hæc declaratio, licèt nominet Regulares, tamen eſt vniuerſalis omnibus.

PRÆTERA videtur declarare, non eſſe neceſſariam approbationem Epiſcopi pœnitentis.

CONFIRMATVR ex alia declaratione Gregorij XIII. apud Suarez: *Sanctiſſimus D. N. audita relatione Congregationis, declarauit, Epiſcopum vigore priuilegij, de quo* in cap. Fin. de pœnitent. & remiſſ. *non poſſe ſibi eligere Sacerdotem, ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit ad formam huius decreti admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas confeſſiones.* 39

SVPPONIT ergo ex decreto Concilij neceſſariam approbationem Epiſcopi ipſius Sacerdotis.

INCIPIT verò hinc Suarez aliqua dubia proponere. Primum eſt: Cur à Regularibus poſtuletur in 40
illis declarationibus Cardinalium, vt eligant Sacerdotem, qui approbatus ſit à ſuo Ordinario Epiſcopo, cùm Concilium declaret, ſe non loqui de pœnitentibus regularibus; & ideò diximus ſuprà ad audiendas confeſſiones regularium non eſſe Confeſſariis neceſſariam approbationem Epiſcopi alicuius.

RESPONDET, conſiderato iure Regularium, nil addidiſſe Concilium ad eorũ ius confitendi inter ſe: 41
At verò hic agi de priuilegio Iubilæi, conceſſo Regularibus ad eligendũ Confeſſorẽ, quod non eſt conceſſum, niſi iuxta formam Concilij, & ideò per illud non poſſunt eligere confeſſorem, niſi approbatum ab Epiſcopo. Itaque Confeſſarij deputati à Prouincialibus non ſunt idonei. Idem ſentiunt Naldus *ſumma verb. Indulgentia, num.* 9. Molfeſius *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 16. *num.* 27. Henriquez *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 6. *num.* 4. in Gloſſa, *littera K.* Homob. *tract. de reſer. p.* 1. *cap.* 6. Lopez *part.* 1. *cap.* 26. Ledeſma *tom.* 1. *de ſacram. Pœnit. cap.* 13. *dub.* 6. & hanc ſententiam amplexi ſunt Patres Societatis Ieſu, & eam obſeruant in praxi. Vide Fagundez *prac.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. Reginald. *lib.* 1. *num* 175.

OPPOSITAM tamen ſententiam ſuſtinent Rodriquez in explicatione Bullæ Cruciatæ §. 9. *dub.* 6. 42
num. 9. Ioannes Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb.* Abſolutio, *differ.* 1. *num.* 33. *& ſeqq.* vbi latè tractat hanc

Digitized by Google

hanc quæſtionem, & tandem concludit: *Supradi-
ctis tamen non obſtantibus teneo negatiuam opinionem.*
Vnde dicendum eſt, quòd per facultatem Bullæ
Cruciatæ, & Iubilæum, nulla alia exigitur approba-
43 tio, quàm illa Prælati regularis, maximè ſtante illa
declaratione Clementis VIII. per quam tollitur
omne dubium verborum illorum oppoſitorum in
plumbea Cruciatæ, & Iubilæi, ſcilicet approbati ab
Ordinario. Si enim in omnibus ſpectantibus ad
confeſſiones regularium ſtandum eſt ſtatutis, &
conſtitutionibus ordinum, & Prælatorum diſpoſi-
tionibus; ad quid quærimus, ſi vltra id requiratur
approbatio Epiſcopi, cùm ſatis conſtet, non requiri;
nam ſi voluiſſet, id dixiſſet, *cap.* Ad audientiam, *de
decimis.* Eandem rationem docet Fernandez *in exam.
reſol. Moral. part.3. cap.9. §. 8. num.7.* Zanard. *in
direct. part.1. de ſacram. Pœnit. cap. 21. quæſt. 32.*
Coriol. *de caſibus reſeru. p.1. ſect.3. art. 16.* & alij,
non ſolùm ſi regularis confiteatur approbato à ſuo
ſuperior, ſed etiam è alterâ ab Religione. Nec renuit
Diana *part.3. tract.2. reſol.21.* Idem ſentiunt Bona-
cina *loco citando*, Zerola *de Pœn. cap. 15. quæſ.1. &
cap.16. quæſ.8.* & Sorbus, Ioan. Cruz *lib. 2. cap.6.*
Baſſæus *verb. Confeſſar.3. num.17.*

NEQVE mihi affert moleſtiam prima declaratio
44 Cardinalium: hæc enim eſt priuilegium extenſi-
uum, vt tempore Iubilæi poſſint regulares confiteri
Sacerdoti approbato ab eius Ordinario: Hinc enim
infertur, etiamſi non approbatus ſit à ſuperioribus
Religionis, valere; cùm enim in decreto Concilij
relinquantur Regulares arctati ſuis ſuperioribus;
item in priuilegio Iubilæi eximuntur, vt poſſint
confiteri confeſſori deputato ab Epiſcopo; nam de
cætero, Concilium non erat hac de re interpretan-
dum, cùm Ordinarium Regularium relinqueret
Prælatum, iuxta priuilegia, & de confeſſionibus
regularium eſſet tantùm ſermo. Quare non fuiſſet
declaratio Concilij illa, ſed nouum ius ſupra edi-
tum à Concilio. Hoc aduertit etiam Bonacina *diſ-
putat. 5. quæſt. 7. punct. 4. §.2. num.25.* nam Bulla
dicit: *Vt poſſint eligere confeſſarium, &c.* quod ſanè
priuilegium eſt; alioqui Regulares eſſent peioris
conditionis, quàm ſæculares.

ALTERA verò declaratio Pontificis nil obeſt;
45 ſolùm enim pro Epiſcopis declarat, quòd volentes
eligere Sacerdotem alienum in ſuum Confeſſorem,
approbatus ſit à ſuo Epiſcopo. Hoc igitur ius eſt
particulare circa Epiſcopos; nil verò dicit circa Re-
gulares, quibus relinquit ſuos Confeſſarios depu-
tandos, iuxta ritum priuilegiorum, & ideò nil de eis
innouat, niſi ad audiendas confeſſiones ſæcularium,
vt conſtat ex decreto ſuprà allato; & Pontifex non
intendit aliquid addere, vel mutare in Concilio, vt
fatetur Suarez *num.9.*

46 PROBO autem ex hoc vltimo fundamento con-
ceſſo à Suarez, etiam in genere, Epiſcopum, à quo
facienda eſt approbatio, eſſe debere ipſius pœniten-
tis Epiſcopum: nam Concilium ibi intendit refor-
mationem, vt ſatis prouideatur regimini Eccleſiæ.
Certum eſt autem incumbere Epiſcopis ouium ſua-
rum notitiam, & prouidam enutritionem in ſpiri-
tualibus paſcuis, vt proteſtatur initio Concilium, &
ità oportuit dare illis aptos Paſtores, iuxta earum ne-
ceſſitatem notam; hanc autem notitiam non habet,
aut habere poteſt per ſe, niſi proprius earum Paſtor,
& Epiſcopus. Igitur voluit Concilium, vt proui-
derentur confeſſarij apti ab Epiſcopis ipſorum pœ-
nitentium; non autem confeſſorum, qui non ſunt
vbique pro omnibus apti, vnus enim confeſſarius
vni gregi eſt aptus; non alij.

PRÆTEREA oriretur multa incommoda, & per- 47
turbationes, ſi ad gregem vnius Epiſcopi poteſt qui-
vis confeſſor, ab alieno Epiſcopo approbatus ingredi
regendo, & Sacramentis paſcendo.

TANDEM iam ſequeretur, approbatum ab vno
Epiſcopo, manere approbatum pro tota Eccleſia,
quod viri prudentiores, & eruditiores non conce-
dunt hoc tempore.

ET hæ ſunt rationes D. Bonauent. *diſt.17. part.3.
quæſt.2. in corpore*, quæ ſanè validæ ſunt.

VRGEO deinde in caſu Iubilæi conſuetudinem
Religionum, quæ ſuis confeſſariis vtuntur etiam
non approbatis ab Epiſcopo; neque verò credendæ
ſunt errare, maximè cùm in facie Eccleſiæ operen-
tur, & non corrigantur; eſſet enim magnus error, ſi
Iubilæi non acquirerentur à regularibus, qui ſunt
præcipui deſtinati ad placandum Deum tempore
neceſſitatum, quæ in Iubilæis elargiendis ſpe-
ctantur.

PRÆTEREA quinimò Clemens VIII. in ſua 48
Conſtit. edita, die 3. Nouemb. 1590. quam refert
Quaranta, *verb. Confeſſor. pag.197.* noſtram ſenten-
tiam approbare videtur, vt notant Valerus, Diana,
Bonacina, & alij.

QVÆSTIO VII.

An vnius EPISCOPI *approbatio pro vniuerſa Eccleſia ſufficiat.*

QVI docent, neceſſariam eſſe approbationem 49
Epiſcopi loci, vel pœnitentis, conſequenter
negant ſufficere approbationem vnius Epiſcopi pro
tota Eccleſia ad quamcumque delegationem, ſiue
fiat ab inferioribus Prælatis, ſiue ab ipſo Papa, niſi
expreſsè in iure Concilij Tridentini diſpenſet. Sic
Ioan. Guttierez *lib.1. Canon. quæſt. cap.27.* Emanuel
Rodericus in expoſitione Bullæ §.5. vbi refert Ar-
chiepiſcopum Valentinum conſuluiſſe de hoc Emi-
nentiſſimos Cardinales, eoſque ità reſpondiſſe: *Con-
gregatio Concilij reſpondet, approbatum ab alio, quàm
à Valentino Epiſcopo in Diœceſi Valentina, non cenſe-
ri approbatum ab Ordinario.* Refert etiam hanc ſen-
tentiam, à viris doctis multis acceptam. Sic Bello-
chius *in Praxi, part.1. quæſt.2. num. 24.* Floronus
de caſibus reſeru. part.1. cap.4. §.11. Sotus *4. diſt.18.
quæſt.1. art.4.* Chapeauil. *tract. de caſibus reſer. p.1.
cap.4. diffic.9.* Hugolin. *de poteſtat. Epiſcopi, cap.36.
n.3.* qui ſanè loquuntur præcipuè, quoad abſolutio-
nem à reſeruatis, cum Fulienſis *cap.5. reſol.7.* conce-
dente ſolùm in neceſſitate.

SECVNDA opinio cenſet poſſe approbatum in 50
vno Epiſcopatu abſolvere, ſi delegetur à Parocho [illegible]
tota Eccleſia. Ità Henriquez *lib. 3. de Pœnitentia
quæſtione 15. & 8. de Indulgent. lib.8.* Medina *prima
ſecunda, quæſt.19. art.6.* Suarez *diſputat.28. ſect.7.*
Reginaldus *libro 8. num.188.* Filliucius *tractat. 7.
n.261.* Diana *part.1. tract.11. reſ.7. & part.3. tract.
4. reſ.109.* Cruz *direct. de Pœn. quæſt.5. d.9.* Præpoſ.
de Pœn. quæſt.8. d.4. Cord. *ſum. quæſt.10.* Villalob.
tom.1. tract. 9. diff.59. adducens etiam Paludan. ac
Caiet. Affertur etiam Palat. 4. *d.17. pag.265.* ſed
col.238. ad primam inclinat. Hanc probabilem ait
Baſſæus *verb. Confeſſar.3. n.11.* addens cum ſuo Suar.
debere eſſe approbatum à ſuo Epiſcopo, & non ſe-
cundùm quid, pro certo loco, tempore, perſonis.
Talis eſt etiam data ab Epiſcopo pœnitentis appro-

batio. Hanc verò eligi poſſe Bullæ Iubilæi virtute, ait cum Diana, *part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 9. *& part.* 5. *tract.* 12. *reſol.* 45.

51 Ratio eſt, quia Concilium exigit ſolùm, vt ſit approbatio ab Epiſcopo. At Doctores primæ ſententiæ ſupponunt, Concilium loqui de Ordinario pœnitentis. De hoc verò ſatis ſupra *quæſt.* 6. Ideò ad eam remitto. Monet tamen Fulienſ. non poſſe, ſi Epiſcopus loci renuat.

Quæstio etiam eſt: an Regulares, ab Epiſcopo vnius diœceſis approbati, poſſint audire in alia diœceſi confeſſiones incolarum. Loquor ex vi approbationis Epiſcopi. Id ſanè aſſerunt authores ſecundæ ſententiæ: alij verò negant. Suarez *diſput.* 28.

52 *ſect.* 7. *n.* 8. id ait verum eſſe, ſi Regularis ille mutet domicilium in aliam diœceſim. Nititur illo ſuo fundamento, quod debet eſſe approbatus à ſuo Epiſcopo Ordinario; tunc autem Ordinarius illius diœceſis eſt alius. Similiter dicendum, virtute priuilegiorum ſuorum, non poſſe in alia diœceſi abſolvere. Sic declarauerunt Pius V. & Gregorius XIII.

Maior difficultas eſt: An, dum alias excurrunt diœceſes, poſſint ex vi ſuorum priuilegiorum vbique abſolvere.

Respondetvr negatiuè ex *prædictis Motibus*, præcipuè Gregorij, qui conceſſit Religioſis Societatis Ieſu, vt poſſint audire confeſſiones, dum iter agunt, & vbi non ſunt approbati, ſi alibi approbati ſunt: Ergo ex vi ipſius approbationis, & communium priuilegiorum non poterant.

53 Præterea refert Nauarrus *cap.* 27. *num.* 266. Sixtum IV. conceſſiſſe Mendicantibus, vt poſſint audire confeſſiones omnium, qui ad ſua loca, confitendi cauſa veniunt, licèt non fuerint ex Epiſcopatu, cui fuerint præſentati: Ergo ex vi communium priuilegiorum cum ſola approbatione in ſuo Epiſcopatu non poſſunt confeſſiones externorum audire; ſed tantùm id poterunt ex vi illius ſpecialis priuilegij. Tandem omnia indulta de hoc reuocata ſunt ab Vrbano VIII. 17. Septemb. 1628. Sed non vbique ſeruatur, vt ait Baſſæus *num.* 19. Vide Dianam *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 110. 146 160. Crouſ. *ad cap.* 7. *Reg. lect.* 27. Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *num.* 11. Sancius *ſelect. diſp.* 44. *num.* 17.

54 Ex dictis habes, requiri ex Concilio Tridentino approbationem vnius Epiſcopi, nec poſſe Sacerdotem ſimplicem exponi à Parocho ad audiendas ſuorum Parochianorum Confeſſiones. Ità communiter Fagundez, *præc.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 43. Zanard. *in direct. part.* 1. *de ſacram. Pœnit. cap.* 26. Nungus *addit. ad* 3. *part. quæſt.* 8. *art.* 5. *dub.* 7. *ad* 4. Si tamen negant etiam de approbato ab alio Epiſcopo; ſed de hoc ſuprà. Vnde Ioan de la Cruz *in direct. part.* 2. *de ſacrament. Pœnit. quæſt.* 5. *dub.* 6. Eſt enim (ait) hæc facultas data *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, nec ablata per Tridentinum; ſed ſolùm ſtatutum, ne Parochi poſſint iudicare de idoneitate Confeſſorum. Idem ſentiunt Henriquez *lib.* 7. *cap.* 12. Coninch. *de ſacram. diſp.* 8. *dub.* 7. *num.* 57.

55 Ex quo ſequitur, tales confeſſarios, è delegatione Parochorum audientes confeſſiones, non poſſe puniri ab Epiſcopis, vt notat Sancius *ſelect. diſp.* 48. *num.* 52. Diana *part.* 3. *tractat.* 4. *reſol.* 110. Ratio eſt, quia probabili ſententia nixi operantur. Addit verò Diana, ad praxim aliam ſententiam ſeruandam.

QVÆSTIO VIII.

An approbatio ſemel conceſſa poſſit reuocari.

Svppono, approbationem ex iuſta cauſa reuocari poſſe, quod ſaltem in ſæcularibus ſubditis Epiſcopo videtur certum: poſſunt enim fieri indigni, nullum enim eſt ius, quod reuocationem prohibeat: Ergo. Confirmatur *ex capite Accepimus*, de ætate, & qualitate, vbi dicitur, Ordinatos reputari idoneos ad beneficium, niſi fortè poſtquam promoti fuerint, reddiderunt ſe indignos. Poteſt ergo, qui idoneus erat, fieri indignus, atque adeò eius facultas reuocari, vt aduertit Suarez, *diſputat.* 28. *ſect.* 8. 56

Qvæstio verò præcipuè eſt: An reuocatio ſit nulla, ſi fiat ſine iuſta cauſa. 57

Negant Turrianus *de Pœnit. quæſt.* 8. *artic.* 1. *diſput.* 26. *dub.* 3. ex Vaſquez. Imò Sancius *ſelect. diſp.* 48. *num.* 23. tenet, poſſe id Epiſcopum facere nullà interueniente cauſà.

Sed non poſſe Epiſcopum ſine iuſta cauſa licentias iſtas reuocare, aiunt Diana *parte* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 22. cum Portel. *in dub. reg. verbo, Confeſſoris præſentatio.*

Imò addit Diana cum Suarez, *loco citato, dub.* 7. talem reuocationem eſſe nullam. Ratio eſt, quia eſt reuocatio iniuſta ſententiæ, iuſtæ iam prolatæ. Et licèt, quoad ſæculares (ait) non ſit ità certa; tamen quoad Regulares eſt certa, vt docet etiam Henriquez, *lib.* 3. *de Pœn. cap.* 6. *num.* 4. & Peirinus *de priuil. Minim.*

Neqve eſt contra Concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. non enim voluit confouere aliquorum odia in Regulares; ſed ſolùm decernere, vt apti, & idonei eligantur. Adducit autem Peirinus Nauarrum, Mirandam, Rodriquez, & alios aſſerentes Clementinam *Dudum*, *de ſepulturis*, per Tridentinum non eſſe reuocatam. 58

Igitvr, ſi Regulares poſſunt audire confeſſiones, ſi iniuſtè eis licentia denegetur ab Epiſcopo, vt mox dicam cum multis, eas poterunt adhuc excipere, ſi iniuſtè reuocetur. Hanc ſententiam tenet Diana ſuprà cum Zanardo *in direct. Theol. part.* 1. *cap* 24. §. 7. ſuadet tamen Diana, vt regulares cedant, ſi id contingat. 59

Et quidem poſſe regulares audire confeſſiones, ſi iniuſtè ab Epiſcopo excludantur, docet Cochier. *de Iuriſd. ordin. in exempt. parte* 4. *quæſt.* 77. Layman. *in Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 4. Finellus *de caſibus reſeru. cap.* 3. *num.* 3. Henricus Villalobos *tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 53. Peirinus *de Religioſo ſubdito, tom.* 1. *quæſt.* 1. *cap.* 21. §. 2. Miranda *in Manuali Prœl. tom.* 1. *quæſt.* 45. *art.* 6. Nauarus *Manuali, cap.* 27. *num.* 264. Henriquez *lib.* 3. *de Pœn. cap.* 6. *num.* 4. Ioan. de la Cruz *de ſacra Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *d.* 1. Rodriquez *qq. regul. tom.* 1. *quæſt.* 59. *art.* 2. Et *in addit. ad Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num.* 30. Sotus 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. Graffius, Angelus, Vega, Cenedus, quos citat, & ſequitur Fagundez, *præc.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 15. Nam in Clement. *Dudum*, de ſepult. ipſo iure approbantur mendicantes ad confeſſiones audiendas, ſi Epiſcopi ex odio non approbauerint: & Concilium Tridentinum non reuocare dictam Clementinam, probat ſolidè Fagundez, & ante illum Doctores citati. 60

Contra

61 Contrarivm ſanè docent Suarez *diſput*.28. *ſect*.1. *numer*.5. Coninch. *de Sacrament. diſputat*.8. *dub*.7. *num*.58. Filliucius *tomo* 1. *tractat*.7. *cap*.9. *num*.257. Barboſa *in Collect. tom*.3. *part*.2. *libro* 3. Clem. *titul*.7. Clement. *Dudum, numero* 8. Sylvius *addit. ad* 3 *partem, quæſt*.8. *articul*.5. *quæritur* 4. Vaſquez *quæſtione* 93. *artic*.3. *dub*.3. Pitigian. *in* 4. *tom*.2. *diſputat*.17. *quæſtione vnica, artic*. 4. *dub*.4. Sancius *ſelect. diſput*.48. *num*.16. Reginald. *praxi. tomo* 1. *lib*.4. *cap*.16. *quæſtione* 5. *num*.192. Fagundez *in Examinat. Theolog. moral. part*.3. *cap*.9. §.8. & alij. Ratio eſt, quia Concilium ponit conditionalem negatiuam, niſi ſi [a]b Epiſcopo approbati. Vide Dianam *loco citato, reſol*.24. Hanc difficultatem reſoluimus *tomo* 4. *diſputat*. 17. *quæſt*.10. dum diſputaremus contra propoſitiones, ab Alexand. VII. damnatas.

Dvbivm verò oritur: An Epiſcopus admittens Regulares vſque quo placuerit, poſſit eos reuocare.

62 Negative reſpondet Peirinus, *in Priuileg. Minim. tom*.1. *conſtitut*.2. *Sixti IV*. §.2. *num*.144. Ratio eſt, quia illa eſt mera approbatio perſonæ, & iuſta ſententia; non licentia; nam eo ipſo, quòd Epiſcopi approbauerint, Papa dat eis facultatem, vt patet ex Clement. *Dudum*. Communiter tamen ſentitur contrarium, vt ait Diana, *reſol*.26.

Vnvm ex argumentis, quo aliqui probant, licentiam datam confeſſiones audiendi poſſe reuocari, eſt, quia ſaltem novus Epiſcopus poteſt cogere ad examen omnes Confeſſarios, & interim confeſſores ſuſpendere. Ità Sancius *ſelect. diſput*. 48. Riccius *praxi, tomo* 4. *reſolut*.70. Zanard. *in Direct.*
63 *Theolog. parte* 1. *de ſacrament. Pœnitentia, cap*.24. §. 4. Fagundez *præcept*.2. *libro* 7. *cap*.2. *numero* 30. Miranda *Manuali Prel. tomo* 1. *quæſtione* 45. *art*.7. Campanil. *diuerſ. iur. Canone, rub*. 22. *capite* 13. *numero* 70. & alij adducentes Conſtitutionem Pij V. & declarationem Cardinalium. Eſt autem motus proprius Pij V. anno 1571. qui eſt 128. & incipit: *Romani Pontifices*, vbi etiam de Mendicantibus loquitur, vbi tamen concedit, vt ſi ſemel approbati, præuio examine fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinentur.

Tametsi Villalobo *Summa, tomo* 2. *tractat*. 9.
64 *diffic*.53. reſtringat dicens, non poſſe, ſi audiat eos eſſe ſufficientes. Sic & Alphonſus Carcanza *in ſuo Concilio*. Vide etiam aliud Concilium impreſſum Barcinone, anno 1618. in fine explicationis Bullæ Cruciatæ Emanuelis Rodriquez, ſubſcriptum à viginti nouem Doctoribus, qui in fauorem Regularium concludunt: At praxis Epiſcoporum eſt contra Regulares, vt notat Diana, *reſol*.27. quem vide ibi alia reſoluentem.

Monet etiam Baſſæus, *numero* 12. Epiſcopi,
65 qui Regulares examine reperiant idoneos, teneri ſtatim abſque dilatione, aut limitatione admittere ex decreto S. Congregationis, 2. Iulij 1587. relato à Confectio *in Summar. priuileg. maris magni, titul*. 16. *cap*. 4.

SECTIO VII.

De Miniſtro huius Sacramenti, quoad caſus Reſeruatos.

Cvm eò vſque deuenerit peccandi libido, vt præſentiſſimum remedium in deterioris morbi occaſionem plures ſæpiùs arriperent, non exhorreſcentes nefanda quæque patrare, dum vel coram hominibus liceret ſceleris famam cuique Ordinario confitendo expiare; placuit tandem, & maximè idoneum viſum eſt Chriſti Eccleſiæ huic luxurianti licentiæ aditum occludere, dum enormiora crimina paucioribus abſolvenda commiſit; vt ſic ex remedij difficultate, facilè quiſque culpam præcaueret. Primò itaque expendendo caſus reſeruatos, examinabimus propter hæreticos, quod ab omnibus Catholicis ſupponitur; an ſcilicet Eccleſia reſervandorum caſuum poteſtate polleat.

QVÆSTIO I.

An ſit in Ecclesia *poteſtas reſeruandi caſus.*

De hac re agunt Suarez, *tomo* 4. *diſputat*.29. 1
Tannerus *tomo* 4. *diſputatione* 6. *dubio* 6. *quæſtione* 9. Laymanus *libro* 5. *tractat*. 6. *cap*.12. Coninchius *de ſacrament. diſput*. 8. *dubio* 11. Sylvius *in ſupplement. quæritur* 20. *artic*.2. Filliucius *tom*.7. *cap*.10. Fagundez *præc*.2. *lib*.8.

Ex noſtris agunt Sanctes, & Polit. *in Regul.* Coriolanus, & Sorbus *de caſu reſer*. Baſſæus, *verbo, Caſus Reſeruatus*.

Reservatio eſt ablatio, ſeu non conceſſio iuriſdictionis ad abſolvendum ab aliquo crimine, etſi de aliis concedatur.

Vviclephus zelo venenato dixit, eſſe contra charitatem reſeruare caſuum abſolutionem. Vide Vvaldenſem *tom*.2. *de ſacram. cap*.149.

Est de fide in Eccleſia eſſe hanc poteſtatem. Definitum eſt in Concilium Trident. *ſeſſ*.14. *cap*.7. & 11.

Probatvr à D. Bonauentura *in Confeſſionali*, 2
ex antiquiſſimo vſu; ſic *cap*. 3. *particula* 15. refert *cap*. Latronem, 33. *quæſt*. 2. vbi Nicolaus Papa reſeruat matricidium.

Particvla 21. refert Concilium Nicænum *de Pœnit. d*.5. vbi Epiſcopis reſeruare videtur Apoſtaſiam à fide, cuius ſignum erat reſumere cingulum militarem, quo priuati erant omnes Chriſtiani, in contemptum.

Digitized by Google

Particvla 43. Incendiarios reſeruatos ponit, 23. *quæſt.* 8. Innocent. II. in vniuerſal. Concil. ſumitur etiam ex Concilio III. Carthagin. *cap.* 32. & extrauag. *Inter cunctas*, *de priuil.* Vide Suarez *diſp.* 29. *ſect.* 1. Hoc aſſerunt communiter Theologi, *diſtinct.* 17. 18. & 21. cum D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 3. *dub.* *vlt. litt.* & *diſt.* 18. *quæſt.* 2. & *diſt.* 21. *part.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4.

3 Fvndatvr autem poteſtate data Matthæi 28. *Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata, & in cœlis.* & Ioan. 20. *Quorum retinueritis peccata, retenta ſunt*, vt notat S. Bonauentura *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2.

Ratio D. Bonauenturæ *ad* 1. quia vtitur Concilium Tridentin. *cap.* 7. eſt, quia grauioribus magis medetur Eccleſia ligamine, & dat exemplum ligaminis emplaſtri ſuper vulnus, hoc autem videns Chriſtus reliquit hanc poteſtatem Ordinatam inferiorum dependenter à ſuperioribus, qui ſicuti maiorem habent poteſtatem, iuxta optimum ritum cauſarum, exercituum, &c. in quibus quod eſt primum, eſt præſtantius; ità inferioribus eam poſſunt ad libitum communicare, vt validè diſcurrit D. Bonauentura *diſtinct.* 19. *articul.* 3. *quæſt.* 1.

4 Ex quibus etiam habet penes quos reſideat poteſtas reſeruandi, ſcilicet, penes Ordinarios, qui aliis poſſunt delegare. Super omnes verò iure Diuino conuenit Domino Papæ.

Hinc etiam infertur, ſuperiorem Ordinarium poſſe reſeruare ſibi aliqua reſpectu inferioris etiam Ordinarij.

Nota verò, Parochos non poſſe ſibi vllum peccatum reſeruare. Vide Fagundez *præc.* 2. *lib.* 8. *c.* 1. Suarez *diſp.* 29 qui id fatetur ex vſu.

Ad argumentum Vvicleph. iam reſponderat S. Doctor, imò eſſe ſecundùm charitatem, quia opportuniora hinc remedia applicantur morbis culparum, ſi enim magis frænantur peccatores, ſaltem ob verecundiam; & Prælatis Medicis eruditioribus, & peritioribus demandantur. Hæc tamen
5 morte reſeruantis expirant. Vide Dianam. *part.* 4. *tom.* 4. *reſol.* 108. Paiq. *deciſ.* 496.

QVÆSTIO II.

Quæ peccata poſſint reſeruari.

6 Assero primò, poſſe reſeruari ea præcipuè peccata, quæ habent excommunicationem adnexam, non modò quoad cenſuram; ſed etiam quoad culpam: Ità Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. vbi reſeruari ea præcipuè peccata dicit, quæ habent excommunicationem adnexam; vbi habes, illâ particulâ *præcipuè* ſignificari, poſſe reſeruari etiam, quæ non habent adnexam cenſuram. Idem habet in Extrauag. *Inter cunctas*, *de priuileg.* & hoc probat vſus Epiſcoporum, & religionum.

Assero ſecundò, de facto eſſe reſeruata etiam à Pontifice peccata, ratione culpæ, & non tantùm ratione cenſuræ.

7 Probatvr ex iure antiquo à D. Bonauentura *in Confeſſionali, cap.* 5. *part.* 15. *ex cap.* Latronem, 33. *quæſt.* 2. vbi Nicolaus Papa pœnitentiam impoſuit cuidam matricidæ, vnde ſignificatur, illud peccatum reſeruatum fuiſſe Summo Pontifici, cum tamen non haberet cenſuram adnexam.

Similiter Stephanus Papa Aſtulpho imponit pœnitentiam ob vxoricidium, vt notat S. Bonau. *particula* 16. Idem probat S. Doctor ibi aliis exemplis ſimilibus.

Svarez, *diſput.* 29. *ſect.* 2. *num.* 3. reſpondet incertum eſſe: an fuerint hæc reſeruata, ſæpè enim Epiſcopi conſulebant Pontificem de pœnitentia imponenda, etiamſi ipſi poſſent eam imponere. 8

Sed ſi hoc ità eſſet, iam non ſciberent Summi Pontifices Reis; ſed Epiſcopis.

De facto verò ad praxim ordinariam videntur Summi Pontifices eas culpas tantùm ſibi reſeruare, quæ iunctam habent excommunicationem. Dixi ordinariè, quia in Extrauag. *Inter cunctas*, inuenitur quædam reſeruatio ſine cenſura. Et idem habetur in motu proprio Sixti V. anno 1589. contra Clericos malè promotos, vbi hos Simoniacos, promouentes, & promotos, ſolùm ſuſpendit.

Itaqve reſeruationes Pontificiæ cadunt etiam in culpas. Ità communiter Theologi cum D. Bonauentura *locus citatus*, D. Thom. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 4. *q.* 2. *ad* 4. Palud. *quæſt.* 5. *art.* 1. Gabriel. *quæſt.* 1. *art.* 3. *d.* 2. Maior *quæſt.* 5. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art* 5. Nauar. *ſum. cap.* 27. *num.* 271. fauet Concil. Trident. *loco citato*, vt notat Suarez *num.* 8. & habetur *cap. Si quis ſuadente diabolo*, quæ eſt prima reſeruationum Papalium, atque adeò regula aliarum 17. *quæſt* 4. vt notat Suarez; *ibi* enim dicitur: *Nullus Epiſcoporum, præſumat eum abſolvere*, dixit: *Eum*, indicans etiam culpam reſeruari, vt fatetur Baſſæus *verb. Caſus reſer.* qui tamen cenſet, has reſeruationes ſolùm mediatè redundare in culpam, quia ablata cenſura ſtatim manet culpa non reſeruata, vt omnes Doctores dicunt. Sic Caiet. *verb. Caſus*, Tolet. *lib.* 3 *cap.* 14 Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. Nauar. *Man. cap.* 27. *n.* 261. Henriq. *lib.* 6. *cap* 14. Crouſers *ad cap.* 7. *R. g. dect.* 2. Bonac. *diſp.* 5. *quæſt* 7. *punct.* 5. §. 2. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 11. Tanner. *diſp.* 6. *quæſt.* 9. *d.* 4. *num.* 87. 9

Qvamvis autem Eccleſia poſſet quævis peccata reſeruare, etiam merè interna, etiam venialia, cùm ad Sacramentalem abſolutionem requiratur iuriſdictio, quæ cùm à ſuperioribus deſcendat, poteſt ab eis limitari: Eccleſia tamen, pia mater, ea ſola reſeruat, quæ grauiora ſunt. 10

Si autem aliqua reſeruata ſunt in aliqua Religione, quæ grauia non videntur, id factum eſt ob mala erumpentia.

Svperflvam, & iniuſtam ex hoc capite reſeruationem inualidam cenſent aliqui apud Baſſ. *n.* 4 ſed Papalis certè obſeruanda eſt, & veneranda, nec vllus Catholicus renuet: Epiſcopalis verò à Parochis, qui non ab Epiſcopo: ſed à Papa obtinent fines Parochiæ, videtur renui poſſe, & de hac locuti ſunt indicati DD. Enim verò conſultius eſt ad ſuperiores confugere.

Episcopi habent caſus à ſe reſeruatos pro locorum, & Epiſcoporũ varietate diuerſos, Benedict. XI. *extrau. Inter cunctas, de Priuil.* ponit quinque caſus, Epiſcopis iure, vel conſuetudine reſeruatos: Primus, cùm peccato adnexa eſt publica pœnitentia. Secundus, cùm additur excommunicatio: Tertius, cum indicitur irregularitas: Quartus eſt incendij crimen. Quintus blaſphemia publica. 11

Enim verò communiter Moderni dicunt, nullos caſus iure communi, ſecluſa conſuetudine, reſeruatos, quia Extrauag. relata, iam reuocata eſt à Clem. V. *Dudum de ſepulturis*, ait enim: *Nos omnino caſſamus.* Nec alius reperitur Canon in toto corpore iuris reſeruans aliquos caſus, ſine cum excommunicatione: ſine ſine ea. Quamvis quiſque Epiſcopus pro

pro ſua Diœceſi reſeruet, quos voluerit, iuxta exigentiam.

11 Nota verò, abrogationem Extrau. *Inter cunctas*, factam à Clemente V. poſt obitum D.Bonauenturæ qui *in Confeſſionali, cap.* 3. *part.* 43. recenſet, inter alios, caſum Incendiarij, *cap. Peſſimam*, 23. *quæſtione* 8. quem Nauarrus poſt Clementinam editam, ait, eſſe ex opinione communi reſeruatum. Quamvis Suarez, id neget, dicens, ei tantùm imponi aliquas Pœnitentias: Sanè ibi excommunicantur, & Eccleſiaſticâ priuantur ſepulturâ.

13 Hanc cenſuram non ſolis locorum ſacrorum incendiariis inflictam docet. Ità de caſibus Epiſcopalibus, non ago, quia varij ſunt, pro Epiſcopatuum varietate. Id ſolùm aduerte, quando Papa Iubilæo, vel aliter dat facultatem abſolvendi à reſervatis, concedere etiam caſus Epiſcopales, vt conſtat è praxi, nullo muſſitante Epiſcopo, vt notat Suarez *tomo* 5. *diſputat*.7. *ſect*. 5. *num*. 14. Vaſquez 3. *parte*, *tom*. 4. *quæſtione* 92. *dub*. 10. Reginaldus *lib*.8. *num*. 57. Diana *parte* 3. *tractat*. 4. *reſol*. 149. Henriquez *lib*.6. *cap*.14. Baſſæus *num*. 12. Attamen non poſſe regulares ex priuilegiis ſuis ordinariè abſolvere, vt definit Alexander VII. in ſuo decreto, relato 1.2. *tom*. 4. *diſp*. 17. *de conſcientia*, *quæſt*.10. Ideò cautè lege Suarium *loco citat*. Crouſer. *fol*.661. Præpoſitum 3.*part. in ſuppl. de reſer.quæſt*. 9. *dub*. 1. Et licet aliud decretum Clementis VIII. 9. Ianuarij 1601. ſolam Italiam incluſerit, in S. Congregat. & aliud Vrbani VIII. in S.Congreg. 17.Nov.1628. non ſit in Belgio promulgatum; attamen ſciat P. Baſſæus, ſi adhuc viuit, hoc, Alexand. VII. cogere omnes ad contrariam opinionem rejiciendam, vt diſcuſſum eſt *tom*.4. *diſp*.17. *quæſt*.10. inter alias propoſitiones, ab ipſo damnatas.

De caſibus verò Pontifici Summo reſervatis, cùm habeant ferè omnes adnexas cenſuras; agam *tract. de Cenſuris*.

14 Hunc aliqua adnotabo circa vndecim caſus, pro Regularibus, Clementis VIII. decreto reſeruabilis. Videns quidem, nimiam in Prælatis Regularibus reſeruandi facilitatem poſſe infirmis eſſe grauiter noxiam: Vndecim hos caſus exponit ſolos, quos valeant reſeruare aut omnes, aut aliquos provt ſubditorum vtilitati prudenter in Domino iudicauerint. Id negatur Superioribus infra Prouinciales, ex oraculo Pontificis per Eminentiſſ. Cardinal. Toletum Vide Coriolan. *part*. 1. *ſect*. 1. Crouſer. *in cap*.7. *Reg. lect*.17. Baſſæum *verb*. Caſus, *num*.41.

PRIMVS CASVS.

De Veneficiis, Incantationibus, & Sortilegis.

15 Veneficia ſunt applicatio, vel propinatio veneni, etiam morte non ſecuta; ſicut & Maleficia, vel amatoria, vel maximè Venefica perſonis, iumentis, pecoribus, vineis, plantis; eaque ad ſanitatem adhibita, vel ad occulta noſcenda; vel ad præſtigioſas apparitiones, ad mutationes rerum mirabiles, & alios effectus, qui dæmonum opera fiunt. Vide Fagundez *prac*. 2. *lib*.8. *cap*.4. Portel. *de dub. regular. verb. Venefic*. Homob. *part*. 3. *de caſ. reſeru. cap*.2. *ſect*.1. Baſſæum *loco citato*.

16 Incantationes ſunt verba, actionis dæmonis arte inuenta, vel ad eius placitum inſtituta ad eum inuocandum, vel quid operandum, vel opera vtitur Incantatoris: Sic etiam Magiæ ſuperſtitioſæ actus, & ſigna diabolica adhibita verbis, imaginibus, characteribus, ſpeculis, Scripturis, ad prætenſa ſuper materiæ vires ineptis, quæ ſacrum habent ſæpè admixtum aliquid, ſed ſuperſtitioſum, inane, blaſphemum, de quibus egi *tractat. de Religione, diſp. de ſuperſtit*. Vide Fag. *num*. 10. Portel. *num*. 10.

Sortilegivm eſt vſus ſortium, quarum directioni præeſt dæmon pacto. Hic includitur omnis diuinatio, vbi interuenit pactum cum dæmone: damnat etiam conſulere ſortilegos. 17

Videntvr ſub his comprehendi omnes aliæ mortales ſuperſtitionum ſpecies, ſaltem ſub his concluſæ, vt ait Crouſer. *lect*. 13. *fol*. 609. imò Quaranta *Bulla V. caſu reſeru*. Sylvius *ſupplement*, *quæritur* 20. *artic*. 2. Coriolan. *caſu primo*, Baſſæus *loco citato*, omnes ſimiles includunt cum Marchantio *in cap*. 7. *Regul. Min. titul*. 2. *quæſt*. 1. *dub*. 1. At probabiliter Bordon. *in conſ. regul. reſolut*. 40. ſolos caſus expreſſos includi, eſt enim materia maximè odioſa. Ideò ſcrupuloſè Coriolan. & Baſſæus, ad omnes expandunt; Hi etiam iudicairiam Aſtrologiam includunt; ſed negat Crouſers.

CASVS SECVNDVS.

De Apoſtaſia.

Apostasia à Religione fit, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, ſi extra ſepta Monaſterij egreſſus ſit.

Adverte ad hunc caſum requiri, vt ſine prauo apoſtaſiæ aliquod notabile ſpatium à muris clauſtralibus receſſerit. 18 Vide Nauarrum *conſilio primo de Apoſtaſ. num*.8. Graff. *lib*.3. *cap*. 1. *num*.46. Bonac. *de clauſ. quæſt*.2. *punct*. 11. §. 1. Bordon. *reſolut*. 41. Crouſer. *lect*. 13. *fol*.611. Tambur. *tom*.2. *diſp*. 13. *quæſt*. 2. Suarez *de Relig. tom* 4. *lib*. 2. *cap*.18. Fagundez *prac*.2. *lib*.8. *cap*.5.

Videtvr etiam noſtro Crouſer. ac Baſſæo, fugientem hoc animo, etiam ex hoſpitio Fabricæ, vel è domo aliqua, vbi hoſpitamur, eſſe hoc caſu lapſum.

CASVS TERTIVS.

De furtiuo extra clauſtra egreſſu.

Noctvrna & furtiua è Monaſterio ægreſſio 19 cenſetur, etiamſi non animo apoſtatandi fiant.

Tres conditiones ad eam exiguntur. Prima, vt egrediatur nocte. Ideò in crepuſculis exiens non includitur, vt notant Coriolan. *hic*, Fagund. *cit. num*. 22. Etſi Crouſer. dicat *lib*. 13. Egredientem veſperè; & redeuntem mane, includi. Secunda conditio eſt, vt egreſſio ſit furtiua, ideſt ſine Prælati licentia, ex Suarez *lib*. 2. *cap*. 18. Tamburin. *lib*. 1. *num*. 18. Baſſæo §.3. At Coriolan. *hic*, & Marchantius excludunt, ſi egrediatur ſcientibus duobus, non complicibus.

Hoc caſu labitur Prælatus ipſe, ſic egrediens, vt 20 docent Suarez, & Crouſers. Eſſet etiam reus, qui ex licentia Prælati complicis exiret, vt ait Suarez: Tertia conditio eſt, vt egrediatur ſepta conuentus, quæ vbique accipienda ſunt, etiamſi ſepes tantùm ſint, non autem parietes. Fagund. *cap*. 5. Lez. *verb. Clauſura*, *tom*. 3.

Excvsare temporis paruitatem dicunt aliqui, ſed renuunt Baſſæus §.3. & Bordon. *reſol*.42.

Digitized by Google

CASVS QVARTVS,

De proprietate contra paupertatem religioſam.

PROPRIETAS, contra votum paupertatis committitur, ſi ſit peccatum mortale.

21 PROPRIETARIVS eſt, qui rem tenet contra voluntatem Prælati, vel Domini. Vide Nauarrum *conſil.* 75. Coriolan. & Baſſæum *hîc*. Debet autem eſſe de re graui, quæ ſit ſaltem quatuor Iuliorum. Vide Dianam *part.* 1. *tract.* 6. *reſolut.* 36. Sanchez *lib.* 7. *mor. cap.* 20. Cruz *de ſtat. rel. lib.* 1. *cap.* 3. *d.* 5. Fagund. *prac.* 2. *lib.* 8. *cap.* 6. Malder. 2. 2. *tractat.* 4. *cap.* 1. *d.* 3. Sayr. *lib.* 9. *cap.* 12. Bonacinam *de controu. diſput.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 1. varias hac de re opiniones afferre. Satis egi 2. 2. *tract. de Iuſt. diſputat. de Furto*. Et *tractat. de Votis ſolemn. diſputatione de Paupertate*. Vbi definiui cum D. Bonauentura, & Miranda, prudenter multis penſatis id decidendum.

CASVS QVINTVS.

De Iuramento falſo,

IVRAMENTVM falſum tunc cenſetur reſeruatum, ſi ſit in iudicio Regulari, ſeu legitimo. 22

HOC caſu labitur, qui in iudicio forenſi iuſtè interrogatus peierat. Ità Quaranta *in ſumma Bullæ, verb. Caſus reſeruati, capite* 5. Sylvius citatus *quæſito* 2. Suarez *de Religion. tomo* 4. *lib.* 2. *cap.* 18. Crouſ. *lib.* 15. Fagundez *lib.* 8. *cap.* 7. Tamburinus *diſputatione* 13. *quæſtione* 2. Graffius *libro* 5. *cap.* 5. Baſſæus, §. 5. Regularis, è conſcientia erronea, vel ignorantia, putans ſe iurare falſum, cum verum ſit, in hunc caſum non incidit; vt notat Baſſæus contra Fagundez, & Graffium.

VIDE, quæ ſcripſi *ſecunda ſecundæ Tractatu de Iudicio*.

CASVS SEXTVS.

De procurando abortu.

23 PROCVRATIO, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendum, poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſecuto, hic intelligitur.

REQVIRITVR, vt mulier ſit grauida, quod fœtus ſit animatus animâ rationali, quòd detur potio, vel aliud applicetur valens necare infantem, & quod tali fine id fiat; tunc medio applicito, etiam ſi non ſequatur abortus, incidit in hunc caſum. Sic & qui adiuuat, conſilium dat, mandat, &c. cum fuerit remedium applicitum.

DVBIVS de fœtus animatione non incidit, ſi ſciens abſtineret. Ità Bordon. *reſol.* 45. *quæſt.* 6. Arbitror, temerè operantem, finem quoquo modo res ſe habeat, incidere.

CASVS SEPTIMVS,

De Falſificatione ſigilli, &c.

24 FALSIFICATVR non rarò manus, aut ſigillum officialium Monaſterij, aut Conuentus.

IMITATIO igitur Scripturæ, vel ſigni ſcripti, ſeu Chirographi, hic clauditur, vt ait Baſſæus §. 7. Crouſer. *lect.* 15. Suarez, *cap.* 18. *num.* 8. Coriolan. hîc. Officialium conuentus nomine, intelliguntur & Prælatus, etiam qui ſub ipſo habent aliquam adminiſtrationem conuentus, vt Vicarius, Procurator, Sindicus; & à fortiori Prouinciales, & Generales.

FALSIFICATIO igitur Scripturæ fit imitatione, additione, eraſione ad malum finem, vel applicatione veri ſigilli falſis litteris. Falſificatio verò ſigilli eſt, quando ad imitationem veri aliud effingitur, eoque vtitur, vel litteris affigit, ſiue veris, ſiue falſis Prælati, vel Officialium. Vnde ad falſificationem punibilem, requiritur mutatio veritatis doloſa, & damnoſa. Quarant. *cap.* 5. *caſu reſeru.* Sylveſter *verb. Falſitas*, Tamburin. *verbo Falſarius*. Sufficit verò etiamſi damnum non ſequatur, vt monet Coriol. Sylvius *quæſtio* 20. *art.* 2. *quæſit.* 2. *de Rel. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 18. Si Scriptura non pertinet ad miniſterium Conuentus, ait Baſſæus, adducens Suarium, non eſſe reſeruatum, niſi ſit grauiter pernicioſa.

CASVS OCTAVVS.

FVRTVM de rebus Monaſterij, ſeu Conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale. 25

HOC claudit quamlibet vſurpationem rei, ſiue ſit communitatis, ſiue particularis vſui, aſſignata, vt liber concionum. Sic intellige rem, etiam ſoli vſui Monaſterij, quod ſæpè nec in communi quiſquam poſſidet. Ità fertur, declaratum à Pontifice Suarez *cit. cap.* 18. Sorbus *verbo Abſolutio*, quoad fratres, Coriolanus hîc, Tamburinus *citat. numero* 45. Graffius *lib.* 3. *cap.* 7. Homobonus *cap.* 5. *ſect.* 2. Peyrin. *tom.* 2. *quæſt.* 3. *cap.* 2. §. 1. *num.* 51. Bordon. *reſ.* 47.

QVOAD quantitatem furti mortalem, ſatis *ſecunda ſecundæ, tractat. de Iuſtit. diſputatione de Furto*, & *tractat. de Relig. diſputatione de voto Paupert. quæſt.* 6.

NOTA verò, furem huiuſmodi ſemper eſſe Proprietarium: at Proprietarius eſſe poteſt, etſi non fur, de rebus Monaſterij.

Hi fures incurrunt probabiliter excommunicationem latam in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. contra occupantes bona Eccleſiæ, vt ait Crouſers *lect.* 15. & Baſſæus §. 8.

CASVS NONVS,

De voluntario carnis lapſu.

LAPSVS carnis voluntarius tunc intelligitur, quando opere conſummatur. 26

LAPSVS carnis eſt ſeminis emiſſio voluntaria, opere aliquo externo medio ad hoc ordinato, tales ſunt tactus impudici alterius, vel ſui ipſius. Ità hoc caſu includuntur omnes ſpecies lapſus carnalis.

DEBET autem eſſe procuratus actu externo lethali, & libidinoſo; ſcienter, voluntariè, vnde naturaliter ſit nata ſequi pollutio, etſi non intendat ſeminis emiſſionem, vt ait Crouſer. *lection.* 15. Coriolanus *hîc*, Baſſæus §. 8. Quare eam actibus cauſans, non excuſatur à reſeruatione, cùm ſentiens imminentem recedat. Eſt enim ridiculum, velle cauſam naturalem ſufficientem eſſe, & nolle effectum. 27

HINC verò, ſi nimio potu procuretur, non erit reſeruatum; at ſi ebrietas procuretur ad hoc, vt tunc tactibus procuretur, ſeu quia ſcit, ſe tunc temporis talia fœda patrare, eaſque agat, erit reſeruatum. Vide Bonacinam, *punct.* 10. Dianam *part.* 2. *tractat.* 1. *reſol.* 31. Sanchez *de matr. lib.* 9. *diſput.* 45. *num.*

Digitized by Google

n. 18. Sylnius *ſecunda ſecundæ, quæſito* 154. *art.* 11. Leſſ. *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 14. *num.* 100. Fill. *tract.* 30. *cap.* 8. *num.* 152.

28 ASPECTVS libidinoſi, qui, omnibus conſideratis, nati ſunt polluere, inducent caſum reſeruatum. Vide Dian. *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 61.

DEBET ſanè aſpectus ille eſſe mortalis, vt ait Baſſ. hic cum Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. Iacobo de Gran. *ſecunda ſecundæ, contr.* 1. *tract.* 15. *dub.* 13. dicentibus, non reſeruari, nec ſubjici excommunicationi peccatum, niſi, ſecundùm quantitatem operis externi, ſit mortale.

CASVS DECIMVS.
De Occiſione.

OCCISIO, ſeu grauis vulneratio, vel percuſſio grauis cuiuſcumque perſonæ hic comprehenditur.

29 GRAVIS percuſſio eſt, quæ iuncta eſt cum graui læſione, vel iniuria, vt cum mutilatione membri magna ſanguinis effuſione (non è naribus ordinaria) vel cum ingenti vulnere, aut ictu, etſi Parum ſanguinis effluat. Imò cenſetur percuſſio, grauis debilitatio membri, fractio dentis, depilatio magna, digiti reciſio. Fit autem grauis nonnunquam ratione perſonæ, vel iniuriæ, vt alapæ impactio perſonæ graui. Incidit autem in hunc caſum, qui per alium percutit, vulnerat, fuſtem præbet, &c.

NOTAT verò Crouſers, quòd, ex quo occiſio, an vulneratio cuiuſque perſonæ ſit reſeruabilis à Prælato regulari, non eſt amplius Papæ reſeruata.

SEIPSVM vulnerans, &c. incidit in hunc caſum, qui quamcumque includit perſonam. Ità Graff. *de caſ. reſ. lib.* 3. ſuper hunc caſum *num.* 15. Bordon. *reſ.* 49. Coriol. *hic* Baſſæus §. 10.

30 QVI vulnerat alium conſentientem, non excuſatur, cum patiens non ſit Dominus membrorum ſuorum. Vide Floron. *de homic. caſu* 4. §. 1. Baſſ. *loco cit.* qui addunt, non labi in hunc caſum, qui metu graui adactus lædit grauiter, quia metus is aufert voluntarium requiſitum ad hunc caſum, peccat tamen grauiter. Hinc multò minùs incidit, actu indeliberato vulnerans.

RELIGIOSVS inuaſorem iniquum cum moderamine inculpatæ tutelæ occidens per ſe, vel per alium, non ſubit hunc caſum, quia eo modo, quo poteſt, vitam ſeruare tenetur *Leg.* Gracchus *Codice de adulter.*

31 ADDIT Baſſ. eum, qui iuſſu inuaſi occideret, incidere in irregularitatem, & in reſeruatum, quia licet vita noſtra ſit præferenda vitæ alterius; non tamen verum, præferendam vitam vnius vitæ alterius. Hoc tamen eſt falſum, quia vita coniuncti ſanguine, vel amicitiâ, iniuſtè inuaſa, eſt præferenda; imò poteſt quis teneri ex iuſtitia, vt ſeruus Dominum, & vniuerſaliter proximus iniquè inuaſus, impio inuaſori ſe præferre.

32 QVÆRES: an, cùm reſeruatur abortus, vel homicidium effectu ſecuto ſubeat reſeruationem, qui vulnerauit mortiferè, vel propinauit venenum; mox confitetur, & poſtea ſequitur mors, vel abortus. Reſpondet negatiuè Baſſ. *loco citato*, cum Azor. *tract.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. in fine Henriquez *lib.* 5. *de Pænit. cap.* 5.

Oppoſitum cenſeo cum Sanch. *lib.* 9. *de Matr. diſp.* 45. *num.* 29. Soto *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 2. *art.* 7.

PROBATVR, nam mors illa non eſt opus naturale, vt fingit Baſſæus, ſed morale, ſecutum ex morali opere meo prauo, neque ſatis expoſitum clauibus, vel explicitum; ideò ob id reſeruatio remanet.

CASVS VNDECIMVS.
De litterarum apertione.

MALITIOSVM impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à ſuperioribus ad inferiores; & ab inferioribus ad ſuperiores, ſub hoc caſu comprehenditur. 33

DEBET hoc eſſe factum ex malitia ad malum finem. Ita Crouſ. Corol. & Baſſ. *hic*: At Suarez *cap.* 13. vult, vt non modo ſit mortale, ſed ex malitia directe impediendi effectum litterarum. Sic & Fag. *precep.* 2. *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 25. Tamb. *cit. n.* 59. Lez. *tract.* 1. *cap.* 8. *num.* 30. Peyti. *tract.* 1. *de ſubdit. quæſt.* 2. *de precep. cap.* 2. §. 13.

NON labitur in hunc caſum, qui apertas legit, vel ex ratihabitione legitima etiam aperit. 34

LABITVR tamen, etiamſi Prælati non ſui, ſed eius, ad quem ſcribitur, litteras aperiat.

EXISTIMO tamen, ſi aperiat; ſed mox aperuiſſe pœniteat, & non legat, ſed claudat, eum non incurrere hunc caſum, quia finis legis eſt ſeruare ſecretum: timendum hoc tamen.

HOC caſu non labitur, qui litteras aperiret, quibus probabiliter timet, ſtrui ſibi graue malum iniuſtum. Fag. *loco cit.* Syluest. *verb. Falſar. num.* 2. Nauar. *man. cap.* 18. *num.* 53. D. Antonin. 2. *part. tit.* 1. *cap.* 22. §. 5. Tambur. *cit. num.* 62. Baſſæus *hic*, Portel. *de dubiis Reg. verb. Littera*; Præl. *num.* 10. Bordon. *reſol.* 50. Imò addit Molina, *tract.* 4. *de Iuſt. diſp.* 36. *num.* 6. Idem licere, ſi malum alteri iniquè moliatur.

NOTA verò aperire litteras alicuius; ſigillo munitas, vel ſecreto ſeruatas, eſſe lethale, ſi præuidet notabile damnum, vel grauem moleſtiam proximo, qui vellet ea non ſciri. Ità Nauar. *c.* 18. *num.* 53. Sà *verb. littera*, Molin. *num.* 2. Rodr. *ſum. Tom.* 2. *cap.* 55. Non ſic, qui nullo damno, nullaque moleſtia, legit curioſè. Tametſi Petr. Nauar. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 45. Azor. 3. *part. lib.* 13. *cap.* 51. *dub.* 16. Filliuc. *tract.* 40. *cap.* 2. *num.* 63. Diana. *tract.* 6. *miſcel. reſ.* 55. *part.* 3. dicant abſolutè eſſe mortale litteras aliorum aperire, & legere, niſi amicitia vel alia cauſa adſit ratihabitionis. Id grauiter reprehendit etiam S. Bonauentura, *in opuſculis* 1 ſſim. 35

CIRCA hanc Bullam; quæ negat Prælatis noſtris aliorum caſuum reſeruationem, niſi in Capitulis: ſcias hoc etiam nunc vetitum à Paulo V. alium caſum quomodocunque reſeruare. Sic teſtatus eſt Romæ in Capit. Generali 1608. noſter P. Generalis, vt referunt Crouſer. *lect.* 17. Baſſæus *hic*.

NOTA verò, hos caſus altiori modo obſtringere, quia manet obligatio præſentationis, cùm è contra, caſus Pontifici reſeruati, etiamſi altioris iuris, poſſint è priuilegiis abſolui à noſtris confeſſariis ex priuilegiis. Pij V. & Clem. IV. in foro conſcientiæ tantùm, vt refert Baſſæus *verb.* Abbas *num.* 8. §. 2. & 4. Tametſi dicant aliqui, arguentes à minori ad maius, quòd ſi præſentatio exigitur pro his; multò magis pro Papalibus. 36

SIMILITER omnes confeſſarij deputati poſſunt, ad vſum ſolùm Sacramentorum, quantùm poteſt Generalis, diſpenſare, vt notat Baſſ. §. 4. ex indulgentia in Capit. Generali 1613. cum obligatione pro reſeruatis. An verò poſſint ſaltem cenſuras peccatis imponere, eaſque reſeruare, multi aſſerunt, quia Bulla Clementis VIII. & moderatio Pauli V. loquuntur ſolùm de peccatis, non de 37

Digitized by Google

cenſuris. Ità Suarez 3. *part. tom.* 2. *diſp.* 29. *ſect.* 3. *num.* 13. Fagund. *prima* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. Coriol. *part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 6. *de reſer.* Crouſ. *ad cap.* 7. *reg. lib.* 17. Tambur. *de iure Abb. tom.* 2. *dub.* 13. *quæſt.* 3.

38 Oppositvm tuentur Sanch. *lib.* 6. *mor. cap.* 1. *num.* 16. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 13. & 49. Sigis. à Bon. *de el. ct. part.* 3. *cap.* 4. *dub.* 123. P. Leon. *tract. de off. conf. tract.* 2. *recoll.* 11. Lugo *de Pænit. diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 47. Baſſ. *hic num.* 43. Ità Sacra Congr. ſtatuit apud Leonem. data 7. Iul. 1617.

Sane omnis reſeruatio Prælatis eſt interdicta, & vnicuis carpere per cenſuras, non expedit, vt fatetur ipſe Suarez.

Manet videndum: an his caſibus teneantur Nouitij. Et: an abſolui queant à ſæculari Sacerdote.

39 Aliqvi dicunt, non poſſe Nouitios à Confeſſario ſæculari abſolui à reſeruatis. Cord. *quæſt.* 30. Tamb. *Tom.* 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. Vecch. *d.* 9. *d.* 3. Crouſ. *lect.* 17. Laym. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 4.

Alii dicunt, poſſe abſolui à Confeſſario habente iuriſdictionem à Papa; non ab habente ſolum ab Epiſcopo. Ità Suarez *de rel. Tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 17.

40 Commvnis ſententia eſt, poſſe à quocunque confeſſario deputato abſolui, ſiue is ſit deputatus ab Epiſcopo nouitij, ſiue ex priuilegio Papali. Ità Portel. *reg. verb. Nouitij abſol. num.* 36. Rodr. *tract.* 1. *qq. Reg. quæſt.* 22. *art.* 11. Mirand. *tract.* 2. *quæſt.* 34. *art.* 16. Sà *verb. Caſus, num.* 8. Dian. *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 4. & *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 5. Tamb. *Tom.* 2. *d.* 13. *cap.* 5. Baſſ. *num.* 41. Sunt enim adhuc inſtar ſæcularium.

QVÆSTIO III.

Qui poſſit directè abſoluere à reſeruatis.

D. Bonauent. diſtinct. 19. art 3. quæſt. 1.

41 Directe ille abſoluit, qui habet iuriſdictionem ſuper illos caſus.

Assero primò, reſeruationem, & huic ſuperiorem directè abſoluere.

Probatvr argumento illo D. Bonauent. *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1. quoad ſuperiorem reſeruantis; nam virtus inferioris eſt participatio virtutis ſuperioris: Vnde quod poteſt Centurio in Exercitu; multò magis poteſt Generalis Dux.

Qvoad reſeruationem patet; nam adimens aliis facultatem, eam ſibi retinet.

Assero ſecundò, etiam delegatum à reſeruante poſſe id præſtare.

Patet, nam delegatio in terminis includit ius.

42 Occvrrit autem quæſtio, quinam habeant iuriſdictionem ad abſoluendum à reſeruatis per generalem delegationem à iure.

In Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. datur Epiſcopis facultas abſoluendi ſubditos ſuos à reſeruatis ſedi Apoſtolicæ, occultis caſibus.

Occvltvm autem crimen eſt, quod publico opponitur. Itàque erit occultum, quamdiù reus non laborat publicâ infamiâ, vt docet Nauar. *cap.* 27. *n.* 254. erit autem publicum, ſi alicubi tale ſit, eſto non ſit publicum in loco, vbi petitur abſolutio. Ità Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 2.

Præcipve verò conceditur facultas pro hæreſi occulta. Sic enim habet Decretum: *Liceat Epiſcopis, &c. in quibuſcunque caſibus occultis, etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos, in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium, ad* 43 *id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſitâ pœnitentiâ ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis, ſit permiſſum.*

Gravis autem quæſtio eſt: An hæc facultas circa peccatum hæreſis, & circa omnia peccata, in Bulla Cœnæ contenta, ſit reuocata; nam in fine Bullæ cœnæ dicitur: *Vt ab illis caſibus nulla perſona Eccleſiaſtica, etiam Epiſcopali, vel maiori dignitate prædita, abſoluere poſſit, prætextu cuiuſcunque facultatis, etiam per cuiuſvis Concilij decreta, in genere, vel in ſpecie conceſſa.*

Profectò videtur etiam Concilij Trid. facultatem abrogare. Deinde ſatis videtur excludere, dum ait, *in genere, vel in ſpecie conceſſorum.* 44

Dvplex adeſt etiam declaratio Cardinalium apud Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 11. his verbis: *Epiſcopus non poteſt abſoluere hominem hæreticum in foro conſcientiæ, licèt hæc facultas à Concilio ſit ei conceſſa.* Ideò hanc ſententiam tenendam ait Suarez, Sanchez *ſum. Tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 27. Riciullus *tract. de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 9. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 40. *num.* 21. qui multos alios allegant. Adde Riccium *part.* 3. *deciſ.* 280. Villalob. *ſum. part.* 1. *tract.* 9. *dub.* 61. Gratianum in *diſcep. tract.* 3. *cap.* 414. *num.* 20. Belloch. *de caſibus reſer. part* 2. *quæſt.* 1. *num.* 275. Sanctarellum *tract. de hæreſi, cap.* 5. *dub.* 5. *num.* 21. Raguccium *Lucerna Paroch. quæſt.* 125. Scortiam *in Conſtit. Pont. Epitom.* 166. *Theor.* 431. Nauarrum *in ſingul. concl.* 3. Syluest. *ſecunda ſecundæ quæſt.* 11. *art.* 3. *quæritur* 2. Fabrum 4. *de Sacram. ord. diſp.* 3. *cap.* 4. *num.* 126. Homob. *de Exam. Eccl. part.* 2. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæſt.* 16. & *de ſtatibus, part.* 1. *cap.* 8. Antonucium in *Cathec. diœces.* Nemp. *lib.* 1. *cap.* 25. Megalam *p. p. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 10. & 15. Floronum *de caſ. reſer. part.* 1. *cap.* 4. §. 22. Torreblancam *de magia, lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 17. Valerum *differ. vtriuſque fori, verb. Hæreſis, diff.* 5. & alios apud hos, & Baſſæum *verb. Caſus* 32. eamque ſuſtinui *ſecunda ſecundæ, diſp. de Hereſi,* & nunc ad ipſum aſſero. 45

Alii tamen ſuſtinent, Epiſcopos ex Decreto Concilij Trident. adhuc poſſe abſoluere ab hæreſi occulta. Ità docet Nauar. *ſumma, cap.* 27. *num.* 260. Puteanus *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Fagundez *de præcep. Eccl. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 32. Portel. *in addit ad dub. regul. verb. Epiſcopus.* Souſa *in Bulla cœnæ, caſ.* 23. *diſp.* 100. *concl.* 3. Lorca 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *diſp.* 45. *num.* 10. Nungus *tract.* 2. *in addit. ad* 3 *part. quæſt.* 8. *art.* 5. *dub.* 10. Ledeſma *in ſumma, Tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 6. *concl.* 20. *diff.* 7. Emanuel Sà *verb. Epiſcopus, num.* 37. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 7. & in Gloſſa M. & *lib.* 13. *cap.* 27. *litt. Q.* & alij multi à Sanchez Riciullo, & Barboſa allegati, & hanc ſententiam probabilem vocat Sancius *ſelect. diſp.* 50. *num.* 32. Crouſers *ad cap.* 7. *Reg. S. Franciſci lect.* 11. 46

Ad id, quod objiciunt ex Bulla cœnæ, reſpondent, in ea non fieri expreſſam mentionem Concilij Trid. quod erat neceſſarium, vt ei eſſet derogatum, quia decreto Concilij non derogatur, niſi de eo fiat ſingularis mentio, *cap.* 8. *Ex parte*, de Capell. Monach. ibique Gloſſa *in verbo, Fecerunt mentionem*, & ibi Felinus *num.* 7. cum multis aliis. &c. *Nonnulli* de reſcriptis. 47

Neqve

Neqve dicant, Pium V. Gregorium XIII. cùm Clemente VIII. oppoſitum declaraſſe; nam imperterriti reſpondent Fagundez, & Souſa ſupra, cum Diana *p.p. tract. de abſol. ab hæreſi, reſol.* 2. de allegatis declarationibus non conſtat authentica, & cùm res ſit adeò grauis, & iam ſcientibus Pontificibus controuerſa, id expreſſiùs declarent.

48 Addvnt ſupradicti Doctores, poſſe Epiſcopum committere abſolutionem alicui confeſſario, ſpecialiter ad eum hæreſis caſum deputato.

Notandvm eſt etiam, dictam abſolutionem poſſe impetiri extra Sacramentum, nam per illam particulam *in foro conſcientiæ* non intelligitur forum Sacramentale, audita ſacra confeſſione. Sed tantùm denotantur, vt abſolutio non poſſit in foro externo, ſi contingat, hæreſim in iudicium deduci. Ità Homob. *de Exam. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 31. Claudius Soleri *de poteſt. confeſſ. cap.* 30. præter eos, quos citat, & ſequitur Sanchez *cap.* 11 *num.* 13.

Qværitvr proinde: an idem poſſint etiam habentes auctoritatem quaſi Epiſcopalem, vt Abbates exempti, Prouinciales religionum, &c.

49 Refert enim Suarez *num.* 6. declarationem Cardinalium, ſolos Epiſcopos intelligi, cæteris habentibus dignitatem quaſi Epiſcopalem excluſis. E contra verò Pius V. in Breui quodam dato ad inſtantiam cuiuſdam Prouincialis Prædicatorum, concedit illis fratribus id, quod conceſſum eſt Epiſcopis. In Bullario habetur, & apud Rodriq. *fol.* 290. de quo mentionem habet Portel. *dub. reg. verb. Abbas*, Sanchez *de Matrim. Tom.* 1 *lib.* 8. *dub.* 2. Suarez *num.* 7. Cùm igitur Epiſcopi ex multorum DD. ſenſu habeant hanc facultatem: Ergo eam habent etiam PP. Dominicani.

50 Svarez *de relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *cap.* 20. & Coriol. *de caſ. reſer. part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 23. aſſerunt, quod ſi facultas non eſt reuocata Epiſcopis; neque regularibus eſt reuocata.

Sed inſtat Suarez cum Portel, dato etiam non eſſe derogatum Epiſcopis; attamen derogatum eſt omnibus priuilegiis regularium.

In hoc videtur ſecum pugnare Suarez, cùm ſuprà dixerit, quod ſi non eſt reuocata facultas Epiſcopis; neque eſt reuocata regularibus.

At, vt aduertit Diana *loco cit. reſol.* 6. non eſt derogatum priuilegiis regularium per Bullam cænæ; alioqui quorſum confirmarentur à Pontificibus, ſi quotannis abrogarentur, & ità ſentiunt Souſa, Peirinus, Villalob. & alij.

51 Enim verò concludit Diana cum Megala, *conſ.* 21. & Nocario *in ſingul. concl.* 3. non poſſe Prælatos regulares abſoluere ab hæreſi occulta, & afferunt de hoc declarationem Cardinalium *ſub.* 17. *Nouembr.* 1628. & hoc definitum eſt à ſanctiſſimo Alexandro VII. vt vidimus, & diſcuſſimus *tom.* 4. *diſp.* 17. *quæſt.* 10. dum nobis incumberet examinare 45. propoſitiones, in materia morali ab ipſo damnatas.

Qvid igitur facietralis regularis hæretius.

Respondet Diana, poſſe ab Inquiſitoribus abſolui, vel de licentia ſuperiorum, ſe Epiſcopo ſubjicere, & ſecundùm opinionem Doctorum, fauentium Epiſcopis, abſolui, vt docet Sanchez *tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 10. & *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 31. cum Finellio *tract. de caſ. reſer. cap.* 7. *num.* 6. hoc procederet etiam, quando talis prælatus negaret licentiam; nam poſſumus per Epikeiam credere, hanc eſſe voluntatem Papæ, & Religionis. Ità Poncius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 14. Molina de Iuſtitia *tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 61. & alij. Vide etiam Sanchez *tract.* 1. *lib.* 4. *cap.* 39. *numero* 36. *ſummæ.*

Qværes; quid facere deberet hæreticus occultus, qui ab Epiſcopo, vel inquiſitore abſolutionem obtinere non potuit? 52

Respondet Diana; *reſol.* 4. mittendum Romam ad maiorem Pœnitentiarium, & interim obſeruanda ea, quæ de occulto excommunicato, non data copia confeſſionis, docet Nauar. *man. cap.* 27. *num.* 239. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 15. Fraitas *in addit. ad tract. de Confeſſor. ſollic.* Epiſcopus Aucugna *quæſt.* 21. *num.* 18.

Potest igitur interim celebrare, ſi eſt Sacerdos; 53
vel ſumere Euchariſtiam, ſi Laicus, ratione infamiæ, vel ſcandali, ſi timeantur, eliciendo tamen priùs actum contritionis, & ſi non poteſt exiſtimare, ſe perfectam contritionem habere, confiteatur, & à Confeſſario abſoluatur, ex doctrina probabili, quam Diana docet cum Reginal. *tract.* 1 *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 87. & aliis, quos citat Sancius *ſelect. diſp.* 32. *num.* 11.

Addvnt alij, etiamſi non timeatur ſcandalum, vel infamia, id poſſe. Ità Fagundez *de præcep. Eccl. tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. cum Nauarro; ſed huic vltimo Diana non arridet.

Difficvltas eſt præcipua: an in caſibus extraordinariis habeat inferior quicunque ius, vt directè abſoluat à reſeruatis, nempè quando non patet aditus ad reſeruantem.

Avdiamvs Concilium Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. *In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, &c. extra quem articulum, Sacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores, & legitimos Iudices pro beneficio abſolutionis accedant.* Cùm igitur exceptio firmet regulam, & iam conſtet, ſolum excipi articulum mortis, planè in omni alio caſu manet integra reſeruatio, & propterea nullum inferiorem directè abſoluere poſſe à reſeruatis, cum exceptione infra ponenda. 54

Qvæstio igitur ſit: An quiuis Sacerdos, etiam præſente Parocho, vel ſuperiore, qui reſeruauit caſus, poſſit abſoluere in eo caſu.

Existimant Zambranus *in deciſ. caſuum, tempore mortis, cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 15. & *dub.* 6. *num.* 4. Bonacina *de Cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 3. ſi adeſſet reſeruans; vel delegatus ab eo, debere illum adire per confeſſarium, vel per alium, ſeu per litteras. 55

Hanc opinionem refellit Sanchez *Tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. Diana *loco cit. reſol.* 5. ex Concilio Trident. in eo caſu nulla eſt reſeruatio. Itaque, quocunque præſente ſuperiore, poteſt ſimplex Sacerdos abſoluere à reſeruatis. Ità S. Bonauent. infrà citandus, quem ſequuntur Nauarrus, Rodriq. Henriquez, & Vega, citati à Sanchez ſuprà. Villalob. *tom.* 1 *tract.* 17. *clauſula* 1. §. 12. *num.* 7. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part.* 2. *Alleg.* 25. *num.* 51. Coriol. *de caſ. reſer. part.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 16. *num.* 7. & 8. Conrad. *in reſp. caſuum conſc. part.* 1. *quæſt.* 18. Ludou. *de S. Iuan. part.* 7. *tract. de Pœnit. quæſt.* 6 *art.* 6. *dub.* 4. Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb. Excom. differ.* 23. Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 3. Angles *in* 4. *tract.* 2. *art. de Miniſtro diffic. in articulo mortis*; Zerola *in praxi de Pœnit. cap.* 15. *num.* 4. Finell. *de caſ. reſer. cap.* 7. Comitol. *reſp. mor. lib.* 1. *quæſt.* 22. Petrus Ledeſma *tom.* 1. *tract. de Sacram. Pœnit. cap.* 14. *diff.* 2. Diana *loco citato.* 56

Tametsi oppoſitum cenſeant Sanchez, vbi ſuprà, & alij apud illum, Sanctorius *de caſibus reſeru. Papæ, & Epiſ. numer.* 146. Bonacina *de Sacram. diſput.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 1. *num.* 10. & de Cenſuris

diſp. 9.

Digitized by Google

diſp.9.quæſt.3.punct.3. Benzon. *tract. de fuga,lib.* 1. *diſp.1.quæſt.6.*Sanctarel. *tract.de hæreſi.cap.6.dub.1.* Puteanus *in 3.part.D Thom. part. 2. quæſt.3. dub.3.* Coninch *de Sacram. diſp.8.dub.2.num.16.* Reginal. *Tom.1.lib.1. cap. 7. n. 61.* Auila *de Cenſuris,part.2. cap.6. diſp.3. dub.1. concl.4.* Vaſquez *3.part.Tom.4. quæſt.93.art.1.diſp.4. num.18.* Nung.*in addit.ad 3. part.tom.2. quæſt.8. art.6. dub.3.*

57 Addit Diana cum Suarez *diſp. 30.ſect.3. n.6.* Henriquez *lib.13. cap.29.* Barboſa *in coll. ct. tom. 2. lib.5.tit.39.cap.11.* & alij, debere occultum hæreticum, ſi ſuperuiuat, ſe præſentare Papæ, non vt iterum abſoluatur, ſed vt obediat eius mandatis.

Oppositvm tamen cenſent Nauar. *cap. 26. num.27.* Aruila *de Cenſ. part.2. cap.7. diſp.5. dub.4.* Gambarupta,*tract.de caſ. reſer,cap.2.num.65.*quando cenſura non habet onus ſatisfaciendi cauſæ, propter quam incurritur, vt eſt in caſu occultæ hæreſis. Idem probabile cenſet Filliuc. *Tom.1.tract.13. cap.7. num.141.*

Sed ſi neceſſaria ſit præſentatio, ſufficiet fieri Epiſcopo, vel Inquiſitori. Ità Diana cum Henriquez *lib.6. cap.10 num.3. in Gloſſ. litt.G.* Bonacin. *de Cenſ. diſp.1. quæſt.3 punct.3. num.15.* & alij.

58 Qvoniam ex Concilio Trident. ſolùm mortis periculum excipitur; aduerte, nullum inferiorem Sacerdotem, extra articulum mortis, poſſe directè abſoluere à reſeruatis, niſi vel ex iure, vel ex ſpeciali priuilegio, vel ex conceſſione ſuperioris permittatur. In iure enim habemus in caſibus Pontificiis generalem regulam: *Quoties non patet aditus ad ſummum Pontificem, vel legatum, aut delegatum eius, niſi cum magna difficultate, & mora poſſ. peccatorem abſolui ab inferiore Sacerdote, cum onere comparendi coram Pontifice.* Solet verò afferri præcipuè in illa reſeruatione caſus percuſſoris clerici facta *cap. Si quis*
59 *ſuadente diabolo*, vt videre licet *in cap.* Mulieres, & *in cap.*Ea noſcitur,*cap.*Quamuis,*cap. De cætero*, cum aliis *de ſent. Excom.* Doctores autem vniuerſaliter eam intelligunt ob identitatem rationis, quæ Pontificem mouit: *Ne pro dilatione pœnitentia periculum immineat animarum.* arg. cap. vlt. de Pœn.& remiſſ. in 6. vt notat etiam D. Bonauent. *diſt. 19. art. 3. quæſt.2. in corpore.* & ne reſeruatio, quæ pro bono charitatis introducta eſt, contra charitatem pugnet vt notat D. Bonauent. *diſt.* 18. *quæſt.2.* & cùm eo Suarez.

Neqve in caſu percuſſionis clerici eſt aliquid propter quod leniendus, aut mitigandus fuerit, cùm ſit caſus omnium antiquiſſimus inter reſeruatos à Pontificibus, & ab eis ſummo odio habitus.Vnde ſumitur argumentum huius conceſſionis ad alias, tanquam à primo exemplari.

60 Vel etiam fundari poteſt in aliis iuribus, quæ generatim loqui videntur, præſertim *cap.* Eos qui *de ſent.Excom. in 6.* & ità ſentiunt Nauar. *cap. 27. num. 89.* Syluest. *verb. Abſol. 4. num.6. dub.4.* & *verb. Excommunicatio*, 8. §. 8. Eſtque communis ſententia Iuris Interpretum, *citatis locis*, vt ibi Sylueſter refert. Ipſe tamen excipit caſus Bullæ cænæ; & omnes illos, in quibus nullus poteſt abſoluere, præter quàm in articulo mortis.

Sed impugnat hoc Suarez, quia eadem eſt ratio de omnibus ſuprà allata; Nequè obſtat, quod in ſolo articulo mortis exprimatur adimi reſeruatio, hoc enim omnibus commune eſt, cum ius ampliauerit exceptionem illam ob periculum mortis, quod poteſt imminere è dilatione.

61 Qvoad caſus verò reſeruatos ab inferioribus, puta Epiſcopis, vel Prouincialibus, dico, eandem fore rationem exceptionis, ſi eadem eſſet cauſa difficilis acceſſus; ſit enim eadem cauſa, ob quam tollitur reſeruatio in caſibus Pontificiis, & multò magis tolletur in inferioribus. Valet enim regula à maiori ad minus. Vnde non rectè Suarez *numero 12* dubitat, & ſi caſus, qui à Conciliis, & Pontificibus habent exceptionem articuli mortis, tollitur reſeruatio, nulla eſt ratio reſeruandi caſus Epiſcoporum, vel Prouincialium.

Adverte autem, periculum, nedum articu- 62
lum mortis includi, vt dixi *ſectione 4. quæſtione 5,* ſuprà cum D. Bonauent. qui, vt reor, ſtat cum ſententia ſuprà allata, poſſe quemcunque Sacerdotem, etiam præſente Parocho, abſoluere à reſeruatis, ait enim *in Confeſſionali, cap. 4. part. 1. Sciendum, quod proprius Sacerdos alicuius efficitur ſex modis;* & Quintum ponit, cùm eſt in articulo extremæ neceſſitatis, in illa enim poteſt quilibet Sacerdos quemlibet verum contritum abſoluere ab omni excommunicatione, & ab omni peccato, quantuncumque ſit graue, quæ verba ad litteram deſumpſit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14.* 63
cap. 7. addens, conſequenter tolli in eo caſu omnem reſeruationem. Si enim quicunque Sacerdos ſit proprius pro omni caſu in articulo mortis; ſequitur poſſe abſoluere, etiam Parocho, vel alio ordinario præſente.

QVÆSTIO IV.

Vtrum teneatur Superior facultatem ſubdito petenti, vt poſſit ab alio abſolui à reſeruatis, concedere.

D. Bonauent. diſt. 21. part.2.dub.vlt.litt. D.Thom. 4. diſtinct. 17. art. 3. quæſtiuncula 4. ad.2.

Prima opinio negat abſolutè, teneri vnquam 64
Paſtorem ad hanc facultatem concedendam.Ità videtur Victoria *ſumma*, 4. *num.* 147. *de Confeſſ.* Nauar. *ſumma, cap.7. num.8.* & *cap.*Placuit *de Pœn. diſp.6. num.149. & 150.*

Secvnda ſententia eſt, per ſe loquendo, teneri. Ità D. Bonauent. *l. infr.* D. Thom. *opuſc.19.* & *in 4.diſtinctione 17. quæſtione 3. articulo 3.quæſt.4. ad 6.* Vnde (infert) qui ſunt nimis ſolliciti, vt conſcientiam ſubditorum per confeſſionem ſciant, multis laqueum damnationis injiciunt, & per conſequens ſibi ipſis. Eum ſequuntur Sotus *diſtinctione 18. quæſtione 2. articulo 5.* Ledeſma *2. parte 4. quæſtione 7. articulo 5.* Victoria ſuprà *num. 146.* Syluest. *verb. Confeſſor. 1.* Angel. *verbo* 65
Confeſſio 3. numero 31. Armilla *verbo Confeſſio, numero 35.* Nauar. *cap.* Placuit *num. 119. 151.* Suarez *diſputatione 30. ſectione 4.* Reginal. *lib. 8. num. 43.* Coninch. *tract. 2. diſputatione 8. dub.14.* Bonacina *diſputatione 5. quæſtione 7. punct. 5. §. 3.* Card. Lugo, *diſputatione 20. ſectione 10. §. 4.* Coriolanus *de caſ. reſer. parte 1. ſectione 1. artic. 17.* vbi proponit grauiter D. Thom. *loco citato ad 6.* prorupiſſe: *Quod tunc magis debet eligere ipſi confiteri Laico.* Sciebat ſanè S. Thomas, talem confeſſionem non fore Sacramentalem. Addit Angelicus: *Nec fit iniuria Sacerdoti, quia priuilegium meretur amittere, qui conceſſa abutitur facultate.*

culcatur. Sic & Caſp. *tract*. 24. *diſputatione* 6. *ſectione* 5. *num*.26. Crouſers *ad cap*. 7. *Reg. lect*. 17. Baſſæus *verb. Caſus* 19. Diana *part*. 3. *tract*. 2. *reſol*. 126.

66 SVPPONO primò ex D. Bonauent. *diſtinct*.21. *part*. 2. *dub. vlt. litt*. teneri in aliquo caſu Prælatum concedere licentiam, eamque petitam, & negatam; cenſeri obtentam. Primò ſi ſit vagus. Secundò, ſi mutauit domicilium. Tertiò, ſi deliquit in aliena Parochia. Quartò, propter Sacerdotis ignorantiam, vel malitiam, quia eſt reuelator confeſſionum, vel ſollicitator ad malum. Vltimus caſus eſt neceſſitatis, vt ſi ſit in articulo mortis, vel bellum iuſtum ſuſcepturus.

67 HOS caſus ſuprà expoſui *ſectione* 4. *quæſtione* 3. Et primi duo potius ſunt mutationes iuriſdictionis. Tertius eſt ius in delictis. Quoad vltimum, eſt res clara, vt ſuprà oſtendi. Quartus verò caſus, in quo timet pœnitens aliquod graue damnum extrinſecum ab ipſo confeſſore, teneri fatentur omnes obligare Prælatum ad facultatem concedendam, vt notat Suarez *num*. 4. Tunc verò, ait D. Bonauent. licentia petita cenſenda eſt pro obtenta. Sequuntur Toletus *lib*. 3. *ſummæ*, *cap*. 13. Syluest. *verb. Confeſſor*. 1. §. 6. Adrianus *de confeſſione*, *quæſt*.4.*dub*.3. Rodriquez *tract*. 1. *cap*.184. Paludanus, & Richardus *in* 4. *diſtinctione* 18. Nauar. *cap*. Placuit *num*. 144. & 146. Molfeſius *tract*. 7. *cap*.21. *num*.37. & *ſeq*. Sotus 4. *diſt*.18. *quæſt*. 4. *articulo* 2. D. Thomas *addit. ad* 3. *partem*. Zerolas *in praxi*, *cap*. 24. *quæſtione* 17. Ioan. Baptiſta Conſtant. *in admonit. ad Curatos*, *part*. 4. *tit*. 6. *capite* 4. Syluius *quæritur* 20. *articulo* 2. Fornarius, *Inſtit. Confeſſ. tract*. 1. *cap*. 3. Miranda *tract*. 2. *quæſtione* 34. *artic*. 11. Rodericus *tom*. 1. *quæſtione* 25. *articulo* 1. Addit Rodriquez cum Henriquez *lib*. 3. *de Pœnit. cap*. 15. *numero* 6. cautiùs incedendum, ſi caſus habeant excommuni-
68 cationem adnexam. Homob. *tract. de arte*, *circa examen Confeſſ. cap*. 4. *quæſtione* 26. Vide etiam Coriolanum ſuprà. Addit Nauarrus, ſolam nimiam verecundiam eſſe cauſam ſufficientem, ſi tanta ſit, vt periculo exponat tacendi. Idem ait Suarez: Graſſius verò *de caſ. reſer. cap*. 10. *numero* 25. ait, quod non ſolùm ob verecundiam, ſed quia ſuſpicatur de oculo toruo, vel ſimili, ſufficere.

IDEM indicat Rodriquez; licèt renuat Politius noſter, olim Generalis, *in cap*. 7. *Regulæ Minorum*, *num*.62. Negat tamen S. Bonauent. *diſtinctione* 21. *part*. 2. *quæſt*. 1. *ad vlt*. Cæterùm denegationem iniuſtam eſſe validam, ſicut valida eſt reſeruatio iniuſta, docet Bonacina *numero* 20. Sed fruſtra; nam poteſtas non eſt ad deſtructionem ſalutis, ſed ad ædificationem; vt notat Suarez, neque ad impoſſibile mortaliter cogendus eſt pœnitens, & ità validam pro illa vice abſolutionem docent meritò alij, & habetur *in decretis reformationis* à Paulo V. vt notat Coriolanus *loco cit*. Homob. *tract*. 5. *quæſtione*. 25. neque vna vice intendit, vt notat Leon *de conf. tract*. 2. *recoll*. 6. *num*.178. Baſſ. *num*. 19.

69 SVPPONO autem ſecundò, non ſemper teneri ſuperiorem ad hanc facultatem concedendam, aliàs nil iuuaret reſeruatio. Maximè verò, ſi videat Prælatus talem facultatem non fore vtilem pœnitenti. Ità admonent Suarez *numero* 5. Angel. *numero* 31. Armilla *numero* 35. Ratio eſt, quam indicat S. Bonauent. quia tunc pœnitens, cùm iure ſubiectus ſit, tenetur ius Prælato reddere. Qua ratione vtitur Suarez, qui multos caſus affert, & concludit, Prælatum debere eſſe potius facilem ad hanc facultatem concedendam, quod intendunt SS. DD. & alij citati.

ASSERO igitur, data rationabili cauſa, teneri 70
Prælatum eam facultatem concedere. Patet ex dictis.

REMANET difficultas. Reſeruatio enim à multis aſſeritur tolli, ſi pœnitens decreuerit non confiteri alij, & potius nolle confiteri, & petat per Sacerdotem licentiam à Prælato, hac reſolutione. Profectò is eſt indiſpoſitus; nam Concilium Trid. *ſeſſ*.14. *cap*.7. præcipit: *Extra quem articulum Sacerdotes, cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores, & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedant*.

CVM igitur extra articulum mortis id vnum medium relinquat recurrendi ad Prælatos; eò quòd legitimi iudices ſint; non video qua ratione poſſit abſolui, qui ſola hac praua voluntate ſuam facultatem petat. Eſt enim indignus titulus euitandi Iudicem competentem.

RESPONDET Suarez, quòd licèt ſubditus pec- 71
cet ea voluntate, conditionaliter petendo facultatem, tamen non peccare petendo inſtanter, & peccabit Prælatus non concedendo. Et licèt ſubditus in ea voluntate manens ſit indiſpoſitus, tamen poteſt eam deponere, & de ea voluntate pœnitere, & ſic diſponere ſe ad gratiam. Et admonet ſuperiorem prudentem ad præcauendum hoc periculum deſperationis ſubditi, neque neceſſe eſſe, vt in hoc negotio interueniat peccatum.

DICO tandem, non teneri ſuperiorem dare ge- 72
neralem facultatem eligendi quemcunque confeſſorem idoneum, vt à caſibus reſeruatis abſoluat, neque teneri ad comittendam facultatem ei Sacerdoti, quem vult pœnitens, ſed dabit petenti facultatem eligendi aliquem ex nominatis, pro vt iudicauerit expedire ad bonum pœnitentis. Ità Suarez *num*. 11. Angelus *loco cit*. Coriolanus *num*. 10. qui tamen admonet, ne duros ſe oſtendant Prælati.

QVÆSTIO V.

Qua obligatione concedantur hæ facultates.

QVÆRITVR verò: An debeat dare ſuperior 73
hanc facultatem abſolutè, vel cum aliqua conditione, vel onere pœnitenti impoſito. Duplex autem onus poteſt excogitari: Alterum comparendi coram Superiore: alterum acceptandi aliquam pœnitentiam.

ET quidem poteſt concedi facultas, vel poſtquàm peccatum commiſſum, vel antequam committatur. Si poſt commiſſum detur facultas, iam ceſſat neceſſitas comparendi, quin potius facultas poſtulatur, veluti ad indulgentiam.

ADMONENT verò hic Doctores, non poſſe Prælatum interrogare de perſona, pro qua poſtulatur, alioqui Confeſſarius erit fractor ſigilli, & ſuperior grauiſſime peccabit contra iuſtitiam, & reuerentiam Sacramento debitam.

POTERIT tamen dare facultatem cum impoſi-
tione determinatæ pœnitentiæ. Sic enim & in Ec- 74
cleſia antiquitus erant Canones Pœnitentiales pro grauioribus delictis, quorum nonnulla veſtigia ſunt apud Gratianum *in fine decreti*. & *in cap*. Latorem

tem 33. *quæſt.* 2. & diſcurrit Suarez *ſect.* 5. cum D. Bonauent *in Confeſſionali*, vbi latè de hoc agit. Adde Clementem VIII. *in Decreto de caſuum reſeruatione pro regularibus* id præſcribere, etiam in non reſeruatis, quantò magis in reſeruatis valebit? Vide etiam Coriolanum *part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 19.

POTERIT verò ſuperior præſcribere, ſi tale ſit delictum, talem pœnitentiam, vel medicinam præſeruatiuam. Admonet tamen Suarez, non eſſe hæc imponenda ſub præcepto, & multò minùs conditionaliter, vt alioqui facultas non valeat.

75 QVOAD alteram partem quæſtionis: An poſſit dari facultas abſoluendi à reſeruatis, ſi committantur, cum onere comparendi coram ſuperiore.

ET quoad caſus, quibus adnexæ ſunt cenſuræ, certum eſt, id poſſe imponi, quia ſicut Cenſuræ impoſitæ ſunt iure humano Eccleſiaſtico, poteſt Eccleſia, pro vt voluerit, modum abſolutionis præſcribere, & ſub hoc onere præſtare.

AT difficultas eſt in confeſſione Sacramentali, cui nihil poteſt Eccleſia adiungere circa materiam, vel formam.

76 PRIMA opinio eſt, non poſſe concedi facultatem ſub hoc onere. Tribuitur nonnullis antiquis Theologis; nullus tamen eorum negat abſolutè facultatem hanc ſub hac forma concedi poſſe licitè, & validè. Solus Durandus inclinat *diſtinct.* 17. *q.* 15. *n.* 10. Holcot. *in* 2. *diſt.* 15. Dionyſius Carthuſ. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. Tribuitur etiam D. Thomæ, *quodl.* 1. *art.* 12. *ad* 1. Sed ibi ſolum docet, neminem poſſe obligari præcepto humano ad confitenda iterum peccata, ſemel ritè confeſſa, quod ſatis commune eſt inter Doctores; loquuntur tamen de obligatione abſoluta: hic autem agimus de conditionata ſub conditione, quæ pendeat ex voluntate pœnitentis.

77 COMMVNIS ergo opinio eſt, eſſe poteſtatem in ſuperiore ad concedendam hanc facultatem ſub hoc onere, ſi expedire cenſuerit. Ità Henricus *quodl.* 1. *quæſt.* 32. & *quodl.* 10. *quæſt.* 1. Maior *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 6. Adrian. *in* 4. *de confeſſ. quæſt.* 5. Ideò pro ſolutione Angelus *verb. confeſſio*, 5. *num.* 9. eam ſupponit. Caietanus *verb. Abſolutio*, *cap.* 1. Medina *Codice de Pœnit. quæſt. de confeſſ. facta fratribus priuilegiatis*, Palud. 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 5. *art.* 1. Almai. *quæſt.* 1. qui refert Gerſonem *lect.* 2. ſuper Marcum, & habetur *in Alphab.* 16. *littera T.* Nauar. *ſum. c.* 9. & *c.* 26. *num.* 12. & *in cap.* Fratres *de pœnit. diſt.* 5. *num.* 30. & *in cap.* Placuit *de Pœn. diſt.* 6. *num.* 112. Ledeſm. *in* 2. *part.* 4. *quæſt.* 8. *art.* 2. *dub.* 19. Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 5. Coriol. *de caſibus reſer. part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 8. Eſtque D. Bonauent. 4. *diſt.* 17. *part.* 3. *dub.* 4. *litt.* & *diſt.* 21. *part.* 2. *quæſt.* 1. *ad vlt.* vt oſtendam *q.* 6.

ASSERO cum hac ſententia, poſſe ſuperiorem hanc facultatem ſub conditione oneroſâ concedere.

78 PROBATVR primò à Suarez, etiam communiter. Omnis poteſtas libera poteſt ſub onere alicuius recognitionis delegari: Talis eſt hæc facultas. Tunc autem ex debito veritatis tenetur ſubditus comparere, ſi pactum injit cum ſuperiore, qui talem ſibi recognitionem reſeruauit: Ergo. Idem ſignificant Paludanus, Almain, Medina, Nauar. Coriolanus, & alij.

CONFIRMATVR argumento, quo abutuntur aduerſarij, ſumpto ex Decreto Clementis VIII. nam definit, non quidem totam facultatem reſidere penes confeſſarium, vt ſic indifferenter abſoluat. Sed vt quando caſus occurrerit, quod ipſe confeſſarius iudicet, non eſſe conueniens, pœnitentem ad ſuperiorem ire, committatur ei facultas illum abſoluendi: Ergo ex vi Decreti id non habet ſimpliciter, ſed eſt neceſſe, vt ei committatur, & vtique ab ipſo ſuperiore; nam Decretum non dat ei talem facultatem abſolutam, vt notat Coriolanus *p. p. ſect.* 1. *art.* 8. *num.* 19.

HVNC modum ſic obſeruat noſtra religio ex ſtatuto capituli Generalis, vt refert Coriolanus *n.* 26. 79

Ex dictis ſequitur, præſentationem ſub reatus mortalis pœna cogere; eſt enim res grauis, vt conſtat, & pactum inducit, conſequenter grauiſſimam obligationem, ortam ex vtilitate pœnitentiæ, vt notat Suarez *num.* 11.

OBIICIES, ſic cogi ad bis idem ritè confitendum. 80

RESPONDETVR, non reiterari confeſſionem; ſed primam à reſeruante fieri conditione hac, quæ eſt legitima, cum ſit in poteſtate reſeruantis non concedere, vel concedere cum tali onere. Neque ſubditò infertur vis, quia, cùm religionem profitetur, ipſe ſe ſponte exhibet, atque paciſcitur, ſaltem implicitè, vt notat Coriolanus *art.* 9. *num.* 4. & Card. Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 6. *num.* 115.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Superior, auditis in confeſſione ſolis reſeruatis, poſſit ab eis Sacramentaliter abſoluere, & reliqua inferiori committere.

D. Bonauent. diſt. 21. p. 2. quæſt. 1. ad vlt.

PRIMA opinio eſt, poſſe hoc fieri licitè, & va- 81
lidè per ſe abſque alia cauſa. Ità Caietanus *verb. Confeſſio*, *condit.* 10. dicitque eſſe conſuetudinem Romanam, neque oportere ſapere pluſquam oportet, eam in dubium reuocando. Citantur D. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. §. 6. Palud. 4. *diſt.* 17. *q.* 5. Rich. *ibi art.* 2. *quæſt.* 8. *ad* 2. Henricus *quodl.* 1. *q.* 29. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. Addit tamen ex rationabili cauſa. Petrus Soto *lect.* 10. *de confeſſ.* Nauar. *in cap.* Conſideret. §. *Cautus*, *num.* 12. & 18. *de Pœnit. diſp.* 5. Gerſon *Alph.* 33. *litt. N.* Hi ſola nituntur conſuetudine.

ADDVNT, pœnitentem ſic abſolutum, teneri ad confitendum poſtea inferiori Sacerdoti integrè, etiam de reſeruatis, vt fiat confeſſio integra. Vnde infert Nauar. conſequenter ex priori confeſſione, & abſolutione nondum eſſe conſummatum Sacramentum, ſed vtraque confeſſione, & abſolutionem vnum confici Sacramentum.

SECVNDA ſententia eſt, id per ſe non poſſe fie- 82
ri, ſed ſuperiorem debere, aut integram confeſſionem audire, aut Sacramentaliter non abſoluere. Ità Adrianus *quæſt.* 5. *de confeſſione*, Sylueſter. *confeſſio*, 1. *quæſt.* 19. Victoria *in ſumma*, *cap.* 16. §. 4. *n.* 77. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. Coriol. *de caſ. reſer. p.* 1. *ſect.* 1. *art.* 8. *num.* 11. vbi allegat Henricum, D. Thomam, Rich. D. Bonauent. *diſt.* 17. Sic etiam Brancatus *diſt.* 12. *art.* 8. & *diſt.* 19. *art.* 12. Faber *diſp.* 27. *cap.* 3. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 18. *art.* 3. alios referens. Caſpenſ. *diſp.* 6. *ſect.* 4. Fulienſ. *opuſc.* 1. *cap.* 2. *art.* 8. & *de Pœnit.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. Vaſq. *quæſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 10. Reginal. *lib.* 8. *n.* 77. Valentia *diſp.* 7. *q.* 11. *punct.* 1. Syl. *ſuppl. quæſt.* 20. *art.* 2. *quæſt.* 3. Rodr. *ſum. cap.* 55. *num.* 13. Fill. *tract.* 7. *cap.* 10. *num.* 300. Fagund. *præc.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3.

MEDINA verò *quæſtione* 12. *de Confeſ.* medius 83
ſtans dicit, confeſſionem eſſe debere integram; ſuperiorem

Digitized by Google

ſuperiorem tamen poſſe abſoluere à reſeruatis; cæterorum verò abſolutionem remittere confeſſori ordinario.

Seraphicvs videtur pro prima ſententia 4. *diſt.* 17. *p.* 3. *dub.* 4. *litt.* & *diſt.* 21. *p.* 2. *q.* 1. *ad vlt.* at penitiùs perlectus limitat pro ſecunda. Et *in primo loco* docet, peccatum remiſſum abſolutione inferioris, quia reſeruatum, iterum præſentari Prælato. Ita morem Religionis approbat circa abſolutionē à reſeruatis. In altero loco, cùm integritatem confeſſionis defendat, ac obiecerit, dari caſum, quo inferior audit reſeruata, à quibus nequiens abſoluere, cogitur abſoluere à minoribus, & pro reſeruatis mittere ad Prælatum, qui ab his abſoluat, fiatque diuiſa confeſſio.

84 Respondet. Si recurſus faciendus ſit pro cenſura, & ſatisfactione, ſat eſſe exponere reſeruatam cenſuram ſolam, vel irregularitatem; at ſi propter abſolutionem à culpa; & Prælatus nolit alteri committere, ſanum conſilium ait, ſi non habes grauem cauſam in contrarium, tametſi etiam verecundia ſuffuſus omnia mortalia, etiam non reſeruata, ei confiteri; quæ in conſcientia nouit, & omnium accipere abſolutionem, & pœnitentiam. Si autem cauſam habeas grauem, teneris te præſentare pro reſeruatis, extra Sacramentum, & omnia inferiori confiteri, & ita confeſſio non erit dimidiata, vel diuiſa; tunc enim poteſt inferior abſoluere, facta præſentatione.

85 Vt autem clarè oſtendat, eam non habuiſſe Sacramentalem abſolutionem, dicit; nil mirum, quia præſentatio inſtituta eſt magis ad pœnæ taxationem, quam talibus grauioribus debet Prælatus ſapientior infligere, ſeu iniungere pro culpa, quàm pro abſolutione (vtique Sacramentali) à culpa, & ità, ſi eam Prælato expoſuiſti, & accepiſti pœnitentiam, iam non manet ampliùs reſeruata, ac proinde potes inferioribus confiteri, & de ea abſolui, ita verò, vt pœnitentiam à Prælato taxatam impleas.

86 Neqve eſſe hypocriſim, ſola reſeruata dicere, quia profitetur ob ea ſola, quia reſeruata, præſentari, non vt confiteatur omnia (hoc enim vocabulo illo *generaliter* ſuprà accepit) attamen, maiorem eſſe perfectionem, ait confiteri omnia Sacramentaliter Prælato, quia maiori ſuffunderis verecundia ex Prælati facie, vt ſuprà innuit. Hæc D. Bonauentura paraphraſi explicita genuinè. Neque à legente ipſum attentè me reor correctum iri.

87 Ita S. Doctor ſtat pro ſecunda ſententia ſupponens, integritatem iure diuino confeſſioni impoſitam ſeruandam, & iuxta ſua principia, ſi adſit cauſa tacendi aliquid (quod poteſt eſſe, etiamſi non reſeruatum) adiri debere alium confeſſorem, ſi poteſt; ſin autem, ſeruandas regulas relatas ſupra ex eius doctrina, *ſect.* 3. *quæſt.* 16.

88 Assero primò, non poſſe abſque graui neceſſitate dimidiari confeſſionem.

Probatvr primò à D. Bonauent. *ad* 1. quia integritas confeſſionis eſt ius Diuinum à Christo inſtitutum. Quare non ſoli confeſſario, vel alteri per hoc fit iniuria; ſed Chriſto, ſic etiam Suarez *num.* 6.

Probatvr ſecundò, quia in contrarium non eſt illa conſuetudo in Eccleſia Romana, quam alij auctores proferunt, vt aduertunt Syluester, & Suarez.

Qværes: an factum ſic teneat.

Respondet Suarez, ſi pœnitens bona fide procedat, tenere, quia interueniunt omnia requiſita ad confeſſionem formaliter integram, ſuppoſita bona fide.

Assero ſecundò, ex graui aliqua cauſa, & neceſſitate, poſſe interdum ſuperiorem abſoluere à reſeruatis ſolis. 89

Probatvr, quia interueniente cauſa graui, iam confeſſio formaliter eſt integra, & meritò; cùm enim ius diuinum poſitiuum ſubordinetur iuri naturæ, non debet eidem iuri detrahere; poſſet autem detrahere abſque neceſſitate in multis caſibus.

In eo verò caſu, iam non teneretur ampliùs eadem peccata inferiori dicere; ſed ſatisfaciet integritati confitendo reliqua, quæ tunc confiteri non potuit. Ita authores ſecundæ ſententiæ, contra primæ ſententiæ Doctores. Ratio eſt, quia, ſi fuere ſuperiori ritè confeſſa, iam fuit confeſſio formaliter integra, vt notat Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 18. *num.* 508. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. Vaſquez *quæſt* 91. *art.* 3. *d.* 10. Coninch. *diſp.* 8. *dub.* 12. *num.* 80. Bonac. *diſp.* 5. *q.* 7. Crux *de Pænit. p.* 2. *q* 3. *dub.* 5. Crouſ. *ad cap.* 7. *Reg. S Franciſci, lect.* 18. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 74. Baſſæus *num.* 22. 90

QVÆSTIO VII.

Vtrum inferior Sacerdos poſſit abſoluere eum pœnitentem, qui habet caſus reſeruatos per ſe, & abſque alia neceſſitate, priuſquam à Superiore abſoluatur.

Prima opinio aſſerit poſſe, dummodò pœnitens intelligat manere obligatum ad confitendum Superiori peccata reſeruata, idque facere proponat; Solet adſcribi D. Thomæ 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 4. *q.* 2. *ad* 4. vbi Durand. *quæſt.* 15. *num.* 8. ait, hanc eſſe conſuetudinem Eccleſiæ. Eandem ſententiam ibidem ſignificat Almain. *quæſt.* 1. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *c.* 18. §. 6. Gerſon *Alphab.* 33. *litt. E*, & *Alphab.* 47. *litt. G*, Syluest. *verb. Confeſſio*, 1. *quæſt.* 19. Angel. *verb. Confeſſio*, 5. *num.* 9. Medina *Cod. de Pœnit. De integr. confeſſ.* Nauar. *in cap.* Conſideret, §. *Cautus, n.* 10. *& ſeq. de pœnit. d.* 5. Viguer. *in ſumma, cap.* 16. §. 4. *verſ.* 17. Petrus *lect.* 10. *de confeſſ.* Henricus *quodl.* 1. *quæſt.* 29. *&* 30. Alenſis 4. *p. quæſt.* 77. *memb.* 5. *art.* 2. *ad vlt.* aliàs *quæſt.* 18. *memb.* 4. *art.* 5. §. *ad vlt.* Allegant autem iſti conſuetudinem, quæ reuera non extat. 91

Secvnda ſententia negat, poſſe inferiorem abſoluere, ſed teneri remittere ad ſuperiorem. Ità Richard. *diſt.* 17. *artic.* 2. *quæſt.* 8. *ad* 2. Adrian. *q.* 4. *de Confeſſ.* Durand. *diſt.* 17. *quæſt.* 15. Sotus *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. Cano *dicta relect. p.* 5. Ledeſm. 2. *p.* 4. *quæſt.* 8. *art.* 3. *dub.* 1. Et forſan priores auctores id non negant; nullus enim ferè illorum diſtinctè explicat poſſe hoc facere inferiorem Sacerdotem, extra caſum omnis neceſſitatis, quo caſu, id concedunt multi ex authoribus ſecundæ ſententiæ, qui dicunt eo caſu debere à non reſeruatis abſoluere, cum onere adeundi ſuperiorem pro directa abſolutione à reſeruatis. Ità Suarez *diſput.* 31. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 511. adducens Lugum, Auerſam, Amicum, Bonacinam, & Poncium: Sic & Baſſæus *verb. Caſus*, *num.* 15. adducens etiam Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 10. Syln. *ſuppl. quæſt.* 20. *art.* 2. Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. Coninch. *diſp.* 7. *dub.* 9. *num.* 86. Filliuc. *tract.* 7. *num.* 103. 92

93 Asserо, non poſſe, abſque neceſſitate, inferiorem abſoluere directè à reſeruatis.

Probatvr ex Concilio Tridentino *cap.*7. nam *id vnum*, ait, *pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores accedant.* His autem verbis, aliiſque initio capitis, adimit iuriſdictionem. Confirmatur, quia confeſſio eſt iudicium coram legitimo iudice.

Assero ſecundò, non poſſe, extra neceſſitatem, inferiorem abſoluere indirectè etiam à reſeruatis.

94 Probatvr, quia Confeſſio eſt de iure Diuino iudicium à Deo inſtitutum coram iudice, non quocumque, ſed legitimo. Igitur inferior, non habens iuriſdictionem, nequit abſoluere.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum in aliquo caſu neceſſitatis poſſit inferior abſoluere à caſibus reſeruatis.

95 Qvæstio non eſt de periculo mortis; tunc enim nulla eſt reſeruatio; ſed de aliis caſibus, in quibus occurrit neceſſitas, vel Confeſſionis annuæ, vel Communionis, quæ ſine ſcandalo nequit omitti.

Prima opinio negat, poſſe tunc inferiorem abſoluere; poſſe tamen hunc contritum accedere, eique debere confeſſorem iniungere, vt adeat ſuperiorem, vt ait Concil Trid. *ſeſſ.*14. *cap.*7. extra mortis articulum. Ità Richard. 4. *diſt.*17. *art.*2. *quæſt.*8. Durand. *ibi, quæſt.*15. Adrian. *quæſt.*4. *de Confeſ.* Sylui. *ſuppl. quæſt.*20. *art.*2. *q.*3. Sanct. *ſelect. d.*32. *num.*10. Diana *part.*2. *tract.*14. *reſ.*65. Filliuc. *tract.*4. *cap.*8. *num.*213.

96 Secvnda opinio cenſet, poſſe abſolui, tenerique omnia confiteri mortalia, ſi quæ habet; vel ſaltem venialia cum reſeruatis, ſuper quæ indirectè cadit abſolutio; ei tamen iniungi debere obligationem præſentandi ſe ſuperiori, vt à reſeruatis directè abſoluatur. Ità Valentia *diſput.*7. *quæſt.*11. *punct.*1. Coninch. *diſp.*8. *dub.*13. Suarez *diſp.*31. *ſect.*5. Laym. *lib.*5. *tract.*6. *cap.*12. Bonac. *diſp.*5. *quæſt.*7. *p.*5. *§.*3. Nauar. *cap.* Conſideret, *§. Cautus, num.*10. *d.*5. *de Pœnit.* Petr. Sot. *lect.*10. *de Conf.* Reginald. *lib.*8. *num.*82.

97 Tertia opinio concedit, ſi reſeruatum non habeat cenſuram adnexam; ſi verò adſit, poſſe ad celebrandum accedere ob ſcandalum, vel infamiam. Ità Syluest. *verb. Excom.*4. Sotus 4. *diſt.*22. *q.*1. *art.*1. Vaſquez *tract. de Excom. d.*4. Ledeſm. *de Pœnit. cap.*20. *d.*2. Tolet. *lib.*3. *cap.*8.

Qvarta opinio eſt licere, etiamſi adnexa ſit excommunicatio. Ità Henriquez *lib.*6. *cap.*15. Diana *part.*3. *tract.*5. *reſol.*68. Nauar. *Man. cap.*9. Layman. *cit. num.*20. Suarez *cit. diſp.*31. *ſect.*3. *n.*6. Bonacina *§.*3. Has omnes probabiles ait Baſſæus *verb. Caſus, num.*17.

98 Sententia D. Bonauent. 4. *diſt.*21. *part.* 2. *quæſt.*1. *ad vlt.* indirectè colligitur, vt dixi *quæſt.*6. ſed neque clarè.

Videtvr autem cum ſecunda ſententia *diſt.*17. *part.*3. *dub.*4. *litt.* vbi vnum è caſibus, quibus confeſſio eſt iteranda, ait eſſe enormitatem ſceleris, ob quam oportet peccatorem ad ſuperiorem remitti, qui confeſſionem remiſſi audire debet, abſoluere, niſi malit alteri committere.

Hic igitur concedit, reſeruata in aliquo caſu neceſſitatis licere confiteri inferiori; ait enim remitti: premit autem de cætero etiam *quæſt. primo cit.* integritatem confeſſionis, niſi adſit cauſa aliquod tacendi, quam non admittit in caſu noſtro, vt patet componendo argumentum cum reſponſo, quo indirectè reſoluit, non dimidiandam confeſſionem minori, antequam accedas ad reſeruatorem; nam idem docet etiam ferri debere poſtea.

Assero cum ſecunda ſententia, in dicto caſu poſſe inferiorem abſoluere, modo ibi explicito. 99

Probatvr à DD. ratione D. Bonauent. Integritas formalis requiſita ſufficiens eſt omnium peccatorum, quorum conſcientiam habes ex Trid. Concilio: ex parte verò Iudicis ſat eſt Iuriſdictio, conſiderato humano modo, quo Sacramenta Chriſtus inſtituit ſine damno graui. Vide Tambur. *de iure Abb. tract.*2. *d.*13. *quæſt.*8. Dianam *loc. cit.* pro quarta ſententia.

Ad Concilium humiliter dico, ipſum non velle, damno graui honoris, aut famæ, Sacramentum hoc ſecretum iudicium fieri; ſed, ſicut in periculo vitæ, apponere epickeiam.

Dices: Si habens reſeruata poteſt confiteri inferiori: Ergo ſi habet ſola venialia, ſupra reſeruata, poterit confiteri cuique Sacerdoti, quia habent omnes ſuper venialia iuriſdictionem, & ſuper reſeruata cadit abſolutio indirectè per accidens, ratione abſolutionis directè cadentis ſuper venialia. Item ſi habeat quis venialia & mortalia, & occurrat eadem neceſſitas confitendi, idem dicendum ſequitur. 100

Respondeo exigi iuriſdictionem intenſiuam ad mortalia, dum ſcienter mortalia apponuntur: Eſto non adſit extenſiua.

Qværes primò. An poſſit aliquis inferior abſoluere à reſeruatis, inualidè à ſuperiore abſolutis. 101

Respondet Syluester *verbo Confeſſio* 1. *quæſt.*19. S. Antoninus 3. *parte, tit.* 14. *cap.* 19. *§.*17. aſſertiuè, quia iam ſatisfactum videtur intentioni reſeruantis, & fini reſeruationis, & ſufficiens medicina videtur præſtita; ſubſcribit Suarez.

Qværes ſecundò: an peccatum, ex obliuione inculpabili omiſſum, amittat reſeruationem.

Respondent communiter affirmantes. Ità Gabriel. *in* 4. *diſtinctione* 17. *quæſtione* 1. *artic.*3. *dub.*2. Adrian. *quæſtione* 4. *de confeſſ.* Syluest. *verb. Confeſſ.* 1. *quæſt.* 4. Angel. *verb. Confeſſ.* 1. *num.*22. Roſella *verb. Confeſſ.*2. *numero* 9. Nauar. *in c.* Conſideret, *§. Cautus, numero* 32. *de Pœnit. diſt.* 5. & *in ſumma, cap.*26. *numero* 13. vbi refert Paludanum. Idem tenent Couaru. *in c.* Alma Mater, *p.*1. *§.*11. *numero* 12. Cano *dicta relect. p.*5. Ledeſm. 2. *p.* 4. *quæſt.* 8. *artic.* 2. *dub.* 8. Ratio eorum eſt, quia ſuperior abſoluens, intendit omnia reſeruata tollere. 102

Contra tamen arguit Suarez, *diſp.*31. *ſect.*3. *numero* 12. quia per illam abſolutionem tollitur peccatum ſolùm indirectè; hæc autem remiſſio indirecta non ſufficit, vt tollatur reſeruatio. 103

SECTIO

SECTIO VIII.

De Obligationibus MINISTRI huius Sacramenti.

CVM Curæ paſtoralis onus grauiſſimum ſit, rectè & ſanctè Confeſſoris munus obire, eius hic obligationes breuiter expendam, quæ quamvis variæ ſint, eò tamen reducuntur, vt ex conſcientia latebris ſecretum, quod prudens ſciuerit educere, perpetuò tacens ſibi noſcat abſcondere ad primum requiritur diſcreta interrogatio: Ad ſecundum verò ſecreta ſigilli ſeruatio. Vtrumque egregiè explicat Seraphicus Doctor in opuſculo quod confeſſionale nuncupat, vbi non ciathum anguſtæ ſcientiæ vt ipſe ex humilitate prætendit, ſed plenas exuberantis Doctrinæ Phialas confeſſoribus propinat.

QVÆSTIO I.

Quis SACERDOS *teneatur confeſſiones audire.*

1 SÆPIVS ſuprà oſtendi, Miniſtrum huius Sacramenti eſſe debere doctum, vt ſuas nouerit obligationes, maxime verò in cognitione Moralis Theologiæ, Sacrorum Canonum, de quo egregiè diſſerit S. Doctor *in Confeſſionali*, & hoc probat ex Cæleſtino Papa *diſtinct.* 38. & ex D.Auguſtino *ibi*, qui affert illud Euangelij: *Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt*; & cap.1. affert exemplum Medici, qui ignorans exponit ſe temerè morbis medendis; hic enim grauiſſimè peccat, & eſt homicida. Ideò clamat, horrendum eſſe videre Sacerdotes confeſſarios ignorantes. Quare ibi S. Bonauent. recenſet canones Pœnitentiales præcipuos. Traditque modos, & regulas tum confitendi, tum accipiendi confeſſiones.

2 VIDE de his etiam Dominicum Sotum 4. *diſt.*14. *quæſt.*4. *art.*2. Petrum Sotum *lect.* 6. *de Confeſſ.* Nauar. *de Pœnit. diſp.*6. *cap.*1. §.*Caueat*: & *in ſum. cap.*4. *num.* 8. Suarez *diſp.*28. *ſect.*2. Vaſquez *quæſt.*93. *art.*3. *dub.*1. Cardinalem de Lugo *diſp.*21. *ſect.*4. qui omnes eodem argumento Seraphici oſtendunt, Confeſſariis neceſſariam ſcientiam, ne periculo præcipitij animas exponant, & ſeipſos damnationi; nam temerè agit, & grauiter peccat talis confeſſarius, ob rationem allatam. Sufficit autem, ſi ſciat communia ſaltem mortalia, & alia huiuſmodi. Itaque plurimi dicunt reiterandam confeſſionem, omnia hæc ignoranti factam. Ita plurimi apud Vaſquez *diſp.*93 *art.*3.*dub.*2. Turrian. *de Pœnit. diſp.*25.*dub.*2.

3 LICET oppoſitum cenſeat Diana plurimos referens, *Tom.*2. *tract.*4. *reſol.*21. alios refert etiam Card. Lugo *diſp.*16. *ſect.*15. Syluius *quæſt.*8. *art.*5. *quæritur* 7. Meracius *quæſt.*9. *art.*1. Et idem videtur D. Bonauent. *in Confeſſionali*, *cap.*4. *particula* 1. & de his dixi *ſect.*6. *quæſt.*2.

CIRCA quæſtionem noſtram. Prima opinio eſt, Parochum teneri ſanè accipere confeſſiones ſubditorum, ſed eo ſolo tempore, quo teneatur confiteri. Ita Ioan. Medina *Cod. de Confeſſ. quæſt.* 37. Richard. *in* 4. *diſtinct.* 18. *art.*2. *quæſt.*2. Sylueſt. *verb. Confeſſio* 1. *num.*14. Armilla *verb.Abſol. n.*28. Reginald. *Tom.*1.*lib.*1.*cap.*8.*num.*41. Diana *Tom.*1. *tract.*2. *Miſcell. reſol.*2. Addit Reginaldus, teneri etiam, quando pœnitens tenetur è periculo.

4 SECVNDA ſententia eſt, Parochum teneri ſæpius, ſi ſubditus confiteri velit. Ita Adrian. Soto, & Nauarrus, quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.*28. *ſect.*1. qui primam ſententiam reprehendunt, vt parum piam. Azor. *p.p. lib.*2. *cap.*17. *quæſito* 10. Vaſquez *quæſt.*93. *art.*3. *dub.*6. Coninch. *diſp.*8. *dub.*17.*num.*119. Molfeſius *Tom.*1.*tract.*7.*num.*22. *num.*36. Bonacina *diſp.*5. *quæſt.*7. *p.*4. §.2. *num.*23. Card.Lugo *diſp.*22. *ſect.*1.

5 VIDETVR id ſupponere S. Doctor *diſt.*17. *p.*2. *quæſt.penult.* & affert rationem, ſumptam ex neceſſitate. Cùm enim homo eſt in peccato mortali, grauiſſimo obnoxius eſt periculo damnationis; & ideò debet ab eo ſe eximere, atque exire per confeſſionem, maximè ſi proximè alias ruinas ſubiturus ſit, atque adeò incumbit correlatiuo, ideſt, proprio confeſſario, qui eſt Paſtor illius ouis, & Pater illius filij prodigi, occurrere redeunti.

6 MIHI probatur regula Suarez *num.*5. aliquam diſcretionem adhibendam; non enim Parochus peccabit, non accipiens pœnitentem nimis importunum. Itaque Salas *in ſuis manuſcriptis*, ait, debere audire ſeptem, vel octo vicibus in anno, niſi ſit grauiter impeditus: Card. verò Lugo *num.*6. cautè ait, non poſſe Mathematicam regulam aſſignari, ſed conſiderandum tempus, neceſſitatem pœnitentis, &c.

COLLIGIT autem Lugo *num.*9. multò magis teneri Prælatum regularem accipere frequenter confeſſiones ſubditorum, ſicuti ipſi, ſi labantur, arctius tenentur confiteri, vt dicebat D. Bonau. *diſt.* 17. *loco cit.* to.

ADDIT etiam cum S. Bonauent. *in Confeſſionali*, & Vaſquez *loco cit.* quod etiamſi Parochus neget accipere ſemel confeſſiones ſubditi, non tamen poteſt ob id eligere, quem voluerit.

7 PRÆTEREA ex officio, & ex charitate tenetur Parochus in graui neceſſitate, etiamſi extrema non ſit, etiam cum periculo vitæ. Vide Valentiam *Tom.*3. *diſput.* 3. *quæſt.*4. *punct.*3. Reginald. *lib.*4. *cap.*45. *num.*336. 348. & 357. Bonacinam *diſp.*3. *de primo præcept. Decalogi*, *quæſt.* 4. *puncto* 4. Card. Lugo *diſp.*22.*ſect.*1.*num.*10.

ALII verò, qui non ſunt Paſtores, tenentur in extrema neceſſitate cum periculo vitæ ſubuenire. 8 Vide Valentiam *loco cit.* Lorcam 2.2.*ſect.*3.*dub.*28. *num.*32. Suarez *de charitate*, *diſp.*9.*ſect.*2. Tanner. 2.2.*diſp.*2.*quæſt.*3.*dub.*4.*num.*61. Coninch. *de fide*, *diſp.*25.*dub.*7.*num.*88. Lugum *num.*11.

IN graui tamen, non extrema, puta, ſi ob difficultatem in conſuetudine habenda petat confeſſionem. Aſſerunt Lorca, Valentia ſuprà, Suarez *loco cit.* & *diſp.*32. *ſect.*1.

NEGANT Nauar. *in ſumma*, *cap.*24.*n.*9. Coninch. *num.*89. Bonac *n.*4. Malder. 2.2.*quæſt.*26.*art.*5. Soto *de teg. ſecr. memb.*2.*quæſt.*2. Sà *verb.Charitas*,*n.*4.

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

De obligatione interrogandi, corrigendi, & diſponendi pœnitentem.

9 MVLTAS adhibent interrogationes Summiſtæ, faciendas pœnitenti ante confeſſionem, quas recenſet D. Bonau. in Confeſſionali prælibans aliqua monita.

PRIMO quidem capite, *particula* 1. monet confeſſarium, vt ſtet in loco patenti, ab omni ſuſpicione alieno. Quia *qui facit veritatem, venit ad lucem.* Ioan. 3.

IN ſecunda *particula* monet, ne dum à ſordibus purgat alios, ipſe caput aſpidum ſugat noxia delectatione.

IN tertia monet, ne faciem reſpiciat pœnitentis. Vnde mulier debet à latere eſſe, quia facies eius ventus vrens, vt dicitur *Habacuc.* 1.

10 IN quarta, ne peccata pœnitentis abhorreat, quia poteſt dici id Ioan. 8. *Qui ſine peccato eſt, primum mittat lapidem in eam.* Vnde præcipitur Deuter. 32. *Non abominaberis Idumæum.*

IN quinta docet, vt ſuauiter alloquatur pœnitentem, vt eum ad compunctionem inducat, & peccatorum cognitionem. Vide S. Doctorem.

IN ſexta *particula* admonet Confeſſarium, ne perſonam accipiat, vt dicitur *Deuter.* 16. Pergit *cap.* 2. per plurimas particulas tradere interrogationes faciendas, & primo quidem aduertit, non eſſe pœnitentem interrogandum de criminibus, quæ ignorat, maximè fœdis, ne diſcat fœdari. Vide S. Doctorem ac omnia interroganda percurrentem.

11 Et quidem, quando aduertit, pœnitentem non eſſe gnarum; ſed ignarum, vel non ſatis conſcientiam excuſſiſſe, & eſſe ruſticum, monet S. Doctor examinandum neceſſariò. Idem docet Diana, & alij Theologi *in* 4. *diſt.* 19. Syluester, Antoninus, Angelus, Nauar. Cano, quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.* 32. *ſect.* 3. *num.* 7.

RATIO D. Bonauenturæ eſt, quia Confeſſarius eſt Iudex, ideò crimina debet interrogare. Eſt Medicus, ideò debent de ægritudinibus quærere, quæ eſt ratio Innoc. III. *in cap. omnis vtriuſque ſexus,* vt notat Card. Lugo *diſp.* 22. *ſect.* 2.

12 QVÆRES, quid teneatur facere Confeſſarius, qui ſcit, Pœnitentem commiſiſſe aliquod peccatum, nec alteri confeſſum, neque etiam interrogatum confiteri. Communiter dicunt, dimittendum abſque abſolutione. Ita Suarez *dicta ſect.* 3. *num.* 9. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 26. Fagundez *lib.* 6. *de* 2. *Præcept. Eccl. cap.* 4. *num.* 38. & alij communiter. Hoc tamen intellige, niſi ſupponat, pœnitentem habere aliquam cauſam tacendi grauem. Ita Megala *p. p. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. & Card. Lugo *num.* 21.

SECVNDVM munus Confeſſoris eſt inſtruere Pœnitentem, vt docet D. Bonauent. ſuprà, & Lugo §. 1. & latè Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 38. & Suarez *diſp.* 32. *ſect.* 4.

ID autem probat S. Doctor *cap.* 1. *particula* 5. ex illo Deuter. 17. *Si difficile, & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & non lepram: Surge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus: & venies ad Sacerdotes Leuitici generis; quæréſque ab eis.*

HINC enim ſecuritatem conſcientiæ auſpicatur 13 ex 2. Corinth. 1. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.*

DOCENDI ſunt autem pœnitentes, ſi ignorantia laborent. Et quidem quoties eſt contra pœnitentem putantem erroneè peccatum id, quod non eſt peccatum, debent omnes confeſſarij eum docere, & detrimentum auferre.

QVANDO ergo ignorantia eſt inuincibilis, debet caute procedere; nam, ſi præuidet ignorantiam ablatam redundaturam in noua peccata, vel in ſcandalum; monet Card. Lugo *ſect.* 2. §. diſſimulandum. Quod ſi pœnitens interroget, debet veritas aperiri. Vide Suarez *ſect.* 4. Sanchez *loco cit.* Lugum *ſect.* 2. qui alios allegant.

OCCVRRIT verò hic dubium: An in opinionibus teneatur confeſſarius ſequi opinionem probabilem pœnitentis. 14

VERA ſententia eſt aſſertiua. Suarez *diſput.* 72. *ſect.* 5. Vaſquez *prima ſecunda, diſp.* 62. *cap.* 7. *n.* 39. Salas ibi *tract.* 8. *diſp. vnica, ſect.* 9. *num.* 8. Victoria, Soto, Nauar. Ledeſm. Henr. Azor. Rodriq. Salon. Valentia, quos referunt, & ſequuntur Sanchez *num.* 28. Diana *Tom.* 1. *tract. de opinione probabili, reſol.* 11. Vide, quæ dixi 1. 2. *tract.* 1. *diſp. illa.*

TERTIVM munus eſt diſponere Pœnitentem ad 15 abſolutionem dolore, & propoſito non peccandi, apponendo motiua, vt docet Card. Lugo §. *poſt D. Bonau. in Confeſſionali.* Ipſum vide.

HIS adde etiam corripiendo ſuauiter, ita tamen, vt non appareat indignatio, vt aduertit S. Doctor *particula* 5. *cap.* 1.

QVÆSTIO III.

Quomodo CONFESSARIVS *debeat ſupplere defectus in confeſſione commiſſos.*

AD tres claſſes reduci poſſunt huiuſmodi defectus. 16

IN prima ſunt defectus, qui ſpectant ad ſubſtantiam Sacramenti.

PRIMVS caſus eſt, ſi abſoluat abſque Iuriſdictione.

PRIMA opinio eſt, teneri poſtea obtentâ facultate abſoluere, vel præſentem, vel abſentem. Ita D. Antonin. 3. *part. tit.* 17. *cap.* 12. Syluest. *verb. Confeſſor,* 3. *in principio.* Nauar. *ſum. cap.* 26. *num.* 14. Quoad abſolutionem ab excommunicatione aſſerunt Suarez *diſput.* 32. *ſect.* 6. Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 8. & alij moderni communiter. Quoad abſolutio- 17 nem à peccatis, omnes eam reiiciunt in abſentia, quia reprobata eſt à Clemente VIII. Imò neque in præſentia debere abſolui, niſi priùs moneatur, aduertunt Suarez, & Vaſquez, quia abſolutio non eſt valida ſine intentione ex parte pœnitentis. Adde cum Card. Lugo *diſp.* 22. *ſect.* 3. quia poteſt eſſe pœnitens indiſpoſitus, & nouo peccato inquinatus.

SECVNDA ſententia eſt, Confeſſarium debere 18 ſolùm dolere relinquendo pœnitentem in bona fide. Ita multi apud Suarez, quibus adde Ioan. Valerum *in differentia vtriuſque fori, verb.* Pœnitent. *differ.* 9.

SED hoc reiicitur, quia graue damnum intulit, & periculum ſalutis: Ergo debet admonere, & cautum reddere. Ob id Medina docet monendum, *C. de confeſſ. quæſt.* 39.

CARD.

Digitized by Google

Card. Lvgo *num.* 18. diſtinguit de eo, qui culpa ſua abſoluit, & de eo, qui bona fide. Et certum eſt, illum grauius teneri etiam cum ſuo graui damno, vt etiam in materia de reſtitutione deciditur apud Leſſium *lib. 2. de Iuſt. cap. 11. dub. 22. num. 116.* & à me 2. 2. *eadem diſputatione*, probatum eſt.

19 Hinc ſecundò etiam Sacerdos, qui malitioſè commiſit errorem circa obligationes in non admonendo, vel prauè monendo circa reſtitutiones, grauius tenetur ad reſtitutionem. Vide Doctores apud Dianam *Tom. 1. tract. 2. Miſcell. reſolut. 7.* Mitto *ad locum citatum.*

Certvm etiam eſt, qui poſitiuè errorem induxit, grauius teneri, vt aduertit Card. Lugo.

20 Tertium punctum eſt, quando Confeſſarius errauit, non in damnum tertij; ſed circa integritatem confeſſionis, non examinando circa numerum, vel ſpecies: Aliqui aſſerunt, debere cautum reddere pœnitentem, ſi abſque ſcandalo, & graui detrimento id poteſt. Ita Anton. Fernandez *in Exam. Theolog. Moral. p. 3. cap. 5. §. 11.* Videtur ſententia Ioan. Medinæ *loco citato.*

21 Oppositvm docet Suarez *ſect. 6.* niſi deceperit in ruinam animæ ob aliquam occaſionem, &c. Ita etiam Filliuc. *Tom. 1. tract. 3. cap. 12. quæſt. 7. n. 374.* & alij, quos ſequitur Diana *reſol. 7.* Vide Eminentiſſimum Lugo de hac materia.

QVÆSTIO IV.

An teneatur Confessarivs *ſigillo ſecreti.*

D. Bonau. in 4. diſt. 21. part. 2. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1.

22 Certissimvm eſt, teneri Confeſſarium ſigillo ſecreti de auditis in confeſſione peccatis. Ita docent Theologi omnes cum SS. Doctoribus, quos allegat Suarez *diſp. 33. ſect. 1.* Ea verò obligatio tanta eſt, vt ob nullum caſum liceat reuelare. Ita omnes contra vnum Altiſiodor. *lib. 4. ſumma, tract. 6. cap. 3. quæſt. 7.* Inſinuant id Leo Papa *epiſt. 78.* Baſil. *Reg. mon. cap. 21.* Auguſt. *de ſalut. doc. cap. 52.* Ambr. apud Paul. *in vita eius*, Gregorius verò *cap. Sacerdos de Pœnit. diſt. 6.* pœnam infligit depoſitionis, & ignominioſæ peregrinationis perpetuæ. Enim verò valet nunc pœna *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, quippè Generalis Concilij. Ibi infligitur depoſitio ab omni munere, & perpetuæ pœnitentiæ in arcto Monaſterio. Intellige poſt ſententiam, vt notat Baſſæus *verb. Confeſſio, 7. num. 2.* Aliæ verò perſonæ mitius puniuntur, quàm Confeſſarius. Difficultas eſt autem in aſſignando huius obligationis fundamento.

23 Svarez, Lugo, & alij rationem ſeligunt quartam S. Bonau. vt eum ex more præmittant, ſicut in publicis ſupplicationibus diſciplinantes. Eam verò inſectantur, quia illam non intelligunt; eſt autem & D. Thomæ *hic*; eamque veneratur Valentia *diſp. 7. quæſt. 13 p. 1.* atque à Soto *diſt. 28. q. 4. art. 5.* optimè ait explicitam. Sic autem arguit S. Bonau. Sacerdos audit peccata, gerens vices Dei: Ergo ita accipienda, vt Chriſtus Deus inſtituit, modo ſubordinato ipſi Deo; at Deus accipit eam peccatorum confeſſionem, vt ea remittens, non recordetur am-
24 plius, vt innuitur *Pſal. 30.* & *Ezech. 18.* & hac confidentia ſe pœnitens illi Dei Vicario ſubiicit: Ergo ei incumbit peccatum oblitterare; debent enim Sacramenta foris oſtendere, quod Deus intus operatur. Eſt ratio etiam Alenſis.

Instat Suarez, poteſt hic pœnitentis conſenſu de peccato loqui, etiam vt Dei Vicarius. At nil obeſt, quia ſic conuenêre. Ita eſt ratio congruentiſſima, nec à SS. Doctoribus iactatur demonſtratiua, vt notat Valentia. Neque ad hoc ſolùm euidenter conferens, vt carpit Durandus *diſt. 21. quæſt. 4.* ſed & vt doceant, quo ſenſu ritè neges ſcire audita in confeſſione; nempè, quia hæc accepiſti, vt Dei vices agens, non autem vt homo. Ideò, vt homo es in vita ciuili, dicere potes abſque mendacio, te neſcire. Porrò ea eſt ratio Pontificis Maximi, *cap. Si Sacerdos*, vt dicam *quæſt. 8.*

25 Secvnda ratio D. Bonauent. ſumitur ex obligatione naturali non infamandi iniuſtè: at qui confeſſus eſt, ſupponitur pœnitens, & emendatus; & peccatum à pœnitente homine ſecretò accepit, vt Miniſter remiſſionis Sacramento inſtitutæ; & ideò nequit reuelare, quin violet officium Sacerdotis, quo iniungitur ſibi hoc ſigillum in omni caſu, ex vi inſtitutionis huius Sacramenti. Hæc ratio ſic munita præcludit euaſiones Card. *num. 3.* & Suarez *num. 6.*

26 Tertia ratio Seraphici eſt, quia neſcit Sacerdos: an pœnitens verè ſit reus, & ideò non poteſt id reuelare, quamuis autem ille confiteatur; neſcit, num ad ſeducendum dicat: & ex hoc capite poſſet dicere: Ille mihi confeſſus eſt, attamen ſi veridicum ſupponit, & verè pœnitentem, debet ſupponere reuelaſſe modo proportionato, & ab Eccleſia approbato ex naturali obligatione, vt nullo caſu poſſit reuelari, quia nemo tenetur ſe prodere.

27 Ratio præcipua, quam ſibi adſcribunt Suarez, *num. 7.* Lugo *num. 4.* & alij, eſt D. Bonauent. *in corpore*, ſumpta ex inſtitutione, & reuerentia debita huic Sacramento, cui fieret grauiſſima iniuria; & confeſſio fieret odioſa, atque adeò poſſent homines à confitendo abſtinere, quod eſſet maximum ſcandalum; nemo enim cogitur ſe prodere. Vnde refert Cardinalis, apud Æthyopes, & Abyſſinos confeſſionem Sacramentalem ferè eliminatam, ob malitiam Sacerdotum reuelantium. Eadem ratione vſus eſt S. Doctor *in Compend. Theolog. lib. 6. cap. 28.*

Ex his habes, obligationem hanc non eſſe iuris humani, quod non poteſt adeò ſtrictè cogere ad ſecretum, etiam cum diſpendio totius Reipublicæ.

Qværitvr verò: an oriatur ex mero præcepto naturali; an verò ſuppoſita inſtitutione huius Sacramenti.

28 Vasqvez *quæſt. 93. art. 4. dub. 1.* dicit, neceſſarium fuiſſe præceptum ſuperadditum Chriſti. Idem habet Coninch. *diſp. 9. dub. 2.* & Henriq. *lib. 5. c. 19.* & Suarez *num. 10.* tametſi præceptum Sacramento incluſum connaturale vocet. In quo deceptus eſt Card. Lugo, allegans hos duos vltimos Doctores pro oppoſita ſententia, pro qua ſtat, allegans Theologos antiquiores, nempè, hoc eſſe merè naturale præceptum.

29 Sententia D. Bonauenturæ elicitur è *fundamento tertio*, vbi non è ſolo iure naturæ id deducit, ſed ex iure addito ſupernaturali Sacramenti.

Ratio eſt, quia naturale præceptum ſolitarium non poteſt cogere ad ſaluandam famam vnius cum ruina totius Reipublicæ in omnibus caſibus, ſicuti obligat ſigillum confeſſionis. Certum eſt enim, naturale ſecretum non adeò vniuerſaliter cogere. Eſt ergo altioris ordinis nixum naturâ Sacramenti, & ſupernaturali vinculo cogens.

Digitized by Google

30 Ex his etiam colligitur à D. Bonauent. *loco cit.* & Suarez *ſect.*2. hanc obligationem oriri ex omni, & ſola confeſſione Sacramentali. Et ideò requiritur vt ſit facta Sacerdoti, vel exiſtimato Sacerdoti. Vnde ſi aliquis fingens ſe Sacerdotem, audiat confeſſionem, tenetur hoc ſigillo, quia bona fides pœnitentis non debet ei nocere, aut prodeſſe fraus confeſſario ficto; hæc enim confeſſio facta eſt hac intentione Sacramenti. Sic aſſerunt Vaſquez, Lugo *loco cit.*& Suarez *loco cit.* Gabr. Paludan.& Adrianus apud eum, & Baſſæus *num.6*.

31 Obiicies primò. Si iuret Sacerdos, iuridicè interrogatus, dicere verum de quæſitis, & interrogetur de crimine ſcito in confeſſione, non poteſt peierare.

Respondet S. Doctor, poſſe illum negare laxis fibris, ob rationes allatas, quia de illo crimine non interrogatur legitimè.

Obiicies ſecundò. Si Sacerdos audiat hæreticum, qui nolit pœnitere, ſed alios corrumpere, tenetur Sacerdos fidelior eſſe Chriſto, quàm illi inſidiatori gregis Chriſti.

Respondet S. Doctor, debere tacêre, attamen poſſe vigilare ſuper gregem, & monere Paſtorem,vt vigilet, ſi abſque reuelatione hominis illius, quamvis impij, id poſſit.

Addit Card. *num.*43. non teneri ſigillo, ſi hæreticus acceſſit intentione eludendi, non confitendi. Ita Romæ declaratum refert Baſſæus *verb. Confeſſio, 7. num.6.* Vide Sot. *diſt.*18. *quæſt.*4. *art.*5. Nauar. *cap.*8. *num.*18. Vaſq.*quæſt.*93.*art.*3.

32 Obiicies tertiò. Ponamus quòd aliquis in confeſſione ſciat contractam affinitatem per copulam fornicariam, & poſtea hos velle contrahere in facie Eccleſiæ. Si Sacerdos iungit hos, peccat mortaliter, conſentiens peccato eorum, qui mortaliter peccant actione iſta: Ergo, ne fiat ſceleris alieni particeps, debet manifeſtare.

Similis eſt caſus in Decano, qui audiuit confeſſionem habentium irregularitatem; an debeat eos præſentare ordinandos Epiſcopo; an reuelare impedimentum.

Respondet S. Doctor, debere admonere de impedimento, & differre, quantum poteſt, nec matrimonium illud celebrare; nec illum præſentare, ſi poteſt abſque ſcandalo, & reuelatione; tamen, ſi aliter non poteſt, debere aſſiſtere, &c. quia iam non ipſe operatur, ſed Eccleſia, quæ iudicat iuxta ea, quæ videt extra. Suadet autem, vt coactus Decanus eos præſentet per Vicarium, tum propter confuſionem illorum; tum propter criminis horrorem; ſi tamen per ſeipſum faciat, non peccat, dummodo ipſe ſponte non ſe offerat.

33 Obiicies quartò. Ponamus Priorem confiteri Abbati occaſionem proximam grauiſſimi criminis, à qua non vult ceſſare; ſanè tenetur Abbas eum remouere; & tunc reuelare crimen.

Respondet S. Doctor, teneri eum monere, & hortari, vt ipſe ſponte cedat, petens releuari ab illo onere Prioratus; quod ſi peruicax ſit, debet abſolutionem negare. Interim debet eum ſuſtinere, niſi talis religio ſit, in qua poſſunt abſque nota ſubditi in alium locum transferri. Sed de hoc *quæſt.*8.

QVÆSTIO V.

Quæ natura ſit huius ſigilli.

Primò certum eſt, peccatum quodcumque mortale eſſe huius ſigilli materiam grauem, ita vt lethale ſit dicere, aliquem confeſſum eſſe peccatum mortale, vel mortalia in genere. Ita omnes DD. 34

Secvndò, quoad venialia, non violatur ſigillum, ſi dicas, confeſſus eſt mihi ſua venialia. Nam eo ipſo, quòd confitetur, ſupponitur dicere materiam aliquam, ſaltem venialem, vt aduertit Card. Lugo *diſp.*23.*ſect.*3. Impiè tamen diceret poſt auditas plurium confeſſiones: Hic venialia confeſſus eſt.

Deinde dico, mortale eſſe reuelare quodcumque veniale quovis modo. Ita omnes contra Ledeſmam 2.*part.*4. *quæſt.*11. *art.*1. *cap.*5. reſtringentem, eſſe mortale ſolùm, ſi dicat audiſſe ab eo hoc veniale in confeſſione. Ratio noſtra eſt,quia quocumque modo ſic redditur confeſſio odioſa. Et prohibetur *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, vt monet Fagundez *in* 2.*præcept. Eccl. lib.*6. *cap.*4. & quia parua materia lædit Sacramentum, vt ait Malder. *de ſigillo, cap.*3. 35

Ex his ſequitur, etiam circumſtantias peccatorum cadere ſub ſigillo.

Dvbitant aliqui: an peccatum committendum ſit materia ſigilli, ſi, *v. g.* aliquis confiteatur, ſe habere propoſitum occidendi inimicum. 36

Respondetvr, non poſſe abſolutè reuelari. Ita D. Bonau. 4. *diſt.*21.*part.*2. *quæſt.*1. D.Thom. *quæſt.*3.*art.*1.*q.*1.Richard.*art.*4.*quæſt.*2. Gabr.*art.*2. *cap.*3.*& art.*3.*dub.*1. Caiet. *Tom.*1.*opuſc.tit.*21. Soto *diſt.*18. *quæſt.*4. *art.*5. *ad* 2. & *relect. de teg. ſecr. memb.*3. *quæſt.*4. *dub.*1. Medina *Cod.de Pœnit.q.*47. Petrus Soto *lect.*11.*de Confeſſ.* Nauar. *cap.*Sacerdos, *num.*20. Suarez *diſp.* 33.*ſect.*3. Vaſquez *quæſt.*93. *art.*4. *dub.*1. Card. Lugo *diſp.*23.*ſect.*3. vbi cum Suarez refellit quorumdam diſtinctiones. Vnde Fagundez *in* 2.*præcept.Eccl. lib.*6. *cap.*4. ait, eſſe erroneum oppoſitum, & multos adducit.

Probatvr, quia peccatum futurum non poteſt reuelari, niſi reueletur præſens voluntas culpabilis, quacum habet connexionem, vt notat Baſſæus *num.*7. 37

Addit Cardinalis de Lugo; quod ſi confitens eſſet hæreticus, pandens ſuum propoſitum, & motiua ad deſerendam fidem, vt Sacerdotem ſeducat, hunc denunciandum.Idem docet Fagundez *in* 2.*præcept.Eccl.lib.*6 *cap.*4.*num.*10. cum Toleto *lib.*2.*ſum. cap.*16.Capua *lib.*1.*deciſ.aureæ, cap.*23. & aliis.

Secvnda difficultas eſt circa defectus naturales, qui manifeſtantur occaſione peccati, puta defectus natalium.

Vasqvez ait, non eſſe materiam ſigilli, quando nullum dant indicium peccati.

Dicendvm tamen, eſſe materiam ſigilli. Ita Suarez ſuprà, *num.*5. Soto *diſt.*18. *quæſt.*4 *artic.*5. Coninch. *diſp.*9. *dub.*1. *num.*13. Bonacina *diſp.*5. *quæſt.*6. *ſect.*5. *p.*2. *num.*10. Card. Lugo *num.*55. Baſſæus *num.*7. Præpoſit. *quæſt.*11. *d.*3. 38

Probatvr, quia hæc ſæpè odioſa magis ſunt, quàm ipſa peccata, & à confeſſione auertunt.

Tertia difficultas eſt: an etiam peccata publica cadant ſub ſigillo.

Respondetvr, non poſſe de eo loqui, etiamſi res ſit publica, dicendo, ſe audiuiſſe meretricem publicam cum dolore ingenti confitentem; aut eam, 39

quam

quam antea ignorabat, eſſe meretricem, vel alio modo, ex confeſſione orto. Ita SS. Doctores ſuprà, & alij apud Suarez *ſect.3. num.6.* & Baſſæum *num.7.* addente peccatum complicis ex communi omnium ſenſu, etiam ſub ſigillo celandum *num.8.*

Enim verò poteſt Sacerdos de peccato loqui, quatenus ex alia via cognito, ſed loquitur perinde, ac ſi nihil in confeſſione accepiſſet.

Qvod tamen cautè ſeruandum; nam ſi aliquod crimen ſcias ab vno, puta pœnitente, & ab alio confeſſario, conſilium hac de re petente, & ab altero habeas pleniorem cognitionem, non potes cum altero ſuper hanc rem loquendo te dilatare. Ita Lugo *num.30.* De hoc latius, *quæſt.11.*

40 Qvare tam conſiliarius, quàm Prælatus, à quo petitur licentia de reſeruato aliquo abſoluendo, tenentur omninò ſigillo hoc. Vide Suarez *ſect.4. n.3.* Victoriam *num.190. de confeſſ.* Card.Lugo *num.34.* ſed de hoc infrà, *quæſt.6.* dicam.

Similiter, & peccatum iniquè acceptum à confeſſario reuelante, eſt materia ſigilli. Ita Suarez *num.8.* Vaſquez *dub.2. num.10.* Medina, Lugo ſuprà, qui addunt idem de peccato audito, dum pœnitens confitetur. Idem dic de eo, qui ſe fingens Sacerdotem, audit confeſſiones.

41 Idem dico de peccatis in charta inuentis ad confeſſionem. Ita plurimi apud Baſſæum *n.10.* & Dianam *Tom.1. tract.4. reſol.112.* eſto multi oppoſitum dicant.

Obteſtantvr verò Doctores confeſſarios per viſcera Chriſti, ne faciles ſint ad loquendum de auditis in confeſſione, aut ad vnum laudandum, quo poſſit alterius fama lædi. Ita Gerſ. *Alphab.41. litt.H.* Beja *part.3. cap.15.*

QVÆSTIO VI.

Quas perſonas obliget hoc ſigillum.

De confeſſario non eſt dubium, cùm pro ipſo præcipuè latum ſit præceptum.

42 Dvbitatvr primò de Interprete. Et certiſſimè aſſerendum eſt, eum huic ſigillo obligari, vt communiter docent Theologi apud Suarez *diſput.33. ſect.4.* Card.Lugum *diſp.23. ſect.2.* Fagundez *in 2. præcept.Eccl.lib.6. cap.6. num.16.*

Ratio ſumitur ex reuerentia Sacramenti, & aliis rationibus D. Bonauenturæ.

Similiter de Conſiliario, quem confeſſarius conſulit ad aliquid ſciendum, de quo dubius eſt, & pro certo dico, talem teneri, cum plurimis Doctoribus apud Dianam *Tom.1 tract.1. reſol.14.* & eſt communis, vt aiunt Coninch *diſp.9. dubio 3. num.50.* & Card. Lugo *diſp.23. ſect.3.* Idem dic de Prælato rogato pro facultate: Similiter ſi confeſſor reuelet peccatum alteri, is ſigillo tenebitur.

43 Tandem Suarez *ſect.4. num.8.* dat vniuerſale principium: Omnem notitiam comparatam ex confeſſione, vt ſic, ſiue immediatè, ſiue mediatè, manere ſub ſigillo audientis, qualiſcumque ſit talis audiens. Vide etiam Fagundez *cap.cit.*

QVÆSTIO VII.

Quomodo loqui debeat Confessarivs *ad vitandam reuelationem.*

44 Certvm eſt, hoc ſecretum ſeruandum, non modò directè, ſed etiam indirectè; & non modò verbis, ſed etiam factis, vt oſtendit S. Doctor *diſt.21. p.2. art.2. q.1.* ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus,* & annuunt Suarez *ſect.6.* Card.Lugo *ſect.4. diſp.cit.* ſuprà. Ratio eſt, quia non ſolùm verba, ſed etiam facta ſignificant mentem. Hinc deducit S.Doctor *ad argumenta,* & cum eo Suarez, & alij, non poſſe confeſſarium ob notitiam confeſſionis negare alicui Euchariſtiam, Matrimoniũ, vel alia Sacramenta, quia id non poteſt fieri ſine indirecta ſigilli reuelatione, vt rectè notant Syluest. *verb.Confeſſ.3. q.16.* Nauar. *c.8. n.17.* & alij. Et ſumitur è *cap.* Si Sacerdos, *de off.ord.* Neque poſſumus negare communicationem excommunicato, & ſumitur ex eodem textu, & *cap.* Cùm non ab homine, *de ſent.excom.*

Posse tamen vitare occultè, dum alius non adeſt, aſſerunt Nauar. *cap.* Sacerdos, *n.145.* & alij apud Suarez; ſed oppoſitum docent Medina *dicto C. q.5.* Ledeſm. *quæſt.10. dub.6.*

Difficvltas eſt, quando aliquis iuridicè in- 45
terrogatur de aliquo delicto, quatenus omnes vicini interrogantur, & ipſe ſolùm nouit è confeſſione.

Dico cum D.Bonau. *ad 1. q.cit.* D.Thom. *diſt.21. quæſt.3. art.1. q.1. ad 3.* Rich. *art.4. q.2.* Palud. Durand. Maiore *q.3. & 8.* Soto *diſt.18. q.4. art.5. ad 4.* Adrian. *q.vlt. de confeſſ. & quodl.9. ad 2.* Scoto *diſt.15. q.4.* Henriq. *quodl.8. q.29.* Suarez *diſp.33. ſect.6.* Card. Lugo *diſp.23. ſect.4.* omnino eum negare debere, ſe ſcire.

Qvare erroris damnatur dictum Gabr. *diſt.21. q.1. art.3. dub.1. caſu 3.* dicentis, hunc fore periurum, ſi neget. Sanè non eſt periurus, dum non tenetur reſpondere, atque adeò iniuſtè interrogatur, vt aduertit Lugo cum D. Bonau. Itaque, etiamſi interrogetur: an etiam in confeſſione, vel vt Miniſter Dei, ſciat, debet negare. Ita Suarez, Vaſquez, & Card. Lugo.

Difficvltas præcipua eſt, ſi Confeſſarius di- 46
cat, ſe non abſoluiſſe Petrum; an ſit reuelatio; nam abſolutio negatur ſolùm ob cauſam grauem peccatori.

Commvniter ſentiunt, & verè, id non poſſe dici. Ita Suarez *ſect.6. n.1.* & alij apud eum. Poteſt tamen aliqua declaratione id dici, Puta non abſolui, quia non habebat materiam confeſſionis, vel quia confeſſionem generalem faciebat, nec confecit.

Dvbivm eſt de publico peccatore, quem non abſoluit, an debeat dicere, ſe eum abſoluiſſe. Dico cum Cardinali, debere dicere: Functus ſum munere meo.

Qværes: an poſſit negari ſchedula, quæ dicitur fides confeſſionis, factæ ei, qui non eſt abſolutus?

Respondetvr, poſſe negari. Ita Card. Lugo 47
num.87. Fagundez *num.4.* alios adducens.

Erit verò reuelatio dicere pœnitentiam grauem iniunctam.

Cavendvm eſt autem, ne pandant peccatum 48
nominando familiam, vel religionem, aut communitatem, dicendo, ſe in aliquo ex his inueniſſe peccata grauia, &c. hoc enim eſt frangere ſigillum, vt notat Ledeſm. *q.10. art.2.* Suarez *diſp.33. ſect.3.* Inclinat D.Antonin. *2.p. tit.17. c.19. §.3.* Hanc tamen opinionem nimis ſeueram cenſet Fagundez *in 2. Eccl. præcept. lib.6. c.4.* cum Henriquez *lib.3. de Pœnit. c.21.* Nauarro *cap.8. n.16.* Caueant & à zelo corrigendi complicem per licentiam, vt monent Henriq. *lib.1. c.10.* Fagund. *1.2. lib.6. cap.2.* Baſſæus *n.8.*

QVÆSTIO VIII.

An CONFESSARIVS *vti queat ſcientiâ confeſſionis ad gubernationem ſubditorum.*

49 CERTISSIMVM ex dictis eſt, non poſſe Prælatum vti eâ ſcientiâ, cum nota, vel ſuſpicione reuelationis. Et oppoſitum eſt erroneum, vt notat Card. Lugo *diſp.*23. *ſect.*5.

QVÆSTIO verò eſt, quando abſque nota, vel ſuſpicione id poteſt facere. Multas ſententias recenſet Cardinalis de Lugo in varios modos diſciſſas.

PRIMA opinio negat, in vllo caſu id licere. Hanc tenent Armilla *verb. Confeſſor, num.*7. Bannez 2.2 *quæſtione* 33. *art.*8. Bonac. *diſp.*5. *quæſt.*6. *ſect.*5. *p.*4. Laym. *lib.*5. *tract.*6. *cap.*14. Fagund. 1. 2. *lib.*6. *cap.*3. Filliuc. *tract.*7. *cap.*11. *q.*7. Malder. *de ſigil. cap.*14. Onuphr. *de ſigil. ſect.*2. *quæſt.*2. *dub.*2. Diana *part.*3. *tract.*4. *reſol.*76. & *part.*5. *tract.*11. *reſol.*3. Præpoſit. 3. *part. de pœnit. quæſt.*11. *dub.*7. *num.*52. Caſpenſ. *Tom.*2. *tract.*24. *dub.*7. *ſect.*5. Ægid. *de Sacram. diſt.*9. *dub.*4. *num.*64. Veja *part.*3. *cap.*10. Delr. *diſquiſ. lib.*1 *ſect.*2. Sanch. *lib.*3. *de Matrim. dub.*16. Card. Lugo *num.*93. eamque tenendam toti Societati mandauit Claudius Aquauiua Generalis, anno 1590. & poſt quadriennium 1594. eam præcepto firmauit Clemens VIII. in decreto de caſuum reſeruatione, vt monent Diana *part.*4. *tract.*4. *reſol.*202. Baſſæus *verb. Confeſſio,* 7 *num.*12. vbi ſic ſtatuit: *Tam ſuperiores pro tempore exiſtentes, quàm confeſſarij, qui poſtea ad ſuperioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentiſſimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur, &c. Et ita per quoſcumque Regularium Superiores quicumque illi ſint obſeruari mandamus.* Hoc tranſgredi nefas proclamat Fulienſ. *opuſc.*2. *cap.*3. *art.*2. & alij eſſe mortale clamitant.

50 SECVNDA ſententia concedit id poſſe fieri, dummodo ſine nota, vel ſuſpicione, aut iniuria fiat: Multas quidem apponunt ſectatores conditiones, atque cautiones, vt eam abſque læſione ſigilli valeant ſuſtinere. Ex his aliquas hîc perpendam; alias ſequentibus cribrabo quæſtionibus.

51 HANC ſuſtinuere Alenſis 4. *part. quæſt.*78. *art.*1. *memb.*2. *ad* 8. D. Thom. 4. *diſt.*21. *quæſt.*3. *art.*1. *q.*1. *ad* 3. & *quodl.*5. *art.*3. Scotus *eadem diſt. q.*2. *ad* 3. & 4. Durand. 4. *diſt.*9. *quæſt.*5. Altiſiodor. *lib.*4. *ſumma, tract.*6. *cap.*3. *q.*4. Paludan. 4. *diſtinct.*21. *quæſt.*4. *art.*3. Gabr. *ibi, quæſtione vnica, art.*3. *dub.*1. *ad* 2. Capreol. *ibi, quæſt.*2. *art.*3. *ad* 8. Deza *ibi, quæſt.*2. *art.*4. *ad* 8. Henriq. *quodl.*8. *quæſt.*29. Adrian. 4. *de confeſſ. quæſt.*5. *poſt dub.*9. ſumma confeſſ. *tit. de confeſſ. quæſt.*94. D. Antonin. 3. *part. tit.*14. *cap.*12. §.2. & *tit.*17. *cap.*12. §.1. Medina *tract.*2. *de confeſſ.* Victoria *de Euchariſtia, num.*80. Sotus 4. *diſtinct.*18. *quæſt.*4. *art.*5. & *de ſecr. in* 3. *quæſt.*4. Corduba *in addit. ad Sotum.* Ledeſma 2. *part.*4. *quæſt.*10. *art.*5. *dub.*4. Guillelm. de Borrillong. 4. *diſtinct.*21. §.2. Tanner. *diſp.*6. *quæſt.*9. *dub.*6. *num.*140. Sylui. *ſuppl. quæſt.*11. *art.*1. *q.*3. Nicolaus *de Sacramentis, tit. de Euchariſt. quæſt. de cautelis ſeruandis ex parte Sacerdotis.* Suarez *de Euchariſtia, diſp.*67. *ſect.*3. Henriquez *lib.*6. *de Pœnit. cap.*23. *num.*3. Barthol. Ledeſma *de Pœnit. diſp.*32. *concluſ.*7. Lopez 2. *parte, Inſtit. cap.*96. Capua *lib.*1. *deciſ. cap.*23. Viualdus *p. p. de ſigillo confeſ. num.*29. Manuel 1. *Tom. ſumma,* 2. *edit. cap.*68. Rebuff. *cap.* Omnis vtriuſque ſexus, *de Pœnit.* ſuper §. Suſcipiens reuerenter, *fol.*572. Roſella *verb. Confeſſionis celatio, num.*2. Angel. *conf. vltimo, num.*12. Sylueſt. *Confeſſ.*3. *quæſt.*14. §.9. & *verb. Euchariſtia,* 3. *quæſt.*5. §.7. Tabien. *verb. Confeſſ. celatio, num.*5. Turrecremata *cap.* Sacerdos de pœnit. *diſp.*6. *art.*1. *num.*16. Nauar. *num.*146. & *can.* Humanæ aures, 22. *quæſt.*5. *n.*6. & Maſtrius *diſp.*5. *quæſt.*20. *n.*516. alios referens. Eam probabilem cenſet Fagundez *loco cit.* plurimos allegans.

PRO hac adducitur ferè ab omnibus Seraphicus 52 *in* 4. *diſt.*21. *p.*2. *art.*2. *quæſt.*21. *num.*62. ſeu *ad vlt.* vbi id videtur aſſerere, ſed tamen, ſi attentè legatur, non definit: nam ait, Religioſum, qui non vult à culpa ceſſare, eſſe ſuſtinendum à Prælato, qui ex confeſſione ſolum nouit eius crimen, niſi ſit talis religio, in qua ſubditi poſſint tranſmutari, vel transferri ſine infamiæ nota. Vult dicere id pro certo habendum, hoc verò, *niſi, &c.* excipere videtur, non ex propria ſententia, ſed patiens opinioni eo tempore inter Theologos tantò recepto applauſu, ſi in ea id ſpontè ſubditi patiantur.

ID autem ſenſiſſe Seraphicum oſtendo, nam vti- 53 tur eo fundamento, quod habetur *cap.* Si Sacerdos, *de off. ordinarij*, quo nituntur Sanchez, & alij, vbi dicitur: *Licet etiam ei confeſſus ſit, ſed tamen non nominatim poteſt eum remouere à communione, licet ſciat eſſe reum, quia non vt iudex ſcit; ſed vt Deus.* Non nititur autem S. Doctor ea particula, *nominatim non poſſe remouere*; ſed fundamento, quia non ſcit ſicut homo; ſed ſicut Deus, qua ratione vtitur Sanchez.

CONFIRMATVR, quia aduerſarij ipſi fatentur, non poſſe Confeſſarium exprobare peccatum pœnitenti poſt confeſſionem. Hoc autem eſt exprobare, inſuper & punire, quod durius eſt.

SECVNDA etiam ratio, qua vtitur D. Bonauent. 54 id optimè probat, vt aduertit Card. Lugo *num.*97. Caſpenſ. *num.*28. Illud enim obligatione ſigilli prohibetur, quod redderet confeſſionem grauem: ſed ſanè grauiſſima redderetur confeſſio, ſi Confeſſarius illâ notitiâ poſſet lædere pœnitentem in honore, fortunis, officiis, dignitatibus, peiuſque, quàm ſi de eis cum pœnitente loqueretur. Profectò non ita ſimpliciter loquerentur in confeſſione pœnitentes, ſi nollent ſibi adeò obfuturum. Sigillum autem eſt præceptum, vt facilè fideles ad confeſſionem pertrahantur, & ſimpliciùs peccata confiteantur, vt aduertit S. Doctor *lib.*6. *Compend. Theolog. cap.*28. non eſt verò neceſſe, vt pœnitens aduertat, ſe remoueri propter hoc, vt notat de Lugo *numero* 98. ſed ſatis eſt, ſi ſciat, Confeſſarium præſumere id poſſe facere. Vnde cauſam ignorans, à confeſſione auertetur. Itaque multò minùs rectè Vaſquez *num.*6. cum aliis docet id fieri poſſe, etiamſi pœnitens aduertat.

IDEM in ſuffragiis exhibendis conſtat, vnde eli- 55 gens indignum, è ſola confeſſione ſibi notum, non incurrit pœnas impoſitas eligentibus ſcienter indignos, *cap.* Cum in cunctis, §. *finali.* Ita Paludan. *diſt.*21. *quæſt.*3. Soto *de ſecr. memb.*3. *quæſt.*4. *dub.*1. Ledeſma 2. 4. *quæſt.*10. *art.*5. *dub.*4. Card. Lugo *num.*104. Suarez *diſp.*33. *ſect.*7. *num.*12.

ADDIT de Lugo *num.*105. caſum: Si is, cui confiteor, confiteretur mihi, ſe non eſſe Sacerdotem, & tamen audire confeſſiones; an deberem perſeuerare. Et reſpondet non poſſe me vti tali notitia, ſi ſaltem indirecta reuelatio reſultaret, vel aliquod dedecus illi.

E' con

Digitized by Google

E' contra Sanchez, *num.* 5. indicat, me poſſe illi non confiteri, quia ex illo notitiæ vſu, non redditur confeſſio odioſa.

56 In contrarium adducta argumenta probant ſolùm, poſſe confeſſarium ex notitia practica confeſſionum addiſcere aliqua facienda, dummodò non ſint ex his, quæ reddant confeſſionem odioſam, vt aduertit Lugo *num.* 102.

Porrò opinio aſſertiua inducit ſubditos ad fugam à confeſſione grauium, à præſentatione ob reſeruata, & ad alia, vt ait Fulienſis.

QVÆSTIO IX.

Quomodo poſſit Confessarivs *vti confeſſionis notitia ad vitandum imminens malum.*

Amoto pœnitentis incomodo, & ſigilli periculo, cenſetur Confeſſor ad ſuæ vitæ ſalutem vti poſſe notitiâ Confeſſionis.

57 Pervvlgatvs eſt caſus, ſi ſciat Confeſſarius è confeſſione venenum ſibi in calice propinari, vel parari in via ſibi ad mortem inſidias.

Certvm videtur, ſi prudéns declinatio non det anſam legitimæ ſuſpicionis, licitum eſſe cauêre. Omninò multi cenſent id poſſe fieri, quia Sacerdos vtitur iure ſuo, arrepta aliundè occaſione, vt docent, non modò allati *quæſt. præcedenti*, pro prima ſententia; ſed etiam pro ſecunda, vt notat Fagundez, *cap.* 3. Ita Scotus *diſtinct.* 21. *part.* 2. *ad* 3. Gabr. *art.* 3. *dub.* 1. Maior *quæſt.* 3. *ad* 2. Syluestr. *verb. Confeſſor* 3. *quæſt.* 2. Inclinat etiam Soto *relect. de Sacram.* Coninch. *diſp.* 9. *dub.* 4. *numero* 53. & ex parte Bonacina *diſp.* 5. *quæſt* 6 *ſect.* 5. *puncto* 4. *num.* 28. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 20. *n.* 560. adducens Scotum, Baſſæus *num.* 12. & alij ibi.

58 Hanc ſententiam erroneam vocat Vaſquez, *art.* 4. *dub.* 9. & reiicitur communiter, quia eſt contra Decretum, *in cap. Si Sacerdos*, vbi expreſsè dicitur, non eſſe pro vllo ſcandalo confeſſionem reuelandam, vt concludit *in corpore*, S. Doctor, & cum eo cæteri, quibus ſubſcribunt de Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 5. §. 2. Suarez, & alij.

Difficvltas eſt, an poſſit fugere, vnde aliqui ſecretum ſigilli coniiciant, &c.

Aliqvi concedunt. Ita Scotus, Maior, Adrianus apud Vaſquez *diſp. citata*.

59 Oppositvm tamen cenſent communiter cum D. Bonauentura *fundamento ſecundo.* Id probat ex *cap. Omnis vtriuſque ſexus*, vbi dicitur: *Caueat autem Sacerdos, ne verbo, vel ſigno, vel quouis alio modo prodat aliquatenus peccatorem.* Quo medio vtitur etiam de Lugo *num.* 109. & Suarez *ſect.* 7. *num.* 6.

Advertvnt tamen, debere maximè conſiderari: an pœnitens vero animo confitendi illud, confeſſario dixerit; an potius animo iniquè eum ligandi arctiſſimo ſigillo, ne audeat fugere ob metum violandi ſigillum, quo caſu non tenetur ad ſecretum. Vide Lugum *num* 110.

60 Admonet adhuc Suarez, *num.* 10. ſi quando vtamur notitiâ confeſſionis, non modò longè debere abeſſe reuelationem directam, & indirectam; ſed requiri, vt fiat ſine iniuſto grauamine pœnitentis, & ob aliquam grauem cauſam, ſeu vtilitatem. Ita colligitur ex D. Thom. *quodl.* 5. *art.* 13. & *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 1. D. Bonau. *loco cit.* & aliis, quos allegat.

Ex dictis deducunt Suarez *num.* 8. Lugo *n.* 115. neque ob periculum ſpirituale poſſe reuelari confeſſionem, v. g. ſi in peccato mortali ſit, & parentur ei inſidiæ, & nequeat confiteri; ſed debere ſe Deo commendare, vt conteratur, &c.

Qværes: an præter notitiam è confeſſione hauſtam, debeat vitare excommunicatum. 61

Pvblice' quidem non debet vitare. Ita Suarez *ſect.* 6. *num.* 3. Lugo, *num.* 118.

Qværtio eſt: an in occulto eum vitare debeat.

Sententia vera eſt negatiua. Ita Suàrez *n.* 4. Medina, & Ledeſm. apud eum, Richard. *diſp.* 21. *art.* 4. *quæſt.* 2. Antonin. 3. *part. tit.* 25. Couarru. *in cap.* Alma Mater, *part.* 1. §. 2. cum Hoſtienſi, & aliis, & eam videtur ſupponere Henriquez *lib.* 8. *de Euchariſtia*, *cap.* 59. §. 4. & *lib.* 13. *de excom. cap.* 6. §. 1. vbi alios refert. Sequitur de Lugo *num.* 119. ea eſt D. Bonauenturæ ad argumenta. Si furem ſeruum hinc noſti, non potes illicò dimittere. Bonac. *p.* 4. Reg. *lib.* 3. *num.* 17. Mald. 62 *cap.* 14. *fol.* 126. Diana *p.* 5. *cap.* 11. *reſol.* 37. Baſſæus *num.* 14. Si è confeſſione ſcio, meum confeſſorem 63 non eſſe Sacerdotem, non poſſum vti tali notitia damno eius, Ità Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 5.

QVÆSTIO X.

An liceat Confessario *aſſenſu pœnitentis loqui de auditis in confeſſione.*

D. Bonau. diſt. 21. p. 2. art 1. quæſt. 2.
D. Thom. ſuppl. 3. part. quæſt. 11. art. 4.

64 Prima opinio eſt, non licere Confeſſario de rebus dictis in ſola confeſſione, etiam cum licentia pœnitentis loqui extra confeſſionem. Ita Scotus *diſt.* 21. *quæſt.* 2. Durand. *quæſt.* 4. Maior *quæſt.* 3. Gabr. *art.* 3. *dub.* 4. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 19. aliàs 78. *memb.* 2. *art.* 2. Angelus *verb. Confeſſ.* 8. *num.* 5. Quia ſigillum confeſſionis eſt Diuinum: ergo non poteſt ab homine relaxari. Secundò, quia Confeſſarius ſit vt Deus: Ergo nequit de his loqui vt homo. His, & ſimilibus argumentis apud D. Bonau. nituntur: Sic & Marchant. *Tom.* 1. *tract.* 4. *tit.* 6. *quæſt.* 6. *append.* 2.

Secvnda ſententia eſt poſſe pœnitentem dare licentiam Confeſſario, vt de rebus auditis ſolùm in confeſſione, manente ſigillo quoad alios, poſſit huic, vel illi pandere peccata audita. Ita SS. Doctores. Richard. *diſt.* 21. *art.* 4. *quæſt.* 1. Palud. *quæſt.* 3. 65 *num.* 42. Adrian. *quæſt.* 4. *de confeſſ.* Henricus *quodl.* 7. *quæſt.* 26. Syluestr. *verb. Confeſſ.* 3. *quæſito* 3. Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 6. & *dicta relect.* Petrus Soto, *lect.* 11. *de Confeſſor.* Medina *quæſt. de licentia pænit. ad reuel. confeſſ.* Antonin. 3. *part tit.* 22. Nauar. *ſumma*, *cap.* 8. & *cap.* 18. & *cap. Sacerdos*, *num.* 127. Couar. 4. *decret. p.* 2. *c.* 8. §. 12. & eſt communis Canoniſtarum, Alexand. Archid. *c. ipſi Apoſtoli* 2. *q.* 7. Cardinal. *can. Sacerdos*, *de Pænit. diſt.* 6. Abb. *c. Significaſti de adult.* Felin. *c. Teſtimonium*, *de Teſtibus*, quos referunt, & ſequuntur Suarez *diſp.* 33 *ſect.* 5. Card. Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 5. Vaſquez *quæſt.* 93. *artic.* 4. *dub.* 5. & alij Recentiores communiter, quos referunt allegati, & Baſſæus *verb. Confeſſio*, 7. *numero* 20.

Adver-

Digitized by Google

ADVERTVNT tamen præallegati, præſertim Fagundez *in 2. precepto Eccl. lib. 4. cap. 1.* ex D. Bonauentura, licentiam debere eſſe ſpontaneam, non extortam.

66 ASSERO cum hac ſententia, poſſe confeſſarium habitâ licentiâ pœnitentis, de rebus in confeſſione auditis loqui iuxta ſupradictam limitationem.

PROBATVR à D. Bonauentura primò. Obligatio huius ſecreti ſequitur naturam ſecreti naturalis, prout ſub Sacramento poſiti; hoc autem inſtitutum eſt in fauorem pœnitentis, & iure eius; poteſt autem quiſque cedere iuri ſuo; imò poteſt eſſe vtile ipſi pœnitenti, vt reueletur. Hinc Nauar. addit, *in cap. Sacerdos*, 151. poſſe deſeruire ad eius innocentiam comprobandam. Hoc tamen vltimum non probatur Suario, nec mihi, quia fraudibus exponitur. Deinde, quia ſolo dicto Rei nititur.

67 PROBATVR ſecundò à S. Doctor, quia Pœnitens per ſeipſum poteſt alij dicere; ergo & ille alij, iubente ipſo pœnitente.

PROBATVR tertiò, quod dicitur homini, vt homini, in caſu vtili poteſt, & debet ab eo dici; ſed confitens, qui dicit confeſſori vt Deo, poteſt dicere ipſi vt homini; ergo poteſt dare licentiam reuelandi alij.

Hoc tamen argumentum probat ſolùm, ſi pœnitens extra confeſſionem refricet peccata, & tunc debet recitare totam hiſtoriam neceſſariam peccato-
68 rum, vt ait Vaſquez *num. 5.* & ante eum Durandus apud Suarez, *num. 4. ſect. 5.* qui ait ſatis eſſe, ſi dicat: omnia, quæ in confeſſione dixi, extra confeſſionem ſint dicta. Applaudit Lugo *num. 137.* qui addit *num. 138.* contra Vaſquez, non teneri petere licentiam à complice, ſi neceſſitate adactus cogatur peccatum reuelare, quod ſanè peccatum complicis non manet ſub ſigillo Sacramenti, ſed ſola obligatione naturali, quæ ceſſat in neceſſitate; puta ſi cogatur ſic ſe liberare ab infeſtatione, vel ſollicitudine complicis, vt notat Suarez *diſp. 34. ſect. 3. num. 7.* cum D. Bonauent. *in corpore*, vbi aduertit non eſſe dandam hanc licentiam reuelandi, niſi magna cautela, ne ſcandalum oriatur, exiſtimantibus hominibus reuelari confeſſiones. Vnde hortatur S. Doctor pœnitentem, vt potiùs per ſeipſum reuelet peccatum ſuum.

69 PRÆCIPVA quæſtio in hoc genere ingruit, an liceat confeſſario vti notitia confeſſionis de licentia pœnitentis ad corrigendum complicem pœnitentis, vel in bonum aliorum.

QVIDAM moderni id abſolutè damnant. Ita Maior *in 4. diſt. 21. quæſt. 2.* Angel. *verb. Confeſſ. 1. §. 3.* ſumma Roſella *confeſſ. 1. §. 6.* ſecuti Richardum *diſt. 21. art. 5. quæſt. 2.* Hi dicunt in eo caſu, in quo neceſſaria eſt manifeſtatio complicis ad eius correctionem manifeſtandum extra confeſſionem, quia manifeſtatio in confeſſione inutilis eſt ad correctionem.

70 HVIC ſententiæ fauere D. Bonauenturam *diſt. 21. part. 2. art. 1. quæſt. 3.* & Alenſem *4. part. quæſt. 77. memb. 2. art. 4.* ait Suarez *diſp. 34. ſect. 4.* eò quòd dicunt tutiùs eſſe extra confeſſionem dicere. Adducit etiam Paludanum *diſt. 21. quæſt. 3. art. 2.* vbi ait, ad id teneri, & Sotum *diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 5. ad 4.* Allegatur etiam S. Bernardinus Senenſ. *3. part. ſerm. de confeſſione peccatorum in 4. præparatione*, & D. Thom. *diſt. 16. quæſt. 3. art. 2. quæſit. 5. ad 5.* qui tamen id non dicit. Acrior Nung. *addit. 3. p. quæſt. 11. art. 2. dub. 2.* oppoſitam clamans temerariam, Syluius *ſuppl. quæſt. 11. art. 2.* Ban. *2. 2. quæſt. 33. art. 8. dub. 8.* Malder. *de ſigil. cap. 17.* Dian. *part. 5. tract. 11. reſol. 39.* Baſſæus *verb. Confeſſio, 7. num. 23.* & ſeuerè Marchantius *in tribunali Sacr. Tom. 1. tract. 4. tit. 6. quæſt. 6.*

ALTERA ſententia eſt, licere quibuſdam conditionibus. Ita Patres Soc. IESV, Suarez *diſp. 34. ſect. 4.* Fagundez *præc. 2. lib. 5. cap. 2.* Filliuc. *tract. 7. cap. 11. num. 349.* Henriquez *lib. 2. de Pœnit. cap. 9.* Sylu. *verb. Confeſſ. 1. §. 4.* Nauar. *ſum. cap. 7.* Sonc. *diſp. 21. quæſtione 2.* Henriq. *quodl. 3. quæſt. 23.* Gabr. *diſt. 12. quæſt. 1. art. 2.* Aſtenſ. *lib. 2. tit. 12.* Hanc admittit S. Bonau. *ad vlt.* laudat tamen id, ſi poteſt extra confeſſionem fieri. 71

ADMONENT ſanè grauiter D. Bonau. & cum eo Malder. & Marchantius, peritiſſimi Prælati, hanc ſententiam, niſi ſale condiatur, eſſe poſſe malorum ſeminarium. Hinc enim & pœnitentes fictæ mulierculæ anſam detractionum arripiunt, vt venena odiorum deſpument, & vltiones intentent; & maligni inſontium, non rarò infamias apud Prælatos moliuntur, vt & ſibi gratiam ineant ad libertatem inſanam, quippè qui crediti zelatores fidei, religionis, & teruncij obſeruantiæ, ad perniciem laxis habenis dimittantur; & miſelli delati compedibus arcti detineantur, & ſæpè deploranda iniquitate ad tribunal rapiantur. Heu ſcelera, Orco demandanda! Ita verò, & confeſſores Tartari miniſtri euaderent, & diuina ſuſdéque verterent; animas per ſummam crudelitatem deplorandæ calamitatis agerent in abyſſum.

NON abnuit S. Doctor, eſſe poſſe perutilem ad 72
complicem veſana libidine, aut rabie inſectatorem amouendum, & pœnitenti auxilium vtique præſtandum. Hi ſanè ſunt caſus gemini in quibus licet, tametſi in priori caſu negent licere, ob periculum ſcandali in complice ſuſpicante, reuelari confeſſionem. Ita Bannez *2. 2. quæſt. 33. art. 8. dub. 8.* Ludouic. Lopez *p. p. Inſtruct. cap. 36. concluſ. 4.* Turrecrem. *in c. Sacerdos de pœnit.* Enim verò conſtanter reclamat Fagundez *num. 5.* hoc enim erit ſcandalum paſſiuum, cum iam habeat facultatem, quam hortatur, vt ſcripto accipiat, ne pœnitens poſtea neget.

IN ſecundo verò caſu docet, abſolutè licere reue- 73
lare perſonam complicis Confeſſario prudenti, vt doceat vitare periculum, fugere occaſionem; nam, vt optimè docent Henriquez *lib. 2. de pœnit. c. 10. num. 6.* ex D. Thom. & D. Bonauentura: Pœnitentiæ Sacramentum inſtitutum eſt à Chriſto, non ſolùm in remedium præteriti peccati, ſed etiam in cautionem futuri periculi peccandi.

QVÆRVNT verò in caſu, quo pœnitens tale commiſit peccatum, quod non poteſt explicare, niſi explicando perſonam, quæ ſanè non eſt complex, ſed obiectum peccati, v. g. filius matri, è prauo concubitu grauidæ, venenum propinauit. Quidquid dicant aliqui apud Fagundez, *num. 12.* dico cum illo, & cum Suarez *diſp. 34. ſect. 2.* non licere. Ceſſant enim cauſæ ſuprà allegatæ.

QVÒD ſi pœnitens manifeſtet complicem, & 74
dicat confeſſario: Dic meo ſocio, vt confiteatur tale peccatum, &c. quod ſimul commiſimus. Si ille in confeſſione neget, debet abſolui, quia poteſt exiſtimari confeſſus iam eſſe alteri, vel graui de cauſa tacere, vel complicem erraſſe; tenetur enim ſtare pœnitentis confeſſioni. Si verò aliquod crimen certo conſtet Confeſſario extra, & pœnitens pertinax neget, docet Henricus *lib. 3. de pœnit. cap. 20.* non eſſe abſoluendum. Subſcribit Fagundez *in 2. Precept. Eccl. lib. 6. cap. 4.*

QVÆRES: an poſſit Confeſſarius, renuente pœ- 75
nitente,

Digitized by Google

nitente, loqui de rebus confeſſionis, vbi oporteat errori mederi.

Respondent aſſertiuè Suarez *diſp.33. ſect.5.* Turrian. *de pænit. diſp.33. dub.6.* Mercer. *in ſuppl. quæſt.11.art.3.* Diana cum plurimis *Tom.2. tract.4. reſol.87.* quia cum agatur de complenda confeſſione, nulla fit iniuria.

Oppositum docent Fagund. *lib.6.de 2.præcept. Eccl.cap.4.num.33.* Lugo *diſp.23.ſect.5 num.*140. Malder. *cap.21.* Diana *p.5. tract.11. reſol.*18.*&* 19. & *p.p. tom.1.Miſcell.reſol.12.* Præpoſit. *3.p. reſ.11. dub.5.num.41.* Sylui. *quæſt.11.art.4.* Baſſæus *verb. Confeſſio, 7. num. 13.* & apud hos alij multi. Quia iudicium illud iam finitum eſt, nec illud perficit, ſed nouum aſtruit; vnde & noua abſolutio impenditur. Ideò hunc loquentem fractorem ſigilli clamant; tametſi non quantum aliis reuelans puniendum; & ſanè *caput Sacerdos* de loquente cum ipſo confeſſo non agit.

76 Svppono ex dictis, varios errores occurrere poſſe, allatos *quæſt. 3.* & ſanè vbi damnum graue prouenit, certa eſt prior ſententia: Si verò ſola integritas deſit abſque damno, ſtabo cum ſecunda ſententia.

Qværes ſecundò: an in neceſſitate poſſit confeſſarius, vt integrè confiteatur peccatum commiſſum in confeſſione, reuelare peccatum pœnitentis.

Respondetvr omninò negatiuè. Ità Suarez *diſp.33. ſect.1. num.*18. & alij, quos affert, & ſequitur Lugo *num.*144. Baſſæus *num.*15.

QVÆSTIO XI.

An ſciens aliquid per confeſſionem, & ex alia via, poſſit illud dicere.

D. Bonau. diſt.21. p.2. art.2. quæſt.3.
D.Thom. in ſuppl. q.11. art.5.

77 Prima opinio eſt negatiua. Ità Altiſiodor. *lib.4. ſumma, tract.6. cap.3. quæſt.* 4. & nonnulli alij antiqui.

Opposita tamen ſententia eſt SS. DD. quos ſequuntur omnes Moderni apud Fagundez *in 2. præcept. Eccl.lib.6. cap.2.* dummodò nil ampliùs dicat, præter ea, quæ ſciuerit extrà.

Assero cum hac ſententia, poſſe confeſſarium loqui de his, quæ extra confeſſionem didicit, licet intra eam illa audiuerit, ſeruatâ tamen dictâ conditione.

Probatvr à D. Bonau. Nihil ſtatuendum, aut ſeruandum, in quo præiudicium fiat veritati; ſed poteſt eſſe neceſſitas, vt Sacerdos debeat teſtificari, ſi viderit, v.g. complicem furis, vel homicidæ, cuius teſtificatione ſubtractâ latebit veritas, & regnabit falſitas, vt innocentes puniantur. Et ex alio capite non reuelat confeſſionem, nec debet eſſe deterioris conditionis, eò quòd etiam in confeſſione audiuit; poſſet autem eo caſu teſtari: Ergo & nunc.

78 Probatvr ſecundò à S.Doctore: fraus, & dolus nemini debent patrocinari; ſed poteſt eſſe vt aliquis fraudulenter confiteatur, vt os ſcientis Sacerdotis ſigillo obſignet, ac per hoc remaneat impunitus: Ergo. Non eſt tamen id abſque fundamento ſuſpicandum.

Probatvr tertiò à S.Doctore: Nullus pro alio tenetur mentiri, ſed qui nouit extra confeſſionem iuridicè interrogatus, non poteſt dicere: neſcio, quia nouit, ſicut etiam cæteri, qui tenentur: Ergo.

Probatvr quartò à S.Doctore: Nullus ſcienter reddit ſe impotentem ad id, ad quod tenetur ſine peccato mortali. Iam, eſto aliquis teneatur denunciare, apud Prælatum, aliquem, quem vidit delinquentem contra bonum publicum, & poſtea confitentem accepit; ſequitur, quod mortaliter peccauit accipiendo eius confeſſionem, quia reddidit ſe impotentem ad præceptum.

Probatvr quintò à S. Doctore: Nihil debet 79
ſtatui, nec ſeruari, vnde innocens poſſit rationabiliter accuſari, & condemnari, & alij de peccato ſcandalizari; ſed ita eſt in propoſito, nam tenetur ſuo damno celare, quod aliàs nouit, & innocens puniri: Ergo. Probatur ſic: Ponamus caſum, quod quatuor eant per viam, & vnus fœdè peccet, & alij duo iuſtè deferunt ad Prælatum. Si ille quartus ex obedientia, vel iuramento præuio cogatur, & neget, eò quòd reus confeſſus eſt apud eum, iam peccabit, ſi neget, inobedientiâ, & periurio, & punietur merito; & ſi poſſit tacêre, punietur innocens. Vide S. Doctorem. His argumentis vtuntur cæteri.

Admonet autem S. Doctor, non eſſe neceſſa- 80
rium, vt proteſtetur confeſſarius, ſe non recipere ſub ſigillo; nam in reuelando non eget notitiâ confeſſionis. Cautè tamen videndum, ne aliquid ampliùs è ſola confeſſione agnitum dicatur. Addit tamen S. Doctor, debere proteſtari pœnitenti, ſe celaturum quantum poteſt, attamen quia notum eſt, ſe vidiſſe, reuelaturum, provt vidit, ſi coactus fuerit: & hæc proteſtatio fit ad remouendum Rei ſcandalum.

Argvmenta in contrarium ſolùm probant, non eſſe reuelandum, quod ſcitur in confeſſione.

Obiicies primò Decretalem Innocentij *de Pœ-* 81
nitentiis, & remiſſionibus, vbi definitur: *Qui peccatum ſibi in pœnitentia detectum præſumpſerit reuelare, non ſolùm à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.*

Respondet S.Doctor, hanc pœnam impoſitam reuelanti ex confeſſione ſolùm ſcita. Eademque pœna imponitur depoſitionis, *in c.* Sacerdos, *de pænit. diſt.6.* vbi additur peregrinatio ignominioſa non tamen ipſo facto; ſed per ſententiam imponenda, vt monent Card. Lugo *num.*147. & Suarez 82
diſp.33.ſect.8. eam verò incurrit Sacerdos in reuelatione non ſolam confeſſionis annuæ, ſed cuiuſcumque. Eam ſanè incurrit ſolus Sacerdos, qui ex confeſſione audita reuelat peccatum pœnitentis formaliter, vel æquiualenter, vt ſi dicat: Non potui eum abſoluere. Alij autem, vt Interpres, & alij, quibus Sacerdos de licentia reuelauit, punientur pœna alia extraordinaria. Eaſdem pœnas refert S. Doctor *in Confeſſionali, cap.4.particula 1.*

Ad quod autem tribunal deferendum ſit hoc crimen; Aliqui dicunt, deferendum ad Inquiſitores, cùm propter iniuriam Sacramenti reddatur delinquens in fide ſuſpectus.

Alii verò dicunt, quando eſt mera confeſſio- 83
nis reuelatio, Inquiſitores non ſe ingerere, quam praxim teſtatur Diana, in eo tribunali multos annos verſatus *Tom.3. tract.8. reſol.95.* cum Molfeſio *in ſumma, Tom.1.tract.7.cap.23.num.68.* Iam autem hoc conceſſum eſt noſtris Prælatis.

Difficvltas autem eſt magna, quo pacto 84
poſſit conſtare in iudicio; nam poteſt dicere Confeſſor, ſe habuiſſe facultatem; vel extrà ſcire; & quia facultas ſecretò datur, difficile eſt oſtendere, ſe accepiſſe facultatem. Ex alia parte poteſt pœnitens

Digitized by Google

pœnitens vrgere negando, ſe dediſſe facultatem. Aliqui imponunt Sacerdoti onus probandi, quam eſſe communem ſententiam ait Nauar. *cap.* Sacerdos, *num.* 164. pro qua Suarez affert D. Thomam *diſt.* 21. *quæſt.* 3. *art.* 2. *ad* 2. Richard. ibi *art.* 4. *quæſt.* 1. *ad* 1. Sylueſt. *verb. Confeſſio,* 3. *num.* 9. qui refert Panormitanum, & communem ſententiam, in cap. *Omnis vtriuſque ſexus.*

85 Sane' hoc graue onus eſt, vt clamant Suarez *diſp.* 33. *in fine,* & Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 37. *num.* 5. in alio caſu. Quare & Bernardus Diaz de Lugo, *pract. crim. can. cap.* 109. & alij dicunt, totum hoc è coniecturis iudicandum, ſi Sacerdos bonæ famæ ſit, ſi nihil mali pœnitenti intulit, cenſetur habuiſſe facultatem. Sic & Rodriq. *Tom.* 2. *qq. reg. quæſt.* 36. *art.* 1. Card. Lugo *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 151. & Baſſæus *verb. Confeſſio Sacr.* 7. *num.* 2. diſtinguunt: Si pœnitens accuſet confeſſarium negantem, tenetur probare: Si verò neget id ſcire è confeſſione, tenetur oſtendere vnde id nouerit: Quod ſi fateatur ſe reuelaſſe, tenetur oſtendere, ſe habuiſſe licentiam. At ſi alius à pœnitente ſit actor, tenetur oſtendere, vnde ſciat eum carere licentiâ. Ità Lapus *alleg.* 94. Couar. *in* 4. *p.* 2. *cap.* 8. §. 12. Baſſæus *num.* 1.

86 Quæ reliqua ſunt, his contraria, vide in S. Doctore ſoluta.

QVÆSTIO XII.

Quænam pœnæ ſtatutæ ſint fractori ſigilli.

Ivre antiquo imponebatur depoſitio, & peregrinatio perpetua *cap.* Sacerdos, *de pœnit. & remiſſ. in* 6. vt refert S. Doctor *in Confeſſionali, cap.* 3. *particula* 19.

87 Nvnc autem iure nouo Innoc. III. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, confirmata eſt pœna perpetuæ depoſitionis, & ablata peregrinatio, ne religioſi euagentur. Hoc decretum refert S. Doctor *in* 4. *diſt.* 21. *p.* 2. *art.* 2. *q.* 1. Quare hanc ſolam pœnam iure Canonico incurrunt Sacerdotes violatores ſigilli confeſſionis. Ita Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 8. Fagundez *in* 2. *præcept. lib.* 6. *dub.* 7. & alij apud iſtos.

88 Aliqvi fruſtra addunt irregularitatem, ſed ſatius dixiſſent, imponi laicis, qui ſeriò confeſſiones audiſſent, & abſoluerent modo Sacerdotis. Ità Valentia *diſp.* 17. *quæſt.* 3. *punct.* 1. Suarez *de Cenſuris, diſp.* 31. *ſect.* 4. Fagundez *num.* 4. & plurimi alij apud hos. Habetur *can.* Hormiſdæ P. *cap.* 1. *de cler. non ordin. Miniſtr.* Eandem irregularitatem incurrunt clerici non Sacerdotes, abſoluentes, &c. vt Sacerdotes.

Clemens VIII. *in ſua Conſtit.* prima Decembris 1601. ſic damnat eos omnes, ſupra relatos: *A Iudicibus ſanctæ Inquiſitionis, vel locorum ordinariis à foro Eccleſiaſtico abiiciantur, & ab ordinibus Eccleſiaſticis ſiquos habuerint ritè degradati, ſtatim Curiæ ſæculari tradantur, per Iudices ſæculares debitis pœnis*
89 *plectendis.* Idipſum ſtatuerat Paulus IV. & Sixtus V. Porrò cognoſcere præciſum crimen fractionis ſigilli, noſtris Prælatis conceſſum eſt.

SECTIO IX.

De Satisfactione ſecundùm ſe.

Sicvti pœnitentia duplex eſt: Altera, quæ eſt virtus mera, de qua egi *diſp.* 1. Altera, quæ includens virtutem Pœnitentiæ, addit opus operatum Sacramenti; Ita duplex eſt Satisfactio. Altera, quæ eſt pars virtutis Pœnitentiæ: Altera, quæ eſt pars Sacramenti. Et quamuis de illa agendum videretur in fine primæ diſputationis, tamen, vt totam ſimul materiam componam. Primò agam de Satisfactione, vt eſt pars virtutis Pœnitentiæ: Deinde, vt eſt pars Sacramenti. Dari autem Satisfactionem oportet primò oſtendere, & quid ſit.

QVÆSTIO I.

Quid ſit Satisfactio.

D. Bonau. in 4. diſt. 15. part. 2. quæſt. 1.
D. Thom. in ſuppl. 3. part. quæſt. 12. art. 3.

Satisfactio eſt pars Iuſtitiæ, quæ conſiſtit 1
in reddendo æquali pro læſione illata per actionem, vt diſſerit S. Doctor, & cum eo Bellarm. *lib.* 4. *de Pœnit.* Suarez *diſp.* 37. Card. Lugo *diſp.* 24. & alij.

Igitvr ſignificat actionem iuſtitiæ ad reddendam æqualitatem pro iniuria inſtitutam. Vnde differt à Reſtitutione, quæ eſt actio, per quam res ablata reſtituitur, quæ reſpicit damnum, reipſa illatum; Satisfactio verò perſonam iniuriâ affectam, etiamſi damnum nullum paſſa ſit.

Hinc Satisfactio apud Theologos ſignificat 2
quaſi antonomaſticè actionem illam, per quam Deo pro peccatis ſatisfacimus, tametſi nullum damnum paſſus ſit intrinſecè; & quia in peccato ſunt duo, Culpa, & Pœna; hinc duplex etiam Satisfactio intelligitur. Altera pro culpa; altera pro pœna temporali (nam æterna remittitur cum culpa.) De Satisfactione à culpa, egi *tract.* 1. *huius tertiæ partis. vbi ſuprà.* Satisfactio pro pœna. Altera eſt ex opere operantis extra Sacramentum: Altera Sacramentalis ex opere operato. Et primò de priori: deinde de Sacramentali.

Hinc intellige definitionem Satisfactionis Theo- 3
logicam allatam à D. Bonauent. ex D. Auguſtino *lib. de Eccl. dogm. cap.* 54. & habetur de Pœnit. d. 3. cap. de Satisfactione: *Satisfacere eſt peccatorum cauſas excidere, & earum ſuggeſtionibus aditum non indulgere.* Quia enim ad ſatisfactionem completam duo requiruntur. Primò ſcilicet emenda præſens pro culpa præterita, ideò dicitur: *Peccatorum cauſas excidere.* Secundò propoſitum firmum ad vitandum

dum

Digitized by Google

dum futura. Ideò aliæ particulæ apponuntur. Quamvis autem pœnis impoſitis cum dolore præſcindantur ea, quæ per delectationem a Deo auerterunt, & ideò pœnalitates ad deterrendum, & abſtrahendum impoſterum à peccatis ſint optima antidota præſeruatiua, vt notat D. Bonauent. *in corporis fine*; attamen quia ceſſatio à peccato non eſt tota ratio ſatisfactionis, ſed pœnalitates aſſumuntur vice delectationum, quibus Deum offendimus, ideò ſatisfactio dicit actiones pœnales pro præteritis, vt aduertit S. Doctor *ad* 2. *& quæſt.*2. *in fundamentis.* Hinc eluemus falſam hæreticorum ſententiam dicentium, pro præteritis delictis non aſſumi ſatisfactiones.

4 Neqve verò nos ſatisfactiones noſtras ad æqualitatem iuſtitiæ efferimus, cùm nulla propria inter Deum, & nos Iuſtitia intercedat, vt oſtendi *p. p. tract.*1. *diſp.* 19. *quæſt.*1. *&* 2.

Ex dictis colligit S. Doctor ſenſum definitionis D. Anſelmi, lib. *Cur Deus homo*, cap.11.19.& 20. *Satisfacere, eſt honorem debitum Deo impendere*: eo ſanè modo, quo poteſt honor à Deo auferri, ei reſtituitur, nempè, dando ei per actiones pœnales ex corde aliquam æqualitatem, quæ tamen per ſe non poteſt eſſe ſatisfaciens, niſi addatur Dei ac-
5 ceptatio, vt dixi *prima ſecunda, tract.*5. *de Gratia, diſp.*3. *quæſt.*3.

QVÆSTIO II.

An poſſimus in hac vita remiſſionem pœnæ temporalis noſtris ſatisfactionibus aſſequi.

D. Bonau. diſt. 15. p.2. quæſt 2. & ſeq.
D.Thom. ſuppl quæſt.13. & 15.

6 Aliqvi hæretici moderni ſatisfactiones noſtras euertunt, vt viam libertatis abeuntes, ad ſcelera ſine fræno corruant. Has verò è medio tollunt, quia dimitti, aiunt, pœnam omnem ſemper cum culpa ex meritis Chriſti, & noſtræ confidentiæ medio, vnde nihil nobis præſtandum docent, quàm lætari, & facere mala, & gloriari in rebus peſſimis. Aduerſus hunc errorem egi *diſputatione* 1. *quæſt.* 28. oſtendens, non ſemper, remiſſa culpa, remitti totam pœnam.

Contra hos errores grauiter pugnant Bellarminus *lib.*4. *de Pœnit.* Ruardus *art.*6. Vega *lib.* 13. in Tridentinum *cap.*36. Petrus Soto *lect.de Satisfact.* Hoſius, Roffenſis, & alij.

Non longè à ſectariis abeſt Michaël Baius *lib.*
7 *de Indul.* vbi aſſerit, nos non ſatisfacere Deo operibus noſtris, ſed ad præſentiam operum noſtrorum applicari ſolùm Chriſti ſatisfactiones.

Enim verò Lutherus *art.* 9. non admittit quidem ſatisfactiones, ſed tamen concedit, poſſe noſtris pœnis placari Deum, nobis iratum ob culpas. Idem concedunt Philippus, *de ſatisfactione.* Kemnitius *in Exam. pag.* 1078.

Assero primò cum Eccleſia, pœnas temporales ſatisfactionibus poſſe redimi in via.

8 Probatvr à S.Doctore tota hac diſtinctione 15. è Scripturis, quæ orationes, ieiunia, & eleemoſynas ad ſatisfactionem commendant.

Probatvr quidem, *Ionæ* 3. Niniuitæ ſubuerſioni damnati, ieiuniis, aliiſque ſatisfactionibus ſalutem à Deo conſecuti ſunt. Quod latè proſequitur S. Doctor *ad* 11. *Lucæ*, ad ea verba: *Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ.*

9 Secvndo Paral. 7. *Si clauſero cœlum, & pluuia non fluxerit, & mandauero, & præcepero locuſtæ, vt deuoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum: conuerſus autem populus meus, ſuper quos inuocatum eſt nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis ſuis peſſimis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum.* Idem latiùs ediſſerit Salomon 3. *Reg.* 8. vbi diuino ſpiritu afflatus: *Exaudies in loco habitaculi tui in cœlo: & cùm exaudieris, propitius eris. Si fugerit populus tuus Iſrael inimicos tuos, & confitentes nomini tuo, & agentes pœnitentiam deprecati te fuerint in domo hac; dimitte peccatum populi tui, &c. Si clauſum fuerit cœlum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco iſto, pœnitentiam egerint nomini tuo, & à peccatis ſuis conuerſi fuerint propter afflictionem ſuam: exaudi eos in cœlo, & dimitte peccata eorum, & da pluuiam, &c. Fames ſi oborta fuerit in terra, aut peſtilentia, aut corruptus aër, aut ærugo, aut locuſta, aut rubigo, aut afflixerit inimicus, portas obſidens omnis plaga, vniuerſa infirmitas, cuncta deuotatio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Iſrael: Si quis cognouerit plagam cordis ſui, & expanderit manus in domo hac, tu exaudies in cœlo, & repropitiaberis, &c.* Hæc eleganter proſequitur per octo capita S. Bonauentura *ſermone quarto de Dedicatione Templi.*

10 Danielis 4. *Quamobrem Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum.* Quem locum vrget S. Doctor, 4. *diſtinctione* 15. *part.*1. *quæſt.*3.

Neqve dicat Caluinus, loqui Danielem de reſtitutione facienda hominibus; nam redimenda plura peccata maxima ſpondet Daniel; fuit enim Nabuchodonoſor magnus peccator, maximè in ſuperbia, & aliis grauiſſimis, vt notat D. Bonauent. ibi *fundamento primo.* Ideò obſeruat S. Doctor, *in Diæta tit.* 2. *de Pœnitent. cap.* 4. *de Satisfactione* id quod dicitur Tobiæ 4. *Eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Sic & Bellarminus *cap.* 3.

11 Idem probatur à S. Doctore, *in* 4. *diſtinct.* 14. *part.* 2. *in dubiis litt.* & *qq.* illis locis ſcripturæ, quibus generatim pœnitentiæ, aliiſque operibus promittitur remiſſio. Iſaiæ 1. *Lauamini, mundi eſtote, &c. Venite, arguite me, dicit Dominus: Si fuerint peccata veſtra, vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur.* Quibus non diſſimilia habentur *Ezech.* 18. *&* 33. *Ioel.* 2. Matth. 3. *Facite dignos fructus pœnitentiæ*, quod ità exponitur à Patribus, vt aduertit S. Doctor, *diſtinctione* 16. *parte* 2. *dub* 6. & *in Diæta loco citato.*

12 Et ſecunda Corinth. 7. *Ecce enim vos contriſtari ſecundum Deum, quantam in vobis operatur ſollicitudinem: ſed defenſionem, ſed dignitatem, ſed vindictam.* Hanc nos ſatisfactionem vocamus, vt ait D. Auguſtinus, lib. de vera, & falſa pœnit. cap. 8. *Pœnitentia (ait) eſt quædam dolentis*

vindicta. Et Gregorius, *homil.* 34. *in Euang.* & D. Ambroſius apud Magiſtrum *d.* 14. vbi D. Bonau. qui eadem vrget 3. *part. Centil. ſect.* 51.

Ad hoc exponunt etiam id, quod ait Apoſtolus prima Corinth. 11. *Si nos metipſos dijudicaremus, non vtique iudicaremur.* Ità D. Bonauent. de *ſex alis Seraphim, cap.* 7. cum D. Auguſtino *in Enchir. cap.* 66. & *lib.* 50. *homil. in vlt. cap.* 3. & Ench. *lib.* 2. *Reg. cap.* 8. ait: *Procul dubio Dominus delet peccatum, ſed ſine vltione non deſerit, aut enim in ſe homo punit, aut Deus*, quæ verba reperiuntur etiam in S. Gregorio *lib.* 9. *Moral. cap.* 17. aliàs 27. Eodem ſenſu locum Pauli intelligit Bernardus *ſerm.* 55. *in Cant.* Chriſoſtomus *homil.* 41. & 80. & *hom. il. quarta de Pœnitentia.*

13 Ad hunc ſenſum exponit S. Doctor, ad 11. Lucæ id. *Date eleemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vobis*, vt exponit Baſil. *in regul. breuioribus*, 270.

Ad hoc ibi S. Doctor adducit illud Eccleſiaſtici 30. *Miſerere animæ tuæ placens Deo.* Hæc enim eſt perfecta eleemoſyna. Et illud eodem loco Lucæ. *Dimitte nobis debita noſtra, ſiquidem & nos dimittimus omni debenti nobis.* Et illud Eccleſiaſtici 28. *Relinque proximo nocenti te: & tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur.* Et illud Matthæi: *Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater veſter cœleſtis debita veſtra:* & cap. 5. *Dimittite, & dimittemini*, Sic exponit etiam D. Auguſt. *in Enchir. c.* 73. vbi hanc remiſſionem, eleemoſynam appellat.

14 Tandem probatur à S. Bonauent. in Bibliis pauperum *cap.* 61. plurimis ſcripturis, *Iudic.* 2. & 10. 2. *Reg.* 12. 4. *Reg.* 21. 2. *Paral.* 33. *Iudit.* 4. & 8. *Iſaiæ* 22. *Ionæ* 3. 2. *Machab.* 10. *Lucæ* 7. & 13. *Matth.* 26. *Marci* 14.

Plvrima alia exempla è ſcripturis affert S. Doctor, *ſermonibus de ſexta die cinerum.* Hoc autem ſatisfactionis genus ab Adam inchoatum refert S. Doctor, *ad cap.* 10. *Sap.* vbi enarratam Adæ pœnitentiam illis verbis agnoſcit: *Hæc illum, qui primo formatus eſt, eduxit è delicto.* & D. Irenæus *lib.* 3. *cont. hæreſes, cap.* 37. aduertit id expreſſum illo ſuccinctorio ex foliis ficus aſperis; & Epiph. *hæreſi* 46. & Auguſt. 2. *de peccatorum meritis, cap.* 34.

15 Plvrimos Patres recenſet S. Doctor, *lib.* 2. *Pharetræ, cap.* 20. & 3. *part. Centil. ſect.* 51. & *in* 4. *ſent. à diſt.* 14. *vſque ad* 23. & *in ſermonibus Cinerum*, & aliis locis, quos ad ordinem redactos refero. Omitto Irenæum ſuprà.

Tertvllianvs lib. de Pœnit. ait: *Offendiſti, ſed reconciliari adhuc potes, habes cui ſatisfacias, & quidem volentem.* Et infrà: *Satisfactio confeſſione diſponitur*, & paulò antè: *Quam porrò ineptum pœnitentiam non adimplere, & veniam delictorum ſuſtinere? hoc eſt pretium non exhibere, ad mercedem manum emittere, hoc enim pretio Dominus veniam addicere inſtituit, hac pœnitentiæ compenſatione redimendam proponit impunitatem.*

Origenes homil. 6. in Exodum: *Si quis fortè huiuſmodi pecuniam à diabolo deceptus accepit, non vſquequaque deſperet; miſericors enim, & miſerator Dominus, & creaturæ ſuæ non vult mortem, ſed vt conuertatur, & viuat. Pœnitendo, flendo, ſatisfaciendo deleat, quod admiſſum eſt.* Idem habet *hom.* 3. *in Iud.*

16 S. Cyprianvs *lib.* 1. *epiſt.* 3. contra eos, qui non imponebant pœnitentiam: *Elaborant ne Deo indignanti ſatisfiat.* Et infra: *Datur opera, ne ſatisfactionibus, & lamentationibus iuſtis delicta redimantur, ne vulnera lacrymis abluantur.* Eadem habet *lib.* 3. *epiſt.* 14. *de opere, & eleemoſynis*, vbi diſcrimen aſſignat inter Baptiſmum, & Sacramentum Pœnitentiæ; nam ante Baptiſmum non exigitur ſatisfactio, ſicuti poſtea, quia non applicantur merita Chriſti omnimodè. Idem habet ſermone de lapſis: *Dominus, noſtra ſatisfactione placandus.*

S. Hilarivs in pſal. 118. ad ea verba. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei*, deſcribit Dauidis ſatisfactiones.

S. Basilivs in pſal. 29. & oratione: *Attende tibi.* Eas ſatisfactiones recenſet, quibus debemus Deum placare, quæ ſunt afflictiones carnis, &c.

S. Ambrosivs ad Virginem lapſam. *Grande ſcelus, grandem neceſſariam habet ſatisfactionem*, & 17
lib. de Elia, & ieiunio, cap. 20. eadem habet. Et in ſerm. Quadrag. *Eſt autem pœnitentia, mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.* Quoniam verò abſtinere in poſterum à diuinis offenſis eſt principalius; ideò id premit *lib.* 2. *in Lucam, cap.* 2. & *in Pſal.* 118. *Actor.* 22. vt refert S. Doctor, *in Pharetra.*

D. Gregorivs Nazianzenus *oratione in Sancta Lumina*, poſtquam multa dixit de Baptiſmo laborioſo Pœnitentiæ, ſubdit: *Æquale eſt malum, & dimiſſio abſque caſtigatione; & caſtigatio ſine venia; quandoquidem illa totas relaxat habenas; hac verò nimium reſtringit.*

D. Innocentivs I. epiſt. 1. *Tunc debere dimitti; cùm viderit congruam ſatisfactionem.* Eadem 18
habet *epiſt.* 22. *ad Epiſcopos Macedoniæ*, vbi docet, longa ſatisfactione veniam acquiri.

S. Leo I. ſerm. primo de Ieiunio decimi menſis: *Eleemoſynis peccata redimuntur*, & epiſtol. 79. *De iis Chriſtianis, qui aſſeruntur polluti, reſpondendum eſſe credimus, vt Pœnitentiæ ſatisfactione purgentur.* Eadem habet epiſt. 91. & 92 vbi ait: *Vnde huiuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei priuata eſt petenda ſeceſſio, vt illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.*

Eadem docet Gelaſius I. ad Epiſcopos Lucaniæ, *cap.* 23. 19

S. Chrysostomvs homil. 41. ad pop. Antioch. *A nobis vltionem ſumamus, & ità placabimus Iudicem.*

S. Hieronymvs, in cap. 1. Ioel. *Qui peccator eſt, cilicio accingatur, & plangat, & cubet, vel dormiat in ſacco, vt præteritas delicias, per quas Deum offenderat, vita auſteritate compenſet.* Hunc locum exponit S. Doctor, 4 *diſt.* 17. *part.* 1. *dub.* 8. explicans pro dormitione in ſacco, omnem auſteritatem, qualis & à Niniuitis eſt aſſumpta.

S. Avgvstinvs de Eccl. dogmat. cap. 55. *Secreta ſatisfactione ſolui crimina nō negamus*, & cap. 54. 20
Pœnitentia vera eſt, pœnitenda non admittere, & admiſſa deflere. Satisfactio pœnitentiæ, eſt, cauſas peccatorum excidere, nec earum ſuggeſtionibus aditū præbere.

Et de vera, & falſa pœnit, cap. 15. *Ponat ſe pœnitens omninò in poteſtate iudicis, in arbitrio Sacerdotis, nihil ſibi reſeruans ſui, ſed vt omnia eo iubente paratus ſit facere pro recipienda vita animæ, quæcunque faceret pro euitanda corporis morte.* & cap. 11. *Qui multos offendit peccando, multos oportet placare ſatisfaciendo.*

In Enchir. c. 70. *In melius eſt vita mutanda, &* 21
eleemoſynis de præteritis propitiandus eſt Deus, non ad hoc emendus, vt eadem ſemper liceat impunè committere; nemini enim dedit laxamentum peccandi, quamuis miſerando deleat iam facta peccata, ſi non ſatisfactio congrua negligatur.

Et cap. 71. *De quotidianis autem leuibus, breuibuſque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit.*

Epistola

Digitized by Google

EPISTOLA 54. Maced. *Nihil aliud facit, quem veraciter pœnitet, niſi vt id, quod malè fecerit, impunitum eſſe non ſinat, eo quippe modo ſibi non parcenti, ille parcit, cuius altum, iuſtumque iudicium nullus contemptor euadit.* Vide S. Doctorem *in Pharetra loc. cit.*

22 EADEM habet *homil.* 50. ex quinquaginta homiliis: *A Præpoſitis Sacramentum accipiat ſatisfactionis ſuæ modum, &c.* Et capite 15. *Non ſufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat Deo.* Et in pſal. 50. ad ea verba. *Et à peccato meo munda me: Implora miſericordiam, ſed attende Iuſtitiam: miſericordia eſt, vt ignoſcat peccato: iuſtitia eſt, vt puniat peccatum. Quid ergo? quæris miſericordiam? peccatum impunitum remanebit? Reſpondeat Dauid, reſpondeant lapſi, reſpondeant cum Dauid, vt miſericordiam mereantur, ſicut Dauid, & dicant: Non Domine, non aut impunitum peccatum meum, non impunitum erit; ſed ideò nolo, vt tu punias; quia ego peccatum meum punio.*

23 S. MAXIMVS homil. die cinerum. *Non reprehenditur, qui dudum corde deuio, & lubricis greſſibus à tramite elapſus ſalutis redintegrare ſe Deo mæſtâ Pœnitentiæ ſatisfactione conatur.*

SEVERVS Sulp. *lib.* 2. *Dial.* de miraculis S. Martini, cap. 13. *Fornicatio deputatur ad pœnam, niſi ſatisfactione purgetur.*

S. GREGORIVS Magnus in Paſtorali, part. 3. cap. 2. adm. 31. *Neque Deus noſtris cruciatibus paſcitur, ſed delictorum morbos medicamentis contrariis medetur: vt qui voluptatibus delectati diſceſſimus, rurſum fletibus amaricati redeamus, & qui per illicita diffluendo cecidimus, & à licitis nos metipſos reſtringendo ſurgamus.*

24 ET homil. 39. in Euang. *Dum à retributione vltionis vltima eſſe quadam temporis ſecuritas videtur, debemus penſare malum, quod ſequitur, penſantes gemere, gementes vitare ea, quæ commiſimus peccata, indeſinenter aſpicere, aſpicientes flere, flentes abſtergere.*

S. ISIDORVS in Synon. cap. 6. *Cinis es, & in cinerem reuerteris; viuas ergo ſemper lugens, ſemper mœrens, ſemper ſuſpiria cordis emittens*, & lib. 2. de ſummo bono, cap. 13. *Ille pœnitentiam digne agit, qui reatum ſuum ſatisfactione legitima plangit.*

25 S. BERNARDVS, ſerm. 4. in Cant. *Cùm ſatisfacimus ablato, quod ſeparat, peccato, reconciliemur, indulgentiam, quam recipimus, quid niſi quoddam oſculum dixerim pacis? Idque interim non alibi, quàm ad pedes ſumendum; humilis quippè, & verecunda debet eſſe ſatisfactio, qua emendatur ſuperba transgreſſo.*

AFFERT S. Doctor etiam Gloſſam Ord. quæ eſt Rabani *lib.* 6. *in Eccl. cap.* 4. His authoritatibus vtuntur Bellarminus *loco citato*, & Valentia *diſputatione* 7. *quæſtione* 14. *punct.* 2.

HINC patet, Lutherum *articulo* 5. & Melanchthonem *in Apol.* ſtultè aſſerere, eam non inueniri in Scriptura, vel Patribus.

26 SANE Caluinus, qui veluti ſerpens, eſt callidior cunctis animantibus brutis hæreticis *lib.* 3. *Inſtit. cap.* 3. §. 16. fatetur, Patres pro nobis ſtare; ſed impudens non veretur eos reprehendere. Vide Bellarminum *cap.* 10. refellentem horum inſanias.

TANDEM definitum eſt in CC. Florentino, *Decreto Eugenij*, & Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 8.

ASSERO igitur ſecundò, ſatisfactionem Deo eſſe faciendam, & non ſoli Eccleſiæ, ob peccata commiſſa, contra hæreticos, quos refellit Bellarminus *cap.* 9. & conſtat authoritatibus ſuprà.

PROBATVR ex profeſſo à D. Bonauent. 4. *diſtinctione* 15. *part.* 2. *quæſt.* 2. ex PP. è quibus affert D. Anſelmum, lib. *Cur Deus homo*, cap. 11. 19. & 20. vbi ait: *Satisfacere, eſt Deo honorem debitum impendere.* Deinde ſic arguit: Illi fit ſatisfactio, qui læſus eſt, & propterea exigit pœnam, & emendam: Hic autem eſt Deus, vt aſſerunt ſancti Patres ſupra relati: Ergo. 27

DEINDE vrget: Satisfactio Chriſti fuit exemplar noſtræ ſatisfactionis; ſed Chriſtus ſatisfecit Deo; Ergo. Totum conſtat *ex* 3. *part. tract.* 1. *diſp.* 8.

PRÆTEREA vrget S. Doctor, ſi ſoli Eccleſiæ eſſet facienda ſatisfactio; ſequeretur, hominem egreſſum è foro Eccleſiæ per mortem, non habere onus ſatisfactionis alicuius, & ità omnes recto tramite euolarent in cœlum. 28

TANDEM id oſtendit S. Doctor, quia ſi quotieſcunque remittitur culpa, remitteretur tota pœna, & non eſſent neceſſariæ ſatisfactiones, aperiretur via ampla ad omnia ſcelera patranda.

QVOD autem diſputant hìc Card. Lugo *diſputatione* 24. & Vaſquez *quæſtione* 49. *articulo* 2. & *prima ſecundæ, diſputatione* 221. an ſatisfactio fiat à iuſto condignè, diſcuſſum eſt *prima ſecunda, tract.* 5. *de Gratia diſputatione vltima*, vbi etiam contra Baij fabellas oſtendi neruosè, nos verè ſatisfacere poſſe.

OBIICIT primò Lutherus id Ezech. 18. *Si impius egerit Pœnitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor.* Et id cap. 3. *Impietas impij non nocebit ei, quacunque die conuerſus fuerit.*

RESPONDET S. Doctor, *in* 3. *diſtinctione* 31. *quæſtione* 3. *ad* 1. non nocêre quidem quò ad pœnam æternam, quæ autonomaſticè eſt nocumentum; nocêre tamen non vt tunc deteſtatam, ſed vt non ſatis deteſtatam ad pœnam aliquam temporalem, vt conſtat exemplis peccatorum, qui licèt contriti fuere, tamen pœnis temporalibus percuſſi, vt Adam, Dauid, Moyſes, Aaron, & alij. Subſcribunt alij, præcipuè Caſpenſ. *diſp.* 8. *ſect.* 1. Bellarminus *loco citat.* Porrò deteſtata culpa redundat in bonum; non autem in malum. 29

OBIICIT ſecundò id, *Ioan.* 8. vbi Chriſtus ab adultera nil aliud exigit, niſi emendationem. *Vade, & noli ampliùs peccare.*

RESPONDET Bellarminus ex D. Bonauent. ad eum locum, primò, Chriſtum loqui ſecundum legem Moyſis de condemnatione ad mortem. Secundò dicit, Chriſtum potuiſſe vt Regem abſoluere ab illa pœna; à peccato verò in foro conſcientiæ abſoluiſſe, quia eam vidit profectò pœnitentem, potuit enim ex magna miſericordia contritæ ſatisfactiones condonare. Tandem aduertit S. Bonauent. particulam, *Vade*, ſignificare, vel contritionem tantam, vt pœna etiam relaxetur. Vel dicere velle: Vade, pœnitentias exequere, viue pœnitens. 30

OBIICIT tertiò, nam non inueniuntur apud Patres antiquos ſatisfactiones, & pœnitentiæ illæ ſeptem annorum, &c. in canonibus deſtinatæ, & variæ ſatisfactiones pro criminum varietate.

RESPONDETVR cum D. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.* 3. Pontifices, & Concilia perantiquiſſima has pœnitentias inſtituiſſe. 31

SIC in CC. Anciraño, Nicæno *can.* 11. Elibertino,

tino, Gangrenſi 82. *d.* Chalced. 30. *quæſt.* 4. Ilerdenſi, Toletano, Lateranenſi.

Sic Pius Papa primus, & ſecundus, Fabianus, Leo, Gregorius, & alij antiqui Pontifices, quos diſtinctè recenſet S. Doctor *loco citato, & ſerm. 16. Hexaemeronis.* Hos canones referunt Ivo, & Burchardus. Sanè ignarum ſe Lutherus mirificè comprobat, ne vnum quidem inueniſſe faſſus.

32 Diverſitas verò pœnarum, pro varietate peccatorum, probatur à D.Bonau. *in 4. diſt. 46. quæſt. 2.* ex illo Apoc. 18. *Quantum glorificauit ſe, & in delicijs fuit; tantum date illi tormentum, & luctum.* & Deuter. 25. *Pro menſura delicti erit, & plagarum modus*, vt notat S. Doctor. *diſtinctione 15. part. 1. quæſt. 1.*

E ſcripturis etiam 2. *Reg.* 24. habetur imponi à Deo Regi Dauidi pœnitenti in pœnam, vel ſeptem annorum famem, vel trium menſium bellum, vel trium dierum peſtem. Sic & *Danielis* 4. imponitur Nabuchodonozor pœnitentia ſeptem annorum.

33 Obiicit Melanchon *tit. de Satisfact.* apud veteres, exempli ſolùm, & diſciplinæ cauſa ſolitum imponi ſatisfactiones, & has à ritibus gentilium hauſtas, è quibus plura congerit exempla.

Respondetvr à ſcripturis hauſtos eſſe ſatisfactionum ritus, à Iob, Dauide, Achab, Manaſſe, Niniuitis, &c. vt dixi ſuprà. Num ad exemplum ſolùm Rex Achab, cui nemo ſatisfactionem imponere auderet, aſſumpſit cilicium ad carnem? Profectò ad Deum placandum id præſtitit, & ità minui ſibi pœnas à Deo obtinuit, vt aduertit S.Doctor 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 6. & Dauid cilicio indutus lacrymis panem aſpergebat.

34 Obiicit adhuc, his ſatisfactionibus nos prætendere poſſe fieri aliquid ſupra legem Dei.

Respondet S. Doctor, *in 3. diſt. 30. quæſt. 3.* poſſe Diuino auxilio adimpleri Diuinam legem, & hoc modo eſſe perfectos, vt dicitur Matth. 5. *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter perfectus eſt.* Imò verò & multa fieri ſupererogationis, vt dicitur Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende, &c.* hoc autem iniunxit ei, qui dixerat, ſe à iuuentute præcepta cuſtodiſſe. Hanc autem gratiam extare docent Concil. Arauſic. II. *can. vlt.* ſed iſti ſectarij veſanam libertatem conclamant.

35 Vrget adhuc Lupus Zelotes, ſatisfactiones has ex operibus non debitis exigi, cùm tamen debita ſit pœnitentia, clamat enim ſcriptura: *Pœnitentiam agite: Facite fructus dignos pœnitentiæ*, quæ præcepta ſunt. Carpit etiam nos, dicens, poſſe ſatisfactiones iniunctas recuſare.

Respondet S. Doctor, 4. *diſt.* 26. *part.* 1. *dub.* 6. *litt.* fructus dignos pœnitentiæ, quoad culpam eſſe præceptos, vt conteratur peccator cum voto Sacramenti, vel atteratur cum Sacramento: Quoad pœnam verò, non præcipi plenam ſatisfactionem, ſed poſſe ad purgatorium remitti. Et quoad pœnitentiam à Confeſſario impoſitam; Reſpondet S. Bonauent. hoc eſſe præceptum poſitiuum, quod obligat ſemper, ſed non ad ſemper, ob aliquam rationabilem cauſam. De hoc verò agam *q.* 4. *ſect.* 10. Sic reſpondet & Bellarminus *cap.* 15.

Vrget adhuc Euangelium imponere gratis remittenda peccata.

36 Respondet S. Doctor, *in 4. diſt. 15. in dubiis littera*, haberi è ſcripturis Deum exigere ſatisfactiones à peccatoribus, vt in Maria ſorore Moyſi *Numer.* 11. & in eo, qui Iſraelitæ maledixerat, *Leu.* 24. & in eo, qui in ſabbato ligna collegerat, & permutatas pœnas alterius vitæ, vt ait D. Hieronymus *in Nahum, cap.* 1. ad ea verba: *Non iudicabit Deus bis in idipſum.* Id ipſum oſtendi *diſp.* 1. *quæſt.* 28. Hæc verò facultas in Euangelio non inuenitur abſoluendi abſque impoſitione ſatisfactionum; Sed potius facultas alligandi, ſimul cum poteſtate ſoluendi, *Matth.* 18. vt notat Bellarminus & D.Bonauent. *diſtinctione* 15. *part.* 2 *quæſt.* 2. *ad* 2.

37 Instat, remiſſionem dari in meritis Chriſti: Ergo gratis.

Respondet S. Doctor, *loco cit. quæſt.* 1. reconciliationem ab offenſa infinita gratis concedi. Similiter & à pœna mortis æternæ; ſatisfactionem verò à pœna temporali ità eſſe gratuitam, vt etiam per ſatisfactiones ex gratia valeat obtineri. Gratuitam dicimus, quia ſine gratia Dei nequit ſatisfieri; acquiri tamen per opera bona, & pœnalia per Spiritum Sanctum ex meritis Redemptoris, quæ plenè effunduntur in Baptiſmo: In pœnitentia verò, ſeruata aliqua ſatisfactione. Itaque Chriſtus pro offenſa infinita ſatisfecit: De cætero nemo poteſt ſatisfacere nudis ſuis viribus, ſed eget meritis Chriſti in gratia, quibus meremur; alioqui, ſicuti Adam, aut alius è filiis eius, nequiuit ſatisfacere pro originali, ità neque pro actualibus, vt dixi 3. *part. tract.* 1. *diſput.* 1. ſubſcribit Bellarminus *cap.* 13.

38 Aliam reſponſionem præmiſerat S. Doctor, non poſſe ſatisfieri pro culpa, quia eſt infinita offenſa, poſſe tamen ſatisfieri Dei auxilio libidini, ſecundum quam conuerſus eſt peccator ad creaturas, quæ ſanè finita eſt.

E quibus eluitur prima Caluini obiectio *lib.* 3. *Inſtit. cap.* 4. §. 25. ſumpta ex gratuita peccatorum remiſſione abſque ſatisfactione. Cui ſatis reſponderent SS. Patres ſuprà allati, & ſcripturæ; nam Deus, qui dixit: *Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me*, Iſa 43. vt obiicit Caluinus, dixit etiam: *Miſericordiâ, & veritate redimitur iniquitas*, Prouerb. 26. *Peccata tua eleemoſynis redime.* Dan. 4. Et: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*, Lucæ 7. vt admonet S. Doctor ad eum locum *Lucæ*, & hìc *in* 4. *diſt.* 15. *part.* 1.

39 Insvrgit acriter Caluinus, honoris Chriſti Zelator ſubdolus, clamans, Chriſtum ſuis ſatisfactionibus omnia ſoluiſſe, eique iniuriam prægrauem inferri, dum peccata per pœnitentiam, & ſatisfactiones remitti dicimus; in Baptiſmo autem meritis Chriſti condonata latramus. Ideò clamat: *Peccata noſtra ipſe pertulit ſuper lignum: vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus*, Prima Petri 2. *De peccato damnauit peccatum in carne, vt iuſtificatio legis impleretur in nobis*, Rom. 8.

40 Respondet S. Doctor, *quæſt.* 1. citata, Honorem Chriſti eſſe, vt non modò meritis ſuis infinitis offenſæ infinitæ, & damnationi ſatisfecerit, ſed etiam vt det nobis gratiam ex meritis ſuis, qua pœnæ alicui ſatisfaciamus per pœnitentiam, in qua non negamus, fieri à Chriſto, & per eum remiſſionem; neque in hoc diſtinguimus Pœnitentiam à Baptiſmo vt fingit Caluinus, ſed ore rotundo S. Doctor, *in corpore*, ait: *Secundum hoc dicunt, quòd omnis ſatisfactio noſtra virtutem habet à ſatisfactione Chriſti; ſed ipſa ſatisfactio Chriſti habet effectum in membris per Sacramentum Baptiſmi plenum; per Sacramentum Pœnitentiæ ſecundùm partem, modo ſupra dicto. Et ſicuti non infertur iniuria meritis Chriſti, quod exigantur diſpoſitiones à nobis ad iuſtificationem; ità neque ad ſatisfactionem. Satisfecit ſanè Chriſtus ſufficienter, ſed modo*

proportiona

Digitized by Google

proportionato voluit adaptari merita, & ſatisfactiones. In regeneratione quidem tota ratione reproducendo; ſed poſtea ad modum iudicij, etiam multam imponendo.

41 ARIETES alios, vt putat, validos admonet, vt veritatem concutiat; & primò quidem objicit: Deus ſpondet, ità remittere peccata noſtra, vt eorum amplius non recordetur. *Hierem.* 31. *Ezech.* 18. vt projiciat in profundum, & ſepeliat ea, *Iſaiæ* 44. *Michea* 7. *Pſal.* 31. Ea adeò eluat, vt nix, & lana alba videantur *Iſa.* 1. *Hierem.* 50. *In Leuitico*, vbi tota virtus ſatisfactionum in Sacrificiis fuerit collocata. Rurſus verò fictè ad Chriſtum reuerſus interrogat: Quid Chriſtus præſtaret, ſi adhuc ſatisfactiones noſtræ exigerentur?

42 RESPONDET S. Doctor ex dictis, adeò deleri peccata, vt eorum Deus non recordetur, vt nihil damnationis ſit his, qui ſunt in Chriſto Ieſu. Vtinam id agnoſceret Caluinus, & non in ſola non imputatione remiſſionem factam conſtitueret, aſſerens, adhuc homines ſpurcos. Quòd verò remaneat ex imperfectione pœnitentiæ aliqua pœna, quid tum? Satis omnia eliſa ſunt ex dictis, & mox authoritate S. Bonauenturæ elidentur.

43 OBIICIT adhuc multa exempla iuſtificatorum abſque ſatisfactione iniuncta: Sic *Publicanus deſcendit iuſtificatus in domum ſuam.* Lucæ 18. Paralyticus: *Surge, remittuntur tibi peccata tua*; & nulla ſatisfactio auditur: *Lucæ* 5. Petrus abſolutus eſt; ſatisfactionem autem non legimus, vt ait Ambroſius.

RESPONDET S. Doctor. *ad.* 18. *Lucæ*, Publicanum quidem iuſtificatum à culpa è regione Phariſæi, qui receſſit condemnatus. Propterea dicitur: *Deſcendit hic iuſtificatus ab illo*, & ità eluta ſunt peccata eius, iuxta promiſſum, Ezech. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab impietate ſua*, & forſan ab omni etiam pœna abſolutus eſt, qua virtutum eximios actus elicuit, & primò ſanè Humilitatis, *à longè ſtans, nec audebat oculos leuare,* maxima quippe perfuſus confuſione, & verecundia; deinde Contritionis, *pectus ſuum percellens:* Orabat incenſus: *Deus propitius eſto mihi peccatori*, vbi & magnam charitatem Dei aduocaſſe aduertit. Vide ibi S. Doctorem, egregiè pœnitentiam huius peccatoris extollentem.

44 PARALYTICUM diſcutit S. Doctor ad eum locum *Lucæ*, & *Matth.* 9. aduertitque, Chriſtum obtuliſſe quidem illi remiſſionem dicendo: *Homo, remittuntur tibi peccata tua.* Homo, quaſi dicat. Recordare tuæ vilitatis, remittuntur, &c. inuitans ad ſpem gratiæ: *Gratificauit nos in dilecto filio ſuo*, Epheſ. 1. *In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum.* Hanc remiſſionem fide aliena inchoari ait: *Quorum fidem, vt vidit, dixit*, ſed in propria conſummari; vnde dicitur. *Confide, &c.* Notat verò, peccata dici, dimitti, mundari, ſanari, tegi, & redimi: Dicuntur enim remitti quantum ad reatum pœnæ pro diſpoſitione, qualis fuit Magdalenæ, cap. 7. Lucæ. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Dicuntur dimitti ratione offenſæ, Matth. 6. *Si dimiſeritis, &c. Et Pater veſter, &c.* Dicuntur mundari ratione maculæ, Pſal. 50. *Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.* Iſa. 6. *Peccatum tuum mundabitur.* Dicuntur ſanari quantum ad vulnerationem, Ioan. 5.
45 *Ecce ſanus factus es, iam noli peccare.* Dicuntur tegi propter ſpoliationem virtutis, Pſal. 31. *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates; & quorum tecta ſunt peccata*, quod fit per charitatem, quæ *operit multitudinem peccatorum.* Dicuntur redimi quò ad captiuitatem ſeruitutis diabolicæ, Dan. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime.* & Pſal. 71. *Ex vſuris, & iniquitate redimet animas eorum.* Itaque inferre videtur, hunc maximo conatu reuerſum fuiſſe ad Deum, & hoc ex gratia ſingulari Chriſti præſentis, quæ non eſt ponenda in omni conuerſione, & iuſtificatione.

QVOAD ad Petrum, fleuit amariſſimè, vt Euangelium teſtatur, & pœnitentiam egit acerbam, vt refert S. Clemens Papa. Neque ſatisfactionem negat S. Ambroſius, pro vt eſt pars pœnitentiæ, ſed ibi ſatisfactionem accipit pro defenſione criminis, vt notat Bellarminus, *cap.* 16. Itaque defenſionem nullam Petrus habuit, ſed tacens fleuit, ac ſatisfecit.

TANDEM opponit Caluinus definitionem ſatisfactionis è D. Auguſtino, ſeu Gennadio, de Eccl. dog. cap. 54. *Satisfactio eſt cauſas peccatorum excidere, nec eorum ſuggeſtionibus aditum indulgere.* 46

RESPONDETVR ex dictis, ibi deſcribi ſatisfactionem ab effectu principaliter intento, qui eſt emendatio, vt dixi ſuprà. Alia vide in Bellarmino.

OBIICIVNT alij primò ex D. Auguſtino, lib. de vera, & falſa pœnit. cap. 9. *Infidelitas eſt ab eo, qui iuſtus eſt, dimidiam ſperare veniam.*

RESPONDET S. Doctor *diſt.* 15. *part.* 2. *quæſt.* 2. tunc fore dimidiam veniam, cùm vnum peccatum remitteretur, cæteris non remiſſis; hoc ſanè eſſet inconueniens, quia ſic eſſet reconciliatus, & non reconciliatus; at pœnam aliquam in ſatisfactione ſtatuere, non eſt iniuſtitia.

OBIICIVNT ſecundò. In contritione remittitur culpa, & pœna æterna; at contritio non eſt infinitè perfectior confeſſione: Ergo & in hac remittitur pœna temporalis. 47

RESPONDET S. Doctor in contritione operari miſericordiam relaxantem, ſimiliter & in confeſſione: Vnde remittitur pœna æterna, quæ eſt infinita, ſed quia agit etiam Iuſtitia, ideò exigitur aliqua ſatisfactio.

OBIICIVNT tertiò. Poteſt eſſe adeò intenſa contritio, & confeſſio humilis, & accenſa charitate, vt tota remittatur pœna: Ergo tunc nihil eſt Deo ſatisfaciendum. 48

RESPONDET S. Doctor, poſſe talem eſſe contritionem, & confeſſionem; tamen quia, vt plurimum, non eſt adeò intenſa, cautè imponitur ſatisfactio, quæ non eſt fruſtra, ſed inſeruit ad meritum, & Ærarium Eccleſiæ ditandum.

OBIICIVNT quartò. Confeſſio eſt neceſſaria ſolùm ad reconciliationem Eccleſiæ faciendam: Ergo eſt ſatisfactio, quæ conſequitur confeſſionem.

RERPONDET S. Doctor, confeſſionem eſſe neceſſariam etiam ad reconciliationem cum Deo, quando non præceſſit contritio; ideò etiam ſatisfactio Deo debetur.

OBIICIVNT quintò. Eccleſia relaxat multas pœnas Indulgentiis: Ergo hæ ſunt debitæ Eccleſiæ, & hoc objiciunt etiam hæretici. Antecedens probatur à Philippo ex *cap.* Cum ex eo *de Pœnitentia.* 49

RESPONDET Bellarminus, *cap.* 13. ex D. Bonauent. non remitti gratis ſatisfactionem, ſed ſolui de theſauro Chriſti, facta iam compromiſſione; ſi enim

debitor remittit ob aliud pretium, quid amplius deſideratur?

Obiiciunt alij non nulla apud D. Bonauent. *diſt.* 15. *part.* 2. *quæſt.* 1. præcipuè quia offenſa Dei eſt infinita, vnde neque Adam potuit pro ſe, vel pro filiis ſatisfacere, ſed neceſſarium fuit pretium ſanguinis Chriſti.

50 Respondet S. Doctor, neminem pro culpa ſua poſſe ſatisfacere, ſed poſtea in gratia conſtitutum poſſe ex gratia ſatisfacere pro pœna aliqua temporali, vt ſuprà explicui.

QVÆSTIO III.

An poſſit aliquis, in peccato conſtitutus mortali, ſatisfacere pro culpis olim remiſſis.

D. Bonau. diſt. 15. p. 1. quæſt. 2. & 3.
D. Thom. q. 1. art. 3.

51 Prima ſententia aſſerit, poſſe hominem in peccato mortali ſatisfacere pro pœna temporali debita culpis, aliàs remiſſis. Ità Sotus *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 4. cum diſcipulis, Maior *quæſt.* 1. Gabr. *diſtinct.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 3. *dub.* 3. Medina *tract.* 3. *quæſt.* 5. *dub. vlt.* Nauar. *cap.* 1. *de Pœnit. d.* 6. *num.* 8. Maſtrius *diſp.* 5 *num.* 585. adducens Gabrielem, Marſilium, Vaſquez, Dianam, Koliſonum, & alios recentes, ac omnes Scotiſtas. Sic & Fulienſ. *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 4. *reſol.* 6.

Secunda ſententia eſt negatiua. Ità SS. Doctores *hìc*, vbi Richardus *art.* 2. *quæſt.* 5. Durand. *quæſt.* 2. Paludanus *quæſt.* 3. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 85.
52 *membr.* 1. Marſil. *in* 4. *quæſt.* 11. *art.* 2. Henricus *quodl.* 8. *quæſt.* 18. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 20. §. 2. Adr. *quæſt.* 1. *de ſatisf.* & *quodl. vlt.* Caietanus *tom.* 1. *opuſc tract.* 6. *quæſt.* 2. Soto *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 4. Petrus Soto *lect. vlt. de ſatisfact.* Victoria *num.* 201. Ledeſma 4. 2. *part. quæſt.* 13. *art.* 2. Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 2. Caſpenſ. *diſp.* 8. *ſect.* 2. Vaſquez q. 4. *art.* 1. *dub.* 4. Card. Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 2. & alij omnes recentiores, & iam ob authoritatem S. Concilij Tridentinij adeò eſt certa, vt oppoſita ſit falſiſſima; vt aduertunt Suarez *loco citato*, Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 3. Subſcribit Baſſ. *verb. Satisf.* 2. *cum* Syl. *quæſito* 7.

Tertia ſententia media eſt, talem ſatisfactio-
53 nem non habere quidem effectum tunc in ſtatu peccati, ſed habituram homine redeunte ad gratiam. Citantur Caietanus, Petrus Soto, Henriquez, Suarez, Coninchius, Lugo, Auerſa, & alij apud Maſtrium, qui omnes etiam Scotiſtas recenſet, hoc ſolùm dicentes.

Assero cum ſecunda ſententia, iacentem in mortali delicto non poſſe ſatisfacere pro peccatis olim remiſſis.

Probatvr à D. Bonauent. primò ex ſcriptura. Prima Corinth. 13. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Prouer. 15. *Victima impiorum abominabiles Domino*, Eccl. 34. *Dona impiorum non probat Altiſſimus*, nihil autem, quod ſit abominabile, & impium, Deo ſatisfacit.

Probatvr ſecundò à S. Doctore argumento,
54 quo nititur Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. & *can.* 13. & 14. vbi definit, ſatisfactionem hanc non eſſe opus noſtrarum virium, ſed eſſe opus gratiæ datæ per Ieſum Chriſtum, à quo omnis noſtra ſufficientia eſt: *Nam, qui ex nobis* (ait) *tanquam ex nobis nihil poſſimus, vt omnis gloriatio noſtra in ipſo ſit: in quo viuimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent; ab illo offeruntur Patri; & per illum acceptantur à Patre.* Vbi Concilium exigit vitam in Chriſto per gratiam, vt obſeruat Suarez, & Lugo.

Hinc igitur ſtruo argumentum D. Bonauent. ſatisfactio illa dicit compenſationem pro debito ex culpa, quæ eſt Dei offenſa, & eſt improportionata per ſe pœnæ debitæ alterius vitæ, & ideò eget acceptatione; ergo debet eſſe à Deo recõciliato. Similiter eſt deducens in vitam æternam immediatè: ergo debet eſſe ex illo fundamento, ex quo eſt meritum, quod eſt vita gratiæ in Chriſto ſic arguunt etiam recentiores. Confirmatur: nam ſatisfactio 55
condigna eſt improportionata peccatori, qui omni bono indignus eſt. Vbinam autem reuelatum eſt aduerſariis fieri hanc remiſſionem peccatoribus?

Respondet Maſtrius cum Nauarro, ſcripturas intelligi de operibus in ordine ad vitam æternam meritoriis, non autem de merè ſatisfactoriis pœnarum temporalium; hæc enim poſſunt eſſe accepta in ordine ad aliquod præmium temporale.

Hæc tamen reſponſio eſt debilis; nam hæc 56
ſolutio pœnæ temporalis eſt ordinata ad remouendum impedimentum ad vitam æternam. Itaque eiuſdem rationis debet eſſe meritum vtrunque.

Ad locum Concilij reſpondet Maſtrius *numero* 589. cum omnibus Scotiſtis, Concilium id ſolùm intendere, noſtras ſatisfactiones non ex nobis tantùm habere vim, nè proptereà meritis Chriſti detrahatur, ſed ad eas neceſſariam eſſe gratiam actualem per Chriſtum; & hoc intentum eſſe oſtendit, quia hoc eſt, quod infra definitur, *can.* 13. & 14. Solent enim canones definire doctrinam principaliter in capitibus præcedentibus latam.

Contra, quia Concilium addit: *In quo* 57
viuimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus. Hæ autem correlationes non indicant ſolùm, omnem noſtram ſatisfactionem eſſe fructum gratiæ actualis Dei, ad hoc enim ſatis erat dixiſſe: *In quo meremur.* Sed ampliùs præmittit: *In quo viuimus*, vita gratiæ ſanctificationis. Neque ſolum de ſatisfactione aliqua perfecta reconciliante intelligit neceſſariam vitam gratiæ, vt putat Maſtrius, ſed loquitur de omni ſatisfactione, principaliter negata ab hæreticis, in ordine ad pœnas eluendas, vt patet legenti.

Imbellis etiam eſt alia Maſtrij ſolutio, Concilium loqui de gratia habituali, non præſente, ſed quâ fuit dimiſſa culpa in iuſtificatione, licèt tunc amiſſa.

Contra enim primò, quia Concilium dicit: 58
In quo viuimus, de præſenti: ſecundò, quia gratiâ quâ fuit remiſſa culpa, non deſtruit pœnam temporalem, ſed reliquit eam eluendam; hoc enim eſt, idipſum quod hæretici volebant, virtute gratiæ ſanctificantis, ſeu virtute ſanctificationis, quæcunque ſit, etiam totam pœnam remitti.

Proba

Digitized by Google

Probatvr tertiò ratione. Id, quod confert ad vitam æternam immediatè conſequendam, exigit gratiam ſanctificantem: Tales ſunt noſtræ ſatisfactiones Deo exhibitæ pro peccatis: Ergo. Maior eſt Scoti, & diſcipulorum. Minor ab eis negata probatur. Sicuti opus meritorium remouens peccatum veniale, debet etiam remouere impedimentum, & tamen eſt opus gratiæ ſanctificantis. Similiter & Indulgentiæ, quia remouent pœnas impedientes, ſunt neceſſariò acquirendæ in gratia, vt exponitur in Litteris Indulgentiarum; ità & ſatisfactiones noſtræ extra indulgentias eundem habent effectum: Sed Indulgentiæ ſunt immediatè conferentes ad gloriam: Ergo & noſtræ ſatisfactiones.

59 Qvare melius aliqui Scotiſtæ concedunt paritatem, quam eam neget Maſtrius dicens, diſparitatem eſſe, quia in acquirendis Indulgentiis exigitur, vt acquirentes ſint contriti, ſæpè etiam confeſſi; non autem id exigitur *hîc*.

Hæc ſane reſponſio petit principium; hoc enim eſt, quod debet probare, Indulgentias vel non conferre immediatè ad gloriam, vel ſi conferunt immediatè, idem dicendum de ſatisfactionibus, & ideò rationem eandem militare vtrobique, vt neceſſaria ſit gratia ſanctificans ad pœnas temporales, impedientes gloriam, eluendas.

60 Probabile tamen multis videtur, huiuſmodi ſatisfactiones, quando ſunt Sacramentum, in peccato mortali ſolutas, habere ſuam virtutem, adueniente gratia; cùm enim ex opere operato habeant virtutem principalem, tametſi principium inſtrumentale defecerit, videtur diuinæ Miſericordiæ congruum ex Chriſti meritis, vt vitam habeant, ſeu reuiuiſcant; non enim fuere mortuæ quoad principium proximum principale; eſto quoad inſtrumentale fuerint mortuæ. Sed de hoc *quæſt.* 5. provt ſunt virtute pœnitentiæ. Et *ſect.* 10. *quæſt.* 2. provt ſunt partes Sacramenti.

61 Obiicivnt Scotus, & omnes diſcipuli. Effectus ſatisfactionis Sacramentalis ex opere operato eſt ſola remiſſio temporalis pœnæ, relictæ poſt culpam remiſſam, & auxilia, & alia peccata vitanda facilitantia; hi autem effectus non exigunt gratiam ſanctificantem. Confirmatur à Scoto, ſi enim aliquis reus ſit apud Regem pœnæ mutilationis, iam ſi mutiletur, ſatisfecit Regi, etiamſi non ſit in gratia eius.

62 Respondetvr ex D. Bonauentura, diſparem eſſe rationem; nam ſatisfactio apud Deum non modò remouet debitum pœnæ; ſed pœnæ, improportionaliter ſoluendæ: ſic per ieiunium remittitur pœna Purgatorij grauiſſima. Deinde ex pœna, quæ ſoluitur, non modò aufert debitum pœnæ; ſed aperit portam beatitudinis. Illa igitur non eſt mera ſatiſpaſſio, vt putat Scotus; nam ex ſatiſpaſſione non infertur ſatisfactio, vt concedit Scotus, apud Hurtadum *diſputatione* 13. *diffic.* 5. Neque etiam ſatiſpaſſio liberat reum in quovis ſtatu ſit, vt notant Vaſquez *dub.* 4. Curiel. *quæſt.* 87. *art.* 5. Lugo *d.* 10. *ſect.* 2. Caſpenſis *diſp.* 8. *ſect.* 2.

QVÆSTIO IV.

An poſſit homo ſatisfacere pro vno peccato, & non pro aliis.

D. Bonau. d. 15. part. 1. quæſt. 2.
D. Thom 3. part. q. 86. art. 3.

Ex dictis iam reſoluta ferè eſt quæſtio iſta. 63

Assero igitur, non poſſe aliquem ſatisfacere pro vna culpa, quin valeat pro reliquis.

Probatvr primò *ex* 58. *Iſaiæ*, vbi conqueritur Deus, aliquos ieiunantes, vt ſatisfaciant, in peccatis iacere: *Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiè. Numquid tale eſt ieiunium; quod elegi?* Quaſi diceret: Non placent ieiunia pro vno peccato, dum aliis incumbitis; neque enim vnum peccatum ſine alio dimittitur.

Probatvr ſecundò ex D. Gregorio, homil. 24. in Euangel. *Qui ſic alia plangit, vt alia committat, pœnitentiam agere, aut ignorat, aut diſſimulat.*

Probatvr tertiò, à S. Doctore *hîc*. Peccator eſt pœna dignus, quia Dei imaginem deformat: Ergo nunquam ſatisfacit, niſi per reformationem imaginis: Sed in eo, qui ſatiſfacit, & rurſum peccat, nunquam reformatur imago: Ergo talis nunquam ſatisfacit. 64

Probatvr quartò à S. Bonauentura. In peccato eſt auerſio, & conuerſio, & pœna debetur peccatori ratione auerſionis; ſed peccata omnia conueniunt in auerſione: Ergo ſatisfactio reſpicit peccata ſecundùm id, in quo conueniunt: Ergo impoſſibile eſt ſatisfacere de vno, & non de alio.

Probatvr quintò *in corpore*, nam ſatisfactio non eſt mera paſſio pœnæ; neque enim delectatur Deus pœnis noſtris, ſed iuſtitia voluntatis noſtræ, & reconciliatione, quæ non poteſt haberi de vna culpa, quin de alia; quia remiſſio peccatorum fit per infuſionem gratiæ ſanctificantis, quæ reddit gratum Deo. Et Diuina miſericordia non condonat auarè, ſed omnia libenter. Quod ſi Deus remitteret vnam culpam ſine alia, iam ſimul eſſet is amicus, & inimicus Deo: auerſus à Deo, & non auerſus. 65

Obiicies primò ex Gloſſa ad ea verba 1. Timoth. 4. *Pietas ad omnia*, vbi ait: *Pietatem exercentem non periturum, etſi lubricus ſit.*

Respondet S. Doctor, operibus pietatis hominem præparari ad gratiam, per quam ſatisfaciat. 66

Obiicies ſecundò. Sic ſe habet ſatisfactio, ſicut tranſgreſſio; ſed hæc fit ſucceſſiuè: Ergo.

Respondet, negando paritatem, quia enim mala facimus, ideò mali ſumus; ſed non è contra: nam ideò bona facimus, quia boni ſumus, ideò oportet vt quis iuſtus ſit, antequam bona agat meritoria.

Obiicies tertiò. Cuique debito alia debetur pœna: Ergo ſi hanc exequatur, non debebit aliud.

Respondet S. Bonauentura, non poſſe ſolui pœnam ſatisfaciendo abſque gratia, vt dixi *quæſt. præcedenti*.

Obiicies quartò. Sicuti ſe habent homines creditores, ità & Deus; ſed illi ſuſtinent, vnum ſolui; & poſtea aliud: Ergo.

Respondetvr, etiam Deum accipere ſolutionem paulatim, ſed quandiù homo eſt in peccato, non

non eſt in ſoluendo; imò in ſe obligando.

67 Obiicies quintò. Homo poteſt ſatisfacere de vno veniali, etiamſi aliud committat: Ergo pariter de mortali.

Respondet S. Doctor, negando paritatem, quia veniale ſtat ſimul cum gratia, per quam ſatisfit; ſed mortale aufert fundamentum ſatisfactionis. Verum quidem eſt, durante culpa veniali non poſſe pro ea ſatisfieri. Vide Suarez *diſputatione* 37. *ſect.* 2. *numero* 6.

QVÆSTIO V.

An opera ſatisfactoria, facta extra charitatem, gratiâ veniente, reuiuiſcant.

D.Bonau. diſt 15. p. 1. quæſt. 4.
D. Thom. p.p. q. 89. art. 5.

68 Aliqui ſanè improbabiliter id aſſeruêre, apud D.Bonauenturam. Aliquos etiam retuli *q.* 3.

Vera tamen ſententia id negat. Ità SS. DD. quos reliqui ſequuntur, apud Suarez *diſp.* 37. *n.* 6. Vaſquez *quæſt.* 94. *art.* 1. *dub.* 4. Card. Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 2. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 3. vbi refert Paludanum *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *concl.* 7. Capreolum *eadem diſtinct.* Sylveſtrum *verb. Satiſfactio*, §. 7. dicentes opera, quæ relinquunt poſt ſe effectum, vt eleemoſynas, obtinere poſtea ſuum valorem adueniente gratia, quod videtur docuiſſe D.Thom. *hic*, *quæſt.* 14. *art.* 3. *ad* 3. & ità manere ſatisfactionem in ſuo effectu, vt poſſit reuiuiſcere. Hanc tamen opinionem rejicit cum Adriano *in* 4. *quæſtione* 1. *de ſatisfact.* Caietano *tom.* 1. *opuſc. tractat.* 5. *de ſatisfactione, quæſt.* 2. Soto 4. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 5. & aliis.

69 Assero, ſatiſfactionem præciſam in peccato mortali exhibitam non reuiuiſcere, adueniente gratia.

Probatvr à D. Bonauentura primò: Quod nullo modo viuit, nec eſt à principio viuente, nec habet potentiam ad vitam, non poteſt viuificari. Tale eſt opus extra charitatem factum: Ergo.

Probatvr ſecundò à S.Doctore. Omne opus ſatisfactorium eſt meritorium: Nullum opus ſine charitate eſt meritorium: Ergo non eſt ſatisfactorium.

Probatvr tertiò à S. Bonauentura: Nullus poteſt adimere diminuendo infinitum: Omnis peccator debitor eſt pœnæ infinitæ: Ergo non poteſt per ſatisfactionem reddere finitam.

70 Probatvr quartò. Quod improportionabiliter exceditur, non peruenit ad exceſſum per aliquam additionem finitam; ſed opus extra charitatem eſt improportionabiliter inferius opere facto in charitate. Ergo per finitulam additionem non adæquat illud. His rationibus vtuntur allegati, D.Bonauenturæ poſteri.

Obiicies primò, ex Gloſſa ad id Leuitic. 25. *Si attenuatus frater tuus*, vbi ait: *Quod fructus bonæ conuerſationis debent ei computari ab eo tempore, ex quo peccauit:* Ergo charitate adueniente poſſunt opera computari.

Respondet S. Doctor, fructus computandos eſſe, ſi ſtatim poſt peccatum cœpit confiteri, & tunc opera ſatisfactoria fuerunt ab eo tempore, & antequam abſolveretur à Sacerdote. Vel dic, fructus computari quantum ad ſuperexcreſcentiam vſurarij, quia meritum illorum fructuum diabolus non traxit ad multa ſcelera.

Obiicies ſecundò. Facilius eſt in natura viuificare, quod non vixit, quàm quod vixit, & poſtea eſt mortuum; quia à priuatione ad habitum non datur naturaliter regreſſus: at vita primò naturaliter confertur: Sed opera mortificata adueniente gratia viuificantur: Ergo & mortua. 71

Respondet S. Bonauentura, Maiorem eſſe veram in his, quæ ideò viuunt, quia recipiunt vitam, ſed non in his, quæ ideò poſſunt viuere, quia procedunt à vita, & talia ſunt dicta opera.

Obiicies tertiò. Bonum moris magis propinquum eſt gratiæ, quàm bonum naturæ; ſed naturalia viuificantur, & gratiâ reformantur: Ergo & bona in genere moris priùs facta,

Respondet S.Doctor, non eſſe ſimile de potentiis habitibus, & actibus, quia iſti manent; illi non, nec informari, nec viuificari poſſunt. 72

Obiicies quartò. Ratio, ob quam Deus remittit culpam, & non remittit pœnam, eſt, ne peccatum remaneat impunitum: Ergo ſi iſte peccator punitus eſt ante aduentum gratiæ, nunquam debet puniri poſt gratiam; vel in parte debet, vel nullo modo debet puniri, aut non tantum: Ergo bona opera computantur.

Respondet S.Doctor, rationem ſatisfactionis non ſtare in paſſione talis pœnæ, ſed in paſſione pœnæ in ſtatu remouendi obicem ad gloriam, vt ſit amicus Dei effectus per gratiam, & dignus aliquando beatificari; ideò ſolùm ad pœnam temporalem adſtrictus eſt, & ita antequam ſit amicus, æternæ pœnæ adſtringitur, nec ſatisfacere poteſt ob allatas rationes. 73

QVÆSTIO VI.

An homo peccator per ſua bona opera aliquid mereatur.

D.Bonauent. d. 15. part. 1. q. 5.

Asserit S. Bonauentura, talia opera eſſe meritoria congruè alicuius boni temporalis. Vide Diu. Gregorium, *cap.* Cauendum, *de Pœnitentia*, & alicuius diſpoſitionis ad gratiam ad impedienda alia peccata, vt faciliùs diſponatur ad iuſtificationem, ſi opera illa ex gratia gratis data in auxilio Dei per Chriſtum fiant. Vide etiam Suarez *ſect.* 2. *num.* 9. Vnde Proverb. 15. *Per miſericordiam, & fidem purgantur peccata*, & Dan. 4. *Peccata tua eleemoſynis redime*. Vide D.Auguſt. *ep.* 105. & *homil. vlt. ex quinquaginta*. 74

Probatvr à S.Doctore primò, quia ſicut nullum malum eſt impunitum; ità nullum bonum irremuneratum. Vnde S.Auguſt. *de Ciuitate Dei*, probat, Romanos fuiſſe diriſſimo imperio donatos à Deo, ob aliqua eorum bona opera moralia. 75

Deinde id probat, quia alioqui ſtultum eſſet peccatoribus ſuadere, vt aliqua bona opera faciant.

Tertiò id probat illo Exodi 20. *Honora Patrem, & matrem, vt ſis longævus ſuper terram*; hoc autem præmium non eſt illius tantùm, qui in charitate hoc præceptum exequitur; hæc enim eſſet impar remuneratio.

Qvartò

Digitized by Google

76 QVARTÒ, nam ſi de hypocritis dicitur, Matth. 6. *Receperunt mercedem ſuam*: Ergo ſignum eſt, ex natura operis, dari aliquam mercedem facienti opus propter Deum.

ARGVMENTA in contrarium ſoluuntur facilè à S.Bonauentura, concedendo non mereri condignè.

QVÆSTIO VII.

An opera bona, extra charitatem facta, iuuent ad aliqua maximè ad tolerabiliorem pœnam.

77 ELEGANTER Seraphicus Doctor, multa ex more paucis hîc verbis ſoluit.

ASSERIT igitur opera bona, extra charitatem facta, quando fiunt bona intentione, ad plura valêre.

PRIMÒ ad temporalium multiplicationem: *Si audieritis, &c. bona terræ comedetis.* Iſaiæ 1.

SECVNDÒ ad temporalis pœnæ diminutionem: *Nonne vidiſti Achab coram me humiliatum; idcircò non inducam mala*, & cap. 21. Reg. 3.

TERTIÒ ad gratiæ impetrationem: *Rahab inuenit gratiam propter opera, quæ facit nuntiis.* Ioſue 6.

QVARTÒ ad bonæ vitæ aſſuefactionem: *Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua.*

78 QVINTÒ ad peccati reſiſtentiam, quia peccatum vnum ſuo pondere trahit ad aliud, Eccleſ. 3. *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccato.*

SEXTÒ ad tolerabiliorem pœnam æternam, non quidem fortificando ſubiectum, virtus enim ad fortiorem reddendum damnatum, eſt inanis, quia neque naturalis eſt, & multò minus gratuita. Neque valet ad diminutionem pœnarum pro aliis peccatis, vt patet, quia ſunt improportionata opera ſine charitate, vt ſuprà.

79 IVVANT igitur, vt ait D.Auguſtinus *Enchirid. cap.* 110. vt tolerabilior ſit damnatio, impediendo maioris pœnæ reatum. Idem ſentit D.Thom. 3 *part. quæſt.* 89. *art.* 6. *ad* 3. & Suarez *diſputat.* 37. *ſect.* 2. *n.* 9. Hinc D.Auguſtinus, lib. de patientia, cap. 26. ait: *Hæreticus, & Schiſmaticus tolerando ſupplicia, ne Chriſtum neget, tolerabilius in inferno habebit.* Vide S. Doctorem.

QVÆSTIO VIII.

An ſatisfactio requirat opus bonum ſupererogationis.

D. Bonau. diſt. 15. quæſt. 1.
D.Thom. q. 1. art. 2. ad 3.

80 CERTVM eſt ex dictis, opus ſatisfactorium debere eſſe bonum honeſtum, vt cum aliis tradit Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 3. cum D.Bonau. *diſt.* 15. *q.* 1. *& ſequentibus.*

ALIQVI dixere, non poſſe operibus præceptis ſatisfieri: Ità Paludanus *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art* 2. Maior *quæſt.* 2. *dub.* 1. Almain. *quæſt.* 1. Idem videtur ſentire Scotus *quæſt.* 1. *& quæſt.* 2. *argumento* 1. *cum ſolutione*, Gabriel. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. Capr. *diſtinct.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 3. fauet D.Thom. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 3. ſubſcribit Faber *diſp.* 45. *cap.* 7.

SECVNDA ſententia eſt, per opera, iure naturæ præcepta, ſatisfieri non poſſe pro peccatis; ſecus verò per opera iure humano præcepta. Citantur, Archidiaconus, apud Sylueſtrum *verb. ſatisfactio, quæſtione* 8. Antonin. 3. *part. titul.* 14. *cap.* 20. §. 1. ſed illi non aſſerunt de facto, opera eſſe ſatisfactoria.

TERTIA ſententia eſt, omnia opera, etiam præcepta, ad ſatisfaciendum eſſe valida de condigno. Ità Caietanus *tom.* 1. *opuſc. tract.* 6. *quæſt.* 1. Soto *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. Ledeſma *quæſt.* 14. *artic.* 1. *dub.* 5. Victoria *num.* 203. Petrus Soto *lect. vlt. de ſatisfac. diſt.* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 3. Medina *tract.* 3. *quæſt.* 4. *dub.* 3. Supplem. *diſt.* 45. *quæſtione* 2. *art.* 3. *dub.* 8. Valentia, Suarez *diſput.* 37. *ſect.* 4. Vaſquez *diſp.* 6. *num.* 1. Caſpenſis *diſputatione* 24. *num.* 34. Card. Lugo *tract.* 24. *diſp.* 8. *ſect.* 2. *num.* 15. Baſſæus *verb. Satisf.* 2. 81

EST ſententia D.Bonauenturæ *in* 4. *diſtinct.* 15. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. *in calce*, ſubſcribit Maſtrius *diſput.* 5. *num.* 579. adducens præter allatos Coninchium, Hurtadum, Amicum, Averſam, & è Scotiſtis plurimos.

ASSERO cum hac ſententia, opera quæcumque etiam præcepta, ſatisfactioni inſeruire.

PROBATVR à S.Bonauentura, quia quibuſcumque minimis operibus, etiam potu aquæ frigidæ, meremur vitam æternam: Ergo & eius diſpoſitionem, quæ eſt remiſſio pœnæ. Antecedens eſt Concilij Tridentini *ſeſſ.* 6. *cap.* 10. *&* 16. Conſequentia probatur; nam qui poteſt mereri id, quod eſt perfectius, poteſt & imperfectius in eodem ordine. 82

PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura *part.* 2. *quæſt.* 3. quia per flagella à Deo immiſſa, & patienter tolerata, homo iuſtus tolerando rependit id, quod debet libidine culpæ, atque adeò ſatisfacit, vt docet ſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 9. & *can.* 13. cum S.Bonauent. *diſt.* 15. *part.* 1. *dub.* 2. & dicam *quæſt.* 11.

PROBATVR tertiò à S.Doctore, *part.* 1. *diſt.* 15. *p.* 1. *quæſt.* 6. quia ille, qui iugulum præbet, vel tormenta ſuſtinet, ne fidem Chriſti neget, etiamſi præcepto ligetur ad mortem, tunc ſubeundam, meretur lauream gloriæ. 83

PROBATVR quartò à S. Bonauent. *dub. citato, diſt.* 15. Id, quod dat conſummatam gloriam, dat etiam diſpoſitionem, ſubtrahendo pœnas emeritas impedientes, ſed flagella, & tribulationes, ac perſecutiones ineuitabiles dant conſummatam gloriam, vt conſtat ex Scripturis, 2. Corint. 4. *Quod eſt momentaneum, & leue noſtræ tribulationis, æternum pondus gloriæ operatur in cœlis.* Quare in fine quæſt. citatæ D.Bonauentura clamat: *Pro nihilo ſalvos facies illos*, pſal. 55.

PROBATVR quintò à Seraphico Doctore *diſt.* 15. *part.* 2. *in quæſtionibus*, quia Deus, & Eccleſia imponit ieiunia, vt Deo ſatisfiat, & alias corporis caſtigationes. Similiter confeſſarius imponit opera ſatisfactoria, quæ ideò, quia præcipiuntur, amittunt eſſe ſatisfactorium, vt oſtendit S.Bonauentura *diſtinctione* 15. *parte* 1. *quæſtione* 9. & Valentia *loco citato.*

DENIQVE, quia tota condignitas ſatisfactionis fundatur in eo, vt homo laudabiliter ſe caſtigans, eo ipſo placet iram Iudicis. Neque verò minuit actus virtutis obedientiæ. 84

OBIICIES

OBIICIES. Non poteſt duplici debito vna ſolutione ſatisfieri.

RESPONDETVR, id poſſe, quando duplex eſt debitum eiuſdem rei. Vide ſi habes votum dandi calicem Eccleſiæ, & aduenit præceptum ſuperioris, ſatisfacies eodem calice: Item ſi habes votum ieiunandi omnibus ſextis Feriis, & Confeſſarius imponit ieiunium ſextæ Feriæ, ſatisfit; Fateor, quando debita reſpiciunt res diuerſas, non ſatisfit; vt ſi Petro aureum debes, eique aliud fureris, non ſolues vnico.

85 RESPONDETVR ſecundò, etſi concedam aſſumptum, ordinariè eſſe verum, tamen ex benignitate creditoris, vnica ſolutione, duplex poteſt ſolui debitum, & ità contingit in noſtro caſu. Qua ratione Concil. Tridentin. ait, loco citato: *Hoc eſſe maximum diuini amoris argumentum, vt temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Ieſum Chriſtum ſatisfacere valeamus.*

MONENT tamen authores noſtræ ſententiæ, non eſſe abſque cauſa aliqua imponenda opera præcepta; hoc enim æquitas iudicij poſtulat, ſiue ad punienda
86 peccata, ſiue ad præſeruandum impoſterum, quæ duo motiua ſunt ob oculos à confeſſario habenda, vt notat etiam Hiquæus *diſput.* 15. *quæſt.* 1. *num.* 91.

QVÆSTIO IX.

An per ſola opera pœnalia ſatisfiat.

D.Bonau. d. 15. p. 2. quæſt. 3.
D.Thom. 3. p. q. 15. artic 1.

87 PRIMA opinio eſt, omne opus bonum, etiam non pœnale, eſſe ſatisfactorium. Ità Victoria *in ſumma, num.* 202. Soto *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. Vaſquez *diſp.* 5. Scotus *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 3. & *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. Maſtrius *diſp.* 5. *num.* 383. adducens præter Scotiſtas, & allatos ſuprà, Caſpenſem, Laymanum, Lugum, Coninch. & alios.

SECVNDA ſententia eſt, ſatisfactionem fieri ſolùm per opera pœnalia. Ità D. Thom. *hic.* Richardus *diſt.* 15. *art.* 1. *quæſt.* 3. Durandus *quæſt.* 5. Palud. *quæſt.* 3. Maior *quæſt.* 2. *dub.* 2. Alenſ. 4. *part. q.* 84. *memb.* 2. *art.* 2. Adrian. *quæſt. vlt. de ſatisfac.* Sylveſt. *verb.* Satisfac. *quæſt.* 8. Viguer. *cap.* 26. §. 4. *verſ.* 21. Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 6. Card. Lugo *diſput.* 24. *ſect.* 3. Caſpenſ. *tract.* 24. *ſect.* 2. Inclinat Henricus, licèt obſcurè, *quodlib.* 8. *quæſt.* 18. Videtur D. Bonauent. *in fundamentis;* ſed *in corpore* ſolùm concludit, ſatisfactionem fieri per pœnalia.

88 TERTIA ſententia refertur Scoti *diſt.* 15. *q.* 1. §. *De tertio dico.* Gabriel. *diſtinct.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 1. regulariter ſatisfactionem fieri per opera pœnalia, veriſimile tamen eſſe, Deum etiam aliquid pœnæ remittere, propter aliquod opus perfectum charitatis, vel ſimile. Sic & Baſſæus *verb. Satisf.*

ASSERO primò, opus ſatisfactorium eſſe pœnale.

PROBATVR primò à S.Doctore, ex modo loquendi Scripturæ, & ſanctorum Patrum; vbicunque enim hortantur homines ad ſatisfaciendum pro
89 peccatis; opera pœnalia proponunt: Loca ſparſim recitat his geminis diſtinctionibus, Ioel. 2. *In ieiunio, fletu, & planctu,* Matth. 11. *In cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent.* Multos etiam Patres ſparſim recenſet, præcipuè D. Gregorium in homilia, quæ habetur de communi vnius Martyris, & alia homilia.

PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura. Peccator, eo ipſo, quod peccauit, eſt debitor pœnæ, quia honorem debitum Deo abſtulit, ſed in ſatisfactione ſoluit, quod debet: Ergo per pœnam ſatisfacit; neque enim ſatis eſt, vt peccator Deo famuletur, ſed vt humiliatus reddat honorem debitum, quem ſuperbiendo abſtulit.

PROBATVR tertiò à S. Doctore. Sicuti homo deordinatur per culpam à regula diuinæ iuſtitiæ, & ſubiectionis Deo; ità per pœnam ordinatur oppoſitam.

PROBATVR quartò à Seraphico Doctore. Con- 90
traria contrariis curantur; ſed peccatum eſt per libidinem: Ergo curatio per pœnam: Eſt argumentum D.Gregorij *loco citato.*

PROBATVR quintò, & explicantur allatæ rationes. Satisfactio eſt actus iuſtitiæ, quo pœnitens vindicat, & punit in ſe diuinam iniuriam illatam per culpam, ſed vindicta de culpa, & iniuria illata eſt per pœnam: Ergo. Hac ratione vtitur Suarez. Scotus verò fatetur, opera pœnalia eſſe ſatisfactioni aptiora. Ideò etiam Maſtrius obſeruat Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. dicere, hoc exigere diuinam iuſtitiam, ne facilis venia iniuriam faceret: & idem videtur D.Auguſt. *lib. de vera, & falſa pœnit.* apud Scotum.

PROBATVR ſextò ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. 91
cap. 8. vbi ſatisfactionem aſſerit fieri per opera pœnalia. Ideò primam rationem vtilitatis, & neceſſitatis harum pœnarum ſic aſſignat, quia magnoperè à peccatis reuocant, & quaſi fræno quonam coërcent hæ ſatisfactoriæ pœnæ. Hæc eſt ratio D. Bonauenturæ *diſtinctione* 15. *part.* 1. *dub.* 2. vbi plura Scripturarum loca refert in laudem ſatisfactionis.

ADDIT Concilium aliam rationem: *Dum ſatisfaciendo patimur, pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes efficim[ur].* Hæc ratio eſt S.Bonauent. *diſt.* 15. *part.* 1. *quæſt.* 1.

APPONIT Concilium nouam rationem certiſſimæ arrhæ, quod ſi patimur, & conglorificabimur. Hæc eſt ratio D. Bonauent. *dub. citato.* vbi apponit illud 2. Corint. 4. *Id quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, æternum gloriæ pondus operatur in cœlis.*

IDEM Concilium *can.* 15. eas ſatisfactiones, quæ 92
à confeſſario imponuntur, vocat pœnas; & *can.* 13. ſolùm definit, Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vt docet etiam S.Doctor *locis allegatis.*

VNVM mihi argumentum negotium faceſſit, quo vtitur Scotus cum ſuis, & Vaſquez. Quod poteſt in maius, poteſt in minus eiuſdem ordinis; ſed omne opus bonum, etiam non pœnale, ex gratia factum, eſt meritorium vitæ æternæ: ergo & ſatisfactorium ad tollenda impedimenta gloriæ, & habilem reddendum. Argumentum eſt noſtrum, *quæſtione* 8.

RESPONDETVR, hoc argumentum non excludi à S. Doctore, & propterea probabilem eſſe opinionem. Addit Suarez *num.* 8. Omne ferè opus bonum eſſe pœnale aliquo modo; nam repugnat ſenſui inclinato ad delectabilia. Ità etiam Valentia *diſput.* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 3.

RESPONDET Card. Lugo, ſæpè ſatisfactionem 93
non eſſe meritum, quia ſi hoc eſſet, ablatio pœnæ temporalis computaretur pro parte præmij correſpondentis

Digitized by Google

pondentis merito, & ideò decreſceret de præmio gloriæ, quod eſt falſum.

Respondet Vaſquez, remiſſionem pœnæ temporalis ordinari ad gloriam, & ideò poſſe idem meritum extendi ad vtrunque præmium.

94 Hanc reſponſionem impugnat Suarez, quia non omne, quod auget gratiam, & ius ad gloriam, aufert, vel diminuit reatum pœnæ temporalis; nam aliqua Sacramenta augent gratiam, licèt non remittant ex opere operato pœnam temporalem: Ergo ex eo, quod bona opera afferant ius ad maiorem gloriam, non ſequitur quod debeant afferre ablationem impedimenti temporalis ad gloriam.

Probatvr ſecundò hæc ſecunda aſſertio ex Concilio Tridentin. *ſeſſ.* 14. *can.* 13. vbi definit ſatisfieri non ſolùm pœnalibus, vel à Deo inflictis, vel à confeſſario iniunctis; ſed etiam aliis pietatis operibus: poſſunt autem dari opera pietatis non pœnalia, vt obſequia parentibus, etiam non debita, ſed ex conſilio.

95 Obiicit ſibi primò S. Doctor contra primum aſſertum: *Satisfacere eſt honorem debitum Deo impendere*, ex D. Anſelmo: *Cur Deus homo*, cap. 11. 19. & 20. ſed hoc fit per omnia opera, etiam non pœnalia: Ergo.

Respondet S. Bonauentura, exhiberi ex multis capitibus honorem debitum. Primò ex beneficio collato, & hoc fit per gratiarum actionem. Secundò ex mandati executione, & hoc per obedientiam. Tertiò maieſtati, & hoc fit per adorationem. Tandem redditur honor debitus ablatus, & hoc fit per demiſſionem pœnalem.

96 Obiicit ſecundò. Deus non delectatur pœnis noſtris: Ergo non magis ei placent opera pœnalia, quàm cætera.

Respondet D. Bonauent. Deum non delectari pœnis noſtris, vt pœnæ torquentes ſunt, tamen eis delectari, vt curant culpas noſtras, & Diuinam iuſtitiam honorant.

Obiicit tertiò. Satisfactio, ex dictis, debet eſſe ex oppoſito culpæ: Sed quædam culpæ ſunt ex triſtitia: Ergo aliqua ſatisfactio eſt ex delectatione: ergo non eſt pœnalis.

Respondet S. Doctor, & ſi in quibuſdam peccatis comitetur triſtitia, radix tamen eſt ex delectatione libidinoſa.

97 Obiicit quartò. Si ſatisfactorium eſt pœnale; Ergo magis pœnale eſt magis ſatisfactorium: at pœnale magis eſt auaro dare obolum, quàm liberali diſtribuere omnia pauperibus: Ergo auarus ille magis ſatisfaciet.

Respondet S. Doctor, in ſatisfactione reſpiciendam pœnalitatem naturæ, vt natura eſt, vt eſt ieiunium; non autem triſtitiam ex culpa, qualis eſt illa auari; quæ minuit bonum.

Probabiliter verò cum Lugo *num.* 43. & Suarez, *num.* 5. *ſect.* 3. exiſtimo, non exigi intentionem ſatisfaciendi, ſicuti in opere meritorio non eſt neceſſaria intentio præmij, imò quo magis quis liberaliter abſque intuitu lucri alicuius Deum diligit, eo magis Deum meretur.

QVÆSTIO X.

Vtrum paſſio externa addat ſatisfactionem ſupra actum internum.

Prima opinio ponit totam vim ſatisfactionis in actu interno.Ità Henricus, *quodlibet.* 8. *quæſtione* 18. Ledeſma 2. *part. quæſtione* 14. *articul.* 1. *dub.* 4. 98

E contrà Scotus *diſt.* 15. *quæſt.* 1. dicit, ſatisfactionem in ſolo actu externo conſiſtere.

Tertia ſententia, opus internum ait ſatisfactorium eſſe; externum verò ei addere. Ità Soto *diſtinctione* 19. *quæſtione* 2. *artic.* 1. Suarez *diſputatione* 37. *ſectione* 5. Cardinal. Lugo *diſputat.* 24. *ſect.* 4. Coninch. *diſp.* 10. *dub.* 4. *num.* 26. & alij communiter. Videtur D. Bonauenturæ *diſt.* 15. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. *ad argumenta.*

Assero cum hac ſententia, ſuperaddi internæ ſatisfactioni, extrinſecè aliquid patiendo.

Ratio ſumitur è S. Bonauentura *diſt.* 15. *part.* 1. *dub.* 1. & *quæſtione* 1. *in fundamentis*, ex æquitate. Æquum enim eſt, non puniri iterum eum, qui iam ſeipſum voluntariè caſtigauit; voluntaria autem caſtigatio includit & caſtigationem, & voluntatem ipſam. Quare plus ſe caſtigauit, qui ieiunauit, quàm qui voluit ieiunare. 99

Probatvr hoc, quia ſatisfactio fit per pœnalitatem; certè autem pœnalitas ſtat in ea toleranda.

QVÆSTIO XI.

An per Flagella, quæ neceſſariò patimur, poſſimus Deo *ſatisfacere.*

D. Bonau. diſt. 15. part. 1. dub. 1. & 2. litter.

Habemvs hoc in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 9. definitum: *Docet præterea, tantam eſſe diuina munificentia largitatem, vt non ſolum pœnis ſponte à nobis pro vindicando peccato ſuſceptis; ſed etiam temporalibus flagellis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Ieſum Chriſtum ſatisfacere valeamus.* 100

Qvomodo autem hoc fiat, non vna eſt omnium ſententia.

Prima opinio eſt, eatenus nos per ea ſatisfacere, quatenus ea voluntariè acceptamus, ità, vt tota ſatisfactio ſit in interno. Ita Richardus, *diſtinctione* 11. *artic.* 1. *quæſt.* 4. Gabriel. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 3. *d.* 1. & ferè Vaſquez *quæſt.* 94. *art.* 1. *dub.* 7. Baſſæus *verb. Satisf.* 2.

Secvnda eſt, in his perferendis per patientiam internam ſatisfieri: per externam vero remitti pœnas purgatorij. Sic Medina *tract.* 3. *quæſt.* 5. in fine primi dubij.

Tertia opinio eſt, pœnas prouenientes à cauſis ſecundis, vt ægritudines, bella, & ſimilia non habere rationem ſatisfactionis, niſi ratione actus interni; eas verò, quæ infliguntur à Deo in pœnam, vt mors filij Dauid, licèt ſatisfactiones non ſint, tamen 101

Digitized by Google

men remittere pœnam, per modum iuſtæ vltionis. Ità Soto *diſtinct.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 2. Ledeſma 2. *part. quæſt.* 14. *art.* 2.

QVARTA ſententia eſt, tolerantem has pœnas ſatisfacere ratione actus exterioris, & interioris. Ità S. Doctor hic. D.Thom. 4. *diſtinct.* 15. *quæſtione* 1. *artic.* 4. *quæſtiuncula* 2. Sylveſter *verb. ſatiſfactio, quæſt.* 9. Victoria *in ſumma, quæſt.* 207. Nuarrus *ſumma, cap.* 3. *numero* 4. Suarez *diſputatione* 24. *ſectione* 5. *numer.* 73. Valentia *diſputatione* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 3. Caſpenſ. *tractat.* 24. *d.* 8. *ſect.* 2. *num.* 14.

ASSERO cum hac ſententia, ratione vtriuſque illius actus, Deo pro peccatis ſatisfieri, patienter tolerando pœnas, quas ipſe iuſtè immittit.

102 PROBATVR à D. Bonauentura primò, ex Nahum primo: *Non inſurget duplex tribulatio*, ſeu: *Non iudicabit Deus bis in idipſum*, vbi D. Hieronymus ob hanc cauſam ait, Deum non punire in futura vita, quia puniuit in præſenti, habetur, *cap.* Quid ergo, 23. *quæſtione* 5. vt refert è Magiſtro S.Doctor.

DEINDE id oſtendit S.Bonauentura *dub.* 2. exemplo Iob flagellati, Pauli tribulati, & multa bona orta recenſet ex his flagellis. Erudiunt enim, vt dicitur *Hierem.* 6. Conuertunt, *Pſalm.* 15. Probant, *Ezechiel.* 27. Lætos faciunt, *Iacobi* 1. Dant intellectum, *Iſaiæ* 28. Confortant, *Iob.* 6. Fœcundant, *Exodi* 1. Conſummant in beatitudine, *Matthæi* 5. Coronant, 2. *Corinthior.* 4. Vide S. Doctorem.

103 PROBATVR ratione D.Bonauenturæ, quia per hæc ſponte excitati peccatores pergunt ad ſalutem; & iuſti ad gloriam; hoc autem venit ex voluntate libera, quæ ea ſupplicia liberè acceptans, ea facit ſua, vt ait etiam Suarez.

QVÆSTIO XII.

An Satisfactio fiat per orationem, ieiunium, & eleemoſynam.

D.Bonau. d. 15. part. 2. quæſt. 4.
D.Thom. 3. part. q. 15. art. 3.

104 CONCILIVM Tridentinum *ſeſſ.* 14. *can.* 13. definit, ſatisfieri Ieiuniis, Eleemoſynis, & Orationibus, aliiſque pietatis operibus.

OBSERVAT Suarez, *diſputatione* 37. *ſectione* 6. *numero* 10. ex S.Bonauentura, poſſe accipi hæc tria opera.

PRIMÒ propriè pro actibus harum virtutum, *verbi gratia*, Oratio ſumi poteſt pro aſcenſu mentis in Deum ad aliquid deguſtandum, vel impetrandum, vel euoluendum: Item Ieiunium pro abſtinentia à cibis: Sicut & Eleemoſyna eſt opus pietatis impenſum ad releuandam indigentiam corporalem pauperis.

SECVNDÒ ſumuntur communiter. Sic Oratio ſignificat primò omnem actum contemplatiuæ relatum ad Deum: Ieiunium omnem carnis afflictionem, quæ conſiſtit in vigiliis, flagellis, &c. Eleemoſyna omne opus pietatis, proximo impenſum, ſiue ſpirituale, ſiue corporale.

105 TERTIÒ ſumuntur communiſſimè: Ità Oratio ſumitur, vt comprehendit omnem actum bonum, de quibus actibus dicitur à Gloſſa ad 5. primæ Timoth. *Non ceſſat orare, qui non ceſſat benefacere.* Ieiunium, abſtinentiam ab omni mortali: Eleemoſyna, omne opus miſericordiæ, ſiue ſibi, ſiue proximo impenſum, ſecundùm dictum Auguſtini in Enchirid. cap. 76. *Eleemoſyna hominis debet incipere à ſeipſo*, iuxta id Eccleſiaſtici 30. *Miſerere animæ tuæ, placens Deo.*

Igitur aſſerit, hæc tria eſſe partes ſatisfactionis acceptæ communiter, ſic enim ſunt opera pœnalia, continentia applicationem hominis. Sic Oratione anima, ieiunio corpus, eleemoſyna verò applicantur bona externa.

SIMILITER contenditur ad ſatisfactionem, 106
quæ ad radicem peccati euellendum tendit: Cùm autem omne peccatum ſit, aut concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorum, ſeu rerum externarum, aut ſuperbia vitæ: Contra primum, eſt ieiunium: Contra ſecundum, eſt eleemoſyna: Contra tertium, eſt Oratio, qua Deo ſubmittit ſe. Vnumquodque ſanè valet contra illa tria, ſed appropriatè, modo dicto.

SECVNDÒ probatur ſufficentia propriè, nam 107
opus pœnale, vel ordinat ad Deum; & ecce oratio: aut ad nos; & eccè ieiunium, quod macerat carnem noſtram; aut ad proximum, & ſic eſt eleemoſyna. Vide S.Doctorem. Igitur ſicut peccando lædit ſeipſum, proximum, & Deum; ita per hæc tria ſatisfacit. Argumenta vide in S.Doctore.

ASSERO igitur, per hæc tria præcipuè ſatisfieri pro peccatis.

PROBATVR ex Concilio Tridentino. Rationes 108
patent ex dictis.

OBIICIES primò. Matth. 17. dicitur: *Hoc dæmoniorum genus non ejicitur, niſi in oratione, & ieiunio:* Ergo eleemoſyna ſuperfluit.

RESPONDET S.Doctor, accipi ibi orationem communiſſimè, non vt eſt pars ſatisfactionis.

OBIICIES ſecundò, Lucæ 11. *Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis.*

RESPONDET, ſumi eleemoſynam communiſſimè.

OBIICIES tertiò. Contraria contrariis curantur: Sed multò plura ſunt genera peccatorum: Ergo multò plura ſunt etiam genera ſatisfactionum.

RESPONDET S.Doctor, hæc tria communiter 109
ſumpta, amplecti plura alia opera.

OBIICIES quartò. Opus fortitudinis, & patientiæ eſt magis pœnæ. Cur ergo hæc tria tantùm recenſentur?

RESPONDET, patientiam, prout importat remiſſionem, contineri ſub eleemoſyna; prout autem macerationem, ſub ieiunio communiter dicto.

QVÆRES. Quodnam ex his operibus ſit vtilius ad ſatisfaciendum.

RESPONDET, quòd in ſatisfactione tria ſunt. 110
Vitatio culpæ, & contra hanc valet maximè oratio. Augmentum gratiæ, & ad hoc valet maximè eleemoſyna, quia homo facit, ſibi amicos, qui impetrant gratiam. Solutio pœnæ, & ad hoc præualet ieiunium.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO X.

De SATISFACTIONE, vt eſt pars Sacramenti.

APPOSITE iuxta methodum medendi explicat modum ſatisfaciendi Seraphicus Doctor *tit.1. Diæta, cap.4.* Primò enim à Medico præcipitur bona diæta, ſeu à nociuis cibis abſtinentia; Ità etiam primò, & præcipuè pœnitenti, volenti ſatisfacere, præſcribitur abſtinentia tam à peccatis, quàm ab illorum proximis occaſionibus. Deinde ſatisfacienti neceſſaria eſt rei alienæ (ſi qua ſit) reſtitutio, & hæc eſt *Phleubotomia*, qua materia ægritudinis ſubtrahitur, & vita conſeruatur. Sequitur emplaſtrum cilicij, reprimens libidinem: Tandem curatio abſoluitur, ſoluendo velut ſalarium Medico, eleemoſynam ſcilicet pauperi. Vide S.Doctorem.

QVÆSTIO I.

An SATISFACTIO *cauſet* GRATIAM *ex opere operato.*

1 SVPPONO ſatisfactionem eſſe partem huius Sacramenti. Ità S.Doctor *diſt.15.part.1.quæſt.1.* & *diſt.16.dub.1.* Notat autem hîc S.Bonauent. ſatisfactionem eſſe partem poteſtatiuam Pœnitentiæ, vt eſt virtus; ſicut enim ab vna eſſentia plures potentiæ fluunt; ſic ab vno habitu plures actus conſequuntur: Virtus enim pœnitentiæ ordinat hominem, vt puniendo ſe, faciat emendam, ſecundùm omne forũ, & ideò quilibet horum actuum denominationem recipit ab habitu, vt pœnitere dicatur. Et ſic videtur habere rationem partium ſubiectiuarum; ſed re verà non habet; quia confeſſio, & ſatisfactio non eſt pœnitentia, ſed actus egrediens à pœnitentia, ſimiliter ſatisfactio, & contritio.

2 Si autem loquimur de pœnitentiæ Sacramento; Satisfactio, Confeſſio, & Contritio ſunt partes integrales perfectæ pœnitentiæ. Vult dicere, non omnes ſimul eſſe eſſentiales; ſed ſimul ſumptas, eſſe integrantes actu perfecto pœnitentiam, quia ſatisfactio non eſt eſſentialis: Sic tenent communiter Theologi 4.*d.16.* & Soto *diſt.17.quæſt.1.art.3.*Cano.*relec. de pœnit.p.5.* Probatur à D.Bonau. quia hoc Sacramentum confert effectum, antequam ſit actu ſatisfactio, quæ ſolùm in voto eſt, dum eſt impoſita (vt fatetur etiam Palud.*d.16. quæſt.1.* qui vult eſſe partem eſſentialem. Sanè nulla res exiſtit ſine ſua parte eſſentiali. Sacramentum autem hoc eſt abſque ſatisfactione in actu, imò, etſi nulla imponatur pœnitentia, vt in moribundis, eſto ſit alibi illicitum, ſine cauſa id facere.

3 ALIO modo poteſt exponi dictum Seraphici; vt ſint partes integrantes, quoad eſſe actu; nam etiam Confeſſio non eſt actu, ſed in voto, dum aliquis contritus iuſtificatur. Similiter & contritio perfecta non adeſt; ſed ſola attritio, quo ex attrito fiat homo contritus per aduenientem gratiam, & hoc ſenſu arbitror locutum Paludanum. Enim verò opinor, priorem expoſitionem Seraphici eſſe meliorem, quia ſæpè poteſt eſſe Sacramentum perfectum, etiamſi non imponatur Pœnitentia, vt ait Suarez *diſp.38.ſect.1.*

PORRÒ ſatisfactionem eſſe partem integralem, conſtat, & probatur à S.Doctore *Confeſſionali, cap.3.* 4
vbi è pluribus Conciliis, & Patribus oſtendit, debere confeſſarium iniungere pœnitentiam, & id ſemper Eccleſiam conſueuiſſe. Ideò hortatur grauiter Confeſſarios, vt diſcant Canones.

DENIQVE in Conciliis Florentino, & Tridentino clarius definitur. Ratio eſt, quia hoc Sacramentum conficitur per modum iudicij, in quo non ſemper tota pœna gratis remittitur, & ideò ad iudicem eius ſpectat, æquitate ſeruata, iudicium ferre, & pœnam imponere: Et in hunc modum exponit Concilium Trident. illud: *Quodcunque ligaueritis ſuper terram.* Et illud: *Quæ retinueritis retenta ſunt*, cum D. Bonauent. *diſt..18. quæſt.2. & ſequentibus.*

Ex quo ſequitur, habere aliquem effectum gratiæ 5
ex opere operato: Ratio eſt, quia ſatisfactio habet virtutem ex poteſtate clauium.

HINC etiam fit, eam habere virtutem remittendi ex opere operato aliquam pœnam temporalem: Ita S. Bonau. *diſt.15.q.1.* D.Thom. & alij Theologi *diſt.15. & 16.* Ad hoc enim præcipuè hæc pars inſtituta eſt. Hinc etiam ſequi videtur; cùm ſit pars Sacramenti, conferre aliquam gratiam gratum facientem, quæ eſt effectus Sacramentorum omnium nouæ Legis.

CIRCA hoc eſt tamen controuerſia; aliqui enim 6
opinantur, ſatisfactionem ſolùm delere aliquam pœnam; non autem conferre gratiam, & conſequenter non eluere culpas. Ità Coninch. *diſp.10.n.94.* Vaſq. *quæſt.84.art.1.dub.2. & art.2. dub.5.n.9.* Præpoſit. *quæſt.12.dub.6.* Faber *d.35.c.21.* Amicus, Coninch. Henriquez, apud Maſtrium *diſp.5. n.568.* Card. de Lugo *diſp.25. ſect.1.* qui ſatis eſſe ait, ſi conferat gratiam, vt pars Sacramenti, quando eſt ſimul cum aliis partibus; vt ſi pœnitentiam impleat antequam abſoluatur: Cæterùm ſtare, vt ſit pars Sacramenti, etiamſi ſolam pœnam remittat, quæ remiſſio eſt complementum effectus gratiæ.

VIDETVR hæc opinio D. Bonau. *diſt.15. q.1.* vbi de ſola remiſſione pœnæ, tanquam de effectu ſatisfactionis loquitur. Idem videtur innuere ſequentibus quæſtionibus ſecundæ partis diſtinctionis.

CÆTERVM, ſatisfactionem, vt partem Sacra- 7
menti, eſſentialem quidem in voto, & integralem in actu executionis, habere hunc effectum conferendi gratiam remiſſiuam peccatorum, arbitrantur Suarez *diſp.38.ſect.2.* cum aliis, apud eum. Turrianus *p.2. diſp.31. dub.22.* qui oppoſitam ſententiam temeritatis incuſat, nec ſaltem ſalvâ reuerentiâ ſuo Vaſquio, Maſtrius *n.569.* attrahens ſuum Scotum *diſt.16. quæſt.1.* Brancatus *diſp.22. art.2. & 9.*

HÆC eſt opinio S.Bonau. *diſt.15. part.2.quæſt.4.* 8
art.1. in corpore, vbi per ſatisfactionem nos Deo ait reconciliari, atque adeò per gratiam remiſſiouis, per quam fit reconciliatio. Hoc ſonantibus verbis aſſerit ſanctum Tridentinum Concilium, ſeſſ.14 cap.3. dicens: *Tres partes Sacramenti, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem, concurrere ad perfectam remiſſionem peccatorum.*

HINC etiam argumentum eruitur. Id, quod eſt pars Sacramenti nouæ Legis, confert ad gratiam ſanctificantem, vel ad augmentum eius conferendum; ſed, ſatisfactio, ex Concilio, eſt

Digitized by Google

pars Sacramenti Pœnitentiæ : Ergo.

CONFIRMATVR, quia, vt benè arguit Maſtrius cum Brancato, non ſatis ſaluatur, quod ſatisfactio ſit pars huius Sacramenti per hoc ſolùm, quod debeat pœnam temporalem, ſed debet concurrere ad effectum proprium Sacramentorum nouæ legis, qui eſt gratia, & ad propriam gratiam huius Sacramenti, quæ eſt remiſſionis. Confirmatur: poteſt enim dari totum Pœnitentiæ Sacramentum abſque deletione pœnæ temporalis, vt in moriente abſque ſatisfactione in hac vita.

9 DICES. Satisfactio imponitur ſolùm ad pœnam delendam ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. & *can.* 15.

RESPONDETVR, Concilium non adhibere excluſiuam *ſolùm*; ſed refert effectum proprium ſatisfactionis: Supponit tamen habere cum aliis partibus Sacramenti effectum communem remiſſionis, & gratiæ. Deinde ſatisfactioni, vt actu exhibitæ, adſcribit quidem ſolum effectum remiſſionis pœnæ temporalis; at remiſſio culpæ, & gratiæ cauſatio, eſt à ſatisfactione in voto, pro vt acceptata eſt à pœnitente.

10 NEQVE reſponſio Card. de Lugo eſt apta; Nam ſi eſt pars Sacramenti, debet per ſe influere ad effectum Sacramenti principalem, qui eſt remiſſionis.

QVÆSTIO II.

An Pœnitentia ſit implenda in ſtatu gratia, vt ſuum Effectum conſequatur.

D. Bonauent. diſt. 15. quæſt. 4.
D. Thom. 3. p. q. 89. art. 5.

11 SVPPONO, pœnitentiam validè impleri in ſtatu peccati mortalis. Quamuis enim antiquiores aliqui negarint ſatisfieri in eo ſtatu obligationi impoſitæ: communior tamen ſententia docet, ſatisfieri præcepto Confeſſarij, vt notat Maſtrius *diſput.* 5. *num.* 585. Suarez *diſput.* 38. *ſect.* 8. Card. de Lugo *diſp.* 25 *ſect.* 3. Videtur D. Thom. *quæſt.* 14. *in addit. art.* 2. *ad* 3. & D. Bonau. *diſt.* 15. Sic Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 3.

HINC licitè etiam in eo ſtatu peccati impleri concludunt, adimplent enim ſibi iniunctum.

12 CIRCA quæſtionem verò, prima opinio eſt, pœnitentiam impletam in ſtatu mortali nunquam valituram ad ſatisfactionem, ſed eſſe opus mortuum. Ità Dominicus Soto, Adrian. Ledeſ. apud Vaſq. *diſp.* 5. Turrianum *diſp.* 38. *dub.* 3. Hanc dicit S. Doctor, eſſe ſecuriorem.

SECVNDA ſententia eſt, habere ſuum effectum ſtatim, non obſtante ſtatu peccati. Ità Marſilius, Medina *Codice de Pœnit. quæſt. de hoc*, & alij, quibus ſubſcribit Vaſq. *quæſt.* 94. ex parte *art.* 2. *dub.* 5. Scotus 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *part.* 2. *art.* 4. Maſtrius *diſp.* 5. *num.* 585. aſſerens etiam Nauarrum, Amicum, & Heliſonium, cum Diana *part.* 5. *tract.* 13. *dub.* 38.

13 TERTIA opinio diſtinguit dicens ſatisfactionem, quæ relinquit effectum poſt ſe, vt eleemoſynam, habere ſuum effectum adueniente gratia; non verò ſatisfactionem, quæ non relinquit opus poſt. Ità Palud, Antonius, Sylueſt. apud Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 8.

14 COMMVNIOR ſententia eſt, ſatisfactionem Sacramentalem, recedente fictione, ſeu obice, reuiuiſcere. Ità Caiet. *Tom.* 1. *opuſc. tract.* 6. *quæſt. vlt.* Petrus Soto, *lect. vlt. de Satisfact.* Victoria *n.* 201. Nauar. *de Pœnit. d.* 6. *cap.* 1. *num.* 48. Suarez *diſp. cit. n.* 5. Palat. *diſp.* 15. *q.* 4. *concl.* 5. Coninch. *diſp.* 10. *dub.* 11. Fagundez, Fay, & alij apud Dianam *tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 85. Card. Lugo *diſp.* 25 *ſect.* 3. Rodr. *ſum. c.* 56. Sa *verb.* Satisf. *num.* 7. Regin. *lib.* 7. *num.* 84. Henriq. *lib.* 5. *c.* 20. Dian. *part.* 5. *tract. cit.* Vaſq. *diſp.* 5. & alij Recent. Hanc, ait S. Doct. multùm probabilem: oppoſitam verò, quæ eſt, debere fieri in gratia, ſecuriorem.

ASSERO primò, probabilem eſſe proximè allatam ſententiam.

PROBATVR, argumento tertiò D. Bonauent. Id 15
quod operatur ex inſtitutione Dei, ab eo veniens in hominem, nunquam eſt opus mortuum, & recedente obice operatur, ſi validè ſit acceptum, vt patet in Baptiſmo, & Pœnitentia validis, ſed informibus. Quamuis enim opus illud ex opere operantis ſit mortuum, tamen, vt eſt ex meritis Chriſti, eſt viuum, vt indicat S. Doctor, *diſt.* 15. *part.* 1. *quæſt.* 1. & cum eo Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 8. Confirmatur de reſtitutione, quæ incipit valere ad ſalutem per acceptam gratiam. Hoc tamen argumentum ſoluit S. Bonau. poſſe Baptiſmum, & Pœnitentiam, valida, & informia, habere ſuum effectum, amoto obice; quia eſt opus Dei ad hominem, non autem ſatisfactionem, quæ eſt hominis ad Deum; multò minùs reſtitutionem, quæ eſt hominis ad hominem, eſto valeat quoad debitum ſoluendum, quia parum refert homini, qui reſpicit ſolùm externum debitum: an ſit ille in gratia Dei, necne, dummodò ſoluat.

SECVNDÒ ſunt etiam alia, quæ opera ſunt Dei, 16
nec tamen habent effectum gratiæ, etiam amoto obice; vt Sacramentum Euchariſtiæ, Sacrificium Miſſæ, Indulgentiæ, &c. Quare nil mirum; ſi neque effectum habeant ſatisfactiones noſtræ, quæ debent habere vitam in Chriſto, vt ſint validæ. Quare Card. Lugo primam ſententiam probabilem fatetur.

ASSERO igitur ſecundò, probabilius, & ſecurius eſſe, ſatisfactiones Sacramentales Pœnitentiæ, in ſtatu mortali exhibitas, non viuiſcere adueniente gratia.

PROBATVR argumentis factis *ſect. preced. q.* 5.

PRÆCIPVVM eſt, quo vtuntur omnes: Quod 17
in ſe eſt opus mortuum, nec vnquam habuit vitam, non eſt obiectum reuiuiſcentiæ; talis eſt ſatisfactio huiuſmodi: Ergo.

RESPONDET Maſtrius *n.* 582. negando Minorē, quia opus illud habuit vitam à principio remoto, & principali Chriſto, & à gratia ſanctificante præterita, licèt mortuum fuerit ex parte principij inſtrumentalis. Ità & Baſſæus *verb. Satisfactio*, 16.

QVÆSTIO III.

Quomodo, & qualem pœnitentiam debeat Confeſſarius imponere.

POSSVNT quidem dari caſus, in quibus non 18
poſſit imponi Pœnitentia, vt Moribundo; vt monet D. Bonau. *in Confeſſionali, c.* 4. & habetur 26. *q.* 7. *cap.* 1. §. *ab infirmis*, vbi innuitur ſignificandum ei, quam pœnitentiam mereatur. Ità etiam Card. Lugo *diſp.* 25. *ſect.* 4. Deinde non erit imponenda, ſi iam ſatisfecēre, vel ſi ſcrupulos pariat.

EXTRA verò ſimiles caſus ſemper tenetur confeſſarius pœnitentiam imponere. Ità videtur ſupponi in Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. Indicat Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 3. Reginal. *tom.* 1 *lib.* 7. *n.* 12. Tol. *lib.* 3. *cap.* 11. Reg. *lib.* 7. *num.* 11. Conrad. *d.* 10. *d.* 8. *n.* 62.

non

Digitized by Google

Attamen ſi pœnitentia leuis imponenda ſit, non videtur mortale, eam omittere. Ita Henriquez *lib. 5. de Sacram. cap. 20.* Petrus de Ocagauia *de Sacram. tract. vlt. de Sacram. Pœn. quaſt. 8. num. 7.* Ratio eſt, quia hæc pars exigitur ſolùm vt punitio ad iudicium; non peccat autem grauiter Iudex condonando obolum, vt notat Lugo. Id mihi videtur ſentire D. Bonauent. *loco citato*, vbi admonet proportionalem ſatisfactionem eſſe imponendam.

20 Mvlti aſſerunt, ſuppleri defectui grauis pœnitentiæ emeritæ, illis verbis: *Quidquid boni feceris, & mali patienter ſuſtinueris.* Vide eos apud Dianam *tom. 2. tract. 4. reſol. 97.* Hi volunt, omnia opera pœnitentis eleuari ad opus operatum. Sed eos reprehendit Lugo *num. 56.* nam Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. ait: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones iniungere: ne, ſi forte peccatis conniueant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* Quæ grauiter iniungit S. Bonauent. *cap. 3. & 4. Confeſſionalis.* Ex quo etiam deducitur, non eſſe iniungendam pœnitentiam, vt liberam, ſed præcipendo. Ità etiam Vaſquez *quæſt. 94. art. 2. dub. 1.* Coninch. *diſp. 10. dub. 8. num. 64.* Caſpenſ. *diſp. 8. ſect. 4. n. 32.* Turrian. *de Pœn. diſp. 35. dub. 2.* contra multos, quos refert, & ſequitur Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 83.*

21 Probatvr à Card. Lugo *num. 54.* ratione petita ex Concilio Trid. *cap. illo* 8. vbi poſtquam dixit, debere Sacerdotem, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones iniungere ad punienda peccata: addit rationem: *Quia claues Sacerdotum non ad ſoluendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres, & credunt, & docent.* Hæc eſt ratio D. Bonauent. *diſt. 18. part. 1. art. 1.* Idem aſſerit *diſt. 21. part. 2. quæſt. 1. ad* 4.

22 Addit S. Doctor, *cap. 4. Confeſſionalis*, id Deut. 25. *Iuxta menſuram peccati erit plagarum modus. cap. 4. part. 3.* quòd ſi æquo minus imponatur pœnitentia, remanebit ſoluendum in purgatorio. Aduertit tamen, menſurandas vires pœnitentis. Quo ſenſu applicat illud Iſaiæ 27. *In menſura contra menſuram, cùm abiecta fuerit, iudicauit eam*, ſcilicet culpam. Attendendum tamen (ait) quod ſi minorem condigno iniungat Sacerdos pœnitentiam, non eſt propter hoc pœnitens à pœna abſolutus, ſed quidquid purgandum remanſerit, ſi decedet, procul dubio in igne purgatorij purgabitur, quia, vt ait Gregorius, *lib. 9. Moral. cap. 10.* & habetur *de pœnit. diſt. 1. cap.* Si peccatum Dauid. *Aut Deus punit, aut homo*, & infra. *Nequaquam igitur peccatori parcitur, quia nullatenus culpa ſine vindicta laxatur.* Hoc idem ſentiunt alij: Suarez *diſput. 38. ſect. 5.* Vaſquez *quæſt. 94. art. 2. dub. 6.* Coninch. *diſp. 11. dub. 10.* Card. Lugo *diſp. 25. ſect. 2.* & alij.

23 Qvaliter autem ſe habere debeat Confeſſarius circa infirmos, docetur in *Pœnitentiali*, à Theodoro Epiſcopo Cantuar. 26. *quæſt. 7. cap. 1. §. ab infirmis*, & *lib. ſent. 4. d. 20. cap. Solet quæri. Ab infirmis in periculo mortis poſitis, pura eſt peccatorum confeſſio inquirenda; non tamen illis eſt imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda, & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarum ſtudiis pondus pœnitenti æ ſubleuandum, ſi forte migrauerint. A quo periculo, ſi diuinitus ereptas conualuerint, pœnitentiæ modum ſibi à Sacerdote impoſitum diligenter obſeruent.*

24 Advertit autem S. Doctor, *cap. 3. Confeſſionalis*, & cum eo Suarez *diſp. 38. ſect. 4.* nullam certam menſuram pœnitentiæ taxatam, ſed arbitrio Confeſſoris relinqui. Colligitur ex Cocilio Nicæno, *cap. 12.* & *ex cap.* Menſuram, *de Pœn. diſt. 1.* & multis aliis, quæ referuntur 26. *quæſt. 7.* & *cap.* Deus qui *de Pœn. & remiſſ.* & ex Auguſtino *in Enchir. cap. 65.*

Contra verè eſt, quia olim Canones pœnitentiales erant, in quibus, ſingulis peccatis certum pœnitentiæ tempus, & modus taxabatur, & vt quidam dicunt, ſeptem annorum, vt colligitur 33. *q. 2. c.* Hoc ipſum, & *§. ſequenti* 22. *quæſt. 1.*

Respondet S. Doct. hoc iam eſſe antiquatum, & illas pœnitentias ad forum externum ſæpè ſpectaſſe; non eſt tamen fabuloſum, vt putat Suarez, vt conſtat è locis allegatis. Eſt autem difficultas: an ad pœnitentiam Sacramentalem iniungi queant opera, aliàs debita.

Commvnis opinio affirmat. Ita Suarez, Vaſquez, Lugo, Coninch. Hurtad. Amicus, Auerſa, Poncius, Brancatus, Aretinus apud Maſtrium *diſp. 5. quæſt. 21. n. 579.* vbi adducit etiam Scotum *diſt. 15. quæſt. 1. art. 2.* Imò Concilium Trid. *ſeſſ. 6. cap. 14.* ait, per patientem flagellorum tolerationem poſſe hominem Deo ſatisfacere. Hoc tractaui *ſect. 9. quæſtione* 8.

Ratio eſt, quia poſſunt ea opera eleuari ad opus operatum gratiæ.

Dices cum Fabro *diſp. 45. cap. 7.* Nemo poteſt vna abſolutione, duobus ſatisfacere debitis.

Respondetvr, poſſe id fieri benignitate creditoris. Qua ratione Concilium Tridentinum *loco cit.* ait, *hoc eſſe maximum diuini amoris argumentum, vt temporalibus flagellis à Deo inflictis, & patienter toleratis, apud Deum Patrem per Ieſum Chriſtum, ſatisfacere valeamus.*

Dvbitant etiam: an pro ſatisfactione Sacramentali imponi poſſint actus merè interni. 26

Commvnis ſententia id aſſerit. Ità Suarez, Coninch. Lugo, Diana, Auerſa, Amicus, Hiribarnes, Brancatus, & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *num. 582.*

Ratio eſt, quia tales actus ſunt meritorij, & etiam ſatisfactorij, ac pœnales ex applicatione. Neque dicas, eos actus non poſſe eſſe Sacramentales, quia inſenſibiles. Reſpondetur enim, eſſe ſenſibiles in impoſitione, & acceptatione. Videtur D. Bonau. *cap. 3. Confeſſionalis.*

Hinc etiam habes, actus, tametſi non pœnales, poſſe imponi. Ità communiter Scotus *diſt. 14. q. 1. art. 3.* & *diſt. 19. quæſt.* vbi Faber, Poncius, Brancatus, Hiquæus, & alij Scotiſtæ, Victoria, Soto Vaſquez, Caſpenſis, Layman, Lugus, Coninch. &, alij Recentiores, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp. 5. quæſt. 21.* Ratio eſt, quia poteſt eſſe maius bonum meritorio. Videtur D. Bonau. *loco cit.* Eſt contra Suarez *diſp. 37. ſect. 6.* & D. Thomam, & alios. Vide *ſect. 8. quæſt. 9.* 27

Neqve enim neceſſe eſt aſſerre pœnam, ſed ſatis, imponi ad pœnam. Adde cum Lugo *diſp. 24. ſect. 3. num. 41.* omnes actus noſtros honeſtos eſſe pœnales, quia opponuntur alicui delectabili, à natura corrupta concupito. Ideò Concil. Trid. *can. 13.* ait, ſatisfieri ieiuniis, orationibus, eleemoſynis, & aliis pietatis operibus, vt notat Caſpenſis *diſp. 8. ſect. 2.* 28

Rr 2 QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

Quam obligationem habet pœnitens acceptandi, & implendi Pœnitentiam.

29 PRIMA opinio eſt, non teneri quidem acceptare pœnitentiam: at ſi acceptet, teneri implere. Adducuntur Scotus Gabr. Ioan. Medina, Nauar. Sylueſt. à Vaſq. *quæſt.* 94. *art.* 2. *dub.* 1. & à Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 7. & multi Scotiſtæ à Maſtrio.

SECVNDA opinio eſt, non teneri acceptare; vel acceptatam implere. Sic Caiet. *tom.* 1. *opuſc. tract.* 6. *quæſt.* 2. *ad* 2.

TERTIA ſententia communis eſt, teneri acceptare, & exequi ſub graui præcepto. Sic D. Bonau. *diſt.* 21. *part.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 4. & *in Confeſſion. cap.* 3. & 4. eum ſequuntur cæteri adeò reſolutè, vt Vaſq. *num.* 5. dicat, oppoſitam eſſe contra fidem. Victoria *ſumma num.* 209. Suarez *diſp.* 38. *cit.* Caſpenſ. *diſp.* 8. *ſect.* 5. aſtruunt temerariam: Alij periculoſam, & improbabilem, vt Henriq. *lib. de Sacram. cap.* 20. §. 2. Card. Lugo *diſp.* 25. *ſect.* 5. monet non eſſe audiendos, qui adhuc eam eſſe probabilem aſſerere audent, quos congerit Diana *p. p. tract.* 1. *Miſcell. reſol.* 52. & *part.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 51. & Moderni apud Maſtrium *diſp.* 5. *n.* 594. Baſſæum *verb. Satiſf.* 11. Vide Dianam *part.* 2. *tract.* 1. *miſc. reſol.* 52. vbi ait ex aliis, poſſe eligere alteri confiteri, ſi pœnitentia nimia ſit.

30 QVAMVIS autem Scotus communiter adducatur *diſtinct.* 15. *quæſt.* 1. §. De ſecundo principali, & *diſp.* 19. §. *Ad quæſtionem motam*, ſub littera D. pro prima ſententia, quia dixit, poſſe pœnitentem non acceptare impoſitam ſatiſfactionem à claue, non errante, ſi dicat, ſe velle in Purgatorio ſatiſfacere, & hoc ſenſu Scotum tuentur Scotiſtæ paſſim veteres, & recentes, Hyribarnes, Aretinus, Poncius, & alij; attamen video aliam eſſe mentem Scoti; nam *diſt.* 16. *quæſt.* 1. ſic ait: *Pœnitentiam iniunctam, ſeu ſatiſfactionem, quæ eſt tertia par Sacramenti, eſſe neceſſariam in re, vel ſaltem in voto*, (& loquitur de actu voluntario acceptandi pœnitentiam, in via exequendam, niſi impediatur impotentia,) & *diſp.* 19. ait, teneri pœnitentiam acceptam implere ſub pœna peccati.

31 EQVIDEM Fateor *diſp.* 19. *quæſt. vn.* aſſerere, aliquando licere abſoluere recuſantem omnem pœnitentiam. Ponit autem caſum *diſp.* 15. *quæſt.* 1 *litt. N.* ſi periculum ſit, ne cadat in deſperationem. Quare pro noſtra ſententia ſtat, vt monent Hiquæus *in comment. diſp.* 19. *cit.* Brancatus, & Maſtrius.

ASSERO cum D. Bonauent. teneri pœnitentem acceptare, & ſoluere ſatiſfactiones.

PROBATVR à D. Bonauent. *in Confeſſionali*, multis Decretis Conciliorum, & ſummorum Pontificum iniungentium, vt imponantur pœnitentibus ſatiſfactiones; & quidem non modò medicinales præſeruatiuæ pro futuro, ſed pœnales pro culpa præterita. Non refero authoritates, quia prolixæ, & claræ in in S. Doctore recenſentur.

32 HIS arridens Concilium Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. definit: *Habeant præ oculis, vt ſatiſfactio, quam imponunt, non ſit tantùm ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum; ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem; nam claues Sacerdotum non ad ſoluendum dumtaxat, ſed ad ligandum conceſſas etiam antiqui Patres, & credunt, & docent.*

HINC ruit reſponſio Fabri, Poncij, Aretini; & aliorum, loqui de Satiſfactionibus, vt ordinantur ad medicinam præſeruatiuam; non ad vindictam præteritarum culparum.

RESPONDENT alij, ſatiſfactiones arbitrarias eſſe, vt declarat Concil. Flor. *in litteris vnionis*, & Leo P. 26. *quæſt.* 7. & Nicolaus P. *ibi* Concil. Carthag. *cap. Pœnitentibus*, & Hieronymus *de Pœn. d.* 1. *cap. Menſuram*, & praxi ſeruatur: Ergo & correlatiuè, ſunt accipientibus liberæ.

RESPONDET S. Doctor, *in Confeſſionali, cap.* 3. 33
Pœnitentias non eſſe adeò arbitrarias, vt quæcunque pro quibuſcunque imponantur; hoc enim falſum eſſe oſtendit pluribus authoritatibus Conciliorum, & ſanctorum Pontificum determinatas, imponentiū pœnitentias; attamen eatenus liberæ ſunt, quatenus iudicio confeſſarij pro qualitate criminum, tanquam ab arbitro ſui, ſe pœnitens ſponte ſubdit, ſunt taxandæ. Ideò *d.* 38. Cæleſtinus Papa præcipit omnibus confeſſariis, vt canones Eccleſiæ addiſcant, in quibus pœnitentiæ imponuntur, vt iuſtam imponant ſatiſfactionem.

HOC exprimit S. Concil. Tridentinum dicens, *imponendas ſatiſfactiones, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit.* Itaque arbitrio Sacerdotis ſolùm relinquitur iudicium de pœnæ condignitate.

NEQVE ſatis ligare dicant, ſi relinquant pœni- 34
tentem, vt ſoluat in Purgatorio, vt alij Scotiſtæ dicunt; nam ſatiſfactio eſt pars Sacramenti, quæ aliqua moralitate debet cum aliis partibus eſſe, neque expectanda eſt mors; habet enim claues ad illicò obligandum in via viatorem ſibi ſubiectum, vt colligitur ex *can.* 15 *ſeſſ.* 8. *Trid.* nam Sacerdotis ligamen eſt obligatio ad opus, quod eſt pars Sacramenti, & eſt in via, & ſatiſfactio, non autem in Purgatorio, vbi eſt mera ſatiſpaſſio, nec pars Sacramenti.

Ex his habetur ratio valida S. Doctoris *d.* 18. *q.* 1. qua vtitur Concilium Trident. *Claues enim datæ ſunt non modò ad ſoluendum, ſed ad alligandum.*

ALIAM rationem habet S. Doctor, *in Confeſſiona-* 35
li, cap. 1 *particula* 6. quam deſumpſit Concil. Trid. ne ſi leuem imponat Sacerdos pœnitentiam, particeps fiat peccatorum pœnitentis, & affert id Iſaiæ 5. *Væ, qui iuſtificatis impium pro muneribus.*

Ex his neceſſariò ſequitur, teneri pœnitentem acceptare id, quod iure ſibi imponitur ab Eccleſia. Inſuper teneri impoſitam implere pœnitentiam, quod præcipitur *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, in Concilio Later. ſub Innocentio III. Neque enim confeſſarius arbitrandi poteſtatem habet à pœnitente, ſed Deo, & ab Eccleſia; à reo autem, quatenus ſe illi voluntariè ſubiecit, ob ſalutis neceſſitatem, quam ab aliquo quærere tenetur.

IGITVR tenebitur, niſi impotentia impediat, 36
pœnitentiam implere.

POTEST tamen aliqua de cauſa poſtulare, vt alia ſibi aptior pœnitentia imponatur. Hac de cauſa Concil. Trid. *loco cit.* inquit, *Satiſfactiones eſſe debere conuenientes ſtatui, & conditioni pœnitentium*, ne exigat extra ſtatum ſatiſfactiones, puta à filiofamilias eleemoſynas; ab operariis, vel infirmis ieiunia; à mulieribus peregrinationes; à valde occupatis multas preces, &c.

HAC de cauſa Doctores hortantur confeſſarios, 37
ne æquo nimium rigidos ſe præbeant. Sapienter verò Rituale Pariſienſe *tit. de Sacram. Pœnit.* monet, vt confeſſarius ſatiſfactione iniuncta, pœnitentem interroget, an poſſit pœnitentiam exequi, alioqui eam imminuat, vel immutet, iuxta moralem pœnitentis potentiam. Ideò Card. Eminentiſſimus de Lugo *diſp.* 25.

Digitized by Google

diſp.25. ſect.5. excuſat hoc tempore confeſſarios, qui pro grauiſſimis peccatis leues imponunt pœnitentias, quod fit ob infirmitatem ſpiritualem pœnitentium, ne à pœnitentia abhorreant.

38 Addvnt Scotiſtæ allegati pro Scoti defenſione, in aliquo caſu, poſſe pœnitentem, moderatam licèt, pœnitentiam recuſare; caſum autem affert Scotus, ſi periculum ſit deſperationis. Pro hoc adducit id Iſa.42. *Arundinem quaſſatam non confringet; & linum fumigans non extinguet.*

Debet enim tunc condeſcendere pœnitenti, qui dicit ſe dolere, & promptum eſſe ad peccata vitanda, non tamen poſſe in eo ſtatu pœnitentias pati.

Obiicies primò contra aſſertum. Non tenetur homo pro pœnis debitis in purgatorio ſatisfacere in hac vita: Ergo poteſt ad illud remittere luendas pœnas.

Respondetvr, illum obligari tamen ad luendas pœnas, & ad Satisfactiones, quæ ſunt partes huius Sacramenti, ob rationem ſupra allatam.

39 Obiicies ſecundò. Hoc iudicium eſt liberum pœnitenti.

Respondetvr, eſſe liberum, ideſt, non cogi reum illud ſubire; attamen, ſi vult ſalutem, tenetur hoc medium aſſumere; & confiteri coram vno Sacerdote, vel alio: ſinguli autem debent eſſe iudices iuſti, miniſtrantes iuxta ritum Eccleſiæ ex inſtitutione Chriſti, nec aliter.

Obiicies tertiò. Hoc tribunal eſt miſericordiæ, & remiſſionis. Ideò dicitur, *Abſoluo te*, cur ergo imponi debet mulcta æqualis crimini?

Respondetvr ex D.Bonau. non eſſe imponendam mulctam, niſi cum miſericordia, vt dixi, aliqua tamen cum proportione, vt grauiora grauioribus criminibus. Sic enim ſub forma iudicij aliquo modo, magis verò miſericordiæ, quam iuſtitiæ ſtabit Sacramentum, iuxta Chriſti inſtitutionem, quam ex Eccleſia didicimus. Ideò nullam imponere mulctam, eſt contra formulam totalem iudicij; aliquam ergo neceſſarium eſt imponere. Ità ſtatuunt Concilia, & Pontifices antiqui.

40 Idem ſtatuit Concilium Flor. *in Decreto Eug.* & Leo Papa 89. & *cap.* Omnis vtriuſque ſexus, *de Pœnit. & remiſſ.* vbi confeſſio, & pœnitentiæ impletio eodem modo præcipitur. Et *cap.* Ab infirmus *26.quæſt.6.* Vide S. Doctorem *in Confeſſionali* teſtimonia congerentem. Sic & Bellarminus *lib.4.de pœnit. cap.5.* Roffenſ. *art.7.* contra Lutherum.

Ratio verò, qua vtuntur communiter, eſt ea, quam adhibet S.Doctor, *in Pœnitentiali, cap.1.particula 6.* Quia Confeſſionis Sacramentum inſtitutum eſt ad inſtar iudicij, vbi æquitas aliqua eſt ſeruanda in pœnis imponendis, vt dicitur Leuit.19. Deuter. 16. & Deut. primo. *Audite illos, & quod iuſtum eſt iudicate.*

41 Monet verò *cap.3.* ſi peccatum ſit publicum, grauiùs coercendum: Si verò occultum, mitius. In vtroque tamen minorem pœnitentiam imponi poſſe, conſideratis criminis quantitate, & qualitate, & perſonæ dignitate, conditione, ſexu, officio, paupertatate, debilitate, conſuetudine, complexione, ſocietate, contritione, conditione loci, religionis, & temporis qualitatem, cauſa, animo, voluntate, & aliis circumſtantiis, quas ponit S. Auguſt. *lib. de vera, & falſa pœn. cap.10.* & habetur *de pœnit. diſp.5. cap.1.*

42 Svpradictis igitur conſideratis alleuiabit Sacerdos, vel aggrauabit diſcretè prout prudens iudicauerit, *de Pœnit. diſt.1. In actione*, & cap. *I[illegible] et*, & cap. *menſuram.* Vide ibi S.Doctorem. Eade[illegible] proportione dicendum de pœnitente, vt conſiderato proprio ſtatu, & aliis allegatis circumſtantiis, teneatur pœnitentiam rationabilem acceptare, & adimplere. Hanc rationem vide in Card. Lugo *d.25.ſect.5 n.72.*

Hinc ſolues è S.Doctore rationem aliam oppoſitam. Sequeretur, hominem teneri ad ſatisfactionem æqualem culpæ acceptandam.

Respondetvr è S.Doctore negando ſequelam, quia conſideratà qualitate perſonæ, fragilitate, & conſuetudine, leuis eſt imponenda.

Qværes verò: an ex leuitate materiæ ſatisfactionis ſit ſolùm veniale eam omittere, puta omittere pſalmum *Miſerere.* Hic taceo dicentes, grauem pœnitentiam omittere non eſſe lethale, quos attuli *ſect.3. quæſt.8.* quoſque ibidem repuli. 43

Respondetvr ità eſſe. Ità communiter Theologi apud Card. *n.74.* contra Sancium *ſel. d.15 n.14.* Vide Dianam *part.5 tract.5 reſol.15.* Baſſæum *verb.* Satisfac. 12.

Si verò ſit pœnitentia grauis impoſita ob venialia, vel mortalia, iam antea confeſſa, dico, adhuc eſſe veniale, cum Viualdo *de Satisf. n.26.* Nauar. *cap.21. n.43.* Suarez *diſp 38 ſect.7.* Maſtrio *n.610.* Hiquæo *in Comment. diſput.19. quæſt. vn. num.* 105. Auerſa *quæſt.13. ſect.6.*

Oppositvm verò tenent Henquez *lib.5. de Sacram. cap.20.* Fagnndez *lib.9. de 2. Eccl. præcepto, cap.3. n.13.* Nungus *tom.2. in 3. part. quæſt.13. art.2. diffic.2.* Card. Lugo *num. cit.* Coninchins, Baſſæus, Amicus, & alij apud Maſtrium, ea ducti ratione, quòd pœnitentia grauis, eſt grauis in hoc iudicio materia. Falluntur tamen; grauitas enim in hoc iudicio, ſicut & in aliis, ſumitur è grauitate delictorum; at peccata ſemel rectè ſuppoſita clauibus, & venialia, ſunt materia leuis, nec neceſſaria. Itaque non erit in æternum damnandus, omittens ſatisfactionem grauem ob ea impoſitam. Adde talem ſatisfactionem fore iniuſtam, cùm non reſpondeat leuitati materiæ. 44

QVÆSTIO V.

Vtrum valeat pœnitens Satisfacere pœnitentiæ iniunctæ, eam alteri demandando.

D Bonau. d.20. p.2.q.1.
D.Thom. in ſuppl. q.19. art.2.

Nonnvlli veteres, & iuniores id aſſeruere apud Maſtrium *diſp.5. q.23. n.624.* & Auerſam *quæſt.13. ſect.4.* Sic & Reginal. *lib.7. num.81.* Suarez *diſp.38. ſect.9.* Caiet. *verb. Satisf.* Bonacina *diſp.5. quæſt.5. part.2.* Fill. *tract.8. cap.2. n.58* Henriq. *lib.5. cap.20.* Diana *4. part. tract.4. reſol.241.* Syluius *ſuppl. quæſt.13. art.2.* & alij apud Baſſæum *verb.* Satisf. 16, Brancatus *diſp.22. art.7. num.* 159. Alioqui tamen dicunt, id fieri debere ex cauſa, & authoritate confeſſarij. 45

E regione inficiantur alij, quibus ſubſcribit Maſtrius, referens Vaſquez Connichium, Cardinalem Lugum, Amicum, Auerſam; at neque omnes omninò negant, ſi iuſta cauſa ſubſit, & authoritate Confeſſarij fiat. Hoc ſenſu loquitur D. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.3.* & *in 4. diſtinct. 20. part.2. quæſt.1.*

Assero cum S. Doctore, neminem, niſi per ſe, poſſe Sacramentalem ſatisfactionem adimplere.

Ratio D. Bonauent. quia nituntur cæteri, eſt quia hoc eſt Iudicium aliquo modo vindicatiuum offenſarum, Deo illatarum, & perficitur tribus actibus 46

Digitized by Google

actibus pœnitentis, tanquam partibus; inter hos autem eſt ſatisfactio. Ità arguunt cum allegatis etiam Faber *diſp.* 35. *cap.* 11. Hiquæus 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *in comment.* Hinc hæc opinio, tanquam diſciplinæ Eccleſiaſticæ laxatina, damnata eſt inter alias propoſitiones ab Alex. VII. vt vidimus, & recte improbari probauimus *tomo* 4. *diſp.* 17. *quæſt.* 10. *de conſcientia, ſect.* 14.

NEQVE valet argumentum aduerſariorum, poſſe vnum ſatisfacere pro pœna temporali alterius.

RESPONDETVR, id poſſe ex opere operantis; at ſatisfactio Sacramentalis eſt opus operatum, ipſiuſque Sacramenti pars, atque adeò à ſumente Sacramentum conficienda, non enim Sacramenta pro aliis ſumuntur.

47 QVÆRES: an poſſit quis iniunctæ ſibi pœnitentiæ ſatisfacere per ſuſceptionem Indulgentiæ. Affirmant Lugo *diſp.* 27. *ſect.* 2.

ALII verò abſolutè negant. Ità Auerſa *quæſt.* 13. *ſect.* 9.

MEDIA via incedunt Sanchez, Sylvius, Caſpenſis, Bonacina, Angelus, Coninch. quibus annuit Maſtrius *num.* 627. poſſe pro pœnitentia iniuncta ad vindictam præteritæ culpæ, non verò iniunctam ad medicinam. Itaque, ſi luxurioſo imponatur ieiunium ad carnem frænandam, non licet ſupplere Indulgentiis. Subſcribit Maſtrius *loco citato*, Poncius *diſp.* 46. *quæſt.* 15. *num.* 185. Faber *diſp.* 35. *cap.* 11. *num.* 246. Baſſæus *num.* 13. Suarez *diſp.* 50. *ſect.* 2. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 29. Nauar. *de Indul. n.* 31. Regin. *lib.* 7. *num.* 170.

48 MIHI videtur dicendum nullo pacto id licere; nàm & pœnitentiæ imponuntur ad ſatisfactionem aliquam Diuinæ iuſtitiæ dandam, quam debet exequi Reus; non enim rectum eſt, vt ſi aliquis reus iuſtè triremibus damnetur, illicò ei indulgeatur, ſic enim non compleretur iudicium.

QVÆRVNT, quod peccatum ſit differre pœnitentiæ executionem.

49 THOMAS à Ieſu *in tribunali conſcientiæ, tract.* 3. *cap.* 2. *dub.* 9. dicit, dilationem communiter eſſe ſolùm veniale, factam ſine cauſa.

ANTONIVS Fernandez *in Inſtruct. Confeſſ. p.p. docum.* 4. & 7. ait teneri adimplere, ſaltem infra annum, ſi Confeſſarius non determinet. Ità colligitur ex *cap. Omnis vtriuſque.* Vide Lugum *num.* 89. An verò oblitus pœnitentiæ grauis, teneatur iterum confiteri, dixi *ſect.* 3. *quæſt.* 8.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Pœnitens poſſit iniunctam ſibi Pœnitentiam mutare.

D. Bonau. diſt. 20. part. 2. q. 1.
D. Thom. ſupplem. q. 14. art. 2.

50 PRIMA opinio eſt Laurentij Portell. *in addit. ad dubia regularia, verb.* Pœnitentiæ Sacramentalis, *num.* 6. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 79. eamque probabilem cenſet Diana, *part.* 1. *tract.* 1. *Miſcell. reſol.* 53. & *tract.* 4. *reſol.* 53. Cœleſtinus *comp. Theol. moral. tract.* 1. *cap.* 24. ait id licere.

VERA tamen ſententia eſt, id neque licitè, neque validè fieri poſſe. Ita D. Bonauent *in* 4. *diſt.* 20. *p.* 2. *quæſt.* 1. quem ſequuntur communiter alij apud Reginaldum *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 85. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 20. Coninch. *diſput.* 10. *dub.* 12. Card. de Lugo *diſp.* 25. *ſect.* 6. Caſpenſ. *diſp.* 8. *ſect.* 6. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 18. *n.* 13. Turrian. *ſelect. p.* 2. *d.* 1. *dub.* 62. Maſtrius *diſp.* 5. *n.* 614. qui adducit præter allatos Amicum, Auerſam, Sanchez, Brancatum, & alios. Sic & Baſſæus *verb. Satisf. n.* 10.

RATIO eſt, quia pœnitentia eſt pars Sacramenti, 51
& mulcta iudicij operans gratiam ex opere operato: ergo nequit ab alio imponi, quàm ab eo, qui eſt in hoc foro Iudex; neque poterit inferior diſpenſare in ſententia data à Iudice, virtute clauium.

CONFIRMATVR. Si liceret permutare præceptum confeſſarij, liceret etiam permutare præcepta Eccleſiæ, & ità pro ieiunio poſſemus ſubrogare eleemoſynam, &c. vel cilicium; pro Miſſa communionem, cùm ſint etiam meliora.

QVÆSTIO VII.

An alius Confeſſarius poſſit pœnitentiam mutare.

NEGARVNT omninò multi apud Maſtrium *d.* 5. 52
n. 616. ſed aliqui ex eis non rectè allegantur.

VERA ſententia eſt, id poſſe; etiamſi ab alio iniuncta. Ità docet Eccleſiæ praxis: Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 10. Filliuc. *tract.* 8. *cap.* 2. *quæſt.* 7. Regin. *lib.* 7. *num.* 88. Laym. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. Sylv. *ſuppl. quæſt.* 18. *art.* 3. *quæſito* 4. Ea verò commutatio debet fieri in Confeſſione, vt monent cum D. Bonau. Vaſquez *quæſt.* 94. *art.* 2. *d.* 3. Coninch. *diſput.* 10. *d.* 12. Fagundez *lib.* 9. *cap.* 4.

ALIQVI verò non exigunt exactam confeſſionem ad hunc finem. Ità Nauar. *cap.* 26. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 14. *punct.* 4. Diana *part.* 2. *tract.* 1. *miſc. reſ.* 52. & *p.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 53. & 137. ac *part.* 5. *tract.* 8. *reſ.* 37. & *tract.* 14. *reſ.* 73. & *part.* 6 *tract.* 6. *reſ.* 46. vbi plurimos habes Doctores.

ATTAMEN S. Doctor ad exactum iudicium mo- 53
net exigi confeſſionem exactam: Eum ſequuntur plurimi apud Dianam *lib.* 1. *cit.* & alij apud Maſtrium *n.* 620. Apud hos videbis multos dicentes, ſufficere etiam extra confeſſionem, maximè ſi ſit ſuperior. Vide quæ dixi *ſect.* 3. *quæſt.* 8. è S. Doctore.

MVLTI verò dicunt, poſſe inferiorem mutare pœnitentiam datam à ſuperiore, etiam pro reſeruatis. Sic Bonac. *diſp.* 5. *q.* 5. *punct.* 3. Sylvius 1. *quæſt.* 4. Vaſq. *quæſt.* 94. *art.* 1. *d.* 3. Diana *part.* 2. *tractat.* 1. *miſc. reſolut.* 53. ſi adſit cauſa: Id tamen negant Suarez *ſect.* 10. *num.* 14. Filliuc. *quæſt.* 7. Regin. *num.* 91. Sà *num.* 5. Rodr. *p.p. cap.* 56. *num.* 8. Baſſæus *num.* 8.

ASSERO cum D. Bonauentura primò, poſſe fieri 54
hanc pœnitentiæ mutationem.

PROBATVR à S. Doctore, quia ſunt coniudices in ea cauſa, & ſicuti poteſt reus iterum confiteri, ità recipere aliam pœnitentiã, iudicio poſterioris iudicis.

ASSERO ſecundò, neceſſarium ad id eſſe, vt repetantur peccata.

RATIO S. Bonauenturæ eſt, quia hoc Sacramentum eſt iudicium, non poteſt autem iudicari inauditâ causâ, vt arguit S. Doctor *diſt.* 17. *part.* 1. *quæſt.* 4. & cum Caſpenſi *diſp.* 8. *ſect.* 6. Maſtrius *num.* 621.

IDEM arbitror, etiamſi pœnitentia ſit præſeruatiua, & confeſſor ſecundus videat aliam opportuniorem, vt docent Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 5. *p.* 3. Diana *part.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 137.

Ex dictis collige, multo magis poſſe Confeſſa- 55
rium iniunctam à ſe pœnitentiam mutare. Id tamen debet fieri, dum adhuc recordatur peccatorum,

vt

Digitized by Google

vt notat D.Bonauent. *loco citato*, & cum eo Vaſquez, Lugo, & Maſtrius, *num.* 622.

Itaqve non debemus alligare confeſſarium, vt hoc poſſit fieri ſolùm tranſacto vno die, vt vult Coninchius, vel poſt triduum, cum Diana, vel ad hebdomadam, cum Henriquez.

Debet tamen id fieri in confeſſione, eſt enim actio Sacramentalis.

56 Vrget tamen Brancatus *diſp.*22.*art.*10.*n.*233. ſi fiat hæc mutatio poſt multum tempus, neceſſario iterandam confeſſionem, etiamſi confeſſarius peccatorum recordetur. Ratio eſt, quia illa noua impoſitio eſt pars Sacramenti; at prius Sacramentum iam abiit, ſecundùm alias partes.

Enim verò actus ille eſt modificatio tantùm, & executio prioris Sacramenti, & iudicij, æquiualenti mulctâ. Quare ſicut pœnitentia iam iniuncta, poſt multum tempus impleta, connectitur illi primo Sacramento; Ita & hæc.

57 Qværes: an Confeſſarius poſſit iniungere pœnitentiam omninò liberè faciendam.

Affirmant Henriquez, Fagundez, Suarez, Peſantius, Auerſa, Diana, Bonacina, & alij apud Maſtrium *num.*631.

Negant Vaſquez, Turrianus, Lugo, Caſpenſ. Coninch. Nungus, & alij: Et eſt S. Bonauent. *in Confeſſionali, cap.*3. quod probat authoritate Pontificum, & Conciliorum.

Ratio eſt, quia pœna in iudicio imponenda reo conuicto, eſt neceſſaria, neque in libertate Rei relinquitur, ſed vi coërcitiuâ imponitur. Ita dixerunt etiam Maſtrius *loc. cit.* Caſpenſ. *diſp.*8.*ſect.*4. *n.*31. & deducitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.*8. vbi docet, debere Sacerdotes iniungere ſalutares, & conuenientes pœnitentias; quæ verba præceptum ſonant; non tantùm conſilium.

58 Posset tamen id fieri, quando pœnitentes nimis ſcrupuloſi, magna difficultate, pleraſque pœnitentias adimplere valent abſque graui anxietate, vt admonet Auerſa *quæſt.*13. *ſect.*7. Ratio eſt, vt ait Bonacina *diſput.*5. *quæſt.* 5. *ſect.*3. quia pœnitentiæ imponuntur ad medicinam, quæ debet eſſe apta morali capacitate. Miratur hîc Maſtrius, hos concedere libertatem confeſſario dandi pœnitentiam liberè per modum conſilij, & poſtea velle cogere ſub præcepto pœnitentem ad eam implendam, vt diximus *quæſt.*4. Sed ne miretur; hi enim ſunt caſus per accidens neceſſitatis aduenientis, in qua ſæpè licet etiam nullam iniungere ſatisfactionem, vt in morte, vt notat S.Doctor *in Confeſſionali, cap.*3.

QVÆSTIO VII.

An poſſit Sacerdos abſoluere ſuum complicem.

59 In quibuſdam locis, hoc eſt caſibus reſeruatis adnotatum, vt Mediolani in Concilio Prouinciali VII. *tit. de ſacram. Pœnit.* & Synod. Diœceſ. XI. quatenus aufertur poteſtas complici ad abſoluendum complicem. Imò Confeſſarius audiens, vel abſoluens ſocium criminis, cadit in excommunicationem Epiſcopo reſeruatam. Quare non cenſetur habere iuriſdictionem, atque adeò non eſſe deputatus. Itaque nec in Iubilæo poteſt abſoluere complicem. Prohibentur verò abſoluere complicem, non modò in carnalibus, ſed etiam in cæteris. Vide Bonacinam *de ſacram.d.*5.*q.*7.*punct.*5. Ideò reſeruatum eſt etiam in Brixienſi Diœceſi, vt habes in *Sylloge*.

D. Bonaventvra *in* 4. *diſt.*19. *dub.*3. *litter.* 60
aſſerit, poſſe quidem ſocium criminis abſoluere; ſecuriùs tamen eſſe ad alium remittere, quia non videtur ſatis diſpoſitus, dum non vult erubeſcentiam crimini debitam pati, ſed potius ei confiteri, à quo accipiat fomentum criminis, quæ eſt ratio negantium, poſſe id fieri.

Si verò peccatum ſit ſolum ex parte confeſſarij, puta ſollicitantis, ait dare cauſam adeundi ſuperiorem, vel confitendi in communi loco. Ità *diſt.*17. *part.*3. *art.* 1. *quæſt.* 3. *ad* 2.

Fatetvr igitur S. Doctor; ſecluſo periculo 61
noui conſenſus carnalis, aut defectus diſpoſitionis, poſſe concubinam confiteri Sacerdoti complici. Poteſt enim non rarò expedire, ſiue ne fœmina illa apud alium infamata in præceps ruat; ſiue, vt melius, & exactius confiteatur, quæ ex verecundia nimiâ tacendi diſcrimen ſubiret, ſiue vt complex, pœnitentiâ fœminæ motus, & reſipiſcat, & ſuæ, ac concubinæ animabus, quas intimè nouit ſaucias, & quarum infirmitatem agnoſcit, validè medeatur.

Nec obiiciant *caput* Non debet Epiſcopus 30. 62
quæſt. 1. Nam ibi ſolùm præcipitur confeſſario, ne fœminæ commiſceatur, cuius confeſſionem audierat; non è conuerſo, vt non audiat confeſſionem eius, quam carnaliter cognouerat. Ità Sancius *in ſelect. diſputat.* 11. *num.* 16. Diana *part.* 5. *tract.* 14. *reſol.* 110. Suarez *de Pœnit. diſp.* 27. *ſect.* 4. *num.* 19. Fillincius *tract.* 7. *num.* 19. Baſſæus *verb. Concubinarius* in fine, & alij apud iſtos, contra Fagundez *præc.* 2. *Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 35. dicentem, eſſe mortale, ſi Confeſſarius auſcultet Confeſſionem fœminæ, cui aliquando commixtus eſt. Sed hic author non benè percepit textum prædictum, qui & 63
à Bonifacio VIII. eſt reuocatus, vt teſtatur Sancius, & Hugolinus *de offic. & poteſt. Epiſcopi, punct.* 1. *cap.* 15. §.8. *num.* 11.

SECTIO XI.

De Præcepto Confeſſionis.

Paterna adeò Deus prouidentiâ humanam proſequitur imbecillitatem, vt ſalutis media non ſolùm proponat, & offerat, ſed inſuper præcipiat: Eccleſia etiam, cuius eſt ſponſi ſui veſtigia percurrere, obtuſam hominum mentem præceptis ſuis, cenſuriſque, ad ſuperna mandata capaſcenda exacuit, & eleuat ne Diuinorum, quippe à ſenſibus magis diſtantium, immemor homo ad ſenſibilia totus torpeſcat. Vtrumque igitur hoc præceptum Dei, & Eccleſiæ hîc curſim explicabo.

QVÆSTIO I.

An Confeſſio ſit neceſſaria ex præcepto Diuino.

Satis oſtendi in hac diſputatione, *quæſt.*4.& 5. 1
Et *diſp.*25. dari hoc præceptum Diuinum poſi-

tiuum, vbi oſtendi, malè à Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 1. Card. Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 1. & aliis, adduci in oppoſitum Seraphicum.

Vidimvs etiam, hoc præceptum ligare ſolùm baptizatos habentes materiam confeſſionis, nempè lethalem culpam. Ratio omnibus nota, & alibi tacta eſt, cum Baptiſmus ſit Sacramentorum ianua, quam qui non ingreditur, cætera Sacramenta nequit attingere; prætereà ſola lethalis culpa poſt baptiſmum patrata, cum gratia refugit conſiſtere, non autem venialis.

QVÆSTIO II.

Quo tempore obliget hoc præceptum.

D. Bonau. d. 17. part. 2. art. 2. quæ. 1. 2.
D. Thom ſuppl. 3. p. q. 6. art. 5.

1 Prima opinio eſt, ad confeſſionem teneri ſtatim ac peccauerit lethaliter. Ita Guilliel. Pariſ. *lib. de ſacram. t. t. de pœnit.* Refertur Rainer. *p p. ſum. verb. conf.* 1. *num.* 3. Alenſ. 4 *part. quæſt.* 77. *memb.* 4. *art.* 2. Allegatur à Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 3. à Vaſquez *q.* 90. *art.* 3. & à Card. Lugo *diſput.* 15. *ſect* 3. Seraphicus *diſt.* 17. *art.* 4. *quæſt.* 2. Referuntur à Couar. *in cap.* Alma Mater, *p.* 1. §. 1. multi Canoniſtæ.

Secvnda ſententia id negat: Sic communiter ſentiunt Theologi apud allegatos, quos retuli *d.* 1. *quæſt* 38. *&* 39. vbi oſtendi, Seraphicum Doctorem
2 malè ab authoribus huius ſententiæ in aduerſum allegari; Nam *diſt.* 17. *p.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 2. poſtquam negauit id, quod ei adſcribunt aſſertum, ait: *De clericis verò iudicare non audeo; Concilium tamen ſanè credo, quod omnes qui cadunt per mortale, quàm citius poſſunt, confiteantur.* Ecce vel ipſis clericis ait, eſſe merum concilium, quàm primum poſſunt confiteri. Aretius verò Religioſos obligari ait. Itaque malè pro prima ſententia eum allegari, monent Faber, *diſp.* 28. *cap.* 1. Maſtrius *diſp.* 5. *quæſt.* 16. *num.* 464.

Hic autem notandum eſt, aliud eſſe, lapſum immediatè poſt patratam culpam, teneri ad illam confeſſione expiandam; ac Sacerdotem cum Conſcientia peccati mortalis ex neceſſitate celebrantem, quam primum teneri confeſſionem adire, vt præcipit Concilium Tridentinum, & præceptum declarat Alexander VII. in ſuo decreto ad propoſit. 38. vti & nos probauimus *prima* 2. *tract. de act. humanis, diſp.* 17. *quæſt.* 10. *ſect.* 36. Hic autem hoc poſtremum punctum non tangimus, quippe ibi ſatis diſcuſſum; ſed de priori tantum loquimur, in quo S. Bonauenturam ſenſiſſe ſolum per modum conſilij ex ipſius verbis abundè ibi oſtendimus, vti etiam hic paulo fuſius probabimus.

Assero igitur cum ſecunda ſententia, non teneri quemlibet quam primùm ac peccat, confiteri.

3 Probatvr primò à D. Bonauentura ratione, qua vtuntur Card. Lugo *num.* 36. Suarez *n.* 2. nam præceptum affirmatiuum non obligat ad ſemper, ſed ſtatuto tempore. Cùm autem Eccleſia determinauerit ſemel in anno, *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, tametſi ſupponat infra annum plurimos mortaliter cadere; non eſt, cur dicant aliqui, ſtatim ſemper obligari. Confirmatur ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. vbi ait, Eccleſiam non inſtituiſſe præceptum Confeſſionis, quod erat iure Diuino; ſed tantùm determinaſſe tempus. Profectò enim non potuiſſet Eccleſia hoc præceptum modificare, ſi iure Diuino tenerentur fideles ſtatim ac lapſi ſunt, vt rectè aduertit Caſpenſ. noſter *diſp* 4. *ſect.* 2. *num.* 11.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia ſingulis 4
inſtantibus differendo peccaret.

Certvm eſt autem, vt ait S. Bonauentura, obligari tempore mortis. Id aſſerunt reliqui, vt refert Card. Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 3. Eadem verò eſt ratio, ſi extra periculum mortis exiſtens præuideat, ſe non habiturum alium confeſſarium, eſt enim eadem ratione, quidquid alij dicant, quos non reſpuit Ioan. de Cruz *direct. p.* 2. *de pœnit. quæſt.* 3 *d.* 3. Fagund. *in* 2. *præcepto Eccl. lib.* 1. *cap.* 1. vbi cum aliis aſſerit, non ſolùm articulum mortis, ſed etiam periculum includit.

Occvrrit verò obligatio medicis admonen- 5
di infirmos periculo expoſitos, vt confiteantur, quæ habetur *cap.* Cum infirmitas, *de Pœnit.* Additur Bulla Pij V. *anno* 1566. quæ incipit: *Super gregem*, præcipiens, ne Medicus inuiſat ægrum vltra tertiam vicem, niſi de eius confeſſione conſtet Medico per fidem confeſſarij, & addit, vt ante Lauream Doctoratus, petatur à Medicis iuramentum ſeruandi hanc conſtitutionem. De hac Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 3. *n.* 4. Sanchez *in Decal. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 10 Nungus *in addit. ad* 3. *part. tractat.* 2. *quæſt.* 6. *art.* 5. *diffic.* 2. Scortia *in Bulla Pontiſ. epitome* 89. *Theor.* 215. Graff. Sylveſt. & alij, apud Dianam *tom.* 2. *tract.* 4. *reſ.* 93. Card. de Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 3. qui dicunt, eam obligationem non procedere in morbo non periculoſo, vel qui non timeatur, ne fiat periculoſus. Quod ſi æger non confiteatur, non ideò deſerendum aiunt, ſi medici abſentia graue ei poſſit afferre nocumentum. At in Prouincia Mediolanenſi eſt reſeruatum ex Concil. VII. Prou. niſi aliter Epiſcopo videatur.

Eodem præcepto confitendi tenentur intrantes 6
bellum, mare procelloſum, terras latronum, & primò parturientes.

Dvbitant: an teneatur ille, qui dubitat, ſe obliturum peccatorum, ſi differat confiteri.

Asservnt Ioan. Medina *C. de pœnit. tract.* 2. *quæſt.* 14. §. 2. Nungus, apud Dianam, *tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 155. Henriq. *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 3.

Oppositvm tamen communiter ſentiunt Theo- 7
logi apud Card. *diſp.* 15. *ſect.* 3. & Caſpenſ. *diſp.* 4. *ſect.* 2. eſſet enim exponere variis ſcrupulis. Neque D. Bonauentura de hoc aliquid dixit in referendis caſibus, quibus teneremur confiteri, quod indicat. S. Doctorem eſſe huius ſententiæ negantis.

Difficvltas ingens eſt; an teneamur confeſſioni, ſi videamus, eſſe aliter periculum reincidendi in noua peccata, quæ abſque hoc medio non vitabuntur.

Asservnt Soto 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 1. Suarez *diſp.* 8
35. *ſect.* 3. *num.* 10. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 6. *ſect.* 2. *num.* 29. Filliuc. *tract.* 7. *num.* 39. Caſpenſ. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *num.* 13. Nauar. *ſum. cap.* 2.

Hanc doctrinam, circa alia media per accidens neceſſaria, tradunt communiter Theologi, Valentia 2. 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 5. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 7. *quæſt.* 6. Petrus Ledeſm. 2. *tom. tract.* 1. *cap.* 8. Sanchez *in Decal. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. & *cap.* 3. *n.* 9. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 17. & *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 69. *ſect.* 3. §. *Dico quarto.* Videtur D. Bonauenturæ *in reſp. ad argumentum vltim.* & *in corpore*, dum ob periculum iniungit obligationem Confeſſionis, & hoc ex inſtitutione Sacramenti.

Oppositvm tamen communiter ſentiunt Theologi apud Card. Lugum *ſect.* 4. *num.* 46.

Assero

Digitized by Google

9 Assero, probabilius eſſe teneri confiteri ob cauſam dictam.

Probatvr argumento S. Bonauenturæ; nam hoc Sacramentum inſtitutum eſt in remedium actualis peccati, id eſt, mortalis: Ergo ſi videns, eo te multa poſſe euitare, teneberis illud remedium adhibere: Hoc vidit Caietanus *ſumma, verb. Confeſſio,* Petrus Soto *de inſtit. Sacerdot. ſect.* 5. Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 3. *num.* 10. vbi ait, ex charitate Diuina videri tunc impoſitum hoc præceptum. Imò ipſam legem pœnitentiæ: Hoc verò argumentum fatetur difficile.

10 Respondet tamen primò, eſſe verum de periculo talis peccati, non de periculo in communi. Reſpondet ſecundò, moraliter non dari talem neceſſitatem. Quam doctrinam amplexi ſunt Filliuc. *loco citato, num.* 40. Fagundez *in* 2. *Eccl. præcepto, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 16.

At moderni multi agnoſcunt tale periculum, experientia facta in pœnitentibus, ideò neceſſitatem inferunt, per accidens confitendi extra tempus à Concilio Lateranenſi ſtatutum. Hanc experientiam fruſtra negat Cardin. Lugo *num.* 53.

Frivola eſt etiam illa diſtinctio Suarez de peccato mortali in communi, & in particulari, quia ita tenemur vitare multa peccata mortalia, ſicuti quodlibet, vt rectè admonet Card. Lugo *num.* 45. & vtrobique charitas vrget.

11 Obicies, Eccleſiam ſcientem tot peccata committi ex dilatione confeſſionis, non præcepiſſe confeſſionem, niſi ſemel in anno.

Respondet S. Doctor *ad vlt.* ex præcepto Eccleſiæ non benè argui per ſe; nam cùm hoc Sacramentum ſit inſtitutum, vt medium neceſſarium ad ſalutem, ſaltem in voto, ſi non poteſt haberi de facto, non derogat obligationi per ſe diuinæ, alioqui neque in periculo mortis teneretur, ſi iam ſemel confeſſus fuiſſet illo anno.

12

QVÆSTIO III

An detur præceptum Eccleſiaſticum confitendi.

D.Bonau. d. 17. p. 1. quæſt. 1.
D.Thom. ſuppl. q. 6. artic 2.

13 Extat præceptum Eccleſiæ in Concilio Later. cap. *Omnis vtriuſque*, præcipiens annuam confeſſionem. De hoc ideò immeritò dubitat Durandus *diſt.* 17. *quæſt.* 8. & 14. Idem confirmat Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 14. *can.* 8.

Aliqvi verò dubitant, an confeſſio præcipiatur per ſe, an ratione communionis.

Assero, imponi per ſe. Eſt communior Doctorum ſententia 4. *diſt.* 17. vbi D.Bonau. *loco citato,* Palud. *quæſt.* 7. Gabr. *quæſt.* 1. *art.* 1. & cæteri apud Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 1.

14 Probatvr à D.Bonau. *cap. Omnis vtriuſque,* vbi habetur: *Omnes fideles confiteantur.* Et ità explicat Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *can.* 8. Et S.Doctor, qui *diſt. eadem, part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 2 addit, optimum tempus eſſe Quadrageſimæ. Idem ait Concilium Tridentinum, *loco cit.*

Regvla autem eſt apud omnes, habentem conſcientiam peccati mortalis baptizatum, hoc præcepto teneri. Ità S.Doctor, quem reliqui ſequuntur apud Suarez.

Qvæstio autem eſt: an ſi habeas ſola venialia, tenearis.

Prima opinio communis Theologorum eſt negatiua. Ità referuntur à Suarez *diſput.* 36. *ſect.* 2. & 15
Card. Lugo *diſp.* 25. *ſect.* 6. §. 4. & à Fagundez *in* 2. *præcept. Eccl. lib.* 2. *cap.* 2. Ful. *opuſc.* 1.

Opposita tamen ſententia eſt D.Bonauenturæ *hîc,* Alenſis 4. *part. quæſt.* 77. *mem.* 1 *art.* 1. & *mem.* 2. *art.* 3. Richard. *art.* 2. *quæſt.* 4. *ad* 1. inſinuat D.Th. *quæſt.* 3. *art.* 1. Caietan. *tom.* 1. *opuſculorum, tract.* 1. Vanocius *in cap. Omnis vtriuſque ſexus.*

Fvndamentvm S.Bonauenturæ eſt, quia *cap. Omnis vtriuſque ſexus,* ſimpliciter, & abſolutè præcipit vſum Confeſſionis ſemel in anno. 16

Secvnda ratio D.Bonauentuæ eſt finis Eccleſiæ, vt oues diſcernat in re, quæ maximè ab hæreticis exploditur, & vituperatur. Fatetur ideò Suarez harum opinionum differentiam non multum referre, quia ſaltem tenentur ſe præſentare Parocho, & dicere, ſe non habere mortale, vt Euchariſtiam recipiat: ità etiam Agudius *de Confeſſ. cap.* 5. *p.* 1. licèt pro oppoſita ſtet ſententia: Hanc rationem mutilat Fagundez.

Obicies Concilium Trident. *loco citat.* quod ait, Lateranenſe Concilium ſolùm determinaſſe tempus Confeſſionis, non autem dediſſe nouum præceptum, cùm extaret iure Diuino: at hoc ſolùm præcipit confeſſionem lethalium: Ergo. 17

Respondetvr ex S.Bonauentura, Concil. Lateran. non inſtituiſſe hoc præceptum, ſed hoc latum eſſe à Chriſto Apoſtolis, & ab eis nobis, quoad neceſſitatem medij; potuiſſe tamen Eccleſiam pro eo tempore, ob ſanctum finem, imponere talem venialium Confeſſionem.

Hoc verò præcepto omnes baptizati, etiam hæretici, ligantur, vt notat Card. Lugo *ſect.* 7. *n.* 144. In dubio verò; an ſit materia lethalis, teneri fatentur. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 3. & alij apud Fagundez *n.* 9. 18

Miror autem, nonnullos apud Fagundez *lib.* 1. *de* 2. *Eccl. præcepto, cap.* 4. *num.* 10. eximere meretrices à pœnis excommunicationis, &c.

Certe includuntur, vt notat Fagundez, Card. Lugo *n.* 148. & Vaſquez *quæſt.* 92. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 8.

Pveros etiam, culpæ licèt mortalis conſcios, aliqui eximunt, ſed fruſtra, vt docent Theologi ferè omnes, quos afferunt, & ſequuntur Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 2. Card. Lugo *num.* 140. Agudius *loco ſuprà citato.* 19

Non tamen arbitror, eos ante duodecimum annum incurrere cenſuras. Vide Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 6. Agudium citatum, qui poſitiuè id aſſerit.

Dvbitatvr verò: an obliget pro determinata anni parte.

Prima opinio eſt obligare in Quadrageſima. Ità Peſantius, Soto *lect.* 5. *de Confeſſ.* cui fauet Sixtus IV. Extrauag. *Vices, de Trenga.* Fauet etiam conſuetudo, vt notat Concilium Tridentin. *cap.* 5. Ità Suarez *diſp.* 36 *ſect.* 3. Medin. *C. de Conf. quæſt.* 14. Megala *p. p. lib.* 5. *cap.* 3. Bellarm. *de pœn. lib.* 3. 14. & 13. Polaneus *in direct.* Carbo *de præc. Eccl. cap.* 8. Matth. Galenus *in hoc præc.* Theophil. *Parochialis, part.* 3. *art.* 8. Adde multa Concilia Prouincialia, apud Baſſæum *verb. Confeſſ.* 1. *n.* 9. conſuetudinem firmantia. 20

Secvnda ſententia eſt, obligare ſolùm ſemel in anno. Ità D.Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *q.* 1. & hanc eſſe Recentiorum communem, ait Suar. *loco cit.* Vaſq. *quæſt.* 90. *art.* 3. *d.* 1. Sylv. *quæſt.* 6. *art.* 5. *quæſito.* 3. Diana *p.* 4. *t.* 4. *reſol.* 206. Agudius *dub.* 1. 21

Qvomodo autem annus ſit computandus, mul-

Digitized by Google

tos ſenſus referunt Suarez, *num.* 5. Lugo *num.* 154. Baſſæus *num.* 9.

22 Planvs ſenſus eſt, computari annum à prima Ianuarij, ad vltimam Decembris. Ità Vaſquez *q.* 90. *art.* 3. *d.* 1. Nungus *addit. quæſt.* 6. *art.* 5. *diffic.* 4. & alij, quos ſequitur Diana *tom.* 1. *tractat.* 3. *Miſcell. reſol.* 54. & *tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 81.

Probatvr à S. Doctore ex illo: *Semel in anno,* quod niſi vim inferas, ità ſonat, vt notat Card. Lugo cum S. Bonau. *in fundamentis, part.* 3. *art.* 2.

Enim verò Fulienſ. ait, tutiùs à Paſchate ad Paſcha annum calculari: Sic eſt conſuetudo, vt dixi.

23 Consvetvdinem autem explicat S. Doct. *loco cit. part.* 2. ratione Euchariſtiæ, quam debet præcedere Confeſſio, vt plurimum in mundanis; non tamen præceptum præciſum Confeſſionis hoc iubet. Ità etiam Card. *n.* 158. Addit Fulienſ. eum, qui integro anno Confeſſionem omiſit, teneri ad eam ſequentis initio; multi tamen id negant.

Qværes primò: an, qui confitetur mortalia, & vnum obliuiſcitur, teneatur confiteri eo anno illud oblitum.

Commvnis ſententia negat apud Card. Lugo *n.* 165. & Dianam *tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 124.

Si verò ſcienter, ex iuſta cauſa, vnum tacuit, dicunt talem teneri: Ità Soto *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 5. Corduba *in ſumma, caſu primo* initio.

24 Oppositvm tamen cenſet Card. Lugo *n.* 167. qui addit *num.* 174. quod ſi habeat peccatum mortale, & oblitus, confiteatur ſola venialia, teneri eo anno illud confiteri.

Qværes: an tenearis aliquando anticipare annuam confeſſionem.

Respondetvr cum D. Bonauentura *diſt.* 15. *part.* 2. *artic.* 2. *quæſt.* 2. & aliis *eadem diſt.* relatis à Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 5. teneri; ſi videat, eo anno ex penuria Sacerdotum, vel longa nauigatione, non eſſe habendam copiam Sacerdotis: Eſt communis ſententia apud Baſſæum *n.* 10. Dian. *part.* 3. *tract.* 14. *reſol.* 69. Bonac. *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 4.

25 Mvltas hic adducunt quæſtiones. Prima eſt, an adimplendum præceptum teneatur homo confiteri per Interpretem. Sed de hoc dictum eſt aliquid *ſect.* 3. *quæſt.* 2. Addo, ad implendum præceptum Eccleſiaſticum, probabile eſſe non teneri. Ità Sylveſt. *verb. Confeſſ. num.* 15. qui refert Archidiaconum, & alios, quod probabile cenſet Suarez *diſp.* 36 *ſect.* 6. vbi excipit articulum mortis.

An verò teneatur ſcripto confiteri, ſi ſit mutus, vel confeſſor ſurdus.

26 Respondet, teneri cum Sylveſtro, *quæſt. citata*, qui alios refert, præſertim D. Thom. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 4. *quæſtiuncula* 3. Non tamen publicè, vt docet D. Bonauent. *diſt.* 17. *part.* 3. *quæſt.* 3.

Qværes vltimò, quæ pœna imponatur ab Eccleſia tranſgreſſori.

Respondetvr cum S. Bonauent. *locis adductis,* imponi Excommunicationem, & priuationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ; hæc verò pœna incurritur ſeorſim ob omiſſionem confeſſionis, vt notat Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 8.

Qværes adhuc: an Confeſſione voluntariè inualida ſatisfiat præcepto Eccleſiæ. 27

Respondetvr, non impleri; ſic definitum eſt ab Alexandro VII. 24. *Febr.* 1665. & à nobis probatum tractatu de actibus humanis *diſp.* 17. *q.* 10. iuxta tenorem ipſius Decreti.

Qvare corripiendi ſunt id aſſerentes, apud Dianam *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 120. Fagund. *præc.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. ſanè Eccleſia præcipit Confeſſionem, quam Chriſtus inſtituit, & ſolùm deſignat tempus: at Chriſtus inſtituit Sacramentum eſſentialiter completum ad iuſtificationem; non autem falſum, aut informe, vt ſic; vt arguit S. Doctor *infrà citat.*

Hinc erue primò, nihil valere id, quod opponunt aduerſi; Eccleſiam non poſſe præcipere interna; Eccleſia enim iniungit ius diuinum Inſtitutoris. Adde, poſſe præcipere interna, quæ ad extrà complentur; tales ſunt partes Pœnitentiæ Sacramenti.

Hinc erue ſecundò, nec ſatisfieri præcepto confeſſione informi, tum quia incertum eſt: an detur tale Sacramentum validum. Tum quia non eſt ſic intentum à Chriſto, ſi datur. Contra plurimos apud Lugum *cit.* Fagundez *cap.* 3. Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 4. Baſſæum *num.* 11. vbi malè immiſcet Seraphicum 4. *diſt.* 17. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 3. vbi totus eſt in contrarium vrgens *in corpore*, ſuprà allatum argumentum. Solùm enim habet, non teneri nos confiteri eadem peccata, quando Confeſſio fuit valida, ſed informis, etiam ratione obliti, ſaltem ad iuſtificationem. 28

Addit Fulienſis *opuſc.* 1. *cap.* 2. *art.* 2. non ſatisfieri, etſi defectus è Sacerdote ſit, non tamen Eccleſiæ pœnas incurrere.

Tandem aduerte, non ſatisfieri præcepto annuæ Confeſſionis, ſi confiteatur ſæcularis regulari reprobato, etiamſi iniuſtè, ab Epiſcopo, vt declarat Alexand. VII. *in Decreto*, 24. *Febr.* 1665. vt Luculenter à nobis oſtenſum eſt, *tom.* 4. *diſp.* 17. *iam cit.* 29

Svbiivngit P. Ludouicus Maria Agudius, *de ſacram. Pœnit. cap.* 5. *punct.* 1. eum qui hoc tempore annuæ Confeſſionis aliquod peccatum taceret, dupliciter peccare; vno modo indignè Sacramentum tractando, & eſt peccatum commiſſionis, altero modo præceptum prætermittendo, & eſt omiſſionis. Verum qui vrgente hoc præcepto illud tantum omitteret, non confitendo; vnum etiam tantùm peccatum committeret: nam licèt ius diuinum, & Eccleſiaſticum Confeſſionem in hoc caſu præcipiant, cum tamen vnum ſit vtriuſque motiuum, vnum erit vtrumque violando delictum. 30

TRACTA

Digitized by Google

TRACTATVS
DE
SACRAMENTO
EXTREMÆ-VNCTIONIS.

PROOEMIVM.

NON minus abdita Myſteria, quàm aperta remedia omni tempore exhibebat Vnctio, cuius excellentia in eo vel vnicè lucet, quod inde Chriſtum denominari non dedignatus ſit; qui cùm ſit Sacramentorum Author, non incongruè Vnctionem, toties in antiqua lege reïterari ſolitam, in Teſtamento Gratiæ ſæpius efficaciori virtute adhiberi curauerit: vnde non ſola Vnctio Extrema, de qua hic diſputatur, Sacramenti vim, & nomen nanciſcitur, ſed & ea, quæ in confirmatione vſitatur, licèt multas, nec modicas vtraque Vnctio habeat differentias, vt infrà diſcutietur; Baptiſmo etiam Vnctio applicatur, ſed congruitatis, & conſuetudinis, non verò neceſſitatis causâ: In harum autem trium Vnctionum figuram ter vnctus eſt Dauid, vt eximiè explicat, & applicat D. Bonauentura *Compendio Theologicæ veritatis, libro 6. cap.* 35. Primò enim vnctus eſt patema in domo, quo indicatur ipſum ad Regnum fuiſſe deſtinatum, quo etiam figuratur, Vnctionem baptiſmalem ad regnum Cœlorum deſtinare. Secundò vnctus eſt in Hebron ſuper ſolum Iudam, vt præliaretur aduerſus hoſtes, vnde ſecuta ſunt plura bella, & certamina; & hæc eſt Vnctio, qua confirmatur Athleta Chriſti, vt aduerſus aëreas poteſtates fortiter ſtet in acie, nec fidem ſibi patiatur expungi, ſicut nec Virtutes, fidei comites, expugnari. Tertiò denique vnctus eſt etiam in Hebron ſuper omnem Iſraël, & poſtea in pace regnauit, ac requieuit: Et hæc quidem verè ſuprema ſimul, & extrema eſt Vnctio, qua homo ſuper omnem Iſraël conſtitutus, ideſt, tota Dei viſione fruens, (Iſraël enim viſio interpretatur) in cohæredem Chriſti adſciſcitur, & in diuinæ Vnctionis conſortium quodammodo vocatur. Agam itaque hîc de hoc vltimo ſupernæ bonitatis pro hominum ſalute ſubſidio; & primò eius in Eccleſia exiſtentiam comprobabò; poſtea eius Materiam, Formam, Finem, Effectum, Subiectum, Miniſtrum, Ritum, & Præceptum, ſolita methodo demonſtrabo.

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE EXISTENTIA, ET ESSENTIA HVIVS SACRAMENTI.

CVM Sacramentum hoc in Eccleſia exiſtere alio medio inficiari non [illegible] Sectarij, quâm D. Iacobum è Canonicorum ſcriptorum Cathalogo [illegible] dendo, id vno omnes niſu attentare ſunt auſi; verùm cùm nefand[illegible] rum audaciam vniuerſus Patrum Senatus retuderit, vt infrà ind[illegible] ripuere ſibi veterum Doctorum interpretationem à modernis ſcho[illegible] incautè extortam, qua conantur oſtendere, non diuina, ſed humana authori[illegible] Sacramentum in Eccleſiam fuiſſe introductum, quo tandem eius fidem apud fideles labefactarent. Hunc in finem D. Bonauenturam, à nonnullis praue expoſi[illegible], eò libentius ſibi fauere obtendunt, quo ipſius fidei integritatem non modicè apud omnes ponderari cognoſcant. At quæ ſit S. huius Doctoris intemerata hac in parte do[illegible]na, dicam *quæſtione* 2.

QVÆSTIO I.

An ſit in ECCLESIA *hoc Sacramentum.*

D. Bonauentura, d[illegible] 23.
D. [illegible] ſupplem.
[illegible]

1 HÆRETICI [illegible] Sacramentum hoc [illegible] medio tollere [illegible]: [illegible] refert Bellarminus *de* [illegible] *Extremæ-Vnctione, tomo* 3.

ASSERO de fide, Vnctionem Extremam eſſe propriè Sacramentum.

PROBATVR à nonnullis primò ex illo *Marci* 6. vbi Chriſtus miſit diſcipulos, qui vngebant oleo multos ægrotos, & ſanabant.

2 SED non [illegible], quia tunc Apoſtoli nondum erant Sacerdotes, vt innuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. quia [illegible] conſtituit Sacerdotes [illegible] hæc [illegible] non [illegible] quem ſequuntur Ric[illegible], *in* [illegible] *cap.* 6. *Marci.* D[illegible]

[illegible]

PROBATVR [illegible] tate D. Iacobi *cap.* 5. quâ omnes [illegible] *Infirmatur quis in vobis? Inducat Pre*[illegible] *orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei ſaluabit infirmum: & alleuiabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* 3

RESPONDENT primò Lutherus [illegible] *Babylon.* Kemnitius *in Exam.* [illegible] epiſtolam non eſſe authenticam.

4 SED cum vt Canonicam [illegible] veteres, qui Cathalogum ſcripſere [illegible] Clemens, *canone vltim. Apoſtol.* [illegible] Gelaſius I. *in Concil.* [illegible] Concilium Laodicenum [illegible]. Carthag. [illegible] Flor. & Tridentin. *ſeſſ.* 4.

Ex Patribus, Origenes *homil.* [illegible] *in Sympſi.* Epiphan. *hæreſ.* 76. [illegible] *ad Paulinum* Auguſtin. [illegible] *de* [illegible] Ruffinus [illegible] Hieron. [illegible] 4. Damaſcenus [illegible] *Fide, cap.* [illegible] *hiſtor.* [illegible] quidem [illegible] fuiſſe [illegible] *in plurimis Eccleſijs publicè* [illegible] mus verò, quem citat [illegible] K[illegible] *de Scriptoribus Eccleſiaſticis,* [illegible] dubiæ fidei, ſed temporis progreſſu [illegible] thoritatem.

RESPONDENT ſecundò Lutherus, [illegible] licuiſſe Iacobo Sacramentum [illegible]

5 AT Iacobus [illegible] id à Chriſto & Spiritu Sancto [illegible] dum, [illegible] D. [illegible]

RESPON

Respondet tertiò Lutherus ibi, Vuicleph, Philippus, Brentius, Caluinus, loqui Iacobum de vnctione, qua vtebantur eo tempore ad curandos morbos corporales.

Contra primò, quia miniſtros aptos petit ſpirituales, etiam ad remiſſionem peccatorum.

Probatvr ſecundò ex traditione veteri. Innoc. I. *epiſt. ad Decentium*, *cap.*8. vbi id aſſerit. Eſt autem hic Pontifex teſtimoniis Sanctorum Chriſoſtomi, Hieroſolimi, & Auguſtini glorioſiſſimus.

6 Habemvs Concilium Nicænum ex Arabico Latinum, *can.* 69. Cabilon. 2. *can.* 48. Vuormat. *can.* 72. Meldenſe apud Bruch. *libro* 4. *can.* 75. Aquiſgran. II. Mogunt: ſub Rabano, *can.* 26. multos Patres lege in Bellarmino *cap.*4.& Valentia *diſp.*8.*quæſt.*1.*puncto* 1.

Rationem adducit S. Doctor, *ſexta parte Breuil. cap.* 11. qua vtitur Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. Nam cùm Dominus Ieſus, Saluator, & Chriſtus vnctus, vngere deberet ſuos athletas ad certamen

7 ſalutis, & inſtituiſſet Sacramentum Confirmationis in ingreſſu certaminis, & Sacramentum Ordinis, vt in progreſſum homines erudirentur, adiuuarentur Sacramentis Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, profectò non eſt credibile, omiſiſſe Sacramentum in egreſſu huius vitæ, quando ſumma eſt neceſſitas præſidij, vt docent Patres, præſertim Gregorius, *homil.*39. *in Euang.* & *lib.*24. *moral. cap.* 17. & 18. & alij; tunc enim & hoſtes fortius impugnant, qui modicum tempus habere ſe vident, & ipſe homo nunquam eſt ineptior ad reſiſtendum ob dolores, & ægritudinem. Si enim corpus, quod corrumpitur, aggrauet animam, etiam dum optimè valet, multò magis in extrema diſpoſitione ad corruptionem. Eadem vtuntur Suarez, Bellarminus, & Scotus apud Maſtrium, *diſp.*6.*quæſt.*1.*num.*6.

8 Ineptæ autem ſunt reſponſiones Kemnitij, ſufficere pro articulo mortis Verbum Dei, & Sacramenta Baptiſmi, & Euchariſtiæ; Etenim ſæpè tunc, nec Verbum Dei audire, nec Eucahriſtiam accipere, nec Baptiſmi reminiſci valent. Adde, opinione Kemnitij, ſufficere memoriam Baptiſmi ad ſemper iuſtificandum: ad quid ergo alia exigit media?

Obiicit primò Lutherus, ſi hoc eſſet Sacramentum, haberet ſemper ſuum effectum ſanandi, & ità iuſti nunquam morerentur.

Respondet Bellarminus, *capite* 6. ex D. Bonau. *diſp.*23.*quæſt.*1. *in corpore* & *ad* 1. & *loco citato Breuil.* curationem corporalem non eſſe effectum per ſe huius Sacramenti, ſed per accidens, ſi ſanìti expediat; effectum verò eſſe remiſſionem venialium. Vide hanc ſolutionem latius *quæſtione ſequenti.* Aliqua alia leuia obiiciunt, quæ vide in Bellarmino, *cap.*6.

9 Sanctos verò in extremis hoc Sacramentum magni feciſſe teſtantur Surius, præſertim *tomo.* 2. Alcuinus *libro de offic. Eccleſiæ*, *capite de cœna Domini*, Amalar. *libro* 1. *de Diuin. offic.* D. Bernardus *in vita Sancti Malachiæ* circa finem.

QVÆSTIO II.

An fuerit hoc Sacramentvm *immediatè à Chriſto inſtitutum.*

D. Bonau d.23. quæſt. 2.
D. Thom ſuppl. quæſt. 29. art.3.

Fvit olim opinio dicentium, hoc Sacramentum fuiſſe ab Apoſtolis, Spiritu Sancto dictante, inſtitutum. Ità ſentire dicitur Hugo de S. Vict. *lib.* 2. *de Sacram. pag.* 15. *cap.*2. Magiſter 4.*d.*23. Alenſis 4.*part. quæſt.*8.*memb.*1.*art.*1. Altiſiodor. *lib.*4. *ſumma, tractat.*7.*capite* 1. omnes adducant etiam Seraphicum; ſed quo iure mox videbimus. 10

Scire, oportet Sacrum Tridentinum Concilium definire, ſeptem Sacramenta nouæ legis eſſe à Chriſto inſtituta; non apponit tamen *immediatè*; ſatis enim fuit Patribus retundere Sectarios latrantes, aliqua ex his eſſe hominum inuenta. Iam verò ſupponit, ac proteſtatur *in corpore* S. Doctor, hoc Sacramentum à Chriſto latum, &, vt propriiſſimum legis nouæ, Chriſtum illud Apoſtolis inſinuaſſe, ſeu tradidiſſe, dando Materiam, Formam, & Miniſtrum; non tamen per ſe immediatè publicaſſe quod eſt inſtituere, tunc enim leges inſtituuntur, quando publicantur, vt habetur *Inſt. de legib.* & oſtendit *diſput.* 3. *de Sacram. in Genere*, *quæſt.* 1. Quoniam igitur in hoc Sacramento, & 11
in Confirmatione datur vnctio, Spiritui Sancto adſcripta, & gratiæ abundantia ad agonem; Ideò proteſtatus eſt Chriſtus, expectandum Spiritus Sancti aduentum, qui gratias effunderet. Itaque id S. Bonauent. ſolùm infert, Chriſtum non exhibuiſſe illud ægrotantibus per ſe, ſed ex quo Spiritus Sanctus aduenit. Rationem addit, cur alia Sacramenta ipſe exhibuit publicando, quia in veteri teſtamento adumbrata, voluit ipſe, Lux vera, fugatis vmbris exponere. Ità Chriſtus inſinuauit hoc Sacramentum Apoſtolico Collegio; & hoc inſtituit, ſeu tradidit gentibus iuxta ritum, à Chriſto acceptum, & dedit primò promulgandum Hieroſolimæ Archiepiſcopo Iacobo, qui fuit huius Sacramenti preco. In eo verò Spiritus Sanctus inſtituit docens, ac conferens Apoſtolis, quanta gratia daretur eo Sacramento; hæc autem, etſi à Chriſto data, cum ſit effectus ad extra; tamen ei adſcribitur. His S. Doctor conatus eſt Magiſtrum ad bonam frugem reuocare, qui magnæ erat auctoritatis: Ea eſt noſtri Sanctiſſimi Doctoris modeſtia.

Cæterum ſuo ſenſu loquens in ſuo Teſtamento, Theologico Breuiloquio 6.*parte* & *capite* 4. & 11. & *in Compendio Theolog. veritat. libro* 6. *capite* 3. & 35. ad lineam Sancti Concilij Tridentini *ſectione* 14. *canone* 1. proteſtatur, ſeptem Sacramenta nouæ legis à Chriſto Domino inſtituta, ideoque de ſingulis probat, & ſingulariter *capite* 11. *citato*, 6. *parte Breuiloquij* de hoc Sacramento id concludit. 12

Optimas quidem rationes affert S. Doctor, quibus reliqui vtuntur. Apponam eius verba *cap.* 11. *parte* 6. *Breuiloquij*: Ratio autem eius hæc eſt: *Quia principium noſtrum reparatiuum, Verbum ſcilicet* 13

S ſ

licèt incarnatum, nos reparat in quantum mediatur Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus; & in quantum Ieſus, habet ſaluare; in quantum autem Chriſtus vnctus, habet vnctionis gratiam in alios deriuare; hinc eſt, quod ipſius eſt in Sacramentis ſuis vnctionem in membris ſuis tribuere ſalutarem. Quoniam autem anima ad hoc, quòd perfectè ſanetur, indiget triplici genere ſanitatis, ſcilicet ad ſtrenuitatem actionis, ad ſuauitatem contemplationis, & ad fælicitatem comprehenſionis, & prima eſt intrantium in aciem Eccleſiæ: ſecunda eſt præſidentium in eadem, quorum eſt alios erudire: & tertia eſt exeuntium de eadem per mortem; hinc eſt quod non ſolùm vnctionem Sacramentalem inſtituit Dominus ad confirmationem, verum etiam mediam in ordine Pontificali, & Extremam imminente periculo mortis. Quid clarius? quiduè elegantius?

14 Qvoniam ergo finis neceſſitatem imponit his, quæ ſunt ad finem: hinc eſt, quod ſecundùm exigentiam huius finis debet hoc Sacramentum operari, & finis eſt, quia introductum eſt ad fœlicitatem perpetuam faciliùs, & expeditiùs conſequendam, & hoc fit per deuotionem ſurſum leuantem, & exonerationem à culpis venialiter, & aliis ſequelis, quæ deorſum deprimunt: Hinc eſt quod Sacramentum iſtud efficaciam habet, & ad deuotionem excitandam, & ad venialia delenda, & peccatorum ſcoriam facilius abolenda; at quia multis infirmis expedit adhuc viuere ad ſuorum cumulorum meritorum; hinc eſt quod Sacramentum iſtud efficax ſit & vigorando animam in bono, & exonerando à malo, ſæpe etiam alleuiat à morbo, & hinc verificatur quod dicit B. Iacobus: *oratio fidei alleuiabit infirmum, & ſi in peccatis fuerit, dimittentur ei.*

15 Aliam rationem affert *lib. 6. Compend. Theolog. cap.* 35. Quia Chriſtus legiſlator, & Dominus erat abſolutus, poterat ſanctificare, & inſtituere inſtrumenta gratiæ, quæ à ſolo Deo poteſt dari, iuxta id: *Gratiam, & gloriam dabit Dominus*; & hinc arguit Valentia *diſputat.* 8. *quæſt.* 1. *puncto* 1. hoc eſſe Sacramentum, quæ eſt ratio D. Thomæ *quæſt.* 29. *articul.* 1. imò Concilij Tridentini *ſeſſ.* 14. *can.* 1.

16 Qvando verò inſtitutum ſit hoc Sacramentum, non conſtat, vt aduertit etiam Suarez *diſputatione 39. ſection. 2. numer. 4.* & veriſimilius eſt, non eſſe inſtitutum ante noctem cœnæ.

QVÆSTIO III.

Quæ ſit materia huius Sacramenti.

D. Bonau. diſt. 23. q. 3.
D. Thom. ſupplem. q. 29. art. 4 & 5.

Certvm eſt, materiam remotam eſſe oleum, vt habetur *Iacobi* 1. & definit Eugenius in Concilio Florent. in Decreto, quo ſtatuit, eſſe oleum oliuæ, oleum enim ſimpliciter ſignificat, quod ex baccis oliuarum eſt expreſſum.

Deinde certum eſt, debere illud eſſe ab Epiſcopo benedictum. Quæſtio autem eſt: an hoc ſit de eſſentia Sacramenti: an ſolum præceptum.

17 Fvit opinio Victoriæ, *ſumma de Sacram. numer.* 216. eſſe ſolum præceptum.

Vera tamen ſententia eſt, eſſe de eſſentia. Ità D. Bonau. hic *diſt.* 23. *quæſt.* 3. Palud. *quæſt.* 1. articul. 1. Durand. *quæſt.* 2. D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 2. Suarez. *diſput.* 40. *ſect.* 1. vbi ait, eſſe communem Theologorum; Idem habet Scotus *eadem diſtinctione* 23. apud Maſtrium *diſputatione 6. quæſt.* 2.

18 Probatvr ex Conciliis, Florentino, & Trident. aſſerentibus, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum. Idem aſſerit Innocentius I. *epiſt.* 1. *ad Decentium*, dicens, *Ægros inungendos oleo Sancto ab Epiſcopo confecto.* Quæ verba vſurpauit Concil. Vuormat. *cap.* 72. & Aquiſg. *tit.* 2. *cap.* 8.

Probatvr ratione congruenti hîc, & 6. *parte Breuil. cap.* 11. & 3. *part. Centil. ſec.* 52. ex fine alto conferendi gratiam, & roborandi in extremo agone. In Euchariſtiæ verò confectione non præexigitur alia conſecratio, quia in conſecratione ipſa conficitur Sacramentum; hoc verò in vſu; ideò oportuit materiam eſſe ſacerrimam. In Baptiſmo autem non præmittitur neceſſariò conſecratio aquæ, quia eſt Sacramentum adeò neceſſarium, vt aduertit S. D. *in corpore*, & *ad* 3. Addit verò in calce rationem ſumptam ex inſtitutione, quæ ex traditione Eccleſiæ nobis conſtat, vt dixi, cui repugnare temerarium eſt, vt ait Suarez *num.* 5. Neque dicas maiorem conſecrationem in Euchariſtia requiri, nam vt arguit nouo medio S. D. in fine, Epiſcopus non poteſt in tota Diœceſi celebrare Euchariſtiam, & diſtribuere, ſicut poteſt pro tota oleum conſecrare. Porrò non eſſe aliud diſquirendum concludit, quia tanta eſt poteſtas, quanta Eccleſiæ à Chriſto conceſſa fuit.

19 Aliam rationem affert. S. D. *in corpore.* Quia enim hoc Sacramentum eſt ad medelam languorum ſpiritualium, vrgentium in vltima ægritudine, & ad ſalutem beatificam. Ideo oleum apè conſtitutum eſt materia huius Sacramenti, & hoc oleum conſecratum ab Epiſcopo.

Addit S. Doctor *ad* 2. non debere miſceri balſamo, ſicut in Confirmatione, quia in hac datur gratia ad pugnandum in vita, in qua oportet ambulare non modò ſecundum conſcientiam, & placentiam Deo, ſed etiam hominum exemplum, odorem ſpargendo bonæ famæ; at in Extrema-Vnctione datur gratia contra diabolum, ne detineat à gloria in tranſitu, & ad hoc non eſt neceſſaria bona fama, cuius eſt typus Balſamum; ſed bona conſcientia.

20 Non tamen reprobat S. Doct. addi aliquid balſami. Imò videtur Eccleſia vſa Chriſmate, mixto balſamo etiam ad infirmos, vt ſumitur ex illa epiſtola Innocentij, vbi allato Iacobi teſtimonio, ſubdit: *Quod non eſt dubium, de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui Sancto oleo chriſmatis perungi poſſunt, quo ab Epiſcopo confecto Chriſtiani vti poſſunt in ſua, aut ſuorum neceſſitate inungendo.* Concilium etiam Vuormatienſe ait: *Sancto oleo chriſmatis.*

Resondet Valentia, loqui de chriſmate lato modo, prout ſignificat vnguentum, ſeu oleum.

21 Sed vrget Suarez, nam Innocentius ait: *chriſmate ab Epiſcopo confecto*, quod ſignificat mixtionem aliquam; fauet etiam Concil. Aquiſgranenſe, iunctâ epiſtolâ Fabiani II. quod ait. *Iuxta Apoſtolicam traditionem debere Epiſcopos, feria quinta in Cæna Domini, Sanctum oleum conficere, in quo ſaluatio infirmorum creditur.* Fabianus etiam, ad quem alludit Concilium, dum refert Apoſtolicam traditionem, docet *ex Apoſtolica traditione, Chriſma ex oleo, & balſamo debere ab Epiſcopo*

Digitized by Google

Epiſcopo per ſingulos annos in cœna Domini conſecrari.

22 Enim verò hæc ſolum oſtendunt, confici ab Epiſcopo per conſecrationem, nam mixtio illa balſami cum oleo, valdè materialis eſt, vt poſſit fieri etiam ab aliis. Conficere autem oleum ſanctum, eſt conſecrare, vt materiam huius Sacramenti. Non nego tamen, probabile eſſe, Chriſma poſſe admiſceri, dummodò retineat naturam olei, vt tandem ait Suarez, & Bonacina *diſp.7.quæſt.vn. punct.2.*

Tamen S.Doctor, omnibus locis allegatis, dicit eſſe oleum purum. Sicut è contra in Confirmatione ſemper datur mixtum balſamo; loquitur tamen de materia ſufficiente: mixtionem balſami eſſe materiam validam cenſent etiam Henriquez, Amicus, Aretinus, Hiquæus, Brancatus, Poncius, & alij apud Maſtrium *diſp.6.quæſt.2. num.24.*

23 Est verò dubium; an in hoc valeat Pontifex diſpenſare, vt oleum non ſit ab Epiſcopo conſecratum.

Negant Bellarm. Suarez, Amicus, Caſpenſ. Coninch. Layman. Filliuc. Nung. Auerſa, Faber, & alij apud Maſtrium, *num.30.*

Oppositvm tamen docent omnes, qui cum D. Bonauent. docent de Chriſmate ſaltem, ex Pontificis Maximi diſpenſatione, poſſe illud Sacerdoti demandari. Eos cum S. Doctore allegaui *tract. de Confirmatione, diſp. 2. quæſt. 2.* Eos vide in Baſſæo, *verb. Confirm. num. 5.*

24 Probatvr, quia in Eccleſia Græca, ex antiqua conſuetudine, Preſbyteri conſecrabant hoc oleum. Et Clemens VIII. in ſua inſtructione ad Epiſcopos Latinos de Græcorum ritibus, data anno 1595. ait: *Non ſunt cogendi Presbyteri Græcorum Olea ſancta, præter Chriſma, ab Epiſcopis Diœceſanis accipere, cùm eiuſmodi olea ab eis in ipſa oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur, ſeu benedicantur.* Ità refert Petrus Arcudius, *in concordia Orientalis, & Occidentalis Eccleſiæ, lib.5. cap.2.*

Confirmatvr, nam ſi poteſt ſimplex Sacerdos ex delegatione Papæ conferre Chriſma, multò magis benedicere Oleo Sancto.

25 Respondet Amicus *diſput.19. ſect.3.* negando paritatem, quia de Confirmatione id ſignatur, cùm dicitur: *Epiſcopum eſſe Miniſtrum Ordinarium* vt ſignificent, extraordinariè poſſe demandari; at verò hîc abſolutè ſtatuitur, ſeu declaratur.

Contra verò, quia maius eſt illud, ideò ſubintelligitur, & ità diſpenſatum eſt, vt vidimus.

Qvoad materiam proximam huius Sacramenti.

26 Fvit aliquorum ſententia apud D. Bonauent. Sacramentum hoc eſſe ipſum oleum ab Epiſcopo conſecratum; vnctionem verò eſſe vſum Sacramenti: Sed hanc ſententiam rejicit, quia nullum Sacramentum habet eſſe permanens in facto eſſe, præter Euchariſtiam; Alioqui forma huius Sacramenti eſſent verba, quibus Epiſcopus benedicit oleo; non autem ea, quæ profert Sacerdos vngendo, quod eſt contra Conc.Trid. vt infra dicam.

27 Igitvr materia proxima huius Sacramenti eſt vnctio ipſa, quod optimè probant Iacobi verba: *Vngentes eum oleo.* Et verba Concilij Trid. *ſeſſ.14. can. 1.* dicentis: *Intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum, nam vnctio aptiſſimè Spiritus ſancti gratiam, quâ inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat.* Cauſalis autem nota, *Nam*, oſtendit, vnctionem eſſe materiam, quia vnctio eſt ipſum Sacramentum, vtiquè quoad materiam proximam eius. Statim enim formam ſubiungit dicens, Formam deinde eſſe illa verba: *Per iſtam ſanctam Vnctionem, &c.*

Qvòd verò vnctio ſit ipſum Sacramentum, probat optimè Concilium ex ſignificatione. Illud enim eſt Sacramentum, quod eſt ſignum efficax gratiæ; huiuſmodi autem eſt illa vnctio: Ergo. 28

Hæc ratio eſt D. Bonauent. *quæſt.3. in corpore, & ad 5.* nam oleum etiam conſecratum, nec ſignificat ſanctificationem, nec eam confert, quo vſque applicetur infirmo, & ſuperueniat Sacerdotalis oratio; tunc enim ſignificatur gratia intus inungens. Et tunc ideò eſt propriè Sacramentum, & non antè. Hæc S.Bonauent. Eadem ferè habet *quæſt. 1. in corpore.* 29

QVÆSTIO IV.

Quanta, & qualis debeat eſſe hac Vnctio.

Primò quidem. Vnctio in figuram crucis aſſueta, non videtur de eſſentia huius Sacramenti; nam Concilia de hoc nil aſſerunt. Imò Florentinum indicat, ſignum crucis ſolùm in Confirmatione eſſe neceſſarium, vbi vngitur Chriſti Athleta ad ſignum Chriſti portandum coram Regibus, & mundi Tyrannis. Syluest. *verb. vnctio §.2.* Dian. *part.3. tract.4. reſol.178.* Henriq. *lib.7. cap.8.* 30

Addvnt Suarez *diſp.39. ſect. 2.* aliique cit. neque videri præceptum, ſecluſo contemptu, aut ſcandalo, quia nullum hac de re præceptum inuenitur, & de conſuetudine non conſtat introductam hac intentione. Imò ſi omittatur, vt breuiùs ex neceſſitate agatur, nullum peccatum eſſe ait. Vide etiam Ledeſmam *2. part. 4. quæſt. 21. art. 8.* Circa vnctionis quantitatem, Concilium Florentinum ſeptem nominat vnctiones: In oculis propter viſum; in auribus ob auditum; in naribus ob odoratum; in ore propter guſtum, & locutionem; in manibus propter tactum; in pedibus propter greſſum; in renibus propter delectationem ibi vigentem. Hæc verò ſufficienter applicabitur, ſi ſit inunctio, & non ſtillula cadens, vt ait Suarez; at guttam ſat eſſe aiunt Tanner. *diſp.7. quæſt.1. dub.1.* Dian. *p.3. tract.4. reſol.177.*

Rationem harum vnctionum colligit S. Doctor, *in corpore.* Finis enim imponit neceſſitatem his, quæ ſunt ad finē: Quoniam ergo iſtud Sacramentum principaliter ordinatur ad venialium deletionem, vt colligitur ex D. Iacobo, & venialia perpetrantur ab anima per vnionem eius ad corpus organicum, ideò rectè in deletione talium peccatorum debet medicamentum exterius adhiberi. 31

Est autem triplex potentia animæ, ſecundùm quam regitur corpus: Senſitiua: Generatiua; & Progreſſiua. Ideò organa iſtarum potentiarum debent inungi. Et quoniam quinque ſunt organa deſeruientia quinque ſenſibus, ſcilicet os, oculi, nares, aures, & manus; & cùm lumbi deſeruiant generatiuæ; pedes verò virtuti progreſſiuæ, ideò iſtæ ſeptem partes inunguntur.

Neqve verò vtramque partem organicam, puta aures, aut oculos neceſſariò inungunt, vt ait Suarez *num. 5.* Maſtrius *diſp.6. quæſt.3. num.45.* 32

Similiter duæ omittuntur vnctiones in fœminis, nempè, pedum, & renum. Imò conuenientius hanc, quàm illam omitti cenſent Gabr. *d.23. quæſt.1. art.2.* Soto *quæſt.2. art.3.* Victoria *in ſumma, n. 223.*

Hinc colligit Suarez, nullam eſſe eſſentialem; nam Concil. Flor. *ſeſſ.7.* enumerat æqualiter: Ergo ſi aliquæ non ſunt eſſentiales: Ergo nec reliquæ; Profectò

Digitized by Google

Profectò Rituale Romanum Pauli V. monet rectè in fœminis omitti vnctionem renum; imò & pedum vnctio in monialibus omittitur ob honeſtatem. Quare non rectè Faber omnes eſſe eſſentiales dicit, vt notat Maſtrius: Neque Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. vbi de hoc agit, vllum numerum vnctionum aſſignat.

33 Profectò antiqui Theologi quinque neceſſarias recenſent. Ità D. Bonauent. *diſt.* 23. *quaſt.* 1. D.Thom. *quaſt.* 2. *art.* 3. *quaſtiunc.* 2. Durand. *quaſt.* 4. Richard. Palud. Maior. Supplem. Gabr. *eadem diſt.* qui tamen non explicant clarè, an ſint de eſſentia; an verò ſolùm præceptæ.

Ratio eſt, quia per quinque ſenſus intrat peccatum in animam, & mors per feneſtras; hoc autem Sacramentum eſt ad reliquias peccatorum tollendas. Ita videntur eſſentialiter exigere multi Recentiores apud Maſtrium *diſp.* 6. *quaſt.* 3. *num.* 48.

34 Enimverò hanc quinariam vnctionem non eſſe eſſentialem docuit Vniuerſitas Louanij, anno 1588. cuius decreto ſubſcripſit Archiepiſcopus Mechlinenſis.

Alii dixère, vnctiones quinque eſſe neceſſarias in oculis, auribus, naribus, ore, & manibus ad validitatem, non tamen requiri quinque formulas ſigillatim; ſed collectiuè poſſe adhiberi. Ità multi apud Maſtrium, eſſe tamen præceptas docent multi, apud Baſſæum *num.* 5. Et aliqui dicunt in caſu, quo moriturus ſit citò, ſufficere aliquas partes obuias inungere.

35 Vltima opinio docet, vnam ſufficere in aliqua parte. Ità plurimi apud Maſtrium *num.* 49. vbi ait approbatam ab Vniuerſitate Louanij atteſtante, & ſimul approbante Octauio Tricaricenſi, Nuntio Apoſtolico in Germania. Imò tempore peſtis eam ſuadent Paſtorale Mechlinienſe, *de Sacram. Extrema-Vnctionis, can.* 9. & Paſſauienſe *can.* 11.

Probatvr, quia nullibi hoc reprobatur, neque Eccleſia declarat in contrarium, & alioqui habetur inunctio ad finem prætenſum. Confirmatur, quia vnctio Græcorum talis eſt, vt nullum ſpeciale organum inungat, ſed per vnctionem factam in facie in modum Crucis, vt in fronte, genis, & mento, vnctionem organorum ſenſus comprehendant. Nec veriſimile eſt, Eccleſiam Romanam, quæ eſt Magiſtra veritatis, permittere, quod Eccleſiæ particulares hunc ritum ſeruent, & tanquam regulam Canonicam in ſuis ritualibus doceant, vt ſuprà viſum eſt, ſi illam Formam falſam eſſe videret.

36 Omitto modum Brancati *Tom.* 3. *d.* 11. *art.* 4. *&* 13. ſingulas vnctiones eſſe de eſſentia, quando poſſunt fieri; cum autem ſuperuenit mors, ſufficere, quæ factæ ſunt, etiamſi ſit vna ſola.

Hic enim modus incertam nimis materiam Sacramenti ſtatuit.

Concludit Maſtrius, Primam opinionem Fabri, & vltimam Brancati eſſe falſas, & ſine fundamento: Secundam eſſe omnium tutiſſimam, & in praxi ſaltem ſub præcepto ſeruandam: Tertiam verò, & Quartam eſſe probabiles.

37 Ordinem verò harum vnctionum non eſſe præceptum ait Suarez *loco cit.* Maſtrius *diſp.* 6. *q.* 3. qui addit cum Diana *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 162. in neceſſitate poſſe fieri vnctionem longa virga, aut calamo, puta tempore peſtis. Porrò omnes vnctiones partiales ſunt ad vnum finem delendi venialia, per ſenſus hauſta. Cur autem non inunguntur pudenda, honeſtatis eſt, vt ait S. Doctor.

Dices, Surdi, cæcique à natiuitate per ſenſus oculorum, & aurium non peccarunt.

Respondet S. Doctor, hos ſaltem concupiſcere videre, audire, &c. His ſatisfit à Seraphico omnibus obiectionibus. Mutilis vngenda eſt pars vicina. Sacerdoti, autem vngenda eſt manus deforis, non in palmis, quæ ſacratæ fuère Sacra vnctione. Vide Baſſæum citatum. 38

QVÆSTIO V.

Quæ ſit Forma *huius Sacramenti.*

D. Bonau. *diſt.* 23. *q.* 4. D. Thom. in ſuppl. *q.* 29. art. 7.

Fvere nonnulli dicentes, huius Sacramenti non eſſe formam verbi eſſentialem, ſed quæ ſolùm erat de benè eſſe; & ideò eam in Eccleſia inueniri variam. Sic tempore D. Ambroſij in Eccleſia Mediolanenſi hæc erat forma in vſu: *Vngo te oleo ſanctificato, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, vt more militis vnctiprąparatus ad certamen, aëreas poſſis ſuperare poteſtates*, vt refert D. Bonauentura *argum.* 2. *oppoſit.* 39

Similem formam ex *lib. Sacramentali Venetorum*, referunt aliqui, approbato, vt ibi dicitur, à Leone X. *Vngo te oleo Sancto, vt hac vnctione protectus fortiter ſtare valeas aduerſus aëreas catervas; in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Eccleſia autem Romana vtitur illa forma: *Per hanc Sacram vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per viſum, &c.* vt conſtat ex CC. Florentino in Inſtructione Armenorum, & Tridentino *ſeſſ.* 14.

Confirmatvr: nam D. Iacobus, à quo deſcribitur hoc Sacramentum, ſolùm ait: *Et orent ſuper eum, vngentes eum oleo, & oratio fidei ſaluabit infirmum.* Vbi Concilia indicant, his verbis ſignificari materiam, quæ eſt Vnctio; & formam, quæ eſt Oratio aliqua. 40

Eam tamen opinionem, vt temerariam, non ſecuram, refellit S. Bonau. & primò quidem formam determinatam huic Sacramento inexiſtere probat verbis Iacobi: *Et oratio fidei*, non quidem recipientis Sacramentum, ſed Eccleſiæ, in cuius fide adminiſtrantur Sacramenta, alleuiabit, &c. Vbi obſeruat, non dici: *Et vnctio*; ſed, *oratio*, vt oſtendat, præcipuam vim actiuam eſſe à forma, quæ eſt operatiua. Itaque forma aliqua determinata ad determinatum effectum Sacramenti iſtius eſt neceſſaria, vt arguit S. Doctor, & hæc iure Diuino: Sic enim in omnibus Sacramentis verba ſunt neceſſaria, vt ait Hugo *lib.* 1. *p.* 9. *cap.* 2. & D. Bonau. *fundam.* 2.

Hinc infert S. Doct. primò, Formam eſſe ex inſtitutione petendam, ſicuti & materiam. Quare, ſicuti determinata eſt materia olei; ita & forma, à qua magis ſumitur eſſentia. Quare, cùm aliqui Catholici dicunt, poſſe Eccleſiam mutare formam huius Sacramenti, vt Victoria *ſumma, num.* 201. Nauar. *ſum. c.* 22. *num.* 13. ſano modo intelligendi ſunt, poſſe Eccleſiam mutare, aut materialia verba, ſeruato eodem legitimo ſenſu, vel poſſe adhibere aliqua verba, quæ non ſunt de ſubſtantia, ſed ad ritum accidentalem pertinent, eſſe tamen debere ſenſibilia quæcumque ſint, quia Sacramentalia ſunt, vt aduertit S. Bonau. *ad* 4. Baſſæus *n.* 7. ait de eſſentia eſſe ea verba: *Per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus, &c.* reliqua eſſe præcepta. Addit, recantans in fine, non eſſe validam, niſi omnes ſigillatim ſenſus nominentur. 41

Infert

42 INFERT ſecundò, modum indicatiuum, expreſſum [illegible] allatis, non eſſe eſſentialem; [illegible] eſſentialem eſſe, quæ in illis quidem latet, ſed magis [illegible] in forma Romana, in qua ſunt omnia [illegible] expreſſiua apertius. Id colligit ex Iacobo: *Et oratio fidei*, &c. Itaque oratio eſt neceſſaria, quæ magis expreſſe patet in hac forma noſtra, deprecatoria verba habente. Baſſæus, *num.* 8. formam indicatiuam dubiam eſſe ait.

IN ea prima exprimitur cauſa principalis effectus Sacramenti, quæ eſt Diuina miſericordia. Secundò
43 inſtrumentum, quæ eſt Sacra vnctio. Tertiò effectus, quæ eſt remiſſio peccati, & confortatio ad mortem, recte obeundam, atque alleuiatio etiam corporalis, ad quam diſponitur per remiſſionem peccatorum. Sic enim & Chriſtus prius remittebat peccata; & poſtea ſanabat *Matth.* 9. ſicuti e contra, peccata ægritudines cauſant. Ideò Ioan. 6. *Ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi contingat*. Id obſeruat etiam Bellarminus *cap.* 7. & Suarez *num.* 4.

INFERT tertiò, non eſſe adeò de eſſentia omnia verba noſtræ formæ, vt litteratim ſint adhibenda. Peccatum tamen erit nunc alia adhibere, vt aduertit Bellarminus. Videntur autem ſaltem hæc neceſſaria: *Per iſtam ſanctam Vnctionem indulgeat*, vel parcat, vel remittat *tibi Deus, quidquid peccaſti*, &c.

44 HINC colligo, illas formas, Ambroſianam, & Venetam, non eſſe reprobandas; non enim credibile eſt, D. Ambroſium inutilem formam adhibuiſſe, aut Venetorum formam eſſe ineptam, confirmatam quippe à Pontifice: & ſane etiam illæ formæ deprecationem inuoluunt: vt monent Filliuc. *tract.* 3. *de Sacram. Extremæ-Vnct. cap.* 4. Amicus *diſput.* 19. *ſect.* 5. Maſtrius *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *num.* 97. faciunt enim ſenſum: *Vngo te, vt Deus tibi indulgeat, vt ſuperare valeas*, &c. Quidquid dicat Poncius *diſp.* 47. *quæſt.* 2. & ita ad noſtram reducuntur, atque adeo ſunt aptæ: nam ſola indicatio ſine deprecatione non ſufficit, vt docent D. Bonau. & D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 4. *q.* 2. Capreol. Soto, & alij, quos adducit, & ſequitur Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 3. vbi tamen ſeuere nimis excludit modos alios, ſupra allatos, argumento Durandi *quæſt.* 3. *num.* 7. quia forma indicatiua, & deprecatiua non ſunt æquiualentes, quoad ſenſum, vt conſtat e propria ſignificatione verborum, & ex alijs formis Sacramentorum, in quibus forma deprecatiua non ſufficit, vt: *Abſoluat te*: *Baptizet te Dominus*, &c. Ergo ſi vna ſufficit, altera deficit.

45 RESPONDETVR enim cum D. Bonau. ſufficere, ſi vtraque orationem exprimat.

ITAQVE fateor cum Bellarmino, eſſe iam peccatum mutare noſtram formam; non tamen illas formas damno; ſi tamen formæ ſunt, vt videtur ſignificare S. Doctor, qui ea eſſe de congruitate, non de neceſſitate Sacramenti aſſerit, cui ſubſcribit Suarez ipſe.

CVR autem in hoc Sacramento forma oratoria, ſeu deprecatoria ſit, multipliciter probatur à Doctoribus. S. Bonau. dicit, rationem principalem eſſe, quia Deus ſic voluit inſtituere.

46 CONGRVITATES verò affert. Prima eſt ex parte recipientis, qui, cùm ſit in ægritudine deſtitutus, impotens ferè ad operandum, indiget oratione, dum exit è ſinu Eccleſiæ, & in manus Domini traditur. Secunda eſt, quia hoc Sacramentum adhibetur, vt eleuet animam, & confortet ad ſpiritualia. Inter ea verò, quæ magis excitant, eſt oratio. Tertia affertur à S. Doctore, quia dirigitur ad delendam culpam, vt refert D. Iacobus; remiſſio autem culpæ eſt principaliter a Deo; & a Sacerdote ſolum inſtrumentaliter. Ideò etiam in abſolutione, licet dicatur: *Ego te abſoluo*, quod inſtrumentalem Sacerdotis poteſtatem ſignificat, tamen aliqua deprecatoria dicit Sacerdos, vt cauſæ principali det gloriam. 47
In hoc tamen Sacramento magis adhibetur precatiuus modus, quia eſt veluti reliquia iudicij pœnitentiæ, in quo lata fuit ſententia ad modum fori cum ſatisfactione, quæ eſt mulcta, & pœna; hic verò homini in extremis iacenti, impotenti ſatisfacere, non imponitur pœna, ideo magis deprecamur Dominum, vt abſoluat, atque remittat: & hic eſt ſenſus germanus D. Bonauenturæ, qui videtur nonnullis alienus, & diuiſus. Vide alia minutiora in Suarez *num.* 12. Pitigiano *diſp.* 23. *quæſt. vnica*, Bonacina *diſp.* 7. *quæſtione vnica, puncto* 3. qui formam indicatiuam inualidam conclamat.

EX his deducitur huius Sacramenti definitio, eſt 48
D. Bonauent. 6. part. Breuil. cap. 11. *Eſt Sacramentum ex Vnctione ſacra olei, & prece Sacerdotis confectum, & ad ſalutem mentis, & corporis ægri hominis diuina inſtitutione ordinatum.*

QVÆRVNT autem, an ſit vnicum Sacramentum numero. De hoc ſunt multi modi dicendi.

PRIMVS eſt, eſſe vnum indiuiſibile, ità vt totum effectum det in vltimo inſtanti formæ. Ita 49
Auerſa *quæſt. vn. de Extrema-Vnct. ſect.* 5. Caſpenſ. *tract.* 27. *diſp.* 4. *ſect.* 1.

ALII dicunt, eſſe vnum vnitate integritatis; non indiuiſibilitatis. Itaque ſingulis vnctionibus confertur gratia partialis. Ita Scotus *diſt.* 23. *quæſt. vnica ad* 2. quem ſequuntur Maſtrius *diſp.* 6. *quæſt.* 3. adducens Fabrum, & Hyrnbarnem; ſed non conſequenter locutos, quia volunt, effectum haberi tantum in vltimo inſtanti totum. Itaque hæc quæſtio pendet ex *diſp.* 2. *quæſt.* 2. vbi habebis ſententiam S. Doctoris.

OMNIVM verò communis ſententia eſt, eſſe 50
vnum vnitate ſpecifica. Ita D. Bonau. *diſt.* 23. *art.* 2. *quæſt.* 3. *ad* 3. vt ait Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 4. nam licet plures ſint vnctiones; hæ tamen ſunt partiales, ſicuti & formæ partiales ſunt in vnum Sacramentum Vnctionis coaleſcentes, ad extremum certamen fortius ſubeundum. Id ſentiunt D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſtiunc.* 2. Paludan. *quæſt.* 1. *art.* 3. Soto, & Summiſtæ.

QVÆSTIO VI.

An hoc ſit SACRAMENTVM *iterabile.*

D. Bonau. diſt. 23. quæſt. vltima.
D. Thom. ibi. quæſt. 2. art. 4. q. 21.

51 ASSERO de fide eſſe, vt hoc Sacramentum poſſit iterari, cum Concilijs, Florentino, *decreto de Sacram.* & Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3.

PROBATVR à S. Doctore, quia ſicuti corporalis ægritudo mortifera poteſt replicari; ita debet eius remedium. Imò in eadem ægritudine, ſi prolixa ſit, & dato intermedio notabili tempore, poteſt iterari. Quantum autem temporis requiratur, remittunt Suarez *ſect.* 4. Maſtrius *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *num.* 60. cum D. Bonau. iudicio prudentis viri.

ADDIT Maſtrius ex D. Bonauentura, debere 52
eſſe morbum recidiuum ad mortem, quare non po-

Digitized by Google

teſt eadem hic occurrere replica ad hanc neceſſitatem, cum ſatis vna die promiſum ſit. Itaque prudentia opus eſt, qui refellit dicentes, iterari poſſe, ſi ægrotando vnum annum perderet, nam quid dignæ Sacramenti huius adminiſtrationi, ordinatæ ad ſalutem ſpiritualem animæ, cum curſu Solis?

Palvdanvs aſſignat pro regula, quoties probabile eſt in noua peccata venialia incidiſſe, poſt primi periculi euaſionem; at D. Bonauent. addit, ſi diutius ſuperuiuat, nam venialia quotidie patrantur: *Septies in die cadit iuſtus.*

Obiicies primò. Etiam Confirmatio inungit ad reſiſtendum Diabolo, nec tamen iterari poteſt.

53 Respondet S. Doctor, diſparem eſſe rationem; nam in Confirmatione imprimitur character militiæ Chriſti indelebilis pro tota vita, communicans robur, ideò non debet iterari. Quæ eſt ratio Conciliorum, Florentini, & Tridentini.

Obiicies ſecundò. In vno periculo ſtabilitur homo contra dæmones pro ſemper.

54 Respondet S. Doctor, iterato morbo lethali, ſeu euiſdem morbi grauedine diuturna, iterari neceſſitatem confortandi animam, roborandi, emundandi à venialibus, & corpus alleuiandi, ac ideò toties iterandum. Idem docent Summiſtæ, Syueſter *verb. Vnctio-Extrema*, §. 8. Tabiena, Armilla, & alij cum Victoria *in ſumma*, *num.* 224.

Estqve ſententia D. Thom. *diſt.* 23. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſt.* 2. qui optimam rationem inſinuat cum D. Bonauentura, quia hoc Sacramentum non reſpicit infirmitatem, vt ſic; ſed infirmitatis ſtatum, & ideò non datur cuilibet ægroto; ſed, in periculo mortis. Quoties ergo iteratur neceſſitas, debet etiam remedium iterari. Vide etiam Suarez, & Valentiam *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *puncto* 2.

DISPVTATIO II.

De Effectu, & Fine huius Sacramenti.

VTi Sacramenta omnia habent, vnde conueniant in genere, & vnde differant in ſpecie, pari proportione ſuos producunt effectus, quorum alij ſunt generici, omnibus Sacramentis communes: alij ſingulis ſpeciales, vt agendo de Sacramentis in genere inſinuauimus: hic igitur ſuppoſito effectum communem Extremæ-Vnctionis eſſe gratiæ ſanctificantis augmentum, alios effectus ipſi proprios indagabimus.

QVÆSTIO I.

Quis ſit proprius Effectvs *huius Sacramenti.*

1 Prima opinio eſt, effectum primarium huius Sacramenti eſſe remiſſionem venialium. Eſt valdè communis *in* 3. *diſt.* 23. vbi Richard. *art.* 1. *quæſt.* 5. & 6. Durand. *quæſt.* 1. Suppl. Gabr. *quæſt.* 2. *cap.* 2. Maior *quæſt.* 1. Carthuſ. *quæſt.* 2. Scotus, & Almai. *quæſt. vnic.* Alenſ. 4 *part. quæſt.* 5 [illegible] *art.* 2. Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma*, *cap. de Extrema Vnctione quæſt.* 1. Aſtenſis *lib.* 5. *ſumma* [illegible] 41. *art.* 5. Abulenſ. *ſup.* [illegible] 8. *M*[illegible] *quæſt.* 8. Albert. Pigh. *contro.* 10. Ayl. *de* [illegible] 3 *part.* [illegible] 8. Nauar. *cap.* 21. *num.* 13. qui ait, eſſe communem ſententiam *in cap.* Si Romanorum, *d.* 19. & [illegible] *cap. Solitæ*, *de Maioritate, & obedient.* [illegible] Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 6; & [illegible] omnes veteres.

Addvcitvr pro hac etiam D. Bonauentura *diſt.* 23. *quæſt.* 1.

Secvnda ſententia eſt, principalem effectum eſſe tollere reliquias peccatorum, tam originalis, quàm actualium mortalium, & venialium. Ita D. Thom. *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* [illegible] Albert. *art.* 1. & 2. Capr. *quæſt.* 1. *art.* 1. A[illegible] 3. *parte*, *tit.* 14. *cap.* 8. Soto, Ledeſma 2. *parte quæſt.* 32. *art.* 1. Viguer. *ſumma*, *cap.* 16. § 3. Victoria *ſumma*, *num.* 197. Syueſt. Armilla, & communiter Summiſtæ. Carthuſ. *in ſumma* [illegible], *cap.* 14. & Thomiſtæ. 2

Qvid verò per reliquias peccatorum intelligatur, non conueniunt.

Aliqvi enim reatum pœnæ temporalis intelligunt.

Alii cum D. Thom. & Alberto intelligunt pronitatem ad malum, & torporem, ac difficultatem ad bonum. 3

Valentia *diſp.* 8. *quæſt.* 1. *puncto* 1. ait primum effectum eſſe mentis ſanitatem quandam, vt Concilium Florentinum loquitur, abſtergendo reliquias peccatorum, quæ ſunt procliuitas ad malum, & difficultas ad bonum. Itaque principalis huius Sacramenti effectus eſt virtus quædam ſupernaturalis, & auxilium, vt animus ægri confirmetur, vt, non obſtante, quòd peccatum expertus ſit, expeditè propendeat in bonum, & deteſtetur malum, & ita ſpiritualis ſanitas obtineatur, quæ [illegible] explicita à Iacobo, illis verbis: *Et* [illegible] *alleuabit eum Dominus.* Græcus [illegible] *fortabit eum Dominus.* Subſcribit Suarez [illegible] 40. *ſect.* 1. qui addit, ad finem huius Sacramenti [illegible] ſe, pertinere præparare animam ad gloriam [illegible] negant tamen iſti Doctores, etiam [illegible] ſecundariò: Ita etiam Henriquez, C[illegible] Becanus, & Layman apud Maſtrium. Alij d[illegible] eſſe remiſſionem peccatorum, quæ non ſunt per alia Sacramenta remiſſa, & confortationem [illegible] ad moleſtias tolerandas, & ſi expediens [illegible]. Ita Bellarminus *de Sacram. Extrema V*[illegible] *cap.* 8. Aueria *quæſtione vnica*, *ſect.* 6. An[illegible] *ſect.* 6. 4

Sententia D. Bonauenturæ eſt, effectum principalem huius Sacramenti eſſe remiſſionem peccatorum venialium, prout vltimò aggrauant [illegible], & reddunt torpidam ad bonum, & p[illegible] ad malum: hoc igitur Sacramentum [illegible] in Deum, & ad gloriam viam ſternit [illegible] animam, & porrigendo au[illegible], quaſi [illegible] ad curationem, & ſanitatem ſpiritualem [illegible]do omnia impedimenta ad ſalutem, & d[illegible] per accidens etiam mortalia, ſi inueniuntur. [illegible] Suarezij, qui Seraphicum allegat pro prima ſententia. 5

Addit S. Doctor, quòd, quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, ideò ad [illegible]dum etiam corpus, prout impedit animam ad ſpiritualem curationem, dirigi, & ad curationem etiam 6

corpo

corporis, ſi expediat. Hæc refricat etiam *art.2.q.2.* & *3.* Clariùs etiam *6.parte Breuil.cap.11.* vbi ſanitatem ſpiritualem aſſerit eſſe effectum huius Sacramenti, eam verò in deletione venialium, & aliarum deprimentium ſequelarum, & peccatorum ſcoriæ abolitione, ait conſiſtere, quos effectus diſtinctos ponit, conſtituentes vnum principalem finem, vt indicat *dub.3. litterali.*

7 Asserо primò, effectum principalem huius Sacramenti non eſſe tollere reliquias pœnarum, è peccatis relictas.

Probatvr à S. Doctore, quia D. Iacobus *cap.5.* teſtatur, finem eſſe dimittere peccata, & conferre ſubleuamen ſpirituale: *Oratio fidei alleuiabit*, vel *excitabit infirmum: & ſi in peccatis eſt, dimittentur ei.*

8 Assero ſecundò, effectum principalem huius Sacramenti eſſe tollere finaliter venialia, quatenus cor deprimunt, & reddunt in bono torpidum; & ad malum procliue, atque adeò finem vltimum huius Sacramenti, ad quem ordinatur etiam remiſſio venialium, eſſe ſanitatem ſpiritualem à torpore, & eleuationem ad Dei amorem, & deuotionem. Ità D. Bonauentura, & Scotus cum omnibus diſcipulis.

Qvòd principaliter ordinetur ad remittenda peccata, probatur à S. Doctore *ad 3.* ex verbis formæ: *Per hanc ſacram Vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per viſum, &c. deliquiſti.* Formæ enim Sacramentorum id efficiunt, quod ſignificant, vt arguunt etiam Scotiſtæ. Quòd verò ad mortalia remittenda proficiat, probatur ex Catechiſmo Romano, vbi de hoc Sacramento, vbi tantùm docet, per accidens hæc quoque deleri.

9 Deindè ex verbis Iacobi: *Et ſi in peccatis eſt, remittentur ei.* Sanè Sacramenta id efficiunt, quod ſignificant, & in his nihil magis ſignificat, quàm forma.

Qvòd ad venialia tollenda ordinetur, probatur à S. Doctore, quia propter originale, inſtitutum eſt Baptiſma. Propter mortalia actualia, Sacramentum Pœnitentiæ, quod licèt remittat etiam venialia, tamen non ordinatur ad eorum etiam malos effectus radicitus tollendos. Quo argumento vtitur Catechiſmus Romanus.

10 Per quod reſoluitur argumentum aduerſariorum opponentium, etiam pœnitentiam ad remittenda venialia ordinatam. Sanè Pœnitentia eſt Sacramentum mortuorum per ſe, ad mortalia remittenda inſtitutum: at Extrema-Vnctio ad ſola venialia, prout deprimunt cor, & reddunt infirmum in ſalute, & indiſpoſitum ad eleuationem in Deum. Neque aliud Sacramentum ad id ordinatum inuenitur. Hinc ſumendum poſt Euchariſtiam, quæ eſt Sacramentum viuorum indicit S. Auguſtinus, *ſermone 215. de tempore*, quia mortalibus in conſcientia non debemus teneri.

11 Ex hac explicatione conſtat, malè Suarez allegare Seraphicum cum dicentibus, finem principalem huius Sacramenti eſſe remittere venialia nudè, neque remittere venialia, niſi excitando actum diſplicentiæ, vel amoris, qui ſit ſufficiens diſpoſitio ad expellenda talia peccata, quæ, cùm ſint actualia, non poſſunt aliter, quàm oppoſito motu deleri: Ideò eatenus hoc Sacramentum inſtitutum dici ad remittenda hæc peccata, quatenus, virtute illius, & ex opere operato, datur homini ſufficiens auxilium, quo poſſit elicere motum expellentem venialia.

Vellem ſcire, vbinam id dixerit S. Doctor, 12
qui ſanè dixit, remitti hæc peccata ex opere operato, quatenus deprimunt, & aggrauant animam, & inordinatam retinent ad bonum creatum, & in eo periculo torpidam reddunt, vnde & tentationibus magis obnoxiam; ideò diuinam miſericordiam inſtituiſſe hoc remedium, & hanc medicinam, vt animà roboretur, & conualeſcat à venialibus, maximè ſub hac ratione, quatenus retinent, & deprimunt à ſalute, in vltimo diſcrimine conſtitutam, cui ſanitatem confert eleuando per auxilia ad deuotionem, & amorem Dei, & roborando contra tentationes, & vt ad vitam æternam perueniat expeditè. Hæc eſt ſententia Concilij Tridentini *ſeſſ.14.* & Concilij Colon. *p.7. cap.40.*

Ratio à poſteriori S. Bonauenturæ, qua vtitur 13
Suarez *num.11.* eſt, non enim ſine cauſa hoc Sacramentum pro ſolis ægrotis periclitantibus eſt inſtitutum; hoc enim eſt manifeſtum argumentum, finem inſtitutionis eius ſumptum eſſe è ſpeciali neceſſitate illius articuli, quæ non poteſt alia ratione, quàm quæ à Conciliis, & Patribus; & à D. Iacobo ſumpta eſt, probari. Hanc rationem refricat S. Doctor etiam *art.2.quaſt.2.* & *3.* & *6. parte Breuiloquij, cap.11.*

A priori verò eſt ratio D. Bonauenturæ, quia 14
per reliqua Sacramenta ſufficienter ſubuentum eſt homini in ſtatu viæ, integras vires habenti. Fuit autem neceſſarium Sacramentum pro ſtatu exitus è via, inter pericula conſtituto, vbi vires deficiunt, anima inter languores deprimitur, & opprimitur. Hoc etiam exprimit vnctio confortans, & pugiles reddens agiles ad extremum ſalutis certamen.

Hinc etiam liquidò patet, Seraphicum non 15
conſtituere effectum principalem proprium huius Sacramenti in ſola remiſſione, ſeu expulſione alicuius mali: ſed præcipuè in collatione aliquorum auxiliorum gratiæ, quæ fini huius Sacramenti accommodata ſunt, vt euidenter patet: Confert enim auxilium, maximè vt excitetur ad ſpem vitæ æternæ; atque ità, ſicut Baptiſmus eſt Sacramentum fidei, & Euchariſtia amoris; ità hoc eſt Sacramentum Spei. Quod ſanè videtur exprimere Concilium Tridentinum, *cap.2.* dicens: *Ægroti animam alleuiat, & confirmat, magnam in eo miſericordiæ fiduciam excitando.* Et Concilium Florentinum, ait: *Effectum huius Sacramenti eſſe mentis ſanitatem, ſeu ſanationem*, alludens ad verbum Iacobi: *Et oratio fidei ſanabit infirmum.*

Hanc autem ſalutem; non autem ſanitatem 16
corporis principaliter intendi, probat S. Doctor omnibus argumentis, quibus præclarè oſtendit, hanc ſuam eſſe ſententiam.

Primvm argumentum eſt: hoc Sacramentum eſt inſtitutum pro ægrotantibus in diſcrimine vitæ: Sacramenta autem ad finem ſpiritualem ordinantur, & id efficiunt, quod ſignificant: hoc verò Sacramentum ſignat ſanitatem, vt dicitur Iacobi *5. Et oratio fidei alleuiabit infirmum*, quod vnctione olei medicinalis exprimitur. Quod ſi ſanitatem corporalem exprimeret; ſequeretur, omnes iuſtos, & maximè Sanctos, qui dignè hoc Sacramentum recipiunt, debere conualeſcere.

Deinde ſequeretur, non debere hoc Sacra- 17
mentum recipi à viris perfectis, qui cupiunt diſſolui, & eſſe cum Chriſto.

Tertiò, quia medicina eam ſanitatem præſtat, quæ in eius virtute latet; ſed hæc eſt medicina ſpiritualis: Ergo. Addit verò *ad 3.* quod licèt forma orationis, quæ eſt forma Sacramenti, exprimat ſo-

Digitized by Google

lum finem principalem ſanitatis ſpiritualis ; tamen redundat & in corporalem ſanitatem , prout corpus ordinatur ad animam. Itaque , ſi expediat animæ, ſanat : & quia paſſiones animæ redundant in corpus , vnde dicitur Prouerb.17. *Spiritus triſtis ex-*
18 *ſiccat oſſa* ; Ideò non mirum , ſi tranquillata animâ, etiam corpus reficiatur. Hoc autem fieri ſupernaturaliter ait ; vnde , cum hic effectus non ſit naturalis , non ſequitur neceſſario ex animæ refocillatione , quæ non ſemper redundat in corpus. Quod verò ex illa ſpirituali animæ refocillatione, & conualeſcentia redundet naturaliter in carnem, iuxta id : *Refloruit caro mea.* Pſal 27. hoc non eſt infallibile , licet naturale , quia non ſemper anima ita ſupernaturaliter vigoratur , vt redundare queat in corpus.

19 HINC aſſero tertiò , hoc Sacramentum remittere venialia ex opere operato , dummodò ſuſcipiens per complacentiam in peccatis obicem non ponat, ſed aliquo pacto auertatur.

PROBATVR , quia Sacramenta nouæ legis ita ſuos effectus cauſant , nempe , ex opere operato. Neque verò ea diſpoſitio exigitur , quæ ad pœnitentiam , quæ eſt Iudicium. Vnde Summiſtæ communiter pro diſpoſitione ad hoc Sacramentum exigunt tantùm votum accipiendi illud : & hoc voto in phrenetico exigunt præceſſiſſe.

20 ASSERO quartò , per accidens , hoc Sacramento remitti etiam mortalia. Ita S. Doctor *hic* : & Scotus *ſub litt. A* vt cum explicant Scotiſtæ omnes, apud Maſtrium *diſp.6. quæſt.4 num.71.* Sic etiam alij Theologi communiter , quos adducit , & ſequitur Gamacheus , & Aſſalius *cap.6. de Extrema-Vnctione* , *ſect.3.*

PROBATVR ex verbis D. Iacobi : *Si in peccatis ſit , remittentur* , & ex Concilio Tridentino ſeſſ.14. cap.2. *Delicta , ſi quæ ſint adhuc expianda , abſtergit.* Tum denique ex forma : *Indulgeat tibi Deus quidquid , &c.*

21 OBIICIES primò cum Thomiſtis. Sacramenta primò inſtituta ſunt ad gratiam habitualem conferendam, at venialia remitti poſſunt ſine infuſione gratiæ. Confirmatur , quia etiam in ſanitate adſunt venialia. Itaque non eſſet expectandum infirmitatis tempus.

RESPONDETVR, eſto extra Sacramenta ſic remitterentur venialia , tamen in Sacramentis infunditur gratia. Licet autem etiam ſanis inſint venialia , tamen in promptu habent etiam confeſſionem ; at tunc grauati egent hac remiſſione, vt expediti ad cœlum eant, modo ſupra dicto.

OBIICIES ſecundò. Deletio venialis eſt conditionata : *Si in peccatis ſit* , *&c.* Ergo non eſt primus eius effectus.

22 RESPONDETVR, abſolutionem eſſe abſolutam, ſuppoſito, vt profectò, ſemper adſunt, venialia , niſi ſint deleta Pœnitentia , & Euchariſtia. Ideò ſub conditione loquitur.

OBIICIES tertiò ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap.2.* vbi ait , præcipuum eſſe ſtum huius Sacramenti eſſe delere peccata , & reliquias peccati abſtergere : ergo includit primò etiam mortalia, quæ inculpabiliter latent , & quæ per alia Sacramenta non ſunt deleta. Confirmatur ex forma huius Sacramenti : *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum , &c.* Et D. Iacobus ait , *Si in peccatis fuerit, dimittentur ei.* Ergo de omnibus intelligitur primò, & principaliter.

23 RESPONDETVR , Catechiſmum , per peccata, hic,intelligenda,docere venialia primò , non tamen negari, quin ſecundariò etiam mortalia remittantur. Non eſt autem nouum in Scriptura , nomine peccati vt ſic , intelligere aliquod genus tantum. Sic Ioan.20. dicitur : *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis* , & tamen de ſolis actualibus loquitur , & mortalia tantùm , vt materiam neceſſariam conſtituunt.

QVÆSTIO II.

Quando SACRAMENTVM *hoc conferat ſuum effectum.*

QVÆSTIO laborat de primario , & principali effectu , idest , gratia habituali , & remiſſione peccati , nam cæteri effectus conferuntur , quando eſt opus ; at remiſſio peccati datur in [illegible] inſtanti. Cum autem hoc Sacramentum [illegible] vnctionibus , & formis ; quæritur , an [illegible] aliquid conferatur. 24

MVLTÆ dantur hac de re ſententiæ , ſed præcipuas referam.

PRIMA eſt Scoti *diſt.23. quæſtione* [illegible] quem fideliores Scotiſtæ ſequi [illegible] apud Maſtrium *diſp.6.quæſt.5.art.2.* per ſingulas vnctiones [illegible] ſingulas portiones gratiæ. Fauet D. Th[illegible] *quæſt.* [illegible] *in addit. ad 3.part.art.2.ad 1.* Quoad remiſſionem verò peccatorum , forſan dicent remitti [illegible], quæ per eum ſenſum patrata ſunt. A[illegible] pro hac ſententia refert Suarez *diſp.41. ſect.2* [illegible] nullus eorum id aſſerit. 25

SECVNDA ſententia eſt , gratiam conferri [illegible] totum conferri,quo Sacramentum completur. Ita D. Thom. *in 4. diſt.23. quæſt.1. art 2. q 1* [illegible] Soto *quæſt.1. art.1.* Ledeſma *quæſt.34. art 2* [illegible] *4. diſt.17. quæſt.5. art.1.* Suarez *loco cit.* A[illegible] *cap.29.* Coninch. *diſp.15.quæſt.1*[illegible] Valentia *diſput.8. quæſt.1. puncto 2.* Auerſa , Fillius [illegible] *num.126.* Diana *part.3. tract.4* [illegible] Aretinus , Hyribarnes, & Bonacina [illegible] *puncto 6.*

VIDETVR D. Bonauent. *diſt 23.* [illegible] *ad 3.* vbi vnctiones in vnum Sacramentum [illegible] indiuiſibiliter ponere. Clarius *quæſt.* [illegible] *ad 3.* vbi vnam eſſe remiſſionem [illegible] vnctionum. Non longe abit Soto [illegible] *art.vlt.* Henriquez *lib.3. de Sacr.* [illegible] tes , dari in vltima vnctione , quæ [illegible] vltima ex intentione Miniſtri. Non [illegible] Miniſtri eſſe vltimam quamlibet [illegible] vltimam eſſe , quæ , ſuppoſita neceſſitate , ſuppoſito ſubiecto , iuxta Miniſtri [illegible] tima , quæ non ſunt omnes [illegible] Miniſter viginti , aut triginta poteſt [illegible]. Itaque non rectè eos redarguunt Amicus *diſp.* [illegible] & Maſtrius *diſp.6. quæſt.5.* 26

ASSERO cum D. Bonauent. [illegible] ferri in vltimo inſtanti , quo Sacramentum perficitur. 27

PROBATVR ab omnibus ratione D. Bonauent. ex communi lege Sacramentorum [illegible] in vſu , vt vnicam gratiam conferant in [illegible] quo Sacramentum completur : Ergo idem de hoc Sacramento dicendum , cum nulla [illegible] trarium obſit. Hanc rationem S. Doctor [illegible] attingit.

INSTAT Hiquæus , & Maſtrius, ſequi, [illegible] proferendam formam, niſi vſque ad vltimam vnctionem

nem; alioqui prior forma eſt falſa, cùm careat efficacia. Neque omnes vnctiones vnam conſtituunt, quia quælibet ſuum determinatum ſubiectum ſtatuunt.

28 Hæc tamen inania ſunt, quia non eſt neceſſe, vt verborum partiales formulæ habeant ſuos effectus; ſed exigitur completa forma totalis, vt conſtat. Neque aliter, abſque reuelatione de hoc dicendum; neque remiſſio peccatorum per fruſta, & ſegmenta eſt apta, modo Dei ordinario, remittendi culpas.

Per hæc patet ad fundamentum primæ ſententiæ, ſcilicet partiales formas, & materias debere habere ſuos effectus, cùm non detur vltima completa totalis, ad quam remitti cenſeatur.

29 Hinc eruit S. Doctor in poſteriori loco aliud argumentum. Remiſſio peccatorum vna eſt: Ergo & gratia, & cæteri effectus. Probatur Antecedens, quia non dimidiat Deus veniam culparum mortalium, vt conſtat ex fide: Ergo idem eſt probabile de venialibus ex Dei miſericordia.

Igitvr totus effectus datur in quinta vnctione, nam aliæ duæ omittuntur in fœminis. Vel in ea, quæ ratione neceſſitatis eſt vltima.

30 Qværes, quandonam hoc Sacramentum conferat corporis ſanitatem. Eam enim conferri colligitur ex D. Iacobo: *Oratio fidei ſaluabit infirmum.*

Respondetvr *ex quæſt. præced.* conferri, vbi, & quando expedierit ad ſalutem. Ità Concil. Flor. *loco cit.* & Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. & hic eſt communis Theologorum ſenſus, præcipuè D. Bonauent. allegati *loco cit.* Ratio D. Bonauenturæ eſt, quia ſicut bona temporalia non conferunt ſanitati, niſi in ordine ad ſalutem animæ; ita etiam de ſanitate corporali ſentiendum.

31 Enim verò Sotus *diſt.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 2. obiicit: Sæpè fit, vt ſanentur illi, quorum ſaluti ſpirituali non expedit: & è contra, moriantur illi, quos expediret viuere. Confirmatur, quia, iuxta allatam doctrinam, ſolis electis talis effectus concedi deberet, cùm tamen eueniat, vt multi, è Sacra vnctione conualeſcentes, praui fiant.

Hanc Soti ſpeculationem grauiter reprehendunt, quippè Conciliis repugnantem.

Respondet autem Maſtrius *num.* 101. quando aliqui poſt acceptam vnctionem ſanantur, & poſtea malè viuunt, ſupponi debere ſanatos naturaliter, non virtute Sacramenti.

32 Hæc reſponſio non probatur, alioqui ſimili argumento ſequeretur, eos, qui per interceſſionem Sanctorum à morte liberantur, & fiunt poſtea praui, non fuiſſe à Deo ſanatos. Hoc oſtendo, cùm filius Philippi II. Regis Hiſpaniarum, Carolus, in morte agonizaret, admotum eſt ei corpus S. Didaci, & conualuit; poſtea verò ádeò impius vixit, vt Rex iuſtus coactus fuerit eum morte damnare: Ergone S. Didacus eum non adiuuit?

Melivs reſpondetur cum Suarez, ſatis eſſe, ſi ex parte Dei præparetur ſanitas ad occaſiones ſpiritualis ſalutis capeſcendas, vel aliquo tempore inſeruire ad ſalutem. Optimè Concilium Colonienſe, anno 1536. celebratum, hoc pacto id declarat: *Si Deo ita viſum fuerit.*

33 Conclvdit ex dictis S. Doctor 3. *part. Centil. ſect.* 52. in hoc Sacramento ſignum eſſe exteriorem vnctionem; rem Sacramenti eſſe venialium curationem: rem, & ſignum, eſſe deuotionem in anima excitatam, quæ eſt quædam ſpiritualis vnctio.

QVÆSTIO III.

An interdum detur* Effectvs *ante omnes vnctiones.

Potest hoc euenire, vel ex parte infirmi morientis; vel ex parte Miniſtri, ſeu morientis, ſeu timentis contagium, & non finientis vnctiones. 34

In primo caſu dicunt aliqui, dari gratiam, ſicut in ea confeſſione, quæ non poteſt integra fieri, morte adueniente. Ità Summa confeſſorum, *lib.* 3. *tit.* 24. *quæſt.* 140.

Commvniter tamen oppoſitum aſſeritur, vt refert Suarez *diſp.* 41. *ſect.* 3. quia illud non eſt Sacramentum.

In vltimo verò caſu, multis pia, & probabilis videtur ſententia aſſertiua; Attamen non videtur fundata, ſed contra omnem conſuetudinem, & ſenſum Eccleſiæ. Dicam tamen, quod *in libro Paſtorali Mechlinienſi, can.* 9. *de Extrema-Vnctione*, ex conſilio facultatis Louanienſis definitur, ſufficere in morbis contagioſis vngere ſenſus magis expoſitos, dicendo: *Per iſtam ſanctam vnctionem indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum deliquiſti.* Hoc autem eſſet probabile, ſi in capite fieret vnctio, in quo ſunt omnes ſenſus. Non reprobatur hoc à Suarez. 35

QVÆSTIO IV.

Vtrum hoc* Sacramentvm *etiam ſanitatem corporis operetur.

Conſentivnt Theologi, etiam ſanitatem corporis inter effectus huius Sacramenti contineri. Sic definitum eſt in Conciliis, Florentino, & Tridentino, ſumiturque ex Iacobo, illis verbis: *Et alleuiabit eum Dominus, & oratio fidei ſaluabit infirmum.* Ità intellexerunt D. Bonau. & alij Theologi *in* 4. *diſt.* 23. cum Magiſtro. Quoniam verò ſalus corporis non eſt bonum per ſe, ideò addit Concilium, cap. 2. *Vbi ſaluti animæ expedierit.* Vrget verò difficultas, nam ſæpè expedit alicui mori; & conualeſcit, & peior fit; aliquando verò iuſtus moritur, qui eſt Eccleſiæ perutilis. 36

Respondetvr, ſatis eſſe, ſi aliquando ſanitas vtilis ſit, & detur: aliqui verò recuperant ſanitatem, non virtute huius Sacramenti, & malè vtuntur; neque enim omnes, qui eam recuperant, deſperati ſunt naturaliter. Similiter de iuſtis poteſt dici, forſan non eſſe perduraturos, ſi ſuperuiuerent. Optimè propterea Concil. Colonienſe *p.* 7. *cap.* 49. hanc conditionem ponit: *Si ita Deo viſum fuerit*, vt ſuprà notaui; itaque tota res Diuinæ remittitur prouidentiæ. 37

DISPVTA

Digitized by Google

DISPVTATIO III.

De SVBIECTO huius Sacramenti.

HOMINEM huius eſſe Sacramenti ſubiectum nullus negat; qualis tamen debeat eſſe ille homo, aliquantulum controuertitur: Infirmum quidem eſſe debere vt ſanetur, docent omnes, imò ad mortem; verum cuius ætatis, fidei, aut ſtatus eſſe debeat, hic breuiter definiemus.

QVÆSTIO I.

Vtrum ſolus Baptiʒatus, ratione vtens, poſſit recipere hoc Sacramentum.

1 CERTVM eſſe, ſoli Viatori dandum, qui ſi dubius ſit; an ſit viuus, dandum ſub conditione, vt notat Suarez *diſp*.42. *ſect*.1.

CERTVM eſt etiam, ſoli baptizato dandum. Ideò Concilium Trident. *ſeſſ*. 14. initio ait, hoc Sacramentum eſſe conſummatiuum Pœnitentiæ. Ideò etiam pueris octennibus, Dian. *part*.3. *tract*.4. *reſolut*.181.*& tract*.6.*reſol*.70.*& p*.5.*tract*.3.*reſol*.85. *&* 86. & alij, dandum aiunt.

TERTIÒ certum eſt, infantibus non eſſe hoc Sacramentum miniſtrandum. Ita omnes Theologi *diſt*.23. excepto Maiore *quæſt*. 2. Ratio D. Bonau. eſt, quia ordinatur ad delenda peccata actualia venialia.

2 DIFFICVLTAS verò eſt, an neceſſe ſit, hominem vti actu rationis, cùm hoc Sacram. ſuſcipit.

VERA ſententia eſt, ſufficere, vt is aliquando ità ratione vſus ſit, vt peccauerit. Ità communiter Theologi *diſt*.23. vbi Paludan. *quæſt*.3. *num*.14. Soto *quæſt*.2.*art*.2. Sylueſt. *quæſt*.5. Nauar. *cap*.22. *num*.13. Suarez *diſput*.42. *ſect*.1. Bonacina *diſp*.7. *quæſtione vnica*, *punct*.5. Ratio D.Bonauent.citandi eſt, quia forma alioqui non eſſet vera: *Quidquid deliquiſti*, *&c*. Et illud: *Si in peccatis eſt*, *&c*. Idem colligit S. Doctor *art*.2. *quæſt*.2. *fundamento* 2. *in corpore*, ex illis verbis: *Infirmatur quis? inducat Presbyteros*, igitur oportet, vt potuerit eſſe in ſtatu aduocandi miniſtros; ſufficit ergo quod huic Sacramento conſenſum præſtiterit. Sufficere autem virtualem intentionem, ſeu interpretatiuam, aduertunt multi.

3 MONET tamen D.Thom. conueniens eſſe, vt detur habenti vſum rationis, ſcienti quid circa eum agatur; hoc enim eſt Sacramento conſentaneum. Vide etiam Reginaldum *lib*.28.*num*.62.Bonacinam *diſp*.7.*quæſt*.*vnic*.*punct*.5.Quare perperam expectant aliqui agoniam infirmi. Vide Poſſeuinum *cap*.9. Dianam *p*.5.*tract*.3.*reſol*.95. Baſſæum 2.*num*.5.

QVÆSTIO II.

Vtrum ſolus infirmus corpore ſit ſubiectum huius Sacramenti.

D.Bonau. art.2. q.2.
D.Thom. ſuppl.q.2. art.1.

OMNES Theologi conſpirant, ſolis grauiter ægrotantibus conferendum. Ità D.Bonau. *hic*, & D. Thom. Suarez *diſput*.42. *ſect*.2. Henriquez *lib*.3. *cap*.11. Bellarminus *cap*.9. & cæteri apud Nungum *quæſt*.23. *art*.3. Bonacinam *diſp*.7. *quæſt*. *vnic*. *puncto* 5. 4

PROBATVR à D. Bonau. ex Iacobi epiſtola: *Infirmatur quis in vobis*, *&c*. *Et oratio fidei alleuiabit infirmum*, vbi Græcus *deficientem*, quod penè morientem ſignificat, vt notat Suarez.

DEINDE ex nomine; dicitur enim *Vnctio Extrema*. Ideò Concil.Florent. non niſi infirmis, de quorum morte timetur, dari debere, definit. Et Concilium Tridentinum *ſeſſ*.14.*cap*.3. Infirmis adhibendam tradit.

PROBATVR ratione D. Bonauent. qua vtuntur cæteri, quia finis huius Sacramenti eſt alleuatio infirmi, & confortatio pro vltimo agone: ſicuti enim pro vita Chriſtus inſtituit Sacramenta, ità & pro morte. Vnde Concilium Tridentinum declarat, hanc vnctionem infirmis adhibendam, illis præſertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ conſtituti videantur, vnde & Sacramentum exeuntium appellatur. Vnde periculum vitæ ſaltem ex præcepto eſt expectandum, & hoc probabile periculum ſatis eſt, vt docet Scotus apud Maſtrium *diſp*.6. *quæſt*.3. *num*.114. Coninch. *diſp*.19. *dub*.7. Amicus *diſp*.19. *ſect*.9. & alij. Et ideò Concilium Tridentinum ait, dandum eis, qui videantur in exitu vitæ: Et Summiſtæ monent, non eſſe expectandum ſupremum mortis articulum. 5

HINC deducit S.Doctor, hominem ſanum, ſed in periculo mortis conſtitutum, non eſſe ſubiectum huius Sacramenti. Tales ſunt, qui in naufragio, in bello etiam iuſto, & in manu Principum iugulandi, ſuſpendendi, vel decollandi ſunt: Hos autem vltimos alia etiam ratione excludit S. Doctor, quia infames ſunt in facie Eccleſiæ. Vide etiam Suarez *diſp*.42. *ſect*.2. Syluestrum *verb*. *Vnctio Extrema*, *quæſt*.5. Nauar. *cap*.22.*num*.13. Bonacinam *diſp*.7.*quæſt*.*vnic*.*punct*.5.*num*.4. 6

ADDIT S. Doctor ſolis infirmis, qui potuerunt peccare venialiter, dari poſſe, quod colligit ex forma, vt dixi *in fine*, *quæſt*.1.

VNDE miror, Suarium *num*. 7. allegaſſe Seraphicum cum dicentibus, Sacramentum hoc dari poſſe etiam ei, qui nunquam actualiter peccauit, & eo magis miror, quia *diſp*.41.*ſect*.1. ait, effectum principalem huius Sacramenti in ſententia D. Bonauenturæ, eſſe deletionem venialium: Quare implicantias malè inuoluit. 7

COMMVNIS verò Theologorum ſententia eſt, hoc Sacramentum conferendum ei, qui habuit rationis vſum, ſed amiſit; dummodò non conſtet in amiſſione vſus rationis ipſum fuiſſe in mortali. Hanc doctrinam omnia ferè Ritualia tradunt, & Catechiſmus Romanus *de hoc Sacram*. Deducitur ex 26. quæſt. 6. cap. *Qui recedunt*, cap. *Hi qui*, & cap.

cap. *Agnouimus*. Quæ decreta etiam de Baptiſmo,& Pœnitententia docent.

8 Monet tamen Catechiſmus, vt curet miniſter dare tempore vſus rationis, vel ſi furioſus ſit, quando actus indignos non agit; alioqui debet indemnitati Sacramenti prouidere, vt notat Maſtrius *diſput.6.q.3.num.*110. cum Zambrano, Auerſa, Barboſa, Diana, & alij.

Qværvnt adhuc: an hoc Sacramentum ad ſui validitatem exigat, vt ſubiectum aliquando actualiter peccauerit. Negant multi apud Maſtrium *num.*116. quia non colligitur aliunde. Ideò D. Iacobus conditionem ponit: *ſi in peccatis eſt*. Ideò, ſi quis in fine vitæ Baptizetur, poteſt ſumere illicò hoc Sacramentum.

9 Oppositvm ſentit Scotus apud Maſtrium *num.*117. cum D. Bonau. *diſt.*23.*art.*2.*quæſt.ad vlt.* eſto pro alia ſententia citari ſoleat.

Colligitvr ex Trident. quod ait, hoc Sacramentum eſſe conſumatiuũ Pœnitentiæ, & abſtergere peccatorum reliquias. Idipſum probatur ex forma.

Ad authoritatem reſpondet. D. Iacobum ponere: *ſi in peccatis eſt*; ideſt, ſi adhuc ſit in peccatis; non dixit autem, ſi peccauit antea.

10 Nota verò, Eccleſiæ praxim docere, vt priùs, ſi poteſt, ſumant Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta. Ità declarat Rituale Romanum, & Catechiſmus, qui hanc vocat Eccleſiæ conſuetudinem perpetuam.

Exigi autem vlteriorem diſpoſitionem, videtur Rituale aſſerere.

Nihilominvs aliam diſpoſitionem non exigit, niſi non ponere obicem, ideò permittit dari etiam phreneticis, qui ante dederint ſignum contritionis, vt obſeruant Brancat. *diſp.* 40. *art.* 15. Maſtrius *n.* 125. Attamen ſi ſolam attritionem habeat, probabile eſt iuſtificari, vt docent Suarez:
11 Nauar. Iſambertus, Abellius, Poncius apud Maſtrium.

QVÆSTIO III.

An Sit determinatum Subiectum proximum huius Sacramenti.

D. Bonau art. 2. quæſt. 3.
D. Thom. ſuppl. quæſt 32. art. 5.

Assero primo non eſſe vngendum totum corpus. Vide Bonacinam *diſp.* 7. *quæſt. vnic. punct.* 5. *numer.* 17. Probatur ex praxi Eccleſiæ. Ratio eſt, quia hoc Saramentum habet rationem medecinæ, quæ applicanda eſt parti originariæ mali, vt arguunt SS. Doctores.

12 Qvamvis verò tactus ſit vbique, tamen vnguntur manus, quia ibi hic ſextus viuacior eſt, & ibi dicitur *Remittat tibi Dominus quidquid per tactum deliquiſti*. Vide Suarez. *d.*42. *ſect.*3. qui ait ſi eger careat vtraque manu, vnctio facienda eſt in parte vicina.

13 Et licèt medecina corporalis applicetur parti, in qua eſt ægritudo, quæ in caſu noſtro totam hominis mentem, & carnem debilitat, non tamen id neceſſe eſt in applicatione huius medicinalis vnctionis, quæ ſit ſolùm in parte, per quàm morbus contrahitur, vt ſicut inde peccati infectio in totam animam, & corpus eſt diffuſa, ita etiam inde in totum hominem ſanitas refundatur: hanc rationem tangit Sanctus Doctor. *ad* 1. qua etiam ratione ſatis ſit duabus inſtantiis quas ibi *ad appoſita* obiicit Seraphicus, vt ſicut anima ſit ſola tota in toto corpore, & in qualibet ipſius parte, ita in qualibet eius parte debet fieri vnctio, cuius effectus principaliter in animam redundat, & ſicut vis intellectiua, quam reſpicit vnctio deuotionis, nulli parti corporis alligatur, ſed vbique animam comitatur, ita in nulla ſpeciali parte, ſed vbique corporis vnctio debet adhiberi: Has oppoſitiones ſoluit Seraphicus *ad* 2. *&* 3. concedendo quidem, animam nec ſecundùm ſe, nec ſecundùm potentiam intellectiuam requirere vllam ſpecialem corporis partem, verùm cùm pro ſenſatione, & operatione exigat determinatas partes organizatas, in quibus culpæ delectatio percipitur, his partibus tantùm Sacræ vnctionis remedium eſt adhibendum.

Qvod ſi in toto corpore per immerſionem ali- 14
quando datus ſit Baptiſmus, id decere fieri non negat S. Doctor, cum tota caro fædata ſit per culpam originalem quæ gratiam excludit; ſed in veniale aliquod patrando alicuius potentiæ actus interuenit, quæ ſimilem corruptionem per totam carnem non diffundit.

DISPVTATIO IV.

De MINISTRO. huius Sacramenti.

NON omnibus hoc Sacramentum attrectare licet; non enim decet, vt alia ſit cauſa ſubminiſtrans gratiam reparatiuam, & conſeruatiuam per totum vitæ, & vitæ curſum; alia verò ſanans, & confortans in extremo periculo; vnde ſicut ſacerdoti demandatur peccatoris reuiuiſcentia per confeſſionem, & conſeruatio per SS. Euchariſtiam, ita & ſanatio per extremam vnctionem; alias congruitates huius miniſterij infrà habet.

QVÆSTIO I.

Vtrum Sacerdos ſit miniſter proprius.

D. Bonau. diſt. 23. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. in ſupplem. quæſt. 21. art. 3.

Asserò, ſolum ſacerdotem eſſe miniſtrum huius Sacramenti. Ita Concilium Trident. *cap.* 3.

Probatr à S. B. *in corpore* ex illo Iacobi: *In-* 1
ducat Presbyteros. Nomine autem Preſbyteri in nouo teſtamento ſignificatur Sacerdos, vt oſtendit Chriſoſtomus *lib.* 3. *de Sacerdotio, q.* 2. Innocentius *epiſtol.* 11. *ad Decentium*, Cyrillus *libro* 2.

in

in leuiticum; & alij in eum locum, Gratianus poſt
c. Preſbyt. *quæſt*. 5. Id oſtendit Paulus 1. Timot.4.
per impoſitionem manuum Præsbyterij, & tota Ec-
cleſia Latina. Atque hunc locum ità intelligunt
Concilia. Florent. & Trident. *ſeſſ*. 14. *cap*. 3. &
can.4. Anacletus *epiſt.Decret*. Ratio ſumitur à D.
Bonau. ex inſtitutione Sacramenti.

2 Congrventiæ verò multæ ſunt. Prima eſt: vn-
ctio fit oleo conſecrato: Ergo debet tractari mani-
bus conſecratis, vnctis oleo Sancto.

Non fuit autem expediens, vt ſoli Epiſcopi
vngerent, quia, cum ſit Sacramentum periclitan-
tium, non potuiſſent Epiſcopi occurrere omnibus;
ſic plurimi perirent.

Deinde, quia Sacerdotes omnes ſunt media-
tores, vt offerant Sacrificium pro peccatis, ideò
decuit, eoſdem orare pro morientibus. Vide Valen-
tiam *diſp*. 8. *quæſt*.1. *punct*.1. Suarez *diſp*. 43. *ſect*.1
Bellarminum *cap*.9. Coninch. *diſp*.19. *dub*. 9. Syl-
ueſtrum *num*.4. Angelum *num*.3. Tabien. *n*.6. Bona-
cinam *diſp*.1.*quæſt*.7.*punct*.4. & ipſum D. Bonau. *ſex-
ta parte Breuuil. cap*.6.

3 Itaqve ſolus Sacerdos poteſt hoc conficere, vt
omnes Theologi docent *d*.23. cum D. Bonau. Id de-
clarant Concilia, Trid. *ſeſſ*.14.*cap*.3. cùm docuit, vel
Epiſcopum, vel ſacerdotem eſſe proprium mini-
ſtrum huius Sacramenti, quod ſub anathemate de-
finit, *can*. 4. Florentinum verò dicit, miniſtrum
huius Sacramenti eſſe Sacerdotem.

Ad licitè autem miniſtrandum requiritur, vt ſit
proprius Parochus, ſeu Sacerdos ægroti, vel ab
4 eo poteſtatem habens. Quare in *Clementina de Pri-
uil*. excommunicantur Religioſi ipſo facto; qui
præſumpſerint, abſque Parochi licentia, in arti-
culo mortis Sacramentum hoc, & Euchariſtæ mi-
niſtrare. Vbi tamen communiter aduertunt Theolo-
gi, non incurri à Religioſis miniſtrantibus cum
ratihabitione Parochi, vel quando non poteſt vo-
cari Parochus, quia tunc præſumitur conſenſus
Epiſcopi, & Papæ. Ita Henrinq. *lib*.3. *cap*.13. Na-
uar. *cap*.27.*num*.101. Diana *part*.3.*tract*.3.*reſol*.82.
Valent. *diſp*.8.*quæſt*.1.*num*.2.

At ſi imminente iam morte hoc Sacramentum
Religioſi miniſtrarent, non exigitur ratihabitio, vt
docent Sotus *in* 4.*diſt*.13. *q*. 2. *art*. 1. Suarez *d*. 44.
ſect. 2. Quia non eſt credibile, Eccleſiam hanc le-
gem edidiſſe in perniciem animarum, multò magis
liceret, ſi Parochus nollet ſuo munere fungi. Ad id
confert priuilegium Sixti IV. Fratribus minoribus,
relatum à Tambur. *de iure Abb. tit*.2. *d*.7. *quæſt*.2.
& habetur *in monum. Ord*. & vult in hoc ſtari aſ-
ſertioni eorundem confeſſorum, vel pœnitentium
ex priuilegiis ſummorum Pontificum, licet regu-
5 laribus miniſtrare Sacramentum Extremæ-Vnctio-
nis familiaribus, ſeruientibus monaſterio, & de-
gentibus in eo; ſic Eug. IV. conceſſit fratribus mi-
Obſeru. Prou. Regni Caſtellæ, & Clem. IV. eiſ-
dem Fratribus miniſtrantibus; vt hiſqui in eorum
obſequiis commorantur cohabitantes, Sacramen-
ta miniſtrare, & ſepulturam dare poſſint. Id ipſum
refert Tambur. conceſſum Benedictinis Hiſpaniæ
habetur & hoc priuilegium *in compendio Priuil*.
Mendicantium *verbo Vnctio Extrema*, §. 1. & *in
compendio Societatis, eodem verbo*, vbi ſolùm requi-
retur, vt intra ſepta monaſterij egrotet, nec ſit
mentio ſeruitutis, obſequiis &c. Sed hoc vltimum
eſt viuæ vocis oraculum atque adeò cum ſimilibus
reuocatum ad Vrbano VIII. Bulla. *Alias felicis* 20.
Decemb. 1631. Vide Baſſeum.

6 Obiicies contra aſſertum, confirmatio, quià
fit oleo Sancto, à ſolis Epiſcopis datur; ergo & hoc.

Respondet S. Doctor, diuerſas eſſe rationes,
nam confirmandi poſſunt Epiſcopum adire, non ſic
ægroti. Deinde impoſitio manuum ſolis dabatur
Epiſcopis, non ſic Extrema-Vnctio.

Ex his colligit S. Doctor. hîc *d*.23. *dub*.2. & 3.
parte Centil. ſect. 52. & *ſexta parte Breuil. cap*. 11,
differentias ſeptem inter Confirmationem, & Ex-
tram-Vnctionem.

Prima eſt in efficatia, quia in ea datur Spiri- 7
tus Sanctus abundanter tota vita ad certandum cum
diabolo; hîc vero pro ſolo agone illo mortis.

Secvnda in materia, quia illa eſt oleum cum
balſamo; hæc ſimplex oleum.

Tertia in forma, quia illa eſt indicatiua;
Conſigno te, &c. hæc deprecatiua, vt dixi.

Qvarta in loco vnctionis; nam ibi in fron-
te vngitur ad deturbandam puſillanimitatem;
hîc verò in quinque ſenſibus ad peccata remitten-
da, & ſenſus confortandos ad agonem.

Qvinta in miniſtro, qui ibi eſt Epiſcopus; 8
hîc verò Sacerdos merus.

Sexta in ſuſcipiente, quia ibi eſt puer Bap-
tizatus ſanus; hîc adultus agonizans.

Septima in tempore, quia ibi confirmantur 9
in prima rationis ætate; hic verò vnguntur in vltima
vitæ linea.

Assignant inde etiam vtriuſque differentias
ab vnctione Pontificum, & Regum; hi enim
vnguntur in ſcapulis; Pontifices verò in capite.

Obiicit etiam, aliquos Sanctos non Sacer-
dotes vnxiſſe ægros.

Respondet, eam non fuiſſe Sacramentum,
ſed ex opere operantis impetraſſe animæ ſalutem,
vel corporis ſanitatem.

Dices: Innocentius *epiſt. cit*. ait, omnibus
Chriſtianis licere vti hoc oleo ad ſui, & ſuorum
neceſſitates.

Respondetvr, loqui de vſu paſſiuo, vo- 10
cando Preſbyteros, &c. Ita Suarez hîc, Belarmi-
nus *cap*. 9. Baron. *anno* 63. *num*. 14. & Maſtrius,
qui *numero* 128. ait, eſſe communem ſolutio-
nem.

QVÆSTIO II.

An poſſit hoc Sacramentvm *à multis Sa-cerdotibus confici*.

Certvm eſt de fide, vnum Sacerdotem ad hoc 11
Sacramentum conficiendum ſufficere, vt de-
clarant Concilia, Florentinum, & Tridentinum, &
habetur etiam *cap*. Quæſiuit *de verb. ſignif*. &c. cùm
ait Iacobus, *Inducat Perſbiteros*, ſignificat aliquem
è Præſbiteris.

Dvpliciter autem fieri poteſt, vt confi-
ciatur à pluribus. Primò, ſi duo vngant aliquas
partes, dicendo ſua verba partialia. Secundò, al-
tero vngente; altero verò dicente formam.

Qvoad hunc ſecundum modum communiter 12
docent Theologi, non eſſe validum, & vim fa-
ciunt in verbis Iacobi: *Inducant Perſbteros*, &
orent, vngentes eum: Ergo idem eſſe debet vn-
gens, & dicens orationem, & vngens dicit: *Per
hanc ſacram*, &c. oſtendens propriam actionem
miniſtri. Ità refert ex communi Maſtrius, *diſput*.6.
quæſt.7. *num*. 131. Altero verò modo poſſe fieri, 13
aſſerunt D. Thomas 4.*d*.23. *q*.1.*art*.1.*q*.2.*ad* 3. Ri-
chard. *art*.1. *q*.1. *ad* 4. Durand. *q*.1. Soto *q*.1.*art*.1.

Ledeſma

Led. *quæſt*.31.*art*.2.Syluester.*quæſt*.4. Tabiena *n*.5. Suarez *diſp*.43.*ſect*.2.Maſtrius cum D.Bonau. *d*.23. *art*.2.*quæſt*.4.ad quæſitum primum in fine, ubi deficiente Sacerdote ait ſuplendum, quod inchoatum eſt.

Ratio communis eſt; quia hoc Sacramentum habet multas partiales materias, & formas, vt arguit S.Doctor, & itá erit vnum Sacramentum, quidquid dicat Suarez.

14 Id verò ſine ratione facere illicitum, ait Suarez, *diſp*.43.in calce. Primò, quia Concilium Florentinum ait, miniſtrum eſſe Sacerdotem. Secundò, quia Chriſtum repræſentat vnicum Inſtitutorem Sacramenti, & Datorem gratiæ. Ità communiter Doctores apud Baſſæum *verb. Extrem vnct*.2.*n*.2. Imò deficiente primo Sacerdote ex aliquo accidenti, ait, melius eſſe totum reſumere, vt certum ſit Sacramentum. Vide Suarez *d*.44.*ſect*.2.Fill.*tract*.3.*n*.91. Sà *n*.11.Bonac.*de Sacr.d*.7.*p*.4. Regin.*lib*.28. *n*.62. Tol.*lib*.7.*cap*.2.Præp.3 *part.de extr.vnct.d*.5. *n*.37.

DISPVTATIO V.

De præceptis, & ritibus huius Sacramenti.

Ea eſt diuinæ prouidentiæ ſuauitas, vt noſtris Infirmitatibus condeſcendens, quæ magis neceſſaria ſunt ſaluti, ſtrictius præcipiat; quæ verò ſalutem quidem promouent; non autem iuxta inſtitutionis finem efficiunt, pro libito aſſumenda, numquam tamen contemnenda, dimittat; non enim æquum eſt, vt ex tanta gratia malitiæ anſam arripiamus. Verùm cùm ex nonnullis quorundam Conciliorum ſenteniis aliqui hoc Sacramentum præcipi ſibi ſuadeant; hanc quæſtionem diſcutiemus.

QVÆSTIO I.

An Fideles teneantur ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum.

D. Thom. in 4. diſt. 23. art.1.q.3.ad.2.

1 Prima opinio eſt, nullum eſſe præceptum. Ità D.Thom. *hic* Palud. *quæſt*.3. Soto *quæſt*.1.*art*.1. ſuppl.Gabr.*quæſt*.1.*Dubio vlt*.Syluest.*quæſt*.9.Nauar. *cap*.22.*num*.16.Caiet.*verb.Vnctio*, Armilla *n*.1. Victor.*n*.219.Ruardus *art*.12. Couar.*c. Alma*,2.*part*. §.2.*num*.6. Hanc eſſe Theologorum receptiſſimam, & communem ſententiã, ait Maſtrius *d*.6.*q*.3.*n*.120.

2 Secvnda ſententia eſt Magiſtri *diſt*.23. vbi docet, eſſe peccatum, illud omittere, vel ex contemptu, vel negligentia; & D.Bonauent. particulam *Vel*, exponit coniunctiuè, ſeu copulatiuè, vt peccatum ſit omittere ex negligentia, quæ generet contemptum, ſiue, quæ habet contemptum adnexum. Et addit, idem iudicandum de hoc, & de Sacramento altaris: hoc autem eſſe præceptum concedit, vt vidimus *tract.de Euchariſtia,diſp*.9.*quæſt*.1.& 2. quæ Suarez non percipit, dicens, D.Bonauent. ponere eſſe peccatum, tum ex negligentia; tum ex contemptu ſeorſim. Eundem ſequitur Poncius *diſp*.47. *quæſt*.4. & alij.

3 Videtvr fauere Concilium Coloniæ anni 1536. *part*.7. *cap*.50. vbi ait: *Eſt autem Vnctio inponenda cum expoſitione vnctionis, & mandati Apoſtolici, quod ſic habet: Infirmatur quis in vobis; inducat Presbyteros, &c.* Et Concilium Senonenſe *in Decretis fidei*, decreto decimo: *Ne hic noſter vngendi infirmos ritus Chriſti præceptum, non tamen Sacramentum, eſſe videretur; dixit Iacobus: Infirmatur, &c.*

4 Respondet Maſtrius, præceptum eſſe Miniſtris in Concilio Colonienſi. In Tridentino autem ſumi mandatum pro Inſtitutione. Sed hæc ſeipſis defluunt legentibus.

5 Svarez reſpondet, Concilium Colonienſe loqui de mandato latè; Senonenſe verò de vnctione, impoſita *Marci* 6.

Enim verò in duobus caſibus ait eſſe mortale, iuxta omnes Doctores.

Primvs eſt ratione ſcandali cùm datur occaſio aliis eam omittendi.

6 Alter caſus eſt contemptus. Ideò Conc.Trid. *cap*. 3. docet, non poſſe ſine peccato contemni, & damnat eos, qui dicunt, hanc vnctionem non continere mandatum Dei.

Et in Concilio Coloniæ ſub Adolpho, *cap. vlt*. habetur: *Relatum nobis in Concilio eſt, impios quoſdam homines, infirmitatis ſuæ tempore, vnctionem Sacram reſpuiſſe, ac contempſiſſe. Quamobrem ſtatuimus, vt ſi quis Sacramentum illud nobis ab Apoſtolo Iacobo tantoperè commendatum contempſerit, Eccleſiaſticâ careat ſepulturâ.*

7 Hunc ſolum caſum per ſe inducere peccatum mortale, docet S. Doctor, ſiue ſit contemptus formalis paruipendentis Sacramentum, & effectus eius; ſiue ſit negligentia inducens contemptum; ſeu ſit contemptus implicitus, quod quis ſciens, & videns directè, nolit recipere Sacramentum hoc, quod ad contemptum implicitum ſufficere, docent Maior 4. *diſt*. 23. vbi Richardus, & Michael Epiſcopus Veſpergenſis *in Catech. conc*.75.& 76. & Ruardus *art*.12.

8 Itaqve cùm Suarez fateatur, hunc eſſe contemptum, apud eos Doctores; & legerit Seraphicum, non rectè ait, S.Doctorem ponere in ſingulis membris contemptus, & negligentiæ peccatum mortale, cùm particulam, *Vel* coniunctiuè à D.Bonauent. accipi fateatur. Potiùs, ſi disjunctiuè acciperet in ſenſu plano particulam, *Vel*, poſſe id dicere. At S.Doctor negligentiam meram non admittit eſſe peccatum mortale in hoc Sacramento ſuſcipiẽdo, quia iam oppoſuit negligentiam in his, quæ non ſunt neceſſaria ad ſalutem, non eſſe peccatum mortale. Ideò reſpondet ſolam negligentiam, cum contemptu coniunctam, ſeu quæ contemptum habet adnexum, eſſe mortalem.

9 Alivm caſum refert Suarez, in quo mortale ſit omittere hoc Sacramentum. Quando in eo articulo nequeant alia Sacramenta haberi: Sed caſus iſte rarus eſt.

10 Tenetvr verò ægrotus recipere hoc Sacramentum ſine conſcientia peccati mortalis, quia eſt Sacramentum viuorum, vt notat Suarez, *num*.8. cum D.Bonauent.*diſt*.23.*quæſt*.1.*in corpore*, quem omnes ſequuntur. Sufficiet autem, ſi ſit contritus, niſi ſumenda ſit etiam Euchariſtia, quæ præexigit confeſſionem: poteſt verò aliquando accipi hoc Sacramentum ante Euchariſtiam, vt refertur apud Suarez ex D.Thoma *quæſt*.63. *art*.3. Bernardo in vita S.Malachiæ.

Digitized by Google

chiæ. Petro Venerabili *lib.3.epiſt.*4. Surio, die quinta decima Auguſti, *in vita S. Arnulphi, cap.* 50.

11 Qvòd verò ait Catechiſmus *part.2.cap.6. n.*12. præmittendam Pœnitentiam, & Euchariſtiam, intellige eſſe ordinariam conſuetudinem; non præceptum, vt ait Suarez cum D. Bonauent. *dub.*1.

QVÆSTIO II.

Quæ præcepta ad Miniſtrum huius Sacramenti pertineant.

12 Certvm eſt, Paſtorem ex officio curæ animarum deſtinatum, teneri ex iuſtitia hoc Sacramentū ſuis ſubditis miniſtrare. Eſt communis ſanctorum ſententia, & id docet Catechiſmus Romanus de hoc Sacramento, *n.*9. vbi ait. *Grauiſſimè peccare non modò eum, qui negligit miniſtrare; ſed etiam, qui non opportuno tempore.* Nau. *cap.*25. *n.*131. Suar. *diſp.*43. *ſect.* 2. Fill. *tract.*3. *n.*96. Sylu. *q.*32. *art.*3. Baſſ. 2. *n.*3.

Tenentvr verò ex iuſtitia etiam Prælati Religionum, vt monent Suarez *diſp.*44 *ſect.*3. Amicus *diſp.*19. *ſect.*1. Maſtrius *diſp.*6. *quæſt.*7. *art.*2. Habent enim ſubditi ius pro obſequiis exigendi à ſuis Prælatis hæc ad ſalutem.

13 Minister autem, ſuccedens Paſtori in caſu neceſſitatis, tenetur omnibus in caſu neceſſitatis ex Charitate, & quidem, ſi periculum ſit damnationis, tenetur ſub mortali. Ità Suarez *loc. cit.* & alij.

Est tamen admodum diuerſa neceſſitas Extremæ-Vnctionis, & Pœnitentiæ: nam Pœnitentia eſt ſimpliciter neceſſaria, vt monet D. Thom. *opuſc. de perfec. vita ſpiritualis, cap.* 14. Toſtatus *quæſt.*306. *in cap.*22. *Matthæi, ad* 3. Idem notant multi Summiſtæ, *verb. Epiſcopus,* & Maiolus *de Irregularitate, cap.*20.

14 Oritvr verò quæſtio: an tempore peſtis teneatur Parochus, cum vitæ diſcrimine, hoc Sacramentum miniſtrare.

Asservnt multi apud Dianam, *tract.*4. *de Sacr. reſol.*174. Gabriel, & Ioan. Echius apud Suar. *loco cit.*

Secvnda ſententia negat, quam vocat Amicus *diſp.*39. *ſect.*13. communem inter Theologos. Sequuntur Diana, & alij apud ipſum.

15 Mediam ſententiam habet Maſtrius *diſp.*6. *q.*7. quæ mihi probatur. Si enim infirmus confeſſus ſit, vel probabiliter creditur non eſſe in peccato mortali, tunc non tenetur vitam in diſcrimen adducere; at ſi probabiliter ſciatur eſſe in peccato mortali, tunc tenetur Parochus ob ſalutem illius animæ, ſi alio modo nequeat ſubuenire. Ità loquuntur etiam gemini præclari Pariſienſes Theologi. Iſambertus *diſp.* 8. *art.*1. & Abellius in *ſua Medulla Theologica, cap.*6. *de Sacramento Extremæ-vnct. cap.*4. cum Syl. *quæſit.* 32. & Sancio *diſp.*27. *n.*16.

16 Hac diſtinctione, argumenta duarum priorum ſententiarum valent. Addo tamen, hunc infirmum ſenſibus deſtitutum, qui nullum poteſt dare ſignum pœnitentiæ, debere prius abſolui ſub conditione, vt, ex attrito contritus, ſit diſpoſitus ad Sacramentum iſtud. Fuit autem ideò reprehenſus quidam Parochus Placentiæ à R. D. Vicario Generali, quia oppreſſo apoplexia concubinario publico, & morienti abſque potentia dandi ſigna pœnitentiæ, negauit abſolutionem ſub conditione, & dedit ſolam Extremam-Vnctionem.

17 Attamen Baſſæus 2 *n.*7. in tali caſu Extremam-vnctionem priùs dandam ait, & in nullo caſu hunc ordinem immutare, ait non eſſe mortale cū Suar. *d.*44. *ſect.*1. *n.*8. Diana *part.*5. *tract.*3. *reſol.*92. Fill. *tract.*3. *n.*114. Henriq. *lib.*3. *cap.*10. Barboſa *de off. Paroch. cap.*22. *n.*36. Sa *verb. Extr. n.*3. Reginal. *lib.*28. *c.*11. *membr.*74. dummodo non fiat è contemptu.

QVÆSTIO III.

Qui ritus ſeruandi ſunt, dum Miniſtratur hoc Sacramentum.

Qvæ ſpectant ad partes in viris, vel fœminis vngendas, ſupra egimus *diſp.*1. *q.*4. vbi etiam quanta, & qualis debeat eſſe vnctio, diſcuſſimus; ſupereſt igitur, vt quoſdam alios ritus, quibus huic Sacramento debita veneratio conciliatur, hîc recolamus; de his conſulendum eſt Rituale Romanum, vbi tractatur de ordine miniſtrandi hoc Sacramentum. 18

Primò Sacerdos ſuperpelliceo indutus, & ſtolâ, ac clericum, vel ſaltem, qui ipſi poſſit miniſtrare, adhibens, infirmum accedat; ſi tamen miniſtrum aliquem commodè inuenire nequit, non ideo ab vngendo abſtinere debet; cum licitè abſque illo id poſſit præſtare, vt docet Caſtro *tract.*27. *d. vn. punct.*8. *n.*12. in eandem ſententiam citans Toletum, Sà, Bonacin. Bartholomæum ab Angelo, Layman, & alios.

Secvndò infirmo, cæteriſque aſtantibus pacem precetur dicendo: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea,* deinde aquâ benedictâ infirmi lectū, & cubiculum aſpergat, crucemque piè oſculandam ægroto porrigens, ipſum deuotâ exhortatione ad hoc Sacramentum diſponat, & ad ſpem vitæ æternæ erigat: Mox orationes in dicto Rituali præſcriptas adiungat, niſi vel vrgens moribundi periculum, vel contagioſæ alicuius infectionis rationabilis timor eas prætermittere ſuadeat; tunc enim illis ſine peccato omiſſis ad principale remedium properandum eſt, vt omnes teſtantur è Rituali Romano reformato, apud Caſtro citatum.

Tertiò adſtantes, dum infirmus vngitur, Littanias cum pœnitentialibus pſalmis deuotè recitent, ſi 19
tamen eas omittant, à culpa excuſantur apud Bonac. *diſp.*7. *q. vnica, p. vlt. n.*7. & Caſtro *loc. cit.* in hoc tamē arbitror tutius ſtandū cuiuſq; Eccleſiæ cōſuetudini.

Qvartò poſtquam Sacerdos dextrum pollicem Oleo ſancto reuerenter intinxerit, eoque ſub debita verborum forma infirmi partes ſuprà notatas vnxerit, Miniſter ſi Sacris ordinibus ſit initiatus, ſin minus, ipſe Sacerdos, poſt ſingulas vnctiones, ſtupâ in globulos adnolutâ, vel alia re ſimili partem inunctam abſtergat, ſtupamque in vaſe mundo depoſitam curet in Eccleſiam deferri, ibique ad cinerem reductam, in Sacrarium proijci; ita Rituale cum Sà, & Layman apud Caſtro citati, & cæteri communiter.

Cætervm, cùm hoc Sacramentum ſit extremum 20
viæ ſubſidium, vt par eſt, poſt Euchariſtiam miniſtratur, vt habet Catechiſmus Romanus 2. part. cap.6. n.12. *ſeruanda eſt Eccleſia Catholica perpetua conſuetudo, vt ante extremam vnctionem pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtretur,* hinc maius vitæ periculū expectatur pro Extrema-vnctione, quàm pro Viatico; Quòd ſi aliquando apud antiquos legitur, prius aliquos fuiſſe vnctos, & poſtea Euchariſtiam accepiſſe, vt de S. Malachia, Hiberniæ Primate, ſcribit D. Bernardus in eius vita, *vngitur, & ſumpto viatico fratrum ſe orationibus, & fratres Deo commen-* 21
dans ad lectum vertitur. Hoc de repetito viatico intelligitur, cùm ſoleant nonnulli deuotionis cauſa, dum diu poſt Extremam-Vnctionem in lecto decumbunt, Euchariſtiam ſumere, vide quæ in fine *quæſt.*1. dixi.

Digitized by Google

TRACTATVS DE PVRGATORIO

PROOEMIVM.

LICET Sacramentum Pœnitentiæ tantæ ſit vis, & virtutis, vt omnem culpam lethalem, ſimul & venialem valeat excutere, imò & pœnam condonare interueniente intenſiſſima contritione; propter remiſſæ tamen voluntatis obicem non raro contingit, vt mortalibus deletis, venialia reſtent, ſicuti ablatis grandioribus maculis, remanent puluiſcula quædam, quæ aliâ viâ exſufflentur; Hinc poſt prolixiorem de Pœnitentia tractatum ſubiunximus tractatulum de Extrema-Vnctione, cùm hæc in auxiliarem illius gratiam ad delenda venialia ordinata ſit: Verùm, cùm & vtrâque culpâ remiſsâ remaneat pœna quædam temporalis ſubeunda, cui ſatisfaciendæ in hac vita, nec tempus, nec ſuppetit forſan voluntas; ſuccurrit vtrique Sacramento Purgatorium, in quo anima, priùs pœnitentiæ lacrimis lota, & Extrema-Vnctione abſterſa, ad extremum puritatis apicem clarificatur, vt ſit tamquam terſiſſima tabula, in qua perenniter permeantibus radiis Diuina reſplendeat Maieſtas: Ideò hoc ordine cùm Suarez, & aliis de hoc vindicatiuæ Dei Iuſtitiæ Medio agimus, qui ſicut nullum relinquit bonum irremuneratum, ità malum nullum impunitum. In primis autem Purgatorij exiſtentiam, & locum diſcutiemus, inquirendo vtrum ſub terra ſit, & qua ab inferis diſtantia: deinde pœnas, & ſtatum animarum, quæ inibi torquentur, inueſtigabimus, nempè, qua gratia, fide, aut virtute præſtent: denique quibus modis tales animæ fidelium ſubleuentur ſuffragiis: inquirendùm erit, vt vno argumento multis hæreticorum argutiis obuiemus, qui ſimul Purgatorium, ac fidelium ſuffragia multipliciter impugnant.

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE PVRGATORIJ EXISTENTIA.

HÆRETICIS moleſtiſſima eſt hæc de Purgatorio diſputatio, qui cùm id vnicè moliantur, vt omne pœnitendi ſtudium à fidelium mentibus amoueant, & ſtupidâ quâdam præſumptione, ac ſocordiâ, diuinæ iuſtitiæ immemores, in Dei ſe miſericordiam projiciant, neſcientes, ſeu potius ſcire nolentes, hanc; & illam ſibi ſemper obuias ad omne opus accurrere, vt dicitur *pſal.*84. fundamenta, quibus nituntur, duo ſunt; alterum quod peccati mortalis à veniali nulla ſit diſtinctio, vnde vtrumque parri pœna arguunt puniendum; alterum, quod tota pœna ſimul cum peccato condonetur; His nixi baſibus, de ſua ſalute vel ſecuri, vel deſperati inutilem ſibi pœnitentiam ſuadentes, in bonis ſe ſuos ducere dies opinantur verùm nobis cum aliis controuerſiarum authoribus, Diui Bonauenturæ veſtigiis in hac orthodoxa veritate comprobanda firmiter inſiſtendum eſt.

QVÆSTIO I.

An detur Purgatorium.

D.Bonauent. 4. d.20. part.1. quæſt. 1. & diſtinct.45.quæſt.1. art. 2.
D.Th. q. 1. art.2. q.1.

1 PVRGATORII nomine intelligimus locum, in quo, tanquam in carcere, poſt hanc vitam purgantur animæ, vt ad cælum tranſeant.

PRIMVS, qui purgatorium negauit, recenſetur Aerius, teſte Epiphanio, *hæreſi* 75.& D.Auguſtino *hæreſi* 53. docens non eſſe pro mortuis orandum.

DISERTE id negauêre Vualdenſes apud D.Antoninum 4.*part. tit.*11.*cap.*7.§.2.& alij apud Bellarminum *lib.* 1. *de Purgatorio*, *cap.* 2. & Bouerium *Exam.*2. *err.*10. *in art.* 24.

2 TANDEM ſectariorum grex è medio purgatorium tollere ſatagunt. Primò Lutherus *lib. de abroganda Miſſa priuata*, & *lib.ad Vualdenſes.* Eum ſecuti ſunt omnes Lutherani Rigidi, vt Centuriatores, *Centur. prima, lib.* 2. *cap.*4.& Molles, & Philippus, *cap. de Satisfactione.* Brentius, *cap. de Purgatori, in Confeſſ. Vuitemberg.* Zuingliani, Caluinus *lib.* 3. *Inſtit. cap.* 5. Bernardinus Ochinus *in dialogo de Purgatorio*, qui tamen, vt ab aliquibus fertur, in fine vitæ palinodiam cecinit, & pro fidei confeſſione, pugionibus confeſſus, Geneuæ occubuit.

3 ECCLESIA tamen Catholica Purgatorium aſtruit de fide.

PROBATVR à D. Bonauent. primò *in* 4.*diſt.*45. *loco citato*, & *ſermone de animabus Purgatorij ex* 2. *Machab.* 12. vbi, poſtquam ſcriptura enarrauit, Iudam Miſiſſe 12000. drachmas argenti in Sacrificia pro mortuis expendenda, ſubdit; *Sancta ergo, & ſalubris eſt excogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluantur.*

RESPONDENT hæretici primò, hunc Librum non eſſe canonicum, cùm author ipſe in fine Libri veniam petat, ſi quid errauerit.

AT Concilium Carthag. III. inter Libros diuinos hunc enumerat. Et Innocentius I. *epiſt. ad Exuperium*, *cap. vlt.* & D. Auguſtinus lib. 18. de ciuitate cap.30. ait, *Libros Machabæorum, non Iudæi, ſed Eccleſia pro canonicis habet.* & lib.1. de cura pro mortuis, *cap.* 1. ex hoc ſolo Libro deducit orandum pro mortuis; & hoc eſſe dogma fidei. Idem Auguſtinus docet etiam *lib. primo, de hæreſ. cap.* 50. Aërium inter hæreticos recenſet, quia negauerat orationes pro defunctis. Vnde apparet mendacium Pſeudomatyris *ad cap.*3. *prima Cor.* dicentis, hunc Librum non eſſe validum ad dogmata, & affert S. Auguſtinum *lib.* 2. *contra epiſtolam Gaudentij*, *cap.* 23. vbi tamen nil dicit contra, ſed ſolùm, non recipi à Iudæis, ſed ab Eccleſia; & vtiliter, ſi ſobriè legatur, nempè, quia ſunt in eo exempla Raziæ, & aliorum, qui ſe occiderunt. Neque verò author petit veniam erratorum, ſed elocutionis, quod etiam Paulus fecit. 4

RESPONDENT ſecundò, errorem ibi eſſe; nam ait, ſuperfluum fore orare pro mortuis, niſi eſſet ſpes reſurrectionis: Ergo ſupponit animas cum corporibus mori. Vrget Ochinus, nam etiam ſi non eſſet reſurrectio, adhuc non eſſet vanum orare pro mortuis, dato quòd purgatorium eſſet, quia 5

Digitized by Google

quia oraretur pro animabus, vt eruerentur è Purgatorio.

Respondetvr, apud Iudæos vnam fuiſſe de vtroque ſententiam. Itaque, qui negabant vnum, negabant & alterum, vt Sadducæi. Et qui vnum fatebatur, confitebatur & alterum, vt conſtat *Actorum* 23. Nec immeritò; nam cùm anima ſit forma corporis, non eſt verèſimile, Deum voluiſſe animam perpetuò viuere ſine corpore. Hinc Dominus, *Matth.* 22. probaturus reſurrectionem, vtitur eo teſtimonio: *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac*, &c. Et ſubdit: *Non eſt Deus mortuorum, ſed viuentium.* E quibus inferre intendit: Ergo mortui reſurgunt, vt aduertit S. Doct. ad hunc locũ, *Luca*, 20.

6 At hoc argumentum nil concludit, niſi ſupponatur, quæſtionem de immortalitate animarum, & de reſurrectione corporum, accipi pro eadem; poſſet enim alioqui negari conſequentia: Nam Deus erit Deus viuentium, etiam ſi mortui non reſurgant, quandoquidem animæ ipſæ viuunt. Pari ratione Apoſtolus *prima Corinth.* 15. dicit: *Quid mihi prodeſt, ſi mortui non reſurgunt? manducemus, & bibamus, cras enim moriemur*; niſi præſupponat, animas eſſe mortales, ſi corpora non reſurgunt, nil concludit: Nam ſi anima eſt immortalis, etiamſi corpora non reſurgant, multum proderit ieiunare, & benè viuere, quia proderit ad gloriam animæ acquirendam. Scriptura ergo Libri Machabæorum eodem modo loquitur, quo hic Paulus. Vult enim dicere: Si mortui non reſurgunt, ſequitur animas eſſe mortales; & proinde ſuperfluum eſſe orare pro mortuis.

7 Respondent tertiò, eos mortuos damnatos; nam eis inuenta ſunt quædam è donariis idolorum, contra præceptum *Deuter.* 7.

Respondetvr, Iudam piè æſtimaſſe, quod cum pietate dormitionem accepiſſent, eò quòd vel ex ignorantia venialia fuere, vel conuerſos in ærumna illa, vt dicitur Pſal. 77. *Cùm occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur.* Alia vide in Bellarmino.

8 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *locis adductis*, aliis authoritatibus ſcripturæ. Primus locus ſit Tob. 4. *Panem tuum, & vinum tuum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue; & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus.* Huius loci ſenſus alius non eſt, quàm qui ab expoſitoribus traditur, ſcilicet: *Inſtrue conuiuium, & pauperes conuoca, vt poſt acceptam eleemoſynam orent pro tuo defuncto.* Vide Chriſoſt. *homil.* 32. *in Matth.* Neque dicat Munſterus, ſenſum eſſe: *pone panem ſuper os iuſti.* Contra enim eſt, quia os iuſti nuſquam ſepulchrum dicitur, ſed ſola ora impiorum: *Sepulchrum patens eſt guttur eorum.* Pſal. 5. vt obſeruat S. Doctor, *ad pſal.* 37.

9 Secvndvs locus eſt *primo Reg. vlt.* vbi habitatores Iabes Galaad ieiunauerunt pro Saul, & Ionatha defunctis. Et Dauid 2. *Reg. primo*, idem præſtitit pro iiſdem: *Et cap.* 3. ieiunauit pro Abner occiſo. Id autem factum ad ſuffragium obſeruat Beda in fine *Commentarij, in lib.* 1. *Regum.* Ideò enim Dauid *cap.* 12. *eiuſdem ſecundi Libri* ieiunauit, vt obtineret filij infantis vitam; ſed eo mortuo, qui ſuffragiis non egebat, amplius non ieiunauit, vt notat Abulenſis, *in quæſt.* 24.

Tertiò legitur etiam *Geneſ.* 47. *&* 50. Patriarchas ſanctos iuſſiſſe, cadauera ſua aſportari in terram ſanctam, vt participes eſſent Sacrificiorum, quæ ibi facienda erant.

10 Qvartvs locus eſt Pſal. 37. *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.* Hoc autem exponit D. Auguſtinus, vt in furore puniantur, qui in æternum damnantur in inferno; corripiantur verò in Purgatorio degentes. Sic exponunt Beda, Haymo, Dionyſius, & Carthuſianus.

Qvintvs locus eſt Pſal. 65. *Tranſiuimus per ignem, & aquam; & eduxiſti nos in refrigerium.* Quem locum ita exponit Origenes, *homil.* 25. *in Numer.* & D. Ambr. *in pſal.* 36. & *ſer.* 3. *in pſal.* 118. per *aquam* Baptiſmum; per *ignem* Purgatorium.

Sextvs locus eſt Iſa. 4. *Purgabit Dominus Sordes Filiorum, & Filiarum Sion, & ſanguinem emundabit de medio eorum in ſpiritu iudicij, & ſpiritu combuſtionis.* Sic exponitur de Purgatorio à D. Auguſtino *lib.* 20. *de Ciuitate, cap.* 25.

Septimvs locus eſt Iſaiæ 9. *Succenſa eſt quaſi ignis impietas, & ſpinas deuorabit.* Sic exponitur à D. Baſilio ad hunc locum. 11

Octavvs locus eſt Micheæ 7. *Ne lætaris inimica mea; nam ſi cecidi; reſurgam, cùm ſedero in tenebris. Iram Domini portabo, donec cauſam meam iudicet. Adducet me in lucem, videbo iuſtitiam eius.* Hunc locum ſolitum afferri de Purgatorio, docet S. Hieron. *in cap. vlt. Iſaiæ.* Et Gloſſa Ord. exponit.

Nonvs locus eſt Zachariæ 9. *Tu autem in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu, in quo non eſt aqua.* Vnde S. Auguſtinus *epiſt.* 99 & *lib.* 12. *in Geneſ. cap.* 33. contendit Chriſtum, cùm deſcendit ad inferos, non ſolùm Patres inuiſiſſe, ſed etiam eos, qui cruciabantur in Purgatorio. Idem ſic exponit D. Bonauent. *in Miſſæ expoſitione, & Memento.* 12

Decimvs locus Malach. 3. *Ipſe ſedebit quaſi ignis conflans, & purgabit filios Leui, & colabit eos.* Sic exponunt de Purgatorio Origenes *homil.* 6. *in Exod.* D. Ambr. *in pſal.* 36. D. Auguſtinus 20. *de Ciuitate, cap.* 25. & D. Hieronymus ad hunc locum.

Ex nouo Teſtamento. Primus locus eſt *Matth.* 12. vbi ait Dominus, eſſe quoddam peccatum, quod non remittitur neque in hoc, neque in futuro ſæculo. Hinc enim colligit S. Bonau. *in* 4. *diſt.* 21. *part.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 1. *fundamento* 1. quædam peccata remitti in futuro ſæculo, alioqui fruſtra vnum exciperetur, quod eſt blaſphemia in Spiritum Sanctum. 13

Id colligunt SS. Patres, Auguſtinus 21. *de Ciuitate, cap.* 24. & *lib.* 6. *in Iulianum, cap.* 5. Gregorius *lib.* 4. *Dial. cap.* 39. Beda *in c.* 3. *Marci.* Bernardus *homil.* 66. *in Cant.* qui hoc ſolo teſtimonio contentus fuit contra hanc hæreſim. Petrus Cluniacenſis *epiſt. contra Petro-Bruſſianos*, Rabanus *lib.* 2. *Inſtit. Cler. cap.* 44. & omnes Gloſſæ.

Neqve eſt exaggeratio mera, vt latrat Petrus Martyr, alioqui tollet etiam Inferni æternas pœnas. 14

Instant, Chriſtum comparare peccatum in Spiritum Sanctum cum peccatis in Patrem, & Filium: Igitur hoc excipiens infert, peccata grauiſſima in Patrem, & Filium remitti in ſæculo futuro, & tamen ſola venialia remittuntur in Purgatorio.

Respondetvr, ibi agere de remiſſione etiam pœnæ, quæ, licèt relicta à grauiſſimis peccatis, poteſt dimitti.

Instat Caluinus, Chriſtum loqui de remiſſione culpæ; non pœnæ.

Respondetvr, ibi remitti etiam culpas veniales.

Bellarminvs reſpondit, ſequi non dialecticè, ſed prudenter: Ego dico ſequi etiam dialecticè, veluti ſi dixero: Nullum aſtrum conſumi poteſt in aëre, vel aqua, vel igne, vel terra; hoc ſanè indicat, aliqua poſſe conſumi, & exiſtere virtutem conſumptiuam. 15

Instant, quia Marcus ſic exponit, capite 3. *Non habet remiſſionem in æternum.* Sed non

Digitized by Google

non eſt exponendus Matthæus per Marcum, qui compendioſè ſcripſit ea, quæ Matthæus diffuſè. Vide Bellarminum, & Valentiam.

16 SECVNDVS locus præcipuus, vt ait Suarez *diſp. 45. ſect. 1. num. 14.* eſt ille *prima Corinth. 3.* quo nititur S. Doctor, *diſt. 21. in dubiis litt.* & *quæſtionibus art. 2.* & *Compend. Theolog. lib. 7. cap. 3.* eſt autem locus difficilis ſanè, vt teſtatur D. Auguſt. *lib. de fide, & operibus, cap. 15. & 16. & q. 1. ad Dulcitium*; at verò valde perutilis; nam ex eo duo dogmata grauiſſima colliguntur, dari peccata venialia, & Purgatorium, vt oſtendit S. Bonauen. *in dubiis litt. & qq. cc.* quem ſequuntur Bellarminus *cap. 5.* Suarez *loco citato* & cæteri.

17 VT autem præclarè explicetur, apponam integrum conceptum, & verba Pauli: *Secundùm gratiam Dei, quæ data eſt mihi, vt ſapiens Architectus fundamentum poſuit: Alius autem ſuperædificat. Vnuſquiſque autem videat quomodo ſuperædificet. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Si quis autem ſuperædificat ſuper fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretioſos, lignum, fœnum, ſtipulam vniuſcuiuſque opus manifeſtum erit: Dies enim Domini declarabit, quia in igne reuelabitur: & vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit, ſi cuius opus manſerit, quod ſuperædificauit, mercedem accipiet, ſi cuius opus arſerit, detrimentum patietur: ipſe autem ſic ſaluus erit: ſic tamen quaſi per ignem.*

18 SIC autem exponit Bellarminus, ſumptam metaphoram ex arte fabrefactoria, duoſque architectos inſtitui: Alterum ædificantem aulam auguſtam è marmoribus, & pretioſis metallis: Alterum erigentem exiguam caſam ex aſſeribus ligneis, eamque tegi fœno, & ſtipulis. Enim verò, ſi ignis in vtramque ſerpat ſanè, qui ſtabit in aula, marmoribus, & metallis conſita, non læditur; ſicuti, qui in lignea, & paleata caſa; & hic, ſi prodire velit, vix ſaluabitur, quin cremetur.

19 ARCHITECTI vocantur hîc, vel Chriſtiani omnes, ſuper fidei fundamentum ædificantes ſibi domum; vel opera bona; vel mala. Ità exponunt D. Auguſt. *lib. de fide, & operibus, cap. 16.* & *in Enchir. cap. 68.* Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophilact. & Oecumenius hîc. Vel Architectos dic Eccleſiæ Doctores, & Prædicatores Euangelij. Ità S. Ambroſius, & Sedulius ad hunc locum. S. Hieronymus *lib. 1. in Iouinian.* S. Anſelmus, & D. Thom. hîc, etiam ſi priorem ſententiam non reiiciant. Idem ſentiunt multi recentiores, vt Dionyſius Carthuſ. Lyra, Caietanus, & alij ad hunc locum, & ſanè, Bellarmino ponderanti videtur hic ſecundus modus aptior textui.

20 SERAPHICVS penitius penetrans vidit, duo hæc ædificia conſtitui, è baſibus fidei exurgentia. Itaque ſuper baſes fidei erigitur domus, conſtans ex operibus ſolidis; ſuper verò apponi ex fragilitate venialium, & ideò dicitur, ſuperædificari, non per ſe; ſed ſuper ædificium, ex fragilitate, ſuperponi ſarmenta cremabilia, quia opera noſtra his fragilitatibus obnoxia ſunt. Perfectos igitur ſuper fidei baſes ædificare opera pretioſa, gemmis expreſſa, atque auro, & argento, aliiſque metallis, quæ etiam in aulis, & templis mirificè conferunt ad ſplendorem: alios verò ſuper hæc apponere defectus plurimos veniales, qui ſunt veluti eſcæ facilè cremabiles, expreſſæ lignis, fœno, & ſtipulis.

21 ITAQVE nomine fundamenti, intelligitur fides Chriſti viua; per aurum, argentum, &c. opera perfecta, quam ex parte indicat S. Auguſt. *lib. de fide, & operibus, cap. 16.* qui per fœnum etiam intelligit affectum venialem carnalem, quem per peccata veniala exprimit S. Gregor. *lib. 4. Dial. cap. 39.* Hinc S. Doctor refellit modum illum, qui D. Hieronymo adſcribitur *ad 5. Iſa.* vt per fœnum, &c. intelligantur dogmata hæretica, quæ Calvinus, Martyr, & Ochinus auidè amplexati ſunt, dicentes, traditiones diuinas eſſe fabellas. At hæretici, & alij auia ſectantes, non ædificant ſuper fidem, & Chriſtum: D. Sanè Hieronymus adaptatione quadam ex mente aliorum loquitur; ſicuti etiam Ambroſius intelligit errores imprudenter prolatos.

HINC fit, vt ædificatores non dicantur proxi- 22
mè Doctores Magiſtri Euangelij, alioqui, quo pacto ſtabit, eos ſuper baſi Chriſti ædificare peccata venialia? ſunt igitur Chriſtiani boni conſtruentes ædificium ſuper fidem, acceptam ſanè à Magiſtris, qui primi extructores, & veluti fundamentorum iactores dicti, erigunt opera bona ſolida, ſed alij imperfectionibus venialibus cremabilibus ſparſa; aliis quidem leuioribus, vt fœno; aliis vt ligno, ſic exponitur ab Origene ſuprà. Auguſt. *ſerm. 41. de Sanctis*, & *cap. 68. Enchir.* & *lib. 9. ad Dulcitium, quæſt. 1.* Gregorio ſuprà, Cæſario *homil. 8.* D. Thom. *prima 2. quæſt. 89. art. 2.* præſertim *ad 4.* Hieronymo *lib. 2. contra Iouin.* apud Suarez *diſp. 45. ſect. 1. num. 19.*

DIFFICVLTAS eſt etiam, qui ſit iſte dies 23
Domini? Reſpondetur eſſe diem examinis, ignemque iudicij ſingulorum, quo omnes examinabuntur; an indigeant igne purgatorij. Sumitur ex D. Ambroſio *in pſal. 118.* circa ea verba: *Vide humilitatem meam*; Indicat Rupert. *l. 3. in Geneſ. c. 32.* Lactantius *l. 7. cap. 21.* Sedulius *in hunc locum*, Carth. Lyra, Caietanus, & alij, quos ſequitur Suarez 28. Bellarminus, *cap. 5.* ſi enim de vltimo die, in quo erit conflagratio, intelligeretur, iam nullus ante illum diem ingrederetur Paradiſum, quod eſt hæreticum, contra Concilium Florent. *ſeſſ. vltima.* Deinde quia, cùm purgandi ſint poſt hanc diem, ſequeretur, nullum purgandum; vel omnes poſt extremum iudicium purgandos; dicitur enim: *Saluus erit, ſed quaſi per ignem.*

RESPONDET Bellarminus, ſenſum eſſe: *Saluus* 24
erit, ſi tamen iam tranſierit per ignem. Ad aliud reſpondet, ſenſum eſſe, aliquos in morte puniri, tamen diſcutiendum in fine vniuerſaliter. De vtroque verò iudicio intelligi poſſe ait Valentia *diſp. 11. quæſt. 1. punct. 2.*

TANDEM ea verba: *Ipſe autem ſaluus erit, ſed quaſi per ignem* intelligitur de Purgatorij igne.

EST ſententia Sanctorum PP. ſic Ambroſius ad hunc locum, Hieronym. *in cap. 4. Amos*, & *l. vlt. in Iſaiam* in fine, & *l. 2. in Iouin.* vltra medium. Aug. *in pſal. 37.* Gregorius *l. 4. Dial. c. 39.* Alcuinus *l. 3. de Trin.* Rupert. *in c. 3. Geneſ.* Magiſter *in 4. d. 21.* vbi D. Bonau. & alij Scholaſt. S. Anſelmus, Haymo, S. Thomas ad hunc locum. Innocent. III. *in pſal. 37.* & omnes Latini recentiores apud Bellarminum.

EX Græcis, Origenes *homil. 6. in Exod.* & *homil. 14.* 25
Leuit. & *homil. 12. in Hierem.* Oecumenius ad hunc locum, vbi teſtatur, idem ſenſiſſe D. Baſilium.

TERTIVS locus eſt Matth. 5. & Lucæ 12. *Eſto conſentiens aduerſario tuo cito, dum es in via cum eo, ne fortè tradat te aduerſarius Iudici, & iudex tortori, & mittaris in carcerem. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouiſſimum quadrantem.*

OPORTET

Digitized by Google

26 Oportet autem videre quid ſignificet *Aduerſarius*; quid *via*. Aduerſarius eſt Diuina Lex, ſenſui contraria, & repugnans, vt aiebat Apoſtolus: *Sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Sic exponunt Ambroſius, Beda, & S. Bonauentura *in cap.* 12. *Matth.* Anſelmus, & Auguſtinus *in cap.* 5. *Matthæi*, nec non idem Auguſtinus *homil.* 1. *de verbo Domini, homil.* 5. *è quinquaginta*, & *libro de decem chordis, cap.* 3. Gregorius *homil.* 29. Bernard. *ſerm.* 85. *in Cant.* quos referunt, & ſequuntur Bellarminus, & alij.

27 Viam, exponunt vitam præſentem, Origenes, Cyprianus, Hilarius, Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Beda, Anſelmus, Abulenſis, Lyra, Caietanus, Ianſenius, & alij apud Bellarminum, *cap.* 7. per Iudicem, Chriſtum intelligunt omnes, vt dicitur Ioan. 5. *Omne iudicium dedit filio.* Per Miniſtros Angelos bonos intelligunt Ambroſius, *in c.* 12. *Lucæ*, Auguſtinus *lib.* 1. *de ſermon. Domini in monte, cap.* 21. at verò dæmones intelligunt Gregorius *homil.* 39. Theophilactus *in* 12. *Lucæ.* per Carcerem. Infernum explicant omnes; ſed pro inferno gehennæ accipiunt S. Auguſtinus *de ſerm. Domini in monte, lib.* 1. *cap.* 21. Chryſoſtomus, quos ſequitur D. Bonauentura, *ad* 12. *Lucæ*, & illud: *Donec*, ſignificare æternitatem, ſicut cùm dicitur, Pſal. 119. *Donec ponam inimicos tuos, ſcabellum, &c.*

28 Commvniter verò intelligunt de Purgatorio Tertullianus, *lib. de anima, cap.* 17. vbi etiam docet, Purgatorium duraturum ſolùm vſque ad diem reſurrectionis. Cyprianus *lib.* 4. *epiſt.* 2. Origenes, *homil.* 35. *in Lucam*, Euſebius, *homil.* 3. *de Epiphan.* Ambroſius *in cap.* 12. *Lucæ*, Hieronymus *in cap.* 5. *Matthæi*, Bernardus *ſerm. de obitu Humberti.* Et videtur ſententia S. Bonauent. *ſermone de animabus*, vbi, per Carcerem, latiùs purgatorium intelligit. Ideò enim dicitur, manſurum reum, donec ſoluerit; nam in inferno nunquam ſoluetur.

29 Qvartvs locus eſt, Lucæ 16. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Per *Deficere*, intelligunt omnes, mori: per *amicos*, intelligunt omnes Sanctos; præcipuè verò quorum eſt regnum Dei, ideſt, pauperes voluntarios, qui iudicabunt, & orationibus impetrant pro dantibus eleemoſynas Regnum, vt notat S. Doctor ad eum locum. Hinc inferunt cum D. Bonauentura, mortuos iuuari precibus iuſtorum. Itaque etiam D. Auguſtinus 41. *de Ciuitate Dei, cap.* 27. ex hoc loco Purgatorium argumentatur.

Qvintvs locus eſt, Actorum 2. *Quem Deus ſuſcitauit, ſolutis inferni doloribus.* Hunc locum ſic
30 intelligit D. Auguſtinus *epiſtola ad Euodium*, quæ eſt 99. & *lib.* 12. *de Geneſ. cap.* 39. Chriſtum in ſuo deſcenſu ad inferos liberaſſe plurimos à cruciatibus, non ſanè gehennæ; ſed purgatorij, vt innuit etiam S. Doctor *in* 3. *diſt.* 22. *quæſt.* 4. & *in* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 1. Id aſſerit etiam Epiphanius *in hæreſi Tatiani*, quæ eſt vltima Libri primi: Sanè non poteſt intelligi de doloribus Chriſti; nam hi finiti ſunt in Cruce: ideò ait Lucæ 22. *Hodie mecum eris in Paradiſo*, nec fuêre dolores inferni in eo, vt oſtendi *tractat.* 1. 3. *huius partis, diſp.* 40. *quæſt.* 3. Neque de doloribus Gehennæ, qui ſunt æterni, loquitur; neque de doloribus ſanctorum Patrum, quia hi nullos patiebantur dolores, vt notant Auguſtinus ſuprà, & Gregorius *homil.* 22. Ergo de doloribus Purgatorij accipitur.

31 Dices, ex Græco habetur: *Solutis doloribus mortis.*

Respondetvr, Vulgatam antiquiſſimam dicere: *Doloribus inferni.* Et Siriaca ait: *Funes ſoluit inferni.* Sic legunt etiam B. Polycarpus, initio epiſtolæ ſuæ, Cyprianus *ſerm. de Cœna Domini.* Epiphanius, & Auguſtinus ſuprà.

Probatvr ſecundò à S. Doctore *diſt.* 41. ex Patrum, Conciliorum, & totius Eccleſiæ ſententia, quæ nequit errare, quia *eſt Columna, & Firmamentum Veritatis*, 1. Tim. 3.

Magnvm Concilium Nicenum, *can.* 65. Arabico: *Nuncietur de morte Epiſcopi omnibus Monaſteriis, & Eccleſiis illius Diœceſis, vt fiat oratio pro eo.*

Sic Concilia Carthagin. III. *cap.* 29. & IV. 32
cap. 79. & tota Africa. In Hiſpan. Conc. Brachar. I. *cap.* 34. & 39.

In Gallia Concil. Cabilonenſe, & habetur *de conſecr. diſt.* 1. Can. *Viſum eſt*, & Concil. Aurelian. II. *cap.* 14.

Ecclesia Germanica, vt patet in Concilio Vvormat. *cap.* 10.

Ecclesia Italica, in Concilio VI. ſub Simmaco.

Ecclesia Græca, vt patet in Synodis Græcis collectis à Martino Brachar. Epiſcopo, *cap.* 69.

Accedant alia Concilia Generalia, Lateranenſe ſub Innocentio III. *cap.* 66. Florent. *ſeſſione vlt.* 33
& Tridentinum *ſeſſione* 25. Et omnes Liturgiæ Iacobi, Baſilij, Chryſoſtomi, & Ambroſij. Quare inſolentiſſimæ inſaniæ eſt id negare, cùm tota id Eccleſia teneat, vt arguit Sanctus Auguſtinus *epiſtola* 118.

Deinde iam rueret Chriſti reſponſio, Matth. 16 *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Itaque errare non poteſt, vt arguit S. Doctor. Orate autem Eccleſia, vt ſuffragetur defunctis, non ex nudo affectu in defunctos, vt latrat Pſeudomartyr, ſed efficaciter, vt conſtat ex officiis.

Vnanimis etiam ſanctorum Patrum conſenſus id conclamat. Sic *epiſtola* 1. & *lib.* 8. *Conſtitut.* 34
cap. 41. D. Clemens Roman. S. Dionyſius *de Eccleſ. Hierarc. cap.* 7. *part.* 3. Athanaſ. *quæſt.* 34. *ad Antiochum*, Baſilius *in Liturgia*, Nazianzenus *Oratio in Cæſarium.* vbi orat pro anima eiuſdem Cæſarij. S. Ephrem *in ſuo Teſtamento*, Cyrill. *Catheceſi.* 5. *Myſtag.* Euſebius *lib.* 4. *de vita Conſtantini.* Epiphanius in fine operis, contra hæreſes, & *hæreſi* 75. damnat Aërium, quia negabat orationes pro defunctis faciendas. Chryſoſtomus, *homilia* 41. *in primam ad Corinthiorum.* Et *homilia* 69. *ad popul. homilia* 32. *in Matthæum*, & 84. *in Ioannem, homilia* 3. *in epiſtola ad Philip.* & 21. *in Acta*, & alibi Theodoretus *libro* 5. *hiſtoriar. capite* 26. Theophylactus *in cap.* 22. *Lucæ.* Damaſcenus de his, qui cum Fide migrarunt, vbi hanc veritatem probat teſtimoniis Dionyſij, Athanaſij, Nazianzeni, Nyceni, & aliorum. Vide etiam Palladium in hiſtoria Lauriaca *cap.* 41.

E Latinis, Tertullianus *libro de Corona Militis*, & *libro de Monogamia*, & *libro de exhortatione caſtitatis*, Cyprianus *libro* 1. *epiſtola* 9. & 52. 35
Ambroſius *libro ſecundo*, *epiſtola* 8. Vide etiam orationes de obitu Theodoſij, Valentiniani, & Satyri. Diuus Hieronymus *epiſtola ad Pammach.* B. Paulinus *ad Pammach.* & *epiſtola* 5. ad Delphinum, & ſequenti, quæ eſt prima ad Amandum. Diuus Auguſtinus *de cura pro mortuis, cap.* 2. & 4. *Enchirid. cap.* 110. *lib.* 9. *Confeſſ. cap.* 13. & *de Gen. contr. Manich. cap.* 20. & *de verb. Apoſtoli* 17. & 34. & *lib.* 21. *de ciuitate, cap.* 13. & 24. & *tract.* 84.

Digitized by Google

in Ioan. & in pſal. 37. & quæſt. 2. ad Dulcitium, lib. de hæreſ. cap. 53. D. Gregor. lib. 4. Dial. cap. 50. & 55. Iſidor. lib. 1. de offic. diu. cap. 18. Bernardus ſerm. 66. in Cantic. Petrus Cluniacenſis contra Petrobruſianos, Malachias apud Bernardum.

36 Fatetvr Calvinus lib. 3. Inſtitut. cap. 4. §. 10. ante 1300. annos, vſum fuiſſe precandi pro mortuis, nunc autem ante 1430. annos. Ergone Eccleſia tanto tempore derelicta, infando indiguit Calvino, vt corrigatur?

Addit, Patres incertum tenuiſſe Purgatorium; ſed eius mendacium redarguunt SS. PP. Nyſſenus orat. pro mortuis. Ambroſ. in pſal. 36. & ſerm. 20. in pſal. 118. Auguſtinus 21. de ciuitate, cap. 16. & 24. & homil. 16. ex quinquaginta homil. & lib. 2. de Geneſ. contra Manich. cap. 20. & in pſal. 37. allegatus à D. Bonauent. locis adductis; dubitat tamen de modo; an eodem igne gehennæ vrantur. D. Hieronym. in fine comment. in Iſaiam. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 39. & in pſal. 3. de Pœnitent. Origen. homilia 6. in Exod. Nazianzenus oratione in ſancta Lumina. Baſil. in cap. 9. Iſaiæ. Euſeb.
37 Emiſſ. homil. 3. de Epiph. Theodoret. in ſcholiis Græcis, in primam Corinth. 3. Oecum. in eundem locum, Tertullianus lib. de anima, cap. 17. Cyprianus lib. 4. epiſt. 2. Hieronymus lib. 1. contra Pelagian. vltra medium. Paulinus epiſt. 1. ad Amandum. Boëtius lib. 4. Proſa 4. Iſidorus lib. 1. de diuin. offic. cap. 18. Beda in pſal. 37. Petrus Damianus, ſerm. 2. de S. Adr. Anſelmus prima Corinth. 3. Bernardus de obitu Humberti, Lactantius lib. 7. cap. 21. Hilarius in pſal. 118. Vide eos in Bellarmino cap. 10. Suarez loco cit. Valentia, & alii.

Probatvr deinde multis rationibus paſſim à S. Doctore.

Prima habetur in 4. diſt. 21. quæſt. 1. & 7. parte Breuil. cap. 2. & lib. 7. Compendij Theolog. cap. 2. ſupponit autem duo principia. Alterum, dari peccata aliqua venialia quod probatum eſt prima ſecundæ, tract. 3. diſp. 2. quæſtione 1. & conſtat ex dictis.

38 Altervm eſt, ſæpè remiſſa culpa, non remitti totam pœnam; quod oſtendi Tract. de Pœnitentia, diſputatione prima, quæſtione 28. & docet præclarè Sanctus Auguſtinus Tract. 124. in Ioan. & in pſal. 50. Inſuper ibi quæſtione 32. oſtendi, venialia, etiam quoad culpam, dilui poſt mortem. Tunc ſic argumentatur S. Doctor loco cit. Breuiloq. & cum eo Suarez diſputatione 45. ſect. 1. numero 34. Bellarminus loco citato, cap. 11. Valentia diſputatione vndecima, quæſtione prima, puncto primo, §. 7. Primum Principium, optimum cùm ſit, eſt amatiuum boni, & ſummè deteſtans malum; & ſicut ſumma bonitas eius non ſinit aliquod bonum manere irremuneratum; ità non ſinit malum aliquod impunitum. Quoniam ergo viri iuſti aliquando decedunt, qui in hac vita non totaliter impleuêre pœnitentiam, cùm meritum vitæ æternæ non poſſit in eis remanere irremuneratum, nec vitium aliquod leue impunitum, ne perturbetur pulchritudo ordinis Vniuerſi, neceſſe eſt etiam, vt iidem temporaliter puniantur ſecundùm ſuarum culparum exigentiam, & reatum.

39 Et quia culpa fuit offenſiua Diuinæ Maieſtatis, damnificatiua Eccleſiæ, & deformatiua imaginis diuinæ, menti impreſſæ: Et de offenſa exigitur punitio; de damno agenda ſatisfactio; & de deformatione requirenda eſt expurgatio; hinc eſt, vt pœna illa debeat eſſe iuſtè punitiua, dignè ſatisfactoria, & ſufficienter expurgatiua. Primum igitur, quia pœna iſta debet eſſe iuſtè punitiua, ideò ſicuti homo prætulit bonum commutabile perfecto bono ſuper ſe, ideò æquum eſt, vt ab inferiori agente prematur, & ideò ſubiicitur igni elemento actiuiſſimo, vt ſicuti vnitur anima corpori tanquam forma, & ex vnione cum illo hanc ſcoriam contraxit, ità igne purgetur vnita illi ſecundùm ordinem iuſtitiæ, vt punibile punienti; & quia viri iuſti ſunt in gratia, & leuibus 40
ſcatent culpis, aliis aliis leuioribus, ideò temporalibus pœnis, iuxta culparum leuitatem, puniendi ſunt, vt dicit D. Auguſtinus 21. de ciuitate, cap. 26. nempè, quo amore adhæſerunt creaturis. Ampliùs quia pœna illa debet eſſe ſatisfactoria, & ſatisfactio reſpicit voluntatem libertatis, & ſtatum viæ; cùm ibi non ſit ſtatus merendi, & ibi minimum libertatis, neceſſe eſt, vt acerbitas pœnæ ſuppleat id, quod deficit de voluntario. Quia verò gratiam habent, qui purgantur, nec eam perdere poſſunt, hinc eſt, quòd nec triſtitia penitus abſorberi, nec in deſperationem ruere, nec in blaſphemiam erumpere valeant.

Postremò, quia debet eſſe illa purgatio, ne- 41
ceſſe eſt, vt vel ignis habeat virtutem ſpiritualem, vel gratia intus adiuta à pœna, ipſam animam pro offenſis punitam, & à reatuum onere alleuiatam purget, vt iam nulla deformitas maneat. Hæc ratio eſt ferè omnium Sanctorum Patrum, quos retuli, eamque refricat S. Doctor loco cit. Compendij, quarto loco.

Secvnda ratio habetur à D. Bonauent. ll. 40
cc. Breuiloquij, & Compendij, qua vtitur Bellarminus cap. 11. & eſt D. Auguſtini in Enchir. c. 10. *Tria ſunt genera hominum. Quidam ſunt valdè mali, quibus non proſunt Eccleſiæ ſuffragia; Quidam valdè boni, qui ſuffragiis non indigent; Quidam medio modo habentes venialia, & ibi puniendi pœnâ temporali purgatoriâ; ſicuti valdè mali pœnâ æternâ digni ſunt.* Hæc ratio lumine naturali nititur, & fuit Platonis in Gorgia, & Phædone; Ciceronis in ſomnio ſcipionis, in fine. Virgilij 6. Æneid. & Claudiani lib. 2. in Ruffinum, qui ideò Purgatorium admiſêre. Idem admiſêre Iudæi, vt patet ex loco adducto Machab. & Ioſepho de bello Iudaico, cap. 19. Idem fatentur Mahumetani, vt legere eſt in Alcorano.

Tertia ratio eſt, quia perfectio gloriæ tanta eſt, vt nihil coinquinatum ingrediatur in eam. Ideò ab omni ſcoria mundatos eſſe oportet.

Qvarta ratio eſt, quia contraria contrariis 43
curantur; vnde oportet, vt peccatum, quod ex delectatione venit, puniatur tormento, & tantùm vrat dolor, quantùm hæſerat amor, vt arguit D. Auguſtinus libro vigeſimo primo, de ciuitate, cap. vigeſimo ſexto, apud D. Bonau. loco cit. Breuiloquij.

Qvinta ratio, quæ ſexta numeratur à D. Bonauentura, eſt, qua vtitur Bellarminus vltimo loco; quia opinio, tollens Purgatorium, pernicioſa eſt, ſiquidem homines ſocordes reddit in peccatis cauendis, & operibus bonis faciendis. Qui enim cogitat, nullum eſſe Purgatorium, dicet intra ſe: Quorſum ego laboro ieiuniis, precibus, &c? Cur fraudo cor meum voluptatibus, quandoquidem in morte ſiue pauca habuero, ſiue multa, omnia delebuntur? atque ſic negligentia ſuffragatur ignauo: At qui cogitat iuſto remanere

Digitized by Google

remanere purgatorias pœnas, cautior profectò, & diligentior incedit.

44 Simile ferè eſt argumentum Apoſtoli. 1.Corinth.15. *Quid faciunt, qui baptizantur pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt? vt quid baptizantur pro illis?* Ideſt, quid faciunt, qui baptizantur, ſeu purificantur ieiuniis, orationibus, lacrymis, affectionibus, ſi in altera vita mortui non patiuntur, & mortui non reſurgunt? Ità exponunt S.Ephrem *in teſtamento.* Petrus Clun. *loco citato*, Dionyſius, Hugo, Gagneius, & alij ad hunc locum, apud Bellarmin. *cap.6.*

45 Vltimò probatur exemplis relatis à D.Gregorio *lib. 4. Dialog. cap. 40. & cap.55.* à S. Gregorio Turon. *lib. de Gloria Confeſſorum, cap.5.* Petro Damiano *epiſt. ad Deſiderium*, Beda *lib.3. hiſt. Anglorum, cap.19.* & *lib.5. cap.13.* Bernardo *in vita S. Malachiæ*, Guillielmo Abb. *lib.1. vitæ Bernardi, c.10. lib. 1. vita D. Anſelmi*, Vincentio *in ſpeculo, lib.23. in reuelationibus B. Brigittæ.* Hæc tamen ſtultè negant hæretici. Vide hæc relata in D.Bonau. *diſt.20. part.1. quæſt.2. & quæſt. vltima.*

Obiiciunt Sectarij primò, pſal.126. *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum; ecce hæreditas Domini:* Ergo ſtatim ad cœlum eunt.

46 Respondetur cum S.Bonauentura *in ſpeculo B.V. lect.16. & 17.* ſolùm innui, homines iuſtos poſt mortem habere præparatum præmium ſuorum operum ex meritis fructus ventris B. V. non ſtatim tamen, ſi non ſint mundi. Ideò in Hebræo habetur יִתֵּן *dabit*, nec exprimitur: *Quando.*

Obiiciunt ſecundò id Eccleſiaſte 9. *Quodcunque poteſt facere manus tua, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quo tu properas.*

Respondet S. Doctor ad eum locum cum D. Hieronymo, loqui de impiis, qui ad infernum deliciando, & inſaniendo præcipites tendunt. Indicat verò etiam aliam expoſitionem, quæ eſt D.Gregorij *lib.4. dialog. cap.39.* omnibus etiam iuſtis, qui ad inferiores partes deſcendunt indici, vt in hac vita operentur, quia ibi non poterunt amplius mereri, ſed erit mera ſatisfactio facienda, qualis erat Patrum ante aduentum Chriſti. Eandem expoſitionem indicat *opuſc. de quatuor virtutibus Cardinalibus.*

47 Obiiciunt tertiò Eccleſiaſte 11. *Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, ibi erit:* Non igitur datur tertius locus Purgatorij.

Respondet S.Bonauentura ad eum locum, loqui de ſtatu permanente vitæ æternæ, vt qui moriuntur in Dei gratia, quæ per *Auſtrum* ſignatur, nunquam poſſint cadere. Qui autem in Purgatorio ſunt, ad Auſtrum pertinent; non ad Aquilonem, vbi cadunt æternè damnati. Quod ſi hæc duo loca tantùm præciſa anxiè accipere velis Paradiſum, & Infernum, nullus etiam Patrum in Lymbum deſcendiſſet. Vide Hieronym. hic Bernardum *ſerm.49. ex paruis.*

48 Obiiciunt quartò, Ezech. 18. *Cum auerſus fuerit impius ab impietate ſua, iniquitatum eius non recordabor amplius:* At ſi in altera vita punit, iniquitatum recordatur.

Respondetur cum D.Bonauent. *3. diſt.31. quæſt. 3. ad 1.* nocere ad pœnam temporalem non adhuc purgatam; ſatis verò eſt, non nocere ad damnationem, vt dixi *tract. de Pœnitent. diſp.2. ſect.9. quæſt.2.* Itaque non nocet iniquitas retractata, quia reſtituitur amicitia Dei, & hæreditas regni gloriæ, ſed oportet, vt perfectè retractata ſit, ad hoc, vt non noceat ad pœnam temporalem.

Obiiciunt quintò *Matth.25.* duo tantùm ordines hominum inueniuntur, aliis enim dicitur; *Venite Benedicti*; aliis: *Ite Maledicti.* Ideò tertius, *qui credit, non iudicatur. Qui non credit, iam iudicatus eſt.*

Respondetur tunc ceſſaturum purgatorium, 49
vt indicat S.Bonauent. *diſt.44.* & *in Diat.1, tit.9.* in calce. Quòd dicitur: *Qui credit, non iudicatur*, intelligitur, ſi alia faciat neceſſaria credens fide, quæ per dilectionem operatur, is non condemnatur in æternum, ex oppoſito illius, qui non credit, & ideò condemnatur, vt exponit S. Bonauentura *ad 3. Ioan.*

Obiiciunt ſextò, *Lucæ 23.* ait Chriſtus Latroni: *Hodie mecum eris in Paradiſo:* Ergo non remanet Purgatorium pro his, qui pœnitentiam non egère.

Respondet S. Doctor, ad eum locum, hanc fuiſſe gratiam ſingularem, quæ non facit regulam generalem.

Respondet ſecundò, *diſt. 20. part.2. dub.2.* 50
cum Magiſtro, fuiſſe magnam Latronis contritionem, & ſatisfactionem confeſſionis Chriſti, cùm ab omnibus opprimeretur.

Obiiciunt ſeptimò, ex 2.Corinth.5. *Si domus noſtra terreſtris huius habitationis diſſoluatur, habemus domum, non manufactam, æternam, in cælis:* Ergo poſt mortem in cœlum transferuntur.

Respondetur, ſenſum eſſe, patere domum in cœlis poſt mortem diſpoſitis, non ſtatim indifferenter omnibus exeuntibus. Ità D.Bonauent. *4. diſt.45. quæſt.2. fundamento 2.*

Obiiciunt octauò, Apocal.14. *Beati mortui,* 51
qui in Domino moriuntur. Amodo iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis: Opera enim illorum ſequuntur illos.

Respondetur cum D. Anſelmo, particulam, *Amodo*, non ſignificare à morte vniuſcuiuſque, ſed à iudicio: Vel ſi à morte, loqui de perfectis, præcipuè Martyribus, vt exponunt Richardus de S.Victore, & Haymo.

Melius exponitur à D. Bonauentura *diſt. 20. part.1. quæſt.1. ad 1.* indici quietem à laboribus operum meritoriorum, quia finita eſt via operandi. Ideò dicitur: *Opera enim illorum ſequuntur illos.*

Obiiciunt etiam aliquos Patres dicentes, poſt 52
hanc vitam non eſſe locum ſatisfactionis. Ità Cyprianus *tract.1.* contra Demetrianum, & Chryſoſt. *homil.2.* de Lazaro.

Respondetur, locum viæ eſſe miſericordiæ, & nunc poſſe dici: *Melius eſt incidere in manus Dei*, vt dicitur, 2.*Reg. vlt.* Et in hoc ex Dei auxilio poſſe ſatisfieri; at in morte incidimus in Dei iuſtitiam, & poſſumus quidem ſatis pati; non autem ſatisfacere. Ità S.Doctor *diſt.20. dub.5. & quæſt.1.*

Obiiciunt ſecundò alios Patres dicentes, duos 53
eſſe tantùm ſtatus huius vitæ hominum; iuſtos, & impios: Ergo & in alia vita. Ità S. Auguſtinus *tract.49. in Ioan.* & *lib. Hypognoſt. & ſerm.14. de verbis Apoſtoli, & lib.1. cap.28. de peccatorum meritis, & remiſſ.*

Respondet D.Bonauentura, eſſe duplicem ſtatum principalem, qui tamen ſubdi videtur, nam iuſti, vel perfecti, ſunt non habentes venialia, vt SS. Martyres, Laurentius, & Vincentius: Et ſancti Confeſſores, vt Benedictus, & Franciſcus, & hi ſtatim euolant in cœlum. Alij ſunt in ſtatu imperfectorum, & hi nonnulla venialia habent, & debita; oportet autem hæc ſolui prius in Purgatorio, quàm ingrediantur cœlum: Similiter carentes iuſtitia, vel

habent

Digitized by Google

habent ſolùm originale, vt parvuli, & his competit Lymbus; vel ſcatent actualibus mortalibus, & hi Gehennæ deſtinantur.

54 Magna eſt autem hæreticorum audacia aſſerendo SS.Patres, quos habemus duces præclaros, vt videre eſt locis ſuprà allatis, & extensè, apud Bellarminum, Valentiam, & Suarez, atque alios; maximè verò in aduocando raptim S.Auguſtino, qui paſſim fatetur Purgatorium, *lib. 20. de ciuitate Dei, cap. 25. lib. 21. cap. 24. l. 12. de Geneſ. ad litt. cap. 33. lib. 2. de Geneſ. contr. Man. cap. 10. & in Pſal. 37.* & alibi; ſolùm autem diſputat de qualitate pœnæ, vt conſtat, *lib. de Fide, & oper. cap. 15.*

Obiiciunt etiam, non dimitti in altera vita culpas; ſed hoc oſtendam, *quæſt. 1. & 2. dubit. 3.*

QVÆSTIO II.

Vbi nam Pvrgatorivm *exiſtat.*

D.Bonauent. diſt. 20. quæſt. vlt.
D.Thom. d. 21. art. 5. quæſt. 2.

55 Fvit opinio quorundam, non dari vnum locum determinatum Purgatorij, ſed ſparſim variis locis deſtinari, etiam in hoc mundo. Citatur Hugo de S. Vict. *lib. 2. de ſacram. part. 16. cap. 4.* Hanc ſententiam non diſplicuiſſe Seraphico, *in 4. diſt. 49. art. 2. quæſt. 2.* ait Suarez *diſput. 45. ſect. 2.* Sed D.Bonauentura *in loco citato*, nil de hoc loquitur: *diſtinctione* vero *20. quæſt. vlt.* refert Hugonem dicentem, Purgatorium eſſe, vbi culpas commiſerunt; attamen S. Doctor huic non applaudit, vt mox dicam.

Igitvr Theologi communiter cum D.Thom. hic cenſent vnum eſſe deſtinatum Purgatorij locum, infra terræ cauernas, centrum verſus. Ità Richardus *diſtinct. 21. art. 1. quæſt. 3.* & *diſt. 45. art. 1. quæſt. 2.* Palud. *quæſt. 3. diſtinct. 21. artic. 1. quæſt. 1.* Durand. *in 3. diſtinct. 22. quæſt. 4.* Gabr. *ibi art. 3. dub. 3.* Suarez *diſput. 45. ſect. 2.* Bellarmin. *lib. 2. de Purgatorio, cap. 6.* Valentia *diſp. 11. quæſt. 1. punct. 1. §. 4.*

56 Sententia verò S.Bonauenturæ hæc eſt, determinatum quidem locum ſubterraneum inferno vicinum ad animas purgandas, ſingularibus tamen diſpenſationibus loca quædam nonnullis eſſe præfixa, vel vt commodè ſuam indigentiam valeant reuelare, ſicuti Paſchaſius vir Sanctus in Thermis Augulanis apparuit Germano Epiſcopo Capuano, eique reuelauit ſe in eum pœnalem locum deputatũ, quia contra Symmachum cuidam Laurentio fauerat, vt refert D. Gregorius *lib. 4. Dialog. cap. 40.* Similem reuelationem habet *cap. 55.* & Petrus Damianus *epiſt. 13. ad Deſiderium, cap. 7.* Vel aſſignari hæc loca ad noſtram inſtructionem, vt penſitemus graues eſſe pœnas pro quolibet peccato, vt refert D.Gregorius *4. Dialog. cap. 25.*

57 Tertiò ob alicuius Sancti impetrationem, ſicuti legitur, quod S.Patritius, Hyberniæ Apoſtolus, cuidam impetrauit, vt puniretur in quodam loco ſub terra: Ex quo fabuloſè ortum eſſe ait S. Doctor, *diſt. 20. part. 2. quæſt. 6. in corpore*, ibi eſſe Purgatorium: Et hoc idem vult D.Bonau. *diſt. 45. quæſt. 2. in fine.* Et eſt ſententia D.Auguſt. *lib. de ſpiritu, & anima, cap. 30.* apud S.Bonauent. *diſt. 45. quæſt. 2. argumento 2.* quod in fine concedit.

Assero, deſtinatum eſſe locum ſubterraneum purgandis animabus.

Probatvr à D. Bonauentura primò. Sicuti enim damnatis deſtinauit locum, ità conueniens fuit determinatum locum deſtinari purgandis, qui ſimili igne torquentur.

Probatvr ſecundò à S. Doctore; nam Lymbus ſanctorum Patrum fuit eis loco purgatorij, ille autem eſt ſub terra; ideò dicitur: *Deſcendit ad inferos.* Et Epheſ. 4. *Deſcendit in inferiores partes terræ.* Aſſerunt autem, deſcendiſſe etiam ad purgatorium, & animas liberaſſe. D.Auguſt. *epiſtol. 99. & lib. 12. de Geneſ. cap. 33.* Epiphanius *in hæreſi Tatiani*, explicant verò id Act. 12. *Quem Deus ſuſcitauit à mortuis, ſolutis inferni doloribus.* 58

Confirmatvr à S. Bonauentura ex viſionibus: Sic enim Beda *lib 5. cap. 13. hiſtor.* refert Purgatorium gehennæ vicinum eſſe. Ità Bellarm *lib. 2. cap. 6.*

Probatvr tertiò. Locus pœnæ eſt debitè proportionatus culpæ; ſed damnati, quippè qui viliſſimi, ſunt in centro terræ: Ergo ſuper eos debent ſtare purgandi culpis leuibus actualibus. Has tamen rationes præciſas non eſſe admodum efficaces ait S.Doctor, demptis authoritatibus. 59

Obiicies primò, animæ illæ erutæ ſunt de poteſtate dæmonum: ergo ſi dæmones in hoc aëre multi degunt, debent animabus ſuperſtare.

Respondet S. Bonauentura, regnum diaboli non eſſe præeminentiam ſecundùm ſitum; ſed prædominium ad malum.

Obiicies ſecundò: Sicut in corporibus eſt pondus, ità in ſpiritibus amor, qui dicitur pondus cordis, ſed ſecundùm grauitatem corpora deſcendunt: ergo ſecundùm amorem ſanctum Spiritus aſcendunt: ſed animæ purgatorij ſunt amore ſancto accenſæ: Ergo debent ſuper Lymbum, & terram ſtare. 60

Respondet D. Bonauentura, motum animæ non eſſe ſecundùm deſiderium, ſed ſecundùm iudicium Diuinum, quod eſt ſupremum mouens, hoc autem decreuit eas ad tempus affligere, ſicuti terrenis adhærendo venialiter deliquerunt. 61

QVÆSTIO III.

Quo ordine Pvrgatorivm *ſe habeat ad alia animarum receptacula.*

D. Bonau. 4. d. 45. p. 2. quæſt. 2.
D.Thom. ſuppl. q. 69. artic. 1.

De his aliqua egi *tom. 1. tertiæ partis, diſp. 39. quæſt. 2.* vbi de Lymbo ſanctorum Patrum actum eſt. 62

Omnes fatentur, infernum damnatorum eſſe locum in centro. Alia verò tria receptacula ponunt Lymbum ſanctorum Patribus, Lymbum puerorum, & Purgatorium. Beda *lib. 5. hiſtor. cap. 13.* refert alium locum terræ amœnum, in quo aliquæ animæ degebant. Alias ſimiles addit Dionyſius Carthuſ. *dialogo de iudicio particulari, art. 31.* & Ludouicus Bloſius *Monili ſpirituali, cap. 13.* cui adhæret Bellarm. *cap. 7.* dicens, ea loca ad Purgatorium pertinere, vbi, non pœnæ quidem ſenſus, ſed tantùm damni, tolerentur.

Ordi

Digitized by Google

ORDINEM verò in receptaculis animarum variè diſponunt. Ego breuiter cum S.Doctore ea diſponam.

63 PRIMÒ igitur aſſero; Paradiſum gloriæ eſſe in cœlis.

PROBATVR à D.Bonauent.ex 2.Cor.5. *Si terrena noſtra habitatio ſoluatur, domum habemus in cœlis.* Idem ſentiunt PP. Vnde in ſymbolo: *Aſcendit in cœlum*, vt innuit S.Doctor ex D.Gregorio 4.*Dialog. cap.*25.

RATIO S.Bonauenturæ eſt, quia locus perfectiſſimi ſtatus, & nobiliſſimæ operationis debet eſſe ſupremus, & nobiliſſimus: Sed ſtatus Beatorum eſt perfectiſſimus, &c. Ergo altiſſimus decens perfectiſſimam operationem videndi, & amandi Deum beatificè.

64 ASSERO ſecundò, locum infimum eſſe infernum.

PROBATVR. Oppoſitorum oppoſitus eſt ſtatus; ſed beati, & damnati ſunt oppoſiti: Ergo, ſed beati ſunt in ſupremo loco: Ergo damnati in infimo. Ideò Lucæ 16. *Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno.* Ità arguit S.Doctor *diſt.*45. *quæſt.* 2.

ASSERO tertiò, alia receptacula, ita ſe habent, vt iuxta infernum ſit Lymbus puerorum damnatorum: ſuprà Purgatorium; & deinde Lymbus ſanctorum Patrum.

65 PROBATVR à S.Doctore, quia ordo depreſſionis eſt iuxta ſtatum ignobiliorem ſecundùm culpam; ſed damnati ſunt culparum mortalium rei: Pueri Lymbi originali labefactati, quod eſt mortale, vndeſunt inimici Deo: Purgandi verò iuſti venialibus actualibus: Patres verò, vel leuioribus venialibus, non merentibus pœnam ſenſus, vel iam ſunt purgati: Ergo. Sic diſcurrit etiam Suarez cum D. Thom. 3. *diſtinctione* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 1. vbi Gabriel. *& ſupplem.* 4. *diſt.* 45. *quæſt.* 1. *art.* 1. Richardus, & alij.

66 FAVET Concilium Florentinum *in litteris vnionis*, vbi ait, Animas iuſtas, ſi nondum ſatisfecerunt, detineri in Purgatorio: eos verò, qui in peccato mortali actuali, vel in ſolo originali deceſſerunt, mox in infernum deſcendere pœnis imparibus puniendos. Vbi Lymbum puerorum ſub inferno comprehendit non Purgatorium. Poteſt tamen probabiliter dici, hæc loca Lymbi puerorum, & Purgatorij eſſe æque diſtantia ab inferno, ſecundùm diuerſas partes, quia in ſitu diſparato iacent. Ità innuunt multi, apud Suarez, & D.Bonauenturam; attamen Lymbum Sanctorum Patrum, eſſe ſuprà altiùs, conſtat ex clamore Abrahæ: *Chaos magnum firmatum eſt inter vos, & nos.*

67 EORVM verò ſufficientia etiam ex ſtatu colligitur à Suarez ex S. Bonauentura. Aliqui enim præmio ſunt ditati beatitudinis, & hi in Empyreo. Alij miſeriis extremis damnati, & hi in infimo, priuati viſione Dei in æternum, & tormentis excruciati. Aliqui verò pœnâ damni in æternum puniuntur, vt pueri Lymbi. Aliqui pœna damni ad tempus, & hi erant ſancti Patres. Alij pœnâ damni, & ſenſûs ad tempus, vt Purgatorij aduenæ.

68 OBSERVA locum D.Auguſt. *in Enchir.cap.*109. vbi ait: *Tempus quod inter hominis mortem, & vltimam reſurrectionem interpoſitum eſt, animas in abditis receptaculis continet, ſicut vnaquæque digna eſt requie, vel erumna.*

NON negauit, nec dubitauit S.Auguſtinus de beatitudine animarum Sanctorum, ſed de loco; vt notat ad hunc locum Bellarminus, *lib.*1. *de Beatitudine Sanctorum, cap.*5. relato hoc teſtimonio, *cap.*1. Sed tamen tandem locum etiam in cœlis conceſſit: Propterea S. Doctor de plano rectè ad mentem D. Auguſtini exponit *in corpore*, & Bellarmin. *loco cit.* qui ſinum Abrahæ pro beatis, accipit ſinum Patris, iuxta expoſitionem D. Auguſtini *lib.* 2. *quæſtionum Euangelicarum, cap.*38. *&* 20. *de ciuitate, cap.*15.

TANDEM addit S. Doctor *diſtinct.* 45. *dub.* 2. 69
receptacula animarum eſſe nobis abdita, vt fides habeat locum.

DISPVTATIO II.

De PVRGATORII pœnis.

OBSERVA in limine, pœnas illas eſſe duplicis generis, *Senſus*, & *Damni*. Pœna damni conſiſtit in priuatione viſionis Dei: Senſûs verò in perpeſſione Ignis, frigoris, vermis, & aliorum tormentorum, de quibus ſatis locutus ſum *p.p. tractatu de Angelis, diſputat.* 8. eamque hîc refricare nolo; ſed ſolùm inquiram, quaſnam ex his pœnis, vel num forſan ambas, animæ in Purgatorio patiantur.

QVÆSTIO I.

Vtrum in PVGATORIO *ſint Pœnæ damni, & ſenſûs.*

ANIMAS in Purgatorio carêre Dei viſione eſt 1
certum. Sed quæſtio eſt: an ea carentia habeat rationem pœnæ damni; non enim ſemper talis carentia eſt pœnæ, vt conſtat in nobis. Caietanus *tom.* 1. *opuſc. tract.*3. *quæſt.*4. aſſerit non eſſe pœnam damni.

EAM tamen eſſe veram pœnam damni aſſerunt communiter Theologi *in* 4. *diſtinct.*20. *&* 21. vbi D. Thom. Paludanus, Richardus, & D.Bonauent. *diſt.*20. *part.*1. *quæſt.*2. & *ſequentibus*, Soto *diſt.*19. Durand. 3. *diſt.*22. *quæſt.*4. Suarez *diſput.*46. *ſect.*1. Valentia *diſp.*11. *quæſt.* 1. *part.* 2. Bellarm. *lib.* 2. *de Purgatorio, cap.*10.

PROBATVR à S.Bonauent. *in corpore*, quia de- 2
tinentur ab ingreſſu patriæ, quem maximè deſiderant; ſed hæc eſt pœna damni: Ergo.

ASSERO ſecundò, ibi eſſe etiam pœnam ſenſûs.

PROBATVR à S.Doctore *diſtinct.*20.*quæſt.*1.ex 1.Cor.3. *Saluus erit, ſed quaſi per ignem.* Sic exponitur à Patribus, allatis *quæſt.*1.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore argumento, allato *quæſt.*1. Quia ordo diuinæ iuſtitiæ eſt, vt anima, quæ delectatione in temporalibus deliquit, puniatur ſenſûs pœnâ. Vide ibi rationem, qua vtitur Suarez *diſput.*46. *ſect.*1 *num.*6. & Bellarminus, *cap.*11.

ASSERO tertiò, pœnam ſenſûs in Purgatorio 3
eſſe à vero igne. Ità omnes Patres Latini in Concilio

Digitized by Google

cilio Florentino, *ſeſſ.* 20. & (vt oſtendam,) Patres Græci antiqui ignem illum docuere; Referam verò aliquos.

4 D. Cyrillvs *lib.* 10. *in Ioan. cap.* 14. docet palmites deciſos ab hac vita, puniri igne inferni, non tamen pœnâ æternâ, ſed donec purgentur.

Origenes *homil.* 6. *in exod.* & 14. *in leuit.* & *homil.* 12. *in Hierem.* Oecumenius *in cap.* 3. *primæ Corinth.* afferens etiam Baſilium Refert D.Thomas *opuſc.* 1. *contra Græcos*, etiam Theodoretum, ad eum locum primæ Corhint. 3. *Saluus erit, quaſi per ignem.* Hi omnes interpretantur de vero igne, qui non diminuitur, eò quòd dicatur *quaſi*; ſicuti etiam dicitur *Gloriam quaſi vnigeniti.* Ioan. 1.

Et Eugenius *in ſeſſ.* 20. ait, velle ſe definire etiam de Purgatorio, cùm præſertim Ferariæ de Purgatorio bene fuerit dictum, neque de igne mentio ſit, quem Græci negabant; concedentes tamen locum pœnalem purgatorij. Vnde hæc pœna non eſt de fide, eſſe ignem in purgatorio; ſed ſolùm in inferno.

5 An verò ſint ibi alia corpora, vt nix, incertum eſt. Bene tamen refertur à Beda *libro* 5. *hiſt. cap.* 13.

Qvomodo verò ignis torquere valeat Spiritus, dictum eſt *Tract. de Angelis, diſputat.* 18. *quæſt.* 14.

Institvit S. Doctor quæſtionem tertiam diſtinct. 20. *An pœna purgatorij ſit voluntaria* Hæc includit: an in illis ſit Triſtitia, quæ eſt paſſio ex præſentia materiali, mali deteſtati, quam ad pœnam ſenſus ſpectare oſtendi *Tract. de Angelis, diſp.* 8. *quæſt.* 9.

Explicatvr igitur breuiter S. Doctor, pœnas Purgatorij eſſe voluntarias, voluntate tolerante, cum deſiderio tamen vt liberetur; non autem voluntate imperante, vt eſt pœna pœnitentialis; neque voluntate imperante, vt eſt Martyrij pœna.

6 Qvod igitur non ſit duobus hiſce modis voluntarium, eſt à principio intrinſeco cognoſcente ſingularia; at pœnæ illæ ſunt ab extrinſeco, & neceſſariæ.

Deinde, quia animæ auent ab eis liberari, vt conſtat è reuelationibus, à D. Gregorio *lib.* 4. *Dial.* relatis.

Tertiò, alioqui eſſet ſpecies Martirij exquiſita.

Qvod verò ſint voluntariæ primo modo, Probatur à D.Bonauent. quia omnis ſapiens vult id, ſine quo nouit non poſſe ſe aſſequi ſummum bonum: Sed animæ illæ ſunt ſapientes, & ſciunt, ſe aliter non poſſe aſſequi gloriam: Ergo.

7 Secvndò, quia cùm rectæ ſint animæ illæ, volunt Deo pro viribus ſatisfacere; alioqui eſſent iniquæ, impatientes, inobedientes, &c.

Seqvitvr igitur eſſe in eis triſtitiam tum ex priuatione gloriæ, quod eſt magnum incommodum, & vehementer apprehenſum ab illis animabus, quæ auent viſionem Dei amati; & quamuis ex eo capite, quo ſunt diuinæ voluntati conformes, triſtitiam non patiantur, eam tamen patiuntur, quatenus carent ſummo bono concupito, vt notat Suarez *num.* 4. quod enim vna ratione eſt voluntarium, eſt alia ratione inuoluntarium, vt docet S.
8 Doctor ſuprà: Triſtantur verò diuerſo modo à damnatis: hi enim proprij commodi tantùm amiſſione dolent, non autem propter Deum, quem oderunt; animæ verò Purgatorij triſtantur propter Deum, quem videre cupiunt, vt ament, & quia ex propria culpa in Deum tantum malum agnoſcunt: Triſtantur deinde ex pœna ignis, &c. ob eandem rationem.

QVÆSTIO II.

Quam ſint acerbæ Pvrgatorii *pœnæ.*

D. Bonau. diſt. 20. part. 1. quæſt. 2.
D. Thom. 4. diſt 21. quæſt. 1. articul. 1. quæſtiuncula 3.

Qvæstio eſſe poteſt de pœna damni, & de 9
pœna ſenſus.

Qvoad pœnam damni, prima ſententia eſt, eſſe grauiſſimam, quia eſt priuatio Summi boni. Ità D.Thom. hîc, Paludan. *ibi, quæſt.* 1. *art.* 1. Richardus *diſt.* 20. *articul.* 2. *quæſt.* 1. Soto *diſt.* 13. *articul.* 3. Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 3. Valentia *diſp.* 11. *quæſt.* 1. *puncto* 2. *col.* 1759.

Hi dicunt omnibus pœnis huius vitæ eſſe acerbiorem illam carentiam, eò quòd ſit maius malum, vt conſtat, quia eſt carentia Summi boni. Sententia D. Bonauent. eſt, pœnam damni in illis animabus non eſſe omnium huius vitæ pœnarum acerbitati præferendam.

Probatvr à D. Bonau. *in corpore* deſtruendo 10
fundamentum aduerſariorum, quamuis enim ſit carentia viſionis, & fruitionis Summi boni; tamen habet coniunctum deſiderium cum ſecuritate & ideò gaudium, vt ait Apoſtolus: *ſpe gaudentes.* Vnde Cæſarius Arelat. *homil.* 8. ſic obiicit: *Sed dicet aliquis: non ad me pertinet, quandiu moram habeam, tantum vt ad vitam æternam perueniam.* Igitur habent coniunctam certam poſſeſſionem, quæ eſt fruitionis inchoatio. Qui enim magis deſiderat ſummum bonum, magis delectatur. Eſt enim in hoc diſſimile deſiderium temporalium, & corporalium, vt oſtendit D. Auguſtinus *lib.* 83. *qq.* & illud veritatem habeat, maximè cùm Deus inhabitat per charitatem in anima, tunc enim gaudent de tali pœnâ, quia vident ſic Deo ſatisfieri, ſeque diſponi ad gloriam.

Hinc igitur validum ſumit argumentum; ſi pœna 11
damni ex hoc capite eſſet grauior, ſequeretur, SS. Patres in Lymbo fuiſſe triſtiſſimos, quia erant per multa ſæcula priuati diuinâ fruitione, & ardentiſſimè deſiderabant eam charitate intentiſſimâ; hoc autem eſt falſum; nam *Lucæ* 16. loquens Abraham de Lazaro, ait: *Nunc autem hic conſolatur.* Nec eſt veriſimile, eos habuiſſe tantam triſtitiam, quantam in hoc ſæculo multi patiuntur. Imò S. Auguſtinus *epiſt.* 99. & Gregor. 13. *Moral. cap.* 17. aliàs 22. ſignificant, eos fuiſſe in requie abſque vlla pœna. His argumentis vtitur Bellarminus *cap.* 14. Seraphicum ſecutus.

Hoc argumentum roboratur ex allata doctrina, 12
quia ſequeretur, animas, quò ſanctiores, & minoribus culpis maculatas, eò magis torqueri hac carentiâ. Patet, quia priuantur maiori bono. Et quia perfectiorem habent charitatem, quæ radix eſt huius doloris.

Respondet Valentia, ſpem non mitigare pœnam damni, ſed triſtitiam, quæ eſt pœna ſenſus ex illa redundans.

Svarez reſpondet, illam ſpem neque minuere triſtitiam, ſed iuuare ad tolerantiam. Addit verò, Deus

Digitized by Google

Deum in quibuſdam excitare maiorem apprehenſionem, vnde maior oriatur triſtitia.

13 Hæc tamen reſponſa non infirmant argumentum; nam ſpes certiſſima incipit poſſeſſionem illius boni, vt acutè obſeruat S. Doctor, & ideò ipſum damnum minuit, dum ſui intus agnoſcitur, & in limine poſſeſſionis cum fruitione. Quod verò ait Suarez, ſpem non minuere triſtitiam, falſum eſt; alioqui cum damnatis parem triſtitiam paterentur, qui deſperatione nunquam fruendi eo bono, excruciantur. Quod verò Deus imprimat maiorem apprehenſionem, non eſt certum; ſed debemus ex magnitudine damni rem menſurare, vt ipſi contra Seraphicum arguunt. Addit S. Doctor, nihil è ſanctis Patribus habere aduerſarios, quia hi loquuntur de pœna ſenſus, & damni, præcipuè Auguſtinus Gregorius, Beda, Anſelmus, & Bernardus, vt obſeruat etiam Bellarminus, *cap.* 14.

14 Qvoad pœnam ſenſûs dixerunt aliqui apud D. Bonauent. non eſſe grauiorem illa, quæ ex igne cauſatur in anima, corpori coniuncta in hac vita, dum corpus comburitur, & hoc ſequitur ex opinione Scoti, vt infert Suarez *diſput.* 46. *ſect.* 3. *num.* 5.

Commvnis tamen Scholaſticorum ſententia eſt, illam pœnam eſſe acerbiorem pœnâ omni huius vitæ. Ità SS. DD. hîc, Paludanus, Richardus ſuprà *loco citato*, Valentia ſuprà, Bellarminus *lib.* 2. *cap.* 14. & alij.

15 Assero cum hac ſententia, ſecundum modum S. Bonauent. qui *in corpore* explicatur, eſſe altioris ordinis; non tamen minimam Purgatorij eſſe maximâ huius vitæ acerbiorem, ſed maximam cum maxima comparatam.

Probatvr à S Doctore, primò ex Patribus, nam D. Auguſtinus, *de cura pro mortuis, cap.* 18. & *lib.* 2. *contra Manich. cap.* 24. *ſerm.* 4. *de animabus defunctis, & in pſal.* 37. & *lib. de vera, & falſa pœnit. cap.* 18. qui Liber ſub nomine D. Auguſtini ſpargitur, ait: *Grauiorem fore illum ignem, quam quidquid homo poteſt pati in hac vita.*

16 D. Gregorivs in pſal. 3. pœnitentialem, ait: *Illum tranſitorium ignem omni tribulatione præſenti eſſe intolerabiliorem.*

Beda in eundem pſalmum ait: *Nulla eſſe ſupplicia Martyrum, vel latronum cum illis purgatorij pœnis conferenda.* Idem habet D. Anſelmus *prima Cor.* 3. D. Bernardus *ſerm. de obitu Humberti.* Hilarius *in pſal.* 118. Cæſarius *homil.* 8. Idem Confirmatur ex reuelationibus apud Bedam *lib.* 3. & 5. *hiſt.* apud S. Brigittam, & Carthuſianum *in vita Chriſtinæ.*

17 Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia actio ignis corporei in animam, eſt ſuper naturam ignis, & ſumenda eſt ex ordinatione diuinæ iuſtitiæ; vt aduertit etiam Suarez *num.* 5. & ex ratione offenſionis Deo illatæ, quæ altioris ordinis eſt, quàm omne malum creaturæ, atque adeò meretur altiorem pœnam, ſecundùm eſſentiam, tametſi intenſione non ſemper, ita, vt minima pœna purgatorij ſit altioris ordinis, quàm maxima pœna naturalis ordinis, atque adeò maximam ſane pœnam purgatorij eſſe maiorem intenſiuè, qualibet maxima huius vitæ; non tamen quamlibet minimam purgatorij eſſe in-

18 tenſiorem, maxima huius vitæ. Hæc eſt propria ſententia D. Bonauent. & videtur moraliter probabilis (ait Suarez) quià non eſt credibile, culpam venialem leuem pœnâ puniendam intenſiori cæteris huius vitæ. Confirmatur à S. Doctore ex nonnullis reuelationibus, quibus refertur, aliquas animas leuibus pœnis deſtinatas, puta vmbrarum. His ſubſcribit Bellarminus *cap.* 14. in fine. Tametſi oppoſitum videatur aſſeri *in epiſt.* 206. inter epiſtolas D. Auguſt. quæ tribuitur Cyrillo Hieroſolymitano; ſed eodem ſenſu exponi poteſt.

Addit S. Doctor, in fine corporis, quod cum 19 ſatisfactio illa purgatorij non ſit aſſumpta, ſed inflicta, ideò ſeuere exigitur; at verò in hac vita leuibus pœnitentiis aſſumptis ſatisfieri Deo, qui eas acceptat modo, quo aliquis aurum magis à debitore accipit libentius, quàm argentum.

Ex quo deducit S. Doctor, *in corpore*, poſſe ſimpliciter dici pœnas Purgatorij eſſe maiores omnibus pœnis huius vitæ ſecundum regulam Philoſophi, ſi maximum in vno genere eſt maius maximo alterius generis, & hoc ſimpliciter illo maius eſt.

Affert S. Doctor opinionem quorundam di- 20 centium, minimam Purgatorij eſſe maiorem maxima huius vitæ, quia ibi anima eſt ſoluta, & ideò patitur ſecundum ſe totam, atque adeò pœna modica quæcunque, eſt ei atrociſſima.

Sed contra arguit, quia multæ animæ ſunt grauius puniendæ in corporibus reaſſumptis, & qui in igne conflagrationis ardebunt, grauiùs punientur, & omnes ſenſus organici ſuos dolores profundent in animam, & inſuper anima etiam per ſe cruciabitur.

Obiicies tamen ignis magis lædit corpus, 21 quàm ſpiritum: ergo magis cruciatur ſemper in hac vita viuens homo, quam eius anima in purgatorio.

Respondet S. Doctor primò, ignem diuina virtute eleuatum magis torquere ſpiritus, quàm corpora. Deinde reſpondet, animam magis refugere, & deteſtari, & habere virtutem viuaciorem refugiendi.

QVÆSTIO III.

An Miniſterio dæmonum torqueantur animæ in Pvrgatorio.

D. Bonauent. diſt. 20. quæſt. 5.
D. Thom. diſt. 21. q. 1. art. 1. quæſt. unc. 3.

Prima opinio eſt aſſertiua, & videtur colligi 22 ex nonnullis reuelationibus; In vita D. Bernardi *lib.* 1. *cap.* 10. Beda *lib.* 3. *de hiſt. Anglicana, cap.* 19. & Carthuſiano *de iudicio particulari.*

Contrariam ſententiam tenent D. Bonau. & D. Thom. hîc, & alij *diſt.* 19. 20. *vel.* 21. Suarez *diſp.* 46. *ſect.* 3. *num.* 9.

Assero cum hac ſententia, nullo dæmonum Miniſterio animas in purgatorio pœnas pati.

Probatvr primo à D. Bonauent. quia ſic dæ- 23 mones operarentur ad opus inuiſum, nempè, ad emundandas, & ſpecioſas reddendas animas, vt ad cœlum citiùs euolent. Confirmatur à S. Doctore ex D. Auguſtino *lib.* 12. *de Geneſ. cap.* 17. vbi ait: *Si diabolus cognouiſſet patientiam Iob, & cum è tentatione profecturum, non tentaſſet.* Cùm ergo videat Lucifer, animas illas meliorandas, non cooperabitur.

Deinde id probat, quia purgatorij incolæ ſunt filij Dei, dæmonum de inſidiis triumphantes; non

Digitized by Google

autem latrunculi per tortores puniendi, neque à dæmonibus victis peſſundandi, & excruciandi.

24 Concludit igitur S. Doctor, Angelum bonum deducere quidem animas illas ad Purgatorium, non tamen eas ibi torquere, quia ſancti Angeli confortant iuſtos, non cruciant.

QVÆSTIO IV.

Quàm ſit diuturna Pvrgatorii *Pœna.*

25 Primò certum eſſe ſuppono, pœnam illam fore temporalem. Prima Corinth. 3. *Ipſe autem ſaluus erit, ſed quaſi per ignem.* Ità D Bonau. *diſt.* 55. *quæſt.* 2. *& art.* 2. *quæſt.* 1. vbi id probat illo Machab. 2. *Sancta ergo, &c.*

Svppono ſecundò, illam pœnam non eſſe duraturam vltra diem iudicij, quod docuit S. Auguſtinus 21. *de Ciuitate, cap.* 16.

Svppono tertiò, non eſſe æqualem in omnibus pœnam Purgatorij. Ità docent omnes Scholaſtici cum S. Auguſtino *lib.* 8. *de qq. ad Dulcitium, & lib.* 5. *homil.* 16. Incertum eſt autem quanto tempore ſinguli iaceant in Purgatorio; Soto verò *diſt.* 19. *quæſt.* 3. *art.* 2. opinatur, nullam animam vltra decennium in purgatorio detineri.

26 Hæc tamen opinio falſa conuincitur tum ex vſu Eccleſiæ, quæ mortuis ſuffragia perpetua porrigit; tum quia gratis Sotus terminum illum apponit, nullo fundamento.

Dicvnt tamen aliqui, pœnas ſucceſſiuè minui animabus vſque ad finem detentionis, vt colligitur ex allatis reuelationibus.

27 Sane pœna damni videtur minui, quatenus approximante tempore incipit fruitio, & gaudium de ea; minuitur etiam triſtitia, quæ ad pœnam ſenſus ſpectat, vt dixi *tract. de Angelis*, & fatetur Suarez *diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 5. tametſi *diſp. eadem, ſect.* 4. *num.* 8. ad pœnam damni trahat. De pœna verò ignis incertum eſt. Vide Suarez.

Qværes: an animæ exeant aliquando ante finitam purgationem.

D. Bonaventvra *diſt.* 45. *quæſt.* 1. quærit, vtrum animæ de receptaculis exeant, & reſpondet, exire aliquando beatos ad miſſiones; damnatos verò non exire ad opera, tametſi aliquando appareant, vt conſtat ex reuelationibus, ad aliorum eruditionem.

28 Qvoad purgandas ſanè, eas apparere aſſerunt reuelationes relatæ, vt notat S. Bonauent. ſupra. Addit verò *diſt.* 20. *part.* 1. *quæſt. vlt.* aliquas habere locum purgatorium inter nos, vt faciliùs reuelent ſuas neceſſitates, & talium animarum eſſe plerunque apparitiones, ait etiam Suarez *diſp.* 46. *in fine.*

29 Assero igitur, ſæpè animas Purgatorij apparere. Ità D. Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis, cap.* 11. *& ſeq.* Tertull. *de anima, cap.* 57. tametſi lege ordinariâ non exeant. Vide Suarez *diſputatione* 46. *in fine.*

Qvoad animas ſanctas dicit D. Auguſtinus, eas apparere, & ità apparuiſſe animam Moyſi, & Eliæ in Tabor, ſic & anima Samuelis *primo Regum* 28. & *Eccl.* 46. De animabus Oniæ, & Hieremiæ 2. *Machab.* 17. aſſeritur.

30 De animabus beatis varia exempla referuntur in ſeptima Synodo, *act.* 4. & à Theodoreto *lib.* 5. *hiſt. cap.* 24. Nicephoro *lib.* 12. *&* 39.

DISPVTATIO III.

De ſtatu Gratiæ Animarum Purgatorij.

QVÆSTIO I.

An qui ſunt in Pvrgatorio, *Sancti ſint.*

Mvlti errores in hac quæſtione referuntur à Bellarmino, *lib.* 2. *de Purgatorio, cap.* 1. à Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 1. 1

Aliqvi enim dixêre, etiam eos, qui in mortali decedunt, purgari. Ità Origenes apud Epiphanium, & Hieronymum *in cap.* 3. *Ionæ, & epiſt.* 61. & Auguſtinum 21. *de Ciuitate, cap.* 13. Hic error à Ruffino adſcribitur D. Hieronymo, ſed immeritò, vt patet *in Apol.* 2. contra Ruffinum & *lib.* 1. contra Pelagianos. Quæ verò citat Ruffinus in Epiſtola ad Epheſium, dicta ſunt in perſona Origenis.

Aliqvi alij dixêre, id verum eſſe de Catholicis. 2
Sed hi ſunt errores aperti; nam Matth. 25. dicitur: *Ite in ignem æternum. Ibunt in ſupplicium æternum.* Iſa. vlt. *Ignis eorum non extinguetur,* & Apoc. 20. *Cruciabuntur die, ac nocte in ſæcula ſæculorum,* & Galat. 5. *Qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.*

Obiicivnt pſal. 76. *Numquid obliuiſcetur miſereri Deus?*

Respondet S. Auguſtinus 21. *de Ciuit. cap.* 24. 3
intelligi in hac vita; damnatos verò puniri citra condignum, ſed tamen in æternum.

Obiicivnt ſecundò id Rom. 11. *Concluſit Deus omnes in infidelitate: vt omnium miſereatur.*

Respondet S. Auguſtinus, intelligi pro generibus ſingulorum, ſeu omnium nationum, vt ex his aliqui conuertantur.

Obiicivnt tertiò, aliquos ex inferno fuiſſe erutos, vt Traianum, orationibus D. Gregorij, vt concedit etiam S. Bonauent. 4. *diſt.* 20. *part.* 1. *dub.* 3. & orationibus S. Theclæ, eruta eſt anima Faconillæ, quæ exempla refert S. Damaſcenus, *oratione de mortuis.*

Commvnis reſponſio D. Bonauent. *loco cit.* 4
& ad *cap.* 2. *ſap.* in ea verba: *Non eſt, qui agnitus ſit reuerſus ab inferis.* D. Thom. Durandi, Richardi, & aliorum 4. *ſent. diſtinctione* 45. ſi hæc hiſtoria vera eſt, dicendum, Traianum non fuiſſe damnatum abſolutè, ſed ad tempus, & ſuſpenſam ſententiam, & reſurrexiſſe, atque baptizatum; & poſtea obijſſe, & hanc fuiſſe gratiam ſingularem. Deinde S. Doctor dubitat, & ſolùm dicit, id legi de Traiano, nec tamen aſſerit, & verè hanc hiſtoriam acriter inſectantur Baronius *in Annal.* Melchior Cano *lib.* 11. *de locis, capite* 2. Quod verò ex B. Brigitta referunt, dicit Belllarminus, *capite* 8. ibi ſolum aſſeri, Traianum eleuatum eſſe ad gradum altiorem, putat ad minorem pœnam.

Assero

5 Asseroigitur primò, ſolos iuſtos in Purgatorio degere, qui aliquo reatu veniali ſcatent.

Qvod ſolis iuſtis pateat Purgatorium, patet ex dictis, & innuitur *prima Corinth.* 3. quo textu id ferè vbique probat S. Bonauent. cum aliis. Vide D. Auguſtinum 21 *de Ciuitate*, vbi oppoſitos errores refellit.

Addo, aliquos iuſtos tranſire ad cælum immediatè, nempè eos, qui venialia, vel reatus pœnæ non habeant. Sic definit Concilium Flor. *in litt. vnionis*. Deinde, qui poſt Baptiſmum immediatè obeunt, ad cœlum euolant, vt ſemper tenuit Eccleſia, & aduertit D. Auguſtin. 21. *de ciuitate, cap.* 16. Cyprianus *lib.* 4. *epiſt.* 2. idem ait de Martyribus.

6 Assero ſecundò, animas iuſtas, in inſtanti mortis confirmari in gratia. Probatur ex illo Eccleſiaſte 11. *Si ceciderit lignum, ſiue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem, ibi erit*. Sic exponitur à D. Hieronymo ibi. & D. Bonauent. *in Comment.* & D. Bernardo, *ſerm.* 49. *paruo*. Alia loca attuli *diſp.* 1. *quæſt.* 1. quæ peruertuntur ab hæreticis ad negandum Purgatorium. Vide Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 1. & *quæſt. ſequenti* alia referam. Vide D. Bonau. *diſt.* 20. *p. p. quæſt.* 4. *in fine corporis*.

QVÆSTIO II.

An incolæ Pvrgatorii *mereri queant.*

7 Lvthervs initio dicebat, animas Purgatorij poſſe mereri. Vide Echium contra Librum Lutheri, de Purgatorio, & Bellarminum *libro* 2. *cap.* 2.

Asserendvm de fide, animas Purgatorij non poſſe peccare. Hoc aſſertum à me probatum eſt *prima ſecundæ, tract. de gratia, diſp. vlt.*

Probatvr primò à D. Bonau. ad 9. Eccleſiaſte: *Mortui nihil nouerunt amplius, nec habent vltra mercedem.*

8 Probatvr ſecundò à D. Bonau. ibi ex verbis: *Quodcunque poteſt agere manus tua, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia eſt apud inferos, quò tu properas.* Loquitur autem de opere meritorio, vt exponit D. Hieronymus, nam multa alia opera operari valent animæ. Huic adnectit S. Bonau. ad 9. Ioannis Illud: *Operamini, dum dies eſt: Venit nox, quando nemo poteſt operari*. Hunc locum ſic exponunt Origenes *pſal.* 36. Auguſtinus, Chryſoſtomus, Euthym. Theophyl. ad hunc locum, Hieronymus *in cap.* 9. *Eccl.* Gregorius *lib.* 4. *Dial. cap.* 39.

Probatvr à S. Doctore, *ad* 11. *Eccleſiaſte* illis verbis: *Si ceciderit lignum ſiue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem, ibi erit.*

9 Affert etiam illud Apoc 3. *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius.* Quo oſtendit confirmari in gratia. De cadente verò ad Aquilonem, ait: *Ignis eorum non extinguetur.* Iſa. 66. Pondera pronomen relatiuum, *eorum*, nempè ignem, eorum eſſe tortorem.

Affert etiam ad 16. Lucæ id: *Redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare.* Id confirmat illo Eccl. 9. *Nec opus, nec ratio, &c.* Sic exponunt Ambroſius, & Theophylac. ad eum locum Hieronymi *quæſt.* 61. ad Algaſ. Auguſtinus 21. *de Ciuitate, cap.* 27.

10 De hoc nullum, qui ſit Chriſtianus, dubitare poſſe, ait S. Auguſtinus *de prædeſtinatione Sanctorum, cap.* 14. Aliqua obiicit Lutherus futilia, quæ vide contrita in Bellarmino, *cap.* 3.

QVÆSTIO III.

An incolæ Pvrgatorii *certi ſint ſuæ ſalutis.*

D. Bonau. diſt. 20. part. 1. quæſt. 4.
D. Thom. diſtinct. 21. quæſt. 1. articul. 1. quæſtiuncula 4.

Lvthervs *art.* 38. latrat, eos eſſe incertos ſuæ ſalutis, & deſperare. Hunc errorem refert S. Bonauent. atque refellit. 11

Michael verò Baius *lib.* 2. *de merit. cap.* 8. aſſerit quidem, animas illas eſſe incertas, non tamen deſperare. Idem dicere videtur Carthuſ. *art.* 47. *de quatuor Nouiſſimis.*

Vera, & Catholica ſententia eſt ſanctorum Doctorum, animas illas de ſua ſalute eſſe certiſſimas. Vide Suarez *diſp.* 47. *ſect.* 3. Bellarminum *lib.* 2. *de Purgatori, cap.* 4. Roffenſem *art.* 38. & Scholaſticos *diſt.* 20. & 45. Sotum *diſt.* 19. *quæſt.* 3. *art.* 2.

Assero cum Catholica Eccleſia, animas Purgatorij eſſe certas de ſua ſalute.

Probatvr à D. Bonau. ex fide, nouerunt animæ illæ, animas decedentes in gratia euehi ad loca ſalutis, & quæ in peccato mortali ad infernum, vt dicitur *Lucæ* 16. in hiſtoria Diuitis, & Lazari, & in ſcripturis ſuprà allatis *quæſt.* 1. & Iob. 21. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* Hanc rationem laudat Suarez *num.* 6. & Bellarminus. qui addit, in die obitus fieri iudicium, vt conſtat ex fide, Eccl. 11. *Facile eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique ſecundum vias ſuas:* Ex quo animæ iam iudicatæ ſuum ſtatum vident. 12

Probatvr ſecundò alia ratione à S. Bonau. qua vtuntur Bellarminus *loco cit.* & Caietanus *tom.* 1. *opuſc. tract.* 23. *quæſt.* 2. quia anima tunc ſeipſam videt nudam, & agnoſcens in inferno deſperationem, & blaſphemias, & hæc, aliaque ex fide nota, damnatis conuenientia, in ſe non eſſe; Videt etiam ſe non habere culpam mortalem, atque adeò deductiuè, ſe habere habitum gratiæ, & charitatis. Tametſi Suarez dicat, hæc ſupernaturalia ab eis non cerni. 13

Confirmatvr à S. Bonau. *in corpore*, quia multæ animæ apparent ad petendum auxilium pro ſua liberatione, quam certam ſupponunt, vt refert D. Gregorius *lib.* 4. *Dial. cap.* 40. & 55.

Obiiciuntillud Miſſæ: *Libera Domine animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo Lacu: libera eas de ore Leonis, ne abſorbeat eas Tartarus, ne cadant in obſcurum.*

Respondetvr, Eccleſiam orare, ne grauiter torqueantur pœnis ignis, & carceris infernalis, quem magnificis verbis exaggerat ad pietatem commouendam; ſunt enim pœnæ Purgatorij eiuſdem ſpeciei cum pœnis inferni. Hinc antitheſim apponit: *Sed ſignifer S. Michael repræſentet eas in lucem ſanctam*, nempè in egreſſu. Hæc mihi videtur obuia reſponſio, quam ni fallor, vidi in S. Bonauentura. 14

Non orat Eccleſia, ne animæ iuſtæ mergantur ad damnatos; Tartarum enim locum profundiſſimum, conturbatione plenum, Grammaticè ſignificat; hoc tamen non facit, vt ſemper locum damnatorum 15

Digitized by Google

ſignificet, qui etiam nomine Gehennæ ſæpè exprimitur, nam & gehenna eſt locus vicinus valli Ioſephar. Gehennæ porrò, ſeu locum Purgatorij;ideò in valle Ioſephat perantiquè aliqui poſuêre, vt referunt Chriſoſtomus *homil. de præmiis Beatorum*, & D. Gregor. *lib.4. Dial.cap.42.*

16 Tartara porrò ſignificant totum ſpatium ſub terra profundum. Vnde Virgilius loquens de quercu, ſic ait:

Æſculus in primis, quæ quantum vertice ad auras
Æthereas, tantum radice in Tartara tendit.

Orat igitur ne ſubterraneis ſpeciebus carcerentur; vocat autem ea loca Tartara, & lacum, ſicuti ait Dauid pſal.87. *Poſuerunt me lacu inferiori, in tenebroſis, & in vmbra mortis.* Itidem orat, vt in exitu ſeruentur ab vnguibus Leonis tentatoris; qui circuit habens iram magnam, quia modicum tempus habet; orat, vt ei Archangelus aſſiſtat.

DISPVTATIO IV.

De Svffragiis.

Cvm fideles non locorum vicinitate, ſed ſtatuum affinitate inter ſe vniantur, & cum ſiue in via ſint, ſiue extra, in Purgatorio, poſſit idem eſſe vtriuſque in gratia ſtatus, & ſimile charitatis vinculum, nulli ambigendum occurrere debet, quin ſuffragiorum communicatione ſe inuicem ſubleuare valeant; ſicut & cauſæ naturales, quamuis diſſitæ, ſuas ſibi mutuò qualitates, & virtutes communicare ſolent.

QVÆSTIO I.

An, & quomodo fideles poſſint ſe inuicem ſuffragiis iuuare.

D. Bonau. d.20. p.2.q.1.
D. Thom. ſuppl. q. 14. art. 2.

1 Hanc ſuffragiorum communicationem dari, certum ex fide eſt, & in Symbolo exprimitur per ſanctorum communicationem, vt docet D. Bonauent. *in 3. diſtinctione 25. quæſt.1.* Id ipſum probat S. Doctor, ad *pſal.* 118. illis verbis: *Particeps ego ſum omnium timentium te*, & adducit rationem, quæ eſt Apoſtoli paſſim; ſicut enim vnius corporis membra ſe inuicem adiuuant, & communicant virtutem, auxilia, ſuffragia; ità & nos, qui ſumus membra corporis Eccleſiæ. Sic diſcurrit Apoſtolus *prima Corinth.12. Epheſ.4. & 5.* Eadem proſequitur S. Bonauent. *in Diæta,tit. 7.cap.4.* Ea ratione vtitur Valentia *diſputatione 7. quæſt.14. punct.3.*

An verò, & quomodo id præſtent, eſt dubitandum.

2 Prima opinio eſt, non poſſe vnum pro alio ſatisfacere ſubeundo pœnam debitam, ſed ſolùm impetrando, ſeu de congruo obtinendo. Modernos nonnullos adducit Suarez, *diſputatione 48. ſectione 2.*

Vera ſententia eſt, poſſe vnum pro alio ſatisfacere. Ita Theologi omnes, D.Thom. *in 4.diſt.20. quæſt. 1. art. 2. quæſt.3.* & *diſt.45. quæſt.2. art. 1. & 3. contra Gent. cap.* 158. D. Bonauent. *diſt.20. part.2. quæſt.1. & 2.* Durand. *quæſt.2.* Palud. *quæſt.2.* Richard. *art.1. quæſt.3.* Soto *diſt.19. quæſt.2. art.4.* & *lib.3. de natura, & gratia, cap.6.* Gabriel *diſt.16. q.2. art.3.* Alenſ.4 *part. quæſt.24. membr.4. art.4.* Adrian. *quodl.8. art.2.* Turrectem *in cap.* Menſuram, & *cap.* Quis aliquando, §. in Leuit. *num.13. de Pœn.diſt.1.* 3
Nauar. *tract.de Indulg.not.13. & 22.* Couar. *in cap.* Alma mater 1.*part.*§.4. Caiet. *Tom.1.opuſc.tract.16. quæſt.1. & 5.* Bellarminus *lib.1. de Indulg. cap.2.* quos ſequitur Suarez, *diſput.48. ſect.2.* Card. Lugo *diſputat.29. ſect.1.* Valentia *diſputat.76. quæſt.14. punct.3.*

Probatvr à Suarez, Card. Lugo, & Valentia ratione, qua vtitur S.Bonauent. *locis adductis*, & adhibetur à Catechiſmo Pij V. in fine Sacramenti Pœnitentiæ *num.* 61. ex Symbolo: *Credo Sanctorum Communionem*, ſumpta ex communicatione membrorum in vno corpore, in quo vnum membrorum compatitur pro alio, & ſe exponit diſcrimini pro alio. Hoc autem eſt Diuinum inuentum, media charitate, vt ait S.Doctor, hîc, & *in Diæta, loco cit.* & 4
Catechiſmus his verbis: *In eo ſumma Dei Bonitas, & clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus prædicanda eſt, qui humanæ imbecillitati hoc condonauit, vt vnus pro alio poſſit ſatisfacere.* Et infra: *Qui diuina gratia præditi ſunt, alterius nomine poſſunt, quod Deo debetur, perſoluere; quare fit, vt quodam pacto alter alterius onera portare videatur. Nec verò de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus eſt, qui in Apoſtolorum Symbolo Sanctorum communionem profitemur.*

Hæc ferè ad verbum habet S. Doctor, hîc, & 5
in Diæta, tit.5. cap.3. in fine, & indicat, *tit.7.cap.4.* & in *Appendice Diætæ, ad Rom. 15. poſt Pentec.* & *opuſc. de regimine animæ*, & *in 4. diſtinct.45. art. 3. quæſt.1.* vbi eadem metaphorá vtitur membrorum corporis.

Ex quibus habes, ſatisfactiones diuinis oraculis nixas, habere infallibilem effectum, vt advertit Suarez *ſect.3. & 6.* Lugo 5. & communis Thologorum ſenſus.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia etiam inter nos non refert, vtrum ſoluas per te, vel per alium.

Dicit verò Cardinalis hic *num.16.* melius eſſe 6
applicare ſuffragia defunctis, quam ſibi retinere; quia in his damnis temporalibus laudabile eſt, ea ſubire pro proximo, vt ſupponitur ex 22. *quæſtione 26.* & egregiè S. Bonau. *in 3. diſt.29. quæſtione 3.* in fine, quod probat exemplo Apoſtoli, *Rom. 9.* dicentis: *Optabam ego ipſe anathema eſſe pro fratribus meis*, nempè ad tempus.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

An Suffragia iuuent defunctos Purgatorij.

D. Bonau. diſt. 45. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. in ſuppl. q. 71. art. 3.

7 HÆRETICI, relati *diſp.*1. *quæſt.*1. negantes Purgatorium, negant etiam ſuffragia.

ASSERO cum Eccleſia Sancta, poſſe nos defunctis Purgatorij ſuffragari. Hoc probatum eſt ibi latè.

PROBATVR à S. Bonau. ex illo 2. Machab. 12. *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.*

DEINDE probatur ex vſu Eccleſiæ, *quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.*

PROBATVR tertiò à S.Doctore ex SS.PP. relatis *loco cit.* & Conciliis *ibi* allegatis.

8 PROBATVR quartò à S. Doctore: Sicuti ſe habent viuentes ad viuentes; & mortui ad viuentes, & mortui ad mortuos; ità & viui ad mortuos: ſed cæteri ſe iuuant: Ergo & viuentes mortuos iuuant. Maior probatur à D. Bonauent. *in corpore*, ex vnitate corporis Eccleſiæ, prima Corinth. 12. *Si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra.* Minor probatur per partes. Quod enim viuentes à viuentibus iuuentur, conſtat ex *quæſt.* 1. & probatur Iacobi 5. *Orate pro inuicem, vt ſaluemini.* Quod
9 etiam mortui mortuis proſint, probatur; nam Eliſæus mortuus mortuum ſuſcitauit 4. *Reg.* 13. & Abraham mortuus, Lazarum mortuum recepit, *Lucæ* 16. & Sancti Martyres in cœlis orant pro animabus Purgatorij, vt ait D.Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis*, *cap.*4. & hoc orat Eccleſia in oratione Miſſæ: *Deus veniæ largitor, &c.* Quod etiam Sancti mortui orent pro viuis probatur *ex* 2. *Machab.* 15. Vide D.Auguſtinum 22. *de Ciuit. cap.*9. Theodoretum *lib. de Martyribus.* Et D Gregorium *lib.*4. *Dial. cap.*40. Hæc ratio eſt aſſumpta à Petro Cluniacenſi contra Petro-Bruſſianos *in epiſt.* 4. & à Bellarmino *lib.*2. *de Purgatorio*, *cap.*15.

10 OBIICIT primò Caluinus, Eccleſ. 9. *Viuentes ſciunt ſe morituros; mortui autem nihil nouerunt amplius, nec habent vltra mercedem, nec partem in hoc ſæculo, & in opere, quod ſub ſole geritur.*

RESPONDET Bellarminus ex D. Bonauent. ad eum locum, ibi loqui de bonis huius vitæ, & vult dicere, mortuos non ſcire quid agatur de rebus, quas hic reliquerunt, nec poſſe illis vti propria actione diſpenſando, &c.

OBIICIT ſecundò. Suffragia non iuuant beatos, nec ſatisfactiones viatores, ſed debent ipſi ſatisfacere, quia ſatisfactio eſt obligatio perſonalis, vt dicitur Galat. 6. *Vnuſquiſque onus ſuum portabit.* Et prima Corinth. 3. *Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet.*

11 RESPONDET S. Doctor hîc *ad* 1. charitatem facere, onus alienum eſſe ſibi proprium.

RESPONDET ſecundò S. Doctor *diſt.*4. non egere Beatos; purgandos verò egere, nec poſſe per ſe ſatisfacere, ſicuti viatores, qui proptereà debent quantum poſſunt ſatisfacere, & ideò quodcumque poſſunt manus eorum, operari debent, vt dicitur *Eccl.* 9. Poſſunt tamen iuuari etiam ſuffragiis aliorum; vt dixi, alioqui neque ſuffragia Chriſti eſſent pro nobis ſatisfactiones, vt infert *fundamento* 6. hic: Ità etiam Bellarminus, & Suarez, qui ait, ſenſum Scripturarum eſſe; vnumquemque recepturum mercedem ſuorum operum, nec peccatum vnius alteri imputandum.

OBIICIT tertiò, Satisfactiones merentur; ſed 12
animæ illæ nequeunt mereri: ergo neque ſatiſfacere.

RESPONDET S. Doctor, & cum eo Bellarminus, in alia vita non poſſe mereri, nec ſatisfacere poſſe; tamen ſoluere ſatiſpatiendo, vnde etiam poſſunt ſuffragiis iuuari.

OBIICIT quartò. Pœna purgatoria menſuratur ſecundùm rationem culpæ; ſed per ſuffragia non tollitur culpa: Ergo.

RESPONDET S. Doctor, menſurari ſecundùm reatum pœnæ.

OBIICIT quintò. Si tot eſſent ſuffragia, poſſet tota pœna transferri in alium, & reus nil ſatiſfaceret.

RESPONDETVR, non remanere impunitum, 13
quia auferunt pœnam, dum fiunt ſuffragia tantùm, quod ſi ſuper redundarent, remitteretur totum, ſed hoc vix, vel nunquam fit, & tunc puniretur peccatum in alio, quod non eſt abſonum; ſicuti nec eidem iuſtitiæ opponitur, quod ex parte transferatur. Adeſt tamen ſatiſfactio Sacramentalis, quæ non transfertur, nec poteſt aliis applicari, vt docent Suarez *diſp.*38. *ſect.*9. *num.*3. & Card.Lugo *diſp.*26. *ſect.*1. *num.*11.

ASSERO ſecundò ex dictis, non iuuare ſuffragia beatos. Ità Innocentius cap. *Cum Marthæ*, & D. Auguſtinus *de cura pro mort. cap.*1. & *Tract.*84. *in Ioannem*, & *ſerm.*34. *de verbis Apoſtoli.*

ET quidem, ſi ſermo ſit de effectu ſuffragiorum in remittenda pœna, certum eſt, quia in eis nulla eſt pœna ſoluenda.

QVOAD gloriam eſſentialem hæc confertur, iux- 14
ta menſuram propriæ charitatis. Quoad gaudia verò quædam accidentalia, propriè nos ea illis non impetramus, ſed benè gratias agimus pro eorum gloria; vt aiunt Innocentius, & S. Auguſtinus, cum Scholaſticis, D.Bonauent. *diſt.*45. *art.*2. *quæſt.*1. *ad* 1. & *dub.*6. *litt.* Paludanus *quæſt.*2. Soto *quæſt.*2. *art.*2. D. Thom. *quæſt.*2. *art.*2. *q.*4. Syluest. *verb. Miſſa*, *quæſt.*8. Antonin. 3. *part. tit.* 13. *cap.*6. § 13. & *tit.*32. *cap.* 2. §.2. Nauar. *de Iubilæo*, *notab.*22. Suarez *diſp.*48. *ſect.*4. *num.*10. Card.Lugo *diſp.*26. *ſect.*2. Hinc affert S. Doctor illud Auguſtini *ſerm.*17. de verbis Apoſtoli: *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro eo.*

ASSERO tertiò, damnatis non prodeſſe ſuffragia 15
ad liberationem. Ità omnes Theologi cum Innocentio, & D. Auguſtino ſuprà, & D.Dionyſio *cap.*7. *de cœleſti hier.* & D.Clem. *lib.*8. *conſtit. cap.*43. Extant multa Decreta 13. quæſt. 2. cap. *Quibus*, cap. *Cum grauia*, cap. *Non æſtimemus*, cap. *Pro obeuntibus*, cum duobus ſequentibus, & 23. *quæſt.* 5. è Concilio Brachar.I. *cap.*34. In cap. *Placuit* decernitur, vt ſuffragia non exhibeantur pro his, qui ſe occidunt. Et in Concilio Triburrenſi *cap.*31. de illo, qui in peccato mortali occiditur, definit: *Nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſynam dare*, & ſtatim refertur hæc Auguſtini ſententia: *Nemo te poſt mortem fideliter redimet; quia tu te redimere noluiſti.* Itaque eſt de fide, vt conſtat è ſcripturis, quæ proteſtantur æternitatem pœnarum inferni.

RATIO eſt D.Bonauent. *diſt.*45. *art.*2. *quæſt.*1. *in* 16
corpore, quia decedentes in mortali, cum ſint Dei inimici, obſtinati, & indigni ſunt, & peccatum

eorum dignum eſt à Diuina iuſtitia puniri pœnâ æternâ, eò quòd perpetuatum ſit in ſubiecto, & etiam ſi viueret, ſemper peccaret, vt addit S. Doctor *diſt.20.part.1.dub.7. littera*, neque ampliùs eſt locus pœnitentiæ. Hac ratione vtitur etiam Suarez *num.23.* vbi ait, hoc eſſe de fide. Infert verò, neque minui damnatorum pœnam. Eſt communis Theologorum, & Patrum, & colligitur ex ſcripturæ locutionibus, Eccl.11. *Si ceciderit lignum ad Aquilonem, ibi erit.* Prouerb.11. *Mortuo homini impio nulla erit vltra ſpes, & expectatio ſollicitorum.* Idem colligitur ex *Iob* 7.10.15.24. *Iſaiæ* 24.33.

Probatvr, alioqui poſſet pœnæ tantum remitti, vt tolleretur, quod eſt hæreticum.

17 Qvoad pœnam verò ob venialia certum eſt non iuuare, quia non remittuntur in inferno venialia, vt docet D. Bonauentura, & cum eo Suarez, *ſect.4.* Deinde quia indigni ſunt omni bono, vt arguit S. Doctor *in corpore*.

Obiicies contra ſecundum aſſertum. Epiphanius, *hæreſ.75.* Cyrillus *cathec.5. Myſtag.* Chryſoſtomus *in Liturgia*, dicunt, ſacrificium offerri Deo pro Apoſtolis, & Martyribus: & Eccléſia in
18 Orationibus de ſanctis ſæpè legit: *Sumpſimus Domine ſancta Myſteria, quæ, ſicuti illis proſunt ad gloriam, ita nobis proficiant ad medelam.* Et in antiquis Miſſalibus, vt teſtatur Innocentius, *cap. Cum Martha*, in die S. Leonis dicebatur: *Annue quæſumus Domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc proſit oblatio*, Quæ, licet mutata ſit, adhuc retinet: *Vt per hæc pia placationis officia, & illum beata retributio comitetur, &c.*

19 Respondetvr cum D. Bonauent. *dub. citato*, ſacrificari pro Sanctis, vt gratias agamus Deo pro eorum gloria. Ad reliqua reſpondet Innocentius, Eccleſiam petere, vt gloria Sanctorum creſcat apud nos, vt eorum meritis, & ad eorum gloriam dentur nobis bona, vel vt creſcat eis gloria in reſurrectione in corporibus; Vel etiam gloria accidentalis animæ. Quare dum ait Auguſtinus, iniuriam facere Martyri, qui orat pro eo; intelligitur de his, qui orant Martyri remiſſionem, vel ingreſſum ad gloriam. Ità reſoluit etiam D. Bonauent. *diſt.45.dub.5.* & Bellarminus, *cap.18.lib.2.* & Suarez *Tom.2.de Relig. lib.1. de oratione, cap.4.* concedens, poſſe nos lætificare Sanctos noſtris orationibus impetrando à Deo gratias, quas ad finem ſalutis poſtulamus.

20 Adverte, Innocentium viſum diſtinguere mediocriter bonos, & mediocriter malos, tanquam medios inter valdè bonos, & valdè malos, qui excluduntur à ſuffragiis, atque mediocriter malos putaſſe pueros Lymbi; Sed intelligit eos, qui habent culpas veniales; alios verò mediocriter bonos, habentes tantùm reatum pœnæ.

QVÆSTIO III.

Quibus animabus Pvrgatorii *proſint ſuffragia.*

D. Bonau. diſt.45. art 2. quæſt.3.
D. Thom ſuppl. quæſt.71. art.1.

21 **D**istingvenda ſunt ſuffragia in generalia pro omnibus defunctis Purgatorij; & particularia pro aliquo.

Et ſanè Catechumenis non proſunt ſuffragia ex opere operato, vt notat Card. Lugo *diſp.19. de Euch. ſect.10. & diſt.26. de Pœnit. ſect.2. num.18.* Ideò Concilium Brachar. *can.3.* prohibet, ne pro Catechumeno defuncto offerantur ſacrificia, vel officia celebrentur.

Fvit opinio Præpoſitiui apud D. Bonauent. 22
omnia ſuffragia prodeſſe magis ei, qui magis meruit; non ei, pro quo applicatur; ſicuti candela appoſita ad illuminandum Principem, magis illuminabit alios melioris viſiuæ potentiæ. Sed conueniunt Theologi, ſuffragia communia omnibus prodeſſe.

Qvoad particularia Caietanus *Tom.1. opuſc. tract.16. quæſt.5.* vult, particularibus ſuffragiis eas tantùm iuuari, quæ peculiariter meruerunt, vt ſibi prodeſſent; eas verò maximè dignas, quæ deuotionem habuère ſpecialem pro clauibus Eccleſiæ, & ſollicitæ fuere pro aliis animabus, & probat ex Auguſtino *de cura pro mortuis, cap.1. & in Enchir. cap.109.*

Alii verò, vt Præpoſitiuus apud D. Bonauent. 23
loco citato, & D. Thom. *diſt.45. quæſt.2. art.4.* dicebant, ſuffragia, quæ fiunt pro vno, omnibus prodeſſe; ſicut candela accenſa pro domino, æqualiter illuminat ſeruos, qui in eodem loco ſunt.

Vera ſententia eſt, ſuffragia particularia valère pro iis ſolis, in ratione ſatisfactionis, pro quibus fiunt. Ità D. Bonauent. *hic.* D. Thom. *loco cit.* Bellarminus *cap.18. in fine*, qui ait, eſſe commune placitum Theologorum. Card. Lugo *diſt. 26. ſect.2. num.18.* vbi tamen ait, prodeſſe per modum redundantiæ ad aliquam conſolationem, etſi non ad ſatisfactionem etiam aliis.

Assero primò, ſuffragia communia prodeſſe magis eis, qui magis meruère.

Probatvr à S. Doctore primò ex D. Auguſt. 24
in Enchir. cap.110. id aſſerente.

Secvndò, quia ſuffragiorum effectus ſunt iuxta Dei prouidam iuſtitiam; ſed Deus non eſt acceptor perſonarum: Ergo magis proſunt melioribus, niſi aliter intendatur à ſuffragante in particulari.

Tertiò. Qui meruit, vt prodeſſent, citius meruit liberari; at ſi non magis prodeſſent, non liberaretur citius: Ergo tardiùs quàm par eſt.

Qvartò, oblatio in Cruce omnibus prodeſt, 25
& magis eis, qui ſunt magis diſpoſiti: Ergo & Sacrificium Miſſæ, quod eſt pars illius. Addit tamen diſparitatem, nam in Cruce totum pretium effuſum eſt pro omnibus; at in Miſſa applicatur aliqua pars, ſanè finita: & hæc ſæpè alicui particulari. Vnde & prima oblatio, quippè infinita, non eſt iteranda: Miſſæ verò multiplicantur. Nec obſtat id D. Hieronymi de conſecr. diſt. 5. cap. *Non mediocriter*, vbi legis: *Cùm pro centum defunctorum animabus Pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minùs, quàm ſi pro vno quolibet ipſorum diceretur, accipitur.* Loquitur enim D. Hieronymus, quoad meritum facientis, non quoad vtilitatem eius, pro quo fit. Vbi obiter vide, S. Doctorem probare, nedum aſſerere ſacrificium Miſſæ finiti eſſe valoris. Vide infrà pro hoc quartum argumentum.

Assero ſecundò, ſuffragia ſingulariter ap- 26
plicita, pro eis ſolis ſatisfacere, quibus applicita ſunt.

Probatvr à D. Bonau. ratione, qua vtitur Card. Lugo *num.18.* quia tota ſatisfactio offertur Deo pro illo: Deus autem in oratione ſe nobis conformat, obediente eo voci hominis.

Secvndò,

Digitized by Google

SECVNDÒ, quia hæc ſuffragia ſunt eleemoſynæ ſpirituales, quæ iuuant eos, quibus dantur, ſicut etiam corporales.

27 TERTIÒ, quia Deus acceptat opus ſecundum intentionem, vt ait etiam Bernardus, nec debent hæc ſuffragia comparari Lucernæ, quæ omnium oculis obiicitur; ſed pecuniæ ſolutæ pro vno.

QVARTÒ validius id probat S. Bonauentura: alioqui inſipienter Eccleſia applicaret ſuffragia particularibus perſonis: at verò quis non videt, Eccleſiam in hoc errare non poſſe? Sic Miſſæ pro defuncto, vel defuncta extant, vt notat S. Doctor. Hunc morem probat D. Bonauent. è Patribus.

28 ID aſſerunt Sancti, Dionyſius *cap. 7. part. 3. de Eccl. Hier.* Ephrem. *in ſuo teſtamento*, apud Nazianzenum, *Oratione in Cæſarium*, Chryſoſt. *homil. 41. in primam ad Corinth.* Tertullian. *lib. de Monogam.* vltra medium, Cyprian. *lib. 1. epiſt. 9.* Ambroſ. *lib. 2, epiſt. 8.* Hieronym. *ad Pammach.* & ad eundem Paulinus, & *epiſt. 5. ad Delphinum.* S. Auguſt. *lib. de cura pro mort. cap. 4.* & alij Patres, apud Bellarm. *lib. 1. de Purgatorio, cap. 10.*

29 ADDIT verò S. Auguſt. *loco cit.* Eccleſiam orare ſæpè pro mortuis derelictis, pietate motam, quod valdè pium eſt.

QVÆSTIO IV.

Quibus modis præſtentur ſuffragia animabus PVRGATORII.

D. Bonauent. d. 45. art. 3.

DVOBVS modis poteſt præſtari ſuffragium: Primo ſoluendo; deinde impetrando.

30 ET primò quidem ſanctos impetrare purgandis, certum eſt ex orationibus Miſſæ, & officij defunctorum, quibus oratur, vt intercedente B. Maria, & omnibus Sanctis, requiem conſequantur, & hoc communiter TT. docent, D. Bonau. *diſt. 45. art. 3.* vbi Richard. D. Thom. & alij, Abulenſ. *Matth. 16. quæſt. 83.* Bellarm. *lib. 2. de Purgat. cap. 15.* Suarez *diſp. 48. ſect. 5. num. 7.* Eſtque D. Auguſt. *lib. de cura pro mortuis, cap. 4* qui ait, vtile eſſe propterea defunctis ſepeliri in locis ſacris, in honorem alicuius Sancti dicatis, quod ex ſententia Paulini *c. 1.* retulerat. Idem habetur *1. de Ciuitate, cap. 12. & 13.* Gregor. 4. *Dialog. cap. 50.* Anſelm. *in Elucid.* Orant autem ſimpliciter, cùm nequeant ſatisfacere, & impetrant, vt Diuinæ voluntati ſint conformes.

31 ECCLESIA verò impetrat, & videtur in ſententia S. Bonauent. *diſt. 45. art. 2. quæſt. 3. ad vlt.* exhibere ſemper ſatisfactiones Diuinæ iuſtitiæ, quod ſentit etiam D. Thom. *diſt. 45. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 3.* & eodem modo loquuntur alij Scholaſtici, apud Suarez, *n. 11.* Ex quo fit, vt Eccleſia applicet aliquas ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum.

32 TRIA verò ſunt genera ſuffragiorum, vt notat Bellarminus *cap. 16.* Miſſa, Oratio, & opera pœnalia ſatisfactoria, vt eleemoſynæ, ieiunia, peregrinationes, &c. Ita docent Ambroſ. *lib. 2. epiſt. 8.* Auguſt. *ſerm. 32. de verbis Apoſtoli*, Chryſoſt. *homil. 96. ad popul.* Adde teſtimonium Angeli, apud Bedam *lib. 5. hiſt. cap. 13.* D. Bonauent. *diſt. 20. part. 2.* paſſim, præcipuè *q. 5. & diſt. 45. dub. 3. litt. & art. 2.* Aduertit verò S. Doctor *dub. citato*, mortuis non prodeſſe Miſſam, vt Sacramentum; Nam Sacramentum ſunt tantùm pro viatoribus.

QVÆSTIO V.

Quæ conditiones requirantur ex parte eius, pro quo offertur Suffragium, vt infallibiliter operetur.

D. Bonau. diſt. 45. art. 2. arg. 3.

PRIMA conditio eſt, vt culpa iam ſit remiſſa, quæ pœnam meretur. Ratio eſt, quia manente culpa, manet eius effectus. Ità Suarez *ſect. 7.* cum S. Bonauent. *diſt. 44. artic. 21. argumento 3. addito reſponſo.* 33

SECVNDA conditio eſt, vt ſit in ſtatu gratiæ. Qui enim lethali culpâ grauatur, eſt omni bono indignus. Ità Suarez *num. 2.* D. Bonauent. *loco cit. in corpore*, & *dub. 6. litt.* Si tamen viuit, poteſt ita diſponi ad gratiam.

TERTIA conditio eſt, vt effectu illius ſatisfactionis indigeat, id eſt, vt ſit debitor alicuius pœnæ: ei enim, qui nihil debet, nihil remittitur. 34

QVÆSTIO VI.

Quæ conditiones requirantur ex parte ſuffragantis.

D. Bonau. 4. d. 45. art. 2. quæſt. 2. D. Th. ſuppl. q. 71. artic. 3.

EX parte offerentis ſuffragium aliæ conditiones ſunt neceſſariæ. Prima eſt, vt ſit in gratia: Eſt communis ſententia Scholaſticorum cum ſanctis Doctoribus, *diſt. 19. & 25.* atque 45. 35

PROBATVR à D. Bonauentura primò è Scripturis, quæ oſtendunt inhabilitatem peccatoris ex eius indignitate, Ioan. 9. *Peccatores Deus non exaudit.* Iſaiæ 1. *Cùm multiplicaueritis orationes veſtras, non exaudiam: manus enim veſtræ pollutæ ſunt.* 1. Cor. 13. *Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt.*

PROBATVR ſecundò à S. Bonauentura ex D. Gregorio *in Paſtorali. part. 1. cap. 11.*

PROBATVR tertiò à S. Doctore. Nullum opus eſt ſatisfactorium, niſi ſit ex radice charitatis; vt oſtendi, *tract. de Pœnitent. diſp. 2. ſect. 9.*

HÆC verò intelligo de ſuffragiis ex opere operantis proprio nomine.

QVÆSTIO autem eſt de orationibus, factis nomine Eccleſiæ, & de ſacrificio Sancto Miſſæ, habentibus virtutem ex opere operato. 36

ASSERO ſecundò; Orationes nomine Eccleſiæ ab impio factæ, non valent ad ſatisfaciendum, ſed ſolùm ad diſponendum, ſeu impetrandum.

PROBATVR à S. Doctore, quia miniſter, cùm ſit indignus, nequit ſatisfacere. Quod verò valeat ad impetrandum, probatur; quia non penſatur efficacia Orationis ad impetrandum ex conditione proximi orantis, ſed ex dignitate principalis petentis, quæ eſt Eccleſia.

ASSERO tertiò, ſacrificium Miſſæ eſſe ſatisfactorium, etiam ab impio oblatum. 37

RATIO S. Doct. eſt, qua vtitur Card. Lugo *d. 26. ſect. 3.* quia ibi Chriſtus eſt principalis offerens.

Digitized by Google

ADDIT verò, opera, quæ partialiter fiunt à iuſto cum impio, vt recitare Officium defunctorum, vel cum datur eleemoſyna iuſto, vt oret pro defuncto, eſſe ſatisfactoria ratione hominis iuſti. Idem dicit de operibus, quæ teſtamento legata ſunt, etiam ſi hæredes diſpenſantes ſint in peccato. Conſentiunt D.Thom. *diſt.* 45. *quæſt.*2. *artic.*1. *quæſt.*3. Palud. *quæſt.*1. *art.* 1. Soto *quæſt.* 2. *art.* 1. Nauar. *de Oratione, cap.*19. *num.*59.

38 OPPOSITVM tamen tenet Suarez, *num.*18. & alij, ſolam prodeſſe teſtatori voluntatem bonam, qua illa ſuffragia, vel pia opera præcepit, ſi tunc erat in ſtatu gratiæ, vel ſi poſtea, recuperata gratia, eam voluntatem ratificauit; opus verò poſt mortem non poſſe addere ſatisfactionem, cùm iam non ſit in eius poteſtate, clarum eſt.

ADDIT Card.Lugo *num.*3. rationem, quia ille non eſt in ſtatu ampliùs ſatisfaciendi, nec merendi, cùm ſit extra viam.

39 HÆC tamen ratio non valet; nam, vt arguit S. Doctor *argumento* 2. *oppoſito*, hæres dat eleemoſynam, vt inſtrumentum illius teſtatoris, atque adeò effectus à cauſa principali debet ſumi, non ab inſtrumento. Cauſa autem principalis exhibuit illud legatum actu in via; quid ergo impediet iniquitas Miniſtri?

DEINDE, diſpenſator poſſet retinere pro ſe ſatisfactionem illam legati ſoluti, vt concedit Lugo etiam nihil agendo, ſed exhibendo id, quod non poteſt retinere, cùm non ſit ſuum.

40 DIFFICVLTAS aliqua eſt de diſtributione debita à teſtatore ob reſtitutionem; nam ſi debitor in gratia decedit, non videtur impediendum ab hæredibus diſpenſatoribus.

DICO autem cum D.Bonauent. *diſt.*15. *quæſt.vlt. ad* 3. eſſe Deo gratam, quando fit teſtante conſtituto in Dei gratia, nec video cur id perdat, ſi moriatur. Imò docent multi, apud Suarez *num.* 19. eſſe ſatisfactoriam, & colligitur ex reuelationibus, præcipuè S Brigittæ *lib.*6. *cap.*66. & ex decret. *cap.* in litteris, *de raptoribus.*

AT Suarez *loco cit.* Bellarmin. *lib.*2.*de Purg.c.*16. 41
negant; Probatur à Bellarmino, quia reſtitutio non eſt actus ſatisfactorius; non enim eſt pœnalis, quia non dat ſuum, ſed alienum. Hæc ratio eſt S.Bonauenturæ *diſt.*15. *part.*2. *art.*2. *quæſt.*1. *in corpore.*

RESPONDET Suarez *num*20. omne opus virtutis eſſe ſatisfactorium, & reddere cuique, quod ſuum eſt, eſſe actum iuſtitiæ, imò pœnalem, ideò hanc rationem non placere.

AT non eſt pœnale aſſumptum, ſed neceſſarium; ideò dico, non eſſe ſatisfactorium, niſi ad modum flagellorum illam aſſirmat, faciendo è neceſſitate virtutem. Tamen, quia ſenſus communis fidelium eſt, ait Lugo, poſſe eſſe, vt propter dilatam ſolutionem differatur liberatio defuncti: Ideò necatores pauperum dicuntur *in Concil. Vaſenſi*, differentes ſolutiones, & in Concil. Carthag.IV.*cap.*95.& Concil. Agath. *cap.*4. & aliis.

SECVNDA conditio eſt parte ſoluentis, vt intentione ſatisfaciendi ſoluat pro illo, debet enim 42
eſſe applicata ſatisfactio; ſufficit tamen intentio habitualis, vt docet Cardinal. Lugo *diſputat.* 8. *de Sacrament. in genere*, *ſectione* 6. contra Vaſquez 2. *tom. in* 3.*partem, diſputatione* 138.*cap.*6. exigentem virtualem.

TRACTA

TRACTATVS
DE
INDVLGENTIIS.

PROOEMIVM.

CVm triplex ſit ſatisfaciendi modus, primus pœnalis, ſatis agendo pro hac vita, qui cum etiam pœnitentialis ſit, de eo egimus tractatu de Sacramento Pœnitentiæ; Secundus pœnalis, ſatis patiendo pro altera vita, de quo actum eſt *Tractatu præcedenti*; ſequitur tertius modus, quo in vtraque vita ſatisfit, non ſatisfactione, nec ſatiſpaſſione, ſed liberali quadam Eccleſiæ conceſſione, quæ viuis, & defunctis poteſt, ſicut & Suffragia, applicari; ab his tamen differt Indulgentia, quòd requirat publicam poteſtatem; ad illa verò ſufficiat priuata voluntas. Cùm autem in omni regimine benè ordinato ſit publicum ærarium, ex quo principis liberalitate in ſubditos aliquando gratuitæ largitiones diſpertiantur, vt inde vrgentes eorum neceſſitates ſubleuentur, vel ad maiorem fidelitatis æmulationem excitentur, non eſt cur Dei Eccleſiæ, in qua perfectiſſimus viget regendi modus, has ſpirituales gazas denegemus; eo vel maximè, quod in ea ſit vberior meritorum Theſaurus, apud Sanctos, & vrgentior ſubſidij neceſſitas apud peccatores. Non deſunt tamen Sectarij, qui ſacra hæc indulta impugnant; illos infrà referam, & refellam, dum prima diſputatione hunc Theſaurum, illumque diſpenſandi poteſtatem penes Eccleſiæ Prælatos ſtare probauero; altera verò diſputatione, quæ ſit Indulgentiæ natura, quæuè Iubilæi, aperiam, vbi nonnulla alia ad vtriuſque elucidationem neceſſaria ſubiungam.

ſuo ſanguine infinitum theſaurum propter vnionem ad Verbum, cùm vna gutta ſanguinis ſufficeret; ſubdit: *Quantum ergo exinde, vt nec ſupernacua, inanis, aut ſuperflua tanta effuſionis miſeratio redderetur, theſaurum militanti Eccleſiæ acquiſiuit, volens ſuis theſaurizare Filiis pius Pater: vt ſic ſit infinitus theſaurus hominibus, quo qui vſi ſunt, Dei amicitiæ participes ſunt effecti. Quem quidem theſaurum non in ſudario repoſitum; non in agro abſconditum; ſed per B. Petrum, cœli clauigerum, eiuſque ſucceſſores ſuos in terris Vicarios commiſit fidelibus ſalubriter diſpenſandum.*

7 Fvndamentvm huius veritatis ſolidatum eſt *tom.1. 3.part tractat.1. diſp. 3. quæſt.*8. Vide ibi. Hic ſolùm libabo ea loca Scripturæ, quæ affert Pontifex.

Primò eſt id *Sap.* 7. vbi ſapientiam continere theſaurum infinitum ait. Eſt autem ſapientia Chriſtus, qui ſuis meritis profundit gratiam, & gloriam. De hoc vide S. Bonauent. *in Comment. ſeptimi Sap. & in Soliloquio, cap.*2. & 5.*part. Breuil. cap.*5. & *de ſeptem donis. De dono Sapientiæ, cap.*8.

8 Explicat autem S. Doctor ad cap.7. Sap. id: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa*, ideſt, cum Filio Dei. Vnde Rom. 8. *Qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Ex quo argumentum validiſſimum eruit S. Doctor: Pater Filium ſuum, cæteris omnibus pretio præponderantem, *In quo ſunt omnes theſauri Dei*, tradidit in mortem pro nobis, & omnium ſalute: quomodò non dabit omnia dona poſſibilia emerita tanto pretio? & cùm maior pars non recipiat fructum meritorum, vt dicitur Matth. 7. *Lata eſt via, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt, qui intrant per eam*, & Matth.20. *Multi ſunt vocati, pauci verò electi.* Huius theſauri participes fieri Filios Dei, & hæredes gloriæ propter diſciplinæ dona, &c. nempè, reſpondendo gratiæ per diſciplinam donatum eſt. Vide etiam Bellarmin. *lib.*2. *de Indulg. cap.*21. & Suarez *diſp.* 51. ſic diſcurrentes: Rectè igitur infert: Sapientiæ æternæ infinitus theſaurus eſt.

9 Hoc diſcurrit egregiè D.Bonauent. *in prol. tertij ſentent.* exordiens ab illis verbis: *Deus, qui diues eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos, cùm eſſemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Chriſto* (cuius gratia eſtis ſaluati,) *& conreſuſcitauit, & conſedere fecit in cœleſtibus in Chriſto Ieſu: vt oſtenderet in ſæculis ſuperuenientibus abundantes diuitias gratiæ ſuæ in bonitate ſuper nos in Chriſto Ieſu.*

Hinc eruit, Deum Patrem nobis Filiis theſaurizaſſe, vt aſſolet, vt ait Apoſtolus 2.*Corinth.*2.

Apponit Pontifex etiam Parabolam *Lucæ* 19. relatam de Viro Rege, diſtribuente gratiarum theſauros, & eum, qui mnam abſcondit in ſudario, puniuit. Sunt autem hæ pecuniæ de theſauro meritorum Chriſti, vt aduertit ibi S.Doctor.

10 Svnt autem talenta decem, qui eſt numerus vniuerſitatis, & ideò poſt decem dies deſcendit Spiritus ſanctus, & duodecies decem, ideſt, 120. diſcipulos ditauit gratiis; eſt enim numerus denarius, in quem omnis numerus perfectus reducitur, & multiplicatur infinitum. Tales ſunt etiam Chriſti diuitiæ, ſanguine comparatæ pretioſiſſimo.

Hvnc theſaurum ex meritis etiam B.Virginis, & ſanctorum coaceruatum aſſerunt Theologi cum D.Bonauentura *locis adductis*, præcipuè *in Compendio.* Ità Bellarmin. *lib.*1. *de Indulg. cap.* 2. Suarez *diſput.*51.*ſect.*1. & cæteri Scholaſtici, & habetur *in Extrauag.* Vnigenitus, & contra Lutherum, Leo X. definit.

Id malè negat Durandus *diſt.* 20. *quæſt.* 3. nam 11
& Leo X. in decreto ad Caiet. quod refert, 3.*part. quæſt.*28. *art.*5. definit ſub excommunicationis pœna, ipſo facto à negantibus incurrenda, & Pontifici reſeruatam, poſſe Papam theſaurum Chriſti, & Sanctorum diſpenſare. Excommunicauit autem id negantes.

Certvm ſupponit S.Doctor 4.*diſt.*20.*part.*2. *quæſt.*2. remiſſa culpa, ſæpè manere pœnam, quod è Scriptura patet, *Exod.* 32. 2.*Regum* 12. & monet D.Auguſt. 22.*contra Fauſt. cap.*67. & *tractat.*124. *in Ioan.* Itidem è D.Aug. *lib. de Pænit. cap.*12. ſupponit, opera Eccleſiæ ſuccurrere indigentibus.

Svppono primò, opera pœnalia eſſe meritoria, atque ſatisfactoria, ſi à Iuſto procedant, neque ſolùm pro ſe, ſed & pro aliis ſatisfactiones applicari poſſe; hæ etenim aliquando ſunt à perſona, non egente pro ſe ſatisfacere, vt ſi ſit innocens; qualis B. Virgo; vel ſuperfluunt, vt in Sanctis atroces pœnæ, aut ſeueriſſimæ pœnitentiæ. Id Scripturæ aſtruunt. Sic faciebat Apoſtolus 1. *Cor.*15. *Coloſſ.*1. nixus corporis in charitate debita communione, qua vni membro languenti, cætera compatiuntur. Horum habemus exempla multa in Scripturis, & notat D. Auguſt. *pſal.*16.

Separatvr verò ſatisfactio à merito, & hoc quidem præmiis abſorberi ſcimus, Roman.8. *Non ſunt condigna, &c.* Satisfactiones verò, ſolutâ pœnâ debita, ſæpè exuberant, vt in Martyribus, & aliis Sanctis innocentibus, maximè copulatæ ſatisfactionibus Chriſti, vnde & paſſiones eius ab Apoſtolo 12
acclamantur. Is ideò Coloſſ. 1. ait: *Gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti, in carne mea pro corpore eius, quod eſt Eccleſia.* Numerantur verò paſſiones noſtræ cum paſſionibus Chriſti, tanquam membrorum in Capite; vt exponit D. Auguſtinus, *in Pſalm.* 16. & *Gloſſa.* Id autem præſtantiora membra valent præſtare, vt B.Virgo.

Probatvr ergo primò ex gratia, qua B.Virgo 13
fuit prædita, quæ non eſt tantum ſufficientiæ, ſed prærogatiuæ, vt docet D.Bonauentura *in* 3.*diſt.*13. *q.*3. Gratiæ B.Virginis fluenta proſequitur S. Doct. *ſerm.*2.& 3. *de B. Virgine* illa verba exponens: *Aue gratia plena*, vbi ab omni culpa, etiam originali immunem eam oſtendit, iuxta id Cant.4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Quapropter ſatisfactiones pretioſiſſimæ, quas in paſſionibus, præcipuè pro filio atrocibus, paſſa eſt, vnde & *Regina Martyrum* dicitur, redundant in Theſaurum Eccleſiæ, nam vt arguit S. Doctor, ſi in annunciatione erat gratia plena; qua affluentia redundauit tot ſanctis meritis poſteà? De hoc Patres Eccleſiæ teſtimonium ferunt.

De S. Ioanne etiam præclarè oſtendit S. Bonau. 14
in ſermone de eo, ſumpto Themate. *Dedi te in Lucem gentium*; cùm enim ſanctificatus fuerit in vtero, nec vllo veniali maculatus, iuxta id:

Antra deſerti teneris ſub annis,
Ciuium turmas fugiens, petiſti,
Ne leui ſaltem maculare vitam
Crimine poſſes.

Cvm ſemper veluti lux ſplendens, ardens incorrupta operatus ſit, altiſſimè vſque ad Martyrium, 15
meritis redundauit.

Idem altè oſtendit S. Doctor in alio ſermone ſecundo de S. Ioanne, ſumpto themate: *Ioannes*, ideſt Gratia, *eſt nomen eius*, vbi recenſet auſterita

auſteritatem vitæ, ſanè pœnitentia non erat in ſatiſfactionem pro ſuis delictis.

Idipsvm de Sanctis oſtendit S.Doctor *ſerm.* 1. *de pluribus Martyribus*, recenſens tormenta; & acerbiſſimas mortes perlatas à Sanctis latiùs proſequens, cap. 11. Hebr. *Sancti per fidem vicerunt regna,&c. Alij verò in ludibria, & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres: Secti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in ſolitudinibus errantes, in montibus, & ſpeluncis; & in cauernis terræ.* Sic & ſuas pœnas proſequitur Apoſtolus 2. *Corinth.* 1. & 4. aliorum etiam Apoſtolorum 1.*Corinth*.4.

Probatvr ſecundò à D.Bonauentura *diſt.* 20. 16 *part.* 2. *quæſt.* 1. *fundamento* 7. argumento D.Auguſtini *in pſal.* 61. vbi ait: *Patitur Chriſtus in membris ſuis, id eſt, in nobis ipſis, ad communem hanc quaſi Rempublicam. Nam quiſque pro modulo noſtro exſoluimus, quod debemus.* Sumpta eſt autem ratio ex locis, quibus Apoſtolus ponit, Eccleſiam eſſe corpus Myſticum, cuius caput eſt Chriſtus, *Epheſ.* 1. 4. & 5. *Coloſſ.* 1. Cùm enim vnum membrum patitur, compatiuntur omnia membra. Quamvis autem Chriſtus in ſe ampliùs immediatè non patiatur; patitur tamen in ſuis Sanctis. Atque adeò paſſiones 17 Sanctorum meritis redundant, neque dicimus nos ob id, poſſe ſatis eſſe paſſiones Chriſti, vt dicunt ſectarij; neque ex eo, quod noſtras ſatisfactiones apponimus, ſatisfactiones Chriſti mancas aſſeueramus, ſed volumus Chriſtum ſatisfeciſſe, vt in Baptiſmo omnis etiam pœna tollatur per regenerationem; ſed in Pœnitentia applicanda merita, & ſatisfactiones Chriſto, ità, vt media pœnitentiali aliqua ſatisfactione applicentur, vt dixi *tract. de Pœnitentia, diſp.* 2. *ſect.* 9. Ità verò noſtræ ſatisfactiones, ſatisfactionibus Chriſti redduntur pretioſæ, vt noſtræ in totum corpus redundent. Hoc volebat Paulus Coloſſ. 1. *Gaudeo in paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ deſunt paſſioni Chriſti, in carne mea.* Neque ob id nos ingerimus, vt Redemptores, vt latrant contra nos Kemnitius, & Calvinus: Sed dicimus, Chriſtum, qui voluit, vt nos oremus, licèt orauerit & ipſe pro nobis, velle etiam, vt aliquas 18 ſatisfactiones, poſt peccata actualia, patrata poſt Baptiſmum, exhibeamus. Vide Valentiam *diſp.* 7. *q.* 20. *punct.* 5. *col.* 1452.

Qvamvis autem merita, vt merita, vltra condignum, præmio ſint aucta, quod Mayroni non nego, tamen, vt ſatisfactiones ſunt, fuere ſæpè abundantiora, vt aduertit Valentia, *colum.* 1457. Bellarminus, *cap.* 4.

QVÆSTIO II.

An ſit in Ecclesia *poteſtas diſpertiendi Theſaurum ſuum Indulgentiis.*

D. Bonau. diſt. 20. part.2.q.2.
D.Thom. ſupplem. q.25. art.1.

19 Assero contra Sectarios, Eccleſiam habere hanc facultatem.

Probatvr à D.Bonauent. 4. *diſtinct.* 18. *part.* 1. *quæſt.* 1. & *diſt.* 20. *part.* 2. *quæſt.* 5. ex Matth. 18. *Tibi dabo claues regni cælorum. Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Huc pertinet etiam id Matth. 18. *Quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis*, vbi amplam ſpondet poteſtatem in Eccleſia, vt teſtantur Epiphan. *in Anchorato*, Chryſoſt. *homil. in Petrum Apoſtolum, & Eliam.* Tertull. *de pudic. c.* 21. Hilar. *in Matth. can.* 16. Leo I. *ſerm.* 3. *de ſua aſſumpt.* Ea verò exhibita *Ioan.* 20. Sic Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis, &c.* Qua authoritate induſſit Corinthio, mox citando, vt aiunt Epiph. *hær.* 59. Ambr. *loc. cit. de Pœnit.* 6. Sanè Principes habent poteſtatem diſpenſandi bona Principatûs in bonum publicum: Talem in tota Eccleſia deſtinatum Petrum teſtantur PP. apud Bouer. *Exam.* 2. *Err.* 9.

Probatvr à S.Doctore hîc ex vſu perpetuo 20 Eccleſiæ Catholicæ: ſed hæc non poteſt errare: Ergo. Minor probatur, quia *eſt Columna, & firmamentum Veritatis,* 1. Timoth. 3. Deinde Lucæ 22. *Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua:* Oratio autem Chriſti fuit exaudita, Heb. 5. *Exauditus eſt pro ſua reuerentia.*

Probatvr verò maior à S. Bonauent. primò ex ſecunda Corinth. 2. *Cui autem aliquid donaſtis, & ego: Nam & ego, quod donaui, ſi quid donaui, propter vos in perſona Chriſti, vt non circumueniamur à Sathana.* Rogauerant Corinthij Paulum, vt adnotant hîc Theodoredetus, & S.Thomas, vt inceſtuoſo excommunicato, & ſeriam Pœnitentiam agenti condonaret, quod ſupererat pœnitentiæ. Annuit B. Paulus, & iuſſit, vt ipſi nomine ſuo indulgerent.

Tria autem hîc concurrunt, quæ ad Indulgen- 21 tiam exiguntur. Primò authoritas, ideò ex nomine Chriſti indulget, vt notat Anſelmus. Secundò pietas in cauſa, & ipſe teſtatur propter ipſorum vtilitatem id præſtare, vt non detur locus inſidiis diaboli, ob nimiam Prælati authoritatem. Tertiò ſtatus gratiæ, nam ille adeò pœnitentiam agebat, vt periculum eſſet, ne nimia triſtitia abſorberetur. Sic veram eius pœnitentiam aſtruunt Chryſoſtom. Theophylact.& Comment. Ambroſij, & alij.

Idipsvm probat S. Bonauentura teſtimoniis 22 Sanctorum Patrum præcipuè Clement.I. *lib.* 3. *c.*10. *conſtit. Apoſt.* & *lib.* 8. *cap.* 4. Poſt Apoſtolorum tempora, extant teſtimonia Tertull. *lib. ad Mart.cap.* 1. Cypriani *lib.* 3. *epiſt.* 15. & *ſerm. de lapſis, de remiſſ. pœna*, quam Pontifices faciebant, vel ad Martyrum interceſſiones, vel aliis de cauſis. Indulgentias verò negauit Tertullianus, in hæreſim lapſus *lib. de pudicitia, cap.* 22.

Concilivm Nicænum, *can.* 11. ſtatuit, vt qui ſeriò pœnitentiam agunt, poſſint ab Epiſcopo obtinere indulgentiam.

Similia habentur in Concilio Ancyræ, *can.* 5. Laodic. *can.* 2. circa tempora Nicæni ex Actis Conc. Chalced. *act.* 1. Carthag. III. *can.* 31. Tiburenſi, *can.* 52.

Basilivs in epiſtolis ſuis canonicis, quæ ha- 23 bentur in *Homocanone Photij, canone* 73. id habet.

Innocentivs I. *ep. ad Decentium, cap.* 7. teſtatur, conſuetudinem fuiſſe Romanæ Eccleſiæ, vt pœnitentibus, ſiue ex grauioribus, ſiue ex leuioribus pœnitentiam agerent Feria quinta ante Paſcha, pœnitentia remitteretur; & *Act.* 1. *in Concil. Chalced.* Monachi, qui in Eccleſia Orientali ſub Eutychete erant, *ep. ad Concil. Epheſ. II.* inter cætera, ſic ſcribũt: *Superuenit ſalutaris paſſionis dies, ſacra nox, & reſurrectionis feſtiuitas, in qua quidem plurimis peccatoribus à ſanctis Patribus noſtris damnationes ſoluuntur.*

D.Avgv

Digitized by Google

24 D.AVGVSTINVS lib.de vera,& falſa pœnit.c.12. *Credendum eſt, quòd omnes Orationes Eccleſiæ,& eleemoſynæ, & opera iuſtitiæ ſuccurrant recognoſcenti mortem ſuam ad conuerſionem.*

S.SYLVESTER Sacellum S.Crucis Sanctorum reliquiis ornauit,multiplicemque peccatorum veniam viſitantibus indulſit, vt refert Valentia *diſputat.* 7. *quæſt.*20. *punct.*2. Bouer. *Exam.*2. *err.*9.

S.GREGORIVS Stationum diebus Indulgentias conceſſit, vt refert D.Thom. *diſt.*20. *quæſt.*1. *art.*3. *quæſt.*2. & Altiſiodor. *lib.*4. *ſumma, tract.*6. *cap.*9.

25 ALEXANDER III. mentionem facit indulgentiarum. Innocentius III. in Concil. Later. ſub finem, Honor. III. & omnes Pontificis ſucceſſores indulgentias conceſſere.

IN Conciliis etiam approbatæ ſunt Indulgentiæ; in Later.magno ſub finem,in Lugdunenſi ſub Innocentio IV. vt patet in *cap.* Romana, *de Pœnit. & remiſſ. lib.*6. Viennenſi *Clem. vn. de reliquiis.* Conſtantienſi *ſeſſ.*15. *& vlt.* & Trident. *ſeſſ.*25.

CVM igitur antiquiſſimus ſit Eccleſiæ vſus, inſolentiſſimum eſt eum impugnare, vt docet D.Aug. *epiſt.* 118.

26 NEQVE enim primò Alexander III. qui præfuit circa annum 1160. Indulgentias inſtituit,vt latrant Sectarij; imò & ipſe mentionem facit Indulgentiarum, quæ concedi ſolitæ erant in Dedicationibus Eccleſiarum, vt patet *in cap.* Quod autem, *Extrau. de Pœnit. & remiſſ.*

PROBATVR etiam ratione à S.Doctore, qua vtitur Bellarm. *cap.*3. Valentia *punct.*2. nam Chriſtus, vt optimus Princeps ordinatæ Monarchiæ, ſæpius Indulgentias delictorum conceſſit, vt *Ioan.*8. Adulteræ; & Paralytico *Ioan.*6. Sic autem optimi Principes prouident, vt ſuis Miniſtris Gubernatoribus Eccleſiæ. Igitur credibile eſt, dediſſe eis facultatem relaxandi de theſauro Eccleſiæ, & diſpenſatione communium bonorum. Id vrget Bouer. *Exam.* 2. *err.* 9.

27 MVLTA obiiciunt Sectarij,quæ meo iudicio nullius ſunt ponderis. Ea vide in Bellarm. *lib.*1. *cap.*4. & toto ferè *lib.*2. qui cum magna patientia blateronum illorum dicta refert, atque refellit.

QVÆSTIO III.

Quibus competat INDVLGENTIARVM *diſpenſatio.*

D. Bonau. diſt. 20. part.2. quæſt. 3.
D.Th. ſuppl. q. 26. artic 1.

CERTVM eſt, Papam primò; deinde Epiſcopos poſſe Indulgentias concedere. Ità D. Bonauentura *diſt.* 20. *part.*2. *quæſt.* 3. D.Thom. *quæſt.*4. & *in ſuppl. quæſt.*26. *art.*1. & 3. & alij Scholaſtici *diſt.* 20. Bellarmin. *lib.*1. *cap.*11. Valentia *diſp.*7. *q.*20. *punct.*3. Suarez *diſp.*49. *ſect.*1.

DISPVTANT verò; an Epiſcopi iure Diuino id valeant; ſed hæc quæſtio pendet ex illa,tractata *p. p. tom.*1. *diſputationibus de Locis Theologicis.* An Epiſcopi ſint iure Diuino.

28 ASSERO igitur, hos habere hanc facultatem.

DE Pontifice probatur à S.Bonauentura ex *diſt.*18. *part.*1. *quæſt.*1. ex Matth.16. *Tibi dabo claues regni cælorum, &c. Quodcumque ſolueris, &c.* Hinc enim Principem poteſtatem Petro conceſſam ad diſpenſandas diuitias æternas colligunt Ambroſ. *ſerm.*66. Maximus *homil.*5. *de ſanctis, Petro, & Paulo*, & Origenes *homil.*6. *in Matth.*

HINC Principem etiam poteſtatem probant etiam Chryſoſtomus *homil.*55. *in Matth.* Gregorius *lib.*4. *epiſt.*32. Leo Papa *epiſt.*84. & 89. & alij relati; *p. p. de Locis Theologicis.* Itidem exhibetur, Ioan.20. *Paſce oues meas*, vt oſtendi, *p.p. loco citato.* Epiſcopis verò conceditur, Matthæi 18. *allato, quæſt.*2.

RATIO D.Bonauenturæ eſt, quia diſpenſare bona Patris in filios, conuenit ſoli Patri, & Matri ſponſæ. Eccleſia autem eſt ſponſa Chriſti. Principes autem Eccleſiæ ſunt,primò Pontifex vniuerſalis: & deinde Epiſcopi ſuarum Eccleſiarum. Maior probatur ex 1.*Corinth.*ob id enim ait Apoſtolus, parentes filiis theſaurizare debere. 29

NEGAT verò S.Doctor, Prælatos, Epiſcopis inferiores,poſſe, quæ eſt communis ſententia,& habetur *cap.* Accedentibus, *de exceſſu Prælatorum.* Vide Bellarmin. *cap.*11. *lib.*1.

IMÒ neque Concilium Generale, aſſerunt 30 communiter, poſſe Indulgentiam concedere, neque vllum exemplum extat, quam Concilij Baſileæ, *ſeſſione* 24. quod tunc Schiſmaticum erat, vt notat Bellarminus. At Concilium Epiſcoporum id poſſe, ait Valentia *punct.*3. referens SS.Doctores: Si enim Epiſcopus;cur non multi? Legatos quidem Apoſtolicos poſſe, conceditur ex commiſſione ſpeciali, & ſummum Pœnitentiarium 100. *dies.* Vide Bellarminum, & Suarez *diſp.*55.

PRÆLATIS verò id concedunt multi,ſed immerito, vt docet Suarez *ſect.*5. Ipſum conſule, ait enim poſſe applicare oblationes, & ſuffragia ſuorum; non autem dare Indulgentiam.

DISPVTATIO II.

De NATVRA INDVLGENTIÆ.

CVM Indulgentia ſit pœnæ, etiam in Sacramento impoſitæ, relaxato,extra Sacramentum facta,quæ videtur exigere Sacerdotalem ordinem, cùmque pœna ſit acceſſoria ad culpam, cuius remiſſio ſtat penes poteſtatem ordinis, videtur etiam diſpenſatio pœnæ, ad eundem ſpectare; acceſſorium enim ſequitur naturam principalis; verum ab altera etiam parte cum indulgere ſoleat Eccleſia etiam defunctis, in quos non habet poteſtatem; videtur nullam hic iuriſdictionem interuenire, vt hæc quæſtio ab his difficultatibus expediatur, quærimus.

QVÆSTIO I.

Quid ſit INDVLGENTIA.

D.Bonauent. diſt. 20. part.2. quæſt.5.
D. Thom ſupplem. quæſt.27. art.1.

1 DISPVTANT Doctores præcipuè; an Indulgentiæ ſint in genere ſolutionis, vel abſolutionis: Duobus enim modis poteſt Pontifex relaxare pœnas. Primò ſoluendo, vt diſpenſator theſauri, applicando aliquam partem debito hominis. Secundò non ſolùm ſoluendo, ſed etiam abſoluendo debitorem ab obligatione per modum iudicij, vt obſeruat S.Doctor *ex cap.* Quod conſuluiſti, *de Pœnit.* & *quæſt.3. ad argumenta.*

2 ALIQVI dicunt, conceſſionem indulgentiæ eſſe meram ſolutionem. Ità Durandus 4. *diſtinctione 20. quæſtione 3. artic.* 2. Sylveſt. *verb. Indulgentia, num. 3.*

ALII dicunt eſſe abſolutionem. Sic Caietanus *tom.1. opuſc. tract.15. cap.2.* Soto 4.*diſt.21.quæſt.1. art.2.* Angelus *verb. Indulgentia,* & alij.

TERTIA ſententia eſt, reſpectu viuorum, eſſe ſolutionem, ſimul, & abſolutionem; ſed reſpectu mortuorum, meram ſolutionem. Ità Bellarm. *lib.2. de Purgatorio, cap.16.* & *lib.1. de Indulgent. cap.5.* Suarez *diſp.49. quæſt.3. & 4.* Card. Lugo *diſp. 26. ſect.1.* Hæc eſt ſententia euidens D. Bonauent. hîc, modo explicando *quæſt.9.*

3 ASSERO cum hac ſententia, conceſſionem Indulgentiæ reſpectu viuorum ſimul eſſe ſolutionem, & abſolutionem, ſolutionem verò tantum reſpectu mortuorum: Explicatur huius ſententiæ fundamentum à Suarez *diſp.49.ſect.1.num.9.* ex D.Bonauent. *in corpore.* Pontifex enim concedit Indulgentias ex poteſtate iuriſdictionis, non ordinis; vt docent communiter Theologi, & Canoniſtæ apud Suarez *diſp. cit. ſect.3.* & Sylveſtrum, *verb. Indulgentia,* & probatur à S. Bonauent. *ex cap.* Quod autem conſuluiſti, *de Pœnit.* vbi definitur, non poſſe aliquem dare indulgentiam, niſi ſubditis. Sanè ex vi ordinis non habet homo ſubditos: Hinc Pontifex ſæpè hanc poteſtatem delegat Cardinali, nullum habenti ſacrum Ordinem: Hinc poteſt hæc poteſtas reſtringi, & augeri, vt habetur *cap.* Cum ex eo, *de Pœnitent. & remiſſ.* & *cap.* Romana, *eodem titulo, in 6.* at verò poteſtas Ordinis per ſe non poteſt reſtringi. Vide D.Bonauenturam *diſtinct.20. parte 2. quæſt. 3.*

4 IAM verò Pontificis iuriſdictio directa eſt in viatores viuentes. Ideò, vt obſeruat S. Doctor *argumento primo, 2.loco.* Chriſtus dedit Petro *Matth. 16.* poteſtatem in homines ſuper terram. *Quodcunque ligaueris ſuper terram. Quodcunque ſolueris ſuper terram.* Sic & Matthæi 18. *Quæcunque alligaueritis ſuper terram, &c.* Quapropter neque in Eccleſiam triumphantem habet iuriſdictionem; neque in Purgantem. Ideò pro animabus Purgatorij indulgentiam concedit *per modum ſuffragij.*

5 ENIM verò, quia eſt prouidus diſpenſator theſauri Chriſti ad bonum publicum, cuius habet claues, & Eccleſia triumphans non habet neceſſitatem, ideò pro ea non profundit, ſed ſolùm pro miſeris animabus Purgatorij, quibus propter hoc poteſt diſpertiri de theſauro Chriſti, & Sanctorum, ſoluendo; non tamen abſoluendo, & declarando, ſe iudicaſſe abſolutos.

HÆC autem ità ſe habere conſtat ex formula Indulgentiarum, quas concedunt Pontifices. Nam pro viuis exhibitæ, vocantur abſolutè remiſſiones, & abſolutiones, vt patet in Bulla Martini V. in Concilio Conſtantiæ *ſeſſ. vlt.* & alibi.

6 ILLÆ verò, quæ defunctis conceduntur, non vocantur his nominibus; ſed Pontifices dicunt, ſe concedere Indulgentias viuis, vt per modum ſuffragij poſſint eas offerre pro mortuis, quia ſunt extra forum Eccleſiæ Militantis.

INDVLGENTIA ergo ſic definitur: *Eſt actus clauium, quo mediante, liberatur peccator à reatu pœnæ temporalis*, & ita vtrique modo concedendi, & per modum abſolutionis, & per modum ſolutionis, vel ſuffragij, conuenit.

7 VEL dicitur: *Clauium virtute, qua mediante, liberatur peccator ex opere operato,* ſeu ad modum eius, à reatu pœnæ temporalis: & hoc dicitur loco generis, & ſpeciei ſubalternæ. Additur *extra Sacramentum*, loco vltimæ differentiæ. Per hanc non diſtinguitur relaxatio Indulgentiæ ab omni ea, quæ non fit per Indulgentiam. Addendum, ait Nauar.notab.2. *ex Eccleſia theſauro, à Prælato Eccleſiæ ex rationabili cauſa.* Sed hæc vltima ſunt extrinſeca. Videtur verò neceſſarium ponere, vt ſit de theſauro Eccleſiæ.

8 ORIGENES primò, legem ſtatutam à Deo, vt peccatum puniatur. Deus autem ſeipſum negare non poteſt, vt dicitur 2.*Timoth.2.* Ergo. Maior probatur, Iſa. 40. *Dimiſſa eſt iniquitas: ſuſcepit de manu Domini duplicia:* & Deuter.25. idipſum inſinuatur.

RESPONDET S.Doctor *quæſt.2.part.2.* pœnam, abſolutè indictam, abſolutam eſſe à Chriſto, & ſatiſfactiones poſt Pœnitentiam, non eſſe abſolutè taxatas; ideò Indulgentiis poſſe relaxari: Et hoc modo reſoluitur etiam id, quod additur, ininnctum eſſe nobis facere fructus dignos pœnitentiæ. Reſpondet enim, S.Doctor fructus dignos, quoad contritionem, & ſatiſfactionem Sacramentalem faciendos à nobis; ſatiſfactiones porrò luendas in purgatorio, poſſe remitti, & ſatisfieri per alium, quæ eſt ſatiſfactio interpretatiua. 9

Ex his habes, non eſſe iniuſtam relaxationem per indulgentias, neque tamen neceſſariam, ſed quidem Chriſtiano populo maximè ſalutarem, vt docet Concilium Tridentinum, nec in deſtructionem, imò per hanc promouentur fideles ad bona opera, & ad culpatum deteſtationem animantur.

QVÆSTIO II.

An Indulgentiæ extendantur ad culpas.

ASSERO, Indulgentias eſſe relaxationes tantùm pœnarum.

10 PROBATVR à S. Doctore, quia ad iuſtificationem à mortali, neceſſaria ſunt Sacramenta, ſaltem in voto, vt definitur in Concilio Tridentino, *ſeſſ.6. can. 4.* & *ſeſſ. 14. cap.2.* Ideò omnes Indulgentiæ conceduntur contritis, & ſæpè apponitur etiam confeſſis. Conſentiunt omnes Theologi *diſt. 20.* vbi D.Thom. *quæſt. 1. artic.5. quæſtiunc. 1.* Paludanus, Durandus, Caſpenſis, & alij, Soto *diſt.21. quæſt.2. art.3.* & Summiſtæ omnes, *verb. Indulgentia.* Eſt D.Bonauenturæ, *diſt. 20. part.2. quæſt.1.* & *ſequentibus.*

PROBATVR ſecundò à S.Doctore *part.2. q.1. ad*

ad 3. quia indulgentia eſt conceſſio facta communicanti ob charitatem in gratia.

11 QVOAD venialia,non remittuntur directè Indulgentiis: Eſt communis Theologorum ſenſus, vt ait Suarez *diſp*.50.*ſect*.1.*num*.11.

PROBATVR ex formulis Indulgentiarum.

PROBATVR ſecundò, quia peccatum non tollitur abſque actu hominis peccatoris, ſed per indulgentiam non datur talis actus: Ergo. Ità colligitur ex D.Bonauent. *quæſt*.1.*ad* 2.

12 SI quando autem in priuilegiis dicitur, remitti peccata, ſignificant pœnas. Quod ſi in Iubilæis legas, abſolui à pœna, & à culpa; intellige recipientem totam indulgentiam cum operibus ibi iniunctis, contritionis, &c. abſolutum eſſe omninò. Ità Suarez *num*.15. ſic leges *in Extrauag*. Antiquorum, *de Pœnitent*. pro Iubilæo.

QVÆSTIO III.

An Indulgentia tollat pœnæ reatum, apud Deum contractum; an verò ſolas pœnitentias in foro Sacramentali iniunctas.

D. Bonau. diſt. 20. part.2.q.2.
D.Thom. ſupplem. q.25. art.1.
Et in 4. diſt.20. q.1. art.3.

13 NONNVLLI apud D..Bonauenturam dixêre, has relaxationes fieri ſolùm de pœnis iniunctis à ſacris Canonibus, vel aliter in foro Eccleſiæ. Videtur fuiſſe Alberti *diſt*.20. *art*.16.

COMMVNIS tamen, & certiſſima ſententia eſt, remiſſiones Indulgentiæ fieri etiam de pœnis in foro Dei, ſimpliciter contractis. Ità S. Bonauentura, qui grauiter reprehendit primum modum dicendi, D. Thom. *loco citato*, Soto *diſt*.21. *quæſt*.1. *art*.1.& 2. Suarez *diſp*.50.*ſect*.2. vbi ait, eſſe veritatem certam de fide quoad poteſtatem Eccleſiæ: *Sectione* verò *tertia*, quoad vſum, ait, eſſe certam, & communem Theologorum.

14 ASSERO primò, per Indulgentias poſſe remitti debita pœnarum, etiam in foro Dei contracta.

PROBATVR à S.Doctore primò ex *Matth*.16. & 18. & ex vſu Eccleſiæ, quæ non poteſt errare, vt dicitur *Lucæ* 22. 1. *Timoth*. 3. *Matth*. 16. quia eſt Columna, & Firmamentum veritatis.

ID autem in praxi præſtare Eccleſiam conſtat *Extrau*. Vnigenitus, *de Pœn. & remiſſ.*

Ex quibus oraculis conſtat, poſſe fieri hanc remiſſionem, non ſolùm poſtquam iniunctæ ſunt in ſacramento Pœnitentiæ, ſed etiam antea: promiſſio enim Chriſti, *Matth*.16.& 18. eſt vniuerſalis: *Quodcunque ſolueris, vel ſolueritis*.

15 ASSERO ſecundò, Indulgentiis, quæ ſunt in vſu Eccleſiæ, remitti reatus pœnarum, contractos in foro Dei. Ità D. Bonauentura *loco cit*. D.Thom. *ibi*, & cæteri communiter.

PROBATVR à S.Bonauentura ratione *in corpore*, quam Suarez *ſectione* 3. *num*. 5. optimam vocat; eam tamen D.Thomæ adſcribit. Quia Eccleſia concedendo Indulgentias, magis damnificaret, quàm iuuaret fideles, quia tantùm abſolueret eos à pœnitentiis iniunctis, ſed remitteret ad ſoluendum in Purgatorio, & ſic ad immania ſupplicia transferret, atque adeò potius crudelitas eſſet, quàm pietas.

CONFIRMATVR ex Indulgentiis plenariis, quæ conceduntur, vt conſtat *Extrau*. Antiquorum *de Pœn. & remiſſ.*

16 ASSERO tertiò, quando non abſoluta conceditur Indulgentia, ſed pœnitentiis iniunctis, eas ſolas remitti. Ita Nauar. Soto, Ledeſma, Corduba, apud Suarez *num*.3. & ita declaraſſe Pium V. refert Card. Lugo *diſp*.27.*ſect*.2.

FVERE enim Indulgentiæ introductæ maximè ob graues pœnas, quas Canones iniungebant, vt aduertit Card. Lugo *num*.11.

QVÆSTIO IV.

An qui lucratur Indulgentiam, maneat in conſcientia liber ad implendas pœnitentias ſibi impoſitas.

D. Bonauent. diſt.20. p.2. quæſt.2.
D.Thom. qu.1. art.3. quæſtiunc. 1.

17 COMMVNIS ſententia Theologorum eſt aſſertiua. Ita SS.Doctores *diſt*.20. *cit*. vbi Argent. *quæſt*. *vn*. *art*. 4. Richard. *art*. 3. *quæſt*.1. Durandus *quæſt*.4. Adrian. *quæſt*. *de Indulg*. Valentia *de Indulg*. *cap*.2. & 6. Vaſquez, *quæſt*.94. *art* 2. *dub*. 3. Coninchius. *diſp*. 12. *dub*. 3. Summiſtæ communiter, quos allegat Suarez *diſput*. 38. *ſect*.10. *num*.10. & *diſp*.50. *ſect*.2. *num*.4. Card.Lugo *diſput*.27. *ſect*.2. *num*.22. & Canoniſtæ, cap. *Cùm ex eo.*

PROBATVR primò ex cap. *Cùm ex eo, de Pœn. & remiſſ.* vbi Innocentius III. dicit, per indiſcretas, & ſuperfluas indulgentias ſatisfactiones Sacramentales eneruari: Ergo; ideò ſcilicet, quia auferetur obligatio implendi pœnitentias.

18 PROBATVR ſecundò ex Bonifacio VIII. qui, vt refert Gloſſa in eius Extrauag. *Antiquorum*, nolebat, Confeſſarios imponere aliquam pœnitentiam iis, qui Iubilæum Anni Sancti lucrabantur, quia nimirum ſatisfactione alia non indigebant.

PROBATVR tertiò, quia Confeſſarius imponit pœnitentiam ad ſatisfaciendum: Ergo ſublato debito totius pœnæ per indulgentiam, ceſſat obligatio.

DICES, pœnitentias imponi etiam vt medicinam, è Concilio Tridentino, *ſeſſ*.14.*cap*.8.

19 RESPONDETVR, Confeſſarium non poſſe ad pœnitentiam obligare, niſi vt eſt pœna peccati. Ideò Concilium Tridentinum ait, Sacerdotem debere curare, vt pœnitentia non ſolùm ſit medicina in futurum, ſed etiam in vindictam præteriti: *Nam claues (inquit) Sacerdotum non ad ſoluendum dumtaxat; ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent.*

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

Quænam ſit INDVLGENTIA PLENARIA; *& quæ non.*

20 OPORTET aduertere, duplex eſſe genus Indulgentiæ: Alia enim eſt totalis; alia partialis, vt habetur *in Extrauag.* Vnigenitus, *de remiſſione.*

AT vnam plenam, aliam pleniorem, aliam pleniſſimam diſtinguit Bonifacius VIII. *in Extrauag.* Antiquorum.

INTER has non inuenio differentiam, vt etiam aduertit Suarez *diſp.*50.*ſect.*4.*num.*7. Baſſæus *c.*10. ſed ſolùm inter eas, quas aſſignat Clemens, & totali ſanè pœna condonatur; partiali autem pars, vt Bulla ſonat.

21 INDVLGENTIA ſanè plenaria intelligitur, etiam ſi indefinitè edatur indulgentia peccatorum.

INDVLGENTIA partialis partem relaxat. Solet autem aliquando hæc formula tradi, ſeptem annorum, vel quadraginta dierum, de quibus Suarez *ſect.*5. Certum autem videtur, non ſignificare tot dies, vel annos Purgatorij, quia eſt heterogenea, & poteſt eſſe intenſior aliâ eiuſdem durationis.

22 SENSVM igitur ait Card. Lugo, *ſect.* 8. cenſeri pœnitentiam remitti, quæ ſecundùm Canones antiquos ſolebat imponi, vt tanta pœna purgatorij remittatur, quanta correſpondere poſſet pœnitentiæ quadraginta dierum, quam imponeret ei Confeſſarius, iuxta Canones antiquos. Ità etiam Suarez *numero* 12. Valentia *diſp.*7. *quæſt.*20.*punct.*3. in fine, Baſſæus *num.*9.

CONTRA tamen eſt, quia eadem ratio videtur vrgere, quam & contra priorem modum obieci; nam, etiam in eodem ſpatio, aliis pœnitentiis erant grauiores.

RESPONDETVR, eas eſſe menſurandas iuxta prudentiam legitimi iudicis. Itaque regula eſt, vt Indulgentia ſeptem annorum, v. g. ſit pro ſumma pœnitentia tanti temporis impoſita, vel imponenda. Ità *diſt.*20. *part.*2. *quæſt.vlt. corpore.* Suarez, Lugo, & alij.

23 ADVERTE varios terminos indulgentiarum partialium: Dicitur enim remitti Carena, quæ eſt relaxatio tantæ pœnæ, quanta ſoluta eſſet per pœnitentiam quadraginta dierum in ieiunio panis, & aquæ, & per pœnitentiam etiam aliam ſeptem annorum ſequentium. Vide Baſſæum *n.*9. Henricum *de Indulg. cap.*15. Toletum *lib.*6. *cap.*30. Nauar. *de Indulg. not.*11. Filliuc. *tract.*8.*c.*7. *quæſito.*7. Reginal. *lib.*7. *num.*150.

INDVLGENTIÆ quadragenæ eſt dierum: Septenæ verò ſeptem annorum. Addit Corduba *quæſt.*9. & Valentia *loco citato*, addi aliquando præter Indul-
24 gentiam plenariam, & tot annos, vel dies, quod ideò factum eſt, vt ſi cauſa concedendi Indulgentias non ſit ſufficiens ad plenariam, ſatis ſit ad partialem. Suarez verò id non admittit.

QVÆSTIO VI.

Quid ſit IVBILÆVM, *& quomodo feratur.*

25 IVBILÆVM deriuatur à voce יובל ſignificat autem annum remiſſionis, qui erat quinquageſimus apud Iudæos, *Leuit.* 25. *&* 27.

FVIT autem figura temporis Euangelij, in quo remiſſiones erant faciendæ, ad quod alludens Iſaï. 61. *Spiritus Domini ſuper me: eò quòd vnxerit Dominus me: ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem: vt prædicarem annum placabilem Domino.* Quem locum aſſumpſit Chriſtus explicandum, *Lucæ* 4. in Synagoga Nazarena. Hunc annum, ſeu hoc tempus adumbratum fuiſſe anno Iubilæo, de quo *Leuit.*25. explicat S. Doctor, *ad* 4. *Lucæ.* Vide Bellarminum, *lib.*1. *de Indulgent. cap.*1.

26 HINC Clemens VI. annum illum celebrem, in quo maximæ Indulgentiæ conceduntur adeuntibus Apoſtolorum Baſilicas, Iubilæum appellauit.

DE Iubilæo multa ſcribunt Nauarrus, Corduba, & alij.

Annum Iubilæum in Eccleſia Chriſti ſingulis centuriis annorum celebrari conſtituit ſcripto Bonifacius VIII. At Clemens VI. iuſſit ſingulis quinquaginta annis. Paulus II. ſingulis 25. annis. Idque confirmauit Sixtus IV. hi duo ſtatuêre, vt inciperet à primis Veſperis Natiuitatis Domini vſque ad veſperarum finem eiuſdem Vigiliæ anni ſequentis.

27 SVSPENDVNTVR eo anno omnes Indulgentiæ plenariæ; non tamen conceſſæ pro defunctis, nec altaria priuilegiata, nec pro articulo mortis, nec Indulgentiæ Cruciatæ: hæ enim per modum contractus dantur, & ideò in generali ſuſpenſione non clauduntur. Nec Indulgentiæ Romæ; imò aliæ ſuſpenduntur, vt fideles Romam eant. Probabile eſt etiam non ſuſpendi Indulgentias non plenarias, vt docent Lezana *tom.*3. *V. Iubilæum* cum aliis ibi.

28 SVSPENDVNTVR & indulta abſolvendi à reſeruatis, conceſſa occaſione Indulgentiarum; non aliæ. Ità Lugo *de Pœnit. diſp.*60. *ſect.*8. *num.*145. Layman. *lib.*5. *tract.* 7. *cap.*4. Baſſæus *verb. Iubilæus, num.*2. Nec ſuſpenduntur facultates abſolvendi datæ pro caſibus Epiſcopalibus. Quæ verò agenda in Iubilæo docentur; Romam pergite vbi praxis melius vos edocebit.

IVBILÆVM concedunt ſæpè Pontifices pij, quæ ſuper Indulgentiam dant facultatem eligendi confeſſarium approbatum à loci Ordinario, à quo abſolui poſſint à reſeruatis ad normam Bullæ, non modò ſemel, ſed pluries, vt docent Henriquez *lib.*6. *cap.*16. & *lib.*7. *cap.*11. *de Indulg.* Nauar. *notab.*32. *num.*46. Reginald. *lib.*8. *num.*64. Graff. *de Ind. cap.*5. *num.*13. Rodr. *ſum. cap.*183 *num.*17. Filliuc. *tract.*19. *cap.*10. Diana *part.* 2. *tract.* 3. *miſcell. reſol.* 49. & *part.*5. *tract.*12. *reſ.*28. Crouſers *ad cap.*7. *Reg. Min. lect.*19. Lezana *cit. num.*20. Baſſæus *n.*3. qui addunt poſſe & pluries acquiri Iubilæum; nec terreat dici *pro hac vice*, non enim dicitur vna vice.

29 FILLIVCIVS, *num.*279. refert Oraculum Clementis VIII. de Iubilæo etiam anni Sancti, & *n.*261. ait ità reſpondiſſe S. Congregationem.

ALII dicunt poſſe iterum acquiri, ſi in prima non habuit beneficium abſolutionis à reſeruatis. Hanc tutam ait Lugo *num.* 121.

NEGANT verò pluries ſumi poſſe Sanchez *lib.*4. *moral. cap.*54. *num.*30. Suarez *tom.*2. *de relig. lib.*6. *cap.*16. Saltem pluries abſolui poſſe à reſeruatis reor, quia ad iuriſdictionem ſat eſt probabilitas, 30
vt notat Baſſæus; ad Indulgentiam verò exigitur certitudo. Dicitur ſanè vna, vel altera hebdomada; ſed videtur loqui pro alternatiua operum, qua vice velint. Vnde probabilitatem erno, non certitudinem.

QVINQVE opera pietatis ſolent iniungi in Iubilæo.

Digitized by Google

bileo. Primum confiteri Sacerdoti approbato ab Ordinario loci. Secundum ieiunare Feria quarta, ſexta, & Sabbato. Tertium viſitare certam Eccleſiam, vel Eccleſias, ibique preces fundere pro expreſſis neceſſitatibus, profectò grauibus, propter quas exhibetur Iubileum: Quartum largiri eleemoſynas: Quintum Euchariſtiæ Sacramentum accipere.

31 Primò ergo dubitatur: An ſit neceſſaria confeſſio, ſi non habeas conſcientiam peccati mortalis, Aſſerunt Thomas Sanchez, *lib.8.de Matrim.diſp.15. num.19.* Nungus, Acoſta, & alij, apud Dianam 1. *tomo, tract.de Bulla cruciata, reſol.127.* Alij verò innumeri negant, quos refert Diana, quibus adde Card. Lugo *diſp.27.ſect.7.*

Ratio horum eſt, quia, quando Eccleſia præcipit confeſſionem, intendit de confeſſione mortalium, vt conſtat ex cap. *Omnis vtriuſque.* Hæc tamen ratio non placet Seraphico, vt dixi *tract.de Pœn. diſp.2.ſect.11.quæſt.3.* imponit enim opus illud bonum, vt diſpoſitionem ad facilius impetranda ea, quæ in neceſſitate illa poſtulantur.

32 Dubitatur ſecundò. Si homo iam ſemel ad finem hebdomadæ confeſſus eſt, & ante hebdomadæ finem in mortalia incidat; an debeat iterum confiteri; an verò ſufficiat habere contritionem ad lucrandam indulgentiam.

Suarez *ſect. 3. num.7.* dicit, iterum confitendum. Oppoſitum tenet Card.Lugo *num.101.*

Dubitatur tertiò: an ſi alius intra hebdomadam ſacrilegè confeſſus eſt, ſufficiat ad effectum indulgentiæ conteri; an debeat confiteri.

Prima opinio ait, ſufficere conteri. Ità Diana, *tom.2.tract.4. reſol.148.* vbi affert Henriquez *lib.7. cap.9.* ſed is ſolùm aſſerit de eo, qui fecit confeſſionem informem, ſed validam. Affert etiam Fernand. *part.3. cap.7. §.8.* & Bartholomæum à S.Fauſto *de*

33 *Iubileo, lib.4. quæſt.46.*

Oppoſita ſententia eſt aliorum, apud Dianam ibi, quibus ſubſcribit Lugo, quia confeſſio ſacrilega, non eſt vera confeſſio. Et verè ita dicendum eſt ad mentem Alexandri VII. cuius Decretum vidimus diſcuſſum, *tomo 4. diſputatione 17. quæſtione 10.*

Dubitatur quartò: An ſufficiat confiteri in Dominica; nam omnia requiri videntur intra hebdomadam, excepta communione. Ità docent Filliuc. *tomo 1. tractat. 8. cap.10. num. 271.* vbi ait referri etiam reſponſum tale Clementis VIII. Portell. *de dubiis reg. verb. Indulg. 2. num.6.* At Bonacina *diſp. 6. quæſt. 1. punct. 5.* in alio extremo docet omnia opera poſſe fieri in Dominica ſequenti, vel qualibet die ſequentis hebdomadæ, ità vt pars vna in prima hebdomada, & altera pars in ſecunda fiat.

34 Vera ſententia eſt, poſſe etiam confiteri Dominica eadem ſequenti. Eſt communis ſententia Doctorum, quos refert, & ſequitur Diana *tomo 1. tract.1. Miſcel. reſol.28.* qui dicunt hoc declaratum à Gregorio XIII. ſubſcribit Card. Lugo *num.107.* Quidquid dicat Baſſæus *num.4.*

Dubitabis quintò: an in ieiuniis Iubilei tenearis abſtinere à lacticiniis, & ouis.

Reſpondetur ſeruandum in ieiuniis vſum eius loci, in quo quiſque pro illo tempore exiſtit: Ità communiter Doctores, apud Dianam, *tomo 1. tractat. de Ieiunio, reſol.17.* & de Bulla Cruciatæ, *reſol.3.*

35 Dubitabis ſextò: an ſatisfiat Iubileo, ſi ieiunia aliàs ſint debita ex voto.

Videtur, non poſſe, quia debet eſſe ex non debitis, vt ſignificat Sylveſter *verb. Indulgentia, quæſt.6.* D.Bonauentura, Tabiena, *quæſt.10.* Armilla §.16.

Reſpondetur tamen ſatisfieri. Probatur, nam ſæpè editur Iubileum in Quadrageſima. S. verò Bonauentura, vt vidimus *tractat. de Pœnitentia, diſput. 2. ſect. 9. quæſt. 8.* id non dicit, quod ei adſcribit Sylveſter; ſed in fine *quæſt.1. art.2.punct.2. diſt.15.* ait, Deum acceptare opera præcepta ad ſatisfactionem.

Dubitabis ſeptimò: an oratio vocalis imponatur Iubileo.

Reſpondetur negatiuè. Ità Nauar. *§. in Leuitico, notab. 32.* & aſſentitur Cardinal. Lugo *num. 121.* Addit tamen tutius eſſe admiſcere aliquam orationem vocalem.

Quæres octauò: an Religioſi teneantur ad aliud bonum opus, ſi eleemoſynam nequeunt dare. 36

Reſpondet Cardinalis teneri, nam Bulla abſolutè præcipit; & quidem, eleemoſynam poſſe fieri à Religioſis habentibus in communi, certum videtur, vt docet etiam D.Bonauent.*4.diſt.15.part.2. art.2. quæſt.1.* de licentia tamen Prælati, & conſentit Cardinalis, *num.116.*

Quoad Fratres Minores ait, Cardinal. habere vſum cum facultate transferendi dominium, & alienandi, quod ſufficit, vt illa ſit vera eleemoſyna: Sed hoc non eſt verum.

Quæres nonò: an poſſint commutari opera omnia impoſita. 37

Reſpondetur in formulis modernis non poſſe commutari Confeſſionem, vel Communionem; licèt ſecundùm Dianam *tom.2. tract.4. reſol.152.* & alios ibi, in formulis antiquis poſſet, vt notat Lugo *num.119.*

Opera cætera poteſt quilibet Sacerdos Confeſſarius mutare, & non alligatur illi ſoli, qui confeſſionem audiuit. Ità Sanchez *lib.4. in Decal. cap.54. num.17.* Card.Lugo, *num.120.*

Iubileo completo poteſt quis à reſeruatis oblitis abſolui, modò eo animo iubilei tempore confeſſus ſit; & eum, qui animo lucrandi iubileum reſeruata confeſſus eſt, etiamſi poſtea mutata intentione illud non lucretur, ab iis manere abſolutum aiunt multi. Vide Vincentium, Filliucium *cap.10. tract.8.* Dianam *de ſacr. reſol.145. & ſeq. part.3. & part.5. tract.12.* 38

Qui ex malitia omiſit opera præſcripta, poteſt vltima die illud lucrari, ſi dicta opera à confeſſario mutentur. Et hæc mutatio poteſt fieri die Dominico ſecundæ hebdomadæ. Ita Filliucius, *numero 268. & 273.* Diana *parte 5. tractatu 12. reſolut. 26.* Idem dic, ſi die Dominico inaduertenter bibiſſet, ſe impotentem reddens ad communionem. Ità Sanctarell. Graffus, aliique apud Dian. *p.3. tract.3. reſol.152* Qui conſenſu confeſſarij, diſtulit confeſſionem poſt Iubileum, poteſt ab eo abſolui à reſeruatis. Vide Dian. *part. 3. tract.4. reſol.147. & part.5. tract.12. reſol.27.*

Datur ſanè regulariter confeſſario facultas differendi ſingula opera Iubilei, rationabili ex cauſa. 39
De eligendo confeſſario è Regularibus, Vide *diſp.2. de Pœnit. ſect.6. quæſt.6.*

QVÆSTIO VII.

Quæ diſpoſitio requiratur ad lucrandam Indulgentiam.

40 PRimò requiritur character Baptiſmi, quia Pontifex non poteſt diſpenſare theſaurum Eccleſiæ, niſi membris Eccleſiæ : ob id neceſſaria eſt etiam fides.

SECVNDÒ exigitur, vt ſit ratione vtens; non amens.

PRÆCIPVE verò requiritur ſtatus gratiæ, vt communiter docent Theologi 4. *diſt.* 20. qui tria requirunt ad valorem indulgentiæ, Poteſtatem in dante, Honeſtatem in cauſa, Gratiam in ſuſcipiente. Ibi D.Bonauent. *part.* 2. *quæſt.* 6. D.Thom. *in Addit. quæſt.* 27. *art.* 1. *& diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 5. *quæſtiunc.* 1. & alij apud Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 2. *n.* 6. Cardin. Lugo *diſp.* 27. *ſect.* 6. *num.* 83. patet ex dictis *tract. de Pœn. diſp.* 2. *ſect.* 9. *q.* 3. Patet etiam illo vniuerſali fundamento S.Bonauenturæ *ibi* iacto, quia inimicus Dei eſt omni fauore indigniſſimus. Hinc Indulgentiis apponitur, eas concedi contritis, ſeu etiam confeſſis.

41 REQVIRITVR autem gratia, non quidem toto tempore, quo fiunt opera ad Indulgentiam requiſita, ſed ſolùm in fine, quando eius effectus applicandus eſt, ex praxi Eccleſiæ, quæ ad indulgentiam ſolet exigere ieiunia, & confeſſionem, ſupponendo non præmitti, ſed ſubſequi confeſſionem, quæ ſufficit in fine hebdomadæ ad lucrandum Iubilæum. Hæc eſt communis opinio apud Baſſæum, *num.* 2. Diana. *part.* 3. *de ſacr. reſol.* 148.

ENIM verò placet mihi opinio Bellarmini *lib.* 1. *cap.* 13. neceſſarium eſſe ſtatum gratiæ in operibus iniunctis ad placandum Deum, quæ eſt opinio Caietani., & Petri Soto. Sic ſæpè dicitur: *His, qui contriti viſitauerint Eccleſiam, & orauerint, &c.*

REQVIRITVR etiam, vt exequamur noſmetipſi opera iniuncta, quæ non ſufficiunt, ſi per alios fiant, vt docet Suarez *diſput.* 52. *ſect.* 7. Cardin. *num.* 86. *ſect.* 6.

42 OBSERVA, ſi iniungatur eleemoſyna, non poſſe eam eſſe ex alieno. Ita S.Doctor *diſtinct.* 15. *part.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. vbi multos recenſet, qui aliena habent, non ſolùm fures, ſed & luſores alearum, &c. Conſentiunt, alij apud Lugum, *num.* 87. & Dianam *tom.* 1. *tract. de Bulla Cruciata, reſol.* 101.

QVÆRES primò : an eodem opere poſſis varias lucrari indulgentias.

RESPONDETVR negatiuè. Ita Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 10. *num.* 9. Turrian. *in ſelect. p.* 2. *diſp.* 31. *dub.* 64. & de partialibus confirmat Lugo *num.* 91.

43 QVÆRES ſecundò : an quando conceditur indulgentia contritis; & confeſſis ſufficiat eſſe contritum.

RESPONDETVR affirmatiuè ab aliquibus cum Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 3. *num.* 10. & aliis, tametſi alij negent, apud eundem Suarez, cui ſubſcribit Lugo *quæſt.* 4. Vide *quæſt.* 6. Addit Diana ſecundùm aliquos, id verum, etſi poſt confeſſionem non ſis lapſus lethaliter; Sic *p. p. tract. de Bull. cruc. reſol.* 107. *& p.* 5. *tract.* 12. *reſol.* 30.

QVÆRES tertiò : an ſæpè repetito eodem opere, ſemper toties acquiratur Indulgentia eadem.

RESPONDETVR aſſertiuè cum Suarez *diſp.* 57. *ſect.* 1. *num.* 7. Bonacina *diſput.* 6. *de Sacram. quæſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 32. Addit Card. Lugo *num.* 95. intelligi quando toties conceditur, dummodo moraliter replicentur actiones; nam ſi quis ingrediendo, & egrediendo millies intraret eandem Eccleſiam, non acquireret millies Indulgentiam.

QVANDO verò pro tali die conceditur, multi aſſerunt. Ità Villalobos, Angelus, Roſella, Diana *de Bulla Cruciata, reſol.* 104. Baſſæus *num.* 7.

NEGANT Suarez, & Bonacina ſuprà, ſi deter- 44
minata ſit ad vnum, vel paucos dies, vt ait Baſſæus.

QVÆRES vltimò : an quando ob concurſum non poteſt aliquis ingredi Eccleſiam, ſufficiat etiam viſitare extra portam.

NEGANT Zanardus, & alij apud Dianam *de Bulla Cruciata, reſolut.* 103. Concedit Bonacina *loco citato, num.* 26. Suarez verò, *diſputatione* 52. *ſectione* 1. *numero* 7. diſtinguit: Si enim Bulla dicat viſitanti Eccleſiam concedi Indulgentiam, ſufficere ait etiam in porta: Secus, ſi dicat ingredienti. Imò ſi aliqua plura Altaria viſitanda ſint, dicunt multi, non ſufficere ex vno, alia colere; negant tamen alij probabilius, apud Dianam *reſolut.* 102. Card. Lugo *num.* 98. Bonacina *num.* 25.

REGVLA verò generalis eſt, quoties Indulgen- 45
tia conceditur tali forma, vt certum aliquod bonum opus requirat, neminem lucrari Indulgentiam, niſi tale opus perficiat, quod adeò verum eſt, vt etiamſi per impotentiam, vel naturalem obliuionem opus omittatur, effectus Indulgentiæ impediatur. Hæc eſt communis doctrina TT. *diſtinctione* 20. vt refert Suarez *diſput.* 52. *ſect.* 5. Ibi S.Doctor, *part.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 4. in fine D.Thom. *quodl.* 2. *art.* 16.

RATIO D.Bonauenturæ, *quæſt.* 6. eiuſdem loci, 46
eſt: Bullæ non ampliùs valent, quàm dicant.

QVÆSTIO VIII.

An Indulgentiæ debeant ex cauſa eſſe conceſſæ, vt ſint validæ.

D. Bonau. diſt. 20. part. 2. quæſt. 4. & vltim. D.Th. ſuppl. q. 25. artic. 3.

OMnes Theologi, & Canoniſtæ, piam cauſam eſſe neceſſariam ad valorem indulgentiæ, clamant.

FVNDAMENTVM D. Bonauenturæ *in corpore*, 47
quo omnes nituntur, eſt, quia Pontifex non eſt Dominus theſauri, ſed diſpenſator, vt conſtat ex illo Pauli 1. Corinthior. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Diſpenſator autem nequit ad libitum de rebus Domini diſponere. Ideò & Pontifices admonent, Indulgentias ex cauſa concedi, Clement. VI. in Extrauag. *Vnigenitus.* Martinus V. *in Bulla* poſt Concilium Conſtantiæ. Leo X. *in Decretali ad Caietanum*; & alij Pontifices, qui ſæpè etiam apponunt, ſe diſpenſatores eſſe Miniſtros Chri-
ſti, & Beati Petri vices habentes. Igitur S.Do- 48
ctor diſcurrit, Diſpenſatorum miniſtrorum in Republica munus eſſe, vt in beneficium publicum, & ſui Domini, ſeu Principis vtilitatem, vel gloriam bona diſpertiantur publica. Cùm igitur Pontifex ſit diſpenſator, debet Indulgentias in gloriam Dei, & publicam Eccleſiæ vtilitatem diſpertiri, ſequuntur

Suarez

Digitized by Google

Suarez *diſput.* 53. *ſect.* 2. *num.* 3. Card. Lugo *ſect.* 8. *num.* 139.

49 Qvæstio verò eſt: an requiratur cauſa proportionata, & quidem negarunt D.Thom. 4. *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſtiunc.* 2. & alij apud Suar. *diſp.* 53. *ſect.* 3. qui ait, attribui etiam D. Bonauent. *diſt.* 20. *part.* 2. *quæſt.* 6. Richard. *art.* 5. *quæſt.* 1. Sed immerito, nam non admittunt, omnem cauſam piam ſufficere, ſed exigunt æqualem eſſe porportionaliter.

Alii verò dixêre, aliquando inſufficientiam cauſæ ſuppleri deuotione recipientis Indulgentiam, quæ deuotio redundet in opus, propter quod indulgentia conceditur; Et hoc ſenſu loquuntur Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma, tract.* 6. *cap.* 9. *quæſt.* 1. & 3. Innocentius, & Ioannes Andreas in cap. *Quod autem*, & Hoſtienſis *in cap.* Cùm ex eo, *de Pænitentia*, & *remiſſ.*

50 Tertia ſententia requirit cauſam proportionatam. Ità S. Bonauent. *loco citato, quæſt. vlt.* ſi attentè legatur, vt admonet Suarez *num.* 5. *ſect.* 3. qui multos allegat; Albertum 4. *diſt.* 20. *art.* 37. Richardum *art.* 3. *quæſt.* 1. Adrianum *de Indulg. concl.* 2. Auguſtinum de Ancona *de poteſtate Papæ, quæſt.* 30. *art.* 5. Corduba *quæſt.* 20. Caietanus *opuſc. tom.* 1. *quæſt.* 1. Card. Lugo *diſputat.* 27. *ſect.* 8. *num.* 141. & alij.

51 Probatvr argumento S. Bonauent. quia diſpenſator miniſter non debet pro leui cauſa diſpertiri bona Reipublicæ, ſed ob cauſam grauem, alioqui erit infidelis. Confirmatur ex allegatis Pontificibus, dicentibus, poteſtatem eſſe conceſſam à Chriſto ad diſpenſandum theſaurum ex rationabilibus, & iuſtis cauſis, vt notat S. Doctor, *in corpore*, & cum eo Card. Lugo.

Hinc arguit Suarez *num.* 6. ex D.Bonauent. vt cauſa ſit rationabilis, non ſatis eſt, vt ſit honeſta; ſed neceſſe eſt eſſe rationi conſentaneam, nam recta ratio fugit quidquid improportionatum eſt. Vnde Innocentius III. *cap.* Cùm ex eo, *de Pænit. & remiſſ.* ſuperfluas Indulgentias, *indiſcretas* vocat, ideſt, irrationabiles, & ad hoc magis explicandum, addit: *Clem. in Extrauag.* Vnigenitus, *commiſit fidelibus ſalubriter diſpenſandum*, quod aduertit etiam S. Bonauent. *qq. cc.* Neque verò diſpenſatur ſalubriter, niſi quod cum debita menſura, & moderatione diſpenſatur.

52 Qværit verò S. Doctor, *quæſt.* 4. an illa cauſa debeat eſſe ſpiritualis: an ſufficiat aliquando temporalis; de quo Suarez, *diſp.* 54. *ſect.* 4.

Primò quidem, cùm eſſe debeat cauſa proportionata, debet publicæ Indulgentiæ publica adeſſe neceſſitas, & priuatæ priuata, vt commenſurentur. Quare miror, adeò ſollicitos aliquos, ſuppoſitis præmiſſis, adhuc eſſe.

Asserit igitur S.Doctor, etiam pro cauſa ſpirituali, & pro temporali concedi Indulgentias.

53 Probatvr à S.Doctore; quia Optimus diſpenſator iuſtè partitur theſauros, ſi ad gloriam Principis, & ad publicam vtilitatem id præſtet: Sed multæ ſunt res temporales, quæ ità redundant, vt ſolemnitas extructionis Templi, vel alicuius Sancti: Similiter Pax Principum, Peſtis ceſſatio, confractio Turcarum, defenſio terræ ſanctæ: Ergo. Confirmatur *fundamento primo*, à S. Doctore, ex vſu antiquo Eccleſiæ, quæ, ob has neceſſitates, Iubilea diſpertitur.

Obiicit ſibi S. Doctor, argumentum, quod vrgent Sectarij, quia Indulgentiæ ſunt bona ſpiritualia, & conceduntur ob eleemoſynas: Ergo per ſimoniam. Sic Heſſuſius, *de erroribus Pontificiorum*, apud Bellarminum *lib.* 2. *de Indulg. cap.* 8. & Kemnitius 4. *part. Exam.* apud Bellarminum *ſequent. capitibus*, & apud Valentiam *diſp.* 7. *quæſt.* 20. *punct.* 2. circa finem.

Respondet S. Doctor, ſolutionem Indulgentiarum eſſe ſpiritualem per opus pœnale, non materialiter, vt eſt pecuniæ erogatio; ſed, vt à charitate: neque nouum eſt, nam & Dianel dixit: *Peccata tua eleemoſynis redime*, & maior pœnalitas in minorem commutatur. Cæterùm Indulgentiæ dantur gratis cum proteſtatione inualiditatis, ſi aliquid pro eis ſolutum fuerit. 54

QVÆSTIO IX.

An, & quomodo defunctis proſint Indulgentiæ.

D. Bonàu. diſt. 28. p. 2. quæſt. 5.
D.Thom. ſuppl. q. 27. art. 1.

Omitto hæreticos, negantes defunctorum ſuffragia, exploſos *diſp.* 1. *quæſt.* 1. 55

Ex Catholicis, Oſtienſis *in ſumma, lib.* 5. *tit. de remiſſ.* dixit, non valere Indulgentias pro defunctis, ſic & Gerſon *Alphabet.* 60. *littera B.*

Certissimvm eſt tamen oppoſitum apud Catholicos, vt teſtantur cum D.Bonauent. hìc Bellarminus *lib.* 1. *de Indulg. cap.* 14. Suarez *diſp.* 53. & Scholaſtici 4. *d.* 20. ac ipſe Gerſon *Alph.* 33. *litt. M.*

Et id declarauit Sixtus IV. vt refert Gabriel *in addit. ad lect.* 57. *in Can.* & Leo X. *in Decretali contra Lutherum*, Miſſa ad Caietanum, vt refert Card. Lugo *diſp.* 27. *ſect.* 5.

Assero cum Eccleſia Catholica, poſſe indulgentias prodeſſe defunctis. 56

Probatvr à S. Bonauent. primò ex illo Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cælorum*, vbi D. Chryſoſtomus obſeruat, poteſtatem ſummam Eccleſiæ ſuper cœlum.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, ex Eccleſiæ praxi orandi pro defunctis, quæ eſſet fruſtra. Hic autem vſus ex antiquiſſima traditione habetur, vt oſtendi *diſp.* 1. *quæſt.* 1. & *diſp.* 2. *quæſt.* 1. Itaque non poteſt iam ſine errore negari, vt notat Suarez *num.* 5.

Qvæstio ſolum eſt: an Indulgentiæ valeant per modum ſolutionis, atque ſuffragij: an per modum abſolutionis.

Qvidam enim dixerunt, animas Purgatorij verè ſubiectas eſſe clauibus, quo ad ſolutionem Indulgentiarum. Ità ſentit quidam Ioannes Angeli apud Maiorem *in* 4. *diſtinctione* 20. *quæſtione* 2. Vbi etiam D. Bonauent. 2. *part. diſtinct. quæſt.* 5. in fine ſic ait: *Si quis contendat, Vicarium Ieſu Chriſti habere iudiciariam poteſtatem ſuper eos, qui ſunt in Purgatorio, non eſt ei multum reſiſtendum, dum tamen hoc dictet ratio, vel auctoritas manifeſta.* Idem ſenſit Michael Medina *diſput.* 7. *cap.* 34. & *dub.* 8. *cap.* 41. 57

Enim vero S. Doctor abſolutè cenſet, Indulgentias concedi defunctis ſolum per modum ſuffragij; ſequuntur omnes Theologi apud Suarez *diſp.* 53. *ſect.* 2. *n.* 4. Nau. *not.* 22. Tol. *lib.* 6. *c.* 32. Fill. *tr.* 8. *c.* 8. *q.* 5. Reg. *l.* 7. *n.* 193. Bon. *d.* 6. *q.* 1. *p.* 6. Val. *d.* 6. *q.* 20. *p.* 1. 58

Probatvr à D. Bonauent. primò, quia Chriſtus conſtituit Petrum ſummum Paſtorem Eccleſiæ ſuæ, quæ ſunt oues regendæ, atque promiſſio facta, Matthæi 16. *Tibi dabo claues regni cælorum*,

Digitized by Google

impletur Ioan. 21. *Paſce oues meas.* Sanè verò paſcere non poteſt oues defunctas,quæ eius conſpectui non ſunt expoſitæ. Eccleſia enim viſibilis,viſibiliter regitur, vt dicitur *numer.* 20. & *Actorum* 20. Ideò obſeruat S. Doctor dictum Matth. 16. *Quodcunque ligaueris, vel ſolueris ſuper terram, &c.* Ideſt, ſuper homines degentes inter nos,vt notant etiam Bellarminus *lib.* 1. *cap.* 14.Suarez *loc.cit.num.* 4.Card.Lugo *num.*57. Sic expoſuit Gelaſius Papa, *in epiſt.ad Fauſtum*, & *epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ*, vt eſt apud Gratianum 24. *quæſt.* 2. *can. Legatur*,referens particulam *ſuper terram* ad eos, qui ſoluuntur, non ad eum, qui ſoluit.

59 Probatvr ſecundò à S.Doctore:Eadem eſt iuriſdictio ad ſoluendum, & ligandum, ſed in morte non ſunt aliqui iuridicè impoſitione pœnitentiæ ligandi; ergo nec poſſunt iuridicè ſolui. Minor probatur ex Magiſtro *diſt.* 20. quod accepit ex Pœnitentiario Theodori. Attamen S.Doctor dicit Deum proniorem eſſe ad ſoluendum.

Probatvr tertiò. Nullus poteſt ſententiam ferre, & iudicium in non ſubditos, qui non ſunt de foro ſuo, vt habetur *in Decretali de pœnit.& remiſſ.* cap. *Quod autem conſuluiſti*:Sed illi, qui ſunt in Purgatorio, non ſunt de foro Pontificis: Ergo. Minor probatur ex D. Leone *epiſt. ad Ruſticum, Narbonæ Epiſcopum*, & habetur apud Gratianum 24.*quæſt.*2. *can.*1. & Gelaſio *loc. cit.* & conſtat ex Eccleſiæ praxi; nam quando Pontifices extendunt Indulgentias ad defunctos, addunt particulam, per modum Suffragij,vt conſtat ex Conſtitutionibus Alexandri VI. Clem. VII. Iulij III. Gregorij XIII. de indictione Iubilei. Teſtatur etiam Gabriel, ſe de hoc vidiſſe declarationem *Sixti IV.*

60 Probatvr quartò à D.Bonauent.quia ſi Pontifex haberet iuriſdictionem ſuper Purgatorium, cùm etiam habeat theſaurum infinitum,& pietatem, iam omnes ſolueret, atque adeò fruſtra tot dilatatæ orationes protraherentur.

Difficvltas verò eſt, quid ſignificet illud: *per modum Suffragij.*

Primvs modus dicendi eſt,ſignificare effectum non eſſe infallibilem.Ità Caietanus *tract.*16.*quæſt.*5. & 6.Cano *de Locis,cap.*13.*ad* 9.Corduba *quæſt.*15. *de Indulg. opin.*4.

Sed hic modus eſt imbellis, ſic enim nil magis poſſet Papa, quàm quilibet fidelis, cum omnes poſſint orare pro defunctis. Et ſanè Bulla Leonis X.ad Caietanum, teſtatur infallibilem eſſe huiuſmodi effectum, vt refert Card.Lugo *num.*59.

61 Svarez *ſect.*3. *num.*12. & Coninch. *diſp.* 12. *dub.*10. dicit, infallibilem quidem effectum afferre, tamen non abſoluit;ſed ſolùm ſoluit pretium æquiualens;& licèt non habeat poteſtatem in defunctum, habet tamen poteſtatẽ in theſaurũ Eccleſiæ,ex quo ſoluit pro defuncto. Idem ferè cenſet Bellarminus.

Contra arguit Card.Lugo *num.*61. quia cùm Pontifex ſit theſauri diſpenſator pro ouibus, vt dicitur *Ioan.*20.non videtur poteſtas extendi ad extraneos, vt ſi Gubernator Romæ habeat poteſtatem à Papa diſpenſandi triticum Romanis; eſto habeat clauem tritici, non poteſt tamen diſperdere triticum Florentinis.

62 Aliter ergo explicatur à D.Bonau.*in corpore*, vbi ait, poſſe eis diſtribui per medium, ſiue per accidens,quod S.Thomas 4. *diſt.*45. *quæſt.*2.*art.*3.*quæſtiunc.*2. vocat *indirectè*,ſeu *transferendo*,quo termino vſus eſt Leo X. in adducta Decretali. Igitur ſenſus eſt,Pontificem non concedere immediatè Indulgentiam defuncto;ſed ſolùm è theſauro Eccleſiæ eleuare opera pia fidelium viuentium, ità vt ſint ſatisfactoria non modo ex operante; ſed etiam ex opere operato,ſi pro defuncto offerantur.Ità Card.Lugo *num.*70. inferens,debere hunc eſſe in gratia. Oppoſitum tamen cenſent Coninch.*quæſt.*12. *dub.*7.*n.*39. Henriq.*cap.*9. Tol. *lib.*6.*cap.*32. Nauar.*not.*19.Reginal. *lib.*7.*num.*195.Portel.*in dub.Reg.verb.Indulg. n.*24.Diana *part.*5. *tract.*12. *reſol.*38.Baſſæus *verb. Indulg.*3.*num.*3. Ratio eſt, quia non ſatisfacit ipſe, ſed facit opus, quo mediante, Pontifex applicat ſatisfactiones Chriſti. Ità indulgentia habens vim ex opere operato, non pendet à gratia operantis.

63 At opponunt Lugo,& aduerſi, acquiri defuncto indirectè, quatenus opera viuentis eleuantur ad valorem ſatisfactionis ex opere operato.Ad hoc autem exigitur,vt operãs ſit capax illius valoris,& fructus.

Mihi Seraphicus videtur pro hac ſententia ſtare *quæſt.vlt.diſt.*20. volens, ſolutionem debere habere proportionem in ratione pretij, cum quantitate Indulgentiæ. Id in calce confirmat apponens, ſi ſit in Charitate omnis ille, qui ſoluit pro acquirenda indulgentia, recipere plus dato in indulgentia, vel ratione eius, etſi pro aliis ſoluat.

QVÆSTIO X.

An Indulgentiæ tantum valent, quantum ſonant.

D.Bonau.diſt.20.q.vlt.

64 Qværitvr:an Indulgentiæ totum id operentur,quod verba ſignificant; an verò debeat aliquando conditio aliqua ſubintelligi.

Prima opinio abſolutè dicit,tantum Bullas valere, quantum illarum verba ſonant, nulla conditione ſuppoſita: alioqui (aiunt) Pontifex deciperet, vel deciperetur. Hæc opinio reprobatur à Suarez *diſp.*56.*ſect.* 3. nam profectò ſupponitur in indulgentia,qualem ſupra docuimus, & ſi non adſit integra,non eſt certum valere indulgentiam,neque verò de hoc anxij eſſe debemus, ſi Pontifex in hoc deficiat, non enim eſt hæc doctrina fidem, vel mores ità grauiter reſpiciens, vt non poſſit deficere,iuxta precem Chriſti, Lucæ 22. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.*

65 Secvnda ſententia reprehendit non modò Indulgentias abſtractè indiſcretas, ſi tales ſint; ſed etiam actu Prælatos Eccleſiæ, quaſi nimis iam laxi in Indulgentiis diſpenſandos. Citant D. Bonauent.*diſt.*20.*quæſt.*6.ſed immeritò,vt monet Suarez, ibi enim loquitur de iure; non de facto, rectèque neceſſitatem cauſæ legitimæ explicat. Eo verò modo exceſſit Gerſon 2.*part.tr.de Indulgentiis, conſider.* 8. & alias *Alphabet.*34. *litt.A. & V. conſideratione* 10. & *in opuſc. de abſol. Sacram.Alphabet.*33. *litt. K.*

66 Aſſero primò, Indulgentias totum operari, quod ſignificant, ſi cauſæ adſint neceſſariæ. Ità D. Bonau.quem communiter ſequuntur.Patet ex dictis.

Aſſero ſecundò,non eſſe certum, hanc numero Indulgentiam totum operari, quod ſonat. Ità omnes Theologi,& ex ſe Patet.

Aſſero tertiò, vbi certò non conſtiterit, Indulgentiam ſine cauſa conceſſam, reputandam, totum operari, quod exprimit.

Probatvr, quia ſuperioris factum ſemper legitimum eſt præſumendum,& validum,quod maximè verum eſt in ſummo Pontifice, propter ſpecialem

Digitized by Google

lem Dei aſſiſtentiam. Ideò dixit Gratianus de iudicio ſummi Pontificis, nemini licere diſputare, §. *Qui autem* 17.*quaſt*.4. vbi Gloſſa aliqua iura congerit,& *in cap*.Non nos 40.*diſt*.& *in cap*.3.93.*diſt*.

PROBATVR ſecundò, quia in dubiis melior eſt conditio poſſidentis. Eſt autem Pontifex in ſumma poſſeſſione poteſtatis, & prætereà prudens, & ſapiens diſpenſator omninò ſupponi debet, nec moraliter in hoc deficere poteſt, vt ſine cauſa Indulgentias diſpertiatur. His rationibus S. Doctoris arguit Suarez.

67 ADDIT verò optimè,tametſi poſſet (eſto) in aliquo indiuiduo, Pontifex deficere, abſonum tamen eſſe illius facta reprehendere, ſed ea potius demiſſa mente reuereri, neque hæreticis anſam blaterandi porrigere.

ARGVMENTA vtrinque facilia ſunt in S.Doctore, quem vide.

QVÆSTIO XI.

De Duratione Indulgentiarum.

68 PRIMò aſſero, Indulgentias, quæ perpetuam ſonant conceſſioné, ſemper durare,niſi reuocentur.

DICO ſecundò, Indulgentiam conceſſam abſolutè,abſque limitatione temporis, eſſe perpetuam;niſi formaliter, vel virtualiter apponatur limitatio.

DICO tertiò, Indulgentiam limitatam valere ad terminum præfixum; multis verò modis poteſt Indulgentia ceſſare.

PRIMò quidem non expirat morte concedentis; hoc enim gratiis commune eſt,& habetur *in deciſionibus antiquis Rota, in 9.de electione*, & 87. *de reſcrip*.& hoc aſſerunt communiter apud Suarez *d*.57. *ſect*.2. Idem habetur Regula, *Decet* in 6. *Decet Beneficium conceſſum à Principe eſſe manſurum.*

69 CESSAT verò primò per reuocationem concedentis,vel eius ſucceſſoris.Ità communiter apud Doctores ſumitur,*ex Extrauag.Quemadmodum de Pan. & remiſſ.* & ex *Clementina*,Dudum §. Nos autem *de ſepulturis*.

POTEST verò ſine cauſa validè reuocari, etſi id ſæpè illicitum ſit.

REVOCATIO autem non valet quouſque ſit notificata. Prudens enim eſt Pontificum reuocatio, ne noceat inſcientibus,& operátibus ea opera iniuncta.

CESSAT etiam deſtructa re,pro qua Indulgentia conceſſa eſt, moriente ſcilicet perſona finitur perſonalis; & deſtructo loco, deſtruitur localis.

CESSAT etiam per ſuperuenientem ſimilem.

DEINDE per renunciationem accipientis.

70 VLTIMO per ceſſaſionem cauſæ, qua ceſſante, ceſſat effectus.Plurimæ olim Indulgentiæ fuerant diuerſis Ordinibus,& Religionibus conceſſæ,vt videre eſt,*in Compend. Priu.Min.* & Rodr.*tom*.2.*qq.Reg. quæſt*.88.*& ſeq*.Sed omnes reuocauit Paulus V.Bulla *Romanus Pontifex*, alias loco earum omnibus concedens, quas referam.

PRIMò omnibus,Religionem aliquam approbatam ingredientibus, confeſſis, & Euchariſtiam recipientibus, die primo ingreſſus, plenariam largitur indulgentiam.

SECVNDò,cuilibet nouitio debitè profitenti,completo probationis anno, eodem modo diſpoſito dat plenariam.

71 TERTIò, cuilibet Religioſo intra clauſtra ſui Monaſterij degenti, qui in Feſto principali ſui ordinis confeſſus,& ſacra communione refectus,aut Miſſam recitans pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, Romani Pontificis ſalute, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderit, Plenariam largitur.

QVARTò. In cuiuſlibet mortis articulo, ſi verè 72 pœnitens, & confeſſus, & Sacra communione refectus, vel ſi aliter id facere nequierit, ſaltem contritus, nomen Ieſu ore,ſi potuerit, ſin autem, corde deuotè inuocauerit; plenariam lucratur.

QVINTò,qui ad Sacerdotium canonicè promotus, & confeſſus primam Miſſam celebrabit, nec non etiam aliis Relegioſis, qui confeſſi, ac ſacra Euchariſtia refecti Miſſæ interfuerint;Plenariam obtinent.

SEXTO iis, qui ſuperiorum licentia à negotiis per decem dies ſemoti, lectionibus ſpiritualibus, orationibus,& meditationi ſanctæ,ſaltem ſpatio duarum horarum quotidie vacant,confeſſionem eo tempore faciendo,& ſacram Euchariſtiam recipiendo,toties plenariam concedit.

SEPTIMò, ijdem religioſi intra clauſtra viuentes, qui ſuam Eccleſiam deuotè viſitauerint, & vt 73 præfertur, orauerint, conſequentur eaſdem Indulgentias, quas viſitantes Eccleſias Vrbis, & extra eam, diebus ſtationum conſequuntur in omnibus diebus,perinde ac ſi ipſas Vrbis Eccleſias perſonaliter viſitarent.

OCTAVò dicentibus quinquies orationem An- 74 gel. & Domin, ante altare eorum Eccl. in quolibet die,quinque annos, & totidem quadragenas; Si verò extra clauſtra, ſuperiorum licentiâ ſint, eandem lucrantur eadem oratione, ante quodlibet altare.

NONò qui per menſem ſingulis diebus dimidiæ horæ mentalem orationem fecerint, & vltima Dominica confeſſi ſacram communionem acceperint, 60. annos, & totidem quadragenas obtinebunt.

DECIMò qui in eorum capitulis contrito corde ſuas culpas dixerint, & ſpiritualiter communicent, & exercitium virtutum faciant, tres annos, & totidem quadragenas habebunt.

VNDECIMò, qui de licentia Pontificis, aut ſuorum ſuperiorum ad miſſiones infidelibus conuertendis ierint; ſi confeſſi fuerint,& Euchariſtia refecti, initio itineris,& in fine; Plenariam obtinebunt.

DVODECIMò dum exponitur Sanctiſſimum ſpatio 40.horarum in generalibus Viſitationibus; qui duabus horis diuerſo etiam tempore aſtiterint, & confeſſi, & Euchariſtia refecti orauerint pro ſanctæ Eccleſiæ, & Religionis neceſſitatibus; Plenariam habebunt.

CÆTERVM omnes Indulgentias tam vigore 75 priuilegiorum, & litterarum Apoſtolicarum,quàm viuæ vocis oraculo, aut aliàs quouis modò conceſſas, abrogat.

Porrò Alexander P. VII. ſuo decreto 18. Martij 1666. hanc abrogationem confirmat, damnatque dicentes, eas fuiſſe reualidatas, vt vidimus *tom*. 4. *diſp*.17.*de Conſcient.quæſt*.10.*ſect*.3.*ad propoſit*.37.

OBSERVAT autem Baſſæus primò,non impediri Regulares,quin acquirant Indulgentias, ſæcularibus conceſſas,cum omnibus fidelibus ſint commune.

DEINDE,non eſſe reuocatas Indulgentias Regularibus conceſſas pro defunctis;Ità fertur Paulum V. declaraſſe Cong. S.M.Fulienſi,viuæ vocis Oraculo, facto Cardinali Bandino *die* 23.*Febr*.1609.& docet Peregrinus *p.p.ſui Compend. verb.Indulg. num*.9.

QVARE omnes Sacerdotes Regulares,qui Domi- 76 nicis diebs,aut in ſolemnitatibus D.N.Ieſu Chriſti vel B.Virginis celebrant, & non Sacerdotes communicant, conſequuntur Indulgentiam Plenariam ex-

Digitized by Google

ex conceſſione Innoc. VIII. non pro ſe, ſed pro defunctis. Vide Peregr. §. 12. & 13. & Baſſæum *loco cit.*

Tertiò nec reuocari Indulgentias pro articulo mortis. Nam quæ ſpeciali digna ſunt nota, non cenſentur tacitè ſublata, vt dicitur *in Leg. Item*, apud Labeonem §. *ait Prætor, ff. de iniuriis.* Ità & Alph. Leo *p.p. de Iubil. quæſt. 6. num.* 243. Quare dicunt, poſſe Regulares frui Indulgentiâ conceſsâ à Sixto IV. Eug. IV. de quibus Caſarub. *verb. Indulg.* quò ad fratres, Peyrin. de Priuil. *tom.* 2. *Conſtit.* 8. *Pauli V.* §. 19.

77 Porrò Indulgentiis in hac Conſtitutione cõceſſis, frui poſſunt regulares, quando extra proprias domos commorantur. Ità refert Peregrinus declaraſſe Paulum V.

Item infirmi, & decrepiti Religioſi, qui nequeunt Eccleſiam adire ad lucrandas Indulgentias, ab hoc Pontifice conceſſas regularibus, poſſunt eas conſequi in lectulo ſuo, dummodò agant aliquod bonum opus, arbitrio confeſſarij. Ità declarauit Paulus V. Congregationi S. M. Fulienſi, anno
78 1609. vt habetur in eorum *Comp. tit. Infirmi*, §. 4. & referunt etiam Peregr. *eodem. tit.* §. 1. Peyr. *loco cit.* §. 4. Vide etiam Lezanam *tract.* 1. *cap.* 3. *num.* 19. Vide alia, quæ de reuocatione, & reſtrictione indulgentiarum dicta ſunt *tom.* 4. *loco ſupra cit.*

QVÆSTIO XII.

An Tranſlato Feſto, transferantur etiam Indulgentiæ ei annexæ.

79 CVm plura Feſta eodem die concurrunt, ſolet minùs dignum cedere digniori, & in alium diem transferri, vt ex Rubricis Miſſalis notum eſt; difficultas autem eſt, num Indulgentia, Feſto tranſlato annexa, ipſum in diem, ad quem transfertur, comitetur.

Negatiue Reſpondent Azor *part.* 2. *inſtit. lib.* 1. *cap. vlt. quæſito* 8. cum Lezana, & Fagundez, quos refert, & refellit Bonagratia *in ſummula ſelect. qq. V. indulg.*

Horvm fundamentum eſt, quia tranſlato Feſto, non tranfertur ceſſatio ab opere ſeruili, ſed ſola officia, Miſſa, & ſimiles ritus transferuntur. Deinde, obſeruatio Feſti eſt in memoriam tranſitus alicuius Sancti, & huic obſeruationi, in certum diem cadenti, annectitur Indulgentia: ergo ſicut ipſe dies eſt immobilis, videtur non poſſe dimoueri indulgentiam.

80 Melivs tamen concludit Bonagratia noſter, Indulgentiam alicui Feſto conceſſam, cum illo transferri; ſi verò non Feſto, ſed determinato diei affigatur, vt ſecundo Auguſti, qua die apud nos perpetuò lucrantur indulgentiæ Dedicationis Portiunculæ, cum ipſo die manebit talis indulgentia.

Vtrvmqve probat Bonagratia, quia Indulgentia, eſt velut accidens, affixa Feſto, vel diei; ergo ſi ſit annexa Feſto, debet illud in alium diem ſequi, ſin verò, debet cum ipſo die immobili manere.

Probatvr ſecundò ex indecentia, quâ, Feſto tranſlato cum omnibus ritibus, in eo obſeruari ſolitis, indulgentia exponeretur, cum ad deuotionem populus vix excitaretur, nil aliud videns in honorem Feſti celebrari; hinc Gregorius XIII. in Bulla *Alius omnibus* citata apud Peyrinum *in notis ad eandem Bullam*, n. 4. declarat, Feſtum D. Franciſci à proprio die in alium tranſlatum, ſecum ſolitam trahere indulgentiam; Hæc autem declaratio ad alia Feſta ſimili ratione poteſt trahi.

Nec poteſt quis dicere, Pontificem id declaraſſe 81
ad reformationem Calendarij, quæ menſe octobris contigit; ita vt, ad amputandos decem dies, qui longo annorũ tractu ex Minutorum neglectu irrepſerant, Æquinoctium vernum à ſuo loco dimouerat, ſequens dies poſt Feſtum S. Franciſci non quintus, ſed decimuſquintus octobris computaretur, vt patet ex ipſo calendario initio Breuiarij. Hoc enim verum eſſet, ſi intra decem illos dies, quos reformatio abſtulit, Feſtum D. Franciſci contigiſſet, ita vt neceſſe eſſet, alium ei diem aſſignare; verum cùm ſemper celebrari ſoleat 4. die Octobris, qui dies non numeratur inter ablatos, addatque Pontifex illam indulgentiæ tranſlationem fieri ex ſuppoſitione, quod tranſlatum ſit Feſtum, nulla hinc ratio ſolida in contrarium poteſt erui.

Probatvr tertiò, ex impugnatione funda- 82
menti oppoſiti: Non enim ad honorandum ipſum diem tranſitus, ſed in memoriam alicuius Myſterij, vel ſancti obitus Feſta inſtituuntur, vt patet in inſtitutione Feſti SS. Sacramenti, quod propter feſtiuitatem paſcalem non celebratur die Iouis infra Hebdomadam ſanctam, ſed mobiliter poſt pentecoſtem. Ità etiam Confeſſoris, habentis Octauam, Hymnus ſingulis diebus dicitur:

Hac die lætus meruit beatas
ſcandere ſedes.

Quamuis tamen non ſingulis diebus fuit obitus, & 83
patet clarius in exemplo D. Ioannis Chriſoſtomi, allato à Bonagratia loco ſuprà citato: Hic ſanctus obijt 14. Septemb. eius tamen memoria, non illo die, ſed 27. Ianuarij colitur. Quod ſi velimus inſpicere dictum Calendarium Gregorianum, compertum erit nullum proprium alicuius ſancti, vel Miſterij diem obſeruari in eis locis, vbi non recipitur, vt in Anglia, aliiſque regnis Regi Magnæ Brittanniæ ſubditis, cum in dierum Menſis computatione nos illorum locorum incolas decem dies præcedamus, & dies apud nos decimuſquintus menſis, iuxta illorum Calendarium quintus dicatur. His adde annum Biſextilem, quo vno die tardius ſingula Feſta contingant, vt benè notat Bonagratia *loco cit.*

Ex his habes probabilius eſſe Feſto tranſlato 84
transferri indulgentiam, cùm acceſſorium ſequatur naturam principalis; ſi verò ad honorandum talem determinatum diem, concedatur indulgentia, ſicut indicitur ieiunium die veneris, ad recolendam memoriam paſſionis Domini Chriſti, cum die indulgentia tranſibit.

TRACTA

Digitized by Google

TRACTATVS DE CENSVRIS.

PROOEMIVM.

CVM vtrumque Forum, Pœnitentiale, & Iudiciale, in Eccleſia vigeant, ſicut ad primum datur Clauis, ità ad ſecundum dari debet Gladius, vt non minùs bonus Paſtor ſciat ſuas oues in ouile introducere, & ad paſcua deducere, quàm alienas, in auia pergentes, abſcindere. Hinc Tractatui de pœnitentia alium ſubnectimus de Cenſuris, aliorum etiam morem in hoc ſequendo. Ad vtrumque requiritur poteſtas, diuerſa tamen, licèt in vno commodè compatibilis; nam altera eſt Ordinis, altera Prælationis; prima hominem Deo; ſecunda hominem homini reconciliat, vel interdictum retinet; vnde vna poteſt eſſe paris in parem; alia autem debet eſſe Prælati in ſubditum, vt habet D. Bonauent. *in 4. diſtinctione 18. quæſtione 3. in corpore.* Hæc verò vltima poteſtas Cenſuris maximè exercetur, vt coactiuâ, ſimul & directiuâ vi Eccleſia gubernetur; & vt, vbi lenitiua putridis membris non proſunt, aſpera medicamina applicentur; hoc enim in diſciplina morali vſitatum eſt, vt qui monitione non curantur, increpatione ſaltem corrigantur; vnde duplex vtilitas reſultare ſolet; vna in ipſam Eccleſiam, ſeu Cœtum fidelium, qui ab aperto malo ſibi præcauent; alia in ipſum correctum, qui ſibi derelictus citiùs reſipiſcit: Excommunicantur itaque nonnulli ab Eccleſiæ prælatis, vt ad communionem meliores redeant, ſicut qui nauiculæ præeſt, facit vt remigantes littori terga obuertant, vt eò aptiùs appellant. Porrò in tractanda hac Materia, priùs agam de Cenſuris in communi, poſtea ſingulas eius ſpecies percurram; eòque præcipuam nauabo operam, vt nihil admittens ſuperfluum, nihil etiam omittam neceſſarium.

DISPVTA

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE CENSVRIS IN GENERE.

SICVT habet culpa etiam lethalis latitudinem quamdam, & ſuæ malitiæ gradus, per quos in abiſſum contumaciæ aliquando deſcenditur, licèt quoad gratiæ priuationem, parem habeat in omnibus effectum; ita Cenſura, quæ culpæ eſt pœna, modò leuior, modò grauior fertur; hinc variæ eius ſpecies, quas infra deducam, oriuntur. Hinc identidem varias agnoſcit cauſas, aliam efficientem, quæ qualis ſit, *quæſt*. 4. dicam; aliam ſubiectiuam, ſeu materialem, quam iuxta eius diuiſionem in proximam, & remotam diſcutiam *quæſt*.3. eò quòd communiter materia efficientem præcedat; aliam denique cauſam exigit Cenſura finalem, de qua agam *quæſt. 6. & ſeq.* Nulla verò eſt Cenſuræ cauſa formalis, tum quòd ſe habet per modum accidentis, cuius nulla eſt forma, ne daretur forma formæ; tum quod Cenſura ſit etiam ad inſtar priuationis, quæ formam non compatitur; obſeruatur tamen in Cenſuris ferendis forma quædam, ſeu potius Norma, quæ ad efficientem reducitur, vt notat Suarez *tom.* 5. *de Cenſuris*, *diſputatione* 2. initio. Sunt & aliæ cauſæ ab incurrendis Cenſuris excuſantes; aliæ è regione ab eis abſoluendis inducentes; vti ad finem diſputationis elucidabitur.

QVÆSTIO I.

Quid ſit CENSVRA, *& quotuplex.*

1 CENSVRA oritur ſiue à *Cenſeo*, quod apud Tullium in Catilinam ſonat, *ferre ſententiam*, & apud Plautum, *caſtigare*: ſiue à *Cenſore*, cuius officium erat ſubditorum facinora grauiter ſpectare, & ſeuerè animaduertere. Sanè hic ſignificat pœnam ſpiritualem, cuius naturam perluſtrabimus.

DEFFINITVR autem Cenſura: *Eſt pœna ſpiritualis inflicta ab Eccleſiâ, priuans vſu aliquorum bonorum ſpiritualium, ad ſalutem fidelis peccatoris ordinata.*

2 DICITVR *pœna*, quia non infertur, nec contrahitur, niſi ex culpa, & in eius punitionem. Quare ob id excluditur Irregularitas, de qua mox dicam. Dicitur *ſpiritualis* ad excludendas pœnas corporales, & ciuiles, quibus Iudices ſæculares puniunt reos. Dicitur *priuans bonis ſpiritualibus*, quia horum Eccleſia eſt diſpenſatrix. Quod ſi priuat etiam conuictu, & aliis temporalibus, id eſt indirectè, pro vt ordinant ad ſpiritualia. Dicitur *impoſita ab Eccleſiaſtica poteſtate*, quia penes Eccleſiam tantùm hæc reſidet poteſtas. Dicitur, *ad ſalutem fidelium peccatorum*, Quia, qui alligatur Cenſuris, debet eſſe baptizatus, fidem Chriſti profeſſus, cui Cenſuræ imponuntur, vt à contumacia reſipiſcat, & viam ſalutis capeſcat.

3 TRES tantùm numerantur communiter ſpecies Cenſuræ. Excomunicatio, Suſpenſio, & Interdictum. Sic aſſerunt communiter Theologi, & Canoniſtæ, & ferè omnes Recentiores cum D. Bonauent. *in* 4. *diſtinctione* 19. *& p. p. Centil. ſect*. 27. Vide Vgolin. *de cenſ. not*.1. *cap*.26. Suarez *diſp*. 1. *ſect*.3. Sayr. *lib*.1. *cap*.1. Nau. *man. cap*,27. Henriq. *lib*.13. *cap*. 1. Sylui. *ſuppl. quæſt*.21. Præp. *quæſt*. 1. *dub*.3.

PROBATVR ex Innocentio III. *cap*. Quærente *de verb. ſignif.* vbi dicitur: *Quærenti, quid per Cenſuram Eccleſiaſticam intelligi debeat, cùm huiuſmodi clauſulam in litteris noſtris apponimus. Reſpondemus, quòd per eam non ſolùm Interdicti; ſed etiam Suſpenſionis, & Excommunicationis ſententia valeat intelligi.*

HÆC auctoritas, cùm ſit doctrinalis pro tota 4
Eccleſia, conuincit, has ſolas eſſe Cenſuras, aliàs diminutum eſſet Oraculum Pontificis, ſi aliæ etiam in litteris Apoſtolicis, nomine Cenſuræ, intelligi poſſent. Vide Laym. *lib*. 1. *tract*. 5. *part*.1. *cap*.2. Alterium *lib*.1. *cap*.2. *dub*.1. Baſſæum *verb*. Cenſura 1. *num*.3.

DEINDE probatur, quia in ipſomet iure *cap*. 1. *& cap*. Statutum, *de ſent. excom. in 6*. fit mentio tantùm harum trium cenſurarum, & nomine Cenſuræ nunquam aliam pœnam intelligit Ius.

PROBATVR tertiò, quia Cenſuræ ſunt pœnæ 5
impoſitæ ad reſipiſcentiam; at cætera, de quibus poſſet dubitari, vt Irregularitas, degradatio, depoſitio, imponuntur perpetuæ.

PROBATVR quartò, nam ſæpè Pontifices in Bullis diſpenſatis à Cenſuris addunt: *& ab Irregularitate*: Ergo Irregularitas non eſt Cenſura.

TANDEM

Digitized by Google

Tandem quia, vt rectè Auila *p. p. dub.* 5. qui violat Cenſuras Eccleſiæ celebrando, irregularitatem incurrit; & tamen exiſtens irregularis, celebrans, non incurrit aliam irregularitatem. Quod eſt ſignum, Irregularitatem non eſſe Cenſuram.

Hinc ſequitur primò: cùm Pontifex dat facultatem abſoluendi à Cenſuris, & à pœnis, non comprehendi Irregularitatem ex delicto.

6 Seqvitvr ſecundò, non rectè Corneium 3. *part. tract.* 5. *diſput.* 1. *dub.* 2. *diffic.* 2. aſſerere, irregularitatem, ex mero delicto, eſſe Cenſuram, tametſi dicat Cruz *part.* 2. *tractat. de Irregular. dub.* 15. *concl.* 2. eſſe ſententiam communem Theologorum, & Diana *p. p. tract.* 11. *reſol.* 27. & *part.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 81. dicat, eſſe probabilem. Quòd probant, quia in multis Bullis, poſtquam data eſt facultas abſoluendi ab Interdicto, ſuſpenſione, & excommunicatione, ſubiungitur; *& ab omnibus Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis*; è quibus verbis non poteſt aliud intelligi, quam hæc Irregularitas. Remittit ad Bullam Pij V. anno 1561. Ex quo infert, poſſe Confeſſarium virtute Cruciatæ ab his Irregularitatibus abſoluere.

Respondet Caſpenſis, illud verbum *à pœnis* vel declarare Cenſuras eſſe pænas, vel intelligere dari aliam pœnam, v. g. ſi propter ſuperioris præceptum eſſet impeditus aliquis, ne accederet ad Sacramentum.

7 Secvndò reſpondet Suarez *diſputatione* 1. *ſectione* 3. cum Nauarro, iſtam particulam *à pœnis* eſſe generalem, atque adeò non includere irregularitatem à crimine, cùm hæc maximè ſit reſeruata. Itaque indoctos vocat abſoluentes ab Irregularitate eo modo, quo dicebant Soto, & alij ſuprà.

Omnes autem Cenſuræ ſunt à *Iure*, aut ab *Homine*. Cenſura à Iure eſt ea, quæ fertur à legiſlatore, cum intentione condendi legem, ſeu ſtatutum generale perpetuum, iniuncta tranſgreſ-
8 ſoribus pœna Cenſuræ. Cenſura ab homine eſt, quæ fertur à ſuperiore, aliquid præcipiente, non intentione condendi generale ſtatutum, aut legem perpetuam; ſed intentione ferendi præceptum temporale, impoſita inobedientibus Cenſura. Ità Sylueſter, *verb. Excommunicatio*, Suarez *diſputat.* 3. *ſectione* 1. Sayrus *lib.* 3. *cap* 7. *num.* 11. Vgolin. *tab.* 1. *cap.* 9. §. Filliuc. *cap.* 1. *quæſito* 7. *& cap.* 3. *quæſtiuncula* 1. Coninch. *diſputat.* 2. *numer.* 11. Bonacina *quæſt.* 1. *puncto* 1. Auila *de Cenſuris, part.* 2. *cap.* 2. *dub.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 16. Præp. *quæſt.* 1. *diſp.* 11. Caſpenſ. *diſp.* 1. *ſect.* 3. qui admonet, eam eſſe inter has etiam differentiam, quòd Cenſura à Iure manet, etiam mortuo legiſlatore; non ſic illa ab homine, quæ expirat eo mortuo, etiam ciuiliter, vel ceſſante ab officio, quauis ratione, *cap.* Fin. *de off. deleg. cap. vn. de maiorit. cap.* Paſtoral. §. *de off. ord.*

9 Rvrsvs alia eſt Cenſura latæ ſententiæ; alia ferendæ. Cenſura latæ ſententiæ eſt, quæ ſtatim incurritur poſt culpam; altera verò ferendæ ſententiæ eget Iudicis declaratione.

Internosces autem ſic alterutram; nam ſi in lege ponuntur particulæ, *ipſo facto, ipſo Iure lata ſententia*; vel ſi ponuntur aduerbia, *ſtatim, confeſtim, ex tunc, illico, continuo, omnino, prorſus, incontinenti, protinus, mox*, vel ſi fulminetur verbo præſenti, vel præterito, vt: *Qui hoc fecerit, excommunicatur, ſuſpenditur*, vel: *Sit excommunicatus, ſuſpenſus*, aut: *Nouerit, ſe excommunicatum, ſuſpenſum, &c.* Denique: *Excommunico, ſuſpendo*, & ſimilia; erit ipſo facto excommunicatus. Ità Suarez *diſputat.* 3. *ſect.* 1. Hugolin. *tab.* 1. *cap.* 9. §. 6. Filliuc. *cap.* 1. Bonacina *diſputat.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 1. Caſpenſ. *diſput.* 1. *ſect.* 4. qui tamen ad- 10
monet, particulas, *ex tunc, mox, ſtatim, omnino, &c.* iudicandas ex verbo oppoſito. Ità Auila, & Diana ſuprà admonent, in dubio cenſendum eſſe ferendæ ſententiæ, ſi verbo futuro enuncietur: Qui hoc fecerit, *excommunicabitur, ſuſpendetur*, vel: *Suſpendatur, excommunicetur*. Si tamen Prælatus imperatiuis iſtis: *Excommunicetur, ſuſpendatur*, præcipiat, ex tunc excommunicatum eſſe, erit latæ ſententiæ.

QVÆSTIO II.

An ſit in Eccleſia poteſtas inferendi Cenſuras, & ab eis abſoluendi.

D.Bonau.4. diſt.18. p. 2. quæſt. 1.

Late quidem *tract. de Legibus, diſp.* 1. & *tract. de Pœnitent.* contra Sectarios oſtendi clauium poteſtatem ad ferendas leges, atque Cenſuras. Ideò nunc breuiter aſſero iterum, eſſe de fide. 11

Probatvr à D. Bonau. primò ex illo *Matth.* 18. vbi peruicacem in foro contentioſo damnandum declarat illis verbis: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & publicanus.* Deinde ad hoc confert, aut ſaltem promittit poteſtatem, dicens: *Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo*; oſtendens ſimul, hanc poteſtatem eſſe ſupernam ad forum externum, vt exponunt ibi Hieronymus, Chryſoſtomus *homil.* 61. & indicat D. Auguſtinus *lib.* 1. *contra aduerſarium legis, cap.* 17.

Deinde id probat S. Doctor, *loco cit*, & *part.* 2. *de Eccl. Hierar. cap.* 1. praxi Apoſtolica, nam D. 12
Paulus prima Corinth. 5. *Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, iam iudicaui vt præſens eum, qui ſic operatus eſt*, & prima Timot. 1. *Ex quibus eſt Hymineus, & Alexander, quos tradidi Sathanæ, vt diſcant non blaſphemare*, & prima Corinth. vlt. *Si quis non amat Dominum Ieſum Chriſtum; anathema ſit*, & Galat. 1. *Si quis vobis Euangelizauerit præter id, quod accepiſtis, anathema ſit.*

Idem ab aliis Apoſtolis actum ait S. Doctor, ad calcem. Ità enim D. Petrus Simonem magum excommunicauit, Act. 8. dicens: *Non eſt tibi pars, neque ſors, &c.*

Id ſignificatur *in can.* 30. *Apoſtolorum*, vbi Si- 13
moniaci excommunicantur, & ibi adducitur exemplum D. Petri, qui Simonem ab Eccleſia eiecit. Sic intellexit Tharaſius *epiſt. ad Adrianum Papam*, quæ habetur *primo tomo Bibliot. Patrum*, & obſeruat Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 2.

Probatvr à S. Doctore, etiam ratione optima, qua omnes vtuntur: Omnis Reſpublica benè ordinata indiget poteſtate iuriſdictionis tam directiua, quàm coerciua, vt conuenienter regi poſſit: vt præclarè conſtat etiam naturæ lumine: Sed Chriſtus ſuam Eccleſiam inſtituit, tanquam vnum

Digitized by Google

corpus politicum per homines regendum, & gubernandum, vt ex Euangelio, & traditione Eccleſiæ latius oſtendi, locis initio allegatis: Ergo. Maior verò ex vtroque iure probatur, nam in *Leg.* 2. *ff. de iuriſdict. omnium iud.* dicitur: *Cui iuriſdictio data eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus iuriſdictio expleri non poſſit*, & Leg. vlt. ff. de eo, cui mandat. eſt iuriſdict. dicitur: *Iuriſdictio ſine modica coërcitione, nulla eſt.* Similia ferè verba habemus
14 *in cap.* paſtoralis *in principio* de off. deleg. *Iuriſdictio nullius videretur eſſe momenti, ſi coërcitionem aliquam non haberet, & c.* ex litteris. *Iuriſdictio deluſoria videretur, ſi coërcitionem aliquam non haberet.* Idem habetur *cap.* Præterea *eodem tit.* vbi etiam illa generalis traditur: *Cui cauſa committitur ſuper omnibus, quæ ad cauſam ipſius pertinere noſcuntur, plenariam recepit poteſtatem.*

Id verò magis confirmat S. Doctor, ſimilitudine Oeconomicæ gubernationis; nam Paterfamilias filium præceptis contumacem domo eliminat. Id autem eſt in gubernatione politica Eccleſiæ domo Dei excludere.

15 Deinde exemplo medici, vel Chirurgi, qui lenientia prius adhibent; ſin autem valeant, addunt ferrum ſecando, & ignem vrendo membra.

Probatur tertiò exemplo arguentis, qui primò directè; mox verò ad impoſſibile peruicacem deducit.

Est verò quæſtio, vbi præcisè data ſit hæc poteſtas.

Prima ſententia aſſerit datam *Ioan.* 21. cum Chriſtus dixit Petro: *Paſce oues meas*, etenim ad paſcendas, atque regendas oues exigitur etiam baculus poteſtatis coërciuæ. Ità Bellarm. *lib.* 1. *de Rom. Pontif. cap.* 15. Turrecrem. *lib.* 2. *ſum Eccl. cap.* 72. Suarez *loco citato*, Iacobatius *lib.* 10. *de concil. articulo* 7.

16 Sententia D. Bonauent. *diſtinct.* 12. *part.* 2. *quæſt.* 3. *ad argumenta*, quem ſequuntur Caiet. *tom.* 1. *opuſc. tract.* 3. *cap.* 5. Victoria *relect.* 2. *de poteſtate Eccleſiæ, num.* 9. Bonacina *de Cenſuris, quæſt.* 1. *n.* 2. & alij, collatam eam eſſe Petro, *Matth.* 16. ſuper omnes: mox omnibus ſubordinatè, *Matth.* 18.

Probatur à D. Bonauent. nam ibi de facto concedit præſentem facultatem: *Sit tibi ſicut ethnicus, & publicanus.* Mox verò ait: *Quæcunque alligaueritis.* Quod ſi aduerſæ opinionis aſſertores perpendiſſent, non dicerent ſolùm promitti de futuro, illis verbis: *Quæcunque alligaueritis, &c.*

17 Nonnulla ſibi objicit S. Doctor, intendentia, non rectè ſecundum charitatem, & ordinem boni regiminis poſſe excommunicari.

Obiicit primò. Excommunicatio eſt ſeparatio à communione, quæ eſt per charitatem; nemo autem inuito Charitatem auferre poteſt.

Respondet, excommunicationem non auferre habitum charitatis, & communionem, ſed ſolùm communionem in Sacramentis, & conuerſatione per excommunicationes aliquas, ob peccata.

Obiicit ſecundò. Contra charitatem eſt, indigno medicinam Sacramentorum auferre: nullus enim medicus negat ægro medicamen.

18 Respondet, medicinas indiſpoſitis negare bonum eſſe. Ità rectè indiſpoſito negantur Sacramenta, infligendo Cenſuras, quæ ſunt quidem vulnera, ſed ſunt medicinalia, ſicut inciſio apoſtematum.

Obiicit tertiò. Cenſuris traditur homo Sathanæ: vel ergo quoad corpus, & ſanè non apparet; vel quoad animam, & hoc non licet ſecundùm charitatem.

Respondet S. Doctor, tradi Sathanæ peruicacem, meritò priuatum ſuffragijs, & Sacramentis, quibus Sathanas eluditur, & hoc, quia ipſe ità vult priuari. Antiquitus verò, quando miracula erant neceſſaria, traditos eſſe ait impios obſtinatos, etiam corporali torturæ.

Hinc habes quid voluerit D. Chriſoſtomus, 19
homil. de anathemate, vbi videtur damnare vſum Cenſurarum dicens: *Aut anathematizas viuentem, aut mortuum. Si mortuum, impiè agis, quia iam ſub iure humano non exiſtit, ſed Domino ſuo ſtat. Si viuum, impiè etiam agis; nam eum, qui ad bonum conuerti poteſt, abſcindis.*

Respondetur, ibi S. Chriſoſtomum reprehendere vſum immoderatum Cenſuræ, quando homo non eſt peruicax, & nolunt abſoluere. Quia ipſe, *homil.* 4. *in epiſt. ad Heb.* & refertur *in cap.* Nemo contemnat, 11. *quæſtione* 3. monet, non eſſe contemnendas Cenſuras, vt latrant hæretici, ait enim: *Nemo contemnat Eccleſiaſtica vincula: Non enim homo eſt, qui ligat, ſed Chriſtus, qui nobis hanc poteſtatem dedit.*

Quærunt autem: an conſuetudine poſſit acquiri poteſtas ferendi Cenſuras. 20

Respondetur cum Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 42. poſſe ex *cap.* Dudum, *de elect.* & *cap.* Romana, *de ſent. excom. in* 6. Poteſt etiam ex præſcriptione, *cap.* auditis, & *cap.* Cùm olim, *de præſcript.* ratio eſt, quia iuriſdictio poteſt conſuetudine acquiri, *cap.* Cùm contingat; *de foro compet.*

QVÆSTIO III.

De cauſa materiali Cenſuræ.

D. Bonauent. diſt. 18. p. 2. quæſt. 2.

Tametsi agatur à multis prius de efficiente Cenſuram, ſolidiùs tamen S. Doctor agit prius de materia, quæ efficienti præſupponitur. 21

Duplex eſt autem materia Cenſuræ, Remota ſcilicet, & Proxima.

Materia remota Cenſuræ eſt Homo, qui debet quinque conditiones habere.

Prima, vt ſit Viator, ſic habetur Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata, & in cælis.* Ille autem, qui non eſt viator, non dicitur eſſe ſuper terram; ſed extra forum Eccleſiæ.

Secunda conditio eſt, vt ſit baptizatus; *Nam de his, qui foris ſunt, nihil ad nos*, vt ait Apoſtolus *prima Corinth.* 5.

Tertia eſt, vt ſit adultus, doli capax, nam Cenſura infertur pro peccato. 22

Quærunt autem: an pueri ante annos pubertatis incidant in excommunicationes. Probabiliter reſpondetur, negatiuè cum Cœleſtino, & Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 46.

Nota verò, excommunicationem inferri in eum ſolum, qui peccauit; at verò Interdictum, & ſuſpenſionem inferri etiam communitati pro peccato aliquorum: ratio eſt, quia non ſunt adeo graues pœnæ, cum non priuentur ſuffragiis internis,

Digitized by Google

internis. Ità Suarez *diſputat.*28.*ſect.*3.Rodriq. *p.p. cap.* 78. Sayr. *lib.*1. *cap.* 8. & alij apud Bonacinam *quæſt.* 1.*punct.*4. *num.*9.

23 Hinc quarta conditio pro excommunicatione oritur, vt ſit homo determinatus, non autem vniuerſitas, comprehenſis etiam inſontibus *cap.* Romana §. In vniuerſitatem *de ſent. excom.in 6.*

Qvinta conditio eſt, vt ſit ſubditus. Exigit enim iuriſdictionem.

Ex dictis habetur etiam materia proxima Cenſuræ: Eſt enim homo peccator, ſeu peccatum, propter quod incurritur Cenſura.

24 Igitvr neceſſariò Cenſura ſupponit peccatum proprium pro excommunicatione, vt ait D. Bonau. *quæſt.*3. ad finem, vel peccatum communitatis pro aliis Cenſuris. Debet autem eſſe peccatum exterius: Eccleſia enim non iudicat de merè internis. Ità nouiſſimè Diana *reſol.* 48. cum aliis multis. Tertiò hoc debet eſſe mortale, ſi Cenſura grauis ſit, vt Doctores monent apud Bonacinam *puncto* 3. Debet etiam eſſe conſummatum, vt docent communiter cum Diana *part.*5 *tract.*9. *reſol.*56.& D. Bonauent. paſſim. Hinc hæreſim dicens, ſed rectè ſentiens, non ſubit Cenſuram hæretici in conſcientia;Ità Diana *part.*1.*tract.*5.*reſol.*1.&*part.*3 *tract.*4.*reſol.*143. Suarez *diſp.*4.*ſect.*3.

Igitvr aſſerit S. Doctor, ritè Cenſuras hominibus baptizatis ob peccata fulminari, præcipuè ob iniurias Eccleſiæ illatas.

Id probat ex decretis Eccleſiæ, *quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.* Feriuntur enim Incendiarij Eccleſiarum,percuſſores Eccleſiaſticorum. Habet enim Eccleſia gladium ad ſui defenſionem,& iuſtum eſt, vt ſi peccat lædens Eccleſiam, ab ea puniatur.

25 Nota verò, Cenſuras contra patrantes latas, non comprehendere mandantes, &c. Ità communiter apud Dianam *reſ.*57. niſi includantur expreſſè & ſi includitur acceſſoriè, non ſecuto effectu, non ligat. Gloſſ. *in cap. Si quis ſuadente*,Syl.*verb. excom.* 7.44.Tabien.5. *caſu*.2. Sayr. *lib.*3.*cap.*15.

Observat autem S. Doctor, differentiam finis Cenſuræ à iure, à Cenſura ab homine: illa enim infertur ad impediendas offenſas in Eccleſiam, eiuſque tuendam libertatem. Secunda verò principaliter ad contumaciam retundendam; contumax autem eſt, qui bis, vel ter monitus renuit ſtare iuri. Ideò contumacibus tantùm hæc pœna infligitur, vt explicabo *quæſt.*6.

Obiicit ſibi primò. Excommunicatio eſt maledictio, nemini autem maledicendum, vt dicitur *Rom.*12.

Respondet S. Doctor, infligi maledictionem obſtinato ad emendationem prouocando, non ad meram vindictam.

26 Obiicit ſecundò. Excommunicatio eſt beneficiorum ſubtractio: At Matth. 5. dicitur: *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter.*

Respondet,Eccleſiam ſubtrahere beneficia ob demeritum peccatoris, ex Dei mente, qui impios ab Eccleſia puniendos iubet.

Obiicit tertiò: Cenſuris auferuntur bona ſpiritualia pro damnis temporalibus, quæ minora ſunt: Ergo ſunt iniquæ.

27 Respondet, ipſum contumacem præceptis Eccleſiæ, ſe priuare bonis ſpiritualibus. Quod ſi eum ſpoliat, id præſtat ad eius emendationem, dum interim ipſe indignus nullum è ſpiritualibus adiumentum meretur.

Hinc colligit,cur diabolo talis maledictio non ſit inferenda? vnde nec Michael ei maledixit, vt ait D. Iudas, quia eſt incapax emendationis.

Si dubium ſit, an mortale patrauit, & incurrerit, 28
debet cauere, atque abſolutionem procurare ſub conditione, vt notat Diana *part.*5 *tract.*9. *reſol.*43. cum D. Bonauentura paſſim.

QVÆSTIO IV.

De cauſa Efficiente Cenſurarum.

D. Bonau. diſt.18. p. 2. quæſt.3.

Svpponit S. Doctor, poteſtatem ferendi Cen- 29
ſuras eſſe iure Diuino inſtitutam, vt dicitur *Matth.*16.& 18. Ioan. 20.& 21. Ideò, *in Extrag.* Vnam ſanctam, *de Maior. & Obed.* dicitur hæc poteſtas diuina, quia ore diuino fuit data Petro, eiuſque ſucceſſoribus in ipſo.

Svpponit ſecundò, nullam Cenſuram eſſe à iure Diuino impoſitam, vt conſtat ex allegatis verbis, Matth. 18. *Quæcunque alligaueritis, &c.* vbi eorum prouidentiæ relinquitur. Ità Suarez *d.*2. *ſect.*1. Vaſquez *dub.*1. Henriq. *lib.*13.*cap.* 1. & alij apud Bonac. *quæſt.*1.*punct.*2. & docet D. Bonauent.

Qvamvis autem ibi dicatur:*Sit tibi ſicut Ethnicus, & publicanus*, vbi videtur inſtitui excommunicatio; tamen ibi non inſtituit excommunicationem; alioqui omnis obſtinatus in quouis peccato eſſet excommunicatus iure Diuino.

Aliqvi volunt, ſaltem hæreticum eſſe iure 30
Diuino excommunicatum, tamen non eſt verum: nam ad ſummum apud Apoſtolum inuenitur, Tit. 3. *Hæreticum hominem poſt primam, & ſecundam admonitionem, deuita.* Simile præceptum habetur à Fabiano Papa. *epiſt.*1. & *in cap.* Sicut Apoſtoli, 12. *quæſt.*3. & ſimilia habentur *in Can. Apoſtolorum*, & *ſecunda Ioannis*, & *ſecunda Theſſal.*3. Hæc autem inferunt eſſe Apoſtolicam inſtitutionem.

Reqviritvr autem in Cenſuras ferente con- 31
ditiones aliquæ. Prima, vt ſit homo viator, habens vſum rationis, vt ſit baptizatus, vt non ſit Laicus; debet enim habere Eccleſiaſticam iuriſdictionem, *cap.* Decernimus, *de iudiciis*, & *cap.* Eccleſia *de conſtitutionibus.* Hinc neque fœmina habet talem poteſtatem, niſi Papa diſpenſet; Exigitur etiam,vt non habeat iuriſdictionem impeditam, neque feratur in cauſa propria, niſi ad defenſionem propriam id faciat.

Qvi verò poſſint ferre Cenſuras optimè, diſſerit S.Doct.hîc,& ſi Suarez *diſp.*2.*ſect.*2. conqueratur, ſe nihil ferè in eo ſcriptum inueniſſe.

Refert autem primò opiniones varias Iuriſtarũ.

Primò dico, hanc poteſtatem in ſolo ſummo 32
Pontifice reſidere immediatè ad inſtituendas, & ferendas Cenſuras, & ſolus poteſt eam concedere cuilibet, cùm ſit ſupra ius poſitiuum, vt notat S. Bonauent. & alij apud Baſſ.*num.*10.

Advertit autem, hanc poteſtatem datam eſſe à Chriſto ipſi Petro, vt Prælato, & ità deriuatam in alios ſecundùm diſpoſitionem Pontificis,qui ſolis ſucceſſoribus facultatem inſtituendi cenſuras diffundit. Vnde, quia tria tantùm genera Cenſurarum ſunt inſtituta à Romana ſede, nullus in orbe alias agnoſcit. Ratio autem ferendi aliquam ex inſtitutis Cenſuris, ſicut eſt in Papa, vt Præ-

Digitized by Google

latus eſt, habens iuridictionem in foro etiam externo, ità deſcendit ad Prælatos ex hoc capite, ſicuti poteſtas abſoluendi Sacramentalis per Sacerdotij communicationem diffunditur.

Qvare quicunque habent iuriſdictionem, à ſuprema ſede deriuatam, ſiue ordinariam, ſiue delegatam, poſſunt ferre Cenſuras. Non enim poteſt ſemper ſe ſolo Pontifex toti Eccleſiæ prouidere.

33 Hinc Epiſcopi iure ordinario in ſuis Epiſcopatibus poſſunt Cenſuras ferre, vt notant Doctores cum D. Bonauent. Dico autem in ſuis Epiſcopatibus; debent enim habere proprios Epiſcopatus, quia hæc poteſtas non comitatur neceſſariò poteſtatem ordinis, ſeu conſecrationem Epiſcopalem, vt ſupponitur *in cap.* Cum ab Eccleſiarum, *de off. Ord.* ſed comitatur paſtorale munus, cum ad poteſtatem iuriſdictionis ſpectet, vt monet Suarez *num. 6.* ex D. Bonauent. *in corpore*, & hæc eſt tota ratio huius aſſerti, quia hæc poteſtas neceſſaria eſt ad paſtorale munus exercendum, quod Epiſcopis ex ui ſui muneris competit: & ideò ex proprio iure, & officio hanc poteſtatem habent, ſicut & poteſtatem iudicandi, ac puniendi, &c. Et hoc tradit Concil. Trident. *ſeſſione 6. de reform. cap. 3. ſeſſ. 14. cap. 4. de Reform.* & per ſe notum eſt ex vſu totius Eccleſiæ, & iure Canonico, *cap.* Qualiter 2. *de Accuſat.* & *cap. Transmiſſam*,
34 *de elect.* & *cap.* 1. & ferè toto *tit. de off. Ordin.* præſertim *cap. ad reprimendam*, & ſumitur etiam *ex capite.* Cùm Epiſcopus *eodem tit. in 6.* & ex multis aliis, quæ Gratianus congerit, 11. *quæſt.* 3. ex quibus etiam ſequitur, hanc poteſtatem, pro vt eſt in inferioribus Epiſcopis, ſolùm extendi ab ſubditos ſuæ Diœceſis, vt etiam ſumitur *ex cap. 2. de conſtit. in 6.* Hæc autem poteſtas, etſi Epiſcopis mediante Pontifice concedatur; attamen eſt iure Diuino, quatenus inſtituit Chriſtus in Eccleſia Epiſcopos, vt dicitur *Actor.* 20. *Epheſ.* 4. quibus hæc poteſtas eſt neceſſaria.

Ex dictis etiam habes, Concilia habere hanc poteſtatem, & quidem Generalia pro toto orbe, cùm in eis reſideat Pontifex ſummus: Nationalia pro natione: Prouincilia pro ſuis prouinciis, & Diœceſana in Epiſcopi Diœceſi, vt habet *cap.* Graue nimis *de Præbendis.*

35 Qvæstio verò eſt, an etiam aliis, præter quam Epiſcopis, Archiepiſcopis, & Patriarchis, hæc poteſtas debeatur. Et de hoc eſt quæſtio inter Iuriſtas, vt refert S. Bonauentura. Ratio dubitandi eſt, quia ſoli Epiſcopi ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, quibus hæc poteſtas excommunicandi data eſt *cap.* In nouo 21. *diſtinctione*, & *cap.* Quorum vices 68. *diſtinct.* Vnde in decretis hoc munus eſſe proprium Epiſcoporum ſignificatur, & ideò Epiſcopale iudicium appellatur *cap.* Corripiantur 24. *quæſtione* 3. & munus Epiſcopi dicitur *in cap.* Vitiis 16. *quæſtione* 2. & 11. *quæſtione* 3. Multi habentur Canones, in quibus hæc iuriſdictio ſolis tribuitur Epiſcopis.

Attamen, licèt Epiſcopis hæc iuriſdictio ea ſolemnitate, quæ requiritur *in cap.* Debet 11. *quæſtione* 3. conueniat, ſcilicet Candelarum extinctione, vt docet D. Bonauent. *ad* 4. interdum tamen poteſt inferioribus conuenire, vt conſtat *ex cap.* Nemo Epiſcopus 11. *quæſtione* 3. vbi ſupponitur Præſbyterum poſſe excommunicare. Idem dicitur de Plebano, *cap.* Cùm ab Eccleſiarum, *de off. Ord.* & de Priore *in cap.* Cùm in Eccleſiis, *de maior. & obed.* quibus locis id notant Gloſſa, & Doctores.

In particulari certum eſt, Legatum à Latere Pontificis habere hanc poteſtatem ordinariam, *ex cap.* Legatus *de off. Legati in 6.* & communi Doctorum ſententia: Deinde Vicarius Epiſcopi ex communi ſenſu Doctorum cum Gloſſa *in capite* Licet *de off. Vicarij*, quia idem tribunal cenſetur Epiſcopi, & Vicarij, vt dicitur *in cap. 2. de conſuet. in 6. in cap.* Romana *de apellat. in 6.* 36

Idem dic de Vicario Archiepiſcopi, & de Vicario electo à capitulo, ſede vacante, iuxta decretum Concil. Tident. *ſeſſ. 25. de refor. cap. 16.* Vnde à fortiori Capitulum hanc habet poteſtatem *ex cap.* Cùm olim *de Maioritate, & obedientia.*

Deniqve omnes, qui ex aliquo ordinario munere, & ſtatuto Eccleſiæ hanc iuriſdictionem habent, dici poſſunt illam, vt ordinariam, habere, vt Cardinales in propriis Eccleſiis, *ex cap.* His quæ, *de Maior. & obed.* Ità ſuperiores Religionum, vt colligitur *ex cap.* Cùm in Eccleſiis *de Maioritate, & obedientia*, & *cap.* Sicut de ſimonia. 37

Mvlti etiam ſunt Abbates, Archidiaconi, & Archipreſbyteri, quibus, quoad hanc partem, Epiſcopalis iuriſdictio conceſſa eſt, qui proinde illam, vt ordinariam habent, *ex cap. Veniens*, & ſumitur ex *titulis de Archipr. & Archid.* & obſeruat S. Doctor, *in corpore*, & cum eo Suarez *diſputatione 2. ſect. 2.*

Adde Eccleſiaſticas Congregationes, vt notat Suarez *diſputatione 2. ſect. 2.* ex D. Bonauent. *ad vltimum*, vt Capitula Generalia, Concilia Generalia, Prouincialia, Synodalia, & Nationalia.

Regvlam generalem aſſignat S. Bonauentura, omnes poſſe ferre Cenſuras, qui habent poteſtatem externam iuriſdictionis. Quo fit, vt Parochi non habeant hanc poteſtatem, contra Sylueſtrum, *verb. Excommunicatio.* Sic communiter ſentiunt, vt referunt Suarez *diſput. 18. ſect. 2. num. 6.* Bonacina *quæſt. 1. punct. 2. num. 5.* Eſto aliqua iura pro rapinis, & ſimilibus poteſtatem conferant Parochis, vt notat S. Doctor, *diſtinct. 18. quæſt. 3. fundamento 3.* Sed hoc diſcutietur *diſp. 2. quæſt. 3.* 38

Ex dictis etiam ſoluit S. Doctor, argumenta, quæ opponuntur, puta quod illa ſit poteſtas clauium in foro interno, atque adeò omnis Sacerdos debet etiam poteſtate iuriſdictionis potiri.

Respondet, altiorem quidem ex vna parte eſſe, attamen diſparatam, & poteſtatem iuriſdictionis paucioribus concedendam, quia eſt ad compellendum, ſicut illa ad reconciliandum, & gladium exhibet, qui non omnibus eſt exhibendus. 39

Hic quærunt: an Epiſcopi poſſint ferre Cenſuras in Regulares.

Respondetvr cum Villalob. & Moſcon. apud Dianam *part. 5. tract. 9. reſol. 43.* negando, niſi ad hoc delegati ſint à Papa.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An pluries quis excommunicari poſſit.

D.Bonan. diſt.18.part 2. quæſt. 4.

40 ASSERO, ſemel ligatum vna Cenſura, poſſe aliis etiam, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſæ rationis ligari. Ità S. Doctor, quem ſequuntur Syluester, *verb. Excommunic tio*, 1. *num.* 10. Suarez *diſput.*5. *ſect.*2. Anila 2. *part.cap.*4. *diſp.vnic. dub.*7. Filliuc. Caſp.*diſp.*1.*ſect.*4.*n.*50.Bonac.*tract.*15.*c.*5.*quæſit.*7. *quæſtione* 1. *punct.*5. & alij communiter apud allegatos, & apud Baſſæum *verb. Cenſura*, *num.* 22. Alterium *lib.*3. *diſput.*10. *cap.*7. Præpoſit. *quæſt* 1. *diſp.*5.

41 PROBATVR à S. Doctore, primò ex vſu Eccleſiæ, quæ eſt infallibilis, ſic enim habetur *c. Officij de ſent. Excom.* & *in cap.* Capitulum S. Crucis; *de reſcriptis*, & *Clement.*2. *de ſent. excom.* & *extrauaganti vnica*, *de Schiſ.*vbi hæc verba extant: *Plurium excommunicationum ſententiis innodauit.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia etiam aliæ pœnæ, multiplicatis culpis, multiplicantur; ſic enim indicuntur exilia, ieiunia, &c. Cùm igitur poſſit culpam, Cenſurâ vetitam, iterare, ſequitur, &c.

PROBATVR tertiò à S. Doctore, multiplicatis cauſis ſufficientibus, multiplicantur effectus; ſed culpæ, ob quas emittuntur Cenſuræ, multiplicari poſſunt, vt pluries incendere, frangere Eccleſias, percutere clericos: Ergo: eſt ratio clara, ait Suarez.

VBI innuit, debere eſſe plurificatas actiones integras cum ſuis terminis, in quibus definitè conſummantur. Hinc percutiens clericū morali interruptione, tot Cenſuras incurret, quia plures ſunt actiones, quarum ſingulæ definitæ, & Cenſura damnatæ: non ſic pluries percutiens vno impetu eundem; non enim actio habet ſuum terminum, vna tali percuſſione definitam, ſed eadem actio extenditur, Vgol.*tab.*1.*c.*16. §.3.Suar.*diſp.*5.*ſect.*3.Nau.*man.c.*6. Ioan.Andr.*cap.* delictum *de reg.iuris,lib.*6.Sayr.*lib.*1. *cap.*10. Bonac. *diſp.*1.*quæſt.*1.*punct.*5.Alterius *lib.*3. *diſp.*10. *cap.*8. Laym.*lib.*1.*tract.*3 *cap.*3.

42 HINC S.Doctor infert, percutientem plures clericos ſucceſſiuè, tot excommunicationes incurrere quot ſunt clerici; ſunt enim plures percuſſiones terminis diſtinctæ. Suar.*diſp.*5.*ſect.*3.Bonac.*loco cit.*Alterius *loco cit.* Diana *part.*5. *tract.*9. *reſol.* 60. Hinc percutiens, vel occidens vno actu plures clericos, plurificat Cenſuras, quia termini ſunt plures, à quibus numerantur motus. Ioan.Andr. *loco cit.* Nauar. *n.*18.Vgolin *loco cit.*Baſſ.*verb.Cenſu.*26.Suar.*diſp.*5. *ſect. cit.*Henr.*lib.*5.*c.*5.Vaſq.*de pœn.quæſt.*91. *art.*1. *dub.*4.Diana *part.* 3. *tract.*4. *reſol.*164.& *part.*5. *tract.*9. *reſol.*59.

43 ADDIT Baſſæus, probabiliter vnam eſſe cenſuram, ſicut probabile eſt eſſe vnum peccatum: Plures verò, ſi percutias Clericum, qui eſt Monachus. Sed video ſolam addi circumſtantiam, quæ non eſt terminus in hoc caſu diſtinctus.

HINC per eandem ſententiam, ſi tituli ſint diuerſi, plurificari poſſunt Cenſuræ; ſumitur *ex cap.*Cum pro cauſa, *de ſent. excom.*Aduertit tamen S.Doctor, poſſe ob eandem cauſam iteratâ eadem Cenſura peruicacem percelli ad maiorem confuſionem.

QVOD dicitur de excommunicatione, de ſuſpenſionis etiam iteratione dicendum, vt conſtat *ex cap.* Capitulum Sanctæ Crucis, vbi Gloſſa; nec non de interdicto, ob rationis paritatem.

QVOD ſi idem actus à pluribus iudicibus Cenſurâ damnetur. Si illi iudices ſunt eiuſdem poteſtatis, erit vna; ſin autem, erunt plures. Ità Suarez *diſp.*5. *ſect.*3.Conınch.*de pœnit.diſp.*7.*dub.*6.Vgolin.*tab.*1. *cap.*16.§ 3.Sayr.*lib.*1.*cap.*10.Filliuc. *cap.*5. *quæſit.*7. *num.*142.Nauar.*in cap.*Ità quorundam *de Iudæis, notab.*11.Bonacina *diſp.* 1.*quæſt.*1.*punct.*5.*n.*11. & alij. 44

OBIICIES primò. Excommunicatio priuat vitâ ad communicandum in bonis ſpiritualibus; qui autem eſt mortuus, non poteſt iterum interfici.

RESPONDIT S. Doctor, & cum eo Bonacina *num.*1. & alij, excommunicatum vno titulo, poſſe aiis titulis reddi inhabilem; ſicuti peccator, tametſi primo actu gratiam amiſerit, poteſt aliis culpis reddi eadem gratiâ indignior, & aliis pœnis intenſioribus deſtinari; nec eſt ſimile de interfecto, quem prima interfectio reddit omninò inhabilem ad vitam; at excommunicatus alio nouo titulo inhabilior redditur, cùm ſit ad vitam reuocabilis. Sic Doctores allati.

OBIICIES ſecundò. Excommunicatus eſt extra communionem: *De his autem, quæ foris ſunt*, ait Apoſtolis *prima Corinth.* 5. non eſſe Eccleſiæ iudicare. 45

RESPONDET S. Doct. Apoſtolū loqui de Paganis; at excommunicatus adhuc eſt ſubditus, quia ob characterem Baptiſmi Eccleſiaſticæ poteſtati obligatur.

OBIICIES tertiò. Priuatio non ſuſcipit magis, & minùs; vnde vnus cæcus, non eſt alio omninò cæco magis cæcus; Ergo nec ſegregatus ab Eccleſia, eſt alio magis ſegregatus.

RESPONDET S. Doctor, licèt ratione habitus, omnes omninò priuati, ſint æquales; tamen ratione cauſarum, priuationes ſuſcipere magis, & minùs; ità magis cæcus eſt, qui habet impedimentum in pupilla, neruo optico, & in humore chryſtallino, quam qui in vno tantùm læſus cæcutit. 46

QVÆSTIO VI.

An ad ſubeundam Cenſuram requiratur contumacia.

D. Bonauent. diſt.18. p.2. quæſt. 2.

CERTVM eſt, Cenſuram à iure per legem, aut præceptum requirere inobedientiam, non tamen propriam contumaciam; alioqui nulla ipſo facto Cenſura inferretur incurrenda, & ſi Suarez contumaciam exigat, intelligit inobedientiam, & contumaciam vniuerſalem, vt explicat *diſp.*18.*ſect.*3.*n.*30. 47

QVÆSTIO verò eſt de Cenſura, quæ in particulari infertur ob peccatum præteritum abſque alia contumacia præter eam, quæ eſt in trangreſſione præcepti.

ASSERO, Cenſuram non poſſe ferri ſolùm pro peccato commiſſo, niſi formalis intercedat prius contumacia in tali peccato, contra Eccleſiæ præceptum. Ità D. Bonauent. hîc, D. Thom. *ea diſt. quæſt.* 2. *art.*1; *quæſtiunc.*3. & alij communiter apud Dianam *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 55. & Caſpenſem *diſp.*1. *ſect.*7. Suarez *diſp* 4.*ſect.*5. contra Caietanum *ſecunda ſecundæ*, *quæſt.*69. *art.*1. Hurtadum, & alios.

PROBATVR à D.Bonau.*q.*1.ad quam remittit, quia 48

Digitized by Google

Matth. 18. dicitur: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethenicus, & publicanus.* Vbi datur poteſtas coërcendi Cenſuris, maximè excommunicatione in genere.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. ibi, quia excommunicatio eſt medicinalis pœna *cap.* 1. *de ſent. excom. in 6.* vbi ſtatim idem dicitur de ſuſpenſione, & interdicto; at ſi pro delicto præterito puro ferretur, non eſſet medicina; ſed pure vindicta. Hanc rationem Scoto adſcribit Faber, infra citando.

49 Probatvr tertiò à D. Bonauent. hîc, quia ideò in iure præcipitur, ante Cenſuram præmittendam monitionem: Ratio verò eſt, quia ante monitionem non cenſetur peccator contumax.

Notant Diana, & Auila *part.* 2. *cap.* 5. *diſputatione* 1. *dub.* 6. ex D. Bonauent. tripliciter aliquem eſſe contumacem.

Primò, quando quis ſub pœna vocatus, &c. non comparet: Secundò, quando diſcedit, antequam dimittatur à Iudice: Tertiò, quando non vult obedire Iudicis ſententiæ, hic triplex modus contumaciæ ponitur *in Canone*, Certum eſt, 11. *quæſtione* 3.

Porrò admonitionem præmittendam conſtat *ex cap.* Sacro, *de ſent. Excom.* & *in cap.* Romana *eodem tit. in 6.* & *cap.* Cum ſpeciali, *de Appellat.* vbi de Excommunicatione. Id ipſum de aliis Cenſuris habetur, *cap.* Reprehenſibilis, *de Appellat. cap. de ſent. Excom. in 6.* ad interdictum extenditur, & *in cap.* Indignè 12. *quæſt.* 2. generatim dicitur: *Debeat eſſe promiſum, vt vindictam admonitio præcedat.*

50 Adde tamen, cùm interdictum imponitur communitati ob alicuius culpam, iuxta *cap.* Si ſententia, *de ſent. excom. in 6.* tunc admonitionem, non omnibus, ſed illi, qui reus eſt, præmittendam. Loquuntur autem Iura ſolùm de Cenſuris latis ab homine propter iam commiſſas culpas, vt conſtat *ex cap.* Romana *citato.* Ideò vtuntur hoc verbo ad promulgandam ſententiam in aliquem.

51 Advertit præterea S. Doctor hîc, non quamcunque monitionem; ſed competentem, quæ eſt trina, præmittendam, quæ in iure dicitur canonica *cap.* Sacro, *citato*, *cap.* Contingit, 2. *de excom. ſent.* clarius, *cap.* Conſtitutionem *de ſent. excom. in 6.* §. *Statuimus*, & eſt ius antiquiſſimum, vt ſupponitur *cap.* de illicita 24. *quæſtione* 3. *cap.* De Preſbyterorum, 17. *quæſt.* 4. vbi indicatur hæc forma admonitionis, ſumpta ex ordine correctionis fraternæ, *Matth.* 18. vt notat etiam D. Bonauent. *quæſtione* 1. initio, & cum eo Suarez *diſputatione* 3. *ſectione* 9. Vnde *in cap.* Omnes decimæ 16. *quæſt.* 7. dicitur: *Secundum Domini noſtri præceptum admoneatur ſemel, ſecundò, & tertiò.*

52 Debent autem interualla aliquorum dierum ſaltem pro omnibus ſimul monitionibus concedi. Sic dicitur *cap. Conſtitutionem*, niſi facti neceſſitas aliter ea ſuaſerit moderanda.

Solent autem plures caſus excipi, in quibus monitio non eſt præmittenda, quos refert Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 10.

Primvs eſt, quando Cenſura abſolutè fertur pro delicto commiſſo, ſine ordine ad futurum.

Secvndvs, quando aliquis fert Cenſuram, vt Iudex, ſed vt executor.

Tertivs eſt, quando eſt periculum in mora.

Qvartvs, quando iam eſt cognita contumacia.

Qvintvs, quando delictum eſt publicum, & notorium ſimul cum authore: debet autem eſſe nota etiam contumacia. Hoc tamen non probatur.

Sextvs, quando delictum tale eſt; vt propter illud ſit iure ipſo ſcita Cenſura, v. g. excommunicatio ipſo facto, ſed in hoc monitio requiritur. 53

Est autem quæſtio: an admonitiones adeò ſint neceſſariæ in Cenſuris ab homine, vt ſine illis invalidæ ſint.

Commvnis ſententia Canoniſtarum apud Suarez *diſp.* 3 *ſect.* 12. eſt, tales Cenſuras, ſine prævia admonitione, iniuſtas quidem, ſed tamen validas eſſe. Ità Abbas *in cap.* Sacro, & *in cap.* Repræhenſibilis, *de Appellat.* & alij, quos referunt, & ſequuntur Couar. §. 9. Nauar. *in cap.* Cùm contingat, *de Reſcriptis*, *cauſa* 5. Subſcribit Suarez, Sayrus *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 23. Allegatur etiam Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 18. & reprehenditur à Caſpenſi *diſp.* 1. *ſect.* 7. quaſi non ſibi conſonus. Hæc tamen non eſt ſententia. Dianæ, vt monet Compilator, *verb. Cenſura*, *num.* 22. imò oppoſitum ſupponit *eodem tract. reſol.* 55. Eſt Hurtadi *diffic.* 12. & aliorum apud iſtos.

Vera tamen ſententia eſt, hanc formam Cenſuræ eſſe nullam. Ità D. Bonauent. *in corpore*, vbi ait, eſſe contra formam Iuris; atque adeò eſſentialiter deficit, quia *Matth.* 18. decernitur: *Si te non audierit, &c.* non eſt tamen eſſentialis ſolemnitas canonica: Ita Caſp. *loco cit.* dicens eſſe communem. Ità Nauar. *in cap.* Cum contingat, *de reſcript.* Tol. *lib.* 1. *cap.* 20. Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 15. & *diſput.* 4. *ſect.* 7. & *dub.* 2. *ſect.* 6. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 13. Laym. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 6. Mirand. *man.* 2. *part. quæſt.* 35. *art.* 14. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 17. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *quæſit.* 3. 4. & 5. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 10. Soto *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 3. Baſſæus *verb. Cenſura*, *num.* 33. Corneio *in* 3. *part. tract* 5. *diſp.* 5. *dub.* 2. Faber Fauentinus *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *diſp.* 4. *cap.* 2. Hæc igitur ſententia aſſerit, Cenſuram eſſe irritam, ſi nulla præcedat monitio. 54

Assero cum hac ſententia, nulla præcedente monitione, Cenſuram eſſe irritam. 55

Probatvr primò ex quibuſdam textibus, id declarantibus, vt *cap.* Statuimus, *de ſent. excom. in 6.* & *in cap.* Conſtitutionem, *eodem tit.* Neque dicat Suarez, hos eſſe caſus exceptos; quapropter potius firmare ius commune in contrarium.

Contra enim eſt, quia *in cap. Statutum*, loquitur generaliter extendens hanc legem ad ſuſpenſionem, & interdictum in genere, & caſus ibi relati nullam cauſam particularem habent; ſed ſolùm, ne Iudices magno animarum periculo labiliores ſint ad tales ſententias ferendas; vt fatetur Suarez.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent *loco citato*, argumento, quod Faber *num.* 56. adſcribit Scoto, & Sotus, ac Suarez, vt proprium applicant, quia Cenſura eſt Medicinalis, *ex cap.* cùm Medecinalis, *de ſent. excom.* atque adeò non eſt ferenda, niſi in contumaces. Eſt autem contumax qui admonitus, renuit obedire. 56

Hanc doctrinam extendunt ad Cenſuras etiam à Iure comminatorias. Ità Corneio 3. *part. tract.* 5. *diſput.* 5. *dub.* 2. Soto *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 2. Hurtadus, & alij, quos adducit, & ſequitur Diana

part. 5.

Digitized by Google

part. 5. tract. 9. reſol. 18. Caſpenſis *num. 95.* & colligunt ex cap. *Reprehenſibilis.*

Alii tamen oppoſitum ſentiunt apud iſtos.

57 Faber *num. 71.* obſeruat, aliquando id verum, cùm in excommunicatione exprimitur: *Qui unque id fecerit, excommunicatus ſit ipſo facto, niſi admonitus reſipiſcat*, vt habetur *Clem. vlt. de ſtatu Monachorum, §. Finali.* In Cenſura autem à iure incurrenda, iam ſatis admonitio, & proteſtatio præceſſit in publicatione legis; vnde is erit contumax tranſgreſſor. Quæ patent ex *cap. 2. de Conſtit. in 6.* Imò neque in Cenſura ab homine contra committentes in futurum aliquod peccatum, iacitur.

Hæc videtur ſententia D. Bonauent. *in corpore.* vbi vult, neceſſariam tunc eſſe admonitionem, quan-
58 do non præcedit contumacia; nominat verò latas ab homine, quia plerumque in his non procedit, quia ignorant legem ſub pœna Cenſuræ grauatam.

Omnes verò aſſerunt, neceſſariam citationem. Ità cum S.Bonauent. *in corpore*, Caſpenſ. *cit. n. 96.* Auila *2. p. cap. 5. diſp. 1. dub. 5.* Et hoc fit etiam in cenſura ipſo facto; Decius *cap. Peruenit de appell.* & alij; niſi crimen eſſet notorium. Ità Nauar. *lib. 5. conſil. 20.* Bonac. *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 5.* & alij, apud Dianam ſupra. Porrò citatio, ſeu canonica monitio facienda eſt coram perſonis, idoneis ad teſtificandum de hoc; & fieri debet reo perſonaliter; non ad domum; niſi quando is ſe ſubtrahit, vel ſemel fuit citatus perſonaliter, vel iam alia innotuit, vel
59 ſi malè abſolutus fuit. Quod ſi domum non habet, fiat ad valuas Eccleſiæ loci. Vide, *cap.* Sacro, *de ſent. excommun.* Hugolin. *tab. 1. cap. 18.* Couar. *cap.* Alma Mater, *1. part. §. 9.* Bonac. *diſput. 1. quæſt. 1. punct. 9.* Suarez *diſp. 3. ſect. 11.* Henriq. *lib. 13. de excomm. cap. 17. §. 3.* Laym. *lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 5.* Filliuc. *tract. 11. cap. 4. quæſit. 7.* Baſſæus *verb. Cenſur. num. 35.*

QVÆSTIO VII.

An Cenſura lata ſine cauſa ſit nulla.

D. Bonau. diſt. 18. part. 2. dub. 2.

60 VIDENTVR in hoc Theologis Canoniſtæ contrarij. Hi enim videntur velle talem cenſuram eſſe validam, licèt iniquam.

Theologi verò inualidam clamant. Eos adduxi *quæſt. præcedenti.* Hi, ex hoc capite, & ex defectu iuriſdictionis, & admonitionis, clamant nullam eſſe talem Cenſuram. Multis modis iniuſta poteſt eſſe Cenſura, præcipuè duobus, vt docet S. Doctor hîc, & cum eo Suarez *diſp. 4. ſect. 6. num. 5.* Primò, ſi Iudex careat Iuriſdictione. Omnia enim Iura clamant, non eſſe validam ſententiam latam in non ſubditum.

Poteſt deinde eſſe iniuſta Cenſura, quia iniuſta
61 eſt lex, vel præceptum iniquum, & conſequenter erit inualida pœna; acceſſorium enim ſequitur naturam principalis. Iam verò Cenſura eſt acceſſoria Legi. Multis autem modis poteſt Lex eſſe iniuſta.

Primò, quando, non zelo iuſtitiæ; ſed odio, vel ſimili fertur: & hoc modo erit inualida. Ratio eſt, quia prauus Iudicis affectus nulli nocet; ſed ſoli Iudici. Neque aliquid deeſſet eſſentiale. Ità Suarez *diſp. 4. ſect. 6.* Filliuc. *cap. 2. quæſit. 2. & cap. 8. quæſit. 3.* & alij communiter teſte Vaſquez, *tract. de Excom. dub. 11. num. 4.*

Secundò erit iniuſta, ſi deſit forma iudicij, vel 62
ordo eſſentialis, & hoc modo erit inualida. Ità Suarez *loco cit.* Filliuc. *quæſit. 10.* Coninch. *diſput. 13. dub. 13.* Bonacina *diſput. 1. quæſt. 1. punct. 10. num. 3.* Habetur leg. 4. §. Condemnatum, *ff. de re iudicata,* & hoc ſenſu multa iura explicantur, vt *cap.* Primum, & *cap.* Cùm inter, *de re iudicata,* & *leg.* Præſes, & *leg.* Cùm probatis, *ff. eodem tit.* & *leg. 1. ff. Quæ ſententia ſine Appellat. reſcindenda,* & leg. 2. C. *Quando prouoc. non eſt neceſſ.* & *leg.* Prolatum, *C. de ſentent. & inter.*

Quod ſi omittitur ſolus ordo accidentalis, vel dubium ſit, an iniuſta ſit; ſeruanda eſt Cenſura. Hoc ſenſu explicant cum S.Bonauent. id D. Gregorij *homil. 29.* in Euangel. *Sententia Paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta, timenda eſt.*

Poteſt etiam iniuſta eſſe, ſi contineat errorem 63
intolerabilem, quippè iacta contra opus bonum, vel euitantem graue peccatum, vel non facientem rem impoſſibilem; & profectò inualida eſt. Ità Suarez *diſp. 4. ſect. 7.* Sayr. *lib. 1. cap. 16. num. 32.* Manuale Prælat. *art. 13.* Bonacin. *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 10.* Tunc autem non tenetur is abſtinere à communione, vt docent Mexia, & alij, apud Dianam *reſol. 26. tract. 9. part. 5.* debet tamen cauſa nullitatis eſſe publicata, vt aiunt Doctores.

Præcipua quæſtio eſt: an cenſura iniuſta de cauſa, puta delicto falſo, ſed iuridicè probato, ſit nulla.

Prima opinio eſt, eam eſſe validam. Ità D. 64
Thom. *4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 1. quæſtiunc. 4.* Richard. *ibi, art. 3. quæſt. 5.* Palud. *quæſt. 1.* Durand. *quæſt. 4.* D. Antonin. *3. part. tit. 24. cap. 73.* Guilielm. Pariſienſis *2. part. tit. de ſacram. ord. §. Poſt hæc autem proſequimur,* Corduba *lib. 1. qq. quæſt. 43.* & Gloſſa *in cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.* verb. *Propter quam,* Couar. *cap.* Alma, *1. part. § 11. num. 14.* & alij multi Summiſtæ, & Canoniſtæ, apud Cordubam ſuprà.

Secunda ſententia eſt, talem Cenſuram in foro Conſcientiæ ad nihil obligare, in foro tamen externo eam ſeruandam ratione ſcandali. Ità Alenſis, *4. part. quæſt. 22. mem. 2. artic. 1. & 2.* Maior *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. concl. 3. corol. 4.* Gabriel. *quæſt. 2. concl. 8.* Adrian. *quodlib. 6. quæſt. 1.* Caietanus *2. 2. quæſt. 70. art. 4. ad 2. & tom. 1. opuſc. tract. 19. ad 2.* Soto *in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. concl. 3. & relect. de teg. ſecr. quæſt. 1. memb. 3. concl. 4.* Nauar. *ſumm. cap. 9. & cap. 27.* Suarez ferè *diſp. 4. ſect. 7.* Filliuc. *cap. 8. quæſit. 4. & 5.* Sayr. *lib. 1. cap. 17.* alios adducens, Bonacina, *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 10.* Caſpenſ. *diſp. 1. ſect. 6. num. 75.* adducens Præpoſitum, & Hurtadum. Adde Dianam, *parte 5. tractatus 9. reſol. 27.*

Hæc meo iudicio eſt ſententia D. Bonauenturæ 65
hîc, vbi dicit, hos debere ſeruare ſe, vt excommunicatos, aut excommunicandos, ſed eo fine, vt oſtendat Eccleſiæ ſententiam, quantumcunque ſit iniuſta, eſſe formidandam. Vnde timetur, & ad eam tenetur non conſideratione iniuſtitiæ, ſed ob reuerentiam poteſtati Eccleſiaſticæ debitam.

Aſſero cum hac ſententia, talem cenſuram in foro conſcientiæ eſſe nullam.

Probatur à S.Bonauentura primò: Sententia 66
Cenſuræ debet eſſe conſona menti Eccleſiæ militantis, atque triumphantis; at hæc eſt diſſona: Ergo. Maior probatur, quia non eſt credibile, Eccleſiam militantem approbare maledictionem, ac ſepa-

Digitized by Google

rationem innocentis, eumque dari diabolo. Neque Eccleſia triumphans approbat in cœlis, niſi quod rectè in terris fuerit ligatum; quia poteſtas non eſt data ad deſtructionem, ſed ad ædificationem Eccleſiæ. Hac ratione vtuntur ferè omnes authores noſtræ ſententiæ, præcipuè Caſpenſis, & Suarez, qui eam confirmat *ex cap. 1. de ſentent. & re iudic. in 6.* vbi dicitur; *Æterni Tribunal iudicis illum reum non habet, quem iniuſtè iudex condemnat*, & ſumitur, *ex cap.* A nobis, *de ſentent. excom.*

67 PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura, quia cenſura maioris excommunicationis ſequitur naturam Legis: Lex autem debet eſſe in condemnationem culpæ mortalis, ſine qua non feruntur tales cenſuræ graues. Neque Iudex Eccleſiaſticus habet poteſtatem maiorem, quàm Principes in ordine ad ſubditum; ſententia autem Regis eſt nulla, ſi ſine cauſa damnet morte innocentem: Ergo iniqua eſt, & inualida talis cenſura, damnans inferno, priuans communione Eccleſiæ, ſepulturâ, & alia grauiſſima mala congerens. Hanc rationem adhibent alij, præcipuè Suarez, Bonacina, & Caſpenſis.

Ex his ſequitur, poſſe hunc priuatim celebrare Miſſam, & alia, quæ excommunicatione impediuntur, exequi ſecretò. Ità Suarez *num.* 20. Sayr. *loco cit.* & Vaſquez contra Nauar. & alios.

68 SEQVITVR etiam, eos, qui ſciunt, hunc non eſſe innodatum, poſſe cum hoc communicari, inſeruire Miſſæ, &c. ſecluſo tamen ſcandalo. Obſeruat autem S. Doctor, *diſt.* 18. *quæſt. vlt.* Epiſcopum excommunicantem non contumacem, non ſeruato iuris ordine, excommunicatum eſſe.

QVÆSTIO VIII.

De cauſis excuſantibus à Cenſura iuſta.

69 DIFFICVLTAS eſt primò: an Ignorantia iuris, vel facti excuſet; & quæ. Ignorantia *Iuris* eſt, qua ignoratur, legem exiſtere. Ignorantia *Facti* eſt, qua ignoratur, factum illud eſſe contra legem cognitam.

IGNORANTIA alia eſt inuincibilis, quæ & probabilis, eſtque ea, quæ probabiliter operatur, nec poteſt expelli, eò quòd nil in mentem in contrarium venerit. Vincibilis, quæ & improbabilis, eſt, quæ mediocri diligentiâ potuit, & debuit fugari. Hæc rurſus alia eſt ordinaria vincibilis; alia craſſa, & ſupina, quæ deſidiâ graui nil curauit ſcire: alia affectata, quæ noluit diſcere, vt benè ageret. De his egi *prima ſecunda, tract. 2. diſp. 3. quæſt. 11. & 12.*

PORRÒ, ignorantiam vincibilem diſtingui in ordinariam vincibilem, & in craſſam, ſupinamque, docent Auila 2. *part. cap. 5. diſput. 5. dub.* 8. Soto *diſt.* 28. *quæſt. vn. artic.* 2. Sanchez *lib. 9. de matrim. diſput.* 32. *num.* 33. Henriquez *quodlib.* 13. *cap.* 23. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 4.

70 ALIA porrò eſt ignorantia antecedens; alia comitans; alia ſubſequens. Antecedens eſt, quæ inculpata cauſa eſt rei; eâque remotâ, factum non fieret. Comitans eſt, quæ per accidens cauſat; nam, etiamſi abeſſet, adhuc fieret. Talis eſt eius, qui occidit inimicum, putans eſſe feram; attamen, etiamſi cognoſceret eſſe hoſtem, occideret. Ignorantia conſequens eſt volita, & culpabilis.

ASSERO primò, Ignorantiam probabilem excuſare à Cenſuris, patet *ex cap. 2. de Conſtit. in 6.* Ratio eſt, quia pœna debet correſpondere culpæ *cap.* Fœlicis, *de Pœnitentiis, in 6.* Sed ignorans inculpate nulla ſcatet culpa: Ergo nec eſt pœnæ obnoxius. Eſt S. Bonauent. *in Confeſſionali, cap. 5. particula* 9.

ASSERO ſecundò, ſcientem actum illum eſſe 71
contra ius naturæ; & ſic ignorantem Cenſuram Eccleſiæ, non alligari; Is enim non eſt contumax Eccleſiæ.

ASSERO tertiò, ignorantiam *Facti* excuſare, ſi probabilis ſit. Patet *ex cap* Si verò, *de ſentent. excom.* Hæc aſſeruntur communiter à Doctoribus, apud Bonacinam *loco citato*.

ASSERO quartò, Ignorantiam craſſam, & ſupinam non excuſare. Probatur *ex cap. 2.* Vt animarum, *de Conſtit. in 6.* dicitur; *Ignorantiam, quæ non eſt craſſa, nec ſupina, excuſare ab omnibus ſententiis quorumcunque Ordinariorum*: Ergo excluditur ſupina.

PROBATVR ratione, quia is ſatis eſt contumax. Ità Molina *tom.* 4. *diſp.* 53. Sanchez *num.* 31. Auila *loco cit.* Salas *de Legibus, diſp.* 15. *num.* 111. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 10. Coninch. *diſput.* 13. *dub.* 11. *num.* 94. Filliuc. *quæſit.* 12. Reginald. *lib.* 9. *n.* 198. Bonacina *num.* 10. Sanchez *diſput.* 32. *num.* 31. poſt D. Bonauent. *loco cit.* Diana cum aliis *part. 5. tract. 9. reſol.* 17. Caſpenſ. *diſp.* 1. *ſect.* 8.

HINC multò minùs affectata excuſat, quæ eſt 72
magis volita, & contumax. Ità plurimi apud Sanchez *in ſumma. lib. 1. cap. 16. numero* 40. Patet è textu.

ASSERO quintò, ignorantiam vincibilem moraliter, quæ tamen non ſit craſſa, & ſupina, excuſare. Ità Bonacina cum Nauar. & Sanchez. Probatur *ex cap. citato de Conſtit. in 6.*

ASSERO ſextò, ignorantiam pœnæ, id eſt cenſuræ, excuſare. Ità Nauar. *cap.* 27. *num.* 274. Lopez, & alij apud Sanchez *loco citato, num.* 13. apud Coninch. *tom. 2. diſp.* 13, *dub.* 10. *num.* 90. & apud Carolum Macignum *de horis Canon. cap.* 28. *num.* 5. ſequitur Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 9. *num.* 19. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *quæſit.* 11. *num.* 257. Idem videtur Salas *de Legibus, diſp.* 15 *ſect.* 9 *num.* 113; & hæc doctrina extenditur ad Irregularitatem ex delicto, vt notant alij cum Bonacina *num.* 13.

RATIO eſt, quia eſt ignorantia inculpata quoad 73
pœnam illam grauem, eſto pœnam mediocrem ſcire debuit, ſciens culpam, vt habetur *leg.* Ita vulneratus, *ff. ad legem Aquilinam*.

ASSERO ſeptimò, Ignorantiam comitantem excuſare à Cenſuris, & Irregularitate prouueniente ex delicto. Itaque excutiens tormentum bellicum in Clericum, quem arbitratur feram, non incurrit cenſuram, etiam ſi occidere voluiſſet, ſi nouiſſet, eum eſſe clericum, quia hoſtis. Ità Vaſquez, *part. 2. quæſt. 76. art. 3. d.* 126. & *de excom. dub.* 14. Sanchez *loco citato, num.* 16. Molina *diſput.* 53. *num.* 2. *tom.* 4. & *tom. 6. tractat. 5. d.* 71. Filliucius *cap.* 8. *quæſit.* 9. Suarez, *diſput.* 4. *ſect.* 8. *num.* 8. Bonacina *num.* 14.

QVOD ſi dubium ſit, videtur debere eam ſerua- 74
re, vt docet Molina *de Iuſt. tom. 4. tract. 3. d.* 67. & alij apud Dianam *part. 4. tract. 3. reſol.* 35. & 66. & *part. 5. tract. 9. reſol.* 44. oppoſitum tamen videtur probabile cum Diana *loc. cit.* & Tannero *tom. 4. diſput. 6. quæſt. 10. dub. 4. num.* 60.

OCCVRRIT ſecundò quæſtio: an Appellatio eximat à Cenſura.

ASSERO primò, legitimam appellationem excuſare à ſubeunda cenſura, lata ſub conditione, modò appellatio fiat ante conditionis adimpletionem.

Ità

Digitized by Google

ità Sylveſt. *verb. excommun. 2. quæſt.* 1. Nauar. 27. *num.* 119. Auila 2.*part.cap.* 5. *diſp.* 5. *dub.* 11. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 24. Hugolin. *tab.* 1. *cap.* 13. §. 1 S. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 16. Filliuc. *tractat.* 11. *cap.* 3. *quæſit.* 11. Definitur *cap.* Præterea, *ſecundo de Appellat.* & *cap.* Paſtoralis, *eodem titulo.*

75 Ratio eſt, quia per appellationem cauſa deuoluitur ad alium Iudicem, & ſuſpenditur Iuriſdictio prioris Iudicis.

Dixi *Lata ſub conditione*, quia lata abſolutè non ſuſpenditur per appellationem, ſicuti nec ſuſpenditur conditionalis, poſt impletam conditionem. Patet *ex cap.* Paſtoralis, *& cap.* Ad hæc.

Assero ſecundò, Appellationem à ſententia, ſub conditione latam, excuſare ab incurrenda pœna, etiamſi appellatio poſtea fuerit derelicta. Patet *ex cap.* Licet, *de ſentent.excom. in* 6. Ratio eſt, quia deuoluit Iuriſdictionem. Itaque ſi citèris ad comparendum, vel reſtituendum intra menſem ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & interponas appellationem, excuſaris.

76. Assero tertiò, licitum eſſe appellare à ſententia declaratoria; vt ſi Iudex declaret aliquem clericum excommunicatum ob delationem ſcopi, poteſt appellare, & probare, ſe non detuliſſe: Potuit enim Iudex eſſe deceptus.

Hinc, acta poſt appellationem valida ſunt, *cap.* Paſtoralis, §. Verum, *de appellationibus.*

Reqviritvr tamen primò, vt appellatio ſit iuſta; nam iniuſta non prodeſt, *cap.* Conſuet. *de appellat.* Vt autem iuſta ſit, requiritur ſaltem probabilis cauſa ſufficiens, & bona fides.

Deinde requiritur, vt fiat tempore debito, quod ſecundùm Abbatem, *in cap.* Præterea, *ſecundo de appellat.* eſt intra decem dies, *cap.* Quod ad conſultationem, *de re iudicata*, vbi aliis omnibus ſententiis præſcribitur.

77 Probabilivs eſt tamen, in Cenſuris ad appellandum eſſe quodcunque tempus intercedens ante conditionis implementum. Hoc enim ſpeciale eſt in Cenſuris. Ità Suarez *num.* 4. Sayr. *num.* 24 *loc.cit.* Couar. *in cap.* Alma, 1. *part.* §. 10. Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 3. *quæſit.* 11.

Tertiò occurrit quæſtio, circa metum: an excuſet à Cenſuris.

Assero, metum grauem excuſare ab incurrendis cenſuris.

Ratio eſt, quia excuſat à tranſgreſſione, & contumacia contra legem Eccleſiaſticam, cùm de benignitate Eccleſiæ ſit præſumenda ea ſuauitas, vt nolit obligare tanto rigore. Ità communiter apud Bonacinam *diſp.* 1 *quæſt.* 2. *punct.* 3. *num.* 2.

78 Addit ſalas, excuſari, etiam ſi metus incuteretur in contemptum Cenſuræ; ſed videtur probabilius, tunc non excuſari, vt docent plurimi apud Bonacinam *tract. de peccatis, quæſt.vlt. punct.* 2. Suarez *diſp.* 6. *ſect.* 3. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 8. *quæſt.* 14.

Ratio eſt, quia tunc ingruit præceptum Diuinum religionis in Eccleſiæ obſeruantiam.

Qvartò occurrit quæſtio circa impotentiam.

Respondetvr, excuſari, quia ad impoſſibile nemo tenetur.

79 Tandem, ſi Cenſura feratur ad inſtantiam partis; & pars renunciet actionem, ac conſentiat, ſufficiet ad cenſuram ſuſpendendam. Ità communiter apud Bonacinam *punct.* 4.

Mvlta alia etiam excuſant, vt Voluntarium imperfectum, quando Cenſuræ poſtulant directum voluntarium, ſicut & actio non ſufficiens ad effectum vetitum ſub Cenſura.

QVÆSTIO IX.

De circumſtantiis in Cenſuris ſeruandis.

Primò ſeruanda eſt circũſtantia temporis, vt non feratur die feſto, ſcilicet eo die, qui cultui Dei eſt dicatus. Ità Sayrus *lib.* 1. *cap.* 14. Ratio eſt, quia ad ferendam Cenſuram requiri ſolet cognitio cauſæ, quæ fieri non poteſt die feriato. *Argumento leg.* Actus, *C. de Feriis.* Vide Sayrum *loc. cit. tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 2. *cap.* 30. 80

Deinde, qui Cenſuram contraxit, denunciari debet: *cap.* Cauſæ 11. *quæſt.* 3. & *cap.* Conqueſtus, *de ſent. excom.*

Debet etiam denunciatio fieri à ſuperiore legitimo.

Non eſt tamen neceſſaria denunciatio, niſi vbi ratio boni publici id ſuadeat, vel priuati.

Debet autem fieri publicè, & portis affigi cum expreſſione cauſæ, *cap.* Cum medicinalis, *de ſent. excom.*

Qvi autem Cenſuram à iure, vel ab homine latam ipſo iure contraxit, non eſt denunciandus ſtatim poſt delictum ante ſententiam criminis declaratoriam, etiamſi delictum notorium ſit, & publicum; ſed præmittenda eſt ſententia criminis declaratoria, *cap.* Peruenit 1. & *cap.* Conſuluit, *de appellatione.* 81

QVÆSTIO X.

Qui poſſint abſolvere à Cenſuris.

Svppono ex D. Bonauentura *diſt.* 18. *part.* 2. *quæſt.* 2. Cenſuram aliam dici à iure, ſeu à lege: aliam eſſe ab homine per ſententiam generalem, vel particularem. 82

Assero primò, Cenſuram reſeruatam, latam ab homine per ſententiam generalem, vel particularem, iure communi poſſe auferri per eum, qui illam tulit, vel per eius ſuperiorem, vel per ſucceſſorem, aut per eum, cui ſpecialis facultas fuerit delegata.

Hæc aſſertio conceditur ab omnibus, & patet *ex cap.* Per tuas, *& cap.* Sacro, *de ſent. excom.*

Ratio S.Bonauenturæ eſt, quia poteſtas ordinaria ferendi cenſuras includit etiam facultatem ſoluendi, vt dicitur *Matth.* 16. *&* 18.

Assero ſecundò, Cenſuram non reſeruatam, latam per ſententiam generalem, vel iure communi, tolli à quocunque habente facultatem abſoluendi à mortalibus. Colligitur *ex cap.* Frequentibus, *de Inſtit. & cap.* Nuper, *de ſent. excom.* 83

Dixi *Per ſententiam generalem*, quia Cenſura lata per ſententiam particularem contra particularem aliquam perſonam, auferenda eſt ab eo, qui eam tulit, vel ab eius ſucceſſore, vel ſuperiore, vel ſaltem ab habente facultatem delegatam. Ità Vaſquez *diſp.* 19. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 17. *punct.* 8. Filliuc. *cap.* 9. *quæſit.* 5. *num.* 303. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 254. *&* 258. Auila *diſput.* 3. *dub.* 10. & Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. *num.* 5.

Assero tertiò: à Cenſuris iure reſeruatis, is poteſt abſolvere, qui eas tulit, vel eius ſuperior, vel ſucceſſor in dignitate, vt patet ex primo aſſerto. A 84

Cenſuris

Digitized by Google

Cenſuris verò Iuris nemini reſeruatis, abſolvere poſſunt omnes prælati, iuriſdictionem habentes in foro externo, vt Epiſcopus, Priores, Guardiani, imò & Sacerdos habens poteſtatem abſoluendi à mortalibus, *cap.* Nuper *de ſent. excom.* Ità Nauar. *cap.* 27. Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 15. Auila 2. *part. cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 4. Filliuc. *cap.* 9. *quæſit.* 4. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 23. Reginald. *lib.* 9. *num.* 2. & alij communiter apud Bonacinam.

85 Ivre tamen particulari in quibuſdam locis decretum eſt, ne Parochi abſolvant de Cenſuris, excepta minori excommunicatione.

Nota, Biſſæum, *verb. Cenſura* 39. probabiliſſimum aſſerere, ex multorum Doctorum ſententia, in generali Sedis Apoſtolicæ facultate abſolvendi à quibuſcunque cenſuris iuris, comprehendi cenſuras, quas Epiſcopi Diœceſano ſtatuto, vel ſententia generali reſeruant. Hinc ait, Religioſos mendicantes id poſſe, non obſtantibus decretis Clem. VIII. & Vrban. VIII. Citat Suarez *de cenſ. diſp.* 7. *ſect.* 5. 14. & 15. Laym. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 7. Viual. *de abſol. cap.* 16. Reginald. *lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 55. Crouſ. *ad cap.* 7. *Reg. Min. lect.* 19. Dianam *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 13. Megalam *p. p. lib.* 1. *cap.* 3. Graff. *lib.* 4. *deciſ. cap.* 15. *num.* 28. Nauar. *Man. cap.* 27. *num.* 262. Becan. *de leg. cap.* 6. *quæſt.* 6. Sotum *de Iuſt. l. p. quæſt.* 1. *art.* 4.

At decreto Alexandri VII. 24. Febr. 1665. id meritò damnatur, vt à nobis probatum eſt, *tomo* 4. *diſp.* 17. *de conſc. quæſt.* 10. Indicat Doctor, *in Confeſſionali, c.* 4. *part.* 3. id non licere: Arbitror tamen virtute Iubilæi concedentis omnibus Confeſſariis approbatis abſolutionem omnium caſuum, & cenſurarum, id concedi, nec decretum hoc obſtare.

Casvs Bullæ cœnæ non includuntur, niſi fiat eorum ſpecialis mentio.

86 Assero quartò, Epiſcopos poſſe abſolvere à caſibus, & Cenſuris reſeruatis ſummo Pontifici, & non ſolùm immediatè, ſed etiam per ſuum Vicarium, vel Pœnitentiarum; Probatur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6.

Hæc facultas videtur conceſſa Capitulo, Sede vacante, & habentibus diœceſim, poteſtatemque quaſi Epiſcopalem. Ità Sanchez *ſumma, lib.* 2. *cap.* 11. *numero* 4. & alij apud Bonacinam *loco citat. puncto* 2.

Arbitror tamen, non extendi ad caſus Bullæ cœnæ; hæc enim facultas nunc eis ablata eſt, vt declarauit Pontifex, & ſacra Congregatio, vt dixi *tract. de hæreſi.*

Hæc facultas extenditur ſolùm in foro conſcientiæ, & in criminibus occultis, nec deducitur ad forum contentioſum.

87 Si tamen deductum crimen ad forum contentioſum punitum eſt, videtur poſſe abſolui. Similiter ſi habeat impedimentum Papam adeundi, vt notat D. Bonauentura, *p. p. Centil. ſect.* 28. tenetur tamen Romam ſcribere pro abſolutione, & ceſſante impedimento tenetur Papam adire, vel eius Legatum.

In prædictis verò caſibus poteſt Epiſcopus abſolvere, etiamſi in ſententia reſervationis dicatur, Neminem poſſe ab ea abſolvere, excepto articulo mortis. Ità Reginald. *lib.* 1. *num.* 135. Henriquez *de Pœnit. lib.* 6. *cap.* 17. Guttier. *de matrim. cap.* 19. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. poſt Nauarrum,
88 & Auilam. Id patet à ſimili in excommunicatione contracta ob percuſſionem Clerici.

Assero quintò, Clericum, qui non eſt Sacerdos, non poſſe in articulo mortis à cenſuris abſolvere. Ità communiter Theologi; & multò minùs Laïcum; tametſi alij oppoſitum dicant apud Bonacinam *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 3.

Assero ſextò, in articulo mortis quemlibet Sacerdotem, etiam excommunicatum, & degradatum, aut hæreticum poſſe à cenſuris abſolvere, & caſibus reſeruatis, quando non patet aditus ad legitimum. Ità colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ſi tamen ſit Sacerdos, non habens allata impedimenta; arbitror cum multis, poſſe in eo articulo abſolvere, etiamſi aditus pateret ad ſuperiorem; quia Concilium Tridentinum, id concedit; at excommunicatus, degradatus, &c. ex alio capite, ſi poteſt, debet declinari. Ità ſentiunt Sà, verb. *Abſolutio*, Rodriquez *p. p. cap.* 59. & eſt ſententia D. Bonauenturæ, *in Confeſſionali, cap.* 4. *particula* 1. vbi ait, eo caſu fieri quemcumque proprium Sacerdotem, & poſſe abſolvere ab omni excommunicatione, & ab omni peccato, quantumcunque ſit graue. Multos Doctores id ſentientes affert Diana, *loc. citando.*

89 Ratio eſt, quia eo caſu tollitur omnis reſeruatio in ipſis Bullis, vbi dicitur: *A nullo abſolui queat, præterquam in articulo mortis.* Ecce aufertur omnis reſeruatio in eo articulo. Ideò Concilium Tridentinum abſolutè quibuſcunque Sacerdotibus id concedit. Ablata igitur reſeruatione Papali, quæ ratio eſt maior, cur ſimplex Sacerdos, cui datur iuriſdictio, abſolvat, quàm Parochus?

Nota verò, mortis articulum eſſe etiam quodlibet probabile periculum mortis. Ità Sylveſt. *abſol.* 1. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 4. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 13, Vaſquez *de Pœnit. quæſt.* 93. *art.* 1. *dub.* 5. Reginal. *lib.* 9. *num.* 10. Nungus *in addit. quæſt.* 8. *art.* 6. *dub.* 6. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *num.* 4. Addit Diana, his ſubſcribens *part.* 5. *tract.* 9. *reſ.* 67. verum eſſe de periculo mortis ſubito ex aliqua neceſſitate; non in ludis haſtarum, taurorum, &c.

90 Nota etiam à pœnitente, qui in mortis articulo abſoluitur à cenſuris reſeruatis, in quibus non habet poteſtatem, extorqueri, ſi poteſt, iuramentum, remoto impedimento, ſe aditurum ſuperiorem; alioqui pœnitens reincidit in eandem cenſuram, *cap.* Eos, *de ſent. excom. in* 6. & *cap.* Ea noſcitur, *de ſent. excom.* Ità Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 8. & alij apud Bonacin. *num.* 11. Non tamen in caſibus reſeruatis abſque cenſura id iniungas. Ità Bonacina cum aliis *num.* 19. In grauioribus delictis præter iuramentum exigitur etiam fidei iuſſor, quando tenetur pecuniariæ ſatisfactioni. Vide S. Bonauentur. *in Confeſſ. cap.* 2. *particul.* 20. vbi multos caſus, iure expreſſos, refert pro excommunicato ex enormi crimine, 11. *quæſt. vlt.*
Cum aliquis, & *extra. de ſent. excom. ex tenore:* Ab 91
hæretico, 2. *quæſt.* 7. Ab incendiario 23. *quæſt. vlt.* Ab horrendo peccatore, 11. *quæſt.* 2.

QVÆSTIO XI.

Quis à Cenſuris poſſit abſolui.

D. Bonauent. d. 18. part. 2.

Assero primò, abſoluendum debere eſſe ſubditum abſoluenti. Ità D. Bonauent. *diſt.* 18. *part.* 2. paſſim, & *in Confeſſ. cap.* 4. *particula* 1. & omnes Theologi.

Assero ſecundò, debere eſſe diſtinctum ab abſoluente: vt ex ſe Patet. 92

Assero tertiò, inuitum, vel ignarum, amota contumacia,

contumacia, abſolui poſſe quantum eſt ex parte cenſuræ; non tamen ratione peccati, quod exigit pœnitentiam, & voluntatem abſolutionis. Hæc probabo propriis locis.

Assero quartò, poſſe abſentem abſolui. Vide Suarez *diſputatione* 7. *ſectione* 7. & alios apud Bonacinam *quæſt.* 3. *part.* 4. non tamen à peccatis, vt declarat Clemens VIII.

Assero quintò, poſſe habentem plures cenſuras abſolui ab vna, relicta alia, ſi opus ſit. Non enim habent connexionem.Ità communiter Doctores.

Assero ſextò, poſſe abſolui extra confeſſionem ab habente poteſtatem ordinariam.

93 Qværes primò. Quid ſibi velit abſolui in foro conſcientiæ?

Respondetvr, eſſe abſolui, quoad reatum coram Deo, in ordine ad ſalutem, ſalvo tamen iure cognoſcendi in foro externo delictum. Ità Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 5. Rodriqnez *p. p. cap.* 83. & *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 34. *num.* 29. & alij apud Bonac. *quæſt.* 3. *punct.* 10.

Qværes ſecundò, quæ ſit ſolemnitas in abſolutione à Cenſuris exhibenda.

Primò ordinariè debet præcedere petitio abſolvendi. Secundò, ſi damnum alicuius præceſſerit, debet ſatisfactio præſtari, vel ſaltem debita
94 cautio: Similiter iuramentum, modo dicto *quæſt.* 10. *in calce.* Non tamen eſt vnquam de eſſentia abſolutionis iuramenti exactio. Probatur *ex cap.* Super eo, *de ſent. excom.* Vide Dianam *part,* 5. *tract.* 9. *reſol.* 68.

Debet verò, dum abſoluitur, nudatis humeris (ſi maſculus) leuiter virgis percuti, dum dicitur *Miſerere.* Deinde dici debet oratio conſueta; mox abſolutio ei impendi: *Abſolvo te à vinculo excommunicationis, quod incurriſti ob talem cauſam.* Non eſt tamen neceſſe ſemper cauſam exprimere. In foro verò conſcientiæ ſufficit Abſoluere iuxta ritum abſolutionis à Cenſuris.

95 Post abſolutionem, publicanda eſt, ſi crimen publicum erat, & cenſura denunciata. Vide Bonacinam, *quæſtione* 3. *puncto* 11. & ibi alios.

Cæremoniæ iſtæ, & ipſius exactio iuramenti, non cogunt ſub mortali, vt celebrentur, ſecluſo contemptu, & ſcandalo, vt docent Tannerus *diſput.* 6. *quæſt.* 10. *dub.* 6. & alij, quibus ſubſcribit Diana, *parte* 5. *tractat.* 9. *reſol.* 23. Aduerte ex Turriano, & Suarez, Mendicantes ex priuilegio poſſe abſoluere abſque ſolemnitatibus. Vide Dianam *loco citato.*

Tripliciter abſoluitur. Primò abſolutè ſimpliciter. Secundò ad cautelam ſub conditione, ſi innodatur. Tertiò ad reincidentiam, vt ſi non adimpleat, quod promittit, reincidat in eandem, vel ſimilem cenſuram. Vnde ſi abſque
96 culpa omittat, non reincidet, vt colligitur è *cap.* Veniens, 2. *de teſtimon.* & *cap.* Apoſtolicæ, *de exceptionibus.*

DISPVTATIO II.

De EXCOMMVNICATIONE.

HÆc eſt prima &, præcipua Cenſuræ ſpecies, quam ideò cæteris præmitimus; habet quippè difficultates non paucas, materiam non modicam, & vſum non rarum; eam tamen, Seraphicum ſequens, ſolita breuitate percurram; quidquid verò neceſſarium eſt, moraliter, non metaphyſicè proponam, & ſolvam; & primò quidquid, & quotuplex ſit tremenda hæc ſpiritualis gladij animaduerſio, qua rebellis ſathanæ tortori traditur, paucis expediam. Deinde in eius effectibus diſcutiendis paulò fuſius immorabor; vltimo loco ſingulas excommunicationis ſpecies inquiram; quæ verò facili illatione poſſint ex præcedenti diſputatione in hanc materiam deduci, hîc lubens omittam.

QVÆSTIO I.

Quid ſit EXCOMMVNICATIO, *& quotuplex.*

EXcommvnicatio ſignificat extra communionem, eò quòd homo per excommunicationem ſeparetur à communione fidelium, & participatione Sacramentorum, præſertim Euchariſtiæ, quæ antonomaſticè dicitur communio. Ità omnes cum D.Bonauent. *diſt.* 18. *part.* 2. *quæſt.* 1. 1

Dicitvr etiam anathema, quod ſolùm differt ratione maioris ſolemnitatis. Epiſcopum enim ferentem anathema, duodecim Sacerdotes circumſtant cum candalis, quas ad finem proiiciunt, ac pedibus conculcant.

Nomen Anathema ſumitur ab *Ana*, quod ſurſum; & *Theſis*, quod eſt poſitio, ſumpta ſimilitudine ab antiquis, qui ſpolia in bello capta, ſeparatim appendebant. 2

Dicitvr etiam Anathema: *Maranatha*, quod ſignificat vſque ad aduentum Domini, id eſt, donec conuertatur ad Dominum. Vide Gambacurtam *de caſibus reſeru. fol.* 58. Suarez *diſputat.* 18. *ſect.* 2. & alios. Habetur apud Sylveſtrum Papam *c. Guilliſarius,* 23. *quæſt.* 2.

Definitvr excommunicatio: *Eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua homo baptizatus priuatur aliquibus bonis communibus, videlicet conſortio fidelium, participatione Sacramentorum, & communibus Eccleſiæ ſuffragiis.* Vide Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 1. Vaſquez *tract. de excommun. diſp.* 1. Valentiam *tomo* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 17. *punct.* 1. cum D.Bonauentura, *p. p. Centil. ſect.* 27.

Hæc

Digitized by Google

3 Hæc autem definitio non videtur competere excommunicationi minori, quæ non priuat omnibus relatis bonis.

Enim verò aptari poteſt: nam etiam hæc priuat aliqua communione, & hoc ſatis eſſe, ait Suarez *diſp.*8.*ſect.*1. *num.* 6.

Dividitur ergo excommunicatio in *Maiorem*, & *Minorem*. Vide D. Bonauenturam *loco citato*. Eſt autem diuiſio analogica, quia Minor ſolùm ex parte habet priuationem communicationis.

4 Alia eſt à iure; alia ab homine, vt dixi in genere de Cenſuris, & vt infra aptius dicetur.

QVÆSTIO II.

De effectibus Maioris Excommunicationis.

D.Bonauent. diſt. 18. part. 2. quæſt. 5.
D.Thom. 3. part. q. 2. art. 2.

5 EXcommvnicationis natura meliùs nequit elucidari, quàm ſingulos eius effectus ſeorſim examinando: Effectus autem huius cenſuræ nihil aliud eſt, præter vinculum quoddam morale, quo homo duræ ceruicis extra Eccleſiam alligatur, nec in eam poteſt intrare ad plura cum cæteris bona communicanda, donec ſoluatur. Quod ſi hunc effectum in totali ſua ſignificatione ſumere velimus, vnus computabitur, non multiplex; priuatio ſcilicet omnis boni Eccleſiaſtici; quia tamen bonum hoc aliud eſt ſpirituale, aliud temporale, & vtrumque multiplex, hinc varij excommunicationis effectus recenſentur, quos omnes hic ordine per dubitationes expendam. Prænotare autem libet, excommunicatum ad aliquos horum effectuum ſe habere paſſiuè, ad alios verò actiuè, ita vt ſicut quædam bona nequit recipere, alia ſimiliter nequeat conferre, licèt tam actiua, quam paſſiua vtriuſque boni incapacitas in alias perſonas ab excommunicato, & in illum ab iſtis viciſſim, pro vt mutuò in ſe agunt, redundet; quorum autem bonorum ſit paſſiuè incapax, qui excommunicationem ſubit, è prima dubitatione patebit.

DVBITATIO I.

Qui primus Effectus Maioris Excommunicationis.

D.Bonau. diſt. 18. part. 2. dub. 1. litter. & q. c.

6 PRimvs igitur effectus eſt priuare excommunicatum ſuffragiis communibus Eccleſiæ, quæ nomine Eccleſiæ à Clericis offeruntur. Hæc ſunt ſacrificium ſanctiſſimum Miſſæ, orationes, & Indulgentiæ. Conueniunt cum D.Bonauentura *loco cit.* & D. Thom. Summiſtæ omnes, verb. *Excom.* & Canoniſtæ apud Couar. *in cap.* Alma, *p. p.* initio *num.* 3. & Sententiarij; ſumitur ex D.Gregorio *lib.* 2. *Dialog. cap.* 23. Conſtat ex variis iuribus Eccl. *cap.* A nobis, *cap.* Sacris, cum aliis, *de ſent. excom.* & aliis, 11. *quæſt.* 3. ob id etiam eos tractari, vt Ethnicos expulſos ab Eccleſia. *Matth.* 18. vt notat S.Doctor.

Qvomodo autem hæc pœna ſit pietati, & charitati Eccleſiæ conſentanea, dixi *diſput.* 1. Videatur D.Ambr. *lib.* 2. *off. cap.* 27. & quæ referuntur 11. *quæſt.* 3. *cap.* Audi, & 24. *quæſt.* 3. cap. *Reſeranda:* hoc enim fit ad medicinam ægri, neque priuatur communicatione interna.

Ex his ſequitur, vetitum eſſe orare publicè pro 7
his excommunicatis. Conueniunt Doctores, & ſumitur è D.Cypriano *epiſt.* 66. & videre poteſt Nauar. de oratione, & horis can. *cap.* 19. *n.* 67. Couar. *dict.* §. 6. & Grabriel. *lect.* 26. *in can.* ſic loquuntur etiam iura *cap.* A nobis, *cap.* Sacris, *de ſent. excom.* cum aliis.

Hoc autem præceptum obligare ſub mortali, docent S.Bonauent. D.Thom. *quodl.* 11. *art.* 9. & alij, apud Suarez *diſp.* 9. *ſect.* 1. Bonac. *quæſt.* 2. *punct.* 1. Baſſæum *verb. Excom.* 3. *num.* 1.

Aliqvi tamen dicunt, non peccare ea applicando ſuffragia pro excommunicato non vitando. Sayr. *lib.* 2. *cap.* 4. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 11. Nauar. *cap.* 27. *num.* 36. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 10. *n.* 40. Reginald. *lib.* 32. *num.* 29. Hac ratione ducuntur, quia in Concilio Conſtantienſi conceditur communicare cum his, ſubſcribit Vgolin. *tab.* 2. §. *num.* 3. & Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 74. cum aliis ab eo relatis.

Sicvt autem iure Eccleſiaſtico eſt vetitum; ità in 8
Eccleſia in Paraſceuè diſpenſat, vt publicè oretur pro hæreticis, &c. ad Chriſti ſe viſceribus, ea die profuſis pro omnium redemptione, conformandam.

Oportet autem hic admonere, qui Hæretici vitandi ſint. Sciendum, præceptum fuiſſe vſque ad Concilium Conſtantiæ vitandi omnes, omninò excommunicatos maiori excommunicatione. In Concilio verò Conſtantiæ ad vitanda ſcandala ſancitum eſt, vt duo ſoli eſſent vitandi, nempè, denunciatus, ſcilicet ſententiâ declaratus, nominatim publicè excommunicatus; & publicus percuſſor Clerici, qui nulla poſſet ratione excuſari.

Enim verò Concilium Baſileæ, præter hos duos 9
ponit etiam notoriè excommunicatum, quemcunque, ait enim *ſeſſ.* 20. cæteris recenſitis: *Aut ſi aliquem ità notoriè excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo modo iuris ſuffragio excuſari.* Cùm autem Concilium Baſileæ fuerit poſt Conſtantienſe, & Conſtitutio Baſileæ fuerit confirmata à Martino V. & Nicolao V. & à Concil. Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. videtur ſtandum Baſilienſi.

Mvlti ſanè pro Baſilenſi ſtant, quos refert 10
Suarez *diſp.* 9. *ſect.* 2. Abbas *in Clement.* 2. *de ſent. excom.* Felinus *in cap.* Radulphus *de reſcript. n.* 39. Nauar. *in cap.* 1. §. *Laboret de pœnit. diſt.* 6. *num.* 10. qui addit, fuiſſe poſtea illam conſtitutionem receptam in Concilio Bituricenſi, & ſtatutis Eccleſiæ Gallicanæ, & concordatis inter Leonem X. & Franciſcum Regem, quæ habentur etiam in Concil. Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. Idem ſentit Couar. *dicto* §. 2. Hugolinus *tab.* 1. *cap.* 15. §. 7. Sylveſter. *verb. excom.* 5. *n.* 9. Vrgent, non conſtare de forma Conc. Conſtantienſis; ſed verè de Baſilenſi conſtare, quam Leo X. confirmauit in Concil. Lateranenſi. Quam proinde ſecutum eſt Concilium Moguntinum *cap.* 104. & fuit ſententia etiam D. Bonauenturæ *diſt.* 18. *part.* 2. *quæſt.* 5. ad finem *corporis.* Sed nunc agimus de Iuribus poſt S.Bonauenturam editis, & ſtandum certiori.

Nihilominvs ſeruandam eſſe formam con- 11
ſtitutionis Conſtantiæ ſentiunt plures, & graues Doctores, D. Antoninus 3. *part. titul.* 25. *cap.* 3. & *tract.*

Digitized by Google

*tract. de Cenſuris, cap.*83. Caietan.*ſum. verb. excom. Minor.* Victoria *in ſum. de excommunicatione, n.*10. Adrian. *in* 4. *de Euchar. quaſt. penult. & de Confeſſ. dub.*9. & *de clauibus, quaſt.* 3. Maior *in* 4. *diſt.*18. *quaſt.*3. Soto *diſt.*22.*quaſt.*1.*art.*4. Guttierez *lib.*1. *canonicarum qq. cap.*1. vbi alios refert: Et ferè omnes Summiſtæ, vt admonet Suarez ſuprà, Caſpenſis *diſp.*2.*ſect.*2. qui praxim Eccleſiæ,& acceptationem affert.

13 Probatvr, quia illa conſtitutio Conſtantienſis edita creditur à Martino V. vt ex teſtimoniis fide dignis ſuprà refert S. Antoninus dicens, Papam de hoc interrogatum,reſpondiſſe: *Illa eſt vna de concordatis, & volo, quod ſemper duret.* Neque illa, quæ poſtea acta ſunt, illi formæ derogare potuerunt, tum quia Concilium Baſilienſe per ſe ad hoc poteſtatem non habuit, neque in hoc fuit à Nicolao V. approbatum: tum etiam quia, licèt illud Concilium *in ſua Conſtit.* reſtitutionem ad percuſſionem Clerici omiſerit,non tamen expreſsè tractauit priorem Conſtitution. Martini V.Neque in Concil.Lateran.agebatur de hoc obſeruando in tota Eccleſia, ſed ſolùm de concordatis inter Gallos, & Pontificem.

Tvm maximè, quia vſu totius Eccleſiæ iam ea forma Concilij Conſtantiæ eſt recepta, vt allati Doctores aſſerunt: ſic enim in Gallia, Germania, &c. Catholici ſine ſcrupulo cum hæreticis communicant. Ad id tandem inclinauit Nauar. ſuprà, & *lib.*1. *Conſil. tit. de Conſtit. conſil.*1. *quaſt.*24.

14 Tandem illa formula aptior eſt ad vitanda ſcandala,& ſedandas conſcientias timoratas. Qui eſt finis intentus in eo Concilio.

Dices. Non eſt maior ratio de publico Clerici percuſſore, & de aliis: Ergo non magis is debet vitari.

Respondetvr, ſpeciales pro hoc eſſe rationes: Plurimum confert ad Eccleſiam ſartamtectam Catholicam ſeruandam,eius Miniſtros à contemptu, & vilipendio tueri; hoc enim ſcandalum magnum generat, & contemptum. Alia vide in Suarez.

Vt igitur ſciamus conditiones vitandorum, tum denunciatorum publicè nominatim, tum percuſſorum clerici publicorum.

15 Primò,non ſufficit, incurriſſe excommunicationem, aut proclamatum, aut ſententia damnatum, ſed requiritur, vt ſit publicatus, nominatim excommunicatus ſiue in templo; ſiue in publico, affixis in loco publico litteris denunciantibus, ſeu declarantibus hunc nomine excommunicatum. Ità communis ſententia apud Caſpenſem *diſputatione* 2. *ſectione* 3. *num.*12. & Suarez *diſput.*9. *ſect.*2. Non tamen rectè Suarez ait, ſufficere ſententiam declaratoriam criminis, cui eſt adnexa excommunicatio; nam *in Extrauag.* exigitur, vt excommunicatio ſit expreſsè denunciata.

16 Nota verò, Bullam nil ſuffragari quibuſdam aliis excommunicatis ſuſpenſis, &c. vt proteſtatur; quare omnes ipſi tenentur ſemper adhuc abſtinere, ſicut ante. Itaque grauiter videndum: an aliquid redundet in fauorem excommunicati: hoc enim conceditur etiam tolerato; Vnde illicitum eſt illi incipere, ſe ingerere communicationi; fideles verò poſſunt abſque culpa communicare cum tolerato in diuinis, & cæteris, ac ſi non eſſet excommunicatus, etiam adhuc eum prouocando in adminiſtratione, & receptione Sacramentorum. At verò excommunicato ipſi tolerato illicitum eſt, quando non prouocatur à fidelibus, à ſeipſo incipere, & ſe ingerere ad communicationem, & eam ex ſeipſo continuare, etſi fideles acquieſcant: & ideò,ſi à fidelibus non prouocatus, celebrat Sacrum, vt illud fideles audiant, fit irregularis; imò etſi prouocatus, ſi poſſit abſolui. Ità Hurt. *diſp.*2.*diff.*4.Caſpenſis *cit. num.*13.

Qvoad percuſſionem Clerici notorium, debet eſſe notorius multis ex viſu, qui cognoſcant percuſſorem nullam habuiſſe cauſam, qua in iudicio poſſit excuſari, ità vt neque inculpatam tutelam, neque ebrietatem, vel ignorantiam poſſit adducere. Vt autem factum dicatur notorium, requiruntur multi pro multitudine: communiter verò decem numerantur; ſed prudentia opus eſt; quod enim in vna familia eſt notorium, vel in villa; non erit in grandi ciuitate. Igitur debet eſſe notorium notorietate Facti. Quoniam verò debet adeò eſſe notorium, vt in iudicio nulla valeat tergiuerſatione defendi; requiritur, vt formetur cauſa, & declaretur. Ità Fagundez, *in primum præceptum Eccleſiæ, libro* 2. *cap.* 5. *numero* 12. Caſpenſis *numero* 15. 17

Ex dictis habetur id, quod primò intendebam: an omnes excommunicati, etiam non vitandi, excludantur à ſuffragiis, nomine Eccleſiæ oblatis. 18

Qvamvis autem nonnulli, nimia moti compaſſione, dicant non excludi, tamen verè excluduntur. Conſtitutio enim declarat, nullum ſe velle fauorem vllis excommunicatis præſtare; eſſet autem ingens fauor, ſi Eccleſiæ ſuffragiis communicarent; imò neruus excommunicationis tolleretur, ſic enim nec maledicti, nec ſeparati ab Eccleſia,nec ſathanæ traditi poſſent dici. Confirmatur, nam eadem Conſtitutio toleratis permittit ſolam communicationem externam in diuinis celebrandis, ſimul & ciuilem conuerſationem. De cætero, quoad internam participationem ſuffragiorum, omnes relinqnit ſegregatos.

Oritvr verò quæſtio: an, pro excommunicato iam contrito reſipiſcente, liceat participare communia Eccleſiæ ſuffragia, antequam abſoluatur. 19

Mvltorvm ſententia eſt aſſertiua, quos refert Suarez *diſp.*9. *ſect.*3. & aliorum, apud Dianam *p.*5. *tractat.* 9. *reſolut.* 75. eamque ipſe probabilem ait etiam *reſolut.*76. quoad Miſſam. Sic Nauar. *cap.*27. *num.*18. Valentia *diſput.* 7. *quaſt.*17. *punct.*8. Sayr. *lib.*2. *cap.*4.

Vera tamen opinio eſt,non poſſe. Ità Adrian. *de clauibus, quaſt.*3.*ad* 2. *& vlt.* Soto *diſt.*22. *quaſt.*1. *dub.penult.* Alanus *lib.*2. *de ſacrificio Miſſa, cap.*31. *ſum. loco citato,* Caſpenſ.*num.*17. Vaſquez *tom.*4.*de excom.dub.*2. Suarez *diſp.*9 *ſect.*3. Coninch.*diſp.*14. *dub.*6. *num.*49. Diana *part.*5 *tract.*9. *reſol.*75. Baſſæus *verb. excom.* 3. *num.*2.

Probatvr, quia hæc Cenſura non tollitur per ſolam interiorem pœnitentiam: ſed Cenſura manens, ſemper habet ſuum effectum. 20

Confirmatvr *ex cap.* A nobis, 2.*de ſentent. excommunic.* vbi Innocentius III. definit, excommunicatum, ſine abſolutione mortuum, etiamſi præceſſerint ſigna pœnitentiæ, & per eum non ſteterit, quò minus reconciliaretur Eccleſiæ, non eſſe abſolutum, ſed indigêre abſolutione. Eâ autem indigere ad participanda ſuffragia Eccleſiæ,declarauit idem Pontifex *in cap* Sacris, *eodem titulo.* Si ergo etiam mortuo id neceſſarium eſt; multò magis viuo.

Dices, quomodo pietas Eccleſiæ ſeruatur, priuando miſeros auxiliis?

Respondetvr ex D.Bonauent. *in* 2. *diſt.* 11. *art.*

21 *artic.* 2. *quaſt.* 1. & *in* 4. *diſtinct.* 18. *part.* 2. *quaſt.* 1. & *ſequenti*, ſeruari, quia contumaces debent confundi ad aliorum exemplum, & medicina eis amara propinatur, vt confuſi reſipiſcant.

Est autem difficultas: an ſuffragia, non ſolùm illicitè; ſed etiam inualidè pro his offerantur.

Potest autem eſſe difficultas de ſacrificio Miſſæ, & quidem, quoad impetrationes nomine Eccleſiæ, certum eſt non prodeſſe, quia ſic Eccleſia intendit; & hæc pendent ab illa: Quoad oblationem verò, quam agit in perſona Chriſti, videtur eſſe valida. Ratio eſt, quia malitia miniſtri non poteſt Principalis offerentis actionem impedire, à cuius operatione ſolùm moraliter pendet, & ſicut verum ſacrificium offert, inuita Eccleſia, ità validum quoad eſſentialia, & ad effectum, dummodò is, pro quo offertur, ſit iuſtus, puta contritus, etſi adhuc non abſolutus. Vide Suarez *diſputat.* 9. *ſect.* 4.

22 Ex dictis omnibus colligitur, licere orare priuatim pro iſto, eſſeque orationes validas. Ità D. Bonauentura, *diſt.* 18. ſuprà cum D. Thom. Durando, Paludano, Richardo, & aliis apud Dianam, *reſol.* 77.

Non enim id Eccleſia prohibuit.

Itaque poteſt etiam in Miſſa recordari in Memento, ſecreta intentione offerendo, dummodò non nominet illum. Colligitur ex D. Leone, *epiſtola* 40. ex Cypriano ſuprà, & aliis. Vide Suarez *ſect. vlt.*

23 Collige etiam ex S. Bonauentura, *dub. citato*, quo pacto dicatur excommunicatus tradi ſathanæ, quia ſcilicet carens auxiliis Eccleſiæ, faciliùs ſuperatur.

DVBITATIO II.

Quis ſecundus Excommunicationis Effectus maioris.

24 Secvndvs effectus eſt priuatio ſuſceptionis Sacramentorum. Itaque mortaliter peccat ſuſcipiendo quodcunque Sacramentum: Ità communiter Doctores *in* 4. *diſtinctione* 18. apud Suarez *diſputat.* 10. *ſectione* 1. vbi refert D. Bonauenturam D. Thom. Richardum, Paludanum: ſic etiam Argent. *diſt.* 19. *art.* 4. Soto *diſtinct.* 22. *artic.* 1. Summiſtæ, ac Doctores omnes: ſpecialiter videri poſſunt Nauarrus *cap.* 27. *num.* 18. Couar. *in cap.* Alma, 1. *part.* 5. & 6. Eſtque in iure expreſſum *in cap.* Cùm illorum, *cap.* Si quem, *de ſent. excom. cap.* Illud, *cap.* Si celebrat, *de cler. excom. miniſt.*

Ratio eſt D. Bonauenturæ, *p. p. Centil. ſectione* 27. contumax Eccleſiæ meretur ad ſui confuſionem priuari præcipuè Eccleſiæ bonis. Ideò ob id dicitur anathema, vt medicinâ hac amarâ, ad ſe rediens, reſipiſcat.

25 Hac verò pœna innodantum eſſe quemcunque etiam toleratum conſtat, quia nouum ius Conſtitutionis, *Ad euitanda*, nullum nouum fauorem porrigere proteſtatur.

Nvlla autem pœna in iure ſtatuitur tali recipienti Sacramenta, excepto Ordine, is enim ſuſpenſus manet, *ex cap.* 1. *de ſentent. excommunicat. in* 6. vt notat D. Bonauentura, *in Confeſſionali*, *cap.* 5. *partic.* 11.

Dices *in cap.* Latorem, *cap. vlt. de cler. excom. miniſt.* imponitur celebranti excommunicato noua excommunicatio.

Respondet Suarez, non extendi ad merè recipientem Euchariſtiam, more Laïcorum, quia hoc non eſt celebrare. Dans Sacramenta excommunicato vitando, peccat mortaliter contra Eccleſiæ præceptum, & pœnam incurrit *ex* 11. *quaſt.* 3. & *cap.* Epiſcoporum, *de priuilegiis in* 6. & *cap.* Significaſti, & *cap.* Cum deſideres, *de ſent. excom.* quia ſcilicet dat margaritas porcis; peccat igitur lethaliter, & incurrit Minorem excommunicationem, quia communicat cum vitando. Incurrit etiam pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ex cap. *Epiſcoporum*, & dans Sacramenta fautoribus hæreticorum, eſt priuandus ſuo officio, *ex cap.* Excommunicamus 2. *de heretic.*

Potest eſſe, vt peccet etiam contra ius naturale, 26
& Diuinum; non contra Eccleſiaſticum, vt ſi metu graui percuſſus miniſtret Sacramentum excommunicato. Quamvis enim Eccleſia non liget tanto onere; tamen iure naturali, & Diuino tenetur non dare Sacramenta indignis, quia eſt intrinſecè malum.

Ministrans verò Sacramenta excommunicato tolerato, non peccat contra ius Eccleſiæ, ſed ſolùm contra naturale, & Diuinum. Itaque minorem non ſubit excommunicationem. Quamvis enim præceptum Eccleſiæ feriat excommunicatum recipientem; non tamen extenditur ad miniſtrantem. Poteſt verò excuſari miniſtrans, ſi excommunicatus ſit occultus, & publicè Sacramentum petat, neque enim debet eum infamare.

Licebit etiam miniſtrare in neceſſitate, puta 27
mortis. Ità D. Bonauentura, *in Confeſſionali*, *cap.* 3. Quod ſi excommunicatus, ex ignorantia iuris, petat Sacramenta, debet illum miniſter admonere, alioqui mortaliter peccabit.

Est autem quæſtio: an Sacramenta, excommunicato miniſtrata, ſint valida.

Et quidem Doctores, conueniunt cætera Sacramenta (excepta Pœnitentia) miniſtrata excommunicato cuicunque, eſſe valida. Ratio eſt, quia poteſt adeſſe materia, forma, & intentio: Ergo erunt valida, eſto effectus gratiæ non ſequatur; Si ſit diſpoſitus, nec peccans in receptione, accipit gratiam; talis enim effectus, cùm ſit iure Diuino, non poteſt impediri. Ordo ſanè quoad executionem eſt impeditus; ſed tamen validus.

Qvoad Sacramentum Pœnitentiæ, ſuppono pro- 28
babiliter, recipientem, qui in receptione peccat mortaliter, reddere ſacramentum irritum, quia non exhibet aptam materiam abſolutioni, niſi fortè ex ignorantia culpabili, vt dixi, *tractat. de Pœnitent. diſputat.* 2. *ſect.* 2. *quæſt.* 4. de confeſſione valida informi.

In quæſtione hac ſupponere debemus, recipientem ſacramentum Pœnitentiæ ante abſolutionem à Cenſura, non peccare de nouo, ſiue ignorantia excuſatus inuincibili, ſiue neceſſitate adactus, eam recipiat, vt notat Diana, *parte* 5. *tractatu* 9. *reſolut.* 82.

Est autem difficultas: an abſoluatur inualidè.

Prima igitur ſententia eſt, eſſe inualidum, 29
quamvis ſine peccato nouo recipiatur. Ità Sylveſter, *verb. Confeſſio*, 1. *quæſtione* 3. *caſu* 5. & *verb. Confeſſor.* 3. *numero* 12. vbi plures refert, & dicit communi conſuetudine ita ſeruari. Paludanus 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 6. *artic.* 1. Maior *ibi*, *quæſt.* 9. Gabriel. *quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 2. S. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 19. §. 4. Soto *diſt.* 22. *quæſt.* 1. Adrianus *materia de matrim. quæſt.* 1. *artic.* 1. Ledeſma 2. *parte* 4. *quæſt.*

Digitized by Google

quæſt. 23. *art.* 1. Vaſquez *tom.* 4. *in* 3. *part. dub* 9. Torres, & Hurtad. apud Caſpenſem *diſp.* 2. *ſect.* 3. & alij apud iſtos.

30 Secunda ſententia eſt, tale Sacramentum, ante abſolutionem ab excommunicatione, eſſe validum. Hæc eſt ſententia communis. Eam tenuit Paludanus *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *num.* 5. Adrian. *cap.* 3. *de clau. & quæſt.* 1. *de Confeſſion.* circa finem, Medina *tract.* 2. *de Confeſſ. quæſt. de Confeſſione ab excommunicato facta.* Petrus Soto *lect.* 3. *de excommun.* Nauar. *in cap.* 1. §. *Cautus, num.* 23. *& cap. vltim. num.* 38. *&* 45. *de Pœnitent. dub.* 5. Couar. *in cap.* Alma, *part.* 1. §. 6. *à num.* 7. Caietan. *ſumma verb.* Abſolui impedimenta, *& verb. Excommunicatio minor,* Suarez *diſputat.* 10. *ſect.* 3. Vgolinus *tab.* 2. *cap.* 6. §. 2. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. Sà *verb. Abſolutio, num.* 16. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 3. *quæſit.* 5. *num.* 59. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 5. *num.* 26. Sayrus *lib.* 2. *num.* 5. Valentia *tom.* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 11. *punct.* 3. *& quæſtione* 17. *punct.* 2. Reginald. *lib.* 6. *num.* 172. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 2. §. 2. Caſpenſ. *loco cit.* & alij, quibus ſubſcribit Corneio *tract.* 5. *diſp.* 10. *dub. vlt.*

31 Qvin, etiam ſi ex ignorantia culpabili accedat, peccans mortaliter, validum accipiet Sacramentum, ſed informe, ad ſententiam Caietani *loco citato*, Victoriæ *in ſumma* 4. *titul. de excommun.* Nauar. *cap.* 9. *num.* 3. Auilæ 2. *part. cap.* 6. *diſputat.* 3. *dub.* 9. Idem ſentient quotquot adducti *tractat. de Pœnitent. diſputat.* 2. *ſectione* 2. *quæſt.* 4. exiſtimant, dari ex defectu integritatis ignorantiâ culpabili Sacramentum validum, ſed informe. Quare miror, Dianam, & Baſſæum, qui aſtruunt ſacramentum validum etiam cum defectu integritatis ex ignorantia culpabili, dixiſſe hîc *parte* 5. *tractat.* 9. *reſolut.* 82. ſemper eſſe inualidum, dum interuenit nouum mortale.

32 Relvctantvr verò cæteri acriter, quibus ſubſcribit Baſſæus *verb. Excom.* 3. *num.* 4.

Assero primò, accedentem excommunicatum, abſque noua culpa ad confeſſarium, validè abſolui.

Probatvr, quia non deeſt materia, neque forma, neque intentio, vt patet. Addo nondum eſſe Iuriſdictionem; vt malè aliqui ex aduerſis dicunt; nam iuriſdictio actiua eſt, quæ non tollitur excommunicatione in ſubditum lata, qui non ceſſat proinde adhuc eſſe ſubditus; alioqui punitus eſſet innocens confeſſarius.

Confirmatvr, quia res, quæ culpâ caret, in damnum reuocari non debet, *cap.* 2. *de conſtit.*

Neqve dicas, excommunicatum eſſe incapacem Sacramenti, nam vno modo priuatur omnibus ab Eccleſia: Et ſi conceditur ſumere validè cætera, idem concede etiam de hoc, ſi adſint eſſentialia. Hinc ruit argumentum aduerſum, nempè, excommunicatum eſſe extra Eccleſiam ideò non poſſe interim iudicari ante abſolutionem, quia de his, quæ foris ſunt, nihil ad nos, & quia excommunicatus priuatur receptione paſſiua Sacramentorum.

33 Respondetvr enim adhuc, eum ſub iuriſdictione Eccleſiæ eſſe; alioqui neque Pontifex poſſet illum iudicare. Quod verò prohibeatur receptio Sacramentorum, non ſatis eſt, vt ſint Sacramenta inualida, ſed vt indignè ſuſcipiantur; & hoc tantùm vult textus *cap.* Si celebret, *de cler. excom.* quem affert Vaſquez.

Assero ſecundò, ea ratione probabile eſſe, validam eſſe confeſſionem ex ignorantia culpabilis mancam, qua etiam Sacramentum eſſe quoad hoc validum informe, dixi *loco cit. de Pœnitentia.*

34 Infervnt Corneio, & Caſpenſ. quando inſtat mors excommunicati repentina, adeò vt non ſit tempus abſoluendi prius à Cenſuris, tunc abſolutionem à peccatis eſſe validam, ſiue confeſſarius id faciat ex ignorantia, ſiue bona fide, ſiue etiam mala fide.

DVBITATIO III.

Quis tertius Effectus Maioris Excommunicationis.

35 Tertiò priuatur excommunicatus actiua adminiſtratione Sacramentorum, *cap.* Si celebret, *de cler. excommunicato miniſtrante.* Itaque huic graui præcepto inobediens, mortis æternæ reus eſt; cum hoc tamen diſcrimine, quòd vitandus, non modò, non poteſt ſe ingerere ad miniſtranda Sacramenta; ſed neque poteſt licitè poſtulare extra neceſſitatem, quia non poſſumus cum eo communicare; atque adeò vtrinque eſt mortale; & ipſe miniſtrans alias pœnas incurrit, vt dicam in calce; at verò de tolerato, multi concedunt, poſſe cum poſtulari, licèt nequeat ſe ingerere, quæ difficultas ſoluetur in fine.

36 Igitvr, qui excommunicatus, vel ſuſpenſus celebrat, eſt irregularis, vt habetur *extra de cler. excom. miniſtrante*, & *cap.* Latores, *& cap. ſeq.* & *cap.* Fraternitati, *& cap.* Apoſtolicæ, vt refert S.Doctor *in Confeſſ. cap.* 5. *part.* 16.

Dvo autem ſunt capita, è quibus videtur poſſe ſalvari ab incurrenda Cenſura, vt docet Suarez, & alij ex D.Bonauent. *in corpore*, ſcilicet *Neceſſitas, & Ignorantia.*

37 Svppono autem, excuſari ignorantia, & inaduertentia inuincibili, aut naturali obliuione, quæ poſſunt in omnibus humanis actionibus interuenire, vt habetur *in cap.* Apoſtolicæ, *de cler. excommun. miniſt.* Hæc autem excuſatio, ſi probetur, habet locum etiam in foro externo.

Qvoad alterum caput, quod eſt grauis neceſſitatis, ſiue ex parte miniſtri, puta, ſi graue damnum patiatur, vel graui metu inducatur, ſiue ex parte recipientis, puta, in mortis articulo conſtituti, quod ſanè periculum poteſt ingruere etiam, miniſtranti, pro Euchariſtia ſibi ipſi communicanda. Ità Faber *diſp.* 4. *cap.* 4. & Diana *part.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 96. cum aliis ibi.

His ſanè neceſſitatibus Miniſter excommunicatus excuſabitur à Cenſura, vt dixi, cùm de receptione, *dubit. prima, & ſecunda*, niſi tamen metus incuſſus ſit in contemptum Eccleſiæ, tunc enim tenetur potius mori, vt notat S.Doctor *ad vlt.* Vide Dianam, *tract.* 9. *reſol.* 96. Baſſæum *verb. excom.* 3. *num.* 6.

38 Ex parte verò eius, cui miniſtrandum eſt Sacramentum, conueniunt omnes, poſſe aliquem caſum occurrere, vt non modò poſſit, ſed teneatur Miniſter, puta in paruulo non baptizato, animam agente. Sumitur ex D.Bonauent. *diſt.* 18. & D.Thom. 3. *part. quæſt.* 64. *art.* 6. *ad* 3. & ex D. Aug. *lib.* 1. *de Baptiſmo, cap.* 2. *& lib.* 6. *cap.* 51.

Qværvnt autem: an in neceſſitate, ſi adſit Sacerdos excommunicatus, debeat is magis, quàm Laïcus, baptizare. Reſpondet Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſ.* 87. aſſerens poſſe cum Corneio, quia priuilegium potiori eſt ſeruandum.

An verò liceat miniſtrare Euchariſtiam, & Pœnitentiam in ea neceſſitate.

Digitized by Google

39 Prima opinio eſt negatiua. Ità docet de Euchariſtia Adrianus *quaſt.*3. *de Baptiſmo, & de Sacrament. Pœnit.* Paludan. *diſt.*17. *quaſt.*3. Marſil. *q.*22. *art.*4. *membr.* 3. Nauar. *de Pœnit. d.* 6. & *Manuali, cap.*26. *num.*26. Turrecrem. *in cap.* Verbum Dei, *de Pœnit. d.*1. Gloſſa *in cap.* Præter, *d.*32. & alij, quos ſequitur Hugolinus *diſput.*13. §.16. Videtur etiam Couar. *in cap.* Alma, *p.*1. §.6. *concl.*8. & D.Thom. tribuit. Tenet eam etiam Medina *tract.*2. *de confeſſ. quaſt. de confeſſione, excommunicato facta.*

40 Vera tamen ſententia eſt, licere abſoluere in tali neceſſitate. Ità D.Bonauent. *in Confeſſionali, c.*4. Sylveſt. *verb.* Confeſſor, 1. §. *vlt.* Angelus *verb.* Confeſſ.3. *num.*2. Durand. *diſt.*19. *quaſt.*2. & ibi Maior *quaſt.*1. Palud. *diſt.*25. *quaſt.*1. Soto *diſt.*18. *quaſt.*4. *art.*4. Cano *relect. de Pœnit. p.*5. Nauar. *ſum. cap.*22. *n.*4. & *cap.*27. *num.*272. Ledeſm.2. *part.*4. *quaſt.* 23. *art.*6. & *quaſt.* 22. *art.*1. Ruardus *art.*3. contra Lutherum, Vgolin. *tab.*1. *de Cenſuris, c.*14. §.16. Suarez *diſp.*11. *ſect.*1. Caſpenſ. *diſp.*2. *ſect.*4. Caiet. *verbo* Abſolutio, Auila 2. *part. cap.*6. *dub.*3. *diſput.*3. *concl.* 4. Sayr. *lib.*2. *cap.*18. Filliuc. *cap.*3. *quaſit.*9. Reginald. *lib.*32. *num.*7. Bonacina *diſp.*2. *quaſt.*2. §. 4. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 83. cum aliis ibi allatis.

41 Ratio, qua omnes nituntur, eſt S. Bonauent. *loc.cit.* quia pia Eccleſiæ prouidentia non modò conceſſit; ſed etiam præcepit Sacerdotibus quibuſcunque, vt abſoluant quoſcunque pœnitentes ab omni excommunicatione, & ab omni peccato, quantumvis graui, & hoc probat ex Iulio Papa 26. *quaſt.*6. vbi habetur: *Si Presbyter abnegauerit pœnitentiam morientibus, reus eſt animarum.* Eadem eiſdem verbis declarat S.Concilium Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*7. dicens: *Veruntamen piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis: atque ideò omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt.* Notanda ſunt illa verba Concilij, quæ ſunt etiam D.Bonauent. *Omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſvis peccatis abſoluere poſſe.* Nulla profectò fit exceptio Sacerdotum ad abſoluendum, ſicut nec abſoluendorum, neque delictorum.

42 Cum igitur Eccleſia pro eo articulo non abſtulerit iuriſdictionem, non eſt ampliùs dubitandum: & ratio à priori eſt, quia hoc Sacramentum eſt ſummæ neceſſitatis iure Diuino, neceſſitate medij, atque adeò præualet omnibus cenſurarum prohibitionibus, quæ ſanè pro eo caſu, vt plurimum explicant, non reſeruari latas Cenſuras. Quod ſi id non fecêre iura prohibentia excommunicato miniſtrare, hoc factum eſt, quia talis declaratio eſt fauorabilis recipientibus, non miniſtranti, ideò alibi potius quam in Cenſura miniſtri apponitur. Si tamen adeſſet alius Sacerdos, non ligatus excommunicatione, is potius deberet abſoluere, etiamſi excommunicatus eſſet Parochus. Ità Suarez *num.*12. cum aliis.

Ex quibus ſequitur, poſſe excommunicatum, etiamſi hæreticus eſſet, in tali caſu abſoluere. Tametſi id negauerint Gloſſa *in cap. Præter hoc*, §. *Ad hoc, d.*32. Abbas *in cap.* Non eſt, *de ſponſal. num.*9. quam ſententiam communiter à Iuriſperitis approbatam, & veram ait Nauar. *Man. cap.*26. *num.*26. Caſtro *lib.*2. *de iuſta hæret. punit. c.*23. Soto ſuprà.

43 Profectò verba Concilij Tridentini generalia ſunt, ideò communis ſententia tenet, poſſe etiam ab hæretico abſolui in tali caſu. Ità D.Bonauent. *loc.cit.* qui eiſdem verbis cum Concilio vtitur. Palud. *d.*15. *quaſt.*1. Durand. *diſt.*19. *quaſt.*2. Maior *quaſt.*1. Capr. *ad arg. cont. tertiam concluſion.* Sylveſt. *verb.* Confeſſ. 3. *quaſt.*2. Confeſſor 1. *quaſt.*20. Armilla *verb.* Abſol. §.12. Victoria *ſum.*4. *n.*328. Cano *relect. de Pœnit. p.*5. Ruard. *art.*3. *cont. Lutherum*, Nauar. 27. *n.*272. quibus ſubſcribit Suarez *num.*15.

Cavendum tamen eſſet, ſi periculum foret ſubuerſionis in errorem.

Confirmatur à ſimili de Baptiſmo, quod ab hæretico in tali caſu poteſt recipi, vt docet D.Aug. *lib.*1. *de Baptiſmo*, *cap.*2. & habetur, *cap.* Si quem forte, 24. *quaſt.*1. & ex Vrbano II. *in ep. quadam* refert Gratianus poſt *cap.* Præter, §. *Ad hoc, d.*32. quod itidem intelligitur, ſecluſo periculo inductionis in errorem.

Quoad Euchariſtiam, arbitror poſſe in articulo mortis ab excommunicato, & hæretico recipi. Ità Nauar. *ſum. cap.*22. Suarez *num.*17. Diana aliis citatis. Eſt enim etiam hoc Sacramentum ſuo modo neceſſarium, in eo ſanè articulo conſtitutis, maximéque iuuat hic ſanctiſſimus cibus. Colligitur *ex cap.* Quod in te, *de Pœnit. & remiſſ.* vbi in interdicto conceditur.

Dices *cap. vlt.* 24. *quaſt.*1. habetur factum D. Hermenegildi, qui noluit ab Epiſcopo Arriano in Paſchate communionem recipere, in quo eum laudat D.Gregorius. 44

Respondetur, miſſum eſſe illum Epiſcopum, vt exigeret à S. Principe hoc ſignum poteſtationis ſectæ Arrianæ, quam ipſius pater publicè profitebatur, vt refert D. Gregorius, & habetur in Breuiario.

Quoad Extremam-Vnctionem, non eſt accipienda ab excommunicato, niſi fortè (ait Suarez) eo articulo aliud Sacramentum recipi non poſſet. Enim verò ſemper poteſt abſolui ſub conditione, & debet prius abſolui, vt dixi *tract. de Pœnit. diſp.*2. *ſect.*3. *quaſt.*15.

Quoad matrimonium, poteſt eſſe neceſſarium tempore mortis, vel ad promiſſum ſeruandum, vel ob aliam grauem cauſam, & tunc ex parte Cenſuræ nil impedit, quin licitè poſſit Sacerdos excommunicatus adeſſe. Et tunc locum habet particula *neceſſe*, qua conceditur communicatio etiam cum vitando. Adde, talem Sacerdotem non miniſtrare Sacramentum. Addunt multi, quibus ſubſcribit Diana *part.*5. *tract.*9. *reſol.*79. licitè aſſiſtere Parochum; Contrahentes verò non peccant, vt miniſtri, quia Canon de ſolis Clericis loquitur, ſed ſolùm recipiendo. Ità Diana *part.* 5. *tract.*9. *reſol.*85. Itaque extra neceſſitatem vnum peccatum committent contrahendo.

Ordo verò poſſet ſub neceſſitate eſſe, ſi in eo regno non eſſet alius Epiſcopus, præter excommunicatum, & magna eſſet Sacerdotum neceſſitas.

Quæritur verò: an Sacramenta extra neceſſitatem miniſtrata illicitè, ſint valida. Nulla verò apparet difficultas, niſi in Sacramento Pœnitentiæ. 45

Itaque cæteris, cùm alioqui adhuc habent ſuas materiam, formã, & intentionem, non derogatur per malitiam Miniſtri, ne valorem ſuum obtineant. Illis enim tribus ſatis perficiuntur Sacramenta, vt docet Concilium Florentinum. Hæc patent diſcurrendo; & quidem, de Baptiſmo, Confirmatione, & Euchariſtia, res eſt clara.

Quoad Extremam-vnctionem deceptus eſt Hugolinus *tab.*1. *de Cenſuris, cap.*13. *num.*13. inferens, eam eſſe inualidam, quia illicitè accipitur ab indigno abſque neceſſitate: at vt recipiat quis hoc Sacramentum, debet eſſe contritus; ſed malè differit confundens valorem cum effectu, neque Theologi, adducti,

Digitized by Google

ab eoadducti, pro eo ſtant, ſed ſolùm dicunt, non accipi dignè.

Qvoad ordines extant aliqua Pontificum decreta dicentia, ordines datos ab excommunicato, vel hæretico eſſe irritos; vel non eſſe conſecrationes. Sic D.Gregorius *lib. 3. ep. 20.* & habetur *cap. 1. & 9. quaſt. 1.* & *cap. 3.* citatur Damaſus Papa dicere, iterandas eſſe illas ordinationes.

46 Respondetvr primò, loqui de ordinationibus hæreticis, extra formam debitam Eccleſiæ; & ità loquitur Damaſus.

Respondetvr ſecundò, alia decreta vocare ordinationes irritas quoad vſum, quia Eccleſia non vult eos fungi illo honore, & hoc ſpecialiter habetur, *cap.* Ventum eſt, *1. quaſt. 1.*

Qvoad benedictiones, ſeu conſecrationes extra Sacramenta, validæ ſunt, quæ iuriſdictionem non requirunt; peccat tamen miniſter, ſe his intermiſcens.

Qvoad aſſiſtentiam matrimonij; Parochus excommunicatus aſſiſtens, ex Decreto Concilij Tridentini, non eſt miniſter Sacramenti, ideò illicitè quidem, ſed tamen validè aſſiſtet; vt docet Sanchez *lib. 3. de matrimon. d. 31.* & idem de ſuſpenſo, & irregulari notorio, vt monet Caſpenſis *diſput. 2. ſect. 4.* & alij, contra Auilam *2. part. cap. 6. dub. 3.*

47 Qvoad Sacramentum Pœnitentiæ: Certum eſt, excommunicatum, extra neceſſitatem extremam abſoluentem, inualidè abſoluere.

Probatvr à D. Bonauentura *loco citato.* Ad hoc Sacramentum validè miniſtrandum requiritur Iuriſdictio ex cap. *Omnis vtriuſque ſexus.* Idem habetur in decretis Conciliorum Florentini, & Tridentini *ſeſſ. 14. cap. 7.* At hic excommunicatus, eſt priuatus iuriſdictione, vt oſtendam infra *dub. 6.* Et ſumitur *ex cap.* Ad probandum, *de ſent. & re iudicata, & cap.* Romana, *de off. Vicarij, in 6. & cap.* Si is cui, *de offic. deleg. in 6. & cap.* Audiuimus, *24. quaſt. 1.* eo præcipuè *in cap.* Si celebrat. *de cler. excom. miniſtrante.*

Est autem certum apud omnes, quod dixi, quando pœnitens ſciens accedit ad excommunicatum, nam & ipſe indiſpoſitus accedit, addens nouam culpam, & Sacerdos caret Iuriſdictione.

Enim verò, ſi bona fide ex ignorantia inuincibili cenſuræ accedat, videtur adeſſe iuridiſctio, Eccleſia ſupplente, argumento ducto, è *Leg.* Barbarius, *ff. de offic. Prætoris*, & ignorantia hæc reddit excuſatum, vt habetur *cap.* Apoſtolicæ, *de cler. excom. miniſtrante.*

48 Svarez *diſp. 11. ſect. 2.* ſic diſtinguit: Si hæc ignorantia procedit ex errore communi, atque exiſtimatione, qua putatur vniuerſaliter habilis, ait abſolui, non autem ſi ex priuato errore procedat, quia ceſſat ratio communis boni, cui Eccleſia reſpiciens confert iuriſdictionem; adducit Hugolinum, Medinam, & Couar. Itaque ait, eum non peccare quidem; ſed tamen inualidè abſolui. Sic etiam Caſpenſ. *num. 39.* & Bonacina *diſp. 2. quaſt. 2. punct. 3.*

Eqvidem video, finem Eccleſiæ eſſe pietate ſua conſulere ſaluti ſuorum inſontium; cur autem aliquos (eſto paucos) ſinet perire eâ fide? Itaque reor, illam confeſſionem eſſe validam, ſi ille habet titulum confeſſarij, qui neceſſarius eſt, vt notat Sanchez *diſp. 32.*

49 Qværitvr verò: an licitè poſſimus petere Sacramenta ab excommunicato tolerato cognito, quicunque ſit, ſiue Parochus, ſiue non.

Prima opinio eſt Vaſquez *loco citato, diſp. 3.* Henriquez *loco citato*, Nauar. *cap. 9. num. 10.* Suarez *diſp. 11. ſect. 4.* Sayr. *loco cit. num. 9.* Valentiæ *diſp. 7. quaſt. 12. punct. 3.* id eſſe illicitum.

Secvnda ſententia eſt, licere. Ità Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 9. num. 8.* Soto *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4.* Ledeſma, Lopez, Driedo, & alij, apud Vaſquez, quibus ſubſcribit Bonacina *diſput. 2. quaſt. 2. punct. 2. §. 3.* Eamque probabilem cenſet Caſpenſis *diſput. 2. ſect. 4. num. 44.* dummodò per miniſtrum tunc non ſtet abſolui ab excommunicatione; nam ſi per eum ſtat, iam adhuc eſt indignus, & ab eo non licet extra neceſſitatem petere, quod ei eſt interdictum. Addit verò quod, etiamſi per eum ſtet, ſi ſit expoſitus, licebit petere, quia tunc non cooperor peccato eius, ſed vtor illius malitiâ ad meum bonum in re, quæ poteſt fieri ab eo rectè. Hæc ſententia mihi probatur.

Ratio eſt, quia Concilium Conſtantiæ facultatem dat communicandi cum tolerato in Sacramentis, & cæteris ad ſedandos ſcrupulos, & ſcandala tollenda. Si autem hoc eſſet vetitum, ſemper ageremur ſcrupulis; an v.g. extet neceſſitas.

Obiicit Suarez, non fieri fauorem aliquem excommunicato in illa Extrauaganti. 50

Respondetvr, hunc non eſſe fauorem excommunicato, ſed nobis, qui ad noſtrum commodum vtimur excommunicato.

Ex dictis etiam habes, poſſe peti ab eo etiam Miſſam, eſt enim fauor fidelibus conceſſus in illa Extrauag. Debent tamen moneri incapaces, hoc eſſe licitum. Vide Caſpenſem *num. 47.*

Qvoad pœnas. Excommunicatus miniſtrans ex ex officio quodlibet Sacramentum, aut celebrans Miſſam; eſt irregularis ipſo facto, *cap.* Si quis, *4. 11. quaſt. 3.* vbi hæc pœna irremiſſibilis abſque ſpe veniæ decernitur. Eſt ſententia valdè communis Theologorum *in 4. diſtinct. 18.* vbi D.Bonauentura, & alij apud Suarez *diſp. 11. ſect. 3.* Eſt autem pœna hæc miniſtranti quodcunque Sacramentum, ad quod requiritur ordo. Hinc verò excluditur miniſtratio priuati baptiſmi; hæc enim nunquam eſt vetita excommunicato.

Hæc verò pœna tunc incurritur ſolùm, cùm peccatur in miniſtrando mortaliter. Ideò enim decreta vtuntur verbis: *Si auſi fuerint, cap.* Si quis, *4. 11. quaſt. 3. Si præſumpſerint, cap.* Si quis: *Si deliquiſſe conſtiterit, cap.* Latores, *de cler. excom. miniſtrante,* Si damnabiliter ſe ingeſſerint, *cap. 1. de ſent. & re iudicata. Si contra interdictum huiuſmodi, diuinis ſe ingeſſerit, cap.* Is cui, *de ſent. excom. in 6.* 51

Est autem difficultas: an incurratur à Parocho aſſiſtendo matrimonio.

Dvo munera habet in hoc Parochus: alterum, vt teſtis, & ad hoc, cùm non ſit neceſſarius ordo, non incurrit irregularitatem, quia, quoad hoc, non eſt neceſſe, vt Parochus ſit Sacerdos. Poteſt auteſt autem Parochus non eſſe Sacerdos, vt patet ex *cap.* Cùm in cunctis, *de elect.* & ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 6. cap. 3.* Alterum munus Parochi eſt ſolemnis benedictio, & ad hanc præſtandam debet eſſe Sacerdos, *ex cap. 1. & 3. de ſecundis nuptiis*, & ſi talis non eſt, incurrit irregularitatem.

Ex quo fit, eandem incurri etiam à celebrante cæremonias Baptiſmi ſolemnes ſuper baptizatos priuatè. Eſt enim cæremonia, quæ Sacerdoti competit, & ſoli vix Diacono delegari poteſt.

Præterea in allatis decretis, non ſolùm conficiens Sacramenta excommunicatur; ſed etiam diſpenſans eſt excommunicatus. Itaque diſtribuens Euchariſtiam, excommunicationem incurrit. 52

Digitized by Google

Advertè verò, quòd ſi Laïcus abuſus poteſtate ordinis miniſtret, vel conficiat Sacramenta, non incurret pœnam allatis decretis ſtatutam, quia ſolis clericis ſtatuitur. Idem dic de clerico abeunte miniſterio altiori, puta, ſi Diaconus Miſſam celebret. Cùm enim pœna imponitur *in cap.* Is cui *de ſentent. excom. in 6.* & *cap.* Si quis Epiſcopus, 11. *quæſt.* 3. intelligitur de miniſtrante in ordine ſuo: Is verò, qui temerè his abutitur, aliis pœnis ad ſanctum Officium pertinentibus punitur, & incurrit Irregularitatem, ſi non habet ordinem aliquem; ſi verò aliquem habet, & exercet ſuperiorem, quem non habet, non poteſt ad vlteriorem ordinem promoueri, vt habetur 14. *quæſt.* 3. Priuilegium, 2. *q.* 2. Sic docet, *extra, cap.* Si quis, *& cap* Ex litteris, vt refert D. Bonauentura *in Confeſſionali, cap.* 5. *particula* 15.

53 In hac Irregularitate ſolus Pontifex poteſt diſpenſare, vt docent communiter S. Bonauentura, apud Suarez *num.* 25. ſi tamen crimen ſit occultum, poteſt ab Epiſcopo, vt declarat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. Erit autem occultum, ſi excommunicatio ſit occulta, etiamſi celebratio publica; vel ſi celebratio ſit occulta, licèt excommunicatio publica.

DVBITATIO IV.

Quis ſit quartus Effectus Excommunicationis maioris.

54 Qvartvs effectus eſt priuatio exterioris communicationis in Diuinis officiis, rebus ſacris, & Eccleſiaſtica ſepultura. Conſtat *ex cap.* Reſponſio, *& cap.* Nuper *de ſentent. excom. & cap.* Alma Mater.

Primò igitur excommunicatus, etiam toleratus, excluditur, ne poſſit ſacro Miſſæ ſacrificio aſſiſtere, vel ei inſeruire. Conſtat ex decretis citatis, & *ex cap.* Illud, *de cler. excom. miniſtrante.*

Et quia res eſt grauis, erit lethale tranſgredi.

Si tamen vrgeat neceſſitas, & non habeatur alius miniſtrans, poteſt adhiberi.

55 Non incurritur tamen Irregularitas audiendo ſacrum, extra neceſſitatem allatam, niſi ſua authoritate ſit cauſa, vt miſſa coram ſe celebretur, vt docent communiter Conar. *in cap.* Alma, *part.* 1. §. 6. cum Gloſſa *in Clement.* 2. *verb.* Celebrare, *de priuil.* Abbas *in cap.* Illud, *num.* 8. *de cler. excomunic. miniſtrante.* Hoſtienſ. *ibi num.* 12. & *cap. vltim. de exception. Prælat. num.* 2. Fundatur in dicto cap. *Illud*, ſubſcribunt communiter Recentiores cum Suarez, etſi alij negent hanc irregularitatem. Monet verò Suarez, non eſſe extendendam ad ſimiles caſus, vt ſi ſuâ authoritate faciat, vt celebret pro ſe; etſi non coram, &c.

56 Hæc prohibitio extenditur etiam ad alios, ne coram excommunicato celebrent. Hæc tamen attenditur ſolùm ratione excommunicati vitandi poſt Conſtitut. *Ad euitandum.* Tolerati verò, etſi grauiter delinquant aſſiſtentes ſacro, non tamen delinquit celebrans, vel Miſſam coadiuuans, quia conceditur cum eo communicare, licèt ipſi prohibeatur cum aliis communicare.

Is verò, qui coram vitando celebrat, incurrit, vt notat S. Doctor, Minorem excommunicationem latam *cap.* Is qui, *de ſent. excom. in 6.* vbi negatur, incurri irregularitatem.

Tamen *in cap.* Epiſcopum, *de priuil. in 6.* interdictum imponitur his, qui excommunicatos ad diuina officia, ſeu Eccleſiaſtica Sacramenta publicè admittunt, vt notat S. Doctor *diſt.* 18. in fine. Vide Suarez *num.* 10. Bonac. *num.* 10. Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. Saytum *lib.* 2. *cap.* 3. & alios.

Quod ſi vitandus velit intereſſe ſacro; ſi nondum 57 inceptum eſt, debet excommunicatus moneri, vt exeat, vt habetur *in Clement.* 2. *de ſentent. excommun.* at renuenti imponitur ibi noua excommunicatio, Papæ reſeruata. Quod ſi admonitio non ſufficit, poteſt expelli, neque incurritur canon, *Si quis ſuadente diabolo.* Quod ſi expelli non poteſt, aut Sacerdos incepit conſecrationem, & tunc magis vrget præceptum perficiendi ſacrificium, aut peruentum eſt ad canonem, illumque inchoauit; & tunc, licèt aliqui dicant proſequi deberet ſacrificium, quia inchoatum, tamen probabilius eſt, non eſſe inceptam eſſentiam ſacrificij; & debet ceſſare. Vide Suarez *diſputatione* 12. *ſect.* 11. Dianam, *parte* 5. *tractat.* 9. *reſolut.* 92. vbi alios citat.

Svmpto verò Sacramentò, aiunt Doctores, reliquum Miſſæ omittendum coram excommunicato. Itaque ſaltem ad ſumptionem debet peragi ſacrificium, *cap.* Relatum, *de conſecr. diſt.* 2.

Hæc prohibitio communicationis extenditur 58 etiam ad omnes coaudientes Miſſam, vt docent communiter, ac tenet S. Bonauentura, *diſt.* 18 *quæſt. hac, & vltima*, Paludan. *eadem diſt. quæſt.* 6. Soto *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. Sylveſt. V. *excom.* 5. Nauar. *ſum. cap.* 27. *num.* 19. cum Innocentio *in cap.* Nuper, *de ſentent. excom.* Suarez, *loc. cit.* & Bonacina §. 1. cum aliis. Tametſi Durandus *diſt.* 18. *quæſt.* 5. negauerit, timidè tamen; ſed tandem non audet ab hac diſcedere ſententia. Hæc tamen poteſt eſſe culpa venialis, ſi fiat abſque contemptu, & ſcandalo, vel inductione, vt docet Suarez, *numero* 10. Bonacina, *numero* 9. Baſſæus, *verb. Excommunicat.* 3. *num.* 11.

Ratio, qua nititur Suarez *ſect.* 1. *num.* 16. colligitur ex D. Bonauentura hîc, quia communi vſu Eccleſiæ hæc coniunctio fidelium ad idem ſacrificium, vel ad eandem menſam ſpiritualem, eſt quædam exterior ſignificatio mutuæ vnionis, & coniunctionis in eodem corpore, à quo præciſus eſt excommunicatus; & ideò eſt communicatio prohibita ex vi cenſuræ.

Hinc fit, vt inchoatâ etiam conſecratione in 59 Miſſa, ſi excommunicatus adueniat, alij, qui eam audiunt, exire teneantur, relicto ſolo miniſtro, qui Sacerdoti neceſſarius eſt; in eis enim non vrget ratio adimplendi ſacrificium. Quod ſi non adſit miniſter, niſi excommunicatus, poterit adhiberi. Vide Bonacinam *num.* 3. Dianam *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 91. vbi alios refert.

Oportet autem, vt excommunicatus adſit formaliter, non aliud agens, ſed ipſe quoque Miſſæ aſſiſtens, & ſanè eidem, nam ſi aliam audiat; non ei communicabis, vt notat Suarez in fine *ſect.* 1. Diana *tract.* 9. Non tamen ei eſt aliqua pœna, vt notat Diana *reſol.* 95. cum Corneio.

Eodem præcepto vetitum eſt tali excommuni- 60 cato vitando, aliis diuinis Officiis intereſſe. Sub his primò intellige Horas Canonicas, quæ in Eccleſia publicè recitantur. Deinde ſunt publicæ Proceſſiones omnes, publicæ ſupplicationes, & benedictiones, quæ ſunt adnexæ alicui ordini Clericali, vt eſt Euangelium, vel Epiſtolam ſolemniter cantare, aut publicum munus inferiorum

rum

Digitized by Google

rum ordinum exercere. Itidem aquam, oliuas, & candelas ſacrare, conficere Chriſma, vel oleum ſanctum benedicere. Hoc patet ex Iuribus, quæ ea omnia vocant officia diuina, quæ ſunt alicuius ordinis clericalis, & à Miniſtro conſecrato ex inſtitutione fiunt ſolemniter, vt colligitur *ex cap.* Si quis Epiſcopus *quæſt.* 4. cum aliis vndecim quæſtionibus *quæſt.* 3. & *cap.* 1. & *cap.* Is cui *de ſentent. excom. in* 6. & *cap.* 1. *de ſent. & re iudicata in* 6. ex praxi Eccleſiæ, & docet D. Bonauent. hîc, & *quæſt. vlt.* qui addit, non comprehendi conciones ſacras, cui cæteri apud Baſſ. *numer.* 9. ſubſcribunt.

61 Certum eſt enim poſſe excommunicatum ſacræ concioni intereſſe, vt habetur *cap.* Reſponſum, *de ſentent. excom.* vbi concionari permittitur excommunicatis, dummodò ab eis nullum Diuinum officium celebretur. En concio à diuinis officiis diſtincta. Ideò in Concilio Carthaginenſi IV. *c.* 84. Sic ſtatutum eſt: *Epiſcopus nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum*, quod eſt *cap.* 67. *de conſecr. diſt.* 1. Ratio Suarez, *ſect.* 2. & D. Bonau. *loco citato*, eſt, quia, quando ob vtilitatem ſalutis ad conuerſionem eſt ordinata locutio, non prohibetur, vt habes etiam in verſu trito, infra *dub.* 8. citando de cauſis excuſantibus communicationem cum excommunicato. Non licebit hac de cauſa excommunicato concionari, quia pro eo ſtatu ineptus eſt; nam potiùs ſcandalum gigneret.

Addit Soto, id de vitandis tantùm procedere; cæteros verò eandem obligationem non ſubire, quia neque ipſi peccabunt mortaliter, ſi ex officio hoc munus obeant; neque alij, ſi eorum concionibus interſint.

62 Verum quidem eſt, alios ſi interſint, non peccare communicando cum tolerato; ſed ipſe, ſe ingerens, peccabit.

Prohibetur verò excommunicatus clericus, ne ſolemniter miniſtret in ſuo officio, & quicunque excommunicatus, ne etiam Laicorum more ad huiuſmodi officia cooperetur, quia hæc etiam eſt communicatio in rebus diuinis. Vtroque autem modo cooperando lethali ſcatet, vt communiter teſtantur Theologi *diſt.* 18. vbi D. Bonauent. *loco cit.* D. Thom. *quæſt.* 2. *art.* 4. *quæſtiuncula* 3. *ad* 1. & *quodl.* 11. *art.* 9. Durandus *quæſt.* 5. Gabr. *quæſt.* 3. *dub.* 4. Caiet. *part.* 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. & *in ſum. verb.* excommunicatio maior, *cap. penul. & vlt.* Adrian. *quæſt.* 3. *de clau.* & *quodl.* 1. *art.* 3. Sotus *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. Couar. referens alios *cap.* Alma, *p.* 1. *§.* 2. *&* 3. *& §.* 7. Nauar. *Manual. cap.* 25. Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 2. *num.* 6. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 3. Additur verò Irregularitas clerico miniſtranti in ſuo officio, vt ſuprà dixi.

63 Probatur à Suarez *num.* 7 *ſect.* 2. Iura enim loquuntur de celebrante Miſſam, & miniſtrante aliis ordinis officiis *cap.* Si quis Epiſcopus 4. 11. *quæſt.* 3. *& cap.* 1. *de ſent. & re iudicata in* 6. Magis verò explicatur *cap.* 1. & *cap.* Is cui *de ſent. excom. in* 6. vbi miniſtaria omnia Eccleſiaſtica generaliter includuntur. Sic exponunt Gloſſa in dictum *cap.* 1. *de ſent. excom.* Innocentius ibi, Abbas *cap.* 2. *de elect. excom. miniſtr.* Nauar. *cap.* 27. *num.* 163. *&* 244. & alij apud Suarez *loco citato*, Baſſæum *numer.* 13.

64 Et quidem de clericis in Minoribus, de quibus poteſt eſſe dubium, id aſſerunt allegati, quia in dicto *cap.* 1. generaliter dicitur: *Si quis Presbyter, aut alius clericus*, & quia comprehenduntur ſoli ordines habentes miniſterium, ideò excluditur prima tonſura, etiamſi ordo vocetur *cap.* Cùm contingat *de ætate, & qualitate.* Miniſteria verò, quæ à conſtitutis in Minoribus exercentur, plerunque exerceri ſolent etiam ſolemniter ab aliis, puta cereos accenſos ferre, vrceolos exhibere, quæ ſunt officia Acolytorum, *cap.* Acolytus 23. *diſt.* Solent publicè exerceri etiam à Laic s, & licitè, vt docet D. Thom. *in* 4. *diſtinctione* 24. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 9. Qua propter, cùm in his miniſteriis non diſtinguantur Clerici à Laicis, non incurrent irregularitatem; quia neceſſariò incurritur exercitio illicito Eccleſiaſticorum ordinum, pro vt à Laicis differunt, vt notat Suarez, & alij communiter.

Proinde autem, ſi more Laicorum exerceat 65 Laicus excommunicatus hæc miniſteria, non incurreret irregularitatem, vel aliam pœnam, niſi minorem excommunicationem, vt notat Suarez *num.* 7. qui ideò fatetur ferè nunquam hanc irregularitatem ab his clericis incurri, niſi forte in aliquo officio ſolemni ſeruientes Epiſcopo, vel Pontifici ſummo. Idem de Exorciſta dic, ſi veſte ſacra indutus exorciſmos proferret in Energumenos.

Svbdiaconvs verò miniſtrans veſtibus ſacris ſui ordinis publicè, incurrit irregularitatem, vt patet ex textibus allatis, & magis Diaconus. Sacerdos etiam non modò celebrans; ſed etiam aliqua alia faciens ſui officij ſacra, excommunicatus, incurrit irregularitatem, vt ſi aquam benedicat ritu Eccleſiæ, & veſtibus ſacris, aſpergat populum, ſi Hebdomadarij munus in choro exerceat, &c.

Hic verò dubium oritur de horis Canonicis, nam 66 cùm nequeat diuina officia obire, non videtur teneri Horis Canonicis.

Respondetvr tamen poſſe priuatim, & debere officium recitare, neque enim excommunicatio fauorem inducit excommunicato. Eſt communis ſententia. Addit tamen Suarez *§. Hic verò dubium* cum Nauarro *de orat. cap.* 7. non poſſe eas orationes dicere, quæ enunciantur nomine Eccleſiæ, vt *Dominus vobiſcum*, alioqui graue piaculum cenſent; dicuntque ita communiter ſentiri, & addunt, incurri irregularitatem: Alij tamen dicunt, non incurri.

Sed ego magis ad mentem D. Bonauent. hîc 67 dicerem, paruitatem materiæ obſeruandam, atque in hoc excuſari ab Irregularitate, & à mortali. Ità Sayrus *lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 5. adducens Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. Idem tradit Filliuc. *quæſit.* 4. *num.* 93. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.* 7. *numer.* 54. Bonacina *diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *§.* 1. *numer.* 3. Inclinat Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 6. *num.* 59. & Diana cum aliis *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 93.

Tenetvr autem officium recitare, non ſolùm quando ex ordine, vel profeſſione tantùm obligatus eſt; ſed etiam quando ex beneficio Eccleſiaſtico, etſi fructus non capiat, quia damnum, quod quis ſuâ culpâ ſentit, ſibi, & non aliis, debet imputare, vt dicitur *in regula* Damnum *in* 6. Imò hæc eſt pœna excommunicationis, vt priuetur commodo, nec ſubleuetur onere, vt notat Suarez *loco citato.*

Qværitvr etiam: an is poſſit Officium cum 68 alio recitare.

Respondetvr non poſſe. Ità Suarez *loco cit.* Couar. *cap.* Alma *p. p. §.* 3. Coninch. *num.* 55. Bonacina *num.* 4. & quidem cum ſeruo, vel Clerico ſuo, concedunt cum D. Bonauentura, etiam Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 9. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. & alij cum Baſſæo *num.* 12.

Digitized by Google

Non eſſe tamen mortiferum adhibere ſocium priuatim, aiunt Auila 2. *part. diſputat.* 8. *dub.*4. Henriquez *loco citato*, Suarez *numer.* 18. Hugolin. *tab.* 1. *cap.* 13. §. 14. Filliuc. *numer.*93. Coninch. *diſp.*14. *dub.* 7. *num.*55. Bonacina *loco cit.* & alij, quibus ſubſcribit Diana *part.* 5. *tract.*9. *reſol.* 89. Videtur enim materia leuis: Dat autem S. Doctor, regulam in his, vt quando n n adeſt contemptus, iudicetur materiæ leuitas, & facilè dimittatur, eum ſequuntur Couar. Hugolinus, Suarez, Bonacina, & alij ex allegatis.

69 Ex dictis collige, etiam Epiſcopum, vel Abbatem benedictum exercendo actus ſui ordinis, vel conſecrationis in excommunicatione, fieri irregulares. Iura enim expreſsè loquuntur de Epiſcopis, & Prælatis Eccleſiæ, in ſuo officio miniſtrantibus, vt patet *ex cap.* ſi Epiſcopus 4. *diſt.* 11. *quaſt.* 3. *& c.*1.§. Caueant *de ſent. excom. in* 6.

Si accidat huiuſmodi ex conſcientia erronea, exiſtimantes, ſe excommunicatos, & ex contemptu celebrare, &c. non incurrent irregularitatem, quia pœnæ Eccleſiaſticæ iſtæ in facto puniendo conſiſtunt. Ità Suarez.

70 Ex dictis de aſſiſtentia Miſſæ colligitur, neque licere excommunicato non modo hæc officia celebrare, ſed nequ aſſiſtere, multo minùs offerre, vt ſe præſente celebrentur, iuxta *cap.* Illud *de cler. excom. miniſtr.* & *cap.* Is qui, *& cap.* Alma *de ſent. excom. in* 6. *& cap.* Epiſcoporum, *de priuil. in* 6.

Rvrsvs patet, vetitum eſſe etiam aliis hæc officia celebrare coram excommunicato; ſimiliter & cum aliis coaſſiſtere Diuinis officiis.

Probatvr ex decretis, quæ de his etiam loquuntur.

Licebit tamen excommunicato vti rebus ſacris, puta habere Imagines, Reliquias, imò & ingredi templa, dum in eis non celebrantur officia, vt in eis priuatim oret, quod docuit D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 18. *quaſt.*6. *art.* 1. & indicat S. Bonauent. *part.* 2. *quaſt.* 1. vbi orationem tantùm communicantem, excommunicato eſſe vetitam ait. Idem ſentiunt alij apud Suarez, *ſect.* 3. & Dianam *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 86. *&* 90.

71 Ratio eſt, quia nulla eſt de hoc prohibitio. Adde decretum oſtiariis expellendi excommunicatos ab Eccleſia, vigere pro tempore, quo diuina celebrantur, maximè Miſſa, *cap.* 1. *diſt.* 21. *&* 25. & *cap.* Epiſcopus *de conſecr. diſt.* 1. Itaque ſignum eſt, aliàs non eſſe vetitum. Probatur: Exceptio firmat regulam in contrarium, *Leg.* Nam quod liquide, *&* §. *vlt. ff. de Legatis.* Cùm igitur excepta ſit admiſſio excommunicati in Eccleſia, dum celebrantur diuina, ſequetur alio tempore non excludi.

Non tamen participabit in eo fructu, qui ex Eccleſiæ merito aduenit, quatenus illa Eccleſia eſt conſecrata; his enim, & ſimilibus priuatur. Idem dic de ſpectantibus ad lucrandas Indulgentias. Imò his videtur illicitè vti, ſicuti & aquâ benedictâ. Vide Suarez ad calcem *ſect.* 3.

72 Qværvnt etiam: an negligens procurare abſolutionem, peccet ex omiſſione confeſſionis annuæ, &c.

Respondetvr, non peccare, non audiendo Miſſam, ſed peccare non accipiendo Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ. Ità multi cum Diana *reſol.* 88. quia hæc præcepta obligant ad emundandam animam, & ideò tollenda obſtacula.

73 Excommvnicatvs, non modò viuus, ſed etiam mortuus, maledictionibus impetitur; priuatur enim Eccleſiaſtica ſepultura, *ex cap.* Sacris *de ſepulturis*, *&* Clementina prima, *eodem titulo.* Ità D. Bonauent. *ll. cc.* Suarez *diſp.* 12. *ſect.* 4. Auila 2. *part. cap.* 6. *diſputatione* 10. *dub.*6. Tolet. *lib.*1. *cap.*13. Nauar. *cap.* 27. *numer.* 23. Henriq. *lib.* 13. *cap.*7. *num.*2. *& c.* 11. *numer.*3. Sayr. *lib.*2. *cap.*3. *num.* 10. Vgolin. *tab.*2. *cap.*5. Filliuc. *tract.*12. *c.*4. *quaſit.*8 Reginal. *lib.* 32. *num.*16. Coninch. *diſp.*24. *dub.*8. *num.*59. Bonacina *diſp.*2. *quaſt.* 2. *punct.*3. §.3. *num.* 2. Caſpenſ. *diſp.*2. *ſect.* 5. *num.*64. & licèt antiquitus omnibus excommunicatis commune eſſet; nunc tamen ſolis vitandis infligitur, quia cum aliis licet communicare, vt notat cum multis Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 97.

Ratio Pontificis Clementis eſt ſumpta è D. Bonauentura. Quia excommunicatus, ſeparatus eſt à communione ſpirituali Eccleſiæ, cui, cùm in vita non communicauerimus, neque debemus poſt mortem impœnitenti ſuffragia conferre. Habemus de hoc exempla plurium à Dæmonibus deportatorum, apud D. Gregorium *lib.* 2. *Dial.* & apud D. Bonauent. *ſerm.* 2. *de Iacobo.*

Sepeliens vitandum in loco ſacro, grauiter pèccat; quia communicat cum eo, ſepeliens verò toleratum, non peccat grauiter; Ità Suarez *num.* 3. Henriq. *loco citato*, Reginald. Filliuc. & alij Doctores citati contra Auilam *cap.*6. *diſp.*4. *dub.* 9. & Coninchium *num.*65.

Ratio eſt, quia in Concilio Conſtantiæ, cui 74 ſtandum eſt, fuit vetitum tantùm communicare cum excommunicatis denunciatis, & percuſſoribus clericorum.

Sepeliens autem vitandum, incurrit maiorem Excommunicationem, à qua nequit abſolui donec ſatisfecerit ad arbitrium Epiſcopi. Sic habetur *Clement. prima de ſepulturis.* Ità Auila 2. *part. cap.* 6. *diſputat.* 10. *dub.*6. Vgolin. *loco cit.* §.6. Sayrus *lib.* 3. *cap.*35. *num.*12. Reginald. Coninch. Filliuc. Bonacina, Caſpenſis, & alij ſuprà citati.

Reqviritvr tamen primò, vt ſcienter præſumat excommunicatum ſepelire. Ità Doctorum citat. Deinde, vt pro riis manibus ſepelierit. Ità Henriquez *lib.* 13. *cap.*43. Nauar. *cap.* 27. *num.* 137. Caiet. *verb.* Excommunicatio *cap.*46. Auila, Bonacina, & Caſpenſis ſuprà.

Hinc imperantes, comitantes, &c. non incur- 75 runt hanc pœnam, ſed ſolam excommunicationem minorem. Quamuis Suarez *ſect.*4. Filliuc. *num.* 111. Coninch. *num.*68. Diana *reſol.* 98. Vgolin. *loco cit.* & alij apud hos, inuoluant etiam mandantem. Eodem modo reſtringitur excommunicatio, quæ habetur *cap.* 2. *de haret. in* 6. contra ſepelientes hæreticum, vel fautores, in loco ſacro, publicâ ſententiâ damnatos.

Is tamen, qui Maiori innodatus eſt, non incurrit Minorem, latam contra communicantes cum excommunicato vitando. Ità Suarez *diſput.* 12. *ſect.*2. *num.*13. Contra Nauar. *cap.* 27. *num.* 36. Auilam *diſputatione* 4. *dub.*4. Filliuc. *quaſit.* 10. *numer.* 110. & alios.

Nota verò, ſepelientem hæreticos in loco 76 ſacro, non abſolui, niſi propriis manibus exhumarint cadauer. & inde illud ejiciant. Exhumari etiam debent alij vitandi ſuprà dicti, niſi fortè commixta ſunt oſſa cum aliis fidelium. Eſt enim minus malum omnia relinquere, vt dicitur *in Decretis.* Erit verò locus pollutus, etiamſi exhumetur cadauer, & indigens benedictione.

Si moriens dedit ſigna Contritionis, debet prius abſolui mortuus, & poſtea ſepeliri in loco ſacro. Locus autem Sacer eſt præcipuè Eccleſia benedicta.

Deinde

Digitized by Google

Deinde cœmeterium quod ſolet eſſe benedictum, & ad ſepeliendos fideles deputatum, ac ſanè Iura allata fere loquuntur de Cœmeterio.

77 Tandem, ratione excommunicationis, priuantur omni honore Eccleſiaſtico, proprio fidelium; Ratio eſt, quia debent, ſicuti vivi, ita & mortui priuari communione ſepulturæ, priuari etiam connexis cæremoniis. Sic *cap.* Placuit 23. *quæſtione* 5. inferentibus ſibi mortem voluntariè, prohibetur Eccleſiaſtica ſepultura, & conſequenter pompa funeris, vt excommunicatis; nam cui negatur ſepultura, negatur etiam funus Eccleſiaſticum connexum. Eſto nonnunquam concedatur ſepultura ei, cui negatum eſt funus *cap.* Super eo *de raptoribus.*

Præterea prohibentur Clerici, ne oblationes pro excommunicatis accipiant. *cap.* Sacris, *& cap.* A nobis, 2. *de ſent. excom.*

78 Prohibentvr etiam laici ad funus conuenire, alioqui communicabunt ciuiliter cum vitando; grauiùs tamen Clerici exhibentes funus iuxta ritum Eccleſiæ, communicantes in diuinis, atque adcò graue peccatum erit.

DVBITATIO V.

Quis quintus effectus maioris Excommunicationis.

79 IS eſt incapacitas, & inhabilitas ad beneficia Eccleſiaſtica, & ad fructus eorum. Poteſt autem hæc incapacitas intelligi, quoad beneficia obtenta, vel quoad obtinenda.

Qvoad obtenta ante excommunicationem, certum eſt, ea non auferri excommunicatione ipſo facto; imò *in cap.* Paſtoralis, §. Verum *de Appoſt.* priuatur fructibus, quod ſignum eſt, adhuc beneficium poſſideri, Prouidetur tamen, vt durante ad annum contumacia, non audiatur. Vnde colligunt Doctores, poſſe beneficio priuari, *cap.* Rurſus 11. *quæſt.* 3. Includuntur inter obtenta nondum acceptata, vt inf. dicam, cum Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 102. & aliis.

80 Qvoad obtinenda redditur inhabilis *cap.* Poſtulaſti *de cler. excom. miniſtrante.* Ratio eſt, quia redditur inhabilis ad omne officium Eccleſiaſticum: Ergo nequit beneficium accipere, quod propter officium præcipuè confertur. Eſt communis ſententia Theologorum *diſtinctione* 14. vbi D. Bonauent. Richardus, Paludanus, D. Antonin. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 76. Soto *diſtinctione* 22. *queſtione* 1. *articulo* 4. Couar. *in cap.* Alma, *part.* 1. *art.* 4. Caſpenſ. *diſput.* 2. *ſect.* 6. Nauar. *cap* 27. Suarez *diſputat.* 13. *ſect.* 1. Sayrus *lib.* 1. *cap.* 5. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 4. & *cap.* 13. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 13. §. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 9. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 5. *quæſit.* 1. *num.* 113. Reginal. *lib.* 72. *num.* 43. Vaſquez *dub.* 6. Bonacina *diſputatione* 2. *quæſtione* 2. *punct.* 4. §. 7. & alij apud Dianam citandum, includentes communiter etiam toleratum. Hoc declaratur *deciſione* 363. *Rotæ.* Attamen tolerato, validè beneficium conferri docent alij, apud Dianam.

81 Hoc autem verum eſſe, etiamſi inuincibiliter ignoret, ſe eſſe excommunicatum, aſſerunt Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 22. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 5. Filliuc. *num.* 115, Coninch. *dub.* 9. *num.* 70. Suarez, & alij apud Bonacinam, *num.* 2. Baſſæum, Caſpenſem, *num.* 72. contra Hurtadum *diſput.* 6. *difficultate* 2.

Ratio eſt, quia actus ex ſe inualidus, ignorantiâ non validatur. *cap.* Apoſtolicæ *de cler. excom.*

Alij tamen dicunt eam eſſe validam, ſi bona fide accipiatur, vt notat Diana *part* 5. *tract.* 9. *reſol.* 39.

Similiter inualidam collationem officij Eccleſiaſtici, vel ſæcularis, habentis adnexam iuriſdictionem, vt Principatus, aut Præturæ, aiunt Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 13. §. 3. Reginald. *num.* 28. Sayr. *num.* 36. Auila 2. *part. cap.* 6. *diſputat.* 6. *dub.* 7. *num.* 73. Quod de excommunicato aſſerunt, de ſuſpenſo etiam, atque interdicto, multi cum Diana *reſol.* 100. idem dicunt. Neque poſt abſolutionem poteſt illud retinere abſque noua collatione, vt docent communiter apud Dianam, *reſol.* 101.

Præcipva difficultas eſt de penſionibus, quæ dantur titulo clericali.

Inhabilem hunc aſſerunt Villalob. *ſumma,* 81 *tom.* 1. *tract* 17. *diffic.* 9. Gigas, *quæſt.* 14. Couar. *in cap.* Alma §. 7. Abbas *in cap.* Conquerente *de cler. non reſident.* Roſa *deciſ.* 39. Caccialupus *quæſt.* 12. *de penſionibus.* Panormit, & alij communiter, *in cap.* Ad audientiam *de Reſcrip.* & idem docent Soto *lib.* 10. *de Iuſt. quæſt.* 5. *art.* 3. Calder. *in cap.* in noſtra *de reſcrip.* Rebuffus *in praxi, tit.* Sæcularia beneficia, *num.* 16. qui dicunt, hos eſſe beneficia Eccleſiaſtica, colligunt *ex cap. vlt. de conceſſ. præbend. in* 6. Gloſſa *in Clem. vlt.* 2. Quodcunque *de vita, & honeſtate cleric.* Deciſ. *in rubr. de reſcrip. num.* 3. Sequuntur Turrianus *de Cenſuris, lib.* 2. *diſp.* 10. *dub.* 1. Sayrus *de Cenſur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 15. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 22. *num.* 127. Vaſquez *in* 3. *part. lib.* 4. *tract. de excom. dub.* 7. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *in Gloſſa, littera N.* Suarez *de Cenſuris, diſputat.* 13. *ſect.* 1. *num.* 9. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 12. *cap.* 5. *quæſit.* 4. Reginald, *tom.* 2. *lib.* 32. *tract.* 1. *cap.* 7. Alterius *de Cenſuris, tom.* 1. *lib.* 2. *diſputatione* 6. *cap.* 4. Bonacina *diſputat.* 2. *quæſtione* 2. *punct.* 4. *num.* 4. Caſpenſis *diſputat.* 2. *ſect.* 6. *numer.* 74. Ratio eſt, quia hæ ſunt beneficia, vel aliquid eorum. Hanc probabilem cenſet Diana *loco citando,* & *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 102. Baſſæus verò, *verb.* Excom. 3. *num.* 16. eam aliâ aſſerit eſſe probabiliorem.

Oppositam tamen ſententiam probabilem 83 cenſet Diana *p.* 2. *tract.* 4. Miſcell. *reſol.* 55. cum Gaſpare Hurtado, *tract. de excom. diſput.* 6. *diffic.* 3. Ioanne Præpoſito *in* 3. *part. quæſt.* 2. *de excom. dub.* 11. *num.* 64. hi negant eſſe beneficium. Idem ſentit Auila 2. *part. cap.* 6. *diſputat.* 6. *dub.* 5. Ratio eſt, quia Iura de penſionibus nil dicunt. Hac ratione ſubſcripſerat Coninch. *diſputatione* 14. *dub.* 9.

Mihi probabilior eſt prior ſententia. Ratio mea eſt eruta è D. Bonauent. *quæſt.* 2, *fundamento vltimo,* nam, cùm is ſit Eccleſiæ infenſus, & contumax, debet Eccleſia omnibus fauoribus, & beneficiis eum priuare. Iura eum ſuſpendunt ab officio, & reddunt inhabilem beneficiis, ratione præſertim vtilitatis, & fauoris; alioqui cederet in fauorem excommunicati, ſi penſiones acciperet. Confirmatur, nam obtinenti penſiones, à ſummo Pontifice ſolet concedi abſolutio à Cenſuris ad hunc effectum, vt ſit capax penſionis, quod aduertit Bonacina. Exiſtimo tamen etiam ſecundam ſententiam non eſſe improbabilem.

Qvoad alias verò penſiones, quæ abſque ſpi- 84 rituali titulo conceduntur à ſuperiore ob diuerſas cauſas, arbitrior eſſe validas. Id primò cenſent, qui hoc de clericalibus aſtruunt, & alij apud Caſpenſem, qui ſubſcribit, & hoc, etiamſi remote oriantur ex titulo beneficij; vt, cùm quis renunciat beneficium, ſeruatâ ſibi penſione. Ratio eſt, quia non ſunt beneficia, nec niſi remotè ex eis oriuntur, puta ex præteritis laboribus in beneficio miniſtrando inſumptis.

Enim

Digitized by Google

Enim verò probabilem puto etiam oppoſitam, quia alioqui excommunicatio eſſet in fauorem excommunicati, impediens labores, & dimittens vtilitates, & commoda ex beneficiis, quæ ſanè ſuſpenduntur excommunicatis.

Est etiam quæſtio: An, ſi aliquis ante excommunicationem ſit electus ad beneficium, non tamen acceptarit: incurrens poſtea in excommunicationem, acceptare valeat.

85 Commvnis ſententia eſt, acceptationem illam eſſe validam, vt refert Couar. §. 7. Nauar. *in cap.* Si quando *de Reſcrip. excep.* 10. *num.* 13. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 13. §. 1. Sayr. *lib.* 2. *cap.* 5. Gomez *in tract. expectat. numero* 60. Auila 2. *part. cap.* 6. *diſputat.* 5. *dub.* 8. Vaſquez *diſputatione* 6. Flaminius Pariſ. *de reſign. lib.* 10. *cap.* 8. Rotæ *deciſio* 195. Azor. 2. *part. lib.* 7. *cap.* 23. *quæſit.* 5. Filliuc. *num.* 120. Bonacina *diſput.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 4. Turrianus *lib.* 2. *diſp.* 16. *dub.* 2. Mercado *diſp.* 21. *dub.* 8. Caſpenſis *num.* 77. & alij, quibus ſubſcribit Diana *part.* 5. *tract.* 4. *Miſcell. reſol.* 55. Baſſæus *num.* 15. dicens hanc eſſe communem ſententiam.

Oppositvm tamen tenent Suarez *diſput.* 13. *sect.* 1. *num.* 17. *& diſputatione* 14. *sect.* 2. *num.* 34. Vaſquez *de benef. cap.* 4. *dub.* 2. Coninch. *num.* 78. Hurtad. *diſput.* 6. *diffic.* 3. Ægid. *diſputatione* 14. *dub.* 9.

Hæc ſententia mihi non probatur, ſed priorem accipio, quia non eſt in iure id expreſſum, ſed ſolùm ne conferatur beneficium, & acceptetur ſimul tempore excommunicationis. In caſu verò noſtro, iam habet ius ad illud. Si tamen præſentatio, & electio fiat tempore Cenſuræ, licèt acceptet poſtea, eſt nulla ex titulo.

Est verò magna contentio inter Doctores: an Excommunicatus ſit ipſo iure priuatus fructibus Eccleſiaſtici beneficij.

86 Assertivam ſententiam tuentur Toletus *lib.* 1. *cap.* 13. Garzias *de benef. tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 15. *num.* 92. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 12. *cap.* 5. *num.* 129. Suarez *de Cenſur. diſputatione* 13. *ſectione* 2. *num.* 4. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 4. Sà *verb. Benefic.* Sayrus *de Cenſur. lib.* 2. *cap.* 5. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 32. *tract.* 1. *cap.* 7. *num.* 36. Moneta *de diſtrib. part.* 2. *quæſt.* 15. *num.* 21. Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 8. Alterius *de Cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 6. *cap.* 8. & alij apud iſtos, & videtur D. Bonauenturæ *loco citato quæſt.* 2. *fundamento vltimo.* ſuprà allato.

E regione conſtanter negant, fructibus beneficij hunc priuari; Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſputatione* 51. *numer.* 12. Coninch. *diſputat.* 14. *dub.* 9. *num.* 80. Petrus Nauar. *lib.* 2. *de reſtit cap.* 1. *n.* 138. Vaſquez *de benef. cap.* 4. §. *dub.* 4. *num.* 229. Auila *lib.* 2. Syluest. & alij apud Garziam, & Bonacinam *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 4. qui ſubſcribit; Præpoſitus *in* 3. *part quæſt.* 2. *de excom. dub.* 11. *num.* 68. Hurtado *de Cenſuris, diſp.* 6. *diff.* 5. quibus mordicus ſubſcribit Diana *part.* 4. *tract.* 4. *Miſcell. reſol.* 54. & *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 104. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 12. accinit Baſſæus *num.* 18.

87 Nitvntvr, quia nullum ius id diſponit. Imò *cap.* Paſtoralis, quo nituntur aduerſi, ſupponit, ex vi excommunicationis non priuari, & Pontificem conſulit, vt ſciat, an poſtea per ſententiam Iudicis nouam, poſſit priuari: & in Iuribus allegatis, non dicitur eſſe priuatus, ſed dignus vt priuetur, quod aduertit etiam Caſpenſis noſter *diſputat.* 2. *sect.* 6. *num.* 71.

Respondetvr tamen ex D. Bonauent. ſe iuſtificare Eccleſiam, poſtquam eum priuauit beneficiis omnibus, ideſt, bonis ab Eccleſiaſtico foro prouenientibus, ſubdendo, & meritò quidem, *nam iniuſtum eſt, vnumquemque puniri in eo, in quo peccat:* Ergo ſi excommunicatus peccat in ſanctam matrem Eccleſiam, inferendo ei damnum, & iniuriam, & peruicaciter perſiſtendo, iuſtum eſt, vt perdat eius beneficia, & ſuffragia. Intelligit autem, nomine beneficiorum, bona Eccleſiæ. Hinc habes argumentum pro prima ſententia.

Hinc eitam colligitur alia ratio, qua nititur 88
cap. Paſtoralis, §. *Verum*, de Appell. *Illi prouentus Eccleſiaſtici meritò ſubtrahuntur, qui Eccleſiæ communio denegatur.* Et idem vult S. Doctor, dum ait, iuſtum eſſe, vt perdat beneficia, & ſuffragia.

Habetvr etiam ibi in illis fundamentis tertia ratio, quia excommunicatus eſt inobediens Eccleſiæ, & ideò extra Eccleſiæ communionem ſit, quare eſt ſuſpenſus ab officio, ac proinde debet etiam ſuſpendi à fructibus capiendis, quia beneficium datur propter officium, ſicut merces propter opus, *cap.* Cùm ſecundum Apoſtolum, *de Præbend. cap.* 1. *de Reſcript. in* 6.

Respondet Diana, & alij, hæc non probare priuationem de facto, ſed textum, §. *Verum*, ſolam indignitatem Rei, ob quam meritò priuatur à Iudice: Cæteras verò eſſe congruentias, quæ non cogunt. Addunt §. *Verum*, loqui de ſpeciali excommunicatione, lata ab homine declaratoria. Vnde nil mirum, ſi non egeat alio Iudice.

Contra primò, nam §. *Verum* exprimitur id 89
fieri de facto, vt notant Panormitanus, & cæteri Doctores ibi, Innocentius *in cap.* 1. *de Iudiciis*, & alij apud Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Ibi enim additur, non valere appellationem ad hunc effectum priuationis beneficiorum Eccleſiæ ſuſpendendum, interpoſitam, cuius ratio affertur, quia excommunicatio ſecum trahit executionem: Ergo ſupponit Pontifex, ipſo facto habere effectum, & ſane vniuerſaliter in omni excommunicatione loquitur: nam generalis eſt ratio, tametſi caſus ille fuerit de excommunicatione declaratoria ab homine; & ità communiter interpretantur Doctores, quod magni pendendum eſt, vt notat Suarez, & magno fundamento; nam ibi ponitur verbum præſens: *Subtrahuntur*, quod exprimit ipſo facto, vt communiter docent Doctores. Confirmatur, nam ibi Pontifex æquiparat illa duo, ſcilicet priuationem Eccleſiaſticorum prouentuum, & communionis Eccleſiæ, ac ſuffragiorum, vt indicat etiam S. Doctor, qui textum digeſtum promit ex more, ſed hæc poſterior priuatio ipſo facto inducitur: Ergo & prior.

Confirmatvr nam in priori parte textus, 90
cùm proponatur: An interpoſita appellatione poſt latam excommunicationis ſententiam poſſit Iudex denunciare excommunicatum, & ad tempus beneficiis Eccleſiaſticis ſpoliare. Reſpondet ad vtrumque Pontifex aſſertiuè ſentiens, eandem eſſe vtriuſque rationem. Sicut ergo denunciato non eſt noua pœna, & ideò executioni mandatur, non obſtante appellatione, ità priuatio fructuum non eſt noua pœna, quæ iam in re non ſit facta per ipſam excommunicationem, quantum ad ipſum excommunicatum, ſed eſt quaſi declaratio, & executio eius, quod factum iam erat. Non videtur ergo dubium, quin hic ſit ſenſus illius textus, vt rectè diſſerunt Suarez, & alij.

Ex dictis ſequitur, teneri excommunicatum reſtituere fructus acceptos, quia non facit eos ſibi.

Hoc autem verum eſt, etſi ad ſtatum ſuum ob grauem indigentiam vellet fructus inſumere; nam, cùm

Digitized by Google

cùm poſſit ſe eximere ab ea indigentia cedendo Eccleſiæ, per eum ſtatur, & ideò non eſt excuſandus, vt docent apud Couar. *lib.3.var. cap.* 13. concordibus calculis omnes.

91 Nomine autem fructuum comprehenduntur omnes prouentus, qui ſpirituali titulo connexi ſunt, aut ex Eccleſiæ bonis oriuntur, vt decimæ penſiones clericales, eleemoſynæ, &c. Non tamen ea, quæ extra adueniunt, vt bona paterna, etiam quæ matrimonij rationem habent. Hi autem fructus applicantur vel Eccleſiæ eidem, vel cæteris miniſtris, puta Canonicis, ad mentem Bonifacij VIII. *cap. vn. de cler. non reſidentibus*, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* vel pauperibus erogandi, iuxta Ordinarij ſanctiones. Vide Suarez *diſputat.* 13. ad finem.

Inivste verò excommunicatus, abſque dubio, poteſt fructus percipere; non enim pœnam abſque culpa ſubire debet. Ità Henriq. *lib.* 13. *cap.* 13. Auila, Petrus Nauar. Sà, Moneta, Filliucius, & alij apud Bonacinam *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 4. §. 2. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 12. Baſſæus *num.* 18.

92 Potest is etiam, poſtquam conſtiterit de iniuſta excommunicatione, fructus repetere; debet autem repetere vel ab his, quibus factæ fuerunt diſtributiones, qui ius reuocabile acquiſierunt. Ità communiter apud Alexandrum Monetam *de diſtrib. part.* 2. *quæſt.* 15. Vel ab his, qui fuere cauſa iniuſtæ excommunicationis exigendi, vt docet Filliucius, Hugolinus, & alij apud Bonacinam, & Baſſæum. Adde Suarez *loco citato.* Conferens beneficium excommunicato, incurrit, præter Minorem excommunicationem, etiam ſuſpenſionem à collatione eius; Imò ſecundùm alios, ab omni collatione beneficiorum. Vide Durandum *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 107. Caſpenſem *num.* 81. qui *num.* 83. eaſdem pœnas extendit ad Interdictum, ſuſpenſum, & irregularem.

DVBITATIO VI.

Quis ſextus effectus Excommunicationis maioris.

93 Hic effectus eſt priuatio iuriſdictionis in foro externo. Itaque vſus Iuriſdictionis cuicunque excommunicato eſt vetitus, *ex cap.* Audiuimus 24. *quæſt.* 1. Idem ſupponitur, *de offic. Vic. in* 6. Quoniam verò varij ſunt actus Iuriſdictionis; alij proprij, vt Iudicis, Prælati, &c. alij latiores, eligendi, præſentandi, conferendi beneficia, &c. de omnibus agam.

Qvæstio prima eſt: An tales actus ſint inualidi.

Assero primò, geſta à vitando inualida ſunt (excipè electionem Pontificis ſummi ex *Clementina.* Ne Romani, *de elect. in* 6.) vt ſpectantia ad iuriſdictionem propriam, *ex cap.* Ad probandum, *de re iud. cap.* de ſupplendis defect. Prælat. *in* 6. & *cap.* Audiuimus *diſtinct.* 24. *quæſt.* 1. & *cap.* Fin. *de cler. excom. Min ſtr.* Itaque ſi excommunicet, nil agit. Hinc neque acta eius Vicarij valent, vt notat Baſſ. *verb. Excom.* 3. 22. cum aliis.

94 Enim verò, ſi toleratus ſit, validè exercet. Et quidem, ſi occultus, id ipſum præſtare poſſe certum eſt, & apud Bonacinam *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 5. §. 2. & Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 1. *num.* 8. Bizozerum *part.* 2. *cap.* 1. cenſetur communis ſententia. Si verò ſit publicè excommunicatus, dummodò toleratus, validè exercet. Ità multi apud Dianam *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 50. & 135. Guttierez *can.* 99. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 82. & Baſſæum *num.* 21.

Ratio eſt, quia Eccleſia permittit nos cum huiuſmodi communicare in omnibus, Conſtit. *Ad euitanda.* Peccabit tamen mortaliter ex Coninch. *diſput.* 14. *quæſt.* 14. *de Sacr.* vel venialiter, ſecundùm Ledeſmam *de excom. dub.* 9. At Baſſæus videtur hoc *num.* 21. damnare, ſi vtatur propter ſe, non, ſi ſit requiſitus pro aliis.

Itaqve, ſi aliquis publicè patrarit crimen, propter quod ipſo iure eſt excommunicatus, adhuc iuriſdictionis valore eius acta non carebunt.

Si etiam ſit nominatim denunciatus, ſed tamen occultus ſit, ſiue quia eſt in loco remoto ab eo, vbi publicatus, ſiue quia aliis memoria excidit, multo iam tempore tranſacto, adhuc eius acta valida ſunt, ſi exerceat actus Iuridicos proprios, ex communi errore validos, Iudicis, vel Prælati potius. Vide Dianam *part.* 5 *tract.* 9. *reſol.* 109. 95

Similiter vitandus non poteſt conferre beneficium, præſentare, & eligere, & ſi eligat cum aliis, & eius votum ſit neceſſarium, electio eſt nulla. Ità Suarez *diſp.* 13 *ſect.* 2. Sayr. *lib.* 2. *cap.* 6. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 1. §. 2. Coninch. *num.* 93. Filliuc. *quæſit.* 4. & 5 *num.* 151. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 5. §. 2. *num.* 6. Baſſæus *num.* 22. Sic iura docent allegata.

Si tamen ſit Laicus præſentans, ait Villalob. *tom.* 1. *tract.* 17. *diff.* 12. & Diana *part.* 3. *tract.* 9. *reſol.* 105. validè præſentare. Oppoſitum tamen aſſerit Hurtadus *de excom. diſp.* 17. *diff.* 2. 96

Prior tamen ſententia placet, quia Laicus non dat ius, ſicuti datur à Clerico præſentante. Ità diſtinxit Roſa, & obſeruatum fuit in quadam cauſa Zamorenſi apud Villalob. & Gomez *in tract. expectat.* Caſpenſ. *diſp.* 2. *n.* 89. Tenebitur tamen Epiſcopus præſentationem talis Laici non admittere, vt notat Corneio *in* 3 *part. tract.* 5 *diſp.* 10. §. 5. *dub.* 1. quia cùm is præſentando peccet, Epiſcopus tenetur illam non admittere; ne cum illo communicet; & ità poteſt Epiſcopus alteri conferre. Vnde ait Suarez, præſentationem Laici eſſe validam, quando admittitur, non ratione ſui, ſed ratione acceptationis Epiſcopi, in quem ius præſentandi eſt virtualiter deuolutum: & hoc valet etiam cum tolerato, quia poteſt quidem communicare, atque præſentationem eius acceptare, ſed tamen non tenetur. Quod ſi talis præſentatio ex iuſta cauſa fuerit à præſentato poſtulata, erit licita. Sic Corneio contra Vaſq *de excom. dub.* 5.

Resignatio beneficij facta à vitando in fauorem tertij, eſt inualida ſecundùm Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 6. *num.* 163. Idem cenſent Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 35. vbi adducit Couar. quia eſt actus Iuriſdictionis. 97

Oppositvm quidem cenſent Turrianus *lib.* 2. *diſputat.* 15. *dub.* 3. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 106. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 5. §. 2. *n.* 7. Probatur, quia illa reſignatio non eſt actus iuriſdictionis; non enim præſentat, eligit, nec confert.

Potest tamen vitandus alteri committere, vt aſſiſtat matrimonio, quia non eſt actus Iuriſdictionis. Ità plurimi cum Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 80. vbi addit, id licitum eſſe. 98

QVÆSTIO

Digitized by Google

DVBITATIO VII.

Quis ſeptimus effectus Excommunicationis maioris.

99 IS effectus eſt priuatio communicationis forenſis, vel iudicialis, *cap.* Decernimus 8. *de ſent. excom.* & *cap.* 1. *de Exceptionibus in 6.* & *cap.* Veniens 38. *de Teſtibus*, niſi ſit excommunicatus toleratus,& inuitetur ab his, quibuſcum communicat.

ITAQVE non poteſt eſſe Iudex etiam ſæcularis. Ità communis ſententia,& praxis.Colligitur *ex cap.* Præſidentes, *de heret. in 6.* Itaque actus Iudicis ſæcularis, non tolerati, irriti ſunt ex defectu Iuriſdictionis, v.g. dare priuilegia, diſpenſationes, leges, eligere, delegare, & confirmare Iudices. Idem dic de Iudice compromiſſario arbitro. Vide Dianam *part.* 5. *tract* 9. *reſol.*108.Turrian.*lib.* 2.*diſp.*4. *dub.*1. Caſpenſ. *diſput.*2.*ſect.*8. Henriquez *lib.* 13.*cap.*7. Coninch. *diſputatione* 14. *dub.* 11. *num.* 110. Bonacina *diſputat.* 2. *quæſt.* 2. *punct.*7. Filliuc. *tract.* 12. *num.*187. Suarez *diſputatione* 16.*ſect.*7.*&* 8. Dian. *part.* 5. *tract.*9.*reſol.*110.*& ſeq.* Baſſ. *verb.* Excom. 3. *num.*29. & *ſeq.* & alios ibi.

100 NON poteſt excommunicatus eſſe Tabellio, actu ſecundo, *ex cap.* 1. *de except. in 6.* Ità Caſpenſ. *num.* 97. & ſi acta efficiat, erunt inualida, vt ait Hurtado *de excom. diſputatione* 8. *diff.* 5. quia *ex cap. Nullius*, quæ ab excommunicatis dicuntur, aut conſcribuntur, à nemine ſunt credenda. Idque etiam de tolerato verum eſſe, quia non eſt obligatio illi credendi, ait Diana *part.*5.*tract.*9. *reſol.*112.

QVOD ſi partes conueniunt ad faciendum inſtrumentum à Tabellione excommunicato,Faber *diſtinctione* 25.*quæſt.*1. *diſp.*4, *cap.*6. *num.*201. ait, eſſe inualidum quia hoc munus eſt illi ab Eccleſia prohibitum. Attamen Diana *loco citato*, cum Suarez *diſput.*16.*ſect.*5. *num.* 5. docet, validum eſſe, quia poſſumus cum eo communicare. Ità & Filliuc. *tract.*12.*cap.*7. *quæſit.*6. Si verò ſit vitandus, in foro

101 externo eſſe irritum docent communiter Canoniſtæ: eſſe tamen in foro interno validum, quando ex conſenſu partium cognoſcentium eius excommunicationem admittitur. Nam *can.* Nullus anathematizatorum 3.*quæſt.*4.& alij textus dicunt quidem, Tabellionem excommunicatum non debere admitti; non tamen declarant ſufficienter: An ſi admittatur, Inſtrumenta ab eo confecta ſint inualida,vt ait Præpoſitus, *dub.*13. *num.*89.Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.*7. *num.*4. contra Auilam, & alios apud Sayrum *lib.*2.*cap.*5.*n.*39.Poſſe tamen eum,repelli ſubdit Bonacina.

102 DEINDE excommunicatus non poteſt eſſe teſtis, ſi ſit vitandus, *& cap.*Veniens 3. *de Teſtibus,& cap.* Decernimus *de ſent. excom. in 6.* niſi in cauſa fidei *ex cap.*In fide *de heret.in 6.*ſimiliter in fauorem matrimonij ex Sanchez *lib.*3. *diſp.* 41. *de matrimonio*; Si tamen teſtimonium vitandi admittatur, validum erit, quia nullum eſt ius tunc irritans. Ità Caſpenſis *num.*98. Henriq.*lib.*13. *cap.*7.Diana *part.*5.*tract.*9. *reſol.* 113.contra Fabrum *num.* 292. Toleratus verò, ſi requiſitus, non modò validè, ſed etiam licitè id præſtat.Ità Caſpenſ. *loco cit.*Bonac.*punct.*7.Præpoſit. *num.*90. Filliuc. *tom.*2. *tract.*12. *cap.*7. *num.* 188. qui ait, excommunicatum etiam vitandum, teſtimonium ferentem in iudicio, vel extra, venialiter tantùm peccare: Nec renuit hæc Diana.

TERTIÒ excommunicatus vitandus non poteſt eſſe Aduocatus, nec Procurator *ex cap.*Decernimus. 8. *de ſent. excom. in 6.* niſi quando eſt toleratus, & inducitur à fidelibus. Si vero à iudice admittatur, & ei non objiciatur excommunicatio, patrocinia ab ipſo facta valida ſunt,quia nullibi irritantur,& tunc pro illis ſtipendia accipere poteſt. Ità Caſpenſ.*n.*99. Villalob. *tom.*1.*tract.*13.*diffic.*14.Diana *reſol.* 114. Præpoſit.*num.*91.

TOLERATVS verò, ſi inducatur, etiam licitè admittitur. Ità allegati.

QVARTÒ, non poteſt eſſe Tutor, neque Curator ex allegatis Iuribus. Si verò admittatur, probabile eſt, eius contractus eſſe validos. Ita Suarez *diſput.*15.*ſect.*8.Corneio §.*quæſt.vlt.* Diana *reſ.*115. Caſpenſ. *loco cit.* contra Vgolinum *tab.* 2. *cap.* 14. Syluestrum *verb.* Excom. 3.Sayrum *lib.* 1.*cap.*7. Ratio eſt allata, quia nullum eſt ius irritans. Attamen Bonacina *diſput.*2.*quæſt.*2.*punct.*7.affert *cap.*Venerabilem, *de Electione*, in contrarium. 103

QVINTÒ, non poteſt eſſe Actor in iudicio. Sic Diana *reſol.* 110. Talis autem, ius ſuum in iudicio petens, non peccat mortiferè ex obiecto, vt notat Turrianus *lib.*2.*diſp.*14. *dub.*3.& Caſpenſ. *num.*95.

ADVERTE etiam cum Hurtado *diſp.*8.*diff.*6. iudicem poſſe quidem excommunicatum toleratum rejicere; non tamen tenetur, etiamſi ſit publicus, niſi ad petitionem partis, ſatis probantis excommunicationem, quia non tenetur eum vitare.

NOTA verò, etiam toleratum, non poſſe eſſe Actorem, quia non poteſt ſe ingerere ad communicandum, vt notant Bonac. *num.* 5. alios referens. Caſpenſ. *num.*94. *ex cap.*Decernimus *de ſent.excom.* ex cap. verò 1. *de reſcript.in 6.* habetur, eum poſſe agere ad obtinendam abſolutionem. 104

NON tamen eſt audiendus, ſi tantùm probare velit, excommunicationem eſſe iniuſtam, licèt validam,donec abſoluatur,*ex cap.*Per tuas,*de ſent.excom.*

EXTRA hunc caſum non eſſe audiendum, vel per ſe, vel per Procuratorem ex cap. *Decernimus*,& in quauis, parte litis poſſe ei objici hanc exceptionem, vt repellatur *ex cap.*Exceptionem, *de Except. in 6.*docet Caſpenſis.

AVILA *part.*2.*cap.*6.*diſp.*2.*dub.*2.& alij tenent, non poſſe excommunicatum per ſe reſpondere in iudicio, ſed teneri reſpondere per procuratorem. Id ſignificari aiunt *in cap.* Intelleximus, *de Iudic.* Sed ibi tantùm dicitur, *reſpondeat ſaltem per alium.* 105

ITAQVE reor cum Præpoſito 3.*part.* *quæſt.* 2. *dub.*13.*num.*87.Diana *reſol.*111.Bonacina *n.*7. poſſe quia omni reo id conceditur, & *in cap.* Cùm inter, *de except.* ei abſque diſtinctione conceditur facultas reſpondendi per ſe, vel per alium.

NEQVIT is aſſumi ad aliquam dignitatem iuriſdictionis, quia non poteſt tales actus exercere. Ità Sayr. *lib.*2.*cap.*6.*num.*15.Vgol.*tab.*2.*cap.*13.§.3.Tametſi oppoſitum cenſeant Fill.*tract.*12.*n.*171. Suar. *diſp.*16.*ſect.*1.Diana *part.*5.*tract.*9.*reſol.*109.

DIGNITATIS verò ſine iuriſdictione,validæ certò ſunt.Ità Bonac.& alij.Tales ſunt Doctoratus, Notariatus,&c.Nullum enim ius has irritat. 106

DVBITA

DVBITATIO VIII.

Quis octauus effectus Excommunicationis maioris.

D. Bonauent. diſt.18. p.2. quæſt.1.& 5.
D. Thom. quæſt 24.

107 IS ſtatuitur priuatio ciuilis, & politicæ externæ excommunicationis. Hanc exprimunt Theologi cum D.Bonauent. *loco citato*, *quæſt.* 1. & *p.p. Centil. ſect.*27. hoc verſu.

Os, *Orare*, *Vale*, *Communio*, *Menſa negatur.*

Habetur hæc pœna, *cap.* Nuper, *& cap.* Si aliquando *de ſentent. excom.* Hæc verò poſt Conſilium Conſtantiæ extenditur ſolùm ad denunciatos, & publicos clerici percuſſores.

Per *Os* prohibetur dari oſculum pacis, & omne aliud ſignum amicitiæ, vt amplexus, munera, loqui cum eo audire, ſcribere. mittere ad eum nuncium; vel ab eo recipere. Ità multi apud Bonacinam §.2.*num.*1.Enim verò reſalutare, & epiſtolæ reſpondere, eſſe licitum, docent Henriquez *Compend. caſuum mortis*, *cap.* 20. *numer.* 20. Diana *part.*5. *tract.*9. *reſol.*116.

Per *Orare*, prohibetur ſimul recitare, vel cantare Diuinum officium, Miſſamque coaudire.

108 Per *Vale*, prohibetur omnis honorifica ſalutatio, vel reuerentia verbis, aut ſignis, aſſurgendo, aperiendo caput, vt aduertunt Auila 2. *part.cap.6. diſputat.9. dub.9.* Suarez *diſput.*15.*ſect.*1. Vaſquez *dub.* 8. Bonacina cum aliis *numero* 4. Caſpenſ. *diſputatione* 2.*ſect.* 10.*numero* 104. contra Turrianum *lib.*2. *diſputat.*13. *dub.*1. negantem, eſſe vetitum ſignis tantùm ſalutare, vtcunque verò probabile ait Hurtado *diſput.9. diffic.*1. *num.*4. nec renuit Diana.

Per *Communionem*, intelligitur cohabitatio ſimultanea, ſeſſio, cooperatio in negotiis, & contractibus, collaborare, iter coagere ſocialiter, & ſimilia.

Debet autem ſemper aduerti, prohiberi formalem communicationem, non materialem nudam, qualis eſt, ſi eadem via iter pergam, ſi in eadem platea emam, &c.

109 Per *Menſam*, vetita eſt communicatio ad refectionem, vel ad quietem, in menſa, aut lecto ſocialiter, quod ſi fiat materialiter tantùm, non eſt vetitum. Ità Hurtad. *diſputatione* 9, *diffic.* 1. Quod ſi diuerſis menſis aſſideant; ſed tamen ſimul ſint conuiuæ, & ſocij, eos incurrere Cenſuram docet Corneio 3. *part. tract.*5. *diſputat.* 10. §. 10. *quæſt. vltim.* quia ſpectant ad idem conuiuium. Ità etiam Bonacina *numer.*5. referens Suarez *ſect.*1.*diſp.*15.Filliuc. *num.*86.

Enim verò oppoſitum probabile exiſtimat Diana *part.*5. *tract.* 9. *reſol.* 116. cum Mercero *in* 3. *part. quæſt.*21. *dub.*10.

Caspensis verò *num.* 116. ampliùs, etiam decumbentes in diuerſis lectis, atque cubiculis ſocialiter, hanc excommunicationem incurrere, aſſerit.

Quæres: quodnam peccatum ſit in his communicare?

110 Respondetur ex dictis; communicationem in diuinis, v. g. in Sacramentis, & officiis diuinis publicis, eſſe mortale; poſſe tamen eſſe veniale ex paruitate materiæ.

Communicare verò ciuiliter, eſt tantùm veniale, vt plurimum. Ità ſentiunt communiter cum D. Bonauent. *quæſt.* 5. *ad* 4. Caietan. *verbo Excom.* ad finem, Nauar. *cap.* 27. *numer.*29. Sotus *diſtinct.* 21. *quæſt.*1. *articulo* 4. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 8. Suarez *diſputatione* 15. *ſectione* 1. Sayrus *lib.*2. *cap.*11. *num.*20. Vgolin. *tab.*2. *cap.*23. §.14. Vaſquez *dub.* 7. Filliuc. *tract.*13. *cap.*3. *quæſito* 1. Bonacina *diſputatione* 2. *quæſt.*2. *punct.*6. §. 1. Caſpenſ. *num.*107.

Ratio eorum eruitur è D. Bonauent. *loc.cit.* quia Eccleſia in his contumaciam contra ſe, & contemptum ſatagit remouere. Vnde non eſt probabile, eam velle quocunque actu conuerſationis, vbi non eſt contemptus, ſed ſola fragilitas, & humana vrbanitas, animam gehennæ addicere. Conueniunt alij cum Bonacina *diſputat.*2. *quæſt.*2. *punct.*6.§.1.*num* 65.Diana *part.*5.*tract.*5.*reſol.*15.

Erit verò mortale, ſi ex contemptu formali 111
Eccleſiæ, & clauium fiat; vt notat Caſpenſis *num.*108. Diana *reſol.*2. cum D. Bonauent. *loco cit.* qui addit, eſſe quoque lethale, ſi ſecuturus contemptus Eccleſiæ ſciatur, puta, ſi comicè vſuri ſint, &c. Quoad communicantes ex contemptu, conſentiunt alij cum Bonacina *loco cit.*

Quæres: An frequenter communicans in parua materia, puta ſalutandi, &c. in culpam lethalem labatur.

Respondet Auila 2.*part. cap.*6. *diſputatione* 8. *dub.*3. Reginal. *lib.*32. *num.*92. & alij, peccare talem tantùm venialiter, ſecluſo contemptu. Ratio eſt, quia, quod eſt ex ſe veniale, non fit mortale. Subſcribit Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.*1. cum Alterio *lib.*1. *diſp.* 12. *cap.* 6. Affertur D. Thom. *diſtinct.*18.*quæſt.*4. *art.*1.

Videtur tamen probabilius, peccare mortaliter. Ità Suarez *loco citato*, *num.*11. Filliuc. *tract.*13. *cap.*3. *quæſito* 3. *num.*43. & *cap.*5. *quæſit.*9.*num.*92. Coninch. *diſputatione* 14. *dub.*14.*num.* 149. Bonacina *num.*9. ſuprà. Arridet Baſſæus *verb.* Excom. 3. *num.*25.

Profectò hoc præceptum obligat grauiter, 112
niſi paruitas materiæ excuſet *ex cap.* Sacris, *de his quæ vi*, & *cap.* Si verè *de ſentent. excom.* & *cap.* Exceptionem *de exceptionibus.* Iam verò, vt fiant materia grauis, debent moraliter vniri in ſe, vel in intentione continuandi, alioqui nunquam mortale conſtituent. Itaque ſi is non habet intentionem perſeuerandi in ſalutationibus,&c.Et ſi hæ moraliter ſint diſiunctæ, cum non grauabunt lethaliter. Puto autem talia moraliter durare per hebdomadam.

Videtur ſententia S. Bonauent. *ad* 4. vbi ait tamen in fine, vix hæc poſſe frequentari ſine contemptu, ideò ſanum conſilium eſſe ait, ſe ab his elongare ad vitandum periculum.

Similiter ergo excommunicatus vitandus, 113
communicans eodem ordine, peccabit. Ità Suarez, & alij communiter apud Bonacinam *numero* 2. Imò Henriquez *lib.*13. *cap.*9. Auila 2.*part.cap.*6. *diſputatione* 8. *dub.*3. & alij contra Filliuc. *tract.*13. *cap.* 3. *quæſito* 3. & 10. exiſtimant, excommunicatum toleratum, peccare tantùm venialiter, eligendo, vel præſentando aliquem ad beneficium, vel iudicando; ſecus verò non toleratum, quem grauiter damnant.

Aaa Poena

Digitized by Google

Poena inflicta communicantibus cum excommunicato vitando, eſt Excommunicatio minor, *ex cap.* Nuper, *& cap.* Cùm conſideres, *de ſentent. excommun.*

Dantvr verò quatuor caſus, in quibus Maiorem incurrat Excommunicationem is, communicans cum vitando.

Primvs, ſi communicet in crimine criminoſo, ideſt, in eo crimine, in quo incurrit Excommunicationem, influendo per ſe in illud, punietur excommunicatione Maiori, *ex cap.* Nuper, *& cap.* Si concubina.

114 Reqviritvr tamen, vt communicet in eo crimine, ob quod lata eſt excommunicatio, & communicet poſt latam Cenſuram, ſciens, illum iam incurriſſe excommunicationem, & vt ſit nominatim excommunicatus, & denunciatus: & addit Caſpenſis *num.*109. non ſufficere, ſi ſit notorius percuſſor clerici, cum Auila *2.part.cap.6.diſp.10.dub.3.*Sanchez *lib.2. cap.*10. Reginald. *lib.*3 *2.num.96.* nam in cap. *Nuper*, fit mentio ſolius nominatim excommunicati; ſubſcribit Baſſ. *verb. excom.3. num.*31.

Secvndvs, ſi clericus excommunicatum à Papa ad officia diuina ſponte admittat, incurrit excommunicationem, Papæ reſeruatam, *cap.* Significauit, 18. *de ſent. excommun.*

Tertivs, quando quis communicat excommunicatione lata contra participantes, ſeu communi-
115 cantes cum illo, *ex cap.* In dubiis, 30. *de ſentent. excom.* Hæc autem excommunicatio inualidè fertur, niſi feratur ſpecialiter contra certam determinatam perſonam, eam priùs monendo, ne communicet *ex cap.* Statuimus 3. *cap.* Conſtitutiones 9. Ac proinde Iudices, qui generaliter contra participantes ferunt cenſuras, nihil faciunt. Quamvis Sotus, & Nauarrus exiſt ment, tales obligari ſub mortali, quia eſt noua prohibitio, proueniens ex nouo, & ſufficienti motiuo, vt ob eius tranſgreſſionem feratur excommunicatio maior.

Qvartvs, quando quis ſcienter, & temerè præſumit ſepelire in loco ſacro, publicè, aut nominatim excommunicatum, vt habetur in Clementina. Ità Caſpenſ. *num.*110.

116 Nota verò, ad incurrendam Excommunicationem Maiorem, requiri cooperationem ſufficientem ad mortale. Ità Nauar. *cap.*27.*num.*112. Caietan. *verb.* Excom. *num.*57. Auila ſuprà Henriquez *lib.*13.*c.*9. Sayr. *lib.*2. *cap.*11. *num.6.* Vgolin. *tab.* 1. *cap.*13. §.8. Filliuc. *tract.*12. *cap.*9. *quæſit.*8. Reginald. *loco citato*, quibus ſubſcribit Bonacina, *num.* 9. Diana *part.*5. *tract.* 5. *reſol.* 21. Hi verò communicantes egent abſoluente eodem, quo & principalis, ex cap. *Nuper*, & allatis DD.

Ad excommunicationem verò minorem incurrendam, putat Faber *d.* 25. *quæſt.* 1. *d.*4. *num.*51. ſufficere culpam ex genere venialem, ſed tamen ratione prohibitionis imponentis cenſuram, eſſe mor-
117 talem, & hoc ſenſu *in cap.* Sacris, *de his, quæ vi*, definiri, communicationem cum excommunicato, eſſe peccatum mortale, & *in cap.* Exceptionem, *de exception.* dici, talem communicationem in periculum animæ redundare, quod de ſolo mortali verum videtur. Hoc ſenſu (ait Faber) intelligunt Doctores, dum dicunt, communionem cum excommunicato eſſe venialem, ſenſus enim eſt, communionem ex genere ſuo eſſe venialem, & tamen per illam incurri minorem excommunicationem, quæ participatione paſſiua Sacramentorum priuat, atque adeò debet ex prohitione noua eſſe mortale, quia nemo tam graui pœna eſt dignus, niſi ob mortale. Qua in re Doctores eſſe ſatis obſcuros ait.

Enim verò, ſi legiſſet Seraphicum *ad* 4. luce 118
clariorem eum inueniſſet. Ibi enim ſoluit argumentum Fabri, quod ex pœnæ grauitate, nempè priuatione Sacramentorum, arguit grauem culpam. Itaque primo ait, aliquos ità opinari, quia exiſtimant, hanc tranſgreſſionem contra præceptum Eccleſiæ eſſe grauiter impoſitum, & addi contemptum.

Enim verò, vbi non adeſt contemptus, vel periculum contemptus Eccleſiæ, ait, eſſe veniale.

Ad illud, quod obiicitur, quod non priuatur Sacramentis, niſi mortaliter peccantes.

Respondet, priuationem hanc Sacramentorum impoſitam ad terrorem, ne fortè per aſſuetudinem in contemptûs periculum incideret.

Observa, textum à Typographo eſſe excu- 119
ſum mendosè. Sic enim habet: *Ad illud, quod obiicitur, quod non priuantur Sacramentis, ſic mortaliter peccantes*, ſed pro *Sic* debet dici, *Niſi*, hoc enim eſt argumentum: *Nullus ſeparandus à Sacramentis, niſi pro culpa mortali*; tunc autem textus eſt clarus.

Vvlt igitur S. Doctor, excommunicationem Minorem imponi pro veniali culpa, & hæc eſt communis ſententia. Agunt autem Doctores quæſtionem: an communicatio, ob quam imponitur excommunicatio Minor, ſit ex præcepto addito Eccleſiæ læthalis. Negatiuè reſoluo cum Corneio 3.*part.* 120
tract. 5. *de excommun. diſput.* 10. poſt §. 10. *dub.* 1. Ioanne de la Cruz *in direct. part.* 2. *de excommunic.* ante *dub.*14. Turriano *de Cenſuris*, *lib.*2. *diſput.* 12. *dub.*1. Sylvio *in* 3. *part. quæſt.*23. *art.* 3. Mercero *in* 3. *part. de ſacrament. quæſt.*21. *dub.*10. Auila *de cenſuris part.*7. *cap.6. diſput.* 8. *dub.* 3. Sayro *lib.*2. *cap.*11. Suarez *diſput.*15. *ſect.*1.*num.*2. Soto *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *artic.* 4. Sà *verb. excommun. numero vltim.* Henriquez *lib.* 13. *cap.* 8. Toleto *lib.* 1. *cap.* 11. & hanc opinionem probabilem, & in praxi eſſe ſecuram docet Ioan. Præpoſitus *in* 3.*part. quæſt.*2. *de excom. dub.*15. *num.*99. ſubſcribit Diana *part.*5. *tractat.*9. *reſol.*2.

Mvlti verò caſus excipiuntur, in quibus licitum eſt cum vitando ciuiliter communicare. Hi verſiculo hoc indicantur, & relati ſunt *cap.* Cum conſideret, *de ſentent.* & *cap.* Quoniam multos 11. *quæſt.*3.

Vtile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceſſe.

Egregiè eos explicat S.Doctor *allegatis locis*, quem 121
cæteri ſequuntur.

Vtile, ſignificat vtilitatem tam ſpiritualem, quàm corporalem participantis cum excommunicato, aut ipſius excommunicati participantis cum alio. Ità Vaſquez *dub.* 9. Filliuc. *cap.* 6. *quæſito* 3. Coninch. *diſp.*14. *dub.*12. *num.* 121. Reginald. *n.*3 *2. cap.*98. Bonacina *diſp.*2. *quæſt.*2.*punct.*4.§.2. Suarez Sayrus, Henriquez ſuprà, Caſpenſis *diſp.*2. *ſect.*10. *num.*112. cum D. Bonauent. *ad* 4. & *in corpore.* Itaque poſſum vti Medico, vel Aduocato aptiori, etſi excommunicato; petere eleemoſynam, emere neceſſaria, & debita exigere *ex cap.* Intelleximus, *de Iudiciis.*

Ad vtilitatem etiam excommunicati poſ- 122
ſum eum alloqui, hortari, ſcribere ad illum, ei dare eleemoſynam indigenti; adhibere auxilia in detrimentis famæ, honoris, &c. Eum lepidè ſalutare, amplecti, vt ad ſalutem eum ducamus

ducamus. Ità Vaſquez, Auila, & Caſpenſis *numero* 112. qui, tanquam ſcrupuloſos, capit oppoſitum dicentes.

123 SECVNDA particula eſt *Lex*, per quam intelligitur lex matrimonij, ob quam accipitur *ex canone* Quoniam multos 12. *quæſt.* 13. vbi licèt agat de vxore cum marito excommunicato, tamen eadem eſt ratio de marito cum vxore vitanda. Itaque in redditione debiti, in obſequiis, & cæteris, poteſt communicare, ac ſi non eſſet excommunicatus. Excipe primò, quando excommunicatio eſt lata ob cauſam matrimonij, qualis eſt: an ſit legitimum. Secundò ſi eſſent diuortio ſeparati. Tertio in his, propter quæ eſt excommunicatus; hoc enim eſt communicare in crimine. Quartò, cùm maritus eſt cum alio excommunicato vitando. Quintò propter hæreſim, ob periculum infectionis, *arg. cap.* decreuit *de hæreſi. in* 6. & aliorum Iurium, 28. *quæſt.* 2. Ità Corneio *in* 3. *part. tract.* 5. *de excom. diſputatione* 10. §.10. *dub.* 2. *quæſt.* 2. Gordonus *ſum. tom.* 2. *lib.* 7. *quæſt.* 10. *cap.* 6. *num.* 72. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 122.

QVOD ſi mulier contraheret ſcienter cum excommunicato, poſſet cum eo communicare, vt docent Auila *part.* 2. *cap.* 6. *diſputat.* 11. Coninch. *de Sacram. diſputatione* 14. *dub.* 12. *num.* 125. Vgolinus *de Cenſur. tab.* 2. *cap.* 24. §.6. Turrianus *lib.* 2. *diſputatione* 13. *dub.* 2. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 17. *difficul.* 13. *numero* 12. Diana *loco citato*, Bonacina *diſputatione* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 4. §.2. Ratio eſt, quia iura vniuerſaliter id concedunt, & hoc ſenſu, vt video, accipiuntur à D. Bonauent. *quæſt. cit.* vbi vniuerſaliter loquitur.

124 OPPOSITVM tamen cenſent D. Thom. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Gordonus ſuprà, Faber *diſputat.* 4. *cap.* 7. *numer.* 217. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13. *cap.* 6. Suarez *diſputatione* 15. *ſect.* 4. Corneio *loco ſuprà citato, & infrà citando.* Mercerus *de Sacrament. quæſt.* 21. *dub.* 10. Ratio eſt, quia contractus initus in iniuriam excommunicationis, non tribuit ius ad communionem, vetitam ab ipſa Cenſura.

QVOAD quæſtionem, quam libaui: an idem dicendum de marito cum vxore excommunicata, Syluest. *v. excom.* 5. *n.* 4. & Armilla ibidem putant, maritum non poſſe cum vxore excommunicata communicare. Primò, quia poteſt eam cogere ad petendam abſolutionem. Deinde, qui in *can. Quoniam* decernitur tantùm, quod vxor cum marito excommunicato poſſit communicare. Tertiò, quia *in cap.* de filia 27. *quæſt.* 1. in ſimili videtur contrarium definiri.

125 OPPOSITA tamen ſententia eſt D. Bonauent. *p.p. Centil. ſect.* 27. vbi duobus verbulis ſententiam ſuam ex more profert, & rationem affert, & ſimul reſoluit, cur *in cap. Quoniam*, decernitur tantùm de viro excommunicato, nempè, quia lex matrimonij, quæ eximit; ligat æqualiter virum, & vxorem, & cum viro intelligitur eandem conditionem ſubire etiam vxor. Eum ſequuntur Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *quæſt.* 10. *cap.* 6. Faber *diſp.* 4. *cap.* 7. *num.* 219. Corneio *in* 3. *part. tract.* 5. *de excom. diſp.* 10. §.10. *dub.* 2. Turrianus *lib.* 2. *diſput.* 13. *dub.* 3. Vaſquez *diſput.* 9. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 4. *num.* 14. Hurtado *diſput.* 9. *diffic.* 4. *num.* 23. Coninch. *de Sacram. diſp.* 14. *dub.* 12. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 17. *diffic.* 13. Præpoſit. *in* 3. *part. quæſt.* 2. *dub.* 17. *numero* 125. Baſſæus 3. *num.* 27. Merc. *de Sacram. in* 3. *part. quæſt.* 21. *dub.* 11. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 4. §.2. Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſput.* 14. *num.* 26. Diana *reſol.* 123. Hi S. Bonauent. fundamento nituntur. Ad textum, *de filia*, reſpondetur, ibi loqui de communicantibus in crimine.

126 IDEM verò ait Diana; ſi vterque coniux eſt excommunicatus cum Layman *lib.* 2. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. Auila *part.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 9. *dub.* 5. *ad* 2.

SI verò tantùm ſint ſponſi de futuro, non conceditur, vt notat Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 14. *de Matrim.* Sayrus *lib.* 2. *cap.* 10. Filliuc. *tom.* 7. *tract.* 13. *cap.* 6. *num.* 105. Diana *reſol.* 126. Si tamen ſint ſponſi de præſenti, licet, etiamſi copula non fuerit ſecuta: Ità allegati. Vnde ait Guttierez *de iur. confirm. part.* 1. *cap.* 51. omnia Iura loquentia de marito, & vxore accipienda, quando matrimonium per verba de preſenti contractum eſt, licet copula non ſit ſecuta. Subſcribit Diana *loco citato*, & Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 10. *num.* 114.

ADDIT Bonacina, *num.* 22. excipi, ne communicet in diuinis, quia in hoc vxor non eſt ſubdita viro, & hanc eſſe communem ſententiam ait.

127 PARTICVLA, *Humile*, exipit omnes, qui ſunt ſubiecti, vt obſequia præſtent, ac cætera ſuæ conuenientia ſubiectioni. Ità ſerui, filij, & alij ſimiles. Habetur *can.* Quoniam multos 11. *quæſt.* 1. & *cap.* Inter alia, *de ſent. excom.*

QVÆRITVR primò: an ſerui, facti poſt excommunicationem latam, debeant ſeruire. Negant Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *quæſt.* 10. *cap.* 6. *numer.* 79. Angelus *verb.* Excom. 8. *num.* 11. Ioan. Præpoſitus 3. *part. quæſt.* 2. *de excom. dub.* 17. *num.* 126. Faber *diſp.* 4. *cap.* 7. *num.* 223. Nauar. *cap.* 27. *numer.* 27. Syluest. *verb.* Excom. 5. *num.* 4. Megala 3. *part. lib.* 2. *cap.* 5. *quæſt.* 4. *num.* 53. Layman *lib.* 2. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. Alterius *diſput.* 15. *lib.* 1. *cap.* 3. Suarez *diſput.* 15. *ſect.* 5. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13. *cap.* 6. *n.* 117. Mercerus *in* 3. *part. de Sacram. quæſt.* 21. *dub.* 11. Probatur ex ratione *cap.* Inter alia, *de ſent. excom.* vbi dicitur; teneri ſeruos poſt excommunicationem, quia ante illam tenebantur.

ADDVNT tamen Gordonus, & alij, ſeruum emptum, aut donatione acceptum, teneri obſequiis ſui domini, iam ante anathematizati.

128 ENIM verò Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 124. cum Hurtado *diſp.* 9. *de excom. diffic.* 4. Turriano *de Cenſuris, lib.* 2. *diſp.* 13. *dub.* 5. Coninch. *de Sacram. diſp.* 14. *dub.* 12. *num.* 129. aſſerit, poſſe obſequia præſtare, etiamſi ante ſubiectionem eſſet excommunicatus. Ratio eſt, quia iam ſunt ſubditi. Et Canon concedit in vniuerſum, vt ſubiecti inſeruiant, nec modificat. Ideò non eſt, cur ſibi conſcientiam faciant, vt notat D. Bonauentura *in corpore*, & cum eo Bonacina *num.* 32.

MIHI etiam placet additio Fabri *num.* 222. priuilegium conceſſum eſſe ad obſequia honeſta, non ad peccaminoſa; nec video, cur Dianæ aſperum ſit, cùm neceſſitate mouente concedantur obſequia rationabilia ex D. Bonauent. *loco cit.* non enim poſſunt in crimine communicare. Subſcribit Bonacina *num.* 25.

129 SIMILITER domini poſſunt communicare cum ſeruis excommunicatis. Ità Nauar. *man. cap.* 47. *num.* 27. Adrian. *de clauibus, quæſt.* 3. Suarez *diſputatione* 15. *ſectione* 5. Diana *reſolutione* 125. Ratio eſt, quia ſeruus eſt correlatiuus Domino, nec poteſt ius ei auferri ſuâ culpâ, alioqui commodum è ſua iniquitate reportaret. Ita etiam Bonacina *numero* 38. alios referens.

POSSVNT etiam ſerui inuicem communicare; ſed tamen in his tantum, in quibus ad obſequia

Domini conueniunt. Ità Diana *loco citato*, cum Corneio *tract.* 5. *de Cenſuris diſp.* 10. §. 10. *dub.* 3. *diffic.* 3. Gordono *tom.* 2. *lib.* 7. *quæſt.* 10. *cap*, 6. Mercero *de Sacram. in* 3. *part. quæſt.* 21. *dub.* 11. Turriano *lib.* 2. *diſput.* 13. *dub.* 5. Villalob. *tom.* 1. *tractat.* 17. *diffic.* 13. Bonacina *numero* 35. cum aliis.

130 Filii etiam excipiuntur, qui parentibus ſunt ſubiecti,

Qvæstio autem eſt: An intelligantur etiam emancipati.

Prima opinio eſt, emancipatos non poſſe communicare parentibus. Ità videtur D. Bonauent. *locis adductis*, D. Thom. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Faber *cap.* 7. *num.* 221. & communiter Theologi, & Iuriſtæ; & de mancipatis non cohabitantibus idem ait Caſpenſis *num.* 115.

Secvnda opinio eſt aſſertiua. Ità Mercerus *de Sacram. quæſt.* 21. *dub.* 11. Præpoſit. *in* 3. *part. quæſt.* 2. *de excom. dub.* 17. Palud. 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 6. *art.* 2. Vgolin. *de Cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. Hurtado *diſp.* 9. *de ex. om. diffic.* 4. eamque probabilem vocant Villalob. *tom.* 1. *tract.* 17. *diffi.* 13. Suarez *diſputat.* 15. *ſect.* 1. *num.* 4. Adhæret Diana *reſol.* 118.

131 Media via incedunt Suarez *loco citato*, Corneio *tract.* 1 *de ex om. diſputat.* 11. §. 10. *d.* 3. *quæſt.* 3. Filliuc. *tom.* 1. *tr ct.* 13. *cap.* 6. *num.* 106. dicunt autem, filium, vt filium, teneri obſequiis Patri in neceſſitate, non verò ſimpliciter, vt alios, ad obſequia ordinaria in cohabitatione debita; ſed hæc limitatio non repugnat primæ opinioni, vt obſeruat Turrianus *lib.* 2. *diſp.* 13. *dub.* 4. Hinc D. Bonauent. *diſt. citata*, cautè dicit, excipi eos, qui communicant neceſſitate, ſicut filij, & filiæ, quamdiu ſunt ſub manu parentum. Vult dicere filios ſecundum neceſſitatem, qua tenentur in ratione debitæ ſubiectionis, qui, licet dum ſeparati ſunt domicilio, non ſubjiciantur, ſicut cohabitantes cum parentibus, ſunt tamen ſubditi, ratione pietatis, & neceſſariò tenentur neceſſitatibus parentum, magis verò ſi ſint emancipati cohabitantes, vt ait Caſpenſ. *numero* 115.

132 Intelligvntvr etiam filij adoptiui, & illegitimi, vt aiunt Hurtado, & Diana: Caſpenſis verò concedit illegitimis; ſed id negat adoptiuis extra domum, & curam parentis degentibus; ſecus verò, ſi cohabitent.

Addit Caſpenſis, nomine filiorum comprehendi alios, qui moraliter cenſentur filij, vt Nurus, aut Gener, dum conuiuunt. Idem dic potiori ratione de Nepotibus, ac pronepotibus, reſpectu Aui, vel progenitorum, vt docet Diana *reſol.* 119. Corneio *diſp.* 11. 10. *dub.* 3. *quæſt.* 3. Hurtad. *diſp.* 9. *diffic.* 4. Turrian. *diſp.* 13. *dub.* 4. Mercer. *quæſt.* 21. *d.* 11. Gordon. *lib.* 7. *quæſt.* 10. *cap.* 6. Idem dic de pupillis reſpectu tutorum, tempore curæ. Idem docent Suarez, Filliuc. & alij ſuprà, quibus ſubſcribit Bonacina *num.* 33.

133 An verò Pater, è contra, cum filio excommunicato poſſit communicare.

Respondetvr affirmatiuè; nam eadem eſt ratio, eadem pericula, iidemque ſcrupuli, quæ omnia prætendit euitare Canon.

Dices *in cap.* Filia *diſtinctione* 27. habetur, excommunicationem incurrere parentes communicantes cum filiâ excommunicatâ, eò quòd poſt profeſſionem matrimonium duxerat.

Respondetvr, tantùm procedere in caſu, quo parentes fouerant eam in crimine ſacrilego, & criminoſo, quo caſu non licet, ſicuti etiam in Cenſura ex hæreſi, vbi ſit periculum infectionis.

Qværes: An in diuinis communicare queant, quod conceditur in humanis: Primò quidem dico, non licere, quoad ea, quæ non competunt, vt filio; vnde ſi filius ſit Parochus, non poteſt Sacramenta miniſtrare: nec ſacrum facere coram Patre vitando. Ità Corneio *diſp.* 10. §. 10. *dub.* 3. Gordon. *lib.* 7. *quæſt.* 10. *cap.* 6. *num.* 85. Diana, *reſol.* 119. Baſſæus *v. Excom.* 3. *num.* 27. 134

In his verò, quæ ſpectant ad filium, poteſt communicare. Ita Auila 2. *part. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 6. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 27. Caſpenſ. *ſect.* 10. *num.* 116. Bonacina *num.* 37. Suarez *ſect.* 1 *num.* 22. Filliuc. *num.* 120. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 12. Sayr. *cap.* 14 *num.* 19. Henriquez *num.* 22. Vgolin *tab* 6. *cap.* 23. §. 2. ſic habetur *c.* Solitæ *de maioritate, & obedientia.* Vnde famulus poteſt recitare officium cum Domino, aut cum eo Miſſam audire, ſi noceatur; &c. Ita Doctores multi, quibus ſubſcribit Baſſæus, *loco citato*.

Exit quæſtio, an Religioſi poſſint communicare cum Prælato excommunicato. Aſſerit S. Thom. *diſtinct.* 22. *quæſtion.* 1. *artic.* 4. ſed repugnat Diana. *reſolut.* 127. quia Prælatus tunc ſuſpenſus eſt ab officio Prælaturæ, vnde nec iuriſdictionem habet. Itaque conceditur ſolùm id, quod debetur ratione ineuitabilis cohabitationis. Ita etiam Faber *numer.* 231. qui ait, *num.* 227. eodem modo poſſe plures ex eadem familia neceſſariò cohabitantes communicare. 135

Non poſſe tamen eos eximi ab obedientia, ante ſententiam docent Megala 3. *part. lib.* 2. *c.* [illegible] *quæſt.* 4. *num.* 50. nec renuit Diana, *reſolutione citata*.

Addit Caſpenſ. *num.* 117. *ſectione* 10. ex Auila, & Nauarro, poſſe ſubditos communicare cum Prælato vitando, etiam in Diuinis, quia licet iuriſdictio ſit ſuſpenſa, manet tamen ſuperior, & ſi [illegible] contractus, ſaltem in fauorem monaſterij, ſunt validi; & ſi admittat ad profeſſionem, erit valida, hæc enim non eſt iuriſdictionis, ſed ſuperioritatis actus, qui poteſt ſtare ſine iuriſdictione, vt probat Sanchez *lib.* 5. *in Decalog. capite* 4. *numero* 78.

De Clericis cum Epiſcopo Excommunicato ait Caſpenſ. *n.* 119. poſſe eos communicare cum Epiſcopo vitando, ſi ſint eius famuli, vel de eius familia; ſi verò ſint ſubditi tantùm, non poſſunt, niſi in neceſſariis, *ex cap. vlt. de Exceſſ. Prælat.* 136

Qvomodo verò vaſalli cum Principibus vitandis queant communicare in ciuili, & Dominus cum illis, habetur *cap.* Nos ſanctorum 16. *quæſt.* 6. vide etiam Caſpenſ. *num.* 20. & Bonacinam *num.* 40. Quomodo etiam ius ſaltem poſt ſententiam declaratoriam obliget ſubditos in iuramento fidelitatis erga ſuos Principes, habes apud Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. & *cap.* 22. Vgolin. *cap.* 23. §. 9. Suarez *diſputatione* 15. *ſectione* 6. C [illegible] Sayrum *cap* 14. Filliuc. *tract.* 13. *cap.* 6. *quæſit.* 9. Reginald. *lib.* 2. *num.* 115. & alios, apud Henriquez, & Baſſæum *loco cit.*

Particvla, *Res ignorata*, excuſat ab obligatione vitandi excommunicatum, & ignorantia, ſiue *Iuris*, ſiue *Facti*. Quæ autem ignorantia excuſet, dicam. Certum autem eſt, inuincibilem excuſare. Deinde vincibilem, non tamen ſupinam, aut affectatum, vt dixi ſuprà, *diſp.* 1. *quæſt* 8. Imò Suarez *diſputatione* 15. *ſectione* 3. *numero* 5. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 6. *quæſito* 11. *numero* 128. Coninch. *diſput.* 14. *dub.* 12. *num.* 128. etiam craſſam, & ſupinam aiunt excuſare; non verò affectatam. Sed hoc 137

hoc non probatur Bonacinæ *diſp.2. quæſt.2.punct.6. §. 2. num. 41.* ſubſcribunt tamen Tanner. *tom. 4. diſp.6.quæſt.10. dub.3.* Cæleſt. *in Compend. tract.3. cap.5.* Diana *loco citato,reſol.17.* Imò, ſi Cenſura lata eſt contra ſcienter delinquentes, eximuntur omnes ignorantes, etiam affectati, vt notat Hurtado *de Cenſur. in coment.diffic.21. num.92.*

QVÆ ignorantia excuſat, etiam ſi Cenſura lata ſit contra præſumentes facere, &c.Quæ omnia valde notanda ait Diana, *reſol. 17.*

138 Ex hac doctrina ſequitur, idem dicendum de actuali inconſideratione, vt ait Hurtado Salmaticenſis; *diſp.83.ſect.5.§.42.* apud Dianam: Æquiualet enim ignorantiæ.

SI verò aliquis dubitet: an ſit denunciatus, Caſpenſ. *num. 121.* ait, non poſſe vitari, quia ſit ei iniuria, qui eſt in poſſeſſione ſui honoris.

BONACINA *loc.cit.* dicit, quòd, qui dubitat non modò, an ſit denunciatus; ſed, an ſit excommunicatus, non poteſt eum vitare ſine iniuria graui, vt ait Sanchez *ſum. lib.1. cap. 10. numero 69.* Suarez *loco citato, num. 4* Filliuc. *numero 129.* & alij.

SI verò ſciat, eſſe excommunicatum, non tamen eſſe denunciatum, poteſt eum vitare, ſed non tenetur; niſi forte rationem ſcandali, vel faciendi actum grauem irritum. Ità Suarez *num. 6.* Auila *2. part. cap.6. diſput.11. dub.2.* Filliuc. *num. 131.* & alij.

139 ILLE erit vitandus, qui mihi dixit, ſe denunciatum, vel de quo id audiui ex fama publica aut à duobus fide dignis, vel à Parocho. Ità Bonacina *num.44. & ſeq.* ſi tamen Parochus oſtendat litteras denunciatorias. Ità etiam Nauar. Auila, & alij apud Bonacinam, & Sanchez *lib. 4. de Matrim. diſputat.93. num.36.*

QVÆSTIO verò eſt: An ille, qui in loco longinquo eſt denunciatus, debeat à me vitari vbi occultus degit.

AVILA *loco citato*, Præpoſit. *3.part. quæſt.2. de excom. dub. 16. num. 114.* & alij apud Henriquez *lib. 13. cap.6.* negant. Adducuntur etiam Palud. *diſtinct. 18. quæſt. 6.* Durandus *quæſt. 5.* ſubſcribit Layman *lib. 2. tract. 5. part. 2. cap. 5.* & Diana *part.5. tract.9. reſol.134.* Bonacina *num. 48.* hunc abſolutè vitandum ait.

140 COMMVNITER verò, hunc à me vitandum occultè aſſerunt.

PROBATVR, quia *c.Cum non ab homine*, dicitur vitandum eſſe publicè publicum, & occultè occultum. Iam verò circa modum, nil in Concilio Conſtantiæ eſt innouatum. Ità Syluest. *verb.* Excom. *5.* Armilla ibi *num. 61.* Sanchez *ſum. tom. 1. lib. 2. cap.16. num.20.* Vaſquez *dub. 8.* Henriq. *lib.13. cap.34.* & alij.

141 REMANET neceſſitas ſiue ſpiritualis, ſiue corporalis. Colligitur *cap.* Quoniam multos *11. quæſt. 3.* neque ſolum extremam, ſed eam, quam ex conſilio tenemur ſubleuare. Ità communiter Doctores apud Vgolinum *tab.2. cap.23.§.21.* Auilam *diſp.11. dub.12.* Sayrum *lib.2. cap. 14. numer. 30.* Suarez *diſput.15.ſect.3. num.8.* Henriquez *lib. 13. cap.23.* Filliuc. *tract.13. cap.26. quæſt.12.* Reginal. *lib.32. num.324.* Bonacinam *diſp.1.quæſt.2. punct. 6. §. 2. num.57.*

HINC poſſum eleemoſynam dare, vitando indigenti, equum commodare, & è contra petere hoſpitium, equum, &c. poteſt etiam indigens ab eo petere eleemoſynam, ſi aliunde non poteſt commodè, vt patet *ex cap.* Quoniam multos *11.quæſt.3.*

Enim verò Prædicatores, & Confeſſores habent ius ab excommunicato petendi quocunque modo, *cap.* Cùm voluntate *de ſent.excom.* Poſſum etiam Medicum, vel Aduocatum vitandum conſulere, ſi melior mihi ſit; ſimiliter excuſatur, qui metu graui, & vi cogitur communicare.

NON tamen poteſt facere ex metu aliquid intrinsecè malum, puta abſoluere extra periculum mortis vitandum. 142

POTEST etiam teſtari validè, non tamen licitè, eritque hæres ab eo inſtitutus validus. Vide Dianam, *reſol.129.*

POTEST etiam contractus initos, v.g. ſocietatis, proſequi. Ità Syluest. *verb.* Excom. *3. num. 3.* & alij apud Auilam *dub.13.* Caſpenſ. *num. 112.* Bonacina *num.62.* Poteſt etiam debita exigere. Vide Dianam *reſol.121.*

TANDEM occurrit dubium: an communicatio cum tolerato ſit ſemper licita.

NEGANT Auila *part.2. cap. 6. diſput. 8. dub.1.* Caietanus *verb. Abſolutionis imped.* & alij, quando ipſe non ſe ingerit, trahitur enim ad peccatum.

SED aſſertiuè reſpondet Diana, *reſol. 117.* cum Hurtado *diſp.2. diff.4. num.13.* Ledeſm. *in p. p. 4. quæſt.5.art.6.d.13.* & Auila probabile id cenſet. Ratio eſt, quia ità conceditur in Extrauag. *Ad euitanda.* 143

ALIOS geminos effectus maioris excommunicationis referunt. Primus eſt reddere nulla reſcripta Papæ, impetrata ab excommunicato, & proceſſum virtute illorum factum ſuper aliud, quàm ſuper excommunicationis, aut appellationis articulum, *ex cap.1. de Reſcript. in 6.*

ALTER eſt nonnullas pœnas conſequenter inducere; Irregularitas inducitur clerico exercenti ſuum Ordinem ſacrum ſolemniter, *ex cap. 1. de ſent. & re indicata.* Suſpenſio ei, qui excommunicatus ob Clerici percuſſionem, ſuſcipit ordinem, *cap.* Cùm illorum *32.de ſent. excom.* Præterea, qui de aliquo crimine conuenitur, & ob contumaciam excommunicatur, & in contumacia annum perdurat, cenſetur conuictus, *ex can.* Rurſus, *& can.* Quicunque, qui ſuſpectus de hæreſi, vocatus ab Inquiſitoribus, non comparet, & ob id excommunicatur, & in excommunicatione per annum durat, cenſetur conuictus de hæreſi, *ex cap.* Cùm contumacia 7. Qui aliqua Cenſura innodatus, obdurato animo in ea perſeuerat per annum, cenſetur ſuſpectus de hæreſi, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 3.* & debet abiurare de leui, in quo ſi deficiat, poteſt puniri, vt hæreticus. 144

QVÆSTIO III.

De cauſa Efficiente Excommunicationis maioris.

D. Bonau. diſt.18. p. 2. quæſt.3.
D. Thom. ibi quæſt. 1. art.2. quæſtiuncula 1.

DVPLEX eſt cauſa efficiens excommunicationis. *Ius,* & *Homo.* Vnde alia dicitur *à Iure*; alia ab *Homine*, vt notat S. Doctor, *diſt. 18.* & cum eo cæteri. 145

POTESTAS Eccleſiaſtica eſt fundamentum efficiendi ſiue præceptum ſub excommunicatione, ſiue legem, in quo maior poteſtas exigitur. Hæc autem eſt

Digitized by Google

eſt Iuriſdictionis, non autem ordinis; ex intrinſeco enim non requiritur ad hoc ordo, licèt Eccleſiæ conſuetudine rationabili nunquam detur abſque fundamento aliquo ordinis, vel initij ordinis. Quæ omnia patent ex dictis, & apud Theologos, *diſt.* 18. vbi DD. *loc. cit.* & Canoniſtæ *in cap.* Cum ab Eccleſiarum, *de off. ord.* Hoc autem Ius in multas leges ſub Excommunicatione diſponentes, exponam *diſput.* 3.

146 Qværvnt hîc an Parochi habeant poteſtatem excommunicandi.

Videtvr opinio D.Bonauent. hîc, & D.Thom. quos ſequuntur. Syluest, *verb.* Excom. 1. *num.* 5. & alij, poteſtatem excommunicandi reſidere quidem in habentibus Iuriſdictionem in foro externo Eccleſiaſtico; primò in ſummo Pontifice; Mox in Epiſcopis, & in quibuſdam etiam Archidiaconi, & in Capitulis, ſede vacante; attamen in furto, & rapina poſſe etiam Parochos. Hoc tamen non aſſerit ipſe S. Doctor, ſed tantùm refert Iuriſtarum ſententias, vt patet legenti.

147 Hostiensis verò, apud Syluestrum, in delictis notoriis hoc Parocho concedit. Imò Gloſſa *in cap* 29. & *in* §. His, poſt *cap.* Miramur, verſ. cùm ergo 24 *quæſt.* 1. dicit, quemlibet Sacerdotem poſſe excommunicare.

Hæc verò improbabilia ait Suarez *diſputat.* 17. *ſect.* 1. Bonacina *diſputat.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *num.* 5. Illud verò de furto, & rapina, vtrumque eſſe incertum, & contra praxim clamat, cum Nauarro *cap.* 27. *num.* 5. Filliuc. *tract.* 12. *quæſit.* 5. *num.* 11. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 24. vbi ait, huiuſmodi facultatem eſſe reuocatam à Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. eamque Epiſcopis conceſſam.

148 Alia ſententia fert, Epiſcopos non poſſe authoritate propria, & quaſi ordinaria ferre Cenſuras, & ſi ferant, id præſtare, vt delegatos à Papa; alioqui non poſſent omnes homines obligare ad euitandum à ſe excommunicatum; neque excommunicatus vbique terrarum teneretur ſeruare Cenſuram. Fertur pro hac ſententia Scotus *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 5. Sic refertur, & carpitur à Soto *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 1. Suarez *diſputatione* 18. *ſect.* 1.

Verum Scotus non videtur aliud velle, niſi, Epiſcopum non excommunicare poteſtate independenti à Papa, quia eam habet Papæ ſubordinatam; attamen ei id conuenire, poteſtate ordinaria, vt notat Faber *diſp.* 4. *num.* 42. *& ſequenti.*

149 Sententia communis eſt, poteſtatem ferendi Cenſuras iure ordinario reſidere penes Papam reſpectu omnium Chriſtianorum; Præterea in Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis reſpectu ſibi ſubditorum: Reſpectu verò alienorum, ratione delicti commiſſi in ſua diœceſi, vel contractus ibi initi. Ità D.Bonauent. 4. *diſt.* 18. *part. vlt. quæſt.* 3. Henr. *lib.* 13. *cap.* 24. Sayr. *lib.* 1. *cap.* 6. Baſſ. *verb.* Exc. 2. *n.* 1.

Eadem poteſtate frui Legatum à latere ſummi Pontificis, Vicarium Papæ, vel Epiſcoporum proportionaliter, & ſede vacante Capitulum docent allegati, alios allegantes. Adde Concilia. Adde Prælatos Ordinum Regularium, quos recenſui *diſput.* 1. *quæſt.* 4.

Qvoad Epiſcopos aſſerit S.Doctor, poteſtatem ferendi Cenſuras collatam eſſe à Chriſto ipſi Petro, & ſucceſſoribus, atque etiam aliis Apoſtolis.

Itaqve etiam Epiſcopi, Apoſtolorum ſucceſſores, habent hanc poteſtatem à Chriſto, *Matth.* 18. vbi dicitur: *Si Eccleſiam non audierit; ſit tibi ſicut Ethnicus*, & ſubdit: *Quæcunque alligaueritis, &c.* Epiſcopi enim ſuccedunt Apoſtolis, *cap.* Quorum vices *diſtinctione* 68.

Confirmatvr, nam deferens ad Epiſcopum, defert Eccleſiæ, & non audiens Epiſcopum, non audit Eccleſiam: Ergo Epiſcopi habent poteſtatem excommunicandi in Eccleſia.

Svnt etiam multi canones declarantes, in Epiſcopis 150
eſſe poteſtatem ad hoc ordinariam, *can.* Corripiatur 24. *quæſt.* 3. *can.* Audi 11. *quæſt.* 3. *can.* Viſis 16. *quæſt.* 2.

Vvlt autem S.Doct. Petro eſſe demandatum modum præſcribendi Cenſuras, vt per eum deſcendat ad inferiores, habentes iuriſdictionem. Itaque nequeunt Epiſcopi propria voluntate, & libito inſtituere Cenſuras, & hoc ſentiunt Scotus cum ſuis, Soto *diſt.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 4. Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 2. *& diſp.* 18. *ſect.* 1.

Hinc fit, vt excommunicatio lata ab Epiſcopo, 151
liget ſubditum vbique terrarum, & omnes etiam ad eum vitandum, ſi eſt vitandus, quia, vt docent communiter Doctores, apud Suarium, iuxta inſtitutionem ſummi Pontificis exercent ſuam poteſtatem ordinariam Epiſcopi. Quod autem talis ſit Eccleſiæ inſtitutio, habetur in Canonibus Apoſtolorum, in Concilio Nicæno *can.* 5. & *ex cap.* Si quis à proprio *& cap.* Curæ ſit, *& cap.* Sicut Apoſtoli, cum aliis 11. *quæſt.* 3. & *cap.* 1. *de Raptoribus*, & *cap.* 3. §. 1. *de priuileg.*

Qvoad Parochos aſſert *cap.* Cùm inhibitio §. 152
Sanè, vbi dicitur, ad Parochum pertinere clandeſtina prohibere matrimonia; non tamen definitur, an debeat id præſtare ferendo cenſuram. Videtur tamen concedere, quia non punienti indicitur ſuſpenſio, vt notat D. Bonauent. *in Confeſſionali*, *cap.* 3. *particula* 5. Itaque communis ſententia eſt Parocho non licere excommunicare; ſed Epiſcopis, vt fert communis opinio Canoniſtarum, apud Suarez *num.* 3. Hoc verò extenditur ad habentes poteſtatem quaſi Epiſcopalem. At Baſſ. *cit.* cum Sigiſmundo noſtro *de elect. part.* 3. *cap.* 4. *dub.* 116. conciliant, dicendo Parochos, Guardianos, & ſimiles poſſe excommunicare in foro interno; non autem externo. Aſſerunt Sacra Rota Romana, cum Alterio *tom.* 1. *lib.* 3. *d.* 7. *capite* 3.

QVÆSTIO IV.

Quis poſſit excommunicari.

Iam *diſp.* 1. *quæſt.* 3. oſtendi materiam, ſeu ſubie- 153
ctum Cenſuræ eſſe hominem viatorem, Baptizatum, & adultum, qui in terris ſuperiorem habeat.

Dvo tantùm aduerto cum Suarez *diſputat.* 18. *ſect.* 2. Alterum eſt, non poſſe excommunicationem ferri in communitatem, vel Collegium, ſed in aliquam perſonam ſingularem. Ita ſtatuitur *in cap.* Romana, §. *in Vniuerſitatem*, multas huius rei rationes afferunt. Mihi probatur ſententia Pontificis *cap.* Nemo cum aliis 11. *quæſt.* 3. quia excommunicatio ſupponit peccatum, quod eſt perſonale, vnde & pœnæ perſonales ſunt; alioqui verò ſæpe fieret, vt inſontes ſimul correcti eſſent pœnis aliorum. Id declarat S. Auguſtinus *epiſt.* 75. & habetur *cap.* Si habes 24. *quæſt.* 3. & innuitur à D.Bonauent. *p.p. Centil. ſect.* 27. vbi aſſignata differentia iſta inter Excommunicationem, & Interdictum, in quo punitur communitas, dicit, excõmunicationem ferri in perſonas ob peccata, & contumaciam. Quamuis autem

Digitized by Google

154 autem poſſit eſſe, vt vna communitas peccet conſentiendo; tamen vt plurimum, aliqui recedunt, vel nolunt conſentire. Lex autem prouidet ea, quæ vt plurimum eueniunt. Itaque ſi omnes conſentiant, debent ſinguli excommunicari. Nam communitas è ſingulis componitur, & debent innocentes caueri. Ità etiam alij cum Diana *part. 5. tract. 9. reſol.* 38.

Alterum, quod moneo, eſt, poſſe quemcunque, excepto ſummo Pontifice, excommunicatione inuolui. Vide Suarez *ſectione* 3. vbi etiam Epiſcopos oſtendit ſubiacere huic poſſe, quod notauit S. Doctor, *diſtinct.* 18. *quæſt. vltima.*

QVÆSTIO V.

Ob quam cauſam ferri poſſit Maior Excommunicatio.

155 Cauſa, ob quam hæc Cenſura feratur, eſſe peccatum mortale. De hoc multa extant decreta apud Gratianum, 11. *quæſt.* 3. ex Concilio Nicæno, *cap.* 5. cap. *Seruetur*, ex Concilio Meldenſi in cap. *Nemo Epiſcoporum*, ex Conciliis Vormacienſi, & Aurelianenſi V. cap. *Nullus*, ex Concilio Agathenſi, cap. *Epiſcopi.* Rurſus ex Hieronymo, Auguſtino, Proſpero, & aliis multa refert, 24. *quæſt.* 3. *cap.* Reſecandæ, *cap.* Corripiantur, cap. *Ecce*, cum aliis, quæ ex Anacleto, & Pelagio ibi referuntur. Idemque ſumitur *ex cap.* Sacro, *de ſent. excom.* & *ex cap.* Romana, *eodem tit. lib.* 2. Ex Leone Papa, *epiſtola* 87. ex Ambroſio *lib.* 2. *offic. cap.* 37. Denique Tridentinum id ſtatuit, *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reform.* vbi expendenda ſunt illa verba: *Aut leuibus ex rebus*, & illa: *Non aliàs, quàm ex re non vulgari*; Et: *Cauſaque diligenter per Epiſcopum examinata.*

Ratio ex inconuenienti eſt optima in dicto Concilio, ſumpta ex D. Bonauentura *diſt.* 18. *part.* 2. *quæſt.* 5. *ad* 4. quia homines paruam vim faciunt in venialibus, vnde excommunicatio ob leuem culpam magis contemneretur, quàm timeretur.

156 Ex quo habes, nullum infra ſummum Pontificem poſſe maiorem iniungere excommunicationem, ob culpam, quæ non ſit mortalis.

Imò neque ſummum Pontificem id poſſe directè, ait Suarez, *ſect.* 4. ratio eſt S. Bonauenturæ, *loco citato, ad* 4. quia pœnæ, ob maiorem excommunicationem impoſitæ, ſunt adeò graues, vt æquum non ſit, eas imponi ob leuem culpam. Quare neque Pontifex poteſt iuſtè eas ob veniale infligere. Confirmatur à S. Doctore *quæſt.* 1. è Scripturis, quæ graue aliquod crimen aſſerunt cauſam incurrendæ excommunicationis, vt Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit: ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus.* Certè hoc contumaciam infert. Sic Apoſtolus 1. *Corinth.* 5. Fornicatorem peſſimum excommunicauit, & 1. *ad Timoth.* 1. Hymneum, & Alexandrum grauiter reos excommunicauit, & 1. ad Galat. *Si quis Euangelizauerit, præter id, quod accepiſtis; anathema ſit*, & 1. Corinth. vltim. *Si quis non amat Dominum Ieſum; anathema ſit.* Quod obſeruat etiam Suarez *diſt.* 18. *ſect.* 4. *num.* 4.

157 Hinc vrget Suarez *num.* 5. argumentum D. Bonauenturæ, *quæſt.* 5. *argumento* 4. *ſecundo loco.* Pœna debet eſſe proportionata culpæ: Excommunicatio autem maior eſt grauiſſima omnium, quæ ſunt in Eccleſia, vt ait S. Auguſt. *lib. de corrept. & gratia, cap.* 15. *in cap.* Corripiantur, 24. *quæſt.* 3. Ergo debet ex iure rationabili naturæ ex culpa graui infligi, atque adeò Chriſtus non dedit poteſtatem ex culpa veniali eam infligendi.

Confirmatur, quia Excommunicatio maior infligitur loco pœnæ mortis, quæ in lege veteri inferebatur, vt ait Antherus Papa, *ep. vn.* & Tertullianus *in Apolog. cap.* 39. & Auguſt. *in quæſtionibus Deuter. quæſt.* 2. ſed nunquam data eſt poteſtas interficiendi ob peccatum veniale: Ergo neque excommunicandi eiiciendo ab Eccleſia. Profectò non debet eiici ab Eccleſia, qui non meretur eiici à regno Dei, vt ait Suarez *n.* 5. Eiici verò quodammodo ab Eccleſia excommunicatum, habetur 11. *q.* 3. præſertim *cap.* Omnis Chriſtianus, & cap. *Nihil*, ſuprà citatum.

Confirmatur: nam in decretis habetur, excommunicationem eſſe gladium, quo reſecantur rebelles contumaces; ſicuti autem, cùm ſecatur membrum, oportet ſit grauiter infenſum corpori; & cùm filius eiicitur à parentum domo, ſupponitur grauiter intolerabilis. Ità & de excommunicato dicendum, vt arguit S. Doctor, *quæſt.* 1. *diſtinct. citata, p.* 2. 158

Ex quo fit, excommunicationem, ob veniale inflictam, eſſe nullam; atque quoties excuſatur quis à culpa mortali, excuſari etiam ab excommunicatione maiori. Ratio D. Bonauenturæ *quæſt.* 5. *ad* 4. eſt, quia qui culpâ caret, in damnum vocari non debet, vt dicitur *cap.* 1. *de Conſtitut.*

Hinc habes, ſi actus externus ſit venialis, licèt animo mortifero, non incurri, quia Eccleſia punit externam. Ità Portel. & alij cum Diana, *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 41. 159

Quò pacto autem exigatur contumacia, dixi *diſp.* 1. *quæſt.* 3. Ideò, ſi ad ſe emendandum ſit paratus, non eſt eiiciendus.

Obſerva, vt incurratur cenſura, debere crimen eſſe completum in ſenſu ab excommunicante explicito intento. Vide Sayrum *lib.* 1. *cap.* 9. Filliuc. *tract.* 11. *num.* 185. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 17. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 8. Bonacina *diſputat.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 3. Nauar. *de Pœnit. diſtinct.* 1. Vgolin. *tab.* 2. *cap.* 9. Valentia *diſp.* 7. *quæſt.* 17. *punct.* 9. Suarez *diſp.* 4. Dianam *part.* 4. *tractat.* 4. *reſol.* 140. Baſſæum *verb.* Excom. 2. *num.* 3. *& ſeq.* Obſeruanda ſunt verba legis, vt hoc ſcias. Et ſi probabiliter cenſeas inualidam, eam time, & ſerua, quia poſſeſſio ſtat pro iudice, vt dixi *tract. de leg.* cum S. Bonauentura, cui 160 ſubſcribunt multi cum Diana, *p.* 5. *tract.* 9. *reſ.* 29.

QVÆSTIO VI.

Quæ forma ſeruanda ſit in Excommunicatione ferenda.

Multa de Cenſuris in genere dixi, *quæſt.* 9. 161
Excommunicatio à *Iure* eas exigit conditiones, quæ in lege ferenda requiruntur. Intelligitur autem eſſe excommunicatio maior, ſi anathema ponatur, vel excommunicatio abſolutè, *ex cap. penult. de ſentent. excom.*

Ab *Homine* verò ſatis explicabitur, ſi proferat: *Excommunico illum maiori excommunicatione*; vel: *Excommunico illum.* Hoc colligitur etiam à pœnis, quæ explicantur.

Si dicat: *Denuncio te excommunicatum*, ſatis explicat, vt ait Suarez, *ſect.* 4. Sunt aliæ formulæ, vt: *Noueris te excommunicatum*, &c. ex quibus hæc regula

gula ſeruanda eſt, ſatis validas eſſe, quia à iure ſtatuuntur, vt ſufficientes.

162 Svnt aliquæ formulæ prohibentes communcationem, vt *cap.*1. *de Iudiciis : Placuit, vt nullus cum eo communicet*, & *cap.* Si diligenti, *de foro competenti* dicitur : A communione habeantur extranei, & *cap.*2. *de ſtatu Monachorum* : A communione remoueantur Altaris.

Hæ formulæ, etſi, vt verum fatear, præcisè non videntur ſatis innodare ; tamen, vt practice in vſu Eccleſiæ ſunt, ſufficientes iudicantur.

Exigvntvr etiam quædam cæremoniæ, ſaltem præceptæ ex *cap.*1. *de ſentent. excom. in* 6. vt dixi: *diſp.*1.

Aliæ etiam adduntur, neque præceptæ *ex cap.* Debent, 11. *quæſt.*3. vt quòd duodecim Sacerdotes Epiſcopo circumſtent, luminaria tenentes, & in fine excommunicationis eas proiiciant, & conculcent: Solet etiam campana pulſari.

Sic refert etiam Gloſſa *in cap* 2. *de re iudicata in* 6. Pontificem circundatum duodecim Epiſcopis ſolere excommunicare. Innuitur *in cap.* Guillizarius, 23. *quæſt.*4.

163 Alii verò Prælati inferiores non debent hac cæremonia vti, vt notat Gloſſa *in cap.* Cùm in cunctis. §. Inferiora *de elect.* & D. Bonauent. *in* 4. *diſtinct.*18. *art.*1. *quæſt.*3. *ad penult.* & ſumitur *ex cap. Debent.*

Ratio S.Bonauent. qua fulcitur Suarez *diſp.*20. eſt, quia talis maieſtas eximia eſt, quæ ſolos Principes Eccleſiæ decet. Debet etiam ferri ſcripto expreſſa cauſa, aliter peccat grauiter, & ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem ſuſpenditur, ſicut & negans ſcripturæ copiam intra menſem petenti. Ab hac Epiſcopi eximuntur. Aliqui eximunt etiam Prælatos Religioſorum, ob Priuileg. Leones X. apud Rodriq. *tom.*2. *qq. q.*60. *art.*3. Portel. *verb. Excom. num.*1. Conceſſit autem quoad eam, quæ fulminatur per modum præcepti in aliquem particularem.

164 At hoc eſt viuæ vocis oraculum, nec authenticum, vnde notatur à Caſſarubio, *littera ò parui.* Aliundè tamen eſt conceſſum Prælatis Regularibus non ſeruare rimulas iuris, inter quas iſta videtur. Conſule Lugum *tom.*2. *de Iuſtit. diſp.*37. *ſect.*14. *num.*162. Lezan. *verb.* Cenſura, *num.*6. *tom.*3.

QVÆSTIO VII.

Vtrum Excommunicatio ſolâ abſolutione tolli queat.

165 Svppono, non tolli excommunicationem, ſola mutatione Rei excommunicati, vt patet *ex cap.* A nobis, *de ſentent.excom.* vbi definitur ; excommunicatum morientem,cum ſignis contritionis,non adhuc abſolutum, non eſſe liberum à cenſura.

Idem patet ex Iuribus, quæ imponunt cenſuram, donec reſtituat, vel ſatisfaciat, quod in omni cenſura ſupponitur, ſi opus ſit, vt ait Suarez *diſp.*19. *ſect.*1.

Qvid verò ſignificet illa particula conditionalis : *Satisfacta parte*, explicat Diana *part.*5. *tract.*9. *reſol.*1.cum Henriquez *lib.*7.*cap.*3. & Villalob.*tom.*1. *tract.*16. *diffic.*20. nempè, eam præmitti ſatisfactionem, quam poteſt, vt, ſi ſit debitum, ſolvatur, quod ſi in ſoluendo non ſit, ſupponat fideijuſſorem, vel pignus, vel ſaltem iuramentum ſatisfaciendi, cùm primò poterit.

Igitvr ſola abſolutione tollitur iuſta cenſura. 166
Ità communiter Doctores, *diſt.*18. vbi S.Bonauent. *part.*2. *quæſt.*6. & Summiſtæ, verbo *Excommunicatio*, & verb. *Abſolutio.* Patet ex Iuribus, id decernentibus.

Qvoad formam adhibendam in abſoluendo ab Excommunicatione ; De ſubſtantia eius ſunt ea verba, quæ effectum abſolutionis ſignificant, quæ eſt excommunicationem tollere,& cõmunioni fidelium reſtituere. Vnde commune axioma eſt, hanc abſolutionem non exigere verba omninò determinata, ſed illa, quæ ad prædictam ſignificationem ſatis ſint, vt notant Suarez *num.*8. ex Couar. *in cap.* Alma, 1. *part.* §.11. Nauar. *in Comment. de Iubil. notab.* 30. Solet autem communiter hæc forma aſſignari à Doctoribus : *Abſoluo te à vinculo maioris excommunicationis ob talem cauſam, & reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ, & communioni fidelium, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*

Hæc autem ſunt neceſſaria : *Abſoluo te ab excommunicatione* ; vel, ſi ſint plures : *Abſoluo te ab omni excommunicatione.* Et ſi ab vna tantùm abſoluat, 167
debet vnam exprimere cum intentione ſuper eam. Non ſufficit autem dicere tantùm *Abſolvo te*, vt notant multi, apud Dianam, *part.* 5. *tractatus* 9. *reſol.* 31.

Qvoad ſolemnitatem accidentalem, quatuor præcipuæ cæremoniæ adſunt.

Prima eſt, vt ab excommunicato iuramentum poſtuletur parendi de cætero mandatis Eccleſiæ, *cap* Ex tempore, & *cap.* De cætero, *de ſent. excom.* vt notat. Nauar. *ſum. cap.*25. *num.*7. & *de Pœniten. diſt.*6. *cap.*1. Non eſt autem neceſſarium iuramen- 168
tum obediendi in omnibus Eccleſiæ ; ſed in eo, in quo tranſgreſſus cenſuram incurrit, vt colligitur ex *cap.* Ex tenore, & *cap.* Peſſimam, 28. *quæſt.*8. & *cap.* Grauem, *de ſentent. excom.* vbi etiam maiorem cautionem exigere poteſt, vt notat Suarez ex D.Bonauent. *quæſt. vltim. in q. laterali, ad argumenta*, & *in Confeſſionali, cap.*2.*part.*20. vbi docet, non ſemper, ſed in magnis criminibus exigendum : Cui ſubſcribunt Caietanus, verb. *Abſolutio*, Suarez *diſp.*19. *num.*10. nam in iuribus illis exigitur ob crimina incendiorum, vel immiſſionis violentæ manuum in clericos, vt notat Suarez, ex S.Bonauent. *in Confeſſionali citando*, vbi monet, *Canonem* 11. *quæſt.*2. de iure exigere iuramentum de non patrando ſimili delicto ampliùs. Addit S.Doctor, exigendum etiam in aliis, vt incurritur ob contumaciam meram.

Exigendvm eſt etiam, ſi opus ſit, iuramentum 169
de ſatisfaciendo, *cap.* Venerabilis, §. Porrò, *de ſent. excom. in* 6. & notant Decius, & alij, *in cap.* Qua fronte, *de Appellat.* Addit S.Doctor, non eſſe exigendum etiam de enormi, dum timetur periurium. *Arg. extra. de cohabit. clericorum, & mulierum.*

Secvnda cæremonia, vt, ante aliquam abſolutionem, Pſalmum recitet, *cap.* A nobis, 2. *de ſent. excom.* Frequenter verò dicitur pſalmus 50. *Miſerere mei.* Addunt Doctores, abſoluentem debere eſſe indutum aliqua veſte ſacra, ſaltem Superpelliceo, & ſtola, quod eſt in publica abſolutione conſuetum, non in priuata. Pœnitens verò genuflexus maneat, ſcapulis nudatis, & dum dicitur : *Miſerere*, flagellis percutiatur, quod nullo iure ſancitum eſt, ſed conſuetudine receptum aiunt Doctores cum Hoſtienſi *in ſum. num.*14. Antonin. 3. *part. tit.*24. *cap.*77. §.1. Addit Nauar. in fœmina omittendum, & ob iuſtum aliquem reſpectum, poſſe in quocunque omitti.

Tertia cæremonia additur *cap. A nobis*, vt fini- 170
to Pſalmo, oratio Dominica recitetur. Additur verò

vt

vt ſecuentur alia conſueta; v. g. quidam verſiculi: *Saluum fac ſeruum tuum, &c.* Oratio: *Deus, cui proprium eſt Miſereri.* Dicunt autem Doctores apud Suarez, has cæremonias non eſſe neceſſarias; addunt verò, teneri Abſoluentem eas non omittere; omiſſionem tamen non eſſe mortalem, concludit Suarez.

QVÆSTIO VIII.

Qui poſſint abſoluere ab Excommunicatione Maiori.

HÆc quæſtio ſupponit, poteſtatem auferendi excommunicationem penes aliquem eſſe; ac proinde illam eſſe auferibilem; non enim talis naturæ eſt hæc cenſura, vt ſemel lata, ſemper duret; cum afficiat ſolam contumaciam cenſurati, quare hac ceſſante, illa deſinere debet, non tamen ſeipsâ,
171 aut ſola actione excommunicati, ſed authoritate ſimul, & declaratione excommunicantis; cùm naturale ſit, vt res eodem modo diſſoluatur, quo contracta fuerit; excommunicatio autem non ſola actione contumacis eſt contracta, ſed inſuper denunciatione alicuius iuris, vel hominis, ad id poteſtatem habentis: Hinc duo habes genera excommunicationum, vnum eſt à Iure, aliud ab Homine; de ab vtroque abſoluente hîc agere inſtitutum eſt, & primò quidem de excommunicatione lata ab homine agam.

PORRò priùs ſupponendum eſt ex modò dictis, ſermonem hic eſſe de excommunicatione valida, etſi iniuſtâ, nam ſi fuerit lata inualidè, ſola probatione inualiditatis conſtat eam numquam fuiſſe: Deinde ſupponendum eſt, licèt ab aliquibus dicatur *perpetua Cenſura*, nullam tamen ex ſe talem eſſe, ſed ex ſuppoſitione perpetuæ in contumacia durationis; quia hac durante etiam vſque ad mortem, cenſetur mortuus excommunicatus, ac proinde debitis poſt mortem pœnis afficitur, & ſi conſtat de eius reſipiſcentia in ipſa morte, iam inhumatus abſoluitur.

DVBITATIO I.

An ab Excommunicatione lata generaliter ab HOMINE, *quando non reſeruatur, poſſit abſoluere Parochus, vel alius, qui poteſt ab Excommunicatione lata à* IVRE *abſoluere.*

172 NEGATIVAM ſententiam docent Suarez *diſp.7. ſect.7. num.22.* Vaſquez *de excom.dub.19.n.10.* Faber *diſput. 4. cap.8. num.241.* Filiuc. *tractat.11. num.302.* Vgolin. *tab.1. cap.4.*

ASSERVNT tamen Corneio *in 3. part. tract. 5. de excom. diſput. 11. dub. 3.* Sà *verb.* Abſolutio ab excommunicatione, *num.15.* Coninch. *diſputat.14. dub.16. num. 257.* Auila *de Cenſur. part. 2. cap.7. diſp.7. dub.* 8. Henriquez *lib. 13. cap.28.* Layman. *tract.5. part.1. cap.7.* Hurtado *diſputat. 15. diffic.6. num.21.* Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 1. de Cenſur. in communi, diſput. 13. num.90.* Diana *part.5. tract.9. reſol.4.* Caſpenſ. *diſp.1. ſect.12.* Bonacina *diſputat. 1. quæſt. 3. punct. 1. num.5.* adducens Nauarrum *cap.27. num.44.* Sotum, Couar. & alios. Idem docent Imola, Fælinus, & alij apud Fabrum citatum, & Baſſæum *verb.* Excommun. *5. num.2.* vbi ſubſcribit.

HÆC videtur D.Bonauent. *in Confeſſionali, cap.4.* 173
part.2. §. ſecundi, vbi particularem excommunicatum à Iure, vel à Iudice, dicit abſoluendum à ſuperiore, ſalua diſtinctione Iuris. Vult dicere, excommunicatum à Iure, & à Paſtore, vt dixit particulâ prima eiuſdem capitis, *& in 4. diſt. 18.* ad calcem *in quæſt. laterali*, excommunicatum verò ſingulariter à Iudice, abſolvendum à maiore excommunicante, vel ab eius Legato, iuxta regulas Iuris, *cap.* Nuper, *de ſent. excom. §.4. & 5.* vbi ponitur diſcrimen inter excommunicationem à *Iure*, & ab *Homine*, vt excommunicatus à Iure poſſit abſolui ab Epiſcopo, vel à Parocho; excommunicatus verò ab homine, ſolùm à Iudice, eam ferente. Vbi obſerua, S.Doctorem duo tantùm membra conſtituere excommunicationis maioris, nempe latam à *Iure*, & latam ab *Homine*, contra particularem, atque adeò videtur, illam generalem, latam à Iudice, ſubmittere membro excommunicationis à Iure.

ENIM verò S.Doctor *diſt.* 18. in vltimis verbis 174
primam ſententiam aſtruit, poſtquam enim de excommunicatione à *Iure* dixerat, poſſe abſolui à proprio Epiſcopo, vel Sacerdote, exceptis quibuſdam caſibus. Tandem iis relatis concludit: *De excommunicatione verò illata à Iudice, nullus poteſt abſolui, niſi ab ipſo, vel eius ſuperiore, excepto ſolo articulo mortis.*

IN præcedenti autem loco diſtinguit toto genere latam ab *Homine*, & à *Iure*, & ſanè, ſi Parochus abſoluere poſſet, turbaretur tribunal Prælati.

RESPONDENT aduerſarij, non turbari tribunal 175
Iudicis, eo ipſo, quòd non reſeruatur, ſi quis alius abſoluat; quia dum non reſeruat, ſupponitur relinquere liberam aliis abſolutionem, ſicut ſi à iure relinqueretur.

HÆC tamen reſponſio friuola eſt, nam fruſtra 176
exigitur reſeruatio, cùm à Pontifice declaratum ſit vniuerſaliter, in hoc differre excommunicationem à *Iure*, ab ea, quæ eſt ab *homine*: Certum eſt autem nullam differentiam oppoſiti membri diuiſionis, per quam alteri opponitur, poſſe oppoſito communicari; alioqui tolleretur differentia; veluti differentia rationalis, per quam differt homo ab irrationalibus, non poteſt his conferri. Itaque excommunicatio ab *homine*, cùm diſcriminetur in hoc, à lata *in iure*, vt nequeat abſolui ab inferiori eo, à quo lata eſt, quod etiam habetur, *cap.* Inferior, *diſt.21. cap.* Verbum, *de Pœnit. diſt.1. cap.* Prudentiam, *§.6. de officio delegati, cap.* Ad reprimendum, *& cap.* Paſtoralis, *de Officio ordinarij*; & ratio eſt, quia non minor poteſtas exigitur ad ſoluendum, quàm ad ligandum; ſequitur omninò, abſque alia reſeruatione, manere reſeruatam: & ſanè fruſtranea eſſet Iudicis reſeruatio in præiudicium Legis *Nuper*, quaſi illa non ſatis prouiderit Iudicis authoritati.

QVOD verò ſubdunt, æquiparari excommunicationi à *Iure*; vanum eſt, & petit principium, & confundit membra diuiſionis.

ESTO enim, vt ait Bonacina cum Couar. excom- 177
municatio generalis, lata à Iudice in aliqua dignitate, æquiualent legi; hoc tamen facit ad eius præcellentiam ſuper excommunicationem particularem Iudicis. Adhuc verò manet ſub membro excommunicationis *ab homine*, quod patet, quia ceſſat, mortuo Iudice. Hanc rationem vrgere ait Suarez *diſp.27. num.23.*

ACCIDIT verò, vt ſuperior aliquando ſibi reſeruet excommunicationem, latam ab inferiore, & hoc dupliciter fit: Primò, quando ex certa ſcientia confirmat

Digitized by Google

confirmat excommunicationem latam ab inferiore. Secundò, dum ſtatuit, vt excommunicatio lata ab
178 inferiori, ſibi ſit reſeruata. Exemplum huius rei affert D.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.3. part.43. & cap.4. part.2.* De quibus 23. *quæſt.vlt.* Eutichianus Papa, cap. *Si quis*, & Innocentius II. cap. ſequenti *Peſſimam.* Idem obſeruat S. Doctor *in 4. diſt. 14. quæſt. vlt.* ad calcem, & cum eo Suarez *diſp.19.ſect.2. num.9.* Eſt autem delictum incendiarij (Tametſi S.Doctor ſolos incendiarios Eccleſiarum inuoluat) qui licèt non ſint ipſo iure Pontificio excommunicati; tamen poſtquam ab Epiſcopo nominatim excommunicati ſunt, eorum Excommunicatio manet Pontifici reſeruata, iuxta caput *Tua nos.*

QVÆSTIO IX.

Quinam poſſint abſoluere à cenſura iuris, nemini reſeruatâ.

179 HANC poteſtatem non eſſe Parocho conceſſam, docent Paludanus 4. *diſtinct.* 8. *quæſt.5. art.1.* Durandus *quæſt.*4. Couar. *p.p.* §.12. Eandem videtur ſequi Sotus *diſt.25. quæſt.*1. Eam inſinuat Caietanus, verb. *Abſolutione ab excommunicatione*, eamque roborare ſtatagit Faber *diſputatione 4. num.250.* refellens oppoſitæ fundamentum, & Viterrenſis *de excommun.*

SECVNDA ſententia aſſerit, Parochum poſſe ab excommunicatione Iuris, non reſeruatâ, abſolvere.
180 Ità D. Bonauentura, *in Confeſſionali, cap.2. particula 1. & 2. & in 4. diſtinct.18. quæſt.vlt.* ad calcem. Eum ſequuntur D.Thom. *in addit. quæſt.21.& 24.* Cotneius *in 3.part. tract.5. de excom. diſp.11.dub.1.* Præpoſitus *quæſt. 1. de Cenſur. in communi, dub.14. num.91.* Turrianus *de Cenſur. lib.2. diſp.19. dub.6.* Villalob. *tom.1. tract.17. diffic.18.* Moſcoſo *in ſum. tract.16. cap.7.* Tanner. *tom.4. diſputat.6.quæſt.10. dub.6. numero 115.* Filliuc. *tom.1. tractat. 11. cap.9. num.283.* quibus adde Vaſquez, quos adducit, & ſequitur Hurtado Complutenſis, *de excom.diſput.15. diffic.2.* Diana *part.5.tractat.9. reſolut. 5.* Caſpenſ. *diſputat. 2. ſect.12.num. 135.* Bonacina *diſputat. 1. quæſt.3. punct.1. num.9.* adducens Suarez *diſput. 7. ſect.3. & 4.* Sayrum *lib.5. cap.15. num.22.* Avilam *2.part. cap.5. diſput. 1. dub. 4.* Henriquez *lib.13. cap.27.* Vgolinum *tab.1. cap.18.* Coninch. *diſp.14. dub.16. num.230.* Reginald. *lib. 9. num. 2.* Nauar. *cap.27. n.39.* qui extendunt ad omnem Cenſuram. Sic & Baſſ. *Excom.5.num.2.* alios referens.

ASSERO cum hac ſententia, Parochum poſſe abſoluere à Iuris excommunicatione, non reſeruatâ.

181 FVNDAMENTVM, quo nituntur fere omnes, eſt D.Bonauenturæ, *diſt.18. quæſt. vlt. & in Confeſſionali, cap. 4. particula 2.* ad finem, ſumptum ex Innocentio III. cap. *Nuper*, vbi habetur; in Cenſuris latis à iure, non reſeruatis, abſoluere poſſe proprium Sacerdotem. Ratio eſt: *Quia cum conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi.*

HANC rationem aduerſi inſectantur, quia ſic omnia, eo ipſo, quod Legiſlator non reſeruat, poſſent ad inferiores deuolui; & ità poſſet inferior in legem ſuperioris.

ADEST enim è regione aliud axioma Iuris: *Quod non eſt conceſſum, videtur prohibitum,* quod colligitur *ex cap.* Dilectus Filius, *de tempore ordinandorum.* Clare autem habetur *in Clementina*, Porrò, *de verb. ſignif.* Itaque concludit Scotus, & cum eo Faber, ac Couar. & cæteri, hanc rationem non eſſe veram, quia, ſi hæc poteſtas ex natura rei non eſt in inferiori, non eſt cur prohibeatur; ſed ſatis eſt, eam non concedi.

OPORTET igitur concedere in ratione iſta, 182
Summum Pontificem ſupponere hinc, conceſſionem antea extitiſſe in conſuetudine, quam tamen negant aduerſi; imò oppoſitum vrgent, aut extitiſſe ſcriptum aliquod antiquum decretum concedens, vnde neceſſaria foret reſeruatio ad prohibitionem, & hoc è poteſtate, & prouidentia neceſſaria in rebus ad ſalutem vrgentibus emanaſſe, propter quod, hoc conceſſum ſit præcisè in abſolutione a Cenſuris, de quo habemus teſtimonium Pontificis eruditiſſimi in Iuribus, qui nixus antiqua aliqua conſuetudine, vel ſcripturâ, modernis ignorâ, ſic aſſerit; vnde formalis illatio ſequitur, quod in textu tanti Pontificis debet præſumi, non autem oppoſitum ex dictis modernorum, hac in re diuinantium; maximè cùm antiqui inſigniores Theologi, præcipuè D. Bonauentura Eccleſiæ S. Doctor, pariter & D. Thom. hoc textu argumentati ſint. Viderunt enim iſti difficultates, quas poſteri opponunt.

QVAMVIS autem ibi de minori excommunica- 183
tione Pontifex agat; tamen regulam tradit vniuerſalem ad alias Cenſuras.

NON tamen ad omnes iuriſdictionis actus, puta ad diſpenſationes, conceſſiones, &c. expandit, vt libeat inuehere propoſitionem illam: *Quod poteſt Papa in orbe, poteſt in ſua vrbe Epiſcopus.*

QVÆSTIO X.

Quinam poſſint abſoluere ab Excommunicatione maiori reſeruatâ.

ASSERO, eum tantùm poſſe, cui eſt reſeruata, vel 184
eius ſuperiorem, aut eum, cui iſti commiſerint, niſi excommunicatus ſit in articulo mortis, nam tunc poteſt quilibet Sacerdos ſimplex eum abſoluere, cum onere comparendi coram eo, à quo, extra eum articulum, erat abſolvendus, vt communiter dicunt *in cap.* Eos qui, *de ſentent. excom. in 6.* exigendo tamen prius iuramentum ab Excommunicatis, (exceptis pueris) comparendi. Ita notat Diana *part.5. tract. 9. reſol. 6.* cum S.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.2. particula 20. & diſt. 18. quæſt. vlt. in 4. ſentent.*

NOTANT verò è Concilio Tridentino, poſſe Epiſ- 185
copum abſoluere ab Excommunicatione reſeruata Papæ, quando delictum eſt occultum. Sed difficultas eſt, an etiam poſſit Epiſcopus iure ordinario abſoluere ab Excommunicatione, quando eſt publica, & excommunicatus non poteſt recurrere ad Papam.

RESPONDET Diana, aliique aſſertiuè, ex *cap.* De cætero, *de ſentent. excom.* cum Sylueſtro, *verbo* Excommunicatio, 4. *num.* 7. Nauarro, *cap.* 27. *numer.*9. & aliis poſt D.Bonauenturam, *in Confeſſionali*, ſupra.

MVLTA autem ſunt huius rei impedimenta.

PRIMVM eſt [illegible], *cap.* Si quis ſuadente, 17. *quæſt.* 4. *cap.* N[illegible], *cap.* De cætero, *cap.* Quod de his, *cap.* Quamvis, *de ſent. excommun.*

SECVN

Secundum, infirmitas longa, etiamſi non mortalis, *cap.* Quod de his, *& cap.* Quamvis.

186 Tertium, paupertas, ex dictis iuribus; non enim tenetur mendicare, vt ad curiam vadat, niſi aliàs mendicus eſſet.

Quartum, ætas, ſiue ſenilis, *ex cap.* Ea noſcitur, *& cap.* Quamvis, *de ſent.excom.* ſiue puerilis, ſiue impuberum, *cap.* 1. & *cap.* Quamvis, *de ſentent. excommunic.*

Quintum, ſexus fragilis, vt fœmina, *cap.* Ea noſcitur, *cap.* Mulieres, *cap.* Quamvis, *cap.* De Monialibus, *de ſent. excom.*

187 Sextum, alteri adſtrictus, qui ſui iuris non eſt, vt filiusfamilias, vel ſeruus, quando nequit adire Papam, abſque præiudicio parentum, vel Domini, *cap.* Mulieres, *cap.* Relatum, *de ſent. excom.*

Septimum, cauſa animarum, vel regimen temporale, quando timetur, ne ſubditi patiantur, *cap.* Mulieres, *cap.* De cætero, *cap.* Ne pro dilatione *de Pœnit. & remiſſ.*

Octavum, debilitas in viris delicatis, qui labores itineris nequeunt ſuſtinere *cap.* Mulieres, *cap. Quamvis*, etiam debilitas in membris, vt cæcus, & claudus, *cap.* Ea noſcitur, *cap.* Quamvis, *de ſent. excommunic.*

188 Vltimò quodlibet impedimentum iudicio prudentis. Hæc Suarez *diſp.* 30. *de Pœnit.* Corneio *in* 3. *part. tract.* 5. *de excommun. diſp.* 11. *dub.* 2. Hurtad. *diſp.* 15. *de excommun. diffic.* 3. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 6. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 34. *num.* 55. *& lib.* 2. *ſum. cap.* 11. *n.* 19. Nauar. *cap.* 27. *num.* 90. Reginald. *lib.* 1. *num.* 135. Caſpenſ. *tom.* 2. *tract.* 25. *diſp.* 2. *ſect.* 2. Baſſæus *verb. excommun.* 5. *num.* 5.

Addit Tannerus *diſputat.* 6. *quaſt.* 10. *dub.* 6. *num.* 122. habentem huiuſmodi impedimenta, poſſe adire Epiſcopum, & ſi Epiſcopum nequit adire, poſſe adire Parochum, & eo deficiente, quemuis confeſſarium approbatum ſufficere. Sic etiam Suarez *diſp.* 32. *de Pœnit. ſect.* 3. Caſpenſ. *num* 137.

Idem de caſibus Epiſcopalibus, quando ad Epiſcopum non patet recurſus, aſſerunt Cœleſtinus, *in Compend. Theolog. moral. tractat.* 1. *cap.* 23. Diana *part.* 5. *tract.* 14. *reſol.* 58. Granado 3. *part. de Sacrament. contr.* 7. *tract.* 10. *dub.* 7. nec renuit Baſſæus *num.* 5. poteſt enim talis neceſſitas oriri, communicandi, vel celebrandi, cum difficultate aditus ad Epiſcopum.

189 Notat adhuc Diana, impeditum ab adeundo Papam, non teneri adire Legatum, quia, vt ait Auila, 2. *part. cap.* 7. *dub.* 1. redit poteſtas ordinaria, quæ per reſeruationem fuerat ablata, & cùm ſimus in materia odioſa, reſtringi debet; ſic obſeruant Corneio, & Hurtado, qui addunt, talibus modis impeditos, abſolutos, teneri poſtea ſe præſentare Pontifici, cùm poterunt; & hæc obligatio debet ei ab Epiſcopo imponi (excipe ſi impuber ſit.) Quod ſi in mora fuerit, relabetur in eandem cenſuram, non tamen tenetur facere hoc per ſe; ſed per Procuratorem: & dum eſt impeditus, non tenetur mittere procuratorem, vel epiſtolam. Ità ex Henriquez notauit Avila *part.* 2. *cap.* 7. *diſputat.* 1. *dub.* 6. cum D. Bonauentura citato, quibus ſubſcribit Diana *loco cit.* Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 6.

Excipiunt communiter hæreſim, etiam occultam, & externam ob declarationem, quæ fertur Eminentiſſimorum Cardinalium, vt videre licet in Sanchez *lib.* 2. *Decal. cap.* 11. Ità Caſpenſ. *n.* 134. etiamſi nonnulli contrarium ſentiant.

Obſerva primò, Papam dantem facultatem abſoluendi à ſibi reſeruatis, concedere etiam de reſeruatis cuique inferiori Papalibus. 190

Obſerva ſecundò, quando in Priuilegiis, vel Bullis datur facultas generalis abſoluendi ab omnibus cenſuris reſeruatis, non intelligi caſus Bullæ Cœnæ Domini, qui expreſſam mentionem exigunt, vt notant Caſpenſis, & alij, & dixi *diſputat.* 1. *quaſt.* 10.

In periculo autem mortis, quilibet Sacerdos poteſt abſolvere, vt dixi *loco citato.* 191

An verò etiam à Laïco, docent multi apud Dianam 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 133. *& part.* 5. *tract.* 9. *reſolut.* 7. Mihi tamen negatiua probatur cum aliis *ibi.*

QVÆSTIO XI.

An poſſit abſolui Excommunicatus inuitus.

D. Bonauent. *diſt.* 18. *quæſt. vltima.*
D. Thom *q. æ. t.* 24. *art.* 2.

Notandum cum S. Bonauentura, aliud eſſe loqui *de Iure*, nempè; an ſecundum leges iuſtè poſſit abſolui; aliud loqui *de Facto*: an validè. Hoc ſecundo modo nullus negat, eum, qui habet iuriſdictionem Ordinariam, vel delegatam, poſſe abſoluere inuitum: Ità SS. Doctores, Richardus *artic.* 10. *quaſt.* 1. quibuſcum ſtant Canoniſtæ, vt patet ex Panormitano, *in cap.* Ab excommunicato, *de reſcriptis, num.* 20. apud Fabrum, *in* 4. *diſt.* 25. *quaſt.* 1. *diſp.* 4. *num.* 261. Ratio eſt, quia, cùm excommunicatio non ſit formaliter culpa, ſed pœna, poteſt inuito auferri, ſicut inuito imponitur, vt arguit Faber ex D. Bonauentura *argumento* 2. Aliqui verò negant, id poſſe Delegatum. 192

Quæstio igitur eſt: An licitè tollatur.

Multi Iuriſtæ docent, eſſe licitum, quos refert, & defendit Vgolinus, *tab.* 1. *cap.* 19. §. 2. 193

Ex Theologis aliqui dicunt, conſideratis quibuſdam circumſtantiis, licitum eſſe, & hoc de excommunicatione *ab homine* docet Suarez.

Vasquez *dub.* 18. docet, non poſſe licitè abſolui, niſi iudicetur maius malum ſecuturum; ſubſcribit Turrianus *lib.* 2. *diſp.* 24. *dub.* 7. Caſpenſ. *diſput.* 2. *num.* 147. Diana *reſol.* 10.

Faber docet, licere inuitum abſoluere etiam contumacem, ſi videatur cenſura ei eſſe ad venenum; ſed hoc intelligat de excommunicatione *ab homine*; non autem de ea, quæ eſt à *Iure*; ab hac enim dicit, non poſſe abſolui, niſi poſtulet, & ceſſet à peccato. Adde & in illa exigi tres conditiones, mox dicendas.

Enim verò multi recentiores idem aſſerunt de excommunicatione etiam à *Iure*, quando in iure nón cauetur, vt nullo modo abſoluatur, niſi ſatisfaciat parti, &c. Igitur poſſe abſolui aiunt, tribus appoſitis conditionibus. Prima, vt non ſit in damnum tertij. Secunda, vt non eueniat contemptus cenſuræ, aut ſcandalum. Tertia, vt ſignis conſtet futurum magis proficuum, ſi auferatur; ita D. Thom. 4. *diſtinct.* 18. *quaſt.* 2. *art.* 5. Abb. *in cap.* Ab Excommunicato, *de reſcript.* Avila 2. *part. cap.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 2. Alterius *de cenſ. lib.* 4. *diſp.* 6. *cap.* 2. Caſpenſ. *tract.* 25. *diſp.* 2. *ſect.* 13. Baſſæus *verb. Cenſura, n.* 38 & alij apud iſtos. 194

Notat,

195 Notat Diana *part.5. tract.9. reſol.*10. hæc intelligi de abſoluente poteſtate Ordinaria, independente à voluntate excommunicati, nam virtute Cruciatæ, vel Iubilei, non poteſt abſolui inuitus, quia priuilegium dependet à voluntate eius, cui confertur. Quare, ſi reus non vult vti priuilegio, non poterit Confeſſarius abſoluere; ſi tamen priuilegium ſit datum in fauorem abſoluentis, vt regularibus, poterit eo vti, & abſolui, & inſcius, & nolens, vt notat etiam Caſpenſis *diſp.2.ſect.3.* vbi notat, poſſe inuitum, vel abſentem ab excommunicatione abſolui, quando non eſt adnexa abſolutioni Sacramentali peccati; poteſt autem extra Sacramentum abſolui à Cenſura, & quamvis priuilegium concedatur in ordine ad abſolutionem à peccatis, tamen poteſt eo vti ad hunc ſolum effectum.

196 Distingvit adhuc Faber ſtatum Rei. Vel enim non perſeuerat in delicto; ſed ab eo recedit, & ſatisfacit; non tamen vult petere abſolutionem, & hunc ait abſoluendum licitè: Vel perſeuerat in delicto, propter quod innodatur cenſura, & adhuc diſtinguit: Vel enim durat in reitate poſt actum, qui tranſiit, & hunc ait poſſe abſolui, quia ceſſauit cauſa: Vel peccatum eſt continuum, & offendens, vt hæreticus manens in hæreſi; fur habens rem alienam, & hunc ait non poſſe licitè tolli.

197 Admonet verò, D.Bonauenturam cum aliis aſſerere poſſe licitè reum abſolui, quando permanens in contumacia, dignoſcitur venenum è cenſura capere; tunc ſi iudex videat profuturum, abſoluere poteſt illum: Sed hoc videtur aſſeri à S.Doctore de excommunicatione *ab homine*, non de ea, quæ à *Iure*.

Bonacina *diſput.1. quæſt.3. punct.4. num.3.* docet, inuitum, ſublata contumacia, abſolui poſſe, ſi ſpectemus naturam cenſuræ. Refert Suarez *diſputat.7. ſect.7.* Filliuc. *cap.10. quæſit.6. num.325.* Vaſquez *diſp.*18. Rodriquez *cap.83. num.13.* Auilam *2 part. cap.7. diſp.2. dub.2.* Coninch. *diſp.14. dub.16. num.224.* Reginaldus *lib.9. num.36.* & alios communiter ità ſentire, & affert rationem ſecundam S. Bonauenturæ. Addit verò, habentem poteſtatem limitatam abſoluendi ſolùm in Sacramento, non poſſe abſoluere, quia requiritur pœnitentia.

Manente verò contumaciâ, ait, non debere abſolui, niſi periculum impendat, ne deterior fiat. Concludit, hæreticum potiùs aliis eſſe pœnis onerandum.

Sententia D.Bonauenturæ in aſſertionibus explicabitur.

198 Assero primò, non abſolui iuſtè durantem in contumacia.

Probatvr à S.Doctore primò, quia hoc forum ſubordinatur pœnitentiali. Eſt enim medicina ſpiritualis contra peccata; ſed obſtinatus in peccato non abſolueretur iuſtè, etiamſi poſſet licitè: Ergo.

Probatvr ſecundò à S.Doctore, quia poteſtas clauium ſubordinatur voluntati Chriſti in ordine ad ſalutem; ſed Chriſtus non abſoluit contumacem; Imò potius dedit poteſtatem ad rebelles puniendos, *Matth.*18. Ergo.

199 Probatvr tertiò à S.Doctore; Manente cauſa iuſtæ pœnæ, debet manere & pœna; ſed durante in contumacia reo, durat cauſa, ob quam iuſtè inflicta eſt cenſura: Ergo.

Assero ſecundò, excommunicationem à *Iure* non poſſe tolli, niſi in eo, quod pendet à Iudice abſoluente. Itaque, cùm ius impoſuerit, vt tali contumaci imponatur talis pœna: & hoc ſit Ius Pontificium, non videtur quo pacto quis licitè, aut etiam validè abſoluat contumacem: Excipit tamen S.Doctor Dominum Papam, qui eſt abſolutæ authoritatis ſupremæ, vt notat etiam Baſſæus.

Assero tertiò, non abſolui licitè contumacem, 200
quia, ex natura rei, illi eſt ad venenum abſolutio.

Probatvr à S.Doctore primò. Oppoſitorum oppoſita eſt ratio: ſed Cenſura contumaci eſt medicina: Ergo abſolutio ab ea eſt per ſe venenum.

Neqve dicas, etiam Patrem Filio inuito multa bona præſtare; non enim eſt par ratio, vt notat S. Doctor; quia Filio ad temporale bonum poſſunt hæc conducere, etiam inuito; at verò ſalus, ad quam conducit cenſura, non datur inuito, ſicuti ſtomacho indiſpoſito cibus obeſt.

Hinc habes, inuito inferri cenſuram ad pœnam, 201
& ad correctionem, non tamen offerri abſolutionem, quia illa ſtimulat ad reſipiſcentiam; hæc autem non.

Tandem opponit S.Doctor argumentum, quo enodatur tota quæſtio. Ceſſante cauſâ, ceſſat effectus; ſed cauſa inferendi cenſuram eſt emendatio rei: Ergo, ſi is peruicax, & contumax, perduret; auferenda non eſt cenſura.

Respondet S. Bonauentura, non modò ad emendationem Rei cenſuram inferri; ſed etiam ad pœnam eius, & aliorum inſtructionem, vt diſcant non rebellare, vt Dathan, & Abiron, & ideò, ne alij anſam accipiant permanendi in ſua contumacia, videntes, Eccleſiam quaſi retractantem ſuas cenſuras, etiam obdurato; ideò debet continuari, vt aliis proſit ad vitandum caſum, & licèt obſtinatiſſimus videatur, expectanda eſt eius pœnitentia, quæ in hac vita cuique poſſibilis eſt, nec deſperanda.

Ex his tamen rectè colligitur, licere abſoluere à 202
Cenſuris inuitum, ſi id videretur ad ſalutem profuturum; nam S.Doctor eatenus dicit continuandam Cenſuram, quatenus per ſe ſequitur ei fore magis ad ſalutem. Eſt communis Theologorum opinio, vt ait Baſſæus *verb.* Cenſura, *num.*38. Ad hoc verò in foro conſcientiæ requiritur pœnitentia culpæ.

QVÆSTIO XII.

An Excommunicatus ab vno Epiſcopo, mutans domicilium, poſſit ab Epiſcopo domicilij abſolui.

Asservnt Vaſquez, *dub.*20. Turrianus, *diſp.*
15. *dub.*5. 203

Negat Suarez *diſp.7. ſect.2.* quando excommunicatio eſt lata per ſententiam particularem; concedit verò, ſi ſit generalis. Ità etiam Coninchius *de Sacrament. diſput.14. dub.16.* nec renuit Diana *part.5. tract.9. reſolut.8.* Layman. *tractat.5. part.1. cap.7.* Præpoſitus *3. part. quæſt.1. de Cenſuris* in communi, *dub.*14.

Hoc pendet ex natura quæſtionis 7. *dub.*1. vbi oſtendi, excommunicationem ab *homine*, & generalem, poſſe abſolui ab eo ſolo, qui eam inflixit, vel à ſuperiore, vel à delegato eorum.

Seqvitvr ergo, talem non poſſe abſolui ab altero Epiſcopo.

Caspensis, *ſeſſ.14. num.16.* dicit, quod ſi ex- 204
communicatio lata eſt ob delictum commiſſum; non

poteſt

Digitized by Google

poteſt abſolui, niſi ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi deliquit, quia, ratione illius debiti, Reus ſubditur illi Epiſcopo. Quæ eſt ratio D.Bonauenturæ *in Confeſſionali*. At ſi excommunicatio lata ſit generalis, cenſet ab ea poſſe abſoluere etiam Parochum; Sed hoc refutatum eſt *quæſt*.11.

205 Itaque ex hoc capite non ſatis fundatur aſſertio, quod ideò poſſit abſolui, quia talis excommunicatio generalis reducatur ad eam, quæ eſt *à Iure*, à qua poteſt quiuis Parochus abſoluere, niſi ea ſit ex reſeruatis. Potior autem ratio ſumitur ex Suarez *diſputat*. 30. *ſect*. 1. *de Pœnitent*. ex conſuetudine, qua inuectum eſt, vt confeſſarij vnius Epiſcopatus approbati excipiant confeſſiones venientium illuc, & cùm ille caſus ibi non ſit reſeruatus, modo aliorum incolarum tractandi ſunt venientes, & abſoluendi, quod probabile ait Caſpenſis, *numero* 157. & ſcitu dignum pro cenſuris reſeruatis ab Epiſcopis. Neque verò Confeſſores vnius Epiſcopatus ſcire tenentur reſeruata in altero Epiſcopatu. Hæc doctrina habetur etiam apud D. Bonauenturam, *in Confeſſionali, capite quarto, particula prima*.

206 An verò is qui aduena, degens in alio Epiſcopatu, fuit excommunicatus, rediens in patriam, poſſit à proprio Epiſcopo abſolui.

Respondet Diana *reſol*. 9. eum non potuiſſe excommunicari Excommunicatione ab homine, nec generali, nec particulari pro quocunque graui delicto, vt patet, *cap*. Romana *de ſentent. excommun. in* 6.

Quod ſi antea feciſſet Epiſcopus ſtatutum, vt qui tale delictum patrarit, ſit excommunicatus, tunc peregrinus, ratione delicti, fit ſubditus illi

207 Epiſcopo, & in iure ſtatutum eſt, vt ab eo abſoluendus ſit, non ab alio. Poteſt etiam fieri ſubditus illi Epiſcopo, ſi in eius Diœceſi deliquit peccato, non tamen excommunicatione, ſed tamen Epiſcopus præcepit, vt ſub excommunicatione parti ſatisfaciat. Vel ſi eâ lite, ante illum Epiſcopum agitatâ, excommunicatus eſt. Ità Diana *reſolut*.9. Faber *diſputat*. 4 *num*.243.& alij cum D. Bonauentura, *in Confeſſionali, cap*.4. *particula* 3. & *in* 4. *diſtinct*.18. *quæſtione vlt*. ad calcem.

QVÆSTIO XIII.

An Excommunicatus poſſit validè abſolui, quando non eſt data ſatisfactio requiſita, etſi commodè poſſit.

208 Certvm eſt, talem non poſſe licitè abſolui, ſi fuit excommunicatus ob iniuriam, ſeu iniuſtitiam alteri illatam, niſi prius ſatisfacta parte, ſi commodè poſſit, quod ſi non poſſit abſque graui detrimento, poterit abſolui à iudice ordinario, & à quocunque habente priuilegium, quia in abſoluente eſt iuriſdictio requiſita; & in Excommunicato ceſſauit contumacia, cùm paratus ſit ſatisfactionem exhibere; tunc verò cautiones adhibendæ ſunt, iuramentum exigendo ſatisfaciendi, quando nequeat fideiuſſorem, vel pignus ſubſtituere. Hæc doctrina tota habetur apud S.Bonauent. *in Confeſſionali, cap*. 4. *particula* 2. & *in* 4. *diſt*. 14. *quæſt. vlt. in quæſt. laterali*.

209 Difficvltas eſt, quando datur abſolutio virtute priuilegij, in quo abſolutio conceditur, ſatisfacta parte: An ſit valida, & licita, ſi detur ſatisfacta parte, quando excommunicatus ſatisfacere non poteſt.

Respondetvr, validam eſſe, & licitam; quia illa conditio intelligitur, quando commodè fieri poteſt. Ità Suarez *diſp*.7 *ſect*.5. Turrianus *lib*.2. *d*.24. *dub.vlt*. & alij apud Dianam *part*.5 *tract*.9. *reſ*.11.

Addit Caſpenſis, etiamſi detur abſolutio virtute priuilegij, in quo conceditur abſolui, ſatisfacta parte, & non ſatisfecerit, cum poſſet, peccare quidem Confeſſarium; ſed tamen validam eſſe abſolutionem, quia ea conditio non ponitur, vt limitans poteſtatem delegati, ſed admonens, vt ſeruetur iuris communis forma, & cùm in eo iure illa verba non irritent abſolutionem, quamvis illicitam reddant; ſequitur, neque in Priuilegio irritari, ſi deſit ſatisfactio. Ità aſſerunt Caſpenſis, *numero* 162. *ſect*.14. Tannerus *tom*.4. *diſput*.6. *quæſt*.10. *dub*.6. *num*.127. Faber *diſputatione* 4. *cap*.8. *numero* 256. 210
Auila *part*. 2. *cap*. 7. *diſputat*. 3. *dub*. 9. Hurtadus *diſputat*.14. *diff*.5. *num*. 22. Diana *part*. 5. *tract*. 9. *reſol*.12.

Oppositvm tamen cenſent Turrianus, *loco ſuprà cit. dub. vlt*. Vaſquez *dub*.20. Coninch.*diſp*.14. *dub*.16. *num*.211.

QVÆSTIO XIV.

An abſolutio data virtute Bullæ valeat pro foro externo, quando Excommunicatio eſt iam ad forum iudiciale.

Prima opinio eſt negatiua. Sic Hurtad.*diſp*.15. 211
diffic.4. Auila *cap*.7.*diſput*.3.*dub*.10.quia viam regiam calcandam ait, vt mittatur ad iudicium pro licentia abſolutionis,vel vt eum abſoluat Ægidius, Coninch. *de ſacrament. diſput*.14.*dub*.16. *num*.207. Vaſquez *de excommun. dub*.20. Vega *in ſum. tom*.1. *cap*.6. *caſu* 52. Turrianus *de Cenſuris*, *lib*.2. *diſputatione* 24. *dub. vlt*. Hurtadus *diſput*. 15. *de excom. diffic*. 4.

Oppoſita ſententia aſſertiua eſt Sanchez, *in ſum. tom*.1. *lib*.6. *cap*.17. Acoſtæ *quæſt*.50. Sayr. *de Cenſuris*, *lib*.2.*cap*.20. *num*. 29. Henriquez *lib*.8. *cap*.60. Suarez, *diſput*. 7. *ſect*.5.*num*. 20. Ioan. de Cruz *part*.2. *de excom. dub*.5.

Itaque debet eſſe abſolutus, & immunis ab excommunicatione etiam pro foro exteriori, quatenus debet tractari, vt iam abſolutus; non tamen impeditur iudex, vt de delicto cognoſcat ad pœnam imponendam; & hoc vult priuilegium, cùm dicit. In foro tantum conſcientiæ, vt notat Suarez: Sequitur Diana *p.p. tract*.11. *reſol*. 26. & *part*. 3. *tract*.9. *reſol*.13. Idem cenſent Medina *in ſumma, lib*. 1. *cap*. 12. Rodriquez, *in Bulla Cruciata*, §.9. *num*.55. 212

Itaque dicunt cum Nauarro, debere confeſſarium dare ſchedulam abſolutionis, vt ſe defendat in foro externo.

Mihi quidem videtur abſolutio Bullæ, ſiue 213
Cruciatæ, ſiue Iubilei non valere pro foro externo, & ita abſolutum debere ſe gerere in publico, tanquam excommunicatum ad euitandum ſcandalum, poſſe tamen ſecretò Miſſam audire, & ſic docent Auila, *de Cenſuris*. *parte* 2.*cap*. 7 *diſputat*.3. *dub*.12. Acoſta, *in explic. Bullæ Cruciatæ*, *quæſtione* 50. Villalobo *tom*. 1. *tractat*. 27. *clauſ*. 9. §. 2. qui

qui adducit Henriquez, Lopez, Guttierez, Couar. & alios.

214 Addvnt tamen, Iudicem non teneri contra talem abſolutum procedere, vnde poteſt, ſi velit, benignè acceptare hanc abſolutionem, etiam pro foro externo, & repellere accuſationem Fiſcalis; vel ſententiam ferre mitem. Ità Auila, & Acoſta *loco cit.* cum Henriq. *lib.* 13. *cap.* 27.

Addo ego cum Caſpenſi *num.* 163. quod ſi notificetur ſatis per Confeſſarium fide dignum Iudici, etiam in foro externo debet reputari abſolutus; ità tamen, vt iudex valeat de delicto cognoſcere, & pro hoc foro pœnitentiam accommodatam imponere.

QVÆSTIO XV.

An abſolutio ab Excommunicatione, data ſub conditione in futurum, ſit valida.

215 Poteſt abſolutio huiuſmodi conferri: *Ego te abſolvo à Cenſura, ſi ad quindecim dies ſatisfeceris.* Ità Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſolut.* 14. Turrianus *lib.* 2. *diſp.* 24. *dub.* 1. quod probat *ex cap.* Præterea, 2. *de appell.* cum aliis.

Ratio eſt, quia nullo iure irritatur, neque eſt ſimile de abſolutione ſacramentali; vt putant D. Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 7. Angel. *verb.* Excom. 2. Sylueſter, *verb.* Abſolutio. 3. Reſpondetur enim, diuerſam omninò eſſe rationem; nam abſolutio à peccatis exigit actus pœnitentis, qui tanquam materia ſubiecta abſolutioni conſtituunt intrinſecè Sacramentum, & ſuppoſita debita materia præſenti, debet formam habere ex inſtitutione Chriſti; at excommunicatio, quoad formam, ex inſtitutione Eccleſiæ habetur, & eſt pœna. Itaque poteſt ab Eccleſia pro merito, vel demerito culpæ ordinare, pro tempore. Ità ferè reſpondet etiam Faber, *diſputat.* 4. *num.* 266. & Caſpenſis, *diſput.* 2. *num.* 158.

216 Hinc habetur ratio, ob quam hic modus ſit licitus; quia, cùm ſit iuris Humani forma excommunicationis, & in eo nil in contrarium ſtatuatur, ſicuti fertur excommunicatio ſub conditione, cur non poterit etiam abſolutio?

Svbdit tamen Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 8. id faciendum cum aliqua cauſa. Ideò Villalobos, *tom.* 1. *tract.* 16. *diffic.* 22. cum Vgolino ait, id faciendum ſolùm in neceſſitate.

QVÆSTIO XVI.

De Excommunicatione Minori.

217 Excommvnicatio Minor eſt Cenſura Eccleſiaſtica ſeparans fidelem à paſſiua Sacramentorum participatione. Ità D. Bonauentura *p. p. Centil. ſect.* 27. & *in Confeſſionali*, paſſim, & *in* 4. *diſtinctione* 18. *queſtion. vltim.* quem ſequuntur alij. Excommunicatio iſta incurritur participando cum excommunicato vitando: Patet ex cap. *Excommunicatos.*

Dvos parit effectus; alter eſt priuare receptione Sacramentorum; & quidem grauiter, quia hæc eſt materia grauis. Ità communiter Doctores apud Bonacinam *diſputatione* 2. *quaſt.* 3. *numero* 3. Suarez *diſputatione* 24. *ſectione* 3. Corneio *tom.* 2. *in* 3. *part. tractat.* 5. *de excommunicat. diſputatione* 1. *dub.* 3. Lezanam *tom.* 3. verb. *Excommun.* Addunt, inualidè ſuſcipere Pœnitentiæ Sacramentum, dum intendit illud ante abſolutionem à Cenſura, quia ponit obicem. Reliqua verò Sacramenta, ab eo ſuſcepta, ſunt valida.

Administrando autem Sacramentum non peccat mortaliter, vt docent communiter Doctores apud Bonacinam, *num.* 4. & Dianam *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 45. Imò neque venialiter, vt aiunt plurimi ex allegatis. Ratio eſt, quia Canon ſolam Sacramentorum receptionem prohibet illi, non actiuam diſpenſationem: Ideò peccat celebrans, cap. *Si celebrat.* 218

Poteſt autem hæc Cenſura ferri pro peccatis venialibus, vt docent communiter. Vide Dianam *reſol.* 47. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 4.

Celebrans verò peccat mortaliter, quatenus recipit Euchariſtiam; nullam tamen à iure ſtatutam pœnam habet, ſed arbitrio ſuperioris eſt puniendus. Ità Suarez *num.* 3. Bonacina *num.* 5. Caſpenſ. *diſp.* 2. *num.* 170. & id vult Gregorius *quaſt. cit. vlt. de cler. excom. miniſtrante.*

Secvndvs effectus eſt, vt non poſſit præſentari, aut eligi ad beneficia, & Eccleſiaſticas dignitates, etſi electio valida ſit, *cap.* Si celebrat, *de clerico excommunicato.*

Hinc recipiens beneficia peccat grauiter, ſimiliter & eum eligens. Ita Vgolin. *tab.* 3. *cap.* 6. §. 3. 219
Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 31. Fillinc. *cap.* 2. *queſito* 10. Bonacina *num.* 7. & alij

Non priuatur tamen actiua electione *cap.* Si celebrat. *citato.* Ità Suarez *num.* 11. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 17. Auila *cap.* 6. *dub.* 12. Fillinc. *cap.* 2. *queſito* 8. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 17. contra Vgolinum *tab.* 3. *c.* 6. Panormitanum, & alios apud Suarez *loco cit.* Saytum *cap.* 22. Ratio eſt, quia in cap. *Si celebrat*, habetur ſolùm, electionem irritandam: Ergo non eſt ipſo facto irrita. Ità communiter Canoniſtæ: Imò Vaſquez *de excom. d.* 6. Reginaldus *lib.* 32. *num.* 143. & alij ex eodem capite deducunt, neque irritandam, quando facta eſt ex ignorantia excommunicationis, nam ibi dicitur: *Si tamen ſcienter electus fuerit, eius electio eſt irritanda.* Idem ſentit Auila *part.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 12. *dub.* 4.

Vervs tamen ſenſus illorum verborum non videtur iſte, vt ſit valida, ſi electores ignorarint, quia ſi ſcienter eligerent, punientur potius electores. Videtur ergo ſenſus rectus ex Gloſſa *in citato cap. vlt.* verb. *Scienter*, ſi tamen, ſcienter talis ſciens ſuam excommunicationem, atque inhabilitatem, electus fuerit, irritandam eſſe.

Aliqvi dicunt, eligentes ſcienter excommunicatione minori illaqueatum, priuari voce. Ità 220
Richardus *diſtinct.* 18. *art.* 7. *quaſt.* 4. Gloſſa *loco citato*, Alterius *de Cenſur. tom.* 1. *diſput.* 4. *cap.* 2. Negant tamen Sigiſmundus à Banonia, *tractat. de elect. part.* 2. *cap.* 2. *dub.* 62. *num.* 12. Gordonus *tom.* 2. *lib.* 7. *quaſt.* 11. *cap.* 4. §. 3. Diana *part.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 133.

Qværitvr autem, quis abſoluere queat ab hac cenſura.

Respondetvr cum D. Bonauentura *diſt.* 18. 22
part. 2. *quaſt. vlt.* ad calcem, poſſe eum abſoluere, qui eſt proprius Sacerdos, potens abſoluere à peccatis. Habetur *cap.* Nuper, *de ſent. excom.* Proprius Sacerdos dicitur, qui habet Iuriſdictionem Ordinariam ſuper excommunicatum, qualem habet ſummus

Pontifex

Pontifex in toto orbe, Epiſcopus in ſua Diœceſi; & Parochus in ſua Parochia, vt patet ex cap. *Omnis vtriuſque*, Ità D.Bonauent. *in 4. diſt. 17. part. 3. quæſt. 2.* & *in Confeſſionali, cap. 4. part. 3. & 4.* Sequuntur Vaſquez, *diſput. 21.* Suarez *ſect. 4.* Filliuc. *cap. 7. quæſit. 2.* Bonacina *num. 11.* Addit S.Doctor, poſſe ſe inuicem hos abſoluere.

DIXI vniuerſaliter de excommunicatione Minori, quia extat ſola à iure; nam ab homine non eſt in vſu, vt notant allegati. Quod ſi eſſet in praxi, eſſet reſeruata ferenti illam.

222 ITAQVE alienus Sacerdos non poteſt abſoluere, niſi ſit delegatus à Summo Pontifice, vel Epiſcopo, vel Parocho excommunicati. Hinc Sacerdos deputatus ad confeſſiones audiendas ibi, poteſt abſoluere talem reum, quia eſt delegatus. Ità Suarez *ſect. 4. num. 4.* Coninch. *num. 265.* Filliuc. & Sayr. ſuprà, Bonacina *num. 15.*

ADDIT Bonacina, probabile eſſe id, quod ait, Nauarr. *cap. 27. num. 25.* Tolet. *lib. 1. cap. 11.* & alij, quemlibet ſimplicem Sacerdotem poſſe ab hac Cenſura abſoluere pœnitentem, non habentem peccatum mortale. Probabilior tamen eſt aliorum ſententia cum S. Bonauentura, non eſſe conceſſam cuique ſimplici Sacerdoti facultatem abſoluendi ab hac Cenſura. Ità Henriquez *lib. 13. cap. 28.* Vaſquez *lo o citato*, Vgolin. *tab. 1. cap. 4. § 5.* Suarez *diſputat. 7. ſect. 4. num. 14.* Filliuc. *cap. 7. quæſit. 3.* Reginald. *num. 152.* Coninch. *num. 165.* Bonacina *num. 15.*

223 POTEST verò Parochus abſoluere ab hac cenſura, etiamſi non ſit Sacerdos, atque adeò extra Sacramentum. Vide Bonacinam *num. 14.* Suarez *n. 4.* Vgolinum §. 2. Reginaldum *num. 154.*

A fortiori idem poteſt habens poteſtatem quaſi Epiſcopalem; cùm enim hic habeat iuriſdictionem in foro contentioſo, poteſt in illud omne, quod non pendet à Charactere Sacerdotali, quale eſt abſoluere ab hac cenſura.

NEC contra vtrumque facit, quod etſi hæc cenſura ab Ordine Sacerdotali non pendeat, voluit tamen Eccleſia, vt proprius Parochus ab ea abſoluat; cuius ſignum eſt, quod *in cap. Nuper* proprium Sacerdotem nominauerit; Deinde poteſtas abſoluendi à Cenſuris datur Parochis, vt conſequenter abſoluant à peccatis, quia hæc nunquam abſoluuntur, niſi illæ priùs tollantur; Conſtans autem eſt non Parochum tantùm, ſed proprium Sacerdotem à peccatis poſſe abſoluere.

RESPONDETVR enim ad primum in *dicto capi-* 224
te nominari Sacerdotem, tum quod Parochus communiter talis cenſeatur: & res denominari ſoleat ab eo, quod communiter contingit; vt patet ex eò quod ibi nominetur etiam Epiſcopus: nullus autem dicet Epiſcopalem poteſtatem ad illud requiri, vt iam dictum eſt: Deinde cùm talis Parochus ſit in proxima diſpoſitione ad ſacerdotium, non eſt mirandum, quòd ibi Sacerdos nominetur.

QVAMVIS autem poteſtas abſoluendi à cenſu- 225
ra Parochis ſit conceſſa, vt conſequenter poſſint à cenſuris abſoluere, non tamen ea eſt vtriuſque connexio, vt vna abſque alia expediri nequeat, vt patet, ſeu in Sacerdote abſoluente extra confeſſionem, ſeu in non ſacerdote Parocho, delegā:e Sacerdoti ſuam vicem, vt abſoluat, & à peccatis, & à cenſuris.

FORMA abſolutionis eſt, quæ ſatis explicat effectum abſolutionis, non verò exiguntur aliæ cæremoniæ. Ità Sylveſter, *verb.* Abſolutio, *3. num. 5.* Suarez, *diſp. 24. ſect. 4.* ad finem, Sayrus *loco citato*, Filliuc. *tract. 13. cap. 7. quæſit. 8. num. 143.* Reginal. *num. 155.* & alij communiter; ratio eſt, quia hæc cenſura ob leuem cauſam incurritur, quare non debet grauari iiſdem oneribus, quibus grauantur aliæ cenſuræ: Si tamen ob damnum altari illatum contingeret eam incurri, docet Suarez præmittendam ſatisfactionem, provt ratio iuſtitiæ poſtularet.

Si anceps ſit, an incideret, debet abſolui ſub con- 226
ditione. Ità Sayrus *num. 26.* Reginald. *loco citato*, & Bonacina *num. 16.*

Digitized by Google

DISPVTATIO TERTIA.

DE SINGVLIS EXCOMMVNICATIONIBVS.

PRÆMISIMVS principia quædam vniuerſalia, è quibus variæ Excommunicationes in particulari dignoſci queant; hic enim eſt ſcientiæ ordo, vt cùm circa ſingularia propter horum continuum ortum, & interitum, verſari non poſſit, de illis in quibuſdam principiis generalibus agat, quæ facili diſcurſu caſibus particularibus valeant applicari: Neque enim lex hos caſus prævidere poteſt, vt illis prouideat; quare vna principali prohibitione, vel præcepto, plura partialia comprehendit. Verùm cùm genus ſoleat diuidi in ſuas ſpecies per proprias differentias, quæ in cognitionem indiuiduorum, licèt innumera ſint, clariùs ducunt, & vt quantum poſſibile eſt, ad ſingulas Excommunicationes diſpiciendas accedamus, immenſam ferè hanc Excommunicationum enumerationem in duas claſſes diſtribuemus; Prima erit de illis, quæ ſunt *ab Homine*; & hæ quidem aliquando determinatas perſonas, & cauſas reſpiciunt, quæ cùm abſque numero ſint, eas remittimus lectoris iudicio, vt ex his, quæ de Excommunicatione in communi diximus, illas deducat: Aliæ autem ſunt ab homine, ad aliquid præcipiendum, vel prohibendum; & hæ legibus, & ſtatutis non abſimiles habentur. Secunda Excommunicationum claſſis eas concludet, quas *à Iure* dicimus, quarum plures, in deſuetudinem dudum lapſas, *hìc* prætermittemus; eaſque recenſebimus *ſectione ſequenti*, quæ magis vſui deſeruiunt, & quibus ſolent ſæpiùs conſcientiæ implicari. Inter cæteras autem excommunicationes, quarum frequentiores ſunt caſus, primam tenent ſedem illæ, quæ in Bulla Cœnæ quotannis renouantur, quare illas ſigillatim expediemus; non enim paucæ ſunt opiniones, quæ diuerſimodè has explicando, illarum vigorem, vel omninò diminuunt, vel in deuios ſenſus diuertunt. Sunt & aliæ iuris excommunicationes, latæ in Clementinis, in Extrauagantibus, aliiſque Pontificum Conſtitutionibus, quas omne æqua trutina ponderare conabimur.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO PRIMA.

DE QVIBVSDAM EXCOMMVNICATIONIBVS AB HOMINE.

ILLAS Excommunicationes ab Homine hîc expendimus, quæ Generales Sententiæ vulgò dicuntur, quippè prolatæ ad aliquid in generali prohibendum, vel præcipiendum, vt ſuprà dixi: In his autem duo præcipui caſus recenſentur; Alter eſt, quando in generali præcipitur ab aliquo Prælato, ſufficientem ad id iuriſdictionem habente, vt bona talia, non ſoluta, ſeu debita reſtituantur: Alter eſt, quando ad crimina occulta denuncianda, aut alia ſecreta pandenda, quorum cognitio ad publicum bonum ſpectat, præceptum infertur; item ad ferendum teſtimonium, & prodendas occultas chartas in graui aliquo caſu, cui teneantur Prælati prouidere; de vtroque caſu agendum eſt hac Sectione.

QVÆSTIO I.

An rite ferantur Excommunicationes ob bonum temporale.

D Bonau. diſt. 18. part. 2. q. 2.
D. Thom. quæſt. 21. art. 3.

1 RATIO dubitandi eſt, vt diſſerit S. Doctor *argumento 3. ad oppoſitum*, quia excommunicatio eſt priuatio bonorum ſpiritualium; quæ improportionalier excedunt temporalia, atque adeò videtur proportionata hæc pœna culpæ damnificationis in corporalibus, vt notat etiam Suarez.

E contra verò, praxis Eccleſiæ conſtans cenſuras fert, ob ea bona temporalia ſartatecta ſeruanda, vt colligitur etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ 25. cap. 3. de reform.* ad finem reuelationis, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus. Certum eſt autem, Eccleſiam non errare.

2 TRES verò conditiones apponit Conci'ium Tridentinum ad has Cenſuras ferendas: Prima, vt tantùm ab Epiſcopo ferantur, quocum intelligitur etiam eius Vicarius, quoties non exprimitur, vt fiat ab Epiſcopo per ſe; non per alium. Eſt enim vnum Tribunal *cap. 2. de Conſuet. in 6.* ſub hoc intelliguntur etiam Prælati, habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Secunda conditio eſt, vt feratur ex re non vulgari, cauſaque ab Epiſcopo diligenter examinata. Tertia eſt, vt quando poteſt fieri executio realis, vel perſonalis, à tali cenſura abſtineatur; ſi tamen dictæ executioni facilè locus eſſe non poſſit; tunc præmiſſis monitionibus, durante contumacia, ad ta em excommunicationem proceditur. Id habet etiam D. Bonauent. *in corpore.*

POTEST autem imponi primò ad cauendum ma- 5
lum, imponendo obligationem, non adhuc ſuppoſita culpa in eo, in quem fertur excommunicatio. Secundò, ob culpam iam commiſſam, & quidem prima eſt veluti generale ſtatutum, ſequens quodammodo conditiones legum, nec incurritur, niſi præcedente culpa mortali; Similiter nec ſecunda, niſi culpa præceſſerit ipſam cenſuræ lationem. Fertur tamen (eſto) ob bonum temporale, ſed vt ordinatum ad ſpirituale, & ad contumaciam retundendam, vt notat S. Bonauentura *in corpore*, & cum eo Suarez *diſput. 20. sect. 1.* & hoc voluit Concilium Lugdunenſe, *in c.* Romana, *de ſent. excom. in 6.* verſic. *Caueant etiam, ne tales ſententia excommunicationes ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter ferantur in aliquos pro futuris culpis, videlicet, ſi tale quid fecerint, vel etiam pro iam commiſſis ſub hac forma, de illis infra tale tempus non ſatisfecerint, niſi mora in exhibenda ſatisfactione, vel culpa, ſeu offenſa præceſſerit.* Hæc autem ſunt à S. Bonauentura in eo Concilio Præſidente, vt Legato Papæ, ſtatuta.

HINC deducit Suarez *num. 7.* cum D. Bonauent. 4
in corpore, proximam, & immediatam cauſam huius Cenſuræ eſſe contumaciam, contra obedientiam Eccleſiaſtici præcepti. Ex quo etiam fit, hæc præcepta ad ſpirituale bonum ordinari, quod eſt obedientia, Eccleſiæ debita.

NEQVE poteſt præceptum Eccleſiaſticum iniungi, niſi ſub aliquo ſpirituali titulo, vt docet S. Bonau. hic *ad 3.* & *in corpore*, D. Thom. *diſt. 18. quæſt. 2. artic. 1. quæſt. 3.* Suarez *num. 8.* Hoc ſenſu dicunt SS. Doctores, & alij, excommunicationes non ferri pro

Digitized by Google

pro damno temporali principaliter, quia poteſtas Eccleſiaſtica non cadit directè ſuper bonum temporale. Ità erunt hæc præcepta formaliter ſpiritualia, tametſi materialiter temporalia, ſiue alioqui ex natura ſua debita, vt reſtituere; ſiue non, ſed tamen conuenienter impoſita; vt contribuere pauperibus.

5 Nota verò, has Cenſuras: *vt reſtituatur, reueletur*, &c. non eſſe ordinariè ferendas in ſingulares perſonas, etiamſi cognitæ ſint, quamuis factum teneret: Si enim ſciatur reus, & poſſit conueniri, debet ad Iudicem ſuum, ſiue ſit Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, deduci; nam agere de poſſeſſione rei temporalis inter certas perſonas, non ſpectat ad Pontificem; ſed ad Regem, vt ait Alexander III. cap. *Cauſam*, & Innocentius III. *in cap.* Nouit, *de Iudic.* & D. Bernardus, *lib. 1. de conſider. ad Eugenium*; & ſatis dictum eſt, *tractat. de Legibus.* Si verò ſit detentor occultus, cùm nequeat Iudex contra eum procedere, poteſt Eccleſia gladio ſpirituali effodere.

6 Dixi ordinariè, quia poteſt eſſe, vt oporteat, in ſingularem perſonam ciaculari cenſuram, ſiue quia nolit Iudex procedere; ſiue quia detentor non habeat ſuperiorem in temporalibus. Nam in primo caſu bonum publicum exigit, vt Eccleſia, quæ indirectè ſuperſtat temporalibus, ſubintret eo ſaltem titulo, vt peccata publica in bonum animæ corrigantur, *cap.* Mulieres, 2. *de Iure iurando in 6. & cap.* Qualiter, *de Iudiciis*; In altero caſu habetur ſtatutum Innocentij III. in cap. *Nouit*, & conſtat ſeruatum perpetua Eccleſiæ conſuetudine, vt refert Bellarminus *tom. 1. lib. 1. de Rom. Pontifice, cap. 6. 7. & 8.* cum D. Bonauentura.

7 Assero igitur, poſſe ferri excommunicationes ad bonum temporale promouendum immediatè.

Probatvr à S Doctore ex vſu, & praxi Eccleſiæ, quæ fert cenſuras ob damna illata temporalia, & cætera ſuprà. Ipſa autem eſt columna, & firmamentum veritatis.

QVÆSTIO II.

An Excommunicationes latæ ad reſtitutionem, ſemper ligent.

8 Certum eſt excommunicationem maiorem ſupponere peccatum mortale in incurrente. Quare, ſi quis rem detinet, quia à debitore nequit aliter ſuum recipere, non peccat, nec cenſuram contra detinentes incurrit, vt notat Suarez *diſputat. 20. num. 18.* cum Soto *diſt. 22. quæſt. 1. artic. 2.* Multa verò dubia hîc occurrentia ſoluam.

Primvm eſt: an ligentur excommunicatione contra retinentes, vel damnificantes lata, hi, qui ſinguli materiam venialem rapuerunt.

Mvlti negant tales teneri, quia damnum ſpirituale culpæ, ſuper quod cadit cenſura maior, non eſt materia ſufficiens. Ità Nauar. *ſum. cap. 17. num. 130.* & alij apud Suarez *diſp. 20. ſect. 2.*

9 Opposita ſententia eſt communis apud Suarez, qui diſtinguit; nam ſi materia, etſi venialis ſit, tamen ratione damni ſecreti inducat graue damnum, tenebuntur ſinguli reſtitutioni, atque adeò Cenſuræ ſubjiciuntur; non autem quando ſub veniali etiam ipſa reſtitutio cogit.

Secvndvm dubium eſt, circa Excommunicationem, quæ fit per Cameræ Apoſtolicæ Auditores, vt qui intra tale tempus non ſoluerint, ſint excommunicati.

In hoc dicendum, non incurrere, ſi intra illud tempus non fuit ſoluendo, niſi tamen ante ſe obligauerit ad tale grauamen ſubeundum, quod prudenter ſubire debuit. 10

DVBITATIO III.

An Excommunicatio lata ad finem reuelandi, denunciandi crimen occultum, vel prodendi Scripturam, ſemper liget.

Tres regulas pro hac re dat Suarez, *ſect. 3.* Prima eſt, quoties præceptum reuelandi, &c. ex ſe ante latam Cenſuram obligabat, validè ferri de hoc præceptum ſub onere Cenſuræ, ſiue teneatur ex iuſtitia, ſiue ex charitate. 11

Secvnda regula eſt, poſſe eſſe validam, etiamſi antea de hoc non eſſet obligatio, nempè, ſi ex prudenti regimine id rectè à Prælato cenſeatur.

Tertia eſt, ſi neutra ex allatis cauſis adſit, neque grauitas huiuſmodi poteſt induci ad talem caſum, tunc non vrget cenſura. Ità enim excommunicatio eſt nulla ex defectu cauſæ.

Nvllitas autem cauſæ ex multis capitibus euenire poteſt. 12

Primò, ſi tale præceptum iniuſtum ſit, vel excedens humanam facultatem, vt ſi iubeat reuelari rem occultam, non exceptam, prodere Scripturas fauentes ſuo iniquo aduerſario, denunciare fratrem ante correctionem debitam.

Secvndò, tametſi præceptum ſit iuſtum, non poteſt tamen impleri abſque graui damno. Tertiò, ſi vrgeat contra perſonam ſibi valdè coniunctam; nam hæ excipiuntur etiam in legibus *cap. 3. & 4. quæſt. 3.* & *leg. 4. ff. de Teſtibus*, à ferendo teſtimonio contra coniunctos, etiam in ſecundo, & tertio gradu.

Mvltò magis eximetur, nè denunciet perſonam de crimine, quod non poteſt licitè reuelari. Excipiuntur etiam, qui non ſunt in decreto expliciti ſenſu proprio. Vide Suarez *ſectione 3.* Quare ſi cui præcipiatur, vt qui talem habet ſcripturam, eam prodat, habens ſolum tranſumptum illius Scripturæ, non tenetur illud prodere; quia non ſunt, nec re, nec in iure idem; nam tranſumptum non facit tantam fidem, quantam facit Authentica. 13

Solet autem hoc edictum ferri ſub certa temporis præfixione, vt qui intra ſex dies Scripturam non profert, ſit excommunicatus; quare dies computari debent à tempore, quo ſententia pronunciata eſt, & ſi tempus illud præteritum ſit, manet tamen adhuc ex natura ſua obligatio prodendi ſcripturam; quia terminus ille erat ad differendum, non autem ad extinguendam debitam obligationem.

Digitized by Google

SECTIO II.

De Excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini.

EXCOMMVNICATIONES à Iure, quas diſcutere aggredior, aliæ vocantur Papales, ſeu Papæ reſeruatæ; aliæ verò ſunt Epiſcopales; illæ diſtinguuntur in duo capita; aliæ enim quotannis feruntur in Bulla Cœnæ; aliæ verò iure Pontificio ſunt perpetuò ſancitæ; Harum autem nonnullæ ſunt iuris communis; nonnullæ etiam extra, vel in particularibus decretis, vel in motibus propriis habentur, quas, quia ſingulares, vt plurimum, perſonas, & cauſas concernunt, hic non diſcutiam.

HÆ verò Excommunicationes, quæ in Bulla Cœnæ continentur, Maiores proculdubio cenſentur, & à tempore Pij V. vim legis obtinent, ſunt enim perpetuæ, atque adeò inter Excommunicationes *à Iure* cenſentur. In hoc ſolo à lege differunt, quod lex, niſi reuocetur, non ceſſat; hæ autem ſtatim, ac ſequenti anno publicantur, ceſſat totum id, quod in præcedenti declaratione erat, etiamſi non reuocetur.

QVÆSTIO I.

Qui ſint caſus in COENÆ DOMINI *Bulla contenti.*

14 BVLLAM Cœnæ publicari fecit Summus Pontifex Clemens VIII. anno 1595. ad coërcendos graues exceſſus, qui à facinoroſis patrari ſolebant; omnes hi ad viginti caſus reducuntur, propter quorum ſingulos Excommunicatio incurritur, & quidem à Iure, vt iam ſuprà monuimus, licèt olim eas ab homine ferri; eò quod ſingulis annis per modum ſententiæ proferuntur, docerent nunnulli, vt videre eſt apud Soto *diſtinct.* 22. *quæſt.* 2. *art.*3. Sed ſuprà, quæ ſit diſparitas cur hæ excommunicationes non ſint ab homine, tetigimus, nimirum quia à Pio V. addita ſit clauſula, quæ his ſtatuti, ſeu perpetuæ legis naturam appoſuit. Habemus autem in his, ſicut & in omni lege, duo explicanda; primum eſt Perſona, quæ cenſuram incurrit; ſecundum, actio, per quam incurrit: totum hoc, Deo volente, ſequentibus dubitationibus præſtabo.

DVBITATIO I.

De Prima Excommunicatione contra hæreticos.

PRIMÒ igitur excommunicantur omnes hæretici; è quibus, ad deteſtationem, numerantur præcipuè Sectarij. Non ſunt autem incluſi hæretici merè mentales, quia vt dixi *diſputat.* 1. nullus actus merè internus eſt cenſuræ ſubiectus. 15

QVOAD hæreſim externam, ſed tamen per accidens occultiſſimam, Crouſer. *in Regula B.Franciſ.i, cap.*7. *lect.*4. probabile cenſet, eam non incurrere excommunicationem.

VERA tamen ſententia eſt aſſertiua. Ità Fagundez *de præc. Eccleſ. tom.*1. *lib.*1. *cap.*11. Hurtad. de Mendoza *de Fide, vol.*1. *diſp.*83. *ſect.*4. §.36. Suarez *diſputat.* 21. *ſect.*2. Azorius *tom.*1. *lib.*2. *cap.*8. Diana *parte* 6. *tractat.* 6. *reſolut.*51. & cæteri apud iſtos.

RATIO eſt, quia Pontifex excommunicat vniuerſaliter omnes pro hæreſi, ſubiecta ſuo foro; talis eſt autem omnis hæreticus externus, etiam occultus.

ADDITVR etiam omnis appoſtata à fide, qui, licèt in re non differant ab hæreticis, vt ſumitur ex D.Thom. 2.2. *quæſt.* 12. *art.*1. D.Bonauent. *in opuſc. declaratorio terminorum Theologiæ*, & *p.p. Centil. ſect.*26. vterque enim deficiendo à fide delinquit, tamen additur; vt clariùs includantur, qui ad Mahumetanos, vel Iudæos diuertunt, etſi etiam iſti ſint hæretici. 16

DEBET autem eſſe deficiens non ſolùm exterius, ſed deficiendo à fide Catholica, vt in foro conſcientiæ incurrat; quando enim iacitur excommunicatio ob aliquod delictum, intelligitur, vt completum ſit.

ADDITVR, *Et eorum credentes*, id eſt credentes illorum doctrinam eſſe veram, ſeu credentes illis, vt hæretici ſunt: eodem pacto inuoluuntur receptatores, fautores, & defenſores hæreticorum, vt tales ſunt.

ADDITVR excommunicatio: *Contra eorumdem libros, hæreſim continentes, vel de religione tractantes ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ; ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes ex quavis cauſa publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore.* Nota verò, fruſtra nonnullos aſſerere, libros Hæreticorum de Religione, non tamen hæreſim continentes, non prohiberi. Bulla enim apertè eos prohibet. Vide Dianam *part.*6. *tract.*6. *reſol.*55. 17

ADDITVR, *Nec non & Schiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis, pro tempore exiſtentis, obedientia, pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.* Fit igitur extenſio ad crimen diſtinctum ab hæreſi, quod conſiſtit in receſſu ab obedientia Eccleſiæ abſque errore in doctrina Fidei: & ideò dicitur à D. Thom. 2.2. *quæſt.*39. *art.*1. opponi charitati; non fidei. Præcipuè verò dicitur ſchiſma receſſus ab obedientia debita legitimo Papæ; & conuerſio ad Antipapam.

MONET verò S.Doctor *p.p. Centil. ſect.*26. omnem Hæreticum eſſe Schiſmaticum; non è contra; poteſt enim eſſe Schiſmaticus ex contumaci tantùm inobedientia, tametſi, vt plurimum, incidat Schiſmaticus in aliquam hæreſim, non modò nolens obe- 18

dire huic Papæ; ſed aſſerens, non eſſe obediendum Eccleſiæ.

19 Adverte autem, hoc crimen conſummari in obedientiâ externâ Romano Pontifici, non quidem ſolùm in hac, vel alia, alioqui omnes inobedientes eſſent ſchiſmatici; ſed omninò. Quæ cùm ità ſint, Catholici, qui ſub hæretico Principe viuunt, puta Rege Angliæ, eique, vt Eccleſiæ capiti, obediunt, hanc cenſuram incurrunt.

Non inuoluuntur tamen fautores, & defenſores Schiſmaticorum, vt monet Nauar. *cap.* 27. *num.* 51. Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2.

Hinc deducit Nauar. *num.* 51. & Suarez, non includi alios ſuſpectos hæreſis, puta Magos, qui olim in Bulla Pij V. exprimebantur.

DVBITATIO II.

De Secunda Excommunicatione, contra appellantes à Papa ad Concilium Generale.

20 Hi ſunt, qui à mandatis, & decretis Romani Pontificis appellant ad futurum Concilium Generale; qualiſcunque ſententia, qualecunque decretum ſit, &c. Includuntur autem in hac cenſura vniuerſaliter omnes: Quia verò excommunicatio non fertur in communitates, ſi contingat, aliquam appellare, incurreret interdictum. Extenditur ad eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit. Vbi nota, debere auxilium, vel fauorem antecedere appellationi, & ipſam appellationem eſſe efficaciter factam: Itaque hi non incurrerent, niſi facta appellatione; nam, quando excommunicatio non per ſe fertur in propriam actionem, vt ſic; ſed ſolùm vt cooperatricem, vel adiutricem alterius, tunc ad incurrendam excommunicationem non
21 ſufficit actio dantis fauorem, niſi actio, vel effectus principaliter prohibitus ſubſequatur, vt monet Caietanus, verb. *Excommunicatio*, & Suarez, *ſectione* 2. *num.* 16. & in caſu, nam verba ipſa clarè id oſtendunt.

Non extenditur tamen ad conſulentes, vt notat Suarez, quia Pontificis intentio probabiliter interpretatur extitiſſe ad coërcendos potentiores, qui exequendo, non conſulendo, ſolent actitare; præterea in aliis caſibus, vbi extenditur cenſura ad conſilium dantes, id expreſsè ponitur.

DVBITATIO III.

De tertia Excommunicatione contra Pyratas, Curſarios, &c.

22 Inſarciuntur hîc omnes deprædantes in Mari, vbicunque prædentur, maximeque qui in Mari Tyrreno, & Adriatico, quæ ad temporale Pontificis dominium pertinent ex parte. Videtur autem eos ferire, qui de facto deprædantur: In mari verò, vbi viget Pontificis ſtatus, ferit etiam diſcurrentes ad prædandum. Hunc ſenſum probabilem ait Suarez.

Dubium eſt autem: an incurrant, qui prædantur Infidelium nauigantium Triremes, habentium à Pontifice ſaluum conductum, maximè ſi nec ſint hoſtes Eccleſiæ, vt Indi.

Videtur autem comprehendere ſolùm prædantes naues Chriſtianorum, ſicut ſoli Pyratæ prædatores inuoluuntur.

Additur extenſio ad fautores, receptatores, & defenſores. Qui autem hi ſint, arbitrio iudicis commendetur, Leg. 1. ff. *De iure deliberand.* Vbi non modò, qui antiquiores Bullas viderunt, in quibus claudebantur dantes conſilium, ſed etiam Nauarrus *num.* 56. & alij poſt deletam particulam illam, *& conſulentes*, dicunt, includi, quia ſunt fautores *Leg.* Quod fauore, *C. de Legibus.* Sed nil ad rem in ea Lege; neque includuntur, vt dixi ſuprà *dub.* 2. quia non nominantur. 23

Neque videtur ſufficere, vt per accidens mercator in mari inueniens nauem, eam depopuletur, ſed requiri, vt ſit ex intentione pyrata, vti aſſerunt Sylveſt. *verb.* Excommun. 7. & alij, apud Suarez *num.* 24. 24

Enim verò, ſi iniquum deprædentur, quid ampliùs exigatur; non inueniri aiunt Angel. *verb.* Excommunicatio, 5. *caſu* 18. Caietan. *cap.* 18. Suarez verò *n.* 24. ait, deprædantes bello iniuſto, iniuſtitiam ſanè committere; non tamen hac cenſura cum pyratis inuolui; neque eos, qui incidenter deprædantur in mari. Ità ſentit cum Nauarro, qui dicit, eſſe communem ſententiam, eò quòd ex officio nec pyratæ, nec latrones ſint.

DVAITATIO IV.

De quarta Excommunicatione, contra ſpoliantes naufragantium Chriſtianorum bona.

Ferit hæc Cenſura omnes rapientes, & depopulantes bona Chriſtianorum naufragantium, ſiue in nauibus, ſiue in littoribus, ſiue in ipſo mari ſint inuenta. 25

Debebat autem aliàs id ſcienter fieri, vt dicitur in Bulla Gregorij XIII. à ſcientibus, ea eſſe bona naufragorum, nunc autem, etiam ex ignorantia culpabili, Bulla Clement. VIII. ferit.

Extat verò alia excommunicatio ſimilis Concilij Lateranenſis ſub Alexandro III. & habetur *cap.* Excommunicationi, *De Raptoribus.* *Qui Chriſtianos naufragium patientes damnata cupiditate ſpoliant rebus ſuis, niſi ablata reddiderint, excommunicationi ſe nouerint ſubiacere.* Itaque, ſi aliquis rapiat talia bona, incurret excommunicationem Cœnæ, retinendo autem, excommunicationem, non tamen reſeruatam Concilij Lateranenſis, quod noluit in ſola direptione cenſuram incurri; ſed in retentione iniqua. Quæ cùm ita ſint, hanc incurret in mora, dum habet occaſionem reſtituendi.

Involvuntur etiam ſcienter receptantes talia bona, non modò ſi cooperati fuerint rapinæ, ſed etiamſi dilata ſint à raptore. Nam recipiens, tenetur reſtituere: Ergo ſi in mora, incurrit Cenſuram Concilij Lateranenſis, & ſi à principio recipit, animo retinendi, in Bullam cœnæ labitur. 26

DVBITA

DVBITATIO V.

De quinta Excommunicatione contra imponentes iniqua tributa.

27 FERTVR hæc Cenſura in eos, qui in terris ſuis noua pedagia, ſeu gabellas, præterquam in caſibus ſibi à Iure, ſiue priuilegio ſpeciali ſedis Apoſtolicæ permiſſis, imponunt, vel augent.

SVPPONO primò, poteſtatem imponendi vecti-
28 galia reſidere penes ſolos Principes abſolutos, & ſupremos. Itaque iure ciuili, *tit.* 56. *feudorum*, hi ſoli habent hanc poteſtatem, cæteri verò Principes habentes ſuperiores, nequeunt alia exigere, præter ea, quæ vel Imperatoria, vel Regia, aut Eccleſiaſtica poteſtate impoſita ſunt, vel ex conſuetudine immemorabili, *argumento*, *cap.* Super quibuſdam, *de verb. ſignific.* niſi accipiant facultatem, puta à Summo Pontifice, vel Regibus in ordine ad publicas neceſſitates, propter quas poſſunt etiam ipſi ſupremi, non habentes ſuperiorem, imponere. Neque enim iuribus præſcribuntur caſus, in quibus poſſunt hæc tributa exigere; nec etiam ſuo arbitrio poſſunt ea imponere, vt notat Suarez *ſect.* 2. ſed pro ratione ſuæ neceſſitatis, in ordine ad defenſionem Reipublicæ, vel aliam publicam vtilitatem, & ſeruatis conditionibus, vel ex natura rei, vel ex proprio iure, & conſuetudine cuiuſque Regni ad iuſtitiam requiſiti. Vide Rebuffum hic.

29 ITAQVE primò damnantur non habentes poteſtatem Regiam; vel Regiæ ſimilem; non habentem ſuperiorem, imponentes vectigalia propriâ poteſtate.

ITIDEM multò magis Principes habentes regiam poteſtatem, qui nimia ſupra vires populorum vectigalia imponunt, hi enim in exceſſibus non habent poteſtatem, & hos maximè reſpicit Pontifex, qui nullum habent, eorum exceſſus cohibentem.

30 NOTA verò, ferri Cenſuram contra imponentes vectigalia, pædagia, & alia huiuſmodi omnia, grauaminis gratia in terris ſuis. Profectò extra ſuas terras non exiget vectigalia (excipit Caietanus collectas, ſeu taxas) quæ non ſunt gabellæ.

INCLVDIT verò etiam exactores.

DVBITATIO VI.

De ſexta Excommunicatione contra falſarios litterarum Apoſtolicarum.

31 OMNES hic includuntur ſiue falſantes veras litteras Apoſtolicas, addendo, detrahendo, mutando, ſigillo Apoſtolico conſignando; ſiue fabricando falſas.

POTEST quidem dari paruitas materiæ in eradendo aliquo verbulo, non neceſſario; attamen poteſt etiam, vnâ vocali eraſâ, grauiter delinqui.

ADDO cum Suarez, non licere mutare litteras Apoſtolicas, etiam ad mentem Pontificis, vt ſi Papa diſpenſauit in ſecundo gradu conſanguinitatis, & in litteris ex calamo lapſum ſit in tertio, non licèt ponere in ſecundo, quia non eſt hoc ſpectans, niſi ad miniſtros Cameræ Apoſtolicæ.

QVAMVIS autem hic non feriantur fautores; 32
& defenſores, excommunicantur tamen *in cap.* Falſariorum, *de crimine falſi*: Sed ea cenſura non eſt reſeruata. Hanc indicat S. Doctor *diſtinct.* 18. *quæſt. vltima.*

EXTAT alia Excommunicatio, *in cap.* Dura, *de crimin. falſi* contra eos, qui litteras Apoſtolicas falſas apud ſe habere ſcientes, intra viginti dies eas non deſtruunt, vel reſignant, quæ non fertur ipſo iure, ſed ferri iubetur per ſingulas Parochias. Poſtquam verò lata fuerit, ſi incurratur, eſt Pontifici reſeruata.

NOTA verò, litteras ſubreptitias dici falſas, cap. 33
Ad falſariorum, attamen eas impetrantes non ſunt falſarij, hac cenſura incluſi, quia illæ ſunt veræ litteræ, etſi falſæ dicantur, quia falſam informationem continent. Hi verò illis vtentes incurrunt Cenſuram, cap. *Falſariorum*, latam; & omni commodo litterarum carent, *cap.* Sedes, *cap.* Ex tenore, *cap.* Super litteris, *de reſcriptis.*

DVBITATIO VII.

De ſeptima Excommunicatione lata in dantes auxilium Infidelibus contra Chriſtianos.

DVÆ actiones damnantur hic, ſeu duo genera au- 34
xiliorum, quæ dantur Infidelibus contra Catholicos. Primum eſt deferre ad eos arma, & alia, quibus Chriſtianos impugnent, vel materiam eorum, vt ferrum, plumbum, ligna, canapes, funes, quæcunque ſint, deferentes ad Sarazenos, Turcas, Hæreticos, per Romanam ſedem expreſsè declaratos, & generatim omnes Chriſtiani nominis hoſtes.

HÆC cenſura magna ex parte iure communi continetur; nam *in cap.* Ità quorundam, *de Iudæis*, excommunicantur deferentes arma, ferrum, & lignamina galeatum ad Sarazenos, vbi aliæ etiam pœnæ adiiciuntur.

IN *cap.* Significauit, *eodem tit.* excommunican- 35
tur omnes, qui merces prohibitas ad Sarazenos deferunt, ſiue per nuncios mittunt.

ET *in cap.* Ad liberandum, *eodem titul.* præter alia ſpecificantur, qui Sarazenis vendunt triremes, vel naues.

ITEM *in Extrauagantibus de Iudæis*, Ioan. XXII. & Clement. V. in ſimilibus prohibitionibus adduntur victualia, & fertur excommunicatio; non tamen reſeruatur.

HIS vides amplius prohiberi, quàm in Bullâ Cœnæ, in qua ſolùm ſpectantia ad arma, ſiue offenſiua, ſiue defenſiua, ponuntur ad bella gerenda.

INCLVDVNTVR etiam pecuniæ, quibus profectò maximè bella ſuſtinentur.

INCLVDITVR etiam vena ferri. Imò alia, etſi non ſpectantia per ſe ad bellum, tamen hic & nunc iuuantia; vt victualia, veſtimenta, &c.

ADVERTIT autem Rebuffus hic, non eſſe ne- 36
ceſſe, vt actu gerant bellum infideles, dum arma, & omnia ad hæc formaliter ſpectantia deferuntur, ſed ſatis eſt, ſi Chriſtianorum ſint hoſtes: Cætera verò, quæ ad arma non reducuntur extra tempus belli deferre, vt frumenta, & alias merces, non eſt contra hanc Bullam, quia nec formaliter, nec interpretatiuè dant auxilium hic vetitum. Ità ſentiunt Panormit. & alij *in cap.* Significauit, *de Iudæis*, Angelus

Digitized by Google

gelus *verb.* excom. 5. *caſu* 2. Suarez *num.* 56. Alias pœnas, quæ propter hoc delictum incurruntur, vide in Rebuffo, *articulo* 5.

37 Ex dictis multa definiuntur. Primò: an ſi in Prouincia ſit magna penuria carnis, liceat animalia à Turcis emere, & mutare cum aliis mercibus.

QVANDO maior eſt vtilitas, quàm damnum Chriſtianorum licere ad Infideles deferre etiam prohibita, aſſerunt Reginaldus *Tomo* 1. *lib.* 9. *cap.* 18. *numero* 301. Souſa *in expoſitione Bullæ cænæ, cap.* 8. *d.* 51. Alterius *de Cenſur. Tom.* 1. *diſputat.* 8. *lib.* 5. *cap.* 5. Diana, *Prima parte, tract.* 16. *reſol.* 36. vbi tamen: an ita ſit, vt inde Chriſtianis maius conſurgat emolumentum (ait) ipſi, qui negotiantur, viderint.

38 ADDIT cum multis, præcepta Eccleſiaſtica non vrgere tempore neceſſitatis, & quando maior vtilitas, non quidem mercatoribus, ſed populo Chriſtiano, aduenit, & ita multos textus exponit. Conſule Conradum *de contractibus, tract.* 3. *quæſt.* 51. *concl.* 1. Gambacurtam *Tract. de caſibus reſeruatis, cap.* 7. Bonacinam *de legibus, diſput.* 3. *quæſt.* 2. *puncto* 5. Molfeſium *Tom.* 1. *tract.* 11. *cap.* 2. *num.* 23. Sayrum *de Cenſuris, lib.* 3. *cap.* 11. Alterium *de Cenſuris, Tomo* 1. *diſp.* 8. *lib.* 5. *cap.* 1. Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 2. Nauarrum *in cap.* 6. *num.* 139. Azorium *prima parte, lib.* 8. *cap.* 23. Durandum *in Bulla cænæ lib.* 2. *can.* 7. *quæſt.* 1. & 2. Tabien. *verb. excom.* 6. Naldum, verb. *Infidelibus*, qui fusè tractant, quando iure poſitiuo ſit licitum, aut vetitum infidelibus mercimonia deferre. Incidunt in hanc Cenſuram, etiam informantes de rebus Chriſtianorum Infideles.

39 EST autem ingens quæſtio: an liceat Chriſtianis captiuis in triremibus Turcarum, contra Chriſtianos remigare, & alia ſimilia facere; an verò incidant in Bullam. Incidere eos in Cenſuram, reſpondent multi apud Dianam *parte* 3. *tract.* 5. *Miſcel. reſol.* 36.

VERA tamen ſententia eſt, hos coactos, non peccare mortali, neque Bullam offendere, alioqui (ait Diana) Væ, Væ, Væ miſerimis captiuis Chriſtianis.

ITA ſentiunt Sanchez *Tomo* 1. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 18. Tannerus 2. 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 9. *dub.* 5. *num.* 144. Villalob. *Tomo* 2. *tract.* 5. *diffic.* 10. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 13. Naldus *v. Chriſtianus.* Reginal. *Tomo* 2. *lib.* 21. *num.* 119. Turrianus 2. 2. *diſp.* 95. *dub.* 3. Fulliuc. *Tomo* 2. *tract*, 22. *cap.* 5. *numero* 147. Benſon. *tract. de fuga, lib.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 4. Souſa *in Bullam, cap.* 4. *diſp.* 31. Vaſquez *opuſc. de*
40 *ſcandalo, art.* 8. *dub.* 7. Ortiz *in ſumma, cap.* 17. Auila *de Cenſuris, parte* 2. *cap.* 6. *diſp.* 8. *dub.* 5 Durandus *in Bullam, lib.* 7. *can.* 3. *quæſt.* 13. Vega *tom.* 1. *cap.* 118. *caſu* 2. Rebellius *parte* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 14. *ſect.* 7. Corduba *ſumma, quæſt.* 137. *dub.* 2. Nauar. *lib.* 3. *de reſtit. cap.* 4. *dub.* 4. Molina *Tomo* 1. *de Iuſtit. d.* 115. Azor. *Tomo* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *quæſito* 6. Leſſius *de Iuſt. cap.* 9. *dub.* 18. *num.* 122. & *ſeq.* & *cap.* 13. *dub.* 3. Sà verb. *peccatum*, Ludouicus Lopez *prima parte, Inſtruct. cap.* 60. Manuel *in Bullam Cruciatæ, §.* 9. *num.* 85. Eadem ratione Corduba, Molina, Sà, & Azor. excuſant hos captiuos, porrigentes arma ab eis petita ad Chriſtianos occidendos, & Molina, & Azor. ac Sanchez excuſant hos captiuos portantes Sarcinas ad bellum, admouentes Scalas, & Machinas muris. Sic Molina, Leſſius, & Sanchez excuſant eos ſuſtentantes humeris Turcas, ad caſtra munienda, &c.

41 SI tamen immediatè arma eſſent iacienda, non licet, vt dirigere bellica tormenta, ea excutere, & alia ſimilia. Quod ſi illis non cooperantibus foret noſtra victoria; eis verò cooperantibus, graue damnum inferretur, tunc ſanè bono publico præferenda foret etiam vita, ſi aliter eos Turcæ vellent occidere. Ita Suarez, Diana, & alij apud iſtum.

PRÆTEREA excommunicantur illi, qui de rebus noſtris Infideles certiores faciunt, illiſque Infidelibus ad id conſilium præſtant, aut auxilium, vel fauorem.

ITAQVE reuelantes per ſe, vel nuncios; aut alios Infidelibus Chriſtianorum ſecreta, vel ſtatum, vt inuadantur, atque illi, qui Infideles hortantur ad explorandum, vel auxilium præſtant, exhibendo exploratores, vel eos fauendo, & adiuuando, hi omnes in hanc Cenſuram labuntur. Similiter nuncij, ac litteras deferentes, moraliter conſcij, in hanc Cenſuram impingunt. 42

DVBITATIO VIII.

De Octaua Cenſura contra impedientes victualia ad Curiam Romanam.

IMPETIT hæc omnes, qui impediunt, ſeu inuadunt eos, qui victualia, ſeu alia, ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria, adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe; vel per alios cuiuſcunque fuerint ordinis, vel præeminentiæ. 43

INTELLIGE verò, ſi iniquè id agatur; nam ſi aliquis Princeps, ne penuriam in ſuos ſtatus ſinat irruere, impedit, ne frumenta, & alia extrahantur, nil mali aget, vt notant Suarez *ſect.* 2. *num.* 63. Caiet. *verb.* excom. *cap.* 19. Nauar. *num.* 64. & alij cum Diana.

ADVERTE, non intendere Pontificem impedire, ne alij re ſuâ, vel iure ſuo vtantur. Itaque ſi nolim victualia mea vendere ducentibus Romam; vel ſi alia emam, quæ ducenda eſſent Romam, non intentione impediendi, ſed ad lucrum; cenſuram non incurram. 44

IN neceſſitate tamen poteſt eſſe, vt egente Romà; & abundantibus aliis, impedientes impingant; quia vrget præceptum iuſtum charitatis.

DVBITATIO IX.

De nona cenſura, contra afficientes iniuriis eos, qui accedunt ad Sedem Apoſtolicam.

HÆC eos omnes ferit primò, qui accedentes ad Romanam ſedem, vel ab ea recedentes, ſuâ, vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, aut detinent. 45

OB quinque autem actiones præclarè explicitas feriuntur inſultantes euntibus, non quidem Romam, vt ſic, ſed ad Romanam ſedem, nempè, ad negotia, cauſas, & res, pertinentes ad Apoſtolicam ſedem. Ita monent Suarez, *num.* 65. & alij.

DEINDE eos ferit, qui iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam à Pontifice, vel eius Iudicibus, non

Digitized by Google

non habentes, eam ſibi temerè vindicantes; ſimilia, contra morantes in eadem curia, audent perpetrare.

46 IGITVR eos tantùm ferit, qui prætextu iuriſdictionis, modo dicto, offendunt morantes in Romana Curia. Hinc, ſi quis feriat morantem, vel eum occidat in rixa, non inuoluetur hac cenſura, quia non authoritatiuè, & veluti iuriſdictionem exercens, hoc facit.

SVBLATÆ fuerunt particulæ, Gregorij Bulla olim contentæ, vt inuoluat dantes auxilium, conſilium, vel fauorem, quatenus extenſiua ſunt Bullæ; nam ſi auxilium tale ſit, vt cooperetur eidem actioni, incidet adhuc in hanc cenſuram.

47 NOTA verò, quòd cùm Bulla feriat hæc agentes authoritatiuè, intelligit mandantes, & præcipientes. Hi enim non aſſolent per ſe ipſos facere. Includuntur tamen etiam executores talis iniquè præcipientis, quia vnam cum eo perſonam conſtituunt, ſub nomine, & titulo iuriſdictionis operantes.

DVBITATIO X.

De Decima cenſura contra inferentes iniuriam his, qui Romam deuotionis cauſa petunt.

48 HÆc ferit omnes interficientes, mutilantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu peregrinos, ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ea recedentes.

IGITVR non omnes, qui Romam adeunt, voluit Pontifex hac cenſura tueri, ſed eos ſpecialiter, qui Romam deuotionis cauſâ tendunt.

QVOAD morantes in vrbe, fauorabilior eſt hæc clauſula, quàm præcedens; quia æque illos comprehendit, ac recedentes, aut accedentes.

49 DENIQVE in fine additur ampliatio, quæ in ſuperiori omiſſa eſt, ſcilicet, & his dantes conſilium, auxilium, & fauorem. Concordantur plura decreta, 78. *diſt.* & *cap.* Romipetas, & *cap.* Illi 24. *quæſtione* 1.

DVBITATIO XI.

De vndecima cenſura contra perſequentes aliquas perſonas Eccleſiaſticas, in dignitate conſtitutas.

50 HÆc ferit omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, incarcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos. Sediſque Apoſtolicæ Nuncios, Legatos. Similis ferè cenſura lata erat in *Clementina*. Si quis ſuadente *de pœnis*, quantùm ad offendentes perſonas Epiſcoporum: & *cap.* Fœlicis *de pœnit.* in 6. quo ad offendentes perſonas Cardinalium, vbi plures aliæ pœnæ, præter excommunicationem reſeruatam, eis infliguntur.

NOTA verò, in hac cenſura nominari, & damnari omnes damnatos in illis, tametſi hæc ſolam cenſuram imponat, quia propter cenſuram tantùm promulgatur.

51 ADDITVR, *Aut eos à ſuis diœceſibus, territoriis terris, ſeu dominiis eiicientes.* Hanc partem incurrunt Principes, & Gubernatores Reipublicæ.

EXTENDITVR ad mandantes, & ratum habentes, & præſtantes auxilium, conſilium, & fauorem.

Is ratum habet, qui virtualiter mandat; nemo enim poteſt ratum habere, quod ipſius nomine non eſt geſtum, *reg. 9. in 6.* Itaque contextus in factum præteritum, non eſt ratihabitio. Quòd ſi non ſit factum eius mandato ſceleris, quod tamen habet tractum ſucceſſiuum, vt detentio in carcere, tunc ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, *reg. 10. in 6.* atque adeò ità cenſuram incurrit, ac ſi carceri mancipaſſet, cùm alias teneatur, & poſſit liberare.

52 NOTA verò, *in cap.* Fœlicis, & *Clementina*, citatis, addi etiam receptatores eorum, qui ea faciunt. In Bulla autem Cœnæ includuntur ſolùm dantes auxilium antecedenter ad ſcelus patrandum: includet verò etiam receptatores, ſi crimen ſucceſſionem habeat, puta detentionem; ſua enim receptatione auxilium ad ſcelus exhibere conuincuntur.

HINC ſoluitur ea quæſtio: An Epiſcopi, vel Eccleſiaſtici inobedientes mandatis regiis, poſſint à Regno expelli.

ALIQVI id conceſſere. Sic Bobadilla *in Polit. tract. 1. lib. 2. cap. 10. num. 66.* Calliſtus Ramirez *tract. de Lege Regia, §. 27.* Ioannes de Heuia *in Curia Philippica, puncto 1. §. 5.* Pereira *de manu regia, cap. 12.* Humada *in l. 65. tit. . . parte 1. in Gloſſa 8.* Ceuallos *Tract. de cognitione per viam violentiæ, Gloſſa 6.* Azeuedus *tom. 2. lib. 4. tit. 1. lib. 4.* Cenedo *in qq. canoniisc, quæſt. 45.*

53 HÆC tamen ſententia omninò falſa reiicitur, & ita eam impugnant Valenzuola *in defenſ. monitorij Pauli V. parte 4. num. 101.* Diana *parte primâ, Tract. de Immunit. Eccl. reſol. 18.* afferens Molinam *Tom. 1. tract. 2. dub. 3.* Becanum *parte 2. tract. 3. cap. 1. ſect. 11.* Vaſquez *prim. 2. tract. 2. diſp. 167. cap. 4.* Bonacinam *de Legibus, diſp. 1. quæſt. 1. puncto 6.* & alios communiter ſentientes.

ITAQVE Principes expellentes Epiſcopos à ſuis Diœceſibus; & Conſiliarij id ſuadentes, incurrunt hanc Cenſuram, vt communiter docent Theologi, relati à Diana. Similiter eiicientes Clericos, vt probat Diana *4 p. tract. 1. reſol. 81.*

NEQVE dicant, ità cogi Principes impunè detinere Epiſcopos ſeditioſos. Nam poſſunt ad Pontificem recurrere; cui talibus prouidere incumbit. Quod ſi periculum ſit in mora, poterunt Principes id agere, quod iuſta defenſio requirit, vt aduertunt Molina *Tomo 1. tract. 2. dub. 31.* Salas *de Legibus, tract. 14. dub. 14. ſect. 9. num. 111.* Tanner. *22. diſput. 4. quæſtione 4. dub. 1.* Vgolinus *in Bulla, cap. 11. p. 2. §. 1.* & tandem ità ſuam moderatur ſententiam Ceuallos *parte 2. quæſt. 77.* Vide Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 34.* Rarus eſt tamen huiuſmodi caſus.

54 RATIO igitur noſtri aſſerti eſt immunitas Eccleſiæ. Quamvis enim Principes poſſint vi derectiua quibuſdam legibus obligare Eccleſiaſticos; non tamen coactiua, vt valeant Principes eos punire. Vide Dianam conciſè omnia complectentem.

DVBITA

Digitized by Google

DVBITATIO XII.

De duodecima Cenſura in percutientes, aut ſpoliantes eos, qui in Romana Curia cauſas agunt, occaſione earundem cauſarum.

55 FERTVR hæc Cenſura in eos, qui occaſione cauſarum, ſeu negotiorum occidunt, ſeu quoquomodo percutiunt, aut bonis ſpoliant per ſe, vel per alios ſequentes perſonas omnes Eccleſiaſticos, vel ſæculares ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Aduocatos, Procuratores, & agentes, ſeu auditores, vel Iudices, ſuper dictis cauſis deputatos.

56 HIC aduerte, non tam puniri has actiones in fauorem perſonarum, quàm cauſarum ipſarum.

EXTENDITVR verò Cenſura ad eos, qui per ſe, vel alio directè, vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque dignitatis, & præeminentiæ fuerint. Hæc ſunt clara.

DVBITATIO XIII.

De tertiadecima Cenſura contra appellantes ad Laïcam Poteſtatem in cauſis Eccleſiaſticis, ad impediendam executionem litterarum Apoſtolicarum.

57 HÆc cenſura iacitur in eos, qui prætextu friuolæ appellationis à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, ad Curias ſæculares, & Laïcam poteſtatem recurrunt in cauſis Eccleſiaſticis, ad impediendam executionem aliquarum litterarum Apoſtolicarum, quouis modo à prædicta Sede emanantium.

HÆC clauſula habetur *in cap.* Quoniam, *de Immunit. Eccl. in 6.*

AMPLIOR eſt autem; tum quoad perſonas; nam omnes, tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares cuiuſque dignitatis amplectitur: Tum ex parte litterarum, nam omnes etiam citationes, inhibitiones, ſequeſtra, & monitoria comprehendit; Tum quoad actiones, includens ſequeſtra, monitoria, &c. retineri facientes.

58 HINC appellationes, etiam tuitiuæ, ad Laïca tribunalia fieri prohibentur, vt notat Diana *p.p.tract.2. de Immun. Eccl. reſol.*102.

DICO igitur primò, non licere appellare à litteris Romanis Pontificis ad ſæculares Curias, etiam ad neceſſariam ſui defenſionem, contra iniuriam, quam alia via depellere nequit.

PROBATVR, quia omnis appellatio eſt ab inferiori Iudice ad ſuperiorem prouocatio, *cap.* Placuit, *el.* 1. *& 2. queſt. 6. & cap.* Non putamus, & ibi Gloſſ. *de conſuet. lib.6.* At Summus Pontifex eſt ſupremus: Ergo.

DICO ſecundò, appellantem ad curias ſæculares à futura executione litterarum Apoſtolicarum, ad manifeſtam iniuriam Iudicis Eccleſiaſtici repellendam, incidere in hanc Cenſuram.

DICO tertiò, inuolui etiam, qui per Aduocatos, & Procuratores agunt, vt hi appellationes admittendas curent, ſeu recipiendas, quod idem eſt. *Leg.* Ei cuius, *ff. de appellatione.*

NOTA verò, Pontificem damnare eos, qui prætextu leuis appellationis à grauamine id agunt; prætextus autem etiam veram cauſam ſignificat. *Leg.* Sub prætextu, *C. de tranſact. cap.* Inter Monaſterium, *cap.* Suborta, *de ſent. & re iudic.* Hinc non rectè aliqui dixêre, licitum eſſe, quando titulus defenſionis eſt iniquus. 59

Eſt autem ingens quæſtio: an Miniſtri Regij poſſint cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per appellationem, ab iniquis violentiis Eccleſiaſticorum Iudicum.

ASSERVNT Iuriſperiti multi apud Dianam *p.p.* 60 *tract.2. reſol.13.* neque id audent improbare doctiſſimi multi Theologi apud eundem Rodriquez *ſumma, tom.1. cap.155.* Ioan. Valerus *in diffic. vtriuſque fori, verb.* Peccatum, *diffic. 3.* Ioan. de Cruz *p.p. Direct. prac. 8. quaſt. 3. artic. 1. dub. 3. & de ſtatu relig. lib. 1. cap. 6. art. 2. d. 2.* Llamaz *Inſtruct. part. 1. cap. 7. §. 18.* Henriq. *lib. 14. cap. 12. num. 6. & lib. 3. cap. 16. num. 4.* in Gloſſa *litt. A.* Anguiano *tract. de Legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 17.*

EAM tamen ſententiam explodunt communiter 61 Theologi, Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 34.* Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 4.* Azor *p p. lib. 5. c. 12. & 14.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. cap. 22. num. 341.* Durand. *in Bullam Cœna, lib. 2. can. 14. queſt. 9.* Bonacin. *de Legibus, diſp. 10. queſt. 2. punct. 1.* Alterius *de Cenſuris, tom. 1. diſputat. 15. lib. 5. cap. 3.* Filliucius *tom. 1. tractat. 16. cap. 8.* Ioan. de Maderiaga *tractat. de ſenatu, cap. 30.* Sayrus *de Cenſuris, lib. 3. cap. 18.* Coriolanus *in Bulla Cœna, excommun. 14.*

Ex Hiſpanis Iuriſc. ſunt Barboſa, *in collect. lib. 1. decret. tit. 2. cap.* Eccleſia ſanctæ Mariæ, *de conſtitut.* & Diana ſuprà.

HÆC eſt ſententia D. Bonauenturæ, *de Eccleſ.* 62 *Hierarch. part. 2. cap. 3.* initio, vbi Regium officium exponens, ait, eſſe tueri Prælatorum dignitatem ab inferioribus ſibi ſubditis; & ſubditos ab iniquis Dominis, ſanè ſibi ſubordinatis, inferioribus per violentiam opprimi non ſinere: Et addit, debere eos ſubiici Prælatis Eccleſiæ perfectiſſimè, ſicut Poteſtates Dominationibus ſubiiciuntur.

ASSERO igitur cum hac ſententia, non poſſe Miniſtros Regios cognoſcere, ſeu iudicare cauſas Eccleſiaſticorum, ad ipſos appellantium.

RATIO deducitur ex S. Bonauentura, *ſerm. 22. Hexaëmer. & part. 2. Eccl. Hierarchia, c. 1. & 3.* nam Ordo Hierarchiæ Eccleſiaſt. eſt hic, vt Clericus coram Epiſcopo: Epiſcopus coram Archiepiſcopo conueniatur, *ex cap.* Sacroſanct. *de ſent. excom. & cap.* Ad redimendum, *de offic. ordin.* Archiepiſcopus conueniatur coram Primate, *cap.* Antiqua, *de Priuileg.* Primas coram Romano Pontifice, vel eius Legato, atque adeò oppreſſus ab inferiori Prælato poteſt adire ſuperiorem Prælatum, non autem Laïcum, maximè quia Canones prohibent, ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad Laïcos appellari, vt habet *cap.* Qualiter, & quando, *de iudic. & cap.* Si quis Clericum, *& cap.* Clericum, 11. *queſt. 1.*

DICVNT tamen graues Theologi, eo caſu, quo 63 oppreſſus non habet aditum ad Iudicem Eccleſiaſticum, licere Iudicem Laïcum adire. Ità Malderus *part. 2. queſt. 96. artic. 4.* Portel. *in addit. ad dub.*

Regul.

Digitized by Google

Regul. in fine *verb. appellare.* Souſa *in Bulla Cœnæ capite* 15. *ad dub.* 78. & hoc arbitror voluiſſe Seraphicum *loco cit.* dicentem, Regibus incumbere onus oppreſſos à violentiis liberandi.

SECVNDA quæſtio inter Scolaſticos controuertitur: an miniſtri Regij poſſint detinere in Cancellariis litteras Apoſtolicas examinandas, & executioni mandandas.

ASSERVNT Iuriſconſulti, præcipue Ceuallos *Tract. de cognitione per viam violentiæ, in prol. numero* 157. *gloſſa* 6. Ioan. de Heruia *in Curia Philippica, parte* 1. §. 5. *ſeſſ. de inhibitionibus iuſtitiæ.* Aragon. *cap.* 8. §. 3. Cenedus *in QQ. can. quæſt.* 45. Flores de Mena, Couar. & alij.

64 Ex Theologis videtur hanc ſententiam approbare Malderus *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 1. *artic.* 10. *dub.* 8. Magis verò abſolutè id docuit Rodriquez *in addition. ad* §. 9. *Bullæ Cœnæ*, Llamas *parte* 1. *c.* 7. § 19. & alij.

COMMVNIS tamen ſententia Theologorum eſt, nullo modo licere vſum retinendi, & examinandi litteras Apoſtolicas per Laïcam poteſtatem. Ità Filliuc. *Tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 8. Reginal. *T.* 1. *lib.* 9. *cap.* 22. Azor. *parte* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. Alterius *de Cenſur. T.* 1. *diſp.* 15. *cap.* 2. Bonacina *de Legibus diſp.* 10. *quæſt.* 2. *puncto* 1. §. 1. Peſantius *Tract. de Immun. Eccl. dub.* 17. Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *cap.* 13. *quæſt.* 5. Acoſta *in Bulla Cruc. quæſt.* 96. Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.* 13. *dub.* 76.

65 PROBATVR ex Bullæ verbis, ibi: *Capi, & retineri faciunt*, & ibidem: *Qui impediat, & prohibeat ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examinari, executioni mandari, &c.*

NON negant tamen, litteras Apoſtolicas poſſe recognoſci, & diſcuti, cum dubitatur de earum ſubreptione: Sed hoc etiam Eccleſiaſticos iudices decere aiunt.

GRAFFIVS *lib.* 4. *deciſ. parte* 1. *cap.* 18. *quæſt.* 3. refert, ſe hac de re vidiſſe litteras Philippi Regis ad Pontificem, & Pontificis ad Philippum, atque adeò hoc non eſſe damnandum.

IDEM aiunt Vgolinus hic, & Alterius *in explic.* 11. *can. capite* 3. Vide Dianam *prima parte, tractat.* 2. *reſol.* 13. plurimos hinc inde Doctores referentem.

66 INGENS etiam quæſtio eſt: An aliqui Principes, conſuetudine immemorabili, contraria ab hac, & ſimilibus cenſuris, immunes euadant.

ASSERVIT Couar. *prac. qq. cap.* 35. Garzias *de nobilit. Hiſpan. gloſſ.* 9. *num.* 48. Salgado *de protect. Regia. tom.* 1. *parte* 1. *cap.* 1. *prælud.* 3. & alij apud Durandum hîc, & Dianam *p. p. tract.* 2. *de Immunitate Eccleſiæ, reſol.* 4.

OPPOSITAM tamen ſententiam affirmandam puto cum communi ſententia Doctorum apud Dianam.

RATIO eſt, quia Laïci, cùm ſint incapaces Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, nunquam ſe poſſunt è conſuetudine defendere. Adde, omnem conſuetudinem contra Eccleſiaſticam libertatem reprobari *in cap.* Nouerint *de ſent. excom.* & in Authent. *Cas: de SacroSancta Eccleſia.*

67 DEINDE talis conſuetudo ſingulis annis reprobatur, vbi etiam Pontifex proteſtatur, ſe eam non tolerare, vt notat Diana, *reſolut.* 5. cum multis aliis.

ENIM verò multi Doctores excuſant aliquas conſuetudines aduerſus libertatem Eccleſiaſticam, ex tacito conſenſu Pontificis, quia ſcit, & tolerat. Ità Salgado ſupra *num.* 146. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 32. *dub.* 5. *num.* 29. Turrianus *ſecunda ſecundæ, tract.* 4. *diſp.* 14. *dub.* 4. Salas *de Legibus, quæſt.* 96. *tract.* 14. *ſect.* 11. *num.* 181. Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap.* 6. §. 1. Molina *de Iuſt. tom.* 3. *tract.* 2. *dub.* 270. Nalder. 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 8.

HVIC tamen grauiter ſe opponit Suarez *de Legibus, lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 12. dicens, tolerantiam, ſolâ ſuppoſitâ ſcientiâ, non ſatis indicare conſenſum, quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap.* Cùm iam dudum *de Prebend.* Idem reſpondit in caſu noſtro Filliuc. *tomo* 1. *tractat.* 16. *cap.* 10. *numero* 256. & Iuriſconſ. Surdus, *tomo* 3. *conſil.* 301. *num.* 57. Monet igitur Diana Principes, & Miniſtros, vt prudenter videant. Alia ſimilia addit *parte* 3. *tract.* 1. *reſol.* 56. alia etiam *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 1. in fauorem doctrinæ Suarez, quæ grauiter eſt pendenda. 68

HIC etiam aduertunt aliam quæſtionem: an in aliquibus Regnis adſint Priuilegia, ſupradictæ immunitati derogantia.

ALIQVI affirmant extare. Ita Bannez *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 67. *artic.* 1. *dub.* 2. Ioan. de Cruz *in Direct. conſcientiæ, prima parte Precep.* 8. *quæſt.* 3. *artic.* 1. *dub.* 1. Peſantius *de Immunit. Eccleſ. dub.* 3. & alij, Regem Hiſpaniæ habere priuilegium à ſummo Pontifice, circa Tribunal, quod vocant *de la Fuerza.* Et Rex Franciæ obtinet Canonicatus, & Beneficia confert in Regno ſuo ex Priuilegio Apoſtolico, vt notauit Carolus de Graſſaliis *in Regal. Franciæ, lib.* 2. *iur.* 1. *fol.* 229. & *iur.* 2. *fol.* 237. & ſereniſſimam Rempublicam Venetam ex Priuilegio Summi Pontif. procedere poſſe in aliquibus cauſis contra clericos, notarunt Zanardus *Tomo* 3. *cap.* 50. & Decianus *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 66. cum Gigante. 69

SVPPONO autem, poſſe Pontificum Priuilegia etiam remuneratoria reuocare, vt probat Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.* 26. *d.* 102. Diana cum aliis *Tract.* 2. *de Immun. Eccl. reſol.* 6. 70

QVÆSTIO eſt: An talia priuilegia ſint per Bullam Cœnæ reuocata.

NEGANT Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *n.* 258. & Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 34. *n.* 29. ex Bellarmino, non audet damnare vſum talium Priuilegiorum, ſed hoc Apoſtolicæ ſedi remittit, quod antea fecerat Nauar. *in man. cap.* 27. & rurſus Suarez hîc idem præſtat. Idem ſentit Malderus *p.* 2. *quæſt.* 9. *art.* 4. Fagund. *de precep. Eccl. tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17.

ALII dicunt, ea reuocari per Bullam Cœnæ. Ità Sayrus *de Cenſur. lib.* 3. *cap.* 25. Durandus *in Bulla Cœnæ, lib.* 3. § 5 *quæſt.* 1. & alij apud Dianam *loco cit.* apud quos reliqua vide. 71

DVBITATIO XIV.

De quartadecima Cenſura contra eos, qui cauſas ſpirituales prætextu litterarum Apoſtolicarum ad ſe aduocant, vt earum executionem impediant.

EXCOMMVNICAT hæc omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel alios authoritate propria, & de facto quarumcunque exceptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu, beneficiales, & decimales, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus adnexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis auocant, 72

Digitized by Google

auocant, illarumve curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conuentus, Collegia, cauſaſque ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione, tanquam Iudices, interponunt.

Vbi aduertit Suarez *ſectione* 2. *numero* 75. duo exigi ad hanc cenſuram incurrendam: alterum eſt, vt id fiat iudiciaria poteſtate: alterum, vt prætextu litterarum Apoſtolicarum, vbi ſupponit, eas Apoſtolicas litteras confictas eſſe, non veras; aut ſi veræ, eas reuocat.

73 Hoc tamen ſecundum refellit Duardus *q.* 3. qui aduertit *quæſt.* 4. feriri hac cenſurâ etiam Eccleſiaſticos, qui hæc agunt, tanquam miniſtri Regum. Ideo excommunicantur hic etiam Archiepiſcopi, Abbates, &c. Itaque, ſi miniſterio ſuo Regali abutantur, incidunt, vt ait etiam Suarez, qui cum Duardo admonet, perſonas Eccleſiaſticas hæc agentes authoritate Eccleſiaſtica, non incidere in hunc canonem.

74 Nota verò cauſas alias eſſe ſpirituales, & ſunt, quæ agunt de rebus Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, vt notant Duardus *quæſtione* 5. & alij apud eum tales ſunt agentes de decimis, primitiis, beneficiis Eccleſiaſticis, & Sacramentis: Aliæ ſunt cauſæ ſpiritualibus adnexæ, in quibus agitur de Iure patronatus, nam præſentatio ad Eccleſiam, licèt ſit temporalis, tamen ordinatur ad ſpirituale. Sic habetur *cap.* de iure. *De iure patronatus.* Alia eſt quaſi ſpiritualis, in qua agitur de iudicio poſſeſſorio, ſed exigit etiam aliqua ex parte Petitorium, quo tractatur de proprietate rei, vt cùm tractatur de reſtituenda coniuge marito, opus eſt, vt agatur: an legitimum matrimonium inter eos conſtiterit, vt habetur *cap.* Ex tranſmiſſa, *& cap.* Ex parte *de reſtit. ſpol.*

Svnt denique aliæ cauſæ mixtæ, quæ pertinent ad diuerſum forum, vnde aliquando cauſa ſæcularis fit Eccleſiaſtica, *cap.* Cum ſit generale *de foro compet.* & è contra, cauſa Eccleſiaſtica ratione alicuius qualitatis pertinet ad forum ſæculare.

Svnt autem multi dicentes, poſſe Iudices ſeculi auocare ab Eccleſiaſticis iudicibus, ſi negligentes ſint, cauſas Eccleſiaſticas, ad ſe deuolutas diſcutiendo, & terminando. Eos refert Duardus *q.*8. & Diana *prima parte*, *Tractat.* 2. *de Immun. Eccleſ. reſolut.* 14.

75 Commvnis tamen ſententia eſt in oppoſitum. Probatur primò ex Innocentio III. *in cap.* Qualiter, & quando *de Iudic.* vbi Innocentius III. præcipiens Prælatis Eccleſiaſticis, vt iuſtitiam faciant Laïcis, de clericis, non obſtante friuola eorum appellatione, ait: *Ne pro defectu iuſtitiæ clerici trahantur ad iudicium ſæculare; quod omnino prohibemus.* Vbi prohibet, clericos trahi ad ſæcularia tribunalia, etiamſi Prælati ſint negligentes, vt notat Duardus *quæſt.*8. *num.*1. qui, *num.*8. cum Diana ſuprà, & aliis apud eos idem aduertit.

Addit Diana 3. *p. tract.* 1 *reſol.* 55. in hanc labi auocantes cauſas à quovis Iudice Eccleſiaſtico, & non à ſolis ſedis Apoſtolicæ iudicibus.

76 Ita abrogatum fuit ab Innocentio III. eo *cap. Qualiter, & quando* ob textum, cap. *Filiis, vel nepotibus.* Similiter correctum, & ſublatum, *& cap.* Si quis cum clerico 11. *quæſt.* 1. *&* 5. Si quis autem pro pecuniaria *in Authent. de Sanctis Epiſcopis*, vbi idem concedebatur. Multa ſanè tunc erant conceſſa ob difficultates recurſuum ad ſuperiores prælatos; nunc verò patens eſt recurſus ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum; ab hoc ad Primatem, & hoc negligente, ad Legatum Pontificis, vel ad ipſum ſummum Pontificem, vt notat Duardus.

Præterea hoc canone innodantur etiam mandantes auocari prædictas cauſas ad forum ſæculare. Similiter impedientes, ne prædictæ cauſæ agantur. Tertiò omnes, qui ſe, tanquam Iudices, interponunt in talibus cauſis.

Similiter compellentes partes actrices, qui coram Iudicibus Eccleſiaſticis cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas, committi fecerunt, vt acta facta reuocent; extenditur ad compellentes non modò actorem, ſed etiam reum.

Similiter ſi cogant partes, vt faciant, vel 77
conſentiant, vt ij à Cenſuris, & pœnis in illis inhibitionibus contentis abſoluantur, contra quos tales inhibitiones emanarunt. Debent autem vim facere, vt incidant.

Incidvnt etiam impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum, quomodolibet impediant, vel quovis prætextu, dato etiam, quòd Pontifex contra Diuinum ius aliquem moleſtare velit. Excommunicantur etiam mandantes impediri executionem: Similiter ad id præſtantes fauorem, conſilium, aſſenſum, etiam non ſecuto effectu, vt notat Duardus *num.* 10. Excipe tamen primò in locis 78
infidelium, vbi non eſt recurſus ad Eccleſiaſticos Excipe ſecundò, ſi dicerent, ſe velle ſupplicare Pontifici ad eum informandum, & ſupplicationem coram eodem legitimè proſequerentur.

DVBITATIO XV.

De Cenſura contra trahentes ad tribunal ſæculare perſonas Eccleſiaſticas, & contra facientes ſtatuta, Eccleſiaſticæ libertati derogantia.

Primò hac cenſurâ feriuntur, qui prætenſo eo- 79
rum officio, ideſt, abutendo ſua iuriſdictione temporali, ſeu iudiciaria poteſtate Laïcâ, trahunt Eccleſiaſticos ad ſua tribunalia directè, vel indirectè, quovis colore. Deinde, qui ſtatuta condunt, Eccleſiæ Immunitati detrahentia.

Hoc ſecundum damnatur etiam *in cap.* Nouerit. *de ſent. excom.* licèt non referuetur.

Primò videndum eſt, quæ ſint perſonæ, hoc loco Eccleſiaſticæ.

Igitvr perſonæ Eccleſiaſticæ dicuntur omnes Clerici, ſiue ſæculares, ſiue regulares, & religioſi; etiam conuerſi, atque conuerſæ, in religione approbata profeſſi, *cap.* Cum ad monaſterium, *de ſtat. Monach.* & *cap.* Lex continentiæ 27. *quæſt.* 1. Includuntur etiam Nouitij, & Nouitiæ, ſiue clerici; ſiue conuerſi, vt notant Duardus *in can.* 15. *num.* 2. & colligitur *ex cap.* Si quis ſuadente 17. *quæſt.* 4. vt eſt text. *in cap.* Religioſo *de ſent. excom. lib.* 6.

Item perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt Tertiarij Ordinum S. Dominici, & S. Franciſci, ex deciſ. Rotæ 332. Et quidem collegialiter viuentes procul dubio includuntur, vt ait Barboſa *de poteſtate Epiſcopi parte* 1. *alleg.* 12. & Diana *parte* 2. *tract.* 2. *de Immunitate, reſol.*84.

Qvoad viuentes in propriis domibus; Aliqui 80
dixere, eos excludi decreto Leonis X. Sed falluntur; nam illi decreto poſtea ipſe Pontifex Leo, & alij Pontifices ſucceſſores derogarunt.

Alii

Digitized by Google

Alii igitur dicunt, gaudere priuilegio fori hos Tertiarios, & Tertiarias, quæ vulgo *Beata* dicuntur, viuentes in ſuis domibus. Vide Dianam.

Similiter includuntur initiati primâ tonſurâ, dummodo clericalem habitum, & tonſuram deferant, & alicui Eccleſiæ deſeruiant, aut beneficium Eccleſiaſticum habeant, iuxta Concilium Trident. *ſeſſ.* 23, *cap.* 6. Eccleſiaſtici dicuntur. Circa quod decretum multa dubia excitat, & reſoluit Diana *p. p. tract. citato*, à *reſol.* 28.

Quæritur primò: An Clericus habens beneficium; ſed non deferens habitum, nec tonſuram, nec alicui Eccleſiæ deſeruiens, gaudeat priuilegio fori.

81 Respondet aſſertiuè cum multis. Vnde Concilium definit: *Nullus prima tonſura initiatus, vel etiam in minoribus Ordinibus constitutus, fori priuilegio gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum; aut clericalem habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi inſeruiat; vel in Seminario clericorum, aut in aliqua Schola, ſeu Vniuerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines ſuſcipiendos verſetur.* Hæc verba alternatiuè diſponunt duos modos: Alterum, ſi clericus primæ tonſuræ habeat beneficium: alterum, ſi tonſuram, & habitum clericalem deferat, & alicui Eccleſiæ inſeruiat, vt notant Rodriquez *Tom.* 1. *c.* 155. & alij apud Dianam 4. *parte, tract.* 1. *reſol.* 89. vbi idem obſeruat.

82 Nota, gaudere foro, etiamſi habeat tantùm titulum, & collationem beneficij; non autem poſſeſſionem, vt docent multi; & hoc declaraſſe Sacram Congregationem, notauit Paſſerinus *de reſign. benef. lib.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 47.

Multi hæc extendunt ad habentem ſolam penſionem ſuper aliquo beneficio. Ità Suarez *lib.* 4. contra Regem Angliæ *cap.* 26. Zerola *in praxi Epiſc.* verb. *Cler.* §. 2. Nauar. *lib.* 1. *tract.* 19. *de foro compet.* & affert declarationem S. Congregationis. Sed alij negant extendi, & afferunt, declaraſſe S. Congregationem, 19. *Iunij* 1586. cui reſeruata fuit penſio, ſi non incedit in habitu, & tonſura, non gaudet priuilegio Fori. Videtur autem prima declaratio intelligi, ſi penſio ſit loco tituli beneficij: Secunda autem, ſi ſecus.

83 Deinde quæritur: an Clericus deferens habitum, non tonſuram, vel è contra, gaudeat foro. Multi aſſerunt cum Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 46. *num.* 10. nec renuit Diana, *reſol.* 32. Negant tamen multi, vt Bellutus *in diſq. cler. parte* 1. *tit.* 3. §. 8. Riccius *parte* 4. *deciſ.* 154. qui notant, ita declaratum à S. Congreg. & verè Concilium loquitur copulatiuè, vt ſuprà retuli.

84 Quæres tertiò: An Clericus, dimittens aliquando habitum, & tonſuram, gaudeat fori priuilegium.

Dico eum illo gaudere, niſi tanto tempore ità incedat, vt communiter Laïcus putetur. Addit Bonacina *de Legibus diſp.* 10. *quæſt.* 2. *puncto* 1. §. 4. Sacram Cardinalium Congreg. declaraſſe, clericum, qui dimiſſo clericali habitu à Laïca poteſtate captus fuerat, remittendum ad forum Eccleſiæ, quia non præſumitur dimiſiſſe habitum, animo illum deſerendi; ſed, vt commodius delictum patraret. Quod valdè notat Diana, *reſol.* 33. cum Capiblanco Bar. *prag.* 8. *parte* 3.

85 Quæres quarto: An Clericus incedens cum habitu, & tonſurâ, ſed nulli Eccleſiæ deſeruiens, gaudeat Foro.

Respondetur cum Menochio *tract.* 10. *con-*

ſil. 912. & aliis apud Dianam, *reſol.* 34. negatiuè: quia Concilium Trid. copulatiuè requirit, vt clericus deferat habitum, & tonſuram, deſeruiatque alicui Eccleſiæ.

Debet autem deſeruire non ter, vel quater tantùm, ſed ordinariè, & plerumque maioris temporis parte, vt declarauit S. Congreg. apud Riccium *parte* 4. *deciſ.* 154. Quòd ſi aliquo impedimento abſit eo menſe, cenſetur ſeruire. Intelligitur autem ſeruitio ſpirituali, ſed tamen ſat eſt, etiamſi non ſit ea Eccleſia, quam ibi Epiſcopus mandauit, vt notat Riccius, *deciſ.* 111. referens S. Congregat. declarationem. Neque requiritur, vt determinato Eccleſiæ miniſterio inſeruiat, vt probat Diana *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 2. Neque vt indutus ſuperpelliceo, quod probat Diana, *reſol.* 88. 86

Nota tandem circa hoc decretum Concilij Tridentini, exigere has conditiones ad priuilegium fori; non Canonis. Ideò ſi Clericum non deferentem habitum ſcienter percutias, incides in Canon. *Si quis ſuadente diabolo*, & ita declaraſſe S. Congregationem, teſtatur Gonzales *in regula* 8. *Cancell. Gloſſa* 5. §. 5.

Qvoad Clericos coniugatos requiritur triplex conditio: Prima eſt, vt coniugium inierint cum vnica, non vidua, ſed virgine. Supponitur autem Virgo quævis ſoluta, niſi aliter probatur. Secunda, vt habitum, & tonſuram deferant. Tertia, vt alicui Eccleſiæ deſeruiant ab Epiſcopo deputati. Duæ primæ conditiones habentur, *cap. vnica, de cler. coniug. in* 6. at ſecunda, & tertia in Concilio Trident. *loco cit.* multi tamen docent, non eſſe tonſuram adeo neceſſariam. Vide Dianam *p.* 4. *tract.* 1. *reſolutione* 93. 87

His conditionibus gaudent priuilegio Canonis, & etiam Fori, quoad criminalia.

Neqve verò amittit priuilegium, eò quòd aliquando tonſuram, & habitum clericalem dimiſerit, modò tempore delicti cum habitu, & tonſura inuentus ſit. Ità Couar. *lib. Prac. qq. cap.* 31. Duardus *in Can.* 15. *quæſt.* 4. *num.* 3. Cucus *in Inſtit. lib.* 3. *tit.* 9. Barboſa *in leg.* Titia 35. *num.* 33. *ff. de ſolut. matrim.* Clarus *lib.* 5. *receptarum*, §. *fin. quæſt.* 36. & alij. Notat Diana 4. *part. tract.* 1. *reſol.* 18. non amittere, ſi aliàs erat ſolitus ferre habitum. Idem docet *p. p. Tract.* 2. *reſol.* 33. Ideò talem, ex decreto S. Congreg. ad Eccleſiaſticam miſſum, refert Bonacina apud Dianam. 88

Dispvtant verò: An talis clericus gaudeat priuilegio fori, etiam quoad ciuilia, æquè ac conſtitutus in ſacris. 89

Negant Pereira *de manu Regia*, *p.* 2. *cap.* 33. eamque communem ſententiam ait Couar. *lib. prac. qq. cap* 31.

Secvnda ſententia eſt Ripæ *lib.* 1. *Reſp. cap.* 13. Anchar. *cap. vnica, de cler. coniug.* & hanc quoque communem teſtatur Couar. quòd licèt de cauſa ciuili clerici poſſit Iudex laïcus agere, & eam definire; non poteſt tamen eum capere ad executionem, ſi adimpleat ea, quæ dicto capite vnico ſunt. Sequitur Alterius *in hoc can. cap.* 1.

Tertia ſententia eſt, hunc clericum exemptum eſſe, etiam in ciuilibus. Ità Archid. *dicto cap.* 1. *de cler. coniug. in* 6. Franch. *ibidem* Lap. *alleg.* 41. Mart. *de Iuriſd. parte* 4. *cap.* 153. Duardus *in can.* 5. *quæſt.* 4. *concl.* 3. Diana *p. p. tract.* 2. *reſol.* 70. & 4. *part. tract.* 1. *de Immunit. Eccl. reſol.* 20. cum aliis ibi: & 3 *part. tract.* 1. *de Immun.* & 4 *part. tract.* 1. *reſol.* 20. & 78. 90

Ccc 2 Hæc

Hæc eſt vera ſententia, nam Concilium Tridentinum abſolutè decernit, Clericum in minoribus, cum talibus conditionibus, gaudere omni priuilegio Fori: Ergo etiam in ciuilibus.

91 PROBATVR ſecundò *ex cap. vnica, de coniug.* vbi Pontifex declarat, iuxta Pariſienſe Concilium, nullum Clericum poſſe à Iudice Laïco diſtringi; at in eo Concilio ſtatutum erat, ne etiam in ciuilibus. Confirmatur, quia eo capite dicitur: *Nullatenus poſſe Iudicem Laicum, &c.* quam particulam conſiderauit Duardus, *num.* 16. & Diana *prima parte, Tract.* 2. *de Immun. Eccl. reſol.* 50. vbi eandem fert ſententiam, alios etiam referens. Et 4. *part. Tract.* 1. *reſol.* 10. ex conſuetudine, non poſſe iudicari clamat, ex *cap.* 2. *de foro compet. & cap.* cum non ab homine *de Iudiciis.*

QVÆSTIO eſt etiam de ordinibus militaribus: an, vt Eccleſiaſtici, priuilegiis gaudeant; in quo Duardus *quæſt.* 5. quot capita, ait, tot ſententias extare.

ASSERO primò, ordines inſtitutos à Principibus tantùm, vt ordo Aurei velleris, ſeu *del Toſone,* non eſſe Eccleſiaſticos: patet euidenter.

92 ASSERO ſecundò. Ordo Melitenſis Militiæ eſt Religioſus. Patet, quia profitentur tria vota ſubſtantialia ex Inſtitutione Pontificis, & ità docent Doctores. Quare mirum eſt, Villadiego de his negare, cùm certò ſint religioſi, vt notat Diana 4. *p. Tract.* 1. *reſol.* 86.

ASSERO tertiò, milites Alcantaræ, & Calatrauæ & ſimiles profitentes paupertatem, obedientiam, & Caſtitatem coniugalem, eſſe verè Eccleſiaſticos, & Religioſos ex priuilegio: Ità Duardus *num.* 9. alios referens, & Diana *prima parte, Tract.* 2. *reſol.* 49. alios referens, Sanchez *ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 16. alios adducens. Vnde flores de Mena *libro* 2. *quæſtione* 21. *numero* 205. docet, ſtatutam fuiſſe in Senatu Panormitano exemptionem, talibus equitibus, etiam Nouitiis, concedendam. Quod probat Diana *loco cit. & parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 36.

93 HI quidem votum Caſtitatis ſolùm coniugalis ineunt, ſed hoc fuit ex communione, per priuilegium Pontificis, & ita non mutat ſubſtantiam neceſſariam huius voti, vt habetur in Rota Romana *parte* 2. *deciſ.* 206.

CÆTERI verò militum ordines, qui non vouent tria vota, vt ſuprà allati; ſecundum quid ſunt religioſi, non ſimpliciter.

HI non gaudent priuilegio Fori, exceptis equitibus D. Stephani, qui ex priuilegio Pontificis fuere exempti. Hi ſanè ſunt ſaltem Eccleſiaſtici, cùm ſint capaces beneficij Eccleſiaſtici: Ergo &c. Vide Duardum.

QVÆSTIO vrget etiam de Eremitis.

94 DICO igitur cum Diana *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 35. & alij apud eum, Eremitas, qui edito voto paupertatis, vel alia ſuſcepta obligatione apud Prælatum Eccleſiaſticum, vel Epiſcopum ordinarium, vel Eccleſiæ alicui ſpeciatim addicti ſunt, gaudere priuilegio Fori. Itaque extenditur ad quoſcumque Eremitas, non modò viuentes in congregatione, etiamſi non profiteantur; ſed ad alios viuentes in aliquo Eremitorio, vel loco ſacro, ſub obedientia Epiſcopi, vel Prælati Eccleſiaſtici; vt notant Bonacina *in Bulla cœnæ, diſput.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *puncto* 3. *num.* 18. Duardus *can.* 15. *quæſt.* 6. quibus annuit Diana.

PROBATVR, quia pertinent ad diſpoſitionem Eccleſiæ, *ex cap. vnica, de exceſſ. Prel. in* 6. & *cap.* priuilegium *de verb. ſignif. in* 6.

QVÆSTIO eſt: An etiam Rectores Hoſpitalium, & Confraternitatum Laïcorum, hoc canone eximantur.

RESPONDETVR, licèt dicantur aliquo modo Eccleſiaſtici, ſi ea loca inſtituta, & fundata ſint à ſummo Pontifice, vel eorum ordinario, tamen non fruuntur priuilegio Fori, vel Canonis, niſi ſe, & ſua bona illis locis obtulerint in perpetuum, vt eis ſeruiant. 95

IDEM autem dicitur de his, & de oblatis; de his verò Marta *de Iuriſdict. puncto* 4. *caſu* 113. affert Conſtitutionem Concilij, *ſeſſ.* 24. *cap.* 15. *de reform.* vt refert Duardus *quæſt.* 3. & 7. Diana 4. *part. tract.* 1. *reſol.* 31.

QVÆSTIO eſt etiam de ſeruis Clericorum.

PRIMÒ ſerui, & tota familia Epiſcoporum gaudent hoc priuilegio, text. *in cap.* Fin. & ibi communiter DD. Non tamen ſunt formaliter Eccleſiaſtici, vnde trahentes eos ad forum ſæculare, non iudicantur incidere in hunc Canonem, ſed fortè in ſextum decimum, & decimum ſeptimum. 96

SERVI etiam perpetui hoc priuilegio gaudent, *cap.* Eccleſiarum ſeruos 12. *quæſt.* 2. incidúntque in hunc Canonem trahentes ad forum ſæculare. Ità Duardus *quæſt.* 8. in calce.

QVÆRES quid per Capitula, & Collegia hîc exempta intelligatur.

RESPONDETVR Capitulum eſſe Collegium Canonicorum, *cap.* Capitulum, & ibi DD. *de reſcript.* Conuentus ſumitur pro Monachorum Collegio, *cap.* Edoceri *de reſcript.* & Collegium dicuntur perſonæ ſimul cohabitantes, vt *in Leg.* 1. *ff. quod cuiu. vniu. omnia*: eſt autem congregatio, quam tres ad minùs facere poſſunt, *Leg.* Heratius *ff. de verb. ſignif.* Hæc ex perſonis Eccleſiaſticis, ſaltem ex maiori parte conſtantia ſunt, de quibus loquitur Canon; quia hic declaratur non poſſe trahi ad forum ſæculare, præter Iuris Canonici diſpoſitionem. 97

QVÆRITVR, in quibus caſibus perſonæ Eccleſiaſticæ poſſint de iure trahi ad Curias ſæculares. 98
Multos caſus afferam, de quibus eſt quæſtio.

DVBIVM I.

An Iudex Laïcus poſſit auferre commeatus, &c. Eccleſiaſtico, aſportanti ea extra ſtatum contra leges. Et de multis aliis caſibus, in quibus quæritur de poteſtate, quam poſſint habere potentiores Laici in clericos.

ASSERVNT aliqui apud Dianam *p. p. tract.* 2. *de Immun. Eccl. reſol.* 15. 99

VERE tamen non poſſunt, ſed incidunt in hanc Cenſuram. Ità Megala *in* 3. *parte, lib.* 3. *cap.* 11. Alterius *Tomo* 1. *diſput.* 16. *lib.* 5. *cap.* 5. Bartholom. à S. Fauſto *in ſpec. dub.* 33. *quæſt.* 20. Valer. *in differ. fori, verb.* Clericus, *differ.* 2. Azor. *parte* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſito* 13. Diana *loco cit.* Quare nullam etiam pœnam eis poſſunt è iure ciuili inferre, quia non habent in eos vim coërcitiuam, vt notant Vaſquez *p.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 167. *cap.* 4. Salas *de Legibus, diſp.* 14. *ſect.* 10. Addo neque arma poſſe auferre, vt communiter dicunt Doctores contra Bobadillam.

Quæritur:

Digitized by Google

Quæritur: An Principes poſſint punire Clericum, delinquentem in officio, accepto ab eodem.

100 Mvlti id aſſerunt apud Dianam *prima parte tract.* 2. *reſol.* 18. & 4. *part. tract.* 1 *reſol.* 39.

Vera tamen ſententia eſt, non poſſe puniri in perſona, imò neque in bonis; nam hæc ſequuntur conditionem perſonæ exemptæ, vt notat Diana *loco cit.* Duardus *in Bulla Cœna*, *quæſt.* 11. *num.* 31.

Quæres: An Iudex Laïcus queat citare Clericum creditorem in confectione Inuentarij.

In inuentariis faciendis citantur omnes creditores, & legatarij, de quorum præiudicio agitur.

Commvniter aſſerunt Iuriſtæ apud Ceuallos *de cognit. per viam viol. puncto* 2. *quæſt.* 78.

Vervm tamen eſt, non poſſe. Ita Duardus *q.* 11. *n.* 50. Bonacina *de Legibus diſput.* 10. *quæſt.* 2. *puncto* 1. §. 1. & Diana *prima parte*, *Tract.* 2. *reſol.* 20. cum aliis.

101 Quæres: An Iudex Laïcus queat compellere clericum ad reſtituendum depoſitum, ſi ſe obligauit apud Iudicem ſæcularem.

Mvlti Iuriſtæ id aſſerunt apud Dianam *reſolut.* 21.

Sed oppoſitum dic cum aliis, Surdo *lib.* 3. *conſil.* 396. Bonac. *de Legibus diſp.* 10. *quæſt.* 2. *puncto* 1. §. 1. Duardo *quæſt.* 11. *num.* 36. Diana, & aliis. Aliqui verò admittunt, poſſe Iudicem declarare, hunc clericum teneri; ſed non poſſe executionem exercere.

102 Quæres: An Iudex Laïcus poſſit citare clericum ad exhibenda iura ſua coram ſe, quando eius debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel ſi velit beneficium ceſſionis bonorum obtinere.

Asservnt aliqui, quia non conuenitur, vt reus; ſed vt actor prouocatur.

Negant tamen Duardus *quæſt.* 11. *num.* 53. & Diana ſuprà *reſol.* 22. ſecuti Martham *de Iuriſdic. parte* 4. *cent.* 2. *caſu* 123.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit punire clericum, ſine habitu, & tonſura grauiſſimè delinquentem.

103 Asservnt aliqui Iuriſtæ, qui putant, talem clericum, enormia patrantem, amittere priuilegium Fori. Ità Heruia *in Curia Philipp. parte* 3. *num.* 30. Riceius *in Praxi, tom.* 2. *reſol.* 172. Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. allegans alios, ſi tamen ſit illud delictum maximè perniciosum Reipublicæ.

Hanc ſententiam à tribunalibus exterminandam clamat Diana, *reſol.* 23. cum omnibus ferè Doctoribus Theologis, & Iuriſtis. Ratio eſt, quia *ex cap.* in audientia 25. *de ſent. excom. & cap.* Final. *de vita, & honeſt. cler.* imponitur, vt præcedat trina monitio, antequam priuetur priuilegio Fori. Ad priuandum eum autem, tres conditiones ſunt requiſitæ. Prima, vt incedat ſine habitu, & tonſura. Secunda, vt plura ſint delicta enormia. Tertia, vt capiatur in flagranti, vel conuincatur, antequam priuilegium apponat.

104 Quæres: An Iudex Laïcus poſſit iudicare cauſam clericorum, hæredum alicuius ſæcularis, cùm fuerit cauſa, ante eius mortem, apud ſe incepta.

Commvniter aſſerunt apud Carolum Graff. *de off. cler. off.* 1. *num.* 281. Ratio eſt, quia hæreditas illa ad forum ſæculare ſpectat.

Aliis tamen placet oppoſita, quod annuit Diana *p. p. tract.* 2. *reſol.* 24. & *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 21. Probatur. Si Iudex Laïcus decerneret contra clericum, nulla eſſet ſententia, non enim poſſet executioni mandari, niſi per Iudicem Eccleſiaſticum. Neque etiam ſi præueniat, quia præuentio non iuuat, cum non habeat in eum Ius.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit punire clericum qui aſſumpſit habitum clericalem poſt delictum, vt ſe ſubtrahat à laica poteſtate. 105

Commvniter aſſerunt Doctores, apud Ambroſinum *de Immun. Eccl. cap.* 19. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *quæſt.* 76. Gutter. *pract. q. lib.* 1. *quæſt.* 5. Ceuallos *de cogn. per viam violentiæ, parte* 2. *quæſt.* 44. Dicunt tamen, non poſſe puniri in corpore; ſed tantùm in bonis externis.

Alii tamen omninò negant. Ità Bonacina *de Legibus diſp.* 19. *quæſt.* 2. *puncto* 1. M. Antonius Genuen. *Prac. cap.* 8. Enim verò videtur Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reform.* parti negatiuè arridere; prohibet enim Epiſcopis ordinare eos, qui poſt delictum, vt ſæculare iudicium fugiant, ordines poſtulant. Hoc autem nil faceret, niſi ordinatio illis eſſet proficua, vt notat Diana *prima parte*, *Tract.* 2. *reſol.* 67.

Qvod adeò verum eſſe, ait Durandus, *quæſt.* 11. *num.* 5. vt ſi laïcus citatus à Iudice ſæculari, & non comparens, fiat Clericus, adhuc gaudeat priuilegio fori Eccleſiaſtici.

Attamen, ſi iudicium fuerit cœptum coram 106 Iudice ſæculari, tempore, quo erat Laïcus, tunc factus clericus, non eximitur quoad bona, quia bona patrimonialia non mutarunt naturam; debet tamen fieri executio ſententiæ contra clericum, Iudicem Eccleſiaſticum.

Qvò verò ad delictum commiſſum, & ſuſceptam accuſationem, formatam inquiſitionem ante clericatum, debere punire per Iudicem Laïcum, facta primò degradatione per proprium Epiſcopum, ſi crimen mortis, vel mutilationis pœnam exigat, adnotat Duardus, *num.* 60. multos adducens Si tamen ante delictum votum edidit Religionis, vel ordinis ſacri, eius cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.

Sic etiam Laïcus exilio damnatus, factus clericus, ſi exilium fregerit, non duplicatur tempus, nec aliam pœnam ſubit. Addit Duardus conditionem, ſi abſque fraude ordinationem ſubierit, manifeſtans condemnationem: Sed aliorum, vt dixi, opinio eſt, etiamſi cum fraude fiat. Promotio tamen poſt condemnationem non aufert ſententiam pœnæ, ſed tenetur eam ſubire.

Qvoad Monachum verò, factum poſt delictum, 107 & inquiſitionem formatam, etiam ſi Nouitius ſit, iuxta conſtitutionem Sixti V. eſſet expellendus, atque adeò foro ſæculari remaneret: Sed hoc moderatus eſt à Clemente VIII. & ob id gaudet priuilegio fori, ſaltem quoad corpus; imò ſecundùm alios, quoad bona. Vide Dianam, *part.* 3. *tractat.* 1. *reſolut.* 33.

Si verò delictum commiſit in Nouitiatu, & dimittatur; opinio multorum eſt, poſſe à Iudice ſæculari eum puniri; attamen alij reſiſtunt apud Dianam, *reſolut. ſequenti.*

Hinc multò magis in Nouitiatu gaudet priuilegio Fori. Itaque non poteſt trahi ad Forum ſæculare, etiam ad ferendum teſtimonium, niſi licen- 108 tia Prælati concurrat. Etſi ei obiiciatur crimen, per quod excipiatur à Iudicio, eius cognitio Epiſcopo remittenda eſt. Sed tamen arbitror, poſſe Iudicem ſæcularem capere eam informationem, quæ præciſè facit ad acceptandum, vel repellendum teſtem; tunc enim Iudex non cognoſcit contra clericum, ſeu religioſum, ſed contra Laïcum, qui eum adduxit in teſtem, vt notat Duardus, *quæſt.* 11. *num.* 57. Hæc

Digitized by Google

ſanè in ciuilibus procedunt; nam in criminalibus, Clericus contra Laïcum non admittitur in teſtem, etiam ex licentia eius Prælatorum, vt habetur ex
112 Caranz. *ſuper Rit. magna Curia Vic.* 144. Gram. *conſ.*3. Foll. *in ſua Prac. crim. ſub titul. de fragment.* Duardo *num.*58. ſicut nec Laïci ſunt idonei teſtes in criminalibus contra cleros coram Iudice laico, vt habetur, *cap.* De cætero, *de teſt.*

DVBIVM II.

An Iudex laïcus poſſit in caſu contingenti cognoſcere de Clericatu, vel de habitu: Et de aliis caſibus, in quibus poſſit Prælatus ſæcularis obligare, vel cognoſcere cauſam Cleric i.

113 MVLTI priorem partem aſſerunt apud Dianam *p.p. tract.*2. *reſol.*27.

VERE tamen non poteſt, *ex cap.* Si Iudex Laïcus *de ſent. excommun. in* 6. Itaque ſi captus ſit, debet fieri coram Iudice Eccleſiaſtico diſcuſſio, & agnito, eum eſſe clericum, petenda eſt remiſſio, quæ debet fieri ſine dedecore, vt notat Diana cum Mario Antonino *lib.*3. *reſol.*48. & ad præſcriptum tempus 20. horarum, alioqui labetur in excommunicationem ex *dicto cap.* Iudex.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit punire aſſaſinum notorium Clericum.

114 NON poſſe, certum eſt, contra Iac. Graff. *deciſ. prima parte, lib.*4. *cap.* 18. & alios. Ità Duard. *in Bullam Cœna, cap.*15. *quæſt.*11. *num.* 63. Bonacina *de Legibus diſputat.*10. *quæſt.*2. *puncto* 1. §.4. Diana *prima parte, tract.*2. *reſol.*51. & alij apud iſtos.

IGITVR clericus non incurrit in poteſtatem ſæcularem, niſi poſt ſententiam declaratoriam Iudicis Eccleſiaſtici, qui illum brachio ſæculari tradat, vt habetur *cap.* cum ab homine *de Iudiciis.* Idem dic de Incorrigibili. Ita Suarez *diſp.*22. *ſect.* 1. Sayr. *de Cenſur. lib.*3. *cap.*19. & habentur in Bulla Clement. VIII. 1591. Idem dic de Clerico ſodomita Notorio, vt docent Diana *loco cit.* & Duard. *n.*61. alios referentes. Et ità Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ, quæſt.*43. *num.*6. refert de quodam clerico ſodomita, qui etiam matrimonia inter maſculos contrahebat.

Quæres: An Iudex Laïcus ſecretò proceſſum queat intentare in Eccleſiaſticum, cum intentione præſentandi proceſſum Prælato.

115 ASSERO, hunc incidere in hanc cenſuram. Ità Diana *prima parte, tract.* 2. *reſol.* 52. cum aliis, & 3. *part. tract.*1. *reſol.* 52. Sed Sanſa *in Bullam Cœna cap.*20. *dub.* 95. limitat, quando non eſſet aditus ad Iudicem Eccleſiaſticum; alioqui, ait licere.

Quæres: An Laïcus ſit Iudex competens, dum agitur de poſſeſſorio matrimonij.

116 ACCIDIT, mulierem propriâ authoritate à viro diſcedere; & virum de poſſeſſione inſtare matrimonij; vel è contra. Multi aſſerunt, poſſe Laïcum procedere; ſed falsò, nam matrimonium habet intrinſecam cauſam ſpiritualem Sacramenti.

Quæres: An Clerici poſſint cogi à Iudice Laïco ad reparandam viam ante domos ſuas.

117 ASSERO, non poſſe in hoc, vel ſimili caſu cogi Clericos. Ità Diana cum aliis, *reſol.* 75. Molina *de Iuſt. tom.*3. *tract.*2. *dub.* 272. & alij. Neque etiam poſſe cogi ab eo ad reparandam Eccleſiam. Vide Dianam *part.* 3. *tract.*1. *reſol.*8.

Quæres: An Clericus, qui falsâ menſurâ vendit, puniri queat à Laïco.

NEGANDVM eſt omninò, nam, vt probant Vigianus *de Immun. dub.* 2. Vaſquez *prim.* 2. *diſp.*167. *cap.*4. Salas *de Legibus diſp.* 14. *ſect.* 9. Barboſa *in collect. tom.*1. *lib.*3. *decret. tit.* 17. *cap. Vt menſuræ* & alij Theologi communiter; Clerici legum ciuilium violatores, non poſſunt à politico Magiſtratu puniri. Licet enim teneantur in conſcientia legibus regionis, non repugnantibus ſacris canonibus, & officio Clericali; tamen non tenentur directè, vi legis, ſed indirectè, vi rationis, & ideò nequeunt à Iudice ſæculari puniri. Quæ valdè notanda ſunt. 118

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit cognoſcere crimen vſuræ.

MVLTI dicunt, hoc ſpectare etiam ad Iudicem ſæcularem abſolutè. Ità Tanner. 2.2. *diſp.*4. *quæſt.*4. *dub.*1. Salas *tract. de empt. dub.*45. & alij apud Dianam *reſol.*77.

E contrario ſtant ferè communiter Canoniſtæ, & Theologi, vt refert Salonius 2.2. *tract.*2. *quæſt.*78. *art.*3. *controuerſia vltimâ*, & cæteri apud Dianam. 119

ITAQVE, licet, cùm iam euidens eſt, vſura ſit mixti fori, & detur locus præuentioni, & ita dum quæſtio eſt facti, & agitur de punitione, ſi præueniat, Iudex Laïcus poſſit iudicare; tamen, dum eſt dubium: an ea ſit vſura, pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum.

DVBIVM III.

An Iudex Laïcus poſſit procedere contra Armenta Clericorum in alienis paſcuis reperta, & de aliis caſibus in quibus poſſit inquirere in bona Clerici.

QVIDAM diſtinguunt poſſe procedere contra pecora, & animalia cætera; non contra Clericos. Ita Gutieres *pract. qq. lib.*1. *quæſt.*4. Ceuall. *de cogn. per viam viol. parte* 2. *quæſt.*11. 120

SED reſiſtit Diana *loco cit. reſol.*80. cum Barboſa *Tomo* 1. *lib.*1. *tit.*2. *cap.*10. quia animalia non poſſunt conueniri, & condemnari, ita. 15. quæſt. 5. leg. 1. *Si quadrupes pauperiem.* Quare damnatur clericus. Id magis reſolutè 4. *part. tract.*1. *reſol.*72. reprobat.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit cognoſcere de Decimis.

MVLTI aſſerunt, hoc ſemper ad Iudicem ſpectare Eccleſiaſticum, ſiue ſit quæſtio de *Iure*, vt ſitne aliquis priuilegiatus? quo titulo decimæ percipiantur? ſiue ſit quæſtio de *Facto*; vt ſi talis percipiat, vel ſoluat ad effectum quoque, vt is, de quo non dubitat, an iure eas ſoluere debeat Eccleſiæ, eiuſque Rectori; cogatur, ſiue agatur contra tertium detentorem fructuum decimandorum. Ità Homob. *de exam. Eccl. parte* 2. *tract.*8. *cap.*8. *quæſt.* 24. Azor. *parte* 1. *lib.*7. *cap.* 36. *quæſito* 5. ex Iuriſtis multis dicentibus, cauſam ſpiritualem, etiam quando eſt quæſtio *de Facto*, Eccleſiaſtico Iudici conuenire. 121

ALII dicunt, conuenire Iudici Laïco, ſi eſt quæſtio *de Facto*; non verò ſi de *Iure*. Ità Diana *prima parte, tract.*2. *reſol.* 89. Fagundez *precep.* 5. *lib.*3. *cap.*5. & alij apud iſtos.

QVOD ſi decimæ ſunt datæ ſæcularibus in feudum, aſſerunt,

Digitized by Google

aſſerunt, eas ſpectare ad forum Laïcum, Conar. *pract. q. q. cap.* 35. Rebuffus, *tract. de decimis, quæſt.* 10. *num.* 39.

122 Sed eam ſententiam refellunt Azorius, *p. p. l.* 7. *cap.* 36. *quæſito* 3. Fagund *prec.* 5. *lib.* 3. *cap.* 5. Diana, *reſol.* 90. Ratio eſt, quia feudum ipſum ad hoc oritur ex iure ipſo decimarum, quod eſt Eccleſiaſticum.

Nota verò cùm Suarez, *de relig. t.* 1. *lib.* 1. *de de diuino cultu, cap.* 38. Conar. Rebuffum, & quoſdam alios, quos ipſi referunt, eſſe nimis inclinatos ad fauorem Iudicum ſæcularium.

Qvod ſi Clerici decimas petant à Laïcis, non ſolitis ſoluere: Adhuc dico, ad Eccleſiaſticum forum ſpectare cum Diana, *reſol.* 91. Fagundez, & Azorio, *loco cit. quæſt.* 4.

An verò ſaltem titulo compromiſſi poſſit Laïcus cum Eccleſiaſtico de decimis cognoſcere.

Respondetvr negatiuè cum Diana, *reſol.* 92. Bonacina, *de legibus, d. vlt. quæſt.* 8. *punct.* 6.

An verò Laïcus conductor decimarum debeat conuenire coram laïco.

Respondetvr negatiuè cum Azorio, *quæſt.* 6. Diana, *reſol.* 93. quia habet ortum ex iure decimarum, quod eſt ſpeciale.

Quæres: An Clericus falſum dicens teſtimonium coram Laïco, puniri ab eo poſſit.

123 Respondetvr negatiuè, contra multos apud Dianam, *reſol.* 109. *ex cap.* ſi diligenti, *de foro compet. cap.* 1. *de cler. coniug.* & *ex Auth.* ſtatuimus, *C. de Epiſc. op. & cler.*

Posse tamen eum cognoſcere de crimine clerici, ad effectum repellendi à teſtimonio, & opponendæ exceptionis, docent multi.

Quæres: An Iudex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere incidenter de rebus prophanis, & Laïcus de Eccleſiaſticis.

124 Respondetvr, poſſe, ſi incidenter occurrat, Eccleſiaſticum cognoſcere de prophanis, quia licèt ſit incompetens, non eſt tamen incapax; at laïcus non; quia incapax.

Quæres: An Iudex ſæcularis poſſit reſiſtere iuramento.

Dico primò, poſſe Principes laïcos reſiſtere iuramento, ne fiat.Ità multi Theologi apud Dianam, *reſol.* 113.

125 Dico ſecundò, non poſſe tamen facere, vt iuramentum factum ſit nullum. Ratio eſt, quia iuramentum eſt in poſſeſſione iuris Eccleſiaſtici. Vide Suarez, *de relig. tom.* 2. *tract.* 5. *lib.* 3. *cap.* 38.

Itaqve nequit Princeps ſæcularis relaxare obligationem iuramenti præſtiti. Vide Dianam, *reſol.* 114.

Hinc etiam Iudex ſæcularis non poteſt cogere laïcum ad condonandum iuramentum, vi, aut metu extortum, ſi dubium hoc adhuc ſit; nam id decidere, ad Eccleſiaſticos pertinet; ſi verò conſtet de creditoris recipientis malitia, poteſt eum Iudex laïcus cogere ad renunciandum; ſed idipſum poterit etiam Eccleſiaſticus.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit cognoſcere de clericatu, vel de Habitu.

126 Respondetvr negatiuè; ſic determinatum eſt à Bonifacio VIII. *cap.* Iudex *de ſent. excommun. in* 6. Vide Dianam, *parte* 3. *tract.* 1. *reſol.* 10. & 15. & *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 5. conſtantem pro negatiua.

Qværes, quem habitum ferre debeat Clericus, vt gaudeat Immunitate.

Respondetvr cum Diana, *parte* 3. *tract.* 1. *reſol.* 63. debere talem ferre, vt agnoſcatur Clericus. Addit Diana, *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 91. non requiri, vt ferat tunicam talarem, & pallium ſimul talare, ſed ſatis eſſe alterutrum.

Quæres: An clericus in bonis Laici ſuccedens ſit ad tribunal Laïcum vocandus, antequam incepta erat cauſa.

Assertvnt multi, apud Dianam, *p. p. tract.* 1. 127 *reſol.* 22.

Negant tamen alij apud eum, *loco cit.* & 3. *parte, tract.* 1. *reſol.* 31.

Quæres: An beneficium habens, ſi delinquat, poſſit à Iudice Laïco puniri, poſteà contrahens matrimonium.

Respondetvr negatiuè, vt notat Diana, *parte* 128 3. *tract.* 1. *reſol.* 34. & *punct.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 6.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit cogere clericum ad bona rapta Laicis reſtituenda.

Licet aliqui aſſerant, tamen non poteſt. Ratio eſt, quia debet à poſſeſſione deturbari, tanquam reus: Ergo à Iudice proprio. Vide Dianam, *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 74.

Simili modo nequit Eccleſiaſticum priuare bo- 129 nis temporalibus ob vſurpatam temporalem iuriſdictionem, tametſi multi Doctores id aſſerant apud Dianam, *reſol.* 77. ſic & Duardus, *in Bulla cœnæ, lib.* 2. *cap.* 17. *quæſt.* 5. cum Martha, *de Iuriſdict. parte* 4. *caſu* 101. Bonacina, *in Bulla Cœnæ, diſp.* 1. *quæſt.* 18. *puncto* 3. Vgolino, *cap.* 17. Sanchez, *in opuſc. tom.* 1. *lib.* 3. *cap. vnico, dub.* 31. vbi perſiſtunt, non poſſe Iudicem Laïcum agere contra bona clericorum, quia ſunt acceſſoria perſonis, contra quas vetitum eſt agere.

Itaqve neque poteſt Iudex Laïcus punire clericum pœnâ pecuniariâ, etiamſi reſiſtentem iuriſdictioni laïcali, & eam impedientem, vt notat Sanchez, *in conſ. tom.* 1. *lib.* 3. *cap. vnico, dub.* 31. Adde iſtas pœnas pecuniarias plerunque applicari fiſco, & tunc eſt pœna criminalis, *in Bulla Cœnæ*, vetita.

Quæres: An Iudex Laïcus punire queat Clericum in defectu Iuſtitiæ Eccleſiaſticæ.

Hoc vetitum eſt *in cap.* Qualiter & quando *de* 130 *Iudiciis*. Vide Bonacinam, *diſput.* 1. *quæſt.* 15. *puncto* 4. §. 4. Dianam, 4. *parte tract.* 1. *reſol.* 80. & Suarez, contra Regem Angliæ, *lib.* 4. *cap.* 14.

Quæres: An Iudex Laïcus poſſit cogere Clericum, tempore famis, vt vendat victualia; vel tempore peſtis, vt aliquid agat.

Respondetvr negatiuè cum Diana, *p. p. tract* 2. *reſol.* 8. & *parte* 4. *tract.* 1 *reſol.* 87.

PARS SECVNDA.

De ſtatutis præiudicantibus Eccleſiæ Immunitati.

In ſecunda parte Cenſuræ quintædecimæ, damnantur condentes ſtatuta præiudicantia Eccleſiæ libertati.

Primvm eſt, quando Eccleſia, & perſonæ Eccle- 131 ſiaſticæ prohibentur, aut impediuntur vti rebus, aut facultatibus, à iure communi ſibi conceſſis. Ita felinus *in cap.* Eccleſia S. Mariæ, *de conſtit. num.* 111. & ibi Imola, & Butrius, Alexandr. *lib.* 1. *conſil.* 121. & *lib.* 2. *conſil.* 28 Tuſchus, *tom.* 5. *conſil.* 342. & probatur ex *dicto cap.* Eccleſia S. Mariæ, *de priuilegiis, cap.* Fin. *de Immunitate Eccleſiæ in* 6.

Secvndvm, quando diminuuntur, vel tollun- 132

tur Priuilegia Eccleſiis, & clericis conceſſa à Deo ſummis Pontificibus, aut aliis Principibus ſecularibus. Ità Cynus, & Salicetus in Auth. *Caſſa & irrita*, Baldus, *in leg.* Cunctos populos. Imola *in cap.* Nouit. *de Iudiciis, num.* 2. Abbas *num.* 2. Alex. *lib.* 1. *conſil.* 209.

Tertium, quando Eccleſiaſticæ perſonæ efficiuntur timidiores. Ità Angelus de Peruſio, *in leg.* 1. §. Quæ onerandæ *ff. Quarum rerum*, Bartol. ibi cum DD. *in cap.* Eccleſia & Cardinalis Tuſchus, *tract.* 5. *concl.* 341. *num.* 39.

Qvartvm, quando Clerici efficerentur deterioris conditionis, quàm laïci. Ita Felinus, *in cap.* Eccleſia, *num.* 111. Pechius, *de amortizat, cap.* 6. Zabarella, *in cap.* Peruenit, *de Immun. num.* 13. & probatur, *ex cap.* Quanto *de priuil. & cap.* Fin. *de Immunit. Eccleſ. in* 6.

133 Qvintvm; Illa ſtatuta ſunt contra libertatem Eccleſiæ, quæ ſunt apta afferre Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis ſemper incommodum, vt notat Felinus, *in dicto cap.* Eccleſia *num.* 69. etiam ſi indirectè noceant Eccleſiis, quamuis diſpoſitio, & ſtatutum non diſponat ſuper illis, ſuper quibus Eccleſia non haberet ſpecialia priuilegia, vt patet *ex cap.* Quanto 26. *de priuil.* & probat Felinus ſuprà, *num.* 104. Tuſchus, *num.* 140.

Svnt etiam alia ſtatuta contra immunitatem, quæ breuiter excutiam. Itaque periculoſa ſunt hæc ſtatuta, atque adeò grauiter à Confeſſariis diſſuadenda Primoribus pœnitentibus.

DVBIVM PRIMVM.

An poſſit ſtatutum conduci, ne immobilia Eccleſiaſticis vendantur, legentur, aut donentur.

134 Tale ſtatutum iuſtum afferunt multi apud Dianam, *p. p. tract.* 2. *reſol.* 57. Eſt tamen contra communem, & veram opinionem Theologorum, & Iuriſtarum apud Dianam. Ratio eſt, quia iure humano id conceſſum eſt, vt patet ex *L. generali*, & *L.* Iubemus, *de ſacro ſancta Eccleſia*, & oppoſitum facientes damnantur, *cap.* Eos *de Immun. Eccleſ. in* 6. Itaque incurreret in hanc Cenſuram, vbi prohibentur talia ſtatuta.

Est autem notandum, quod ſi ſtatutum prohiberet alienationem tantùm in extraneos, non includeret Clericos, quia in generali diſpoſitione non includitur id, de quo diſponere nequit *leg.* Lucius, §. *pen. ff. ad municip.*

135 Itaqve Principes ſtatuentes ne laïci vendant clericis, ne molant, aut coquant panem; vel ne exhibeant aliqua ſeruitia, incidunt in Bullam Cœnæ, ſunt enim ſtatuta contra immunitatem, vt habetur *cap.* Eos *de Immunit. Eccleſ. in* 6. Vide Suarez *de cenſur. dub.* 21. *ſect.* 2. *num.* 39. Coriol. *in Bulla Cœna, excommun.* 15. Durandum *in Bulla Cœnæ, cenſ.* 15. *quæſtione* 4. Itidem iniuſtum erit ſtatutum, ne talia bona transferantur in Eccleſiaſticos ſine licentia Regis: hoc enim declarauit Paulus V. vt refert Diana *p. p. tract.* 1 *reſol.* 13.

DVBIVM II.

An ſtatutum priuans hæreditate mulierem, extra territorium nubentem, ſit contra Eccleſiæ libertatem.

Mvlti dicunt tale ſtatutum eſſe iuſtum, apud 136
Dianam *p. p. tract.* 2. *reſol.* 56. ſed communiter damnatur, quia matrimonia debent eſſe libera à coactione *L.* Titia, *ff. de verb. oblig.*

Vnde laïcus neque poteſt decernere de iuribus matrimonij poſſeſſionis, quando per titulum iuſtificanda ſunt, vt: An vir habeat titulum huic matrimonio.

DVBIVM III.

An Princeps ſtatuens, ne ſua priuilegia extendantur non ſubditis, excludat Eccleſiaſticos contra hoc decretum.

Dico, non poſſe fieri hoc ſtatutum, hoc enim 137
peioris conditionis clericum ſtatuit, quàm laïcum, illi denegando id, quod ius commune concedit, vt fruatur beneficio ſtatutorum, & priuilegiorum alicuius vniuerſitatis. Ita Duardus hîc *quæſt.* 19. Diana, *p. p. tract.* 2. *reſol.* 59.

Hinc progredior, non poſſe reuocare Priuilegium clerici aliàs conceſſum, nam priuilegium conceſſum non ſubditis, eſt irreuocabile, *cap.* Nouit. *de Iud.* Itaque in hanc cenſuram incurrerent, vt notat Diana, *reſol.* 60. Nam priuilegium, quod tranſijt in ius auferret, quod his verbis Bullæ damantur, *quarum unque Eccleſiarum iuribus quomodolibet præiudicatur.*

138 Enim verò id non repugnare Eccleſiæ docent Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.* 16. *dub.* 48. Duard. hîc *quæſt.* 27. & alij, nam beneficium priuilegij eſt liberalis conceſſio, quæ non cogit, nec obligat; vnde non derogat iuribus, ſed tantùm negat ampliùs concedere; eſt enim beneficium, quod poteſt tolli à concedente.

DVBIVM IV.

An Principes ſtatuentes ne in ſuis ſtatibus ædificentur Eccleſiæ, vel Monaſteria, abſque ſua licentia, agant contra Eccleſiæ Iummunitatem.

Hanc legem damnant communiter apud Dia- 139
nam *p. p. tract.* 2. *reſol.* 60. & 128.

Probatvr *ex diſt.* 1. *de conſecr. ex can.* De locorum *Gelaſij P.* ex *can.* Eccleſia. *Nicolai P. ex cap.* Nemo: Concilij Aurel. ex Decretali ſub titulo de Eccleſiis ædificandis, vel reparandis; maximè ex Decret. *Finali* & ex illa, quæ incipit. *Ad audientiam*, & ex illa Bonifacij VIII. *Auctoritate, de priuil, in* 6. & Auth. *de Eccleſ. tit.* & Auth. *Vt nulla fabric. oratorij.*

Qvamvis autem à Valente, Theodoſio, & Arcadio Imperatoribus fuit prohibitum Eccleſias ædificari

ædificari ſine Principis licentia, vt patet *ex leg. Nemo C. de relig. & ſumpt. funer.* hoc tamen iſti Imperatores fecerunt de facto, & propterea totum hoc fuit reuocatum à Iuſtiniano *leg. ſancimus, §. ſiquidem C. de Epiſcopis*, & in dicta Auth. 4. *Nulla fabric.*

Probatvr à Baronio *in Parаneſi* ex Occidentis Imperatoribus, Carolo, & Ludouico, qui neque in propriis aulis capellam ſtruere audebant, abſque Epiſcopi licentia.

140 Addit Diana, Conſtantinum Imperatorem conceſſiſſe facultatem, vt Eccleſiæ per totum orbem poſſent ædificari, vt patet *in cap.* futuram 12. *quæſt.* 1. ergo non poſſunt Principes, etiam alias abſolutè, & Imperio non ſubiecti, reuocare priuilegia, ab Imperio Eccleſiæ conceſſa; nam, vt notat Filliuc. *tomo* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 270. & alij, penes Valenzolam *in defenſor. monit. Pauli V. parte* 2. ſtatuta, quæ reſtringunt priuilegia conceſſa toti Eccleſiæ à Deo, Papa, vel Imperatore, ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam.

DVBIVM V.

An ſtatutum, ne quis poſſeſſionem alicuius beneficij, vel Eccleſiæ apprehendat abſque facultate Principis, ſit contra libertatem Eccleſiaſticam.

141 Respondent communiter Theologi, & Canoniſtæ, eſſe illicitum. Limitatur tamen à Durando *quæſt.* 11. non procedere in Regibus, qui habent de hoc Priuilegium. Vide Dianam *p.p. tract.* 2. *reſol.* 62. & *parte* 3. *tract.* 1. *reſol.* 26. vbi hæc priuilegia fatetur, ſine quibus illicitum tale aſſerit futurum.

Quæres: An ſtatutum, vt bona relicta Eccleſiæ ad tale tempus vendantur, ſit malum.

Assero eſſe contra libertatem Eccleſiæ. Vide Dianam, *reſolutione* 63.

DVBIVM VI.

An Principes poſſint ſtatuere Pragmaticas in expenſis Funerum.

142 Assero, non poſſe circa ea, quæ in Eccleſiæ, & clericorum expenſas, puta ceram, honorarium, &c. expenduntur. Poſſent tamen Pompas minuere circa veſtimenta, honoris apparatus in domibus, &c. Vide Dianam, *reſol.* 64.

In his verò & aliis, vbi eſſet dubium ad quid ſpectent, fauendum Eccleſiæ, vt notat Diana *reſolutione* 6.

DVBIVM VII.

An ſtatuta prohibentia extractionem Annonæ extra territorium includat clericos.

143 Asservnt Menoch. *tract.* 8. *conſ.* 800. Menia *in pragm. taxa panis*, Auiles *in cap.* 17. *prætor gloſſ.* 1. Pereira *tract. de manu regia, parte* 1. *in concordatis Regis Sebaſtiani, concor.* 291. cum aliis Iuriſperitis.

Oppositvm tamen docent Azor. *parte* 3. *lib.* 5. *c.* 19. *quæſito* 13. Barthol. à S. Fauſto *in ſpecula, diſp.* 33. *quæſt.* 10. Belletus *diſq. cler. parte* 1. *tit.* 6. §. 3. Martha *de Iuriſdictione parte* 4. *caſu* 83. & alij, quibus ſubſcribit Diana *parte* 1. *tract.* 2. *reſol.* 68.

Qvamvis enim ſit ad bonum publicum, non tamen ex æquo reſpicit clericos, & laicos.

Sic etiam ſtatutum prohibens introducendum vinum in ciuitatem, recollectum extra territorium, non poteſt comprehendere Clericos. Vide Dianam, *reſol.* 69. 144

Hinc etiamſi contra ſtatuta clericus extrahat frumentum, vinum, &c. non poteſt puniri à Iudice laïco. Similiter ſi vltra tantum pretium vendat. Vide Dianam, *reſol.* 71. ſimiliter ſi falſis menſuris vendat. Vide Dianam *reſol.* 76.

DVBIVM VIII.

An ſtatuta irritantia iuramentum in certis contractibus confecta à Laïcis, ſint licita.

Assero, eſſe inualida. Ita Diana, *reſol* 73. eſt enim iuramentum ſpirituale, ſicut etiam decimæ, atque matrimonium. 145

Hinc infert, *reſol.* 74. ſtatutum priuans hæreditate filios, nubentes contra voluntatem patris, eſſe inualidum: Ratio eſt, quia diſponit de ſpiritualibus. Idem dic de aliis ſtatutis ſpectantibus ad liberum matrimonij conſenſum, & hoc prohibet etiam Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 9. ſub anathemate. Non tamen Reges ferit, quia deberet eos nominatim includere, vt ſolet alibi.

Hinc neque poſſunt Principes legem ferre alicuius pœnæ taxatiuam contra nubentes huiuſmodi, vt probat Diana, *reſol.* 104. Sanchez de matrim. *Tom.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 25. Vaſquez 3. *p. tom.* 4. *diſp.* 4. *de matr. cap.* 2. Ratio eſt, quia ius Canonicum omnimodam in matrimonio exigit libertatem. 146

Svnt tamen huiuſmodi ſtatuta in Principatu Cataloniæ, at ibi conueniunt ad ſtatuendum etiam Eccleſiaſtici. Ita Princeps laïcus non poteſt legem ferre circa matrimonium. Vide Dianam, *reſol.* 127.

Hinc, etiam in cauſis ſponſaliorum, competens Iudex eſt Eccleſiaſticus. Vide Dianam, *reſol.* 130.

Hinc etiam habes pendente lite matrimonij, vel ſponſaliorum, ad Iudicem tantùm Eccleſiaſticum pertinere ſequeſtrare puellam, locum tutum dando illi ad libertatem. Vide illum, *reſol.* 131.

DVBIVM IX.

An Lex Amortizationis ſit mala contra Immunitatem Eccleſiæ.

Assero non eſſe licitam cum Diana *p.p. tract.* 2. *reſol.* 103. Eſt autem hæc lex, nè bona Reipub. transferantur in Eccleſias, abſque Principis licentia; eſſe tamen in quibuſdam Regnis ex priuilegio Pontificis, docent Valenzola *in defenſ. cenſ. parte* 3. *num.* 201. Diana *parte* 3. *tract.* 1. *reſol.* 14. Neque enim ab initio fuere de *reallengo*, ideſt, Regis, vt putant oppoſitum 147

Digitized by Google

oppoſitum ſentientes. Vide Dianam etiam 4. *parte tract.* 1. *reſol.* 57.

DVBIVM X.

An ſtatuta Laïcorum, etiam fauorabilia clericis, ſint valida.

ASSERO nil valere, quia hi non habent in clericos iuriſdictionem neceſſariam ad leges condendas, ligantes clericos; neque enim ad valorem legis ſufficit honeſtas cauſæ.

148 VIDE Dianam *parte* 3. *tract.* 1. *reſol.* 13. vbi notat cum aliis, quando in aliquo ſtatuto non nominantur clerici, ſed fertur vniuerſale, cogi poſſe ſtatuentem ad declarandum, non comprehendi.

DVBIVM XI.

An ſtatutum fundatum in publica vtilitate, ſi mentionem faciat clericorum, lædat Immunitatem Ecleſiæ.

149 RESPONDETVR eſſe illicitum *ex cap.* Fin. *de reb. Eccleſ. non alienand. & cap.* Eccleſia S. Mariæ *de conſtit.* Itaque etiamſi clericis ſint fauorabilia ſtatuta, ſi fiat mentio Clericorum, ſunt contra libertatem Eccleſiæ; alioqui omnes leges includerent Clericos; ſtatuuntur enim ob neceſſitatem; at neceſſitas non ſufficit, ſed requiritur Iuriſdictio, quam non confert neceſſitas. Vide Dianam *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 14.

DVBIVM XII.

An Lex, concedens Magiſtratibus Laïcis arma à clericis auferre horis prohibitis, ſit contra Eccleſiæ libertatem.

150 ASSERO, eſſe illicitum, contra Eccleſiæ libertatem. Ita Diana *p. p. tract.* 2. *reſol.* 4. & *parte* 4. *tract.* 1. *reſol.* 19. quamuis enim clerici vi directiuæ ſubijciantur, non tamen coactiuæ.

POSSENT tamen auferri arma, ne aliquid mali agerent, reſtituendo ea poſtea.

DVBIVM XIII.

An ſtatutum Laïcum non imprimendi libros abſque eius licentia, includat etiam Clericos.

ASSERO, hos non includi. Non enim habent laïci iuriſdictionem in clericos, *ex cap.* Eccleſia S. Mariæ *de conſtit.* Deinde ſi velit quis edere librum in Bullam Cœnæ, vel Summam D. Thomæ, eſt res ſpiritualis ſecundùm Dianam 4. *parte tract.* 1. *reſol.* 60.

151 NOTA verò, quod excommunicatio hæc habetur, vt dixi, & in cap. *Nouerit*; ſed differt, quia ibi non eſt reſeruata. Secundò ibi feriuntur ſtatutorum ſcriptores. Tertiò feriuntur, qui de cætero iſta ſtatuta fecerint obſeruari. Quartò, ij Rectores ſcientes obſeruari, & non impedientes. Quintò extenditur ad eos, qui ſeruare faciunt conſuetudines contra libertatem Eccleſiæ. Sextò feriuntur Conſules, Rectores, Conſiliarij, vbi talia ſtatuta ſeruantur, & iuxta ea iudicare præſumpſerunt, vel in publicam formam ſcribere. Septimò præcipit è capitularibus amoueri infra duos menſes. Vide Duardum *quæſt.* 63. & *quæſt.* 19. vbi plurima ſtatuta hîc damnata recenſet.

PARS TERTIA.

De Immunitate Eccleſiarum, ſeu Templorum.

DE horum immunitate loquitur textus *in cap.* 1. *& cap.* Inter alia *de Immun. Eccleſ. cap.* 2. *eo tit. in* 6. *cap.* ſacrilegium, *cap.* quiſquis 17. *quæſt.* 4. *cap.* Conqueſtus *de ſent. excommun.* & extat tit. *in cap. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt,* quibus iuribus interdicitur in Eccleſiis omnis violentia, omnis rapina, iudicium, atquè hoſpitium. 152

AD eam pertinet immunitatem, ne infideles excommunicati, interdicti, ac vſurarij ſepeliantur, ex *Clement. prima, de ſepult. cap.* Quia in omnibus *de vſuris.* Prohibetur etiam ibi ſepeliri is, qui mortem ſibi ob deſperationem intulit, *cap.* Placuit 23. *q.* 2.

AD eam ſpectat etiam, ne fideles omnes in Eccleſia ſepeliantur, niſi Epiſcopi, Abbates, aut aliqui Preſbyteri, vel laïcus inſignis ſanctitatis; cæteri verò in atrio, *cap.* Præcipimus 13. *quæſt.* 2.

ITEM ad Immunitatem ſpectat, vt immunis ſit ab omni immunditia, pollutione, ac prophanis operibus, quæ ſunt contra loci ſanctitatem. Vide Suarez *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 3. *à cap.* 3. 153

HAC immunitate gaudet Eccleſia, non ſolùm intus, & extrà tectum; ſed etiam per circuitum quadraginta paſſus, ſi eſt Matrix Eccleſia; ſi autem ſit minor, & Capella, triginta, niſi adſit conſuetudo contraria; excipe etiam Eccleſias in vrbe, vbi ob anguſtiam ſeruari nequit.

VNDE qui confinia Eccleſiæ confingere tentauerit, aut perſonam hominis, vel eius bona inde ſubtraxit, & niſi quod rapuerit, reddat, excommunicatur, *cap.* Sicut antiquitus, *& cap.* Quiſquis 17. *quæſt.* 4.

HAC immunitate ergo gaudet quiſquis confugit ad Eccleſiam, vel ad cæmeterium, & clauſtrum Eccleſiæ, vel ad eius porticum adhærentem, *cap.* Si quis contumax 17. *quæſt.* 4.

HAC immunitate gaudet Eccleſia, etiam ſi adhuc non conſecrata, nec benedicta, dummodo obſequiis diuinis ſit dedicata, & Epiſcopi authoritate fundata, primum lapidem ponentis.

IMÒ, etiamſi polluta ſit, vel deſtructa ſine authoritate ſuperioris, vel ſi ſubeſt ſpes reſtaurationis. Vide Clarum *pract.* §. *fin. quæſt.* 30. Farin. *parte* 1. *quæſt.* 28. Suarez, *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. Syluestr. Angel. v. *Eccleſia.* 154

Non tamen hoc priuilegium habent Oratoria priuata, etiamſi authoritate Epiſcopi ibi celebretur; non enim ſunt immobiliter Dei cultui ſacra. Quæ autem ſunt Oratoria priuata. Vide Syluestrum, verb. *Loca ſacra.* Si verò immobiliter dicatum, gaudet priuilegio. Vide Suarez.

HAC

HÆC immunitas extenditur ad Sacerdotem deferentem Auguſtiſſimam Euchariſtiam. Quia Chriſtus eſt fundamentum Eccleſiaſticæ dignitatis, vt notat Suarez *tom.1.de relig lib.3.tract.2.c.9.* Ratio eſt, quia: *Propter quod, vnum quodque tale, & illud magis*, vt arguit Diana *p.p. tract.1.reſol.28.* vbi cum aliis docet, intrantem cubiculum, vbi eſt Sacerdos cum Sanctiſſimo, vel in viis ſe immiſcentem cum deferentibus, vel aſſociantibus, eſſe immunem.

EXTENDITVR ad omnia loca religioſa, vt ad Hoſpitalia, authoritate Ordinarij fundata, *leg.* Omnia *Cod. de ſacroſancta Eccleſia*, vbi habetur, omnia Priuilegia Eccleſiarum ad Hoſpitalia diffundi.

155 EXTENDITVR ad monaſteria religioſorum, vt notant Canoniſtæ *in cap.* Eccleſiæ *de Immun. Eccleſiæ.* Ad domum Epiſcopi etiam diſtantem ab Eccleſia, *cap.* Id Conſtituimus 17. *quæſt.*4. Aliqui tamen exigunt, vt habeant Oratorium, vel intra paſſus quadraginta ſit propè Eccleſiam Maiorem. Ità Decian. *in tract.crim. parte 2.lib.6.cap.25.* qui *num.*15. id extendit ad domos Canonicorum. Sed mihi illa exceptio videtur inanis; Cùm enim priuilegium ſit Epiſcopo conceſſum, ratione perſonæ; non video, cur exigantur conditiones loci Eccleſiæ requiſitæ ab omnibus. Vide Dianam *p.p.tract.1 reſol.28.* Suarez, *cit.num.*20. Baſſæum *v.* Immunitas 4.

156 HVC igitur confugientes, tanquam in aſylo tuti ſunt, nec capi poſſunt, quicunque ſint, ſiue laici, ſiue clerici. Multi DD. excluſere clericos. At ſi hoc priuilegio gaudent Laici; multò magis Eccleſiaſtici, vt arguunt Couar. *lib.2.variarum,cap.20.num.16.* Farinac. *in pract. crim. tom.1.quæſt.18.num.7.* Duardus *in Bulla Cœna,cenſura 15.quæſt.16.*

DOCTORES, qui excludunt clericos, refert, & ſequitur Suarez *loco citato, cap.*10. Azor. *parte 2. lib.9.Inſt.capite 9.quæſito 9.* & alij multi apud Dianam *p.p. tract.1.de Immun. reſol.24. & parte 3. tract.1. reſol.35.* vbi refert, id determinatum eſſe à S. Congregatione Card. prò Clericis; quibus locis Doctores refert pro noſtra ſententia.

157 ITIDEM hoc priuilegio gaudent ſiuè liberi, ſiue ſerui, ſiue fideles, ſiuè infideles, ſiuè ſint Pagani, ſiue Saraceni, vt notat Duardus *loco citato*, & Diana *p.p. tract.1. reſol.22.* Ratio eſt, quia talis fauor conceditur non intuitu perſonarum, ſed loci; ſed fauores locorum ad quaſcunque perſonas ibi ſtantes extenduntur, vt notat Bartol. *in leg.* Finali *C.de teſtam.* & *in leg.* Cunctos populos. Bald. *leg.* Si non ſpeciali *Cod.de teſtam.* Mihi tamen videtur probabilior ſententia, non includi infideles, niſi amore fidei veniant, vt notat Suarez *lib.3.cap.10.num.11.* Gambacurta *lib.4. cap.7.* Panorm. in cap. *Inter alia*, & Gloſſa in leg. 1. Cod. *de his, qui ad Eccleſiam*, & h ità aſſerunt etiam Azor. ſuprà cit. Syluester *verb.* Immun. 3. *quæſt.*3, etiam quoad hæreticos.

AT Farinac. & alij indiſtinctè negant infidelibus hunc fauorem. Ità Diana *p.p.tract.1. reſol.19.* verè cum multis in priuilegio includit etiam hæreticos; in illis tamen locis, vbi hæretici impunè tolerantur.

158 SIMILITER Apoſtatæ à religione includuntur, vt tuetur cùm aliis Diana *loco citato, reſol.23.* Religioſi pariter gaudent hac Immunitate cum Clericis, vt docet Diana cum aliis, *reſol.25.* attamen hoc videtur mihi difficile, quia alioqui nunquam puniri poſſent, cùm ſemper degant in monaſterio. Et hoc argumentum vrgent etiam illi, qui negant clericis fauere hoc priuilegium. Vtrinque Doctores ſtant multi, & graues.

MAIOR difficultas eſt: an Regulares, delinquentes in Monaſterio, adhuc ſint immunes in eodem loco, nam *in cap.* Finali *de Immun. Eccleſiæ*, habetur, delinquentem in loco immunitatis, carere immunitate eius loci. 159

GAMBACVRTA *lib.4. cap.11.* exponit textum reſtrictum, tanquam odioſum, ad Eccleſias, & cœmeteria, ad quæ ſe reſtringit etiam Conſtitutio Gregorij XIV. quæ obſeruanda eſt, atque adeò infert, religioſos in monaſterio delinquentes, eſſe immunes.

ENIM verò hinc iterum infero, fore, vt ferè nunquam punirentur, & regularis diſciplina facilè corrueret.

CONCLVDO igitur cum Diana, Religioſos non eſſe immunes in loco monaſterij delinquentes. 160

QVAMVIS autem Conſtitutio Gregorij ſit obſeruanda, tamen videtur in hoc ei derogatum a conſuetudine, à ſummis Pontificibus approbata, nam ſine hac approbatione quæuis conſuetudo contra hos canones eſt nulla, vt notat Cenedo *quæſtione 2.* Pontifices enim ex appellationibus continuis Regularium ad ipſos, vident, eorum ſuperiores contra eos cauſas formare, & ſententias proferre ob delicta, in monaſteriis patrata, neque eos puniunt, vt violatores immunitatis Eccleſiæ; imò tales proceſſus, & ſententias confirmant: Ergo præbent illis iuriſdictionem, non obſtante aliquo canone, & Bulla Gregorij.

DECIANVS apud Duardum *quæſt.16. num.15.* apoſtatas religionum in propriis Eccleſiis non eſſe tutos, ait, ſed tantùm in aliis.

ITA confugientes ad hæc loca ob quamcunque 161 cauſam, ſiue ciuilem, ſiue criminalem, tuti ſunt, quodcunque crimen patrauerint, exceptis his, quæ Gregorius XIV. excepit.

QVI eos extrahit, incidit in excommunicationem reſeruatam Pontifici. Eſt enim vnus è quinque caſibus, ad quos nulla valent Priuilegia, Religioſis olim conceſſa. Vide Quarantam, *in ſum.Bull.* verbo *Caſus reſeruati.*

IMÒ contrahuntur ipſo facto cenſuræ ex conſtit. 162 Gregorij XIV. 28 *Maij*, 1591. apud Quarantam, verb. *Reuerentia Eccleſiarum*, dummodo præſumpſerit, atque adeò ex nulla ignorantia delinquat. Aduerte tamen, hos excommunicari ſub conditione, niſi Eccleſiæ ſatisfecerint, & reum reſtituant, vt habet Turrecremata, *cap.* Mirot 17. *quæſt.*4. Suarez, *de relig. tom.1. tract.2. lib.3.c.13.n.7.* eſto, quòd ipſo facto, vigore Bullæ Gregorij, cenſuram contrahant: probabile tamen eſt, eos non incurrere, ſi ſtatim, vel requiſiti reſtituant Eccleſiæ reum, & Eccleſiæ ſatisfaciant, quia, vt ait Duardus *quæſt.16. num.21.* cum Suarez, non fertur hæc excommunicatio, niſi vt fertur in futurum, ſeu habet tractum ſucceſſiuum, quoad emendationem, tantò magis, quia illa Conſtitutio non videtur quid noui diſponere, ſed tantùm declarare cenſuras, & pœnas incurrere ſacrorum Canonum.

ALIQVOS verò ab immunitate excludit Gregorius XIV.

PRIMÒ excluduntur latrones publici viarum: 163 Aliqui apponunt etiam occultos in viis priuatis fures.

SECVNDÒ, depopulatores agrorum, & vinearum vaſtatores.

TERTIÒ, occidentes, vel mutilantes in Eccleſia aliqua.

QVARTÒ, proditoriè occidens hominem. Proditor is eſt, qui amicitiam ſimulabat cum eo, quem occidit

Digitized by Google

occidit, ſeu qui doloſè ſeducit, vt occidat, ſeu qui nil tale præuidentem occidit.

QVINTÒ aſſaſſinij rei. Hi ſunt, qui pecunia, vel alio pretio conducti, præuio mandato, occidunt incautum. Itidem qui, traditâ pecuniâ, mandant, aliquem ab aſſaſſinis occidi Chriſtianum.

SEXTÒ, Rei læſæ Maieſtatis. Vltimò, Hæretici, vbi ſunt impunè, ſaltem non tollerati, vt ſuprà dixi.

DVBIVM PRIMVM.

An Conſtitutio Gregorij XIV. deroget Iuri communi, & conſuetudinibus.

164 QVÆSTIO ergo eſt: An Conſtitutio hæc ita diſponat, vt caſus in hac non incluſi, etiamſi in iure contenti, excludant reos à ſecuritate in Eccleſia.

DICO igitur, ità diſponere. Ità determinatum fuit in litteris arbitrij conceſſis à ſede Apoſtolica, anno 1605. Prælatis Regni Sciciliæ, præſertim Archiepiſcopo Panormitano.

IDIPSVM decreuit Clemens VIII. in quodam Breui ad eundem Archiepiſcopum Panormitanum die 6. Febr. 1597. quæ extant apud M. Antonium Genuenſem *in Praxi, cap.* 76.

DEINDE ex ipſa Bulla probatur, nam editur vt lex Generalis: Ergo abſtulit Ius commune, illudque correxit, quod docent plurimi apud Dianam *prima parte, tract.*1. *reſol.* 1.

PRÆTEREA in ea Bulla reducit omnia ad vnam formam, & tollit poteſtatem aliter interpretandi.

165 TANDEM priuilegia omnia, & indulta expreſsè reuocat, & conſuetudines; prohibens, ne prætextu priuilegiorum, vel quouis alio prætextu aliter præſumant agere. Hinc igitur multi caſus elucidantur.

ET primò quidem, cùm facinora in Eccleſiis patrata, excludentia ab hac immunitate Eccleſiæ eos, qui ea patrarunt, duo ſint. Occiſio, & mutilatio in Eccleſia. Sequitur primò, eum, qui in Eccleſia committit alia crimina, his exceptis, non amittere fauorem ſecuritatis, etiamſi grauiſſima, & inhoneſtiſſima ſint. Ità communiter Doctores apud Dianam *p.p.tract.*1. *reſol.*2. tametſi, poſt Bullam editam, oppoſitum dicant Gambacurta *lib.*2. *cap.*18. Villadiego *Polit. cap.*3. Tannerus 2.2. *diſp.*5. *quæſt.*8. *dub.*1. & ità, etiamſi captus tranſiens vi intraret Eccleſiam, & ſatellitem vulneraret, gaudebit priuilegio. Ita Diana, *reſolutione* 13. ſimiliter ſi ferret piſtolam ſeu Bombardulam; Ita Diana, *reſolutione* 17. Baſſæus *num.*9.

SEQVITVR ſecundò circa proditorium homicidium, non amittere eum, qui tentauit occidere, ſed non potuit exequi, vt notat Diana, *reſol.*4. & 18. Neque eum, qui inimicum inſidioſè occidit, vt probat cum aliis Diana, *reſolut.*5. multò minus, ſi non proditoriè, ſed tantùm caſu meditato. Ità Diana, *reſolutione* 33.

166 SEQVITVR tertiò, delinquentem in perſonam Principis, habentis ſuperiorem, non excludi, neque offendentem ſtatuas Principis, vt oſtendit Diana, *reſol.*6. & 7. Neque occidentem Fiſcum Regium. Ita Diana, *reſol.*20. Requiritur ad hoc vt lædatur Maieſtas Principis in perſona, & à ſubdito. Vide illum, *reſol.*1. & Baſſæum *n.*12.

Quæres primò: An ex aliqua Eccleſia laxatâ rotâ bellicâ in aliquem extra Eccleſiam, eum occidens, gaudeat immunitate.

RESPONDETVR gaudere, quia non comple- 167
tur factum in Eccleſia. Ità multi Doctores tenent. Sic *diſtinct.* 3. *quæſtione* 7. §. 4. Diana *de Immunit. tract. primo, reſolutione* 9. & 10. *prima parte*, Oppoſitum verò ſentiunt Nauar. *capite* 25. Couar. 2. *var. capite* 20. *numero* 15. Suarez, *tom.*1. *de religione, tract.*2. *capite* 11. Si tamen ſtans extra Eccleſiam occidat exiſtentem in Eccleſia, non gaudebit. Et ſi ſolùm vulnerarit, & is exeat, & foris obeat. Nam delictum in Eccleſia patratum eſt. Qui verò mandat homicidium fieri in Eccleſia, adhuc gaudet. Ità omnes Scriptores poſt editam Bullam, apud Dianam, *reſol.* 10. etſi Baſſæus *num.*9. id tantùm probabile dicat.

SIQVIDEM verò in Eccleſia non deliberatè occidit, ſed impetu iræ, adhuc gaudere docent aliqui cum Diana, *reſ.*11. multò magis ſi ad ſui defenſionem.

QVÆRES ſecundò: An ſi conſtaret, reum, 168
qui ad Eccleſiam confugit, non gaudere ſecuritate, poſſit eum Iudex abſque licentia Epiſcopi extrahere.

RESPONDETVR negatiuè. Ità reſolutè Diana, *reſolut.*14. cum aliis. Itaque vi Bullæ excommunicatus erit; etiamſi actum tantùm attentauerit. Ita Diana, *reſolutione* 15. cum Peregrino *de Immunit. capite* 15. patet ex Bulla, quæ clarè id aſſerit. Neque ſi à ſatellitibus captus fuerit præter ordinem, poterit Iudex agere, Diana, *reſol.*16. & alij nonnulli.

QVÆRES tertiò: An pellectus ad egrediendum ex Eccleſia, gaudeat Immunitate.

RESPONDETVR, mihi videri non gaudere cum Durando, *quæſtione* 16. Bonacina *de leg. diſputat.*3. *quæſt.*7. & aliis apud Dianam, *reſol.*26.

QVÆRES quartò: An, qui voluntariè decoxit,
gaudeat immunitate. 169

RESPONDETVR gaudere cum Diana, *reſolutione* 32. qui ait id declaratum à S. Card. Congregatione.

QVÆRES quintò: An occidens clericum, gaudeat immunitate.

RESPONDETVR aſſertiuè cum Diana, *reſolutione* 34. nam Bulla Gregorij non excipit.

QVÆRES ſextò: An occidens inimicum reconciliatum, gaudeat immunitate.

RESPONDET Diana, *reſolutione* 35. cum aliis, gaudere, quia non eſt proditio, nam inimico reconciliato non creditur, vt ait Spiritus ſanctus. Hoc tamen mihi videtur aſperum, & parùm Chriſtianum.

QVÆRES ſeptimò: An occidens alium veneno, gaudeat immunitate.

MIHI ſanè videtur, non gaudere. Ità ferè omnes Doctores apud Dianam, *reſol.*36.

QVÆRES octauò: An vehementer ſuſpectus de 170
hæreſi, tutò ad Eccleſiam confugiat.

RESPONDETVR negatiuè, ita ferè omnes apud Dianam, *reſol.*38.

NOTA Ioannem Sancium *in ſelect.* aliquas opiniones edidiſſe, præcipuè aſſerendo relatas aliquas quæſtiones, quæ in contrarium habent probabilitatem, poſſe exerceri; ſed cautè in his ambulandum monet Diana, *reſol.*39.

TANDEM pro coronide aduerte, Peregrinum *capite* 15. *numero* 16. aſſerere, hanc cenſuram huius Conſtitutionis eſſe ſummo Pontifici reſeruatam,

tam, & ita ſtatutum in ſacra pœnitentiaria, facto verbo cum Sanctiſſimo Paulo V. & adducitur etiam Decretum Clem. VIII. anno 1601. & eſſe etiam reſeruatam in Bulla Cœnæ. Sic refert Diana, *reſolut. vltima.*

171 Mvlti tamen dicunt non eſſe reſeruatam, & Clementem VIII. ſolùm excludere priuatos Sacerdotes, non Epiſcopos: In Bulla verò cœnæ non excommunicari omnes facientes contra Immunitatem Eccleſiaſticam, ſed ſolùm ſtatuentes contra eam.

DVBIVM VNICVM.

Quo iure Immunitas Eccleſiæ data ſit.

172 Statvi tandem hanc quæſtionem agitare, eo magis, quo aberrantes nonnulli dicunt, Seraphicum nihil hac de re expreſſiſſe. Inter quos ſunt relati à Duardo *in can. 5. quæſt.* 18. cum tamen id præclarè diſcutiat *parte 2. & 4. de Eccleſiaſtica Hierarchia*, & *ſermonibus multis Hexaëmeronis*, quos diſtinctè allegabo in argumentis.

Agitvr hic de tota Immunitate Eccleſiaſtica, quoad forum, quoad tributa Eccleſiaſtica, &c.

173 Prima opinio, eſt Theologorum communis, Immunitatem Eccleſiaſticam eſſe Iuris humani tantùm; Sic Palatius *in 4. diſt. 25. diſp. 3.* Ledeſma *in 4. parte 2. quæſt. 20. artic. 4.* Caſtro *contra hæret. verb.* Eccleſia, *hæreſi* 4. Bannes 2. 2. *quæſt. 76. art.* 1. Salon. *quæſtione 67. contr.* 1. Soto *in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art.* 2. Salas *de legibus, quæſt. 96. tract. 14. dub. 14. ſect.* 10. Molina *de Iuſt. tom. 1. tract. 2. dub.* 31. Leſſius *lib. 2. cap. 33. dub.* 4. Malderus 2. 2. *tract. 5. cap. 6. dub.* 7. Victor. *relect. 1. de poteſtate Eccleſ.* Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 15. Villalob. *tomo 1. tract. 21. dub.* 11. Henriquez *lib. 10. cap.* 15. Aragon. 2. 2. *quæſt. 62. art.* 3. Peteir. *de manu Regia, cap.* 4. Souſa *in Bulla Cœnæ, cap. 19. diſp.* 91. & alij apud Bellet. *diſquiſ. cler. parte 1. tit. 3.* §. 1. Garzias *de nobilit. Hiſp. gloſſ. 9. num.* 318. Caſtill. *cont. Iur. lib. 2. cap.* 5. Mal. *in Empor. Iuris, parte 1. tit. 2. quæſt.* 12. apud Dianam *prima parte, tract. 2. reſolutione* 1.

E Iuriſtis adducuntur Couar. *lib. pract. qq. c.* 31. Menoch. *de arbitr. caſu* 430. Sayr. *lib. 3. Theſ. tom. 1. cap. 22. in explic. can.* 18. *Bulla Cœnæ.*

174 Secvnda ſententia eſt communis Iuriſtarum, Immunitatem Eccleſiaſticam eſſe iuris Diuini. Ità Gloſſa *in cap.* Si Imperator, *verb.* Diſcuti, 69. *diſt.* Panormit. in cap. *Eccleſia Sanctæ Mariæ*, & ibi etiam Felin. *de conſt.* & *in* §. 2. vbi Hoſtienſis, Ioannes Andreas, & alij *de maiorit. & obed.* Cardinalis *in cap.* Perpendimus *opp. 7. de ſentent. excommunic.* Rot. *in Antiquit. deciſ. 10. de conſuet.* Aufr. *Clem, prima, de off. Iudicis ordin.* Gloſſa *in cap.* Quamquam *in verb.* Diuino, *de cenſu in 6.* quam ſequuntur ibi Ioan. Andreas, Archid. Francus, Igneus, Driedon, & alij, quos refert Couar. ſuprà.

175 Ex Theologis ſunt Suarez contra Regem Angliæ *libro 4. capite* 9. Layman *libro 9. tract. 9. capite* 8. Souſa *in tract. Cenſura Pauli V.* Azorius *prima parte, libro quinto, capite 12. quæſit.* 1. Bonacina de Contract. *diſputatione 10. quæſtione ſecunda, p. 1.* §. 1. Filliuc. *tom. 1. tract. 16. capite 11. numero* 316. & *tom. 2. tract. 25. cap. vltim. numero* 427. Duard. *in Bulla Cœnæ, libro 2. cenſ. 15. quæſtione* 18. Comitol. *in tract. Apolog. capite* 1. Peſantius *de Immun. Eccleſ. dub.* 1. Alther. *de Cenſuris, tom. 1. dub. 16. lib. 5. capite* 2. Homob. *de examine Eccleſ. parte ſecunda, tract. 11. capite 4. quæſtione* 4. Peregrin. *de Immun. Eccleſ. capite* 16. Vgolin. *in reſp. ad Iuriſconſult. Gymn. Patau. capite ſecundo*, Seruant. *in defenſ. immun. Eccleſ. prop.* 5. Valenſuola *in defenſ. Cenſuræ Pauli V. puncto quarto*, & alij. Idem docet ex Iuriſtis Surdus *tom. 2. conſil.* 301. Rolandus à Val. *tom. 2. cont.* 23. Marcus Ant. *libro 1. reſolut.* 97. Ricc. *parte ſecunda, deciſ.* 299. Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſ. parte prima, capite* 14. Burſat. *tom. 4. conſ.* 397. Martha *de Iuriſdict. parte ſecunda, capite* 6. Philipus Maynard. *de Priuil. Eccleſ. parte ſecunda, art.* 12. Carol. de Graff. *effect. primo*, Colleg. Bonon. *reſp. pro libert. Eccleſ. numero* 46. Vigran. *de Immun. Eccleſ. d.* 4. Germon. *de Immun. ſacr. libro 3. capite* 15. Franc. Guttier. *tract. de Gabellis, quæſtione* 92. Bera *parte prima, caſu* 26. Thom. Gram. *deciſ.* 29. & 61. Alexand. *conſil.* 8. *libro* 8. & 149. *libro* 6. Baldus, *Auth.* ſtatuimus *de Epiſcopis, & Clericis*, Martha *de Iuriſdict. parte ſecunda, capite* 6. Cabedo *parte ſecunda, deciſ.* 83. Ioan. Franc. Fagnan. *Tract. de Iuſta Cenſur. Pauli V. p.* 1. & 4. Ioan. Beltrand. *in propugn. libert. Eccleſiæ, Aſſer.* 1. §. 7. & Canoniſtæ, & alij apud Bobadillam *in Polit. tom. 1. libro ſecundo, capite* 18. in Gloſſa *littera B.* & Calliſtum Ramierez *de lege Regia*, §. 27. *numero nono*, in Gloſſa *littera V.* Dianam ſuprà *parte 4. tract. 1. reſolutione* 44. vbi hanc ſententiam amplexatur.

Hæc dubio procul eſt ſententia D. Bonauenturæ *locis allegatis*, & allegandis. 176

Mvlti verò explicant, Iuriſdictionem ne extrahantur rei ab Eccleſia, eſſe Iuris Humani, vt Baſſæus *numero* 1. Doctores *ad cap.* Inter alia *de Immun. Eccleſ.* & Suarez *de relig. tom. 1. lib. 3. de reuerentia debita locis ſacris, cap.* 9.

Alii contendunt, Immunitatem Eccleſiæ ita à Deo eſſe conceſſam, vt etiam à Romano Pontifice, & Imperatoribus ſit tributa, vt habetur ex Innocent. *in cap.* Nouerit. *de ſentent. excommunic.* & aliis, quos refert, & ſequitur Vgolin. *in hunc Canonem.*

Assero primò; libertatem Eccleſiaſticam eſſe iuris naturalis principiis innixam.

Probatvr à D. Bonauentura primò *in ſecunda parte Eccleſ. Hierarch. capite 1. ex 18. Exodi*, vbi Iethro Sacerdos Madian hortatus eſt Moyſen cognatum: *Audi verba mea, & erit Deus tecum. Eſto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, vt referas, quæ dicuntur ad eum: oſtendaſque populo cæremonias, & ritum colendi:* vbi LXX. *Et teſtaberis illis præcepta Dei, & legem eius.* Sciebat autem Iethro, Moyſen eſſe Sacerdotem; nam omnia ab eo narrata ſunt ſigna Ægypti, liberatio populi, Victoria de Amelech, & quod Altare erexiſſet, & obtuliſſet victimas, vt cap. præcedenti ſcriptum eſt. 177

Probatvr ſecundò à S. Doct. aliis locis, maximè *ſerm. 16. Hexamer.* ex facto Conſtantini, qui Sacerdotes noluit iudicare, tamquam ſuperiores laicis. Id confirmat, comparans eum Ioſeph Patriarchæ, qui in illa fame, *Geneſ.* 47. de qua textus *in cap.* Non minus *de Immun. Eccleſ.* ſubiecit Pharaoni totum Ægyptum, præter terram Sacerdotum, quibus etiam alimenta ex publico ſubminiſtrauit.

Probatvr tertiò à S. Doctore *parte ſecunda, Eccleſ. Hierarch. cap.* 1. Iuris naturæ eſt, quod à recta ratione dictatur; ſed ſpiritualia, & ſacra miniſteria à ſacris perſonis miniſtrari eſt rationi conforme. Similiter 178

Digitized by Google

liter rationi conſonum eſt iudicia de rebus, ac negotiis ſpiritualibus, non ab omnibus, ſed à ſpiritualibus ferri, atque exemptas eſſe has perſonas à iudiciis inferiorum, quales ſunt ſæculares, qui ſunt oues; neque verò eſt ordo aliquis, vt oues iudicent Paſtorem. Tantum enim diſtat Prælatus Eccleſiaſticus à ſubditis, & omnibus laicis, quantum Paſtor ab ouibus, vt docet D. Bonauentura *lib. primo Pharetræ, cap.* 19. ex D. Gregorio 2. *parte Paſtoralis, cap.* 1.

Hoc ità fuiſſe obſeruatum conſtat apud Hebr. *Exod.* 30. *Num.* 1. & apud Gentes, *Geneſ.* 47. apud Ariſtotelem *lib.* 2. *Oeconom. lib.* 6. *de Bello Gallico,* Plutarch. in vita Camilli.

179 Vrget autem S. Doctor, id magis obſeruandum apud Chriſtianos, quam etiam apud Sacerdotes Dei veri antiquos; nam noſtris Sacerdotibus miniſteria ſacerrima commendantur veri corporis ſanctiſſimi Christi, & myſtici; vt notat etiam ex D. Bernardo *ſerm. de Cœna Domini.*

Idem de templis oſtendit diffusè S. Doctor. *quatuor ſerm. Dedicationis Eccleſiæ*, debuiſſe eximi ab omni contaminatione, & eſſe loca quieti, & paci ſacra, à violentiis immunia, & hoc etiam Gentiles Pagani percepere. Sic refert Plautus *in mortellaria, act.* 5. *ſcena prima*, & in Rudente *action.* 3. *ſcena* 3. *Statius libro* 2. Thebaid. Vide Couar. *lib.* 2. *variarum, cap.* 20.

Assero ſecundò, libertatem Eccleſiaſticam, etiam Iure Diuino eſſe conceſſam.

180 Probatvr à D. Bonauentura primò, *parte ſecunda Eccleſ. Hierarch.* ex Zachariæ 6. *Ecce vir oriens nomen eius, & ipſe ædificabit Templum Domino, & ipſe extruet templum Domini, & ipſe portabit gloriam, & ſedebit, & dominabitur in ſolio ſuo: & erit Sacerdos ſuper ſolio ſuo, & conſilium pacis erit inter illos duos: & corona erunt memoriale in templo Domini.* Dixerat autem *capite ſecundo*, de iſtis Sacerdotibus à Chriſto inſtituendis: *Qui vos tetigerit, pupillam oculi mei tanget.* Quod intelligitur de tangendo in iudiciis, vt exponit Anacletus Papa, *cap.* Accuſatio 2. *quæſtione ſeptima*, & pſalm. 104. *Nolite tangere Chriſtos meos,* quem locum interpretantur D. Hieronym. *ad* 2. *Zachar.* & D. Gregorius *lib.* 1. *epiſtol. cap.* 3. de Sacerdotibus.

181 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura ex prima Petri 2. vbi *Sacerdotium regale* vocat, ponens Sacerdotium ſubſtantiuum, & regiam dignitatem adiectam, quod obſeruauit D. Chryſoſtomus, ſicuti antiquitus dicebatur regnum Sacerdotale, ponendo dignitatem Sacerdotalem adiectiuam Regnò, tanquam præcellentem. Propterea ait S. Doctor: antiquitus Reges deponebant Sacerdotes, vt dicitur 3. *Reg.* 2. de Salomone, qui depoſuit Abiatharum; nunc autem legimus Pontifices depoſuiſſe Imperatorem, & Reges, Eccleſiæ quippè rebelles.

Hinc S. Doctor exclamat. Recognoſcant igitur Pontifices Chriſti, ac Sacerdotes, quòd à Dominatore vniuerſæ terræ receperunt dominium ſupremum. Quod & refricat, *parte* 4. *cap.* 3. aſſerens, hanc libertatem, ac poteſtatem, etiam in iudiciis, eſſe ex Diuina deriuatam ordinatione.

182 Probatvr tertiò à D. Bonauentura *in Apolog. pauperum, reſponſionis tertiæ capite* 2. ex *Leuit. vltimo*, vbi agri, animalia, &c. Deo oblata, deferebantur irredimibiliter Deo ſacra, ex quibus alerentur Leuitæ, & Num. 18. *Omnia, quæ ſanctificantur, tradidi tibi, & filiis tuis pro officio Sacerdotali. Legitima ſempiterna. Omne, quod ex voto tradiderint filij Iſraël, tuum erit.* Ergo è diuino iure ad forum ſæculi hæc non ſpectant, *cap.* Nulli 12. *quæſtione* 2.

Probatvr quartò, è 2. *Paral.* 19. vbi Sanctus Rex Ioſaphat deſtinatis Sacerdotibus ad regni 183
ſui reformationem, in his, quæ ſunt ad Deum, proteſtatur de iure præſidere Pontificem; *Amarias in his, quæ ſunt ad Deum, præſidebit.* Hebræa lectio habet: *Amarias Sacerdos* הראש *Caput eſt.* Regios verò miniſtros habere Sacerdotes Magiſtros. Diſcant hinc Sectarij, antiquo iure Pontificem vocari Caput Eccleſiæ ſpirituale.

Confirmatvr à S. Bonauentura, *parte* 2. *Eccleſ. Hierarchiæ, capite tertio,* ex illo Deuter. 17. *Cùm ſederet Rex in ſolio regni ſui, faciet ſibi deſcribi Deuteronomij verba, & accipiet exemplar à Sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit ſecum, & leget,* ſuprà verò dixerat: *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem, cauſam, & cauſam, lepram, & lepram: & iudicum intra portas tuas videris verba variari: ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus; Veniesque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit eo tempore: quæresque ab eis, & indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcunque dixerint, qui præſunt loco, &c. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, & decreto iudicis, morietur homo ille, & auferes malum ex Iſraël Cunctusque. Iſraël audiens timebit, vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbiâ.* Pergit, cap. 18. ſeparare Sacerdotes à ſæculi Principibus, quos foro ſpirituali Sacerdotum decernit tributarios. Hinc percipies, Iudicem, de quo ſuprà, eſſe Pontificem, vel ſi temporalis, poſtponi Sacerdotibus.

Hvnc locum vrget S. Doctor, *in Confeſſionali, cap.* 1. *partic.* 5. & aliis locis adductis, *prima prim. tomo* 1.

Probatvr quintò à D. Bonauentura *in* 2. *diſt.* 184
44. *artic.* 3. *quæſtione* 1. ex illo *Matth.* 17. vbi cum Chriſtus Dominus interrogaſſet Apoſtolos: *Reges gentium à quibus accipiunt tributum, & cenſum? à filiis, an ab alienis?* Dicenti Petro: *ab alienis*; ſubinfert: *Ergo liberi ſunt filij; vt autem non ſcandalizemus eos, tolle, & da pro te, & me.* Hæc verba exponit S. Doct. non modò de Chriſto, ſed etiam de Apoſtolis, atque colligitur ex illo: *Da pro me, & te, ne ſcandalizemus*, ſed etiam de Religioſis: Ergo iure Diuino ſunt exempti; imò & iure naturæ.

Vbi obſerua, non opponi filios, ideſt, indigenas alienis, ſcilicet, aduenis; nam etiam in ea regione Galileæ, & Iudeæ totius, omnes tenebantur vectigalibus, vt patet *Exodi* 30. & refert Ioſephus *lib.* 1. *de bello Iudaico, cap.* 26.

Inanis etiam eſt reſponſio dicentium, Chriſtum oſtendiſſe ſe immunem, vt Deum; nam erat immunis, etiam vt homo, quia vt ſic, erat perſona Diuina; & quando Princeps eſt immunis, etiam familia exempta eſt. Quidquid contrà muſſitet Marſilius Paduanus hæreticus.

Probatvr etiam ex quibuſdam Iuribus de iure Diuino: *ex cap.* Nimis *de Iureiurando*, vbi Innocentius III. *in cap.* Generali Nimis. *Quidam laici vſurpare nituntur viros Eccleſiaſticos, nihil temporale obtinentes, ab eis ad præſtandum ſibi fidelitatis ſacramentum compellunt*, & *in cap.* Quanquam *de cenſ. in* 6. ait Bonifac. VIII. *Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ, non ſolum iure humano; ſed etiam Diuino à ſæcularium perſonarum exactionibus ſunt immunes.* Itidem Leo X. in Concil. Later. *ſeſſ.* 6. *in*

Bulla

Bulla reform. ſic habet: *Et cum à iure tam Diuino, quàm humano laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas tributa ſit.*

185 Itidem Concilium Colonienſe *parte 9. cap. 20.* decernit, libertatem Eccleſiaſticam eſſe antiquiſſimam, & introductam iure Diuino, & humano.

Ioannes VIII. relatus à Gratiano, *cap.* ſi Imperator 96. *diſt.* habet: *Omnipotentem Deum ordinaſſe, Sacerdotes, & alios clericos eſſe exemptos à iudicio, & ordinatione poteſtatis ſecularis.* Similiter Concil. Trident. *ſeſſ. 26. cap. 20.* vbi decernit Immunitatem conſtitutam eſſe Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus.

Patet etiam ex text. *in Auth.* Cauſa, quæ fit cum Monacho *cap. de Epiſc. & Cler.* vbi poſtquam Imperator decreuit cauſas Eccleſiaſticorum eſſe tractandas coram Epiſcopis, & Abbatibus, ſubdit: *Iudex enim, qui de his cauſis ſententiam proferre præſumpſerit, ab adminiſtratione depulſus, tanquam Diuinitati contumeliam inferens, pœna decem librarum auri cum officio mulctabitur.*

186 Hoc idem conſtituitur ab Imperatore, *Leg.* Sancimus *C. de Sacr. Eccl.*

Leo quoque, & Anthemius, Imperatores *in Leg.* Decernimus, *Cod. eo tit.* ſcribens ad Sebaſtianum Præfectum Prætorium, poſt reſtitutam Eccleſiaſticam libertatem, appellat Leges Iuliani Libertati Eccleſiæ contrarias, tyrannicas, impias, ſacrilegas, quia contra ipſum Deum pugnant.

Legitur apud Ruffinum *lib. 1. cap. 2. hiſt. Eccleſ.* à quo id accepiſſe conſtat Gregorium *lib. 4. epiſtolarum, ep. 75.* Nicolaum I. *epiſt. ad Michaëlem Imperatorem,* & Sozomenum *lib. 1. ſuæ hiſt. cap. 16.* cum belli oblati fuiſſent Conſtantino Imperatori, in quibus ad eum accuſationes deferebantur contra Epiſcopos, Imperatorem reſpondiſſe: *Vos à nemine iudicari poteſtis, quia ad Dei iudicium reſeruamini.* Habetur *cap.* Futuram 12. *quæſt. 1.*

Tandem probatur, quia aduerſarij fatentur, id eſſe conforme iuri Diuino. Subſumo: At quod eſt tale, eſt de iure Diuino, vt habetur ex Gemin. §. *Leges, num. 4.* & Martha *de Iuriſdict. parte 2. cap. 6.* Ergo.

Hac eadem ratione etiam Templorum immunitas probatur, quia etiam Suarez *de Relig. lib. 3. c. 9. de Immun. num. 10.* & alij fatentur, eam eſſe conſonam iuri Diuino.

Probatur primò à D. Bonau. *ſermone 1. Dedic.* ex Dei querelis de pollutionibus templi, *Ezech. 27. primo Machab. 4. Pſal. 78. Ioan. 2. Matth. 21. 2. Machab. 6.*

187 Eiſdem textibus id confirmat S. Doctor *ad 2. Ioan.* Idem confirmat latè tribus ſequentibus ſermonibus.

Hanc libertatem Eccleſiaſticam antiquiſſimè fuiſſe exercitam à tempore Conſtantini, quando ceſſarunt Tyranni, oſtendit S. Doct. *ſerm. 16 & 22. Hexaemer.*

In Concilio Romano primo, celebrato à D. Syluestro, anno 320. habetur: *Syluester Epiſcopus dixit, nulli omninò Clerico licere cauſam quamlibet in publicum examinare, nec vllum clericum ante iudicem laicum ſtare.* In altero Concilio Romano ab eodem Syluestro celebrato habetur: *Nemo Clericus, vel Diaconus, aut Presbyter propter cauſam ſuam quamlibet intret in Curiam, quoniam omnis Curia à cruore dicitur. Si quis Clericus Curiam intrauerit, anathema ſit, nunquam redeat ad matrem Eccleſiam.*

Hinc latè S. Doct. *ſermonibus illis* oſtendit, ab his temporibus Eccleſiaſticam Hierarchiam liberè fuiſſe exercitam, quam tamen à Chriſto originem habere dicit, *ſerm. 21. & parte prima, ſecunda, & tertia Eccl. Hierarchiæ.*

De hac egerunt D. Marcellus P. *epiſt. 2.* S. Caius *epiſt. ad Felinum,* S. Clem. *epiſt. prima,* vbi clericis prohibet cauſas dicere apud ſæculares. Quid plura? D. Paulus id aſtruit *prima Corint. cap. 4. & 6.* 188

Obiiciunt primò, In teſtamento veteri Moyſen Principem ſæcularem fuiſſe Iudicem cauſarum, quæ ſunt ad Deum, vt habetur *Exodi 18.* & Salomonem *3. Reg. 2.* depoſuiſſe ſummum Pontificem.

Respondetur ex *pſal. 98.* Moyſen fuiſſe Sacerdotem. Imò Philo, *lib. 3. vitæ Moyſi,* vult, eum fuiſſe Pontificem, & Regem, & D. Auguſtinus *quæſt. 23. in Leuit.* vult, Moyſen, & Aaronem fuiſſe ſummos Sacerdotes. Idem repetit ad pſalmum allatum cum D. Hieron. *lib. 1. contra Iouin.* & Dionyſio Areopagita *cap. 5. Eccl. Hierarchiæ.*

Secundò, dato, & non conceſſo, Moyſim fuiſſe Principem tantùm ſæcularem; reſpondet Duardus *quæſt. 18.* cum D. Bonau. *parte 2. Eccl. Hier. cap. 1.* & D. Th. *opuſc. 20. cap. 14.* Principes veteris Legis Sacerdotibus fuiſſe prælatos, vnde etiam Salomon depoſuit Abiatherem. Hinc affert illud, *Sacerdotium regale,* ſupra allatum.

Obiiciunt ſecundò: Initio Eccleſiæ naſcentis, Eccleſiaſtici erant Principibus ſubiecti, vt patet *ex 25. Act.* vbi Paulus Cæſarem appellauit, & idem, Rom. 13. *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit. Et hoc propter ordinationem Dei.* Sic locum illum exponunt Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylac. Deinde 1. *Petri* 2. præcipitur, vt ſubiiciamur Principibus, etiam diſcolis. 189

Respondetur, Paulum appellaſſe Cæſarem de facto coactum; non de iure, vt notat Turrecrem. *lib. 2. ſum. cap. 9.* Ad alterum locum reſpondet D. Bonau. *in 2. diſt. 44. art. 3. quæſt. 1.* Chriſtianos per Baptiſmum non eximi à ſubiectione Principum; & hoc iniungebant ambo Apoſtolorum Principes, quia maleuoli ſuſurrabant Principibus, Chriſtianam religionem perduelles eis efficere baptizatos.

Respondetur ſecundò, omnem animam poteſtatibus ſublimioribus ſubditam proportionaliter, vt conſuetudo eſt; Eccleſiaſtici ſecundum directiuam tantùm; cæteri etiam ſecundum coactiuam. Ideò in his, quæ ſæcularia ſunt, debent dirigi etiam clerici à Principibus, vt ait Nicolaus Papa *ep. ad Michaëlem*: Cæterum ſublimioribus poteſtatibus omnes ſubditos, vt detur Hierarchia, vt Eccleſiaſticis poteſtatibus ſubdantur. Idem reſpondet *p. 2. de Eccl. Hierarch. cap. 3.* ad finem.

Obiicies tertiò. Chriſtus nunquam in Euangelio hanc Clericorum libertatem docuit: Ideò dixit 190
Pilato, Ioan. 19. *Regnum meum non eſt de hoc mundo. Non haberes poteſtatem in me vllam, niſi datum tibi eſſet deſuper,* & Matth. 22. Iuſſit reddi Cæſari, quæ ſunt Cæſaris. Neque voluit regio honore coli, *Ioan. 6.*

Respondet S. Doct. ad ea loca Euangelij, & *in 2. ſent. loco cit.* Chriſtum, humilitatis exemplar, noluiſſe ſuam poteſtatem temporalem exercêre, fuit tamen Rex, vt oſtendi *Tract. de Incarnatione,* & habetur *pſal. 2. Lucæ 1. Matth. vltimo, & Apocal. 1.* Attamen declaraſſe ſoluenda ſibi, & Apoſtolis tributa, ne ſcandalum oriretur, dum adhuc Eccleſia erat infans, quia Poteſtatibus Paganorum erat inuiſum nomen Chriſtianorum. Cæteris verò dixit: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.*

Digitized by Google

191 Neqve verò Chriſtus illis verbis : *Non haberes poteſtatem , &c.* agnonit Pilatum ſuum Iudicem , ſed tantùm infert , Pilatum tyrannum , permitti cælitus rapere de facto ad ſuum tribunal Chriſtum ſummum Pontificem, & Regem regum ; non autem id iure ei licuiſſe. Ità exponit eum locum S. Doctor. ex D. Chryſoſtomo , & cum Azorio *libro quinto, Inſtitut. parte prima, capite 12. quæſito 1.* Duard. *in Bulla Cœnæ , can.15. quæſtione 18. numero 35.*

Obiiciunt tertiò, Iuſtinianum primum id conceſſiſſe : Imò *Nouella* 79. ſupponit, per ſacratiſſimos Canones id iam conceſſum. Quod ſi in Euangelio apertè non habeatur , non ſequitur adhuc non eſſe Iuris Diuini. Multa enim ex traditionibus Iuris Diuini præcepta habentur. Et aſſerere id tantùm eſſe Iuris Diuini , quod in ſacra Scriptura habetur , reiicitur vt hæreticum , à SS. PP. Ignatio *epiſt. ad Neronem.* Dionyſio *cap. vltimo de Eccleſ. Hierarch.* Iræneo , & aliis apud Martham *parte ſecunda , de Iuriſdict. capite ſexto, numero 19.* Quamuis verò Eccleſiaſtici ciues ſint, tamen ſunt partes principales in multis exempti.

Hinc *cap.* futuram 12. *quæſtione prima* , habet Conſtantinus Imperator : *Vos à nemine iudicari poteſtis , quia ſolius Dei iudicio reſeruamini : Dij enim vocati Eſtis , & idcircò non poteſtis ab hominibus iudicari ; ſed nos à vobis iuſte iudicamur.*

192 Qvamvis etiam iure humano aliqua bona poſſideant Eccleſiaſtici, puta ex donatione humana, attamen tranſlata, immunia ſunt, eò quòd Deo dicata , & ideò cùm dicantur bona Dei , vt *in cap.* Legimus 12. *quæſtione tertia*, meritò iure Diuino immunia ſunt , ſicuti etiam ipſi Eccleſiaſtici Deo conſecrati , vt monent Azorius *loco citato* , Duardus *quæſtione 18. numero 73.* Hinc ſequitur ea conſequentia , nunquam ſatis inculcari : *bona ſequi conditionem perſonæ exemptæ* , atque adeò Principes ſæculares , qui in perſonas Eccleſiaſticas non habent poteſtatem, neque eam in eorum bona obtinere.

Obiiciunt quartò. *Omnis poteſtas à Deo eſt,* Rom. cap. 13. ergo ei ſubijciuntur Eccleſiaſtici , alioqui, ſi, quia Dij ſunt, non ſubijciuntur ; neque Prælatis ſubijcientur.

193 Respondet S. Doct. *loco citato*, in Eccleſia eſſe Hierarchiam , ità vt ſicuti Dominationes in cœlo ſuperſtant Poteſtatibus , tanquam perfectiores ; ſed tamen & ipſæ purgantur à ſuperioribus , Deo operante per Thronos , Cherubim , & Seraphim ; ità in Eccleſia Eccleſiaſticos ſuperſtare poteſtatibus ſæcularibus , ſed tamen purgari , iudicari à Deo , mediantibus Prælatis , à quibus etiam illuminantur ; ſicuti Luna à Sole. Sic enim ſe habent Poteſtas ſæcularis , vt Luna : & Eccleſia , vt Sol. *cap.* Solitæ *de maiorit. & obedientia* , quam metaphoram Hierarchiæ applicitam Eccleſiaſticæ latiùs proſequitur S. Doctor. *ſerm.19. & ſequentibus Hexaëmer.* quibus etiam oſtendit , poteſtatem Eccleſiaſticam eſſe ad inſtar animæ ; ſæcularem ad inſtar corporis , quod deſumpſit è D. Gregorio Nazianzeno, *oratione ad populum, timore perculſum.* Idipſum habet S Doctor. *parte ſecunda, Eccleſ. Hierarch. capite primo* , vbi Eccleſiaſticis applicat id Apoſtoli : *Spiritualis homo iudicat omnia.*

194 Obiiciunt. Reges vocantur Dij , *Pſal.*8. 2. *Paral. capite* 19. Rex Ioſaphat ait, eos non hominum , ſed Dei iudicia exercère. Sicut & *Ioan.*10. dicuntur Dij, *ad quos ſermo Dei factus eſt*, vt notat Bellarminus *capite tertio, de Laicis* : Ergo omnes ſunt regibus ſubiecti. Hac ratione Ottho Imperator depoſuit Ioannem XII. Papam : Et Adrianus I. conceſſit Carolo Magno Imperatori facultatem eligendi Pontificem.

Respondet S. Doctor. *parte ſecunda , de Eccleſ. Hierarchia, capite primò, & ſecundo*, Principes ſæculares iudicia Dei exercere , atque adeò ordinate ; nam *quæ à Deo ſunt , ordinata ſunt* ; ac proinde nunquam poteſtatem Regiam iuſtè erigi ad ſuperiorem Dominationum poteſtatem , vbi Princeps Hierarcha eſt Romanus Pontifex ; Reges tamen atque Imperatores à Papa ſæpè fuiſſe depoſitos legimus, quando eorum demerita id requiſiere, vt refert Turrecrema. *libro quarto , ſum. parte ſecunda, capite tertio.* Iam verò Ioannes non fuit ab Imperatore depoſitus ; ſed à Concilio , quod neque poteſt aliquid in Papam, niſi in cauſa hæreſis, & ſi per ſimoniam electus ſit , vt notat Duardus , *numero 68.* ex Martha *de iuriſdict. parte 2.cap.37.num.32.* cum aliis ibi allegatis.

195 Ex dictis habes primò, non poſſe Papam conferre Laïcis Eccleſiaſticam poteſtatem ordinariam , cùm ſit iuris Diuini, atque adeò immobilis.

Habes ſecundò, non poſſe Eccleſiaſticos renunciare immunitati , vt notat Diana , *reſolutione ſecunda*, quod verum eſt etiam in prima ſententia , quia, eſto iuris humani ; eſt tamen ad totius Eccleſiæ bonum,cui nequeunt particulares derogare.

Igitvr ordinantes, ſtatuentes , & leges ferentes contra Eccleſiaſticam immunitatem , incidunt in hunc canonem , & hoc ſiue in genere , ſiue in ſpecie,ex quauis cauſa,& quæcunque perſonæ ſint, ſiue etiam Eccleſiaſticæ,& non ſolùm ſtatuta edentes;ſed etiam eis vtentes.

196 Adverte tamen, offendentes libertatem Eccleſiaſticam nullo ſtatuto per ea condito, nec conſequente edito , ſed ſolùm de facto extrahentes reum ab Eccleſia , vt notant Vgolinus ad hunc canonem, *cap.13.* Duardus *ibidem,quæſt. vlt.* ad finem , & alij, non incidere in hunc Canonem.

DVBITATIO XVI.

De ſextadecima Cenſura Bullæ Cœnæ.

197 Excommvnicantvr hìc primò , qui Eccleſiaſticos iudices ordinarios , & prælatos impediunt, ne ſua iuriſdictione vtantur , iuxta decreta, maximè Concilij Tridentini. Deinde , qui poſt ſententias Eccleſiaſticas ad Curias ſæculares confugiunt, excutientes mandata etiam pœnalia, iudicibus etiam delegatis , & qui dant auxilium , &c.

Primvs hunc canonem addidit Pius V.ad corroborandas ordinationes Concilij Tridentini , *ſeſſ.25. de reform. cap.3.*

Inclvdvntvr in illo omnes perſonæ,neque ſolùm agentes, ſed dantes auxilium , conſilium, patrocinium, vel fauorem.

Involvvntvr eadem cenſura etiam qui Ordinarios tempore viſitationis impediunt, ne ſua iuriſdictione fungantur; quia, licèt in priori parte protegat tantùm Ordinarios ; & hi ſint delegati à ſede Apoſtolica , gaudent tamen poteſtate ordinaria.

Et

Digitized by Google

198 Et indirectè impedientes inuoluuntur, quæ particula addita eſt à Paulo V. propter eos, qui videntes, non habere poteſtatem in Eccleſiaſticos, moleſtant eorum procuratores, vices gerentes, &c. conſanguineos, affines, & familiares laicos.

Loqvitvr autem canon de impedientibus poteſtate publica, vt notat Duardus, *quæſt.* 3.

Debet autem præter recurſum ad Principes ſæculares adeſſe actio contra Eccleſiaſticos; ſunt enim verba cum effectu intelligenda, dum recurſus prohibetur, vt notant Vgolinus, & Duardus, quos vide.

DVBITATIO XVII.

De decimaſeptima Cenſura Bullæ Cænæ.

199 Excommvnicantvr primò vſurpantes iuriſdictiones, fructus, & prouentus ad Eccleſiaſticas perſonas, ratione beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes. Secundò ſequeſtrantes fructus eorundem.

Hæc cenſura partim conuenit; partim differt à Tridentina, *ſeſſione* 22. *cap.* 11.

Convenit primò, quia ambæ omnes perſonas comprehendunt: Secundò, quia includunt etiam mandantes: Tertiò vtraque contrahitur ipſo facto: Quartò, quia fertur vtraque in vſurpantes, & ſequeſtrantes prouentus: Quintò, quia vtraque intelligit fructus beneficiorum, etiam vacantium.

Differvnt primò, quia hæc exigit, vt vſurpatio fiat authoritatiuè, & iure; at illa Concilij exigit, *quomodocunque fiat*. Secundò, quia noſtra extenditur ſolùm ad vſurpantes fructus; at illa etiam ad vſurpantes bona quæcunque, cenſus, feudalia iura emphyteuticè cuiuſque, etiam ſæcularis beneficij, quæ in pauperum neceſſitates impendi debent, ſiue ſit Eccleſiæ, ſiue montium Pietatis, & aliorum piorum locorum. Tertiò, quia noſter canon ſolam imponit excommunicationem; at Concilium alias adiungit pœnas. Quartò, quia Concilij cenſura extenditur vltra noſtram ad conſenſum præſtantes, ſi ſint clerici.

200 Nota, intelligi hîc quaſvis iuriſdictiones, quæ ad perſonas Eccleſiaſticas ſpectant, vt notant Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 2. *numero* 95. Vgolinus hîc, Duardus *quæſtione* 4. *numero* 13. Itaque ſiue ſit iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſiue Sæcularis, ſiue ſimplex, ideſt mercenarij iudicis, priuatam vtilitatem reſpicientis, ſiue merum imperium liberum reſpiciens publicam vtilitatem, ſiue mixtum imperium, quod etſi nobilè officium Iudicis dicat, ſicut merum, tamen ad priuatam tendit vtilitatem; differt verò à ſimplici iuriſdictione, quia non eſt mercenarium, ſiue ſit ordinaria, plena, vel ſemiplena.

Probatvr, quia hîc dicitur Iuriſdictio in genere: Ergo, vt notat Suarez, omnes includit.

Nota verò, probabile eſſe, poſſe Iudicem ſæcularem ſequeſtrare bona Eccleſiaſtica vſurpantis iuriſdictionem Laicalem, vt ab vſurpatione deſiſtat.

Oppositvm tamen videtur probabilius Durando *quæſt.* 5. & alis.

201 Nota etiam, prouentus ſpectantes ad Eccleſiaſticam perſonam ex aliquo priuato Oratorio, non includi hoc canone, ſed ex publico Oratorio, & Monaſterio quocunque regularium. Debent enim verba Legis capi iuxta loci vſum. *Leg.* Labeo, *ff. de ſupell. legat.* cap. *ex litteris.* Per monaſterium autem intelligitur non modò Monachorum locus; ſed etiam omnium regularium, etiam clericorum, & Equitum Melitenſium. Idque & de Equitibus D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ. Per fructus intelliguntur naturales, induſtriales, artificiales, ſeu ciuiles.

DVBITATIO XVIII.

De Cenſura decimaoctaua Bullæ Cœnæ.

Ferivntvr primò imponentes, vel exigentes collectas à perſonis Eccleſiaſticis. Deinde mandantes, auxilium, vel conſilium ad id dantes. Tertiò innouantur iura de his diſponentia. 202

Tres ergo actiones prohibentur principales. Prima eſt impoſitio decimarum, collectarum, &c. Secunda exactio. Tertia receptio earum à ſponte dantibus.

Decem ſunt perſonæ, & bona, quibus vetitum eſt onera imponi. Primò Clericis; Secundò Prælatis, Tertiò aliis perſonis Eccleſiaſticis; Quartò bonis earundem perſonarum; Quintò bonis Eccleſiarum; Sextò bonis monaſteriorum; Septimò bonis aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum; Octauò fructibus; Nonò redditibus; Decimò prouentibus.

Nota verò, non ſufficere impoſitionem, niſi ſequatur exactio, vt notat Duardus, *quæſt.* 4. 203

DVBIVM I.

An includantur hîc bona Clericorum patrimonialia.

Mvlti Iuriſtæ dicunt, ea teneri vectigalibus. Eos refert, & ſequitur Bobadilla, nimis laxus. 204

Dicitvr probabiliùs ea eximi. Ità Couar. *lib. pract. qq. cap.* 31. Azor. *lib.* 5. *Inſtit. Moral. parte* 1. *cap.* 12. *quæſito* 2. Toletus *lib.* 1. *Inſtruc. Sacerd. c* 26. Sayr. *in hunc canonem, lib.* 3. *Theſauri, tom.* 1. *cap.* 22. Vgolin. *hoc can.* §. 3. Martha *de Iuriſdict. parte* 4. *caſu* 49. Duardus hîc *quæſtione* 5. & alij apud iſtos. Hinc communi hoc Theologorum calculo aſſertam eſſe ait Diana *p. p. tract.* 2. *concl.* 39.

Probatvr; nam includuntur generaliter bona Eccleſiaſticorum: Ergo & patrimonialia; maximè autem verum eſt de bonis, quæ loco patrimonij ſignata ſunt, vt notat Alterius, *cap.* 2. *col.* 6. & Diana; ait enim Canon damnari *imponentes decimas, &c. perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiaſticarum bonis:* vbi apertè ponuntur bona patrimonialia diſtinctim à bonis Eccleſiarum.

Ratio eſt, quia hæc vectigalia imponuntur principaliter perſonæ; ſecundò rebus, vt notat Bartol. *Leg.* reſcripto, §. *ſciendum ff. de muner. & honor.*

Digitized by Google

DVBIVM II.

An Princeps Laicus poſſit imponere vectigalia ſuper bona Clericorum, eis donata, aut ab eis empta.

205 NEGATIVE reſpondet Diana, *reſolutione* 42. cum Duardo, *quæſtione* 6. Barboſa *tom.*1. *collect. libro* 3. *tit.* 49. *capite* 4. Filliuc. *tom.*1. *tract.* 16. *capite* 11. Reginald. *tom.*1. *libro* 9. *capite* 25. & aliis.

RATIO eorum eſt, quia Bulla cœnæ damnat ſeorſim imponentes gabellas perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum bonis, atque Eccleſiarum. Addit Duardus *quæſtione* 9. exempta eſſe etiam bona, quæ Clericus habet in communi cum Patre, & fratribus ſuis.

ENIM verò Coriolanus, *excommunic.* 18. *folio* 951. Proſper de Auguſtino *in Addit. ad ſummam Quaranta, verb.* vectigal. *fol.*632. aſſerunt id poſſe fieri.

ATTAMEN, ſi ſint bona laicorum, ad ipſum clericum poſtea deuoluta, diſtinguunt Diana, & alij. Si enim habeant adnexas Gabellas firmas, & perpetuas, tenentur adhuc; at ſi collectas variabiles pro occurrentibus neceſſitatibus, non tenentur. Ità etiam Duardus *quæſtione* 6. Azorius, *parte* 3. *libro* 5. *capite* 19. *quæſtione* 8. Filliuc. *tom.*1. *tract.* 16. *capite* 11. Megala *parte* 2. *libro* 2. *capite* 17. *quæſtione* 6. Alterius *tom.*1. *diſputat.* 13. *libro* 5. *capite* 6. Proſper de Auguſtino *addit. ad ſummam Quaranta,* verb. *vectigal*, Souſa *in Bulla Cœnæ, capite* 19. *dub.*92. Molfeſ. *tom.*2. *tract.*12. *capite* 22. Turrianus *tom.*2. *in ſecundam ſecundæ, diſp.*44. *dub.*4. Molina *tom.*3. *tract.*2. *diſp.*672. & alij.

206 ID aſſerit Diana cum aliis, *reſolutione* 43. etiam de clerico, qui non habet intentionem permanendi in Clericatu, etiamſi pro tunc Ordines aſſumpſerit minores: oppoſitum tamen cenſent Coriolanus, & Proſper ab Auguſtino ſuprà.

DVBIVM III.

An ob aliquam neceſſitatem poſſit Princeps Laicus includere in vectigalibus etiam Eccleſiaſticos.

POSSE ad reparationem pontium, murorum, &c. docent multi apud Dianam, *reſol.*38.

207 VERA tamen ſententia eſt, id non licere, vt notat Diana.

SIMILITER pro expenſis, quæ fiunt tempore peſtis, aliqui id aſſerunt.

NEGATIVE tamen communiter reſpondetur cum Diana, *reſolutione* 40. non enim obligatio communis populi ſatis eſt ad includendum Clerum.

DVBIVM IV.

An queat Princeps cogere Clericos ad ſoluendas gabellas, quibus tenentur.

ASSERVNT Selgado, *de protectione regia, parte ſecunda, capite* 14. Mexia *in pragmat. taxæ panis, concl.*5. Laſſarte *de Gabellis, capite* 19. & cum aliis Coriolanus, *excommunic.* 16. quia non inceditur contra Clericum; ſed contra bona, vt notant Iuriſtæ. 208

OPPOSITVM tamen cenſet cum aliis Diana, *reſolutione* 41. qui grauiter clamat contra illam, diſtinctionem, quia dum agitur contra bona, agitur contra perſonam, cui bona hærent.

EX quo deducit, Iudicem non poſſe punire clericum falſarium coram ſe in bonis, vt notant etiam Afflict. *deciſ.*230. Farinacius, *tit. de inquiſ. quæſtione* 8. *numero* 26. Fachinetus, *lib.*9. *controu. cap.*27. Surdus *conſil.*396. Decianus *tract. Crim. lib.*4. *cap.*9. Martha *de Iuriſdict. parte* 4. *cent.*2. *caſu* 138. cum aliis.

DVBIVM V.

An Princeps augens pretium carnis, vini, & olei, poſſit includere Clericos,

ASSERVNT multi apud Dianam, *reſolutione* 45. Ità Angel. *verb.* Immunitas *numero* 42. Syluester. ibi 1. *quæſtione* 6. Coriol. *excommun.*18. Lopez, *Inſtruct. parte* 2. *capite* 40. Henriquez, *lib.*5. *capite* 15. Malder. *pirma ſecunda, tract.*5. *capite* 6. *dub.*11. Paulus de Caſtillo *lib.*2. *conſ.*323. & alij. 209

NEGANT tamen alij cum Diana, atque id facientes, hac cenſura innodari dicunt. Ratio eſt, quia neque indirectè licet Clericis gabellas imponere.

DVBIVM VI.

An Clericus negotiator ante trinam monitionem teneatur ſoluere gabellas.

ASSERVNT communiter. Ità Malder. *ſecunda ſecundæ, tract.*5. *capite* 6. *dub.*9. Portel. *in dub. Regular.* verb. tributum *numero quinto*, Ioan. de Neuia *tract. de commerc. libro primo, capite* 14. Proſper de Auguſtino, *verbo vectigal.* Turrianus *tom.*1. *in ſecundam ſecundæ, dub.*4. & alij apud eos. 210

NEGANT verò alij teneri, aut poſſe Principem exigere ante trinam monitionem. Ita Lopez. *parte ſecunda Inſtruct. capite* 41. Souſa *in Bulla cœnæ, capite* 19. *dub.*92. Rodriquez *ſum. tom.*2. *capite* 75. Petrus Ledeſma *in ſumma, tom.*2. *tract.* 17. *capite ſecundo*, Molfeſius *tom.* 2. *tract.* 12. *capite* 22. Leſſius *libro* 2. *capite* 23. *dub.*3. Ioan. de Cruz *in direct. parte* 1. *præcep.*7. *quæſt.*7. *art.*3. *dub.*1. Reginal. *tom.*1. *lib.*9. *cap.*25.

ALIQVI verò ſic opiniones conciliant, amittere quidem ſtatim exemptionem ſuper mercaturas, quas exercet; at de cætero, quoad alias exemptiones;

Digitized by Google

ptiones, ad omnia bona, & perſonam, non niſi poſt trinam monitionem.

211 Sic Alterius *de Cenſ. tom.1. diſp.19. lib.5. cap. 6. quæſt.3.* Molina *Tom.1. diſp.147.* Duardus hic, *quæſt.8.* & alij.

DVBIVM VII.

An Princeps Laicus addens extra pretium legale juſtum vini gabellam, quam debeat emptor ſoluere pro aliqua publica neceſſitate, lædat Eccleſiaſticam immunitatem.

212 RATIO difficultatis eſt, quia ſic emptio rerum Eccleſiaſticarum, puta vini, &c. redderent magis arduum Eccleſiaſticis expedire ſuum vinum, &c. ob nouam impoſitionem. Itaque id non licere docent multi apud Dianam, *reſol.* 48. Ratio eſt, quia Eccleſiaſtici ſic coguntur viliùs vendere.

ALII tamen id licere aſſeuerant, quia ſic adhuc Eccleſia habet rerum ſuarum iuſtum pretium.

ALII diſtinguunt, quod ſi onus gabellæ cadat ſuper contractum, v. g. imponatur ſuper omnes ementes vinum, &c. læditur Eccleſiaſtica immunitas, nam eo ipſo venditores, & Eccleſiaſtici coguntur viliùs vendere: At ſi cadat ſuper actum ſeparatum à contractu, vt ſi decernat: Qui vult inferre vini dolium, vini gabellam ſoluat, licere dicunt, quia reſpicit aſportationem, quæ nil commune habet cum Eccleſia. Ità Belletus *in diſquiſ. cler. parte 1. tit. de exempt. cler. §.8.* ex Baldo *conſil.31.* Rolando à Valle *lib.4. conſ.6.* Riminaldo *lib. 6. conſ.724.* Surdo *conſil.127.*

213 HÆC tamen mihi non probantur; nam gabella hæc vergit contra exemptionem Eccleſiaſticam, dum prohibet bonis illis libertatem ſanè vtilitatis, ob quam feruntur in vrbem; atque adeò clericus, qui profectò infert vinum, &c. in vrbem, vt illud vtiliùs vendat, cogitur viliùs emere. Multò magis læditur, ſi illud transfert ad ſuum vſum; tunc enim magis intimè læditur perſona

QVOAD perſonas, obſeruant multi, & cum eis Diana, *reſol.* 49. inter Eccleſiaſticos includi equites D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, quia ſunt verè Religioſi. Addit *parte 3. tract.1. reſol.51.* idem dicendum de Equitibus D. Ioannis, qui portant mediam crucem albam.

INCLVDI etiam Nouitios, docent Diana *p. p. Tract.2. reſol.37.* & alij.

NOTA verò ex Diana *parte 4. Tract.1. reſol.52.* poſſe clericos ex propriis bonis vendere fructus, & prouentus per famulos ſuos, etiam minutatim.

214 NEQVE poteſt Iudex Laïcus eos cogere ad fidei iuſſionem ad ſoluendas pœnas, neque eorum venditores; neque aliud ſtatuere, libertatem venditorum lædens. Vide ibi Dianam. Ratio primi eſt, quia non ſubiacent clerici vi coactiuæ Laïci tribunalis. Ratio verò ſecundi eſt, quia tollitur libera facultas contrahendi, conceſſa Eccleſiaſticis.

HINC ſtatutum eſt, ne Eccleſiaſtici vendant, niſi in quarta domo diſtante ab Eccleſia, non autem viciniùs Eccleſiæ. Ratio eſt, quia in his, quæ iure naturali, vel Diuino, vel humano non ſunt Eccleſiaſticis vetita, eos cogere, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam agere.

DVBIVM VIII.

An Clerici feudatarij teneantur Dominis.

RESPONDET Duardus *quæſt.10.* teneri cum Baldo, *Leg. Fin. C. ſiue cenſ. vel reliq.* Hoſtienſis *de Immun. Eccl. §. A quibus.* Intelligitur verò de feudis, de quibus non ſoluitur militare ſeruitium, quia dicuntur Excedentalia, ſeu feuda ruſtica, plana, & minima: ſecus autem de feudis, de quibus præſtatur militare ſeruitium, vt ſunt feuda nobilia. 215

NON eximuntur verò ab aliquo vectigali clerici coniugati Latini, ſed ſolùm fori priuilegio, & canonis: *Si quis ſuadente*, fruuntur. Græci verò coniugati exempti ſunt. Neque hoc canone innodantur ſucceſſores, ſi non continuent exactionem vetitam, vt notat Suarez *diſp.21. ſect.2. num.200.* ſi tamen ſint in mora reſtituendi exactum à ſuis prædeceſſoribus, incurrunt cenſuram latam, *cap.* Aduerſus *de Immunit. Eccleſ.* Neque verò tenentur ſatisfacere ex propriis, cùm ipſi non deliquerint. 216

DVBITATIO XIX.

De Cenſura decimanona Bullæ Cœnæ.

FERIVNTVR hac cenſurâ primò interponentes ſe in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas ſine licentia ſedis Apoſtolicæ: ſecundò, prædictam licentiam extendentes ad perſonas, & caſus non expreſſos, vel qui aliàs perperam eâ abutuntur. Includuntur autem Magiſtratus, Iudices, Notarij, Scribæ, Executores, Subexecutores, Conſiliarij, Senatores, Præſidentes, Cancellarij, & Vicicancellarij. 217

SEPTEM, autem ſunt actiones hîc vetitæ. Prima actio vetatur, quomodocunque ſe intromittant in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticos: Secunda, illos proceſſare: Tertia Bannire: Quarta, eos capere: Quinta, ſententias contra illos ferre: Sexta, eas exequi: hæc omnia intelliguntur, ſi ſine ſpeciali, & expreſſa licentia ſummi Pontificis fiant: Septima, huiuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendere, vel illâ abuti.

PLVRES autem ſunt caſus, in quibus poteſtas ſæcularis poteſt procedere contra Eccleſiaſticos in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus. 218

PRIMVS eſt, vbi Eccleſiaſticus eſt degradatus re ipſa, is enim vniuerſa Clericorum priuilegia perdet, *cap.* degradatio *in fine, de pœnit. in 6.*

SECVNDVS eſt, quando Clericus inuentus eſt in flagranti delicto; tunc enim (ait Duardus *quæſt. 7.*) poteſt comprehendi à Iudice ſæculari, vt quam primum tradatur Eccleſiaſtico Iudici, dummodò abſque violenta manuum iniectione, vel opprobrio capiatur, *cap.* vt famæ *de ſentent. excom.* cap. *cum non ab homine*, & ibi Doctores.

IDEM dic, ſi Iudex Laïcus præcipiat ſuis executoribus, vt Clericum capiant, ne iniuriam inferat alteri, vel ſi fugiat cum re aliena, vel propter aliqua debita, & ſit ſuſpectus de fuga; non vt ipſum detineant, ſed vt ad proprium Iudicem Eccleſiaſticum ducant.

PRVDENTER tamen ex neceſſitate id agendum, 219

 ne

ne ſatellites in verbis, tractibus, vel facti publicatione excedant, vt monent Viualdus hic, & Duardus.

Qvartvs caſus eſt, quando poſt delictum, & formatam inquiſitionem fit Clericus, non tamen à Iudice ſæculari poteſt pœnis in perſona puniri.

Qvintvs caſus eſt, vbi agitur de Clerico à Iure diffidato, ſeu bannito. Is enim poteſt puniri per Iudicem ſæcularem, abſque degradatione. Probatur, quoniam diffidatus poteſt impunè occidi à quacunque etiam priuata perſona, vt *in Leg.3.§. transfugas, C. de ſicar.* nam idem eſt bannire, & diffidare, quòd ſtatuere, & præcipere, vt quis impunè occidi poſſit *Leg.* Reos *C. de Accuſat.* Gemin. *in cap.* pro humani, §. Sacri *de homic. in 6.* Syluester *verb.* Aſſaſſini §. 3. Duardus *quæſt.* 7. neque peccat talem occidens priuatim, ſi bono Zelo id faciat, vt notat Syluester; multò minùs Iudex.

220 Mvltos alios caſus recenſet Duardus, in quibus poteſt Iudex Laïcus ſe intromittere in his, vt ſunt crimina Sodomiæ, Aſſaſſinij, & Schiſmatis, quando Clerici eſſent incorrigibiles, ioculatores buffones, vel negotiatores. Idem habent etiam Viualdus,& Graff.*in hunc can.*

De cæteris, nulla etiam immemorabili conſuetudine, poteſt induci,vt Clerici de crimine à Laïco Iudice cognoſci poſſint.

Probatvr, quia hæc exemptio eſt iuris Diuini, vt oſtendi ſuprà; contra hoc autem ius nulla conſuetudine præſcribi poteſt, ſicut nec iure alio ſtatui. Eſt enim conſuetudo ius non ſcriptum, §. ex non ſcripto *in Inſtit. de Iure naturæ, Gentium,& Ciuilium.*

Probatvr ſecundò, quia *cap.* Clerici *de Iudic.* ſtatuitur, non poſſe præiudicium Sacris Canonibus inferri.

Probatvr tertiò ex Concilio Later.ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. *conſtit.* quæ incipit *Regimini*, vbi in hoc omni conſuetudini derogat.

221 Probatvr quartò ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. vbi præcipit, ſeruari canones, & Concilia Generalia, nec non Apoſtolicas ſanctiones in fauorem Eccleſiaſticorum, ac immunitatis Eccleſiæ. Non ergo poſſunt induci conſuetudines contrariæ, nam aduerſus decretorum Concilij diſpoſitionem, nulla eſt conſuetudo. Quod Pius IV. in Conſtitutione, qua Concilium confirmauit, vbique obſeruari iuſſit, addito decreto irritante, quod tollit omnem conſuetudinem,non modò præteritam, ſed etiam futuram.

222 Tandem à perſonis inhabilibus legi ferendæ nequit induci conſuetudo; at Laïci inhabiles ſunt ad Leges criminales ferendas contra Eccleſiaſticos, ex defectu poteſtatis, vt habetur *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, & ibi apud Doctores: Ergo.

DVBITATIO XX.

De Cenſura vigeſima Bullæ Cœnæ Domini.

223 Excommvnicantvr primò omnes occupantes loca Romanæ Eccleſiæ. Secundò, offendentes eorum iura. Tertiò hi, qui ſupremam iuriſdictionem, ad Romanam Eccleſiam pertinentem, modis ſupradictis offendunt.

Est autem quæſtio quoad primam, & ſecundam partem, hic Canon eſt antiquiſſimus, habetur enim mentio in Bulla Cœnæ Martini V. apud D. Antonin. *parte 3. ſum. tit.* 25. *cap.* 72.

Qvoad perſonas, aliæ ſunt principales, & quoad hos eſt generalis Cenſura; aliæ acceſſoriæ, & ſunt adhærentes, fautores, defenſores, dantes auxilium, vel conſilium, vel fauorem ad actiones mox dicendas.

Svnt autem octo actiones vetitæ. Inuadere, Deſtruere, Occupare, Detinere Vſurpare, Perturbare, Retinere, Vexare loca, & iura, & ſupremam iuriſdictionem Romanæ Eccleſiæ.

Nvmerantvr omnia loca in Bulla diſtinctè, quæ quomodo è iure ſint Eccleſiæ, diſſerit Martha *de Iuriſdict. parte* 1. *cap.* 26. & Alterius in hoc Canone *cap.* 2. 224

Non ſunt autem neceſſariæ omnes iſtæ actiones coniunctim ad Cenſuram incurrendam, ſed ſingulæ actiones ſatis ſunt, vt notat Duardus *quæſt.* 2. & hoc clarè apparuit in Bulla Gregorij XIII. vbi erat particula *vel*, &c. quæ omiſſa eſt, quia ſatis intelligitur his; alioqui non ſatis prouiſum eſſet iniuriis contra Eccleſiam, & eius loca.

Ita etiam ſingulis actionibus ſingulas contrahunt excommunicationes,vt notat Vgolin. *ad hunc Canonem*, §. 2.

Neqve neceſſaria eſt hoſtilitas, & ideò ablata eſt talis particula è Bullis Sixti V. & Gregorij XIII. 225

Qværitvr verò; an, ſi quis bona fide, & probabili titulo aliquem ex illis locis occupet, vel detineat, in hanc Cenſuram incidat. Vide de hac re, allegatos, Bullam hanc exponentes.

DVBITATIO XXI.

An ſolus Pontifex poſſit ab his caſibus abſoluere.

Bvlla hæc decernit, nullum, præter Romanum Pontificem, poſſe ab his viginti caſibus abſoluere, præter quam in mortis articulo, priuilegiis in genere, vel in ſpecie aliàs conceſſis,non obſtantibus. 226

Svppono autem cum Duardo *lib.* 3. *in* §. 2. *q.* 1. *num.* 35. *& ſequentibus*, poſſe alium abſoluere, ſi Pontifex ei daret facultatem, declarans, ſe velle prædictos caſus haberi pro expreſsè contentis, ac ſi ad verbum expreſſi eſſent. Secundò, dicendo, *Non obſtantibus quibuſcunque*, & ſi eorum facienda eſſet mentio *ad verbum*; hac enim particula tollitur neceſſitas inſerendi tenorem, vt notat Felinus *cap.* Non nulli, *de reſcript.* Nauar. *cap.* ſi quando, *exceptione prima*, & alij, quos refert Vgolinus hic.

Itaqve non ſufficit conceſſio abſoluendi à caſibus Papæ reſeruatis in genere, quia hi caſus præcipuam habent enormitatem, & ideò non comprehenduntur. Similiter nullum eſt priuilegium concedens facultatem in ſpecie ſuper his caſibus. Aduerte autem clauſulam reuocatoriam priuilegiorum in Bullis Sixti V. & Clement. VIII. habere notabilem quandam reſtrictionem his verbis: *Niſi in eis etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.* 227

His verbis excluduntur in reuocatione, ſola indulta, concedentia facultatem abſoluendi à caſibus, Papæ reſeruatis ſolùm in generali,non verò illi,qui in ſpecie concedunt caſus Bullæ Cœnæ Domini.

In

Digitized by Google

228 In poſterioribus autem Bullis Pauli V. excluduntur indulta in genere, vel in ſpecie conceſſa, vel concedenda. Quare priuilegia concedentia in indiuiduo aliquos caſus Bullæ Cœnæ, non ſunt derogata. Qualia ſunt priuilegia noſtra. Ità docent Souſa *in Bullæ Cœna, cap.*13. *dub.*10. Peirinus *in priuileg. Minim. tract.*1. *Conſtit.*4. *Sixti quarti*, §. 5. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 9. *diſp.* 67. qui dicunt derogari ſolos prætextus, cum Laurentio Portel. *addit. dub. reg. v.* Abbas.

Enim verò reuocata eſſe aiunt Peregrinus *in Schol. ad Priuil. Regul. Cler. parte* 2. *tit.* Bulla Cœnæ, §. 1. Diana *parte* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 9. referens alios tres.

Hic verò occurrit quæſtio circa Priuilegium Sixti IV. quod habetur *in Leg. monumentum ordinum* in prima impreſſione, *fol.* 59. & in ſecunda, *fol.*143. *conceſſ.* 345. Hic Pontifex declarat litteras Clementis IV. quibus conceſſerat Miniſtris, Vicariis, & Cuſtodibus fratrum Minorum facultatem abſoluendi, & diſpenſandi fratres eiuſdem ordinis ab omnibus, niſi talia perpetraſſent, propter quæ eſſent meritò ad ſedem Apoſtolicam deſtinandi. Declarat tantummodò ad ſedem Apoſtolicam deſtinandos hæreticos relapſos, ſchiſmaticos, falſificatores litterarum Apoſtolicarum, & deferentes prohibita ad infideles; cæteris autem poſſe per eos abſolutionem impertiri.

229 Hæc igitur conceſſio, ſeu facultas, cùm ſit indiuidua, non videtur derogata per Bullam Cœnæ nouam, vel antiquam. Et quidem quoad veterem Sixti V. & Clementis VIII. patet, nam ea tantùm priuilegia excludunt, quæ abſolutionis facultatem impertiuntur à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ in genere, ſub quibus non exprimuntur caſus Bullæ Cœnæ nominatim exprimendi. Videntur etiam manere ea priuilegia, nec abrogata per nouam Bullæ formam Pauli V. quippè in ea excluduntur ſolùm priuilegia concedentia in genere reſeruatos Sedi Apoſtolicæ, vel in ſpecie conceſſos omnes in Bulla Cœnæ, non autem indiuiduos, quales ſunt iſti, qui aliquos omittunt.

Et quidem, quoad priorem partem, id aſſerit Suarez *diſp.*21. *ſect.*3. Rodericus *Tom.*1. *qq. Regularium, quæſt.*20. *art.*9. Salua ſemper reuerentia, debita iudicio Sanctæ Matris Eccleſiæ, quod idem Ego humiliter pronus profiteor.

230 Refert etiam Hurtadus *diſp.*15. *difficul.*3. variis Religionibus concedi facultatem abſoluendi ab omnibus excommunicationibus Papæ reſeruatis; & per Bullam Cruciatæ concedi, vt ſemel in vita ab omnibus abſoluantur, excepta excommunicatione hæreſi adnexa.

In articulo verò mortis, ſeu imminente, & in periculo etiam, poſſunt omnes ſacerdotes abſoluere, vt notant Couar. *in cap.* Alma mater. Gloſſa *in cap.* Paſtoralis, §. Præterea *de off. Ord.* Duardus hîc *lib.*3. *quæſt.*2. *num.*8. Alterius *de Cenſuris, lib.*1 *d.*6. *cap.* 6.

Addit Duardus *num.*15. cum Graff. *lib.*1. *deciſ. parte* 1. *cap.*11. hæc vera, ſi periculum mortis non ſubeatur ſponte, v. g. certando, nauigando, &c. Cùm verò poſtea eſt diſcrimini illi expoſitus, dicunt, eum poſſe abſolui.

Instante verò morte proximè, deficiente tempore abſoluendi etiam à peccatis, dicunt multi, quibus adhæret Duardus *num.* 21. poſſe vnica abſolutione ab vtriſque abſolui, dicendo: *Abſoluo te.*

231 Impediti verò ab adeundo Pontificem, nequeunt ab aliis abſolui, quam ab Epiſcopo. Ità Gloſſa *in cap.* de cætero *v. Licet*, & ibi Panorm. *de ſent. excom.* Syluester *v.* Abſolutio 4. *num.*7. Nauar. *in man. cap.*27. *num.*89. Vgolinus hîc, Sanchez *lib.* 2. *Decal. cap.* 13. Duardus hîc, *quæſt.*8. *num.* 38.

Probatvr ex textu *in cap.* Ea noſcitur, *cap.* De cætero, *de ſent. excom.*

Hoc autem verum etiam eſt de iure nouo, quia licèt Clem. VIII. prohibeat omnibus ſacerdotibus in Italia, extra vrbem abſoluere ab his caſibus, impeditos, non excludit tamen Epiſcopos, quibus in hoc caſu de iure debentur. Ità poſſunt etiam ab hæreſi abſoluere in vtroque foro. De hoc egi *diſput.* 2. *quæſt.* 10.

Vicarivs verò Generalis, virtute ſui officij, non poteſt, niſi ei ab Epiſcopo hæc facultas delegetur. Vide Duardum, *quæſt.*9.

232 Adverte, hos impeditos ad tempus, ſic abſolutos, ceſſante impedimento, teneri ſe præſentare ſedi Apoſtolicæ; alioqui reincident in eandem cenſuram. Probatur ex textu, Eos, *de ſent. excom.*

Impvberes tamen ad hoc non tenentur, vt notat Duardus *quæſt.*10.

Maior quæſtio eſt: An à quocunque ex noſtris caſibus reſeruatis, & occultis poſſit Epiſcopus, etiam non impeditos abſoluere.

Ratio difficultatis eſt, quia Concilium Trident. *ſeſſ.*24. *de Reform. cap.* 6. concedit Epiſcopis facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus, reſeruatis etiam ſedi Apoſtolicæ, & diſpenſandi in omnibus, præterquam in Irregularitate ex homicidio voluntario, & aliis ad forum deductis contentioſum per ſe, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ. Imò etiam ab hæreſi occulta, non tamen per Vicarium.

Ex altera parte, Bulla noſtra reuocat priuilegia conceſſa à quocunque etiam Concilio.

233 Prima ſententia eſt, non eſſe decretum Concilij reuocatum. Ità Nauar. *in Manuali, cap.*27. *numero* 260. Enriquez *lib.*6. *de Pœnit. cap.*14. Bannes 2. 2. *quæſt.*11. *art.* 4. *dub.* 2. & alij apud Sanchez *lib.*2. *cap.*11. & Caſpenſem *diſp.*2. *num.*135. Hurtadum *diſp.*15. *diffic.*3. qui eſt problematicus.

Mvltò plures aſſerunt, facultatem illam eſſe reuocatam. Ità Suarez *de pœnit. diſp.*30. *ſect.* 2. & *de cenſur. diſp.*21. *ſect.*3. Azorius *lib.*8. *Inſtit. Moral. tom.*1. *cap.*19. *quæſito* 3. & *cap.* 10. *quæſito* 10. Molina *Tom.*4. *de Iuſt. dub.*64. Sanchez *lib.*2. *Decal. cap.* 11. *num.* 26. vbi multos allegat, Alterius hîc, & Duardus *quæſt.*12. *num.*43.

Probatvr, quia ponitur abrogatio conceſſionis cuiuſque Concilij. Sanè non eſt aliud Concilium id concedens. Et confirmatur; nam ſacra Congregatio, facto verbo cum Pontifice, Gregorio XIII. id declarauit, vt notat Suarez *de Pœnit. loco cit.*

Hoc idem refert Nauar. *conſil.*11. & *in Manuali, cap.*27. ait id declaraſſe Pium V. & Gregorium XIII.

234 Vbi aduertit Duardus *num.*43. quod licet viſus ſit Sixtus V. arridere primæ ſententiæ, excipiens: *Niſi etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur*, quo poſſet inferri vigere adhuc decretum Concilij, quod comprehendit nominatim etiam caſus huius Bullæ, dum facit mentionem hæreſis, quæ inter omnes caſus eſt grauiſſima.

Attamen Paulus V. eam clauſulam ſuſtulit, vt obſeruat etiam Sanchez *num.*27. Suarez *de Cenſuris, loco cit. num.* 5. vt probabilitatem omnem primæ ſententiæ auferret, quæ illis particulis nitebatur.

Potest

Digitized by Google

Potest tamen hæreticus occultus ab Inquiſitoribus abſolui. Ita Gutier. *lib. 1. Canonic. qq. cap. 23. quæſt. 7.* Eymer. *in Direct.* & alij apud Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 12.*

Probatvr ex Conſtit. Clem. VIII. quæ incipit *Cùm ſicut*, vbi Dominis Inquiſitoribus, & eorum Commiſſariis facultatem concedit abſoluendi in foro Conſcientiæ, & ita loquitur. *Vobis, &c.* quo verbulo toto Conſiſtorio DD. Inquiſitorum id profitetur concedere; vt notat Duardus, *quæſt. 13.*

235 Dvbitatvr etiam: an poſſit quis abſolui ab Epiſcopis de his caſibus ad cautelam, ſeu ſub conditione impropria, vbi dubitatur: an cenſura valeat; & confitetur, ſi indiget.

Dico, non poſſe abſolui, præterquam à Romano Pontifice.

Probatvr ex Decreto Clem. VIII. qui interdicit abſoluere ab vllo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla, die Cœnæ Domini legi ſolita, contentis. Et ità obſeruat Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiep. Neap. cap. 5.* Quoad omnes Cenſuras Papales, Probatur à Duardo *quæſt. 13.* quia abſolutio ad cautelam datur ad tollendum dubium Cenſuræ; at abſolutio data ab inferiore, non habente ius, non adimit dubium.

Observat verò S. Doct. *in Confeſſionali*, & *in 4. diſt. 18. quæſt. vltima, §. Ad illud, quod quæritur* præſtandam cautionem debitam ab abſoluendo: & hanc omnes concedunt neceſſariam. Sic habetur *in Bulla Cœnæ.*

236 Est autem quæſtio, quænam cautio ſit exigenda. Sayrus *lib. 3. Theſauri, Tract. 1. cap. 25.* dicit, cautionem ſufficientem exigere pignus, vel fideiuſſorem, ſi poteſt; alioqui ſaltem iuramentum. Sic etiam Viualdus *num. 10.* Suarez *diſp. 21. ſect. 3. n. 2.* Alterius hìc, *col. 27.*

Attamen Duardus cum D. Bonauent. *loco cit.* ait, ſufficientem cautionem eſſe promiſſionem iuratoriam.

Probatvr ex textu *in Leg.* Sancimus *Cod. de verb. ſignif.* vbi per cautionem ſufficientem, quæ à lege, vel teſtatore profertur, intelligendam decernit nudam promiſſionem, non autem fideiuſſionem, niſi expreſsè dicatur. Idem tenent DD. *in Leg.* Sancimus *cit.* Cùm igitur Bulla Cœnæ ſit Lex, neque cautionem exigat fideijuſſoris, non eſt ad eam cur quis obligetur.

Addit S. Doctor quòd ſi offenſam intulit manifeſtam, debet, ſi poteſt, ante abſolutionem ſatiſfacere parti; propter occultam autem ſatis eſt promiſſio parendi, &c.

An verò ſine cautione, voluntariè omiſſâ, ſit valida abſolutio: aliqui aſſerunt, vt Vgolinus hìc.

Alii negant, vt Duardus hìc, §. 2. *quæſt. 16.* Viualdus ibidem, & alij.

237 Probatvr, quia hæc eſt conditio, ſine qua non, vt patet ex particula: *Niſi.*

Tandem obſerua, pœnam excommunicationis infligi abſoluentibus à caſibus in Bulla Cœnæ, abſque licentia ſummi Pontificis: Quæ excommunicatio ex Decreto ſpeciali Clem. VIII. eſt reſeruata Papæ, vt notant Duardus §. 2. & alij.

SECTIO III.

De Excommunicatione ſtatuta contra perſecutores Clericorum.

Pedetentim exponam alias excommunicationes Pontifici reſeruatas. Primò *in Decretis*; Secundò *in Decretalibus*; Demum *in 6.* & ſic in reliquis. Vnica *in Decretis* habetur reſeruata in Concilio Lateran. ſub Innocentio II. & habetur *cap.* Si quis ſuadente, 17. quæſt. 4. *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandata recipiat.* Hæc cenſura omnes ligat.

QVÆSTIO I.

Quarum Perſonarum fauori conſulat Decretum.

Nominantvr ſpeciatim in Decreto Clerici, & Monachi.

Nomine Clerici intelliguntur omnes ſacris ordinibus initiati, etiam prima ſolùm Tonſura, etiam- 238
ſi coniugatus ſit, modò gerat habitum clericalem, & Tonſuram, & non ſit bigamus; is enim priuatur *cap.* Clero, *diſt. 1.* & *cap.* Cùm contingat *de ætate, & qualitate*, & *cap. vnica, de cler. coniugato, in 6.* Vide Sylueſtrum *verb.* Excom. *6. num. 4.* Sayrum *lib. 3. cap. 27.* Suarez *diſp. 22. ſect. 1.* Nauar. *cap. 17. numero 79.* Filliuc. *tract. 15. cap. 1. quæſito 4.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15.* Bonacinam *diſp. 2. quæſt. 4. puncto 1.*

Inclvdvntvr autem clerici, etiamſi ſint excommunicati, interdicti, vel alia cenſura irretiti, & irregulares: non enim per hæc amittunt eſſe Clerici. Ità Molina *tom. 4. diſp. 56.* Reginal. *lib. 1. numero 112.* & alij ſuprà relati.

Degradati verò realiter excluduntur ab hoc fauore, *cap.* Degradatio *de Pœnis, in 6.* non verò degradati verbaliter.

Nomine Monachi intelliguntur religioſi pro- 239
feſſi, etiam conuerſi, vel Nouitij, & Moniales, etiam conuerſæ profeſſæ.

Similiter Religioſus bigamus. Vide Sylueſtrum, *verb.* Bigamus *quæſt. 8.* Sayr. *loco cit. dub. 54.* Suarez *loco cit.* Simili modo etiam equites, qui ſunt religioſi: ſecus verò, qui vota non emittunt ſolemnia; aliter verò, ſi eis communicata ſint priuilegia Clericalia, quales videntur equites D. Iacobi. Vide Garziam *de benef. 1. part. cap. 4.* vbi equites S. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ aſſerit, tanquam Eccleſiaſticos, gaudere priuilegio Canonis.

Idem.

Digitized by Google

Idem valet in equitibus S. Lazari in Sabaudia: Ordinis Chriſti iu Luſitania: S. Stephani Florentiæ. Vide Suarez *diſput.* 22. *ſect.* 1. Filliuc. *tract.* 15. *numero* 14. Reginald. *lib.* 1. *num.* 214. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. Portc. *v. manus viol.*

240 Tertiarii verò, domibus propriis degentes, non includuntur in fauore Canonis; ſed qui in religionibus ſub obedientia degunt. Hi namque religioſi nomine fruuntur ad hoc. Ita Rota, & Nauar. *cap.* 27. *num.* 79. Sacta Congreg. Card. ex Filliuc. *quæſito* 4. *num.* 14. Suarez ſuprà. Sed ſi voto caſtitatis ibi viuant, eos includi, ait Dian *part.* 1 *tract.* 2. & 84. & *parte* 6. *tract.* 8. *reſol.* 30.

Extendunt etiam ad eos, qui habitu religioſo inſeruiunt Monialibus.

Extenditur etiam ad Eremitas, in congregatione degentes. Vide ſuprà allegatos.

Nota, quod percutiens Clericum, non habentem beneficium, neque requiſita Concilij Tridentini, incurrit in hanc cenſuram, quia talis clericus, licèt amittat priuilegium Fori, non tamen amittit priuilegium Canonis, vt docent plurimi apud Dianam *parte* 3. *tract.* 5. *Miſcell. reſol.* 83. & ita declarauit S. Congregatio Cardin. vt teſtatur Eminentiſſimus Antonius Cardin. Caraffa *in epiſtola ad Comitolum*, vt habetur *in eius reſponſ. moral. lib.* 6. *quæſtione* 20.

241 Oppoſitum tamen cenſent Bannes *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 12. *artic.* 1. Suarez *loco cit.* & alij apud Dianam.

QVÆSTIO II.

Quænam actiones prohibeantur hoc Canone.

242 Actio, hoc canone damnata, eſt iniectio manus violentæ in Clericum, quæ eſt actio iniurioſa, ſiue manibus fiat, ſiue pedibus. Nominantur autem manus, quia ſunt inſtrumentum conſuetum, quo vis infertur, vt monent Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 1. Reginal. *lib.* 3. *num.* 205. & alij.

Debet igitur actio, hoc anathemate damnata, contingere perſonam Eccleſiaſticam. Itaque contumeliæ, clerico illatæ non ſunt ſatis ad Cenſuram.

Igitur, qui aliquid violenter è manibus Clerici rapit, vel infert vim detinendo equum, cui inſidet, lacerando veſtem, feriendo equum, frangendo ei frœnum, vel inſequendo, vt cogatur præcipitem ſe dare in flumen, hoc Canone percutiuntur.

Itidem Clericum veneno enecando, hæc cenſura incurritur; Suarez *de cenſ. diſp.* 5 *ſect.* 1. & *diſp.* 22. *ſect.* 1. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 26. Beia *prima parte, caſu.* 46. Portel. *v. manus violenta.* Baſſæus *v. Excom.* 7. §. *vnica.*

Pariter Iudex ſæcularis detinens, vel curans, vt detineatur clericus, includens eum domi, nè poſſit exire, incurrit hanc cenſuram.

243 Oportet autem regulam aſſignare, quando percuſſio Clerici hanc cenſuram incurrat.

Caietanus de excommunicatione, *cap.* 10. Auila 2. *part. cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. Sa *de excommunicationibus Papæ reſeruatis*, hanc tradunt regulam: Quoties actio eſt tam leuis, vt Laïco illata, non ſit peccatum mortale, non ſufficit ad cenſuram.

Sed hoc non placet Suario *num.* 27. & Bonacinæ *num.* 19. quia, cùm clericus ſit altioris ſtatus, laïco; poteſt aliqua actio eſſe mortalis illata clerico, etiam ſi non ſit talis contra Laïcum.

Molina *diſp.* 51. *num.* 8. T. 4. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 1. *num.* 168. Bonacina *num.* 19. aiunt, ſufficere ad cenſuram incurrendam, quando ea præciſa conſideratis circumſtantiis, dignitatis, & perſonæ, ſatis eſſet ad mortale incurrendum, iudicio viri prudentis.

Percutiens Clericum volentem, adhuc incurrit cenſuram, quia licet volenti non fiat iniuriam; hoc tamen verum eſt in his, quorum eſt Dominus; non autem in aliis, quorum non habet dominium. 244

Iam verò Priuilegium hoc conceditur ordini clericali, & ideò Clerici ſinguli, neque poſſunt huic renunciare, neque oppoſitum ſinere. Vide Bonacinam *puncto* 2.

Si verò Clericus ſe ipſum grauiter iniurioſè percutiat, incurrit hanc cenſuram, ob allatam rationem. Debet autem eſſe percuſſio, mortalem culpam inducens, ex ira, deſperatione, vel ſimili. Ita multi apud Dianam *parte* 3. *tract.* 5. *Miſcell. reſol.* 81. Alij tamen id negant, vt Turrian. *de Cenſuris, lib.* 3. *d.* 29. *dub.* 2. Barboſa *in collect. tom.* 4. *parte* 2. *decreti cauſa* 17. *quæſt.* 4. Addit Diana, *parte* 7. *Tract.* 5. *reſol.* 40. Monialem venæ ſectione, vel potione abortum procurantem, non incurrere. Ità etiam Molina *diſp.* 51. *num.* 4. Bonacina *inf. cit.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 26. Rodriq. *prima parte, ſum. cap.* 80. Angles 4. *de excommun. art.* 5. *diffic.* 3. Baſſæus *num.* 2.

Neque ſoli percutientes, ſed etiam mandantes, & conſulentes in hunc canonem labuntur, ſi ſequatur percuſſio, & mandatum, vel conſilium influat.

Similiter, latam habens percuſſionem Clerici, ſuo nomine factam, incurrit, vt notat Bonacina *puncto* 3. *num.* 7. Dummodò per aliquod ſignum explicet ratificationem, quam nouerit ſuo nomine factam, eamque potuerit mandare, quando facta eſt. 245

QVÆSTIO III.

Quænam pœna imponatur percutienti Clericum.

Poena eſt Excommunicatio maior, ſummo Pontifici reſeruata: Et ſi notoria ſit, reddit vitandum, poſt Concilium Conſtantiæ. Patet ex Canone initio allato. Eſt autem quæſtio: an, qui publicè, & notoriè percuſſit Clericum, ſit illicò vitandus. 246

Respondet Diana *parte* 3. *tract.* 5. *Miſcel. reſol.* 14. negatiuè, ſed expectandam Iudicis ſententiam. Ratio eſt, quia is tantùm eſt vitandus, qui nulla tergiuerſatione valet percuſſionem excuſare; at verò ante ſententiam poteſt dicere, ſe, aut ebrium, aut ad defenſionem, aut ex ignorantia, id feciſſe. Idem docet *parte* 5. *tract.* 9. *reſol.* 61. cum Cœleſtin. *comp. Theol. mor. tract.* 3. *cap.* 9. *diffic.* 3. Hoc idem defendunt Couar. *in cap.* Alma mater *parte* 1. §. 2. Fagundez *præcep.* 1. *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 12. Sayrus *de Cenſuris, lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 18. Baſſæus *v.* Excom. 7. §. *vnico, num.* 2.

Nota verò, amplam viam ſe excuſandi ex ignorantia apertam eſſe, quia etiamſi ignorantia mortaliter ſit culpabilis, excuſat, dummodò non ſit craſſa,

Digitized by Google

craſſa, vt docent Portel. *addit. ad dub. Reg.* verb. *Ignorantia.* Sanchez *de matrim. Tom. 3. lib. 9. dub. 32.* Diana *parte 3. tract. 5. reſol. 13.* qui id probat ex *cap. 2. de conſtit. in 6.* vbi habetur, ignorantiam, quæ non eſt craſſa, & ſupina, excuſare ab omnibus ſententiis ordinariorum. Eſt autem ſupina, quæ nullam ferè curam adhibet ad diſcenda neceſſaria. Id ipſum docent Bonacina *de Cenſuris, diſp. 1. quæſt. 1. puncto 1. num. 10.* Barboſa *in collect. Tom. 3. lib. 1.* Sixti Decretal. *tit. 2. cap. 2. num. 8.* qui *num. 7.* impugnat Suarez, aſſerentem ignorantiam craſſam, & ſupinam, idem eſſe cum ignorantia vincibili.

248 Notat inſuper Diana ad conſolationem confeſſariorum, omnem ignorantiam, etiam ſi pinam, excuſare à cenſura, quæ ſcienter incurri debet, dicitque: *Qui id ſcienter, &c.* & multò magis, ſi dicat, temere præſumpſerit. Ita etiam Baſil. Poncius *de matrim. lib. 10. cap. 6.* Sanchez *loco cit.* Couar. *prima ſecunda, quæſt. 76. art. 4. dub. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 23.* Auila *de cenſ. parte 2. cap. 6. diſp. 10. dub. 6.* Molina *tract. 5. dub. 71.* Imò Bonacina *puncto 8. num. 11.* idem aſſerit, etiamſi ignorantia affectata ſit; Subſcribit lætanter Diana, qui cum Sayro, & Cœleſtino amplam effugiis viam ſternit.

Mvltas alias excuſationes poteſt afferre, Clericum percutiens, veras, & legitimas, quæ ſi non relinquant tergiuerſando locum legitimum, non ſufficient, vt notat è S. Congreg. Crouſer. *ad cap. 7. Reg.* S. Fran. *lect. 9. fol. 565.*

249 Prima, ſi incontinenti egit, vim vi repellens ad defenſionem ſui, aut rei ſuæ, aut honoris, *cap.* Ex tenore, *& cap.* Si verò, *de ſent. excomm.* Reginal. 224. Suarez *cit. num. 39.* Baſſæus *num. 6.* & cæteri ibi.

Hanc aliqui extendunt ad defenſionem parentum, filiorum, amicorum, imò & extraneorum iuſtam.

Hinc non incurrit Cenſuram, qui clericum furem incontinenti ſequitur, non verò, ſi iam furtum ad locum deſtinatum aſportauit. Sic *textus,* & DD. *cit.* cum aliis.

Neqve cenſuram incurrit fœmina percutiens clericum, ne violetur, dum aliter ſe nequit defendere.

Secvnda, ſi ex ioco, leniter percutiat, imò addit Bonacina, *puncto 4.* etiamſi alioqui ſit grauis, ſic alij.

Tertia, quando percutit ad correctionem habens facultatem legitimam, modò non ex ira, vel odio principaliter id præſtet, *cap. 1.* Ex tenore, *cap.* Vniuerſitatis, *& cap.* cum voluntate, *de ſent. excom.* neque excedat; ità DD. apud Baſſæum *num. 6.*

Qvarta eſt, ſi percutiat clericum inuentum in peccato cum matre, filia, vel vxore, aut ſorore, dummodò id fiat incontinenti, & non ex interuallo, *cap.* Si verò *de ſent. excom.* Non tamen; ſi cum aliis conſanguineis inueniatur, quia non adeſt ius. Lorichius *in theſau. v.* excom. 23. Filliuc. *tract. 15. num. 22.* Molina *diſp. 55.* Nauar. *cap. 27. num. 84.* Regin. *lib. 1. num. 225.* Coninch. *diſput. 14. dub. 15. num. 196*

Hinc Maritus, attendens clericum ad vxorem violandam, vt eum occidat, non incidit in hanc Cenſuram, dummodò per vxorem Turcumanam non procuret, vt occidatur.

250 Nota verò, hæc intelligi de vxore de præſenti, de ſorore naturali, non adoptata, &c.

Itidem, qui percutit Clericum, ter à prælato admonitum, vt deferat habitum, *cap.* Cum contingat 2. *de ſent. excommun.* non incidit in Cenſuram, Graff. *lib. 2. cap. 49.* Auila 2. *part. cap. 5. diſp. 3. dub. 13.* Molina *diſp. 54.*

Pariter, qui percutit Clericum, ter admonitum, vt deſiſtat a mercatura, procuratione, & adminiſtratione ſæcularium perſonarum, *cap. 1. de vita, & honeſt. cler.*

Similiter, qui percutit Clericum, factum militem, aut ſe immiſcentem enormitatibus.

Similiter, qui percutit Clericum coniugatum, publicè cauponem, macellarium, qui non deſiſtit intra tempus ab Epiſcopis aſſignatum, vel poſt trinam monitionem: Hi enim amittunt fauorem Canonis.

Similiter eum amittit clericus ter admonitus, 251
referens adhuc arma, vel artem mimicam exercens publicè, *cap. 1. De vita, & honeſt. cler* & qui bigamus, *cap. vnica, de cler. coniug. lib. 6.* & *cap. vnica, de bigamis, in 6.* Intelligitur tamen, ſi ſit in minoribus ordinibus; nam ſi in ſacris conſtitutus eſt, fruitur priuilegio canonis. Vide Bonac. *diſp. 2. quæſt. 4.*

Mvltæ aliæ excuſationes poſſunt occurrere. Quare non ſtatim eſt vitandus Clerici percuſſor. Vide relatos Doctores.

QVÆSTIO IV.

Quis poſſit abſoluere percuſſorem Clerici.

Excommvnicatio hæc regulariter eſt 252
Summo Pontifici reſeruata, cap. *Si quis ſuadente.* Dixi regulariter, quia, ſi percuſſio ſit leuis, poteſt Epiſcopus abſoluere, *can.* Peruenit *de ſent. excom.* & cùm hæc ſit poteſtas ordinaria, poteſt ab eo delegari. Ita verò, vt alij inferiores Epiſcopo, non habeant hanc facultatem. Hoc enim prohibetur ſoli Epiſcopo conceſſum, vocans eum Fratrem; alij enim inferiores non vocantur Fratres ſummi Pontificis, ſed filij. Vicarius tamen, quia facit vnum cum Epiſcopo tribunal, videtur poſſe per ſe ipſum abſoluere, aut alteri delegare. Vide Bonacinam *quæſt. 4. puncto 5.* Ratio eſt, quia, quando conceditur Epiſcopis, & excluduntur Vicarij, ſolet exprimi, vt patet ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6.*

Svperiores verò ſupremi monaſteriorum poſſunt ex priuilegio abſoluere ſuos ſubditos ob leuem percuſſionem, *cap.* Cum illorum, *& cap.* Canonici *de ſent. excom.* Imò prædicti Monaſterij ſuperiores ſupremi poſſunt delegare; ſunt enim in hoc Ordinarij *cap. vlt. de off. Iud. ord.*

Vt autem ſcias, quæ percuſſio ſit leuis. Non di- 253
citur leuis, quia non ſit mortalis culpa, ſed dicitur talis, reſpectu mediocris, & enormis. Vide Tolet. *lib. 1. cap. 32.* Sayrum *lib. 3. cap. 28.* Reg. *lib. 1. num. 241* Molina, *diſp. 57* Suarez *diſput. 22* Nauar. *cap. 27. num. 91.* Suarez *diſp. 22.* Syln. *v. abſol. 4. §. 5.* Crouſers. *fol. 635.*

Erit leuis percuſſio, ſi fiat pugno, palma, manu, pede, baculo, lapide, quæ maculam non relinquunt in carne. Ex perſonæ tamen circumſtantia poteſt ſæpe eſſe grauis percuſſio.

Mediocris percuſſio, eſt media inter leuem, & enormem, qualis eſt illa, qua dentes extrahuntur, euelluntur multi capilli relinquentes ſignum, copia ſanguinis funditur, abſque tamen graui læſione, vel graui iniuria. Hæc autem arbitrio Epiſcopi, vel Prælati iudicanda erunt. Si verò dubitetur, an ſit leuis, vel grauis, vel enormis, iudicanda eſt grauis, vel enormis, iuxta *Extrauag. Perlectis.*

Gravis

254 Gravis percuſſio eſt, quæ eſt coniuncta cum graui læſione, vel graui iniuria, vt membri mutilatio, magna ſanguinis effuſio, non è naribus, ſed aliunde, vel ingens vulnus. Similiter, ſi ſcandalo fiat, eſt grauis.

Potest verò Epiſcopus etiam à mediocri abſoluere in quibuſdam caſibus.

Primvs, ſi ſint Clerici collegiati, *cap.* Quoniam *de vita, & honeſt. cler. cap.* Peruenit *de ſent. excom.* Idem dic de Religioſis,ſe inuicem percutientibus, qui tamen à ſuo ſuperiore abſoluendi ſunt *cap.* Cùm illorum *de ſent. excom.* Qui verò Religioſum alterius Clauſtri percuſſit, abſoluendus eſt etiam à ſuperiore *cap.* Cum illorum.

Similiter impeditus, ne poſſet adire Pontificem ſine periculo vitæ, *cap.* De cætero *de ſent.excom.* poteſt ab enormi etiam abſolui; ſublato verò impedimento, tenetur Papam adire, alioqui nouam contrahit excommunicationem.

Similiter impuberes poſſunt ab Epiſcopo abſolui, etiam ob enormem, & hoc etiamſi petant abſolutionem poſt pubertatem, *c. vlt.de ſent.excom.*

Similiter mulieres,*c.* Mulieres *de ſent.excom.*

255 Pariter ſerui, & cæteri, qui ſunt in aliorum poteſtate, ſi dominus patiatur abſque culpa graue damnum, poſſunt ab Epiſcopo abſolui.

Similiter impotentes ad iter, vt ſenes, cæci, pauperes, valetudinarij,vt docent communiter cum D. Bonau. 4. *diſt.*18. *quæſt. vlt.*

Perpetvò impeditis non iniungitur onus ſe præſentandi Pontifici; ſed ſolis impeditis ad tempus. His imponendum eſt iuramentum, *cap.* Quamuis *de ſent. excom.*

Vervntamen Clericis collegiatis, filiis impuberibus, religioſis, & officialibus Principum, arcentibus turbam, non eſt imponendum iuramentum. Sic etiam à mediocri percuſſione poſſunt abſolui ab Epiſcopo, *cap.* Si verò *de ſent. excom.* Ità Bonacina cum D. Bonau. 4. *diſt.*18. *quæſt. vlt.*

256 Nota, eos, quibus iniunctum eſt præceptum ſe præſentandi Sedi Apoſtolicæ, reincidere in excommunicationem, ſi oblata commoditate non ſe præſentauerint. In eandem reincidunt, qui abſoluti ſunt à Papa cum obligatione ſe præſentandi alicui, vel ſatisfaciendi iniuriæ, & poſtea id omittunt, *cap.* Eos qui, *de ſent. excom.*

Adverte autem, non reincidere abſque noua culpa, puta, ſi culpabiliter omittant ſatisfacere, vt notant DD. apud Caſpenſem *diſput.* 2. *num.* 160. etſi alij oppoſitum ſentiant, quos refert Hurtadus 14. *diffic.*3.

Si crimen eſt occultum, etiamſi enormis percuſſio ſit, poteſt ab Epiſcopo abſolui, cui eſt ſubditus. Ratio ſumitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.*24. *cap.* 6. vbi conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi à quibuſcunque Cenſuris occultis, & non deductis ad forum contentioſum. Ità Molina *diſput.* 64. Suarez *diſput.*44. *ſect.* 2. Henriquez, & alij apud Barboſam *ſect.*24. *cap.*6.

Is verò non tenetur adire Pontificem, cùm iam ex Decreto Tridentini ſit ſolutus.

257 Hæc autem facultas conſequenter poteſt ab Epiſcopo delegari, cùm ei competat iure ordinario, vt notat Sanchez *Tom.*2. *de matrim. lib.*2. *diſp.*40. & *lib.* 3. *diſp.*7. vbi alios refert.

Nota verò, ſatisfactionem exhibendam Clerico percuſſo, quo contento, multi dicunt ad aliud non teneri;ſed tamen alij dicunt,aliam ſatisfactionem neceſſariam Eccleſiæ,quæ principaliter in Clerico læſo læditur: Ideò debet ſe humiliter abſoluenti ſubmittere ad pœnitentiam, cum iuramento obedientiæ Eccleſiæ.

Confessores mendicantium Ord. poſſunt abſoluere,ſaltem in caſibus Epiſcopo conceſſis.Ita Rodr.*T.*1.*qq.Reg.q.*61.*art.*8. Crouſers. *ad c.*7.*Reg.*59. *lect.*12.*fol.*598. Leza.*T.*3.*v.*Clericus *n.*18. Baſſ.*n.*8.

Sectio IV.

De Excommunicationibus reſeruatis In Decretalibvs.

Aliqvas ex his refert Nauar. Prima eſt 258
contra perſeuerantes per annum in excommunicatione lata à Delegato Papæ, quo elapſo, ceſſat in delegato facultas eum abſoluendi, & reſeruatur Pontifici, *cap.* Quærenti *de offic. delegati.*

Secvnda *ex cap.*Falſariorum *de crim.falſi* contra falſificantes litteras Apoſtolicas. Sed non eſt reſeruata ibi; eſt tamen in Bulla Cœnæ reſeruata.

Tertia *ex cap.* Dura *de crim.falſi*, ſed ibi ſolùm præcipitur promulgari excommunicatio ab Epiſcopis contra eos, qui litteras Apoſtolicas falſas habentes, intra viginti dies, eas non deſtruunt, aut reſignant. Hi excommunicationem non incurrunt, donec promulgetur, ſed poſtquam contracta eſt, manet Papæ reſeruata.

Qvarta habetur *cap. Conqueſtus de ſent. excom.* vbi præcipit Pontifex, quoſdam ſacrilegos denunciari excommunicatos, & non abſolui, donec cum litteris ſuorum Prælatorum, veritatem continentibus, Apoſtolico ſe conſpectui præſentent.

Vbi aduerte, eam ipſo iure incurri, vt docent 259
communiter apud Suarez *diſput.*22. *ſect.*2. *num.* 6. Hæc denunciatio ſupponere videtur ius,in quo lata eſt talis excommunicatio contra fractores Eccleſiæ, & raptores, & videtur lata à Ioanne P. *cap.* Quiſquis 17. *quæſt.*4. Sed tamen in hoc eſt difficultas,vt ait Suarez.

Vel dic *in cap. Conqueſtus* ferri excommunicationem, vt ſenſus ſit; *Denuncientur excommunicati, quia ego eos excommunico,* & eſt reſeruata, vt retuli, poſtquam denunciati ſunt ab Epiſcopo, vt notat Suarez *loco cit.* cum D. Bonau. *ſupra in Confeſſionali, cap.* 3.

Est autem quæſtio: an altera ex his actionibus; 260
puta fractio Eccleſiæ abſque ſpoliatione, ſatis ſit ad hanc Cenſuram incurrendam.

Omnes fatentur, ſpoliationem ſine fractione non ſufficere. Ità Gloſſa ibi referens Hugonem, & ſequitur Panormit. ibi, Antonin. Caiet. Nauar. & communiter Summiſtæ,& colligitur, *ex cap.vlt.* de furtis, & *cap.Conqueſtus* de foro compet. ſic declaratis. Ità ſupponit S.Doct. *quæſt. cit.* ad calcem.

E contra verò, ſi ſola fractio ſit ſine ſpoliatione, videtur D. Bonau. aſſerere incurri, nam ſolam affert fractionem ad crimen explicandum. Idem ſentiunt ferè allegati, maximè Caietanus.

Attamen arbitror, D. Bonau. ponere tantùm 261
fractionem, quia alludit *ad cap.Conqueſtus*, & ideò etiam ſubdit, *& denunciatus eſt*, quæ eſt excommunicatio illius capitis; ac proinde formalitatem criminis conſiſtere in fractione, ordinata ad ſpoliationem. Idem cenſet Suarez *num.*13.

Digitized by Google

Igitvr poſt denunciationem eſt reſeruata, vt notat S.Doct. & habetur *cap.citato*.Ità etiam Suarez: Ante denunciationem verò, non videtur in ſententia D.Bonau.reſeruata. Eum ſequuntur Caiet.& Nauar. Aduerte autem, in horum ſententia non eſſe ſupponendum anterius ius, in quo lata ſit, & reſeruata Cenſura, & hic ſolum executioni mandanda imponatur; ſed debet dici lata, cap. *Conqueſtus*: non autem ſupponi, ex Ioanne Papa.

Qvinta excommunicatio fertur contra incendiarios, *cap.* Tua nos *de ſent.excom.* vbi habetur *Incendiarij, ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati, pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam ſedem ſunt mittendi.* Debet autem incendium ferri ex certa ſcientia, vt habetur, *cap.* Peſſima 13. *quæſt.*8. Quare omnis ignorantia excuſat.

Ita hæc cenſura eſt reſeruata poſt promulgationem factam ab Epiſcopo, vt notant S. Bonau. *loco cit.* & Panormit. in cap. *Tua nos*, intelligentes de Incendiario Eccleſiarum.

262 Addit S. Doctor. *in Confeſſionali, cap. 3. particula* 43. ſolos incendiarios Eccleſiarum eſſe ipſo iure excommunicatos; de cæteris verò ait, ſe id non inuenire. Probatè S.Doct. id *c.* Peſſimam 23. *quæſt.*8. Innocent. II. in vniuerſali Concilio, nam ibi quidem dicitur, vt excommunicetur incendiarius, & ſubdit, ſi moriatur, priuetur Chriſtianorum ſepultura, quod ſignificat ipſo facto. Nam ſi non eſſet ipſo iure, fruſtra apponeretur: *quod interim moriens, tanquam excommunicatus proijciatur ſepulchro aſinorum*; nam ante incurſam excommunicationem non ſubit pœnam. Illud igitur *excommunicetur*, ſignificat, *denuncietur excommunicatus*. Poſt denunciationem verò eius excommunicatio eſt reſeruata Romano Pontifici.

His ſoluitur id, quod opponit Suarez *diſput.*22. *ſect.*2. *num.*15.

263 Qværvnt autem: An debeat denunciari nominatim incendiarius; an ſufficiat, eum denunciari in genere.

Aliqvi cenſent, eum eſſe denunciandum in particulari, ex cap. *Tua nos*, vbi Gloſſa, & Panorm. Caietanus, & Nauar. apud Suarez *diſp.*22. *ſect.*2. *num.* 19.

Sed inſtat Suarez, quia ibi non eſt ſermo de perſonis in particulari ſub propriis nominibus; ſed ſub nomine criminis dicuntur incendiarij publicari. Ità autem ſententia publicata dicitur etiam ſub nomine criminis. Sic enim frequenter iura loquuntur, promulgatam eſſe ſententiam contra hæreticos, vel occultantes tale furtum.

Confirmatur à Suarez, quia Pontifex reſeruat ſibi hanc Cenſuram ad terrorem, vt etiam notauit D. Bonauent. *in Confeſſ. loco cit.* Ergo etiam vniuerſaliter prolatam. Affert S. Doct. etiam Apparatum, ac Raymundum, & Redonenſem, qui de incendiariis ſolis tantùm locorum ſacrorum id intelligunt, quibus ipſe S.Doctor ſubſcribit.

264 Sexta excommunicatio ſumitur *ex cap.* Significauit *de ſent, excom.* vbi excommunicantur à Papa Clerici, qui cum à ſe excommunicatis in diuinis officiis communicant, & talium Clericorum abſolutionem ſibi reſeruat. Sed de hac ſuprà actum eſt.

Septima excommunicatio affertur à D. Bonauent. *diſt.*18. *quæſt. vlt. ex cap.* Nuper *de ſent.excom.* vbi excommunicantur communicantes in crimine, eadem excommunicatione cum crimino ſo. Vnde, ſi hæc eſt reſeruata Papæ, erit etiam pro vtroque. Sumitur *ex cap.* Si concubinæ *de ſent. excom.*

Svnt & aliæ tres *in lib.6. Decretalium.*

Prima habetur *in cap.* Quicunque *de ſent. excom. in 6.* contra grauantes eos, qui cenſuras tulerunt in aliquem. Primò igitur excommunicantur dantes licentiam grauandi cum duplici limitatione. Prima eſt, ſi effectus ſequatur. Secunda, ſi poſt ſecutum effectum non deſiſtatur ab iniuria intra octo dies, & damnum non reſarciatur. 265

Secvndò feriuntur exequentes licentiam grauandi in perſona, vel bonis, aut coniunctis, relatas perſonas, effectu ſecuto.

Extenditvr etiam ad hæc præſtantes abſque licentia, dato termino octo dierum, modo dicto. Itaque, ſi has actiones faciant contra Iudicem, vel alium, quicunque fuerit cooperatus iudicio denunciando, petendo, &c. Ratio eſt, quia omnibus his modis infertur iniuria Eccleſiæ libertati.

Hæc verò Cenſura non illicò eſt reſeruata, ſed ſi in ea ſpatio duorum menſium permanſerint.

Secvnda excommunicatio habetur *cap.* Eos qui *de ſent. excom. in 6.* contra eos, qui obtenta prioris excommunicationis Papalis abſolutione, ſub conditione comparendi coram ſummo Pontifice, vel Ordinario, vel ſatisfaciendi parti læſæ, talem conditionem non implet tempore debito. Vide quæ dixi in fine *ſectionis tertiæ*, §. *Aduerte.*

Tertia excommunicatio refertur *ex cap.* Fœlicis *de Pœnis in 6.* contra percutientes, vel hoſtiliter inſequentes Eminentiſſimum aliquem Cardinalem. Eſt autem reſeruata Pontifici. 266

Extenditvr ad auxilium, conſilium, fauorem dantes, ſecuto effectu, & ad acceptantes talem iniurioſum. Is autem perdurans, ſono campanarum diebus feſtis denunciari debet in Eccleſiis. Excommunicantur etiam hi, ad quos pertinent, ſi infra menſem non fecerint hoc obſeruari, ſimiliter & eorum officiales: ſed hæc vltima non eſt reſeruata.

Qvarta habetur *in cap.* Fundamenta *de electione in 6.* contra eos, qui in Senatorem Romanum potentiâ eligunt Principes, aut potentes perſonas, quæ ibi nominantur. Vide Syluestrum *excommunicatio 7. num.*20. Suarez *diſp.*22. *num.*16.

Qvinta habetur, *ex cap.* Clericis *de Immun. Eccl. in 6.* contra Principes imponentes vectigalia Eccleſiaſticis, & contra ſoluentes ea, abſque Apoſtolicæ ſedis licentia. 267

Hæc tamen contra Eccleſiaſticos ſoluentes, in Clement. prima *de Immunitate*, reuocatur. Quo ad priorem verò partem præcipitur, vt obſeruentur Conſtitutiones Alexandri, & Innoc.III. in Conciliis Lateranenſibus, quæ habentur *in cap.* Non minus, *&* *cap.* Aduerſus *extra. de Immun. Eccleſiæ.* Vide Suarez *ſect.*3.

SECTIO V.

De Excommunicationibus reſeruatis In Clementinis.

Prima excommunicatio habetur in Clementina I. *de hæret.* contra Inquiſitores, vel eorum Commiſſarios, ſeu ad illud officium deputatos, qui ex amore, odio, gratia, vel ſimili affectu, contra iuſtitiam vtantur ſuo munere, vel 268

Digitized by Google

non puniendo reos, vel puniendo inſontes: hi omnes (exceptis Epiſcopis) excommunicantur. Epiſcopis verò imponitur triennij ſuſpenſio.

Secunda fertur Clementina *Religioſis*, quæ eſt prima de priuilegiis, contra Religioſos, qui Sacramentum Vnctionis Extremæ, aut Euchariſtiæ miniſtrare, vel matrimonia ſolemnizare, ſine Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vel qui excommunicatos à canone, præterquam in caſibus à Pontifice conceſſis, abſoluunt, vel etiam à ſententiis, per ſtatuta ſynodalia promulgatis, ſeu à pœna, & culpa (vt aiunt) abſoluere præſumant.

Excipe tamen, ſi ex iure communi, vel ex officio, conſuetudine, aut priuilegiis aliter ipſis ſit indultum, vt notat Suarez *diſp.22. num.*8.

269 Dices, habetur hîc in fines: *Nullo ſuffragante Priuilegio.*

Respondetvr, ſenſum eſſe huiuſmodi, ſic delinquentem, realiter non effugere ſententiam per exemptionem aliquam priuilegiatam incurrendi ſententias.

Tertia habetur Clementina, *Cupientes* contra Religioſos, & Clericos ſæculares, inducentes ad promittendum, eligere apud eorum Eccleſias ſepulturam, vel iam electam vlterius non immutare.

Damnatvr autem inductio ad obligationem; non ad actum ſimpliciter.

Qvarta habetur *in Clementina*, Grauis *de ſent. excom.* contra violantes interdictum aliquod ex modis ibi relatis.

270 Actiones autem, ibi damnatæ, ſunt multæ. Prima eſt, cogere quomodolibet ad celebranda Diuina officia in loco interdicto. Secunda, euocare aliquos ad prædicta officia audienda (intelligitur autem euocatio publica per campanarum ſonum, &c.) vel etiam priuatim per nuncios, vt notat Suarez *diſp.22. ſect.4. num.*28. cum Caietano: Tertia eſt, prohibere, ne excommunicati, aut interdicti exeant, dum in eis Miſſarum ſolemnia celebrantur. Quarta actio eſt, publicè excommunicatum, vel interdictum, etiam à celebrante monitum, non exire.

Vltima Cenſura habetur in Clementina, *Si quis ſuadente*, vbi feriuntur, qui manus in Epiſcopum iniecerint.

SECTIO VI.

De Excommunicationibus In Extravagantibus reſeruatis.

271 Prima habetur ex Bonifacio VIII. Extrauag. *de ſepult.* contra exenterantes, & decoquentes cadauera, vt aliò ferantur ad ſepulchrum. Itaque ad hunc finem ſæuientes, excommunicantur, ſimiliter & mandantes, effectu ſecuto. Hîc ad excoquentes ex odio, vel ad Anatomen, non extenditur lex odioſa. Corpus verò eius carebit Eccleſiaſtica ſepultura ſic conſciſſi, ſi ante mortem dedit cauſam huic lanienæ.

Secvnda lata eſt ab Vrbano IV. in Extrauag. prima *de Simonia*, contra eos, qui dant, vel recipiunt aliquid ob ingreſſum Religionis, per modum pacti, & conuentionis. Igitur prohibetur actio Simoniaca dans ſpirituale pro temporali.

Non tamen includitur quidquid datur in ſuſtentationem.

Hæc etiam cenſura eximit Moniales ex Martini V. declaratione, vt refert D. Antonin. 3. *part. tit.*24. *c.*67. & Innocentius VIII. declarauit, Moniales eam non incurrere, niſi ob receptionem Simoniacam ex pacto, vt refert Nauar. aut ob receptionem alicuius non idoneæ: Et Clem. VII. conceſſit, vt Moniales nullam Simoniæ pœnam incurrant ob pacta, & conuentiones circa dotes Monialium in commodum earum victum, vt habetur *in Compend. Priuil. v.* Moniales. 272

Nota verò, Concilium Trident. *ſeſſ.*25. *c.*16. *de Reform.* prohibere, ne ante profeſſionem, præter victum, & veſtitum Nouitij, vel Nouitiæ, aliquid ex bonis eius tribuatur. Hoc autem ſub anathemate prohibet, licèt non incurratur ipſo facto. Licebit igitur in profeſſione, etiam ad ſolemnitatem, aliquid tribuere. 273

Tertia habetur Extrauag. 1. *de Regular.* ex Martino IV. contra indebitè ad alias Religiones tranſeuntes, & eos recipientes. Vide Suarez *diſp.*22. *num.*16. *& ſequentibus.*

Non eſt autem lata vniuerſaliter, ſed contra mendicantes, qui ad aliam Religionem tranſeant, excepta Carthuſienſi, abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali.

Qvarta fertur Extrauag. 1. *de Simonia* contra Simoniacos. Vbi confirmantur omnia iura antiqua, contra Simoniacos. Quid autem in illis ſtatutum ſit, infrà dicam.

Qvinta habetur in Extrauag. *Etſi domini* Sixti IV. contra malè abſoluentes à caſibus quibuſdam, Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quos ibi numerat: & inter eos Bullam Cœnæ, quos ſemper vult eſſe reſeruatos, etiam & in generali conceſſione abſoluendi à caſibus Bullæ Cœnæ Domini. 274

Addit verò, hanc Cenſuram ferri ſolùm in eos, qui hæc faciunt prætextu facultatum generalium, ab ipſomet Sixto IV. conceſſarum.

Est autem rariſſimum, poſſe occurrere talem hoc tempore caſum, extra quem in Bulla Cœnæ, ſic abſoluentes ab eis, in Cœna Domini contentis, incurrunt Cenſuram, ſed non reſeruatam.

Sexta habetur Extrauag. *Graue nimis.* Sixti IV. contra damnantes hæreſi, vel culpa mortali, aſſerentes B. Virginem immaculatam in ſua conceptione. Tertiò contra dicentes, eſſe aliquod peccatum, Conceptionis officium celebrare, aut conciones prædicantium Immaculatam Conceptionem audire. Quartò, libros talem doctrinam continentes pro veris tenere, vel legere. Ponitur etiam contra affirmantes hæreſim, vel mortale peccatum incurrere aſſerentes, Beatiſſimam Virginem eſſe in originali conceptam. Hæc conſtitutio confirmata eſt à Concilio Tridentino *ſeſſ.*5.

Septima eſt Bonifacij VIII. Extrauag. 1. *de ſent. excom.* aucta à Gregorio XIII. *Extrauag.* 28. contra eos, qui in Romana Curia in negotiis tàm gratiæ, quàm iuſtitiæ dant aliquid, vel promittunt, vt, quod prætendunt, obtineant; includitque etiam recipientes, intercedentes, dantes fauorem, &c. Vide Nauarrum *Tom.*2. *operum.* 275

Octava habetur *Extrauag.* Saluator *de Præbendis*, contra abuſum in Eccleſia Toloſana habitum.

Digitized by Google

SECTIO VII.

De Excommunicationibus extra corpus IVRIS reſeruatis.

276 PLVRIMÆ ſunt tales excommunicationes, ſed eas tantùm referam cum Suarez *diſp.*22.*ſect.*6. quæ ſunt magis neceſſariæ ad communem vſum.

PRIMA ſumi poteſt ex Concil. Later. ſub Leone X. vbi legitur Conſtitutio Iulij II. *Cum tam diuino*, lata contra eos, qui per ſimoniam, poſt mortem vnius Pontificis, in ſucceſſorem eius eligi procurant. Vide DD. *in cap.* Licet *de elect.* mox præcipit omnibus Cardinalibus ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt ſtatuta ibi lata ſeruent.

SECVNDA ſumitur ex quadam Extrauag. Pauli II. *Cùm in omnibus* contra Delegatos Commiſſarios Sedis Apoſtolicæ, qui in detrimentum Eccleſiæ, alienationi bonorum Eccleſiaſticorum iniquè conſenſerint, aut decretum, vel authoritatem interpoſuerint. Sed hæc non reſeruatur, ſi verò Epiſcopus ſit, ſuſpenditur, vt dicam *diſp.*4.

DEINDE contra procurantes dolo, vel fraude, aut ſcientia talem alienationem, vel extorquentes talem alienationem. Hæc verò eſt reſeruata.

277 ALIA additur ex Paulo II. Extrauag. 6. *Ambitioſè* vbi omnem prohibet alienationem bonorum Eccleſiæ, omne pactum, omnemque contractum de eiſdem bonis, contra formam illius Conſtitutionis: hæc tamen non eſt reſeruata.

TERTIA ſumitur ex Paulo II. *Extrauag.*3. vbi præcipit, ne aliquis officialium Romanæ Curiæ in terris ſuis aliquod genus muneris, præter eſculenta, & poculenta, in moderata quantitate, quæ ſcilicet intra biduum conſumi poſſint, accipiant ab his, quibus præſunt, vel apud quos officia exercent. Hæc autem includit omnes, præter S. R. E. Cardinales, eſtque ipſo facto etiam Papæ reſeruata; tàm contra dantes; quàm accipientes.

QVARTA habetur in Concilio Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. contra Prædicatores prædicantes diſſona, vel contraria ſenſui Scripturæ, & Doctorum legitimæ explicationi; Vel prædicentes tempore præfinito Iudicium, vel Antichriſtum, vel alia quaſi ſibi reuelata, aut alio modo ea aſſumant tractanda, vel de Prælatis ſcandaloſas habeant detractiones. Dubitat tamen Suarez, an hæc Lex vſu recepta ſit, quod de aliis etiam illius Concilij affirmant multi apud eum.

278 QVINTA habetur *in lib. Pœnitentiali Summi Pontif.* qui ad ſepulchrum terræ Sanctæ vadit abſque Pontificis licentia, eſtque reſeruata Papæ, vel ſummo Pœnitentiario.

SEXTA ſumitur ex motu proprio Pij V. qui incipit: *Regularium perſonarum*, contra fœminas ingredientes monaſteria Carthuſienſium, & aliorum regularium. Similem habet Gregorius XIII. & eſt reſeruata Papæ. Additur verò, eas fœminas intelligi, quæ prætextu priuilegiorum intrant.

SIMILITER contra regulares fertur, qui tales fœminas ingredi permittant, prætextu, &c. in ſua monaſteria, & Pius ponit ſuſpenſionem etiam à Diuinis.

GREGORIVS extendit prohibitionem ad monaſteria Monialium. Addit aliam ſpecialem prohibitionem ingrediendi Monaſteria Monialium, prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel Prælatis conceſſarum, niſi neceſſitate vrgente, iuxta Concilij Trident. diſpoſitionem, *ſeſſ.*25. *cap.* 5. *de Reform.* Quod ſi eam malè concedunt, Gregorius eam irritat. Vide, quæ de Clauſura tam Monachorum, quam Monialium diſcuſſa ſunt ſuprà agendo de voto caſtitatis. 279

SEPTIMA habetur *Conſtit.*87. Pij V. contra patrantes Simoniam confidentialem in beneficiis.

OCTAVA ſumitur *ex Conſtit.*58. Pij V. quæ incipit: *Quanta*, contra ſuſpenſos Epiſcopos, vel alios beneficiorum collatores, violata forma præſcripta reſignationis beneficiorum, ſi actus, à quibus ſunt ſuſpenſi, exercère attentent.

NONA habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.*22. *cap.*11. *de Reform.* contra vſurpantes bona, fructus, aliaſque res Eccleſiæ. Alias vide in Syluestro *v. excommunicatio* 7. *num.*84. Nauar. *cap.*27. Petro à S. Ioſeph Fulienſi *opuſc.*3. *cap.*3. *art.*6. 280

SECTIO VIII.

De Excommunicationibus non reſeruatis.

NON ſunt iam Excommunicationes illæ, quæ non reſeruantur Papæ, quæ propriè dicantur Epiſcopis reſeruatæ, vt putant aliqui, quos refellit Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 1. ſunt enim vel iure particulari reſeruatæ, vt illa *in cap.* Nuper *de ſent. excom.* deriuatæ ad Epiſcopos, ob iuſtum impedimentum; non autem propriè reſeruatæ: vel ex conceſſione, vt percuſſio leuis, cap. *Si quis ſuadente*, vel ſunt vniuerſaliter reſeruatæ Iudici, eas ferenti, ſiue Epiſcopus ſit, ſiue quilibet alius.

QVÆSTIO I.

De Excommunicationibus non reſeruatis in Decreto.

PRIMA eſt Ioan. VIII. contra poteſtates ſæculares, quæ omittunt defendere Eccleſiam, eius perſonas, vel bona, viduas, pupillos; vitia publica extirpare, maximè quæ Rempublicam perturbant, vt latrocinia. Ad incurrendam verò Cenſuram prærequiritur triplex admonitio cum contumacia, eſtque latæ ſententiæ. 281

SECVNDA habetur, *cap. Nulli fas*, & eſt Gregorij IV. contra omnes Eccleſiæ Romanæ inobedientes, qui Apoſtolicis decretis contraire in audent. Intellige per hæreſim, vel ſchiſma: Sed hæc in Bulla Cœnæ ſunt explicita.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

De Excommunicationibus in Decretalibus non reſeruatis.

282 SVNT aliquæ ibi non reſeruatæ, quæ tamen in Bulla Cœnæ reſeruatæ ſunt, ideò eas iterum explicare non eſt neceſſe. Talis cenſetur *cap.* 1. *de Schiſmaticis*, qui excommunicantur. Clarius ea, quæ habetur *cap.* Licet *de Elect.* contra eum, qui cùm non ſit ritè electus à duabus partibus Cardinalium, ſe gerit, vt ſummus Pontifex, & in eos, qui eum recipiunt, quod verè eſt ſchiſma; & aliæ in Bulla Cœnæ contentæ. Sunt etiam aliæ, quæ vel ad loca particularia ſpectant, vel non admodum vtiles ſunt.

ALIQVÆ ſuperſunt ex prioribus libris Decretalium.

283 PRIMA eſt *cap.* 1. *de Schiſmaticis* contra eos, qui ratas habent aliquas Schiſmaticorum actiones ibi expoſitas. Prima eſt ordinatio à Schiſmatico facta, vel ab ordinato ab illo, quod intellige, quantum ad executionem Ordinis; nam quantùm ad ſubſtantiam Sacramenti, non poſſunt irritari. Secunda eſt collatio beneficij, vel dignitatis Eccleſiaſticæ, & in hac ponuntur ſoli Schiſmatici, non autem ordinati ab eis. Tertia eſt alienatio rerum Eccleſiæ, cùm hæ actiones ſint irritæ. Excommunicantur autem quicumque tales actiones ritè factas, verbo, vel facto ſuſtinere audent, practicè contraeundo tali diſpoſitioni.

SECVNDA habetur *ex cap.* Super ſpecula, *& cap. Non magnopere* contra religioſos, qui de clauſtris exeunt ad audiendam Iuriſprudentiam, vel medicam artem. Eſt autem lata ab Alexandro III. mox aucta ab Honorio III. & extenſa ad quoſdam ſæculares presbyteros.

HINC, qui domi eas diſcerent, non incurrent, vel ſi extrà exeant ob alios fines.

ITIDEM incidunt, niſi intra duos menſes redeant ad clauſtrum. Hinc collige, Cenſuram ferri in eos, qui ad artes has diſcendas extra clauſtrum ponunt domicilium. Ita Caietanus, & Panormitanus aduertunt, & tandem ſubſcribunt Suarez, *numero* 12. & alij.

284 TERTIA habetur *in cap. Clericus* ab Alexandro III. contra Sacerdotes exercentes officium Vicecomitis, vel Præpoſiti ſæcularis. Intelligitur, ſi Vices Principis ſæcularis agant; non autem, ſi Eccleſiaſtico munere fungens, exerceat Iuriſdictionem.

HÆC etiam ipſo iure fertur, licèt alij id probabiliter negent.

QVÆSTIO III.

De Excommunicationibus non reſeruatis in 6. Libro Decretalium.

285 EX his aliæ coincidunt cum contentis in Bulla Cœnæ, vel cum aliis reſeruatis, quas indicare ſatis eſt; aliæ ſunt parum ad vſum conferentes, quas indica otantùm.

PRIMA habetur *cap. Vbi periculum*, contra mittentes nuncios, vel litteras ad Cardinales, in conclaui degentes, ad electionem Pontificis, aut ſecretè cum eis loquentes.

SECVNDA habetur ibidem contra rectores, & officiales vrbis, in qua moritur Papa, ſi non obſeruent ibi ſtatuta.

TERTIA habetur *ex cap.* Sciant cuncti *de elect. in* 6. contra eos, qui ſpoliant, vel perſequuntur, quaſlibet perſonas Eccleſiaſticas, eò quòd noluerint ad eorum libitum, vel aliorum rogantium eligere conſanguineos ipſarum.

QVARTA habetur *in cap.* Generali *de elect.* contra occupantes iura, vel bona ad Eccleſias vacantes pertinentia. Extenditur etiam ad perſonas, procurantes tale delictum.

QVINTA habetur *c.* Indemnitatibus *de elect.* contra aſſiſtentes electionibus Monialium, ſi quid faciãt, ex quo poſſit inter ipſas nutriri, vel oriri diſcordia.

SEXTA habetur *cap. vltimo de off. Deleg.* vbi ſuſpenduntur Conſeruatores, qui de aliis quàm de manifeſtis iniuriis, ſcienter ſe intromiſerint; pars verò id procurans excommunicatur. 286

SEPTIMA habetur *cap. vn. de his, quæ vi*, contra extorquentes vi, aut metu ab Eccleſiaſtico Iudice abſolutionem à Cenſura. Vide Caietanum *cap.* 41.

OCTAVA habetur *cap.* 2. *de Iud.* vbi prouidetur, ne fœminas cogant venire perſonaliter ad iudicium, ad teſtimonium ferendum, ſed prouideatur, vt tabellio eas adeat, vel iudex, ità tamen, vt fictio, & fraus abſit; alioqui talis fraudator, vel fictor excommunicatur ipſo facto.

NONA ſumitur *ex cap.* 2. *de rebus Eccl. non alien.* contra prælatos ſubiicientes bona immobilia, vel iura Eccleſiaſtica laïcis, abſque ſedis Apoſtolicæ licentia, & in tales fertur ſuſpenſio ipſo facto. Additur verò duplex excommunicatio. Prima contra Laïcos, cogentes Clericos ad huiuſmodi contractus, vel qui antea coëgerant, niſi bona dimittantur in ſuam libertatem. Secunda contra Laïcos, qui aliquid ampliùs vſurpent, quando contractus initi ſint ritè facti, ſi legitimè admoniti, non reſtituant. Hanc ſubmiſſionem aiunt eſſe eam, quam vocant Hiſpani *Commendam*. 287

DECIMA ſumitur *ex cap. vnico* contra quoſdam religioſos: ſed parum inſeruit. 288

VNDECIMA habetur *in cap. Quamquam*, contra imponentes Eccleſiaſticis tributa, vel ea ab illis exigentes. Differt autem à V. Canone Bullæ Cœnæ, quia ibi illicita vectigalia; hîc verò licita pro perſonis Laïcis, prohibentur clericis imponi. At vero reſeruata eſt in 18. particula Bullæ Cœnæ.

DVODECIMA habetur *ex c.* Quoniam *de Immun. Eccl.* contra impedientes Iuriſdictionem Eccleſiaſticam; ſed de hac in Bulla Cœnæ *particula* 13. *&* 14.

TERTIADECIMA habetur *cap. vlt. de Immun. Eccl.* contra Dominos impedientes, ne Eccleſiaſtici fruantur beneficiis Reipublicæ communibus, vt coquere panem, &c. Sed hæc habetur particula quintadecima Bullæ Cœnæ.

QVARTADECIMA ſumitur ex cap. 2. *Ne Clerici, vel Monachi*, contra religioſos, habitum dimittentes, aut ad ſtudia ſine Prælati licentia accedentes. Eſt autem iacta ipſo facto. Non eſt autem ſatis, ſe habitum ſpoliare, ſed requiritur eum dimittere ſine cauſa. 289

SIMILITER quoad ſtudium, ſi extra clauſtra domicilium ponatur. Extenditur autem ad magiſtros, qui ſic detinent religioſos.

QVINTADECIMA habetur *cap.* 2. *de Hæret.* contra ſcienter præſumentes corpora hæreticorum, receptorum, defenſorum, Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ. Sed de hac in Bulla Cœnæ.

Digitized by Google

DECIMASEXTA habetur *in cap.* Inquiſitionis *de Hæret.* contra ſæculares poteſtates, ſe opponentes ſanctæ Inquiſitionis executioni, vel non adiuuantes, vel non exequentes ſententias contra criminoſos, ſibi traditas à S. Officio, aut de criminibus, ad S. Officium ſpectantibus, iudicare, aut inquirere audeat. Similis eſt hæc cenſura alteri in iure nouiſſimo, infra tradendæ *ſect. ſequenti.*

290 DECIMASEPTIMA habetur *cap.* 1. *de homic.* contra mandantes, aliquem occidi ab aſſaſſinis, & contra receptatores, defenſores, occultatoreſque eorum. Hi ſunt Domini aliqui Chriſtiani, vtentes infidelibus quibuſdam ad homicidia, & aſſaſſinia patranda.

DECIMAOCTAVA ſumitur *ex cap.* 1. *de Vſuris*, contra locantes domos vſurariis alienigenis, & id facientes, ſi Eccleſiaſtici ſunt, excommunicantur; ſi Epiſcopi, ſuſpenduntur: Laïci verò cenſuris ſunt compellendi.

DECIMANONA ſumitur *ex c. vn. de iniuriis* contra concedentes repræſalias aduerſus Eccleſiaſticos, & niſi præſumptionem intra menſem reuocauerint.

VIGESIMA habetur cap. *felicis*, contra inuadentes perſonam Cardinalis.

QVÆSTIO IV.

De excommunicationibus, ipſo iure latis in Clementinis.

291 PRIMA habetur in Clementina *vn. de ſequeſtrat. poſſ.* contra impedientes ſequeſtrationem ab Ordinario factam, ſententia ſedis Apoſtolicæ in cauſis beneficialibus, aut bona ſic occupata ſequeſtrantis.

SECVNDA ſumitur ex Clement. 1. *de ſepult.* contra ſepelientes, tempore interdicti, contra decretum, in loco ſacro, in caſibus non conceſſis: Vel publicè excommunicatos, vel publicè interdictos, vel publicè vſurarios.

TERTIA ſumitur ex Clement. prima *de decimis* contra Religioſos occupantes decimas, vel earum ſolutionem impedientes, in caſibus ibi vetitis. Ibi verò prius ponitur pœna ſuſpenſionis ab officio; poſtea verò his, qui officium non habent, excommunicatio.

QVARTA ſumitur ex Clementina, *Ne in agro* contra Monachos, & Canonicos regulares, qui ad Curiam Principum ſine licentia accedunt, aut arma intra clauſtrum tenent.

QVINTA ſumitur è *Clementina*, Attendentes *de ſtatu Monach.* contra impedientes Viſitatores monialium in ſuo munere.

SEXTA ex Clementina prima *de Religioſis* contra Beguinas, vel his fauentes.

SEPTIMA eſt aduerſus contrahentes ſacrilegè matrimonium. Habetur Clem. *vn. de conſanguinitate.* Primò hic damnatur, contrahere cum conſanguinea, vel affine in gradibus vetitis. Vel cum Monialibus. Vel ſi religioſus contrahat, vel clericus in ſacris. Id autem intelligitur, ſi fiat ſcienter.

292 OCTAVA habetur Clementina *de Hæret.* contra Inquiſitores, prætextu officij, pecuniam extorquentes, aut bona Eccleſiæ fiſco applicantes.

NONA habetur Clementina vnica, *de vſuris* contra Poteſtates vſuras fouentes, &c.

DECIMA ex Clementina, *Cupientes*, ponitur contra religioſos, tranſgredientes diſpoſitionem, *cap. vn. de Eccleſ. Prælat.*

QVÆSTIO V.

De Excommunicationibus non reſeruatis in Extrauagantibus.

PRIMA habetur Extrauag. vlt. *de ſent. excom.* contra dicentes, Papam, ritè electum, non adhuc coronatum, non poſſe litteras Apoſtolicas edere.

SECVNDA ſumitur Extrauag. vn. *de rebus Eccleſiæ non alienandis.* 293

TERTIA contra Impedientes Legatos Papæ.

QVARTA contra profitentes Regulam Fraticellorum, ſeu Beguinorum.

QVÆSTIO VI.

De Excommunicationibus extra corpus Iuris.

PRIMA habetur in Concilio Later. ſub Leone 294
X. contra imprimentes ſcripturam, abſque approbatione ibi præſcripta. At Cenſuræ huius Concilij non ſunt vſu receptæ. Innouatum eſt verò circa libros de rebus ſacris à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 4.

SECVNDA ſumitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 11. contra aſſerentes pertinaciter, vel docentes, non eſſe neceſſe, habenti conſcientiam peccati mortalis, confeſſionem Sacramentalem præmittere ante communionem.

TERTIA habetur ex eodem Concilio *ſeſſ.* 24. *c.* 6. contra raptores fœminarum, & cooperantes.

QVARTA ibi *cap.* 9. contra impedientes, ne ſubditi ſui liberè matrimonium contrahant.

QVINTA habetur *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. contra ſæcu- 295
lares Magiſtratus, qui requiſiti ad clauſuram monialium inſtaurandam, vel conſeruandam, auxilium negant. Secundò contra perſonas, quæ intra ſepta Monaſterij ingrediuntur abſque licentia.

SEXTA ibi, *cap.* 18. contra eos, qui fœminas ad monaſteria ingredienda cogunt, vel Religionis habitum ſuſcipiendum.

SEPTIMA *cap.* 19. contra fouentes Monomachiam.

OCTAVA in Bulla Pij IV. contra interpretantes decreta Concilij, abſque licentia Pontificis.

MVLTÆ aliæ referuntur, ſed non ſunt in vſu, 296
vel ſunt reuocatæ, aut ſuprà tactæ.

ALIÆ ſunt adhuc in vigore, apud Dianam in calce; & Fulienſem *opuſc.* 3. *cap.* 3. *art.* 7. *& ſeq.*

SECTIO IX.

De Excommunicationibus Extrauagantium IVRIS NOVISSIMI.

HAS computamus à tempore Pij IV. ſub 1
cuius Pontificatu terminatum eſt Concilium Tridentinum.

PRIMAM igitur excommunicationem dicimus

Digitized by Google

dicimus eam,quæ lata eſt à dicto Pio IV.in bulla incipiente *Decet Romanum Pontificem*;feritque præcipuè eos ſtatus Eccleſiaſtici miniſtros ,qui mulctas pecuniarias,pro quocumque delicto luendas in ciuitatibus,aliiſve locis,Pontifici immediatè ſubditis,alteri quàm cameræ Apoſtolicæ applicari curant.Excipiuntur tamen in dicta conſtitut.qui eas vineis,agris, ſegetibus,propter illatum damnum reſarciendis impendunt;imò ſi ex conſuetudine, aut alio Pontificis decreto pijs vſibus ſoleant adhiberi.

2 DOCET autem Caſtro *diſp.3. de Cenſuris, puncto 37.num.*8. hanc cenſuram non eſſe latam ipſo facto, ſed ferendam. Ratio eſt,quia Bullæ tenor importat modum disjunctiuum ſuſpenſionis , vel excommunicationis; vt autem Cenſura aliqua ipſo facto incurratur , neceſſe eſt vt ſit determinata. Ità Sayrus *lib.4.cap.7.num.3*.Nauarrus *cap.27.num.*161. Henriquez *lib.13.cap.32.num.*4.Vgolinus *tab.1. de Cenſuris,cap.*20.§.3. & alij apud iſtos.

3 SECVNDA eſt ab eodem Pio IV. lata in eos, quorum intereſt ad Doctoratus , vel ad Cathedras promouere nonnullos , ſi id faciant,non exacta , & prius habita fidei confeſſione : Hæc conſtitutio incipit : *In ſacroſancta* , eamque extendit Caſtro *numero* 9. ad quoſcumque ſcientiarum liberalium Profeſſores.

VERVM, vt benè notat Bonacina *tract.3.de cenſur. diſput.*2. *quæſt.*10. *puncto* 14. & Sanchez *lib.2. in Decalogum,cap.5.num.*4. iam deſijt vim obligandi habere in non paucis Prouinciis , Religionibus, vniuerſitatibus, & collegiis , in quibus non eſt recepta,ve lolim recepta,in deſuetudinem abijt.

4 QVARTA ferit illos, qui tentant ſe intromittere in Notariatuum officia, quæ per Apoſtolicam cameram vendita ſunt,vel vendenda; item eos tangit, qui illorum venditores moleſtant. Incipit : *ſuperna prouidentia*,& lata eſt ab eodem Pontifice,qui ſuprà.

5 QVINTA pertinet ad ſacræ Pœnitentiariæ officiales , quibus à Pio IV. modus præſcribitur ſub excommunicatione , ne in ſui officij executione excedant;incipit, *in ſublimi B. Petri ſolio*. Tranſcribitur à Caſtro *num.*11. eamque , quippe ſatis prolixam , & particularem,nos ideò hic prætermittimus.

SIMILIS eſt alia excommunicatio lata ab eodem Pontifice contra illos , qui procurant officium correctoris Cancellariæ Apoſtolicæ , & litterarum minoris iuſtitiæ.

6 VIDE alias eiuſdem Pontificis Bullas apud Caſtro *ll.cc.* vbi idem excommunicationem memorat, quæ quidem lata eſt à Pio IV. in Conſtitut. *Cum ciues* : Verùm cum paulatim obſeruari deſineret ; renouata eſt à Pio V. in Bulla *cum vices*, ſub pœna excommunicationis, & ſuſpenſionis à diuinis, contra eos , qui dederint facultatem in ſtatu Eccleſiaſtico quoquomodo circumferendi , retinendi , faciendi, vendendi, emendi , aut recipiendi tormenta illa bellica breuioris ad duos palmos menſuræ , quæ vulgo *Arcabuches*, ſiue Piſtolæ vocantur;ferit quoque eos, qui ſub prætextu facultatis illis aliquo ex dictis modis fuerint vſi ; Et extenditur ad omnes, qui in ſtatu Eccleſiaſtico pugiones,breuiores cultellos,aliaque arma breuiora ad tres palmos, dictas facultates prætendendo,deferunt,aut tenent, &c.

7 PRIMA Pij V. Bulla, inchoans : *Sanctiſſimus Dominus noſter*, præcipit , ſub pœna excommunicationis , Magiſtratibus , Iudicibus , & Gubernatoribus in quacumque mundi parte , vbi ſacræ inquiſitionis vigeat officium,vt mandatis EE.Cardinalium ſupremæ inquiſitionis obtemperent ; quatenus ad dictæ inquiſitionis executionem ſpectat. Reges autem ; Principes , Duces, & alios ſimiles , ſupremum principatum in ſuis dominiis obtinentes hortatur , non præcipit pontifex, vt id ipſum præſtent quare contrarium facientes , hac pœna non inuoluuntur.

SECVNDA Pij V.Conſtitutio,quæ incipit : *Si de* 8
protegendis, Anathemate eos ligat, qui in odiū ſacræ inquiſitionis,eius miniſtros quoſcumq; denunciatores,accuſatores, vel teſtes occiderint,deiecerint,verberauerint , aut perterrefecerint ; item eos , qui Ædes, Eccleſias, aliaſve res, ſiue publicas, ſiue priuatas , ad dictam ſacram inquiſitionem quocumque modo ſpectantes, diripuerint, diuerterint , combuſſerint , aut alienauerint. Item eos ferit , qui carceres, cuſtodias , & ſimilia loca fregerint , expugnauerint , aut vinctum inde extraxerint ; vel conſilium,opem,iuſſumvè ad prædicta præbuerint;quamuis nullus ex præfatis effectibus inde ſequatur.

TERTIA Pij V. Bulla, cui initium eſt : *Exigit*, excommunicationem , & è diuinis ſuſpenſionem contra omnes cuiuſvis gradus, vel dignitatis, etiam Cardinalitiæ , intentat , qui collegium , & deputatos ad S.Petri fabricam moleſtare tentauerint;modò id faciant occaſione ipſius fabricæ ; ſecus ſi alia ratione , vt notat Caſtro *num.*18. è Bonacina *tract.3. de cenſuris,diſp.2.quæſt.2.punct.*25.*n.*3.

PRIMA Sixti V. Conſtitutio ligat excommuni- 9
catione incantatores Diuinatores , ſeu iudiciarios : initium habet : *Cæli,& terræ creator*. Cùm tamen in in ea omnes pœnas antiquis decretis latas confirmet, inter quas eſt excommunicatio , ambigit Caſtro *numero* 19. ſi intendat,aliquam cenſuram eſſe ipſo iure latam ; & partem negatiuam probabiliorem putat,& probat, *tract.*17. *de vitiis, oppoſitis Religioni, puncto vlt.* idem ſentit etiam Toletus *lib.*1. *cap.*40. *num.*3. Filliucius *tract.*14.*cap.*6. *quæſt.*11. Bonacina *tract.3. de cenſ. diſp.*2. *quæſt.*2. *puncto* 38. quamuis pars affirmans probabilitate non careat, vt teſtatur ibidem Caſtro.

SECVNDA Sixti V. Conſtitutio fertur in pro- 10
curandos abortum. Hæc incipit : *Effrenatam* : ſed temperatur à Gregorio XIV. in alia Bulla, cui exordium : *Sedes apoſtolica, pia mater*. in qua generalem eius reſeruationem tollit ; & determinat , vt hæc cenſura ſit procurantium abortum fœtus animati : Quod ſi dubitatur de fœtus animatione ; Excommunicatio non ligat, ita docet Caſtro *numero* 20. vide etiam Sayrum, *lib.3. capite* 35. Filliucium *tract.*14. *cap.*6. *quæſt.*9. & Bonacinam *tract.cit. puncto* 10.vbi docent,cauſantes, conſulentes, auxiliantes, vel dicto crimini aliis modis fauentes,excommunicatione pariter ligari ; quod tamen intelligendum eſt iuxta communem regulam, ſi effectus ſequatur.

ALIAS vide excommunicationes à Gregorio XIII. Sixto V. vel Clemente VIII. latas, vel renouatas , vti etiam temperatas apud Caſtro *cit. numero* 22. vbi late horum Pontificum prohibitiones de Taurorum, aliorumque animalium agitatione refert, & explicat.

PRÆTER prædictas excommunicationes , ſunt 11
aliæ non paucæ , propriis Pontificum motibus latæ, & propter cauſas valdè particulares , quæ idcirco particulares reſpiciunt perſonas, & iam , illis ſublatis cauſis , vel obſtante eas non recipiendi conſuetudine , amplius non obſeruantur ; Quid autem de quacumque cenſura, iam lata, quam hic proptet rationem iam tactam , prætermiſimus , ſiue in futurum ferendâ dicendum , vel inferendum ſit , ex dictis facilè cuique innoteſcet , generalem , quam tradidimus, doctrinam ſingulis cenſuris applicando.

Digitized by Google

DISPVTATIO IV.

De SVSPENSIONE.

SVSPENSIO aliud ſignificat apud Rethores, aliud apud Summiſtas; Illi enim per Suſpenſionem intelligunt quamdam animi de rei alicuius euentu expectationem; quæ impedit ne iudicium mentis in ſuum prodeat actum; hinc translata eſt hæc vox ad ſignificandam ſpiritualem quamdam pœnam, qua ob nonnulla delicta puniuntur clerici, & impediuntur in ordine ad aliquos actus exercendos, ſeu ad aliqua bona fruenda; donec cauſam talis pœnæ tollant; quare tota ratio ſuſpenſionis dignoſcitur connotando ſuos effectus; verùm cùm hi ſint illi cum excommunicatione, & interdicto ferè communes, vt notat Suarez *diſputat.* 25. *ſect.* 1. non tam facile eſt propriam eius eſſentiam inueſtigare, niſi conſideretur in ordine ad duas illas cenſuras, tamquam minùs, vel magis prohibens; quam ob rem quæ ex dictis, vel ex dicendis de interdicto deduci poſſint, hic prætermittam, cætera pro ſolita breuitate diſcuſſurus.

QVÆSTIO I.

Quid, ſit SVSPENSIO, *& quotuplex.*

1 MVLTIS modis ſumitur Suſpenſio. Hic accipitur pro Cenſura Eccleſiaſtica, propria Clericorum.

DEFINITVR Suſpenſio: *Cenſura Eccleſiaſtica, qua Miniſter Eccleſia impeditur, ne exerceat Eccleſiaſticas functiones; ſeu priuatur vſu poteſtatis Eccleſiaſtica, ſiue ratione beneficij, ſiue ratione officij, ſiue ratione vtriuſque.* Vide Nauarrum Manuali *capite* 27. Suarez *diſput.* 25. *ſect.* 1. Sayrum *de Cenſur. lib.* 4 *cap.* 1. Ioan. de la Cruz *in Direct. Tract. de Cenſuris, art.* 3. Filliucium *Tract.* 17. *c.* 1. *quaſt.* 2. Cornex. *tom.* 2. *in* 3. *parte, tract. de ſuſp. d.* 1. *dub.* 1. Lezanam *parte* 2. verb. *Suſpenſio*, & alios apud Bonacinam *diſput.* 3. *p.* 1. Baſſæum, verbo. *Suſpenſio.*

2 DIVERSA tamen ratione ab excommunicatione id præſtat; nam Excommunicatio priuat celebratione, vt eſt communicatio in diuinis: Suſpenſio verò, quatenus eſt actus Ordinis, & Eccleſiaſticæ poteſtatis, & vſus actiuus proprius Clericorum. Differt verò à minori Excommunicatione, quia non priuat perceptione Sacramentorum.

DIFFERT etiam ab Interdicto, quia hoc priuat, vt refertur ad locum ſacrum, vel rei ſacræ etiam ad modum laici. Suſpenſio verò tantùm priuat, vt ſunt proprij actus, Clericorum. Priuat autem Interdictum ſepulturâ Eccleſiaſticâ; non ſic Suſpenſio.

3 NON poteſt autem ferri Suſpenſio, niſi in pœnam culpæ propriæ mortalis, vt docent Vaſquez, *prima ſecunda, diſp.* 153. *cap.* 5. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 4. Caſp. *diſp.* 3. *ſect.* 1. contra Nauar. & Auilam. Vide Dianam *parte* 3. *tom.* 6. *reſol.* 51. *parte* 5. *tom.* 10. *reſ.* 19. Hoc autem verum eſt, niſi leuis ſuſpenſio ſit.

POTESTATE ordinaria ſuſpendere poſſunt omnes, quibus ex proprio officio datur poteſtas Eccleſiaſtica in foro exteriori. Delegata verò, quibus fuerit conceſſa. Sylueſter, & Angel. *verb. Suſpenſ.* Tolet. *lib.* 1. *c.* 44. Layman. *lib.* 1. *tom.* 5. *parte* 3. *cap.* 2. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 2.

SVSPENDI poſſunt omnes Clerici, excepto ſummo Pontifice. Qui verò non ſunt Clerici, non ſunt capaces ſuſpenſionis, Suarez *diſput.* 28. *ſect.* 2. Tol. *loco citato,* Filliuc. *tract.* 27. *n.* 58. Laym. cit. Baſſæus *verb. Suſpenſio* 2.

4 NOTA, ſuſpenſionem duobus modis ferri. Primò, vt pœnam medicinalem, quæ poſita emendatione exigat auferri, & hac ratione eſt cenſura Eccleſiaſtica. Secundò, vt pura pœna, & vindicta alicuius peccati. Sic autem internoſcuntur: Quando imponitur ſolùm ad puniendum delictum, non vt recedatur à contumacia; non eſt Cenſura. Patet *ex cap.* Tum litteris *de teſtibus, cap.* Cùm in cunctis §. *vltim. de Eccleſ. in* 6. & *Clem. prima*, §. *penult.* & hæc pro tanto tempore imponitur; & eo finito ceſſat. At quando infligitur, vt recedatur à contumacia, eſt Cenſura, & exigit monitionem præuiam, vt notant Suarez, & Lezana.

5 CELEBRIS eſt diuiſio ſuſpenſionis, in ſuſpenſionem ab officio tantùm, à beneficio tantùm, & in ſuſpenſionem ab vtroque. De prima agitur *in cap.* Quia in omnibus *de vſuris*, & Clem. vn. *de rebus Eccleſia non alienandis*, ſiue ſit ſuſpenſio ab omni officio Eccleſiaſtico, ſiue ab aliquo particulari. De ſecunda agitur *in cap.* Nihil *de Elect.* & Clem. 2. *de vita, & heneſt. cler.* & *cap.* Cùm in cunctis, §. *vltim. de elect.* De tertia agitur. *Clem. vn. de Decimis*, & *cap.* Tuarum *de Priuil.* Si verò inuenitur abſolutè ſuſpenſio, intelligitur ab vtroque, *cap.* Sanè 2. & *cap.* Cùm bonæ *de aſtate, & qualitate*, & Clem. prima, §. Quibus, *de Priuil. cap. Clericorum de vita, & honeſt. cler.* Vide Bonacinam *punct* 2. Dianam 5. *parte, tract.* 10. *reſol.* 14. Cornexum *diſput.* 2. *dub.* 1. Hurtadum *tract. de ſuſp. diffic.* 4. Caſpenſem *diſp.* 3. *ſect.* 1. Suarez *diſp.* 25. *ſect.* 2. *num.* 5. Lezanam, verb. *ſuſpenſio* cum D. Bonauentura *p. p. Centil. ſect.* 2.

6 ALIAS diuiſiones ſuſpenſionis vide in Suarez, *ſectione* 1.

QVÆSTIO II.

De Suſpenſione ab Officio.

7 PRIMÒ quidem omnes fatentur, hanc ſuſpenſionem non priuare officio, ſed vſu illius.

DEINDE dico, hanc priuare omni vſu Ordinis, & iuriſdictionis, ac muneris Eccleſiaſtici, quantum perſona eſt capax. Ita D. Thomas *in addit. quaſtione* 21. *artic.* 3. Innoc. Abbas & alij, *cap.* Cùm dilectus *de conſuetudinibus.*

QVI igitur, durante ſuſpenſione, ſe ingeſſerit diuinis, fit irregularis, *cap.* 1. *de ſent. & re iudic. in* 6.

Si

8 Si autem ingerete diuinis, eſt diuina facere. Excuſabitur neceſſitate, inaduertentia, ignorantia, obliuione. Vide Lezanam, verb. *Suſpenſio*, Suarez *diſput.* 27. *ſect.* 2. Reg. *lib.* 32. *tract.* 2. Filliucium *tract.* 27. *quæſt.* 4. *cap.* 2. Valent. *diſp.* 7. *q.* 19. *puncto* 1, Dianam *parte* 5. *tract.* 10. *reſol.* 9.

Et quidem ſi vniuerſalis ſit, intelligitur in omni loco, vt notat Gloſſa *in cap.* Paſtoralis. §. *Verum, verb.* ſubtrahuntur *de Apell.* & ibi Abbas, & Decius. Similiter quò ad circumſtantiam temporis, ſi abſque limitatione profertur, durat ſemper, donec auferatur ab habente poteſtatem. Ita communiter Doctores; Innoc. *cap.* Cum bonæ *de Ætate, & qualitate, cap.* Ad hæc *de Apell. cap.* Exit. *de Conſtit.* vbi Abbas, & Gloſſa, *cap.* Si autem *eodem tit.* Si verò ad tempus infertur, ceſſat, finito termino. Vide Gloſſam, *in Clem.* Cupientes *verb.* Suſpenſio *de Pœnis.* ceſſat autem abſque noua abſolutione, vt notat Gloſſa, *in cap.* ſacro *de ſent. excommun.* & Clement. prima, *de Decimis*

9 Qvod ſi imponatur non ad tempus determinatum; ſed donec talis conditio impleatur, puta donec ſatisfecerit, reſtituerit, &c. tunc, purgata conditione, eſt auferenda. An verò neceſſaria ſit abſolutio, dicetur infra, *quæſt.* 5.

Fertvr ſæpè ad libitum, donec viſum fuerit ferenti, *cap.* Litteras, *cap.* Dilectus, *de temp. ord.* cap. Nihil *de Elect.* Tunc autem non fertur per modum Cenſuræ; ſed pœnæ, quia durat etiam in reſipiſcente.

10 Violans ſuſpenſionem, grauiter peccat: eſt enim grauiſſima transgreſſio, ſicuti communicatio in diuinis cum excommunicato mortalis eſt. Confirmatur ex graui pœna, quæ imponitur, quæ eſt irregularitas, ſi actum Ordinis exerceat, ideſt, actus in ordinationibus ſacris conceſſos, vt notat Nauar. ſi autem actum iuriſdictionis vſurpet, arbitrio iudicis eſt puniendus; non enim eſt res adeò ſacra vſus iuriſdictionis, ſicut Ordinis; & irregularitas non impedit actum iuriſdictionis; ſed ordinis. Vide Lezanam *loco citato. num.* 11. & Suarez, Dianam, *reſol.* 9. Cornexum *diſp.* 2. *dub.* 1.

An verò ſint valida acta à ſuſpenſo; Primò dico, ea, quæ ex ordinatione ſola pendent, eſſe valida, vt conſecrare, &c. quia hæc pendent è Chriſti inſtitutione, ſuppoſitaque debita Materia; & forma, ac Miniſtro rata ſunt; Quæ verò ſunt ſolius iuriſdictionis, ſunt irrita. Similiter, quæ neceſſariam ſupponunt iuriſdictionem, vt abſolutio Sacramentalis. Ità communiter apud Lezanam *num.* 14.

Hoc intelligitur per ſe loquendo; nam, ſi ſuſpenſus ſit occultus, & ab Eccleſia communiter toleratus in publico miniſterio, ſeu officio, acta eius valent, quia Eccleſia ſupplet defectum propter bonum commune. Ità Lezana *loco citato*, & alij. Ità Suarez *loco citato*, Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 10. *quæſt.* 3. Sayrus *capite* 11. Dianam *parte* 5. *tract.* 10. *reſolutione* 11.

11 Vbi etiam aduerte, Extrauagantem: *Ad euitanda*, in hac quoque Cenſura locum habere, vt ſi ſuſpenſus non ſit publicè denunciatus, & ſi prohibitus ſit ex ſe, ne miniſtret. Ideò peccet, ſi id faciat; tamen quò ad alios non ſit priuatus iuriſdictione, ſicut de excommunicato dictum eſt. Item, quia alij poſſunt ab huiuſmodi ſuſpenſo non denunciato hos actus poſtulare, verbi gratia, abſolutionem Sacramentalem, vel ab excommunicatione, vel ſimile pertinens ad iuriſdictionem fori contentioſi. Itaque poteſt ſuſpenſus validè hos actus exercere; alioqui nullius momenti erit conceſſio illius Extrauagantis: Ergo retinet iuriſdictionem ad illius actus valorem.

Hinc etiam ſequitur, ità ſuſpenſum non ſolùm validè, ſed etiam licitè huiuſmodi actum exercere, quando abſolui non poteſt, & ipſe non ſe ingerit; ſed alius ab eo exigit debitum, vt ſi Parochus eius ſit, vel ſi verè indiget eius miniſterio; & fauori recipientis, non exercentis conſulitur. Vide Suarez, *ſect.* 2. *diſp.* 26. Cornexum *diſp.* 2. *dub.* 1. Dianam 4. *parte, tract.* 2. *reſol.* 20.

Qværi ſolet: An ſuſpenſus ab officio, ſit etiam 12
ſuſpenſus à beneficio.

Certvm eſt primò, ſuſpenſum non priuari beneficio, nullibi enim hæc pœna habetur; fructibus verò priuatur, qui conferuntur his ſolis, qui officiis miniſtrant, ſeu aſſiſtunt. Eſt communis ſententia, vt ſumitur è Canoniſtis *in Clementina* Cupientes *de Pœnis*; & patet *ex cap.* Inter *de purgatione canonica.*

An verò ſuſpenſus impeditus ſit à noui beneficij conſecutione.

Prima opinio aſſerens eſt Suarez *diſp.* 27. *ſect.* 3. *num.* 7. cum eo ſunt Auila, & Vaſquez, & alij, apud Caſpenſem *diſp.* 3. *ſect.* 2. *num.* 14. & Lezanam, *verbo* ſuſpenſio, *num.* 5.

Opposita ſententia eſt Hurtadi, *diffic.* 4. Turriani *lib.* 4. *d.* 39. *dub.* 2. Peirini *tom.* 2. *de Prælato, quæſtione* 2. *cap.* 5. §. 1. Lezanæ *num.* 5. & aliorum; quia nullo iure habetur hæc pœna, vt notauit Caſpenſis.

Actiones impeditæ in ſuſpenſo ab officiis 13
ſunt multæ.

Aliqvi ponunt ingreſſum Eccleſiæ, & receptionem Sacramenti alicuius, ſed cùm hæc ſit pœna Clericorum, non includit hæc, quæ laicis ſunt communia; vt patet ex definitione ſuſpenſionis. Impeditur verò receptio Ordinis, quatenus eſt via ad Eccleſiaſticam functionem peragendam.

Igitvr priuat omni vſu ordinis, & iuriſdictionis, ſi vniuerſaliter ſit ab officio ſuſpenſus.

Ad ea verò, quæ ſunt oneris, tenetur, vt ad officium Diuinum recitandum.

Svspensio partialis eam partem vſus excludit, 14
quam determinat. Ità ſuſpenſus ab ordine, non ſuſpendetur à Iuriſdictione, & ſpectantibus ad eam; vt eſt ritus eligendi. Ea verò, quæ connexa ſunt, impediuntur, vt abſoluere Sacramentaliter. Vide Lezanam *tom.* 1. *cap.* 15, Baſſæum 2. *n.* 11.

Si ab aliquo ordine ſpeciali ſuſpenditur, eſt ſuſpenſus ab omni ordinatione ſuperiori; non ab inferiori. Prior pars probatur, quia, cui non licet minus, nec ei licere debet, quod eſt maius *argumento cap.* Cum illum *de ſentent. excommun.* & *leg.* relegatorum §. *vltim. ff. de Interdicto.* Ioan de Cruz §. *Nota.* Naldus *verb.* ſuſpenſio, Cornexo *diſp.* 2. *dub.* 2. Altera pars ſequitur ex dictis, & aſſeritur ab allegatis.

Adverte autem, ſuſpenſum ab officio prædi- 15
candi, mortaliter quidem peccare concionando; non tamen irregularitatem incurrere, quia hic non eſt actus ordinis, vt monet Tannerus *quæſt.* 10. *num.* 137. adducens multos, vt refert Diana *parte* 5. *tract.* 10. *reſolutione* 10. Exercens verò actus iuriſdictionis, vel alios miniſterij, à quibus eſt ſuſpenſus, ſi in eis non includatur exercitium alicuius ordinis, nullam incurrit pœnam in iure poſitam; ſed ſolo iudicis arbitrio puniendus eſt. Vide Cornexum *diſp.* 2. *dub.* 1. Dianam *parte* 4. *tract.* 2. *reſol.* 92.

Adverte, nullum eſſe peccatum communicare 16
cum ſuſpenſo, ſed cooperari actui, aut inducere ad actum,

Digitized by Google

actum, à quo ſuſpenſus eſt. Ità Suarez ſuprà *num.* 7. Cornexo *loc. cit.* Tannerus *num.* 139. Itaque inſeruiens Miſſæ ſuſpenſi, cooperatur; non tamen ſi audiat eam, vt notat Diana *reſolut.* 20. contra Bonacinam *punct.* 4. *num.* 4. Sic inducere non toleratum ad actus vetitos, extra neceſſitatem extremam, aut ſi toleratus ſit, nulla vtilitate non obligatum, non paratum inducere, vel ei inſeruire, eſt mortale; ita Baſſæus *numero* 18.

QVÆSTIO III.

De Suſpenſione à Beneficio.

17 EST impedimentum, ne poſſeſſor beneficij vti poſſet iure illo percipiendi fructus Eccleſiaſticos, quod habet ratione officij, & in quo ratio beneficij conſiſtit. Eſt communis omnium ſententia; Hoc autem ipſo non ſuſpenditur à muneribus, ſiue officiis, quia hæc diſtinguuntur contra beneficium, maximè in hac materia, & colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *capite* 3. *de Reform.* Ità Gloſſa *ex cap.* Vintomenſis *de Elect.* & Gloſſa *in cap.* Cupientes *eodem tit. in* 6.

ADDVNT Suarez *diſput.* 27. *ſectione* 1. & alij, teneri ad officia ſubeunda, quia ſua culpa ad pœnam priuatus eſt emolumentis. Subſcribunt Caſpenſ. *diſp.* 3. *ſect.* 2. *num.* 17. Sanchez *tom.* 1. *conſil. moral. lib.* 2. *capite* 2. *dub.* 15. Cornexo ſuprà, *dub.* 4. Layman ſuprà, *num.* 4. & alij, quos ſequuntur Lezana, *num.* 8. Baſſæus, *num.* 13.

18 ADDVNT verò, poſſe fructus aliquos recipere, arbitrio prudentis, proportionatos exercitio ſui officij, & ſi fuerit pauper, neceſſarios ad ſui ſuſtentationem, vt docent communiter Doctores. Quod ſanè mihi rationabile eſt. Si tamen eſt ſuſpenſus ob contumaciam, non eſt alendus iis fructibus, *can.* Paſtoralis, §. *verum de appellat.* Vide Baſſæum *numero* 17.

CÆTERVM fructus abſolutè vſurpans, tenetur reſtitutioni abſque Iudicis ſententia.

19 NVLLA tamen inuenitur ordinaria pœna in iure, vt notat Suarez *diſputatione* 27. *numero* 7. Aliquando tamen in pœnam infligitur perpetua priuatio beneficiorum, vt videre licet *in capite* 1. §. *vltim.* & *in cap.* Cupientes *de Elect. in* 6. Non eſt tamen vniuerſalis omnibus ſuſpenſis à beneficiis; neque incurritur, niſi poſt Iudicis ſententiam, vt ait Suarez.

ITAQVE, ſi à beneficio ſuſpendatur, intelligitur ſuſpenſus ab omni, vt notat Suarez *numero* 10. atque adeo nil refert, an dicat eum ſuſpendi *à beneficio*, vel *à beneficiis*, vt notat *num.* 14.

20 PRIVATVR verò omnibus actionibus conferentibus ad perceptionem fructuum, quales ſunt locare beneficium, vendere fructus, & tota temporalis beneficij adminiſtratio, vt colligitur *ex capite* 1. §. *vltim. de Elect. in* 6. & ità ſentiunt communiter.

QVOAD partialem ſuſpenſionem, habet effectum expreſſum. Vide Suarez *diſp.* 28. *ſect. vltimâ.*

QVÆSTIO IV.

De cauſis Suſpenſionis.

POTESTAS quidem ſuſpendendi à Chriſto Domino proculdubio habetur, & ab ipſis Apoſtolis in praxi reducta, vt patet *in can.* 24. *Apoſtolorum.* Sed de cauſa eius proxima agendum. 21

CAVSA igitur proxima efficiens, eſt ſolus ille, qui poteſt excommunicare. Ità communiter Summiſtæ, verb. *Suſpenſio.* Vnica eſt enim poteſtas Iuriſdictionis ad Cenſuras ferendas. Fertur autem vel à Iure; vel ab homine, vt dixi *de Cenſuris in genere.* Ità tenent communiter apud Lezanam *tom.* 4.

PRÆCEPIT verò Alexander III. *capite* 1. *de exceſſ. Epiſcop.* ne preſbyteros ſuſpendat, vel eorum Eccleſias interdicat abſque iudicio capituli. Id tamen non irritat; neque loquitur de ſuſpenſione, quæ eſt Cenſura, ſed de ea, quæ eſt mera vindicta pœnalis, vt notat Suarez *diſput.* 28. *ſect.* 1.

FINIS Cenſuræ huius eſt correctio delinquentis. Toletus *capite* 44. Lezana *tomo* 4. *verb.* ſuſpenſio *num.* 3.

QVOAD materiam, non poſſe abſque culpa propria inferri ait Nauar. *cap.* 27. *n.* 151. Caietan. verb. *ſuſpenſio.* Attamen poteſt etiam communitas ſuſpendi, vt ait Lezana *loco citato*, Caſpenſ. *ſect.* 3. *num.* 26. Poteſt verò ex culpa veniali leuis imponi ſuſpenſio; at profectò grauis, non niſi ex culpa mortali, vt notat Suarez *diſp.* 28. *num.* 7. & iſta contrarias opiniones vnit. Ità etiam Diana 5. *parte, tract.* 10. *reſol.* 19. Lezana *num.* 3. cum aliis. 22

QVOAD formam, nulla determinata apparet. Ità Suarez *ſectione* 5. Lezana *loco citato*; ſunt tamen verba explicantia ponenda, quibus ſciatur, tale vinculum imponi, & cui; vel æquiualenti aliqua re explicandum.

VT autem rectè feratur, debet ſcripto imponi, & cauſa exponi, & tradi ſuſpenſo Scriptura intra menſem, ſi petatur; aliàs ſuſpendens manebit ſuſpenſus per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ.

ANTECEDENS appellatio annullat ſuſpenſionem, ſi Papa nil aliud exprimat. An verò ſubſequens appellatio ſit valida, in quæſtionem vertitur. 23

PARTEM aſſerentem tuentur Faber *in* 4. *diſt.* 15. *quæſtione* 1. *diſputat.* 6. *capite* 1. Turrianus *diſp.* 42. *dub.* 2.

NEGATIVAM aſtruunt alij, quos ſequuntur Caſpenſis *diſputa.* 3. *ſect.* 3. Diana, *reſolut.* 16. atque adeò dicunt, omnem ſuſpenſionem inualidari, præter ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Innuitur *cap.* Is, cui, *de ſentent. excommun. in* 6. vbi hæ duæ tantùm ſuſpenſiones validantur, contra appellationem ſequentem.

QVÆSTIO V.

A quibus poſſit remitti Suſpenſio.

SVPPONO primò, ſuſpenſionem poſſe tolli etiam intra terminum à ferente: Similiter tolli poſſe per abſolutionem, etiamſi merè pœnalis ſit. 24

SVPPONO ſecundò, ſuſpenſionem, etiam à Iure latam, ſiue perpetuò, ſiue ad certum tempus ſit, tantùm ab authore canonis ante tempus elapſum dimitti

mitti

Digitized by Google

mitti poſſe. Ratio eſt, quia durante voluntate ferentis, durat pœna.

25 Igitvr dico, ſuſpenſionem Iuris, ſi reſeruata ſit, ab authore tantùm abſolui, vel ſucceſſore: ſi verò non ſit reſeruata, tolli ab Epiſcopo poſſe.

Prior pars probatur, quia eadem eſt cauſa producendi, & deſtruendi in Moralibus, nempè, voluntas eadem.

Altera pars probatur, *cap.* Nuper *de ſentent. excommun. in 6.* vbi dicitur: *Quia conditor canonis eam prohibitionem ſibi non reſeruauit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi.* Quod licet de excommunicatione dicatur, tamen à Gloſſa *in cap. Cupientes* extenditur ad ſuſpenſionem *de ſent. excommun. in 6.* maximè verò ad ſuſpenſionem, quæ ob contumaciam fertur, extendenda videtur, vt docet Panorm. & alij Doctores *in cap.* Nuper *citatum, & in cap.* Tam litteris *de teſtibus*, & conſentiunt Summiſtæ omnes. Neque tamen benè id redarguit Suarez *diſput. 29. ſectione* 2. dicens, nos etiam concedere diſparitatem in hoc, quòd excommunicatio non reſeruata poteſt etiam à Parocho abſolui, non ſic Suſpenſio; atque adeo non extendi illud dictum ad ſuſpenſionem.

Fatemvr ſanè, non eſſe æquatam comparationem, eo quòd excommunicatio, cùm priuet ſuffragiis, & Sacramentorum perceptione, meritò faciliorem abſolutionem habere debet, quam ſuſpenſio; at non impedit, quin debeat in hoc eſſe ſimilis, vt, ſi non reſeruata ſit, poſſit ab inferiori dimitti, vt communis fert opinio apud Layman, Auilam, Henriquez, Hurtadum, & Caſpenſem.

26 Svspensionis Cenſura lata ab homine, debet ſolui à ſuſpendente, vel à ſucceſſore, vel ſuperiore, vel ab habente facultatem ab his.

Qvod ſi lata ſit ſub conditione, donec ſatisfaciat, vel reſtituat, impleta conditione, tollitur ipſo facto; ſine alia abſolutione, & in hoc etiam differt ab excommunicatione, vt monent Corneio *d. 5. dub. 2. quæſt. 1.* Layman. *lib. 1. tract. 5. parte 3. cap. 4.* Hurtad. *diffic. 12.* Caſpenſis *ſect. 3. n. 25.*

Ex dictis habes, quo pacto differat Suſpenſio à depoſitione, & degradatione. Suſpenſio enim non eſt ex ſe perpetua, neque annullat officium, nec beneficium habitum, eſtque pœna medicinalis: E contra verò ſe habent depoſitio, & degradatio.

QVÆSTIO VI.

De nonnullis Suſpenſionibus.

27 De his agit S. Doctor. *in Confeſſionali, cap. 5. & in 4. diſtinct. 25. dubiis litt.* & cum eo Suarez *diſput. 31.* Caſpenſ. *diſp. 3.* Bonacina *diſp. 3.* Sayrus *libro* 4. Tangam præcipuè eas, quæ ad ordines ſpectant.

Prima ſuſpenſio ferit eum, qui ordinatum ab Epiſcopo hæretico, ſchiſmatico, aut excommunicato non tolerato, aut ſimoniaco iuridicè declarato, *cap. 1. & 2. de ſchiſm.* & aliis, text. 9. *quæſt. 1.* irritantibus talem ordinationem, non quoad ſubſtantiam; ſed quoad vſum ordinum, & ita manere ſuſpenſum, Conueniunt Canoniſtæ ad textus allatos Et Summiſtæ *de ſuſp.* cum D. Bonauentura, *particula decima Confeſſionalis.*

28 Qvæstio verò eſt: An, ſi quis ignorans Epiſcopum impeditum, & hoc inuincibiliter neſciat, adhuc ſuſpenſus ſit.

Prima opinio eſt, talé incurrere ſuſpenſionem, quia eſt pœna Ordinati. Ità multi, quibus ſubſcribit Suarez *n. 61.* poſt D. Bonauenturam, qui tamen dicunt, poſſe ignoranter ordinatum ab Epiſcopo diſpenſari. Probatur à S. Doctore *in cap.* Ordinationem *quæſt. 91.* vbi non eximuntur neſcientes; ſed ſolùm excuſantur ad diſpenſationem, vt acutè S. Doctor. obſeruat, conuellens hoc fundamentum aduerſariorum.

Svspenditvr etiam ordinatus in ſacris ab 29
Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit *cap.* Requiſiuit *de ordinatis ab Epiſcopo, qui, &c.* Vbi non eſt inualida Ordinatio ob indelebilem poteſtatem, ſed eſt tantùm illicita; & ordinatus manet ſuſpenſus ab ordine ſuſcepto. Probatur à D. Bonauentura *parte 9. ex cap. Requiſiuit*, vbi etiam dicitur, poſſe talem à ſuo Epiſcopo diſpenſari, ſi fuit ex ignorantia non craſſa; alioqui reſeruatum Papæ, vt notat etiam Bonacina *num.* 8. pro Ordinatione verò in minoribus non extat in iure.

Si tamen Epiſcopus renunciauit tantùm loco, po- 30
teſt cum licentia Epiſcopi ipſius ordinandi diſpenſare, vt declarat Alexander III. *cap. de ordinatis in ſacris ab Epiſcopo.* Refert verò S. Doctor Apparatum, aſſerentem neceſſariam diſpenſationem, etiamſi ignorantia ſit probabilis; non tamen id ipſe approbat.

Itidem, qui ſe ordinari præſumpſerit ab alieno Epiſcopo ſine propriis dimiſſoriis, manet ipſo facto ſuſpenſus ab executione, quoad placuerit proprio Epiſcopo, qui poteſt diſpenſare, vt notat S. Doctor. *parte 7. ex cap. Epiſcop. 7. quæſt. 1.* Et Epiſcopus ordinans manet ſuſpenſus à collatione Ordinum per annum, ex Concilio Trident. *ſeſſ. 23. cap.* 8.

Excipivntvr caſus, quando quis per trien- 31
nium commoratus eſt cum Epiſcopo aliquo ordinario, tanquam familiaris, vel de familia eius; non tamen longè ex eodem Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 9.*

Reqviritvr autem, vt talis Epiſcopus ſtatim ei conferat beneficium. Dixi *in ſacris*; nam recipiens ſic Ordinationes minores ante legitimam ætatem, vel ſine dimiſſoriis, non incidit in ſuſpenſioſionem, latam à Pio II. Attamen ſic ordinati ſuſpenduntur ab ordinum executione à Concilio Tridentino, *ſeſſ. 23. cap.* 8. quamdiù Ordinario videbitur; ac proinde, ſi ante obtentam licentiam miniſtrent, fiunt irregulares. Itidem Ordinatus ab Epiſcopo in aliena diœceſi eſt ſuſpenſus, ex Tridentino Concilio *ſeſſ. 6. cap. 5.*

Itidem, qui, vacante Epiſcopatu, non arctatus
o caſione beneficij, ſacros ordines ſumit dimiſſoriis 32
capituli, ſuſpenditur ab executione maiorum Ordinum ad placitum futuri Prælati. Si verò ſuſcepit tantùm Minores, caret priuilegio Clericali, etſi ſuſpenſus non ſit, vt declarauit S. Congregatio, teſte Suarez *diſp. 31. num. 20.* Bonacina *n. 5.*

Svscipiens ordines, ficto patrimonio, ſuſpenditur ab ordine ſuſcepto, vi Bullæ Pij V. apud Bonacinam *num. 1.* Ita etiam Auila *de cenſuris, parte 3. diſp. 5. d. 5.* Ioan. de la Cruz *parte 2. dub. 6.* qui addunt, hunc teneri reſtitutioni.

Attamen Ledeſma, *tom. 1. de ſacram. capite 7. conſil. 6. diffic. 3.* Villalob. *tom. 1. tract. 11. diffic. 15. numero* 10. quos ſequitur Diana *parte 3. tract. 4. reſolutione* 184. negant, eſſe ſuſpenſum, aut reſtitutioni teneri.

Qvi ſine Ordine exercet, vel aliquem habens,
alium exercet, quem non habet, per diſpenſationem 33
Papæ, in ordine, quem habet, toleratur; ſed ad alium non promouebitur 14. *quæſt. 3. cap, Priuilegium* 25.

Decet

Digitized by Google

Decet, Vide D.Bonauenturam *particula* 15.*verb.ordo*, Suarez *num.*33. attamen Auila *diſp.*5. *dub.*2. Villalob.*tom.*2.*tract.*18.*diffic.*10. oppoſitum cenſent apud Caſpenſem *num.*45. Ratio eſt, quia ſunt veræ dimiſſoriæ, etiamſi ſubreptitiæ.

34 ITIDEM iniens pactum cum Epiſcopo ordinante, vel cum patrono præſentante non petendi victum, alimenta, prouiſionem, &c. ab executione ſuſpenditur: Patet *ex cap. penultim. de Simonia*, vbi habetur, Epiſcopum, & Patronum præſentantem eſſe ſuſpenſos per triennium. Vide D.Bonauenturam, *particula* 53. Ipſum verò Clericum donec abſoluatur. Itidem præſentans Clericum ad titulum ſui beneficij, vt illi conferantur Ordines, cum pacto non petendi fructus ad ſui ſuſtentationem, *cap. penultim. de ſimonia.* Et diſpenſatio eſt Papæ reſeruata, vt notat D Bonauentura *particula* 45.

SVSPENSVS eſt ſuſcipiens maiores Ordines extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſoriis. Ità habetur *Extrauagant.* Pij II. *Cum ex ſacrorum.* Et Sixti V. *ſanctum & ſalutare.* Vide Suarez *ſect.*1. Sayrum, *cap* 13. *num.*75. Bonacinam *num.*2. cum D.Bonauentura *particula* 8. qui ait, cum hoc ſolum Papam diſpenſare, quod idem ſtatuit Sixtus V. Tamen à Clemente VIII. redactum eſt ad formam Concilij Tridentini, vt in occultis Epiſcopus diſpenſet.

35 AD hanc incurrendam, ſufficere videtur ignorantia quæuis mortalis, ex Bulla Pij II. etſi alij dicant, non ſufficere ignorantiam, quæ non ſit affectata. Vide Dianam, *reſol.*32. Caſpenſem *num.*38.

HÆC priuat vſu omnium Ordinum ſuſceptorum, & repellit ab aliis ſuſcipiendis ex Sixto V. Huius verò diſpenſationem Papæ reſeruat. Talis verò ligatus, exercens Ordines, fit irregularis, ſi præſumptio adſit. Ita Pius II. ſupra. Poteſt tamen alios ordines exercêre. Vide Dianam, *reſol.*35.

RECIPIENS etiam minores Ordines cum Subdiaconatu eodem die, eſt ſuſpenſus à Subdiaconato, ex *cap.* Litteras *de temporum ordin.* vbi includuntur etiam recipientes duos ordines ſacros, duobus diebus immediatis, abſque diſpenſatione; & reſeruatur Papæ, niſi intret religionem. Qui verò duos ordines ſacros eodem die ſuſcipit, ſuſpenditur ab executione poſterioris *eodem cap. Litteras.* Recipiens verò Minores ante legitimam ætatem, peccat grauiter; non tamen ſuſpenditur. Idem dic de non ſeruante Interſtitia, agit enim contra Tridentini Præceptum, *ſeſſ.*23.*cap.*11.

36 QVI per ſaltum recipit ordinem ſuperiorem, ſuſpenditur ab eo, donec receperit inferiorem *cap. vn. de cler. per ſaltum*, & probat S.Doct. *part.*5. & *in* 4. *d.*24.*part.*2.*quæſt.*3.

ITIDEM recipiens ſcienter Ordinem aliquem ſimoniâ, ſuſpenſus eſt, etiamſi ſit occulta *cap. penitent. de Simonia.* Similiter, qui ſimoniam committit in dimiſſoriis. Vide Bonacinam *num.*9. Suarez *diſp.*31.*ſect.*4.

37 SIMILITER, qui Ordines ſuſcipit in excommunicatione *cap.* cum illorum *de ſent. excom.* vbi habetur, excommunicatum eſſe, qui ordinem recipit, ſi ſit ſæcularis, a ſuſcepto ordine in perpetuum deponendum: & diſpenſationem Papæ reſeruari. Si verò religioſus ſit, ab executione ſuſcepti Ordinis, & officij, manere ſuſpenſum. Probabile eſt etiam, eum fieri irregularem. Eandem ſuſpenſionem multi inducunt in recipientem Ordines in ſuſpenſione, vel interdicto. Ità etiam D.Bonauentura *particula* 11. & 12. vbi de religioſo Apoſtata, in ſæculo ordinato, quocum Papa ſolus diſpenſat.

EXCVSANT verò ſuſcipientem Ordines, metu graui coactum. Incurrit ſuſpenſionem etiam ſuſcipiens Ordines furtiue. Vide Filliuc. *tract.*20. *cap.*8. *quæſito* 11. Probatur a D. Bonauentura *part.*6. ex cap. *Veniens.* Is, ſi religionem intrauerit, poteſt Epiſcopus, vel Prælatus eius diſpenſare, vt ait S. Doctor. 38

SIMILITER, qui ſuſcipit Ordines ſacros poſt matrimonium etiam ratum, non conſummatum. Is ſuſpenditur ab ordine, & beneficio; & reſeruatur Papæ. *Extrauag.* Antiquæ *de Voto*, Ioannis XXII.

Is verò, qui bona fide Ordines ſuſcipit, putans vxorem mortuam, debet abſtinere, donec vxor ſuperſtes eſt, aut votum Caſtitatis emittit, iuri cedens. Vide Suarez *ſect* 4. Sayrum *lib.*4. *cap* 14. *num.*28. Bonacinam *numero* 14. Addunt alterum, qui in mortali ordinatur, ſed non eſt ſuſpenſus, niſi ex præcepto religionis, ne ſuſceptum ordinem exerceat, vt notat S.Doctor. *particula* 13.

QVI celebrat Miſſam, & in ea non communicat, 39
ſuſpenditur per annum à communione, *ex can.* relatum *de conſecr. diſt.*2.

SIC & qui celebrant, vel celebrare faciunt in locis interdictis, ſuſpenſi ſunt ab ingreſſu Eccleſiæ, donec ſatisfecerint, *cap.* Epiſcoporum *de priuileg. in* 6. hoc tamen magis eſt interdictum. Vide D.Bonauenturam *particula* 17. in Confeſſionali.

QVI præſumit omittere Miſſam incompletam ſine graui cauſa, ſuſpenſus remanet à corpore Chriſti *cap.* Nullus Epiſcopus *de conſecr. diſt.*1. Vide Bonacinam *num.*17.

ITIDEM admittentes ad ſacra publicè excommunicatos, vel interdictos, ſuſpenſi, vel potius interdicti ſunt ab ingreſſu Eccleſiæ *cap.* Epiſcoporum *de priuil. in* 6. Sic & qui manifeſte vſurarios admittunt ad communionem altaris, ſepulturam Eccleſiaſticam, vel eorum recipiunt oblationes, ſunt ſuſpenſi ad arbitrium Epiſcopi, *cap. quia in omnibus de vſuris.* Ita communiter cum D. Bonauentura *particula* 54. *loco cit.*

PARITER coniungens, vel benedicens matrimonio ſubditos alienæ Parochiæ, ſuſpenſus eſt, ex Tridentino, *ſeſſ.*24.*cap.*1.

ITIDEM Clericus, alieno ære Eccleſiam ſibi com- 40
miſſam grauare præſumens, aut litteras, vel ſigilla alteri concedere, quibus poſſit obligari, *cap.* 2. *de ſolut.* is ſuſpenditur ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium. Vide D.Bonauenturam *particula* 51. *Confeſſ.*

SIC & qui, ſede vacante, occupant bona ſpectantia ad Prælatum defunctum, vel ad ſedem, vel ſucceſſorem *can.* Quia ſæpe *de cler. in* 6. Vide Suarez *ſect.*3. Bonacinam *num.*24. & alios ibi. Tales ſuſpenduntur ab officio, & beneficio.

COMPROMISSARIVS eligens indignum ad 41
Epiſcopatum, vel ad ſuperiorem dignitatem, ſuſpenditur per triennium à beneficiis *ex cap.* Si compromiſſ. *de Elect. in* 6. Vide Suarez *ſect.*3. *n.*6. D.Bonauenturam *particula* 55. erit autem talis, ſi in natalibus defectum habeat, vel ſi ſit ætatis, infra trigeſimum annum, ſi ſit ignorans, &c.

SIC etiam ſuſpenduntur eligentes ad Epiſcopatum, vel ad beneficia inferiora, curam animarum habentia, ita in *cap.* Cum in cunctis *ibi.*

ITA, & qui electionem alicuius impugnant; ſed in probatione deficiunt *cap.* ſi compromiſſ. *citatus.* Item electores Epiſcoporum, qui, ſi infra octo dies, poſtquam commode potuerint, præſentationem electo culpabiliter non præſentauerint, *can.* Cupientes.

ET

Et qui aliquam ad Præbendam obligare præſumunt contra Eccleſiaſticam libertatem *ex cap.* Quiſquis *de elect.*

42 Conferentes, vel recipientes beneficia eorum, qui pro ſuis negotiis ad Romanam Curiam acceſſerunt, aut aliqua negotia in ea exercent, ſuſpenſi ſunt ab officio, & beneficio, *Extrauagant. 3. de Priuil.* Vide Suarez, *ſectione tertia*, & Bonacinam *numero 30.*

Exercentes munus Conſeruatoris ſuſpenduntur per annum, ſi ſe intromittant ſcienter de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis, *cap. vltim. de officio Delegati.* Vide Bonacinam, *num. 31.*

43 Iudex Eccleſiaſticus, non Epiſcopus, faciens iniuriam contra conſcientiam, & Iuſtitiam parti litiganti, *cap.* Cùm æterni *de ſentent. & re iudic. in 6.* ſuſpenſus eſt per annum ab officio.

Iudex itidem ferens ſententiam excommunicationis ſine ſcriptis, vel cauſæ manifeſtatione, vel requiſitus non tradens copiam Scripturæ intra menſem, ſuſpenſus eſt ab ingreſſu Eccleſiæ & à diuinis, per menſem *ex cap.* Cùm Medicinalis *de ſent. excom.* Addit S. Bonauentura *particula* 50. qui ſine monitione competenti, ideſt, trina, de qua 24. *quæſt.* 3.Ità etiam alij apud Bonacinam *num.* 34.

Visitatores recipientes munera, aut pecuniam, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, niſi intra menſem duplum reſtituant ei Eccleſiæ, à qua receperunt.

44 Qui in concione, vel inter plurimos diſputant in alterutram partem de Conceptione B. V. ſuam ſententiam probando, & alteram refellendo. Sic qui de hac quæſtione lingua vulgari ſcribere audet, vel dictare, ſuſpenditur à Diuinis, ſi eſt in ſacris, & priuatur ipſo iure omni gradu, & dignitate, & ad ſimilem redditur inhabilis, & à ſolo Papa diſpenſari poteſt. Ex Pio V. *ſuper ſpecula.* Itidem, ſub iiſdem pœnis, Paulus V. eos alligat, qui publicè audent aſſerere, B. V. in Originali conceptam. Imò Gregorius XV. id vetuit, & in priuatis ſermonibus.

Itidem ſuſpenſi ſunt iurantes de tenendo ſchiſmate, *capite primo, de ſchiſ.* & reſeruatur Epiſcopo.

Sic etiam Clerici prouocantes ad duellum, vel pugnantes, *capite 1. de cler. pugnat.* Vbi tamen priùs ponitur pœna depoſitionis ferenda. Vide D. Bonauenturam in Confeſſionali *particula* 29.

45 Ferenda eſt etiam ſuſpenſio contra clericos raptores, à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. Vide Suarez *num.* 48. Bonacina *num.* 38.

Similiter clericus publicè concubinarius, vel fornicarius, Teſtis falſus notorius, iure antiquo erat ſuſpenſus, vt notat S. Doctor. *particula* 52. hi, ſuſpenſi erant, quouſque egiſſent pœnitentiam, *cap.* ſi qui ſunt *diſt.* 81. *cap.* Quæſitum *de cohabit. cler. & mulierum, cap.* Præter, *diſt.* 32.

Iure autem nouo, in Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *capite* 24. habetur, hos clericos concubinarios, &c. ſuſpendendos ab Epiſcopo, præmiſſa monitione. Itaque non ſunt ipſo iure ſuſpenſi.

Episcopis verò concubinariis infligitur ipſo facto, ſi non reſipuerint, poſtquam admoniti fuerint à Synodo Prouinciali. Vide Suarez *ſect.* 5. *n.* 24.

46 Clericus publicè peccator, non eſt ipſo iure ſuſpenſus ſuſpenſione propriâ, vt notat S. Doctor. *particula* 13. non enim habetur in iure. Ita etiam Doctores, quibus ſubſcribit Bonacina *num.* 39.

QVÆSTIO VII.

De quibuſdam Suſpenſionibus contra Epiſcopos.

Recordare ex dictis, ſuſpenſiones partiales, puta Epiſcopi, à Pontificalibus, dicere ſolùm ſuſpendi ab his, quæ Epiſcopis ſunt propria, non aliis. 47

Episcopi, Abbates, & Prælati religionum promoti à ſede Apoſtolica, ſi adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum accipiant, ſine litteris authenticis eiuſdem ſedis, ſuſpenduntur ab adminiſtratione fructuum earundem Eccleſiarum, *Extrauagant. prima, de elect. inter communes.* Capitula verò, vel conuentus talium Eccleſiarum, qui hos Prælatos accipiunt, abſque litteris præfatis, ſuſpenduntur à beneficiis, donec à ſummo Pontifice gratiam accipiant, *Extrauagant. prima, citata.*

Episcopvs, vel alius ſuperior, qui conſecrationem accipit ab excommunicatis, ſuſpenſis vel interdictis, eſt ſuſpenſus à Pontificalibus, *capite primo, & ſecundo, de ſchiſm. gratia prima. quæſt.* 1. etiamſi conſecratus ignoret, ipſos alligatos eſſe, hæc enim pœna lata eſt in odium conſecrantis. Vide Suarez *ſectione prima, numero* 63. Bonacina §. 2. *num.* 2.

Episcopvs conferens Ordines, vel primâ Tonſuram extraneo, abſque licentia ſui Epiſcopi, ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 5. Eſt certior, vt notat Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 194. etſi alij oppoſitum cenſeant. 48

Episcopvs ordinans in aliena Diœceſi, abſque licentia proprij Ordinarij, aut de licentia eius, perſonas non ſubditas, ſuſpenditur à Pontificalibus ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *capite* 2. & *ſeſſ.* 23. *capite* 8.

Similiter ordinans coniugatum, exceptis caſibus à canone conceſſis, ſuſpenditur à Pontificalibus. Vide Bonacinam *num.* 5.

Ordinans religioſum non profeſſum, à collatione Ordinum, quos contulit, per annum ſuſpenditur, ex Pio V. apud Sorbum, verbo. *Ordines.* Excipe PP. Societatis Ieſu per Bullam Gregorij XIII.

Ordinans Monachum ſine licentia Abbatis, ſuſpenditur â communione aliorum Epiſcoporum, *cap.* Fin *diſt.* 58.

Ordinans bigamum, vel eum, qui facit pœnitentiam publicam, ſuſpenſus eſt à celebratione per annum, *cap.* Nullus *diſt.* 55. 49

Iniuste ordinans inuitum, eſt ſuſpenſus per annum à celebratione, *capite primo, & ſecundo, diſtinctione* 74.

Ordinans Sacerdotem indignum, ſuſpenſus eſt à collatione ordinis Sacerdotalis, *cap.* ſi quis Epiſcopus *prima*, *q.* 1. Non eſt tamen ipſo iure, ſuſpenſus nam profertur in futuro. Ità Suarez *ſect.* 5.

Conferens Tonſuram illiterato, ſuſpenſus eſt per annum, à collatione Tonſuræ, *cap.* Fin *de tempore ordin. in 6.*

Est autem illiteratus is, qui neſcit legere, & ſcribere. Eadem cenſura ligatur conferens Tonſuram puero, ante ſeptennium, *cap.* Final *citato.*

Conferens duos Ordines ſacros eodem die, vel duobus diebus immediatis, ſuſpenditur à collatione vtriuſque ordinis *cap.* Litteras *de tempore ordin.* Vide Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. 50

51 EPISCOPVS conferens Sacerdotalem ordinem indigno, ſeu illi, qui eſt ſuſpenſus ab ordinis iſtius ſuſceptione, ſuſpenditur à collatione ordinis Sacerdotalis *can.* ſi quis Epiſcopi 1.*quæſt.*1.

EPISCOPVS conferens ordines cum pacto, vt ordinatus ab eo non petat alimenta in defectum beneficij, vel patrimonij, ſuſpenditur à collatione Ordinum per triennium, *cap. penult. de ſimonia.*

EPISCOPVS ſimoniacè conferens ordines, vel primam tonſuram, ſuſpenditur non ſolùm ab horum collatione per triennium *cap. pen. de ſimonia*, verum etiam à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ, ex Sixto V. Vide Suarez *ſect.* 4. *num.* 25.

EPISCOPVS, qui Epiſcopum iam electum in Epiſcopatu confirmat, & conſecrat, poſtquam appellatum eſt ad ſedem Apoſtolicam, ſuſpenditur à tali munere per annum *ex cap.* Prouida *de e ect. in 6.*

EPISCOPVS, qui debitam non adhibet diligentiam circa proceſſum electionis perſonæ electæ ad curam animarum, ſuſpenditur à facultate confirmandi primum illius ſucceſſorem, & à beneficio, *cap.* Nihil *de elect.* Vide Sayrum *libro quarto*, *capite* 12. *num.* 35.

EPISCOPVS, vel alius beneficiorum collator, qui beneficij reſignationem contra præſcriptum Bullæ Pij V. quæ eſt 58. admittit, ſuſpenditur à collatione, præſentatione, electione, confirmatione, vel Inſtitutione, donec à Papa abſoluatur. Vide Bullam in Sayro *num.* 35. Bonacina *num.* 18.

52 EPISCOPVS, vel alius Indicem caſuum, gratiarum, & Indulgentiarum, ſoluto certo pretio proponens, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ex Bulla Pij V. *Quam plenum.* Vide illam in Sayro.

EPISCOPVS commiſſarius, vel delegatus in cauſa alienationis rerum Eccleſiæ, ſi per gratiam, timorem, aut ſordes in detrimentum Eccleſiæ vtatur poteſtate ſibi commiſſa, ſuſpenditur ab executione officij per annum, ita vt, ſi damnabiliter ſe ingerat diuinis, ſuſpenſione durante, irregularitatem incurrat, quam ſolus Papa poteſt auferre, vt dicitur in *Extrauagant.* 2. Pauli II. apud Suarez *ſectione* 5. *num.* 12.

EPISCOPI abutentes officio Inquiſitorum in cauſis fidei, ſuſpenſi ſunt ab officio per triennium, Clemen. I. §. Verum *de hæret.*

EPISCOPI, alijque prælati procurantes, vt clerici capiantur à Dominis temporalibus, vt beneficia reſignent, vel citati, ad Apoſtolicam ſedem accedere nequeant, præter excommunicationem ob manum violentam, ſuſpenduntur triennio à fructibus ſuarum Eccleſiarum. Ità in *Clem. II. de pœnis.*

EPISCOPVS relaxans pœnam contentam *in cap.* Peſſimam 23. *quæſt.* 8. ſuſpenditur ab officio Epiſcopali per annum, & damnum reſtituat, vt habetur *eodem cap.* apud D. Bonauenturam *in Confeſ. c.* 3. *particula* 3.

53 EPISCOPVS alienans bona Eccleſiæ, Monaſterij, vel loci pij, abſque licentia Papæ, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ; quod ſi elapſis ſex menſibus non reſipuerit, ſuſpenditur ab adminiſtratione temporali, & ſpirituali ſuæ Eccleſiæ. Extenditur, etiam ad Abbates. Alij verò inferiores excommunicantur *in Extrauag.* Ambitioſè.

EPISCOPI ſubijcientes Eccleſiarum bona immobilia laicis ſine facultate ſedis Apoſtolicæ, exceptis caſibus iure permiſſis, ſuſpenduntur ab officio, & miniſtratione rerum temporalium Eccleſiæ grauatæ.

EPISCOPVS prima vice ingrediens Monaſterium Monialium abſque neceſſitate, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ; ſecunda vice, ſuſpenditur à diuinis; tertia vice, excommunicatur ex Gregorij XIII. Conſtitutione.

EPISCOPI, qui limina Apoſtolorum non viſitant ſingulis tribus annis, ſi ſit Italus, vel ſi exter, vt Germanus, Gallus, Hiſpanus, aut è cæteris Europæ locis, ſpatio quatuor annorum, & ſi impeditus ſit, per alium hoc non curat exequi, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, perceptione fructuum, & ab omni adminiſtratione: excipe tamen, ſi qui ſint priuilegiati. 54

EPISCOPVS, qui poſt Concilium Prouinciale infra ſex menſes clerum non conuocat, vt illi referat geſta ibi, ſuſpenditur *cap.* Fin *diſt.* 8. non eſt tamen in vſu.

EPISCOPVS contra ſimoniacos procedere negligens, ſuſpenditur ab officio per duos menſes, *cap.* Quidquid 1. *quæſt.* 1.

EPISCOPVS permittens, vſurarios publicos alienigenas conducere domos in ſuis terminis ad exercendum fœnus, eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, donec eos pellat, *cap.* Vſuras *de vſuris in 6.* 55

De Suſpenſionibus contra Conuentus, & Capitula.

CAPITVLA, quæ Prælatum religioſorum à ſede Apoſtolica prouiſum ſine litteris eiuſdem ſedis recipiunt, ſuſpenſi ſunt à beneficio ex *Extrauagant. prima, de elect.* 56

CAPITVLA, & Collegia, quæ ſede Cathedrali collegiata; vel regulari vacante, occupant, vel dilapidant bona ad Prælatum defunctum, vel ad ipſam Eccleſiam, vel ad ſucceſſorem pertinentia, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, donec reſtituant, *cap.* Quia, *de elect.*

CAPITVLA, & Conuentus aliquid recipientes, ob receptationem alicuius ad religionem, aut poſt illam, ſuſpenduntur omnino, & reſeruatur Papæ. *Clem.* Sanè *de ſimonia*; Moniales tamen poſſunt conuenire de dote, de paſtibus, & prandiis conſuetis; hæc enim ad dotem pertinent. 57

CAPITVLA admittentia reſignationem beneficiorum extra caſus, & Bullam Pij V. ſuſpenduntur ab Inſtitutione, collatione, & præſentatione. Et Capitulum, agens contra iſtam ſuſpenſionem, .. ſpenditur à Diuinis, & reſeruatur Papæ.

De Suſpenſionibus contra Religioſos.

PRIMA eſt contra Prælatum Mendicantium, admittentem ad Profeſſionem ante expletum annum, ſuſpenditur is à recipiendo ad profeſſionem, *cap.* Non ſolum *de regul. in 6.* 58

SECVNDA eſt religioſorum, qui ad ordines Sacros, nondum facta profeſſione, promouentur; Hi ſuſpenſi ſunt à ſuſceptione Ordinum ex Bulla Pij V. *numero* 74.

TERTIA Apoſtatæ, qui ordinatur ſacris; ſuſpenditur is ab ordine ſuſcepto, & ab aliis ſuſcipiendis, donec à Papa diſpenſetur, *cap.* Fin. *de Apoſtatis.*

QVARTA eſt concedentium iura, reditus, vel poſſeſſiones Monaſteriorum alicui ad vitam, vel ad certum tempus; pecuniâ etiam inde receptâ, ſuſpenſi ſunt ab officio, & conceſſio inanis, Excipe ſi neceſſitas, vel vtilitas Monaſterij id exigant, & fiat conſenſus Conuentus, aut prælati Superioris, ſi conuentum 59

Digitized by Google

uentum non habet *Clement.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alienandis.* Non tamen includuntur fructuum venditiones, vel locationes trium annorum, vt in ſimili patet *Extrauag.* Ambitioſè, *Pauli II.*

QVINTA contra grauantes, ſeu defraudantes Eccleſias circa decimas eis debitas, vel vſurpantes; hi, ſi moniti intra menſem non deſiſtunt, vel infra duos menſes non reſtituunt, ſuſpenſi ſunt ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis, donec deſtiterint. *Clem.* 1. *de Decimis*, & ſi iſti non habent beneficia, &c. excommunicatione ligantur, donec ſatisfaciant. Vide Bonacinam *num.* 6.

SEXTA eſt contra Fratres Prædicatores, promotos ad Epiſcopatum, vel alias Prælaturas, ante conſecrationem, non reddentes libros, & alia ad monaſteria, vnde ſunt, ſpectantia, ſuſpenduntur à Pontificalibus, & reſeruatur Papæ, ex Priuil. Clementis IV.

60 SEPTIMA ſtatuitur contra Prælatos religioſorum, ad quos, occaſione exceſſuum ſubditorum ſuorum ibi prohibitorum, aliquid quoquomodo peruenerit; ſuſpenduntur enim vſque ad debitam ſatisfactionem, niſi intra menſem ſatisfecerint, poſtquam fuerint requiſiti, *Clem.* 1. *de Priuil.*

EXCESSVS verò *in Clementina hac* prohibentur tres. Primus eſt retrahere teſtantes à legatis Eccleſiæ matrici. Secundus, retrahere teſtatorem à debitis ſoluendis. Tertius procurare, vt legata debita, vel malè oblata, & incerta, dentur ſibi, in Præiudicium eorum, quibus debentur. Vide Suarez *ſectione* 6.

OCTAVA contra Confeſſarios religioſos, non facientes conſcientiam pœnitentibus de decimis ſoluendis, poſtquam requiſiti ſunt: hi ſuſpenduntur à prædicatione, donec ſatisfecerint *Clement.* Sapientes *de pœnis*; & ſi audeant prædicare, excommunicati ſunt.

61 NONA concedentes dimiſſorias non ſubditis, ſuſpenduntur per annum ab officio, & beneficio, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap* 10.

DECIMA eſt contra Monachum nigrum ſancti Benedicti, non ferentem habitum ad formam præſcriptam *in Clementina* 1. §. ſi quis autem *de ſtatu Monach.* Vide Bonacinam *num.* 14.

VNDECIMA contra Fratres Prædicatores perturbantes officium Inquiſitionis, exercitam à fratribus Minoribus; ſuſpenduntur enim ab executione Ordinum ſacrorum, donec à Papa abſoluantur, aut ab illo, quem perturbarunt. Ita vice verſa, Fratres Minores ſi, &c. *Clementina IV. Paupertatis altiſſimæ, &c.*

62 DVODECIMA, coniungentes in matrimonium, vel benedicentes in matrimonio alienorum Parochianorum.

TERTIADECIMA inducentes mulieres in monaſteria. Hi enim ſuſpenſi à Diuinis ſunt, & priuati beneficiis, & ad alia inhabiles, ex Bulla Pij V. quæ incipit: *Regularium.* Et Gregorij XIII. quæ incipit: *Vbi gratia.*

RELIQVAS vide in Suarez, Sayro, & aliis.

DISPVTATIO V. DE DEGRADATIONE.

EA eſt Suſpenſionis affinitas cum Degradatione, & Depoſitione, licet hæ vltimæ pœnæ tantùm ſint, non cenſuræ, vt illa ſat intelligi nequeat, niſi de his aliqualē mentionem faciamus: Degradatio autem in eo à Depoſitione differt, quod hæc ſemper ſit verbalis; quare ſub nomine poſterioris, quippe notioris, & minorem habentis æquiuocationem, de vtraque pœna, quæ potiora ſunt, dicam, alia verò minus vel neceſſaria, vel magis communia, ex dicendis iudicio lectoris deducenda remittam.

QVÆSTIO I.

Quid ſit DEGRADATIO, *& quotuplex.*

DEGRADATIO eſt duplex: *Verbalis*, & *Realis*, vt docent omnes cum D. Bonauentura *in Confeſſione, cap.* 5.

VERBALIS degradatio eſt ſententia Eccleſiaſtica, qua priuatur perſona Eccleſiaſtica omni officio, & beneficio in perpetuum, ſine ſpe ampliùs conſequendi, non amiſſo tamen priuilegio Clericali. 1

DEGRADATIO realis eſt pœna Eccleſiaſtica, quâ perſona Eccleſiaſtica priuatur omni beneficio, officio, & priuilegio clericali in perpetuum, abſque ſpe, &c. cum quadam ſolemnitate. Hunc ſæpè tradit Epiſcopus brachio ſæculari, ſed non ſemper; debet tamen intercedere, ne moriatur.

DIFFERVNT in multis. Primò, realis, ſeu actualis fieri ſolet aſtantibus Abbatibus infulatis, ideſt, habentibus ius Mitræ, & Baculi. Secundò, degradandus, indutus veſtibus ſacris, & ferens vaſa ſacra, comparet coram Epiſcopo, à quo exuitur, tondetur prolatis quibuſdam verbis; non ſic Verbalis. 2

DEINDE Verbalis fit etiam in abſentem contumacem; non ſic realis *cap.* Nouimus *de verb. ſignific.* 6 19.

TERTIO depoſitus actualiter, non gaudet priuilegio fori, & canonis, *cap.* Degradatio *de pœnis, in* 6. at verbaliter depoſitus gaudet, niſi ſit effectus incorrigibilis, taliſque declaretur à Iudice Eccleſiaſtico.

DEGRADATIO Verbalis fit etiam à Vicario Generali Epiſcopi, è Conc. Trid. *ſeſſ.* 13. *c.* 4. *de reform.*

DIFFERT à Suſpenſione, quia eſt ſine ſpe, ab excommunicatione, & irregularitate, quia priuat beneficio habito. Retinet is characterem; ideò valdè conſecrat, etſi impiè. Et quia non effectus eſt melioris ſtatus, tenetur recitare horas canonicas, & ob votum caſtitatis, matrimonio eſt inhabilis. Vide Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 1. *&* 2. Valentia *diſp.* 7. *q.* 19. *puncto* 4. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 8. *parte* 3. Reginal. *lib.* 32. *c.* 23. *tract.* 2. Sayr. *l.* 5. *c.* 20. Tol. *lib.* 1. *c.* 50. Nauar. *c.* 27. Bonacinam *diſp.* 4. *puncto* 1. Molinam *diſp.* 49. Sa *verb. Depoſitio*, Syluest. *verb. Degradatio.* 3

NOTAT Baſſæus *num.* 3. cum citatis, vbicunque in iure

Digitized by Google

iure ſimpliciter ſit mentio degradationis, intelligi de verbali.

QVÆSTIO II.

Quæ crimina inducant Degradationem.

5 EA, quæ merentur Verbalem degradationem, ſunt Adulterium, Concubinatus, perſeuerans poſt monitionem, Simonia notoria, Stuprum, Inceſtus, Furtum, Periurium, Homicidium, Delictum, quo quis permittit ſuum Parochianum decedere ſine Baptiſmo. Vide Molinam *tom.4. diſp.49. tract.3.* Sayrum *lib.5. cap.22.*

CRIMINA verò, quæ realem mereantur depoſitionem, ſunt, Homicidium qualificatum, Hæreſis, Sodomia ſæpius exercita, & ſimilia, quæ iudicis arbitrio tali pœna digna ſunt. Vide Molinam.

QVANDO in iure dicitur *Depoſitio*, intelligitur Verbalis: Pœnæ enim ſunt reſtringendæ. Degradatus non eſt alendus fructibus beneficij. Ità Couar. *3.var.cap.13.* Bonacina *diſp.4.puncto 11.*

FORMAM, & ſolemnitatem ſeruandam in degradatione, vide in Sayro, *cap.22.*

6 DEGRADATIO Preſbyteri ſpectat ad Epiſcopum: & Epiſcopi ad Papam. Vide Conc. Trid. *ſeſſ.13. cap.4.* Sayrum *cap.20.* Suarez, & alios.

DEGRADATVM realiter, ſolus Papa valet reſtituere; at ſi reſtitutio ſit iure requiſita, puta ſi falſi probentur teſtes, id poteſt Epiſcopus. Vide Baſſæum. *numero 4.*

DISPVTATIO VI.

De INTERDICTO.

1 HÆc eſt tertia, & vltima Eccleſiaſticæ Cenſuræ ſpecies, cuius nomen diuerſimodè ſumitur; generaliter enim accipitur pro quacumque prohibitione, iure factâ; & hoc ſenſu vſitatur non rarò apud Iuriſtas, *in titulis de interdicto, & codice.* Specialiùs pro decreto aliquo, ſiue prohibitorio, ſiue exhibitorio ibidem ſumitur, ſicut & *in cap. Paſtoralis*, pro decreto, inter duos dicto: Specialiſſimè autem, & ad rem noſtram, Interdictum ſignificat pœnam quamdam Eccleſiaſticam, quâ alicui loci, vel alterius rei vſus interdicitur. Huius naturam, effectus, laxationem, & quicquid aliud neceſſarium ſit, paucis abſoluam.

QVÆSTIO I.

Quid, ſit INTERDICTVM, *& quotuplex.*

INTERDICTVM definitur *Cenſura Eccleſiaſtica, quâ homo, Sacramentorum quorundam vſu, Diuinis officiis, & ſepultura Eccleſiaſtica, ſecundùm ſe ipſa, priuatur.* Sic colligitur ex D. Bonauentura *p.p. Centil.ſeſſ.27.* Habetur *cap.* Non eſt nobis *de ſponſal.cap.* Quod in te *de Pœnitent. & remiſſ.* Acclamatur communiter apud Suarez *diſp.32.* Lezanam verbo. *Interdictum.* Caſpenſ. *diſp.4. ſect.1.* Syluestrum verbo *Interdictum*; ibi Baſſæum.

NOTA verò circa particulam *ſecundùm ſe*; hæc 2 enim diſtinguit formaliter Interdictum ab aliis Cenſuris, nam Excommunicatio priuat his bonis, pro vt ſpectant ad fidelium communicationem: Suſpenſio, vt ſunt actus alicuius ordinis: Interdictum verò, ſecundùm ſe, vt ſunt bona Eccleſiaſtica. Ita Lezana *num.1.* Corneio *tom.2.in 3.parte, tract.de excommun. diſp.1. dub.1.*

DIVIDITVR Interdictum in Locale, Perſonale, & Mixtum, *ex cap.* Præſenti, *cap.* ſi ſententia, & *cap.* ſi ciuitas, *de ſent.excom. in 6.*

LOCALE diuiditur in Generale, & Speciale, *ex* 3 *cap.* Cùm de imparibus *de verb. ſignific.* Perſonale etiam diuiditur in Generale, & Speciale.

DIVIDITVR etiam Interdictum in totale, & partiale; in interdictum à Iure, & ab Homine.

QVÆSTIO II.

De effectibus Interdicti.

PRIMVS eſt prohibitio receptionis Sacramento- 4 rum, quæ in iure non ſunt conceſſa.

PRIMÒ tamen licitus eſt Baptiſmus etiam ſolemnis paruulorum *cap.* Reſponſo *de ſent. excom.* nominatur autem ibi, & à D.Bonau. *p p. Centil. ſect.27.* Baptiſmus paruulorum, non quia excludantur adulti, ſed quia ſic denominatur, vtpotè eis maximè neceſſarius. Conceditur verò etiam adultis *cap.* Quoniam *eodem tit.* idem dicam infra in ordine ad ceſſationem à diuinis.

SI baptizans dedit cauſam interdicto, licitè id agit ſolùm in neceſſitate priuatim. Ità communiter apud Lezanam *numero 121.* Suarez *diſputatione 33. ſectione 1.*

SECVNDÒ licita eſt confirmatio ſolemnis *cap.* 5 *Quoniam*; ſi tamen Epiſcopus dedit cauſam interdicto, non Confirmat licitè *ex cap.* Epiſcoporum *de priuil. in 6.* Vide Lezanam *num.13.*

TERTIÒ licet recipere Sacramentum Pœnitentiæ, ex cap. *Alma Mater.* Si tamen pœnitens dedit cauſam Interdicto, debet dare cautionem ſatisfaciendi, etſi poteſt ante abſolutionem ſatisfacere. Sic miniſtrans, qui dedit cauſam, cum baptizante, & confirmante, ſuprà dictis, eſt puniendus.

AN verò Interdictus denunciatus validè abſol- 6 uat Sacramentaliter extra articulum mortis bona fide confitentem, ita non ſit priuatus iuriſdictione; res eſt ſub lite, ſicut de nominatim ſuſpenſo denunciato, vt iregulari; Baſſæus *num.4.* cum Suarez *diſput.40. ſectione 4.* dubitat. Caſpenſ. *diſputatione 4. ſectione ſecunda*, aſſerit, validum eum abſoluere cum Bonacina. Sed Cornexo, cui ſubſcribit Diana *5. parte, tract.10. reſolutione 62.* oppoſitum etiam probabile cenſet.

QVOAD Euchariſtiam, non poteſt extra mortis periculum, vel articulum miniſtrari *ex cap.* Alma Mater, *& cap.* Quod in te.

SI tamen recipiens dedit cauſam Interdicto, debet prius, ſi poteſt ſatisfacere. Cùm autem defertur Euchariſtia, debet deferri cum pompa, & ſolemnitate

tate

Digitized by Google

tate Ordinaria & pulſantur campana ad populum congregandum.

7 Ministrans verò, qui dedit cauſam Cenſuræ non poteſt illud munus obire, niſi in caſu neceſſitatis ex defectu alterius non impediti, poteſt tamen dare alteri facultatem miniſtrandi.

Possvnt etiam miniſtrare Sacerdotes, quibus poſt caput *Alma m. t. r* licet miſſam celebrare; & Clerici, quibus officiis diuinis aſſiſtere licet, more laicorum poſſunt communicare, vt docent Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 3. Ægid. *diſp.* 17. *dub.* 8. Caſpenſ. *diſp.* 4. *num.* 22. contra alios: Colligitur ab eis *ex cap. Alma mater.* Hinc eis diebus, quibus licitum eſt laicis ſacrum audire, licet etiam participare de ſacro, Eucharistiam ſumendo, vt tenent innumeri Doctores apud Dianam *reſol.* 83. Hinc ſi eo tempore ſe offerat præceptum communicandi, erit obligatio. At Baſſæus *num.* 7. ait communi ſententia, non licere, & ſolos quatuor Doctores affert.

8 Sacramentvm extremæ vnctionis eſt vetitum omninò in locis interdictis, quando interdictum eſt locale; extrà verò licitum, niſi quis dederit cauſam tali cenſuræ *ex cap. Quod in te, de Pœn. & remiſſ.* Interdicto verò perſonali, ſiue generali, ſiue ſpeciali, nullibi poteſt ſic interdictus recipere.

Potest tamen moribundo conferri Extrema vnctio, quando non poteſt recipere abſolutè Sacramentum Pœnitentiæ, vt docent Truliench. *lib.* 1. §. 3. *dub.* 7. Caſp. *num.* 18. Diana *reſol.* 77.

Conceditvr etiam Mendicantibus religioſis, & habentibus Bullam Cruciatam, vt innuit Baſſæus *num.* 8.

Sacramentvm Ordinis non poteſt recipi in locis interdictis, neque à perſonaliter, generaliter, vel ſpecialiter interdictis.

9 In caſu verò neceſſitatis Miniſtrorum, poſſunt miniſtrari, quia, cùm liceat miniſtrare aliqua Sacramenta, licet etiam id ſine quo, ideſt, miniſtrum parare, vt notat Lezana *num.* 18.

Notat etiam idem Lezana, quòd quando Interdictum eſſet tantùm generale, perſonale, aut locale, poſſent clerici, vel religioſi; imò etiam laici illius loci, in alio non interdicto loco, ſuſcipere Ordines, ſi tali Interdicto cauſam non dediſſent. Imò etiam Abbates, habentes facultatem dandi minores Ordines ſuis ſubditis regularibus, poſſunt id facere tempore dicti Interdicti localis, ſi ſubditi interdicti non eſſent, aut non dediſſent cauſam interdicto, ſic & Tamburinus *quæſt.* 5.

10 Qvoad Matrimonium, multi cenſent, non poſſe celebrari, quia eo tempore ſunt prohibita omnia Sacramenta, exceptis aliquibus, in quibus, non numeratur matrimonium. Iam verò, vbi aliquid generaliter prohibetur, id, quod expreſsè non excipitur, intelligitur denegatum ex *Clem.* Exiui §. *Porrò de verb. ſignif.* Sic aſtruunt Suarez, Filliuc. Reginald. quos allegant, & ſequuntur Corneio *dub.* 7. Bonacina *parte* 3. Lezana *verb.* Innerdictum *n.* 19. Baſſæus *n.* 10.

11 Secvnda tamen ſententia eſt aſſertiua, poſſe eo tempore matrimonium iniri. Ita Nauar. *Manual. cap.* 27. *num.* 179. Toletus *ſum. c.* 53. Auila *diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 6. Hurtad. *de Interdicto, diffic.* 7. Sanchez *tom.* 2. *lib.* 7. *diſp.* 8. *de matr.* & alij, quos refert, & ſequitur Diana 4. *parte, tract.* 10. *reſol.* 83. & *parte* 3. *de Sacram reſol.* 267. ſaltem ex conſuetudine id licitum aſſerit Caſpenſ. *diſp.* 4. *ſect.* 7. *n* 10. & colligit *ex cap.* Appellamus *de feriis*, vbi matrimonium omni tempore licitum dicitur. Ratio eſt, quia eſt contractus; at tempore Interdicti, contractus non ſunt vetiti. Excipiunt tamen, ne fiant benedictiones, quia ſunt officium Diuinum, habens adiunctam Miſſam, & preces ſolemnes.

Notat verò Turrianus *lib.* 6. *diſput.* 49. *dub.* 4. huiuſmodi benedictiones poſſe fieri in diebus, in quibus permittuntur Diuina officia, vt Paſchatis, & aliarum primarum Solemnitatum.

Addvnt Nauar. *c.* 27. *n.* 179. Couar *in cap.* Alma *cap.* 2. §. 2. poſſe & perſonas perſonaliter interdictas matrimonia inuicem contrahere. At renuunt Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 1. *à n.* 50. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 2. *quæſito* 8. Bonacina *diſp.* 5. *puncto* 3. §. 3. Reginald. *l.* 32. *tract.* 3. *num.* 28. Baſſæus, *num.* 10. 12

Seraphicvs citatus non nominat matrimonium inter ea, quæ Eccleſia debet concedere tempore interdicti, at non negat poſſe, & verè illud concedere.

Secvndvs effectus Interdicti eſt priuatio diuinorum officiorum. Per hæc autem intelliguntur ea, quibus ex ſe deputantur ordines clericales, vt ſunt Miſſa, Horæ Canonicæ, dictæ in choro publicè, & nomine Eccleſiæ. Deinde adnexa Horis Canonicis; ſcilicet officium B. V. Defunctorum Officium Hebdomadarij, publicæ orationes ab Eccleſia inſtitutæ, vt Littaniæ, dictæ in ſupplicatione cum Cruce, & Superpelliceis. Item Sacramentalia, vt ſunt benedictiones ſacrorum paramentorum, Candelarum in die Purificationis, oliuarum, cinerum, aquæ luſtralis, & fontis Baptiſmatis. Vide Syluestrum, *verbo interdictum* 5. Nauar. ſuprà *n.* 171. Suarez *diſp.* 34. *ſect.* 3. Portel *in dub. regul. verb.* Interdictum *à n.* 24. Bonacinam *puncto* 4. Lezanam *n.* 20.

Tenentvr tamen Clerici officium Diuinum recitare, ſed debent id præſtare priuatim, eſto ſint duo, vel tres ſimul abſque cantu alto priuatim, vt ait Suarez, *num.* 10. 13

Iam verò agit de agendis Bonifacius VIII. *in cap. Alma mater*, vt ſingulis diebus in Eccleſiis, & monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia, ſicut priùs: Primò ſubmiſſa tamen voce. Secundò ianuis clauſis. Tertiò excommunicatis, ac interdictis excluſis. Quartò campanis etiam non pulſatis.

Nota, per Eccleſias, & Monaſteria, intelligi omnia loca, in quibus ante Interdictum dici poterat Miſſa, ſiue Eccleſiæ eſſent, ſiue priuata Oratoria, approbata ab Ordinario, iuxta Trid. *ſeſſ.* 22. ſic communiter ſentiunt. Nota etiam, vbi interdictum eſt locale ſpeciale, vnam in hebdomada Miſſam dici poſſe ad renouandam Euchariſtiam. Vide DD. in Baſſæo *n.* 15.

Debet autem Miſſa dici voce ſubmiſſa, vt extra Eccleſiã non poſſit audiri, vel videri, & ianuis clauſis; vt obſeruant communiter cum D. Bonau. ſuprà. 14

Dicitvr, campanis non pulſatis ad conuocandum populum, etiam ad adorandam Euchariſtiam in Miſſa, licèt poſſit extra eam adorari, & comitari ad Ægrotos. Tunc verò in Miſſa nec adhibetur tintinnabulum.

Dicitvr, *excommunicatis, & Interdictis excluſis*, ideſt, non habentibus priuilegium; fit autem mentio iſtorum, quia etſi aliàs habeant priuilegium, non tamen eo gaudent.

Non excluduntur pueri, quia eorum præſentia non eſt moralis; neque Clerici coniugati, vt rectè Ægid. *diſt.* 17. *dub.* 2. ſi iuxta decretum Trid. ex mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruiant. Neque ſemper ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur alij, ſed ſolùm tempore diuinorum officiorum, vt notat Nauar. *n.* 170. & eo etiam tempore poteſt tranſire interdictus, & aliquantulum orare, vt ait Auila, *parte quinta, diſputatione* 4. *dub. quinto.* Habentes priuilegium poſſunt ſecum ducere ſuos familiares domeſticos 15

ex cap. Licet *de Priuil. in 6.* niſi cauſam dederint Interdicto. Hoc autem eis conceditur ad eorum decentiam. Ita per familiares intelliguntur ſerui, ſoliti dominum ſuum comitari. Imò poſſunt etiam aliam miſſam ſequentem ſine domino audire, vt notant multi cum Diana, *reſol.76.* Caſpenſi *n.33.*

16 Excipivntvr in cap. *Alma mater* in loco generali interdicto aliquæ ſolemnitates, Natalis, Paſchæ, & Pentecoſtes cum ſequentibus diebus; & Aſſumptionis B. V. quibus diebus ſuſpenditur à iure Interdictum, & nullus arcetur, præter excommunicatum. Ità Dian. *reſol.61.*

Addvnt Martinus V. & Eugenius IV. feſtum ſanctiſſimi Corporis Chriſti; & Leo X. diem Conceptionis cum tota Octaua. Tamen Suarez, Filliuc. & Reginaldus negant in Paſchis, &c. includi duos ſequentes; ſic Natali die. Adde feſta noſtri ordinis, quod conceditur omnibus mendicantibus priuil. Pij V. quod eſt poſt Concil. Trident. & Clement. VIII. Addo non eſſe contraria Tridentino, vt notant multi apud Lezanam *numero* 28. vbi alia aliorum refert Priuilegia, cum hac tamen reſtrictione, ne, qui cauſam dederunt, accedant ad Altare, vel ad oblationem recipiendam, vel Euchariſtiam.

17 Religiosi verò conſulant ſua Priuilegia, poſt cap. *Alma mater*; nam conceſſa antea, ſunt in eo reuocata. Tenentur verò ſeruare Interdictum, quod in Cathedrali, vel Matrice, vel Parochiali oppidi Eccleſiâ ſeruatur, ex *Clementina prima de ſentent. excommunic.*

Nota, quòd quando Interdictum eſt Perſonale, nullibi licent ea, quæ diximus per cap. *Alma mater*, quod loquitur de ſolo locali, caſu, quo perſona interdicta vellet aſſiſtere miſſæ, nec per vim cogi poſſet ad exeundum. Suarez (timens tamen) dicit, poſſe miſſam proſequi: oppoſitum tenent Lezana, *num.25.* & Faber. *diſputatione 5. capite 2. numero 113.* Limitari tamen debere ait Lezana, quando ſunt nominatim interdicti.

18 Qvoad tertium effectum Interdicti, hic eſt priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, *cap.* Quod in te *de Pœnit. & remiſſ.* & *Clementina prima de ſepult.* Ità, ſi locus eſt interdictus, non poteſt aliquis ibi ſepeliri, neque infans; poſſunt tamen alibi ſepeliri in loco ſacro *cap. ſi ciuitas de ſent. excom.*

Ab hac pœna in loco interdicto excipiuntur clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ, nô prohibitæ intereſſe diuinis, vel celebrare tempore interdicti generalis Localis; niſi hi dederint cauſam interdicto, vel ſint perſonaliter interdicti, vel non ſeruarint interdictum proprium clericorum, *ex cap.* Is, cui *de ſent. excom.* Vnde ſi more Laicorum violarent interdictum, non priuarentur Eccleſiaſticâ ſepulturâ in loco generaliter interdicto, & nunc, poſt *cap. Alma*, poſſunt fieri officia pro clericis mortuis cum moderamine ibi ſignato, non canendo alternatim per viam, neque benedicendo ſepulturæ. Illis autem diebus, quibus ſuſpenſum eſt Interdictum, licebit mortuos fideles ſepelire, ſicuti ante Interdictum, vt notant multi cum Diana, *reſolut.67.* etſi alij oppoſitum dicant apud Lezanam *num.34.*

19 Esse abſolutè priuandum Eccleſiaſtica ſepultura eum, qui non eſt nominatim denunciatus, docent multi apud Caſpenſem, *num.46.* Ità Turrianus *lib.6. diſp.51. dub.1.* Præpoſit. *de Interdict. dub.4.* Diana *reſol.66.* & Corneio ſuprà.

Sed oppoſitum docent Suarez *diſput. 32. ſect.4.* Corneio *de Irregul.§.3. quæſt.2.* Megala *lib.6. cap.2.* Lezana *num.34.* & alij, quia talibus conceditur priuilegium, poſt Extrauag. *Ad euitanda.*

Est alius effectus Interdicti, maximè pro regularibus, quod, qui perſonaliter interdictus eſt, eligi non poteſt ad Prælaturas, ſeu dignitates. Item dic de eo, qui Interdictum non ſeruauit, *cap.1. de poſtulat. Prælat. cap.* Tanta *de Exceſſ. Præl. quæſt.2. cap.5. §. ſimiliter*, nec eligere valet *ex cap.* cum inter *de elect.* Vide Azor. *tom.1. lib.6. cap.7. quæſito 2.* Lezanam *num.35.*

Est etiam alia ſpecies Interdicti perſonalis, ſcilicet ab ingreſſu Eccleſiæ, de quo *cap.* ſacro *de ſentent. excom. cap.1. de Interdicto in 6. cap.* Epiſcopus *de Priuil. in 6.* Hoc priuat Diuinis officiis in Eccleſia tantùm, non extra, vel in Oratorio priuato *ex cap.* Is, cui *de ſent. excom. in 6.* vt notant Corneio §.4. & Lezana, *num.36.* ex Nauarro *n.170.* Vide & Baſſæum *à num.23.*

Itidem, ſecundum aliquos, priuat facultate orandi in Eccleſia, etiam extra tempora officiorum Diuinorum, quæ pœnæ non includuntur in perſonali ſimpliciter Interdicto *ex cap.* Latorem *33. quæſt.2.* Ità docent Corneio apud Dianam, Syluestrum *verb.* Interdict *5. quæſt.6.* & Suarez *diſp.3. ſect.4. n.23.* 20

Sed oppoſitum, nempè, licere priuatum in Eccleſia orare extra tempus officiorum diuinorum, videtur probabilius cum communiori ſententia Nauarri ſuprà, Reginaldi *lib.32. tract.3. cap.30. num.41.* Coninch. *de ſacram. diſp.17. dub.2. n.59.* Lezanæ *n.36.* Bonacinæ *puncto 5. n.11.* Baſſæi cit. & aliorum, quibus ſubſcribit Diana, *reſol.72.* & caput *Latorem* intelligunt de pœnitentia impoſita matricidæ, cum D. Bonauentura *in Confeſſionali, c.3. particula 15.* Hunc poſſe in Cœmeterio audire, & celebrare, ait Filliuc. *tom.1. tract.18. cap.5. num.113.* & alij cum Diana, *reſol.75.* contra Suarez *diſp.35. ſect.4. num.7.* Bonacinam *loc. cit.* & alios apud Baſſæum.

Non verò poſſe intra Eccleſiam recipere Sacramenta, quando in ea non celebrantur Diuina, aiunt Suarez *diſput.35. ſect.4.* Coninch. Layman, & alij apud Lezanam *num.36.* etſi oppoſitum doceant Bonacina, *num.22.* Diana *reſol.73.* cum Henriquez, & Auila, alijque cum Baſſæo *num.24.* 21

Talem Interdictum priuari Eccleſiaſtica ſepultura, etiam in cœmeterio, niſi pœniteat, cap. *Is cui* docent Auila *parte 5. diſp.4. ſect.3.* Bonacina, & Corneio *loc. cit.* Baſſæus *num.25.* & ibi alij.

QVÆSTIO III.

De Pœnis violantium Interdictum.

Oportet inter Eccleſiaſticas perſonas, & laicas diſtinguere, non omnium eſſe vnam pœnam; ſicuti nec eædem ſunt culpabiles actiones. 22

Ecclesiastici, violantes Interdictum, peccant lethaliter, quia contra præceptum Eccleſiæ, quod eos ſpecialiter reſpicit, faciunt. Ita Nauarrus. *num.187.* Sotus *in 4. diſt.22. quæſt.3. art.1.* Lezana *num.37.* Bonacina *puncto 7. n.3.*

Itidem eædem Eccleſiaſticæ perſonæ, violantes interdictum per aliquod officium ſacrum proprium, ſunt Irregulares, *cap.* Is, qui *de ſent. excom. in 6.* Syluest. *verb.* Interdictum *6.* Tolet. *lib.1. cap.53.* Cornexo §.2. *dub. vn.* Requiritur autem, vt ſcienter delinquant. Ità obſeruant Suarez *diſput. 34. ſect.4. numero 15.* Cornexo ſuprà. Baſſæus *verbo.* Interdum *3. num.2.*

Incvrrvnt etiam ſuſpenſionem ab officio, & conſequenter à iuriſdictione violando interdictum 23

locale

Digitized by Google

locale: Præterea incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. Adde priuationem vocis, & poſſunt beneficio priuari.

24 Similiter *in cap. Is, cui*, vbi agitur de celebrante cum Interdicto perſonali, indicitur pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ, niſi pœniteat. Suarez *num.* 23.

Si verò actiones Sacri Ordinis non fiant ſolemniter, & ſi grauiter peccent, non fiunt irregulares. Ità Bonacina ibi, *& ſequent.* Oppoſitum tamen dicunt Iura apud Baſſæum *n.* 9.

Similiter Religioſi, & alij exempti ſcienter celebrantes, aut celebrari facientes diuina in locis interdictis, aut interdictos ad Diuina Officia, Sacramenta, vel ſepulturam admittere præſumentes, ſi ipſi interdicti non ſunt, etſi non incurrant aliquam irregularitatem; vt notat Suarez *num.* 29. Bonacina *num.* 4. Lezana *num.* 38. tamen cum graui peccato etiam incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, donec ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint *ex cap.* Epiſcoporum *de Priuil. in* 6.

25 Similiter, ſi Religioſi excommunicatos, & interdictos nominatim ab Epiſcopis admittunt ad Diuina ex præſumptione, Interdicto ſubiacent *ex cap.* Cùm, &c. *de priuilegiis.*

Tenentur regulares ſeruare Interdictum Cathedralis Eccleſiæ, ſeu Matricis Loci, ſub pœna excommunicationis *ex Clement. prima de ſent. excom.* de qua vide Lezanam *Tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 19. Tamburinum *diſp.* 16. *quæſito* 3. Præterea Regulares, & Clerici etiam ſæculares, violantes quodcunque interdictum, incurrunt ſuſpenſionem *ex cap.* Tanta *de exceſſ. Prælatorum.*

Celebrare perſiſtentes contra Interdictum, poſtquam fuerint moniti, incurrunt pœnam perpetuæ depoſitionis, *cap. de Cler. Excom.*

26 Laici, violantes Interdictum perſonale, lethaliter peccant, vt ait Nauar. *cap.* 27. *num.* 187. Bonacina *puncto* 7. Sed quando Interdictum eſt locale, ſecundùm aliquos, venialiter tantùm peccant, ſecluſo ſcandalo, & contemptu. Caiet. v. *Interdictum*, Nauar. *cit.* Reginald. *lib.* 32. *tom.* 3. Oppoſitum tamen tenent alij, maximè vbi violentia, vel fraus interuenit. Vide Dianam *reſol.* 68. Auilam *parte* 5. *diſp.* 5. *dub.* 2. Laym. *cap.* 3. Nulla verò pœna eis à iure ob id ſolum infligitur.

27 Qui tamen Domini Clericum compellunt in loco interdicto publicè celebrare Diuina, vel congregant populum ſolemniter ad Diuina, vel impediunt, ne excommunicati, vel interdicti exeant ab Eccleſia, dum in ea celebrantur Diuina, poſtquam moniti ſunt, & remanere præſumunt, incurrunt excommunicationem, Papæ reſeruatam, *ex Clement.* 2. *de ſent. excom.* Nauar. ſuprà *num.* 104. Laym. *cap.* 3. Cornexo *diſp. vnica*, Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 4. Bonacina *diſp.* 5. *puncto* 7. Baſſæus 3. *num.* 1.

QVÆSTIO IV.

De abſolutione ab Interdicto.

28 Interdictvm merè pœnale, tranſacto tempore, ceſſat per ſe; ante tempus verò indiget relaxatione Interdicentis, aut ſuperioris, vel ſucceſſoris. Ità Caſpenſ. *diſp.* 4. *ſect.* 6. Lezana *num.* 39. contra Hurtad. *diffic.* 16. Auilam *diſp.* 6. *dub.* 4.

Nvllvs confeſſarius ordinarius poteſt abſoluere ab interdicto locali; quia locus non eſt materia fori pœnitentialis; neque ab interdicto perſonali generali, quia communitas, vt communitas, non iudicatur; ſed quiſque de eo, quod ſubiicit. Poteſt tamen abſoluere à particulari, non reſeruato, Suarez *diſp.* 38. Auil. *diſp.* 6. Cornejo *diſp.* 4. Laym. *cap.* 5. Bonac. *puncto vltimo*, Lezanam *num.* 40. Caſpenſ. *num.* 54. Vgolinus *Tab.* 5. *cap.* 25. Si imponitur donec ſatisfiat, vel recedat à contumacia, multi dicunt, ceſſare, poſita conditione; apud Bannes 5. *num.* 2.

Si ſpecialiter interdictus moriatur ſignis pœnitentiæ, tollitur interdictum, & poteſt ſepeliri in loco Sacro, etiamſi non ſit abſolutus. Ità Cornelio *diſp.* 2. §. 4. *quæſt.* 2. Auila *parte* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 3. *dub.* 1. Caſpenſ. *num.* 57. Etſi Bonacina, & Suarez apud eum exiſtiment, eum egere abſolutione, vt poſſit in loco ſacro ſepeliri. 29

Porrò Interdictum relaxatur verbis, vel ſignis ad placitum, ſufficientibus explicare relaxationem.

Qvoad Regulares, poſſunt abſoluere ſuos ſubditos ab Interdicto particulari perſonali, etiam reſeruato, ſi habent priuilegia. Ab Interdicto tamen locali, ſiue perſonali generali, non abſoluunt, niſi habeant territorium, & ſubditos ſæculares, veluti Epiſcopi, & nonnulli Abbates, maximè in Germania. 30

QVÆSTIO V.

Afferuntur caſus, quibus in Iure imponitur Interdictum.

Mvlti ſunt caſus, quibus incurritur in iure Interdictum, quos refert Suarez *diſput.* 37. Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 6. *quæſt.* 3. Bonacina *puncto* 8. & alij. 31

Locale Interdictum incurritur primò, quando Dominus loci impedit, ne Legatus fungatur ſuo munere. *Extrauag.* Super gent. *de conſuet.*

Secvndò, quando Dominus alicuius territorij percutit iniurioſè Epiſcopum, eum capit, vel bannit, vel mandat hæc fieri, vel ſuadet, *Clementina* 1. *de pœnis*, vbi etiam ciuitas illa priuatur Pontificali dignitate. Eodem ligantur detinentes Epiſcopum inuitum, vel mandantes, id fieri. Item ciuitas, Cardinalium inſecutrix, *cap.* Fœlicis *de pœnit. in* 6. vbi etiam non puniens intra menſem inſecutores innodatur.

Sic & exigens ab Eccleſia, vel perſonis Eccleſiaſticis pedagia, &c. vel alia de rebus, quas aſportant, non cauſa negotiationis, *cap.* Quamquam *de cenſ. in* 6.

Et quando Rector ciuitatis, in qua moritur Papa, non præſtat præſcripta. *cap.* Vbi periculum *de elect. in* 6.

Similiter dum Epiſcopus, & alij inferiores Eccleſiaſtici permanent per menſem in excommunicatione, vel ſuſpenſione ob culpam, in concedenda domo manifeſtis vſurariis ad fœnus, *cap.* 1. *de vſuris in* 6. quamdiu vſurarij ibi morantur. 32

Similiter cùm Clerici quicunque inducunt aliquem ad vouendum, vel promittendum vt in ſua Eccleſia eligat ſepulturam, vel ſemel erectam, non mutet, ſi deinde ibi præſumpſerint ſepelire, erit lo-

Digitized by Google

eus interdictus Eccleſiæ, & Cœmeterij, niſi intra decem dies Eccleſiæ, in qua de iure ſepeliendus erat, reſtituant omnia, quæ acceperunt occaſione ſepulturæ, & ipſum cadauer, ſi petatur, *cap.* 1. *de ſepult. in* 6. Vide Bonacinam *num.* 6. Sayrum *lib.* 5. *cap.* 12. Suarez *diſput.* 37. *ſect.* 1.

33 INTERDICTVM perſonale generale incurritur Primò, quando Vniuerſitas concedit repræſalias, vel pignorationes contra Eccleſiaſticas perſonas, vel eorum bona, & non reuocantes intra menſem conceſſas ab aliis, *cap. vn. de iniuriis in* 6.

EXTENDITVR ad Vniuerſitates imponentes, vel exigentes decimas, talleas ab Eccleſiaſticis, vel bona Eccleſiarum occupantes, *ex cap.* Clericus *de Immunitate.*

34 SECVNDÒ, quando Vniuerſitates, Capitula, vel Collegia appellant à ſententiis ſummi Pontificis ad Concilium futurum, ex Bulla Cœnæ.

TERTIÒ, quando Capitulum, ſede vacante, infra annum concedit dimiſſorias alicui, non arctato, occaſione beneficij. Ita Trident. Concilium *ſeſſ.* 7. *cap.* 8.

QVARTÒ, qui cauſam culpabilem interdicto dedere. Vide Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 3. Bonacinam *numero* 11.

INTERDICTVM perſonale ſpeciale ab ingreſſu Eccleſiæ incurritur primò, quando quis recipit Abbatiam, vel aliam dignitatem Eccleſiaſticam de manu Laïci, *cap.* Si quis deinceps 16. *quæſt.* 7.

35 SECVNDÒ Prælati ſibi aliquid vſurpantes ex fructibus dignitatis vacantis, aut Eccleſiarum ſibi ſubditarum, *cap.* Præſenti *de off. ordin. in* 6.

TERTIÒ, Abbas, vel Epiſcopus, qui in alienatione bonorum Eccleſiæ, non ſeruat Extrauag. *Ambitioſè,* vbi vſu eſt recepta.

QVARTÒ, admittens interdictum ad Diuina officia. Vide Suarez *diſp.* 37. *num.* 3.

QVINTÒ, quando inferior Epiſcopo fert Cenſuram ſine ſcriptura, vel competente monitione, vel expreſſione cauſæ, ſuſpenditur ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Vide Suarez *diſputatione* 37. *ſectione* 1.

36 SEXTÒ, quando Epiſcopus in viſitatione aliquid non ſibi debitum accipit, niſi intra duos menſes duplum reſtituat *cap.* 2. *de Cenſ. in* 6. & ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap* 3.

SEPTIMÒ violans Interdictum locale, ſaltem perſonale, *ex cap.* Epiſcoporum *de priuil. in* 6.

OCTAVÒ Iudices Eccleſiaſtici, qui officiales Romanæ Curiæ, vel alios, Romanam Curiam pro ſuis negotiis petentes, priuant beneficiis, ex Extrauag. 3. *de priuil.*

NONÒ Prælati edentes Commentaria in Concilium Trident. Ita Pius IV.

37 DECIMÒ Metrapolitanus, non deferens intra tres menſes ſummo Pontifici Suffraganeum, vltrà annum non reſidentem; vel ſi Suffraganeus non defert Metrapolitanum. Vide Concilium Trid. *ſeſſ.* 6. *cap.* 1.

38 VNDECIMÒ, Clerici in fornicatione perſeuerantes, *cap.* Si qui ſunt 81. Secundùm opinionem Suarez *num.* 11. Filliucium *num.* 145. Videtur placere D. Bonauenturæ *particula* 52. *in Confeſſionali.*

DISPVTATIO VII.

De Ceſſatione A Diuinis.

HÆc pœna, licèt à culpa habeat originem, non tamen qui culpam patrant, ſoli eam patiuntur, cùm Eccleſia tam nocentes, quàm innocentes eâ afficiat in ſignum doloris, & triſtitiæ, quam ſe ſufferre teſtatur ob grauem iniuriam, vel irreuerentiam, diuino cultui, rebuſque ſacris illatam: Cognatam habet cum interdicto ſimilitudinem, ideò vtrumque nonnulli confundere ſolent; cùm tamen Ceſſatio à Diuinis non ſit propriè cenſura propter rationem iam latam, quòd ſcilicet aliquando inſontibus indicatur, debet propriam diſputationem ſibi vindicare, idcircò Suarez, Caſtro, & alij non pauci, poſtquam de Interdicto dixerint, de Ceſſatione à Diuinis agere ſolent, horum nos ordinem ſequemur.

QVÆSTIO I.

Quid ſit Ceſſatio à Diuinis, & quotuplex.

QVATVOR commemorat cauſas S. Doctor, in ea verba pſal. 72. *quam bonus Iſraël Deus*, propter quas à diuinis laudibus ceſſatur; prima eſt laudantis infirmitas, vnde dixit Hierem. *A, A, A, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum.* Secunda eſt laudantis inſufficientia; vnde recuſabat Moyſes loqui de Deo, quia impeditioris erat linguæ. Tertia eſt temporalium bonorum ſubtractio, de qua dicitur pſalm. 48. *Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.* Vltima cauſa ceſſandi à diuinis laudibus eſt culpæ commiſſio, ob quam Deus ſilentium impoſuit pſal. 49. *peccatori dixit Deus, quare tu ennaras iuſtitias meas*; hæc vltima cauſa facit ad præſens inſtitutum. 1

CESSATIO hæc à ſuo effectu nominatur, quòd ſcilicet à diuinis officiis, vel miniſteriis ceſſare faciat in doloris atteſtationem, vt ſuprà dictum eſt, alludendo ad illud pſal. 136. *in ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra*; vt notat S. Doct. in pſal. 136. quod idem vult dicere, ac cantare diuinas laudes ceſſauimus in loco, vbi Deus inhonorem paſſus eſt; vt enim ibidem dicitur: *quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena*, nam vt locus aliquis diuinorum officiorum celebratione, quodammodo ſacratur, & Domini fit; itá quando grauis aliqua irreuerentia, vel culpa in Deum certo loco committitur, locus ille à domino quodammodo alienatur, & terra aliena vocari poteſt, in qua prohibet Eccleſia Diuinas laudes cantari. Signanter autem eodem pſalmo dicitur *in ſalicibus*; Salices enim ſterilitatis ſunt ſimbola, vt docet D. Bonau. *loco cit.* hæc autem gignitur, dum Deo non canitur.

HINC

Digitized by Google

2 Hinc definitur Prohibitio Eccleſiaſtica, clericis impoſita abſtinendi ab Officiis Diuinis in aliquo loco: Vnde habes, Ceſſationem à Diuinis numquam ferri immediatè in perſonas, ſed in loca, vnde ab interdicto diſtinguitur, quod perſonale eſt, vt plurimum, nam quando etiam locale eſt, afficit aliquam determinatam perſonam; illam ſcilicet propter quam præcipuè latum eſt. Hæc tamen non eſt ſola differentia inter vtrumque, nam in violatione ceſſationis per exercitium ordinis nulla incurritur irregularitas, ſecus, in violatione interdicti; deinde Ceſſatio gaudet iiſdem priuilegiis, quibus ſuo tempore fruitur interdictum, vt habet Caſtro *de Cenſuris, diſp. 5. de ceſſatione, &c. puncto 9. §. 1.*

3 Dividitur Ceſſatio in Generalem, & particularem: hæc apponitur determinato loco, vt vni Eccleſiæ, Oratorio, vel Cæmeterio: illa verò Ciuitati, Prouinciæ, vel Caſtro imponitur.

QVÆSTIO II.

De effectibus Ceſſationis à Diuinis.

4 Tradita generali notione ceſſationis, ſpecificam eius rationem inquirimus, quæ, vt nomine ipſo importatur, in ordine ad effectus optimè dignoſcitur: effectus autem alij ſunt immediati, & proximi; alij mediati, & remoti, vt benè notat Suarez *diſp. 39. ſect. 2. tomo 5. de cenſ.*

Nomine verò Diuinorum, quibus pro primario effectu priuat Ceſſatio, veniunt ſolemnes Eccleſiæ benedictiones, Miſſarum celebrationes, Horarum Canonicarum recitationes, Sacramentorum adminiſtrationes, & ſimiles ritus, quos exercere ſolet Eccleſia, qualis eſt etiam Eccleſiaſtica ſepultura.
5 Effectus remotus, & quaſi per accidens, ceſſationis, eſt illa pœna, quæ iure ſtatuitur in illos, qui nolunt ceſſare à Diuinis, poſtquam tali in loco Ceſſatio publicatur. Vt ordine de his agam, primo loco diſcutiam priores effectus, qui ad tres reducuntur, ſub quibus reliqui comprehenduntur: Primus effectus eſt priuatio Diuinorum officiorum; ſecundus, Sacramentorum; tertius Eccleſiaſticæ ſepulturæ, de quibus totidem ſectionibus agam, acturus vltima ſectione de pœnis violantium ceſſationem.

SECTIO I.

De Priuatione Diuinorum Officiorum.

6 Habetvr hæc priuatio *in cap.* Non eſt 11. *de ſponſalibus*, intelligitur autem de publicis officiis, non de priuatis orationibus, quas interim licet cuique fundere in Eccleſiis vel locis, in quibus ceſſatio præcipitur, vti & Horas Canonicas priuatim recitare; hæ enim quantum ad hunc modum recitandi inter preces priuatas computantur, licèt miniſteriis Eccleſiaſticis ſint ſimpliciter adnexæ, non tamen ab illis liberantur, aliàs ceſſatio cederet multis in fauorem; ſed quoniam publica officij decantatio ſignum eſt lætitiæ, quam tempore ceſſationis non decet Eccleſiam oſtendere, ideò prohibentur clerici, vt ab hac publica cantatione abſtineant.

Hæc prohibitio, facta nominatim clericis, ne- 7
ceſſariâ quadam conſequentiâ reſultat in laicos; cùm enim illi ſint horum miniſtri, & paſtores, paſtore prohibito, populus pariter prohibitus reputatur, quare ſi Sacerdos aliquis ex priuilegio celebraret Miſſam, non poſſet populus ei aſſiſtere, vnde teneretur ſolùm adhibere miniſtrum, & ſic cæteros excludendo celebrare; vt colligitur *ex cap.* Quod iure *de pœnit. & remiſſ.* & *cap.* Permittimus *de ſentent. excom.* vbi pro renouanda Euchariſtia conceditur Sacerdoti, vt ipſe ſolus cum miniſtro poſſit facere Sacrum ſemel in hebdomada, vide Bonacinam *tom. 1. de Ceſſat. diſput. 6. puncto 2.* Caſtro vbi ſuprà *§. 2. num. 4.* Filliucium *tract. 18. cap. 7. num. 166.*

Controvertitvr autem non modicè in- 8
ter Doctores, num Ceſſatio capax ſit moderationis illius, quæ facta eſt interdicto *in cap.* Alma mater *de ſent. excommun. in 6.* vt ſcilicet clerici ſubmiſſâ voce, clauſis ianuis, excluſo populo, & campanis non pulſatis, Diuina poſſint celebrare, vt docet D. Bonauentura *prima parte, centil. ſect. 27.*

Prima opinio eſt affirmatiua; eam tradunt Archidiaconus *cap.* Si Canonici, *de officio ordin. in 6.* Paludanus *in 4. diſt. 18. quæſt. 8. art. 3. num. 38.* Friburgo *ſumma confeſſ. lib. 3. tit. 33. quæſt. 221.* Villadiego *de irregularit. ob violationem interdicti, §. dictum eſt.* Nauarrus *cap. 27. num. 189.* eam fuiſſe antiquitus receptam ſententiam indicat Soto *diſtinct. 22. quæſt. 3. art. 2.* Couar. *in cap.* Alma, *p. 2. §. 4. num. 7.*

Ratio horum Authorum affertur à Suarez *diſ-* 9
put. 29. ſect. 2. num. 3. & Caſtro *diſp. 5. parte 9. §. 2. num. 5.* Quia ſcilicet in materia fauorabili, qualis eſt hæc, optimum argumentum eſt à paritate rationis, quæ paritas optimè vrget in interdicto, & ceſſatione; ideò enim motus eſt Pontifex ad concedendum illud priuilegium interdicto, ne tandem tepeſceret populi pietas ex continua feriatione à Diuinis Officiis, & alia plurima incommoda, quæ ibi commemorat Pontifex, inde naſcerentur; Sed hæc ratio militat potiori iure pro ceſſatione, quia dum interdictum, quod eſt propriè cenſura, & proptereà maioris obligationis, relaxatur ob illa inconuenientia, magis relaxari debet ceſſatio, quæ non eſt tanti vigoris in obligando.

Secvnda ſententia, negatiua, & magis à mo- 10
dernis recepta, eſt, illud interdicti priuilegium non extendi ad ceſſationem à Diuinis. Hanc tuentur Medina *ſum. lib. 1. cap. 11. §. 14.* Guttier. *lib. 1. qq. canonic. cap. 10. num. 6.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſput. 8. num. 14.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 4. cap. 6. num. 2.* Hurtado *de Ceſſat. difficult. 2. num. 58.* Caſtro *diſp. 5. puncto 9. §. 2. num. 6.* Bonacina *tract. 1. diſput. 6. puncto 1.* Coninch. *diſputat. 17. dub. 7.* Auila *6. part. diſput. 1. dub. 3.* Couar. *cap.* Alma *2. part. §. 4. num. 7.*

Hæc opinio probatur à Suarez, & Caſtro, *ll.* 11
citatis. Primò, Si Ceſſatio haberet idem cum interdicto Priuilegium; nulla eſſet vtriuſque differentia ab inuicem; ſed hoc non approbatur; omnia enim iura ponunt magnam differentiam inter vtramque pœnam, vt habetur *cap.* dilectis filiis, *de appellationibus*, & *cap.* Irrefragabili, *§. cæterum, de officio ordinarij*, Clement. 1. *de ſent. excomm.* & aliis locis, allegatis à Caſtro ſuprà citato.

Deinde

Digitized by Google

12 Deinde licèt cenſura ſit interdictum, & in hoc maioris obligationis, rarius tamen indicitur ceſſatio, & non niſi tentatis aliis mediis ad reſipiſcentiam, quare nullo debet priuilegio frui; alias poſſent clerici, tempore ceſſationis, lucrari diſtributiones, Canonicas Horas recitando; cùm tamen ad reſtitutionem teneantur, vt docet Suarez ex communi ſententia, *num.* 7.

Præterea *in cap.* Non eſt nobis, *de ſponſalibus*, quod intelligitur de ceſſatione, ab Innocentio, & Panormitano, dicitur: *Nulla Diuina officia permittatis ibi celebrari, præter Baptiſmum paruulorum, & pœnitentias morientium.* Vbi lex ſufficienter ſe explicat de his, quæ vult tempore ceſſationis admittere; vbi autem ius ipſum ſpecificat, non eſt trahendum vltra verborum proprietatem.

13 Fundamentum verò oppoſitæ ſententiæ ſoluitur à Suarez *num.* 9. negando primò eam fuiſſe priſcis temporibus receptam aliquo iure, ſed forſan facto; quod legem non facit; nullum enim ius antiquum de eius receptione, vel de eum interdicto paritate aliquid loquitur quin imò è *cap.* Non eſt nobis, *citato* contrarium creditur, vt dictum eſt.

Secundò, ſicut diſpar eſt cauſa interdicti, & ceſſationis, non poterit paritas rationis in vtroque admitti quoad priuilegia; quæ tantùm valent, quantum ſonant; Nec obſtat, quod ex vtroque poſſit ſimilis incommodorum conſequentia ſequi; nam poteſt Eccleſia his aliis remediis occurrere; ſicut eam de facto occurriſſe oſtendit Suarez *ſect.* 3.

14 Nec refert ratio cenſuræ, & maioris obligationis, quæ conuenit interdicto, nam licèt ſit maius intenſiuè, eſt tamen minus extenſiuè; cùm ceſſatio dicat totalem priuationem diuinorum; prætereà cùm hæc difficiliùs, & rariùs ponatur, ideò difficilius in ea diſpenſatur; cùm è contra interdictum ob frequentiorem, & faciliorem eius poſitionem, exigat aliquam moderationem.

15 Ex his collige nullam ſpecialem facultatem datam recitandi diuina officia, vel celebrandi ſacra tempore interdicti, extendi poſſe ad ceſſationem à Diuinis; & in hoc omnes ferè Doctores conueniunt apud Suarez *num.* 11.

16 Idipſum propter rationes ſuprà indicatas de priuilegio generali inferri poſſe docent nonnulli apud Suarez *loco cit.* quamvis alij in oppoſitum propendant, immeritò tamen, nam ſi priuilegia generalia ad ceſſationem generalem poſſint extendi, pari iure & ſpecialia priuilegia ad ſpecialem ceſſationem extenderentur; & ſic tota periret diſtinctio, quam ſuprà probauimus intercedere inter vtramque pœnam: Adde, priuilegia quæcumque contineri in ſolo verborum ſenſu, iuridicè intellecto.

17 Hæc tamen licèt ità ſint, plures Doctores fauentes his, quæ vltimò diximus, docent priuilegium illud, quod *cap. Alma*, quatuor anni feſtiuitatibus indulget, extendi etiam ad ceſſationem: priuilegium autem illud ſic legitur: *in feſtiuitatibus verò natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtis, & Aſſumptione Virginis glorioſæ, Campanæ pulſentur, & ianuis apertis, altâ voce diuina officia ſolemniter celebrentur, &c.* Cùm itaque hoc indultum non ſit in fauorem interdicti, ſed in gratiam illarum feſtiuitatum, in quibus decens eſt, vt Deus ſpeciali modo honoretur, cenſent Salmanticenſes declaratione facta anno 1584. illud valere in ceſſatione, & prædictas rationes *num. præced.* hic ceſſare.

18 Probabilius tamen putat Suarez *numero* 13. & Caſtro, loco ſuprà citato, cum aliis apud hunc allegatis, extenſionem hanc non eſſe iuridicam, ac proinde vi iuris eam non poſſe introduci. Quod ſi tamen alicubi propter priorem expoſitionem conſuetudine introducta ſit, eſt obſeruanda.

SECTIO II.

De Priuatione Sacramentorum.

CVm Sacramenta ſub Diuinis comprehendantur, iure his priuat Ceſſatio, 19
quæ Diuinorum generalis eſt priuatio: Excipiuntur tamen ab hac priuatione Baptiſmus Paruulorum, & pœnitentia morientium, vt ſuprà viſum eſt *in cap. Non eſt vobis*: quod fit ad maiorem huius iuris declarationem, vt notat Suarez *num.* 18. nam cum hæc duo Sacramenta ſint de neceſſitate ſalutis iure Diuino, voluit Eccleſia declarare expreſsè, quod non cadunt ſub hac ceſſatione.

Licet autem Baptiſmus dicatur Paruulorum, 20
non ideò tamen adultis eſt denegandus tempore Ceſſationis; nam in iure res nominantur, provt plurimum accidunt; cùm itaque Baptiſmus frequentius ſoleat paruulis miniſtrari, hinc ab his denominationem accepit, quare ſolitis ſolemnitatibus poteſt hoc Sacramentum, vti & morientium pœnitentia celebrari.

Hinc collige, illum Sacramenti vſum, qui ne- 21
ceſſarius eſt morientibus, exigere, vt quidquid ad eius adminiſtrationem neceſſarium ſit, applicetur; quare quoties morientis ſaluti erit proſpiciendum, poterit Sacerdos celebrare Sacrificium Miſſæ; cauendum tamen eſt ne in fraudem Ceſſationis id frequenter actitet; quam ob rem *in cap.* Permittimus, *de ſentent. excommunic.* determinatur tempus vnius hebdomadæ, vt poſſit Sacerdos renouare SS. Sacramentum pro morientium viatico: illud enim tempus ſufficiens videtur ad conſeruationem plurium hoſtiarum, quas ſemel Sacerdos conſecrat: Benè tamen Suarez aduertit, illud eo rigore non eſſe obſeruandum, ſed potius prudentiæ boni viri relinquendum; cùm enim aliquibus in locis ea ſit aëris, & climatis humiditas, vt res tenuiores breui diſſoluantur, aliquando non ſufficient quatuor dies ad SacroSanctæ Hoſtiæ conſeruationem: Pontifex autem determinat tempus medium, quod ſufficere ſolet: aliud verò nec prohibet, nec præcipit, cùm iuris ſit diuini eâ curâ, & diligentiâ huic Sacramento proſpicere, vt moribundis non deſit in Viaticum.

Ex his habes, concurrente duplici præcepto, 22
Diuino, & humano, quorum alterum mandat communionem in articulo mortis; alterum verò prohibet tempore ceſſationis celebrare, quod poſterius cedat priori, ſi ſit celebrare neceſſe; non enim credendum eſt, Eccleſiam velle aliquem priuare ſua ſalute, vrgente eius neceſſitate.

Notandum tamen eſt, in his, quæ cum limi- 23
tatione aliqua conceduntur, limites non eſſe, quantum fieri poteſt, tranſgrediendos, quare Miſſa debet celebrari cum ſola ea ſolemnitate, quæ facit ad vſum, propter quem permittitur, hinc cohibenda eſt populi conuocatio, campanarum ſonitus, &c. non eſt tamen prætermittendus ille populi comita-

tus

Digitized by Google

tus, & etiam dato ſigno campanæ, vel tinnabuli, qui neceſſarius eſt ad exhibendam ſolitam reuerentiam Sacramento, dum ad ægros defertur, ita Suarez *numer.* 21. vide etiam Caſtro §. 3.

24 Qværes vtrum ſit aliud Sacramentum præter prædicta miniſtrandum, tempore Ceſſationis.

Respondetvr de Confirmatione dubitari inter DD. plures tamen propenſiores ſunt in partem affirmatiuam; quam docuiſſe Salmanticenſes inito concilio, anno 1556. memorat Suarez *num.* 24. non quod tempore interdicti conferri poſſit Confirmatio; ſupra enim diximus priuilegia interdicti ad ceſſationem non extendi; ſed quia eſt velut perfectio & complementum Baptiſmi, qui tempore ceſſationis non ceſſat etiam cum ſua ſolemnitate, vt dictum eſt ſuprà, & probat Suarez, *num.* 23. Hac itaque opinione conceſſa, licitum quoque erit conficere Chriſma in die, quo ſolet confici, ſcilicet Cœnæ Domini, etiamſi interdictum, vel ceſſatio ei ſit appoſita. Nam dato aliquo actu, data cenſentur, quæ præuia aliqua actione neceſſaria ſunt ad talem actum, aliàs actus ipſe fruſtra concederetur.

25

16 Alia autem Sacramenta, vt Ordo, Extremavnctio, & Euchariſtia, extra mortis periculum non conceduntur tempore ceſſationis; quod idem dic de matrimonio quoad ſolemnitatem, ſecus, ſi ſpectetur quoad ſubſtantiam, vide Suarez *num.* 27.

SECTIO III.

De Priuatione Sepulturæ Eccleſiaſticæ.

27 IN Eccleſiaſtica ſepultura duo ſunt conſideranda, traditio ſcilicet corporis in loco ſacro, & ſolemnitas illa precum, cum qua tradi ſolet.

Hæc precum ſolemnitas proculdubio prohibetur tempore ceſſationis; cum Diuina tunc vniuerſim prohibeantur, ſub quibus præcipuè publicæ preces intelliguntur.

28 Traditionem quoque corporis prohiberi communis fert ſententia, ſed immeritò, vt luculenter probat Suarez *à num.* 29. niſi intelligas eam Ceſſationem à Diuinis, quæ præſupponit interdictum, tunc enim ratione huius, non autem illius, Eccleſiaſtica ſepultura hoc ſenſu interdicitur. Quod ſi ſpectetur Ceſſatio purè, & præcisè, nullo iure compertum eſt, quod corporis traditionem ſiue in Eccleſia, ſiue in cæmeterio prohibeat.

Gratis autem obtenditur generale illud axioma, quo dicitur priuationem rerum Sacrarum parem eſſe in ceſſatione, & interdicto; hoc enim nullo iure comprobatur, vt probat Suarez, vbi ſuprà, *num.* 32.

29 Hoc ipſum oſtendit diſparitas illa magna Interdicti, & Ceſſationis; illud enim, quando locale eſt, vt in præſenti caſu ſumitur, apponit quandam inhabilitatem, ſeu incapacitatem loco, qua durante, nequit capere corpus in ea ſepeliendum, vnde ex natura ſua afficit locum priùs, & quadam conſequentiâ perſonam, vt patet ex eo, quod eadem perſona in alio loco ſacro poſſit humari. Ceſſatio verò locum quidem afficit; ſed in ordine ad Diuina officia; quæ dum ceſſant, ceſſatio illa cenſetur ampliùs locum non afficere.

Hanc habet diſtinctionem Suarez *num. cit.* vbi etiam addit, ceſſationem non afficere locum; ſed tantùm perſonas in ordine ad locum, cuius tamen oppoſitum docuit *ſect.* 2. *n.* 4. quare hîc non habet locum: Nam ſic etiam poterimus obiicere, interdictum locale non afficere locum, niſi in ordine ad perſonas; ad quid enim abſque perſonis valeret loci interdictio? Sic autem coincederet cum ceſſatione in eius ſenſu; quod tamen ſemper vigilanter refugit Suarez admittere: Perinde tamen eſt dicere, ceſſationem non afficere perſonas, niſi in ordine ad locum; ſeu interdictum non afficere locum, niſi in ordine ad perſonas. 30

SECTIO IV.

Quâ pœnâ ſunt puniendi violantes Ceſſationem à Diuinis.

POena, debita violantibus ceſſationem, poteſt contingere vel ratione malè eam ferentis, vel ratione eam malè obſeruantis, vel denique ratione occaſionem eius præbentis. 31

Prima, & vltima pœnæ ratio reſpicit cauſam violationis, quare eam *quaſt. ſequenti*, examinabimus; media itaque ratio pœnæ, latæ in malè obſeruantes ceſſationem, hic expendetur.

Hæc omnium calculis eſt excommunicatio, ipſo facta incurrenda à Religioſis, ſiue exemptis, ſiue non, qui Ceſſationem generalem non obſeruauerint; habetur in Clem. 1. *de ſentent. excommunicat.* his verbis: *Religioſi quicumque tam exempti, quam non exempti, cuiuſque ordinis, & conditionis, exiſtant, &c.* vnde compertum eſt, laïcos, ſæculareſvè clericos huic excommunicationi non ſubiacere. Ipſos etiam religioſos ligat, quando eam non ſeruant, videntes, Cathedralem, vel Matricem Eccleſiam, ſiue etiam Parochialem, Ceſſationem huiuſmodi obſeruare; nec requiritur ſpecialis aliqua actio, qua violetur, ſed ſufficit, ſi non ſeruetur, dicente dicta Clementina: *Non ſeruantes*, vt notat Suarez; modò tamen eiuſmodi non ſeruatio ſit in materia graui, ſufficiente ad mortalem culpam; quæ conditio omnibus cenſuris ſubintelligi ur. 32

Observandvm autem eſt, hanc pœnam incurri, ſiue Ceſſatio indicta ſit à Pontifice maximo, ſiue ab Epiſcopis, Conciliis Prouincialibus per ſententias, vel ſtatuta, Collegiis, Capitulis, ſiue etiam Conuentibus ſæcularium, vel regularium, Ceſſationem ſibi iure, vel conſuetudine vindicantibus, vt notat Suarez è Clementina VI. vnde apud ipſum, vti & apud cæteros communiter reprehenditur Paludanus, eò quòd *in* 4. *diſt.* 18. *quaſt.* 8. *num.* 38. dixerit, hanc pœnam vim non obtinere, ſi lata ſit ceſſatio à Prælato, interdicto non præſuppoſito; ſed ſolùm ſi à capitulo ſit indicta, quippe aliud remedium non habente: Contra enim facit, quod textus clarus ſit de Prælatis, vel Conciliis ideoque omnes Iuriſtæ vno ore in hanc ſententiam concurrunt; 33

Digitized by Google

concurrunt; vt videre eſt apud Caſtro §.4. & Suarez, *num. 36.* vbi etiam notat, & meritò, hanc excommunicationem in violatione ceſſationis ſpecialis nil obtinere; textus enim exprimit ceſſationem generalem.

34 DVBIVM denique eſt, num præceptum latum in Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de regularibus,* quo tenentur Regulares publicare, & ſeruari curare in ſuis Eccleſiis cenſuras, & interdicta, quæ Prælatus etiam ordinarius publicari, & ſeruari fecerit in ſua Eccleſia, idque in regularium cœnobiis ſeruari, & publicari præceperit.

NEGAT Suarez *num.* 37. tum ratione proprij verborum ſenſus, qui à cenſuris, &c. malè trahitur ad ceſſationes, tum ratione priuilegiorum, poſtea conceſſorum, quæ vi illius clauſulæ Concilij, non reuocantur, cum ipſi ſi fuerint poſteriora; ita etiam Alterius *de interdicto, diſputatione* 2. *capite* 8. *column.* 4.

35 AFFIRMAT autem Caſtro §.4. *num.* 2. eò quòd illud Concilij præceptum latum ſit in fauorem Clementinæ, in qua ſermo eſt de interdictis, & ceſſationibus, citatque Bonacinam *tract.* 1. *diſp.* 6. *puncto* 10. *num.* 3. ſi tamen huiuſcè opinionis aliam coniecturam non habeant, quàm quod Concilium faueat Clementinæ, eò quòd hæc ſit appoſita in Margine Concilij; non habebit fundamentum vllatenus ſolidum; tum quia Clementina, ſicut & alia Extrauagantia modernorum Pontificum adnexa ſint in Margine Concilij, diu poſt eius celebrationem; diſpiciendum autem eſt quæ fuerit mens Concilij, dum ipſas res actu definierit: tum quia; non omne, quod includitur in aliquo decreto ad marginem poſito, à decretis Concilij intenditur; vt patet ex aliis Conſtitutionibus, Gregorij XIII.
36 Clementis VII. &c. ſufficit enim, vt quod ſub diſiunctione in decretis Marginalibus concluditur, in Concilio Trident. aliter quoquomodo explicetur vel quoad vnam, vel alteram disjunctionis partem.

QVÆSTIO III.

Quas cauſas, quamve formam habet Ceſſatio à Diuinis.

37 CAVSAM efficientem Ceſſationis eandem eſſe, ac cuiuſvis cenſuræ, communis habet opinio. Ita Sotus *diſt.* 22. *quæſt.* 3. *art.* 2. Couar. *cap.* Alma *parte* 2. §.2. & alij plures, quos refert, & ſequitur Suarez *ſect.* 3. *num.* 2. Cùm Caſtro §. 3. in principio: quare, quæ de cauſa cenſuræ efficiente priori *diſput.* diximus, huc ſunt proportionaliter applicanda.

CAVSA finalis, primariò intenta ab Eccleſia in ferenda ceſſatione, eſt correctio grauioris contumaciæ, vt ab ea recedatur; propriè quidem non eſt pœna, nec vindicta, cùm innocentes etiam afficiat, ſed eſt terror quidam, quem incutere vult Eccleſiaſtica poteſtas, vt qui rebelles ſunt, coërceantur; qui verò inſontes, aliorum exemplo non trahantur.

38 HINC crimen, propter quod ceſſatio apponitur, debet eſſe in aliqua perſona determinata; debet etiam eſſe publicum notoreitate facti, & inter cætera grauiſſimum; contumacia enim, quæ prima fronte præfertur, hæc omnia portat, vide *cap.* Irrefragabile, §. *caterum*, *de offic. ord.*

QVOD ſi ſpectes finem proximum ceſſationis, non eſt alius ab eius effectu; ideò enim fertur, vt diuinorum vſu priuet.

CAVSA materialis circa quam eſt locus, vt ex 39 dictis initio conſtat, indè tamen in perſonas, vt in cauſam ſubiectiuam, reſultat.

PRO forma verò, ſeu cauſa formali ceſſationis aduertendum eſt, quicquid in cenſuris ferendis, quatenus ſententiæ ſunt, obſeruatur, huic poſſe applicari; cùm in ratione generica ſententiæ cum illis conueniat; quare cum ex dictis de cenſura, id ſatis innoteſcat, non eſt cur hic aliquid repetatur.

PRO ſpeciali itaque ratione ceſſationis, colligunt Doctores decem conditiones ad eius formam 40 ſpectantes; *ex cap.* Si Canonici, *& cap.* Quamvis *de officio ordin. in 6.* Verum cùm in his menuo fiat de ceſſatione ſpeciali, non generali, non poterunt omnes illæ conditiones hîc accommodari, vt docet Suarez *num.* 6. incumbit igitur nobis, vt illas conditiones ſigillatim diſpiciamus; & ita meliùs dignoſcetur, cui ceſſationi conueniant, & cui non.

PRIMA igitur conditio communis eſt, vt ante 41 latam ceſſationem eius cauſa publico inſtrumento conſignetur, quod ſufficit, ſiue ſit factum à publico Tabellione in ſcriptura, ſiue patentibus litteris, authenticè ſigillatis.

SECVNDA communis eſt, vt illud ipſum inſtrumentum ei tradatur, contra quem ceſſatio datur.

EX his ſequitur tertia conditio, exigens poſitionem ceſſationis ab his, qui ad id ſufficiente pollent authoritate, ſiue lege, ſiue conſuetudine.

QVARTA item conditio ex præcedentibus no- 42 ta eſt, vt ſcilicet cauſa ceſſationis ſit canonica, ad quam conſequitur quinta conditio, expreſſa *cap.* Irrefrag. §. *caterum*, vt ſcilicet cauſa manifeſta ſit, & rationabilis; quæ conditio adeò conſtans eſt, vt nulla contraria conſuetudine contra ipſam præſcribatur; iniquitas enim nullo iure eſt inuehenda; quæ tamen clara eſſet, ſi liceret tot ceſſationes factitare, nulla iuſta cauſa illis ſuffragante.

SEXTA conditio eſt euocatio capituli ad ceſſatio- 43 nem ferendam, non ſecus, ac ſi electio eſſet facienda; ita enim habetur dicto *cap.* Quamvis, *pro vt ſunt pro electionis negotio euocandi.* Suarez tamen cum Gloſſa *ibi* admonet locorum conſuetudinem in hoc ſeruandam. Quare videtur hæc conditio ceſſare, vbi ceſſatio eſt ponenda à prælato, quia vbi vnus ſolus habet poteſtatem iuriſdictionis, nulla conuocatio interuenit; extenditur tamen ad capitulum, ſede vacante, quia, ſuccedens prælato, debet Vicarium creare, per quem ſententia eſt ferenda.

SEPTIMA etiam conditio ad Capitulum ſpe- 44 ctat, non ad Prælatum, hæc enim mandat diligentem plurium conſultationem, vt ex ſuffragiis ſingulorum conſtet, num cauſa ſit licita; numque expediat ceſſationem ponere, &c.

OCTAVA conditio poſtulat, vt fiat, ſuffragia ferendo, quia electioni comparatur, vt ſuprà vidimus; quare ea, quæ neceſſaria ſunt ad ſuffragia in electione, hîc habent locum; hæc tamen conditio ſatis aptè in præcedenti intelligitur; eam tamen ſeorſim ponunt Doctores cum Suarez *numero* 9. hanc ad Prælatum non pertinere ex ſe patet.

NONA conditio, ad quamcumque ceſſationem 45 neceſſaria eſt præuia monitio, dum imminet ſententia ferenda; aliàs enim non rectè contumax condemnatur;

Digitized by Google

demnatur; quare debet prius moneri, vti & eius emendatio omnibus, quibus fieri poteſt, modis procurari; qua non ſperata, Ceſſatio feratur.

Decima conditio exigit, vt niſi ceſſet ceſſatio, & partes ſint in concordiam adductæ, poſt menſem à lata Ceſſatione, teneatur tam eam ponens, quàm qui eam poni meruerit, per ſe, vel per alios aptos, cum omnibus actis ad Ceſſationem pertinentibus, ad Apoſtolicam ſedem conuenire, vt ab ea vltimam facti, vel faciendi declarationem audiat. Hoc autem ſic ordinatum eſt, vt afflictio det ſpiritum, & partes ob difficultatis, vel itineris tædium reſipiſcant: quam ob rem poteſt tolli ceſſatio, quocumque tempore intra menſem concilientur, vt benè notat Suarez *num.* 12.

46 Qvod ſpectat ad pœnam iniuſtè ferentis hanc ſententiam, ſtatuitur *cap. ſi Canonici*, ſuprà alleg. vt quicquid tempore ceſſationis receperint Canonici de fructibus Eccleſiæ, in qua ceſſatur, illud reſtituant, itemque reſarciant omnia damna, parti ceſſanti illata: quæ tamen obligatio oritur ex titulo iuſtitiæ, ac proinde propriè non eſt pœna; quare debet fieri reſtitutio ante omnem ſententiam, vt benè Suarez aduertit *num.* 15.

47 Poena verò illius, qui iniuſtè cauſam dederit iuſtæ ceſſationi, eſt, vt arbitrio iudicis compellatur ad ſoluendam certam aliquam quantitatem, diuino cultui augmentando mancipandam; quæ pœna poteſt licitè expectare iudicis ſententiam; verum ad reſarcienda omnia damna, quæ propter ipſius culpam paſſa eſt Eccleſia tempore Ceſſationis, extemplò tenetur ſoluere, vti iam diximus *num. præced.* de pœna iniuſtè ferentis hanc ſententiam.

QVÆSTIO IV.

Quis poſſit tollere Ceſſationem à Diuinis, & quomodo.

48 Illvd habet particulare Ceſſatio, vt ſemper ſit ab homine, quare is, qui eam poſſit ponere, tollere etiam poteſt; vnde doctrina, alterâ *diſput.* tradita de relaxatione cenſuræ ab homine, hic accommodetur, vbi nullam præſcripſimus verborum formam, ſed ſolum ſufficientem abſoluentis manifeſtationem, vel voluntatis declarationem requiſiuimus, ita ſentiunt Henriquez *lib.* 13. *cap.* 52. *numer.* 3. Caſtro §. 5. *num.* 1. Fillincius *tract.* 18. *num.* 188. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 18. Suarez *ſect.* 3. initio, & Bonacina *tract.* 1. *diſp.* 6. *de ceſſ. puncto* 3.

49 Si quæras, num ipſo facto aliquando ceſſatio ceſſet, Reſpondetur cum Suarez *num.* 2. Ceſſationem ex natura ſua, cùm ſit lata propter contumaciam, durare, donec hæc deſinat; vel ſi ſit abſolutè lata ad certum tempus; tempore hoc adueniente, poſſe ceſſare.

Qvod autem Suarez ait *num. cit.* repugnare huic ſententiæ, vt ſit lata ad tempus, mihi non probatur; quia ſicut eam abſolutè potuit ferre Eccleſia, cur etiam non poſſet ad tempus? Nec refert eius ratio, quod feratur propter contumaciam, quare hac permanente vltra tempus, debet ceſſatio etiam illud tempus tranſilire.

50 Dico enim, quod, licèt Eccleſia eam ferat propter contumaciam, poteſt tamen eam non omninò ferre, & relinquere pertinacem ſibi; quare etiam poteſt ab illo Ceſſationem ad certum tempus tollere; quod etiam aliquando poterit vtilitati ipſius Eccleſiæ, vel contumacis ſaluti expedire; ſi propter ceſſationem, qua ligatur, incipiat in Eccleſiam ſæuire, ſibique manus violentas iniicere, vel in deſperationem ſe proiicere.

Vltimò reſoluitur illud dubium, vtrum per appellationem poſſit ſuſpendi; plures eam non ſuſpendi aiunt, quia eſt quid facti, non iuris; Ità Panormitanus, Couar. Villadiego & Sayrus, relati apud Caſtro *num.* 2. Qui diſtinguit, dicitque, ſi ceſſatio ſit executioni data, eam appellationem non admittere; quia executio nequit aliter, quàm ſuperioris relaxatione impediri; ſecus verò, ſi adhuc non ſit in executione; quia eo ipſo quod appellatur, ſuſpenditur iuriſdictio ponentis ceſſationem; ità Suarez, Auila, & alij apud Caſtro in fine. 51 52

DISPVTATIO VIII.

De Irregvlaritate.

Qvandoqvidem Irregularitas clauibus ſit ſubiecta, & cum Cenſuris affinem habeat cognitionem; ideò de ea hîc agendi locus eſt. Licèt autem ad abſoluendum à peccatis parum faciat Irregularitas, cùm proinde ab eis abſoluantur, tam eâ irretiti, quàm ab illa ſoluti, cùm tamen inhabilitas grauis ſit ad Clericatum, & functionem Eccleſiaſticam, ideò eius naturam, obligationem; & affectus quilibet tribunalis pœnitentialis Iudex apprimè callêre debet, vt pœnitentem ſui ſtatus, & eorum, quæ iuxta illum facturus eſt, commonefaciat. Quare conſuetâ methodo, quicquid ad Irregularitatis perfectam cognitionem ſpectat, proponam, & diſcutiam. Eſt autem in limine notandum, hanc vocem compoſitam eſſe ab *in*, & *regularis*, & quamvis præpoſitio *in*, ſeorſim ſumpta, habeat vim incluſiuam, ſicut etiam quando Verbo præponitur; vt *inſerere*, nomini tamen adiectiuo adiecta, idem ſignificat ac *Non*: Hinc quoniam Regularis ſignificat perſonam habilem ad aliquid obeundum, iuxta regulas ab Eccleſia requiſitas; Irregularis idem erit, ac non habilis, ſeu non regularis, provt illæ regulæ requirunt; vnde nata eſt in abſtracto Irregularitas, cuius præcipuas ſpecies recenſet S. Doctor *in Confeſſionali, cap.* 5.

Digitized by Google

QVÆSTIO I.

Quid ſit IRREGVLARITAS, *& quotuplex.*

1 DEFINITVR communiter *Impedimentum canonicum, directè impediens ſuſceptionem Ordinum Eccleſiaſticorum, & eorum vſum*: Syluest. & alij, verbo *Irregularitas.* Nauar. *Man. cap.* 27. *numer.* 191. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 57. Lezana, verb. *Irregularitas* Caſpenſ. *diſp.* 5. *ſect.* 1.

NON eſt autem Cenſura, cùm non ſit in remedium, & medicinam; neque ſemper pœna, ſicuti ſunt Cenſuræ.

2 Ex quo infertur, cum communi Doctorum ſenſu, quando in Bulla datur facultas abſoluendi à Cenſuris, non dari facultatem abſoluendi ab Irregularitate, etiam ex delicto; & quando conceditur, ſolet exprimi, vt notat Henriquez *lib.* 14. *de Indulg. cap.* 12. Caſpenſ. *diſp.* 5. *ſect.* 1. *num.* 2. Itaque, etiamſi detur facultas abſoluendi à Cenſuris, & pœnis à Iure, &c. non intelligitur Irregularitas, niſi exprimatur.

OPPOSITVM tamen probabile cenſetur à diſcipulis D. Thomæ, & videtur colligi ex Bulla Pij IV. anno 1561. Ità Fagundez *de præcep. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. Caſpenſ. *loco cit.*

QVONIAM verò finis imponit neceſſitatem, diſtinctionemque his, quæ ad finem ſunt; finis autem Irregularitatis eſt decentia Ordinis Sacri miniſtrandi; hæc verò decentia tollitur vel ex turpitudine propter peccatum; vel ſine illo; Ideò Irregularitas primò diuiditur in eam, quæ eſt ex culpa lethali profecta; & ea, quæ non eſt è culpa.

3 DEINDE alia eſt contracta per actum proprium: alia non, & quæ per actum proprium contrahitur, debet eſſe cum notitia irregularitatis, vt notant Sanchez *lib.* 9. *de matrimonio, diſp.* 32. Caſpenſ. *n.* 5. Itaque ſi inuincibiliter ignoretur, non incurritur. Imò requiritur Ignorantia craſſa, vel ſupina, vt docent communiter apud Dianam *parte* 2. *Tom.* 2 *miſcel.* 18. *& parte* 4. *tract.* 2. *reſol.* 36. *&* 85. & alij apud Lezanam *num.* 4. Suarez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 42. *num.* 11. Baſſæum *num.* 7.

4 IN dubio autem iuris multi dicunt, non debere agere, vt irregularem. Ità Auila *parte* 6. *diſp.* 2. *dub.* 5. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 6. Caſpenſ. *diſp.* 5 *ſect.* 2. *num.* 9. vbi ait eſſe communem. Subſcribit Baſſæus *verbo* Irregularitas 1. *num.* 9.

ALII tamen dicunt eſſe Irregularem. Ità Vaſquez 1. 2. *diſp.* 66. *cap.* 1. Turrianus *de Cenſuris, lib.* 8. *diſp.* 57. *dub.* 5. Hurtad. *de Cenſuris. diffic.* 4.

MIHI prior ſententia placet, & colligitur *ex cap.* Is, qui *de ſent. excom. in* 6. vbi dicitur, non incurri irregularitatem à celebrante temerariè in Eccleſia polluta, quia non eſt expreſſum in iure. Iam verò neque caſus noſter eſt iure expreſſus: Ergo, &c.

DVBIVS tamen Facti, quoad homicidium, facit Irregularem *ex cap.* Ad audientiam *de homicidio,* vbi licet afferat eam rationem, quia in dubiis tutior pars eſt eligenda, quæ aptatur etiam dubio iuris; tamen ibi applicatur ſolùm dubio Facti homicidij, ob eius atrocitatem. Vide Lezanam, verbo *dubia regular.*

5 Ex his habes quatuor cauſas Irregularitatis.

CAVSA finalis eſt decentia, & reuerentia Ordinum Eccleſiaſticorum, vt ait Suarez *diſputat.* 40. *ſect.* 3. Bonacina *loco cit. num.* 2. Lezana *numero* 4.

EFFICIENS eſt Ius Canonicum, Ita communiter Doctores.

CAVSA materialis remota, ſeu ſubiectum, eſt omnis ille, qui eſt capax Ordinis; eſt enim impedimentum ad ordines. Ità Cornexo *diſp.* 4. *dub.* 1. Bonacina *puncto* 2.

MATERIA verò proxima eſt defectus, ſiue ex culpa, ſiue abſque culpa, prout infra referam diſtinctiùs.

FORMALIS nulla alia eſt, quam expreſſio ſufficiens huius impedimenti, vt notant Suarez *diſputatione* 40. *ſectione* 8. Cornexo *diſputat.* 3. *dub. vnico.*

HINC etiam habentur effectus Irregularitatis, quorum præcipuus eſt impedire receptionem Ordinum, *cap.* Curandum, *& cap.* Si cuius vxorem *dub.* 34. & *cap. vlt. de temporum ordin.* Neque verò irritum reddit Ordinem, ſed grauiter illicitum. Ità Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 2. Cornexo *diſp.* 5. *dub.* 1. Lezana *num.* 5. Neque tamen nouam incurrit irregularitatem, cùm non habeatur in Iure Nauar. *num.* 194. Valentia *Tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *puncto* 2. Extenditur etiam ad Ordines minores, quia vel ſunt vera Sacramenta, vt docent communiter Theologi cum D. Thoma, & D. Bonau. 4. *diſt.* 24. *artic.* 2. Vel eſto non eſſent Sacramenta, ſunt tamen illorum inchoatio, quæ eſt ratio ſatis efficax.

HINC ſequitur, eam non cadere in primam Tonſuram, vt docent multi apud Baſſæum. Vide Dianam 4. *part. tract.* 2. *reſol.* 88. 7

OPPOSITVM tamen docent alij ibi, quia in Iure Canonica intelligitur nomine ordinis. Vide etiam Bonac. *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *puncto* 1.

SECVNDVS effectus eſt impedire ordinum ſuſceptorum vſum.

TERTIVS eſt reddere hominem incapacem beneficij noui; Nauar. 27. *num.* 194. Leſſ. *lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 22. Sayr. *lib.* 6. *cap.* 2. Couar. *in cap.* Alma mater *parte* 1. §. 7. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 2. Diana 4. *part. tract.* 2. *reſ.* 37. *&* 79. Colligitur *è cap.* 2. *de clerico non ordinato miniſtrante, cap.* Dudum *de elect.* Vnde colligunt inualidam eſſe Prælaturam: Eſt tutior, & verior ſententia.

ALII tamen aiunt, ſolùm eſſe illicitam collationem, & acceptationem. Ità fructus accipere poteſt, ſicut & exercere actus iuriſdictionis. Ità Præpoſ. 3. *parte, quæſt.* 5. *de irreg. dub.* 3. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 2. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 1. Filliuc. *tract.* 19. *num.* 83. Turrian. *de Cenſ. lib.* 7. *diſp.* 58. *dub.* 2. Crouſ. *lect.* 18. *ad cap.* 7. *Reg.* Syluest. *v.* excom. 4. *num.* 4.

NEQVE priuat beneficio obtento Irregularitas ſuperueniens, vt docent Nauarr. *num.* 251. Auila ex Cornexo ſuprà Lez. *num.* 5. Oppoſitum tamen dicunt alij apud Baſſæum *num.* 14.

SI priuandus ſit, exigitur ſententia, *cap. ex litteris de exempt. Præl.* Interim fructus accipiat, procurans abſolutionem.

ITA regulares etiam inhabiles redduntur ad Prælaturas, etiam inferiores. Vide Nauar. *lib.* 5. *conſil.* 3. *de homicid.* Suarez *loco cit. ſect* 2. Henriq. *lib.* 14. *c.* 2. Auilam ſuprà, *dub.* 6. Cornexum *dub.* 2. *& ſequent.* Bonacinam *puncto* 4. Layman. *n.* 2. Peirinum *Tom.* 2. *de Præl. quæſt.* 2. *cap.* 5. §. 3. Lezanam *num.* 6. Poteſt tamen exercere actus aliquos iuriſdictionis in neceſſitate, vt abſoluere Sacramentaliter; aſſiſtere matrimonio, & probabiliter etiam eligere, vt notat Lezana. 8

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

De Singulis Irregularitatibus.

9 DIVERSIMODE diuidi ſolent Irregularitates, vt notat Suarez *diſp.*42.alij enim ſuſpicantes, has eſſe pœnas propter carentiam alicuius boni, eas diuidunt iuxta numerum bonorum, quorum homo poteſt eſſe capax, illis tamen non fruitur: Hæc autem bona ſunt quadruplicis generis, ſcilicet Animæ, Corporis, Fortunæ, & Famæ; quare iuxta hunc numerum quatuor conſtituunt irregularitates: Alij conſiderantes ex anima, & corpore vnam reſultare perſonam, vnam faciunt etiam irregularitatem, ex defectu vtrique communem; aliam ponunt ex defectu Sacramenti, & tertiam ex patratione delicti; Quicquid tamen ſit duplicis huius diuiſionis, ex communi ſententia omnis irregularitas reduci poteſt ad duas ſpecies, quarum prior eſt ex defectu, altera ex delicto: defectus quidem expendi poteſt ex parte animæ, ex parte corporis, & ex his, quæ vtrique communia ſunt, qualis eſt defectus lenitatis, ſeruitus, & Bigamia, vt per ſequentes dubitationes clariùs elucebit.

DVBITATIO I.

De Irregularitate orta ex defectu animæ.

10 INTER Irregularitates, quæ ex defectu inculpato incurruntur, principem locum obtinet ea, quæ ex defectu animæ inducitur.

TRIPLEX eſt autem animæ defectus inducens Irregularitatem. Primus eſt defectus vſus rationis, quia hic nequit ordines exercere. Ità Cornexo *diſp.* 3. *dub. vn.* Bonacina *puncto* 1. & hæc ineptitudo indiſpenſabilis eſt, cùm ſit contra ius naturæ.

SECVNDVS eſt defectus ſcientiæ, *cap.* Illiteratus *diſp.*36. Concil. Trid. *ſeſſ.*22. *cap.*2. & *ſeſſ.*23. *cap.*4. 11. 13. 14. Nauar. *num.*205. *cap.*27. Tolet. *cap.* 64. & alij apud Lezanam *verbo:* Irregularitas *num.*10. Itaque, qui ignorát neceſſaria ad vſum ordinum, eſt irregularis. Ità Suarez *diſp.*51. Cornexo ſuprà, & eſt indiſpenſabilis, etiam à Pontifice, cùm ſit contra ius Diuinum, & naturale miniſtrandi Diuina. Ità Suarez *diſp.* 40. *num.* 11. Maiolus *lib.*1. *cap.*32. Lezana *num.*10.

11 TERTIVS eſt defectus fidei, nempe eius, qui eſt nouus in fide, ſeu Neophytus, vt dicitur prima Timot. 3. *Non Neophytum, ne in ſuperbiam elatus, &c.* de Epiſcopo vide Sayrum *lib.*6. *cap.* 13. Maiolum *cap.*31. Nauar. *num.*205. Toletum *cap.*64. Bonacinam *quæſt.*2.*puncto* 1.

POSTQVAM verò fuerint inſtructi in fide, Epiſcopi arbitrio, non ſunt amplius irregulares, *cap.* Eam ſe *de reſcriptis.* Poteſt verò diſpenſari, cùm ſit mere humana, Bonacina *quæſt.* 2. *puncto* 1. Lezana *num.*11. Fratribus Min.conceſſit Pius V. recipere filios infidelium, & ad Prælaturas admittere; ſic Sorb. v. *Nouit.* Vide Diana *parte* 7. *tract.*7. *reſol.*1.

DVBITATIO II.

De Irregularitate ex defectu corporis.

DE hoc Suarez *diſput.* 50. & 51. Sayrus *lib.*6. *p.cap.* Regin. *lib.*30. *num.*43. Filliuc.*tract.*19. Henriq. *lib.*14. *cap.*8. Vgol. *cap.*54. & *ſeq.* Molina *diſp.*70. Maiol. *lib.*2. Baſſ. 2. & alij. 12

HÆC oritur ex tali defectu corporis, qui impediat debitum vſum ordinis, vel notabilem gignit deformitatem. Primi generis ſunt carentia viſus, & luminis oculi ſiniſtri, qui dicitur oculus Canonis, ità vt nequeat legi commodè oculo dextro, ſine indecora faciei conuerſione; nodus in lingua, ità vt verba integra proferri nequeant; cæcitas, aut ſurditas totalis; carentia brachij, vel manus, ſeu digiti pollicis, aut indicis; amentia, furia, phrænelis, morbus caducus, eſſe arreptitium à dæmone, aut ità abſthemium, vt vinum guſtare non poſſit, abſque vomitûs periculo.

Ex altero capite, ſcilicet deformitatis, ſunt naſi carentia, aut alicuius oculi, lepra, aurium abſciſſio, paruitas ſtaturæ, gibboſitas, ſi nimium deformis, morbus Venereus, turpiter foris apparens. Colligitur ex variis Iuribus, præſertim *diſt.*55. per plures Canones, & titulo *de corpore vitiato,* & *de cler. ægrot.* per plura capita. Nauar. ſuprà *num.* 198. Sayr. *lib.*6. *cap.*7. Toletus *lib.* 1. *cap.* 63. Cornexo *diſp.*12. & 13., poſt D. Bonau.*cap.*5. *Confeſſionalis, particula* 36. vbi id probat ex iure. 13

IVDICARE de his in dubio, ſpectat ad Epiſcopum, *arg. cap.*2. *de corp. vitiato.* Quoad exemptos verò, ſpectat ad eorum Prælatos, à quibus Dimiſſorias ad ordines accipere poſſunt. Ità Suarez *diſp.*51. *sect.*2. Auila *diſp.* 3. *dub.* 2. Laym. *cap.*7. *num.*6. Lezana *num.*12. & probabile cenſet Cornexo *diſp.*12. Attamen Epiſcopo ſtat admittere tale arbitrium, vt monent Suarez, & Layman. Ceſſat verò hoc impedimentum, diſpenſatione Papæ, vt notant communiter cum D. Bonau. *in Confeſſionali,c.*5. *particula* 35. 14

DATVR etiam quibuſdam regularibus priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, tribus exceptis, Prima, quæ oritur ex homicidio voluntario, ex mutilatione membrorum, & bigamia. Vide Lezanam *Tom.*1. *cap.*18. *num.* 40. Bordonum *reſol.* 11.

EXCIPE tamen etiam quoad corporis defectum, quando oritur ſcandalum, vel quando Papa non ſolet diſpenſare. Vide Maiolum *lib.*1. *cap.*18. Auilam *parte* 7. *diſp.*3. *dub.*3. Layman. *cap.*7. *num.*6.

AD hanc ſpeciem reducitur Hermaphroditus. Vide Nauar. *num.*203. Sayrum *lib.*6. *cap.*8. Cornexo *diſp.* 12. Talis etiam eſt, qui è fœmina factus eſt vir. Ità Victorellus *in Addit. ad Tolet. lib.*1. *capite* 63. *ex Maiolo*; Hi enim, etſi ſint capaces ordinis, ſunt tamen indecentes, ſicut & Hermaphroditus, in quo præualet ſexus virilis; nam cæteri ſunt incapaces; quia non ſunt viri, nec characteris capaces. Toletus tamen *lib.* 1.*cap.*57. cum in quo præualet ſexus virilis, ſi ſit occultus, negat eſſe irregularem. Vide & Fornarium *de ordine. cap.* 2. Taſſæum *v.* Irreg.2. *num.*7. 15

Digitized by Google

DVBITATIO III.

De Irregularitate ex Natalibus.

16 SVAREZ *diſp.*50. Sayr.*lib.6*. Regin. *lib.*30. Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.*7. Molina *diſp.*173. Henriq. *lib.*11. *cap.* 20. Nauarr. *cap.*27. Diana 4. *part. tract.*2.

ILLEGITIMI ſunt, qui non ex Matrimonio gignuntur, qui iure nouo diſtinguuntur in Naturales, & Spurios. Naturales ſunt geniti à parentibus, qui, tempore conceptus, vel natiuitatis, poterant contrahere ſimul matrimonium. Spurij verò ex iis orti, qui eo tempore non poterant ſimul coniungi in matrimonio, vt ſunt conſanguinei, Clerici in Sacris, Religioſi, coniugati. Ità Sanchez *tom.* 2. *conſil. moral.lib.*4. *cap.*3. *dub.*1. Sanctarellus *variarum quaeſt.* 24. *num.*2. Habetur *cap.* 1. & 2. *de filiis Presbyt.* & *cap.* 1. *eodem tit. in* 6. & aliis iuribus. Prohibuit autem Eccleſia illegitimos ordinari; tum quia indecens eſt; tum quia timet, ne patrios mores imitentur, Sayr. *num.* 36. Auila *parte* 2. *diſp.*3. *dub.* 6. Ideò illegitimus ſuſcipiens Ordines abſque diſpenſatione, peccat mortaliter & eſt ſuſpenſus ab executione illorum, Sayrus *num.* 37. Theſaurus *in Prax. parte* 2. *v.* Illegitimus *cap.*1.

17 INHABILES etiam ſunt ad Prælationes, & Perſonatus Religionum, *cap.*1. *de filiis Presbyt.* niſi diſpenſentur à Papa.

QVOAD Moniales verò, etſi multi idem aſſerant; tamen oppoſitum declaratum eſt à S. Congreg. Epiſcoporum, & Regul. apud Gauantum *in man. Epiſc. verbo* Monial. ficial. *num.* 7. vt refert Lezana *Tom.*1. *cap.*26. *num.* 6.

NEQVE poſſunt illegitimi accipere lauream Doctoratus, aut Bacchalaurei ſine diſpenſatione, vt notat Lezana *Tom.*3.*verbo* Illegitimi.

SVNT etiam inhabiles ad quæcumque beneficia, vt notant communiter.

18 INHABILES ſunt etiam ad habitum, & profeſſionem regularem, *ex Conſtit.* Sixti V. *Cum de omnibus.* Sed hæc moderata eſt à Gregorio XIV. & Clem. VIII. Ideò videnda ſunt Religionum Priuilegia. Excipit, dummodò filius in religione eadem, in qua pater viueret profeſſus, non recipiatur.

SI tamen ex impedimento occulto, dirimente matrimonium, ſint illegitimi, ſunt legitimi quoad prædicta conſequenda, *ex cap.* Ex tenore, *qui filij ſint legitimi.* Suarez *diſp.*50.*ſect.*1. Cornexo *diſp.*1. Lezana *num.* 12. & dum eſt dubium de bona fide parentum, cenſentur bonæ fidei, ità Couarr. *parte* 2. *de matrim. cap.*8. §. 1. Peirin. *num.*116.

19 FILII illegitimi legitimantur per ſubſequens matrimonium, *cap.* Conqueſtus & *cap.* Tanta *qui filij ſint legitimi*, Suarez *loco cit.* Garzias *de Benef. parte* 7. *cap.*2. *num.*28. Spurij verò nunquam legitimantur. Qui tamen habiti ex inceſtu, vel alio impedimento irritante, legitimantur per ſubſequens matrimonium, celebratum authoritate Papæ, cum clauſula decernente legitimationem prolis; hæc autem apud multos non iuuat quoad bona temporalia, & officia ſæcularia, extra loca temporali dominio Eccleſiæ ſubiecta, quia Pontificis iuriſdictio eo non expanditur. Verior tamen ſententia eſt id poſſe, & licitè ex cauſa præſtare. Ideò diſpenſans in matrimonij irriti radice, vt dixi, poteſt filios legitimare ad temporales ſucceſſiones; ſic Sanch. *de matr.lib.*8.*dub.*7. Molin. *Tom.*1.*tract.*2.*dub.*173. Sayr. *lib.*6.*cap.*11. Henriq. *lib.*11.*cap.*20. Nauar. *lib.*4. *Conſil.tit.*4.*de ſponſ.conſil.*3. Baſſæus *verbo* Irreg.3.*n.*5.

NOTANDVM, filios expoſitos, quorum parentes 20 ignorantur, legitimos cenſendos, vt notant multi cum Lezana *Tom.* 3. *v.Illegitimi*, Cornexo *in Bulla Greg.XIV.* anno 1591. Diana *parte* 2. *tract.*15. *reſol.*22. & *parte* 4. *tract.*2. *reſol.*58.

DEINDE illegitimi, per profeſſionem in Religione legitimantur ad Ordines; non ad dignitates Prælationum, *cap.*1. *de filiis presbyt.* Ità communiter apud Lezanam *Tom.*1. *cap.*3. Dianam 4. *tract.*2. *reſol.*65. cum D.Bonau. *in Confeſſionali, c.*5. *partic.*58.

TERTIÒ, hæc irregularitas aufertur diſpenſatione Papæ ad Ordines maiores, & ad dignitatem, & beneficium Curatum: Epiſcopus verò ad Ordines minores, & ad beneficium ſimplex, non requirens ordinem ſacrum. Auila tamen *parte* 7. *diſp.* 3. *dub.*7. vult, poſſe dari ab Epiſcopo etiam ad Ordines ſacros, ſi illegitimitas è delicto occulto proueniat, quia non eſt ex defectu ſimpliciter, quæ Papæ reſeruatur ex Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *cap.* 6. ſed è crimine parentum. Sequuntur Coninchius *de ſacr. d.*18. *num.*111. Laym. *lib.*2. *tract.*10. *parte* 1. *capite* 5. Pæp. 3. *part. quaeſt.* 5. *de Irregul. dub.*16. *num.*131. Barboſa *de iure Pontif. lib.*1. *cap.* 11. ſed repugnat Suarez *diſp.* 50. *ſect.*5. Vide Dianam 4. *parte, tract.*2.*reſol.*64. Bonacinam *puncto* 3. Cornex. *diſp.*2. Lez. *tom.*3.*v.* Illegit. *num.*18. vbi plura cum D.Bonau. *cap.*5. *Confeſſionalis*, *partic.*31.

MVLTA priuilegia recenſent Rodr. *Tom.* 1. *qq.* 21 *reg.quaeſt.*13.*art.*6. Baſſæus *v.Irreg.*3.*n.*7. & ante eos D.Antonin. 3.*part.tit.*29. *de irreg. dub.*4. Ità Alexander III. & Ioan. XXII. Eug. IV. & Paulus III. Clarius Greg. XIV. *Circumſpecta Romani Pontificis*, in qua concedit Generalibus, & Prouincialibus Religionum, vt tales Capituli ſuffragiis, iudicatos diſpenſatione dignos, ad dignitates diſpenſent.

ENIM verò poſteà datæ ſunt à Clem. VIII. 20. *Decembris* 1597. & Paulo V. 1. Decembris 1609. 22 Bullæ confirmantes Priuilegia Regularium, adeò, vt ſine conſenſu Capituli poſſent Prouinciales, vel Generales diſpenſare cum illegitimis ad dignitates Religionis ſe ſolis, etiam abſque Definitorio; nam confirmantur priuilegia motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis, & ſi reuocata, reualidantur, vt notant communiter DD. præſertim Suarez *de Leg.lib.*8 *cap.*19. Rodr *Tom* 1.*quaeſt.*8.*art.* 1. & 4. Sigiſmund.à Bononia *de elect.dub.*73. Diana *parte* 3.*tract.*2.*reſol.*102. Portel. *v. Illegit. num.*10. Baſſ *v.* Irreg. 3. *n.*7. Imò e Bulla alia idem Pontifex id concedit, vt ait Baſſæus. Vide Tambur. *Tom.*1.*d.*5. *quaeſt.*14.

SOLVM aduerte illegitimitatem, profeſſione 23 deletam, reuiuiſcere, irritata profeſſione; vt docent Riccius *in Praxi aurea, reſol.*311. nec diſſentit Barboſa *de Iure Eccleſ. lib.*1. *cap.*42.*num.*91.

DVBITATIO IV.

De Irregularitate ex defectu Ætatis.

INCVRRIT eam, qui ante ætatem legitimam ordinatur. 24 Ità Toletus *cap.*61. Cornexo *diſp.*16. Lezana *v.*Irregularitas *n.*17. Eſt autem ætas determinata à Concilio Trid. *ſeſſ.*23. *cap.*12. vt, non ante vigeſimumſecundum ad Subdiaconatum, ad Diaconatum ante vigeſimumtertium; neque ad Sacerdotium ante

Digitized by Google

ante vigeſimumquintum promoueantur, priuilegiis omnibus excluſis. Et ſanè id confirmat Sixtus V. Itaque illud, quod circumfertur priuilegium ex Pio V. incertum eſt; etſi extat, eſt ei derogatum. Itaque hæc Irregularitas imponitur *cap.* 1. *diſt.* 50. & *cap. vlt. de temp. ordin.* Ita Nauar. *cap.* 27. *num.* 202. Tolet. *cap.* 61. Cornex. *diſp.* 16. Lezana *num.* 17.

25 Tollitvr autem Irregularitas hæc primò, adueniente ætate. Secundo, diſpenſatione Papæ Ità Nauar. ſuprà, Graff. *p. p. deciſ. lib.* 4. *c.* 27. Lezana *loco cit.*

At ſi ante legitimam ætatem exerceant, fiunt nouo titulo irregulares, & in ſuſceptione incurrunt ſuſpenſionem, vt notat D. Bonau. *cap.* 5. *Confeſſionalis*, Cornexo ſuprà *diſp.* 16. Bonacina *puncto* 4.

DVBITATIO V.

De Irregularitate è ſeruitute.

26 SErvi Irregulares ſunt, *ex diſt.* 54. & *tit. de ſeruis non ordin.* Ita apud Lezanam *n.* 18. omnes Theologi, tum quia indecens eſt, eos ad ordines euehi ſacros; tum quia, cùm non ſint ſui iuris, nequeunt Eccleſiæ deſeruire, Cornexo *diſp.* 14. *dub.* 1. Bonacina *puncto* 4. Si verò conſentiente, aut ſciente Domino ordinaretur, liber remaneret, *cap.* ſi ſeruus 2. *diſt.* 44. Nauar. *num.* 202. Tolet. *cap.* 59. Si autem abſque Domini conſenſu in minoribus initiaretur, ſeruus remaneret; ſecus, ſi in maioribus; tunc enim acquireret libertatem ſoluendo pretium Domino, alioqui compellitur ſeruire in his, quæ non dedecent ſtatum clericalem: Epiſcopus verò, qui ſeruum, Domino contradicente, ordinaret, peccaret mortaliter, & ad reſtitutionem teneretur duplicato pretio, *cap. ſi ſeruus, abſente Domino.* Toletus ſupra, Layman. *cap.* 8.

27 Tollitvr hæc primò, ceſſante ſeruitute *ex c.* Nulli *d.* 54. & *cap.* 1. *de ſeruis non ordin.* Secundò è ſolius Papæ diſpenſatione, Cornex. *dub.* 4. Tolet. ſuprà.

Tollitvr etiam per profeſſionem ritè factam in religione. Iam enim deinceps non eſt ſub poteſtate Domini, Lezana *num.* 18.

28 Ad hanc reducuntur alij, qui in alterius poteſtate ſunt, etiamſi propriè non ſint ſerui, vt coniugati, & obligati ad ratiocinia; hi verò ſunt, qui habent publicam adminiſtrationem, vel priuatam, cum obligatione reddendæ rationis illius, cuiuſmodi ſunt Tutores, Procuratores, Curiales, Iudices, Milites, & ſimiles, de quibus Syluester ſuprà, *verbo* Ordo 4. *q.* 2. Tolet. *cap.* 60. Sayr. *cap.* 11. Cornexo *d.* 2.

Hinc huiuſmodi ratiociniis obligati arcentur à profeſſione regulari, per Bullam Sixti V.

DVBITATIO VI.

De Irregularitate ex Bigamia.

29 BIgamia eſt duarum nuptiarum contractus. Vnde Bigamia eſt pluralitas vxorum. Hæc eſt duplex. Altera realis, quia verè duo matrimonia conſummauit: altera interpretatiua, quando iure cenſetur, vt ſi quis iam coniugatus, cum alia contrahit, vtramque cognoſcens; vel cùm, poſt primam vxorem cognitam defunctam, accipit aliam cum impedimento dirimente, & cognouit, vel quando duo matrimonia inualidè contrahit, & conſummat; aut cum vidua ab alio cognita *cap.* Si quis viduam *diſt.* 50. vel, ſi cum Virgine, tamen poſtquam adulterata eſt cum alio, eam cognouit; Cornex. *tract.* 5. *de irregul. diſp.* 10. *dub.* 1. Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *puncto* 5. Lezana *verbo Bigamia.* Ad hanc ſecundam reducitur ea, quã contrahit, qui poſt votum ſolemne caſtitatis, matrimonium init, & dicitur Bigamia *ſimilitudinaria.*

Hæ inducunt irregularitatem, vt conſtat ex Iuribus, quibus id probat S. Bonau. *in Confeſſ. cap.* 3. *particula* 21. *& ſequentibus*, quibus nituntur cæteri, Suarez *diſp.* 49. Tolet. *cap.* 66. Cornexo ſupra, *cap.* Propoſuiſti *diſt.* 81. *cap.* Acutius *diſt.* 26. *cap.* Nuper *de bigamie.* Vide Sanchez *de matr. lib.* 7. *dub.* 84. 30

Hinc deducit Lezana, *num.* 3. cum D. Bonauent. *particula* 23. cum, qui aut viduam, à primo viro intactam, duxit, aut duas habuit vxores, ſed prima incognita, non eſſe bigamum *extra. cap.* Debitum *& diſt.* 34. *cap. vlt.* & vniuerſaliter, qui plura matrimonia rata, non conſummata, contraxit, non eſt bigamus, quia illa matrimonia non ſignificant perfectè coniunctionem Chriſti cum Eccleſia; ſed ſolum nobiſcum charitatem, quæ in ſingulis Eccleſiæ membris eſt amiſſibilis. Matrimonium autem ſignificare debet coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, vt habetur *Epheſ.* 4. Quo fit, vt qui duplex matrimonium conſummat, hanc Chriſti, & Eccleſiæ coniunctionem ſignificare nequeat, quæ eſt vnius cum vna, nec minùs; nec cum pluribus.

Hinc etiam fit, vt copulæ illicitæ multiplicatæ non inducant ex hoc capite irregularitatem, quia nulla earum ſignificat eam coniunctionem, vt notant communiter. 31

In quavis Bigamia poteſt Papa diſpenſare, quia eſt ſuprà ius poſitiuum. Sic communiter Doctores cum D. Bonau. *loco cit.* Epiſcopus verò in bigamia cum Virgine contrahentis, quæ adulterat, diſpenſare poteſt vt notat Lezana *num.* 4. poſt D. Bonau. *particula* 49. vbi hanc non reſeruatam facit.

An verò poſſit Epiſcopus diſpenſare, in Irregularitate ad ordines minores.

Mvlti id aſſerunt cum D. Thoma. Ità Cornexo *dub.* 1. Sanchez, & alij apud Lezanam *num.* 5. Rodr. *Tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.* 42. *art.* 2. 32

Opposita tamen ſententia eſt declarata à Sacra Congregatione, vt refert ex Garzia Bonacina, *n.* 15. & legitur etiam apud Barboſam *in Collect. Bullarum verbo Bigamia*; eamque tenent communiter.

Sententia S. Bonauenturæ eſt, non poſſe. Ità *in particula* 58. *§. Quintus caſus*, intelligit autem in reali; nam in interpretatiuis id aſſeruit, *particula* 26. iuxta iura antiqua, dum adhuc non erat hæc declaratio S. Congreg. neque definitio Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 17. vbi prohibet Ordinariis admittere ad exercitium Minorum ordinum bigamos, quo denotatur, eos non poſſe cum eis diſpenſare. Itaque nequeunt Prælati ex Priuilegiis in hac diſpenſare; nam excipitur in quibuſdam. An verò aliæ Religiones hoc habeant, ait Lezana, *num.* 6. non ſibi conſtare. Et ſi Portell. *in dub. regul.* verbo *Diſpenſatio* aliqua refert ex Compendiis Ieſuitarum, & Ordinis D. Hieronymi. & alia refert *Tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 44. Diſpenſare enim poſſunt in omnibus, excepto aſſaſſinio. In hac diſpenſare poteſt etiam Commiſſarius. 33

Hæc Bigamia non tollitur per Baptiſmum, cùm quo duæ nuptiæ fuerint, quia per illum non tollitur, quin ſignificata fuerit diuiſio Chriſti ab vna Eccleſia. 34

Clerici in Minoribus bigami priuantur omni priuilegio clericali; & foro ſæculari traduntur puniendi, eiſque prohibetur ſub anathemate deferre tonſuram, vel habitum clericalem, *cap.* Altercationis *de Bigam. in* 6. Id propterea non poteſt

Digitized by Google

intelligi de conſtitutis in Sacris. Quo fit, vt neque hic loquatur de Bigamia ſimilitudinaria.

35 Neqve loquitur propterea de Religioſis, qui nequeunt ad ſtatutum ſæcularem redire. Reducendi tamen ſunt ad ſtatutum Conuerſorum *ex cap.* Quiſquis clericus *diſtinct.* 84. multò minùs poteſt ad Prælaturas euehi, vt colligitur *prima Timot.* 3. quia non poteſt caſtitatem inuadere, cum fuerit incontinens, vt ait Lezana: Sed hæc ratio non placet; nam multò magis eſt incontinens, qui concubinas habuit.

DVBITATIO VII.

De Irregularitate ex defectu lenitatis.

36 HÆc incurritur ex defectu lenitatis imitantis Chriſtum, quem pertractare debent in Sacris ordinati.

Incvrritvr ergo homicidio, vel mutilatione iuſte factis. Habetur *can.*1. *diſtinct.* 51. & *capite* 3. Ne clerici, vel Monachi *in* 6. *& cap.* 2. *de homicidio in* 6. vt probant S. Doct: *cap.* 5. *Confeſſionalis, à particula* 41. Caſpenſ. *diſputat.* 5. *ſect.*13. Suarez *diſput.*47. *ſect.*1. Bonacina *quæſt.*4. *puncto* 1. Nauar. *num.*209. *& ſequent.* Lezana *num.*21. *& ſequent.* Cornejo *diſput.*11. Multæ tamen conditiones ad hanc Irregularitatem requiruntur. Prima, vt occidens, vel mutilans ſit Chriſtianus *can. Si quis*
37 *viduam.* Secunda, vt ſit doli capax. Tertia, vt non remotè, vel per accidens. Ità Doctores *in cap.* Tua nos *de homicidio.* Vnde qui vendit funem, aut gladium, quo reus ſuſpenditur, aut iugulatur, non eſt irregularis; ſecus ſi hæc venderet ad hunc effectum. Sic intelligitur Nauar. *num.*217. Hurtad. *diffic.* 11. Caſpenſ. *ſectione* 13. Quarta, vt ſit hominis mutilatio viui, eſto ſit infidelis, Sayrus *lib.*6. *cap.*15. *num.*8. & alij. Mutilatio eſt membri quod habet propriam actionem, vt manus, pes, non digitus, qui inſeruit.

38 Hinc quilibet Iudex, Summo Pontifice inferior, ferens talem ſententiam, eſt irregularis. Sic probatur à S. Doct. *particula* 41: *ex diſt.* 51. Aliquantas, *& can.* Clericis.

Non tamen eſt irregularis Princeps temporalis, qui dedit officium tali iudici, *ex cap. vlt.* Ne Clerici, vel Monachi *in* 6. Molina *tract.*3. *diſput.*8. & alij. Dummodò in particulari non præcipiant illi iudici, vt occidat, vel mutilet. Neque incurrunt Domini Inquiſitores, tradentes reum brachio ſæculari, intercedentes pro eo, vt miſericorditer tractent, etiamſi morte puniendum. Imò tradentes ſæculari hæreticum, vt comburatur; & inſtantes ne differat executionem, non incurrunt, ex Priuilegio Pauli IV. & Pij V.

Incvrrvnt tamen Aſſeſſores, quia ſunt iudices. Ità S. Doct. *loco cit.* & communiter, ſic & torquentes reum, comitantes ad ſecuritatem, & omnes alij miniſtri.

39 Itidem accelerantes mortem, vel mutilationem, dicto, vel facto notabiliter.

Idem dic de conſultore in cauſa mortis, vel mutilationis in cauſa particulari, Sylueſt. *verbo*: Homicidium 1. *quæſt.*18. Tolet. *lib.*1. *cap.* 85. ſi tamen influit, Sayrus *lib.*6. *cap.*18. Si tamen ſolùm ſpeculatiuè reſpondeat, v. g. talem eſſe reum mortis, non incurrit. Ità Tolet. *loco cit.* Lezana *num.*26. & alij. Quod ſi inſtetur, quid de hoc eſſet agendum; poteſt reſpondere, vt ius inſpiciat, faciat ius, & ſimilia. Ità Lezana, & Caſpenſis.

Poſſvnt autem Eccleſiaſtici hortari Principes, vt pœnam mortis imponant in Legibus pro talibus delictis: poſſunt negare abſolutionem Iudici nolenti reum mortis interficere, & obligare pœnitentiam ad confitendum delictum, dignum morte. Vide Dianam, *reſol.*99.

Incidvnt etiam Accuſatores, Denunciantes, 40
& Aduocati accuſatoris. Ità D. Bonau. *part.*41. Suarez *ſect.*4 & alij. Tamen ſi proteſtentur, ſe non mortem intendere, &c. non incurrunt, *ex cap.*2. *de homicidio in* 6. Itidem ſi accuſant ad vitandum graue damnum inſontis, vel rei. Ità Caſpenſis *loco cit.* Auila *ſect.*2.

Idem dic de teſtibus, qui tamen, ſi coacti ſint, vel ex præcepto naturali, vel poſitiuo ſuperioris, aut metu graui, probabile eſt, eos irregularitatem non incurrere. Ità Coninch. *diſp.*18. *dub.*10. *num.*56. Præpoſit. *in* 3. *p. art. quæſt.*5. *de Irregul. dub.* 3. *num.* 105. Cornexo *diſp.*11. *dub.*1. *quæſt.*7. & alij apud Lezanam *n.*29. Oppoſitum tamen ait Hurtado, *diffic.*11. Caſpenſ. *n.*90. Egoquidem priori adhæreo ſententiæ. Præmitti verò debet proteſtatio, quæ, ſecundùm Ægid. *diſp.*18. *dub.*20. excuſat Aduocatum, & teſtes ſemper. Item etiam Caſpenſis.

Itidem Tabellio proceſſum formans, ſcribens, 41
vel legens ſententiam, irregularitatem incurrit; licèt famulus tranſcribens eam non incurrat. Ità D. Bonau. *loco cit.* & communiter.

Similiter Satellites, & miniſtri capientes, detinentes, cuſtodientes reum, ſecuta morte, vel mutilatione, irregulares ſunt. Ità D. Bonau. *particula* 39. & communiter.

Nota verò, Eccleſiaſticos, ſe ingerentes in cau- 42
ſa ſanguinis, non modò ſubire Irregularitatem; ſed ex delicto, *cap.* ſent. ſanguinis, ne Cler. vel Monach. *& cap.* ex litteris *de exceſſ. Prælat.* Tolet. *lib.*1. *cap.*85. & alij.

Ad hanc irregularitatem reducitur illa, quam incurrunt milites in bello iuſto, *cap.* Petitio *de Homic.* ſi tamen manu propria occidant, vel mutilent, aut in particulari incitent. Qui verò dubitat: an occiderit, &c. debet ſe habere vt irregularem. Villalob. *tract.*21. *difficult.*28. Bonacina *diſp.*7. *quæſt.*4. *puncto* 5. *ex cap.* Petitio.

Oppositvm probabilius cenſent Auila *diſp.*6. *ſect.*3 *dub.*2. Caſpenſ. *diſp.* 5. *ſect.*12. neque oppoſitum colligitur *ex dicto cap.* nam ait, ſi de interfectione cuiuſquam conſcientia pungit, Iure communi in irregularitate contracta in bello, ſolus Papa diſpenſat. Suarez *diſp.*47. *ſect.*6. Sayr. *lib.*6. *cap.*19. Vide Dianam *parte* 4. *tract.*2. *reſol.*70.

Bellvm gerentes defenſiuum, vel etiam offen- 43
ſiuum neceſſarium, non incurrunt, etſi in eo occidant alios ad ſui defenſionem, non incurrunt. Neque vendentes arma. Ità Auila *diſp.*5. *ſect.*3. *dub.*2. Caſpenſ. *loco cit.*

Notat verò Caſpenſ. *num.*93. comitantes reum, vt ſimpliciter adiuuent dicentes pergamus alacriter, vel pungentes iumentum, quo vehitur reus, & ſimilia agentes, non incurrere. Idem docet Vaſquez apud Hurtadum, *diffic.*11.

Prælati regulares poſſunt diſpenſare in hac irregularitate, vt notat Caſpenſ. *num.*94. cum Auila *ſect.*5. *dub.*1. Villalob. *tract.* 21. *diffic.* 28. Habent enim priuilegium diſpenſandi in omnibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario. Idem ſentit D. Bonau. *part.* 48. Priuilegia ſunt Martini V. Pauli III. Sixti IV. apud Miran. *tom.*2. *quæſt.*8. *art.*8. Vide Diana 4 *part. tract.*2. *reſol.*69. *ſequent.*

Homicidivm

Digitized by Google

Homicidivm ad ſui defenſionem ex inculpata turela, non inducit irregularitatem, ex *Clementina* ſi furioſus *de homicidio*. Idem de occidente ad defenſionem inuaſi inſontis. Ità Caſpenſis *ſectione vndecima*.

44 Observat autem Hurtadus, *diffic.* 10. id verum, eriam ſi occidens dederit anſam inuaſioni, vt verbis., &c. aut adulterio, ſi nequit aliter ſe defendere. Ità Auila, Turrianus, Caſpenſis, & alij contra Villalobos, & alios apud Dianam, *reſolutione ſecunda*.

Qvi verò potuit fugere, & dedit cauſam inuaſori, & occidit, in hanc incidit; ſimiliter arbitror incidere etiam eum, qui non dedit cauſam, non modò ſi ſit vilis; ſed etiam, ſi nobilis, cùm ſit Chriſtianus. Quidquid dicat Suarez *diſputatione* 46. *ſectione* 1. Caſpenſis *num.* 79. Baſſæus *verb.* Irregul. 5. *num.* 3. & alij apud Dianam, *tract.* 5. *miſcel. reſol.* 79. *parte* 3. & *in addit. reſolutione* 15. dicunt, irregularem ex homicidio non fieri, niſi vel occidant ex iuſtitia, publico miniſterio iuſtè, vel authoritate priuatâ iniuſtè. Quia & in hac è defectu lenitatis, iure mentionem faciunt iudicum, & officialium concurrentium; In aliis verò ſequitur ex delicto.

45 Clericvs adiuuans Chirurgum, vel Medicum ad ritè ſecandum ægri membrum, non eſt irregularis. Nauar. *cap.* 27. *num.* 17. Henriquez, *lib.* 14. *capite* 11. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 18. Baſſæus *verbo*. Irregul. 5. *n.* 9. illi enim ex pietate ſecant. Clericis tamen vetitum eſt vrere, vel ſecare, ſecluſa neceſſitate, vt peſtis; non tamen prohibetur aliter fungi officio Medici, vel Chirurgi. Vide Molin. *tom.* 2. *diſp.* 75. Sayrum *lib.* 7. *c.* 7. Rodriquez, *cap.* 177. Dianam 4. *parte. tract.* 2. *reſol.* 23.

Laicvs Chirurgus Medicus operans ad regulam artis, non eſt irregularis, etſi mutilent, &c. at ſi eorum culpa, vel imperitiâ ſequatur mors, fiunt irregulares ex delicto. Sic & omnes, qui curam habent infirmorum, ſi eorum culpa graui moriantur.

46 Hanc Irregularitatem defectu lenitatis non poſſe ab Epiſcopo abſolui docent vetiùs apud Dianam 4. *parte, tract.* 2. *reſol.* 69. Etſi alij oppoſitum doceant, quibus ſubſcribit Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, alleg.* 39. *numero* 47.

QVÆSTIO VIII.

De Irregularitate ex inopia.

47 Octava ſpecies Irregularitatum è defectu, oritur è paupertate; carentes enim titulo, vel patrimonio, ordinari nequeunt, ex decreto Concilij Tridentini *ſeſſ.* 21. *capite* 2. *de reformat*. Qui, abſque his ordinantur, incurrunt pœnas, vt notat Diana 4. *parte, tract.* 2. *reſolutione* 82. Rodriquez, *in Comp. qq. reg. reſolutione* 106. *num.* 25. Bordon. *reſol.* 8. *num.* 32. Igitur irritum ordinationem accipere dicitur *cap. Sanctorum*, 93. *diſt*. Quamuis enim imprimatur Character, tamen ſuſpenſi ſunt ex Pio II. *cap. Cum ex ſacrorum*. Vide Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 3. *in fine*, Cornexum, *diſp. vlt.*

SECTIO II.

De Irregvlaritatibus ex culpa.

Hæ irregularitates poſſunt reduci ad illas, quæ ex grauioribus naſcuntur delictis, quorum plures ſpecies infrà referam; ad illas, quæ incurruntur ob indebitam Baptiſmi, vel Ordinis ſuſceptionem, vel etiam collationem; & denique ad illas., quæ ob ſpecialem rationem voluntario homicidio annectuntur; dixi *voluntario*, quia ſi non ſit directè, aut indirectè volitum homicidium, dicitur merè caſuale, quod culpa caret: illud autem, quod voluntariè committitur, poteſt eſſe ad publicæ iuſtitiæ executionem, ad ſui, ſuorumve defenſionem, vel ad iniuſtam vltionem; quò modo autem ex ſingulis oriatur irregularitas, dicam *dubit.* 5. vbi etiam nonnulla de mutilatione tangam, cùm ſit ad homicidium via, propter quam etiam hæc pœna indicitur.

DVBITATIO I.

De Irregularitate ex infamibus delictis.

48 Infamia eſt notitia, vituperatione digna, quæ duplex eſt, *Iuris*, & *Facti*.

Infamia Iuris eſt, quando committitur delictum, cui à Iure impoſita eſt pœna infamiæ, etiamſi à Iure ciuili, dummodò per Ius canonicum reuocata non ſit: nam omnis infamia iuris ciuili, quæ iure canonico non eſt ſublata, eſt infamia etiam canonica, *ex cap.* omnes 1. *diſt.* 6. *q.* 1.

49 Crimina, ob quæ incurritur infamia Iuris, ſunt Adulterium, Inceſtus, Raptus Virginum, Sodomia, Veneficium, Duellum, Sacrilegium Simonia, Hæreſis, Fauor illius, Crimen læſæ Maieſtatis, Hoſtilis inſecutio Cardinalium, Periurium in iudicio, & alia, quæ habentur *in Can.* Infames 16. *q.* 1. Infamia facti eſt, quando aliquid fit, quod apud probos infame cenſetur.

Infamia Iuris reddit inhabilem ad Ordines ſuſcipiendos, exercendoſque ſuſceptos.

50 Infamia verò facti, ad ſuſcipiendos, vt notat Auila *diſt.* 4. *dub.* 5. Caſpenſis *diſput.* 5. *ſectione* 7. Incurritur verò per ſententiam Iudicis, vel pœnam publicam, puta verberationis, ob infamiam ex officio, quales ſunt Hiſtriones, qui ex officio tale opus exerceent, & filij publicæ meretricis, & aliis ex cauſis, ob delictum etiam mediatè. Vide Hurtadum *diffic.* 4. è *cap. citato*. Non incurritur infamia iuris crimine occulto; nam infamia opponitur bonæ famæ, quæ eſt clara cum laude noritia, ex D. Anguſt. *libro* 88. *qq. quæſt.* 31. Ità Caſpenſis *num.* 51. Auila *diſp.* 7.

Hinc

Digitized by Google

Hinc neque hæreticus occultus eſſet irregularis, quod habetur, *cap. ad abolendam*, vbi exprimit: *Quicunque manifeſtè fuerit in hæreſi deprehenſus.* Sic *&* cap. *Saluberrimum.* Ita Sayrus *lib.* 7. *cap.* 12. Sa. *Irreg. ex anima.* Henriquez *lib.* 14. *cap.* 4. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *parte* 5. *cap.* 4. Tannerus *diſp.* 6. *quæſt.* 10. *dub.* 10. Diana 4. *parte, tract.* 2. *reſolutione* 46. Sed de hoc agam *dub.* 4.

51 Filii etiam hæreticorum irregulares ſunt vſque ad ſecundam generationem per lineam virilem paternam; per maternam verò vſque ad primam, ſi eorum parentis mortui ſint in hæreſi è *cap.* Statutum 2. *de hæret.* Probabile tamen eſt, non includi filios genitos ante patris lapſum; quia, licèt indefinitè loquatur textus, tamen non ſunt formaliter filij hæretici, & lex eſt reſtringenda in tanto lata rigore. Vgolin. *de irregul. cap.* 36. Bonacina *diſp.* 7. *q.* 3. *puncto* 7. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 5. Sà *verb.* hæreſis *numero* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 121. Sancius *ſelect. d.* 44. *num.* 54. Oppoſitum tamen docent Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 3. Filliuc. *tract.* 20. *num.* 238 Couar. 2. *var. cap.* 8. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 2. Diana *parte* 4. *tract.* 2. *reſolutione* 74.

52 Possvnt tamen eſſe tales ex infamia, vt dicunt Tannerus *diſp.* 6. *quæſt.* 10. *num.* 201. Præpoſ. 3. *parte, de irreg. quæ* *c.* 5. *dist.* 7. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. Poteſt ſane etiam ſine propria culpa quis reddi infamis. Tales ſunt filij eorum, qui manus violentas in Cardinales S.R.E. iniecere *cap.* Fœlicis *de pœnis in* 6. & filiis Rei læſæ Maieſtatis. *Leg. Quiſquis* §. *filius C. ad L. Iul. Maieſt.*

Vt aliquis ſit infamis, debet eſſe talis in facie maioris partis Viciniæ. Vide Dianam *parte* 2. *tract.* 3. *Miſc. reſolutione* 21. & *parte* 4. *tract.* 2. *reſolut.* 93. Vecch. *dub.* 22. *diſputatione* 9. Filliuc. *tract.* 19. *numero* 219.

53 Infamia omnis è delicto, tollitur Baptiſmo, etſi oppoſitum dicant Suarez *diſp.* 48. *ſect.* 2. Filliuc. *tract.* 19. *quæſt.* 11. *num.* 226. Sanè cum eo tollatur publicè peccatum, tollitur & emergens infamia.

Infamia facti tollitur emendatione vnde præſumitur emendatus, triennio vitæ probæ, vt aiunt DD. apud Baſſæum *verb. Irreg.* 10. *n.* 7.

Infamia iuris poteſt auferri diſpenſatione Papæ; imò ciuilis auferri poteſt à Principe, qui eam poſuit.

Potest & ab Epiſcopo tolli in quibuſdam, vt dicam *quæſt. vlt.* & notat Caſpenſis, *num.* 52. & alij apud D. Bonauenturam *in Confeſſ. cap.* 5. *particula* 48. & ſi plures allati à S. Doctor. quibus videtur ſubſcribere, poſſe in omnibus, non exceptis in iure.

Infamia omnis poteſt diſpenſari in ſubditis à Prælatis ex priuilegio Pij V. vt habetur in Bullario *tom.* 2. *Bull.* 129. & alio Gregorij XIV. *Bull.* 17. Vide Lezanam *tomo* 1. *capite* 18. *num.* 35. *&* *tomo* 3. *verbo.* Infamia *numero* 17. Baſſæum *cap. numero* 7. melius cum Bordonio *in Conſ. regul. reſolutione* 11.

54 *numero* 50.

Irregvlaris infamia oritur etiam ex publica pœnitentia. Ità Lezana *num.* 38. Maiol. *lib.* 3. *de Irregul. capite* 2. *&* 3. Bonacina *diſp.* 7. *quæſtione* 3. *puncto* 2. Suarez *diſputatione* 42. *ſectione* 2. Itaque etiam quæ antiquitus erat in vſu ſolemnis, ſi modo adhiberetur, infamiam, quæ ex ea ſequeretur, redderet productricem irregularitatis: Genuenſis *in Praxi, capite* 45. Theſaurus *in praxi, parte prima, verbo.* Infamia, *capite* 33. Auila *diſputatione quarta, dubio ſexto.*

DVBITATIO II.

De Irregularitate, ex iteratione Baptiſmi.

Primò, qui pluries Baptiſmum recipit, eſt irregularis, *cap.* eos *de conſecr. diſt.* 4. *cap.* Confirmandum, *diſt.* 50. *cap.* Afroſ. *diſt.* 98. *cap.* Qui in qualibet 55
1. *quæſt.* 7. Nauar. *in Man. cap.* 27. *num.* 206. Toletus. *lib.* 1. *cap.* 70. & probat S. Doctor. *in Confeſſionali, cap.* 5. *particula* 48.

Similiter, qui pluries aliquem baptizant, ſunt irregulares, ſaltem quoad ordines ſuperiores ſuſcipiendos, *cap.* 2. *de Apoſt.* vbi includitur etiam Acolytus miniſtrans. Ita Auila *parte* 7. *diſp.* 7. *dub.* 1. Cornexo *diſp.* 5. *dub.* 1. ibi tamen eſt ſermo ſolum de caſu publico, vt notat Lezanam *numero* 40. Suarez *tom.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 6. Tolet *cit. n.* 3.

Oritvr quæſtio: An irregularitas incurratur etiam à bis conferentibus, & ſuſcipientibus alia duo Sacramenta, imprimentia characterem.

Prima opinio eſt negantium: Sic Vgol. *capite* 35. §. 4. Suarez *diſp.* 42. *num.* 6. Couar. *in Clem. vn. prima parte, numero* 8. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 8. *numero* 28. Auil. *parte* 7. *diſp.* 7. *dub.* 5. Val. *diſp.* 8. *quæſtione* 19. *puncto* 3. Filliuc. *tract.* 19. *cap.* 7. *quæſt.* 1. *&* 5. Regin. *libro* 30. *tract.* 2. *num.* 187. Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *puncto* 3. Baſſæus *verbo.* Irreg. 8. *num.* 7. & antè omnes Scotus *in* 4. *diſt.* 7. *quæſt. vlt.* 56

Secvnda ſententia aſſertiua eſt D. Bonauenturæ *loco citato, part.* 2. *&* 4. D. Antonin. 3. *parte tit.* 28. *capite* 6. Nauar. *capite* 27. *numero* 147 Maioli *lib.* 3. *capite* 15. Vgolini, aliter dicentis in collatione ordinis.

Assero cum hac ſententia. Vbi idem, ac idem lex diſponit, eadem eſt ratio: at *diſt.* 68. *can.* 1. & *cap.* Dictum eſt *de conſecr. diſt.* 5. idem decernitur de non iterando baptiſmo, & ad idem, ſcilicet ad hæreticos retundendos: Ergo. 57

Respondent, ibi non exprimi, de aliis irregularitatem, hæc autem non inducitur, niſi exprimatur in iure, *cap.* Is, *qui de ſentent. excommunic. in ſexto.*

Hvic nectitur illa, quam incurrit, qui ab hæretico baptizari ſinit in adulta ætate *can.* ſi in qualibet 1. *quæſtione* 7. ſecus ſi infans, *cap.* placuit *&* *cap.* Qui apud 1. *quæſt.* 4. Toletus ſuprà §. *ſexto, qui.* Bonacina ſuprà *num.* 13. excuſantur tamen illi adulti, qui ex ignorantia, vel neceſſitate id faciunt. Ità Cornexo *diſp.* 2. Lezana, *num.* 45.

Adnectitvr etiam, qui in ægritudine ob mortis periculum baptizatur *diſt.* 57. *cap.* 1. vt refert Lezana *num.* 45. cum D. Bonauentura *particula* 1. quia non præſumitur in eo perfecta voluntaria fides: Toletus ibi, Layman, & alij. Extenditur autem ad eos, qui metu, aut vi baptizantur, ita aſſerit Maiolus *lib.* 3. *cap.* 10. & Lezana *num.* 46.

Hæc verò, cùm non ſit ex delicto, ſed ex præſumptione, non videtur reſeruata. Cæterùm rebaptizantium, & ſuſcipientium prauè, irregularitas eſt Papæ reſeruata; etiam Epiſcopo, ſi occulta eſt è Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. Lezana *num.* 43. Tol. *lib.* 1. *cap.* 20. itidem ſi ignoranter, vt notat S. Doctor. Porrò rebaptizantes ſunt plectendi capite *leg.* 2. *Cod. Ne ſanctum Baptiſmum.* Inter ſuſpectos hæreſis Nouati recenſet Theſaurus *in Praxi, verb. Bapt.* Item clerici deponuntur; & laici debent excommunicari. 58

DVBI

DVBITATIO III.

De Irregularitate ex indebita Ordinis ſuſceptione.

59 PRimò quidem excommunicatus maiori excommunicatione, recipiendo Ordines ſacros fit irregularis *cap.* 1. *de eo, qui furtiuè Ordin. ſuſcepit* & *cap.* Cum illorum *de ſentent. excom.* Argumento *extra de ætate, & qual. ordin. cap.* Cum bonæ. *Extra, de Cler. excommunicato miniſtrante cap. Poſtulaſt*, vt probat S.Doctor. *particula* 11. quem ſequuntur Syluest. *verb.* Irregul *num.* 4. Nauarrus *num.* 241. Toletus *cap.* 71. Hanc ſententiam communem ait Baſſæus *verbo.* Irregul. 9. *num.* 1.

Oppositvm tamen cenſent Lezana *num.* 46. Bonacina *puncto* 4. Hurtadus, *diſp.* 2. *de Cenſuris diffic.* 1. *num.* 30. Diana *parte* 4. *tract.* 2. *reſol.* 55.

Hi reſpondent textibus, ibi imponi ſolam ſuſpenſionem, ſimilem irregularitati: Sed textus ſunt clari. Et non ſoli ſcientes dicuntur incurrere, ſed ob ignorantiam craſſam, vel affectatam ait Baſſæus.

Idem dicitur de Interdicto, vel ſuſpenſo. Ità D. Bonauentura, quem ſequuntur Syluester, Couarruuias, Reginaldus, & alij, quos probabiliter locutos fatetur Lezana *n.* 47. Non includitur tamen irretitus Minori excommunicatione; enim verò etiam de ſuſpenſo, & interdicto id negant Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 3. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 10. Filliuc. *tract.* 20. *n.* 192.

60 Similiter Suſcipiens eodem die Subdiaconatũ cum Minoribus, vel duos Ordines ſacros, incurrit irregularitatem *ex cap.* 2. *&* 3. *de eo, qui furtiue ordin. ſuſcepit* & *cap.* Litteras *de Temp. ordin.* Ita D.Bonau. probat *particula* 14. Eum ſequuntur Nauar. *n.* 241. Tolet. *c.* 71. Auila *p.* 7. *diſp.* 9. *ſect* 1. Cornexo *dub.* 1. & alij; ſed alij ſolam ſuſpenſionem colligunt. Ità Lezana *n.* 48. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 40. *&* 41. Layman *lib.* 5 *tract.* 9. *cap.* 10. & afferunt declarationem quandam ſacræ Congregationis.

Mvlti dicunt, Irregularem ſuſcipientem Ordines incurrere in nouam Irregularitatem; ſed non videtur verum. Vide Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 3. Idem videtur ſentire D.Bonauentura, qui hanc non recenſet inter Irregularitates.

Aliqvi dicunt, incurrere, qui non confirmatus ordinatur: ſed neque hic refertur à D.Bonauentura. Ità Sotus 4. *d.* 24. *q.* 1. *art.* 4. Auila *d.* 9. *dub.* 3. *ſect.* 1. Caſpenſis *num.* 33. neque videtur peccatum mortale. Ità Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1. Caſpenſis *loc. cit.*

Censetvr etiam, qui in peccato mortali ordinatur. Sed D. Bonau. *partic.* 13. id reprobat, dicens, ſolùm prohibitione ſimplici vetari, non aliqua ſententia: ſubſcribit Suarez *ſect.* 3. *n.* 7. Lezana *num.* 51. Caſpenſis *ſect.* 5. *n.* 33.

61 Svscipiens Ordines furtiuè, id eſt, non verè examinatus, fit irregularis *c.* 1. *& vlt. de eo, qui furtiuè Ord. ſuſcep.* vt probat S.Doctor *part.* 6. Hurtad. *d.* 2. *de Irreg. diffic.* 1. Diana ſuprà *reſol.* 55. Lezana *n.* 53. Baſſæus *num.* 2. Diſpenſat tamen Epiſcopus, niſi in caſu, quo interminata fuerit ab eo, vel aliquo eius Miniſtro excommunicatio contra ſe ingerentes furtiuè, &c. vt notat D.Bonauentura, & Lezana, qui addunt, poſſe diſpenſari à Prælatis religionis, ſi eam ingrediatur, & condignam pœnitentiam agat, ibique laudabiliter aliquo tempore vixerit, vt ex allatis iuribus habetur. Sic etiam Coninchius *de Sacramentis, diſp.* 18. *dub.* 5. Cornexo, & Hurtado apud Lezanam.

Conivgatvs conſtante Matrimonio recipiens Ordines, eſt irregularis, exceptis caſibus iure permiſſis *Extrauag.* Ante conuert. *de voto*, Sayrus *lib.* 4. *c.* 14. & alij cum Lezana *n.* 54. & D.Bonau. Baſſæus *n.* 2. Idem dic de recipiente ab Epiſcopo, qui renunciauit dignitati.

Tollitvr à Papa, & ab Epiſcopo Diœceſano 62
poſt profeſſionem in Religione. Excommunicatus Maiori, ſuſpenſus, vel interdictus, actus Ordinum exercens, fit irregularis *can.* ſi quis Epiſcopus in Concilio 11. *qu.* 3. & *toto titulo de cler. excom. Miniſtrante*, & *c.* 5. *de ſent. excom. in* 6. vt probat S.Doctor. *part.* 6. Maiolus *lib.* 3. *c.* 18. Suarez *d.* 42. *ſect.* 4. Sayrus *lib.* 4. *cap.* 16. Toletus *lib.* 1. *c.* 72. & alij communiter apud Lezanam *num.* 55. Intelligitur tamen de exercente ſolemniter, & ex officio, & niſi excuſet neceſſitas, vel ad vitandum ſcandalum, vel ex ignorantia. Si tamen exerceat ſolùm Minores Ordines, non videtur incurrere, vt docent multi apud Lezanam, excepto caſu, quo, quis exerceret Ordines Minores in cenſura, contractâ ex Simonia, ob Bullam Xiſti V. quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare*, & notat Sayrus *l.* 4. *cap.* 17. Theſaurus *p.* 2. *verb.* Cenſura, *c.* 11. ſi plures ſint diuerſæ cauſæ, erunt diuerſæ etiam irregularitates; non ſic, ſi eiuſdem ſint rationis: Si plures etiam celebret, vnam incurrit.

Hvc reducitur etiam illa, quam incurrunt clerici excommunicati, qui authoritatiuè faciunt coram ſe celebrare *iuxta cap.* Illud *de cler. excom.*

Irretitvr etiam exercens Ordinem; quem non habet ex *c.* 1. *&* 2. *de cler. non ordin. Miniſtr.* vt probat S.Doctor. *part.* 15. Syluest. ſuprà, *q.* 14. Nauarrus *num.* 242. Toletus *c.* 72. Cornexo *d.* 7. *dub.* 2. Lezana *n.* 59. Baſſæus *cit.* Eſt autem verum etiam de Laico exercente argumẽto à maiori, vt colligitur ex D.Bonauentura *loc. cit.* & tenent S. Antoninus, Syluester, Sotus, Nauarrus, Auila, Valentia, & alij apud Lezanam, qui tamen oppoſitum tenet cum Baſſæo, aliiſq; Id intellige, ſi ſeriò exerceat, & ſcienter, & ſolemniter ex officio, & intelligitur etiam de Minoribus; probabile tamen eſt etiam contrarium. 63

Potest verò Epiſcopus diſpenſare, vt Miniſtret in Ordinibus ſuſceptis, non verò vt aſcendat ad alios, quos exercuit, eos non habens, vt notat Lezana *n.* 60. Baſſæus *num.* 4. cum D. Bonau. Pœnas Miſſam celebrantis, vel abſoluentis Sacramentaliter, dum non eſt Sacerdos, habes in Bullis Sanctæ Inquiſitionis, quæ leguntur poſt Octauam Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis.

DVBITATIO IV.

De Irregularitate ex Hæreſi.

HÆretici ſunt irregulares, *cap. Presbyt. diſt.* 50. *c.* 1. Qui in qualibet *c.* Saluberrimum 1. *q.* 7. & *c.* 2. *de hæret. in* 6. vt probat S.Doct. *part.* 18 *in Confeſ. c.* 5. Syluester *quæſito* 5. Nauarrus *n.* 205. Suarez *diſp.* 43 *ſect.* 1. Lezana *n.* 61. 64

Intelligitvr de hæretico externo etiamſi occulto *Clem.* 7. *in Decret. Inquiſit.* vt maior pars Doctorum docet apud Maiolum *l.* 5. *c.* 46. Suarez ſuprà *n.* 4. Sanchez *lib.* 2. *c.* 25. Caſp. *ſect.* 6. Aliqui tamen id tenent de hæretico tantùm notorio, Sayrus *l.* 7. *c.* 12. *n.* 16. Cornexo *diſp.* 8. *dub. vnico*, Layman *c.* 4. & alij apud eos, quos vidimus *dubit.* 1.

Idem de Apoſtata à fide intelligitur, vt notat Lezana, & ſupponit D. Bonau. Suarez *ſect.* 2. Toletus *cap.* 69. Sanchez *num.* 7.

Qui fictè eſt Apoſtata, vel idolatra, incurrit ſecundum aliquos; licèt oppoſitum ſit probabile, apud Dianam *reſolut.* 49.

Di

Digitized by Google

64 De fautoribus,receptatoribus, &c. dicendum eſt, hos incurrere, nam æquiparantur *c. 2. de hæreticis, in 6.* Sic Nauarrus, Maiolus, & Lezana, *loc.cit.*

In hac ſolus Papa Iure communi diſpenſat. Si occultum ſit,multi dicunt poſſe Epiſcopum in Concil. Trid, *ſeſſ.* 24. *c.* 7. multi tamen negant probabiliùs, quia hæreſis etiam occulta eſt Papæ reſeruata.

Potest tamen diſpenſare quoad vſum Ordinum ſuſceptorum, Azor. *cap.* 11. *quæſito* 13. Suarez *ſeſſ.* 1. Sanchez ſuprà *n.* 14. excipe vſum Sacerdotij in altari.

Transit verò ad filios,& nepotes virorum hæreticorum,ad filios tantùm,incluſis filiis,&c.receptatorum, & reſeruatur Papæ ſecundùm aliquos. Quia tamen non eſt ex delicto mediatè;ideò videtur poſſe diſpenſari ab Epiſcopo. Ità Toletus *num.* 2. Lezana *num.* 63. Vide quæ dixi *dubit*, 1.

65 Suspecti de hæreſi non ſunt irregulares, ſi talis ſuſpicio ſit occulta , vt ſi per annum perſeuerent excommunicati , iuxta declarationem Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 3. ſi tamen patres ſint reconciliati ; non incurrunt filij. Hoc,etiamſi Patres comburantur,multi aſſerunt. Sed oppoſitum tenent alij apud Sanchez *quæſt.* 3. *num.* 22.

Filii Hæreticorum receptatorum , &c. ſunt inhabiles ab beneficia Eccleſiaſtica, & officia publica *cap.* Quicunque §. Ad hoc *de hæret. in* 6. & ſunt etiam irregulares ad Ordines.

DVBITATIO V.

De Irregularitate ex homicidio.

66 Svppono,occidentem ad vitæ ſuæ defenſionem, nec excedendo notabiliter moderamen inculpatæ tutelæ, non eſſe irregularem, quia tale homicidium non reputatur voluntarium,ſed neceſſarium *Clementina.* Si furioſus *de homic.* At excedens notabiliter moderamen,incurreret , vt ſi occidat inuaſorem, à quo potuit alio modo honeſto ſe defendere. In dubio autem pete diſpenſari,vt ait S.Doctor. *p.* 5. *Confeſ.*

Asservnt verò Nauar. *cap.* 27. *n.* 238. Coninch. *d.* 18. *d.* 9. Filliuc. *tract.* 20. *n* 135. eſſe irregularem homicidam inuaſoris vitæ,ſi dederit ei cauſam, puta conuitio,adulterio,& ſimilibus. Negant Suarez *d.* 46. *ſect.* 1. Reg. *lib.* 30. *n.* 110. Henriquez *lib.* 14. *c.* 10.

Qvæstio grandis eſt : An qui ob honoris,vel bonorum ſuorum defenſionem,alium occidit,ſeruato moderamine,ſit irregularis.

67 Prima opinio eſt aſſerens. Ità multi apud Sayrum, *lib.* 6. *cap.* 17.

Altera negat. Vide DD. vtrinque in Diana *p.* 2. *tract.* 1. *Miſc. reſ.* 16. *& p.* 4. *tr.* 2. *reſol.* 4. Mihi videtur irregularis,quia in iure non excipitur ab homicidio, inducente hanc pœnam, niſi is , qui fit ad defenſionem propriæ vitæ.

Hinc ſequitur etiam occidentem ad defenſionem conſanguineorum, incurrere. Id ſentiunt DD. apud Sayrum *n.* 21. Alij ſanè negant,quia requiritur culpa homicidij. Ita Suarez *ſect.* 3. Diana 4. *p. t.* 2. *reſ.* 4.

Vbi tamen fuerit exceſſus mortalis in modo defenſionis, diſpenſatur etiam ab Epiſcopo in caſu occulto ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. hoc enim non cenſetur propriè cum homicidio voluntario recenſendum. Quando etiam caſus fuerit publicus,diſpenſatio dicitur Epiſcopo committenda ab eodem Concilio.

Hinc etiam regulares Prælati, habentes priuilegium diſpenſandi in omnibus , excepto homicidio voluntario, Bigamia, & mutilatione,poſſunt diſpenſare, quia hoc non cenſetur voluntarium , vt notat Peirinus *tom.* 1. *Priuil. Conſtit.* 1. *Iulij II.*

Homicidivm igitur planè iniuſtum,& voluntarium patrans,eſt irregularis ex *diſt.* 50. & *cap.* 1. *& ſeq. de Homicidio,* & *cap.* Fin *de Temp. Ordin.* vt probat S.Doct. *in Confeſ. c.* 5. *part.* 37. & habetur in Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. & *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Pro quo notant D. Bonauentura, & Lezana , id intelligi etiam de inferente cauſam veneno,&c.

Inclvditvr etiam mandans,omniſque cooperans,dans arma,impellens,&c. Is verò,qui efficaciter reuocauit mandatum,& mandatarium dimouit, verbis,litteris, vel nuncio,non eſt amplius reus. 68

Si mandauit percutere, verberare,& ſimilia periculoſa cædis,etſi iuſſerit,nè occidant;ſi tamen moritur,ille adhuc mandans eſt homicidij reus. Diana 4. *p. tr.* 2. *reſ.* 14. Qui dedit non parato conſilium occidendi, eſt irregularis ſecuto effectu *cap.* Si quis viduam *diſt.* 50. niſi conetur amouere. Idem dic de abortum ſuadente. Sic S.Bonau. *part.* 40. & alij apud Lezanam *num.* 71. contra alios.

At ſi fruſtra conetur fœminam remouere,non videtur irregularis, ſi abortiat. Vide Dianam 4. *p. t.* 2. *reſ.* 15. & *p.* 3. *tr.* 5. *Miſc. reſ.* 83. vbi cum Layman *l.* 1. *tr.* 5. *p.* 2 *c.* 5. vbi docent nitentem pro viribus,verbis dimouere,non amplius reum fore.

Svadens alteri furtum , fugam ex acie , &c. quibus imminet pœna mortis,ſi ſequatur,non videtur irregularis, quia non ſuaſit mortem , Vaſq. *p.* 2. *d.* 100. *art.* 8. *d.* 3. Caſp. *tom.* 2. *tr.* 25. *ſect.* 8. *n.* 38. Baſſæus *verb. Irreg.* 6. *num.* 4.

Si percuſſus non lethali iniuria Chirurgi obeat, non inducit percuſſori irregularitatem, quia non eſt cauſa mortis efficax. Ità Tol. *l.* 1. *c.* 80. Salon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 8. Henriquez, *l.* 14. §. 4. Sayrus *lib.* 7. *c.* 4. Baſſæus *num.* 7. contra alios plurimos apud illum.

Qvi tradit arma,ſuſpicans ea ad necem poſtulari, ſecuta morte eſt irregularis;ità Molina *diſp.* 33. *in* 6. Vgolin. *c.* 17. *n.* 2. Baſſæus *n.* 2.

Qvi ex iuſtitia tenentur impedire homicidia,ſiue ex officio,ſiuè ſtipendio,fiunt irregulares,permittendo ; non qui tenentur ſolùm ex charitate. Ita Suarez *d.* 45. *ſect.* 4. Sayrus *l.* 7. *c.* 4. Nau. *man. c.* 27. *n.* 232. Toletus *l.* 1. *c.* 83. Henr. *l.* 14. *c.* 12. Reginald. *l.* 30. *n.* 168. Baſſæus *n.* 9. Sed Hurtad. *d.* 2. *diff.* 9. cum Vaſquez,& Caſp. dicit,neque incidere,qui tenetur ex iuſtitia. Addit Baſſæus id verum, ſi permittat homicidium filij, ſerui, vel, ſimilis, ex negligentia, non ex odio , & tunc ex homicidio caſuali eſt irregularis. Filliuc, *tract.* 20. *n.* 130. Suarez *cit. ſect.* 4. Baſſæus,& alij. 69

Clericvs ſciens,mulierem à ſe grauidatã,velle abortire,non fit irregularis,ſi non impedit,quia è ſola pietate tenetur filium tueri,neque poſitiuè influit. Ità multi apud Dianam *p.* 4 *tr.* 2. *reſ.* 8. Lugo *t.* 1. *de iuſt. d.* 10. *ſect.* 11. Caſp. *t.* 2. *tr.* 25. *d.* 5. *ſect.* 8. *n.* 38. qui ex poſteriori ratione infert non incidere eum,qui tenetur ex iuſtitia , quia hæc irregularitas fertur in eos ſolos, qui poſitiuè influunt. Ita multi apud Dianam *reſolut.* 7.

Hinc,qui patratum iam homicidium ſuo nomine, ſe neſciente,ratum laudat,non eſt irregularis. Ità Suarez *d.* 44. *ſect.* 3. Reg. *l.* 3. *n.* 140. Diana 4. *p. t.* 3. *reſ.* 13. 70

In hoc poteſt Papa diſpenſare,vt ait D.Bonau. *l.c.* quem alij imitantur apud Suarez *ſect.* 4. Baſſeũ, *n.* 11.

Episcopvs poteſt diſpenſare in homicidio caſuali occulto , imò multi dicunt etiam in voluntario iuſto,quia à Conc. Trid. excipitur ſolùm iniuſtũ. Vide Dian. 4. *p. tr.* 2. *reſ.* 70. referentem ; etſi oppoſitum ſit verius,quia in Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. & *ſeſſ.* 24. *c.* 6. conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in irregularitate proueniente è delicto occulto , excepto homicidio voluntario.

Sic

Digitized by Google

Sic poteſt diſpenſare in mutilatione iniuſta occulta.

Dicvnt verò multi apud Baſſæum poſſe diſpenſare, vrgente neceſſitate, ſeu ex impedimento difficilis recurſus, ſeu ſcandali etiam in aliis. Vide Dianam, *reſol.*100. quia non eſt credibile Pontificem ſibi reſeruaſſe tanto animarum periculo.

65 Regvlares Prælati diſpenſare poſſunt in irregularitate ex homicidio voluntario iniuſto, dummodo ſit occultum, ex Priuilegio Pauli III. apud Rodriquez in Bullario: Concedit Generali, Abbatibus, Prioribus, Præſidentibus, Congr. S. Benedicti Valiſſoleti ſingulis annis, prima die Lunæ Quadrageſimæ, poteſtatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus. Quâ facultate gaudent omnes Prælati communicantes.

Alivd priuilegium extabat Martini V. apud Caſarub. *verb. Abſolutio Ordinaria* quoad fratres §. 40. ſed iam abrogatum eſt à Gregorio XV. & Vrbano VIII. cum cæteris priuilegiis, viuæ vocis Oraculo conceſſis.

Vbi aduertit Baſſæus *num.* 12. Doctores, qui ante has Bullas abrogatorias ſcripſere, multa huiuſmodi Priuilegia adducere tanquam valida. In his Caſarub. Corduba, Rodriquez, Sorbus, Miranda, Portel, Crouſers. Iam verò cauendum, ne inualida pro validis ſumantur.

Igitvr hanc incurrunt etiam mutilantes iniuſtè voluntariè membrum *c.* 1. *de cler. pugn. c. vlt. de homic. in* 6. Clement. *eodem tit.* addita Gloſſa. Eſt autem mutilatio totalis trũcatio membri, non debilitatio ſola, quæ membrum reddat inutile. Molina, *n.* 44. *De Iuſt. tract.* 3. *d.* 68. Sayrus *l.* 6. *c.* 15. & alij apud Lezanam *num.* 74. Si tamen membrum mortuum, vel aridum erat, non incurrit, non enim ampliùs eſt membrum. Eſt autem membrum, quod per ſe operatur, vt manus, &c. imò ſecundùm aliquos etiam digitus, auris, &c. Probabilius tamen eſt non eſſe membrum, Auila *d.* 5. *ſect.* 1. Villalob. *t.* 1. *tr.* 21. *diffic.* 19. Caſp. *n* 63. Probatur *ex c.* 2. *de cler. ægrot.* vbi is dicitur debilitatus; non mutilatus.

66 Mvtilans ſe ipſum, eſt irregularis, excepta neceſſitate ægritudinis, *cau.* Qui partem, *diſt.* 55. *cap.* ſignificauit de corpore vitiato, Molina *tr.* 3. *diſp.* 69. Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 2. Cornexo *d.* 2. *dub. vn.* Layman *cap.* 11. Lezana *n.* 75. Diana *reſol.* 60. Bonacina *q.* 2. *puncto* 2. *n.* 29.

Incidit etiam, qui ſibi teſticulos amputari ſinit, etiam ob caſtitatem *can.* ſi quis abſcidit *diſt.* 55. & cap. *ſignificauit.* Incidit etiam idipſum conſulens. Ita Molina *tomo* 4. *tract.* 3. *d.* 75.

Tollitvr hæc ab Epiſcopo, cùm caſus eſt occultus, ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Accedit declaratio ſacræ Congregationis apud Suarez *d.* 44. *ſect.* 4. Garziam *de benef. p.* 7. *c.* 11. *n.* 32. Barboſa *in Collect.* verbo *Homicidium.* De hoc Diana *reſ.* 71. contra Sanchez *t.* 1. *l.* 1. *c.* 10. *n.* 49. Caſpenſem *n.* 64.

Idem valent Regulares, communicantes cum Dominicanis ex Pij V. priuilegio, quando caſus eſt occultus. Portel. *in dub. Regul. verb. Diſpenſare.*

Homicidivm caſuale patrans cum culpa graui, eſt irregularis, non ſic ſine culpa *cap.* Lator *cap.* ex litteris 1. & 2. *cap.* ſignificaſti 1. *cap.* Exhibita *de homicidio* apud D. Bonau. *loc. cit.* & ex declaratione ſacræ Congregationis, apud Barboſam *loc. cit.* Multi apud Sayrum *lib.* 7. *cap.* 5. dicunt ſat eſſe, ſi interuenit culpa venialis cauſans.

67 Dans operam rei licitæ, ex qua ſequitur homicidium, non præuiſum, non eſt irregularis *ex cap.* Litteris, 2. *de homicidio.*

Dans operam etiam rei illicitæ, dummodò non prohibitæ ob homicidium, quod ſequi ſoleat, etiamſi ſequatur, non præuiſum, vel adhibita debita diligentia, ne ſequeretur, non eſt irregularis, vt Religioſus, iuxta regulas Medicinæ medens. Ità D. Bonau. qui id probat etiam *part.* 42. ex cap. *Tua nos.* Lezana *n.* 80. ſi verò ſit inexpertus, vel diligentiam non adhibeat debitam, incidit. Ità allegati. Vide DD. in Baſſæo *num.* 17.

Enim verò dans operam rei illicitæ, ex qua ſequi ſolet homicidium, etiam ſi diligentiam adhibeat, ne illud ſequatur, ipſo tamen ſecuto eſt irregularis. Exemplum eſt in emittente ſagittam, excutiente bellicum tormentum, exercente chirurgiam inciſione, aduſtione, &c. Videtur cap. *Tua nos.* Ità multi vtrinque in Diana *reſol.* 20.

Hæc tollitur diſpenſatione Epiſcopi, ſi caſus eſt occultus, & Prælati regularis habentis Priuilegium; Sayrus *lib.* 7. *c.* 7. Portel *verbo Diſpenſare n.* 9. Peirin. *tom.* 1. *Priuil. Minim. loc. cit.*

Mvltæ aliæ afferuntur ex delicto: Sed Ego probabiliores tantùm referam.

Prima eſt Apoſtatæ à religione, ſed licet talis ſit ſuſpenſus, & exercens Ordines ſacros, irregularis eſt, non tamen ex vi Apoſtaſiæ, vt notat Lezana *tom.* 1. *c.* 16. *n.* 12. Suarez *d.* 31 *ſect.* 6. Sanchez *l.* 10. *in D. cal. c.* 8. ſi tamen in Apoſtaſia ordinem ſuſceperit, eſt irregularis *extra.* 1. *conſultationi*, vt notat D. Bonau. *in Confeſſionali, cap.* 5. *part.* 12. 68

Secvnda excommunicati, qui præcipit coram ſe celebrare *ex cap.* Illum *de Cler. excom. celebr.* Ità communiter Doctores. Vide Suarez *d.* 12. *ſect.* 1. Natrarrum *num.* 144. Lezanam *verbo excommunicatio, num.* 19. & alij.

Tertia ſimoniaci, ſiue dantes, ſiue recipientes, quos refert S. Doctor *partic.* 45. & ſequentibus; ſed propriè non eſſe Irregularitatem, ſed ſuſpenſionem obſeruat *part.* 48. quem ſequuntur communiter apud Suarez *d.* 43 *ſect.* 4. Filliuc. *tr.* 20. *c.* 8. & 9. Reginaldum *l.* 30. *tract.* 2. Bonacinam *d.* 7. *q.* 3. *p.* 7. Lezanam *num.* 85. qui *n.* 84. alias refert, non receptas.

QVÆSTIO VLTIMA.

Quomodo tollatur Irregularitas.

Tres modos communiter aſſignant tollendi Irregularitatem: Per Baptiſmum; Per religionis ingreſſum, vel profeſſionem; & per Diſpenſationem: Sed non omnes his omnibus modis tolluntur, vt dixi. 69

Qvoad primum, multi dicunt non incurri ante Baptiſmum irregularitatem, atque adeò neque dilui Baptiſmo, cùm hæc ſit Eccleſiaſtica priuatio: ſed vt dixi, aliquæ ſunt ex iure naturæ; & diuino indecentiæ, quas Baptiſmo auferri oportet. Deinde reliquæ auferuntur quoad materiale impedimentum, eſto formaliter non ſubiaceant Eccleſiæ ante Baptiſmum.

Qvoad ſecundum. Iam hîc mos in religionibus ſeruatur, vt omnis Irregularitas tollatur per religionis ingreſſum, excepto homicidio voluntario, & bigamia, vt notat Sotus *diſp.* 24. 25. *q.* 1. *art.* 4. ſiue id obtentum fuerit iure communi, ſiue conſuetudine, ſiue priuilegio.

Enim verò iure communi non reperitur, ſed ſolùm priuilegiis aliarum religionum, vt ſuprà retuli. Conſuetudo verò, etſi per ſe ſola non det iuriſdictionem, eſt tamen ſignum ſufficiens poteſtatis conceſſæ, vt notat Suarez *diſp.* 41. *num.* 3. 70

Tertivs

71 Tertivs modus per Diſpenſationem eſt vniuerſalis, etiam Bigamiæ, etſi hæc difficilis dicatur, vt notat Suarez *num.*4. cum D.Bonauentura *partic.*58. Debet autem adhuc durare cauſa, vt diſpenſatio locum habeat.

Qvoad Diſpenſantes. Primò certum eſt, Papam poſſe in omnibus Irregularitatibus diſpenſare: ſunt enim iuris poſitiui, ſuper quo toto habet poteſtatem, vt habetur *ex cap.* Propoſuit *de conceſſ. Preb.* & *cap.* ſignificaſti *de elect.* & *cap.* Sunt quidam 25. *quæſt.*1. requirit autem cauſam, vt licitè fiat, aut vt validè iuxta generalem regulam diſpenſationis legis humanæ. Sed vide *Tiractatum de legibus.*

Qvoad Epiſcopos duæ ſententiæ ſolemnes referuntur à D.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.*5.*particula* 58.

Prima opinio eſt, poſſe Epiſcopum diſpenſare in adulterio, & inferioribus criminibus, non autem maioribus, niſi ei conceſſum ſit in Iure. Cæterum, omnes Irregularitates eſſe reſeruatas Papæ, imponenti has priuationes; Eſt communis Canoniſtarum *in cap.* At ſi clerici *de iudiciis*, & Summiſtarum, præſertim Angeli *verbo Diſpenſatio.* Syluestri *quæſito* 9. & *ſeq.* & aliorum in *cap.* Cùm illorum *de ſent. excom.* Suarez *diſp.*41.*ſect.*2. Ratio eſt, quia inferior non poteſt diſpenſare in legem ſuperioris.

72 Secvnda ſententia eſt, poſſe Epiſcopum in omnibus diſpenſare Irregularitatibus, quæ non ſunt de facto reſeruatæ. Pro hac adducit S.Doctor Laurentium, Vincentium, Tancredum, Ioan. Raymundum, & Bernardum, vt notatur in Apparatu *illius cap.* At ſi clerici *extra de iudiciis.* Videtur ſubſcribere S. Doctor, & videtur conſona cæteris eius doctrinis; nam etiam Excommunicationes Papales ex ſe deberent remitti ſolùm à ligante Pontifice, & tamen, quæ non ſunt reſeruatæ, poſſunt non modò ab Epiſcopis ſolui, ſed etiam ab Ordinariis inferioribus. Ita ergo etiam in Irregularitatibus. Quorſum enim etiam Irregularitates aliquæ ſunt reſeruatæ? (vt arguit S. Doctor) aliæ verò non ſunt reſeruatæ? Profectò, tota ratio eſt, vt hæ oſtendantur eſſe in poteſtate inferioris.

73 Hinc ruit argumentum, quo nituntur aduerſarij, quòd inferior nequit diſpenſare in lege ſuperioris. Hæc enim non eſt propriè diſpenſatio, quæ eſt iuris relaxatio, ſed condonatio quædam pia ex cauſa, qua poſita, non cenſetur Eccleſia intendere, illam legem in eo caſu habere effectum. Itaque habet aliquam rationem Epikeiæ.

Possvnt Epiſcopi diſpenſare in omnibus Irregularitatibus ex delicto occultis, ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.*26.*cap.*6. excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, vel illo, quod ad forum contentioſum eſt deductum. 74

Hac verò facultate nequeunt vti, qui non ſeruant Concilium Tridentinum, vt declarat ſacra Congregatio: vbi enim onera Concilij non accipiunt, neque fauores recipiunt.

Nota verò quid per occulta crimina intelligit, nempe ea, quæ non ſunt publica, etſi occulta, non deducta ad forum contentioſum.

Per Epiſcopum intelligitur conſecratus, habens iuriſdictionem, & ſubditos. Excluſi ſunt autem à S. Congregatione inferiores Prælati, habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Vide Suarèz.

In Iure prohibentur Epiſcopi diſpenſare in vigintiquatuor caſibus, quos refert S.Doctor *loc. cit.* Vbi nota, non omnes eſſe Irregularitates.

Primvs eſt homicidij voluntarij. II. ſimoniaci. III. Excommunicationis maioris, vel ſuſpenſi celebrantis. IV. clerici excommunicati in Concilio, qui accedit ad Iudicem Principis in caſu non conceſſo, contempto Iudice Eccleſiaſtico. V. eſt Bigami. VI. duorum preſbyterorum, vt præſint vni Eccleſiæ æqualiter. Septimus habendi plura beneficia curata. VIII. de inferiori vigintiquinque annis ad honores. IX. eius, qui recipit ſcienter Ordines ab Epiſcopo, qui reſignauit Epiſcopatum. X. eius, qui ſcienter ab Epiſcopo Excommunicato ordines recipit. XI. qui eſt degradatus ſolemniter, ſeu facto, non autem ſolùm verbis. XII. Bis Ordines eoſdem ſuſcipientis. XIII. Bis baptizati. XIIII. Qui ab hæretico ordinatur. XV. ſimonia vtrinque, ex parte Ordinantis, & Ordinati. XVI. qui extra tempora ſtatuta Ordinatur. XVII. Qui ſuſpenſus, vel excommunicatus ordines recipit, XVIII. Qui apoſtata à religione, in ſæculo Ordinatur. XIX. Qui non habens Ordines, eos exercet. XX. Qui non habens Ordines, Diuinum exercet officium, vel habens aliquem Ordinem, exercet eum, quem non habet. XXI. Qui in loco interdicto celebrat. XXII. Qui hæreticis Sacramenta dat, vel ſepulturam, vel oblationes recipit ab eis. XXIII. Qui clauſtra egrediens Phyſicis, vel Iuriſprudentiæ operam nauat. XXIV. ſi membrum amiſit generans deformitatem. 75

Circa formam diſpenſationis nulla præciſa in Iure aſſignatur, præter expreſſam ſignificationem Prælati diſpenſantis. Vide Suarez *ſectione vlt. diſp.*41. 76

TRCTATVS

Digitized by Google

TRACTATVS.

DE

SACRAMENTO

ORDINIS,

PROOEMIVM.

RECTVS ordo poſtulat, vt vnitas multitudinem præcedat, & vt priùs expediantur ea, quæ vnum, quàm quæ multa, reſpiciunt: Hinc cùm Sacramenta nouæ legis ita ſint inſtituta, vt quædam ad ſingulares perſonas, quædam etiam ad multitudinem ſpectent; illa, quæ numero ſunt quinque, præmiſimus; hæc verò, quæ duo ſunt, Ordo ſcilicet, & Matrimonium, duplici tractatu ad finem expendimus: Eadem ratione Ordinem quoque Matrimonio præponimus, quia hoc ab vnitate magis recedit, cùm plures ſint coniugati, quam ordinati. Verùm ſi ſpectetur Ordo iuxta rationem ſuam relatiuam, ſeu moralem, provt ſtat in prælatione vnius, & ſubiectione alterius, ſic præ cæteris, Sacramentis tractari debet, cùm ea omnia diſpenſare det, & miniſtrare; vt docet S. Doctor *in 4. diſt. 14. p. 1. dub. 1. litt.* Licèt autem hæc ratio ordinis ſatis conſpicua ſit, quippe Eccleſiam Cœlis aſſimilans, in quibus ſuperiora inferioribus præſident, vt notat Seraphicus Doctor *l. 6. Comp. Theol. veritatis, c. 36.* cùm tamen nec ſit propria, nec primaria ratio Ordinis, vt Sacramentum eſt, quod potiùs reſpicit ſubiectum, in quo recipitur; quàm ſubditum, ad quem ordinatur; ideò rectè poſt quædam Sacramenta diſcutitur, cùm poſt illa etiam ſuſcipiatur. Aggreſſurus itaq; iuxta hanc conſiderationem, Ordinis explicationem, quin duplici diſputatione totam eius materiam iuxta quinque in eo præcipuè ponderanda complectar. Primò enim occurrit Ordinis Eſſentia, cuius diſcuſſionem, propter plures difficultates in ea obuias, & ſeptemplicem Ordinis differentiam, paulò fuſiùs cæteris libet protrahere: Ab huius Eſſentia proximè naſcitur gemellus partus, GRATIA nimirum, & CHARACTER, de quibus ſecundo loco diſputabitur; & iſta ad rationem Ordinis intrinſecam pertinent; Ad extrinſecam autem duo itidem ſpectant, quæ ſibi mutua ſunt affinitate cognata; Conferens ſcilicet Ordinem, & Suſcipiens, de quorum quolibet ſigillatim tractabitur: Poſtremo tandem loco ſuccedunt nonnulla ordini connexa, & hæc ſunt vincula quædam moralia, quibus Ordinati obligantur ſtare ſtatutis Eccleſiaſticis, quæ Clericis, iuxta ſtatus decentiam, modum præſcribunt: De his erit vltima diſputatio; Et hic ſit huius diſcutiendi Ordinis Ordo.

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE EXISTENTIA, ET ESSENTIA ORDINIS.

ORDINIS nomen diuerſimodè accipitur, vt è D. Bonauent. *diſt.* 14. *p.* 1. *q.* 2. *in corpore* notant communiter Theologi. Aliquando enim Ordo ſumitur pro registione Ordinatorum, vt ait S. Doctor, *loco citato*, & ſic dicit habitudinem Superioris ad ſubditum, vt ſuprà innuimus; quo ſenſu in regimine tam ſæculari, quàm Eccleſiaſtico ordo ſpectabilis eſt. Alio modo ſumitur pro ſtatu vitæ eminentiori, & perfectiori, in quo homines quidam conſtituuntur, quo ſenſu dicitur Ordo S. Franciſci, S. Ignatij, &c. Deinde ſignificat concinnam quamdam partium ordinationem; Sic in corpore, ſeu politico, ſeu phyſico, dicitur dari bonum ordinem, dum eius membra debita proportione inter ſe ordinantur. Verùm hæ ordinis acceptiones non niſi remotè ad præſens faciunt inſtitutum; Hîc igitur ſignificat Sacram quamdam actionem, qua Ordinantur nonnulli in Eccleſiæ miniſtros, quæ actio, ſi ſpectetur iuxta rationem tranſeuntem, ſeu actum ordinandi, magis propriè dicitur ORDINATIO; quia tamen denominatio ſumitur à re magis permanente, quæ eſt poteſtas ſpiritualis, dicens ſtatum, & ordinans Miniſtrum, primò ad opus, ſecundò ad proximum, cui miniſtrantur alia Sacramenta; ideo ab hac duplici ordinatione totum hoc Sacramentum Ordo nuncupatur, vt obſeruat S. Doctor *loco citato*, & poſt ipſum cum aliis Georgius de Rhodes *de Sacram. Ord. ſectione* 4. *quæſt.* 36. Hoc ſenſu Ordinem in Eccleſia exiſtere probat Seraphicus Doctor *loco citato*, *quæſt.* 1. duplici è capite, è Rectitudine ſcilicet, & Pulchritudine, in omni perfecto regimine, & præcipuè Eccleſiaſtico requiſitis; prior poſtulat, vt vnus multis præficiatur, nam ſine Rectore multitudo facilè in confuſionem diſperditur: vndè dicitur 3. Reg. vlt. *Vidi cunctum Iſraël, diſperſum in montibus, ſicut oues non habentes paſtorem*, Pulchritudo item poſtulat, vt qui aliis præſunt, his etiam virtutis non vulgari profeſſione præcellant: hæc autem præcellentia, ſi ab hominibus ſolùm penderet, non potiùs ab vno, quam ab alia fictitia æmulatione arriperetur; & ſic in deteriora incommoda facilis pateret lapſus: quare neceſſe eſt, vt diuina inſtitutione, & ſacra actione, GRATIÆ, & CHARACTERIS decorem præſtante, in Eccleſia hac præminentiâ nonnulli cæteris præluceant.

QVÆSTIO I.

An Sacra ORDINATIO *ſit proprium Sacramentum nouæ Legis.*

D. Bonau. 4. diſt. 24. artic. 2.
D. Thom. quæſt. 24. artic. 3.

1 SECTARIORVM armentum omnino negat ſacrum Ordinem eſſe Sacramentum; eos refert Bellarminus *tomo tertio*, vbi Melancthonem concedentem *in locis editis anno* 36. 52. *&* 58. refert.

CATHOLICA veritas eſt, ſacras Ordinationes eſſe Sacramentum.

PROBATVR à Bellarmino *capite* 4. *fundamento primo B. Bonauentura* hîc, & *diſt.* 2. *quæſtione tertia, &* 6. *part. Breuil. capite tertio*, ex perpetua traditione Eccleſiæ, quæ ordinationes ſacras inter Sacramenta enumerat.

INNOCENTIVS I. *epiſtola* 18. Leo I. *epiſtola* 81. & 87. Anaſtaſius II. *epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem*, *cap.* 7. S. Gregorius Magnus *lib.* 4. *com. in L.* 16. *Regum*, *cap.* 5.

CONCILIVM Chalcedonenſe *canone* 2. Brachar. II. *canone* 3. Florentinum, & Tridentinum, 2
D. Dionyſius *de Eccleſ. Hierar. capite quinto*, apud D. Bonauenturam *diſt.* 24. *quæſt. vltim.* quem ſolum Lutherus ait inter antiquos aſſerere nobiſcum, eumque

que reprehendit, quem S. Gregorius *homil.* 34. *Euang.* & tota Eccleſia mirificè veneratur.

S. Chrysostomvs *libro tertio, de Sacerdotio* Tharaſius *epiſtola ad Adrianum Papam.* Theodoretus *in primam ad Timot.* 5. Theophylactus, & Oecumen *in* 2. *Timot.* 1. Cyprianus *de operibus laud. Christi.* Ambroſius *L.de dignitate Sacerdotij, capite quinto.* Hieronymus *in Dialogo contra Lucifer.* Auguſtin.*contra Donaſtitas* & *lib.* 2. *contra Parmen.capite* 13. & *libro* 1. *de Bapt.capite* 1. *epiſtola* 50. & *de bono coniug. capite* 18.& 24. & alij, fatentur Ordinem ſacrum eſſe Sacramentum. Eos referunt Bellarminus, Vaſquez, Auerſa, Beeanus, & alij.

3 Probatvr ſecundò à Bellarmino *cap.*1.*fundamento* 2. S.Doctoris *& in corpore,& ad tertium.* Tria requiruntur ad Sacramentum, Ritus externus, Promiſſio gratiæ & Inſtitutio Diuina; ſed hæc in ſacra Ordinatione reperiuntur: Ergo. Minor probatur, nam ritus externus, ſeu ſymbolum, eſt manuum impoſitio, de qua ſæpe in Scriptura *Actorum* 6. vbi Ordinantur Diaconi. *Actorum* 13. vbi Ordinantur Epiſcopi, Paulus, & Barnabas. Sic enim eum locum intelligit S.Leo *epiſtola* 81. & Chryſoſtomus *ibi. Actorum* 14. vbi dicitur: *cum conſtituiſſent eis Presbyteros,*vbi Græcus habet: *cùm per impoſitionem manuum, &c. Prima Timot.*4. *&* 5. *&* 2. *Timot.*1.

4 Promissio gratiæ habetur. *Prima Timot.* 4. *ſecunda, capite* 1. *noli negligere gratiam,&c.*

Institvtio habetur *Actorum* 20. *Epheſ. quarto.*

Porrò hæc manuum impoſitio ad Ordinationem directam teſtatur D Hieronymus *in Iſaia* 18.& textus, maximè ex Græco. Quidquid contra latret Kemnitius.

Probatvr tertiò Bellarmino *capite* 4. *è fundamento tertio, & corpore D. Bonaueuturæ*: Deus dat media ordinata ad fines; eius enim opera ſunt perfecta *Deuter.*32. Cùm autem per Ordines ſacros deſtinet ad Deo altius conſecrandum, debet dare medium gratiæ ſanctificantis, atque adeò, cùm ſit ritus iſte ſacer externus,erit Sacramentum. Ità etiam Maſtrius *diſp.*4.

5 Probatvr quartò à Bellarmino *loco citato,fundamento quarto, & S.Boauentura in corpore.* Si enim Deus Sacramentis confert ſanctificationem; Magis ergo & illi, quo cætera Sacramenta diſpenſantur,& conficiuntur; maximè verò quo conficitur, & confertur Sacramentum Euchariſtiæ ſanctiſſimum; debuere autem dari poteſtates ſenſibiles huius gratiæ, vt habeatur ſelectio talis egregiæ poteſtatis, quæ non debuit omnibus concedi, & credi, vt arguit S. Doctor,& cum eo Maſtrius.

6 Argvmenta oppoſita in D. Bonauentura facillimæ ſunt ſolutionis.

Illvd vnum habent Hæretici, quia Sacramentum fit ex elemento.

Respondet Valentia ex D. Bonauentura lato modo accipi elementum pro re externa.

QVÆSTIO II.

An Ordo *ſit Sacramentum proprium nouæ Legis.*

D. Bonau. d.24.p.1. art.2. quæſt.3.

Nota quæſtionem eſſe de Ordinatione *in fieri,* 7
quæ eſt actio ſenſibilis,nam Ordo eſt poteſtas ſpiritualis permanens.

Assero, eſſe Sacramentum nouæ legis.

Probatvr à D.Bonauentura primò: *Tranſlato Sacerdotio, neceſſe eſt legem transferri.* Hebr.7. ſed alia eſt lex gratiæ: Ergo aliud Sacerdotium; at Sacerdotium nouæ legis eſt figuratum nobiliſſimum ad gratiam conferendam,vt dicam *quæſt.*11.*dub.*4.Ergo non eſt tale in lege antiqua vmbratica.

Secvndò. Ordo eſt ſpirituale ſignaculum,quo ſpiritualis poteſtas traditur Ordinato, & præcipuè, poteſtas conficiendi Sanctiſſimum Chriſti corpus; ſed hoc eſt nouæ legis proprium: Ergo.

Tertiò. Sicut Sacramenta nouæ legis ſunt alia, 8
& ſublimiora veteribus;ita & poteſtas,qua inficiuntur, & diſpenſantur, debet eſſe noua, & ſublimior. Hæc autem per Ordinem confertur ad gratiam ſanctificantem infundendam: Ergo.

Qvartò. Ordo non iteratur, ſed ordinatus in lege, ſi baptizetur,ordinatur: Ergo Sacramentum Ordinis in lege non habetur.

Probatvr quintò *in corpore.* Sicut figuratum eſt figurâ excelſius: Ità Sacramenta nouæ legis excedunt Sacramenta antiquæ; at in noua lege ſunt Sacramenta eximia, gratiam conferentia, & inter hæc Auguſtiſſimum Euchariſtiæ, in quo Author gratiæ continetur: Ergo debuit dari ad hæc conſecratio proportionata, quæ eſſet Sacramentum eximium. Hæc autem eſt ſacra Ordinatio: Ergo.

Obiicies primò. Chriſtus dicitur Sacerdos ſe- 9
cundùm Ordinem Melchiſedech *Pſ.*109.& *Heb.*7. Ergo ſi in Melchiſedech fuit Sacerdotium Chriſti, & Chriſtus ſecundùm ordinem eius eſt Sacerdos, videtur Ordinatio ſacra præcipua in lege veteri extitiſſe. Neque dicas, præceſſiſſe in vmbra; nam ita poſſet, & deberet dici ſecundùm ordinem Aaron, cuius Sacerdotium fuit vmbra Sacerdotij Chriſti.

Respondet S. Doctor, præceſſiſſe Sacerdotium Chriſti in Melchiſedech vmbraticè primò, quoad genealogiam ſublimem, quam Scriptura inuoluit: *Generationem enim eius quis enarrabit.* Secundò quoad dignitatem,quia fuit Sacerdos,& Rex, & tributum ab Abraham accepit, eique benedixit. Tertiò, quia obtulit panem, & vinum, quæ in Aaronica Sacerdotio non elucent, vtpote inferiori.

Obiicies ſecundò. *Omnes eandem eſcam man-* 10
ducauerunt in Eccleſia antiqua. *Prima Corinth.* 10. Ergo eadem fuere Sacramenta.

Respondet S.Doctor, intelligi de manducatione ſpirituali per fidem, & charitatem, quia eadem crediderunt, & amauerunt; Sacramenta verò alia habuerunt, & quidem noſtrorum vmbras.

Obiicies tertiò. Vna eſt Eccleſia ab Abel, vſque ad mundi finem: Ergo eadem Sacramenta.

Respondet S.Doctor, eſſe vnam in fide, non in mediorum excellentia ſenſibilium.

Digitized by Google

11 Obiicies quartò. Quod eſt de dictamine naturæ, eſt idem; ſed ordo eſt talis; fuere enim Sacramenta etiam antiquitus, & miniſtri ſacri, vt Deo obſequia iure naturæ debita præſtarent: Ergo & Ordo.

Respondet S. Doctor. Ordinem eſſe iuris naturæ, non talem, & quia in lege noua altiora ſunt miniſteria, ideò & Ordo.

QVÆSTIO III.

An vnum ſit Ordinis *Sacramentum.*

D. Bon. diſt. 24. p. 2. art. 2. quæſt 4.
D. Thom. quæſtione 35. artic 3.

12 Nota, Ordines ſeptem numerari: Et ſunt, Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Patet ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. Eſtque communis Theologorum *in* 4. *diſt.* 24. vbi latè D. Bonau. Aliqui addunt Epiſcopatum; de quo *q.* 5. agam.

Asservnt tamen omnes, eſſe vnum Sacramentum.

Probatvr à D. Bonauentura primò, ex Eccleſiæ definitione, quæ Ordinem definit vnum eſſe è ſeptem nouæ Eccleſiæ Sacramentis: Habetur *cap.* Ad abolendam *extra. de heret.* In CC. Conſtant. *ſeſſ.* 15. Florentino *ſeſſ.* 7. *can.* 1. Ità communi conſenſu omnes Theologi cum Magiſtro ab annis 500. in quibus profectò Deus Eccleſiam iuxta promiſſa cuſtodiuit. Id ipſum ex antiquiſſimis PP. oſtendam *quaſt. ſequenti.*

Mvltas rationes affert S. Doctor ad hoc euincendum.

13 Prima eſt: Sacramentum communionis, & vnionis eſt vnum: Ergo vnum ordo miniſteriorum, quibus hæc vnio hierarchiè conſtitueretur ad ſacra miniſteria.

Secvnda eſt: Ab eodem habetur vnitas, & perfectio, ac complementum; ſed Sacramentum Ordinis vnum habet complementum, ſcilicet Sacerdotium, quod complet omnes ordines præcedentes, & ad quod ordinantur, vt auguſtiſſimum Sacramentum rite conficiatur, & pertractetur: Ergo.

Tertia, quanto aliqua virtus eſt potentior, tanto eſt magis vnita: ſed Ordo conſtituit in magna poteſtate ſuper corpus Chriſti verum, & myſticum: Ergo.

Qvarta habetur *in corpore.* Ordo eſt ordinata poteſtas, quæ ex plurium ad vnum ordinatione conſurgit, & perfecta redditur.

14 Addit S. Doctor, Ordinem eſſe vnum vnitate, non ſimplicitatis, ſed quaſi integritatis, ad modum quo numerus quartuſdecimus ex pluribus numeris componitur, & ſinguli ſunt numeri, puta ſingulæ dualitates, & ita ſeptem ſunt dualitates. Ità verò ait, ſingulos Ordines eſſe partes non omninò ſubiectiuas, ſed magis poteſtatiuas, de quibus mox agam.

Obiicies primò. Multiplicato inferiori, multiplicatur ſuperius; ſed Sacramentum eſt ſuperius ad ordines, & hi ſunt plures ordines: Ergo ſunt plura Sacramenta.

15 Respondet S. Doctor, Maiorem eſſe veram de inferiori, quod habet naturam ſpeciei, & partis ſubiectiuæ. Sic multiplicatis hominibus multiplicantur animalia; at hic Ordines ſunt partes poteſtatiuæ, & veluti integrales.

Obiicies ſecundò. Vel Ordo diuiditur in partes integrales, vel in ſubiectiuas. Non integrales, quia nulla pars integralis accipit denominationem totius; non enim manus hominis vocatur homo: at quilibet gradus Eccleſiaſticus eſt Ordo. Neque etiam diuiditur in ſubiectiuas, alioqui multiplicaretur, ob argumentum ſuprà allatum. 16

Respondet S. Doctor, diuidi in partes poteſtatiuas, quæ vtrorumq; partium naturam participant. Vnde ſicut diuiſio analogi tenet medium inter diuiſionem æquiuoci, & vniuoci: ſic talis diuiſio medium tenet inter diuiſionem totius vniuerſalis, & integralis.

Obiicies tertiò. Ordo inſtitutus eſt ad diſpenſationem aliorum Sacramentorum; ſed hæc ſunt plura: Ergo & ordinis poteſtas.

Respondet S. Doctor, hoc Sacramentum præcipuè ordinari ad ſanctiſſimam Euchariſtiam, quod eſt vnum.

Obiicies quartò. Magis differt Diaconatus à Sacerdotio, quàm Sacerdotium vnius à Sacerdotio alterius: Sed hoc differt numero: Ergo illud ſpecie. 17

Respondet acutè S. Doctor, diſtingui duos Diaconatus ſpecificè, ſed incompletè, quia ad vnum aliud conſtituendum ordinantur; quæ enim incompleta ſunt, non faciunt ſpeciem perfectam.

Valentia *diſp.* 9. *q.* 1. *p.* 4. *col.* 542. reſpondet eos differre latiùs, indiuidualiter tamen.

Hinc ſumpſit Scotus argumentum illud, quod ideò Scotiſtæ magnificant ad probandum dari vnitatem minorem numerali.

Sed etiam Ieſuitæ, & Thomiſtæ acceperunt reſponſum ex D. Bonauentura in primo *diſt.* 5. *q. pen.* quod formæ communes numerantur in ſuppoſitis, ideò vniuerſale generatur in ſingulari, quia numeratur, vt hic homo, hoc animal; vniuerſale verò formaliter eſt in anima, quia ſingulæ naturæ ſunt propriæ à parte rei, & homo, qui eſt Petrus, non eſt communis Paulo.

Distinctione verò 25. *art.* 2. *q.* 1. *ad argumenta*, habet argumentum, & reſponſum. 18

QVÆSTIO IV.

An ſeptem ſint Ordines *partiales.*

D. Bon. diſt 24. p. 2. quæſt vii.
D. Thom. quæſt. 37. artic 2.

Primò certum eſt, Ordinem Sacerdotij eſſe propriè Sacramentum. 19

Probatvr à D. Bonau. *in corpore* hîc, & paſſim in præcedentibus, quæſtionibus ratione, qua nituntur Valentia *d.* 9. *q.* 1. *p.* 4. Bellarm. *c.* 2. Bonacina *d.* 8. *q. vn. p.* 2. Maſtrius *d.* 4. *q.* 2. *art.* 1. Dum enim Eccleſia conſtanter aſſerit, ſeptem eſſe Sacramenta, & vnum, ex his eſſe Ordinem, oportet hanc propoſitionem eſſe vniuerſalem, & ita etiam Sacerdotium erit Sacramentum; aut erit indefinita, & cùm Sacerdotium ſit ſupremum, ad quod ſex inferiores ordinantur, oportet fateri, eſſe Sacramentum. Quod verò Eccleſia ſemper aſſeruerit ſeptem eſſe Sacramenta, atque vnum ex his Ordinem, ſatis oſtendi *quaſt. præcedenti.* Habetur 1. *Timot.* 4. expreſsè.

Qvoad alios Ordines numeratos *quaſt.* 3.

Prima opinio eſt, ſolum Sacerdotium eſſe Sacramentum, 19

mentum, reliquos verò Ordines inferiores nequaquam. Ita Durandus 4.*d.*24. *quæſtione ſecunda*, Caietanus *tom.*1. *tract.*11. eamque probabiliorem ait Victoria *q.*126.*de Sacramentis*. Citantur etiam Ledeſma, Cæmerata, & alij.

21 SECVNDA eſt Nauarri *Manuali*, *capite* 22. Soti *in* 4. *diſt.* 24. *quæſtione prima*, *articulo quarto*. Vaſquez *diſputation.*237. *capite ſecundo*. Michaelis Medinæ *libro primo*, *de ſacrorum hominum continentia*, *capite* 46. Arcudij, Mæratij, & aliorum dicentium, tres Ordines ſacros eſſe Sacramenta, nempe, Sacerdotium, Diaconatum, & Subdiaconatum; at inferiores quatuor Minores eſſe Sacramentalia quædam. Sic & Layman, *lib.*5 *tract.*9. *cap.*4.

22 TERTIA ſententia eſt, omnes hos ſeptem eſſe Sacramenta. Ita D. Bonauentura *diſt.* 24. *part. ſecunda*, *quæſtione prima*, & vltima D. Thom. hic, & *libro quarto*, *cont. Gent.* *capite* 65. Richardus *d.*24. *articulo tertio*, *quæſtione tertia*, Paludanus *quæſtione prima*, Capr. *quæſtione prima*, *articulo primo*, Victoria *loco citato*, vbi ait, eſſe omnium Doctorum ſententiam. Ferrar.4. *cont. Gent.* *capite* 65. Echius *tomo* 4. *homil.*64. Petrus Soto *de Inſtitut. Sacerd. lect.*4. *de Ordine*, Valentia *diſputat.*9. *quæſtione prima*, *puncto* 4. Bellarminus *capite* 6.7. & 8. Coninch. *d.*28. *dub.*6. Sà *verbo.Ordo*. Nungus *quæſtione* 27. *articulo ſecundo*. Scotus *d.*24. *quæſt.vnica*, *articulo quarto*, cum Scotiſtis apud Maſtrium *d.*4. *quæſtione ſecunda*, Baſſæus *numero quarto*, qui referunt eſſe communem Theologorum, & Iuriſtarum. quos ait, includere etiam Epiſcopatum in Sacerdotio. Sed de hoc *quæſt. ſequenti*, vbi authores referemus dicentes, Epiſcopatum eſſe Ordinem diſtinctum; atque adeo eſſe octo Ordines.

ASSERO primò, Diaconatum eſſe Sacramentum.

23 PROBATVR primò à D. Bonauentura *ad litt.* cum Magiſtro *ex capite* 7. *Actorum*, vbi ordinati fuere ſeptem illi Diaocni per manuum impoſitionem, quæ eſt cæremonia propria Sacramentorum. Confertur verò gratia, dum in conſecratione ait Epiſcopus: *Accipite Spiritum ſanctum*. Hoc idem adnotauit Concilium Tridentinum, *ſeſſ.*23. *capite* 1. vbi ait: *De Diaconis ſacræ litteræ apertam mentionem faciunt, & quæ maximè in illorum ordinatione attendenda ſunt, grauiſſimis verbis docent*. Et cap.3. vbi poſtquam recenſuit nomina ſingulorum Ordinum; *capite ſecundo*, mox definit, Ordinem eſſe propriè Sacramentum, & Concilium Florentinum, poſtquam dixit, Ordinem eſſe Sacramentum, ſtatim ſubdit, Materiam huius Sacramenti eſſe rem, quæ traditur ab Epiſcopo: & Formam eſſe verba. Hoc verò applicat non modò Sacerdotio, ſed etiam aliis ſex Ordinibus, vt notat Bonacina *punclo* 2. cum Valentia *col.*1539.

24 PROBATVR etiam ex Anaſtaſio II. *epiſt.ad Imperatorem Anaſtaſium*, *cap.*7. vbi expreſsè docet, per Ordinationem Sacerdotij, & Diaconatûs conferri gratiam Sacramenti.

PROBATVR etiam à Maſtrio *num* 22. ratione D.Bonau. *d.*24.*p.*2. *q.*1. *fundamento* 3. & *p.*1. *art.*2. *q.*1. & 2. Omnis ordinatio à Chriſto inſtituta, eſt Sacramentum; talis autem eſt ordinatio Diaconi, vt teſtatur Conc. Trid. *ſeſſ.*13 *can.*6. cùm dicit, Hierarchiam Eccleſiaſticam eſſe à Chriſto Domino inſtitutam, & ipſam conſtare Epiſcopis, Preſbyteris, & Miniſtris, vbi per Miniſtros ſaltem Diaconi intelligi debent, qui immediatiùs, vt arguit S.Doct. *quæſt. vlt.* Sacerdoti miniſtrant ad ſanctiſſimum Miſſæ ſacrificium, & conficiendum Euchariſtiæ Sacramentum.

CONFIRMATVR à Bellarmino *cap.*6. Nam 25
Diaconi in abſentia Epiſcoporum poſſunt baptizare, Euchariſtiam dare, publicos pœnitentes reconciliare & ferè omnia munera Epiſcoporum, & Preſbyterorum in eorum abſentia exercere.

PROBATVR à Bellarmino ratione D.Bonauenturæ *d.*24.*part.*2. *quæſt.*1. & *vltima*. Diaconatus ſemel acceptus nunquam dimittitur, nec poteſt repeti, atque adeo imprimit characterem: Ergo eſt Sacramentum.

RESPONDENT aliqui, non ex charactere Diaconatum eſſe perpetuum, ſed ex quadam conſecratione, & quia eſt officium de iure Diuino.

CONTRA, quia ſic eneruatur ratio præcipua 26
Catholicorum, quâ inferunt, quædam Sacramenta imprimere Characterem, quia nequeunt iterari.

ASSERO ſecundò, etiam Subdiaconatum eſſe Sacramentum.

PROBATVR primò, argumento ſuprà ſumpto ex Concilio Florentino, & Tridentino, vbi *capite ſecundo*, Subdiaconatus à Patribus, & Conciliis refertur ad maiores Ordines. Hic commemoratur *can.*42. *Apoſtolorum*, & à D.Clem. Papa *lib.*8. *Conſtit. Apoſtol. cap.*21.

ASSERO tertiò, etiam Ordines Minores eſſe Sacramentum.

PROBATVR primò à Maſtrio *numero* 23. Bel- 27
larmino *capite octauo*, Valentia ſupra, & Bonacina *puncto ſecundo*, *ex Concilio Florentino*, vbi Eugenius *in decreto* declarat, materiam Sacramenti Ordinis eſſe rem, quæ exhibetur; & ponit exemplum etiam in Ordinibus Minoribus, dicens & ſimiliter de aliis per rerum ad ſua miniſteria pertinentium aſſignationem. Eodem modo loquitur de forma. Poſtquam enim retulit verba formæ pro Sacerdotio, ſubdit: *& ſic de aliorum Ordinum formis* prout in Pontificali Romano continetur.

CONCILIVM etiam Tridentinum *ſeſſ.*23. cùm 28
capite ſecundo, dixiſſet, eſſe in Eccleſia diuerſos Ordines miniſtrorum, qui ex officio Sacerdotio inſeruiunt, ſtatim *capite tertio*, & *can.*3. definit abſque limitatione per ſacram ordinationem conferri gratiam, & Ordinem eſſe verum, ac proprium Sacramentum. Vocat autem Sacramentum Ordinationem, non quia ſoli Maiores Ordines dicuntur ſacri, ſed quia Sacramentum eſt, vt aduertit Coninchius *diſputatione* 20. *dub. ſexto*, *num.*48. & Maſtrius *num.* 23. & colligitur è Caio Papa, *epiſtola ad fœlicem* Et *capite quarto*, ait, Epiſcopos habere pro officio conferre Sacramentum ordinationis, & ordinare miniſtros in Eccleſia. Et *can.*6. definit, miniſtros ad Eccleſiaſticam Hierarchiam pertinere ex Diuina inſtitutione.

PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura *locis* 29
ſuprà *adductis* quia ex perpetua Eccleſiæ traditione ſunt irreuocabiles, irreiterabiles, conferuntur traditione materiæ, & forma verborum, quæ ſunt ſigna, eſſe Sacramenta. Ex hac irreiterabilitate multi deducunt, hos imprimere characterem, & ideò eſſe Sacramentum. Ita Faber *diſputatione prima*, *capite ſecundo*, Bernal. *diſputatione* 46. *ſectione ſexta*. Baſſolis *d.*24. Maſtrius *d.*4. *quæſtione prima*, *numero octauo*, & *quæſtione ſecunda*, *numero* 23. nixus præcipuè authoritate D Bonauenturæ *d.*24.*p.*2.*quæſt.*1. Sanè verò Sacramentalia, ſi violentur, reiterantur. Per quod refellitur Coninch. *loco citato*, & Soto *diſt.* 24. *quæſt.*1. qui ex irreiterabilitate malè à nobis deduci aiunt characterem, eò quòd etiam quædam ſunt irreiterabilia, quæ cum non imprimunt.

30 Probatvr tertiò à Maſtrio *numero* 24. Valentia *loco citato*, ex antiquiſſima Pontificum, & Patrum traditione, quæ enim perpetuo in Eccleſia ſeruata ſunt, nec ſcitur à quo inſtituta; profectò cum Eccleſia incepere ex inſtitutione Chriſti. Ita cenſent Doctores communiter de traditionibus, vt videre libet apud Turrianum in defenſione *Can. Apoſtolorum, libro ſeptimo, capite primo*, Bellarminus *tomo primo, de Verbo Dei non ſcripto*. Sed ità ſe habent ſeptem Ordines etiam Minores ſupra recenſiti, vt diſſerit S.Doctor *ſerm.*22. *Hexaëmer.* Ergo. Minor probatur; nam eorum meminêre SS. Ignatius *epiſt. vndecima*, Dionyſius *de Eccleſ. Hierarch.* Clementina *libro octauo, Conſtit. cap. vltim.* & *epiſt. tertia, ad Iacobum.* Anacletus *epiſt. tertia*, Caius Papa XXIX. à Petro ad Fœlicem Epiſcopum, Patres Concil. Rom. ſub Syluestro *can.*3. Cornelius Papa; qui omnes hos ordines recenſent, non quaſi tunc incipientes, vt putat Vaſquez, ſed vt iam in Eccleſia antiquitus exiſtentes, vt notant Valentia *col.*1526. Auerſa *quæſtione prima, ſectione quarta*, Maſtrius *num.*25. vt videre eſt in eius *epiſtola* 3. quæ habetur *tom.*1. *Concil.*

31 Idipsvm teſtatur Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 23. *capite ſecundo*, dicens: *Ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium ordinum nomina, atque vniuſcuiuſque propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolyti, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarij in vſu fuiſſe*, &c. Quare perperam Vaſquez ait, Acolytorum mentionem apud Patres inueniri, ſolùm poſt tempora Cypriani, & Cornelij, qui 250. annis à Chriſto floruerunt.

32 Antequam aduerſa argumenta ſoluam, appono ſcrupulum quemdam, qui mihi enaſcitur è D. Bonauentura *diſtinctione* 24. *parte prima, articulo ſecundo, quæſtione quarta*, & D.Thom. *quæſtione* 37. *articulo primo, ad* 2. vbi aiunt, Sacerdotium eſſe principale Ordinis Sacramentum; & ideò quia inferiores à ratione illa Sacramenti deficiunt, non diuidi Ordinis Sacramentum in reliquos Ordines, tanquam in partes ſubiectiuas, ſicuti diuiditur animal in ſuas ſpecies; vel ſpecies humana in ſua indiuidua, in quibus res generis, & ſpeciei completè, & vniuocè reperitur, ſed tanquam in partes potentiales, cuius diuiſionis ea ratio eſt, vt in vnico tantùm reperiatur ratio totius, in aliis autem ſolùm quædam analogica participatio. Hoc enim ſi ità eſt, manifeſtè ſequi videtur, reliquos Ordines non habere veram Sacramenti rationem, ſed participationem tantùm per quemdam reſpectum ad illud, vt ait Valentia *col.*1538. & ideo *col. ſequenti* ait, hunc locum ſatis difficilem eſſe.

33 Respondetvr ex dictis *quæſtione tertia*, non aſſeri à D. Bonauentura, hoc Sacramentum eſſe totum quoddam analogum, aſſimilatur quidem ab illo toti Analogo, vnde habeo non eſſe veram ad eius mentem analogiam: vult igitur S. Doctor eſſe totum quoddam, non omnino conquadratum totis Phiſicis; eſt enim totum morale è Chriſti inſtitutione; atque non eſſe totum vniuerſale in partes ſubiectiuas, ſed potius totum integrale in partes; ſicuti enim (ait) vnus numerus, puta quatuordecim, diuiditur in ſeptem dualitates, & accedit ad partes poteſtatiuas, quarum ſingulæ ſunt numerus, ſed non participant eandem perfectionem; ſic poſſet aſſerri exemplum corporis humani, diuiſi in membra, è quibus aliqua ſunt minus principalia, deſeruientia capiti; vt manus, pedes, &c. ſic enim, & cæteri inferiores Ordines Miniſteriis ſunt deſtinati. Hoc ſolùm vult S. Bonauentura. At S.Thomas eſt difficilior. Cæterùm apertè, & ſæpius *diſtinct.* 24. refricat, ſeptem Ordines eſſe Sacramentum. Idem habet 3. *part. Breuil. ſectione* 53. vbi ait, Chriſtum omnes iſtos ſeptem ordines exercuiſſe, & ita fuit Oſtiarius, cùm vendentes eiecit è templo *Ioan.* 2. *Matth.*21. Fuit Lector in Synagoga *Luca* 4. fuit Exorciſta, quando ſaliuâ tetigit linguam Demoniaci *Matth.*7. oſtendit ſe Acolytum, cùm dixit: *Ego ſum Lux mundi.* Ioan.8. Fuit Subdiaconus, quando lauit pedes diſcipulorum *Ioan.*13. Fuit Diaconus, quando poſt cœnam corpus ſuum, & ſanguinem diſpenſauit; fuit Sacerdos, cùm in cœna, & in cruce ſeipſum obtulit, Idipſum docet S.Doctor. *diſt.*24. *part.*2. *q.*1. ex Magiſtro *in littera.*

Obiicies primò aliquos Patres, Anacletum *epiſt.*3. dicentem, non eſſe alios Miniſtros à Chriſto inſtitutos præter Epiſcopos, & Sacerdotes. Damaſum P. *epiſt.*4. Cyprianum *lib.*3. *epiſt.*9. ſimilia dicentes. 34

Respondetvr, Anacletum id tantùm velle, non eſſe à Chriſto inſtitutum alium Ordinem Sacerdotum. Idem aſſerunt alij duo Patres, qui negant Corepiſcopos à Chriſto inſtitutos. Porrò etiam Diaconos recenſet Paulus *Philip.*1. & *prima Timoth. tertio.*

Obiicies ſecundò. Diaconi nullum ſupernaturale miniſterium habent, quod irritum ſit, ſi à non Diacono fiat. 35

Respondetvr, non eſſe neceſſe, vt actio ſit ſubſtantialiter ſupernaturalis, vt Sacramentum ſit, ſed ſatis eſt eam conferre gratiam.

Obiicies tertiò. Subdiaconatus olim non erat Ordo ſacer, vt docet Innocentius cap. *A multis*, & Vrbanus II. *can.* Nullus *d.*60. Vnde Magiſter *diſt.* 24. docet, Subdiaconatum, & Ordines Minores ab Eccleſia eſſe inuectos.

Respondet S.Doctor. *ea diſt. dub.*5. Ordines ſacros tripliei ſenſu dictos. Primò late, quia ſacrum exigunt Miniſtrum, iuxta id Iſaiæ 52. *Mundamini, qui fertis vaſa Domini*, & hoc ſenſu tres Ordines maiores ſunt ſacri. Secundò ſtrictiùs, quia ſacrum diſpenſat, & hoc ſenſu Diaconus, & Sacerdos ſunt ſacri. Hic aduerte mendoſam eſſe impreſſionem, quæ habet *Diaconus, & Subdiaconus*, vult dicere (*& Sacerdos*) Aiunt alij, non fuiſſe olim ſacrum voto continentiæ. Sanè Pontifices fatentur primo ſenſu Sacrum eſſe Subdiaconum. Idem vult Magiſter concedens, eſſe Sacramentum. 36

Addit S.Doctor. *part.*2. *artic.*2. *quæſt.* 1. *ad* 3. initio Eccleſiæ fuiſſe paucos Miniſtros; ideò vni dabuntur omnia implicitè impoſitione manuum, & idem ſentire videtur Magiſter, quem non ſatis explicat Bellarminus *col.*1278. 37

Obiicies quartò cum Nauarro. Durum videtur, miniſtrantem in minoribus, lethali culpa maculatum, grauiter peccare; peccaret autem, ſi eſſent Sacramentum.

Respondetvr, negari ſequelam. Lethale quidem eſt ſic ordinari, quia in ordinatione confertur gratia ex opere operato, cui ſic obex opponitur; non autem miniſtrando, quia non confertur in miniſterio. Ità Valentia ſuprà, Sotus *diſt.*24. *quæſt.*15. *art.*4. Henriquez *lib.*10. *cap.*13. Bonacina *diſp.*8. *quæſt. vnica, puncto* 2. in fine, contra nonnullos. 38

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

An EPISCOPATVS *ſit Sacramentum.*

D. Bonauent. diſtinct. 14. parte 4. artic. 2. quæſtione 3.
D. Thom. quæſt 40. art. 5.

39 PRIMA opinio eſt aſſerentium, eſſe Ordinem, ac Sacramentum. Ita Bellarminus *de Sacram. Ordinis, cap.* 5. Michaël Medina *lib.* 1. *de celebr. cap.* 16. Sà *verbo Ordo.* Coninch. *diſp.* 20. *dub.* 2. Vaſquez *diſp.* 240. *cap.* 3. Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma de Ordine.* Durandus *diſp.* 24. *quæſt.* 6. Palud. *quæſt.* 7. Ioan. Maior *eadem diſt.* Echius *tom.* 4. *homil.* 68. Nauar. *in Manuali, cap.* 22. Auerſa *quæſt.* 1. *ſect.* 7. Valentia *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *parte* 4. Maſtrius *diſp.* 4. *quæſt.* 1. qui adducit antiquiores Scotiſtas, Baſſolim, Tartaretum, Niſſem: Et è modernis Brancatum *tom.* 3. *diſp.* 7. *art.* 3. Poncium, & alios.

ADDIT, huc Scotum inclinare *diſp.* 24. *art.* 2. etiamſi problematicus ſit.

40 HANC ſententiam adeo mordicus ſuſtinet Petrus Soto *de Inſtit. Sacerdot. lect.* 4. *de Sacramento Ordinis*, vt eam de fide tenendam dicat. Subſcribit Valentia *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *puncto* 4. *columna* mihi 1544. & Hugo apud Archidiaconum *can.* Diaconos *diſt.* 93. ait, oppoſitum ſentientes eſſe cæcos, quem corripit Azor. *Tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 27. *quæſito* 3.

TANDEM hanc ſententiam tuentur Caſpenſ. *tract.* 27. *diſp.* 3. *ſect.* 1. Hurtad. *diffic.* 3. Meratius *diſp.* 5. *ſect.* 1. Petrus Fornarius *cap.* 1. *de Ord.* Baſſæus verò ait *num.* 4. eſſe Sacramentum.

SECVNDA ſententia eſt D. Thom. *hic*, Nungi *ibidem.* Alberti Mag. Richard. *diſt.* 24. Philiarchi *lib.* 1. *cap.* 10. Reginaldi *lib.* 30. *tract.* 1. & aliorum apud Henriquez *lib.* 10. *cap.* 2. negantium, Epiſcopatum eſſe Ordinem. Subſcribit *diſp.* 8. *quæſt. vnica, num.* 3. Allegatur communiter S. Bonau. hîc, & verè id videtur aſſerere. Subſcribit etiam Baſſæus *verbo* Ordo 1. *num.* 3.

41 ENIM vero ſententia D. Bonau. ſincera, eſt hæc, Epiſcopatum non eſſe Ordinem præcisè diſtinctum, ſicut alij ſeptem; ſed eſſe Ordinem, prout concernit Sacerdotij ordinem.

HINC benè dicit Ordinem; Adeò enim eſt Epiſcopatus Sacerdotio adnexus, vt non valeat, niſi Sacerdotium ei ſupponatur. Itaque, vt ordinetur Epiſcopus, debet eſſe Sacerdos; at vero reliqui ordines per ſaltum validè accipiuntur, etſi illicitè, cum ſit contra præceptum Eccleſiæ.

NEC ſententia omnino eſt etiam Scoti apud Fabrum *diſp.* 1. *cap.* 2. Rubium *dub.* 14. Maſtrium *numer.* 11. Vbi nota, nolle S. Doctorem ob id, Epiſcopatum eſſe idem cum Sacerdotio, ſed concernere ei, & hoc pacto eſſe Ordinem. Sic Baſſæus cum aliis.

42 ASSERO primò, Epiſcopatum præcisè non eſſe Ordinem.

PROBATVR à D. Bonau. primò ex Hugone de S. Vict. *lib.* 2. *parte* 3. *cap.* 6. id aſtruente.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore. Si Epiſcopatus præcisè eſſet ordo, deberet etiam præciſam ordinationem habere ad conficiendam Euchariſtiam: Sed hanc non habet: Ergo. Maior probatur, nam ex hac ordinatione ponuntur plures ordines in Eccleſia, vt patet ex eorum ſufficientia. Ideò Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *&* 2. Ordines ſeptem enumerat, omiſſo Epiſcopatu.

RESPONDENT aduerſi, Epiſcopatum habere Ordinationem ad Euchariſtiam remotè, nempe ad creandos Sacerdotes.

CONTRA, quia ſi ſeorſim haberet hanc Ordinationem, poſſet validè quis ordinari Epiſcopus, etiamſi non eſſet Sacerdos. Cur ergo neceſſe eſt, hunc eſſe Sacerdotem, vt ordinetur Epiſcopus, niſi quia præcisè non habet ordinationem ad Euchariſtiam ſolitariè ſumptus. 43

HINC ſecundum vrget S. Doctor hoc fundamentum. Si eſſet per ſe Sacramentum, poſſet dari per ſaltum etiam non Sacerdoti: Sed hoc eſt falſum: Ergo.

PROBATVR ſequela, quia cæteri Ordines, cum ſint diſtincti, poſſunt valide per ſaltum conferri.

RESPONDET Valentia, hoc eſſe diſcrimen inter hoc, & alia, quod hoc ordinatur ad conſecrandos Sacerdotes, ideò debet habere Sacerdotium, & aliquid ampliùs, quo ſit Sacerdoti ſuperior. Idem habet S. Bonau. *ad* 4.

HINC vrgeo primum argumentum: Ergo vt ordinetur ad Euchariſtiam, debet eſſe cum Sacerdotio connexum, & hoc eſt ſummum D. Bonau. fundamentum *in corpore.* 44

RESPONDET Baſſolis, non magis Epiſcopatum egere Sacerdotio, quàm Sacerdotium Diaconatu.

SED hoc reiicitur ab ipſo Maſtrio, & ab omnibus concedentibus, validos eſſe alios ordines etiam per ſaltum; non ſic Epiſcopatum, ſi conferatur non Sacerdoti.

IGITVR Maſtrius in ſenſu D. Bonauent. id concedit, addita ratione, quia eſt vniuerſalis Collator Sacramentorum, vt refricat S. Doct. *ad* 4. 45

PROBATVR tertiò à S. Doct. quia Decreta diſtrictè prohibent duos ordines immediatè poſt alterum diem continuè accipere: at ſi quis in Sabbatho ordinatus eſt Sacerdos, poteſt in Dominico proximè ſequenti ordinari Epiſcopus.

MVLTA apponunt authores primæ ſententiæ, quæ tantùm probant ſententiam S. Doct.

OBIICIES primò cum Bellarmino, & Valentia ſcripturas, quæ de ordinatione agentes tamquam Sacramento loquuntur de ordinatione Epiſcopali, *Prima Timot.* 4. *Secunda Timot.* 4. vbi ponitur ritus externus cum promiſſione gratiæ. Ibi autem agitur de ordinatione Timothei in Epiſcopum, *& Actorum* 13. agitur de ordinatione Epiſcopali Pauli, & Barnabæ. Quare ſi Epiſcopalis ordinatio non eſt Sacramentum, non poſſumus è Scripturis habere apertè ordinationem eſſe Sacramentum. 46

CONFIRMATVR è Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. vbi declarat, præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſere, ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, & Paulò poſt addit: *Docet inſuper Sacro-Sancta Synodus, in ordinatione Epiſcoporum, Sacerdotum, & aliorum ordinum, &c.*

NEC valet dicere, Epiſcopatum eſſe vnum ordinem cum Sacerdotio, & huius complementum, nam Concilium Tridentinum recenſet Epiſcopatum, vt diſtinctum, & Anacletus Papa *epiſt.* 3. ait, bipartitum eſſe ordinem Sacerdotum, & duos eſſe ordines Sacerdotum, ſcilicet Epiſcoporum, & Preſbyterorum. Idem dicit Damaſus Papa *epiſtola* 4. Gelaſius *diſput.* 77. Iſidor. *lib.* 7. *Etymolog.* & paſſim Canones. 47

Neqve etiam rectè dicitur, facere vnum ordinem totalem, tanquam partem cum Sacerdotio; nam Epiſcopalis Ordinatio ſeorſim confertur, & datur ſpecialis poteſtas, quæ aliis Sacerdotibus non datur, nempe confirmandi, conficiendi Chriſma, Ordinandi Sacerdotes, nedum miniſtros, &c. quæ ſanè eſt poteſtas Ordinis, & non ſolius iuriſdictionis, vt arguit Scotus; alioqui poſſet à ſuperiore auferri. Si igitur ad actus inferiores Sacramentales, puta legendum Euangelium, Epiſtolam, ferendos vrceolos, ac lumina, Exorcizandum, &c. Ordines inſtituti ſunt, qui ſunt Sacramentum, multò magis ad præclariora, qualia ſunt creare Sacerdotes, &c.

48 S. Doctor ità omnibus ſatisfacit dicens, authoritates, ſi accipiantur de Epiſcopatu præcisè, vt non habente connexionem cum Sacerdotio, ſeu ad eum non conferente dignitatem, & poteſtatem, dicere non propriè ordinem, & magis conſecrari, quàm ordinari. Sic enim *Actorum* 20. dicitur: *Poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos*, & Prima Timot. 4. *Si quis Epiſcopatum deſiderat, &c.* Quod ſi accipiatur, vt habet connexionem cum Sacerdotio,& ad illud confert, verè eſt Ordo, vt conſtat ex allatis rationibus, & hoc ſenſu ex Ordinatione Epiſcopali deducitur Sacramentum Ordinis. Ità verò ex-
49 plicaret Concilium Tridentinum: Neque vult, eſſe vnum Ordinem, ſed connexum, non quia ſit neceſſarium, vt Sacerdotium ſemper ſit cum Epiſcopatu, ſed quia ad Epiſcopatum conſtituendum, vbi opus ſit, ad Eccleſiæ inſtitutionem, neceſſarium eſt Sacerdotium. Hoc ſenſu intelligitur quo pacto Sacerdotium ſit pars Epiſcopatus; non autem Epiſcopatus pars Sacerdotij, licèt enim altiorem dignitatem, & poteſtatem dicat, eam tamen dicit incluſo etiam Sacerdotio, & addita eminenti poteſtate, nam Epiſcopus dicitur græcè ab *Epi*, quod ſignificat *ſuprà*.

Vrgent ex definitione Ordinis. Ordo enim ex Magiſtro *eſt ſignaculum, quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinato*: ſed in Ordinatione Epiſcopali hæc ſunt: Ergo.

Respondet S.Doctor in Epiſcopatu non imprimi ſignaculum, nec nouam dari poteſtatem, ſed ampliari primam.

50 Ordo definitur: *Inſtitutio alicuius in gradu Eccleſiæ præeminente, cui conuenit aliquod miniſterium circa Euchariſtiam exhibendam, facta à miniſtro idoneo, certa verba proferente, & miniſterium illud ſigno aliquo viſibili repræſentante ex inſtitutione Diuina, efficaciter ſignificante gratiam præeminentem, qua ordinatus dignè aliquod miniſterium exequatur.* Ità definitur à Scoto *art.* 3. quam definitionem, cæteris exactiorem acclamat Maſtrius *num.* 3.

51 Valentia *diſp* 9. *quæſt.*1. *puncto* 1. refert definitionem Magiſtri. Mox aliam Soti apponit: *Ordo eſt Sacramentum, quo ſpecialis poteſtas traditur in ordinatione ad conſecrandum corpus, & ſanguinem Chriſti.* Deinde ſubdit: *Et alij aliter definiunt*, qui tamen, quod ad rem attinet, idem ferè omnes dicunt.

Caspensis *diſp.*3. *ſect.*1. accipit definitionem D.Thomæ *quæſt.* 34. *art.*2. *Eſt Sacramentum, quo traditur ſpiritualis poteſtas circa Euchariſtiam in Sacrificio Miſſæ.*

52 Itaqve omnes includunt in ordine eſſentialiter ordinationem intrinſecam ad Sanctiſſimum Miſſæ Sacrificium. Hoc igitur ſuppoſito *ad* 4. ait S.Doctor, Epiſcopatum eſſe ordinem, prout habet talem annexionem, & Sacerdotalis character extenditur ad Epiſcopalem dignitatem fundandam; non enim præcisè nouum characterem imprimit, ſed ſuppoſitum Sacerdotalem extendit, & ad nouam poteſtatem in ordinatione, ſeu conſecratione Epiſcopali, quæ non eſt ordinata ad Euchariſtiam, & Miſſam vllo pacto, niſi ſuppoſito Sacerdotio, cui connectitur; neque enim ſine eo validè confertur Epiſcopalis poteſtas ad Sacerdotes ordinandos. Satis verò eſt, eam extendi, vt notat Bellarminus *colum.* 1273. vt Epiſcopatus ſit Sacramentum; quidquid dicat Maſtrius, & alij. Quomodo autem extendatur, dicam *diſp.*2. *quæſt.*1.

Alivd argumentum affert ex eo, quod ſolemniùs vnguntur Epiſcopi; imponuntur manus: Ergo ſignum præclarius debet eſſe Sacramentum. Reſpondet, hoc non conuincere, nam etiam Reges inunguntur, nec tamen ordinantur. 53

QVÆSTIO VI.

An prima Tonsvra *ſit Sacramentum.*

D.Bonauent. diſtinct. 24. parte 1. quæſtione 2.

Olent ordinandi Minoribus primò tonderi, & corona in capite eis deſcribitur. 54

Hanc autem non eſſe ordinem aſſero cum D. Bonau. quem omnes ſequuntur Theologi apud Baſſæum *verbo*. Ordo 1. *num.*3. reclamantibus Canoniſtis.

Probatvr à D. Bonau. primò, quia ex communi ſenſu DD. ſeptem ſunt tantùm ordines iam *quæſt.*4. numerati, in quibus non eſt corona clericalis.

Secvndò, quia in omni ordinatione datur aliqua poteſtas; at in tonſura non datur.

Tertiò, quia in ordinibus datur nobile Sacramentum, ac propterea magna cum ſolemnitate. Ideò inter miſſarum ſolemnia conferuntur; at prima tonſura datur etiam extra.

Probatvr quartò à S.Doct. *in corpore* ratione, 55
qua nititur S. Tridentinum Concilium, quia tranſeuntibus de vno ſtatu ad alium, debet præmitti aliquid præparatorium, quod non ponit in ſtatu, ſed diſponit. Sic enim tranſiens ab infidelitate ad Eccleſiam, priùs fit catechumenus. Tranſiens verò à ſæculo ad Religionem, fit priùs Nouitius. Sic igitur tranſiens à ſtatu Laïcali ad Clerum, debet præparari per primam Tonſuram, quæ non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad Ordinem, & ita ſoluit S.Bonauentura quartum argumentum. Non definit ſanè; At Theologis Fauet Concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. & 6.

Argvmenta oppoſita in Seraphico facillimè ſoluuntur.

Obiicies primò. Corona eſt ſignaculum rei ſacræ, nempè eleuationis mentis ad cœleſtia: Ergo eſt Sacramentum.

Respondet S. Doctor, non ſufficere ſignum ſacrum ad Sacramentum Ordinis, ſed debere etiam dari aliquam poteſtatem ſpiritualem.

Obiicies ſecundò. Signa corporalia in ſpiritualibus inſtituta ordinantur ad ſpirituale aliquid; ſignum autem exterius, cui reſpondet interius, eſt Sacramentum. 56

Respondet S. Doct. hoc ſignum corporale eſſe

Digitized by Google

eſſe præparatorium ad ſpirituale, non autem eſſe illicò ordinem ſacrum.

Obiicies tertiò. Corona datur ab Epiſcopo, vel Abbate, non autem ab omnibus: Ergo eſt aliquod inſigne Sacramentum.

57 Respondet, eiuſdem eſſe præparare, & dare formam, & quia Epiſcopus eſt, qui dat formam ſtatus eminentis, ideò etiam præparat.

QVÆSTIO VII.

An rectè detur coronæ Tonſura Clericis.

D.Bonauent. diſtinct. 24. parte 1. quæſtione 1.

58 Conuenientiam huius ſacræ cæremoniæ exponit egregiè S. Doctor. *diſt. cit.* In Sacramento Ordinis (ait) datur nobilis poteſtas in ordine ad nobiliſſimum Sacramentum, atque ſacrificium. Ideò oportet, perſonas huic deſtinandas conſignari ſigno quidem, quod oſtendat diſtinctionem, & eruditionem præ ſe ferat: Nulla autem conuenientiores præparatio, & conſignatio, quàm tonſura coronæ in capite.

Primò hoc patet ratione ſitus in parte ſuperexcellenti, vt ſignetur officium nobilitatis, ad quod euehuntur.

59 Secundò, corona ſignificat eos in regale Sacerdotium perpetuum præparari, de quo *prima Petri* 2. Ideò corona regalis adhærens imponitur.

Ad eruditionem verò mirificè confert. Primò enim quia tondentur crines; ſuperfluitas rerum terrenarum proiicienda denunciatur, iuxta id prima Timot. vltimo. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus.* Vnde inſtruuntur, vt ſint ſuccincti lumbos mentis.

60 Denudatur verò vertex tonſione, vt ſciant, noſtram conuerſationem in cœlis eſſe debere, vt dicitur *Philip.* 3. Mente enim debemus ad Deum accedere. Tondentur verò orbiculariter, figura enim orbicularis eſt ſimpliciſſima, capaciſſima, & pulcherrima. In hoc ſignatur, clericos debere eſſe mentis ſimplicis, vt dicitur Sap. 1. *In ſimplicitate cordis quærite illum.* Dilatatos charitate, vt dicitur ſecunda Cor. 6. *Cor noſtrum dilatatum eſt.* Pulchros in conuerſatione, quia *confeſſio, & pulchritudo in conſpectu eius.* Pſal. 95. & hoc eſt per munditiam, vt dicitur Pſal. 100. *Ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat.*

61 Obiicies primò. Deus minabatur attonſis in coma *Hierem.* 49.

Respondet S. Doct. Deum minatum his, qui ad cultum dæmonum tondebantur.

Obiicies ſecundò. *In Chriſto Ieſu neque Circumciſio valet, &c.* Galat. vltimo.

Respondetur, non valere ad iuſtificationem per ſe, ſed ad conſignationem, & eruditionem.

Obiicies tertiò. Cæſaries data eſt in decorem naturæ; Gratia autem naturam non deſtruit, ſed perficit: Ergo.

Respondet, pulchritudinem ſpiritualem gratiâ perfici: at verò ad corporalem non ordinari, nam & ieiunia, macerationes, & pœnitentiæ, omniaque pœnalia florem pulchritudinis mortificant, quæ vana eſt, vt dicitur *Prou. vlt.* Ea ſanè pulchritudo externa carnis flocci pendenda eſt, vt dicitur ſecunda Cor. 4. *Sed licet is, qui foris eſt, noſter homo corrumpatur.*

Obiicies quartò: Hæc tonſio in illa Nazaræorum adumbrata fuit, vt ait Magiſter; at illi omnino tondebantur. 62

Respondet S. Doct. figuram non omnino figurato conferri. Nazaræi enim primò capillos ſeruantes non radebantur, poſtea verò omninò, quo ſignificabatur primò velamen legis Moyſi; poſtea reuelatio Euangelicæ. Illi ſanè configurabantur; noſtri autem ad diſtinctionem, & regium decus tondentur; vnde & tondentur figura coronali.

Obiicies quintò. Figuratur in tonſurâ abdicatio terrenorum: Ergo hæc abdicans debet omninò tonderi.

Respondet, abdicationem figurari in tonſura, ſed non ſolam, ſed apertionem mentis ad alta, & regium decus ad cœlum aperiendum, ligandum, & ſoluendum. Ideò ſatis coronali tonſurâ decorantur. E regione, quia Religioſi conuerſi ſolam abdicationem rerum habent, omnino raduntur. Prætereà in tonſura debet honeſtas quædam gradus clericalis ſeruari, vnde non ſunt pœnitus abradendi. 63

Obiicies ſextò. Tondentur taliter ſtulti, quod Clericos dedecet.

Respondet tonderi etiam Reges. Rurſus ſignificari, ait, debere nos ad perfectionem fieri ſtultos propter Chriſtum, vt dicitur *Prima Corinth.* 1. & 4. 64

QVÆSTIO VIII.

An Pſalmiſtatus ſit Ordo.

D.Bonauent. diſt. 24. parte 2. artic. 2. quæſt. 2.

Aſſero, Pſalmiſtatum non eſſe Ordinem. 65

Probatur à D. Bonau. primò *ex cap.* Illud nos *diſt.* 77. vbi ponuntur ſeptem ordines, & omittitur pſalmiſta, ſeu cantor. Vide etiam Baronium *anno Chriſti* 44.

Secundò, quia Pſalmiſtatus datur à quolibet ſimplici Sacerdote, non ſic Ordines. Hæc ratio D. Bonau. habetur à Concil. Carthag. IV. *can.* 10. cui ſubſcripſit D. Auguſtinus, vt notat Valentia *colum.* 1526.

Probatur tertiò, quia Pſalmiſta, & Cantor ſunt idem *cap.* Pſalmiſta *diſt.* 23. hoc autem cum ad laudem Dei omnibus fidelibus conueniat, non debuit ordo ſpecialis deputari.

Obiicies *cap. Cleros, & clericos,* enumeratur inter ordines Pſalmiſta, & *cap.* perfectis *diſt.* 25. idem habetur, & colligitur ex Concil. Carthag. IV. *can.* 10.

Respondet S. Doct. ibi non recenſeri, vt officium diſtinctum à Lectore, ſed vt annexum Ordini, & hoc ſenſu ab allegatis dici ordinem. Vide D. Bonauenturam. 66

Obiicies ſecundò. Sicut deputatur Lector ad alias prophetias recitandas; cur non & ad pſalmiſticam, adeò egregiam?

Respondet S. Doct. rationem eſſe, quia Lector ordinatur ad alios erudiendos; vnde vnus debet eſſe Lector; at vero Pſalmiſterium ordinatur ad Diuinas

Digitized by Google

uinas laudes communes omnibus, ideò, licèt non ſint minus nobiles, non eſt cur aliqui ſpecialiter ordinetur.

67 Obiicies tertiò. Nobilius eſt Pſalmos recitare, quàm cuſtodire oſtia Eccleſiæ; ad hoc autem inſtitutus eſt Ordo.

Respondet S. Doct. Oſtiarium eſſe poteſtatis inſignis excludendi indignos, & dignos ad Eccleſiam admittendi.

QVÆSTIO IX.

An ſit Hierarchia inter Ordines.

D. Bonauent. diſt. 24. parte 1. quæſt. 1. & parte 2. quæſt. 3. & art. 2. quæſt. 1. D. Thom. quæſt. 34. art. 1. & quæſt. 37. art. 1 & quæſt. 40.

68 INter Eccleſiaſticos Ordines, Iure Diuino abſque controuerſia inſtitutos, ſunt Epiſcopatus, Presbyter, ſeu Sacerdos, & Diaconus, vt definit Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *can. 6.* Hos ſanè tres gradus Scriptura ſæpe nominat, tanquam ex inſtitutione Diuina poſitos. De Epiſcopis habetur *Epheſ.* 4. *Actorum* 20. *Prima Timot.* 3. *ad Titum primo.*

Presbyteros meminit Paulus *ad Titum primo. prima Timot.* 4. & 5.

Diaconorvm mentio habetur *Prima Timot.* 3. *Actorum* 6.

Et quidem Presbyteros Diaconis ſuperiores eſſe conſtat ex allatis ſcripturis, vbi Diaconi poſt Preſbyteros referuntur, præcipuè *Prima Timot.* 3. & hoc etiam hæretici concedunt.

69 Fvit verò Ærij hæreſis, vt refert Epiphanius *hæreſi* 75. Auguſtinus *hæreſi* 53. quam ſectarij horum temporum ſunt ſecuti, Presbyteros iure Diuino Epiſcopis eſſe pares.

Catholica tamen ſententia eſt, Epiſcopos Presbyteris eſſe iure Diuino ſuperiores.

Probatvr primò à D. Bonauent. *ad* 10. *Lucæ,* & *diſt.* 24. *parte* 2. cum Magiſtro, & *diſt.* 25. *quæſtione* 1. nam Chriſtus duodecim Apoſtolos elegit, quibus ſuccedunt Epiſcopi, vt tenent veteres Patres, & definit Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. Ea electio habetur *Matth.* 10. *Marc.* 3. *Luca* 6. Mox *c.* 10. *Lucæ,* elegit ſeptuagintaduos, quibus ſuccedere Sacerdotes tenent communiter Patres antiqui. Ità verò, vt, ſicut Apoſtoli præcedebant ſeptuaginta duobus diſcipulis; ita & Epiſcopi ſucceſſores eorum præcedunt Presbyteris, quippe iſtorum diſcipulorum ſucceſſoribus. Sic nominatim affirmat Anacletus, poſt D. Petrum, Papa III. Beda *in* 15. *Lucæ,* & multi alij antiquiores Patres, quos poſtea allegabo, inter quos eſt Hieron. *ad Marcellam.*

70 Confirmatvr à S. Doctore *loco citato.* Epiſcopi enim in Eccleſia locum tenent, quem in Synagoga tenebant ſummi Pontifices, vel Sacerdotes, nempe Aaronis, & ſucceſſorum: Presbyteri autem eum poſſident locum quem olim tenebant minores Sacerdotes; & Diaconi, quem etiam Leuitæ obtinebant. Ità enim Sancti Patres communiter aſſerunt. Damaſus *epiſt.* 3. Hieronym. *epiſt.* 45. Leo *epiſt.* 88. Concil. Hiſpal. II. *can.* 7. & alij. At Ordo ſummorum Sacerdotum, & conſecratione, & gradu præcellebat Sacerdotibus inferioribus, & Leuitis: Ergo. Sanè quòd illi tres ordines fuerint inæquales, conſtat ex diuerſa conſecratione, officiis, veſtibus, vt uidere eſt *in Exodo* 18. & 50. *Leuit.* 8. *Numer.* 3. 4. & 20. Præeminentia verò ſummorum Sacerdotum etiam quoad Iuriſdictionem patet *ex Deuter. cap.* 17. vt refert Valentia *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *puncto* 2. *col.* 1518.

71 Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *ad* 6. *Lucæ,* vbi obſeruat, Apoſtolos fuiſſe creatos, vt eorum loco Epiſcopi ſuccederent, qui aliis Sacerdotibus præcederent, & hoc ità ſeruatum probat ex Apoſtolo *ad Timot. prima,* & *ad Titum primo,* vbi hos Epiſcopos proponit, vt exemplaria inferiorum, vt Sacerdotes ordinent, vt ritè Presbyteros iudicent, non niſi duobus teſtibus eorum accuſatione comprobata.

72 Probatvr tertiò à D. Bonau. *ſerm.* 22. *Hexaëmer* ex Eccleſiæ perpetua praxi, & ſententia, quæ Epiſcopos presbyteris perpetuò prætulit, idque non ex humana inſtitutione. Sic enim loquuntur Sancti, Ignatius *epiſt. ad Philadelphios,* & *ad Magneſios,* & *Antiochenos.* Clemens Papa *epiſt.* 1. & 2. *ad Iacobum,* & *Can.* 20. *Apoſtolorum.* Dionyſius Areopag. *cap.* 5. *Eccl. Hierarc.* Tertullianus *lib. de Baptiſ.* & *lib. de fuga.* Origenes *homil.* 2. *in Numer.* & Patres Concil. Nicæni *can.* 14. & Concil. Chalced. *can.* 8. Inde alij, vt Epiphanius *hæreſi* 75. Damaſ. *epiſt.* 3. Chryſoſtomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophilact. *in cap.* 3. & 4. *primæ ad Timot.* Hieronym. *epiſt. ad Euagrium,* & *in cap.* 7. *Michea.* Leo *epiſt.* 88. & PP. Concilij Antiochiæ, *can.* 9. & 10. Ancyrani *can.* 13. Adde Auguſtinum *lib. de hæreſibus, cap.* 58. qui in gradu, dignitate, & actibus præferunt Epiſcopum. His, & aliis argumentis vtuntur Valentia *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *puncto* 2. Bellarm. *Tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 14. & 15.

Obiicivnt primò Scripturas aliquas. Paulus enim ad *Philipp.* 1. ſic ſcribit: *Paulus, & Timotheus, ſerui, Ieſu Chriſti, omnibus ſanctis, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis, & Diaconibus.* Sanè vni ciuitati ſcribens Epiſcoporum nomine Presbyteros accipit, vbi vnus Epiſcopus eſſe poteſt.

73 Respondetvr cum S. Chryſoſtomo, & aliis, tunc nomina Epiſcoporum, & Presbyterorum communia fuiſſe tàm ſacerdotibus, quàm Epiſcopis, etſi iſti dignitate, & poteſtate præcellerent. Itaque vult dicere Apoſtolus: *Epiſcopis,* ideſt Sacerdotibus, & Miniſtris. Hanc reſponſionem præ cæteris laudant Bellarminus, & Valentia, eamque ſupponit veram abſque dubio, addito S. Doctore ex Magiſtro *in littera.* Eodem reſponſo ſatisfacit locis aliis Apoſtoli *ad Titum primo. Prima ad Timot.* 3. & 4. *Actorum* 20. & *Prima Petri* 5. & *epiſt.* 2. & 3. *Ioannis.*

Sane verò illi, qui nomine communi vocabantur Epiſcopi, erant munere diſtincti, & poteſtate. Vnde D. Hieronymus ad Euagrium ait: *Quid facit Epiſcopus, excepta ordinatione, quod non facit etiam Presbyter?*

74 Ex quo habes, non rectè in contrarium afferri D. Maximum *in cap. primo epiſtolæ, ad Titum,* vbi tantùm vult, Presbyteros aliquos in primis Eccleſiæ annis habuiſſe poteſtatem eandem Iuriſdictionis; poſtea verò ad ſchiſmata remouenda ſtatutum, vt vnus, qui ordinatione Epiſcopus erat (non qui de nouo ordinaretur, vt putat Valentia) eminentiorem vbique iuriſdictionem haberet, quæ à nullo Preſbyterorum æquaretur.

75 Opponvnt etiam alios Patres, vt Chryſoſtomum *homil.* 11. *in primam Timot.* vbi Epiſcopos ſola ordinatione

Digitized by Google

ordinatione ſuperiores ait. Idem ſentiunt Primaſius. Theophylactus, & Oecumenius *in cap. 3. primæ Timothei.*

Respondetvr, hos ponere differentiam eſſentialem, quæ in ordinatione poſita eſt; iuriſdictio enim non eſt eſſentialis Epiſcopatui; multi enim ſine ſubditis eliguntur: cæteros vide in Bellarmino, & Valentia.

76 Observant autem ambo ex D. Bonauentura *ſerm. 22. Hexaëmeronis*, etiam inter Epiſcopos quoſdam gradus eſſe, non ordine, & conſecratione; ſed authoritate; nam ſuper Epiſcopos ſunt Archiepiſcopi Metropolitani; ſuper hos Patriarchæ, ac Primates; & ſuper omnes Romanus Pontifex, qui eſt Papa, ſeu Pater Patrum.

Observa tamen in D. Bonauent. *parte 2. art. 2. quæſt. 3.* hos nunc enumeratos non eodem modo cum Epiſcopis ſe habere in ratione Ordinis, & Sacramenti; nam omnibus enumeratis deſcendit ad Epiſcopos ſolos, & Epiſcopatum eſſe Ordinis Sacramentum aſſerit, modo dicto *quæſt. 5.* Epiſcopos ſanè iure Diuino inſtitutos agnoſcit, non cæteros iſtos.

77 Qvoad Cardinales, agunt de his multi, & poſt eos Bellarminus *Tom. 2. lib. 1. de cler. cap. 16.* Miror autem, Seraphicum Cardinalem nil dicere de his, niſi *in pſal. 39.* Cardinales in feſtis æquitare ſuper equos, ornamentis albis tectos.

Calvinvs *lib. 4. Inſtit. cap. 6. ſect. 30.* ait, Cardinalium nomen ante Gregorij tempora, ſe non legiſſe.

Cætervm in Concilio Romano ſub Syluestro Papa *can. 6.* legimus, ſeptem fuiſſe Cardinales Diaconos in Romana Eccleſia; præceſſit autem Syluester Gregorio annis ferè CCC.

Respondetvr autem, Cardinales, principales quippe in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, præcipui ſunt aſſiſtentes, Conſiliarij ſummi Pontificis, & ad Papæ electionem in Conclaui ſedentes. Hi tamen Ordine ſunt Epiſcopis inferiores; nam Epiſcopi ordinant Presbyteros, &c. quæ Cardinalis Preſbyter, vel Diaconus non poteſt facere. Vide Bellarminum.

78 Erant etiam Corepiſcopi in pagis, loco Epiſcoporum; nunc verò Parochi dicuntur. Vide Bellarminum *cap. 17.*

Assero igitur, in Eccleſia Ordinem eſſe Sacramentum, & inter ordines dari Hierarchiam.

Primò quidem inter Clericos, & Laïcos Ordinem ponit Eccleſia; Laïci enim populus, ſeu plebs ſunt: Clerici verò, qui in ſortem Domini vocati. Hanc Clerici nominationem, & ſuper Laïcos præcellentiam deteſtantur Sectarij, & eam ex errore eſſe ortam latrant.

At tamen in S. Concilio Nicæno ſæpius repetitur: & in canonibus Apoſtolorum *can. 12. 13. & 15.* Imò *Hierem. 12.* iuxta editionem LXX. habentur hæc verba: *& Clericorum non proderunt eis.* Sic exponitur à Patribus apud Bellarminum. Itidem habetur *Num. 18. Deut. 18.* aliquos eſſe in ſortem Domini vocatos, vt ait D. Bonauent. infrà citandus.

79 Sectarii verò id dicunt, quòd Datan, & Abiron Sacerdotibus Numer. 16. *Omnis multitudo Sanctorum eſt, cur eleuamini ſuper populum Domini?* Hi autem viri ab inferno abſorpti ſunt.

Probatvr à D. Bonauent. primò. Eccleſia enim eſt ſimilis corpori organico, in quo membra ordinata ſunt ad caput: eſt argumentum Apoſtoli *Rom. 12.* vt notat Valentia *puncto 2.*

Deinde, quia Eccleſia militans eſt conſona triumphanti, in qua ſunt ordines, &c.

Tertiò, quia Eccleſia conſtituitur ex duplici pariete, ſcilicet, Laïcali, & Clericali; at Laïcalis habet Ordines, vt Imperator, Reges, Duces, Comites, Tribuni, Centuriones, Decuriones, &c. Maior patet ex mox dictis. Vide D. Bonauent. *de Eccleſ. Hier. parte 2. cap. 1.* vbi hanc præeminentiam declarat, aſſimilans clericos Dominationibus.

Probatvr quartò à S. Doct. *fundamento quarto, & in corpore:* Vbi eſt multitudo, aut eſt ordinata, aut confuſa; at Eccleſia eſt multitudo fidelium, *vt Caſtrorum acies ordinata*, vt dicitur *Cant. 6.* Ergo: Vide S. Doct. vbi ex eo loco Cant. arguit eſſe Ordinem in Eccleſia. Duæ enim Eccleſiæ præcellentiæ ibi laudantur, Pulchritudo, & Rectitudo: *Quæ eſt iſta, quæ progreditur, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt caſtrorum acies ordinata?* 80

Igitvr ob rectitudinem, & pulchritudinem ordo requiritur, quia ſine ordine multitudo eſt Chaos. Errat enim, ſi non habet ducem, ad quem ordinetur, qualis errantium miſeria deſcribitur *3. Reg. vlt.* Deinde multitudo inordinata eſt fœda.

Obicies primò. Vbi eſt vnitas, ibi non eſt diſtinctio, & multitudo: Sed nos vnum ſumus *Galat. 3.* Ergo. 81

Respondet S. Doct. quod, vt ait Apoſtolus, ſicut in vno corpore ſunt multa organica membra, diuerſa officia exercentia, & vna totalis complexio; ità in Eccleſia omnes ſumus vnum in fide, & charitate; ſed membra varia, habentia diuerſa munera.

Obicies ſecundò. Vbi eſt ordo, ibi eſt prælatio, & ſubiectio; ſed omnes tenemur nos infimos reputare, vt dicitur *Lucæ 2. Philipp. 1.* Ergo.

Hoc argumentum magnificant hypocritæ ſectarij, ſed facilè reſpondent Catholici cum D. Bonauent. *ad 2. eodem loco Lucæ*, exprimi, aliquos eſſe Prælatos, ait enim: *Qui inter vos maior eſt, fiat ſicut minor*, & ibidem dat Petro in alios Prælationem, dicens: *Et tu confirma fratres tuos.* Igitur non prohibet, quin aliqui ſe officio maiores agnoſcant; ſed vult, omnes ſe merito infimos æſtimare, cum hoc ſit incertum, & ſæpe infimi ſint ſanctiores. 82

Obicies tertiò. Vbi eſt Prælatio, ibi dominium, & ibi aliqua aliorum ſeruitus: Sed omnes in libertatem vocati ſumus *Galat. 5.* Ergo. 83

Respondet S. Doct. non remoueri ſubiectionem in Chriſto, nam etiam Heb. vlt. habetur: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis*, ſed excluditur ignominia ſeruitutis, in qua eſt ille, qui ſeruit peccato: Vel indicari ſubiectionem amoris, quæ eſt cum libertate ſpiritus, non autem merè ſeruilem.

Obicies quartò. Vel eſt ſubiectio ſecundùm bona naturæ, vel fortunæ, vel gratiæ. Si primum, debet eſſe prælatus validior, & induſtrior. Si ſecundum, debet eſſe Præſul ditior, & potentior. Si verò ſecundum dona gratiæ, cùm incertum ſit quinam præcellant, erit prælatio incerta.

Respondet, prælationem conſiſtere in gratia quadam gratis data ex officio, puta ordinatione, & conſecratione, quæ eſt certa; hæc verò durat etiam gratia ſanctificante recedente, quæ nobis incerta eſt; nam ex charactere indelebili, vel externa conſecratione durante manet. 84

Obicies quintò. Petrus *epiſt. 1. cap. 5.* vocat totam

Digitized by Google

totam Eccleſiam Clerum, dicens: *non quaſi dominantes in cleros.*

Respondet S. Doct. *de Eccleſ. Hierarchia, parte* 1. *cap.* 1. & *parte* 2. *cap.* 1. hoc ſenſu vocari Clericum, quatenus ſunt oues redemptæ à Chriſto de eius hæreditate. Principalius tamen vocari Clerum miniſtros Eccleſiæ, quod Prælati ſunt, præcipuè Epiſcopi, & Paſtores. Ità etiam Bellarminus *cap.* 1. *de cler.* afferens expoſitionem D. Hieronymi ad Nepotianum, & aliorum Patrum.

85 Obiicies ſextò. Petrus *prima epiſt. cap.* 2. vocat omnes Chriſtianos, *Regale Sacerdotium.*

Respondet Valentia *colum.* 1531. vocari omnes Regale Sacerdotium latè, quatenus offerunt Sacrificium veſpertinum laudis eleuationis manuum, &c.

Melivs D. Bonauent. *diſtinct.* 24. *dub.* 3. & *quaſt* 1. ait, ibi conferri Sacerdotium legis naturæ, & ſcriptæ cum Sacerdotio Euangelij, ità verò, vt Sacerdotium ſubſtantiuè iam ponatur, & dignitas regalis adiectiuè; cum antiquitus diceretur *Regnum Sacerdotale*, vt Reges etiam Sacerdotibus præeſſent. Vult igitur ſtimulare ad perfectionem ex dignitate ſtatus Eccleſiæ, non quia omnes ſint Sacerdotes, & æquales, ſed quia Eccleſia habet regale Sacerdotium ad hoſtiam ſanctiſſimam Deo offerendam.

86 Idem habet *in Diata, tit.* 10. *cap.* 6. & *parte* 2. *Eccleſ. Hierarchia, cap.* 1. vbi etiam obſeruat ſeparationem Clericorum à Laïcis, factam à Deo, etiam Exodi 19. *Elegi vos in populum peculiarem*, eſſe vniuerſaliter omnium Laïcorum, in regnum verò Sacerdotale eſſe clericorum. Porrò Ordinem, & Hierarchiam ex ſingulorum officiis oſtendam.

An verò inter Ordines ſit talis ordinatio, vt ſequens ſine præcedenti ſit irritus, dicam *diſput.* 2. *quæſtione* 3.

QVÆSTIO X.

Quodnam officium his Ordinibus imponatur.

87 Officivm Epiſcopi deſcribit Iſidorus *epiſt. ad Ludifredum* citata à Gratiano *diſt.* 25. Hugo Vict. *lib.* 2. *de Sacram. parte* 3. Rabanus *lib.* 1. *de off. cler. cap.* 4. Magiſter *in* 4. *diſtinct.* 24. & cum eo D. Bonau. ibi. Gratianus *in Decret. diſtinct.* 24. & 25. qui omnes Iſidorum in his, & aliis officiis Eccleſiaſticis ad verbum ſecuti ſunt.

Aivnt igitur ibi, ad officium Epiſcopi pertinere conſecrationem Baſilicarum, vnctionem Altarium, conſecrationem Chriſmatis, adminiſtrationem Confirmationis, communis populi benedictionem, diſtributionem officiorum, & Ordinum Eccleſiaſticorum, ac benedictionem Virginum. Adde munus prædicandi verbum Dei. Sanè videntur citati authores id omiſiſſe, tanquam notiſſimum. Ait enim Chriſtus Apoſtolis, & Epiſcopis ſucceſſoribus, Marci 14. *Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium*, & Matth. 28. *Euntes, docete omnes gentes*, & Apoſtolus prima Corinth. 1. *Miſit me Dominus Euangelizare.* Id latè proſequitur S. Doct. *de Eccleſ. Hierarc. parte* 2. *cap.* 1. vbi latè oſtendit, Epiſcopos in Eccleſia eſſe ſicut Dominationes in Eccleſia triumphante, purgantes, illuminantes, inflammantes inferiores ordines Poteſtatum, Principum, &c.

Presbyterorvm, ſeu Sacerdotum officium 88
eſſe aiunt allati DD. Sacramentum corporis, & ſanguinis Domini ad altare conficere. Dona Dei benedicere, Orationes dicere, Sacramentum miniſtrare, exceptis Confirmatione, & Ordine, & hoc è perpetua traditione conſtat, & Euangelio, nam *Matth.* 26. *Lucæ* 22. Sacerdotes acceperunt poteſtatem conficiendi Sacram Euchariſtiam, vt obſeruat Valentia *puncto* 3. cum D. Bonau. *ad* 22. *Lucæ* in ea verba: *Hoc facite, &c.* Sic & *Ioan.* 20. accepere poteſtatem remittendi peccata, vt notat Valentia cum D. Bonau. *ad* 20. *Ioan.* & *in* 2. *diſt.* 17. *quaſt.* 1. *ad argumenta*, & *in* 4. *diſt.* 18. *parte* 1. *art.* 2. *q.* 1. *ad argumenta*, & *diſtinct.* 19. *art.* 3. *quaſt.* 1. *ad argumenta.*

Pertinet etiam ad eos prædicare, ex facultate tamen Epiſcopi, vt colligitur ex Concilio Vaſenſi, *canone quarto.*

Diaconi officium eſt aſſiſtere Sacerdotibus, 89
& miniſtrare in omnibus, quæ aguntur in Sacramentis, ſcilicet in Baptiſmo, in Chriſmate, in Sacrificio Miſſæ, ſeu patena, & calice, atque adeo etiam oblationes inferre, & diſponere altaria, componere menſam Domini; ac legere Euangelium publicè in Eccleſia. Hæc colliguntur è Patribus, & Eccleſiæ traditione perpetua, vt refert Valentia *puncto* 3.

Convenit Diacono etiam prædicare de licentia Epiſcopi, exemplo Stephani, & Philippi Diaconorum *Actorum* 7. & 8. & Vincentij Mart. vt refert D. Auguſtinus *ſermone ſecundo, de eodem Martyre.*

Item Euchariſtiam in abſentia Presbyteri adminiſtrare, vt habet Concilium Nicænum *can.* 14. Antiquitus etiam ſanguinem ſanctiſſimum diſpenſare, vt notat S. Doctor *diſt.* 24. *parte* 2. *dubio* 3. *littera.*

Svbdiaconi officium eſt proximè aſſiſtere 90
Diaconis, & illis in Sacrificio miniſtrare. Itaque deferunt ad Altare calicem, & patenam, & tradunt Diaconis, vt hi poſtea cum materia offerenda exhibeant Sacerdotibus. Legunt Epiſtolas in Miſſa, vt habet Concilium Rhem. *can.* 4. Hi à Græcis *Hypodiacones* dicti ſunt.

Acolyti Græcè, & Latinè Ceroferarij dicti ſunt, lumina ad Sacrificium præparant, portant cereum accenſum ad Altare; item vrceolos cum vino, & aqua præparant, illos ſubdiacono dant, vt teſtatur Concilium Carthag. IV. *can.* 6.

Exorcistæ officium eſt manus ſuper ener- 91
gumenos imponere, ad pellendum ex eis dæmonem, legere ſuper eos Eccleſiæ exorciſmos, atque ità præparare, vt ſacris intereſſe poſſint. Huius officij meminit S. Ignatius *epiſtola octaua*, & Concil. Laod. *can.* 24. & 26. & Concilium Carthag. IV. *can.* 7.

Lectoris officium eſt lectiones prophetarum in Eccleſia legere. Huius Ordinis meminit Concil. Carthag. *cit. can.* 8. Ignat. *epiſt.* 8. & Concil. Laodicenum *can.* 24. & D. Cyprianus *libro ſecundo epiſtola quinta, & libro tertio, epiſtola* 22. & *lib.* 4. *epiſt.* 5.

Ostiarii officium eſt Templum claudere, & aperire, illudque cuſtodire, & eos admittere, qui digni ſunt, & excludere indignos.

Horvm Ordinum congruentias afferunt D. Thomas *quaſt.* 37. *art.* 2. D. Bonau. *diſt.* 24. *parte* 2. *artic.* 2. *quaſt.* 1. & 4.

Et ſanè *quaſt.* 1. oſtendit, rectè Ordines diuidi 92
in

Digitized by Google

in ſacros, & non ſacros, Vocari autem ſacros, non quia & alij inferiores non ſint Sacramentum, ſed quia propè accedunt miniſterio altiſſimi Sacrificij, cui omnes deſtinati ſint. Ideò in his præcepta eſt continentia, officij recitatio, &c. Vide S.Doct *quæſt.* 1. quæ facillima eſt.

SED *quæſt.*4. reiectis aliis, qui peregrinas rationes aſſumunt, tandem cum D. Thom. probat congruitatem horum ordinum ex ordinatione ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ac ſacrificium. Itaque ad ſanctiſſimum Chriſti corpus verum conficiendum, & offerendum, atque ad corporis myſtici ordinationem in Deum, ſumitur horum ordinum ratio, quæ in Sanctis Doctoribus eſt facillima. Hæc

93 poteſtas terminatur in Sacerdotio, in quo eſt poteſtas conficiendi, & offerendi verum corpus Chriſti Sanctiſſimum, & Myſticum abſoluendi. Hic autem ordo, vtpote nobiliſſimus, debet ad vtrumque habere miniſtros; vnde quidam miniſtrant in ordine ad corpus Chriſti verum, & hi ſunt Ordines Sacri. Miniſtratur enim vel accipiendo hoſtias à plebe, & hoc eſt Subdiaconi; vel exhibendo eas Sacerdoti, quod ſpectat ad Diaconum, & hoc eſt principale eorum munus, vnde alter Diaconus miniſter, alter ſubminiſtrare dicitur.

94 ALII quatuor Minores ſubſeruiunt ad præparandum corpus Chriſti Myſticum, vt poſſit perduci ad verum ipſius corpus ſub ſpeciebus Euchariſticis dignè percipiendum. Et ad hoc ſunt quatuor Ordines, prout quatuor modis præparatur. Primò admittendo ad locum Sacrum, & ecce Oſtiarius. Secundò præbendo documentum, & ecce Lector. Tertiò præſtando auxilium, & ecce Exorciſta. Quartò monſtrando bonum exemplum, & en Acolyti Ceroferarij, qui & materiam remotè præparant. Ita verò ſupremo, id eſt, Sacerdoti, duo miniſtrant, & duobus quatuor alij. Vide S. Doctorem.

QVÆSTIO XI.

De Materia, & Forma Sacramenti Ordinis.

95 CIRCA materiã Ordinum Minorum non eſt ferè controuerſia, cùm ex ipſo Eccleſiæ vſu cunctis pateat; ideò de his conciſe agam. Quoad formam verò omnium ordinum, omnes concedunt eam non aliam eſſe, quàm verba Epiſcopi ordinantis: eſt autem duplex materia; proxima, & remota: hæc eſt res, illa vero exhibitio rei.

NOTAT verò S.Doctor *diſt.*24. *parte* 2. *quæſt.*4. *ad* 5. formam ordinationis à Chriſto eſſe inſtitutam, non tamen reſtrictam ad hæc numero verba. His prænotatis ſinguli Ordinis Materiam, & formam per dubitationes expendam.

DVBITATIO I.

De Materia, & Forma Ordinum Minorum.

96 MATERIA remota eſt res circa quam exhibendam verſatur; proxima, eſt traditio, quæ dicitur materia proxima, quia circa remotam verſatur. Ità Reginal. *lib.*30. *num.*7. Bellarm. *cap.*9. Henriquez *lib.*10. *cap.*8. Coninch. *diſp.* 7. Vaſquez *diſp.*239. *cap.*3. Bonacina *diſp.*8. *quæſt. vn. puncto* 3.

OBSERVAT autem Maſtrius *diſp.*4. *quæſt.*3. cum Bellarmino, Vaſq. Layman, Bernal, Poncio, Auerſa præcipue *quæſt.*2. *ſect.*1. & Card. de Lugo *de Sacram. in genere, diſp.*2. *ſect.*2. Chriſtum in aliquibus ordinibus non determinaſſe materiam in ſpecie athoma, non enim initio erant Libri Euangelij, vel Epiſtolarum, qui tamen ſunt materia huius Ordinis, & ad omnia ſufficit Eccleſiæ traditio. Mihi certum eſt, materiam eſſe ex inſtitutione Chriſti. Ideò interim Apoſtolis conceſſiſſe fieri per impoſitionem manuum, nam vt docet D.Bonau. *diſt.*24. *p.*2. *art.*1. *q.*4. *ad* 3.

MATERIAM tradẽmus iuxta Pontificalem Romanum, & Concilium Carthaginenſe IV.

MATERIA Oſtiariatus eſt cymbalum ad conuocandum populum, & claues Eccleſiæ ad aperiendum, & claudendum Eccleſiam. Proxima materia eſt traditio horum. Ita D. Bonauent. *diſtinct.*24. *parte* 2. *quæſt.*4. *in corpore.* 97

MATERIA Lectoratus eſt exhibitio Libri lectionum: Forma ſunt verba: *Accipe, & eſto verbi Dei relator, &c.* Non tamen eius officium eſt prædicare, vt putat Vaſquez *diſp.*226. *cap.*2.

MATERIA Exorciſtæ eſt traditio Libri exorciſmorum: Forma ſunt verba: *Accipe, & commenda memoriæ, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos.*

MATERIA Acholytatus eſt traditio cerei extincti, & vrceoli vacui: Verba ſunt forma: *Accipe ceroferarium cum cereo, &c. Accipe vrceolum ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam, &c.* 98

EST autem aliqua dubitatio, vtra ex his materiis, & formis ſit de eſſentia.

QVIDAM enim dicunt, conſiſtere in traditione Vrceoli, quia hoc miniſterium eſt magis directum ad Euchariſtiam, ad quam ordines inſtituti ſunt. Ita Henriquez *lib.*10. *cap.*2.6. & 8. Suarez *Tom.*3. *diſp.*11. *ſect.*3. Valentia *puncto* 5. Fornarius *cap.*2. addunt verò, in traditione poſtea Ceroferarij extendi characterem.

ALII dicunt, conſiſtere in Cerei traditione, quia hoc videtur præcipuum officium huius Ordinis, à quo Ceroferarij dicti ſunt, vt notauit Scotus *diſt.*24. *quæſt vn.* poſt D. Bonauent. *diſt.* 24. *p.*2. *dub.* 2. *littera.*

ALII dicunt, vtramque eſſe æque materiam, & formam. Ita Maſtrius *quæſt.*3. *num.* 58. cum Fabro Fauentino. 99

MIHI placet ſententia D. Bonau. & Scoti, ſcilicet principalem eſſe exhibitionem Cerei.

PROBATVR ratione S.Doct. & Scoti. Denominatio fit à principali; ſed Acolyti denominantur Ceroferarij: Ergo.

NEC ſatisfaciunt Fornatius, & Bonacina, dicentes, denominari à minus principali. Nam actus vrceoli porrigendi imperfectior eſt, & miniſterij ſimplicis; ille vero etiam poteſtatis, vt notat S.Doctor. 100

DVBITATIO II.

De Materia, & Forma Subdiaconatus.

DVPLEX materia, & duplex forma in Pontificali pro Subdiaconatu aſſignatur. 101

PRIMÒ enim traditur calix vacuus cum patena, poſita ſuper calicem, quam tangit manu dextera, & dicit illa verba: *Videte cuius miniſterium vobis traditur, &c.* Poſtea tradit eis epiſtolarum librum dicens: *Accipite librum epiſtolarum & habete poteſtatem legendi eas, &c.* Ideò eſt quæ-

Digitized by Google

ſtio: an altera, an verò vtraque ſit materia, & forma eſſentialis.

Prima ſententia eſt, materiam eſſentialem eſſe ſolam traditionem libri epiſtolarum. Sic Medin. *lib.1. de contin. cap.*44. Fornar. *de Ordin. cap.*2. Filliucius *tract.*9. *num.*45. Tanner. *diſp.*7. *quæſt.*2. *dub.*3.

102 Secunda ſententia eſt, materiam eſſentialem eſſe ſolam traditionem calicis vacui cum patena ſine hoſtia, atque adeò formam eſſe verba correſpondentia iſti traditioni. Ità Scotus *diſt.*24. *art.*2. Valentia *diſp.*9. *quæſt.*1. *puncto* 5. referens D. Thomam 4. *diſt.*25. *quæſt.*1. *art.*1. *ad* 2. Richardum, & Paludanum *diſt.*24. Vaſquez *diſp.* 238. *cap.*5. Coninch. *diſp.*2. *dub* 6. Sylueſter *quæſt.* 37. *art.*2. Comitol. *lib.*1. *quæſt.*12. Layman *lib.*5. *tract.*9. *cap.*5. Molfeſ. *tom.*1. *tract.*2. *cap.*8. Brancatus *Tom.*3. *diſp.*6. *artic.*2. apud Maſtrium, *diſp.*4. *quæſt.*3. *num.* 39. Bonacina *diſp.*8. *quæſt. vnica, puncto* 3. Diana *parte* 3. *Tract.*4. *reſol.*189. Fornarius *cap.*20. & alij apud hos.

Neque neceſſe eſſe, vt calix ſit conſecratus, ait Bonacina *loco cit.* referens Sotum, Ledeſmam, & Sà, quos ſequitur Henriquez *lib.*10. *cap.*5. *littera F*, & *cap.*8. *num.*3. Bonacina *loco cit.* contra Sylueſtrum *verb.* Ordinatio *num.*2. §.4. Fornarium *cap.*2.

103 Tertia ſententia media eſt, vtramque eſſe materiam. Ita Maſtrius *loco cit.* referens Hurtadum hic, *difficult.*13. Caſpenſem *Tract.*27. *diſp.*3. *ſectione* 2. Poncium, & Auerſam.

Hæc eſt ſententia D. Bonau. *diſt.*24 *quæſt. vlt. in fine corporis*, vbi tamen materiam principalem credit eſſe traditionem Calicis, & patenæ. Formam verò, eſſe verba, quæ ſunt cum illa traditione; ait enim, hoc eſſe officium principale Subdiaconi, cum ſequitur Maſtrius *num.*40.

Assero cum hac ſententia, vtramque traditionem, & calicis vacui cum patena, & libri Epiſtolarum eſſe materiam proximam huius Ordinis; priorem tamen traditionem magis principalem eſſe.

104 Probatvr primo à D. Bonau. argumento ſumpto è Concilio Carthag. IV. *cap.*5. vbi dicitur: *Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum.* Hinc arguit S. Doct. Id, in quo diſtinguitur eſſentialiter à Diacono, eſt materia intrinſeca, &c. Sed per hanc exhibitionem, eiuſque verba diſtinguitur à Diacono: Ergo

Probatvr ſecundò & confirmatur è Concilio Florent. *ſ. Tert.* vbi dicitur: Subdiaconatus confertur per traditionem calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita. Hinc habes, principalem eſſe hanc, à qua auſpicantur Concilia hanc ordinationem. Non tamen eam eſſe ſolam volunt, cum in Pontificali etiam altera ponatur.

105 Probatvr tertiò à D. Bonau. argumento, quo vtuntur cæteri. Ea eſt materia, & forma Ordinationis Subdiaconi, quæ magis reſpicit ſanctiſſimæ Euchariſtiæ confectionem, & oblationem: Sed hæc eſt exhibitio calicis, &c. eique adnexa verba: Ergo. Maior probatur, nam Ordines ſumpti ad hoc inſtituti ſunt, atque ideò Diaconus Miniſter denominatur: Subdiaconus verò ſub miniſter Sacerdotis, vt notat S. Doctor *poſſit. diſt.*24.

Hinc aliud habes argumentum. Illud eſt præcipuum, à quo ſumitur denominatio; ſed Subdiaconatus denominatio hinc ſumitur: Ergo. Hinc rationes pro ſecunda ſententia ſatisfaciunt, nobis non opponi.

Obijcies contra primam ſententiam primò. Eodem modo pertinet ad Subdiaconum legere epiſtolam, ſicut Diacono Euangelium, et Diaconus per traditionem Euangelij ordinatur: Ergo.

Respondetvr hoc tantùm arguere, etiam Epiſtolarum librum ad materiam ſpectare, non tamen quod ſola; neque enim ſimilitudo in omnibus viget. 106

Obijcies ſecundò. Initio naſcentis Eccleſiæ vetitum erat Subdiaconis ſacra vaſa tangere, vt colligitur è Concilio Laodiceno *can.*21. Ergo illa non pertinent ad materiam eſſentialem huius Ordinis.

Respondetvr, negando aſſumptum, neque in Concilio Laodiceno prohibetur tangere vaſa vacua, ſed ſolum ea deferre cum corpore, & ſanguine Chriſti; ſane ea vacua deferre ſemper eſt eis conceſſum, vt habetur ex Concil. Brachar. *can.* Nō liceat 25. *diſt.* 107

Dvbitatio III.

De Materia, & Forma Diaconatus.

Prima opinio eſt, totam conſecrationem conſiſtere in traditione libri Euangeliorum cum illis verbis: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium.* Ità Valentia *diſp.*9. *quæſt.*1. *puncto* 5. Dominicus Soto *diſt.*24. *quæſt.*1. *art.*4. Vaſquez *diſp.*239. Sanchez Nungus, Caſpenſis *tract.* 27. *diſp.*3. *ſect.*1. Faber *diſp.* 24. *quæſt.*1. *dub.*1. *cap.*4. Brancatus *art.*6. *art.* 5. Bonacina *diſp.*8 *q. vni. puncto* 3. Coninchius, & alij multi. 108

Secunda ſententia eſt ſolam impoſitionem manuum Epiſcopi cum verbis eſſe ordinationem Diaconi. Ita Durandus *diſt.*24. *quæſt.*3. Adducitur etiam Scotus *quæſt. vn. art.*2. vbi ait, legere Euangelium non eſſe proprium Diaconi actum.

Media ſententia eſt vtrumque conſtituere ordinationem Diaconi. Ità Caſpenſis *diſp.*4 *ſect.*3. *numer.*42. Faber *diſp.*24. *quæſt.*1. *dub.*1. Nungus 3 *part. quæſt.*37. *art.*5. Bellarm. *cap.*9. adducens Petrum Soto *lect.*5. *de Sacram. Ord.* Martinum Ledeſmam 4. *q.*36. *art.*4. *ad* 1. Cardinalem Oſium *in confeſſ. Polon. c.*30. Sylvius *quæſt.*37 *art.*2. Laym. *lib.*5 *tract.*9. Henriq. *lib.*10. *cap.*8. etiam Maſtrius *num.*42. adducens etiam Lugum, & Bernal. Auerſam, & alios recentiores. Diana verò *parte* 3. *tract.*4. *reſol.*188. vtramque è primis probabilem putat, & ad tertiam accedit, quam accipit, alios adducens, cum Baſſ. *v. Ordo*, 2. *num.*4. 109

Sententia hæc eſt etiam D. Bonau. nam impoſitionem in manuum Epiſcopi aſſerit nec. ſſariam *diſt.* 24. *part.* 2. *art.*1. *quæſt.*4. *ad* 2. vtrumque verò aſſerit in corpore.

Assero cum hac ſententia, tam traditionem libri Euangeliorum, quam manuum Epiſcopalium impoſitionem, eſſe materiam proximam Diaconatus. 110

Probatvr ergo, neceſſariam eſſe traditionem Libri Euangelij ex Concilio Florentino *ſ. Tertia*, vbi ait: *Diaconatum conferri traditione Euangeliorum.*

Quod verò neceſſaria ſit etiam impoſitio manuum probatur ex Concilio Carthag. IV *cap.*5. vbi diſtinguit in hoc Diaconum à Subdiacono.

Respondet Faber cum Vaſquez, Concilium Carthaginenſe aſſerere impoſitionem manuum, non vt eſſentialem, ſed vt cæremoniam additam.

Contra enim eſt, quia per hoc diſtinguens duos ordines ſpecifice, oportet dicere aſſignaſſe eſſentialem differentiam.

Qvod ſi Concilium Florentinum non meminit huius impoſitionis, eſt, quia intendebat aſſignare præcipua inſtrumenta, quæ ad Sacros Ordines exhibebantur, vt ait Maſtrius. Addit Bellarminus, forſan Armenos, qui ibi inſtruuntur, in hoc erraſſe, & non in altero. 111

Præterea

PRÆTEREA manuum impoſitio probatur à Bellarm. *numero* 1279. cum D. Bonauent. hic, & *ad litteram Magiſtri*, *parte ſecunda*, quia Scripturæ paſſim tradunt pro ſymbolo externo ordinationis manus impoſitionem, vt patet *Actorum* 6. 13. & 14. *Prima Timothæi quarto, & quinto, & ſecunda Timot.* 1.

NEQVE dicant, hoc eſſe accidentale, nam Paulus ait: *Per impoſitionem manuum dari gratiam.* Deinde non haberemus ad probandum contra hæreticos, Ordinem eſſe Sacramentum, quia in ſcriptura non habemus alia ſymbola.

112 PROBATVR ab eo etiam ex Clemente I. *libro octauo Conſtitutionum, capite ſecundo,* Damaſo *epiſtola quarta*, Innocentio I. *epiſt.* 22. Leone I. *epiſt.* 87. Alexandro II. *can.* Ex multis 1. *quæſt.* 3. Vrbano II. *can.* Daibertum 1. *quæſt.* 7.

IDEM ex Conciliis Nicæno *can.* 9. Antiocheno *can.* 10. & 17. Carthag. IV. *can.* 2. 3. & 4. & aliis.

TANDEM Concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *can.* 4. *de Sacramento Ordinis*, habet hæc: *Si quis dixerit, per Sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopum dicere: Accipite Spiritum Sanctum; anathema ſit*, vbi definit tunc dari Spiritum Sanctum, cum hæc dicuntur; dicuntur autem imponendo manus.

IDEM è Patribus probat Bellarminus, & è Scholaſticis *diſt.* 24. præcipuè è D. Bonauentura, & Scoto, ac D. Thoma *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *art.* 1.

113 OBIICIES: Innocentius III. *cap.* Paſtoralis *de Sacram. non iterandis*, & Gregorius IX. *cap.* Preſbyter *eodem tit.* dicunt, non debere iterari ordinationem factam ſine manus impoſitione, ſed ſupplendum, quod omiſſum eſt. Addit Gregorius, manuum impoſitionem eſſe ritum ab Apoſtolis inductum.

RESPONDETVR, id nobis fauere; indicat enim diuerſas cæremonias, diuerſis etiam temporibus diuiſas, valere. Ità verò ſi omittatur minus principale, non iteraturum; at ſi principale, repetendum, quia non eſt impreſſus character, vt notat D. Bonau. *diſt.* 24. *parte* 2. *quæſt.* 4. *in corpore* ad calcem. Loquitur autem ibi de Sacerdotio, quia iam impreſſus eſt character. Ad aliud dico cum D. Bonau Apoſtolos cœpiſſe vſurpare hunc ritum, ſed è Chriſti inſtitutione, vt notant Bellarminus, Bernal. Coninchius, & Maſtrius.

OBIICIES ſecundò. Tempore Apoſtolorum non erat liber Euangelij.

114 RESPONDET D. Bonau. *ad* 3. in primordiis Eccleſiæ ex priuilegio datum eſſe ordinem impoſitione manuum, cùm adhuc fortè non eſſent Libri, & hoc ex Chriſti ordinatione; at verò quod ſemper non fuerit Liber Euangelij, ſaltem quoad aliqua ab Apoſtolis conſcripta, vel ab aliquo Euangeliſta, ait S. Bonau. non ſciri, ideo ait; *ſi fortè deerant Libri, &c.* Idem ait Maſtrius *num.* 44.

115 RESPONDET ſecundò Maſtrius *num.* 45. cum D. Bonau. *ad argumenta*, quem ſequuntur Bellarminus, Coninch. Marchinus, Vaſquez, Layman, Lugo, Poncius, Bernal. præcipuè Auerſa *quæſt.* 2. *ſectione* 1. & Card. Lugo *diſp.* 2. *de Sacram. in genere, ſect.* 2. Chriſtum non inſtituiſſe in omnibus Sacramentis determinatam verborum formam, ſed ſolùm in duobus, Baptiſmo ſcilicet, & Euchariſtia; in aliis verò ſenſum verborum, & in quibuſdam etiam materiam non omnino athomam in ſpecie, ſed quæ exprimeret officium, poteſtatem, & quæ conferebantur. Itaque in Sacramento Ordinis inſtituit quidem materiam in ſpecie ſubalterna pro neceſſitate, & varietate temporum, & aliqua reliquit Eccleſiæ diſponenda.

116 SIC inſtituit Abſolutionem formam in Pœnitentiæ Sacramento; at Confeſſionem his, vel illis verbis fieri non inſtituit, ſed reliquit, vt exprimantur peccata eo modo, quo poteſt, prout neceſſarium eſt, vt ſententia abſolutionis feratur ſuper ea, & hoc eſt quod vult S. Doct. vbi de Inſtitutione Pœnitentiæ Sacramenti, quem malè intelligunt aliqui, quaſi confeſſionem nullo pacto inſtituerit; de quo ſatis actum eſt *Tract. de Pœnit. diſp.* 2.

HIS conciliantur aliquæ differentiæ Eccleſiæ Orientalis ab Occidentali, vt eruditè oſtendunt Petrus Aundius *de Concordia vtriuſque Eccleſiæ, lib.* 6. *cap.* 4. & Card. de Lugo *diſp.* 2. *de Sacram. in genere, ſect.* 5.

117 OBIICIES vltimo. Ordines ſumunt eſſentiam à miniſterio circa Euchariſtiam; at Euangelij lectio, aut impoſitio manuum non ordinat ad Euchariſtiam, non ergo benè S. Doct. *dubitatione præcedenti* arguebat pro Subdiaconatu. Et hìc pro Diaconatu, eſſentiam eius eſſe porrigere Sacerdoti materiam ad conficiendam Euchariſtiam, & diſpenſandum corpus Domini, &c.

118 RESPONDETVR, rectè S. Doctorem hinc eruere eſſentiam Ordinis Diaconatûs, eò quòd iſtud ſit officium principale. Hoc autem confertur impoſitione manuum, & collatione Spiritus Sancti, & ad hoc recipit gratiam Spiritus Sancti. Ità ſenſiſſe patet perlegenti quæſtionem vltimam S. Doctoris. Eum ſequitur Scotus *diſt.* 24. *art.* 2. apud Maſtrium *numero* 46.

DVBITATIO IV.

De Materia, & Forma Sacerdotij.

119 GEMINÆ in hoc ordine dantur materiæ altera exhibitio calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia; eius verò forma eſt: *Accipe poteſtatem offerendi, &c.* Altera eſt impoſitio manuum cum illa forma: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Eſt igitur quæſtio; an in altera, vel in vtraque ſtet eſſentia Sacerdotij.

PRIMA eſt, in ſola impoſitione manuum Epiſcopi, & verbis illis: *Accipe Spiritum Sanctum*, totam eſſentiam ordinationis Sacerdotij poſitam eſſe, ac conſtitutam. Videtur Paludani 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1.

120 SECVNDA opinio eſt, ordinationem conſiſtere eſſentialiter in traditione calicis, ac patenæ, modo dicto, ac verbis illis: *Accipe poteſtatem, &c.* Eſt ſententia communis. Ità Sotus *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *artic.* 4. Valentia *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *puncto* 5. Suarez 85. *diſp.* 42. *art.* 4. & 13. Bellarminus *cap.* 9. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 2. Fornarius *cap.* 2. Ioan. de Cruz *parte* 2. *dub.* 2. Bonacina *diſp.* 8. *quæſt. vn. puncto* 3. Caſſenſ. *diſp.* 3. *ſect.* 2. Faber *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *cap.* 4. adducens Scotum, Syluest. Angelus apud Maſtrium *diſp* 4. *quæſt.* 3. *art.* 2. & alij apud Dianam *parte* 3. *Tract.* 4. *reſol.* 187.

MEDIA ſententia eſt in vtroque poſitam eſſe eſſentiam Sacerdotij, hanc communiorem ait Maſtrius, quam ſequitur, adducens Bellarminum, Vaſquez *diſput.* 239. Coninch. *diſp.* 20. *dub.* 7. Bernal, Auerſam,

Digitized by Google

ſam, Ledeſmam, Sanchez, Marchinum, Filliuc. Layman. *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 5. Et è Scotiſtis Brancatum *Tom.* 3. *diſp.* 6. *art.* 8. Idem ſentiunt Syluius *quæſt.* 37. *art.* 2. *quærit.* 4. Baſſæus *verbo. Ordo* 2. *numer.* 3. alios recenſens.

121 SENTENTIA D. Bonauent. *diſtinct.* 24. *parte* 2. *dub.* 4. & *quæſt.* 4. *& artic.* 2. *quæſtione vltima*, eſt, vtrumque eſſe huic Ordini intrinſecum. Sacerdos enim eſt ordo ſupremus, qui conſtituitur ſuper corpus Chriſti verum, & myſticum. Idem habet Scotus *litt. G.* ex qua Scotica doctrina, è Seraphico hauſta, obſeruat Maſtrius *num.* 49. cum Bernal. *diſp.* 47. *ſectione quinta.* Recentiores vnicum ſuæ ſententiæ fundamentum percepiſſe. Eſt autem hoc. In Sacerdotio perfecto duplex reperitur poteſtas, vna eſt in corpus Chriſti naturale, & phyſicum, qua conſtituitur ad Euchariſtiam conſecrandam: altera eſt in corpus Chriſti Myſticum, qua Chriſtianorum peccata remittat, Sacramentum etiam Extremæ vnctionis conferat, &c. &
122 vtraque poteſtas ad Ordinem Presbyterij eſſentialiter ſpectat, quia illa prior ſine iſta poſteriori, eſt quaſi eſſentia ſine ſua proprietate, vel ſine comparte, & iſta poſterior ſupponit illam priorem neceſſitate Ordinis, & illi eſt annexa iure Diuino; non enim poteſt habere poteſtatem in corpus Chriſti verum, qui eam ſolùm in Myſticum obtinuit. Sicut è contra, qui habet poteſtatem ſuper verum, eſt aptus habere ſuper Myſticum. Ex quo ruit Fabri oppoſitio. Et ſanè ex Eccleſiæ cæremonia id colligo. Nam, qui ordinati ſunt ad poteſtatem conſecrandi, adhuc habent caſulam in tergo complicatam, donec poteſtatem obtinuerint abſoluendi, vt notant Vaſquez *diſputat.* 239. *capite quinto*, Maſtrius *numero* 49. & alij, vt oſtendat Eccleſia, eum, qui ſolam poteſtatem accepit conſecrandi, eſſe Sacerdotem nouæ legis incompletum, donec accipiat aliam abſoluendi, & quamvis poſſit abſolutè dari poteſtas conſecrandi, abſque poteſtate abſoluendi, non tamen datur ſine ordine ad iſtam.

123 PROBATVR ſecundò; nam exhibitionem calicis cum patena eſſe materiam intrinſecam definit Concil. Florent. *in litt. Eugenij*, & hoc idem eſt, quod fecit Chriſtus dicens: *Hoc facite:* Impoſitio verò manuum definitur à Concilio Carthag. IV. *capite tertio*, vbi ait: *Presbyter cùm ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, manum ſuper eius caput tenente, &c.* Idem habet Concil. Moguntinum *capite trigeſimoquinto.* Sic enim & Chriſtus poſtea *Ioan.* 20. dedit poteſtatem Apoſtolis dicens: *Accipite Spiritum Sanctum*, etſi autem non conſtet eum eis impoſuiſſe manum, nil facit; habebat enim ille poteſtatem præcellentiæ.

124 CONFIRMATVR è Concilio Tridentino *ſeſſione decimaquarta capite De Extrema vnctione*, vbi definit, Miniſtrum Extremæ vnctionis eſſe Epiſcopum, vel presbyterum, ritè ordinatum per manuum impoſitionem. Sic definitur *ſeſſione vigeſimatertia, can. quarto*, in Sacra ordinatione dari Spiritum Sanctum illis verbis: *Accipite, &c.* manuum autem impoſitione id fit.

IDEM dicit Apoſtolus *prima Timothei quarto*, & *ſecunda, capite primo.* Idipſum docent Patres relati præcedenti dubitatione. Confirmatur, nam Græci Sacram ordinationem Sacerdotis vocant manuum impoſitionem.

HINC ruit Fabri reſponſio, hanc eſſe accidentalem cæremoniam.

CVR verò Concilium Florentinum ſolius exhibitionis calicis, &c. meminerit, dixi *dubit.* 3. ſupponebat enim Concilium Carthag. quod etiam impoſitionem manus exigebat. 125

INSTABIS ex D. Auguſtino *libro tertio*, *de Baptiſmo. cap.* 16. ait enim manus impoſitionem eſſe iterabilem: at Ordo eſt irreiterabilis: Ergo non eſt illa de eſſentia Ordinis. Hoc argumento ait Faber ſe conuictum pro ſecunda ſententia ſtare.

RESPONDET Maſtrius *num.* 53. ex D. Bonauent. *parte ſecunda, quæſtione quarta, ad ſecundum*, duplicem impoſitionem manuum ibi diſtingui: Altera eſt, quæ fit ab Epiſcopo, & à Sacerdotibus adſtantibus, ante conſecrationem Euchariſtiæ, omnibus ſilentibus: altera eſt, quæ fit à ſolo Epiſcopo poſt communionem, adhibitis verbis: *Accipite Spiritum* 126
Sanctum, hæc igitur eſt eſſentialis, non illa; ſed tamen etiam illa debet ſuppleri, ſi omiſſa eſt, quia Myſterium habet, vt notat Maſtrius cum Vaſquez *diſputat.* 239. *capite ſexto*, & ità explicat illud *cap. Presbyter.* Significat autem illa manuum impoſitio communionis gratiam, quæ per Sacerdotem debet adminiſtrari.

ITAQVE confertur primò poteſtas conſecrandi, & Miſſa celebratur, & conſecratur ab Ordinatis; 127
ſed non adhuc habent totum id, quod eſſentialiter eſt Sacerdoris gratiæ. Quo ſoluitur quidquid obiicitur, quamvis enim prima conſecratione ſatis in ordine ad conſecrationem initiatus ſit, non tamen adhuc accepit poteſtatem iudicialem, quæ Sacerdoti gratiæ intrinſeca eſt.

DVBITATIO V.

De Materia, & Forma Epiſcopatus.

COMMVNITER conueniunt cum D. Bonauent. 128
diſtinctione vigeſimaquarta, quæſtione penultima, hanc conſecrationem in impoſitione manuum conſiſtere cum illis verbis: *Accipite Spiritum Sanctum, &c.* Probatur ex Apoſtolo, qui hanc conſecrationem explicat per manuum impoſitionem.

Ex quo habes, vnctionem capitis, & manuum, & verba illa: *Vngatur, & conſecretur caput tuum cœleſti benedictione*, non eſſe eſſentialia, vt docet D. Bonauent. *diſtinctione vigeſimaquarta, parte ſecunda, articulo primo, quæſtione quarta, fundamento quarto*, quem ſequuntur Bellarmin. Vaſquez, Layman, Auerſa, Bernal. apud Maſtrium *diſputatione quarta, numero* 57. Caſpenſ. *tractatu vigeſimoſeptimo, diſp.* 3. *ſect.* 2.

NOTA verò, Epiſcopum ab Epiſcopo ordinari 129
debere, non à Presbytero, imo à tribus Epiſcopis ſolùm iure Eccleſiaſtico: An verò etiam iure Diuino id fiat; Reſpondet Caſpenſ. amota diſpenſatione Papæ, requiri tres Epiſcopos ad valorem. Ità etiam Vaſquez, & Bellarm. vt refert Hurtad. *diffic.* 19. Mæratius *diſp.* 9. *ſect.* 2.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XII.

An ſit de eſſentia ordinationis contactus phyſicus rerum, quæ exhibentur.

130 PRIMA opinio eſt, neceſſe eſſe, & eſſentiale tangere materiam, v. g. Sacerdoti non modò patenam, ſed etiam hoſtiam. Ità Fernandez *in exam. Theolog. Moral. parte 3. cap.* 11. Faber *diſput.*24. *dub.*1.*cap.*4.*num.*121. & alij apud Couinch.*diſp.*20. *dub.*7.*num.*57.

131 SECVNDA opinio eſt, neceſſe eſſe, ac ſufficere, ſi tangatur patena, & calix, v. g. à Sacerdote. Ita Sotus *diſt.*24. *quæſt.*1. *art.* 2. Zambianus *in deciſ. cap.* 6. *dubio vnico.* Summa Corona *parte* 3. *cap.*8. Camecoſa *de Sacram. tract.*11. *cap.* 3. *dub.* 4. Valentia *diſp.*9. *quæſt.*1. *puncto* 5. Ledeſma *Tom.*1. *de Sacram. Ord. cap.*3. Vega *Tom.* 2. *cap.* 57. *caſu* 5. Victorellus *in addit. ad Tract. de Ordin.* Fornarius *cap.*2. Bonacina *diſp.*8. *quæſt. vnica, puncto* 3. Nungus *in addit. ad* 3. *partem, tract.*2. *quæſt.*24.*artic.* 5. *difficult.* 2. Vaſquez *diſput.* 246. *cap.* 2. Sylueſt. *verbo. Ordo* 2. *quæſt.* 5. Coninch. *diſput.*20. *dub.*7. Sà *verbo Ordo*, Maſtrius infrà citandus, & alij apud allatos, præcipuè Dianam *prima parte, Tract.* 2. *Miſcell. reſol.*3. *& parte* 3. *Tract.*4. *reſol.* 185. Ità etiam Raguſ. *in Lucerna Poroch. de Sacram. Ordin. quæſt.*3. Layman. *lib.*5. *tract.*9. *cap.*5. Itaque ſufficit tangere materiam mediatè, puta, tangitur hoſtia, ſi tangas patenam.

IMò multi dicunt ſufficere contactum ſolius calicis in Sacerdotio. Ita Sotus, & Syluest. quos ſequitur Villalob. *tom.* 1. *tract.* 17. *difficult.* 4. Coninch. *diſput.*20. *dub.* 7. Ioan. de Cruz *parte* 2. *de Sacram. Ord. cap.* 3. *concl.* 2. Debent tamen diligenter curare, vt in Ordinatione Subdiaconatus tangatur Calix cum patena. In Diaconatu Liber Euangelij. In Presbyteratu Calix cum vino; & patena cum hoſtia; nam ita Eccleſia præcipit in Pontificali, vt monet Diana.

132 PROBABILE etiam eſt non eſſe neceſſarium contactum phyſicum ad validitatem; ſed ſatis eſſe, ſi ordinandus extendat manus in ſignum acceptationis. Ita Sotus ſuprà, Victoria *in ſumma, quæſtione* 230. Armilla *verb. Ordo* Henriquez *libro* 3. *cap.*9. *num.*11. & *lib.*10. *cap.*10. Ledeſma 2.2.*quæſtione* 36. *art.*5, Reginal. *Tom.*2. *lib.* 30. *tract.* 1. *cap.*2. Molfeſ. *tom.*1. *tract.*2. *cap.*1. *num.* 42. Vaſquez *loco cit.* Diana ſuprà *puncto* 3. Idem tenent Caietanus, Hurtado, Bernal, Tabiena apud Maſtrium *diſput.*4. *num.*62. qui ait eſſe ſatis probabile. Annuit Baſſæus *verbo Ordo* 2. *num.* 2. monens eſſe ſaltem præceptum.

133 NON video S. Bonauenturam huic renitentem, nam *diſtinct.*24. *parte ſecunda, quæſtione quarta*, ſolam traditionem rerum nominat, ſimiliter & aliis locis; contactum autem non dicit eſſe neceſſarium ad valorem.

ET hæc eſt ratio Authorum huius ſententiæ, quia Concilium Florentinum loquens de Ordine, nihil dicit de contactu, ſed tantùm de traditione. cùm tamen diligentiſſimè egerit de neceſſariis ad Sacramentorum eſſentiam. Confirmatur ex vſu Eccleſiæ Græcæ, quæ ordinat exhibendo materiam abſque contactu: Ergo iſte contactus eſt accidentalis. Ità arguit Petrus Labata *Tomo ſeptimo, tractatu tertio, diſp.*5. *dub.*3. §.3.

134 CONFIRMATVR, quia verè accipitur res, puta nummi, vel equus, dum accipiuntur, etiamſi non tangantur. Concludit tamen Caſpenſ. *diſputat. tertia, ſectione ſecunda.* ſecuriùs agendum phyſicè tangendo: Sicuti etiam fit in Ordinatione Sacerdotis, vbi tangitur calix, etiamſi ſine vino exhibitus ſit.

Digitized by Google

DISPVTATIO SECVNDA.

DE EFFECTIBVS SACRAMENTI ORDINIS.

SVPPONIT hæc Diſputatio, Sacramenta obtinere aliquam efficientiam in ordine ad ea, quæ ex illorum poſitione in ſuſcipientibus reſultant; num verò moralis ſit, an phyſica illa cauſalitas, diſcuſſimus, vbi de Sacramentis in genere. Hic autem conſtat, Ordinem, ritè ſuſceptum, duos ſpeciales effectus in anima, CHARACTEREM ſcilicet, & GRATIAM, producere; Et quidem Character Ordinis ſpecialis eſt; nam per Baptiſmum ſignamur in Dei velut Domeſticos, ita vt ab aliis, qui foris ſunt, Baptiſmali Charactere diſcernamur: In Confirmatione ſigillamur in Chriſti Milites, vt fortiter ſub Vexillo Crucis contra tartareas Poteſtates pugnemus: Vnde quicumque Baptizantur, etiam Confirmantur, quia ipſos etiam Domeſticos vis inimica aliquando impetit: Non tamen omnibus pugnare ita ad ſalutem eſt neceſſarium, vti Baptizari; quare multi ſaluantur, non confirmati; licèt nullus ſaluetur, non Baptizatus. Per Ordinem denique, nonnulli in Duces, & Militiæ Rectores aſſumuntur, qui proinde ſpeciali ſignaculo aliis ſupereminent. Gratia item huius Sacramenti ſpecialis eſt, cùm præter Sanctificantem, cæteris Sacramentis communem, promittantur hîc actualia auxilia, vt opportuno tempore, Ordinatus ſuo munere ritè fungatur: Nam cum eiuſdem ſit dare Eſſe, & conſequentia ad eſſe, eo ipſo quò Deus per characterem hominem in ſtatu quodam ſupernaturali in ordine ad actus, naturæ facultatem ſuperantes, conſtituit, ad ipſum conſequenter ſpectat oportuna auxilia ei ad dignè ſuum miniſterium obeundum concedere: Ordinis autem non minus arduum eſſe ſtatum, quàm actum, nullus controuertit. Agam itaque hîc de duplici hoc effectu: De vtroque quidem breui, duplici tamen Sectione diſſeram; prima erit de primo Effectu, cùm hic ſe habeat per modum ſtatus, qui ſupponitur ad operationem: ſecunda erit de Gratia, quæ ad operandum iuxta Ordinis exigentiam conceditur.

SECTIO I.

DE CHARACTERE ORDINIS.

SACERDOTALEM Ordinem, quippè inter cæteros magis conſpicuum, Characterem imprimere nemo, niſi ſectarius, negabit; Hoc enim & Orientalis, & Occidentalis Eccleſiæ Concilia vnanimiter definiere; quibus fauet ratio ſuprà adducta, communique Theologorum calculo firmata: Difficultas igitur verſatur in cæteris Ordinibus, de quibus quæri poteſt, an omnes Characterem imprimant; num eundem, vel diuerſum? & poſito, quod diuerſum; num poſterior priorem neceſſariò præſupponat? Hæc totidem quæſtionibus agam; quæſiturus denique, an vnctione, vel alia ſacra functione huius Characteris impreſſio fiat.

QVÆSTIO I.

An CHARACTER *in omnibus Ordinibus imprimatur.*

D.Bonau. diſt.24.p.2. quæſtione 2.
D.Thom. q.35. art.2. ſupplement.

1 NEGANT Doctores relati *diſput.*1. *quæſt.*4. qui putant, aliquos Ordines non eſſe Sacramentum.

Qui verò, ibi relati, omnes Ordines affirmant eſſe Sacramentum, concedunt etiam, omnes imprimere Characterem. Hoc enim ex illo ſequitur, vt notat S.Doctor, qui pro hac ſententia ſtat.

ASSERO, omnes, & ſingulos Ordines imprimere characterem. Quoad ſacros definitum eſt in Concilio Tridentino *ſeſſ.*23 *can.*4.

2 PROBATVR à S. Bonauentura primò vniuerſaliter. Ordo enim definitur *ſignaculum, in quo ſpiritualis traditur poteſtas Ordinato.* Propterea verò poteſtas illa vocatur Signaculum, ſeu Character, quia per eam, quaſi ſignaculo quodam, miniſter Eccleſiaſticus eleuatur, diſtinguitur, ſecernitur à non habentibus illum. Hinc Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 23. *cap.*4. & *can.*4. abſolutè definit, Sacramentum Ordinis imprimere characterem. Cùm autem quilibet Ordo ſit Sacramentum, conferens diſtinctam poteſtatem, ſequitur eſſe ſignaculum, conſignans ſpirituali charactere ad talem Ordinem, ac talem poteſtatem exercendam, vt notat etiam Valentia *q.*2. *puncto vnico.*

3 PROBATVR ſecundò à D.Bonauentura. Ea Sacramenta, quæ ſunt irreiterabilia, talia ſunt quia imprimunt characterem. Ideo enim Concilium Florentinum, *in litt. Eugenij* definit, Sacramenta nouæ legis gratiam conferre ex opere operato, & ea, quæ non poſſunt repeti, characterem imprimere: Sed omnes Ordines ſunt irreiterabiles ex D.Auguſtino apud Magiſtrum *diſt.*25. Ergo.

PROBATVR tertiò à S. Doctore etiam *in Corpore.* Character eſt ſignaculum impreſſum, configurans nos Domino Ieſu Chriſto: ſed omnes Ordines nos Chriſto configurant, qui omnes Ordines in ſemetipſo exhibuit, vt probat Magiſter, & nos diximus *diſp.*1. *quæſt.*4. Ergo.

PROBATVR quartò à S.Doctore. Impreſſio characteris eſt ad ſignandam aliquam ſtatûs diſtinctionem: ſed in quocumque Ordine ponitur quis in ſtatu diſtincti officij: Ergo. 4

RESPONDENT aduerſi, non imprimi in ſingulis nouiter characterem, ſed priorem extendi.

CONTRA arguit Maſtrius *numero* 58. Poncius *diſp.*48. *quæſt.*3. Brancatus *diſp.*10. *art.*3. hanc extenſionem debere fieri per aliquid characteris additi. Poteſt dari exemplum; ſicuti enim vt quantitas extendatur, additur ei aliquid quantitatis, ita, &c. hæc autem qualitas debet habere naturam characteris.

HÆC tamen oppoſitio non cogit; ſicuti enim, cùm quantitas extenditur, non additur noua quantitatis eſſentialis pars, ſed accidens; Ita in extenſione characteris additur noua entitas moralis, quia character eſt relatiuus, imò, ſecundùm Scotum, mera relatio: In hoc enim problematicus eſt Scotus. Sic tuentur eum Scotiſtæ apud Maſtrium *diſputatione* 1. *num.*197. Itaque adueniente noua entitate Ordinis, poſſet dici extendi ad illum noua relatione abſque ſui additione, ſicuti nato nouo Olore incipit præcedens noua relatione ad hunc referri abſque alia extenſione addita, & quamuis in nouis Ordinibus id non ſentiam, id tamen dico in Epiſcopatu fieri, dum Sacerdotalis character, qui Ordinatus eſt, adueniente noua conſecratione Epiſcopali, fundat hunc Ordinem, & perficit. 5

MELIVS igitur argumentis S.Bonauenturæ reſponſio aduerſa ruit. 6

OBIICIES primò. Character eſt ſignaculum ſpirituale: Ergo his tantùm Ordinibus imprimitur, qui dant poteſtatem ſpiritualem: Sed Ordines Minores dant corporalem tantùm, vt aperire, claudere Eccleſiam, legere, &c. Ergo.

REPONDET S. Doctor, has operationes ad ſpirituale Ordinari: ſic Oſtiarius aperit Eccleſiam ad Dei cultum ſeruandum, Lector ad animos excitandos, &c.

OBIICIES ſecundò. Character eſt ſignaculum ad configurandum Deo animam: Sed actus quorumdam Ordinum ſunt tantùm circa miniſteria inferiora: Ergo. 7

RESPONDET S.Doctor primò, configurationem perfectam fieri in ordine ſupremo, & ad hunc alios characteres Ordinari, atque id ſatis eſſe.

RESPONDET ſecundò, characterem configurare magis propriè Chriſto, cùm enim Chriſtus habuerit triplex officium, Miniſtri in agendo, Pugilis in patiendo, Redemptoris in moriendo; Ideò triplex Sacramentum inſtitutum eſt characterizans. Baptiſmus enim configurat morienti, vnde in ipſo ſepelitur homo in mortem. Confirmatio configurat patienti, & pugnanti. Ideo ſignum crucis fit in fronte. Sed Ordo configurat Miniſtranti: In omnibus autem configuratur quis ipſi Chriſto, vt dixi ſuprà.

OBIICIES tertiò. Character eſt ſignum indelebile, conſtituens in aliquo ſtatu: Ergo ab eo nequit 8

 reſilire,

Digitized by Google

reſilire, quin inferat iniuriam Sacramento: Sed à Minoribus reſilitur ad ſtatum Laicum: Ergo.

Confirmatvr; Si enim eſt ſignum indelebile, debet ſemper manere: Sed actus iſtorum Ordinum non eſt perpetuus: Ergo.

9 Respondet S. Doctor, characterem manere ſemper in anima, etiam in reuerſis ad ſtatum Laicalem, ad quem non eſt vetitum ex cauſa reuerti, qui verò ſine cauſa reuertuntur, aliquam Deo iniuriam inferunt: Neque verò neceſſe eſt perpetuum eſſe actum miniſterij.

QVÆSTIO II.

An in Ordinibus diuerſis, Characteres diuerſi imprimantur.

D. Bonau. diſt. 24. p. 2. quæſtione 2.
D. Thom. q. 35 art. 5. ſupplement.

10 Assero, Diuerſos characteres imprimi in Ordinibus diuerſis.

Probatvr à D. Bonauentura primò, quia Ordo eſſentialiter eſt ſignaculum; Ergo cùm ſint diuerſi Ordines, imprimunt diuerſa ſignacula.

Secvndò. Potentiæ diſtinguuntur per actus; ſed in ordinibus ſunt actus ſpecie diuerſi: Ergo & poteſtates: Sed hæ per characteres diſtinguuntur: Ergo.

Tertiò. Si eſſet idem character, non reſponderet ſignum ſignato; nam ſunt ſeptem Ordines varia dona gratiarum ad diuerſa officia conferentes.

11 Qvartò. Si eſſet idem Character, ſingulis ordinibus replicaretur, atque adeo nihil reciperet ſignaculi: Hoc autem eſt falſum; nam Ordines ſimpliciter Characterem imprimunt, vt docet Concilium Tridentinum ſuprà.

Idem confirmat *in corpore*, quia diuerſi ſunt Ordines ad diuerſa miniſteria, quæ miniſtrantes varios efficiunt, & hi ſemper durant, etiamſi ad altiorem aſcendatur: Ergo remanet ſignaculum

12 Confvtat verò opinionem dicentium, eſſe vnum ſignaculum, ſed paulatim impreſſum, ſicuti fit ſigillo in cera, quod paulatim profundatur. Contra enim eſt, quia tunc non poſſet imprimi Character ſequens per ſaltum ſine præcedenti; verbi gratia Diaconatus ſine Subdiaconatu. Deinde Ordines ſolùm differrent ſecundùm magis, atque adeo etiam minus, & eſſet delebilis Character, quia poteſt paulatim minui.

Obiicies primò. In Sacramentis Baptiſmi, & Confirmationis vnus tantùm eſt Character: Ergo.

Respondetvr negari paritatem; nam Ordo dicit multos gradus intrinſecè.

13 Obiicies ſecundò. Ordo eſt vnum Sacramentum: Ergo vnum Characterem dat; nam Sacramentum hoc eſt ſignaculum, ſeu Character.

Respondet S. Doctor, Ordinem eſſe vnum Sacramentum, compoſitum è pluribus Ordinibus ad vnum Sacerdotium ordinat; Omnes autem ſuum Characterem, ſignumque habent, & ex omnibus vnum integrum ſignaculum. Sicuti enim plures lineæ ſcribuntur ad vnam figuram imprimendam; ita plures partiales Characteres ad vnum Dei Miniſtrum exprimendum: ſicuti enim Sacramentum dicit quid ad alterum, ita & Characteres vniuntur, ſecundùm quod ſunt ad alterum; & ideò plures Characteres vnum faciunt Sacramentum.

Obiicies tertiò. Vel hi Characteres differunt 14 ſpecie, vel numero: ſi primum, non poteſt ex eis vnum per ſe conſtitui; niſi alter ſit materialis reſpectu alterius; at Characteres non ita ſe habent. Si differunt numero; contra, quia plura accidentia ſolo numero diſtincta non ſtant in eodem ſubiecto.

Respondet S. Doctor, Characteres in ſe differre ſpecie, ſicut plures numeri, duo, tres, quatuor, quinque, ſex, ſeptem, & octo: At verò prout vniuntur, faciunt vnum, ſicuti ex relatis numeris fit trigeſimus quintus. Cætera patent. 15

QVÆSTIO III.

An Characteres diuerſorum Ordinum ſint inter ſe eſſentialiter Ordinati.

D. Bonau. diſt. 24. p. 2. quæſt. 3.
D. Thom. quæſt. 37. artic. 1.

Qværtio eſt: An ita ſint Ordines connexi, vt ſuperior ſupponat eſſentialiter inferiorem, verbi gratia Diaconatus Subdiaconatum. 16

Assero, eos non eſſe neceſſariò connexos, vt altior reddatur inualidus ſine inferiori.

Probatvr à D. Bonauentura primò. In his, in quibus eſt Ordo eſſentialis, deſtructo priori, deſtruitur poſterius: ſed non habito priori Ordine valet poſterior, vt patet *ex cap.* Tuæ litteræ *diſt.* 52. de clerico Ordinato per ſaltum: Ergo.

Probatvr ſecundò, quia Characteres ad poteſtates varias ordinantur: At vna non eſt pars alterius, nec includit, aut includitur: Ergo.

Obiicies primò. Magis nectitur Ordo Ordini, 17 quàm Baptiſmo; at non baptizatus nequit Ordinari, vt habetur *in Decretali de Presbytero, non baptizato:* Ergo.

Respondet S. Doctor, negando Maiorem, nam Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum, & fundamentum, quare ſicut non poſito fundamento, nequit ædificium aſſurgere, ita Baptiſmo non percepto, &c.

Obiicies ſecundò. Ordinatio magis Ordinari debetur, quàm numerus; ſed nequit numerus vlterior conſiſtere ſine anteriori, non enim poteſt eſſe quaternarius, ſi non habet ternarium: Ergo.

Respondet S. Doctor, negando paritatem, quia numerus ſequens includit præcedentem, vt partem ſui; non ſic Ordo ſequens præcedentem, ſed ſolum vt diſponentem conuenienter.

Obiicies tertiò. Non poteſt è pluribus fieri 18 vnum, niſi ad ſe inuicem ordinentur: ſed omnes Ordines reddunt vnum completum Miniſtrum: Ergo.

Respondetvr, fieri vnum in ordine ad vnum Sacramentum, & vnum Miniſtrum ſignandum, non vnum eſſentialiter abſolutè; ad eam autem vnitatem non exigitur eſſentialis dependentia in partibus.

Obiicies quartò. Si quis ad ordinem vlteriorem promouetur per ſaltum, ſuſpenditur. Ergo ſignum eſt, ſingulos Ordines habere ordinem ad inuicem. 20

Respondet S. Doctor, hoc eſſe, quia eſt præceptus ille Ordo, etſi non neceſſarius ad valorem. Cætera clara ſunt.

Hinc

Hinc aliqui Canoniſtæ dicunt, gradum Epiſcopalem ſolum ex præcepto ſupponere gradum præcedentem Sacerdotis.

Vera tamen ſententia eſt, Epiſcopatum ita ſupponere Sacerdotium, vt ſine eo non poſſit eſſe Epiſcopus.

20 Probatvr à D. Bonauentura *diſt.* 14. *part.* 2. *quæſt. penult.* ex declaratione Eccleſiæ, *Extra. de exceſſ. Prælat.* cap. *ex litteris*, & infrà, vbi id Innocentius declarat.

QVÆSTIO IV.

An Character imprimatur in vnctione, vel alia ſacra functione Sacramenti.

D. Bonau. diſt. 24. p. 2. quæſt. 4.
D. Thom. q. 37. art. 5. ſupplementi.

21 Svpponit S. Doctor primò, illud in Sacramento eſſe eſſentiale, per quod imprimitur Character. Itaque ex dictis *diſputat.* 1. *quæſt.* 11. vbi eſſentiales partes Sacramenti diſcuſſimus, conſtat, quid hîc dicendum ſit.

Svpponit ſecundò S. Doctor, Sacramentum habere ſignum exterius; eſt enim ſignum ſacrum, & cùm ſignum debeat habere ſimilitudinem ad ſignatum, in eo imprimitur Character, quod exterius magis exprimit interiorem Sacramenti eſſentiam,
22 atque effectum. Cùm autem Ordo ſit ſignaculum ad aliquam poteſtatem ſpiritualem, hoc pro generali regula tradit S. Doctor, in illo ſigno exteriori, ſeu actu imprimi Characterem in ſingulis Ordinibus, in quo principalis poteſtas, quam reſpicit Ordo, ſignatur, tradi Ordinato. Ad hanc autem ſignandam duo concurrunt exteriùs, ſcilicet traditio alicuius inſtrumenti, & expreſſio verbi, vt ſic in ſigno viſibili ſimul, & audibili ſignificetur dari. Nec ſufficit ſignum audibile ſine viſibili, quia aliud obiectum debet verbum, aliud ſignum reſpicere.

Neqve è contra ſolum ſignum ſufficit ſine verbo, quia ad multa poteſt tale ſignum, puta liber, aut vas dari, & ideo oportet per verbum illam traditionem ſpecificari, atque formari, & hæc duo ſunt Materia, & Forma, eſſentiales Sacramenti partes.

23 Qvoniam enim manus eſt Organum Organorum in operando, & lingua in exprimendo, rectè ſignificatur conferri poteſtas in officio vtriuſque, & hæc in quolibet Ordine reperiuntur, ſecundùm quod etiam reperitur Characteris impreſſio. Quoniam verò Characteres ſunt diuerſi habentes maiorem dignitatem, & minorem ſecundùm gradus poteſtatem. Ideò tam ſigna, quàm verba diuerſa ſunt, maximè in Ordinibus ſacris; & in Minoribus. In Ordinibus enim ſacris, quia datur nobilior poteſtas non modò traditur inſtrumentum, ſed additur manus impoſitio, quia hæc eſt Organum Organorum, vt dixi, in quo ſcilicet principalius reſidet poteſtas operandi. Vnde ſic Ordinabant in Eccleſia primitiuà, vbi non niſi iſti duo Ordines explicitè erant; cæteri verò dabantur implicite ex priuilegio Apoſtolorum, & ob Miniſtrorum paucitatem: Ordinibus Minoribus fit traditio alicuius inſtrumenti, vt clauis, libri, &c.

Qvod ſi plura inſtrumenta tradantur vni, illud pro principali habendum eſt, quod Epiſcopus tradit illis verbis: *Accipe poteſtatem.* Vnde in omiſſione principalis debet iterari, quia non fuit impreſſus Character, ſed in aliis conſequentibus, ſi fiat defectus, debet ſuppleri.

Conclvdit igitur S. Doctor in vnctione non imprimi Characterem, quia ibi non datur poteſtas aliqua; ſed vngi ob dignitatem miniſterij corporis Chriſti, quod manibus conſecratis eſt contrectandum. Pontifici verò fit vnctio in Capite, quo deſignatur abundantia gratiæ, quæ in Prælatis debet reperiri. Hinc etiam manus Sacerdotis vnguntur Oleo Sancto; ſed caput Pontificis Chriſmate, vt ſignetur præcellentia vitæ, quæ in eo eſſe debet coram Deo, & fragrantia in conſpectu hominum. Hæc S. Doctor. 24

Assero primò. Character non imprimitur in vnctione, vel benedictione.

Probatvr à S. Doctore *argumento primo*, & *ſecundo*, quia Ordo confertur per aliquam poteſtatem traditam; ſed vnctione, & benedictione nulla traditur, & hæc non ſemper fuit in Eccleſia: Ergo. 25

Præterea arguit quartò, quia Epiſcopus innngitur, nec tamen nouus character imprimitur, vt oſtendi.

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura *argumento tertio*, quia vnctio in ſolo Sacerdotio fit.

Assero ſecundò, Characterem imprimi in exhibitione materiæ, & verbis: atque in duobus ſupremis etiam in impoſitione manuum. Patet ex allata ratione, quia tunc confertur poteſtas ſacra. Hoc patet ex dictis *quæſt.* 11. 26

In *Compendio Theologicæ veritatis, libro* 6. *cap.* 36. docet Oſtiariis imprimi characterem, quando datur clauis, & dicitur: *ſic agite tamquam rationem reddituri Deo de rebus, quæ clauibus iſtis recluduntur.* Lectoribus, cùm porrigitur ab Epiſcopo Liber cum debita forma: Exorciſtis, cùm datur Liber Exorciſmorum cum ſua forma: Acolytis, dum dat eis candelabrum: Subdiaconis, cum tribuitur calix vacuus, & cætera vaſa, quorum vſus eſt, in confectione Euchariſtiæ: Diaconis, & Presbyteris, cùm manus capiti imponit Epiſcopus, prolatâ formâ.

Nota verò, Diaconatum poni principalem à S. Doctore *ibi*, ordinare hoſtias in altari; legere autem Euangelium, eſſe conſequentem, quo fit, vt in illo primo imprimatur character. Sacerdotis verò principalis actus eſt conſecrare; eſt enim poteſtas ſuper corpus verum Chriſti, quo fit, vt in hoc debeat imprimi character, iuxta doctrinam S. Doctoris. 27

Itaqve character imprimitur, cùm datur hæc poteſtas principaliter; additur verò alia pars characteris, cùm poſtea imponitur manus, & datur poteſtas ſuper corpus myſticum ad abſoluendum.

Obiicies primò. In primitiua Eccleſia dabantur Ordines, & tamen non erant inſtrumenta tradi ſolita, puta Liber Euangeliorum, & alia. 28

Respondet S. Doctor, manum, vtpotè organum omnium traditionum, impoſitam in principio, qua ſignificabantur, & implicabantur traditiones rerum. Vide quæ dixi *quæſtione* 11. *dubitatione tertia.*

Obiicies ſecundò. In verbis ſignatur officij executio recta, quod eſt poſt eſſentiam Ordinis, tanquam effectus: Ergo.

Respondet, ſemper fuiſſe verba aliqua exprimentia, poteſtatem dari ad miniſterium: etſi non adeo alligata ſit hæc forma verbis præuiſis, ſicut quædam alia Sacramenta. 29

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO II.

De GRATIA Sacramenti Ordinis.

QVÆSTIO VNICA.

Quæ GRATIA *conferatur ſpecialis in Sacramento Ordinis.*

30 PRÆTER communem gratiam, quam ex opere operato omnia Sacramenta nouæ legis dant, habet quodlibet itidem ex opere operato ſingularem gratiam, vt ſuprà initio diſputationis monuimus, & probauimus vbi de Sacramentis in genere.

HÆC in ſacro ordine eſt ad ſanctè, ac religioſè hos ordines miniſtrandos, vt notat D.Thom. *q.35. articulo primo.*

31 ID concedunt etiam ſectarij,ac probant ex prima *Timoth.*4. & 2. *Timot.*1. vbi Apoſtolus monet Timotheum, vt reſuſcitet gratiam, in ſacra ordinatione acceptam : Reprehendunt tamen ordinationem prout ab Eccleſia exercetur : Ipſi enim vtuntur nuda quadam impoſitione manuum. Sed contra eos eſt Eccleſiaſtica traditio, & praxis, cuius initium cùm non reperiatur, ad Apoſtolicam traditionem refertur à D.Auguſtino vbi *de Baptiſmo.*

DISPVTATIO III.

DE MINISTRO ORDINIS.

CVM ciuiles dignitates, quibus præclariora officia ſunt annexa, requirant peculiarem perſonam, quæ illas dignis diſtribuat, & indignos excludat, nullus inficiabitur, Ordinem exigere ſpecialem Miniſtrum, penes quem ſit poteſtas aliquos ad Eccleſiaſticas dignitates, & ordines promouendi; cùm enim inter omnia Supernaturalia, quæ hominibus diſpenſantur, facultas conficiendi corpus CHRISTI verum, & conciliandi myſticum, ſit eminentiſſima; decuit, virum quemdam electum, & conſecratum, illi facultati concedendæ præfici : Verum cùm in Eccleſia plures ſint perſonæ, diuerſis conſecrationibus, & dignitatibus ab aliis ſeiunctæ; hîc quæritur ad quemnam ſpectet hæc ordinandi poteſtas; quod vt præſtemus, in limine quæſtionis elidemus illam Sectariorum inſaniam, quæ ad totum populum eam deuoluunt,vt confuſionem inducant.

QVÆSTIO I.

Quis ſit MINISTER *huius Sacramenti.*

D. Bonau diſt.25 q.1.
D. Thom. q. 39. art.1.

LVTHERVS cenſuit,omnes homines eſſe Sacra- 1
mentorum omnium miniſtros. Eius inſanias refert Bellarminus *tomo 3. lib.1.c.24. & 25.*

PORRÒ electionem Miniſtrorum Eccleſiæ ad Sacramenta conferenda deferunt toti clero,ac populo communiter ſectarij apud Bellarminum *tom.2.lib.1. capite 2.*

CATHOLICA verò fides docet, Miniſtros aliquorum Sacramentorum non poſſe eſſe omnes, ſed aliquos electos, non à populo, ſed à ſummo Pontifice, vel Epiſcopis. Præcipuè verò Miniſtrum Ordinarium huius Sacramenti docet eſſe Epiſcopum.

ASSERO primò, non pertinere ad populum ius ordinandi Paſtores Eccleſiæ,& alios Miniſtros, ſed ad Epiſcopos.

PROBATVR primò à D.Bonauentura hîc, quia 2
impoſitio manuum vſitata in primo naſcentis Eccleſiæ tempore, ſolis Apoſtolis fuit conceſſa· Hac autem cæremonia, etiam ſecundùm aduerſos, Ordinatio celebratur; & hi fuere à Chriſto,& ab Apoſtolis electi. Maior probatur à S.Doct. ex *Actorum* 6. vbi ſoli Apoſtoli Diaconos elegerunt imponendo manus; Prima ad Timot.4. *Noli negligere gratiam,quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per impoſitionem manuum presbyterij.*Quo loco,Presbyterum Paulus ſe ipſum vocat,vt monet S.Doct.*ad* 1. adducens Gloſſam, quæ intelligit Epiſcopum. Vel Presbyterium, legendo intelligitur cætus Epiſcoporum trium, qui ad conſecrandum Epiſcopum requiruntur, vt notat S. Doctor. Ita enim intelligunt omnes ferè interpretes,præſertim Græci, Chryſoſtomus, Theodoretus, Oecumenius, & Theophylactus. Rurſus ibidem Apoſtolus Epiſcopum alloquitur : *Manus ſcito nemini impoſueris.* Et *ſecunda cap.*1. ad eundem ait : *Reſuſcites gratiam, quæ data eſt tibi per impoſitionem manuum mearum.*

PROBATVR deinde à S.Doct.*ad primum* ex ca- 3
none illo, definiente, Epiſcopum à tribus Epiſcopis eſſe ordinandum.Quo ſatis hanc veritatem comprobatam eſſe ait, Bellarminus *tom.2.lib.1. de clericis, cap.3.* Hic canon eſt primus inter canones Concilij Nicæni Oecumenici maximi, & celeberrimi; Et duodecimus Concilij primi Carthagin. Eſt trigeſimus nonus ſecundi : Secundus quarti : & quartus ſexti. Quæ, etiam ſi non fuere generalia, frequentiſſimâ tamen, & S.Auguſtini præſentia, & ſuffragio ſunt confirmata.

TANDEM definitum eſt in Concilio Tridentino, *ſeſſ.23.can.*10. ſolos Epiſcopos eſſe Ordinarios Miniſtros Ordinum.

PROBATVR tertiò à S.Doct. è Patribus;ſic Epi- 4
phanius *hæreſi* 75. Auguſtinus *in Breuiculo,collat.3. cap.*5. Hieronym. *epiſtola* 85. Chryſoſtomus,& alij ſuprà, & iuxta antiquorum ſententias Iſidorus *libro ſexto, Etymol.cap.*12. Id verò ex Eccleſiæ perpetua praxi

Digitized by Google

praxi conſtat, vt notat S.Doct. *ſerm.22. Hexaëmer. & in corpore.*

5 PROBATVR quartò à S. Doctore *fundamentis, & corpore.* Illius eſt ordines conſtituere, qui dignitate præcellens habet in ſe talem gradum, a Deo conſtitutus in Eccleſiæ regimine, vt Paſtor, & Pater, ac ſponſus: Sed hi ſunt ſummus Pontifex, & Epiſcopi, vt deſtinati à Chriſto, qui duodecim Apoſtolos elegit, quibus ſuccederent Epiſcopi, & inter eos ſupremum Papam conſtituit; ſicuti ſeptuagintaduos poſuit Preſbyteros, vt habetur *diſt.21. cap. In nouo teſtamento*: Ergo: at impoſitio manuum à ſolis Apoſtolis exercita eſt.

6 OBIICIVNT primò: Apoſtolus 1 *Timot.4.* ait, gratiam datam eſſe per impoſitionem manuum presbyteri. Hunc locum vrget Kemnitius.

RESPONDETVR, hoc argumentum ex dictis iam iacere ſolutum.

OBIICIVNT ſecundò. Epiſcopi ſunt Eccleſiæ miniſtri.

RESPONDET S. Doctor, eſſe Miniſtros, quatenus ex inſtitutione Chriſti miniſtrant Chriſto ad Eccleſiæ vtilitatem, vt dicitur *Actorum 20. Hebr 13.*

7 OBIICIVNT tertiò *Actorum primo* tota Eccleſia elegit Matthiam, & Barnabam, vt ex illis vnus conſtitueretur Apoſtolus.

RESPONDET Valentia, id factum eſſe ex conceſſione Petri ad tollendam inuidiam, vt notat eo loco Chryſoſtomus.

RESPONDETVR ſecundò è D. Bonauentura *ſerm. 1. de S. Matthia*, ibi Eccleſiam deputari orationi tantùm ad hoc, neque enim aliud ibi habetur. Ità reſpondet etiam Bellarminus, infra citandus.

OBIICIVNT quartò: Paulus, & Barnabas per ſuffragia in ciuitatibus eligebant Preſbyteros, vbi enim nos legimus *conſtituebant*, Græce habetur verbum extendendi manus, quod apud Græcos erat ſignum ſuffragij, vt ait Tullius pro Flauo, vt notat Bellarminus *lib. 1. de Clericis, c. p. 7*

8 RESPONDETVR, ibi in Syriaco haberi: *conſtituerunt ſibi, &c.* id eſt, ipſi tantum eligebant Apoſtoli. Deinde verbum Græcum ſignificat etiam præoptare, & apud Eccleſiaſticos eligere, ac manus imponere, vt notat Bellarminus *loc. cit.*

OBIICIVNT quintò: *Actorum 6.* Multitudo nominauit ſeptem Diaconos.

RESPONDETVR, electionem illam ſolum factam eſſe a multitudine quoad diſpenſandas eleemoſynas, non ad Ordines ſacros.

OBIICIVNT ſextò D. Cyprian. *lib. 1. epiſt. 4.* vbi ait Populum habere poteſtatem ad eligendum dignos Sacerdotes, & indignos repellendi.

9 RESPONDET Valentia, habere poteſtatem non ſuffragio, ſed atteſtatione bonæ, vel malæ vitæ. Sic enim etiam nunc Archidiaconus clamat: *Si quis habet aliquid contra Ordinandos, &c.* Ita etiam Bellarminus ſuprà.

OBIICIVNT ſeptimò: Perfectus poteſt tale producere, qualis ipſe eſt: ſed Ordo Sacerdotalis eſt perfectus: Ergo.

RESPONDET S. Doctor, non ſufficere perfectum eſſe in æquali, ſed debere etiam habere ſupereminentiam, & hanc è Diuina inſtitutione.

10 OBIICIVNT octauò. Plus eſt corpus ſanctiſſimum conficere, quam ordinare; at Sacerdos poteſt conſecrare corpus ſanctiſſimum, &c. Ergo.

RESPONDET S. Doctor primò, poteſtatem ordinandi non eſſe ſeiunctam a poteſtate conſecrandi, ſed eam ſupponere, atque addere eminentiam è Chriſti inſtitutione ad Ordinandum: Argumentum autem ſeorſim accipit.

11 RESPONDET ſecundò, non inferri, quod is, qui poteſt in maius, poſſit ſemper & in minus, quando minus in maiori non includitur: at Sacerdotium non includit Epiſcopatum, ſed eſt diſpoſitio ad illum, cui Epiſcopatus addit eminentiam: Ergo.

HIC ſoluit quæſtionem illam: An character, ſeu gradus Epiſcopalis ſit dignior Sacerdotali.

RESPONDETVR enim cum D. Bonauentura hic *ad 4. & quæſt. penultima d. 24.* quem ſequuntur Scotus *d. 24. art. 2.* Maſtrius *d. 4. q. 3. n. 61.* cum aliis Scotiſtis, Bellarmin. *de Ord. c. 5. ad 3.* cum aliis recentibus, gradum Epiſcopalem, adæquatè ſumptum, eſſe nobiliorem, nam includit Sacerdotalem, & addit alium gradum: Non verò ſi præcipuè accipiatur.

12 ALII tamen dicunt, Epiſcopalem gradum (& characterem addunt) eſſe præciſè nobiliorem, quia dat ordinare Sacerdotes, vt ipſi valeant conſecrare, atque adeo eſt cauſa cauſæ. Ita Auerſa *q. 1. ſect. 10.* & Baſſolis *d. 24. q. 1. art. 2.*

OBIICIVNT nonò: Magis tollitur Sacerdos ſuper Diaconum, quam Epiſcopus ſuper Epiſcopum; ſed Epiſcopus poteſt conſecrare Epiſcopos: Ergo & Sacerdos Diaconos.

RESPONDET, Epiſcopum non magis tolli ſuper alium, qui eſt actu Epiſcopus, magis tamen tollitur ſuper eum, qui eſt Epiſcopus tantùm potentiâ, qualis eſt in Epiſcopum conſecrandus. Deinde quidquid ſit, hoc pendet è Chriſti inſtitutione; ideo, eſto Ordo ſit talis inæqualitatis, tamen Ordinans eſſe debet talis, id eſt Epiſcopus.

13 OBIICIVNT adhuc, morem fuiſſe antiquitus apud populos nonullos iudicandi de electionibus Epiſcoporum, vt colligitur ex *epiſt. Concilij Niceni ad Alexandrinos*, quam refert Theodoretus *l. 1. hiſt. cap. 9.* Et *epiſt. Concil. Conſtantinopolit. ad Damaſum* apud eundem *l. 5. c. 9.* & ex Patribus apud Gratianum *diſt. 23. 24. 62. 63. 65. 67. & 8. q. 1.*

14 RESPONDET Valentia *d. 9. q. 3. p. 1.* ad finem, & Bellarminus *l. 1. de clericis, cap. 7.* D. Bonauentura *de Eccleſ. Hierarch. p. 2. c. 1.* & in *hac quæſt.* nunquam plebem, aut Principes ſæculares habuiſſe iure communi poteſtatem ad electionem Paſtorum Eccleſiæ, cuius rationem affert hic, & *ſerm. 22. Hexaëmer*, qui enim habet poteſtatem ſuper aliquid, debet eſſe æqualis eligendi miniſtris, imò maior; at Epiſcopi ſtatus eſt altior quouis ſæculari, vt dicitur Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus*, ſeu eleuatus ſuper homines, *in his, quæ ſunt ad Deum, nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron*, non quia à Deo ſolum eligantur tanquam prædeſtinati, nam reliquit in terris ſuum Vicarium ad hoc. De quo vide *l. 1. de Clericis, cap. 5.* ſanè & ex electis a Deo fuêre aliqui præſciti, vt Saul, Iudas, &c. & in hoc errauit Vuiclephus. Igitur ad eos pertinet eligere, qui habent ſuperiorem poteſtatem. Igitur ſi aliqua fuit poteſtas, fuit conceſſa a Pontificibus, ſicuti etiam nunc Regibus conceditur poteſtas nominandi Epiſcopos in ſuis regnis; at iure Diuino, aut etiam Eccleſiaſtico communi conueniſſe non inuenient, vt notant allegati cum S. Doctore hic.

15 MENTIVNTVR autem Sectarij dicentes, antiquitus ſemper fuiſſe tale ius, & ſolùm paucis ab hinc annis ſeruatũ, quod dicimus: Nam ante annos 1300. Concilium Laodicenum prohibitam eſſe hanc populorum electionem præſumptam declarauit *canone 13.* Profecto Apoſtoli, præcipuè D. Petrus, mittebant

bant ad nationes varias Epiſcopos abſque populorum notitia, nedum poteſtate.

16 ASSERO igitur, Miniſtrum Ordinarium conferendi Ordines eſſe Epiſcopum proprium.

DIXI Ordinarium, quia ex conceſſione Papæ poteſt in Minoribus Ordinare Presbyter Cardinalis ex conſuetudine, & Abbas, habens ius Mitræ, & baculi benedicti ab Epiſcopis in ſuis Eccleſiis. His ſane conceſſum eſt *diſt.69.can Quoniam*; & patet ex Tridentino *ſeſſ.23.cap.10.* Ita Henriquez *lib.10.c.23.* Bellarminus *l.1.de Clericis, c.27.* Valentia *q.2.p.2.* Nungus *3.p.q.38.art 1.* Conar. *1.var.cap 10.* Id declarauit S. Congregatio conferre poſſe omnibus, Epiſcopi conſenſu. Tamburinus *t 2. d.2.q.7.* Suarez *tom.4.relig.S.l.2 cap.29.* Vaſquez *d.243.* Caram. *n.1633.* Marchin. *t.1.p.2.c.10.* Diana *p.5.tr.13.reſol.93.* Baſſæus *v. Ordo 3.* Imò quemlibet Sacerdotem poſſe de licentia Papæ conferre Minores Ordines, aſſerunt Victoria *de ſacram.n.222.* Henriquez ſupra, & alij apud eum, ac Bonacina *quæſt. vlt.a, puncto 4.*

17 SACRI verò Ordines nequeunt ab alio, quàm ab Epiſcopo dari. Vide Bellarminum *de ſacram.Ord. cap.7.* Henriquez *loc.cit.* Suarez *tom.3.diſp 11 ſect.2.* Fornarium *de Ord.c.5.* Bonacinam *n.3.*

HINC ſoluitur quæſtio: An Papa poſſit ei, qui non eſt Sacerdos, dare facultatem conferendi Sacerdotium.

RESPONDET Bonacina *num.4.* cum D. Bonauentura, & D. Thom. hic, Nungo ibidem, Victoria ſuprà Syluestro, *verb. Ordo 3.quæſt.2.* non poſſe. Ratio eſt D. Bonauenturæ, quia collatio Ordinum eſt actus Ordinis; actus autem Ordinis nequit exerceri ab eo, qui caret Ordine. Tum quia poteſtas conferendi Ordines ſupponit poteſtatem ſuper corpus Chriſti verum *cap.* Ex litteris *de Exceſſ. Prel.*

18 EPISCOPVS verò nequit ei, qui non eſt Epiſcopus, dare facultatem conferendi Ordines. Ita Henriquez *loc. cit.* Victoria, & alij plurimi apud Henriquez *loco adducto.*

DIXI, Ordinarium eſſe proprium Epiſcopum *cap.* Eos *de temp. Ordin.in 6.* & Concil. Trid. *ſeſſ.23. canone 7.*

EPISCOPVS verò proprius dicitur vel Originis, vel domicilij, vel beneficij.

EPISCOPVS Originis eſt loci, in quo natus eſt ordinandus, vbi Parentes habent domicilium, non in quo per accidens, puta in itinere, natus eſt, L. *Filius, C. Municipum.* Itidem talis eſt etiam locus Originis patris: ita S. Congr. Concil. 16. Dec. 1599. & 22 Auguſt. 1628. Diana *4.p.t.4.reſol.148.* Barboſa *de iure Ep.p.2. all.4.* Bonacina *d.8.q.vn. p.4.* Baſſæus *verb. Ordo 3. num.2.*

EPISCOPVS domicilij eſt vbi Ordinandus habitat permanenter.

19 EPISCOPVS beneficij, eſt vbi habet beneficium Eccleſiaſticum, etſi non reſidentiæ, nam *c.* Cum nullus *de temp.Ord.in 6.* abſolute loquitur. Eſt communis DD. Senſus.

POTEST Epiſcopus ſub ratihabitione alienum ordinare. Ita Suarez *d.31.ſect.1.* Molfeſius *tr.2.c.2.* Fornar. *c.5.* Marchin. *t.1.p.5.c.11.* Diana *p.3.tr.4.reſ. 191.* Tamen ante pactum non eſt adeo liquidum. Quaranta, *verb.Ordo,* Bonacina *cit.puncto 4.* Baſſæus *num.4.*

20 PORRÒ duo ſtatuit Vrbanus VIII. in *Conſt.* infra *cit.* Primum ne Citramontani in Italia ordinentur, etiam cum litteris ſuorum Prælatorum dimiſſoriis; niſi à Nunciis Apoſt. vel Collectoribus commorantibus in illis partibus; deinde à Vicario Papæ in ſpiritualibus Generali probatæ ſint, aliter ordinantes ſuſpendit per annum ab exercitio Pontificalium: Ordinatos verò perpetuò.

QVOAD Italos, falſis dimiſſoriis Ordinatos, priuat priuilegio fori, & eos ſeculari foro Iudicis ſecuta declaratione tradit.

ATTAMEN Vltramontani Regulares dimiſſoriis ſuorum Prælatorum Ordinari poſſunt in Italia. Neque de his fit mentio ibi.

PRÆLATI Regulares ex declarat. S. Congr. apud Quarant. *v.Ordo,* Dianam *p.2.tr.16.reſ 13.p 3 t.2. reſ.7.p.4.tract.4 reſ.7.* & ex priuil. Clementis VIII. poſſunt ſuis ſubditis dare dimiſſorias ad quemlibet Epiſcopum. 21

AT cum dantur, debent apponere abſentiam Epiſcopi Diœceſis, vel cum non ordinantem, vt decreuit S. Congregatio 15. *Maij 1596.* ex mandato S.P.N. Clementis VIII. quod omittentes, dignitate, & officio, ac voce priuantur, additis aliis pœnis arbitrio ſummi Pontificis.

HAS dimiſſorias litteras poſſunt ſubditis concedere Prælati exempti, habentes Diœceſim cum iuriſdictione Epiſcopali. Ita Deciſio Rotæ in vna Salmantina Iuriſdictionis *die 9. Maij 1544.* Lezana *tom.3.verb. Dimiſſoriæ, n.2.* 22

REGVLARES ſine dimiſſoriis ſuorum Prælatorum erunt ſuſpenſi, quouſque ſuperioribus eorum videbitur. Habetur *cap. Salomitana, diſt.63. cap.1.* iuncta Gloſſa *verb. Ordinandi diſt.71.*

EPISCOPVS poteſt non ſubditis, ſi ſint ſui familiares ex triennio, Ordines conferre, modò eis ſtatim conferat beneficium. Vide Auilam. *3.p.diſt.6.dub.1.* Henriquez *lib.10.cap 21.* Suar. *de Cenſ.d 51.ſect.2.* Saytus *dec. ſ. 31c.* Quarantam *pag.345.* Vide, quæ de Iure Abbatum diximus ſuprà *diſp.7 q.12.* Debet tamen eſſe conniuens cum Epiſcopo, non remote, & eſſe Epiſcopus Ordinarius, non Titularis.

CAPITVLVM verò, ſede vacante, poteſt concedere dimiſſorias anno completo, vel intra eum occurrente beneficio dando ex Conc. Trid. *ſeſſ 7.c 10.* Vide Barboſam *loc. cit.* & alios apud Bonacinam *p.4 n.2.* At nunc inter hic tur, ſecuta tamen ſententia declarationis, vt dicitur Vrbanus VIII. 11. Decemb. 1624 *Secretis ait a Prouidentia.* 23

QVI igitur ſine dimiſſoriis Ordinatur ab alieno Epiſcopo, incapax eſt beneficij, eſt ſuſpenſus, caret priuilegio Ordinis, & Ordinatio eſt irrita, non quoad ſubſtantiam, ſed quoad executionem *cap.* Illud *el 1.* & *cap.* ſi quis autem *el 3. d.71.* & Trident *ſeſſ.23.* Habebatur verò *7. quæſt. 1.* deponendum, vt notat S. Doctor *dub.1. diſt 25.* poſſe verò diſpenſari, ſi talis ordinatus poſſit ſpem in ratihabitione Epiſcopi proprij, ſed tunc, vt fiat capax, & queat beneficium retinere, ſufficit ratihabitio proprij Epiſcopi, vt docent Nauar. *conſil.4.& 25.* Maiolus *de Irregul.lib.1. cap 17.* Bonacina *p 4 num.25.* qui addit ſuſpenſionem incurſam poſſe ab Epiſcopo auferri, ſi ſit occulta, iuxta priuil. Concilij Tridentini, *ſeſſ 24. capite 6.*

QVI habet priuilegium à ſede Apoſtolica recipiendi Ordines à quolibet Epiſcopo, non eget dimiſſoriis, ſed teſtimonialibus de vita, & moribus, alioqui ſuſpenditur ab Ordinibus ſuſceptis, & ordinans, ſuſpenſus eſt a collatione Ordinum per annum, vt patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.23. capite 8.* 24

NEQVE poteſt, Ordinans in aliena Diœceſi, Ordinare extraneum, niſi habeat dimiſſorias a proprio Epiſcopo 25

Epiſcopo ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. ſeptima, capite* 10.

SIMILITER idem dic de conferente primam Tonſuram, *cap. finali.*

QVÆSTIO II.

An Epiſcopus Hæreticus valeat dare Ordines.

D. Bonauent. diſt. 25. quæſtione 2.
D. Thom. quæſt 38. artic. 2. ſupplement.

26 ASSERO, Epiſcopum, ritè conſecratum, tametſi excommunicatus ſit, & hæreticus, validè conferre Ordines. Ita communiter poſt D. Auguſtinum *libro 2. contra epiſtolam Parmen. capite* 13. vide Coninchium *dub.* 9. Henriquez *lib.* 10. *capite* 21. Fornarium *capite* 4. Vaſquez *diſputat.* 243. & 245. & alios.

RATIO fundamentalis eſt, quia hic Epiſcopus adhuc habet Characterem, qui eſt indelebilis, atque adeò poteſtatem. Vnde ſicuti Sacerdos excommunicatus hac de cauſa validè conſecrat; ita & Epiſcopus. Hoc confirmat S. Doctor à poſteriori; nam ſi Epiſcopus labatur in hæreſim, & poſtea conuertatur, non reordinatur: Ergo non amiſit Characterem.

27 OBIICIES primò ex Innocentio, in littera Magiſtri: *Conſtat eum, qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe*: & 1. quæſt. 1. dicitur: *Benedictio illi in maledictionem conuertitur* ex D. Gregorio.

RESPONDET S. Doctor, dici non recipere honorem, quia non recipit executionem, neque recipere benedictionem, imò maledictionem, quia non recipit gratiam; hoc tamen intellige, niſi bona fide acceſſerit; tunc enim cùm ex parte ſua non ponat obicem, recipit etiam alterum effectum Sacramenti.

OBIICIES tertiò plus eſt Ordinare, quàm abſoluere; ſed hæreticus nequit abſoluere a peccatis: Ergo.

28 RESPONDET S. Doctor primò, negando paritatem, quia abſolutio Sacerdotalis, aut nulla eſt, aut ſine fictione eſt (quoad gratiam intelligo recipiendam; nam S. Doctor tenet Sacramentum validum informe) hic verò agit de effectu gratiæ; at qui ſcienter ab hæretico abſoluitur, eſt fictus.

RESPONDET ſecundò, negando paritatem, nam ad conferendum validè Ordinem, ſufficit poteſtas Ordinis, ſed ad abſoluendum, requiritur iuriſdictio, qua hæreticus priuatus eſt, cùm a Pontifice ſummo ſit disiunctus, à quo eſt omnis iuriſdictio, & quæ ſit amouibilis, cùm poteſtas Ordinis è contra ſit indelebilis.

29 RESPONDETVR tertiò, negando Minorem, ſi intelligatur abſolutè. Nam hæreticus poteſt pœnitentem abſoluere in articulo mortis; in eo enim diſcrimine Eccleſia nulli Sacerdoti iuriſdictionem denegat; & licèt Pontifex huic, aut illi expreſſe pro tali caſu facultatem non concedat, cùm tamen declarauerit, vnumquemque in mortis articulo à quocumque Sacerdote abſolui poſſe, ea declaratio ſufficit ad Iuriſdictionem, etiam hæretico, ſi alius non adſit, aut ſi præſens, & nolit, impertiendam; ſicut cùm tempore Iubilei datur facultas adeundi quemcumque Confeſſarium ritè approbatum, Eccleſia dat poteſtatem eo ipſo ei, quem pœnitens ſibi eligit.

30 QVAMVIS autem aliis in caſibus hæreticis abſoluere non ſit conceſſum, ita vt nec licitè, nec validè id valeant attentare. Hoc tamen non euenit præciſè ratione hæreſis, aliàs nec in præfato caſu vllatenus valerent abſolutionem impertiri, cùm ſemper in hæreſi perſeuerent: Euenit ergo ratione alienæ voluntariæ conceſſionis, quæ cùm ſit in Pontifice, ſupremo quippe Eccleſiæ in terris prouiſore, illis membris ſalutaris ille influxus denegatur, qui à capite ſegregantur.

QVÆSTIO III.

An Simoniaca Ordinatio efficiat hæreticum.

D. Bonauentura diſt. 25. q. 3. & D. Thom.

31 SVPPONO, pretium Ordinis ſacri eſſe ſimoniacum *cap.* ſi quis *de ſimonia cap.* ſicut Epiſcopum 1. *quæſt.* 1.

DICO primò, Ordinem ſimoniacè collatum eſſe validum, quia interueniunt omnia neceſſaria ad ſubſtantiam Sacramenti; neque hoc eſt ab Eccleſia irritabile, vt notat Suarez *libro quarto, de ſimonia, capite* 74. Bonacina *de ſimon. diſputatione prima, quæſt.* 7. *p.* 2.

DICO ſecundò, Ordinantem ſimoniacè eſſe excommunicatum, ſimiliter & dantem pretium, *Extra.* 1. & 2. *de ſimonia*, vt notat Suarez *cap.* 61. *n.* 4. *Libri quarti.*

SECVNDÒ ſuſpenditur ab Ordine Simoniacè Ordinatus, *Extrauagant. ſecunda*, ita vt nec acceptos Ordines exercere, nec alios accipere poſſit; & eadem eſt ratio de Ordinante, & reſeruatur ſummo Pontifici.

32 TERTIÒ Ordinantes ſimoniacè interdicti ſunt ab ingreſſu Eccleſiæ; & eodem modo reſeruatur Papæ *ex Conſt. Sixti V.*

QVOAD textus expoſitionem. Vide P. Galitium in Commentario. Quod autem genus peccati ſit. Vide S. Doctorem *quæſt.* 4. & P. Galitium in Commentatio. Hæc omnia habes 2. 2. *Tract. de relig. diſput. de ſimonia.*

ASSERO denique, Simoniacum præciſè, in ſacris etiam Ordinibus, non eſſe hæreticum.

PROBATVR à S Doctore primò, quia hæreſis eſt error in fide cum pertinacia: at ſimonia eſt contractus de re ſacra, eam dans, vel recipiens ex pretio, & ex auaritia. Idque poteſt fieri etſi credat gratiam Dei non eſſe pretio æquabilem; nam qui oppoſitum diceret, vt Simon *Actorum ſexto*, eſſet hæreticus.

33 PROBATVR ſecundò, quia hæreſis eſt contra veritatem, quæ ſane filio adſcribitur; at Simonia contra gratiam, & bonitatem, Spiritui Sancto attributam.

REFERT tamen S. Doctor Canones vocantes ſimoniacos hæreticos, quos interpretatur, ita loqui, quippe quia Simoniaci operantur ad modum hæreticorum, malè de Spiritus ſancti gratia credentium & vt tales proijciuntur a Dei ſeruitio, anathemate ſeparati. Vide S. Doctorem.

Digitized by Google

DISPVTATIO IV.

De Svscipiente Hoc Sacramentum.

VTi ſuprà in conferente ordinem conditiones aliquas requiſiuimus, ita hîc nonnullas in illum ſuſcipiente, potiori iure exigimus; cùm ſuſcipiens, ſit tamquam patiens, in quod agens nequit intentam formam introducere; niſi priùs congruis ad hoc diſpoſitionibus ordinetur; diſpoſitiones igitur hîc requiſitæ, aliæ ſunt phyſicæ, & ex natura rei, aliæ morales; quarum quædam ſunt iure Eccleſiaſtico determinatæ; quædam etiam Diuino; nonnullæ quoque ad debitum Ordinis exercitium ſunt neceſſariæ, licèt non ad validam ſuſceptionem, vt in quæſtionum progreſſu patebit.

QVÆSTIO I.

An ad ſuſceptionem Ordinum exigatur ſexus virilis.

D. Bonauent. diſt 25. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. quæſt. 39. artic 1.

1 Certissimvm eſt, ſolos viros eſſe capaces ſacrorum Ordinum omnium. Ita tenent omnes cum Sanctis Doctoribus, contra Cataphrygas.

Probatvr à D. Bonauentura primò, quia mulieres non ſunt aptæ ad tonſuram, quæ eſt diſpoſitio ad Ordines, cum ſemper debeant habere caput velatum, vt dicitur 1. *Corinth.* 11.

Secvndò, quia mulier non imitatur Deum ratione ſexus, vt facit homo 1. *Corinth.* 11.

Tertiò, quia Ordo datur ad ſpiritualem poteſtatem; at mulierem in Eccleſia tacere decet, 1. *Tim.* 4. Ergo multò minus poteſt iubere.

2 Qvartò, quia ſacri Ordines præparant ad Epiſcopatum: Epiſcopus verò fit ſponſus Eccleſiæ; non ſponſa.

Probatvr *in corpore* ex diſt. 23. *C. Sacratas* vbi incenſum circa Altare deferre, vel ſacra vaſa penes ſe contingere, ipſis monialibus prohibetur.

Qvintò, quia Chriſtus inſtituit ſolos maſculos, vt conſtat.

Cætera facilia ſunt. Vide P. Galitium *in Commentario.*

Obiicies *Can.* Diaconiſſam 27. *quæſt.* 1. & *Can.* Mulieres *num.* 32. fit mentio mulierum Diaconiſſarum, & Preſbyterarum, quæ prohibebantur Ordinari ante quadrageſimum annum ætatis: Ergo.

Respondet S. Doctor, Diaconiſſas fuiſſe deſtinatas ad quædam obſequia diuina in inſtruendis mulieribus ad legendam aliquam Homiliam. Sic & Preſbyteras deſtinatas curæ quorundam vtenſilium Eccleſiæ docet Valentia *quæſt.* 4. *p.* 2 Vel dic, vocatas Diaconiſſas, eo quòd eſſent vxores Diaconorum, vt docent Coninch. *num.* 69. Vaſquez *d.* 245. *capite* 3. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. Bonacina *d.* 8. *quæſt. vnica, puncto* 4. *num.* 4. 3

Ex his habes, Hermaphroditum, in quo præualet ſexus fœmineus, vel æqualis eſt, non eſſe Ordinabilem. Ita valentia *loco cit.* Henriquez *lib.* 10. *c.* 6. Fornarius *cap.* 3. Suarez *tom.* 5. *d.* 51. *ſect.* 2. Bonacina *num.* 6. & cæteri.

Si verò præualeat ſexus virilis, validè ordinatur, ſed illicitè, quia irregularis eſt, vt docent plurimi apud Bonacinam *de Cenſur.* contra Fornarium *cap.* 3. Toletum 1. *cap.* 63. 4

QVÆSTIO II.

An Ordinandus debeat habere vſum rationis.

D. Bon. diſt 25. art. 2. q. 2
D. Thom. q. 39. artic. 2

Svppono pro certo in ordinando adulto debere vſum rationis vigere. 5

Assero cum Sanctis Doctoribus, & cæteris, poſſe infantem validè Ordinari: Conſentiunt omnes, excepto Durando *d.* 25. *q.* 2.

Probatvr primò à S. Doctore, quia etiam alia duo Sacramenta, quæ imprimunt Characterem, ſunt valida ante vſum rationis.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex *C. vn. Extrauagant. de iis, qui per ſaltum Ordinantur*; vbi habetur eos, qui ante vſum rationis Ordinantur in minoribus, non eſſe reordinandos.

Probatvr tertiò à S. Doctore: Sacerdoti, quando ordinatur, dantur claues ligandi, & ſoluendi, etiamſi ſcientiâ careat: Ergo poterit etiam puero dari Ordo, etiamſi vſu rationis careat.

Probatvr quartò à S. Doctore, ſi aliquis, timore mortis compulſus, ſe ordinari patiatur, eſt Ordinatus, ſicut & in Baptiſmo conſtat: Ergo ſufficit voluntas coacta metu. Ergo non eſt neceſſe, vt liberè conſentiat. Si tamen ſimpliciter cogatur, erit inualidum, ait S. Doctor *ad* 2. 6

Sicvti autem puer, Ordinatus ante vſum rationis, non tenetur poſtea præcepto continentiæ, & Horarum, niſi ratificet, ità neque, qui metu graui ſe Ordinari patitur. Et quoad primum vſum, id tenent Toletus *libro primo, capite* 61. Henriquez *libro decimo, capite decimoquarto*, Sanchez *de matrimon. diſput. vigeſimanona, libro ſexto*, Coninchius *diſputatione vigeſima, numero* 105. Marchin. *tract. ſecundo, puncto ſexto, capite octauo, difficultate nona*, Bonacina *quæſtione vnica, puncto quinto*, & *de matrimon. quæſt.* 3. *puncto* 9. Azorius *lib.* 13. *cap.* 14. *quæſito nono*, Fornarius *capite tertio*, & alij cum D. Bonauentura *ad quintum.* Quoad ſecundum vide Bonacinam *de matrimonio, quæſtione tertia, puncto nono*, Sanchez *diſputatione vigeſimanona, libro* 7. & alios cum Baſſæo *verbo Ordo* 3. *num.* 5. vbi alij cum D. Bonauentura *ad* 5.

Probatvr

7 Probatvr quintò à S.Doctore, ſapientis eſt reſpicere non tantùm præſens, ſed etiam futurum. Ergo ſi aliqui carent diſcretione, quam præſumitur habendam, videtur poſſe conferri Ordinem.

Hinc factis amentibus poſt vſum rationis, non licet conferre Ordines, quia non præſumitur eos velle, ſicuti præſumitur de puero. Ita Coninch. *numero* 100. Bonacina *puncto* Baſſæus *verb.Ordo* 3. *numero* 5.

Oppositvm tamen ſentiunt Valentia *diſp.* 9. *quæſt.*4.*p.*1. Reginal.*lib.*3.*n.*3.

8 Probatvr ſextò à S.Doctore, quia conſenſus liber eſt neceſſarius ſolùm in illis Sacramentis, in quibus conſenſus ad materiam, vel formam ſpectat, ſicut in matrimonio, qui conſiſtit in actibus contrahentium, vt notat etiam Bonacina. Tales autem actus eſſe debent, qui ſignificent coniunctionem Chriſti cum anima, vt ait S.Doctor *ad primum*.

Hinc deducit S.Doctor *in corpore*, Epiſcopatum puero inualidè conferri, quia ipſe ſibi Eccleſiam deſponſat, & confertur ei poteſtas ſuper corpus Chriſti Myſticum. Idem ſentit D. Thom. *quæſt.*39. *artic.*2. & communiter, etſi oppoſitum cenſeat Bonacina *numero* 4.

Obiicies primò. In Ordinatione datur poteſtas: *Accipe,&c.*

9 Respondet S. Doctor, eam eſſe poteſtatem dantis, qui non offert, ſed confert, & ſatis eſt, ſi præſumatur habiturus conſenſum, & vſum rationi oblatæ; & dummodò non recuſet, præſumitur voliturus.

Præceptvm tamen cogit, vt poſt vſum rationis dentur Ordines. Sic ad primam Tonſuram, & Ordines Minores exigitur ſaltem, vt habeant ſeptem annos completos; & vt Subdiaconatus habeat viginti duos inchoatos: Diaconatus vigintitres inchoatos; Sacerdotium vigintiquinque inchoatos ex Bulla Pij II. apud Quarantam *verb. Ordo*, & *can.* Nullus *de ætate Ordinandorum*; ſufficit verò annum cœptum media die, ex Diana *p.*2.*tract.*16.*reſolut.*27. Bonacina *puncto* 5.

10 Ad Epiſcopatum requiruntur triginta anni completi *cap.* Cùm in cunctis *de Electione*. Et nihil, iure nouum, ſtatutum eſt in contrarium.

Itaqve, qui ante hanc ætatem, ſcienter ſe Ordinari ſinit, ſuſpenſus eſt, donec abſoluatur, ex Pio II. & ſi conſecret cum Epiſcopo, videtur incidere in irregularitatem. Sed oppoſitum videtur certius, vt habes apud Suarez *de Cenſ. diſputatione* 31. *ſectione prima, numero* 70. Sayrum *libro quarto*, *capite* 15. *numero* 23. Rodriquez *ſumma p.p. cap.*68. Quarantam, verb. *Ordo*.

11 Si tamen bona fide Ordinetur, non incurrit, vt notat Bonacina *numero* 13. Toletus *libro primo*, *capite* 49. Quaranta *verbo Ordo*. Si verò dubitet de ætate legitima, ius pro præcepto eſt. Ideò abſtineat. Ità Sancius *diſp.*43.*ſelect.*Caramuel. *lib.*3. *numero* 1357.

QVÆSTIO III.

An ad ſuſceptionem Ordinis requiratur indiuiſio carnis.

D.Bonau. diſt.25. art 2. quæſt. 3. & D. Thom.

Notandvm, indiuiſionem carnis violari bigamiâ, quæ aufert à Matrimonio illam indiuiſionem carnis, qua repræſentari debet indiuiſibilis vnio Chriſti cum ſponſa Eccleſia. De hac egi *Tract. de Cenſ.diſp.*7.*quæſt.*2.*dub.*6. 12

Est autem triplex Bigamia. Prima eſt Vera, quando quis plures vxores habuit, eaſque cognouit carnaliter, etiamſi ante Baptiſmum *cap.* Si quis viduam *diſtin.*34. Ità communiter Theologi cum D. Bonauentura hic, teſte Rebellio *lib.*5. *de matrim.q.*20. Sanchez *lib.*7.*de* 83 & aliis.

Secvnda eſt Interpretatiua, quando ſecundùm iuris interpretationem cenſetur plures habuiſse.

Primò quando coniugatus contrahit cum alia, eamque cognoſcit carnaliter. Ad hoc autem, vt dicatur cognita, debet vir effundere ſemen intra vas fœmineum, vt docent multi apud Dianam *parte* 4. *tract. ſecundo*, *reſolutione* 42. imò requiri etiam ſeminaſſe mulierem tenent multi, quibus ſubſcribere vult Diana probabile eſſe *reſolut.*43. qui etiam infert, ſi fœmina non ſeminauit, cenſeri matrimonium non conſummatum, & poſse ingredi religionem vtrumque, & profeſſione ſolui matrimonium: ſimiliter non contrahi affinitatem. 13

Secvndò afferunt caſum, quo quis vnam habuit vxorem, & poſtea aliam ducit inualidè ex impedimento dirimente. Ità Sanchez *d.*84. Suarez *d.*49. *ſectione* 3. 14

Enim verò Coninchius *diſputatione decimaoctaua*, *dubio* 10. *numero* 101. Hurtadus *diſputatione ſecunda, de Irregularitate*, *difficultate decimatertia*, *numero* 41. Auila *parte ſeptima*, *dubio octauo*, Henriquez *libro decimoctauo*, *capite ſexto*, Turrianus *de Cenſur. libro nono*, *dubio* 8. Præpoſitus *in tertiam part. quæſtione quinta*, *de Irregularitate*, *dubio ſeptimo*, *numero* 135. oppoſitum docent, quibus ſubſcribit Diana *reſolutione trigeſimaoctaua*, qui ait, nullum Ius à Doctoribus aduerſis ad hoc clarè probandum afferri, & idem ſentire videtur S. Doctor, *in Confeſſionali*, *capite quinto*, vbi nullum textum ad hoc affert, neque hanc recenſet inter irregularitates bigamiæ, cùm tamen alias afferat cum Iuribus.

Et ratio mihi videtur clara, quia inualidum matrimonium non figurat, aut præſumit figurare vnionem Chriſti cum Eccleſia. Itaque ſicut pluries fornicatus cum multis non diuiditur, itaque neque hic, & quamuis affectus eſſet maritalis, tamen copula non eſt talis, in cuius conſummatione ſtat diuiſio; alioqui eſſet bigamus, qui aliam cognouit fornicariè, deſiderans contrahere, ſed non potuit. Si verò matrimonium contraxit ſecundum, cenſetur bigamus ex incontinentia, vt notat S.Doctor, *diſputatione vigeſima ſeptima*, *dub. ſexto*, *litterali*. 15

Tandem in Pœnitentiaria id ſtatutum ait Nauar.*cap.*27.Valentia *d.*7.*q.*19.*p* 3.

Hinc, qui cum corrupta conſummauit matrimonium inualidum, non eſt bigamus, etſi oppoſitum alij ſentiant, aſſerentes deciſionem Rotæ *de Bigamis, Primam in nouis.*

16 Tertius caſus eſt contrahens cùm vidua cognita à primo viro, eamque cognoſcens; ſi tamen non fuerat cognita à primo viro, non eſt bigamus *Extra. capite.* Debitum *&* *d.* 34. *capite vltim.* vt notat S. Doct. *cap.* 5. *Confeſſionali, particula* 23. Idem caſus eſt de corrupta, ab alio ducta.

Si verò ille ipſe, qui ducit, ſolus eam corruperit, cenſetur vnus, vt notat Turrianus *loco citato,* ex Sanchez, Præpoſit. *in* 3. *p. quæſt.* 5. *de Irregul. d.* 1. *num.* 135. Corneio *in* 3. *p. tract.* 5. *de Irregul. diſp.* 10. *dub.* 2. Diana *loco citato.* Ratio eſt, quia neuter diuidit carnem.

17 Qvartvs caſus eſt, ſi ducit Virginem, quæ poſt matrimonium eſt adulterata *cap. ſi cuius; cap. ſi laici d.* 34. ſi tamen poſtea eam cognoſcit.

Mvlti id extendunt, etiamſi per vim ſit cognita: Sed hoc mihi non placet, quia illud non eſt adulterium, quod à canone requiritur; neque eſt diuiſio, quia non ſe tradidit alteri. Præcipua ratiò eſt, quia odia ſunt reſtringenda, non dilatanda, neque habetur Ius definiens hanc bigamiam, vt notant Diana *reſolutione* 40. cum Præpoſito *dub.* 7. *numero* 135. Oppoſitum ait Sanchez *libro* 7. *d.* 84. *num.* 15. cum aliis, & Caſpenſis *tract.* 25. *d.* 5. *ſect.* 14. *num.* 97. Baſſæus *verb. Bigam. n.* 8.

18 Enim verò, ſi adulterium non ſit notorium, cenſet Præpoſitus *numero* 133. non eſſe bigamum. Sed oppoſitum eſt verum, nam textus requirit notorium eſſe ad forum exercendum externum, non in conſcientia ad irregularitatem, vt notat Diana *reſolutione* 41. cum Sanchez *tomo ſecundo, libro* 7. *d.* 84. *numero* 15. cum aliis contra Bernardum Diaz. *pract. cap.* 16.

Emanvel Sà *verb. Irregularitas.* Petrus Ledeſma *de matrimonio, quæſtione 66.* putant non eſſe irregularem, ſi cognoſcat ignorans eam eſſe adulteram. Sed hoc falſum eſt, nam caro eſt diuiſa, atque adeo poſtea ſciens, debet ab Ordinibus abſtinere. Ità DD. apud Sanchez, & Dianam, quibus vterque ſubſcribit.

19 Tertia eſt bigamia ſimilitudinaria, quando quis poſt votum ſolemne caſtitatis, in religione editum, celebrat matrimonium cum aliqua, eamque cognoſcit *cap.* Quotquot *diſt.* 27. *quæſtione prima,* & *cap.* Nuper *de bigamis.* Ratio eſt, quia ſimilitudinem matrimonij habuit cum Chriſto, & Eccleſia. Vide Sanchez *diſputatione* 85. Suarez *diſputatione* 49.

Qværtio verò eſt: An ſæcularis Ordinibus initiatus, contrahens cum Virgine, ſit irregularis bigamus,

Prima opinio eſt, hunc non eſſe irregularem. Ità Hurtado *d.* 2. *de Irregul. diffic.* 13. *num.* 47. Tannerus *d.* 6. *quæſtione* 10. *dub.* 10. *numero* 184. & alij apud hos.

20 Sententia tamen D. Bonauenturæ *capite* 5. *Confeſſionalis, part.* 25. eſt, hunc eſſe irregularem, Eum ſequuntur Corneio *tract.* 5. *de Irregul. diſputatione* 10. *dub.* 2. *quæſtione* 5. Auila *part.* 7. *diſputatione* 8. *dub.* 1. Præpoſ. *quæſtione* 5. *de Irregul. dub.* 7. *numero* 137. Toletus *libro* 1. *capite* 26. Valent. 4. *part. d.* 7. *quæſt.* 19. *puncto* 3. Sà *verb. Irregularitas,* Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *d.* 83. *num.* 5. Suarez *de cenſuris, d.* 49. *ſect.* 6. Coninch. *d.* 18. *dub.* 11. & alij apud ipſos.

Probatvr ab his ex *cap.* 1. Qui clerici, vel vouentes, & *ex cap.* 2. *eodem titulo, cap.* A nobis *de bigamis* Can. Quotquot 27. *q.* 1.

Nec ſatisfaciunt dicentes, id non apparere in illis capitulis; ſunt enim clara.

Asſero primò, bigamiam non tollere, quin 21
Ordines ſint validi; etſi ex præcepto prohibeatur.

Probatvr à D. Bonauentura prior pars ex communi conſenſu, & decretis id declarantibus *diſt.* 33. *&* 34.

Asſero ſecundò, bigamum illicitè Ordinari.

Probatvr à S. Doctore ex iiſdem decretis *diſt.* 33. & 34. cap. *ſi quis viduam,* quod eſt Innocentij Papæ, & ex Concilio Niceno, vt habetur 33. diſt. cap. *Cognoſcimus;* & eſt D. Ambroſij; & aliis decretis, quæ affert *in Confeſſionali, cap.* 5.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex prima ad Tim. 3. *Oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum.* Idem ait de Diaconis.

Probatvr tertiò à S. Doctore, quia Epiſcopus, & Sacerdos gerit perſonam Chriſti, qui non 22
fuit diuiſus; imò vnitus vnitate naturæ, & vnicam ſponſam Eccleſiam habuit, & ipſa vnicum ſponſum Chriſtum; atque adeo bigamus fit, Chriſto diſſimilis. Ordo autem habet, vt Chriſto aſſimilet ſponſo Eccleſiæ, & hoc non poteſt ſignificare bigamus; ideò nequit is Ordinari, maximè in ſacris, in quibus preſſiùs configuratur Chriſto.

Obiicies primò. Carnis corruptio non impedit Sacramentum: Ergo nec diuiſio.

Respondet S. Doctor negando paritatem, quia illa non repugnat ſignificationi.

Obiicies ſecundò. Peior eſt diuiſio cum meretrice, quàm cum pluribus vxoribus licita: ſed illa non impedit *cap.* Acutius 28. *cap.* Quia circa *de bigamis:* Ergo.

Respondet S. Doctor, hoc ſtatutum eſſe ab Eccleſia, quia Chriſtus ſignatur matrimonio, non 23
fornicatione, ſiue matrimonium ſit verum, ſiue ex affectu. Sic enim eſt volita diuiſio contraria ſignificationi, vt ſuprà.

Obiicies tertiò. Si carnis diuiſio impedit, hoc agit aut ratione alicuius, quod ſit in carne, aut ratione alicuius, quod ſit in anima; neutrum dici poteſt: Ergo.

Respondetvr, eſſe ratione totius hominis, qui deficit in ſignificando, vt dixi, quia enim contraxit cum vna, imitatus eſt Chriſtum, ſed contrahens cum ſecunda, deficit in ſignificatione, & ità non habet ad ſignificandum, ſicut exigit Ordo; deficit etiam matrimonium, vt dixi. Hinc habes cur impediat diuiſio, & non corruptio.

Instabis Corruptio impedit Virginem, ne conſecretur: Ergo debet impedire & virum.

Respondet S. Doctor, negando conſequen- 24
tiam, Virginem ſignificare Eccleſiam Virginem, quæ nunquam fuit, niſi vxor Chriſti; at Chriſtus habuit Sinagogam vxorem imperfectam minorem, & non inſolubiliter, ſed ad tempus.

Qværes. Cur bigamia ſit eius, qui habuit virginem corruptam vxorem, & non magis illius, qui pluries cum pluribus turpiter fornicatus eſt.

Respondet S. Doctor, & cum eo Suarez *diſ-* 25
putatione 45. *ſectione tertia,* Vgolinus *capite* 56. Saytus *capite quarto, numero* 13. Filliucius *capite quarto, quæſtione nona, numero* 117. Bonacina *diſputatione ſeptima, de Irregul. quæſtione ſecunda, puncto* 5. *num.* 7. & alij, id ſtatutum eſſe ab Eccleſia; tum quia corruptio in ſponſa eſt indecentior, quòd

Digitized by Google

quàm in viro: eſt enim ignominioſum dicere, fœminam fornicariè eſſe cognitam ab alio; ſicut etiam ignominioſum videtur contrahere cum ſerua, aut mima, ſeu ſcænica, ideſt, publica fabularum actrice, & ob id contrahens cum ea eſt irregularis, etiamſi virgo fuerit, vt poſt Syluestrum, & alios notat Suarez *ſect.* 3. Reginal. *n.* 84. Filliuc. *n.* 108. *ex can.* 17. *Apoſtolorum*, & cap. *ſi quis viduam*, vt notat etiam S. Doctor *in Confeſſionali, c.* 5. *part.* 28.

ALIAM rationem afferunt, quia ſicut motus non ſpecificatur à termino, *à quo*, ſed à termino *ad quem*: ità matrimonium non ſpecificatur ab ipſo contrahente, qui ſæpius fornicatus eſt, ſed ab altero contrahente, ad quem terminatur, qui eſt fœmina, cuius caro ſæpius diuiſa eſt. Vnde ſi fœmina capax eſſet Ordinum, fieret irregularis ducendo fornicarium.

EST autem quæſtio: An Bigamia poſſit diſpenſari, & à quo.

26 SVPPONO primò, omnem irregularitatem bigamiæ eſſe per Eccleſiam diſpenſabilem. Eſt ſententia Theologorum *in* 4. *d.* 27. & Deciſio Rotæ *q. de Bigamis*, & DD. apud Suarez *ſect.* 49. *ſect.* 6.

IDEM ſupponit S. Doct. *d.* 25. *q.* 3. & *in Confeſſionali, c.* 5. *p.* 58. 5. *Qui hic caſus*, vbi de ſolis Epiſcopis proponit. Porrò id vtrobique eſſe ius humanum ait, atque adeò diſpenſabile.

27 VNVM ait durum, nunquam fuiſſe diſpenſatum ad ſacros Ordines in bigamia, cum tamen Lucius III. cum Archiepiſcopo Panormitano diſpenſaſſe referat Gloſſa *in cap. Lector*: Fuere autem tres Lucij, & poſtremus floruit ante D. Bonauenturam 40. annos ſed æqua fides Seraphico debetur.

DEINDE addit, hos debere non ordinari, vt habetur *diſt.* 33. *cap. Cognouimus*, & ibi Gloſſa, quæ tenuit, non poſſe diſpenſari ad Ordines ſacros. Habetur ſane *c.* 2. *de Bigamia*, non licere; ſed intellige pro libito, niſi ex graui cauſa, cum D. Bonauentura, & Suarez *loco citato*.

28 POTEST ſanè Papa diſpenſare in Bigamiâ, Vera, vel Interpretatiua. An verò Epiſcopi id valeant, eſt diſcutiendum.

QVOAD Ordines ſacros, non poſſe aſſerit S. Bonauentura hîc, quem ſequuntur communiter apud Dianam *p.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 61.

PRÆPOSITVS tamen *q.* 5. *dub.* 7. *n.* 138. in aliquâ Interpretatiua diſpenſare poſſe, ſi occulta ſit, docet, iuxta priuilegium Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Idem docet Vechius *diſp.* 9. *dub.* 15. Tamburinus *de Iure Abb. t.* 2. *diſp.* 17. *q.* 3. apud Dianam, qui licet hanc probabilem cenſeat, ſubdit tamen non eſſe à priori abeundum.

QVOAD Ordines Minores aſſerit S. Doctor, poſſe ab Epiſcopo ad illos diſpenſari, & licet hic *in quæſt.* dicat tantùm in genere, diſpenſari poſſe, tamen de Epiſcopo loquitur, vt explicat *loc. cit. Confeſſionalis*. Eum ſequuntur multi apud Dianam *reſol.* 72.

HVNC tamen declaratio Eminent. Cardinal. prohibet, vt refert Piaſecius *in Praxi p.* 1. *c.* 1. *art.* 10. & alij apud Dianam, qui non concedit, poſſe in ſimilitudinaria, ſi virginem accepit.

29 POSSE tamen omnem irregularitatem Bigamiæ à Prælatis regularium cum ſubditis diſpenſari, imò à quouis confeſſario Ordinis, cenſent multi apud Dianam *reſol.* 63. ex priuilegio Sixti V.

CLARIVS priuilegium habetur Pauli III. ſemel ſingulis annis prima die Lunæ Quadrageſimæ poſſe diſpenſare in omni prorſus irregularitate.

IN profeſſione tamen non tollitur irregularitas, vt monet Suarez *d.* 49. *ſect.* 6. *n.* 16.

QVÆSTIO IV.

An ad ſuſceptionem Ordinis neceſſaria ſit Libertas, & Honeſtas Perſonæ.

D. Bonau. diſt. 25. art. 2 q. 4.
D. Thom. quæſt. 39. artic. 3.

PRÆCEPTVM eſt *diſtinctione* 54. ne vllus Epiſcoporum ad clericatum ſeruum alterius promouere præſumat, vt refert S. Doctor hîc, & cap. ſeq. habetur: *Nulli de ſeruili conditione ad ſacros Ordines promoueantur.* 30

PROBATVR tertiò à S. Doctore, quia ſi ſeruus intret Religionem, redditur Domino ſuo, & non poteſt ingredi, niſi efficiatur liber: Ergo pariter nec ad ordines promoueri.

PROBATVR quartò à S. Doctore; *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire*, Matthæi 6. at officium clericale totum hominem exigit: Ergo is non poteſt eſſe ſeruus alicuius domini.

IN *corpore* verò ita diſſerit: Status clericalis eſt 31 ſtatus honoris; Ordinatus ad gradum honeſtiſſimum dignitatis, atque adeò exigit perſonam honeſtam, cui talis dignitas conueniat, & quia honeſtas multum reſpicit exteriora, ideò non ſolùm ob defectum vitæ redditur quis inhabilis ad Ordines, ſed etiam ex defectu aliorum multorum.

VT enim perſona ſit honeſta, debet concurrere multiplex honeſtas.

PRIMA à parte Originis, nominis, corporis, actionis, conditionis, & conuerſationis; ob defectus honeſtatis ex Origine ineptus eſt quilibet illegitimus *cap.* 1. *de filiis Presbyt.*

POSSE tamen diſpenſare Epiſcopum, ſi ſit occultus, docent multi apud Dianam *part.* 4. *tract.* 2. *reſolutione* 64.

PER profeſſionem verò religionis ſolemnem legitimatur ad Ordines, licèt non ad Prælaturas. Ità communiter DD. apud Dianam *reſol.* 65.

EXTAT tamen Priuil. Gregorij XIV. vt Prælati 32 poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis illegitimis ad Prælaturas, in capitulo tamen Generali, vel Prouinciali, vt notat Diana cum Barboſa *de iure Pontif. l.* 1. *cap.* 42. *n.* 290. Imò ſine capitulo oſtendi *de Irreg. d.* 7. *quæſt.* 2. *dub.* 3.

DELETVR per profeſſionem etiam irregularitas, ex vſu Ordinis contracta, vt ſi illegitimus in ſæculo abſque diſpenſatione eſſet ordinatus. Ita Diana; ob defectum autem formæ prohibiti ſunt infames *cap. infames* 7. *num.* 2.

SIMILITER & publicè pœnitentes, non quiuis, ſed qui agunt pœnitentiam inducentem infamiam, vt quæ fiebat initio Quadrageſimæ *diſtinct.* 50. Nunc tamen non eſt in vſu. Itaque non omnis publica pœnitentia reddit infamem, vt notant Suarez *diſputatione* 42. *ſectione ſecunda*, Filliucius *numero* 189. Bonacina *de Cenſuris*, *diſputat.* 7. *quæſtione* 3. *puncto* 2. 33

OB defectus corporis excluduntur monſtroſi corpore, vitiati, epileptici, & dæmoniaci *cap.* 2. *de Cler. ægrotante, lib.* 3. *decret. tit.* 6. & *cap. vltim. de corpore vitiatis*.

ITAQVE datur hæc regula: Ille defectus, ſeu vitium corporis reddit irregularem, quod vel impedit vſum Ordinis, vel notabilem gignit

Digitized by Google

deformitatem. Vide Bonacinam *de Cenſuris,q.2.p.2.* & D.Bonau. *in Confeſſionali,c.5.*& Dianam 4.*p.tr.2.* ſpectat verò ad Prælatos iudicare, vt docent multi apud Dianam *reſol.*73.

34 Qvoad dæmoniacos, nota, etiam liberatos à dæmone eſſe irregulares, *cap.* Maritum 2. & *cap.* Chriſti 4.*d.*37.

Vervm tamen eſt,expertum vno anno ſe ab hac infeſtatione eſſe liberum, poſſe ab Epiſcopo diſpenſari, vt exerceat Ordines, quos ante obſeſſionem habebat,*cap.*communiter *diſt.*33.

Potest etiam liberatus promoueri ad Minores, nam *cap.Clerici* ſolùm de ſacris eſt ſermo.

Qvoad Epilepticum non poteſt promoueri, etiamſi liberatus ſit ab epilepſia, ſeu morbo caduco *cap.* Maritum, *cap.* Communiter *diſt.*33.

Liberati verò poſſunt Ordines exercere,quos habent;ſi verò rarò,vt ſemel in menſe quis cadat abſque deſpumatione,vel clamore,&c. poteſt celebrare addito ſibi socioieiuno, qui poſſit complere ſacrificium,ſi forte cadat *cap.*Nuper *d.*7.*q.*2.

36 Svb his reducuntur laborantes peſte,lepra, morbo Neapolitano,qui foris apparent,& horrorem,vel ſcandalum gignunt, *Argumento ex cap.2.de cler.ægrotante,cap.Tua nos.*

Ex actione ob peccatum enorme, puta homicidij *d.*50.Intelligitur autem omne homicidium voluntarium illicitum. Ita communiter apud Dianam *reſol.*22. ex Concilio Tridentino *ſeſſ.24.c.6.*

Addit Diana cum Turriano *de Cenſur. lib.9. d.63.dub.*1. & Vaſquez, quòd, vt homicidium ſit voluntarium,requiritur voluntas directa expreſſa,& non ſufficit in cauſa: Et hoc eſt Papæ reſeruatum. Caſuale verò requiritur, non modo indirectè commiſſum,ſed etiam excedendo moderamen tutelæ,vel ex ira ſubita:Oportet autem, vt ſit peccatum mortale,vt notat Diana *reſol.*21. neque ſatis eſt,ſi det operam rei illicitæ, niſi etiam ſit actio periculoſa occidendi. Ita Diana *reſol.*20.

Hanc verò diſpenſare poſſunt Epiſcopi, ſi ſit occulta.

Prælati verò regulares idem præſtare poſſunt,etiam quando eſt publicum. Vide Dianam.

In crimine homicidij ſufficit eſſe dubium facti, vt communiter docent DD. apud Dianam *reſol.*52. Aliqui tamen requirunt tale dubium, vt veriſimilius ſit,eſſe perpetratum,& hoc modo exponunt cap. *Ad audientiam.* Ità videtur declaratum ab Innocentio III. cap. *ſignificaſti* 2. ad finem,quam ſententiam probabilem ait Suarez *d.*40.*ſect.6.num.*70. Alphonſ. de Leone *tract.de poteſtate Confeſſorum, t.1. recollect.* 17.*n.*47. Rebellius *p.2.l.1.q.3.ſect.*2. ſed Diana ait, ſolùm valere in dubio, an homicidium in conſcientia ſit iuſtè factum.

De cæteris Irregularitatibus, dubium non ſufficere docent communiter apud Dianam *reſol.*52.

Addit S.Doctor, ſiue homicidium ſit iuſtè factum,ſiue injuſtè; non quia,ſi iuſtè factum,ſit computandum cum reſeruatis, ſed quia ex horrore ſanguinis, & ſeparationis animæ ita voluit Eccleſia.

Itaqve erit irregularis, ſi adulter agreſſorem maritum è neceſſaria defenſione occidat, vt docent multi apud Dianam *p.4. tract.2. de Irregularitate, reſol.*2.etſi multi oppoſitum doceant.

37 Erit irregularis, ſi fugiendo potuit mortem euadere, & tamen maluit inuaſorem occidere, vt docent multi apud Dianam *reſol.*3. qui tamen cum pluribus oppoſitum docet.

Erit irregularis, ſi occidat inuaſorem iniquum opum,pudicitiæ,honoris, &c. vt docent multi apud Dianam *reſolutione quarta*, aut ob defenſionem licitam proximi *reſolutione* 5.etſi plures oppoſitum cenſeant.

Similiter clericus in ſacris exercens chirurgiam,inciſione,vel adustione,ſi mors ſequatur,etiam ſi cautè operetur;etſi probabile ſit contrarium apud Dianam *reſol.*23. 38

Similiter, qui in bello iuſto occidunt, vt docent multi apud Dianam *reſol.*29.

Similiter ex defectu lenitatis operantes ad mortem reorum. Vide Dianam *loco citato*, cum D. Bonauentura *in Confeſſionali, capite quinto, particula 37. & ſequentibus.* Hanc tamen irregularitatem ex defectu lenitatis in curialibus diſtinguit à ſuperiori irregularitate homicidij iuſti, non tamen eſt irregularitas, ſi fiat ineuitabiliter ad vitæ defenſionem,vt notat S.Doctor *particula citata*, & habetur clementina, *ſi furioſus.*

Vvlt igitur dicere, eam incurri, ſed diſpenſabilem eſſe ait. 39

Est autem quæſtio: An irregularitas contrà ex defectu lenitatis ſit diſpenſabilis ab Epiſcopo, vel Prælatis Religionum.

Negative reſpondent multi apud Dianam *reſolutione* 69. ſed D. Bonauentura *particula* 49. oppoſitum tenet cum aliis apud Dianam. Similiter & Prælati regularium habent priuilegium, vt notat Diana. Similiter in homicidio iuſto multi ſanè tenent, non poſſe ab Epiſcopo diſpenſari. Sed S. Doctor,tantum quidem rigorem miratur,& oppoſitum tenet, eumque ſecuti ſunt multi apud Dianam *reſolutione* 70.

Ex defectu libertatis fit irregularis, vt oſtendit præcipuè hìc S.Doctor.

Primò quidem coniugatus non eſt liber *cap.* Vxoratus *de coniunctione coniugatorum.*

Secvndò, Mancipia omnino libertate deſtituta *Tit. de ſeruis non ordinandis.*

Itaqve primò ſerui,dum ſunt ſerui,irregulares ſunt, ne dignitas Sacerdotalis ſpernatur, vt notat S. Doctor,& cum eo omnes. 40

Si tamen ſeruus, conſenſu etiam tacito domini, ordinetur, fit liber *cap.* ſi ſeruus ſcienter *diſtinctione* 54.

Si abſque licentia ordinetur in Minoribus,manet ſeruus. Si, in maioribus, liber euadit ſoluendo Domino pretium,vel alium loco ſuo tradendo; alioqui cogetur ſeruire adhuc in omnibus,quæ ſtatum ſuum non dedecent.

Episcopvs ſic ordinans ſine licentia Domini grauiter peccat,& tenetur duplum reſtituere,cap. *Si ſeruus, abſente Domino.*

Impedivntvr etiam obligati ratiociniis, ſeu reddendis rationibus adminiſtrationis publicæ, vel priuatæ.

Impedivntvr etiam Curiales Principum ſæcularium. 41

Similiter & Tabelliones, Aduocati, ac Iudices cauſarum ciuilium.

Cætera, quæ inducunt Irregularitatem, recenſui *Tract. de Irregularitate*: hæc autem refricaui, quia de his *hic* agit S.Doctor.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

De Cæteris neceſſariis ad debitam ex præcepto aſſumptionem Ordinum.

42 PRIMÒ quidem neceſſe non eſt ad valorem Ordinationem, ſuſcipientem Confirmatum eſſe, vt notat S. Doctor *in 4. diſt.8. quæſt. vlt. fundamento vlt.* Suarez *diſp.38. ſect.1.* Reginal. *lib. 28. num.24.* Nauar. *cap.26.* Coninch. *4.& quæſt.27. art.8.* Soto *diſt. 22. quæſt. 2. art.4.* Henriq. *lib.10. cap.14.* Fere omnes tamen concedunt, illicitè conferri non confirmatis. Extat præceptum Tridentini Concilij *ſeſſ.23. capite 4.* quod malè negant Diana *parte 2. tract.16. reſol. 40.* & *parte 4. tom.2. reſol.55.* Baſſ. *verb. Ordo 3. num.7.* & alij.

SECVNDÒ requiritur prima Tonſura, eſſet tamen valida ordinatio abſque ea.

43 TERTIÒ requiritur legitima ætas: Ad Minores ſaltem ſeptem anni completi: Ad Subdiaconatũ 22. incæpti: Ad Diaconatum 23. inchoati: Ad Sacerdotium 25. inchoati *cap.* Nullus *de temporibus ordinand.*

QVARTÒ requiritur ſcientia ſufficiens ad vſum Ordinis. Quare Concil. Trid. *ſeſſ. 26. cap. 11.* in promouendis ad Minores exigit linguam Latinam: Ad Subdiaconatum, & Diaconatum requirit ſaltem cognitionem ſpectantium ad hos Ordines, *& cap. 17. & 14.* ad Sacerdotium exigit ſcientiam, vt valeat inſtruere populum ad ſalutem, & miniſtrare Sacramenta: Exigunt minorem tamen in Regulari, Miranda *Tom.2. quæſt.8. art.7.* Rodriquez *tom.1. qq. reg. quæſt.24. art.7.* Dian. *parte 2. tract.16. reſ.29.* Marchin. *tract.1. parte 5. cap.1.* Tambur. *tom.2. diſput.2 quæſt.21.* Barboſa *de iure epiſc. alleg.46.* Baſſæus *n.7.* quia in ſocietate aliorum facilius diſcent.

44 QVINTÒ teſtimonium de moribus. Ità Trident. *ſeſſ.23. cap.5.*

SEXTÒ vt habeat titulum cùm ad ſacros euehitur ex Trident. *ſeſſ.21. cap. 2.* Triplex autem eſt titulus, Beneficij, Patrimonij, & Paupertatis, ſeu profeſſionis ſolemnis in Religione, ad quem reducitur titulus Societatis Ieſu poſt biennium; poſt quod, ſi expellant alio titulo non prouiſum, tenentur prouidere 40. aureos annuos, expulſo in ſacris illo biennio conſtituto, ità Marchin. *tract.2. parte 6. cap.5.* ex decreto S. Congregationis.

QVI mala fide ſine titulo promouetur, eſt ſuſpenſus. Sicut qui promouetur ficto patrimonio, vel beneficio, ineundo pactum cum Epiſcopo ordinante, vel patrono præſentante, non petendi alimenta, vel prouiſionem, & *ex cap.* Si quis *de Simon.* Epiſcopus, vel Patronus triennio ſunt ſuſpenſi.

45 SI verò ſine titulo, ſed & ſine pacto promoueatur; multi dicunt talem eſſe ſuſpenſum; at non videtur aliud imponi, quàm Epiſcopo onus alendi. Ità ſtatutum eſt ſæpè in S. Congr. 1583. & aliàs vt referunt Barboſa *alleg.20.* Homob. *parte 2. tract.11. cap.10. quæſt.22.* Garz. *de benef parte 2. cap.5.* qui teſtantur, hunc eſſe morem Sacræ Pœnitentiariæ. Licet enim Concil. Trid. *ſeſſ.21. cap. 2.* innouet pœnas iuris antiqui, inter quas erat ſuſpenſio *cap.* Neminem *cap.* Sanctorum *diſt.70.* & hæc antiquior ſit ea, quæ lata eſt cap. *Cùm ſecundum Apoſtolum*; tamen cum illæ pœnæ fuerint correctæ ab Innocent. III. id minuiſſet Tridentinum, volens renouare; Non obſtante, &c. Vide Dianam *parte 2. tract.16. reſolut. 5.*

SEPTIMÒ præcipiuntur interſtitia, ità vt à Minoribus ad Sacros, annus expectetur, niſi Epiſcopus diſpenſet, etiam Regulares; ſed requiri cauſam, ait Bonacina *puncto 6.* 46

OCTAVÒ exigitur ne ſit Irregularis, vel aliqua cenſura irretitus: Nonò intentio in adulto.

DECIMÒ, vt ſit in gratia. Vltimò, vt debitis veſtibus accedat.

VESTIS ſacras, & earum myſteria recenſet D. Bonau. *in expoſitione Miſſæ.* Vide etiam Bonacinam *puncto 5.*

PRIMA Tonſura conferri poteſt quotidie. Ordines verò in Sabbatho Temporum. Velante Dominicam Paſſionis, vel Sabbatho Sancto *cap.3. de Tempore Ordin.* 47

DISPVTATIO V.

De Obligationibus Annexis Sacris Ordinibus.

CVM ad ſacros Ordines euecti, à laicis interno gratiæ ſignaculo ſegregentur; par etiam eſt, vt externis indumentis, & indiciis ab eiſdem diſcernantur; hinc Militans Eccleſia, Triumphantis ſtatum Sancta æmulatione imitans, in quo animarum dotes quodammodo in corpora refunduntur, ſtatuit, vt Clerici intrinſecam morum honeſtatem extrinſeca habitus decentia exhibeant, vt habet S. Concilium Tridentin. *ſeſſ.14. cap.6.* Nec ſolùm in habitu, ſed & in conuerſatione, & vitæ conditione hæc morum probitas manifeſtanda eſt; vt in ſequentibus patebit.

QVÆSTIO I.

An CLERICI *teneantur habere Tonſuram.*

{ D.Bonauent. *diſt.24. parte 1. quæſt.1* D. Thom.

CLERICI ſunt à *cleros* dicti, ideſt, Sors, vt monet S. Doctor hic & *in Pharetra, lib.1. cap.22.* 1

IN partem, ac ſortem hæreditatis Domini ſeparatur homo per Tonſuram. Hanc tenentur habere ex præcepto ſub mortali, ſaltem, qui habent Ordines Maiores, vel beneficium. Itaque diu eâ carentes peccant grauiter, niſi adſit iuſta cauſa: Colligitur è *cap. prohibita, d.23. cap. clericos, 5. de vita &c. cap. vnico de cler. coniug. in 6. & cap. ſi iudex in 6.* Ità docet etiam Nungus *2. parte, cap.17.* Riccius *deciſ.368.* Reginald. *lib.30. num.10.* Nauar. *comment.4. de*

*de regular. num.*27. Henriquez *lib.*13. *cap.*39. Vaſquez *diſp.*250. Bonacina *diſp.*8. *quæſt. vnica, puncto vltimo.* Violat enim legem in re graui, & poteſt ſuſpendi ex Concilio Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*6.

2 In Minoribus verò degentes excuſari poſſunt. Cur autem Tonſura Clericis præmittatur, dictum eſt *diſput.*1. *quæſt.* 7. Cætera dixi, cum exponerem Bullam Cœnæ.

QVÆSTIO II.

An teneantur Clerici deferre habitum cl r calem.

3 Habitvm Clericalem tenentur ordinati portare, vt patet è Gloſſa *in cap. ſuprà citato*, Clementina I. *verbo* Sæcularis *de electione, cap. Si quis virorum.* V. *veſte, diſt.*30. Farinac. *pract. criminal.* 1.*part. quæſt.*8. *num.* 69. Couar. *pract. qq. cap.*31. *num.* 7. & Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſputat.*46. *num.* 6.

Ratio huiuſce obligationis inſinuata eſt ſuprà, ante quæſtionem primam, è Concil. Trident. quippe quia ſpecialem morum honeſtatem decet ſpecialis etiam habitus decentia.

Qvæ verò, vel quales ſint veſtes, quas clerici tenentur gerere, nulla peculiari lege præſcribitur; ſed locorum vſui hoc relinquitur; ſufficit enim vt ita decenter veſtitus incedat clericus iuxta patriæ, vel regionis conſuetudinem, vt inde facile pro viro Eccleſiaſtico habeatur: Et licèt *in cap. vltimo, de vita, & honeſt. cleric.* aliquæ veſtes, minus congruæ, clericorum ſtatui prohibeantur; nullæ tamen ipſis peculiariter præſcriptæ *ibi* indicantur.

Qvamvis autem Panormitanus *in cap.* Si quis, *de vita, &c.* extendat hanc obligationem ferendi habitus ad omnes, tam Minoribus, quàm Maioribus Ordinibus initiatos, communior tamen ſententia Syluеſtri *in ſumma*, V. *clericus*, 2. *num.* 2. Angeli, Armillæ, Soti, & Nauarri apud Caſtro Palao *tract.*27. *de Sacram. Ord. diſput. vnica, puncto* 18. *num.*3. indicat non obligari in Minoribus conſtitutos, ſi beneficium non habent, ferre clericalem habitum; ſecus, ſi illo potiuntur. Ratio fauet, quia in Minoribus conſtituti, & nullo beneficio obſtricti, poſſunt ad ſtatum Laïcalem reſilire: Ergo ſignum eſt non eſſe parem horum, ac Sacris initiatorum obligationem.

Qvantvm autem tempus ſufficiat ad peccatum mortale in eo, qui habitum dimiſit, vt iterum eum reſumat, poteſt colligi è circumſtantiis ſcandali, honeſtatis grauiter læſæ, & ſimili exceſſu, vt docet Vaſquez *diſputat.*250. *capite tertio, numero vigeſimoſecundo*, Syluеſter V. *clericus* 2. *numero ſecundo*, Layman *lib.*5. *ſum. tract.* 9. *cap.*12. Caſtro palao *loco cit. num.*3. Barboſa *alleg.*9. à *num.* 11. & alij apud iſtos.

QVÆSTIO III.

An teneantur Clerici Continentiam ſeruare, & quo iure, & quomodo,

D. Bonauent. in 4. diſt.37. art.1. D. Thom. q. 53. art.4. ſupplem. & 22.q.88. articu. 11.

Notandvm primò ex D. Bonauent. *in* 4. *diſtinct.*33. *dub.*3. Continentiam eſſe virtutem abſtinentem à Venereis, hæc autem eſt duplex: altera abſtrahens ab omnibus, vt eſt Virginum, & Religioſorum, ac Clericorum: altera abſtrahens ſolùm ab illicitis, vt continentia coniugalis, quæ copulam inter eos admittit, ſed prohibet cum aliis. 4

Notandvm ſecundò, Continentiam ab omnibus eſſe perfectiorem nuptiis, vt notat S. Doctor *diſt.*26. *art.*1. *quæſt.*2. *ad argumenta.*

Hæretici legem cælibatus irrident, atque ex 5 illis alij dixere, Clericos, antequam Sacris ordinentur, debere nubere. Hunc errorem docuere Nicolaus Diaconus, tempore Apoſtolorum, & Vigilantius, vt teſtatur D. Hieronymus *libro contra eum, initio.* Poſteriores verò peiores dixere poſt Sacros Ordines licere vxorem ducere. Ità Vuicleph. & poſteri, præeunte Luthero. Eos refert catenatim Bellarminus *Tom.*2. *lib.*1. *de cler. cap.*19. Valentia *diſp.*9. *quæſt.*5. *puncto* 5. §.2.

Catholica Eccleſia legem cælibatus, clericis in Sacris impoſitam, agnoſcit iuſtiſſimam, & antiquiſſimam, nedum à tempore Siricij, circa annum 390. vt putat Clictouæus *lib. de continen. cap.*4. ſed à tempore Apoſtolorum. Ità D. Bonau. hîc, D. Thom. & cæteri.

Assero igitur primò, legem cælibatus non 6 eſſe iuris Diuini. Ita SS. DD. D. Bonauent. & D. Thom. *hic*, cum Magiſtro *in* 4. *diſt.* 34. & 37. vbi Scholaſtici, & alij paſſim apud Valentiam *diſp.* 9. *quæſt.*5. *puncto* 5. §.1. Bellarminum *Tom.*2. *lib.*1 *de cler. cap.*18. id ipſum teſtantur.

Probatvr à Sanctis Doctoribus, quia nullum extat Scripturæ teſtimonium, aut traditio. Deinde quia Eccleſia permiſit multo tempore Græcis vti vxoribus, quas ante ordinationem duxerant, vt habetur *cap.* Cùm olim *de Cler. coniug.* Adde D. Gregor. *lib.*1. *epiſt.* 42. vbi permittit Subdiaconis, vt liberè vtantur vxoribus, quas duxerant ante ordinationem.

Assero ſecundò, hanc legem Eccleſiaſticam 7 quidem eſſe, ſed antiquiſſimam. Ita SS. DD. & ferè omnes Catholici, dicentes eam ab ineunte ætate Eccleſiæ latam eſſe.

Nota, Clictoueum ponere initium à Siricio Papa, qui ſedit circa annum 390.

At S. Doct. cum Magiſtro *diſt.* 37. nouit hanc legem à Calixto I. eſſe latam, qui ſedit circa annum 218. & habetur *diſt.* 27. *Presbyteris, Diaconibus, & Subdiaconibus, & Monachis concubinam habere, ſeu matrimonia contrahere penitus interdicimus; contracta quoque matrimonia ab huiuſmodi perſonis diſiungi, iuxta Sacrorum canonum definitiones indicamus.* Hic S. Pontifex canones antiquiores, id ſancientes, apponit.

Addvcit

Digitized by Google

8 ADDVCIT S. Doct. *dub. 2. litt.* Concilium ſecundum Carthaginenſe *can. 2.* quod habet: *Omnibus placet, vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes, etiam ab vxoribus ſe abſtineant*, & ratio ibi redditur: *Vt quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.* Habetur autem *can. 27. Apoſtolorum.* Itaque à temporibus Apoſtolorum hæc lex à D. Bonauent. agnoſcitur, vbi infert, non poſſe ab eo tempore promoueri ad Sacros ſine conſenſu vxorum ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ. Et ſi ipſa conſentiat, non poteſt amplius debitum petere, quia vir eſt legi cælibatus vtique alligatus.

9 HINC percipies, quid velit *in quæſt. 3. ad 4.* dum ait in primitiua Eccleſia eis permiſſum vxores, quas antea habebant, tenere ob paucitatem eorum, qui ordinandi erant, qui, vt plurimum, erant paucis ab inde annis Baptizati. Tum etiam ob paupertatem, quia tunc pauperes Spiritu, & etiam rebus, non ſubibant pericula dilapidandi opes in filios: Tum etiam, quia vtebantur vxoribus meliùs. Non vult dicere, conceſſas vxores ad copulam, ſed ad vſum conuictus, & multi habebant vxorem domi cum filiis, quia non educabantur ab ineunte ætate, vt modo fit. Itaque *can. 6. Apoſtolorum* permittebantur conuiuere vxoribus, & iubebantur curam earum habere. Fuit autem ſtrictiùs vetitum, florente Eccleſia *in cap. Rom. can. 8.* ſub Syluestro. vt innuit S. Bonau cum ante elanguiſſet hæc lex, vt ait S. Epiphanius *hæreſi 59.*

10 IMÒ addit S. Doctor, ex teſtamento veteri haberi, præceptum fuiſſe ingredientibus ad Sacra toto eo tempore ab vxoribus abſtinere; Similiter & edentibus panes propoſitionis, *Primo Reg. 21. Primò Paral. 24.* ex quo deducit S. Doct. cum Siricio Papa *epiſtola ad Hiemericum*, Innocentio I. *epiſt. ad Victri ium.* Beda *in cap. 1. Lucæ*, ſi illi tempore, quo miniſtrabant, ab vxoribus abſtinebant; omnino decere, vt Sacerdotes noſtri, qui non per vices, ſed ſemper miniſtrant, ſemper ab vxoribus ſe contineant. Eſt argumentum D. Hieronymi, infrà citandi. Ambroſij *lib. 1. de off. cap. vlt.* Gregorij *Homil. 22. in Euang.* vt refert Valentia.

RESPONDET Caluinus *libro 4. Inſtit. cap. 12.* §. 25. Leuiticos Sacerdotes id feciſſe, quia erant Chriſti vmbræ, nunc autem non eſſe neceſſe, quia vmbræ ceſſarunt.

11 AT nunc etiam Sacerdotes ſunt expreſſiores Chriſti figuræ. Ideò enim in tremendo Myſterio Miſſæ, perſonam Chriſti ſuſtinentes, conſecrant dicendo: *Hoc eſt corpus meum.* Ergo multo magis eſſe debent puri. Ità arguit Valentia, & Bellarminus ſuprà.

HINC legis huius honeſtas infertur.

PROBATVR ſecundò ratione à S. Doctore, quia in vſu matrimonij eſt ſollicitudo, & carnalis delectatio, quæ diuertunt ab eleuatione neceſſaria Sacerdoti ad Diuina. Hæc ratio eſt Origenis *homil. 23. in Numeros.* Gregorij Nyſſ. *lib. de Virginitate, cap. vlt.* Ambroſij *lib. 1. de offic. capite vltimo.* Epiphanius *hæreſi 59.* Hieronymi *in cap. 3. epiſtolæ ad Titum*, id quod arguunt ex prima *ad Corinth. 7.* vbi Paulus præcipit coniugatis, vt ad tempus abſtineant, vt vacent Orationi: Ergo Sacerdotes ſemper debent abſtinere, cùm vacare ſemper teneantur Deo.

12 TANDEM id probat decuiſſe ad vitanda pericula Irregularitatis, ſi vxor mœcharetur, & diſtractionis bonorum Eccleſiæ in filios. Si enim plurimi nunc nepotibus theſaurizant, multò magis filiis. Eſt autem argumentum Apoſtoli *prima ad Corinth. 7.* Si enim diuiſi ſunt, qui nubunt, etſi ſæculares; quantò magis Sacerdotes, &c.

MVLTA obiiciunt hæretici, quæ ſatis à Valentia, & Bellarmino ſoluuntur.

OBIICIT primò S. Doctor ſibi. Matrimonium eſt in remedium Concupiſcentiæ, quæ in Clericis maximè viget: Vnde *prima Corinth. 7.* dicitur: *Propter fornicationem vnuſquiſque ſuam vxorem habeat.*

RESPONDET, hæc dici, non iis, qui votum 13
continentiæ habent, ſed coniugatis, & conuerſis è Paganiſmo, dubitantibus; an impoſterum vti deberent vxoribus. Ità exponit D. Hieronymus *in Iouin. lib. 1.* Chryſoſtomus *ad eum locum.* Gregorius *lib. 6. cap. 1. in lib. Reg.* His enim imponitur obſeruantia Votorum, & imponuntur alia media ſedandæ concupiſcentiæ nobiliora, nempe macerationes, & alia, vt concludit S. Doctor hîc.

OBIICIT ſecundò. Lex noua eſt iugum ſuaue; at cælibatus eſt difficillimus, atque adeò dicitur Martyrium à D. Hieronymo.

RESPONDET S. Doctor, legem nouam eſſe le- 14
ue iugum ex gratia, quæ confertur copioſa, ex charitate. Ità verò lex cælibatus eſt omnibus ſeruabilis, vt docent Tertullianus *libro de Monogamia, in calce*, Nazianzenus *oratione 31.* Baſilius *de Virginitate* poſt medium, Chryſoſtomus, & Hieronymus *in 19. Matth.* Auguſtinus *lib. 6. confeſſ. cap. 11.* Sed oportet remedia adhibere, quæ ſunt oratio, ieiunium, & euitatio occaſionum. Profectò, qui ignem fouet in ſinu calido, comburetur; talis eſt maximè iuuenis. Vel enim exſuflantur tentationes à dæmone, ſicuti olim SS. Antonio, Hilarioni, Benedicto, Dominico, Franciſco; & huic oratione occurritur. Vel è carnis deliciis, & vigore, & cibo, ac potu: & huic ieiuniis occurritur. Vel ex occaſione conuerſationis: & huic medemur declinando aſpectus fœminarum.

HINC enim S. Concilium Nicænum *can. 3.* vbi 15
ità prohibet: *Ne Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, neque vllus prorſus clericus habeat domi mulierem vllam, præter matrem, ſororem, aut materteram, aut amitam, aut eas ſolas perſonas, quæ ab omni ſuſpicione alienæ ſunt.* Ità è Græco reddit hunc canonem Turrianus *lib. 5. de can. Apoſt. cap. 15.* & ità quoad ſenſum refertur à Ruffino *lib. 10. hiſt. cap. 6.* & in Concil. Carthag. IV. & ipſo Nicæno *Tom. primo Concil.* Sanè ſi eo tempore non fuiſſet cælibatus, excepiſſet etiam vxores, vt poſſent cohabitare cum Sacerdotibus coniugatis. Signum eſt ergo, ibi ſupponi cælibatum iam ſancitum, & in vſu, vt notat Valentia *colum. 1585.* & teſtantur Epiphanius *hæ-*
reſi 59. Hieronymus contra Vigilantium in Orien- 16
te fuiſſe tunc ſeruatum. Concedebatur quidem Apoſtolis ſecum comitari mulieres aliquas pias, ob neceſſitatem miniſterij, vel pecuniæ ad victum. Ideò Apoſtolus *prima Corinth. 9. Nunquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circunducendi?* Sic enim & Chriſtum aliquæ ſequebantur *Lucæ 8.* Ità exponunt omnes Interpretes, excepto Clemente Alexandrino, qui explicat de vxoribus, quas habebant diſcipuli, eas tamen ſorores vocat, quippe caſtè viuentes cum eis, vt obſeruat Bellarm. *fol. 262.* referens omnes Patres.

OBIICIT tertiò. Quod eſt perfectionis, eſt conſilij, non præcepti; at cælibatus eſt conſilium. Ideò Chriſtus ait Matthæi 19. *Non omnes capiunt verbum iſtud.*

RESPONDET S. Doctor, eſſe quidem omnibus 17
vniuerſa

vniuerſaliter conſilium : at verò eſſe præceptum conditionaliter impoſitum , ſi velis eſſe Sacerdos. Itaque ſic omnes debent conſiderare : an velint ; & tunc poterunt, cùm auxilium Dei , nedum ad volendum efficaciter detur , ſed etiam pia motio ad volendum.

18 Obiicies quartò. Non minus quàm modò Sancta erat Eccleſia ab initio; ſed tunc permittebantur vxores : Ergo.

Respondet S. Doctor , permiſſum fuiſſe conuictum cum vxoribus caſtum,ob cauſas ſuprà allatas.

Obiicies quintò. Clericis cultus Dei eſt ampliandus : Ergo etiam generatione.

Respondet S. Doctor, cultum Dei à Clericis ſpiritualiter ampliandum , cùm non deſint Laïci multiplicando intenti : Ità ſicuti antiquitus ex paucitate hominum erat præceptum : *Creſcite, multiplicamini , & replete terram.* Ità nunc conſilium eſt Chriſti , ad replendum cœlum ſeruare cælibatum. Hoc reſponſum irridet Melancthon; eſt tamen Tertulliani *de Monogamia* , poſt medium , Cypriani *lib. de habitu virg.* Hieronymi *lib.1. in Iouin.* Auguſtini *de Sancta Virginitate , cap.9.* Quod ſi hæretici ex eo *Geneſ.1.* colligunt Diuinum præceptum omnibus latum, iam inferent Chriſtum, B. Virginem, S. Ioannem, & tot Sanctos , ac Sanctas Virgines deliquiſſe,viuendo caſtè.

19 Obiicies ſextò. Vita actiua , iuncta contemplationi , eſt perfectiſſima : Sed ſtatus Clericorum eſt perfectus : Ergo cum contemplatione debent iungere curam domus, vxoris,filiorum, &c.

Respondet S. Doctor , actionem illam , quæ iuncta eſt contemplationi , & eam iuuat , ſpectare ad perfectionem ; at coniugium diſtrahit , vt dicit D. Auguſtinus;imò Apoſtolus *prima Cor.7.*

Multa præclariſſima ediſſerit de obligationibus Epiſcoporum , Sacerdotum , & omnium Clericorum S. Bonauentura *lib.1. Pharetræ , cap. 19. & ſequentibus.* Multas congerens Sanctorum Patrum ſententias, quæ (obſecro) legantur. 20

QVÆSTIO IV.

De Obligatione recitandi Officium Diuinum.

21 Certum eſt, Clericos Sacris Ordinibus initiatos ad Horas Canonicas recitandas teneri. Itaque obligatio incipit ſtatim, ac Subdiaconi ſunt, *cap.* Dolentes *de celebr. Miſſarum,& cap.* Presbyter *diſt.91.& cap.* Si quis Presbyter *diſt.92.*

De his latè Bonacina *Tract. de Horis Canonicis.* Suarez *Tom.2. de Religione,Tract.4.* Diana *parte 2.* & alij. De his Ego ſatis egi cum de oratione 2.2. & *tom.4.* vbi de actibus humanis , *diſp. 17. quæſt.10.* Agendum hic eſſet etiam de Immunitate Clericorum : Sed de hac ſatis actum eſt exponendo Bullam Cœnæ : vt igitur dicta repetere ſuperfluè non cogamur , vlteriori de his tractatui ſuperſedebimus.

Digitized by Google

TRACTATVS VLTIMVS.

DE MAGNO MATRIMONIJ SACRAMENTO.

PROOEMIALIS APPARATVS.

Magnvm meritò acclamatur Myſterium, quod ſola morte attenditur ſoluendum: Hoc eſt inſigne illud Matrimonij Sacramentum, Diuini Verbi lingua prolatum, Spiritus Sancti calamo deſcriptum, ac D Pauli ore mirificè decantatum; ad quod confluendi indiuiduis ideò omnibus innatum eſt deſiderium, quia inde refluendi neceſſitas toti incumbit ſpeciei, quæ continuationis ſerie immortalis effecta, in ipſo temporis fluxu æternitatis ſpeciem æmulatur, dum nuſquam antiqua prius demoriatur ſtirps, quàm noua ei ſubſtituatur propago, ſemenque nouum ſuſcitetur: Hinc non inconcinnè Iuo noſter *libro primo de Iure Naturali, leg.* 15. § 2. Humanam ſpeciem in vſumfructum Matrimonio creditam conſtituit, cùm ſalua rei ſubſtantia, vtendi, fruendique vſum tantùm obtineat, teneaturque inſuper defuncta gregis capita ex agnatis ſupplere: Hanc ſpeciei perpetuitatem propè modum promouet illa corporum indiuiſio, quâ ſexûs diuerſitas in carnis ita tranſit vnitatem, vt nullum diuiſioni, diuortiouè locum relinquat, vti cœlum, quod terræ Maſculum nuncuparunt veteres, eam ita ſibi ambit, & vnit, vt nihil eius vacuum, aut inane permittat: Hominis etenim, Animalis quippe præſtantiſſimi, Conceptio nequit eſſe plurium maſculorum operatio; & ſi nonnumquam ad horum titillamenta infidæ fœminæ proſtituatur pudicitia, ſterilitate plerumque damnatur: Itaque in huius mali occurſum, prouidè Viris zelum, Mulieribus indidit natura pudorem, vt hoc duplici præſidio, & armaturâ matrimonialis caſtimonia tutiùs ſuſcipiendam prolem propugnaret, ac Diuinum quoddam genus diutina ſucceſſione ſecuriùs propagaret: Verum cùm ingraueſcens peccatum eò vſque indomitam libidinem concitaret, vt & naturæ leges, animæquè vires ſubuerteret, ac mulier proſtrato pudore contra virum ſæpiùs aſſurgeret, virque mulieri in multis è contra ſuccumberet; factum eſt, Dei tandem opitulante gratia, vt quod primò in officium Naturæ erat inſtitutum, & poſtea in remedium ipſi indultum, nouiſſimè ad Sacramenti efficaciam, & dignitatem eſſet euectum; ſicque copioſioribus auxiliis cohibetur effrænis luxuriæ impetus;

tus, fit Thorus immaculatus, nuptiæque honorabiles excipiuntur. Has Ego Nuptias, Diuini nimirum Verbi, aſſumptæque Humanitatis connubio ſacratas, in Chriſto, & Eccleſia magnopere etiam ſignatas, ab omni terrenarum rerum labe emundatus caſtiſſimè eloqui conabor: Labiis cœleſtem porrigat Carbonem ignifer ille Seraph, BONAVENTVRA, qui loquelam purget, mentem illuminet, animumque ſurſum perficiat; vt hanc terrenæ neceſſitudinis materiam tractans, nullo terreæ impuritatis ſenſu ſurreptus inficiar. Hoc verè Magnum Sacramentum quadruplex iam diù Schola explicandum diuiſerat, ita vt cuique pars ſatis ampla diſcutienda maneret, nullaque rem totam comprehenderet: Primus in aciem deſcendit Magiſter, magna Theologorum comitante caterua, qui, quicquid hac in re Scholaſticum eſt, egregiè ſibi vindicarunt: Succeſſere his Iuris Pontificij Doctores, multa, & irrefragabili Canonum ſerie inſtructi, quibus quod Theologorum obtentum fortiter propugnarunt. Hos vide 4. *Decretalium, & titulo ſexto, de ſponſalibus, ac in Decreto, cauſa 23. & ſeqq.* Tertio loco ſunt iuris Cæſarei Doctores, qui legis imperatoriæ præſidio armati, pro ciuilibus contractibus, quibus nuptiæ promouentur, ſtrenuè decertant. Hos habes *Cod. de ſponſalib. & quarta partita per totam.* Emerſit tandem Schola Summiſtica, V. *ſponſalia, & V. matrim.* quæ omnium præcedentium armis pugnans, Matrimonij cauſam vſque ad cordis arcana præclarè ſuſtinet: de hac Schola benè meritus eſt Thomas Sanchez, cuius ego Methodum ſequens, primò agam de Sponſalibus: Deinde de Matrimonij eſſentia per multas quæſtiones diſſeram. Poſtea de triplici genere Conſensûs, Clandeſtini, Conditionati, & Coacti, per totidem diſputationes tractabo: Nonnihil etiam de Donationibus, in Matrimonio fieri ſolitis, ſubiungam. Denique impedimenta, diſpenſationes, coniugale debitum, ac tandem Diuortium quatuor diſputationibus abſoluam; Et ſic exquiſitiſſimo (quantum licebit) tractatu quicquid fuſiſſimè Theologorum, Summiſtarumque Schola cum vtriuſque Iuris Doctoribus tractare ſolent, paucis concludam: Nec me Sanchezij, alteriuſve opum raptorem incuſatum iri, Momus quiſpiam obtendat; quamvis enim apud illum, alioſque non paucos vſus capiendi è Seraphico BONAVENTVRA invaluerit, nullam tamen vſucapionem, ſeu præſcriptionis legem contra S. Doctoris dogmata præualere permittam, quin ea ad Fontem, vnde ſint hauſta fidus propugnem, & reddam.

Digitized by Google

DISPVTATIO PRIMA.

DE SPONSALIBVS.

NOn ſolùm his, quæ praxi ediſcuntur, præmitti ſolent artis Tyrocinia, quibus pedetentim aſſurgitur ad eam peritiæ perfectionem, quæ in tali vitæ ſtatu præcipuè commendatur: Verùm etiam illis conditionum, morumque inſtitutis, quæ ſolo ſuſcipiantur conſenſu, profitendæ vitæ præludia quædam anteponuntur, ne inſolito peregrini ſtatus occurſu ab extremo in extremum tranſeundo Mens ſtupefacta deſciſcat. Hinc Religionibus Nouitiatus præmittitur, ſimilique iure Nuptias Sponſalia præcedunt; Ambo etenim, licèt imparis ſint meriti, non tamen valdè diſparis ſunt vinculi, quippe quæ irreuocabili conſenſu vltrò perficiantur. Inſunt autem ſponſalibus plura contractuum genera, pluresque quibus ſoluantur modi; de quibus huius diſputationis ratio agendum exigit: Æquum enim eſt, vt ſponſalia, cùm ſint via, & diſpoſitio ad Matrimonium, aliquid habeant, quo ei aſſimilentur; & hoc eſt contractus conſenſu initus; item nonnihil habeant, quo licitè valeant diſſolui; & hoc multiplex eſt, vt infrà ſuo loco patebit. Priùs verò Nomen, Quidditatem, & Conditiones ſponſalium obiter percurram.

QVÆSTIO I.

Quid ſint SPONSALIA, *& quæ eorum conditiones.*

{ D. Bonauent. in 4. diſtinct. 36. art. 2. quæſt. 2.

1 A NOMINE ſponſalium exordior, quæ à ſpondendo dicta ſunt; ſpondêre autem, eſt ſpontè promittere. In hoc ſanè contractu ſpontanea promiſſio exigitur. Ideò autem nomine Spôſi, & Sponſæ vocantur contrahentes, alio, puta patre, ſpondente, qui ideò dicebatur Sponſor, quia ſponſiones fiebant à genitoribus, vel Tutoribus; vt ex Aulo Gellio *lib.*4.*cap.*4. deducit Alciat. *lib.*1.*Patergon.*22. erant enim ſponſiones factæ, non quomodò fiunt à Patrino in Baptiſmo infantis, ſed iuſſu contrahentium, vt aduerit D. Bonau. 4. *diſt.*36. *art.*2.*quæſt.*2. *ad argumenta.*

2 ADVERTIT autem S. Doct. *in* 4.*diſt.*36.*quæſt.vlt. ad vltimum*, ſponſalia eſſe ſponſiones futuri matrimonij, & hoc ſenſu propriè recipi. Ità & Couar. 4. *Decret.part.*1.*cap.*1. Perez *lib.*5.*ordinam.tit.*1.*lib.*1.*fol.*4. Lopez 2.*part.Inſtructorij de matrim.cap.*36.*fol.*1031. Sanchez *lib.*1.*diſp.*1.*num.*2. & conſequenter ſtatuta loquentia de vxore, non loqui de ſponſa: Vel quæ de ſponſa, non loqui de vxore docet Anton. *rubr. de ſponſal. n.*4. Præpoſitus *ibi num.*6. quia ſtatutorum verba propriè ſunt accipienda *cap. in noſtra*, & ibi Innoc. *de iniur. lib.* 3. §. *hac verba*; & ibi Bartol. *ff. de reg. geſt.*

HÆC verò ità ſunt intelligenda in materia odioſa. Quare vir non adipiſcitur dimidium dotis ſponſæ morientis, etiamſi decretum dicat: *Moriente ſponſa, non adhuc cognitâ, maritum adipiſci*; loquitur enim de ſponſa, de præſenti coniugata, vt docet Sanchez *num.*5. cum aliis. 3

HIS præmiſſis definiuntur Sponſalia à Nicolao Papa *cap.* Noſtrates 30. *quæſt.* 5. & à Iuriſconſulto *leg.* 1. *ff. de ſponſal.* & ex D. Bonau. *loco cit.* quem alij imitantur: *Sponſalia ſunt futuri promiſſa matrimonij.*

QVARE primò neceſſe eſt, vt promiſſio ſit libera, & voluntaria, excluſis metu, fraude, dolo; atque deliberata, ea ſanè deliberatione, quæ ad peccatum mortale ſat eſt, vt docent communiter cum D. Bonau. hîc apud Sanchez *lib.*1. *diſp.*16. Tancred. *ibi*, Caſpenſem *diſp.*1.*ſect.*1. & Maſtrium *diſp.*7.*q.*9. *art.*1. Tametſi Bonacina *quæſt.*1. *puncto* 4. maiorem vſum rationis ad eam exigi ait, quàm ad peccatum mortale. Ratio eius eſt, quia ad conſenſum culpæ læthalis, ſat eſt aduertentia mali præſentis; ad ſponſalia verò requiritur, cognitio futurorum. Allegat verò cum aliis D. Thomam. 4

ENIM verò, cùm Eccleſia ad ſponſalia ſeptennium deſignet, vt habetur *cap.* litteras 4. *& cap.* Acceſſit 5. *& cap.* Ad diſſoluendum 13. & *cap. vnico, de ſponſal. impuber*, ea ſanè ratione, quia tunc habetur vſus rationis, non videtur aliud exigi. Ità etiam Diana *parte* 4. *Tract.*4. *reſol.*273. Poncius *lib.*4.*c.*1. alioqui incautè egiſſet Eccleſia, vt ait Baſſæus *verbo* Sponſalia 1. *num.*3. 5

CONFIRMATVR à Caſpenſ. quia hic rationis vſus ſufficiens eſt ad obligandum per votum ſolemne Ordinis Sacri, vel per votum ſimplex Religionis, quæ eſt obligatio ſtatus perpetui, & maior, quàm

Digitized by Google

ſponſalium. Vide Fernandez *exam. parte 3. cap. 17. §. 1.* Coninch. *diſp. 21. dub. 5. num. 49.*

DEINDE requiritur mutua promiſſio futuri matrimonij, *leg. 1. ff. de ſponſal.* vbi ſponſalia vocantur *Repromiſſio*, ideſt, mutua promiſſio.

TERTIÒ, vt ſit inter perſonas, iure habiles ad contrahendum.

6 QVARTÒ, vt verbis, aut ſignis manifeſtetur. De his erit ſuo loco agendum. Vide D. Bon. *diſt. 36.*

E SPONSALIBVS verò duplex effectus oritur: Alter eſt obligatio ad matrimonium; alter impedimentum publicæ honeſtatis, vt docet D. Bonau. *diſt. 36. quæſt. vltima.*

QVÆSTIO II.

An copula alieni cum deſponſata ſit adulterium.

7 PRIMA opinio eſt aſſertiua Gloſſæ, *cap.* Quemadmodum, *verbo*, ſponſam *de iureiurando.* Abbas *cap.* diſcretionem *numer.* 4. Alex. de Næuo *num.* 11. Albert. *Leg.* miles §. Quære, Palud. 4. *diſt.* 27. *q.* 1. *articulo tertio.*

SECVNDA tamen ſententia negatiua eſt D. Bonau. *p. p. centil. ſect.* 24. & 32. quam probat è definitione adulterij, ſumpta ex Gelaſio Papa *cap.* Lex illa *ad finem* 36. quæſt. 2. *Eſt alieni thori violatio.* Sed qui accedit ad ſponſam alterius, non violat thorum, qui non conſequitur, niſi poſt matrimonium ratum de præſenti: Ergo. Idem ſentiunt Sanchez *diſp.* 2. *num.* 2. & plurimi Doctores apud eum; & apud Maſtrium *diſput.* 7. *quæſt.* 9. *num.* 276. Ità Ponc. *lib.* 12. *cap.* 6. Merac. *ſect.* 8. Caſp. *diſp.* 1. *ſect.* 5. Brancat. *art.* 7.

8 Ex quo inferunt, filios, ex ſponſa aliena de futuro, non eſſe adulterinos.

OBIICIES. Sponſi per ſponſalia dant ius ad corpora, & hoc læditur per copulam alienam. Probatur aſſumptum *ex leg.* Si vxor 13. vbi habetur: *Diui, Seuerus, & Antoninus reſcripſerunt, etiam in ſponſa hoc idem vindicandum, quia neque in matrimonium qualecunque, neque in ſpem matrimonij violare permittunt.*

9 RESPONDET Maſtrius *num.* 278. cum Caſpenſ. *loco cit.* ius illud eſſe habendi aliquando in coniugem, & acquirendi dominium corporis eius, quod ius non violatur per fornicationem, quia ſatisfiet ei, dum alteri ſe in coniugem tradet. Lex verò adducta ſumit adulterium latè, vt etiam habetur *cauſa* 31. *quæſt.* 4. *cap.* Nemo.

DEINDE à lege Canonica ſumi debet peccatorum diſtinctio; non à Ciuili.

QVÆSTIO III.

An ſufficiat ad Sponſalia promiſſio merè interna.

D. Bonauent. diſt. 28. quæſt. 4.

10 PROMISSIO merè interna propriè non fit homini, quia debet fieri modo connaturali humano, verbis, vel ſignis externis. Eſt enim contractus, vt arguit S. Bonau. promiſſio verò interna ſoli Deo fieri poteſt, qui ſcrutator eſt cordium, vt dicitur 1. *Reg.* 16. Hinc ius poſitiuum, Iure nixum naturali, ſtatuit, non obligare internam promiſſionem, vt communiter aduertunt apud Molinam *Tom. 2. de Iuſt. Tract. 2. diſp. 266.* Sanchez *diſp. 3.* Bonacinam *quæſtione 1. puncto 1.*

PROBATVR à D. Bonau. quia matrimonium eſt Sacramentum: Ergo per externa ſigna confici debet.

QVÆSTIO igitur ferè ſola manet de promiſſione 11 Deo facta per votum. Sed præcaue, votum nubendi non eſſe materiam voti, vt ſic, quia non eſt de re meliori: melior eſt enim continentia, vt definit Concil. Trid. *ſeſſ. 24. canone 10.* Votum autem eſt promiſſio melioris boni, vt docet D. Bonau. *3. part. Centil. ſect. 75.* & latè *in 4. diſt. 38.* ac cæteri; poteſt verò cenſeri obiectum voti, ſiue quia ex promiſſo debeatur defloratæ; ſiue quia in magnam publici redundet vtilitatem; ſiue in remedium, moraliter neceſſarium ad concupiſcentiam ſedandam; ſiue ex titulo pietatis, vouendo ducere inopem.

ET quidem, ſi aliquis virginem defloraret, fide 12 data de matrimonio, tunc præſtantius eſt matrimonium, cùm ſit in præcepto.

SIMILITER, ſi matrimonium eſſet cauſa extinguendi bella, præſtantius eſſet matrimonium, quippe quod cauſat bonum publicum, priuato præualens.

QVOAD caſum fragilitatis, videtur votum validum, quia eſt de bono meliori, *Melius eſt enim nubere, quàm vri* ex 1. Corinth. 7. & ita communiter id ſentiunt Doctores apud Sanchez *diſp.* 4.

QVOAD caſum pietatis, debet ſanè eſſe ex cauſa pia, nam ſi vouetet ducere, quia eſt affinis, vel conſanguinea, non eſſet obiectum voti.

OBIICIES. *Qui tacet, conſentire videtur*, de reg. 13 iuris in 6.

RESPONDETVR, hoc eſſe verum in ſui fauorem, non in præiudicium, iuxta aliam regulam: *Qui tacet, nec conſentire, nec diſſentire videtur.*

QVÆSTIO IV.

Quæ promiſſio externa requiratur.

CERTVM eſt, ad Sponſalia exigi mutuam pro- 14 miſſionem, vt habetur *ex leg. 1. ff. de ſponſal.* Requiritur etiam acceptatio, vt infra, & docent omnes cum D. Bonau. *diſt. 27. art. 2. quæſt. 1. ad vltimum.*

QVÆRITVR ergo primò, an ſi alter non repromittat, teneatur tamen alter, qui promiſit ei, qui ſolùm acceptauit.

PRIMA opinio multorum eſt affirmatiua, quia acceptans virtualiter repromittit. Sicut igitur in matrimonio, altero dicente: Accipio te in meam, ſi mulier acceptet dicens; placet, fit matrimonium; ità in verbis de futuro. Ità Palud. 4. *diſt. 27. quæſt. 1. art. 1.* Veracruz *Append. ad ſpec. diſp. 9. ad 2.* Henriq. *lib. 11. de matrim. cap. 13.* & alij apud Sanchez *diſp. 5.* & Maſtrium *diſp. 7. quæſt. 9. num. 252.*

SENTENTIA tamen negatiua eſt plurium apud 15 Sanchez. Sic & Sotus 4. *diſt. 27. quæſt. 2. art. 1.* Lopez *Tom. 2. Inſtructorij de matrim. cap. 36. fol. 102.* Petrus Ledeſm. *de matrim. q. 43. art. 1. dub. 1.* Becanus, *c. 43. quæſt. 3.* Brancat. *diſp. 37. art. 2.* Maſtrius *num. 253.* Hurtad. *d. 1. diſt. 4.* Diana *parte 3. tract. 4. reſol. 244.* Vaſquez *diſp. 4. cap. 3.* Baſil. Ponc. *lib. 12. cap. 4.* Hanc videtur ſequi D. Bonau. *loco cit. ad vlt.* & clarius *diſt. 29. quæſt. 2.* Baſſæus *verb.* Sponſalia 1. *num. 5.* ità huius ſententiæ authores aliquos exponit; ſi promiſſio

miſſio fiat ex grato animo ob acceptum beneficium, tunc altero acceptante, etſi non repromittente, ait obligari; at non ita, cùm ſit vt contractus onerosus.

ASSERO requiri ſemper repromiſſionem, ad hoc vt vtrinque ſit obligatio.

16 PROBATVR ratione D. Bonau. *ll. cc.* vt conſenſus ad ſponſalia, ſeu matrimonium ſit validus, oportet vt ex parte vtriuſque contrahentis vniatur: at non vnitur, niſi ex vtraque parte, ratione eadem terminetur ad eundem effectum: Ergo. Maior probatur, quia conſenſus contrahentium eſt cauſa partialis correlatiua æquiparantiæ. Minor explicatur: nam ille, qui ſpondet, exhibet poſſeſſionem ſuæ voluntatis ad iſtum effectum; at verò acceptans illam promiſſionem ex vi acceptationis, ſolùm arripit id, quod eſt in ſui fauorem, ſed non priuat ſe poſſeſſione ſuæ voluntatis ad eum effectum, ſic enim & tacens cenſetur conſentire, pro vt fauorem acceptat; ſed non in ſui damnum, vel præiudicium, *regula* qui tacet, *de regul. iuris in 6.* quæ ibi verificatur, vt docet ibi Gloſſa, & Innocentius, *cap.* in Geneſi, *de electione, numero octauo*, Panormit. *capite.* Nonne *de præſumptione*, & ibi Felinus *numero decimonono*, Couar. *quæſtione pract. capite decimoquinto, numero quinto*, & Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 42.* & alij, quibus ſubſcribit Sanchez *diſp. 5. num. 5.*

SANE matrimonium eſt contractus intrinſecè onerosus, & ideò ſemper fit vt talis, cum repromiſſione. Quare Baſſæi abſtractio inanis eſt. Sanè hic eſt contractus onerosus, atque adeò completur onere vtrinque acceptato. Hoc argumento nituntur Vaſquez, Poncius, & alij.

17 DVBITATVR ſecundò: An ſaltem, qui fidem dedit, teneatur ad matrimonium, è ſola alterius acceptatione.

PRIMA opinio eſt affirmatiua. Ità Sotus, Nauar. vterque, Ledeſma, Bonacina, Sanchez, Auerſa, Caſpenſ. Brancatus, & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp. 7. quæſt. 9. num. 25.* paucis additis.

SECVNDA opinio negat. Ità Veracruz, Vaſquez, Poncius, & alij apud Hurtad. *difficult. 3.* & Auerſam *quæſt. 8. ſect. 1.* qui cum Ponce *lib. 12. cap. 4.* aduertunt, ſupponi acceptationem, & ſine ea non obligare ex iuſtitia, quia nil transfertur ad alium ex iuſtitia, ſine eius conſenſu. Neque ex fidelitate; quia, qui non acceptat, cenſetur non curare promiſſum.

ASSERO probabilius tamen eſſe, talem non teneri.

18 PROBATVR primò ratione ducta ex D. Bonau. *loco cit.* quia quamdiù non eſt repromiſſio, non vniuntur contrahentes; nam, cum matrimonium ſit contractus onerosus, debent vniri ad effectum, ſaltem, vt etiam alter ſe obliget, dicit enim: *Facio, vt facias.* Huic argumento reſpondet Maſtrius, poſſe aliquem velle promittere, etiamſi alter nolit ſe obligare. Hoc tamen per accidens eſt. Ideò regulariter concedit argumentum eſſe verum.

19 PROBATVR ſecundò, *diſt. 29.* à S. Doctore, quia promittens obligat ſe, vt ſit coniux alterius: at non poteſt eſſe coniux, niſi & alter ſit coniux; ſicuti aliquis non poteſt eſſe Pater, niſi & alter ſit filius.

CONFIRMATVR à S. Doct. in contractibus onerosis quantumcunque offeram tibi ad pretium venalem, non eſt venditio, niſi tu emas, pretium repromittendo: Ergo ſimiliter non transfertur poteſtas viri in mulierem, niſi mulier conſentiat ad reddendam ſeipſam.

DVBITATVR tertiò: An promiſſio ſponſalium ſufficienter per ſigna fiat. 20

D. BONAVETVRA *diſt. 8. quæſt. 4.* id aſſerit cum communi ſententia. Ratio eius eſt *in corpore*, quia eſt contractus Sacramentali ſanctitate decoratus: Ergo requiritur, ac ſufficit illud ſignum, quod exprimet exteriùs conſenſum in talem Sacrum contractum; at non ſola verba id valent præſtare, ſed etiam nutus, aliaque ſigna: Ergo. Quæ autem ſigna id præſtent, infrà dicam.

HINC multæ quæſtiones reſoluuntur.

PRIMA: An mutus, & ſurdus valeant contrahere. 21

MVLTI quidem negant, hos poſſe matrimonium contrahere, quos refert Sanchez *diſſ. 8. num. 12.*

AT probabilius cenſet ipſe, hunc poſſe, ſi intellectum habeat perſpicacem, & poſſit percipere, quid ſit matrimonium, & ſignis indicare conſenſum.

PROBATVR primò *ex cap.* Cùm apud, *de ſponſal.*

DEINDE, quia tales multa difficillima percipiunt, & explicant, eiſque conceditur confiteri, abſolui, &c. Sic tenent Hoſtienſ. *cap.* Cùm apud Ioan. Andr. *ibi.* Anton. Card. Abbas, Næuo, Præpoſit. Henricus, *cap.* Tuæ *de ſponſal.* Paritius, *conſ. 63.* Couar. *4. decret. 2. part. cap. 2.* Angel. V. *Matrim. 3.* Tabien. *verb. matrim.* & alij.

AT verò ſi ſit mutus, ſurdus, ac cæcus, difficile eſt ei percipere.

DVBITATVR deinde: An inſani poſſint contrahere.

VERA ſententia eſt, furioſum, & mente captum non poſſe contrahere, ſi perpetuò talis ſit, nam caret deliberatione. 22

AT ſi lucidis fruatur interuallis, poſſe aſſerunt D. Bonauent. *4. diſtinct. 34. art. 3. quæſt. 1.* & D. Thom. *ibi quæſt. vnica, art. 4.* Richar. *art. 4. quæſt. 1.* Sotus *quæſt. vnica, art. 4. concl. 1.* & reliqui Theologi. Et ex Iuris peritis Gloſſ. *cap.* neque furioſus *32. quæſt. 7.* initio, & *cap.* Dilectus *de ſponſal. verb. furore*, vbi Ioan. Andr. *num. 5.* Henricus *numer. 1.* Næuo *num. 16.* Præpoſit. *num. 1.* Couar. *decretal. 2. part. cap. 2. num. 5.*

QVOD ſi ſit furioſus habitu, non actu, addit S. Doct. non debere contrahere; attamen contractum tenere.

ASSERO primò, furioſum, ante dementiam poſſe contrahere matrimonium. 23

PROBATVR primò ex decreto Fabiani Papæ, & habetur *cap.* Neque furioſus *32. quæſt. 7.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore quia habet liberi arbitrij vim actu.

ASSERO ſecundò, inſanum, & furioſum actu, non poſſe contrahere matrimonium.

PROBATVR à S. Doctore primò. Matrimonium eſt contractus humanus, ad quem requiritur liber conſenſus; ſed in furioſo, & inſano non eſt libertas ad conſenſum: Ergo.

CONFIRMATVR primò à S. Doctore. Plus tollit conſenſum ſtultitia, quàm error; ſed hic impedit contractum matrimonij: Ergo. Sic definitur *cap.* Dilectus *de ſponſal.* & *leg. 6. tit. 2. p. 4.*

CONFIRMATVR ſecundò à D. Bonauent. quia furioſus nequit ad actus iuridicos interuenire, vel ad aliud, in quo requiratur conſenſus. Deducitur argumentum *è Clementina*, Si furioſus, *de homicid.* & *ex leg.* Furioſum *Cod. de eo*, qui teſtamentum facere poteſt.

IDEM dicendum de mente capto, qui adæquatur furioſo *leg. 2.* vbi Bald. *Cod. de curat. furioſ.* Id ſentiunt communiter Doctores apud Sanchez di- 24

ſputatione octaua, numero 15. Philippum de Bictis *de arbitrio Iudicis, quæſt.* 137.

PROBATVR tandem à S. Doct. quia Sacramentum Matrimonij ex opere ope ato confert gratiam ex diſpoſitione arbitrij, vel damnationem ex indiſpoſitione: ſed furioſus nequit mereri, vel demereri: Erg o.

25 ASSERO tertiò, furioſum, qui ad tempus dilucida habet interualla, licet, dum habet lucem, validè contrahat, quia habet libertatem; tamen peccare. Ità D. Thom. & D. Bonau. *ibi.*

PROBATVR à Sanchez, *num.* 18. ratione S. Doctoris, quia finis principalis matrimonij eſt honeſta cohabitatio, educatioque prolis; at furioſus huiuſmodi eſt ineptus ad prolem educandam, &c. Ergo. Addit Sotus ibi, *diſt.* 34. *quæſt. vn. art.* 4. & Sanchez, peccare furioſum contrahendo, niſi habeat aliquos coniunctos, quibus prolem tradere queat educandam.

26 ADDIT verò S. Doct. quæ dixerat intelligenda, ſi furia longo tempore duret; nam ſi accidentalis ſit, & breui euaneſcat, poteſt contrahere. In dubio quoque iudicandum, quod ſi longo tempore durat, puta in anno, nec conſtat, illum habere lucida interualla, adhuc eſſe furioſum; quod ſi ex cauſa accidentali furia eruperit, non cenſeri furioſum. Ità Couar. 4. *decret. ſecunda part. capite ſecundo, numero ſexto*, Menochius *de præſumptione quadrageſimaquinta, numero quadrageſimonono*, & *conſil.* 82. *num.* 220. *lib.* 1. Sanchez *num.* 17.

27 TANDEM videtur S. Doctor *in corpore* velle, furioſum habitualem contrahentem tempore lucidi interualli, peccare mortaliter contra finem matrimonij, quod fortaſſe verum aſſerunt Ledeſma *de matrimon. quæſtione quinquageſimaoctaua, articulo tertio, dubio ſecundo, ad ſecundum*, & Soto *loco cit.* Sed hi cum Sanchez addunt, non ita eſſe, ratione prolis educandæ; ſi adſint alij coniuncti educatores filiorum.

AT S. Doctor aliam rationem habet grauiorem, nempe quia furioſu habitualis non poteſt modo humano, & Chriſt ano cohabitare cum vxore; nam is, veluti be ua, ex concupiſcentia, ad turpitudines, pollutiones, effuſiones ſeminis, & cætera vitia, irrumpet. Similiter & grauidam comprimet, occidendo prolem; & in ira forſan occidet.

HABES ex dictis, etiam ebrium, tempore ebrietatis, qua orbatus eſt vſu rationis, non poſſe contrahere ſponſalia. Ratio D. Bonau. eſt ſuprà allata, quia deeſt conſenſus rationis.

28 QVÆRES: An ſi ebrius, & demens tempore ſanæ mentis, habuere voluntatem contrahendi ſponſalia, aut matrimonium; eam tempore ebrietatis, vel dementiæ, exequi valeant.

VIDENTVR enim eſſe valida, nam & Baptiſmus ſic eſſet validus ob voluntatem præcedentem. Confirmatur; non enim deficit deliberatio requiſita ad peccatum mortale, homicidium enim tunc commiſſum, ſi tempore, quo ſui compotes erant, præuiſum eſſet; lethalis eſt culpa.

29 DICENDVM cum D. Bonauentura *ad vltimum, & diſtinctione trigeſimaſeptima, articulo ſecundo, quæſtione ſecunda, fundamento tertio*, non valere, quia contrahentes ſunt miniſtri, & actus miniſtri debet eſſe humanus; át in eo caſu non eſt actus humanus, ſed eſt veluti, ſi aliquis in ſanitate audiuiſſet confeſſiones, & tempore furiæ, vel ebrietatis abſolueret, vel Baptizaret, quamvis antea id in animo haberet, irritus eſſet Baptiſmus, & irrita abſolutio. Nec eſt ſimile de Baptiſmo, qui eſt in remedium peccati originalis, contracti voluntate alienâ, & ideò ſufficit alienus conſenſus, vt conſtat in infantibus; Et idem erit de furioſo perpetuo.

NEQVE obſtat, quòd peccata præuiſa ad culpam imputentur; nam bonum ex integra cauſa eſt; malum autem ex quocumque defectu, vt ait S. Dionyſius *capite quarto, de Diuinis nominibus.* Vnde cùm ſponſalia ſint quoddam bonum per modum contractus humani, exigunt plenum conſenſum; at peccatum, cùm malum ſit, ſufficit eſſe volitum in ſua cauſa. Sic Ledeſm. *ſecunda part. quarti, quæſtione ſexageſima, articulo tertio*, Veracruz *prima parte, ſpec. articulo quadrageſimoprimo, concluſ. quinta*, Petrus Ledeſma *de matrimon. quæſtione quinquageſimanona, articulo tertio, dub.* 1. Matienzo *lib.* 5. *recopil. tit.* 1. *rubr. gloſſ.* 1. *num.* 208. Sanchez *num.* 20. 30

HIC oritur eximium dubium: Vtrum aliquis in omnibus ferè rebus poſſit eſſe rationis particeps; in vna verò, aut altera rationis expers, atque adeò eſſe capax matrimonij.

VERA eſt ſententia aſſertiua apud Hyppocr. *libro* 2. *aphor.* 33. & *ex Leg.* his qui in fine, *ff. de tutore, & curatore*, Auic. *lib.* 13. *ſent.* 1. *tract.* 3. *capite* 2. *in medio.* Galenum *lib.* 4. *de locis malè affectis, cap.* 1. *& cap.* 4. *de ſymptomatum differ. cap.* 3. Leonardum Fuchium *lib.* 1. *de medendis morbis, capite* 20. Donatum Antonium *lib. de medendis humani corp. malis, cap.* 6. Victoriam *relect. Ad quid teneatur homo veniens ad vſum rationis, n.* 19. Sanchez *lib.* 1. *de ſponſal. diſp.* 8. *num.* 23. allegans multos è Societate eruditos, & aſſerens experimentum. 31

RATIO eſt, quia delirium prouenire poteſt ex vehementi imaginatione, ità vt ab ea pendeat in fieri, & conſeruari: Ergo contingere poteſt, aliquem hominem, dum conſiderat aliquod obiectum, delirare, licet dum alia percipit, non deliret; ſed ratione vtatur. 32

QVÆSTIO V.

An ad Sponſalia ſufficiat promiſſio externa ficta, ſaltem ſi iuramento firmata ſit.

D. Bonauent. 4. diſtinct. 37. artic. 2. quæſt. 2. & in 3. diſt. 39. quæſt. 1.

DVPLICITER poteſt hoc euenire: Primò, ſi promittat animo, neque promittendi, neque ſe obligandi. Et ſanè communis ſententia fert, non teneri; ſed eſſe inualidam ſponſionem. Ità apud Sanchez *lib.* 1. *dub.* 11. Coninch. *diſp.* 22. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 18. Baſſ. *verb.* Sponſalia 2. *num.* 2. 33

ATTAMEN Baſilius Poncius *lib.* 1. *de matrim. cap.* 4. & *lib.* 12. *cap.* 2. Vaſquez *diſp.* 6. *cap.* 3. Turrianus 2. 2. *Tom.* 2. *d.* 64. *dub.* 15. dicunt eo ipſo, quòd proferuntur verba promiſſionis, quæ nouit eſſe promiſſionis, & illi, cui fit promiſſio ficta, inſinuantur, ex naturali iure veritatis ligant ad ſeruandam veritatem. Itaque non poteſt eſſe voluntas proferendi externa ſigna promiſſionis ſine contractu. Vnde infert Poncius, eum, qui fictè promittit, & ſub ea ſpecie Virginem decipit, teneri implere promiſſum, etiamſi diſparis conditionis ſit, dummodò nullũ fuerit 34

ſignum

ſignum exterius, quo indicaret dolo promitti. Hanc ſententiam ſolidam acclamat Diana infra.

Hvnc verò ſaltem contra fidelitatem peccare, docent Hurtad. *diſp.*1. *diffic.*11. Maſtrius *diſput.* 7. *quæſt.*9. *num.* 255. non tamen teneri ex iuſtitia; & hoc reor eſſe id, quod vult prima opinio, quæ obligatum eſſe ait ex fidelitate.

Qvod ſi animo quidem ſpondendi ſpondeat; tamen animo ſe non obligandi: Prima opinio eſt multorum apud Sanchez *diſputat.* 9. *numer.* 4. aſſerens id ſufficere.

35 Vera tamen ſententia eſt, talem ſponſionem nec eſſe ſponſalia, neque ex vi ſponſionis obligare. Ità D. Bonau. *hic*, Richard. 4. *diſt.*38. *artic.* 3. *quæſt.*2. *ad* 2. D. Antonin. 2.*part. titulo* 11. *cap.*2. Angelus *verb.* Pactum, *num.*4.& *verb.* Votum 1.*numer.* 7. Sylueſt. *verbo* metus, *quæſt.* 8. & *verbo* pactum, *quæſt.*4. vbi Armilla *num.* 2. & *verbo* Iuram. *num.* 14. Tabien. *verb.* pactum *quæſt.* 2. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.*23. Nauar. *ſumma*, *cap.*12. *numer.*38. Viguer. *lib. Inſt.t. cap.*5. §. 5. Palac. 4. *diſtinct.*29. *dub.* 1. *fol.*665. Sanchez *diſp.*9. *numer.* 5. Diana *part.*3. *tract.*4. *reſol.*205. 247. Baſſ.2.*num.*2. qui alios adducunt. Arbitror tamen, ſolùm ob ignorantiam obligationis promiſſi poſſe ſtare, vt intendas promittere; ſed non ſeruare promiſſum.

Assero cum hac ſententia, eum qui verè ſpondet, ſed animo ſe non obligandi, ex vi ſponſionis non obligari, quòd omnes probant ex Decretali Innocen. *lib.*4. *de ſponſal.*

36 Probatvr ſecundò à S. Doct. Omnis miniſter Sacramentorum debet neceſſariò habere intentionem; nam omnia Sacramenta conficiuntur Materia, Forma, & Intentione: Sed hic non habet intentionem: Ergo. Hanc rationem S. Doct. *in corpore* vocat præcipuam.

Probatvr tertiò à S. Doct. ratione, qua cæteri vtuntur. Obligatio promiſſionis prouenit ex lege ſpeciali poſitiua, quam ſibi quiſque imponit, ſed nulla Lex obligat contra voluntatem legiſlatoris: Ergo.

Respondet Diana cum allegatis, obligationem promiſſionis non oriri ex voluntate promittentis, ſed ex naturali iure, quod exigit, vt verbis ſit veritas coniuncta, quod nequit auferre, qui promittit.

37 Contra tamen eſt, quia, vt obſeruat S. Doctor, hæc eſt Lex, & promiſſio Sacramentalis, quæ contractum liberum iniens, liberè ſibi iugum Sacramenti imponit; hæc autem non eſt ligans, niſi volentem. Imò dico, in omni promiſſione includi debere voluntatem, vt ſit valida; alioqui erit iocoſa, ſicut recitantium in Comediis, qui ſponſalia proluſoriè recitant. Vide Patrem Maſtrium.

Obiicies primò à ſimili de iuramento; nam quacunque arte quis iuret, Deus accipit in ſenſu, quo accipit is, cui iuratur, vt ait D. Iſidorus: Ergo in matrimonio videtur Deus accipere promiſſum, eo modo, quo accipit coniux; at coniux excipit promiſſionem, vt veram: Ergo.

38 Respondet S. Doct. Deum accipere illud fictum iuramentum ad pœnam periurij, non ità tamen, vt habeat intentionem ad Sacramentum neceſſariam. Itaque obligabit ſanè in facie Eccleſiæ; non autem intus conſtituet ſponſalia valida.

Obiicies ſecundò. Eccleſia in ſuo foro iudicat eſſe verum matrimonium, quando externè promiſſio fit; nec iuuat dicere, ſe non intendiſſe. Eccleſia autem non decipitur in iudicio, nec credit neganti, cùm tamen videatur credendum homini, de ſe teſtimonium ferenti.

Respondet S. Doct. Eccleſiam materialiter 39 quidem falli, ſed non formaliter, quia Eccleſiæ iudicium fertur in id, quod iuſtum eſt iudicare, nempe, vt, qui promittit, ſeruet, ac cenſeatur ſeriò promiſiſſe, niſi aliunde probet contrarium, & tunc homo teſtimonium de ſe ferenti tenetur credere; ſed in hoc caſu habet teſtimonium contra ſe, nempe ſponſionem, atque adeò, vt teſtem implicantem accipere debet, & cogere non ſtandum primæ ſponſioni; nam in ſecunda inuenitur deficere.

Obiicies tertiò. Regula hæc habetur 30. quæſtione prima, capite: *Dictum eſt, fraus, & dolus nemini debet patrocinari:* Sed iſte per vos fraudulenter promittit: Ergo debet eſſe obligatus.

Respondet S. Doct. ſequi conſequentiam: 40 Ergo debet cogi in foro Eccleſiæ, vbi hæc regula datur. Igitur, quia dolus eſt in verbis extra, in hoc iudicio, non patrocinatur ei dolus; at quia intus verè deficit conſenſus neceſſarius, non eſt obligatus in eo foro; attamen etiam in eo foro abeſt dolus, culpam ei mortalem inurens. Itaque in vtroque foro punitur: quia tamen vera adeſt carentia neceſſarij conſenſus; ſequitur, vt matrimonium non ſit.

Obiicies quartò. Si requiritur interior con- 41 ſenſus: Ergo, cùm de eo nemo ſit certus, neſciam, an illa ſit verè coniux, quæ promiſit; atque adeò quoties debitum reddet, vel petet, diſcrimini ſe exponet. Similiter, ſi duabus promittat, neſcit vtri debitum reddat.

Respondet S. Doctor, præſumendum de promittente, niſi dolus appareat manifeſtè; atque adeò debet vir ei, quæ primò promiſit, nec ſe diſcrimini exponit, quia hæc more, & modo humano ſtabilita ſunt, vtpote contractus humani: Neque ſe periculo peccati exponit; ſicuti non peccauit Iacob cognoſcens Liam prima nocte, quia credebat cognoſcere ſuam.

Obiicies quintò. Obligatio eſt naturalis ef- 42 fectus promiſſionis, ſicut calefactio eſt effectus ignis: Ergo, ſicuti poſito igni, ſequitur neceſſariò calefactio; ità poſita promiſſione, ſequitur obligatio.

Respondetvr, obligationem eſſe effectum veræ promiſſionis, ſecus quando non eſt vera, vt contingit, quando deficit animus ſe obligandi.

Difficvltas eſt maior, quando promiſſio firmatur iuramento, ſi adſit quidem voluntas iurandi, non tamen ſe obligandi.

Mvlti apud Sanchez *diſputat.* 9. *num.* 8. cenſent obligare.

Vera tamen ſententia eſt negatiua. Ità D. Bo- 43 nauentura 3. *diſtinctione trigeſima*, *articulo tertio*, *quæſtione prima*, D. Thom. 3. *diſtinctione trigeſimanona*, *quæſt.*1. *art.*3. *quæſtiuncula* 3. Richar. *diſt.*30. *art.*2. *quæſt.*1. Gabr. 161. *quæſt.*1. *art.* 2. *concluſ.*5. D. Antoninus 3 *part. tit.*10. *cap.*6. Medina *Cod. de confeſſ. quæſt. de diſp. in reuelanda confeſſ. ad* 2. Palacios 4.*diſt.*29. *dub.*1. *fol.*665. Philiar. *de off. Sacerd. Tom.*1. *cap.*2. *lib.*3. *cap.*16.

Ex Iuriſperitis Anton. *cap.* Si verò *de iureiurando*, *numero quinto*, Abbas *ibi numero nono*, Næuo *numero* 38. Felin. *numero octauo*, Imola *numero ſeptimo*, Fortunat. *de vltimo fine*, *illat.*22. *numero* 477. Roſella *verb.* Iurare *numero* 29. Angel. *verbo* iuram. 5. *num.* 8. 10. & 32. Sylueſt. *iuram. quarto* *quæſt.*7

Digitized by Google

*quæſt.*7. 17. 19. Armilla *verbo* Iuram. *num.* 14. Seraphinus *de Priuil. iur. priuil.* 110. *num.*16. Gutier. *de iuram.* 1.*part. cap.*57.*num.*20. Bonacina *de ſponſal. quæſt.*1. *puncto* 2. alios addens.

44 Probatvr primò ratione D. Bonauent. *hîc ad* 2. & *in* 3. *loco cit. num.* 46. nam obligatio oritur è ſpontanea hominis voluntate, ſibi legem imponentis.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. *in* 3. *diſt. citata*, quia Deus acceptat iuramentum, iuxta hominis intentionem *cap. Humanæ aures* 23. *quæſt.* 5. *cap.* 11.

Qvod ſi dubitet quis, an promiſerit animo ſe obligandi, non tenetur, quia melior eſt conditio poſſidentis; at in hoc dubio, voluntas poſſidet ſuam libertatem: Ergo. Ità communiter apud Sanchez, *numero* 11.

QVÆSTIO VI.

An ficta promiſſio obliget ad Matrimonium, ratione iniuriæ allatæ.

D. Bonauent. diſt 18. quæſt.1. ad 3.
D. Thom. diſt. 28. q. vn. art. 2. ad 4.

45 Qværitvr primò: An, qui ſub promiſſione ficta deflorauit Virginem, teneatur eam ducere.

Prima opinio negat. Ità videtur D. Antonin. 3. *parte, tit.*1. *cap.*19. ſuppl. Gabr. 4. *diſt.* 28. *q.*1. *art.*2. Bartholomæus Ledeſma *de matrim. diſp.* 19. *fol.*1296. hi dicunt ſatisfieri, etiam dotando. Id probabile cenſet etiam Bonacina infrà citandus cum aliis apud Vaſquez, *diſputat.* 6. *de reſtitut. numero* 26.

46 Secvnda ſententia eſt, omninò teneri. Ità D. Bonauent. hîc, & D. Thom. Richard. *diſt.*28. *artic.*1. *quæſt.*3. Palud. *quæſt.*1. *art.* 2. Henricus, *cap. ex parte, num.* 6. & alij communiter apud Sanchez *diſput.*10. Bonacinam *lib.*1. *quæſt.* 1. *puncto* 2. Meracium *diſput.*12. *ſect.*7. Becanum *cap.* 43. *quæſt.*2. Caſpenſ. *diſp.*1.*ſect.*4. Ponc. *lib.*11.*cap.*2. Maſtrium *diſp.*7. *quæſt.*9. Baſſæum *verb.* Sponſ. 2. *numero* 4. Dianam *parte* 3. *tract.*4. *reſol.* 205. vbi cum aliis, relatis *quæſt. præcedenti*, aſſerit probabile, teneri ex iure naturæ veritatis ſeruandæ. Vnde etiamſi diſpar eſſet ſtatus, in diuitiis, nobilitate, &c. teneretur, modo ibi dicto. Ità omnes ferè DD. ſecundæ ſententiæ apud Maſtrium *num.*285. aſſerentes, teneri, etiamſi mulier ſciat diſparitatem. Ratio eſt, quia ibi interuenit verus contractus obligans ex iuſtitia Commutatiua; nam ad ſubſtantiam Matrimonij ſpectant corpora tantùm, opes verò, nobilitas, &c. ſunt prorſus accidentalia. Neque illa notitia impedit, quia, vt notant Caſpenſis, & Maſtrius, ſæpe nobiliſſimi puellas pauperes accipiunt.

Assero cum ſecunda ſententia, promittentem, etſi fictè, ſe ducturum puellam, quam defloraunit, teneri.

47 Probatvr ratione D. Bonauent. quia dolus non debet patrocinari contra debitum Iuſtitiæ, quæ petit in commutationibus reddi idem, puta equum pro equo, non pecuniam, contra voluntatem dantis. Neque ſatisfacit Bonacina; vt ſuprà oſtendi, & probat eximiè Pater Maſtrius, vir eruditiſſimus.

Arbitror tamen, ſi magna diſparitas puellæ eſſet agnita, ſatisfieri dote probabiliter. Ità Sanchez *diſputatione decima*, & alij ibi, ac Baſſæus *numero quarto.*

QVÆSTIO VII.

An Sponſalia clandeſtina ſint irrita.

D. Bonauent. diſt.28. quæſt.5.
D. Thom. quæſt. 45. art.4.

Assero cum D. Bonau. *diſt.*28. *quæſt.* 5. non eſſe irrita: Eſt communis ſententia apud Maſtrium *diſputat.*7. *quæſt.*9. *numer.* 269. Sanchez *diſput.*12. & 13. Filliuc. *tract.*10.*p.p. cap.*7. *quæſt.*8. Baſſ. *verbo* Sponſal. 2. *num.*6. 48

Probatvr, quia Lex irritans matrimonium clandeſtinum, quæ correctoria eſt iuris communis, nil loquitur de ſponſalibus: Ergo non eſt extendenda vltra caſum expreſſum *ex leg.* Præcipimus *Cod. de Appellat.* Neque eſt eadem ratio; nam matrimonium clandeſtinum poteſt inducere concubinatum; non ſic ſponſalia, quæ adueniente matrimonio, ſoluuntur.

Cvm D. Bonauentura ſunt ferè omnes apud Sanchez *diſp.*12. contra perpaucos, dicentes à Concilio Tridentino *ſeſſ.*24. *cap.* 1. irritata cum matrimonio eſſe ſponſalia. Sic pro nobis declarauit Sacra Congregatio apud Hurtad. *diſputat.* 1. *difficult. decimaſexta.*

Addo, hæc neque eſſe prohibita; nam *cap. finali* ſolùm prohibetur matrimonium clandeſtinum, vt aduertit D.Bonau. & communiter ſequuntur alij apud Maſtrium. Ratio eſt, quia extat lex ſolùm de matrimonio. 49

QVÆSTIO VIII.

Quæ ætas requiratur ad Sponſalia.

D.Bonau. diſtinct.36. art.2. quæſt.2.

Assero, ſponſalia de lege ordinaria non poſſe contrahi ante ſeptennium. 50

Probatvr à D. Bonauent. ex iure canonico, & ciuili *ex cap.* Litteras, *cap.* Acceſſit *de ſponſal. impuberum*, *cap.* Ad diſſoluendum *eodem tit.* & *leg.* in Sponſalibus contrahendis, *in fine, ff. de ſponſal.* & *leg.* Final. *tit.* 1.*p.*4.

Ratio D. Bonauent. hîc, & D. Thom. 4. *diſtinct.*27. *quæſt.* 2. *art.* 2. quos omnes ſequuntur, eſt, quia ſeptennio completo incipit rationis vſus, vt conſtat *ex leg.* Si infanti §. *vlt.* adiuncta *leg.* ſi potuit *Cod. de iure deliber.*

Hinc S.Doct. *quæſt. præcedenti ad vltimum*, cum D. Thom. *loco cit. ad* 3. elicit rationem, cur ius canonicum eandem ætatem ad ſponſalia in viris, & fœminis præſcripſerit, cùm tamen ad matrimonium diuerſam ætatem poſtulent, quia ad ſponſalia requiritur rationis vſus, qui eodem tempore viris, & fœminis aduenit: ad matrimonium verò potentia generandi deſideratur, quæ tardiùs in viris reperitur. 51

Addit

Digitized by Google

Addit S. Doctor *loco citato*, rationem, cur citius in fœmina ſit pubertas, nempè anno duodecimo completo, cum in maſculo expectentur quatuordecim anni; nam maſculus perfectior eſt cauſa, nempe actiua; atque adeò plura ad ſui exigit perfectionem; cùm fœmina paſſiuè ſe habeat, ſaltem comparatiuè; ideò faciliùs reducitur ad ſuam perfectionem.

52 Addit S. Doctor: in fœmina fit citiùs ſolutio virtuoſitatis ob meatus largiores. Tandem, quia natura in fœmina ob imperfectionem appetit virum, ſicut materia formam, ideò propter maiorem appetitu[m] [illegible] maior acceleratio.

[illegible]tit etiam S. Doctor hìc, non eſſe neceſſariam perfectiſſimam diſcretionem, ſed talem, qualis ſatis eſt ad diſcernendum, quid dicat, & promittat: Quod ſi in ea ætate id non percipiat, non erunt valida ſponſalia; & hinc intelliges Legem *In ſponſalibus contrahendis, ff. de ſponſal.* dum ait, non eſſe præſcriptam ætatem ſponſalibus, ſicut matrimonio; nam in matrimonio ſemper ſufficit ætas præſcripta iure; in ſponſalibus autem non ſemper: ſæpè enim ſeptennio completo deeſt rationis vſus. Sic Gloſſa in fine, & Sanchez *diſput.* 16. *numero* 3. alios adducens.

53 Svnt quidem aliqui dicentes, non requiri ſeptennium completum, in foro externo, ſed ſatis eſſe moraliter, etiamſi octo dies, vel decem deſint. Ita Rebellius *parte ſecunda, libro quarto, quæſtione quinta*, afferens Sotum, Victoriam, Veracruz, Syluestrum, D. Antoninum, & D. Thomam. His ſubſcribit Diana *parte tertia, tract. quarto, reſolutione* 275.

54 Probabilivs eſt autem, requiri ſeptennium Metaphyſicè completum, & ità deficiente vna die, vel duabus, nulla eſſe ſponſalia. Ita videtur ſentire S.Doctor *diſt.* 36. *dub. vltim.* vbi iura ſeruanda omninò ait, niſi malitia ætatem ſuppleat. Iam verò iura præcipiunt ſeptennium, quod, deficiente die, non eſt completum, ſed inceptum, vt notat Sanchez. Confirmatur, nam & ad teſtamentum condendum exigitur ætas quatuordecim annorum completa, ita vt ſit ſaltem in vltima die, vt habetur *L. g.* Qua ætate *ff. de teſtam.* Neque valeret profeſſio, ſi vna dies deficeret ad decimiſexti anni complementum. Igitur neque valerent ſponſalia, in quibus datur corpus. Ita Doctores plurimi apud Sanchez contra alios, inter quos citatur D.Thom. *diſt.* 27. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 7. Alios refert Bonacina citandus, qui reſpondent argumento, negans paritatem, quia matrimonium eſt magis fauorabile. Alios refert Maſtrius *diſp.* 7. *q.* 9. *num.* 266. & 267.

55 Ait verò S. Doctor cum communi ſententia, quod ſi malitia ſuppleat ætatem, valida ſunt in foro conſcientiæ ante ſeptennium ſponſalia. Ita multi, contra multos, apud Maſtrium ſubſcribentem *numero* 268. Ratio D.Bonauenturæ, qua vtuntur omnes, eſt, quia in hoc differunt conſtitutiones Iuris à demonſtrationibus diſciplinarum, hæ etenim fiunt de his, quæ ſunt vera neceſſariò ſemper, quamuis non eueniant perpetuò, ſed aliquibus temporibus, vt Eclypſes; fiunt tamen neceſſariò, non vt frequenter, ſed vt ſemper; at Iura conſtituunt de his, quæ ſunt ſæpè, atque adeò decernunt ſeptennium ſponſalibus, quia tunc præſumunt eſſe rationis vſum, nec, niſi raro, eum antè haberi conſtat. Quoniam verò finis legis eſt, vt adſit vſus rationis neceſſarius ad ſpondendum corpus, ſi egregiæ perſpicaciæ puer ante ſeptennium ratione polleat, ſanè iura concedunt ſatisfieri. Vide Baſſæum 1 *num.* 2. Sic Iuriſtæ *in cap.* Iuuenis *de ſponſalibus, & cap.* Litteras *de deſponſat. impuberum*, & Theologi apud Bonacinam *de ſponſal. quæſt.* 1 *puncto* 4. Hinc ruit inſtantia Maſtrij, ſtandum ſcilicet Iuri.

Ex his colligunt plurimi, ſi naturaliter, vel miraculosè, multò ante ſeptennium vſus rationis acceleretur, ſponſalia valere. Ita Baſſæus citatus. 56

Probatvr à Sanchez *diſput.* 16. *num.* 13. ratione D.Bonauenturæ *loco citato*, quia ſeptennium non aſſignatur, quaſi neceſſarium ſit, ſed quia, ea ætate, præſumit ius vſum rationis adeſſe. Itaque Anton. Gabr. *lib.* 7 *folio* 312. ait, communem eſſe ſententiam, valere ſponſalia quadriennio contracta, ſi adſit rationis vſus. Quod ſi etiam poſt ſeptennium deſit ea diſcretio, erunt inualida; quia cùm de veritate conſtat, præſumptio iuris, ea innixi, cedit. Ius ſanè ſeptennium aſſignat hac cum præſumptione.

Hinc etiam collige cum D. Bonauentura hìc, ſeruanda eſſe iura, præcipientia ſeptennium *extra de deſponſatione impuberum*. Ibi autem dicitur: *Diſtrictè inhibemus, &c.* Vnde eſt præceptum Pontificis, nam in omni prohibitione continetur præceptum, vt docet Archidiac. *cap. Interdixit* 32. & Sanchez *diſputat.* 17. ibi autem Pontifex grauiter inhibet. Quare Hoſtienſis, & Næuo *ibi*, ac alij plurimi dicunt, eſſe graue peccatum tranſgredi. 57

Enim verò multi credunt, præceptum illud ſolùm de matrimonio fieri. Ita Sanchez *num.* 4. cum aliis *ibi*.

Alii dicunt, ibi prohiberi etiam ſponſalia, non modò ante ſeptennium; ſed etiam ante pubertatem. Sic Gloſſa *dicto capite ſecundo*, & multi Canoniſtæ, *ibi*. 58

Tertia ſententia eſt D.Bonauenturæ hìc, prohiberi ſponſalia ante ſeptennium.

Probatvr, quia canon dicit: *ante ætatem canonibus determinatam* quæ ſeptennij eſt. Sic Innocentius *dicto cap.* 2. Sotus 4. *diſtinctione* 27. *quæſtione ſecunda, artic.* 2. *ad primum*, & alij apud Sanchez.

Obiicit primò Sanchez, textum dicere, *ne coniungantur*; at in ſponſalibus non coniunguntur.

Respondetvr coniungi, nam ibi fit ſponſio corporis.

Obiicit ſecundò. Si pueri ante ſeptennium non ſint præuenti ratione, quomodò peccant, cùm more Pſitaci loquantur?

Respondetvr ex D. Bonauentura *ad argumenta*, quod poſſunt aliqui interuenire, qui pro ipſis loquantur more patrinorum, vti interueniunt nonnulli ad Baptiſmum, atque adeò hi poſſunt tranſgredi iura. Ideò meritò dicitur, *ne coniungantur*; atque adeò inhibitio fit malitiosè coniungentibus. 59

De matrimonio autem id multò magis vrget, lethale eſſe, ante ætatem debitam contrahere: At S. Doctor non exprimit eſſe lethale. Quare dicerem ſolum, eſſe lethale, contrahere, & coniungi per copulam. Ita multi cum Sanchez, *numero ſexto*.

Digitized by Google

QVÆSTIO IX.

Quibus verbis contrahantur Sponſalia.

D. Bonauentura diſt. 28. q. 1.

60 SVPPONO, contractum hunc eſſe humano modo ineundum; ideò coram Eccleſia non ſufficit intentio, ſed requiruntur verba, eaque intelligenda erunt, iuxta communem intelligentiam, vt habetur *cap.* ex litteris *el* 1. *de ſponſalibus*, & omnes fatentur; neque æquiuocatio debet latere, vt notat D. Bonauentura *diſt.* 27. *art.* 7. *q.* 2.

61 PRO Sponſalibus igitur debent eſſe verba, promittentia accipere in coniugem de futuro. Ideò ſi dicat: *Ego conſentiam in te.* Vel: *accipiam te,* non eſt matrimonium; ſed ſponſale, vt notat D. Bonauentura *diſt.* 28. *quæſt.* 1. *in corpore.* Quod ſi de præſenti dicat: *Accipio te in vxorem.* Vel: *Ex nunc habeo te in meam.* Vel: *Volo te in meam,* erit matrimonium, vt notant communiter apud Sanchez *diſp.* 18. cum D. Bonauentura hic. Quod ſi verba ſint de præſenti; & ſignificatio in craſtino, tunc erunt ſponſalia, vt: *Volo te in craſtino vxorem,* ſic hæc verba: *Ducam te: Accipiam te in vxorem,* ſunt ſponſalia, altero correſpondente, ſic cum S. Doctore, & D. Thom. *diſt.* 27. *q.* 2. *art.* 1. Richardus *art.* 3. *quæſt.* 2. Palud. *q.* 2. *art.* 4. Sotus *quæſt.* 2. *art.* 1. & alij apud Sanchez *diſput.* 18. *numero* 12.

62 EODEM modo ſunt ſponſalia, ſi dicas: *Tenebo, Habebo,* vel etiam: *Tractabo te, vt vxorem,* vt notat Sanchez *num.* 18. quia eſt conſenſus de futuro, iuxta regulam Seraphici.

POSSVNT autem verba eſſe coniuncta cum negatione, vt: *Non ducam aliam, niſi te*; ſanè eſt conditionalis, ita vt poſſit abſtinere à matrimonio; attamen, ſi velit contrahere, tenetur huic.

AT ſi dicat: *Nolo aliam, niſi te,* videtur ſtatuere ſponſalia; attamen adhuc eſt conditionalis, & importat idem, ac, *Niſi te,* vt notat Sanchez, qui idem ait de hac: *Non ducam aliam, præter te.*

QVÆRES: An verba de præſenti, clandeſtinum matrimonium conſtituentia, habeant vim ſponſalium inter puberes.

63 RESPONDETVR negatiuè; nam Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. hunc contractum irritat, quamuis enim de matrimonio loquatur, vt dixi *quæſt.* 7. non de ſponſalibus; tamen contractum per verba de præſenti irritum decernit. Vide Sanchez *diſputat.* 20. *numero* 3.

QVÆRES ſecundò: An talia verba inter impuberes ſint ſponſalia.

RESPONDETVR affirmatiuè, vt habetur *ex cap.* Finali *de deſponſ. impuber.* & *cap. vnico* §. *Idem.* Ratio eſt, quia hi, cùm inhabiles ſint ad matrimonium, cenſentur voluiſſe ſponſalia.

POSSVNT autem verba eſſe conditionata, de quibus egregiè D. Bonauentura *diſtinctione* 28. *quæſtione* 3.

64 POSSVNT autem variæ apponi conditiones. Prima eſt per modum pœnæ, vt: *Promitto te accipere ſub pœna centum aureorum.* Vel: *niſi te accipiam, ſoluam centum aureos.* Tunc autem dicit, eſſe inualidum, quia debet eſſe liberum, & ſi non contrahat, adhuc non teneri ſoluere. De quo agam, *quæſtione duodecima.*

SI autem apponatur conditio determinans conſenſum, tunc diſtinguit: Aut enim conditio eſt honeſta; & tunc, ea appoſita, valet contractus. Vt: *ſi placuerit Patri tuo, contraham.* Intelligo tamen, ſi primò conſentiat; nam ſi primò diſſentiat, probabilius cenſent multi, non eſſe valida, etiamſi poſtea conſentiat: Attamen S. Doctor videtur abſolutè concedere, fore valida, quia conditio trahitur in ſucceſſiuum: Ergo ſufficit, ſi verificetur. Probatur à ſimili, *ex cap.* Licet *de procuratore in* 6. *& cap.* ſi tibi abſenti *de præb. in* 6. Vbi Gloſſa. 65

EST autem multorum ſententia apud Sanchez *libro* 5. *diſput.* 7.

POTEST ſecundò conditio eſſe inhoneſta: & hæc, vel contra ſubſtantiam matrimonij, vt: *Contraham tecum, ſi procuraueris venena ſterilitatis:* & tunc certè nulla eſt obligatio.

VEL eſt conditio non contra ſubſtantiam, vt: *Contraham tecum, ſi furatus fueris illam rem, & dederis mihi,* & hæc conditio pro non adiecta cenſenda eſt. Hæc probat *Extra. in* 4. *Lib. de conditionibus appoſitis in deſponſatione.* 66

QVÆSTIO X.

Quæ ſint alia ſigna Sponſalium.

QVATVOR modos contrahendi ſponſalia tradit S. Doctor 3. *p. Centil. ſect.* 54. & *in* 4. *diſtinct.* 36. *quæſt. vltim. ad* 3. ſcilicet, ſimplici promiſſione; Data fide, ſeu Iuramento; Datis Arrhis ſponſalitiis; & annuli ſubarrhatione. 67

DE Arrhis dicunt Doctores, debere aliud ſignum præcedere; poſſunt enim dari ex alieno fine, puta amore turpi. Sic Panormit. *cap. Final.* Lopez *libro* 2. *verbo* dicendo, *tit. p.* 4. *Conſtans de ſponſalibus, tit.* Quibus modis contrahantur *num.* 7. Menochius *de præſumpt. lib.* 3 *præſumpt.* 2. Maſcardus *de probat. concl.* 1024. & multi Theologi 4. *diſt.* 27.

QVOAD annulum, ſi loci conſuetudo ſit, vt annuli traditio ſignet ſponſalia, præſumitur. Sic Canoniſtæ apud Sanchez *diſp.* 21. notant. 68

DICVNT etiam, quòd ſi vnus dicat verba, & alter immittat, vel recipiat annulum, conſentit verbis ſponſalium, vel matrimonij, quia tacens conſentit facto ipſo, dum annulum recipit: *Argumento Leg.* Paulus, ff. *rem ratam habere,* & Canoniſtæ apud Sanchez.

ALIQVI addunt, dummodò annulus ponatur in digito annulari, vbi eſt vena ad cor protendens, & ideò in ſignum mutuæ dilectionis ponitur. Ita Maſcardus *loco citato,* Panormit. *cap. Finali,* Henriquez *libro* 11. *de matrimon. cap.* 13. Sed arbitror cum Sanchez, reſpiciendam conſuetudinem: & verum eſſe annulum in dicto digito, indicare matrimonium, ſi verò non ponitur in medio digiti, dicit præſumi ſponſalia, non Matrimonium.

DICVNT etiam, quòd quando habito tractatu per amicos, ſponſus miſit arrhas; & ſponſa acceptauit, ſunt ſponſalia. Idem dic, ſi dum tractaretur matrimonium, viro promittente matrimonium, fœmina requiſita ſponte manum dedit in ſignum fidei, ſunt ſponſalia; & hic modus poteſt diſtingui in D. Bonauentura, dicente fieri ſponſalia, data fide. 69

ALIVD quoque ſignum eſſe poteſt, nempè taciturnitas contrahentium, dum parentes eorum nomine contrahnnt. Sic habetur *cap. vnico,* §. Finali, *de deſponſat. impuber. in* 6. quo ſe remittit S. Doctor

locis

Digitized by Google

locis ſuprà citatis. Quando verò contrahunt parentes pro filiis abſentibus, non eſt ſatis, ſi poſtea non reclament. Sic habetur *cap.vnico de deſponſ. impuber.in* 6.§. *Finali*, vbi differentia ponitur inter ſponſalia, contracta filiis abſentibus.

71 ADVERTVNT autem, hæc ſigna, ſeu etiam verba, debere fieri in perſonam determinatam.

QVÆRES: An Sponſalia ſub mortali obligent.

RESPONDETVR, obligare. Probatur *cap*. Atho *cap*. Deſponſato *cap. de* coniugali 27. *quæſt*.2. *cap*. ex litteris *el* 2.*cap*. Requiſiuit *de ſponſal*. Vide Sanchez *diſput*.2. vbi innumeros adducit. Vide etiam Maſtrium *diſp*.7.*quæſt*.9.*num*.271. Videtur D.Bonauenturæ 3.*p.Centil.ſect*.54.

PROBATVR, quia ex contractu oritur obligatio iuſtitiæ grauis, ſi ſit in materia graui, vt omnes fatentur: ſed ſponſalia ſunt contractus grauis: Ergo.

72 Non placet tamen id, quod ait Sanchez cum ſuo Tancredi, poſſe ſponſos ſe obligare ſolum ſub veniali; & tunc non ſubire maius onus, quàm id, quod ſibi imponunt. Contra enim eſt, quia illa lex ex intrinſeco reſpicit obiectum graue.

QVÆSTIO XI.

An ſponſor ad Sponſalia cogi poſſit.

D. Bonauentura
diſt. 39 q.3.

73 PROBABILIVS nunc tenent cum D. Bonauentura hic, cogi poſſe, & cogendum à Iudice Eccleſiaſtico. Vide Sanchez *diſp*.29. Poncium *libro* 12. *cap*.6. Dianam *p*.4.*tract*.2.*reſol*.206. Maſtrium *diſput*.7.*quæſt*.9.*num*.273.

PROBATVR à S.Doctore, quia Eccleſiæ incumbit facere, vt reddatur cuique, quod ſuum eſt, in foro ſpirituali, at qui ſpopondit, præiudicium ſibi intulit promiſſione tradendi ſuum corpus, etiamſi non iurauerit: Ergo. Quare non ſatis rectè plurimi apud Sanchez dicunt, cogendum ſolùm, cùm iurauit. Cogendus ſanè, ſi iurauit, vt habetur cap. *ex litteris*: Eccleſia enim non tantùm iurantem, ſed etiam ſimpliciter promittentem compellit *cap*. 1. 2. & 3. *de pactis*, & *cap*. iuramenti 22.*q*.5.

74 ADDVNT tamen, non eſſe cogendum, ſi inde ſcandala immineant; ſic colligitur *ex cap*. *Requiſiuit*. Tunc autem monendi potius ſunt, quàm cogendi. Ratio eſt, quia expedit, Eccleſiam minus malum permittere.

CÆTERVM abſolutè cogendum ſponſorem, ſecluſis magnis incommodis, intendunt cum D.Bonauentura *loco citato*, Doctores plurimi apud Sanchez *diſput*.29. *num*.4. Aduertunt verò ibi *num*.7. multi, non adeò cogendum, vt liber conſenſus ad matrimonium neceſſarius requiratur.

HINC inferunt, Iudicem, ſi viderit, cenſurâ latâ, eum eſſe adhuc pertinacem, abſoluere potius debere.

75 ADVERTE, D.Bonauenturam aſſerere, hunc compellendum per mandatum Eccleſiaſticum, quod intellige ſemper, Iudicem Eccleſiaſticum poſſe compellere, & ſæpè ſolùm, dum agitur quæſtio de validitate ſponſalium, qua, vt plurimum [illegible]atur effugere contractum; hæc porrò ad ſolùm Iudicem Eccleſiaſticum ſpectant.

ALIOQVI verò cogere ad obſeruantiam ſponſalium poteſt etiam Iudex ſæcularis. Sic Abbas *cap.ex litteris el* 2. *de ſponſal*. Brunellus *de ſponſal. concl*.16. Roſella *verbo* ſponſalia, *num*.3. Sanchez *diſputat*.29. *numero* 9.

QVÆSTIO XII.

Vtrum in contractu Sponſalium pœna apponi poſſit ſoluenda per frangentem Fidem.

D.Bonauentura
diſt. 28. q 3.

PRIMA opinio eſt Baſilij Poncij *libro* 12.*cap*.19. Dianæ *p*.5.*tract*.4.*reſol*.211. Coninch.*de ſacram. d*.22.*dub*.5. poſſe reſilienti iniuſte à ſponſalibus imponi pœnam, tam iure Ciuili, quàm Canonico. 76

COMMVNIS tamen ſententia eſt negatiua. Ità D Bonauentura hic, & cæteri apud Dianam *loco cit*. & Sanchez *lib*.1. *diſp*.30. Laymanus *tract*.10. *p*.1. *capite* 10.

ASSERO primò, pœnam contrahentibus addictam, violanti fidem ſponſalium, non eſſe validam in aliquo foro.

DEFINITVR expreſsè *cap*. Gemma *de ſponſal*. & *Leg*. Titia 134. *ff. de verb. oblig*. & *Leg*. Finali *Cod.de ſponſal*. & *leg*.39.*tit*.15.*p*.5.

RATIO D. Bonauenturæ, qua omnes vtuntur, & in legibus allegatis apponitur, eſt, vt libertati matrimonij conſulatur, ne timore pœnæ ſoluendæ ineatur. 77

ASSERO ſecundò: Non tantùm eſt irrita pœna, dum inter ſponſos apponitur, ſed etiam inter coniunctos, qui iure ſanguinis compellere præſumantur probabiliter ſponſos ad contrahendum, ne damnum pœnæ conſanguineis eueniat.

PROBATVR primò ratione D.Bonauenturæ, quia libertas ſic violatur. 78

PROBATVR ſecundò *ex cap*. Gemma *citato*, vbi annullatur pœna conſtituta à parentibus ſponſorum, & ita tenent Gloſſa *Leg. Titia* initio, *verbo* matrimonia, *ff. de verbo*, & *oblig*. vbi Batt. Imola, Iaſon, Alciatus, atque Canoniſtæ, cap. *Gemma*. Eos refert Sanchez *diſput*.30.

QVOD ſi pœna inter extraneos ponatur, valebit, quia hi non cenſentur impedire libertatem ſponſorum.

Ex dictis inferunt aliqui, quòd ſi indebitè pœna alicui ſoluatur, tenebitur recipiens reſtituere. Attamen probabilius eſt, non teneri, donec à Iudice cogatur.

PROBATVR, quia Iura tantùm irritant promiſſionem illam ſoluendi pœnam; at non vetant dominij tranſlationem. 79

CONFIRMATVR ex *Leg*. Generaliter 36.*ff. de verb. oblig*. vbi dicitur: *Stipulationes turpes nullius eſſe momenti*, & tamen probabiliſſimum eſt non reddere inhabilem recipientem.

COLLIGITVR hoc ex Legibus, & Canonibus allegatis. Vide Sanchez *diſput*.31.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XIII.

An pœna, Sponſalibus adiecta, firmetur iuramento.

D. Bonauent. diſt. 28. dub. 1. & q. 3.

80 SVPPONO primò, iuramentum contra bonos mores præſtitum, non eſſe obligatorium, vt habetur *de reg. iuris in 6.* Intelligitur verò quando eſt contra bonos mores naturales, id eſt, contra legem Dei, ſeu eſt peccatum lethale, aut veniale; at quando eſt contra mores tantum ciuiles, id eſt, contra inſtitutiones Reipublicæ, non obligat. Ita tenent multi apud Couar. *de pactis 3. p. in principio*, & Sanchez *diſputatione 32.*

81 ITAQVE quoties res iuranti non eſt peccaminoſa, ſed licita, ſaltem ad redimendam vexationem, quamuis alter iniquè extorſerit iuramentum, eſt validum, & obligatorium, vt conſtat ex cap. *Debitores*, vbi dicitur, obligare iuramentum ſoluendi vſuras, quia promittens abſque culpa ad redimendam vexationem iureiurando pollicitus eſt. Idem conſtat *ex cap. 2. de pactis in 6.* & *cap.* Cùm contingat *de iureiurando*, vbi traditur, omninò ſeruandum iuramentum, quod non vertit in diſpendium ſalutis æternæ. Qua ratione iuramentum rei licitæ metu extortum obligat, *cap.* Verum *& cap.* Si verò *de iureiurando*, cuius rationem egregiè reddit S. Bonauentura *4. diſt. 27. artic. 2. quæſt. 2. ad 2. & in 3. diſt 39. art. 3. quæſt. 2. & 3.* quia ex iuramento duplex oritur
82 obligatio: Altera expreſſa facta homini; & ex hac parte, iuramentum turpiter extortum homini non obligat; homo enim nullum ius per iniuſtitiam acquirit: Altera Deo, qui in teſtimonium inuocatur, & hoc pacto tenetur ſeruare, quod per nomen eius promiſit, ſi licitum ſit. Eadem ratione vtuntur D. Thom. 2. 2. *quæſt. 89. art. 7. ad 3.* Cardin. *conſ. 13.* Anton. *cap. ſi verò.* Imola, Næuo, & alij apud Sanchez, *diſputatione 32.*

SVPPONO ſecundò, aliud eſſe dicere: Iuramentum confirmat contractum: aliud eſt dicere: Non confirmat contractum, ſed obſeruandum ob Diuini nominis honorem: triplex autem differentia adeſt.

83 PRIMA eſt; quando iuramentum obligat, nec tamen confirmat contractum, relinquitur contractus in ſua natura, quia iuramentum nullum addit vinculum. Vnde, ſi erat inualidum, remanet tale; ſolùm enim obligat in Ordine ad Deum, ne teſtis falſus ſit, vt aduertit S. Doctor. *loco citato, in 4.* & cùm contractus ſit in Ordine ad hominem, cui nullum ius acquiritur per tale iuramentum, inde eſt, vt contractus nullam è iuramento vim obtineat. Sic Iaſon *Authen.* Sacramenta, *Cod. ſi aduerſ. vendit. num. 38.* Gomezius *2. variar. cap. 14. num. 21.*

AT quando iuramentum firmat contractum, tunc validatur, etiamſi, ſecluſo iureiurando, eſſet inualidus, vt tradunt omnes *ex cap.* Cum contingat *de iureiurando & cap. 2. de pactis in 6. & dict. Authent.* Sacramenta *cit.*

84 HINC oritur ſecunda differentia, quando contractus non confirmatur iuramento, ſed iuramentum ſeruandum eſt, relaxato iuramento poteſt veniri contra contractum; non enim obſtat contractus, quia nullus erat; non iuramentum, quia relaxatione extinctum eſt. At ſi contractus firmatur iuramento, eſto concedatur relaxatio ratione læſionis, manet tamen validus contractus, quia cum ex iuramento habuerit firmitatem, non debet, ceſſante cauſa confirmante, reſcindi, non ſuperueniente cauſa annullante, *reg.* Factum legitimè *de regulis iuris in 6.* Quare non ſtatim poteſt veniri contra contractum, ſed abſolutio operabitur, ne incurratur in periurium impugnando contractum. Sic Abbas *cap. de* Iureiurando, *num. 22.* Gomez multos referens *2. var. cap. 14.* Sanchez *diſput. 32. num. 4.*

TERTIA differentia eſt; ſi contractus firmetur 85
iuramento, non licet amplius contrauenire, nec poteſt peti abſolutio, nec facta ſolutione datur repetitio, vt habetur Iure citato.

VT autem ſcias, quando iuramentum firmet contractum, nonnullæ traduntur regulæ à Sanchez *numero 8.*

PRIMA eſt, quoties actus in fauorem publicum principaliter prohibetur, non confirmatur iuramento: ſecus, quando ob priuatam vtilitatem; quamuis ſecundariò publicam contineat vtilitatem.

PROBATVR *ex cap.* ſi diligenti *de foro compet.* 86
vbi dicitur irritum pactum iuratum, quo Clericus renunciat priuilegio fori, eò quòd priuilegium illud in totius Clericalis ſtatus fauorem conceſſum ſit. Ratio eſt, quia iuramentum confirmat contractum, modò non ſit contra bonos mores, nec in præiudicium tertij *ex cap.* Cùm contingat *de iureiur.* Vide Sanchez.

PARS ſecunda regulæ allegatæ probatur, quia, cùm magnum incommodum non oritur bono publico, Lex non curat, vt conſtat *ex cap. 2. de pactis in 6. & Authent.* Sacramenta puberum. *Cod. ſi aduerſ. vendit. & cap.* cum contingat *de iure, & cap. 2. eodem titulo in 6.*

SECVNDA igitur regula ſit, quando contractus 87
primò, & principaliter prohibetur ob priuatam vtilitatem, ſemper firmatur iuramento, niſi reprobatus ſit odio creditoris, in cuius fauorem iuratur; quia in ipſo eſt turpitudo, tunc enim non confirmatur iuramento, quamuis iuramentum ſeruandum ſit, donec relaxetur, & facta ſolutione, poteſt ſolutum repeti. Probatur *ex cap.* Cùm non contingat *de iure iurando & cap. 2. eodem tit. in 6.* & Authent. Sacramenta. *Cod. ſi aduerſ. vendit.* Vide Sanchez.

QVOAD quæſtionem. Prima ſententia eſt, talem contractum pœnalem firmari iuramento. Ita plurimi apud Sanchez, *num. 20.*

SECVNDA ſententia eſt negatiua. Ità D. Bonauen- 88
tura *locis allegatis*, quem ſequuntur plurimi apud Sanchez, *num. 21.* vbi ſubſcribit.

PROBATVR ex D. Bonauentura 3. *quæſt. 3. cit.* nam talis promiſſio interdicitur ob publicam vtilitatem, nam ratio prohibitionis eſt ob publicam libertatem matrimonij, vt expreſſe dicitur *in Leg.* Finali *Cod de ſponſal.* ibi. *Cum in contrahendis nuptiis libera poteſtas eſſe debeat, & cap.* Gemma *de ſponſal. ibi.* Cùm itaque libera matrimonia eſſe debeant, maximè autem Reipubl. expedit libera eſſe matrimonia; ex coactis enim iurgia, diſſentiones, mala liberorum educatio, &, (vt habetur *cap.* requiſiuit *de ſponſal.*) peſſimi exitus ſequuntur. Quare Iaſon *Leg.* Titia *in principio, num. 17. §. de verb. oblig.* ait, 89
fauore publico interdici hanc promiſſionem: Ergo non confirmatur iuramento, iuxta regulam primam.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIV.

An ritè apponatur Sponſalibus conditio lucrum perdendi, niſi huic nubat.

90 ASSERO primò. Pœna conſiſtens in lucro non acquirendo, interpoſita ab ipſis contrahentibus, eſt irrita; vt Promitto tibi centum aureos, ſi mihi nupſeris. *Leg.* Si ita ſtipulatus fuero te ſiſti 97. §. *ſi tibi nupſero, ff. de verb. oblig.* & docet ibi Bartol. Anton. *cap.* Gemma *de ſponſal.* vbi Canoniſtæ plurimi apud Sanchez *diſputatione* 33.*num.*3. Ratio eſt, quia promittere præſumitur intuitu libertatis. Itaque, ſi ceſſet talis præſumptio, valebit promiſſio.

HINC valebit, ſi dicat vir: Accipiam te in meam, ſi dederis mihi dotem, aut vir promittat aliquid pro dote. Si teſtator legatum aſſignet fœminæ, ſi huic nubat.

91 ASSERO ſecundò, inter alios à contrahentibus valida eſt pœna, conſiſtens in lucro non comparando. Sic habetur *ex Leg.* Titio §. 1. *ff. de condit. & demonſtr.* Aliqua tamen ſunt addenda. Vide Sanchez multa alia differentem.

QVÆSTIO XV.

An per Religionis ingreſſum ſoluantur Sponſalia.

{ D. Bonauentura diſt 36.quæſt. vltima.

92 SERAPHICVS octo modos apponit, quibus ſoluuntur ſponſalia.

PRIMVS eſt, voto ſuperueniente, puta, ſi ingrediatur Religionem. Secundus, ſuperueniente matrimonio, puta, ſi contrahat cum alia per verba de præſenti, poſt ſponſalia. Tertius, adueniente affinitate, puta, ſi cognouit conſanguineam ſponſæ, & hoc facto, aut famâ probari poteſt. Quartus, ſi perueniente incurabili infirmitate, puta lepra, vel mutilatione membri alicuius. Quintus, altero ſe abſentante, puta, cùm abſit in regionem longinquam ſine licentia. Sextus; altero fornicante cum alia. Septimus, vtroque conſentiente. Octauus, altero minore petente, puta, ſi alter eſt impuber. Primis duobus modis ſoluentur ſponſalia ipſo facto: cæteris verò per iudicium Eccleſiæ. Eadem habet S.Doctor 3.*parte Centil. ſect.*54.

93 IN *hac quæſtione*, prima ſententia eſt ſponſalia non dirimi ingreſſu religionis, niſi profeſſione ſecuta. Ità videtur D.Thom. 4.*diſt.*27. *quæſt.*2. *artic.*3. *ad* 1. Richardus 4. *diſtinct.*27. *art.*3. *quæſt.*4. Durandus *quæſt.*3. *art.*3. Paludanus *quæſt.*1. *art.*3. & alij apud Sanchez *diſp.*42.*num.*1. & videtur D.Bonauenturæ *in* 4. *loco citato.*

SECVNDA ſententia docet, dirimi ſolùm quoad reuertentem in ſæculo. Ita Rebellius *lib.*2. *quæſt.*8. *ſect.*6. & alij.

TERTIA ſententia eſt D.Bonauenturæ in Centiloquio, per ſolum ingreſſum religionis dirimi, quoad ambos, ſponſalia. Ita videtur Innocentius *cap.* veniens *qui cler. vel vouent.* & ibi Hoſtienſ. Ioannes Andreas Anchar. & communiter, quos ſequitur, ac recitat Sanchez, *num.*2. omnes opiniones has probabiles ait Diana 4. *p.tract.*4.*reſol.*209.

ASSERO, hanc ſententiam probabilem eſſe.

RATIO innuitur à D. Bonauentura *in Apolog. pauper.art.*2. *&* 3. ex perfectione ſtatus, quam aſſumit, ob quam præſumitur omnibus renunciare: Ergo. 94

ASSERO ſecundò, priorem ſententiam eſſe probabiliorem, & hæc videtur ad mentem D.Bonauenturæ, qui ingreſſum religionis per votum eius explicat.

PROBATVR, quia adhuc mortuus non eſt ciuiliter mundo, nec renunciauit, & hæc videtur ratio D.Bonauenturæ *diſt.*32.*q.*2.*ad* 1.

QVÆSTIO difficilior eſt: An ſoluantur, etiamſi firmata ſint iuramento. Tota difficultas ſtat (vt monet S Bonauentura *argum.*3.*&* 4.) in lege canonica; nam Decretali 2. *de ſponſal.* dicitur: *id poſſe tolerari, vt ſoluantur:* Ergo eſt mala.

ALTIOR difficultas eſt *in cap.* Commiſſum *de ſponſal.* vbi Pontifex hac de re conſultus reſpondit: *Tutius eſt ei, religione iuramenti ſeruata, prius contrahere; & poſtea, ſi elegerit, ad religionem intr.re.* 95

PRIMA opinio eſt, teneri priùs contrahere. Ità plurimi apud Sanchez *diſp.*43.*num.*2. Citatur & Sotus 4.*diſt.*30.*q* 2.*art.*2. Brancat.*d.*17.*n.*11.

SECVNDA ſententia eſt, iuramentum illud eſſe intelligendum ſemper conditionatè; niſi religionem intrarit. Ita D.Bonauentura *ad argumentum*, ex cap. *commiſſum.* Idem ſentiunt Canoniſtæ *ad cap. illud*, & Theologi apud Sanchez, *num.*3. & Maſtrium *diſput.*7.*q.*10. vbi ait, eſſe communem ſententiam. Idem ſentiunt Poncius *lib.*11.*c.*10. Diana *part.*3. *tract.*4. *reſolutione* 207.

ASSERO cum hac ſententia, non eſſe obligationem prius contrahendi.

PROBATVR ex D. Bonauentura *diſt.*30. *quæſt.*2. nam contrahere matrimonium, animo ingrediendi religionem, eſt operari matrimonium contra finem eius; requiritur enim conſenſus ad copulam, eſto ex Diuina prouidentia, non debeat ſequi, vt notat D. Bonauentura *ibi*, & *diſt.*27.*art.*2. *q.*1. *fundamento* 3. vbi rurſum affert exemplum B. Virginis, quæ conſenſit, ſciens tamen, votum ſuum non eſſe violandum. 96

CONFIRMATVR, nam ſic deluderetur grauiter fœmina illa, quæ, ſi conditionis eius eſset conſcia, tale renueret matrimonium. Neque momentanea illa ſolutione contractus ſatisfit iuramento: quoties enim nulla eſt in creditore turpitudo, iuramentum firmat contractum, nec impletur momentanea ſolutione, vt patet *cap.* Quamuis pactum *de pactis in* 6. vbi Canoniſtæ. 97

INTELLIGE tamen aſſertionem, niſi ex damno, vel alio cogeretur ille prius contrahere.

AD cap. *Commiſſum* reſpondent aliqui, aſseri, tutius eſſe contrahere ſecundum opinionem vulgi. Sed hoc eſt contra Papæ mentem.

RESPONDENT Innocentius, Ioannes Andreas, Abbas, Præpoſit. Couar. Antonius Cuco, Ledeſma, quos (ſequitur Sanchez, *numero quinto*, illum, qui ſponſalia iurarat) nondum de religione deliberaſſe, vt conſtat ex iis verbis textus, *& poſtea, ſi elegerit*, quaſi nondum animo ſtatuiſſet: Et ex alia parte inſtabat tempus, quo iuramentum adſtringebat, & ideò ait Pontifex, tutius eſſe ſtatim contrahere matrimonium, ne termino tranſacto in periurium incidat, & contracto matrimonio bimeſtre ſupereſt ad deliberandum de ingreſſu. 98

ID

Digitized by Google

Id ſentit D. Bonauentura *in reſponſo* dicens, ingreſſum religionis ipſo facto diſſoluere ſponſalia. Hinc infert *in cap. Commiſſum*, fuiſſe promiſſum matrimonium ante ſtatutum propoſitum religionis.

Mastrius notat è Scoto, id dici tutius; at ſupponere tutum etiam oppoſitum, ac non ingredi religionem.

99 Nota, poſse euenire, vt teneatur matrimonio, vt mox dicam. Vide etiam Bonacinam *quaſt.* 1 *puncto* 5. & Poncium.

QVÆSTIO XVI.

An poſt Sponſalia cum Virgine contracta, & ſub ea ſpe deflorata, liceat defloratori ingredi Religionem, ſiue non contracto matrimonio, ſiue eo contracto, ante conſummationem.

100 Assero primò, hunc non poſse ingredi religionem. Ita communiter Iuriſperiti, & Theologi apud Nauarrum *lib.* 3. *conſil. tit. de voto, conſil.* 6. & apud Sanchez *libro primo, diſputatione* 44. & Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 13. *in commento, littera K.*

Ratio eſt, quia ius naturæ cæteris præualet, & à reſtitutione debita non eximit voluntarium bonum ſupererogationis; at ius naturæ præcipit iniuriam grauem reſtitutioni obnoxiam, qualis eſt defloratio; neque poteſt moraliter alio medio reſtitui: Ergo.

101 Assero ſecundò, idem dicendum, quando copula non eſt quidem ſecuta, grauem tamen fœmina ſubibit infamiam culpâ promittentis matrimonium. Ità allegati, & alij.

QVÆSTIO XVII.

Vtrum qui prius votum Religionis, aut Caſtitatis emiſit, Virginemque defloraurit, fide data matrimonio contrahendo, teneatur ad matrimonium: an potius ad Votum.

102 Difficvltas vrget, cùm puella eſt voti ignara, quia, ſi conſcia erat, non eſt obligatus damno reſarciendo, quia mala fide permiſit, ſibi damnum inferri.

Prima opinio aſserit, deflorantem teneri voto. Ita Nauarrus, Rodriquez, Viualdus, & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 9. Laymanum *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 1. *cap.* 2. Dianam *p.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 280. vbi eam probabilem aſtruit.

103 Secvnda ſententia eſt, hunc teneri matrimonio. Ita Leſſius *lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 4. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 36. *num.* 258. Coninchius *de ſacram. d.* 23. *dub.* 3. Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap.* 3. §. 2. *dub.* 6. Sanchez *tom.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 45. Gutierez *de matrim. c.* 25. & alij apud Dianam ſupra, qui eam probabilem confitetur, & apud Maſtrium *diſput.* 7. *quæſt.* 9. qui cenſet, hunc teneri, niſi aliter ſatiſfacere queat, puta, ſi inde puella infamatur. Quia tamen non ſemper euenit, vt ea infametur, vt ait Hurtadus *diffic.* 21. ideò hac non vrgente, ait voto teneri; eo verò caſu, quo tenetur, debere petere voti diſpenſationem; ante verò non poſſe petere debitum.

Assero tamen cum Sanchez, *diſput.* 45. & aliis ibi, eum teneri puellam ducere.

Probatvr primò, quia votum non obligat rebus grauiter mutatis, vt docent omnes, *tract. de voto*, hic autem notabilis eſt mutatio, cùm vinculum iuſtitiæ fortius ſuperuenerit, & grauiſſimum proximi damnum, ſi votum impleatur. 104

Probatvr ſecundò, vinculum iuſtitiæ eſt arctius vinculo charitatis; ſed vinculum charitatis cogit, vt ſuſpendatur votum præcedens religionis, vt ratione parentum indigentiæ: Ergo à fortiori propter vinculum iuſtitiæ, quale eſt in caſu noſtro.

Ad argumentum primæ ſententiæ reſpondetur; data paritate iurium, potiorem eſſe, qui primus eſt: ſed in caſu noſtro res ita non ſe habet; nam ius iuſtitiæ eſt arctius iure religionis. 105

Dicerem tamen, ſi talis via adeſſet, volente liberè puella, aliter ſatiſfaciendi, vt, ſi æque benè nuberet; & non pateretur infamiam, vel ſimile, poſſe aſſeri cum Maſtrio.

QVÆSTIO XVIII.

An votum ſimplex caſtitatis dirimat Sponſalia priùs contracta.

D. Bon. 4. diſt. 38. dub. 1. litt. & artic. 2. quæſtione 1.
D. Thom. ſuppl. q. 53. art. 1. & in 4. diſt. 38. q. 1. art. 3. q. 1.

Certvm eſt, ſponſum vouentem caſtitatem renunciare iuri ſponſalium, ita vt alter, ſi velit, poſſit reſilire. Adde, vouentem cogi non petere debitum, atque adeò graue onus imponi alteri ſponſo, maximè ſi ſit fœmina, quo fit, vt grauiter res mutentur. Quæſtio igitur eſt: an votum hoc diſſoluat etiam ex parte vouentis ſponſalia. 106

Prima opinio eſt affirmatiua, atque adeò aſſerit, non poſſe vouentem contrahere matrimonium. Ita multi Canoniſtæ *ad cap. veniens*, cap. *Qui cler. vel vouen.* Ibi Antonius Calderinus, Præpoſit. Card. & D. Thom. 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 1. *artic.* 3. *quæſtiuncula* 2. *ad* 1. Paludanus *quæſt.* 3. *art.* 3. Richardus *diſt.* 27. *art.* 3. *quæſt.* 4. & alij apud Sanchez *libro* 1. *diſput.* 46. & apud Maſtrium *diſput.* 7. *quæſt.* 10. *numero* 304. Bonacinam *de ſponſ. quæſt.* 1. *p.* 5. qui duo poſtremi ſubſcribunt cum Guttier. *cap.* 26.

Opposita ſententia eſt D. Bonauenturæ hîc, & *diſt.* 36. *quæſt. vltim.* vbi modos omnes enumerat, & cauſas, quibus dirimuntur ſponſalia, & ſolum votum ſolemne, inter vota, ponit diſſoluere ſponſalia. Sic tenent Canoniſtæ multi *ad cap.* veniens, Gloſſa, Abbas, & Næuo; Hoſtienſis verò, *cap.* Rurſus, *qui clerici, vel vouen.* & ibi cum D. Bonauentura ſuprà, Innocent. Ioannes Andreas, Anchar. Antonius, Henriquez, Sylueſter *verb.* matrimonium 7. *quæſt.* 5. & *verb.* ſponſalia *quæſt.* 7. Armilla *ibi num.* 12. Tabiena in fine, Nauarrus, *ſumma, cap.* 22. *num.* 27. Brunellus *de ſponſal. concl.* 8. & 31. Cucus *Inſtit. lib.* 5. *tit.* 10. *numero* 84. 107

E Theologis Paludanus 4. *d.* 27. *q.* 1. *art.* 3. D. Antonin. 3. *p. tit.* 1. *cap.* 18. Corduba *ſum. quæſt.* 136. *p.* 4. *opin.* 5. Ludouicus Lopez 2. *p. Inſtruct. de matrimon. cap.* 38. Philiarc. *de eff. Sacerd. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. 108

Viualdus

Digitized by Google

Viualdus Candelabro *p.* 3. *cap.*14. *num.*64. & alij, quos allegant, & ſequitur Sanchez *lib.*1. *de ſponſal. d.*46. Diana *parte* 2.*tract.*4. *reſol.*208. Rebell.*q.*8. *de ſponſ.ſect.*2. Molfeſ.*tract.*4.*cap.*5.

109 QVONIAM vero Doctores vtrinque conantur ſuam fulcire ſententiam decreto Pontificio, *cap.* Veniens *qui clerici vel vouentes*, oportet aduerſarios hoc explicare, & cum D.Bonauent.*cit.dub.* ſic exponere. Mulier quædam cum iuueni ſponſalia contraxerat, ſed leuitate auerſata, vt à ſponſi ſe poteſtate eximeret, Eremitam adijt, & in eius manibus priuatum votum caſtitatis emiſit. Interim ſponſus iratus forſan aliam duxit. Mulier proinde, ſtimulis obnoxia carnis, Pontificem adijt, vt ſibi nubere liceret. Tunc ei pœnitentiam iniunxit de fide ſponſo mentita, quia per eam ſteterat, ne matrimonium ſequeretur, cùm tamen poſt ſponſalia, emiſerit votum caſtitatis. Quo infertur, votum caſtitatis non dirimere ſponſalia. Ità votum illud fuit validum, non dirimens, ſed impediens ſponſalia, non quidem cum eo, cui ſponponderat, qui iam erat cum alia iunctus; ſed cum aliis. Itaque minus, malum elegit Diſpenſator, concedens nubere, ne vreretur muliercula. Non tamen hoc caſu libet inferre votum priuatum caſtitatis non impedire matrimonium, quod vt, ait S.Doctor ex aliis decret. eiuſdem tituli conſtat, 32. *q.*1.

110 Ex dictis habes malè aduerſos aſſerere iniunctam mulieri pœnitentiam ob voti fractionem; imponitur enim ob fidem ſponſo violatam, vt obſeruant ibi canoniſtæ; & dixi ſuprà. Validum quidem fuit votum reſpectu aliorum, quibus non ſponponderat antea.

ASSERO ergo, votum ſimplex caſtitatis non dirimere præinita ſponſalia.

PROBATVR à S.Doctore, allato textu ſic expoſito à Canoniſtis, relatis apud Sanchez; & ex aliis ſuprà.

111 PROBATVR ſecundò à S.Doct. *dub.cit.& diſt.*36. *q.vlt.* in calce nam in iure dirimuntur ſponſalia; imò & matrimonium ratum, ſi obligetur ſponſus, vel ſponſa mutationi ſtatus, qui ſanè non fit, niſi intrando à ſtatu mundi ad ſtatum Religioſum.

AT cœlibatus ſimplex non eſt nouus ſtatus, vt notat etiam Diana.

E ſecunda ſententia multi dicunt, talem vouentem peccare. Ita Sanchez *lib.*1.*diſp.*47. Rebellius *lib.*4. *q.*8.*ſect.*5. & Corduba *ſumma, q.*136.*p* 4.*opin.*5. Vega *lib.*6. *ſumma, caſu* 41.

MODERATVR id Sanchez, ſi voueret animo manendi in ſæculo, & à ſponſalibus reſiliendi; non ſic, ſi animo ingrediendi Religionem.

112 SED hoc videtur extra quæſtionem; nam omnes concedunt, vouentem caſtitatem in ordine ad Religionem ingrediendam, validè vouêre, vt notat D. Bonauentura.

AN verò peccaret, qui contraxit ſponſalia, ſi ſuſcipiat ſacros ordines; Affirmant Rebellius, Sanchez, & alij.

SED oppoſitum cenſent Baſil. Poncius, *l.*12.*c.*11. Sotus *d.*27. *q.*1.*art.*5. Nauar. *in man. c.*22. & Diana ſuprà, vbi addit, votum ſuſcipiendi ſacros Ordines, dirimere ſponſalia. Idem cenſent Pontius *cap.* 12. Suarez *lib.*2. *de voto, cap.*4. Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap.*2.§.2.*dub.*1. & alij.

ENIM verò Sanchez *loco citato*, Villalob. *in ſumma tom.* 1 *tract.* 12.*diffic.*12. Coninchius *de ſacram.d.*23. *dubio* 3. Laymanus *lib.*5.*tract.*10. *p.*1.*cap.*2. tenent, non dirimi ſponſalia.

113 QVOAD D. Bonauenturam inter modos, quibus ſoluuntur ſponſalia, recenſet voto ſolemni ſuperueniente, puta, ſi alter ſponſus intrauit religionem, vbi videtur afferre hoc ad exemplum, ſed non eſſe ſolum verum etiam aliud, ſolemne, quod nequit eſſe, niſi Ordinum; nam phraſis illa, *puta*, *&c.* indicat exiſtere aliud genus voti ſolemnis, ſoluentis ſponſalia; retulit autem illud Religionis, quod præcipuum, & clarum eſt omnibus; ſed & ille Ordinum inducit ſolemnem ſtatus mutationem.

ENIM verò, quia non eſt adeò certum, S.Doctorem, hoc ſentire, poſſet dici hic modus inducere mutationem ſtatus, non ratione voti, quod iure tantùm Eccleſiaſtico additum eſt; ſed per accidens, ratione Ordinis, & per hoc ſoluatur argumentum oppoſitæ ſententiæ, aſſerentis diſſoluere ſponſalia. Eſt enim votum priuatum per ſe, & per accidens ſolemne. 114

QVÆSTIO XIX.

Vtrum Sponſalia dirimantur matrimonio cum alia inito.

CERTVM eſt, quòd altero ſponſo contrahente cum alia matrimonium; manet alterum liberum; Quæſtio verò eſt: an, & qui contraxit, fiat ſolutus a ſponſalibus. 115

SANE, inter cauſas omninò ſoluentes ſponſalia; recenſetur à D.Bonauentura *diſtinctione* 36. *quæſtione vltima*, ſubſequens matrimonium validum cum alia. Habetur *cap.* ſi inter *de ſponſal.* & *cap.*1. de ſponſa duorum, & *cap.* Finali 27.*q.*2.

PRIMA opinio eſt negatiua Baſilij Poncij, *lib.*12. *cap.*13. cui ſubſcribit Caſpenſis *tract.*26.*d.*1.*ſect.*11. §.5. Maſtrius infrà citando loco, qui, *num.*310. allegat Adrianum, Petrum Ledeſma, Hurtadum, Coninchium, Vegam, Auerſam, Brancatum, & alios plurimos, quam exiſtimat probabilem Diana *parte* 3. *tract.*4. *reſolut.* 209, Itaque ſuſpenduntur ſponſalia, quò vſque matrimonium ſit ſolutum, ſi ſpnoſa expectauit. 116

SECVNDA ſententia eſt, omninò diſſolui, ita vt ſoluto hoc matrimonio cum iſta ex eius morte, non teneatur priori, vigore ſponſalium. Ita D.Bonau. *in* 3. *d.*39. *art.*3. *q.*2. in fine, vbi ait, iurantem ſponſalia, aliudq; ineuntem matrimonium, peccare mortaliter; ſed ampliùs non obligari. Idem ſentiunt Sanchez *d.*48. Palud. 4.*d.*28.*q.*1 *art.*1. ſupplement. Gabrielis *d.*28.*q.*2.*art.*2. Henriquez *l.*11.*de matr.c.*13. & 14. Manuel *t.*1. *ſumma, c.*245. Villalob.*t.*12.*diff.*12. Ita & Filliuc Becanus, Leſſius, Stephanus à S.Gregor. & alij apud Maſtrium *diſp.*7. *q.*10. fatentur tamen ſi ſponſus, eâ ſpe virginem violaſſet, teneri ſoluto matrimonio, ratione damni illati, eam ducere. 117

ASSERO cum hac ſententia; omninò priora extingui ſponſalia. Ita colligitur ex allatis textibus, obligatio autem ſemel extincta, non reuiuiſcit ampliùs, *Leg.* Qui res *ff.* *Aream ff. de ſolut. & cap.* Quæres *de conſecr. diſt.*4. Itaque, licèt priora ſponſalia forent iuramento firmata, ſoluuntur, quia, cùm tale iuramentum firmet promiſſionem homini factam, eâ ablatâ, omninò aufertur; Sed ex dictis ablata eſt: Ergo. Ita D.Bonauentura apud Sanchez *num.*4. 118

CONFIRMATVR, quia vinculum matrimonij eſt fortius vinculo ſponſalium præcedentium, & eiuſdem rationis cum illo, & incompoſſibile,

RESPONDET Maſtrius *n.*311. illa iura definire tantũ, debere hunc manere in matrimonio poſt priora ſponſalia contracto, quia, eo durante, priorem pro-

Digitized by Google

miſſionem ſponſalitiam nequit implere, ſed non dicunt, priorem illam obligationem penitus extingui: vt, ſi matrimonium per mortem ſoluatur vxoris, non teneatur coniux priora implere ſponſalia.

119 Hinc ruit confirmatio; non enim matrimonium ſequens reddit incompoſſibilem ſponſalium priorum impletionem, ſequente vxoris morte.

At Iura ea dicunt ſponſalia extincta, vt notat Sanchez.

QVÆSTIO XX.

An priora Sponſalia dirimantur per poſteriora ob ſecutam copulam.

120 Nota è D. Bonauent. *diſt. 36. dub. vlt.* iure antiquo ſponſalia priora eſſe diſſoluta à poſterioribus ob copulam cum ſecunda, quia ſponſalia tranſibant in matrimonium, *cap.* Is qui fidem *de ſponſalibus.*

Nunc autem, iure Tridentino, *ſeſſ. 24. cap. 1. de matrimonio*, copula non habet amplius eum effectum. Quo fit, vt nulla firmitate, addita ſecundis ſponſalibus, vt fortius alligent, ea poſſint eſſe inualida, & priora manere intacta.

121 Itaqve id ſentiunt Sanchez *diſput.* 49. Nauar. *ſumma Lat. cap. 22. num. 26.* Bartholom. Ledeſma *de matrim. diſp.* 13. & *caſu* 8. Henriquez *lib. 11. de matr. cap.* 13. Manuel *tom. 1. ſumma, cap.* 244. Philiarch. *de off. Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 2. cap.* 11. Lopez, Sotus, Tancredus, Aucrſa, Becanus, Stephan. à S. Gregorio, Hurtadus, Brancat. & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp. 7. q. 10. n.* 314. Villalob. *tract. 17. diffic.* 12.

Non deſunt tamen dicentes, diſsolui, atque adeò teneri hanc ſecundam ſumere. Ita Maior, Palatius, Coninchius *diſput. 23. dub.* 4. Reginaldus, Poncius, *cap.* 14. apud Maſtrium *num.* 313. Rebell. *lib. 4. q. 8. ſect.* 8. Diana 3. *parte, tract. 4. reſol.* 210.

Qvoad S. Bonauenturam, mihi videtur, *diſt. 36. quæst. vlt.* eſſe pro priori ſententia; nam inter cauſas diſſoluentes ſponſalia, ponit ſolum matrimonium; non ſponſalia mera.

Assero cum priori ſententia.

122 Probatvr ratione indicata à D. Bonauentura. Ideò matrimonium, ſeu promiſſio de præſenti diſſoluit ſponſalia, quia maius eſt vinculum: At ſponſalia ſecunda nil habent magis aſſignans; copula enim iam amplius nil facit: Ergo.

Confirmatvr, quia corpus ſponſi promiſſum eſt primæ, atque adeò illi ex iuſtitia debetur. Itaque ſecunda ſponſalia, ſeu promiſſa, ſunt nulla. Si tamen ſequatur damnum ſponſæ violatæ, tenebitur huic, vt notat Maſtrius cum Lopez 2. *p. Inſtr. c.* 38. *folio* 1046. Henriquez *loc. cit.* Hurtado *diſputat. 2. diffic.* 8. ſi alia via non poſſit æquè ſatisfacere.

Erit tamen liber alter ſponſus, quia ille alter renunciauit iuri priorum ſponſalium.

123 Vrget tamen Diana; quando duo contendunt, vnus de lucro acquirendo; alter de damno vitando, huic eſſe fauendum; at fœmina prima ſolum lucrum: ſecunda verò damni reſarcimentum intentat: Ergo.

Respondetvr ingenuè, ſi aliquod damnum ſequatur, teneri ſecundæ, ſi aliter non ſatisfacit. Hoc caſu maius vinculum inducitur à ſecundis ſponſalibus.

QVÆSTIO XI.

An priora Sponſalia diſſoluantur per poſteriora, iuramento firmata.

D. Bonauentura in 4. diſt. 38. dub. 1. litt.

Prima ſententia eſt affirmatiua. Ità Innoc. *cap.* 124
Veniens *de iureiur.* Imola, vbi ait, poſſe ſuſtineri, & tenuit Abbas antiquus, vt refert Anton. *cap.* ſicut *de ſponſal.*

Vera tamen ſententia eſt præualere priora ſponſalia. Ita D. Bonauentura *in quarto, loco citato*, Richardus *diſtinctione* 27. *articulo tertio, quæstione quarta*, Paludanus *quæſtione prima, articulo tertio*, ſupplement. Gabr. *ibi quæſtione prima, articulo ſecundo*, D. Antonin. 3. *parte, titulo primo, capite* 18. §. *primo, & ſecundo*, Sotus *in quarto, diſtinctione* 27. *quæſtione ſecunda, articulo quarto, dubio tertio*, Viguer. *leg. Inſtitut. capite* 16. §. *ſeptimo*, Philiarchus *de offic. Sacerdot. tomo primo, parte ſecunda, libro ſecundo, capite primo*, Henriquez *libro vndecimo, de matrimon. capite* 13. *numero tertio*, Manuel 1. *tom. ſumma, capite* 245. Viualdus *in candelabro de ſponſal. prima parte, capite quarto, numero* 24. Ludouicus Lopez 2. *parte Inſtruct. de matrimon. capite* 38. *folio* 1046. Bartholomæus Ledeſma *de matrimon. diſput.* 13. *caſu ſecundo*; Vega *libro ſecundo, ſumma caſu* 497. & plurimi è Canoniſtis apud Sanchez, *diſputatione* 50. & Maſtrium *diſputatione* 7. *quæſt.* 10. *numero* 312.

Assero cum hac ſententia, priora præualere.

Probatvr à D. Bonauentura, quia ſecunda ſponſalia nullam è iuramento poſſunt accipere firmitatem; quia iuramentum eſt contra id, quod fideliter adimplere tenetur. Vnde ſuadet cum S. Iſidoro. *In malis promiſſis reſcinde fidem.* Peccauit igitur iurando; ſed non peccat adhærendo primæ. Hæc S. Doctor, quem allegati ſequuntur; ſoluta tamen manent ex parte innocentis læſi, vt notant Maſtrius, & alij. 125

QVÆSTIO XXII.

An, & quomodo Sponſalia impuberum ſoluantur.

D. Bonau. diſt. 36. quæſt. vltim.

Nota ex Sanchez *diſputatione* 51. *cap.* De illis 126
vel 1. & *cap.* A nobis *de deſponſat. impuberum*, vbi deciditur, impuberes reſilire non poſſe ante pubertatem à ſponſalibus contractis; effectos verò puberes, poſſe; non intelligi de ſponſalibus infantium, vt aliqui ſomniant, quia nulla inter infantes contrahi poſſunt, ſed de impuberibus. Sic D. Bonauentura *in 4. loc. cit.* quem ſequuntur vniuerſaliter.

Assero primò, ſi duo impuberes ante pubertatem ineant ſponſalia, nequeunt reſilire, vſque dum puberes ſint. Habetur *textibus citatis.*

Ratio, cur ante pubertatem non conceditur diſſoluere, eſt, ne ſæpè, ac ſæpius ex ætatis inconſtantia retractent contractus. Conceditur tamen fragilitati

Digitized by Google

gilitati iudicij immaturi in impubertate, vt maturato iudicio aliud capeſcant.

127 Asserο ſecundò, eum, qui prior ad pubertatem peruenit, poſſe reſilire, nec cogi alterum expectare. Ita Poncius *libro 12. capite nono*, Coninchius *diſputatione 23. dubio ſecundo*, Guttier. *de matrimon. capite 29.* Barboſa, *in collect. tomo ſecundo, titulo ſecundo, capite ſeptimo*, & multi alij, quibus ſubſcribit Sanchez, *lib. 1. diſp. 51.* & Diana *parte 3. tract. 4. reſol. 282.*

128 Ratio eſt, quia fruſtra expectatur euentus, cuius nullus eſt effectus, *cap.* Cùm contingit *de off. deleg.* Ergo ſi prior factus puber poteſt, altero pubertatem adepto, reclamare, poterit & ſtatim, nulla interpoſita morà.

Obiicit Naldus *verb.* ſponſalibus *caput* ex illis.

Respondetvr, loqui, quando is, qui tempore ſponſalium erat impuber, factus puber, reclamat.

Asserο tertiò. Pubes cum impubere contrahens, nunquam reſilire poteſt; hoc autem conceditur impuberi, cùm pubes fuerit, *cap.* de illis *verſ. multis.* Ita D. Bonauentura *allegato loco.* Ratio eſt, quia contractus poteſt in minoris fauorem claudicare, vt ſi minor abſque tutoris authoritate cum maiore contractum ineat, illi ſoli reclamare conceſſum eſt, *ex Leg.* Non eo minùs, *Cod. de procurat.* ſic Gloſſa *dicto cap.* de illis *citato* verſic. *ſemel*, vbi Hoſtienſ. Innocent. Ioan. Andreas, & alij Canoniſtæ, & Summiſtæ apud Sanchez *numero 10.* qui addit cum Næuo, & Nauarrus, etiam conſentiente impubere, non poſse puberem reſilire, quia ob fragilem ætatem caret impubes iudicio ad diſſoluendum.

129 Nota verò, impuberem, dum peruenit ad pubertatem, poſſe ſtatim diſsoluere. *Statim* autem intelligitur triduo ante, vel poſt pubertatem, ſic Canoniſtæ. Illud enim dicitur *ſtatim*, vel incontinenti fieri, quod intra triduum fit, & *L. Final. Cod.* de Indiciis ibi, *illico etiam*, ideſt, *intra triduum*, ſic Baldus ibi, & Felin. *cap.* Veniens *el 2. de teſtibus, n. 15.*

Hæc, quæ dicta ſunt, intelliguntur in vtroque foro, vt colligitur ex textibus adductis initio, & notat P. Andreas Cadæus *in compendio Sanchez.*

Si tamen impuberes firment ſponſalia iuramento, dubitatur: an reſilire queant. Aliqui enim abſolutè negant, quia *cap.* pueri *& cap.* Paruuli *22. quæſt. 5.* prohibentur impuberes iurare, Villalob. *tom. 1. tract. 12.* probabile id cenſet.

130 Alii tamen aiunt, non poſſe reſilire, *cap.* ex litteris *el 2. de ſponſ.* Verum tamen eſt, debere tale iuramentum eſse ab impubere doli capace. Neque verò ſtatim ac peccandi eſt capax, cenſendus eſt in ſubiecta hac materia doli capax, ſed communiter debet eſſe vicinus pubertati; quo autem anno, vel menſe pubertati ſit proximus, relinquitur Iudicis cautæ, & prudenti inquiſitioni, vt notat Sanchez cum Duenna, *regula 259.* & Couar. *4. Decretal. 2. p. capite 5.* & Clementina *ſi furioſus 2. p. initio*, Villalob. *loco citato*, Diana *parte quarta, tract. 4. reſolutione 288.*

QVÆSTIO XXIII.

An Sponſalia mutuo ſponſorum conſenſu diſſolui queant.

D. Bonauentura loco citato. 131

Qvia *capite ſecundo, de ſponſalibus* videtur id tantùm permitti ad maiora vitanda mala, non autem licitum eſſe. Ideò multi hanc diſsolutionem permiſsam quidem, ſed malam conclamant.

Vera tamen ſententia eſt D. Bonauenturæ *diſtinctione 36. quæſtione vltima*, licitum eſse, mutuo vtriuſque ſponſi conſenſu, diſsoluere ſponſalia; textum verò ita explicant: *Monendos eſſe, vt non reſiliant, cùm id malè à vulgo communiter accipiatur, quod ſi nolint, Eccleſia id tolerat, & approbat.* Eum ſequuntur D. Thom. *in quarto, diſtinctione 27. quæſtione ſecunda, articulo tertio, ad quintum*, D. Antonin. *3. parte, titulo primo, capite 18. §. primo*, & alij infrà allegandi, hoc aſſerentes etiam in caſu, quo fuerint ſponſalia iuramento firmata. Idem ſentiunt multi Iuriſtæ apud Sanchez, *diſput. 52.*

Ratio eſt, quia omnis res per eaſdem cauſas, per quas naſcitur, etiam diſsoluitur, *capite 1. de reg. iuris.* 132

Illvd tamen grauiter monet Sanchez, cauendum, ne hæc fiant vi terrorum, aut minarum alterius, quibus concuſsa ſponſa retrahatur.

Maior difficultas eſt, ſi ſponſalia ſint iuramento firmata. Et quidem, ſi iuramentum illud ſit præſtitum in ordine ad alterius fauorem, communiter ferè concedunt, id mutuo conſenſu relaxari. Ratio eſt, quia iuramentum hoc eatenus inuocat Deum, quatenus firmat promiſſionem alteri homini: Ergo hac relaxata alterius conſenſu, relaxatur iuramentum; ſic D. Thomas *2. 2. quæſtione 89. articulo nono, ad ſecundum*, Durandus *4. diſtinctione 27. quæſtione tertia, articulo tertio*, Paludanus *quæſtione prima, articulo tertio*, D. Antonin. *2. parte, titulo decimo, capite ſexto, §. quarto*, Driedo *libro ſecundo, de libertate chriſtiana, capite primo, propoſ. tertia*, Abul. *ad caput primum, Matth. quæſtione 319.* Sotus *libro ſeptimo, de Iuſt. quæſtione prima, articulo nono.* Ita Baſil. Ponc. *libro duodecimo, capite nono*, Villalob. ſuprà *quæſtione 22.* adductus, & alij apud eos contra Sanchez *diſputatione 51. quæſtione 3. num. 22.* & alij apud illum, & Diana *parte tertia, tract. 4. reſolutione 236.* 133

Si verò iuramentum præcipuè eſſet ob finem alicuius operis pietatis, qui eſset ad Dei gloriam, puta deſponſandi pauperculam, multi dicunt, non diſſolui: alij tamen aſſerunt. Ratio eſt, quia adhuc eſt ad vtilitatem partis: Ergo, ea ſuum commodum remittente, remittitur iuramentum.

QVÆSTIO XXIV.

An Sponſalia contracta ad talem terminum præfixum, eo tranſacto, liberum relinquant eum, per quem non ſtetit.

Dvpliciter poteſt terminus obligationi adiici. Primò ad finiendum, & tunc lapſo termino ceſſat 134

ceſſat obligatio. *Leg.* ſi fidei iuſſor 29.§. Fin *ff. mandati.* Secundò ad ſollicitandum effectum, & tunc lapſus terminus non tollit obligationem; ſed debitor in mora conſtituitur non ſoluendo.

135 Assero igitur, quando præfixus eſt terminus ſponſalibus ad limitandum, tali ſenſu: *Promitto te accipere in coniugem, ſi ad Paſcha volueris contrahere,* & in Paſchate nolit, relinquitur liber is, per quem non ſtetit; non verò alter. Eſt communis conſenſus Doctorum apud Maſtrium, *diſputatione ſeptima, quæſtione decima, numero* 318. Ita colligitur *cap.* ſicut *de ſponſal.* vbi Cardinalis Næuo, Præpoſit. & Sanchez *diſputatione* 53. qui tamen ait, hoc verum eſſe, quando hæc conditio non adijcitur ſponſalibus iam contractis, quia tunc ſupponitur, vt conditio ſit ſollicitans ad effectum, non limitans.

Addit etiam, debere ex parte alterius ſtare ex culpa *cap. ſicut.* Quia legitimè impedito non currit tempus *cap.* Quia diuerſitatem *de conceſſ. præbend. Leg.* 1. *Cod.* de annuali exceptione *Authent.* Niſi triennale. *Cod* De bonis maternis.

At verò, ſi nullum terminum præfixere.

136 Aliqvi dicunt non teneri, donec ſit alter requiſitus. Ita Sanchez *libro primo, diſputatione* 28. Villalob. *tract.* 12. *difficultate nona,* Coninchius *diſputatione* 22. *dubio primo,* Diana *parte tertia, tract.* 4. *reſolutione* 245. Afferunt *Leg.* debitores *Cod. de pignor.*

E regione Baſilius Poncius *libro* 12. *capite ſexto,* incipere obligationem ſtatim, ait, à tempore contractus *ex Leg.* In omnibus obligationibus, *ff. de regulis iur.*

QVÆSTIO XXV.

An per abſentiam alterius in longinquum ſoluantur Sponſalia, & quomodo

137 D. Bonaventvra *diſtinctione* 36. *quæſtione vltima* aſſerit, diſſolui ſponſalia altero in regionem abeunte longinquam, ſine licentia. Habetur *ex cap.* de illis *de ſponſal.* vbi nullum aſſignat tempus expectandi. Eſt communis ſententia apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 10. *num.* 320.

Enim verò ius ciuile videtur fuiſſe contrarium; nam *leg.* 2. *C. de ſponſal.* definit, ſponſum abſentem intra fines eiuſdem prouinciæ, biennio expectandum & *leg.* 2. *C. de repudiis* dicitur, triênio expectandum & *Leg. ſæpe ff. de ſponſal.* ſtatuit, dum ex cauſa neceſſaria abeſt, expectandum, donec cauſa ceſſet.

138 Qvæstio igitur eſt ingens: An ius ciuile antiquum Iure canonico ſit correctum, ita vt non ſit expectandum tempus conſtitutum ab eo.

Prima opinio negat eſſe correctum; Et ita ait, tempus ab eo præſcriptum expectandum. Legum etenim correctio vitanda eſt. *Leg.* Præcipimus *Cod. de Apppell.* ſic Gloſſa *ad cap. De illis.* Hoſtienſ. Ioan. Andr. Ant. Anchar. & alij Canoniſtæ. Henricus, *cap.* In præſentia *de ſponſal.* Syluestr. *verb.* Sponſalia *quæſtione* 10. Roſella *verb.* Sponſalia *numero* 8. Menochius *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 5. *caſu* 454. Matienzo *libro* 5. *recopil. tit.* 1. *rubr.* Gloſſa *prima, numero* 48. Antonius Cucus *libro quinto, Inſtitut.* Maior *tit.* 10. *numero* 64.

E Theologis, Paludanus 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 3. D. Antonin. 3. *p. tit.* 1. *cap.* 18. Viguer *lib. Inſtit. cap.* 16. §. 7. Petrus Ledeſma *de matrimon. quæſt.* 43. *artic.* 3. 139
eamque probabilem ait Sanchez *diſput.* 54.

Secvnda opinio eſt D. Bonauent. vt retuli, Ius ciuile à Iure canonico eſſe correctum: quare ſponſo in regionem longinquam abeunte ſine licentia, cenſeri abrenunciare ſponſæ, atque adeò poſſe eam alteri nubere; ſequuntur Cardinalis *ad cap. de illis,* Næuo, Præpoſit. Miſingerius *cap. quoniam frequenter.* Angelus *verb.* ſponſalia *concl.* 8. Couar. 3. *decret.* 1. *p. c.* 5. Ludouicus *Inſtit Iuris canon. lib.* 5. *tit. de ſponſal.* verb. *liberum.* Nauar. *ſum. Lat. cap.* 22. *num.* 26. Carterius *lib.* 1. *de ſponſal. cap.* 15.

Ex Theologis Sotus 4. *diſt.* 27. *q.* 2. *artic.* 5. verb. *Decimo.* Henriquez *lib.* 11. *de matr. cap.* 14. Candelabrum *p. p. de ſponſal. cap.* 5. Ludouicus Lopez 2. *p. Inſtruct. de matr. c.* 37. *folio* 1047. Philiar. *de off. Sacerd. tit.* 1. *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. Manuel 1. *tom. ſumma in ſecunda edit. cap.* 245. Sanchez *num.* 6. qui addit hoc verum eſſe, etiam ſi ſponſalia ſint iurata, vt conſtat, *ex cap.* De illis. *S. quis iurauerit, aliquam ducturum, & poſtea dimittit terram, ſe ad alias partes transferens, liberum erit mulieri cum alio contrahere, recepta de periurio pœnitentia, ſi per eam ſtetit.*

Aliqvi verò in hoc caſu cum D. Bonauentura 140
dicunt, expectandam Iudicis ſententiam. Alij & in altero caſu; Alij in neutro neceſſariam, ſi clarè conſtet abſentia in longinquum, abſque ſpe breuis redditus.

Doctores, qui contra nos aſſerunt, reſpondent, in Iure canonico ſolùm dari facultatem nubendi, non tamen corrigi Ius ciuile.

Sed reſponſio inanis eſt; dum enim, nullo præfixo tempore, vel termino ex cauſa abſentiæ, dat facultatem nubendi, profectò abrogat Ius ciuile, præfigens terminum.

Admonet verò Sanchez *n.* 10. hoc intelligen- 141
dum, cùm ſponſus abit in regionem longinquam, & hoc ſignificare ius, dicens: *ad alias partes ſe transferens.*

Hoc præclarè docet S. Doctor ſuprà cum D. Thoma *diſt.* 27. *q.* 2. *art.* 4. *ad* 2. & alij apud Sanchez.

Qvando verò cum ſponſæ licentia id fit, tenetur ea ad tempus præfixum; non tamen ſequi ſponſum, vt colligitur cap. *De illis.* Vide Sanchez *n.* 14.

Qvod ſi ex cauſa iuſta, neceſſitate adactus, non ad relinquendam ſponſam; ſed animo redeundi abijt in longinqua, ſine ſpe celeris reditus; Paludanus, Syluestr. & Caniſius aiunt, tunc ſeruandum ius ciuile, quia de hoc non prouidit Ius Canonicum, quod loquitur de derelictione, mutato domicilio: Layman verò *tract.* 10. *p.* 1. *cap.* 1. Caſpenſis *diſp.* 10. *ſect.* 11. dicunt, vel ſtandum Iuri ciuili; vel Eccleſiaſtico iudici remittendum.

Hinc habes, falsò Sanchez, Tancredum, Henri- 142
quez, & Toletum aſſerere, ſponſam manere liberam ex vi *cap. De illis.* Etenim ille textus de hoc caſu præciſè non diſponit, vt patet legenti; ſed mutante domicilio.

QVÆSTIO XXVI.

An Sponſalia ob alterius fornicationem ſoluantur.

Prvdenter S. Doctor *diſtinct.* 36. *quæſt. vlt.* 143
definit, ſolui ſponſalia altero fornicante, & addit, puta ſponſo fornicante. Hinc verò ſequitur, multò magis ſponſum reſilire poſſe, ſi ſponſa fornicetur,

etiamſi-

Digitized by Google

etiamſi ſponſalia ſint iuramento firmata *ex c.* Quemadmodum *de iureiurando.* In hoc parem ſponſi, & ſponſæ fornicationem ponit *cap.* Apoſtolus 32.*q.*7. ſic Abbas *cap. Quemadmodum*, Paludanus *d.*37.*q.*1. *art.*3. Binnellus *de ſponſal.concl.*8. Menoch.*de arbitr. lib.*2.*centur.*5.*caſu* 455. Couar. 4. *decretal.*1.*p.cap.*5. Henriquez *lib.*11. *de matrimon. capite* 14. & cæteri DD.

Ratio eſt, quia frangenti fidem, non eſt fides ſeruanda. Conueniunt Doctores apud Maſtrium *diſput.*7.*q.*10.*num.*315.

144 Addit Sanchez *num.*5. poſſe virum recedere, ſi ſponſa patiatur, ſe oſculari, vel turpiter tangi ab alio. Ratio eſt, quia eſt notabilis mutatio, & ea præſumitur turpiter viuere, legatumque ex lege relictum, vt caſtè viuat, amittit, vt cum Baldo probat Couar 4. *decret.*2.*p.cap.*7.§.6. Imò, etiamſi inuita violetur, eſto innocens, grauis imprimitur ſponſo infamia, & fit notabilis mutatio, vt poſſit ſponſus eam recuſare. Vide Sanchez *diſp.*55. Colligitur *ex cap.* Raptor 27. *quæſt.*2.& eſt communis, vt aìt Maſtrius *diſputat.*7. *quæſt.*10.*num.*316.

Si verò ſponſa ante ſponſalia fornicata ſit cùm ſponſus eam reputet Virginem, poteſt recedere, eſt enim grauiter deceptus. Ita communiter apud Maſtrium *num.*317. & hoc verum, etiamſi ſponſalia iurata ſint, vt notant Diana *parte* 3.*tract.*4. *reſol.*283. Poncius *lib.*12. *cap.*17. qui monent, concedi à iure ſupra citato in fauorem innocentis, vt altero fornicante, valeat alter reſilire, & ideò ſi innocens ſic læſus, adhuc velit contrahere, alter tenebitur. Ita communiter.

145 Quod ſi ſponſus ſinat, ſe impudicè tangi ab alia; Diana cum Reginaldo *tom.*2.*lib.*31. *cap.*36. *n.*262. Sanchez *lib.*1. *diſp.*55. cenſent, non poſſe ſponſam reſilire, quia non eſt graue dedecus illi, aut notabilis mutatio, & in ſolo caſu fornicationis à iure fiunt pares. Enim verò Guttiers *de matrim.c.*31. dubitat, & eam limitant Coninch. *diſp.*23.*dub.*7.*n.*56. Layman *lib.*5.*tract.*10.*p.*1.*c.*2. niſi forte illa oſcula, illique tactus adeò ſint frequentes, vt ſponſæ indicetur nimia in alienam propenſio, vt minùs ſit ſponſam amaturus, vel ei fidem ſeruaturus.

QUÆSTIO XXVII.

An ſi vterque fornicetur poſt Sponſalia, poſſit reſilire vterque.

146 Prima opinio eſt Bonacinæ *q.*1.*p.*8.& Paludani *d.*27.*q.*1.*art.*3. neutrum poſſe reſilire. Sic enim compenſatur iniuria. Confirmatur, quia ſi in matrimonio vterque adulteret, nequit vir facere diuortium, etſi fœminæ caſus ſit peior: Ergo & in ſponſalibus. Id probabile cenſet Diana *parte* 3.*tract.*4. *reſolutione* 254.

At ſolùm virum poſſe hoc in caſu reſilire docent Coninch.*d.*23.*dub.*7. Henriquez *lib.*11.*c.*14. Reginald.*tom.*2.*lib.*31.*c.*36.*n.*262. Guttier *de matrimon. cap.*31. Sanchez *tom.*1.*l.*1.*d.*55.*n.*9. Poncius *lib.*12. *cap.*17. Layman *lib.*5. *tract.* 10.*p.*1. *cap.*2. quibus Diana ſubſcribit.

147 Ratio eſt, quia grauior longè eſt iniuria viro illata, vnde non fit compenſatio, & grauius damnum imminet ob incertitudinem prolis. Nec eſt ſimile poſt matrimonium, quia longè difficiliores ſunt ſeparationes thori, quàm ſponſalium.

QUÆSTIO XXVIII.

An Sponſalia ſoluantur ob ſuperueniens iuris impedimentum.

D. Bonaventura *diſtinctione* 36. *quæſtione vltima*, affert pro cauſa affinitatem, puta, ſi cognoſcat conſanguineam ſponſæ, iuxta gradus à lege præſcriptos, primum, & ſecundum, & hoc famà, vel facto probari poteſt. Hoc igitur impedimentum dirimit ſponſalia. 148

Quoad impedimenta, aliqui dicunt, dirimere ex parte innocentis, vt liber maneat, ne alter ex culpa commodum reportet. Enim verò hæc impediunt tantùm, dum res eſt in integro; non autem præiactis ſponſalibus, quibus matrimonium eſt inchoatum. Adde, hæc impedientia non eſſe in vſu ex multorum ſententia, excepto voto ſimplici caſtitatis. Ita Sanchez, Tancredus, Coninchius, Bonacina, Filliucius, Stephanus à S. Gregorio, & alij apud Maſtrium *diſputatione ſeptima, quæſtione* 10. *numero* 322.

Sed de omnibus impedientibus aſſerunt eis diſſolui, Sotus, Petrus Ledeſma, Auerſa, Caſpenſis, & alij, quia faciunt, vt matrimonium licitè nequeat iniri. 149

Disputant verò: An ſponſus, qui poſt ſponſalia contraxit impedimentum, teneatur impetrare diſpenſationem, ſi alter exigat.

Asserunt Petrus Ledeſma, Ochagrnia, & alij; quia contra ius impedit id, ad quod tenetur.

Alii verò dicunt, talem teneri, niſi diſpenſatio 150 non niſi magno incommodo, vel magnis ſumptibus obtineri queat. Ità Sanchez, Tancredus, Coninchius, Guttiers, Bonacina, Caſpenſis, Auerſa, Stephanus à S.Gregorio, & alij apud Maſtrium.

QUÆSTIO XXIX.

Vtrum Sponſalia dirimantur ob Fœditatem notabilem, vel morbum contagioſum.

Seraphicus, *diſtinctione* 36. *quæſtione vltima*, 151 aſſignat quartam cauſam, ſponſalia dirimentem, ſcilicet infirmitates ſuperuenientes, incurabiles, vel contagioſas, puta lepram, paralyſim, veneream luem; imò eius grauem ſuſpicionem, vel amiſſionem membri, puta naſi, auris, oculi, vt habetur *cap. Quemadmodum*, vbi ponit quidem in plurali amiſſionem oculorum, ſed non facit vim in pluralitate, ſed in monſtruoſitate. Talis eſt etiam oris graueolentia, ſi abſque remedio ſit, & hæc, etiamſi ſint ſponſalia iurata. Sic *cap.* Quemadmodum *de iureiur.* ſubſcribunt D. Thom. *diſtinctione* 27. *quæſtione* 2. *artic.*4. *ad* 3. Paludanus *ibi quæſt.*1. *artic.*3. Cueus *lib.*5.*Inſtit.* Nauarrus, *ſum.cap.*21.*num.*27. Ledeſma *de matr.q.*43.*art.*3. Philiarch. *tom.*2.*p.*2.*lib.*2.*cap.*1. Sanchez *lib.*1.*diſp.*57. Diana *parte* 3.*tract.*4.*reſolut.* 285. & alij apud iſtos.

Difficultas eſt aliqua de ſuperueniente deformitate.

Prima opinio eſt Guttiers *de matrimon.cap.*25. 152 negantis, ſponſalia ob deformitatem ſolui, quia *textus.* Quemadmodum *cit.* ſolùm permittit ob oculorum, aut naſi amiſſionem, aut paralyſim. Vbi, licèt

Innocentius ibi addat: *ex deformitate*, tamen loquitur de ea, quæ reſultat ex mutilatione, quam exprimit textus. Adducit Couarruuiam, Carterum, Maſienzum, & Lopez.

153 Mihi tamen verior eſt ſententia Sanchez *Tomo 1. lib. 1. diſp. 27.* cum Innocentio *in cap. Adductum.* Baſil. Poncij *lib. 11. cap. 17.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. parte 1. capite octauo*, Villalob. *Tomo primo, tractatu vndecimo, difficult. 12.* Dianæ *parte 3. tract. 4. reſol. 285.*

Ratio eſt, quia mutatur ſtatus rerum, & tollitur vnus è finibus matrimonij, ſcilicet vitandi fornicationem facilitas.

Addvnt verò Coninch. *diſputat. 23. dub. 8.* Diana *loco cit.* deformitatem mulieris ordinariam ſatis eſſe; at viri, debere eſſe exceſſiuam, vt fœmina ab illa reſiliat. Satis verò eſt ex parte viri morbus Venereus, etiamſi non deformauerit, vt ait Petrus à S. Ioſeph Fulienſis, *libro quarto, de matrim. cap. 3. reſol. 7.*

QVÆSTIO XXX.

An ob paupertatem ſuperuenientem poſſint ſolui ſponſalia.

154 Qvæstio vrget, ſi viro nulla facta ſit dotis promiſſio in ſponſalibus, & interim ſponſa pauperiem ſubeat, decocto patre, &c.

Prima ſententia eſt, non poſſe. Ità Paludanus *diſtinct. 27. quæſt. 1. art. 2.* Lopez, & Rodriquez apud Sanchez *libro primo, diſp. 59.* quam probabilem cenſet cum Villalob. *tractatu duodecimo, difficult. 12.* & Diana, *tractatu quarto, partis tertia, reſol. 286.*

Opposita ſententia eſt, diſſolui poſſe ob hanc cauſam. Ità Poncius *lib. 12. cap. 17.* Villalobos, & Diana ſuprà. Henriquez *lib. 11. cap. 14.* Sanchez ſuprà, & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſput. 7. quæſt. 10. num. 323.*

155 Ratio eſt, quia textus: *Quemadmodum* concedit hoc, facta graui mutatione, & hæc valent, etiamſi ſponſalia fuerint iuramento firmata.

Si tamen ſponſo adueniat noua grandis hæreditas, ob quam fiat impar, non ſoluentur; quia non eſt deceptus in conditione ſponſæ; ſed propriæ. Id docent Diana *loco citato*, Sanchez *numero ſeptimo*, Coninch. *diſp. 23. dub. 8.* Guttierrez *cap. 33.* Reginaldus *tom. 1. lib. 31. cap. 36.*

Qvod ſi aliquis iuret accipere puellam, nulla dotis promiſſione præmiſſa; Aliqui dicunt, teneri eam accipere etiam ſine dote, ſi nolint dare; ſi ſit ipſe diues, & onera matrimonij valeat ſuſtinere: Alij negant. Vtrumque probabile cenſet Diana. Vide Sanchez *diſp. 60.* & Guttierez *cap. 33.*

156 Hæc omnia intellige, etiamſi ſponſalia fuiſſent iurata, quia iuramentum naturam ſequitur promiſſionis, & huius obligatione ceſſante, ceſſat etiam nexus iuramenti. Ità Sanchez, & alij apud eum, & apud Maſtrium *num. 323.* Brancatum *diſputatione 37. articulo 11.*

QVÆSTIO XXXI.

An qui hiſce defectibus, vel aliis laborat, ob quos ſponſus alter ſciens reſiliret, pandere teneatur.

E Defectibus, ob quos ſponſalia poſſunt ſolui, alij ſunt, qui reddunt matrimonium minùs appetibile: alij, qui reddunt pernicioſum. Rurſus alij ſunt, qui afferunt infamiam: alij non. 157

Defectvs, qui reddunt minùs appetibile, nec infamiam gignunt, vt paupertas, ignobilitas, deformitas; hi non cogunt reſilire. Non poteſt tamen iſtis ſcatens allicere, vel negare, cùm interrogatur; alioqui poterit is reſilire.

Alii ſunt defectus, qui addunt infamiam, vt, ſi puella ſit deflorata, & tunc non tenetur reuelare, aut interrogata confiteri, ſed poteſt tergiuerſari. Ità Poncius *lib. 12. cap. 18.* Diana, *reſol. 287. parte 3. Tract. 4.* Maſtrius *diſp. 7. quæſt. 10. num. 325.* Addit Diana, poſſe hanc cogere ſponſum volentem reſilire, contra Villalob. *tract. 12. diffic. 14.* Nequit tamen poſitiuè decipere dicendo ſponte, ſe Virginem eſſe: Poteſt quidem ex induſtria occultare, ne vir deprehendat ſe corruptam, atque interrogata aſſerere, intelligendo in hominum æſtimatione.

Qvoad defectus pernicioſos, vt ſunt morbus contagioſus, grauis infamia, ſiue perſonæ, ſiue generis improbi mores, à quibus non vult recedere, hæreſis, apoſtaſia, debet manifeſtare. Vide Maſtrium, Dianam, Poncium, & alios ſuprà. Eſt doctrina communis Doctorum. 158

QVÆSTIO XXXII.

An propter alias cauſas ſoluantur Sponſalia.

Alias cauſas recenſet diſſoluendi ſponſalia S. Doctor. 159

Prima eſt notabilis ſæuitia, & morum aſperitas. Hæc enim etiam eſt cauſa diuortij matrimonij *ex cap.* Litteras *de reſtit. ſpoliat.* in fine; ex quo infertur, omnem aliam cauſam ſufficientem ad diuortium, ſufficere etiam ad ſoluenda ſponſalia.

Secvnda eſt ob capitales inimicitias inter ſponſos, ne exitus ſequantur infauſti. Vide Sanchez *diſput. 58.*

Tertia eſt, ſi ſcandala, & mali exitus probabiliter timeantur. Vide Sanchez *diſp. 61.*

Tres autem alias regulas tradit Sanchez, *diſp. 62.* circa ſponſalium diſſolutionem. 160

Prima eſt, cùm vincula ſunt inæqualia; fortius, etſi poſterius ſit, vincit. Probatur *ex cap.* Si inter *de ſponſal.* Deficit tamen hæc regula, vt obſeruat Sanchez *diſp. 62.* cum D. Bonau. *in 4. diſt. 28. dubiis litter. a*, v. g. cùm ſecunda ſponſalia iurata ſunt, & tamen non ſoluunt priora legitima, vt dixi *quæſt. 21.* Præterea matrimonium conſummatum eſt fortius rato; & tamen non dirimit illud.

Secvnda regula eſt, quando ſunt duo vincula paria incompoſſibilia, prius præualet; & dirimit poſterius; & hæc eſt vniuerſaliter vera, ſi vincula ſint eiuſdem rationis. Sic poſteriora ſponſalia dirimuntur 161

Digitized by Google

muntur per priora; at in vinculis diuerſæ rationis, fallit aliquando, quia maius vinculum videtur matrimonij rati, quàm profeſſionis, & tamen hæc dirimit illud. Hanc tradit D. Bonauent. *loco cit.* ſimiliter maius videtur matrimonium ratum, firmatum iuramento, quàm profeſſio; & tamen hæc ſoluit illud. Similiter maius videtur matrimonium conſummatum, quàm ratum; & tamen hoc præcedens dirimit conſummatum, poſteà contractum. Hoc tamen venit, quia poſterius non eſt matrimonium, ſicuti nec ſecunda ſponſalia vera ſunt, cùm prioribus impediantur, ne habeant vim ſponſalium. Ità D. Bonauentura *loco cit.*

162 Tertia regula eſt, quando ſponſalibus aduenit inconueniens aliquod notabile, aut noua cauſa, quæ à principio exiſtens impediret ea contrahi, dat cauſam ſoluendi ſponſalia. Ratio eſt, quia promiſſio non ligat vltra promittentis intentionem. Vide Sanchez *diſp.*62.

Admonet verò S. Doctor *diſt.* 36. *quæſt. vlt.* cauſas diſſoluentes ſponſalia, iudicio Eccleſiæ definiendas, exceptis duabus, nempè voto Religionis ſolemni: & matrimonio ſuperueniente ſponſalibus. Eum ſequuntur D. Thom. 4.*diſt.*27. *quæſt.*2. *art.*3. Durand. *ibi quæſt.*3. *art.*3. Richar. *art.*3. *quæſt.*4. D. Antonin. 3.*part. tit.* 1. *cap.* 18. & alij plurimi apud Sanchez *diſp.* 69. Ratio eſt, quia in his duobus caſibus Ius eſt notiſſimum; & cauſa eſt notoria, cùm matrimonium fiat in facie Eccleſiæ, & profeſſio cum ſolemnitate.

163 Alii tamen aſſerunt, ex natura rei, vbi eſt certitudo cauſæ, & facti, nullam deſiderari iudicis authoritatem, ſed ſi aliquando deſideratur, eſſe ratione ſcandali vitandi. Probatur, quia ſponſalia tacitam conditionem habent, niſi aliqua ex cauſis derimentibus adſit. Referuntur plurimi à Sanchez *diſp. citata*, quibus adde Maſtrium *diſp.*7. *quæſt.*10. *num.* 326.

Qværes: An cauſæ ad diſſoluenda ſponſalia, ſi præcedant ignoratæ, adhuc ſint ſufficientes.

Respondetvr, omnes, excepta viri fornicatione, ſufficere, ſi probabiliter ignoratæ ſint.

Probatvr, quia in iure paria ſunt, aliquid ſuperuenire, & præcedere ignoranter; res enim dicitur fieri, quando primum innoteſcit, *ex cap.* Paſtoralis *de exceptionibus*, & æquale cenſetur, non eſſe, & non apparere, *ex leg.* In fundi. *leg.* de contrahenda emptione.

164 Deinde paria ſunt in iure, non eſſe, & non apparere, *ex leg.* Duo ſunt Titij, *ff de teſtam. tutel.*

Qvoad fornicationem ſponſæ, ea ſanè maculoſa eſt viro, ſed fornicatio præcedens viri, non eſt ſponſæ macula; graue enim eſt viro ducere corruptam, tum ratione infamiæ; tum quia bigamus euadit irregularis: at verò quòd vir ante ſponſalia aliam cognouerit, non eſt infamia ſponſæ, neque damnum. Vide Sanchez *diſp.*63.

Qværes autem: An cauſæ iuſtæ, dum præcedunt ſponſalia, reddant ea ipſo iure nulla. Hoc magni refert, nam ſi ſponſalia irrita ſint, non eſt dubium, oriri impedimentum publicæ honeſtatis, quod efficit, vt nullus conſanguineorum ſponſi poſſit eum ſponſa illa contrahere, vt notat D. Bonauent. *diſt.* 36. *quæſt. vlt. ad vltimum.* Hic eſt enim ſponſalium effectus. 165

Dico igitur, ſi adſit in contractu dolus, dans cauſam contractui, erunt irrita.

Probatvr, quia omnes contractus bonæ fidei ex eiuſmodi dolo irriti ſunt, *ex leg.* Et eleganter 7. *in principio*, *ff.* de dolo, *& leg.* 57. *tit.* 5. *p.* 5. Ratio eſt, quia conſenſus ex errore metu extortus eſt.

Movent tamen dubium: An ſi ſponſalia, ſanè valida, poſtea diſſoluantur mutuo conſenſu, maneat impedimentum publicæ honeſtatis.

Mvlti dicunt, permanere, cum Sanchez *tom.* 2. *lib.*7. *diſp.*65. *num.*21.

E regione Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 22. ſtat, & multos in ſuam ſententiam, ductos è Dominicanorum familia, & Societate Iesv, aſſerit. Allegat etiam Sà *verb.* Matrimonium *num.* 12. Poncium *lib.* 7. *cap.*36. Guttier. *cap.*103. Rebellum *parte* 2.*lib.*3. *quæſt.*14. qui citant Declarationem Cardinalium. 166

Obiicit Sanchez. Nulla maior ſponſalium diſſolutio accidere poteſt, quàm alterius ſponſi morte; ſed in tali caſu durat impedimentum: Ergo.

Respondet Diana acutè, diſparem eſſe rationem, quia moriens cenſetur in eadem voluntate deceſſiſſe, quod non accidit in caſu noſtro.

Adverte autem, ſi cauſa diſſoluendi ſponſalia ſit occulta, & infamiam ferat, puta, ſponſæ fornicatio, non eſſe currendum ſtatim ad tribunal, ſed prius ſecreto monendam ſponſam; deinde per eius parentes, vel Prælatum paternè. Ità Sanchez *diſp.*70. 167

Præterea aduerte, ſponſalium impedimentum eſſe probandum, aut facto, aut fama, vt notat D. Bonau. *diſtinct.* 36. *quæſt. vltima.* Facto autem probatur per vnum teſtem deponentem cum iuramento, qui ſit teſtis idoneus.

Satis erit etiam; ſi vterque ſponſus fateatur impedimentum, aut ſaltem ille, qui matrimonium celebrari deſiderat. Vide Sanchez *diſp.*72.

De cætero nequeunt ſponſalia dirimi etiam à parentibus, vt definit Concilium Elibertanum; & habetur 31. *quæſt.*3. vt refert D. Bonau. *in Confeſſionali cap.*3. *particula* 26. 168

Digitized by Google

DISPVTATIO SECVNDA.

DE ESSENTIA MATRIMONIJ.

DIFFICILES Matrimonij nodos extricare ſatis ardua res eſt; quare Capitalem hanc Diſputationem fuſiùs ſolito protraham; vt hinc, quæ ſequuntur, clariùs, & exactius definiantur. Porrò præcipua, quæ hic tractantur, ſunt duo: ciuilis ſcilicet Contractus, & nouæ legis Sacramentum: Hoc poſteriùs primò diſcutiam, cùm ordine dignitatis Matrimonij contractum præcedat, licèt tempore ſubſequatur: In eo plures non ſpernendæ difficultates occurrunt, quarum quælibet ſuam ſibi quæſtionem, vſque ad vigeſimam infrà vindicabit, poſtquam de Matrimonij nomine, Quidditate, Præcepto, & Inſtitutione, pauca, Theologicè tamen, præluſero: Contractus autem totus pendet è conſenſu, cuius multiplices modi dilucidè erunt deſpiciendi *diſputat.* 3. 4. *&* 5. Hîc autem à dicta quæſtione 20. ad finem vſque, quæ ad matrimonialem conſenſum ſimpliciter requiruntur, diſcutientur. Iuxta hanc bipartitam Matrimonij Conſiderationem diuerſi in ipſum hæretici inſurrexere: alij ne quidem contractum eſſe latrabant, ac proinde omnem indiuiduam viri, & fœminæ ſocietatem abrumpere tentabant: inter hos prior, cæteriſque famoſior, emerſit Saturninus, Simonis Magi diſcipulus, qui nec priuatum concubitum, etſi ſolutum, quippe ad Matrimonium propius accedentem, probare volebat. Hunc ſecuti ſunt Marcion, Tatianus, Encraſtitæ, Adamiani, Manichæi, Priſcillianiſtæ, & denique Albigenſes: Hæreticos autem, Sacramentum impugnantes, infra *quæſt.* 7. referam, & refellam.

QVÆSTIO I.

De Variis Matrimonij nominibus, & nominum Etymologiis.

D. Bonau. in 4. diſt. 17. quæſt. 2.

1 QVATVOR ſunt Synonima, quibus matrimonium nuncupari ſolet, ſcilicet, Matrimonium, Nuptiæ, Connubium, & Coniugium, vt notat S. Doct. *in corpore*, & Sanchez *in Proœmio.*

NOMEN matrimonij ſumpſerunt aliqui ex vnione Patris, & matris, tamquam materia prolis, vt dicatur matrimonium, quaſi materia vnius prolis.

2 ENIM verò D. Iſidorus *lib.* 9. *Etymol. cap. vlt.* Matrimonium à matre ſumit; vnde matrona dicitur, quæ iam nupſit, & eſt mater nati. Vocatur autem matrimonium à fine præcipuo, qui eſt prolis; magis autem bonum prolis à matre dicitur, quia mulier propter procreationem liberorum facta eſt in adiutorium viri, & quia in procreatione liberorum magis incumbit ei cura, ſollicitudo, & labor: & hoc innuit Gregorius IX. *cap.* 2. *de conuerſat. infidel.* Ideò Gellius *lib.* 18. *cap.* 6. à matris nomine non comparato, ſed comparando, matrimonium ſumit.

HINC quatuor denomina ex matre ſumpſit matrimonium. Primò enim dicitur matrimonium, quaſi matris monos, lex νόμος, quia, vt ait S. Auguſtinus *lib.* 16. *cont. Fauſtum, cap.* 26. ad hoc debet fœmina nubere. Secundò, quia matrem monet, vt ſeruet fœdus contra luxuriam. Contra quod dicitur: *reliquit ducem pubertatis, & pacti Dei ſui.* Tertiò, quia matrem in vita defendit tum per virum; tum per prolem; quia mulier indiget defenſore: *Defendite viduam* Iſaiæ 1. Quartò dicitur matrimonium, matris munium, ideſt officium, pro eo, 3

quod

quod prolis acquiſitio, & enutritio, maximè ſpectat ad mulierem in concipiendo, in portando, in pariendo, in nutriendo, & in compatiendo. Vnde ſicut poſſeſſio dicitur patrimonium, quia paterna ſollicitudine acquiritur; ſic prolis acquiſitio matrimonium eſt. Hæc autem, vt ait S. Doct. eſt potiſſima inter omnes Etymologias.

4 Probat autem S. Doct. *in fundamentis*, hunc contractum debere matrimonium nominari.

Primò ex D. Auguſtino *lib.*19. *cap.*26. & ex iure Ciuili, & Canonico.

Deinde, quia in aliis Sacramentis denominatio fit à materia, vel à materiali principio, ſicut patet, nam Baptiſmus *Lauacrum* dicitur ab aqua lauante, magis quàm à verbo; ſed in coniunctione maris, & fœminæ, fœmina eſt per modum materiæ: Ergo.

5 Tertiò, quando relatio eſt inter extrema aliqua, ſi rectè denominatur, debet ab eo denominari, in quo maior eſt dependentia; ſed mulier magis indiget viro coniungi, quàm è conuerſo: Ergo talis coniunctio potius debet à muliere denominari.

Qvartò, relatio æquiparantiæ potiſſimè ei appropriatur, in quo eſt conſummatio illius; ſicuti æqualitas, & ſimilitudo appropriatur filio, eò quòd dat præintelligere principium à quo; patri autem vnitas appropriatur: Ergo ſi vir primò creatus eſt vnicus; & poſt mulier facta, vt ei coniungeretur in adiutorium,& hoc per matrimonium: Ergo hoc vinculum debet appellari Matrimonium.

6 Obiicies primò. In omnibus denominatio debet fieri à digniori; ſed in coniunctione matrimoniali dignius extremum eſt vir, quàm mulier, quia *caput mulieris eſt vir*: Ergo.

Vrgebis; ſecundùm quodnam genus cauſæ denominatur à muliere? Non ſecundùm rationem finis, quia mulier propter virum potiùs facta eſt; non vir propter mulierem: Ergo potiùs denominanda à patre. Non ſecundùm rationem efficientis,quia efficiens eſt actiuum principium, & principium actiuum in coniunctione maris, & fœminæ eſt vir. Non ſecundùm cauſam materialem, quia non vir ex muliere; ſed mulier eſt è coſta viri. Neque ſecundum cauſam formalem, quia, cùm magis teneat rationem formæ vir, vt ait Philoſophus 5. Phyſ. tract. 81. *quod materia appetit formam, ſicut fœmina virum* videtur, quòd à viro debeat denominari.

7 Respondet S. Doctor, denominationem eſſe in fructu ventris, & à digniori: Vnde non fit denominatio à muliere, vt mulier; ſed, vt Mater eſt, atque adeò eſt à cauſa finali, à qua maximè debent Sacramenta denominari: mulier autem nubit, vt mater fiat, vt dicit S. Auguſtinus *lib.6. cap.26. cont.Fauſtum.*

Obiicies tertiò. Coniunctio maris, & fœminæ eſt relatio æquiparantiæ; talis autem relatio reſpicit vtrumque extremum æqualiter: Ergo non magis ab vno denominatur, quàm ab altero.

Respotdet S. Doctor, hoc vinculum in ſe æqualiter vtrumque extremum reſpicere, ſed non in ordine ad effectum. Hæc autem denominatio, hoc ordine ſumitur à matre, vt dixi.

8 Obiicies quartò. Denominatio rei fieri non debet ab eo, quod accidit, & abeſſe poteſt: ſed huic vinculo ſæpè deeſt proles: Ergo & maternitas: Ergo cum falsò talis mulier dicatur mater, falsò tale vinculum dicitur matrimonium.

Respondet S. Doctor, fieri denominationem non ab euentu, ſed ab intentione, propter quam principaliter inſtitutum eſt Sacramentum; ideò ibi non eſt falſitas.

Porrò *diſtinct.* 37. *quæſt.* 3. *in reſolut.* ſuſtinet, matrem eſſe principium ſubſtantialius filio, non quia ſubſtantia matris magis concurrat ad prolem formandam; ſed quia mater magis operatur ad prolem perficiendam, portando, pariendo, nutriendo, &c.

Qvoad alia nomina huius contractus, appellatur Nuptiæ, & Connubium à nubendo, ſeu velando, quia quaſi nube obtegitur velamine quodam, dum benedicitur. Cuius ratio eſſe poteſt in peccati commiſſi erubeſcentiam, dum à ſerpente decepta, virum ſuum fefellit. Vel faciem, & caput obtegit, quo ſe viro inferiorem, illique ſubditam oſtendat. Cuius rei teſtimonium eſt illud *Geneſ.*27. vbi videns Rebecca virum ſuum Iſaac, caput ſuum velauit. 9

Dicitvr etiam coniugium ab effectu; eò quòd duos, vt vna caro efficiantur, coniungit. Ita S. Bonauentura, & cum eo Sanchez *in Proœmio*. 10

QVÆSTIO II.

Quid ſit Matrimonium.

D. Bonauent. in 4 diſt. 27. dub. 1. litterali,& quæſtione 1.
D.Thom. diſt. 27. quæſt.1. art.1. quæſt. 1.

Matrimonivm ſic definitur à D. Bonau. locis adductis, & *6.part. Breuil. cap.* 13. & *3.part. Centil. ſect.*54. & *ad cap.*16. *Lucæ*: *Eſt coniunctio maritalis viri, & fœminæ inter legitimas perſonas, indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens.* Habetur hæc definitio, *cap.* Illud *in fine de præſumpt.* & 27. *quæſt.* 2. *in ſumma*, & *lib.* 1. *ff.* de ritu nuptiarum, & §.1. *Inſtit.* de patr. poteſt. & *lib.* 1. *tit.* 2. *puncto* 4. 11

Consistit ergo quidditas matrimonij in illo vinculo, quo formaliter coniuges ſunt vniti, quod oritur ex mutua traditione. Ità D. Bonauent. & D. Thom. *loco cit.* Victoria *ſumma,num.*246. Ledeſma *2.part.* 4. *quæſt.*46. *art.*1. Barthol. Ledeſma *de matrim. dub.*15. Petrus Ledeſma *de matrim. quæſt.* 44. *art.*3. Sanchez *lib.*2. *diſput.*1. Henriquez *lib.*11. *de matrim. cap.* 8. 12

Hanc autem relationem eſſe realem docet S. Doctor, *diſt.* 27. *quæſt.* 2. fundatur enim in actione reali contractus. Ità Henriquez, Ledeſm. Sanchez contra Scotum 4.*diſt.*26.*quæſt.vnica*,& Paludanum *ibi quæſt.*1. *art.*2. & *quæſt.*4. *art.*3.

Hic exponitur definitio matrimonij. Dicitur *Coniunctio*, quia in hac conſiſtit matrimonij eſſentia. Dicitur *maritalis*, *orta ex mutua traditione*, vt explicetur fundamentum. Dicitur *viri*, & *fœminæ*, vt explicetur ſubiectum in legitimis perſonis, non habentibus impedimentum dirimens. Dicitur *indiuiduum vitæ*, etiam ad deſignandum huius vinculi perpetuitatem in vita. Igitur, matrimonium eſſe maris, & fœminæ coniunctionem probatur à S. Bonau. primò ex Magiſtro.

Deinde. Id, quod eſt vnum in duabus ſubſtantiis, 13

Digitized by Google

ſtantiis, non poteſt eſſe abſolutum; ſed relatiuum: ſed matrimonium eſt vnum in viro, & muliere: Ergo: At non eſt diſiunctio: Ergo.

Tertiò. Illud, ad quod ſequuntur tria bona, ſcilicet Fides, Proles, & Sacramentum, eſt rectè matrimonium; hoc autem eſt coniunctio Maris, & Fœminæ: Ergo.

Probatvr quartò *in corpore*, quia hoc Sacramentum eſt ſignum exprimens coniunctionem Chriſti cum Eccleſia interiorem; hoc autem optimè per exteriorem exprimitur: Ergo rectè dicitur in genere coniunctio: additur verò maris, & fœminæ, &c. vt obiectum formale, vt ſuprà.

14 Notat verò S. Doctor, quòd ſicut in Baptiſmo eſt aliquid tranſiens, vt Ablutio: & aliquid permanens, vt Character; ità in matrimonio eſt aliquid tranſiens, vt coniunctio actualis per verba, aut nutus; & vinculum permanens, & vtraque eſt coniunctio, diciturquè Matrimonium.

Obiicies primò. Multiplicato ſuperiori eſſentialiter, multiplicatur inferius: Ergo ſi matrimonium eſt coniunctio, quoties vir, & vxor coniungitur, toties matrimonium contrahitur.

Respondet S. Doct. coniunctionem iteratam inter coniuges non eſſe vinculum nouum; ſed vſum vinculi: Ideò ad eius multiplicationem non iteratur matrimonium.

15 Obiicies ſecundò. Nullum Sacramentum iteratur ſuper eadem materia: Ergo ſi matrimonium eſt coniunctio, non debet iterari.

Respondet S. Doctor, non eſſe iterandum vinculum, ſed copulam, quæ eſt vinculi effectus. Et ſicut frequenter manducare, non dicit Sacramenti iterationem, ſed vſum; ſic in propoſito: In hoc tamen reperit diſſimilia, quia quòd numero nunc Sacramentum recipio, non amplius manducari poteſt, etſi idem ſit Chriſtus in alia hoſtia: ſed hæc mulier ſemel cognita, ſæpius cognoſci poteſt. Videtur ergo ob id ſolùm eſſe non omninò ſimilia, atque adeò in vſu ſimilia, vt toties accipiatur gratia; ſic enim fit in vſu etiam aliorum. At ſupponit diſparitatem latam *ad primum*; de qua mox.

16 Obiicies tertiò. Omne Sacramentum eſt ſignum ſenſibile: at matrimonium eſt relatio non ſenſibilis: Ergo.

Respondet S. Doctor. quòd ſicuti ſimilitudo corporalis ſenſu percipitur, ratione qualitatum, quæ ſunt fundamentum, puta duarum albedinum, inter quas eſt ſimilatio; ſic etiam coniunctio matrimonialis, licèt non ſit ſenſu perceptibilis, vt relatio eſt; tamen percipitur ratione extremorum, quæ coniunguntur, ideſt, viri, & mulieris, & ratione ſigni, per quod coniunguntur.

17 Obiicies quartò. Vel matrimonium eſt coniunctio corporum, vel animorum; ſi animorum: Ergo eſt matrimonium in gloria, vbi tamen neque nubent, neque nubentur. Si corporum: Ergo inter Mariam ſanctiſſimam, & S. Ioſeph non fuit matrimonium.

Respondet S. Doct. eſſe coniunctionem animorum ad fidem maritalem, & etiam corporum, quia eſt ratione vtentium, habentium ſexus diſtinctos, qui vinculo obligationis corporum vinciuntur, etiam præciſa omni copula actuali.

18 Ex his collige, rationem huius Sacramenti conſiſtere in contractu, vt obſeruat S. Doct. *ad primum*, non in vinculo permanente, atque adeò eſſe Sacramentum ſolùm in fieri. Itaque ſolus ille actus tranſiens eſt eleuatus ad gratiam, non autem vinculum reſultans; atque adeò non confertur gratia quoties coniuges copulantur. Et eſt communis Theologorum ſenſus, vt docent Maſtrius *diſput. 7. quæſt. 1. num. 12.* & Coninchius, Auerſa, & Caſpenſis *diſp. 2. ſect. 1.* cum S. Doctore *diſt. 26. quæſt. vltima ad 4.* Ad probationem adducitur *cap.* Connubia 32. *quæſt. 2.* ex Origene, *homil. 6. in Numer.* vbi ait: *Non tamen tempore illo, quo coniugales actus geruntur, præſentia Spiritus Sancti dabitur.*

Vnde non ſatis placet id, quod aiunt Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 6.* & Sanchez *lib. 2. diſp. 5.* quod ſicut Euchariſtia eſt Sacramentum in fieri, & in facto eſſe; ità etiam matrimonium; quia, vt eſt vinculum permanens, maximè repræſentat vinculum Chriſti cum Eccleſia.

Dispar eſt enim ratio de Sacramento Euchariſtiæ, vt notat Auerſa *quæſt. 2. ſect. 1.* quia Euchariſtia per vſum gratiam confert; non ſic Matrimonium, vt oſtendi. Significat verò coniunctionem Chriſti cum Eccleſia ſpeculatiuè; non practicè, vt præſtat Euchariſtia, quæ in vſu ſignificat Chriſtum, vt cibum animæ nutrientem. Id exponunt reſponſa D. Bonauentura *ad primum & ſecundum*, de quibus ſuprà. 19

QVÆSTIO III.

An Matrimonium ſit præceptum.

D. Bonauent. diſt. 26. quæſt. 3.
D. Thom. diſt. 26. quæſt. 1. art. 1.

Notandvm ex D. Bonauent. matrimonium non eſſe naturale ad modum, quo lapidi naturale eſt deſcendere, vt docet etiam D. Thom. Eſt igitur naturale, quatenus ſcilicet natura non potens per matrimonium indiuidua perpetuò conſeruare, appetit generationem ad ſpeciem ſeruandam. Hic autem appetitus non eſt ad effectum ſimpliciter; atque ideo, neque ſimpliciter præceptum, vt amare Deum, ſed ad tempus, ſcilicet ingruente neceſſitate, puta periculi, ne ſpecies pereat. Quare dum erant pauci, homines habuere præceptum Geneſ. primo: *Creſcite & multiplicamini*, & rurſus *Geneſ. 9.* Nunc autem non amplius viget illud præceptum, quod datum erat ſingulis generandi, ſed liber quiſque manet, quamdiù generationi aliqui incumbant, vt non ſit periculum ſpeciei perimendæ: & hoc vult D. Bonau. vt vidit Rebellus *lib. 2. quæſt. 2. num. 3.* Quapropter non rectè Suarez refert ſententiam Seraphici *loco cit.* Alexandri de Næuo *rubr. de ſponſal. num. 20.* Richardi *in 4. diſt. 26. art. 3. quæſt. 3.* quaſi velint nullum extare ampliùs præceptum de matrimonio. Hi enim ſolùm intendunt non extare pro ſingulis, vt patet; nam plurimi ritè vouent caſtitatem, ſed ſolum extare quantum neceſſe eſt ad ſpeciem conſeruandam. Hæc porrò eſt ſententia D. Thom. & aliorum apud Sanchez *diſput. 3.* 20 21

Itaqve deficientibus aliis tenerentur etiam Monachi huic præcepto, vt docent communiter.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

Quandonam inſtitutum ſit Matrimonium.

D Bonau. in 4. diſt. 26. quæſt. 1. & 2.
D Thom. ibi, quæſt. 2. art. 2.

22 OMNES fatentur, matrimonium inſtitutum fuiſſe ante lapſum Adæ.

ALIQVI verò aſſerunt illis verbis inſtitutum, Geneſ. 1 *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram*, contraxiſſe autem Adamum, dum ait: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, &c.* Sic D. Thom. 4. *diſt.* 26. *cit.* vbi Palud. *quæſt.* 1. Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma, tract. tu* 9. *cap.* 1. D. Antonin. 3. *part. titulo* 1. *cap.* 2. Abul. 1. *Reg. cap.* 8. *quæſt.* 42. & alij, quos adducit, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 4.

SENTENTIA D. Bonauent. eſt, Matrimonium eſſe inſtitutum illis verbis Adæ, Domino inſpirante: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, &c.* Idem ſentiunt Magiſter *in* 4. *diſt.* 26. Alenſ. 4. *part. quæſt.* 2. *memb.* 2. *art.* 1. Durand. *diſtinct.* 26. *in expoſitione lit.* Richard. ibi, *art.* 1. *quæſt.* 3. Hugo *lib.* 2. *de Sacram.* Vualdenſ. *p.* 11. *lib. de Sacr. cap.* 132. Adrian. 4. *quæſt.* 1. *de matrim.* Taper. *art.* 18. *Louanienſi*, Catherinus contra Caietanum *quæſt.* 1. *de matrimon.* Ledeſin. 2. *parte* 4. *quæſt.* 44. *art.* 2. & multi Iuriſtæ apud Sanchez, Scotus *diſt.* 26. & cum eo diſcipuli apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *art.* 2.

23 ASSERO cum hac ſententia, Matrimonium prædictis Adæ verbis eſſe inſtitutum.

PROBATVR efficaciſſimè à D. Bonauent. nam *Matth.* 19. Chriſtus Dominus probat matrimonium indiſſolubile ex verbis inſtitutionis: *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, & ad *Epheſ.* 5. ait Paulus: *Propter hoc relinquet homo Patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ*, & ſubdit: *Sacramentum hoc magnum eſt.* Vbi patet, ea verba ab Adamo prolata, fuiſſe inſtitutionis. Et Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. dicit de Sacramento Matrimonij, Matrimonium multò ante ab Adamo ſignatum fuiſſe.

24 HVIVS ſententiæ fuit etiam D. Auguſtinus *lib.* 14. *de ciuitate, cap.* 22.

RESPONDET Sanchez, *num.* 3. ſolum probari, Matrimonium fuiſſe magis declaratum ab Adamo.

AT Chriſtus allegat verba Adæ, tanquam fundamentum Matrimonij, non autem ea: *Creſcite, &c.* Hæc non inſtituunt matrimonium, ſed præcipiunt ſimpliciter multiplicationem: modum verò poſtea inſtituit, vt ait D. Bonau. qui tamen *quæſt.* 2. *fundamento* 2. non negat inſtitutionem illis etiam verbis: *Creſcite, &c.* vbi traditio fit ad finem generationis.

DICES: Nuſquam locutus eſt Deus, niſi illis verbis: *Creſcite, &c.* ea enim allegata fuêre verba Adæ.

RESPONDET S. Doctor *quæſt.* 2. locutum eſſe Adam; Deo inſpirante, quod probari ait *ex Matth.* 19. *allegato.*

25 OBIICIVNT verò alij ad probandum, fuiſſe Matrimonium inſtitutum poſt lapſum, nam eſt medicina contra concupiſcentiam, quæ ſolum poſt lapſum viget. Itidem eſt ſignum ſenſibile; at verò Adam non egebat ſignis manu duci ante lapſum. Tandem, quia ante lapſum non habuit magis inordinatam generatiuam, quam nutritiuam; at licuit ei veſci de omni ligno: Ergo neque fuit vni vxori ligatus.

OBSERVAT S. Doctor, & poſt eum Sanchez; 26
Matrimonium fuiſſe in ſtatu naturæ innocentis inſtitutum in officium naturæ. Poſt lapſum verò in medicamentum concupiſcentiæ, & ignorantiæ, vt copula ſedaret concupiſcentiam; & ſigno inſtrueretur in cœleſtibus animæ cum Deo vnionibus. Neque verò eſt naturale de Nutritiua, nam hæc eget continuè reſtaurari ex humido deperdito vorato à calore in indiuiduis ſingulis; at generatio fuit inſtituta ad multiplicationem, quæ non adeò erat continuè neceſſaria, maximè tempore innocentiæ, quando homines erant immortales.

EX his deducitur, Matrimonium eſſe à Chriſto 27
inſtitutum in Euangelio, Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet; propter hoc, &c.* Ita ſentiunt D. Bonau. *quæſt.* 2. Adrian. *quæſt.* 1. *de matrim.* D. Antonin. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 2. Victoria *ſumma de matrim. num.* 241. Sotus 4. *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *art.* 2. Veracruz *prima parte ſpeculi, art.* 1. Petrus Sotus, *lect.* 2. *de matrim.* Palac. 4. *diſtinct.* 1. *dub.* 7. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2. Viualdus *Candelabr. de matrim. prima parte, num.* 13. Sanchez *diſput.* 4.

ALII tamen exiſtimant, inſtitutum *Ioan.* 2. cùm Chriſtus nuptiis interfuit. Ità Vigner. *lib.* 1. *Inſtit. cap.* 16. §. 7. At Ledeſm. 2 *parte* 4. *quæſt.* 44. *art.* 2. in ancipiti ſtat. Sed non reor; nam ſecundùm aliquos Patres tunc Chriſtus à nuptiis Ioannem auocauit, vt refert S. Doct. *diſt.* 28. *quæſt. vltima, fundamento* 4.

INSTITVTVM verò vtique à Deo matrimo- 28
nium probat S. Doct. *quæſt.* 2. *ſcripturis allatis.* Deinde, quia fuit immutabile vinculum conſtitutum. Tale autem vinculum inſtituere ſolius Domini vniuerſi eſt; licet enim contractus humanus ſit; eſt tamen indiſſolubilis, & ex hoc capite à Deo eſt, vt notat S. Doct. *ad vltimum*, & cum eo Scotus *diſt.* 26. cum omnibus Scotiſtis, D. Thomas cum diſcipulis, & cæteri apud Maſtrium *diſp* 7. *quæſt.* 1. *art.* 2. vbi addit cum Scoto, hanc indiſſolubilitatem non eſſe de lege naturæ ſtrictè, licet ei ſit valde conformis; ſed de hoc, *quæſt.* 13.

TERTIÒ id probat *in corpore.* Quæ ſunt naturalis dictaminis, ſunt ab auctore naturæ; ſed Matrimonium eſt huiuſmodi, modo dicto *quæſt.* 3.

QVARTÒ præcipuè probatur quoad Sacramen- 29
tum. Ea, quæ ſunt fidei gratiam conferentia, ſunt à Deo: Tale eſt Matrimonium: Ergo.

Ex his ſoluta iacent argumenta aduerſa.

ID ſatis Sacramentum a Chriſto inſtitutum de fide ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *can.* 1. & *ſeſſ.* 24. *can.* 1. probat.

QVÆSTIO V.

Quæ ſit Materia, & Forma Sacramenti Matrimonij.

PRIMA ſententia eſt, verba contrahentium eſſe 30
Materiam; Formam autem eſſe verba Sacerdotis, ſi conſideretur Matrimonium vt Sacramentum, non vt contractus. Ità Melchior Cano *lib.* 8. *de locis Theologicis, cap.* 5. & olim Guilliel. Pariſ. *tract. de matrim. cap.* 9.

SECVNDA ſententia vult, conſenſus contrahentium

hentium eſſe materiam; verba autem, quibus illi exprimuntur, eſſe formam, quia conſenſus informantur verbis. Sic Gloſſ. *cap* Tua *de ſponſal.* & ibi Abbas, Præpoſit. Alex. de Neuo, Syluеſt. *verb.* Matrimonium, Nauar. *Sum. cap.* 22. *num.* 20. Humada *ſupra primam partitam, tit.* 1. *lib.* 2. *gloſſ.* 2. *numero* 19.

Ex Theologis. Capreol. 4. *diſt.* 2. *quaeſt. vnica, art.* 3. *ad* 7. Deza, *ea diſt. quaeſt.* 1. *art.* 3. Valentia *diſp.* 10. *quaeſt.* 1 *puncto* 6. qui dicit, eſſe communem Canoniſtarum *ad cap.* Tua nos *cit.* Hunc modum laudat Auerſa *quaeſt.* 2. *ſect.* 3.

31 Tertia ſententia eſt, conſenſum eſſe Formam; verba autem Materiam, quia conſenſus determinat, & perficit verba. Sic Maior 4. *diſt.* 26. *quaeſt.* 1.

Qvarta ſententia eſt, verba, quæ à priori contrahuntur, eſſe Materiam; quæ verò poſteriori compromittente, eſſe Formam. Ita D. Tom. *in* 4. *diſt.* 26. *quaeſt.* 4. Adrian. *in* 4. *quaeſt.* 1. *de matrim.* Citatur Couar. *in Epitom. lib.* 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 1. *in fine*, Richar. 4. *diſt.* 20. *art.* 4. *quaeſt.* 2. Angel. *verbo* Matrim. 1. Victoria *de matrim. num.* 245. Ledeſ. 1. *parte* 4. *quaeſt.* 1. *art.* 6. Grilaldus *ſum. verb.* Matrimonium, *num.* 15. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2. Barthol. à Ledeſ. *dub.* 6. *de matrimon.* Philiarch. *Tom.* 1. *parte* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. Viuald. *Candelabro prima parte, de matrim. num.* 17. Vega *lib.* 6. *ſum. cap.* 117.

32 Qvinta ſententia eſt, verba, ſeu ſigna, quibus conſenſus exprimuntur, eſſe ſibi inuicem materiam, & formam, ſecundùm diuerſas rationes; in verbis enim contrahentium eſt expreſſio mutuæ traditionis, & ſecundum hoc dicuntur Materia. Eſt etiam expreſſio mutuæ acceptationis: & ſecundùm hoc dicuntur Forma. Hæc videtur ſententia D. Thomæ *loco citato ad primum.* Sequuntur Sotus 4. *diſt.* 1. *quaeſt.* 1. *art.* 6. & *diſt.* 26. *quaeſt.* 2. *art.* 3. Bellarm. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 6. Suarez *primo Tomo de Sacram. quaeſt.* 60. *art.* 8. *dub.* 2 *ſect.* 1. Ludouic. Lopez 2. *part. Inſtruct. de matrim. cap.* 35. *fol.* 1020. Angles *flor. prima parte, de matrim. quaeſt.* 1. de eſſentia Matrimonij *diſt.* 26. *art.* 4. *diffic.* 1. *concl.* 2. *fol.* 525. Villalob. *tract.* 13. *diffic.* 6. Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ.* 15. *num.* 13. Petrus Ledeſ. *de matrim. quaeſt.* 42. *art.* 1. *diſp.* 4. *concl.* 7. Coninch. *diſput.* 24. *dub.* 3. Manuel *primo Tomo ſummæ, ſecunda editione cap.* 216. Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 5. & alij apud eum, & apud Maſtrium *diſp.* 7. *quaeſt.* 2. *numero* 52. ſubſcribit Diana *parte* 3. *tract* 4. *reſolut.* 251. Fulienſis *lib.* 4. *de matrim. cap* 4. *reſol.* 4. Baſſæus *verbo.* Matrimonium 1. *num.* 7.

33 Sexta ſententia eſt, contrahentes eſſe Materiam; verba autem Formam. Ita D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 27. *parte* 2. *dub.* 1. *litt.* & *quaeſt.* 1. Eum ſequuntur Palud. *in* 4. *diſt.* 26. *quaeſt.* 4. *art.* 3. *ad* 2. Adr. *in* 4. *de matrim. quaeſt.* 1. D. Antonin. 3 *part. tit.* 1. *cap.* 2. Petr. Soto *lect.* 3. *de matrim.* & 4. Palac. 4. *parte* 1. *dub.* 3. Eamque probabilem dicunt Capreol. 4. *diſtinct.* 26. *quaeſt. vnica, art.* 3. *ad* 2. Barthol. Ledeſ. *diſp.* 6. *de matrim.* & Valentia. Eam ſequuntur Couar. 4. *part. decretal.* 2. *part. cap.* 1. §. *vnico*, Vaſquez *de matrim. diſp.* 3. *cap.* 3. Scotus *diſt.* 26 cum ſuis apud Maſtrium, *num.* 33. Caſpenſ. *diſp.* 2. *ſect.* 6. Poncius *lib.* 1. *cap.* 7. Hurtad. *diſp.* 2. *diffic.* 21. Mæratius *diſp.* 3. *ſect.* 3. Layman. *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *parte* 1. *cap.* 2.

34 Assero primò contra Canum, materiam non eſſe verba contrahentium, nec formam eſſe verba Sacerdotis, etiam vt Matrimonium eſt Sacramentum.

Probatvr validiſſimè, quia ſequeretur, matrimonia facta ſine Sacerdote, ante Concilium Trid. fuiſſe inualida; at ea erant valida, vt definit Concilium *ſeſſ.* 24. *cap* 1. & oſtendit S. Doctor *diſt.* 28. *quaeſt.* 5. & nos *diſp. ſequenti.* Ideò enim Eccleſia antiquitus cognoſcebat de matrimoniis clandeſtinis.

Assero ſecundò, conſenſum non eſſe materiam.

Probatvr, quia materia Sacramentorum debet eſſe ſenſibilis: conſenſus non eſt talis.

Respondet Valentia, ſatis eſſe, vt ſit ſenſibilis, quatenus ſubſtat ipſi formæ, id eſt, verbis. Sicuti in Sacramento Pœnitentiæ, contritio eſt materia, quamvis per ſe non ſit ſenſibilis, ſed vt ſubſtat confeſſioni.

Fallitvr tamen Valentia, nec rectè applicat, 35
nam contritio non eſt ſenſibilis, vt ſubſtat Formæ, ſed in ipſa ratione materiæ; quatenus fit ſenſibilis in actibus pœnitentis, quia ſunt materia. Adde nec eſſe materiam totalem, vt monet etiam Caſpenſis, exiſtere autem alias partes per ſe ſenſibiles: oportet verò, vt Sacramentum, quod eſt ſignum Sacrum, ſit ſecundùm materiam ſenſibile, at verò hic tota ratio materiæ eſt conſenſus inſenſibilis, atque adeo inſufficiens materia Sacramenti.

Eodem argumento refellitur etiam tertia ſententia dicens, conſenſum eſſe formam. Probatur, nam id, quod maxime habet rationem Sacramenti, eſſe debet ſenſibile: Talis eſt forma: Ergo.

Assero quartò contra quartam ſententiam. Pro- 36
batur, quia verba vtriuſque æqualiter concludunt Matrimonium, nec in poteſtate contrahentium eſt, ex materia facere formam.

Assero quintò contra quintam ſententiam. Probatur, ſi traditio eſt Materia; & acceptatio eſt Forma, ſequitur, acceptationem debere eſſe poſt traditionem, ſecundum omnes ſui partes. Sed hoc eſt falſum, nam cum mulier dicit: *Accipio te in coniugem*, tradit corpus ſuum; alter verò prius natura acceptat oblationem, & mutuò tradit conſequenter ſuum corpus.

Assero ſextò, probabilius eſſe, Materiam eſſe ipſos contrahentes, Formam verò actus contrahentium.

Probatvr, quia matrimonium intrinſece eſt 37
contractus, neque Chriſtus aliud addidit, quam eſſe Sacramentum conferens gratiam; at verò in omnibus contractibus res, quæ traduntur, ſiue venditione, ſiue locatione, &c. ſunt materia, conſenſus verò, vt expreſſus per verba, aut nutus, eſt forma: Ergo idem pariter in matrimonio. Moraliter enim hæc res eſt materia contractus æſtimanda, vt notat Valentia.

Respondent multi apud Bonacinam *de matrim. quaeſt.* 2. *puncto* 4. contrahentes eſſe materiam remotam; debere autem aſſignari materiam proximam, id eſt, traditionem, ſicuti in aliis Sacramentis.

Respondetvr, Matrimonium ſequi primò naturam aliorum contractuum, in quibus materia proxima, aut nulla eſt, aut eſt ea, circa quam verſatur contractus.

Obiicies ſecundò. Si materia huius Sacramen- 38
ti eſſent corpora coniugum, ſequeretur, Matrimonium eſſe quid permanens, ſicut corpora contrahentium; hæc autem de nullo dicitur, excepta Euchariſtia. Ergo.

Respondetvr, negando ſequelam, quia corpora non habent ſignificationem permanentem gratiæ ſanctificantis, niſi pro eo tempore, quo ſubiciuntur

ſubiiciuntur ſignis, exprimentibus interiorem conſenſum, quæ ſunt Forma tranſiens; nam Chriſtus non dedit illi materiæ ſeorſim ſignificationem, ſed ſimul cum tali forma; vnde licet materia phyſicè perſeueret, ratio tamen Matrimonij, vt Sacramentum eſt, non perſeuerat.

Obiicit Cano: ex Concilio Florentino declaratur, omnia Sacramenta tribus perfici, nempè Rebus, tanquam materia: Verbis, tanquam forma: & Miniſtro; & ſi aliquid horum deſit, Sacramentum non perficitur.

39 Respondetur ex D. Bonau. *locis adductis*, Miniſtrum neceſſarium eſſe vtrumque contrahentem, quatenus operantur conſenſum, qui eſt cauſa efficiens vinculi Matrimonij: Sacerdotem verò antiquitus ex præcepto aſtitiſſe, ait S. Bonau. *diſt.* 28. *quæſt.* 5. Nunc verò ad tollendas fraudes additum eſt, vt ſit neceſſarius. Ideò autem Concilium Florent. cùm cæteris Sacramentis Miniſtrum aſſignet, hunc non aſſignat præter contrahentes, vt notat Sanchez *diſp.* 6. Valentia *loco citato*.

Multa alia decreta, & Concilia opponit Cano; ſed ea tantùm volunt, præceptum fuiſſe, vt aſſiſteret Sacerdos, vt oſtendam *diſputatione tertia, quæſtione tertia*. Quod verò conſtituerit nunc, vt neceſſarium, ne mireris; non enim in matrimonium eſſentialiter conſtituendum ſe ingeſſit, ſed quatenus eſt contractus.

40 Notandum verò, probabile eſſe, dari etiam materiam proximam, & eam eſſe traditionem, vt in aliis Sacramentis, Baptiſmo, Confirmatione, Ordine, & Extrema vnctione. Ità Hurtad. *diſp.* 3. *diffic.* 21. Brancatus *diſp.* 23. *art.* 3. & alij.

Attamen poteſt etiam ſuſtineri, non eſſe neceſſe ponere materiam, *circa quam*, diuerſam à materia *ex qua*. Sed ſicut totum compoſitum ex accidente, & ſubiecto dicitur conſtare ex ſubiecto, vt materia *ex qua*, comparatione totius, & ipſum eſt materia *circa quam*, comparatione accidentis. Ità res ipſæ in contractu dicuntur materia *ex qua*, comparatione totius artificialis; & materia *circa quam*, comparatione verborum. Et eſt diuerſa ratio huius Sacramenti, quoad hoc, & aliorum; nam in Baptiſmo neque materia remota eſt aqua; proxima verò eſt illa, vt applicita per ablutionem quæ actio diuerſa eſt à verbis, & forma; at verò in quovis contractu materia, vt ſenſibiliter applicita, non diſtinguitur à forma, verbis enim fit huiuſmodi applicatio; non enim aliqua actio intelligi poteſt, qua applicetur, præter verba donationis, aut traditionis. Vnde ſequitur naturam contractus quoad hoc; non autem aliorum Sacramentorum.

41 Poteſt faciliùs conciliando vtramque opinionem dici, corpora contrahentium, non abſolutè ſumpta, ſed mutuò tradita, vel tradenda, eſſe materiam huius Sacramenti: Formam verò eſſe verba, vel ſigna externè tradentia.

QVÆSTIO VI.

An Matrimonium in lege antiqua eſſet Sacramentum.

D.Bonau. diſt. 26. art. 2. q. 1.

42 Indicavi, q. 4. cum D. Bonau. Matrimonium in lege veteri non fuiſſe Sacramentum, vt colligitur ex rationibus S. Doctoris *ibi*. Nunc autem quærens, quid ſit ſignum; & quid ſignatum in matrimonio, indicat *ad* 2. futurum Sacramentum etiam Chriſto non incarnato; ſed vult dicere forſan, Deum inſtituturum fuiſſe Sacramentum Matrimonium ad augmentum gratiæ, illudque ſignaturum vnionem Dei cum Eccleſia, licèt non expreſsè coniunctionem cum anima fideli. Ex quibus habeo, etiam tempore antiquo fuiſſe ſignum ſacrum; non tamen inſtitutum Sacramentum, vt malè putarunt Petrus Soto *de matrim. lect.* 2. Caſtro *lib.* 11. *cont. hæreſes*, vbi ait, eſſe omnium ſententiam, Catherinus *lib.* 5. *contra Caietanum, tit. de matrimonio, quæſt.* 3. & alij, quos refert Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2.

Assero igitur, Matrimonium eſſe Sacramentum legis nouæ. Ità D. Bonau. *diſt.* 26. *quæſt.* 1. & 2. & *art.* 2. *quæſt.* 1. & *in Breuil.* 43

Hoc adeò certum eſt, vt oppoſitum non ſit tutum, vt aduertit Bellarminus *lib.* 1. *de matrim. cap.* 5. *ad* 2. allegans Bonauenturam, ſubſcribit Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 7. Ità declarat Concil. Florent. *decreto de Sacramentis*, vbi matrimonium numeratur inter Sacramenta nouæ legis, & à veteribus diſtinguit, & Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 24. *can.* 5. definit, Matrimonium eſſe Sacramentum nouæ legis.

Poteſt tamen latè dici, fuiſſe Sacramentum 44
etiam in lege veteri, vt notat S. Doct. & poſt eum Henriquez, ac Sanchez; eò quòd ſignaret coniunctionem Chriſti cum Eccleſia. Quo ſenſu, etiam Matrimonium infidelium poteſt dici Sacramentum, & hoc ſenſu appellatur *cap.* Gaudemus *de diuortiis*, vt adnotat etiam Bellarminus.

Eodem ſenſu reor, locutos Alenſem, Catheri- 45
num, Petrum Soto, Alphonſum de Caſtro, Albertum, Pighium, & alios, cùm dicunt, fuiſſe à tempore Adæ Sacramentum. Sic enim admittit Apoſtolus ſignaſſe coniunctionem futuram Chriſti cum Eccleſia *Epheſ.* 5. & Deus benedixit eis dicens: *Creſcite*, Geneſ. 1. ſic etiam Leo Papa *epiſt.* 90. Chryſoſt. *homil.* 20. *ad Epheſ.* Auguſtinus *lib. de peccato originali, cap.* 24. & hoc innuit S. Doctor *parte* 6. *Breuiloquij, cap. vltimo.*

QVÆSTIO VII.

An Matrimonium in lege noua ſit Sacramentum.

D.Bonau. diſt. 26. q. 2. & art. 2. q. 2.

Qvæstio noſtra eſt: An Matrimonium, præter 46
ciuilem contractum inter virum, & fœminam ad prolem, ſit etiam ſignum Sacrum Religionis, conferens gratiam ſanctificantem.

Plvrimi ex antiquis hæreticis, quos refert Bellarminus *lib. vnico de matrim.* negarunt, Sacramentum eſſe.

Sectarii inſolentiores, ſceleſtiſſimi concubitores, in hoc Sacramentum dira conuitia eiaculantur, adeò vt Caluinus *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 19. §. 14. non magis Sacramenti rationem matrimonio concedat, quàm arti textrinæ, ſutoriæ, aut tonſoriæ.

Contra hos omnes anathema dicitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *can.* 1.

Assero, Matrimonium eſſe propriè Sacramentum, à Chriſto Domino inſtitutum.

Probatur primò à S. Doctore *diſt.* 26. *quæſt.* 2. 47
ex illo *Geneſ.* 1. vbi Adam, ex extaſi rediens, ait: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, &*

Digitized by Google

adhærebit vxori ſuæ : & erunt duo in carne vna. Id verò Chriſtus ſanctificauit, *Matth.* 19. addens : *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Hoc verò expoſuit Apoſtolus *Epheſ.* 5. inferens : *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Quare non laborioſè, vt putat Bellarminus, ſed eadem facilitate *ex primo textu Geneſ. primo, & Matth.* 19. hoc comprobatur, qua colligitur ex vltimo, cùm is ſit mera expoſitio. Hoc nititur Valentia *diſp.* 10 *quaſt* 1 *puncto* 5. & alij.

47 Respondet Lutherus *de capt. Babil.* Caluinus *loco cit.* Deza, & alij, latinè reddi *Myſterium*; non *Sacramentum.* Vrgent, eandem vocem haberi *Tob.* 12. *Dan.* 2. *Coloſſ.* 1. *prima Timot.* 3. *Apocal.* 1. & 17. & *ad Epheſ.* 1. & 3. & tamen nullum inde nouum argumentamur dari Sacramentum conferens gratiam.

Sed non è ſolo nomine colligimus Sacramentum. Eſt quidem Sacramentum Sacrum Myſterium, arcanum, vt docet S. Doctor *diſt.* 11. *parte* 1. *dub.* 1. *litt.* Neque negat S. Doct. multa antiquà, & noua fuiſſe Myſteria Sacra, ipſum Chriſtum ſignificantia, quæ latè recenſet *ſerm.* 14. *de Luminaribus Eccleſiæ, & in expoſitione Canonis Miſſæ* : at obſeruandum *q.* 2. monet S. Doct. primò, matrimonium vocari præcipuè

48 Sacramentum Magnum, extra ordinem Myſteriorum, merè ſignificantium, ſed vinculum Sacrum indiſſolubile charitatis ad modum, quo & vinculum Chriſti cum Eccleſia, non modo quoad charitatem, ſed etiam quoad naturam, vt eſſet caro vna humana ex ſe, & Dei per vnionem, vt latè diſſerit S. Doct. *diſt.* 26. *art.* 2. *q.* 1. Eſt etiam ſignum vnionis Chriſti in gratia cum anima. Hoc Sacramentum in hoc loco agnouere Sancti Patres, Ambroſius, Hieronymus hic, Chryſoſtomus *homil.* 20. *in hanc epiſtolam*, Theophylac. Oecumenius, & alij. Tandem D. Auguſtinus *lib.* 1. *de Nupt. & concupiſc. cap.* 10. apud Bellarminum, & ipſe textus præclarè hoc aſſerit, nam argumentatur Apoſtolus, neceſſariò debere viros diligere vxores, ſicut Chriſtus Eccleſiam, quia coniugia ſunt illius ſigna charitatis. Hoc verò Sacramentum in Chriſto, & in Eccleſia, ſeu, vt Græcus textus ſonat, in Chriſtum, & in Eccleſiam, quoad dignitatem, inferius eſt vinculo Chriſti, & Eccleſiæ figurato, tametſi vtrumque ſit indiſſolubile. Et hoc tantum vult S. Auguſtinus *tractatu* 9. *in Ioannem.*

Ex his ruit reſponſio Lutheri, & Caluini dicentium, hoc Sacramentum eſſe Sacrum ſolùm, quatenus dicit vnionem Chriſti cum Eccleſia; nam & ipſam viri cum muliere vocat Sacramentum, vt ſignificat, dum dicit Chriſti, & Eccleſiæ vnionem, vt notant Valentia, & Bellarm. cum D. Bonauentura.

49 Hinc verò promiſſionem gratiæ argumentatur S. Doctor, nam matrimonium eſt ſignum Sacrum dilectionis Chriſti, qui ſeipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret (ait Apoſtolus,) ob id hortatur coniuges, vt diligant vxores; ſicut Chriſtus Eccleſiam, quo argumento vtitur Magiſter, & D. Bonau. *diſt.* 26. profectò enim ad talem charitatem, vt alter det vitam pro altero, neceſſaria eſt gratia.

Confirmatur ex prima Timot. 2. *Saluabitur per filiorum generationem, ſi permanſerit in fide, & dilectione, & ſanctificatione cum ſobrietate.* Vult dicere, matres ſaluandas, ſi permanſerint in Matrimonij, ſeu per matrimonium accepta ſanctitate, & *prima Corinth.* 7. vocat matrimonium donum Dei, & *ſecunda Theſſal.* 4. hortatur coniuges, vt vas ſuum poſſideant in ſanctificatione, ſanè accepta per matrimonium.

50 Probatur deinde ex Patribus antiquioribus, vt obmuteſcat Caluinus, qui auſus eſt dicere, nullum, ante Gregorium, vocaſſe Matrimonium Sacramentum, cui ſubſcribit Kemnitius, ac Deza, qui ait, nuſquam ab Auguſtino, aut Hieronymo matrimonium vocatum eſſe Sacramentum.

Igitur D. Auguſtinus *lib.* 9. *de Geneſ. ad litt. cap.* 7. apud D. Bonau. *lib.* 1. *Phar. cap.* 40. ait : *Quod bonum habent Nuptiæ, peccatum nuſquam eſſe poteſt. Hoc autem tripartitum eſt : Fides, Proles, & Sacramentum. In fide attenditur, ne, præter vinculum coniugale, cum altero, vel cum altera concumbatur. In prole, vt amanter ſuſcipiatur, benignè nutriatur, religioſè educetur. In Sacramento, vt coniugium non ſeparetur; & dimiſſus, aut dimiſſa nec causâ prolis alteri coniungatur.* Eodem nomine vocat *lib. de fide, & operibus, cap.* 7. *lib. de bono coniugali, cap.* 7. & 8. 15. & 17. 18. 24. & 25. *lib. de Sancta Virginitate, cap.* 12. *lib.* 5. *cont. Iulianum, capite* 9. *lib.* 2. *de peccato orig. cap.* 34. *lib.* 1. *de nuptiis, & concupiſc. cap.* 10, 17. & 21. è quibus aliqua refert S. Doctor *ibi*; & quod obſeruo cum D. Bonau. loquitur de Sacramento propriè : nam comparat illud cum Sacramento Baptiſmi, *libro* 1. *de nuptiis & concupiſc. capite* 10. Idem obſeruat Bellarminus, *capite* 3.

51 Probatur à D. Bonau. *diſt.* 26. ex D. Leone *epiſt.* 92. vbi in hoc diſtinguit connubia antiqua à matrimonio nouæ legis, quod illa non haberent eſſe Chriſti, & Eccleſiæ Sacramentum; ait enim : *Cum ſocietas nuptiarum ità ab initio conſtituta ſit, vt præter ſexuum coniunctionem, non haberent in ſe Chriſti, & Eccleſiæ Sacramentum, &c.* Fuit autem S. Leo 150. annis ante D. Gregorium.

D. Ambroſius, S. Auguſtini in Chriſto parens, *in* 5. *ad Epheſ.* & *lib.* 1. *de Abraham, cap.* 7. idem ait. Similiter & SS. Pontifices maximi, Siricius P. *ep. prima, cap.* 4. dicit : *Sacrilegium committit, cùm alter coniugum, viuente altero, ad alias nuptias tranſit,* & Innocentius I. epiſt. 9. *Matrimonium Diuinâ gratiâ fundari* ait : ſedebant autem hi Pontifices temporibus SS. Ambroſij, & Auguſtini. Idem habet D. Cyrillus *lib.* 2. *in Ioan. cap.* 22.

52 Probatur deinde rationibus à D. Bonau. *diſt.* 26. Prima habetur *quaſt.* 2. qua vſus eſt ſæpè D. Auguſtinus, eamque dilatat Bellarminus *cap.* 4. Vinculum indiſſolubile non poteſt eſſe, niſi à Deo immutabili : Matrimonium eſt vinculum inſolubile : Ergo. Maior probatur à S. Doctore, quia homines cùm mutabiles ſint, nil, niſi mutabile, ſtatuere valent. Minor probatur illo Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Explicatur verò quo pacto ſit Sacramentum; Cùm enim ex inſtitutione Dei ſit vinculum vnius cum vna, non poteſt referri in aliam cauſam, niſi in ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia; in quam cauſam S. Auguſtinus, perpetuò eam refert inſolubilitatem *lib. de bono coniugali.* Quamvis enim naturalem quandam inſolubilitatem matrimonium præ ſe ferat, vt ait D. Thom. 4. *diſtinct.* 33. *quaſt.* 2. *articulo* 1. non tamen talem, vt iubeat, nulla de cauſa poſſe aliam duci. Ideò autem Sacramentum fidelium eſt inſolubile, cùm tamen vinculum infidelium ſolubile ſit.

53 Secunda ratio ex profeſſo exhibetur ea *diſtinctione, articulo ſecundo, quaſtione ſecunda*, vbi probat, Sacramentum Matrimonij conferre gratiam. Ratio ſumitur à fine Matrimonij; qui eſt propagatio ſobolis, & remedium contra fornicationem; nam vterque finis requirit in matrimonio gratiam Dei.

Et

Digitized by Google

Et quoad primum obſerua, non pertinere ad Matrimonium ſolum procreare liberos, ſed etiam educare, & inſtituere. In hoc enim differunt matrimonia hominum, à coniunctionibus beſtiarum.

54 Præter officium autem inſtituendi filios ſecundùm regulas rationis, quod omnibus gentibus commune eſt, tenentur Chriſtiani in fide, & vita Chriſtiana, inſtituere, & vt fiant membra Chriſti, & Eccleſiæ digni filij; hoc autem eſt ſupernaturale munus, cui deeſſe non eſt dicendus Deus medio neceſſario; numquam enim committit Deus officia, quæ naturam ſuperant, niſi etiam ſimul det gratiam, qua illa officia exerceantur.

Qvoad alterum finem certum eſt, ſolum coniugium ſine gratia Dei non eſſe ſufficiens remedium contra fornicationem. Luxuria enim inclinat ad multa; at in Matrimonij Sacramento confertur gratia, vt vna diligatur. Similiter quia concupiſcentia inclinat ad delectationes; at in matrimonio datur gratia, vt ad rectum finem prolis habendæ habeatur copula. Item concupiſcentia faſtidium gignit, vnde libidinoſus, vna cognita, eam faſtidit, & reſpuit, & alias quærit. In matrimonio autem datur gratia, vt ſemper velit eſſe cum ſua: Ex copula ſingulari oritur bonum fidei, vt ad aliam non accedat: Ex copula vtili, bonum prolis; Ex copula inſeparabili, bonum Sacramenti; vt dicebat S.Auguſtinus ſuprà. 55

Conivgia ſanè præcisè non moderantur habitum concupiſcentiæ, ſed in aliquo augent. Deinde ſæpè coguntur coniuges diù continere, vel ob ægritudinem, vel ob abſentiam, quod difficilius eſt, quàm perpetua virginitate vitam ducentibus. Oportuit ergo dari eis gratiam. Hac ratione vtitur Bellarminus, & Sanchez.

56 Tertia ratio D.Bonau. *loco cit.* ſumitur ex Eccleſiæ traditione, & aliis cæremoniis factis, quæ profectò ſuadent, Matrimonim eſſe rem ſacram. Hoc argumentum ducitur ex Tertulliano *lib. 2. ad vxorem*, & Ambroſio *epiſt.* 70.

Qvarta ratio ſumitur à D. Bonau. ex antiquo Eccleſiæ ſenſu, vt teſtantur Theologi *diſt.* 26. & definit Lucius III. in Concilio, Veronæ habito, & Concil. Florent. inſtitutione Armenorum, & Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus, nomine etiam Græciæ Præſulum, in cenſura Confeſſionis Auguſtanæ, vbi etiam allegat illud Epheſ.5. *Sacramentum hoc magnum eſt.* Hinc verò habes, editionem Latinam rectè intellexiſſe nomen Sacramenti, cùm ità exponatur etiam à Græcis.

57 Obiicies primò. Sacramenta nouæ legis id efficiunt, quod figurant: ſed matrimonium non efficit id, quod figurat: Ergo non eſt Sacramentum. Minor probatur, nam figurat coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, quam non efficit.

Respondet S.Doct. Matrimonium ſignificare primò coniunctionem animorum in charitate Chriſti; hanc autem coniunctionem efficit, qua, ſimul cum vnione corporali ſecundariò, ſignatur vnio Chriſti cum anima, quam efficit, quia ſi membra corporis Myſtici magis vniuntur inter ſe, magis vniuntur etiam cum capite.

58 Obiicies ſecundò. Sacramentum dans gratiam, debet ab omnibus accipi, qui habent morbum; ſed omnes habent morbum concupiſcentiæ: Ergo omnes debent nubere: ſed bonum eſt homini non nubere: Ergo non dat gratiam.

Respondetvr, in Sacramento dari remedium per gratiam, ſed in voto caſtitatis diſponi ad perfectius remedium. Ideò non eſt neceſſe, vt omnes nubant.

Obiicies tertiò. Si dat gratiam, maximè vt deſponſetur anima Chriſto: ſed hæc datur in aliis Sacramentis: Ergo.

Respondetvr, dari gratiam ad deſponſationem, eiuſque officia peragenda. Secundariò verò ad deſponſandam animam cum Deo.

Obiicies quartò. Si matrimonium eſt Sacramentum; ſequitur, eum, qui contrahit de hoc, accipiens coniugem pro pecunia, eſſe Simoniacum. 59

Respondetvr, Matrimonium non contrahi pretio, quoad id, quod habet ſpirituale, nempè gratiam, & benedictiones, ſed quoad contractum temporalem, in quo eſt alenda vxor, enutriendi filij, &c. Vnde neceſſariò eſt dos accipienda.

Obiicies quintò. Matrimonium Adæ ſignificauit vnionem Chriſti venturi cum Eccleſia, neque tamen fuit Sacramentum. Antecedens probatur ex Apoſtoli expoſitione, Epheſ.5. *Ego autem dico, &c.*

Respondetvr ex dictis *quæſt.6.* non ſignificaſſe ex diuina inſtitutione, niſi poſtquam venit Chriſtus. Ideò ait: *In Chriſto*, iam ſcilicet exhibito, vt notat Valentia cum Ruardo *art.* 18. Fuit igitur antiquum illud Matrimonium, lato modo, Sacramentum, & hoc ſenſu loquitur etiam D Auguſtinus *lib. de bono coniugali, cap.* 18. 60

Adverte, Durandum *4.diſt.26.quæſt.3.* negaſſe, Matrimonium eſſe vniuocè Sacramentum, & idem viſi ſunt nonnulli Canoniſtæ aſſerere. Sed Durandus errauit. Canoniſtæ verò non adeò clarè loquuntur.

Mvlta opponunt hæretici apud Bellarminum, Valentiam, & alios, quæ, meo iudicio, ex dictis corruunt.

Institvit autem S.Doctor *diſtinct.26.art.2.* quæſtionem primam: Quid in hoc Sacramento ſit *ſignum*, ſeu Sacramentum; & quid *ſignatum*, ſeu res ipſa Sacramenti.

Prænotat S. Doctor, in hoc Sacramento, ſicut in reliquis, eſſe aliquid, quod eſt Res tantùm; aliquid, quod eſt merè ſignum Sacrum; & aliquid, quod eſt res, & ſignum: ſed tamen quoad modum differt. 61

Etenim ſunt quædam Sacramenta, quæ ſunt totaliter ab inſtitutione: alia ſunt partim à naturæ dictamine, partim ab inſtitutione. Illa ſunt totaliter ab inſtitutione, quorum vſus reſpicit ea, quæ ſunt fidei merè, vt Baptiſmus, & Euchariſtia. Ità habent ſigna ſignificantia ſecundùm inſtitutionem interius, & exterius, & ideò hæc habent ſigna exterius conuenientia euidentiora ad indicandam reconditam Dei veritatem: Sunt verò alia Sacramenta, quæ ab inſtinctu naturæ radicaliter ſunt, vt Matrimonium, in quo Mas & Fœmina coniunguntur ad generationem: & Pœnitentia, ex qua eſt offenſæ, Deo illatæ, emendatio; partim verò ſunt à fide, quia illa coniugum coniunctione ſignatur Dei cum anima coniunctio: & illa pœnitentiæ emendatio Deo reconciliat, & ideò non debent hominem ſubiicere elemento, cùm indicta fuerint, maximè Matrimonium, quando homo dominabatur. Habent tamen exterius ſignum Sacrum; v.g. Matrimonium habet nutus, & verba, quæ ſignant internam coniunctionem animorum; & externum vinculum ad copulam, ſecundùm quæ ſignat coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, & cum anima, & hoc habet Matrimonium ab inſtitutione, & fide, vt Mas Chriſtum: Fœmina Eccleſiam, & animam in charitate iunctos, ſignet. Et hinc accipit etiam immutabilitatem: Effectus verò eſt res tantùm, 62

Digitized by Google

tantùm, quæ eſt vnio Dei, & animæ per gratiam. Vinculum verò, quo coniuges vniti perſeuerant, eſt res, & Sacramentum. Sic etiam D. Thom. *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *art.* 1. *ad* 5.

In *Centiloq.* autem *parte* 3. *ſect.* 54. ait, in Matrimonio rato, Signvm eſt conſenſus exterior per verba, vel nutus expreſſus: Res eſt vnio Dei, & animæ; Res, & Signvm eſt conſenſus animorum. In conſummato vero, ſignum eſt conſenſus exterior, res vnio naturarum in Chriſto inſeparabilis: res, & ſignum conſenſus mutuus animorum.

64 Addit verò *ad ſecundum*, Adam non peccante, atque adeò filio Dei non incarnato, Matrimonium ſignaturum vnionem animæ cum Deo confusè, Deum tamen, qui præuiderat peccatum Adæ, Incarnationem etiam diſpoſuiſſe, apteque Matrimonij Myſteria, vt in eo præclarè Chriſtus iam exhibitus referatur.

QVÆSTIO VIII.

An Matrimonium Infidelium ſit validum.

D. Bonauent. diſt. 39. quæſt. 2.
D. Thom. 3. Parte quæſt. 59. art. 2.

65 Negandvm eſt omninò, tale matrimonium eſſe Sacramentum. Ratio D. Bonau. vnica eſt, qua omnes nituntur, quia Sacramentum fidei, ſeu Baptiſmus, eſt ianua Sacramentorum. Neque poteſt ſignare in infidis coniunctionem animæ cum Chriſto, quia *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo.* Neque dat gratiam.

Assero tamen, in ratione contractus, eſſe validum.

Probatvr primò à D. Bonau. *ex prima Cor.* 7. vbi Apoſtolus: *Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam, & ſi qua mulier fidelis virum habet infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat illum.* Ibi Apoſtolus ſuadet conuerſo ad fidem, ne diſcedat à coniuge: Ergo licitè ex vi matrimonij contracti in infidelium ſtatu, poteſt conuenire: Ergo eſt verum, & legitimum Matrimonium; alioqui rem haberet cum non ſuo, vel ſua, vt arguit S. Doct. & cum eo omnes, præſertim Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 73.

66 Probatvr ſecundò à S. Doct. quod eſt inſtitutum in lege naturæ, eſtque dictaminis naturæ, præcedit ſtatum fidei: Tale eſt Matrimonium, vt oſtendi *quæſt.* 6. Ergo.

Probatvr tertiò à S. Doct. Cui conuenit definitio matrimonij, eſt matrimonium: Tale eſt illud infidelium: Eſt enim Maris, & Fœminæ coniunctio, indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens.

Probatvr quartò à S. Doctore, quia apud eos habet fines intentos à matrimonio, vt eſt contractus, nempe, vt ſit in officium, ad prolem, & remedium contra concupiſcentiam, licèt imperfectè ſine gratia, excuſat tamen coitum à copula mortali, & filij naſcuntur legitimi ſecundùm leges naturæ. Tandem habet aptitudinem, vt ſignificet poſt Baptiſmum coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, & cum anima, vt dicam *quæſtione decimatertia.*

67 Advertit tamen S. Doct. & cum eo Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 1. *num.* 9. triplex matrimonium diſtingui. Primum legitimum, Secundum ratum, Tertium conſummatum. Legitimum dicitur, quòd legitimo conſenſu contrahitur, quale eſt apud infideles. Ratum dicitur, quod eſt Sacramentum, nondum tamen copula carnali conſummatum, & ſic matrimonium infidelium eſt legitimum; non tamen ratum; ſic habetur *diſt.* 28. *quæſt.* 1. & docent omnes, & explicat Concilium Coloniæ apud Couar. 4. *decret.* 2. *parte, cap.* 1. §. *vnico, num.* 4. Conſummatum verò eſt, quando iam eſt copula carnali perfectum.

Obiicies: D. Ambroſius 28. *quæſtione prima,* ait: *Non eſt putandum coniugium, quod extra decretum eſt factum.* 68

Respondet S. Doct. intelligi ſic, contra decretum, id eſt mandatum Diuinum: Cætera patent.

QVÆSTIO IX.

An Matrimonium infidelis excuſet coitum.

D. Bonauent. diſt. 39. quæſt. 2.

Ex dictis ferè iacet in luce hæc quæſtio. Statuit igitur S. Doctor, Matrimonium infidelium nullum habere peccatum in ſe, eſſeque validum, dummodò ſecundùm ius naturale ſit. Definitur *cap.* Gaudemus *extra de diuortiis.* Erit verò irritum, ſi contra leges ſuorum Principum ineatur, vt notat etiam Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 3. *& dub.* 23. Ait tamen, non habere bona ſpiritualia Matrimonij, quia hæc Sacramento donantur. 69

Probatvr igitur à S. Bonau. infidelium copulas maritales, eſſe à culpa indemnes.

Primò, quia triplex eſt continentia: Virginalis, Vidualis, & Coniugalis: Sed primæ duæ non ſunt peccata: Ergo nec tertia.

Secvndò, quia infidelis cognoſcit ſuam, verè contractu acquiſitam, cùm eſſet matrimonium etiam in lege naturæ, antequam eſſet Sacramentum; alioqui omnes ante Chriſti aduentum generantes fuiſſent fornicarij. 70

Obiicies primò. *Quod non eſt ex fide, peccatum eſt:* ſed Matrimonium infidelium non eſt ex fide: Ergo. Confirmatur ex Gloſſa dicente, omnem vitam infidelium eſſe peccatum.

Respondet S. Doctor, illud *ex fide* intelligi ex conſcientia, atque adeò id eſſe peccatum, quod fit contra conſcientiam. Sic enim exponitur à Patribus; Gloſſa verò intelligit per concomitantiam, quia nunquam infideles ſunt ſine peccato, quia fide purificantur primò peccata; & ideò, quidquid egerint eſt peccatoris opus.

Obiicies ſecundò ex D. Auguſtino, qui habetur 28. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *Non eſt vera pudicitia infidelis cum coniuge ſua:* Ergo eſt impudicitia.

Respondet primò S. Doctor, non eſſe veram, id eſt perfectam, quia eſt ſine fide.

Respondet ſecundò: Magis ex animo, non eſſe veram pudicitiam, quia licèt poſſit eſſe virtus, quia operabitur ex motiuo honeſto ſui obiecti, tamen non habet effectum virtutis, vt non modò declinet à malo; ſed etiam operetur bonum meriti: quo ſenſu D. Auguſt. apud S. Proſperum *lib. ſent. cap.* 100. ait: *Vbi deeſt cognitio incommutabilis veritatis, falſa eſt virtus etiam in optimis moribus.* 71

QVÆSTIO

QVÆSTIO X.

An Matrimonium fidelis cum catechumena ſit Sacramentum.

D. Bonauent. diſt. 39. quæſt. 1.
D. Thom. in ſupplement. quæſt. 59. artic. 1.

72 **I**AM infidelium Matrimonium ſatis oſtendi, non eſſe Sacramentum, niſi latè, habetur *cap.* Gaudemus *de diuortiis*, quia Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum.

EODEM fundamento ſequitur, neque eum catecſumena eſſe Sacramentum, licèt diſpenſatione Pontificis contractum. Ità Angles *flor. p. p. de matrim. quæſt.* 12. *de diſparitate cultus*, *art.* 1. *dub.* 1. Henriquez, *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2. & *lib.* 12. *cap.* 13. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 8. Vaſquez, Iſambertus, Hurtad. Ponc. & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *q.* 1. cum D. Bonauent. contra Rebellium, Aurſam, Hiqueum, Poncium, Brancat. apud eundem Maſtrium.

73 ADVERTIT autem, & in lege veteri fuiſſe irrita matrimonia contracta inter Hebræos, & gentes Chanaàn. Ideò enim & Eſdras *lib.* 1. *cap. vlt.* ſeparauit viros Iudæos ab vxoribus alienigenis. Erant enim hæc matrimonia iure Diuino irrita, Deuter. 7. *Non ſociabis cum eis coniugia.*

AT verò cum aliis exteris infidelibus, remoto periculo Idolatriæ, valida, imò & recta fuere. Sic enim Ioſeph. *Geneſ.* 41. virginem Ægyptiam nomine Aſcenet accepit in coniugem. Et Moyſes *Num.* 12. Æthiopiſſam. Quod *Deuter.* 21. conceditur illis verbis: *Si egreſſus ad pugnam, & videris mulierem pulchram in medio caſtrorum captiuorum, & adamaueris eam, intrabis ad eam, & dormies cum ea, & erit vxor tua.*

74 NVNC autem in nouo teſtamento cum infideli Baptizato, puta hæretico, eſt quidem illicitum, validum tamen matrimonium; at ſi cum infideli non Baptizata, erit irritum, etiamſi fidelis ſit (puta catechumena) dum non habet Sacramentum fidei.

PROBATVR à S. Doct. *diſt.* 39. *dub.* 1. *litt. ex* 28. *quæſt.* 1. verbo: *Cum Chriſtiane*, & infrà *Si Chriſtiana ſit, non eſt ſatis, niſi ambo initiati ſint Sacramento Baptiſmi.* Adducit etiam authoritatem Hugonis. Eſt enim vnus contractus vnum Sacramentum.

OBIICIES prima Cor. 7. *Sanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem*, & è contra: Ergo.

75 RESPONDET S. Doctor, Apoſtolum loqui de matrimonio contracto ante cultus diſparitatem.

QVÆSTIO XI.

An Matrimonium in infidelitate contractum fiat Sacramentum per Baptiſmum vtriuſque coniugis.

D. Bonauent. diſt. 39. quæſt. 2.
D. Thom. ibi q. vn. art. 2. ad 1.

76 **P**RIMA opinio eſt, non effici vnquam Sacramentum. Ità Vaſquez, Coninch. Syluius, Poncius, Diana, Caſpenſ. Hurtad. quibus ſubſcribunt Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 32. Hiquæus *diſp.* 36. *in Commentario*, & multi diſcipuli D. Thom. vt refert Petrus de Ledeſma *de matrim. quæſt.* 59. *art.* 2. *diſp.* 3. qui dicit eſſe valdè probabilem cum Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 9. Pro hac Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 253. citat Vaſquez *tom.* 2 *in* 3. *part. diſputat.* 238. *capite quinto*, & *Tomo quarto*, *diſputatione ſecunda*, *de matrimonio cap.* 10. Poncium *lib.* 1. *cap.* 9. Coninchium *diſp.* 24. *dub.* 2.

SECVNDA ſententia eſt, fieri Sacramentum poſt Baptiſmum; ſed addito nouo conſenſu. Ita D. Bonau. hic, Capr. *diſt.* 26. *quæſt. vnica*, *art.* 3. *ad* 5. Echius *Tom.* 4. *homil.* 73. Bellarminus *lib. de matrimon. cap.* 5. in fine, Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 8. & 15. & multi Thomiſtæ, quibus ſubſcribit Petrus Ledeſma *loco citato*. Blancutius *diſput.* 13. 77
art. 9 Bonacina apud Maſtrium. Tamque valdè probabilem fatetur Sanchez. Idem habet Rebellius *parte* 2. *lib.* 2. *quæſtione* 7. *numero* 2. & alij apud Dianam.

TERTIA ſententia aſſerit fieri Sacramentum, 78
& gratiam conferre abſque nouo conſenſu. Ità Palud. 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 4. *art.* 3. *num.* 25. *ad* 5. ibi Deza *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 5. Argent. 4. *diſt.* 39. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 1. Veracruz 2 *part. ſpeculi*, *art.* 36. Petrus Bello *Oeconomia Canonica*, *claſſ.* 2. *cap* 4 §. 7. Vega *lib.* 4. *ſumma*, *caſu* 113. Sanchez *num.* 5. vbi adducit etiam D. Thomam hic; ſed ibi ſolùm ait, matrimonium infidelium non eſſe actu Sacramentum; ſed potentia. Ex quo deducit: ergo accepto Baptiſmo fit actu, alioqui fruſtra eſſet illa potentia, quæ ad actum non reduceretur.

AT etiam S. Bonau. ait, eſſe in potentia Sacramentum, & reduci ad actum, ſed per nouum conſenſum, neque ob id eſt fruſtra in potentia remota.

ASSERO cum ſecunda ſententia, Matrimonium, in infidelitate contractum, acceſſu Baptiſmi, & nouo conſenſu fieri Sacramentum.

PROBATVR à S. Bonau. Matrimonium Sacra- 97
mentum debet eſſe ratum, vt oſtendi *quæſt* 9. ſed Sacramentum infidelium non eſt ratum: Ergo neque indiſſolubile, *cap.* Quanto *de diuortiis*. Fit autem tale poſt Baptiſmum: Ergo debet intrinſece mutari, cùm mutet eſſentiam; mutatio autem intrinſeca eſt per intrinſeca principia, maximè formam, quæ eſt conſenſus mutuus, vt oſtendi *quæſt.* 5. Ergo.

RESPONDET Sanchez, eo ipſo, quod Baptizantur, habere implicitè nouos actus, ac velle Matrimonium eſſe indiſſolubile.

AT poteſt eſſe, vt non cogitent de hac quæſtione, aut re. Secundò exigitur forma, quæ eſt in conſenſu nouo explicato.

OBIICIES cum prima ſententia. Sacramentum 80
Matrimonij eſſentialiter eſt contractus, inter Baptizatos initus: ſed hic non eſt talis, quia fuit initus inter non Baptizatos, neque poteſt nunc rurſus iniri, quia nequeunt inuicem corpora tradere, quia neuter habet poteſtatem ſui corporis, vt dicitur prima Cor. 7. *Nemo verò dat, quod non habet.* Hinc igitur conſtat, nouum conſenſum nil facere ad hoc Sacramentum per modum contractus inſtitutum ineundum.

RESPONDETVR, primum matrimonium relinquere effectum contractus, qui eſt diſponens ad gratiam; ille enim à Deo inſtitutus accipit nouum modum ſubſtantialem eſſendi inſolubilitatis, ratione repræſentationis Chriſti, & Eccleſiæ, vt fatetur Maſtrius *num.* 32. & dicam *quæſt.* 13. Cùm igitur non ſit in infidelitate ſimpliciter in ſua lege inſolubile ex

Digitized by Google

ex hoc capite, extat noua materia, quæ traditur, nempè corpora, ad vltimum vitæ inſolubiliter, atque adeo eſt nouus contractus, renuncians iuribus paganis concedentibus diuortium, & ſubiiciens ſe iugo Chriſti Domini, & renunciat diſpenſationi, quam poteſt facere Papa, vt dicam *quæſtione* 14.

82 Similiter infidelis poſſet velle non conuerti, nec cohabitari coniugi conuerſæ ſine iniuria Creatoris,& tunc poſſet diſſolui, vt oſtendam *q.*20. *dub.*4. *diſp.*7.

QVÆSTIO XII.

An Matrimonium per procuratorem ſit validum.

D.Bonauent.diſt.2 9. dub.1. litt.

Ante Concilium Trident. procul dubio erat validum, vt innuit S.Doct. *diſt.* 28. *quæſt.*5. *fundamento vltimo,* & aliis locis.

83 Habetur expreſsè *cap.* Final. *de Procuratore in* 6. & *cap.* Honorantur 3 2.*quæſt.*2.& *leg.* Sufficit *ff. de ſponſal.* & *leg.*5.*in fine tit.*2.& *leg.*1.*tit.*1.*p.*4. Neque enim Chriſtus eleuans Matrimonium ad ſtatum Sacramenti,naturam contractus immutauit.

Reqvirvntvr autem quatuor conditiones, vt Procurator validè contrahat. Prima eſt, vt habeat ſpeciale mandatum ad Matrimonium. Secunda, vt ſit mandatum contrahendi cum certa perſona *ex leg.* Generali 34.*ff. de ritu nuptiar.* Sic Gloſſa *in capite* Finali *cit.* & Canoniſtæ ibi. Tertia eſt, vt Procurator per ſeipſum exequatur *cap.* Final. *de procuratore in* 6. Quarta, vt tempore, quo procurator contrahit, non ſit reuocata poteſtas, *cap.* Finali *cit.* & aduertit S. Doctor, aliter non valet, maximè ſi fecit, quod potuit, vt eius voluntas ad nuncium perueniret.

84 Potest autem talis procurator tale mandatum exequi ſine ſcriptura,vt generaliter de procuratore; habetur *cap.* de Procuratore, vbi Bartol. Baldus, Fulgoſ. Salicet. Iaſon *leg.*1. *Cod. eodem tit.*

Advertet autem procurator, ne mandati fines excedat, alioqui nil aget *ex leg.* Diligenter, *ff.* Mandati.

Dvbivm verò eſt: An valeat contractus per procuratorem poſt Concil. Trident. quod *ſeſſ.*24. *cap.* 1. exigit Parochum, & teſtes præſentes contrahentibus, ità vt audiant tamquam teſtes. Itaque multi dicunt, non valere, ac correctum eſſe caput Final. *citat.* Ità Barthol. Ledeſma, *dub.* 8. Petrus *quæſt.*45. *art.*3.

Attamen alij tenent, valere; ſed dicunt,non eſſe Sacramentum. Ità Barthol. *diſp.*27. *quæſt. vnico, art.*1.

85 Commvnis tamen, & vera ſententia eſt, eſſe validum, & in ratione etiam Sacramenti. Ità Veracruz *append. ad ſpec. dub.*3. Bellarm. *lib.*1. *de matrim. cap.* 5. Henriquez *libro vndecimo, cap.* 2. & *in com. litt. B.* ait oppoſitum eſſe errorem. Manuel. *Tomo primo, cap.* 220. Theſaur. Sacerd. 2.*part. fol.* 117. Petrus Ledeſ. *quæſt.*42. *articulo primo, d.* 7. Lud. Lopez 2.*part. de matrim. cap.*3 1.*fol.*1027. Viual. *prima parte, de matrim. num.* 43. Molina *Tom.*2. *de iuſt. tract.*2. *dub.*254. & alij, quibus annuit Sanchez *lib.*2. *diſp.*11. *num.*20.

Probatvr ex praxi Eccleſiæ etiam poſt Tridentinum, neque eius finis defraudatur, nam poteſt promi conſenſus per procuratorem coram Parocho, & teſtibus.

Neqve verò neceſſe eſt adeſſe teſtes, & Parochum in mandato dando Procuratori, ſed ſolùm in contractu, vt notat Sanchez *libro ſecundo, diſputatione vndecima, num.* 23. Sic enim praxis Eccleſiæ ſeruat.

Debet autem contrahens, quo tempore procurator contrahit, eſſe in gratia. Vide Sanchez. 86

Validvm eſt etiam matrimonium contractum per epiſtolam. Vide Sanchez *diſp.*12.

QVÆSTIO XIII.

Quo iure Matrimonium ſit inſolubile.

D.Bonau.diſt.27.art.3. quæſt.1.& 2. D. Thom in ſupplement. quæſt.45. artic.2. & quæſt.46. artic.2.

In definitione Matrimonij allata *quæſtione prima,* habetur quod: *contractus eſt,indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens,*quo ſignatur illius inſolubilitas, vt notat S. Doctor, *quæſtione prima, fundamento tertio.* 87

Dvas autem quæſtiones habet S. Doctor. In altera agit de matrimonio rato: In altera de conſummato: an inſolubilia ſint. Dum autem id aſſeremus, quæſtionem definiemus etiam, quo iure id fiat.

Svppono primò cum D.Bonau. *quæſt.*1.*fundamento* 4. & *quæſt.*2.*fundamento* 3. hoc diſtare inter matrimonium ratum, & conſummatum, quoad ſignificationem. Quod ratum ſignificat vnionem diſſolubilem Chriſti cum anima exiſtente in gratia, vel ſi repræſentet vnionem Chriſti cum Eccleſia per charitatem, adhuc ea diſſolubilis eſt, quoad membra, per culpam lethalem, etſi quoad tòtam Eccleſiam inſolubilis ſit: conſummatum autem ſignificat indiſſolubilem vnionem Chriſti cum Eccleſia per carnem aſſumptam, & ratio differentiæ huius expreſſionis eſt, quia ſolùm per matrimonium conſummatum fiunt coniuges vna caro, vt habetur *cap.*2. *de conuerſat. coniug.* & *cap.* Lex 27. *quæſt.* 2. & colligitur *ex cap.* Agathoſa *in fine* 27. *quæſt.*3. & *ex cap.* Martinus *de cognat. ſpirituali.* 88

Probatvr hæc differentia ex D.Paulo,Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia,* quæ verba dixit, præmiſſis illis: *Erunt duo in carne vna,* quod fit per copulam.

Ideò Innocentius III. *cap.* Debitum *de bigamis* expreſsè definit, Matrimonium ratum ſignificare vnionem per charitatem: conſummatum verò per carnem aſſumptam.

Præterea hinc S. Doctor arguit, diſſolubile eſſe matrimonium ratum per ingreſſum in religionem, ſi autem ſignificaret indiſſolubilem Chriſti cum Eccleſia vnionem, non poſſet diſſolui per religionis ingreſſum. 89

Secvndò ſuppono cum D. Bonau. *quæſtione* 1. ſaltem iure Diuino Matrimonium conſummatum eſſe inſolubile, vt patet Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet,* & prima Cor.7. *His, qui*

Digitized by Google

qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere, & Rom.7. *Mulier, viuente viro, alligata eſt legi.*

90 Hinc infertur, Matrimonium infidelium conſummatum inſolubile eſſe; Lex enim Chriſti obligat omnes. Sic Abul. *primo Reg. cap.*8. *quæſt.*45. *&* 192. & quamvis diſſoluatur, ſi alter tantum conuertatur ad fidem, id contingit ex Chriſti diſpenſatione explicata per Apoſtolum, *prima Cor.* 7. vt notat Sanchez *lib.*2. *diſp.* 13. *num.* 3. ex D.Bonau. *diſt.*39. *art.*2.*quæſt.*1. vbi admonet, non ſignificare perfectè vnionem Chriſti cum Eccleſia.

Qvæstio verò eſt: an ea inſolubilitas proueniat ex iure ipſo naturali, & ex Matrimonij natura; an ex ſolo iure Diuino, aut etiam Eccleſiaſtico, quoad ratum.

91 Prima opinio eſt, vtrumque Matrimonium iure Diuino naturali inſolubile eſſe. Ità Lyranus *Matth.* 19. Abulenſ. *ibi quæſt.* 45. Sotus *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 4. Couar. 4. *decret.* 2.*part.* *cap.*7. Corduba *lib.*1. *quæſtionarij*, *quæſt.*25. *fol.* 217. Cordub. *lib.*1. *quæſt.*25. Guttierez *lib.*6. *qq: Can. c.*17. Bartholom. Ledeſm. *diſp.* 64. *de matrim.* *fol.*1567. Ludou. Lopez 3.*part.* *Inſtruct. de matrim. cap.* 39. *fol.*1053. Petrus Ledeſm. *de matrim.quæſt.*67. Ferdin. Perez §.11. Filliuc. *tract.* 10. *cap.* 2. *quæſt.*2. Bonacina *quæſt.* 2. *puncto* 11. cum D. Thom. *ſuppl. quæſt.*67. *art.* 1. vbi Syluius.

Secvnda ſententia docet, prouenire è præcepto Dei poſitiuo. Sic Abul. *primo reg. cap.*8.*quæſt.*97. *&* 103. *&* 112.

92 Tertia ſententia eſt, inſolubilitatem Matrimonij rati venire è iure humano Pontificio. Ità Gloſſa *cap.* Ex publico *de conuerſat. coniug.* verb. *conſummatum*. Ibi Hoſt. Ioan. Andr. Anton. Innocentius Bero *cap.* Quæ in Eccleſiarum *num.* 104. *de conſtit.* Decius *conſil.* 122. Portius *conſil.* 154. Gozadinus *conſil.*2. Brunell. *de ſponſal. concl.* 30. Medina *lib.*5. *de Sacr. hominum contin. cap.*88. *& cap.*73.

Qvarta ſententia eſt, iure quidem naturæ matrimonio aliquam ineſſe inſolubilitatem; & ità competere etiam matrimonio rato de iure Diuino, & naturali, & in hoc ſenſu benè accipiuntur authores primæ ſententiæ, quibus addunt D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 33. *quæſt.* 2. *art.* 1. Bellarm. *lib. vnico, de matrim. cap.* 4. Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap.*8. Sanchez *lib.*2. *diſp.*13. Baſſæus *verb.* Matrimon. 2. *num.*2. adducens Fill. *loco cit.* Sylui. *q.*61. *art.*2.*q.*2.

93 Addvnt verò Doctores huius ſententiæ, omnimodam inſolubilitatem non competere matrimonio iure naturæ, nec ex ratione Sacramenti, ſed ex ſignificatione, qua Chriſtus euexit illud ad ſignificandam vnionem Chriſti cum Eccleſia per carnem aſſumptam, & quia hæc ſignificatio conuenit ſoli conſummato, ideò illud omninò eſſe inſolubile. Hæc eſt ſententia D. Bonauent. hîc & 6.*part. Breuil. cap.*13. & 3.*part. Centil. ſect.* 54. ſequitur Scotus *diſt.*26. cum ſuis apud Maſtrium *diſp.*7. *quæſtione* 1. *cap.* 2.

Assero primò, Matrimonium à iure naturæ habere aliquam inſolubilitatem.

94 Probatvr primò à D.Bonau. hîc, & aliis locis ex illo *Matth.* 19. vbi Chriſtus allegans primum caput Geneſ. *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna*, deducit argumentum tale: ſunt vna caro: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.*

Hoc argumento vtitur Sanctum Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *de matrim.* ſtatim in principio, ibi: *Matrimonij perpetuum, indiſſolubilemque nexum primus humani generis parens Diuini Spiritus inſtinctu pronunciauit, cùm dixerit: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea.*

Sane tunc nullum erat præceptum Eccleſiaſticum, imò clarè ibi dicitur, eſſe Diuinum illis verbis: *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*; nec erat aliquod Diuinum poſitiuum, niſi de abſtinendo ab arbore vetita: Ergo eſt præceptum diuinum naturale de indiſſolubilitate.

Probatvr ſecundò à S. Bonau. ex definitione Matrimonij, initio quæſtionis allatæ. Ea vero, quæ ex vi definitionis competunt, intrinſeca ſunt. 95

Probatvr tertiò, quia finis Matrimonij eſt ſoboles; ſi autem Matrimonium eſſet naturâ ſuâ ſeparabile, ſoboles eſſet incerta, vt notant multi.

Assero ſecundò, non habere matrimonium per ſe perfectam inſolubilitatem, ex natura contractus.

Probatvr à S.Doctore *diſt.*29.*art.*2.*quæſt.*1. Matrimonium enim infidelium ſolui poteſt, dum alter venit ad fidem, vt dixi *quæſt.*9.

Deinde, quia in lege antiqua permiſſus eſt libellus repudij, vt notat S. Doctor *diſt.*35. *quæſtione prima ad* 6.

Tertiò, quia ſapientiſſimi Ethnici, iurium naturalium inueſtigatores, putarunt, licitum eſſe repudium. Ità Romani, teſtibus Plutarcho *in Problem. cap.*13. & Alciato *leg.* Licet, *ff. de verb. ſignif.* Cælio Rhodig. *lib. antiq. lect* 15. *cap.* 16. & aliis, quos refert Couar. *cap.*4. *Decretal.* 2. *part. cap.* 7. §. 4. & Iuriſconſulti ſapientiſſimi idipſum exiſtimarunt, vt habetur *in leg.* 2. *ff. de diuort.* & *leg.* Quidquid *ff. de donat. inter virum, & vxorem*, & *leg.* Ideò *ff. de reg. iur.* Et apud Athenienſes id permiſſum erat, vt ſcribit Alexander ab Alex. *lib.* 4. *dierum genial. cap.*8. & apud Cretenſes, vt meminit Ariſtoteles 2.*Polit. cap.*8. & Plato *lib. de leg. dial.* 11. & de Catone refert D. Auguſtinus *de bono coniug. cap.* 18. De *fide, & operibus, cap.* 7. & de Cicerone refert D.Hieronymus *lib.*1. *ad Iouin.* & refert S.Doctor *in ſermonibus.* 96

Probatvr quartò, quia maior indiſſolubilitas conuenit matrimonio, quia eſt Sacramentum, quàm quia eſt contractus, vt notat D.Bonau. *diſt.*28. *dub.* 3. *lit.* & *dub.*31.*q.*2. *&* 3. Propterea enim ibi ex vi Sacramenti inſolubilitatem ducit. Cum eo, & cum Magiſtro ibi ſentiunt omnes, & conſtat ex D. Auguſtino *lib.*1. *de nuptiis, & concup. c.*10. & *lib. de bono coniug. c.*7. Et refertur *cap.* omne itaque 27.*quæſt.*2. *& cap.* Finali *de condit. oppoſ.* ibique Canoniſtæ. Id aſſerit Innocentius III. *cap.* Quanto *de diuort.* & Catech. Pij V. *de matrim.* & alij apud Sanchez *diſp.*13. *num.*7. Iam verò matrimonium ratum, quod eſt Sacramentum, eſt ſolubile per ingreſſum in Religionem: Ergo non habet à ſe perfectam inſolubilitatem. 97

Assero tertiò, conuenire Matrimonio perfectam inſolubilitatem, ratione ſignificationis.

Probatvr à S.Doct. *q.*1. *ad argumenta*, & *fundamento* 4. *& q.*2. *fundamento* 4. & *diſt.*31.*q.*2. *in corpore*, & 6.*part. Breuil. cap.*13. & 3.*part. Centil. ſect.*54. quia matrimonium ſignificat vnionem Chriſti cum Eccleſia, ſecundùm charitatem, & naturam aſſumptam; hæc autem vnio eſt inſolubilis, quia *quod ſemel aſſumpſit, numquam dimittet.* In hanc cauſam S. Auguſtinus perpetuò refert Matrimonij inſolubilitatem *lib de bono coniugali, cap.*7. 15. 18. *&* 24. 98

Probatvr ſecundò à S.Doctore, quia ob huius ſignificationis defectum, Matrimonium ratum non eſt omninò inſolubile. Id enim *Geneſ.*1. allegatum à

Chriſto Matth. 19. *Erunt duo in carne vna: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*, intelligitur de matrimonio conſummato, vt notat D.Bonau.*loco cit.*& explicuit Alexander III. *cap.* ex publico *de conuerſat. coniug.* & D.Gregorius *cap.* ſunt qui,*decreto* 20.*q.*2. & probatur, nam prius dixit Chriſtus: *Erunt duo in carne vna*,ſcilicet per copulam: mox additur: *Quos Deus coniunxit,&c.* Hæc autem verba protulit Adam propheticè,non adhuc Eua cognita.

99 DICES. Nicolaus P. *cap.* ſcripſit 27.*q.*2. exponit eum locum de matrimonio rato ibi. *Licet ſcriptum ſit: Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, Deus tamen, & non homo ſeparat, quando diuini amoris intuitu ex conſenſu vtriuſque coniugis matrimonia diſſoluuntur propter religionem.* Cui videtur arridere S. Doctor, *q.*2.*ad argumenta.*

RESPONDETVR, ibi loqui de matrimonio conſummato Lotarij Regis,& Reginæ,quæ à Pontifice petebat facultatem religionem ingrediendi, viro relicto, cui Pontifex reſpondit, id fieri non poſſe, niſi quoad torum, & viro conſentiente, eandemque vitam eligente. Et conſtat hæc expoſitio, quia ſi eſſet matrimonium ratum, non expectaretur viri conſenſus, &c.

100 HVIVS ſententiæ eſt D.Thom.*p.*2.*q.*102.*artic.*5.*ad* 3. & clarius *in* 4.*d.*27.*q.*1.*art.*3,*q.*2.*ad* 1. *&* 3. Apertiùs ex profeſſo D. Bonauentura *d.*27. *articulo* 3.*q.*2.vbi Durandus *q.*2.*num.*15. Richardus 2.*q.*2. Altiſiodorus *lib.*4.*ſumma,tract.*9.*c.*2. Burgenſis *ad* 19. *Matth.* & *Deuteron.* 24. Caietanus *opuſc. tom.*1.*tract.*28.*quæſtione vnica*, D.Antonin. 3.*parte tit.*14.*c.*10. Arboreus *libro* 11. *Theoſophiæ,c.*16. Bellarminus *L. de matrimon. c.*4. Henriquez *libro* 11. *de matrimon.c.*2.Philiarchus *de off.Sacerd.tom.*1.*p.*2. *lib.*2.*cap.*16.

101 Ex Iuriſperitis Gloſſa, *cap.* Quapropter 27. *q.*2. Antonius *cap.*Ex publico *de conuerſat.coniug.num.*15. vbi Anchar.*num.*11. Abbas *num.*13. Hoſtienſ. *ſum. de conuerſ.coniug.num.*7. Berocus *cap.* Quæ in Eccleſiarum *de conſtit. num.* 105. *conſil.*26. Portus *conſil.* 154. Brunel.*de ſponſal.concluſ.*1. Nauarrus *lib.*3.*conſil.tit. de conuerſ.infidelium, in prima edit.concil.primo*, in ſecunda verò,*conſil.*3.Lancellotus *Inſtit.iuris can. lib.*2.*tit. de matrimon.* Barboſa *verb.*ſoluto matrimonio 2.*parte rubr. num.*105. quos allegat,& ſequitur Sanchez *lib.*2.*de matr.diſp.*13.*n.*7.

102 HINC infert Sanchez *num.*8. cum D. Bonauentura *qu.* 1. *ad* 1. hanc omnimodam inſolubilitatem non competere matrimonio conſummato ex iure naturæ, ſed ex Chriſti præcepto diuino poſitiuo, impoſito Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*,vbi eleuauit matrimonium ad eſſe Sacramenti, & vt repræſentaret indiſſolubilem vnionem Chriſti cum Eccleſia per carnem.

QVÆSTIO XIV.

An poſſit Pontifex diſpenſare in Matrimonio rato, vt eo ſoluto, aliud ineat.

D Bonau. diſt 27. art.3. quæſt.2.

103 PRIMA opinio aſſerit, quam ſuſtinent ſexaginta Doctores,quos allegat,& ſequitur Sanchez, *diſputatione* 24. & Tancred. aſſecla. Hi verò ferè omnes ſunt Iuriſperiti. Eſſe verò apud D.Bonauenturã probabilem, infra oſtendam. Eam tuentur etiam Bonacina *de natura matrimonij*, *q.* 3. *parte* 11. Baſſæus *infra cit.* & alij apud iſtos.

140 SECVNDA ſententia eſt negatiuà, quam ſuſtinent communiter Theologi:Citatur D.Bonauentura 4.*d.*27.*art.*3.*qu.*2. *in corpore.* Eam ſequuntur Scotus 4.*d.*31.*q.*1.Paludanus *d.*27.*q.*1.*art* 2. *& q.*3. *art.*3. Almain. *de poteſtate Eccleſiæ, c.*15. Victoria *ſum.de matrim. num.*281.*&* 304 & *relect.de poteſtate Papæ. & Concil.* Sotus *libro* 7. *de Iuſt. qu.*2.*art.*5. & *in* 4. *d.*27. *q.*1. *artic.*4. addens oppoſitam neque vmbram probabilitatis habere. Petrus Soto *lect.*12.*de matrim.* Ledeſma 2. *parte* 4. *q.*69. *art.*7. Veracruz 2. *parte ſpeculi, art.*28. Corduba *lib.*1. *quæſtionarij,qu.*25. & *q.*11.*art.*2. Fr. Alexander, *ſum. conf. ſſ.*3. *parte, tit.de Papa*, Angleſ. *Flor.*2. *parte,quæſt.de eſſentia matrim. d.*27.*art.*3.*dub.*11.Palacios 4.*d.*27.*diſputat.*2.*concl.* 2.Aragon. 2.2.*q.*88.*art.*11.Barthol.Ledeſma *de matrimon. d.*64. Ludouicus Lopez 2.*parte Inſtruct. de matrimon. c.*54. Petrus Ledeſma *de matrimon. q.*67. Vega *lib.*4.*ſumma, caſu* 399. Manuel 1.*tom.ſum.*2. *edit.cap.*239. eam probabilem aſſeruit cum Sanchez, qui eam probabiliſſimam cenſet,allegans pro ea etiam multos Iuriſconſultos. Alios Recentiores allegat Maſtrius *diſput.*7.*q.*6.*art.*3. Baſſæus *verb.* matrimonium 2. *num.*3. ait eſſe probabiliſſimam, eamque Theologorum ferè omnium.

ASSERO, hanc ſententiam eſſe probabilem.

105 PROBATVR primò à S.Doctore *d.*19.*dub.*6.*litt.* Pontifex non poteſt diſpenſare contra ius naturale, & diuinum,*cap.*ſunt quidam 25.*q.*1. & *cap. ſequent.* ſed contractus matrimonij eſt vinculum iure naturali ligans; & ampliùs eſt Sacramentum ex inſtitutione Diuina, cuius eſſentia pendet è Chriſti inſtitutione, atque adeò Eccleſia non poteſt illud euertere: Ergo.

RESPONDET Sanchez, non poſſe Pontificem diſpenſare in iure naturali abſoluto, vt in fornicando; ſed poſſe in iure naturali, mixto cum humano contractu: & ſic diſpenſat etiam in Voto.

HÆC tamen reſponſio eſt mutila,quia non poteſt diſpenſare,vt id,quod eſt Sacramentum iam factum, non ſit Sacramentum. De ratione autem Sacramenti matrimonij eſt inſolubilitas humana.

RESPONDET Sanchez, poſſe Eccleſiam in Sacramenta iuncta cum humano contractu, & ita irritat matrimonia.

106 HOC tamen non eſt ad rem, quamuis enim poſſet declarare contractum faciendum irritum, non tamen poteſt iam factum, ſi habeat rationem Sacramenti; quia iam habuit ſuum eſſe eſſentiale, nempe, materiam, formam, &c.

PROBATVR hîc *quæſtione* 2. Vinculum arctiùs ligans ſoluit aliud lentiùs ligans: Sed matrimonium conſummatum eſt arctius rato: Ergo is,qui cum vna contrahit matrimonium,poſtea contrahens cum alia, & habens cum ea rem conſummando matrimonium, tenebitur huic ſecundæ: Sed hoc eſt falſum, vt habetur *cap.* Licet *de ſponſa duorum*: Ergo.

RESPONDET Sanchez, negando conſequentiam, quia hoc ſecundum ex copula, nullam habet firmitatem,cùm ſit inualidum.

SED adhuc petitur principium, ratio enim cur ſit inualidum, eſt, quia iure naturali, & diuino impedit valorem ſequentis conſummmati, vt fatetur ibi Sanchez.

107 PROBATVR ſecundò hîc. Id, quod habet definitionem; habet eſſentiam: Sed matrimonium ratum, eſt verum matrimonium habens definitionem: Ergo & eſſentiam matrimonij. Neque verò

poteſt

poteſt Pontifex facere, vt id,quod habuit eſſentiam, non ſit verum.

Respondet Sanchez, de matrimonij definitione non eſſe omnimodam inſolubilitatem, ſed ſolùm,vt nequeat ſolui ab ipſis contrahentibus; poterit autem ſolui à ſuprema authoritate: Vel non poſſe diſpenſare, vt ſit matrimonium, & ſit ad tempus; poſſe tamen diſſolui, & ita non remanere, ſicuti votum ſoluit.

Hæc tamen non ſunt ad rem,quia Sacramentum iam factum, eſt eſſentialiter perfectum, & manet eadem materia, & forma; qua igitur ratione diſſoluetur? Neque eſt idem de voto,quia aufertur materia voti,& non deſtruitur promiſſio.

108 Probatvr tertiò à D. Bonauentura ex illo Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet,* vbi Nicolaus P.*cap.*ſcripſit 27.*quæſtione ſecunda*,cum D.Bonauentura *ad primum* ait,in ingreſſu Religionis non hominem;ſed Deum ſeparare: Ergo non licet homini illud ſoluere. Confirmatur, quia probabile eſt,verba Chriſti cadere ſuper matrimonio rato, allegatis enim verbis Adæ, prolatis ante conſummationem matrimonij, infert: *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet,* vt aduertit Soto *in* 4. *diſtinct.*27. *quæſt.* 1.*art.*4.

Assero ſecundò,probabilem eſſe etiam opinionem oppoſitam aſſerentem.

109 Probatvr primò. In dubiis ſtandum iudicio ſuperiorum *cap.* Ad aures *de tempor.ordin.* & *c.* Quid culpatur 23.*quæſtione primo*,& docet S.Bonauentura *in* 2. *ſentent.* vt oſtendi *prima ſecundæ, diſputat.*17. *de Conſcientia*; maximè verò Pontificis, cui totius Eccleſiæ regimen, Spiritu ſancto aſſiſtente, incumbit. Iam verò multi Pontifices in hoc diſpenſarunt; ſic refert D.Antonin.3.*parte,tit.*1. *capite* 21.§.3. ſe vidiſſe Bullas Martini V. & Eugeni IV. qui diſpenſarunt,& Nauar. *Sum.Latina capite* 22. *numero* 21. refert Paulum III. & Pium IV. ſe petente diſpenſaſſe,& Caietanus *in opuſcul. tomo* 1.*tract.*28. *quæſtione vnica*, refert, ſuo tempore, aliquos Pontifices diſpenſaſſe. Et Henriquez *libro* 11.*de matrimon. cap.*8. *num.*11. *in comment.litt.* F.refert Gregorium XIII. vnica die cum vndecim diſpenſaſſe; & ſubdit Sanchez,negari nequit,quin ſaltem res ſit dubia, & Valentia *diſput.*10. *q.*1.*p.*7.eam defendit; ac Fulienſis, *cap.*4.*reſol.*12. certum ait.

Hi verò Pontifices, qui diſpenſarunt, ſederunt poſt obitum D.Bonauenturæ.

Male autem reſpondet his authoritatibus Sylueſter, *verbo* Votum 4.*quæſt.*5. vbi de diſpenſatione Voti ſolemnis, quem iure, ac merito refellit Maſtrius *num.*100.

110 Probatvr ſecundò. Pontifex poteſt diſpenſare in Voto ſolemni religionis: Ergo & in matrimonio rato. Probatur conſequentia, quia votum ſolemne eſt fortius vinculum,cùm diſſoluat matrimonium ratum.

Adverte tamen, D. Bonauenturam 4.*diſt.*38. *art.*2. *quæſt.*1. non improbare ſententiam negantem hanc diſpenſationem Voti religionis & *quæſt.*3.aſſerere vtramque oppoſitam eſt probabilem;ſed de hoc latè cùm *de diſpenſationibus*, de qua re Sanchez *l.*8. *diſputatione* 6.

Ex hac D.Bonauenturæ ſententia problematica deducitur, illum non reprobare ſententiam aſſertiuam, etiam quoad matrimonium ratum, quod eſt minus vinculum,& ſicuti diſpenſatum refert in votis religionis ante ſua tempora,ac propterea eam ſententiam probabilem confitetur; ità hoc idem faſſus eſſet de matrimonio rato, ſi diſpenſari vidiſſet. De hoc tamen nihil certi in loco illo *diſtinctione* 27. *artic.*3. *quæſtione* 2. habetur; ibi enim ſolum dicit, matrimonium ratum habere quandam indiſſolubilitatem,vt non niſi morte,vel ingreſſu religionis ſolui queat, vt refert Sanchez hîc *libro ſecundo, diſputatione* 14.

Probatvr tertiò à Sanchez *numero ſecundo,* 111 argumento D.Bonauenturæ *diſtinctione* 38. *artic.*2. *quæſtione* 3. *in corpore.* Pontificis poteſtas extendenda eſt in iis præcipuè caſibus, qui ſunt Eccleſiæ vtiles: Sed poteſtas diſpenſandi in matrimonio rato erat valde neceſſaria in Eccleſia. Sæpe enim euenit, vt, diſſoluto matrimonio rato, multa ſcandala ceſſent, quod maximè contigit ante Tridentinum, quando aliqui contracto cum vna clam matrimonio, poſtea cum alia publicè contrahebant, & Eccleſia, quæ non iudicat de occultis, compellebat ad ſecundum matrimonium inualidum. Similiter hoc eſſe poteſt vtile ad pacem vniuerſalem, & alia bona.

Dices. Eccleſia ergo fallitur, dum iudicat pro matrimonio inualido.

Respondet S. Doctor *diſtinctione* 27. *artic.*2. 112 *quæſtione ſecunda, ad* 3. eam non falli quo ad veritatem iuſtitiæ, quia debet iudicare ſecundum allegata, & probata.

Vtrvm verò poſſit Papa ſtatuere, vt matrimonium ratum dirimatur per ſubſequens, copulâ conſummatum;Videtur aſſertiuè reſpondendum *ex cap.* Licet *de ſponſal.duorum*,quod refert D.Bonauentura *diſtinctione* 27. *quæſtione* 2. *articulo* 3. initio, vbi Alexander III. definit, non dirimi ratum per ſubſequens conſummatum, & addit: *Licèt aliquando à noſtris prædeceſſoribus fuerit aliter iudicatum.*

Id tamen ſilentio aduoluit S. Doctor, quia non tranſijt in legem, vt notant etiam Couar. 4.*decretal.* 2. *parte, cap.*7. & Sanchez *num.*4. qui aiunt, fuiſſe particulares litium deciſiones.

Igitvr probabile eſt,id Pontificem non poſſe: 113 nam in diſpenſationibus obſeruanda eſt neceſſitas, vel vtilitas; alioqui non diſpenſatio; ſed diſſipatio erit,vt notat D. Bonauentura 4. *diſtinct.*29. *dubio* 6. *litt.* & *diſt.*38. *loco citato.* In hac autem diſpenſatione diſſiparentur matrimonia multa rata, ac præberetur anſa conſummandi indignè alia. Non eſt autem probabile, Chriſtum dediſſe hanc poteſtatem ad iuris deſtructionem, vt notat Sanchez *num.*4. cum aliis, quos adducit.

Exigitvr autem iuſta cauſa, vt valeat Pontifex in hoc diſpenſare, vt aduertit D. Bonauentura vniuerſaliter,locis mox adductis,atque adeò concludit,has diſpenſationes, ſine cauſa datas, eſſe nullas; nam hæc inſolubilitas eſt iuris naturæ, & diuini, in quo diſpenſatio abſque cauſa eſt irrita, vt tenent communiter Theologi apud Sanchez *diſputat.* 15. *libri ſecundi*,qui *diſp.*16.multas cauſas affert: Prima eſt notabilis diſparitas: Secunda periculum ſcandali: Tertia eſt lepra: Quarta impotentia ſuperueniens: Quinta eſt,quando alter negat,ſe conſenſiſſe: Sexta, ſi vir fiat Epiſcopus, Vltima eſt mutuus vtriuſque conſenſus. Ita ſentiunt communiter apud Sanchez, & Maſtrium.

Ex eo autem,quòd poſſit Papa diſpenſare in matrimonio rato fidelium, colligit Sanchez *diſput.*17. 114 poſſe etiam in matrimonio conſummato infidelium, dum ambo baptizantur. Idem ſentiunt Nauarrus, & alij.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XV.

An profeſſio Religionis dirimat Matrimonium ratum, & quo iure.

D.Bonau. diſt 32. quæſtione 2.

115 S. Doctor *diſtinctione* 27. *dubio* 5. *littera*, docet vinculum matrimonij rati omninò dirimi, ſolemni Religionis profeſſione alterius ſponſi, atque adeò coniugem in ſæculo remanentem poſſe alteri iungi. Probat Iure canonico, eſtq; de fide definita ab Euſebio Papa, & habetur *cap.* deſponſatam 2.*quæſtione* 2. & à D.Gregorio Papa, & habetur *cap.* Decreta legalia 28.*quæſtione* 2.& à Ioanne XXII. & habetur in eius *extrauag.* Antiquæ *de voto*, & ab Alexandro III. *c.*2. & *cap.* Ex publico *de conuerſ.coniug.* & ab Innocentio III. *cap.* Ex parte tua *eodem tit.* & nouiſſimè à Concilio Tridentino, *ſeſſ.*24.*de matrimon. can.*6. ibi *ſi quis dixerit, matrimonium ratum non conſummatum, per ſolemnem religionis profeſſionem alterius coniugis non dirimi; anathema ſit*, & quamuis alij textus dicerent per ingreſſum religionis dirimi, tamen intelligebant de ingreſſu per profeſſionem, & ita explicuit dicta extrauagans *Antiquæ*, & Concilium Tridentinum cum D.Bonauentura 4. *diſtinctione* 27. *in dubiis littera*, & *diſtinct.*36. *quæſtione vltima*, vt dixi *d.*1.*quæſt.*15.& 6.*parte, Breuil.capite* 13.& 3.*parte, Centil.ſect.*54.& *d.*32.*q.*2.hic, & Doctores alij apud Sanchez *lib.*2.*diſp.*18. & Tancredum *lib.*19. *d.*19. Ponce *libro* 9. *capite* 5. Meratius *diſputat.*8. *ſect.*3. Caſpenſis *diſp.*7. *ſect.*2. Brancatum *diſp.*16.*art.*13. 14. & 15.

116 Probatvr ex antiqua Eccleſiæ praxi à tempore Apoſtolorum.

Primò Beda, & alij *in Prœmio ad Ioan.* allegantes etiam SS. Hieronymum, & Auguſtinum; in eodem prœmio referunt D.Ioannem, vocatum à nuptiis Canæ Galileæ ad Apoſtolatum, quod referre videtur S.Bonauentura 4. *diſtinct.*27.& 18. *quæſtione vltima*, ſed hoc non eſt verum, vt probat Toletus *in* 2. *Ioan.* & Baron. *tom.*1. *Annal.anno* 31. ex D.Hieronymo, & Auguſtino, quorum non ſunt prœmia illa ſuprà relata, & ex D. Ignatio; & ratio eſt, quia Chriſtus interfuit nuptiis, vt eas, contra hæreticos, honeſtas declararet, vt oſtendit S.Doctor *ad* 2. *Ioan. in* 4. Ergo non venit ad eas ſoluendas.

Id verò, quod ait S.Doctor *loc. cit. in* 4. affertur inter argumenta non aſſertiuè, vt ſolet.

Afferunt alij Teclam ante matrimonium conſummatum à D.Paulo vocatam ad vitam perfectam, teſte Ambroſio *lib.*2. *de Virginitate*, & Epiphanio, *hæreſi* 58.

117 Affert Sanchez *diſputatione* 18. exemplum S. Alexij, & D. Cæciliæ apud Metaphraſtem & Surium. Affert etiam D.Macarium ex D.Hieronymo, vt affert Gratianus *cap.* ſcripſit 27.*q.*2. & D. Bonauentura *in* 4. *diſt.*27. *dubio* 5.*littera*, qui D.Cæciliam refert *diſt.*28.*loc.cit.*

Alia exempla referunt D.Gregorius *lib.*3. *Dial. cap.*14.& D.Auguſtinus *lib.*8.*Confeſſ.*

Neqve verò aſcenſus ad Ordines ſacros dirimit matrimonium ratum; ſic definitum eſt à Ioanne XXII. ſuprà.

118 Neqve dirimitur Epiſcopatu, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ, non enim eſt mors ſæculo, propter quam ſolam dirimitur matrimonium ratum in vita, vt notat Sanchez *diſputatione* 18. cum D. Bonauentura *diſt.*27.*art.*3.*quæſt.*2.

Difficvltas autem eſt, quo iure profeſſio diſſoluat matrimonium ratum.

Prima opinio eſt, id ei conuenire naturali iure, & Diuino. Hoc ſentiunt D.Bonauentura 4.*diſt.*27. *art.*3.*qu.*2. D.Thom. *ibi*, *q.*1. *artic.*3.*quæſtiuncula* 2. Richardus *art.*2.*quæſt.*2. Durandus *qu.*2. Paludanus *qu.*3.*art.*3. Altiſiodorus *lib* 4. *ſummæ*, *tract.*9. *cap.*2. Arboreus *libro* 11. *Theoſophiæ*, *cap.*16. Bellarminus *lib.*2.*de Monachis*, *c.*38. Ludouicus Lopez 2.*parte*, *Inſtruct. cap.*39.

Ex Iuriſperitis, Turrecremata *cap.* ſunt, qui dicant 27.*quæſt.*2. *art.*2. Barboſa *ff* ſoluto matrimonio *rubr.*2. Lancellotus *Inſtit. iuris canon. lib.*2. *tit. de ſponſal.* verb. *ſponſalia*, Couar.4. *decret.*2. *parte*, *capite* 7.§.4. Ledeſma 2.*p.*7.*quæſt.*55.*articulo ſecundo*, & *quæſt.*69.*art.*7. 119

Secvnda ſententia eſt, diſſolui ſolo iure Pontificio. Hoſtienſ. *cap.* Ex publico *de conuerſ. coniug.* vbi Ioan. Andr. Anton. Anchar. *repet. ſuper cap. can.* Felinus *conſil.*26.Henricus *quodlibet.*5.*quæſtione* 35. Medina *libro* 5. *de ſacr. hominum continentia*, *capite* 86.

Tertia ſententia eſt, conuenire ſolo diuino iure poſitiuo. Ita Scotus *in* 4. *diſt.*31.*qu.*1. Abul. 1. *Reg.cap.*8.*qu.*98.103.& 113. Victoria *de poteſtate Papæ, propoſ.*1. Sotus 4. *diſt.*27. *qu.*1.*art.*4. Petrus Soto *lect.*12. *de matrimon.* Ledeſma 2.*p.*4. *quæſt.*63. *art*3. Corduba *lib.*1. *qq. quæſt.*25. Veracruz 2.*parte*, *ſpec. art.*28. Angleſ. *Flor.*1. *parte*, *qu.*1. *de eſſentia matrimon.d.*26.*art.*3.Henriquez *libro* 11.*de matrim. cap.*8.Bartol. à Ledeſma *dub.*64.*de matrimon.* Petrus Ledeſma *q.*61.*art.*2.

Ex Iuriſperitis, Antonius Cucus *libro* 5. *Inſtit.* Maior *tit.*12.*num.*277. Guttierz *libro* 1.*qq.can. c.*17. *num.*26. 35. & 43. ſubſcribit Sanchez *diſputat.*19. ſaſſus alias etiam ſententias probabiles, Maſtrius *diſputat.*7. *qu.*6. *num.*150. Poncius *libro* 9.*c.*5. Mærac. *d.*8. *ſect.*3. Caſpenſis *d.*7. *ſect.*2. Brancatus *d.*16.*artic.*13. 14. 15. & alij, quibus ſubſcribit Bonacina *quæſt.*3.*p.*5. cum Leſſio *lib.*4. *cap.*41. *d.*8. *num.*69. Fillincius *tract.*10.*p.*1.*c.*2.*quæſito* 11. 120

Assero cum prima ſententia, iure diuino, ſimul & naturali, matrimonium ratum dirimi ſolemni Religionis profeſſione.

Probatvr à D. Bonauentura *in corpore*, quia profeſſio eſt mors ſpiritualis, iuxta id Coloſſenſ.3. *mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo:* At matrimonium ratum, cùm ſolo conſenſu ſpirituali contrahatur, eſt vinculum ſpirituale: Ergo ſicut mors naturalis ſuapte natura diſſoluit vinculum carnale matrimonij conſummati, ita mors ſpiritualis profeſſionis dirimit ex natura rei vinculum ſpiritnale matrimonij rati. 121

Respondet Sanchez *loco citato*, & Maſtrius *numero* 192. religionis profeſſionem eſſe mortem Metaphoricam, alias ſolueret etiam conſummatum. Deinde vota ſimplicia, in religione approbata, ſunt mors ſpiritualis, ſed voluntaria; vnde nequit ſoluere contractum inſolubilem.

Hæc tamen leuia ſunt: amittit enim voluntas ius circa vera bona, vnde non ampliùs viuit: Nec eſt ſimile de voto ſimplici, puta Societatis, quia non omninò tollit omnia: Neque ſequitur idem de matrimonio conſummato, quia obſtat ius naturæ, & damnum prolis. Confirmatur ex Alexandro III. *cap. ex publico*, vbi fatetur hoc deduci *ex cap. Sacri eloquij interpretatione*, & *cap.* ex parte el 2. vbi ait Pontifex ſanctus, ex reuelatione Diuina tranſijſſe à matrimonio 122

Digitized by Google

nio rato ad ſtatum perfectiorem. Confirmatur, quia ante Canones ab initio Eccleſiæ naſcentis, id fuit ad praxim deductum.

123 PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura *diſt.*27. *dubio* 5.*ex cap.* Nullum *de conuerſat.coniug.* vbi redditur ratio, cur liceat matrimonio rato tranſire ad religionem, quia, cum non facti ſint adhuc coniuges vna caro, poſſunt diuidi, & alter ad Deum tranſire: Ergo ex natura matrimonij rati, quod non eſt omninò inſolubile, vt ſæpe fatetur Sanchez, fit, vt poſſit alter ſeparari, vt ad Deum tendat. Vbi admonet S.Doctor *ad* 1. non poſſe de hac diuiſione dici, fieri ab homine; ſed à Deo exigente promiſſum vitæ donatæ; nec eſt ſimile de voto ſimplici, quo non fit Deo totalis ſui conſecratio. Ex quibus, etiam colligitur quare non ſequitur idem de conſummato, vt importunè infert Sanchez.

124 TANDEM ſoluitur matrimonium ratum, etiam vtroque coniuge religionem profitente. Vide Sanchez *diſputatione* 20.

QVÆSTIO XVI.

Num Matrimonium conſummatum ſit omninò indiſpenſabile.

D. Bonauent. diſt.27. artic.3. quæſt 1. & dub.4. litteræ, & diſt.35 quæſt.4.
D. Thom in ſuppl. quæſtione 46. articulo 1. & q. 65. articulo 4.

125 LOQVOR hîc de matrimonio conſummato inter fideles.

MVLTI hæretici antiqui matrimonium conſummatum ſolubile conclamarunt. Eos referunt Bellarminus *de matrimon. cap.*15. & Valentia *diſputat.* 10. *quæſt.*1. *puncto* 6.

GRÆCI porrò, etiam his temporibus, matrimonia diſſoluunt cauſa fornicationis, quos reprehendit Eugenius P. in Concilio Florentino. Item Lutherus *de capt. Babylonica*, & alij ſectarij matrimonium conſummatum ſolubile ob alterius fornicationem conclamant, ita vt Caluinus *lib.*4.*Inſtitut.cap.*1. §.*vltim.* tyrannicam legem appellet, quæ non permittit aliud coniugium ei, qui ab adultera coniuge diuortium fecit. Aliam etiam cauſam addit, de qua dictum eſt *diſputat.*7. *quæſt.*20. deſertionem ſcilicet fidelis à coniuge infideli. Eum imitatur ad vnguem Kemnitius *p.p.Exam.pag.*1249.

IN hoc decepti ſunt etiam Catharinus *lib.*5. *adnot. in Comment. Caietani*, & Caietanus *ad caput* 19. *Matthæi*, qui tamen iudicio ſe Eccleſiæ ſubijciunt.

ASSERO tamen cum Eccleſia Catholica, eſſe inſolubile, & indiſpenſabile matrimonium conſummatum.

126 PROBATVR ſecundò à D. Bonauentura primò, ex illo Geneſ.1. *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna.* Hunc locum ſic concludit Chriſtus Matth.19. *Quos ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Vbi hanc diuinam coniunctionem declarat ſupra hominum poteſtatem, vt aduertit Valentia cum S.Doctore hîc, & *ad* 16. *Lucæ.*

PROBATVR ſecundò à S.Doctore, hîc & *diſt.*35.*quæſt.*1. & 4.& *ad* 18. *Lucæ*, illo Matthæi: *omnis, qui dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornicationis cauſa, facit eam Mœchari, & qui dimiſſam duxerit, adulterat.* Loquitur autem vniuerſim, vt non dimittatur quoad vinculum; alioqui ſi fornicaria ſolueretur, vt poſſet ab alio ſumi, reportaret è culpa commodum. Porrò diſertè explicat, eſſe adulterium habere nouo coniugio copulam cum dimiſſa ab alio, Hoc argumento vtitur Bellarminus.

PROBATVR tertiò à S.Doctore *ad* 16.*Lucæ* illis 127
verbis: *Omnis, qui dimittit vxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur, & qui dimiſſam à viro ducit, mœchatur*, ſimili phraſi Marcus capite 10. *Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam: & ſi vxor dimiſerit virum ſuum, & alij nupſerit, mœchatur.*

RESPONDENT aduerſarij, hæc loca ſupplenda exceptione Matthæi: *niſi ob fornicationem*: ſed exceptio illa ad ſolam dimiſſionem refertur, vt liceat ſeparari quoad torum ab adultera; non autem aliam accipere; alioqui Euangeliſtæ ſecum pugnant, atque Marcus, & Lucas non ſatis gentibus veritatem tradidiſſent. Sic exponit D. Bonauentura *loco citato, diſtinctione* 35 *quæſt.*4.

IDEÒ enim Dominus poſt ea verba, *dimiſerit* apponit exceptionem. Sic explicat etiam D. Thom.4. *diſt.*35.*qu.vn.art.*5. *ad vlt.* Bellarminus *loco citato*, Valentia ſuprà. Sic intelligunt antiqui Patres.

EVARISTVS P. qui poſt D. Petrum quartus 128
pontificatum obtinuit *epiſtola* 2. ait: *Neque Epiſcopum Eccleſiam; neque Eccleſiam Epiſcopum debere deſerere, & alteri ſe adiungere, ſicut vir non debet ducere aliam; nec vxor alium, etiamſi vir fornicatus fuerit.*

INNOCENTIVS III. epiſtola 3. ad Exuperium, cap.6. *Qui, interueniente repudio, alteri ſe matrimonio copulauerint, in vtraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt.*

TERTVLLIANVS *libro* 4. *contra marcionem*, id apertè aſſerit.

CLEMENS Alexandr. *lib.*2. *ſtrom.* in fine: *Quod autem Scriptura à coniugio nunquam permittit diſcedere, legem apertè conſtituit: Non dimittes vxorem præterquam propter fornicationem:* Adulterium autem exiſtimat coniugium viuo altero ex ſeparatis.

ORIGENES diſcipulos Clementis *in capite* 19. 129
Matthæi, eodem modo exponit. Idem aſſerit Chryſoſtomus *homil.*17. *in Matthæum* & *homil.*19.*in primam ad Cor.* & Hieronymus *in capite* 19. *Matthæi* Iſidorus *lib.*2.*de off.Eccleſ.capite* 19. Beda *in cap.*10. *Marci* Anſel. *in capite* 5. *Matthæi*, & PP. Concilij Mileuit. *capite* 17. vbi declarant: *Placuit, vt ſecundùm Euangelicam, & Apoſtolicam diſciplinam, neque dimiſſus ab vxore, neque dimiſſa à marito, alteri coniungatur, ſed ita maneat, aut ſibimet reconcilietur.* Fuit autem hoc Concilium approbatum ab Innocentio I. in quo dixit Kemnitius eum canonem poſitum ex ſententia Auguſtini, & repetitur idem canon in Concilio Africano *canone* 69. & idem aſſeritur *in canone* 48. *Apoſtolorum*, & definitur in Concilio Florentino, & in Tridentino, *ſeſſ.* 24. *canone ſeptima.*

PROBATVR quartò à D. Bonauentura *ad* 16. 130
Lucæ ex illo Rom.7. *An ignoratis fratres (ſcientibus enim legem loquor), quia lex in homine dominatur, quanto tempore viuit? Nam quæ ſub viro eſt mulier, viuente viro, alligata eſt legi: Si autem mortuus fuerit vir eius, ſoluta eſt à lege viri. Igitur viuente*

Digitized by Google

uente viro,vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro: ſi autem mortuus fuerit vir eius,ſoluta eſt à lege viri; vt non ſit adultera, ſi fuerit cum alio viro.

131 Hinc habes, nunquam ſolui vinculum coniugale, niſi per mortem, vt infert S.Doctor *in corpore*, atque adeò manere etiam poſt diuortium,quacunque ex cauſa factum. Hoc argumetum tanti fecit S.Auguſtinus, vt *libro 2.de adulterin. coniugiis, capite* 4. clamet: *Hæc verba Apoſtoli toties repetita, toties inculcata, vera ſunt, viua ſunt,ſana ſunt,plana ſunt. Nullius viri poſterioris mulier eſſe incipit, niſi prioris eſſe deſierit; eſſe autem deſinit vxor prioris, ſi moriatur vir eius; non ſi fornicetur;licitè itaque dimittitur coniux ob cauſam fornicationis, ſed manet vinculum prioris, propter quod fit reus adulterij, qui dimiſſam duxerit, etiam ob cauſam fornicationis.*

Respondet Caietanus, verba Apoſtoli accipienda regulariter, non autem in caſu fornicationis. Sic reſpondent ferè Sectarij.

132 Sed verba Apoſtoli vniuerſalia ſunt, & abſoluta,vt teſtatur D.Auguſtinus, eaque clara. Idem conclamat Ambroſius, Chryſoſtomus, Theophylact. Theodoretus,Oecumenius,Primaſius, Anſelmus, & alij in hunc locum,& in *Primam Cor.*7.vbi idem aſſerit Paulus. Sic etiam Origen.*in cap.*19. *Matthæi*, & præclariſſimè S. Hieronymus *epiſtola ad Amandum*, qui & caſum fornicationis excludendum dicunt.

Probatvr quintò à S.Doctore *ad* 16. *Lucæ* illo Hierem.3. *ſi dimiſerit vir vxorem ſuam,& ea recedens ab eo,duxerit virum alterum: numquid reuertetur ad eam vltra? numquid non polluta, & contaminata erit mulier illa?*

133 Probatvr ſextò à S. Doctore *in* 4. *diſtinctione* 35. *quæſtione* 4. ex prima Corinth.7. *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius viuit, quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt: cui vult nubat. Iis, qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.*

Hinc autem habemus ineluctabile argumentum, vt notat Bellarminus,& ſumitur è D.Bonauentura *diſtinctione* 35. *quæſtione* 6. nam mulier,de qua hic loquitur, ſupponitur ſeparata iuſtè ob fornicationem viri; alioqui Apoſtolus ſuaderet eam abſolutè redire ad maritum, non enim iniquum diuortium poſſet concedere. Hæc igitur recedens, præcipitur manere innupta: Ergo, etiam poſita cauſa fornicationis, non ſoluitur matrimonium, vt poſſit alteri coniungi.

134 Neqve verò moleſtiam inferat id, quod ait Paulus: *aut reconciliari*, quaſi ſonet reitatem in ea: obſeruo enim alloqui mulierem, ne diſcedat ipſa voluntariè: ergo eam ſupponit offenſam, & mox ait: *Et vir vxorem non dimittat:* Ergo in illo primo non intelligit de dimiſſione facta à viro, alioqui idem repeteret. Tandem ſi de adultera loqueretur, mutilam doctrinam traderet, quia adhuc maneret dicendum aliquid de muliere innocente.

Verbvm autem *reconciliari*,quod ponderat Kemnitius, *pag.*1259. nil obeſt,tam enim dicitur reconciliari is,qui lædit,quàm is,qui læditur. Sic enim 2. *Mach.*1. dicitur: *Deus reconcilietur vobis*,& c.7.*Reconciliabitur Deus ſeruis ſuis* & Cicero l.1.epiſt.2.ad Lentulum ait, *ſenatum Lentulo eſſe reconciliatum.*

135 Probatvr etiam ratione D. Auguſtini *lib. de bono coniug. capite* 7.15.18.23. quem imitatur Seraphicus *diſt.*27. *art.*3. *quæſt.*1. & 6. *parte Breuil. capite* 13. & aliis locis allatis *quæſtione* 13. matrimonium fidelium eſt ſignum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia,ſecundùm humanam naturam:ſed hæc eſt omninò inſolubilis,etiamſi aliqui Chriſtianorum fornicentur à Deo: Ergo.

Probatvr à S. Doct. alia ratione D.Hieronymi *in cap.*19. *Matthæi*, nam ſequerentur multa repudia iniqua, & multa noua matrimonia: homines enim, primis nuptiis ſaturi, poſſent conſultò fornicari, vt ſoluant primum matrimonium, & ſic reportarent commodum ex impietate. Profectò ſi matrimonium eſſet ſolutum, poſſet etiam coniux reus alteri coniungi.

Præterea arguit S. Doct. *fundamento vlt.* Si vir ſeparatus ab vxore,ad eam reuerſus eam cognoſceret, fornicaretur, agnoſcens non ſuam: Sed hoc eſt contra Apoſtolum 1.*ad Corinth.*7. Ergo.

Tandem *in tota diſt.*35. id ſupponit in omnibus Eccleſiæ ſæculis ſeruatum, & ex Patribus, ac Decretis cum Magiſtro confirmat, vt latè, ſcandens ſæcula ſingula,percurrit Bellarminus. 136

Id definiere Apoſtoli, *can.*48. relato à D. Clemente Papa.

Concilivm Elibertinum id habet, *can.*9.poſt annum Domini trecenteſimum.

Concilivm Mileuitanum,poſt annum quadrigenteſimum,& Concilium Africanum,& Innocentius I. ſuprà relati,eodem ſæculo.

Concilivm Foroiulienſe, *can.*10. poſt annum 800.

Concilivm Nannetenſe *can.*12. poſt annum Domini 900.

Alexander III. poſt annum 1100.

Innocentivs III. poſt annum Domini 1200. *in cap.* Gaudemus *de diuortiis.*

Concilivm Florentinum *inſtruct. Armenorum* poſt annum 1400.

Tandem poſt annum ſalutis 1500. S.Tridentinum Concilium *ſeſſ.*24.*can.*7. id ipſum ſolidauit.

Obiicies primò. Chriſtus *Matth.* 19. fuerat interrogatus,an liceret dimittere vxorem,ſane modo in lege permiſſo per libellum repudij, quoad vinculum,& non ſolùm quoad thorum: Ea autem dimiſſio vnica erat apud Iudæos, de qua *Deuter.* 24. *Leuit.*20. *Hier.*3.*Ezech.*44. Igitur concludit,id licere ob cauſam fornicationis. 137

Respondet Bellarminus latè ex D. Bonauentura, ibi Chriſtum ponere exceptionem negatiuam, nempe,non licere,niſi ob fornicationem; non autem affirmatiuam, vt liceat aliam ducere: neque tenebatur Chriſtus directè reſpondere importunis Phariſæis, qui volebant ſibi concedi libellum repudij, quem, ait Chriſtus, ad eorum duritiam, & peruicaciam olim permiſſum.

Obiicies ſecundò: Paulus 1.*Cor.*7.cùm præcipit vxorem à viro non diſcedere, vtique intelligit, *niſi ob fornicationem*: Ergo dum ſubdit, quod ſi diſceſſerit,intelligendum, ſine iuſta cauſa, & tunc manere teneri innuptam, non autem ſi iuſta è cauſa id fiat; alioqui erit æquiuocatio in verbo *diſcedit*,quia in primo loco intelligitur, excepta fornicatione; in ſecundo verò, inuenta fornicatione. 138

Respondetvr cum D. Bonauentura,non eſſe æquiuocationem, ſed eclipſim, Paulo familiarem. Senſus enim eſt: Præcipio, vxorem à viro non diſcedere ſine iuſta cauſa, quod ſi diſceſſerit cauſa inuenta,manere innuptam.

Obiicies tertiò. Theologi nituntur probare illicitum repudium ex pœnitentiis iniunctis repudiantibus; ſed pœnitentiæ iniungebantur etiam illis,qui 139
adulteram

Digitized by Google

adulteram ſine diuortio retinebant duorum, vel trium annorum 32 *quaeſt.* 1. canone *ſi quis.*

RESPONDETVR, canonem loqui de eo, qui conſentit in adulterium vxoris, vt exprimit S.Bonauent. 4.*diſt.*35. *dubio* 3. & ſequuntur omnes apud Bellarminum *ad ſeptimam Kemnitij.*

OBIICIES quartò. *In decreto Gratiani*, 32.*qu.*7. referunt quatuor Canones. *Quod propoſuiſti. Quadam Concubuiſti*, *ſi quis eum*, cum quatro Canone Concilij Triburienſis, quibus conceditur aliud matrimonium, poſt diuortium.

RESPONDETVR, primum canonem concedere ſecundum matrimonium cuidam viro ob ægritudinem coniugis prioris, reddentem ineptam ad coniugium. Eſt autem epiſtola Gregorij III.

140 SECVNDVS canon, qui eſt Concilij nonnulli innominati, loquitur de coniugio ineundo, poſt mortem prioris coniugis.

TERTIVS canon eſt Zachariæ, & aſſerit, eum, qui cum ſorore vxoris ſuæ dormierit, neutrã poſteà habere poſſe; vxorem tamen, ideſt ſponſam de futuro poſſe alteri nubere, & eodem ſenſu intelligitur quartus canon Concilij Triburienſis.

OBIICIES quintò *Matth.* 19. ad duritiam Hebræorum conceditur repudium, & contractus cum alia. Cur ergo non conceditur Chriſtianis, ſi non eſt peccatum? & ſi peccatum, cur à Diuina lege Iudæis permiſſum?

141 RESPONDETVR, repudium permiſſum Iudæis ad minus malum, vt notat Bellarminus *ad* 14. cum Magiſtro *diſt.*33. D. Bonauentura *art.*3. Richardo, Soto, & obſeruat S.Doct. ex illo *Hierem.*3. ſuprà *allegato*, & *Deut.*24. vbi teſtatur mulierem repudiatam, ſi alteri nupſerit, fieri pollutam. Minùs profectò malum erat abijcere vxores, quàm occidere, & à veri Dei cultu auerti, vt eueniebat ex eorum peruicacia, vt aduertunt multi apub Ferdinandum Perez *in manuſcriptis*, §.18. & Bonacinam *de natura matrimonij, quaeſt.*3. *puncto* 11.

CÆTERA facilia ſunt in Bellarmino, & Valentia

QVÆSTIO XVII.

Quidnam ſit Matrimonium conſummatum.

D.Bonau diſt.41. quæſt.1. D. Thom. diſtinct.41. quæſt.1. artic.1. quæſtiun.4.

142 CERTVM eſt omninò, nulla ſeminis effuſione extra vas naturale conſummari matrimonium, *cap.* Extraordinaria 35.*quaeſt.*3. quod eſt Vrbani Papæ, vt notat S.Doctor *ad* 1.

CERTVM eſt etiam, conſummari quacunque arte ſemen recipiatur intra vas naturale, abſque illius penetratione, quia ea copula ſufficiens eſt generationi, per eamque ſponſi vna caro efficiuntur, & hoc verum aiunt, etiãſi dæmonis opera id fiat. Ita S.Doct.

QVOD ſi ſponſus vas ſponſæ penetret abſque ſeminatione.

MVLTI diſcipuli D.Thomæ aſſerunt, ſic matrimonium conſummari. Eos refert, & ſequitur Petrus Ledeſma *de matr.q.*61.*art.*1. Medina *lib.*5. *de ſacrorum hominum contin.c.*16. Manuel 1.*tom. ſum.*2.*edit. cap.*239. Tabiena, & Armilla *verbo* bigamia.

SECVNDA ſententia eſt, requiri ſeminationem.

143 Ita D.Bonau.4.*diſt.*41.*q.*1. D.Thom. *ibi, qu.*1.*art.*1. *quaeſt.*4. Richardus *art* 1.*q.*1. Gloſſa *cap.* Extraordinaria *in fine* 35.*quaeſt.*3.

EOS ſequuntur è Iuriſtis Vincentius *cap.* Fin *de ſponſ.* Hugo 31.*q.*3.*c.*1. Archidiac.*cap.* Extraordinaria & *c.vnic.n.*3.*de deſponſ.impuber. in* 6. Innocentius *c.* Atteſtationes *de deſponſ.impuber.* Ioan Andr.*reg.* Quæ contra Ius *de reg.Iuris in* 6. Præpoſit. *c.* Fin 55.*diſt.* Henricus *cap. fraternitati*, & alij apud Sanchez *n.*5. Id ſupponunt etiam omnes infrà allegandi, qui dicunt, matrimonium non conſummari ſine ſemine fœmineo; imò & qui dicunt, ſine eo conſummari: Supponunt enim requiri ſemen, ſaltem virile.

ASSERO cum hac ſententia, ad conſummationem matrimonij requiri, vt vir intra vas fæmineum ſemen effundat.

PROBATVR ab his anthoribus ratione frequente D.Bonauenturæ; matrimonium conſummatum ſignificat vnionem Chriſti ſecundùm carnem cum Eccleſia per vnionem hypoſtaticam: at, dum ſemen non recipitur intra vas naturale, non efficiuntur vna caro, vt colligitur *ex c.*Lex 2792. quod eſt Benedicti P. 27. *quaeſt.*2. & *c.*2.*de conuerſ.coniug.* quod eſt Alexandri III. 144

AN verò requiratur ſeminatio viri, & ſufficiat mulieris; Dico cum D. Bonauentura, Sanchez, Syl-ueſtro, Soto, & aliis, non ſufficere, quia ſemen viri eſt neceſſarium ad generationem. Maior difficultas eſt: An requiratur etiam ſemen mulieris.

PRIMA opinio eſt, non requiri, eò quod ſemen mulieris non requiratur ad generationem, teſte Philoſopho 2.*de gener.animalium*,*c.*2. & Galeno *lib.*1.*de ſanitate tuenda*,*c.*2. & *lib.*2.*de matr. facult.c.*3. Auic. *lib.*9.*animalium*,*c.*1. & alij, quos referunt, & ſequuntur Hugo ſenex ſuper Libros Tegni Galeni *lib.*2, Feltrio *lib.*8.*Metaph.quaeſt.*2. 145

ET ex Theologis D Thom.3.*parte*,*q.*3.*art.*5.*ad* 3, quem ferè communiter ſequuntur Theologi, Card. *cap.*fraternitati, vbi Abbas in fine. Næuo Anchar. Archidiac.*cap.* Extraordinaria 35.*qu.*3. remittens ſe ad ea, quæ docuit *cap.*Naſci 56.*diſt.* Sylueſt.*verb.* matrimonium 8. *quaeſtione* 15. *diſputatione* 2. dicens, eſſe omnium, hanc ſententiam certiſſimam exiſtimat.

AT non adeò certam fatentur Baſſæus *verb.*matr. 25. Sanchez *num.*10. vt contraria non ſit probabilis, quam tuentur D. Bonauentura, & D.Thom hîc. Viguer *lib.Inſtit. c.*16.§.7. Laurentius, quem ſequitur Archidiac.*cap.vnica*,*de ſponſal.in* 6. Durand.4.*d.*41. *qu.*1.*art.*1.*n.*7. Videtur Hoſtienſ.(apud Sylueſt.) *cap. fraternitati*, Ioan. Andr. Henric. Præpoſit. ibi, vbi hanc ſententiam non renuunt, fatentes, non fieri generationem ſine ſeminum commixtione. 146

ASSERO cum hac ſententia, requiri commixtionem ſeminum.

PROBATVR fundamento S.Bonauent. *in corpore*, quod habetur *cap.* Lex 27. *q.*2. ibi, *ſed nec oſculum parit propinquitatem, quod nullam facit ſanguinis commixtionem*; & eſt Benedicti Papæ: Vocat autem ſeminum commixtionem ſanguinis commixtionem. 147

REQVIRI autem ſemen etiam fœmineum ad generationem aſſerunt Hippocrates, & Galenus apud D.Bonau. *in* 2.*d.*20.*qu.*2. quod probat ex Anatome vaſorum ſeminalium in muliere, & apud Iauellum 8.*Metaph.q.*17. Antonius Andreas *lib.*8.*q.*2. Valleſius *lib.*2.*controuerſ.medicarum*, & Philoſoph.*cap.*6. Vega *lib.*1.*de arte medendi c.*3. Petro Mato *tract.de ſemine*, à §. *Iam verò*. Abulenſ. *paradoxo* 1. *cap.* 48. Caietanus 22.*q.*154.*art.*22. Suarez 3.*p.qu.*32.*art.*1. *diſp.*10.*ſect.*1. S.Bonau. *in* 3.*d.*4.*art.*3.*q.*1. quos alij ſequuntur, dicentes, B.Mariam ſubminiſtraſſe ſemen ad filij generationem (& ſic modeſtè loquendum monet S.Doct. nec eo modo loquendum, quo de cæte-

ris matribus.) Diana 4. *parte, tract. ſecundo, reſolutione* 43. *& parte* 3. *artic.*13. *reſolut.* 54. & annuit Baſſæus.

148 Ex his colligit S. Doct. argumentum hîc. Ad matrimonij conſummationem requiritur copula, ex qua ſequi poteſt generatio: Sed probabile eſt ad generationem requiri ſemen mulieris: Ergo.

QVÆRES: An matrimonium conſummatum cenſeatur per copulam præcedentem.

RESPONDETVR, negatiuè, quia illa non eſt copula matrimonialis, ſed fornicaria. Et licèt filij innocentes geniti ex tali copula legitimentur, *cap.* Tanta *qui filij ſint legitimi*, non tamen ſuffragatur incontinentiæ. Ita communiter apud Sanchez *lib.*2. *diſputat.*21.*num.*12. Henriquez *lib.*11.*cap.*8. Baſſæus *numero* 5.

QVÆSTIO XVIII.

An per copulam, vi extortam, intra bimeſtre conſummetur adeo Matrimonium, vt non liceat ad Religionem tranſire.

149 MATRIMONIVM ratum conſummari abſque conſenſu alterius, eſt communis ſententia. Ita Paludanus *diſtinctione* 27. *quæſtione tertia, articulo ſecundo.* Videtur Durandi *quæſtione ſecunda, numero* 14. eamque certam aiunt Victoria *ſum. de matrimon. numero* 225. Sanchez *diſputatione* 22. *numero tertio*, alios referens ſubſcribit Baſſæus. Eſt ſententia D. Bnoauenturæ *diſtinctione* 27. *artic.*3. *quæſt.*1. *& diſt.*32. *quæſt.*2. expreſſiùs, quem alij apud Sanchez ſecuti ſunt.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia matrimonium conſummatum, cum fiunt coniuges vna caro, *cap.* Diſcretionem *de eo, qui cognouit conſanguineam.* Sicque coniuges imitantur Chriſti vnionem cum Eccleſia in vnitate carnis, quoad ſubſtantiam, eſto quoad modum voluntatis non imitentur.

CONFIRMATVR à S. Doctore, quia conſenſus habet ſuum integrum effectum in contrahendo matrimonio, non autem exigitur ad conſeruandum; alioqui, ſi matrimonium perpetuò penderet à conſenſu, poſſet diſſolui, per illam regulam generalem: *Per eaſdem cauſas res diſſoluitur, per quas conſtruitur* c. 1. de reg. iuris.

150 MAGNA autem quæſtio eſt: An ſponſa, vi cognita, intra bimeſtre, poſſit adhuc Religionem ingredi.

NEGAT D. Bonauentura 4. *diſt.*32. *quæſt.*2. *ad* 4. eum ſequuntur. Archid. *cap.* Fin *d.*55. Hoſtienſ. *ſum. tit. de conuerſ. coniug. num.*9. & alij apud Sanchez *l.*2. *d.*22.*n.*5. Baſſæum *verbo* matrim. 2. *num.*6. qui eam probabilem dicunt.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia omnia iura clamant, matrimonio conſummato, neutri coniugi licere, altero inuito, ad religionem tranſire; neque diſtinguunt de copula vi, &c. *cap.* conſuluiſti, *& cap.* Fin 55. *diſt.* habetur priuatum oculo ex vi, adhuc eſſe irregularem.

151 AFFIRMATIVAM ſententiam ſuſtinent Gloſſa *cap.* Fin *verbo* Inuitus *diſtinctione* 55. vbi Præpoſit. Ioan. Andr. *regula*, Quæ contra ius *de reg. iuris in* 6. Card. *capite* 2. *quæſtione* 2. *de conuerſat. coniug.* & ibi Abbas, Felin. *cap.* cauſam *de prob.* Brixienſis, & Ioan. de Deo, quos refert Anton. *dicto capite ſecundo*, Baldus *libro* 1.§. Remouet *ff. de poſtulan.* & ibi Angelus, Paulus, Hyppolytus de marſil. *leg.*1. initio, *numero* 87. *ff. ad leg.* Cornel. *de ſicar.* & *leg.*1.§. Præterea *numero* 12. *ff. de quæſt.* Turrecrem. *cap.* Mutationes *quæſtione* 1. *numero* 2. Sylueſt. *verb.* Diuort. *quæſtione* 4. vbi Armilla, Gregorius Lopez, *lib.*4. *in fine, &* 2. *parte* 4. Perez. *libro quinto, ordin. tit.*1. *libro* 1. *folio* 12. & alij, quos affert, & ſequitur Sanchez, *libro* 2. *diſputatione* 22. contra multos, ibi adductos, quibus adde Poncium *libro* 9. *capite* 10. & alios apud Dianam *parte* 3. *tract.*4. *reſolutione* 242. Videtur D. Bonauenturæ *diſtinctione* 27. *artic.*3. *quæſtione* 2. ad finem.

PROBATVR ex S. Doct. ibi, quia corporis ius non transfertur, niſi poſt bimeſtre, *cap.* Ex publico *de conuerſat. coniug.* Ergo is, qui extorſit copulam quaſi fur, non habet poteſtatem retinendi coniugem violatam.

152 CONFIRMATVR, quia dolus nemini debet patrocinari, nec viri copula alterius bonum impedire debet, ne culpæ reus inde commodum reportet, *cap.* Ad noſtram *de empt. & vendit.* & *cap.* Tuæ *de cler. non reſid.* & *cap.* ſedes *de reſcript.* cum multis ſimilibus, quæ congerit Tiraquel. *de retract. ligna* §. 3. Gloſſa 9. *n.*68. Sanchez *n.*6. poſt D. Bonauenturam *diſt.*27. *art.*2. *quæſt.*2.

CONFIRMATVR ex eodem D. Bonauentura hîc, quia nemo debet iure ſuo priuari innocens, *cap.* Diſcretionem ad finem, *de eo qui cognouit conſang.* Neque ſolum iniuſtè petit, qui petit non debitum, ſed qui præuenit tempus. §. Plus autem *Inſtit. de actione*; ſed ſponſa non tenetur reddere debitum, niſi tranſacto bimeſtre, à matrimonio contracto: Ergo.

REPROBO tamen id, quod ait Sanchez, licere ſponſæ violatæ conari ad emittendum ſemen infuſum; hoc enim eſt contra finem naturæ, quod præualet bono conſilij, vt ait Poncius.

NON poteſt tamen oppreſſor ſponſus Religionem ingredi, quia ex parte ſua iam conſummauit matrimonium.

QVÆRES: An ſi ſponſa metu graui inducatur ad copulam, poſſit Religionem intrare.

153 RESPONDENT aliqui poſſe, quia raptus cenſetur virginitatis flos iniuſtè. Ita Sanchez *diſput.*22. *num.*12. cum Ledeſma *de matr. quæſt.*61. *art.*1. Addit Sanchez, peccaſſe eum ſponſum lethaliter; Sic & Baſſæus *num.*6. vbi alij.

ALII tamen negant poſſe, quia iam conſummatum eſt matrimonium.

QVÆSTIO XIX.

De bimeſtri ad Religionem deliberandam.

D Bonau. diſt. 27. art. 3. quæſt. 2. & diſt. 37. quæſt. 2.

154 MVLTA hîc dubia occurrunt. Certum eſt autem primò *cap. Ex publico* concedi bimeſtre ad deliberandum de religione, & interim continendi à copula.

QVÆRITVR autem primo: An concedat ad deliberandum de religionis ingreſſu: an ad profitendum.

RESPONDETVR cum probabiliori ſententia, dari ad deliberandum ingreſſum; ad profitendum verò dari annum integrum. Ita D. Bonauentura *hîc diſt.*32.*q.*2. & 27. Palud. *q.*3.*art.*2. Sotus *q.*1.*art.*4. Hoſtienſ. *ſum. tit. de conuerſ. coniug. n.*11. & *ad cap. ex publico*, & ibi Anton, Armilla, *verbo diuort.* Sanchez *diſp.*24.*num.*4. Tametſi oppoſitum videatur S. Doct. tenere *diſt.*32. *quæſt.*2. cum aliis.

PROBATVR

Digitized by Google

155 PROBATVR, quia hic annus non tantùm datur in nouitij fauorem, vt religionis auſteritates, æſtatis calores, & hyemis frigora, &c. experiatur, ſed etiam in fauorem religionis, vt experiatur nouitium; an ſit aptus ad fructificandum in Religione, veluti ficulnea illa, Lucæ 13. *Dimittite, & hoc anno, &c.* vt notat D. Bonau. *ad c. 2. regulæ noſtræ*, & habetur *cap.* Ad Apoſtolicam *de regul.* Neque *cap. ex publico* habetur, debere intra bimeſtre profiteri, ſed ſolùm tranſire ad religionem, quod debet intelligi de ingreſſu, vt notat Sanchez cum authoritatibus citatis, ne ius antiquum abſque cauſa corrigatur, & ſic intelligit S. Doct. in fine quæſtionis.

156 AT eſto *c. ex publico* loqueretur de trãſitu per profeſſionem, tamen correctum eſt à Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 15.* atque ita non poſſet coarctari annus. Ita Sanchez *d. 24. n. 7.* alios adducens. Ratio eſt, quia S. Concilium Tridentinum, ea ratione non vult abbreuiari annum probationis, vt nouitius experiatur ſtatum, ac difficultates Religionis, neque poſtea triſtetur, & vitam angoribus plenam, iam profeſſus, abſque remedio ducat. Hæc autem ratio militat magis de ſponſis.

157 ADVERTE autem, poſſe bimeſtre breuiari, vel dilatari; nam *c. Ex publico* non deſignatur bimeſtre, ſed præcipitur indici, vt deſignet, vt aduertit Sanch. *n. 12.* Richardus *in 4. d. 27. art. 2. qu. 2. ad* 1. Barthol. Ledeſ. *de matr. d. 71. concl. 3.* Roſella *verbo* Debitum *ibi* Syluest. *q. 1. cauſa* 4. Armilla *n. 5.* Tabien. *matr. 3. quæſt. 3.* Brunellus *de ſponſal. concl. 30.* Nauar. *ſum. cap. 16.* & alij.

QVOD ſi ſponſi nolint ingredi religionem; quæritur: an teneantur intra bimeſtre debitum reddere? Aſſerunt Richar. 4. *d. 27. art. 2. q. 2. ad* 1. Nauar. *ſum. cap. 16.* Palac. 4. *d. 27. diſp. 2.* Angleſ. *Flor. 1. p. de matr. q. 6.* Medina *l. 1. ſumma, c. 16.* Angel. *v.* Debitum *n. 16.*

158 NEGATIVAM ſententiam alij habent, quia *cap. Ex publico* id tempus concedit ad deliberandum de ingreſſu religionis; poteſt autem fieri, vt qui non cogitant de hoc, poſtea deliberent. Adde, concedi bimeſtre etiam ad præparanda nuptiis neceſſaria, ne ſponſus ſponſam illicò habitam paruipendat, pluris enim eam faciet, ſi differatur traditio, vt cum D. Auguſt. *l. 7. Confeſ. c. 3.* docent D. Thom. 4. *d. 26. q. 1. art. 4. q. 2. ad* 2. Turrec. *cap.* Sunt qui dicunt 27. *q. 2. art. 2.* Roſella *v.* debitum *n. 1.* vbi Sylueſt. *qu. 1. cauſa* 5. Tabiena *matr. 3. q. 3.* Sotus 4. *d. 16. q. 1. art. 5.* Bart. Ledeſ. *de matr. d. 71.* Huius ſententiæ videntur D. Thom. ſuprà & D. Bonau. 4. *d. 27. art. 3. q. 2.* & *d. 31. q. 2.* vbi id probat, ſi Eccleſia concedit intra illud tempus tranſire ad religionem: Ergo & continere. Paludan. 4. *d. 32. q. 1. art. 1.* Sotus *ibi, q. 1. art. 3.* Victoria *de matr. n. 277* Henriq. *de matr. l. 11. c. 15.* & *l. 12. c. 5.* Viuald. *Candelabr. p. p. de matr. n. 255.* Ludouicus Lopez *p. p. Inſtruct. c. 83.* Petrus Ledeſma *de matr. qu. 61. art. 1.* Manuel 1. *tom. ſum. cap. 239.*

159 Ex Iuriſperitis Gloſſa *c.* Coniuges 27. *q. 2.* Sylueſt. *q. 1. cauſa* 4. *v.* Debitum, vbi Roſell. Tabien. *v.* Matr. 3. *q. 3.* Ledeſma 2. *p. 5. q. 66. art. 1.* Barthol. Ledeſma *de matr. d. 71.* Armilla *v. debitum* Sanchez *lib. 2. d. 24.* vbi addit etiam tranſacto bimeſtri poſſe religionem ingredi; nam, tametſi peccarit negando debitũ, tamen ius non amiſit à Chriſto datum religioni ad matrimonium ratum dirimendum. Sic docent Gloſſa *c. Ex publico*, & ibi Hoſtienſ. Ant. Card. Anch. Sylu. *vot. 4. q. 2.* Cucus *l. 5. Inſtit. maiorum, tit. 12. n. 20.* & videtur D. Bonauenturæ *loc. cit.* in fine, vbi docet tranſacto eo bimeſtri, ad aliam vitam ſe transferre teneri, vel debitum reddere. Sic & Baſſæus *num. 8.* etiam ſi tranſiſſent anni.

QVÆSTIO XX.

An ad eſſentiam matrimonij requiratur conſenſus mutuus contrahentium.

D. Bonauent. diſt. 27. art. 2. q. 1.

CERTVM eſt, ad eſſentiam matrimonij conſenſum eſſe neceſſarium. Ita definit Concil. Flor. in decreto de matrimonio, *& c.* Sufficiat 27. *q. 2. & c.* Cum apud, *& cap.* Tuæ *de ſponſ. & c.* Tuas *de ſponſa duorum*, & *L.* Nuptias *ff. de reg. Iuris.* 160

PROBATVR à D. Bonauentura ex ſanctorum Patrum dictis, quæ paſſim habentur *in Decretis.*

DEINDE, quia inter B. Virginem, & S. Ioſeph fuit matrimonium abſque carnali coniunctione ex ſolo conſenſu.

PROBATVR tertiò à S. Doct. ratione. Alij contractus non fiunt, niſi mutuo conſenſu, etiam contractus ſeruitutis: Ergo multò magis contractus matrimonij, qui eſt maioris libertatis. Antec. probatur, quia omnis contractus eſt quoddam pactum; pactum verò eſt duorum, vel plurium in idem placitum, & conſenſus *leg. 1. ff.* de pactis §. 1. *Inſtit.* De empt. & vendit.

OBSERVAT autem Sanchez *d. 25.* ex D. Bonac. *in corpore*, & *ad primum*, dupliciter poſſe intelligi, vt conſenſus ſit cauſa matrimonij. Primò, vt eſt Sacramentum ex inſtitutione Chriſti, & ſic dicitur Cauſa, in quantum internus conſenſus eſt cauſa externi contractus, in quo conſiſtit ratio Sacramenti, ſignificantis vnionem Chriſti cum Eccleſia, & ita conſenſus non ſolùm eſt cauſa extrinſeca, efficiens matrimonium, ſed eſt cauſa formalis, & intrinſeca, ipſumque matrimonium eſſentialiter conſtituens. Secundò accipi poteſt conſenſus, vt eſt cauſa matrimonij, in quantum matrimonium eſt coniunctio quædam maritalis viri, & fœminæ; & hoc modo conſenſus, extra expreſſus, eſt cauſa huius vinculi extrinſeca efficiens, & quamuis non ſit extrinſecus formalis, eſt tamen adeò neceſſarius, vt nunquam poſſit eſſe matrimonium abſque eo conſenſu. 161

QVÆRVNT autem: An ita de intrinſeco matrimonij ſit mutuus conſenſus, vt nulla potentia etiam Dei, aliter fieri queat. 162

SVPPONO, nullum Regem habere hanc facultatem ſuper ſubditos, imò Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de matr. cap. 19.* excommunicat omnes Principes ad matrimonium compellentes. Ratio eſt, quia Reges non habent dominium in ſubditorum corpora, niſi prout confert ad bonum publicum: At matrimonia coacta, ſunt contra publicam pacem; eſto poſſit eſſe caſus, quo princeps iuſtè poſſit cogere ad præſtandum conſenſum.

QVOAD quæſtionem propoſitam: Prima opinio negat, poſſe Deum id præſtare. Ita Sanchez, Poncius, Stephanus à S. Gregorio, Ochogauia, Philiarchus, Brancat. apud Maſtrium *diſputatione 7. quæſtione 3. numero 80.*

SECVNDA opinio affirmat. Ita Soto, Palat. Victoria, Valentia, Henriquez, Coninchius, vterque Ledeſma, Hurtadus, Maracius, Becanus, Auerſa, & alij Recentiores paſſim apud Maſtrium *num. 81.* & Hiquæum *diſp. 28. quæſt. vnica, in comment.* 163

CASPENSIS ita conciliare nititur *tract. 26. diſput. 3. ſect. 1.* Tale matrimonium non includere vinculum reſultans ex conſenſu; tradere tamen corpora mutuò, quia ſuper ea Deus habet poteſtatem. Sed primæ ſententiæ authores negant, etiam, Deum

Digitized by Google

poſſe daie talem poteſtatem, vt inde oriatur obligatio vtrinque.

Videtvr autem ſecunda opinio eſſe vera; nam Deus,cùm ſit Dominus ſupremus vniuerſalis, poteſt tradere poteſtatem corporum, ſicut Oſeæ dedit alienam (ait S. Doctor 1. *diſtinctione* 47. *quæſtione vltima)* forſan inuitam,& hoc ſuppoſito poteſt præcipere,vt alter alteri reddat iuris collati debitum,ita vt vtrinque obligatio emergat. Neque video quid in contrarium ſit afferendum?

Opponvnt, id eſſe de eſſentia vinculi, quod
164 gratis dictum negatur, habito reſpectu ad Dei potentiam, & Dominium.

Contra primum dictum obijciunt primò. Nihil eſt cauſa ſui ipſius efficiens; ſed matrimonium non eſt aliud,quàm conſenſus: Ergo.

Respondet S. Doctor, vt ſuprà dixi, matrimonium,vt Sacramentum, eſſe à conſenſu formaliter; at verò, vt eſt vinculum contrahentium, eſſe à conſenſu efficienter.

Obiicivnt ſecundò. Si propoſitum eſt cauſa propoſiti; & oppoſitum eſt cauſa, oppoſiti: Ergo ſi conſenſus eſt cauſa matrimonium conſtituens;
165 diſſenſus eſt deſtruens. Sed matrimonium non deſtruitur diſſenſu: Ergo.

Respondet S. Doctor, aliam eſſe cauſam producentem, & etiam conſeruantem, vt ſol eſt cauſa luminis: Aliam eſſe cauſam producentem, ſed non conſeruantem; ſicut gladius eſt cauſa vulneris. Igitur conſenſus eſt cauſa matrimonium producens, ſed non conſeruans;quo fit, vt conſenſu iam factum nequeat ab eo diſſolui, quia coniunctio à Deo conſeruatur ex inſtitutione, vbi dato ſemel conſenſu, maneat inſolubile, iuxta id: *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Igitur ſicut conſenſus eſt cauſa efficiens vinculum matrimonij: ita oppoſitus diſſenſus eſt cauſa impediens, ne fiat, non autem factum poſtea diſſoluens.

Obiicivnt tertiò. Multiplicatâ cauſâ, multiplicantur effectus; ſed conſenſus ſunt duo: Ergo & duo matrimonia.

Respondet S.Doctor, ſponſorum conſenſum vniri in effectu,& obiecto ſecundario.De quo *q.* 25.

QVÆSTIO XXI.

An obiectum conſenſus Matrimonij ſit copula carnalis.

D.Bon diſt.26.q.vlt. & diſt.28. quæſtione vltima.
D.Thom. diſt.28. quæſt.vnica, articulo 4.

166

MVltas hac de re opiniones refert S.Doctor, *diſt.*28. *quæſt.vltima.*

Prima opinio eſt, ad matrimonium perfectum requiri conſenſum in copulam. Ità Medina *lib.5 de ſacrorum hominum continentia, cap.*7.

Secvnda opinio eſt Altiſiodorenſis,neceſſarium rium eſſe conſenſum in copulam, ſaltem in genere.

Tertia ſententia eſt, nullo modo neceſſe eſſe conſenſum in copulam, ſiue explicitè, ſiue implicitè. Nituntur, quia B.Virgo cum S.Ioſeph contraxit matrimonium, vt cum Magiſtro *in* 4.*diſt.*30. *capite* 3. omnes fatentur, præcipue D. Bonauentura *quæſtione ſecunda*, & hic *diſtinctione* 28. *quæſtione vltima*, D.Thom.3. *parte,quæſtione* 29. *articulo ſecundo*, adeò vt Suarez, *ibi diſputatione ſeptima*, *ſect.*1. dicat, eſſe de fide. Hoc tamen vltimum negant Caniſius in Mariali *libro primo*, *capite quinto*, Medina *libro quinto,de ſacrorum hominum continentia, cap.*64. Sanchez *libro ſecundo*, *diſputatione* 18. nec renuit Henriquez *libro* 11. *de matrimon. capite* 15. *in com. litt. H.* Iam verò cum B.Virgo haberet votum virginitatis, ex quo Virgo Virginvm dicitur propter virginitatis perfectionem, & tamen contraxerit verum matrimonium, quis negabit ſtare matrimonium abſque conſenſu etiam implicito in copulam: Hanc ſententiam ſuſtinent Coninchius *diſputatione* 24. *dubio quarto*, Hurtadus *diſputatione tertia*, *difficultate* 5. Auerſa *quæſtione tertia*, *ſect.*3. Ponce *de impediment. matrimon. capite* 31. Hiquæus *diſp.*30. *quæſt.*2.*in Comment.* & alij recentes.

Qvarta ſententia eſt,conſenſum ad matrimoniũ neceſſarium,non eſſe in copulam carnalem explicitè, ſed in ius, & poteſtatem ad talem copulam, atque adeò implicitè. Videtur D.Bonauenturæ, hic *diſtinctione* 28. *quæſtione vltima*, D.Thom. *quæſtione vnica,articulo quarto*. Eſt Richardi *articulo ſecundo,quæſtione quarta*, Supplement. Gabriel. *quæſtione prima*, *articulo quarto*, Scotus *diſtinctione* 30. *quæſtione ſecunda*, *articulo ſecundo*, Durandus *ibi quæſtione* 2. Paludanus *quæſt.*2.*artic.*2. Henricus *quodlib.*9. *quæſtione* 12. Adrianus 4.*quæſt.*2. *de matrimon.* Tabiena *matr.*2.*quæſt.*7.*n.*8.Sotus multos Sanctos referens 4. *d.*26.*q.*1.*art.*2.Couar.4.*decret.*2.*parte*, *c.*3.Veracruz *p.p.ſpec.art.*2.Henriquez *loc.cit.* Suarez *loc.cit.n.*50. Vega *p.p.ſumma,caſu* 73.Sanchez *lib.*2.*d.*28. *&* *l.*5. *diſp.*10. alios referens cum Baſſæo *v.matr.*2.*n.*2. 167

Qvinta ſententia diſtinguit, dupliciter conſenſum poſſe fieri in copulam: Primò ex parte contractus. Secundò ex parte contrahentium. Priori modo vult neceſſarium eſt conſenſum ſaltem implicitum in copulam, quia contractus matrimonij ex ſua natura ordinatur in copulam: at ſecundo modo non eſſe neceſſarium.Ita Becanus *c.*45.*q.*5.Petrus Labatus,*tr.*3. *diſp.*6.*dub.*7. Caſpenſis *tract.*26. *diſp.*3.*ſect.*3. & alij Recentiores, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp.*7. *q.*3. *num.*102.Cùm enim dominium diſtinguatur ab vſu, poteſt quis habere dominium rei, vt tamen promittat,ac ſe obliget non vti eo dominio. Igitur poteſt dari explicita volitio iuris, ac dominij in aliquem actum cum explicita volitione exercendi illum actũ, quia poteſt aliquis poteſtatem illam velle,non vt expeditam ad actum,ſed vt ligatam ob promiſſum Deo, vel homini factum. Hoc pacto aiunt, poſſe nubentes non habere animum ſe obligandi abſolutè ad copulam; imò ſe obligare ad perpetuam continentiam. Hunc diſcurſum extraxit Scotus à D.Bonau. *loc.cit.* 168

Hæc diſtinctio non probatur Mæracio *d.*7.*ſect.*3. 169
Enim verò eam ebibit Sanchez ex D. Bonau. *d.*28. *loc.cit.in corpore*,& *d.*30.*q.*2. *ad art.*2. vbi hanc ſententiam tuetur,& D.Thom.*q.*2.*art.*1.*q.*2.*ad* 3. dum explicant conſenſum B.Virginis in matrimonium.

Id explicat Suarez 3.*p.q.*29.*art.*2.*ſect.*1.dicens,in radice, & in cauſa habuiſſe conſenſum in copulam, conſentiendo matrimonio, quod ex ſe ad copulam ordinatur,& ita intelligi D.Auguſt.qui habetur *cap.* Maria 27.*q.*2. dicens,conſenſiſſe in copulam carnalem. Et ita D.Thom.3.*parte,quæſt.*29.*art.*2. ait non conſenſiſſe expreſsè in copulã, ſed, ſi Deo, placeret.

Sed hunc modum dicendi refellit Suarez *loc. cit.* ex D.Bonau.*d.*28.*q.vlt.in corpore*, nam cum B.Virgo ſciret Deum nolle eam copulari, non conſenſit hac conditione.

Deinde vrget S.Doct. quia quicunque conſentit

Digitized by Google

tit matrimonio rectè, hoc modo conſentit; Enim verò conſenſus reſpicit ſuum obiectum abſolutè, vt abſolutè conſtituat matrimonium, non autem ſub conditione, quæ per reuelationem ſciebatur nunquam ſecutura.

170 Assero primò, conſenſum conſtitutiuum matrimonij non habere pro obiecto copulam carnalem explicitam. Ita D. Bonauentura *diſt.* 28. *q. vlt.*

Probatvr primò à D. Bonauentura *loco citato*, ex Magiſtro, *diſt.* 28. id aſſerente.

Secvndò *ex diſt.* 30. vbi dicitur: *Conſentit Maria in copulam matrimonialem, ſeu maritalem; ſed non in copulam carnalem.* Seu: conſenſit in coniugalem ſocietatem, ſiue in mutuam corporum poteſtatem, vt ait S. Bonauentura etiam *diſt.* 29. *dub.* 5. *litteræ.*

Tertiò, ex Hugone *lib. de Virginitate Mariæ.*

Qvartò, quia Ioannes conſenſit in matrimoniũ, & tamen fuit virgo, eductus è nuptiis Galileæ, vt multi PP. dicunt. Sed hoc non probatur omninò S. Doctori, vt alibi vidimus agendo de voto caſtitatis ſolemni.

171 Qvintò, nullus habens votum caſtitatis poteſt in copulam conſentire. Sed B. Virgo habuit tale votum, vt dicit S. Auguſtin. & ipſa innuit in ſuo reſponſo ad Angelum. *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* ſimulque verè nupſit Ioſepho: Ergo matrimonium non eſt conſenſus in copulam.

Sextò. Poteſt inter duos eſſe matrimonium abſq; commixtione carnali, vt inter S. Alexium, & ſuam coniugem; S. Valerianum, & B. Cæciliã. Ergo poteſt eſſe etiam, vt aliquis ineat matrimonium abſq; conſenſu in copulam. Probatur conſequentia. Quod poteſt eſſe in effectu, poteſt eſſe in cauſa: Confirmatur, nam S. Cæcilia, vt dicitur *in Breuiario*, data eſt in matrimonium Valeriano, cùm tamen non haberet intentionem copulæ, vt conſtat ex eius cum ſponſo colloquio.

172 Assero ſecundò, conſenſum in copulam eſſe de perfectione Sacramenti matrimonij.

Probatvr à D. Bonauentura vtrobique *d.* 26. *q. vlt. ad* 1. & *d.* 28. *q. vlt. ad vltimum*, quia. Id, quo habetur finis vltimus, eſt bonum; ſed conſummatione habetur finis matrimonij, ſiue vt eſt contractus ad generationem ordinatus; De quo *Geneſ.* 1. & Matth. 19. *Erunt duo in carne vna:* ſiue, vt eſt Sacramentum ſignans vnitatem Chriſti cum Eccleſia in vna carne; ſiue ad remedium concupiſcentiæ, vt habet S. Doct. *in argumentis.*

173 Probatvr ſecundò à S. Doct. ex D. Auguſt. & habetur 27. cap. 2. *Non eſt dubium, illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuiſſe commixtio ſeminis.* Et ex D. Leone apud Magiſtrum diſt. 26. *Cum ſocietas nuptiarum ita à principio ſit inſtituta, vt præter commixtionem ſexuum non habeat in ſe Chriſti, & Eccleſiæ Sacramentum; non dubium eſt, illam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur non fuiſſe nuptiale myſterium,* & ex D. Auguſt. in ſoliloq. *Non eſt perfectum coniugium ſine commixtione ſexuum.*

174 Advertit autem S. Doct. cum Magiſtro, hæc ſolùm inferre, non compleri ſignificationem Sacramenti quoad fines ſuprà allatos; attamen ſine culpa exprimi coniunctionem charitatis ſpiritualem Chriſti cum Eccleſia, de qua Apoſtolus Epheſ. 5. *Viri diligite vxores veſtras, ſicut Chriſtus Eccleſiam* Neque verò minùs Sacramentum eſt coniugium, quia, vt ait D. Auguſt. lib. de coniug. c. 18. *In nuptiis plus valet ſanctitas Sacramenti, quàm fœcunditas ventris.* Itidem in matrimonio rato eſt vnum matrimonij officium, idest mutuum in viuendo auxilium, vt ait S. Doct.

Itaque eſſentialiter eſt matrimonium; non autem in omni plenitudine ſine copula.

Assero tertiò, copulam carnalem implicitè eſſe obiectum contractus matrimonij modo dicto.

Probatvr à S. Bonau. argumentis ſupra factis, & confirmatur à S. Doct. *diſt.* 28. *q. vlt. in corpore*, quia in contrahendo habentur hæc verba: *Accipio te in meam, vel in meum*, quod ſignificat conſenſum in corporum poteſtatem mutuam. Et ſic conſenſerunt B. Virgo S. Ioſeph; tametſi haberent votum virginitatis, atque adeò ius datum, & acceptatum, impeditum quoad vſum. 175

Horvm autem matrimonium fuiſſe Deo gratum oſtendit S. Doct. *diſt.* 30. *q.* 2. & oſtendi *tomo* 1. huius tertiæ partis *diſput.* 28. *quæſt.* 11.

Obiicies primò contra primum aſſertum, ex D. Hieronymo, & habetur 17. *quæſt.* 1. *cap.* ſunt quidam. *Vouentibus virginitatem non ſolùm nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt.*

Respondet S. Doct. Hieronymum loqui de illis, qui volunt nubere ex carnis petulantia, & tales magis appetunt coniunctionem corporum, quàm animorum. 176

Obiicies ſecundò. In omnia, in quæ conſentiunt coniuges, poſſunt conſentire frater, & ſoror, ex pta copula carnali: Sed inter fratrem, & ſororem non poteſt contrahi matrimonium: Ergo.

Respondetvr, negando Maiorem; non enim poſſunt dare inuicem ſui corporis poteſtatem, vnde alter poteſt alij nubere, germano contradicente.

Obiicies tertiò, ex D. Auguſtino ſuprà relato, B. Virgo conſenſit in copulam carnalem.

Respondetvr, conſenſiſſe in mutuam corporum poteſtatem, ſciens tamen ſe virginem manſuram: Sic etiã Beata Cæcilia. Cætera patent ex dictis. 177

QVÆSTIO XXII.

Vtrum conſenſus habeat neceſſariò bona aliqua, in Matrimonio intenta.

D. Bonau diſt. 31. quæſt. 1. 2. & 3.
D Thom. diſt. 31. quæſt. 1. artic. 1. 2. & 3.

Cvm ſupra egerimus de cauſa formali, & efficiente matrimonij: nunc agitur de finali. 178

Vvlgatvm eſt inter Theologos cum Magiſtro *diſt.* 31. proloquium, tria eſſe bona matrimonij, Fidem, Prolem, & Sacramentum. Hæc autem aſſignantur pro ſtatu naturæ corruptæ.

Hæc autem ſic explicat S. Doct. *quæſt.* 2. primò ex parte Cauſæ inſtituentis. Prima eſt natura ad conſeruationem ſpeciei, & ecce bonum prolis. Secunda eſt dictamen rationis, quæ iubet cum ſua tantùm cubare, & ecce fides. Tertia eſt gratia dictans vnionem diuinæ naturæ, & humanæ in vna perſona, & hoc ſignat Sacramentum.

Secvndò ex parte conſtitutionis ipſius matrimonij, ſiue vt eſt inſtitutum, & eleuatum à Chriſto, & ecce bonum Sacramenti; ſiue ratione directionis ad vſum debitum, & ecce fides; Siue ratione Fructus, & ecce Proles.

Tertiò ſumi poteſt in ordine ad terminum, & finem, qui eſt bonum quodam, & remedium contra malum. Cùm enim triplex ſit bonum, honeſtũ, vtile, & delectabile; Bonum honeſtum eſt fides: Vtile eſt proles, quæ vtilis eſt naturæ ad conſeruationẽ, Parentibus ad ſucceſſionem. Delectabile, eſt Sacramentũ, quia tanta eſt ibi vnio, vt *relinquat homo Patrem, &* 179

Digitized by Google

& matrem ; ſint duo in carne vna, & in charitate.

180 HINC triplex habemus bonum, quod ſub electione cadit ſecundùm Philoſophum. Hæc ſanè bona pura eſſent in ſtatu innocentiæ, ſed per peccatum ſunt contrariis admixta. Quoniam in actu illo eſt quædam inhoneſtas, contracta ratione improbitatis libidinis, & pruritus, & ideò bono honeſto quædam permiſcetur inhoneſtas. Eſt etiam quoddam damnum, quia impeditur homo à rationis inſtantia, ſeu intentione; vnde procreando prolem ad cultum Dei, impeditur ab intenſione in Dei cultu: Sic igitur matrimonio, bona conferenti permiſcetur damnum.

SIMILITER bono Sacramenti delectabili admiſcetur quædam tribulatio, quia, *qui cum vxore eſt, cogitat, quæ ſunt mundi, & diuiſus eſt*, atque adeò indiuiſioni illi cum vxore admiſcetur diuiſio quædam cordis, vt medietas veluti ſit vxoris, & altera Dei. Hinc hortatur Apoſtolus ad virginitatem, & concludit: *Igitur qui matrimonio iungit virginem ſuam, benè facit: & qui non iungit, melius facit.* Sic explicat S.Doct. *quæſt.* 1.

181 ENIM verò matrimonium eſt etiam remedium contra malum triplex concupiſcentiæ. Primò, nempe habemus fluxum, & inclinationem ad multa delectabilia obiecta; & contra hoc eſt fides, vni ſeruanda in ſancta vnione: Secundò inordinationem, contra quam eſt ordinatio coniunctionis ad ſuæ prolis bonum, & prolis ad Deum colendum. Tertiò faſtidium coniugis, iam multo tempore habitæ, & contra hoc malum eſt vnio Sacramentalis inſeparabilis

HIC autem funiculus triplex myſterio ſignat vnionem Chriſti cum Eccleſia, quia ſcilicet vnitur vni, quia ex ea filios generat, & quia nunquam ſeparatur.

182 EX quibus concludit S.Doct. non omnia bona matrimonij hic comprehendi, ſed ea, quæ ſunt communia naturæ corruptæ. Id acceperunt Theologi ex D. Auguſtino *de bono coniugali*, 6. & 7. *lib.* 9. *de Geneſ. ad litteram, c.*7. & refertur *ex cap.* Omne itaque 27. *quæſt.* 2. & à Magiſtro *diſt.* 31. à D.Bonauentura *hic*, & D.Thom. *ibidem*.

HINC ſequitur, alia quidem bona eſſe matrimonij, vt mutuum adiutorium, iuxta id Eccleſiaſtici 4. *melius eſt duos eſſe, quàm vnum.*

SIMILITER, vt ſit remedium, quod non enumeratur in his, niſi implicitè, vt dixi.

PRÆTEREA eſt pax, quæ ex coniugali vinculo reſultat. Quod ſi dicas, non ſemper reſultare, ſed coniuges rixari. Dico, neque prolem, neque fidem ſemper extare. Eſt igitur vnum bonum principale, quod eſt Sacramentum, & hoc ſemper exiſtit, atque adeò vnius vnum eſt bonum, ſeu vnus finis.

183 DICES. Nil dicitur bonum ſui ipſius, ſed matrimonium eſt Sacramentum: Ergo Sacramentum non eſt bonum matrimonij.

RESPONDET S.Doct. vnionem eſſe Sacramentum; at inſeparabilitatem vnionis eſſe effectum, & bonum matrimonij: Dicitur autem hæc illius proprietas, quia matrimonio eſt conſubſtantialis, & conſequens illud inſeparabiliter; non ſic aliæ conditiones.

184 EX his habes, quo ſenſu dicant Theologi, præcipuè D.Bonauentura cum Magiſtro *diſt.* 31. matrimonium his bonis excuſari, quod tamen Scotus *quæſt.* 1. videtur negare, eò quòd in ſe bonum ſit. Fatetur ſanè D.Bonauentura, & probat *quæſt.* 1. matrimonium eſſe bonum honeſtum, vt habet Apoſtolus 1. *Cor.* 7. & probat, quia includit caſtitatem coniugalem, fidem, ſeu fidelitatem, & vt magis propriè loquar, iuſtitiam in reddendo ſoli coniugi debito, & ſeruanda ſponſione. Eius autem honeſtatis ſignum eſt; quod actum copulæ, qui aliàs eſſet fornicarius, facit bonum honeſtum.

ENIM verò ea bona excuſare dicuntur actus coniugales, quatenus in ſtatu naturæ lapſæ habent adiunctum aliquid imperfectionis, non ſolùm quatenus duo ex his bonis ſunt: alterum vtile: alterum delectabile, ſed etiam, quia habent adiuncta detrimenta perpetuæ ſubiectionis, vt habetur 1. *Cor.* 7. Voluptatis nocuæ; & ſolicitudinis nimiæ placendi vxori, vt docet D.Bonauentura ſuprà, & cùm eo reliqui, præſertim Sanchez, *diſput.* 29.

HÆC igitur detrimenta bonis matrimonij reſarciuntur. Seruitus enim reſarcitur charitate, qua ſe inuicem proſequuntur: Voluptas, bono prolis, ex D. Auguſt. *lib.* 14. *de ciuitate, c.*6. Sollicitudo, bono fidei. 185

CIRCA hæc tria bona diſputant Theologi: An de eſſentia matrimonij ſit, vt ſint in contrahendo intenta; alioqui matrimonium ſit inualidum. Puta, ſi contra bonum Sacramenti indiuiſibilis intendas contrahere ad tempus: contra bonum prolis, non generare vel procurare ſterilitatis venena, aut corpus negare debitum; & copiam alteri facere contra bonum fidei. Non diſputamus autem, quando res educitur in pactum: de hoc enim *diſp.* 5. agetur; ſed quando hæc intentio mente retinetur.

SVPPONO autem, matrimoniū minimè irritari ob quemcunq; finem peruerſum, qui matrimonij ſubſtātiæ non aduerſetur. Sic enim neq; alij cōtractus, aliavè Sacramenta, ex ſimili fine irritantur, vt docet D.Auguſt. *lib. de bono coniug. c.* 5. & habetur *cap.* ſolet 32. *qu.* 2. & D.Thom. 4. *d.* 30. *q.* 1. *art.* 3. & D.Bonau. 4. *d.* 30. *q.* 3. quem imitatur Angel, *verbo.* Matrimonium 2. *n.* 25. dicentes, ſi contrahens tantùm quærat copulā extorquere, non eſſe matrimonium, ſi etiam intendat non ducere vxorem, quia hoc eſt contra intentionē contractus: at ſi intendat ducere vxorem, & hoc non faciat ob ſeruandam caſtitatem, ſed ad explendam libidinem, verè contrahit, quia hoc non eſt contra veritatem matrimonij; ſed contra vtilitatem. 186

TOTA quæſtio eſt, quando intentio eſt contra tria bona allegata matrimonij; at non deducitur in pactū, ſed mente hæc intentio retinetur; an ſit irritum.

PRIMA opinio eſt, irritari. Ita Gloſſa *c.* Aliquando 32. *q.* 2. Turrecremata *poſt cap.* Sicut non omnes §. *his itaque, art.* 1. 32. *q.* 1. Angel. *matr.* 2. *n.* 23. Richardus 4. *d.* 13. *art.* 2. *q.* 1. Vualdenſ. *de ſacr. c.* 1. *n.* 131. Petr. Soto *lect.* 26. *de matr.* Henriquez *lib.* 11. *de matrim. c.* 12. 187

SECVNDA ſententia eſt, intentionem contrariam ſubſtantiæ matrimonij, eiuſque bonis mente retentam, non irritare illud, vt, ſi quis intendat contrahere ſolùm ad tempus. Ita Ant. *c.* Infidelibus, *n.* 9. *de conſanguin.* Roſella *verbo* Matr. 3. *n.* 11. Syluest. *verbo* Matr. 4. *q.* 6. Lancelot. *Inſt. Iuris Can. l.* 2. *tit. de ſponſal.* & alij Theologi, vt refert Petr. Ledeſma *de matr. q.* 48. *art.* 2. *d.* 1. & de propoſito non conſummandi, modò non deducatur in pactum, docent idem Abbas *cap.* Commiſſum *num.* 2. *de ſponſal.* & ibi Alex. de Neuo *num.* 5. Præpoſit. *num.* 4.

TERTIA ſententia eſt, contrahentem debere ſaltem intendere implicitè bonum Sacramenti, quod, ſit, quando non habet intentionem contrariam; tamen neceſſe eſſe, vt intendat alia bona. Sic D.Bonau. 4. *d.* 41. *q.* 3. D.Thom. *q.* 1. *art.* 3. vbi dicunt ſine bono Sacramenti nunquam eſt matrimonium; at poteſt eſſe ſine fide, & prole, non tamen eſſet matrimonium, ſi in conſenſu exprimeretur aliquid contrarium fidei, & proli. Videtur etiam Adriani 4. *q.* 3. *de matr. dub.* 9. 188

&

Digitized by Google

& apertè Palud. 4. *diſt.* 30. *quaſt.* 2. *art.* 1. Antonin. 3 *part. tit.* 1. *cap.* 19. Tabien. *matr.* 2. *quaſt.* 3. Petrus Ledeſma *de matrim. quaſt.* 48. *art.* 2. *dub.* 1. Ludou. Lopez *prima parte*, *Inſtruct. de matrim. cap.* 42. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 29. *num.* 11.

Assero primò cum hac ſententia; de intrinſeco matrimonij eſſe intentionem boni Sacramenti, nempè vitæ perpetuò indiuiduæ.

189 Probatvr à D. Bonau. primò ex D. Auguſtini *lib. de nupt. & concupiſc. cap.* 10. vbi ait: *Sacramentum ita inſeparabiliter hærere coniugio, vt ſine illo eſſe non videatur.*

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia bonum Sacramenti eſt inſolubilitas vinculi; ſed hæc dicit neceſſitatem intrinſecam Matrimonij, vt patet etiam in definitione Matrimonij allata *quaſt.* 2. *diſt.* 2. Ergo. Hoc argumento vtitur etiam *diſt.* 28. *quaſt.* 2. vbi addit aliam rationem, nam ex inſtitutione ſignat indiſſolubile vinculum Chriſti cum Eccleſia.

Assero ſecundò, intentionem contra duo alia bona Matrimonij, nempe fidem, & prolem, non irritare Matrimonium.

Probatvr quoad fidem à D. Bonau. quia matrimonium poteſt eſſe inter perpetuò continentes, vel inter perpetuò incontinentes, quia neuter cum alio, vel alia poteſt contrahere. Et plurimi ſanè habentes concubinas contrahunt matrimonium, etiam ſine animo eas relinquendi.

190 Probatvr quoad prolem à S. Doctore, quia matrimonium contrahitur inter ſteriles, nec diſſoluitur. Quod ſi velint contrahere, & contractu ſe obligare, profectò obligantur, non obſtante contraria intentione, ſtat enim velle obligari ad aliquid, & non adeſſe animum implendi, vt qui verè iurat animo violandi iuramentum, vt notat Sanchez *num.* 11. ex D. Bonauentura.

Obiicies primò contra primum aſſertum, quia ſi aliquis contrahat cum aliqua, per verba de præſenti, eſt matrimonium ratum; & tamen poteſt diſſolui per tranſitum ad Religionem: Ergo inſolubilitas non eſt intrinſeca.

Respondet S. Doctor, non eſſe ibi adhuc bonum Sacramenti completum; attamen eſſe inſolubile Sacramentum ab hominibus; ſed ſolui tantùm à Deo per mortem ſpiritualem, vel ciuilem; ſicuti conſummatum diſſoluitur per mortem corporalem.

191 Obiicies ſecundò contra ſecundum aſſertum ex D. Auguſtino *lib.* 1. *de nupt. & concupiſ. cap.* 15. & habetur *cap.* Aliquando 32. *quaſt.* 2. ibi: *Qui contrahent eo animo, vt vel filios non ſuſcipiant, aut ſuſceptos enecent, non habeant connubium.*

Respondet S. Doctor, ſenſum eſſe, non eſſe huiuſmodi coniuges veros, & fideles. Vel dic, id verum eſſe, quando deducitur in pactum.

Obiicies tertiò. Id, quod eſt eſſentiale, debet intendi in Matrimonij contractu; ſed bonum prolis eſt eſſentialiter intentum; ad hoc enim inſtitutum eſt matrimonium: Ergo.

Respondet S. Doctor, etiam ad alios fines inſtitutum eſſe, nempè ad ſignum, & remedium. Ad hæc porrò bona ſufficit, ſe obligare in contractu, etiamſi non intendatur executio quoad fidem, & prolem, quod alij ſolent diſtinguere, ſcilicet ea velle in fundamento, licet non in facto executorio.

192 Remanet videndum: An hæc omnia bona ſint neceſſitate præcepti in contrahendo matrimonio intendenda.

Svppono autem primò cum D. Bonau. *diſt.* 31. *quaſt.* 3. & 4. & aliis inſignioribus Theologis, Matrimonium principaliter inſtitutum à Deo in naturæ officium ad ſpeciei propagationem, Geneſ. 1. & 2. *Creſcite, & multiplicamini, &c. Erunt duo in carne vna.* Secundariò autem ad fornicationem vitandam, vt dicitur *prima Corinth.* 2.

Svppono ſecundò cum D. Bonau. *diſtinct.* 30. 193
q. 3. fines alios extraneos, non temerantes ſubſtantiam Matrimonij, exiſtere, vt eſt pulchritudo, propter hanc enim & Iacob Rachelem accepit, *Geneſ.* 22. & *Deuter.* 21. dicitur: *Si videris mulierem pulchram, &c.* Similes ſunt diuitiæ, dotes, ſapientia, gratia, virtus, mores, quæ S. Doctor numerat *diſtinct.* 29. *dub.* 6. Hæc autem poſſunt eſſe vel finis principalis, vel motiuum tantùm.

Prima ſententia docet, non eſſe peccatum vllum nubere ad vitandam fornicationem. Videtur *leg.* 4. *tit.* 2. *puncto* 4. ità Couar. 4. *decretal.* 2. *part. c.* 1. §. *vnico*, Armilla *verb.* Matrimonium *num.* 66. Palacios 4. *diſt.* 31. *dub.* 2. & alij, teſte Petro Soto allegando.

Secvnda ſententia eſt, eſſe peccatum veniale. Sic Petr. Soto *lect.* 16. *de matrimon.* §. *Secundum præpoſterum*, loquitur autem de eodem fine fornicationis vitandæ.

Tertia ſententia eſt, nullam eſſe culpam contrahere etiam ob pulchritudinem. Ità Sotus 4. *diſtinct.* 30. *quaſt.* 1. *art.* 2. Plaza *de dilectis, lib.* 1. *c.* 6. Baſilius Poncius *lib.* 1. *cap.* 21. Maior *in* 4. *diſt.* 26. *quaſt.* 3. Diana *parte* 3. *Tract.* 4. *reſolut.* 216. §. Notandum.

Qvarta ſententia eſt, eſſe peccatum mortale 194
contrahere ob fines extraneos principaliter. Videtur D. Thom. 4. *diſt.* 30. *in expoſitione litteræ.* Citatur etiam D. Bonau. 4. *diſt.* 30. *quaſt.* 3. eò quòd dicit, excludi Sacramenti vtilitatem, dum quis matrimonium init ad libidinem explendam. Id ſentit Angel. *verb.* Matrimonium 2. *num.* 25. Videtur Couar. 4. *decretal.* 2. *part. cap. vnico*, & refert pro ſe Catharinum *lib.* 5. *contra Caietanum, cap. de matrimonio.*

Sanchez *diſp.* 29. *à num.* 14. definit, Matrimonium contractum non ad ſobolem, quale fuit matrimonium Beatæ Virginis, non eſſe malum, ſi non intendatur ſoboles; eſſe tamen veniale, ſi matrimonium ſit ad copulam ordinatum, & non ordinetur principaliter ad ſobolem, ſed ad fines extraneos pulchritudinis, &c.

Addit verò, ſi fines extranei ſint tantùm ſe- 195
cundarij, nullam eſſe culpam, & allegat D. Thom. 4. *diſt.* 30. *loco cit.* Tiraquell. *lib.* 2. *connub. gloſſ.* 1. *num.* 28. Angelum *matrim.* 2. *num.* 25. Collectarium *cap.* Ad diſſoluendum *de deſponſ. impuber.* Aſtenſem *ſum. lib.* 8. *tit.* 9. *art.* 1. Nauarrum *Sum. Lat. cap.* 22. *num.* 79. Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 1. Palud. Caiet. *quaſt.* 2. & alios.

Qvoad D. Bonau. aduerte, eum non dicere, vt allegatur à Sanchez, contrahentem ex amore immoderato pulchritudinis, &c. quem libidinoſum clamat, excludere Sacramenti vtilitatem; ſed agere contra Sacramenti vtilitatem, quod valdè diuerſum eſt; non enim tollit vtilitatem omnem, ſed aliquam Sacramenti, quod etiam ad remedium eſt inſtitutum libidinis. Præterea S. Doctor hanc definit *diſt.* 31. *quaſt. vlt.* dicens, nimis duram eſſe opinionem damnantem mortali eos, qui impetu libidinis coniunguntur vxori; & concludit, eſſe tantum veniale, niſi eo animo coniungatur, vt etiamſi non eſſet vxor, eam cognoſceret; quo ſenſu benignè Sanchez interpretatur D. Thomam, non D. Bonauenturam,

turam, qui támen apertè ſe declarat *quaſt. illa vlt. in corpore*, & *diſt.* 29. *dub.* 6. non recuſat, Iacob in Rachele deſponſanda venialiter peccaſſe.

196 Assero primò, fines extraneos intendere in contractu Matrimonij eſſe peccatum.

Probatvr à D. Bonau. *vtraque quaſt.* Vbi eſt inordinatio mentis, ibi eſt culpa; ſed in hac intentione adeſt inordinatio mentis, dum principaliter intenditur delectatio in ſumptione Sacramenti: Ergo. Ità etiam Sanchez, & alij arguunt.

Assero ſecundò, eſſe peccatum tantùm veniale.

Probatvr à D. Bonau. *quaſt. vltima*, hac ratione, qua perſiſtit, quia ſtante hoc fine, adhuc ſeruatur ſubſtantia, & rectus ordo ad finem principalem; nam, qui ſic contrahit, non conſtituit finem illum extraneum in coniugio, ſemper enim manet ordinatum ad ſuum finem, qui eſt mutua corporum poteſtas ad actum coniugalem ob ſobolem propagandam, & copulæ, eſto libidinoſæ ſint, tamen habentur affectu maritali.

197 Obicies primò. Irrogatur iniuria grauis Sacramento, dum ad delectationem intenditur.

Respondetvr, non peruerti vltimum finem Sacramenti, vt dixi, quod ſatis eſt, vt non lethaliter peccetur.

QVÆSTIO XXIII.

An ad Matrimonium ſufficiat conſenſus internus.

D.Bonau. diſt. 28. q 4.

198 Assero, dictum conſenſum non ſufficere. Eſt certum inter Catholicos contra Vuicleph. apud Vualdenſem *capite* 132.

Probatvr à D. Bonau. primò. Omne Sacramentum eſt ſignum externum. Matrimonium eſt Sacramentum: Ergo.

Secvndò, quia, ſi ſufficeret internus conſenſus, cùm iſte occultus ſit, relinqueret ſemper matrimonium incertum alteri contrahenti.

Tertiò, ſi conſideretur matrimonium, vt eſt contractus, & tradit mutuò corporum poteſtatem, debet fieri humano modo, ſicut cæteri contractus. Hoc autem fit per externam traditionem rerum. Similiter, ſi conſideretur vt Sacramentum, exigit ſignum externum, vt patet in aliis etiam Sacramentis, in quibus non ſatis eſſet internè dicere verba, puta: *Ego te Baptizo, &c. Hoc eſt corpus meum: Ego te abſoluo, &c.*

199 Dices *cap.* Tuæ, & *cap.* Cum locum *de ſponſal.* habetur, ſolos conſenſus efficere matrimonium; & verba neceſſaria eſſe, quoad Eccleſiam.

Respondet S. Doctor, & cum eo Sanchez *diſp.* 30. ſenſum eſſe, ſatis eſſe conſenſum, nec requiri verba determinata, ſicut in aliis Sacramentis, ſed ſufficere, quibuſcunque verbis, aut nutibus conſenſus notus fiat. Non excluditur tamen profectò externa manifeſtatio, & ità Alexander III. *cap.* Licet *de ſponſa duorum*, vbi dixit, legitimum conſenſum efficere matrimonium, ſubdit, quaſi id explicans: *Ità, quòd vnus alterum in ſuo mutuo conſenſu verbis expreſsè recipiat.*

Aliqva eſt difficultas: An ſigna externa ſe habeant ad conſtituendum matrimonium, tanquam conditio, vt conſenſus innoteſcat, atque adeò poſſit Deus ſupplere reuelando.

Respondetvr cum communi ſententia, eſſe de intrinſeca ratione contractûs, ſaltem, vt eſt Sacramentum. Probatur à D. Bonauentura, & à Sanchez, quia matrimonium intrinſecè eſt Sacramentum, quod definitur ſignum ſenſibile. Poſſe autem Deum in ſolo interno conſenſu conficere matrimonium, reor cum Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 8. qui ait, poſſe ſic conſtitui in ratione contractus; non Sacramenti, quia non eſt ſignum viſibile. Probabilius tamen eſſe, in ratione Sacramenti poſſe conſtitui, docet Aerſa *quaſt.* 3. *ſect.* 2. 200

201 Adhvc verò eſſe probabilius, non poſſe conſtitui ſub aliqua ratione, abſque coniugum expreſſione, ait Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 30. Ponce *lib.* 2. *cap.* 6. Caſpenſ. *diſp.* 3. *ſect.* 4. & alij. Ratio eſt, quia contractus humani exigunt modum humanum ad Reipublicæ bonum: Ergo in ratione contractus non eſt validum; neque in ratione Sacramenti, quia exigit ſignum ſenſibile eſſentialiter. Vide quæ dixi *quaſt.* 20. ad quam remitto.

Ex quo S. Doctor reſoluit argumentum, quod inferebat. Poteſt ſolo conſenſu eſſe peccatum: Ergo & Sacramentum.

Resolvitvr etiam aliud argumentum. Conſenſus exterior eſt propter interiorem, per quem fit coniunctio: Ergo eſt vnum, atque adeò ſi adſit alter conſenſus, erit matrimonium.

Respondet S. Doctor, conſenſum externum eſſe per internum, atque adeo per effectum illius, & ideò diſtinctum, neque tantùm poteſt cauſa efficiens per ſe, quantùm cum inſtrumento. 202

Rvit etiam oppoſitio. Votum perficitur per conſenſum internum; ſimiliter & actus virtutis pœnitentiæ: Ergo & Sacramentum.

Respondet enim S. Doctor, negando conſequentiam, ob rationem allatam.

QVÆSTIO XXIV.

An conſenſus matrimonialis valeat ſine verbis exprimi.

D.Bonau. quæſt. 4. diſt. 28.
D.Thom. diſt. 27. quæſt. 1. artic. 2. quæſt. 1. ad argumenta.

In mutis ſufficere ſigna ſupponit S. Doctor *ex cap.* Dùm apud, & *cap.* tuæ *de ſponſalibus.* 203

Difficvltas verò eſt in potentibus loqui, an neceſſaria ſint verba ad eſſentiam Matrimonij, aut ſaltem ex præcepto.

Prima opinio eſt, matrimonium initum ſolis nutibus à potentibus loqui, eſſe nullum. Tuentur eam multi apud Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 31. maximè verò Iuriſtæ. Ex his aliqui cenſent, ſaltem alterius verba eſſe eſſentialia. Ità Iaſon *leg.* Si ſtipulet *ff. de verborum oblig.* §. *ſi in locando.*

Secvnda ſententia cenſet, ſatis eſſe nutus ad valorem Sacramenti. Ità SS.DD. & alij plurimi apud Sanchez §. *Tandem.*

Aliqvi tamen ex his, qui hanc ſententiam tuentur, volunt eſſe peccatum mortale annuere, ſi poſſunt loqui. Ità Petrus Ledeſma *quaſt.* 45. *art.* 2. *de matrim.* Rodriq. *tom.* 1. *ſum. cap.* 216. Syluius 3. *part. quaſt.* 44. *art.* 2. Aerſa *quaſt.* 3. *ſect.* 2.

Commvnis

Digitized by Google

204 Commvnis tamen opinio eſt, non eſſe peccatum mortale. Ità Sanchez *lib.* 1. *num.* 10. Poncius *lib.* 2. *cap.* 7. qui ait, neque eſſe veniale cum Diana 3 *part. tract.* 4. *reſol.* 248. contra Sanchez, Coninchium *diſp.* 24. *dub.* 5. Fillincium *tom.* 1. *tract.* 10. *parte* 1. *cap.* 3. *num.* 82. Hanc ſecundam ſententiam tuentur Brancatus *diſp.* 17. *art.* 3. Hiquæus *diſp.* 26. *in comment. num.* 69. & alij, quibus ſubſcribit eruditus Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 93. Caſpenſis *diſp.* 3. *num.* 27.

205 Admonet verò iſti neceſſarios ad eſſentiam eſſe tales nutus, qui ſufficiant ad conſenſum de præſenti exprimendum, & debere eſſe voluntarios, non quales fuit Margaritæ ſororis Regis Caroli IX Galliæ, quæ mouente caput fratre innuit Henrico Regi Nauarræ, cui inuita eſt tradita, cùm Henrico Duci Guiſio dilectiſſimo deſpondiſſet, vt refert Dauila *in hiſt. Bellorum ciuilium Franciæ.*

Assero cum hac ſententia primò, verba non eſſe de eſſentia Matrimonij, etiam in potente eloqui.

Probatvr à D. Bonau. argumento, quo multi nituntur. Non impoſuit Chriſtus magis determinatam materiam, & formam Sacramenti, quam neceſſe erat ad eorum ſignificationem, & efficaciam: ſed ad hoc ſatis erant nutus contrahentium, ſicut in cæteris contractibus, cùm & matrimonium eſſet contractus: Ergo.

206 Probatvr ſecundò à S. Doctore alio argumento, quo nituntur Sotus, & alij communiter. Eſſentiæ Sacramentorum dependent ex inſtitutione Chriſti, atque adeò inuariabiles ſunt ab Eccleſia; ſed Eccleſia declarauit, nutus ſufficere mutis ad materiam, ſiue formam Matrimonij, vt dixi ſupra: Ergo hoc ex inſtitutione Chriſti habetur.

Respondet Sanchez, rationem hanc nil probare, quia intendunt aduerſarij probare, Eccleſiam irritaſſe matrimonium, nutibus expreſſum.

207 At S. Doctor arguitè ex inſtitutione Sacramenti facta à Chriſto deducit, multos, ſolis nutibus matrimonium contrahere, atque id potuiſſe Eccleſiam determinare, nec irritaſſe quodcumque matrimonium nutibus celebratum; non enim expreſſa verba irritantia habentur; neque ſecum, aut cum Chriſto pugnat Eccleſia, quæ & in mutis, & in aliis accinit ſufficere nutus.

Capvt 13. ex parte *de reſtit. ſpoliat.* vbi matrimonij titulum probandum decidit, aſſignat rationem his verbis: *Cum per ſolam traductionem, quam non præceſſere ſponſalia, vel conſenſus legitimus, nullum introducatur vinculum Matrimonij.* Ibi videtur velle, ſponſalia, ideſt, verba, vel conſenſum legitimum ſine verbis ſufficere: natura enim propoſitionis alternatiuæ eſt, vt altera tantùm pars ſufficiat, *ex cap.* Inter cæteras *de reſcript.*

208 Secvndò, ſi pater exprimat conſenſum puellæ præſentis, & tacentis nomine, ſufficiet, & eſt verum matrimonium, *cap.* Vnico, §. Fin. *de ſponſ. impuber. in* 6. cuius rationem reddens D. Thom. 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad* 3. ait: *Quia verba parentum reputantur puellæ, eſt enim ſufficiens ſignum, quod ſunt eius, ex quo non contradicit:* Ergo non requiruntur verba expreſſa, ſed ſatis ſunt ſigna. Et *cap.* 15. Qui fidem *de ſponſal.* deciditur, Matrimonium contrahi copulâ ſubſecutâ poſt ſponſalia, & tamen ibi ſunt mera ſigna, conſenſum de præſenti exprimentia, *& cap.* Finali *de coniugio ſeruorum* textus ponderat: *Nec facto, nec verbo conſentit:* Ergo ſentit ſatis eſſe facto, quod ſignum quoddam eſt, conſentire.

Concilivm etiam Florent. in decreto de Sacramentis ait: *Conſenſus, per verba regulariter expreſſus, facit matrimonium.*

Confirmatvr, quia profeſſio Religionis, 209
quæ matrimonium ſpirituale eſt, ſolis nutibus fieri poteſt, vt ſit profeſſio tacita per habitus delationem, *cap.* Vidua *de Regular.* Ergo & matrimonium carnale. Valet enim argumentum ab illo ad hoc, vt docet Euerardus, *loco à matrimonio ſpirituali.*

Assero ſecundò, nullum eſſe peccatum contrahere nutibus, etiamſi poſſet loqui.

Probatvr à Diana, Poncio, & aliis, quia om- 210
ne peccatum ſupponit aliquam legem; ſed nulla eſt talis lex, vt fatetur Sanchez: Ergo. Minor probatur, nam *cap.* Tuæ *de ſponſal.* ſolùm exigit verba ad clarius in facie Eccleſiæ exprimendum conſenſum, nam illicò ſubdit, etiam ſurdos, & mutos contrahere ſignis; & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. ſolùm requirit, vt conſenſus à Paracho percipiatur, quod nutibus etiam fieri poteſt; & Rituale Romanum requirit conſenſum vtriuſque, expreſſum aliquo ſigno ſenſibili, ſiue fiat per ſe, ſiue per Procuratorem.

Maxime verò ſufficiunt nutus, ſi puella ex verecundia taceat, vt notant Diana, Maſtrius, & contra Aueſam.

Obiicivnt aduerſarij *ex cap.* Tuæ *de ſponſal.* 211
vbi videtur tale matrimonium irritari, ait enim: *Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum conſenſum, ſed neceſſaria ſunt, quantum ad Eccleſiam, verba conſenſum exprimentia; nam ſurdi, & muti poſſunt contrahere ſine verbis; & pueri, ante annos legitimos, per verba non contrahunt, cùm intelligantur minimè conſentire.* Vbi verba, iure Eccleſiaſtico neceſſaria, conſtitui videntur.

Respondet S. Bonau. *ad* 1. & cum eo Sanchez, ibi potiùs noſtram ſententiam comprobari. Nam poſtulatus Pontifex: an verba ſint neceſſaria; reſpondet, ſolum conſenſum legitimum requiri, vtique explicitum verbis, vel ſignis, & aſſignans rationem, cur verba non ſint neceſſaria, ait: *Nam, & mutus ſine verbis poteſt contrahere*; verba verò, quoad Eccleſiam, addit promenda, ſcilicet ad faciliorem probationem in foro Eccleſiaſtico. Ità exponunt Antonius *ibi, num.* 8. Cardin. propè finem. Panormit. in fine. Alex. Neuo *num.* 15. Præpoſit. *n.* 6. Gloſſ. *cap.* Sufficiat *initio* 27. *quæſt.* 2. & Lex 5. *titul.* 2. *puncto* 4. Quare non excluditur alius probandi modus; quod enim neceſſarium non eſt, quoad ſubſtantiam, ſed quoad probationem, poteſt per æquipollens impleri, vt benè docet Cardinalis *ibi.*

Vel poteſt dici, verba eſſe neceſſaria, ideſt, vti- 212
lia ad meliorem probationem. Sic Card. & Præpoſit. *ibi* Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 4. qui etiam explicat, verba eſſe neceſſaria, ideſt, ſigna, inter quæ verba obtinent principatum.

Adnotat verò S. Doctor, nulla eſſe verba determinata, aut ſigna; ſed ea ſufficere, quæ ſignificant conſenſum de præſenti.

QVÆSTIO XXV.

An neceſſarius ſit vtriuſque coniugis conſenſus ſimul.

D Bonau. diſt 29. dub. 1. lit.

Prima ſententia aſſerit, debere conſenſum al- 213
terius coniugis immediatè præſtari. Sic ſpeculator

lator *tit. de ſponſ.* §. 1. *num.* 5. Ioan. Andr. *dicto cap.* Si inter; vbi Collectarius, vt refert ibi Alex. de Næuo *n.* 10. Abbas *c.* Dilectus *de ſponſ.* in fine, Antonius *conſil.* 64. Anchar. *cap.* Ex litteris *elect.* 2. *de ſponſal.* in fine, Alex. *conſil.* 154. Alex. Carrer. *libro* 4. *de ſponſal. cap.* 3. Vega *lib.* 3. *ſum. cap.* 75. Ledeſ. *de matrim. dub.* 17.

214 Secvnda ſententia eſt D. Bonau. non eſſe neceſſe, vt alterius coniugis ſtatim ſequatur conſenſus; ſequuntur D. Thom. 4. *diſt.* 29. *quæſt. vnica*, *artic.* 3. *quæſt.* 2. *ad* 2. Richard. *art.* 1. *quæſt.* 3. Maior *diſt.* 27. *quæſt.* 1. Ibi Sotus *quæſt.* 1. *art.* 3. Petrus de Soto *lect.* 3. *de matrim.* & alij plurimi, quos allegat, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 32. *num.* 3. qui tamen non admittit magnam diſtantiam inter vtrunque conſenſum. Ità etiam Scotus *diſt.* 26. *concl.* 4. & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 3. Dianam *parte* 3. *Tract.* 4. *reſol.* 292. vbi docet, Matrimonium irritum, poſt decem menſes factum validum, addito conſenſu eius, qui ficte contraxerat, & adducit Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 32. *num.* 12. Guttierez *cap.* 46. & alios apud illum.

215 Notat verò Diana, quòd, licet in contrahendo matrimonio non ſit neceſſe conſenſum vtriuſque coniugis, tempore tamen exigi ſimultatem moralem: Hanc verò interrumpi anno integro, ait Barthol. Ledeſ. *de matrim. diſp.* 15. Henriquez *libro* 11. *cap.* 3. biennium interrumpere moraliter. Sotus verò *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 3. Lopez *parte* 2. *c.* 39. ponit ſeptennium. Meliùs verò Petrus Ledeſma *quæſt.* 45. *art.* 3. *dub.* 2. ait id Iudicio prudentis commendandum. Subſcribit Diana, qui remittit ad Coninchium *diſp.* 24. *dub.* 7. Vide etiam Hurtadum *diſp.* 3. *difficult.* 8. Nauarrum *ſumma*, *capite* 21. *numero* 80.

Probatvr à D. Bonau. quia legitimè contrahitur matrimonium per Procuratorem, vt oſtendi *quæſt.* 12. tunc autem non poſſint conſenſus eſſe ſimul, niſi moraliter.

Confirmatvr, quia in omni contractu ſatis eſt conſenſus diuerſo tempore præſtati, *leg.* 1. §. 1. *ff.* de verb. oblig. *&* *leg.* 1. §. Sed verior, *ff. de contrahend. empt.* & conſtat in omnibus contractibus per nuncium, vel litteras initis: Deus autem, matrimonium ad eſſe Sacramenti euehens, non mutauit contractum.

216 Admonet tamen D. Bonau. ſi alter retractet coram teſtibus; antequam nuncius ab altero coniuge conſenſum acceperit, cenſeri contractum nullum in conſcientiæ, & Eccleſiæ foro; quia conſenſus non vniuntur, maximè ſi fecit, quod potuit, vt reuocatio ſuæ voluntatis ad nuncium perueniret, atque adeò, ſi interim cum alia contrahat, valebit. At verò, ſi non ante pœniteat, quàm alter conſenſerit, actum eſt.

Si dicas, dediſſe nuncio poteſtatem contrahendi.

Respondet S. Doctor, dediſſe, ſed dependenter à ſuo conſenſu interno in facie Dei; & externo, in facie Eccleſiæ.

217 Reor tamen, non multum debere conſenſus diſtare, puta ad annos, ſed prudentis arbitrio remittendum, vt ait Sanchez *num.* 7. & alij allegati. Ratio eſt, quia contractus eſt actus moralis; ideò debet habere partes moraliter ſimul. Eſt etiam actus iuſtitiæ, qui non debet cogere alterum ad libitum expectare. Subſcribit Eligius noſter Baſſæus *verbo.* Matrim. 3. *num.* 6.

Difficvltas verò vrget: Vtrum, quando conſenſus alterius fuit illegitimus, quia fuit fictus, vel metu extortus, ſatis ſit, vt incipiat valere matrimonium, hunc denuò conſentire; vel oporteat vt vterque iterum conſentiat.

Prima opinio exigit vtriuſque conſenſum. Ità 218
Felin. referens Antonium, & Anchar. *cap.* Ex parte decani *de reſcrip. num.* 11. *ampliat* 4. Palac. 4. *diſtinct.* 27. *dub.* 1. Barthol. Ledeſma *de matrim. diſputat.* 19. Poncius *lib.* 4. *cap.* 24. nec tenuit S. Doctor, infrà citandus.

Secvnda ſententia ſatis eſſe ait, ſi is, qui minùs legitimè conſenſerat, iterum conſentiat, dum 219
alter conſenſum non reuocauit. Citatur D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 29. *quæſt.* 2. *ad* 3. vbi tamen etiam oppoſitam ſententiam approbat; abſolutè tamen ſequuntur D. Thom. 4. *diſt.* 29. *quæſt. vnica*, *art.* 3. *quæſtione* 2. *ad* 2. Palud. *quæſt.* 1. *art.* 4. Richard. *ibi artic.* 2. *quæſt.* 1. D. Antonin. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 7. Viguer. *lib. Inſtit. cap.* 16. §. verò 6. Henriquez *libro* 11. *de matrimon. cap.* 10. Palac. 4. *diſt.* 29. *dub.* 1. Turrecrem. 31. *quæſt.* 2. Roſella *verb.* Impedim. 10. Angel. *verbo.* Matrim. 3. *impedim.* 11. Syluestr. *verb.* Matrim. 8. *quæſt.* 2. *&* 12. *dicto* 4. *&* 6. Tabien. *imped.* 9. Armilla *verb.* Matrim. *num.* 41. Nauarr. *ſum. cap.* 22. *num.* 51. Gregorius Lopez *lib.* 15. *tit.* 2. *puncto* 4. Richard. 4. *diſt.* 29. *art.* 1. *quæſt.* 3. Petr. Soto *lect.* 3. *de matrim.* Ludou. Lopez *prima parte*, *Inſtruct. cap.* 85. Manuel *primo Tomo ſum.* 2. *edit. cap.* 208. Hoſtienſ. *cap.* Dilect. *de ſponſ.* Ioan. Andr. *ibi num.* 7. Anchar. *num.* 3. Alex. de Neuo *num.* 28. Diana *Tract. de Sacram. reſol.* 292. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 32. Baſſ. *verb.* Matrimonium 3. *num.* 7. & ibi alij, & apud Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 10.

Assero, probabiliorem eſſe hanc ſententiam, dicentem ſufficere conſenſum illius, qui minus rectè conſenſerat.

Probatvr à D. Bonau. quia cùm alterius conſenſus maneat habitualiter, & in virtute validus, 220
non videtur, quæ neceſſitas ſit, vt renouetur: Ergo.

Assero ſecundò, probabilem eſſe etiam oppoſitam ſententiam, vt fatetur etiam Sanchez *num.* 8.

Probatvr, quia in cæteris impedimentis dirimentibus neceſſarius eſt nouus conſenſus; at nullum eſt maius impedimentum, quàm defectus conſenſus; valet enim argumentum à fortiori, *cap.* Cùm in cunctis *de elect.* Auth. Multò magis *Cod. de Sacroſancta Eccleſia.*

QVÆSTIO XXVI.

An ad ratificandum Matrimonium, inualidum ob impedimentum dirimens, eo ceſſante, requiratur vtriuſque coniugis conſenſum renouari.

Prima opinio eſt, ſatis eſſe renouari conſenſum ſcientis impedimentum. Authores refert 221
Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 34. *&* 35.

Vera ſententia eſt, requiri vtriuſque conſenſum. Ità D. Thom. *diſt.* 40. *quæſt. vnica*, *art.* 4. *ad* 6. Scotus 4. *diſt.* 35. *quæſt. vnica*, Richard. *diſt.* 40. *art.* 1. *quæſt.* 6. & alij tringintaquatuor doctores apud Sanchez, & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 3. ſic & alij adducti *quæſt. præced.* quibus ſubſcribit Baſſæus *num.* 8. Authores nunc, & ſæpe aliàs, non recenſeo, cùm perſpicua eſt veritas, nec validos habeo aduerſarios. Hæc dubio procul eſt D. Bonau.

loco

loco citato, quæſtione præcedenti. Si enim deficiente alterius conſenſu vult vtrumque præſtari, multò magis cùm vterque irritatur.

Probatvr, quia cùm vtriuſque conſenſus fuerit inualidus, perinde omnino eſt, ac ſi non fuiſſet: & hæc ratio elicitur è D. Bonau. hîc, qua omnes vtuntur.

222 Difficvltas hîc occurrit: an ad validandum matrimonium neceſſe ſit alterum coniugem certiorem facere de nullitate Matrimonij, poſtquam ceſſauit impedimentum, vt iterum conſenſus præſtetur.

Certvm eſt, quando impedimentum eſt erroris perſonæ, debere detegi errorem; alioqui manente eodem errore, nihilo plus valebit ſecundus conſenſus, quàm primus, cùm adhuc adſit impedimentum, & ità *cap.* 2. & *cap.* Fin. *de coniugio ſeruorum* habetur, conualidari hoc matrimonium, ſi, audita ſeruitute, ingenuus verbo, vel facto conſenſit.

223 Difficvltas eſt, quando impedimentum non eſt error conditionis, vel perſonæ, aut ſi fuit conditionis, ceſſauit iam ſeruitus.

Prima opinio eſt, non eſſe id neceſſarium. Ità ſentiunt plurimi apud Sanchez *diſp.* 36. *num.* 2.

Secvnda ſententia omninò requirit, vt coniux, erroris ignarus, certior fiat de prioris Matrimonij nullitate, licèt cauſa ei celetur. Sequuntur plures apud Sanchez, *num.* 3.

Probatvr. Nil magis contrarium conſenſui, quàm error *ex leg.* Si per errorem, *ff. de iuriſdic. omnium iud.* & *leg.* Nihil conſenſui *ff. de reg. iuris.* Confirmatur. Sic enim in Bulla Cruciatæ, qua conceditur facultas diſpenſandi cum iis, qui in gradu prohibito contraxêre, habetur, *altero impedimentum ignorante, priùs de nullitate prioris conſenſus certificato.*

224 Qværes, an hæc conſenſûs ratificatio facienda ſit coram Parocho, & teſtibus, iuxta decretum Tridentini Concilij.

Respondetvr cum Sanchez *diſp.* 37. non eſſe id neceſſarium. Subſcribit Baſſ. *num.* 8.

Ratio eſt, quia ceſſat finis legis remouendi ſcandala è Matrimoniis clandeſtinis, cùm illud primum fuerit in facie Eccleſiæ validum. Sequerentur autem multa ſcandala, & abſurda, ſi iterum cogerentur coniuges illi publicè contrahere, & ità declarauit Pius V. & ſacrum pœnitentiariæ Prætorium hoc vtitur modo, vt refert Nauar. *Summa Latina, c.* 16.

225 in noua editione, *num.* 37. Idem cenſuere multi Epiſcopi, qui Concilio interfuere, vt refert Henriquez, *lib.* 11. *de matrimonio, cap.* 3.

QVÆSTIO XXVII.

An Coniux, nullitatis Matrimonij conſcius, poſſit perſeuerare, & reddere debitum, vt vitet excommunicationem, aut vitæ diſcrimen.

D. Bonau. diſt. 38. dub vlt. litt.
D. Thom. 4. diſt 27. quæſt. 6. art. 2. quæſt. 4. & diſt. 38. in finalibus veritatis.

226 Prima opinio eſt, licere, excuſarique à culpa ob Eccleſiæ præceptum. Ità ſentiunt Magiſter *diſtinct.* 38. in fine. Hugo Victor. *de Sacram. t. t.* 11. *cap.* 9. & aliqui recentiores, vt refert Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 19. Sepuelda, *libello de bene viuendi inſtituto, cap. de mendacio,* Gregorius Lopez *lib.* 2. *tit.* 3. *parte* 4. Hoſtienſ. *tit. de coniug. ſeruorum, n.* 8. Perez *lib.* 5. *ordinan. tit.* 1. *lib.* 1.

Secvnda ſententia eſt, teneri, ſi impedimentum dirimat iure diuino, vel naturali; non autem ſi iure Eccleſiaſtico. Ità Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. capite* 3. nec repugnat Innocentinus III. *cap.* Litteras *de reſtit. ſpoliat.* & Adrian. *quodl.* 1. *art.* 3. *ad* 3.

Tertia ſententia eſt Philiarchi *de off. ſacerd. tit.* 1. *parte* 2. *lib.* 2. *cap.* 14. & 15. vbi duo dicit: Alterum *cap.* 14. quoties coniux impedimenti conſcius nequit conſenſum nouum extorquere, neque indirectè ſine periculo vitæ propriæ, vel aliorum, poteſt Pontifex diſpenſare, vt ſatis ſit tacitus conſenſus, quo alter coniux impedimenti ignarus accedit affectu vxorio. Alterum, quod ait *cap.* 15. ſi impedimentum ſit de iure naturæ, occultum tamen ab altero coniuge ignoratum, nec alter poteſt impedimentum detegere abſque vitæ periculo, tametſi non poſſit Papa diſpenſare, vt matrimonium contrahatur, poſſe tamen declarare, reddere poſſe debitum, ſed non petere, & dum hæc declaratio impetratur, poſſe reddere. 227

Vera tamen ſententia eſt, non licere coniugium in tali caſu, neque nocere cenſuras, neque ob vitæ periculum reddendum debitum coniugi ignoranti. Ità D. Bonau. & D. Thom. hîc, Durand. *d.* 38. *ad litt.* Richar. *in fine.* Palac. *diſt* 36. *quæſt.* 1. *art.* 2. D. Anton. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 19. *ante* §. 1. & *cap.* 3. §. 2. Abul. *ad* 19. *Matth. quæſt.* 72. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 19. Victoria *ſum. de matrim. n.* 264. Petr. Soto *lect.* 3. *de matrim.* Sotus 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1 *art.* 3. & *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 2. *ad* 3. & *diſt.* 37. *q. vn. art. vlt.* Ledeſ. 2. *part.* 4. *q.* 48. *art.* 2. Veracruz 3. *part ſpec. art.* 18. Card *lib.* 1. *qq. q.* 11. Petr. de Ledeſ. *de matrim. q.* 45. *art.* 4. *dub.* 2. & omnes alij recentiores, quos ſequitur Sanchez *lib.* 2. *diſput.* 39. 228

Ex Iuriſperitis Gloſſ. *cap.* Litteræ *verb.* tolerat. *de reſtit. ſpoliat.* & *cap.* Inquiſitioni *verb.* humiliter *de ſent. excom.* Ibi Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anton. Anchar. Cardin. Turrecrem. *cap.* Cuius rei 29. *q.* 2. & *cap.* Si virgo 34. *q.* 2. Roſella *verb.* Imped. 1. Angel. *verbo* debitum *n.* 18. & *verbo* Matrim. 2. *n.* 15. Syluеſt. *verb.* Matrim. 2. *q.* 15. & *matr.* 4. *q.* 8. & *matr.* 6. *q.* 4. & *verb.* debitum *in fine,* vbi Armil. Tab. *verbo* Matr. 4. *q.* 11. Nauar. *ſum. c.* 16. *n.* 39. Couar. 4. *decret.* 2. *part. c.* 7. §. 2. 229

Ex his Doctoribus, D. Thomas, Durand. Cordub. Petr. Ledeſ. & alij primam ſententiam erroneam vocant, & D. Bonau. aſſerit contra Magiſtrum, eam ſententiam iam non poſſe teneri.

Id probat S. Doct. ex *cap.* Inquiſitioni *de ſentent. excom. Credimus reſpondendum, vtrum alter coniux pro certo ſciat impedimentum coniugij, propter quod ſine mortali non valet carnale commercium exercere, quamvis illud apud Eccleſiam probare non poſſit: an non ſciat pro certo, ſed credat. In primo caſu debet potius excommunicationis ſententiam ſuſtinere humiliter, quàm per carnale commercium peccatum operari mortale.* Idem habetur *cap.* Litteras *de reſtitut. ſpoliat,*

Probatvr ſecundò à Sanchez, argumento D. Bonauenturæ, quia alioqui ſequeretur, fornicationem aliquando eſſe licitam, præcipiente Prælato, vel ad vitandum diſcrimen, quod ſanè videtur erroneum, cùm ſit intrinſecè mala. Probatur ſequela, nam fornicatio eſt acceſſus ad non ſuam; talis autem eſt acceſſus ille, de quo agimus. 230

Ex quibus infertur, falſam eſſe ſecundam ſententiam, nam *c.* Inquiſitioni vniuerſaliter definit de omni impedimento, & cap. *Litteras* dicitur, *conſcium conſanguinitatis, præſertim in gradibus, diuina lege vetitis,*

Digitized by Google

non poſſe reddere, particula namque, *præſertim*, eſt implicatiua, etiam caſuum, humana lege prohibitorum.

Probatvr tertiò, quia ſtante illo impedimento, iure humano prohibito, matrimonium eſt irritum, neque cenſetur Eccleſia diſpenſare; ſed procedit ex falſa præſumptione, iuxta allegata, & probata, credens matrimonium validum.

231 Falsa eſt etiam tertia ſententia, quia Eccleſia non poteſt ſupplere defectum conſenſus neceſſarij, atque adeò, ſi acceſſus ille per copulam non ſufficit, ſed exigitur nouus conſenſus; eò quòd fuerit matrimonium nullum; ſanè neque Eccleſia poteſt illum reddere ſufficientem. Vnde ruit primum dictum. Alterum iam confutatum eſt argumentis contra primam ſententiam.

Qværes: An coniux impedimenti conſcius, ſi excommunicetur, eò quòd debitum neget, ſit verè excommunicatus. Id enim videtur aſſerere, *cap.* Litteras.

Hæc quæſtio ſpectat ad tractatum de Excommunicatione, & ſic proponitur: An quoties excommunicatio eſt iuſta ex parte Iudicis, quia lata eſt iuxta probata, tametſi ex parte condemnati verè innocentis iniuſta, vt in caſu noſtro accidit, ſit valida coram Deo.

232 Mvlti aſſertiuè reſpondent, & in hoc caſu id aſſerunt Abul. & Palud. ſupra.

Alii tamen, eam excommunicationem non ligare dicunt. Ità videtur etiam D. Bonau. hìc cum Gloſſ. cap. *Litteras*. Sic Victoria, Ledeſ. Sanchez, & alij ſuprà.

Neqve obſtat cap. *Litteras*, vbi exigitur excommunicatio pro foro externo.

Obiicies primò contra ſupra aſſerta. Peccatori publicè petenti Euchariſtiam, licet miniſtrare: Ergo etiam licet accedere ad non ſuam.

Respondetvr, negando paritatem, nam ille habet ius tuendi famam; non ſic autem vir habet ius verum petendi debitum.

Obiicies ſecundò. E duobus malis minus eſt eligendum, *cap.* Duo mala *diſt.* 13. ſed minus malum eſt reddere debitum, quàm in Eccleſiam eſſe contumacem, vnde & vxoricidia, & ſcandala pullulant.

233 Respondetvr, Maiorem non eſſe veram de malis intrinſecè, quæ ideo vetita ſunt, quia mala ſunt, vt ait Sanchez.

Respondetvr ſecundò faciliùs, abſtinere non eſſe malum culpæ, mala verò ſubſequi per accidens; in acceſſu verò ſequi per ſe.

Argvmenta ſecundæ, & tertiæ ſententiæ labili diſpenſationis confictæ fundamento nituntur.

234 Postvlabis, quo pacto tali coniugi poſſit remedium porrigi, dum excommunicationibus cogitur, vel imminet vitæ diſcrimen, cùm nequeat detegere, vel ſi poteſt detegere, non poteſt probare impedimentum.

Aliqvi dicunt, fugere debere in locum, vbi ſcandalum ceſſet: Alij, vt petatur diuortium: Alij, vt habitent tanquam frater, & ſoror, iuxta *cap.* Laudabilem *de frigidis, & maleſ.*

235 Vnvm remedium mihi inter cætera probatur, vt diſpenſatio ab Epiſcopo accipiatur. Hoc ſanè poteſt Epiſcopus, ſi matrimonium ſit publicum, & impedimentum occultum, & ſit ſcandalum in ſeparatione, nec poſſit ad Pontificem accedi Hoc medium probat Sanchez, *diſputatione* 40. plurimos afferens *num.* 3. Imò *num.* 7. ſolus adeſt, aſſerit, ſi matrimonium non eſt adhuc contractum, ſed tamen omnia præparata, & magnum eſſet ſcandalum, nec alia via pateat.

QVÆSTIO XXVIII.

An Matrimonio, bona fide inito, ſuperueniente dubio alteri coniugi, is poſſit reddere, & petere.

D. Bonauent. diſt. 38. dub. 11. litteræ.
D. Thom. eadem diſtinct. ad litteram.

Præmonet Sanchez *diſput.* 4. *num.* 42. ex D. Bonau. hìc, quòd quando leue eſt dubium, poteſt, & debet illud conſilio ſui Paſtoris deponere, atque proinde reddere, & petere. Habetur *capite.* Inquiſitioni *de ſentent. excommun.* vbi Gloſſa *verb.* Leui. 236

Distingvvnt autem multi dubium in Speculatiuum, quo dubitatur de re in communi; & Practicum, quo dubitatur de re hìc, & nunc.

Et quidem cùm practicè dubitatur de veritate Matrimonij, dicunt, non licere petere, nec reddere. Quod ſi dubium ſit ſpeculatiuum; ponunt controuerſiam, an liceat deponere dubium, ratione poſſeſſionis, quæ ſtat pro matrimonio; & ità reddere, & petere.

Prima opinio eſt, nec reddere, nec petere poſſe. Ità videtur Scotus 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 1. Eam tenet Altiſiodor 3. *part. ſum. tract. vlt. cap.* 2. Adrian. 4. *de reſtit. quæſt. de præſcript.* & *quodlibet* 2. *art.* 1. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 17. Petrus Soto *lect.* 2. *de matrim.* Brunellus *de ſponſal. concl.* 34. 237

Secvnda oppoſita eſt poſſe petere, nedum reddere. Veracruz *prima parte ſpeculi, argum.* 18. refert motum proprium Pij V. ſuſtinent Ledeſ. 2. *part.* 4. *quæſt.* 8. *art.* 4. *dub.* 6. Angel. *flor.* 2. *part. de matrim. quæſt.* 11. *de imped. ord. art.* 3. *dub.* 5. Vega *libro* 4. *ſumma, caſu* 74. & alij, teſte Palac. 4. *diſt.* 36. *dub.* 1.

Tertia ſententia eſt, dubitantem de Matrimonij valore non poſſe petere, teneri tamen reddere. Ità D. Bonau. & D. Thom. hìc, D. Antonin. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 9. Conrad. *tract. de contract. quæſt. vltima, concl.* 3. Petrus Soto *lect.* 9. *de matrim.* Ledeſ. 2. *part.* 4. *quæſt.* 54. *art.* 4. Medina *Tom.* 2. *quæſt.* 19. *artic.* 6. Cordub. *lib.* 3. *qq. quæſt.* 8. Philiarch. *de off. ſacerd. Tom.* 1. *parte* 1. *lib.* 2. *cap.* 9. Petr. Ledeſ. *de matrimon. quæſt.* 45. *art.* 1. *dub.* 2. Salon. 2. 2. *quæſt.* 61. *tract. de dominio* ad finem, Palac. 4. *diſt.* 36. *dub.* 1. Barthol. Ledeſ. *de matrim. dub.* 20. *concl.* 2. 238

E Iuriſconſultis Antoninus *cap.* Dominus *de ſect. nupt.* & Præpoſit. ibi Syluest. *verbo.* Matrim. 8. *quæſtione* 13. Nauar. *ſum. cap.* 22. Cucus *lib.* 5. *Inſtit.* Maior *tit.* 12. Idem tenent alij apud Sanchez *diſp.* 41. *num.* 45. non diſtinguentes de matrimonio contracto, bonanè, an mala fide.

Qvarta ſententia eſt, ante diligentiam adhibitam ad aſſequendam veritatem, teneri coniugem dubitantem reddere, non tamen poſſe petere; ea tamen ſatis adhibita, poſſe & reddere, & petere. Ità Sotus *lib.* 4. *de Iuſt. quæſt.* 5. *art. vlt.* & *in* 4. *diſtinct.* 27. *quæſt.* 1. *art.* 3. & *diſt.* 37. *quæſt. vnica, artic.* 5. ad finem, Ledeſ. 2. *part.* 4. *quæſt.* 18. *art.* 1. *dub.* 14. Veracruz *prima parte ſpeculi, art.* 42. *concl.* 3. & 3. *part. art.* 18. *concl.* 5. referens, idem tenuiſſe Victoriam, Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 6. 239

Ludou.

Digitized by Google

Ludou. Lopez *p.p.Inſtruct.in 2.edit.cap.*297.& 2.*p. de matrim. cap.*39. Eamque probabilem cenſet Manuel 1.*Tom.ſum.*2.*edit.cap.*243. referens Victoriam, Pennam, Gallum. Eamque tenet Bannes 2. 2. *q.*62. *art.*6. *dub.*5. & videtur Tabien. *matr.*4. *q.*12. Sanchez *num.* 47. qui latè præmiſſis aliis generalibus controuerſiis: An in dubio tutior pars ſit eligenda, diſtinguit dubium in Speculatiuum, & Practicum, Quæ diſtinctio non admodum mihi probatur.

240 Qværit: An melior ſit conditio poſſidentis, non modò in materia Iuſtitiæ,ſed etiam in aliis;quæ latè diſcuſſi *prima ſecundæ,Tract.* 1. *diſp.* 17. *vbi de conſcientia.* Hanc ſententiam tuetur Diana *p.*3.*tract.* 4.*reſol.*295. cum Valentia *diſp.*10. *quæſt.*6.*puncto* 2. Coninch. *diſp.*34. *dub.*10. Filliuc. *Tom.*1. *Tract.*10. *parte* 1. *cap.*9. *num.*343. Reginal. *Tom.*2.*l.*31.*c.*39.

Assero cum D. Bonauentura, dubitantem de Matrimonij validitate teneri quidem reddere, non tamen poſſe petere.

Probatvr à S.Doctore, *ex cap.*Inquiſitioni *de ſent. excom.* & *cap.* Dominus *de ſecund. nupt.* vbi id definitur.

241 Respondent authores ſecundæ ſententiæ, ibi ſermonem eſſe, quando alter mala fide contraxit. Sed, licet *in cap.* Dominus, de his loquatur; tamen *in cap. Inquiſitioni,* loquitur, quando fit bona fide.

Respondent Adrian. Medina,Brunellus,textum loqui in foro externo. Sed contra, quia *cap. Inquiſitioni,* ſermo eſt de dubio,quod conſcientiam poſtulat,& quando leue eſt, conceditur recurſus ad Paſtorem: Ergo ſermo eſt in foro conſcientiæ.

Præterea conſtituitur ibi differentia;an coniux ex leui,vel probabili cauſa credat,quod ad forum conſcientiæ ſpectat, non ad forum externum,in quo ſolùm quæritur; an poſſit probari.

242 Addo, Lucium III. ibi non ſcribere ad Iudices, ſed ad Chriſtianos captiuos apud Saracenos: Ergo vt conſulat eorum conſcientiis; ibi enim nec lites, nec tribunalia ſunt matrimoniis definiendis.

Tandem, quia idem ſeruatur in vtroque foro, quando externus non ducitur falſa præſumptione.

Probatvr ſecundò. Duobus præceptis, vel duobus malis occurrentibus,quorum alterum ſit neceſſariò eligendum,vbi minus occurrit malum,illud eſt eligendum,*cap.*Duo mala 13.& ſuadet Ariſtoteles 2. *Eth. cap.*9. dubitans igitur,non reddens debitum agit contra Iuſtitiam; reddens autem eſt dubius de fornicatione, quæ minus malum eſt. Petens eſt dubius, & in diſcrimine fornicandi, &c. non petens nullum ſubit periculum: Ergo non poteſt petere, & poteſt reddere.

243 Dices, reddere eſſe contra iuſtitiam priori Matrimonij,& contra continentiam; non reddere autem eſt contra iuſtitiam tantùm.

Respondetvr, non fieri iniuſtitiam priori coniugi, cùm hic ſit in poſſeſſione.

Probatvr etiam,adhibita diligentiâ non licere petere,quia durat idem dubium, & ratio ſupra facta vrget adhuc;nã petendo eſt in diſcrimine iniuſtitiæ.

Respondet Sanchez in fine, non eſſe illicitum ſe exponere periculo vtendi re non ſua, quam poſſidet: Neque dubium obſtare, vt dubium, ſed quia non erat diligentia adhibita.

Contra,quia per te erat in poſſeſſione etiam ante inquiſitionem,& tamen non licebat eâ re vti:At poſt diligentiam manet confirmatum potius idem dubium; Ergo magis tenetur abſtinere.

244 Obiicies cum prima ſententia, reddens debitum agit contra conſcientiam dubium practicè,quia non dubitat, an accedere ad non ſuam ſit fornicatio, ſed dubitat, an hæc ſit ſua, & ponit hic, & nunc: Ergo exponit ſe periculo Mœchiæ.

Respondet Sanchez, dubitare ſpeculatiuè, non practicè, ratione poſſeſſionis, quæ ſufficiens eſt ad deponendum dubium practicum, quo fit, vt non exponatur periculo Mœchiæ.

Respondetvr ſecundò,non reddi debitum dubitando, ſed credendo teneri, eò quòd certò ſcit in dubiis meliorem eſſe poſſidentis conditionem, ſiue dubium ſit ſpeculatiuum, ſiue practicum; dubitatio autem obeſt in petendo, cùm nulla neceſſitas ſit vſus, & multum diſcrimen in ſponte vtendo, & ità credit, ſe non poſſe petere.

Obiicies cum ſecunda ſententia, *cap.* Laudabilem *de frigiditate, & malef.* vbi dubius de valore Matrimonij permittitur tribus annis experiri, etiam petendo.

Respondetvr, negando paritatem, nam in eo caſu *de frigiditate*, conceditur tempus experiendi; an habeat impotentiam, quæ cùm non dirimat, niſi perpetua ſit,poteſt experiri triennio illo; at hic non eſt neceſſarius vſus, vt experiatur, an legitimum ſit matrimonium. 245

Obiicies ſecundò Motum Pij V. vbi concedit, Indos dubios de prioris coniugis obitu,poſſe cum ſecunda manere, & petere etiam debitum.

Respondetvr, id concedi, quia per conuerſionem ad fidem coniugis infidelis dirimitur matrimonium, & præſumit Pontifex de primo coniuge nolle conuerti, & ſecundum coniugem conuerſum eſſe, & ideò in matrimonio per Baptiſmum conſtitui rectè. 246

QVÆSTIO XXIX.

An in Matrimonio, mala fide contracto cum dubio, liceat reddere, & petere.

Potest dubium extitiſſe in altero tantùm coniuge, vel in vtroque. 247

Si in altero tantùm extitit, non poteſt is petere, tenetur tamen reddere alteri bona fide poſſidenti. Definitum eſt *in cap.* Dominus *de ſecundis nuptiis.*

Probatvr prior pars, quia poſſeſſio malæ fidei incepta non confirmat.

Secvnda pars probatur, quia non debet poſſeſſor bonæ fidei iure ſuo ſpoliari ob malam alterius fidem,dum non conſtat matrimonium fuiſſe nullum. Ità plurimi aſſerunt apud Sanchez, *diſp.*42. & alij. Hoc ſentiunt Scotus *diſt.* 31. *quæſt.* 1. & Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.*10. *quæſt.*21. *num.*535. Aucrſa *quæſt.*22.*ſect.*2. & alij cum Scoto.

At verò is, qui bona fide contraxit, dum agnoſcit malam fidem, & dubium, non poteſt reddere malæ fidei poſſeſſori, neque petere ab eo, qui eſt malæ fidei. Si verò poſſeſſor malæ fidei dicat alteri dubium, non tenetur credere in ſui præiudicium, vt notat Scotus. 248

Qvoad ſecundum caſum, quando vterque dubius, v. g. de recta alterius coniugis mala fide contraxit, neuter poteſt petere, nec reddere, quia neutri ſuffragatur poſſeſſio, mala fide incepta. Vide Sanchez *lib.*2. *diſp.*42. *num.*8. & hæc videtur ſententia D. Bonau. *diſt.*38. *in dub. penult. litt.* Tenentur autem certitudinem procurare.

Digitized by Google

QVÆSTIO XXX.

An, quando impedimentum amoueri poteſt, vt eſt ſeruitus, dubitans de valore Matrimonij, teneatur reddere.

D.Bonau.diſt.36.dub 1.litt.
D. Thom. ibidem ad finem.

249 QVÆSTIO vertitur, an is, qui credebat acce-piſſe ingenuam, & incipit habere inditia, & dubium; an ſit ſerua, atque adeò non inteuta in conſenſu matrimoniali, potenſque matrimonium validare ſuo conſenſu, conſentiendo in eam, qualiſcunque ſit, poſſit, teneaturque debitum illi ergaſtulæ dubiæ reddere.

NON eſt dubium, licere huic dubitanti petere, & reddere animo ratificandi matrimonium inualidum, quia poteſt de nouo contrahere, & ratum habere illud. Id intellige poſt Trident. *ſeſſ.26. cap.1.de matr.* ſi impedimentum ſeruitutis occultum ſit, poſſet enim abſque Parocho, & teſtibus conualeſcere, vt dixi *quæſt.26*. Si enim impedimentum eſſet publicum, vel lis mota, oporteret celebrari coram Parocho, & teſtibus.

CONTROVERSIA vergit, quando deeſſet animus ratificandi acceſſu illo, aut non poteſt eo ratificari.

250 PRIMA ſententia eſt, non teneri hunc reddere, quamvis Eccleſia præcipiat. Ità S.Thom. hìc *diſt.36.* Richar. *ibi art.2. quæſt.1.* Palud. *quæſt.1. art.1. concl.3.* ſuppl.Gabr. *quæſt.1. art.3.* Adr. *4. de reſt. quæſt. de præſcript.* Medina *Cod. de reſtit. quæſt.19.* Sotus *de ſecreto teg. memb.3. quæſt.2.* Barthol. Ledeſ. *de matrim. d.20.* Baſilius apud Henriquez *lib. 11. de matrim. cap.10. & 15.* Vega *lib.2. ſum. caſu 401.*

E Iuriſperitis, Innocent. *cap.2. de coniug. ſeru.* & ibi Tancredes, Vincentius, Philippus, Goffredus, quos refert Alex. Neuo *num.11.* Eamdem tenet Abb. ibi *num.6.* Præpoſ. *num.10.* Roſella *verb.* Impedim. 3. Angel. *verb.* Matr. *3. imped.4.* Tabien. *imped.1.* Nauar. *cap.* Si quis autem *de pœnit. diſt.7. num.83.* Gregor. Lopez *lib.4. tit.5. puncto 4.* Couar. *4. decret. 2. part. cap.7. §.2.* dicens, eſſe communem.

251 SECVNDA ſententia ait, teneri reddere debitum. Hanc ſententiam tuentur Gloſſa *cap.* Cuius rei 29. *quæſt.2.* & *cap.2. de coniugio ſeru.* & ibi Hoſt. Ioan. Andr. Antonius, Anchar. Henriq. Neuo, Syluest. *verb.* Matrim. 8. *quæſt.3. dicto 2.*

Ex Theologis Palud. *4. diſt.36. quæſt.2. art.2.* D. Antonin. *3. part. tit.1. cap.3. §.2.* Adr. *4. de ſponſ. dub. 13.* Ledeſ. *2. parte 4. quæſt.54. art.4.* Corduba *lib.3. qq. q.8.* Palac. *4. diſt.30. dub.1. & diſt.36. dub.1.* Petr. Ledeſ. *de matrim. quæſt.45. art.1. dub.2.*

DISSENTIVNT tamen huius ſententiæ authores: an teneatur reddere, quamvis nullum Eccleſiæ vrgeat præceptum. Nam vtraque Gloſſa, Hoſtienſ. Ioannes, Andr. Antonius, Anchar. Henriq. Neuo, Adrianus, Palacius docent, non teneri, niſi vrgente præcepto, alioqui ſibi præiudicium affert. Alij verò oppoſitum docent, nempè teneri, etiamſi lis mota non ſit, nec præceptum Eccleſiæ vrgeat. Sic Palud. & D. Antoninus.

252 SENTENTIA D. Bonau. eſt, quòd ſi leuiter, vel ſolùm probabiliter coniiciat, eam ſeruam, non debet petere quouſque inquirat; ſed tamen, ſi Eccleſia compellat, debet reddere, quia ignorantia eum excuſat. At ſi vehementi præſumptione, aut certò id cognoſcat; ſiue Eccleſia compellat, ſiue non; non debet, quia aut tunc ſibi præiudicat neceſſariò, maritali affectu coniungens ſe; aut, ſi non maritali affectu, fornicatur.

PRIOR pars probatur, quia ſi poteſt abſque ſuo damno reddere, debet iuxta *cap.* Dominus *de ſecund. nupt.* & *cap.* Inquiſitioni *de ſent. excomm.* cum alter coniux in poſſeſſione ſit, & in hoc dubio, eius conditio melior ſit, ſed poteſt licitè & abſque vllo damno reddere: Ergo tenetur. Probatur minor, quia poteſt reddere, non animo fornicario, nec maritali ad reualidandum matrimonium, ſed animo maritali, vt conſeruet coniugem in ſua poſſeſſione, & reddat ei debitum, cùm exiſtimare debeat, alterum in hoc dubio bona fide poſſidere, & ſic non eſſe priuatum iure petendi; ſicut qui dubitaret poſt matrimonium contractum de impedimento conſanguinitatis, poſſet, & teneretur reddere debitum, nec accederet animo fornicario, nec animo maritali nouo, quaſi volens ratificare prius matrimonium; ſed ex priori conſenſu maritali, bona fide præſtito, vt alterum in ſua poſſeſſione conſeruet. Quare nil obſtat, quin ſeruitute detecta valeat ab hoc matrimonio recedere, vt notat Sanchez in fine *diſp.43.* 253

ALTERA pars probatur, quia detecta ſeruitute, aut infert ſibi præiudicium, dum cogitur accedere animo maritali ad ratificandum matrimonium, aut fornicatur; hoc autem quocunque præcepto Eccleſiæ, non modò non tenetur, ſed neque poteſt. 254

QVÆSTIO XXXI.

An Coniux probabiliter opinans, Matrimonium eſſe inualidum, poſſit petere.

D.Bonauent.diſt.38.dub.11.
D.Thom.ibidem in fine litt.
& diſt.41. quæſt. vnica,
art.5. quæſt.1. ad 3.

PRIMA opinio eſt, hunc non poſſe petere, vel reddere. Ità D.Antonin. *3. p. tit.1. cap.9.* Syluest. *verbo* Matr. *4 q.9. dicto 3.* Manuel *1. Tom. ſum. 2. edit. cap.243.* Sotus *4. diſt.27. quæſt.1. art.3.* Videatur Anton. Cucus *lib.5. Inſtit.* Maior *tit.12. num.32.* 255

SECVNDA ſententia eſt, hunc non poſſe quidem petere; teneri tamen reddere. Ità D. Bonau. & D. Thom. Palud. *4. diſt.36 quæſt.2. art.2.* D. Antonin. *3. part. tit.1. c.3. §.2.* Angel. *verbo* Matr. *3. imped.4.* Roſella *imped.1. n.17.* & *imped.12.* Syluest. *verbo* Matr. *4. quæſt.13. dicto 2.* Coninch. *de contract. quæſt. vlt.* Sotus *lib.5. de Iuſt. q.5. art.10.* Ledeſ. *2. p.4. q.18. art.1. dub.14.* Nauar. *ſum. cap.22. num.81.* Cordub. *lib.3. qq. quæſt.5.* Henriq. *lib.11. de matrim. cap.6.* Petr. Ledeſ. *quæſt.45. de matrim. art.1. dub.2.* Sanchez *primo Tomo ſumma, 2. edit. cap.243.*

ADDVNT Sanchez *diſp.44.* Ledeſ. *2. parte 9. quæſt.54.* Petr. Ledeſ. *loco cit.* ſi habeat etiam probabilem opinionem ſimul de validitate Matrimonij, poſſe & reddere, & petere. 256

ASSERO primò. Coniux probabiliter opinans, nullum eſſe matrimonium, non poteſt petere. Patet ex dictis *quæſt.28.* vbi, dum etiam tantùm dubitat, hoc aſſerui, & probaui.

ASSERO ſecundò, teneri tamen reddere, non obſtante ea opinione nullitatis Matrimonij, donec ità certus ſit, vt parum dubij permaneat.

PROBATVR ex D. Auguſtino *lib. de fide, & operibus*, & refertur *cap.* Si virgo 34. *quæſt.2.* ibi, vbi habetur: *Si virgo nupſerit neſciens viro alieno, ſi ſemper neſciat,* 257

Digitized by Google

neſciat, nunquam ex hoc adultera erit. Si autem ſciat, iam ex hoc adultera eſſe incipiet, vbi ponderat Sanchez, non dixiſſe: *Si opinatur*; *ſed, ſi ſciat*, quem textum explicans Syluester *præſcript.* 1. *quæſtione tertia, dicto tertio*, ait, ſumi illic ſcientiam pro certitudine.

258 Secvnda probatur *ex cap.* Inquiſitioni *de ſent. excomm.* vbi habetur: *Si habeat conſcientiam ex credulitate probabili, & diſcreta, quamvis non euidenti & manifeſta reddere debet.* Vbi ponderat verba: *Non euidenti, & manifeſta*, quaſi dicat, quando non fuerit firma, & manifeſta credulitas, reddat. Et hoc vult S. Doctor dicens, tunc non poſſe petere, vel reddere, quando habet certitudinem.

QVÆSTIO XXXII.

Quando Coniux cenſeatur certus de Matrimonij nullitate; & quando probabiliter dubitare.

259 Prima via eſt teſtimonium coniugis, quod in foro conſcientiæ credi poteſt; at in foro externo non creditur, niſi probet *cap.* Per tuas *de probat.* etiamſi vir iuret, ſe fictè conſenſiſſe. Ad hoc igitur ea certitudo exigitur, quæ virum prudentem moraliter certum redderet ficti conſenſus alterius: Certitudo enim Metaphyſica haberi nequit. Hinc iudicis iudicio committitur, quæ ſufficiant coniecturæ ad moralem certitudinem faciendam. Vide Sanchez *diſp.* 45. Profectò non eſt cuique credendum, etiam iuranti, quia cùm in facie Eccleſiæ conſenſum præſtiterit, præſumitur mentiri, oppoſitum aſtruens, neque Eccleſia credit; alioqui innumera orirentur incommoda, vt notat S.Doctor *diſt.* 28. *art.* 2. *quæſt.* 2. & cum eo cæteri apud Sanchez: Multa autem ſigna afferuntur.

Secvnda via eſt, ſi alter coniux ante matrimonium proteſtetur, ſe nolle conſentire, maximè ſi fiat coram coniuge. Vide Sanchez *diſp.* 45 *n.* 19 ſi tamen poſteà copula ſequatur, receſſiſſe videtur.

260 Adde, proteſtationem non valere, ſi abſque cauſa fiat, ſecus ſi fiat, eò quòd metus, aut vis imminens cogat ad contrahendum.

Tertiò non tenetur vni teſtimonio credere, nullum eſſe matrimonium, licet iuranti; ſed requiruntur duo, *cap.* Cùm à nobis *de teſtibus, & atteſtat.*

Qvamvis igitur ad impediendum matrimonium ne contrahatur, ſatis ſit vnus teſtis fide dignus, vel fama; tamen ad ipſum diſſoluendum, duo teſtes omni exceptione maiores requiruntur. Habetur expreſsè *cap.* 1. *de conſang.* vbi id docent omnes. Vide Sanchez.

QVÆSTIO XXXIII.

Qualiter conſtare debeat de coniugis morte, vt poſſit aliud inire Matrimonium.

D.Bonau.diſt.48.dub.11.

261 Ivs ciuile antiquum decreuerat, quod ſi coniux quinquennio abeſſet, poſſet alij nubere, ſi de eius vita dubitatum ſit *leg.* Vxores, *ff. de diuort.* quod tempus ad quadriennium reſtrictum erat, *leg.* Vxor. *Cod. de repud.*

Sed poſteà hoc ius correctum eſt per *Auth.* hodie *Cod. de repud.* vbi ſtatuitur, nullam abſentiam ſufficere, niſi de morte conſtet.

Rationem aliqui aſſignant, quia præſumitur vita durare centum annos *leg.* Finalem *Cod. de Sacroſancta Eccleſia.*

Sed hæc ratio non eſt ſolida; non enim vita hominis præſumitur ſic durare; neque ius præſumit de his, quæ rariſſimè contingunt; ſed quæ, vt plurimum, vt docet D.Bonau. Ratio vera eſt, quia ex longa coniugis abſentia non conſtat de illius morte, neque tantùm aberit viuente coniuge, vt non poſſit adhuc de eius vita præſumi, quilibet enim viuere præſumitur, *tit. vlt. Cod. de Sacroſancta Eccleſia.*

Alivd extremum decreuit *Auth.* Hodie *Cod. de repud.* nempè, vt vxor audiens virum in bello obiiſſe, non prius alij nubat, quàm per ſe, vel per alium adeat Ducem belli, iſque iuret obiiſſe, aliorumque teſtimonia accipiat, poſtea per annum expectet; aliàs puniri queat de adulterio. Quam non eſſe correctam iure canonico, & ſeruandam docet Barthol *leg.* 2. §. Si dubitetur *num.* 1. *ff. quemadmodum teſt. aper.* Anchar. *cap.* Dominus *in fine de ſecund. nupt.* & inclinat Gregorius Lopez *lib.* 8. *tit.* 9. *puncto* 4. & Gloſſ. *cap.* Quoniam frequenter. 262

Sed dicendum, Iure canonico eſſe correctam, quia *cap.* In præſentia *de ſponſ.* tantùm petitur, certum nuncium de hoc haberi, & ità D.Bonau. hic, quem ſequuntur Innoc. *num. vn.* Ioan. Andreas, Antonius, Anchar. Tancredus, Goffredus, Philip. quos refert, & ſequitur ibi Abbas *num.* 6. Neuo *num.* 8. Felin. dicto cap. *Quoniam frequenter*, Roland. *conſil.* 93. & alij apud Sanchez *diſp.* 46. *num.* 2.

Ideò S. Doctor vel teſtimonium Ducis, vel aliorum certum exigit, & habetur *cap.* In præſentia *de ſponſ.* in fine. 263

Probatvr à D.Bonauent. quia, niſi habeatur certitudo, ſed probabilitas tantùm, quam aliqui dicunt ſufficere, periculum imminet adulterij; in abſtinendo autem nullum eſt diſcrimen. Ita cenſent communiter apud Sanchez *diſp.* 46. *num* 6.

Obiicies *cap.* Quoniam, §. *Porrò*, vbi indicat, ſatis eſſe, ſi de viri obitu veriſimiliter præſumatur. Deinde *cap.* Cùm bellicam 34. *quæſtione ſecunda*, vbi ait, excuſari vxorem ob crudelitatem mortis mariti.

Respondet D. Bonau. & cum eo Hoſtienſis *ad cap.* In præſentia *de ſponſ.* & Sanchez *num.* 9. illos textus intelligendos iuxta *cap.* In præſentia *cit.* vt ea veriſimilis præſumptio, & exiſtimatio mortis ſit per certum nuncium, vel alias probationes æquiualentes.

An verò vnus teſtis ſufficiat, multi aſſerunt: & colligitur *ex capite.* In præſentia, *de ſponſalib. Donec certum nuncium recipiant*, ſic Hoſtienſis *ſumm. & de ſponſa duorum*, & *dicto capite.* In præſentia *cit.* Abbas *numero ſexto*, Angel. *verbo*, Matrimon. 3. *imped.* 13. Veracruz 2. *parte ſpec. artic.* 42. 264

Alii verò ſufficere vnum teſtem, negant. Ità tenet D. Bonauentura hîc, quem ſequuntur Barthol. *leg.* 2. §. Si dubitetur, *ff. quemadmodum teſt. aper.* Inclinat Gregorius Lopez *lib.* 8. *tit.* 9. *quæſt.* 4. Manuel *primo Tomo ſumma*, 2. *edit. cap.* 233. Sanchez, *num.* 12.

Ratio D.Bonau. eſt grauitas negotij, intereſt enim ſalutis animæ, honoris, familiæ, prolis; &c.

Neqve *cap.* In præſentia, obeſt: Nuncius enim ibi ſumitur pro nuncio in genere neutro, quod Italicè dicitur *La noua*, vt notat Sanchez; at non poteſt dici nuncium certum, quod vnius 265

voce habetur, cùm Iura clament, vocem vnius eſſe vocem nullius *ex leg.* Iuriſiurandi verè, ſimili modo *Cod. de teſtibus, & cap.* Veniens *in fine de teſtibus.*

Addit Sanchez, quod ſi res in remotiſſimis regionibus acta eſt, vt firmiores nequirent habere probationes, ſatis eſſe vnum nuncium. Nec credo quòd his repugnet S. Doctor.

266 Ex his habes, ſolam famam non ſufficere, niſi aliis roboretur indiciis. Ità ſentire videtur D.Bonau. quia certitudinem exigit. Eum ſequuntur plurimi apud Sanchez, *num.* 13.

DISPVTATIO III.

De Conſenſu Clandeſtino.

Viſa Matrimonij eſſentiâ, diſpicienda eſt diuerſitas illa conſenſuum, quibus concluditur; inter hos diu erat in vſu conſenſus clam initus, vndè Matrimonium clandeſtinum nomen deſumpſit; Verùm cùm in Sacramenti abuſum ſæpiſſimè verteretur, ac luxuriæ turpiter deſeruiret, nec non ex priuatis illis congreſſibus publicæ naſcerentur diſcordiæ, quæ pro prolis propagatione integris familiis exitium ferrent; Tandem Dei Eccleſia, Chriſti ſponſa, cuius eſt caſta inire connubia, & intemerata Myſteriorum iura ſeruare, tantum Sacramentum ab his iniuriis vindicauit, ſtatuens, vt vndè publica oriuntur commoda, palam in facie fieret Eccleſiæ, aſſiſtente ipſo Sacrorum miniſtro, atteſtante etiam aliorum præſentiâ: Agam itaque hic primò de Matrimonio clandeſtino, deinde *quæſt.* 3. quo iure, quantaque æquitate Eccleſia illud irritauerit, demonſtrabo; poſtea Matrimonij Denunciationes, & benedictiones diſcutiam; Tandem quid ſit officium aſſiſtentis parochi, ſiue etiam teſtium, expendam: Alias quoque difficultates, huc recurrentes, obiter exponam.

QVÆSTIO PRIMA.

Quodnam ſit Matrimonium Clandeſtinum.

1 Clandestinvm, iuxta vim nominis, eſt quod clam deſtinatur fieri, vnde nomen ab effectu deſumptum eſt.

Illvd igitur eſt matrimonium clandeſtinum, quod clam omninò celebratur ſine Parocho, & teſtibus, vel ſine denunciationibus ab Eccleſia inſtitutis; vt ſuprà etiam libuit per tranſennam inſinuare.

Qværvnt autem: An matrimonium celebratum coram Parocho, & teſtibus, ſed ſine denunciationibus, ſit clandeſtinum ad pœnas ſubeundas.

Respondetvr, ità eſſe, attento Concilio Lateran. & vt habetur *cap.* Fin. *de clandeſt. deſponſ.* poſtquam præmiſerat, denunciationes præmittendas, eò quòd Eccleſia deteſtetur matrimonia clandeſtina, ait: *Si quis verò huiuſmodi matrimonia clandeſtina, ſeu interdicta inire præſumpſerit, &c.* & ſubiicit pœnas, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de matrim.* vbi clandeſtina annullat, ſic ait: *Sacri Concilij Lateranenſis veſtigiis inhærendo præcipit S. Synodus, vt antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio Parocho denunciationes fiant*, & cap. 5. ſtatuit pœnas pro omittentibus denunciationes. 2

Qvoad matrimonium initum ſine Parocho, & teſtibus, quod irritatur à Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. vbi præcipit ordinariis, vt taliter contrahentes puniant grauiter; Aliqui dicunt incurrere excommunicationem ſic contrahentes.

Alii verò dicunt, nullam incurri, ſed ſatis puniri, dum annullantur. Vide Sanchez *diſp.* 1. 3

QVÆSTIO II.

An Matrimonium Clandeſtinum ante Concilium Tridentinum eſſet validum.

D.Bonau. diſt. 28. quæſt. 5.
D Thom ibi, quæſt. 1. art. 3.

Non defuere ante Concil. Trident. qui dicerent, matrimonia clandeſtina fuiſſe irrita. Sic enim quidam Doctores coram Paulo IV. contendebant, eſſe irrita à tempore Euariſti Papæ, quod idem docent Caſſaneus, *Catalogo gloriæ mundi, cap.* 12. *conſiderat.* 36. Corrarius *lib.* 1. *Miſcellaneorum, c.* 37. Gentianus Herbetius *oratione ad Tridentinum*, & probatur, quia Euariſtus, *epiſt.* 1. *ad Epiſcopos Africæ, cap.* 2. & habetur *cap.* 1. 30. *quæſt.* 5. aſſerit, hæc non legitima connubia eſſe, ſed adulterina contubernia. 4

Secvndo *ex cap.* Videtur 33. *quæſt.* 6. vbi Cœleſtinus Papa ſic ait: *Videtur nobis, quod ſecunda, quam contra Eccleſiæ prohibitionem duxit, non ſit vxor; nam quod contra ordinem Eccleſiæ factum eſt, ratum non haberi tàm humanæ, quàm diuinæ legis proclamat authoritas.* Sed matrimonia clandeſtina ſemper fuerunt ab Eccleſia interdicta, vt conſtat ex decreto Hormiſdæ Papæ, & habetur *cap.* 2. 30. *quæſt.* 5. & ex Sacroſancto Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de matrimonio.* 5

Catholica veritas tamen eſt, matrimonia clandeſtina fuiſſe ante Concilium Trid. valida. Id enim definit Alex. III. *cap.* 2. *de clandeſt. deſponſ.* & Trident. *loco citato de matrimonio*, initio, anathemate damnans aſſerentes oppoſitum.

Ratio D.Bonau. hic, & D.Thom. quia quoties concurrunt eſſentialia, contractus validus eſt, licet deſiderentur ſolemnitates extrinſecæ, & accidentales; in matrimonio autem clandeſtino concurrit tota matrimonij eſſentia, deficiente ſola extrinſeca ſolemnitate. Hac ratione vtitur Concilium Tridentinum.

Ivstissimis autem de cauſis Tridentinum ea irritauit, & iura antiqua ea prohibuere, quæ deſumuntur ex Tridentino *dicto cap.* 1. & ex Concil. Colon *tit. de matrimon.* & ex D.Bonau. & D.Thom. *& ex lege*, Finali *tit.* 3. *puncto* 4. 6

Præcipva eſt, quam ex D. Bonau. affert Concil. Trid. *loco cit. cap.* 1. *Cùm Sancta Synodus grauia peccata perpendat, quæ ex clandeſtinis coniugiis ortum habent; præſertim verò eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum, priore vxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum*

ea

ea in perpetuo adulterio viuunt. Sic indiſſolubilitas matrimonij violatur.

Adde diſſenſiones, quæ inter conſanguineos oriebantur, filiique proiiciebantur legitimi. Sæpè filiæ conſummata matrimonia metu negantes, aliis nubebant.

7 Mvlta denique impedimenta deteguntur, quæ olim tegebantur, quibus irrita fiebant matrimonia. Quare Concilium Coloniæ conſiderans, ſola prohibitione, & pœnis non plenè conſuli huic malo, maximè optabat, matrimonia hæc ab Eccleſia irritari.

Fvere quidem à tempore Apoſtolorum prohibita, nam Euariſtus, qui quartus poſt Petrum ſedit, iſta deteſtatur, vt à Patribus accepimus, & à Sanctis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus traditum inueni-
8 mus: Hæc autem prohibitio adhuc vbique viget, etiam vbi non ſeruatur Concil. Trident. ità vt ſint peccata mortalia, vt monet Brancatus *diſp.*22. *art.*2. Maſtrius *diſp.*7.*quæſt.*8. *art.*1. Sunt multi dicentes, etiam ſecluſo iure poſitiuo, eſſe iure naturæ vetita matrimonia clandeſtina. Ità Caiet. Palatius, Petr. Soto, Veracruz, Sanchez, & alij apud Maſtrium, *n.*327. Hoc tamen alij negant ibi. Sed dic, habere fundamentum in iure naturæ, ſuppoſitis abſurdis, quæ ſequuntur, vt Ius poſitiuum prohibuerit, non tamen eſſe ſtrictè contra ius naturæ, alioqui erraſſet Eccleſia admittens clandeſtina, & rata declarans in Concilio Tridentino *ſeſſ.*24.*cap.*1. & hoc ſenſu loquitur etiam D. Bonauentura.

9 Qværes: An habitantes in locis, vbi receptum eſt Concil. Tridentinum, tranſeuntes in regiones, vbi non ſeruatur, validè contrahant clam.

Negat Syluester *in reſol.*verb. *Matrimonium.*

Sed aſſerunt Coninch. *de Sacram.diſp.*27.*dub.*1. Ioan. Viguer. *de Sacram. quæſt.*50. *cap.*5. *dub.*14. Sanchez *Tom.*1. *lib.*3. *diſp.*18. *num.*28. Poncius *libro* 5. apud Dianam *parte* 6. *tract.*7. *reſol.* 29. quia peregrini à domicilio abſentes non tenentur legibus domicilij, ſi vbi degunt, vigeant leges contrariæ.

Qvod ſi in regione infidelium contrahatur, non eſt neceſſaria ſolemnitas Concilij Tridentini, vt ait Poncius *lib.*5. *cap.*9. apud Dianam *parte* 5. *Tract.*7. *reſol.* 30.

10 Ratio eſt, quia vitioſa eſſet obſeruatio legis, tum ad vitam cœlibem compellendi, vel auferendum remedium infirmitatis in Matrimonio.

Hinc Stephanus Bauny *parte* 10. *Theol. moral. tract.*12. *de matrimon. clandeſt.quæſt.*1. & Layman. *lib.*5. *tract.*10. *parte* 2. *cap.* 4. aiunt, ſi vbi fuerat publicatum Tridentinum Concilium expulſi ſint Sacerdotes, poſſe contrahere coram Miniſtro. At Diana id concedere meritò timet.

11 Ad argumenta propoſita, ad primum reſpondet S. Doctor, Matrimonia clandeſtina eſſe quidem legitima; vocari tamen ab Euariſto adulterina, quia peccato lethali contra Eccleſiæ præceptum inita, & ex libidine quadam in occulto. Ideò vocat ea nomine quodam communi aliis inhoneſtatibus. Quod verò non irrita decernat, patet ex fine textus, vbi ait: *Stupra potius, quàm legitima connubia eſſe non dubitatur, niſi voluntas propria ſuffragauerit, & vota ſuccurrerint legitima.* Scilicet, quia ſic inita clam, dant inditium malæ voluntatis, nempè laxandi habenas voluptatibus, vt ad libitum liceat alias deſponſare, prima iam ſaturi, cùm nil habeant, quo conuincantur: Si igitur bona voluntas non adſit permanendi in primo connubio, de quo malè præſumitur, erunt ſtupra, &c.

12 Ad ſecundum reſpondet, textum loqui caſu, quo poſt ſponſalia, & copulam cum vna, contrahitur matrimonium cum alia; tunc enim præſumitur, priora ſponſalia per copulam tranſiiſſe in matrimonium, iuxta *cap.* 15. Qui fidem *de ſponſal.* & ità præſumit Eccleſia, ſecundum matrimonium eſſe irritum.

Non igitur omnia, quæ prohibentur ab Eccleſia, ſunt irrita, vt notat S. Doctor *ad* 2.

Obiicies tertiò. Si aliquis clam contrahat, poſtea publicè aliam ducat, Eccleſia iudicabit, hoc ſecundum eſſe matrimonium ratum: Ergo primum eſt inualidum; aut Eccleſia decipitur. 13

Respondetvr, Eccleſiam eo caſu decipi in facto latenti; non tamen decipi contra iuſtitiam, quia iudicat ſecundum allegata.

Obiicies quartò. Matrimonium eſt Sacramentum Eccleſiæ. Ergo non eſt Sacramentum, niſi in facie Eccleſiæ celebretur.

Respondet S. Doctor, vnam è rationibus, ob quas Eccleſia ſemper prohibuit matrimonia clandeſtina, eſſe, quia non celebrantur debitâ reuerentiâ.

Ex his deducit S. Doctor, ante Concilium Tridentinum fuiſſe peccatum mortale contrahere matrimonia clam, nam comparantur ſtupris, & adulteriis: Et non modò ex præcepto Eccleſiæ, ſed etiam ex natura ſua eſſe peccatum mortale, ob grauia inconuenientia, quæ ſequuntur; cadit enim in prolis detrimenta, & inde grauiſſima oriuntur abſona. Ità ſentit etiam D.Thom. *diſt.*28. *quæſt.vnica, art.*3.*ad* 3.

Non eſſe autem natura ſua irritum probat primò, quia, Vbi ſunt principia omnia eſſentialia, ibi eſt totum eſſentiale; ſed in matrimonio clandeſtino eſt Materia, nempè contrahentes; & Forma, nempe conſenſus mutuus: Ergo. 14

Confirmatvr, quia hi, qui ſunt præſentes, nihil operantur.

QVÆSTIO III.

An potuerit Ecclesia *irritare Matrimonia clandeſtina.*

D.Bonau. loco cit.

Mvlti adeò hac quæſtione concutiuntur, vt indeciſum reliquerint: an Eccleſia id poſſit agere. Sic Ruardus Taper. *art.*20. *Louan.* & Sotus *in* 3.*diſt.*28.*quæſt.*1.*art.*1.*ad* 1. & quadraginta Epiſcopi, multique Doctores, qui ad Concilium confluxere, ante definitionem Concilij id poſſe fieri, negabãt. 15

Certissimvm tamen eſt, Eccleſiam id poſſe. Sic enim Concilium Generale Trident. *ſeſſ.*25. *c.*1. præſtitit. Neque diſſentiunt Theologi, maximè D. Bonauentura.

Dvpliciter autem poteſt irritare matrimonia: Primò indirectè inhabilitando perſonas: Secundò directè, irritando contractum; & quidem multi dixêre, priori tantùm modo potuiſſe irritare. Eos refert Sanchez *diſp.*4. *lib.* 3. oppoſitum tamen ſentit ipſe cum aliis. 16

Assero primò, Eccleſiam potuiſſe irritare matrimonia clandeſtina vtroque modo.

Probatvr primò à D. Bonau. *ad argumenta*, nam Eccleſia irritauit matrimonia inter conſanguineos, cognatos, & affines, vt conſtat *toto titul. de conſang. & affin.* & *toto tit. de cognat. ſpirituali.* Erraſſet autem ſic in re grauiſſima. Vide Sanchez *n.*4. Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap,* 5. Suarez *de Sacram.*

Digitized by Google

17 *Sacram. in genere, diſp.* 2. *ſect.* 6. Hoc argumentum probat, ſic potuiſſe irritare matrimonia clandeſtina inualidando perſonas, ſicuti fecit in conſanguineis. Nam aliqua reliquit Chriſtus Eccleſiæ diſponenda, vt notat S. Doctor *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *ad* 1. Hæc autem ex praxi Eccleſiæ, quæ eſt fundamentum veritatis, colliguntur.

Probatvr etiam, potuiſſe immediatè: nam matrimonium eſt contractus humanus atque adeò actus hominis ordinatus ad bonum commune: Ergo ei præeſt aliqua humana poteſtas publica.

Confirmatvr, nam poteſtas ciuilis irritauit contractus aliquos, puta Minorum, initos abſque conſenſu Tutorum, vel Curatorum, alienationem maioratuum, &c.

18 Difficvltas in contrarium eſt, quia matrimonium, ſi conſideretur vt contractus, eſſentialiter perfectè conficitur mutua libera traditione corporum: Eccleſia autem nequit ius naturæ euertere. Si autem ſumatur, vt Sacramentum, habet ab inſtitutione Chriſti materiam, & formam independentem ab Eccleſia, quæ circa ſubſtantiam Sacramentorum immutandam nihil poteſt, vt declarat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. non enim poteſt aquam elementarem declarare materiam ineptam Baptiſmo, aut panem triticeum Euchariſtiæ. Magnum autem negotium eſt, conſenſum clandeſtinum, ante Concilium Trident. fuiſſe materiam, vel formam ſufficientem; nunc autem non eſſe, ſine præſentia Parochi, & teſtium.

19 Insvdant Theologi circa hoc argumentum. Ego breuiter ſic reſpondeo ex D. Bonau. *loco cit.* & *ad* 3. Scoto *diſt.* 26. *quæſt. vnica*, in fine: Matrimonium, prout contractus eſt, iure naturæ debet fieri modis debitis ipſi naturæ, vt abſint fraudes, aliaque conuictui humano noxia: Ea verò, quæ moralia ſunt, & à voluntatibus humanis pendent, multas pro varietate arbitriorum mutationes, & Eclypſes patiuntur. Cùm igitur ex hominum malitia inuentæ eſſent fraudes in matrimoniis clandeſtinis, noxiæ conuictui humano, ac naturæ ipſi hominum, proli, coniugibus, conſanguineis, vt dixi, quia proles legitimæ proiiciebantur, coniuges repudiabantur, oriebantur diſcordiæ, & cædes; Ideò Eccleſia ex iure naturæ potuit hoc genus Matrimonij prohibere, atque punire. Poteſt enim iu-
20 ſta corripere humana, cùm obſunt: Enim verò creſcente iam hominum malitia, & audacia, cùm non ſatis eſſent prohibitio, aut pœnæ, oportuit ſecundum ius naturæ huic malo conſulere, vt irritarentur, quod potuiſſet, & ius ciuile, & inter multas gentes irrita ſunt.

Qvoniam verò hîc contractus, tanquam materiale quoddam, aſſumptus eſt à Chriſto, atque ad dignitatem Sacramenti eleuatus; Ideò poteſtati conuenit Eccleſiaſticæ, vt debito modo tractetur, & quia nequit eſſe Sacramentum, niſi in fundamento ſit contractus, potuit Eccleſia conſulere inconuenientibus, quæ ex hoc ſacro contractu clandeſtino
21 oriebantur. Ideò illud prohibuere leges antiquæ Eccleſiaſticæ; ſed creſcente hominum malitia circa hunc contractum, abutentibus hominibus proinde hoc Sacramento, Eccleſia prouidere potuit huic contractui, irritando illum, initum modis indebitis Sacramento, & humano contractui. Quare non deſtruit materiam, aut formam, neque innouat, vt ſupponit argumentum, ſed inſtitutioni Chriſti aptam ſupponit, non enim materia ſubſtrata huic Sacramento eſt naturalis, ſicut in Baptiſmo aqua; in Euchariſtia panis; in Confirmatione Chriſma, &c. Sed eſt materia, & forma moralis, quæ eſt materia, & forma mutabilis, & ideò debet ex inſtitutione Chriſti ſubſterni apta humano contractui, quia matrimonium eſt quidem Sacramentum à Chriſto inſtitutum, ſed non totum pendens ex inſtitutione; ſed ex natura contractus, habens fundamentum, atque adeò non pependit totum adæquatè ex inſtitutione ad modum, quo Baptiſmus, vel Euchariſtia; ſed ad modum, quo Pœnitentia, quæ etiam ipſa habet in natura fundamentum, vt Deo offenſo ſatisfiat, vt acutè obſeruat S. Doctor *in* 4. *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *in corpore*.

Itaqve non mutauit Eccleſia materiam, vel 22
formam huius Sacramenti, ſed ſubſtrauit aptam ex mente Chriſti, qui voluit quidem ad Sacramenti dignitatem euehere hunc contractum, ſed tamen voluit, vt maneret ſubſtratus contractus debito modo pro toto tempore, quo durat Sacramentum, nempe, vſque ad conſummationem mundi, & quia creſcente malitia ſubſternebatur inepta materia huic contractui, nempè corpora, & conſenſus clandeſtini, vnde magnus abuſus redundabat etiam in Sacramentum; Ideò optimè, & ſanctè ea irrita, & 23
inepta huic Sacramento declarauit Eccleſia, inhabilitando perſonas, quarum gubernationi ad ſalutem præeſt, & contractum ipſum humanum, qui regulam debet habere humanam, & practicam, ſecundùm tempora, loca, & regiones conuenientem. Vnde facta non eſt mutatio contra Chriſti inſtitutionem. Sicuti enim, ſi nomen (*Corpus*) deſineret ſignificare corpus Phyſicum humanum, ſed ſignificaret tantum Mathematicum, deberet in conſecratione mutari nomen corpus, quia inſtituit Chriſtus, vt verba illa conſecrationis ſignificent ſuum corpus Sanctiſſimum; ità & hic, dum conſenſus contractui humano rationabili pro nunc ineptus, vel indignus ſubſternitur, poteſt Eccleſia mutare materialiter ſubſtratum contractum. Primò inhabilitando perſonas illis verbis: *Eos ad ſic contrahendum inhabiles reddit.* Deinde etiam contractum irritando illis verbis: *Eiuſmodi contractus irritos, ac nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit* ſeſſ. 24. cap. 1. Exigit autem præſentiam Parochi, & duorum teſtium, tanquam qualitatem eſſentialem in ratione contractus humani.

Dvbitatvr autem: an in aliquo caſu eſſe 24
poſſit validum, puta ad mortem vitandam in articulo mortis, abſente Parocho. Aliqui dicunt apud Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 17. & Hurtad. *diſp.* 5. *difficult.* 3. in talibus caſibus eſſe validum ſine Parocho, dummodò coram teſtibus, fiat, quia lex humana non obligat tanto grauamine, veluti etiam conſtat in ieiunio, &c. Imò Sotus *diſt.* 22. *quæſt.* 1. quem ſequitur Graff. *lib.* 2. *deciſ. cap.* 85. aliquos caſus adducit, in quibus eſt validum, etiam ſine teſtibus, vt ſi quis morti proximus contrahit cum concubina, tum ob ſalutem animæ; tum ob mulieris exiſtimationem; tum vt filios legitimos reddat.

Commvnis tamen ſententia negat, vnquam fore validum. Quia Tridentinum omninò inualidat abſque vlla exceptione, vt monent Cenedo *q.* 30. & Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 234.

Ad argumentum reſpondetur, licet vrgens ne- 25
ceſſitas ſatis ſit ad eximendum ab obligatione legis; non tamen ſufficit ad habilitandas perſonas inhabiles, aut reddendum validum id, quod lege irritatur, vt conſtat de lege irritante matrimonium inter conſanguineos, intra quartum gradum. Ità Hurtad. *loco cit.* Caſpenſ. *diſp.* 4. *ſect.* 2. Maſtrium *diſput.* 7. *quæſt.* 8. *num.* 236.

Dices

Digitized by Google

Dices. In aliis caſibus Eccleſia prouidit, vt in cauſa caſuum reſeruatorum, cenſuratum, &c.

Respondetvr, negando paritatem, quia illa ſunt ad ſalutem neceſſaria; non ita matrimonium.

Dices ſecundò. In aliis caſibus validum eſt matrimonium clandeſtinum, quando prius matrimonium celebratum coram Parocho, & teſtibus, fuit nullum, ob defectum conſenſus occultum, quo caſu ſatis eſt, ſi occultè conſentiant, vt declaratum eſt à Pio V.

Respondetvr, negando paritatem, nam vbi ſemel aſtitit Parochus cum teſtibus, remouentur incommoda, è clandeſtinis matrimoniis orientia.

26 Addvnt tamen Sarmiento *lib.* 1. *ſelect. cap.* 16. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 4. Diana *loco citato*, & alij penes eos, in caſu mortis poſſe omitti à Parocho, ob neceſſitatem, diſpenſationes.

QVÆSTIO IV.

An Denunciationes ſint Matrimonio neceſſariæ.

27 Denvnciationes publicas, vt, ſi qui impedimenta ſciant, denuncient, præceptæ fuerant à Concil. Lateran. II. *cap.* 51. & habetur *cap.* Finali *de clandeſtin. deſponſ.* ſed quia in diſſuetudinem abierant, vt notauit Abbas *ad cap. Final.* Ideò Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. decretum illud innouauit, iuſſitque, vt ter à Parocho denuncietur in tribus diebus feſtis conſequentibus inter Miſſarum ſolemnia; non tamen ſi ſint tres dies feſti contigui.

Non innouat aliquid Concilium Tridentinum, ſed ſacri Concilij Lateranenſis veſtigi s inhærendo præcipit denunciationes. Quo fit, vt non ſint de eſſentia matrimonij, ſed ſolum præceptæ; nam etiam iuxta Lateranenſe erat matrimonium validum abſq; denunciationibus; & Concilium Tridentinum, irritat ſolum matrimonium clandeſtinum ex defectu præſentiæ Parochi, & teſtium. Ita communiter Doctores apud Dianam *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 241.

28 Adverte, ſpeciale eſſe in matrimonio, ne ex prohibitione ſimplici, abſque clauſula irritante, annulletur, vt notat Decius *cap.* 2. *de teſtibus, num.* 17. Rota in nouiſſimis *tom.* 1. *deciſ.* 750. ſic aſſerunt communiter Doctores apud Sanchez *diſputatione* 5. *numero* 2.

Est tamen contra graue præceptum horum Conciliorum eas omittere, atque adeò lethale. Ita aſſerunt communiter apud Sanchez, *num.* 6. qui *num.* 8. aduertit, præceptum eſſe, vt fiant in vtriuſque ſponſi Parochia diutina, vt notat Sanchez *lib.* 3. *diſputat.* 6. Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſolutione* 235. & ita declaraſſe S. Congregationem refert, alios adducens Doctores.

29 Potest tamen Epiſcopus diſpenſare, vt omittantur, ita decernit Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. Vide Sanchez *diſputatione* 7. Exigitur tamen legitima cauſa ad diſpenſandum, vt colligitur è Tridentino. Vide Sanchez *diſputatione* 8. ſic autem habet Concilium *ſeſſ.* 24. *cap.* 7. de reformatione: *Committatur diſpenſatio loci Ordinario, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, nec aliter diſpenſare poſſit.* Idem habet *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. & confirmatur ex definitione diſpenſationis, quam tradit Gloſſa *cap.* Requiritis 1. *quæſt.* 7. Abbas *cap.* At ſi clerici 5. *de adulter.* Diſpenſatio eſt iuris relaxatio cum cauſæ cognitione facta. Id admonet etiam S. Doct. *in* 4. *diſt.* 33. *quæſtione* 3. & *diſtinctione* 19. *dub.* 6. infert, fore diſſipationem, non diſpenſationem, ſi fiat ſine cauſa.

Neqve tamen neceſſe eſt, vt cauſæ diſpenſandi iudicialiter cognoſcantur, vt notat Sanchez *num.* 4. neque enim Concilium *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. aliud requirit, quam cognitionem cauſæ diſpenſandi, eamque remittit iudicio Ordinarij.

Mvltas cauſas diſpenſandi refert Sanchez, *diſputatione* 9.

Prima eſt contrahentium pudor, quando nimio 30
pudore ſuffunderentur, denunciati ob diſparitatem, vt ſi valdè ſenex ducat iuuenculam, vel valdè nobilis ignobilem; vel è contra.

Secvnda cauſa eſt, quando illi, qui Concubinarij ſunt exiſtimati, diù ſunt coniugati.

Tertia eſt, quando Magnates ſunt, nec eſt periculum impedimenti.

Qvarta cauſa eſt, quando denunciationibus præmiſſis nequeunt benedici nuptiæ ob temporis vicinitatem, ex quo eis benedici vetitum eſt, expedit enim vt conſummationi matrimonij præmittantur benedictiones, vt hortatur Tridentinum *ſeſſ.* 24. *capite* 1.

Qvinta cauſa eſt, quando prius contractum 31
eſt matrimonium publicè, ſed impedimentum inuentum eſt, quo irritum fit; Tunc enim eſt ſcandalum.

Sexta, quando timetur, fore vt conſanguinei matrimonium impediant iniuſtè.

Septima eſt, quando parentes, vel tutores volunt, vt Puella indigno nubat.

Octava, quando valdè aliquibus expediret coniugium, timerentque impedimentum.

Nona, ſi repentinus caſus offerret rationem contrahendi, vt ſi aliqui, tanquam concubinarij comprehenſi à Iudice, eſſent plectendi, vt poſſent dicere, ſe eſſe coniugatos, eſſet iuſta diſpenſandi cauſa.

Decima cauſa eſt bonum animæ, ſi duo concu- 32
binarij velint matrimonium inire, vt ſaluti ſuæ prouideant, eſſetque periculum, dum denunciationes fiunt, commiſcendi.

Vndecima cauſa, ad vitanda ſcandala ob aliquam factionem.

Dvodecima, dum in mortis articulo vult concubinam deſponſare, vt prolem legitimet. Vide Poncium *lib.* 5. *c.* 32. Laymanum *lib.* 5. *tract.* 10. *puncto* 4. *capite* 4.

Qværes primò: An ſit obligatio denunciandi impedimentum cum infamia, quod probare poſſit.

Commvniter aſſerunt teneri. Tenetur tamen prius contrahentem, vel etiam ſocium admonere, vt deſiſtant. Quod ſi tale impedimentum nequeat probari, negant teneri Ponce *lib.* 5. *c.* 34. Diana *parte* 2. *tract.* 4. *reſol.* 221.

Vera tamen ſententia eſt, teneri; eſtque com- 33
munis, Sanchez, Tancredi, Coninchij, Hurtadi, Caſpenſis, Auerſæ, Brancati, & aliorum, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 8. *num.* 242.

Probatvr, quia vnuſquiſque tenetur amouere peccatum mortale proximi, ſi abſque ſuo graui damno poteſt; ſatis autem eſt ipſi denunciare ad matrimonium impediendum, vt habetur *cap.* Præterea *de ſponſal.* Hoc autem debet reuelare, etiamſi ſub quouis ſecreto id ſciat; excepto ſecreto Sacramentali.

Digitized by Google

34 Tandem & ipſi contrahentes interrogati à Parocho, ſua impedimenta tenentur fateri, ſi nolint à matrimonio deſiſtere, etiamſi impedimentum ſit occultum, & infame; non tamen ſi eſt diſpenſatum in foro conſcientiæ, tunc enim negare poſſunt mentali reſtrictione, & ita neque alij, qui ſciunt, tenentur reuelare, vt docet Hurtad. *diſp.* 5. *diffic.* 21. Maſtrius *loco citato*. Hoc autem eſt verum, quando impedimentum eſt occultum; nam ſi ſit publicum, eſto ſcias diſpenſatum in foro conſcientiæ, teneris reuelare, vt docent Sanchez, & eius defenſor Tancred. *diſput.* 14. Maſtrius *num.* 243. & alij. Ratio eſt, quia diſpenſatio in foro conſcientiæ tunc non prodeſt, debet enim Eccleſiæ ſatisfacere.

Qværes ſecundò: An omittere vnam è denunciationibus ſit lethale.

35 Prima opinio eſt Sanchez *lib.* 3. *diſputatione* 5. negans; ſequuntur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi*, *p.* 1. *alleg.* 32. Guttierez *de matrimon. cap.* 57. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 13. *diſp.* 24. Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 236. Syluest. *verbo* Matrim. 6. *quæſt.* 7. Addo, ſi non ſit periculum impedimenti.

Secvnda opinio eſt Pontij *libro* 5. *capite* 30. Coninchij *diſputat.* 27. *dubio* 5. qui credunt, eſſe materiam grauem. Poſſunt autem fieri etiam extra Eccleſiam, vt ad plurium notitiam veniunt, vt notant Villalob. & Sanchez ſupra, ac Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 4. contra Poncium.

36 Debent fieri tribus diebus Feſtiuis, non continuis, vt monent Layman, Sanchez, & Diana. Neque verò eſſe lethale, ſi intermitteretur vnum feſtum vacuum, vt notant Diana, & Villalob. contra Henriquez *lib.* 11. *cap.* 7.

Qværes tertiò, qui ſint Ordinarij, quibus iure Tridentino licet diſpenſare in denunciationibus; Sanchez *libro tertio*, *diſputatione tertia*, Coninchius *diſputatione* 27. *dubio ſexto*, & alij, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcopi*, *parte ſecunda*, *allegat.* 32. putant, Epiſcopos, eoſque etiam, qui poteſtatem habent quaſi Epiſcopalem, eſſe Ordinarios illos, quibus hæc poteſtas committitur.

Sed ſolis Epiſcopis concedi declarauit ſacra Congregatio Cardinalium apud Dianam *parte* 3. *tract. quarto*, *reſol.* 237. Declarationem hanc adducunt Poncius *libro* 5. *capite* 31. Villalob. *tract.* 13. *difficultate* 23. De hac tamen dubitat Baſſæus, *verbo* Matrim. 4. *num.* 2.

37 Qværes: An ſaltem Vicarius Epiſcopi id poſſit. Aſſerit Sanchez *libro tertio*, *diſputatione ſeptima*, & alij.

Oppositvm tamen ait Baſilius Poncius *libro quinto*, *capite* 31. & ita declarauit S. Congregatio, vt teſtatur Henriquez *lib.* 11. *cap.* 5. Vide Dianam *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 237.

Qværes quartò: An, quando contrahentes ſunt è diuerſis diœceſibus, & Ordinarius vnius diſpenſat in denunciationibus, ſufficiat.

Mihi videtur cum Poncio *libro quinto*, *cap.* 31. non ſufficere, quia impedimenta vtraque quæruntur, & poteſt eſſe in altero, vbi non eſt facta denunciatio. Vide Dianam *reſolut.* 239.

QVÆSTIO V.

An ſit mortale Matrimonium conſummare ante Benedictiones.

D. Bonauentura diſtinct. 28. dubio 3. litteral.
D. Thom. diſt. 28. qu. vnica, articulo 2. ad 3.

Prima opinio cenſet, eſſe mortale matrimonium conſummare ante benedictiones, vulgò dictas velationes. Ita D. Antonin. 3 *parte*, *tit.* 1. *capite* 16. Collectarius, & Summa Confeſſorum apud Perez *lib.* 5. *Ordin. tit.* 1. *l.* 1. 38

Secvnda ſententia dicit, tantùm prima vice eſſe mortale. Sic Paludanus 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 1. *art.* 2. Guillelmus apud eum, Roſella *verb.* Impediment. 1. D. Antonin. 3. *parte*, *tit.* 1. *cap.* 20. Tabien. *verbo* Matrim. 3. *quæſt.* 3. Margarita *Confeſſ. interrog. circa ſextum præceptum*, Corona *Confeſſ. de matrimon. cap.* 8. *numero* 25.

Tertia ſententia docet, eſſe peccatum tantùm debitum petere, non autem reddere, Richardus 4. *diſtinctione* 28. *articulo* 2. *quæſt.* 3. *ad* 3. D. Antonin. *loco citato*.

Qvarta ſententia, negat eſſe peccatum. Ita videtur ſentire D. Bonauentura, & D. Thom. Caiet. *tom.* 1. *opuſc. tract.* 15. *qu.* 1. & *verbo* Matrim. *cap.* 2. Victoria *de matrim. num.* 267. Sotus 4. *diſt.* 28. *qu.* 1. *art.* 2. Petrus Soto *lect.* 14. *de matrim.* Ledeſma 2. *p.* 4. *qu.* 47. *art.* 5. Veracruz *p. p. ſpec. art.* 14. Palac. 4. *d.* 27. *dub. vlt.* Angleſ. *flor. p. p. qu.* 6. *de matrim. dub.* 3. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. Ludouicus Lopez 2. *parte*, *Inſtruct. de matrim. cap.* 39. Petrus Ledeſma *de matrim. qu.* 45. *art.* 5. *p.* 3. Capua *lib.* 2. *deciſ. cap.* 8. Philiarc. *de off. Sacerd. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 4. *c.* 19. Viualdus *Candelabr. parte prima*, *de matrim. n.* 254. Manuel *primo tom. ſumma*, 2. *edit. cap.* 242. Angel. verb. *debitum* Syluest. *qu.* 9. Armilla *num.* 12. Nauar. *ſum. cap.* 22. *num.* 83. & *num.* 38. Couar. 4. *decret.* 2. *p. cap.* 7. §. 2. Cucus *lib.* 5. *Inſtit.* Maior *tit.* 12. *num.* 120. Perez *loc. cit.* Matienzo *lib.* 5. *recopil. tit.* 1. *rubr. gloſſ. num.* 98. Spino *ſpec. teſt. gloſſ.* 15. 39

Ex his aliqui cenſent eſſe veniale; alij nullum eſſe peccatum, & hoc ſecundum tenent Villalob. *tract.* 13. *diffic.* 24. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 12. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 4. 40

Addit Diana *reſolutione* 240. *tract.* 4. *parte* 3. aliquando eſſe bonum, ſi incontinentiæ eſt periculum.

Assero cum hac ſententia primò, non eſſe mortale, ſi abſit contemptus. Ita videtur Concilij Florentini, *in Bulla Martini* V. & Concilij Tridentini, *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. vbi ſolùm ad eas hortatur. Tandem Nicolaus P. & habetur *cap.* Noſtrates 30. *qu.* 5. declarat non eſſe peccatum.

Probatvr ex D. Bonauentura, quia in ſecundis nuptiis omittuntur: Ergo non ſunt aliquid grauiter ſpectans ad matrimonium.

Obiicies primò *cap.* Aliter 30. *quæſtione* 5. Euariſtus ait non eſſe legitimum coniugium ſine benedictionibus. 41

Respondet S. Doct. cum Magiſtro, ibi decretum intelligere non eſſe legitimum coniugium, ideſt, non habere decorem, & honeſtatem debitam coniugij. Sic & Richar. *art.* 2. *q.* 3. *ad* 1. Sanchez *diſp.* 12. *num.* 14. Vel dic, loqui de coniugiis clandeſtinis.

Obiicies

Obicies ſecundò. Siricius P. *epiſtola ad Pomer. capite quarto*, ſacrilegium eſſe ait violari benedictionem.

42 Respondetvr, loqui de ſecundo matrimonio cum vidua, in quo non debet dari benedictio. Ita videtur exponere D. Bonauentura, & cum eo Sanchez.

Alios etiam textus afferunt, qui ſolum conſilium ſignant. Sic *cap.* nulli 30.*quæſt.*5.

Assero ſecundò probabile, eſſe veniale eas omittere. Ita Sanchez *num.*13.

QVÆSTIO VI.

An ex vi Denunciationum teneantur reuelare impedimenta.

43 Nonnvlli exiſtimarunt, non teneri quempiam denunciare impedimenta, quæ nequit ea teſtibus probare. Sic Maior *in* 4.*diſt.*21.*qu.*2. & ſuppl. Gabr. *diſt.*28.*q.*3.*art.*3.

Vera tamen ſententia aſſerit, teneri. Doctores refert Sanchez *diſp.*13. Vbi admonet, ſi ex peccato occulto oriatur impedimentum, non ſtatim denunciandum, ſed prius fraternè admonendum, vt deſiſtat. Hæc lex charitatis iubet. Hoc tamen verum eſt, ſi ſpes adſit, vt correctio proſit, vt docet D. Bonauentura *ad* 19. *Lucæ*, & aliis locis adductis, *Diſput. de correctione fraterna, ſecunda ſecundæ.*

44 Hoc ſanè denunciandum eſſe conſtat, etiamſi ſub ſecreto habeatur (excipe ſigillum confeſſionis.) Ita communiter Doctores apud Sanchez *loc.cit.*

Tenentvr etiam contrahentes manifeſtare impedimentum, & deſiſtere; vt oſtendit Sanchez *diſputatione* 14.

QVÆSTIO VII.

An Ordinarius, vel Parochus, qui in Sacramento Confeſſionis aliquorum nouit impedimentum dirimens, poſſit negare eis Matrimonium.

45 Grauissima eſt hæc diſputatio, quam non piget iterum agitare, cum ſemel de ea egerim *tract.de Pœnit.diſp.*2.*ſect.*8.*q.*8.

Prima opinio aſſerit, poſſe Confeſſarium vti ad exterius regimen ſcientiâ confeſſionis, quando abſq; reuelatione ſecreti id fieri poteſt. Ita Alenſis 4.*p.q.*78.*art.*1.*matr.*2.*ad* 8. D.Thom.4.*d.*21.*q.*3.*art.*1.*qu.*1.*ad* 3. & quodibet 5.*art.*3. Scotus *eadem diſt.q.*2.*ad* 3. Durandus 4.*d.*9.*q.*5. Altiſiodorus *l.*4.*ſum.tract.*6.*cap.*3.*q.*4. Paludanus 4.*d.*21.*q.*4.*art.*3. Gabriel *ibi q.vnica,art.*3.*d.*1.*ad* 2. Capreolus *ibi qu.*2.*art.*3.*ad* 8. Deza ibi *q.*3.*art.*4.*ad* 8. Henric.*quodl.*8.*qu.*29. Adrian.4.*de Confeſ.q.*5.*poſt dub.*6.& *quodl.*3.*art.*3. Summa Confeſſorum *tit.de Confeſſ. quæſt.*94. D.Antonin.3.*parte,tit.*14.*c.*12.*§.*2. & *tit.*17.*c.*12.*§.*1. Medina *tract.*2.*de Confeſſ.q. de celandis à confeſſore.* Victoria *ſumma de Euchariſt. num.*80. Sotus 4.*d.*18.*q.*4.*art.*5.& *de ſecret.ſeg.art.*3.*q.*4 Corduba *in addit.ad* Sotum, Ledeſma 2.*p.*4.*q.*10.*artic.*5.*d.*4. Guillelmus de Boſillong.4.*d.*21.*§.*2.*pars concl.* Nicolaus *in tract. Sacerdotali de ſacram.tit. de Euchariſt.* q. *de cautionibus ſeruandis à Sacerdote.* Suarez *tom.*3.*in* 3.*parte,d.*67.*ſect.*3.*de Euchariſtia.* Henriquez *lib.*6.*de pœnitent.cap.*23. Barthol. Ledeſma *de pænit.dubio* 32. Ludouicus Lopez 2.*parte, Inſtruct. de Confeſſ.c.*96.*d.*1. Capua *lib.*1.*deciſ.c.*23. Viualdus *p.p.de ſigillo Confeſſ.n.*29. Manuel 1.*tom. ſum.*2.*edit. cap.*68.*concl.*6. Corona 4.*parte, cap.*4. *de Euchariſtia.*

Ex Iuriſperitis, Rebuffus *cap.* Omnis vtriuſque 46 ſexus *de pœnit. & remiſ. ſuper §. ſuſcipiens reuerenter*, Roſella. verb. *Confeſſionis celatio.* Angel. *Confeſſ. vlt.num.*12. Syluest.verb. *Confeſſ.*3.*qu.*14. & verb. *Euchar.*3 *q.*5. Tabien. *verb.Confeſſionis celatio.* Turrecremata *cap.*.. ſacerd. *de pœnit. d.*6. *art.*1. *num.*10. Ibi Nauar.*num.*146.& *cap.* Humanæ aures 22.*qu.*5. quos refert Sanchez *lib.*3. *de Matrimonio, diſp.*16. addens D.Bonauenturam 4.*diſt.*21.*p.*2. *art.*2. *qu.*1. *numero* 62.

At S. Doctor propoſito caſu affinitatis impedimenti agniti in confeſſione.

Respondet, debere diſſuadere habenti impe- 47 dimentum, quod confeſſus eſt, & niſi cogatur per ſuperiorem, vel per ſcandalum, non debet matrimonium benedicere. Ex tunc autem poteſt, quia Eccleſia tunc operatur, quæ iudicat iuxta ea, quæ exterius nouit. Suadet tamen, vt id faciat per Vicarium, tum propter confeſſionem illorum occultam; tum etiam propter criminis horrorem; ſi tamen ipſe faciat, non credo quòd peccet, dum non vltro ſe offerat, ſed coactus ſuſtineat. Hæc S.Doct. Idem docet de Decano, ſciente impedimentum irregularitatis ad Ordinationes; an debeat præſentare. Quare videtur mihi S. Doctor tremens, & pauens in hac difficultate decidenda.

Secvnda igitur ſententia omninò negat poſſe 48 Confeſſarium vti confeſſione, ſiue in hoc, ſiue in alio genere. Sic ordinauit Clemens VIII. Decreto de caſuum reſeruatione, edito 26. Maij, anno 1594. ſequuntur Armilla *verb.* Confeſſ. *num.*7. Ban. 2. 2. *quæſt.*23. *artic.*8. & hanc ſententiam praxi ſeruandam, & omninò docendam præcipit Claudius Aquauiua toti Societati Ieſu, cui præerat, anno 1590. Eamque amplectitur Sanchez *diſputatione* 16. *numero* 4. qui tamen addit, intelligi in his, quæ pudorem afferunt pœnitenti, atque adeo confeſſarium, qui in confeſſione nouit ſibi à pœnitente ſtrui inſidias, poſse ſibi cauere, etiamſi pœnitens dignoſcat, eas cautiones è notitia confeſſionis ſeruari. Idem vult Armilla dicens, nil debere agere, quod retrahat à confeſſione.

Hæc videtur ſententia D. Bonauenturæ. Iam 49 verò, nolle coniungere matrimonio irrito, non debet pudorem afferre, ſed lætitiam, ne perpetuò adulterio, vel fornicatione conuiuant, filios illegitimos gignant, ſibique non modo in bonis fortunæ; ſed corporis, & animæ perniciem ſtruant. Neque reor Clementem VIII. in hoc oppoſitum definire, ſed ſolùm in vſu notitiæ ad prudentes cautiones regiminis. Vnde, ſi aliquis monachus ruinam ſibi ſtruat, poterit notitiâ confeſſionis Prælatus eum adiuuare.

Hoc tamen timidè diſſerit S.Doct. neque abſo- 50 lutè concedit, remoueri poſſe ab officio Monachum, ex confeſſione, in periculo continuo, & ſtatu damnationis conſtitutum, alioqui prouidens priuatæ vtilitati eius, noceret publico, vt notat etiam diſcipulus Seraphici fidus Richardus, *articulo* 4. *quæſtione ſecunda ad* 4.

An verò teneatur is Parochus non aſſiſtere ma- 51 trimonio, multi ex relatis authoribus aſſerunt, inter quos

quos refertur S. Doct. ſed aliter is ſentit, vt dixi, recitans eius verba.

52 Arduum autem eſt omnibus aſſignare modum, quo ſe gerat Parochus, vel Ordinarius in hoc caſu: Meliores aſſerunt, debere prius monere contrahentem impeditum, vt deſiſtat, & interim differre, ſi occultè petit; at ſi publicè poſtulet, vnde ſcandalum oriri poſſet, aſſiſtere poſſe matrimonio, nec peccare; ſuadet tamen, vt per Vicarium benedictiones, & alia conficiat. Ita S. Bonauentura, quem non rectè extorquet Sanchez, & hæc eſt ſententia etiam Alenſis *ad* 5. ita Altiſiodorus *loco cit.* Driedo *lib.* 2. *de libertate Chriſtiana, cap.* 7. Palae. Philiarc. Manuel. Sic alij etiam plurimi, quinto loco allegati à Sanchez, quibus ipſe annuit.

Supponit autem S. Doctor, quod ſi is non ſit Parochus, ad quem pertineat ex officio, poſſet ſubterfugere, ſi commodè poteſt.

53 Cæteri verò oppoſitæ ſententiæ dicunt, non poſſe negare matrimonium quocunque modo ſiue publicè, ſiue occultè petenti, impedito impedimento, noto tantùm ex confeſſione, poſſe tamen moneri ſiue in confeſſione, ſiue extra, petita licentia ab eo loquendi de auditis in confeſſione.

QVÆSTIO VIII.

An vbique ſit inualidum Matrimonium clandeſtinum.

54 IN quauis neceſſitate neceſſariam eſſe aſſiſtentiam Parochi, & duorum teſtium, iuxta decretum Tridentini Concilij, vbi receptum eſt, omninò certiſſimum arbitror; nam *ſeſſ.* 24. *capite* 1. definit aliter fieri non poſſe, hæc autem forma verborum formam inducit, vt notat Felinus *cap.* Cùm delicta *de reſcript.*

Confirmatur, nam in eo caſu redduntur omninò inhabiles contrahentes, quod verbum ſignificat in omni euentu. Ita tenent communiter cum Sanchez *diſput.* 17.

Neque verò diſpenſare poteſt Epiſcopus. Neque pariter iuuat ignorantia, quia lex præuenit, inualidando.

Quoad infideles, habitantes loca Chriſtianorum; dico, eos non teneri, quia hæc lex eſt Eccleſiaſtica, & ſolos baptizatos cogit.

55 Difficultas eſt de his, qui incolunt loca, vbi non eſt receptum Concilium Tridentinum, vel de his, qui ad eos diuertunt, atque è contra de his, qui non receperunt Tridentinum, diuertentibus ad nos, vbi eſt receptum.

Quoad loca, vbi non eſt publicatum Tridentinum, vt in Polonia, & quibuſdam locis Galliæ, validum eſt matrimonium clandeſtinum, ſicut erat ante Tridentinum, & hoc declarat ipſum Concilium in fine *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. vbi decernit, decretum robur non habere, niſi poſt triginta dies à publicatione. Si autem publicatum ſit, ſed non receptum, ſaltem poſt decem annos, non valet, vt tenent communiter Doctores *c.* 1. *de treuga, & pace.* Peccabunt tamen ſicut ante Tridentinum.

56 Quoad eos verò, qui è locis, vbi non eſt receptum Tridentinum, diuertunt ad loca, vbi eſt receptum, vel è contra; dependet ex illa quæſt. An teneantur peregrini legibus locorum, de quo egi *tract. de legibus diſp.* 6. *quæſt.* 10.

Sententia probabilis eſt, peregrinum non teneri legibus locorum, quæ permeat, vel in quibus hoſpitatur; ceſſante tamen ſcandalo.

Probatur ex Leone IX. *epiſtola aduerſus præſumpt. Michaëlis Conſtantinopolitani*, Leoniſque Arridani Epiſcoporum *cap.* 9. & ex D. Auguſtino *epiſtola* 118. *cap.* 1. & 119. *cap.* 18. & habetur *diſtinctione* 12.

Idem probatur ex *Leg.* heres abſens 19. §. *Proinde. ff. de iudiciis.*

Tandem, quia tranſiens & breui diſceſſurus, non dicitur moraliter in eo eſſe, *Leg.* quæſitum 76. §. *finali. ff. de legat. tertio,* & *Leg.* Si ita 84. *ff. eodem tit. & cap.* Nam & ego *de verb. ſignific.* & ita tenent communiter Doctores apud Sanchez, *diſp.* 14. *numero* 6.

57 Excipienda ſunt autem aliqua. Primum eſt contractuum ſolemnitas, nam quicunque tenentur ſeruare in contractibus ſolemnitates locorum, in quibus contrahunt, ratione enim contractus quilibet ſortitur forum in loco contractus, *cap.* Fin *de foro compet.* ità probatur *Leg.* ſi fundus 6. *ff. de euictio.* & ita docent Innocentius *rubr. de conſuetud. numero ſexto*, & ibi Anton. *numero ſecundo*, & *capite ſecundo*, *de conſtitut. numero* 22. vbi Imola *numero nono*, Abbas *capite primo*, *de ſponſal. numero* 10. Anchar. *cap. fin. de conſtitut. in* 6. Præpoſ. *cap. quæ contra, diſputatione octaua*, Cynus *libro primo*, verſic. *vidimus qualiter, Cod. de ſumma Trinit.* vbi Bartol. Baldus, Fulgoſius, Salicetus, Iaſon, & alij.

58 Hinc eſt, contractum abſolutè initum cenſeri celebratum, iuxta conſuetudines, & ſtatuta loci, in quo innititur, per *Legem.* Quod ſi nolit, §. *Quia aſſidua, ff. de edilit. edict.* & aſſerunt Bartol. *Leg.* Nemo eſt, *numero quinto, ff. de duobus reis.* Abbas *cap. Cum matrim.* Angel. verbo *contractus*, Sylueſt. ibi *quæſtione* 8. Molina *tom.* 2. *de iuſtitia, tract.* 2 *diſputat.* 206.

Excipitur quidem contractus dotis *ex Leg.* Exigere *ff. de iudiciis*, quo attenditur ſtatutum loci, quem vir incolit,

59 Hinc ſequitur, data etiam hac opinione, non teneri peregrinum legibus hoſpitij, tamen adhuc contrahentem matrimonium in locis, vbi Concilium Tridentinum ſeruatur, omninò teneri ad ſolemnitatem præſentiæ Parochi, & teſtium, vt notant Petrus Ledeſma *de matr. q.* 45. *p.* 3. *dub. vltim.* Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 18. *n.* 26.

Adde, probabilem eſſe etiam ſententiam aſſerentem obligari peregrinum legibus hoſpitij, & videtur ſententia D. Auguſtini, epiſtolis citatis, & *lib.* 2. *Confeſſ.* & habetur *cap.* Quæ contra *diſt.* 8. & *De doctrina Chriſt.* & habetur *cap.* Quiſquis *d.* 41. Vide Sanchez *num.* 4.

60 E regione, ſi Itali diuertant ad Polonos, non animo quidem ibi figendi domicilium, ſed per modum tranſitus, probabile eſt, iuxta allatam ſententiam, non teneri, quia ſolemnitates ſaltem loci obligant contractus; at loca, vbi Tridentinum non ſeruatur, non exigunt ſolemnitatem Parochi, & teſtium. Ita Petrus Ledeſma, *loco citato*, & Sanchez *numero* 28. & *numero* 29. addit, id verum, & ſi eo ad hanc libertatem iret, vtitur enim iure ſuo, atque adeò non eſt cenſenda fraus 55. *ff. de reg. iur. leg. quarto.*

61 Affert Zypæus decretum S. Congregationis oppoſitum, ſed non conſtat, vt notat Baſſæus *verbo Matrimonium* 5. Non nego oppoſitam probabilem cum Syluio *p. p. reſolut. var. verb.* Matrim. 8. Diana *parte* 6.

parte ſexta, tomo ſeptimo, reſolutione 29. Rodriquez *tomo ſecundo ſum. capite* 17. & alij apud Baſſæum, & Sanchez.

QVÆSTIO IX.

Qui ſit Parochus debens aſſiſtere Matrimonio.

62 PRimò certum eſt, exigi proprium Parochum ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 25. *cap.* 1.

Secvndò certum eſt, ſufficere Parochum alterius contrahentium, ſaltem ſi ſit Parochus illius contrahentis, in cuius Parochia celebratur. Cùm enim matrimonium ſit ad vtriuſque contrahentis vnionem, & inter duos; profectò vnus ſufficiet Parochus, quem in ſingulari aſſignat Tridentinum. Colligitur ex *Leg.* Si communem, *ff. quemadmodum ſeruitut. amittant.* Sic aſſerunt communiter apud Sanchez *diſp.* 19. *num.* 4.

63 Qværitvr verò primo: An Parochus vnius poſſit in Parochia alterius aſſiſtere, & videtur, non poſſe, iuxta declarationem Cardinalium, his verbis: *ſi quando vir ad domum vxoris accedit pro contrahendo matrimonio, is proprius Parochus eſt, qui eſt vxoris.* Ita Poncius *lib.* 4. *cap.* 16. & alij apud illum.

Hoc tamen mera hortatio eſt, vt notat Sanchez *libro* 3. *diſputatione* 19. Itaque ſufficit, ſi ſit Parochus alterius, iuxta Concilij Tridentini decretum. Sic enim extra Parochiam poteſt etiam ſubditi confeſſiones audire. Ita Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 5. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 13. *difficultate* 18. & inclinat Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſolutione* 232. Inferunt allegati, talem Parochum non peccare, nec puniendum.

Ex quo fit, vt Parochus illius Parochiæ nequeat conqueri.

64 Neqve neceſſe eſt, eſſe Sacerdotem, quia Concilium non requirit; cum autem res hæc grauiſſima ſit, profectò Concil. expreſſiſſet *Leg.* Item apud Labeonem §. *ait Pretor. ff. de iniuriis, & cap.* Ad Audientiam *de renunciatione.* Vndecies autem Parochi mentionem fecit Concilium *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. & nunquam Sacerdotij meminerit, niſi quando aſſiſtere matrimonio permittitur alij à proprio Parocho.

Itaqve exigit aut præſentiam Parochi, qui poteſt eſſe non Sacerdos, ſi nondum elapſus ſit annus à Parochialis beneficij collatione, *cap.* Licet canon. *de elect. in* 6. vel ſi ratione ſtudij diſpenſet Epiſcopus, ne intra ſeptennium Parochus ad Sacerdotium promoueatur *cap.* Cùm ex eo *de elect. in* 6. aut exigit præſentiam alterius Sacerdotis, ideſt, qui Sacerdos ſit; & hæc phraſis ſæpe adhibetur, vt oſtendit Sanchez *diſp.* 20. *num.* 3.

65 Obiicies. Vetuſto Eccleſiæ decreto, nuptiis contrahendis adhibendus erat Sacerdos, vt obſeruat S. Doct. *diſt.* 28. *quæſt.* 5. & conſtat ex variis decretis Pontificum, quæ refert S. Doct. cum Magiſtro ibi, & Gratiano 30. *quæſt.* 5.

Respondetvr, nunc ſtandum Concilio Tridentino, quod alternatiuè requirit præſentiam Parochi, vel alterius ſuo nomine, qui ſit Sacerdos; ſufficit ergo alter *reg.* In alternatiuis *de reg. iuris in ſexto.*

Addo, ea decreta vim facere in aſſiſtentia Parochi, ne eſſet matrimonium clam, non in Sacerdotio, niſi quatenus Parochi communiter Sacerdotes ſunt.

Poteſt etiam aſſiſtere validè Parochus excommunicatus, ſuſpenſus, vel irregularis, quia hic manet in ſua iuriſdictione, dum non priuatur Parochia. Vide Sanchez *diſputatione* 27. cui ſubſcribit Diana *parte tertia, tract.* 4. *reſolutione* 233. cum Villalob. *tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 18. 66

Valebit etiam matrimonium, ſi communi errore putatur Parochus. Probatur *ex cap.* Infamis 3. *quæſt.* 7. & *ex Leg.* Barbarius, *ff. de off. Præt.* Vide Sanchez *diſputat.* 22. 67

QVÆSTIO X.

An ſit neceſſarium, vt Sacerdos aſſiſtens aliqua verba dicat.

Concilivm Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de matrim. capite* 1. præcipit Parocho, vt præſtito conſenſu inter coniuges, dicat quædam verba: *Præcipit S. Synodus, vt Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium coniungo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritu ſancti; vel aliis vtatur verbis, iuxta receptum vniuſcuiuſque Prouinciæ ritum.* 68

Id eſſe præceptum graue, docent Rebell. *p.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. Cenedus *quæſt.* 30. Zanard. *in direct. p.* 1. *de matr. cap.* 10. *quæſt.* 27.

Observat autem S. Doct. *diſt.* 26. *quæſtione* 2. Sacramenta Pœnitentiæ, & Matrimonij eſſe fundata, & incepta iure naturæ; atque ideò non inſtituiſſe, totam rationem eſſentialem eorum. Quare in matrimonio, quod ante erat contractus, ſufficiunt ſigna contrahentium. Aſſiſtens autem non eſt miniſter; quare multò minus habet determinata verba neceſſariò proferenda de neceſſitate Sacramenti. 69

Svnt igitur ea, vel ſimilia verba neceſſaria ex præcepto Concilij Tridentini. 70

At verò Sanchez, putat tantùm veniale ea omittere, nam præceptum cadit etiam ſuper alia grauiora, vt denunciationes. Vide Sanchez *diſput.* 38. cum Villalob. *tract.* 13. *diffic.* 6. Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 4. Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 256.

QVÆSTIO XI.

An ſufficiat aliquando, Parochum intereſſe Sponſalibus.

Svper tribus caſibus poteſt eſſe quæſtio. Primus eſt, ſi interſit cum teſtibus, Sponſalibus iuramento firmatis, quæ olim videbantur tranſire in matrimonium *cap.* Si quis diſcernis 30. *quæſtione quinta.*

Respondetvr, non eſſe matrimonium, quia iuramentum nunquam habuit vim, vt ſponſalia tranſirent in matrimonium, quod egregia ratione probat D. Bonau. *diſt.* 28. *dub.* 1. *litt.* ex Magiſtro *ibi cap.* 1. & *quæſt.* 1. *in corpore*, quia iuramentum adhibetur ad confirmationem dictorum, atque adeò id tantùm confirmat adiecto religionis vinculo, quod verba dicta ſignificant, nec eorum ſenſum immutat: Ergo cùm verba ſponſalium ſolum contineant 71

Digitized by Google

neant promiſſionem de futuro, eam tantùm confirmabunt; nec promiſſum de futuro, faciet de præſenti, alioqui debuiſſet iurare de præſenti, cur enim iurat ſpondens futurum, quod in præſenti efficit? Hanc rationem adſcribit Sanchez *diſput.* 40. *n.*5. ſoli D.Thomæ 4.*d.*28.*q.vnica,art.*1. *in corpore.*

72 SECVNDVS caſus eſt, ſi ineant ſponſalia, & ſequatur copula affectu maritali, quia olim Iura præſumebant conſenſum de præſenti, atque adeo tranſibant ſponſalia in matrimonium *cap.* Is, qui fidem *de ſponſal.* & *cap. vnica*, §. Idem quoque *de deſponſatione impuberis in* 6. Idem diſponunt hæc iura, ſi aliqui actus, per quos explicabatur conſenſus de præſenti, ex iuris præſumptione fiant. Qui autem ſint, conſule expoſitores iuris Pontificij *duobus teſtibus citatis*, & *cap.* Atteſtationes *cap.* Litteras *de deſponſ. impuber.* Couar. 4. *decret.* 2. *parte cap.*4. §.1. & 2. Menoch. *lib.* 3. *de præſumpt.* 1. & D. Bonau. 4. *diſt.*28. *quæſt.*1.

73 NVNC autem per Tridentinum, *ſeſſ.* 24. *cap.*1. ceſſarunt hæc matrimonia præſumpta; nam ſi conſenſus ipſe de præſenti non efficit matrimonium, niſi præſtetur coram Parocho, & teſtibus, vt definitur *ſeſſ.*24. *cap.*1. multò minùs id efficiet iſte conſenſus virtualis. Sequuntur Iuriſtæ, & Theologi apud Sanchez *diſp.*40. *num.* 3.

IGITVR, ſi ſponſalia celebrentur coram Parocho, & teſtibus, non tranſibunt in matrimonium ob copulam occultè ſuſceptam, quia Parochus, & teſtes poſſunt teſtificari tantùm ſponſalia, quibus interfuere; non copulam, cui erant abſentes, vt aduertunt Petr. Ledeſ. *de matrimonio quæſt.* 46. *artic.*2. *dub.*2.

74 QVOD ſi copula illa habeatur coram Parocho, & teſtibus poſt ſponſalia, non tranſit in matrimonium, ſi ſponſalia clam fuere contracta, quia poſſunt tantùm de copula teſtari; at ſi ſponſalia contracta ſunt coram Parocho, & teſtibus, & ſimiliter copula inita eſt coram eis, dicendum eſt, ius antiquum manere illæſum, atque ità tranſire in matrimonium: Hoc verum quidem eſt, ſi animo coniugali; præſumptum verò, quando fornicario animo habetur copula; non enim debet reportare ex malitia commodum, vt arguit S. Bonauent. *loco cit.* atque adeò in facie Eccleſiæ præſumitur de affectu coniugali, & conſulendum erit, vt talis conſentiat, ſi non conſenſit, vt ait D. Bonau. Iam enim Eccleſia præſumens è ſponſalibus,& copula illa matrimonium, coget ad illud, ſicut ante Tridentinum.

75 IDEM præſumetur de quibuſdam actibus, per quos olim ſponſalia tranſibant in matrimonium, vt ſi traductio ſolemnis ſponſæ in ſponſi domum, quæ antiquitus ſufficiens erat ad explicandum conſenſum de præſenti, hodie fiat coram Parocho, & teſtibus, coram quibus inita ſunt ſponſalia. Ità refertur à Petro Ledeſ. viro docto, & ſequitur Sanchez *numero* 7. Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 3. dicens, id tenuiſſe Couar, Baldum,& multos Theologos, de hac re conſultos. Idem tenet Spino *ſpecul. teſtam. Gloſſa* 15. *num.* 65. Hoc ſanè dicitur de traductione, ſuppoſito, quòd antiquitus eſſet ſufficiens; nam quando ſufficeret, eſt controuerſia, vt videre eſt in Menochio *de Præſumpt. libro* 3. *præſumpt.*1. *numero* 5. Couar. 4. *decret.* 2.*parte,cap.*4. §. 2. Guttier. *de iur. p.p.cap.*51.*num.Finali.*

76 TERTIVS caſus eſt,quando interſunt matrimonio de præſenti impuberum, vel puberis, & impuberis, & completa ætate accedit copula, vel ſimiles actus, per quæ tranſibant illæ promiſſiones in matrimonium, cùm antè ſolùm haberent vim ſponſalium.

RESPONDETVR, omninò non tranſire, quia neceſſarius eſt, vt conſenſus de præſenti legitimus præſtetur coram Parocho, & teſtibus; at verò conſenſus impuberum de præſenti habet vim tantùm ſponſalium, vt aduertit Sanchez *num.*9. cum aliis. Similiter nec matrimonium contractum ſine Parocho, & teſtibus tranſit in ſponſalia, vt notat Diana *parte* 3.*tract.*4.*reſol.*258. cum aliis. 77

QVÆSTIO XII.

Quot, & quales Teſtes requirantur.

DECLARAT Concilium Tridentinum; requiri ſaltem duos teſtes; ita *ſeſſ.* 24. *capite primo*, vbi præter hos exigit etiam Parochum; alioqui irritat matrimonium. 78

PROBABILIVS etiam arbitror,requiri idoneos, vt non ſint infames. Ratio eſt, quia matrimonij validitas eſt grauiſſimum negotium, à quo pendet legitima proles,& ſucceſſio in hæreditate: Ergo non omni teſti fides eſt habenda *capite* 1. *de conſanguin.* verſ. *Nunc quæſtio* ibi, *ſi per teſtes circumſpectos omni exceptione maiores inueneris.*

CONFIRMATVR, quia cauſa matrimonij adeò eſt ardua, vt tractari debeat per iudicem diſcretum, vt dicitur *cap.*1.in fine *de conſanguin.* 79

CONFIRMATVR præcipuè, quia cùm iuris correctio ſit vitanda *ex Leg.* Præcipimus, *Cod. de appell.ut.* atque adeò nouum ius, dum aliud non exprimit, iuxta antiquum eſt interpretandum: Ergo cùm ius antiquum exigeret teſtes idoneos. Idem eſt nunc dicendum. Ita cenſet Couar.4. *decret.*2.*parte, capite* 8. §. 12. alios referens. Tandem multi Recentiores, etſi non adeo exquiſitos teſtes exigant, tamen excludendos infames, &c. dicunt. Sic etiam Procurator debet eſſe non ſolùm rationis capax actu, ſed etiam aptus ad negotia, vt colligitur *ex cap.* Finali *de procur.in* 6. & docet ibi Gloſſa,Dominicus, & Francus. Iam verò procurator ad negotia aptus requiritur 17.annorum *cap.* Qui generaliter, §. Licet, *de procur.in* 6. & teſtantur Doctores apud Sanchez *diſputat.*41.*num.*8. 80

QVÆSTIO XIII.

De pœnis Matrimonij clandeſtini.

POENA matrimonij clandeſtini iure antiquo eſt, vt filij ſint illegitimi, ſi matrimonium illud habuit impedimentum irritans,neque iuuet bona fides parentum, quæ iuuat in aliis matrimoniis, vt filij naſcantur legitimi. Ita habetur *cap.* Finali §. Si quis verò *de clandeſtin. deſponſ.* Ratio eſt, quia præſumuntur hi, clam contrahentes, contrahere malitioſè, eaque eſſe ignorantia affectata, vt ait textus ibi. Neque enim ignorantia excuſat, ſi non adhibetur diligentia inquirendo; non adhibetur autem, vel non cenſetur adhibita,dum clandeſtinè contrahitur, vt notat Bartol. *Leg.* Fin *in initio ff.* de ritu nuptiar. & *Leg.* Poſt contract.*num.*7.*ff.* De donat. 81

EXISTIMO

Digitized by Google

82 Existimo tamen cum Sanchez *diſputat.* 42. hoc ſequi, ſi impedimentum poſſet noſci, ſi fieret matrimonium publicè, vt, ſi ſit impedimentum affinitatis, &c. at non, ſi impedimentum non poſſit detegi; vt ſi oriatur ex defectu interni conſenſus, affectatores ignorantiæ præſumuntur. Quæ ratio infert, non ſolum ex impedimento affinitatis, ſed aliis etiam, quæ ſic voluntariè ignorata præſumuntur, ſequi illegitimam prolem, vt notat Sanchez *numero quarto.* Itaque ſi omittantur denunciationes, eiſdem pœnis ſubiacebunt, ac qui ſcienter contraxerint in gradibus prohibitis, vt definit Concilium Tridentinum *ſeſſione* 24. *capite qui* 10, & omni ſpe diſpenſationis carebunt, quia Eccleſia non fauet contemnentibus ſua decreta. Quapropter legitimabit filios è fornicatione, non autem natos è clandeſtino, cum impedimento irritante.

83 Quæstio prima autem eſt: An ſi celebretur matrimonium clandeſtinum, inualidum ob impedimentum, ignoratum tamen; ſed poſtea publicetur, & non inuento aliquo impedimento approbetur ab Eccleſia; filij ante approbationem concepti, & nati, ſint illegitimi; an verò legitimi, iuxta *cap.* Ex tenore *qui filij ſint legitimi.*

Respondetur, probabilius eſſe, effici per Eccleſiæ approbationem legitimos, vbi fuerit matrimonium approbatum ab Eccleſia, licet poſtea detegatur impedimentum. Probatur *ex capite ſecundo, de clandeſtin. deſponſ.* vbi dicitur operari Eccleſiæ approbationem, tamquam ſi à principio in conſpectu Eccleſiæ fuiſſet contractum. Sed in hoc caſu filij eſſent legitimi; ergo. Sic tenent multi cum Sanchez *diſput.* 43.

84 Alia quæſtio eſt: An matrimonium clandeſtinum habeat eam virtutem legitimandi filios antea ſuſceptos à parentibus habilibus ad contrahendum, quam habet matrimonium validum non clandeſtinum, iuxta *cap.* Tanta: *Qui filij ſint legitimi.*

Plurimi negant hoc caſu filios legitimari. Eos refert Sanchez *diſputatione* 44. *numero primo*, ſed eos ita ſenſiſſe miratur. Quare ab illis recedit; nam, vt dicitur *in Leg.* 1. §. ſed neque *Cod. de veteri iure enucleando*, non ex multitudine authorum, quod melius, & æquius eſt, iudicari debet.

Asserit igitur cum aliis, hos legitimari.

85 Ratio eſt, quia ius Canonicum exigit tantùm, vt matrimonium ſit legitimum *cap.* Tanta *citato.* Ad hoc autem ius pertinet diſponere de matrimonio: Itaque de iuris ciuilis diſpoſitione aliter ſtatuentis non eſt curandum. Sic docent communiter.

Adde, neque ius Ciuile oppoſitum diſponere, vt aduertunt Præpoſit. *ad cap.* Tanta *numero decimo ſeptimo.* Confirmatur, nam hæc vis adſcribitur legitimo matrimonio, *cap.* Tanta eſt vis matrimonio *citato:* At Clandeſtinum in locis, vbi non eſt receptum Concilium Tridentinum, eſt legitimum: Ergo.

86 Alias tres pœnas matrimonij clandeſtini affert Sanchez *diſputatione* 45. Prima eſt, vt matrimonium ſit odioſum, quoad reſtitutionem. Itaque licèt mulier ſpoliata à viro, quaſi poſſeſſione, ſit reſtituenda ante omnia, *cap.* Cum ex conqueſtione, & *cap.* Litteras *de reſtitut. ſpoliat.* Ita, vt lite pendente inter coniuges de matrimonij valore, ſi probationes non afferantur, facienda eſt reſtitutio quoad cohabitationem, & thorum; Eò quòd in facie Eccleſiæ celebratum, præſumitur validum; attamen de clandeſtino non præſumitur, & ita non eſt mulier ante omnia reſtituenda, ſed debet probari titulus poſſedendi; clam enim poſſidens poteſt ſpoliari poſſeſſione, vt notat Barthol. *leg.* 1. §. Interdictum, *ff. vti poſſidentis*, Berous *cap.* In litteris *num.* 53. *de reſtit. ſpoliat.*

Secunda pœna eſt, ſi ignoranter contra gradus vetitos contractum eſt matrimonium neglectis denunciationibus, iam ſeparandi ſunt ſine ſpe diſpenſationis obtinendæ, vt habet Tridentinum *ſeſſione* 24. *cap.* 5. 87

Tertia pœna eſt, vt ſecundum matrimonium publicum præferatur primo clandeſtino, vno integro teſte, & fama comprobato.

Remanent pœnæ contrahentium clam ſine Parocho, & teſtibus ordinatis à Concilio Tridentino.

Qvinqve pœnis afficiuntur etiam clandeſtinè contrahentes.

Prima eſt inhabilitas ad ſic contrahendum ſine Parocho, & teſtibus. Ita Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. 88

Secvnda eſt pœna arbitraria, qua ab Epiſcopis ſunt puniendi.

Tertia pœna in aliquibus Diœceſibus, eſt excommunicatio Epiſcopalis.

Qvarta, vt ambo coniuges tradantur conſanguineis propinquioribus vxoris, in ſeruitutem perpetuam; ſed hæc pœna in diſſuetudinem abijt.

Vltima pœna eſt exhæredationis. Hæc habetur *leg.* 49. *Tauri*, in Hiſpania: ſed hæc de filiabus tantum mentionem facit, ob maiorem honeſtatem in eis requiſitam, quàm in filiis, tamen ob ſexus infirmitatem, maiori egentem conſilio. Eandem, vel ſimilem Legem Antonius Coſtanus refert ſeruari apud exteras gentes, *lib.* 1. *quæſt. iur. ſ. c. p.* 12. ſed non inuenio, vbi extra Hiſpaniam ſeruetur. 89

Dispvtant verò: An lex canonica hanc legem Tauri correxit, eò quòd mittat falcem in meſſem alienam.

Non videtur ſanè corrigi, cùm liceat Principibus clandeſtina matrimonia perſequi; eſt enim contractus ciuilis, & grauiſſimus ad pacem Reipublicæ maximè pertinens, & hoc caſu ius Ciuile adiuuat ius Canonicum. 90

Parochvs, vel quiuis Sacerdos, matrimonio clandeſtino præſens, per triennium eſt ſuſpendendus ab officio *cap.* Finali §. Finali *de clandeſt. deſponſ.* Aliqui tamen dicunt, fuiſſe correctam hanc pœnam, per arbitrum deſignatam à Tridentino. Aliqui negant. Vide Sanchez *diſp.* 48.

Qvod ſi alienus non aſſiſtat, ſed det facultatem alteri, ſuſpendendus ne erit?

Respondetvr, negatiuè, quia lex explicat, cum vult includere mandantes, vt conſtat *ex cap.* Fœlicis *de pœnis in* 6. & *Clem.* Si quis ſuadente *eodem tit.* Reliqua vide in Sanchez, quæ difficultatem non habent. 91

Digitized by Google

DISPVTATIO IV.

DE CONSENSV COACTO.

1 IAM de conſenſu, metu extorto, agendum, qui dicitur COACTVS. Certum eſt enim, non poſſe vi impulſiua extrinſeca phyſica excuti conſenſum, ſed coactione morali tantùm, vt egi, *Prima ſecundæ, tract.1. diſputatione 3. quæſtione 5.* & docet Ariſtoteles 3. *Eth. cap.1.* & D.Gregorius Nyſſenus *lib.5. Philoſ.cap.1.*

HOC autem ſic explicuit D.Thom. 1.2. *quæſtione 6. articulo* 4. Cum D.Bonauentura *in 2. diſtinctione 25. articulo 2. quæſtione 4.* Duplex eſt voluntatis actus : Quidam ab ipſa imperatus, & per alias potentias exercitus, qui ideò dicitur alienus, vt ambulare, mouere membra, &c. & quoad hos actus poteſt ſimpliciter voluntas cogi; Sic poteſt trahi Chriſtianus ad templum Idoli, & genibus incuruari ante illud, voluntate renitente, quod dicitur *violentum*, eò quòd eſt ab extrinſeco, non conferente vim paſſo, iuxta regulam Ariſtotelis 3. *Eth. cap.2.* Alius eſt actus à voluntate ipſa elicitus, qui ideò à S.Doct. dicitur voluntatis proprius, vt velle, nolle; & hic actus non poteſt eſſe coactus ſimpliciter. Dum enim aut vult, aut non vult, confert vim ab intrinſeco : Ideò non poteſt dici abſolutè violentum.

2 ITAQVE, quæ ex metu incuſſo volita ſunt, ſimpliciter voluntaria ſunt.

QVÆSTIO I.

De Metu, quo pacto conſenſum ad contractus cogendo lædat.

3 METVS definitur ab Vlpiano *ex l.1.ff.* De eo, quòd metus cauſa. *Eſt inſtantis periculi, vel futuri cauſâ mentis trepidatio.*

DIVIDITVR autem metus communiter cum D. Bonauentura *in 4.d.29.q.1.* & aliis *ll.*

ALIVS eſt leuis; alius grauis, hic dicitur cadens in virum inconſtantem, *cap.* Conſiderationi, *cap.* Veniens *el 2. de ſponſal. cap.* Cum dilectus *de his, quæ vi.*

QVINQVE conditiones requiruntur, vt metus ſit grauis cadens in virum conſtantem, vt docet D. Bonauentura *locis adductis,* & cum eo Sanchez *lib.*4. *diſput.1. num.10.* & oſtendi *prima ſecundæ, tract.1. diſput.3.quæſt.7.*

PRIMA eſt, vt malum, quod timetur, graue ſit 4 *Leg.*Metum *la 1. ff.* de eo, quod metus cauſa, *metum accipiendum Labeo dixit, non quemlibet timorem, ſed maioris mali.* Vbi gloſſa, *ideſt, magni mali;* non enim ſumitur malum cadens in conſtantem virum per comparationem ad minus malum, vt colligitur ex D. Bonauentura, & ſequitur Sanchez *diſp.2.n.12.*

SECVNDA conditio eſt, vt non leuiter, ſed rationabiliter exiſtimet illud malum graue ſibi imminere. Ita habetur *leg.c.* & *L.*Nec timorem, §.Proinde, *el.1. ff.de eo, quod metus cauſa,* hoc enim diſtat inter conſtantem virum, & inconſtantẽ homuncionem, quod ille non leuiter concutitur; at leuis homo facilè credit, vt dicitur *Eccl.10.* & ita docent D.Bonauent.4. *d.29.q.1.* D.Thom.ibi *q.vn.art.2.* Sotus ibi *q.vnica,* Durandus *q.4.* Richardus *art.1.q.1.* Gabriel 3.*d.39. qu.1.art.1.* Sotus 4.*d.29.q.1.art.2.* Palac. *ibi diſp.1.* Barthol.Ledeſma *dub.23.de matrim.*

ET ex Iuriſperitis Turrecrem.31.*q.2.in ſum.* Sylu. *v.*Metus *q.1.* Tabien.*v.*Imped.9. Burſatus *conſil.*72. Alphanus *collect.*877. Sanchez *num.*15. Hinc enim Ariſtoteles *3.Eth.cap.9.* ait, fortem eſſe impauidum, quia non timet leuiter, ſed vbi recta ratio timendum dictat.

TERTIA conditio eſt, vt metum incutiens, po- 5 tens ſit minas exequi; non enim viri conſtantis eſt cuiuſque minis terreri, vt ſi fœmella minetur viro, vel ſenex iuueni, *L.* Famoſi, *ff.* ad legem Iuliam maieſt. ibi, *nam & perſona ſpectanda eſt, an potuerit facere,* Gloſſa *L.*Metum *verbo* iactationibus *Cod.de his, quæ vi.* Anchar.*cap.*Ad audientiam *n.2.de his, quæ vi,* & ibi Alex. & Salicet. Sebaſtianus de Medicis, *de caſibus fortuit.q.1.n.67.* Flamin.*de reſignat.benef.l.13. quæſt.2.n.116.* Cucus *l.5.Inſt.mor.tit.12.* Rolandus *conſil.*83. Angel.verbo *Metus* Sotus *l.2.de Iuſt.q.2. art.1.* Aragon. 2.2.*q.88.art.3.* Carbon.*de reſtit.q.46. fund.3.* Sanchez *num.*19. & omnes.

NOTAT verò Sanchez, hoc ita accipiendum, vt 6 minas verè de facto poſſit implere, vel quamuis de facto verè non poſſit ob cauſam occultam, timeatur tamen rationabiliter poſſe. Quod egrégiè ſignificaſſe D.Bonau. *loc.cit.* ait Sanchez, allegans & Richardum *art.1.q.1.* Quare perpendenda eſt qualitas, & potentia terrentis, & metus patientis, vt ſi ille eſt vir potens, hic infirmus, vt benè aduertit S.Doct. & cum eo Berous *cap.1.num.30.de offic.deleg.* Sotus, Aragon, Sanchez, & Carbonus citati, cum Henriquez *lib.11.de matr.cap.9.*

QVARTA conditio affertur à Sanchez, vt, qui 7 minatur, ſolitus ſit etiam exequi minas; ſecus autem ſi ſit iactator, conſtat ex *Leg. vn.Cod.* Si quis Imperato 2.& *Leg.*Famoſi *ff.ad L.Iul.Mai.* & *Leg.* Metum *Cod.de his, quæ vi,* ibi metum non iactationibus tantum, vel conteſtationibus, ſed atrocitate facti probari conuenit. Et ita docent ibi Bartolus, Baldus, Alex.Paulus Salicetus, Aretin.& alij Doctores paſſim apud Sanchez, *num.20.*

QVINTA conditio eſt, ne timens poſſit facilè 8 occurrerè malis, quæ timentur. Ita Angel. *verbo Metus,* Sylueſt. ibi *quæſtione prima,* Cucus *tit. 12. numero 155.* Sanchez in fine; ſed meo iudicio hæc conditio reduci poteſt ad ſecundam, qua creditur illud malum eſſe imminens; ſanè enim tunc creditur imminens, quando non eſt facilè euitabile. Multæ verò dubitationes ſuperſunt diſcutiendæ.

Digitized by Google

DVBITATIO I.

An vt ſit timor cadens in virum conſtantem, inducat ad minus malum eligendum, vt vitetur maius, vel poſſit eſſe talis, eſto inducat ad maius malum, vt vitetur minus.

9 PRIMA opinio aſſerit, inducere debere, vt eligat minus malum. Quare ſentit non cadere in virum conſtantem, quoties timore cogitur peius malum eligere. Citantur à Sanchez *lib.4. diſputat.2.* multi, D.Thom.4. *diſtinctione 29.quæſt.vnica, articulo 2.corp.* D.Bonauentura ibi *quæſtione prima*, fine, Scotus *quæſt.vnica,§.Dei primo,& §. ſic dicitur*, Durandus *quæſtione* 2.Richardus *articulo 1.quæſtione* 1. Paludanus *quæſt. vnica, articulo 2. concl.3.* Gabr.3. *diſt.39.quæſt.1.artic.1. & artic.3.* Victoria *ſum. de matr.num.268.* Sotus 4. *diſt.29.quæſt.1.art.2.* Palac. *ibi diſp.2.* Veracruz *p.p. ſpeculi,artic.8.* Barthol.Ledeſma *de matr.d.23.* Manuel *1.tomo ſum.2.edit.c.23.* Viualdus *p.p.de matr.num.19.*

Ex Iuriſtis Abbas *cap.* Sacris *numero 5.* de his, quæ vi Fortunat. *de vlt. fine, illat.22.* Syluest.verbo *Metus*, Tabien.*imped.9.* Turrecrem.3 142.*ſum.* Couar.4.*decret.2.parte, cap.3.* Penna *directi.inquiſit.2.parte, com.65.* Seraphinus *de priuil. iur.110.* Guttierz *conſil.16.* Vgolin.*de cenſ.tab.2.c.34.*

10 MVLTI tamen ita intelligunt, hanc conditionem eligendi minus malum requiri, vt metus à culpa excuſet, non tamen vt ſufficiens ſit ad contractus reſcindendos, quod fruſtra negat Sanchez, quia de metu ad reſcindendum contractûs ſermonem faciunt, & iacto hoc fundamento requiri ad rationem metus viri conſtantis, eligi minus malum, & ſtatim nulla mentione facta alterius metus, ſtatuunt, metum grauem annullare matrimonium.

11 HOC tamen falsò dicitur, nam D.Bonauentura contra ſuam aſſertionem, quòd metus irritet matrimonium, arguit; nam is, qui negat Chriſtum ex metu mortis, peccat: Ergo libere negat: Ergo nullus metus adimit libertatem neceſſariam ad actus humanos, atque adeò neque ad contractum matrimonij.

RESPONDET, nullum timorem reſpectu peccati perpetrari poſſe, aut debere cadere rationabiliter in virum conſtantem; nam talis timor eſt tantùm reſpectu alicuius rei faciendæ, quæ non eſt noſtræ ſaluti contraria, ſicut vir conſtans rationabiliter deberet prius permittere, ſe occidi, quam Deum negare, ſed non rationabiliter ageret, ſi non permitteret ſe interfici antequam in aliquid indifferens conſentiret: matrimonium autem non eſt de his, quæ ſunt ſaluti contraria, vel contra ſalutem, & ſic patet quomodo intelligitur de metu, qui poteſt cadere in conſtantem virum.
12 Ecce quomodò S. Bonauentura diſtinguit metum cadentem in virum conſtantem in ordine ad diuinam offenſam euitandam, & in ordine ad contractus reſcindendos. Itaque negauit paritatem argumenti, quia multò plura requiruntur ad bonum integrandum, quàm ad malum, quod eſt defectuoſum; vnde licet eſſet libertas ad peccatum idolatriæ, tamen non eſt ſufficiens ad bonum matrimonium conficiendum.

13 SECVNDA igitur ſententia eſt, ex parte quidem ſubiecti, vt dicatur vir conſtans, requiri, vt metu perculſus eligat minus malum, vt à culpa ſit immunis; ſed non requiri ad ſciſſionem matrimonij, & cæterorum contractuum, ſed ſatis eſſe, ſi ea parte obiecti ſit potens incutere timorem in virum conſtantem, nempè, ſi ſit malum in ſe graue. Ita Doctores multi apud Sanchez Sotus *4.d.29.q.1.art.3.* Nauar.*ſum.L.it.c.22.n.51.* Ledeſma *2.p.4.q.49.artic.3.* Menoch.*l.3.de præſumpt.præſ.4.n.33.* Philiarc. *de officio Sacerd.t.1.p.2.l.2.c.8.* Petr.Ledeſ. *de matr. q.47.art.2.& 3.* Henriq.*l.11.de matr.c.9.* Ludouicus Lopez *2.p.Instruct.de matr.c.40.* & qui dicunt, matrimonium metu contractum, eodemque conſummatum, eſſe irritum, quos referam *quæſt.2.& 3.*

14 PROBABVR, quia iura contractus irritant, quia adeſt metus mali grauis *cap.* Cum locum *de ſponſal.* & *Leg.* Continet 3. *de eo, quod metus cauſa.*

OBSERVA autem, metum cadentem in virum fortem in ordine ad diuinam offenſam, includere euitationem omnis culpæ, etiam venialis, cum propoſito potius mortem ſubeundi. Et hoc ſenſu intelligit S. Doct. dum ait cum D.Thom. non poſſe etiam culpam venialem patrari ad mortem vitandam, quia omnis culpa eſt peior omni malo pœnæ, & non eſt vir conſtans, qui mentitur, vt mortem declinet.

DVBITATIO II.

An grauitas mali, vt incutiat metum grauem in virum conſtantem, ſit conſideranda in ordine ad patientes.

15 CERTISSIMVM arbitror id aſſerendum, atque adeò metum, qui reſpectu vnius eſt grauis, non eſſe reſpectu aliorum talem. Hinc enim propterea grauitas etiam delicti colligitur, cùm is, qui animo eſt conſtantior, cedit, vt habetur *cap.* Sicut *el 2. de homicidio*; & ita aſſerunt communiter DD. apud Sanchez *l.4. d.3.* Itaque dum dicitur metus cadens in conſtantem virum, intelligitur per virum animi robur pro cuiuſque conditione; poteſt enim timor cadens in conſtantem virum, habere locum etiam in fœmina, ob timorem mortis, vt colligitur *cap. lege 3.ff.ex quibus cauſis maiores.*

16 DICES *cap.* Conſultationi *de ſponſal.* vbi agitur de metu iſto, nunquam nomine fœminæ vir intelligitur, cùm tamen agatur de fœmina contrahente.

RESPONDET Sanchez, magis ſecundum modum dicendi locutum textum, ſed non excludere, vt ſufficiat metus cadens in fœminam conſtantem.

DVBITATIO III.

Quæ mala incutiant metum grauem.

17 CONVENIVNT Doctores id Iudicis ſententiâ definiendum, *l.3. ff. ex quibus cauſ.* Ratio eſt, quia nequeunt omnes caſus exprimi; Ita docent communiter apud Sanchez *lib.4.diſp.5.*

PRIMVM malum comminatum, potens terrere virum fortem, eſt mors. Ita D.Bonau. *d.29.qu.1. in fund.* Habetur *c.* Cum dilectus *de his, quæ vi, & Leg.* Nec timorem *7 ff.de eo, quod metus cauſa & l.7.tit.33.p.7.* & ratio eſt, quia omnium terribilium finis eſt mors, teſte Philoſopho *4.Eth.* Ita ſentiunt communiter omnes.

Idem aſſerit S. Doct. de mutilatione, quæ eſt quædam mors partialis *c. ſi quis abſciderit diſt. 55.* & habetur *Leg. 7. adducta*. Ad hoc reducitur grauis verberatio, vt omnes concedunt.

18 Idem aſſerit S. Doct. de metu ſeruitutis. Eum ſequuntur omnes, & habetur *in Leg.* Ego puto, & *Leg.* Iſti quidem *ff. de eo, quod metus cauſa*, & *l. 15. tit. 2. p. 4.* & *l. 7. tit. 33. p. 7.*

Idem dicitur de captiuitate, de graui exilio, & carcere, quæ ſeruitutem quandam grauem includunt. Ad quem requiritur timor amiſſionis ſtatus *ex Leg.* Iſti quidem, *ff. de eo, quod metus cauſa.*

Idem docet S. Doctor, de metu ſtupri, ſiue in maſculo, ſiue in fœmina. Habetur *ex Leg.* Iſti 8. *ad fin. ff. de eo, quod metus cauſa.* Ita loquitur etiam D. Thom. *4. diſt. 29. q. vn. art. 2. ad 2.* & ibi Scotus *q. vn.* Richardus *art. 1. q. 1.* Paludanus *q. vn. art. 2.* & alij, quibus ſubſcribit Sanchez aduertens, id verum, etiam ſi eſſet vidua; ſed honeſta.

19 Adde metum etiam amiſſionis honoris, qui pluris, quàm vita æſtimatur.

Alii addunt etiam metum infamiæ. Vide Sanchez, qui optimè addit, id verum eſſe de infamia graui.

Idipsum aſſerunt multi de timore excommunicationis, quæ eſt grauiter iniurioſa in facie publici, & multa grauia mala ſubit excommunicatus, vt diſſerit S. Doct. *in 4. d. 18. p. 2. dubiis littera.* Igitur quamuis, cùm excommunicatio eſt iuſta, non incutiat timorem in virum conſtantem, quia tunc eſt medicinalis, vt excommunicatus reſipiſcat à contumacia; tamen quando eſt iniuſta, incutit metum in virum conſtantem. Probatur, quia excommunicatio, quamuis iniuſta, eſt timenda, vt notat S. Bonauentura *dub. 2. litt.* & habetur *11. quæſt. 3. cap. 1.* & aliquam infamiæ notam inurit.

20 Item, quia nulla maior pœna excommunicatione poteſt inferri iure Canonico, *cap.* Corripiantur *24. quæſt. 3.* & *cap.* Sacris *de ſentent. excommunic.* appellatur magna pœna. Et in Tridentino *ſeſſ. 27. c. 3.* appellatur gladius, & neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ſanè nihil magis formidandum, quàm ab Eccleſia ſeparari, *cap.* Nihil *11. quæſt. 3.* Grauis eſt etiam pœna inter homines eſſe, & eorum conſortio priuari, *Leg.* Hi, qui ſanctam, *Cod. de Apoſtatis.* Tandem quid peius, quàm ſathanæ tradi?

21 Vltimò ponunt amiſſionem omnium bonorum, vel maioris partis, & probatur *ex cap. 1. de reſtit. ſpoliat. in 6.* & *Leg.* Propter litem, *ff. de excuſat. tutor.* Hæc ſanè omiſſio mors quædam ciuilis eſt, vnde ad malum mortis poteſt reduci.

DVBITATIO IV.

An Timor reuerentialis cadat in virum conſtantem ad effectum irritandi obligationes voluntarias.

22 Timor reuerentialis eſt, quem incutit perſona ſuperior, verbi gratia, Pater filio indicens talem contractum, puta, ſi Pater dicat filiæ: Accingere, volo, vt accipias in Maritum Ioannem de Caſtella, & hoc poteſt grauari indignatione indicentis, rurſus indignatio minis premi, puella territa metu in Patrem reuerentiali; at ſi non acciperet, aliter illum annuit

Idem euenit in aliis; vt, ſi maritus dicat vxori, quæ habet filiam è primis nuptiis: Volo eam deſponſare Petro. Poteſt autem metus ex reuerentia dare anſam contractui, non cauſam; vt ſi ante inducatur metu reuerentiali, mox verò libens eligat.

Prima opinio eſt, metum reuerentialem dici poſſe cadere in virum conſtantem, atque adeo reſcindere contractus, ſi indignationem grauem fulguret, etiam ſine minis. Ita plurimi, quos adducit, & ſequitur Mongollon *tract. de his, quæ vi, & metu, c. 2.* Hi dicunt: Si pater præcipiat, etiam ſine minis, &c. ſatis eſſe, & probant *ex Leg.* Velle *ff. de regend. iure* vbi habetur: *Velle non creditur, quaſi obſequitur alterius imperio*, ſic etiam Baſil. Ponc. *l. 4. de matr. c. 5.* qui exigit indignationem grauem diuturnam, eſto ſine minis. Hanc verò ſufficere etiam ad irritandam profeſſionem, ait Penceius *n. 15.* cum Diana *p. 3. tract. 5. reſol. 20.* Vide Fagundez *præcep. 2. l. 6. c. 1. n. 21.* Rodriquez *t. 2. q. q. Regular. q. 52. art. 1.* vbi etiam electionem irritari ait. 23

Idem tenent multi apud Menoch. *l. 1. conſil. 491.* & *de arbitr. iudic. l. 2. caſu 236.* Farinacium *in fragm. crimin. p. 2. num. 125.*

Idem ſentiunt alij apud Layman. *p. 2. de ſacr. matrim. cap. 5.* Si verò addantur aliquæ minæ, id tenent multi Iuriſtæ, Gloſſa, *l. 1. §.* Quæ onerandæ, *v.* metus, *ff.* Quarum rerum actio. *Et cap.* Vnuſquiſque *v.* ſaltantium *22. q. 4.* Bartol. *Leg.* Qui aliem, §. Finali, *n. 5. ff. de acquir. hæred.* Baldus *Iur. Gent. in prima lectura* §. ſi ante *n. 4 ff. de pactis*, & alij apud Sanchez *n. 4.* Aliqui verò in ſolo filio hunc metum erga patrem admittunt. Ita Barbatius, *conſ. 60.* Anchar. *c. Ex litteris.* Alij limitant, ſi contractus ineatur cum terrente. Ita Baldus *in Leg.* Fidei rumor *la 2 ff.* Pater ſeij *ff. de Pignor.* Roma, & alij. 24

Secunda ſententia negat, metum reuerentialem ſatis eſſe ad irritandos contractus. Ita Molina *de primog. l. 2. c. 3.* Donellius *l. 15. con. c. 39.* Fachinettus *l. 2. contra Iuriſc. cap. 96.* & triginta Doctores, quos adducit, & ſequitur Barboſa *in collect. tomo tertio, libro ſecundo ſexti decreti, tit. 18. capite ſecundo*, cum aliis, quos adducit, & ſequitur Farinacius *loc. cit.* aliiſque, quos adducit, & ſequitur Barthol. Maſtrius è Medula, eruditus Scotiſta, *tom. 4. diſp. 7. quæſtione 4. num. 123.* 25

Fundamentum huius opinionis eſt, quia *in cap.* Quamuis pactum *de pactis in 6.* diſponit, quod renunciatio facta à filia in fauorem patris, vallata iuramento, eſt valida, niſi metu, vel dolo ſit inducta: Ergo cum ſexus non excipiat reuerentiam, ſicut metum, & dolum; ſequitur, non cadere in virum conſtantem. Hinc reor, Seraphicum ſtare pro hac ſententia *4. diſt. 29. quæſtione prima*, vbi talem timorem non recenſet inter cadentes in viro conſtanti. Eum ſequuntur alij etiam apud Sanchez *numero ſeptimo.*

Aſſero cum hac ſententia, metum reuerentialem non ſufficere ad reddendos contractus irritos. 26

Probatur *cap.* Ex litteris *de deſponſ. impuber.* vbi metus reuerentialis irritans ſponſalia, exigit etiam minas, *& cap. ſecundo.* Ex pactis *in 6.* dicitur valere renunciationem filiæ in fauorem Patris factam, ſi iuramento muniatur, niſi vi, aut dolo ſit præſtitum, & tamen ibi concurrit ſemper paterna reuerentia: Ergo hæc non ſufficit. Probatur etiam ex multis textibus, irritam non eſſe profeſſionem ex hoc metu. Id habetur *cap.* Finali, *qui cleric. vel vouent. cap.* Puellæ *20. quæſtione prima.* Vide Sanchez *numero 18.* Idem obſeruat Maſtrius, & Stephanus à S. Gregorio *lib. 3. de matrimon.* alios adducentes.

Dvbitari

Digitized by Google

27 Dvbitari etiam ſolet: An preces importunæ ad contractum irritandum ſatis ſint; Quamuis autem id aſſerat Diana *lo. o cit. to*, cum Poncio *libro* 4. *capite* 5. cum alijs, ſi faciant non libenter contrahere. Ego arbitror cum Sanchez, *diſputatione* 8. non ſufficere preces importunas, etiam à perſona incutiente metum reuerentialem. Idem ſentiunt Leſſius *lib.2.cap.7.dub.6.* Henriquez *lib.11.cap.9.* Suarez *tom.2. de relig. lib.6.cap.5.* Tapia *dec.ſ.16.* Roland.*vol.3.conſ.83.* & alij contra Dianam,& alios ibi: qui fruſtra iactanter Confeſſariis clamant hac opinione innumeros euelli ſcrupulos.

28 Addit verò, præſumi timorem grauem, cùm ſit contractus grauiter lædens filiam,filium, &c. vt tenent vigintiquatuor Doctores apud Farinacium. Hoc verò dicerem indicare maiorem timorem inducentem, quàm reuerentialem; puta minas graues, &c. & in hoc non diſſentior.

DVBITATIO V.

An contractus, metu graui initi, ſint ipſo iure irriti.

29 Prima opinio eſt aſſertiua. Videtur Bartoli *in L. g.* Metum autem præſentem 9.§. Volenti *ff. de eo,quod metus cauſa.* Tuentur Fortunius *tract. de vlt. fine,ill t.21.* Sotus *lib.8.de Iuſt. quæſt.1.art.7.* Palac. *l.b.4.de contract.c.9.* Carbo *tom.2. de Iuſt.q.c.art.7.* Molina *tom.2. de iuſt. tract.2. diſp.316.* & videtur probabilior D.Bonauenturæ *diſt.29.quæſt.1.* vbi de matrimonio, quam ſuſtinui, *Prima ſecundæ, tract.1. diſp.3. quæſt.7.*

Secvnda ſententia eſt,valere contractus metu initos; eſſe tamen reſcindendos. Ita ſentiunt ſexaginta Doctores apud Sanchez,ſubſcribentem *diſputat.8 num.4.*

30 Enim verò non terreor multitudine aduerſantium;nam,vt dicitur *leg.1.§.ſed neque,Cod.de veteri iure enucleando,*non ex multitudine authorum,quod melius,& æquius eſt iudicari debet. Vnde Ioannes Lupus *cap.* Per veſtras *de donat inter virum,& vxore n,not.ib.3.§.21.* ait, non eſſe credendum Doctoribus,dum carent fundamento;ſubſcribit Sanchez *libro 4.diſp.44.num.3.*

31 Notandvm id,quod ſufficit ad irritandos contractus alios, ſufficere etiam ad irritandum matrimonium,vt notat Sanchez *l.4.d.6.n.1.* & Couar.4. *decret.2.parte,cap.3.§.6.* dicens,ab omnibus eſſe receptum. Imò Nauar.*l.4.conſil.in 1.edit.tit.de ſponſal. conſ.36.n.10.*Præpoſ.*cap.* Cum locum *n.6.de ſponſ.* dicunt, non requiri ad matrimonium tam iuſtum metum,ſicut ad alios contractus irritandos.

Assero, probabile eſſe, contractus ex metu graui,non eſſe irritos ipſo iure,ſed reſcindendos.

32 Probatvr *ex Leg.* ſi mulier 21.§.ſi metu coactus *el 2.ff.* de eo,quod metus cauſa. Et *Leg.* ſi metus cauſa 84 *ff. de acquir.hared.*

Tertiò, quia ibi eſt verus conſenſus, veraque voluntas *ex Leg.*Si metu coactus *el 2 ff.*de eo,quod metus cauſa.

Assero ſecundò, probabilius eſſe, contractus metu graui extortos,eſſe ipſo iure nullos.

Probatvr *Lege 1.Cod.*de reſcindenda venditione,ibi. *Irr ta eſt,* quæ verba,cum præſentis temporis ſint, diſpoſitionem inducunt ipſo iure, Iuxta doctrinam gloſſæ *Leg.* Iubemus 14.§. Oeconomus, *Cod. de ſa roſancta Eccleſia,* & *l.5. verb.* habens, *Cod.de Iuriſdict. omnium iudic.* & teſtantur communem, Cremenſis *ſingul.7.* Iaſon *l.2.n.13 Cod.de iure E.p.yt.* Tiraquell. cum multis,*Leg.*ſi nunquam, *v.* Reuertatur *num.21. Cod.* de reuocante donat.

Respondet Sanchez *num.10.* intelligi irritanda:Sed hoc eſt iura confundere.

Probatvr ſecundò *ex L g.*Qui in carcerem 22. *ff. de acquir.hared.* ibi. *Qui in carcerem, quem detruſit,vt aliquid ei extorqueret, quicquid ob hunc cauſam factum eſt, nullius momenti eſt.* Vbi apparet, contractum,metu celebratum, eſſe ipſo iure nullum; nam ea verba *nullius momenti* important idem, ac nullius vigoris, *cap.* Ordinarij *in fine de off. Ordin. in 6.* & ibi notat Archid. & ita intelligunt illum textum multi,quos refert Roland.*conſil.2.n.83.l.1.* 33

Respondet Guttierez *de iur. p.p.cap.57. n.21.* & Sanchez *num.10.* ibi reperiri etiam dolum. Enim verò dolus metu incuſſo ineſt *Leg.* Si cum exceptione §. cum,qui *ff.* de eo,quod metus cauſa, & *l.2.§. doli mali, ff. de vi verbor.r.ptor.*& aduertit Sarmiento *l.2. ſ.lect.c.11.* & ita æquiparari ſolent dolus, & metus *cap.* Cùm contingat *in fine iure iur.* & *c.1.de pact s in 6.*& *L g.* ſi dolo *Cod.de* inutilibus.

Respondet Sanchez cum Bartolo, latum eſſe diſcrimen inter metum,& dolum; nam qui contrahit ex metu,non errat in cauſa conſenſus; at qui ex dolo, errat in cauſa, atque adeò ſub conditione conſentit; ſic verum eſt;ideò ille ex metu vere conſentiens validè contrahit; non autem hic. 34

At conditionalis eſt etiam conſenſus ex metu; quia, ſecluſo metu, voluntas nollet, vt notat ipſe Sanchez *lib.4.d.1.n.3.* cum Iuriſconſulto *in L g.* ſi mulier 21. §. Si metu coactus *el 2. ff.* de eo, quod metus cauſa ibi *Quia quamuis,ſi liberum eſſet,noluiſſem,coactus tamen volui.* Parum autem refert: An deceptus velim; an coactus id,quod nolo;vtrumque enim in cauſa antecedenter aufert libertatem. Neque ſufficit quæuis libertas, ſed plena requiritur, vt ait S. Doctor, qui ſic reſpondet argumento ſuprà facto aduerſariorum. 35

QVÆSTIO II.

An Metus cadens in virum conſtantem irritet matrimonium.

D. Bonauentura diſtinctione 29. quæſtion: 1
D.Thom. diſt 29. quæſt. vnica, artic.3 quæſtiunc 1.

36 Svppono, metum alium eſſe ab intrinſeco incuſſum,vt à morbo;Alium ab extrinſeco;& hic, vel à cauſa naturali,puta fera, tempeſtate;vel à cauſa libera. Hæc porrò,vt metum contractui noxium incutiat, oportet, vt ad hunc finem ſit extorquendi contractum, puta matrimonium; metus autem à quacunque cauſa incuſſus, non ad hunc finem, non irritat.

Qvæstio ergo eſt de metu incuſſo ad hunc finem.

Igitvr eſt controuerſia: An metus iniuſtè incuſſus ad extorquendum matrimonium, illud irritum reddat in vtroque foro & quidem varias ſententias retuli *quæſt.1.dub.5.*in genere.

Cardinalis *c.2.* De his quæ vi,*quæſt.1.* aſſeruit, matrimonium metu hoc contractum, non eſſe ipſo iure nullum, ſed reſcindendum inſtar aliorum contractuum,metu initorum. 37

Digitized by Google

Alii, quos refert D. Thom. 4. *diſtinctione* 29. *quæſtione vnica, articulo* 3. *quæſtiunc.* 1. aiunt, tale matrimonium eſſe irritum ſolùm in foro externo. Eos refert, & refellit D. Bonauentura authoritate Decretalis infra referendæ.

Vera tamen ſententia eſt, matrimonium contractum metu, cadente in conſtantem virum, ad eum finem iniuſtè incuſſo, eſſe nullum in vtroque foro. Huic ſententiæ ſubſcribunt omnes iuris vtriuſq; Doctores; ſpecialiter Canoniſtæ *capite ſecundo, de his, quæ vi*, & *cap.* Cum locum *de ſponſal.* Sic etiam D. Thom. & D. Bonauentura *loco citato*, Scotus *eadem diſtinctione* 29. *quæſtione vnica*, Durandus *quæſtione ſecunda*, Richardus *articulo* 1. *quæſtione* 1. Paludanus *quæſt. vnica, art.* 3. Sotus *quæſt.* 1. *articulo* 3. D. Antonin. 3. *parte, tit.* 1. *cap.* 7. & alij plurimi, quos refert, & ſequitur Sanchez *libro* 4. *diſtinctione* 12. *numero* 8.

38 Probatur à D. Bonauentura primo, *ex cap.* Cùm locum *de ſponſal.* vbi rogatus Pontifex circa matrimonium cuiuſdam Puellæ, quam duo ciues Papienſes prætendebant, contendente vtroque cum ea contraxiſſe, timebatque puella ſibi metum inferendum. Definit Pontifex, puellam in loco tuto reponendam, dum cauſa definitur. Redditque rationem, *quia matrimonium ſolo conſenſu perficitur, qui non inuenitur, vbi adeſt metus cadens in conſtantem virum.*

Probatur ſecundò à S. Doct. ratione, qua vtitur Sanchez: Conuenientiſſima fuit talis matrimonij irritatio in vtroque foro. Probatur, quia matrimonium ſignat coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, quæ per liberum amorem fit. Secundò; quia ſignificat vnionem animæ cum Chriſto, quæ eſt voluntaria.

39 Probatur quartò à S. Doct. In conſenſu matrimonij acquiritur poteſtas in alterutrum: Ergo neceſſe eſt vt in conſentiendo ſint æquales, vt perpetuetur vinculum; at cùm metu coniunguntur, facilè amorem perdunt, & disiunguntur, atque ſoboli ipſi detrimentum infertur, vt ait Sanchez, & talia matrimonia exitus infauſtos habent, vt ait S. Doct. *in corpore.*

Obiicies primò. Coacta licet metu voluntas, non deſinit tamen eſſe voluntas: Ergo.

Respondet S. Doctor, ad matrimonium requiri plenam libertatem, qualis non eſt in metuente grauiter à minis.

Obiicies ſecundò; Baptiſmum metu ſuſcipiens eſt verè baptizatus: Ergo & contrahens.

40 Respondet S. Doct. primò, alia Sacramenta, cùm ſint opus Dei, minùs pendere à voluntate hominum: neque enim alia Sacramenta conficiuntur ex contractu, tanquam parte intrinſeca; at matrimonium, cùm ſit contractus, à conſenſu totus cauſatur. Ita etiam Sanchez. Alia duo argumenta patent ex dictis.

Quæstio remanet de metu iuſtè incuſſo: An irritet matrimonium.

Prima opinio eſt, metum grauem iuſtè incuſſum irritare matrimonium. Ita multi apud Sanchez *lib.* 4. *diſt.* 13. *num.* 1. Aliquis incautus exiſtimabit in ea eſſe D. Bonauenturam, eò quòd metum iuſtum ait, irritare. Sed iuſtum ſumit, non vt dicit emeritum; ſed vt dicit grauem, ſeu iuſtè formidabilem.

41 Secunda ſententia eſt, metum iuſtum incuſſum à legibus, aut iudicibus, non irritare; at metum non incuſſum à lege, irritare. Ita multi apud Sanchez *numero* 2.

Tertia ſententia abſolutè negat, metum, quicunque ſit, iuſtum irritare matrimonium. Ita Sanchez *num.* 3. multos ſecutus, ibi eam ſententiam ſequitur, vt arbitror, D. Bonauentura, vt inferam.

Probatur ex S. Doct. *in* 4. *diſtinctione* 18. *parte* 2. *quæſtione* 1. *argumento* 3. *oppoſ. addita reſponſione*, nam terror extrà iuſtè incuſſus, puta excommunicatione, eſt volitus, dum iuſtè incutitur, atque adeò non infert coactionem. Itaque excommunicatio iuſtè illata non inducit metum in virum conſtantem, ſed in contumacem; illeque metus eſt liber illi, qui poteſt à contumacia reſipiſcere. Sic arguit etiam Couar. 4. *decret.* 2. *parte, cap.* 4. §. 4. & Sanchez *lib.* 4. *diſput.* 23. *num.* 3.

Probatur, quia idem dicendum de metu reſpectu matrimonij, & aliorum contractuum, ſed alij contractus non reſcinduntur metu iuſto, ſed tantùm iniuſto, vt habetur *ex Leg.* Continet 3. §. ſed cum *ff.* de eo, quod metus cauſa, ibi *ſed vim accipimus atrocem, & eam, quæ aduerſus bonos mores fiat.* Idem habetur *Leg.* ſi mulier 21. *ff.* Eodem. 42

QVÆSTIO III.

An metus cadens in virum conſtantem irritet matrimonium iure naturæ, an ſolo Eccleſiaſtico.

D. Bonauentura diſtinct. 29. quæſtione 1.
D. Thom. quæſtione vnica, artic. 3. quæſtiunc. 1.

Prima opinio eſt, tale matrimonium ſolo iure Eccleſiaſtico eſſe irritum. Ita Durandus *in* 4. *diſt.* 29. *qu.* 2. Paludanus *ibi quæſt.* 1. *art.* 3. Richardus *art.* 1. *quæſt.* 1. Sotus *quæſt.* 1. *articulo* 3. Ledeſma 2. *p.* 4. *quæſtione* 49. *articulo* 3. Henriquez *libro* 11. *de matrimon. capite* 9. Aragon. 2. 2. *quæſtione* 88. *artic.* 3. Petrus Ledeſma 2. *parte, Inſtruct. de matrimon. capite* 40. Corona conf. 3. *parte, capite* 8. *de matrim.* Sylueſt. *matrimon.* 8. *quæſtione* 11. Nauar. *ſum. cap.* 22. *numero* 50. & alij, quibus ſubſcribit Sanchez *lib.* 4. *diſtinctione* 14. *numero* 2. & alij apud illum, & apud Maſtrium *diſputatione* 7. *quæſtione* 4. *art.* 3. Baſſæum *verbo matrimon.* 7. *num.* 47. Vide etiam Dianam *p.* 3. *tract. de ſacr. reſol.* 230. 43

Secunda ſententia, quam S. D. probabilem cenſet eſt, matrimonium, metu extortum, eſſe ipſo iure naturæ inualidum ex defectu conſenſus. Eum ſequuntur D. Thom. hîc *diſt.* 29. Gabr. 3. *d.* 39. *qu.* 1. *art.* 2. Et *in ſuppl.* 4. *d.* 29. *qu.* 1. *art.* 2. Almain. ibi *qu.* 1. Carthuſ. *ibi, q.* 2. D. Anton. 3. *p. tit.* 1. *cap.* 7. Veracruz *p. p. ſpec. art.* 8. Angleſ. *flor. p. p. de matr. q.* 3. *art.* 1. Bartholl. Ledeſma *dub.* 23. *de matr.* Philiarchus *t.* 1. *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 8. Molina *t.* 2. *de iuſt. tract.* 2. *d.* 326. Eamque valde probabilem aiunt Sotus 4. *d.* 29. *quæſt.* 1. *art.* 3. Vict. *de matr. n.* 268. Ledeſma 2. *p.* 4. *quæſt.* 49. *art.* 3. Palac. 4. *d.* 29. *dub. vnico*, Ludouicus Lopez 2. *parte, Inſtruct. de matrim. cap.* 40. 44

Ex Iuriſperitis Angel. de Vbald. *conſil.* 46. inter conſilia Zileti, Couar. 4. *decret.* 2. *parte, cap.* 3. §. 5. Cucus *lib.* 5. *Inſt. Maior tit.* 12. *n.* 118. Carrer. *lib.* 4. *de ſponſal. cap.* 9. Matienzo *l.* 5. *recopil. tit.* 1. *rubr. gloſſ.* 1. Barboſa *ff.* ſoluto matrimon. *rubr.* 4. *parte, num.* 30. Idem fatetur Sanchez. Eam tuentur Scotus *diſp.* 19. *artic.* 2. cum ſuis apud Maſtrium, Caſpenſis *diſp.* 5. *ſect.* 3. & alij apud iſtos, & Ponce *de impedimentis matrim. cap.* 31.

Digitized by Google

45 Assero cum hac ſententia, inualiditatem Matrimonij, graui metu contracti, eſſe è iure naturali.

Probatvr ratione indicata à D. Bonauent. quæ eſt fundamentum præcipuum, nam iura omnia, Matrimonium metu contractum explodentia, non decernunt, aut irritant, nouam ſtatuentia conſtitutionem; ſed declarant irritum ex defectu conſenſus, atque adeò irritum ex natura ſua ſupponunt; alioqui ſi validum fuiſſet iam contractum, non poſſent irritare; textus autem de hac re diſponentes, loquuntur de matrimoniis iam contractis, *cap.* Cum locum *cap.* Conſultationi *cap.* Veniens *el.* 2. *de ſponſal. capite*, Significauit *de eo, qui duxit in Matrimonium.*

46 Præcipve verò affert S. Doctor cap. *Cum locum non habeat conſenſus, vbi metus, vel coactio intercedit, neceſſe eſt, vt vbi conſenſus communis requiritur, coactionis materia repellatur.* Ecce Ius declarat, ex defectu conſenſus neceſſarij ad contractum, tale matrimonium eſſe naturâ ſuâ irritum.

Respondet Sanchez, *num.* 4. fatendo, illos textus non habere ſtatutorum formam, & ità minimè conſtare, vbi talis irritatio ſcripta ſit; haberi tamen è tot Doctorum traditione, Pontificeſque in illis decretis oſtendunt, id ſemper eſſe obſeruatum, vt matrimonium metu extortum ſit irritum, & forſan (ait) fuit ſcripta, ſed periit. Sicuti, licèt non habeatur expreſſum decretum Eccleſiæ irritantis Matrimonium fidelis cum infideli, id tamen ità eſſe conſtat ex antiqua Eccleſiæ traditione, vt docent Sotus 4. *diſt.* 29. *quæſt. vnica, art.* 2. Veracruz *p.p. ſpec. art.* 32.

47 Hæc tamen reſponſio friuola eſt. Et primò quidem, teſtimonia iurium, quæ reperiuntur expreſsè, tantùm declarant, ex defectu conſenſus tale matrimonium eſſe irritum. Quod verò ait de traditione Doctorum, omnes ſunt poſt D. Bonauenturam, & D. Thomam, qui optimè iura nouerant, neque referunt aliquod inditium talis Iuris: Imò cùm Pontifices declarent, id ſemper obſeruatum, vt fatetur Sanchez, ſignum eſt præclarum, id non diſpoſitione iuris Canonici inuectum, ſed ante extitiſſe. Sanè ante tempora Pontificum, qui hoc ius ſtatuere, talia matrimonia fuere inualida; vt ipſi aduerſarij confitentur: Ergo non fuit ab illis noua lege ſancitum. Neque valet ſuſpicari, extare aliquod tale decretum, cùm Pontifices in ſuis decretis ne verbum quidem hac de re muſſitauerint. Nec afferant traditionem illam de matrimonio fidelis cum infideli; nam & hoc ſeruatur virtute Sacramenti, ſine quo nequit eſſe iam in Eccleſia talis contractus: Vnde non ex iure Canonico ſeruatur; ſed inualidum eſt iure naturæ Sacramenti, ſicuti noſtrum eſt inualidum, iure contractus.

48 Probatvr ſecundò à D. Bonau. ex natura Sacramenti. Nam matrimonium ex natura Sacramenti habet, vt ſignificet coniunctionem Chriſti: cum Eccleſia, ad hoc enim figurandum præcipuè inſtitutum eſt, vt vinculum Matrimonij ſit indiſſolubile ad ſobolem procreandam; ſicut coniunctio Chriſti cum Eccleſia; at conſenſus coactus, cùm ſit violentus, non poteſt eſſe perpetuus, ex Ariſtotele: Certum eſt autem vnamquamque rem dicere intrinſecum ordinem ad finem principalem.

Respondet Sanchez, violenta quidem ſimpliciter eſſe non poſſe perpetua; at contractum, metu initum, eſſe ſimpliciter voluntarium; neque ſatis eſſe vim è metu reſultantem ad reddendum iure naturæ irritum Matrimonium, ſed ſolùm inducere conuenientiam, vt ab Eccleſia irritetur.

At verò, ſicut vnio Chriſti cum Eccleſia intenta, vt exprimatur in Sacramento, omninò voluntaria eſt, non metu extorta, in quo ſimiliter eſt vnio animæ cum Deo itidem intenta; ità debet eſſe tale etiam Matrimonium; neque verò neceſſe eſt, vt deſtruatur finis intentus ad indiſſolubilitatem coniugij, & bonum prolis ad hoc, vt ſit inualidus iſte contractus, ſed ſatis eſt, vt plurimum grauiter lædi. Vide D. Bonau. *in* 3. *diſt.* 39. *art.* 3. *quæſtione* 1. in fine. 49

Confirmatvr, alioqui cùm apud infideles exteros non ſit ius Canonicum, ſed ſolum ius Naturæ, & Gentium, iam matrimonium, metu extortum, erit validum. 50

Hoc malè concedit Sanch. cum Ledeſ. *quæſt.* 47. *art.* 3. *dub.* 1.

Respondent Sotus, Henriquez, & Ludou. Lopez, eſſe iure gentium irritum, ſed cùm ius gentium naturali ratione innitatur, vt fatetur Sanchez *num.* 3. & vbique ſeruetur *Leg.* Omnes populi, *ff. de iuſt. & iure*; & apud omnes gentes ſint talia matrimonia irrita, etiam vbi non adeſt lex ciuilis, vt videbis, conſulens etiam barbaros; ſequitur, eſſe iure naturæ irrita.

Obiicies primò. Si Matrimonium hoc eſt iure naturæ nullum, aut hoc prouenit ratione iniuriæ; & hoc non, quia in metu leui inuenitur iniuria, nec tamen irritat Matrimonium; aut quia tollit libertatem; & hoc neque, quia metus etiam leuis priuat libertate, & ſæpe fortius, quàm metus grauis. 51

Respondetvr cum D. Bonau. prouenire ratione vtriuſque, ad hoc autem longe abeſt effectus productus metu leui; cùm & iniuria leuis ſit, & per ſe non concutiat grauiter, vt lædatur libertas.

Obiicies ſecundò. Si metus ex natura ſua irritat matrimonium, deberet irritare etiam cùm incutitur à cauſa naturali, puta morbi, vel tempeſtatis periculo, vel à cauſa libera iuſtè. Confirmatur, nam ad Baptiſmum exigitur conſenſus liber, & tamen voluntas, metu graui coacta, ſufficit ad eius valorem *cap.* Maiores *de Baptiſmo*, & *cap.* De Iudæis *diſt.* 45. Ergo idem eſſet de matrimonio, niſi Eccleſia aliter diſpoſuiſſet. Confirmatur, nam etiam iuramentum exigit libertatem, & tamen metu extortum valet, *cap.* Verum, & *cap.* Si vero *de iureiurando.* 52

Respondet S. Doctor, longè diuerſum eſſe matrimonium ab his omnibus; & quidem quoad metum iuſtè incuſſum, certum eſt, cum eſſe liberum metuenti, qui poteſt ſe eximere, vt dixi. Quoad cauſas naturales, dico, has non extorquere conſenſum Matrimonij; non enim ad hoc inducunt, ſed ipſe metuens ſe inducit, vt notat Sanchez *diſput.* 12. initio; neque metu inducitur ad Matrimonium; ſed metus mali, iam inſtantis antecedenter, expellitur Matrimonij promiſſione, vt notat Sanchez. 53

Ad illud de iuramento, & Baptiſmo reſpondet S. Doctor hîc, & *in* 3. *diſt.* 39. *art.* 3. *quæſt.* 2. diuerſam valdè eſſe rationem; nam Baptiſmus eſt Sacramentum fidei, quod coram Deo completur; ſic & iuramentum: at verò matrimonium eſt contractus eſſentialiter, qui extra completur, atque adeò non ſufficit internus conſenſus; ſed requiritur vt extra liberè contrahat abſque coactione, neque ſufficit quicunque conſenſus, ſed requiritur omninò liber, maximè cùm ſit contractus talis indiſſolubilis, tot ſecum obligationes afferens, atque moleſtias.

Digitized by Google

54 Obiicies tertiò. Magis opponitur conſenſui dolus, & error, quàm metus *leg.* Si per errorem, *ff. de iuriſdict. omnium iudic.* & tamen hic non irritat Matrimonium, niſi ſit error perſonæ, vel conditionis; metus tamen irritat. In aliis verò contractibus, dolus dans cauſam contractui bonæ fidei, eum irritat *ex leg.* Et eleganter §. 1. de dolo *leg.* 57. *tit.* 5. *parte* 5. metus autem illos non irritat: Ergo hæc differentia non poteſt oriri è iure naturæ.

55 Respondetvr, metum cadere ſuper ſubſtantiam ipſam, & totum contractum Matrimonij, ideò nil mirum, ſi æquivaleat errori irritanti. Quoad alios contractus, iam oſtendi *quæſt.* 1. *dubitat.* 5. eos eſſe ipſo iure irritos.

QVÆSTIO IV.

An Conſentiens in Matrimonium cum renitente, vel metu conſentiente, præiudicet ſibi.

D.Bonau. diſt. 29. quæſt. 2.
D.Thom. quæſt. vn. art 3. quæſtiunc. 1.

56 Certvm eſt, in his caſibus non eſſe matrimonium ex parte alterius, quod optimè probat S. Bonau. *in corpore* cum D. Thom. quia relatio eſſe non poteſt abſque duplici extremo, v. g. non poteſt eſſe pater abſque filio; ſed matrimonium eſt relatio inter virum, & vxorem: Ergo nequit eſſe validum in vno, quin ſit validum & in alio.

Svpponit etiam S. Doctor *ad* 3. quòd ſi coactus, liberè conſentiat in priſtinum Matrimonium, nondum reuocato conſenſu per alterum, qui coactus non fuit, conualeſcere illud matrimonium abſque nouo ipſius conſenſu. Addit tamen, poſſe etiam dici renouandum conſenſum eius, qui liberè aſſenſerat.

57 Qvæstio ſolùm agitur: An tali caſu Matrimonium ità ſit inualidum, vt nullam pariat obligationem denuò ratificandi illud, reſpectu eius, qui non eſt paſſus metum. Vel: an poſſit hic reſilire antequam metum paſſus ratificet priſtinum conſenſum.

Neqve arbitror quæſtionem eſſe, quando alter contrahens non fuit in culpa conſenſus, ab altero extorti, & colligitur *ex cap.* 1. *de eo, qui duxit*; vbi redditur ratio, cur decipiens cogendus ſit ad Matrimonium, ne ex dolo commodum reportet. Igitur controuerſia eſt, quando alter eſt in culpa.

58 Prima opinio eſt, non poſſe eum, qui eſt in culpa metus incuſſi, reſilire, ſed teneri congruo tempore prudentis arbitrio expectare; an alter velit ſtare Matrimonio, & peccare, ſi non expectat. Ità Richar. 4. *diſtinct.* 20. *art.* 2. *quæſt.* 1. Syluest. *verbo* Matrim. 8. *quæſt.* 11. Alex. de Neuo *cap.* Cum locum *de ſponſal. num.* 29. Turrecrem. 31. *quæſt.* 2. *ſum. num.* 11. Nauar. *ſumma, cap.* 2. *num.* 51. Palac. 4. *diſtinct.* 29. *diſput. vnica*, Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 10.

In alio ſimili caſu tenent multi dicentes, ſi ingenuus ducat ſeruam, ignarus ſeruitutis, poſſe, cognita ſeruitute, reſilire; at ſi ſerua velit inuito ingenuo reſilire, cogendam eſſe ab Eccleſia ſtare Matrimonio, quia ipſa fuit in culpa deceptionis. Eos refert Sanchez *numero quarto.*

59 Secvnda ſententia cenſet, non teneri cogentem in foro conſcientiæ perficere illud Matrimonium, donec per Iudicem condemnetur, ſed liberè, altero inuito, poſſe reſilire, niſi aliud damnum ſecutum ſit. Ità Sanchez *diſput.* 15. alios referens. Hæc eſt ſententia D. Bonauenturæ, hìc.

Assero cum hac ſententia, cogentem in Matrimonij conſenſum, non teneri illud perficere, niſi à iudice ad id condemnetur.

Probari poteſt ex D. Bonau. *primo fundamento*, Matrimonium eſt maris, & fœminæ coniunctio: Omnis autem talis coniunctio eſt æquiparantiæ relatio, quæ requirit conuenientiam inter extrema, quia eſt inter duos; vnde ſi alter duorum qualibet è cauſa deſinet eſſe ſimilis, non eſt ſimilitudo. Ergo à ſimili in matrimonio, ſi alter deſinat, non eſt matrimonium, neque ſponſalia: Ergo ex neutra parte manet obligatio. 60

Probatvr ſecundò. Vbi eſt matrimonialis obligatio, ibi eſt vir, & vxor; ſed vxor reſpectu viri dicitur, ſicut pater reſpectu filij; & è conuerſo: Ergo ſicut ſequitur: Iſte non eſt filius huius; neque hic eſt eius Pater; ità ſequitur, non eſſe illam obligatam iſti, vt vxorem: Ergo neque hic vir illi tenetur aliqua obligatione.

Probatvr tertiò. Conſenſus Matrimonij eſt: *Accipio te in meam*; nemo autem poteſt dici accipere aliam in ſuam, niſi faciat eam ſuam, & ipſe ſe illius è contra faciat: Ergo abſque conſenſu mulieris nihil eſt factum. 61

Probatvr quartò à S. Doctore; contractus onerosus, cùm ſit ex vtraque parte ſuapte natura obligatorius, vt in eo ſeruetur æqualitas; aut vtraque pars manere debet obligata, aut neutra. Cùm ergo in coacto nulla conſurgat obligatio; nulla conſurget & in cogente.

Si dicas, non ſeruari æqualitatem ratione delicti, iam fateris eſſe pœnam, atque adeo à Iudice decernendam: Confirmatur, quia ſi ſub hac conditione compellens contraxiſſet obligationem ſibi, dicens: ſi tu te mihi obligas, non maneret compellens aliqua obligatione conſtrictus, niſi alter maneret obligatus. Sed in matrimonio ea ineſt tacita conditio: eſt enim contractus onerosus: *do, vt des*, id eſt trado tibi corpus meum, ſi tu mihi tradis tuum, Ergo altero non manente obligato, neuter obligatur. 62

Obiicies primò. Qui iuri ſuo alteri renunciat, illi tenetur; talis eſt conſentiens in renitentem: Ergo.

Respondet S. Doctor, non renunciari ſuo iuri, niſi per votum, aut matrimonium; hic autem non eſt votum, ſed neque matrimonium, cum non fuerit conſenſus acceptus: Matrimonium autem non claudicat.

Obiicies ſecundò. In conſenſu cogentis eſt tranſlatio ſui corporis.

Respondet S. Doctor, in tranſlatione perfecta dominij corporis requiri etiam acceptationem.

Obiicies tertiò. Si coacta conſentiat, incipit obligari etiam qui coëgit, non ex alieno conſenſu: Ergo ex ſuo, qui præceſſit: Ergo adhuc vrget. 63

Respondet S. Doctor, incipere obligari ratione proprij conſenſus, qui manet in habitu non ſolitarius, ſed quia incipit habere correlatiuum conſenſum. Ex his patent alia, quæ ſibi obiicit S. Doctor.

Obiicies quartò. Qui alteram coëgit, iniuriam intulit: Ergo tenetur eam reſarcire ſtando ſuo conſenſui, ſi coacta velit. 64

Respondetvr, non eſſe neceſſarium ſic reſarcire;

Digitized by Google

ſarcire; non enim omnis iniuria reſarcitur eodem genere bonorum, maximè verò non eſt tanta hic ſatisfactione digna, vt matrimonium debeatur.

Obiicies quintò. Quia iura decepti, non deceptoribus ſubueniunt *leg.* 2. §. Verba, *ff. ad ſenatus conſult. Velleia*, & *cap.* Cum vniuerſorum *de rerum commutatione*.

Respondet Sanchez, hæc iura fauere deceptis, ſed requiri Iudicis ſententiam.

65 Obiicies ſextò. Conſenſus abſolutus cogentis, ex ſe ſufficit ad ipſum ligandum.

Respondet Sanchez ex D. Bonau. hoc eſſe verum de contractibus gratuitis, non de oneroſis, quorum ea eſt natura, vt vtrinque conſurgat obligatio.

QVÆSTIO V.

An metus leuis aliquando irritet Matrimonium.

D.Bonau. diſt 29. quæſt. 1.
D.Thom. quæſt. vn. art. 3. quæſt. 1.

66 Prima opinio eſt, quamvis in foro Eccleſiæ ſolo metu graui irritetur Matrimonium, attamen in foro conſcientiæ, aliquando irritari metu leui, quando eo metu non ingruente, non contraheret, ità tenent plurimi apud Sanchez *diſputatione decimaſeptima*.

Secvnda ſententia eſt, ſolùm metum grauem irritare matrimonium. Ità D. Bonau. & D.Thom. *diſt.* 29. *loco cit.* vbi Durand. *quæſt.* 2. Richar. *art.* 1. *quæſt.* 1. Palud. *art.* 3. *quæſt.* 1. Sotus *quæſt.* 1. *art.* 3. Altiſiodor. *lib.* 4. *ſumma*, *tract.* 9. *cap.* 7. *quæſt.* 5. D. Antonin. 3. *parte, tit.* 1. *cap.* 7. Armilla *verb.* Matrim. *num.* 41. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 3. *cauſa* 2. Victoria *de matrimon. num.* 269. Ledeſ. 2. *parte* 4. *quæſt.* 49. *art.* 3. Palac. 4. *diſt.* 29. *dub. vnico, verſ.*
67 *Ad hac D.Bonauentura*, Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 9. Ludouic. Lopez 2. *part. Inſtruct. de matrim. cap.* 40. Arag. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 3. Barthol. Ledeſ. *de matrim. dub.* 23. Petr. Ledeſma *de matrim. quæſt.* 37. *art.* 3. & alij apud Sanchez, qui arridet ſuppoſita opinione ſua, quod matrimonium ex metu ſolo iure Eccleſiaſtico ſit irritum, ſed non video quo fundamento; licèt enim Eccleſia irritarit ſolum matrimonium metu graui contractum, vt libenter concedo, adhuc tamen præexiſtit ratio naturalis, quia metus leuis non cogit, ſicuti facit grauis, vt diſſerui *quæſt.* 3.

68 Assero cum ſecunda ſententia, metum, non leuem, ſed grauem, inualidare Matrimonium.

Probatvr *ex leg.* nec timorem 7. *ff. de eo, quod metus cauſa*, vbi habetur: *Proinde ſi quis meticuloſus rem vllam fruſtra metuerit, per hoc edictum non reſtituitur: quoniam neque vi, neque metu factum eſt.* Hæc autem lex non diſponit rem nouam, ſed ſuppoſito, quòd metus leuis non eſt propriè metus, atque adeò nec cogens, vt colligit Gloſſ. *cap. vnico, de his, quæ vi, in* 6. & ibi Francus in fine. In quo decipitur Sanchez.

Confirmatvr ex ipſo Sanchez *ad* 3. quia vis conſtituens diſcrimen inter metum grauem, & leuem, non innititur præſumptioni, ſed naturali æquitati.

69 Obiicies. Cæteri contractus, metu leui initi, ſunt inualidi, vt per illos acquiſita, ſint reſtituenda: Ergo & Matrimonium.

Respondetvr, negando conſequentiam, nam ibi adeſt obligatio ex iuſtitia ad reſarciendum, non ſic in Matrimonio, in quoad æquale datum eſt corpus.

QVÆSTIO VI.

An Matrimonium metu graui contractum ratificetur copulâ affectu maritali.

D.Bonauent. diſt. 29. quæſt. 1. corpore.
D.Thom. quæſt. vnica, art. 3. quæſt. 2. ad 2.

Assero primò, hoc matrimonium ratificari 70
voluntariâ copulâ eo affectu. Ità D. Bonau. & D. Thom. hic *diſt.* 29. vbi Richar. *art.* 2. *quæſt.* 2. Palud. *quæſt.* 1. *art.* 4. Sotus *quæſt.* 1. *art.* 3. & alij cum Sanchez *diſp.* 18. *num.* 2.

Ratio D. Bonau. eſt, quia cùm non oporteat amborum conſenſus eſſe ſimul; & conſenſus illius, qui metum non eſt paſſus, fuerit legitimus, ſolùm deſiderabatur ad valorem Matrimonij conſenſus ſpontaneus illius, qui metu conſenſerat: Sed hic ſufficienter exprimitur per talem copulam *cap.* is qui fidem *de ſponſal.* Ergo.

Idem ſequetur, ſi alij actus fiant, quibus antiquitus ratum fiebat Matrimonium, vt amplexus affectu maritali, appellatio conſortis, & cohabitatio. Vide Sanchez.

Qvæstio verò eſſe poteſt: An matrimonium, metu graui contractum, ratificetur copulâ, metu pariter extorta.

Prima opinio eſt affirmatiua. Ità multi apud 71
Sanchez *diſp.* 18. *num.* 13.

Secvnda ſententia negatiua eſt D. Bonau. in fine *corporis.* Eum ſequuntur communiter Doctores apud Sanchez *num.* 15. & Baſſæum *verbo* Matrim. 7. *numero* 50.

Probatvr primò à S. Doctore, quia ad matrimonium ratificandum requiritur plenus conſenſus; quod ſi metus cadens in virum conſtantem aufert conſenſum, multò magis auferet præſumptionem conſenſus, innixam actu illo.

Probatvr ſecundò ex S. Doctore: Metus ca- 72
dens in virum conſtantem irritat Matrimonium: Sed talis eſt metus, quo conſummatur illud Matrimonium: Ergo. Probatur minor, nam metu graui incuſſus, aſſentitur copulæ.

Dices: Non eſt metus conſtantis, niſi affectu maritali conſentiat, quia alioqui fornicaretur, quod non poteſt eſſe in conſtante, vt ait S.Doctor *diſt.* 29. *quæſt.* 1. Confirmatur, alioqui lex Eccleſiæ eſſet nocens innocenti, ſi adhuc non eſſet coniugium.

Respondetvr, legem irritantem matrimo- 73
nium ordinatum eſſe ad bonum publicum, & per accidens nocere innocenti; conſentientem verò in copulam affectu maritali poſſe à peccato excuſari, ſi putet matrimonium eſſe validum, iuxta primam opinionem, quæ eſt probabilis; iuxta ſecundam autem teneri mortem prius ſubire, neque tamen ceſſat eſſe metus grauis, cadens in conſtantem virum, etiamſi non eligat minus malum, vt dixi *quæſt.* 1. *dubitat.* 1.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO VII.

An Matrimonium, metu graui initum, confirmetur iuramento.

74 PRIMA opinio eſt ratificari in foro conſcientiæ: Eam probabilem cenſet Richardus 4. *diſt.* 29. *art.* 2. *quæſt.* 3.

CERTA tamen ſententia eſt, tale matrimonium non effici validum iuramento. Id tamquam certum tenendum, ait Sanchez, *lib.* 4. *diſp.* 20. *num.* 12. referens plurimos, inter quos addo D. Bonauenturam 4. *diſt.* 28. *dub.* 1. *litt.* Colligitur & *ex* 3. *diſt.* 39. *art.* 3. *quæſt.* 2. Alios referunt Maſtrius *diſp.* 7. *quæſtione* 4. *artic.* 3. Baſſæus *verbo* Matrim. 7. *numero* 52.

DEFINITVR ex cap. *de eo, qui duxit in Matrimonium.*

75 PROBATVR ratione D. Bonauenturæ, olim facta, quam hic innuit; Nam matrimonium exigit conſenſum, at verò iuramentum non facit nouum conſenſum diuerſum, ſed ratificat præcedentem, addendo actum religionis: Ergo cum conſenſus ſit ex metu irritus, non fit validus iuramento. Iuramentum enim ſortitur naturam primordialem actus, cui apponitur, ſortiturque eius conditionem *ex leg.* Fin. *Cod. De non numer. pec.*

76 DVBITATVR verò: An ſaltem egeat relaxatione tale iuramentum, Sanchez, & alij negant. Probatur, quia *cap* De eo *cit.* irritatur non modò matrimonium, ſed etiam iuramentum. Sed hoc definietur *quæſt. ſequenti.*

QVÆSTIO VIII.

An Sponſalia, metu contracta graui, ſint valida, ſi iuramentum accedat, vel debeat iuramentum relaxari.

{D. Bonau. in 3. diſt. 29. art. 3. quæſt. 2. in fine.

77 NOTA, aliud eſſe quærere: An hæc ſponſalia firmentur iuramento; aliud eſſe quærere; an tale iuramentum obliget, donec relaxetur, vt docent Barthol. *in leg.* Si quis pro eo *num.* 10. *ff. de fideiuſſor.* Abbas *in c.* Cùm contingat *num.* 8. & alij cum Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 32. *num.* 3. Cùm enim non firmat contractum, dimittitur contractus in ſua natura, quia iuramentum nullum addidit illi nouum vinculum, ſed ſolùm ligat quoad Deum, ne ſit teſtis falſus. Hinc relaxato iuramento poteſt ſtatim veniri contra contractum: At ſi contractus firmetur iuramento, non poteſt contraueniri, nec datur repetitio, vel abſolutio.

IVVAT autem hæc quæſtio, nam ſi manent ſponſalia inualida, non oritur ex eis impedimentum publicæ honeſtatis, & cùm ſponſalia, metu inita, ſint inualida, remanebunt irrita, etiamſi accedat iuramentum, iuxta tradita.

SPECIALIS autem difficultas eſt: An id ad matrimonium obliget, relaxationeque indigeat, ſicut iuramentum ſoluendi vſuras.

78 PRIMA ſententia aſſerit, iuramentum obligare, egereque relaxatione. Ità D. Bonau. *hic*, Sotus *lib.* 8. *de iuſt. quæſt.* 1. *art.* 7. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 9. Barthol. à Ledeſ. *dub.* 23. *de matrim.* Palac. 4. *diſt.* 29. *diſp. vnica*, Petrus de Ledeſma *de matrimonio, diſp.* 47. *art.* 3. *dub.* 3. Aragon. *ſecunda ſecundæ, quæſt* 89. *art.* 7. ait, eſſe probabiliſſimam: ſequitur Syluest. *verbo* Sponſal. *quæſtione ſexta*, Fortunius *de vltimo fine*, *illatione* 22. *numero* 417. eamque probabilem ait Sanchez *diſputatione vigeſima.*

SECVNDA ſententia ait, tale iuramentum non obligare, & ità non egere relaxatione. Eam ſequuntur plurimi apud Sanchez, *num.* 3. qui ſubſcribit cum Diana *parte tertia*, *Tractatu quarto*, *reſol.* 278. Barboſa *in collect.* 2. *libro quarto*, *titulo* 2. *capite* 11. Baſſæus *verbo* Matrim. 7. *numero* 53. Ità verò aſſerunt, iuramentum, metu extortum, neque egere relaxatione.

ASSERO cum prima ſententia, tale iuramentum inducere obligationem, à qua non niſi relaxatione liberatur.

PROBATVR primò, quia tale iuramentum non vergit in diſpendium ſalutis æternæ; poteſt enim eſſe abſque omni culpa, maximè cùm ad redimendam propriam vitam licitum ſit ſe obligare ad contrahendum: Ergo obligat iuxta regulam traditam *cap.* Cùm contingat *de iureiurando*, & *cap.* Quamvis pactum *de pactis, in 6.* 79

RESPONDET Sanchez, hoc iuramentum eſſe contra publicam vtilitatem, etiamſi non ſit contra bonos mores, ideò regulam illam non rectè applicari hic.

SED contra; quomodò enim eſt contra publicam vtilitatem ſponſalia metu inire, & tamen culpa iuuat?

RESPONDET Sanchez, excuſari ratione metus grauis illiciti, cùm ſit prohibitio de iure humano.

SED iam oſtendi *quæſt.* 3. id eſſe iure naturæ præceptum, atque adeò non ſtare reſponſum.

PROBATVR ſecundò. Iurans ſoluere vſuras ad redimendam vexationem, tenetur obſeruare, iuxta *cap.* Debitores *de iureiur.* quamvis id iuramentum non confirmet contractus: Ergo pariter, &c. 80

RESPONDET Sanchez, negando paritatem, nam contractus vſurarius prohibetur ob priuatam vtilitatem, quia parum intereſt, an vnus, vel alius ciuis diteſcat; ſponſalia verò, coacta prohibentur, ob publicam vtilitatem.

AT quis non videt, vſuras exhaurire Ciues, alioſque ſingulares diteſcere, vnde Reipublicæ corpus deformatur?

OBIICIES primò *cap.* Ex litteris *de deſponſ. impuber.* irritantur ſponſalia metu contracta, quæ ſunt iuramento firmata. 81

RESPONDETVR cum Innocentio *ibi* in fine, negando aſſumptum.

OBIICIES ſecundò. Dum contractus aliquis ob publicam vtilitatem prohibetur, ſi iuramento ſtabiliatur, nil iuuat; ſponſalia verò, metu coacta, prohibentur ob bonum publicum.

RESPONDETVR, ſatis eſſe, ſi non firmetur contractus; at indigere relaxatione ob religionis obſeruantiam, vt indicat S. Doctor hîc, & notat Cornæus *in Auth.* Sacramenta, *numero quadrageſimooctauo.* 82

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO IX.

An poſſit Princeps, & Pontifex ſubditos, vel Pater Filios cogere ad Matrimonium.

D.Bonau. 4. diſt.29. quæſt.3.
D.Thom. q. vnica. art.4.

83 ASSERO primo, non poſſe Pontificem, aut Principem ad matrimonium cogere inuitos.

PROBATVR, eſt enim vinculum à Deo inſtitutum, non humanum: Ergo non poteſt confici ab hominibus contra eius inſtitutionem, quæ exigit libertatem in contrahentibus; alioqui poſſet ab hominibus etiam diſſolui, contra 19. *Matth.* & *Lucæ* 11. vt arguit S. Doctor. Ideò Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 9. excommunicat omnes Principes ad matrimonium compellentes. Vide Sanchez *lib.* 2. *diſput.* 27.

ADDIT verò, Principem poſſe, ſi bono communi valdè conferat, aliquem compellere vt alicui nubat, ipſo tamen inuito matrimonium contrahere non poſſe. Ità etiam Henriquez *lib.* 11. *cap.* 6.

84 ASSERO ſecundò, Matrimonium à filio initum abſque parentum conſenſu eſſe validum, nec poſſe annullari. Sic definitur *cap.* Cum iurium *de reg.* & in Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de matrimonio.*

ASSERO tertiò, non poſſe parentes cogere filios ad tales nuptias. Sic fatentur omnes cum D. Bonau. & D. Thoma.

PROBATVR à D. Bonauent. primò, quia quoad ius Matrimonij omnes ſunt pares ex Diuina conceſſione, Geneſ 1. Matth. 19. *Relinquet homo Patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ.*

SECVNDÒ, Patre imperante Matrimonium, poteſt filius caſtitatem vouere, ad quod hortatur Apoſtolus *prima Corinth.* 7.

85 TERTIÒ, quia volente patre filium connubia contrahere, poteſt is religionem intrare. Vnde S. Hieronymus ait: *Percalcatum perge patrem, percalcatam perge matrem, & ad vexillum Crucis euola.*

QVARTÒ, quia in matrimonio eſt ſeruitus quædam perpetua, & ideò cùm homo naturæ liberæ ſit, non poteſt à patre in ſeruitutem compelli. Eodem argumento vtitur D. Thomas.

DICES. Poteſt filius à parente in neceſſitate conſtituto vendi, *leg.* 2. *Cod.* De patribus, qui filios ſuos diſtr. *leg.* 7. & 8. *tit.* 17.

RESPONDETVR, diſparem eſſe rationem, quia hæc ſeruitus non exigit eſſe perpetuam, nec amorem mutuum; ſecus in matrimonio euenit.

86 INTELLIGE aſſertionem de metu cadente in virum conſtantem, poteſt enim pater increpatione paterna cogere filium ad certum Matrimonium, vt docent Bellarm. *lib. de matrimon. cap.* 19. Sotus *diſtinct.* 29. *quæſt.* 1. *art.* 4. Sanchez *libro* 4. *diſput.* 22. *numero* 5.

ASSERO quartò, peccare parentes abſque iuſta cauſa impedientes matrimonia filiorum, quia filius ſui iuris eſt circa ſtatus electionem, vt notat, & refricat S. Doctor, & cum eo Sanchez *loco cit.* & alij apud illum, quos ſtatim refero.

ASSERO quintò, quando adeſt iuſta cauſa, poſſunt mediis ſuauibus parentes, & Principes impedire Matrimonium, v. g. ſi matrimonium eſt indignum. Ità S. Doctor, quem ſequuntur Ludou. Lopez *p.p. Inſtruct. cap.* 44. Cordub. *ſumm. quæſt.* 171. *parte* 1. Vega *lib.* 5. *ſummæ, caſu* 558. & alij.

87 ASSERO ſextò, ſi multum interſit parentum, poſſunt præcipere filio, vt tale ineat Matrimonium, & is tenetur ſub lethali obedire; vt, ſi neceſſe ſit ad graues inimicitias componendas, quæ ſunt inter parentes, & conſanguineos eorum, quibuſcum eſt contrahendum. Ità D. Bonauentura, & D. Thom. quos alij ſequuntur apud Sanchez *num.* 4. nam ex virtute pietatis tenentur filij parentibus in graui neceſſitate ſubuenire. Item, ſi mala ſit coniux. Sic enim *Geneſ.* 26. Iſaac præcepit filio Iacob, ne acciperet filias Chanaan, vt ait S. Doctor.

INTELLIGE caſu, quo eligat filius matrimonium inire, nam ſi alium ſtatum eligat, non poteſt pater ad matrimonium cogere. Ità D. Bonauent. *loco cit.* Nauar. *cap.* 14. *num.* 15. *ſum.* Henriquez *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 6. Capua *lib.* 2. *deciſ. cap.* 15. Philiarch. *Tom.* 1. *parte* 2. *lib.* 4. *cap.* 22. Sanchez *n.* 5.

DEINDE intellige, niſi fide priorum ſponſalium impediatur filius, vt notat S. Doctor *in corpore*, & cum eo Sanchez, *num.* 6. Manuel *Tom.* 1. *cap.* 231.

88 ASSERO ſeptimò, ſecluſa cauſa, quâ filij tenentur obedire parentibus, non eſt peccatum mortale, filium, inuitis parentibus, contrahere matrimonium. Ità S. Doctor *ad* 2. & D.Thom. 2.2. *quæſtione* 104. *art. citato.*

PROBATVR ratione D.Bonau. à Sanchez *n.* 10. quia cum per matrimonium filius perpetuæ alligetur ſeruituti, recta ratio poſtulat, vt in illo contrahendo omninò liber ſit.

89 ADDIT Sanchez, teneri filium petere conſilium à patre, quia iure gentium deſtinati ſunt parentes, vt præſint matrimoniis filiorum, & magis filiarum, quod ius confirmatur iure Pontificio 30. *quæſt.* 5. *cap.* Aliter ab Euariſto Papa, & *cap.* Qualis 30. *quæſt.* 5. à D. Leone Papa, & id de filiabus docet Apoſtolus *prima Corinth.* 7.

Ex dictis habes, non poſſe filium, aut filiam nubentem inuitis parentibus exhæredari, niſi fortè eligeret vitam luxurioſam. Probatur *ex Auth.* Vt cum *de appell. cognoſc.* §. *Aliud quoque,* ad finem.

90 ITAQVE Ius Canonicum corrigit leges, ſi quæ ſunt exhæredantes filiam, inuitis parentibus nubentem, vt notat Sanchez *diſp.* 25. dummodò non nubat clandeſtinè, ſed iuxta regulas Concilij Tridentini. Probatur ex D.Bonau. quia liberum eſſe debet Matrimonium.

TENETVR etiam Pater dotare filiam, etiam indigno nubentem.

QVÆSTIO artior eſt de filia minore viginti-quinque annis, & probabilius eſt, patrem teneri eam dotare, etiamſi nupſerit indigno. Ratio eſt, quia dos loco alimentorum ſuccedit; at ſicut pater tenetur dare alimenta, ità etiam loco eorum, dotem. Vide Sanchez.

91 MONET autem Baſſæus *cit. verb.* Matrim. ſecundùm multos Doctores excommunicari Dominos, non ſolùm cogentes ad matrimonia, ſed etiam prohibentes. Vide Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 22. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. Nauar. *cap.* 27. *num.* 150. at ipſe reclamat, & meritò; cùm enim ſit lex odioſa, non eſt extendenda; at eſto non ſit odioſa, non eſt par ratio, nam cogens contrahere allegat vni; at prohibens, libertatem relinquit ad alias.

92 ADDIT, eo anathemate neque feriri dominos cogentes ſua mancipia.

DISPVTA

DISPVTATIO V.

DE CONSENSV CONDITIONATO.

CONDITIONES Contractibus ſolent adiici, vt ſecuriùs agantur: Inter cæteros autem contractus cùm Matrimonium principem obtineat locum, tum propter eius indiſſolubilitatem; tum propter eius obiecti præſtantiam (eſt enim cordium, & corporum contractus) ideò non abſque magno conditionum apparatu iniri ſueſcit: Harum diuerſa ſunt genera; aliæ enim ſunt conditiones generales, aliæ ſpeciales. Iterum aliæ ſunt de præterito, de præſenti, & de futuro; Item nonnullæ ſunt matrimonio contrariæ, quædam etiam congruæ, aliquæ quoque ſunt neceſſariæ, ſaltim implicitè. Denique plures ſunt conditiones turpes, vti & impoſſibiles, nec non aliæ etiam honeſtæ; de quibus omnibus quatenus interueniunt ad Matrimonim validandum, vel irritandum, ſuſpendendum, vel ratificandum, hic liquido ordine diſcurram.

QVÆSTIO PRIMA.

An poſſit Matrimonium contrahi ſub conditione vniuerſali, & ſpeciali intrinſeca.

D.Bonau. diſt.28. quæſt. 1.
D.Thom diſt.27.q.2.art.1.

1 EÆDEM conditiones, quæ admittuntur, vel reiiciuntur in Matrimonio; admittuntur, & reiiciuntur etiam in Sponſalibus, vt notant SS. Doctores, & alij apud Sanchez *lib.5. de matrimon.diſput.*1. Et eædem conditiones, quæ ante Tridentinum valebant, nunc etiam valent coram Parocho, & teſtibus appoſitæ.

2 ASSERO primò; Matrimonium admittit conditiones generales, quæ in omni contractu intelliguntur, vt: *Si vixerimus: Si tu quoque conſenſeris.* Hæ ſanè conditiones non magis ſuſpendunt contractum, quàm ſi non exprimerentur *ex leg.* Conditiones extrinſecus, *& leg.* Aliquando *ff. de cond. & demon. leg.* Per hæc verba teſtatoris, *ff. de leg.*1. ſiue enim exprimantur, ſiue taceantur, prior conſenſus eſt inefficax, donec alter vita fruens coniux acceptet verbis, aut nutibus, conſenſum proferens. Aſſertio hæc ab omnibus conceditur.

OBIICIES *leg.* Si ità legatum 48. §. *illi volet. ff de leg.*1. legatum alicui relictum, ſi volet, eſt conditionatum, cùm tamen ea ſit conditio generalis, quæ ſubintelligitur.

RESPONDETVR, ſenſum eſſe, ſi legatarius declarauerit, ſe velle, vt communiter exponunt ibi Doctores, quæ conditio non ſubintelligitur in legato, eſto ſubintelligatur legari illi, ſi voluerit acceptare. 3

ASSERO ſecundò. Conditiones intrinſecæ, quæ neceſſariò inſunt Matrimonio, non reddunt Matrimonium conditionale, vt: *Si non fueris conſanguinea, &c.*

PROBATVR, quia tacitæ includuntur in ipſo contractu, & in ipſa eſſentia imbibitæ ſunt, cùm, iis ſecluſis, contractus ruat. Sic docent omnes. 4

QVÆSTIO II.

An conditio naturalis euentura ſuſpendat Matrimonium.

D. Bonau. loco cit. corpore.
D.Thom. diſt.29.quæſt vnica, art.3. quæſtiunc.3.

ASSERO primò, talem neceſſariam conditionem non ſuſpendere Matrimonium, ſed perinde eſſe ac ſi non eſſet addita, puta: Contraho tecum, ſi Sol cras orietur. Ità communiter apud Maſtrium *diſp.7. quæſt.5. num.*152. ſi tamen contrahentes agnoſcant, conditionem eſſe neceſſariam, & non intendant ſuſpendere intra diem craſtinum. 5

PROBATVR *ex leg.* Si populus 9. §. *Qui ſub conditione ff. de nouatio.* & *lege.* Impoſſibilis, 7. *ff. de verb. oblig.*

RATIO eſt, quia, cùm talis conditio ſit præſens, & determinata in ſua cauſa naturali, ità vt impoſſibile ſit vt oppoſitum eueniat, cenſetur iam impleta. Ità SS. Doctores, quos alij ſequuntur apud Sanchez *lib.5. diſp.2. num.2.*

ADDIT Sanchez *num.* 4. ſi conditio in ſe quidem certa, ſed vobis incerta ſit, ſuſpendere Matrimonium, vt: Contraho, ſi tali hora Eclypſis fiat.

6 ASSERO cum D. Bonauentura ſecundò. Si conditio ſit contingens, ſuſpendere matrimonium. Dant aliqui exemplum: Contraho tecum, ſi Antichriſtus damnabitur. 6

RATIO eſt, quia talis conditio non eſt præſens in ſuis cauſis, cùm effectus non contineatur in cauſa proxima determinata. Ità Adr. 4. *quæſt.3. de matrim. dub.*16. Couarr. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 3. §.2. Henriq. *de matrimon. lib.*11. *cap.*12.

VERVM hæc conditio, ſuppoſito decreto Dei iam reuelato, non minus eſt certa, quàm hæc; Si ſol orietur, &c. Ità Sanchez *num.*4. cum Lopez 2. *parte Inſtruct. de matrim. cap.*43. & alij. Vera igitur conditio contingens eſt, quæ omnino incerta eſt, vt: Si cras ero ſanus. Ratio eſt, quia conſenſus pendet à futuro non ſatis fundante, vt ait S. Doctor.

QVÆRVNT autem: An neceſſaria ſit notitia impletæ conditionis. 7

PRIMA opinio aſſerit. Ita Coninch. *diſput.* 29. *dub.* 1.

OPPOSITA ſententia eſt Sanchez *libro quinto, diſputatione ſeptima*, Hurtad. *diſputatione ſeptima, difficult.* 2. Maſtrij *diſputatione ſeptima, quæſtione quinta, numero* 131. Ratio eſt, quia conſentiens non fertur in notitiam conditionis formaliter, ſed ſuper

ſuper eius poſitionem, vt notat etiam Caſpenſ. *diſput.6. ſect.1.* Brançat. *diſp.20. art.2.*

8 Vere tamen, ſi conditiones ſint probabiles tantùm, vel etiamſi certæ crederentur ſolùm probabiles, non valet matrimonium vſque ad earum euentum, quia tunc verè ſuſpenditur certitudo intellectûs, & conſequenter deliberatio ſubſequens, dependens, & ità iudicio prudentis iudicandum: Sicuti è contra, quando conditio eſt neceſſariò euentura, non creditur iudicio prudentis velle ſuſpendere conſenſum vſque ad ſupplementum, vt communiter docent Doctores, Sanchez *lib.5. diſp.2.* Henriquez *libro 11. cap.12.* Petr. Ledeſ. *quæſt.43. art.5. dub.2. conſil.7.* & alij apud Sanchez, Caſpenſis, Hurtadus, Bonacina, & alij apud Maſtrium *num.152.*

9 Et idem ſentient de conditione infallibili, & conſequenter neceſſaria, vt aduentu, vel damnatione Antichriſti, quia & hoc eſt certiſſimum.

QVÆSTIO III.

An Conditio impoſſibilis, adiecta Matrimonio, ipſum irritet.

10 Poſſet matrimonium contrahi hac conditione: *Contraho tecum, ſi digito cœlum tetigeris, vel ſi euolaueris Romam, &c.*

Commvnis opinio eſt, quando contrahentes ità ſeriò apponunt conditionem impoſſibilem, vt contrahere non intendant, niſi dependenter ab ea, illud matrimonium in foro conſcientiæ eſſe inualidum. Ratio eſt, quia conſenſus eſt intrinſecus Matrimonio; at qui non conſentit, niſi ſub conditione impoſſibili, re vera non conſentit *ex leg.* Non ſolùm *ff. de actione, & oblig.* Sic enim, & alij contractus facti cum conditione impoſſibili ſunt nulli ipſo facto, *Leg.* Impoſſibilis *7. ff. de verb. oblig.*

11 Qvæ cùm ità ſint, arduum eſt exponere, quo pacto Gregorius IX. *cap.* Finali *de conditionibus appoſitis* ſtatuere potuerit, conditionem impoſſibilem, Matrimonio adiectam, habendam eſſe pro non adiecta, atque adeò matrimonium eſſe validum, quod Pontifex non poteſt facere abſque conſenſu contrahentium, qui verè non adeſt, quando ſub conditione impoſſibili ſeriò contrahitur; neque poteſt præſumi conſenſus; imò potius præſumendus videtur diſſenſus, vt declaratur *in leg. Non ſolum.* Quo fit, vt alij contractus, tali conditione veſtiti, ſint ipſo iure nulli.

Hvivs textus expoſitio Iuriſconſultos in auia detraxit.

12 Miratvr ſanè Durand. *diſt.29. quæſt.4.* quo pacto Eccleſia præſumere queat conſenſum ità contrahentis, cùm is præclarè oſtendat ſe diſſentire. Ità enim ſolemus conditiones impoſſibiles apponere, cùm à conſenſu volumus nos remotiſſimos comprobare.

Varias huius Decretalis expoſitiones addunt Sanchez *lib.5. diſp.3.* & Auerſa *quæſt.5. ſect.4.* frequentius tamen ità exponitur, vt videri poteſt in Caſpenſi *diſp.6. ſect.3.* Coninch. Hurtado, Maſtrio *num.155.* & aliis, decretum Pontificis intelligendum, quoad forum externum, & præſumptionem, quia Eccleſia, quando oppoſitum non conſtat, præſumit, conditionem impoſſibilem non eſſe ſeriò appoſitam, ſed ioco, ac proinde matrimonium eſſe validum, niſi id abſque fundamento præſumit, quia, quando oppoſitum non conſtat, præſumit, contrahentes in re adeo graui noluiſſe nugari, & ſuum actum irritum reddere, ſed ioco appoſuiſſe illam conditionem. Sic & Brancatus *diſput.20. art.2.*

13

Adhvc tamen non videtur declaratum, quomodo potuerit Pontifex de validitate talis Matrimonij præſumere, vbi eſt ſignum adeo manifeſtum diſſenſus, neque aliud præſumendum, quàm quod è verbis colligitur.

Respondet igitur Maſtrius *num.156.* cum Paludano *diſt.29. quæſt.2. art.5.* Pontificem noluiſſe dicere, Matrimonium illud ſtatim eſſe validum, ſed ſolùm teneri illum, qui eam conditionem appoſuit, denuò verè contrahere; idque fecit in fauorem Matrimonij, quia Eccleſia vult, vt matrimonium purè ineatur abſque illuſione, & fraude. Addit, hunc caſum poſt Concil. Trident. eſſe Metaphyſicum, quia Parochus non ſineret hac formâ contrahi. 14

Qvoad conditiones verò ab extrinſeco, puta ex conditione perſonæ impoſſibili, vt: *Contraham tecum, ſi dederis ſummam num.100. aureorum*, ait Maſtrius explicari poſſe, quod Pontifex intellexerit de conditionibus appoſitis, non per modum ſuſpenſionis; ſed obligationis, quando contrahens intendit inire pactum, ſed ſub certis obligationibus, & altera pars acceptat; tunc, ſi intendit verè contrahere, requirens tamen tantam dotem, quam fortè putat poſſibilem; ſi non poſſet dare, adhuc valere Matrimonium, & illam conditionem haberi pro non adiecta. Ità etiam Rebellius, Ponce, Auerſa, & alij multi. 15

Sanchez multis allatis expoſitionibus, atque refutatis, ſic exponit clariùs Decretalem: Omnes fideles, dum Sacramenta recipiunt, cenſentur ea ſeriò recipere, iuxta Eccleſiæ intentionem, & dum contractum ineunt Matrimonij, & norunt conditionem eſſe impoſſibilem, eamque reiici ab Eccleſia, & pro non adiecta haberi, ſed præſumere, conſenſum eſſe purum & abſolutum; videntur velle purè contrahere, iuxta Eccleſiæ intentionem, & ità Eccleſia præſumit, & iudicat, neque nutare. Sic etiam explicant Palud. *4. diſtinct.29. quæſt.2.* Couar. *4. decretal. 2. parte capite 3. §. 2.* Gregorius Lopez *libro 6. titulo quarto, puncto 4.* Medina *Cod. de reſtitut. quæſt. 13.* Palac. *libro 6. de contract. capite 6.* Alex. Caret. *lib.6. de ſponſal. capite 3.* Brancat. *diſputat.20. art.2.* & ferè Maſtrius. 16

Fatetvr quidem, conditionem impoſſibilem, ex natura ſua relictam, diſſenſum potius indicare; ſed potuiſſe Eccleſiam reiicire eam, & tamquam non appoſitam definire in fauorem Matrimonij, quod quidem eſt contractus fauorabilis: Et ſi aliis contractibus hic fauor non conceditur, quid tum? 17

Enim verò non adhuc acquieſco; nam Eccleſia habet antecedenter ſignum ex natura ſua ſatis euidens diſſenſus. Quis enim non videt, contrahentem ſic: *Nubam tibi, ſi dederis mihi montem aureum*; vel *ſi euolaueris per aëra vſque ad orbem Lunæ*, omninò diſſentire? Cùm autem Eccleſia non præſumat ſine iuſta cauſa; & habeatur antecedens ſignum euidens diſſenſus, non poteſt certè declarare validum Matrimonium, quod ſine conſenſu fieri non poteſt. Loquens autem facilè; ignorat eo capite *Finali* hoc eſſe definitum.

Esto autem notitiam habeat conſtitutionis huius cap. *Finalis*; adhuc tamen ſtat in poſſeſſione, præcedente ipſum decretum, & exprimit, ſe nolle aſſentiri, ad quod non ſatis occurrit, eſſe 18

Chriſtianum, quia dum oſtendit, ſe nolle conſentire, præuenit omne Eccleſiæ decretum. Eſto præſumatur, velle Chriſtiano more contrahere; tum quia adhuc conditio ſatis oſtendit ſuum diſſenſum; tum quia illud cap. *Final.* non recipitur à plurimis hoc ſenſu, & aliter exponitur contra hunc modum.

19 Hunc textum allegat S. Doctor *in corpore*, & videtur definire eodem modo, conditionem impoſſibilem cenſendam tamquam non appoſitam, ſicuti & conditio turpis non irritans ex natura ſua, v.g. *Contraho tecum, ſi furatus fueris annulum illum, qui mulieri admodum placet.* Ità, vt ſicuti conditio turpis contrahentibus Chriſtianis, veluti inanis, & contemnenda cenſetur, & contractus Matrimonij valet; ità etiam conditio impoſſibilis, quia non debent præſumi homines Chriſtiani contra Eccleſiæ ſtatutum velle contrahere. Eccleſia autem non præuenitur à conſenſu, ſed præuenit, atque definit, quod ſi talem appoſueris conditionem, irrita ſit, & tenearis ſtare contractui, & hoc priuilegium conceſſit Eccleſia Matrimonio, quod aliis inferioribus contractibus non concedit.

Hæ ſanè conditiones impoſſibiles cenſentur non appoſitæ, etiamſi de facto præterito, vel præſenti apponantur. Sic enim etiam conditiones impoſſibiles de præſenti reiiciuntur ab vltima voluntate, *ex leg.* Si Mænia 45. *ff. de hæred. inſtit.* Vide Sanchez *diſput.* 4.

20 Est quæſtio præcipuè: An reiiciatur à matrimonio iuxta *cap. Fin.* conditio, quæ ex natura ſua poſſibilis eſt; at ex accidente eſt impoſſibilis, aut ex lapſu temporis, præteritum enim reddere non poteſt. Hoſtienſ. ibi dicit, hanc conditidnem, v.g. *Contraho, ſi eſt virgo*, recipi, & eſſe matrimonium purum, quia eſt impoſſibilis, ſi iam deflorata eſt; vt poſſit eſſe virgo, cùm ad præteritum non ſit potentia *cap.* Si Paulus 32. *quæſt.* 5. & habetur *regul.* Verum 31. *ff.* de regul. iuris.

21 Secundò, quia multi Doctores aſſerunt, reiici hanc conditionem: *Si pater conſenſerit*, cùm iam ſit mortuus, & id contrahentes ſciant.

Tertiò *ex leg.* Si Mænia 43. *ff. de hæred inſtit.* vbi aſſeritur, hanc conditionem: *Si filia mea viuit, hæres eſto*, quando teſtator nunquam habuit filiam, reiici, & ſic valere inſtitutionem. Redditur autem ratio ibi: *Quia id, quod impoſſibile eſt in teſtamento ſcriptum, nullam vim haberet.*

22 Nihilominus aſſero intelligi *cap. Fin.* de impoſſibili ex ſe, non de conditione, quæ per accidens eſt impoſſibilis ex tranſcurſu temporis. Talis enim conditio, ſi vera eſt, valebit Matrimonium; ſi verò falſa, vitiabitur. Et hæc diſtinctio eſt ſatis conformis iuri. In aliis enim caſibus multum operatur, conditionem non eſſe natura impoſſibilem, ſed ex ſolo temporis tranſcurſu, & lex nihil poteſt fingere circa impoſſibile, *ex leg.* Quia certum, *ff. locati in principio*, *ff. de precar.* & tamen, quando res ex tranſcurſu temporis tantùm eſt impoſſibilis, habet locum fictio legis, vt cum Bartolo docet Decius *Leg.* Verum 31. *ff. de reg. iur.* & ſic *Leg.* Non dubium *Cod. de legibus*, pacta contra leges inita pro infectis, habentur fictione iuris. Ità docent Aret. *conſil.* 82. Couar. 4. *decret.* 2. *parte*, *cap.* 3. §. 2. Paludanus 4. *diſt.* 29. *quæſt.* 2. *art.* 5. Adrian. 4. *de matrimon. quæſtione* 3. *dub.* 6. Sotus 4. *diſt.* 29. *quæſt.* 2. *art.* 3. Gregor. Lopez *lib.* 16. *ad fin. tit.* 4. *puncto* 4. Veracruz *prima parte*, *ſpec. art.* 19. Ludou. Lopez 2. *parte*, *Inſtruct. de matrim. cap.* 43. Petr. Ledeſ. *de matrimon. quæſt.* 43. *art.* 5. *dub.* 3. quos ſequitur Sanchez *lib.* 5. *diſput.* 4.

Hinc infert Sanchez, hanc conditionem: *Contraho tecum, ſi es virgo*, non reiici, ſed ſi talis eſt, valere ſtatim Matrimonium; ſecus, ſi talis non ſit. Quia eſt honeſta conditio, & naturâ ſuâ poſſibilis. Hoc corolarium eſt contra Hoſtienſem *num.* 15. Sed illud docent D. Bonau. 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 3. *in corpore*, Richar. *artic.* 2. *quæſt.* 2. Syluеſt. *verb.* Matrim. 3. *quæſt.* 8. Paludanus, Adrianus, Sotus, Couar. Veracruz, Ludouic. Lopez, Petr. Ledeſma citati, Barthol. Ledeſ. *dub.* 25. *de matrimon.* poſt decimam concluſionem. 23

Quæres: An hæc conditio: *Contraho tecum, ſi Pontifex diſpenſauerit*, cùm ſint conſanguinei, ſit conditio impoſſibilis, & tamquam non appoſita. 24

Respondetur, eſſe validam, ſi Pontifex in eo caſu ſolitus ſit diſpenſare, vt colligitur *ex Leg.* Apud Iulianum, §. *conſtat. ff. de legat.* vt admonent ibi Iuriſperiti apud Sanchez *lib.* 5. *diſput.* 5. *numero* 12. ea enim lex declarat id, quod pendet à voluntate Principis, tunc cenſeri impoſſibile, quando non ſolet Princeps in eo caſu diſpenſare. Addit Sanchez, etiam in ſecundo gradu contrahentes cum hac conditione, validè contrahere. Solet enim Pontifex ſæpè diſpenſare. Hinc enim rectè Guttierez *libro* 2. *q q. capite* 22. ait, contrahentes labi in excommunicationem, latam *Clement. vnica, de conſang.* 25

QVÆSTIO IV.

An Conditio, qua inhabiles habilitantur, vim habeat Sponſalium:

Difficultas eſt: An promiſſio inter conſanguineos, ſi diſpenſatum fuerit, vel fidelis facta infideli, ſi baptizetur, habeat vim ſponſalium. 26

Aliqui negatiuam ſequuntur ſententiam, ſic Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 13. & *cap.* 10. *numero* 4. Angles *flor. prima parte*, *quæſt.* 2. *de conſenſu conditionato*, *art. vnico*, *dub.* 3. & *quæſt.* 11. *de impedimento diſparitatis cultus*, *dub.* 2. Valer. *verb.* Matrim. *d ff. r.* 7. Barboſa *Tom.* 3. *lib.* 4. *tit.* 5. *cap.* 5. Riccius *p.p. reſol.* 117. Genuenſ. Brix. *cap.* 13. Molfeſius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 5. Raguſ. *de matrim. q.* 127. & alij apud Sanchez.

Secunda ſententia eſt, impleta conditione, eſſe vera ſponſalia. Sic in priori exemplo, quando conſanguinei promittunt ſibi Matrimonium, ſi Papa diſpenſauerit, docent Adrian. 4. *quæſt.* 3. *de matrim. dub.* 10. *ſol. ad* 2. Couar. 4. *decret.* 2. *parte cap.* 3. Guttierez *quæſt. can. libro* 1. *capite* 22. *numero* 17. Veracruz *Appendice ad ſpeculum*, *ſuper artic.* 19. *de condit. appoſit.* Manuel *primo Tomo ſummæ*, *ſecunda edit. cap.* 244. Ludouic. Lopez 2. *parte*, *Inſtruct. capite* 42. *de matrimon.* Petrus Ledeſ. *de matrimon. quæſt.* 47. *art.* 5. *ad* 2. Poncius *libro* 3. *cap.* 15. Coninch. *diſput.* 29. *dub.* 1. Comitol. *lib.* 1. *q.* 145. Rebell. *parte* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 10. *ſect.* 6. Vtramque verò ſententiam cenſet probabilem Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 290. 27

Et in poſteriori caſu, quando fidelis promittit infideli Matrimonium, ſi conuertatur, eſſe vera ſponſalia, impleta conditione, aſſerunt D. Bonauent. 4. *diſt.* 28. *quæſt.* 3. *corpore*, D. Antonin. 3. *parte*, *titulo* 1. *capite* 6. Roſella *verbo* Impedim. 9. Angel. 28

verb.

*verb.*Matr.3 *imped.*10.Syluest.*verb.*Matr.8.*q.*10.*d.*3. dicens eſſe omnium, Sotus 4.*diſt.*30.*q.vn.art.*2.Petr. Ledeſ.*eodem art.*5.Idem ſentiunt Anton.*cap.de infidelibus, de conſang. num.* 7. vbi Alex. de Neuo *numero* 12. Cardin. *cap. fin.* ibi Henricus, & Præpoſit. Sanchez *num.*24.

Asserо cum hac ſententia, promiſſionem ſub conditione futuræ habilitatis obtinere vim ſponſalium, conditione impleta.

29 Probatvr, quia non contrahunt tunc abſolutè, ſed pro tempore, quo erunt habiles ad contrahendum, conditione impleta. Ea eſt conditionis natura, vt ſuſpendat actum, & eius abſolutam obligationem in tempus impletæ conditionis, vt dicitur *Leg.* Cedere diem 213. ff. *de verb. ſignif.*

Ex quo ſoluitur argumentum oppoſitæ ſententiæ vrgens, eos contrahere tempore, quo ſunt inhabiles.

30 Confirmatvr ſolutio hæc: Nam inſtitutio ſpurij facta ſub conditione, ſi princeps eum legitimauerit, eſt valida, iuxta communiſſimam, & veriſſimam ſententiam, cùm tamen tempore inſtitutionis ſit inhabilis; At conditio ſuſpendit, vt non cenſeatur pro tunc facta, ſed à tempore impletæ conditionis, quo iam eſt capax, vt obſeruat Sanch. *n.*24.

QVÆSTIO V.

Vtrum conditio honeſta poſſibilis adiecta præſenti, præterito, vel futuro, ſuſpendat Matrimonium.

31 ASsero, talem conditionem, ſi eſt vera, facere Matrimonium; ſi verò falſa, eſſe ſtatim irritam. Ità S. Bonauent. *diſt.* 28. *quæſt.* 3. *corpore* D.Thom.*diſt.*29.*quæſt.vnica,art.*3.*quæſt.*3.quos omnes ſequuntur, vt refert Sanchez *diſp.6.*

Probatvr, quia ſic fit etiam in aliis contractibus *ex leg.* Inſtitutio talis 10. *ff. de condit. inſtit. leg.* cum ad præſens 37. *ff. ſi cert. pet. & §. condit. inſtit.*

Asserо ſecundò. Conditio poſſibilis honeſta de futuro ſuſpendit contractum Matrimonij, vt nullo modo valeat, dum conditio non impletur. Sic habetur *cap.* Super eo, *& cap.* De illis *de condit. appoſit.*

32 Ratio eſt S.Bonau. quia ea eſt natura conditionis, vt ſuſpendat valorem contractus ſub ea initi in euentum conditionis *ex leg.* Si ita ſtipulatus fuero hanc ſummam *ff. de verb. oblig.* ſed nullo iure reiiciuntur à matrimonio conditiones honeſtæ, & poſſibiles, ſed tantùm turpes, & impoſſibiles, vt conſtat *ex cap.* Fin. *de condit. appoſit.* Ergo conditio honeſta, & poſſibilis ſuſpendet Matrimonium, donec impleatur conditio, & in hac aſſertione omnes conueniunt.

33 Interim verò nequit alter, altero inuito, reſilire, dum pendet conditio, vt notat Sanchez *num.*8. *diſp.6.* referens plurimos.

QVÆSTIO VI.

Quando conditio hæc: Contraho tecum, ſi patri placuerit, *cenſeatur impleta.*

34 QVæstio præcipuè eſt: Si pater primò diſſentiat; & poſtea aſſentiat, cenſeatur impleta. Probabilius eſt, ſi primò diſſentit, non valere Matrimonium, tunc enim extincta eſt obligatio, quæ non reuiuiſcit, *Leg.* Cum ex cauſa *Cod. de remiſſ. pignor.* Confirmatur, nam ſermo ſimpliciter prolatus de prima vice intelligendus eſt, *Leg.* Boues §. *hoc ſermone*, ff. *de verb. ſignif.*

Qvod ſi nec aſſentiat, nec diſſentiat, erit validum, quia intendunt, ne ſit Patri moleſtum. Ità Sanchez *diſp.*7. *num.*12. alios referens.

Qvando verò conditio eſt de præſenti, vel præterito: *Contraho, ſi Patri placuit*, aut *placet*. Dico, eſſe validum, ſi Pater tunc conſenſum præſtet, etiamſi contrahentes ignorent; tunc enim verificatur conditio. Ità Sanchez *num* 2. Idem dic, ſi approbaſſent, aut ſi interrogarentur, aſſentirent, dummodò non antea diſſenſiſſent. Vide Sanchez. 35

QVÆSTIO VII.

An Matrimonium ſub conditione honeſta, vt Contraho tecum, ſi Pater tuus voluerit, *impleta conditione, abſque nouo conſenſu, ſit validum.*

SVpponvnt hanc quæſtionem mouentes, vtrumque è contrahentibus eſſe habilem. 36

Prima opinio eſt, tale Matrimonium, purificata conditione, fieri abſque nouo conſenſu. Ita Iuris Pontificij Doctores apud Sanchez *lib.*5.*diſp.*8. ſubſcribentem cum Coninchio *diſp.*29. *dub* 1. Syluio *in* 3.*part. quæſt.*43. *art.* 1. Rebellio *lib.*2. *quæſt.*10. *ſect.6.* Hurtado *diſp.*7. *diffic.* 3. Caſpenſis *diſput.6. ſect.*4. & alij apud Dianam *parte* 3.*tract* 4.*reſ.*291. Maſtrium *diſp.*7. *quæſt.*5. *art.*3.

Secvnda ſententia eſt Theologorum communis, tale matrimonium abſque nouo conſenſu non eſſe validum. Sic D.Bonau. *diſt.*28.*quæſt.*3. *in reſol.* D.Thom.*diſt.*19.*q.vnica,art.*3.*q.*3. quos ſequuntur plurimi ſuprà apud Sanchez, & Maſtrium, ac Dianam ſubſcribentem, præſertim Poncius *lib.*3 *cap.*14. Barboſa *in collect.tom.*2.*lib.*4.*tit.*5. Guttierez *de matrim. cap.*81. *&* 71. Sotus *diſt.* 29. *quæſt.*2. *art.*1. eamque probabilem ait Sanchez *num.*5. 37

Mastrivs *n.* 166. vtramque opinionem probabilem faſſus, mediam eligit cum Hiquæo 4. *d.*20. *q.*1 *in comment.num.*58. tale matrimonium eſſe validum in ratione contractus, non autem in ratione Sacramenti, quia contractus quidem conditionaliter initi, purificata conditione, habent eſſe, tranſeunte conſenſu in abſolutum, vt Iura definiunt; at Sacramenta requirunt materiam, & formam in actu, non in habitu tantùm, ad cauſandum effectum Sacramentalem.

Rebellivs verò *parte* 2. *lib.*2. *quæſt.*1 *ſect.*6. *num.*44. hoc modo mediam ponit ſententiam, ſi contrahentes expreſsè paciſcantur, aliiſque ſignis declarent, ſe velle, vt adueniente conditione ſtatim ſit Matrimonium; ſi in eodem conſenſu ſaltem virtualiter permanent, probabile eſſe, ſine nouo conſenſu fieri Sacramentum. Idem eſt fundamentum Maſtrij. 38

Asserо cum ſecunda ſententia, Matrimonium ſub præfata conditione initum, non valere, etiam purificata conditione, niſi nouus conſenſus acceſſerit.

Probatvr à D. Bonauent. ad matrimonium requiritur conſenſus de præſenti; ſed hic conſenſus; *Accipio te in meam, ſi pater tuus conſenſerit*, non eſt 39

eſt de præſenti;ſed de futuro,vt habetur *c.* Super eo *in fine de condit.appoſ.*Ideò definitur, eum, qui conſentit in mulierem,ſi pater volet,non eſſe cogendum, niſi voluntas Patris intercedat. Confirmatur, quia matrimonium eſt Sacramentum; at Sacramenta nouæ legis non ſtant pendula à futuro.

Respondet Sanchez,hunc eſſe conſenſum de præſenti conditionatum; in textu autem ſolum definiri, non eſſe de præſenti abſolutum, & declarare, non eſſe cogendum, non quidem contrahere, cum iam contractum ſit, ſed conſummare.

Ad confirmationem reſpondet,Matrimonium eſſe quidem Sacramentum; ſed eſſe etiam contractum.

40 Hæc tamen friuola ſunt, nam textus dicit, eſſe de futuro; ſuperfluum autem, & ridiculum eſſet, Pontificem declarare conſenſum conditionatum,non eſſe abſolutum; neque textus ait, non cogendos conſummare, ſed contrahere. Quod verò ait, Matrimonium eſſe etiam contractum (ſcio.) Sed quia etiam Sacramentum eſt, exigit, nedum conditiones contractus,ſed etiam Sacramenti: & quia Sacramentum requirit materiam, & formam actu, vel ſaltem virtualiter, vt patet in actu contritionis in Sacramento Pœnitentiæ, hinc non eſt ſatis conſenſus ſolo habitu præſens, ſed requiritur materia, & forma præſens, & ſenſibilis:materia autem ſunt corpora,vt traduntur, & forma ſunt actus conſenſus externi.

41 In quacunque verò ſententia, conſenſus eſt intrinſeca pars Matrimonij. Et quia hic contractus non amplius eſt nudus, ſed Sacramentum, nec etiam apud fideles eſt contractus,quinetiam Sacramentum ſit, vt docet ipſe Sanchez *Tom.*1. *lib.*2. *diſp.*10.*n.*6. cum Layman *lib.*5. *tract.*10. *parte* 2.*cap.*2. Coninc. *diſp.*24. *dub.*1. Petro Ledeſ. *parte* 42. *art.*2. *dub.*7. Suarez *Tract.*1. *de Sacram. queſt.*64. *diſp.*13.*ſect.*2. etſi alij oppoſitum cenſeant, quibus ſubſcribit Diana *parte* 3.*tract.*4. *reſol.* 255. nec damno eos, ſed probabiliter locutos concedo; probabilius tenens oppoſitum: Ex quo ſequitur, non eſſe validum ſine nouo conſenſu.

42 Addit verò cum D. Thom. *addit. queſt.* 51. *art.*2.*ad* 2. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 11. ſi ea intentio procedat ex errore, quo putant,Matrimonium non eſſe Sacramentum, intendunt tamen facere, quod præſtant fideles; id forè Matrimonij verum Sacramentum, quia hic error non excludit debitam intentionem.

Cæterum hæ diſtinctiones parum conferunt. Hoc ſtet inter nos, Matrimonium non eſſe, quin Sacramentum etiam ſit; neque media ſententia à Maſtrio appoſita confert.

Hinc facilè ſoluuntur oppoſitiones ex Iuribus diſponentibus contractus conditionaliter initos, purificata conditione, validos eſſe abſque nouo conſenſu *ex leg.* Hæc venditio, *ff.de contractu emptionis. Leg.* Paſtor.*ff. qui potiores in pignore.*

Respondetur enim, Iura loqui de contractibus nudis; at matrimonium eſt etiam Sacramentum, quod exigit, dum fit,ſignum ſenſibile; hoc autem non adeſt expleta conditione, poſt initum contractum, vt ſuppono.

43 Monet verò Diana,in omnium opinione requiri, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & teſtibus, vel vt Parochus, & teſtes agnoſcant conditionem impletam. Ità Coninch. ſuprà, Rebell. *loco cit.* & Poncius *lib.*5. *cap.*22. *num.*8.

Idem monent alij apud Maſtrium *diſp.*7. *queſt.*6. *num.*272. qui oppoſitam probabilem cenſet,quæ eſt Sanchez, & aliorum.

44 Obiicies cum prima ſententia. Eſto non adſit Phyſicè conſenſus, ſeu forma in actu,dum impletur conditio, adeſt tamen moraliter. Sicut igitur Baptiſmus, recedente fictione,etiam poſt tempus operatur gratiam, etiamſi materia, & forma non adſit, ità in hoc caſu, alioqui ſequeretur,Matrimonium contractum per procuratorem,vel litteras, non eſſe Sacramentum, quia conſenſus præteritus abſentis non eſt.

Respondet Maſtrius, diſparem valdè eſſe rationem,quia Baptiſmus iam confectus eſt per legitimam materiam,& formam,& moraliter manet ratione characteris ad effectum gratiæ, non ad eſſentiam Sacramenti, quod iam fuit, & ſolus effectus gratiæ eſt impeditus à fictione; at in caſu noſtro non affuit materia ſufficiens,vel forma,quia matrimonium debet eſſe per verba de præſenti, vt ſit Sacramentum; hoc autem caſu non manet. Nec eſt ſimile de matrimonio inito per procuratorem,vel litteras,quia conſenſus manet æquiualenter in mandato, vel litteris, non ſic in caſu noſtro; non enim manet Matrimonium in aliquo ſenſibili effectu. 45

46 Hinc multò magis aſſero, conditionem appoſitam inter inhabiles, ſi habiles fiant, puta inter conſanguineos, ſi Papa diſpenſaret, non facere Matrimonium, expleta conditione. Id aſſerunt non modò authores noſtræ ſententiæ, ſed multi etiam primæ opinionis. Ita Brancatus *diſp.*20. *art.*2. Auerſa *queſt.*5.*ſect.*3.

Ratio validiſſima eſt, quia matrimonium non poteſt eſſe abſque conſenſu de præſenti abſoluto, & inter perſonas habiles; Eccleſia enim habet pro irrito conſenſum inhabilium; at perſonæ illæ tempore contractus ſunt inhabiles: Ergo.

Itaque non ſufficit ad matrimonium contrahere pro tempore futuro, licèt ſatis ſit ad ſponſalia, maximè verò ſi perſonæ pro tunc ſint inhabiles. Neque eſt ſimile quod afferunt *ex Leg.* Si tempus, vbi habetur, factum in tempore inhabili, ſed relatum ad tempus habile, validum eſſe, nam ibi ſupponuntur perſonæ habiles contrahere, & ſolùm tempus pro tunc eſſe ineptum. Deinde ſatis oſtendi, non eſſe matrimonium tractandum ad modum ſimplicium contractuum, de quibus leges diſponebant; ſed de Sacramento, quod è Chriſti pendet inſtitutione. 47

QVÆSTIO VIII.

An Conditio contraria ſubſtantiæ Matrimonij, aut bonis eius, ipſum annullet, vel vt turpis reijciatur, & validum ſit.

Aſſero,tale matrimonium irritum eſſe. Ità D. Bonau. *diſt.*28.*queſt.*3. *corpore,* Scotus *diſt.*31. *litt. E.* & alij: 48

Probatur à D. Bonauent. quia habetur expreſsè *cap.* Final. *de condit. appoſit.* Idem habetur *cap.* Solet 32. *queſt.*2.

Ratio eſt,quia ſine ſubſtantia nihil poteſt ſubſiſtere *cap.* Tua nos *de ſponſal.* & *cap.* Detrahe 1. *queſt.* 1. ſed ſubſtantia Matrimonij conſiſtit in conſenſu ad ſocietatem coniugalem;ad fidem mutuò ſeruandam,prolemque ſuſcipiendam,quæ ſunt tria bona Matrimonij *c.*Omne 27.*q.*2. Ergo conditiones,quæ his aduerſantur,deſtruunt Matrimonium:hoc autem verum eſt, ſiue conditiones apponantur per modum ſuſpenſionis,ſcilicet ſuſpendendo Matrimonium, vſque

Digitized by Google

que ad conditionem impletam; ſiue per modum obligationis, vtroque enim modo caret perpetuò ſubſtantiâ Matrimonij, & hoc iure naturæ facit inualidum, hac enim de cauſa ſunt inualidi etiam alij contractus.

49 Nota verò, diuerſum eſſe, non habere intentionem ſeruandi hæc bona Matrimonij, & ſe obligare non ſeruandis, atque adeò obligari ad aliam ſumendam, hac viuente, impediendam generationem, fidem non ſeruandam, quæ ſunt contra tria bona Matrimonij deſcripta *in cap.* Omne 27. *q.*2. & *cap.* Finali *de cond. appoſit.* & à D. Aug. *lib. de bono coniugali, c.*6. *&* 7. hoc enim ſecundum, nempe obligari ad opera contra bona Matrimonij, eſt contra eſſentiam Matrimonij: at intentio non ſeruandi, ſi te obliges ad ſeruandum, non eſt contra ſubſtantiam Matrimonij.

50 Nota adhuc, has conditiones, vt vitient Matrimonium, eſſe debere de futuro, vt: *Contraho, ſi venena ſterilitatis adhibueris.* Sic enim *cap.* Final. loquitur de conditionibus; non eſt autem propriè conditio, niſi de futuro; nam ſi ſint de præterito, vel præſenti, executionem potius dicunt, quàm conditionem, vt: *Duco te, ſi cum priori viro exiſtens, adulterium commiſiſti*, non ſuſpendit, ſed, ſi commiſit; matrimonium eſt validum; ſi non commiſit, caret intentione, ſeu conſenſu: Conditio enim de præſenti, vel præterito, non ſuſpendit actum, *L. g.* Inſtitutio talis, *ff. de condit.* neque talis conditio eſt contra bona huius Matrimonij, cum dicat actus præcedentes. Ideò S. Doctor ſola exempla futuri affert. Ità Palud. *diſt.* 29. *quæſt.* 2. *art.* 5. Adr. 4. *quæſt.* 3. *de matrim. dub.* 6. Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 3. §. 2. Henriquez *lib. de matr. cap.* 2. *&* 4. Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *num.* 160. allegans Sanchez, Perez, Bonacinam, & Auerſam contra D. Thom. *diſt.* 29. *quæſt. vnica, art.* 3. *quæſt.* 3. Sylueſt. *verbo* Matrim. 3. *quæſt.* 1. & alios dicentes vitiari Matrimonium etiam per conditionem de præſenti, vel præterito.

51 Obiicies primò. Conditio retinendi proprietatem eſt contra ſubſtantiam profeſſionis, *cap.* cum ad monaſterium in fine *de ſtatu Monach.* & tamen non vitiat profeſſionem *cap.* Fin. *qui cler. vel vouentes*, vbi approbatur profeſſio cum conditione manendi in domo cum omni ſubſtantia propria: Ergo pariter nec matrimonium irritatur.

Respondetur, textum illum intelligi quoad actum, non quoad proprietatem; proprietas enim vitiat profeſſionem.

52 Obiicies ſecundò, *cap.* Diaconi 28. valet ſacer ordo collatus alicui eâ lege, vt poſſit vxorem ducere: Ergo & ſimiliter in Matrimonio.

Respondetur, conditionem ducendi vxorem non eſſe contra ſubſtantiam ordinis, ſed contra præceptum Eccleſiæ tantùm.

QVÆSTIO IX.

An Conditio contraria bonis Matrimonij, ſi honeſta ſit, illud vitiet.

D. Bonau. diſt. 28. q. vltima.
D. Thom. q. vnica, art. 4.

53 Prima ſententia eſt, conditionem huiuſmodi non vitiare Matrimonium; vt ſi duo contrahant hac lege, vt in perpetua viuant caſtitate. Ità Palud. 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. *art.* 1. Abul. *cap.* 30. *Num. quæſt.* 32. Barbat. *c. fin.* Ledeſ. *quæſt.* 47. *art.* 5. Rebel. *lib.* 2. *q.* 10. Coninch. *diſp.* 224. *dub.* 4. *num.* 43. Bonac. *q.* 2 *p.* 10. *num.* 13. Videtur Gerſon. *ſerm. de Nat Virg. conſid.* 2. *Alph.* 50. *litt. V.* eamque probabilem cenſet Sot. *diſt.* 29. *quæſt.* 2. *art.* 3. Sanchez *lib.* 5. *diſp.* 10. Maſtr. infra cit. multos adducentes cũ Scoto *d.* 30. *q.* 2. *art.* 2.

54 Secunda ſententia eſt, huiuſmodi conditionem vitiare Matrimonium. Ità SS. Doctores *hic*, Richar. *diſt.* 28. *art.* 2. *quæſt.* 4. *ad* 3. Henric. *quodl.* 9. *q.* 12. Adr. 4. *q.* 3. *de matr. dub.* 9. Sotus 4. *diſt.* 26. *quæſt.* 2. *art.* 3. Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 5. *& lib.* 12. *cap.* 2. Barthol. Ledeſ. *dub.* 26. *matr.* Viualdus *p. p. de matrim. num.* 35. Petr. Ledeſ. *de matrim. quæſt.* 47. *art.* 5. *d.* 4. Ludou. Lopez 2. *part. Inſtruct. de matrim. cap.* 42.

Ex Iuriſperitis Abb. *cap.* Commiſſum *de ſponſ.* & ibi Neuo, Syluest. *verbo* Matr. 4. *quæſt.* 7. Couar. *decret.* 2. *p. cap.* 3. §. 1. Cucus *lib.* 5. *Inſt. mai. tit.* 11. Nauar. *lib.* 4. *conſil. tit.* 1. *de ſponſal. conſil.* 18. & *in* 2. *edit. lib.* 3. *tit. de voto, conſil.* 11. Carrer. *lib.* 3. *de ſponſ. cap.* 5. Sanchez *num.* 2. Tancredus, Stephanus à S. Gregorio, & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *num.* 161. *& quæſt.* 3. *art.* 3. quos retuli *diſp.* 2. *quæſt.* 121.

Assero cum hac ſententia, conditionem perpetuæ caſtitatis, Matrimonio adiectam, illud vitiare.

55 Svpponit autem Sanchez cum D. Bonau. hic, quòd, quamvis non ſit de eſſentia Matrimonij, vt proles, & copula intendantur expreſsè, requiri tamen ne poſſibilitati, ſeu poteſtati adiiciatur contraria conditio, cùm ius, & potentia ad carnalem copulam ſit ſubſtantialis; Matrimonium enim conſiſtit in mutua corporum traditione, qua alter conſtituitur dominus corporis alterius. Igitur cùm in ipſo contractu apponitur conditio perpetuæ caſtitatis, aufertur poteſtas neceſſaria.

Hinc probatur aſſertio, nam talis conditio opponitur ſubſtantiæ Matrimonij, vt oſtendi *diſput.* 2. *quæſt.* 21. eſt enim conditio contra bonum prolis in potentia. Pontifex autem *cap.* Fin. *de condit. appoſit.* tale matrimonium irritat. Neque ſolum ſi impediatur potentia ad prolem illicite, vt putant aduerſi, ſed omni modo, nam matrimonium ad hoc præcipuè eſt inſtitutum.

56 Respondet Bonac. poſſe eſſe dominium cum obligatione negatiua vſus, qui ſanè à dominio diſtinguitur. Neque hæc conditio repugnat bono prolis, quia non promittit impedire modis vetitis, multò minus repugnat aliis bonis Matrimonij. Sic enim hac conditione iniit B. V. cum S. Ioſeph. Sed hæc inania ſunt, nam implicat dominium corporum (ſanè ad copulam) cum impoſſibilitate eius. Dominium enim eſt ius, & facultas diſponendi ad ſuum libitum ſuo nomine de re aliqua, modò non prohibeatur, vt docet Bonacina *Tract. de benef. diſp.* 4. *puncto* 1. *num.* 2. at nulla lege priuatur nubens hoc dominio, imò dotatur: Ergo. Neque ad impediendum bonum prolis exigitur modus vetitus, quia matrimonio intenditur proles primò ſimpliciter ad conſeruationem ſpeciei, deinde matrimonium dat modum etiam licitum: Falſum eſt etiam, B. V. eo pacto nupſiſſe. vt dixi *q.* 21. *d.* 2. ſed verè conſenſit mutuò cum ſancto ſponſo in poteſtatem corporis, eſto ſcirent, ſe caſtos ſeruandos.

57 Fallitvr verò Bonacina confuſis terminis, quamvis enim poſſit eſſe dominus ſine vſu actuali; tamen non erit dominus, ſi renunciet irreuocabiliter poſſe ea re vti in eo, in quo dominatur. Sed errorem ebibit è Scoto, & aſſeclis, quos ſtatim referam.

58 Obiicies primò: contractus Matrimonij irritatur hac conditione, vt poſſint ingredi religionem, & vouêre caſtitatem, & poteſt tolli ius petendi, & reddendi debitum.

Respondetvr hæc non auferre poteſtatem tradendi corpus, quia antecedenter non obligant, vt non tradatur, eſto etiam antecedenter vouiſſent, licet

peccarent: at conditio appoſita contractui impedit tranſlationem, & ideò irritat. Iniens igitur matrimonium cum propoſito ingrediendi religionem, tradit verè corpus; & hanc conditionem conceſſam apponit poſtea profitendi, vt notat D. Bonau.

59 Obiicies ſecundò cum Maſtrio ex Scoto, & aliis: Eſſentia Matrimonij conſiſtit in mutuo dominio, & ſubiectione corporum per ordinem ad vſum Matrimonij: Sed poteſt ſubſiſtere dominium, & ſubiectio corporum cum prædicta obligatione, cum enim dominium diſtinguatur ab vſu, poteſt ſtare verum dominium cum obligatione non vtendi re ipſa: Ergo.

Hoc autem probat cum Hurtado, *diſp. 6. diffic. 9.* nam Dominus, qui opera Matrimonij locaret alteri, & ſi dominium retineret illorum operum, tamen maneret impeditum, & non maneret ius proximum: Ergo & in matrimonio poteſt manere dominium ad vſum coniugalem abſque iure proximo ad petendum debitum, & abſque obligatione proxima ad reddendum; imò cum poſitiua obligatione ad non petendum, & non reddendum.

60 Respondetur, totum hoc argumentum eſſe cæcum, & claudum. Concedo ſanè, dominium ab vſu diſtingui, & poſſe vnum eſſe ſine altero, ideſt, eſſe dominium abſque eo, quòd vtar re: At verò quòd habeam dominium rei conductæ ab alio in perpetuum, nego. Dominus itaque allatus, ſi locauit ad tempus, retinet remotum dominium pro tempore ſequenti; at ſi vendidit in perpetuum, priuatus eſt dominio. Votum caſtitatis eſt venditio corporis Deo perpetua, & nullum habet ordinem poſſibilem ad vſum Matrimonij, quem requirit Maſtrius ad eſſentiam Matrimonij.

Itaque opponere aliquid è diametro oppoſitum iuri vtendi corpore, & hoc in perpetuum, non video, quòd dominium ſeruet in coniuge, niſi chimericum.

61 Quæres: An ſi conditio contraria apponitur ab altero tantùm è contrahentibus, irritet Matrimonium.

Respondetur, irritare; non enim poteſt matrimonium claudicare; ſed requiritur mutuus conſenſus.

QVÆSTIO X.

An Sponſalia per conditionem contrariam ſubſtantiæ Matrimonij vitientur, ſicut vitiatur Matrimonium.

D. Bonau diſt. 28. quæſt. 3. & in corpore.
D. Thom. diſt. 27. quæſt. 2. art. 1. in corpore.

62 Asservnt D. Bonau. & D. Thom. quos ſequuntur Durand. *diſt. 28. quæſt. 2.* Richar. *diſtinct. 27. art. 3. quæſt. 2.* Paludanus *diſt. 29 quæſt. 2. art. 3.* S. Antonin. *3. parte, tit. 1. cap. 18.* Syluester *verb.* Sponſalia *quæſt. 5.* & ibi Roſella, Tabien. *quæſt. 2.* Turrecrem. *cap.* Vbi non eſt 30. *quæſt. 2. art. 3.* Idem ait Angel. *verbo* Sponſalia *num. 18.*

Intelligvnt autem, ſi eſt conditio implenda poſt contractum.

63 Si verò ſit conditio ante matrimonium implenda, non mala, vt: *Sumam te, niſi alium ditiorem inuenero*, & hoc ſit implendum ante contractum Matrimonij, non vitiat. Si verò ſit turpis contra fidem, vt: *Si ante Matrimonium fornicceris*, valebunt ſponſalia, reiecta ea conditione, tamquam turpi, vt notat etiam D. Bonau. Si verò ſit contra prolem, vt: *Accipiam, ſi venena ſterelitatis ſumas*, irritat.

QVÆSTIO XI.

An Conditio turpis, non contraria ſubſtantiæ Matrimonij, vel bonis eius, ſuſpendat, aut habeatur pro non adiecta, vt: Contraho tecum, ſi furatus fueris talem rem.

D. Bonauent. loco cit.
D. Thom. diſt. 29 q. vnica, art. 3. quæſtiunc. 4.

Certvm eſt, conditionem turpem non minus, quam impoſſibilem à contractu Matrimonij reiici, vt habetur *cap.* Finali *de condit. appoſit.* à Gregorio IX. 64

Tota difficultas eſt vnde Eccleſia præſumat conditionem illam haberi pro non adiecta, & conſenſum eſſe purum; non enim Eccleſia temerè præſumit.

Vera ratio eſt, cur eam conditionem excludat, quia ad peccandum incitat, & ideo cenſetur ac impoſſibilis; id enim poſſumus, quod iuſte poſſumus *ex leg.* Nepos proculo 125. *ff. de verb. ſignif.* Sic Sotus 4. *diſt. 29. quæſt. 2. art. 3.* Gregorius Lopez *lib. 6. verb.* Si furta *tit. 4. puncto 4.* Palac. *lib. 5. de contract. cap. vlt.* Henriquez *lib. 11. de matrimon. cap. 12.* Barthol Ledeſ. *dub. 25. de matrim.* Ludou. Lopez *2. part. Inſtruct. noni de matrim. cap. 43.*

Hinc infertur, non reiici conditionem turpem, cùm eſt de præterito, vel de præſenti, vt: *Contraho tecum, ſi es inimica Petri*, vel *ſi hominem occidiſti*. Itaque tali poſita conditione validum eſt Matrimonium, ratio eſt, quia non inducit ad aliquid turpe faciendum, ſed factum ſupponit. Id indicat D. Bonau. dum exemplum conditionis turpis reiectæ *cap. Finali*, ponit ſolùm in futuro; ſi furatus fueris; vel, ſi Deum offenderis. Idem ſentit D. Thom. hîc, quos alij ſequuntur apud Sanchez *lib. 5. diſput. 15. num. 5.* Sic & Auerſa *quæſt. 5. ſect. 5.* Maſtrius *diſput. 7. quæſt. 5. num. 158.* qui tamen addit, id verum eſſe, ſi inducatur conditio per modum obligationis, & adeſt voluntas contrahendi, tunc ſanè valere Matrimonium; conditionem verò cenſeri, ac ſi non eſſet, neque vllo modo obeſſe, imò non implendam. Si verò ſit voluntas intendens ſuſpendere conſenſum vſque ad implementum conditionis turpis, puta donec furetur ille, vel ille occidat hoſtem; tunc non valere Matrimonium, quia deeſt conſenſus, cui Eccleſia nequit ſupplere; incipere autem valere conditione impleta, quia tunc nil aliud deeſt ad ſubſtantiam Matrimonij requiſitum; neque Eccleſia in odium talis conditionis turpis huiuſmodi modum contrahendi annullauit, licèt graue peccatum eſſet ità contrahere, & ſacrilegium, ob iniuriam Sacramenti inter fideles. Hoc pacto explicat Decretalem Gregorij, ſicuti vidimus circa conditionem impoſſibilem, *quæſt. 1.* nempè cenſeri, ità ac ſi non eſſet conditio appoſita, quando intercedit obligatio, quia nil contra ſubſtantiam Matrimonij inuoluit, & adeſt conſenſus, eſto habeat admixtam intentionem aliam irrationabilem; hæc tamen 65 66

matrimonium

Digitized by Google

matrimonium non vitiat, nec irritat, nec deinceps obligabit; ſed cenſenda eſt, ac ſi non fuiſſet adiecta. Hæc eſt etiam explicatio Auerſæ, quæ videtur cæteris probabilior. Hæc Maſtrius.

67 In ſententia tamen Sanchez, & aliorum, iuxta dicta *quæſt.* 1. dicendum erit; conditionem huiuſmodi turpem, cenſeri non adiectam, quia præſumitur ab Eccleſia volens Sacramentum, nolle ad turpia, & præuenit conſenſum declarando, tales conditiones eſſe tamquam non adiectas de futuro, atque adeò ſic contrahentem, in foro externo Eccleſiæ cenſendum contraxiſſe; & ſi deficit intentio, ſolùm teneri eam ſuperaddere, vt in conſcientia ſit ratum.

Obiicies: Textus *dicto cap. Fin.* aſſerit, conditionem turpem reijci fauore matrimonij; ſi autem cauſa eſſet, quia incitat ad peccandum, deberet excludi etiam ab aliis contractibus, & non ſolo matrimonij fauore.

68 Confirmatur, nam & conditiones aliquæ contra ſubſtantiam matrimonij incitant ad peccandum, vt: *Accipio te, ſi tamen velis, vt te proſtituam ad libitum*, & tamen hæc conditio irritat.

Respondetur, ſingulare motiuum eſſe in matrimonio, quia eſt contractus ſacerrimus, & tanti momenti, ideò excludit etiam conditiones moraliter impoſſibiles, quæ ſine peccato impleri nequeunt. Item, quia eſt contractus fauorabilis, in dubio præſumitur pro eius exiſtentia *cap.* Fin. *de ſentent. & re iudicata.* Neque eſt ſimile de conditionibus irritantibus, quia tunc, eo ipſo, quòd adijcit conditionem contrariam ſubſtantiæ matrimonij, certum eſt, excluſum manere conſenſum.

69 Ex his colliges, quid dicendum de quibuſdam conditionibus, verbi gratia. *Contraham, ſi mecum concubueris.* Si enim de concubitu turpi intelligitur, debet reijci, & manent ſponſalia, ſi verò de concubitu licito, ſuſpendit, vſque ad euentum, iuxta ſententiam Sanchez *diſputat.* 16. & aliorum.

70 Alii verò cenſent, eam conditionem, non ſuſpendere ſponſalia, quia aut intelligitur de concubitu illicito; & tunc non ſuſpendit, ſed vt turpis reijcitur; vel de licito; & tunc non ſuſpendit, quia iure ipſo ineſt.

Respondet tamen Sanchez, talem conditionem alio modo cenſeri appoſitam, quàm iure ipſo inſit; iure enim poſt contractum matrimonium, datur bimeſtre; at ea conditio inteligitur, ſi ſtatim inito matrimonio feceris tui corporis copiam.

71 Similiter illa conditio: *Contraham tecum, ſi te Virginem inuenero*; ſi intelligatur per aſpectum matronarum, vel aliam iuſtam indaginem, ſuſpendit; at ſi intelligat velle coitu experiri, erit turpis, & reiecta.

Illa verò conditio: *Si mihi in primo concubitu placueris*, turpis, & reiecta eſt.

Quærit Sanchez *diſputatione decima ſeptima*, an conditiones turpes, & impoſſibiles, ſicut reijciuntur à matrimonio; ita etiam reijciantur à ſponſalibus.

Sed hoc iam ex dictis colligitur. Concors enim eſt omnium Doctorum ſententia. Sic D. Bonauentura hîc, D. Thom. & cæteri omnes, vt refert Sanchez *numero* 2.

Ratio eſt, quia Sponſalia ſunt initium quoddam matrimonij, & ita diſpoſitum in matrimonio, cenſetur diſpoſitum in Sponſalibus *ex Leg.* Oratio *ff. de ſponſal.* & quamuis ratio non concluderet, tamen omnes Doctores intelligunt hoc ſenſu dictum *cap. Fin.* cum D. Bonauentura hîc, D. Thom. *diſtinctione* 27. *quæſtione* 2. *articulo primo*, & alij apud Sanchez.

Quæres ſecundò: An conditiones impertinentes habeantur pro non adiectis in matrimonio, vel potius illud ſuſpendant, vt: *Si es pulchra, morigerata, &c.* 72

Respondetur, has conditiones ſuſpendere, quia omnis conditio, iure non improbata, poteſt apponi matrimonio. Vide Sanchez *diſputatione decima octaua.*

QVÆSTIO XII.

An quod de conditionibus dictum, cenſendum ſit etiam de modo, & demonſtratione, & cauſa.

Notandvm matrimonio poſſe adijci aliquid, tamquam modum, vt *Duco te, vt diuitias, & honores conſequaris*: Vel per modum cauſæ, vt: *Contraho tecum, quia diues, vel pulchra es.* Vel per modum demonſtrationis, vt: *Duco te, quæ libera es, aut Virgo.* Vel per modum conditionis, de qua egimus. Nunc de aliis breuiter. 73

Demonstratio, & cauſa per ſe nunquam ſuſpendunt, aut vitiant matrimonium, ſed ſemper cenſentur vt non adiectæ, cuiuſvis generis ſint, vt: *Accipio te, quæ*, vel *quia, es ſterilis*: vel, *quia procuras venena ſterilitatis.* Probatur, quia falſa demonſtratio non vitiat legatum *Leg.* Falſa 33. *ff. de condit. & demonſt.* Ergo nec matrimonium, quod eſt fauorabilius.

Deinde, quia demonſtratio, & cauſa non ſpectant ad ſubſtantiam conſenſus contractus matrimonij, ſicut ſpectat conditio, ſed tantum pertinent ad opiniones rerum, quas contrahentes acceperunt; vel ad cauſas, quæ ad contrahendum mouent. Vide Sanchez *diſputat.* 19. 74

Dixi tantùm per ſe; nam ſi reducantur ad errorem perſonæ, aut conditionis, annullabunt matrimonium, vt: *Contraho tecum, quia, vel quæ, es libera, vel filia primogenita Petri.* Vide Sanchez.

Quoad modum, ſi eſt contrarius ſubſtantiæ, vel bonis matrimonij, ipſum annullat. Probatur *ex cap.* Finali *de condit. appoſit.* 75

Si modus ſit impoſſibilis, vt: *Contraho tecum, ſi cælum tangas*, valet omninò matrimonium. Ratio eſt, quia natura modi eſt, vt non ſuſpendat *ex Leg.* Cum ab eo 41. *ff. de contrahent. empt.* Vide Sanchez.

Quod ſi contrahantur ſponſalia in diem, vt: *Contraham tecum ab hinc vno anno*, quamuis non obligent ad contrahendum ante anni lapſum; at non ſuſpenduntur, ſed ſtatim ſunt pura, & obligant.

Digitized by Google

DISPVTATIO VI.

De Donationibvs Mutuis Sponſorum, & Coniugum.

DONATIONES inter coniuges, vel ſponſos, Aliæ ſunt ſimplices ex mera liberalitate: Aliæ ex cauſa. Ex his quædam eſt ſponſalitia largitas: Alia donatio propter nuptias: Alia eſt Arrha. Sponſalitia largitas eſt, quæ fit inter Sponſos de futuro, ob matrimonij ineundi ſpem, eiuſque cauſam, quæ dicitur etiam *mundus muliebris*; dicitur etiam donatio ante nuptias, vel Dotalitium, quod tradit ſponſus ſponſæ. Donatio propter nuptias eſt, quæ confertur à viro, vel aliis ipſius loco pro matrimonij oneribus ad ſimilitudinem dotis, quæ confertur viro per vxorem. Arrhæ ſunt, quæ traduntur in ſignum matrimonij contrahendi; apud Hiſpanos, eſt donatio facta ſponſæ in remunerationem pudicitiæ, vel nobilitatis, vel dotis ſponſæ. De his omnibus agendum.

QVÆSTIO I.

An Donatio ſimplex inter coniuges ſit valida

1 ASSERO primò, donationem huiuſmodi poſſe ad libitum à donatore reuocari, ex *ca. Final. de donat. inter virum. & vxorem*, & *Leg.* 1. 2. & 3. §. *Eodem tit.* & *leg.* 4. *tit.* 11. *parte* 4. His locis redditur ratio, ne coniuges ex amore ſe bonis ſpolient.

NON eſt tamen nulla, ideò poteſt teneri, & in morte donantis confirmatur. Ita Canoniſtæ multi, *cap.* Finali *cit.*

ASSERO ſecundò, idem dici de donatione facta inter eos, qui coniuges contingunt per patriam poteſtatem, vt ſi Socer det nurui. Ita Sanchez *lib.* 6. *diſput.* 1 *num.* 10.

2 VALENT tamen inter eos alij contractus *ex lege* ſi ſponſus 5. *ff. de donat. inter virum, & vxorem.*

VALET etiam legatum inter virum, & vxorem, ſic ſupponit *cap.* Si Pater *de teſtam. in* 6.

QVANDO coniuges ſunt putatiui, & vterque nouerat matrimonij nullitatem, non poterit donator repetere, *ex Leg.* Cùm hic ſtatus 33. §. *fin.* in fine, *ff. de donat. inter virum, & vxorem.* Quando verò ſolus donans conſcius nullitatis fuit, tunc valet *ex Lege*, Præfectus, *ff. de ritu nupt. lege ſecunda*, §. Per contrarium, *ff. de his quibus indig.*

SI verò donatarius ſolus fuit conſcius, tunc ſi legatum ſit, pertinet ad hæredes legantis. Vide Molinam *tom.* 1 *tract.* 2. *diſp.* 200.

3 AT ſi vterque coniux inſcius eſt, nil valet. Colligitur *ex Leg.* Si voluntate 7. *Cod. de donat. inter virum, & vxorem.*

SI tamen donans non efficiatur pauperior, eſto donatarius fiat ditior, non eſt inualida donatio; ceſſat enim ratio prohibitionis, ne mutuo amore ſe inuicem coniuges ſpolient, vt notat Sanchez *libro* 5. *diſputatione quarta*, & habetur expreſsè *in Legem.* Si ſponſus 5. *ff. de donat. inter virum, & vxorem.*

4 POTEST etiam vxor, conſtante matrimonio in fauorem viri, renunciare lucrorum medietati, ſibi competenti. Vide Sanchez *diſput.* 5.

QVÆSTIO II.

An valeat Donatio remuneratoria inter coniuges.

5 SVPPONO, donationem remuneratoriam non exigere merita ſuppoſita in rigore, ſed ſatis eſſe, ſi adſint, vt congruè remuneranda lege gratitudinis obligatoria ad antidota *Leg.* Auilius Regulus, *ff. de donat.* & *leg.* 5. Pater, §. *fin. ff. de donat.* & *Leg.* metum, §. *ſed licet*, *ff. de eo, quod metus cauſa*, & *Leg. ſed etſi lege*, §. Conſuluit, *ff. de petit. hæredit.* vbi donationem ad antidota obligantem, vocat genus quoddam permutationis, eſtque doctrina D. Bonauenturæ *in* 2. *diſtinctione* 28. *quæſtione prima*, & *articulo* 2. *quæſtione* 1. *ad argumenta.* & *diſt.* 29. paſſim.

CONFIRMATVR ex *Leg.* 1. *de donat.* vbi dicitur, eam eſſe proprie donationem, ad quam donator nulla alia præcedente cauſa, niſi vt magnificentiam, & liberalitatem exerceat, ducitur. Vide Sanchez *libro* 5. *diſputat.* 6.

6 SVNT autem aliqua requiſita, vt donatio remuneratoria ſit. Primum, vt in donatione exprimantur merita. Secundum, vt merita non ſint aliàs debita. Tertium, vt ſint inſignia. Quartum vt donatio meritis æquipolleat.

QVO pacto autem cenſeantur merita æquipollere, relinquitur prudentis iudicio, vt notat Sanchez *num.* 10. cum multis. Multa enim computanda occurrunt, vt monet D. Bonauentura ad illud Lucæ 7. *Donauit vtriſque, &c. Æſtimo quia is, cui plus donauit, &c.*

7 ASSERO, donationem remuneratoriam inter coniuges validam exiſtere.

PROBATVR ex conformatione legum, nam *cap.* Finali *citato*, donatio prohibetur. At *in Leg.* Quod autem §. *ſi vir, ff. de donat. inter virum, & vxorem* dicitur valere, profectò quia illa eſt propria donatio, reijcitur; hæc verò impropria, conceditur. Sic explicant hanc legum diuerſitatem præclari Iuriſtæ apud Sanchez, *num.* 11.

8 OBSEQVIA autem vxoris, ob quæ meretur remunerationem, ſunt extraordinaria, puta, ſi nobilis in vilibus inſeruiat, maximè ægroto, &c.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

An validè queat vir dotem vxoris conſtituere.

9 ASSERO, non valere vniuerſaliter, ſi vir conſtante matrimonio dotet vxorem.

PROBATVR *ex Leg.* Si quis vxoris, *ff. de donat. inter virum, & vxorem.*

RATIO etiam eſt, quia conſtituere dotem, eſt donare. *Leg.* Finali §. *ſi à ſocero, ff. Quæ in fraudem, hæred.* Sic docent Canoniſtæ, & aliqui Iuris ciuilis cum Sanchez, *diſput.* 7.

SVNT tamen aliqui caſus, in quibus valet hæc dotis conſtitutio.

PRIMVS, quando vir exceditur ab vxore nobilitate, vel ætatis præſtantia: Vel ſi Virginem ſeduxit violando.

10 VEL caſu, quo Papa diſpenſaret cum duobus conſanguineis, eâ lege, vt vir vxorem pauperem dotaret.

VEL ſi eſſet conſuetudo; Conſuetudo enim eſt altera lex *cap.* Fin. *de conſuet.*

TANDEM, quando id fieret ad conciliandos conſanguineorum animos diſcordes.

QVÆSTIO IV.

An ficta viri dotis recepta confeſſio, cum nihil receperit, cenſeatur Donatio eius, & ſit valida.

11 ASSERO primò, quando vir ſimulatè dotis receptionem confitetur, aut maioris ſummæ, vt honori conſulat, nè indotatam duxiſſe videatur; vel, vt ſatisfaciat parentibus, quibus renitentibus matrimonium inijt, ea confeſſio eſt nulla, nec donationem inducit, quia conſtat de animo ſimulato. Sic Molina *tom. 2. Inſtit. tract. 2. diſp.* 439.

ASSERO ſecundò viro confitente, inito iam matrimonio, dotem eſſe receptam; præſumitur in dubio animus donandi, & talis donatio eſt inualida.

12 PRIOR pars probatur, quia cùm iam initum ſit matrimonium, nulla dote promiſſa, aut recepta, non eſt veriſimilis præſumptio, vt vir ſperet fore, vt ſibi ſoluatur, ſed præſumitur virum vxoris blandiditiis, & amore ductum confeſſionem feciſſe, animo ipſi donandi.

ALTERA pars iam ex dictis cònſtat *cap. Fin.* Cætera vide in Sanchez *diſput.* 9.

QVÆSTIO V.

Vtrum Donatio cauſa mortis valeat inter Coniuges.

13 ASSERO Donationem cauſa mortis inter coniuges valere. Habetur *ex Leg.* Si cum ſeruum 10. *in fine,* & lege ſequenti, *ff. de donat. inter virum & vxorem,* & *Leg.* ſed interim 12. §. *ſed quod dicit, ff. eodem.* Vide Sanchez *diſput.* 10.

SI tamen donatio hæc fieret irreuocabilis, non valeret, quia tranſit in donationem inter viuos. Sic habetur, *in Leg.* Vbi ita donatur, *ff. de donat. cauſa mortis.* Vide Sanchez *diſput. citata.*

QVÆSTIO VI.

An, & quomodo Donatio inualida inter Coniuges poſſit firmari.

TRIPLEX quæſtio hac de re agitur. Prima: An 14
confirmetur dicta donatio iuramento. Secunda: An morte naturali. Tertia: An etiam morte ciuili.

ASSERO primò, eam donationem firmari iuramento. Eſt communis ſententia apud Sanchez *diſputat. 11. num.* 2.

PROBATVR primò. Quando contractus prohibetur ob priuatam, non ob publicam authoritatem, firmatur iuramento. At ſic prohibetur donatio inter coniuges: Ergo. Maior probatur *cap.* Si diligenti *de foro comp. I.* Et ratio eſt, quia iuramentum confirmat contractum, modò non ſit contra bonos mores, nec in præiudicium tertij, *cap.* Cùm contingat *de iuram.* Minor probatur *ex cap. Fin.* vbi prohibetur hæc donatio, ne alter coniux expolietur.

ASSERO ſecundò. Donatio inter coniuges con- 15
tra prius iuramentum non donandi, non confirmatur iuramento. Ita plurimi apud Sanchez *diſputatione* 13.

QVÆRITVR ſecundò: An confirmetur hæc donatio morte donantis.

ASSERO, eam confirmari. Habetur *ex Leg.* Cùm hic ſtatus *ff. eodem tit. leg. 1. & 3. Cod. de donat. inter virum, & vxorem.* Ratio eſt, quia tunc ceſſat ratio prohibitionis, ne rapti amore ſe expolient.

QVATVOR tamen conditiones ad hoc requiruntur.

PRIMA, vt præceſſerit in vita donantis traditio 16
rei donatæ. Probatur *ex Leg.* Papinianus 24. *ff. de donat. inter virum, & vxorem,* & *Leg.* res vxoris 24. *Cod. de donat. inter virum, & vxorem.*

SECVNDA conditio eſt, vt coniux donans prior recedat *cap.* Fin *de donat.* &c.

TERTIA eſt, vt non excedat 500. aureos abſque inſinuatione, ſi enim hanc ſummam excedat, nec adhibeatur inſinuatio requiſita, *Leg.* Sancimus, *Cod. de donat. inter virum, & vxorem,* non cònfirmabitur morte.

QVARTA conditio eſt, vt donans in eadem vo- 17
luntate donandi vſque ad mortem perſeueret, nec tacitè, nec expreſsè reuocet. Vide Sanchez *diſputatione* 15.

AN verò confirmetur morte ciuili.

ASSERO, confirmari, *ex Leg.* Sed ſi mors, *ff. de donat. inter virum, & vxorem.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An valida ſit Donatio ſponſalitiæ lagitatis.

18 SPONSALITIA largitas eſt donatio facta inter ſponſos de futuro, matrimonij ineundi ſpe, eiuſque cauſa.

HVIVS donationis ea eſt natura, vt pacto inito inter ſponſos, ne ad donantem vllo caſu redeat, ſtatim acquiratur irreuocabiliter donatario, quamuis nec copula, nec oſculum intercedat, & eius culpa matrimonium non ſequatur *leg.* 1. verſic. Igitur *ff. de donat. Leg.* ſi mater *Cod. de donat. ante nupt.* Ratio eſt, quia tunc eſt donatio ſimplex, nullo iure vetita, cùm non ſit inter coniuges, nec ad tempus matrimonij referatur contracti.

19 DEINDE dico, licèt aliàs aliter eſſet diſpoſitum, iam iure nouo, vt nullo pacto inter ſponſos inito, eſt donatio abſoluta irreuocabilis, & vt cenſeatur facta ſub conditione matrimonij ineundi, non neceſſariò ea conditio eſt explicanda, ſed ex legis diſpoſitione, & contrahentium voluntate ſubintelligitur, *ex Leg.* Cùm veterum *Cod. de donat. ante nupt.*

QVOD ſi non ſequatur matrimonium, diſtingue; Vel enim non ſequitur ex culpa donantis; & tunc ipſe perdit donaria, & ſi quid accepit, reſtituet; ſi verò ob donatarij culpam, reſtituet donanti *Leg.* Cùm veterum, *Cod. de donat. ante nupt.*

SI autem caſu non ſequitur matrimonium, puta morte ſponſi; tunc ſponſa, ſi accepit ſponſalitiam largitatem à ſponſo, & oſculum interceſſit, acquiret dimidiam partem.

20 SI verò ſponſa donarat ſponſo, is nil acquiret. *Leg.* Si à ſponſo, *Cod. de donat. ante nupt.* nam ſponſus nil amittit oſculo, ſicut ſponſa.

DICO quartò. Si oſculum præcedat, ſiue ſequatur donationem iocalium, modò poſt inita ſponſalia accedat oſculum, comparat ſponſa medietatem iocalium. Hoc tamen magis verum eſt ſecundùm leges Tauri *leg.* 4. *tit.* 2. *lib.* 5. *recopil.* quàm ſecundùm Ius commune.

21 DICO quintò. Si ſequatur ſolus amplexus, abſque oſculo, non acquiri. Leges enim oſculo ſoli id tribuunt.

VT autem ſponſa hæc acquirat, ſufficit, vt de voluntate donandi implicita conſtet, nempè, vt non conſtet de voluntate oppoſita.

TANDEM harum legum diſpoſitio currit in foro conſcientiæ.

QVÆRES primò: An acquiratur ſponſalitia largitas per ſolum matrimonium de præſenti, aut per copulam præcedentem matrimonium.

DICO primò cum Sanchez, *diſputatione* 19. ſponſam acquirere totam donationem *Leg.* Si à ſponſo, *Cod. de donat. ante nupt.* Vide Sanchez *diſp.* 19. Idem de ſponſo ait. 22

QVÆRES ſecundò: An, quando ſponſalia fuere nulla, valeat ſponſalitia largitas, ſuccedente oſculo, vel copula, cum proportione ad modos ſupradictos.

RESPONDETVR, valere, quia id lucrum debetur ſponſæ in præmium amiſſi pudoris.

SI verò vterque impedimenti dirimentis conſcius fuit, poteſt retinere, donec fiſcus per ſententiam auferat. Vide Sanchez *diſputatione* 20. & *ſequentibus.* 23

QVÆSTIO VIII.

De Arrhis, quo pacto acquirantur.

IVRE communi acquiruntur arrhæ pro ea re, quæ traditur inter ſponſos in ſignum, & pignus matrimonij futuri; hoc autem requiritur, vt ſint arrhæ. Si enim non in ſignum, & pignus matrimonij futuri dentur, erunt ſponſalitiæ largitates. 24

IN Hiſpania verò ſumuntur arrhæ pro donatione, quam facit ſponſus ſponſæ, vel maritus vxori in præmium dotis receptæ, vel nobilitatis, vel pudicitiæ ſponſæ, quam ipſa ſoluto matrimonio lucratur; acquiruntur autem per matrimonij conſummationem, tuncque vxoris efficiuntur, vt ait Sanchez, *diſputatione* 27. acquiruntur autem in matrimonio putato bona fide. Sic Barboſa *lege ſecunda, parte* 1. *ff. ſoluto matrimonio*, Sanchez *diſputatione* 20. *numero* 3.

SI autem conſummato matrimonio decedat ſponſus, vel ſponſa, datur electio ſponſæ, vel eius hæredibus, vt eligere poſſint arrhas, quæ electio facienda eſt intra viginti dies poſt requiſitionem. 25

QVÆRITVR verò: An dentur in virginitatis ſponſæ præmium, & ideò ſponſa credita virgo, cùm talis non ſit, teneatur reſtituere.

RESPONDETVR, negatiuè, nullo enim iure probatur dari ob illam.

POSSVNT etiam conſtitui inito matrimonio, & conſummato. Vide Sanchez *diſput.* 28. 26

RELIQVA vide in eodem Sanchez.

DISPV

DISPVTATIO SEPTIMA DE IMPEDIMENTIS MATRIMONIJ.

CVM Matrimonium ex illis ſit bonis, quæ non omnibus ad libitum licet arripere, plura ſibi habet appoſita impedimenta, quorum alia irritant contractûs valorem, alia ſolum conſcientiæ nitorem maculant; æquum enim eſt, vt in omni ſubiecto tam ſacrum Myſterium non ſubſiſtat; par etiam eſt, vt vbi ſubſiſtere queat, quacumque viâ ad illud aditus non pateat: Hinc orta eſt celebris illa impedimentorum diuiſio in dirimentia, & prohibentia, quam paribus numeris, verſuſque pentametro, omnes fere authores tradere ſolent, vt videbimus infra *quæſt*.3. Porrò Diſputationem hanc ob plurimam argumentorum, & difficultatum congeriem, quam continet, in tres præcipuè Sectiones diſponemus, in quarum prima, proximè diſpiciendâ, agetur de impedimentis in genere; in ſecunda de præcisè vetantibus; in tertia denique de omninò dirimentibus. Et cùm iuxta ſolitam methodum Sectiones in varias ſubdiuidantur quæſtiones, vbi in his plura occurrent diſcutienda, quàm clarè, & liquidè vna quæſtione queat abſolui, per Dubitationes tota res diſtinctiùs expendetur, ne ex implexis, ſibique ſuperpoſitis nodis, pro ſolutione, magis implicemur, & pro luce tenebræ offundantur.

SECTIO I.

De Impedimentis in genere.

CVM de impedimentis in genere hîc aliquid præmittendum ſit; in primis dicam hac Sectione, à quibus perſonis poſſint poni talia impedimenta; & cùm matrimonium aliquid habeat, Principum ſæcularium decretis obnoxiũ, nonnihil etiam prælatis Eccleſiaſticis proprium, eò quòd ſit ciuilis contractus, & nouæ legis Sacramentum, de vtraque poteſtate ciuili, & canonica, in ordine ad impedimenta, tum dirimentia, tum prohibentia, agam *quæſtione* 1. deinde ſi ſummus pontifex matrimonium aliquod interdicat, num eſſet irritum, tradam *quæſt*.2. ſufficientiam verò ſuprà allatæ diuiſionis impedimentorum probabo è Seraphico *quæſt*.3. Et hoc erit huius ſectionis primæ integrum argumentum.

QVÆSTIO I.

An Humana poteſtas valeat impedimenta dirimentia, vel prohibentia Matrimonium ſtatuere.

QVOD Eccleſia poſſit hæc impedimenta apponere, iam ſatis definitum reliqui *diſputat*.3. *quæſtione* 3. 1

EST tamen difficultas de Epiſcopo: An dictam poteſtatem habeat in ſua Diœceſi, ſicut habet Pontifex in tota Eccleſia, ita vt ſtatuere poſſit impedimenta matrimonium dirimentia, reſpectu ſuorum ſubditorum.

CONVENIVNT Doctores, de facto non eſſe in eis talem facultatem expeditam, quia ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine, Concilio generali, & Papæ id reſeruatum eſt.

QVARE

Qvare ſola eſt difficultas, an ſit in eo ex vi ſui muneris, quamuis conſuetudine impedita.

Negant Suarez, Coninchius, Brancatus, quia Epiſcopus totam ſuam iuriſdictionem recipit à Papa.

2 Oppositvm tamen probabilius aſſerunt Couar. Sanchez, Tancred. Hurtad. Becanus, Ponce, Auerſa, Bonacina, & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſputatione 7. quæſtione 11. numero* 338. quia Epiſcopus in ſua diœceſi eſt perfectè Paſtor, Princeps Eccleſiaſticus, etſi Pontifici Romano ita ſubordinatus, vt nequeat, id præſtare, quod ille ſibi ſoli reſeruauerit: Ergo plenam habet poteſtatem condendi quaſcunque leges in ſua diœceſi ad ſuarum ouium ſalutem conducentes. Vnde Epiſcopus dictam poteſtatem non accipit à ſummo Pontifice, vt authores oppoſitæ ſententiæ dicebant, ſed immediatè à Chriſto,
3 ex vi ſuæ Ordinationis, vt patet Act. 20. *Attendite nobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei.* Benè tamen dico, hanc poteſtatem eſſe Romano Pontifici ſubordinatam. Ita quamuis Epiſcopi pendeant immediatè à Papa, habent tamen iure diuino poteſtatem, vt dixi *tract. de Sacr. Ord. d. vlt.* atque adeò Romanus Pontifex ſolùm dat eis iuriſdictionem, vt Principibus ſingularis loci, & poſſunt in ſua diœceſi leges ferre.

Addit Baſſæus *verbo matrimonium 7. num.* 3.
4 cum Syluio *ſupplement. queſtione* 50. *art.* 1. *queſit.* 5. tametſi, ſpectato iure Diuino, valeat Epiſcopus huiuſmodi impedimenta ſtatuere in ſua diœceſi; è generali tamen conſuetudine hanc poteſtatem ſoli Papæ eſſe reſeruatam. Sic & Bonacina *quæſtione 3. puncto* 1.

Qvoad Principem ſæcularem Catholicum, certum eſt, eam de facto non eſſe in expeditam, vt habetur *cap.* Per tuam 4. *de Ordin. cognit.* & ita definit Concilium Tridentinum, *can.* 12. *de matrimonio.*

Est igitur quæſtio: An ex vi ſuæ iuriſdictionis eam haberent.

Prima opinio eſt aſſertiua. Ita D. Thom. 4.
5 *cont. Gentes, capite* 87. & *in* 4. *diſt.* 34 *quæſt. vnica, articulo* 1. *ad* 4. Gloſſa, *cap.* Si quis ancillam *verbo* & *leg.* 29. *quæſt.* 2. Taper. *articulo* 20. *Louanienſ. col.* 4. Victoria, *de matrimon. p. p. ſecunda parte, numero* 12. Petrus Soto *lect.* 4. *de matrimon.* Sotus 4. *diſt.* 39. *quæſt. vnica, articulo* 1. *ad* 3. & *diſt.* 40. *quæſt. vnica, articulo* 5. Ledeſma 2. *p.* 4. *n.* 61. *art.* 2. *col.* 2. & *quæſt.* 56. *articulo* 3. *dub.* 1. Bellarminus *lib.* 1. *de matrimon. cap.* 32. Angel. *flor. p. p. de matrimon. quæſt.* 13. *articulo* 3. *diffic.* 4. Henriquez *lib.* 12. *de matrimon. capite* 1. Petrus Ledeſma *quæſt.* 50. *art.* 1. *d.* 1. Bartol. Ledeſma *d.* 29. Sanchez *lib.* 7. *d.* 3. & alij apud eum, Coninchius *d.* 30. *d.* 1. Valent. *d.* 10. *q.* 5. *p.* 1. Syluius *ſuppl. q.* 50. *art.* 1. *quæſit.* 5. Baſſæus *verbo matrim.* 7. *num.* 3. Vide & Dianam *parte* 5. *tract.* 1. *reſol.* 16. & *parte* 7. *tract.* 1. *reſol.* 23.

6 Secvnda ſententia eſt, Principes legis veteris, & Paganos eam habuiſſe; & qui nunc ſunt, habere poteſtatem ſuper ſuorum infidelium matrimonia, quippè nudos contractus ciuiles: Similiter & Chriſtianos Principes ſuper ſuos ſubditos, non baptizatos; at cum fidelium matrimonia iam facta ſint Sacramentum; ad Eccleſiam deuolui eorum diſpoſitionem è Chriſti inſtitutione. Ita D. Thom. 4. *d.* 42. *quæſt.* 2. *articulo* 2. *ad* 4. Richardus *articulo* 2. *quæſtione* 2. Sotus *quæſt.* 2. *articulo* 2. Durandus *diſt. vnica*, Paludanus *quæſt.* 1. *art.* 2. Maior *d.* 29. *quæſt* 2. Gloſſa, *cap.* Si quis ingenuus 29. *quæſt.* 2. Anton. 1. *de ſponſal. numero* 12. Hoſtienſ. *ſum. tit. de ſecundis nuptiis*, Abbas *repetit. cap.* Eccleſia *de conſtit. num.* 19. & ibi Næuo *num.* 10. Præpoſit. *num.* 1. Felinus *n.* 10. & *cap.* Eccleſia *numero* 62. Francus *cap.* ſtatutum *de her. in* 6. Aſtenſ. *ſumma* 2. *parte, lib.* 8. *t. t.* 16. *art.* 2. *quæſt.* 5. Syluest. *verbo* Matrimonium 8. *quæſtione* 8. Tabien. *verbo* Impediment. 6. Turrectem. *capite* 1. 30. *quæſt.* 3. *articulo* 6. Couar. 5. *decret.* 2. *parte, cap.* 6. §. 10. Caietanus *repet. cap.* Ad limina 30. *quæſt.* 1. §. 4. Brunel. *de ſponſal. concl.* 19. Peguet. *qq. crim. c.* 42. & alij apud Maſtrium *diſp.* 7 *q.* 11. Adducitur à plurimis D. Bonauentura 4. *diſtinctione* 44. *articulo* 2. *quæſt.* 2.

Enim verò S. Doctor *ad* 2. viſus eſt medius di- 7
cens, cognationes legales, inductas à Principibus ad impedienda matrimonia, valere, quia Eccleſia ſua conſtitutione ea fecit valida; alioqui non valerét impedire. Ponit igitur Principes potuiſſe ad Reipublicæ tranquillitatem aliqua circa matrimonium, quatenus eſt contractus, prouidere, coadiuuando Eccleſiæ; at dependenter ab Eccleſiæ diſpoſitione, & confirmatione, quia ipſa potiorem, & præcipuam rationem formalem regit, quatenùs eſt Sacramentum. Ideò abſoluta decreta ſibi Pontifex reſeruauit. Hæc eſt illa ſententia media, quem cæteris communiorem aſſerit Maſtrius, veriòremque pro qua adducit multos, allatos à multis cum ſecunda ſententia addens Bonacinam *quæſtione 3. puncto primo*, cum aliis ibi, Becanum, Caſpenſem, & Stephanum à S. Gregorio.

Assero igitur cum S. Doctore, Principes ſæcu- 8
lares non poſſe circa matrimonium abſolutè aliquid diſponere; ſic enim Eccleſia ſtatuit, quæ errare non poteſt *cap.* Eccleſia Sanctæ Mariæ, *extra de conſtit.* & *cap.* Tuam *extra de cognit. ord.*

Excipitvr cauſa dotis, vt notant Perez §. 33. *folio* 113. Sanchez, Bonacina, & alij, qui meritò etiam excipiunt matrimonia infidelium, vt monent etiam Valentia, & alij, & patet *ex cap. cum ſecundum Apoſtolum*, & ex Tridentino *ſeſſione* 24. *capite* 9.

Ratio vnica eſt D. Bonauenturæ *ad argumentum primum*, quia, cùm matrimonium fidelium ſit Sacramentum, eſt quædam res ſpiritualis, & ſacra, ac proinde extra limites poteſtatis ſæcularis. Sic deciditur *c.* Tuam *de ordine cognit.* cauſas matrimonij ad ſolius Eccleſię forum pertinere: Imò ad ſolos Epiſcopos ſpectare deciditur, *c. multorum*, quod eſt Alexandri II. 35. *quæſt.* 6. & *cap.* Accedentibus *de exceſſibus Prælatorum*, & *cap.* 1. *de ſponſal.* habetur caſus, & *cap.* Euphemium 2. *quæſt.* 3. quod eſt D. Gregorij *lib.* 4. *epiſt. ep.* 50. declarat, matrimonia abrogari iure Soli, non iure Soli. Itaque Ius Canonicum ſolùm declarat, id extra forum ciuile eſſe, vt patet etiam è Concilio Tridentino, *ſeſſione* 24. *can.* 12.

Respondet Sanchez, materiam huius Sacra- 9
menti eſſe contractum ciuilem ſub iure poſitiuo. Decreta autem illa definire ſolum, non poſſe Principem id, quod Pontifex ſibi reſeruauit.

At eſto ſit contractus, eſt tamen ſacer, ideò extra ius ciuile, nec eſt ſimile de Eccleſia, quia ea habet ius circa ſpolia.

Per hanc doctrinam ſoluuntur argumenta aduerſa, quæ eò feriunt, poſſe nempè Principem, cuius intereſt Reipublicæ tranquillitatem conſeruare, etiam contractibus id præſtare.

Ex his habes, nulla conſuetudine inuecta à Principe ſæculari poſſe induci impedimenta dirimentia matrimonium.

AN

Digitized by Google

10 Ex his habes, nulla conſuetudine inuecta à Principe ſæculari poſſe induci impedimenta dirimentia matrimonium.

An verò conſuetudine in facie Eccleſiæ id queat, dico, poſſe, ſi ſcandalum ſit in illo matrimonio ineundo. Sic videtur definiri *capite primo, de cognatione ſpirituali.* Ita tenent plurimi apud Sanchez, *lib.7.diſp.4.num.8.*

An verò poſſit auferri conſuetudine aliquod impedimentum dirimens; Omnes ferè negant apud Sanchez, *numero* 13. hoc enim videtur clarè decidi *cap.* ſuper eo *de cognat. ſpirituali,* & *cap.* Quod ſuper *de conſanguin. & affinit.* Conſuetudo enim inferior eſt iure matrimonij.

11 Aſſerit tamen Sanchez *numero decimo quarto,* cum aliis, quia *cap.* Final. *de conſuet.* ſtatuitur vniuerſaliter, conſuetudinem habere vim derogandi legi.

Mihi tamen non probatur, quia communis opinio id iure negat *ex cap.* Quod ſuper his *de conſang. & affinit.* vbi Pontifex definit non valere matrimonium contractum in gradibus vetitis; non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potiùs corruptela.

Hinc ſoluitur etiam ratio oppoſita, quia licet conſuetudine poſſit lex abrogari, tamen conſuetudine per ipſam legem reprobata, nequit legitimè introduci.

12 Vbi obſerua, non reprobari conſuetudinem, etiamſi dicatur: *Non obſtante conſuetudine;* ſed quando dicitur: *Corruptela,* vt Pontifex loquitur in caſu noſtro, & notat Auerſa *quæſt.3.ſect.9.* Maſtrius *diſput.7.q.11.n.336.*

Quæritur verò: An Princeps infidelis poſſit impedimenta, dirimentia matrimonium, reſpectu ſuorum ſubditorum fidelium ſtatuere.

Affirmant Sanchez, Tancredus, Coninchius, Becanus, & alij apud Maſtrium *diſput.t.7. quæſt.11.n.341.*

Negant Poncius, Caſpenſis, Auerſa, & alij. Ratio eſt, quia ex quo matrimonium tranſijt in Sacramentum, extractum eſt ex omni ſæcularium Principum poteſtate.

13 Nota verò, authores primæ ſententiæ excipere Hebræos, qui non habent Principem. Ideò nequeunt ſtatuere leges.

QVÆSTIO II.

An, Pontifice interdicente aliquod Matrimonium, ſit irritum.

D.Bonauentura diſtinct. 32. quæſt. vlt.

14 SEx de hac re ſententias refert Sanchez *libro 7. diſputat.2.* Ego præcipuas afferam, quæ ad rem magis faciunt.

Prima aſſerit, tale matrimonium non eſſ inualidum, niſi aliud ſubſit impedimentum dirimens. Sic Gloſſa, *cap. penultim.* in fine *de deſponſ. impuber.* & Innocentius ibi.

Secunda ſententia vult, fore irritum tantùm, ſi cauſa prohibitionis ſit perpetua. Ita gloſſa *cap.* Tua fraternitas *de ſponſa duorum,* & plurimi apud Sanchez *num.4.*

15 Tertia ſententia ait, dirimi, ſi conſtitutione generali prohibentur; ſecus, ſi ſolo præcepto. Ita Goffred. *ſum. tit. de matrimonium* Gloſſa, *cap.* ſua *verbo* Poteris de ſponſa duorum *citato*, & alij apud Sanchez *num.6.*

Quarta ſententia multas comprehendit, quæ dicunt eſſe irritum, ſi Pontifex irritet; at de hoc non eſt quæſtio noſtra.

Vera ſententia eſt, ſi Pontifex ſolam prohibitionem decernat, non eſſe irritum. Ita D.Bonauentura 4. *diſtinctione vigeſima octaua, quæſtione quinta, ad argumenta,* & *diſputatione 32. articulo quarto, quæſtione ſecunda* (cum ſequuntur omnes, ait Alexander de Næuo *cap. penultim. numero vigeſimo primo, de deſponſat. impuber.*) Richardus 4. *diſtinctione 32. articulo quinto, quæſtione ſecunda,* Paludanus *diſtinctione 34. quæſtione prima, articulo primo,* D. Antonin. 3. *parte, tit.1.capite* 16. Syluest. *verbo* Matrimonium 7. *quæſtione prima, dicto tertio,* Turrecremata *cap.* Non oportet *el primo 33. quæſtione quarta.*

Aſſero cum hac ſententia, ex ſola prohibitione Pontificis, non irritum eſſe matrimonium.

16 Probatvr à D. Bonauentura ex decretis multis, quibus Eccleſia prohibuit aliquod matrimonium, nec tamen irritauit. Sic *cap.* Ex litteris *de diuort.* & *capite ſecundo, de matrimonio contract. contra interdictum Eccleſiæ,* in fine, & *cap.* Ad Apoſtolicam *de regular.* habetur regula generalis, multa prohiberi, quæ non ſunt irrita. Habemus exemplum præclarum in prohibitione matrimonij clandeſtini, quod tamen fuit validum, quouſque definitum eſt irritum à Concilio Tridentino, quod hanc legem addidit, & totum conſtat ex eodem Concilio, *ſeſſ.24.cap.1.*

17 Addit Sanchez, fore validum, licèt ſit decretum generale irritans, ſed non referens ſe ſpecificè ad matrimonium, vt ſi dicat: *ſi quid contra hæc attentatum fuerit, erit irritum,* & in hoc diuerſam, ait, eſſe rationem in Sponſalibus, & hæc tali formula prohibitionis eſſe irrita cum Innocentio *cap. pen.* in fine *de deſponſ. impuber,* & Næuo *ibi.*

Ratio diuerſitatis eſt, quia matrimonium eſt res ardua ad irritandum; non ſic Sponſalia.

Addo verò, quamuis decretum ſit prohibens tantùm, & prohibitio iudicis fuerit legitima, ſeparandi ſunt coniuges ad tempus in pœnam delicti, *cap.1. de matrimon. contracto contra interdictum Eccleſiæ.* Sic admonet Sanchez, *numero* 14. cum D.Bonauentura *diſtinctione 32.artic.4.qu.2.* Richardo ibi *artic.5.qu.2.* Ludouico Lopez 2. *parte, Inſtruct. de matrimon. cap.46.*

18 Dices *cap.2. eodem tit.* dicitur, non eſſe ſeparandos.

Reſpondetvr dici, non eſſe ſeparandos perpetuò, vt exponunt Gloſſa, *cap.* Tua fraternitas *de ſponſa duorum,* & ibi Anton. & Hoſtienſis.

19 Notandvm verò, licèt *cap.1. de matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ,* aſſignetur ſpatium vnius menſis; at tempus hoc eſt arbitrarium, vt notant Hoſtienſ. *in ſumma,* & alij. Imò, ſi periculum ſit incontinentiæ, aliam pœnam imponet.

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

An, Quot, & quæ ſint impedimenta Matrimonij.

D. Bonauentura diſt. 34. quæſtione 1. & 2.

20 MVLTA impedimenta apponit Eccleſia matrimonio,& profectò iuſte,& ſine errore. Quare Concilium Tridentinum, *ſeſſ.*24. *de matrimonio, canone* 4. anathemate damnat dicentem, Eccleſiam in hoc erraſſe.

Ex his aliqua dicuntur merè impedientia;alia dirimentia, non quaſi matrimonium verum dirimant, ſed quia reddunt illud inualidum, ſi contrahatur, vt ait Sanchez è D. Bonauentura *quæſtione ſecunda, in corpore.* De his agit S. Doctor hîc & *ſexta parte, Breuil. capite decimotertio*, & 3. *parte, Centil. ſectione* 55.

21 IMPEDIMENTA dirimentia ſecundum ius antiquum ſunt duodecim, quibus adde alia duo, iure Concilij Tridentini addita,& ſunt quatuordecim.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen.
Cultus diſparitas, vis, Ordo, ligamen, honeſtas.
Si ſis affinis, ſi forte coïre nequibis.
Si Parochi, & duplicis deſit præſentia teſtis,
Raptaue ſit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc ſocianda vetant connubia, facta retractant.

SVNT verò alia impedimenta ſolùm ne licitè contrahatur matrimonium. Ponuntur autem duo.

Eccleſiæ vetitum, nec non tempus feriatum.

22 SVNT verò alia, quæ tantum impediunt, & ad nonnulla ex dirimentibus comparantur, vt Votum ſimplex, quod reducitur ad Votum ſolemne, ſponſalia ad impedimentum ligaminis; Catechiſmus ad impedimentum cognationis; Crimina ad impedimentum criminis. Sed maioris claritatis gratia diuiduntur hæc impedimenta in duo genera. Quædam enim conſurgunt ex crimine alieno, & ſunt quinque,quæ his verſibus continentur.

Eccleſia vetitum,nec non tempus feriatum,
Atque Catechiſmus,ſponſalia,iungito votum,
Impediunt fieri; permittunt facta teneri.

23 ALIA verò,ex proprio crimine orta,ſunt ſeptem, quæ his verſibus referuntur.

Inceſtus, raptus, ſponſalia, mors mulieris,
Suſceptus propriæ ſobolis; mors presbyteralis,
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut monialem
Accipiat; prohibent hæc coniugium ſociandum.

24 ASSERO igitur primò dari aliqua impedimenta matrimonij: Aſſertio hæc apud omnes indubitata, à nullo impugnatur.

PROBATVR à D.Bonauentura, *quæſt.*1. primo, quia matrimonium inſtitutum eſt in officium naturæ: at multi ſunt inepti ad generationem.

DEINDE, quia matrimonium inſtitutum eſt in remedium; ſed multi ſunt, quibus non prodeſt ei in remedium, quia nequeunt conuenire: Ergo.

TERTIÒ, quia matrimonium eſt à Deo inſtitutum: Ergo debet ſine peccato exerceri;at multi nequeunt illud ſine peccato exercere, vt qui Deo vouerunt,vel illi,quibus vetitum eſt à potente prohibere: Ergo.

25 QVARTÒ, nullum eſt Sacramentum contra diuinum mandatum: Sacramentum enim eſt ſacrum ſignum ex Dei inſtitutione; at matrimonium cum infidelibus eſt contra diuinum mandatum. *Leuit.* 18. vbi etiam multa genera perſonarum prohibentur inuicem nubere: Ergo.

QVINTÒ, quia matrimonium, tametſi ex Diuina inſtitutione, tamen eſt humanus contractus, qui poteſt habere impedimenta libertatis,conſenſus,&c. vt infra dicam.

SEXTÒ, quia non ſolùm in remedium inſtitutum eſt,vt cætera Sacramenta,ſed ad copulam corporum, ad quam multi inepti ſunt.

ASSERO ſecundò, aliqua impedimenta rectè ab Eccleſia fuiſſe appoſita matrimonio.

PROBATVR à Sanchez *numero decimoquinto*, 26
ratione inducta à D.Bonauentura, quia cùm ſit humanus contractus ſacratus, debet à poteſtate ſacra ſuprema ſaltem poſſe regi.

ASSERO tertiò, rectè conſtituta eſſe ſupra relata impedimenta. Ita D. Bonauentura *quæſtione ſecunda.*

SVFFICIENTIAM impedimentorum dirimentium egregiè aſſignat S. Doctor ex quatuor cauſis matrimonij.

PRIMÒ ex cauſa Efficiente, quæ eſt conſenſus 27
liber,poſſunt tria oriri contraria; nam ad conſenſum requiritur ratio,& voluntas. Contra rationis actum, eſt error; Contra actum voluntatis, Vis, vel Violentia; & huic adnectitur ex Concilio Tridentino etiam Raptus, qui violentiam includit, donec in loco libero relinquatur. Contra actum rationis, & voluntatis ſimul, eſt conditio ſeruitutis, quæ impedit partim propter defectum libertatis; partim propter errorem.

Ex parte cauſæ materialis ſunt tria, quia matri- 28
monium eſt coniunctio voluntate introducta: Ergo eſt perſonarum naturaliter diſparatarum. Coniuncti ergo proximitate ſunt inepti ad matrimonium. Sed coniuncti poſſunt eſſe tripliciter, conſanguinitate, affinitate, & iuſtitia publicæ honeſtatis, quæ contrahitur ex ſponſalibus: & ſic ſunt tria impedimenta.

Ex parte cauſæ formalis tria, quia matrimonium eſt vinculum, in quo eſt mutua poteſtas viri, & vxoris: Impedimentum autem hoc eſt,quando non poteſt dare ſui corporis poteſtatem, & hoc poteſt eſſe tripliciter. Aut quia tradit alteri,qui adhuc viuit, & ſic eſt ligatio: Aut quia ſe dedicauit Deo, & ſic eſt ſacer Ordo: Aut quia Deo,& prælato, & ſic eſt votum religionis.

Ex parte Finis tria ſunt impedimenta: matrimo- 19
nium enim eſt ad procreandam prolem ad cultum Dei, vel ſaltem in remedium honeſtatis. Contra rationem procreandi, vel remedij eſt impotentia coëundi. Contra cultum Dei, qui eſt in fide, eſt diſparitas cultus, qui eſt in moribus, & criminis enormitas. Ita ſunt tredecim impedimenta. His adde defectum Parochi, & teſtium præſentiæ,quam exigit meritò Concilium Tridentinum, vt oſtendi *diſputat.*3.*quæſt.*3.

ALTERO modo aſſignat S. Doctor horum impedimentorum rationes.

IN matrimonio enim conſiderantur perſonæ,quæ iunguntur, & ipſum vinculum, & illud, per quod vinciuntur;& illud, ad quod vinciuntur. Quod vincitur, & vinculum, & ad quod, & perſonæ, quæ vinciuntur, debent aliquo modo conuenire in cultum Dei, & fidei, ſed diſtare vinculo naturali, & conſimili, propter hoc, quod natura abhorret, perſonas, multum conſimiles in tali actu ſociari.

Multum

Digitized by Google

Multum igitur diſtant, quando ſunt diſpares in Cultu; multum appropinquant, quando ſunt iuncti cognatione, vel affinitate, vel publicæ honeſtatis iuſtitia. Propinquitas conſanguinitatis eſt ex fructu matrimonij; ſed affinitatis ex actu matrimonij. Iuſtitia publicæ honeſtatis tenet medium inter vtrumque; & ita ſunt quatuor impedimenta, ſcilicet Cultus diſparitas, Cognatio, Affinitas, & pu-
30 blicæ honeſtatis Iuſtitia.

Considerat vr iterum ipſum vinculum, quo vinciuntur indiuidualiter: Et ob hoc non poſſunt vinciri, vel ligari, qui ſunt aliis obligati. Obligari autem alteri eſt dupliciter, aut Deo, aut homini; & homini dupliciter; aut per matrimonium, & ſic eſt ligamen: aut per ſeruitutem, & ſic eſt conditio obligatoria. Similiter ligari Deo eſt dupliciter, aut per Votum, aut per id, quod habet adnexum votum, vt ſacer Ordo. Et ſic ſunt alia
31 quatuor: Ligamen, Conditio, Votum, & Ordo.

Tertiò, circa matrimonium conſideratur id, per quod contrahitur, & ſic eſt conſenſus, & hic reſpicit actum rationis, & contra hunc eſt error; & actum voluntatis & contra hunc eſt violentia, ſiue metu incuſſa, ſiue etiam raptu, vt indicat S. Bonauentura *diſtinctione vigeſimanona, quæſtione prima*. Quapropter meritò Concilium Tridentinum imponit impedimentum irritans, dum eſt in poteſtate raptoris.

Qvartò conſideratur vſus matrimonij; & ſic dupliciter impeditur, aut per impoſſibilitatem vtendi, & ſic eſt impotentia coëundi; aut per abuſum,
32 & ſic eſt enormitas criminis.

Adde in conſenſus claritate neceſſaria teſtimonia, ne inducantur fraudes matrimoniis clandeſtinis: En quatuordecim impedimenta dirimentia.

Argvmenta contra vtrumque aſſertum liquidò patent in S. Doctore. Duo tantùm referam, quæ deſumpſit Sanchez, & ſibi opponit. Primum eſt, quia matrimonium eſt ad remedium concupiſcentiæ, quæ omnibus eſt communis: Ergo & remedium matrimonij: Ergo nulli eſt impeditum.

Respondet Sanchez ex D. Bonauentura *ad* 1. veram fore aſſumptam conſequentiam, niſi alia remedia adeſſent; at exiſtit remedium etiam continentiæ, & ad hanc macerationes, &c. cum Diuino
33 auxilio, cuique parato.

Obiicit ſecundò, quia alia Sacramenta nequeunt impediri: Ergo nec matrimonium.

Respondet Sanchez ex D. Bonauentura, & D. Thom. alia quoque Sacramenta impediri poſſe, ſi deſint eſſentialia, puta Materia, vel Forma. Deinde ait, non eſſe parem rationem; nam matrimonium eſt etiam contractus inter plures, & non tantùm ad remedium, ſed etiam ad officium quoddam copulæ carnalis ad finem generationis. Ideò plura poſſunt obſtare, ne contrahentes ſint apti.

Ab impedimentis igitur minoribus, non dirimentibus, me primò expediam: mox reliqua proſequar grauiora.

SECTIO II.

De Impedimentis merè vetantibus.

Svppono, prohibitionem Eccleſiæ quoad clandeſtinum irritare; de quo ſatis egi *diſputatione tertia*. Loquor de prohibitionibus non decernentibus matrimonium irritum, quas dari poſſe, oſtendi, *quæſtione ſecunda*. Occurrunt primò denunciationes præuiæ, ſine quibus contrahentes peccant, niſi diſpenſentur. Occurrit etiam prohibitio ad tempus ob ſcandalum, vel ad diſcutiendum, an ſubſint vera impedimenta. Hæc autem prohibitio, etiam à Parocho fieri poteſt; vt communiter docent cum Sanchez *diſputatione 6. num. 6.*

QVÆSTIO I.

De impedimento Temporum Feriatorum.

D. Bonau. diſt. 32. art. 4. quæſt. 1.
D. Thom. ibi, q. vn. art. 5. q. 4.

Occvrrit primò prohibitio celebrandi matrimonia temporibus feriatis, de quibus agit *cap.* Capellanus *de feriis, cap.* Non oportet 1. & 2. *c.* Non licet. *cap.* Nec vxorem 33. *q.* 4. & Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de matrimonio, cap.* 10. 1

Ivre quidem antiquo vetitæ erant ſolemnitates nuptiarum, à Septuageſima vſque ad octauam Paſchæ, à diebus Rogationum ad octauam Pentecoſtes, & ab Aduentu ad octauam Epiphaniæ.

Motivvm autem fuit, quia tribus illis Paſchatum temporibus communio erat præcepta ex Concilio Agathenſi, *can.* 18. ſolemnitates autem nuptiarum à ſpiritualibus auocant. Ita D. Thom. & D. Bonauentura *hîc*, quos omnes ſequantur, vt ait Sanchez *diſput.* 7. 2

Neqve tamen hæc ſola fuit cauſa, vt benè probat Bellarminus *libro primo, de matrimonio, cap.* 31. §. *adde quod*, Sanchez *num.* 1. ex D. Bonauentura *in corpore*, ſed etiam, quia ea cùm ſint feſta totius anni celeberrima, debent fideles tunc ieiuniis, & orationibus incumbere; Et vt attentiùs, & diligentiùs id fiat, auocat ſancta mater Eccleſia à nuptiis, ſic enim ieiunia temporis abſentiæ ſponſi exigunt, *Matthiæ nono*. Ex quo ruit oppoſitio Kemnitij, cauſam communionis in tribus illis temporibus ceſſaſſe, atque adeò non eſſe ampliùs cauſam tunc abſtinendi à nuptiis.

Enim verò Concilium Tridentinum *loco adducto*; ſic temperauit tempora feriata, *Ab Aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti vſque in diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum vſque in* 3

Digitized by Google

Octauam Paſchatis incluſiuè, antiquas ſolemnium nuptiarum prohibitiones diligenter omnibus obſeruari S. Synodus præcipit; in aliis verò temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit.

4 OBSERVAT autem Sanchez cum Sà particulam vnicam (*incluſiue*) referri etiam ad diem Epiphaniæ, vt illum includat. Ab his poteſt diſpenſare etiam Epiſcopus in neceſſitate vrgenti, & quando aditus non pateret ad Pontificem, vt ait Sanchez *l.7. d.7. num.6.* Brancat. *d.36. art.1.* §.3. Maſtrius *diſp.7. q.12. num.347.*

CONGRVITATES alias affert S. Doctor, vt illud Eccleſ. 10. *Tempus amplexandi, tempus longe fieri ab amplexibus.*

ALIQVA ſibi opponit S. Doctor, quod matrimonium ſit Sacramentum, ſit ſanctum, & ideò diebus ſacris conueniens; at ſi exceſſus aliquis ſit, hunc ſolum prohibendum.

RESPONDET, habere admixta per ſe aliqua carnalia, quæ ſpiritualia exercitia remittunt.

5 ORITVR autem quæſtio: An liceat eo tempore matrimonium contrahere.

PRIMA opinio eſt D. Thom. *diſt.32. loco citato, ad 1.* & Richardi *5. quæſt.1. ad 1.* matrimonium non poſſe contrahi. Inclinat Aſtenſ. *ſum. 2. parte, lib.8. tit.30. art. vn. quæſt.1.* Et tenent aliqui Doctores antiqui apud Ioannem Andream *cap.* Capellanus *de feriis.*

EANDEM tenent Hoſtienſ. *ſumma, tit. de matrim. contracto,* Paludanus *diſtinct.32. quæſt.1. art.4.* Maior *quæſtione 2.* Matienzo *libro 4. recopil. tit.1. rubr. gl.1. num.147.* at eſſe ſub veniali vetitum, tenere videtur Manuel 1. *tomo ſummæ, 2. edit. c.241.*

6 EST autem interdictum, ſi etiam Ordinarius ex cauſa iubet ſuſpendi, vt notat Auerſa *quæſtione 10. ſect.2.*

OMITTO alios dicentes, irritè contrahi eo tempore. Eos refert Gloſſa, *cap.* Vir cum propria, §. Hinc etiam 23. *quæſt.4.*

CÆTERVM omninò tenendum ait Sanchez *num.12.* nullatenus eſſe interdictum, ſi abſque magna ſolemnitate ineatur. Ita tenet D. Bonauentura, hìc *in fine corporis,* quem ſequuntur alij apud Sanchez, *num. citato,* & apud Maſtrium *diſtinctione ſeptima, quæſt.12. num.346.* vbi affert etiam D. Bonauenturam.

7 PROBATVR primò *ex cap.* Capellanus *de feriis,* neque vllibi vetitum inuenitur, vt notat Sanchez. Confirmatur à D. Bonauentura, quia finis legis fuit prohibere ea, quæ vehementer diſtrahunt à ſpiritualibus; at ſimplex contractus ſponſalium, aut matrimonij non eſt talis.

OBIICIVNT 33. quæſtione quarta, cap. *Nec vxorem ducere, nec conuiuia facere quadragiſimali tempore, vllo tempore conuenire poſſe arbitror.*

RESPONDET Sanchez *numero decimoquarto,* ex D. Bonauentura *in fine corporis,* relato textu *in fundamentis,* nôn licere ducere, ideſt, traducere. Sic etiam alij textus ſolas prohibent ſolemnitates, non contractum, & præſentibus Parocho, & teſtibus. Hinc infertur, neque ſponſalium contractum eo tempore eſſe vetitum. Ita D. Bonauentura hìc, quem omnes ſequuntur, vt ait Sylueſt. *verbo* matrimon. 7. *quæſt.2. dicto quinto.*

8 QVÆSTIO alia eſſe poteſt: An omnis traductio ſponſæ his diebus ſit vetita, etſi ſecreta.

PRIMA opinio aſſerit, omnem eſſe vetitam. Ita videtur D. Bonauentura ſentire hìc, quem plures ſequuntur apud Sanchez, *num.15.*

SECVNDA ſententia eſt, ſolam traductionem ſolemnem eſſe vetitam. Ita Sanchez *num.16.* alios referens.

ASSERO cum priori ſententia, omnem ſponſæ traductionem tempore feriato illicitam eſſe.

PROBATVR à D. Bonauentura, *fundamento 2.* 9
ex Nicolao Papa, *cap.* Nec vxorem 33. *quæſtione 4.* vbi abſolutè prohibet vxorem ducere, ideſt, traducere illis diebes.

RESPONDET primò Sanchez *num.20.* intelligi de traductione ſolemni. Sed iam conſtat de omni loqui pontificem.

RESPONDET ſecundò, eam legem eſſe conſuetudine ablatam. At non video hanc conſuetudinem in poſſeſſione.

QVÆSTIO tertia eſt: An liceat illis diebus conſummare matrimonium.

PRIMA opinio eſt, hoc licere facere. Ita Sanchez 10
num.23. referens alios.

OPPOSITA ſententia videtur D. Bonauenturæ, *fundamento primo,* aſſerentis Eccleſ. 3. *Tempus amplexandi, tempus longè fieri ab amplexibus,* & idem habet *fundamento 4.* Eum ſequuntur plurimi apud Sanchez, *num.21.*

IDEÒ enim prohibentur nuptiæ, vt Deo attendatur, vt dicitur in *textibus citatis;* at quis non videt, copulam cæteris eſſe vehementiorem ad abſtrahendum à Deo: Sic inferre videtur S. Doctor; non tamen id clarè ex ipſo deducitur. 11

QVÆSTIO II.

An Sponſi, nuptias temporibus feriatis celebrantes, ſint ſeparandi.

D Bonauentura diſt.33. art.4. quæſtione 3.
D. Thom. quæſtione vnica, articulo 5.

ASSERO primò, tales eſſe ſeparandos ad tempus.

PROBATVR à S. Doctore, primò *ex cap.* non 12
oportet *el.2. 33. qu.4.* ibi: *Quod ſi factum fuerit, ſeparentur.* Vbi Gloſſa poſtillat. *ad tempus.* Idemque docent Abbas *cap.* Capellanus *de feriis,* & alij apud Sanchez, *num.50. diſp.7.*

ASSERO ſecundò, tales non abſolutè ſeparandos.

PROBATVR à S. Doct. *cap.* Ex litteris, vbi id comprobatur.

DEINDE, quia non diſſoluitur omninò, niſi quando aliquid deeſt ſubſtantiale: Sed tranſgreſſio alicuius prohibitionis Eccleſiæ, non illico eſt talis: Ergo

HOC tamen eſt temperandum, niſi periculum 13
eſſet incontinentiæ, tunc enim à ſeparatione abſtinendum, & alia eſſet pœnitentia imponenda: Sic Paludanus *d.32. q.1. art.4.* D. Antonin. 3. *parte, tit.1. cap.17.* Roſella *verbo* Impediment. *num.17.* Sylueſt. matr. 7 *q.2.* Gaeta *repetit. cap.* Ad limina 30. *q.1.* §.4. Sanchez *diſp.7. num.50.*

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

An interdictorum, vel excommunicatorum liceat Nuptiis benedicere.

14 ASSERO primò, licitum eſſe tempore interdicti matrimonium contrahere. Conſtat *ex c.* Capellanus *de feriis*, vbi habetur, eſſe Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem, vt matrimonium quocunque tempore contrahatur. Deinde, quia ea ſola Sacramenta interdicuntur, quæ ſunt purè ſpiritualia, at matrimonium eſt contractus per ſe naturalis; cui per accidens Chriſtus addit eſſe Sacramenti. Ita communiter Doctores apud Sanchez, *libro ſeptimo, diſputatione* 8. & idem dic de tempore ceſſationis ab officio.

QVAMVIS autem aliqui dicant, eſſe illicitum; tamen certiſſimum eſt fore validum.

15 ASSERO ſecundò, non poſſe tamen conferri benedictiones nuptiales.

HOC enim eſt officium Diuinum, ad Sacerdotem pertinens, atque adeò tunc vetitum. Ita communiter Doctores cum Sanchez, *num.* 10.

CONFERRI tamen poſſunt ſeruatâ moderatione, lata *cap.* Alma mater *de ſentent. excommunic. in ſexto*, nempe voce ſubmiſſa, ianuis clauſis, excluſis excommunicatis, & interdictis, quippè hic textus cum ea moderatione conceſſit omnia diuina officia tempore interdicti celebrari poſſe. Vide Sanchez, *num.* 11. & alios ibi. Non tamen in Eccleſia, ſpecialiter interdicta, id licebit. Vide eundem Sanchez *num.* 13.

16 TEMPORE verò ceſſationis generalis ab officiis diuinis arbitror, poſſe, cum multis apud Sanchez *num.* 14. Hæc enim æquiparantur interdicto, quoad diuinorum celebrationem.

QVOAD Excommunicatos certum eſt, eorum matrimonium eſſe validum, vt habetur *cap.* ſignificaſti *de eo, qui duxit in matrimonium*, & aduertit Sanchez, *diſputatione nona, numero primo.* Peccat tamen mortaliter ante abſolutionem contrahens, quia maior excommunicatio priuat receptatione Sacramentorum ſub mortali.

SIMILITER mortaliter peccat iniens matrimonium cum excommunicatione minori, quia hæc excommunicatio prohibet receptionem Sacramentorum.

17 AN verò contrahens cum excommunicato peccet mortaliter.

CERTVM eſt, cum excommunicato vitando contrahere, eſſe mortale.

CVM aliis verò aliqui aſſerunt: ſed probabiliùs negat Sanchez, *numero* 8. ad mentem Concilij Conſtantiæ.

DE ſponſalibus: An poſſit excommunicatus contrahere, ſi excommunicatio eſt maior.

18 RESPONDETVR, non poſſe, vt docent Doctores apud Sanchez, *num.* 12.

QVÆSTIO IV.

An Catechiſmus impediat Matrimonium incundum.

D. Bonauentura diſtinct. 45. quæſtione 1.
D. Thom. 4. diſt. 42. quæſt. 1. articulo 3.

CATECHISMVS eſt inſtitutio fidei, quæ fit ante ianuam Eccleſiæ, ſuper baptizando. De hoc habetur *cap.* Ante Baptiſmum *de conſecr. diſtinctione* 4. 19

SVPPONO autem, tenentem ad catechiſmum contrahere cognationem quandam imperfectam, impedientem, non dirimentem matrimonium. Ita D. Bonauentura hìc, & 2. *parte, Centil. ſect. vlt.* D. Thom. hìc, & alij apud Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 10. eſt enim principium quoddam regenerationis, ſed imperfectum; ideò exile impedimentum vocatur à S. Doct. quod vix impedit matrimonium. Quod colligit *ex cap.* contracto *de cognat. ſpirituali*, quod eſt Clement. III.

IS Igitur hanc cognationem ſpiritualem contrahit, qui toto catechiſmo reſpondet Sacerdoti baptizaturo, interroganti de rebus fidei. 20

ITAQVE ſicut in eleuatione infantis de ſacro fonte, in quo eſt regeneratio, contrahitur cognatio ſpiritualis; ita in Catechiſmo per profeſſionem illam fidei, nomine infantis factam.

SED dubium eſt: An hoc impedimentum à Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de matrimonio*, ſublatum ſit.

COMMVNIS opinio ait, eſſe ſublatum, ibi enim reſtringit impedimenta ad eas tantùm perſonas, quas enumerat, & tenentem catechiſmo omittit, ac tandem concludit: *Omnibus inter alias perſonas huiuſmodi ſpiritualis cognationis impedimentis omninò ſublatis.* Eſt communis ſententia eorum, qui poſt Concilium ſcripſere, vt notat Pater Maſtrius *diſtinct.* 7. *quæſt.* 12. *n.* 348. vbi plurimos numerat. Vide etiam Dianam *parte* 3 *tract.* 4. *reſol.* 260. vbi etiam monet, ſi aliquis ſolo catechiſmo interuenit, debere deſcribi à Parocho diſtinctim à baptizante in libro, quem tenetur habere, Patrinorum: debet, inquam, deſcribere, quia oppoſita ſententia cenſens, contrahi impedimentum, videtur probabilis, etſi adſit etiam declaratio S. Congregationis apud Poncium *libro* 6. *cap.* 11. & ideò reſpuo oppoſitam ſententiam: ſeparatim tamen ſcribatur, ne cenſeatur Patrinus Baptiſmi, & impedimentum dirimens malè imponatur. 21 22

QVÆSTIO V.

Quomodo Votum ſimplex impediat, nec dirimat Matrimonium.

D. Bonauentura diſtinct. 38. art. 2. quæſt. 3.

CERTISSIMVM eſt, Votum ſimplex caſtitatis non dirimere matrimonium, illud licèt prohibeat. 23

Digitized by Google

HABETVR *cap.* Conſulu[...] & *cap.* Rurſus, qui clerici,vel vouent *cap. vn.de voto in 6.* ex Cæleſtino P. & *epiſtola Innocent.I.ad Vitricium cap.vlt.* & *cap.* Quidam *diſt.*27. quod deſumptum eſt ex D.Auguſtino *de bono viduit.ad Iulianam,cap.*10.& *cap.* ſi vir *eadem diſt.* ex Theodoreto in Pœnitentiali, & *cap.* Nuptiarum 27. *quæſt.*1. ex D.Auguſtino *eodem lib.* vt oſtendit S.Doctor, hîc.

PROBATVR deinde à D.Bonauentura. Non magis impedit votum, quam iuramentum: At hoc non dirimit: Ergo. Maior eſt clara. Minor eſt euidens,vt notant Sylneſt. *verbo* Matrimonium 7. *quæſtione* 5. *dicto* 10. Sanchez *libro* 7. *diſputatione* 11. *numero* 6.

24 PROBATVR tertiò à S.Doct. optimè id ab eccleſia declaratum eſſe,quia, cùm hoc votum ſit priuatum plerumque abſque teſtibus,non habens probationes, non poſſet ab Eccleſia agnoſci, & poſſet fraude quiſque dicere,ſe nouiſſe, vt ab inuito coniuge ſe abſtraheret. Itaque, licèt ex natura voti, quod eſt contrarium actibus matrimonij,id eueniat, vt impediat matrimonium; non tamen dirimit,quia non transfert dominium corporis, ſed ſolùm promittit, ac ideò illicitè quidem deficit; non tamen irritè.

25 HINC S.Doctor eruit argumentum *in corpore*, quo aſſignat differentiam inter votum ſimplex, & ſolemne,non quia hoc ſit publicum; illud ſecretum, nam poſſet etiam votum ſimplex emitti publicè,ſed quia in voto ſolemni transfertur dominium corporis in Deum, recipiente illud Dei nomine Prælato, atque adeò non poteſt ampliùs dari corpus alteri; at in voto ſimplici non transfertur dominium, ſed ſolùm promittitur. Ea eſt autem natura promiſſionis, vt impediat licitam tranſlationem dominij rei promiſſæ in alterum, vtpotè, quæ eſt aduerſus fidem præſtitam, non tamen illam irritam reddat, quippè quæ facta eſt à vero Domino, ideò in ſolemni voto dirimitur; non in ſimplici.

HAC ratione nititur Sanchez *loco citato*, *num.*4. & alij.

26 ALIAM rationem huius diuerſitatis aſſignat S. Doctor, *ibidem*, quia in voto ſolemni promittitur Deo,& homini; vnde æquale eſt vinculum illi,quo promittitur matrimonium coniugi: Æquale autem vinculum non frangit æquale, ſed exiſtens in paſſione, ſe ſeruat illæſum: Quapropter nec matrimonium contractum poſt votum ſolemne poteſt hoc ſoluere.

27 EX his etiam habetur, neque religionis adeundæ votum irritare matrimonium, quia ſcilicet non adhuc eſt domininm tranſlatum, nec facta promiſſio homini, ſicuti fit in matrimonio, in quo promittitur Deo, & coniugi, & transfertur dominium corporis.

OBIICIES primò. Sicut ſe habet matrimonium conſummatum ad votum ſolemnizatum; ita matrimonium non conſummatum ad votum non ſolemnizatum: Sed matrimonium non conſummatum, non impedit votum: Ergo nec dirimit: Ergo votum non ſolemnizatum, non impedit, nec dirimit matrimonium.

28 RESPONDETVR cum D.Bonauentura, negando Minorem ex dictis, licet enim matrimonium conſummatum impediat vouere ſolemniter; imò irritet; & matrimonium ratum impediat vouere ſimpliciter caſtitatem,& non reddendi debitum; tamen non eſt inualidum votum caſtitatis,includens obligationem non petendi tantùm.

OBIICIES ſecundò ad probandum votum ſimplex irritare. Ratio, quare votum reſcindit, & dirimit matrimonium, vt ait magiſter in littera, eſt, & habetur 27. *diſt. cap. vouentibus*, quia vouentibus, non ſolum nubere,ſed etiam velle nubere, eſt damnabile. 29

RESPONDET, hanc non eſſe totam rationem irritandi,ſed concauſam,vt patet ex dictis.

OBIICIES tertiò.Non minùs obligat apud Deum votum ſimplex, quàm ſolemne, *cap. rurſus, qui clerici, vel vouent.* Confirmatur, quia ſunt eiuſdem ſpeciei.

RESPONDET D.Bonauentura, & cum eo Sanchez, *numero decimotertio*, æqualiter obligare quoad id, quod vtrumque reſpicit virtutem religionis, quia vtrumque Deo obligat; at verò, prout habet ſolemnem adiunctam etiam obligationem prælatis, & traditionem ſui dominij, magis obligat ſolemne. Itaque in Diuino iudicio magis ligat; & hoc ſenſu non eſt locutus Pontifex Cœleſtinus. 30

OBIICIES quartò. Votum ſimplex obligat ſub mortali ad nunquam coëundum; matrimonium verò obligat ad debitum coëundi: Ergo non poteſt habens votum contrahere validè matrimonium, quod non poteſt cogere ad mortale patrandum.

RESPONDET S.Doctor, & cum eo Sanchez, 31 *numero decimoquarto*, non poſſe quidem eum, qui promiſit caſtitatem, promittere matrimonium; at ſi de præſenti contrahat tradendo corpus, peccat quidem tradendo, ſed ex tunc poteſt licitè exercere id, quod debet, reddendo debitum coniugi petenti, cui arctiori vinculo ſe obligauit, vt conſtat ex dictis.

AFFERT S.Doctor reſponſum dicentium, ſolui votum in contractu matrimonij; ſed hoc refellit, 32 & aſſerit, adhuc valere votum, & non poſſe exigere debitum, mortuo que coniuge, contineri debere.

AN verò poſſit ita vouens contrahere animo non conſummandi, dubitatur.

ASSERVNT multi: Ità Hurtadus *diſputatione* 21. *difficultate vnica*, Caſpenſis *diſputatione octaua, ſectione vltima*, & alij: ſed requiri etiam alterius coniugis conſenſum,ait Maſtrius *diſputatione ſeptima, quæſtione decimaſecunda, numero* 352. alioqui eſſet illuſio: Addito autem coniugis conſenſu non eſſe malum,dummodò copulæ abſit periculum. Sic enim ait, B. Virginem cum Ioſeph contraxiſſe. Sed de hoc ſatis *diſputatione* 2. *quæſt.*21. & *diſputat.*5. *quæſt.*9.

DVBITANT etiam: An peccaret quis, ſi voto 33 caſtitatis adſtrictus, non requiſito alterius coniugis conſenſu, contraheret matrimonium eodem animo non conſummandi, ſed ingrediendi religionem intra bimeſtre.

ARBITROR, non licere,quamuis enim detur bimeſtre ad finem religionis, tamen ab initio ſic contrahere, videtur illuſio coniugis cum graui illius iactura,vt diſſerit Auerſa,*ſectione quarta*; conſtituit enim illam in neceſſitate expectandi totum tempus ſuæ probationis, etiamſi poſtea ille à religione egrediatur,infert notabilem moleſtiam,& verecundiam, vt fiat coniux egreſſi è Monachis, &c. Itaque reor, eum, qui ſic contraheret, peccare contra Iuſtitiam. Ita Doctores multi apud Maſtrium *diſputatione* 7. *quæſt.*12.

QVÆRVNT etiam: An, ſi poſt ſponſalia votum 34 quis emittat caſtitatis, poſſit licitè contrahere.

Digitized by Google

Asservnt quidem multi Doctores id licitum eſſe.

Oppositvm tamen cenſent alij, atque adeò ſolui ſponſalia, quia votum eſt de meliori bono. Ità Auerſa *quæſt.* 10. *ſect.* 2. Brancat. *diſp.* 36. *art.* 3. §. 2. Sed de hoc egi *diſp.* 1. *quæſt.* 18.

An verò ei, qui venereis tentationibus vexatus paſſim ſuccumbat, nec aliis mediis poteſt ei conſuli, liceat matrimonium ſuadere, etſi ſit voto caſtitatis deuinctus; Pendet autem ex ea quæſtione: An liceat minus malum ſuadere, quam alibi non ſemel egi, & præcipuè 2. 2. tractatu de virtutibus, *diſp.* 18, *quæſtione* 4.

35 Occvrrit autem pro ſententia affirmante caſus Lot *Geneſ.* 19. qui duas filias ſtupro obtuliſſe videtur, ne duo illi iuuenes nefarie agerentur ab infandis.

QVÆSTIO VI.

De Impedimento raptûs iuxta Ius antiquum, & nouum.

36 PRæmittendvm eſt *Leg. vnica Cod. de raptu Virginum*, raptori mulieris honeſtæ ſtatutam eſſe pœnam mortis; & vt bona raptoris, & opem ei ferentium ad raptam deuoluantur. Inſuper excommunicationis pœnâ raptor, cum ei fauentibus, punitur *cap.* Si quis virgine 36. *quæſt.* 2. quod eſt Gregorij II. *in Synod. Rom.* Non eſt autem excommunicatio ipſo facto, vt notat Sanchez, *diſp.* 12. quia clauſula, *Anathema ſit*, ſententiam ferendam importat, ſi nil addatur, vt notat Baldus *cap.* At ſi clerici, *num.* 20. *de iudiciis*, & Gloſſa *cap.* 2. *de foro compet.* & Turrecremata *diſt.* 50. *cap. in fine.*

37 Ad raptum, his pœnis obnoxium, quatuor conditiones requiruntur: Prima, vt adſit violentia fœminæ raptæ, aut parentibus, vel tutoribus, ſub quorum cura eſt; nam, vt *leg.* 1. *ver.* Vſque adeo, *ff. de iniuriis*, infertur grauis iniuria parentibus. Secunda conditio eſt, vt raptus ſit cauſa libidinis. Tertia, vt ſit traductio de loco ad locum. Quarta, vt mulier rapta ſit vitæ honeſtæ.

Mvlti autem aſſerunt, incurri pœnas, etiam copula non ſecuta: alij verò aſtruunt, neceſſe eſſe, vt copula ſecuta ſit; & videtur colligi ex *L g. vnica, Cod. de raptu*, vbi habetur: *Cùm virginitas, vel caſtitas corrupta reſtitui non poſſit.* Alij meliùs diſtinguunt, ſubire eas pœnas, ſi non eſt ſecuta copula, quia ad eam peruenire non potuit; non ſic autem, ſi non eſt ſubſecuta, quia pœnitentia ductus, noluit. Vide Sanchez, *num.* 18.

38 Qværitvr autem: An eiſdem pœnis ſubiaceat mulier, rapiens aliam mulierem, aut virum.

Mvlti aſſerunt, apud Sanchez *numero* 24. *diſputat.* 12.

Vera tamen ſententia eſt, non incurrere. Lex enim de ſolis viris loquitur.

Probatvr etiam à Sanchez, quia frequentia maioris delicti, & maior inclinatio ad illud admittendum ſunt in cauſa, vt pro minori delicto grauior pœna imponatur ad illud coercendum, vt tradunt optimè Gloſſa *cap.* Admonere *verbo* exiſtimes 33. *quæſt.* 2. D. Thom. 4. *diſt.* 37. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 2. D. Bonau. *eadem diſt. art.* 2. *quæſt.* 2. *in corpore*, Richar. ibi *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad vlt.* Turrecrem. *cap.* Interfectores *art.* 2. *num.* 5. Euerardus in locis topicis, loco ab effectu, *num.* 6. Cùm igitur rapi virum à fœmina rariſſimum ſit, ac modica ſit in fœmina pronitas ad id patrandum, non eſt veriſimile, pœnam raptus patrati à viro, extendi ad raptum fœminæ.

Qvoad forum conſcientiæ, malitia raptus conſiſtit in eo, vt vir ad explendam libidinem vim inferat fœminæ, vel iis, ſub quorum cura eſt, vt ait D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 174. *art.* 3. *ad* 2. & D. Bonau. Itaque erit raptus in hoc foro, etiam ea volente, ſi parentes reſiſtant, vt docet Bonac. *quæſt.* 4. *puncto* 18. multos adducens. 39

Neqve in foro iſto exigitur, vt rapiatur de loco ad locum, ſed ſatis eſt vim inferri coactione phyſica, vel morali. Imò non modò mulieris honeſtæ, ſed etiam meretricis, eſſe poteſt raptus, ſi ei vis inferatur. Sed de his egi 2. 2. *tract. de temperantia, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *dubit.* 4.

Iam verò quæritur: An raptus iuxta ius antiquum impediat, an etiam dirimat Matrimonium. 40

Ivs quidem ciuile dirimit inter raptorem, & raptam *Auth.* de raptis mulier, §. *vnico*, verſu *quia enim*, ibi: *Tale ſtare matrimonium prohibuimus*, ſed ius canonicum nouiſſ. correxit ius ciuile; nam *cap.* Fin. *de raptoribus* inter raptorem, & raptam Matrimonium concedit, cui ſtandum eſt, vt omnes Doctores concedunt.

Reqviritvr tamen, vt puella ſub raptoris poteſtate conſtituta liberè conſentiat, vt habetur cap. *Finale*; neque exigit, vt extra raptoris poteſtatem prius abſtrahatur, ait enim: *Rapta puella legitimè contrahet cum raptore, ſi prior diſſenſio transeat poſtmodum in conſenſum, & quod ante diſplicuit, incipiat tandem complacere.* 41

Raptvs verò alienæ ſponſæ impedit cum quocunque, *cap.* ſtatutum 27. *quæſt.* 2. non tamen contractum dirimit, vt notat Sanchez, *diſput* 12. *numero* 43. qui de ſola ſponſa de præſenti intelligit cum Paludano 4. *diſt.* 34. *quæſt.* 1. *art.* 2. Soto *diſt.* 37. *quæſt. vnica, artic.* 1. Ratio eſt, quia, qui alienum matrimonium perturbare auſus eſt, iure proprij contrahendi meritò priuatur. Durum eſt tamen nomine ſponſæ in re odioſa comprehendi eam, quæ de futuro eſt; ſanè *cap. ſtatutum* ita ait: *Statutum eſt à Sacro Conuentu, vt ſi quis ſponſam alterius rapuerit, ſine ſpe coniugij maneat.* 42

Ivxta decretum verò Concilij Tridentini, *ſeſſione* 24. *de Matrimonio. cap.* 6. Matrimonium, inter raptorem, & raptam, conſiſtere nequit, quamdiù rapta in poteſtate raptoris manſerit; ſecus ſi extra illius ſit poteſtatem, ac in loco tuto, & libero iam conſtituta.

Orivntvr hinc multæ dubitationes. Prima eſt, an raptus, quo fœmina inuitis parentibus, volens ipſa, rapitur, dirimat Matrimonium. 43

Prima opinio aſſerit. Ita Bonacina *quæſtione* 4. *puncto* 18. citans Henriquez, Guttierez, Toſcum, Molinam, & alios.

Negant verò Tancredus, Coninchius, Hurtadus, *diſp.* 23. *diffic.* 3. Caſpenſis *diſp.* 9. *ſect.* 14. quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 14. *numero* 404. Ratio eſt, quia Decretum Tridentinum vrget ſolùm libertatem matrimonio neceſſariam; hæc autem inuenitur, dum illa conſentit. Subſcribit Diana 3. *parte tract.* 4. *reſol.* 261. Sanchez *Tomo* 2. *lib.* 7. *diſp.* 13. Filliuc. *Tom.* 1. *tract.* 10. *parte* 2. *cap.* 8. & probabilem putat Coninchius.

Secvnda dubitatio eſt: an raptus, non ad matrimonium ordinatus, ſed ad libidinem, dirimat. 44

Asservnt Bonacina *loco cit.* Sà, Ochagauia, & alij, quia Concilium generaliter loquitur, & ibi

Digitized by Google

punit etiam fautores, quamvis clericos, & tamen hi non rapiunt ad contrahendum.

Negant è contra Guttierez, Reginal. Tancredus, Coninchius, Hurtad. & alij, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp.7. quaſt.14. num.* 405. Auerſa *quaſt.*12.*ſect.*3. Diana ſuprà, afferens etiam Sanchez *loco cit.* & Marzillam, qui allegat declarationem Cardinalium.

Ratio eſt, quia Concilium vrget ſolùm contra impedientes libertatem, Matrimonio requiſitam; in caſu autem noſtro non adeſt talis cauſa.

Fateor oppoſitum probabile eſſe cum Emanuele Sà *verb. Matrim.* vbi adducit aliam S. Congr. declarationem.

Tertia dubitatio eſt: An ille dicendus ſit raptor, qui puellam, quacum iam contraxit Matrimonium, abducit vi, quando ipſa vult vti bimeſtri ſibi à iure conceſſo, antequam matrimonium conſummet.

45 Asservnt cum Bonacina *loco cit.* Azorius, Molina, & alij.

Negant Maſtrius *diſp. 7. quaſt.* 14. *num.* 406. & alij. Ratio eſt, quia ſponſi iam libertatem à S. Concilio intentam ad opus Matrimonij exercuêre. Idem aſſerunt Henriquez, & alij de raptu poſt ſponſalia. Immeritò tamen, vt notat Sanchez, Hurtadus, & Maſtrius, nam impeditur libertas ad matrimonium.

Qvarta dubitatio eſt: An ad raptum neceſſaria ſit extractio fœminæ è propria domo, vel parentum.

46 Asservnt Sanchez *lib.7. diſp.*13. & alij apud illum, & eſt communis ſententia.

Videtvr tamen eſſe raptus, etiamſi in propria domo ità obſideatur, vt non ſit libera. Ità Brancat. *diſp.*24. *art.*1. Maſtr.407. Probatur, Eſt enim in poteſtate raptoris.

Qvinta dubitatio eſt: An ſi fœmina virum rapiat, ſit raptus dirimens.

Negant Sanchez, Tancred. Rebellius, Bonacina, Hurtadus, Caſpenſ. apud Maſtrium *numero* 406. Ratio eſt, quia Concilium ſolùm raptorem nominat.

47 Asservnt Henriquez, Rodriquez, Guttierez, Maratius, Vega, Auerſa apud Maſtrium. Ratio eſt, quia eadem libertas impeditur, & licet ratò contingat, & ob id leges de raptoribus loquantur, eoſque nominent, tamen poteſt mulier adoleſcentem rapere, & ad matrimonium contrahendum cogere.

Poenæ, raptoribus indictæ, ſunt variæ iure ciuili, quas refert Iulius Clarus §. *Raptus*. In Concilio Tridentino ſunt tres, *ſeſſ.*24. *cap.*6.

Prima eſt, vt Raptor, & omnes auxilium, conſilium, & fauorem præbentes, ſint ipſo iure excommunicati, perpetuò infames, & omnium dignitatum incapaces, non eſt tamen reſeruata; & ſi clericus eſt, de proprio gradu cadat.

48 Secvnda eſt, vt raptor, ſiue matrimonium contrahat cum rapta, ſiue non, teneatur ad decenter dotandum raptam, iudicis arbitrio. Quoad alia verò damna, tenetur iure naturæ ante iudicis ſententiam, vt ait Sanchez.

49 Tertia eſt, vt ſit inualidum matrimonium quamdiu rapta eſt in poteſtate raptoris; cum aliis verò non eſt de hoc impedimentum, etiamſi auxilium præbeant, ac proinde is, qui mandat, non qui exequitur, impedimentum ſubit.

QVÆSTIO VII.

An Stuprum abſque raptu contingere poſſit.

Svpponendvm primò, in quo conſiſtat ſtuprum, quod eſt violatio Virginei clauſtri. Ponunt Anatomici inter Virginea clauſtra membranam quandam, quam vocant *Hymen*, & *Eugion*. Sic Veſſalius eruditus *lib.* 5. *de humani corporis fabrica*, Fragoſo *in ſua Chirurgia, lib. de anatomia, cap.* 19. cum Falopio, quem refert Thomas Bartolinus *in Anatome reformata*. 50

Etsi ratò inueniatur in anatome, ſed multæ poſſunt eſſe cauſæ, nulla tamen, cur negetur à Sanchez, *diſp.*14. *lib.*7.

Svppono ſecundò, ad variam ſpeciem inhoneſtatis conſtituendam neceſſe eſſe addi nouam circumſtantiam, vel in genere luxuriæ, qualis eſt, vt ſit contra prolem; ob id enim, concubitus contra naturam eſt diſtinctus ſpecie à fornicatione; vel contra diuerſam virtutem: Sic adulterium, quia eſt etiam contra iuſtitiam, Inceſtus contra pietatem, & Sacrilegium contra religionem, nouas ſpecies conſtituunt luxuriæ. Igitur violatio Virginis conſentientis habet deflorationem clauſtri virginei, quæ videtur conſtituere nouam ſpeciem, quam tamen plurimi negant. 51

Qvæstio præcipua eſt: An contra Iuſtitiam ſit.

Prima opinio eſt, Virginis conſentientis deflorationem eſſe ſpeciem diſtinctam luxuriæ, quæ ſtuprum dicitur. Itaque hæc ſententia admittit ſpeciem ſtupri abſque raptu. Ità D. Thom. *ſecunda ſecunda, quaſt.*154. *art.* 7. *corpore*, & *in* 4. *diſt.*41. *quaſtione vnica, art.*4. *quaſt.* 2. *in corpore* Magiſter 4. *diſt.*41. *cap. vltimo*, D. Bonauent. ibi in expoſitione litteræ, Vincentius, *ſpeculo doctrinali, tom.*2. *lib.*10. *cap.*46. Gerſon. 2. *parte, in reg. moral. cap. de luxuria, alph.* 24. *litt. T.* Roſella *verbo* Luxuria *initio.* Bernardus Diaz *pract. in noua edit. capite* 38. Guilhelmus Borrileng. 4. *diſt.* 35. *quaſtione vnica, art.*1. Cantera *qq. crim. de punitione delicti, cap.* 4. Nider. *ſum. precept.6. cap.*2. Alexander *in Enchiridio* 2. *parte, precepto* 6. *in ſecunda ſpecie luxuria.* Sà *verbo* Luxuria, Vela *tract. de pœnis delict. capite* 35. Caiet. *ſum.* verb. *Stuprum.* Victoria *de confeſſ. numero* 176. Medina *Cod. de pœnit. quaſt. de circumſtantiis mutantibus ſpeciem.* Nauar. *ſum. cap.*16. Guttierez *qq. can. libro* 1. *cap.*31. *num.*29. Angles *flor.* 1. *parte, quaſt.*3. *de confeſſ. art.*4. *diffic.*5. Henriq. *libro* 5. *de pœnit. cap.*6. Ledeſ. 2.*part. quaſt.*8. *art.*4. *dub.*3. Valentia *ſecunda ſecunda, diſput.* 9. *quaſt.*3. *puncto* 3. §. *ſtuprum.* Tolet. *lib.*3. *ſum. cap.*18. Graff. *prima parte, deciſ. lib.*1. *cap.*20. *num.*32. Philiarch. *Tom.*1. *parte* 2. *lib.*4. *cap.* 16. Viuald. *prima parte, de confeſſ. num.*36. Carbo. *de reſtit. quaſt.* 26. Ludou. Lopez *prima parte, Inſtruct. cap.* 29. Manuel *primo Tomo ſumma, ſecunda edit. cap.* 208. Llamas *in method. curationis, tertia parte, capite nono*, §. *decimo ſeptimo*, Cenedo *de Pœnitent. capite quinto, numero quadrageſimo*, Margarit. *confeſſ. qq. moral. fol.* 178. Gratianus *cap.* Lex illa, §. Cum ergo 36. *quaſt.*1. Alex. 2.*parte, quaſt.*167. *memb.*1. & 3. Toſtatus *cap.* 5. *Matth. quaſt.* 201. Caiet. *ſecunda ſecunda, quaſt.*154. *art.*6. Viguer. *Inſtit. cap.*7. §.4. Bermondus Chouet. *de publicis concub.* Cordub. *libro* 1. *qq. quaſt.*13. Bart. Ledeſ. *de Pœnitent. dub.*10. 52 53 54

Peguera

Peguera *deciſ. crim. cap.* 42. Ioan. Heſſelſ. *in expoſitione Decal. circa ſextum præceptum*, *cap.* 8. Vega *Tom.* 1. *ſum. cap.* 55. *caſu* 25. & alij apud Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 14. & apud Fagundez *de Præcep. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. Bonacinam *de matrim. quæſt.* 4. *puncto* 17. Villalob. *Tom.* 1. *tract.* 9. *diſp.* 36. Azorium *parte* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. *quæſito* 4. & 5. Filliuc. *Tom.* 2. *tract.* 30. *cap.* 3. Sylvium *Addit. ad* 3. *partem*, *quæſt.* 9. *art.* 2. *dub.* 3. Setrum Fay. *quæſt.* 9. *dub.* 8. qui omnes, excepto Sanchez, ſubſcribunt.

55 SECVNDA ſententia docet, ſtuprum tunc eſſe, quando Virgo ſub parentum cura defloratur, & tunc eſſe diſtinctam ſpeciem luxuriæ, addentem iniuſtitiam. Ità D. Thom. *ſecunda ſecundæ*, *quæſt.* 154. *artic.* 6. D. Antonin. 2. *parte*, *tit.* 5. *cap.* 2. & 6. Angel. verb. *Stuprum*. Syluest. *verb.* Luxur. *quæſt.* 1. Tabiena *verb.* Stuprum *numero vnico*, & *verb.* Luxurioſus *quæſt.* 5. Armilla, verb. *Luxuria*, & verb. *Stuprum*, Graff. *prima parte*, *deciſ. lib.* 2. *cap.* 79. Pedraza *ſum. in* 6. *præc.* §. 2.

56 TERTIA ſententia omninò negat, dari ſpeciem ſtupri ſine raptu, atque ita violationem Virginis, ſpontè conſentientis, quamvis ſit ſub cura paterna, non differre à fornicatione, tuncque ſolùm adeſſe ſpeciem ſtupri, quando adeſt iniuſtitia; eò quòd virgo inuita violetur, ſiue ſit ſub cura parentum, ſiue non. Ità Sotus 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. Nauar. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 3. *puncto* 4. Vaſquez *prima* 2. *quæſtione* 74. *art.* 8. *diſp.* 112. approbantes ſententiam Soti, Bannes *ſecunda ſecundæ*, *quæſt.* 62. *art.* 2. *d.* 7. eamque tenent plurimi moderni, ac probabilem tuetur Suarez 3. *parte*; *Tom.* 4. *diſp.* 22. *ſect.* 4. in ſecunda circumſtantia. *Quid.* Eam verò acriter defendit Sanchez *loco cit.* Diana *prima parte*, *Tractat. de circumſt. aggrau. reſol.* 11. & *parte* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 67. Adducens etiam Molfeſ. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 12. Tanner. *ſecunda ſecundæ*, *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *dub.* 6. Leſſium *lib.* 2. *cap.* 10. Vaſquez *Opuſc. de reſtit. cap.* 3. §. 1. & 1. 2. *diſp.* 152. *cap.* 1. Megalam *prima parte*, *lib.* 5. *cap.* 11. Salon. *prima ſecundæ*, *Tom.* 2. *tractat.* 3. *dub.* 14. & alios. Adde Baſſæum *verb.* Stuprum *num.* 1. cum aliis *ibi*.

57 ASSERO cum prima ſententia, etiam copulam cum virgine conſentiente, contra iuſtitiam pugnare.

PROBATVR ratione Magiſtri, quam indicat S. Doctor *loco cit.* & *opuſc. de decem præceptis*, *ad* 6. *præcep.* & aliis locis.

VIRGINALIS enim pudor, & ſignaculum pudoris ſunt à natura virgini conceſſa ad finem generationis, vt aptior ad matrimonium inueniretur, dum incorrupta accipitur à coniuge, qui poteſt hinc eſſe tutus de filiis, quod ſint ſui; & ipſa pudore, ac timore amittendi virginitatem, ac honorem frænetur à procliuitate, & fragilitate innata ad Venereos actus. Hæc enim ita data ſunt à natura Virgini, vt hæc non ſit domina profundendi, ſicuti non poteſt permittere, vt ſibi manus abſcindatur.

58 CONFIRMATVR, nam violatio Virginis ſpeciali virtuti virginitatis opponitur, ergo eſt vitium ſpeciale: Vnum enim vni opponitur.

RESPONDET Sanchez, Virgini ad duos fines illos datum virgineum clauſtrum, ita tamen, vt eius ſit domina, licèt peccet eo abutendo; nec eſſe ſimile de manu; non enim natura ad eum vſum mutilationis manum conceſſit, ſicut conceſſit clauſtrum ad copulam. Ad illud de Virginitate dicit, Virginitatem eſſe veluti decorem caſtitatis, & ſeorſim non habere virtutem ſpecialem oppoſitam.

59 AT quis non videt fragile reſponſum in æquiuoco laborans? Natura enim dedit manum etiam vt mutiletur, ſi opus fiat ad ſeruandum totum; & clauſtrum dedit non ad omnem copulam; alioqui non eſſet contra ordinem naturæ copula prima cum quocunque. Dedit ſanè clauſtrum ad copulam; ſed legitimam; alioqui etiam membrum vir poteſt adhibere ad coitum cum quacunque fœmina ſoluta, quod eſt abſurdiſſimum.

ILLVD autem de virginitate non ſoluit, habet enim virginitas aliquid ſpeciale, per quod definitur, laudatur, exaltatur, & à Deo ſpeciali laureolâ decoratur. Ergo habet vitium deturpans in Virgine, ſaltem fœmina, in qua corruptio eſt diſtincta, & pudoris, & clauſtri deturpatio.

INSTAT Sanchez in ſeptima ratione, non eſſe 60
peccatum ruptionem clauſtri; poteſt enim Virgo permittere, vt frangatur, puta ex motu concitato, aut ex leui neceſſitate ad medicamentum: Sic neque permittens ſibi abſcindi virilia peccaret contra iuſtitiam Matrimonij, etiamſi ad id ſint ordinata.

SED reſpondetur, negando aſſumptum. Ideò dico primò, non eſſe ſimile de fractione ſigilli per copulam inhoneſtam, & ob neceſſitatem ſanitatis; hæc enim licita eſt. Deinde dico, eſſe etiam mortale in ordine etiam ad finem intentum à natura recidere virilia, etiamſi quis vouerit, quia poteſt eſſe neceſſitas illis vtendi.

TANDEM ait, non eſſe contra bonum prolis, 61
quia ſic violata poteſt concipere, ac nubere. Sed author hic grauis leuiter ludit, iam enim dixi, lædi ob incertitudinem prolis.

QVÆSTIO VIII.

De Impedimento Inceſtûs cum conſanguineis ſponſæ.

D. Bonau. diſt. 34. quæſt. vlt.

CERTVM eſt primò, Inceſtum cum conſangui- 62
neis vxoris impedire, non tamen dirimere Matrimonium, *cap.* Tranſmiſſæ *de eo, qui ſcienter cognouit conſanguineam*. Idem dic de vxore peccante. Hoc impedimentum ex inceſtu vſque ad quartum gradum extenditur; hic igitur, mortua coniuge, nequit ampliùs matrimonium inire.

QVÆRITVR verò: An hoc impedimentum oriatur ex copula cum conſanguineis in primo gradu ſponſæ de futuro.

QVIDAM enim negant. Ità Angel. verb. *Inceſtus*, Veracruz *p. p. ſpec. art.* 23.

CÆTERVM dicendum, oriri hinc impedimen- 63
tum. Habetur *textu cap.* 2. *de eo, qui cognouit conſanguineam*, & ità intelligunt Gloſſ. *ibi*, Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Antonin. Abbas, Alex. de Neuo; ait enim Textus: *Si matrem ſponſæ ſuæ cognouit, ſi ſponſa nunquam carnaliter adhæſit, poterit ex diſpenſatione cum alia matrimonium contrahere.* Sanè loquitur de ſponſa de futuro; nam concedit, poſſe contrahere cum alia.

HANC ſententiam ſuſtinet S. Bonauent. 4. *di-* 64
ſtinct. 34. *art.* 3. *quæſt.* 2. *in fine corporis*, Richar. ibi *art.* 4. *quæſt.* 2. Palud. *quæſt.* 1. *artic.* 2. Suppl. Gabr. *quæſtione vnica*, *artic.* 1. Palac. *diſt.* 1. Syluest. *verb.* Lux. *opin.* 4. Turrecrem. *cap.* Quædam cum fratre 32. *quæſt.* 7. Gaëta *repetit. cap.* Ad limina 30. *quæſtione* 1. §. 4. Matienzo *lib.* 5. *recopil. tit.* 1. *rubr. gloſſ.* 1. *num.* 138. Corduba *in quæſtionario*, *lib.* 1. *quæſt.* 12.
&

Digitized by Google

& alij, quos ſequitur Sanchez *diſp.* 15. *lib.* 7. ac Bonacina *q.* 3. *puncto* 14. *num.* 11.

PROBATVR à D. Bonau. ratione, qua vtuntur Gloſſ. *cap.* Duo pueri *de deſponſ. impuber.* & ibi Anton. & Card. in fine, quia contra honeſtatem publicam egit, indignam affinitatem cum ſponſa contrahendo, & matrimonium futurum offendendo, vnde optimè punitur per ea, per quæ peccauit, omni matrimonio interdictus.

65 VIDETVR autem tale impedimentum non perpetuum, quia dicitur *cap.* Duo pueri *: neutri, viuente altero, dabitur licentia contrahendi* : Ergo ſolùm viuente altero complice, alter complex impeditur, & ita ſentit Sanchez *num.* 5.

QVOD ſi inceſtus ſit poſt mortem coniugis, adhuc contrahitur impedimentum. Ita Sanchez *n.* 12. & alij apud Bonacinam *num.* 12.

DVBITATVR autem: An hoc impedimentum ad matrimonium quodlibet ineundùm oriatur ex copula habita cum propriis conſanguineis.

66 PRIMA opinio eſt aſſertiua, & videtur elici *ex cap.* Si quis viduam 32. *quaeſt.* 7. quod eſt Concil. Moguntini *cap. de inceſtis* 35. *quaeſt.* 3. quod eſt Concil. Agath. *cap.* 61. & *cap.* Si duo 35. *quaeſt.* 6. quod eſt ex l. Vrbani Papæ, *& cap.* Fin. 35. *quaeſtione* 8. ex Concilio Aurelianenſi. Doctores refert Sanchez, *num.* 15.

67 ALII tamen negant. Ità D. Thom. 4. *diſt.* 34. *quaeſtione vnica*, *art.* 5. *ad argum.* Richar. *art.* 4. *quaeſtione* 7. *ad* 1. Turrecrem. *loco cit.* & videtur D. Bonau. *loco cit.* vbi agens de omnibus impedimentis ex inceſtu, ſolùm ponit inceſtum cum conſanguineis coniugis, vel ſponſæ. Ratio eſt, quia textus ponentes hæc impedimenta, eodem modo loquuntur, quo etiam D. Bonauent. ſolùm de conſanguineis ſponſæ, &c. Hoc autem S. Doctor videtur apponere, tamquam clarum.

HANC ſententiam tuetur Sanchez, *num.* 16. plurimos referens, & inter eos D. Bonauent. 4. *diſt.* 34. *art.* 3. *quaeſt.* 2. Petrum Sotum *lect.* 14. *de matrim.* D. Antonin. 3. *parte*, *tit.* 1. *cap.* 16. Roſellam *verb.* Imped. 8. Syluest. *verb.* Matrim. 7. *quaeſt.* 6. Caietanum *ſum. verb.* Matrimonium *cap.* 1. & *ſecunda ſecundæ*, *quaeſt.* 154. *art.* 9. Armilla *verb. matrim.* 57. Couar. 4. *decret.* 2. *parte*, *cap.* 6. Carrer. *de ſponſal. lib.* 5. *cap.* 22. Veracruz *prima parte ſpeculi*, *art.* 23. Celariam 4. *diſt.* 34. *quaeſt.* 3. Palac. *diſtinct.* 2. Orandum 4. *diſt.* 41. *diſput. vnica*, Matienz. *lib.* 5. *Recopil. tit.* 1. *rubr. gloſſ.* 1. Henriquez *lib.* 11. *de matrim. cap.* 2. *num.* 94. Toletum *lib.* 5. *ſum. capite* 12. Barthol. Ledeſ. *de matrim. dub.* 50. Viualdum *de matrimon. num.* 95. Ludouicum Lopez *prima parte*, *Inſtruct. cap.* 296. & alios; Sic & Bonacina *num.* 10. cum aliis.

68 AD argumenta reſpondet Sanchez. Ad primum *ex cap.* *Si quis viduam*, dicit cum Caſtro, textum loqui de ſolo coniugato inceſtuoſo, inter ipſos conſanguineos contracto, & iubetur ità matrimonium ſeparari, vt amplius ad talem copulam inceſtuoſam non veniant.

FATEOR, hoc reſponſum non placere, nam textus habet: *Si quis viduam vxorem duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu cum duabus ſororibus, &c. eos diſiungi, & vlterius nunquam in coniugio copulari præcipimus.*

RESPONDETVR ergo, loqui textum de copula cum filiaſtra, quæ eſt filia coniugis, & ſibi affinis, & cum duabus ſororibus, ideſt; ſua vxore, & ſorore eius, poſt initum Matrimonium.

AD cap. *de Inceſtis* dico cum Caietano, & Sanchez, ibi ſola coniugia inceſtuoſa reprobari. 69

AD cap. *Si duo*, ait Sanchez cum Caietano, ſolùm deſignari cauſam iuuentutis, ob quam poſſint ad nuptias tranſire, non autem ibi prohiberi.

AD cap. *Fin.* dico, ibi ſolùm colligi perpetuum impedimentum, non ratione inceſtus; ſed ratione publicæ pœnitentiæ, pro tota vita iniunctæ, cùm tempore talis pœnitentiæ adſit impedimentum. At talis pœnitentia perpetua in deſuetudinem abiit.

QVÆSTIO IX.

An Vxoricidium, ac Viricidium Matrimonium contrahi impediant.

NON ago hîc de interfectione viri, aut vxoris animo tranſeundi ad aliud Matrimonium; hoc enim eſt impedimentum irritans, de quo *ſectione* 2. *quaeſt.* 21. Sed de interfectione ex aliis cauſis. Et hoc eſt impediens, non dirimens, vt habetur *cap.* Interfectores 32. *quaeſt.* 2. & *ex cap.* Admonere 33. *quaeſt.* 2. qui eſt Stephani Papæ, & refertur à D. Bonauent. *in confeſſionali*, *capite* 3. *particula* 16. Ibi enim reprehendens Pontifex Aſtulphum, quòd vxorem occidiſſet, ait: *Vxorem nunquam ducere audeas*, & *cap.* Quicunque *eadem quaeſt.* & *cauſa*, Pius Papa ait: *Quicunque propriam vxorem, abſque lege, vel ſine cauſa, & certa probatione interfecerit, aliamque duxerit vxorem, publicam agat pœnitentiam.* 70

QVOD verum eſt, quamvis eam in adulterio deprehenſam enecet propria auctoritate, & ità docent D. Bonauent. 4. *diſt.* 37. *art.* 2. *quaeſt.* 3. & ibi D. Thom. *quaeſt.* 2. *art.* 2. *in corpore*, Richar. *art.* 2. *quaeſt.* 2. Palud. *quaeſt.* 2. *art.* 2. Suppl. Gabr. *quaeſtione vnica*, *art.* 2. Rainer. 2. *parte*, *ſum. tit. de matrim. cap.* 14. Turrecremata *cap.* Interfectores 33. *quaeſt.* 2. *art.* 2. D. Antonin. 3. *parte*, *tit.* 1. *cap.* 16. §. 4. Sotus 4. *diſt.* 37. *quaeſt. vnica*, *art.* 4. Petr. Soto *lect.* 14. *de matrim.* Palac. 4. *diſt.* 37. *diſp. vnica*, & alij apud Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 14. 71

NON tamen idem dicendum de viricidio, quia Canon loquitur ſolùm de vxoricidio; nec eſt eadem ratio, cùm hoc ſit rariſſimum, nec ad id vxores adeò ſint faciles. Videatur ſpeculum *prima parte*, *art.* 24. plurimos referens, Tolet. *lib.* 7. *cap.* 15. Sanchez *libro* 7. *diſp.* 16. *num.* 6. Bonacina *quaeſt.* 3. *puncto* 14. etſi aliqui oppoſitum putent, & quidem graues. 72

QVÆSTIO X.

An Presbytericidium prohibeat Matrimonium, vbi alia etiam impedimenta diſcutiuntur.

ASSERO, graue hoc ſcelus matrimonium contrahendum prohibere. Sic enim habetur *cap.* 2. *de Pœnit. & remiſſ.* Hoc tamen intellige, vbi Sacerdotis homicida fuerit de tali crimine conuictus, vt probat Nauarrus ex Panormit. & patet etiam ex verbis citati *cap.* vbi ſic habetur: *Qui Presbyterum occiderit, &c. conuictus, vſque ad vltimum vitæ ſuæ tempus militiæ cingulo careat, & abſque ſpe coniugij maneat.* De hoc vide Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 16. 73

Hic

Hic canon habetur in Concil. Mogunt. & refertur à D. Bonau. *in Confeſſionali,cap.3. particula* 41. Vide Bonacinam *quaſt.3.puncto* 14. *num.*18.

Qværes: An pœnitentia ſolemnis inducat impedimentum Matrimonij.

74 Respondetvr hoc fuiſſe impedimentum *ex cap.* De his, *& cap. vlt.* 33. *quaſt.* 2. quod tamen intelligitur, durante eo tempore pœnitentiæ. Nunc autem non valet, quia tales pœnitentiæ non ſunt in vſu, vt notat Sanchez *loco cit.* etſi Bonacina, *numero* 19. non diſtinguat.

Qværes; An ſuſceptio propriæ prolis in Baptiſmo inducat Matrimonio impedimentum.

75 Respondetvr, hoc eſſe impedimentum *ex cap.* De eo 30. *quaſt.*1. ſi tamen malitioſè agat, vt ſe eximat à debito coniugali reddendo. Is igitur, mortuo altero coniuge, prohibetur matrimonium inire. Id verò etiam de ſuſcipiente in Confirmatione intelligitur. Ità Sanchez, Tancredus,Bonacina, Filliucius, Auerſa, Brancatus, Stephanus à S. Gregorio, & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quaſtione* 12. *num.* 362.

Qværes denique, an contrahens cum Moniali impediatur à Matrimonio.

76 Respondeo haberi quoque hoc impedimentum *cap.* Si quis, *& cap.* Hi ergo 27. *quaſt.* 1. è Concilio Tiburienſi *cap.6.* Idem extenditur ad fœminam, quæ cum viro Religioſo tentaret contrahere, vt monet Auerſa. Hic enim non modò inualidè contraheret cum hac; vel hæc cum hoc; ſed impeditur, ne cum alia matrimonium ineat.

QVÆSTIO XI.

An Supradicta Impedimenta nunc vigeant, ſemperquè viguerint, ita vt ea violare ſit culpa grauis.

77 Prima opinio eſt, hæc impedimenta ſemper obligaſſe; & nunc etiam obligare ſub mortali. Ità Rebell. *lib.*3.*quaſt.*18. Tolet. *lib.*7. *capite* 29. Brancatus *diſp.*38 *art.*5. & alij. Ratio eſt,quia nulla facta eſt canonum de hoc mutatio. Nec dicas, ea eſſe conſuetudine abrogata.Quia conſuetudo obſtans canonicis inſtitutis eſt nulla, *cap.* Ad noſtram *de conſuetudine.*

78 Secvnda ſententia eſt, hæc impedimenta eſſe conſuetudine abrogata, aut ſaltem non vigere, vbi conſtat, ea eſſe conſuetudine abrogata Prælatis tolerantibus. Ità Nauar. Sanchez, Tancredus, Coninchius, Ponce, Diana, Ledeſma,Bonacina,Guttierez, Auerſa, & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quaſtione* 12. *num.*364. & Bonacinam *quaſt.*3.*puncto* 14. *num.* 21.

Tertia ſententia eſt, valuiſſe ſolùm cùm eſſent delicta publica, vel in iudicio Eccleſiæ conuicta, & imponerentur hæ pœnitentiæ; & ita etiam nunc valere. Inclinat Brancatus *loco cit.* & Auerſa apud Maſtrium *diſp.*7. *quaſt.*12. *num.*365. vbi ſubſcribit.

Ratio eſt, quia, Prælatis iam permittentibus, roboratur conſuetudo, & praxis iam viget.

79 An verò ſit peccatum mortale, hæc impedimenta ex crimine non ſeruare.

Mvlti ſentiunt, non peccare lethaliter, præterquam in Voto, Sponſalibus, & Interdicto. Ità Tancredus, Ledeſma *quaſt.* 50. *art.* 1. & alij apud Maſtrium *num.*366. & Sanchez *lib.*7. *diſp.*17.

Vera tamen ſententia eſt, omnia prædicta impedimenta, quæ non fuerunt reuocata (vt dictum eſt de Catechiſmo ſuprà, *quaſt.* 8.) obligare ſub mortali, quia contrahens agit contra Eccleſiæ vetitum in re graui.

Si tamen permittatur à Prælatis, non eſt graue. Sic Bonacina *loco citat.* cum aliis; & Maſtrius, *numero* 366.

Qvis verò poſſit in his impedimentis,non dirimentibus abſoluere?

Commvnis opinio docet, etiam Epiſcopum id 80
poſſe, excepto Voto caſtitatis, & Religionis. Ità Bonacina *quaſt.*3. *puncto* 15. Nauarr. *cap.*22. *n.* 85. Sanchez *loco cit.*

Vervm in contrarium eſt, nam debet excipi etiam impedimentum ſponſalium, quod ex natura rei ligat, & pertinet ad debitum iuſtitiæ; ſponſalia verò non poteſt Epiſcopus diſſoluere, vt notat Auerſa, *quaſt.*19. *ſect.*2. Deinde inceſtus, poſt conſummatum matrimonium cum conſanguinea vxoris, à ſolo Pontifice diſpenſari poteſt, vt inceſtuoſus contrahere poſſit, vt monet Stephanus à S.Gregorio *lib.* 3. *cap.*110. *ex cap.* Si duo 35. *quaſt.*6. licèt, ſi inceſtus non fuerit verſus, hoc eſt, poſt matrimonium conſummatum patratus, eius diſpenſatio ad Epiſcopum quoque pertineat, ex eodem textu.

Deniqve, vt tempore feriarum Matrimonium 81
ſolemniter celebrari poſſit, ſolus Papa diſpenſare poteſt, non autem Epiſcopus, niſi vrgente neceſſitate. Vide Sanchez *lib.*7. *diſp.*7. Maſtrium *n.*367.

Dicam tamen cum Sanchez, iam conſuetudi- 82
ne inualuiſſe, vt quis aliquo ex his affectus impedimento, non peccet, vt notat Nauar. *ſum. Latina, cap.*22. *num.* 75. Huic autem credendum, ait Sanchez, nam vixit 100. annos ſemper ſtudiis intentus, varias orbis partes peragrauit, diuque Romæ vixit,vbi tandem mortuus,tanquam Vrbis oraculum reputabatur. Idem aiunt multi apud Sanchez, qui aduertunt ea impedimenta,vt plurimum, ſtatuta fuiſſe in Conciliis Prouincialibus.

SECTIO III.

De Impedimentis, Matrimonium dirimentibus.

HÆc eſt potiſſima pars huius tractatus, ideò impenſiori ſtudio expendenda, cùm grauiſſimæ in ea difficultates occurrant. Porrò Matrimonij impedimenta omnia, quæ vel ſimpliciter illud ineundum impediunt, vel initum iam abſolutè dirimunt, aſſignauimus *ſectione prima, quaſtione tertia*, quæ verò prioris ſunt generis, huc vſque tractauimus, eâ ducti ratione, quòd priùs ea aptiùs diſcutiuntur, quæ matrimonium præcedunt, poſtea, quæ ſubſequuntur. Ordinem au-

tem

Digitized by Google

tem ſolitum ita hîc proſequar, vt Sectio in Quæſtiones; hæ verò in Dubitationes, vbi difficultatum copia id exigit, diuidantur; non enim vno calami tractu licet, ſaltem lucidè, eam ligaminum congeriem deducere, vnde tot in hunc contractum impedimenta reſultant; idem dic de diuerſa cultuum diſpar tate, de criminis enormitate, & ſimilibus, eoque m gis, quòd horum nonnulla ad vtrumque forum, ciuile, & canonicum, ſpectent; quare nitidè omnia nitentes abſoluere, ab Erroris impedimento in primis auſpicabimur.

QVÆSTIO PRIMA.

An error perſonæ qualitatis, aut fortunæ dirimat Matrimonium, & quo iure.

1 NOTA primò ex D. Bonauent. hic, & *in corpore*, & *in 2. diſt. 22. art. 4. quæſt. 2.* & D. Thom. 4. *diſt. 30. quæſt. 1. art. 1. ad 1.* Soto ibi *quæſt. 1. artic. 1.* ignorantiam differre ab errore, quòd illa nullam præuiam cognitionem deſideret, ſed ſola ſcientiæ negatione contenta ſit; hic autem iudicium poſitiuum peruerſum poſtulet, ideò dicitur ignorantia prauæ diſpoſitionis. Errare enim eſt, vnum pro alio putare, vt ait S. Doctor ex D. Auguſtino *in Enchir. cap. 21.* & refertur *cap.* Quibus 22. *quæſt. 2.* vt ſi me prorſus lateat quantùm hinc diſtet Brixia, non dicar errare; ſi verò exiſtimem decem leucas diſtare, cùm diſtet viginti, erit error. Hinc nullus poteſt occurrere error perſonæ abſque aliqua eius notitia, ex viſu, auditu, vel fama, vt notat Sanchez *lib. 7. diſp. 18. num. 2.* ex D. Bonauent. *ad vlt.* Hoſt. *ſum. tit. de matrim. §. qualiter impediatur*, & aliis.

2 NOTA ſecundò cum Magiſtro *diſt. 30* D. Bonauent. ibi *in dubiis*, & *quæſt. 1.* quadruplicem hic poſſe occurrere errorem. Primus eſt circa perſonam, cùm vna perſona pro alia accipitur. Secundus conditionis, vt cùm liber putat contrahere cum libera, & eſt ſerua. Tertius eſt qualitatis, cùm putat contrahere cum pulchra, & nobili, & inuenitur deformis, ac vilis. Quartus eſt fortunæ, cùm credit eſſe diuitem, & eſt pauper.

RVRSVS, quicunque ex his erroribus eſt duplex, vt ait D. Bonauent. hîc, & D. Thom. *prima 2. quæſt. 6. art. 8.* alius antecedens cauſans contractum; alius comitans, & non cauſans contractum, qui adhuc iniretur, eo non exiſtente.

3 ET quidem certum eſt, errorem antecedentem perſonæ irritare Matrimonium. Ità omnes cum D. Bonau. Quando autem eſt comitans, v. g. putans contrahere cum Maria, contrahit cum Lucia; ità tamen affectus, vt ſi ſciret eſſe Mariam, contraheret cum ea, videtur probabilius, non valere, quia requiritur ad matrimonium conſenſus actualis; at hic conſentit actu ſolum in Luciam. Ideò non valet, vt innuit S. Doctor, & cum eo Sanchez *numero 6.* Error itaque comitans, eſto non faciat inuoluntarium, facit tamen non voluntarium, & hoc vult S. Doctor *in fundamentis*, dum ait, errore auferri voluntarium, D. Thom. Scotus *diſt. 30. quæſt. 1.* & communiter apud Maſtrium *quæſt. 14. num. 388.* contra Brancatum *diſp. 21. art. 1.*

DEINDE certum eſt apud D. Bonauent. *dub. 3. & quæſt. 1.* quem omnes ſequuntur, ex errore qualitatis, & perſonæ non vitiari Matrimonium, quia contingit circa accidentia tantùm Matrimonij.

ASSERO igitur primò, errorem perſonæ dirimere iure naturæ Matrimonium. Ità communiter 4 Doctores apud Sanchez, *num. 11.* cum S. Bonauent. hîc, quem ſequuntur etiam Scotus *diſt. 30. quæſt. 1.* cum diſcipulis, D. Thom. hîc, & communiter contra Brancatum *diſp. 21. art. 1.* docentem, errorem comitantem circa perſonam non irritare.

PROBATVR à S. Doctore primò. Id, quod aufert conſenſum, reddit irritum ex natura ſua Matrimonium; ſed error aufert conſenſum: Ergo. Maior patet, nam matrimonium intrinſecè eſt humanus contractus. Minor probatur *ex Leg.* Si per errorem, *ff. de iuriſdict. omnium iudicum.* Errantis ſanè nullus eſt conſenſus, vel voluntas, *Leg.* Cùm teſtamentum, *& Leg.* Non idcircò, *Cod. de iuris, & facti ignorantia:* Ergo. Confirmatur à S. Doctore *in corpore* ex D. Auguſtino dicente: *Inuiſa diligere poſſumus; incognita non poſſumus.*

PROBATVR ſecundò Minor à S. Doctore. Voluntarium eſt, cuius principium eſt in ipſo cognoſcente ſingula, vt dixi *prima ſecundæ, diſput. de Voluntario*: Sed error aufert voluntarium internum quod eſt principium cognitionis: Ergo. 5

PROBATVR tertiò. Magis inuoluntarium facit error, & ignorantia, quàm violentia: Sed hæc iure naturæ tollit rationem contractus, maximè Matrimonij, quod debet præ cæteris eſſe liberrimum, vt habetur *cap.* Cum locum *de ſponſal.* Ergo.

VLTIMÒ addit S. Doctor, id ſtatutum eſſe Iure Eccleſiaſtico 29. *quæſt. 1.*

OBIICIES primò. Iſaac credens benedicere 6 Eſau, benedixit Iacob, & tamen benedictio illa fuit valida *Geneſ. 27.* vbi habetur: *Benedixique ei, & erit benedictus.*

RESPONDENT Toletus *ibi, quæſt. 7.* Honcala, & alij communiter, intentum Iſaac fuiſſe, ſe dirigere benedictionem ad filium præſentem, vterius ex illis eſſet. Sed hoc non probatur, nam Iſaac poſtea cognito errore turbatus: *Expauit Iſaac ſtupore vehementi, & vltrà quàm credi poteſt, admirans, ait: Quis igitur ille eſt, qui dudum captam venationem attulit mihi? &c. benedixique ei, & erit benedictus*, & ſubdit: *Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.* En fraudem, & deceptionem proteſtatur.

RESPONDETVR ergo cum D. Bonauent. *ad 1.* 7 quem ſequuntur Scotus *loco cit.* Madius in id Ioſue 9. *Et non percuſſerunt eos.* Sanchez *num. 16.* & alij ex D. Auguſtino *lib. 16. de ciuitate Dei, cap. 37.* & Theodoreto *quæſt. 79. in Geneſim*, illam benedictionem fuiſſe opus Dei, quæ Iacobo debebatur. Ideò Iſaac eam confirmauit, cùm eſſet primo inualida ex parte conſenſus, ſic enim agere viſus eſt à Deo inſpirante.

OBIICIES ſecundò. Iacob dormiuit cùm Lia, 8 putans eſſe Rachelem, & tamen matrimonium fuit validum: Ergo error perſonæ non irritat iure naturæ Matrimonium.

RESPONDET S. Doctor, Matrimonium poſt errorem fuiſſe validatum, conſentiente Iacobo, & ſeruiente propterea alijs ſeptem annis. Ità etiam Scotus apud Maſtrium *numero 389.* Ideò dicitur in Iure,

Iure, *cap. vnico* 29. *quæſt.* 1. quòd, quando Iacob cognouit Liam, exiſtimans eſſe Rachelem, non fuit verum Matrimonium, donec Iacob conſenſit.

Obiicies tertiò. Peccatum, & alij actus, per ignorantiam patrata, valida ſunt, vt ſi Baptizem Petrum, putans illum eſſe Ioannem.

9 Respondet S. Doctor, ignorantiam facti excuſare à peccato, vt fuit excuſatus Iacob. Quoad Sacramenta alia, reſpondetur, non eſſe ſimile; nam matrimonium exigit conſenſum cum vna, quacum indiuiduè viuat, & conſentiens vult hanc numero perſonam accipere; vt ait S. Doctor *ad* 2. non ſic alia Sacramenta.

Obiicies quartò. Si ruſticus emat cuprum, putans eſſe aurum, aut vendat Petro, putans eum eſſe Paulum, valet contractus: Ergo, &c.

10 Respondet S. Doctor, contractus alios reſpicere ſolùm æquitatem dati, & accepti, & ideò nil referre, ſiue vendas Petro, ſiue Paulo æqualibus; at matrimonium habet pro obiecto indiuiduam perſonam ad indiuiſibilem coniunctionem, ideò non ſatis eſſe, ſi alia detur loco eius. Ad id de errore in re vendita reſpondet; ſi ruſticus velit ſolùm emere id, quod videt, & non aggrauetur in pretio, vt cogatur exercere tantum, quantum æſtimatur aurum, valet contractus; at ſi dicat: Volo aurum; profectò erit irritus, & tenebitur venditor reſtitutioni. Ideò erit ſimilis contractui Matrimonio, ſi eadem formula ineatur.

Obiicies cum Brancato, quia contrahens, errore comitante circa perſonam, non eſt determinatus ad vnicam perſonam, ſed paratus eſt contrahere etiam cum alia: Ergo nil deeſſet ad validitatem.

11 Respondetur, illam voluntatem eſſe tantùm habitualem; at requiritur actualis conſenſus de præſenti; ſi verò is haberet talem conſenſum: Contraho cum hac, quæcumque ſit, etiamſi hæc ſit alia ab ea, quam puto, eſſet validum, vt notat Auerſa apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 14. Scotus apud Hiquæum *diſp.* 30. *quæſt.* 1.

12 In reſponſione *ad vltimum*, quærit S. Bonau. an error qualitatis irritum reddat Matrimonium. De hoc Sanchez *n.* 17. ſecundam quæſtionem inſtituit.

Prima opinio eſt, irritari. Ità Præpoſit. *cap. vlt. de coniug. leproſorum*, Medina *de reſtit. quæſt.* 33. & anceps Euerardus *in Topic. loco, à matrimonio ſpir. tuali ad carnale.* Tuentur eam etiam Brancatus *diſp.* 20. *art.* 5. & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 14 *num.* 391.

Veriſſima tamen ſententia eſt D. Bonau. *diſt.* 30. *dub.* 3. *litt.* & hîc *ad vltimum*, quem ſequuntur omnes alij apud Sanchez *num.* 18. & Maſtrium *numero* 392. tale matrimonium valêre.

13 Ratio S. Doctoris eſt, quia non aufertur voluntarium; cum ſatis circa eſſentiale obiecti compleatur conſenſus; quæ autem accidentia ſunt, non faciunt ad eſſentialia. Hac ratione vtuntur omnes.

Addit tamen Sanchez, *num.* 21. cum D. Bonau. *dub. citato ad calcem*, Paludano *eadem diſt. q.* 1 *art.* 2. D. Antonin. 3. *parte, t.* 1. *cap.* 2. & aliis, quòd ſi qualitas, in qua erratur, ſit appoſita tanquam conditio in ipſo contractu, irritari Matrimonium; vt, ſi contrahens dicat: *Duco hanc, ſi eſt nobilis*, tunc enim deficiente ea qualitate, deficit conſenſus. Ità etiam Maſtrius *numero* 390. qui addit etiam alium caſum, quando ſcilicet qualitas redundaret in errorem perſonæ.

14 Quærit adhuc Sanchez, *n.* 25. an, & quandonam error qualitatis redundet in errorem perſonæ.

Nonnulli eam regulam tradunt: Si conſenſus contrahentis feratur in perſonam ſibi præſentem directè; error in nobilitate, vel alia qualitate, non facit errorem perſonæ dirimentem. Si verò feratur directè, & formaliter in perſonam, cui illa qualitas ineſt, vt in filium Regis; at materialiter in perſonam præſentem, quatenus exiſtimatur filius Regis, erit error perſonæ irritans. Ità D. Thom. 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 5. & alij apud Sanchez *num.* 25.

Alii ſic eam regulam explicant: Si erretur circa ſubiectum qualitatis, eſt error perſonæ; ſecus ſi erratur circa ipſam qualitatem. Ita Rich. *diſt.* 30. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 2. & alij apud Sanchez *numero citato.* 15

Hæc regula eſt vera, ſed non adeò clarè explicat, quandonam intentio errantis dicatur ferri in qualitatem, & quando in perſonam.

Vt arduum hunc nodum explicet Sanchez, Deum ducem inuocat, & Seraphicum conſulit *loco cit.* à quo duas optimas regulas accipit.

Prior regula eſt: Quoties qualitas, in qua erratur, non determinat indiuiduam perſonam, non eſt error perſonæ, ſed ſolius qualitatis; vt ſi quis filium Regis ſe fingat, non explicans cuius Regis filius ſit, fœmina illi nubens, eo errore ducta, in ſola qualitate errat, & ſic valet matrimonium. Ratio eſt aperta, quia Perſona eſt intellectualis naturæ indiuidua ſubſtantia, teſte Boëtio, quem ſequitur D. Bonau. vt latè diſſerui *prima primæ, Tract.* 2. *diſp. de Perſona.* Error ergo perſonæ debet eſſe circa quid indiuiduum. Ita D. Bonau. *ad vlt.* Hoſt. Aſtenſ. Ioannes de Friburgo, Roſella, Syluester, & alij apud Sanchez, *num.* 26. 16

Posterior regula ſit: Si qualitas illa, in qua erratur, deſignat indiuiduam perſonam, tunc error redundat in perſonam, nec dirimit; vt, ſi ille mentiatur dicens ſe eſſe filium talis Regis, vt Franciæ; & ſit filius Hiſpani. Ratio eſt, quia tunc conſenſus fertur in perſonam illam præciſè. Ità D. Bonau. Hoſt. & alij, quibus ſubſcribit Sanchez. 17

Hæc tamen regula requirit, vt errans præhabuerit notitiam indiuiduam perſonæ illius, circa quam errat, putans, ſe cum illa contrahere, v.g. ſi habeat notitiam Regis Franciæ, & ipſius filij. Ità refertur D. Bonau. *ad vlt.* cum aliis à Sanchez *num.* 28.

Eos tamen refellit Sanchez, quia ad errorem ſatis eſt, ſi ea notitia, v.g. filij Regis Franciæ apprehendatur, & ſuper eam cadat conſenſus erroneus. 18

Frustra verò Sanchez refellit S. Doctorem, qui optimè omnium locutus eſt, dicens: *Aut enim cognoſcit perſonam filij Regis Angliæ viſu, vel auditu; & tunc in veritate conſentit in illum, quia de illo cogitat; & tunc eſt error perſonæ, & non eſt Matrimonium. Aut perſonam eius non cognoſcit, ſed ſolum cogitat dignitatem, & credit hunc, quem videt, habere hanc dignitatem, & tunc non conſentit, niſi in hunc, & eſt error proprietatis, non ſubſtantiæ.*

Vult igitur dicere; ad errorem in perſona requiri cognitionem illius, quia circa perſonam ignotam non poteſt eſſe error. Igitur conſenſus, qui ſequitur cognitionem, non fertur in ſolum nomen, ſed perſonam cognitam filij Regis Angliæ, vel Franciæ, qui proponitur. Ecqua enim nubat vni determinatè, ſi dicatur filius Regis Franciæ, niſi cognoſcat quid ſit, eſſe filium talis Regis? Ergo S. Doctor vult, quòd quando ille decipiens dicit ſe eſſe filium Regis Franciæ, aut puella informetur tunc, aut prænoſcat perſonam filij Regis Franciæ: Non autem vult, neceſſe eſſe, vt ante tractatum aliunde neceſſariò habuerit notitiam, ſed ſatis eſſe, ſi undè ei dicatur: Vis mihi nubere, qui ſum filius Regis Franciæ? 19

Digitized by Google

20 SECVNDA limitatio datur poſterioris regulæ, quando ea qualitas, in qua eſt error, ità deſignat indiuiduam, ac præſcriptam perſonam; vt media illa apprehenſione, conſenſus voluntatis determinetur ad certam perſonam. Si enim adhuc vaga maneret apprehenſio, eſt error qualitatis; vt, ſi quis ſe ſimulet filium Regis Franciæ, qui vel multos habet filios, vel ſi vnicum habet, latet contrahentem; an alios etiam habeat, eſt qualitatis error; ſecus, ſi diceret, ſe eſſe primogenitum; tunc enim eſſet error perſonæ.

SED non video quo pacto vagetur ille, qui dicit, ſe filium Regis Franciæ, cùm determinetur totum id, quod dicitur, id eſt, Pater, & filius. Quid enim refert, ſi habeat is alios fratres? variat verò, dum dicit, ſe primogenitum, cùm ſit minor.

21 TERTIA dubitatio eſt, ſi contrahens conſentiret in perſonam vtique præſentem, quæcunque illa ſit. Enim verò ſatis videtur colligi ex ipſa regula.

VLTIMO temperatur, niſi perſona, quacum initur, & qualitate illa erronea deſignatur, eſſet ante qualitatis illius notitiam optimè cognita alteri contrahenti. Quòd ſi non eſſet optimè cognita, vel à principio cognitionis, eſſet error in qualitate, certam perſonam deſignante, iſque adhuc permaneret, eſſet error perſonæ. Itaque, ſi Maria optimè nouit Petrum, cui nubit, falsò tamen credit eſſe filium Regis Catholici, in ſola qualitate errat, & tenebit Matrimonium. Ità Sanchez *numero* 34. cum aliis.

22 ENIM verò, licèt optimè nouit Petrum, nempè, ex facie; & falsò putet filium Regis, & ipſa intendat contrahere cum hoc, noto ex facie filio Regis; alioqui nollet eum accipere, etiamſi notiſſimum ex facie, erit error perſonæ.

QVÆSTIO II.

An error conditionis ſeruilis dirimat Matrimonium, & quo iure.

D.Bonau.diſt.36.quæſt.2.
D.Thom. ibi. q. vn. art.1.

23 SERVI alij ſunt omninò dominorum, vt ab eis vendi poſſint: alij adſcriptitij, qui dicuntur *brachientes*, colendis dominorum agris detenti, qui, præter victum, & veſtitum, omnes prouentus dominis debent. Alij originarij ex adſcriptitiis. Hi verò adſcriptitij, & orientes ex his, liberi ſunt. Quæſtio ergo eſt de Ergaſtulis.

ASSERO primò: Certiſſimum eſt, conditionem ſeruitutis eſſe impedimentum dirimens Matrimonium.

PROBATVR à D. Bonau. primò ex definitione Canonica *cap.* 2. & 3. & *cap.* Final. *de coniugio ſeruorum*, & *cap.* Si quis ingenuus 29. *quæſt.* 2. quod eſt ex Concilio apud Vermeriam *cap.6.* & concordat *Auth.* Ad hoc, *Cod.* de Latina libertate.

24 PROBATVR ſecundò à D.Bonau. rationibus, quibus vtuntur D.Thom. *loco cit.* Durand. *diſt.36. q.1.* Richar. *art.1. q.1.* & omnes apud Sanch. *lib.7. d.19.* nam is error bonis Matrimonij aduerſatur: & bono Sacramenti, & indiuiduæ cohabitationi, cùm ſeruus debeat in domo domini habitare, ab eoque poſſit remitti in partes remotas vendendus: bono fidei, quia non poteſt ad libitum reddere debitum, ſed, cùm ei vacauerit, ſatisfeceritque obſequiis, quibus à Domino occupatur: bono prolis, quia nequibit eam alere, cùm omnia domino acquirat: nec erit in parentis poteſtate, vt religioſè educetur.

HOC verum eſt, etiamſi biennium finatur libera in ſeruitutem redigenda: at ſi è contra ſit aliqua ſerua, breui in libertatem dimittenda, valebit, vt ait Sanchez *num.* 4. tunc enim auferuntur cauſæ irritationis allatæ. 25

QVO iure autem ſeruitus, ignorata à libero, dirimat Matrimonium.

PRIMA opinio eſt, hoc impedimentum eſſe iuris naturæ, atque adeò inter infideles etiam eſſe. 26 Ità Gloſſ. *capite.* Final. *verbo* Conditionis *de coniug. ſeru.* & ibi Hoſt. Goffred. *ſum. & in tit.* Magiſter 4. *diſt.30.cit.* & ibi Scotus *quæſt.1.* Mayro *q.1.* Celain. *quæſt.* 1. & alij apud Sanchez *num.* 15. ſequuntur reſolutè Scotiſtæ Moderni, Hiquæus ad *lib. Scoti,* Maſtrius *diſp.7. quæſt.* 14. *num.* 398. Poncius *diſputat.* 46. *quæſt.* 10. Brancat. *diſp.*21. *art.*2. & probabilem ait Sanchez.

SECVNDA ſententia eſt, ſeruitutem ſolo iure Eccleſiaſtico, iuri quidem naturæ conſono, Matrimonium irritare. Ità SS.DD. hic, quos ſequuntur cæteri apud Sanchez *num.16.* vbi ſubſcribit. Itidem Bonacina *quæſt.3. puncto* 3. *num.4.* Caſpenſ. *diſp.9. ſect.3.* Baſſ. *verb.* Matr.7. *num.*11. Hurtad. *diſp.14. ſect.1.* & alij apud hos, qui dicunt, eſſe communem ſententiam.

ASSERO cum hac ſententia, ſeruitutem iure Eccleſiaſtico matrimonium irritare. 27

PROBATVR primò à D. Bonau. *argum.3. ad opp. addita ſolutione.* Si ex natura Matrimonij oriretur hoc impedimentum irritans, ſequeretur, quòd cùm eadem ſequantur obſtacula reddendo debito, educandæ proli, &c. ex ſeruitute cognita, eſſet hoc inualidum; at matrimonium initum cum ſerua, cognita tali, eſt validum, vt definitur *cap.* 2. *de coniug. ſeruorum*, & *cap. Si quis liber,* quod eſt Zachariæ Papa 29. *quæſt.* 2. & *cap. Si quis ingenuus* ex Concilio Vermetiæ: Ergo.

RESPONDENT Maſtr. & alij, negando ſequelam, 28 quia hoc impedimentum non oritur præciſè è ſeruitute, vt eſt conditio, vel qualitas; ſed ex defectu conſenſus liberi, qui non fertur in ſeruam ignoratam. Vnde ſi ea cognoſcatur, adeſt conſenſus; nullus enim præſumitur velle ſubire ſeruitutem, quæ eſt pœna atrox, & nimis æqualitatem dati, & accepti deſtruit, quæ in contractibus ſemper intenditur. Porrò ſubdit, hunc errorem non eſſe circa qualitatem meram, ſed redundantem in perſonam; nec eſſe ſimile de volente, quia ſcienti, & volenti non fit iniuria.

HÆC tamen oppoſitio non eſt ſolida, vt tollat noſtræ ſententiæ probabilitatem, vt ingenuus in ſententiis Maſtrius, *numero* 399. fatetur, & meritò, nam error conditionis tunc redundat in perſonam, quando mutatur perſona ſubſtantialiter ſimul cum conditione, vt fatetur Maſtrius *num.*390. vt ſi nobilis mulier velit nubere primogenito Regis, è ſola fama cognito; at Rex exhibeat ſecundo genitum, in quo eſt mutatio qualitatis, & conditionis ſucceſſionis in Regno ſimul cum perſona. Iam verò in caſu noſtro non mutatur. 29 (Suppono enim velle illam, quæ adamata eſt tot annos, nunc verò in poteſtatem Turcarum venit, eo neſciente, & per procuratorem agente.) 30 Quapropter non eſt error ſubſtantialis; ſed accidentalis, qui non irritat. Vnde & probatur ſequela noſtra à Caſpenſi: Quæ enim iure naturæ irritant Matrimonium, ſola voluntate contrahentium nequeunt renunciari. Neque verò contractus coniicit in ſeruitutem maritum contrahentem, vt patet; neque priuat bonis Matrimonij; neque enim de eſſentia Matrimonij eſt,

Digitized by Google

31 eſt, vt horis omnibus cohabitent, ſed ſatis eſt, poſſe cohabitare ad generationem, & cultum Dei, quem ſuppono hic non impediri. Fatemur ſanè, irritationem Eccleſiæ eſſe iuri naturæ conſonam; at non eſſe à natura formaliter, quia, etiamſi ſeruitus repugnet ex parte aliquibus bonis Matrimonij, non tamen omnibus, vel aliquibus omninò; alioqui etiam cognita irritaret; nec intercedit error reddens inuoluntarium ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, cùm non verſatur circa ſubſtantiale obiecti.

Hinc omnia aduerſantium tela corruunt.

Vnum me premit, quia Eccleſia non definiuit alicubi hoc impedimentum irritare, ſed ſolùm declarauit, quaſi iure naturæ poſitum.

32 Neque ſatisfacit Caſpenſis dicens, Canones ſupponere aliquando hoc ius deſcriptum, & iniuria temporum periiſſe. Cui arridet Sanchez dicens, nullibi definiri, ſed haberi Eccleſiæ traditione. Hoc ſanè eſt diuinare, ſi enim periit ſcriptum, dic, vbinam aliquando id definitum ſit? vel quod ſcriptum periit?

Reſpondetur ergo, id eſſe definitum iuribus relatis 29. *quæſt.* 2. vt fatetur Sanchez, *num.* 2.

33 Adverte igitur, non omnem errorem conditionis irritare Matrimonium. Tunc igitur erit irritans, cùm deterior fiet errantis conditio; ſecus ſi erretur in pari, vel digniori conditione. Vide Sanchez *num.* 23. cum D. Bonauent. hic, & Scoto *diſtinctione* 30. *quæſtione* 1. & *diſtinct.* 36. *quæſt.* 1. *artic.* 1. conuenientibus.

Si Dominus ſeruam collocet in matrimonium cum libero, ignaro ſeruitutis, nec eam detegat, eo ipſo ſerua illa, vel ſeruus libertatem conſequetur, *Autent.* Ad hoc *Cod. de Latina libertate.* Quæ deſumpta eſt ex *Authent.* de nuptiis *collat.* 4. Vide Sanchez, *diſp.* 19.

34 Eandem libertatem conſequentur, ſi dominus tantùm taceat ſeruitutem. Vide Sanchez cum aliis.

QVÆSTIO III.

An ſeruis integrum ſit Matrimonium inuitis Dominis inire, & nefas ſit eos impedire.

D. Bonau diſt. 36. quæſt. 1.
D. Thom. q. vnica art. 2.

35 Certum eſt, poſſe ſeruos inuitis Dominis matrimonium contrahere. Ità S. Doctores, quos vniuerſi ſequuntur.

Probatur à D. Bonau. primò ex 3. Galat. *In Chriſto Ieſu non eſt ſeruus.* Ergo neque quoad Sacramenta Chriſti, & Eccleſiæ.

Probatur ſecundò à S. Doctore. Vbi homines ſunt pares, non eſt prælatio coactiua: ſed ad remedium concupiſcentiæ ſunt pares Domini, & ſerui: Ergo.

36 Probatur tertiò à S. Bonau. ratione, qua nituntur D. Thom. & ferè cæteri. Ius naturale præualet iuri poſitiuo: ſed libertas ad matrimonium eſt iuris naturalis, vt habetur Geneſ. 2. *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ.* Seruitus autem eſt inuecta iure poſitiuo Gentium: Ergo. Confirmatur Minor à multis, nam matrimonium inductum eſt ad propagationem, ad remedium concupiſcentiæ, ad indiuiduum conuictum; ad hæc autem fertur appetitus humanæ naturæ, ſicut ad conſeruationem indiuidui fertur ad cibum, potum, & ſomnum.

Contra hanc rationem inſurgit Scotus 4. *di-* 37
ſtinct. 36. *quæſt.* 1. quia Ius gentium præiudicauit libertati inducens ſeruitutem, quæ tamen eſt iuſta. Quare ius gentium iuri naturæ potuit detrahere. Ad confirmationem reſpondet, non eſſe parem rationem; nam conſeruationi indiuiduorum neceſſe eſt, vt ſinguli comedant, & dormiant; at conſeruationi ſpeciei non eſt neceſſe, vt omnes generent, cùm multiplicata ſit iam humana progenies. Hoc igitur eſſet verum, ſi alius non adeſſet, & ſpecies poſſet perire.

Reſpondet Sanchez *diſp.* 21. *num.* 3. diuerſam eſſe rationem, nam libertas homini conceſſa eſt ob particulare eius bonum, atque adeò potuit ſe iure gentium conſentientium priuare; at matrimonium conceſſum eſt ob bonum publicum in remedium concupiſcentiæ, vt vitarentur fornicationes, & ob propagationem naturæ. Ideo nulli iuri poſitiuo eſt obnoxium, niſi ipſe volens caſtitatem Deo faceret. Itaque confirmatio in hoc valet, quòd ſicuti non ſubditur homo, quoad actus conſeruationis indiuidui, ita neque quoad actus conſeruandæ ſpeciei.

Confirmatur, quia ſeruus ſubditur Domi- 38
no ſolùm quoad ciuilia; Matrimonium verò ad naturæ officium ſpectat.

Neque benè Scotus (infero ego) parificat libertatem ad generationem, cum libertate ad cibum; & neceſſitatem confundit in periculo deficientiæ ſpeciei, in quo Matrimonium præcipitur; non enim dico, omnes teneri ad Matrimonium; ſed dico, eſſe liberum; in caſu verò neceſſitatis eſſet præceptum. Quare extra neceſſitatem eſt naturalis libertas ob bonum publicum non ſolius ſpeciei conſeruandæ in extrema neceſſitate, ſed in ſtatu ordinario, vt educentur filij ad Dei gloriam. Sic enim Deus *Geneſ.* 2. & *Matt.* 39
19. loquens de libertate hac, dicit: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ,* vbi ſolidum argumentum format S. Doctor: Non minùs tenetur obedire parentibus filius, quàm Domino ſeruus: at filius eſt liber ad Matrimonium, reclamante Patre, etiam extra neceſſitatem conſeruandi ſpeciem: Ergo & ſeruus reclamante Domino.

Hinc verò noua inſurgit quæſtio; vtrùm con- 40
iugati ſerui teneantur in caſu, quo alteri ſit debitum negandum; coniugi petenti debitum Matrimonij, an Domino, eodem tempore poſtulanti ſeruitia debita.

Omiſſis opinionum tricis, optima eſt Seraphici ſententia *ad vltimum*, diſtinguendo: an ſeruus, inuito domino, num verò annuente, contraxerit. Si enim volente, iam ceſſit iuri, vt ſeruus ſuus reddat coniugi debitum à contractu. At ſi Domino inuito contraxit, tenetur reddere ſeruitia, & obſequia, non admittentia dilationem; ſi tamen aliud bonum maius è parte copulæ non præponderet, puta incontinentiæ euitatio; tunc enim ordo charitatis vrget. In ſumma eum ante ponendum, ex quo ſtat vrgentior neceſſitas; cæteris verò paribus, prius eſt ius ſeruitutis: ſecus eſt (ait S. Doctor) quando Dominus annuit Matrimonio; tunc enim ceſſit iuri; qui enim cedit principali, cedit & comitantibus *cap.* Prudentiam *de offic. Deleg.*

Cum Seraphico incedunt plurimi apud Sanchez 41
lib. 7. *diſp.* 21. *num.* 13.

At Sanchez *num.* 15. huic diſtinctioni nequit aſſentiri, & abſolutè vult, ius Matrimonij contracti, etiam inuito domino, præualere ſemper iuri ſeruitutis, quoad fundamentum.

Probat, quia ius coniugis eſt à Natura; ſeruitus verò à iure Gentium.

Deinde, cùm ſeruus omninò ſui iuris ſit inſtar liberorum ad matrimonium contrahendum; neque in hoc pendeat à Domini voluntate, nil refert, an Dominus diſſentiat.

42 At, quamvis liber ſit quicunque ad Matrimonium, atque ad debitum; non tamen alterius præiudicio. Ponamus enim, ſeruum accipere mercedem ſeruitutis; nonne tenebitur debito ſeruitutis ſatisfacere, ea ratione, quòd ex mercede conductus eſt ad debita obſequia? Itaque mercedem iniquè exiget, ſi contracto contra voluntatem domini matrimonio velit ſatisfacere vrgente neceſſitate ſeruitij ex conducto, eſto non ſit grauis neceſſitas. Hæc mirè fauebitur Sanchez, *quæſt. ſequenti.*

43 Qvare plurimum facit, an inuito domino contraxerit.

QVÆSTIO IV.

An integrum ſit Domino ſeruum coniugatum in partes longinquas vendendum mittere.

{ D.Bonau. diſt. 36. dub. 2.

44 Prima opinio eſt, ſeruum, qui inuito domino contraxit Matrimonium, poſſe vbique locorum vendi, quamvis vſus Matrimonij inde impediatur. Authores refert Sanchez, *diſp.* 22. *num.* 1.

Secvnda ſententia vult, cogendum dominum, ne ſeruum taliter vendat, vt reddat Matrimonij onera grauiora. Doctores refert Sanchez, *num.* 2.

Tertia ſententia cum præcedenti conſentit, quando conſentiente domino eſt initum Matrimonium, tunc ſanè cogendum, non vendere ſeruum; at quando, eo inuito, vel ignorante, initum eſt, non debere in terras remotas mittere abſque neceſſitate vendendum, ſi poteſt vendere propè, puta æquo pretio; non eſſe tamen lethale, ſi ſic vendat. Doctores pariter refert Sanchez, *num.* 3.

45 Qvarta ſententia cenſet, quando vterque coniux ſeruituti ſubditur, non eſſe permittendam venditionem in partes remotas, in quibus nequeant vti. Authores refert idem Sanchez *num.* 5.

Qvinta ſententia, quando volente domino initum eſt, vult nefas eſſe mittere ſeruum in longinquum vendendum; quando verò eo inuito eſt initum, adhuc prohibendam talem venditionem, niſi bona fide Dominus, neceſſitate coactus, eum venderet. Doctores affert Sanchez, *num.* 6.

46 Sexta ſententia eſt D.Bonau. hic, quem ſecuti ſunt Richar. *diſt.* 36. *art.* 4. *q.* 2. Ouandus ibi *diſp. vn.* Angelus *verbo* Matr. 3. *imp.* 4. Syluester *verb.* ſeruitus *quæſt.* 7. Petrus Ledeſ. *de matr. quæſt.* 52. *art.* 2. *dub.* 1. quando dominus matrimonio conſenſit, eſſe illicitam venditionem in partibus remotis; at ſi eo ignorante; conſiderandum eſſe: an abſque ſuo præiudicio poſſit in eodem loco vendere, & tunc ad id obligari, ſanè ex debito iuſtitiæ, aſſerunt S.Bonau. Richar. Syluest. & Ledeſma.

Sanchez a *num.* 7. conqueritur, Doctores confuſè locutos, & ſuam ſententiam ſex aſſertis extendit, hi inde arreptis.

47 Asserit primò, ſi vxor libera ſit, & commodè poteſt ſequi virum, poteſt dominus coniugem ſeruum vendere.

Asserit ſecundò, idem dicendum, ſi vxor ſit ancilla, & maritus liber. Ratio eſt, quia non impeditur vſus Matrimonij. Hæc habet præclarè S.Doct. *in dubio citato* 3.

Asserit tertiò, quando vterque coniux eſt ſeruus, vel ſi alter liber, non poteſt alterum commodè ſequi, tenetur dominus, ſi matrimonium permiſit, non ità diſtrahere ſeruum, vt matrimonio vti nequeat. Sic præclarè docet etiam D.Bonauentura.

Probatvr à Sanchez ratione D. Bonau. quia conniuens Matrimonio, ceſſit iuri Matrimonij, quoad vſum, qui enim concedit principale, concedit & acceſſorium *cap.* Prudentiam *De off. Delegati.*

Hoc tamen temperat, niſi ſeruus malus eſſet, atque periculum immineret ex vicina habitatione ipſi domino venditori, aut in partibus vicinis non adeſſet emptor; ſed hoc patet ex dictis. 48

Asserit quartò, etiamſi matrimonium ſit contractum inuito domino, is tenetur ſeruum non diſtrahere in terras remotas, ſi poteſt propè habere pro ipſo pretium.

Probatvr à Sanchez ratione D. Bonau. quia infertur ſeruis iniuria grauis, atque adeò mortalis eſt culpa, tot, ac tantis vitæ incommodis abſque cauſa exponere miſeros fideles.

Asserit quintò conſequenter, hoc peccatum eſſe contra Iuſtitiam. Ità etiam S. Doctor hic. 49

Probatvr ratione D.Bonau. à Sanchez, quia ſeruus habet ius ad Matrimonium, atque adeò etiam ad vſum: Ergo læditur iuſtitia, illâ iniuriâ, quâ vſus impeditur.

Asserit ſextò. Vt venditio hæc à labe iniuſtitiæ eximatur, non ſatis eſt, non inueniri in eo oppido emptorem iuſtum ſerui, ſed neceſſitas exigitur, quæ iuri ſerui præponderet, & damno ex ea venditione ſecuto, nempè grauis neceſſitas vendendi, & grauis minutio pretij in oppido, & hoc modo ait locutum Seraphicum. Quare non video quam lucem addiderit Sanchez, aut quam diſtinctionem è chao eruerit. 50

Ex dictis colligit Sanchez *num.* 14. in caſibus allatis, vbi eſt læſa iuſtitia, teneri dominum aut redimere ſeruum diſtractum, aut emere coniugem derelictum, vt eo transferat. Idipſum habet S. Doctor *eo dubio ſecundo.*

Tandem concludit Sanchez; ſi coniuges ſint ſerui diuerſis dominis, diuerſa loca incolentibus, ita vt mutuò conuenire nequeant, tunc cogendum eſſe per Eccleſiam alterum dominum, alteri volenti emere, ſeruum vendere; & ſi non vult emere, cogendum eſſe alterum vendere cuique extraneo in parte illa, in qua eſt alter ſeruus; & ſi nullus inueniatur emptor, emat Eccleſia, *argumento ex cap.* Fraternitatem *diſt.* 54. Hæc ſanè ex dictis obuiam fiunt. 51

QVÆSTIO V.

An ſeruitus Matrimonio ſuperuenire queat alterutro coniuge, ſe in mancipium vendente.

{ D.Bonau. diſt. 36. dub. 4.
{ D.Thom. q. vnica, art. 3.

Nonnvlli penitus negant, poſſe virum ſeipſum vendere, inſciâ, & non conſentiente vxore. Ità Gloſſ. *cap. penult. verb.* Diuortij 29. *q.* 2. Angles *flor. p. p. quæſt.* 10. *de matrim. art.* 3. *quæſt.* 1. Palacius 4. *diſt.* 30. *diſp. vnica.* 52

Vera

Vera tamen ſententia eſt, integrum eſſe viro ſe venundare, renitente vxore, quia vir ſubditur vxori in iis ſolum, quæ ad debiti redditionem pertinent. Ità S. Doctor hìc, quos ſequuntur Richardus *diſt.* 36. *art.* 5. *quæſt.* 1. Paludanus *quæſt.* 1. *art.* 5. & alij apud Sanchez *diſp.* 23.

53 Assero primò cum hac ſententia, virum poſſe in ſeruitutem ſe deiicere, vxore non conſentiente.

Probatvr ab omnibus ratione S. Bonau. Quidquid vult in hoc vir liber; poteſt, dummodò non præiudicet iuri Matrimonij: Sed hæc venditio non præiudicat, cùm poſſit adhuc reddere debitum vxori, & nequeat à domino impediri: Ergo.

Erit tamen graue peccatum, ſi abſque iuſta cauſa id faciat, eò quòd præiudicium honoris inferat vxori, & filiis. Non eſt tamen peccatum contra iuſtitiam, quia vtitur iure ſuo, vt notat D. Bonauent. & D. Thom. *ad* 1. Eſt enim in hoc vxoris, quatenus non habet poteſtatem corporis, quoad debitum coniugale.

At ſi vxor conſentiat venditioni, non efficitur quidem ſerua, ſed tamen ſibi præiudicat quoad debitum coniugale, cui præfertur obſequium Domini, eodem tempore petitum, niſi fornicationis periculum immineat vxori. Ità D. Bonau. quem ſequitur Sanchez *num.* 7. cum aliis *ibi* allatis.

54 Assero ſecundò, non poſſe vxorem ſe ipſam vendere abſque viri aſſenſu. Ità D. Bonau. hic, vbi eos impares in hoc facit. Sequuntur D. Thom. *ad* 3. & alij cum Sanchez *n.* 9. contra Hugonem 26. *q.* 2. *cap. penult.* Arch. *ibi*, & Bellameram.

Ratio D. Bonau. quâ vtuntur alij, eſt, quia ipſe vir eſt caput, à quo eſt omnis directio, atque adeò erit talis venditio contra iuſtitiam.

Obiicies *cap. penult.* 29. *q.* 2. ex Concilio Tiburienſi, vbi videtur oppoſitum primo aſſerto decidi.

55 Respondet Sanchez ex D. Bonauentura, in iure illo ſolùm haberi, ob talem venditionem non præiudicari vxori, vt ſit dimittenda. Cætera patent ex dictis.

QVÆSTIO VI.

Vtrius parentis conditionem ſequantur Filij quoad ſeruitutem, & honores.

D. Bonau. diſt. 36. art. 1. q. 3.
D. Thom. q. vnica, art. 4.

56 Assero primò, Filium quoad honores, & dignitates, ſequi dignitatem patris.

Probatvr *ex leg.* Cum legitimè, *ff. de ſtatu hominis.*

Ratio, qua vtuntur D. Thom. & alij apud Sanchez *diſp.* 24. eſt D. Bonauenturæ *in corpore*, quia partus recipit eſſe à patre, tamquam cauſa nobiliſſima efficiente, & nobiliori principio ſuæ ſubſtantiæ; atque ideò, quæ pertinent ad eſſe, vt honores, dignitates, &c. ſequuntur patrem. Addit S. Doctor, honores induſtriâ patris communiter acquiri.

Hoc autem extenditur etiam ad filium naturalem, vt docent multi apud Sanchez *num.* 1.

57 Assertvm hoc adeò certum aliqui acclamant, vt dicant, nullo ſtatuto, vel conſuetudine induci poſſe, vt filius, quoad nobilitatem, ſequatur matris conditionem. Eos refert Sanchez *num.* 2. Sed oppoſitum docent alij, ibidem relati.

Alii verò, quos ſequitur Sanchez, mediam arripiunt viam, ſcilicet non poſſe quidem conſuetudine, aut ſtatuto inferiorum induci contrarium; poſſe tamen Principe, vel populo libero inducente. His annuit S. Doctor *in fine corporis.*

Assero ſecundò, filios, quoad ſeruitutem, ſequi conditionem Matris. 58

Probatvr à D. Bonau. de natis ex libero ventre, *cap. vnico*, & *cap.* Finali *de ſeru. non ordin. Leg.* Partum 7. *Cod. de rei vendicat*; & §. *penul't. de iure perſon.* & §. Sed etſi quis *Inſtit. de Ingenuis*, & idem continebat lex vetus, Exod. 21. *Si dominus dederit ancillam ſuam alicui in vxorem, & pepererit filios ſuos, & filias; mulier, & liberi eius erunt domini.*

Mvltas huius rei afferunt multi rationes, è D. Bonauentura arreptas.

Prima ratio eſt, qua vtuntur Sanchez *num.* 5. & alij, quia partus eſt fructus ventris, non autem ſeminantis; ſicut fructus eſt terræ, non autem ſeminantis. Vnde, ſi quis ſeminaret in terra aliena, non eſſet fructus eius, ſed domini terræ. 59

Secvnda ratio ſumitur ex animalibus; nam ſi equus equam impræ gnat, equulus ſequitur matrem, non autem patrem; eò quòd ab ea magis pendet.

Tertia ratio ſumitur à ſimilitudine artefactorum. Si enim quis ædificet in terra aliena, ædificium cedit ſolo; non ſolum ædificio: Ergo ſi aliquis generat in alieno ventre, proles ſequitur ventrem.

Qvarta ratio eſt *in corpore*, quâ vtitur etiam D. Thom. nam proles corpus recipit à matre tanquam adminiſtrante materiam, ex qua id formatur, ſeruitus autem ad corpus pertinet.

Qvinta ratio eſt, quam innuit S. Doctor *in corpore*, qua vtitur Angelus *Inſtit.* de Ingenu. §. *ſed & ſi quis*; etenim leges quoad libertatem decernunt, quod certius eſt; at conſtare nequit adeò certè à quo patre filius ſit genitus, cùm tamen certo conſtet, cuius matris fœtus ſit. Hinc, ſi ſequatur matris nobilitatem, nullum damnum ſequitur domino ſerui, quamvis pater incertus ſit; at ſi ſequatur patris libertatem, qui eſt incertior, poſſet præiudicium fieri domino. 60

Sexta ratio eſt, quâ vtitur Baldus *Leg.* Fin. *Cod. de ſeru. fugit.* Salicet. *dicta Leg.* Partum *in fine*, faciunt partus triplici tempore ex matre poteſt prodeſſe, conceptus, partus, & medio; nam ipſa cum fert, & edit; ſed pater ſolo conceptionis tempore, quo eſt cauſa efficiens. Innuitur hæc ratio à D. Bonauent. *in corpore.* 61

Hinc ait Sanchez *num.* 10. ſufficere libertatem matris vno ex his temporibus, vt proles libera ſit.

Addit tamen Sanchez *num.* 9. cum multis ibi allegatis poſt D. Bonauent. in fine *corporis*, vbi legitimè conſuetudo præſcripta eſt, filium, quoad libertatem, vel ſeruitutem, ſequi vel conditionem deterioris, vel patris, vel vtriuſque. Et ita ait, in aliquibus locis Franciæ, ſi coniuges ſint diuerſorum dominorum, filios diuidi. Ait tandem S. Doctor, conſtitutionem Imperialem, licèt in Franciæ Regno libertimo non ſeruetur, eſſe rationabiliorem.

Obiicies primò contra ſecundum aſſertum. Denominatio debet fieri à nobiliori; Sed pater eſt nobilius principium, quàm mater: Ergo partus debet ſequi patrem. 62

Respondet S. Doctor, dignius quidem eſſe, ſed non ſubſtantialius, ideò in honoribus, & dignitatibus debet ſequi patrem; at in ſeruitute, & libertate, quæ ſubſtantiam corporis ſequitur, debet matrem ſequi. Affert exemplum: Sanè præſtantius principium

Digitized by Google

principium fructuum agriculturæ eſt cultor, quàm ager, & tamen fructus ſequitur agrum, ſiue dominum agri.

Obiicies ſecundò. In ſcripturis non ponuntur genealogiæ mulierum, ſed tantùm virorum: Ergo proles ſequitur patrem. Sic & denominatur filius Mratini, non Bertæ: Ergo ſequitur conditionẽ patris.

63 Respondet S. Doctor, hæc probare noſtram primam aſſertionem, nempè, quoad nobilitatem, & honores; prolem ſequi conditionem honoris, & familiæ patris, quia talis conditio reſpicit qualitatem; at quoad libertatem, vel ſeruitutem, quæ reſpiciunt corporis ſubſtantiam, ſequi matrem, ob rationes allatas.

Obiicies tertiò. Repromiſſio de Chriſto facta eſt viris, Abrahæ, & Dauidi, non Saræ, vel Berſabeæ, quamvis naſciturus eſſet de muliere.

64 Respondet S. Doctor, vt ſuprà, hoc euenire, quia principalior eſt vir in nobilitate, & viri illi in merito congruo Meſſiæ, ſaltem quoad originem, &c. hoc ſanè erat Donum gratiæ.

Obiicies quartò. Vnumquodque principiatum ſequitur illud principium ſuum, cui magis aſſimilatur: ſed proles magis aſſimilatur Patri: Ergo.

65 Respondet S. Doctor, aſſimilationem non venire à ſubſtantia, ſed à virtute formatiua, quæ principaliter viget in ſemine viri, quando maſculus generatur, & ideò frequenter filij aſſimilantur patribus: licèt verò quantumvis aſſimiletur patri in lineamentis, & aliis qualitatibus, attamen plus traxit de matris ſubſtantia, à qua de ſumuntur libertas, & ſeruitus.

QVÆSTIO VII.

De Impedimento Voti ſolemnis è profeſſione.

D Bonau. diſt. 38. art. 2. q. 1.
D. Thom. q. 1. art. 3. q. 1.

66 Certissimvm eſt, Matrimonium, poſt ſolemnem profeſſionem initum, eſſe irritum. Sic definitur in Concilijs, Toletano III. *in cap.* 16. Tolet. IV. *cap.* 51. Tolet. VIII. *cap.* 6. Chalcedonenſi, *can.* 16. Forojulienſi, *can.* 2. Turon. 2. *can.* 16. Triburienſi, *can.* 23. & Tridentino, *ſeſſ.* 24. *de matrim. can.* 9. & à Pontificibus, Siricio *epiſt.* 1. *cap.* 16. Innoc. 1. *epiſt.* 2. *cap.* 12. & 13. Gelaſio I. *epiſt.* 1. *cap.* 22. & 23. Gregorio I. *lib.* 2. *epiſt.* 40. Alex. III. & refertur *cap.* Meminimus, *qui cler. vel. vouen.* Innoc. III. & refertur *cap.* Fin. *eodem tit.* Bonifacio VIII. & refertur *cap. vnico, de voto in* 6.

Idipsvm docuere SS. PP. Cyprian. *lib.* 1. *epiſt.* 11. Baſil. *de virginitate*, Ambr. *ad Virginem lapſam, cap.* 5. Chryſoſt. *epiſt.* 6. Hieron. *lib.* 1. *in Iouin.* Vide Bellar. *lib.* 2. *de Monachis, cap.* 22.

Qvoniam verò hanc vim non habet votum ſimplex caſtitatis, aut religionis, vt oſtendi *ſect.* 1. *quæſt.* 9. oportet agnoſcere, quod ius addat ſolemnitas voti, ſupra votum ſimplex.

67 Aliqvi enim dicunt, eſſentiam voti ſolemnis addere conſecrationem, in qua eſſentiam eius ponunt, ob quam hominem aiunt reddi inhabilem ad opera carnis. Huius ſententiæ videtur D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 7. & 11.

Secvndò, alij dixere, votum ſolemne nil eſſentiale addere, ſed ſolam Eccleſiæ conſtitutionem extrinſecam, qua matrimonium irritetur. Ità Scotus 4. *diſt.* 38. *quæſt. vnica*, & ibidem Palud. *quæſt.* 4. *art.* 4. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 7. Toſtat. *ad* 30. *numer. quæſt.* 110. Michaël Medina *de ſacrorum hominum contin. lib.* 4. *contron.* 7. *cap.* 22. Azor. *lib.* 12. *Inſtit. moral. cap.* 6. & alij, quos retuli *ſecunda ſecundæ, Tract. de Votis, diſp.* 2. *de votis ſolemnibus, quæſtione* 1. Eam ſanè non videtur admittere S. Doctor *in corpore*, timidè tamen declinat. Sed eam ſuſtinet in Diæta *tit.* 4. Sequitur Baſſæus *verb.* Matrimon. 7. *num.* 17.

Tertia ſententia eſt, votum ſolemne Religionis conſiſtere in actuali traditione dominij ſui ipſius in manibus Dei, & eorum, qui vices Dei ſuſtinent, ac in eo diſtare à voto ſimplici. Ità D. Bonau. *diſt.* 38. *art.* 2. *quæſt.* 1. vbi ab omnibus ferè adducitur. Sic D. Thom. ibi *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſt.* 3. & alij plurimi apud Sanchez, *diſp.* 25. *num.* 7. quibus alios adiunxi *loco citato, ſecunda ſecundæ.* 68

Igitvr in hac ſententia votum ſolemne non addit voto ſimplici ſolam intrinſecam Eccleſiæ legem, ſed dicit intrinſecam differentiam ex natura ſua, quæ conſiſtit in traditione perfecta dominij ſui ipſius, & morte ſpirituali.

Assero primò, probabilem eſſe ſecundam ſen- 69
tentiam, quæ vim irritandi matrimonium in hoc voto dat Iuri Eccleſiæ. Hæc celebris eſt, & à D. Bonauent. *in Diæta* defenditur. Eam verò ſequuntur non modò Scotiſtæ, ſed etiam Recentiores ferè omnes, vt notat Maſtrius *diſput.* 7. *quæſt.* 16. *numero* 438. præter innumeros, quos retuli *ſecunda ſecundæ, loco citato.*

Probatvr, quia ante tempora Alex. III. non eſt facta mentio voti ſolemnis, & ſimplicis: & Gregorius XIII. in Bulla conceſſa Societati Iesv, anno 1584. *Aſcendente Domino* definit, vota emiſſa à Religioſis Societatis poſt biennium eſſe ſimplicia, & adhuc eſſe in eis veram traditionem, & acceptationem Eccleſiæ. Ex quo patet, ſublato Eccleſiæ ſtatuto, nullum fore votum ſolemne. Id ideò definitum, ait Baſſæus *loco cit.*

Ex quo ſequitur, votum ſolemne Religionis 70
non irritare matrimonium iure Diuino, ſed tantùm Eccleſiaſtico. Sic enim, & vota prædicta Societatis dirimunt, vt declarentur per ea veri Religioſi, & ſolum virtute illius Bullæ.

Neqve illa traditio, quam adeò vrgent aduerſi, impedit traditionem in Matrimonio, cùm ſint diuerſæ rationis; ſicuti venditio alicuius in ſeruum non impedit, quin poſſit etiam matrimonium contrahere. Sic etiam votum Religionis nil habet ſupra priuatum, præter ſolemnitatem Eccleſiæ. Vide Hiquæum 4. *diſt.* 38. *quæſtione vnica*, Brancatum *diſput.* 30. *art.* 2. §. 4. Hæc autem ſolemnitas ſecum fert traditionem Eccleſiæ factam ad actus continentiæ perpetuam, ſed ex parte etiam acceptantium.

Assero ſecundò, probabilem eſſe etiam ter- 71
tiam ſententiam, votum ſcilicet habere eam vim irritandi è natura ſua.

Probatvr; quia in profeſſione fit ex vi votorum traditio perfecta omnium bonorum; vt ſimus mortui nobis, ac mundo, vt declarat Eugenius *cap.* Placuit *el.* 2. *cap.* 16. *quæſt.* 1.

Deinde confirmatur, quia religionis profeſſio acclamatur nouum veluti Baptiſma à D. Hieronymo *epiſt.* 25. delere dicitur omnem pœnam à D. Bernardo *lib. de diſpenſ. & præcep.* Anſelmo *lib. de ſimili-* 72
tudinibus ad finem; quæ credita eſſent difficilia, ſi ſolo Eccleſiæ decreto extrinſeco fulciretur, & non ipſa ſui perfecta traditione, omnium rerum, ac ſui ipſius in perpetuum irreuocabilitate.

Ex

Digitized by Google

72 Ex quo habes cum D. Bonauentura *ad argumenta*, votum ſimplex non eſſe perfectam traditionem, ſed promiſſionem (excipe vota ſimplicia Societatis Ieſu) vt declarat Gregorius XIII. *Aſcendente Domino.* Quare huius Societatis vota ſimplicia ex priuilegio Apoſtolico ſunt traditio, neque tamen perfectiſſima, quod vltimum concedunt etiam Valentia 4. *parte, diſputat.* 10. *quæſt.* 5. *puncto* 3. Henriquez *libro* 11. *de matrimon. capite* 5. *num.* 3. Sanchez hic, *numero* 15. Quod verò è Chriſti inſtitutione hoc non ſit, oſtendo: Nam ante ſocietatem omnes tennêre, naturam religionis exigere vota ſolemnia, vt fatentur allegati, neque hanc Chriſti inſtitutionem in votis ſimplicibus agnouêre.

73 Obiicies primò *cap. Rurſus, qui clerici, vel vouent.* ait Cæleſtinus Papa, Votum ſimplex non minùs obligare apud Deum, quàm ſolemne.

Respondet S. Doctor, maiorem veram quoad debitum reddendi Deo, attamen non impedit, quin ſolemne altiori ordine vinciat, vt dixi, quia votum hoc perfectè tradit Deo, & Prælatis eum, qui illud emiſerit.

Hinc igitur definit S. Doctor, votum ſolemne ex natura ſua dirimere matrimonium ſequens; eò quòd tranſlatum eſt dominium perfectè irreuocabiliter. Eum ſequuntur D. Thom. hîc, & alij apud Sanchez *diſput.* 26. *ad finem*, contra plurimos dicentes, eſſe ſolum iuri. Eccleſiaſtici, quos refert Sanchez, *num.* 2.

74 Probatvr primò ex Syricio P. *epiſtola* 1. *cap.* 6. & refertur *cap.* ſi quis ſacro 27. *quæſtione* 1. vbi ait: *Contrahentes poſt votum, ſeparandos verbo Domini, & authoritate Canonica.*

Confirmatvr quia Tridentinum *ſeſſione* 24. *can.* 9. *de matrimonio* definit: *Si quis dixerit, clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, vel regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, & voto; anathema ſit.* Vbi videtur lex Eccleſiaſtica referri ad ſacros ordines; votum verò ad profeſſionem, quaſi ex huius voti natura id eueniat.

75 Ratio, qua nituntur alij noſtræ ſententiæ DD. apud Sanchez *numero* 4. eſt D. Bonauenturæ *in corpore*, quia id, cuius dominium tranſlatum eſt in alterum, non poteſt aliis dari: ſed in voto ſolemni transfertur dominium corporis perfectiſſimè: Ergo non poteſt donari alteri per matrimonium. Sicut igitur coniugatus vni, non poteſt aliam ducere ob rationem Apoſtoli, quia non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier; ita, &c.

76 Hæc tamen aliâs ſolui *ſecunda ſecundæ, loco citato.*

QVÆSTIO VIII.

De Impedimento è ſacris Ordinibus.

D. Thom. 2. 2. quæſtione 88. articulo 11.
D. Bonauent. 4. diſt. 37. art. 1. quæſt. 2. & 3.

77 Certissime ſupponendum eſt, continentiam Ordini ſacro eſſe adnexam. Id enim definitum eſt *cap.* ſi cler. vel vouent. *cap.* 2. *de cler. coniug.* Clementina vn. *de conſang. cap. ſi quis eorum*, & ſexta Synodo *cap.* 6. & *cap. erubeſcant*, quod eſt D. Gregorij ad Dominum Patriarcham *diſt.* 31. & in Tridentino, *ſeſſ.* 24. *can.* 9. relato quæſt. præcedenti ad finem, multas refert S. Doctor *q.* 2.

De hoc contra ſectarios hoſtes infenſos agunt Medina *de ſacrorum hominum continentia, toto lib.* 2. & 3. Bellarminus *in ſuis controuerſiis, lib.* 1. *de cler. cap.* 19. & *ſequent.* Valentia *in controu. de cælibatu, cap.* 3. & 4. *parte, diſputatione* 9. *quæſtione* 5. *p.* 5. & D. Bonauentura, qui integram quæſtionem tertiam de hoc habet. De hoc verò egi *tract. de ſacram. Ordinis, diſputat.* 5. *q.* 3.

Fvit error Vigilantij apud D. Hieronymum *l.* 1. *contra eum*, quem imitati ſunt Græci apud Seraphicum, dicentes, oportere clericos, antequam ordines ſacros ſuſcipiant, vxorem ducere. Auctus eſt hic error tempore Leonis XI. quando error Græcorum, ac diſſidium a Latinis creuit. 78

Deterior fuit error eiuſdem Iouiniani apud S. Auguſtinum *lib. de hæreſibus, cap.* 82. licere etiam poſt ſacros Ordines nubere. Hunc errorem à Iouiniano leniter ſeminatum, ac ſtatim emortuum excoluit Vuicleph. apud Vualdenſ. *tom.* 20. *de ſacram. cap.* 128. & 129. & *tit.* 3. *de ſacramentalibus, cap.* 66. & 67. Eum auidè notarunt nouitatum impiarum Helluones, Luther. *lib. de abroganda miſſa priuata.* & Magdeburg. *centur.* 11. *c.* 7. *col.* 389.

Catholica fides confitetur rectè, & verè præſtitutam ordinibus ſacris continentiam. 79

Hoc enim iniungit Apoſtolus *Tit.* 1. vt notat D. Hieronym. *loco citato*, & *in expoſitione huius loci*, vbi obſeruat hoc iniunctum Dauidi 1. *Reg.* 21. vt panem ſacrum ſumeret.

Itidem *Exodi* 19. præcipitur populo legem accepturo: *Ne appropinquetis vxoribus veſtris.*

Primo Paralipomenon *cap.* 24. & *Lucæ* 1. colligitur, *Sacerdotes, vicibus, quibus Domino miniſtrabant, ab vxoribus abſtinuiſſe.* Ex quibus colligit S. Bonauentura, *fundamento* 2. & *quæſt.* 3. *in corpore*, quod ſi hi, qui comedebant panes propoſitionis, & Domino per vices miniſtrabant, tenebantur continere ab vxoribus, multò magis, qui ſacerrimo altari ad Agnum Dei immolandum adſtant, & panem cæleſtem edendum, tenentur; & cum quotidie aſſiſtant debent perpetuò continere. Eſt autem argumentum hoc Syricij Papæ *epiſtola ad Himericum* Innocent. I. *epiſtola ad Victricium* Bedæ, *in* 1. *Lucæ*, vt refert Bellarminus. 80

Respondet Caluinus *lib.* 4. *cap.* 12. §. 25. Id Leuitis tamquam figuris Chriſti, eſſe iniunctum, vt quantum poſſent, imitarentur eius puritatem.

At inſulſa reſponſio, nam & Sacerdotes noſtri Chriſtum referunt, quibus dictum fuit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Deinde puritas ob rerum tractandarum conſecrationem iniungebatur, vt conſtat, primo Exodi 19. *Sacerdotes, qui accedunt ad Deum ſanctificentur, ne percutiat eos.* 81

Probatvr deinde è Conciliis antiquiſſimis Ancyrano, ante annos 1300. *can.* 10. Neocæſar. paulò poſt celebrato *cap.* 1. Nicæno I. *can.* 3. prohibentibus cohabitationem mulierum Epiſcopis; Sacerdotibus, & Diaconibus, ita vt præter Matrem, Sororem, vel Amitam, nullam domi teneant.

Item patet è Carthaginenſi II. *canone ſecundo*, vbi docet id ab Apoſtolis eſſe traditum; Romano I. ſub Syluestro P. *canone* 8. prohibente id Subdiaconis.

In Gallia habentur Arelat. II. ante annos 1300. Turon. I. *can.* 12. & 2. Turon. II. *can.* 20. Agath. *can.* 9. Aurel. III. *can.* 2. in quibus idipſum decernitur.

82 In Hiſpania ſunt Elibertinum *can.* 33. ante Syricij tempora, & Tolet. II. *can.* 1.

In Germania Concilium Aquiſgranenſe *cap.* 6. Vuormatienſe *cap.* 9.

Idem probatur è Paribus Græcis, & Latinis antiquiſſimis à Bellarmino.

E Papis, Clement. I. *can.* 2. *Apoſt.* Calixto I. apud Gratianum *diſt.* 27. Syricio ad Hymericum *cap.* 27. Innocent. I. *epiſtola ad Victricium*, Leone Papa *epiſtola* 82. *&* 90. Gregorio *ep.* 42. Zacharia *ep. vltima* apud D. Bonauenturam, *quæſt.* 2.

Probatvr à S. Doctore rationibus. Prima eſt, quia coniugium impedit ſacra munera ſacrificandi, vt docent Sancti, Hieronymus *lib.* 1. *in Iouin.* Chryſoſt. *lib.* 6. *de Sacerdotio.* Ex quibus deducit S. Doct. *quæſt.* 2. *in corpore*, id ſeruatum à tempore Apoſtolorum. Quidquid latrent hæretici.

Deinde pericula eſſent continua irregularitatis, puta ſi vxor cognoſceret alium virum, & poſtea ad proprium accederet.

83 Addit Eccleſiarum dilapidationes pro filiis ditandis. Si enim turba nepotum adeo Eccleſiam diuexat, vt in eis ditandis, & exaltandis nimium, heu! tot Prælati diſtineantur, quantò magis ſi eſſent filij?

Obiicit primò Caluinus. Deus reliquit matrimonium liberum, & Ideò Apoſtolus 1. *Timot.* 4. ait, eſſe notam hæreticorum prohibere nuptias: Ergo nulli homini licuit id prohibere.

Respondet D. Bonauentura *ad* 3. concedendo totum argumentum, quod non eſt ad rem: Eccleſia enim nullum cogit ad continentiam, ſed volentibus ſponte Deo conſecrari indicit continentiam. Apoſtolus verò carpit prohibentes nuptias, vt malas. Sic aduertunt Hieronym. *lib.* 1. *in Iouin.* Auguſtinus *Lib.* 30. *contra Fauſtum c.* 4. *&* 6. Ambr. Chryſoſtomus, & alij Interpretes.

84 Obiicit ſecundò: Melanchon Matrimonium eſt de iure naturæ, Geneſ. 1. *Creſcite, &c.* & in remedium concupiſcentiæ omnibus ſuadetur *prima, Cor.* 7.

Respondet S. Doctor, *ad* 1. remedium altius præfigi ſacratis Deo, vt carnem non foueant, ſed macerent. Id verò Geneſis expoſitum eſt, *diſputat.* 2. *quæſt.* 3.

Obiicies tertiò cum Melanchone. Arduum eſt iuuenibus continentiam ſeruare. Ideò in prodigioſas erumpunt libidines; at lex noua eſt iugum leue, *Matth.* 11.

85 Respondet D. Bonauentura *ad* 2. iuuenibus ignem fouentibus id eſſe arduum, ſed carnem non fouentibus, & occaſiones vitantibus Dei auxilio, eſſe iugum ſuaue amantibus Deum. Prodigioſa verò, & fœda zelatur infandus iſte Melanchon.

Obiiciunt quartò. Non minùs perfecta erat antiqua Eccleſia, in qua non præcipiebatur perpetua Continentia.

Respondet S. Doct. *in corpore*, Sanctiorem eſſe noſtram Eccleſiam, vt oſtendi.

Qvoad motiua alia, addit S. Doctor, tunc fuiſſe pauciores, ideò multi coniugati ſacris ſeruiebant, quibus conuictus quidem permittebatur, ſed caſtus.

Secvndò, erant pauperiores, ideò nec erat tantum periculum dilapidandæ Eccleſiæ; erant enim abſque poſſeſſionibus, &c. Tertiò, quia modeſtè connubio vtebantur.

86 Obiiciunt quintò. Ampliatio cultus Dei clericis commendatur, ſic autem per nuptias dilataretur eorum filiis.

Respondet D. Bonauentura, ampliationi ſpirituali hos debere attendere; cùm multiplicationi corporali tot ſæculares incumbant.

Obiiciunt ſextò. Perfectiſſima eſt vita mixta, quæ actiua ſimul eſt, & contemplatiua.

Respondet S. Doctor, actiuam regendæ domus, educando filios non adiuuare, ſed diſtrahere contemplationem.

Obiiciunt ſeptimò. Apoſtolus *prima, Timot.* 3. *Tit. primo*, exigit, Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum.

Respondet S. Doct. 4. *diſtinctione* 25. *art.* 2. *quæſt.* 3. ſolùm induci, ne plures habeat, vel habuerit vxores, vt ſacris donetur, vt dixi *tract. de Ordinis Sacramento.* 87

Instat Caluinus: *ibi* deſcribit Epiſcoporum vxores, vt ſint pudicæ.

Respondetvr deſcribi Diaconiſſas, vel eas, quæ olim vxores fuere.

Obiiciunt octauò, 1. *Cor.* 9. mulieres vxores circumducere conceditur.

Respondetvr, concedi circumducere aliquas pias fœminas ad eleemoſynas, &c.

Ex his habes, ſacris initiatos abſtinere ab vxoribus teneri, multò magis à luxuria, cùm enim mancipentur ſacris, debent à turpibus cohiberi. Conſtat *capite* 1. *diſt.* 28. & *cap.* Diaconi *ibi*, & *diſt.* 31. *cap.* 1. & aliis textibus apud Sanchez *diſputat.* 27. *numero* 3.

Qvo igitur iure continentia Ordini ſacro adiuncta ſit, iam ferè patet. 88

Fvere quidem dicentes, id eſſe iure Diuino. Doctores refert Sanchez *diſputatione* 27. *numero ſecundo*, Auerſa *quæſtione* 4. *de ſacrament. Ordinis ſect.* 3.

Vera tamen ſententia eſt D. Bonauenturæ *diſtinctione* 37. *quæſt.* 2. ſolo iure Eccleſiaſtico id eſſe ſtatutum. Eum ſequuntur communiter Doctores relati à Sanchez, *numero quinto*, Maſtrio *diſputat.* 7. *quæſt.* 16 *num.* 443.

Probatvr à D. Bonauentura primò, quia Græcis permiſſus eſt vſus matrimonij ante Ordines contracti *cap.* Cum olim *de cler. coniug.* Cùm tamen nullus queat poſt Ordines ſuſceptos contrahere, vt definitum eſt in ſeptima Synodo apud Græcos, qui huic decreto ſe ſubiecerunt, excepto voto continentiæ.

Et D. Gregorius *lib.* 1. *epiſtola* 42. id conceſſit Epiſcopis Siciliæ, vt matrimonio ante Ordines contracto vterentur. Si autem eſſet iuris Diuini, prohiberet etiam vſum matrimonij poſt ſacros Ordines, vt notat cum D. Bonauentura Bellarminus *lib.* 1. *de cler. cap.* 18. 89

Instat autem quæſtio: An ſolo ſtatuto Eccleſiaſtico ad id teneantur ſacris initiati, an verò Eccleſiæ ſtatuto additum fuerit votum caſtitatis.

Prima opinio eſt, ſolo Eccleſiæ decreto teneri initiatos, non autem voto. Ita Scotus 4. *diſtinctione* 37. *quæſt. vnica*, §. *Dico igitur*, cum Aſſeclis apud Maſtrium *diſput.* 6. *quæſt.* 16. *n.* 445. Auerſam *quæſtione* 4. *ſect.* 7. & alij apud Sanchez *diſputatione* 7. *numero* 9. 90

Cæterum opinio D. Bonauenturæ *quæſtione* 2. eſt, Eccleſiam impoſuiſſe decretum vouendæ caſtitatis. Eum ſequuntur Sanchez *num.* 10. & plurimi apud eum ibi.

Assero cum hac ſententia, Votum continentiæ obligare Sacris initiatos vi Decreti Eccleſiaſtici.

Probatvr primò, à D. Bonauentura authoritate 91

ritate canonum *diſt.* 28. *cap.* 1. ex D. Gregorio *lib.* 1. *epiſtola* 42. vbi dicitur: *Nullum facere Diaconum Epiſcopi præſumant, niſi, qui ſe victurum caſtè promiſerit*, & *cap.* Diaconi *eadem diſt.* ex Ancyrana Synodo, cap. 10. *Quicunque ſanè tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem profeſſi continentiam*, & *cap.* cum olim *de cler. coniug.* ibi. *Nos igitur attendentes, quòd Eccleſia Orientalis votum continentiæ non admiſit*: Ergo ſupponit votum in Eccleſia Occidentali.

92 Præterea id appellatur votum *cap. vnica, de voto in 6.* & *Extrauag. Antiqua*, Ioan. XXII. & in Concilio Toletano II. & refertur *cap.* De his *diſtinctione* 28.

Respondent Scotiſtæ, per votum intelligi obligationem ab Eccleſia iniunctam, & voluntariè ſuſceptam ab Ordinato.

Enim verò nimis clarè dicitur votum, neque in Decretis cenſendum eſt impropriè loqui, nam ibi ſeriò agitur, & ſubtiliter de obligatione.

Probatur ſecundò à D. Bonauentura; ſicut enim profeſſio, in religione Deo dicans, exigit votum continentiæ; ita & Ordo ſacris initiando, cùm in hoc ſit compar ratio; Eſto in paupertate non ſit par ratio, vel obedientia Prælatis omnimoda: non tamen dicendum eſt, votum hoc adeò explicitum, ac ſolemne eſſe, vti eſt votum ſolemniter in religione aliqua profitentium.

93 Oritur verò quæſtio: An ignorans hanc obligationem, dum ſacros aſſumeret Ordines, teneatur continenter viuere.

Respondetur aſſertiuè cum Sanchez *numero vndecimo*, qui enim vult principale, vult etiam conſequens.

Ideò, & qui intenderet continentiæ non ſe ſubdere, adhuc ſubderetur. Ita Sanchez *num.* 12. & alij vtroque loco apud eum.

Quoniam verò S. Doctor comparat obligationem vouentis in religione cum ſacros Ordines ſumente, inſtituitur quæſtio: An etiam votum ſacri Ordinis ſit ſolemne, ſicut illa Religionis.

94 Prima opinio eſt votum ſolemne hoc eſſe. Authores refert Sanchez *num.* 16.

Cæterum D. Bonauentura, & alij, relati *quæſt. præcedenti* pro tertia ſententia, id negabunt, vt notat Sanchez, *num.* 17.

Sic *cap. vnica, de voto in 6.* non appellatur votum ſolemne abſolutè, ſed quoad effectum dirimendi matrimonium, & quoad hoc æquiparatur voto ſolemni profeſſionis, vt notat Sanchez *diſputat.* 27. *num.* 17.

Non enim eſt perfecta traditio, qualis eſt in profeſſione Religionis.

Ex his pedetentim progrediar ad noſtrum intentum.

95 Vltimò igitur remanet quærendum: An ſacer Ordo dirimat matrimonium, & quo iure. De quo S. Doctor, *diſt.* 37. *q.* 2.

Certissimum eſt omninò, matrimonium contractum poſt ſacros Ordines eſſe irritum.

Et quidem in Eccleſia Latina definitum habetur *cap.* 1. & 2. *qui cler. vel vouent.* & *cap. vnica, de voto in 6.* & *cap.* Vt lex 27. *quæſt.* 1. quod eſt Innocent. II. Idem definiere Nicolaus Papa, & Alexander II. & referuntur *cap.* Nullus miſſam & *cap.* Præter hoc *diſtinctione* 32. & Ioann. XXII. *in Extrauagant. de voto*, vt refert S. Doct. Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de matr. can* 9.

96 Quoad Eccleſiam Græcam, Caietanus *opuſc. tit.* 1 *tract.* 27. & Soto 4. *diſtinctione* 38. *quæſtione* 1. *articulo primo*, dixere, licuiſſe olim Diaconis matrimonium inire.

Assero tamen, nunquam id Græcis licuiſſe, nedum Latinis.

Probatur à S. Doctore *ex cap.* Si quis eorum *diſt.* 32. & in ſexta Synodo Generali, vbi dicitur de Eccleſia Græca: *Si quis eorum, qui ad Clerum accedunt, voluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante Ordinationem ſubdiaconatus faciat*: fuit autem à ſeptima Synodo confirmata Sexta. 97

De Latinis verò habetur *cap.* ſunt quidam, & *cap.* Presbyteris 27. *quæſt.* 1 & *cap.* decernimus *diſt.* 28. & *cap.* Lectores *diſt.* 32. Id ſanè vetitum ab orientali Eccleſia conſtat ex *can.* 27. Apoſtolorum ibi: *Qui ad Clerum prouecti ſunt, præcipimus, vt ſi voluerint vxores accipiant, ſed Lectores, & Cantores tantummodo.* Vide Azorium *lib.* 3. *cap.* 12. *quæſito* 3. id probantem.

Hoc autem diſcrimen eſt inter Eccleſiam Latinam, & Græcam, quia hæc concedit vti matrimonio, ante Ordines ſacros inito.

An verò Eccleſia permittat hunc vſum ad minus malum, ſicut permittuntur aliqua.

Aliqui id aſſerunt, nixi decreto Nicolai I. ad conſulta Bulgarorum *cap.* 70. vbi ait: *Eos valde reprehenſibiles.* At S. Doctor *ad vltimum*, ſolùm ait, Græcos in ſua ruditate, ac ſuis fæcibus remanſiſſe. Cæterùm eos nō peccare, colligitur *ex c.* Aliter *d.* 31. quod eſt Stephani Papæ, & *cap.* cùm olim *de cler. coniug*, Innocent. II. & *cap.* quæſitum *de pœnit.* Clement. III. & *cap.* vt clericorum *de vita, & honeſt. cler.* Concilij Lateran. ſub Innocent. III. Vide Sanchez *diſput.* 28. *num.* 6. 98

Obiicies primò, *can.* 6. Apoſtolorum dicitur: *Epiſcopus, aut presbyter vxorem propriam nequaquam obtentu religionis abijciat.*

Respondet Sanchez, ſenſum eſſe, teneri ad eius curam quoad victum; non quoad copulam. 99

Obiicies ſecundò Synodum Ancyræ, *cap.* 10. & habetur *cap.* Diacon. *n.* 28.

Respondetur, loqui de more Eccleſiæ Græcæ habendi vxores ante Ordinationem. Idem volunt alij canones, qui concedunt vſum matrimonij initi ante Ordines. Vide Sanchez *num.* 7.

Est autem controuerſia, quo iure ſacer ordo dirimat matrimonium.

Aliqui volunt dirimere iure Diuino. Ita Maior 4. *diſtinct.* 24. *quæſtione* 2. & alij apud Sanchez, *num.* 10.

Tertia ſententia cenſet, ſolo iure Eccleſiæ id fieri. Ita D. Bonauentura *diſt.* 37. *quæſt.* 2. *in corpore*, D. Thom. *quæſt.* 1. *art.* 1. Scotus *quæſt.* 2. & alij apud Sanchez *num.* 11. 100

Assero cum hac ſententia, ſacros Ordines matrimonium dirimere iure Eccleſiaſtico.

Probatur primò à D. Bonauentura eiſdem argumentis, quibus probauit continentiam, ſolo iure Eccleſiaſtico eſſe Ordini ſacro adnexam, vt vidimus, *tract. de Ordine quæſt.* 3.

Confirmatur, quia hoc non eſt votum ſolemne, ergo non dirimit ex ſua natura.

Addit verò S. Bonauentura, nec impedire Græcos, quia ipſi non acceptant vouêre, ſed ſolùm præceptum non ineundi matrimonium poſt Ordines. Itaque poſt Ordines ſacros apud omnes eſt inualidum matrimonium, & quidem votum apud cenſentes, eſſe votum, non quidem verbo, ſed facto emiſſum, dum acceptant, profeſſorum caſtitatis, ad modum, quo gerentes habitum profeſſorum tacitè profitentur religionem, vt notat Sanchez *diſputat.* 27. *num.* 10. 101

Digitized by Google

num. 10. cum D.Bonauentura *in corpore*, irritare tamen non iure naturæ,ſed Eccleſiæ, cum ſit ſolemne ſolum per accidens,vt dixi, ratione Ordinis adnexi, vt docet D.Bonauentura *diſt.*38.*dub.*6.*litt.* & *art.*2. *quæſt.*1.

Qværes primò : An Ordo ſacer, vi, vel metu aſſumptus,dirimat matrimonium.

102 Respondetvr negatiuè cum S.Bonauentura, quia continentia eſt res voti *ex cap.* Integras 32. *quæſt.*2. nec debetur, niſi voluntariè aſſumpta *cap.* Ante triennium *diſtinctione* 31. & *cap.* Præſens 29. *quæſt.*3. Ideo S. Doctor *in fine corporis*, dicit, teneri eum, qui ſpontaneè ſe obligat. Eum ſequuntur communiter apud Vaſquez *diſputatione vigeſimanona, num.*5.

Qværes ſecundò : An ordinatus ante pubertatem contineri teneatur:

103 Respondet D. Bonauentura cautè *diſtinctione* 36. *quæſtione* 3. *in corpore*, eum teneri, qui liberè conſentit, nec vllo iure, vel alio impediente. Iam verò, cum votum religionis ante pubertatem emiſſum non valeat, niſi poſt eam ratificetur *capite* 1. & *cap.* Illud 20. *quæſt.*1. & *cap.* Ad noſtram *de regular.* Ergo nec votum Ordinum, licèt tacitum. Imò cùm iure S.Concilij Tridentini, *ſeſſ.*25. *de regular.capite* 25. votum ſolemne religionis non obliget ante ſexdecim annos completos, idem infertur de ordine ſacro, vt ait Sanchez *num.*8. cum multis ibi allegatis.

104 Adde rurſus D.Bonauenturam 35. *quæſtione* 1. *fundamento tertio*, & *argument. primo, ad opp. addito reſponſo.*

Itaqve, niſi ſextodecimo anno completo ratificet, poterit inire matrimonium. Datur autem poſteà triduum temporis, *cap.* Ad noſtram *de regularibus.* Ita Canoniſtæ plurimi ibi.

QVÆSTIO IX.

An Minores Ordines impediant Matrimonium.

D.Bonau. diſtinct.27. quæſtione 1.

105 Assero, hos Ordines matrimonium nullatenus impedire poſſe.

Probatvr à D. Bonauentura, primò authoritatibus allatis à Magiſtro *diſt.* 37. præſertim Leonis Papæ *cont. epiſt. Niceta*, & habetur *diſt.*22.*cap.* ſeriatim,ibi Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas, Acolytos, ſi extra votum, & habitum Monachi inueniantur, & continentiam profiteri noluerint, vxorem ducere Virginem cum benedictione Sacerdotali permittantur, non autem viduam, aut repudiatam, quia propter hoc deinceps ad ſubdiaconatum prouehi non poterunt.

106 Adverte autem cum D.Bonauentura, *diſt.*37. *dub.*1. *littera*, non prohiberi hoc decreto ſub culpa aliqua ducere viduam, ſed tantùm declarari, talem eſſe ſine ſpe promotionis ad Ordines ſacros, defunćta vxore.

Aliis etiam authoritatibus aſſertum probat S. Doct.Concilij Carthag. & habetur *diſt.*32.*c. Placuit*, & ex eodem Leone Papa, 90. & habetur *diſt.* 31.*cap.* lex continenti,& *diſt.*32. *cap. ſi quis eorum*, quod eſt ſextæ Synodi, & *diſt.*27. *cap.* Preſbyteris *Calixti Papæ*, & *diſt.*28. *cap.* Nullus *D.Gregorij.*

Probatvr ſecundò à S. Doctore ex declaratione Alexandri III. *in Extrauagant.* de cler. coniug. *Si qui clericorum infra ſubdiaconatum acceperint vxores, ipſos ad retinendas vxores diſtrictione Eccleſiaſtica compellatis.* 107

Probatvr tertio à S.Doctore;quia ad Minores Ordines, vt plurimum paruuli promouentur; ſed tales non ſunt cogendi ad continentiam : Ergo.

Probatvr quartò à S. Doct. In ingreſſu religionis eſt ſtatus probationis, antequam accedat ad vouendam continentiam : Ergo debet & in ſacris Ordinibus aſſignari, & eo magis, quo difficilius eſt in ſæculo contineri : Hoc autem tempus eſt Ordinum Minorum : Ergo.

Obiicies primò, *can.*27. Apoſtolorum : *Qui ad clerum prouecti ſunt, præcipimus, vt ſi voluerint, vxorem accipiant, ſed lectores, & cantores tantummodò.*

Respondetvr, eam eſſe propoſitionem taxatiuam, quæ excludit quidem diſſimiles, ſed includit Ordines ſimiles, vt habet Sanchez *diſp.*31. *n.*6. cum Euerardo *in Topicis iuris, loco à natura dictionis taxatiuæ,num.*4. 108

Obiicies ſecundò 32. habetur : *Lectores,cùm ad annos pubertatis venerint, cogantur aut vxorem ducere,aut continentiam profiteri.*

Respondet S.Doctor, textum loqui, quando promouentur ad ſubdiaconatum; alioqui eſſe merum conſilium. Cætera ſunt obuia.

Qværes : An minoribus initiatus peccet vxorem ducendo.

Respondetvr cum D.Bonauentura *diſt.*37. *dub.*1. ſi ex iuſta aliqua cauſa id fiat, etiamſi viduam ducat abſque ſpe ordinationis ad ſacra, etiam defunćta vxore,nullum eſſe peccatum. Cum eo ſentit Sanchez *diſp.*31. *n.*9. & alij *ibi.* 109

Qvod ſi nulla adſit cauſa, non adhuc eſt culpa mortalis. Vtuntur enim iure ſuo. Ita Sanchez *numero* 10. cum aliis *ibi.* Quamuis autem in ſortem Dei vocatus ſit, tamen adhuc initia tantùm ſubit, vt habet S. Doctor *ad argumenta*, hic *argumento quarto.*

QVÆSTIO X.

An Clerici coniugati gaudeant priuilegiis Clericalibus.

Disponitvr quidem *cap. vnica, de cler. coniug. in* 6. duplici tantùm priuilegio tales gaudere, nempè canonis; *ſi quis ſuadente diabolo* 17. *quæſt.*4. vt violentas in eos manus inijciens ſit excommunicatus: Et Fori,vt non pertineant ad forum ſæculare, quoad criminalia, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter agatur, prout clericis conceſſum eſt *cap.* 2. *de foro competenti.* 110

Dvplex autem conditio ibi requiritur; altera, vt vnicam, & virginem duxerit : altera, vt tonſuram, & veſtes clericales deferat. Illud decretum confirmatur à Concilio Tridentino, *ſeſſ.*23. *cap.*6. addente aliam : *Vt alicui Eccleſiæ deputatus inſeruiat.* His igitur amotis conditionibus,non gaudebit his priuilegiis.

Ex his habes, quid decernatur *cap.* Ioannes *de cler. coniug.* quod refert S. Bonauentura : *Quoniam igitur ipſe etiam tonſuratus non poteſt priuilegio clericali gaudere.* Intelligitur enim iuxta *cap. vnicum*, ſuprà allatum *in* 6. *de cler. coniug.* nempè de reliquis

Digitized by Google

quis priuilegiis; excepto priuilegio canonis, & fori, vt notat Gloſſa *cap. vnica*, & Abbas *dicto cap. Ioannes*, & Sanchez *num.* 11. *diſp.* 46.

Itaqve cæteris priuilegiis omnibus priuatur, vt priuilegio immunitatis à vectigalibus, &c. Sic dicitur in 6. *In cæteris autem nolumus gaudere priuilegio clericali.* Neque opus eſt monitione, vel decreto, vt notat Sanchez, *num.* 19. & innuit S. Doct. non enim eſt pœna delicti, ſed inhabilitas.

Ex his habes, non gaudere priuilegiis fori in cauſis ciuilibus.

111 Qvo fit, vt ad neceſſariam executionem cauſæ ciuilis, puta ſolutionis, poſſit Iudex ſæcularis eum in carcerem trudere, vt notat Sanchez, *num.* 23. cum aliis *ibi*.

At ſi veſtes Clericales, & tonſuram abſumat ante depoſitas, ſi ſit clericus coniugatus cum vnica adhuc, & Virgine, eum gaudere priuilegio fori docent M. Antonius Cucus *in Inſtit. lib.* 3. *tit.* 9. *n.* 67. Barboſa *Leg.* Titia 35. *num.* 33 *ff. de ſolut matrimon.* Clarus *leg.* 5. receptarum §. Fin. *quæſt.* 36. *num.* 15. & alij, quos ſequitur Diana *tom.* 1. *tract. de Immunitate Eccleſiæ, reſol.* 79. & Sanchez *num.* 29.

Oppositvm tamen cenſent alij, quos ſequitur Auendagno de exequendis mandatis Regis *libro* 1. *cap.* 22. *num.* 15.

112 Ebvlliit his temporibus quæſtio: An Græcus, qui poſt contractum matrimonium initiatus eſt minoribus, gaudeat priuilegio fori.

Et aſſertiuè docent communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Diana *tom.* 2. *parte* 5. *tract.* 1. *de Immunitate Eccleſiæ, reſol.* 25.

113 Ratio, qua vtuntur iſti, eſt D. Bonauenturæ, *diſt.* 37. *quæſt.* 2. quia Græcis poſt diuiſionem à Latinis conceſſum eſt vti matrimonio, inito ante Ordines ſacros: Ergo multò magis inito ante Ordines Minores. Probatur conſequentia, quia Ordines Minores non repugnant adeo cum matrimonio, ſicuti Sacri. Si igitur coniugati legitimè initiantur; cur non etiam Minoribus? Quare legitimè priuilegiis Ordinum fruuntur.

Gravissima etiam, quæ ſequitur, quæſtio agitatur.

QVÆSTIO XI.

An per contractum Matrimonij irritum amittat Clericus beneficia Eccleſiaſtica.

114 Probabilior ſententia eſt generaliter aſſerens, quomodocunque matrimonium ſit irritum, non amitti beneficia ipſo iure, ſed in delicti pœnam, ſententiâ Iudicis accedente, contrahentem priuandum eſſe.

Non enim inuenitur lex decernens ipſo facto amitti. Imo neque de Sacerdote contrahente, vt multi DD. aſſerunt, quibus adhæret Sanchez *diſputat.* 43. *num.* 4.

Qvod ſi in minoribus contrahat irritè ob affinitatem, vel conſanguinitatem, probabilius eſt, beneficio vacare. Ratio eſt, quia tunc cenſetur ſtatutum mutare, quod poteſt licitè. Ita docet Brixienſis apud Sanchez, *num.* 5. cum multis aliis.

Qværes: An coniugatus, Ordines abſque vxoris licentia recipiens, ſit irregularis, & ſimiliter clericus in ſacris matrimonium iniens.

Ad primum reſpondetur aſſertiuè ex Ioan. XXII. *Extrauagant. de voto.* 115

De altero agetur, cum de impedimento Ligaminis.

QVÆSTIO XII.

Quid neceſſe ſit ad ſoluendum Matrimonium conſummatum profitenti Religionem.

Vidimvs quo pacto matrimonium à profeſ- 116
ſione, & Ordine præcedenti diſſoluatur; nunc videamus quo pacto à ſequentibus etiã diſſoluatur.

Omnia, quæ neceſſaria ſunt Laconicè deſcribit S. P. Franciſcus *cap.* 2. *Regulæ* dicens: *Miniſtri examinent, an habeat vxorem, & ſi eam habeat, & iam ſit ea ingreſſa monaſterium, aut licentiam dederit, vxores authoritate Diœceſani Epiſcopi, cùm iam ipſæ vouerint continentiam, & ſint talis ætatis vxores, vt non poſſit ſuſpicio oriri incontinentiæ.* Hæc autem è ſacris canonibus excepta admonet ibi S. Bonauentura, maximè *ex cap.* Cum ſis, *de conuerſ. coniug.* vbi habetur: *Prohibentes, ne virum, vel vxorem (niſi vterque ad religionem migrauerint) tranſire permittas.* Verum, ſi ita vxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, vt ea in ſæculo remanente, & caſtitatem promittente, ad religionem tranſeat vir eiuſdem. Idem habetur *cap.* Ad Apoſtolicam, *eo tit.*

Igitvr, vt coniugato poſt matrimonium con- 117
ſummatum liceat ingredi religionem, proculdubio non ſufficit licentia alterius manentis in ſæculo, ſed ſi coniux ſit ſenex, & abſque ſuſpicione incontinentiæ, deſiderari, vt votum caſtitatis emittat: Si autem ſit iuuenis, non ſufficere, ſed requiri, vt pariter religionem ingrediantur, & in hoc omnes conueniunt DD.

Addit inſuper, neceſſariam eſſe licentiam Epiſ- 118
copi, & habetur *can.* ſi vir, & vxor 27. *quæſt.* 2. quod eſt deſumptum è Synodo Eugenij Papæ, *ſi vir, & vxor diuertere pro ſola religioſa inter ſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi licentia fiat.* Ita ſentiunt Canoniſtæ aliqui apud Sanchez *d.* 32. *n.* 30. qui tamen cum aliis ibi cenſet, eam non eſſe neceſſariam ad valorem profeſſionis. Deinde dicit, neque eſſe præceptum, & multos allegat Canoniſtas. Denique addit, carentem hac Epiſcopi licentia non poſſe reuocari ad ſæculum.

Occvrrit autem quæſtio: An profeſſio coniugis ſit valida, manente in ſæculo coniuge abſque voto caſtitatis, ſiue ſit iuuenis, ſiue ſenex. Et quidem, cùm vouit caſtitatem, communiter conceditur, etiamſi iuuenis ſit, vt refert Sanchez *diſputat.* 33. *num.* 2.

Vervm, etiamſi vxor manens in ſæculo non 119
vouerit caſtitatem, aſſerunt communiter, eſſe validam *cap.* Ex parte el 2. *de conuerſ. coniug.* & *cap.* Agathoſa 27. *qu.* 2. quod eſt D. Gregorij *lib.* 9. *epiſt.* 44. & tenent communiter Doctores apud Sanchez *n.* 4. inter quos eſt D Bonauentura.

Probatvr à S. Doct. *diſt.* 27. *dubio* 4. *ex cap.* Ex parte el 1. *de conuerſ. coniug.* vbi conſultus Pontifex de quodam, qui graui morbo laborans, vxore ſponte conſentiente, in religione profeſſus eſt, ac poſtea ſanctitatem adeptus, vxorem retinuit, & ea defuncta, aliam duxit. Sic ait: *Quia verò prædictus D. licet vxore*

120 *vxore ſua remanente in ſæculo, de iure ad religionem nequiuerit proficiſci : ea tamen ſublata de medio, votum ſine ſalutis ſuæ periculo non potuit violare : mandamus, vt prædictum D. compellas, vt muliere dimiſſa ad ſuum monaſterium reuertatur ſub regulari habitu, de cætero Domino ſeruiturus :* Ergo valuit profeſſio, vbi ſola vxoris licentia adforet : alias valeret ſecundum matrimonium, cuius oppoſitum definit Pontifex, vt aduertit S. Doct. quem ſequuntur alij Theologi, & Iuriſperiti, qui indiſtinctè docent, valere profeſſionem, coniuge manente in ſæculo, nec explicant ſi votum emiſerit, necne.

121 Hinc deducit Sanchez *num.* 5. cum D. Bonauent. profeſſum hunc à monaſterio reuocatum, eò quòd deſiderata ſint aliqua, iure requiſita, ac coniugi reſtitutum, teneri, eo coniuge defuncto, ad monaſterium reuerti. Sic habetur *cap.* Ex parte *citato*, & probat S. Doct. quem cæteri ſequuntur apud Sanchez *n.* 5. Eſt enim verè profeſſus, & ſolùm ad remedium incontinentiæ coniugis reuocatus.

122 Hinc verò gradimur ad aliam quæſtionem : An ille validè profeſſus ſupradictus abſque requiſitis à iure, in remanente in ſæculo, poſſit reuocari, vt coniugi reſtituatur, ex cuius licentia profeſſus eſt.

Et quidem cùm manens in ſæculo coniux vouit, cùm eſſet iuuenis, vel de incontinentia ſuſpectus, poſſe profeſſum reuocari, aſſerunt multi *ex cap.* Præterea *de conuerſ. coniug.* vbi habetur : *Dicimus quòd, niſi vxor ad Religionem tranſierit, aut perpetuo caſtitatem ſeruare promiſerit : vir poteſt, & debet de Monaſterio reuocari.* Tenebatur enim, cùm eſſet iuuenis, &c. profiteri, non enim decretum dat alternatiuam in omni euentu.

Alii tamen oppoſitum docent, quia alterum neceſſarium impleuit ; & licet iura non approbent ingreſſum in monaſterium, quando coniux eſt iuuenis, vel ſuſpectus, & interdicant manere in ſæculo *cap.* Cùm ſis *cap.* Vxor *cap.* Ad Apoſt. *cap.* 1. *citato*, tamen approbant non reuocari.

123 At ſi coniux manens in ſæculo, non vouit caſtitatem, quæritur, quid ſit agendum.

Probabilior ſententia videtur, quod ſi coniux erat conſcia iuris diſponentis, remanentem in ſæculo vouere teneri, vel, &c. tunc ſanè non poſſe reuocari, eò quòd cenſetur remanens in ſæculo vouiſſe tacitè. Volens enim aliquid, cenſetur velle omne id, per quod peruenitur ad illud, *c.* Prudentiam *de off. deleg.* & *Leg.* Ad rem mobilem & *Leg.* ad legat *ff. de procur.* At ſi iuris inſcia erat, poſſe reuocare coniugem ad ſe. Vide Sanchez, *num.* 14.

Tandem ſi coniux, inſcia coniuge, vel renitente, profiteatur, poteſt reuocari, vt docent omnes cum D. Bonauentura, *loc. cit.* & habetur *cap.* Quidam & *cap.* Placet *de conuerſ. coniug.*

124 Ratio eſt, quia fuit inualida profeſſio ; fuit tamen votum, tanquam ſimplex, vnde lethaliter peccabit redeundo ad aliud matrimonium, vel petendo debitum præſenti coniugi, vt notat D. Bonau. *d.* 27. *dub.* 4. quem ſequuntur communiter apud Sanchez *num.* 5. & debet coniugi illi, ſi repetat, reddi coniux, vt ait S. Bonau. quem omnes ſequuntur, & habetur *cap.* Quidam & *cap.* Placet *de conuerſ. coniug.*

125 Innuit tamen S. Doct. id non eſſe faciendum ſua authoritate, ſed Iudicis redditione. Ità multi apud Sanchez, *diſp.* 34. *n.* 14.

Concludit verò S. Doct. reuocatum à religione ad tempus, non debere ferre habitum religionis, tum propter ſcandalum; tum propter vxoris vituperium.

Denique circa ſenectutem, quæ exigitur remanenti in ſæculo, obſeruat S. Doct. *ad c.* 2. *regulæ*, ætatem magis à ſtabilitate virtutis, quàm tractu temporis menſurandam, quia dicitur Sap. 4. *Senectus enim non diuturna eſt, neque annorum numero computata.* Vult dicere, prudentis iudicio computandam ætatem ſenilem, ſuſpicionis expertem: Sic autem explicitam ætatem obſeruat *cap.* Cum ſis *de conuerſ. coniug.* Verum, ſi ita vxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo. Intelligit autem ſterilem, non natura, ſed ætate, nempè tranſacto quinquageſimo anno, vt docet Ariſtoteles *lib.* 7. *de hiſt. animalium, c.* 5. & *l.* 5. *c.* 14. vbi etiam viris ſeptuaginta annos ad generandum præſcribit. Idem habet *l.* 7. *Polit. c.* 16. ſteriles enim natura libidinoſæ ſunt, quia non ſatis purgantur, teſte Tiraq. *l.* 9. *connub. n.* 121. 126

Itaque non ſola annorum dimenſio, ſed etiam virtus tum corporalis, tum ſpiritualis eſt penſitanda, aliqui enim ſunt vegetiores; alij infirmiores; & quoad animam aliqui maioris virtutis animi, nempè, caſtimoniæ : Sic & in fœminis. Vide etiam Sanchez *diſp.* 32. *n.* 15. vbi immeritò conqueritur, antiquiores nihil de hoc dixiſſe. 127

QVÆSTIO XXIX.

An poſſit vir abſque vxoris licentiâ ad ſacros Ordines promoueri.

Assero primò, non poſſe virum ad ſacros Ordines tranſire abſque vxoris licentia expreſſa, & ſpontanea. Definitur *cap.* Coniugatus *de conuerſ. coniugat.* & Ioan. XXII. *Extrauag. de voto, & de matrimonio* rato, non adhuc conſummato, vbi definit eſſe lethale dicens. *Diſtrictius inhibentes, &c.* 128

Assero ſecundò, hunc neque ad Minores Ordines poſſe promoueri.

Probatur *ex cap.* Finali *de temp. ord. in* 6. vbi id decernitur. 129

Assero tertiò, promotum abſque vxoris licentia etiam ad ſacros Ordines ; imò ad Pontificatum, poſſe ab ea reuocari, eſt enim obligatio iuſtitiæ, vt debitum reddat.

Idem dicendum, ſi conſenſus ab vxore vi, aut metu extortus ſit. Vt enim ſuo iure priuetur, debetur licentia ſpontanea.

Assero quartò. Vir abſque licentia vxoris promotus, ab ea reuocatus, non tenetur ingredi religionem, ſed tamen conſilium ei dandum definit Ioan. XXII. de voto ibi : *Ad ingreſſum huiuſmodi ſic Ordinatum, ſi matrimonium conſummatum non fuerit, per Diœceſanum inſtanter moneri præcipimus.* Loquitur autem de matrimonio rato.

At ſi conſummatum iam fuit, tenetur reddere debitum, non tamen poteſt petere. Vide Doctores in Sanchez, *diſp.* 38. *num.* 21.

Quæres, quid requiratur, vt vir, habita vxoris licentia, ad ſacros Ordines queat promoueri. 130

Respondetur, probabiliùs eandem cautionem exigi, quæ & in religionem ingrediente. Probatur *ex cap.* Epiſcopus *d.* 77. quod eſt deſumptum è Concilio Agath. *c.* 16. & 17. Sic communiter ſentiunt Theologi apud Sanchez, *diſp.* 39. *n.* 6.

Est autem controuerſia : An vxor, cuius licentiâ vir ad ordines ſacros promotus eſt, mortuo viro, validè nubat alij.

Prima opinio eſt aſſertiua, quia illud eſt votum ſimplex. Eam refert S. Doct.

Secvnda

Digitized by Google

SECVNDA ſententia docet, eſſet irritum matrimonium huiuſmodi.

131 PROBATVR *ex textu*, Quia ſunt, *d.* 28. qui eſt D.Gregorij M. *lib.* 2. *epiſt.* 59. & *cap.* Si ſe, *diſt.* 28. ex Concil. Autelian. & aliis textibus allegatis à Sanchez *diſp.* 40. *num.* 2.

PROBATVR à D.Bonau. *ex diſt.* 32. *cap. ſeriatim.* Itaque ratio eſt, quia ſic decreuit Eccleſia ob reuerentiam Ordinis aſſumpti à viro, & hanc rationem eruit S.Doct. ex Gloſſa, & *dicto c. ſeriatim.* Quare immeritò Sanchez, *d.* 40. *q.* 1. hanc rationem legitimam acclamans, aliis eam adſcribit, excluſo S.Bonau. cui ſequentem inurit; Ideo ſcilicet non poſſe contrahere, quia vir, & vxor actiones communicant *cap.* Martinus *de cognat ſpirituali.* At ſubinde è voto ſolemni tacito, emiſſo à viro, redundat per communicationem in vxorem, vt eius votum ſimplex fiat ſolemne. Addit Sanchez, Seraphicum hoc limitare, quando licentia conceſſa eſt in preſentia perſonæ publicæ.

132 RATIO igitur, quam probabiliorem cenſet S.D. hæc eſt: Supponit autem, mulierem ſcire ius illud obligans caſtitatis, & ineptitudini ad aliud matrimonium, & tunc ait, obligari, dum licentia dat viro Ordines accipiendi. En ratio Sanchez. Deinde verò ait: Quid in tanta diuerſitate tenendum? Sanè dici poteſt, quod ſi vxor conſentiat viro, vt Ordinem ſanctũ accipiat, vel quod religionem ingrediatur in conſpectu perſonæ, per quam, ſecundùm formam Eccleſiæ, poſſit fieri diuortium, ipſa obligatur ad continentiam perpetuam cum viro, qui eſt eadem Caro cum ipſa, nec excuſatur per iuris ignorantiam, nec ampliùs nubere poteſt. Et ideò ſatis probabiliter dictũ eſt, quod viro vouente, & ſolemnizante, ipſa vouiſſe intelligatur, & hoc totum probatur per multa iura, quæ dicuntur *leg.* 3. *de conuerſ. coniugatorum.*

133 VVLT igitur dicere, iuxta vltimam rationem poſtremæ ſententiæ, quam inter omnes extantes dixit probabiliorem: Quòd ſi vxor in præſentia Prælati, qui habet poteſtatem, vt diuidat, proteſtatur ei hanc obligationem, etiamſi iura non referat, aſſentiatur Ordinationi ſolemni ſui viri, ipſa quoque tenebitur huic Eccleſiæ diuiſioni, maxime cùm vir ſit eius caro, eamque diuidi in perpetuum concedat. Hanc rationem igitur non ponit principaliter in communicatione. Quòd ſi in ea adhuc poneret, iam eſt ratio Gloſſæ *in cap.* ſeriatim *diſt.* 32. & multorum Canoniſtarum, atque Theologorum apud Sanchez *n.* 3. *diſp.* 40.

134 ALIAM rationem refert S.Bonau quod aſſumptio ad Ordines ſacros eſt nobilior, quàm ad religionem, quod probant à poſteriori, quia Bigamus poteſt eſſe religioſus, non autem clericus. Ideò ad ſacros Ordines exigitur in vxore maior continentia.

SED hoc refellit, quia vtrobique corpus vni Deo dicatur; imò perfectiùs per traditionem perfecti dominij in religione, & adducit *cap.* ſeriatim *diſt.* 32.

QVÆSTIO XIV.

Quid ſint Cõſanguinitas, Linea, Gradus, & ſtipes.

D.Bon. d 40. art. vn. poſt lit. & q. 1.
D.Thom ſuppl. quæſt 54. artic. 1.

135 CONSANGVINITAS dicitur quaſi ſanguinis vnitas.

EST autem conſanguinitas *vinculum perſonarum, ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum.* Ita definitur à D Thom. 4. *d.* 40. *q. vn. art.* 1. & aliis Theologis, & Iuriſperitis poſt D.Bonau. 4. *l.c.* qui etiam quæſtionem primam integram inſumit explicando, quo pacto conſanguinitas ſit vinculum.

DICIT igitur, conſanguinitatem eſſe ex propagatione carnali prouenientem in homines, & hoc vinculum duo faciunt (ait S.Bonau.) relatio ſcilicet ad eandem originem; & naturalis affectio. Relatio quidem ad eandem Originem, ſicut ad idem principium materiale, quia de ſanguine eiuſdem hominis generatur; & ad idem principium affectiuum, quia cum illo ſemine deciduntur ſpecies, & virtus formatiua materiæ, & quia natura in hominibus poteſt cognoſcere ſuam originem in forma alterius, & ideò perſpicax eſt, vt aſſimilationem percipiat in forma propria, ſed etiam in alia, oritur affectus naturalis adhærendi ſuo principio, quæ dicitur vinculum conſanguinitatis; & quoniam virtus aſſimilatiua deficit per ſucceſſionem, & cognatio propinquitatis deficit, etiam affectio naturalis deficit; hinc eſt, vt vinculum conſanguinitatis non tantum protendatur, quantum propagatio. 136

ET hoc ait Ariſt. *lib.* 1. *de off.* ob ſanguinis coniunctionem, & beneuolentiam deuinciri charitate homines. 137

Ex dictis habes, conſanguinitatem non eſſe vinculum formaliter, ſed aut vt cauſam, aut vt effectum; ſi enim vinculum ſumas pro iure ipſo amicitiæ, eſt effectus cauſatus à conſanguinitate ex naturali inclinatione ad ſimile, quod ſemper amat. Si verò ſumatur vinculum pro ſanguine ipſo, tunc vinculum eſt cauſa conſanguinitatis, & ita conciliantur Doctores aliqui, è quibus dicunt, conſanguinitatem eſſe vinculi cauſam: alij dicunt, eſſe effectum illius.

DICITVR autem vinculum perſonarum; ideò bruta ab eodem ſtipite non dicuntur conſanguinitate coniuncta; eò quòd non coniunguntur ad amicitiæ vnitatem, cùm non cognoſcant ſuum principium, niſi matrem aliquo tempore apprehendant ruditer, vt obſeruat D. Bonauentura, *in corpore.* 138

PROBAT autem, conſanguinitatem eſſe vinculum, è multis Decretis, & Legibus, quæ infra referã.

DEINDE quia homo magis afficitur circa propinquos, quàm circa extraneos.

TERTIÒ, quia ſanguine communicat per generationem.

QVARTÒ, quia ſpectant ad idem obiectum iuſtitiæ, dum punitur pater vſque ad quartam generationem, ſicut dicitur *Exodi* 20. & ita Argumenta in oppoſitum ex dictis corruunt. 139

DICITVR conſanguinitas vinculum ex eodem ſtipite.

EST autem Stipes perſona illa, à qua omnes perſonæ, de quarum coniunctione tractatur, deſcendunt, & Originem ducunt, & ob id conſanguinei ſunt, vt docet D.Bonauentura, *art.* 1.

SIC accipitur iam in Eccleſia *c. Ad ſedem*, quod eſt Alexandri II. & *C. Parentela*, quod eſt Zachariæ Papæ 35. *quæſt.* 5.

ADVERTE, definitionem conſanguinitatis carpi à Paludano 4. *d.* 40. *quæſt.* 1. *art.* 1. & Couarruuia 4. *decret.* 2. *parte, cap.* 6. §. 6. eò quòd dicat ab eodem Stipite, & omittat proximo, vel propinquo; alioqui omnes erunt conſanguinei, cùm ab vno ſtipite, *ADAMO* ſcilicet oriantur. 140

SED præclarè S.Doctor reſpondet huic argumento *in corpore*, vinculum conſanguinitatis niti vnitate ſanguinis, reddentis ſimiles genitos generant[illegible] quæ quidem aſſimilatio non protenditur eodem [illegible] ſu cum propagatione per generationes. Ideò [illegible] propinquo co[illegible] telligitur ex eodem [illegible] Thom. *diſt.* [illegible] neos erumpere. [illegible] is enim *vn. art.* 1. & Sanc[illegible] virtu[illegible] cundùm ſpecié [illegible]

Digitized by Google

aſſimilans filium patri paulatim minuitur,ita,vt conſanguinitas ceſſet.

141 Vrget ſecundò Couarruuias, debuiſſe definiri, eſſe vinculum ab eodem ſtipite deſcendentium (vel quorum vnus ab alio deſcendit) ; alioqui Adam, & Abel non erunt conſanguinei,quia ab eodem ſtipite non deſcendunt.

Respondet S. Doct. *in art.c.* Stipitem ſignificare quamcunque communicationem, ſiue plurium in vno principio,ſiue etiam vnius,à quo alij,etiamſi iam Eccleſia accipiat pro prima perſona, à qua alij; eò quòd exemplum primi parentis eſt ſingulare. Quare non fuit neceſſè, id poni in definitione. Ita etiam Sanchez *loc.cit.*

Dicitvr tandem in definitione, *Carnali propagatione contractum*,vt excludantur Angeli,qui à ſolo Deo licet ſint, non colligantur hoc vinculo; Et vt excludatur etiam Eua, quæ non eſt Adamo conſanguinea, eò quòd non eſt genita ad Adam, vt notat D.Bonauentura *d.40.q.2.ad* 1.& Sanchez *loc.cit.*

Distingvitvr autem conſanguinitas per lineas,& gradus.

142 Linea definitur à D.Bonau. *art.c.* quem alij ſequuntur : *Linea eſt ordinata collectio perſonarum conſanguinitate coniunctarum,ab eodem Stipite deſcendentium,diuerſos gradus continens.* Dicitur *ordinata collectio*,quia ſe habet,ſicut Ordo,qui eſt in linea prædicamentali ſecundùm ſuperius,& inferius; Ordo autem tripliciter poſſet accipi,vel ad illud,quod ſupra; vel ad illud, quod infra; vel ad aliud,quod ponitur iuxta : Sic & in linea ordinata conſanguinitatis ; & ideò tres lineæ ſolent aſſignari : Prima aſcendentiũ, ſecunda deſcendentium , Tertia tranſuerſalium. Secundùm lineam aſcendentium comparantur gradus; ſicPater,& Mater,Auus,& Aua,Proauus,& Proaua, Atauus,& Ataua : ſecundùm lineam deſcendentiam Filius, & Filia, Nepos,& Neptis, Pronepos,& Proneptis,Abnepos, & Abneptis.

143 Secvndvm lineam tranſuerſalem, duo fratres, filij duorum fratrum,Nepotes duorum fratrum,Pronepotes duorum fratrum;& ibi eſt ſtatus. Hæc S.D.

Dvcitvr in his metaphora à linea mathematica,in qua ſunt plura puncta.

144 Rvrsvs, Linea tranſuerſa eſt duplex, quædam æqualis, in qua continentur gradus conſanguineorũ æquè à ſtipite diſtantium ; Vt ſunt duo fratres , vel duorum fratrum filij. Altera eſt inæqualis,quæ duo inæqualiter tranſuerſi , ſeu collaterales diſtant inæqualiter à communi Stipite , in quo vniuntur. Sic Patruus,vel Amita,reſpectu Conſobrini;diſtat enim conſobrinus ab illis ſecundo gradu diſpari.Quia patruus, & amita diſtant à communi Stipite,nempe ab Auo conſobrini , in quo proximè vniuntur in ſolo primo gradu,vtpotè,qui filij eius ſunt : At Conſobrinus diſtat ab auo in ſecundo gradu,tanquam eius nepos.

145 Gradvs definitur à D.Bonau.*loc.cit.Gradus eſt habitudo diſtantium perſonarum,qua cognoſcitur quotâ generationis diſtantiâ hæ perſonæ vniuntur , vel diſtant.* Sunt autem gradus ad ſimilitudinem ſcalæ,qua à proximo ad proximum gradum aſcendimus , vel deſcendimus, *ex Leg.* Iuriſconſultus *verſ.* Gradus *ff. de gradibus.*

Triplex autem ſolet regula aſſignari ad computandos conſanguinitatis gradus, & traditur à D. Bonau.*art.cit*,quem omnes Theologi, & Iuriſtæ ſequuntur,& colligitur ex Gloſſa,*tit.citato conſang. & affin.* in fine *&* 35.*quæſt.*5.

Præmittit verò, computari impedimentum dirimens matrimonium , iuxta Ius nouum vſque ad quartum gradum incluſiuè *extra.de conſanguinitate* 146
cap. Non oportet.

Iam verò Prima ſit regula pro linea recta,quando perſona,cuius gradus quæritur,eſt in linea recta aſcendentium,vel deſcendentium cum alia, ſi inter illam,& alteram perſonam nulla perſona mediet,ſunt iſtæ in primo conſanguinitatis gradu lineæ rectæ,vt ſunt parentes,& filij. Si verò inter ipſas aliqua vel aliquæ perſonæ medient, tunc dematur perſona extrema;& quot perſonæ reſtant,tot ſunt gradus. Sic nepos diſtat ab auo in ſecundo gradu lineæ rectæ, quia ſunt duæ perſonæ extremæ , Nepos, & Auus; & vna mediat inter ipſas , nempe pater nepotis,& ita dempta vna, manent duæ,& ſic duo ſunt gradus. Sic & proauus diſtat à pronepote tres gradus ob eandem rationem, quia ſunt duæ perſonæ extremæ, nempe, abauus,& pronepos ; & duæ mediant,nempe, pater, & auus pronepotis ; ſublata ergo vna ex his quatuor,manent tres , & ita tres gradus.

Ratio eſt, quia Pater ſecundum ſe non conſti- 147
tuit gradum ; ſed in ordine ad illum, qui ab eo deſcendit : Ergo pater cum filio deſcendenti conſtituit vnum gradum , & ipſe filius cum altero filio , qui deſcendit,conſtituit alterum gradum.

Iam igitur inter has tres perſonas, videlicet, Auum,Patrem,& Nepotem,dantur duo tantùm gradus , & conſequenter tot ſunt in hac linea computandi gradus,quot ſunt perſonæ,vna dempta:Atque adeo optimè per diſtantiam ab illa prima perſona ſupputantur gradus,vt notat etiam Bellarm.*lib.*1.*de matr.cap.*26. vbi etiam Bezæ ineptias retundit.

Secvnda regula ſit pro linea tranſuerſa æqua- 148
li. Eodem igitur gradu iſti diſtant inter ſe,quo diſtant à ſtipite communi vtrique , vt duo fratres diſtant vno gradu inter ſe,quia in eo diſtant à proximo ſtipite, in quo coniunguntur , qui eſt Pater. Filij duorum fratrum ſunt conſanguinei in ſecundo gradu , quia in eodem coniunguntur in communi vtrique ſtipite proximo,qui eſt auus. Traditur hæc regula *can. Ad ſedem* , quod eſt Alexand.II. & *can. Parentelæ* quod eſt Zachariæ Papæ 35.*quæſt.*5.

Tertia regula pro linea tranſuerſa inæquali eſt: 149
Quoties tranſuerſæ perſonæ diſtant inæqualiter à communi ſtipite, eo gradu diſtant inter ſe, quo remotior diſtat à ſtipite. Vt Patruus,& filius ex fratre diſtant inæqualiter ab auo,in quo vniuntur. Ille enim diſtat in primo gradu,cùm ſit eius filius : hic verò diſtat in ſecundo , vtpotè,qui eſt eius nepos. Diſtabunt igitur inter ſe ſecundo conſanguinitatis gradu. Habetur *cap.* Finali *de conſanguinitate.*

Ratio D.Bonau.qua vtuntur Sanchez *n.6.d.*50. & alij,eſt,quia tota ratio proximitatis ortum habet à ſtipite:Ergo nullus proximior eſt alicui collaterali,quàm ſtipiti. Si ergo diſtat à ſtipite per quinque gradus , pari ratione diſtat à collaterali , ſiue diſtet per vnum gradum , ſiue per duos diſtet gradus in quinque. Eam optimam rationem acclamat Bellarminus *cap.*26.

Observat etiam S.D. *l.c.* in computatione gra- 159
duum,ſecundum lineam rectam, concordare Ius Ciuile,& Canonicum,& ita prima regula vtrique iuri deſeruit. At in gradibus lineæ tranſuerſæ, diuerſa ſunt;nam Ius Canonicum,vt dixi,numerat gradum, in quo altera perſona diſtat è ſtipite,verbi gratia,vt duo fratres diſtent inter ſe vno gradu,quia vno tantùm diſtant à ſtipite;at Ius ciuile numerat vtriuſque perſonæ gradum,& ponit duos fratres inter ſe diſtare duos gradus , & ita filij duorum fratrum diſtant quatuor gradibus.

Itaqve iure ciuili , ſi linea eſt æqualis , quoto gradu

Digitized by Google

151 gradu diſtat à ſtipite communi, toto duplicato diſtant inter ſe. Si verò linea ſit inæqualis, quot ſunt perſonæ, computatis extremis, & mediis, ſtipite dempto, tot ſunt gradus. Ita colligitur *ex Auth.* De hæredibus ab inteſt. venient. *collat* 9. & habetur *can.* Ad ſedem 35. *quaſt.* 5. vbi ratio huius tradit diuerſitatis, quia leges ciuiles numerant gradus, vt hæreditas ab vna perſona ad alteram deferatur; & ideò in ſingulis perſonis, ſingulos perficiunt gradus: At Ius canonicum computat gradus quoad matrimonia, & quia hæc non poteſt, niſi inter duas perſonas conſiſtere, idcircò duas perſonas in vno gradu conſtituit, quia vnam habitudinem vtriuſque conſiderat; ſicut è contra, Ius Ciuile conſiderat extrema, ad

152 quæ diuiditur diſtributio; Vt aduertit etiam S.Do-

Observandvm eſt igitur in matrimoniis ius canonicum, quia circa hæc ius Ciuile diſponere nequit. At quoad ſucceſſiones ſeruanda eſt lex ciuilis, cuius eſt de his diſponere. Ita Sanchez *num.* 8. cum aliis.

In cæteris verò ſeruandum eſt, iuxta proprium forum, nimirum ius Ciuile in foro ſæculari; & Canonicum in Eccleſiaſtico.

QVÆSTIO XV.

An in linea aſcendentium, & deſcendentium ſit iure naturæ irritum Matrimonium tantùm ad aliquem præſcriptum gradum.

D. Bonauentura diſt. 40. quæſtione 2.

153 NOtandvm primò, non ideò matrimonium illicò fore irritum, quia eſt interdictum iure naturæ; nam iure naturæ interdicitur habenti votum ſimplex caſtitatis, nec tamen irritum eſt.

Notandvm ſecundò, prohibitionem quidem iure naturæ colligi ex eo, quod rationi naturali cognitæ apud gentes repugnet: at verò non eſt hoc ſatis ad irritandum; ſed requiritur, vt fini intrinſeco matrimonij, nempè procreationi filiorum, & remedio concupiſcentiæ repugnet, vt obſeruat Sanchez *diſputat.* 51. ex D. Bonauentura *fundamento tertio, & in corpore.*

154 Assero igitur primò, matrimonium in primo gradu lineæ rectæ eſt iure naturæ irritum, nempè, inter parentes, & filios.

Probatvr à D. Bonauentura primò, ſubtili obſeruatione, *Geneſ. cap.* 2. vbi in matrimonij Inſtitutione ait Dominus Adæ, antequam dicerentur coniuges, fieri vna caro: *Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem & adhærebit vxori ſuæ.* Hoc non intelligitur quoad ſeparationem cohabitationis; ergo intelligitur de derelictione, quoad matrimonij contractum: Ergo iure naturæ irritum eſt inter patrem, & filiam, & inter filium, & matrem. Sic arguit & Sanchez *num.* 7. & Scotus *d.* 40. *quaſt. vnica,* & Maſtrius *diſp.* 7. *q.* 17. *n.* 455.

155 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, quia *Leuit.* 18. prohibetur; ne quis ad proximam ſanguinis accedat, vt reuelet turpitudinem eius, multò minùs ad genitores, quibus reuerentia debetur, & horret ratio cum eis carnaliter iungi, vt notat D. Auguſtinus 11. *de ciuitate Dei, cap.* 16.

156 Probatvr tertiò à S. Doctore, quia id eſt contra finem intrinſecum matrimonij, nempe generationem, educationemque prolis. Id autem probat S. Doct. à minori ad maius, ex D. Gregorio ad S. Auguſtinum Angelorum Epiſcopum *in reſp. ad ſextum quæſitum,* & refertur *cap.* Quædam lex 35. *q.* 2. & 3. reprehendens enim legem Romanam permittentem, fratres, & ſorores, & filios duorum fratrum matrimonio copulari, ſic ait: *Experimento didicimus, ex tali coniugio, ſobolem non poſſe ſuccedere: & ſacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare.* Quantò magis hoc verum eſt de matrimonio inter parentes, & filios? Cùm & naturalis verecundia, & reuerentia deterreat, cùm etiam à beſtiis deteſtatum ſit, vt mater filio ſubijciatur.

Sane bruta generare ex parentibus refugiunt ex ſuo principio prodeuendo, vt teſtatur Ariſtoteles 9. *de hiſt. animalium, cap.* 47. & Plin. *lib.* 8. hiſt. naturalis, *c.* 42. vbi Camelos, & Equos non poſſe adigi, vt cum matribus miſceantur, oſtendunt. 157

Confirmatvr à S. Doct. *in corpore quæſtionis.* Etenim hoc facinus deteſtatæ ſunt gentes lumine naturæ. Ideò Perſæ, hoc permittentes, barbari conclamantur à Tertulliano *in Apolog. c.* 9. Auguſtino *lib.* 3. *qq. in Leuit. quæſt.* 61. Chryſoſt. *homil. de Pentec.* Theodoreto *L. de lege bis.*

Vnde Catullus *in Gellium,* impia, & nefanda ea coniugia vocat, & Ouidius *lib.* 7. *Metamorph.* ferina talia proclamat. Monſtrum eſt enim, generationem retrocedere, vt ait S. Doctor.

Deinde eſt contra finem ſedandæ concupiſcentiæ, nam amore conſanguinitatis accenſa libido, magis erumpe et. Adde, naturaliter non accendi filiam in patrem; vel filium in matrem, niſi monſtra ſint. Ad quid ergo in hunc finem matrimonia? 158

Qvare S. Doctor hoc matrimonium irritum concludit.

An verò ſecundùm limitatum gradum inter aſcendentes, & deſcendentes iure naturæ ſit irritum matrimonium, controuerſia eſt.

Prima opinio eſt, irritum eſſe in infinitum, atque adeò, ſi Adam reſurgeret, non poſſe vxorem ducere; eam ſuſtinent plurimi apud Sanchez *d.* 51. *num.* 12 Maſtrium *diſp.* 7. *q.* 17. *n.* 457. Auerſam *q.* 16. *ſect.* 1. Id ſentit Scotus *diſt.* 40. *quaſt. vnica,* & communiter Scotiſtæ apud Maſtrium. 159

Secvnda tamen ſententia eſt, ad aliquem gradum hoc terminari: ſequuntur plurimi apud Sanchez, & Auerſam.

Ratio potiſſima eſt, vt ait Sanchez *num.* 13. quia cum conſanguinitatis ratio ſit participatio eiuſdem ſanguinis communicata à virtute generante ſtipitis, & hæc eò debilior reddatur, quò in plures generationes protenditur, nequit in infinitum extendi, ſed tandem deficiet: Ergo impoſſibile eſt in quacunque linea conſanguinitatem in infinitum protrahi. Hæc ratio eſt D. Bonau. *d.* 49. *q.* 1. *in corpore.* Hinc aduertit S. Doct. Ius Canonicum *cap.* Non debet *de conſang.* gradus matrimonio obſtantes intra quartum gradum concluſiſſe: nec diſtinxiſſe; an in linea recta, an verò laterali, vt notauit etiam Auerſa.

Confirmatvr, & ſimul deſtruitur fundamentum oppoſitæ ſententiæ. Nam quilibet, vltra primum gradum, eſt principium tantùm per accidens, nimirum quatenus fuit genitor genitoris, quod patet in Abele, qui fuit filius Adæ, nec habuit auũ. Itaque reuerentia debita auo ſe habet quoad hoc, quaſi per accidens. Eſto igitur in omnibus aſcendentibus ſemper regreſſus fiat ad principium, ſit tamen regreſſus ad principium per accidens, & remotum, quod tandem conſanguinitatis virtutem finit. 160

Respondet Maſtrius, ſemper in aſcendentibus iunc

inueniri rationem principij, cui naturaliter debetur reuerentia, & horror, vt notauit Coninchius *d.* 31. *dubio* 1. Ideò hoc impedimentum in infinitum extenditur à Iure ciuili *Inſtit. de nuptiis, Leg.* Nuptiæ 53. *Leg.* & Nihil 54. *ff. de ritu nuptiarum.*

161 Ad limitationem Eccleſiæ reſpondet, intelligi in linea tranſuerſali, vt Gloſſa explicat, & multi alij DD. Neque memoriæ traditum eſt vnquam, in linea recta fuiſſe diſpenſatum, vt Hiquæus aduertit *in Comment. Scoti.*

Neque ætati, & conditionibus ad matrimonium requiſitis conuenit, ſpectata noſtra natura, vt matrimonium in linea recta extenderetur ad quintum, aut vlteriores gradus; nemo enim in quinta generatione ſuperuiuit, aut matrimonio idoneus eſt; in tertia, aut quarta generatione ad quos extenditur, *cap.* Non debet *de conſang.* qui prouidit circa ea, quæ eueniunt more legum, non circa impoſſibilia.

162 Igitur concedit, reſpexiſſe etiam ad lineam rectam. Quod verò caſus poſſit euenire, probatur; nam, ſi adoleſcens anno quartodecimo contrahat, & gignat infantem; & hic, ætate patris, gignat maſculum, qui anno quartodecimo gignat, in ætatéque 35. patris habeat filium, qui in ætate 14. annorum gignat filiam, qui eſt 60. Patris, ſane poteſt hæc duodecimo anno, qui eſt 72. eum accipere. Et ea ætate is gigneret, quot enim contrahunt poſt 75. annos? Quod verò Ius ciuile de hoc diſpoſuerit, nil facit, miſit enim falcem in meſſem alienam; non enim ad illud ſpectat diſponere de ſacramentis. Neque illa irreuerentia, aut ille horror, tam remotè probatur. Arbitror etiam ius ciuile eſſe correctum à Canonico, *cap.* Non debet *citato*, quod vniuerſaliter loquitur.

Restat videndum ad quotum gradum extendatur.

Prima cenſet, tamdiù durare, quamdiù durat amicitia.

Secunda ſententia extendit ad viginti gradus.

Tertia ad quartum gradum.

Quarta vſque ad ſecundum.

163 Vltima ſententia eſt in ſolo primo gradu aſcendentium, & deſcendentium eſſe ita interdictum matrimonium iure naturæ, vt irritum ſit, eo iure attento, vt inter ſolos parentes, & liberos. Ita D. Bonauent. *d.* 40. *q.* 2. *in corpore*, quem plurimi ſequuntur apud Sanchez, *n.* 19. Baſſæum *verbo* matrimonium 7. *num.* 23. vbi aliis ſubſcribit.

Assero cum hac ſententia, ius Naturæ ſolùm interdicere matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes in primo gradu.

164 Probatur à D. Bonauentura, quia ratio monſtroſitatis naturæ eſt, vt quis ſuo principio reuertatur ad generationem; at auus, & alij aſcendentes non ſunt principium per ſe, ſed per accidens; ſic enim per accidens eſt, filios habere auum, vt patet in filiis Adæ, qui nullum auum habuere, & tamen fuere illius veri filij. Hinc fit, vt reuerentia non ſit in rigore debita auis adeò arctè, eſto reuerentiâ politicâ magis auum, vt gubernantem, veneremur.

165 Hinc fit, vt non reuertatur principatum ad ſuum principium immediatum, ex quo reſultat, vt non ſit tam grauis monſtroſitas, vt per ſe matrimonium irritet, quamuis non negauerim cum D. Bonauent. eſſe aliquam peruerſionem generationis naturalis, quæ debet procedere, non retrocedere, vt notat etiam Sanchez *num.* 9.

Ex dictis deducitur primò, infideles matrimonio coniunctos cum quouis aſcendente, demptis genitoribus, dummodò non contra leges ſuas, matrimonium irritantes inierint, non eſſe poſt Baptiſmum ſeparandos, ſed relinquendos iuxta *cap.* Gaudemus *de diuort.* at ſi copulentur cum aſcendentibus, & deſcendentibus in primo gradu, ſunt ſeparandi, vt dicam *quæſt* 19. *dub. vlt.*

Deducitur ſecundò, poſſe fideles contrahere in linea recta vltra quartum gradum, iuxta *cap.* Non debet *de conſanguinitate.* 166

Obiicies contra primum aſſertum *Geneſ.* 2. dicitur: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea:* Ergo conueniens eſt, vt maximè coniuncti, matrimonio vniantur.

Respondet S. Doctor, Euam fuiſſe os ex oſſibus Adæ, miraculo auulſa è thoracis coſta, ad ſignandum myſterium vnitatis, & æqualitatis inter ſponſos, maximè inter Chriſtum, & Eccleſiam, vt ait Apoſtolus *ad Epheſ.* at cum non prodierit via generationis per copulam carnalem, non eſt ſimile, vnde malè inducitur conſequentia. 167

Obiicies ſecundò. Omne animal diligit ſibi ſimile, *Eccleſ.* 13. Ergo quantò magis aliquæ perſonæ ſunt ſimiles, tantò ſunt aptiores, vt inuicem copulentur; at eò magis ſunt ſimiles, quo ſanguine propinquiores. Ergo.

Respondet S. Doct. verum aſſumptum de ſimilitudine ſecundùm ſpeciem; vel ſi de ſimilitudine ſecundùm carnis propinquitatem, adhuc verum; ſed cum amorem eſſe amicitiæ, non autem ad copulam, quia talis eſt monſtroſus.

Obiicies tertiò. Firmiori vinculo iunguntur, qui natura, & voluntate alligantur, quam, qui voluntate tantùm, & melius inuicem cohabitant, & conuerſantur.

Respondet S. Doct. verum eſſe aſſumptum, vbi affectio voluntatis ad id dirigitur, ad quod inclinat natura; at natura, benè ordinata, non inclinat ad coëundum cum ſorore, & multò minùs cum genitoribus, & affectio matrimonialis inclinat ad cognoſcendam vxorem. Hinc eſt, vt naturalis affectio non præſtet voluntati fulcimentum, ſed potiùs impedimentum. 168

Obiicies quartò. Talia matrimonia non repugnant fini matrimonij, nempe Fidei, Proli, & Sacramento.

Respondet S. Bonau. obſtare proli, vt dixit cum D. Gregorio ſuprà. Deinde addit, obſtare maiori bono dilatandi coniunctionem charitatiuam per affinitatem, quia accipiens, verbi gratia filiam patris ſui, habet eundem patrem, & ſocerum, & ſic de reliquis. 169

Ex dictis oritur quæſtio: An matrimonium inter parentes, & filios poſſit aliquando licitè iniri abſque Dei ſpeciali diſpenſatione.

Plurimi id negant; eò quòd ſuper indebitam materiam cadat.

Alii verò id concedunt. Sic enim Patres aliqui excuſant filias Lot, eò quòd cogitauerint mundum exuſtum, nec aliam ad generationem mulierem ſubeſſe, præter ipſas. Sic D. Chryſoſt. *homil.* 44. *in Geneſ.* Ambroſ. *lib.* 1. *de Abraham, cap.* 6. 170

Ratio eſt, vt ait Sanchez *diſp.* 51. *num.* 10. quia maius inconueniens ſemper eſt declinandum; at maius abſurdum eſt, finiri ſpeciem contra bonum naturæ vniuerſale; quàm irreuerentia ſingularis erga genitores.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XVI.

An in Linea tranſuerſali omnia Matrimonia irrita ſint, ſi ineantur ſecundùm aliquem gradum ex vetitis. Leuit. 18.

D. Bonauentura diſt. 39. q. vlt.
D. Thom diſt 39. quæſt. vnica, articulo 3.

172 LEVITICI 18. prohibentur matrimonia in linea quidem rectâ parentum cum filiis; auorum cum nepotibus; & auiarum cum nepotibus. In linea etiam tranſuerſa, primus gradus, vt fratrum cum ſororibus, & partim ſecundus in linea inæquali; vt nepotis cum Amita, aut Matertera, nuptiæ prohibentur: Non tamen erat vetitum coniugium cum Patruo, vel Auunculo, vt aduertit Sanchez *diſputatione* 52. cum aliis.

AFFINITATIS gradus etiam aliqui erant vetiti, vt in linea recta primus Soceri cum nuro, vitrici cum priuigna, & è contra priuigni cum nouerca, & ſocrus cum genero; & quidam ſecundus, vt vitrici cum filia priuignæ.

IN tranſuerſa autem cum vxore fratris, & cum ſorore vxoris, vxore viuente, & cum vxore patrui.

173 CERTVM eſt, eos gradus non obligare in lege Euangelica, ex eo, quod in lege veteri interdicti ſint; nam de fide eſt, legem veterem ceſſaſſe.

PRIMA opinio eſt, omnes eos gradus *Leuit.* 18. iure naturæ eſſe vetitos, atque ideo etiam in lege noua. Citatur à Sanchez D. Bonauentura *in corpore*, & D. Thom. *hic*, ac plurimi ſequuntur apud eum *numero* 5.

SECVNDA ſententia eſt, non omnia nunc obligare, vt irritent. Doctores allegat Sanchez *numero* 6.

ASSERO primò, omnes illos gradus eſſe iure naturæ vetitos, non tamen rigoroſe, ſed modo infrà dicendo.

174 PROBATVR à D. Bonauentura primò, *ex* 18. *Leuit.* vbi Dominus, traditis illis præceptis, ſubdit: *Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ ſunt vniuerſæ Gentes, & quibus polluta eſt terra: cuius ego ſcelera viſitabo,* & paulò infrà: *Non faciatis ex omnibus abominationibus iſtis, omnes enim execrationes iſtas fecerunt accolæ terræ, qui fuerunt ante vos, & polluerunt eam.*

HIC ſiſte, & pondera, hæc matrimonia vocari ſcelera execranda, & abominationes Gentium, quæ ſic polluerunt mundum, quod ſi ſolo iure poſitiuo eſſent peccata, ſanè non adſcriberentur Gentibus, tanquam abominabilia.

175 RESPONDET Bellarminus *lib.* 1. *de matrimonio capite vigeſimo ſeptimo*, & Sanchez *numero octauo*, ibi alia ſcelera enumerata intelligere, quæ Deus lamentatur.

CONTRA primò arguit S. Doct. *quæſt.* 2. *in corpore, & fundamento ſecundo, diſtinctionis* 40. quia ratio, ob quam Deus ea vituperat matrimonia, eſt, quia: *reuelatur turpitudo conſanguineorum*, quod turpiſſimum clamat: Ergo de illis præcisè loquitur, & conqueritur, & ipſe Sanchez ideò concedit ea eſſe iure naturæ aliquo modo prohibita, nimirum nudè ſumpta, & abſque cauſa cohoneſtante, & hæc ratio ferè eſt D. Bonauenturæ: non tamen ideò negamus Nos, poſſe Pontificem, ſaltem in aliquo ex illis matrimoniis diſpenſare, vt definit Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 24. *de matrimonio, can.* 3. quod nobis acriter viget Sanchez *diſp.* 52. *num.* 6.

SVNT enim hæc contra legem naturalem, circumſtantiis tamen honeſtabilia. 176

QVOAD ius verò Diuinum, iam abiêre cum vmbris. Hanc poteſtatem fatetur S. Doct. *diſt.* 40. *quæſt.* 3.

CONFIRMATVR, quia in ſingulis ferè gradibus illis *Leuit.* 18. repetitur eſse turpitudo, quaſi id iure naturali prauum ſit. Ideò D. Auguſtinus *lib.* 3. *qq. in L. uit. quæſtione* 53. prohibitionem illam graduum Leuiticam ad Decalogum reducit, tanquam ad ius naturæ pertinentem, ſed modo mox dicendo, non in rigore.

OBSERVA, Deum *Leuit.* 18. incipere prohibere opera Paganorum, inter quæ ponit, tanquam turpia, primo loco matrimonia illa, replicans ea eſſe turpia. 177

CONTRA ius naturæ igitur eſſe aſſerimus inter hos gradus contrahere, non qualem vt in nullo caſu ſit bonum, quale eſt mendacium, aut ſolum in extrema neceſſitate, quale eſt furtum, ſed tertio modo, vt ſit res mala, nudè ſumpta, quæ tamen, mutatis circumſtantiis, poteſt honeſtari, vt occidere hominem. Et hoc modo ea præcepta vim legis habent, non autem adhibitis quibuſdam circumſtantiis, maximè ad dirimendum; & hoc tertio modo locuti ſunt D. Bonauentura, Richardus, Paludanus, & aſſertores alij primæ ſententiæ, vt notat Bellarminus, *c.* 27.

ALLEGAT S. Doct. Iuriſperitos dicentes, vetita ex natura connubia cum ſororibus conſobrinis in ſecũdo gradu. Colligitur *ex c. pen. de præſumpt.* & *cap. pen. de cohabit. cler. & mulierum*, & Concil. Tolet. IV. *c.* 41. & ex Gloſſa *ad cap.* Gaudemus, & *cap.* Litteras *de coniug. lepr.* & aliis apud Sanchez *num.* 5. Itaque S. Doct. iuxta iuriſperitos loquitur, non tamen vult indiſpenſabiliter ad ſecundum gradum ſeparandos in propria ſententia, vt etiam agnouit Bellarminus. 178

ASSERO ſecundò, non eſſe omnes eos gradus iure naturæ, in rigore irritantis, primo, & ſecundo modo ſupradictis. 179

PROBATVR à Sanchez *num.* 6. præcipuè quia S. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de matrim. can.* 3. damnat anathemate dicentes, non poſse Eccleſiam diſpenſare in aliquo ex illis gradibus *Leuit.* 18. At ſi eſsent iure naturæ vetiti, profectò non poſsent ab Eccleſia diſpenſari.

MOVET proinde quæſtionem Sanchez *numero nono*: An aliquis gradus ex enumeratis *Leuitici* 18. ita contra legem naturæ ſit, vt matrimonium irritet.

MIROR, nam ſuprà *numero* 5. retulit plurimos, & inter eos D. Bonauenturam, aſſerentes, iure naturæ irritare, quibus opponit alios *numero* 6. Mox verò *numero nono*, refert D. Bonauenturam 4. *diſtinctione* 40. *art. vn. quæſt.* 2. dicentem, ſolùm vinculum ſtipitis ad prolem irritare matrimonium iure naturæ. Cum eo recenſet alios *numero decimo*. Tametſi oppoſitam ſententiam ipſe amplectatur *numero* 11. cum aliis. 180

SENTENTIA D. Bonauenturæ, *q. c. in corpore*, eſt iure rigoroſo naturæ indiſpenſabili ſolum matrimonium cum ſtipite eſſe vetitum; at matrimoniũ fratris cum ſorore non eſſe quidem eo rigore indiſpenſabile; nam initio mundi ſic neceſsariò contrahebant; detracta verò neceſſitate, vetitum eſt à Deo, *Leu.* 18. quia in ſe nulla vrgente neceſſitate turpitudinem redolet. Hinc verò Innoc. *c.* Gaudemus *de diuortiis* præcipit, Conuerſos ad fidẽ, quia antea in ſecundo, & in 181

vlterioribus gradibus contraxerant, non eſse ſeparãdos; Non declarat tamen expreſsè contractos in primo gradu fratrem, & ſororem ſeparandos, vt deducere conatur Sotus *d.*40. *qu. vn. art.*4. ſed ſolùm id, quod clarum eſt, definit, non eſſe contra ius naturæ in ſecundo gradu.

His ad concordiam reuocantur diſſentientes opiniones, è quibus prima cenſet, hoc matrimonium iure naturæ eſſe nullum, ob turpitudinem, atq; ideò Eccleſiam nunquam diſpenſare voluiſſe. Eſt Valentiæ, Henriquez, Sanchez, Perez. Vaſquez, Rebell. Bonacinæ, Brancati, & aliorum apud Maſtrium, *citando loco*, Baſſæum *verbo* matr. 7. *n.*24.

182 Opposita verò cenſet, non eſſe contra Ius naturæ tale matrimonium. Ita Caiet. Poncius, Hurtad. Coninch. Diana, Caſpenſis, & alij apud Maſtrium *diſp.*7. *q.*15. *n.*461. & Baſſæum *cit.*

Assero primò, non eſſe adeò contra ius naturæ, vt indiſpenſabile ſit ab Eccleſia matrimonium inter fratrem, & ſororem.

183 Probatvr, nam initio primi nati ex Adamo, & Eua debuere contrahere hoc modo.

Neqve dicant, diſpenſatum à Deo; ſi enim eſſet contrarius naturæ, videtur inconueniens, ab authore naturæ diſpenſari. Atque Syluester *in ſumma* verbo *Papa* refert, Martinum V. etiam in hoc, grauiſſima de cauſa, diſpenſaſſe.

Dices, D. Auguſtinus 15. *de ciuitate*, *cap.*16. excuſato caſu neceſſitatis, initio mundi vrgentis, vt fratres acciperent ſorores, ait, deinceps nefas fuiſſe.

Respondet Maſtrius, D. Auguſtinum potiùs ſtare pro nobis, Cùm enim factum initio mundi excuſaſſet ob propagationem, ſubdit: *Quod profectò quantò eſt antiquius compellente neceſſitate, tantò poſtea factum eſt damnabilius, Religione prohibente.*

184 His vltimis verbis ſignificat, multiplicato genere, humano tale matrimonium eſſe damnabile, non in rigore legis naturæ, ſed religionis, nempe fidelium ſtatus. Hinc in caſu neceſſitatis, ait Thamar 2. *Reg.*13. ſecum diſpenſandum, vt Fratri ſuo, Amnoni nuberet.

Assero ſecundò, tale matrimonium, non vrgente grauiſſima neceſſitate, eſſe turpe.

Probatvr, quia turpe admodum inter gentes cognitum eſt, vt teſtatur Ariſtoteles 2. *Polit. cap.*2. Tertull. *Apologet. cap.*9. Ideò Abraham *Geneſ.*20. in Ægypto, Barbarorum regno, & ad luxus præcipite, perſuaſit Saræ, vt diceret, ſe eſſe ſororem, quaſi compertum eſſet genti illi, eam non poſſe eſſe vxorem, quæ eſſet ſoror. Simile accidit Iſaaco, in Geraris, *Geneſ.*26. & vterque Rex nempè Pharao, & Abimelech, ita ſentire viſi ſunt.

185 Hinc Concilium Tridentinum, *ſeſſ.*24. *c.*5. definit, vt cum magnis Principibus ob publicam cauſam diſpenſetur in ſecundo gradu conſanguinitatis. De primo autem nil concedit, quaſi turpitudinem oleat, & non niſi vrgentiſſima cauſa, quæ rariſſima ſit, ac proinde non ſit de ea lex ſtatuenda. Itaque concludit Diana *p.*4. *tract.*4. *reſol.*93. vrgente neceſſitate, poſſe diſpenſari, cum Hurtado *diſp.*17. *diffic.*5. Baſilio Poncio *l.*7. *de matr. c.*32. qui alios adducunt, præcipuè D. Thom. & Scotum. Addere poterant D. Bonau. quia lege Diuina ſanè, ſed antiqua, quæ ceſſauit, erat vetitum. Idem probabile cenſent Sanchez *t.*2. *l.*2. *d.*52. Præpoſit. Addit *ad* 3. *partẽ*, *q.*7. de Imped. matr. *dubio* 9. contra Valentiam *d.*10. *q.*5. *p.*1. Henriquez *l.*12. *c.*9. Vaſquez 1.2. *q.*74. *art.*8. *diſp.*112. Bellarminum *l. vn. de matr. c.*28. Perez. *in Geneſ. tom.*2. *libro* 16. *diſputatione* 12. *numero* 221. & alios.

Dices. S. Doct. *d.*39. *q. vlt.* dicit, Iudæum, qui ſororem habet coniugem venientem ad fidem, ſeparari. Hoc autem non eſſet, ſi non eſſet contra Ius naturale, vel diuinum, contractum. 186

Respondetvr, ſenſum D. Bonauent. eſſe, Iudæum, qui ſeruabat legem Moyſis, contra conſcientiam egiſſe, & ideò illegitimè contraxiſſe. Adde contraxiſſe abſque neceſſitate, quod turpe eſt, & à natura alienum; ſunt enim aliqua contra naturam, quæ neceſſitate honeſtantur, vt furtum, homicidium, & contractus iſte cum ſorore, vel fratre.

Cæterum non video alienum eſſe Seraphicum ab oppoſita ſententia.

Obiicies cum ſententia negatiua, *cap.* Litteras *de reſtit. ſpoliat*, ait Pontifex, ſe non poſſe diſpenſare in gradibus prohibitis diuina lege; intelligitur autem lex, *Leuit.*18. 187

Respondet Diana, ſenſum eſſe, non debere, nec expedire. Ideò addit, non conſueuiſſe Pontificem diſpenſare, quod eſſet ſuperfluum addere, ſi non poſſet omninò. Sanè *Leuit.*18. erat vetitum contrahere cum vxore fratris, & tamen Pontifices diſpenſarunt, vt ipſe Innoc. III. cum Libionenſibus *cap.* Fin. *eod. tit.* Alex. VI. cum Emmanuele, Rege Luſitaniæ. Iulius III. cum Henrico VII. cuius diſpenſatio in Eccleſia diù diſputata eſt ob mala inde emergentia, atque à Clemente VII. tandem approbata.

Porrò declarat S. Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *can.*3. poſſe Eccleſiam in aliquibus matrimoniis vetitis *Leuit.*18. diſpenſare, vt ſuprà monuimus. 188

QVÆSTIO XVII.

Ad quotum conſanguinitatis gradum extendatur impedimentum matrimonij, Iure Eccleſiaſtico.

D. Bonauentura diſt 40. quæſt. 3.
D. Thom. q. 1. art. 3. & in ſuppl. quæſt. 54. art. 4.

Ecclesia quondam interdixerat connubia vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum, vt conſtat *ex c.* ad ſedem 35. *q.*5. ex epiſtola Alex. II. ad Epiſcopos, *& cap.* Nullum 35. *q.*3. quod eſt Iulij P. *& c. de conſanguinitate*, quod eſt Nicolai II. *& cap. Nulli*, quod eſt Conc. Lugdun. & *cap.*1. quod eſt D. Gregorij in Conc. Meldenſi 35. *q.*3. & ex D. Gregorio *lib.*12. *epiſt.*31. & ex Concilio Toletano II. *cap.*5. vt refert S. Bonauentura hîc. 189

Postmodvm verò in Concilio Lateran. ſub Innoc. III. reſtricti ſunt gradus vſque ad quatuor, *cap.* Non debet *de conſang.* vt refert S. Doctor, intra quos gradus matrimonium eſt ipſo iure nullum.

Has Eccleſiæ ſanctæ Sanctiones Hæretici peſſundant. Eos verò refellit Bellarm. *lib.*1. *de matr. à c.*25.

Assero tamen primò, potuiſse hos gradus conſtitui ab Eccleſia, & eam id congruè feciſſe.

Probatvr à D. Bonauentura, quia Chriſtus Dominus dedit Eccleſiæ poteſtatem ampliorem, quàm Principibus, & Regibus, nempe in cœlo, & in terra, *Matth.*16. *Ioan.*22. & oſtendi *p. p. tr.*1. *d.*5. *qu.*3. Principes autem habent poteſtatem irritandi contractus ciuiles: Ergo multò magis Eccleſia poteſt irritare contractus ſpirituales, qualis eſt matrimonij. Itaque temerè dicunt ſectarij, Chriſtum de matrimonij contractu, tanquam de re ciuili, non fuiſſe ſollicitum; eſt enim Sacramentum. 190

ID

191 Id autem præſtitiſſe Chriſtum colligit S. Doctor; quia lex Euangelica duplo purior, & ſanctior eſt, quàm antiqua. Cùm igitur in lege naturæ excepti fuerint parentes, & filij: *Relinquet homo patrem, & matrem*, & in lege ſcripta exceptæ ſint etiam proles inter ſe. *Leu.* 18. ità, vt in primo gradu lineæ rectæ inter parentes, & filios; & in primo, & ſecundo lineæ lateralis inter filios, inter ſe irritarentur connubia, vt dixi *quæſt.* 12. & 13. & ex his legibus habeamus, tantùm ſeruandum primum gradum lineæ rectæ, & primum tranſuerſæ, tanquam indiſpenſabiles, conueniens fuit, vt in Euangelio puriori irritarentur etiam aliqui alij gradus; at Chriſtus immediatè non inuenitur irritaſſe:

192 Ergo dedit & poteſtatem, & aliquem nutum Eccleſiæ, vt id præſtaret; Hebræis ſanè, eiſque ad ſecundum gradum tantùm prohibebatur, quia cum eſſent ad repudia procliues, vt ad duritiam cordis permiſſus eſſet libellus; magis in matrimonio continebantur, quo erant coniunctiores, & ità ſolùm eos gradus excluſit, qui turpitudinem grandem includunt, nempe vſque ad ſecundum gradum, ità tamen, vt in ſecundo gradu eſſent diſpenſabiles. Sic enim Abraham in lege naturæ accepit Saram in ſecundo gradu coniunctam. Et in lege ſcripta ſæpè diſpenſatum eſt; nunquam autem inter fratres, & ſorores, niſi in principio, ob neceſſitatem extremam multiplicationis, vt ait D. Auguſtinus 15. *de ciuitate*, *cap.* 16. & *lib.* 22. *contra Fauſtum*, *cap.* 35.

193 Etiam à Martino V. conueniens erat, vt alij gradus prohiberentur, fuit autem vetitus initio Eccleſiæ vſque ad ſeptimum gradum ad maiorem puritatem, & perfectionem, maximè quia primis temporibus etiam D. Gregorij, circa 600. annum ſalutis, & Iulij II. qui ducentis annis præceſſit D. Gregorium, feruebat charitas; Ideò non indigebant homines vinculis Matrimonij trahi, idcircò ſeptem gradus excipiebantur ab hoc contractu; mox verò frigeſcente charitate etiam inter conſanguineos, conueniens fuit concedi Matrimonium per tres gradus, non tamen ampliùs, vt lex Euangelica legem Moſaycam ſuperaret, quæ duos tantùm gradus excipiebat, Itaque debuit duplò perfectior, & purior apparere vſque ad quartum gradum, tametſi ob aliquas cauſas aliquando diſpenſatū ſit vſque ad ſecundum, vt diſpenſauit D. Gregorius cum ſolis Anglis, recenter conuerſis, vt ipſe teſtatur *epiſt.* 31. *ad Felicem*, *lib.* 22. *epiſtolarum.* Et aliquando alibi etiam ob alias rationes, vt habet Concil. Epanenſe *cap.* 30. Turonenſe II. *can.* 12. Papienſe I. *c.* 3.

194 Rationem ſecundam affert S. Doctor, cur ad quartum gradum Eccleſia reduxerit illos ſeptem antiquos?

Cum enim antiquitus homines longiùs vitam protraherent, & parciùs generationi incumberent, non adeò arctabantur conſanguinitatibus, vt extra etiam ſeptimum gradum inuenirentur apti ad coniugia; nunc autem, cùm vita ſit breuior, & feruore libidinis æſtuante generationi incumbant, ſi vſque ad ſeptimum gradum prohiberentur connubia, vix inuenirentur non impediti ad Matrimonia, vt patet calculanti. Ponamus enim aliquem generare decem, & illi ſinguli decem, erunt centum in ſecundo gradu; in tertio mille; in quarto decies mille, & ita extra quatuor gradus haberet aliquis conſanguineos omnes allatos, qui ſunt 11011. & totidem in linea aſcendente, & totidem in tranſuerſa. Ergo habebit 33333. conſanguineos. Et ſic in vna patria magna vix inueniret, quacum contraheret vſque ad quartum gradum, quanto minùs vſque ad octauum. Itaque ad vitanda hæc pericula inceſtuum, oportuit reuocari ſtatutum antiquum, extendens impedimenta vſque ad ſeptimum gradum.

Hæc fuit potiſſima ratio, qua teſtatur Concilium illud magnum Generale, motos fuiſſe Patres ad antiquum decretum reuocandum. 195

Addit verò etiam congruentiam, quam referunt S. Doctores: Matrimonia enim ineuntur ad copulandum etiam in charitate animos diſiunctos; amor verò ille, qui ex ſimilitudine accepta per generationem, ob quam indiuiduo amore vnius in alterum fertur, paulatim extinguitur, cùm virtute finita generantis limitata ſit. Minuitur verò in decremento virtutis aſſimilatiuæ, reſidentis in ſemine, è quatuor elementis compacti. Vis enim ignea primò tepeſcit: Secundò aerea, quæ maioris eſt reſiſtentiæ: Tertiò aquea adhuc reſiſtentior; vltimò terrea pertinacior; quantum enim elementa habent actiuitatis, tantò minus reſiſtentiæ. Quare videtur in quatuor generationibus virtus illa carnea, aſſimilans indiuiduè, deperdi, atque adeò ad quartum gradum ferri etiam rationem non contrahendi Matrimonia, cum intra eos ſupponatur calere ſanguis, ad beneuolentiam accedens.

Hæc tamquam ſimplex congruentia affertur à Sancto illo Concilio, vbi mille Sapientiſſimi Patres reſederunt; cum ſuprà cauſas vrgentes attuliſſet, vt obſeruat S. Doctor. Quare inſolenter ſectarij hanc tamquam vnicam Concilij rationem ad ius mutandum, vt puerilem, deridere non erubeſcunt. 196

Obiiciunt primò reprehendendo decreta, maximè verò eorum mutationes in Eccleſia.

Respondetur, id factum eſſe rationabiliter à S. Concilio; mutatis enim ſtatibus temporum, debent mutari decreta mortalium, ob id enim relicta eſt poteſtas Eccleſiæ, ait S. Bonauentura.

Obiiciunt ſecundò. Deus optimè nouerat, qui gradus eſſent prohibendi; at *in Leu. cap.* 18. ſolùm vſque ad ſecundum vetat.

Respondetur è S. Doctore, ſuprà rationes huiuſce re. fu ſſ adductas. 197

Instant, non debuiſſe retrocedi, & à ſeptimo ad quartum reſtringi impedimentum in lege perfectionis.

Respondet S. Doctor, non retrocedi ob imperfectionem, ſed condeſcendendo infirmitati, vt ſuprà, ſtatu hominum variato, qui varias etiam requirit leges; ob id autem, ait S. Doctor, noluit Chriſtus immediatè aliquem gradum determinare, ne ius Diuinum mutationibus eſſet obnoxium, ſed Eccleſiæ, nempè Petro, & ſucceſſoribus pro tempore, id determinandum reliquit.

Obiiciunt tertiò. Quantò magis refrigeſcit charitas, tantò plus debent gradus propinquitatis extendi.

Respondet S. Doctor, medium illius potiùs concludere oppoſitum, cùm enim frigeſcat charitas, oportet ſuccurrere ad gradus viciniores, quantum honeſtas ſtatus ferre poteſt. Cùm enim homo ſit animal politicum, ex Ariſtotele *primo Polit. c.* 2. debet eo Matrimonio copulari, quod publicum deceat ciuitatis bonum. 198

Obiiciunt quartò. Quantò magis ſunt fideles multiplicati, tantò maiorem habent copiam perſonarum, quibuſcum valeant contrahere: Ergo magis nunc poſſumus extendi vſque ad ſeptimum gradum.

Respondet S. Doctor, multiplicari cum perſonis etiam conſanguinitates, vt dixi, & ideò etiam impedimenta, ſi ad plures gradus extendantur.

Digitized by Google

199 Obiicivnt quintò. In Matrimonio Deus coniungit, neque homo ſeparare poteſt, quod Deus coniunxit: Sed Deus *in Leu. cap.* 18. vſque ad quartum gradum coniunxit: Ergo non debet Eccleſia irritare.

Respondetvr, Deum in nouo teſtamento prohibere per Eccleſiam, vt ſuprà.

Obiicivnt ſextò. Eccleſia non poteſt facere, vt Baptizatus, non ſit Baptizatus: Ergo neque, vt, qui matrimonium contraxêre, non contraxerint.

Respondet S. Doctor, negando paritatem, nam Baptiſmus à ſolo Chriſto inſtitutus eſt omni tempore inuariabilis; at Matrimonium, vt contractum, pro ſæculorum diuerſitate mutandum Eccleſiæ commiſit, quoad neceſſaria verò pro temporum varietate.

200 Obiicivnt ſeptimò. Eccleſiæ interdictum non habet virtutem irritandi Matrimonium.

Respondet S. Doctor, Interdictum, quod non facit perſonas illegitimas, non irritare; at decretum hoc reddit perſonas inhabiles.

Obiicivnt octauò. D. Hieronymus ait, ne ibi credatur, niſi probet per vetus, vel nouum teſtamentum; ſed hoc impedimentum nullo teſtamento probatur vltra ſecundum gradum: Ergo non eſt verum.

201 Respondet S. Doctor, D. Hieronymum non poſſe probare per Scripturam, ſe eſſe teſtem veritatis. Ideò, vt perſuaderet, tenebatur probare per teſtamentum, ſe verum dixiſſe: at Eccleſia probauit ſe eſſe Columnam, & Firmamentum veritatis *prima Timothei, cap.* 3. Ideò poteſt præcipere, & ei tenemur parere, & in hoc offendiculum impingunt frequenter hæretici Sectarij.

QVÆSTIO XVIII.

De Impedimento Cognationis Spiritualis.

D. Bonau. diſt. 42. art. 1.
D. Thom. ibidem & in ſupplem. quæſt. 56.

202 Cognatio ſpiritualis definitur à D. Bonau. *diſtinct.* 42. *art.* 1. quem ſequuntur omnes apud Sanchez, *diſp.* 54. *Eſt propinquitas quædam perſonarum ex ſtatuto Eccleſiæ conſurgens, propter collationem Baptiſmi, vel Confirmationis; vel ſuſceptionem recipientis hæc Sacramenta.*

Itaqve tàm Baptizans, quàm tenens cognationem contrahit ſpiritualem 30. *quæſt.* 1. *cap.* Omnes, quos, & *extra. de cognatione ſpirituali, cap. vltimo*, vt notat D. Bonau. Hæc inducta eſt ab Eccleſia in Concilio Nicæno, *can.* 21.

203 Notat verò ſecundò S. Doctor, conſanguinitatis ſpiritualis tres eſſe ſpecies: Vna dicitur Compaternitas, quæ eſt inter patrem ſpiritualem, & carnalem parentem: Alia dicitur Paternitas, quæ attenditur inter eum, qui ſuſcipitur, & eum, qui ſuſcipit, ſiue ſit maſculus, ſiue fœmina. Tertia dicitur Fraternitas; hæc autem attenditur inter filium ſpiritualem, & filium carnalem præciſè, & vniuerſaliter; nam non ſe extendit, niſi ad eum, qui ſuſcipitur 30. *quæſt.* 3. *cap.* Super his, quibus, & *extra. de cognatione ſpirituali, cap.* Tua nos *de conſang.* & omnes hæ ſpecies impediunt Matrimonium. Hoc ſanè valuit iuxta ius antiquum: Sed nunc à S. Concilio Tridentino mutatum eſt, vt dicam.

Notat tertiò S. Doctor, ſpiritualem cognationem dupliciter contrahi, ſcilicet directè, & indirectè. Indirectè, vt, quando vxor efficitur commater alicuius per actum viri; aut vir fit compater per actum vxoris. Directè verò contrahitur per actum proprium, vt cùm tenet aliquem, vel aliquam ad Sacramenti ſuſceptionem. 204

Iam verò Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. abſtulit fraternitatem, ſuprà relatam. Reſtrinxit etiam paternitatem, ne transfundatur ad vxorem. Similiter & coniugum compaternitatem; eò quòd ſint vnum, vt declarat Pius V. 1566. Similiter reſtrinxit compaternitatem, vt non contrahatur inter Baptizantem, & patrinos. Quare duplex eſt tantùm ſpecies cognationis ſpiritualis, nempe paternitas inter Baptizantem, & Baptizatum; & inter patrinos, & Baptizatum. Idem euenit in Confirmatione, & ità ſatis patet *tertia quæſtione*.

Qværes verò: an cognatio ſpiritualis contrahatur per duo illa tantùm Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis. 205

Omissis opinionibus, indicatis à D. Bonau. *in articulo, poſt litteram.*

Certissimvm eſt, cognationem ſpiritualem per hæc duo Sacramenta contrahi. Sic definitur *cap.* De eo, *cap.* Si quis filiaſtrum 30. *quæſt.* 1. & multis aliis in locis *cap. veniens*, & multis aliis textibus *de cognatione ſpirituali*, & *cap.* Veniens *eodem tit. in* 6. vbi etiam definitur hæc cognatio irritare matrimonium ſubſequens, & ſupponitur in Concilio Trid. *ſeſſ.* 24. *de matrim. cap.* 2. & probatur à D. Bonauentura.

Probatvr ſecundò à S. Doctore ratione, qua vtitur etiam D. Thom. & alij apud Sanchez *diſputat.* 54. *num.* 2. Sicut per carnalem generationem homo accipit eſſe naturale; ità per hæc Sacramenta recipit eſſe ſpirituale, per modum cuiuſdam ſpiritualis regenerationis, & natiuitatis: Sicut enim in puero eſt duplex natiuitas: Naturalis prior in vtero, quando in illo adhuc debilis formatur. Poſterior, quando iam roboratus ad ſuſtinenda aliqua vitæ aduerſa, ex vtero in lucem editur; ſic & in homine duplex natiuitas ſpiritualis inuenitur. Altera in Baptiſmo, per quam regeneratur Paruulus, & quaſi inter Eccleſiæ vterum fouendus: Altera in Confirmatione, per quam fortis effectus in lucem prodit, vt periculis exponatur. Et in his Sacramentis Miniſter eſt quaſi Pater generans; & ſuſceptor, ſiue Patrinus, eſt quaſi Mater, quæ nomine Eccleſiæ Baptizatum, vel Confirmatum ſuſcipit. Sicut ergo per generationem naturalem contrahitur cognatio naturalis; ita per ſpiritualem inſtituit Eccleſia, quandam cognationem ſpiritualem in his Sacramentis contrahi. 206

Probat verò S. Doctor, conueniens fuiſſe, vt Eccleſia decerneret hac cognatione ſpirituali irritari Matrimonium, *cap.* 1. *de cognatione ſpirituali in* 6. & *cap.* Veniens *citat.* & multis aliis textibus *de cognatione ſpirituali.* 207

Primò quia recipiens ab alio eſſe ſpirituale debet illi quandam reuerentiam, vt ob eam cauſam zelus eſſet, ac contentio inter Chriſtianos, à quo quiſpiam Baptizatus eſſet, vt teſtatur Apoſtolus 1. *Corinth.* 3. Ideò ſicut parentibus carnalibus talis debetur naturalis, ità decuit ſpiritualibus exhiberi.

Secvndò, quia, qui ſuſcipit aliquem in Baptiſmo, tenetur illum erudire, & inſtruere in ſpiritualibus: Ergo per aliquod vinculum ſpirituale; hoc autem exigit charitatem reuerentialem ſpiritualem, non carnalem pudendam.

Addit

Digitized by Google

208 Addit verò S. Doctor, Catechizantem cum catechizata perſona contrahere aliquam affinitatem, vtpotè per diſpoſitionem ad regenerationem; ea tamen non dirimit, atque ſublata eſt à Concilio Trident. vt dixi *ſect.*1.

Asſero ſecundò. In aliis Sacramentis non contrahi affinitatem. Definitur *cap.* Finali *in fine de cognat. ſpirituali in 6.*

Ratio D. Bonauent. & D. Thom. ea eſt, quia, licet alia Sacramenta conferant eſſe ſpirituale gratiæ, non tamen conferunt per modum regenerationis, ſed vel alimentationis, vt Euchariſtia; vel reconciliationis, vt Pœnitentia, vt notat S. Doctor *ad primum, & ſecundum.*

209 Asſero tertiò, cognationem ſpiritualem irritare matrimonium ſubſequens.

Probatvr primò à D. Bonau. *diſt.*42. *quæſt.* 2. *ex* 30. *quæſt.* 1.

Probatvr ſecundò à S. Doctore. Quantò vinculum eſt ſanctius, tantò honeſtiùs eſt cuſtodiendum: Iam vinculum ſpirituale eſt ſanctius corporeo: Sed vinculum corporeum diſſoluit Matrimonium: Ergo.

Probatvr tertiò à S. Doctore. Nam vinculum conſanguinitatis ob reuerentiam, & honeſtatem refugit copulam carnalem: Ergo & ſpirituale vinculum.

Qvæ verò neceſſaria ſint, vt aliquis dicatur Patrinus.

210 Certvm eſt, neceſſe eſſe, vt patrini teneant eum, qui Baptizatur, vel confirmatur, dum Sacramentum confertur, vel immediatè è Fonte leuent, quia textus vtuntur his verbis: *Suſcipit, accipit, tenet, leuat, tangit*, vt conſtat ex primis quinque capitibus, & *cap.* Omnes 30. *quæſt.* 1. & *cap.* 1. 2. & 3. & *cap.* Poſt ſuſceptum 3. *quæſt.* 3. & *cap.* Si quis vnus 30. *quæſt.* 4. & *ex cap.* 2. & *cap.* Martinus & *cap.* Veniens *de cognatione ſpirituali*, & *cap.* 1. & *cap.* Final. *de cognat.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de matrimon. cap.* 2. & refert S. Doctor *art. poſt litteram.*

Soli autem primò leuantes de ſacro fonte contrahunt, vt notat Sanchez cum aliis *diſputat.* 56. *numero* 3.

211 An verò exigatur vt præterea patrini reſpondeant pro puero, dum catechiſmus fit.

Probabile eſt, non exigi, vt docent multi cum Sanchez *diſp.*56. *num.*10.

Probatvr à D. Bonau. *artic. cit. ex cap.*1. *de cognatione ſpirituali in 6.* vbi ter ſola ſuſceptio ponitur ad contrahendum ſpiritualem cognationem.

Deinde, quia catechiſmus non facit ad hanc cognationem eſſentialiter, ſed ſolùm tamquam diſpoſitio extrinſeca, vt obſeruat S. Doctor *ibidem*; & cum eo Sanchez *loco cit.*

Instat verò quæſtio: An plures duobus leuantes, vel tangentes in Baptiſmo, contrahant.

212 Ivre quidem antiquo vnus patrinus præſcribebatur *cap.* Non plures *de conſecr. d.*4. quod eſt Leonis Papæ, & *cap.* Final. *de cognat. in 6.* Quod ſi plures tangebant, vel leuabant, licèt tranſgrederentur hoc præceptum, contrahebant ſpiritualem cognationem, *cap.* Finali *citato.*

At contra Tridentinum *ſeſſ.*24. *cap.* 2. vtrumque ius correxit, & primò concedit, vt poſſint eſſe duo patrini, maſculus, & fœmina. Deinde, ſi plures his tangant, &c. non contrahunt cognationem.

Qvod ſi nulli deſignentur, nullus contrahit, vt docent Sanchez *lib.* 7. *diſput.*57. Baſſæus *verbo* Matrim. 7. *num.*31. Coninch. *diſput.* 32. Maſtrius *diſput.*7. *num.*467. contra Hurtadum *diſp.* 16. *diffic.*4. & alios.

213 Qvare ſi plures duobus deſignentur, aut duo viri, vel duæ fœminæ, & omnes ſimul tangant, probabilius eſt non contrahere, vt docent Suarez 3. *parte*, *quæſt.*67. *art.*8. & alij apud Maſtrium *numero* 466. Brancatus *diſp.*18. *art.*6. §.3. & alij: oppoſitum tamen tenent Maſtrius, Baſſæus, aliique: Ergo Concilium prohibet; ſed non irritat.

Qvod ſi aliqui aſſignentur à parentibus in patrinos, & alij à Parocho, præualent, qui à parentibus nominati ſunt, ad quos hoc ſpectat.

Necessaria eſt autem intentio in Patrinis leuandi, vel tenendi. Probatur *ex leg.*2. & *leg.* In omnibus negotiis 56. *ff. de act. & oblig.* vnde habetur, obligationem oriri ex conſenſu. Sic in votis, & Sacramentis neceſſaria ſemper eſt intentio. Non eſt tamen neceſſaria intentio contrahendi, nam ſequitur principalem functionem. Vide Sanchez *diſput.* 58.

214 Si quis verò per errorem leuet filium Titij, credens leuare filium Cai, contrahit cognationem, ex Poncio *lib.*8. *cap.*39.

Oppositvm tamen tenet Sanchez *lib.* 7. *diſput.*58. & *cap.* 2. *de cognat. ſpirituali*, vbi habetur; *Coniugem, quæ per ignorantiam leuauit filium mariti, non arceri à debiti petitione.* Ex quo textu Abbas *numero* 4. Næuo *num.*6. colligunt, requiri ſcientiam, & intentionem. Fateor hoc non conuincere, quia pro coniugibus adeſt declaratio, iure diſpoſita, quia iam eſt contractum Matrimonium.

Enim verò eſt tamen probabilis opinio Sanchez, vt ait Diana *parte* 3. *Tract.*4. *reſol.* 16. eamque tuetur Villalob. *Tomo primo, tractatu decimoquarto, diffic.*19.

215 Qværes: an per procuratorem leuans, vel tenens infantem, contrahat cognationem.

Respondent aliqui negatiuè. Ratio eſt, quia Canones deſignant *leuantem, & tenentem*; at qui per procuratorem agit, non leuat, vel tangit. Ità Sanchez *diſp.* 59. *num.* 12. Tancred. *ibi*, Henriquez, Reginaldus, Filliuc. & alij.

Oppositvm tamen mihi certius eſt cum Poncio, Rebellio, Coninchio, Bonac. Hurtado, Stephano à S. Gregorio apud Maſtrium *num.*468. Ratio eſt, quia, qui per alium facit, per ſe facere videtur *ex Leg.* Licet *de conſtit. pecuniæ*, & *ex regulis Iuris in 6.* Ità & Baſſæus *verbo* Matrim. 7. *num.*31. vbi alij.

Probatvr ex declaratione S. Congregationis, allata à Nauarro, & Poncio, & refertur ad verbum à Brancato *diſp.*18. *art.*5. *num.* 96. Sic Procurator non contrahit cognationem ſpiritualem ſibi, ſed mandanti. Hinc etiam habetur ratio, quia ſi Eccleſia non permitteret per procuratorem teneri ad Baptiſmum, tunc nullus contraheret, aut deputaretur ſpirituali inſtructioni, & educationi infantis, deficientibus patribus.

216 Qværes etiam: an infidelis Patrinus contrahat cognationem ſpiritualem leuando, &c.

Respondetvr, non contrahere. Ità communiter apud Sanchez *diſp.*60. *num.*7.

Ratio eſt, quia cùm hæc cognatio ſit ex inſtituto Eccleſiæ, non capitur in non ſubiecto Eccleſiæ. Hinc habes, hæreticum contrahere, quia ſubditur.

Qværes etiam; an ſi Baptiſmus priuatim conferatur, vel iteretur in Eccleſia, contrahatur cognatio.

Svppono

Digitized by Google

SVPPONO probabile, non adeſſe præceptum in priuato Baptiſmo ob neceſſitatem adhibere patrinum. Ità Sotus *in 4. diſt.42. quæſt.1. art. 2.* Henriquez *lib.2. cap. 18.* Diana *parte 3. Tract.4. reſol. 18.* cum aliis ibi contra Zambranum *cap.1. de Baptiſmo, dub.18.* Enim verò, ſi adhibeatur, multi aſſerunt, contrahere. Ità Zambranus ſuprà, Nauar. *in man. cap.22. num.40.* Coninch. *de Sacram.d.32.* Armilla *verb.* Matrim. *num.* 14. & alij.

217 ALII negant. Ità Sanchez *Tom.2.lib.7.dub.62.* & alij, quibus inclinat Diana, qui addit, non improbandam conſuetudinem in quibuſdam locis, vbi Catholici adſtant Patrini filiis hæreticorum, Baptizante miniſtro hæretico in forma Sanctiſſimæ Trinitatis. Ità & Laym. *lib.5. tract. 2. cap. 89.* contra Azorium *parte 1. lib.8. cap.15.*

IN ſolemnitatibus verò additis priuato Baptiſmo, non videtur contrahi impedimentum, ſaltem dirimens.

QVOD ſi Baptiſmus validè domi collatus iteretur ſolemniter, non oritur cognatio in illo ſolemni Baptiſmo, quia non eſt regeneratio ſpiritualis, vt arguit S.Bonau. Non enim præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, *de regulis Iuris in 6.*

218 IN priuato ſanè Baptiſmo contrahit Baptizans etiam Laïcus. Sic enim iura definiunt, & ſolùm excipiunt coniugem, in neceſſitate Baptizantem, quia nolunt talem impedire à copula Matrimonij, *cap.* Ad limina 30. *quæſt.1.*

QVÆSTIO XIX.

De Impedimento Cognationis Legalis.

D.Bonau. diſt.42. art.2.
D.Thom. quæſt 2. art.1. & in ſuppl. quæſt 57.

219 COGNATIO legalis ſic deſcribitur à D. Bonau. *art.2.* quem omnes ſequuntur: *Eſt propinquitas ex adoptione proueniens.*

OPORTET ergo ſcire naturam adoptionis.

IGITVR S. Doctor definit adoptionem cum D. Thom. & aliis Theologis: *Eſt extranea perſonæ in filium, vel nepotem, vel deinceps legitima aſſumptio.* Nec admodum eſt diſſimilis definitio Iuriſperitorum: *Eſt actus legitimus, per quem fit filius, aut nepos, qui non eſt, penè naturam imitans.*

DICITVR *extranea perſona*, nempè, quæ non erat in adoptantis poteſtate, ſiue ſit conſanguinea, ſiue non. Dicitur *in filium, vel nepotem, vel deinceps*, ſub quibus comprehenduntur etiam fœminæ in filiam, aut neptem, quia non poteſt quiſpiam adoptari aut in fratrem, vel parentem, *Leg.* Nec apud *Cod.* de hæred. inſtit. *Dicitur legitima*, ideſt, ſecundùm legum formam. Dicitur *aſſumptio*, ideſt, electio. Cùm enim adeò inſita ſit hominibus propenſio ad ſucceſſionem, fuit iure inductum, vt qui naturali propagine carent, poſſint arte naturam ſupplente, filios ſibi adoptare. Vnde adoptio eſt legalis quædam, vel artificioſa generatio, vt ait S. Doctor *quæſt.1. in corpore.*

220 DVPLEX autem eſt adoptio, vt aduertit *ibi* S. Doctor, quem omnes imitantur, præſertim Scotus *diſt.42.* & diſcipuli: Quædam eſt perfecta, per quam adoptatus ſui iuris exiſtens tranſit in poteſtatem adoptantis, & hæc dicitur Arrogatio. Altera eſt imperfecta, per quam adoptatus non tranſit in adoptantis poteſtatem; & dicitur ſimplex adoptio. Hæc diſtinctio ab omnibus traditur, & habetur §. Adoptio. *Inſtit. De adopt.*

DIFFERVNT autem quintupliciter. Primò, quia per adoptionem ſimplicem adoptatus non tranſit in adoptantis poteſtatem, nec eſt eius hæres neceſſarius ex teſtamento; benè tamen ab inteſtato: At per Arrogationem tranſit in poteſtatem Arrogantis, inſtar filij naturalis, & eſt eius hæres neceſſarius ab inteſtato; ex teſtamento autem in quarta bonorum parte *Inſtit.* De adopt. §. Sed hodie.

SECVNDÒ differunt, quia adoptari poteſt, qui 221
non eſt ſui iuris, vt filius ſub patris poteſtate conſtitutus; at arrogari nequit, niſi, qui ſui iuris eſt, vt emancipatus, & liber homo. Quia cùm arrogatus tranſeat in arrogantis poteſtatem, debet eſſe ſui iuris, vt tradere ſe valeat, *leg.2. §. vlt. ff.* de adopt. & arguit S. Doctor *articulo citato.*

TERTIÒ differunt, quia adoptio fit cuiuſcunque Iudicis competentis authoritate, dum tamen apud eum plena ſit actio. Arrogatio verò ſola Principis authoritate fit, *leg.1. Cod.* de Adopt. *& inſtit. eodem tit. initio.*

QVARTÒ, quia arrogator tenetur ſatis dare de bonis arrogati illis perſonis, ad quas eſſent peruentura, ſi arrogatus in ſuo ſtatu manſiſſet *ex Leg.* Nec ei §. Finali, *ff.* de adopt.

VLTIMÒ, quia in adoptione non requiritur 222
verbum vtriuſque expreſſum; at in arrogatione requiritur verbum vtriuſque: Requiritur enim, vt Rex interroget arrogantem: Vis habere hunc in filium, nepotem, vel pronepotem? Et arrogans reſpondeat: Volo. Rurſum, vt interroget arrogatum. Vis habere hunc in Patrem, Auum, vel Proauum? Et ipſe reſpondeat: Volo, & deinde Princeps exprimat id ſibi placere. Ità *ex Leg.* In adoptionibus *leg.2. ff.* De adopt.

MVLTAS conditiones requirunt Doctores cum D. Bonauent. hîc, vt aliquis poſſit aliam adoptare. Prima eſt, vt adoptans ſit ſui iuris, & maior vigintiquinque annis. Ratio eſt, quia minor bona ſua nequit adminiſtrare. Secunda eſt, vt ſit vir; mulier enim non poteſt, niſi reſcripto Principis concedatur in ſolatium filiorum. Tertia, vt poſſit generare, vel ſi impotens ſit ex accidenti. Ratio eſt, quia adoptio inſtituta eſt ad ſupplendam generationem naturalem. Quarta, vt ità excedat ætatem adoptati, vt poſſet eius eſſe pater naturalis; imò decem, & octo annis debet eum excedere. Arrogare verò nequit, qui quadraginta annos non eſt nactus. Hæc habentur *Inſtit. de adopt.* Poteſt autem quicunque ſiue maſculus, ſiue fœmina adoptari, dummodò ſit præſens.

SEX autem modis ſoluitur Adoptio: Primò na- 223
turali morte adoptantis: Secundò morte eius ciuili: Tertiò ob nuptias inceſtuoſas: Quartò ob dignitatem, vt Epiſcopalem: Quintò per ſententiam: Sextò per mancipationem.

EX adoptione igitur oritur triplex cognationis legalis ſpecies, vt obſeruat S. Doctor *hîc*, & Sanchez *diſp.63. num.6.*

PRIMA eſt linea recta inter adoptantem, & adoptatum, atque huius deſcendentes. Habetur *Inſtitut.* De nupt. §. Ergo non omnes.

SECVNDA eſt lateralis inter adoptatum, & filios carnales adoptantis, *Inſtit.* De nupt. §. Inter eos, *& leg.* Per adoptionem 17. *ff. de ritu nuptiarum.*

TERTIA eſt per modum cuiuſdam legalis affinitatis ad ſimilitudinem affinitatis naturalis, quæ eſt inter

Digitized by Google

inter adoptantem, & vxorem adoptati; & è contra inter adoptatum, & vxorem adoptantis, *ex leg.* Adoptiuus 14. §. *de ritu nupt.*

224 Asserit igitur S. Doctor *quæſt.* 1. Cognationem legalem eſſe vinculum quoddam.

Probatvr primò à S. Doctore *ibi cap.* Inter cos 30. *quæſt.* 3. quod eſt Nicolai Papæ ad conſulta Bulgarorum *cap.* Ità diligere.

Secvndò, quia ſicut Cognatio naturalis per legem naturæ conſtituitur, & Cognatio ſpiritualis per legem ſpiritus; pari ratione lex humana potuit adiungere Legalem.

Tertiò, ſicut patris officium eſt generare, educare, fouere, hæredem relinquere; Ita, &c. Cùm ergo aliquis aſſumit alium ad hæc munia, rectè dicitur Pater; talis autem eſt adoptans: Ergo ibi eſt effectus paterni officij. Hoc autem rectè a legibus ſtatutum eſt in ſolatium filiorum, quod eſt maximum inter cætera ipſis coniugatis.

225 Harvm verò trium cognationum, nempè, Carnalis, Spiritualis, & Legalis, ſufficientiam tripliciter oſtendit.

Primo ex triplici lege, vt Cognatio naturalis ſumatur à lege naturæ; Spiritualis à lege Diuina; & Legalis à lege poſitiua.

Secvndò, vt cognationes hæ ſumantur à triplici bono, quod reſpiciunt, naturæ, gratiæ, & fortunæ.

Tertiò, vt Cognatio naturalis reſpiciat carnem; Spiritualis animam; Legalis totum hominem.

Obiicies primò. Nullus poteſt ſibi alium adoptare in patrem: Ergo neque in filium.

Respondet S. Doctor, negando conſequentiam; nam ſicut generare, eſt filium producere; ita etiam adoptare, eſt filium ſibi conſtituere.

Obiicies ſecundò. Omnes iuſti ſunt filij Dei adoptiui, nec tamen cognati.

Respondet S. Doctor, adoptionem per gratiam eſſe generalem, ideò nil mirum.

226 Obiicies tertiò. In homine ſunt tantum duo, anima, & corpus; & ex parte corporis eſt cognatio carnalis; ex parte verò animæ ſpiritualis: Ergo ſuperfluit legalis.

Respondet S. Doctor, aliqua conuenire ratione animæ, vt intelligere; aliqua ratione corporis, vt eſſe coloratum: aliqua ratione coniuncti, vt riſibile; ſic euenit in cognatione, vt ſuprà.

Obiicies quartò. Cognatio eſt vinculum perpetuum: Sed adoptio non eſt perpetuum vinculum, quia adoptiuus poteſt emancipari: Ergo.

Respondet S. Doctor, amoueri poſſe dominium per emancipationem, non autem honeſtatem inde conſequentem.

227 Agit deinde: an cognatio legalis impediat Matrimonium.

Est autem quæſtio: an adoptio ſola illa dirimat, quæ dicitur Arrogatio transferens in poteſtatem adoptantis; an verò etiam imperfecta.

Prima ſententia eſt, vtramque irritare. Ità multi apud Sanchez *diſp.* 63. *num.* 8. & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 18. *num.* 471.

228 Secvnda ſententia eſt, ſolam arrogationem irritare. Ita cum plurimis Sanchez *num.* 9. poſt D. Bonauent. *quæſt.* 2. *in corpore*, vbi aſſerit, dirimi in linea tranſuerſa; eò quòd filius naturalis, & filia adoptata, ſunt ſub eadem poteſtate: Ergo ex hoc capite oritur impedimentum dirimens, hæc autem ſubiectio eſt in arrogatione tantùm, quod debuit Sanchez aduertere. Idem tenent Tancredo, Henriquez, Meracius, Bonacina, Reginaldus, Filliucius, Caſpenſis, Auerſa apud Maſtrium *num.* 470. Baſſæum *verbo* Matrimon. 7 *numero* 33. Dianam 4. *parte, tract.* 4. *reſol.* 120.

Assero cum hac ſententia, ſolam illam adoptionem irritare, quâ quis in adoptantis poteſtatem transfertur, & quæ proinde Arrogatio nuncupatur.

Probatvr primò à D. Bonauent. ex Nicolao 229
Papa *ad conſulta Bulgarorum*, vbi ad inferendum hoc impedimentum comparat generationem adoptionis cum naturali, in qua ratione ſubiectionis ſiunt vnum.

Deinde, quia Pontifex contubernio amouendo ſuſpecto, & periculoſo inſiſtit; tale autem eſt tantùm eorum, qui ſub poteſtate ſunt; non autem inter eos, qui adoptione ſimplici viuunt diſiuncti. Qui enim ſimul conuiuunt, fornicationibus ſunt addictiores; propter hoc enim, etiam inter conſanguineos vetantur connubia. Confirmatur; Nam matrimonium eſt fauor, ideò irritantia, vtpote odioſa, reſtringenda ſunt.

Obiicies primò. Ius poſitiuum non poteſt ſu- 230
per naturale: Sed matrimonium eſt iuris naturalis: cognatio verò legalis poſitiui: Ergo hæc in illud non poteſt.

Respondet S. Doctor, Matrimonium eſſe iuris naturalis ad normam Eccleſiaſtici.

Obiicies ſecundò. Ius Fori non regit ea, quæ ſunt iuris Poli: Sed matrimonia regnntur iure Poli; adoptiones verò ſunt iuris Fori: Ergo non poteſt leges matrimonio imponere.

Respondet S. Doctor, Eccleſiam tale impedimentum iure Poli conſtituiſſe, quamvis enim hoc impedimẽtum à legibus ciuilibus ſit inductum, eæ tamen leges ſunt iure Canonico approbatæ, vt conſtat *ex cap.* Ità diligere 30. *quæſt.* 3. vbi Nicolaus Papa ait: *Quandoquidem nec inter eos, qui natura, & eos, qui adoptione filij ſunt, venerandæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt.* Vbi approbatur prima ſpecies cognationis legalis in linea aſcendentium, *& cap. vnica, de cognat. legali*, & *cap.* Per adoptionem 30. *quæſt.* 3. quod eſt Paſchalis Papæ, approbatur impedimentum cognationis legalis in ſecunda ſpecie, in linea tranſuerſa. Quam- 231
vis autem tertia ſpecies non inueniatur expreſsè iure canonico approbata, tamen cùm rubrica iuris canonici ſit generalis, nimirum de cognatione legali, & ſit eadem ratio de hac ſpecie, & de aliis, cenſenda eſt cum aliis ſpeciebus approbata. Adde, omnes illas ſpecies conſuetudine, ſcientibus Pontificibus, praxi eſſe receptas: Et ideò hinc vim habere hoc impedimentum, quia ab Eccleſiaſtico iure approbatum ſit, docent D. Bonau. *quæſt.* 2. D. Thom. *eadem diſt. quæſt.* 2. *art.* 2. *in corpore*, & *ad* 4. & alij apud Sanchez *diſt.* 63. *num.* 16.

Obiicies tertiò. Talis cognatio non repugnat alicui bono Matrimonij: Ergo non irritat.

Respondet S. Doctor, repugnare honeſtati, ob quam inſtitutum eſt Matrimonium, tot impedimentis conſanguinitatis, affinitatis, &c. vallatum.

Qværitvr deinde: an omnes tres ſpecies le- 232
galis cognationis irritent Matrimonium.

De prima quidem in linea recta aſcendenti non eſt dubium.

De affinitate legali, etſi aliqui dubitent, tamen etiam certum eſt, vt ait Sanchez, *num.* 13.

De linea verò tranſuerſa aliqui dixerunt, non irritare. Eos refert Sanchez *num.* 24.

Vera

233 Vera tamen ſententia eſt, eſſe impedimentum irritans. Ità D. Bonauent. *art. præſenti*, & *quæſt.* 2. & 3. quem ſequuntur cæteri apud Sanchez, *n.*25.

Probatvr à D. Bonauentura *quæſt.* 3. *ex cap. vnico de cognat.* 30. *quæſt.* 3. quod eſt Nicolai Papæ: *Inter eos, qui natura, & eos, qui adoptione ſunt filij, veneranda Romana leges matrimonia contrahi non permittunt.*

Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, quia ex generatione naturali oritur quædam cum adoptato coniunctio ſimilis naturali aliorum fratrum: Sed hæc dirimit Matrimonium: Ergo.

Obiicies primò. Videtur fruſtra hoc impedimentum, cùm ſolubile ſit per emancipationem.

234 Respondet Sanchez *numero* 23. non eſſe fruſtra, quia ante emancipationem eſt perpetuum, & rationabile ex honeſtate. Ità & D. Bonauentura *quæſt.* 3.

Obiicies ſecundò: *cap.* Ità diligere 30. *quæſt.* 3. habetur hoc impedimentum à lege ciuili ſtatutum, quaſi canones aliter ſentiant,

Respondet Sanchez ex D. Bonau. ibi legem ciuilem canone ratificari.

Ex his habes, primam ſpeciem rectæ lineæ cognationis legalis perpetuum impedimentum ſecum ferre. Sic deciditur *Leg.* Quin etiam 55. *ff. de ritu nupt.* & Inſtit. *De nupt.* §. Ergo non omnes.

De tertia ſpecie, ideſt affinitatis, definitur *ex Leg.* Adoptiuus 14. *ff. de ritu nuptiarum.*

Qvoad tertiam ſolùm ad tempus, quamdiù durat adoptio, impediuntur filij naturâ, cum filiis adoptatis contrahere; & quamdiù filij natura, &
235 filij adoptiui ſunt in patris poteſtate. Itaque ſi emancipentur, ambo poterunt contrahere, *cap. vnico, de cognat. legali*, & *cap.* Per adoptionem 30. *quæſtione* 3. ex Paſchali Papa, & *Leg.* Adopt. *ff. de ritu nupt.* & Inſtitut. *de nuptiis* §. *Inter eos.*

Ratio huius diuerſitatis prohibitionum eſt, quia prima, & tertia prohibitio eſt propter reuerentiam, quam debet adhibere adoptatus cum ſua vxore adopranti, & vxori eius; & cùm hæc ſit perpetua, ſimiliter eſt perpetua prohibitio vtraque illa. Secunda verò eſt ob correlationem in filiali ſubiectione eidem patri, quæ tolli poteſt, vt ait S. Doctor *quæſt.* 2. & 3. *in corpore.*

236 Ex his deducit S. Doctor *quæſt.* 3. *ad* 1. inter adoptantem, & parentes filij adoptiui nullam contrahi cognationem. Eum ſequuntur plurimi apud Sanchez *num.* 26. Sed rationem addit S. Doctor, quia adoptans aſſumit filium ad extrinſeca bona, non ad vnionem carnis, vel conſanguinitatis, in qua cum patre primo communicat. Deinde deducit S. Doctor *quæſtione* 2. & 3. poſſe filium adoptiuum accipere filiam ſui patris adoptatoris, poſt eius obitum.

Tertiò, poſſe fratres adoptiuos inter ſe contrahere, vt communiter docent Doctores apud Sanchez, *num.*28. Nullum enim ius eſt prohibens.

Qvartò, filium illegitimum poſſe cum filia adoptiua ſui patris contrahere, quia illegitimus non communicat in patria poteſtate: *Inſtit. de nuptiis* §. *vlt.* Vide Sanchez *num.* 30. qui fundamento S. Bonau. *quæſt.* 3. *in corpore* nititur.

237 Vltima difficultas eſt ad quotum gradum extendatur cognatio legalis, impediens, ac dirimens inter adoptatorem, & adoptatum, eiuſque deſcendentes. De quo S. Doctor *quæſt.* 3.

Prima opinio eſt, impedimentum in deſcendentibus protrahi in infinitum. Doctores refert Sanchez *num.* 31.

Secvnda opinio eſt, protrahi vſque ad quartum gradum. Authores vide in Sanchez *num.* 32. Adde Maſtrium *diſp.*7. *quæſt.* 17. *num.*472.

Tertia opinio eſt, iure ciuili extendi ad quartum gradum. Ità multi apud Sanchez *num.* 33.

Qvarta ſententia, quam ſequitur Sanchez *n.*34. eſt, extendi ad filios, & omnes alios recta linea deſcendentes, qui erant in poteſtate adoptati, quando eſt adoptatus.

Qvoad D. Bonau. *quæſt.* 3. *ante reſolutionem* ſupponit, tranſire ad filios, & nepotes; *in reſolutione* 238
verò ait, tranſire ad filios ratione poteſtatis, ſub qua ſunt filij, & quamdiù hæc durat. Itaque videtur huius ſententiæ, quæ eſt etiam D. Thom. *quæſt.* 2. *art.* 3. *ad* 4. & aliorum, & ità videtur deciſum *à Leg.* Si pater familias 15. in principio, *ff. de adoptione.*

Ratio D. Bonau. qua nititur Sanchez eſt, quia fundamentum cognationis in deſcendentibus, eſt tranſitus in poteſtatem paternam.

Opponit ergo ſibi: Cur, ſi Pater adoptans habet patrem, non contrahit filius adoptatus cognationem legalem cum Auo?

Respondet S. Doctor, hanc cognationem 239
eſſe ex generatione legali extrinſeca, non ex communicatione ſanguinis: Ideò non retrocedere, ſed à patre, tamquam à fonte, deriuari ſecundum hanc communicationem ſolum in deſcendentes, qui communicant in bonis, & ſunt perfectè arrogati.

QVÆSTIO XX.

De Impedimento Affinitatis.

{ D.Bonau. diſt.41. art.1.
D.Thom. ibi, quæſt. vnica, art.1.

Affinitas dicitur, quaſi finium vicinitas. 240
Ideò affines, teſte Tullio *Inuectiua quarta in Catilinam*, dicuntur, qui ad aliorum fines trahuntur. Sicut enim agri dicuntur affines, quia finis vnius eſt proximus fini alterius; ità affines ſunt conſanguinei alterutrius coniugis alteri coniugi, eò quòd duæ cognationes inter ſe copulentur ad nuptias, & altera ad alterius fines accedat, vt ait Iuriſconſultus *Leg.* Non facile, *ff. de gradibus affinitatis.* Ratio huius eſt, quia cùm vir, & vxor vniantur, vt ſint vna caro per copulam, ſanguis vnius dicitur tangere fines ſanguinis alterius, atque adeò conſanguinei vnius trahuntur ad quandam alterius cognationem, quæ affinitas dicitur. Ita D. Bonauentura *diſtinctione* 41. *articulo* 1. & *quæſtione* 1. & *ſeqq.*

Definitvr affinitas à D. Bonau. *artic. citat.* 241
quem omnes Theologi, & Iuris vtriuſque profeſſores imitantur: *Affinitas eſt propinquitas perſonarum ex carnali copula proueniens, omni carens parentela.*

Dicitvr *Propinquitas*, quia in hoc conuenit cum cognatione carnali: Dicitur *ex carnali copula proueniens*, quia ex ea oritur ſiue licita, ſiue illicita. Dicitur *omni carens parentela*, quia per accidens eſt, vt ſint etiam conſanguinei. Quod enim oriatur etiam ex illicita copula, probatur à D. Bonau. *artic. cit. Regula tertia* ex *cap.* Fraternitatis.

Dvrat autem affinitas etiam poſt mortem eius, 242
qui fuit affinitatis cauſa; quare mortuo alterutro coniuge,

Digitized by Google

coniuge, vel alterutro fornicante, non ſoluitur affinitas producta ex copula. Ita definitur *cap.* Fraternitatis 35. *quaſt.* 10. quod eſt Gregorij Papæ, vt probat D.Bonau. *artic. cit. in ſecunda Regula.*

Ratio D. Bonau. *quaſt.* 1. *ac* 3. *&* *quaſt.* 3. *ad vltimum*, & D.Thom. *quaſtiuncula* 3. *in corpore*, quia quoties relatio conſurgit ex præterita actione, nec illius continuationem exigit, non perit, deſtructa cauſa, ſed tantùm pereunte altero extremorum, inter quæ verſatur: At affinitas ortum habet ex carnali commixtione, nec exigit eius copulæ perſeuerantiam, ac proinde non perit deſtructa perſona, quæ copulam habuit, ac per eam cauſa fuit eius affinitatis producendæ.

243 Dat exemplum S. Doctor, ſicut enim ex vno actu talis copulæ poteſt proles gigni, quæ vinculo perpetuo alligatur patri, & matri, ſic poteſt affinitas generari, quando talis coniunctio inducit affinitatem, non conſeruans; ideò ipſa exiſtente tranſitoria, durat affinitas diuturna inſolubilis.

244 Observat etiam S.Doctor, & cum eo Scotus *diſt.* 41. affinitatem non habere propriè ex ſe gradus, ſed menſurari iuxta gradus conſanguinitatis. Itaque ſumpto ſtipite in duabus perſonis copulatis, vnde affinitas oritur; in eodem gradu erunt affines vni, in quo alteri ſunt conſanguinei, quia affinitas eſt vinculum per accidens, quod reducitur ad vinculum conſanguinitatis, quæ eſt vinculum per ſe: Omne enim per accidens reducitur ad per ſe, vt arguit S. Doctor *quaſt.* 2. & quod diffundit per accidens, reducitur ad id, quod eſt principium per ſe.

245 Hinc percipies ſenſum illius effati Gloſſæ *ad cap.* Non debet *de conſanguinitate: Perſona, addita perſona per carnis copulam, mutat genus, & non gradum.* V. g. ſunt Petrus, & Paulus fratres: Ex his, Petrus ſumit Margaritam, hæc mutat genus attinentiæ cum Paulo, ſed in eodem gradu, quia Petrus eſt Paulo in primo gradu generis conſanguinitatis; ſed vxor Petri in primo affinitatis. Itaque immutatus manet gradus, iuxta gradum conſanguinitatis, ex qua oritur, & ad cuius paſſus progreditur *cap.* Porrò 35. *quaſt.* 5.

Hinc fit, vt linea affinitatis alia ſit recta aſcendentium, & deſcendentium; alia tranſuerſa. In linea aſcendentium ſunt Socer, Socrus, Vitricus, & Nouerca. In linea deſcendentium ſunt Gener, Nurus, Priuignus, & Priuigna. In laterali ſunt, qui alterutri coniugi ſunt conſanguinei in linea tranſuerſa æquali, vel inæquali, eodem gradu.

Oritur ergo quæſtio prima D. Bonau. an ex omni copula oriatur affinitas.

246 Vera ſententia eſt, debere eſſe copulam maris, & fœminæ perfectam, in qua Mas ſeminet in vaſe fœmineo, non autem ſufficere vaſis penetrationem.

Probatur à D. Bonau. primò *fundamento* 3. & *in corpore* argumento, quo vtitur Sanchez *diſp.* 64. Tota ratio, ob quam ex copula oritur affinitas, eſt, quòd per eam vir, & fœmina vna caro efficiuntur, ac proinde conſanguinei vnius fiunt affines alteri, *ex cap.* Fraternitatis 35. *quaſt.* 10. At non efficiuntur vna caro, niſi per copulam perfectam, ac ſufficientem ad prolis generationem, qualis eſt illa, qua virile ſemen intra vas fœmineum effunditur: Ergo.

247 Deinde probatur *ex cap.* Lex Diuina 27. *quaſtione* 2. quæ eſt Benedicti Pontificis, vbi ſic dicitur: *Sed neque oſculum parit propinquitatem, quod nullam facit ſanguinis commixtionem*, & *cap.* Extraordinaria 35. *quaſt.* 3. vbi Vrbanus II. declarat, pollutionem non impedire matrimonium cum conſanguineis mulieris pollutæ, niſi in naturalibus admiſſa ſit, vt notat D. Bonau. *argumento primo oppoſito, cum reſponſione.*

Hanc ſententiam tuentur communiter cum D. Bonau. apud Sanchez *diſp.* 64. *num.* 8. & Dianam *parte* 3. *Tract.* 5. *reſol.* 19.

Hinc deducitur à D. Bonauent. & Sanchez *numero* 10. non contrahi affinitatem ex copula, qua ſola fœmina ſeminat. Ità Bonacina *quaſt.* 3. *puncto* 12. Sanchez *diſp.* 64. Baſſæus *verbo* Matrim. 7. *numero* 70. 248

Deducitur ſecundò, per copulam ſpadonis, vel ſodomiticam non contrahi. Ità D.Bonau. & alij apud Sanchez *num.* 11. *& ſequentibus.*

Deducitur tertiò, ſatis eſſe ad affinitatem contrahendam virile ſemen quacunque arte penetret vas fœmineum. Quia id ad prolis generationem ſufficit, & id, etiamſi arte dæmonis immittatur, vt notant multi cum Sanchez *num.* 15. & Baſſ. *verb.* Matr. 7. *num.* 69.

Oppositum tamen probabile eſt cum Diana *parte* 3. *Tract.* 5. *reſol.* 19. Poncio *libro* 7. *cap.* 33. Ratio eſt, quia non ſunt facti vna caro, nec ſibi adhæſerunt.

Assero ſecundò, etiam ex copula illicita naturali oriri affinitatem. 249

Probatur primò à D. Bonau. *diſt.* 35. *quaſt.* 3. Secundò probatur, *extra. de eo, qui cognouit conſanguineam in decretali.* Tranſmiſſæ nobis litteræ, &c. *tit.* 13. *cap.* 4.

Tertiò probatur à S.Doctore, quia ea copula ſatis eſt ad generationem prolis, quia fiunt vna caro.

Qvartò, quia filius natus ex fornicatione fit eodem modo conſanguineus, ſicut ſi eſſet de legitimo matrimonio natus. Tandem id definitur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de matrim. cap.* 4.

Obiicies primò contra primum aſſertum *cap.* Fraternitatis *de eo, qui cognouit conſanguineam*, & *cap.* Iuuenis *de ſponſal.* vbi videtur definiri contrahi affinitatem etiam ſolo niſu copulæ tentatæ, non patratæ.

Respondet S. Doctor *in corpore*, quem ſequuntur Soto 4. *diſt.* 41. *quaſt. vnica*, *art.* 2. Sanchez *num.* 19. ibi impedimentum dirimens non eſſe inductum in illis textibus propter nixum ad copulam, quaſi ex illo oriatur affinitas, ſed propter publicam honeſtatem ſponſalium, quæ ibi præceſſerant, & ita dicto *cap.* Iuuenis dicitur: *propter honeſtatem Eccleſia id impedimentum eſſe.* 250

Obiicies primò contra ſecundum aſſertum, *ex Leg.* Non facile *ff. de gradibus* dicitur: *è ſolis iuſtis nuptiis oriri affinitatem.* Ratio eſt, quia matrimonium eſt à Deo inſtitutum.

Respondet S. Doctor *ad ſecundum*, in fornicatione eſſe copulam phyſicam, & malitiam ibi ſubſtratam. Igitur affinitas non oritur ex hoc ſecundo, ſed ex copula ſubſtrata, quæ eſt ens, & bonum. Lex verò, *Non facile*, loquitur de affinitate in ordine ad delationem hæreditatis, & tutelæ. Reges enim nolunt illicitæ copulæ fauere; at verò Ius canonicum reſpexit honeſtatem ineundi Matrimonij, quæ præcedente copula etiam illicita, dehoneſtatur; & ideò *cap. Diſcretionem*, vocat publicam honeſtatem impedimentum, quod è copula illicita conſurgit, ſed tamen in fine vocat affinitatem. 251

Obiicies ſecundò. Affinitas eſt vinculum inſolubile: Sed copula fornicaria non coniungit inſolubiliter: Ergo.

Respondet S. Doctor, idem ſequi de copula illicita, quæ eſt actio tranſiens, ſed vtraque relinquit relationem, vt ſuprà initio dictum eſt.

Obiicies tertiò. Per copulam extra matrimonium non contrahitur irregularitas ad ordinem ſuſcipiendum: Ergo nec illegitimitas ad matrimonium contrahendum.

252 Respondet S. Doctor, diſparem eſſe rationem, vnde negat conſequentiam, nam impedimentum Sacramenti dicit aliquid Sacramenti priuatione indecenti ablatum; copula verò fornicaria nil aufert Sacramenti futuri Ordinum; at affinitas reſpiciens vnitatem carnis, è Sacramento conſurgentem, oritur, tam è copula illicita, quàm è licita.

Quærunt verò, an ad affinitatem contrahendam requiratur, vt vterque coniux ſeminet, & ſeminum commixtio fiat.

253 Prima opinio eſt, ſufficere, ſi vir ſeminet, nec eſſe neceſſariam commixtionem ſeminis muliebris. Ità Floronus *de caſ. reſer. parte* 2. *caſu* 5. *num.* 28. Poncius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 33. & multi alij apud Sanchez *Tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 21. qui eam probabiliorem cenſet, Baſſ. *num.* 70. Syluius *ſuppl. quæſt.* 59. *art.* 3.

Secvnda ſententia requirit ſeminationem etiam mulieris. Sic D. Bonauent. *quæſt.* 1. D. Thom. *quæſtiuncula* 4. *ad* 2. & alij apud Sanchez *loco cit.* & Dianam, *parte* 3. *tract.* 5. *miſc. reſol.* 19. *&* p. 4. *tract.* 2. *reſ.* 43. cum Maſtrio *quæſt.* 18. *num.* 477. qui ambo ſubſcribunt.

Assero cum hac ſententia, vt contrahatur affinitas, requiri, vt etiam fœmina ſeminet.

254 Probatvr à D. Bonau. *ex cap.* Lex diuina 27. *quæſt.* 2. vbi Benedictus Papa ibi requirit ſeminum commixtionem.

Manca eſt igitur Reſponſio Sanchez, ibi exigi ſolam immiſſionem ſeminis, nam Pontifex dicit: *Sanguinis commixtionem requiri.*

Probatvr ſecundò à D. Bonau. Ea copula eſt neceſſaria, quæ exigitur ad prolis formationem; ſed ad hanc requiritur commixtio ſeminum, iuxta communem medicorum ſententiam, poſt Galenum *lib.* 6. *de locis affectis, cap.* 5. Hippocratem *lib. de genitura,* Valeſium *lib.* 2. *contra medic. cap.* 6. Petrum Metam *tract. de ſemine,* §. *Iam verò.* Imò præſtantiſſimi etiam Theologi id ſentiunt. Ità D. Bonau. 3. *diſt.* 4. *quæſt.* 1. Scotus ibi *quæſt. vnica,* Maior *quæſt.* 3. *art.* 4. & alij, quos vide apud Conimbrecenſes *de Gener. lib.* 1. *cap.* 4. *q.* 27. & P. Maſtrium *de Gener.*

Confirmatvr ab Hurtado *d.* 20. *diffic.* 1. ex Innoc. *cap.* Fraternitatis *de eo, qui cognouit conſanguin.*

255 Ex his definitur etiam alia quæſtio: An impedimentum è matrimonio rato, non conſummato, ſit affinitatis, vel publicæ honeſtatis.

Respondetvr enim, eſſe publicæ honeſtatis, quia affinitas non contrahitur, niſi per copulam; & mutuam ſeminationem, qua fiunt vna caro. Ità etiam Sanchez, & plurimi alij *num.* 25.

Oritvr ſubinde alia quæſtio: An ex copula coniugali vinculum naturale oriatur, vnde naturale oriatur impedimentum: De quo S. Doctor *q.* 1. *&* 3.

Assero, eſſe vinculum naturale, non autem ſolo Eccleſiaſtico iure inuectum.

256 Probatvr à D. Bonau. *quæſt.* 1. *in corpore, & q.* 3. *in fundamentis.* Affinitas oritur ex coniunctione, qua maſculus, & fœmina fiunt vna caro: Sed hoc eſt ex natura rei, vt dicitur *Geneſ.* 2. & hoc cognouit etiam Ariſtoteles 8. *Eth. cap.* 12. vbi coniunctionem ad generationem vocat naturalis amicitiæ cauſam, & hoc etiam apud barbaros experimur. Idem indicat *diſt.* 40. *quæſt.* 2.

Probatvr ſecundò à S. Doctore, *quæſt.* 3. *fund.* 2. *&* 18. *Leuit.* vbi accedere ad affinem vocat turpitudinem, & abominationem, vt dixi etiam *quæſt.* 14.

Hinc ſequitur, infidelem, qui cum vxore conſummauit Matrimonium, non poſſe poſt Baptiſmum inire matrimonium cum conſanguineis vxoris vſque ad quartum gradum. Patet *cap.* Finali *de diuortiis.*

Qvoad copulam fornicariam aliqui dicunt, non eſſe vinculum naturale, atque adeò poſt Baptiſmum non afferre impedimentum dirimens. Ità Sanchez *num.* 9. Mæratius *diſp.* 9. *ſect.* 11. & alij apud iſtos.

Cæterum in via D. Bonau. videtur eſſe naturale, quia oritur ex copula, qua fiunt vna caro. Ideò 257
1. Corinth. 9. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea.* Eſt communis ſententia, vt notat Maſtrius *num.* 478. Caſpenſ. *diſp.* 10. *ſect.* 12. qui allato Apoſtoli nituntur teſtimonio.

Non tamen ſtatim infero, eſſe impedimentum in omni gradu naturâ ſuâ dirimens.

DVBITATIO VNICA.

Quis gradus affinitatis iure naturæ irritet Matrimonium.

{ D. Bonau. diſt. 41. q. vltima.

Disceptatio hæc non eſt de affinitate contracta illicitis copulis; his enim non producitur 258
naturale impedimentum. Sic enim aduertit Sanchez *diſp.* 66. *num.* 3. & Petrus Ledeſma *quæſt.* 55. *art.* 6.

Qvæstio igitur eſt ſolùm de affinitate, orta è nuptiis: Hæc autem duplex eſt: Prima circa lineam rectam, vt inter priuignum, & nouercam, vel priuignam, & vitricum; ſocerum, & nurum; ſocrum, & generum. Altera eſt circa tranſuerſales inter fratrem, & ſororem, &c.

Prima opinio quoad primam quæſtionem, eſt, affinitatem in linea recta extendi in infinitum ad matrimonium irritandum. Ità multi apud Sanchez *num.* 5.

Secvnda ſententia primum gradum tantùm 259
ponit iure naturæ irritantem. Ità D. Thom. *in primam ad Corinth.* 5. & alij plurimi apud Sanchez *numero* 6. His adde Syluium *addit. ad* 3 *partem, quæſito* 55. *art.* 6. Tannerum *Tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 4. *dub.* 7. *n.* 122. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *parte* 4. *cap.* 6. Coninchium *diſp.* 32. *dub.* 4. Zanardum *prima parte, de matrimonio, cap.* 25. §. 6. Bizzozerum *de Sacram. p.* 8. *cap.* 3. Zecchium *de matrim. cap.* 18. Guilielmum Eſtium *in* 4. *diſt.* 41. §. 3. Chamerotam *de Sacram. tract.* 12. *cap.* 5. *dub.* 11. Hiquеum *in* 4. *diſt.* 41. Poncium *diſp.* 46. *quæſt.* 12. & alios apud Dianam *p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 93. & Maſtrium *diſp.* 7. *num.* 481. Pro hac ſtat D. Bonau. vt patet.

Tertia ſententia eſt, in nullo gradu lineæ rectæ 260
affinitatem iure naturæ matrimonium reddere irritum, atque indiſpenſabile à ſummo Pontifice. Ita Sanchez *num.* 7. referens vigintiquatuor alios, quibus adde Dianam *loco cit.* cum Poncio *lib.* 7. *c.* 34. Bonac. *q.* 3. *p.* 12. Henriq. *lib.* 12. *c.* 9. Caramuel *in Theol. mor. lib.* 2. *n.* 550. Baſſæo *verb.* Matrim. 7. *num.* 72.

Assero cum ſecunda ſententia, primum gradum lineæ rectæ matrimonium iure naturæ irritum reddere.

Probatvr primò à S. Doctore. Eodem modo 261
abſtinendum

Digitized by Google

abſtinendum ab affinibus, ſicut à conſanguineis, *c. 1. de conſanguinitate*, & *cap.* Æqualiter *& cap.* De propinquis 35. *q.* 3. at in primo gradu lineæ rectæ omnes fatentur iure naturæ irritum Matrimonium: Ergo. Confirmatur Maior, nam Pomponius *lib.* 17. *ff. ſol. matr.* obſeruat, ſocerum parentis locum obtinere Nurui. Idem docet D. Auguſtinus *lib.* 22. *cont. Fauſtum, cap.* 61. relatus *cap.* Si vir 33. *quæſt.* 3.

Respondet, non eſſe tantam indecentiam, ſicuti nec tanta reuerentia debetur à nuru ſocero ſuo, quanta à filio ipſi patri; Ideò æqualitatem illam in textibus computandam, incluſo etiam iure Eccleſiaſtico, ad irritandum Matrimonium.

262 Contra, quia textus in ordine ad vinculum Matrimonij loquuntur, & æqualem diſtantiam ponunt, & repugnantiam, vt notat Gloſſa *ad cap.* Æqualiter, *& cap.* De propinquis *cit.* & D. Auguſtinus ſuprà; non eſſet autem eadem ratio, ſi reſponſio valeret. Tandem eadem ratio aſſignatur *Leuit.* 18. in ratione turpitudinis.

Probatvr ſecundò à D. Bonauent. è ſcriptura, quæ coniunctionem talem vocat abominationem, Leuit. 18. *Turpitudinem vxoris Patris tui non reuelabis.* Et Amos 2. inter alia infanda lamentatur Dominus, quod pater, & filius cum eadem puella concubuerint. Hinc non adhuc Pontifex in his diſpenſauit. Vnde ad hominem infero è Baſſæo hic *n.* 24. id non poſſe fieri.

Hvic reſpondet Sanchez, noſtram ſententiam bis reddi valdè probabilem, fateturque magnam eſſe turpitudinem, naturæ legibus repugnantem, niſi grauis aliqua adeſſet cauſa. Fruſtra verò Maſtrius *num.* 485. dicit puellam fuiſſe alterius vxorem actu.

263 Alii afferunt id 1. *Cor* 5. vbi ait Paulus: *Auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter Gentes, ità vt vxorem Patris ſui aliquis habeat.* Hunc autem Paulus, tanquam deteſtandum, Sathanæ tradit.

Respondent Diana, & Sanchez ex Anſelmo, Cornelio à Lapide, Caietano, & Sedulio, Paulum loqui de vxore Patris viuentis; alioqui enim, mortuo patre, talia connubia audita ſunt, nam Plutarchus in vita Demetrij narrat, Seleucum dediſſe Antiocho filio Stratonicen ſuam vxorem, quod factum laudat Valerius Max. *lib.* 5. *cap.* 7. & 3. *Reg.* 2. Adonias filius Dauid petiit Abiſag nouercam vxorem: Et Perſæ, mortuo Patre, vxorem eius ducebant. Confirmat hoc Diana, quia 2. *Cor.* 7. dicitur, ille inceſtuoſus feciſſe Patri iniuriam.

Hæc tamen friuola ſunt, nam communiter tenent, loqui de vxore Patris defuncti, & videtur exprimi in Syriaco, dum ait: *Vxorem Patris ſui accipiat.* Et clariùs textus Græcus, qui ita legit *τὶ ἀντ quodam Patris habere.*

264 Qvoad exemplum Seleuci laudatur ob exceſſum pietatis in filium; alioqui depereuntem, ac moriturum. Quoad Perſas non inuenitur hic vſus. Porrò Adonias accipiebat Sunamitem, quæ non fuerat cognita à Patre, dicitur enim 2. Reg. vlt. *Rex non cognouit eam.* Id verò, quod addit Diana, nil cogit: Eſt enim iniuria, & irreuerentia Patri, etiam demortuo, eius vxorem violare. Hac enim de cauſa dicitur contra iura naturæ. Audi Concilium Aruernenſe ſub Vigilio Papa, *cap.* 11. vbi cum prohibuiſſet Matrimonium cum priuigna, ſubdit: *Eum, qui ſecus auſu ſacrilego authoritatem Diuinæ legis, & Iura naturæ perrumpere, &c.* & *Leg.* Auunculo, §. Nouerca, *ff. de condict. ſine cauſa*, dicitur matrimonium hoc iure Gentium inceſtus. Vbi Anton. Faber Iuriſconſult. inſignis dicit, ius naturale vocari Ius Gentium, quia inter gentes exoſum.

Ne igitur afferant aliqua Barbarorum exempla, cùm etiam aliæ leges inter eos iniquiores reperiantur, infanda concedentes.

Respondet Diana cum Sanchez *num.* 9. & Poncio, hæc iure naturæ ſecundario eſſe iniqua. Maſtrius verò ait, locutum Concilium exaggerando indecentiam, ſi tamen extaret hoc, ſed extare *tom.* 2. Conciliorum patet. At video non omninò adæquare impietates alias grauiores: Et hoc idem vult etiam Thomas, cui, tanquam omnium Magiſtro, nititur Diana cum Ludouico de S. Ioan. *tom.* 1. *q.* 6. *de Sacram. Matrim. art.* 7. *diffic.* 5. *dub.* 1. Is ſanè *loco cit.* 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 9. *ad* 3. affert in exemplum, præ omnibus, inceſtum Patris cum filia, & filij cum matre: cætera verò non eximit à iuris naturæ peruerſione, vt patet legenti. Tandem Diana concludit, non rectè inferri, hoc matrimonium eſſe indiſpenſabile, quia nunquam fuit diſpenſatum. Nam neque diſpenſatum fuit contrahere cum duabus ſororibus vſque ad Clementem VIII. qui diſpenſauit. 265

Hoc tamen inane eſt. Nam hoc diſpenſatum fuit etiam in Iacob, *Geneſ.* 29. toto veteri teſtamento: *Deuter.* 27. id volebat Lex ad ſeruandam ſtirpem, vt mox oſtendam. 266

Igitvr quoad affinitatem in primo gradu tranſuerſo, prima opinio eſt, eſſe contra ius naturæ, nubere coniugi ſororis, vel coniugi ſorori coniugis ſuæ. Plurimos affert Sanchez *diſp.* 52. *n.* 5. damnantes omnes caſus *Leu.* 18. tanquam indiſpenſabiles, ſed non rectè affert D. Bonau. 4. *diſt.* 39. *art.* 2. *q.* 4. *in corp.* vbi ait: *Si autem contraxit cum vxore fratris, quia hoc eſt in lege conceſſum, minimè ſeparatur*, & *d.* 41. *quæſt. vlt. ad* 1. idem aſſerit.

Vera igitur ſententia, ac certa, eſt, in linea tranſuerſa, affinitatem non impedire iure naturæ matrimonium. Ità S. Bonau. *loco cit.* & cæteri apud Sanchez *diſp.* 66. *num.* 11. Maſtrium *num.* 482. 267

Probatvr à D. Bonau. *diſt.* 30. *dub.* 6. *& q.* 1. *ad* 2. Iacob enim vir Sanctus validè contraxit cum duabus ſororibus, Lia, & Rachele.

Probatvr ſecundò à D. Bonau. *diſt.* 41. *q. vlt.* Nam *Deuter.* 27. iubetur, decedente abſque liberis fratre, vt alter frater accipiat eius vxorem.

Tertiò probatur à S. Doctore *diſt.* 39. *art.* 2. *q.* 4. *fund.* 1. ex Innoc. III. *cap.* Gaudemus *de diuortiis* diſpenſauit cum infidelibus, recens conuerſis, propter infirmitatem, vt tenerent vxores fratrum, quas ſuſceperant.

Sic Alex. VI. diſpenſauit in eodem cum Rege Luſitaniæ. Iulius II. cum Henrico VIII. & Catharina Regina, quæ fuerat vxor fratris eius, vt ſuprà diximus; & poſteà Clem. VII. conſultis totius orbis Vniuerſitatibus decreuit, hoc matrimonium fuiſſe validum ex diſpenſatione, quod decretum refertur à Caſtro *lib.* 1. *de lege Pœnali, cap.* 12. & multi viri doctiſſimi varios edidere tractatus in huius veritatis confirmationem. Vide Caiet. *tom.* 3. *opuſc. tract.* 13. *&* 14 Victoriam *relect. de matrim.* 2. *p. partis ſecundæ*, Couar. 4. *Decret.* 2. *parte, cap.* 6. §. 10. Bellarm. *lib. de matrim. cap.* 28. Valentiam 4. *p. diſp.* 10. *q.* 5. *p.* 3.

Obiicies primò contra primum aſſertum. Nulla eſt irreuerentia in vitricum, aut nouercam, cum non ſint principium verum. Hoc argumentum clarum ait Maſtrius, eſtque Achilles, ſanè imbellis, Sanchez, & aliorum. 268

Respondetvr ex dictis patere, naturalem horrorem gignere, vt ſimul cum ſuo principio rem quis habeat. Ideò Deus *Deuter.* 27. non exagerando, ſed ſincerè, maledictos hos vocat naturæ hoſtes: Sic & Concilium Aruernenſe ſuprà.

Digitized by Google

Obiicies ſecundò. Concil. Agath. *can.*61. & Epanenſ.*can.* 30.& Concil.III. Aurelian.*c.* 10.prohibitis his màtrimoniis,præcipiunt, ne in conuerſis ab infidelitate ſeparentur: Hoc autem ſignum eſt præclarum, eſſe diſpenſabilia & non irrita iure naturæ. Hinc clamat Diana cum Poncio, (Phœnice vt ait ingeniorum) Theologos in auia diſperſos, quia hæc non viderunt.

169 Respondetvr, Concilia non id dicere. Primò enim Aurelian.III.*can.* 10.ſolùm dicit, coniugia contra ſtatuta Eccleſiaſt. quæ ab initio erant inceſta à Neophitis ignorantibus, non eſſe ſcindenda; at verò coniunctiones ſub nomine coniugij inceſtus in primo gradu, omninò eliminentur. Sic enim diſtinguit Concilium hæc connubia à primis permiſſis. Idem ſentit Concilium Epanenſ. Concilium verò Agath. ſolùm permittit manere ea, quæ antea permiſſa ſunt, nempè in ſecundo gradu, quæ enumerat; non verò cætera in primo.

Obiicies tertiò cum Diana. Pontifices in hoc gradu diſpenſant in copula fornicaria, quæ eſt eiuſdem rationis cum ea, quæ ex coniugio.

Respondetvr ex dictis *initio dub.* cum Sanchez, & aliis, diſparem eſſe rationem: nam copula fornicaria non ordinatur ex natura ſua ad hunc finem, vt vna caro fiant.

Obiicies contra ſecundum aſſertum; Ioannes Baptiſta reprehendebat Herodem, quia habebat vxorem fratris ſui, qui erat mortuus, è D.Chryſoſt. *homil.* 41.*in Matt.* vt D.Aug. de fide, & operibus *c.* 19.ſuſpicatur, at Herodes legi tantum naturali alligabatur.

170 Respondetvr, Eccleſiam in officio S. Ioan. 29.*ſept.* aſſerere, viuente Philippo, id feciſſe. Idem teſtantur D. Thom. ad eum locum *Matth.* Beda *Marci* 6. Ioſeph *lib.* 18. *Antiq. cap.* 6.

Respondetvr ſecundò, Herodem filium fuiſſe cuiuſdam Iudæi, ideò alligatum Legi Moyſis; aut ſaltem profeſſus erat Legem Moyſis; neque ipſe tantùm, ſed etiam Pater eius, vt notat Maſtrius *n.* 484.

Obiicies ſecundò. Æqualis eſt ratio conſanguinitatis, & affinitatis per ſe: Sed fratrem coniungi ſorori eſt contra naturam: Ergo.

Respondetvr è dictis *quæſt.* 13. non adeò abhorrere nuptias inter fratrem & ſororem, vt non diſpenſetur in neceſſitatibus. Quoto autem affinitatis gradu extendatur impedimentum iure Eccleſiaſtico, breuiter dicam.

271 Svppono autem cum D.Bonau. *diſt.* 41.*art. poſt litteram*, tria genera affinitatis antiquitus extitiſſe. Primum erat inter conſanguineos perſonæ copulatæ, puta Petri mariti, & vxoris Mariæ *Tit. de eo, qui cognoſcit conſanguineam.* Secundum genus erat inter affinem, & coniunctum ſuo affini; Vt ſi mortuo Petro, Maria alij nupſiſſet, puta Paulo, tunc affines Mariæ, iam Petri conſanguinei, fiebant affines Paulo nouo viro in ſecundo genere. Tertium genus erat ex ſecunda affinitate, & tertia carnis commixtione naſcens, vt ſi mortuo ſecundo marito Paulo, tranſibat ad tertias nuptias cum Tito, adhuc conſanguinei Petri erant affines tertio marito. Habentur hæc duo genera affinitatis *cap.* Porro, *& cap.* Propinquis 35. *q.* 3. & ita ex affinitate oriebatur affinitas.

272 Notat igitur S.Doctor, diuerſum eſſe: an vxor Petri generet prolem de meo conſanguineo Petro; an verò de extero; nam filius Petri, mihi conſanguinei, eſt mihi conſanguineus; at genitus de extero erat antiquitus mihi affinis, vt patet ex decreto Gregorij *cap.* Fraternitatis 35 *q.* 10. Iure autem moderno Concilij generalis Lateran. *cap.* Non debet, *de conſang. & affin.* ſolùm primum affinitatis genus viget, nempe, inter habentem carnalem copulam, ſiue licitam, ſiue illicitam, & conſanguineos mulieris cognitæ. Et è contra inter mulierem cognitam, & cognoſcentis conſanguineos. Nec ex affinitate oritur ampliùs affinitas.

Qvare hodie conſanguinei vxoris efficiuntur affines mariti; & è contra; at inter conſanguineos mariti, & conſanguineos vxoris, nulla prorſus eſt affinitas, nec inter affines oritur aliud vinculum cum quacunque alia perſona. Vnde filia vxoris ex alio matrimonio habita, aut ex fornicatione, cum altero poteſt nubere filio, aut fratri viri, & duæ ſorores poſſunt nubere duobus fratribus. Habetur *cap.* Quod ſuper his *de affin. & conſang.* Item poteſt quis accipere in vxorem, relictam à propriæ vxoris fratre. Item diuerſis temporibus poteſt quis plures fœminas vxores ſibi accipere, quæ cum pluribus fratribus matrimonium contraxerant. Vt Ioanna, & Maria nupſere duobus fratribus, poteſt Petrus Ioannam, viduam effectam, ducere, & ea mortua ducere Mariam. Similiter Petrus duxit vxorem Pauli, & Paulus quandam non coniunctam Petro, nec ſibi, ſed extraneam; poſſunt ſoluto vtroque matrimonio, illud inter ſe inire Petrus & illa vxor Pauli. Vide D.Bonau. *diſt.* 41. *q.* 2. 273

Rvrsvs iure antiquo vetitum erat matrimonium cum affinibus vſque ad ſeptimum gradum *cap.* Nullum, *cap.* Æqualiter 35.*q.* 3. ex Iulio Papa; ſed reſtricta eſt *cap.* Non debet *de conſang. & affin.* ad quartum gradum, & quia *cap. Diſcretionem,* definitum fuit, vt orietur affinitas tàm ex copula illicita, quàm ex licita; ideò Doctores affinitatem è copula illicita trahebant ad quartum gradum. 274

Nvnc autem iure nouiſſimo S.Conc.Trid.*ſeſſ.* 24. *de matr. c.* 4. reſtricta eſt affinitas ex fornicatione cōſurgens vſque ad ſecundum gradū; neque modo ablatum eſt impedimentum dirimens, ſed etiā impediens, quod declarauit Pius V. anno 1566. motu proprio.

Ex quo ſequitur neque eſſe inceſtum in tertio gradu cum conſanguineis fornicantis, quia tota prohibitio copulæ manat à prohibitione in ordine ad Matrimonium. Hæc autem durat vſque ad ſecundum gradum ſolùm. 275

Porrò ex affinitate non gigni affinitatem probat S.Doctor, *quæſt.* 2. etiam rationibus.

Prima eſt: vbi eſt vera affinitas ligat, ſicut & conſanguinitas; ſed nunquam cum filia fratris conſanguinea licet contrahere; Ergo neque cum filia vxoris fratris, eo mortuo, ſed huius oppoſitum habetur *extra. de conſanguinitate:* Ergo.

Secvnda ratio, ſi affinitas ſurgit ex affinitate, ſequitur, quòd dum vir cognoſcit decem mulieres, omnes ſunt affines: Ergo contrahens cum vna, non poteſt contrahere cum alia, quod eſt falſum, quia tunc homo cum nullâ poſſet contrahere.

Tertia, eſto, quòd aliquis contrahat cum vxore alicuius, ipſo mortuo: quæritur; vtrum efficiatur affinis conſanguineis viri, ſi non: ergo affinitas non generat affinitatem. Si verò efficitur affinis conſanguineis: ergo multò magis ipſi viri: Ergo non poteſt cognoſcere cognitas ab alio viro, quod eſt inconueniens. 276

Qvarta, ſi affinitas facit affinitatem, cùm carnis commixtio faciat vnitatem, & gradum attinentiæ ſecundùm primum gradum, tunc ſemper manebit affinitas propter commixtionem, & ſic erit proceſſus in infinitum in affinitate, quod eſt falſum. Ergo & primum, quòd affinitas per commixtionem carnis faciat affinitatem.

Vltimò ſic diſcurrit *in corpore.* Vinculum affinitatis eſt vinculum per accidens; vinculum autem conſangui- 277

Digitized by Google

conſanguinitatis eſt vinculum per ſe, & quia omne per accidens reducitur ad per ſe,hinc eſt,vt affinitas ſupponat conſanguinitatem, & ſuperaddat commixtionem, & ex his duobus conſurgit. Quia ergo id, quod eſt per accidens, non habet virtutem multiplicandi, & diffundendi ſe, niſi per illud, quod eſt ens per ſe; hinc eſt,vt diffuſio affinitatis attendatur à parte conſanguinitatis tantùm, non à parte commixtionis,quantum eſt de natura vinculi,vnde conſanguinei Petri ita ſunt affines ei vſque ad quartum gradum, ſicut per conſanguinitatem alligantur vxori,ſed vxor Petri ex hoc, quòd nubit alij, cum per accidens iuncta ſit conſanguineis Petri,non propter hoc generat vinculum attinentiæ ſecundùm veritatem, ſed ſi generaret, hoc eſſet ſolum ſecundum publicæ honeſtatis iuſtitiam, vt antiquitus 35. *q.*2. quod ablatum eſt.

Obiicies primò, ita extenditur affinitas, ſicut conſanguinitas; ſed hæc extenditur in conſanguineos: Ergo & affinitas in affinitatem.

278 Respondet S.Doctor, affinitatem extendi per accidens,vt ſuprà,ideò non protenditur, niſi ratiône conſanguinitatis ad huius protenſionem.

Obiicies ſecundò. Omne ſimile gignit ſibi ſimile,& quæ ſunt eadem vni tertio ſunt eadem inter ſe: Ergo ſi aliqua mulier habeat duos viros, & aliqui viri duas vxores, cùm iſti duo viri coniuncti fuerint eidem mulieri, etiam iſtæ duæ mulieres eidem viro: Ergo omnes ſunt affines.

Respondet, Maiorem veram eſſe de gignente per ſe, vnde leproſus gignit leproſum,quia ineſt ei, vt generans eſt; quod ſi inſit per accidens, non gignit ſimile, vt mancus mancum, & quia affinitas per accidens reſpicit aliquem, ideò non diffundit eam in alterum, nec in eum, qui propagatur, nec in eum, qui carnaliter commiſcetur. Obſerua,etiam è copula inuoluntaria oriri affinitatem in ſomno, ebrietate, &c. vt notat Maſtrius *diſput.*7. *quæſt.*18. *num.* 477.

279 Præterea obſerua, affinitatem matrimonio aduenientem, qua cognoſcitur conſanguineus, vel conſanguinea coniugis inducere in inceſtuoſo impedimentum petendi debitum *ex cap.* 1. *de eo, qui cognouit conſanguineam*; teneri tamen reddere debitum petenti inſonti, vt habetur *cap. Diſcretionem*; non enim iuſtum eſt,auferri à nocente ius. Quod ſi vterque ſit reus, vtrique auffertur, puta ſi alteri peccanti alter conſentiat.De quo vide Auerſam *quæſt.*17.*ſect.* 3. & Bonacinam *quæſt.*3.*puncto* 12.

QVÆSTIO XXI.

De Impedimento publicæ honeſtatis.

280 D. Bonaventvra *tertia parte Centil.ſect.*55. & *in* 4.*diſt.*34.*q.*2.pauca de hoc habet, vbi indicatur huius impedimenti eſſentia.Definitur autem: *Eſt propinquitas è ſponſalibus prouenien,robur trahens ab Eccleſiæ inſtitutione propter honeſtatem eius.* Habetur hoc impedimentum *cap.* Litteras *de deſponſ. impub.cap.*Iuuenis,*cap.* Veniens, *c.* Ad audientiam,*cap.* Sponſam *de ſponſa*,& melius *cap.vnica*, *de ſponſ.in* 6.

Conveniens autem fuit,vt inchoato matrimonio, debita honeſtas ſeruaretur, & hanc ſolo iure Eccleſiaſtico irritare matrimonium ſtatutum eſt.

Nota verò primò, allatos textus inducere hoc impedimentum cum ſolis conſanguineis ſponſi,non cum affinibus. Cùm conſanguineis verò etiam illegitimis, probabilius eſt induci, vt ait Sanchez *diſput.*68. *num.*4.

Nota ſecundò,iure antiquo hoc impedimentum fuiſſe ortum ex quibuſvis ſponſalibus certis determinatis, non ſuſpenſis,etiam irritis, dummodò non eſſent irriti defectu conſenſus *c. vnico, de ſponſ.in* 6. 281
Durabat etiam iure antiquo vſque ad quartum gradum. Vide authores apud Sanchez *diſp.*68 *num.*8.

Nvnc verò Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *de matrim. cap.* 3. ius antiquum correxit in duobus. Primum eſt quoad ſponſalia quacunque ratione irrita, quæ nullum iam inducunt impedimentum: Secundum eſt, quòd ſolùm ad primum gradum irritant, quando ſunt valida.

Indvci verò impedimentum hoc, etiamſi defectu interni conſenſus tantùm ſint inualida, & de cætero in exterioribus omnem habeant validitatem, ait Sanchez *num.*14. cum Henriq.Ponc.& Tancred. Id tamen negant Rebell.Petr.Ledeſm.Veracruz,Bonacina, Hurtadus, Brancat. quibus ſubſcribit Maſtr. *diſp.*7.*quæſt.*18 *num.*489. nam Concil.Trid. ità declarat *ſeſſ.*24.*cap.*3. Idem erit,ſi ſint inualida ex alio impedimento occulto, vt ex voto caſtitatis, religionis,&c.Ratio eſt,quia hoc impedimentum inductum eſt ob publicam honeſtatem, & quando in externo ſponſalia ſunt valida, eſſet adhuc publicum inhoneſtatis ſcandalum. Niſi tamen ſponſalia adeò eſſent clandeſtina, vt probari non poſſent. 282

Est autem hoc impedimentum perpetuum,ità vt nec morte alterius ſponſi extinguatur, colligitur *ex cap.* Fraternitatis 35. *quæſt.* 10. 283

Qværvnt autem: an ex conatu ſolo copulæ oriatur hoc impedimentum.

Respondet Sanchez *num.*22. oriri,ſi infantes ſponſalia contraxerunt irrita defectu ætatis, & poſtea nitantur ad copulam,nunc enim cenſentur ſponſalia ratificari, ſi eorum recordentur, *cap. vnico, de deſponſ. impub. in* 6.

Qvando autem è ſponſalibus conditionalibus oriatur, vel non; pendet ex dictis *diſp.* 5. quando conditio impediat, vel non,validitatem eorum. Si enim conditio ſit impoſſibilis, vel turpis, valida ſunt; ſi autem conditio ſit honeſta, non tenent, niſi conditione purificata. Interim igitur poteſt contrahi matrimonium cum conſanguineis ſponſæ.

Non oriri hoc impedimentum, ſeu potiùs euaneſcere,nec vnum ad alterum pertinere,quando ſponſalia ſoluuntur mutuo conſenſu contrahentium, dicunt Ponc. *lib.*7.*cap* 36. Rebell. *parte* 2.*lib.*3.*q.*14. Diana cum aliis *parte* 3.*tract.*4.*reſ.*222. & adducunt declarationem S.Congr.Oppoſitum docent alij,quia non æſtimant eam declarationem extare, vt notat Baſſ. *verb.* Matr. 7. *num.*65. 284

Oritvr verò multò magis è matrimonio rato, quod eſt vinculum arctius ſponſalibus.

Oritvr verò ex matrimonio rato,etiam irrito, quavis de cauſa, excepta cauſa defectus conſenſûs, neque correctum eſt per Tridentinum,quod de ſolis ſponſalibus loquitur. Sic enim declarauit Pius V.in motu proprio: *Ad Romanum ſpectat*,edito anno 1568. & ita aduertit Sanchez *n.*5.cum Valentia 4.*p. d.*10. *q.*5.*puncto* 3.Ità & Maſtr.*diſp.*7.*q.*18.*n.*493.Baſſæus *verb.* Matrim. 7. *num.*67. adducens S.Congreg.

Ex his deducitur, non oriri hoc impedimentum, quando matrimonium eſt nullum ratione metus cadentis in virum conſtantem,vel ratione erroris perſonæ,quia ibi deeſt conſenſus.Ità Sanchez *n.*9 & 10. 285

Nota, ex matrimonio rato non induci impedimentum publicæ honeſtatis,diſſoluens priora ſponſalia

lia valida, vt monent Sanchez *diſp.*68.*n.*24. Bonacina *quæſt.*3. *puncto* 11. *num.* 21. Baſſæus *verbo* Matrim. 7. *num.*67. cum Nauar. *cap.*22. *num.*57.

286 Adverte etiam hoc impedimentum non reſtringi ad primum gradum, ſicuti ex Concilio Trid. ſtringitur in ſponſalibus, ſed durat vſque ad quartum gradum, vt declarat Pius V. *loco cit.* Vide etiam Caſpenſem *Tract.*26. *ſect.*11.

QVÆSTIO XXII.

De Impedimento diſparis cultus.

{ D.Bonau. diſt.39.

287 Cvm carnis vnitas non debeat officere ſpiritus vnioni cum Deo, quinimo eam debeat potius promouêre, eò quòd huius ſit figura, meritò quæritur, vtrum vbi diſpar eſt fides, ibi par poſſit eſſe diſpoſitio ad Matrimonij valorem; Et quidem cùm illa diſparitas inter Impedimenta dirimentia computetur, ab hac parte quæſtio illa deciſa relinquitur. Difficultas itaque vrget, in aſſignanda ea cultus diſparitate, quæ matrimonio aduerſatur, quæ cùm in infidelitate, vel vnius, vel vtriuſque coniugis poſita ſit, pro diuerſa huius conſideratione materiam hanc variis Dubitationibus percurremus.

DVBITATIO I.

An inter fidelem, & infidelem poſſit contrahi Matrimonium validè.

{ D.Bonau. diſt.39 quæſt 1.
D.Thom. q vnica. art.1.& ſuppl. quæſt.59. art.1.

288 Primò, certiſſimum aſſero, Matrimonium initum à fideli cum infideli eſſe irritum in ratione Sacramenti.

Probatvr à S.Doctore, quia Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum: ergo non poteſt Matrimonium, vt eſt Sacramentum, contrahere inter fidelem, & infidelem, carentem Baptiſmo.

Probatvr ſecundò à S.Doctore *ad* 1. ex inhibitione Eccleſiaſtica, quæ antiquiſſima traditione Apoſtolica habetur irritando, vt notat Sanchez *diſp.* 71. *num.* 8. Adſunt quidem etiam canones prohibentes *cap.* Caue, *cap.* non oportet, *cap.* Si quis Iudaicæ, *cap.* Iudæi 28. *quæſt.* 1. & Concil. Calced. *cap.* 4. quod tamen concedit ſponſalia cum infideli promittente Baptiſmum recipere.

Hinc infertur, neque validum eſſe inter fidelem, & catechumenam.

Probatvr, quia catechumeni adhuc carent Baptiſmo, qui eſt Ianua Sacramentorum. Ità D.Bonau. *diſt.*39. *dub.*1. *litt.* vbi id probat *ex cap.* Caue 28. q.1. vbi dicitur: *Caue Chriſtiano, &c.* & infra *Si Chriſtiana ſit, non eſt ſatis, niſi initiati ſint ambo Sacramento Baptiſmi*, vbi Gloſſa explicat: Si Chriſtiana, ideſt, catechizata. Sequuntur D. Thom. & alij apud Sanchez, *diſp.*71. *num.*2.

289 Assero ſecundò, Matrimonium cum infideli eſſe interdictum iure naturali, & diuino, atque adeò, ſecluſo iure Eccleſiaſtico, adhuc nobis non licere.

Probatvr à D. Bonauent. *quæſt.*1. *in corpore* ex periculo, de quo *Deuter. ſeptimo*, quod refer S. Doctor *in argumentis*, prohibentur enim matrimonia fidelium cum Gentibus, & ratio, ob quam prohibet, eſt moralis, & iure naturali nixa: *Quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat diis alienis.* Idem habetur 3. *Regum* 11.

Deinde probatur à S.Doctore ex ſecunda Corinth. 6. *Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate? Aut quæ ſocietas lucis ad tenebras, aut quæ pars fidelis cum infideli?* Quem locum ſic intelligit D. Hieronymus *lib.*1. *in Iouin.* & *epiſtola ad Geruntiam.*

Probatvr tertiò à S. Doctore *ad vlt.* quia ta- 290
lia coniugia ſunt contra bonum Sacramenti Matrimonij. Primò contra bonam prolis educationem, quia coniux infidelis facile impediet, ne proles Domino ſeruiat: Deinde eſt etiam contra bonum fidei, propter periculum fidei non modò Catholicæ ob ſocietatem malam; ſed etiam Matrimonij; qui enim non habet fidem Deo, neque habet hominibus, vt vulgato fertur prouerbio: Tertiò, quia eſt contra perpetuitatem Sacramenti, cùm poſſit aliquando dirimi. His rationibus vtuntur Sanchez *num.*5. & alij apud illum.

Controversia eſt autem: an tale matrimonium ità ſit iure Diuino vetitum, vt eodem iure ſit etiam irritum.

Prima opinio eſt, eſſe irritum iure Diuino. Doctores allegat Sanchez *num.*6.

Vera tamen ſententia eſt, non eſſe iure Diuino 291
irritum. Ità D. Bonauent. *quæſt.* 1. quem innumeri ſequuntur apud Sanchez *num.*7. & Maſtr. *quæſt.*19. *num.*503. Baſſæum *verb.* Matrim.7. *num.*42.

Assero cum hac ſententia, Matrimonium fidelis cum infideli, licèt iure Diuino ſit vetitum, non tamen eſſe irritum.

Probatvr à D. Bonau. primò, quia in lege naturæ aliqua huiuſmodi matrimonia inita ſunt: Talia fuerunt Iacob cum filiabus Laban Ethnici, *Geneſ.*9. Ioſeph cum Ægyptia, Puthipharis filia, *Geneſis* 41. Moyſis cum filia Iethro, Æthyopiſſa, *Exodi* 2.

Talia fuere, in lege ſcripta, Eſther cum Aſſuero *cap.*2. Salomonis cum filia Pharaonis 3.*Reg. c.*3. & conceditur, *Deuter.* 21. cum captis in bello mulieribus ſolutis, & infidelibus.

In lege etiam gratiæ multa fuiſſe teſtantur D. 292
Hieronymus *in Iouinianum*, *lib.*1. D. Auguſtinus *lib. de fide, & operibus, cap.* 19. nec irritabantur, & Sancta Monica Pagano nupſit, vt refert S.Auguſtinus, eius filius *lib.* 9. *confeſſ. cap.* 9. & Clotildis Sancta Virago nupſit Magno Clodoueo Regi Francorum, tunc Pagano, & ideò prima Cor. 7. dicitur: *Vir fidelis non dimittat vxorem infidelem.*

Probatvr ſecundò à S.Doctore *ad* 1.& 2. quia tale matrimonium non eſt ſimpliciter contra finem Matrimonij, qui eſt educatio prolis; poteſt enim in Dei ſeruitio educari, & ideò antiquitus non prohibebatur, niſi vbi eſſet periculum, & idem in nouo valet; eodem argumento vtitur Sanchez *num* 7.

Hinc ſequitur, poſſe à Pontifice diſpenſari, quia 293
ſolo iure Eccleſiaſtico eſt irritum. Itaque, ſi adeſt cauſa iuſta, erit etiam licitum.

Obicies primò contra primum aſſertum ex prima Cor. 7. *Sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem*, & è conuerſo: Ergo licet.

Respondet S. Doctor, Apoſtolum loqui de coniugio inito in infidelitate vtriuſque, quod dicit valere, quia plerumque fideles viri ſunt occaſio ſalutis vxoribus.

Obicies

Digitized by Google

194 OBIICIES ſecundò. Diſparitas morum non irritat coniugium; Ergo neque diſparitas fidei.

RESPONDET S. Doctor, negando paritatem, quia diſparitas fidei facit diſparitatem in Sacramentorum communicatione, non ſic diſparitas morum.

OBIICIES tertiò, contra vltimum aſſertum. Eſdræ primo, cap.9. & 10. *Eſdras ſeparauit viros ab vxoribus alienigenis:* Ergo irritum erat matrimonium.

RESPONDET S.Doctor, talia matrimonia fuiſſe irrita ſpeciali Dei iudicio, & illa lex fuit iudicialis, & ſubinde Chriſti morte expirauit; quod patet, quia cum ſolis Chananæis irritum fuit: & qui, *cap.9. Eſdræ* dicuntur Ægyptij, erant habitatores Chanaan, vt notat Sanchez *num.7.* cum Caietano. Cætera patent in D.Bonauentura.

295 ENIM verò quæſtio adhuc nobis imminet, quonam Eccleſiaſtico iure ita ſit interdictum hoc matrimonium, vt etiam ſit irritum. Canones enim eodem modo loquuntur de hoc matrimonio fidelis cum Pagano, & cum Hæretico; at cum Hæretico eſt validum, vt videbis *quæſt. ſequent.* Quod autem eodem modo loquantur decreta, pluribus oſtendit Brancatus *diſp.22.art.2.* cum Soto, Bellarmino, Henriquez, Sanchez, Valentia, & aliis: Et ideo ſola Eccleſiæ conſuetudine inductum ait, cui nefas ſit obijcere.

VERVM Ponce *lib.7.cap.47.* Hiquæus *diſp.39. quæſt. vnica*, etiam afferunt Canonem 67. & 69. Concilij Nicæni, in quo irrita fuere declarata hæc matrimonia, & ita Eccleſiæ praxim interpretantur.

296 QVÆ autem ſanctæ fœminæ Paganis nupſerunt, profectò diſpenſatæ fuere ab Epiſcopis, vt tunc mos erat, vt notat Maſtriùs *num.504.*

DVBITATIO II.

An Matrimonium Catholici cum Hæretica, vel Apoſtata ſit validum.

{ D.Bonauentura quæſt.1.

297 PRIMA opinio eſt, matrimonium cum Hæretico eſſe inualidum. Doctores refert Sanchez *diſputat.72.* Quare non rectè Maſtrius *diſp.7. quæſt.19. numero 505.* ait, omnes conuenire pro ſententia oppoſita.

VERA tamen ſententia tale matrimonium validum inclamat. Ita D. Bonauentura, quem cæteri ſequuntur apud Sanchez *num.2.* Baſſæum *verbo* matrimonium 7. *num.42.*

ASSERO cum hac ſententia, matrimonium Catholici cum hæretica valere.

PROBATVR ex ſtatuto, & conſuetudine Eccleſiæ: Sic ſupponitur *cap.* Decreuit *de hæreticis*; ibi enim mulier Catholica ſcribens hæretico, priuatur quidem dote, ſed matrimonium valere ſupponitur.

298 PROBATVR ſecundò à S. Doct. quia Chriſtus contractui matrimonij ſolùm addidit conſecrationem eius, vt eſſet Sacramentum; hoc autem poteſt inter omnes baptizatos iniri, quia Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum, nec aliquid amplius inuenitur à Chriſto, vel Eccleſiâ requiſitum: Decreta enim aliqua, quæ referuntur in contrarium, ſolùm prohibent; non irritant.

299 OBIICIVNT aliqui ſextam Synodum, tale matrimonium irritantem, *can.72.*

RESPONDETVR cum ſeptima Synodo, *actione 4. & 5.* Sextam nullum edidiſſe canonem; ſed canones illi ſunt editi apud Trullum, Palatium regium, à quibuſdam Epiſcopis, iam diſſoluto Concilio, ita vt nullius ſint authoritatis; imò reprobati à Sergio Papa illius temporis, vt ſcribunt Beda *Lib. de ſex ætatibus in Iuſtini.mo*, Et Paulus Diaconus *lib.8. de rebus Romanis, cap.9.* Vide Sanchez *lib.7. diſp.28. numero 7.*

POSSVNT etiam hæc matrimonia eſſe licita in regnis, vbi ſunt permiſſa, vt ait Baſſæus, ſi exercitium Catholicæ fidei ibi permittatur.

DVBITATIO III.

An Matrimonium infidelium ſit validum.

{ D.Bonauentura quæſtione 2.
D.Thom.ibi, & in ſuppl.q.54. articulo 2.

300 ASSERO primò, apud Infideles eſſe verum matrimonium, vt eſt contractus.

PROBATVR à D.Bonauentura primò, ex *prima Corinth.7.* vbi hortatur Apoſtolus conuerſum ad fidem, ne à coniuge infideli diſcedat, quod nefas eſſet, niſi tempore infidelitatis verum eſſet matrimonium: Ait autem: *Nam cæteris ego dico, non Dominus: Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo; non dimittat illam. Et ſi qua mulier fidelis virum habet infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat illum.*

301 OBSERVAT autem cum D. Bonauentura hic, quem communiter ſequuntur DD. apud Sanchez *diſputatione 73. numero 7.* coniugem poſt conuerſionem nunquam fuiſſe coactum ad cohabitandum cum infideli, etſi hæc vellet habitare abſque Dei contumelia. Et idem eſt de vxore reſpectu viri; ſed tempore primitiuæ Eccleſiæ fuit conſilium traditum à D.Paulo. Idipſum ſenſère D. Auguſtinus in epiſtola contra Pollentium, & refertur *cap.* Iam nunc. & *cap.* Sic enim 28. *quæſtione prima*, & ferè omnes Expoſitores eiuſdem loci, vt D.Hieronym. Gloſſa, Ordin. & Interl. obſeruant.

SCIO, aliquos etiam Patres dixiſſe, id fuiſſe ab Apoſtolo præceptum pro tempore, quo crebræ erant conuerſiones infidelium.

302 PROBATVR ſecundò aſſertio à S.Doct. ex canonibus *cap. de infidelibus de conſanguinitate, cap.* Quanto *cap.* Gaudemus *de diuort. &c.* ſi quis Iudaicè 28. *quæſt.1.*

PROBATVR tertiò à D.Bonauentura, quia matrimonium inſtitutum eſt, & vt contractus in officium procreandæ, & educandæ prolis; & in remedium concupiſcentiæ. Apud infideles autem eſt contractus in officium procreandæ prolis, tamen imperfectum, quia non educatur proles in cultu Dei. eſt etiam in remedium concupiſcentiæ; ideò copulam excuſat à mortali; ſed tamen non dat gratiam ad remiſſionem concupiſcentiæ; ſicuti datur fidelibus Sacramentum ſumentibus.

CONFIRMATVR à S.Doct. ex definitione matrimonij: *Eſt maris, & fœminæ coniunctio, indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens.* Roboratur à S. Doctore; eſt enim dictamen naturæ.

303 ASSERO proinde ſecundò, matrimonium infide-

lium non eſſe ita perfectum, ſicuti eſt in fidelibus. Hoc eſt contra Lutherum, quem validè impugnat Caſtro de hæreſibus, *verbo* Nuptiæ *hæreſi 3.*

Probatvr à S. Doctore, quia hoc eſt Sacramentum conferens gratiam ex opere operato, vt oſtendi *diſputat. 2. quæſt. 7.* & ſi ſit conſummatum, eſt indiſſolubile; ſi autem ratum, per ſolam profeſſionem religionis ſoluitur, vel etiam diſpenſante Pontifice, iuxta probabilem ſententiam. At matrimonium infidelium, nec eſt Sacramentum, nec gratiam confert, & licèt conſummatum, poteſt ſolui per conuerſionem alterius ad fidem. Et ideò *cap.* Quando *de diuortiis* dicitur matrimonium infidelium non eſſe ratum, vt ait Gloſſa ibi, & D. Bonauentura *hîc.*

304 Probatvr verò à S. Doct. *diſtinct. 28. quæſt. 1.* Non eſt ratum coniugium, quod ſine Deo eſt. Iam verò ſuprà oſtenſum eſt, quo ſenſu non ſit ratum.

Non tamen deſinit eſſe coniugium, niſi contra decretum Dei latum, in inſtitutione contractus ineatur. Et hoc ſenſu explicat S. Doct. D. Ambroſium 28. *quæſt. 1. citato.*

Assero tertiò cum D. Bonauentura *quæſt. 3.* matrimonium infidelium eſſe licitum.

Probavvr primò à D. Bonauentura, quia triplex eſt continentiæ pars, Virginalis, Coniugalis, & Vidualis: Sed virginalis, & vidualis eſt bona: Ergo & coniugalis: Sed hæc conſiſtit in reddendo debitum: Ergo.

305 Secvndò, quia actus tranſiens ſuper debitam materiam eſt licitus: Tale eſt debitum reddendum coniugi ex contractu inito in infidelitate, qui eſt licitus, vt oſtendi aſſertione prima: Ergo.

Tertiò, quia matrimonium fuit etiam in lege naturæ antequam eſſet Sacramentum, & tunc licitum erat, & erat contractus à Deo inſtitutus. Ideò cùm eſſet tunc licitum (alioqui omnes fuiſſent fornicarij): Ergo etiam nunc.

Obiicies primò. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Rom. 14.* Ergo cum infidelium matrimonium non ſit ex fide, erit malum.

Respondetvr, ſenſum Apoſtoli eſſe; quod non eſt ex conſcientia, ideſt, contra conſcientiam, vt exponunt Patres, eſſe malum.

306 Obiicies ſecundò, ex 28. q. 1. cap. 1. *Non eſt vera pudicitia infidelis cum coniuge ſua,* ex D. Auguſt. Ergo eſt impudicitia.

Respondet primò S. Doctor, non eſſe veram, ideſt, perfectam. Reſpondet ſecundò, non eſſe veram, quia non habet verum, & proprium effectum virtutis, ſicuti non eſt verum vinum, quod non habet operationes vini: operatio autem, ſiue effectus virtutis eſt, quia facit declinare à malo, & per hoc vitæ pœnam facit, etiam quod bonum eſt, & per hoc acquirit gloriam, & licèt apud infideles poſſit reperiri primum, non tamen reperitur ſecundum, & ob id ait S. Auguſtinus l. ſent. Proſperi, cap. 106. *Vbi deeſt cognitio æterna, & incommutabilis veritatis, falſa eſt virtus etiam in optimis moribus.*

307 Obiicies tertiò. Sacramenta apud hæreticos, etſi ſint vera, non tamen vtilia: Ergo pariter apud infideles.

Respondet S. Doctor, diuerſam eſſe rationem matrimonij, & aliorum Sacramentorum; nam matrimonium habet ex inſtitutione contractus eſſe remedium contra concupiſcentiam, vnde antequam eſſet Sacramentum, gratiam conferens ex opere operato, erat adhuc ſedans ex inſtitutione Dei concupiſcentiam: alia verò Sacramenta non habent aliud eſſe, quàm eſſe Sacramentum, nec alium effectum, quàm gratiam gratum facientem cum ſpecialibus auxilijs: Ideò eo ipſo, quòd ſunt in infidelibus, carentibus fundamento fidei, nullam inde hauriunt vtilitatem.

Obiicies quartò, hæreticus baptizando peccat 308
mortaliter, quia non baptizat, vt ad Dei cultum perducat: Ergo & infidelibus nubens, quia non contraxit, vt prolem in Dei cultu educet.

Respondet S. Doctor, quòd ſicut hæreticus poteſt baptizare, non intendens perducere in errorem; ita & infidelis contraheret, non vt habeat prolem ad idolorum cultum, ſed ſolùm, vt habeat poſteritatem.

DVBITATIO IV.

An liceat fideli habitare cum coniuge infideli nolente conuerti.

D. Bonauentura diſtinct. 39. dubio 2.
D. Thom. diſt. 39. quæſt. vn. artic. 3. ad 2.

Difficvltatem ingerit Concilium Toletanum IV. *can. 62.* relatum *cap.* Iudæi 28. q. 1. 309
vbi decernitur, vt vxores Iudæorum ab ipſis ſeparentur, niſi ab Epiſcopo admoniti fidem ſuſcipere Iudæi voluerint.

Omissis variis opinionibus, diſtinguit Sanchez *diſputatione 73. num. 12.* cum D. Bonauentura hîc tria tempora.

Primvm eſt à ſæculo Apoſtolorum ad 600. annos, quo tempore frequens erat conuerſio Iudæorum, & quorumuis aliorum infidelium, atque adeò permittebatur tunc, iuxta conſilium D. Pauli *prima, Corinth. 7.* habitatio coniugis ad fidem conuerſi cum infideli, propter ſpem eius conuerſionis, quando habitare volebat abſque Dei contumelia, nec pertrahens fidelem ad peccatum. Eo ſæculo floruit D. Auguſtinus, relatus *cap.* Sic enim 28. *quæſt. 1.* & ita tenuit hanc partem.

Secvndvm ſæculum ſecutum eſt, quo rariſ- 310
ſime Hebræi ad fidem reducebantur, erantque pertinaciores in ſua perfidia: quo tempore editum eſt Synodi Toletanæ decretum, ne vxores fideles permitterentur habitare cum Iudæis, fidem admittere nolentibus: At de cæteris infidelibus, nil ibi ſtatutum eſt, quod non ita obſtinati eſſent, vt eorum conuerſio eſſet deſperanda.

Tertivm tempus eſt, quo Eccleſiæ conſuetu- 311
dine decretum eſt, & præceptum, ne coniux ad fidem conuerſus permittatur cum infideli cuiuſcunque ſectæ habitare. Quod ſucceſſu temporis experientia docuerit, non modicum peruerſionis periculum imminere coniugi alteri fideli, ex infidelis conſortio; eò quòd in Eccleſiæ quidem naſcentis incunabilis feruor fidelium ardens, reſiſteret infidelium pertinaciæ, & petulantiæ; nunc autem charitas refriguerit, & magnum ex Iudæorum, & infidelium omnium indurata magis peruicacia immineat fidei diſcrimen. Cum D. Bonauentura, & D. Thom. ſunt reliqui omnes apud Sanchez *num. 12.*

Dvbitatvr verò an ceſſet obligatio ſeparationis, ſi ſpes conuerſionis ſit. Multi aſſerunt apud Sanchez, *num. 13.*

Oppositvm tamen cenſent communiter abſo- 312
lutè cum D. Bonauentura. Eos refert Sanchez, quibus ipſe ſubſcribit. Ratio eſt, quia lex non fertur

pro

Digitized by Google

pro caſibus, qui rarò accidunt *ex Leg.* nam ad ea *ff. de legibus.* Eſto autem concedatur aliquis caſus, adeò tamen rarus eſt, vt ſtantibus rebus, vt ſtant in obſtinatione infidelium, & fidelium tempore præſumatur potius periculum ſubuerſionis in fideli, vt ait Sanchez cum D.Bonauentura.

DVBITATIO V.

An coniugi ad fidem conuerſo integrum ſit prius matrimonium diſſoluere.

D. Bonauentura diſt. 39. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. ſuppl. 3. parte, q. 59. articulo 3.

313 PRIMÒ certiſſima concluſio eſt, Matrimonium infidelium, etiam conſummatum, poſſe diſſolui, ſi alter coniux ad fidem conuertatur: alter verò in infidelitate pertinax, aut cohabitare nolit, aut non ſine Creatoris contumelia, vel abſque eo, quod fidelem coniugem ad peccatum trahat; & tunc integrum eſt conuerſo ad alias nuptias tranſire.

PROBATVR primò à D. Bonauentura, ex *prima Corinth.* 7. vbi habetur: *Quòd ſi infidelis diſcedit, diſcedat: non enim ſeruituti ſubiectus eſt fr. t. r, aut ſoror in huiuſmodi.* Quem locum ita intelligit D. Ambroſius in eum locum, relatus *cap.* Final 28. *q.* 2. vt notat D.Bonauentura, etiamſi à nonnullis adſcribatur D.Gregorio.

134 Hoc idem intelligit ſic Innocentius III. *cap.* Quanto *de diuortiis*, vbi hanc concluſionem definit his verbis: *Si alter infidelium coniugum ad fidem conuertatur, altero, vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia Diuini nominis, vel vt eum pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare nolente: qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit:* Et in hoc caſu intelligimus, quo ait Apoſtolus: *Si infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim, vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi:* Contumelia Creatoris ſoluit ius matrimonij circa eum, qui relinquitur.

Hoc definit idem Pontifex *cap.* Gaudemus *extra. de diuort.* vt notat S.Doctor, *in corpore.*

315 PROBATVR ſecundò à S. Doctore: id, quod non eſt ratum, poteſt ſolui: Sed matrimonium infidelium non eſt ratum, cum tale efficiatur per Baptiſmum, vt docet Innocentius *extrau. de diuortiis:* Ergo.

PROBATVR tertiò à S. Doctore, quia ſi teneretur adhuc coniux conuerſus coniugi infideli conuiuere, remaneret ſubiectus infideli, & ſeruituti ſubiectus eſſet ob infidelis malitiam: Sed hoc eſt contra Apoſtolum ſuprà, & contra rationem, quia fortiori vinculo tenetur baptizatus Deo, quàm vxori infideli.

Ex his ſequitur, hanc diſſolutionis facultatem non haberi ab Eccleſia, quæ matrimonium conſummatum nequit diſſoluere; ſed à Chriſto, vt docet D. Bonauentura *diſtinctione* 39. *articulo* 2. *quæſtione* 2. quem cæteri ſequuntur apud Sanchez, *diſputat.* 74. *dub.* 4. Hoc autem priuilegium explicuit Apoſtolus ſuprà.

316 QVÆRES: quid ſit nolle habitare abſque Creatoris contumelia? Aliqui dicunt id eſſe, velle in infidelitate permanere.

SED hoc refellitur à D. Bonauentura, & aliis, quia Innocentius III. *cap.* Quanto, & *cap. gaudemus c. t.* diſtinguit, an infidelis velit remanere cum contumelia Creatoris, vel ſine ea, quod eſſet fruſtra, ſi idem eſſent, vt notat etiam Sanchez *numero* 6.

ALII dicunt requiri, vt coniux nitatur trahere ad infidelitatem coniugem fidelem. Ita D. Thom. *diſt.* 39. *quæſt. unica, articulo* 5. & alij apud Sanchez *ibi.*

ALII verò id non requirunt, quia *cap.* Quanto, & *cap.* Gaudemus *citato*, diſtinguunt inter habitare cum contumelia Creatoris, & inter habitare pertrahendo ad peccatum. Ita D. Bonauentura *diſtinctione* 39. *articulo ſecundo, quæſtione prima*, & ibi Richardus *artic.* 2. *quæſt.* 2. Scotus *quæſt. unica, art.* 2. & alij apud Sanchez *ibi.*

CONCORDAT autem Sanchez vtramque ſententiam, vt ſenſus ſit, tunc conuiui cum Creatoris contumelia, quando blaſphemias iactat contra Deum in facie coniugis neophiti, è quibus ſcandalum patitur: Pertrahi verò ad peccatum, ait eſſe quando tractione, quaſi violenta trahit efficaciter. 317

AN verò, quando infidelis conuerti quidem renuit, vult tamen habitare ſine contumelia Creatoris, & ſine pertractione ad peccatum, liceat alteri ad fidem conuerſo matrimonium diſſoluere.

PRIMA opinio eſt aſſertiua. Ita multi apud Sanchez, *num.* 9. 318

SECVNDA ſententia eſt negatiua. Ita D. Bonauentura *diſtinctione* 39. *articulo ſecundo, quæſtione prima*, quem ſequuntur D.Thom. & alij apud Sanchez *num.* 8.

PROBATVR primò efficaciſſimè à D. Bonauentura, ex loco Apoſtoli allegato, vbi Apoſtolus ſolùm tunc diſſolui poſſe, ait, quando coniux infidelis omninò diſcedit, nolens cohabitare, vel non ſine contumelia Creatoris, & pertractione ad peccatum, vt declarat Innocentius III. *cap.* Quanto, & *cap.* Gaudemus *de diuort.* Ergo extra hos caſus nequit diſſolui. Conſequentia ipſa eſt Innocentij, *cap.* *Gaudemus*, vbi declarat, non poſſe diſſolui extra hos caſus. Confirmatur, quia poſt Apoſtoli tempora nulla facta eſt reuelatio à Deo de cauſa alia ſoluente; nequit verò Eccleſia ſe ipsâ id præſtare abſque Chriſti priuilegio.

RESPONDET Sanchez *num.* 10. ex dictis, ſenſum Apoſtoli dilatari ad omnem cohabitationem iniuſtam, & vetitam, & quia hodie periculum eſt ob temporum malitiam, & propterea præcepit Eccleſia, ne cohabitet, ideò intelligitur ex priuilegio Chriſti vetitum cohabitare, atque adeo conceſſum diſſoluere, cùm nequeat cohabitari abſque peccato: Alioqui fidelis abſque culpa non poſſet vti matrimonio. 319

ENIM verò, cùm Apoſtolus explicet ſolùm eos caſus è reuelatione Chriſti ad diſſoluendum matrimonium, vt declarat ſummus Pontifex, & poſtea Eccleſia ſolam vetuerit cohabitationem, quod optimè nouerant D. Bonauentura, & alij, noſtræ ſententiæ ſectatores, vt concedit Sanchez, non video quo fundamento diſſolutionem inducat. Ob hæc Sanchez concludit, noſtram ſententiam eſſe valdè probabilem. 320

ARGVMENTA verò Sanchez, & aliorum patent ex dictis.

DVBITA-

DVBITATIO VI.

An in caſibus, quibus licet fideli Matrimonium ſoluere, ſtatim ſoluatur: An ſolùm tunc, cùm fidelis ad alias nuptias tranſit.

D.Bonauentura diſt.39.artic.1. quæſtione 2.
D.Thom. quæſt. vnica, art.5.

321 PRIMA opinio eſt, ſtatim, ac alter conuertitur, matrimonium ſolui. Doctores refert Sanchez, *diſp.*75. *num.*2.

SECVNDA ſententia eſt, diſſolui ſtatim ac monitus coniux infidelis, termino præſcripto, non conuertitur. Doctores vide in Sanchez *num.*3.

TERTIA ſententia eſt, tunc ſolum diſſolui, quando tranſit ad alias nuptias, ita, vt generatio vnius, ſit corruptio alterius: Doctores refert Sanchez *numero* 3. Ita D. Bonauentura *in fine, quæſt.* quem ſequuntur communiter Doctores apud Sanchez *numero* 4.

ASSERO cum hac ſententia, ex Eccleſiæ decreto *cap.* Gaudemus *ad finem de diuort.* id autem præſtat Dei authoritate, vt dixi *dub.*5. cum D.Bonauentura. Sic autem habet decretum. *Quod ſi conuerſum ad fidem, & illa conuerſa ſequatur antequam, propter cauſas prædictas, legitimam ille ducat vxorem, eam recipere compelletur.* Si ergo compellitur recipere, non erit ſolutum prius matrimonium.

322 DEINDE probatur à S. Doctore *ex cap.* Quanto *de diuort.* vbi Innocentius III. declarauit *caput* Finale 28. *quæſt.*2. definiens, contumeliam Creatoris ſoluere ius matrimonij circa eum, qui relinquitur, vt intelligatur, tunc fas eſſe fideli ad alias nuptias tranſire. Sentit ergo Pontifex, tunc non eſſe ſolutum matrimonium, ſed ius eſſe fideli ad illud diſſoluendum, alio matrimonio inito.

TANDEM ſequeretur, copulam poſt vnius conuerſionem eſſe fornicariam, ſi matrimonium ſolutum eſt.

ASSERENDVM ſecundò cum D. Bonauentura, non licere infideli coniugi fidelis tranſire ad alias nuptias, antequam is alij coniungatur, eſſéque irritas nuptias infidelis.

323 PROBATVR à D. Bonauentura primò, & D. Ambroſio ad id *primæ Corinth. ſeptimo.* Si quis frater, *&c.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia priuilegium hoc conceſſum eſt fideli in fauorem fidei, vt habetur *cap.* Quanto *de diuort.* & *cap.*28. *quæſt.*2. neque enim infidelis debet è malitia commodum reportare.

PROBATVR tertiò à S.Doctor, quia infidelis nec à Deo, nec ab Eccleſia abſoluitur, nec à viro, nec poteſt à ſe ipſo: Ergo.

EX his ſequitur, poſſe fidelem conuerſum, poſt admonitam coniugem infidelem, profiteri religionem, vouere caſtitatem, &c. Ita communiter Doctores apud Sanchez, *diſp.*76.

EST tamen conſilium, id non facere, ſi ſpes adſit conuerſionis infidi. Ita Doctores apud Sanchez *loco citato, num.*2.

324 DIFFICVLTAS verò eſt: An in caſibus, quibus diſſoluitur matrimonium conſummatum infidelis ob eius obſtinationem per tranſitum fidelis ad aliud matrimonium, diſſoluatur quoque profitente fideli in religione approbata.

ASSERO dictum matrimonium in eo caſu diſſolui. Probatur, quia magis eſt indiſſolubile matrimonium ratum fidelium, quàm non ratum infidelium: Sed illud profeſſione ſoluitur: Ergo.

HOC habet S.Doctor, *quæſt.*2. *in corpore*, quem ſequuntur communiter apud Sanchez *num.*9.

DISSOLVI quoque per promotionem coniugis fidelis ad Ordines ſacros, docet D.Bonauentura, *loco citato*, & alij apud Sanchez *num.*11. qui tamen cum aliis repugnat dicens, nullum pro ſententia Seraphici adeſſe fundamentum.

PROBATVR tamen à D. Bonauentura. Incompoſſibilia ex ſtatu repugnant in eodem ſubſiſtere; 325 ſed matrimonium cum ſacris Ordinibus eſt incompoſſibile: Ergo. Confirmatur; nam Sanchez ſuprà relatus, *dubio* 5. arguit, ex prohibitione cohabitationis fideli cum infideli, & incompoſſibilitate licitæ cohabitationis, diſſolutionem matrimonij.

DVBITATIO VII.

An cùm ſoluitur Matrimonium per tranſitum fidelis ad aliud coniugium, profeſſionem, vel Ordinem, ſoluatur etiam ipſi infideli, vt poſſit tranſire ad alias nuptias.

D. Bonauentura q. c.
D. Thom. quæſt.vn. artic.5. & in ſuppl. q.55. art.4.

PRIMÒ certum eſt, ſoluto matrimonio per tranſitum fidelis ad alias nuptias, &c. validè infidelem ad aliud matrimonium tranſire. 326

PROBATVR à Sanchez *diſputat.* 77. argumento D. Bonauenturæ. Primò, quia deſtructo vno relatiuo, deſtruitur etiam correlatiuum, ac matrimonium claudicare nequit: Si ergo ſoluitur ex parte fidelis, remanet ſolutum etiam ex parte infidelis.

SIMILITER certum eſt, irritum eſſe matrimonium infidelis coniugis, quando coniux fidelis non tranſijt ad alias nuptias, &c. Ratio D.Bonauenturæ, qua vtuntur alij, eſt, quia hoc priuilegium diſſoluendi primum matrimonium per alias nuptias conceſſum eſt fideli in fauorem fidei, *cap.* Quanto *de diuort.* & *cap.* Fin 28. *quæſt.*2. & quamuis matrimonium claudicare nequeat quoad vinculum, claudicat tamen quoad effectum, ſic alter coniux adulter tenetur cohabitare. Cætera dubia ex dictis colliguntur ſoluta.

DIFFICVLTAS eſt: An infidelis peccet tranſiens ad alias nuptias, vbi prius matrimonium ex parte fidelis eſt ſolutum. 327

PRIMA opinio abſolutè ait, peccare. Doctores affert Sanchez *diſp.*77. *num.*3.

SECVNDA ſententia abſolutè ait, licere. Ita Doctores relati à Sanchez *num.*6.

TERTIA ſententia docet, infidelem pertinacem, ſi ſit Principibus Chriſtianis ſubditus, peccare. Doctores affert Sanchez *num.*5.

QVARTA ſententia diſtinguit. Si infidelis ante conuerſionem aliud ineat matrimonium, peccare; ſecus, ſi poſt conuerſionem. Ita D. Bonauentura *art.*2.

Digitized by Google

art.2. quæſt.2. in corpore, quem plurimi ſequuntur apud Sanchez *num*.4.

328 ASSERO cum hac ſententia, tunc tantum peccare infidelem, cum ad ſecundas tranſit nuptias, non prius conuerſus ad fidem.

PROBATVR à D.Bonauentura, quia in pœnam peccati dimiſſionis coniugis, & pertinaciæ in infidelitate ei vetitum eſt, vt dixi ſupra *ex cap*. Quanto *& cap*. Gaudemus *citato*. At Baptiſmo ſoluitur omnis culpa, & omnis pœna ex actuali conſurgens: Ergo hæc etiam ſoluitur. Quo argumento ruit etiam fundamentum ſecundæ ſententiæ, quia Eccleſia non fert hanc legem circa infidelem, cùm non ſit ſubditus, ſed eximit fidelem; at infidelis contra ius naturæ peccat, obligans ad ſeruandam fidem coniugi, & ſequendum quoad neceſſaria ad ſalutem, & contra ius Diuinum, obligans in Baptiſmo, ſequi coniugem.

329 QVARE falsò ait Sanchez nos, nullum ius afferre Diuinum pro nobis.

DVBITATIO VIII.

At in infidelibus venientibus ad fidem ſoluatur Matrimonium.

D. Bonauentura diſt. 39. artic.2. quæſt.4.
D.Thom. ſuppl.quæſt.59. art.6.

330 ASSERO primò, Infideles coniugatos in gradibus natura vetitis, ſeparandos; Sic qui contraxit cum filiis, vel fratribus.

RATIO eſt, quia cùm ex ſe illegitima ſint connubia, non vniuntur per fidem, & Baptiſmum.

SIC ſunt ſeparandi, qui duas habent, & cogendus cum prima ſtare. Sic qui repudiauit, tenetur eam venientem ad fidem ſecum recipere. Cætera diſcuſſa ſunt *quæſt.12.13. & ſequentibus*.

QVÆSTIO XXIII.

De Impedimento Criminis.

D.Bonauentura diſt.35. dub.5. & diſt.37. q.vlt.

331 CRIMINA dirimentia ſubſequens matrimonium gemina ſunt; alterum eſt adulterium, cum machinatione mortis alterius coniugis: Alterum eſt adulterium cum fide data de contrahendo poſt mortem coniugis, & de his cum D.Bonauentura *dubio* 5. & D.Thom. *in expoſitione eiuſdem litteræ*, hîc agere inſtitui, cùm enim æquum ſit, vt impius ex iniquitate commodum non reportet, Eccleſiaſtica ſanctione cautum eſt, vt qui talia ſcelera moliri tentarent, ſecuto effectu ab intentis nuptiis arcerentur: patitur tamen impedimentum hoc plures exceptiones, ſeu conditiones, quas infra deducam.

DVBITATIO I.

An, & quomodo adulterium cum machinatione mortis alterius coniugis dirimat ſubſequens Matrimonium.

DIRIMERE quidem, certum eſt, vt definitur *cap*. Super hoc *de eo, qui duxit in matrimon.* & *cap*.1. & *cap*. Significaſti *eodem tit. cap*.1. *de conuerſ. infidel.* & *cap*. Si quis viuente 31. *quæſt*.1. Neque requiritur, vt adſit etiam promiſſio futuri matrimonij, vt deciditur *cap*. Super hoc *citato*, & fatentur omnes. 331

ITAQVE, etiamſi fidelis machinetur cum fideli, non poteſt recepto Baptiſmo contrahere cum fideli. Ratio eſt, quia licèt Eccleſia tunc non haberet poteſtatem in infidelem, habuit tamen in fidelem, qui ſubiicitur pœnæ, vt nequeat inquam cum illo infideli, licèt ad fidem conuerſo, contrahere; ſicuti hodie irritum eſt matrimonium fidelis cum infideli, non ob impedimentum infidelis; ſed quia fidelis ab Eccleſia inhabilis redditur ad hunc contractum, vt notat D. Bonauentura *diſtinct.39.quæſt.1.in corpore, & ad 5.*

REQVIRVNTVR autem ad hoc nonnullæ conditiones, ex D.Bonauentura, & cæteris. 332

PRIMA eſt, vt machinatio illa effectum ſortiatur, *cap*. Si quis viuente 31. *quæſtione prima*, & ita docent omnes Theologi cum D. Bonauentura, *loco citato*.

SECVNDAM conditionem apponunt aliqui, vt ſit vxoricidium, adeo vt ſi ſit viricidium, non incurratur.

ET quidem certum eſt, textus decernentes hoc impedimentum loqui de vxoricidio, vt *cap*.1. *cap*. Super hoc, *cap*. Significaſti *citato*, Vide Sanchez *diſput*.77.*n*.8. & D.Bonauenturam, *hîc*, & *in Confeſſionali*, vbi Aſtulphus corripitur.

ENIM verò hæc conditio non eſt vera, atque adeo etiam viricidium inducit impedimentum dirimens, vt docet D.Bonauentura *diſtinct*.38.*quæſt.vlt. in corpore*, quem ſequuntur communiter cum Sanchez, *num*.8. 333

PROBATVR *ex cap*. Si quis viuente 31. *quæſtione prima*, *& capite* 1. *de conuerſ. infidel.* tametſi aliis textibus ſermo ſit de vxoricidio, vtpotè frequentiori.

TERTIA conditio eſt, quando vterque mortem alterius coniugis machinatur, vt copulentur matrimonio, non eſſe neceſſarium adulterium ad hoc impedimentum inducendum; ſecus, ſi alter abſque alterius conſilio enecet. Prior pars conſtat *ex cap.1. de conuerſ. infidel.* Poſterior pars colligitur *ex cap*.1. *cap*. Super hoc, *cap*. Significaſti 31. *quæſt*.1. Huius ſententiæ Doctores adducit Sanchez *num*.9. Idem ſentire viſi ſunt D.Bonau. *diſt*.37. *art*.2.*q*.3. & alij apud Sanchez *loc.cit.* 334

TEMPERANT D.Bonauentura *loco citato*, & alij apud Sanchez *num*.9. tertiam conditionem, nimirum requiri adulterium, niſi interueniat fidei datio de futuro matrimonio ineundo; tunc enim ſufficit ad hoc impedimentum incurrendum machinatio alterius in mortem coniugis, ea ſubſecuta, quamuis adulterium deſit. Idem docet S.Doct.3. *parte, Centiloquij, ſect*.55.

INSTAT Sanchez, non eſſe aliquem textum, qui ſola

Digitized by Google

ſola fidei datione cum machinatione alterius contextus ſit ad hoc impedimentum contrahendum. Sed id colligitur *ex cap.* De eo, qui duxit *cap.* 1. *in fine*, vt notat Cardinal. *ibi*, Præpoſitus *in Rubr. illius tit. numero vnico*, Borrilong. 4. *diſt.* 35. *quæſt. vnica, art.* 2. *concl.* 3.

QVARTA conditio eſt, vt adulterium illud, quod requiritur altero ſolo coniugis mortem machi-
335 nante, ſit vtrique matrimonium contracturo notum.

QVARE, ſi vir coniugatus cum fœmina ignara coniugij adulteretur, & vt illam ducat, vxorem propriam occidat, nullum erit impedimentum dirimens inter eos. Vide Sanchez *n.* 12.

QVINTA conditio eſt, vt illa coniugis imperfectio veſtiatur fine immundi alterius matrimonij, quando enim alius finis adeſt, non eſt impedimentum dirimens. Ita D. Bonauentura, *loco citato*, & alij cum eo apud Sanchez *num.* 13. contra alios, quos refert ibi negantes.

336 SATIS autem eſt, vt alter habeat eam intentionem.

VLTIMA conditio eſt, vt matrimonium ſit verum.

DEMVM obſeruat Sanchez *numero* 21. cum D. Bonauentura, *loco citato in corpore*, & D. Thom. *diſtinct.* 37. *quæſt.* 2. *art.* 2. & aliis, quos refert, hoc impedimentum induci non ad omne matrimonium, ſed ſolùm cum adulterante; erit tamen impediens, vt habetur *cap.* Interfectores 33. *quæſtione* 2. & *cap.* Admonere 33. *q.* 2. & *c.* Quicunque *eadem quæſtione* & docet S. Doctor hic, & Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 16. contra nonnullos.

DVBITATIO II.

An Adulterium cum promiſſione futuri matrimonij, aut contractu cum adultera dirimat ſequentes nuptias.

337 HOc ſecundum impedimentum duo includit, vt in titulo. At multi cum D. Bonauentura 3. *parte, Centil. ſect.* 55. ad vnum reducunt.

CERTE in vtroque caſu matrimonium dirimitur *cap.* Relatum 31. *quæſt.* 1. & *c.* 1. & *cap.* Veniens *de eo, qui duxit*, & melius *cap.* Finali, & *tit.*

RATIO huius impedimenti, ſecundùm omnes, eſt, ne propter futuri matrimonij ſpem detur anſa captandæ mortis coniugum.

AD hoc multæ requiruntur conditiones.

338 PRIMA eſt, vt adulterium concurrat cum futuri matrimonij promiſſione, aut cum matrimonio de facto inito, ſuperſtite altero coniuge, ex *cap.* 1. & *cap.* Veniens, & *cap.* Finali *de eo, qui duxit*.

SECVNDA conditio eſt, vt adulterium, & fides matrimonij ſine contractus de præſenti concurrant, durante priori matrimonio.

TERTIA conditio eſt, ſecundùm aliquos, vt ſit abſoluta; ſed ſufficit ſecundùm alios, ſi conditionalis ſit. Ita Sanchez *num.* 11. cum aliis.

QVARTA conditio, vt aliqui aſtruunt, eſt, vt promiſſio ſit mutua; ſed pro contraria vrget textus, *cap.* ſignificaſti *de eo, qui duxit*, vt notat Sanchez *num.* 20.

QVINTA conditio eſt, vt promiſſio non ſit nuda, ſed fide vallata. Ita multi apud Sanchez *num.* 28. & probatur *ex cap.* 1. De eo, qui duxerit, & *cap.* ſignificaſti & *cap.* Finali *cit.* fidem autem dare, ſumitur pro firmare iuramento, vt oſtendunt textus *cap.* Relatus 31. *quæſt.* 1. è Concilio Triburienſi, & alij apud Sanchez *num.* 28. Non eſſe tamen neceſſarium iuramentum, tenent Theologi cum D. Bonauentura, *loc. cit. Centil.* vbi hoc non nominat, quem ſequuntur communiter apud Sanchez *num.* 29.

SEXTA conditio eſt, vt vterque adulterus nouit alterius coniugium. Ita plurimi cum Sanchez, *numero* 31.

NON requiritur autem poſt ſcientiam coniugij 339
alterius matrimonium de facto iniri, & copulam haberi, ſed ſufficit, ſi ante ſcientiam ineatur matrimonium, & habita ſcientia adſit copula. Ita Sanchez *num.* 32. Requiritur ſane ignorantia iuſta, vt tenent multi apud Sanchez *num.* 38. qui tamen cum aliis ait, ſufficere craſſam, & ſupinam. Hoc verò non eſt impedimentum iuris naturæ; alioqui inualidè Dauid Berſabeam accepiſſet; quod eſt falſum; neque enim de hoc reprehenditur: Præterea 3. *Reg.* 1. Matrimonium Berſabeæ legitimum ait.

OBSERVA verò cum D. Bonauentura *diſt.* 37. 340
art. 2. *quæſt.* 3. hoc impedimentum non reddere adulteros, ſibi fidem dantes, vel matrimonium de facto ineuntes, inhabiles ad quoduis aliud matrimonium, ſed ſolùm inter ſe. Eum ſequitur Sanchez *num.* 41. cum aliis.

ET hoc impedimentum ingruit, etiamſi alter ſit infidelis, vt in ſimili dictum eſt *dubio præcedenti*.

DEINDE ſcias, graue peccatum patrari promittendo matrimonium poſt obitum coniugis ineundum, quia datur anſa captandæ mortis coniugis. Sic definitur *cap.* Fin. *de eo qui duxit*. Vide Sanchez *numero* 40.

QVÆSTIO XXIV.

De Impedimento ligaminis, ſecundis nuptiis, benedictione earum, bigamia, & aliis è ſecundis nuptiis conſurgentibus.

EO quod vnum tantùm adiutorium Deus ho- 341
mini in prima creatione ſociauerit, adeò plures pro vno viro vxores auerſabatur Tertullianus, vt nec ſecundas nuptias, mortuo priori coniuge, probaret, ea ſcilicet ratione, quia animo, qui iugiter viuit, non corpore, quod corrumpitur, perpetuum, matrimonij vinculum potiſſimè initur. Et quamuis Eccleſia errorem iſtum improbet, eam tamen in nuptiis honeſtatem amplexatur, vt ſecundas irregularitate ſaltem afficiat, quæ quidem pœna non ſit, cùm culpam non ſupponat, ſed tantùm defectus, quippe carnis diuiſionem contra vnitatem, in matrimonio requiſitam, inuehens. Vt de his omnibus ſolitâ methodo tractemus, ſingulas difficultates ſpeciali dubitatione diſcutere conabimur.

DVBITA

Digitized by Google

DVBITATIO I.

An ligatus vni vxori aliam validè ducere queat.

D. Bonauentura diſt. 33. quæſtione 2. & 3.
D. Thom. q. 1. art. 1. & ſuppl. q. 65. art 3. & 4.

336 HOc eſt impedimentum ligaminis, quo, qui habet vnam, ei vinctus, aliam non ducat; atque adeò infert, polygamiam eſſe omninò vetitam.

Certvm eſt autem in lege Euangelica vetitum iure Diuino, plures habere coniuges. Quod definit Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 24. *de matrim. can.* 2. his verbis: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere vxores, & hoc nulla lege diuina eſſe prohibitum; anathema ſit.* Eandem veritatem definierat Innocentius III. *cap.* Gaudemus *de diuortiis.* Et eſſe prohibitum adeò, vt poſterius matrimonium ſit irritum, definiunt Syricius Papa *epiſt.* 1. Innocent. I. *epiſt.* 9. Alexander III. *cap.* Licet *de ſponſa duorum.* Innocent. III. *cap.* Fin *eodem tit.* Nicolaus Papa, & refertur *cap.* An non 24. *quæſt.* 3. & probat Innocentius III. *cap.* Gaudemus *ex cap.* 19. *Matth.* vbi Chriſtus: *Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Prohibet autem etiam cauſâ fornicationis ad aliam tranſire, primâ dimiſsâ, multò magis primâ retentâ. Voluit autem reducere matrimonium ad primam inſtitutionem. Ita obſeruat cum D. Bonauentura, etiam Maſtrius *diſp.* 7. *q.* 16. *num.* 432.

337 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura *ex Matthæi* 19. vbi Chriſtus reuocat matrimonium ad primam inſtitutionem, dicens: *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & fœminam fecit eos, & dixit: Propter hoc relinquet homo Patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ; & erunt duo in carne vna. Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro.* At matrimonium in prima ſui inſtitutione pluralitatem vxorum ſimul penitus excluſit. Illa enim verba Geneſ. 2. *Maſculum, & fœminam fecit eos, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna*, aptè ſignant viri cum vnica coniunctionem. Sanè Deus Adæ plures fœminas non
338 creauit. Quod & ſignificauit Chriſtus *Matth.* 19. quando relatis iis verbis concluſit: *Itaque cùm non ſunt duo, ſed vna caro.* Si autem plures eſſent vxores vnius viri, multiplex caro eſſet. Ideò D. Hieronymus, D. Anſelmus, Beda, Theophilact. in eum locum *Matth.* 19. D. Chryſoſtomus *homil.* 63. *in Matth.* Idem D. Hieronymus, *lib.* 1. *in Iouin.* D. Ambroſ. *l. de viduis*, D. Auguſt. *lib.* 1. *de nuptiis & concupiſc. cap.* 9. docent, vxorum pluralitatem primæuæ matrimonij inſtitutioni aduerſari. Quod idem conſtipatis teſtimoniis probat Arboreus *lib.* 1. *Theoph. cap.* 1. Ideò Apoſtolus vbique ſemper vxorem in numero ſingulari aſſignat.

339 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura hîc, *qu.* 3. *argum.* 4. & *d.* 31. *q.* 2. alibi, quia matrimonium iam eſt Sacramentum, ſignificans indiuiduam vnionem Chriſti cum Eccleſia, quæ vnica fide decora, vno Baptiſmo dealbata præfulget.

Hinc ruit hæreſis Lutheri, & Anabaptiſtarum impiè defendentium pluralitatem vxorum. Quam & infandus Mahumetus in Alcorano conceſſit.

Ex his habes, malè Caietanum 1. *Timot.* 3. dixiſſe, non extare teſtimonium id interdicens. Sanè id *Matth.* 19. Sic exponitur ab Innocentio I. *epiſt.* 3. *ad Exuperium, cap.* 6. & Innocentio III. *cap.* Gaudemus *de diuortiis.*

Qvæstio tamen inſtat: An ante legem Euangelicam extiterit talis lex, prohibens Polygamiam.

Certvm eſt autem, pluralitatem virorum vni mulieri eſſe vetitam iure naturæ, quippè, quæ generationi opponatur, quæ eſt finis primarius matrimonij. Deinde etiam ſocietati, & ſubiectioni indiuiduæ, & eius familiæ vnitati, in qua plura erunt capita, vt notat S. Doctor *q.* 3. *ad argumenta.*

Qvoad quæſtionem de pluralitate mulierum.

Prima opinio eſt, eam nullo iure antiquitus fuiſſe vetitam. Doctores refert Sanchez, *diſput.* 80. *numero* 5.

340 Secvnda opinio è diametro ait, polygamiam iure naturæ adeò prohibitam, vt pugnet cum coniugij veritate.

Tertia opinio cenſet, non repugnare quidem primis naturæ vniuerſalibus principiis, ſed tamen quibuſdam conſequentibus, ita, vt cum naturæ fini non omninò congruat. Sic D. Bonauentura hîc, D. Thom. & alij apud Sanchez, *num.* 8.

Assero primò, non eſſe contra principia naturalia naturæ, expreſſa in Decalogo, plures habere vxores.

341 Probatvr primò, à D. Bonau. *q.* 2. & 3. cum D. Auguſtino *l.* 22. *cont. Fauſtum, c.* 47. & 48. & *l.* 15. *de ciuitate, c.* 16. & *l.* 11. *c.* 16. & *l.* 16. *cap.* 38. quia Deus diſpenſauit cum Sanctis Patriarchis, Abraham cum Sara, & Agar, *Geneſ.* 16. Iacobo cum Lia, Rachel, Bala, & Zelpha, *Geneſ.* 29. & 30. Helcana cum Anna, & Phenenna, 1. *Reg.* 1. Moyſis cum Maria, & Æthyopiſſa, *Numer.* 12. Dauide 2. *Reg.* 20. Hoc autem ſupponitur tamquam notum Deut. 20. ibi: *Si habuerit homo duas vxores, &c.* vt aduertunt D. Bonauent. *q.* 3. *d.* 33. D. Thom. *q.* 1. *art.* 2. Richardus *art.* 1. *q.* 2. & alij apud Sanchez, *num.* 12.

Eam verò diſpenſationem extenſam eſſe ad populum gentilem, docere viſus eſt D. Auguſt. *lib.* 22. *cont. fauſtum, c.* 47. & *q.* 3. Et dicunt eſſe probabile Bellarm. *l.* 1. *de matr. c.* 11. Ledeſma 2. *p.* 4. *q.* 67. *art.* 2. Valentia 4. *parte, d.* 10. *qu.* 1. *p.* 3. ſed reclamant Sanchez, *num.* 13. cum D. Bonauentura, *quæſt.* 3. & aliis, quia ceſſabat ratio multiplicationis populi ad Dei cultum, vt ait S. Doctor.

342 Probatvr ſecundò à D. Bonauentura, ex D. Auguſt. *l.* 22. *contra Fauſtum, c.* 47. & 48. & refertur *cap.* Obijciuntur 32. *quæſt.* 4. excuſat Iacob, qui quatuor vxores duxit, ratione conſuetudinis ibi: *Quando mos erat, crimen non erat*, & idem refert Ioſephus *lib.* 17. *Antiquitatis, c.* 1. Sanè conſuetudo non poteſt inuehi contra ius naturæ, *cap.* Finali *de conſuet.* Profectò incredibile eſt, tot gentes lumine naturæ ductas admiſiſſe pluralitatem vxorum, quas vltra Tiraquellum 379 *lib.* 7. *connub. n.* 16. & Alexandrum ab Alexand. *lib.* 1. *dierum genial. c.* 24. latè refert Menoch. *de arbitr. l.* 2. *centur.* 5. *caſu* 420. & Iulius Cæſar, teſte Suetonio in eius vita *cap.* 52. de hoc legem tulit permittens. Confirmatur, nam D. Hieronymus *epiſt. ad Oceanum* ſentire videtur, antiquitus nulla lege prohibitam polygamiam. Idem tradit D. Auguſtinus *libro* 3. *de Doctrina Chriſtiana, cap.* 12.

Probatvr tertiò à D. Bonauentura *argum. vltimo, qu.* 2. Coniunctio maris, & fœminæ eſt propter prolis multiplicationem principaliter, hæc autem in primo ſuo effectu non impeditur; imò augetur pluralitate vxorum.

343 Assero ſecundò, polygamiam non eſſe admodum naturæ principiis conſequentem, ſed contra ius

naturæ latè ſumptum. Ita Scotiſtæ omnes apud Maſtrium *d.7.quæſt.7.n.213.* Poncium *d.24.art.3.* cum D. Bonauentura *hic.*

Probatvr à D. Bonauentura primò, ex Gloſſa *ad Geneſ.4.* vbi Lamech, quia non diſpenſatus, dicitur adulter à Nicolao Papa, *epiſtola ad Lotharium.*

Secvndò, quia vxorum pluralitas aduerſatur ſecundario matrimonij fini, nimirum tranquillæ, ac pacificæ cohabitationi, coniugum gubernationi domeſticæ, nam pluribus ligatus, omnibus tenetur debitum reddere, quod ſæpe rixarum eſt cauſa; ſic enim inter ſanctas etiam fœminas rixæ obortæ ſunt, vt inter Saram, & Agar, Liam, & Rachelem, *Geneſ.16. & 30.* & de Anna, & Phenenna idem dicitur *primo Reg.1.*

344 Hvivs rei argumentum eſt Socratis reſponſum (apud Aulum Gellium *libro primo, noct. attic. cap.17.*) cùm enim Alcibiades miraretur, cum geminas domi habere vxores; reſpondit: *Hæ me domi docent tolerantiam, qua in publico vtendum eſt.* Sic & Euripides dicebat in Andromache, teſte eodem Gellio *libro 15. noct. Attic. c.20.*

Nunquam duplicia connubia laudauero mortalium.
Neque qui binas matres, & habentes liberos;
Rixas quidem domorum, triſteſque offenſas.

345 Similiter neque conſona eſt polygamia alteri fini matrimonij, qui eſt remedium concupiſcentiæ, quia non poterit ſatisfacere concupiſcentiæ plurium vxorum, & contingit, illas ſimul debitum petere, & cum vir nequeat illis reſpondere, periclitabitur continentia illius, cui debitum negatur, vt arguit S. Doctor *quæſt.2. fundamento 3.* & cum eo Sanchez *num 8.*

Probatvr tertiò à S. Doctore *quæſtione 3. in reſolutione* ex Innocentio III. *cap.* Gaudemus *de diuortiis*, vbi ait; *Nulli vnquam licuiſſe abſque diuina diſpenſatione plures ſimul habere vxores*, & teſtatur, ſanctos illos Patriarchas ſolâ diuinâ inſpiratione id feciſſe, vt aduertit S.Bonauentura, & cum eo Sanchez *citatus.*

346 Probatvr quartò à S. Doctore *quæſtione ſecunda*, quia ex principio naturali? *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias,* oritur aliquo modo hæc, conſequentia: Vt, ſicut vir non vult vxorem ſuam habere alium virum; ita neque ſuæ vxori aliam ſuperaddat, & ait, in hoc principio vtrumque eſſe parem, quoad conuictum indiuiduum.

Est tamen diſpar, quia vxorem habere plures viros eſt contra prima naturæ principia, vt ſuprà prælibaui. Ita multi apud Sanchez, *numero decimo quinto.*

Probatvr quintò à S.Doctore, ex vnione coniugum in amore, quo vir zelatur, ne vxor alium virum habeat; & è contra, vir vxorem, & aliam amet. Vnde ſtante natura, qua omnia eſſent communia, non fuiſſent tamen communes vxores.

347 Similiter & charitate adueniente idipſum dictamen vrgeret amorem ſingularis coniugis, cùm ab initio matrimonium ſignificet amorem, quo Deus zelat animam, vt nolit eam alium diligere, & anima non vult à Deo propter aliam deſeri.

Probatvr ſextò, nam & in quibuſdam brutis animalibus videmus hunc zelum coniugum, vt in columbis, ouibus, camelis, &c.

Probatvr ſeptimò à S. Doctore, *ad vltim. eiuſdem quæſtionis ſecundæ*, quia multiplicatio prolis eſt quidem finis primus matrimonij, non quæuis multiplicatio; ſed ordinata abſque alterius iniuria, & bonum commodum non debet appeti cum præiudicio boni honeſti; honeſtum eſt autem vnum vni coniungi, & conuiuere, & ideò non debet plures vxores adunare, niſi Deus diſpenſet.

Assero tertiò, rectè à Deo polygamiam fuiſſe diſpenſatam. Ita S. Doctor, *quæſtione tertia*, & cum eo Scotus *diſtinct.33. art.2.* D.Thomas, & alij omnes. 348

Probatvr primò à S.Doctore, *in fundamentis.* Quod eſt à Deo factum, eſt omnibus conueniens, ſed Deus pluries diſpenſauit, vt ſuprà oſtendi: Ergo.

Probatvr ſecundò à S.Doctore, *in corpore.* Vt diſpenſatio debitè fiat, quatuor requiruntur, nempe, neceſſitas, congruitas, vtilitas, & honeſtas. Primò fuit tempus illud congruum diſpenſationi, quia fuit tempus figuræ, & quoniam Deus generare debebat filios per Baptiſmum, & in Eccleſia Catholica, & ex hæreticis diuerticulis; ideo in figura debuit præcedere matrimonium, ſiue generatio ex libera, & ancilla. Rurſus quoniam inter illos, qui ab hæreticis baptizantur, quidam hæreſim ſequuntur; quidam ad Eccleſiam reuertuntur; ideò vtriuſque figura præceſſit: Primi in Iſmaële figurati ſunt, de quo dictum eſt Geneſ.21. *Eijce ancillam, & filium eius.* Secundi in ancillis Iacob, *Geneſ.35.* quarum filij ſunt inter liberos computati. Hoc habetur è D. Auguſtino, *lib.1. de Baptiſmo, capite 10.* 349

Fvit etiam neceſſitas, quia pauci erant Deum colentes; ideò multiplicari debebant, & quia aliquæ etiam erant ſteriles, oportebat plures aſſumere.

Fvit etiam vtilitas, quia filij à parentibus erudiebantur, & mores patrum ſeruabant, & quantò plures erant, tantò cultus Dei erat celebrior, & ideo erat vtile multos filios procreare.

Fvit etiam honeſtas, quia non affectu libidinoſo, ſed caſto, etiam concubinas, nempè vxores inferiores, quæ non erant meretrices, cognoſcebant maritali affectu. Sic de Abraham *Geneſ.16.* dicitur, recepiſſe vxorem Agar, vt ſuæ vxori obtemperaret. 350

Hinc colligit S.Doctor, non fuiſſe polygamiam tempore naturæ inſtitutæ, quia non erat tempus ſterilitatis. Ideò tunc dicitur: *Relinquet homo patrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna,* vt notaui *fundamento tertio.* Neque tempori gratiæ congruebant, quia vmbræ ceſſaſſent, & vocantur gentes, quæ multiplicatæ ſunt; Iudæi verò obſtinati non debent multiplicari.

Qværvnt autem Theologi; quo pacto in lege veteri facta ſit hæc diſpenſatio. 351

Videtvr autem facta Dei inſpiratione, vt ait D.Thom. *quæſtione 65. articulo ſecundo*, & ſignificat Innocentius III. *in cap.* Gaudemus *de diuortiis.* Facta eſt autem ad multiplicationem populi Dei; ideò fuit vſitata, vt patet *Deut.21.* & à nullo propheta reprehenſa; hoc verò exemplum arreptum eſt à gentibus, non tamen Diuina conceſſio eis extenſa, vt ſentiunt Sanchez *lib.7.diſp.80.* & Tancredus, *ibi* Hurtadus, *diſp.9. diffic.2.* cum D.Bonauentura *quæſt.3. ad vltim.* vbi etiam obſeruat *Deuter.17.* admonitos Reges, ne haberent vxores plurimas, quæ eos allicerent; non autem ſimpliciter plures.

DVBITA

Digitized by Google

DVBITATIO II.

An ſecundæ nuptiæ, prioribus morte coniugis ſolutis, licitæ ſint.

D. Bonauentura diſt. 42. art. 3. quæſt. 1.
D. Thom. ſuppl. quæſt. 63. articulo 1.

353 MONTANVS, & Cataphrygæ, teſte D. Auguſtino *l. de hæreſ. cap.* 26. & Cathari, teſte eodem, *cap.* 38. ſecundas nuptias damnarunt. Eadem hæreſi maculati ſunt Nouatiani, vt conſtat ex Concilio Nicæno, *can.* 8. & alij.

CERTISSIMA tamen veritas eſt, vlteriores nuptias licitas eſſe.

PROBATVR à D. Bonauentura primò, *ex* 25. *Geneſis,* vbi Abraham accepit Cethuram, poſt mortem Saræ.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, ex *prima, Timot.* 5. vbi loquens de viduis, ait: *Volo iuniores nubere, filios procreare*, &c.

354 PROBATVR tertiò à S. Doctore, quia matrimonium eſt in remedium: ſed mortuo primo coniuge adeſt morbus concupiſcentiæ, & deeſt remedium: Ergo.

PROBATVR quartò, à S. Doctore, nuptiæ ſunt in officium, hoc eſt procreationem filiorum ad cultum Dei; ſed multi poſt obitum maritorum ſunt idonei filios procreare; ſimiliter & plurimæ mulieres mortuis viris: Ergo.

TANDEM confirmatur *in corpore*, authoritatibus. Sic enim Concilium Nicænum *cap.* 8. exigit à Nouatianis, & Concilium Florentinum, *in Armen. inſtruct.* ſecundas, & vlteriores nuptias approbat, & *capite primo, & cap.* Vir *de ſecundis nuptiis,* eas licitas ſupponunt.

355 AFFERT è Patribus D. Auguſtinum *libro ſecundo, contra aduerſarium legis capite vndecimo*, etiam *prima Corinth* 3. relatum *cap. penultimo*, & *cap.* Finali 31. *quæſtione prima*, & *libro* 16. *de ciuit. capite* 34. D. Hieronymum, *in Apologet. contra Iouin.* & refertur *cap.* Aperiant 31. *quæſt.* 1. Chryſoſtomus *homil.* 2. *ad Epheſios.*

OBIICIES primò, D. Chryſoſtomus, ſeu author operis imperfecti *homil.* 32. *in Matth.* & refertur *cap.* Hac ratione 31. *quæſt.* 1. eas nuptias fornicationem appellat ſecundùm veritatem.

RESPONDET S. Doctor primò, vocari fornicationem ſecundùm coniecturam, quæ tamen fallitur ſæpè.

RESPONDET ſecundò, ob id ita vocari, quia ſæpè ex flagranti nimis libidine rapiuntur homines ad multiplices nuptias.

356 OBIICIES ſecundò D. Ambroſius 1. *Corinth.* 7. ſecundas nuptias minimè bonas vocat, ob idque ait Deum ſecundæ diei non benedixiſſe.

RESPONDET S. Doctor, ideò non bonas, quia non adeò honorabiles, ob rationem ſupra allatam, vt ait etiam Sanchez.

OBIICIES tertiò. Pœna non infligitur niſi ex culpa; ſed bigamo imponitur pœna irregularitatis: Ergo.

357 RESPONDET S. Doctor, non eſſe pœnam, ſed inidoneitatem, qualis etiam in muto, & mutilo reperitur.

DVBITATIO III.

An Secundæ nuptiæ ſint Sacramentum.

D. Bonauentura diſt 42. art. 3. quæſt. 2.
D. Thom ſuppl. quæſtione 63. articulo 2.

CERTISSIMVM eſt, eas eſſe Sacramentum, 358 ſunt enim matrimonium legitimum, vt oſtendi *dubio* 2. omne autem tale eſt Sacramentum, ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 24. *de matr. can.* 1.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia ibi ſunt omnia neceſſaria ad Sacramentum, ſicut in primis, nempè perſonæ legitimæ; quæ ſunt debita materia remota. expreſſiones conſenſuum, quæ ſunt Materia propinqua cum traditione mutua, &c. ac Forma, ſiue ſignis, ſiue verbis. Eſt etiam inſeparabilitas, officium prolis procreandæ, remedium concupiſcentiæ, &c.

ADDIT S. Doctor ſuperuenire aliquam diuiſionem, dum alteri coniungitur; attamen ibi eſt vnio, & ſecundùm hanc eſt ſacramentum, non tamen benedicuntur, quia deeſt perfectio vnionis.

OBSERVA vltima S. Doctoris verba, nuptias eſſe 359 Sacramentum perfectum, ſignans vnitatem Chriſti cum Eccleſia, quando ſunt primæ, reſpectu ſponſæ virginis; etſi ſint ſecundæ ex parte viri; Ideo etiamſi vir ſit bigamus, nuptiis benedicitur. Minùs verò ſignificare hanc vnionem Chriſti, quando ſunt ſecundæ, reſpectu vxoris, quæ eſt vidua. Quando verò ex parte vtriuſque, minimam eſſe expreſſionem, & hoc indicat dicens; in his ſaluari minimè rationem Sacramenti; vult dicere, minimam eſſe expreſſionem Sacramentalem vnionis Chriſti cum Eccleſia.

DVBITATIO IV.

An ſecundæ nuptiæ ſint honorabiles, eiſque benedictio danda.

D. Bonauentura diſtinct. 42. quæſt. vlt.
D. Thom. ſuppl.

EX triplici capite aſſerit S. Doctor, matrimonium 360 eſſe honorabile, & vtile, nempè ratione triplicis boni, Fidei, Prolis, & Sacramenti.

NVPTIAS igitur ſecundas ait honorabiles propter bonum Fidei, quia immaculatus eſt thorus. Vtiles, quia fœcundæ, & ad remedium; ratione verò Sacramenti, quatenus ſignant vnionem Chriſti cum Eccleſia, honorabiles ſunt; ſed tamen imperfectæ, quia deficiunt ab illa indiuiſibili vnione vnius Chriſti cum Eccleſia.

HANC reſpiciens imperfectionem Concilium 361 Cæſarienſe *c.* De his, qui 31. *q.* 1. dehortatur Præſbyterum, ne bigami nuptiis interſit. Vel ſi in aliquo ſecundas nuptias reprehendit, hoc eſt, quandò priori matrimonio coniux inſidians cenſetur, deſiderio ſecundæ vxoris.

PROPTEREA etiam inglorias eas vocat Am- 362 broſius *ſuper epiſt. ad Cor.* & carentes benedictione. Ideò enim non modò impedimentum ad Sacerdotiū ingerunt, ſed etiam benedictionibus illis priuantur;

Digitized by Google

quas antiquitus Eccleſia ſemper aſſueta fuit primis nuptiis conferre. De his enim extant teſtimonia Innocent. I. *epiſt. 2. cap 6.* Syricij *epiſt. 1. c. 4.* Ambroſij *epiſt. 70. ad Vigilium* & *l. 1. de Abraham, c. vlt* Tertulliani *l. 2. ad vxorem.* Iſidori *l. 2. de offic. c. 19.* vt innuit S. Doct. in vltimis argumentis; Tandem & Concilium Conſtantienſe contra Vuiclephum, & Trident. *ſeſſ. 24. de matr. can. 1.* damnant eas improbantes. Hæ autem inſtitutæ ſunt tum propter Sacramenti dignitatem; tum etiam ad actus matrimonij, carnis appetitui conſonos, & Eccleſiaſtica ſpirituali gratia decorandos.

363 SVPPONO autem, has benedictiones primis nuptiis conferri à ſolo Parocho, & à nullo alio, niſi de licentia Ordinarij, vel Parochi; alioqui manet ſuſpenſus is, donec ab Ordinario, vel Parocho abſoluatur. Sic Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 24. de matrimonio, cap. 1.*

PAROCHVM autem mulieris eſſe miniſtrum deputatum, dicunt multi apud Sanchez *diſput. 84. n. 4.* ſed probabilius eſt, ſufficere vtriuſvis Parochum. Quia eodem tenore, & in eadem clauſula petitur in Tridentino, *ſeſſ. 24. c. 1.* vt proprius Parochus interſit matrimonio, & vt benedictiones conferat. Sed ad illud ſufficit Parochus vtriuſvis contrahentis: Ergo.

364 HÆ benedictiones præceptæ ſunt, vt recipiantur, *cap.* Noſtrates *30. q. 5.* ex Nicolao Papa & *cap. 130. quæſt. 5.* ex Euariſto Papa *epiſt. 1.* & *cap.* Sponſus *30. quæſt. 5.* ex Concil. Carthag. IV. *can. 13.*

EAS verò omittere, etiam citra contemptum, aiunt eſſe mortale, & videtur Syricij Papæ *ad Pompeium, cap. 4.* teſtimonio niti hæc ſententia.

CÆTERI verò dicunt, eſſe tantum veniale. Ità Sanchez *num. 6.* & alij.

QVOAD ſecundas nuptias; an attento iure Eccleſiaſtico liceat eis benedictiones impendere.

365 SENTENTIA D. Bonauenturæ *diſt. 42. art. 2. q. 2. in calce*, eſt; ſi nuptiæ ſint ſecundæ, vtrique coniugi, aut ſaltem mulieri, quippè viduæ, benedictiones non eſſe impertiendas; ſecus, ſi ſint ſecundæ ex parte viri ſolius.

RATIO D. Bonauent. eſt, quia ideò interdicuntur hæ benedictiones ſecundis nuptiis, quia deficiunt à plena ſignificatione Sacramenti, cùm in eis non ſit vnica ſponſa vnius ſponſi, vt contingit in matrimonio Chriſti cum Eccleſia. At dum ſecundæ nuptiæ ex parte ſolius viri ſunt; licèt non reperiatur plena Sacramenti ſignificatio, non tamen ab ea omninò deficiunt, ſed aliqualis ſignificatio Sacramenti in eis inuenitur, quia etſi Chriſtus vnicam ſponſam habeat; ſunt tamen in Eccleſia vna plures animæ deſponſatæ; at anima nequit alterius, quàm Chriſti eſſe ſponſa. Hanc ſententiam ſequuntur D. Tom. & alij apud Sanchez *num. 11.*

366 ALII tamen dicunt, non eſſe benedicendas, quando vterque, vel alter coniux in primis nuptiis benedictiones accepit; Secus ſi neuter. Ita Sanchez cum aliis *numero 15.* & probatur *ex cap.* Viri *de ſecundis nuptiis.*

SACERDOTI autem benedicenti ſecundis nuptiis, in caſu non permiſſo, imponitur ab Alexandro III. *cap. 1. de ſecundis nuptiis*, ſuſpenſio à Beneficio, & officio. Vide Sanchez *n. 27. & ſequentibus.*

DVBITATIO V.

Quid, & quotuplex ſit Bigamia, & qualiter ex illa Oriatur Irregularitas.

D. Bonauentura diſt. 27. dub. 6. & diſt. 39. q. 4.
D. Thom. 4. diſt. 27. quæſt. 3. articulo 1.

TRIPLEX Bigamiæ datur genus. Prima eſt bigamia vera, quæ eſt, quoties quis verum, & legitimum matrimonium init, & conſummat. Dicitur vera bigamia, quæ ibi deficit repræſentatio vnius matrimonij Chriſti cum Eccleſia, vt dixi cum D. Bonauentura *dubio 4.* Habetur autem hæc bigamia, *cap.* Debitum *de bigamis, cap.* Percipimus Chriſtiano *diſp. 30.* ex D. Gregorio *epiſt. 2. libri ſecundi, & c.* Fin. *eadem diſt.* ex Gelaſio Papa, *& c.* Fin. *diſt. 51.* ex Conc. Tolet. IV. *can. 18.* & *cap.* Gaudemus *extra de diuortiis*, ex D. Bonauentura *in Confeſſionali, cap. 5. particula 21. & 22.* 367

SECVNDA eſt bigamia Interpretatiua, quæ eſt, cùm duplex matrimonium initur, & conſummatur, ſed tamen vtrumque non ſit validum, ſed neutrum, vel alterum. 368

TERTIA eſt bigamia Similitudinaria, cùm in ſacris conſtitutus, vel profeſſus, matrimonium init, & conſummat, etiam cum vnica, & virgine.

Ex his habes, nullam bigamiam contrahi, niſi carnalis copula in matrimoniis illis extiterit. Ita D. Bonau. *d. 27. dub. 6.* D. Thom. & alij apud Sanchez *diſput. 84. num. 4.* contra Magiſtrum *d. 27. ad finem*, dicentem, per matrimonium ratum contrahi bigamiam.

PROBATVR à D. Bonauentura *in Confeſſionali, cap. 5. particula 23. extra è cap.* Debitum, *& d. 34. cap. vltimo.*

MAIOR difficultas eſt: An duplex matrimonium contractum ante baptiſma, vel vnum ante, & aliud poſtea; vel vnicum cum corrupta ante Baptiſmum, & omne, quod poſt Baptiſmum inducit bigamiam, idipſum efficiat ante Baptiſmum. Hac in re ingens controuerſia orta eſt inter D. Hieronymum, & D. Auguſtinum, vt referunt D. Bonauentura, hîc *d. 39. quæſt. 4.* & Sanchez *diſp. 53. num. 8.* 369

D. HIERONYMVS *epiſtola 83.* & refertur *c. 1. diſt. 26.* & *in epiſtola prima Apoſtoli ad Timot. 3.* & refertur *1. 28. quæſtione tertia*, ſenſit, matrimonia ante Baptiſmum non computari ad contrahendam bigamiam, & irregularitatem. Ratio D. Hieronymi fuit, quia vita infidelium habitualiter eſt mala; hinc ea, quæ fuerunt ante Baptiſmum, ſunt veteris hominis, qui renouatur per Baptiſmum, expoliatus vetere homine cum actibus ſuis. Eum ſecuti ſunt aliqui apud Sanchez, *num. 8.*

E regione verò ſentit D. Auguſtinus *in epiſtola ad Titum*, & *de bono coniugali, capite decimo octano*, & refertur *cap.* Acutius *dub. 26.* & *cap.* Fin. *28. quæſtione tertia*, & D. Ambroſio *libro primo, de officiis, cap. vltimo*, & refertur *cap. penultim. diſtinctione vigeſima ſexta*, quos vniuerſi ferè Theologi ſequuntur, & omnes Doctores Iuris Pontificij, *cap.* Gaudemus *de diuortiis*, & iam definitum eſt ab Innocentio *epiſtola 22. capite ſecundo*, & *epiſtola ſecunda, capite quinto*, & refertur *cap.* Deinde *dubio vigeſimo ſexto*, & *cap.* Si quis viduam *el 1. 34. diſt. prima*, vt notat D. Bonauentura, vbi etiam 370

argumento

argumento D.Hieronymi reſpondetur illis verbis: *Si quis viduam, licèt laicus duxerit vxorem, ſiue ante baptiſmum, ſiue poſt baptiſmum, non admittatur ad clerum, quia eodem vitio videtur excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non accepta vxoris conſortium relaxatur.*

Ratio prima D.Bonauenturæ, eſt. In baptiſmo enim abolentur crimina, non autem id, quod honeſtum eſt, nempè coniugium: atque adeò iudicantur coniugati: Ergo, ſi rurſus contrahant, erunt bigami.

371 Secvnda eſt, qua vtuntur cæteri, quia bigamia non eſt culpa, vt in pœnam eius inducta ſit irregularitas, ſed hæc inducta eſt ob defectum in carne ad ſignificandum indiuiduum Chriſti cum Eccleſia matrimonium, qui defectus æquè inuenitur ante, & poſt baptiſmum. Sicut enim virgo ante baptiſmum corrupta, remanet talis poſt baptiſmum, quia manet corruptio in carne; ita bigamia, quæ eſt defectus in carne ſignificans diuiſionem; & ita hæc ratio habetur expreſsè *cap. Si quis viduam*, vt notat D. Bonauentura, *in corpore*.

Obiicies *cap.1.33.diſt.* ex *can.17.* Apoſtolorum: *Si quis, poſt acceptum baptiſmum, ſecundis nuptiis fuerit copulatus, non poteſt fieri Epiſcopus, non presbyter, non Diaconus:* Ergo à contrario, ante Baptiſmum ſecus erit.

372 Respondet primò, cum Gloſſa *ibi*, ſignificari id verum, maximè poſt Baptiſmum. Deinde reſpondetur, argumentum à contrario ſenſu non valere, quando contrarium eſt iure deciſum, vt probat Euerardus *ibi*.

Secvnda bigamiæ ſpecies eſt interpretatiua.

Hæc quatuor modis euenit. Primus eſt, cùm alterum matrimonium irritum fuit. Secundus, quando vtrunque eſt irritum. Tertius, quando ducit viduam iam cognitam à viro, vel per fornicationem corruptam, & cum ea conſummat.

Qvartvs, quando virginem à ſe ſeductam, vel poſtea adulterij ream cognoſcit. Vide Sanchez *diſputatione* 84.

Primos duos modos non inueniri in Iure expreſſos ait Sanchez *numero* 3. colligi tamen *ex cap.* nuper *in fine de bigam.* quod idem fatentur plurimi apud eum cum D.Bonauentura *in Confeſſionali, cap.5. particula* 21.

373 Tertivs modus probatur à D. Bonauentura, *particula* 22. ex *cap.1. cap.* debitum *de bigamis, cap. vnico de cler. coniug. in 6.* & *cap.* curandum *diſt.34.* & *cap.* præcipimus, & *cap.* ſeriatim *diſt.32.* & *cap.* Si quis viduam *cit.* & aliis textibus apud Sanchez, *numero 7*.

Qvartvs modus tandem habetur *cap.* Si cuius *diſt.34.* vt notat D.Bonauentura *partic.*24.

Hæc autem contrahitur, etiamſi vir ignoret adulterium coniugis, vt docent Sanchez *num.*15. & & plurimi alij. Ratio è D. Bonauentura elicitur, quia hîc non agitur de culpa, ſed de idoneitate orta ex defectu ſignificationis vnionis Chriſti indiuiduæ cum Eccleſia.

374 Qvoad bigamiam ſimilitudinariam, incurritur à clerico in ſacris conſtituto, profeſſo, vxorem ducente, vt notat S.Bonauentura *loco citato, partic.*25. neque neceſſe eſt, vt quidam putant, viduam cognitam eſſe; ſed ſatis eſt, ſi ſit etiam virgo, quia textus loquuntur de vxore in genere, vt notat D.Bonauentura *ex capite primo, qui cler. vel vouent.* & *capite ſecundo, eôdem titulo.* Ratio è D. Bonauentura eſt, quia is, poſt matrimonium ſimilitudinarium contractum cum Chriſto per votum ſolemne caſtitatis,

tranſijt ad alias nuptias, illas conſummans. Vide Sanchez *num.*5.

Præsvmitvr etiam de incontinentia, ſi nouas nuptias poſt ordines ſacros ineat, & tamquam ad nouum matrimonium aſpirans, vt ait S. Doctor, *diſtinctione 27. dubio 6.* & hoc, etiamſi non conſummat.

Has irregularitates non remittit profeſſio religionis, 375 vt oſtendit Sanchez *diſp.86. n.4.*

DVBITATIO VI.

Quis in Bigamiæ irregularitate valeat diſpenſare.

Svpponit S. Doctor, *in Confeſſionali, capite quinto, particula decima tertia*, poſſe bigamiam 376 omnem, vtpote Eccleſiaſtico iure inductam, à pontifice diſpenſari.

Probatvr à D. Bonauentura, *cap.* Lector *diſtinctione* 34. Martinus diſpenſauit cum bigamo, vt Diaconus fieret. Et ibidem Gloſſa refert, Lucium P. diſpenſaſſe cum Epiſcopo Panormitano, qui bigamus fuerat. Alia argumenta adducit Sanchez *diſp.* 86. *numero ſexto*, vbi authores refert; quicquid alij dicant.

Qvæstio eſt autem: An Epiſcopi valeant in bigamiæ irregularitate diſpenſare; maximè de vera, & interpretatiua.

Prima opinio eſt, poſſe Epiſcopos diſpenſare, 377 etiam quoad Maiores Ordines: Refertur à Gloſſa *capite 2. verbo* diſpenſare *de bigam.*

Secvnda ſententia tenet, non poſſe cum huiuſmodi bigamis diſpenſare, etiam quoad Ordines Minores. Doctores refert Sanchez *diſputatione* 86. *numero* 9.

Tertia ſententia eſt, non poſſe Epiſcopum, quoad Ordines Sacros; ſed tantum quoad Minores. Ita D.Bonauentura, *c.5. Confeſſionali, partic.*22. Eum ſequuntur communiter authores apud Sanchez *num.*11.

Assero cum hac ſententia, Epiſcopum ſolùm ad Ordines Minores in Bigamia diſpenſare poſſe.

Probatvr à S. Doctore, *ex cap.* Lector di- 378 *ſtinctione* 34. quod eſt Martini Papæ, *Lector, ſi viduam alterius, vxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut ſi fortè neceſſitas ſit, Subdiaconus fiat Nihil autem ſuprà*, &c.

Vbi aduerte primò, quòd ſi de Pontifice ſummo loqueretur, non eſſet dicendus, in ſolo Subdiaconatu diſpenſare.

Deinde: quòd licèt dicat, *in Lectoratu permaneat*; tamen concedit vſque ad Subdiaconatum, qui tunc temporis non erat Ordo Sacer, vt notat Sanchez.

Limitant aliqui, niſi bigamus ille ad religio- 379 nem tranſeat, tunc enim aiunt, Epiſcopum diſpenſare. Idem ſentiunt alij apud Sanchez *num.*13. qui hanc limitationem non admittit, ſecutus D.Bonauenturam.

Qvoad bigamiam interpretatiuam clerici in ſacris conſtituti, S.Doct. aſſerit *loc.cit.* ſi maneat in ſæculo, non poſſe Epiſcopum diſpenſare: ſecus, ſi tranſeat ad religionem, in qua conuerſaretur honeſtè: Id probatur à S.Doct *Extra. qui cler. vel vouent. cap.*2. vbi id concedit ſolùm in hoc caſu. Id probat eo textu Henriquez *lib.*12. *cap.*6.

Respondet tamen Sanchez *num.* 13. ibi ſermonem eſſe de ſimilitudinaria; nec eum textum fauere.

380 Neqve verò neceſſe videtur, vt vxor ſit virgo, vt colligitur ex textu allato, & notat Raymundus apud D.Bonauentura & ſupponit Henriquez *lib.* 12. *de matr.c.*6. & Palac.4. *d.*27. *diſp.*4. apud Sanchez *n.*19.qui *n.*20.definit,ſi cum vnica,& virgine clericus ille contraxit,poſſe diſpenſari; ſecus ſi eum vidua,vel corrupta; vel duplex inijt coniugium. Probatur *ex cap.* Sanè Sacerdotes *de cler. coniug.* & *c.*1. *qui cler.vel vouent.*

381 At textus id non explicant de vnico matrimonio,vel cum virgine. Id tamen explicant *cap.*Nuper *de bigam.* & *cap.*Final.*eod.tit.* Itaque S.Bonauentura, hoc ſenſu eſt intelligendus,tametſi in opinione Raymundi aliter eſſe referat.

QVÆSTIO XXV.

De Impedimento Impotentiæ.

D.Bonauentura diſt.39.art.2.
D.Thom. ſuppl.q.68. & in 4. diſt.34. quæſt.vnica.

382 Mvltas,eaſque arduas difficultates hæc quæſtio includit.

Notandvm verò primò, ex D. Bonauentura hîc, Impotentiam eſſe vitium naturale,vel accidentale,impediens copulam.

Potest igitur duplici ex capite oriri hæc impotentia. Primò ex cauſa intrinſeca, puta frigiditate viri, vel arctitudine fœminæ. Multi tamen frigiditatem etiam ex fœmina oriri arbitrantur; eò quòd & ipſa actiuè concurrat ad generationem. Ita D. Bonauentura *in* 2.*diſt.*30.*art.*3.

Potest hoc impedimentum,è nimio calore oriri, vt infra dicam. Secundò poteſt oriri hæc impotentia ex cauſa extrinſeca accidentali, vt maleficio, quæ vtrique ſexui communis eſt;vel ex caſtratione, ſoli viro propria.

383 Notandvm ſecundò ex eodem S.Doctore,impotentiam, aliam eſſe perpetuam: aliam ad tempus. Rurſus perpetua:Alia eſt abſoluta reſpectu omnium: alia relatiua reſpectu alicuius particularis.

Rvrsvs, alia eſt impotentia ad copulam: alia ad generationem tantùm,quæ vocatur Sterilitas.

Qvæstio prima eſt: An impotentia perpetua coëundi irritet matrimonium contrahendum.

D.Thomas 4.*d.*33.*q.*1. *art.*2. *ad* 4. docet validum eſſe ad ſeruandam continentiam tantùm,ſequitur Baſilius Poneius *lib.*7.*c.*56 *& ſeq.*Petrus Labat. *diſputat.*6.cum nonnullis aliis Thomiſtis, Diana 4. *parte,tract.*4.*reſol.*75.& aliis *ibi.*

384 Commvnis tamen opinio Iuriſtarum & Theologorum docet, dictam impotentiam ſimpliciter dirimere,& hoc etiam iure naturali.Ita D.Bonauentura *d.*34.*art.*2.*q.*1. Scotus *ibi*,Sanchez *d.*92.Tancred. Hurtad. Vaſquez, Auerſa, Caſpenſ. apud Maſtrium ſubſcribentem *d.*7.*q.*15.cum Brancato *d.*23.*art.*10. Hiquæo *d.*34.habetur *cap.*2. *de frigid.* Vide Bonacinam *q.*3. *p.*13. Baſſæum *verbo* matr.7.*n.*76.

Idem definitum fuit motu proprio Sixti V. in Conſtit.59.quæ incipit. *Cum frequenter*,vbi ait: *ſecundùm Canonicas ſanctiones, & naturæ rationem, qui frigidæ naturæ ſunt, vt impotentes, iidem minimè apti ad matrimonia contrahenda reputantur.*

DVBITATIO I.

Quæ Impotentia irritet Matrimonium.

Assero primò, vt certum, impotentiam perpetuam ad copulam reddere irritum. 385

Probatvr à S. Doctore primò, *ex c.*2. *&* 4.*de frigid. & malef.* & 32.*q.*1. Temporalis autem impotentia non irritat, *cap.* Fraternitatis *eodem titulo.*

Probatvr ſecundò à S.Doctore. Id,quod impedit adimpletionem obligationis coniugalis, reddit irritum matrimonium: Talis eſt impotentia perpetua:Ergo. Maior eſt euidens:Minor probatur,quia impoſſibilium nulla eſt facultas. Atque hinc infertur nullam eſſe obligationem *ex Leg.*Impoſſibilium, *ff. de reg. iuris* & *cap.* Nemo ad impoſſibile *de reg. iuris in ſexto.*

Probatvr tertiò à S.Doctore. Ille contractus 386
eſt irritus in quo nulla eſt materia ſubiecta apta; ſed materia contractus matrimonij eſt traditio corporum ad copulam, quæ nulla eſt in perpetuò impotentibus: Ergo. Minor probatur, quia nemo dat, quod non habet. Igitur impotens non poteſt dare poteſtatem ſui corporis. Hanc rationem præcipuam Scoto adſcribit Maſtrius.

Probatvr quartò à S.Doctore:Matrimonium eſt in officium prolificandi,& in remedium;ſed perpetuò impotentibus ad neutrum poteſt inſeruire: Ergo. Hanc rationem vrgent Auerſa *qu.*13. *ſect.*1. Brancatus, *art.* 10.

Hinc deducitur cum D.Bonauentura,impotentiam perpetuam dirimere, etiam ignoratam, cùm ea tollat finem ipſum naturalem intrinſecum matrimonij,qui eſt ordinabilitas ad copulam. Id definit Sixtus V. apud Baſſæum *num.*76.

Non ſic impotentia ad tempus,vt notat Sanchez *diſp.*92. *num.*4.

Assero ſecundò:valorem matrimonij elidit im- 387
potentia ſeminandi.

Probatvr à D. Bonauentura, *quæſt.*1. quia de ratione contractus matrimonij eſt,vt poteſtas corporis tranſeat ad copulabilitatem; hæc autem in impotente perpetuo non fit, quia ſine ſeminatione non poteſt fieri. Hinc S.Doctor ſoluit obiecta.

Confirmatvr,quia ad matrimonium requiritur, vt poſſint fieri vna caro; hoc autem nequit fieri ſine facultate ſeminatiua,vt dixi ſæpè.

Hanc aſſertionem habent Doctores apud Sanchez, *diſp.*92.*num.*7.

Id autem verum eſt ſiue ex impotentia viri, ſiue ex arctitudine fœminæ irremediabili ortum habeat, vt notat Sanchez,*n.*11.cum aliis, è D.Bonauentura *diſt.*34.*dub.*2.

Item ex parte viri, ſi oriatur ex nimio calore ce- 388
lerrimè ſeminanti ante copulam, vel ſi oriatur ex abominatione mulieris perpetua, quia non poſſint moueri ad copulam.

Qvod ſi tempore triennali deſignato in iure non poſſit ea impotentia remoueri, cenſentur perpetuò impotentes, vt docet D.Bonau. *in corpore*, D.Thom. & alij apud Sanchez, *num.*13.

Ex dictis colligitur, quid ſentiendum de matri- 389
monio Eunuchorum,qui integra habent virilia, ſed vtroque teſticulo carent. Hi enim cum ſeminationi inepti ſint, ſunt etiam matrimonis inualidi. Quia inepti ſunt fini matrimonij, vt dixi. Quare id ita declarauit Sixtus V. in quodam motu proprio,edito anno 1587.

Digitized by Google

Et ideò ante etiam decretum Sixti V. erat communis ſententia Theologorum, quos refert Sanchez *num.* 17. & ipſe Pontifex declarat, talia matrimonia ſemper fuiſſe irrita.

Similiter dicendum de ſene incapace ad copulam abſque remedio, non poſſe ſcilicet nouum inire Matrimonium, licet vetus continuetur validum, vt docet D. Bonauent. *art.* 2. *quæſt.* 2. *ad* 3. quem ſequuntur Doctores apud Sanchez *num.* 24. & Maſtrium *citando loco.*

Oritur verò difficultas quoad ſteriles.

Multi enim dicunt, eſſe inualidum, quos refert Sanchez *num.* 25.

390 Oppositum tamen cenſent D. Bonauent. *diſtinct.* 34. *dub.* 2. D. Thom. *diſt.* 34. *quæſt. vnica, artic.* 2. *ad* 3. & alij apud Sanchez *num.* 26. & Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 15. *num.* 411. Bonacinamque *quæſt.* 3. *puncto* 13. *num.* 17. Baſſæum 7. *num.* 84.

Obiicies primò. Lucius III. Papa, *cap.* Conſultationi *de frigid. & malef.* in caſibus, in quibus viri duxerint fœminas, quas nouerint impotentes ad copulam, reſpondet: *Vt quas, tanquam vxores habere non poſſunt, habeant vt ſorores.* Similiter loquitur Gregorius Papa *can.* 2. *Requiſiſti de his, &c. Si non poteſt ea vti pro vxore, habeat eam quaſi ſororem; quòd ſi retinaculum coniugale voluerint reſcindere, maneant vtrique innupti.* Sic etiam loquitur Cœleſtinus Papa III. *cap. Laudabilem,* propoſito ſibi caſu de impotente, à quo vxor cognoſci non potuit carnaliter per triennium. Vbi ambo conſentiant ſimul eſſe; vir eam, etſi non vt vxorem, ſaltem vt ſororem habeat. Denique Sixtus V. *conſtitutione citata* declarauit irrita Eunuchorum matrimonia, qui non ad caſtè viuendum, ſed ad carnales actus exercendos contraxerant.

391 Respondet Brancatus *loco cit.* & Maſtrius *numero* 418. id ſolùm voluiſſe Pontifices, non negari talibus coniugatis cohabitationem caſtam, non quia licuerit hoc fine contrahere, ſed experta inhabilitate triennali poſſe eum, qui potens eſt, cum altera contrahere, vt præcipuè dicit Gregorius. Itaque loquuntur peracto contractu, qualiſcumque ſit, qui eſt inualidus, & ſolùm affert cohabitationem, & quendam reſpectum, quem Pontifex vocat retinaculum.

Obiicies ſecundò. Ad valorem Matrimonij non eſt neceſſaria traditio ad copulam. Sic enim & B. Virgo, voto facto virginitatis, nupſit Ioſepho. Confirmatur, nam ſi inito matrimonio ſuperueniat impotentia, non ſoluitur.

Respondetur, negari aſſumptum; Eſt enim matrimonium ordinatum, ſaltem quoad potentiam, ad copulam, poteſt quidem tradi dominium abſtinendo ab vſu, ſed non abſque potentia vtendi, quia impotentia impedit dominium, & aufert ſubiectum Matrimonij.

Assero tertiò, Matrimonium ſterilium eſſe validum.

392 Probatur à S. Doctore *ad* 1. *Lucæ* ex matrimonio Zachariæ, & Eliſabeth ſterilium: Similiter Ioachim, & Annæ, ac Elcanæ, & Annæ antiquitus.

Probatur ſecundò ratione D. Bonauent. hic, qua cæteri vtuntur, quia, licèt fine generationis fruſtretur Matrimonium; non fruſtratur tamen fine ſedandæ concupiſcentiæ per veram copulam.

Obiiciunt *cap.* 1. Accepiſti *de frigid. & malefic.* vbi habetur: *ſoluendum Matrimonium, ſi mulier proclamauerit dicens: Volo eſſe mater: Volo filios procreare,* idem habetur *cap.* 2. 32. *quæſt.* 2. vbi videtur definiri, *non eſſe Matrimonium, quando ſpes ſobolis abeſt, muliere clamante, ſe velle eſſe matrem.*

Respondet S. Thomas cum D. Bonau. ſen- 393
ſum eorum verborum eſſe: *Volo cognoſci à viro,* Sanctus verò muliebri pudore loquentem inducit, & deſcribit, & ideò non dicit, fœminam petiiſſe copulam, ſed circumloquentem velle eſſe genitricem, intelligendo per copulam; ideò inepte ad eam poſtulat ſeparatam auferri.

DVBITATIO II.

An detur impotentia aliqua naturalis, reſpectiua perpetua dirimens Matrimonium.

D. Bonauent. diſt. 34. art. 2. q. 2. ad vlt.

Quæstio eſt: an, qui naturaliter eſt perpe- 394
tuò impotens reſpectu vnius, cenſendus ſit talis reſpectu omnium: An verò detur relatiuus hic impotens, qui ſit abſolutè potens. Multos refert modos dicendi Sanchez, *diſp.* 93.

Sententia prima eſt, eum, qui ex naturali impotentia non eſt aptus vni, non eſſe aptum aliis fœminis, atque adeò impotentiam relatiuam perpetuam reſpectu vnius eſſe abſolutè perpetuam, pro hac ſententia allegat Sanchez plurimos, præcipuè D. Bonau. quam tamen ſententiam carpit, quia poteſt vnus vir ob magnitudinem membri eſſe ineptus cum vna, & eſſe aptus cum alia. Itidem datur vir non potens penetrare vas virginis, cùm tamen valeat corruptæ, &c.

At non intelligit S. Doctorem, qui cùm *dubio* 395
ſecundo litteræ aſſeruiſſet, dari impotentiam relatiuam, puta viri è craſſitie non potentis peruadere fœmineum vas, vnde mulier dicat: *Volo eſſe mater,* idest, coïre, & ipſe dicat idipſum: *Volo eſſe pater,* & valeant ſeparationem iure prætendere, quippè aliis valeant copulari, vnde eandem, quam Sanchez accepit, tuetur ſententiam. Mox *quæſt.* 2. *ad vltimum*, vt ſoluat argumentum nixum probare, maleficium non impedire matrimonium cum vna, eò quòd impediat debilitando virtutem naturalem; hæc enim eodem modo ſe habet ad omnes (talis enim eſt naturæ conditio.) Ergo ſi maleficiatus habet virtutem naturalem ad copulam cum aliis; cur non etiam cum ſua?

Respondet his S. Doctor, vim naturalem ma- 396
leficiati impediri, non à natura, ſed ab arte dæmonis plerumque reſpectu ad hanc, Deo ſic permittente; ſi autem eſſet debilitatio merè naturalis intrinſeca, puta defectus caloris, impediret etiam ad omnes alias; & ſi eſſet naturalis accidentaria, puta craſſities membri, impediret forſan ad multas alias, eſto non ad omnes fœminas, vt dixit *dub.* 2. Itaque quando impedimentum eſt à natura intrinſecè ſubſtantialiter ordine læſo ad hunc motum, ſe haberet æqualiter ad omnes; & hoc ſolum vult S. Doctor, non excludens, quòd ſi eſſet à defectu naturali ad hunc motum accidentarium, adhuc non alligaretur impotentia ad vnum. Et hoc ſat eſt S. Doctori, vt ſoluat argumentum. Eandem impotentiam relatiuam aſtruunt alij apud Sanchez *lib.* 1. & Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 15. *num.* 423. Brancatum *diſput.* 3. *art.* 4. *num.* 102.

Ideo *cap.* Fraternitatis *de frigid. & malef.* deci- 397
ditur, Matrimonio diſſoluto, eò quòd non poſſit

Digitized by Google

vir fœminam penetrare, ſi poſtmodum ea alteri nubat, & ab eo cognoſcatur, inſtaurandum eſſe prius Matrimonium: hoc verò intelligit, ſi vir iſte ſimilis ſit præcedenti: Sic enim rectè infertur, potuiſſe cognoſci ab altero præcedenti ſimili; atque adeò non fuiſſe impotentiam reſpectiuam perpetuam. Quòd ſi prior debilior erat, vt nequiret copulari, non infertur conſequentia, quòd reſtituenda ſit primo.

DVBITATIO III.

Quando ſit cenſenda impotentia perpetua.

D. Bonauent. diſt. 34. art. 2. quæſt. 1.
D. Thom. ſupra.

398 LATE de hoc diſſerit Sanchez *diſp.* 93. *à num.* 7. at S. Doctor ſe remittit phyſicæ inueſtigationi Medicorum, & Matronarum, ac Iurium definitioni.

ET quidem *cap.* Fraternitatis dicitur: *Nos tamen perſpicaciter attendentes, quòd impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter diuinum miraculum per opus humanum abſque corporali periculo poterat remoueri.*

ITAQVE, quando modo humano, ſanè licito, poteſt remoueri abſque miraculo, non cenſetur impedimentum perpetuum; quòd ſi modo, humanæ arti, aut naturæ peruio, aut ſine peccato, aut miraculo non poteſt remoueri, cenſebitur perpetuum. Ità Sanchez *diſp.* 93. *num.* 8. *&* 9. vbi plurimos adducit.

QVARE, ſi iudicio medicorum impedimentum impotentiæ medicabile ſit abſque corporali periculo, quamvis fœmina, verbi gratia renuat inciſionem, ſi eſt arcta, firmum erit Matrimonium; non enim ex voluntate fœminæ id pendet; ſed ex rei natura.

399 QVID verò per corporale periculum ſignetur, varij ſunt. Aliqui enim intelligunt omne periculum non ſolùm mortis; ſed etiam grauis morbi.

ALII verò intelligunt ſolum mortis periculum. Colligitur *ex cap.* Fraternitatis *de frigid. & malef.* ibi: *Niſi per inciſionem, aut alio ſibi modo violentia inferatur, non ſolummodò leuis, ſed fortè tam grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur.* Ità Sanchez *numero* 18. cum aliis, & Geſualdus noſter cum aliis *prima parte, tract.* 34. *cap.* 7.

HINC fit, vt quamvis ea velit ſe mortis periculo exponere, poſſit adhuc vir aliud matrimonium interim inire, cum primum ſit inualidum, vt notat Sanchez *num.* 20.

POSSE etiam inſtrumento aliquo apto clauſtrum virgineum aperiri, medicis edocentibus, vt poſſit à viro penetrari, docent multi cum Sanchez *n.* 29.

400 TENERI etiam pati inciſionem, etiam cum graui dolore, extra periculum mortis arbitror cum multis apud Sanchez, *num.* 32. qui addunt, non teneri grauiſſimum morbum inde obuenturum pati. Sic tenetur etiam, ſi poteſt abſque magno incommodo ſe aptam reddere, ſi ex ſola virginei clauſtri natura oriatur. Vide Sanchez *num.* 34.

ARGVMENTA oppoſita liquent ex dictis.

DVBITATIO IV.

An impotentia ex maleficio irritet Matrimonium.

D. Bonauent. diſt. 34. artic. 2. quæſt. 2.
D. Thom. quæſt. vnica, art. 3. & ſuppl. q. 58. art. 2.

SVPPONIT primò S. Doctor cum D. Thoma, & cæteris, poſſe maleficos, Deo permittente, & dæmone agente, inducere impedimentum ad copulam ineundam. Id Eccleſia aſtruit, quæ maleficiatis tres annos concedit, quibus experimenta ſumantur ad liberationem, alioqui eos ſeparat, *cap.* Final. 33. *quæſt.* 1. Idem etiam experientiæ oſtendunt, quas refert Delrius *lib.* 3. *diſquiſ. magic. parte* 1. *quæſt.* 4. *ſect.* 8. & indicat S. Doctor *in corpore.* 401

SVPPONIT ſecundò, impedire dæmones, reddereque maleficiatum ineptum aliquando ad copulas cum omnibus; aliquando ſolùm cum aliqua; agit enim diabolus voluntariè, non autem neceſſitate, vt ait etiam D. Thom. Raro tamen ineptos reddunt abſolutè, ſed plerunque ad aliquam, vel aliquem, vt notat S. Doctor *ad vltimum*, & cum eo Abul. *cap.* 19. *Matth. quæſt.* 90. & alij.

SIGNA autem diſtinguentia, quandonam ex frigiditate, & quando è maleficio oriatur impotentia, iudicio medicorum diſcutitur.

ASSERO igitur cum communi ſententia, poſt D. Bonauent. *loco cit.* impotentiam dari ex maleficio perpetuam, & irritare ſubſequens Matrimonium. Eum ſequuntur alij apud Sanchez *diſp.* 94. *num.* 8. & Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 15. *num.* 425. 402

PROBATVR à S. Doctore primò *ex cap.* Fin. 33. *quæſt.* 1. Secundò *ex cap.* Final. *de frigid. & malef.*

PROBATVR tertiò à S. Doctore. Vbi eadem eſt cauſa, ibi idem effectus: at in maleficio eſt eadem cauſa impediens finem Matrimonij, quæ & in frigiditate impedimento irritante: Ergo.

PROBATVR quartò à S. Doctore. Vbi maius eſt periculum concupiſcentiæ, ibi, cæteris paribus, magis debet matrimonio ſubueniri: Sed maius eſt periculum in reddito impotente reſpectu vnius, quàm in abſolutè impotente: Ergo magis illi ſubueniendum; ſed hic à matrimonio abſoluitur: Ergo & ille.

PROBATVR quintò à S. Doctore. Potentior eſt diabolus, quàm homo; ſed hic poteſt hominem ineptum reddere ad copulam: Ergo.

QVINQVE autem modis ſolent dæmones reddere homines impotentes ad copulam, quos refert Sanchez, *diſp.* 94. *num.* 2. ex Paludano 4. *diſt.* 34. *quæſtione* 2. *art.* 3. à quo omnes deſumpſiſſe ait, ſed tamen apud D. Bonauent. *fundamento vltimo, & corpore*, ſunt antea aliqui deſcripti. Nouiter eos præclarè illuſtrat Delrius *lib.* 3. *diſquiſ. magic. prima parte, quæſt.* 4. Poteſt enim dæmon membra abſcindere, impedire, virtute lapidum, herbarum, &c. 403

PRIMVS modus eſt, corpora impediendo, ne inuicem appropinquent ad coïtum.

SECVNDVS eſt inflammando, vt ante copulam effundatur ſemen, vel refrigerando ab illo actu.

TERTIVS eſt turbando imaginationem, & æſtimatiuam, qua reddit mulierem viro exoſam.

QVARTVS eſt prohibendo rigorem membri.

QVINTVS eſt prohibendo immiſſionem ſpiritum

tuum ad membrum. Alium addit Delrius modum, obſerandi vas muliebre.

404 Censebitvr autem impedimentum maleficij perpetuum; primò, ſi non poſſit auferri opere humano, niſi per aliud maleficium; tollere enim peccato noui maleficij, facit, vt ſe habeat, tamquam perpetuum iuxta regulam initio datam, & docent D. Bonauent. *ad* 2. & alij apud Sanchez *num.* 9. Similiter cenſebitur perpetuum, ſi ſolo miraculo auferri poſſit; ſecus, ſi per Eccleſiæ exorciſmos. Notat verò Maſtrius *num.* 425. ex D. Bonau. hic, non omne maleficium à maleficio tolli poſſe.

Obiicies primò. Potentius eſt remedium diuinum, quàm diabolicum maleficium: Ergo potius hoc ſoluitur à Matrimonio.

Respondet S. Doctor, Matrimonium eſſe potentius quoad id, in cuius remedium ordinatur: at non ordinatur ad reſtituendam potentiam coëundi, & ideò non vincit maleficium.

405 Obiicies ſecundò. Diabolica virtus non poteſt ſuper viros Sanctos, ſed ſuper peccatores; hi verò poſſunt deſinere eſſe peccatores; poteſt etiam virtus diaboli exorciſmis retundi, imò etiam per aliud maleficium pelli poteſt.

Respondet S. Doctor, aliqua maleficia eſſe à Deo permiſſa in pœnam peccati, etiam præteriti, vel ad meritum, vel alios ob fines nobis incognitos, qui nequeunt humanitus diſſolui, nequè ab ipſis maleficis; & ſi poſſent, non liceret nouo maleficio ſoluere.

Obiicies tertiò. Qua ratione poteſt dæmon in corpus ad copulam, ea poſſet ad cibum: Ergo poſſet totum mundum perimere.

Respondet S. Doctor, hæc permitti à Deo non in omnibus, & magis permitti circa hæc carnalia, in quibus eſt naturalis fœditas, in quam ſæpe homines libidine cientur. Hinc dæmon ſeptem viros, non in conuiuio, ſed in lecto interfecit *Tobiæ cap.* 7. ſicut autem ſupra ſerpentes diabolo data eſt poteſtas magis, quàm ſuper alia bruta, in primi ſceleris memoriam, vnde per incantationes magis capiuntur, quàm aues; ita in caſu iſto.

406 Occasionem nactus è ſecundo argumento ſupra reſoluto admonebo, vetitum eſſe à malefico petere, vt ſoluat maleficium alio maleficio, vt notat ibi D. Bonauent. quem omnes ſequuntur, ſic vetitum fuit *Leuit.* 19. *Deuter.* 17. & *cap.* Qui ſine Saluatore 26. *quæſt.* 2. *&* *cap.* admoneant, *& cap.* obſeruetis 26. & *cap.* illos 26. *quæſt.* 2.

Dvbitatvm eſt autem à nonnullis: an liceat à malefico parato poſtulare, vt maleficio maleficium ſoluat.

Certissimvm eſt autem, non licere, vt docent ferè omnes apud Sanchez *diſp.* 95. *num.* 7. eſt enim abſolutiſſimè vetitum à Deo; ſi tamen aliquis tantùm poſtulet, vt maleficium tollatur, non mendo vt tollatur maleficio; nonnulli dicu[nt po]ſtulantem non peccare, licet ſequutum ſit al[iud] maleficium, quod idem de vſura docent mult[i].

DVBITATIO V.

Quo iure impotentia perpetua dirimat Matrimonium.

D Bonau. diſt. 34. art. 2. q. 1. ad 1.
D. Thom ibi q. vnica, art. 1.

407 Prima opinio eſt, eſſe irritum ſolo iure Pontificio. Doctores refert Sanchez *diſp.* 98 *num.* 1.

Secvnda ſententia eſt, dirimi iure naturæ. Ita D. Bonauent. quem cæteri ſequuntur apud Sanchez *num.* 2. Baſſæum *verb.* Matrim. 7. *num.* 76. Bonac. *quæſt.* 3. *puncto* 13.

Assero cum hac ſententia, Matrimonium, in quo eſt perpetua impotentia, iure naturæ eſſe irritum.

Probatvr à D. Bonauent. *in fundamentis quæſtione* 1. *citata*, quia carens perpetuò potentia ad actum coniugalem, non poteſt tradere poteſtatem ſui corporis ad eum actum; Cùm impoſſibilium nulla ſit obligatio *ex Leg.* Impoſſibilium *ff. de regulis iuris*, & *cap.* Nemo ad impoſſibile *eodem tit. in* 6. & nemo dare poteſt, quod non habet *cap.* quod autem *de iure patronatus*, *Leg.* Si vniuerſi *Cod. de Legibus.* At eſſentia Matrimonij conſiſtit in perpetua obligatione, & traditione poteſtatis corporis ad copulam coniugalem. Cùm igitur res abſque ſua eſſentia conſiſtere nequeat, repugnat naturæ Matrimonij id validum eſſe, exiſtente impotentia.

Obiicies *cap.* 2. *de frigid. & malef.* habetur: *Sicut puer, qui non poteſt reddere debitum, non eſt aptus coniugio: ſic, qui impotentes ſunt, minimè apti ad contrahendum matrimonium reputantur.* Tunc ſic, ſed matrimonium impuberum, ſolo iure Eccleſiaſtico eſt irritum: Ergo & hoc. 408

Respondetvr ex D. Bonauent. *ea quæſt.* vbi hunc textum affert, æquiparari ſolum in effectu, vt ambo irritent, ſed hæc impotentia irritat iure naturæ, vt oſtendit in ſequentibus fundamentis Seraphicus Doctor.

DVBITATIO VI.

An Matrimonium, ratione impotentiæ, vel maleficij ſolutum, ſit reſtaurandum quando coniux impotens ad alias tranſiit nuptias, vel fornicatus eſt.

Tota difficultas verſatur, vt aptè probetur copula viri, ob frigiditatem ſeparati, cum poſteriori vxore, vel fornicaria, vt probatio hæc vincat præſumptionem frigiditatis per ſententiam declaratæ, vt vel ſic reſtauretur prius Matrimonium. Sanè hæc debet eſſe copula tranſacta in poſteriori Matrimonio, quia ſic conſtat, virum illum non fuiſſe frigidum, & hoc pacto intellige *quæſt.* 1. & *cap.* Laudabilem *de frigid. & malef.* & *cap.* 11. 33. *quæſt.* 1. & *cap.* 2. vtrunque ex D. Greg. docent Doctores apud Sanchez *diſp.* 99. *num.* 4. 409

Idem dicendum argui ex fornicatione ſequenti, nempè eum non eſſe frigidum.

Assero igitur primò, Matrimonio ob viri frigiditatem ſoluto, ſi is ad alias nuptias tranſeat, ſoluendum eſſe abſque alia probatione ſequens Matrimonium. 410

Probatvr, quia iam, ſententiâ Eccleſiæ, eſt frigidus probatus; ſi conſummauit ſecundum Matrimonium, iam oſtenditur, talem non eſſe frigidum, & decepiſſe quoad primum.

Assero ſecundò, vt reſtauretur prius frigidi Matrimonium, non ſufficit tranſire ad ſecundas nuptias, ſed requiritur experimentum copulæ. Patet ex dictis.

Qvando verò vxor ex arctitudine ſeparata eſt; eò quòd abſque mortis periculo non poſſet aptari, iam

Digitized by Google

ium inualidum fuit, etiamſi poſtea aptetur per virum longe diſſimilem: quod ſi parum diſſimilis ſit, cenſetur prius matrimonium validum, atque adeo eſt inſtaurandum. Ità Sanchez *diſp.99. num.16.*

411 Qvæstio altera eſt: an diſſoluto matrimonio ex maleficio, ſi maleficiatus alind ineat, vel fornicetur, ſit reſtaurandum prius.

Assero, non eſſe reſtaurandum; ſed relinquendum in ſecundo.

Ratio eſt D. Bonauent. *diſt.34. art.2. quæſt.2.* quia diuerſo modo ſe habet frigidus, & maleficiatus, nam ille eſt talis naturaliter impotens erga omnes, atque adeo ſoluto primo Matrimonio, ſoluuntur & ſequentia: Sed maleficiati plerumque reſpectiuè ad aliquem ſingularem ſunt impotentes, ideò poſſunt cum alio validè contrahere. Id ſentiunt D. Bonauent. *diſt.34. dub.6.* & alij apud Sanchez *numero 22.* Id tamen temperat S. Doctor cum aliis apud Sanchez *num.24.* Si maleficium illud fuit erga peculiarem coniugem; nam ſi ſit vniuerſalis, iudicandum eſt, ac de frigiditate, quæ vniuerſaliter poteſt immitti à Dæmone.

412 Temperatvr etiam à multis, niſi vir ille vxorem, quacum erat maleficiatus, fornicari cognoſcat: ſi tamen maleficium erat ſuppoſitum in fœmina illa.

Oritvr autem dubium. Qualis reſtitutio facienda, quando tempore, quo inuenitur deceptio Eccleſiæ circa ſententiam diſſoluendi Matrimonium, eſt iam alter coniux profeſſus, vel ordinibus ſacris initiatus.

Svppono, ſi vterque coniux ſit profeſſus; nihil fore reſtituendum, nam prius Matrimonium, quod non erat conſummatum, ſolutum eſt, aut ſolui poteſt, *cap.* Ex publico *de conuerſ. coniug.*

413 Si autem vir, vxore manente in ſæculo, ſacris ſit initiatus, omnes fatentur, detecto errore ſententiæ, quæ prius matrimonium diſſoluit, virum reſtituendum vxori repetenti, quia matrimonium non eſt ſolutum, atque ſic tenetur reddere debitum. Vide Sanchez *num.39. & 40.* Sic definit etiam S. Doctor *diſt.35. dub. 4.* vbi addit, prius hortandam illam ad continentiam; quod ſi nolit continere, reddendum virum, qui tamen non poterit petere debitum, cum iam continentiam vouerit.

DVBITATIO VII.

An impotentia ſuperueniens Matrimonio illud dirimat.

D. Bonauent. diſt.34. artic.2. quæſt 2.

414 Svppono, quando matrimonium eſt conſummatum, non diſſolui ſuperueniente impotentia, nam fidelium matrimonium ſola morte ſoluitur.

Qvæstio eſt, quando matrimonio rato, nondum conſummato, aduenit.

Prima opinio eſt, illud dirimi. Authores refert Sanchez, *diſp.102. num.1.*

Vera tamen ſententia D.Bonau. eſt, non dirimi. Eum ſequuntur omnes alij apud Sanchez *num.2.*

Assero cum hac ſententia, ob impedimentum, rato matrimonio ſuperueniens, illud non poſſe dirimi.

415 Probatvr à D. Bonauent. *ex cap.* Aliqui *32. quæſt.7.* ex Nicolao Papa, *& cap.* ſi vxorem *32. quæſtione 5.* ex D. Auguſtino *de ſerm. Domini in monte, cap.32.*

Opponvnt *cap.* Quod propoſuiſti *32. quæſt.7.* ex Gregorio III.

Respondent multi, quos ſequitur Sanchez *diſputat.80. numero vltimo*, illam impotentiam non fuiſſe legitimam.

DVBITATIO VIII.

An impotentia ſuperueniens impediat vſum Matrimonij.

De his agit Sanchez, *diſp.72. à num.5.* 416

Assero primò, ſi impedimentum ſit, vt intra vas fœmineum ſeminare nequeat, vel fœmina ità arcta ſit, vt ſemen recipere non valeat, & hæc impotentia poſt matrimonium aduenit, non licet copula vti. Quia copula conceſſa eſt ſolùm intra vas legitimum. Vide Sanchez *lib.9. diſp.17.*

Assero ſecundò, ſi adueniat impotentia veri ſeminis effundendi, probabiliter copulam concedi. Ità Sanchez *lib.7. diſp.102. num.7.* Probatur, quia vtitur iure ſuo, & per accidens euenit verum ſemen non fundere. Probabile tamen eſt etiam, non licere, quia fruſtratur debito fine Matrimonium.

Assero tertiò. Quando fœmina non poteſt 417
edere prolem viuam, probabile eſt licere; eò quòd per accidens eſt mors prolis, coniugibus ſuo iure vtentibus.

Assero quartò. Quando fœmina nequit parere abſque graui periculo vitæ, non tenetur fœmina debitum reddere, vt dixi ſuprà, poteſt tamen reddere ſi vult, vt ait Sanchez, & alij *num.11.* Multi verò, dirimi matrimonium dicunt *ex cap.* Fraternitatis *cit.* Sic Baſſæus *num.84.* vbi alij.

Qværes in dubio; an impotentia ſubſecuta ſit, vel præceſſerit, quid agendum.

Respondetvr, ſi ſit impotentia naturalis, præ- 418
ſumi præextitiſſe, quia naturalia ſunt perpetua; ſi verò accidentalis, præſumi ſubſecutam. Vide Sanchez *diſput.113.*

DVBITATIO IX.

An impotentia ex defectu pubertatis irritet Matrimonium, & quo iure.

D.Bonauent. diſt.36. art.1. quæſt. 1.
D. Thom. in ſuppl. quæſt. 58. artic. 5.

Svppono ætatem requiſitam ad matrimonium 419
ineundum, eſſe pubertatem, nempe annum duodecimum in fœmina *cap.* Continebatur *de deſponſ. impuber.* In viro autem quartumdecimum *c.* Atteſtationes, *& cap.* Ex litteris *eodem tit.* Hæc ætas deputatur, quia tunc præſumuntur apti copulæ, vt ait Sanchez *diſp.105.* poſt D.Bonau. hîc.

Hæc ſanè ætas debet eſſe completa. Colligitur *ex cap.* Continebatur *de deſponſat. impuber. & cap.* Atteſtationes *eodem tit.*

Satis tamen eſt, ſi vltra dies inceperit. Quod ità fauore teſtamenti decernatur, *Leg.* qua ætate, *ff. de teſtam.* At Matrimonij fauor non eſt minor.

Mvlti

Digitized by Google

MVLTI igitur dicunt, iure naturæ irritum eſſe matrimonium ante pubertatem. Doctores vide in Sanchez, *diſp.* 105. *num.* 8.

420 VERA tamen ſententia eſt, id iure Eccleſiaſtico ſtatutum. Ita S. Doctor hîc *fundamento* 3. & *corpore*, quem ſequuntur cæteri apud Sanchez *numero* 9. Ratio eſt, quia impotentia temporalis non dirimit iure naturæ Matrimonium, vt oſtendi *dub.* 5.

POSSE autem Epiſcopum diſpenſare, nonnulli aſſerunt apud Sanchez, *num.* 12.

OBIICIES primò. Status pubertatis non impedit ſuſceptionem Sacramentorum quorundam, quæ grauiora ſunt.

RESPONDET S. Doctor, negando paritatem, quia vſus huius exigit talem ætatem.

421 OBIICIES ſecundò. Cur nequeunt ante tempus pubertatis contrahere? aut enim ex defectu diſcretionis oritur; aut defectu potentiæ coëundi. Si primum, contra, quia multi diſcretiores ſunt in duodecimo anno, quàm alij in vigeſimo, quibus conceditur contrahere. Si ſecundum, contra; nam multi ſenes impotentes ſunt, & tamen poſſunt contrahere.

RESPONDET S. Doctor, in hac ætate matrimonium impediri inſtabilitate ætatis, & defectu potentiæ coëundi, nec eſt ſimile de ſenibus, qui ſunt ſtabiles. Vt plurimum autem non poſſunt, & ideò iura, circa ea, quæ vt plurimum eueniunt, decernentia ſtatuerunt impedimenta, ſed quia viderunt, aliquando poſſe, ideò iura decreuêre, vt aliqui ante medium annum circiter contrahere queant, malitia ætatem ſupplente, nempè, ſi tunc adſit potentia generandi, & ſufficiens diſcretio ad ſe obligandum. Definitur *cap.* de illis *el.* 2. *cap.* puberes, & *cap.* Fin. *de deſponſ. impuber.* vt refert etiam Sanchez *diſp.* 104. *num.* 5.

422 OBIICIES tertiò. Sicuti ad ſponſalia pari ætate apta eſt mulier cum viro, ita deberet ad Matrimonium.

RESPONDET S. Doctor, negando paritatem, nam ſponſalia exigunt ſolam diſcretionem ad promittendum; ſed matrimonium exigit potentiam ad copulam. Ratio autem, cur mulier ſit celerior, eſt, primò, quia imperfectiora citius matureſcunt, deinde virtus citius reſoluitur in ea, ob meatus latiores. Secundò, quia difficiliùs eſt agere, quàm pati. Tertiò, quia natura imperfecta in muliere appetit virum, ſicut materia formas, *ex primo phyſ. tract.* 81. vnde propter maiorem naturæ appetitum, maior fit acceleratio, & veluti materia præexiſtit, vt à me alibi notatum eſt.

423 QVÆRES, an, ſi in pubertate ſit quis adhuc debilis ad copulam, irritum ſit Matrimonium.

RESPONDETVR, non eſſe irritum. Ratio D. Bonauent. qua nititur Sanchez *num.* 15. quia textus *cap.* De illis *el.* 2. *de deſponſ. impuber.* ponderat ad valorem Matrimonij potentiam coëundi cum minori ætate: Ergo vbi adeſt ætas idonea, non debet attendi potentia. Confirmatur, quia leges feruntur de his, quæ vt plurimum accidunt *Leg.* Nam ad ea, *ff. de legibus*, vt notat S. Doctor *ad* 2. at, vt plurimum, pubertas eſt apta. Ideò hanc ſententiam ſequuntur communiter apud Sanchez *num.* 15.

QVOD ſi in pubertate ſint debiles, expectandum eſt tempus pubertatis perfectæ, quod fœminis eſt quartodecimo anno *Leg.* mela *ff. de alim.* Viris autem anno decimooctauo, vt habetur *Leg.* Arrogato *ff. de adopt.* & §. Minorem *Inſtitut. eodem titulo.*

CVRIOSE inquires, quid iura velint dicentia; *Malitia ætatem ſupplente.* 424

MIHI ſufficiunt duo verbula S. Doctoris *diſt.* 36. *dub.* 5. vbi ſic diſcurrit. In hoc differunt conſtitutiones iuris, & demonſtrationes diſciplinarum, quia demonſtrationes ſunt de his, quæ fiunt ſemper, puta Eclypſi: Sed conſtitutiones iuris de his, quæ fiunt vt plurimum, ſicuti dixi: Si igitur aliquis ſit exceptus ab hac generalitate hominum pro eo, quòd malitia ſupplet ætatem, iudicandum eſt, ſicuti ſi haberet ætatem, nempè ad ea, quæ neceſſaria ſunt ad matrimonium ritè contrahendum, nempè diſcretio, & potentia ad copulam, ſicuti explicat in quæſtione iſta.

DVBITATIO X.

An Hermaphroditus poſſit contrahere.

ASSERIT S. Doctor *in* 4. *diſt.* 44. *dub.* 2. *litt.* 425 ferè impoſſibile eſſe hunc eſſe omnino indifferentem, quamvis diſcerni non poſſit, ſicut dicunt medici. Ideò alteruter ſexus adeſt, etſi alter etiam adſit, & in his, vt plurimum, alter præualet, tametſi aliquando vterque adſit æqualiter.

IGITVR, ſi alter ſexus præualet, debet ſecundùm eum contrahere *ex leg.* Quæritur 10. *ff. de ſtatu hominum.* Quando autem neuter ſexus præualet, poteſt alterutro iudicari, & vti. Debet autem iuramento promittere non vti alterutro ſexu, præter ſemel electum *ex leg.* Si plures, *ff. de pactis* Quare grauiter peccabit ſecundo matrimonio contrahens, altero ſexu vſurus. 426

DVBITATIO XI.

An ad declarandum Matrimonium irritum ratione impotentiæ, deſideretur triennium experientiæ.

ASSERO primò, quando ſigna ſunt certa, non eſt triennium expectandum; vt, ſi virilia ſint arida, & mulier ſit arcta: Patet abſque vlteriori probatione. 427

ASSERO ſecundò, ſi vterque coniux fatetur impotentiam, ſi non ſit certa experientia, triennalem eſſe neceſſariam. Colligitur *ex cap. Laudabilem*, vt notat D. Bonauent. *diſtinct.* 34. *art.* 2. *quæſt.* 1. quem ſequuntur D. Thom. & alij apud Sanchez *diſp.* 108. *num.* 5.

DESIDERATVR etiam vltra triennium, illud iuramentum vtriuſque coniugis fatentis impedimentum, & ſeptima manus propinquorum iuret, vel vicinorum bonæ famæ, ſi propinqui defuerint *cap. Laudabilem*, vt notat S. Doctor hîc, & *diſt.* 41. *dub.* 2. & alij apud Sanchez *num.* 7. Igitur ſeptem propinqui debent iurare.

QVOD ſi tot teſtes haberi nequeant, ſufficient pauciores, arbitrio iudicis, vt duo, argumento *ex cap.* Preſbyter omnibus 2. *quæſt.* 5. 428

CONIVGES tamen debent factum iurare, nempè, ſe enixos ad copulam, & non potuiſſe: at conſanguinei debent iurare, ſibi veriſimilem eſſe, coniuges

Digitized by Google

iuges verum dicere. Ità omnes Theologi, D. Thom. *diſt.* 34. *in fine expoſitionis litteræ.* Sic D. Bonauent. *dub.* 4. *litteræ.*

Qværes; Quare ſeptem propinqui aduocantur ad hanc litem terminandam.

429 Respondet S. Doctor primò, quia eis magis conſtat huiuſce facti veritas.

Secvndò, quia probabile eſt, eos magis pro tenendo matrimonio ſtare, quam pro eius ſolutione. Idem docet *in* 4. *diſt.* 41. *dub.* 2. *litteræ.*

Forma verò iuramenti deſignatur tactis Sacroſanctis Euangeliis *cap.* Laudabilem *de frigid. & maleſ.* Quod *cap.* 2. 33. *quæſt.* 1. appellatur tactis Sacroſanctis Reliquiis, vt notat Sanchez *num.* 18. cum D. Bonauent. *loco cit.* Itaque non tactis Euangeliis, multi dicunt, non ſufficere iuramentum. Eos refert Sanchez *num.* 14. addens tamen, ſufficere tactum etiam Crucis.

Ex dictis habes, quod ſi vir poſtea inueniatur minimè frigidus, non eſſe propinquos periurij reos cenſendos, quod non de certa ſcientia, ſed de credulitate iurent, vt ait Sanchez, *num.* 17. cum D. Bonauent. & aliis.

430 Ipsi verò coniuges cenſentur periuri, ſi alter reputatus frigidus ineat Matrimonium, vt deciditur *cap.* Laudabilem *de frigid. & maleſ.* & *cap.* 2. *in fin.* 33. *quæſt.* 1. Videtur tamen, eos periurij argui non poſſe. Volunt SS. Doctores *diſt.* 34. *circa litteram*, ſenſum eſſe, eos periurij reos cenſeri, quatenus illorum iuramentum eſt inutile redditum, & quidem S. Doctor noſter loquitur de conſanguineis; nam proponit dubium de his, qui ſecundum credulitatem iurauerunt. Sic intelligit eum Turrecrem. *cap.* Requiſiſti *num.* 8. 33. *quæſt.* 1. Loquitur etiam de coniugibus ſimul.

431 Instat Sanchez, non eſſe ad rem, quia textus loquitur de coniugibus tantùm, vt docent etiam alij apud ipſum *num.* 17.

Sed fallitur; nam loquitur etiam de manu propinquorum, de vtriſque enim ſtatutum eſt iuramentum neceſſarium. Itaque interpretatur S. Doctor, quoad effectum communem vtrorumque iuramento, nempe fruſtrari; eò quòd aliter res ſe habere inuenta ſit. Addit verò textus pœnitentiam coniugibus, qui iurarunt, non poſſe coïre, ſed hoc eſt proprium horum, & quoad hoc non interpretatur textum S. Doctor. Idem vult S. Thomas; quare ab oppoſitionibus Sanchez, & aliorum immunes ſunt Sancti Doctores.

DVBITATIO XII.

An altero Coniuge fatente impotentiam, altero negante, deſideretur triennij experientia, & vtri credendum.

D. Bonauent. diſt. 34. dub. litteræ.

432 Notandvm cum D. Bonauent. *diſt.* 34. *dub.* 4. *cap.* 1. *de frigid. & maleſ.* ſtatuiſſe quid faciendum, altero coniuge aſſerente; altero negante impotentiam; eſſe autem canonicum textum probatur, quia Gregorius IX. inter decreta Pontificia eum collocauit.

Assero primò. Quando mulier fatetur impedimentum, & vir negat, nec illa initio Matrimonij reclamauit, minimè audienda eſt reclamans aduerſus Matrimonium: ſed credendum viro fatenti, ſe conſummaſſe. Conſtat *ex cap.* 1. *verſ.* Illa autem.

Ratio D. Bonauent. qua vtuntur Abbas, *numero* 5. Alex. Næuo *num.* 7. Brunel. *de ſponſ. num.* 28. quia concurrunt duæ præſumptiones contra mulierem. Prima, quia tardè proclamauit: Altera, quòd vir, qui eius caput eſt, aſſerat, ſe eam cognouiſſe.

Adverte ex illo, tunc mulierem initio reclamare, quando intra bimeſtre reclamat à tempore, quo vir copulam intentare cœpit. 433

Hæc tamen aſſertio intelligitur primò, niſi vxor per certa ſigna oſtendere viri impotentiam velit, tunc enim ad quodcunque tempus debet audiri, vt docet Sanchez, *diſp.* 109. *num.* 5.

Secvndò intelligitur, niſi vxor per aſpectum probet, ſe non cognitam fuiſſe, vt quia oſtendit clauſtra integra matronis; tunc enim potius creditur vxori neganti, vt notat Sanchez, *num.* 6. & conſtat *ex cap.* Propoſuiſti *de probat.* in fine ibi, vbi ſic habetur: *Iuramento puellæ, & teſtimonium illarum ſeptem mulierum fides eſt potius adhibenda.* Id docent cum D. Bonauent. *loco cit.* D. Thom. & alij apud Sanchez *num.* 6.

Similiter mulieri, ſe cognitam à viro aſſerenti, eſt potius credendum, quàm viro neganti. 434 Ratio D. Bonauent. eſt, quia pugnat pro matrimonio, quod eſt maximè fauorabile: nec eſt veriſimile, eam velle cum impotente habitare. Ita etiam D. Thom. & alij apud Sanchez *num.* 9. Addit aliam præſumptionem S. Doctor, quia multi nauſeant Matrimonium, & relinquunt vxores. Vnde, ſi aliæ probationes non ſint pro viro, ſtandum eſt pro Matrimonio.

Nota verò, mulierem ſerò reclamantem, non exaudiendam tunc, vt definit *cap.* 1. ſed tamen triennio peracto audiendam, ſi per aſpectum adhuc ſe virginem oſtendat, & accedat iuramentum ſeptem propinquorum, vt dixi *dub. præced.* Hoc autem triennium eſt computandum à die copulæ intentatæ. 435

Qvamvis autem vtroque coniuge, fatente impedimentum, exigatur iuramentum ſeptem propinquorum vtriuſque coniugis, nempe, quatuordecem; at quando alter ſolus fatetur, ſoli ſeptem propinqui illius fatentis debent iurare, ſe credere, illum dicere verum.

Ex dictis conciliantur textus aliqui, nam *cap.* 1. *de frigid. & maleſ.* negatur audientia mulieri, quæ initio intra bimeſtre non reclamauit; at *cap.* Final. auditur poſt octo annos, & *cap.* Fraternitatis, poſt multos annos. Senſus igitur eſt, non audiri coniugem non reclamantem initio, niſi facta experientia trium annorum, iuxta *cap. Laudabilem*, poſtea etiam ſemper audiri, quia matrimonium irritum nullo temporum ſucceſſu validatur. 436

Qvod ſi mulier non poſſit ex clauſtrorum integritate probari, eò quòd ante matrimonium hoc eſſet corrupta, & initio non reclamauit; aliqui dicunt, probandam teſtibus oculatis, copulæ aſſiſtentibus.

Alii tamen hoc non benè accipiunt, & turpe proclamant, ſed deficientibus aliis frigiditatis probationibus, videtur aſpiciendum.

Assero ſecundò; ſi mulier virgo ſeorſim proclamat, audienda eſt, etiamſi vir neget; & ſi probetur impotentia, ſoluetur Matrimonium. Ita *cap.* 1. *de frigidis.* 437

DVBITA

DVBITATIO XIII.

De triennio experientiæ obſeruando.

438 ASSERO primò, in impedimento frigiditatis incipere triennium à tempore copulæ intentatæ, nec aſſignandum à Iudice. Habetur *cap.* Laudabilem *de frigid.* Idem in maleficij impedimento *ex cap.* Finali *de frigid.*

NEQVE tamen id tempus neceſſariò eſſe debet continuum, vt notat Sanchez *diſp.* 111. *num.* 2. & alij; vt indicat S. Doctor *diſt.* 34. *art.* 2. *quæſt.* 1.

ALIQVI verò dicunt, tempus interpolatum, quo coniux, verbi gratia eger, non cohabitauit ad copulam intentandam, eſſe ſupplendum.

DISPVTATIO VIII.

De Diſpenſationibus.

LICET de Diſpenſationibus nonnihil dixerim *Tract. de Legibus*, *diſputatione tertia*, *quæſtione ſeptima*, hic tamen aliquid de his libet prælibare, cùm in matrimonio frequentiſſimè occurrant, tum impedimenta, diu latitantia, tandem verò agnita, vnde vel ipſa tolli debent; vel Matrimonium, quod ab initio non ſubſiſtit, ſolutum declarari; tum etiam ob vtriuſque coniugis mutuam voluntatem, cùm altioris perfectionis ſtudio moti, ſeceſſum in religionibus poſtulant; amboque thori tantùm ſeparationem, non autem vinculi dirempionem ambiunt: quæ diſtinctio opportunè ſeruanda eſt in omni diſpenſatione, quæ matrimonio interuenit: ſunt enim plura, quæ thoro aduerſantur, ſed vinculo non officiunt; licet diſrupto vinculo, ſemper thorus prohibeatur: verùm vt hæc liquidè promamus, ab ipſa natura Diſpenſationis exordiemur.

QVÆSTIO PRIMA.

De Natura Diſpenſationis.

1 DEFINITIONEM diſpenſationis ita tradunt communiter: *Eſt iuris relaxatio, facta ab eo, qui poteſt relaxare.* In hoc verò diſtinguunt eam ab Interpretatione, quæ eſt declaratio ſimplex, legem in tali euentu non obligare. Nam interpretatio exigit talem caſum occurrere, vt lex ex natura ſua non obliget; at verò diſpenſatio requirit, vt occurrat cauſa iuſta relaxandi legem, quæ alioqui obligat in tali caſu. Sic animaduertunt omnes apud Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 1. Azorium *lib.* 5. *Inſt. moral. c.* 15.

SVMITVR tamen aliquando diſpenſatio pro declaratione legis, *vt cap.* Quintauallus *de iureiur.* & aduertit Speculator *tit. de diſpenſ.* §. *Diſpenſatio*, & Sanchez *citato loco*. 2

Ex quo ſtatim colliges, malè à nonnullis recenſeri Seraphicum *in* 4. *diſt.* 38. *art.* 2. *quæſt.* 3. cum aſſerentibus, non poſſe Pontificem diſpenſare in iure diuino naturali, quod habet ortum ab humana voluntate, quale eſt votum, vel iuramentum; ſed habere ſolum poteſtatem declarandi non obligare in tali caſu. Sic deceptus eſt Sanchez *lib.* 8. *disput.* 6. Sayrus *in clau. Reg. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 9. 3

NAM S. Doctor anceps ſtetit, vt rectè obſeruat Valentia *ſecunda ſecundæ*, *diſp.* 6. *quæſt.* 6. *puncto* 7. Quamvis enim *in medio corporis* indicarit, hanc opinionem eſſe ſecuriorem, tamen reſumens explicat, diſtinguens propriam diſpenſationem à declaratione, treſque profert modos dicendi. Alter eſt, nullum eſſe votum, quod non poſſit diſpenſari, quia cuicunque poteſt eſſe bonum præualens, puta publicum, & ita eſſe in praxi, quia multi Pontifices diſpenſarunt in voto iam edito in Religione, vt refert Sanchez *diſp.* 8. Alter modus eſt, non poſſe in voto religionis propriè diſpenſari, quia non eſt compenſatio æqualis continentiæ, vt dicitur *Eccleſ.* 26. Tertius modus eſt, non poſſe fieri propriè diſpenſationem, quia nil poteſt æquari bono religionis. Concedunt tamen authores iſtorum duorum modorum, poſſe legem voti diſpenſari, lato modo ſumpta diſpenſatione, vt ſuprà dixerat, antequam tres modos referret. Tandem ſic cõcludit Quæ iſtarum trium opinionum ſit verior, fateor, me neſcire, & ſatis poteſt quilibet ſuſtineri; Ideò nullam aſſero. Quod ſatis animaduertit Sanchez *diſp.* 8. *n.* 5. 4 5

OBSERVANDVM verò, diſpenſationem non eſſe extendendam *cap.* 1. §. Ille verò *de filiis presbyt. in* 6. Ratio eſt, quia exorbitat à iure communi. Extenſio autem eſt extra ſenſum proprium verborum; lex enim, quæ omnibus eſt æqua, ſi ius commune lædat, eſt odioſa, & reſtringenda *reg.* Quæ à iure *de regulis iuris in* 6. & ita vniuerſi aduertunt, vt monet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 3. poſt D. Bonauent. 6

QVOD ſi illa ſit diſpenſatio ob publicam vtilitatem, proprio motu à Principe conceſſa, erit extendenda *cap.* Si motu proprio *de presbyt. in* 6. Similiter, ſi ſit iuris communis corpore clauſa, cenſetur lex etiam extendenda: Pariter, ſi diſpenſatio ſit in beneficium commune Religionis: Vel ſi ſit à Principe debita. Vide Sanchez *diſp.* 1.

ADVERTIT verò Sanchez *diſp.* 2. quod poteſtas diſpenſandi, cùm ſit fauorabilis eſt extendenda. Eſt enim Principis beneficium, quod ſoli obeſt concedenti; & accipienti eſt fauor. Iam verò principale intentum concedentis non eſt vulnerare ius commune, ſed fauere alteri; principali autem propoſito ſemper aſpiciendum *ex Leg.* Rogaſti in principio, *Leg.* ſi quis *ff. ſi certum petatur.* Si tamen ea poteſtas ſit in damnum tertij, vel ſi conſuetudine eſſet inducta interpretatio in ea materia, vel ſi exprimantur perſonæ, quibuſcum eſt diſpenſandum, eſt ſtricti iuris hæc poteſtas, & reſtringenda. Vide Sanchez *diſp.* 2. 7

DVBITATVR etiam, an Princeps, aut Prælatus valeat ſecum diſpenſare directè, ac propriè. 8

RESPONDETVR aſſertiuè. Vide Sanchez *diſp.* 3. alioqui fauor redderet eum prioris conditionis.

ADVERTVNT autem, diſpenſationem etiam facto

cto dari, dum admittitur ad officia is, qui eſt impeditus impedimento, poſito in poteſtate admittentis, niſi tamen neceſſitate adactus admittat. Quod ſi Princeps ignarus impedimenti ſit, non eſt diſpenſatio, vt communis fert ſententia apud Sanchez *diſp*.4.*n*.11. nam ignorantia tollit conſenſum.

9 Advertvnt adhuc, ſi in priuilegio non aſſignetur à ſupremo, puta Papa, perſona, quæ poſſit diſpenſare, & ſolùm dicatur impediri, niſi diſpenſetur, poſſe etiam Epiſcopos diſpenſare. Ratio eſt, quia verba debent aliquid operari *cap*. Si Papa *de priuil. in 6*. Cùm autem certum ſit Papam poſſe diſpenſare, fruſtra ponerentur verba illa; *ſi Papæ ſoli eſſet reſeruatum*. Vide Sanchez *diſp*.5.

QVÆSTIO II.

An Pontifex poſſit diſpenſare in impedimentis iure naturali diuino dirimentibus Matrimonium.

1 Iam quæſtione præcedenti prælibaui, in ſententia S.Doctoris, poſſe Pontificem propriè diſpenſare in his, quæ ſunt iuris naturalis Diuini habentis connexionem cùm actu noſtro aliquo voluntario, vt in Voto, & Iuramento.

Circa ius autem Diuinum abſolutum; an valeat propriè diſpenſare, & iuxta definitionem in genere pedetentim deſcendemus ad definiendum, iuxta titulum quæſtionis.

Prima ſententia eſt, poſſe Pontificem diſpenſare in omni iure diuino, præterquam in fidei articulis. Sic Abb.*cap*. Propoſuit *num*.20.*de conceſſ.præb*. Decius *conſil*.112. Roias *epit. ſucceſſionum, cap*.23.*n*.71.

11 Secvnda ſententia omninò id negat, docetque, poſſe tantùm declarare legem, pro tunc non obligare. Fundamentum eſt D.Bonau. 4.*diſt*.38.*q.vlt.corpore*, quia inferior nequit in lege ſuperioris tollere, *Clementina*. Ne Romani *de elect*.& *cap*. Inferior *d*.21.& videtur ſententia Zozimi, & Vrbani Pontificum, & referuntur *c*.Sunt quidam, *&c*. Contra ſtatuta 25.*q*.1. Inclinare videtur D.Bonau.*in fine corp*. Sequuntur D.Thom.*quodl*.4.*art*.3.& plurimi apud Sanch. *d*.6.*n*.4. Adde Brancat.*diſp*.38.*art*.2. Maſtr.*diſp*.7.*n*.508.

Tertia ſententia eſt, poſſe Pontificem propriè diſpenſare in iure naturali diuino, non vniuerſaliter; ſed in aliquo caſu ſpeciali ex cauſa vrgenti. Ità Sanchez *num*.5. cum multis, quos refert *ibi*.

12 Qvid ſenſerit S.Doctor breuiter aperiam. Supponit igitur *initio corporis*, ius naturale Diuinum in Voto, & Iuramento eſſe duplicatum: & quia debet eſſe actus liber de meliori bono, vt ſit votum, & factum, obligat virtute fidelitatis ſtando promiſſis, & in his concedit Papæ debitam poteſtatem declarandi in omnium ſententia. Mox proponit modos duos. Alterum dicentium, poſſe etiam propriè diſpenſare: alterum, poſſe tantùm declarare; affert exemplum diſpenſationis voti continentiæ, ſiue quia continentia eſt abſque compenſatione, ſiue quia ſtatus religioſus eſt huiuſmodi pretij incompenſabilis alio bono, & ita tres modos numeraui *quæſt*.1.

Tandem concludit, ſe neſcire diſtinguere, qui modus ſit tenendus; tamen ſi quis dicat, non ſemper, ſed in aliquo tantùm caſu licere diſpenſare, non inueniri ait difficultatem. Et hæc eſt ſententia Sanchez, & aliorum *num*.5.

13 Observo autem, S. Doctorem non diminuere in voto, & iuramento vim iuris naturalis, tametſi pendeant ex voluntate noſtra, vt dixi, & perſiſtere in illo fundamento, quod iuri diuino naturali non poteſt detrahi ab homine. Itaque S.Doct. eſt pro tertia ſententia relata, quamvis etiam ſecundam laudet.

Ratio S.Doctoris *in fundamentis, & corpore*, eſt, quia ſummo Pontifici Eccleſiam Chriſtus commendauit ad optimum regimen, ad quod requiritur, vt maius bonum attendatur; poteſt autem maius bonum aliquando ingruere, puta pax Eccleſiæ, vel Principatus, aut aliud, & non ſolùm ex prudentiæ, vel doctrinæ tantùm regulis prouidere, ſed etiam ex iuriſdictione, qua Pontifex omnium fidelium actibus voluntariis præſidet, vt ad bonum Eccleſiæ dirigantur. Ità arguit & Sanchez *num*.5.

Confirmatvr à S.Doctore *arg.vlt*. quia Pontifex propriè declarat, ſe diſpenſare cum Religioſis, quos ab obedientia debita ſuperioribus eximit.

Si tamen velis oppoſitam ſententiam ſuſtinere, 14
reſpondet S. Doctor, eam non eſſe diſpenſationem, ſed commutationem, &c. vbi videtur aſtruere eam ſententiam, quam refert Sanchez *diſp*.2. *n*.14. poteſtatem diſpenſandi extendi etiam ad commutandum, quia minus hoc eſt. Et ſanè quoad poteſtatem ordinariam diſpenſandi, non eſt dura quæſtio, ſed tantùm quoad delegatam, & hanc etiam extendi docent multi, quia quod poteſt in maius, poteſt etiam in minus, *regula* 53. Cui licet *in 6. de regulis iuris*; at commutare maius eſt, quàm diſpenſare, nam in commutatione compenſatur alio onere. Doctores refert Sanchez *numero citato*.

Enim verò, ſi altiùs attendas doctrinam S.Docto- 15
ris, ratio allata non eſt ſolida, quia axioma illud valet tantùm, quando ſunt connexa, & eiuſdem Ordinis; vnde, ſi aliquis poteſt portare pondus, vt octo, poterit etiam, vt quatuor; at quando ſunt diuerſa, non valet; ita enim homo poteſt generare hominem, & tamen nequit generare aſinum, vt arguit S. Doctor *in 2. ſent*. vbi de gratia, & libero arbitrio, præcipuè *diſt*.27. *art*.2. *quæſt*.1. *ad* 2.

Itaqve videtur ex eius doctrina colligi, non illicò poſſe commutare, qui poteſtatem habet delegatam diſpenſandi. Ità communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Sanchez *num*.15.

Addit tamen cum aliis, eum, qui poteſtatem accepit diſpenſandi, habere eam ad partim relaxandum, partim commutandum, quia hæc poteſtas ad illam eſt neceſſaria. Suadent enim Doctores, ne omninò diſpenſatio voti concedatur ſine aliqua commutatione, & hoc ipſe Pontifex obſeruat in omnibus votorum diſpenſationibus.

Hinc etiam reſoluit Sanchez *n*.16. habentem fa- 16
cultatem delegatam diſpenſandi in votis, eave commutandi, habere etiam circa iuramēta, ſoli Deo facta.

Probat Caietanus 2.2.*q*.89.*art*.9. Henr. *l*.7.*de Indulg.c*.30. quia minus vinculū eſt iuramentū, quàm votum, qui autem concedit maius, concedit etiā minus. Sed hæc ratio non placeret Seraphico, vt dixi, quia iuramentum, non eſt pars, nec ſpecies voti.

Ratio Sanchez eſt, quia ad facultatem circa iuramenta, non eſt neceſſaria poteſtas directa, ſed ſatis eſt ſuper promiſſionem voti in eo incluſam, qua deſtructa, ruit ex conſequenti etiam votum.

Deinde, quia diſpoſitum in vno æquiparatorū, 17
cenſetur diſpoſitum in altero, *ex Leg*. Vt tantùm *ff.de ſeruo corr. Cod.de furto*. At quoad hæc priuilegia verè æquiparantur iuramenta huiuſmodi, & vota.

Qvod ſi votū iuramento firmatū ſit, erunt quidem duo vincula, ſed tamen vnum ad alterum ordinatum cùm ſit, cenſetur vnum: At verò ſi ſeorſim ſint facta, puta iuramentum ieiunandi; poſteà votum independenter;

Digitized by Google

denter; tunc poteſtas ad vnum vinculum non videtur extendi ad vtrunque, vt ait Sanchez *n.*25.& hoc ſenſu Gregorius XIII. priuilegium Societatis IESV à Paulo III. acceptum commutandi vota, extendit ad vota iureiurando firmata.

18 SANCHEZ *n.*27.ex dictis colligit, poſſe eum, qui habet ex priuilegio facultatem legitimandi adulterinum, & inceſtuoſum, poſſe, quādo etiam vtrorumque vitium in eadem perſona concurrit. Quia in fauoribus ſub caſibus ſimplicibus continentur etiam mixti, vt docet Bart. *Leg.* Gallus, §.*& quid ſi tantum,n* 3.ff.*de liber.& poſthum.*& ita habetur *leg.* Si ità in principio *ff.de liber.& poſthum.*Itaque quando *Lex* Vim paſſam *verſ.praſcr.ff.de leg.Iul.de adult.* deciditur, non comprehendi ſub ſimplici mixtum, intelligitur in odioſis.

19 TRADVNT autem regulam ad cognoſcendum, in quibus caſibus liceat Pontifici ius naturale Diuinum diſpenſare; Scilicet à priori, ſi caſus poſſint diſpenſatione cohoneſtari ex cauſa diſpenſationis occurrente, vt vota, &c. aliqua verò quavis vrgente neceſſitate honeſtari nequeunt; vt fornicatio. A poſteriori autem colligitur ex praxi Eccleſiæ, *quæ eſt columna, & firmamentum veritatis.* Hæc regula traditur à Sanchez *num.*6. & aliis apud illum, & colligitur ex D.Bonau. *arg.* 3. cum ſolutione, & *argum. vltimo.*

IAM igitur vt deſcendam ad quæſtionis reſolutionem, diuerſos dicendi modos referam.

20 ALIQVI dicunt, occurrere poſſe caſum, in quo Matrimonij impedimenta iure naturæ, & diuino dirimentia diſpenſentur. Eos refert Sanchez, *num.*8.

ALII dicunt, in impedimentis iuris humani poſſe diſpenſari, cum iam eſt contractum Matrimonium, vt retrotrahatur diſpenſando matrimonium in ſua radice; at impedimenta iuris diuini poſſe diſpenſari, vt rurſus ineatur Matrimonium, nec diſpenſatio retrotrahatur. Vide Authores apud Sanchez *num.*9.

VERA tamen ſententia docet, nullo caſu poſſe à Pontifice diſpenſari in impedimentis, iure diuino dirimentibus, excepto voto Religioſorum. Doctores affert Sanchez *num.*10.& Baſſ.*verb.*Matr.9.*num.*1.

21 ASSERO cum hac ſententia, Pontificem non poſſe diſpenſare in dictis impedimentis; excipe præfatum Votum Religionis.

PROBATVR communiter ratione D. Bonau. quia poteſtas data Eccleſiæ eſt in ædificationem, non in deſtructionem; at non poteſt accidere neceſſitas maioris boni in horum diſpenſatione impedimentorum, puta inter parentes, & filios, ac filias, fratres, & ſorores: quamvis enim cauſa aliqua, puta pacis, ingrueret, tamen orirentur innumera mala ex actu conuerſatione monſtruoſorum inceſtuum, &c. in toto orbe, vt non immeritò Chriſtus poteſtatem denegarit, vt conſtat ex praxi Eccleſiæ. Quòd ſi aliquis Pontifex inter fratres, & ſorores diſpenſauit, euenit, quia hoc impedimentum iuris Pontificij cenſuit cum Doctoribus multis. Vnicus poteſt caſus euenire, ſi omnibus aliis pereuntibus eſſet neceſſe ad ſpeciem conſeruandam. Hæc Sanchez, *num.*10.

22 ADDO verò, falli aliquos ex authoribus noſtræ ſententiæ dicentes, gradus omnes vetitos, *Leu.*18.eſſe iuris naturæ diuini adhuc prohibitos indiſpenſabiliter; hoc enim tamquam hæreticum damnatur à S. Concilio Trid.*ſeſſ.*24. *de matrimonio, can.*3.

23 ITAQVE, iuxta ſententias; Quæ ſint impedimenta iure naturæ vetita, ſequitur quoad diſpenſationes varietas opinionum. De his ſatis egi *diſp.* 7. propriis quæſtionibus. Rurſus autem dico impedimenta iure naturæ diuino prohibita, eſſe, Errorem perſonæ, Impotentiam, & Conſanguinitatem in primo gradu lineæ aſcendentium, atque tranſuerſæ.

QVÆSTIO III.

An ſolus Pontifex valeat diſpenſare impedimenta Iuris humani in Matrimonio.

ASSERO primò, ſolius Pontificis eſſe hanc diſpenſationem. 24

PROBATVR, quia omnia illa impedimenta ſunt iure communi inducta, in quo nequeunt inferiores diſpenſare *cap.*Inferior *d.*21.*Clementina* Ne Romani *de elect.* Ità communiter fatentur omnes.

ASSERO ſecundò, poſſe in caſu magnæ neceſſitatis Epiſcopum diſpenſare in his impedimentis, ſi matrimonium ſit publicum, impedimentum autem occultum, & ſit ſcandalum in ſeparatione, nec ad Pontificem aditus pateat. Ità Sanchez *lib.*2.*diſp.*40. & alij ibi *n.*3.& apud Baſſ.*verb.*Matr.9.*n.*3.*&* 4.

PROBATVR, quia bonum Eccleſiæ ità poſtulat, & ſic etiam grauiſſima crimina reſeruata Papæ, in neceſſitate poſſunt abſolui ab Epiſcopis. In noſtro ſanè caſu grauiſſima eſt neceſſitas. Neque eſt probabile, in tali caſu, velle Pontificem reſeruare.

PROBABILIVS eſt tamen, requiri, vt matrimonium ſit bona fide contractum, vt docent Authores cum Sanchez *loco cit. num.*4. & videtur iam id certiſſimum poſt Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *cap.*5. vbi mala fide contrahentibus omnem ſpem aufert diſpenſationis. Declarat enim, temeritatem non debere illis prodeſſe, & habetur etiam *cap.* Finali *de immunit. Eccl.* 25

EST autem mala fides, quando norunt impedimentum, & tamen contrahunt. Vnde excuſabit ignorantia etiam craſſa, non enim dicitur ſcienter facere, qui ignotanter facit, ſed dolus requiritur, vt docent Iuriſtæ. Enim verò etiam de mala fide contracto aſſerunt, poſſe Epiſcopū, multi apud Dian *p.*5.*t.*14.*R.*18.

SED etiam circa impedimenta dirimentia poſſe Epiſcopum diſpenſare ad matrimonium contrahendum, docent Sanchez *lib.*8.*diſp.*12. Ponc.*lib.*8.*c.*13. Vaſq.*p.*2.*d.*178.*c.*2.Salas *de leg.d.*20.*ſect.*3. Regin, *lib.*31.*n.*205.Bonac.*q.*3 *p.*15.Sylu.*ſuppl.q.*50.*art.*1. *quæſito* 2. Barb.*alleg.*35. Victorell. *in Nauar.c.*22.*n.*85.Diana *p.*2.*tract.*2.*R.*17. Molſeſ. *ſum.tom.*1.*tr.*4.*c.*12.Caſp.*tract.*26.*d.*10.*ſect.*1.Baſſ.*v.*Matr.9.*n.*4. ſi tamen vrgentiſſima ſit neceſſitas & periculum grauis mali, nec aditus ad Papam pateat; arbitrantur enim his caſibus Pontificem, pium Patrem, ratum habere. Hoc ſanè mihi probabile admodum eſt, quia poteſtas, & reſeruatio ſedis Apoſtolicæ ad ſalutē animarū tendit. Hæc antē ſuppono impedimenta iuris humani. Multi tamen apud Dian.*p.*5 *tr.*4.*R.*18.id poſſe aiūt, mala fide contracto. Sed non admitto hanc ſententiā. 26

QVÆSTIO IV.

An valeat Pontifex diſpenſare in radice Matrimonij irriti contracti, efficiendo diſpenſationem retrotrahi, & proinde legitimando prolem antè habitam, quoad ſpiritualia, & temporalia.

QVIA Pontifex directam poteſtatem temporalem in toto orbe non obtinet, vt oſtendi 2. 2. *Tract.de Legibus, diſp.*6.*q.*2.conſequenter non poteſt directè in ſucceſſoribus ad bona temporalia diſpenſare, vt communiter ferunt Doctores apud Sanchez *lib.*8. *diſp.*7. Molinam *de Iuſt. Tom.*1. *tract.* 2. *diſp.* 27

173. & alterum Molinam *lib. 3. de primog. capite* 2. Couar. 4. *decret. 2.parte, cap.*8. §.8.

Qvæstio eſt: An poſſit indirectè quoad perſonas ſuæ poteſtati temporaliter non ſubiectas in impedimentis iure humano dirimentibus, retrotrahendo diſpenſationem ad tempus, quo id matrimonium contractum eſt, itá vt cenſeatur quaſi à principio validè initum per illam diſpenſationem, vt proles ante diſpenſationem illegitima, legitima reddatur ad omnia iura temporalia.

28 Prima opinio eſt negatiua. Ità Anton. *cap.* Per venerabilem *num.*10. & alij apud Sanchez *lib.*8.*d.*7.

Verissima tamen ſententia eſt aſſertiua. Doctores refert Sanchez, *num.*4. qui quia deerat, fuit liber ſuſpenſus; donec appoſitus eſt. Eam tuentur Ioannes Andr. & cæteri.

Qvid ſenſerit S. Doctor non refertur. Ego verò arbitror eum eſſe pro hac ſententia: nam *in* 4. *d.*25. *art.*2.*q.*4. ad calcem, quoad hæc, remittit ad Iuris canonici ſanctiones. In iure autem *Clem. vnica, de immun. Eccl.* Clemens V. reuocat quaſdam prædeceſſorum Conſtitutiones, etiam quoad effectus antea productos, vt obſeruant Gloſſa, Cardinalis, Anchar. Imola *ibi*, Abbas *c.* Non debet *in fin. de conſang. & affin.*

Neqve eſt diſpenſare directè in iure ciuili; ſed indirecte, quia ſicuti damna è matrimonio illegitimo oriuntur ex iure Pontificio, Matrimonium irritante, ita poſſunt iure ipſo remoueri.

29 Gravi tamen culpa obſtringeretur Pontifex, ſi abſque cauſa diſpenſaret, etſi validè, auferendo hæreditatem à legitimis ſucceſſoribus.

Ex dictis deducitur, legitimationem fieri poſſe etiam poſt obitum parentum, quia hæc non tendit ad ineundum rurſus Matrimonium, ſed ad illud validandum ex tunc in ordine ad effectum, auferendo pro nunc, & tunc, obſtaculum legis; maximè id verum eſt, ſi patet adhuc ſuperſtes petiit hanc diſpenſationem. Vide Sanchez, *num.*6.

Dedvcitvr etiam, hanc legitimationem non poſſe fieri prolis è fornicario concubitu natæ habita nulla ſpecie Matrimonij; id enim eſſet directè in ius ciuile diſpenſare.

30 Vrget autem dubium: An religioſi profeſſi, vel Sacerdotis filius, poſſit ad id legitimari.

Et quidem quoad clericum reor cum Sanchez, *n.*9. id poſſe, cum ſolo iure Pontificio obligetur caſtitati; at in voto religionis videtur poſſe fieri quidem, ſuſtinendo, obligare ſolo iure Pontificio; at tenendo, obligare iure naturali diuino, non poteſt in radice diſpenſari, eſto poſſet in facto ex nunc, vt dixi *q.*2. & dicam *quæſt. ſequenti.*

Seqvitvr etiam, non poſſe diſpenſare in radice, ſi matrimonium iure naturæ fuit irritum, puta ex defectu conſenſus, niſi tale impedimentum eſſet dubium. Ita Sanchez *num.*10.

Seqvitvr tandem, multò magis poſſe Pontificem diſpenſare in ordine ad ſpiritualia.

31 Obiicies primò. Ad præteritum non eſt potentia; ſed Matrimonij contractus inualidus eſt præteritus: Ergo.

Respondetvr, ad præteritum, pendens è futuro, poſſe eſſe potentiam. Similiter ad præteritum habitualiter manens in arbitrio; at præteritum matrimonium manet in radice ſua in poteſtate Papæ, qui legem illam ſanciuit, & poteſt eam tollere cum omnibus effectibus pendentibus à futuro: Talis eſt legitimatio ad hæreditatem.

Obiicies ſecundò. Fictio, qua iura fingunt aliquem retrotrahi, exigit terminum à *Quo*, & *ad quem*, habiles iuxta doctrinam Bartoli, communiter receptam *in Leg.* Si is qui pro tempore *num.*4. & 28 *ff. de vſucapione*: At terminus, ad quem huius retrotractionis non eſt habilis, cùm ſit matrimonium irritum. Confirmatur ad hominem: Non plus valet matrimonium irritum ad effectum Matrimonij, quàm ſi nullum eſſet contractum: At nullo contracto per vos non retrotrahitur: Ergo.

Respondetvr, diuerſam eſſe rationem, nam Matrimonium initum conſenſu, & quoad alia iuris naturæ, habet radicem Matrimonij, & ſolùm deeſt id, quod ſtat in poteſtate Pontificis, atque adeò terminus *ad quem* retrotractionis eſt aliquid Matrimonij, pendens in reliquo quoad effectus etiam à poteſtate Papæ, qui non retrotrahit, vt illud primum ſit validum; ſed, vt de facto tollatur iuris humani Pontificij lex inualidans in ordine ad effectus. Matrimonium autem eſt in poteſtate Eccleſiæ; at quando nulla radix præceſſit Matrimonij, nullam habet poteſtatem temporalem, & indirectam in tali caſu, cùm non interſit Eccleſiæ regimini. 32

Obiicies tertiò. Gregorius XIII. anno 1584. negauit huiuſmodi diſpenſationem, addens, ſe non poſſe in hoc diſpenſare. 33

Respondet Sanchez *num.*13. non conſtare de hoc oraculo, aut fuiſſe reſponſum, vt Doctoris priuati, qui forſan priorem ſequeretur ſententiam.

Remanet difficultas ad cognoſcendum, quandonam cenſeatur Pontifex ad legitimandum in temporalibus diſpenſare.

Primò quidem, quando nullum præceſſit Matrimonium, & in diſpenſatione dicitur: *Legitimamus prolem*; cenſetur legitima ſolùm ad ſpiritualia; quia, vt dixi, non poteſt in temporalibus diſpenſare directè. 34

Deinde, ſi matrimonium eſt initum inualidum, & Pontifex concedit, vt rurſus ineatur, nulla prolis facta mentione, non legitimatur, quia diſpẽſatio, cùm ſit ſtricti iuris, non extenditur vltra expreſſa. Vide Sanchez *n.*18. Id intelligitur, ſi proles nata eſt ante diſpenſationem; nam ſi adhuc non erat nata, legitimatur, quia ſufficit tempore natiuitatis conſiſtere Matrimonium *cap.* Tanta *qui filij ſint legit.* & eſt communis ſententia, vt refert Sanchez *num.*19.

Imò, ſi Pontifex diſpenſaret in matrimonio irrito, vt ineatur, non legitimat prolẽ, niſi quoad ſpiritualia, &c. quia legitimatio, cũ ſit ſtricti iuris, debet exprimi. 35

Itaqve, ſi in diſpenſatione vtatur particula: *Diſpenſamus ex tunc*, ſeu *ab initio contractus*, cenſetur legitimata omninò etiam proles, clarè enim oſtendit, ſe radicem Matrimonij diſpenſare. Vide Sanchez *n.*22.

Itidem, ſi vtatur verbis: *Legitimamus Matrimonium*, probabile eſt, legitimari prolem ad omnia. Ita Doctores apud Sanchez, *num.*28.

Qvod ſi vtatur particulis generalibus, vt: *Diſpenſo permanendi in Matrimonio*, non cenſetur diſpenſare in radice, aut declarare, ab initio ratum fuiſſe, ſed tantùm addito nouo conſenſu, & ſimilibus, poſſe coniuges perſeuerare. Ità Sanchez *num.*26. 36

QVÆSTIO V.

An Pontifex poſſit diſpenſare in Votis ſolẽnibus.

De hoc vide 2.2. *Tract. de Votis, diſp.*2. *q.*4. vbi probabile cenſui, poſſe. Sunt autem qui dicunt, poſſe Monachum contrahere matrimonium ad tempus, quo vſque habeat prolem. Vide Sanch. *lib.*8.*d.*8. 37

Ego oppoſitum cenſeo, quia matrimonium debet eſſe perpetuum, vt docent alij cum D. Bonau. *diſt.*28. *quæſt.*3. Vide etiam Maſtrium *diſp.*17. *num.*508.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO VI.

An in Votis ſimplicibus caſtitatis, Religionis, &c. quæ Matrimonium impediunt, valeat Epiſcopus diſpenſare.

38 COMMVNIS ſententia fert, hæc ſola quinque vota, quando non ſunt pœnalia, eſſe Papæ reſeruata, nempè Caſtitatis perpetuæ; Religionis approbatæ; Peregrinationis ad limina Apoſtolorum; Ad S. Iacobum Compoſtellam; & Votum vltramarinum, ſeu terræ ſanctæ. Etſi autem in iure ſolum inueniatur Votum eundi in ſubſidium expeditionis Hieroſolymæ, *cap.* Ex multa *de Voto;* tamen è ſtylo Romanæ Curiæ, cui, vt legi parendum, ſemper hæc Papæ manent reſeruata, vt notant Leſſius *Tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 121. Fagundez *in* 2. *Precepto lib.* 2. *cap.* 42. Hæc conſuetudo conſtat *extrau.* Et ſi Domini *de pœnit. & remiſſ.* Non deſunt tamen Doctores dicentes, tria illa peregrinationis vota non reſeruari Papæ, niſi fiant in ſubſidium. His igitur exceptis poſſunt Epiſcopi in omnibus aliis diſpenſare cum ſubditis. Ratio eſt Sanchez *lib.* 8. *de matr. d.* 9. *n.* 3. ſecluſa enim reſeruatione Pontificis ſummi, in ſua Diœceſi poteſt Epiſcopus in votorum, & iuramentorum diſpenſatione, quidquid Pontifex in toto orbe.

39 HINC ſequitur, poſſe Epiſcopos diſpenſare in votis caſtitatis ad tempus. Ità D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. *ad* 2. quem alij ſequuntur apud Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 9. Fagundez *in* 2. *precept. lib.* 2. *cap.* 42. Ratio eſt, quia hæc non ſunt vota ſimpliciter caſtitatis, cùm non ſint perpetua.

HINC poteſt etiam diſpenſare in aliis ſimilibus, quæ non ſunt ſimpliciter vota caſtitatis, vt in voto caſtitatis coniugalis ſeruandæ; in voto non petendi debitum, abſque alterius licentia inito.

40 SI quis autem voueat non nubere, videtur non poſſe ab Epiſcopo diſpenſari, quia eſt votum totale caſtitatis, cùm de cætero omnis venerea delectatio iure diuino ſit vetita. Ità multi apud Sanchez *n.* 10. Videtur tamen probabile, poſſe diſpenſari, quia tale votum non excludit adæquatè omnia venerea, nam fornicans non erit ſacrilegus. Ità Sanch. cũ aliis *n.* 11.

ITIDEM videtur Epiſcopus diſpenſare poſſe in voto aſſumendi ordines ſacros, quia is non eſt votum caſtitatis, ſed aſſumendi ſtatum, cui caſtitas eſt adnexa. Similiter in voto diſiunctiuo caſtitatis, vel Religionis, vel ordinis ſacri poterit diſpenſare, quia poteſt hoc vltimum eligere, quod eſt diſpenſabile.

SEQVITVR pariter in votis, quæ religionem proprie non vouent, poſſe diſpenſari, vt in voto aſſumendi habitus Beatarum: Vel in voto arctioris Religionis, vel perſeuerandi: vel ſi votum religionis mutetur à Pontifice in aliud opus bonum.

41 ASSERO ſecundò, poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam in voto caſtitatis perpetuæ, ac religionis, quando magnum incontinentiæ periculum imminet, nec facilis ad Pontificem aditus patet. Ratio eſt, quia non eſt credibile, Pontificem velle animabus laqueos iniicere. Ita Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 11. *num* 10. *& diſp.* 9. *num.* 20. Fagundez *in* 2 *præcep. decal. lib.* 2. *cap.* 42. & alij apud iſtos.

CONFIRMATVR ex doctrina Abb. *cap.* Final. *n.* 8. *de Eccl. ædific.* & Cardinalis *Clem.* 1. *n.* 27. *q.* 29. *de rebus Eccleſ. non alienandis*, Felini *c.* Cùm acceſſiſſet *num.* 22. *de conſtit.* Gregorij Lopez *lib.* 2. *tit.* 14. *p.* 1. *gloſſ.* 1. in fine, vbi dicunt, in ſumma alienandi neceſſitate, quæ eam celeritatem requirat, vt ſuperior conſuli nequeat, poſſe fieri alienationem abſque eius licentia, etiamſi iuramentum interceſſit. Id aſſerunt Doctores cum Sanchez *diſp.* 22.

QVANDO verò Epiſcopi poſſunt diſpenſare, multi dicunt, poſſe Parochum, ſi difficilis ſit aditus ad Epiſcopum. Eos refert Sanchez *num.* 27. quia diſpenſatio in voto eſt ad inſtar diſpenſationis in lege ex D. Thom. *quæſt.* 88. *art.* 10. quem omnes ſequuntur. At Parochus poteſt in lege ieiunij diſpenſare, quando non eſt facilis aditus ad Epiſcopum: Ergo. 42

QVÆRVNT autem, an valeat Epiſcopus diſpenſare in votis caſtitatis, vel religionis conditionatis, aut pœnalibus.

QVOAD primum dico poſſe, quia reſeruatio eſt odioſa, & ideò non extenditur vltra rationem voti propriè, & perfectè emiſſi; at votum conditionale eſt votum imperfectum voluntatis, pendentis à futuro. Authores vide in Sanchez *num.* 13. qui addit, intelligi, ſi conditio ſit in futuro purificanda; non autem ſi conditio eſt de præſenti, vel præterito, v. g. *Voueo caſtitatem, ſi frater meus viuit*, vel: *Si pater meus Romam peruenit.*

QVOAD vota pœnalia dico poſſe: Ratio eadem eſt, quæ ſuprà, quia, cùm reſeruatio ſit odioſa, intelligitur ſtrictè de voto propriè, quod ſanè ex motiuo obiecti voti oritur; at pœnale votum non oritur ex voluntate obiecti illius, puta amore caſtitatis, vel Religionis, ſed ad vitandam pœnam, puta: *Voueo, vt euitem naufragium*, vel in pœnam delicti; cum tamen religionem inire abſolutè non amem. Vide Sanchez *num.* 8. & Fagundez *loco cit.* vbi varios caſus affert. 43

POST matrimonium autem, ſi vterque communi conſenſu voueat caſtitatem, non poterit ab Epiſcopo diſpenſari, quia eſt votum abſolutum caſtitatis; at ſecus, ſi ſit votum partiale, vt dixi ſuprà, puta ad non petendum debitum, &c. Alios caſus vide in Sanchez *diſp.* 11. Fagundez *loco cit.* Hanc retine regulam, diſpenſare poſſe Epiſcopum, quoties imperfectio aliqua intrinſeca eſt in voto. Miror autem Sanchez *diſp.* 15. agere; an id fieri queat virtute Iubilæi Bullæ, quæ excipit hæc vota. 44

POTEST etiam Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum cum coniuge, qui, voto caſtitatis adſtrictus, Matrimonium init.

PATET ex conſuetudine, quæ iuriſdictionem præbet c. Cum contingat *de foro compet.* paſſim enim Epiſcopi in hoc diſpenſant, & nullus Romam confugit; neque verò id fit neceſſitate cogente, cùm facilis pateat aditus ad Religioſos Mendicantes, qui ex priuilegio poſſunt in hoc diſpenſare. Doctores refert Sanchez *diſp.* 12. *num.* 4. 45

NOTA edita oracula viuæ vocis, vt Regulares diſpenſent etiam in dirimentibus, ſed ab Vrbano VIII. abrogata ſunt. Vide Baſſ. *verb.* Matrim. 9. *n.* 4. Rodriq. *tom.* 3. *qq. quæſt.* 2. *art.* 2. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 28.

QVÆSTIO VII.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in affinitate contracta cum conſanguinea coniugis.

ASSERO, poſſe Epiſcopum in hac affinitate diſpenſare. 46

PROBATVR ex conſuetudine iam præſcripta, & praxi. Authores refert Sanchez *diſp.* 12. *n.* 13. Sic & conſueta

Digitized by Google

conſuetudine inualuit praxis diſpenſandi in affinitate ſimpliciter cum coniuge contracta. Id docent Doctores relati à Sanchez *num.* 15.

QVÆSTIO VIII.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare in impedimento, quod reſultat ex iuramento caſtitatis, vel Religionis.

47 QVANDO hæc iuramenta ſunt pœnalia, vel conditionalia, idem dicendum, quod de votis dixi *quæſt.* 6.

IN iuramentis autem abſolutis, eſt controuerſia.

PRIMA opinio eſt, ea iuramenta reſeruari Pontifici. Doctores refert Sanchez *diſput.* 13. *numero ſecundo.*

OPPOSITA ſententia eſt aliorum, quos refert *num.* 3. & videtur accepta è D. Bonau. *in* 4. *diſt.* 28. *in dubiis litt.* elici, *& in* 3. *diſt.* 39. *quæſt. penult. ad* 1. & D. Thom. *quæſt.* 89. *art.* 8.

48 RATIO D. Bonau. eſt, quia Votum eſt arctius vinculum Iuramento, includit enim promiſſionem Deo, quæ non includitur in iuramento, etiam promiſſorio facto Deo, nam ibi eſt merum propoſitum, & Deus adducitur tantùm in teſtem ſinceræ voluntatis; in quo deceptus eſt Sanchez *diſput.* 13. *num.* 4. dicens, iuramentum factum Deo de re aliqua in eius honorem agenda, regulariter includere promiſſionem Deo, atque adeo votum: quare reſeruato voto infert, reſeruari & iuramentum. Hoc inquam falſum eſt, vt oſtendi ac proinde reſeruato voto, non illicò infertur reſeruari & iuramentum. Cùm igitur è iuramentis ea ſola reſeruentur, quæ in tertij vergunt præiudicium, vt refert Sanchez, *n.* 3. non video quo pacto Epiſcopis in his denegetur diſpenſatio.

49 CONFIRMATVR. In hoc diſtinguitur à voto, vt notat S. Doct. *locis allatis*, quod votum ſit formaliter promiſſio obligans ei ſe in debito fidelitatis; at iuramentum eſt inuocatio Dei, vt veracis formaliter; alioqui confundentur obiecta vtriuſque, quod nouum eſt.

HINC ruit argumentum Soti, *lib.* 8. *de Iuſt. q.* 1. *art.* 9. *ad* 2. Nauarri *ſum. Lat. cap.* 27. *num.* 275. *verſic.* 16. Iurans Petro, promittit Petro, & ideò dicitur illud Iuramentum promiſſorium, quod ab aſſertorio diſtinguitur, vt docent D. Bonau. *in* 4. *diſt. cit.* & D. Thom. *quæſt.* 89. *art.* 1.

RESPONDETVR enim, Iuramentum formaliter conſiſtere in inuocatione Dei de illa veritate practica. Itaque promiſſio non reſpicitur à iuramento, tanquam proprium obiectum eſſentiale, ſed extenſiuè, quatenus illa eſt veritas practica extenſa ad promiſſum: non eſt ergo iuramentum, ſpecie diſtinctum ab aſſertorio, ſed ſolùm accidentaliter.

50 QVÆRES: an poſſit Epiſcopus diſpenſans in lege ſuperioris imponere aliud bonum opus admiſcendo aliquam comminationem.

RESPONDETVR aſſertiuè; imò conſultum eſt id præſtare. Vide Sanchez *diſp.* 14.

ADDO religioſos Sacerdotes poſſe diſpenſare in impedimentis, quibus poſſunt etiam Epiſcopi. De quibus ſuprà; non autem in votis abſolutis caſtitatis. Vide Sanchez *diſp.* 16.

QVÆSTIO IX.

An Diſpenſatio abſque cauſa legitima ſit valida.

TRIA quærenda ſunt hîc: Primum: An diſpenſans in lege ſuperioris cauſam exigat: Secundum: An item ipſe Princeps ſupremus in lege propria diſpenſans: Tertium; An inferiores in ſuis ordinibus cauſam etiam requirant. 51

QVOAD primum nonulli, quos tacito nomine referunt D. Thom. *ſecunda ſecundæ, quæſt.* 88. *art.* 11. *ad* 2. & D. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 38. *quæſt. vlt.* aſſerunt, eſſe validam abſque cauſa.

ENIM verò certiſſimum eſt, diſpenſationem cuiuſque etiam Pontificis in iure diuino naturali, vt in voto, vel iuramento conceſſam abſque cauſa, eſſe irritam. Ità omnes Theologi *in* 4. *diſt.* 38. cum D. Bonauent. & D. Thom. ſuprà & omnes Doctores Iuris Pontificij, & idem de quacunque diſpenſatione in lege ſuperioris dicendum eſſe. 52

PROBATVR, quia Diſpenſator non eſt Dominus bonorum, ſed executor, & miniſter voluntatis ſuperioris; alioqui non diſpenſator, ſed diſſipator dicendus eſt, vt notat S. Bonauentura.

DEBET igitur cauſa cognita fieri, vt declarat Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. cap.* 1. Attamen, ſi cauſa non cognita, quæ tamen adſit, fiat diſpenſatio, erit valida in foro conſcientiæ, vt notat Sanchez *diſp.* 17. *num.* 10. ſed in foro externo ſubreptitia præſumitur, vt concludit Concilium Tridentinum. 53

QVOAD ſecundum: An diſpenſatio ſupremi Principis in lege propria ſit valida.

RESPONDETVR, eſſe validam, quia diſpenſat in re propria, ſicut enim dominus prodigus ſuorum bonorum transfert dominium; ita & hic. Ità communiter Doctores cum Sanchez, *diſp.* 17. *num.* 24.

QVOAD tertium, etiam inferior in ſuis conſtitutionibus validè diſpenſat. Probatur allata ratione.

LIMITANT multi, niſi iurauerit, vel niſi ſint à Papa confirmatæ.

ADDO tamen, peccare Principem, & ſupremum diſpenſando abſque cauſa. Quia violat ius naturæ dictans, partem debere corpori conformari, & quia poteſtas data eſt in ædificationem, non in deſtructionem 2. *Cor.* 10. Quare talis diſpenſatio eſt diſſipatio, ex D. Bernardo *lib.* 3. *de conſider.* & D. Bonau. ſuprà. Peccant etiam petentes abſque cauſa. Id tamen aiunt eſſe veniale, ſecluſo ſcandalo: Vide Sanchez. De his egi etiam 2. 2. *Tract. de voto, diſp.* 1. 54

QVÆSTIO X.

Quæ ſint iuſtæ cauſæ diſpenſandi in impedimentis Matrimonij dirimentibus.

EAS latè proſequitur Sánchez, *diſputatione decimanona.* 55

SVPPONO cum D. Bonauent. *diſt.* 38. *quæſtione vltima*, quòd, cùm lex ſit ob bonum commune, ſatis eſt ad eam diſpenſandam cauſa boni communis, puta pacis.

TRES cauſas recenſet Nauar. *Sum. Lat. cap.* 22.

PRIMA eſt extinctio magnæ litis, ad quam reducitur

reducitur pax conſanguineorum, aut vitatio ſcandali inter eos, aut ratio vitandi aliquod magnum delictum.

SECVNDA eſt, quando ob loci anguſtiam, vel nimis propagatam fœminæ cognationem in loco inſigni, quem inhabitat, non reperitur æqualis, præter conſanguineos, vel affines.

56 TERTIA cauſa eſt defectus dotis competentis, vt fœmina nubat æquali.

QVARTA cauſa additur ab aliis apud Sanchez, *num.* 30. conſeruatio diuitiarum in eadem cognatione, ne cauſa dotis diſtrahantur.

QVINTA cauſa eſt illuſtris familiæ conſeruatio in eodem ſanguine.

SEXTA cauſa eſt excellentia meritorum diſpenſandi.

SEPTIMA cauſa eſt proles habita ex conſanguinea, quando bona fide ſuſcepta eſt.

ADMONEO, plures ex his cauſis conſtipatas reddere maiorem, & vrgentiorem ad diſpenſandum.

57 COLLIGO ex dictis, non requiri, vt cauſæ ſint ob bonum commune, ſed ſatis eſſe, ſi ſint in bonum partis, redundans in commune bonum, conſtat *ex cap.* Requiſitis, §. niſi rigor *primo, quæſt.* 7. Conſtat etiam ex praxi, vt notat Sanchez, *diſputatione* 19. ſatis igitur eſt, ſi bonum reſultans ex diſpenſatione ſit maius, quàm id, quod ex negata diſpenſatione reſultat, vt notat S.Doctor *diſtinct.* 38. *quæſt. vltim.* & communiter.

QVÆSTIO XI.

Quæ ſint cauſæ iuſtæ diſpenſandi in impedimentis Votorum Caſtitatis, & Religionis.

58 AD diſpenſandum in voto requirunt cauſam, illius executioni obſtantem; Quia, vt diſpenſatio legitima ſit, debet in Dei honorem, aut Eccleſiæ vtilitatem redundare, vt docet D.Thom. *quæſtione* 88. *artic.* 12. id probans ex 2. *Corinth.* 2. ibi. *Nam & ego quod donaui, ſi quid donaui, propter vos in perſona Chriſti.*

Cauſam autem, voti executioni obſtantem, accidere poſſe, vel ex parte materiæ voti; vel ex parte ipſius vouentis, euidens eſt.

EX parte materiæ eſt primò, quando prudentis iudicio conſtat: An res promiſſa ſit effecta mala, aut inutilis, aut maius bonum impediens. Non autem requiritur, vt id ſit certum, tunc enim inualidum eſt votum; ſed ſufficit ſi ſit dubium.

59 SECVNDA cauſa ex parte materiæ eſt, cùm eſt dubium, an quiſpiam vouerit; vel an votum obliget ob materiæ, vel animi ſe obligandi defectum.

EX parte vouentis, quando votum leuiter, non præmiſſa prudenti deliberatione emiſſum eſt. Colligitur *ex cap.* 1. *de voto.* Itaque in votis puerorum ante pubertatem emiſſis, poteſt alia cauſa non petita, diſpenſari. Adde, ea vota poſſe ob id à parentibus, vel tutoribus irritari, vt notat Sanchez *diſp.* 20. *num.* 13.

SIMILITER, ſi votum emiſſum ſit à periclitante in naufragio, vel ſimili, præſumitur imperfecta deliberatio, ſi tamen ea præceſſit, tenet. Vide Sanchez, *num.* 14.

60 ITIDEM ſufficiens cauſa ex parte vouentis eſt error voti impulſiuus, vel ſi cauſa ceſſauit.

SIMILITER, ſi ex vouentis ſtatu oriatur periculum tranſgrediendi votum, eò quòd arduum ſit eam in tali ſtatu ſeruare, vt caſtitas in coniugato. Itidem maxima implendi difficultas, ne ſcilicet obligatio pro charitate inducta vergat contra charitatem. Et hac de cauſa ſæpe Pontifices diſpenſant in votis religionis, & caſtitatis; imò difficile alias cauſas admittunt.

SI pariter ſuperueniat grauis difficultas, vt ſi de- 61
bilitato ſtomacho nequeat abſtinere à carnibus, &c. erit ſufficiens cauſa.

SIMILITER agitatio ſcrupulorum ſufficiens eſt cauſa, ſi ob votum implendum, puta Orationes, agitetur ſcrupulis, vt cogatur replicare.

BONVM etiam commune, vt eſt pax Reipublicæ, vt docet D. Bonauentura *loco citato*, ſatis eſt. Non tamen cenſetur cauſa ſufficiens neceſſitas conſeruandæ progeniei alicuius nobiliſſimi Ducatus, niſi admixta aliqua commutatione, eſt enim cauſa temporalis, quæ non præponderat bono religionis, vt notat Sanchez, *num.* 25. poſt D.Bonauenturam *loc. cit. in corpore.*

NEQVE ſatis videtur morbus continuus, cui Me- 62
dici iudicant ſubueniendum venereis actibus. Ita videtur ſentire D. Bonauentura *ad* 3. & D.Thom. *quæſt.* 88. *art.* 11. *ad* 3. vbi Caietanus, ita & Sanchez, *num.* 26. alios adducens. Addit aliam rationem Sanchez cum Medina *lib.* 4. *de ſacrorum hominum continentia, controuer.* 4. *cap.* 23. ex D.Bonauentura *loc. cit.* quia incertum eſt, an ita infirmitati ſubueniatur, aut ſi ita ſubuenitur, an hoc medium ſit neceſſarium, cùm alia adſint remedia.

ADVERTE tamen, S. Bonauenturam loqui de 63
votis ſolemnibus religioſi, vt conſtat ex reſolutione, & eodem ſenſu loquitur D. Thom. vt monet Sanchez, qui cum Soto *lib.* 7. *de Iuſt. quæſt.* 4. *art.* 2. ait, tametſi ea non ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum in voto ſolemni; ſatis tamen eſſe in voto priuato caſtitatis, & hoc maximè in ſententia D.Bonauenturæ dicendum, qui anceps eſt, etiam quoad vota religioſorum, ſi vera, & certa adſit neceſſitas vitæ tuendæ, tametſi & mortem appetere eſſet glorioſum, vt legitur de S.Caſimiro, Poloniæ Rege.

QVÆSTIO XII.

Quo pacto, quaque formula notificanda ſint impedimenta, vt diſpenſatio detur valida.

IAM vidimus, quando diſpenſatio irritetur ex de- 64
fectu poteſtatis, & ex defectu cauſæ; videamus nunc, quandonam ruat ex parte impetrantis.

SVPPONO primò, alia eſſe reſcripta gratiæ; alia iuſtitiæ. Priora ad gratias, diſpenſationes, & beneficia obtinenda conceduntur; poſteriora verò ad lites forenſes. Vtraque autem reſcripta aliquando vocantur *Subreptitia*; aliquando *Obreptitia*. Subreptitia ſunt, quando veritas in eis tacetur, vel falſum narratur. Obreptitia ſunt, quando verborum inuolucris, abſconditur verum.

MVLTAS differentias afferunt inter reſcripta 65
gratiæ, & iuſtitiæ; ſed hæc ad rem noſtram facit quod reſcripta gratiæ ſubreptitiè obtenta, irrita ſunt ipſo iure; at reſcripta iuſtitiæ valida ſunt, donec exceptione elidantur: Multi tamen, quando obreptitia ſunt, nempe inuolutione verborum, & callida locutione decipiunt, aiunt, hæc etiam eſſe ipſo iure

Digitized by Google

nulla, quia dolus ex iure nulli debet patrocinari, vt iniungit S.Doctor 4.*diſt.*27.*art.*2.*quæſt.*2. & habetur 30. *quæſt.*1. *cap.* *Dictum eſt*, & clarius in re noſtra, *cap.* ſuper litteris *de reſcript.* ſed hec etiam in ſubreptione poteſt euenire.

66 Svppono ſecundò, aliam eſſe cauſam finalem, ſine qua non daret Princeps reſcriptum; aliam impulſiuam, quæ mouet ſolùm ad facilius dandum.

Dico igitur primò, omiſſis varijs opinionibus apud Sanchez, neceſſariò dicendā veritatem in ſupplicatione; tunc autem irrita erit diſpenſatio, quando tacetur veritas, quæ eſt cauſa finalis conceſſionis, qua aperta non concederetur. Habetur *cap.* Dudum *de præbend. in 6.* & *cap.* Fin *de filijs presbyter. in 6.* aut ſaltem quando illa veritas ex iure impediret, & ideò præcipitur in iure aperiri. Voluntas enim Principis legi debet eſſe conformis L. *ex facto ff. de vulgari*, & hoc, etiamſi Princeps eſſet conceſſurus, nam hæc ad formam iuris, quæ ſeruanda proculdubio eſt, pertinet. Idem dic quando omittitur id, quod requiritur è ſtylo Curiæ Romanæ, nam ſtylus facit ius.

67 Dico ſecundò, falſam expoſitionem vitiare diſpenſationem, quando occultatur veritas, quæ eſt finalis cauſa diſpenſandi. Ratio eſt, quia tollit liberum Principis actum: Attamen ſilentium veritatis ſupplebit, ſi in reſcripto ponatur ex motu proprio concedi, niſi taceatur inhabilitas perſonæ, puta irregularitas; vel ætas legitima, illa taciturnitas ius alterius lædat; vel qualitas intrinſeca beneficio taceatur. Non tamen ſupplet motus proprij expreſſio in falſæ cauſæ finalis expreſſione; ratio diſparitatis eſt; quia dum tacetur veritas, ignoras an Pontifex ſit aliunde edoctus: at cum falſum exprimitur, ſcitur eſſe contra eius mentem.

68 Addo, doloſum veritatis ſilentium in parte ſupplicationis poſitum totum irritare *cap.* ſuper litteris *de reſcript.* vbi etiam definitur, ſi tacita ſit cauſa per ignorantiam, & an ſit cauſa finalis, valere reſcriptum ad eum effectum, vt poſſit in forma communi iuris, non tamen iuxta formam in litteris appoſitam procedi, verbi gratia, impetrauit quis reſcriptum cōtra debitorem, aſſerens ex conſuetudine patriæ, tractari cauſas de plano, cùm tamen falſum ſit; litteræ valebunt, quoad commiſſionem illi iudici datam; at non valebunt ad ſpecialem illum procedendi modum. Vide Sanchez *diſp.*21.*n.*61.

69 Dico tertiò; quando plura occurrunt impedimenta, eſſe in eadem diſpenſatione ſimul explicanda, non ſeorſim in diuerſis; alioqui erit ſubreptitia.

Ratio, quæ me mouet, eſt, quia multiplicata impedimenta augent difficultatem in concedendo, ita vt ſi in vno diſpenſet, nolit in pluribus. Itaque vno tacito, tacetur veritas cauſæ finalis, *cap.* Ex tuarum *de author. & vſu Pallij*, *cap.*1. *de treuga, & pace*, *cap.* Paſtoralis *de priuileg.* Vide Sanchez *diſput.*22. *numero* 2.

70 Dico ergo quartò, hæc omnia in diſpenſatione exprimenda; omnia ſcilicet impedimenta, & in quo gradu; puta, ſi conſanguinei ſint in ſecundo gradu, vt conſtat è ſtylo Curiæ, ſi multiplicentur conſanguinitates ex vtroque parente, &c. Debet explicari & inæqualitas, qua fœmina eſt ſtipiti vicinior. Non videtur tamen id neceſſe in affinitate, aut publica honeſtate. Oportet tamen in omnibus exprimere, an diſtantia graduum ſit in linea recta. Vide Sanchez, *num.*14.

In cognatione ſpirituali videtur exprimendum; an inter contrahentes ſit filiatio ſpiritualis, quod alter alterum leuarit de ſacro Fonte, vel tenuerit in Confirmatione; an potius compaternitas, quia illud indecentius.

Similiter, ſi publica honeſtas oriatur è matrimonio rato, non ſatis erit mentionem publicæ honeſtatis facere, quando petitur diſpenſatio in primo gradu, ſed oportet exprimere, eam è matrimonio rato ortam eſſe; hæc enim vrgentior eſt, quàm quæ e ſponſalibus orta. 71

Explicandvm eſt etiam, an ſit votum ſimul cum iuramento. Non tamen neceſſe eſt in diſpenſatione fieri mentionem gradus propinquioris, quando inæqualiter diſtant, vt declarat Pius V. anno 1566. 26. *Auguſti.* Debent tamen poſtea obtineri litteræ declaratoriæ illius gradus propinquioris.

Adverte tamen, ſi gradus propinquior ſit primus; non ſatis eſſe ſecundum exprimere, quia in primo non diſpenſat Pontifex, & ita declarat Pius V. eo motu proprio.

Qvando è copula inter conſanguineos, vel affines oritur impedimentum, & hæc anteceſſit Pontificis diſpenſationem, debet manifeſtari; alioqui irrita erit diſpenſatio: Similiter, ſi poſt diſpenſationem Ordinarius eam non expedierit. Ita Sanchez *num.*8. *diſput.*25. Non quia inceſtus præbeat matrimonio impedimentum; ſed quia id ſtylus Curiæ obtinuit, vt timore huius manifeſtationis conſanguinei ab inceſtibus arceantur, ob id etiam Pontifex imponit pœnitentiam: Intellige, quando vult contrahere cum ea, quacum inceſtum commiſit. Extenditur id etiam ad affines, non ad ſpiritualiter cognatos. 72

Si tamen inceſtus eſſet occultus, ſatis eſt petere diſpenſationem ſecretam in ſacra Pœnitentiaria.

Qvod ſi inceſtus patratus eſt cum tractatu, & ſpe ineundi matrimonium, debet explicari, quia iuxta Concilium Tridentinum, *ſeſſ.*24.*cap.*5. *de matrimonio*, ideo tali modo contrahentibus ſpem adimit diſpenſationis. Vide Sanchez, *num.*38. 73

QVÆSTIO XIII.

An diſpenſatio in voto caſtitatis, Religionis, & non nubendi, extinguatur priori matrimonio inito, vel eo, quocum diſpenſatur, egreſſo diſpenſantis territorium.

Non eſt difficultas, quando in diſpenſatione id determinatur; difficultas autem eſt, quando de hoc nil explicatur. 74

Assero primò, probabilius non extingui hanc obligationem prima vice. Eſt enim diſpenſatio voti, propria relaxatio, vt notat D. Bonauentura *diſt.*38. *quæſt. vlt.*

Limita, ſi cauſa finalis iam ceſſarit, vel niſi poteſtas diſpenſantis limitata ſit.

Assero, quoad ſecundum, diſpenſationem illam vbique terrarum prodeſſe, nam impedimentum hoc venit è perſona, quæ vbique ſubiecta eſt. Vide Sanchez *diſp.*31.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XIV.

Quomodo intelligantur clauſulæ diſpenſationum Matrimonij in foro conſcientiæ in Pœnitentiaria Romana, circa Matrimonium.

75 FORMVLAS diſpenſationum colligit Sanchez *diſputat.* 34.

PRIMÒ autem requiruntur in perſona delegata ad diſpenſationem, vt ſit Doctor in Iure Canonico; vel Magiſter Theologiæ. Secunda, vt ſit Confeſſor approbatus ab Ordinario.

SECVNDÒ aſſignatur cauſa, quæ eſt timor probabilis vitæ incontinentis.

TERTIÒ requiritur, vt delegatus diligenter inquirat, an ita ſit, non extra, ſed cum diſpenſationem poſtulante. Itaque id debet fieri ſecreto. Quòd ſi non inquirat, inualida eſt diſpenſatio, niſi alias ei cauſa nota ſit. Vide Sanchez *num.* 26.

76 QVARTÒ ponitur clauſula hæc: *Eundem à mutatione propoſiti abſolutas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, iniuncta ei pœnitentia ſalutari.*

PROBABILE autem putat Sanchez *numero* 29. non requiri ad hoc confeſſionem Sacramentalem, ſed ſatis eſſe, ſi in foro conſcientiæ præſtetur. Ideò enim Manuel *de qq. Regul. tom.* 1. *quaeſt.* 61. *art.* 10. diſtinguit inter Forum pœnitentiæ; & Forum conſcientiæ. Datur tamen facultas abſoluendi etiam in foro pœnitentiæ, ſi fortè ſit ibi reſeruatum tale peccatum, & hæc facultas extra etiam confeſſionem videtur conceſſa religioſis, vt notat Sanchez *n.* 30.

QVARTA clauſula diſpenſationum continet opera, in quæ debet confeſſarius mutare votum caſtitatis, & religionis, admixta diſpenſatione, & ſunt confeſſio menſtrua, ad prudens Confeſſarij arbitrium, & alia religionis opera quotidiana.

77 NOTAT verò Sanchez, imponendas aliquas confeſſiones & aliqua inſuper opera quotidiana: Cæterùm arbitrio eius ſtare, quæ opera ſint imponenda.

QVINTA clauſula eſt, vt litteræ dilanientur à Confeſſore, vbi diſpenſatum expedierit ſub pœna quandoque excommunicationis, vel nullitatis, dum apud partem maneant.

SEXTA clauſula eſt, vt in ſolo conſcientiæ foro valeant.

SEPTIMA clauſula, dummodò impedimentum occultum ſit, ideſt, non publicum.

OCTAVA clauſula circa matrimonium irritum, vt iterum celebretur.

TANDEM gratis eſt impedienda. Vide Sanchez.

QVÆSTIO XV.

Quo pacto intelligantur clauſulæ diſpenſationum circa Matrimonij impedimenta in Foro externo.

78 FORMVLAS Fori recenſet Sanchez, *diſput.* 35. & quidem in diſpenſationibus voti eadem formula ſeruatur, quæ in foro conſcientiæ.

QVOAD cæteras. Primò ponitur perſona, cui diſpenſatio hæc impedienda committitur, qui eſt officialis illius diœceſis, cuius ſunt ipſi impetrantes, & ſufficit, ſi alterutrius contrahentis diœceſis ſit officialis.

SECVNDA clauſula continet cauſas diſpenſationis, vt defectus dotis competentis, augmentum dotis facienda per virum, quæ ſatis eſt, vt augeatur competenter, ſiue ex bonis viri, ſiue illius cauſa ab aliis. Allegatur pro cauſa etiam ſcandalum, quod ſequeretur, non inito matrimonio.

TERTIA clauſula continet excommunicationem latæ ſententiæ, vt non accipiatur quodcumque munus ab ordinario, cui hæc diſpenſatio exequenda committitur. Poteſt tamen recipere aureum pro labore examinandi teſtes. Ita Sanchez, *n.* 11. 79

QVARTA clauſula eſt: *Si per informationem preces veritate niti reperieris, ſuper quo tuam conſcientiam oneramus.* Sunt igitur iuramento teſtes examinandi.

QVINTA clauſula eſt; *Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque non obſtantibus*, & ita detrahit, etiam *capiti* non debet, quod eſt Concilij Generalis, vbi interdicuntur gradus aliqui conſanguinitatis, & affinitatis, vbi non ob id agitur contra Concilium, cùm diſpenſatur; alioqui deberet fieri mentio eius.

SEXTA clauſula eſt, vt matrimonium publicè ineatur, iuxta formam Concilij Tridentini, quoad præſentiam Parochi, & teſtium, atque denunciationes. 80

SEPTIMA eſt, dummodò mulier non fuerit rapta.

OCTAVA eſt, prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando. Sanè proles habenda erit legitima etiam ſine hac clauſula. Sed ſi legitimetur proles habita ante, dixi ſupra *quæſtione* 4. quid tali caſu agendum, nempè ſi ex nullo inito matrimonio legitimetur, fore legitimam ſolùm quoad ſpiritualia, extra loca temporalis Papæ iuriſdictionis; ſi verò ſuſcepta ſit ex matrimonio irrito mala fide vtriuſque contracto, legitimatio erit, quoad ſola ſpiritualia in vtroque foro, niſi diſpenſet in radice matrimonij, aut eſſet in temporali eius iuriſdictione, & exprimeret, ſe velle, etiam quoad temporalia legitimare. Quod ſi alter parens inierit bona fide, erit proles legitima, quoad omnia, etiamſi Papa non legitimaret; at parens malæ fidei non gaudebit iure legitimi parentis.

NONA clauſula eſt, quæ apponitur in diſpenſationibus abſque cauſa conceſſis: *Ipſi ex rationabilibus cauſis eorum animum cupiunt inuicem matrimonio copulari.* Has tamen cauſas non tenetur iudex inquirere, quia clauſula eſt ſpecimen honeſtatis, gratiam cohoneſtans, datam ob benemerita. 81

VLTIMA clauſula in prædicta nuper formula, quod allegant contrahentes, ſe eſſe nobiles, vel ex principalioribus oppidi. Hæc cauſa probanda eſt, quando narratur, vt cauſa diſpenſationis, non ſi afferatur per modum narrationis. Vide Sanchez, *numero* 25.

QVÆSTIO XVI.

Cuius expenſis Diſpenſatio impetranda ſit.

ASSERO primò, quando vtriuſque conſenſu procuratur diſpenſatio, eam eſſe ſoluendam vtriuſq; expenſis; vt, ſi quis promittat conſanguineæ; eo ipſo, quòd illa acceptat, conuenitur tacitè de diſpenſatione procuranda; eſt enim negotium cōmune. 82

EXCIPE

84 Excipe tamen, ſi alter ratione alicuius maioratus, vel hæreditatis, grauetur hoc matrimonium inire, nam eo ipſo grauatur ad procurandum. Ita Sanchez *libro 5. diſp. 5. numero 21. & lib. 8. diſp. 36. numero 2.*

Assero tertiò, quando alter iuſtè reſilit à fide matrimonij data, abſque culpa, tenetur vterque ad expenſas. Ita Sanchez *lib. 5. diſp. 5. num. 33.* eſt enim vtriuſque onus commune.

Assero quartò, ſi alter doloſè contraxit, tenetur toti expenſæ, etiamſi haberet voluntatem ingrediendi Religionem. Ratio eſt, quia licèt habeat ius ad ingreſſum religionis; non tamen habeat ius ad dolum.

Assero quintò, ſi alter culpabilem cauſam reſiliendi alteri præbeat, tenetur ad integras expenſas; vt, ſponſa fornicetur: at ſi ſponſus fornicetur, tenetur etiam ſponſa, volens reſilire, quia ſponſi labes non reddit matrimonium indecorum.

85 Assero ſextò. Is, qui virgine deflorata ex promiſſo matrimonio ingreditur Religionem, tenetur toti expenſæ. Non enim vtitur iure ſuo: Similiter, qui vi deflorauit ſine tractatu matrimonij. Addit Sanchez *lib. 8. diſt. 36. num. 12.* eum, qui virginem deflorauit, etiam conſentientem, & poſt defloratam dedit fidem matrimonij, compellendum, ne transeat ad Religionem, ſed defloratam ducat, niſi probet eam non fuiſſe virginem, aut ſponte conſenſiſſe.

86 Quòd ſi promiſit matrimoniũ, ſi Papa diſpenſauerit, multi tenent obligari, ad procurandam diſpenſationem (ſupponit autem quæſtio valere talem promiſſionem, quod eſt probabilius) cùm igitur promittat principale, ſcilicet matrimonium, ſuppoſita diſpenſatione, promittit acceſſorium, id eſt, diſpenſationem.

Obligans enim ad aliquid faciendum, tenetur efficere, vt actus valeat, iuxta doctrinam Iaſonis *leg.* huiuſmodi *in principio, num. 27. ff. de leg. 1.* attamen Sanchez *lib. 5.* aſſerit, ambos æqualiter teneri.

DISPVTATIO IX.

De Coniugali debito.

MATRIMONIO in ſua eſſentia conſtituto per cauſas, quas hactenus examinauimus, reſtat vt quis inde effectus, quævè obligatio aſſurgat, hîc perpendamus; rerum etenim ſtatus naturalis poſtulat, vt vnumquodquè in ſe priùs compleatur, quàm quidquam ex ſe profundat, per quod ad aliud ordinetur: Coniugale autem debitum eſſe præcipuum Matrimonij effectum, è naturâ ipſius contractûs liquidum eſt, non enim hîc rationem eius Sacramentalem inquirimus; iſtud verò Debitum in mutua corporum poteſtate conſiſtit, quatenus hæc poteſtas ad vtriuſvis nutum (iuxta legitimas tamen circumſtantias) in actum eſt reducibilis. Verum cùm plura poſſint obſtare, quo minus vel alter, aut vterque coniux queat debiti redditionem exigere, ſeu etiam exhibere, Operæ pretium eſt, vt ab ipſius actus coniugalis ex ſuo genere bonitate auſpicantes, grauem hanc materiam minutatim diſcutere aggrediamur: In ea occurrunt præcipuè nonnulla neceſſariò tractanda de Caſtitate, Religione, & ſacro Ordine; quippe hæc tria è diametro ferè coniugali debito opponuntur; Et licèt de his alibi ſufficienter egerim, non tamen pigebit ea hîc percurrere, quæ ſingulariter huius loci difficultatibus decidendis inſeruiunt.

QVÆSTIO I.

An actus Coniugalis ſit ex genere ſuo bonus.

D. Bonauentura diſt. 31. art. 2. quæſt. 1.

HÆRETICI nonnulli nuptias eſſe illicitas latrant. Eos refellit Bellarminus *l. vn. de matrimonio, à cap. 1. ad 5.* 1

Aliqvi Doctores Catholici dixêre, actum iſtum non poſſe abſque culpa, ſaltem veniali, exerceri. Eos tacito nomine refert S. Doct. Inter hos eſt Hugo *cap.* Vir cum propria *33. q. 4.*

Vera, & catholica tamen ſententia eſt, actum matrimonij eſſe licitum.

Probatvr à D. Bonauentura. Quod eſt à Deo inſtitutum, eſt bonum: Copula matrimonij eſt à Deo inſtituta: Ergo. Minor probatur, Geneſ. 2. & 9. *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram. Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit vxori ſuæ; & erunt duo in carne vna.* Et ſubdit Chriſtus, Matth. 16. *Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet,* & Apoſtolus Epheſ. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt, Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Confirmatur à S. Doctore; nam Chriſtus, *Ioan. 2.* nuptias confirmauit ſuâ aſſiſtentiâ. 2

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia potentia generandi eſt data à Deo: Ergo eſt bona. Tunc Sic: Cuius naturalis potentia eſt bona, & actus naturalis eſt bonus.

Probatvr tertiò à S. Doctore *in corpore.* Id quod eſt Sacramentum inſtitutum in remedium morbi, eſt bonum: Tale eſt matrimonium: Ergo.

Explicat autem S. Doctor, in cuius infirmitatis remedium ſit inſtitutum matrimonium. Actus, inquit, in quibus prædominio carnis animæ dominium tyrannide ſenſus deprimitur, ſunt infirmitatis effectus, quibus violatur iuſtitia quædam, non in ordine ad alterum, ſed ad proprias potentias hierarchicè regendas. Actus verò carnalis copulæ ex ſe in ſtatu naturæ lapſæ huiuſmodi ſunt; abſorbetur enim ratio, intellectus hebetatur, voluntas captiua redditur, &c. vt docent PP. præcipuè Origenes, & Auguſtinus, & Gloſſa in id prima Corinth. 6. *Qui fornicatur, peccat in corpus ſuum.* Huius deordinationis argumentum euidens in eo caſu eſt erubeſcentia naturæ, quæ verax eſt; ideò & primi parentes, poſt peccatum, nuditatem erubuêre. 3

Distin

4 Distingvit deinde actus, vt alij ſint deordinati immediatè in ordine ad Deum, vt Idolatria, periurium, blaſphemia; & hi nequeunt vnquam ordinari, ſunt alij actus, qui deordinantur in ordine ad proximum, & hi poſſunt à Deo ordinem accipere. Sic occidere ſeipſum ordinatum eſt in Sampſone, ſuper quem irruit Spiritus Domini. *Iudic.* 16. vt ſe vlciſceretur de Philiſtæis, ob iniurias Deo illatas. Sic copula cum fornicaria, *Oſeæ* 1. Sic furtum cum Hebræis, *Exodi* 12. Sic igitur copula carnalis viri, ac mulieris ordinatur ex inſtitutione matrimonij, quę licita ſit, maximè ad proles gignendas, præcipue autem additâ Dei gratiâ, fomitem moderante, & ita res ſe habet, vt docent PP. maximè D. Auguſtinus *de bono coniugali, cap.* 10.

5 Probatvr quartò à S.Doct. *eadem diſt. art.* 1. *quæſt.* 1. Actus omnes virtutum ſunt bona; ſed copula coniugalis eſt actus virtutis coniugalis caſtitatis, reddens copulam licitam; aliàs fornicariam, & eſt actus iuſtitiæ, debitum reddentis: Ergo. His argumentis vtuntur Recentiores apud Sanchez *l.* 9. *diſputat.* 1.

Porrò ſic ordinatur actus carnis, vt rubore non ſuffundat, & peccatum non cauſet. Originale enim ex primi parentis gula contrahitur, neque primi motus ordinati ad hanc copulam ſunt mali. Ita infert peccatum, non quod eſt, ſed quòd aliàs eſſet. Et hac ratione differt hoc ab aliis Sacramentis; alia enim emundant à peccatis inexiſtentibus; hoc autem ab illis, quæ non ſunt, præſeruat, maximè ſi gratia prolis fiat, vt ait S.Doct. *ea diſtinct. dub.* 6. cum D.Gregorio. His ſoluit S.Doct. multa obiecta.

6 Obiicies adhuc ex D. Gregorio, & habetur 33. *quæſt.* 4. & in litteta Magiſtri: *Vir cum propria coniuge dormiens, niſi lotus aqua, intrare Eccleſiam non debet: ſed neque lotus, intrare ſtatim debet.*

Respondet S. Doct. *dubio* 6. id dixiſſe Gregorium, non quia culpæ ille reus ſit, ſed ob decentiam, ideo enim ſubdit: *Nec hæc dicentes deputamus, culpam eſſe coniugium, ſed quia ipſa licita admixtio coniugum, ſine voluptate fieri non poteſt.*

Respondet ſecundò *in quæſtione*, id accidere, quia, licèt ſine culpa exerceri queat, ea tamen eſt hominis fragilitas, vt vix venialis culpa euitetur.

7 Obiicies adhuc Origenem, *homil.* 6. *in Numeros*, vbi negat in coitu vnquam Spiritum ſanctum adeſſe.

Respondet S. Doctor, loqui de actu, vt eſt merè naturalis, non cohoneſtatus matrimonio.

Obiicies adhuc. Syricius Papa *epiſtola ad Himericum* ea verba Rom.8. *Qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt*, coniugatis adaptat.

Respondetvr, eum loqui de ſacrilegis, qui, cùm Sacerdotes ſint, matrimonia ineunt.

8 Obiicies adhuc. In actu matrimonij interuenit turpitudo, immunditia, vt patet illo 1. Reg. 21. *Si mundi ſunt pueri, maximè à mulieribus*, & Apocal. 21. *Hi ſunt, qui cum mulieribus, non ſunt coinquinati.* Confirmatur, quia vtens actu coniugali poſtponit bonum rationis, bono ſenſus, dum, immoderatâ libidine, anima carni ſubiecta redditur.

9 Respondet S.Doctor, copulam afferre immunditiam non moralem, ſed phyſicam, quia modis pudendis exercetur: neque eſſe peruerſionem, ſi ob ingens bonum ſpeciei, quod eſt prolis, intermittatur actus rationis, ſic enim iuſtè intermittitur etiam ſomno, ob indiuidui conſeruationem. Porrò intenſam delectationem eſſe malum pœnæ; non culpæ, concludit *ad primum.* Hæc ferè omnia deſcribit etiam Sanchez.

QVÆSTIO II.

An Actus Coniugales ſint vtrinque æqualiter præcepti.

D.Bonauentura diſtinct. 32. dub. 1. litt.
D. Thom. ibi. quæſt. vnica, artic. 2. q. 1.

Assero primò, coniuges non eſſe æquales in actu coniugali, nec in domeſtica diſpenſatione. 10

Probatvr à S.Doctore, quia vir in actu coniugali nobiliores ſexus partes habet, nempè agentis, vxor verò patientis. In diſpenſatione etiam domeſtica, vir eſt Caput, & præſidens mulieri gubernando.

Assero ſecundò, eſſe pares in petendo, & reddendo debito, vt habetur 1. *Cor.* 7. vbi ait nec virum habere poteſtatem ſui corporis, ſed vxorem, & è contra.

Assero tertiò, petitionem debiti non eſſe per ſe præceptam.

Probatvr, quia nemo tenetur vti iure ſuo, 11 quod pro ſe tantùm inuectum eſt, ſed poteſt cedere, *cap.* Ad Apoſtolicam *de regular. cap.* Si terram *de priuelegiis.*

Assero quartò, teneri coniugem coniugi, ſiue expreſsè, ſiue tacitè, debitum petenti reddere. Nihil enim refert quocunque facto voluntas exprimatur, *Leg.* de quibus *ff. de legibus.*

Probatvr à D. Bonauentura *diſtinctione* 31. *quæſt.* 1. *ex prima ad Cor.* 7. eſt enim actus iuſtitiæ. Ita & D.Thomas ſuprà, & alij omnes apud Sanchez, *diſputat.* 2.

Censetvr autem mulier, vt verecunda debi- 12 tum petere, cùm ſignis id indicat, & vir cognoſcit, eam præ verecundia non petere apertè. Ita docent communiter cum D. Bonauentura. Idem foret de viro, ſi pudore ſubmotus non auderet; at ordinariè viros non pudet.

Est etiam debitum reddendum, quando periculum incontinentiæ videtur in altero, hoc ſanè eſt reddere moraliter; ſed metaphyſice petere. Tenetur enim ex charitate proximo in neceſſitate ſubuenire, & ſanè in remedium concupiſcentiæ inſtitutum eſt matrimonium.

Assero quintò, negare debitum petenti, eſſe mortale.

Probatvr ratione D. Bonauenturæ *locis citatis.* Eſt enim negare id, quod graue eſt, & iuſtè debitum. Itaque, ſi rarò negaret, vt ſemel è pluribus vicibus ordinariis; vel ſi remiſsè petenti negaretur, eſſet paruitas materiæ. Quòd ſi nimis frequenter peteret, non erit peccatum negare. Quòd ſi periculum eſſet incontinentiæ, tenetur ſub mortali; tamen ſi eſſet periculum pollutionis inuoluntariæ, remoto periculo conſenſus, non videtur graue, vt notat Sanchez, *num.* 11. cum aliis.

Oportet hinc conſequenter inferre, coniu- 13 gem, ſe reddentem modis illicitis impotentem ad debitum reddendum, peccare mortaliter, puta, ſe polluendo, vel ad alias accedendo. Ratio eſt, quia fraudat iuſtitiam; ſicuti, qui habet debita, & ludit frequenter aleis, bona ſua amittens, & dilapidans.

Imò,

Digitized by Google

14 Imò, etiamſi media aliàs eſſent licita, fierent mala; puta, ſi nimia ieiunia, Afflictiones, &c. Ratio eſt, quia lex prohibens aliquid, prohibet omne id, quo peruenitur ad illud *ex Leg.* Omninò, *ff. de ſponſalibus.* Non tenetur tamen vti calidioribus.

Imò excuſaretur à ieiuniis Eccleſiæ, ſi ad debitum reddendum facerent infirmum. Vide Sanchez, *diſputat.* 3.

QVÆSTIO III.

An teneantur Coniuges ſimul cohabitare.

15 CVm redditio debiti ſit præcepta coniugatis, videtur ſequi præceptum etiam medij neceſſarium ſimul cohabitandi.

Assero primò, teneri Coniuges ſimul cohabitare. Probatur, quia vinculum amicitiæ id poſtulat, & ordinatio ad prolem procreandam. Itaque Ariſtoteles 8. *Eth. cap.* 12. ait, eſſe connaturalem hanc cohabitationem.

Assero ſecundò, poſſe ad tempus mutuo ſe conſenſu ſeparare.

16 Probatvr ex *prima Corinth. ſeptimo*, & ex D. Auguſtino, vt refertur *cap.* Quod Deo 33. *quaſtione quinta*, & ex D. Gregorio, & refertur *cap.* Sunt qui 27. *quaſtione ſecunda.* Duplex tamen moderamen addendum; Alterum, dummodò non adſit incontinentiæ periculum, vt aduertit Apoſtolus *loco citato.* Secundum eſt, dummodò fiat è cauſa iuſta, puta amore continentiæ, vt vacetur orationi, non autem ſi fiat odio.

17 Assero tertiò. Poteſt Iudex Eccleſiaſticus vi compellere coniugem, iniuſtè ſeparatum, ad cohabitandum, etiam inuocato ſæculari brachio. Habetur *cap.* Litteras *de reſtitut. ſpoliatorum*, ad finem. Imò ſi de matrimonij valore non ſit dubium, id poteſt iudex ſæcularis, qui habet ſuper contractum poteſtatem.

Assero quartò, non poſſe coniugem diù longè abeſſe. Probatur à nonnullis *ex capite primo, de coniug. leproſorum ibi*, vbi habetur: *Cùm vir, & vxor vna caro ſint, non debet alter ſine altero diutius eſſe.* Ex quo fit, vt teneatur vxor ſequi virum, aliò meantem.

18 Advertit tamen S. Doctor, *diſtinctione* 32. *articulo ſecundo, quaſtione prima*, quoad leproſos, eſſe meram admonitionem, non præceptum, vt ſanus ſequatur leproſum.

Qvando verò ſit tempus notabile ſeparationis, remittitur prudenti. Aduerte tamen, poſſe coniugem iuſtè abeſſe multo tempore, ſi aliò à Principe mittatur, vel bellum pro Republ. ingruat, vel in terram ſanctam ſit eundum ad bellum, &c. Vide Sanchez, *diſputat.* 4.

QVÆSTIO IV.

An in quouis euentu teneatur Vir Vxorem alere.

19 MVltas, caſque graues continet hæc quæſtio dubitationes. Præmittam certiora.

Assero primò, tenetur vir vxori alimenta præſtare *ex Leg. penultim. ff.* Vt in poſſeſſ. leg. *Leg.* Si filia §. 1. *ff.* Famil. *Leg.* Si cùm dotem §. *ſin autem, ff. ſolut. matrimon.*

Ratio eſt, quia ideò dotem vxoris recipit, vt matrimonij onera ſuſtineat, *Leg.* Pro oneribus, *Codice de* iure dotium, *Leg.* dotis fructus, *ff. eodem.*

Intellige tamen, quando viro cohabitat, nam ſi temerè ſeparata viuat, non tenebitur vir, quia vxor debet eſſe in viri obſequio, *cap.* Hæc imago 33. *quaſtione quinta.* Si verò ob culpam, puta ſæuitiam viri receſſerit, debet ali; tunc enim ita eſt tenenda, ac ſi in viri obſequio viuat, *Leg.* Iure ciuili, *ff. de condit. & demonſtr.* vbi conditio habetur, vt impleta, quando deeſt culpa eius, cui implenda erat.

Assero ſecundò, maritum inopem non teneri vxorem alere, ſicuti nec tenetur filios *Leg.* Si quis à liberis, §. *penultim. ff. de liberis agnoſc.* Ratio eſt, quia non tenetur vxori ſupra vires *Leg.* Etiam & *Leg.* meritum *ſolut. matrimon.* Imò ſi vxor diues ſit, tenetur marito inopi alimenta præſtare *Leg.* Si cum dotem 23. §. Si maritus *ff. ſolut. matrimonio.* 20

Addvnt aliqui, ſi bona dotalia non ſufficiant, teneri vxorem ex paraphernalibus meritò ea alimenta tribuere.

Hinc oritur illa quæſtio grauis: An quando ſoluto matrimonio nulla viri bona ſuperſunt, teneatur vxor bonis dotalibus ſoluere debita viri, contracta ad ipſam, & familiam alendam. Similiter: An poſſint conueniri filij, teneanturque mutuum à patre inope acceptum pro ipſorum alimentis ſoluere, eadem enim eſt vtriuſque ratio, vt aduertit Surdus *de alimentis* 8. *priuil.* 48. 21

Prima opinio eſt affirmatiua. Doctores refert Sanchez *libro nono, diſputatione quarta, numero* 28.

Secvnda opinio eſt negatiua, cuius ſectatores refert, & ſequitur Sanchez, *num.* 29. Hæc mihi videtur probabilior. 22

Assero igitur, non teneri vxorem, ſoluto matrimonio, præfata debita ſoluere.

Probatvr à Sanchez, quia cum alere familiam ſit debitum viri, quod non extinguitur, ſed tantùm ſuſpenditur tempore inopiæ, cap. *Si ære alieno*, ad id ſe grauauit, vt aleret, vſus eſt hac pecuniâ, tamquam vetus Dominus ad ſoluendum debitum alimentorum: Aliti verò nil contraxêre cum creditoribus pecuniæ conſumptæ alitricis. Ideò, ſicuti ſi Petrus, vt ſoluat debitum Paulo, ſumeret à Titio mutuum, & ſolueret; non teneretur ampliùs Paulus ſoluere Titio, quia cum hoc nil contraxit in caſu noſtro; licèt ſi ad pinguiorem fortunam viri facultates peruenirent, tenerentur ſoluere vxor, & filij, tamen remanente viro decocto; cùm pecunia creditorum ſit expenſa ad alendam familiam, eſto non teneretur pro tunc grauando ſe ære alieno, non tenebuntur reſtituere.

Hæc tamen ratio infirma eſt. Sic enim ſpes non fuit pinguioris fortunæ, non poteſt alere de alieno familiam; At hæc, in cuius beneficium tranſit res aliena, huic tenetur; non enim res aliena, vt eſt creditoris, tranſijt contractu oneroſo in alimenta eorum. 23

Probatvr ſecundò *ex Leg.* Non aduerſus 15. *Cod. ſi cert. pet. & eum, cui* 13. *Cod. de art. & oblig.* actio mutui repetendi eſt perſonalis, & proinde contra ſolum debitorem, cui datum eſt, competit,

petit, cùm in illum tranſlatum ſit dominium, inſtar veri Domini potuerit de illo diſponere.

24 PROBATVR tertiò, quia vxor, ſoluto matrimonio, poteſt dotem integram recuperare, licèt eam vir dilapidauerit vltra debitum alens, vt benè docet Nauarrus, *ſum. capite decimo ſeptimo, numero* 155. Manuel *primo, tom. ſum. ſecunda edit. capite* 100.

IN eo verò caſu, ait Sanchez, teneri vxorem de ſuo, ſi à marito accepiſſet, ad ſoluendum debitum, & illa expendiſſet in familiæ ſuſtentationem, quia per eam ſtetit, ne creditores debitum aſſequerentur.

AT ſuppoſito, quòd vir teneatur alere familiam, adhuc remanent aliæ facultates viri ſub hac obligatione.

25 OCCVRRIT autem quæſtio: An ob dotem non ſolutam poſſit vir negare alimenta vxori.

ASSERO primò, dote promiſſa, non ſoluta, non tenetur vir alimentis vxori. Eſt communis apud Sanchez, *diſputatione quinta, numero ſecundo.* Ratio eſt, quia dos eſt quaſi pretium ex cuius fructibus maritus onera matrimonij ſuſtineat. Hoc autem verum eſt à quocumque promiſſa ſit dos.

ASSÉRO ſecundò. Vir tenetur alere vxorem, quam ſine dotis promiſſione accepit, ſibi enim imputare debet: At hoc negant plurimi, ſi vxor ſit diues. Eos adducit Sanchez, *numero nono*, qui tamen cum aliis oppoſitum cenſet; eò quòd peracto contractu, videtur actum de dote ampliùs quærenda.

26 MAIOR difficultas eſt: An ob negatam immeritò dotem, poſſit vxorem domo expellere.

PRIMA opinio aſſerit, & colligitur *ex cap.* Per veſtras *de donatione* inter virum, & vxorem, & *Leg.* Finali *Cod. ad Senatus Conſult. Velleianum.*

DEINDE, quia vir tunc non tenetur alimenta præſtare, inter quæ eſt etiam habitatio *Leg.* Legatum, *ff. de aliment. & cibar. legat.*

TERTIÒ, quia vir ſine dote non tenetur matrimonij onera ſubire, *Leg.* Pro oneribus *Cod. de iure dotium.* Inter onera autem illud videtur maximum, ferre leuitatem, loquacitatem, importunitatem, aliaſque mulierum moleſtias, quæ omnia cohabitatione vitata declinantur.

27 TANDEM quia deceptis, non decipientibus, iura omnia ſebueniunt. Doctores refert Sanchez, *numero* 11.

ALII dicunt, vxorem non traductam, poſſe non traduci; at traductam, non poſſe expelli propria authoritate. Prior pars probatur argumentis primæ ſententiæ. Secunda pars probatur per *cap.* Porro *de diuortiis*, vbi neque vxorem adulteram dimitti propria authoritate definit. Doctores refert Sanchez, *numero* 16.

TERTIA ſententia eſt, neque excludi, neque expelli poſſe.

28 PROBATVR primò, quia Chriſtus *Matth.* 5. præcepit, vxorem non dimitti, niſi ob fornicationis cauſam; cæteras verò cauſas refert *cap.* Porrò *cit.* vbi hæc non habetur.

PROBATVR ſecundò, quia cohabitatio præcipitur, vt ius naturale, ex matrimonij ortum contractu, non iure dotis. Authores vide apud Sanchez, *numero* 17.

QVÆSTIO V.

An quoties alter Coniux peccat petendo debitum, peccet & alter reddendo.

ASSERO primò, non ſequi, vt altero mortaliter peccante in exigendo, peccet mortaliter alter reddens. Ita S. Doctor, *diſtinctione* 32. *dubio quarto, & artic.* 3. *quæſt.* 1. & plurimi apud Sanchez, *diſput.* 6. 29

PROBATVR ex caſibus, quos infrà referemus *qq. ſequentibus*, cum S. Bonauentura, & D. Thom. ac innumeris aliis; puta, ſi vir affectu fornicario petat, poteſt vxor reddere affectu coniugali. Vel ſi credens matrimonium eſſe nullum, petit, peccat mortaliter; non tamen reddens, quæ ſcit eſſe validum. Ratio eſt, quia actus ille ex ſe eſt licitus, nec vitiatur, niſi in vitiante. Idem dicunt de menſtruoſa, quæ poteſt reddere, non petere. Ratio D. Bonauenturæ *diſtinctione* 32. *dubio* 4. eſt, quia ex eo, quod aliquis modo indebito petat; non tamen poteſt alter alienum retinere.

ADDIT Sanchez *diſputatione ſexta, numero quinto*, cum D. Bonauentura *loco citato*, quoties coniux poteſt commodè, eum teneri vitare, ex præcepto correptionis aduertendo alterum; ideo debet, quantum poteſt, reſiſtere. 30

SED hìc multas quæſtiones tranſilimus. Prima eſt: An matrimonio bona fide contracto, ſuperueniente dubio de valore matrimonij (excipe impotentiæ impedimentum) poſſit coniux, dubitans de valore matrimonij, petere, & reddere debitum.

PRIMA opinio eſt, talem non poſſe petere, teneri autem reddere. Ita plurimi præclari apud Dianam *parte quarta, tractatu tertio, reſolutione decima quinta.* Ratio eſt, quia in dubiis tutior pars eſt eligenda. 31

SECVNDA opinio eſt, hunc ante adhibitam diligentiam, vt veritatem aſſequatur, teneri dubitantem reddere; non tamen poſſe petere. At adhibita diligentia, manente dubio, poſſe reddere; & petere. Ita plurimi apud eundem Dianam, qui hanc opinionem non minùs probabilem cenſet, & alij, quibus ſubſcribit Sanchez, *tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 41. *numero* 46. Ratio eſt, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis.

IN dubio verò impotentiæ poteſt vterque reddere, & petere, ſtando etiam in prima ſententia, quia datur experimento tempus.

CVM ſupra dixerimus, eum, qui credit matrimonium nullum, peccare petendo, non tamen peccare reddentem, ſi ſciat eſſe validum. Addo, teneri tamen admonere errantem.

QVÆSTIO verò eſt: An ſi dubitans ante adhibitam diligentiam petat, teneatur alter reddere. 32

RESPONDETVR, non teneri, quia non poſſidet ante adhibitam diligentiam. Ita Sanchez *libro* 2. *diſputatione quadrageſima prima, n.* 45. Diana *loco citato.* Alij tamen oppoſitum cenſent.

QVÆRES etiam: An, ſi quis cum dubio contraxit, poſſit reddere, & petere.

SI alter bona fide contraxerit, non poteſt, qui mala fide contraxit, petere, ſed tenetur tamen reddere. Ita Sanchez, *diſp.* 41. Diana *loco citato*, & alij apud iſtos.

SI verò vterque mala fide contraxit, nequeunt petere, 33

petere, aut reddere. Ratio eſt, quia neutri ſuffragatur mala fide incepta poſſeſſio.

Si verò habeant vtrinque rationes probabiles matrimonij bona fide contracti, poſſunt reddere, & petere. Ita Sanchez *diſputatione* 42. Negat tamen Merolla *tom.* 1. *diſp.* 3. *cap.* 3. *corollar.* 12. Diana verò eſt problematicus.

Imo Ioannes Salas, *p.* 2. *tract.* 8. *d. vn. ſect.* 22. *numero* 118. docet, coniugem, qui bona fide contraxit, & opinatur, matrimonium eſſe nullum, poſſe reddere, & petere.

34 Assero ſecundò, quando exigere eſt lethalis culpa, non ob aliquã circumſtantiam ex parte actus, ſed ob circumſtantiam perſonalem exigentis; vt, ſi malo fine petat, vel ob votum caſtitatis, tunc reddere alter tenetur.

Ratio eſt, quia cùm totum vitium ſe tenet ex altero; alter, ex iuſtitiæ debito obligatus, non eximitur. Ita etiam Sanchez, *lib.* 9. *diſp.* 17. Diana 3. *parte, tract.* 4. *reſol.* 296.

Excipe tamen caſum, quo coniux priuatur iure debiti petendi, ſi affinitatem ex copula cum vxoris conſanguinea contraxerit. Authores refert Sanchez. *diſp.* 6. *num.* 8.

Ratio D. Bonauenturæ, *diſtinct.* 32. *dubio* 4. eſt, quia non eſt reddendum, niſi ius ſuum cuique, non alienum.

35 Aliqui tamen Doctores intelligunt, vt coniugi contrahenti affinitatem non teneatur alter reddere, tunc minimè procedere, quando hic innocens petijt debitum ab inceſtuoſo. Quia ex tunc videtur reconciliatio facta, & proinde non licebit ampliùs debitum negare.

Oppositum tamen ait Sanchez, *numero* 9. Ratio eſt, quia hæc eſt pœna inceſtuoſi, quam non tenetur alteri remittere. Si tamen obtineat diſpenſationem, non poterit negari.

Gravis autem quæſtio eſt: An coniux peccet lethaliter, reddendo inceſtuoſo petenti, ante ob[illegible]tam diſpenſationem.

36 Prima opinio eſt negatiua, quam ſequitur Sanchez, *numero* 12. alios allegans, & Diana *loco citato*.

Secunda ſententia eſt aſſertiua. Ita D. Bonauentura *diſt.* 32. *art.* 3. *quæſt.* 1. & alij apud Sanchez, *num.* 11. Et idem aſſerunt de aſtricto caſtitatis voto, adultero, vel exigenti primo bimeſtri.

Assero cum D. Bonauentura, pro ſecunda ſententia, peccare reddentem debitum inceſtuoſo, non priùs diſpenſato.

Probatvr à S. Doctore rationibus, quas ingenuè Sanchez, *num.* 12. fatetur vrgentiſſimas.

37 Prima ratio eſt. Qui non tenetur alicui actui, & cum alio cooperatur malè agenti, peccat; ſed is non tenetur ante obtentam diſpenſationem: Ergo iniquè petenti reddens, cooperatur peccato illius, dum abſque cauſa, & neceſſitate reddit. Hoc argumento vtuntur plurimi, præcipuè D. Thom. *diſt.* 32. *quæſt. vnica, art.* 5. *quæſt.* 3 Abul. *ad* 5. *Matth. q.* 241. & alij apud Sanchez. Confirmatur, quia alij Doctores excuſant reddentem, quia reddit alienum ei, cuius eſt; at hic non reddit ius alienum, cum ille ius non habeat: Ergo.

Probatvr ſecundò, quia hac ratione coniux innocens dubius de valore matrimonij peccat, reddens adultero non dubitanti, quia ſolùm excuſabatur à culpa ratione obligationis reddendi, quæ propter adulterium ceſſat.

Ait verò Sanchez, etiam in noſtra ſententia poſſe coniugem innocentem exactum, eſto reddere non poſſet, ne exigentis culpæ conſentiat, acceſſum habere non ea mente, vt reddat, ſed animo vtendi petitione debiti. Quia hoc iure priuari non poteſt.

Hinc infert, ſi ſit incontinentiæ periculum in coniuge priuato petendi iure ob affinitatem, &c. teneri ex charitate innocentem reddere, aut petere, ſi ſperet ab incontinentia illum præſeruare; non tamen, ſi ille ſit adulter, quia ſic ſe priuat iure celebrandi diuortium; lex enim charitatis præcipit, alteri ſubuenire abſque ſuo graui diſpendio. 38

Assero vltimò: quando petens delinquit mortaliter ob circumſtantiam ipſius actus, tunc reddere, eſt mortale, vt ſi petat cum periculo abortus, vel in loco ſacro, quia tunc, & petitio, & redditio afficitur illa prauitate; vterque enim illo in actu habeat partem. Idem videtur, ſi vir tedio prolis ſe retrahat ſeminans foris, vt docent multi apud Dianam *p.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 7. ex doctrina D. Bonauenturæ *diſt.* 31. *art.* 1. *q.* 2. etſi alij oppoſitum dicant. 39

QVÆSTIO VI.

An is, cui eſt interdictum petere, aliquando teneatur petere.

Assero primò, virum, cui ſic eſt interdictum ob votum caſtitatis, vel ob affinitatem, vel cognationem contractam poſt matrimonium, poſſe ſe inſinuare vxori, ſe offerendo, ac petendo in gratiam vxoris, dum in ea deſiderium copulæ conijcit. 40

Probatvr, quia hoc eſt ſimpliciter reddere debitum ex iuſtitia, quod non poteſt è morali cauſa verecundiæ exprimere; alioqui reddetur matrimonium innocenti abſque cauſa oneroſum.

Hæc dixi de viro; nam ſi impedimentum ſit ex parte vxoris, ceſſat ratio allata, cùm viros non deceat petere audacter debitum, vt notat Sanchez, *diſput.* 7. *num.* 4.

Ex his ſequitur, licere impedito petere quoties periculum incontinentiæ in altero videret, hoc enim eſt reddere, neque votum obligat ad non petendum graui diſpendio alterius, & in hoc pares ſunt coniuges, vt ait Sanchez, *num.* 6. 41

At ſi periculum incontinentiæ ſit in ipſo impedito: Viguerius ait, licere. Sed alij dicunt, hanc cauſam eſſe petendi diſpenſationem, non autem debitum. Vide Sanchez, *num.* 7.

Assero ſecundò, poſſe coniugem, impeditum à petitione, ſignificare alteri ſuum votum, ne ſuam petitionem expectans reddat matrimonium oneroſum: Non enim eſt petitio.

Assero tertiò. Si ambo coniuges promiſerint Deo, non petere, poſſunt ambo commiſceri, non quidem debitum petendo, ſed quando ſentit alterum indigere ob incontinentiæ periculum. Ratio eſt, quia tunc neuter verè petit, atque adeò non peccat, cum ſola petitio ſit vetita. 42

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An copula vitiari queat ratione finis.

43 FINIS eſt præcipua inter circumſtantias humanorum actuum, & quia fines plurimi ſunt, ideò primò expediemus faciliores: mox de ſingulis agemus.

ASSERO primò, licere copulam ob bonumq; prolis,& fidei ſeruandæ,dum exigitur.

EST D.Bonauenturæ *diſtinctione* 31. *quæſtione* 1. cum Magiſtro ibi, quos ſequuntur Theologi, & Iuriſtæ omnes.

PROBATVR à D. Bonauentura, quia cùm Deus matrimonium ad multiplicationem inſtituerit, illo vtens ad hunc finem, ſequitur Dei inſtitutionem, quæ mala eſſe non poteſt.

DE fine etiam fidei probatur, quia eſt debiti ex iuſtitia adimpletio; obſerua tamen, ſiſtere in fine prolis eſſe veniale, quia, licet matrimonium, vt contractus, ad prolem naturaliter ordinetur, tamen Deus inſtituit ad cultum ſuum. Itaque bonum Sacramenti exigit,vt in Deum referatur.

ASSERO ſecundò. Si actus referatur in finem mortalem,erit mortalis.

44 PROBATVR. Talis eſt actus, qualis eſt finis prauus, *cap.* Cum miniſter 23.*q.*5.

ASSERO tertiò,ſi actus referatur ad aliud,quàm ad finem mortalem, non poteſt eſſe, niſi venialis. Patet ex dictis.

ASSERO quartò, excludere à fine coniugalis actus prolem, non videtur mortale, dummodò non fiat aliquid impediens prolem. Ita D. Bonauentura, *diſtinctione trigeſima prima, quæſtione tertia.* Ratio D. Bonauenturæ eſt, quia ſicuti licitè initur matrimonium cum ſterili, & cum ea licitè copula habetur, ita pariformiter habita, excluſo fine prolis, erit bona, puta, ne pauperiores nimis fiant, vt notat Sanchez, *diſputatione octaua, numero decimo,* & alij ibi.

45 ASSERO quintò, bonum Sacramenti ſolum ad repræſentandam vnitatem verbi cum carne, non ſatis eſſe, vt copula ad hunc finem immunis à culpa veniali ſit.

RATIO eſt, quia bonum Sacramenti non reſpicit primò vſum, ſed vinculum; ſicuti bonum fidei, & prolis primò ad vſum ordinatur. Ita D.Thom. *diſtinctione trigeſima prima, quæſtione ſecunda, articulo ſecundo,* D. Bonauentura *diſtinctione trigeſima prima,* Richardus *ibi articulo tertio, quæſtione ſecunda,* & alij apud Sanchez, *libro* 9. *diſtinctione* 8. *numero* 14.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum actus coniugalis in ſolum finem fornicationis vitandæ culpâ vacet.

46 OMNES concedunt,licere omninò debitum petere ad vitandum in altero coniuge incontinentiæ periculum. Sic docuit D.Auguſtinus *epiſt.*119. & habetur *cap.* Secundum verba 23. *q.*3.

Eò igitur tendit difficultas: An liceat etiam ad vitandum in ſe ipſo idem periculum.

PRIMA opinio eſt, omninò licere abſque aliquo næuo culpæ. Doctores refert Sanchez, *diſp.*9.*n.*3. & Diana infrà *citando loco*, & ſubſcribit cum Baſſæo infrà *citato.*

SECVNDA ſententia docet, tunc licere abſque culpa, quando adhibitis aliis mediis, nequit carnis ſtimulos ſedare. Authores allegat, & ſequitur Sanchez *numero* 4. & alij apud Dianam,& Baſſæus *verbo deb. num.*5.

TERTIA ſententia eſt, copulam ad hunc ſolitarium finem ſemper eſſe culpam venialem. Ita D. Bonauentura, & D. Thomas hic, quos ſecuti ſunt plurimi apud Sanchez, *num.*2. & Dianam *parte* 3. *tract.*4.*reſol.*219.

ASSERO cum hac ſententia, copulam habitam ob ſolum finem vitandi incontinentiam non carere culpa veniali.

PROBATVR primò ex *prima Corinth.*7. vbi præmiſſo, vt vnuſquiſque vxorem habeat ad vitandam incontinentiam, ſubditur: *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam:* Indulgentia autem non conceditur, vbi culpa non eſt, vt inde arguit D. Auguſtinus *leg. de bono coniugali, capite* 10. & *libro quinto, contra Iulianum, capite ſeptimo,* & *in Enchir. capite* 78. & *libro ſecundo, de peccato Orig. cont. Pelagium,cap.*38. & D.Gregorius *lib.*32. *moral. capite* 18.19. & 20. & habetur *cap.* Nerui Fin.*diſtinct.*13. D.Anſelmus, & D.Thom. in eundem locum D. Pauli. Itaque hi ſancti ſunt expreſsè huius ſententiæ.

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia hic actus caret finibus principalioribus Sacramenti, qui ſunt bonum prolis,& bonum fidei: Ergo eſt aliqua inuerſio in eo.

PROBATVR tertiò à S. Doctore, quia ſic exceſſus delectationis aſſumitur ad mod[illegible] concupiſcentiam, quod ſanè imperfectioni[illegible]

OBIICIES primò. Apoſtolus *prima, Corinth.*7. ait: *Reuertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram. Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium.* Igitur concedit, hoc fieri; quod autem permiſſum eſt aliqua lege, non prohibetur ab illa. Permittit ſanè Apoſtolus, id fieri, non tamquam minus malum, ſed, vt minus bonum. Ita exponunt Lyra, Caietanus, & Sanchez, qui ea verba explicat: *Propter incontinentiam veſtram*, ideſt, quando vix continere poteſtis,& alia media adhibuiſtis. 48

RESPONDETVR, Sanctos Patres nobiſcum exponere, ibi permitti veniale, vt vitetur mortale. Id verò, quod addit Sanchez, gratis apponitur.

OBIICIES ſecundò: vti matrimonio ad finem, ad quem inſtitutum fuit,non eſt malum; At in ſtatu culpæ inſtitutum eſt ad ſedandas concupiſcentias: Ergo. 49

RESPONDETVR, finem iſtum eſſe maioris mali vitandi.

OBIICIES tertiò. Licet coniugi reddere, & petere ad ſedandos motus alterius coniugis: Ergo ad proprios. Nec valet dicere,hîc reddi iuſtitiæ debitum;nam ſi eſt peccatum veniale, non eſt iuſtum, atque adeò negari debet. In quo deceptus videtur Sanchez, *numero* 5. aſſerens,in omni ſententia teneri coniugem ad alterius coniugis concupiſcentiam ſedandam; non ad propriam.

RESPONDETVR, debitum reddendum, quia ille eſt in poſſeſſione iuſto titulo, & tibi non conſtat, an alios fines excludat matrimonij, & poteſt ſententiâ probabili niti,tenente,id licere.

OBIICIES quartò. In hoc caſu bonum fidei coniugalis reperitur, cùm ſit ad cauendum alienum 50

concubitum. Confirmatur; dato oppoſito, non liceret acceſſus ad ſterilem, & prægnantem, ac ſenem ineptam generationi.

Respondeo, ibi eſſe bonum incompletum, neuo maculatum, ſicut in exemplis allatis, quibus non eſt vetitum ad minus malum.

QVÆSTIO IX.

An liceat Actus coniugalis ob valetudinem ſolùm.

51 Aliqui aſſerunt, eum eſſe licitum. Ita probabile cenſet Diana *parte 3. tract. 4. reſolut.* 218. alios referens, & Baſſæus infrà citandus.

Alii addunt, tunc licere, quando aliud medium commodè non ſupppetit. Ita Sanchez *lib. 9. diſp.* 10. & alij apud ipſum, & Dianam, & Baſſæum, *verbo Debitum coniugale, num.* 5.

Alii tandem omninò negant, & ſunt, qui negant vſum, niſi ad prolem, licere. Ita D. Auguſtinus *lib. de bono coniugali, c.* 6. 7. & 10. & D. Gregorius 32. *moral. cap.* 20. & habetur *cap.* Nerui 13. *diſt.* Id videtur ſentire D. Thom. 4. *diſtinctione* 31. *articulo* 2. *ad* 4.

Ratio eſt, quia matrimonium ad hunc finem non eſt inſtitutum, atque adeò finis eius peruertitur. Vide Sanchez, *diſput.* 10.

QVÆSTIO X.

An Vſus coniugalis ob ſolam delectationem ſit malus.

D. Bonauentura diſt. 31. art. 2. quæſt. 3.
D. Thom. ibi, quæſtione 2. articulo 3.

52 Prima opinio eſt, eſſe peccatum mortale. Doctores refert Sanchez *diſputat.* 11. *num.* 1. Hanc opinionem quibuſdam antiquioribus adſcribit S. Doctor; fuit autem Hugonis, & habetur *cap.* Origo 32. *quæſt.* 4. ſubdit autem S. Bonauentura, eſſe probabile; ſed valdè durum.

Secvnda ſententia eſt, nullum eſſe peccatum. Doctores refert Sanchez, *numero ſecundo*, & ſequitur Diana 3. *parte, tract.* 4. *reſolutione* 216. alios referens, Baſilius Poncius *lib.* 1. *cap.* 11. Baſſæus *verbo Debit. num.* 6.

Tertia concilians eſt, eſſe veniale. Ita S. Doctor, cum Magiſtro *diſt.* 31. & D. Thom. hìc, quos ſecuti ſunt cum aliis Sanchez, *num.* 4. Bonacina *q.* 4. *puncto* 6. Baſſæus *loc. cit.* more ſolito pendulus.

Assero cum hac ſententia, copulam in matrimonio habitam ob ſolam delectationem habere culpam venialem.

53 Probatvr à S. Doctore primò, ex D. Auguſt. *lib. de bono coniugali, cap.* 6. vbi expreſsè hoc aſſerit dicens: *Coniugalis concubitus generandi cauſâ non habet culpam, concupiſcentia vero ſatianda, tamen cum coniuge, eſt veniale.* Idem habet *lib.* 5. *contra Iulianum, cap.* 7.

Idem docet D. Gregorius *reſponſione* 10. *ad interrogationem D. Auguſtini*, & habetur, *cap.* Vir cum propria 32. *qu.* 4. D. Anſelmus in ea verba 1. Cor. 7. *Hoc autem ſecundùm indulgentiam dico.*

Probatvr ratione, quia matrimonium ordinatur ad finem prolis, atque ideò peruertitur, dum ad voluptatem ordinatur. Adde, voluptatem eſſe finem ſenſus, non autem rationalis creaturæ. Itaque aliquo modo peruertitur finis venialiter; & hoc ſenſu loquitur *cap.* Liberorum 32. *quæſt.* 4. quod eſt D. Hieronymi, vt ait Sanchez.

Etsi ego reor alium eſſe ſenſum, ſcilicet, damnari copulas meretriciis ritibus, tactibus, &c.

Nonnvlli dixere exercentem actum coniugalem ob bonum prolis, ſi tamen acceptet illam delectationem, peccare. Quod non negat eſſe probabile etiam S. Doctor, qui tamen eos non ſequitur; eò quòd matrimonium adiunctam habet hanc delectationem ob finem rectum, quæ non eſt culpabilis. 54

Obicies primò, *cap.* Origo 32. *quæſt.* 4. vbi dicitur: *Adulter eſt in ſuam vxorem amator ardentior.*

Respondetvr, dici adulterum quadam ſimilitudine, quia non adhæret vxori, vt debet, & decet.

Obicies ſecundò. Illa delectatio eſt finis vltimus coniugis: Ergo peccatum eſt graue.

Respondet S. Thom. cum D. Bonauentura, eam delectationem referri in Deum habitualiter. 55

Nota verò, ſi delecteris in alterius imaginatione, eſt lethale; & caue, ne præmediteris formam.

QVÆSTIO XI.

An ratione temporis Vſus coniugij reddatur illicitus.

D. Bonauentura diſt. 32. art. 3. quæſt. 2.

Aliam circumſtantiam coniugali copulæ aduenientem diſcurrimus, agimus autem de tempore poſt bimeſtre à matrimonio rato. 56

Prima opinio eſt, eſſe mortalem, ſi ob merè libidinem ſatiandam fiat temporibus ſacris Solemnitatum, Rogationum, Ieiunij, & Proceſſionum. Doctores refert Sanchez, *diſp.* 12. *n.* 3.

Secvnda ſententia eſt, eſſe venialem. Doctores refert etiam Sanchez, *num.* 5.

Tertia ſententia eſt, nil de hoc præcepti extare, ſed tantùm conſilij. Ita D. Bonau. hìc, & alij apud Sanchez, *n.* 5. & Maſtrium *d.* 7. *q.* 21. *n.* 545.

Assero primò cum hac ſententia, eſſe ſolum conſilium.

Probatvr, quia in præcepto obſeruandi feſta non inuenitur, niſi vacare à ſeruilibus & ſacrum audire. Cæterùm poteſt his intendere, etiamſi matrimonio vacauerit. 57

Hinc etiam abſtinere die ſanctiſſimæ communionis conſultum erit; non tamen culpa erit aliter facere. Sic hortatur Concil. Elibertinum, & refertur *de conſecr. d.* 2. *cap. Omnis homo*, & D. Auguſt. *ſerm.* 216. & 244 *de tempore*, hortatur, vt abſtineant coniuges tota quadrageſima communicaturi in Paſchate. Itaque ſi debitum petitum ſit recto fine, vt ad prolem; nulla erit culpa ad Euchariſtiam ea die accedere, ſed ſolum eſt conſilium abſtinere. Ita tradidit D. Gregorius ad interrogationem decimam D. Auguſtini, & refertur *cap.* Vir cum propria 32. *quæſt.* 4. Idem docent D. Bonauentura 4. *diſt.* 12. *artic.* 2. *quæſtione* 3. ad finem, & plurimi apud Sanchez, *diſputatione* 13. *numero* 5.

ITAQVE

Digitized by Google

58 Itaqve debitum exigens ob voluptatem, veniali culpa ſcatet. Ita D.Bonauentura, cum allegatis, *num.2.*

Oritvr enim hinc magna diſtractio, mentiſque hebetudo.

Non tamen eximitur coniux à debiti redditione, non enim inuenitur ius eximens. Quo argumento vſus eſt Alexander III. *capite ſecundo, de coniug. leproſ.* ad probandum coniugi leproſo reddendum eſſe. Ita Doctores apud Sanchez *diſputatione decima tertia, numero nono, qui numero vndecimo,* addit, non eſſe culpam coniugis reddentis ea die, non abſtinere à ſanctiſſima Euchariſtia.

QVÆSTIO XII.

Vtrum ratione Excommunicationis reddatur copula illicita.

59 Assero primò, non teneri vxorem abſtinere à participatione cum viro excommunicato: Conſentiunt omnes, & habetur, *cap.* Quoniam multos 11. *quaſt.3.* quod eſt Gregorij VII.

Igitvr in omnibus, etiam in diuinis, vxor excipitur à vitando marito, & non modò vxor, ſed etiam ſponſa de præſenti excipitur, vt ait Sanchez, *diſp.14. num.8.*

Assero ſecundò, Similiter virum poſſe participare cum vxore excommunicata.

Probatvr, quia ſunt correlatiui, & quod eſt decretum, & diſpoſitum de vno, eſt etiam de altero *ex Leg.* Final. *Cod. de indicta vidu.* Doctores vide in Sanchez, *num.16.*

60 Assero tertiò, poſſe coniugem excommunicatum debitum petere.

Est enim Eccleſiæ cenſura, non offendiculum, ſed medicina *capite primo, de ſentent. excommunic. in ſexto.* Secundò ſerui Domino excommunicato obſequia præſtare tenentur; ergo multò magis vxor. Antecedens habetur *cap.* Inter alia *de ſentent. excommunic.*

61 Qvamvis autem vxor peccet recedendo à coniuge excommunicato, tamen is non poteſt in iudicio vxorem repetere, cùm vrgeat exceptio excommunicationis. Vide Sanchez, à *num.23.* Debet verò iudex ex officio reſtitutionem præcipere; ſicuti euenit, etiamſi excommunicatus rebus expolietur fortunæ.

QVÆSTIO XIII.

An circumſtantia Loci reddere poſſit coniugalem copulam malam.

62 Assero primò petere, vel reddere debitum in loco publico, eſt lethale. Omnes huic conſentiunt.

Probatvr: Eſt enim ingens laſciuiæ incentiuum aſpicientibus.

Idipsvm de tactibus aſſerendum eſt, grauiter inflammantibus ſpectatores ad concupiſcendum.

Assero ſecundò, etiam in loco ſacro non licere copulam coniugalem.

Observa, Eccleſiam violari ob ſanguinis, vel ſeminis effuſionem, non autem ob alia, etiamſi grauiora crimina, puta blaſphemias, &c. Cur autem ita res ſe habeat, non inuenio rationes conuincentes; ſolum aſſignare eſt decretum Eccleſiæ, *cap. vnico, de conſecr. Eccleſia in 6. cap.* Eccleſiis *de conſecr. d.1.* Ita etiam concludit Valentia *d.6. q.15. p.1.* Vaſquez *prima ſecunda, quaſt.72. artic.6. diſp.98.* Sanchez *diſputatione 15. numero quarto.* Itaque tota ratio malitiæ eſt, Eccleſiam violare contra decretum Eccleſiæ.

Itaqve Eccleſia coniugali concubitu extra neceſſitatem violatur *cap.* Finale *de conſecr. Eccleſ.* & *cap.* Eccleſiis *de conſecr. d.1.* & *cap.* Eccleſiis *d.68.* quæ duo capita ſumpta ſunt è Concilio Nicæno, dicuntque vniuerſaliter, pollui Eccleſiam, ſeminis, & ſanguinis effuſione; & vbi non eſt exceptio, neque nos diſtinguere debemus *ex Leg. de precio, ff. de publicana:* Doctores pro hac ſententia enumerat Sanchez *diſputat.15. num.8.* relatis oppoſitum ſentientibus *num.7.* 63

Qvæstio autem eſt grauis: An in caſu neceſſitatis acta copula violet Eccleſiam.

Prima opinio aſſerit, eſſe illicitam, & pollui Eccleſiam. Doctores refert Sanchez, *num.9.*

Secvnda ſententia cenſet, non eſſe malum, ſi tamen occultè fiat. Doctores refert Sanchez, *numero 10.*

Tertia ſententia eſt, ſi ad longum tempus cogerentur in Eccleſia ſtare, non pollui Eccleſiam. Doctores vide in Sanchez, *n.12.* & Maſtrius *qu.1. num.544.* quibus ſubſcribunt. 64

Ratio eius eſt pia cogitatio, noluiſſe Eccleſiam ad id cogere magno incontinentiæ periculo, ſi cogerentur diutiùs continere. Tempus autem longum cenſent vnius menſis, ſed alij minus deſignant. Imò multi, ſola copula illicita aiunt pollui Eccleſiam. Vide Maſtrium.

Argvmenta in contrarium probant tantùm, extra neceſſitatem polluere.

Ingens autem dubium eſt: An turpes cogitationes, oſcula, & tactus polluant Eccleſiam.

Respondetvr cum Sanchez *diſputatione 15. numero 25.* negatiuè, nam tunc tantum ſacrilegi ſunt actus, quando ſunt contra loci ſanctitatem; at iſta non violant loci ſanctitatem etiamſi dedeceant, non enim reddunt inhabilem ad ſacras functiones, aut ad immunitatem, iuxta leges Eccleſiæ, quæ ſolæ hæc decreuerunt; neque enim, præuiſo iure humano, locus ſacer, iure naturali attento, polluitur ſeminis, aut ſanguinis effuſione. Etſi dedeceat, ſed ſolo iure Eccleſiaſtico, quod non eſt extendendum ad alia, puta ad tactus, &c. vbi non ſit periculum effuſionis. 65

Adverte autem, locum ſacrum immunitatis quidem priuilegio extendi ad Sacriſtias, ad Clauſtra religioſorum, & totum Monaſterium; at loci ſanctitatem, quæ polluitur ſanguine, vel ſemine, eſſe ſolas Eccleſias in rigore intra portas, atque cæmeteria vel etiam clauſtra, vbi mortui ſepeliuntur, vt latè diſſerit Sanchez *diſp.15. à num.23.* 66

QVÆSTIO XIV.

An ratione modi vitietur concubitus coniugalis.

Assero primò, modum indebitum quoad ſitum, ſi vir ſuccumbat, vel more pecudum retro aſcendat, eſſe veniale tantùm notabile, ſi tamen non 67

Digitized by Google

non impediatur generatio; at ſi hæc impediatur, eſſe lethale.

PRIOR pars probatur à Sanchez, *diſputatione* 18. quia peruertitur vſus naturalis, & decens, non tamen grauiter, quia actus ille ad generationem ordinatur. Itaque ſi hæc impediatur, erit grauis peruerſio. Ita docent omnes Doctores communiter apud Sanchez, *numero tertio*, & apud Dianam *parte* 3. *tract*. 4. *reſolutione* 296. & *parte prima, tract. de circumſtantiis, reſolutione* 35. vbi addit, peruerſionem modi poſſe eſſe licitam, ſi fiat ob pinguedinem, vel grauidationem, &c. Vide Dianam *reſolutione* 204. Baſſæum *verbo*, Debitum coniugali, *numero primo, & ſecundo*.

ASSERO ſecundò, non teneri coniugem reddere petenti his modis indebitis.

68 PROBATVR, quia probabile eſt, eſſe mortale, vt docent multi apud Sanchez, *numero ſecundo*, Vnde lethale eſt cooperari, nec adeſt vllum iuſtitiæ debitum.

AT eſto ſit veniale, dico non teneri, quia nullum eſt debitum, vbi eſt culpa, neque eſt iuſtitia offendere Deum venialiter, aut eius offenſæ cooperari. Quare non video, quo pacto Sanchez hîc *num*. 8, & vbique, hoc veluti axioma euoluat teneri reddere coniugem alteri petenti cum culpa veniali. Quod idem iniungit Diana.

69 ASSERO tertiò, ſemper mortale eſſe non modò extra vas debitum, vel intra vas alienum, infandè copulari, (quod certiſſimum eſt) ſed etiam inchoare copulam in vaſe præpoſtero. Ita communiter viri Docti apud Sanchez *diſputatione* 17. *numero quarto*, etſi nonnulli oppoſitum videantur ſentire apud eum, vt Ouandus 4. *diſp*. 31. *quæſtione vnica, propoſitione* 3. Nauarrus *libro quinto, conſil. tit, de pœnitent*. & *remiſſ. conſil*. 7. & alij apud Dianam *prima parte, tract. decimo ſeptimo, reſolutione* 37. Fateor, animal rationale, qualis eſt homo, ſe ipſo cogi hæc deteſtari.

70 PROBATVR tamen aſſertio, quia eſt alterius ordinis luxuria, & nimis infandum, quod homines horrere deberent. Addit Diana, non eſſe lethale, ſi digitos intra vas fœminæ mitteret: dicunt etiam multi, poſſe ſeipſum ob libidinem, abſente vxore, tangere ſecluſo periculo pollutionis. Ita Sanchez *diſp*. 42. *n*. 16. *lib*. 9. niſi tamen hi tactus effingerent coïtum in ſe.

ADDIT Sanchez *numero quinto*, non fore mortale, ſi vir aut perfricet pudendo vas præpoſterum vxoris, aut alio modo, &c. Ego quidem hæc nimis fœda, & à ratione horrentia video, & à Diana etiam vituperantur *loco citato*, & in Sanchez aliqua ſunt expuncta.

ASSERO quartò, lethale eſſe, delectari in copula de alio: Eſt enim delectatio moroſa in obiecto vetito.

71 ASSERO quintò: Data opera non ſeminare ſimul, non eſt mortale. Ratio Sanchez, *numero ſeptimo*, eſt, quia ſemen mulieris non eſt neceſſarium ad generationem. Hortatur tamen, vt ſimul ſeminare conentur.

ASSERO ſextò, conſummata copula, ac ſemine virili recepto, recedente viro, poſſe mulierem, ſi nondum ſeminauit, ad hoc ſe prouocare. Ratio eſt, quia id confert ad coniugalem copulam perfectam, cui vel neceſſarium, vel admodum conferens eſt ſemen fœmineum. Ita Sanchez *numero* 11. & multi apud Dianam *parte prima*, *tract*. 17. *reſolutione* 38.

ASSERO ſeptimò, non licere emittere ſemen, ſeu pollutionem procurare, etiam ad vitam ſeruandam; licet non ſit vetitum ob talem cauſam amputare ſibi aliquod membrum.

PROBATVR à multis, aſſignando diuerſam vtri- 72
uſque facti rationem. Nam membra ad indiuiduum conſeruandum ſunt conſtituta, atque adeò pro illo poſſunt profundi; ſemen autem ad ſpeciem ſeruandam, atque adeò nulli indiuiduo liberè profundendum committitur.

HÆC tamen ratio, etſi plauſu excepta, mihi non probatur; nam ad ſaluandam vitam licèt amputare teſticulos, ac fœtum inanimatum extrahere; ſemen pharmacis in ſanguinem, vel alium reſoluere humorem, cùm tamen hæc ad generationem ordinentur. Similiter non tenetur vitæ diſcrimen ad copulam ſubire. Ratio Sanchez, *numero decimo ſexto*, eſt, quia in tali effuſione eſt adeò vehemens delectatio, vt periculum ferat ſubuerſionis. Ideò natura in nullo euentu huius conceſſit adminiſtrationem.

LICEBIT tamen, abſque dubio, ſemen corruptum, & in venenoſam ſubſtantiam tranſactum expellere, vt notat Sanchez, *num*. 19.

ASSERO octauò, non licere copulam, vbi ſci- 73
tur, non poſſe effundi ſemen intra vas. Ratio eſt, quia licet copulari ſecundum ordinem naturæ tantum, qui eſt intra vas.

AT ſi ſpes ſit probabilis ſeminandi intra vas, licitum erit ad id conari, etſi per accidens extra effundatur. Experimentum autem relinquitur iudicio prudenti.

ASSERO nonò, copulam ſodomiticam cum vxore eſse grauiorem, quàm cum ſoluta, & habere circumſtantiam adulterij. Eſt D. Auguſtini *leg. de bono coniugali, capite vndecimo, & de adulterinis coniug*. & refertur *cap*. Adulterij 32. *q*. 7.

RATIO eſt, quia agit contra fidem matrimonij, non ſeruans corpus caſtè; non enim eſt coniux ad talem actum, ſed ad naturalem.

ADDIT Sanchez, *numero quinto*, explicandam in confeſſione circumſtantiam adulterij, non in genere, ſed cum propria vxore; quia alioqui inducitur confeſſio iniuſtitiæ in alterius coniugem, cum nulla ſit.

ASSERO decimò. Si vxor non ſeminauit, nec 74
vir; poteſt vir, concedente vxore, recedere, dummodò non ſit periculum extra ſeminandi. Ita Sanchez *diſp*. 19.

RATIO eſt, quia in nullius cedit iniuriam. Si verò vxor ſeminauit, non poteſt vir recedere, quia eſt contra naturam, cùm ſit conſummatus coïtus ex parte alterius.

QVÆSTIO XV.

Qualis culpa ſit Fœtus conceptionem impedire.

SVPPONO copulari, ita vt fœtus conceptio im- 75
pediatur, eſſe lethale: Fruſtratur enim ſemen ſuo fine naturali. Itaque potionem ſumens, vel erigens ſe ſtatim, & vrinam effundens, ne concipiat, grauiter delinquit.

ASSERO primò, vbi fœtus non eſt animatus, licere illum ob matris ſalutem diſperdere. Eſt communis ſententia apud Sanchez, *diſputatione* 20. *numero* 9.

PROBA

Digitized by Google

PROBATVR, quia hoc eſt ſola deſtructio corporis inanimis, cui præualet mater, cuius eſt aggreſſor. Non tamen id admitterem, ſi id vellet ad vitandum periculum vitæ, vel famæ ex crimine detegendo imminens. Tunc enim fœtus non eſt aggreſſor. Ità Sanchez *num.* 10. qui *num.* 11. id concedit puellæ ob ſimile periculum, quod non video, quo pacto cohæreat.

76 ASSERO ſecundò, ſi probabile ſit, fœtum eſſe animatum, non licere medicamenta adhibere ad fœtum occidendum ordinata; eſt enim homicidium. Licebit tamen medicamenta applicare matri periclitanti ad ſalutem eius directa, vt ſectionem venæ. Actiones enim humanæ ab eo, quod per ſe eſt, ſpeciem ſumunt. Hanc ſententiam tuetur Sanchez *diſput.* 20. *num.* 14.

77 SI tamen eſſet ſpes proli exeundi in lucem, vt Baptizetur, non licebit matri accipere medicamenta ad ſuam ſalutem, etiamſi periclitaretur. Quia ordo charitatis bonum animæ præfert corpori. Ità Sanchez *num.* 17. Si verò ſit deſperata matris ſalus, & ſpes alteri ſalutis fœtus eſſet, non poſſet ſumi: Ratio eſt, quia præualet.

QVÆSTIO XVI.

An damnificatio Fœtûs copulam vitiet.

D.Bonauent. diſt. 32. art. 3. quæſt. 2.
D.Thom. 3. parte, quæſt. 64. art. 7.

78 CVM maritalis copula fiat præcipuè propter prolem, licèt ad compeſcendam etiam libidinem licitè inſeruiat, certum eſt, vbi hinc fœtui graue imminet damnum, magnam cautelam eſſe adhibendam: huiuſmodi autem damnum aduenit proli iam conceptæ, vel etiam concipiendæ, ob menſtruorum defluxum, onuſtam ventris grauedinem, ſimileſque caſus, quos dubitationibus expendit Sanchez *diſput.* 21. quod & nobis claritatis ſtudium præſtare ſuggerit.

DVBITATIO I.

An ſit malum accedere ad Vxorem menſtruoſam.

79 SVPPONO autem cum D. Thom. & D. Bonau. *hic*, quibus cæteri adhærent; vbi fluxus menſtrui fœminei, præter naturam, ſeu ordinem menſium, fuerit veluti è morbo continuo, tunc licitum eſſe coniugalem vſum, quia tunc nullum proli damnum imminet, ea enim ſic affecta, eſt inepta conceptioni. Duriſſimum etiam eſſet ſic coniuges perpetuò ſeiungere.

QVÆSTIO verò eſt in menſtruo ordinario.

80 PRIMA opinio eſt, lethalem culpam eſſe tempore menſtrui debitum petere. Ità Alenſ. 2. *parte, quæſt.* 166. *memb.* 2. Scotus *eadem diſt. quæſt. vnica*, & omnes Scotiſtæ apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 21. *num.* 548. Ibi refert veteres Thomiſtas, cæteroſque antiquos, quos multi etiam Recentes ſecuti ſunt apud Sanchez *diſp. cit.* Baſſæum infrà *cit.* Sic & Syluester *verb. debitum* Henriquez *libro vndecimo, capite* 15.

MVLTI quidem tamen dicunt, eſſe peccatum, ſed non explicant, num mortale ſit petere.

ALII verò excipiunt incontinentiæ periculum. Eos refert Sanchez *num.* 3 & 4.

PLVRIMI verò dicunt, eſſe ſolùm veniale tunc exigere. Eos refert Sanchez *num.* 5. qui *num.* 7. huic arridet cum aliis, quibus annuit Diana *parte* 3. *tract.* 4. *reſol.* 204. Baſſ. *verb. Debit. num.* 8.

OPPOSITA ſententia eſt eſſe merum conſi- 81
lium. Hæc eſt ſententia Recentioribus plauſibilis, vt refert Maſtrius *num.* 549. qui tandem ſic diſtinguit cum Auerſa *quæſt.* 21. *ſect.* 6. Bonac. *quæſt.* 4. *puncto* 6. Aſteſano *lib.* 8. *tit.* 10. licere iuſta de cauſa; ſed nulla cauſa interueniente, eſſe ſolum veniale, & hoc ſenſu Scotum intelligit.

SENTENTIA D. Bonauent. eſt, menſtruoſo ordinario, ſi periculum ſit filios gigni in peſſimo ſtatu, eſſe mortalem culpam, ſi tamen vi aliqua reddat, excuſari, maximè, ſi ſit concupiſcentiæ periculum, incontinentiæ, &c.

ASSERO cum hac ſententia, primò eſſe mortale, petere à menſtruata.

PROBATVR primò à D. Bonauentura, *ex Le-* 82
uitici 20. vbi mortis pœna infligitur eo tempore coëuntibus coniugibus.

RESPONDET Sanchez *num.* 10. cum Caſtro, *de lege pœnali, libro primo, cap. vlt.* eam fuiſſe legem cæremonialem, quatenus prohibebat acceſſum ad alios ſeptem diebus propter immundiciem; faciebatque irregularem; eatenus verò iudicialem, quatenus mortem imponebat.

CONTRA apertè ſunt Patres expoſitores, aſſeren- 83
tes eſſe præceptum morale, iure naturæ inmixtum, ne damnum graue proli inferatur. Ità D.Hieronym. ibi, D. Auguſtinus *lib.* 3. *de peccatorum meritis, cap.* 12. & *lib.* 3. *qq. in Leuit. cap.* 64. D. Clemens *epiſtola ad Iulium, & Iulianum*, & *lib.* 9. *Recognit.* D. Gregorius *reſponſione decima ad Auguſtinum*, & refertur *cap.* Fin. *diſt.* 5. vbi gloſſa verbo *Ablactetur*, & Archid. ad finem ſuper *gloſſ.* 1. & Albericus *Leg.* quæ bis, *ff. de edilit. edicto* dicunt, id prohiberi ob prolis damnum, quæ morbis variis affecta ſolet tunc concipi, v.g. lepra, aut elephantiaſi, demum eſſe præceptum morale, nec caſſatum fatetur D.Thomas.

RESPONDET Caſtro, & Sanchez, eſſe mortale, 84
ſi parentes id damnum intenderent, ſecus autem non; quia vtuntur iure ſuo. Patres verò, & Gloſſas dicunt hortari tantùm.

RESPONDET ſecundò, ligare in lege noua ad ſolam culpam venialem.

CONTRA arguit S. Doctor præcipuè ex Patribus, qui graue damnum oriri proli deteſtantur; neque verò ad inferendum damnum, quod per ſe ſequitur, neceſſaria eſt alia intentio. Obſecro enim, ſi tu habeas ius aucupandi bellico tormento, & ſcias, in vepreto eſſe hominem, & auem, & periculum eſſe, nè dum auem occidis, interficias & hominem, num erit ſatis intentio bona, cùm poſſes expectare, vt homo recedat? vel ſi recedere nequeat, niſi aufugiente pariter aui, num hoc caſu tibi licitum putas, tormentum tuum explodere?

QVAMVIS enim vnicuique liceat in ali- 85
quibus caſibus, ſaltem grauibus, iure ſuo vti, etſi inde alteri damnum ſequatur, dummodò id præter intentionem accidat, vt probat *leg.* 2. *ff. de aqua pluuia arcenda.* Vbi Iuriſconſultus decidit, auertentem flumen, ne ſuo præiudicio noceat, nullius delicti

Digitized by Google

reum eſſe, quamvis inde vicinus præter eius inten-
tionem damnum ſentiat; at longè in caſu noſtro di-
uerſa eſt ratio; nam in caſibus aquæ damnum eſt
magnum inſtans,& tenditur ad arcendum: at ſi poſ-
ſet pauliſper expectari; quis non videt, peccari di-
86 uertendo fluuium? In hoc igitur caſu, cùm nullum
damnum inſtet ex temperantia à copula, vt nequeat
aliquem diem expectare, & bonum prolis ſit finis
copulæ, atque adeò melior illa; quis non videt,pec-
cari vitiando prolem ob voluptatem? Sic & qui vo-
luptatis gratia aquas ſui fluminis diuerteret, vnde
præter intentionem irrumperent in alienos agros.
Monet tamen, locum Leuitici loqui ſolum de pe-
tente, non de conſentiente, vtrique verò indicitur
mors, ſi petat; non alteri, ſi tantùm reddat.

87 Probatvr deinde ratione à S.Doctore, argu-
mento D.Hieronymi, quia finis principalis Matri-
monij eſt bonum prolis. Igitur ſi hæc grauiter læ-
ditur ex natura actionis, ea erit illicita. Confir-
matur, quia ſi vxori morbus grauis inſtet è copu-
la, illicitum eſt tunc petere: Ergo etiamſi filio
inſtet.

Respondent Sanchez, & alij; tempore men-
ſtruorum, plerumque non fieri generationem, vt
ait Ariſtoteles *lib. 1. de gener. animalium, cap. 16.*
Deinde,melius eſſe proli, eſſe cum tali morbo,quàm
non eſſe omninò.

88 Prima reſponſio affirmat opinionem D. Bona-
uenturæ probabiliſſimam, ſi enim non inſtet pericu-
lum proli, non erit mortale, eritque ſolùm ob tur-
pitudinem veniale.

Qvod verò ait Sanchez, melius eſſe proli exi-
ſtere infirmam, quàm nullo pacto exiſtere, vanum
eſt, quia, vt acutè obſeruat S. Doctor *diſt. 32. ar-*
tic.2. quæſt.1. ad 3. non ponimur inter tales angu-
ſtias, vt proles nullatenus ſit, poteſt enim, expe-
ctatis non multis diebus peracto menſtruo, gigni,
atque adeò eſſe, & eſſe abſque illa graui infirmita-
te. Eſto autem alia eſſet proles numero, quia alia
actione, & alio tempore genita,tamen ſic magis or-
do, & rectitudo naturæ ſeruatur, quæ non reſpicit
hoc indiuiduum, ſed omnia; melius eſt autem eſſe
vnum indiuiduum ſanum, quàm aliud ægrotum.

Qvoad debitum reddendum. Prima opinio eſt,
eſſe lethale,ob damnum proli imminens; Sic enim
cooperatur malo graui. Ità Scotus, & alij apud
Sanchez *num. 2. & 11.* Eamque probabilem cenſet
D. Bonauentura.

Secvnda ſententia eſt, eſſe culpam; non ta-
men hi explicant, an ſit mortalis. Ità multi apud
Sanchez, *num. 12.* vbi enumerat inter alios etiam
Seraphicum, ſed ipſe remittit ad ſupra dicta in pri-
ma ſententia, vbi negauerat, eſſe mortale, & non eſ-
ſe illicitum, poſitis aliquibus conditionibus. Hanc
verò ſententiam in fine ait eſſe ſecuriorem; & ſanio-
rem, quoniam ſtandum eſt pro Matrimonio.

Tertia ſententia eſt, coniugem minimè tene-
ri reddere. Vtrum autem licitè poſſit; non explicat.
Doctores affert Sanchez *num. 13.*

90 Qvarta ſententia ait licere coniugi reddere,
ſi alter admonitus deſiſtere nolit; non explicat au-
tem, an teneatur reddere. Doctores vide apud San-
chez *num. 14.*

Vltima ſententia docet, non modò licere, ſed
etiam teneri debitum reddere, vbi vir admonitus
non reſipiſcit, & hanc monitionem tunc præmit-
tendam, quando vxor probabiliter ſperat profutu-
ram, & poſſe ſuam etiam paſſionem patefacere,
niſi probabiliter timeat, maritum in malum id ac-
ceptarum, & ad odium diuerſurum, & ad forni-
candum.Ita Doctores multos citat Sanchez *num. 15.*
eiſque ſubſcribit *num. 16.*

Hæc eſt, quam probabiliorem aſtruit S.Doctor 91
in fine *ad 5. & ea diſt. dub. 4.* vbi præclarè aſſerit,
teneri reddere, ſi importunè maritus perſiſtat; de-
bere tamen (ait) ſe reddere difficilem, & paſſio-
nem ſuam exprimere, & reſiſtere,niſi ſcandalum det
marito. Et ita citatur etiam à Sanchez *num. 16.*

Ratio D. Bonauenturæ, qua vtitur Sanchez 92
num. 15. ea eſt. Quia debitum iuſtitiæ certum eſt;
damnum verò prolis eſt incertum, & rarum, eò
quòd rarò eueniunt inter menſtrua conceptiones,&
ſi aliquod peccatum ratione periculi eſt, hoc in-
cumbit malè petenti, qui agit; non autem patienti
merè. Præceptum enim morale: *Ne accedas, &c.*
vrget ſolum petentem, & hoc ſenſu eſſe explicandas
Patrum authoritates ait.

DVBITATIO II.

An ſit peccatum accedere ad Vxorem
grauidam.

Certvm omninò eſt, ſi tempore prægnatio- 93
nis ſit abortus periculum, eſſe culpam letha-
lem, quia talis copula bono prolis aduerſatur, &
innocens fœtus, vt monet D. Bonauentura *diſt. 32.*
art. 3. quæſt. 1. in corpore ad calcem, iniquè læditur.
Neque vllum penitus incontinentiæ periculum ex-
cuſat, vt notat Sanchez *diſput. 22.* qui addit; ſi pe-
riculum ſit tantùm, materiam coagulatam diſſol-
uendi inanimem, non eſſe mortale. Amoto ve-
rò periculo, quæſtio eſt; & quidem conueniunt,
non eſſe mortale.

Prima opinio eſt, adhuc eſſe veniale. Ità Do- 94
ctores allati à Sanchez *num. 3. & 4.* quibus adde
Ponce *lib. 10. cap. 14.*

Secvnda ſententia eſt, nullam eſſe culpam.
Ità Doctores allati à Sanchez *num. 6.* quibus adde
Tancred. Hurtadum, Auerſam apud Maſtrium *diſ-*
put. 7. quæſt. 21. Caſpenſ. *diſput. 8. ſect. 5.* Orbell. 4.
diſp. 32. Aſteſan. *lib. 8. tit. 10.* Maſtrium *diſp. 7. q. 21.*
num. 550. vbi affert etiam Scotum, & Brancatum.
Itaque, ſecluſo periculo, videtur ſententia D. Bo-
nauent. *loco cit.* vbi tamen monet, vicinam partui
magis cauendam.

Svbscribit huic ſecundæ ſententiæ Diana
parte 3. Tract. 4. reſol. 234. in fine cum Coninchio,
Villalobo, & Sanchez.

Assero cum hac ſententia, nullam eſſe culpam 95
habere copulam cum vxore prægnante,amoto abor-
tus periculo.

Ratio eſt, quia: *Non noui peccatum, niſi per le-*
gem; at nulla inuenitur lex id prohibens.

De tempore etiam poſt partum cenſent commu-
niter, non teneri lege purificationis, & non in-
gredi Eccleſiam. Sic habetur *capite vnico, de purif.*
poſt partum.

An verò durante immunditia corporali tenean- 96
tur abſtinere à copula, multi aſſerunt eſſe mor-
tale, tunc petere debitum. Ità videtur D. Gregor.
reſp. decima ad Auguſtinum, & refertur *cap. Fin.*
diſtinct. 5.

Alii ſentiunt, eſſe veniale. Eos refert Sanchez
diſp. 22. num. 19.

Alii,

Digitized by Google

ALII nullam eſſe culpam aſſerunt. Eos ſequitur Sanchez *num.* 11. Quia tunc non fit communiter conceptio.

EGO dico, ſi periculum ſit proli infirmitatum, vel deformitatum grauium, ſeruandam eſſe regulam, latam *Dubitatione prima.*

97 TEMPORE verò, quo mater lactat infantem, aliqui dicunt, lethalem eſſe copulam. Ita videtur D. Gregor. *loco citato.*

MONENT enim Galenus *lib.* 1. *de ſanitate tuenda*, & Plin. *lib.* 28. *naturalis hiſtor. cap.* 9. eſſe proli exitiale. Sequitur Brancatus *diſputat.* 39. *artic.* 3. *num.* 90.

EXISTIMAT tamen Sanchez *num.* 14. cum aliis, non eſſe peccatum; Decretum vero D. Gregorij eſſe merum conſilium, & experimento haberi, nullum inferri damnum proli, cum pauperes hoc non ſeruent, nec tamen appareat in filiis malum. Subſcribit Maſtrius *diſput.* 7. *quæſt.* 21. *num.* 552. cum Auerſa *quæſt.* 22. *ſect.* 6. fatetur tamen, poſſe ob intemperantiam eſſe aliquam culpam. Ita etiam Aſteſanus *lib.* 8. *tit.* 10.

98 EXCVSAT tamen vxorem à debito reddendo, cum Petro Ledeſ. *de matrimonio, quæſt.* 74. *art.* 1. ſi pauper non ſit ſoluendo nutrici lactaturæ.

DVBITATIO III.

An tempore furoris licita ſit copula.

99 SVPPONO, licitam eſſe copulam inter fatuos, quos *Tantos* nominant: hi enim vſu rationis vtuntur. Idem habes, ſi amentes non omninò ſint, ſed in vna, vel altera vice extra Matrimonium. Itidem, ſi lucido fruantur internallo, vt monet Sanchez *diſputatione* 33. *libro* 9. & alij apud eum poſt D. Bonauenturam *diſtinctione* 34. *dub.* 7. & *artic.* 3. *quæſt.* 1. *ad* 1.

DIFFICVLTAS eſt, vbi amentia eſt talis actu.

PRIMA opinio aſſerit, teneri coniugem ſanæ mentis, coniugi amenti reddere. Doctores refert Sanchez *num.* 4.

ALII tamen oppoſitum docent, quibus cohæret Sanchez *num.* 5. & *ſeqq.*

100 ASSERO primò, ſi ambo coniuges ſint mentis impotes, ſeparandi ſunt, donec ad mentem redeant, & reus eſſet culpæ, qui eos ad copulam incitaret.

RATIO D. Bonau. qua vtitur Sanchez, eſt, quia operaretur ad graue prolis damnum, quæ non haberet parentes educatores, & inſtructores.

GRAVIVS verò eſſet, duos amentes non coniuges ad copulam incitare, ob eandem rationem.

101 ASSERO ſecundò. Si alter tantùm parens eſt amens, concubitum licitum eſſe. Eſt enim matrimonium legitimum, nec proli damnoſum, cùm habeat vnum parentem educatorem.

EXCIPE tamen, ſi ſit periculum abortus; & hoc erit magis, ſi vxor ſit furioſa, quia facilè prolem necabit.

ASSERO tertiò probabile eſſe, non teneri coniugem ſanæ mentis debitum petenti inſano reddere, non eſt enim actus humanus, ſi non periculum eſſet, furioſum accedere ad aliam, vel pollui, tunc teneretur vitare hoc malum. Ità Sanchez *num.* 10. cum aliis.

102 HINC habes, neque ebrio completè teneri reddere debitum, quia non petit actu humano. Excipe tamen relata pericula.

QVÆSTIO XVII.

An cùm propriæ ſalutis detrimento teneantur Coniuges debitum reddere.

D. Bonau. diſt. 32. art. 2. quæſt. 1 & artic. 3. quæſt. 2.
D. Thom. ibi, quæſtione vnica, artic. 1.

ASSERO primò, non teneri. Ità omnes cum SS. Doctoribus apud Sanchez, *diſp.* 24. 103

PROBATVR a Sanctis Doctoribus. Rectus vſus Matrimonij ſequitur rectum vſum naturæ, & rationis; ſed ordo naturæ poſtulat, ne indiuiduum perdatur, & priùs ei ſubueniatur, quàm multiplicationi: Ideò enim natura priùs prouidet indiuiduo per nutritionem; deinde ſuperfluum ferè generationi præparat. Ordo enim naturalis poſtulat, vt priùs quis in ſe ipſo perficiatur; & poſtea alij ſuam perfectionem communicet.

HÆC vera ſunt, vbi eſt periculum grauis damni, nam aliter præponderat lex iuſtitiæ. Deinde niſi genus hominum periret, tunc enim vrgeret iuſtitia boni vniuerſalis.

EX his habes primò, coniugem, Febri laborantem, non teneri reddere: Similiter excuſari ſæpè poſt prandium: eſt enim grauiter noxium; maximè verò ſi laboraret morbo acuto, vt ait S. Doctor *diſtinctione trigeſimaſecunda, articulo* 3. *quæſt.* 1. *in corpore.* 104

HABES ſecundò, non teneri immoderatè petenti reddere ſemper, quia eſt grauiter noxium, poteſtque eſſe lethale, ſi aduertat graue damnum; & petat. 105

ASSERO ſecundò, illicitum eſſe, reddere cum graui ſuæ ſalutis damno.

PROBATVR, quia vitæ dominium non habent, atque adeò vſurpant grauiter non ſuum, ac proinde illicitè; imò mortaliter. Ita infert Sanchez *diſp.* 24. *num.* 8. Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 25. *num.* 553. Hinc infert, coniugem, cui conſtet de tali damno coniugis, non debere reddere; ſicuti non debet furioſo enſem præbere, vt arguit etiam S. Bonau. *diſt.* 32. *art.* 3. *quæſt.* 1. *fundamento* 3.

TEMPERANDA autem eſt aſſertio, niſi bonum publicum, puta Regni ſucceſſio, id exigeret. 106

ADDVNT alij, ſi ſit periculum incontinentiæ in coniuge, quia bonum animæ bono corporis præualet; at multi id negant. Vide Sanchez *num.* 12.

DVBITATIO VNICA.

An teneatur coniugi, lepra, vel alio contagio infecto, debitum reddere.

D. Bonauent. diſtinct. 32. art. 2. quæſt. 1.

PRIMA opinio aſſerit abſolutè, teneri ſanum reddere debitum leproſo, vel alterius contagij morbo infecto coniugi. Ita D. Thom. *diſt.* 32. *q. vn. art.* 1. & alij apud Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 24. *num.* 15. vbi 107

vbi adducit etiam D. Bonauenturam *hîc*, *num.* 19. Adde Scotiſtas omnes cum Scoto *diſt.* 32. *litt.G.* apud Maſtrium *quæſt.* 21. *n.* 553. & Auerſam *q.* 21. *ſect.* 7.

Imò multi id aſſerunt, etiamſi periculum ſit infectionis. Eos refert Sanchez *num.* 16.

Secvnda ſententia eſt, non teneri ſanum reddere leproſo debitum, ſi periculum ſibi immineat infectionis notabilis. Ità intelligendos, ait Sanchez, SS. Doctores, alioſque pro prima ſententia relatos, qui ita exponunt textum *c.* 2. *de coniugio leproſorum.*

108 Assero primò, teneri ſanum coniugi leproſo debitum reddere, præciſo omni graui periculo, vt docetur ibi in textu *cap. Quoniam* de coniug. lep. *Quod ſi virum, ſiue vxorem leproſum fieri contigerit, & infirmus à ſano carnale debitum exigat, generali præcepto Apoſtoli, quod exigitur, eſt ſoluendum*, cui præcepto in hoc caſu nulla exceptio inuenitur.

Hoc verò ſenſu à Sanctis Doctoribus intelligitur, quando non adeſt periculum graue, ſic enim ius naturale abſque vlla explicatione ſupponitur, & omnis exceptio tantùm excluditur, humana lege addita. Hinc S. Doctor *ibi* declarat, non eſſe neceſſe cohabitare, vbi periculum ſit infectionis, non enim graui periculo vitæ Matrimonij obligat contractus. Et quod dicitur de leproſis, dicendum eſt de aliis morbis inficientibus ad contagium.

109 Qvod verò aiunt Scotiſtæ, non imminere ex breui copula infectionem, falſum eſt, vt ſæpè experientia docuit. Itaque id iudicio Medicorum exponendum iudico. Sic enim ſentire videtur etiam D. Bonauentura.

Si tamen lepra matrimonium præceſſit non ignorata, tenebitur coniux ſanus reddere, quia ſciens, & volens, ſe eo contractui adſtrinxit.

An verò teneatur reddere, ſi inſtet periculum incontinentiæ; ſunt enim leproſi accenſi.

110 Asserit S. Doctor *in corpore* cum multis apud Sanchez *num.* 12. quia bonum animæ eſt bono corporis præferendum.

Qvod ſi abſit omne periculum inter coniuges, & ſolùm in prole inſtet periculum lepræ; quæritur, an teneatur reddere.

Prima opinio eſt, non teneri. Doctores vide in Sanchez *num.* 24.

Secvnda ſententia eſt D. Bonau. *ad* 3. teneri. Eum ſequitur Sanchez cum aliis *num.* 25.

111 Probatvr à Sanchez ratione D. Bonau. quia proles non ſolum accipit damnum, ſed recipit maximum bonum, quod eſt eſſe ex illo concubitu. Quis autem non videt, melius eſſe illi exiſtere, eſto leproſum, quàm non eſſe in rerum natura?

Nota verò cum S. Doctore, non rectè idem inferri, etiam in copula de menſtruis, qua producitur elephantiacus, in eo enim poteſt habere etiam eſſe, ſi pauliſper expectent ad copulam, non ſic leproſi, qui morbo perpetuo laborant, vt dixi *quæſtione* 16. *dubitat. ſecunda.*

Est inſuper quæſtio: an coniux ſanus cum leproſo teneatur habitare.

112 Prima opinio eſt, non teneri ob periculum infectionis. Doctores refert Sanchez *diſp.* 24. *n.* 27. inter quos recenſet D. Bonauenturam.

Secvnda ſententia eſt, teneri, ſi abſit infectionis periculum. Eam ſequitur Sanchez cum aliis, *numero* 29.

Assero cum D. Bonauentura, ſanum coniugem poſſe cohabitationem cum leproſo deuitare.

Probatvr, quia non tenetur graui damno ad Matrimonij debitum; at cohabitatio cum leproſo eſt talis: Ergo. Ma: conceditur à Sanch. Minor eſt clara.

Obiicivnt *cap.* 1. Peruenit *de coniug. leproſ.* 113
vbi dicitur: *Mandamus, quatenus, vt vxores viros, & viri vxores, qui lepræ malum incurrunt, ſequantur, & eis coniugali affectione miniſtrent, ſolitis exhortationibus inducere non poſtponas. Si vero ad hoc induci non poterunt, eis arctius iniungas, vt vterque, altero viuente, continentiam ſeruet.*

Et *cap.* 2. *eodem tit.* dicitur: *Quoniam nemini licet, excepta cauſa fornicationis, vxorem dimittere, conſtat, quòd ſiue mulier lepra percuſſa fuerit, ſeu alia graui infirmitate detenta, non eſt à viro propterea ſeparanda, aut etiam dimittenda.*

Vbi vrget Sanchez *num.* 26. primo textu habe- 114
ri conſilium; in altero verò præceptum, illis verbis: *Non eſt à viro ſeparanda, aut etiam dimittenda.*

Imò in primo loco mandatum agnoſcit dicens: *Quod ſi mandatum tuum ſeruare contempſerint, vinculo excommunicationis adſtringas.* Hoc autem præceptum vel refertur ad cohabitationem, vel ad continentiam; ſed non ad continentiam, vt aduertit Gloſſa, quia hæc ſuaderi poteſt; præcipi autem non poteſt *cap.* Integritas 32. *quæſt.* 1. ergo referuntur ea verba ad cohabitationem.

Respondet S. Doctor *in hac quæſtione*, & cum eo diſcipulus Richardus *art.* 4. *quæſt.* 2. ibi eſſe merum conſilium, non autem præceptum.

Et quoad primum textum, res eſt clara. Miror 115
verò, Sanchez ad redarguendum, ſic vrgere; non poſſe illud præceptum cadere ſuper continentiam, quia de conſilio eſt; non de præcepto. Miror inquam, virum grauem hæc dicere. Ibi enim continentia iniungitur, viuente coniuge; hæc autem eſt præcepta, vt docet Apoſtolus *prima Cor.* 7.

In altero verò loco innuitur, ſcilicet, eſſe ab Ec- 116
cleſia faciendum diuortium, nec perpetuò dimittendam, ſed ſolùm quamdiù eſt ægra; non enim eſt in culpa, vt eſt fornicatio. Vel dic, eſſe præceptum, ſi abſit infectionis periculum.

QVÆSTIO XVIII.

An excuſetur Coniux à debito ob damnum rei familiaris, vel ſimile.

Assero primò, nullam eſſe culpam abſtinere 117
à copula concordes ob inopiam, quia non habent, quo proles alant. Vide Sanchez *diſp.* 29. Maſtrium *quæſt.* 21. *num.* 554. non enim vlli infertur iniuria, nec malum inuenitur.

Assero ſecundò, non eximi à debito reddendo ob inopiam, ne proles multiplicentur. Ita plures apud Sanchez. Oppoſitum tamen alij ſentiunt, quibus ſubſcribit Maſtrius *diſp.* 7. *quæſt.* 21. *num.* 554.

Probatvr, quia proles eſt finis principalis Matrimonij: Ergo nequit eſſe impedimentum debito iuſtitiæ coniugalis.

Addit tamen Sanchez, non eſſe mortale, negare debitum.

Assero tertiò, fas eſſe debitum negare, ad vi- 118
tandum graue in bonis fortunæ, vel famæ detrimentum, vel ad magnam illis vtilitatem comparandam.

Ratio eſt, quia in matrimonio ſibi inuicem obſequium ſpondent ad Oeconomicum regimen.

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XIX.

An ex Baptizando prolem oriatur impedimentum, obſtans debito petendo.

{ D.Bonau. diſt.42. art.1.q.2.

119 CERTVM eſt, coniugi Baptizanti prolem in neceſſitate, nullum aduenire impedimentum ad debitum exigendum. Ità S. Doctor *in corpore*, & cæteri.

PROBATVR ex definitione Ioan. VIII. *cap.* Ad limina 30.*quæſt.*1. & redditur ibi ratio; *quia non eſt æquum, coniugem actu iniuncto prouidendi ſaluti prolis damnum reportare*, & abſque culpa, nemo iure ſuo priuari debet *cap.* Diſcretionem *de eo, qui cognouit conſanguineam.*

IDEM ſequitur, ſi coniux coniugem ductam in tempore infidelitatis ob neceſſitatem Baptizet, nam ſequitur eadem ratio, ne proles pereat in æternum, vt habet Pontifex, ac ſequitur D.Bonau. & alij apud Sanchez, *diſp.26. num.2.*

IDEM probabilius eſt, ſi in neceſſitate fiat coniux patrinus. Ità Sanchez *numero 3.* eſt enim præceptum.

120 EXTRA neceſſitatem verò peccant coniuges Baptizando, vel tenendo propriam, vel coniugis prolem ad Baptiſmum *cap. primo, & ſecundo, 30. quæſt.1.* quæ licèt corrigantur quoad ſeparationis pœnam per *cap.* Si vir *de cognat. ſpirit.* at quoad prohibitionem manet, &c. vt notant multi apud Sanchez *num.5.* cum D.Bonau. *in corpore*, vbi ſeparationem omittit, & ſolam pœnam debiti non exigendi relinquit è textu allato, *fundamento ſecundo.*

121 QVÆSTIO autem vertitur: An coniux, extra neceſſitatem Baptizans, aut tenens, vt patrinus, in Baptiſmo, vel Confirmatione communem filium, aut alterius coniugis, ratione illius compaternitatis ortæ cum altero coniuge, facultate petendi priuetur.

PRIMA opinio eſt, non impediri à debiti petitione. Sic plurimi apud Sanchez, *diſput.26. num.6.* & apud Maſtrium *diſp.7. quæſt.21. num.539.* qui Seraphicum immeritò ſibi connumerant.

SECVNDA ſententia eſt, hunc priuari facultate debiti exigendi. Ità D.Bonau. *hîc*, quem ſequuntur plures apud Sanchez *num.7.* quibus ipſe ſubſcribit cum Brancato *diſputat.39. art.11.*

122 ASSERO cum hac ſententia, priuari ſic patrini partes agentem iure exigendi debitum.

PROBATVR à D.Bonau. *ex cap.2.* Si vir *de cognat. ſpirit.* vbi poſtquam deciſum eſt: ſi alteruter coniux filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit, ſiue ignoranter, ſiue ex malitia, non eſſe alterutri debitum ſubtrahendum; ſubditur ratio his verbis: *Quia, ſi ex ignorantia id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur: ſi ex malitia, eis ſua fraus patrocinari non debet.* Vnde arguit Abbas. Suſtinetur hoc coniugium, ne fraus doloſè patrocinetur; patrocinaretur autem, ſi à debito reddendo eximeretur; at interdicta debiti petitione, potius obeſt ei ſua fraus: Ergo eam interdicere voluit; aliàs ratio eſſet nulla. Eſt autem Alexandri III. qui floruit circa annum 1156. Sic intelligitur ab omnibus ferè iuris Canonici peritis, qui, relicta Gloſſa, nobiſcum exponunt hunc textum, qui videtur oppoſitæ fauere ſententiæ.

123 EVNDEM textum ad hanc firmandam ſententiam adhibent cum D. Bonau. Theologi veteres, & recentes, vt propterea ab hac ſententia non recedendum inferat Suarez *3.parte, quæſt.67. de Bapt.art.8. §. Quocirca.*

RESPONDET Hurtadus *diſp.10. diffic.6.* Maſtrius *hîc*, Sanchez, hunc textum potius oppoſitæ fauere ſententiæ, quia dicit, quod ſiue ex ignorantia, ſiue ex malitia id fecerint, non ſunt ſeparandi.

HÆC tamen communi Iuriſtarum expoſitioni repugnant, atque Theologorum intelligentiæ; ibi enim ſolùm dicitur, non eſſe ſeparandos, quia innocens non eſt iure ſuo priuandus, ſed nocens debet conniuere, ne ſua fraude patrocinante eximatur à reddendo. Neque eodem tenore loquitur de ignoranter, & de malitioſè agente, nam illum excuſat; huic autem indicit, non patrocinaturam fraudem. Idem dic, ſi conniueat vxori, vt Baptizet; de quo *ſequenti quæſtione* agam. 124

ALIA decreta referre poſſem, ſed huic anteriora, quæ ab hoc fuiſſe correcta obiicerent aduerſarij.

QVÆSTIO XX.

An Affinitas ex copula cum conſanguinea coniugis impediat debiti exactionem.

{ D.Bonau. diſt.34. art.3. quæſt.2.

CERTVM eſt, inceſtuoſum cum conſanguinea coniugis non poſſe ab ea petere debitum, teneri tamen reddere. Quòd nequeat petere, habetur *capite primo, de eo, qui cognouit conſanguineam.* Quod verò teneatur reddere, habetur *cap.* Diſcretionem *eodem tit.* Idem repetitur *cap. penultimo*, & *cap.* Final. 125

NOTA igitur, quòd quando Concil. Aurel. *cap.* Qui dormierit 27. *quæſt.2.* decidit, nefas eſſe, hunc inceſtuoſum reddere debitum, intelligendum, ideſt, petere, vt benè explicat ibi Gloſſa. Eodem modo Sotus *diſt.37. quæſtione vnica, art.2.* explicat Magiſtrum ibi dicentem, non debere reddere debitum talem inceſtuoſum. Sic etiam explicat S. Doctor *hîc.* 126

IDEM dic de eo, qui conſenſit, vt alter coniux per copulam affinitatem cum coniuge contraxerit, vt habetur, *cap. Diſcretionem à contrario*, vbi vult inſontem non debere priuari iure petendi; reum igitur excludit. Ità D. Bonauent. exponit, & alij apud Sanchez *libro 9. diſput.27. num.3.*

QVIDAM impedimentum, ſi rem habeat cum affine coniugis, extendunt & ad eum, qui cum propriis conſanguineis fornicatur. 127

SED falſum eſt; nam origo huius impedimenti eſt affinitas contracta cum coniuge è copula iniqua; ſed hîc non contrahitur.

EST autem lethale inceſtûs peccatum, petere debitum, non præmiſſa diſpenſatione; violat enim graue Eccleſiæ præceptum, & affini iungitur. Ità Doctores apud Sanchez *num.9.*

DIFFICVLTAS verò eſt; quoto affinitatis gradu contrahatur hoc impedimentum. Attento quidem iure antiquo ad quartum gradum extendebatur, vt docent omnes cum D. Bonauentura, & aliis apud Sanchez, *numero decimo ſecundo, & ſequentibus.* 128

HVIVS rei fundamentum non inuenitur, quia iura

Digitized by Google

iura loquuntur ſolum de copula cum conſanguinea coniugis in primo gradu, vt conſtat *capite primo*, *capite penultimo*, & *cap.* Final. *de eo*, *qui cognouit conſanguineam*, & obſeruat Sanchez cum S. Bonauentura.

Enim verò debet extendi ad gradum, quo contrahitur affinitas, vt colligitur *cap.* Diſcretionem *de eo*, *qui cognouit conſanguin.* & *cap. penultimo*, *eodem titulo.* Hic autem eſt quartus gradus, *cap.* non debet *de conſanguin. & affin.* Ità *cap.* Diſcretionem *citato*, tacetur gradus, qui ideò accipiendus eſt ex affinitate.

129 Ivre autem nouo Concilij Tridentini, *ſeſſ.* 24. *de matrim. cap.* 4. correctum eſt ius antiquum, & ſtatutum, ne affinitas è copula illicita vltra ſecundum gradum abeat; atque adeò, cùm hoc impedimentum ex affinitate oriatur, non erit vltra extendendum. Ità explicuit Congregatio Eminentiſſ. Cardin. apud Sanchez, *num.* 14.

Addit Nauar. *lib.*4. *Conſtit. tit. de conſang. in priori editione*, *conſil.*3. in hanc ſe propendere, *& in addit. ad illud conſil.* dicitur, ſacram Pœnitentiariam in hanc magis inclinaſſe.

130 Qvæstio autem vlterius vrget; an ſi vterque coniux affinis effectus eſt ob copulam cum conſanguinea coniugis, mutuò arceantur ambo à debito.

Respondetvr, vtrique coniugi interdici petitionem, non enim compenſatio admittitur, quia non in vtilitatem delinquentium, & eorum fauorem aufertur ius exigendi, ſed in pœnam delicti. Colligitur *ex cap.* Noſſe 30. *quæſt.*1.

Maior eſt difficultas: an petenti poſſit reddere, aut teneatur.

131 Prima opinio eſt, neutrum ten . Ità videtur D.Bonau. *diſt.*34. *art.*3. *quaſt.* 2. ſequuntur multi apud Sanchez *lib.*9. *diſput.* 28.

Ratio eſt, quia decreta ideò redditionem excuſant, ne coniux culpæ immunis iure ſuo priuetur. Ità *cap.* diſcretionem, *& cap. penult. de eo*, *qui cognouit conſanguin.* Quare vbi neuter eſt inſons, non excuſantur. Idem ſentiunt alij apud Sanchez *diſp.*28. *num.* 3. qui hoc fundamento S. Doctoris nituntur.

Sanchez *num.*5. confitetur, ſi non animo fraudandi, ex culpa tamen inciderint, neutrum teneri, nec licitè poſſe reddere.

132 Enim verò, ſi vterque coniux id præſtitit doloſè, animo fraudandi alterum debito coniugali, quamvis iuri petendi cedat, & petendo delinquat, tamen alteri petenti reddere tenetur. Ius enim ſic moderatur *cap.* Si vir *de cognat. ſpirit.* Et ratio in textu allata vrget; quia alioqui fraus patrocinaretur doloſo; & ita hanc ſententiam tuentur multi *ibi*, *num.*6.

Est tamen, vt reor, idem ſenſus etiam Seraphici, qui admonet in quovis euentu non debere dolum patrocinari doloſo.

Enim verò, ſi affinitas contrahatur ante Matrimonij conſummationem.

133 Prima opinio eſt, reum non ſolùm petentem, ſed etiam reddentem, peccare, atque teneri religionem ingredi. Doctores refert Sanchez, *diſputat.* 29.

Vera tamen ſententia eſt, poſſe conſummare reddendo. Ità D. Bonau. *diſt.* 41. *quaſt.* 3. vbi ait, hunc teneri reddere, aut ſi nolit, ingredi debere religionem. Vnde omninò voluntarium cenſet eſſe religionis ingreſſum, vt notat Sanchez, qui ſubſcribit *num.*2. cum aliis. Ratio D. Bonauenturæ eſt, quia per talem affinitatem non priuatur innocens ſuo iure.

Qværes verò: an talis pœna contrahatur ante Iudicis ſententiam.

Plvrimi conſtanter dicunt, expectandum iudicium. Attamen certiſſimum eſt, non expectandam Iudicis ſententiam. Sunt enim pœnæ priuatiuæ, quæ incurruntur abſque actione, ſicuti Excommunicatio, Irregularitas, & Interdictum; & hoc ex praxi comprobatur. 134

Vervm quidem eſt, non omnes pœnas priuatiuas incurri ante Iudicis ſententiam, nam, vt quis fame moriatur, nulla eſt neceſſaria actio, ſed priuatio comeſtionis, eſt tamen expectanda iudicis ſententia. Igitur non ſolùm in pœnis, in quibus neceſſaria eſt actio, expectanda eſt iudicis ſententia; eò quòd nequeat idem eſſe agens, & paſſum, ſed etiam in quibuſdam poſterius. Itaque rationem adæquatam vix inuenies, cur hæc incurratur illicò, niſi ex praxi huius priuatiuæ pœnæ.

Ego quidem exiſtimarem, hanc pœnam incurri ante Iudicis ſententiam, quia ſicuti primum fundamentum habet in iure naturæ violato, ita ex natura rei ſequitur pœna culpam, & hæc ratio videtur D. Bonauenturæ *in fundamentis.* 135

Qvæstio autem ingens eſt: an ſi vxor vi, aut metu cognoſcatur à viri conſanguineo, ius petendi perdat.

Certvm eſt, cognitam vi præciſâ, non priuari, colligitur *ex cap.* diſcretionem *de eo*, *qui cognouit conſanguineam*, vbi ea redditur ratio, quia affinitas iniquè contracta, inſonti non officit; iniquum ſanè eſt, inſontem iure ſuo priuari, vt arguit S. Doctor. 136

Si metus ſit leuis, profectò incurrit culpam, & conſequenter pœnam, vt colligitur ex textu.

Difficvltas verò eſt, ſi ſit metus grauis; & quidem non priuari piè credunt aliqui apud Sanchez *diſput.*31. *num.*3.

Vera tamen ſententia eſt, eum priuari poteſtate debiti exigendi; ſumitur ex ratione textus dicentis: *Eximi*, *quando à culpa immunis eſt.* Cùm igitur hæc peccet, quippè tenetur vitam potius perdere, quàm contra ius naturæ, & Diuinum peccare, profectò etiam pœnam incurret. 137

Maior difficultas eſt, ſi ex ignorantia contrahatur affinitas.

Dico breuiter, ignorantiam Facti, etiam culpabilem, dummodò non ſit adeò craſſa, vt temeritatis notam ſubeat ingentis, aut ſit affectata, excuſare; puta ſi ignorat conſanguinitatis gradum. Ratio eſt, quia Ius imponit hanc pœnam ſcienter facienti; & in iure, vbi imponitur pœna ſcienti, ſtrictè ſumitur more pœnarum, & eximitur ignorans. Quod verò hæc pœna ſcienti imponatur, aſſeritur *capite primo de eo*, *qui cognouit conſanguineam.* In cognatione etiam probatur *ex capite.* Si vir *de cognat. ſpirit.* Vide Sanchez *diſputatione trigeſima ſecunda*, *num.*47. 138

Ignorantia etiam iuris pariter excuſat. Ratio eſt eadem, quia textus inferunt pœnam ſcienter facienti. 139

Qvod ſi ſola pœna ignoretur, probabile eſt, excuſari. Vide Sanchez *num.*20.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXI.

An Votum caſtitatis, Religionis, vel non ineundi Matrimonium ante illud emiſſum, impediat debiti petitionem.

D.Bonauent. diſt. 38. art. 2. quæſt. 2.
D.Thom. quæſt. 1. artic. 3. quæſt. 1. ad 4.

140 PRIMA opinio eſt, vota hæc, Matrimonio inito, penitus ceſſare. Ità nonnulli apud D. Bonauenturam hîc. Aliquos refert Sanchez *diſp. 33. num. 3.*

ALII verò aſtruunt, talem coniugem poſt primam conſummationem Matrimonij liberari, & poſſe debitum petere. Doctores affert Sanchez *num. 4.*

VERA tamen ſententia eſt, hunc ſemper in petitione peccare. Ità D.Bonau. hîc, quem ſequuntur alij apud Sanchez, *num. 5.*

PROBATVR ex caſu ſimili, qui habetur in *cap.* Quidam *de conuerſ. coniug.*

PROBATVR à D. Bonauent. *in reſponſione ad argumenta, & corpore*, quia votum caſtitatis includit præceptum negatiuum ad non guſtanda venerea, atque adeò ligat ſemper, & pro ſemper.

141 IDEM dic, ſi votum ſit virginitatis; quia, licèt virginitas primo actu amittatur, tamen obligat perpetuæ continentiæ, niſi votum explicitè ceciderit ſuper primum actum ſolum.

CONFIRMATVR, quia matrimonium non relaxat prioris voti obligationem, niſi quatenus cogit contrauenire, vt habet textus, *cap.* Quanto *de iureiur.* Ius autem Matrimonij ſolùm impellit ad reddendum.

Ex quo deducit Sanchez *num. 15.* cum D. Bonauentura, mortuo coniuge, teneri adhuc alterum voto prius obſtrictum caſtitatem ſeruare, quia ligamen Matrimonij ſolutum eſt.

QVOAD eum verò, qui ante matrimonium vouit Religionem.

142 ASSERO primò, hunc, prima vice conſummando matrimonium, peccare lethaliter.

PROBATVR, quia ponit ſe in ſtatu, ne poſſit votum implere. Ita omnes apud Sanchez, *diſp. 33. num. 14.*

ASSERO ſecundò, ſemel conſummato matrimonio, licitum eſſe petere, & reddere.

RATIO eſt, quia vouens ſtatum, non tenetur eius legibus, niſi ſtatu inito. Ità communiter apud Sanchez, *num. 15.*

ASSERO tertiò, defuncto coniuge, teneri ad religionis votum.

PROBATVR, quia iam poteſt votum implere. Idem erit, ſi innocens diuortium celebret.

143 QVOAD eum, qui vouit non inire Matrimonium.

DICO primò, licere huic conſummato ſemel reddere, & petere.

PROBATVR, quia votum eſt ſolùm de abſtinendo à matrimonio directè, licèt conſequenter includat abſtinere ab actu copulæ, cùm autem obiectum primarium eſt impoſſibile, non obligabit ſecundarium. Vide Doctores in Sanchez, *numero vigeſimoſecundo.*

QVÆRES; an, qui vouit caſtitatem, peccet prima vice reddendo. 144

PRIMA aſſerit. Doctores enumerat Sanchez, *diſputat. 34. numero ſecundo.* Hi volunt, quod ſi alter coniux non vult reddere iuri ſuo, tenetur ingredi Religionem.

SECVNDA ſententia negat, hunc teneri ingredi religionem, atque non delinquere, matrimonium conſummando, & debitum reddendo.

PROBATVR ex Extrauaganti Ioan. XXII. *Antiquæ concertationi, deuoto.* Ex qua etiam habetur idem dicendum, ſi poſt matrimonium ratum caſtitatem voueat, tunc autem ſolum à petitione debiti debet abſtinere, non autem aliud grauius onus ſubire.

TANDEM, qui voto ſumendi ordines ſacros tenetur, non peccat prima vice reddendo in copula, vt dixi de habente votum caſtitatis; de quo etiam videtur maior ratio. 145

QVÆSTIO XXII.

An Vota Religionis, Caſtitatis, Ordinum Sacrorum, emiſſa poſt Matrimonium ratum ſine coniugis licentiá, liceant, vel coniugali debito obſint.

ASSERO primò, Votum Religionis poſt matrimonium ratum valere. Ità Doctores apud Sanchez *lib. 9. diſputat. 33. numero 14.* & eſt certa. Itaque prima vice conſummans, peccat; deinceps verò licebit petere, nedum reddere, & tenebitur vouens, ſoluto matrimonio, vel facto diuortio, illud implere. 146

ASSERO ſecundò, ſi conſummato matrimonio emittat alter coniux, abſque coniugis licentia, votum Religionis, abſolutè obligabit pro tempore ſoluti Matrimonij, quia non præſumitur fruſtra emiſſum.

ASSERO tertiò; ſi vir poſt matrimonium ratum emiſerit votum Ordinis Sacri, poteſt petere, nedum reddere, quia id votum non ligat ad caſtitatem. Vide Sanchez *diſputat. 35. num. 14.* Tenebitur verò implere ſoluto matrimonio, ſiue ratione diuortij. 147

SI verò votum emittatur, matrimonio conſummato, erit irritum, ſi emittatur pro tempore ſoluti Matrimonij.

ASSERO quartò; votum ineundi Matrimonij abſque licentia coniugis emiſſum, eſt inualidum; intelligitur enim de non contrahendo alio.

ASSERO quintò, vouentem non petere, teneri. Ita D. Auguſtinus *in pſal. 146.* & refertur *cap.* Si dicat *trigeſimotertio, quæſtione 5.* Probatur etiam *ex cap.* Quidam, *& cap.* Placet *de conuerſ. coniug.*

ASSERO ſextò. Votum ſimplex caſtitatis, poſt matrimonium ratum, ſine coniugis licentia, ligat ſolùm ad non petendum.

PROBATVR, quia non adeſt lex ſoluens vinculum Matrimonij, & auferens coniugi ius, niſi voueas Religionem in bimeſtri. 148

ASSERO ſeptimò, votum caſtitatis emiſſum poſt conſummatum matrimonium ſine licentia, valet, vt teneatur non petere.

PROBATVR *ex cap.* Quidam *de conuerſ. coniug.* & *cap.* Placet *eodem tit.* & *cap.* Scimus *duodecimo, quæſt.* 1. quod eſt Vrbani Pontificis. Ità D. Bonau. *diſt.* 32. *dub.* 2. *litt.* & alij apud Sanchez *diſput.* 35. *num.* 25.

149 ASSERO octauò, hoc votum eſſe irritum quoad non reddendum debitum. Ità D. Bonauentura *loco citato*, & alij apud Sanchez *numero* 26. Probatur ex textibus citatis, maximè *cap.* Quidam *citato.* Ratio eſt, quia non poteſt iure ſuo coniugem priuare.

ASSERO nonò, tale votum ligare ad non ineundum aliud Matrimonium. Habetur *cap.* Quidam, & *cap.* Placet *citatis.*

ASSERO decimò, ligare ad abſtinendum à quouis actu venereo extra Matrimonium. Habetur *cap.* Placet *de conuerſ. coniugum.*

150 ASSERO vndecimò, votum continentiæ emiſſum animo reddendi; abſtinendi verò à petitione, eſſe licitum. Ità D. Bonauentura *diſtinctione trigeſimaſecunda, quæſtione prima*, & alij apud Sanchez *diſputatione trigeſimaquinta, numero trigeſimoſexto.* Vouetur enim res libera, ad quam lex Matrimonij non ligat, neque infertur præiudicium alteri
151 ex natura ſua, vt ait S. Doctor. Quòd ſi ex voto illo ſequatur incontinentiæ periculum, quia, ſi vir vouit, remanet fœmina in ſua verecundia ad petendum cum periculo, non valet. Et ita ſenſit altera opinio apud Sanchez *numero trigeſimoſeptimo, & trigeſimo octauo.*

QVÆSTIO XXIII.

An Vota Caſtitatis, Religionis, Ordinis Sacri, & Matrimonium non ineundi, de coniugis licentia edita, ſint valida; & an debitum impediant.

152 SI de voto religionis ſit ſermo, nil prorſus iuuat coniugis licentia, quia ſi præſtetur conſenſus ante matrimonium, non eget licentia; imò coniuge nolente poteſt emitti. Si verò poſtea, nil præſtat, niſi vterque conueniat ad ea præſtanda, quæ requiruntur ad ingreſſum alterius in Religionem.

QVOAD votum Ordinis Sacri nil confert licentia, quia, ſiue ante, ſiue poſt conſummatum, non licet viro dimittere vxorem, & tranſire ad Ordines Sacros, niſi iis ſeruatis, quæ Ius præſcribit.

QVOAD votum abſtinendi à matrimonio abſque licentia, eſt validum: intellige poſt obitum coniugis.

QVAMVIS autem licentia non conferat ad horum votorum validitatem, confert tamen ad poteſtatem irritandi, nam peccat coniux grauiter irritans vota, emiſſa ſuâ licentiâ, & dubium eſt, an validè diſpenſet.

153 QVÆSTIO eſt, quid conferat licentia coniugis in voto caſtitatis ſimplici. Eſt autem difficultas: an coniux, qui licentiam conceſſit, poſſit petere debitum.

PRIMA opinio eſt, non poſſe, quia videtur iuri ſuo ceſſiſſe. Doctores refert Sanchez, *diſput.* 36. *num.* 4.

SECVNDA opinio eſt, id votum non officere petitioni debiti. Ratio eſt, quia debet intelligi licentia, conceſſa cum minimo concedentis damno. Itaque datur licentia non petendi. Doctores refert Sanchez *num.* 5.

DVBITABIS: quid dicendum ſit, vbi coniux 154
dedit abſolutam licentiam vouendi omnimodam caſtitatem?

PHILIARCHVS *de officio Sacerdotis, Tomo primo, parte* 2. *libro* 3. *cap.* 4. cenſet, non poſſe ampliùs concedentem petere, quia videtur ſciens, & volens conceſſiſſe licentiam vouendi abſtinentiam ab omnibus venereis, atque adeò præiudicium ſibi intuliſſe, ideò tacitè vouiſſe abſtinentiam, vt ipſe nec petere poſſit, nec reddere, iuxta *cap.* Si vxorem 33. *quæſt.* 5.

HOC tamen refellitur ab Henriquez, *libro vn-* 155
decimo, de matrimonio, capite decimoquinto, Sanchez *numero ſeptimo*, nam ille textus loquitur ſolùm de permittente, vt alter voto caſtitatis ſolemni obligetur, quod nequit emitti, niſi altero vouente continentiam. At verò, vt valeat votum ſimplex omnimodæ continentiæ, de licentia alterius coniugis factum, non deſideratur vllum votum in concedente.

SANCHEZ ita definit, *numero ſeptimo.* Si con- 156
iux prius irritet votum illud, de ſua licentia emiſſum, quoad non reddendum, non delinquere petendo debitum; & alterum teneri reddere, quia præmiſſa irritatione, non manet debitum (eſto irritando peccaſſet.) Si verò non irritarit, & memor ſit voti de ſua licentia emiſſi, cenſebitur irritatio pro illa vice, & peccabit petens, niſi adſit cauſa irritandi, & alter tenebitur reddere, quia ceſſauit obligatio voti. Imò ait, dato nollet coniux irritare, vel retenta opinione, vt illud non poſſit efficere; peccare coniugem, qui contra prædictam licentiam petit debitum, quia aduerſatur voto de ſua licentia facto; at alterum
teneri reddere. Quia dans prædictam licentiam, 157
cùm nullum interuenerit pactum, quale reperitur in voto emiſſo communi conſenſu, ſolùm cenſetur concedere, vt alter ſe dedicet ad abſolutam continentiam ſeruandam, & ipſe tenetur Religionis vinculo, voto de licentia ſua emiſſo, non contrauenire; at non abdicat à ſe ius iuſtitiæ in corpus coniugis, quare, ſi petat, erit ſacrilegus contra votum; at alter tenebitur reddere, tanquam rem ſuam petenti.

QVARE cautè S. Bonauentura *diſtinctione* 32. 158
dub. 3. ait, ſi vxor de licentia viri caſtitatem voueat, & vir intendat ſimpliciter cedere iuri ſuo, reddere non teneri vxorem.

REMANET alia quæſtio: An coniugi, qui de licentia alterius vouit caſtitatem, teneatur reddere is, qui dedit licentiam.

QVIDAM aiunt, lethaliter peccare, ſi reddat, quia peccanti cooperatur. Doctores vide apud Sanchez *num.* 10.

ALII docent, teneri reddere, quia votum non priuat vouentem iure iuſtitiæ, quod habet, vt alter coniux ſibi reddat; qua ratione tenetur, qui non vouit, reddere debitum coniugi, voto aſtricto. Doctores refert Sanchez *num.* 11.

SENTENTIA D. Bonauenturæ videtur, non lice- 159
re. Ità *dub.* 4. *littera.*

PROBATVR à S. Doctore, quia vouens, habita copia alterius coniugis, amittit ius petendi. Sicut vterque, cùm vouent communi conſenſu: Ergo ſicut in

in

in hoc euentu peccat mortaliter coniux, reddens; ita in illo. Igitur reddens cooperabitur peccato ſacrilegij petentis, qui non habet ampliùs ius.

160 Neqve dicat Sanchez, vouentem nullum ius renunciare, niſi in ordine ad Deum, cui ſoli per votum obligatur. Etenim ſæpius confeſſus eſt, vouentem renunciare iuri petendi, & poſt votum peccare petendo.

QVÆSTIO XXIV.

An Vota ſuprà relata, mutuo conſenſu, vel ſeorſim emiſſa ab vtroque, ſint valida, & debitum impediant.

161 SI ambo ſeorſim voueant, idem dicendum, ac dum alter abſque alterius licentia vouet. Multa vide in Sanchez, *diſputatione trigeſimaſeptima.*

Præcipva difficultas eſt, quando vterque caſtitatem vouit communi conſenſu.

Assero, tunc neutrum poſſe petere, vel reddere, quia vterque ceſſit iuri ſuo, vt arguit S. Doctor *diſtinctione trigeſimaſecunda, dub. 4. littera,* quem ſequitur Sanchez *diſputatione 37. numero 10.* cum aliis *ibi.*

162 Et eſt D. Auguſtini *epiſt. 199.* & refertur *capite.* Quod Deo *33. quæſt. 5.* vbi etiam docet, tale votum eſſe licitum. Idem habet D. Gregorius *libro 9. epiſtola 39.* & habetur *cap.* Sunt, qui dicant *27. quæſt. 2.* Id exiſtimat S. Doctor *in dubiis litteræ, diſtinctione 32.* quem ſequuntur alij apud Sanchez *numero 17.*

QVÆSTIO XXV.

An Vir poſſit irritare Votum caſtitatis De non petendo debito, ſine licentia à Coniuge emiſſum, & tunc implendum,

163 PRima opinio aſſerit, virum poſſe id præſtare: Ità Sanchez cum aliis apud eum *diſputatione 39. num. 11.*

Secvnda ſententia negat. Ità D. Bonauentura *diſtinctione 32. dub. 3.* cum aliis apud Sanchez, *num. 10.*

Assero cùm hac ſententia, Virum non poſſe vxoris votum circa caſtitatem emiſſum irritare.

Probatvr à D. Bonauentura, quia vir non habet dominium in vxorem in ordine ad actum coniugalem, ſed quoad eum ſunt pares, *cap.* Gaudemus *de diuort. cap.* Si quis vxorem *32. quæſt. 2.* Nec vir eſt caput mulieris quoad eum actum. Ergo non poteſt votum eius circa eum actum irritare.

164 Respondet Sanchez *num. 13.* licet quoad libertatem non petendi, & obligationem reddendi ſint pares; at quoad illam nouam obligationem accidentariam, vxorem ſubdi viro, tanquam capiti, cuius eſt voluntatem dirigere, ne imprudenter voueat.

Contra tamen; quia Vir habet dominium ſuper vxorem in ordine ad eam materiam, quæ ipſius non autem vxoris voluntati ſubiicitur; vt annuit ipſe Sanchez *libro 9. de matrimonio,* dum quæſtiones ibi inſtituit, num ſuperior habeat poteſtatem in totam voluntatem ſubditi, num vero in certam, & debitam materiam; quam difficultatem innuimus *ſecunda ſecundæ, tractatu de Virtutibus, de Voto, quæſt. 16.* Sed voluntas vxoris non ſubiicitur viro in ordine ad non petendum, ſed ſolum ad reddendum, debitum; imò ipſi vxori ex natura rei, & ratione ipſius coniugij hæc voluntas reſeruatur; vt docuimus loco iam citato.

Hinc magis infertur, non poſſe irritare vota implenda, ſoluto Matrimonio. Ratio amplior eſt, quia pro tunc nullo modo eſt ſubiecta illa materia. Ita cum D. Bonauentura tenent alij apud Sanchez, *num. 14.*

Similiter ſequitur, non poſſe vxoris irritare vota ante matrimonium emiſſa, quia iam acquiſitum erat Deo ius, antequam illa marito ſubiiceretur. Excipe tamen, ſi viro vota ſint præiudicialia, vt notant multi apud Sanchez, *diſp. 39. num. 25.* 165

Qvoad vota ex licentia ſuperioris, ſuppono, ſuperiorem datâ licentiâ, nec tamen adhuc emiſſo voto, poſſe licentiam reuocare. Ità D. Bonauentura *diſtinctione trigeſimaſecunda; dub. tertio,* & alij cum Sanchez *diſputatione quadrageſima, numero 13.* Ratio eſt, quia tunc nulli eſt ius acquiſitum.

Cætera vide in Sanchez apud me *Et, ſecunda ſecunda, Tractatu de Votis diſp. 1.*

Qværitvr etiam: an poſſit maritus irritare votum caſtitatis, de ſuâ licentiâ ab vxore emiſſum. 166

Prima ſententia eſt, maritum id poſſe. Ità Sanchez cum aliis apud eum, *numero decimoſeptimo.*

Secvnda ſententia negat. Ità D. Bonauentura *diſtinctione 32. dub. 3. litteræ,* & alij apud Sanchez *num. 16.*

Assero cum hac ſententia, non poſſe Maritum irritare votum vxoris de obſeruanda caſtitate; cùm de ſua licentia fuerit emiſſum.

Probatvr, quia non ſubiacet ampliùs, quoad id, marito; non enim in iure non petendi ei ſubditur, & actus ille liber iam eſt Deo conſecratus ex ipſius ſuperioris conſenſu. Quare non manet in eius poteſtate voluntas, etiam quoad directionem, ne erret. Supponitur enim, votum illud eſſe validum, & licitum. 167

Confirmatvr ex D. Ambroſio *lib. de Paradiſo, cap. 10.* & habetur *cap.* Fin. *33. quæſt. 5.* ibi: *Vota verò continentia ita alterius permiſſu ab altero valent offerri, quod; poſt promiſſionem, non valent in irritum deduci.* 168

Respondet Sanchez, maritum, tanquam caput, eſſe dominum actuum illius.

Ad D. Ambroſium ait, eum loqui, quando vterque mutuo conſenſu vouit. Prior reſponſio ex dictis ruit.

Qvoad D. Ambroſium, non loquitur eo ſenſu, vt patet.

Digitized by Google

QVÆSTIO XXVI.

De quibuſdam actibus Coniugatorum.

170 ASSERO primò, non licere coniugibus incipere copulam ſodomiticè, etiam ſine conſummandi naturaliter. Ità communiter cum Diana *parte tertia, tractatu* 4. *reſolut.* 204. Neque licere perfricare pudenda circa vas præpoſterum. Ità Poncius *libro decimo, capite vndecimo*, Diana *loco citato*. Eſt enim magna turpitudo. Quidquid dicat Sanchez *libro nono, diſputatione decimaſeptima, numero quinto.*

ASSERO ſecundò, copulam ex modo indebito cauſantem effuſionem alicuius partis ſeminis, dummodò alia maneat, non eſſe mortalem. Ita Baſilius Poncio *numero quinto*, Diana *loco citato*. Addunt, id verum eſſe, etiamſi non ſit adeo certus conceptus, quia non tenentur certiorem viam inire.

171 MONET etiam, aliquos coniugatos ex erronea conſcientia in variando ſitu lethaliter peccare. Addit etiam, poſſe coniuges ob voluptatem inchoare copulam, & mox recedere, dummodò non ſit periculum pollutionis, & coniux, ea inchoata, contenta ſit. Oppoſitum tamen cenſent alij.

172 ASSERO tertiò, tactus turpes inter coniuges, præuiſo pollutionis periculo, eſſe lethales. Idem dic de aſpectibus, ac verbis turpibus, ſunt enim contra finem Matrimonij. Vide Sanchez, *diſputatione quadrageſimaquinta, numero trigeſimoquarto, Libro* 9.

DICIT tamen *numero* 35. non eſſe lethales in reddente, quia dat operam rei licitæ, modò in hoc non ſit tale periculum. Addit *numero trigeſimoſexto*, excuſari etiam in petente, ſi adſit cauſa petendi.

173 ASSERO quartò, dare operam alicui rei abſque vtilitate, præuiſa pollutione, eſſe mortale, ſi cauſa ſit mortalis; & veniale, ſi cauſa ſit venialis.

PROBATVR, quia qualis cauſa, talis effectus. Debet autem eſſe cauſa per ſe grauiter influens, & turpis. Cæteræ anim per accidens ſunt. Vide Sanchez, *diſputatione quadrageſimaquinta, numero decimonono, & vigeſimoſeptimo*, & D. Bonauentura *in ſpeculo animæ, cap.* 3.

174 ASSERO quintò, quando copula eſt impedita ob cauſam intrinſecam, puta voto caſtitatis, ſunt lethales impudici actus; ſunt enim contra votum. At ſi impediantur ſolum extrinſecè, puta ob affinitatem contractam, vel ob periculum aborſus, non aduerſantur alicui virtuti. Similiter licet delectari de copula, quaſi præſente, dum impedimentum eſt extrinſecum. Ità Sanchez *libro nono, diſputatione quadrageſimaquarta, numero* 21. Diana *parte* 3. *Tract.* 4. *reſol.* 224.

RATIO eſt, quia impedimenta illa ſoli copulæ opponuntur; at matrimonium excuſat etiam delectationem à mortali: ſubſcribunt Granado *prima ſecunda, controuerſia* 6. *dubit. quinta*, Villalob. *Tomo ſecundo, tractatu* 40. *difficult.* 17. Contrarium verò cenſent Poncius *libro* 10. *cap.* 16. Rodriquez *ſumma, Tom.* 1. *cap.* 129.

175 EODEM modo aſſero, poſſe delectari de copula abſente coniuge (amoto pollutionis periculo.) Ità Diana *loco citato*, cum plurimis aliis paſſim, ab eo allegatis, & apud Tannerum *parte ſecunda, diſputatione quarta, quæſtione octaua, dub.* 7. *num.* 140. & Malderum *parte ſecunda, in D. Thom. quæſt.* 74. *art.* 10. *dub.* 11.

HÆC libentiùs coniugatis concedenda reor, ne, abſtinere nolentes, peccent ſæpius è conſcientia erronea.

ASSERO ſextò. Tactus, oſcula, & verba turpia inter coniuges, ſi præuideatur ſecutura diſtillatio, non ſunt lethalia. Ità Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 46. *num.* 43. Salas *prima ſecundæ, tract.* 2. *quæſt.* 74. *tractatu* 13. *diſp.* 6. *ſect.* 18. Villalobos *Tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 42. 176

MVLTÒ magis licebunt, ſi non immineat diſtillatio, nedum pollutio. Ratio eſt, quia illi actus ſunt ex ſe ordinabiles ad Matrimonium. Vide Dianam *reſol.* 226. & D. Bonauenturam *in ſpeculo, capite tertio.*

QVOD ſi ad copulam ordinata ſint, multò certiùs ſunt licita.

ASSERO ſeptimò, non licere tamen coniugi ob ſolam voluptatem, ſe turpiter tangere, etiam præciſo periculo pollutionis. Ità Monteſinus *parte ſecunda, Tomo ſecundo, quæſtione ſeptuageſimaoctaua, articulo octauo*, Ioannes de la Cruz *in Directorio, parte prima, præcepto ſexto, articulo nono, dub.* 12. Salas *prima ſecundæ, Tomo ſecundo, tractatu* 13. *diſp.* 6. *ſectione decimaquarta, numero* 129. Vaſquez *prima ſecundæ, Tomo primo, quæſtione* 78. *articulo* 8. *diſput.* 113. Sancius *in ſelect. diſp.* 21. *num.* 26. contra Sanchez *libro nono, diſputatione quadrageſimaquarta, num.* 16. 177

RATIO eſt, quia coniux non habet dominium quoad actus venereos, niſi cum coniuge, ratione Matrimonij; illi enim actus ex ſe, & in ſe non inducunt honeſtatem matrimonialem, & aliqui ſunt naturâ ſuâ illiciti. Sic arguunt etiam Diana *parte* 3. *Tract.* 4. *reſol.* 215.

ASSERO octauò, poſſe coniugem delectari commotione ſenſitiua, orta ex cogitatione coniugis abſentis. Ità Diana *reſolut.* 200. cum multis aliis. Ratio eſt, quia actus illi, etſi remotè, ordinati ſunt ad fouendum Matrimonium. 178

OPPOSITVM tamen probabiliter dicunt alij apud Dianam.

ASSERO nonò, non eſſe lethale, coniugem delectari de copula præterita, vel futura, abſente coniuge. Ità Doctores apud Sanchez *diſputat.* 44. *num.* 2. & apud Dianam *prima parte, tract.* 17. *reſol.* 36. vbi ſubſcribit cum nouem Doctoribus inſignibus, contra alios ſex egregios. 179

PROBATVR, quia conſenſus in delectationem non eſt magis vetitus, quàm conſenſus in actum, quod capitur ex D. Auguſtino *lib.* 12. *de Trinitate, cap.* 12. & patet, nam talis eſt delectatio, quale obiectum ex Ariſtotele 10. *Eth. cap.* 4. & 5. Actus verò eſt licitus. Ergo & delectatio.

QVANDO verò illicita eſt copula; ſatis oſtendi ſuprà; quando illicita ſit etiam delectatio, nempè, quando copula ex intrinſeco vetita eſt. Item quæcumque alia in hac maritalis debiti materia ſolent tractari, liquidò ex dictis poſſunt intelligi. 180

DISPVTA

DISPVTATIO VLTIMA.

DE DIVORTIO.

CVIQVE Compoſito naturale eſt tandem diſſolui, & quò magis partes ſunt completæ eò plùs ſingularitatem, & ſolitudinem appetunt; Hinc Matrimonio, indiuiduo Maris quippè & fœminæ vinculo, ineſt vtriuſque extremi naturalis quædam indigentiâ, qua ſe mutuò foueât, & ſubleuent; unde ad reprimendam maris nimiam præſumptionem, quæ ex propriæ virtutis, & ſufficientiæ ſenſu ei ſolet accreſcere, dictum eſt: *faciamus ei adiutorium*, nimirum vt, cui adiutorium ſufficitur, ſolus ſubſiſtere poſſe non præſumat. Additur verò: *ſimile ſibi*, vt ſimilis vtriuſque inopia, parque mutuæ ſocietatis neceſſitudo ad ſpeciem propagandam intimetur: Tandem ſuperuenit præceptum, *propter hoc relinquet, &c.* ſubditurque; *& erunt duo in carne vna*, quibus verbis totius operis conſummatio intelligitur. Verumtamen arctum hunc naturæ contractum peccatum ita breui diſrupit, vt in lege Moſaica repudij libellus paſſim volitaret, Diuina ipſa clementia propitiùs annuente, vt grauiora facinora ſub leuioribus occultarêtur; nunc autem elucеſcente, in Chriſto, & Eccleſia, tanto myſterio, rariùs Diuortia expetuntur; difficiliùs quoque conceduntur; ſi tamen promiſſam coniugi fidelitatem, vel debitam Deo fidem, carnali, vel ſpirituali adulterio alterconiugum temerauerit, controuertitur, vtrum, & qualiter iura Matrimonij debeant ſeruari; hinc Diſputatio hæc vltima de Diuortio inſtituitur, & primò, num ante Euangelium licuerit, quæritur.

QVÆSTIO PRIMA.

An Diuortium ante Euangelium licuerit.

D.Bonau.diſt.33.art.3.quæſt.1.
D.Thom. ibi, quæſt.2 & parte 2. quæſt.102. art.5. ad 3.

1 DICITVR Diuortium ethimologicè, quaſi diuiſio cordium, vel mentium inter coniuges. Duplex eſt autem ſeparatio, atque diuiſio coniugum. Prima quoad vinculum. Secunda quoad thorum.

PRIMA opinio eſt, fuiſſe Iudæis diſpenſatum à Deo, vt poſſent derelinquere vxores, & alias ducere. Ità Sanchez *libro* 10. *diſp.* 1. & alij apud eum *num.* 7. ſequitur tota Scotiſtarum ſchola cum ſuo Doctore ſubtili *diſt.* 33. *quæſt.* 3. & alij apud Maſtrium *diſp.* 7. *quæſt.* 6. *num.* 179.

SECVNDA ſententia eſt, nec omninò licitum; 2
nec omninò illicitum fuiſſe diuortium, ſed diſpenſatum, ne culpam venialem excederet. Ità Caietanus *ad* 19. *Matthæi.*

TERTIA ſententia eſt, permiſſum repudium tantùm, vt minus malum; non vt licitum. Ità D. Bonauentura, & alij apud Sanchez, *numero quinto.*

QVARTA ſententia vtramque partem problematice tuetur. Ità D. Thom. *loco cit.* Richard. *artic.* 3. *quæſt.* 1. Citatur etiam Scotus, *loco cit.* Sic Baſſ. *verb. diuort.* 2.

ASSERO cum D. Bonauent. permiſſum fuiſſe repudium ad minus malum.

PROBATVR à S. Doctore primò *ex* 19. *Matthæi*, vbi Chriſtus interrogatus a Iudæis: an liceret dimittere vxorem, reſpondit; nunquam licuiſſe, quia eſt contra ius naturæ, cùm Deus ab initio inſtituerit Matrimonium inſolubile, & infert: *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Cùm autem inſtarent illi Phariſæi, Moyſen conceſſiſſe libellum repudij, reſpondit: *Moyſes ad duritiam cordis veſtri permiſit dimittere vxores veſtras; ab initio autem non fuit ſic:* vbi rurſum opponit ius naturale, & diuinum. Hunc, ait Sanchez, eſſe noſtrum Achillem. Confirmatur, nam *cap.* Gaudemus *de diuortiis* habetur, Chriſtum reprobaſſe Iudaicum repudium.

RESPONDENT Aduerſarij, non fuiſſe permiſ- 4
ſionem minoris mali; ſed minoris boni. In *cap.* autem *Gaudemus*, ſermonem eſſe de Lege noua.

CONTRA arguit S. Doctor, quia vinculum Matrimonij eſt iuris naturæ, indiſpenſabilis ab hominibus; vt nemini fiat, quod ſibi fieri non vult; non igitur licuit; eſto etiam ſit iuris Diuini tantùm, vt clamant aduerſi, adhuc eſt ab hominibus indiſpenſabile, neque inuenitur diſpenſatum à Deo.

RESPONDENT, diſpenſatum *Deuter.* 24. ibi: *Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius, propter aliquam fœditatem: ſcribet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de manu ſua*, & Malach. 2. *Cùm odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Iſraël.*

AT *Matthæi* 19. dicitur, à lege permitti tan- 5
tùm, non concedi. Itaque Chriſtum habemus interpretem, cùm enim dicat, permiſſum ob duritiem Iudæorum, ſignificat eos in aliquo malo grauiori peruicaces; non enim in minori bono eſt obſtinatio, niſi ei ſit malum coniunctum. Hæc autem peruicacia Iudæorum fuit in occidendis vxoribus: Ergo minus malum erat dimittere. Suppoſita autem promiſſione non negabo, potuiſſe id ſine peccato fieri, quia licet minus malum eligere.

PRÆCLARE apparet in Malachia adducto, vbi 6
Deus reſpondit populo interroganti, cur ſua ſacrificia reſpueret, tametſi ab ipſo inſtituta: *Quià Dominus teſtificatus eſt inter te, & vxorem pubertatis tuæ, quam tu deſpexiſti*, vbi LXX. Interpretes: *quam reliquiſti, & hæc particeps tua, & vxor fœderis tui*, & concludit: *Cuſtodite ergo ſpiritum veſtrum, & vxorem adoleſcentiæ tuæ noli deſpicere*, LXX. *Ne derelinquas*, ſubdit: *Cùm odio habueris, dimitte, operiet autem iniquitas veſtimentum eius, dicit Dominus* exercituum.

exercituum. Cuſtodite ſpiritum veſtrum, & nolite deſpicere. Ita verò habent L X X. Interpretes, quaſi explicantes: *Sed ſi odio habens, dimiſeris eam, dicit Dominus, & operiet impietas ſuper cogitationes ſuas, dicit* Dominus. Videtur etiam aliud innuere. Prælibauit ſe iratum, quia vxores idolatras acceperant, repudio dato ſuis Iudæis; ideò ad minus malum permittit diuortium, dummodò alias Hebræas accipiant.

7 Hinc rectè S. Bonau. *ad 3.* legem, reſpondet, permiſiſſe, non puniendo, non tamen concedendo repudium.

Probatur ſecundò à D. Bonauentura ex D. Chryſoſtomo, qui id aſtruit, *loco* apud S. Doctorem *cit.*

Probatur tertiò, quia maius eſt vinculum coniugum, quàm filiorum cum parentibus; at nulli licet repudiare parentes: Ergo. Maior probatur *Geneſ. 2.* & Epheſ. 4. *Relinquet homo Patrem, &c.*

Probatur vltimò à S. Doctore, quia, ſi licebat dimittere, maximè ob fœditatem fornicationis; at tunc dimiſſa cum alio coniungens ſe, lapidabatur, vt adultera.

8 Hic licet vnum addere contra Sanchez *num.* 8. vbi docet; ideò matrimonium inter Gentiles fuiſſe inſolubile, quia iuri naturæ aduerſatur repudium; cùm tamen *num.* 7. docuiſſet, non eſſe iure naturæ, quia poteſt ſolui ingreſſu in Religionem; vel periculo fidei.

Ait etiam, ex nullo Sacræ Scripturæ teſtimonio haberi ſolam eſſe permiſſionem repudij: ſed ipſe attulit textum *Matth. 19.* vbi Chriſtus ait: *Moyſes permiſit ad duritiam cordis veſtri.* Tunc ſic: Id, quod merè permittitur ob peruicaciam ſubditorum, habet aliquid mali: Tale eſt repudium: Ergo. Maior eſt D. Chryſoſtomi, *homil. 32. in cap. 19.* Matthæi: *Permittimus, quod nolentes indulgemus, quia prauam hominum voluntatem ad plenum prohibere non poſſumus. Permittitur ergo fieri mala, ne fiant peiora.* Minor eſt Chriſti, *Matthæi* 19.

9 Ex dictis habes, in lege noua non licere repudium: ſic enim definitur *cap.* Gaudemus *de diuort.* ex *Matth. 5. & 19.*

Habes etiam, non rectè in Codice Iuſtiniano, repudium concedi, eſto conceſſa fuiſſet permiſſio ob minus malum, nam Chriſtus *Matth. 19.* negat, permitti nunc, quod Iudæis ob peruicaciam permittebatur.

Ex allata quæſtionis definitione aliam ſtatim decidit S. Doctor: an debuerit in lege veteri repudium permitti.

Ait autem, rectè permiſſum tantum, vt euitarentur vxoricidia, in quæ barbari illi, ac peruicaces Iudæi irrupiſſent; vt euitarentur innumeræ fornicationes, quibus ſe coinquinaſſent carnales illi, qui coniugia reſpuiſſent, ſi viam ſibi ad eas dimittendas offendiſſent præcluſam.

10 Tandem id conueniens fuiſſe ait, quia neque reliqua Sacramenta legis veteris perfectione æquabantur noſtris; Igitur neque Matrimonium, cuius perfectio in inſolubilitate poſita eſt. Vide S. Doctorem.

QVÆSTIO II.

An ob adulterium alterius Coniugis integrum ſit innocenti Repudium, & ad alias nuptias tranſire.

D. Bonau. diſt. 35 quæſt. 4.
D. Thom. eadem diſt.

Hæc quæſtio prolixam exigit diſputationem cum hæreticis, quam ſatis ſunt proſecuti Valentia *Lib. vn. de indiſſolubilitate Matrimonij, cap. 3.* Bellarminus *lib. 1. de matrimonio, à cap. 15.* 11

Multi Græci hoc errore ſtatuerunt, quos refert Guido Carmelit. *ſum. de Hæret.* Eos ſecuti ſunt Anabaptiſtæ, Lutherani, & Caluiniſtæ.

Ex antiquis multi Epiſcopi id permiſêre, vt refert Origenes, *tract. 2. in Matth.* apud Sixtum *lib. 8. Bibliot.* & Tertullianus *libro quarto, in Marc.* hoc conceſſit. Hos ſecuti ſunt etiam ex Catholicis, Caietanus *in 19. Matth.* & Catharinus *lib. 5. adnot. in Caietanum.*

Catholica tamen perpetuò ſtabilis ſententia eſt, nequaquam diſſolui matrimonium ob adulterium. Ità definiêre Innocentius I. *epiſt. 3. ad Exuperium, cap. 9. Canon. 48. Apoſtolorum*, Alexander III. *cap.* Ex parte *de ſponſalibus.* Concilia, Milleuit. Africanum *cap. 69.* Forouil. *can. 10.* Nannet. *can. 12.* Florentinum *in Armen. Inſtruct.* & Trident. *ſeſſ. 24. de matrim. cap. 10.* 12

Aſſero de fide cum hac ſententia, non poſſe diſſolui Matrimonium, adulterij cauſâ.

Probatur à D. Bonau. primò ex Apoſtolo prima ad Corinth. 7. *Iis autem, qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere: Quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.* 13

Hic obſeruat S. Doctor cum D. Auguſtino *lib. de adulterinis coniugibus, cap. 1. 2. 3. & 4.* & *de bono coniugali*, Apoſtolum non de eadem dimiſſione loqui; ſed in prioribus illis verbis: *Præcipio, vxorem à viro non diſcedere*, loqui de dimiſſione iniuſta: In poſterioribus autem: *Quod ſi diſceſſerit*, loqui de iuſta dimiſſione ob fornicationem, de qua *Matth. 19.* alioqui non daret coniugi optionem, vt innupta maneret, aut viro reconciliaretur, ſed cogeret vtique, vt ad virum iniuſtè derelictum reuerteretur. Igitur, ſi vxor à viro adultero recedens, tenetur poſt ſeparationem manere innupta, aut viro reconciliari, non ſoluitur Matrimonij vinculum ob fornicationem.

Probatur ſecundò à S. Doctore, quia Chriſtus, *Matth. 19.* concedit quidem dimittere vxorem ob adulterium eius, attamen abolet repudium, atteſtans, permiſſum eſſe Iudæis ob eorum peruicaciam; nunc autem reuocat ad obſeruantiam ius illud antiquum, Geneſ. 2. *Erunt duo in carne vna: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* 14

Probatur tertiò à S. Doctore; ſequeretur adulteræ ex copula commodum, *contra Leg.* Relegator, §. *vltimo, ff. de interdict. & releg.* Probatur ſequela, nam poſſet vxor infenſa cum alio commiſceri ad libitum; ſic enim ſoluto Matrimonij primo ligamine, poſſet alteri coniungi.

Probatur quartò à S. Doctore; ſequeretur, coniuges commiſcentes ſe poſt alterius fornicationem, eſſe fornicarios, cùm iam non ſint ampliùs coniuges. 15

Digitized by Google

coniuges. Confirmatur cum D. Hieronymo *ad* 19. *Matth.* Sic enim innumeris iniquis coniugiis aditus pateſieret.

Probatvr quintò à S. Doctore, *ad primum*, nam matrimonium conſummatum,eſt ſignum vnionis Verbi cum humanitate inſolubilis. Vide alia in Bellarmino,& Valentia.

16 Obiicies primò id Matth. 19. *Si quis vxorem dimiſerit, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*: Ergo licet dimittere ob fornicationem, & aliam ducere; nam exceptio firmat regulam in contrarium. Rurſus dicitur: *Et qui dimiſſam duxerit,mœchatur*, ideſt, qui ab alio dimiſſam duxerit, niſi ob fornicationem dimiſſa fuerit, mœchatur; illa enim exceptio ad vtramque partem refertur; alioqui exceptio non habet locum. Confirmatur, nam ibi Dominus reprobat repudia Iudæorum, iis exceptis, quæ ob fornicationem fiant. Igitur ſicut ex fornicatione facta repudia tunc valebant; ita & nunc.

Respondet S. Doctor, exceptionem non ad vtramque partem referri, ſed ad alteram tantùm, vt ſenſus ſit: *Quicunque dimiſerit*, extra cauſam fornicationis,vxorem,mœchatur, & quicunque dimiſſam,quacunque ex cauſa, etiam fornicationis, duxerit, mœchatur.

Instat Durandus, dimittens vxorem extra fornicationem,non mœchatur.

17 Respondetvr, mœchari, quia eſt cauſa fornicationis vxori,vt benè docent D.Auguſtinus contra Adimantum *cap.*3. Theophylac. *in* 19. *Matth.* quod etiam explicuit Chriſtus *Matth.* 5. dicens: *Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornicationis cauſa,facit eam mœchari.* Ita reſpondet etiam D.Thom. *artic.*5. *ad* 4. Richardus *ad* 2. Sanchez, & alij communiter.

Qvoad fornicationem igitur concedit Chriſtus ſolui, quoad thorum; non quoad vinculum, & ita intelligitur *in cap.* Dixit Dominus 32. *quæſtione prima.*

18 Obiicies ſecundò decretum Zachariæ Papæ & refertur, *cap.* Concubuiſti 32. quæſt.7. ibi: *Concubuiſti cum ſorore vxoris tuæ, neutram habens, & ſi illa, quæ vxor tua fuerit, conſcia ſceleris non fuit. Si ſe continere non vult, nubat in Domino, cui vult.*

Respondetvr, concedi,ſi erat ſponſa tantùm de futuro,vt explicat Gloſſa Finalis,*eodem cap.*

Opponvnt etiam Concilium Vermerienſe,ſed ſpurium;vt notat Maldonatus *ad c.*19. *Matthei.*

19 Opponvnt denique D.Ambroſium *ad cap.*7. *prima Corinth.* & refertur *cap.*Vxor 32. q.7.

Respondetvr tamen cum Magiſtro, apud D.Bonauenturam è Gratiano *cap.* Quod propoſuiſti 32.*quæſt.*7. Abulenſi *quæſt.*67. *ad* 19. *Matth.ad* 1. Illud effatum non eſſe Ambroſij,ſed ei ab hæreticis impoſitum.

QVÆSTIO III.

An ob adulterium alterius liceat Diuortium thori.

D.Bonauentura diſt.35.q.1.
D.Thom.quæſt.vnica,art.4.

20 Prima opinio eſt Caietani *ad* 19. *Matthei*, impares eſſe coniuges in hoc, & ideò licere quidem viro vxorem adulteram deſerere; non tamen vxori virum adulterum.

Vera tamen ſententia eſt, coniuges in hoc eſſe pares. Ita D. Bonauentura hìc cum aliis apud Sanchez, *diſput.*3. *num.*6. & Maſtrium, *diſputatione* 7. *quæſt.*22.

Assero cum hac ſententia, vtrique coniugi licere ob alterius adulterium matrimonium quoad vinculum thori ſoluere.

Probatvr à D. Bonauentura *diſt.*35. 4. & 5. ex *prima ad Corinth. cap.*7. vbi dicitur: *Hij,qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere: quòd ſi diſceſſerit manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.* Qui locus in poſteriori illa parte: *Quòd ſi diſceſſerit*,de iuſta dimiſſione intelligitur,vt explicui *quæſt.*2. Cùm igitur Paulus det optionem vxori iuſte recedenti, vt ſeparata viuat, ſed tamen caſtè; ſequitur, eam quoque poſſe ſeparari,ſaltem ob cauſam allatam à Chriſto, *Matth.* 19. Hoc definiere Innocent. I. *epiſt.*2. *ad Exuperium* & refertur, *cap.*32. *quæſt.*5. Concilium Mileuit. *can.*17. & refertur, *cap.* Placuit 32. *quæſt.*7. & declarant multi PP. relati *diſt.*32. *qu.*5. & 7. & Sanchez, *num.*6. 21

Probatvr ſecundò à S. Doctore, quia frangenti fidem, non tenemur fidem ſeruare: Cùm igitur vir frangat fidem, vxori violans ius corporis, ei debitum,eoque abutens, & alteri tradens; ſequitur, poſſe ab eo ſeparari. 22

Qvamvis enim graue ſit adulterium vxoris ob infamiam viri,& incertitudinem prolis,& maiores pœnas ſubeat; tamen in hoc æqualiter eſt puniendum viri adulterium, quia eodem vinculo tradita mulieri eſt fides corporis viri, ac è contrà.

Ex his habes primò,multò certiùs eſſe ex parte viri,vt adulterante vxore poſſit eam dimittere quoad thorum. Ita definitum eſt *cap.* Significaſti *cap.* Gaudemus, *cap.* Ex litteris *de diuortiis*, & eſt de fide,ac habetur *Matth.*5.& 19. 23

Habes ſecundò cum D. Bonauentura, ex natura matrimonij, iure naturæ oriri, licitum diuortium ratione adulterij. Oritur enim ex fidei debitæ fractione, ita, vt frangenti fidem, fides ſeruanda non ſit,vt ait S. Bonauentura hìc, *in corpore*, & habetur, *cap.* Peruenit el *ſecundo, de iureiurando, cap.* Si infidelibus 28.*quæſt.*2.*Leg.* Si conuenerit, *ff.pro ſocio.* Cum D. Bonauentura ſentiunt,& alij apud Sanchez, *diſputatione* 3. *numero* 4. *cont.* Caſtrium *libro* 2. *de leg. pœn. cap.*4.

Hinc infertur, ob adulterium commiſſum tempore infidelitatis, poſſe celebrari diuortium, quia infideles legi naturæ ſubijciuntur. Ita D. Bonauentura, & alij allati pro noſtra ſententia. 24

Idem verum eſt, etiamſi coniux adulter baptizatus ſit, quia etſi coram Deo innocens factus; non tamen effugit, quin ob fidem factam poſſit alter reſilire, vt notat Sanchez cum aliis *num.*5. ad finem; licèt alij ibi oppoſitum dicant.

Etsi autem ius accuſandi de adulterio præſcribatur quinquennio, quoad pœnam criminalem, & ciuilem, *Leg.* Adulterium 5. *Cod. ad legem Iuliam de adult. lib.*4. *tit.*17. *p.*7. quoad diuortium tamen petendum, nunquam præſcribitur. Conſtat *ex cap.* Admonere 34. *quæſt.*2. quod eſt Stephani V. vbi poſt ſeptennium pœnitentiæ vxoris adulteræ, conceditur viro facultas diuertendi. 25

Obiicies. Chriſtus *Matth.*5.& 19. ſolis viris concedere videtur diuortium.

Respondetvr, cum loqui de viris,quia plerumque viri petunt diuortium.

Digitized by Google

Obiicies ſecundò, diuortium ſuccedit repudio antiquo, in quo ſolis viris concedebatur repudiare.

26 Respondetvr cum D.Bonauentura, *ad vltimum*, non ſuccedere in omnibus, nam repudium tunc concedebatur ad vitanda vxoricidia, vt dixi *quæſt.*2. ex D.Bonauentura, & D.Thom.*diſt.*35. *quæſt.vnica, articulo* 4. *ad primum*: at diuortium conceditur ratione fidei violatæ.

QVÆSTIO IV.

An quiuis lapſus carnis præbeat Diuortio cauſam.

D.Bonauentura diſt. 35. q.1. ad finem.
D.Thom. quæſtione vnica, articulo 1.

27 Aſſero primò, Sodomiam ſufficere ad diuortium. Ita SS.Doctores cum aliis apud Sanchez, *diſputatione quarta, numero tertio*, & Maſtrium, *diſput.*7.*quæſt.*22.

Plvribvs rationibus probatur, ſed legitima eſt D. Bonauenturæ *in quæſito primo*, cui reſpondet ad finem, qua vtuntur Soto 4.*diſtinct.*36.*quæſt.vnica, articulo primo*, Sanchez *loco citato*. Quia, cùm matrimonium eò tendat, vt coniuges ſint vna caro, *Geneſ.*2. violat fidem matrimonij, carnem ſuam in alium, vel in aliam diuidens, indéque oritur ius diuortij. Violanti enim conſummatè fidem, diuidendo carnem ſuam, alter non tenetur ſeruare fidem cohabitans, ac debitum ei reddens. Cùm autem hæc diuiſio complete reperiatur in omni concubitu, ſiue naturali, ſiue Sodomitico; hinc eſt, vt vterque ſufficientem diuortio cauſam præbeat. Quare Chriſtus *Matth.*5. & 19. declarans diuortium licere, ratione fornicationis, nomine fornicationis omnem illum concubitum intellexit, per quem caro coniugis diuiditur in alium. Hæc ratio ſumitur ex D.Hieronymo, *ad* 19 *Matthæi*, & habetur 32. *cap.* Dixit Dominus *quæſt.*1.

28 Hinc non videtur includi omne peccatum contra naturam, puta mollities, vel pollutio cum muliere extra clauſtra, non enim diuiditur caro cum alia; ſi verò polluatur cum alia perſona extra clauſtra, videtur magis cauſa; ſed non videtur integra, vt notat Sanchez, *numero nono*, cum aliis, contra alios ibi.

29 Hinc etiam colligitur, ſolis tactibus, vel oſculis non dari cauſam diuortij. Ita colligitur ex D.Bonauentura hìc, quem ſequuntur Sanchez, *num.*12. cum aliis. Ratio eſt, quia radix diuortij eſt carnis diuiſio, quæ non interuenit in his caſibus.

Qvoad concubitum intra vas, non effuſo ſemine, non videtur cauſa ſufficiens ad diuortium, quia non eſt concubitus conſummatus, nec ideò diuiſio carnis.

Qvoad beſtialitatem aſſero, eam eſſe ſufficientem. Ratio D.Bonauenturæ eſt, quia caro coniugis verè diuiditur, & vnitur carni bruti.

Cvm cadauere autem negat Sanchez, *num.*14. quia non eſt vera diuiſio.

QVÆSTIO V.

An dentur aliqui caſus, in quibus non liceat Diuortium, ob coniugis adulterium.

D.Bonauentura quæſt.1. & circa litteram.

Septem caſus ex iure Canonico numerantur à 30
D.Bonauentura hìc, & cæteris Doctoribus, in quibus non licet ob adulterium celebrare diuortium, qui ad tria capita reducuntur.

Primvm eſt, quia alter coniux eſt eiuſdem criminis particeps, aut pariter adulterans, aut adulterio alterius conſenſum præbens. Ex quo primus, & ſecundus caſus conſurgunt.

Secvndvm eſt, quia culpâ vacat adulterium, ex quo oriuntur tertius, quartus, quintus, & ſextus caſus.

Tertivm eſt, quia coniux ob adulterium iniuriâ affectus, illam condonat. Omnes verò caſus refert S.Bonauentura, & probat Iuribus allegandis.

Primvs ergo caſus eſt, quando vterque con- 31
iux eſt eiuſdem criminis particeps, nempe, quia vterque adulterium patrauit. Ita habetur *cap.* Significaſti *de diuortiis*, *cap.* Intelleximus, & *cap.* Final. *de adulter. Leg.* Viro, atque vxore, *ff. ſoluto matrimonio.* Quibus in locis affertur ratio hæc, qua vtitur D. Bonauentura, quia iniuria compenſatur; vnde nulla manet alteri iniuria compenſanda.

Secvndvs caſus eſt, quando vir vxorem proſtituit. Habetur *cap.* Diſcretionem *de eo, qui cognouit conſanguineam.*

Hoc autem verum eſt, etiamſi vxor non inuita 32
proſtituta ſit, ſed conſentiens. Probatur *ex cap. citato*, vbi habetur: *Præſertim inuitam*; Eſt hæc particula implicatiua, quæ denotat, maximè inuitam, ſed tamen etiam volentem dare cauſam diuortio.

Ratio eſt S.Bonauenturæ, quia nulla fit viro iniuria: *Regula Scienti:* ſcienti enim, & volenti non fit iniuria, *de regul. iuris in* 6. Ita etiam D.Thom. & alij apud Sanchez, *diſputat.*5. *numero* 4. contra alios ibi.

Tertivs caſus eſt, quando vxor, putans pro- 33
babiliter coniugem mortuum, alteri nubit. Ita D. Bonauentura hìc, cum aliis apud Sanchez, *num.*11. Ratio D.Bonauenturæ eſt, quia hoc non eſt adulterium formale. Definitur *cap.*Cùm per bellicam 34. *quæſt.*2. & concordat, *Leg. vxor.*7. *Cod.de repud.* Aduerte tamen, quod ſi de coniugis vita facta certior, adhuc copuletur, adulterium patrat.

Qvartvs caſus eſt, quando vxor fuit violenter cognita. Ratio D.Bonauenturæ eſt, quia cum culpâ vacet adulterium illud *cap.* Ita, & *cap.* Propoſito 32.*quæſt.*5. imputari non debet ad diuortij pœnam, & *Leg.* vim paſſam, *ff. ad legem Iuliam de adult.* indiſtinctè definitur, vim paſſæ non eſſe adulterium imputandum. Quare non verum erit, etiamſi ipſe anſam dederit, non fugiendo, &c.

Qværvnt verò: An ſit rea adulterij in ordi- 34
ne ad diuortium, ſi metu graui inducatur.

Aliqvi excuſant, afferentes D. Auguſtinum, *libro primo, de ciuit. capite* 19. & refertur *cap.* Propoſito *citato*, vbi excuſat Lucretiam ab adulterio. Sanè à culpa non excuſatur: Ergo nec à pœna, ſaltem hac, in ordine ad diuortium. Ita docent multi apud Sanchez, *diſp.*5. *num.*15.

Enim

Digitized by Google

35 Enim verò, hanc non excuſari docet D.Bonauentura hîc, *circa litteram*, quem ſequuntur alij apud Sanchez, *num.*16.vbi ait, eſſe communiſſimam ſententiam.

Ratio eſt D.Bonauenturæ, quia non excuſat à culpa mortali fidei violatæ,& ad illam culpam mortalem canones attendunt.Vnde cautè Gloſſa *cap.*Propoſito 32.*quæſt.*5. & Archidiac. ac Bellamera dixerunt, excuſare metum à pœna Legali adulterij, quæ dolum deſiderat;at ſecundùm canones eſſe verè adulterium, atque adeò non excuſare à pœnis canonicis, quales ſunt diuortium, & dotis amiſſio, *cap.* Plerumque *de donat. inter virum, & vxorem.* Qua doctrina ſoluuntur obiecta aduerſantium, qui multas leges afferunt, excuſantes tale adulterium, ſcilicet à pœnis legalibus.

36 Qvintvs caſus eſt, ſi coniugi commiſceatur alter ſub mariti ſpecie latenter, & ex parte coniugis bona fide. Sicut accidit Iacob cum Lia *Geneſ.*29. Tunc enim, ſicut bona fides excuſat concubitum coniugis à culpa adulterij, ita à pœna diuortij, *cap.* In lectum 34. *quæſt.*2. Ad probandam autem hanc bonam fidem ſufficit eius iuramentum, habito reſpectu ad eius honeſtatem,& alias probabiles coniecturas.

37 Sextvs caſus eſt, ſi matrimonio ab infidelibus inito, alter alteri libellum repudij det, coniuxque dimiſſus, ad aliud tranſeat matrimonium, non poterit repudians obijcere coniugi repudiato conſummationem illius ſecundi matrimonij,vt ab illo diuertat. Habetur *cap.* Gaudemus *de diuortiis, in fine.* Itaque, ſi veniat ad fidem, debet eam recipere, etiamſi ſit fornicata, quia bona fide coniuncta eſt ſecundo matrimonio,putans licitum. Secundùm enim ritus ſuos id exiſtimant Pagani, atque adeò ratione ignorantiæ excuſatur copula illa ab adulterio.

38 Vltimvs caſus eſt, quando coniux innocens condonat alteri adulterium. Sic enim ceſſit iuri ſuo, & ceſſat ius diuortij petendi.

Hæc autem remiſſio eſt duplex. Altera expreſſa,de qua loquitur *Lex* Si maritus 15. §. *ſi negauerint, ff. ad Leg. Iul. de adulter.* Altera implicita, vt ſi adulterium ſciens, non ſe excluſit à maritali conſortio,de qua infra agendum.

39 Ex his habes, præfatos caſus excuſare ex vi iuris naturæ,& Diuinæ, non ex ſtatuto Eccleſiæ, nam Eccleſia non habet ius ſupra legem naturæ, & Diuinam, atque adeò non poſſet ius naturæ, & Diuinum, concedens diuortium, reſtringere; atque his ſeptem caſibus excipere,ne celebretur.

QVÆSTIO VI.

Qualiter fiat compenſatio adulterij vtriuſque coniugis ante latam Diuortij ſententiam commiſſi.

D.Bonauentura diſt.35. in litt.1. q.1.

40 Assero primò; caſu relato fit compenſatio iniuriæ, & neutri coniugi licet diuortium petere, iam enim alteruter ius amiſit, vt dixi *quæſtione tertia.*

Assero ſecundò, quando ſunt in lapſibus carnalibus inæquales, vt ſi alter adulterio, alter Sodomia labatur, adhuc ſunt in hoc æquales, & facta eſt compenſatio; vnde neutri licet reclamare. Ita communiter cum Sanchez, *diſputatione 6. numero quarto.* Ratio eſt D. Bonauenturæ, *quæſtione prima. Quæres primo,* quia fundamentum diuortij eſt diuiſio carnis,hæc autem fit etiam in Sodomia; & licèt hæc in genere luxuriæ ſit atrocior, tamen in ordine ad diuiſionem carnis, adulterium eſt grauius, quia diuiditur caro ipſa ſecundùm partes in matrimonio vnitas, atque adeò magis repugnat matrimonio, vt rectè arguit Bellarminus *lib.* 1. *de matrimon. cap.*17. Sanchez, *num.* 5.

Neqve refert;an alter priùs lapſus ſit, quia iura allata *quæſtione quinta,* ad hoc non reſpiciunt. Neque refert; an vnus plura patrauit: alter vnum tantùm; ſatis eſt enim diuiſio carnis, & fidei violatio. 41

Assero tertiò, non poteſt adulter occultus,contra coniugem publicè adulteram, petere diuortium. Quia in foro conſcientiæ eſt reus, poteſtque vxor excipere, eſto deſint probationes;hic enim defectus ſolùm facit, vt in foro contentioſo non audiatur. Itaque, ſicuti, qui in conſcientia debet alicui Aureum, non liberatur, quia nequeat creditor probare; ita & hîc. Sic docent D.Bonauentura *diſtinct.*35. *loco citato.* & cæteri apud Sanchez, *num.*9. cum D. Bonauentura *diſt.*32. *q.*6. 42

QVÆSTIO VII.

An Coniux emendatus poſſit contra perſiſtentem in adulterio petere Diuortium.

Svppono, ſi coniuges lapſi reconciliati ſint, & poſteà alter relabatur, poſſe alterum petere diuortium, quia incipit offendi, cum reconciliatio reſtituiſſet matrimonium in integrum ſtatum. Ita D. Bonauentura, & alij apud Sanchez *diſputatione ſeptima,* & Maſtrium *diſputatione ſeptima, quæſt.*22. *num.*576. 43

Difficvltas eſt: An, ſi nulla præceſſerit reconciliatio, & alter pœnitentiam egerit; alter perſeueret in adulterio,poſſit pœnitens diuertere.

Prima opinio negat. Ita Ledeſma 2. *parte quarti, quæſtione* 62. *articulo ſecundo,* Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſtione* 62. *articulo primo, diſputat.*2. 44

Secvnda opinio cenſet, abſolutè id poſſe. Ita Doctores apud Sanchez, *diſputatione ſeptima, numero* 3.

Tertia ſententia eſt D. Bonauenturæ, poſſe, ſi præmiſſa admonitione alter adhuc in peccato illo iaceat perſeuerans. Eum ſequuntur Doctores multi apud Sanchez, *num.*4. vbi ipſe ſubſcribit cum Maſtrio *loc. cit.*

Ratio eſt, quia emendatus offert ex parte ſua reconciliationem, quam tenetur alter acceptare, quod ſi non acceptet, iam cenſetur reconciliatio, & ideò mora illa, & perſeuerantia in adulterio, cenſetur nouum adulterium poſt reconciliationem,vt notat Sanchez. 45

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO VIII.

An fiat compenſatio mutui adulterij in Ordine etiam ad accuſationes Ciuiles, & Criminales.

46 PRimò agam de ciuilibus, atque ſuppono, pœnas ciuiles adulterij extare : Et quidem pœnas adulterij vbique Gentium inflictas læſioni adulterij ediſſerit Menoch. *de arbitrar. libro ſecundo, centur.* 5. *caſu* 419.

Prima adulteræ vxoris pœna eſt, vt amittat dotem, & viro apponatur, *cap.* Plerunque *de donat. inter virum, & vxorem, Leg.* conſenſu §. 1. *Cod. de repud. Leg. vn.* §. *Taceat. Cod. de rei vxori acti. Leg.* miles §. *ſocer. ff. ad Legem Iuliam de adult.* & hoc verum eſt, etiam in matrimonio non conſummato, *ex Leg.* Nihil intereſt, *ff. rerum amot.*

47 Si verò matrimonium in facie Eccleſiæ contractum, erat ob aliquod impedimentum inualidum, eſt difficultas, & vtraque pars probabilis eſt apud Sanchez, *diſp.* 8. *num.* 7.

Non tamen poteſt vir authoritate propria id facere, etiam interimendo in adulterio. Qui enim propria authoritate ius ſibi dicit, etiam lege permittente, legale commodum non conſequetur *ex Leg.* Interdum §. *Qui furem, ff. de furtis.*

48 Secvnda pœna adulteræ videtur, vt amittat bona paraphernalia, & alia, eaque viro adiudicentur. Sed hoc verum eſt ſolùm ſecundùm iura Hiſpaniæ, *recopil.*

Cæterum, ſi ius commune attendas, ſolùm habetur *cap.* Plerunque *de donat. inter virum, & vxorem,* viro adiudicari Dotem, ac Dotalitium, ſed bona paraphernalia non ſunt dotalitium, nec in pœnalibus poſſunt extendi verba : dotalitium enim eſt donatio viri propter nuptias, olim in vſu, quæ fiebat ſponſæ in dotem.

Vxor verò ob mariti adulterium lucratur donationem propter nuptias, *ex Leg.* Conſenſu §. *Si verò, Cod. de repud.* & Authent. *vt liceat matri, & Auiæ,* §. *Quia verò plurimas.*

49 Nota verò, ſi extent filij vxori ex illo, vel alio matrimonio, ſuccedere poſt mortem viri, qui in vita habet vſumfructum bonorum adulteræ. Vide Barboſam *l.* 2. *p.* 1. *initio, numero* 61. *ff. ſoluto matrimonio.*

Hæc autem amiſſio expectat ſententiam iudicis, more aliorum pœnalium, vt docent plurimi apud Sanchez, *num.* 13. Neque obſtat *cap.* Plerumque *de donat. inter virum, & vxorem.*

Nota verò, teneri probabiliter virum vxori alimenta præſtare. Eſt communis ſententia apud Iulium Clarum *lib.* 5. *recept.* §. *adulterium.*

Alii tamen negant apud Sanchez, *numero vigeſimo quinto.*

50 Qvæstio eſt igitur : An quoad pœnas ciuiles fiat compenſatio coniugum adulterantium.

Assero poſſe fieri hanc compenſationem.

Probatvr *ex Leg.* Viro, atque vxore 40. *ff. ſoluto matrimonio.* Vide Sanchez, *numero* 29. alios allegantem.

Iam de criminalibus pœnis agamus, & licet in cæteris coniuges æquales ſint, at in criminalibus diſpares: viro enim conceditur accuſare criminaliter vxorem adulteram; non è contra *leg.* 1. *Cod.* Ad legem Iuliam *de adulteris.*

Hic agunt quæſtionem illam : An liceat marito in flagranti adulterio deprehenſam vxorem occidere. Hanc quæſtionem latè excuſſi 2. 2. *tract. de Iuſtitia, diſputat. de homicidio, quæſtione octaua,* & concluſi reſolutè non licere. Sic definit Nicolaus I. *cap.* Inter hæc 33. *quæſtione ſecunda,* & D. Auguſtinus *libro ſecundo, de adulterin. coniug. capite decimo quinto,* vocat eam rem nefariam. Sic docent communiter Doctores cum D. Bonauentura, *diſtinctione* 37. *articulo* 2. *quæſt.* 1. & alij apud Sanchez, *diſput.* 8. *numero* 39. 51

Novissime id definit Alexander VII. Quare hoc ſcelus deteſtandum eſt, vt iterum probauimus, *prima ſecunde, tract. de Act. hum. diſputat.* 17. *de conſcient. q.* 10. *ſect.* 18. 52

Potest adulter maritus criminaliter accuſare vxorem adulteram; non enim ſunt in hoc pares. Sed tamen plurimi negant apud Sanchez, *n.* 45.

QVÆSTIO IX.

An, ſi Coniux innocens poſt latam ſententiam adulteret, teneatur compenſare, reconciliari, & reſiſtere.

D. Bonauentura diſt. 35. quæſt. 5.

SVppono primò, ſententiam diuortij non tranſire in rem iudicatam ad fauorem adulteri, ſed tantùm ad fauorem inſontis, vt oſtendit Sanchez, *diſp.* 9. *num.* 4. 53

Si tamen latâ diuortij ſententiâ conſtet, Eccleſiam fuiſſe deceptam : Si neuter coniux ſtatum mutauit, retractanda eſt ſententia, cùm res ſit in integro, & licèt promotus fuerit vir ad Sacerdotium, reddendus eſt coniugi, ſi hæc nolit continere, vt notat S. Bonauentura *diſtinctione trigeſima quinta, dubio quarto,* is tamen nequit petere debitum; ſi verò alter ſtatum mutauit, vouens caſtitatem in religione, vel ſacris initiatus, eſt reſtituendus alteri coniugi, cui debitum reddere tenetur non tamen exigere. Ita D. Bonauentura 4. *diſtinctione trigeſima quinta, circa litteram,* & alij apud Sanchez, *diſp.* 9. *numero* 9.

Si verò vterque ſtatum mutauit, neuter poteſt repetere, nam vterque ſciens, videtur alteri licentiam conceſſiſſe. Vide Sanchez, *num.* 12. & D. Bonauenturam *ad* 2. 54

Qvoad quæſtionem : Prima ſententia cenſet, nullo modo poſſe adulterum reclamare contra inſontem lapſum, poſt diuortij ſententiam; poſſe tamen id iudicem ex officio, vt periculum fornicandi ab eis amoueat. Ita Doctores apud Sanchez, *diſput.* 9. *num.* 30.

Secvnda ſententia eſt, poſſe coniugem dimiſſum repetere. Ita D. Bonauentura hîc; & hoc ibi ſatis explicat rata ſententia, tamen clarius ex argumentorum ſolutione id conſtat. Eum ſequuntur plurimi apud Sanchez, *num.* 27. 55

Assero cum hac ſententia, hanc compenſationem poſſe poſt latam ſententiam fieri.

Probatvr primò à D. Bonauentura, quia diuortium conceditur iure naturali, & diuino, ratione iniuriæ illatæ per diuiſionem carnis, debitæ ſoli coniugi; at qui poſt diuortium mœchatur, iniuriam compen

compenſat: Ergo ſententia diuortij, quippè humana, non valet.

56 RESPONDET Sanchez, ius diuinum admittere compenſationem ante iudicis ſententiam. Obſecro vbinam hoc in iure diuino inuenitur? Si enim aliquis damnetur iuſtè, vt reſtituat centum aureos alteri, & poſt ſententiam ipſe accipiat duos equos huius pretij à debitore; vnum lex coget adhuc ſoluere? Abſit?

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia ſententia iudicis fertur in iniuriam matrimonij compenſandam, ita, vt res maneant integræ in inſonte, alioqui ſententia eſſet iniqua; at lapſo inſonte, res mutantur quoad iuſtitiam: Ergo in pœnam abuſus ſententiæ retrocedi poteſt ab altero.

OBIICIVNT Sanchez, *numero* 30. alijque, ſemel benè definitum, minimè retractandum, *cap.* Quod benè 6. *quæſt.*4.

57 RESPONDET S. Doctor, ex rigore iuris, rebus manentibus in primo ſtatu, id verum; at mutatis rebus eſſentialiter, quoad ea, quæ reſpiciunt ſententiæ complementum, falſum eſſe. Vide etiam, quæ dicam cum Sanchez, *q.*10.*ad* 2.

OBIICIVNT ſecundò. Actio ſemel perempta non reſtituitur. Sic ablata eſt ſeruitus, *c.* Quæris *de conſecr.d.*4. *Leg.* Sticlium, §. Aream, *ff. de ſolut.* In matrimonio autem eſt ſeruitus debiti, à qua innocens per diuortium liberatus eſt.

58 RESPONDET S. Doctor, ſeruitutem non perimi abſolutè, ſed conditionaliter; ſi coniux conſernet ius illud per continentiam. Hoc autem probat S.Doctor, quia manet adhuc vinculum: Ergo ſeruitus non eſt omninò ablata.

RESPONDET ſecundò, ſeruitutem non viuificari, ſed de nouo produci à iure ob peccatum viri. Ex his ruunt alia, quæ opponit Sanchez, *numero trigeſimo.*

59 ARGVO etiam, quia ſecundum Sanchez, ex officio poteſt Iudex coniuges illos, ob periculum adulterij, ad reconciliationem trahere, quia delictum ſuperueniens præiudicat rei indicatæ, vt fatetur San-

60 chez: Ergo ex eo delicto nouum ius conſurgit, vt ait S. Bonauentura, vel antiquum reuiuiſcit ad diuortium faciendum.

VRGEO; Nam in foro conſcientiæ fornicans poſt ſententiam diuortij tenetur admittere vxorem derelictam ob adulterium, vt plurimi aſſerunt probabiliter apud Sanchez, *numero trigeſimo ſecundo.* Aut ſaltem tenetur poſt nouum iudicium, quo poteſt ab Eccleſia compelli, vt aſſerit Sanchez, cum aliis ibi. Et ratio eſt, quam affert S. Bonauentura *in corpore*, quia poteſt in pœnam fornicationis; eò quòd abuſus ſit priuilegio libertatis, iterum deduci in ſeruitutem, vt fatetur ipſe Sanchez.

61 Ex his ſequitur, hunc adulterantem poſt ſententiam diuortij; & mox profitentem in religione, reſtituendum vxori, quia non poteſt iuri vxoris præiudicare. Sequitur etiam, vxorem recuperare dotem, quia compenſantur delicta.

QVÆSTIO X.

An Coniux innocens poſſit adulterum inuitum reuocare.

D. Bonauentura quæſt.5. diſt.35.
D. Thom. quæſt. vnica, art.6. ad 3.

PRIMA opinio eſt affirmatiua multorum apud Sanchez, *diſputat.*10. *numero ſecundo*, quando ſententia diuortij non eſt lata: ſecus verò poſt ſententiam. 62

SECVNDA opinio eſt, ſemper integrum eſſe inſonti adulterium reuocare, huncque teneri reconciliari. Ita ſancti Doctores, quos alij ſequuntur apud Sanchez, *num.*3.

ASSERO cum hac ſententia, poſſe innocentem adulterum coniugem reuocare.

PROBATVR à D. Bonauentura primò, ex *prima ad Corinthios ſeptimo*, vbi vxori iuſtè recedenti, optionem dat, vt rurſus viro ſuo reconcilietur; viro autem non dat facultatem renuendi, atque ideò ſupponit, poſſe trahere adulterum ad cohabitationem. 63

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, quia coniux innocens non priuatur per Iudicis ſententiam iure, quod habet in corpus adulteri, aliàs ſententia faueret, atque prodeſſet reo, aduerſus quem lata eſt, quod iniquiſſimum eſſe docet Iuriſconſultus *in Leg.* Euidenter 16. *ff. de except. rei iudicatæ.* Confirmatur; Quod enim in fauorem iudicatum eſt, non poteſt in damnum verti *ex Leg.* quod fauore 6. *Cod. de legibus.*

CONFIRMATVR quia, cùm ſolus adulter ſit condemnatus, ius innocentis illæſum debet manere, quo valeat adulterum ad priſtinam ſeruitutem ducere, etiam inuitum, argumento *ex cap.* Quidam *de conuerſ. coniugali, & cap.* Qui dormierit 27.*q.*2. aliàs daretur anſa fornicandi, vt ſic à priſtina ſeruitute diuerterent. 64

TANDEM, quia pœna immunitatem adultero tribuere non debet *ex Leg.* Relegatorum 7. *ad finem, ff. de interdict. & releg.* Atque æquitati repugnat, adulterum ex delicto commodum reportare *Leg.* Itaque, *ff. de furtis.*

OBIICIES primò. Sententia diuortij eximet vtrumque à cohabitatione, atque innocens perſiſtens vſque ad ſententiam, renunciat iuri ſuo.

RESPONDET S.Doctor, ſententiam ferri in fauorem inſontis, qui non renunciat viri ſuo, ſed ſolùm ſententiam admittit, quatenus in ſui fauorem eximit. 65

OBIICIES ſecundò. Sententiæ ſemel latæ, quæ vtrique libertatem conceſſit, ſtandum eſt, dum à ſuperiore non retractatur, *cap.* Quod ſemel 6. *quæſtione* 4.

RESPONDET Sanchez, *numero quinto*, ex D.Bonauentura *ad* 2. ſententiam non vtrique, ſed ſoli inſonti libertatem concedere, ac proinde cùm innocens ſibi adulterum reuocat, non contrait ſententiæ; ſed renunciat libertati ſibi conceſſæ. 66

QVÆSTIO

Digitized by Google

QVÆSTIO XI.

An quando adulter vouit, integrum ſit inſonti eum reuocare.

D.Bonauentura diſtinct. 35. quæſt. 5. ad 2.
D.Thom. quæſtione vnica, art. 6. ad 3.

67 QVÆSTIO pendet ex alia: An liceat adultero, ad religionem tranſire, inuito inſonte.

EST autem controuerſia; an poſt ſententiam Iudicis, facto diuortio à iudice competente Eccleſiaſtico, id licitum ſit, nam ante ſententiam res eſt clara non poſſe, vt omnes aſſerunt, quia cùm res iudicata non ſit, nil poteſt adultero ſuffragari. Similiter, ſi tantùm à iudice ſæculari damnata ſit adultera, intruſione in Monaſterium, vt pœnitentiam agat, extat deciſio Authenticæ, *Cod. ad* L. Iul. *de adult.* Sic habens: *Sed hodie adultera in monaſterium mittatur, quam intra biennium viro recipere liceat, biennio tranſacto, adultera tonſa, monaſtico habitu ſuſcepto, ibi, dum viuit, permaneat.*

68 Ex quo patet, viro innocenti integrum eſſe intra biennium à prædicta recluſione, vxorem ſibi reconciliare, nec eam poſſe ante id tempus, in viri præiudicium, profeſſionem emittere, quod ſi emittat, poſſe à viro reu ati. Sic explicant Iuriſtæ apud Sanchez, *num.* 8.

IGITVR tota quæſtio eſt poſt latam diuortij ſententiam.

69 PRIMA opinio eſt, poſſe adulterum poſt ſententiam, innocente inconſulto, profiteri. Ita plurimi apud Sanchez, *num.* 10.

ALII addunt, etiam inuito inſonte, poſſe adulterum profiteri. Doctores refert Sanchez, *numero vndecimo.*

VERA tamen ſententia eſt, non poſſe, coniuge inſonte inconſulto, nedum inuito, ad religionem tranſire. Ita SS. Doctores, & alij apud Sanchez, *numero decimo ſecundo*, negantes, poſſe inuito inſonte: Et alij *numero decimo tertio*, negantes, id poſse ipſo inconſulto.

70 PROBATVR à D. Bonauentura, argumentis factis *quæſtione decima*, quia poteſt innocens, reuocare adulterum: habet enim adhuc ius in corpus eius.

QVOD ſi coniux innocens ſciat, nec reclamet, validè tranſibit adulter ad religionem. Sic enim videtur licentiam daſſe.

71 ADDO, ſi lata diuortij ſententia, innocens monitus nolit adulterum ſibi reconciliare, poteſt adulter ſtatum mutare, profitendo in Religione. Probatur *ex cap.* Gaudemus *de conuerſ. coniug.* Ratio videtur, nam innocens in adulterum non habet omne ius, ſed ſolùm reuocandi; quod ſi nolit, videtur concedere, vt ſibi conſulat; neque enim poteſt eum pendulum tenere.

QVÆSTIO XII.

An coniugi inſonti liceat, adultero inuito, ad Religionem, vel Ordinem tranſire.

ASSERO primò, licere coniugi inſonti ad reli- 72
gionem tranſire, adultero inuito. Conſtat *ex cap.* Conſtitutus, *& cap.* Veniens *de conuerſ. coniug.* & *cap.* Agatoſa, *vigeſima ſeptima, quæſtione ſecunda*, quod eſt D. Gregorij *libro nono*, *epiſtola* 44. Ratio eſt, quia adulter omne ius coniugale amiſit, quod ſolùm erat obſtaculum ingreſſui in Religionem. Num verò ad id deſideretur ſententia diuortij, diſcutiam *quæſt. ſequenti.*

ASSERO ſecundò, licere inſonti accipere etiam 73
Ordines ſacros, inuita adultera.

PROBATVR, quia ius coniugale æqualiter obſtat ingreſſui Religioni, & Ordini ſacro, vt innuit S.Doctor *quæſt. 5. ad ſecundum*, & ſequuntur Doctores apud Sanchez, *diſp.* 11. *n.* 16.

QVÆSTIO XIII.

An poſſit Coniux inſons propria, authoritate debitum negare adultero, & ab eo diuertere.

D.Bonauentura diſtinct. 35. quæſtione 3.
D. Thom. quæſt. vnica, articulo 3.

PRIMÒ quidem eſt quærendum, an propria au- 74
thoritate valeat debitum negare.

PRIMA ſententia aſſerit, expectandum Eccleſiæ iudicium. Ita Doctores apud Sanchez, *diſput.* 12. *numero* 2.

SECVNDA ſententia exigit tantùm, vt adulterium ſit notorium. Vide DD. in Sanchez, *numero tertio*, & alij apud Maſtrium *diſputatione ſeptima, quæſt.* 21.

TERTIA ſententia eſt peccare quidem adulterum petendo; at inſontem reddere teneri. Ita Friburg. *ſum. lib. 4. tit. 2. q. 50.*

QVARTA ſententia eſt coniugem inſontem cer- 75
tum de alterius adulterio, poſſe debitum negare adultero. Ita SS. Doctores, quibus adhærent alij communiter apud Sanchez, *n.* 5.

ASSERO cum hac ſententia, poſſe inſontem coniugem debitum adulterij reo denegare.

PROBATVR à D.Bonauentura primò, *hîc*; & *quæſtione quinta, ad tertium*, & hîc *in corpore*, & *quæſtione* 1. *in corpore*, *& in primo*, cui reſpondet poſt ſolutionem quarti argumenti. Iure enim naturæ în contractu matrimonij hæc conditio eſt imbibita, vt ſeruanti fidem, fides ſeruetur; ſecus autem frangenti, quod habes *cap.* Peruenit *el* 2. *de iureiur. cap.* Si 76
infidelis 28. *quæſtione ſecunda, Leg.* Si conuenerit, *ff. pro ſocio*, neque ex conuentione partium, quaſi mera pœna conuentionalis ſtatuitur, ſed in contractus intimo inſeritur, vt conditio. Ita, licet pœnam includat, tamen eſſentialiter eſt conditio in contractus eſſentia imbibita: at conditione non ſeruatâ, in pacto imbibitâ, & alter paciſcens eſt eo ipſo

liber

liber à pacti complemento: Ergo coniux innocens certò ſciens, violatam ſibi fidem, non tenetur debitum reddere.

77 Probatvr ſecundò, quia cùm negatio debiti priuatim fiat, non eſt cur exigatur notorium delictum, vel iudicis ſententia.

Probatvr tertiò à S. Doctore, *argumento vltimo;* alioqui teneretur innocens adulterij iniuriam condonare, & amittit ius contra fornicantem, nam reddens debitum condonat; & tamen Chriſtus dat ius negandi debitum; imo & diuortij, *Matthei 5. & 19.*

Probatvr quartò à S. Doctore, *loco citato,* quia copulatus cum adultera incurrit pœnam bigamiæ, atque adeò cogetur ſubire irregularitatem.

Dvbivm eſt autem: An teneatur, ſi Iudex ſub
78 excommunicatione præcipiat, vt debitum reddat.

Asserit D.Bonauentura teneri, cum D.Thom. & aliis apud Sanchez, *num.6.*

Alii tamen negant ibidem. Alij diſtinguunt ibi. Addit tamen S.Doctor, quòd ſi compulſus à cenſuris debitum reddat, nullum ſibi infert præiudicium, & ita poteſt agere ad diuortium, &c.

Qvoad alteram partem quæſtionis.

Prima ſententia eſt, poſſe inſontem diuertere ab
79 adultero coniuge, ante ſententiam diuortij, ſi tamen adulterium ſit notorium. Ita plurimi apud Sanchez, *diſp.12.num.12.*

Secvnda ſententia exigit ita notorium adulterium, vt nulla tergiuerſatione celari, vel ratione negari queat. Ita multi apud Sanchez, *n.13.*

Tertia ſententia eſt, non poſſe ante Eccleſiæ iudicium. Ita SS. Doctores, Bonauentura, & Thom. quibus adhærent allegati à Sanchez, *numero 11.* & Maſtrio *loco citato.*

Assero cum hac ſententia, non licere inſonti
80 propria authoritate conſortium coniugis per diuortium deſerere.

Probatvr à D.Bonauentura, ex Concilio Carthag. cui S. Auguſtinus interfuit, & habetur 33. *quæſt.1.cap. ſæculares,* vbi dicitur: *Si antequam apud Epiſcopos comprouinciales diſſidij cauſas dixerint, & priuſquam in iudicio damnentur, vxores ſuas abiecerint, à communione Sanctæ Eccleſiæ, & populi cætu, & pro eo, quod fidem, & coniugia maculant, ſeparentur.*

Probatvr ſecundò à S Doctore, ex Nicolao Papa, & habetur eadem quæſt. *Non licet alicui ſuâ authoritate vxorem ſuam dimittere.*

Præclarvs eſt textus *cap.* Porrò *de diuortiis,*
81 vbi habetur: *etiamſi parentela eſſet publica, & notoria, abſque iudicio Eccleſiæ ab ea ſeparari non potuit.* Vbi eſt validum argumentum: Si enim nequit ſine Eccleſiæ iudicio fieri ſeparatio ob conſanguinitatem notoriam, quæ reddit cohabitationem periculoſam copulæ fornicariæ, & inceſtuoſæ, multò minùs ob adulterium alterius, vbi adhuc copula eſt licita.

Probatvr tertiò à D.Bonauentura, quia per eas cauſas diſſoluitur, per quas producitur *c.1.de regulis iuris,* cùm igitur iudicium publicum Eccleſiæ exigatur ad vniendos coniuges, & diſſolutio pariter ſit publica; ſequitur ad eam requiri idem iudicium.

Probatvr quartò à S.Doctore, quia nemo po-
82 teſt in eadem cauſa eſſe actor, & iudex.

Probatvr quintò, quia neque repudium antiquum fieri poterat abſque Iudicum ſententia.

Probatvr ſextò à S.Doctore, quia is, qui abſque tali iudicio vxorem pellit, cogitur eam iterum recipere, quia præter ordinem iuris eam dimiſit.

Hanc reſtitutionem ante omnia faciendam, 83
etiam ante litis conteſtationem, deciditur expreſsè *capite ſecundo, cap.* In litteris, *cap.* In conquæſtione *cap.* Item, cum quis *de reſtitut. ſpoliat.* Cauſa enim reſtitutionis quamplurimis gaudet priuilegiis, *cap.* Finali *de ordine cognitionis,* vt docent omnes.

Imò & prædonem ante omnia reſtituendum eſſe, decidit textus, *cap.* In litteris *de reſtitut. ſpoliat. & colon. & Leg.* Cum fundum, *ff. de vi, & vi armata.* Cuius ea ratio eſt, quia ſine citatione, & actu iudiciali nemo eſt à ſua poſſeſſione remouendus, *cap.* Licet *Epiſcopis, & præbendis in 6.* & latè proſequitur Menochius de recuperanda poſſeſſione, *remedio primo, numero vndecimo,* & Sanchez, *diſputatione decima ſecunda, numero decimo quarto,* vbi aduerto contra eum in reſtitutione prædonis, qui eſt publicus, quæ habetur *cap.* In litteris *citato,* loqui etiam de crimine, quacunque ratione notorio.

Excipit tamen S. Doctor, *in corporis calce;* 84
niſi illicò probationes proferat, & iudicium illicò fieri poſſit. Idem docent alij apud Sanchez, *numero vigeſimo primo,* & probatur primò *cap.* Litteras *de reſtitut. ſpoliat.* vbi coniuge diuertente ob impedimentum conſanguinitatis, illiuſque probationes incontinenti offerente, non reſtituitur ad copulam coniugalem coniux ſpoliatus. Secundò *ex Leg.* Finali *Cod.* quorum bonorum ibi: *Omnibus fruſtrationibus amputatis:* Sentit igitur textus, exceptiones, quæ fruſtrandi iudicij cauſâ offeruntur, ac differendæ reſtitutionis, non eſſe admittendas; quales non ſunt eæ, quarum probatio incontinenti offertur, atque ita admittuntur in cauſis, quæ celeritatem deſiderant *ex Leg.* Si is, à quo, *ff. Vt in poſſeſſionem* 85
legat. & conferunt ad hoc plura ſpecialia probationis incontinenti oblatæ, quæ affert Menoch. *de recuperanda poſſeſſ. remedio 50. quæſtione vigeſima prima, numero 240.* & de retinenda; *remedio tertio, quæſtione 75. numero 637.* Tertiò *ex regula,* dolo facit *59. de reg. iur. in 6.* vbi: *dolo fauens appellatur, qui petit id, quod reſtituturus eſt.*

Contra hanc exceptionem obijciunt Couar. 4. 86
decret. ſecundo, capite ſeptimo, §. quinto, nam *cap.* Litteras *de reſtitut. ſpoliat.* conceditur, tamquam ſpeciale in impedimento dirimente, vxorem ſpoliatam non eſſe reſtituendam, ſi incontinenti probationes conſanguinitatis offerantur ob periculum peccati mortalis.

Hoc autem non reperitur in caſu noſtro. Confirmatur, nam *eo cap.* non obſtantibus probationibus incontinenti oblatis, reſtituitur coniux ſpoliatus, quoad habitationem, & reliqua omnia, dempta carnali copula, in qua ſola ſubeſt periculum peccati: Ergo, cùm in præſenti non ſit periculum, reſtituendus eſt coniux.

Hæc tamen non lædunt, nam peccatum mortale 87
ſubeſt etiam in negando debito, nec poteſt retineri, cùm ergo retineatur ex iure, ſi præſententur probationes illicò; ſignum eſt, eam non eſſe illegitimam. Quod verò ibi reſtituatur quoad alia, parum refert; nam reſtitutio eſt in ordine ad debitum; & ſi ſubeſt periculum, non reſtituitur etiam quoad cohabitationem, in qua manet idem periculum; Ergo ſignum eſt, non fuiſſe reſtitutam, quoad cohabitationem proximam.

Digitized by Google

88 Obiiciunt ſecundò, *Leg.*1. *Cod.* Si per vim, vel alio modo ibi: *Sine vlla cunctatione reſtituatur*, & *Leg.* Si quis ad ſe fundum ibi: *Eademque protinus reſtituta*, *Cod.ad.* L. Iuliam *de vi*, ſi enim reſtitutio eſt ſine cunctatione, & protinus facienda, non poterit retineri.

Respondetvr, hoc eſſe ius commune, vt notat S. Doctor: Sed non loquitur in caſu, quo offeruntur incunctanter probationes.

Obiiciunt tertiò. Spoliator ſemper delinquit, donec reſtituat, & ideò, niſi purget delictum reſtituendo, non debet audiri *cap.* Frequens *de reſtit. ſpoliat.* Confirmatur, quia in ſpoliantis odium inductum eſt, vt ſtatim poſſeſſionis reſtitutio fiat *ex Leg.* Si quis in factum *Cod. vnde vi.*

89 Respondetvr facilè, in conſcientia non delinquere iuſtum ſpoliatorem, neque debet purgare in foro externo delictum, reſtituendo, cùm nullum extet, ſed probando iuſtam poſſeſſionem, ad quam, dum illicò exhibet probationes, & ius ſuffragetur, non erit malus in morula. Quod verò ius ſtatuat, in odium ſpoliatoris eſt, quia non præſumitur iuſtus, cùm res ſit in alterius poſſeſſione, cuius melior eſt conditio, niſi exhibeat probationes.

90 Obiiciunt quartò. Daretur occaſio delinquendi, reſque propria authoritate occupandi, ſi probationibus oblatis, reſtitutio impediretur.

Respondetvr, in matrimonio, grauiſſimo Sacramento, ob delicatam læſionis grauiſſimæ rationem concedi, namque ſic ſuſtinetur illæſum ius Diuinum, dum non fit reſtitutio, exhibendo probationes, nec regula hæc ad omnes ſpoliationes extenditur; vel ſi extenditur, fulcitur iure.

Probatvr vltimò. Facilius eſt contrahere matrimonium, quàm diuidere; ſed non poteſt occultè contrahi: Ergo. Maior confirmatur; proniora enim ſunt iura ad coniungendum, quàm ad ſeparandum, *cap.*1. in fine, *vt lite non conteſtata.*

91 Ex his habes, non poſſe in foro conſcientiæ ab habitatione coniugis, occultè rei, diuertere, contra Sanchez, *num.*31. & alios ibi adductos. Ita D. Bonauentura *diſt.*35.*q.*2. *in corpore*, vbi reddit rationem, quia non poteſt probare, & non eſt noſtrum de occultis iudicare, quia iudicium ſecundùm leges, fit ſecundùm allegata, & probata.

92 Probatvr, quia *cap.* Significaſti, & *cap.* Porrò *citati*, id aſſerunt, nec addunt valere tantùm in foro externo, vt gloſſat Sanchez.

Obiicies primò. Chriſtus *Matth.* 19. tulit ſententiam, licere dimittere vxorem ob fornicationem.

Respondet S. Doctor, Chriſtum id expreſſiſſe tantùm, ſed Eccleſiæ iudicium reliquiſſe.

Obiicies ſecundò. D. Ioſeph voluit dimittere B. Virginem ob ſuſpicionem adulterij occulti.

Respondent aliqui, eum voluiſſe recedere ob reuerentiam erga B. Virginem, quia, cum ea inhabitare, ſe indignum credebat. Sic Origenes *homil.* 1. *in diuerſos Euangeliſtas.* D. Bernardus ad ea verba; *Miſſus eſt*, Lucæ 1. D. Thom. 4. *diſt.* 35. *quæſt. vnica, art.* 3. *ad* 2. Richardus *ibi, art.* 1. *quæſt.* 3. *ad* 1. Paludanus *quæſt.* 1. *art.* 4. Sotus 4. *diſt.* 36. *quæſt. vnica, artic.* 3. Turrecrem. *cap.* Sæculares 33. *quæſtione* 2. *ad primum.*

93 Sed hoc non eſt probabile; Angelus enim hortatur Ioſephum, ne recedat, dicens: *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Sic eum inſtruit, Mariam accepiſſe non ex ciuili complexu, ſed Spiritu ſancto operante. Quòd ſi reuerentia in Virginem actus voluiſſet diuertere; hoc erat motiuum potius vehementius expellens.*

Itaqve ex adulterij ſuſpicione voluiſſe Ioſephum diuertere, aſſerunt D. Chryſoſtomus, *homil.* 1. *in Matth.* & *homil. de ſancta Suſanna*, D. Auguſtinus *epiſtola* 54. & *ſerm.* 16. *de verbis Domini*, & *ſerm.* 8. *de Tempore*, Theophylact. Euthym. *Matth. primo*, Abul. *Matthæi decimo nono, quæſtione ſeptuageſima ſecunda, ad* 2. D. Bonauentura *ad ſecundum*, Maldonat. *Matthæi primo*, Suarez 3. *parte, quæſtione vigeſima nona, articulo primo, ſectione ſecunda*, Sanchez *hic, numero trigeſimo ſexto*, qui reſpondet argumento, voluiſſe diuertere, quia occulta cùm eſſet dimiſſio, & abſque ſcandalo, erat licita in foro conſcientiæ. 94

D. Bonaventvra reſpondet, Ioſephum voluiſſe declinare ad vitandum Mariæ interfectionem, quæ tunc adulterio imponebatur.

Obiicies tertiò, *cap.* Dixit Dominus 32. *q.*4. apud D. Hieronymum ad 19. Matth. *Vbicunque fornicatio eſt, vel fornicationis ſuſpicio, liberè dimittitur vxor.* 95

Respondetvr cum D. Bonauentura, *ad* 1. alludi ad dictum Chriſti, quod tamen Eccleſiæ iudicio eſt exponendum.

Obiicies quartò, *cap.* De Benedicto 32. *qu.*1. vbi definitur: *Non compellendum virum recipere vxorem, quæ ab ipſo receſſit, & fornicata eſt*; at ſi ſententia diuortij requiritur, cogeretur etiam recipere vſque ad illam.

Respondetvr, decretum loqui de ea, quæ aufugit à marito, eam nolente, ita vt ex parte vtriuſque ſit conſenſus non conueniendi iterum in habitationem, & vtroque petente diuortium, vrgenteque feſtinanter.

Ex his habes etiam, falſum eſſe id, quod ait Sanchez, *numero trigeſimo ſeptimo*, licere coniugi, ſcienti matrimonium eſſe inualidum, vel ob conſanguinitatem, vel, &c. ſecretò aufugere, ſi abſque ſcandalo poteſt, non expectato iudicio Eccleſiæ. 96

Hoc enim eſt contra *cap.* Porrò, allatum.

Ex his etiam colligitur ſolutio difficultatis circa duo capita: Significaſti, & Porrò, *de diuortiis*, ex quibus *cap. ſignificaſti* ait: *Si notorium eſt, mulierem ipſam adulterium commiſiſſe, ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet*: at *cap.* Porrò, *etiamſi parentela eſſet publica, & notoria, abſque iudicio Eccleſiæ ab ea ſeparari non potuit.* 97

Plvrimas conciliationes affert Sanchez, *n.*38. & tandem dicit, ſic conciliari, quod *cap.* Porrò *cit.* agit de diſſolutione totali matrimonij: quare, cùm res grauiſſima ſit, expectandum Eccleſiæ iudicium; atque adeò ſingularem eſſe caſum in diſſolutione matrimonij exiſtimandum; at in cauſa adulterij ſeparantur tantùm quoad habitationem, & manet vinculum. 98

Mihi conciliatio eſt facilis; videtur enim *caput* Significaſti *cit.* declarare, non eſſe cogendum inſontem ab Eccleſiæ ſententia, vel cenſura, ſi adulterium ſit euidens, & probatum, & non ſolis ſuſpicionibus quibuſque nixum. Itaque videtur loqui de ſententia Eccleſiæ, iuſta inferenda, poſitis coniugibus in debita depoſitione, in qua ſunt ſimul; ſunt tamen materialiter ad ſententiam. Itaque *cap.* Porrò *de diuortiis*, non contradicit, quòd vult, expectandum eſſe Eccleſiæ decretum.

Vbi obſerua cum D. Bonauentura *diſtinct.* 32. *articulo* 2. *quæſtione* 2. *in corpore*, quem ſequuntur 99

commu

Digitized by Google

communiter apud Sanchez, *d.*12.*n.*41. non quamcunque ſuſpicionem ſufficere ad negandum debitum, vel petendum diuortium, ſed requiri ſuſpicionem violentam, quæ indiciis valdè moraliter vrgeat, vt ſi ſolus cum ſola in loco abdito in propria domo inueniantur, vel nudi in eodem lecto, &c. Sic deciditur *cap* Litteris *de præſumpt.*

100 ITAQVE *cap.* Significaſti *de diuortiis*, ex mente D. Bonauenturæ vult, non eſſe cogendum innocentem ad copulam recipere vxorem hoc modo præſumptam de adulterio (arduum eſt enim metaphyſicè conuincere illud eſſe conſummatum) neque cogendum ſimul habitare in poſterum, iam enim ſupponitur quoad demeritum excluſa, eſto materialiter ad ſententiam ſint ſimul, non tamen alter cogendus eſt ad priſtinam amicitiam reuocare.

QVÆSTIO XIV.

An teneatur Vir vxorem in mœchia perſiſtentem dimittere, aut reſipiſcentem admittere.

D.Bonauentura diſt.35.quæſt.2.
D.Thom.quæſt.vnica, art.1.

101 SVPPONO primò, coniugem inſontem non teneri adulterum ſibi reconciliare. Vnde cùm dicitur, *cap.*Si vir *de adulter.* virum debere ſibi reconciliare adulteram emendatam, explicat ibi Gloſſa, ab omnibus recepta, de debito honeſtatis. Itaque etiam pœnitentem poteſt accuſare, *cap.* Admonere 32.*q.*1. quod eſt Stephani Papæ. Idque ſupponit S. Doctor hìc, *in corpore.*

102 SVPPONO ſecundò cum eodem S.Doctore, poſſe virum ſibi reconciliare vxorem adulteram *cap.* Si vir *de adulter.* & omnes fatentur cum D.Auguſtino, *l.*2.*de adult. coniug. c.*6. *&* 9. & refertur *cap.* Quod autem, *& ſequent.* 32.*q.*1.

QVOAD quæſtionem igitur propoſitam. Primò agam quoad virum, reſpectu vxoris.

PRIMA opinio eſt, non teneri virum abſolutè expellere vxorem in adulterio perdurantem. Ita multi cum Sanchez, *diſp.*13. *num.*8. & Maſtrius infrà citandus, qui ait, eſſe communem Recentiorum ſententiam.

SECVNDA opinio abſolutè aſſerit. Ita ſancti Doctores cum aliis apud Sanchez, *n.*4. & Maſtrium, *diſp.*7.*q.*22.*n.*569.

ASSERO primò cum D.Bonauent. teneri virum dimittere vxorem, publicè in mœchia durantem.

103 PROBATVR à S.Doctore, authoritatibus primò D.Chryſoſtomi, *homil.* 2.*operis imperfecti in Matth.* & refertur *cap.* Sicuti crudelis 32. *quæſt.*1. ibi: *Sicut crudelis, & iniquus eſt, qui caſtam emittit vxorem; ita fatuus eſt, & iniuſtus, qui retinet meretricem; patronus enim turpitudinis eius eſt.*

PROBATVR ſecundò à S. Doctore, ex D.Hieronymo *ad* 19. *Matth.* & refert *cap.* Dixit Dominus *trigeſimo ſecundo, quæſtione prima.* Idem docet D.Auguſtinus *libro ſecundo, de adulter. coniug.* & refertur *cap.* Non ſolùm 28.

PROBATVR tertiò à S. Doctore, ex Prouerb. 18. *Qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt, & inſipiens.*

104 SIC videtur definitum *cap. de adulter.* ibi: *Si vir, ſciens vxorem ſuam deliquiſſe, quæ non egerit pœnitentiam, ſed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & eius criminis particeps.*

Eſtque D.Hieronymi, vt refert S.Doctor, *in corpore.* Idem habetur *cap.* Quemadmodum §. *vltim. de iure iurando.*

RESPONDET Sanchez, *numero* 10. 11. *&* 26. 105
ſolùm ratione ſcandali, ac ſuſpicionis conſenſus, id in illis textibus prohiberi.

AT nullus ex illis hoc ſolum eſſe fundamentum muſſitat.

FATETVR quidem, hanc eſſe vnam rationem S. Doctor, quia vir tenetur corrigere vxorem, atque adeò, ſi cohabitat cum ea adultera, videtur conſentire. Quare ex duplici capite hoc peccatum oriri, diſſerit *in corpore.* Primò defectu correctionis; ſecundò è ſcandalo.

ET quidem ex præcepto correctionis teneri 106
aſtruunt S. Doct. & alij apud Sanchez, *numero* 9. Dum enim ſpes eſt reſipiſcentiæ, ſi ab ea recedat, tenetur hoc medium aſſumere; neque enim correctio fraterna ſolis verbis perficitur.

AFFERT etiam aliam rationem, quia *qui adhæret meretrici, vnum corpus cum ea efficitur.* Sed hoc non recipitur à S. Doctore, reſpondet enim propoſitionem hanc eſſe veram reduplicatiuè: qui coniungitur meretrici, vt ſcilicet eſt meretrix, vel affectu meretricio.

OBIICIES primò è Gloſſa *prima, ad Corinth,*7. Deus permiſit dimittere vxorem ob fornicationem: Ergo non eſt præceptum.

RESPONDET S.Doctor, verum id eſſe de vxore 107
non peruicaci.

OBIICIES ſecundò. Vir ex culpa vxoris non amittit ius in corpus eius, nec ideò tenetur continentiam ſeruare.

RESPONDET S.Doctor, eum non amittere ius, neque teneri continere ſemper, ſed ad tempus debere, vt reſipiſcat vxor.

ADDIT Sanchez, *num.*20. excuſari virum ab hac dimiſſione ob periculum ſpirituale, ſcilicet ſi timeat probabiliter ſe lapſurum ex carnis ſtimulis, nam ordo charitatis docet, ſibi primò conſulere. Idem ſentiunt alij ibi. Excuſatur etiam ob damnum ſpirituale vxoris, puta, ne fiat deterior. Ita Sanchez, *num.*21. cum aliis. Excuſatur tertiò, ſi ſpes adſit reſipiſcentiæ. Ita Sanchez, *num.*23. cum aliis.

QVÆRITVR ſecundò: An etiam vxor teneatur 108
recedere à viro perdurante in adulterio.

QVIDAM affirmant apud Sanchez, *n.*27.

ALII dicunt, non teneri, vt plurimum. Eos refert Sanchez, *num.*28.

VERA ſententia eſt, nunquam teneri. Ita Sanchez cum aliis *num.*29. & hoc tamquam certum ſupponit S. Doctor, ideò de hoc quæſtionem non excitat.

RATIONES deſumuntur ex eodem S.Doctore, 109
nam duæ ſunt præcipuæ obligantes virum erga vxorem: Altera eſt, quia eſt caput mulieris, & tenetur eam corrigere: Sed hoc non vrget vxorem, quæ ſubdita non poteſt corrigere virum.

ALTERA ratio eſt ratione ſcandali: Sed neque hæc vrget; nam ſenſus vniuerſalis eſt, vxores nunquam maritorum adulteriis aſſentiri, cùm Zelotypia vt plurimum vrantur; & ſciatur, eas non poſſe impedire, ne ſui mariti in iſta ſcelera propendant.

Digitized by Google

QVÆSTIO XV.

An Copula, aut alij actus coniugales, aut detentio, ſint adulterij condonatio.

D. Bonauentura diſt. 35. quæſt. 1. & 3.
D. Thom. quæſt. vnica, articulo 3.

110 ASSERO primò, Copulam habens coniux innocens cum adultero, cenſetur condonare adulterij iniuriam, & ſibi præiudicare quoad ius accuſandi. Ita S. Doctor, quem innumeri ſequuntur apud Sanchez, *diſp. 14. n. 6.*

PROBATVR communiter à Iuriſperitis ex *capite primo, & tribus ſequentibus 32. quæſtione prima*, ſed ſolùm ibi agitur de præcepto dimittendæ adulteræ pertinacis.

PROBATVR melius *ex Leg.* Crimen. 11. *Cod. ad Leg. Iul. de adulter.* & *ex Leg.* Quæſitum 40. §. Item quæritur, *ff. ad Legem Iuliam*, vbi id expreſſiùs declaratur.

111 RATIO eſt, quia copula illa eſt actus amicitiæ, & receſſurus à diuortio, quod eſt diuiſio carnis, quippè rurſum vnitus eſt coniugi carnaliter.

GEMINÆ tamen ad hoc requiruntur conditiones. Altera, vt coniux innocens ſit adulterij conſcius: Nulla enim eſt remiſſio, vbi eſt ignorantia iniuriæ *Leg.* manifeſtiſſimi 21. *Cod. de furtis, Leg.* Fin. *Cod. de condic. indeb.* actus autem agentium non operantur vltra eorum intentionem. Ita ſentit D. Bonauentura *in corpore*, & cum eo allegati à Sanchez, *numero 9.*

SECVNDA conditio eſt, vt copula ſponte habita ſit. Ita D. Bonauentura *diſtinctione 35. quæſtione 3.* D. Thom. *quæſt. vnica, articulo tertio.* Quare innocens debitum reddens, compulſus Eccleſiæ præcepto, minitatione cenſuræ, nullum ſibi infert præiudicium. Idem aſſerunt alij apud Sanchez, *numero 13.*

112 ASSERO ſecundò. Coniux innocens, retinens adulterum, cenſetur illi parcere, ac ſubinde ius diuortij, & accuſandi perdit. Conſtat *ex Leg.* Crimen. 11. *Cod. ad Leg. Iul. de adulter.* Debet tamen diù retinere, & in conſortio maritali.

ASSERO tertiò: Reconciliatio etiam cenſetur, ſi innocens familiariter agat cum adultero, comedendo, & confabulando; habetur ex Gloſſa, §. *Fin.* Inſtit. *de iniur.* Similiter oſcula, amplexus ſcienter, & ſponte habita idipſum indicant.

QVÆSTIO eſt autem: An eos actus exercens, animo non condonandi, condonet, debeatque cenſeri condonaſſe: Itaque teneatur remittere: An verò ſint meræ præſumptiones, & præſumptioni innitantur.

113 PRIMA opinio eſt, hos actus eſſe condonationes, non autem præſumptione tantùm inniti. Citatur D. Bonauentura 4. *diſtinctione trigeſima ſecunda, articulo ſecundo, quæſtione ſecunda*, ob ea verba. Si innocens petat debitum, priuat ſe libertate, & ex hoc obligat ſe ad reddendum. Quia dum vult ſibi debitum reddi à fornicante, ipſe ſe eidem obligat. Sequitur Scotus 4. *diſt. 36. qu. vn. art. 3. poſt 3. concl.* Vega *tom. 1. c. 13. caſu* 4.

RATIO eſt, quia ſequitur, nullum ratione copulæ cogi poſſe ad perſiſtendum in matrimonio, quia poteſt ſe excuſare, quod ingerat hos actus eſſe condonationes adulterij.

ENIM verò S. Doctor loquitur modo ordinario humano, vbi ſaltem actui huiuſmodi non eſt coniunctus internus contrarius, ſed ſolum aliud non intenditur, & negatiuè ſe habet. Sic enim S. Doctor loquitur de nudo actu externo copulæ oſculi, &c. nil intentionis contrariæ opponendo; & tunc etiam Sanchez, *num. 21.* concedit, eſſe condonationem, quia illa ſigna ſunt admodum connexa cum ſocietate maritali magis, quàm habitus profeſſorum latus; & ita, licèt hic non inducat tacitam profeſſionem contra intentionem, diſſimilis eſt caſus hic; eò magis, quò in profeſſione aſſumitur nouus ſtatus arduus, ex conſilio tantùm iniunctus; hic autem idem ſtatus continuatur, qui fuit ſemel electus. 114

EO igitur primo ſenſu Iura indicant, hos actus eſſe præſumptiones reconciliationis, *Leg.* Quæſitum 40. §. *Item quæritur, ff. ad Leg. Iul. de adulter.* ibi: *deſtitiſſe videri* (non autem deſiſtere) non autem dum negatiuè ſe habet, vt dxi.

EODEM ordine cenſeo validari ſponſalia, detecto vitio, propter quod poſſunt diſſolui; ſi ſciens habeat copulam, oſculetur, &c. Modò tamen hi actus fiant, non diſſolutis ſponſalibus; tunc enim diſſolutis, nullum vinculum manet. 115

QVÆSTIO XVI.

Vtrum ratione adulterij ſpiritualis, quod eſt Hæreſis, vel Apoſtaſia à Fide, liceat Diuortium.

D. Bonauentura diſt. 3. circa litteram.

NOTANDVM ex D. Bonauentura *hic*, & *diſtinct. 35. quæſt. vlt.* præter adulterium carnale, de quo hactenus, exiſtere etiam ſpirituale, quod eſt violatio fidei datæ Deo in fidei Sacramento. Et de hoc intellige *Matthæi 19.* fornicationem. 116

OBMVRMVRANT hæretici, Eccleſiam leges ferre contra Euangelium *Matthæi 5. & 19.* ſtatuens ob ſolam fornicationem, diuortium eſſe licitum, & non licere, excepta fornicationis cauſa.

AT iuſtè definitum eſt in Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de matr. can. 8.* ob aliquas alias cauſas permiſſum eſſe diuortium quoad thorum, & cohabitationem ad aliquod tempus. Hoc autem duabus de cauſis fieri poteſt.

PRIMA ſine culpa vtriuſque, vt cum eligunt ſtatum altiorem religionis, vel concorditer vouentes, vt decernitur toto titulo *de conuerſ. coniug.*

SECVNDA cauſa eſſe poteſt culpa, ſiue adulterium alterius, ſiue adulterium ſpirituale, ſiue quia impellat ad peccatum, ſiuè quia ſæuiat. 117

LOCVS verò Matthæi relatus *cap. 2. de coniug. lepros.* ſtatuens, non licere, excepta fornicationis cauſa, vt refert S. Doct. *d. 32. art. 2.* Sic explicandus eſt.

RESPONDETVR enim, diuortium non eſſe verum, niſi ad perpetuam ſeparationem *Leg.* Diuortium 3. *ff. de diuortiis*: at propter alia crimina fit ſeparatio, quamdiù durat cauſa, puta hæreſis, ſæuitia, & ſimilia: Chriſtus autem loquebatur de diuortio, prout ſuccedit repudio iudaico, quod eſt perpetuum. Ita reſoluit S. Bonauentura *diſt. 39. dub. 3.*

RESPON

Digitized by Google

118 . Reſpondent ſecundò Bellarminus *libro primo, de matrimonio, capite decimoquarto*, §. *dicendum eſt.* Maldonat. *in capite ſexto, Matthai numero trigeſimoſecundo*, Valentia *libro vnico, de indiſſolubilitate Matrimonij, capite ſexto*, Sanchez *libro decimo, diſputatione decimaquinta, numero ſecundo*, ex D. Bonauentura *diſtinctione trigeſimanona, dubit. tertia littera*, & innuit *quæſtione tertia.* Chriſtum induxiſſe ſolam cauſam fornicationis, vt propriam, & Matrimonij læſiuam; eò quòd lædat fidem Matrimonij, indiuiſionem carnis, atque adeò ſubſtantiam Matrimonij; cæteras verò cauſas oriri ex charitatis capite, quod poteſt in aliis etiam euenire, vt neque frater cum fratre, vel pater cum filio cohabitent, ad ſeruandam corporis, vel animæ incolumitatem.

119 Aſſero igitur, licere diuortium, ſeu ſeparationem ab hæretico coniuge. Ità S. Doctor hîc, & omnes, habeturquè cap. Final. *de conuerſ. coniug. & capite ſecundo, & quarto, de diuortiis, cap.* Non ſolum *vigeſimooctauo, quæſtione prima, & cap.* Idolatria *vigeſimooctauo, quæſtione prima*, & ex Apoſtolo ad Titum 3. *Hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem, deuita.* Neque verò expectandum eſt periculum metaphyſicè; nam ſemper hæreticus eſt peſtilens.

120 Conceditvr autem Catholico propria authoritate à coniuge hæretico declinare; nec conceditur hæretico reſtitutio ſpolium alleganti obiecta ſibi hæreſis exceptione, quod ob periculum conceditur. Sic tradunt Anton. *cap.* De illa *numero ſecundo, de diuort.* Præpoſitus *numero primo*, Alexander de Næuo, *numero tertio*, Sanchez *diſputatione decimaquinta, numero quinto.* Adduntque hi duo, quamvis hæreſis non ſit notoria; & colligunt id ex eo textu à contrario ſenſu ibi: *De illa, qua viro ſuo labente in hæreſim, ipſius conſortium ſine iudicio Eccleſiæ declinauit, videtur nobis, quod mulier, ei cùm reuerſus fuerit, eſt reddenda:* Ergo, dum non eſt reuerſus, eſt neganda reſtitutio. Hoc autem eſt in hæreſi ſpeciale.

Variè autem loquuntur Doctores in aſſignanda cauſa, cur ob hæreſim liceat diuortium.

121 D. Bonaventvra locis ſuprà allatis ait, hæreſim eſſe ſpiritualem fornicationem, dum fides ſacro Baptiſmi coniugio cum Chriſto inita violatur: dicitur enim Oſeæ 2. *Deſponſabo te mihi in fide*, & ita Chriſtum *Matthai quinto, & decimonono*, fornicationem etiam ſpiritualem intelligere. Ita ſentit D. Auguſtinus *libro primo, de ſermone Domini in monte, capite vigeſimoſeptimo, & vigeſimooctauo*, & refertur *cap.* Idolatria *vigeſimooctauo, quæſtione prima*, ibi: *Quia exceptam Dominus cauſam facit fornicationis: quam fornicationem generalem, & vniuerſalem intelligere cogimur. Cauſa itaque fornicationis eam dimittit: veluti, ſi aliquem cogat vxor ſacrificare idolis, qui talem dimittit, cauſa fornicationis eam dimittit.* Idem aſſerunt alij apud Sanchez *num.* 8.

Cætervm D. Bonauentura hac ratione non contentus, adducit ſolidiorem rationem, *dub. illo tertio, diſtinctione trigeſimanona*, quæ ſumitur ex periculo infectionis, & corruptelæ, quia hæreſis, vt cancer, ſerpit.

Ex quo patet, non eſſe idem dicendum de obſtinato in aliis excommunicationibus.

122 Ob id, & in pœnam hæreſis poteſt Eccleſia ſententiam perpetui diuortij ferre. De cætero, ſi reſipiſcat, debet coniux reuerti, quia offenſa hæreſis non eſt contra matrimonium directè, atque adeò, vt offenſa tollitur facilius, cùm ſit ſpiritualis quædam diuerſio à fide diuina, ac proinde etiam plures actus exigit; at verò fornicatio eſt corporalis, & immediata offenſio Matrimonij, propter quam perpetuam inducit offenſam, non enim pœnitentia abluitur macula offenſi Matrimonij, atque adeo perpetuum eſt diuortium naturâ ſuâ, niſi remittatur; at macula hæreſis, vt cauſa diuortij, nondum ſententia Iudicis declarata, eſt cauſa temporalis durans, quamdiù durat obſtinatio; & ceſſat reſipiſcente coniuge. Ita D. Bonauentura *dub. citato*, & alij apud Sanchez *num.* 11.

Grandis verò difficultas eſt de Catholico in iudicio Eccleſiæ ſeparato à coniuge hæretico; an teneatur emendatum recipere.

123 Quæstio autem nititur duobus textibus, qui videntur contrarij, *cap.* Finale *de conuerſ. coniug.* & *cap.* De illa *de diuortiis.*

Dico igitur, poſſe ſic litem dirimi, Catholicum ſcilicet propria authoritate recedentem, teneri redire ad hæreticum, iam emendatum: at diuertentem præmiſſo Eccleſiæ iudicio, ad id non obligari, caſu quo velit religionem ingredi; ſecus ſi velit in ſæculo manere, & videtur hæc conditio aſſignata *in cap.* Finale *citato*, vbi libertas videtur reſtricta, vt ad Religionem tranſeat: at quia *in capite.* De illa *citato*, videtur plena libertas conceſſa; reſpondent multi, hanc libertatem eſſe correctam *per cap.* Quanto *in fine, eodem tit.* & *cap.* Finale *citato*, Authores refert Sanchez *diſputatione decimaquinta, numero* 18.

124 Probabilivs ſoluitur dicendo, teneri Catholicum coniugem recipere hæreticum emendatum, ſi abſque iudicio Eccleſiæ receſſit ab eo: at ſi iudicium Eccleſiæ præceſſit, non teneri recipere. Habetur *cap.* De illa *de diuortiis* allato, nec corrigitur *per cap.* Finale *de conuerſ. coniug.* vbi, dum conceditur tranſitus ad Religionem, qui eſt quid amplius, quàm manere ſeparatum; multò magis conceditur, non reuerti. Itaque potius hic textus alterum ſolidat, & ampliùs concedit: Quapropter non reſtringit hanc libertatem, vt, ſi nolit recipere, teneatur ingredi Religionem, vt putant allati ſuprà; profectò enim facultas ingrediendi religionem ſupponit plenam à matrimonio libertatem.

Nota verò, eum hæreticum cenſeri damnatum iudicio Eccleſiæ, qui eſt talis declaratus, vt aduertit Sanchez, *num.* 20.

Qværes: an detur compenſatio inter coniugem adulterum, & hæreticum.

125 Respondetvr negatiuè; nam adulterium violauit directè fidem Matrimonij, carnem diuidendo; ideò perpetuò ſoluit; non ſic hæreſis.

Digitized by Google

QVÆSTIO XVII.

An propter alia crimina integrum ſit Coniugi à Matrimonio diuertere.

126 ASSERO primò, ob nulla alia crimina, præter fornicationem ſpiritualem, & corporalem, licet coniugibus ſeparari, ſi coniux illo crimine implicitus non pertrahat alterum ad peccandum.

CONSTAT euidenter è *capite ſecundo, de diuortiis*, & è Seraphico Doctore *diſtinctione trigeſimanona, dubio tertio*, in quibus idem ſupponit D. Thomas, *quæſtione vnica, articulo ſexto*, quos ſequuntur omnes Theologi. Conſtat ex Concilio Toletano XII. *capite octauo*, & refertur *capite*, Præceptum *trigeſimoſecundo, quæſtione quinta*, & ex D. Auguſtino *libro primo, de ſermone Domini in monte, cap.* 32. & habetur *cap.* Si vxorem 32. *quæſt.* 5.

LICITVM eſt tamen ad correctionem viro ad tempus aliò diuertere, ſi ſperet emendationem.

ASSERO ſecundò, integrum eſſe diuertere à coniuge, à quo inducitur ad peccandum, & timet ſibi ruinam.

127 PROBATVR, quia quiſque tenetur ante omnia ſuæ ſaluti proſpicere. Nam vnio cum Deo per Gratiam præualet vnioni cum coniuge, ſiue per affectum, ſiue per copulam; & ideò potiùs hæc debet aliò diuertendo diſſolui, quam illa rumpi. Ità S. Doctor *diſtinctione trigeſimanona, dubio tertio litterali*, D. Thomas *quæſt. vnica, articulo* 6. *ad* 3. & cæteri apud Sanchez *num.* 5.

128 CONFIRMATVR Matthæi 8. *Si oculus tuus Scandalizat te, erue eum & proiice abs te*, ſuper quæ verba ait Gloſſa, in oculo ſignari fratrem, vxorem, aut propinquum, vt notat Seraphicus *loco citato*, vti enim inter cætera membra corporis, curam præcipuam habemus de oculo, ita inter omnes proximos charior eſt nobis, vxor, frater aliuſvè ſtrictiori amicitiâ coniunctus; horum tamen quemvis abiicere tenemur, ſi ex cohabitatione ſcandalum immineat. Si tamen coniugis ſcandalum breui duraturum creditur, non admittitur diuortium, niſi dum probabiliter periculum perſiſtat; quod ſi ambo coniuges fideles ſint, quoad thorum quidem poteſt fieri dimiſſio, non quoad vinculum, quod poteſt ſuum obtinere effectum, quocumque tempore ſcandalum ceſſet.

129 QVOD ſi obiicias è D. Hieronymo apud D. Bonauenturam *dubio citato*, Vxorem, in animam ſuam licèt peccet, ſuo tamen viro non eſſe pollutam, ac propterea non poſſe dimitti: Quod amplius patet; Nam vir ius habet in corpus, non in animam vxoris; ergo corpore, non animâ, polluto, poteſt eam dimittere; aliàs ſequeretur, toties actitanda eſſe diuortia, quoties alter coniugum peccato ſuo ſcandalum alteri præberet; quod durum eſt, nec admittendum.

130 RESPONDET S. Doctor *dub. tertio citato*, coniugem numquam eſſe dimittendum, niſi quatenus alter eius fornicatione læditur; hæc autem tripliciter ſolet in ſcripturis accipi; primò propriè, quando ſcilicet conſiſtit in illicito carnis actu: Secundò communiter, quatenus Anima, quæ Deo per fidem ſponſatur, infidelitate ab ipſo alienatur: Tertiò communiſſimè, quod accidit in omni mortali peccato, ſiue alium in exemplum trahat, ſiue non: Verum cùm vtronis ex his modis coniux innocens poſſit lædi, & teneatur ſibi potiùs proſpicere, quam commodis coniugis, qui delinquit, quò grauior eſt talis læſio, ſiue in ordine ad animam, ſiue ad corpus, eo iuſtior, & etiam vrgentior erit cauſa diuortij.

SI tamen ea ſit firmitas animi alterius coniugum, 131 vt prauo exemplo pellici non timeat; & ſit aliqua ſpes emendationis per correptionem, exhortationem, &c. debet hæc media adhibere, priuſquam diuertendo à mutuâ cohabitatione, ipſum in via ad maiora ſcelera procliuem relinquat.

QVÆSTIO XVIII.

An ob ſæuitiam, vel amentiam Coniugis liceat diuertere, & ad Religionem, vel Ordines tranſire.

CVM Matrimonium non ſolum ſit ad pro- 132 creandam prolem, ſed ad mutuum etiam ſolamen coniugum, quo amabiliori affectu ſe inuicem inter aduerſa foueant, indubitatum eſt, ſi ita improbi ſint mores, ſeu rudis agendi modus, quo alius alium tractat, vt pacificè conuiuere non poſſint, poſſe illum, qui rudiùs excipitur, quieti ſuæ proſpicere, eóque magis, quod inter coniuges raro rixæ grauiores exoriantur, quin læsâ patientiâ, in deteriora ſcelera dilabantur.

ASSERO igitur primò, poſſe coniugem diuertere ob grauem coniugis ſæuitiam, donec det ſecuritatis cautionem ſufficientem, nec prius eſt reſtitutio facienda. Ità deciditur *cap.* Litteris *in fine de reſtit. ſpoliat.* & *cap.* Ex tranſmiſſâ *eodem titulo*, & *cap.* 1. *vt lite non conteſt.*

EST tamen opus illicò probare ſæuitiam, vt re- 133 ſtitutio impediatur.

NEC refert, coniugem auſam ſæuiendi dediſſe etiam adulterio, vt conſtat *ex cap.* de Benedicto *trigeſimoſecundo, quæſtione prima*, vbi Pelagius Papa iubet, adulteram reſtitui marito, præſtita cautione non offendendi, & *cap.* Veniens *ſecundo, de ſponſalibus*, ſubuenitur metuenti, qui cauſam culpabilem dedit. Conſtat *ex leg.* Nec timorem, *ff. de eo, quod metus cauſa*, vbi deciditur, nil referre, vt metus ſit grauis; ex culpa patientis metum oriri, quia *Nec innatur.* Ideò culpa non eſt adimmunitatem, ſed ſolùm ne priuatim puniatur, quia talis vindictâ non eſt permiſſa, Cap. *Vt nemini liceat ſe ſine Iudicis authoritate vindicare.* Itaque ſi mortem timeat, poteſt aufugere.

ASSERO ſecundò, idem dicendum de vxore, 134 quæ mortem molitur marito. Ius enim naturale id præcipit, etſi faciliùs ſit viro euadere, nec poſſit adeò timere à fœmina, ſicut ipſa à viro, & ob hanc cauſam, & quia plerumque timor eſt ex parte fœminæ, Iura tantùm loquuntur de ea. Vide Doctores in Sanchez, *diſp.* 18. *num.* 8.

QVID verò, ſi vir vxorem verberauit? multi aſſerunt, iuſtam eſſe cauſam fugiendi. Referuntur à Sanchez, *num.* 13.

SED

Digitized by Google

Sed ipſe, *num.* 16. refellit, concedens viro vxorem verberare, non tamen acriter.

135 Assero ſecundò; furiam cum periculo eſſe ſatis cauſam diuertendi. Ità multi apud Sanchez, *numero decimooctauo*, cum D. Bonauentura.

Enim verò, niſi ſit periculum graue, nòn debet ſeparari.

Probatvr à D. Bonauentura *diſtinctione trigeſimaquarta, dub. ſeptimo*, ex decreto Fabiani Papæ, *trigeſimaſecunda, quæſtione ſeptima*, vbi habet: *Neque furioſus, neque furioſa matrimonium contrahere poſſunt; ſed ſi contractum fuerit; non ſeparentur.*

136 Qværes, quæ cautio præſtanda ſit à viro.

Respondetvr, requiri cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam.

Probatvr, quia *cap.* Litteras, *& cap. Ex tranſmiſſa*, requiritur cautio ſufficiens: Quando autem cautioni additur, vt ſit idonea, vel ſufficiens, exigitur pignoratoria, vel fideiuſſoria *ex Leg.* mandato Titij 59. §. *finalj, ff. mandati*, & monent multi cum Sanchez, *numero* 35.

Enim verò, ſi pauper ſit, nec habeat pignora; vel ſit aduena, nec fideiuſſorem inueniat, ſufficiet iuramentum, quia ad impoſſibile nemo tenetur. *Regula* Impoſſibilium, *ff. de regulis iuris*, & *regula*. Nemo poteſt, *eodem titulo in ſexto.*

137 Qværes: An celebrato diuortio *ex cap. ſæuitiarum, vel furiæ*, poſſit coniux ſanus ad Religionem tranſire.

Respondetvr negatiuè, ſi ſpes ſit, vt furia, vel ſæuitia ceſſet. Quod ſi nulla ſit ſpes; licebit. Vide Sanchez *numero quadrageſimooctauo, & quadrageſimonono.*

QVÆSTIO XIX.

Quis ſit competens Iudex in cauſa Dotis, vel Alimenti, poſt Diuortium.

138 Aliqvando ſoluitur matrimonium quoad thorum, & cohabitationem abſque crimine vllius coniugum, ſed ſolo vtriuſque conſenſu: Et ſi tunc principaliter agatur de cauſa dotis, communis ſententia eſt, Iudicem eſſe laicam perſonam, & ſæcularem.

Probatvr, quia perſona proportionatur cauſæ; ſed tota cauſa ſæcularis eſt; ergo ad ſæcularem pertinet Iudicem. Ita Molina *de primogeneis libro ſecundo, capite decimoquinto, numero ſeptuageſimoſexto*, Gomez *leg. vigeſima Tauri, numero decimoquinto*, & alij communiter apud Bonac. *diſputatione tertia, de contract. puncto decimotertio, propoſ.* 1. Quamvis alij apud eundem ſentiant oppoſitum, opinantes dotem eſſe mixti fori, eò quod ſummam habeat neceſſitudinem cum Matrimonio, quod iuxta principaliorem partem ſpiritale eſt, & propterea ad Iudicem ſpectans Eccleſiaſticum.

139 Qvod ſi acceſſoriè tantùm agatur de Dote, & principaliter de Diuortio, cùm hoc decidere ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat, cum ſit ſolutio Sacramentalis vinculi in Matrimonio; etiam non ſolum de dote, ſed de alimentis ſeparatæ coniugis cognoſcere debet. Vide Gomez *leg. Tauri* 80. *numero* 47. Barboſa *leg.* 2. *parte* 1. *numero* 140. *ff. ſolut. matrimon.* Couarr. 4. *decreti* 3. *parte, cap.* 7. §. *ſexto, numero* 8.

Hinc infert Bonacina loco citato *prop.* 2. Mulierem, volentem Dotem, & alimenta coram iudice ſæculari vindicare, teneri ad perſonam Eccleſiaſticam recurrere, ſi Vir obtendat Adulterium, aliamvè diuortij cauſam, cuius cognitio ad Eccleſiaſticum pertinet. Ratio eſt, quia acceſſorium ſequitur principale; Dos autem, & alimenta vxoris acceſſoria ſunt ad matrimonium, quod eſt cauſa fori ſpiritualis: Cùm tamen Diuortij ratio fuerit ſufficienter deciſa in hoc foro, & ad curiam ſæcularem delata, poteſt in ea definitiuam ſententiam ſubire: Ratio allata eſt ſuprà, quia tunc agitur de dote, non tamquam acceſſoria, ita Bonac. ſuprà citatus. 140

Advertere autem oportet quod dictum eſt de cauſa adulterij, nam ſi hæc diſcutiatur non in ordine ad diuortium, ſed ad pœnam ſanguinis, tunc tota deuoluitur ad forum ſæculare, cuius eſt de rebus criminalibus ſententiam capitis, vel ſanguinis ferre: Eccleſiaſticis enim ſtricte prohibetur, nè huiuſmodi cauſis ſe immiſceant, eo quod Eccleſia à ſanguine abhorreat, *cap. ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel Monachi.* 141

Si verò talis ſit cauſa, vt adulterium puniendum poſtulet, non diuortij, vel ſanguinis pœnâ, ſed aliâ mitiori; erit mixti fori, & poterit præuentio intentari; nam cùm per adulterium fiat offenſa matrimonio, vt eſt Sacramentum, & vt contractus, eius cognitio & punitio ad vtrumque forum fieri poteſt. Vide Couarruuiam, Barboſam, & Sanchez apud Bonacinam *loco citato.* 142

QVÆSTIO XX.

A quo educandi ſint filij poſt Diuortium.

Si Codicem attendamus, in arbitrio Iudicis erit *Leg. vnic. Cod. diuortio facto.* Quod arbitrium eſſe debet, vt vſque ad tertium annum completum nutriantur à matre, & poſtea à Patre, *Leg.* Nec filium, *Cod. de patria poteſt.* 143

Si autem Ius nouum Authenticorum reſpiciamus, quando culpâ alterius coniugum diuortium factum eſt, apud inſontem eſt proles educanda. *Authent.* Vt liceat matri, & auiæ §. *Illud, collat.* 8. vnde deſumitur *Authent.* ſi Pater, *Cod. diuortio facto*, & ita docent. Doctores allegati à Sanchez, *diſputat.* 20. *num.* 5. *&* 6.

Excipivntvr tamen aliqui caſus ab hac regula. 144

Primvs eſt, ſi Pater, in diuortio innocens, infidelis ſit.

Secvndvs, quando culpâ viri factum eſt diuortium, & mulier tranſit ad ſecundas nuptias, ob inuentum matrimonium inualidum.

Tertivs, quando mater cauſam diuortij dedit, & eſt locuples; vir autem eſt pauper; ſed de hoc non eſt lex, ſed tantùm Doctoris ſententia.

Qvæstio verò eſt, cuius expenſis nutriendi ſint.

Qvando Patris culpâ factum eſt diuortium, eius opibus ſunt educandi apud matrem. Ita textus allegati aſtruunt. 145

Qvod ſi matris culpâ factum ſit; De hoc non habetur

Digitized by Google

habetur textus. Videntur tamen expenſis matris educandi; ſi ipſa ſit locuples.

146 Sᴇᴅ tamquam caſus omiſſus in iure, mihi videtur decidendus iuris regulis, quod, vltra triennium, non imponit matri nutrire ſobolem, ſed id onus Patri relinquit, exceptis caſibus iure expreſſis *in Leg. Nexennius*, & *Leg.* Si quis à liberis, *§. ſi vel parens*, *ff. de liberis agnoſcendis.* Vide Sanchez *diſputatione citata*, quæ eſt vltima de Matrimonio.

Hᴀᴇᴄ ſpeciatim de Mᴀɢɴᴏ Mᴀᴛʀɪᴍᴏɴɪɪ Sᴀᴄʀᴀᴍᴇɴᴛᴏ, atque vniuerſim de tota Tʜᴇᴏʟᴏɢɪᴀ, quam ſeptimo hîc concludimus Tomo, dicta ſufficiant, vt tanti operis principium fini non diſſonet; ſed ſicut DEVM, inter Sacra Myſteria Primum, habuit Initium, ita MATRIMONIVM, inter Sacramenta vltimum, habeat Finem; ab horum enim vnò homines creantur, per aliud verò iugiter propagantur, donec diuinâ tandem propitiante Gratiâ, eò adducantur electi, vbi nec nubent, nec nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cœlis, quibus vt nos conſcribamur, faxit Clementiſſimus Deus, annuatque interim, vt Sᴀᴄʀᴏsᴀɴᴄᴛᴀᴇ Tʀɪɴɪᴛᴀᴛɪ Opus iſtud, ipſius ope perfectum, & Sanctiſſimæ Tʀɪᴀᴅɪ ſub cuius eſt auſpiciis inceptum, Auguſtiſſimæ ſcilicet Vɪʀɢɪɴɪ Dᴇɪᴘᴀʀᴀᴇ, Beatiſſimo Patri N. Fʀᴀɴᴄɪsᴄᴏ, & eximio Eccleſiæ Doctori, Sᴇʀᴀᴘʜɪᴄᴏ Bᴏɴᴀᴠᴇɴᴛᴠʀᴀᴇ, cuius præclara tuenda, & reſtituenda ſuſcepi dogmata, in perennem proficiat honorem, & gloriam. Amen.

Authoris autem, & operis, ſub ſalutari S. R. Eccleſiæ Iudicio, prona, promptaque demiſſio, quam etiam ſingulorum voluminum fini appenderam, hîc pleniùs, & planiùs ſit rata, & relata, vt quicquid Lydius ille Vᴇʀɪᴛᴀᴛɪs *Lapis, è Petra pendente, Crucifixo ſcilicet* CHRISTO, *exciſus, quomodocumque probare voluerit, ad intemeratæ ipſius cenſuræ apicem Ego quoque comprobatum proteſtor.*

INDEX

Digitized by Google

INDEX
LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ
Quæ Ad materiam Sacramentorum probandam, vel explicandam in hoc Tomo continentur.

Littera P. Paginam: Littera N. Numerum indicat Marginalem.

Geneſis.

CAP. I. CRESCITE, *& multiplicamini, & replete terram.* pag.694. num. 20. p.695. n.22. p.825. n.2.
Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. p.697. n. 47. & p. 784. num. 166.
II. *Maſculum, & Fœminam fecit eos &, adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna,* p.771. n.36. & 39. p.805. n.337. p.846. n.14.
III. *Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ,* p.142. n.10.
XIV. *Melchiſedech Rex Salem protulit panem, & vinum; erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi,* p.104. n.13. p.229. n.27. p.241. n.35
XVII. *Ero Deus tuus, & ſemini tuo,* p.65. n.21
XXVII. *Benedixique, & erit benedictus.* p.768. n.6
XLIX. *Ligans ad vitem, &c.* p.113. n.126

Exodus.

Cap. XII. *Immolate phaſe victima, tranſitus Domini eſt,* p.242. n.40
XVIII. *Audi verba mea, & eris Deus tecum. Eſto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, vt referas, &c.* p.589. n.177
XIX. *Sacerdotes, qui accedunt ad Deum, ſanctificentur, ne percutiat eos,* p.775. n.81
E legi vos in populum peculiarem, p.648. n.86
XX. *Honora patrem, & matrem, vt ſis longæuus ſuper terram.* p.464. n.57
XXI. *Si Dominus dederit ancillam ſuam alicui in vxorem, & peperit filios ſuos, & filias, mulier, & liberi eius erunt Domini,* p.773. n.8
XXV. *Azer pinguis panis eius, & præbebit delicias Regibus,* p.229. n.27
XXVII. *Et pones ſuper menſam panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper,* p.113. n.127
XXIX. *Hoc eſt quod facies in altari: agnos anniculos duos,* p.244. n.63
XL. *Sumpto vnctionis oleo, vnges Tabernaculum, & omnia vaſa eius, vt ſanctificentur,* p.26 . n.26

Leuiticus.

Cap. I. *Ponetque manus ſuper caput hoſtiæ,* p.267. num. 53
V. *Agat pœnitentiam pro peccato,* p.354. n.140
VII. *Panis ſine fermento,* p.123. n.92
XVIII. *Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ ſunt vniuerſæ Gentes,* p.785. n.174
Turpitudinem vxoris patris tui non reuelabis, p.795. n.262
XXV. *Si attenuatus frater tuus, &c.* p.464. n.70

Numeri.

Cap. V. *Vir, ſiue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere, &c. Confitebuntur peccatum ſuum,* p.354. n.139
VIII. *Omnia, quæ ſanctificantur, tradidi tibi, &c.* p.590. n.182.
XVI. *Agnum vnum facies mane,* p.244. n.63
Omnis multitudo Sanctorum eſt, eleuamini ſuper populum Domini, p.647. n.79

Deutěronomium.

Cap. IV. *Cum quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, &c.* p.294. n.139
VII. *Non ſociabis cum eis coniugia,* p.701. n.73
Quia ſeducet filium tuum, ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat Diis alienis, p.798. n.289
VIII. *Dominus Deus tuus introducet te in terram bonam, terram frumenti, & hordei, ac vinearum,* p.122. n.73
XVII. *Si difficile, & ambiguum iudicium apud te eſſe perſpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem, &c. Surge, &c.* p.498. n.12
Cum ſederit Rex in ſolio regni ſui, faciet ſibi deſcribere Deuteronomij verba, &c. p.590. n.183
XXI. *Si egreſſus fueris ad pugnam, & videris mulierem pulchram, &c. intrabis ad eam, & dormies cum ea, & erit vxor tua,* p.701. n.73
XXIII. *Nemo debet falcem in meſſem alienam mittere,* p.416. n.15
XXIV. *Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, &c.* p.845. n.4
XXV. *Pro menſura delicti, erit & plagarum modus,* p.460. n.32

Digitized by Google

Index locorum.

XXX. *Si à cardine cœli fuerit diſſipatus , inde te retrahat Dominus Deus tuus,* p.312.n.292
XXXII. *Non abominaberis Idumeum,* p.448.n.10

Ioſue.

Cap. VI. *Rahab inuenit gratiam propter operam, quæ fecit Nunciis,* p.465.n 77
VII. *Da gloriam Deo, confitere,* p.361.n.196

Regum primus.

Cap. XX. *Si mundi ſunt pueri , maximè à mulieribus,* p.827.n.8

Regum ſecundus.

Cap. XII. *Peccaui Domino, &c. Dominus tranſtulit peccatum tuum.* p.295.n.143.p.361.n.196

Regum tertius.

Cap. IX. *Sanctificaui domum hanc, quam ædificaui,* p.259.n.3.p.260.n.7.
XVIII. *Ego faciam bonum alterum,* p.244.n.63
XXI. *Nonnè vidiſti Achab coram me humiliatum, idcirco non inducam mala, &c.* p.465. n.77
Vlt. *Vidi cunctum Iſraël diſperſum in montibus, &c.* p.638

Paralypomenon primus.

XXIV. *Sacerdotes vicibus, quibus Domino miniſtrabant, ab vxoribus abſtinebant.* p.775.n.80

Paralypomenon ſecundus.

Cap. VII. *Elegi locum iſtum mihi in locum ſacrificij,* p.259. n.2
Si clauſero cœlum , & pluuia non fluxerit , &c. p.457. n.9

Eſdræ primus.

Cap. IX. *Eſdra ſeparauit viros ab vxoribus alienigenis,* p.799. n.294

Tobias.

Cap. IV. *Eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat,* p.457.n.10
Panem tuum, & vinum tuum ſuper ſepulchrum iuſti conſtitue, p.497. n.8

Iudith.

Cap. XII. *Deſcendebat in vallem Bethuliæ, & baptizabat ſe ,* p.54. n.5

Iob.

Cap. XXI. *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt,* p.507. n.12
Vlt. *Idcircò me reprehendo , & ago pœnitentiam ,* p.315. n.321.

Pſalmi.

Pſal. I. *Ideò non reſurgunt impij in iudicio, & peccatores in concilio iuſtorum,* p.29.n.25
XI. *Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, &c.* p.262. n.7
XVIII. *Delicta quis intelligit, &c.* p.363. n.211
XXI. *Foderunt manus meas , dinumerauerunt omnia mea,* p.104.n.12.p.113.n.122. & ſeqq.
Manducauerunt, & adorauerunt omnes pingues terræ , ibid.
XXII. *Calix meus inebrians , quàm præclarus eſt,* p.112. n.104
XXVIII. *Vox Domini intercidentis flammam ignis,* p.620. n.1
XXXI. *Guſtate , & videte , quoniam ſuauis eſt Dominus,* p.113. n.120
Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei, p.295. n.143. p.361. n.196. & p.385
Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates , & quorum tecta ſunt peccata, p.461. n.45
XXXVI. *Qui dat eſcam omni carni ,* p.113.n.120
XLV. *Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus,* p.261. n.26
XLVII. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis,* p.110. num. 81
XLVIII. *Confitebitur tibi, cum benefeceris ei,* p.620. num.1
XLIX. *Peccatori dixit Deus , quare tu enarras iuſtitias meas,* p.620. n.1
L. *Cor contritum , & humiliatum Deus non deſpicies,* p.293. n.126. p.294. n.136. p.503. n.219
Lauabis me , & ſuper niuem dealbabor, pag. 321. num. 383
LV. *Pro nihilo ſaluos facies illos,* p.465. n.83
LXV. *Tranſiuimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium,* p.497. n.10
LXXI. *Et erit firmamentum in terra,* p.113.n.118
Ex vſuris . & iniquitate redimet animas eorum, p.461. n.45
LXXII. *Quam bonus Iſraël Deus,* p.620.n.1
LXXVI. *Nunquid obliuiſcetur miſereri Deus,* p.506. num.2
LXXVII. *Numquid poterit parare menſam in deſerto ?* p.112. n.107
Panem Angelorum manducauit homo, p.229.n.27
Cum occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur, p.497. n.7
LXXX. *Cibauit eos ex adipe frumenti,* p.122.n.75
LXXXIII. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus,* p.19. n.36. p.339. n.12.
LXXXVII. *Poſuerunt me in lacu inferiori ,* p.508. num.16
C. *Ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat,* p.645. n.60
CIX. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech,* p.112. n.100. p.156. n.156. p.239. n.14. & ſeqq.
CXV. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi ? Calicem ſalutaris accipiam,* p.112. n.104
CXVIII. *Particeps ego ſum omnium timentium te ,* p.508. n.1.
CXXVI. *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum , ecce hæreditas Domini,* p.501. n.46
CXXVIII. *De quo non impleuit manum ſuam, qui metit, & ſinum ſuum, qui manipulos colligit,* p.229. num.25
CXXXI. *Surge Domine in requiem tuam, Tu & arca ſanctificationis tuæ,* p.164.n.235
CXXXVI. *In ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra,* p.620. n.1
Quomodo cantabimus canticum Domini, ibid.
CXLI. *Eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum,* p.243.n.57
CXLVI. *Qui ſanat contritos corde,* p.294.n.136

Liber Prouerbiorum.

Cap. VIII. *Ego diligentes me diligo,* p.301. n.136

Digitized by Google

IX. *Sapientia ædificauit ſibi domum, miſcuit vinum, & poſuit menſam,* p.112.n.104. p.242.n.47
XI. *Mortuo homini impio, nulla erit vltra ſpes,* p.510. num.16
XV. *Victimæ impiorum abominabiles Domino,* p.462. num.53
XXVIII. *Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, &c.* p.348. n.89

Eccleſiaſtes.

Cap. IX. *Quodcumque poteſt facere manus tua, inſtanter operare,* p.501. n.46
XI. *Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, ibi erit,* p.501. n.47

Cantica Canticorum.

Cap. IV. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te,* p.515. n.13
VI. *Terribilis, vt caſtrorum acies ordinata,* pag.345. num.64

Sapientia.

Cap. I. *Spiritus diſciplinæ ſanctus effugiet fictum,* p.80. n.60
In ſimplicitate cordis quærite illum, p.645. n.60
II. *Non eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis,* p.506. num. 4
IV. *Senectus enim non diuturna eſt, neque annorum numero computata,* p.780. n.126
VII. *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa,* p.515. n.8
XI. *Diſſimulans peccata hominum propter pœnitentiam,* p.302. n.293
XII. *O quàm bonus, & ſuauis eſt ſpiritus tuus in omnibus,* p.212. n.3

Eccleſiaſticus.

Cap. I. *Congregate vos in bonum diſciplinæ,* p.259. num. 2
IV. *Non confundaris confiteri peccata tua,* p.348. n 89. p.354. n.142
Melius eſt duos eſſe quàm vnum, p.714. n.182
IX. *Viuentes ſciunt ſe morituros: mortui autem nihil nouerunt amplius,* p.509. n.10
X. *Tempus amplexandi, tempus longè fieri ab amplexibus,* p.760. n.4. & 10
XVII. *Non moreris in errore impiorum, ante mortem confitere,* p.334. n.490
XXIV. *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient,* p.109. n.67
XXV. *Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſus intellectus, & conſilium,* p.15. n.3
XXX. *Miſerere animæ tuæ, placens Deo,* p.458. n.13
XXXIV. *Dona iniquorum non probat Altiſſimus,* p.321. n.379

Iſaïas.

Cap. I. *Si fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix, dealbabuntur,* p.312. n.293
Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum, p.381. n.31
Si audieritis, &c. bona terræ comedetis, p.465. n.76
Cùm multiplicaueritis orationes veſtras, non exaudiam, p.512. n.35
Defendite viduam, &c. p.692. n.3
IV. *Purgabit Dominus ſordes filiorum, & filiarum Sion,* p.497. n.10
V. *Væ qui iuſtificatis impium pro muneribus,* p.472. num.35.
XVI. *Venter meus vt Cithara,* p.310. n.273
XIX. *Cognoſcent Ægypti Deum in die illa, & colent eum in hoſtiis,* p.242. n.38
XXII. *Dabo clauem Dauid, & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, non erit qui aperiat,* p.353. num.127.
XXVI. *A facie tua Domine concepimus,* p.310. n.270
XXVII. *In menſura contra menſuram cùm abiecta fuerit, iudicabit eam,* p.471. n.22
XXX. *Ad vocem clamoris tui, ſtatim vt audierit, reſpondebit,* p.298. n.180
XXVIII. *Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo Domini,* p.259. n.3
Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, p.281. n.10. p.300. n.196
XL. *Dimiſſa eſt iniquitas: ſuſcepit de manu Domini duplicia,* p.518. n.8
XLII. *Arundinem quaſſatam non confringet,* p.473. num. 38
XLIII. *Narra ſi quid habes vt iuſtificeris,* p.361 num.192.
Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me, p.471. n.22
LII. *Mundamini, qui fertis vaſa Domini,* p.642. num. 36
LIII. *Tradidit in mortem animam ſuam,* pag.267. num.58
LVIII. *Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiè,* p.463. n.63
LXI. *Prædicate captiuis indulgentiam,* p.514. n.3
Spiritus Domini ſuper me, eò quòd, &c. p.520. num. 25
LXIV. *Vtinam diſrumperes cælos, & deſcenderes,* p.262. n.6
LXVI. *Aſſumam ex eis Sacerdotes, & Leuitas,* p.243. n.48

Hieremias.

Cap. III. *Si dimiſerit vir vxorem ſuam, &c. Numquid reuertetur ad eam vltra, &c.* p.708. n.132
VI. *Luctum vnigeniti fac tibi,* p.297. n.168
VII. *Numquid ſpelunca latronum facta eſt domus iſta,* p.261. n.25.
VIII. *Nullus eſt, qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo,* p.329. n.443
XVIII. *Si pœnitentiam egerit, &c. agam & ego,* p.312 n. 292
XXXI. *Pone tibi amaritudines, & dirige cor tuum,* p.315. n.320

Ezechiel.

Cap. VIII. *Numquid voluntatis meæ eſt mors impij, dicit Dominus Deus,* p.312. n.297
XI. *Dabo vobis cor nouum, & ſpiritum nouum ponam in medio veſtri, &c.* p.288. n.77
XVIII. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, &c.* p.297. n.161. p.299. n.189. p.479. n.29. p.501. n.48
Proiicite à vobis omnes iniquitates veſtras, &c. p.378. n.6
In qua hora ingemuerit peccator, vita viuet, & non morietur, p.334. n.488
XX. *Dedi eis præcepta non bona, & verba in quibus non viuent,* p.39. n.130

XXXIII. *In qua hora ingemuerit peccator, iniquitatum eius non recordabor,* p.67.n.39. p.295.n.143. p.298.n.178. p.302.n.209.

Viuo ego dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, ſed vt conuertatur, p.313.n.298

XXXVI. *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris,&c.* p.29.n.51. p.76.n.15

Daniel.

Cap. IV. *Peccata tua eleemoſynis redime,* pag.224. num,402

Ioël.

Cap. II. *Conuertimini ad me in ieiunio, fletu,& planctu,* p.281.n.10. p.466.n.99

Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, &c. p.312.n.297

Amos.

Cap. I. *Super tribus ſceleribus Edom, & ſuper quatuor non conuertam,* p.313.n.302

Michæas.

Cap. III. *Tunc clamabunt, & ego non exaudiam,* p.334.n.489

IV. *Dole quaſi parturiens,* p.297.n.168

VII. *Ne læteris inimica mea; nam ſi cecidi, reſurgam, &c.* p.497.n.11

Nahum.

Cap. I. *Non iudicabit Deus bis in idipſum,* p.460. num. 36

Zacharias.

Cap.I. *Conuertimini, & conuertar,* p.298.n.180

VI. *Tu autem in ſanguine Teſtamenti eduxiſti vinctos de lacu,* p.242.n.47

Ecce vir oriens nomen eius, & ipſe ædificabit Templum Domino,&c. p.590.n.180

Malachias.

Cap. II. *Cum odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Iſraël.* p.845.n.4. & ſeqq.

IV. *Mementote legis Moyſis ſerui mei, quam mandaui ei in Horeb,ad omnem Iſraël præcepta, & iudicia, &c.* p.243.n.51

Machabæorum ſecundus.

Cap. I. *Deus reconcilietur vobis, &c.* pag.708. num. 134

II. *Sancta ergo, & ſalubris cogitatio eſt pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur,* p.496. num. 3

VII. *Reconcilietur Deus ſeruis ſuis,* pag. 708. num. 134

E TESTAMENTO NOVO.

Matthæus.

Cap. I. *Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum.* p.355.n.147

III. *Ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igne,* p.55.n.16. p.56.n.30

V. *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt.* p.460.n.34. p.531.n.26

Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, pag.109. num. 67

Qui dimiſerit vxorem ſuam excepta fornicationis cauſa, &c. p.707.n.126. & ſeq. p.708.n.128

VI. *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire,* pag.665. num. 30

VII. *Non poteſt arbor bona malos fructus facere,&c.* p.78.n.32

Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, p.144.n.17

Nolite ſanctum dare canibus, &c. p.235.n.30

IX. *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores,* pag.283. num. 28

X. *Gratis accepiſtis, gratis date,* p.104.n.12

Qui me confeſſus fuerit, confitebor, & ego eum coram Patre meo, p.316.n.325

XII. *Non remittetur ei neque in hoc ſæculo, neque in futuro,* p.326.n.420

XIII. *Genimina viperarum quis oſtendit vobis fugere à ventura ira: facite ergo fructus dignos pœnitentiæ,* p.315.n.320

XV. *Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus,* p.235.n.30

Si cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt, p.429.n.11

XVI. *Quodcumque ligaueris ſuper terram, vel ſolueris, &c.* p.524.n.58

Tibi dabo claues regni cælorum, &c. p.341.n.26. p.517.n.28. p.516.n.19

Ite, oſtendite vos Sacerdoti, p.345.n.69

XVII. *Hoc dæmoniorum genus non eiicitur, niſi in oratione, & ieiunio,* p.468.n.108

Reges Gentium à quibus accipiunt tributum, &c. p.590.n.184

XVIII. *Quoties peccauerit & dimittam? &c. Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties,* p.313.n.299

Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, p.333.n.474

Si peccauerit in te: vade, corripe eum inter te, & ipſum ſolum, p.389.n.29

Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus,&c. p.543.n.48

Quæcunque alligaueritis ſuper terram, &c. p.518. n.3. p.529.n.11. & ſeqq.

XIX. *Relinquit homo Patrem, & Matrem, &c. & adhærebit vxori ſuæ,* p.48.n.2

Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata, pag 68. num. 56

Moyſes ad duritiem cordis veſtri permiſit dimittere vxores veſtras, &c. p.845.n.3

Non omnes capiunt verbum iſtud, p.669.n.16

Quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet, p.698. n.47. & 52

Erunt duo in carne vna, p.704.n.98. & ſeqq. p.805.n.337

Quicunque dimiſerit vxorem ſuam, niſi ob fornicationem

cationem, &c. mœchatur, p.805. n.336
XXI. *Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum,* p.261. n.25
XXII. *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob, &c. non eſt Deus mortuorum, ſed viuentium,* p.497. n.6
Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei Deo, p.591. n.190
XXIII. *Quæcunque dixerint vobis, ſeruate, & facite: ſecundum verò opera eorum, nolite facere,* p.21. num.61
XXV. *Venite benedicti: ite maledicti, &c.* p.501. num.48
XXVI. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis,* p.116. n.2. p.124. n.103. p.127. n.126
Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus, p.142. n.7
Me autem non ſemper habetis, p.146. n.51. & ſeq. p.152. n.106. p.154. n.132. p.160. n.197.
Bibite ex hoc omnes, p.230. n.41
VIt. *Surrexit, non eſt hic,* p.158. n.179
Docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, p.11. n.67
Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra, p.18. n.22. p.20. n.47. p.22. n.67. p.48. n.1. p.50. n.3. p.60. n.85. p.69. n.69. p.75. n.5. p.84. n.22.
Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi, p.146. n.51. p.160. n.196

Marcus.

Cap. II. *Fili, dimittuntur tibi peccata tua,* p.339. n.12
Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus, p.378. n.287
III. *Quoniam ſpiritum immundum habet,* pag.313. num.306
Non habet remiſſionem in æternum, p.497. n.15
VIII. *Qui perdiderit animam ſuam propter me, & Euangelium, ſaluam fecit eam,* p.68. n.50
X. *Poteſtis baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari,* p.68. n.37
XIV. *Qui pro vobis tradetur: qui pro vobis effundetur,* p.133. n.37, & ſeqq.
Hoc eſt corpus meum: Hic eſt calix, &c. p.142. num.7
Primo die azymorum, quando Paſcha immolabat, p.242. n.40
Euntes in vniuerſum mundum, prædicate Euangelium, p.648. n.87
XVI. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit,* p.348. n.89

Lucas.

Cap. I. *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco,* p.713. n.171
II. *Qui inter vos maior eſt, fiat ſicut minor,* p.647. num.82
VII. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum,* p.294. n.139. p.316. n.330
X. *Si in Tyro, & Sydone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent,* p.281. n.9
XI. *Væ vobis legiſperitis, qui tuliſtis clauem ſcientiæ.* p.361. n.193
Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam, p.458. n.8
Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis, p.458. n.13
XII. *Baptiſmo habeo baptizari, &c.* p.63. n.118
Eſto conſentiens aduerſario tuo cito, dum es in via cum eo, &c. p.499. n.25. & ſeqq.
XIII. *Niſi pœnitentiam habueritis, omnes peribitis,* p.16. n.15. p.305. n.321
Dimitte & hoc anno, &c. p.711. n.155
XVI. *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, &c.* p.499. n.29
Omnis qui dimittit vxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur, p.707. n.127
Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno, p.503. num.64
Redde rationem villicationis tuæ, p.507. n.9
XVIII. *Publicanus deſcendit iuſtificatus in domum ſuam,* p.461. n.43
XXII. *Hoc eſt corpus meum, &c. Hoc facit in meam commemorationem,* p.11. n.67. p.23. n.84. p.104. n.11. p.110. n.85. & ſeqq. p.117. n.5.
Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum, p.111. n.95. & ſeq. p.117. n.12. & ſeqq. p.127. n.126. p.131. n.8. & 9. & ſeqq. p.249. num.22.
Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum: Hic eſt calix, &c. p.138. n.82. & ſeqq. p.143. n.14
Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, p.524. num.64
XXIII. *Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiſo,* p.335. n.495. p.501. n.49
XXIV. *Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum vobis, cum adhuc eſſem vobiſcum,* p.154. n.136
Oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis, p.312. n.295.
Oportet prædicari in nomine eius pœnitentiam in remiſſionem peccatorum, p.340. n.18

Ioannes.

Cap. I. *Hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto,* p.59. num.21
Lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt, p.39. n.117
Ecce qui tollit peccata mundi, p.355. n.147
II. *Cum vidiſſet aquam vinum factam,* p.182. n.392
III. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei,* p.16. n.14. p.25. n.105. p.29. n.8. p.50. n.3. p.55. n.14. p.64 n.9. p.63. n.13. & ſeqq. p.76. n.8 p.348. n.89
Qui facit veritatem, venit ad lucem, p.448. n.9
V. *Ecce ſanus factus es, iam noli peccare,* pag.461. num.45
VI. *Patres veſtri manducauerunt manna, & mortui ſunt,* p.30. n.14. p.145. n.34
Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum, p.38. n.119
Qui manducat carnem meam, in me manet, & ego in eo, p.104. n.3. & 11. p. 136. n.61. & ſeqq. p.212. n.7
Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus cœleſtis, &c. p.104. n.13. p.145. n.35
Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, &c. pag.115. n.18. & 19. p.147. n.53. p.150. n.85. p.155. n.148
Caro mea verè eſt cibus, p.158. n.176
VIII. *Qui ſine peccato eſt, primum mittat lapidem in eam,* p.448. n.10
Vade, & noli amplius peccare, 459. n.29
IX. *Peccatores Deus non exaudit,* p.511. n.35
XII. *Niſi granum frumenti cadens in terram, &c.* p.121. n.71
XIII. *Cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos.* p.111. n.88. & ſeq.
Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet. p.320. num. 372

XIV. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo,* p.316. n. 329
XV. *Vos mundi eſtis propter ſermonem, quem ego dixi vobis,* p.12.n.79
Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat, &c. p.68.n.52
*Si non veniſſem,& locutus fuiſſẽ eis,&c.*p.229.n.25
XVI. *Multa habeo vobis dicere: ſed non poteſtis portare modo,* p.18.n.16
Si non abiero, Paraclitus non veniet, &c. Ibid.n.17
Expedit vobis,vt ego vadam, p.159.n.188
XIX. *Regnum meum non eſt de hoc mundo,&c.* p.591 num.190
XX. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis,* pag.23.n.84.p.48.n.1.pag.343.n.46.pag.436. num. 3.
Inſufflauit dicens: Accipite ſpiritum, &c. p.164. n.230.p.340.n.18.p.652.n.113.& ſeqq.

Actus Apoſtolorum.

Cap. I. *Ioannes baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu ſancto,* p.57.n.34 p.63.n.118
Epiſcopatum eius accipiat alter, p.111.n.98
Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & in communicatione fractionis panis, p.228. num. 13.
II. *Pœnitemini igitur, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum,* p.84.n.24
Quem Deus ſuſcitauit, ſolutis inferni doloribus, p.499.n.30
III. *Argentum, & aurum non eſt mihi,* pag.230. num.40
Pœnitemini, vt deleantur peccata veſtra, p.303. num.219
V. *Hunc principem, & Saluatorem Deus exaltauit dextera ſua, &c.* p.288. n.76
VIII. *Dum irent per viam,venerunt ad quandam aquam, &c.* p.55.n.19
XI. *Onus, quod nec nos, nec Patres noſtri portare potuimus,* p.39.n.130
XIII. *Segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos.* p.345.n.61
XIV. *Cum conſtituiſſent eis Presbyteros, &c.* p.639. num. 3
XV. *Fide mundans corda eorum,* p.11.n.70
XIX. *Multi credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus ſuos,* p.355.n.145
In quo baptizati eſtis? dixerunt, in Ioannis baptiſmate, p.55.n.17
XX. *In quo vos Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei,* p.418.n.30.p.644.n.48
XXII. *Deus Patrum noſtrorum præordinauit te, vt cognoſceres voluntatem eius, &c.* p.157.n.162
Ablue peccata tua inuocato nomine ipſius, pag.355 num.147

Ad Romanos.

Cap. I. *Euangelium virtus Dei eſt omni credenti,* p.32.n.50.& ſeq.
II. *Ignoras,quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit,* p.335.n.492
III. *Ex operibus non iuſtificabitur omnis homo,* p.29 n. 128
Iuſtitia Dei per fidem, p.84.n.22
Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, p.288.n.75
V. *Non ſicut delictum,ita & donum,* p.66.n.34.p.77. n.30.p.79. n.44
Sicut per vnius inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi: ita, &c. p.76.n.14
VI. *Conſepulti ſumus cum Chriſto per baptiſmum in mortem,* p.76.n.9
VII. *Mulier, viuente viro,alligata eſt legi,* p.703. num. 89
Si autem mortuus fuerit vir eius, ſoluta eſt à lege, &c. p.707.n.130
VIII. *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit,* p.515.n.8
Nihil enim damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu, p.318. n.355
Qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt, p.827. num. 7
X. *Corde creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio fit ad ſalutem,* p.64.n.10
XI. *Sine pœnitentia ſunt dona Dei, & vocatio,* p.37. num. 78
XII. *Hoſtiam viuentem,ſanctam, Deo placentem,&c.* p.266.n.43
XIII. *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit, &c.* p.591. n.189

Prima ad Corinthios.

Cap. I. *Miſit me Dominus euangelizare,* pag.648. num.87
III. *Quid igitur eſt Apollo? Quid verò Paulus, miniſtri ſunt eius, &c.* pag.18. num.19. pag.21. num. 61
Vnuſquiſque opus quale ſit, ignis probabit, &c. p.498.n.17.& ſeqq.
IV. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei,* p.23.n.85. p.522.n.47.
V. *Quid ad nos, qui foris ſunt iudicare?* pag.74. num. 50
Itaque epulemur in azymis ſinceritatis,&c. p.123. num. 93
Auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter gentes; ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat, p.795. num. 263
VI. *Qui fornicatur, peccat in corpus ſuum;* p.826. num. 3
VII. *Propter fornicationem, vnuſquiſque ſuam vxorem habeat,* p.669. n.13
Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam, p.799. num. 300
Alioqui filij veſtri immundi eſſent, nunc autem ſancti ſunt, p.65.n.20
Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundum imperium, p.514. n.3
Sanctificata eſt mulier infidelis per virum fidelem, p.701.n.75.p.798.n.293
Quod ſi diſceſſerit,manere innuptam, aut reconciliari viro ſuo, p.708.n.133
Qui cum vxore eſt, cogitat quæ ſunt mundi, & diuiſus eſt, p.714.n.180
Quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat; non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in huiuſmodi, p.801. n.313
Reuertimini in idipſum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam, p.831. n.48
Qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere, p.846.n.13 p.847.n.21
IX. *Numquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi.* p.669. n.16
Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea, p.794.n.257

X. Omnia

Digitized by Google

X. *Omnes in Moyſe baptizati ſunt, in nube, & in mari,* p.30. n.17
Calix benedictionis, cui benediximus, nonnè communicatio ſanguinis Chriſti eſt? p.132. n.19. & 20. p.146. n.42. p.169. n.198
Vnum corpus ſumus, qui de vno pane participamus, p.215. n.37
Omnes eandem eſcam manducauerunt, p.639. n.10
XI. *Cætera autem, cùm venero, diſponam,* p.93. n.36
Probet autem ſeipſum homo: & ſic de pane illo edat, p.107. n.40. p.150. n.66
Hoc facite in meam commemorationem, p.117. n.12. & ſeqq.
Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, &c. p.139. n.100. p.231. n.42
Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur, &c. p.146. n.43. & ſeq. p.152. n.106
Conuenientibus vobis in vnum, iam non eſt Dominicam cœnam manducare, p.259. n.4.
Si noſmetipſos diiudicaremus, non vtique iudicaremur, p.458. n.12
XIII. *Etſi tradidero corpus meum, itavt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt,* p.63. n.100. p.68. n.53. p.324. n.405
XIV. *Si benedixeris ſpiritu, &c.* p.131. n.17
Turpe eſt, mulierem in Eccleſia loqui, p.261. n.25
XV. *Quid mihi prodeſt, ſi mortui non reſurgunt,* p.497. n.6
Quid facient, qui baptizantur pro mortuis, p.501 num.44
Vlt. *Si quis non amat Dominum Ieſum, ſit anathema,* p.559. n.156

Ad Corinthios ſecunda.

Cap. I. *Qui vnxit nos, Deus eſt: & qui ſignauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris,* p.42. num. 7
II. *Nam & ego quod donaui, ſi quid donaui propter vos in perſona Chriſti.* p.516. n.20
IV. *Id quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, æternum gloriæ pondus operatur in cœlis,* p.466. n.91
V. *Si nouimus Chriſtum ſecundùm carnem, iam non nouimus,* p.146. n.49
Si domus noſtra terreſtris huius habitationis diſſoluatur, habemus domum, &c. p.501. n.50
VI. *Quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? &c.* p.76. n.11
Nolite iugum ducere cum infidelibus, p.798. n.289
VII. *Iuſtitia, quæ ſecundum Deum eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur,* p.336. n.507

Ad Galatas.

Cap. I. *Si quis Euangelizauerit præter id, quod accepiſtis; anathema ſit,* p.559. n.156
II. *Non abiicio gratiam Dei. Si enim per legem iuſtitia: ergo gratis Chriſtus mortuus eſt,* p.288. n.75
III. *Chriſtus factus eſt pro nobis maledictum,* p.57. num. 36
IV. *Quanto tempore hæres paruulus eſt, nihil differt à ſeruo,* p.73. n.44
V. *Qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt,* p.506. n.2
VI. *Vnuſquiſque onus ſuum portabit,* p.509. n.10
Vlt. *In Chriſto Ieſu, neque circumciſio valet, &c.* p.645. n.61.

Ad Epheſios.

Cap. I. *Gratificauit nos in dilecto Filio ſuo.* pag.464. num. 44
IV. *Vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptiſma.* p.85. num. 32
Deſcendit in inferiores partes terræ, p.502. n.58
V. *Sacramentum hoc magnum eſt, &c.* p.5. n.4. p.698. n.46. p.699. n.60.
Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, mundans eam lauacro aquæ, &c. p.29. n.15. p.31. n.38. p.55. n.14. p.78. n.39
Viri diligite vxores veſtras, ſicut Chriſtus Eccleſiam, p.713. n.174.

Ad Philippenſes.

Cap. I. *Paulus, & Timotheus omnibus ſanctis, qui ſunt Philippis, Epiſcopis, & Diaconibus,* p.646. numer. 72

Ad Coloſſenſes.

Cap. I. *Pacificans per ſanguinem, reconciliauit in corpore carnis eius per mortem,* p.218. n.66
Adimpleo ea, quæ deſunt paſſioni Chriſti in carne mea, p.516. n.17
II. *Eſtis in illo repleti, qui eſt caput omnis principatus,* p.76. n.12
III. *Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto,* p.706. n.121

Ad Timotheum prima.

Cap. I. *Quidam circa fidem naufragauerunt,* p.76. num. 6
II. *Salvabitur per filiorum generationem, ſi permanſerit in fide,* p.698. n.49
III. *Non neophytum, ne in ſuperbiam elatus, &c.* p.627. n.11
IV. *Pietas eſt ad omnia vtilis,* p.463. n.65
Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam, &c. p.42. n.7. p.639. n.4. p.658. n.2
Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat, p.644. n.48
Vlt. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus,* p.645. n.59

Ad Timotheum ſecunda.

Cap. I. *Reſuſcites gratiam, quæ data eſt tibi per impoſitionem manuum mearum,* p.658. n.2

Ad Titum.

Cap. III. *Salvos nos fecit per lauacrum regenerationis, &c.* p.34. n.70. p.64. n.12. p.79. n.44
Non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam, &c. pag. 288. num. 75

Ad Hebræos.

Cap. V. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur,* p.20. n.47. p.659. num. 14
Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech, p.241. n.32. & ſeqq.
De quo grandis nobis ſermo ininterpretabilis ad diſcendum, &c. p.242. n.38

VI. *Impoſſi*

Digitized by Google

Index locorum.

VI. *Impoſſibile eſt enim, qui ſemel illuminati ſunt, &c.* p.85. n.33. p.314. n.308.
Non rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, &c. pag.96. num.1.
VII. *Tranſlato Sacerdotio, neceſſe eſt legem transferri.* p.639. n.7
IX. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio,* p.249. n.26. p.351. n.115.
XI. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo,* pga.84. num.22
Sancti per fidem vicerunt regna, &c. p.516. n.15
XV. *Non inuenit locum pœnitentiæ,* p.283. n.28
Vlt. *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis,* p.647. n.83.

Iacobus.

Cap. II. *Qui offendit in vno, factus eſt omnium reus* p.318. n.355
V. *Confitemini alterutrum peccata veſtra,* p.17. n.15. p.355. n.148. p.414. n.4
Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo, &c. p.480. n.3
Oratio fidei ſaluabit infirmum, p.484. n.40
Et alleuiabit eum Dominus, p.486. n.4. & ſeqq.
Orate pro inuicem, vt ſaluemini, p.509. n.8

Prima Petri.

Cap. II. *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium,* p.415. n.5. p.648. n.85
Peccata noſtra ipſe pertulit ſuper lignum, &c. p.460. n.39
III. *Vos Baptiſma ſalvos fecit, non carnis depoſitio ſordium, &c.* p.11. n.70. p.32. n.39

IV. *Charitas operit multitudinem peccatorum,* p.316. n.330
V. *Non quaſi dominantes in cleros,* p.648. n.84

Ioannis prima.

Cap. I. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus; ipſi nos ſeducimus,* p.320. n.372. p.349. n.99
II. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris tantùm, ſed etiam pro totius mundi,* p.312. n.295
III. *Qui non diligit, manet in morte,* pag.294. num.139
V. *Eſt peccatum ad mortem, non dico vt pro illo oret quis,* p.314. n.307

Apocalypſis.

Cap. I. *Lauit nos à peccatis in ſanguine ſuo,* pag.57. num.38.
II. *Memor eſto vnde excideris, & age pœnitentiam.* p.315. n.321.
III. *Qui vicerit faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius,* p.507. num.9.
VII. *Hi ſunt, qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine Agni.* pag.68. num.50.
XIV. *Amodo iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis,* p.501. n.51
XVIII. *Quantum glorificauit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum,* pag.460. num.32
XX. *Cruciabuntur die, ac nocte in ſecula ſeculorum,* p.506. n.2
XXI. *Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati,* p.827. n.8

Digitized by Google

INDEX
RERVM, ET VERBORVM
magis Notabilium, quæ in hoc ſeptimo Tomo de Sacramentis habentur.

Prior Numerus Paginam, poſterior Numerum denotat Marginalem.

A

Abſolutio.

ABſolutio eſt vera Sacramentalis Confeſſionis forma. p.368.n.242
Abſolutio quatenus eſt iudicium, eſt forma cadens ſuper actus pœnitentis tanquam materiam. ibid.n.248
Abſolutio priùs eſt danda, quam ſatisfactio exigenda. p.370.n.256. & ſeqq.
Abſolutionis verba proferenda ſunt indicatiuè, & quæ. p.372.n.276
Abſolutio Sacerdotis miniſterialiter efficit quod ſignificat. p.376. n.292. & ſeqq.
Abſolutionis Sacramentalis Varij effectus. pagina 294
Abſolutio Sacramentalis abſenti, nunquam eſt impertienda. p.376.n.300. & ſeqq.
Abſolutio Sacramentalis impertita moribundo qui dederat doloris ſigna in Sacerdotis abſentia, poteſt eſſe licita. pag.409. num.197. & ſeqq.
Non eſt licitè impertienda abſolutio à præſente Sacerdote ei, qui abſens fuerit confeſſus. p.410. n.206
Abſolutio ſub conditione poteſt dari fideli moribundo, qui nulla poteſt contritionis ſigna exhibere. p.410.n.208.& ſeqq.
Abſolutio caſus reſeruati. Vide *Caſus Reſeruatus.*
Abſolutio poteſt à Sacerdote licitè impertiri complici ſui criminis, excipe in locis ſpeciatim prohibitis. p.475.n.59.61. & ſeqq.
Abſolutio ab excommunicatione quomodo, & à quibus facienda. Vide *Excommunicatio.*

Abortus.

Procuratio Abortus multa requirit, vt ſit caſus reſeruatus. p.438.n.23
Procurans Abortum medio applicito, ſed effectu non ſecuto, reus eſt caſus reſeruati. ibid.

Accidens.

Accidens idem poteſt eſſe in pluribus ſubiectis, & quomodo. p.46.n.52
Accidens priuari poteſt actuali inhærentia abſquè nouo vllo modo ipſi ſuperaddito. p.200. num. 3
Accidens ſubſtantiæ aduèniens dat ipſi nouum eſſe. ibid.n.5
Toto genere accidens differt à ſubſtantia. ibid. num.6
Accidens dicit aptitudinem eſſendi in alio, & actum ſecundum. ibid. n.8
Modus exiſtendi abſque ſubiecto accidenti nequit ita conuenire, vt ſit ab ipſo accidenti diſtinctus. p.201.n.10. & ſeqq.
Compoſitio accidentis ſeparatim exiſtentis nequit fieri ex quo, & ex quod. ibid.n.13
Accidentia Euchariſtiæ ſunt eadem, tam antea quàm poſt conſecrationem. pag.202. num.27. & ſeqq.
Accidentia Euchariſtica nequeunt inhærere Corpori Chriſti, ſed tantùm quantitati panis. p.203. n.30. & 33
Accidens vnum poteſt eſſe alterius aliquando ſubiectum. p.204. n.41.& 43
Accidens è ſubſtantia mediante quantitate educitur. ibid. n.44
Accidentia Euchariſtica eaſdem operationes intentionales, & reales obtinent antè, & poſt conſecrationem. p.205.n.55. & p.206.n.5
Accidens operatur virtute ſubſtantiæ, & quomodo. p.206. n.55. & 56
Accidentia cætera Sacramentalia naturaliter inſunt quantitati, ſupernaturaliter exiſtenti. p.209. n.95. & ſeqq.
Accidentia varia Euchariſtica, ſibi, vel aliis commixta, quid efficiant. p.210.n.103. & ſeqq.
Accidentia ſeparata à ſubiecto ita poſſunt pati ſicut, & in ſubiecto. p.211.n.117

Actus.

Actus aliquis poteſt dici externus dupliciter. p.307. n.248

Adoptio.

Adoptionis definitio duplex. p.790.n.219
Ex adoptione oritur legalis cognatio. ibid.
Duplex adoptionis ſpecies. ibid. n.220
Adoptio ab arrogatione quintupliciter differt. ibid. & ſeqq.
Adoptio quatuor requirit conditiones. ibidem, num.222
Sex modis adoptio ſoluitur. ibid.n.223

Tres cognationis ſpecies ex adoptione ortæ. ibidem.

Sola illa adoptionis ſpecies, quæ arrogatio dicitur, matrimonium irritat. ibid.n.229

Adulterium.

Adulterium in duplici genere matrimonium dirimit, p.803.n.331

Vt adulterium cum machinatione mortis alterius coniugum dirimat matrimonium, ſex requiruntur conditiones. ibid.n.332. & ſeqq.

Adulterium cum promiſſione futuri matrimonij illud irritat, ſex poſitis conditionibus. p.804. n.338. & ſeqq.

Adulterij ab vxore commiſſi duæ ſunt pœnæ iure introductæ. p.850. n.46. & 48

Adulterij compenſatio quomodo fieri poſſit. ibid. & ſeqq.

Adulterium cauſans diuortium. Vide *Diuortium.*

Adulter inuitus poteſt ad conſortium thori reuocari à coniuge innocente. pag.851. n.62. & ſeqq.

Adulter poſt latam diuortij ſententiam nequit Religionem ingredi, inuita innocente coniuge. p.852.n.69

Poteſt alter coniux negare debitum coniugale reo adulterij. ibid.n.75. & ſeqq.

Adulterij condonatio variis modis poteſt in coniugibus contingere. p.856.n.110. & ſeqq.

Adulterium ſpirituale cauſans Diuortium. Vide *Hereſis.*

Affinitas.

Affinitas vnde dicta. p.792.n.240

Affinitatis definitio, & definitionis explicatio. ibid.n.241

Durat affinitas poſt mortem illius, per quem erat contracta. ibid. n.242

Affinitas non habet propriè gradus, ſed immitatur conſanguinitatem. p.793.n.244

Oritur affinitas ex perfecta copula maris, & fœminæ. ibid. n.246. & ſeqq.

Affinitas orta ex nuptiis duplex eſt. pag. 794. num.258

Primus affinitatis gradus irritat tantum matrimonium iure naturæ. p.794.n.259. & ſeqq.

Tria olim genera affinitatis extitere inter mariti, & vxoris conſanguineos. p.796.n.271

Nulla eſt iam affinitas inter conſanguineos mariti, & vxoris. ibid. n.273

Ex affinitate affinitas non oritur. ibid. n.275. & ſeqq.

Anathema.

Anathema vnde dictum. p.534.n.2

Differt Anathema ab excommunicatione ratione Minoris ſolemnitatis. ibid.n.1

Anathema dicitur etiam Maranatha, & cur. ibid. num.2

Anima.

Animæ pro diuerſitate ſuorum ſtatuum quinque diuerſa habent receptacula. p.501. & 503.n.62 & 67

Inter quinque animarum receptacula quæ ſit diſtinctio, & diſtantia. ibid. n.63. & ſeqq.

Animæ Dæmonum Miniſterio non torquentur, in Purgatorio. p.505.n.23

Animæ è Purgatorio nonunquam ad apparendum exeunt. p.506.n.27. & ſeq.

Solæ Iuſtorum Animæ in Purgatorio degunt. p.507.n.5

Animæ in Purgatorio exiſtentes peccare non poſſunt. ibid. n.7. & ſeqq.

Pro Animabus Purgatorij in Eccleſia ſolet orari, & cur. ibid. n.14. & 15

Annihilatio.

Annihilatio deſinit in nihilo. p.372.n.308

Eſt contra naturam vniuerſi. ibid. n.309

Prioris ſubſtantiæ corruptio, cui altera ſuccedit, nequit eſſe annihilatio. ibid.n.312

Appellatio.

Appellatio legitima ſuſpendit iuriſdictionem Prioris iudicis, & excuſat à pœna ſub conditione lata, conditione prius non impleta. p.536. n.74. & 75

Appellatio à ſententia declatoria eſt licita. p.537. num.76

Ad iuſtam appellationem requiruntur cauſa ſufficiens, bona fides, & debitum tempus. ibid.

Appellatio ad Laïcam poteſtatem à litteris Pontificiis excommunicatione damnatur. pag.576. num.58

Appellatio facta à viris Eccleſiaſticis ad Miniſtros Regios, ab his nequit excipi, vel iudicari. ibid. n.61. & ſeqq.

Apoſtaſia.

Quomodo Apoſtaſia fiat. p.437.n.18

Fugitiuus è Clauſtro egreſſus tres exigit conditiones, vt ſit Apoſtaſia, & caſus reſeruatus. ibid. num.19

Aqua.

Aquæ cum vino mixtio in conſecratione Eucharistiæ. Vide *Vinum.*

Sola aqua elementaris poteſt in conſecratione adhiberi. p.125.n.113

Aqua prius vertitur in vinum, quam conuertatur in Sanguinem, in Sacramento Euchariſtiæ. p.127.n.126. & ſeqq.

Variæ ſententiæ, & controuerſiæ circa conuerſionem aquæ in vinum, vel Sanguinem Chriſti. p.126.n.126. & ſeqq. vſque ad finem.

Modica aqua vino mixta nequit ab illo denuò extrahi. p.129.n.151

Attritio.

Attritio eſt Spiritus ſancti Donum, & contritione inferior. p.304.n.228

Variæ attritionis differentiæ à Contritione ex vtriuſque motiuis. ibid. n.231. p.305. n.221. & ſeqq.

Quatuor ſpeciales, differentiæ quibus attritio à contritione diſtinguitur. p.232. & ſeqq.

Duplex attritio diſtinguitur à Concilio Tridentino. p.306. n.235

Attritio ex metu gehennæ duobus modis poteſt intelligi. ibid.n.236

Attritio ex difformitate culpæ. ibid.n.237

Attritio tranſit in contritionem tribus modis præcipuè. ibid.n.240. & ſeqq.

Ex attrito fit aliquis contritus, quomodo intelligitur. p.307.n.246. & 247

Sola attritio etiam, vt talis cognita, eſt ſufficiens diſpoſitio ad gratiam in Sacramentali Confeſſione recipiendam. p.378.n.7. & ſeqq. p.379. n.10. & ſeqq.

Attritio ad gratiam diſponens debet eſſe ſupernaturalis. ibid. n.15. & ſeqq.

Attritio non ſolum ad effectum, ſed etiam ad valorem Sacramenti neceſſario requiritur. p.380 n.23. & ſeqq.

Contritio attritio exiſtimata, ſi vera non ſit excuſat à peccato, ſed Sacramentum non facit validum. p.381.n.25. & 26

Attritio

Digitized by Google

Attritio hæc debet eſſe vniuerſalis cum nouo dolore, & formali propoſito non peccandi, ibid. n.28. & ſeqq.

B

Baptiſmus.

AD confirmandum Baptiſmum fides, vel Doctrina baptizantis non eſt neceſſaria. p.22. num.67

Baptiſmus ab hæretico collatus, non eſt hæretici, ſed Chriſti. ibid.n.76

Circa Baptiſmum hæreticorum D.Cyprianus quomodo explicandus. p.23.n.79

Baptiſmus ioco collatus quomodo validus. p.24. n.88. & ſeqq.

Baptiſmus datus ab Ebrio, & Ebrioſo qualiter validus. ibid.n.96

Inter Baptiſmum Ioannis, & Chriſti, quæ ſit præciſè differentia. p.29.n.5. & ſeq.

Baptiſmus furioſis validè, quomodo confertur. p.31.n.31.& 33

In Baptiſmo SS. Trinitatis nomen, & aquæ ablutio conuenientiſſimè adhibentur. p.53

Quanta, & qualis ſit Baptiſmi efficacia in hæreticorum opinione. p.54

Baptiſmi variæ definitiones. ibid.n.2. & ſeqq.

Aqua elementaris eſt propria Baptiſmi materia. p.55.n.16. & ſeqq.

Huius materiæ conuenientia. p.56.n.21. & ſeqq.

Quæ aquæ determinatio, vel mutatio poſſit conſiſtere cum Sacramento Baptiſmi. ibid. n.24. & ſeqq.

Baptiſmo ſignatur Chriſti ſepultura, & quomodo. p.57.n.35.

Lotio ad Baptiſmum requiſita in quo conſiſtat. ibid.n.41. & ſeqq.

Quas corporis partes debet lotio Baptiſmalis contingere, vt ſit Sacramentum. pag.58. n.46. & ſeqq.

Trina merſio Baptizati olim vſitata, nunc verò abrogata. ibid.n.56.& 57. p.59.n.63

Aſperſio aquæ ſufficit ad ſaluandam rationem Baptiſmi. p.59.n.59

Baptiſmi forma aſſignatur,& explicatur. ibid.n.70 & ſeqq.

Explicita Trinitatis inuocatio neceſſaria explicatur ad valorem Baptiſmi. p.61.n.89. & ſeqq.

Explicatum reſcriptum Nicolai Pontificis circa valorem Baptiſmi in Chriſti nomine collatum. ibid. n.94. & ſeqq.

Inuocatio SS.Trinitatis ſub nomine genitoris, geniti,& ſpirati aliiſve nominibus, non ſufficit ad valorem Baptiſmi. p.62.n.99.& ſeqq.

Tria Baptiſmatum genera. ibid.n.107

Bptiſmus flaminis non eſt Sacramentum, ſufficit tamen ad ſalutem. ibid. n.108

Baptiſmus ſanguinis, & fluminis, ſe habent, vt excedens,& exceſſum. p.63.n.109

Sacramenti ratio à Baptiſmo ſanguinis repellitur. ibid.n.114. & ſeqq.

Martyrium cur Baptiſmus ſanguinis appellatur cum ſanguinis effuſio ſemper non ſubeatur. ibid.n.119.& 120

Neceſſitas Baptiſmi ab hæreticis modernis, & antiquis negata. p.64.n.1.& 2

Baptiſmus tam infantibus, quam adultis diuerſimodè neceſſarius latè probatur. ibid.n.9.& ſeq.

Baptiſmus in voto explicito ſufficit adultis ad ſalutem. p.67.n.42. & ſeqq.

per Baptiſmum in voto non aufertur tota ſarcina pœnalis, ſeu ſarcina iniquitatis. ibid. n.45

Præceptum Baptiſmi ſolos adultos reſpicit. p.68. num.56

Baptiſmus quanto tempore differendus poſt conuerſionem adulti. ibid. n.57. & 58

A quo tempore Baptiſmi præceptum cæpit obligare. p.69.n.70

Baptiſmus ante Paſſionem à Chriſto eſt inſtitutus, ſed inſinuatus dum in Iordane Baptizaretur. p.70.n.1. & 6

Ordinarius Baptiſmi miniſter eſt Sacerdos, & cur p.71.n.11. & 12

Poteſt Baptiſmus ex commiſſione, vel in neceſſitati conferri à Diacono. ibid.n.13

Inter illos, qui validè poſſunt Baptiſmum conferre, qui ſit ordo ſeruandus. ibid.n.18

Monacho conferre Baptiſmum prohibitum eſt. ibid.n.20

Baptiſmus à pluribus ſimul collatus non eſt duplex, ſed vnum Sacramentum. p.72.n.24

Baptiſmus à pluribus diuerſimodè agentibus nequit conferri. ibid.n.26. & ſeqq.

Baptiſmus ab vno ſimul pluribus collatus eſt validus, ſed non ſemper licitus. pag.73. num.35. & 37.

Ad Baptiſmum requiritur aliqua voluntas propria, vel aliena. ibid. n.42. & 46

A mentibus, & dormientibus Baptiſmus qualiter conferendus. p.75.n.65.& 68

Varij effectus,& obligationes ex Baptiſmo ſequentes. ibid.n.1. & ſeqq.

Omne peccatum per baptiſmum deletur. p.76. n.7. & ſeqq.

Pœna tam temporalis, quam æterna tollitur per Baptiſmum, ſed non pœnalitates. p.78. n.37. & ſeqq.

Pœnalitates in homine tres ob cauſas poſt Baptiſmum relinquuntur. ibid. n.40

Virtutes ſimul cum gratia infunduntur paruulis in Baptiſmo. p.79.n.41.& ſeqq.

Habitus per Baptiſmum infuſi ad quid paruulis deſeruiunt. ibid.n.50.& ſeqq.

Baptiſmus ſemel validè collatus nunquam eſt iterandus. p.85.n.32. & ſeq.

Baptiſmi iterati pœnæ. ibid. n.38

Baptiſmi non iterandi quatuor congruitates. ibid. n.40. & ſeqq.

Etiam ſanctificatis in vtero baptiſmus eſt conferendus. p.86.n.45. & ſeqq.

Baptiſmi cæremoniæ aliæ antecedentes, aliæ concomitantes, aliæ verò ſubſequentes. p.87. & 88. n.10. & ſeqq. vſque ad finem.

Cuiuſlibet Baptiſmi cæremoniæ ratio, & probatio. ibidem.

Baptiſmus totius corporis immerſione poteſt conferri, non tamen Vnctio Extrema totius corporis Vnctione. Vide *Vnctio.*

Beneficium.

Beneficium Eccleſiaſticum ante excommunicationem obtentum ipſo facto non amittitur; ſecus ſi ſit obtinendum. p.549.n.79. & ſeqq.

Beneficium, vel penſio titulo Clericali, collata excommunicato, non eſt valida. ibidem, n.81. & ſeqq.

Beneficium ante excommunicationem collatum, ſed non acceptatum poſtea validè acceptari poteſt. p.550.n.88

Beneficij Eccleſiaſtici fructus ipſo iure negantur excommunicatis. ibid.n.86. & ſeqq.
Nomine fructuum beneficij, quid intelligendum. p.551.n.91
Conferentis Beneficium excommunicato, quæ ſit pœna. ibid.n.92
Beneficij fructus ab iniuſtè excommunicato iuſtè repetuntur, & à quibus. ibid.
Benficij præſentatio, collatio, vel electio à vitando facta, eſt inualida. ibid.n.95. & ſeqq.

Bigamia.

Bigamia, quid. p.629.n.29
Bigamia alia realis, alia interpratatiua, & quid vtraque. ibid.
Ex Bigamia ſequitur irregularitas, & quomodo. ibid. n.30.
In omni Bigamia ſolus Papa poteſt diſpenſare. ibid.n.31.
Bigamiæ irregularitas per Baptiſmum non tollitur, & cur. ibid.n.34
Bigami in minoribus conſtituti, quæ ſint pœnæ. ibid.
Bigamus nequit ab Epiſcopo diſpenſari. ibid. n.33.
Bigamia reddens irregularem quatuor in caſibus præcipuè contrahitur. p.663.n.13. & ſeqq.
Bigamia ſimilitudinaria quid. p.664.n.19
Sæcularis ordinibus initiatus, & cum Virgine contrahens Bigamiam contrahit. ibid.n.20
Carnis diuiſio non autem præciſè corruptio Bigamiam inducit. ibid.n.22.& ſeqq.
Bigamiæ irregularitas ad ſacros Ordines diſpenſanda, quomodo, & à quibus. p.665. n.26. &ſeqq. & p.809.n.371. & ſeqq.

D.Bonauentura.

D.Bonauentura Sacramenta à Chriſto fuiſſe inſtituta, nunquam negauit. p.17.n.6.& ſeqq.
Sumpſit publicam inſtitutionem Sacramenti, iuxta ſenſum Iuriſtarum pro publicatione, vel promulgatione. ibid.n.9.& ſeqq.
Sacramentum Confirmationis fuiſſe à Chriſto immediatè inſtitutum conſtanter docuit. p.94. num.1.
Non exigit perfectam contritionem, vt peccata Sacramento Pœnitentiæ remittantur. pag.339. num.3.
Vindicatur D.Bonauentura à calumnia ipſi inuſta, quod ſcilicet Chriſtus Pœnitentiæ Sacramentum immediatè, quoad omnia non inſtitueri. p.348.n.87. & ſeqq.
Semper tenuit verba Abſolutionis Sacramentalis cadere ſuper peccatum effectiuè, & ſignificatiuè, non autem declaratiuè. p.378. n.286. & ſeqq.

Bulla Cœna.

In quacumque Bulla detur licentia generalis abſoluendi ab omnibus reſeruatis, excipiuntur caſus Bullæ Cœnæ, niſi ſint ſpecialiter expreſſi. p.563.n.190
Abſolutio Bullæ, ſiue Cruciatæ, ſiue Iubilæi valet tantùm pro foro interno non externo. p.565. n.213.
Bulla Cœnæ à quo, quando, & ad quem finem publicata. p.57 .n.14
Prima Bullæ Cœnæ excommunicatio fertur contra hæreſim, & à fide Apoſtaſiam. ibid. n.15. & 16.
In excommunicationibus Bullæ Cœnæ includuntur appellantes ad Concilium Generale, vti & in mari prædantes, ac diripientes Chriſtianorum bona, naufragiis expoſita. pag.572. n.20. & ſeqq.
Excommunicatio Bullæ Cœnæ contra imponentes noua vectigalia. Vide *Vectigal.*
Bullæ Cœnæ excommunicatio contra falſificantes litteras Apoſtolicas, & ſubuenientes Infidelibus. Vide *Littera*, *Infideles.*
Bulla Cœnæ quomodo afficiat impedientes victualia pro Curia Romana, vel inferentes iniuriam Romam ad Sedem Apoſtolicam adeuntibus. p.574.& p.575.n.43.& ſeqq.
Excommunicatio Bullæ Cœnæ contra perſecutores Prælatorum Eccleſiæ, quoſnam ligat. ibid. n.50. & ſeqq.
Excommunicatione Bullæ Cœnæ innodantur quotquot cauſas, vel Perſonas Eccleſiaſticas ad tribunalia ſæcularia, aduocant. p.577.& ſeqq. n.72. & ſeqq.
Excommunicatio Bullæ Cœnæ contra iniquos iudices. Vide *Index.*
Excommunicatio Bullæ Cœnæ lata contra vſurpantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam in multis conuenit, & differt à ſimili excommunicatione Tridentini. p.593.n.199
In excommunicatione Bullæ Cœnæ lata contra imponentes collectam Eccleſiaſticis includuntur tria actionum genera, & decem perſonarum, vel bonorum ſpecies. ibid.n.202
In decima nona cenſura Bullæ Cœnæ ſeptem prohibentur actiones contra perſonas Eccleſiaſticas. p.595.n.217
In vltima Bullæ Cœnæ cenſura octo actionum genera vetantur in gratiam Romanæ Eccleſiæ. p.596.n.223.
A caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis, quis poſſit abſoluere. p.597.n.228.& ſeqq.

C

Canon Miſſæ.

De Canone Miſſæ quatuor ſunt in Concilio Tridentini definita. p.265.n.31
Canon miſſæ, quid, & cur dicitur. ibid.
Ab Apoſtolica traditione habet ortum. ibid.n.33. & 34.
Verborum Canonis breuis explicatio. ibid. n.36. & ſeqq.
Signa Crucis in Canone fieri ſolita. Vide *Crux.*

Cardinalis.

Cardinales in Romana Eccleſia extiterant à tempore Syluestri Papæ. p.647.n.77
Cardinales ſunt Summi Pontificis Conſiliarij, & principales in Vniuerſalis Eccleſiæ regimine. ibid.
Sunt Epiſcopis ordine inferiores. ibid.

Caſus reſeruatus.

In Eccleſia viget poteſtas reſeruandi nonnullos caſus, & cur. p.435.n.1. & 3
Caſus reſeruatio quid. ibid.n.1
Caſus reſeruatio eſt pœnes Prælatum ordinarium, ſed non pœnes Parochum. p 436.n.4
Alij ſunt caſus reſeruati Summo Pontifici, alij aliis Epiſcopis. ibid.n.6.& 11
Caſus Epiſcopis reſeruati iure, vel conſuetudine. ibid.
Vndecim tantum caſus, vel ex iis aliqui ſunt apud Regulares reſeruabiles. p.43 .n.14
A caſibus reſeruatis poteſt ipſe reſeruans, vel ab ipſo

Digitized by Google

ipſo delegatus abſoluere. p.440.n.41
Extra mortis articulum à caſibus reſeruatis, nequit inferior Sacerdos ordinariè abſoluere. p.442.n.58.
Reſoluuntur nonnulla dubia circa caſus reſeruatos ab inferiori Sacerdoti abſoluendos. p.445. n.91.& p.446.n.95.& ſeqq.

Catechiſmus.

Catechiſmus Baptiſmo eſt præmittendus; & cur. p.86. n.6.& 7.
Catechiſmi definitio. p.761.n.19
Tenens puerum ad Catechiſmum contrahit cognationem ſpiritualem. ibid.
Catechiſmo contrahitur impedimentum matrimonij, & quale. ibid. n. 20.& ſeqq.

Cauſa.

Cauſa efficiens poteſt eſſe, vel principalis, meritoria, vel miniſterialis. p.16.n.1
Cauſam principalem, non vero inſtrumentalem imitatur effectus. p.21.n.64
Cauſa principalis optima aliquando vtitur inſtrumento viliori. p.38.n.121
In cauſa inſtrumentali requiritur aliqua proportio inter actionem, & effectum. ibid.n.122
Vnde cauſa imprimat differenter effectum in pluribus ſubiectis. p.41.n.151
Remoto effectu remoueri cauſam, quomodo intelligitur. p.78.n.31

Cenſura.

Cenſuræ nomen, & definitio. p.518.n.1
Cenſuræ tres ſunt ſpecies tantum. ibid.n.3
Omnis cenſura eſt, vel à iure, vel ab homine, & quid vtraque. p.529.n.8
Cenſura latæ ſententiæ quomodo internoſcenda à cenſura ſententiæ ferendæ. ibid.n.9
Facultas, tam ferendi cenſuras, quam ab eis abſoluendi viget in Eccleſia. ibidem, num.11. & ſeqq.
Poteſtas hæc ferendi cenſuras conceſſa eſt primò Petro, deinde cæteris Prælatis ſubordinatè. p.530.n.6.& p.531.n.32
Cenſurarum vſus charitati non aduerſatur. ibid. n.17.& ſeqq.
Cenſuræ materia duplex, & conditio quintuplex. ibid.n.21. & ſeqq.
Finis cenſuræ à iure, diuerſus eſt à fine cenſuræ ab homine. p.531.n.25
Cenſura lata contra patrantes crimen non includit mandantes. ibid.
Quotquot habent externam iuriſdictionis poteſtatem, poſſunt ferre cenſuras. p.532.n.38
Circa perſonas ſpeciales, quibus competit facultas ferendi cenſuras, varia deciduntur dubia. ibid. n.33.& ſeqq.& p.558.n.146
Facultas ferendi cenſuras ſequitur non ordinem, ſed iuriſdictionem. ibid.
Cenſura vna poteſt ferri in eandem perſonam ſemel, vel ſæpius. p.533.n.40.& ſeqq.
Percutiens plures clericos, plures ſubibit cenſuras. ibid.n.42.
Trina monitio cenſuris debet præmitti. p.534. n.51.
Quinque ſunt caſus, in quibus monitio cenſuris non præmittitur. ibid.n.52
Cenſura ab homine abſque præuia monitione, nequit eſſe valida. ibid.n.55
Citatio, ad cenſuram neceſſaria, qualiter facienda. p.535.n.58.& 59.
Cenſura duobus modis cenſetur iniuſta. ibid. n.60.& 61.
Ordinis eſſentialis omiſſio, non autem accidentalis, cenſuram reddit irritam. ibid.n.62
Cenſura iuridicè lata & probata, ſed iniuſta ex cauſa, non obligat coram Deo, ſed tantum in facie Eccleſiæ. ibid.n.65.& ſeqq.
A cenſura excuſant metus, & impotentia. p.537. n.78.
Quatuor circumſtantiæ in ferendis cenſuris ſunt obſeruandæ. ibid n.80
Cenſura lata per ſententiam generalem, vel particularem, à diuerſis perſonis tollitur. ibid. n.83.
In articulo mortis habet quilibet Sacerdos facultatem abſoluendi à cenſuris. pag.538. n.88. & 90.
Subditus licet inuitus, ignarus, vel abſens, à cenſuris poteſt abſolui. p.539.n.92
Solemnitas, ſeu cæremoniæ in abſolutione à cenſuris obſeruandæ. ibid.n.94
Tribus modis à cenſuris abſoluitur. ibid.n.96

Ceſſatio à diuinis.

Ceſſatio à diuinis, tam nocentes, quam innocentes afficit, & cur. p 620.n.38
Ceſſatio à diuinis laudibus quatuor agnoſcit cauſas. ibid.n.1
Ceſſationis definitio, & ab interdicto diſtinctio. p 621.n.2.
Ceſſatio alia eſt generalis, alia particularis. ibid, n.3.
Ceſſationis effectus, alij ſunt proximi, alij remoti. ibid.n.4
Ceſſatio à diuinis Officiis, facta clericis, reſultat conſequenter in laicos. ibid.n.7
Priuilegium celebrandi diuina tempore interdicti extendi nequit ad ceſſationem. ibid. num.10. & ſeqq.
Nonnulla Sacramenta, tempore ceſſationis licitè miniſtranda. p.621.n.19 & ſeqq.
Ceſſatio à diuinis quoſnam ligat, & ſub qua pœna. p.623.n.31.& ſeqq.
Ad ferendam ceſſationem à diuinis decem conditiones requiruntur. p.624.n.40.& ſeq.
Ceſſatio hæc quomodo ceſſat. pag.625. num.48. & ſeqq.

Charitas.

Charitatis actu elicito peccatum ſtatim remittitur contra Baium. p.302.n 208
Opera moraliter bona, extra charitatem facta, ſunt alicuius meritoria boni temporalis de congruo, pluribuſque inſeruiunt. p.464. n.74. & p.465. n.77.& ſeqq.

Character.

A tribus Sacramentis imprimitur ſignaculum, quoddam ſpirituale, quod dicitur character. p.42.n.2.
In quo conſiſtit ratio characteris. ibid. num.3. & 4.
Inamiſſibilitas characteris exemplo confirmatur. p.43 n.11.& 13.
Imprimendi characterem rationes congruæ. ibid. n.16. 17. & 20.
Character eſt ſignum dignoſcitiuum populi Dei, quatenus natura ſua habet coniunctam fidem, & gratiam. ibid.n.19
Nequit character eſſe rationis relatio, nec etiam realis. p.44 n 21.& 24
Character ponendus eſt in prima ſpecie qualitatis, non in aliis. p.45.n.3-.& 45
Character perficit, & ornat immobiliter ſuum ſubiectum. ibid.

Ratio figuræ, vel configurationis, à charactere reiicitur. ibid.n.42
Character afficit tanquam ſubiectum totam animam, vt imaginem Sanctiſſimæ Trinitatis, & cur. p.46.n.48.& 50
Character non eſt ſolum ad ſignandum, ſed etiam ad totam animam diſponendam. ibid. num.55. & ſeqq.
Characteris indelebilitas, eiuſque ratio aſſignatur. p.47.n.59.& ſeq.
Secundum triplicem ſtatum fidei, triplex imprimitur character per Sacramenta nouæ legis. ibid.n.65.
Triplex diſtinctio ſpiritualis è charactere reſultans, quomodò figurata eſt in lege veteri. ibid. n.66.
Triplicis conſignationis, per characterem impreſſæ, quæ ſit ratio finalis. ibid.n.68
Characteris definitio. ibid.n.69
A Sacramentis antiquæ legis nullus imprimebatur character, & cur. ibid.n.63
Character in Confirmatione impreſſus à charactere baptiſmali diſtinguitur. p.96.n.2
Character ſpecialis à ſingulis ordinibus imprimitur. pag 655.num.1.& ſeqq.& p.656.num.10. & ſeqq.
Characteres ſingulorum ordinum quomodo coordinati, & quibus actionibus impreſſi. ibid. n.16.& ſeqq.vſque ad finem.

Chriſtus.

Chriſtus iiſdem, quibus nos, vſus eſt verbis in conſecratione Euchariſtiæ. pag.130. num.3. & ſeq.
Vera Chriſti præſentia in Euchariſtia, Patrum auctoritatibus, & Scholaſticorum argumentis fusè propugnatur. p.142.& ſeq.
Hæreticorum obiectiones contra realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia refelluntur. p.154. n.132.& ſeq.
Chriſtus non in ſolo vſu, ſed permanenter manet in Euchariſtia, dum durant ſpecies Sacramentales. p.160. n.196. & ſeq. & p.162. n.212. & ſeq.
Totus Chriſtus eſt in tota, & in qualibet parte hoſtiæ, etiam poſt diuiſionem. p.184. n.410. n.412.& ſeqq.
Præſentia Chriſti in Euchariſtia eſt modus poſitiuus realis, & ſupernaturalis, non tamen ſubſtantialis, vel quantitatiuus. pag.189. n.446. & ſeqq.
Quas actiones habet Chriſtus, vel habere poteſt in Euchariſtia. p.192.n.467.& ſeqq.
Num Chriſtus vllo modo poſſit videri oculo corporeo in Euchariſtia. Vide Corpus Chriſti.
Chriſtus in oblatione Miſſæ eſt principalis offerens, & in æternum Sacerdos. pag.250. n.2. & ſeqq.

Circumſtantia.

Peccatorum circumſtantiæ, aliæ ſpeciem mutantes, aliæ aggrauantes. p.393.n.64
Circumſtantia peccatum aggrauans intra eandem ſpeciem, non eſt neceſſariò confitenda. ibidem, & p.394.n.68.
Omnes peccatorum circumſtantias reminiſci moraliter eſt impoſſibile. ibid.n.70
Perſonæ circumſtantia quomodo in confeſſione aperienda. ibid.n.74.& ſeqq.
Furti & fornicationis circumſtantiæ aggrauantes quomodo dicendæ. pag.395. num. 79. 83. & ſeqq.
Circa circumſtantiam loci, mediorum, finis, modi, & temporis varia reſoluuntur dubia. p.397. & ſeqq.n.96. & ſeqq.
Circumſtantia finis tribus modis poteſt contingere. p.399.n.118.& ſeqq.
Circumſtantias peccatum minuentes, nec decet, nec oportet in confeſſione aperire.p.402.n.142. & 145.

Clauis.

Claues Regni cœlorum, quid ſint. p.346. n.76. & 77.
Clauis Regni cœlorum definitio. ibid.n.78
Huius clauis actus, & effectus. ibid.
Clauis ſcientiæ,& poteſtatis, quid ſunt. ibid.
Clauis iuriſdictionis poſſunt aliis, quam Presbyteris dari, non tamen mulieribus. p.347. n.81. & 82.
In veteri lege nulla abſolutionis, vel ſcientiæ clauis Sacerdotibus fuit conceſſa. pag. 361. n.193.

Clericus.

Clericus gaudet priuilegio fori, etiamſi habitum, vel tonſuram non deferat, nec vlli Eccleſiæ deſeruiat. p.579.n.81.& ſeqq.
Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio Canonis & fori, tres requirit conditiones. ibidem, n.87.
Tres etiam conditiones requiruntur, vt aliquis Clericus poſſit priuilegiis priuari. p.81.n.103
Clericus aſſumens habitum clericalem poſt commiſſum delictum, quomodo, & à quo puniendus. ibid.n.105.& ſeqq.
Clericus à iudice laico non puniendus. Vide *Iudex*.
Nomine Clerici, quis intelligendus. pag.598. n.238.
Clericus retinens priuilegium canonis, aliquando perdit priuilegium fori. p.599.n.240
Percutio clerici cenſura damnata, quanta, vel qualis eſſe debet. ibid.n.242.& ſeqq.
Percuſſorem clerici excuſare poteſt multiplex genus ignorantiæ. p.600.n.247.& 248
Aliæ plures excuſationum ſpecies, quæ percuſſorem clerici à cenſura eximunt. ibidem, n.249. & ſeqq.
Percutio clerici mediocris, leuis, & grauis, quomodo cenſenda. ibid.n.253.& 254
Percutio clerici grauis reſeruatur Summo Pontifici, Leuis verò Epiſcopo. ibid.n.252
Percuſſor clerici impeditus ab adeundo Pontificem, multis in caſibus ab Epiſcopo poteſt abſolui. p.601.n.254.& ſeqq.
Clericus vnde dictus. p.667.n.1
Clericus tenetur ferre tonſuram, & habitum. ibid. & ſeqq.

Coactio.

Ad coactionem datur diſſenſus negatiuè, & contrariè. p.48.n.5
Diſſenſus contrariè fit ad coactionem, vel ſimpliciter, vel ſecundum quid, & quomodo. ibid. n.6.& p.82.n.1.& ſeq.
Coactio ſimpliciter obeſt validæ receptioni Sacramentorum. ibid.n.7
Coactio tantum inducens ad Sacramenta, illorum valorem non impedit. ibid.n.10

Cognatio.

Cognatio ſpiritualis quid. p.788.n.102
Triplex cognationis ſpiritualis ſpecies. ibid.n.102
Dupliciter, & per duo Sacramenta cognatio ſpiritualis contrahitur. ibid.n.204.& ſeqq.

Cognatio

Cognatio ſpiritualis contracta per Baptiſmum, & Confirmationem irritat matrimonium ſubſequens, & quomodo. p.789.n.209.& ſeqq.

Communio.

Communio ſub vna ſpecie tantum confert gratiæ, quantum ſub vtraque. p.217.n.61

Communio ſub vtraque ſpecie Bohemis conceſſa, ſub quatuor conditionibus. ibid.n.63

Varij reſoluuntur caſus circa communionem Preſbyteri, vel laici ſibi conſcij culpæ mortalis. p.223.n.48.& ſeqq.

Communionis ſub vtraque ſpecie nullum pro laicis habetur præceptum. pag.229. num.23. & ſeqq.

Communio ſub vna ſpecie laicis conuenienter ab Eccleſia perſcribitur. p.230.n.36.& ſeqq.

Hæreticorum obiectiones contra communionem, ſub vna ſpecie fusè diluuntur. ibid. num.40. & ſeqq. vſque ad finem.

Concilium.

Concilium Florentinum cur intentionem ſuſcipientis inter neceſſaria ad Sacramentum non retulit. p.49.n.19

Concupiſcentia.

Concupiſcentia quomodo dicitur peccatum originale. p.76.n.17

Concupiſcendi pronitas in homine poſt Baptiſmum cur relinquitur. p.77.n.19

Oritur concupiſcentia è carnis corruptione, & eſt vitioſitas, potius, quam pœna. ibidem, num.22.

Conditio.

Conditiones, quæ contractibus ſolent annecti, in multiplici ſunt ſpecie. p.744

Conditiones generales, quæ aliis contractibus opponuntur, non repugnant matrimonio. ibid. num.2.

Conditio naturaliter euentura non ſuſpendit matrimonium, ſecus ſi contingenter euenit. ibid. n.5.& 6.

Conditio impoſſibilis matrimonio ſeriò appoſita, illud irritat. p.745.n.10

Conditio impoſſibilis, quæ à Gregorio IX. pro valida, & non adiecta definitur, latè & fusè explicatur. ibid.n.11.& ſeqq.

Conditio, qua inhabilis habilitatur, tranſit in ſponſalia, ſi conditio impleatur. p.747.n.29

Conditio honeſta de futuro ſuſpendit matrimonium, donec impleatur. ibid.n.32

Matrimonium ſub conditione, qua Pater alterius coniugis conſentiat, non eſt validum, impleta conditione, niſi nouus coniugum conſenſus accedat. ibid.n.39.& ſeqq.

Conditio turpis, vel matrimonio contraria ipſum irritat. p.748.n.48

Conditio perpetuæ caſtitatis matrimonio adiuncta illud vitiat. p.749.n.55

Circa alias conditiones ſponſalibus, vel matrimoniis adiectas varij reſoluuntur caſus. p.750 n.62.& ſeqq. vſque ad finem.

Confeſſio, & Confeſſarius.

Confeſſio de iure diuino poſitiuo præmittenda eſt ſumptioni Euchariſtiæ ab habente peccatum mortale. p.221.n.38.& ſeqq.

Duo ſunt caſus, & quatuor genera neceſſitatum, quæ excuſant à Confeſſione ante Communionem facienda. p.222.n.42.44.& ſeqq.

Confeſſarius non debet à pœnitente exigere, vt plus de peccato doleat, quàm de quocumque alio malo ſenſibili. p.292.n.114

Confeſſio Sacramentalis eſſe iuris diuini probatur. p.352.n.125.& ſeqq.

Confeſſionis Sacramentalis variæ figuræ in lege veteri præceſſerunt. p.354.n.135.& ſeqq.

Confeſſio Sacramentalis multiplici PP. auctoritate fusè probatur. pag.356. & ſeqq. n.153. & ſeqq.

Variæ congruitates probantes neceſſitatem confeſſionis à Deo inſtituendæ. p.361. n.195. & ſeqq.

Sectariorum obiectiones ſimul & calumniæ contra Confeſſionis Sacramentum refutantur. p.362 & ſeqq. n.202.& ſeqq.

Confeſſionis Sacramentalis votum, etiam implicitum ſufficit aliquando ad ſalutem. p. 364. n.218.& p.365.n.221.& ſeqq.

In Confeſſione Sacramentali contritio interna eſt res ſimul, & Sacramentum, & quomodo. p.371. n.263.& ſeqq.

Confeſſionis Sacramentalis tres ſunt cæremoniæ ex parte miniſtri. p.372.n.270 & ſeqq.

Confeſſio in qua inuincibiliter aliquid ignoratur eſt integra, & valida, non ſic attritio, & cur. p.381.n.27.

Sacramentum Confeſſionis poteſt eſſe validum, & tamen informe ex defectu attritionis extenſiuæ. p.382.n.39.& 40.

Confeſſio poteſt eſſe valida ex ſolo integritatis defectu, & quomodo. p.383.n.44 & 45

Confeſſionis triplex acceptio. p.385

Confeſſionis Sacramentalis ſexdecim conditiones, & harum ratio. ibid.n.1.& ſeqq.

Secreta, vel auricularis Confeſſio non eſt ad Sacramentum Pœnitentiæ eſſentialis. p.386. n.9. & ſeqq.

Confeſſio olim dupliciter potuit eſſe publica. p.387.n.17.

Confeſſio publica poteſt eſſe Sacramentalis. ibid. n.18. & ſeqq.

Confeſſio proprij, & priuati criminis coram Sacerdote non eſt contra legem naturæ. p.388. n.27.& 28.

Omnium peccatorum, quæ in conſcientia habentur Confeſſio neceſſaria eſt, ad huius Sacramenti valorem. p.390.n.36.& ſeqq.

Quatuor in caſibus Confeſſio Sacramentalis eſt neceſſariò iteranda. p 404.n.159.& ſeqq.

Duæ cauſæ reddunt Confeſſionem inualidam ex parte Sacerdotis. p.405.n.164.& ſeqq.

Confeſſio moribundi facta nutibus tantùm, & ſignis eſt valida. p.407.n.185.& ſeqq.& p.408. n.191.

Facultas eligendi Confeſſarium triplici è capite oritur. p.424. n.1. & 3

Poteſt à pœnitente licitè alieno Sacerdoti fieri confeſſio, petita priùs licentia licet non obtenta. p.427.n.21

Licentia confitendi alieno Sacerdoti præſumitur conceſſa tribus in caſibus. ibid.n.33

Boni confeſſarij conditiones præcipuè ſunt bonitas, & ſcientia. p.428.n.1

Tribus in caſibus licet confeſſario in peccato mortali exiſtenti peccata in confeſſione aperire. ibid.n.5

Confeſſarius cuicumque tempore Iubilæi nequit confeſſiones excipere niſi ſit approbatus. p.433. num.44

Confeſſio non eſt dimidianda ob caſus reſeruatos abſque graui neceſſitate. p.445.n.88

Varia confeſſarij munera, & obligationes circa pœnitea

Digitized by Google

pœnitentium examina. pagina 448. num. 9. & ſeqq.
Deffectus confeſſionis à confeſſario quomodò ſupplendi. ibid. n. 16. & ſeqq.
Confeſſarius tenetur non vti notitia in confeſſione habita ad gubernandos œconomicè ſubditos. p. 452. n. 52. & ſeqq.
Confeſſarius cum pœnitentis licentia poteſt de auditis in confeſſione palam loqui. p. 454. n. 65 & ſeqq.
Diuerſi caſus in quibus licet pœnitenti, vel confeſſario de peccatis in confeſſione cognitis loqui. ibid. n. 69. & ſeqq.
Peccata extra, & intra confeſſionem dicta poteſt aliquando confeſſarius abſque ſigilli fractione manifeſtare, & quomodo. pag. 455. num. 77. & 80
Confeſſionis præceptum in periculo reincidendi, vt & aliis in caſibus obligat. p. 476. n. 3. & ſeq. p. 477. n. 9. & ſeqq.
Præceptum confeſſionis ab Eccleſia impoſitum obligat per ſe, non ratione communionis. ibid. num. 13
Circa præceptum annuæ confeſſionis varij reſoluuntur caſus. ibid. num. 15. & ſeqq. vſque ad finem.
In annua confeſſione peccatum aliquod voluntariè omittens dupliciter peccat. pag. 478. numero 30
Confeſſio excommunicati facta abſque noua culpa poteſt eſſe valida, & quomodo. pag. 543. num. 32

Confirmatio.

Alia requiruntur ad Confirmationis Eſſe, alia ad melius eſſe. p. 89
Manuum impoſitio in Confirmatione diuerſa eſt ab aliis manuum impoſitionibus, olim vſitatis. p. 90. n. 90.
Confirmatio probatur eſſe Sacramentum. ibid. n. 2. & ſeq.
Inuocatio Trinitatis in Sacramento Confirmationis fit ad integritatem fidei Confeſſionis. p. 91. n. 14.
Materia Confirmationis remota eſt Chriſma debitè confectum. ibid. n. 18
Chriſma in Confirmatione adhibendum ab Epiſcopo neceſſario debet eſſe conſecratum. p. 92. n. 24. & ſeq.
In fronte adhibetur Chriſmatis vnctio propter duo. ibid. n. 31
Confirmationis forma eiuſque congruentia. p. 93. n. 34. & ſeqq.
Confirmationis Miniſter. Vide *Epiſcopus.*
Confirmationis Sacramentum, ob tres rationes non eſt iterabile. p. 96. n. 2. & ſeqq.
Augmentum gratiæ ſanctificantis eſt alter effectus confirmationis. ibid. n. 5. & ſeqq.
Gratiæ Sacramentalis confirmationis, & Baptiſmi ſunt inter ſe diuerſæ, & quomodo. pag. 97. num. 14
Gratiæ confirmationis, & Baptiſmi ſe mutuo diuerſimodè ſuperant. ibid. n. 18. & ſeq.
Subiectum capax confirmationis debet prius eſſe Baptizatum. p. 98. n. 1. & ſeq.
Infantes, amentes, & adulti poſſunt confirmationem accipere, & quomodo. ibidem, num. 6. & ſeq.
Obligatio ſuſcipiendi confirmationem grauis eſt, & non tamen de præcepto. p. 99. n. 17
Confirmatio ex Eccleſiæ præcepto debet primam Tonſuram præcedere. p. 100. n. 25
Sex Confirmationis cærimoniæ ab Eccleſia vſitatæ. ibid. n. 20. & ſeq. vſque ad finem.

Coniux.

Coniux Matrimonij inualidi conſcius nulla ratione tenetur ad debitum reddendum. pag. 719. n. 228
Coniux de matrimonij valore dubitans tenetur reddere, ſed nequit debitum petere. p. 721. n. 241 & ſeqq.
Varij modi, quibus coniux certitudinem, vel probabilitatem habere poteſt de nullitate matrimonij. p. 723. n. 259
Qualis certitudo requiratur de morte vnius coniugis, vt alter ad alias nuptias poſſit tranſire. ibid. n. 261. & ſeqq. vſque ad finem.
Donatio inter coniuges fieri ſolita. Vide *Donatio.*
Vt alter coniugum poſſit Religionem ingredi plura requiruntur. p. 779. n. 116. & ſeqq.
Actus matrimoniales coniugum probantur liciti. p. 826. n. 1. & ſeqq.
Coniuges ſunt in petendo, & in reddendo paris obligationis. p. 827. n. 10. & ſeqq.
Cohabitatio coniugum eſt de præcepto. p. 828. num. 15
Dum alter coniugum peccat petendo debitum, non peccat alter aliquando reddendo. pag. 829. num. 29
Coniux tenetur debitum non reddere inceſtuoſo illud petenti ante diſpenſationem. pag. 830. num. 36
Alij caſus, in quibus prohibetur coniugibus debitum reddere, vel petere. ibid. & ſeqq.
Actus coniugalis ob ſolam fornicationem vitandam, vel ad delectationem percipiendam, non eſt abſque culpa veniali. pag. 831. & 832. n. 47. & 53
Variæ circumſtantiæ, temporis, loci, & modi, actus coniugalis vitiantes. p. 832. n. 56. & ſeqq.
Varij infirmitatum, affinitatum, & votorum caſus excuſantes coniuges à reddendo, vel petendo debitum. p. 835. n. 78. & ſeqq.
Varia crimina, & deffectus, ob quos licet coniugi à Matrimonio diuertere. pag. 858. num. 126. & ſeqq.

Conſanguinitas.

Conſanguinitatis nomen, vnde ſumptum eiuſque definitio. p. 781. n. 135
Conſanguinitatis vinculum è duobus reſultat, & quomodo. ibid. n. 136
Conſanguinitas eſt ſemper cauſa, vel effectus illius vinculi, quo conſanguinei ſibi vniuntur. ibid. num. 137
Conſanguinitas eſt tantum inter perſonas, non inter Bruta. ibid. n. 138
Conſanguinitas diſtinguitur per lineas, & gradus. p. 782. n. 142
Vide *Linea Conſanguinitatis.*
Ratio conſanguinitatis poſt nonnullos gradus tandem deficit, & cur. p. 781. n. 136. & p. 783. n. 783
Conſanguinitatis gradus ab Eccleſia rectè ſunt conſtituti. p. 786. n. 190. & ſeqq.

Conſecratio.

Verba in conſecratione prolata cadunt ſupra materiam recitatiuè, ſignificatiuè, & operatiuè. p. 133. n. 34. & ſeqq.
Singula conſecrationis verba iuxta diuerſas ſententias fuſiùs diſcutiuntur. p. 134. n. 42. & ſeq.

Verba

Digitized by Google

Verba Conſecrationem præcedentia, vel ſubſequentia, non ſunt neceſſaria, niſi de præcepto. p.137.n.76.
Verba in conſecratione Calicis quæ, & quot ſint adhibenda. pag. 139. n.95. & ſeqq. vſque ad finem.
Variæ circa Verba Conſecrationis hæreſes. p.142. n.1. & ſeqq.
Verba Conſecrationis ponunt aliquid Chriſti vi propria, aliquid etiam vi concomitantiæ. p.187. n.434. & ſeqq.
In ſola Conſecratione ſaluatur Euchariſtici ſacrificij eſſentia. p.248.n.16. & ſeqq.

Conſcientia.

Conſcientiæ examen quale, & quare eſt neceſſarium ante confeſſionem. p.407.n.182

Continentia.

Continentia quid. p.668.n.4
Continentia alia Virginalis, alia coniugalis. ibidem.
Continentia Clericis iniungitur, non iure Diuino, ſed Eccleſiaſtico. ibid. num. 6. & 7. pag.776. num.91
Lex continentiæ Clericorum à Tempore Caliſti I. lata. ibid.
Continentia Presbyteris coniugatis, in primitiua Eccleſia non imponebatur, & cur. pag.669. num.9

Contritio.

Contritionis definitio. p.293.n.126
Contritionis nomen, vnde ſumptum. ibidem, num.129
Duæ ſunt molæ ad cordis contritionem inſeruientes, & quomodo. ibid. & ſeqq.
Contritio eſt eſſentialiter dolor, non tamen ab habitu charitatis elicitus. p.294.n.134
In contritione, dolor, & deteſtatio faciunt vnum actum moralem. ibid. n.136
Non eſt vera contritio, niſi includat Dei amorem ſuper omnia, ſaltem virtualiter. ibid.n.138. & 142. & ſeqq.
Hominis formalis conuerſio ad Deum eſt ſufficiens contritio abſque expreſſa peccati deteſtatione. p.295.n.148. & ſeqq.
Explicitum propoſitum non peccandi requiritur ad veram rationem contritionis. p.296. n.155. & ſeqq.
Nullus determinatus intentionis gradus ad contrionis actum requiritur. pag.297. num.167. & ſeqq.
In contritione nullus poteſt exceſſus contingere ratione obiecti, ſecus ratione ſubiecti. pag.298. num.172.
Contritio ſpectata cum præuiis actibus, ſucceſſiuè elicitur, non ſic, ſi præciſè ſumatur.ibid.n.177. & ſeqq.
Recogitatio aliqua peccatorum diſtincta ad contritionem non eſt neceſſaria; ſecus ad confeſſionem. p.300.n.192. & ſeqq.
Contritio à gratia habituali non producitur. p.303.n.216. & ſeqq.
Contritio remiſſione peccatorum, & gratia habituali quomodo prior. p.304.n.226
Imperfecta contritio. Vide *Attritio*.
Contritio, ob culpam mortalem debita, eſt iuris poſitiui, non autem merè naturalis. pag. 330. n.449
Contritio non eſt de præcepto elicienda, quoties peccatorum reminiſcimur. pag.331. num.458 & ſeqq.
Contritionis præceptum non ſtatim obligat poſt peccatum commiſſum. p.232.n.466. & ſeqq.
Contritionis, non ſtatim eliciendæ, & reſtitutionis ſtatim faciendæ, diſparitas. p.342.n.467
Contritionis duplex conſideratio. p.371.n.267

Contumacia, Contumax.

Triplex Contumaciæ modus in iure reputatur. p.534.n.49
Contumacia prærequiritur ad cenſuram. ibid.

Corpus Chriſti.

Corpus Chriſti nullo oculo corporeo, etiam glorioſo, poteſt in Euchariſtia videri. p.192.n.473 & ſeqq.
Corpus Chriſti nequit etiam ab intellectu viatoris naturaliter percipi in Euchariſtia. pag. 194. num.486
Non poteſt percipi neque ab ipſo Angelo naturaliter. ibid.n.488
Inter corpus Chriſti, & ſpecies Euchariſtica datur aliqua vnio. p.196.n.501.& ſeqq. p.197.n.508 & ſeqq.
Inter corpus Chriſti, & Sacramentales ſpecies non datur vlla mutua actio, vel efficientia. ibid. n.511. & ſeqq.
Corpus Chriſti in Euchariſtia ſupponit naturalem, & quantitatiuam eius exiſtentiam. p.198. n.520. & ſeqq.
Corporis Chriſti apparitio ſenſibilis duplici modo fieri poteſt. p.199.n.527
Quid de apparitione corporis Chriſti in Euchariſtia ſit ſentiendum. ibid.n.528. & ſeqq.

Correptio.

Correptionis fraternæ præceptum obligat ſtatim data opportunitate. p.333.n.474.& 475
Correptionis fraternæ materia eſt culpa præterita in ordine ad continuationem. ibid.

Crimen.

Crimen publicum, vel priuatum, quomodo cenſendum. p.440. n.42

Crux.

Crucis ſignum in principio Canonis Miſſæ per litteram T. aptè notatur. p.265.n.36
In ſacrificio Miſſæ Crucis ſigna ſemper fiunt, vel ſemel, vel ter, vel quinquies, & cur. pag.267. num.58
Crux ſuper Altare non eſt exponenda, ſi ibi ſit Euchariſtia. p.260.n.13

D

Degradatio.

Degradatio duplex. p.615.n.1
Degradatio verbalis, & realis quomodò fiunt, & differunt. ibid. & ſeqq.
Variæ criminum ſpecies, ob quas degradatio verbalis, & realis incurritur. p.616.n.5
Degradatio verbalis exprimitur in iure nomine depoſitionis. ibid.
Realiter degradatus à ſolo Papa poteſt reſtitui. ibid. n.6

Diaconus.

Diaconi officium quid. p.648.n.89
Poteſt Diaconus prædicare de licentia Epiſcopi. ibidem.
Poteſt etiam in abſentia Preſbyteri miniſtrare Euchariſtiam. ibid.
Tam traditio libri Euangeliorum, quàm impoſitio manuum Epiſcopalium ad Diaconum conſe-

crandum requiruntur. p.650.n.110
Impoſitio manuum Epiſcopalium in conſecratione Diaconi à Concilio Florentino cur omiſſa. ibid.n.111

Dimiſſoria.

Dimiſſoriæ citramontani in Italia ordinandi, dupliciter ſunt examinandæ. p.660.n.20
Italus falſis, dimiſſoriis ordinatus, dupliciter puniendus. ibid.
Dimiſſoriæ à Prælatis quomodo concedendæ ſuis ſubditis. ibid.n.21
Dimiſſoriæ poſſunt dari à Capitulo, ſede vacante. ibid.n.23
Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis quomodo puniendus. ibid.
Habens priuilegium à Sede Apoſtolica, vt à quocumque Epiſcopo ordinetur, non eget demiſſoriis, benè tamen litteris teſtimonialibus. ibid. num. 24

Diſpenſatio.

Diſpenſationis definitio, & ab interpretatione diſtinctio. p.817.n.1
Diſpenſatio, in impedimentis iure Diuino Matrimonium dirimentibus, nequit dari à Pontificè niſi in voto Religionis. p.819.n.21
Diſpenſatio impedimentorum iuris humani ad ſolum ſpectat Pontificem. ibid.n.24
Diſpenſatio diuerſorum matrimonij impedimentorum, à Pontifice, vel Epiſcopo quomodò concedenda. p.820.& ſeqq. n.28. & ſeqq.
Diſpenſationis in cauſa matrimonij variæ formulæ, & clauſulæ. p.825.n.75.& ſeqq.

Diuortium.

Diuortij nomen, ethimologicè vnde ortum. p.845. num. 1.
Diuortium, aliud eſt quoad vinculum, aliud quoad Thorum. ibid.
Iudæis olim permiſſum eſt diuortium, non conceſſum. ibid. n.3. & ſeqq.
Diuortium omnimodè nequit fieri etiam ob adulterium. p.846.n.13. & ſeqq.
Diuortium vtrique coniugum eſt pariter licitum quoad vinculum Thori, ſi alter adulterium commiſerit. p.847.n.21. & ſeqq.
Non omnis carnis lapſus ad Diuortium ſufficit. p.848.n.28
Septem ſunt caſus iure Canonico introducti, in quibus Diuortium non licet ob adulterium. ibid.n.30. & ſeqq.
Triplici in caſu poteſt compenſatio adulterij Diuortium excludere. p.849 n.40.& ſeq.
Diuortium propria auctoritate inſontis coniugis nequit procurari. p.853.n.8. & ſeqq.

Donatio.

Donatio facta à coniuge poteſt ad eius libitum reuocari. p.752.n.1
Ad Donationem remuneratoriam quatuor ſunt requiſita. ibid.n.6
Donatio remuneratoria inter coniuges eſt valida. ibid.n.7
Donatio, cauſa mortis modo non ſit irreuocabilis, valet inter coniuges. p.753 n.13
Donatio inter coniuges inualida validatur iuramento. ibid.n.14
Donatio, morte donantis vt confirmetur, quatuor requirit conditiones. ibid.n.16
Sponſalitiæ largitatis donatio, quid. pag.754. num.18
Sponſalitiæ largitatis donatio quomodo reuocetur, vel confirmetur. ibid.n.19. & ſeq.
Arrhæ donatio fit in pignus, & ſignum matrimonij. ibid. n.24
Arrhæ donatio apud Hiſpanos, quid, & quando ab vxore acquiratur. ibid.

Dos.

Dos nequit à viro pro vxore conſtitui conſtante matrimonio. p.735.n.9
Tres ſunt caſus, in quibus poteſt vir vxoris dotem conſtituere. ibid.n.10
Ficta dotis receptio non eſt cenſenda donatio. ibid.n.11
Quando de dote principaliter agitur, ſpectat eius deciſio ad iudicem ſæcularem, ſecus ſi acceſſoriè. p.859.n.138. & 139

E

Eccleſia.

IN Eccleſia Latina non eſt noua res Euchariſtiæ conſecratio in Azymo. p.122.n.83
Eccleſia non Iudaïzat conſecrando in pane Azymo. p.123.n.92
Vnaquæque Eccleſia tenetur ſuum ritum obſeruare circa vſum panis conſecrandi. ibidem, num.87
In Eccleſia regimen Monarchicum congruè eſt inſtitutum. p.345.n.63
Eccleſia poteſt præcipere venialium peccatorum confeſſionem. p.406.n.172
In Eccleſiæ gubernatione neceſſe eſt, vt alij aliis ſubordinentur. p.406.n.17.& 18
Eccleſia dans, vel tollens iuriſdictionem ad Sacramenta miniſtranda, in ipſis nil ſubſtantialiter mutat. ibid.n.20
Eccleſia pro duplici foro, pœnitentiali, & iudiciali, vtitur gladio, & claui, & cur. p.527
Ad Eccleſiæ ſpectat immunitatem, vt in ipſa excommunicati interdicti, & ſimiles non ſepeliantur. p.586.n.152
Eccleſia matrix gaudet immunitate per circuitum quadraginta paſſus. ibid.n.153
Eccleſia, non adhuc conſecrata, vel benedicta, gaudet immunitate, modo diuinis obſequiis ſit dedicata. ibid.n.154
Eccleſiæ immunitas extenditur ad Sacerdotem Euchariſtiam defferentem, ad loca, & Monaſteria Religioſa, & ad omnes perſonas cuiuſcumque ſtatus, ad Eccleſiam confugientes. p.587.n.154. & ſeqq.
Sex perſonarum genera ab immunitate Eccleſiæ ſolent excludi. ibid.n.163
Duo ſunt crimina in Eccleſia commiſſa, quæ eius immunitate priuant. p.588.n.165
Circa perſonas ad Eccleſiam pro immunitate confugientes varia elucidantur dubia. ibidem, & ſeqq.
Eccleſiæ immunitas, principiis naturalis iuris innixa, Diuino iure eſt conceſſa. p.589.& 590.n.177 & 180. & ſeqq.
In Eccleſiæ gubernatione ſeruatur hierarchica poteſtas, & quomodo. p.592.n.193

Eleemoſyna.

Eleemoſyna tribus modis poteſt ſumi. pag.468. n.104. & ſeqq.
Per eleemoſynam Deo ſatisfit pro peccatis, & quomodo. ibid.

Epiſcopus, Epiſcopatus.

Solus Epiſcopus eſt orinarius Confirmationis Miniſter.

Digitized by Google

niſter. pag.94. num.4.

Quatuor congruitates, ob quas ſolus Epiſcopus Confirmationem miniſtrat. ibidem, num. 9. & ſeq.

Poteſtas conferendi Confirmationem, non eſt ſolius iuriſdictionis, ſed potiùs ordinis. pag.95. n.21.

Epiſcopus, & à fortiori, Pontifex Summus habet poteſtatem Indulgentias concedendi. p.517. n.28. & 29.

Epiſcopus abſoluere poteſt à cenſura Pontifici reſeruata, ſi delictum eſt occultum. pag.562. n.185.

Poteſt etiam Epiſcopus abſoluere à cenſuris delicti publici Papæ reſeruatis, dum aditus ad Papam aliquo rationali impedimento præcluditur. ibid.& ſeqq.

Epiſcopus à quibuſnam irregularitatibus diſpenſare valeat. p.639.n.71.& ſeqq.

Epiſcopus prohibetur abſoluere in viginti quatuor caſibus iure expreſſis. ibid. n.75

Epiſcopatus præciſè non eſt ordo. pag.643. num.42.

Epiſcopatus eſt pars Sacerdotij, non è contra. p.644.n.49.

In Epiſcopatu nouus Character non imprimitur, ſed prior Sacerdotalis extenditur. ibidem, num.52.

Epiſcopus eſt Iure diuino Preſbytero ſuperior. p.646.n.69.

Epiſcopi in Eccleſia tenent locum, quem tenebant in Synagoga Pontifices. ibid.n.70

Varia munera Epiſcopis propria. p.648.n.47

Conſecratio Epiſcopi eſſentialis ſtat in manuum impoſitione cum debita verborum prolatione. p.652.n.128.

Solus Epiſcopus eſt ordinarius miniſter Sacramenti Ordinis. p.660.n.16.& ſeqq.

Epiſcopus, alius eſt originis, alius domicilij, alius beneficij. ibid.n.18.& 19

Epiſcopus hæreticus, vel excommunicatus validè poteſt ordines conferre, non tamen abſolutionem pœnitentialem. pag.661. num.26. & ſeqq.

Error.

Error ab ignorantia quomodo differt. pag.768. num.1.

Quadruplex error in matrimonij contractu poteſt contingere. ibid.n.2

Error perſonæ antecedens dirimit Iure naturæ matrimonium. ibid.n.3.& 4

Error qualitatis redundat aliquando in errorem perſonæ, & quando. p.769.n.14.& ſeqq.

Ad errorem perſonæ requiritur aliqua eius cognitio, vel notitia. ibid.n.19

Euchariſtia.

Euchariſtiam materia, & forma qualiter intrinſecè componunt. pag.9.n.50. & 51. & p.10. n.53. & ſeqq.

Euchariſtia ex ſola materia conſtituta, quomodo intelligitur. ibid.

Verba conſecratoria ſunt Euchariſtiæ forma tantum extrinſeca. ibid.n.58

Verba conſecrationis afficiunt ſpecies Euchariſtiæ efficienter, non formaliter. ibid.n.59

Sacramentum Euchariſtiæ, myſterium profundiſſimum, ab hæreticis diuerſimodè impugnatur. p.102.

Euchariſtiæ varia ſunt nomina. pag.104. num.1. & ſeq.

Euchariſtiam eſſe verum Sacramentum probatur. ibid.n.10.& ſeq.

In Euchariſtia tria ſunt conſideranda iuxta triplicem eius figuram in lege veteri habitam. p.105. n.14.

Euchariſtia ante Confirmationem cur inſtituta. ibid.n.17.

In Euchariſtia quinque occurrunt, quæ in eius Eſſentia conſiderantur. ibid.n.20

Circa Euchariſtiæ eſſentiam variæ referuntur ſententiæ. ibid.n.22.& ſeq.

Verba conſecrationis non ſunt de intrinſeca ratione Sacramenti Euchariſtiæ. p.106.n.31

Vera Euchariſtiæ eſſentia ſtat in corpore Chriſti, ſub ſpeciebus panis, & vini conſecrato. ibid. n.36.& ſeq.

Corpus & Sanguis Chriſti, ſub pluribus ſpeciebus non plura, ſed vnum conficiunt Sacramentum. p.108.n.55.& ſeq.

Vnitas Sacramenti Euchariſtiæ moralis eſt, non Phyſica. ibid.n.57.& 60

Euchariſtiæ excellentia. p.110.n.79.& ſeq.

Euchariſtia in vltima cœna conuenientiſſimè fuit inſtituta. ibid.n.84.& ſeq.

Fuit inſtituta Euchariſtia poſt manducationem Agni Paſchalis. p.111.n.94

Data eſt Euchariſtia Iudæ cum cæteris Apoſtolis in vltima cœna. ibid.n.96.& ſeq.

Variæ Euchariſtiæ figuræ. pag.112. num.100. & ſeq.

Euchariſtiæ multiplex fuit prædictio in lege veteri. p.113.n.118.& ſeq.

Euchariſtia ad primam iuſtificationem non eſt neceſſaria, nec etiam re ſuſcepta ad ſalutem. p.114.n.7. 10.& ſeq.

Euchariſtia eſt moraliter neceſſaria ad perſeuerandum. p.115.n.14.& ſeq.

Euchariſtia ſub ſpeciebus panis & vini congruenter eſt inſtituta. p.116.n.2.5.& ſeq.

Ratio Sacramenti Euchariſtiæ ſaluatur in ſola conſecratione panis, licet conſecratio ſub vtraque ſpecie ſit de præcepto. ibid. n.9. & p.117. n.12. & ſeq.

Quæ panis quantitas ſit conſecrabilis. p.118. n.34. & ſeq.

Morali, & ſenſibili præſentia debet Materia Euchariſtiæ eſſe præſens conſecranti. p.120.n.48. & ſeq.

Varij reſoluuntur caſus circa præſentiam, & determinationem Materiæ Euchariſtiæ. ibid.n.50. 56.& ſeq.

Solus panis triticeus poteſt in Euchariſtiam conſecrari. p.121.n.70.& ſeq.

Num panis azymus ſit licita Materia Euchariſtiæ. Vide *Eccleſia.*

Euchariſtiæ effectus, alij ſunt generales, alij ſpeciales. p.212.n.1

Varij effectus ſpeciales Euchariſtiæ. ibidem, n.3. & ſeqq.

Vnio perfectior animæ cum Chriſto eſt primarius Euchariſtiæ effectus. ibid.

Secundarius verò remiſſio venialium. ibidem, n.9. & ſeqq.

Euchariſtia per accidens, non per ſe primam confert gratiam, & cur. p.214.n.29.& ſeqq.

Tribus modis poteſt Euchariſtia ſumi. pag.218. num.1.

Modus ſumendi Euchariſtiam ſpiritualiter fit per fidem. p.219.n.8.& ſeq.

Sacramentalis Euchariſtiæ ſumptio, quomodo, &

à quibus fieri poteſt. ibid.n.11.& ſeqq.

Diſpoſitio ad Euchariſtiam debet eſſe ſaltem bona fides putantis ſe eſſe in gratia cum attritione ſupernaturali. p.221.n.26

Præter gratiam habitualem requiritur actualis deuotio, ad Euchariſtiam cum fructu ſumendam. p.224.n.58.& ſeqq.

Euchariſtiam in peccato mortali ſumere cur ſit potius peccatum, quam ipſam videre. p.225. n.68.& ſeqq.

Ad Euchariſtiam tribus modis indignè acceditur. ibid. n 67.

Immunditia corporalis, quæ & quantum ab Euchariſtia ſumenda impedit. ibidem, num.70. & ſeqq.

Non ieiuno licet quinque in caſibus ad Euchariſtiam accedere. p.226.n.75.78.& ſeqq.

Quæ ieiunij fractio impedire poſſit ſumptionem Euchariſtiæ. ibid.n.76.& 77

Diuinum præceptum ſumendi Euchariſtiam non datur. p.227.n.2.& ſeqq.

Circa præceptum Eccleſiaſticum de Euchariſtia ſemel ſaltem in anno ſumenda, aliqui reſoluuntur caſus. p.228.n.9.& ſeqq.

Quotidiana Euchariſtiæ ſumptio proficua, & laudabilis probatur. ibid.n.13.& ſeqq.

Tres ritus, in Euchariſtia adhiberi ſoliti, probant adorationem ipſi exhibendam. pag.232. n.3. & ſeqq.

Euchariſtia eſt adoranda communiter, nulla appoſita conditione. ibid.n.8

Publicis peccatoribus, non autem occultis publicè petentibus,neganda eſt Euchariſtia.p.235.n.30. & 34.

Euchariſtiæ, vt Sacrificij, & Sacramenti multiplices effectus. p.237

Vide *Conſecratio, Communio, Sacerdos, Accidens, Corpus Chriſti.*

Euchariſtia in Sacrificio Miſſæ in tres diuiditur partes, & cur. p.267.n 55

Excommunicatio, Excommunicatus.

Excommunicatus vitandus debet eſſe à iudice publicè denunciatus, vel clerici publicus percuſſor. p.275.n.20.& p.340.n.8.& ſeqq.

Excommunicationis nomen, & definitio. p.539. n.1.& 2.

Excommunicationis diuiſio in maiorem, & minorem analogica eſt. p.540.n.3

Excommunicationis effectus, quid, & quotuplex. ibid.n.5.

Nominatim excommunicati, & vitandi conditiones. p.541.n. 5.& 17

E xcommunicatis ſuffragia negantur. Vide *Suffragium.*

De excommunicato tolerato aliter dicendum eſt, quam de vitando,quoad miniſtranda Sacramenta. p.543.n.35

Duplici ex capite excommunicatus Sacramenta miniſtrans,nouam cenſuram non incurrit. ibid. n.36.& ſeqq.

Excommunicati, vel laici, Sacramenta vetita miniſtrantis, pœnæ ſunt diuerſæ. p.545.n.50. & p.546. n.52.

Cum excommunicatis in ſacrificiis, & officiis Eccleſiæ quomodo communicandum. ibid. n.54. & ſeqq.

Excommunicatio priuat beneficiis, & quomodo. Vide *Beneficium.*

Excommunicatio priuat iuriſdictione. Vide *Iuriſdictio.*

Excommunicatio priuat communicatione iudiciali, ſiue forenſi Iudices, Tabelliones, Teſtes, Aduocatos, Tutores, & Actores. p.552. n.99. & ſeqq.

Quinque ſunt, in quibus excommunicatio priuat hominem communicatione, ſeu ſocietate ciuili, & quomodo. p.553.n.107.& ſeqq.

Communicans cum vitando excommunicationem maiorem incurrit quatuor in caſibus. p.554. n.114.

Ad excommunicationem maiorem incurrendam requiritur cooperatio ſufficiens ad mortale. ibid. n.116.

Communio cum excommunicato, vitando licet prohibita, eſt tamen tantùm venialis. ibidem, n.117.& ſeqq.

Cum excommunicato vitando licet communicare quinque in caſibus, & quomodo. ibidem, n.121.

A communicando cum excommunicato excuſant ignorantia, & neceſſitas. p.557. n.137. 141. & ſeqq.

Alij plures excommunicationis effectus. ibidem, n.143.& 144.

Excommunicatio contra ſingularem perſonam, non contra collegium, vel communitatem ferri poteſt. p.558.n.153

Solum peccatum mortale poteſt eſſe cauſa ob quam excommunicatio poſſit ferri. pag. 559. n.150.& ſeqq.

Excommunicationis formulæ,& cæremoniæ. ibid. n.161.& ſeqq.

Solemnitas accidentalis quatuor exigit cæremonias in abſoluendo ab excommunicatione. p.560. n.168.

Excommunicatio à iure, & ab homine, nequit ab eadem perſona abſolui. pag. 561. num.173. & ſeqq.

Excommunicatio dupliciter reſeruatur ſuperiori. ibid.n.177. & 178.

Excommunicatio maior reſeruata, extra articulum mortis ab eo eſt abſoluenda, cui reſeruatur, vel ab eius ſuperiore. p.562.n.184

Excommunicatio à iure poteſt remitti licitè inuito. p.563.n.194

Iuſtè non eſt abſoluendus,qui in contumacia durat. p.564.n.198

Excommunicatio, ab vno Epiſcopo impoſita, ab alio quomodo abſoluenda. pag. 565. n.204. & ſeqq.

Excommunicatio virtute priuilegij remittitur non ſatisfacta parte. ibid.n.209

Ab excommunicatione validè ſub conditione abſoluitur, non tamen à peccatis, & cur. p. 566. n.2 5.

Excommunicatio minor quid. ibid. n.217

Excommunicationis minoris duo ſunt effectus. ibid.

Excommunicatio minor non priuat actiua electione. ibid.n.219

Ab excommunicatione minori per quemcunque Confeſſarium poteſt abſolui. p.567.n.221

Excommunicatio omnis, in duas claſſes diſtincta. p.568.

In excommunicationibus, quæ generales ſententiæ vulgo dicuntur,duo ſunt caſus obſeruandi. p.569.

Ob bonum temporale poteſt ferri excommunicatio triplici poſita conditione. ibid.n.2

Excommunicatio pro reſtitutione ferri non debet ordinariè

Digitized by Google

ordinariè in perſonam ſingularem. pag.570.n.5. & 6.
Excommunicatio pro reſtitutione quoſnam ligat. ibid.n.8. & ſeqq.
Tres regulæ ferendi excommunicationem ad finem reuelandi aliquid occultum. ibid.n.11
Cauſa ferendi excommunicationem ad aliquid occu um prodendum poteſt eſſe nulla triplici ex capite. ibid.n.12.& 13
Excommunicatio Bullæ Cœnæ. Vide *Bulla Cœnæ.*
Variæ Decretalium excommunicationes reſeruatæ quomodò & à quibus incurrantur. p.601. & 602.n.258. & ſeqq.
Quinque ſunt excommunicationes in Clementinis reſeruatæ, & quatuor actiones in his prohibitæ. p.603.n.268. & ſeqq.
Octo excommunicationes reſeruatæ in extrauagantibus,quibus in caſibus, & à quibus perſonis poſſint incurri. ibid.n.271, & ſeq.
Excommunicationes extra corpus iuris reſeruatæ ſunt nouem, & quomodò incurrantur. p.604. n.279. & ſeqq.
Excommunicationes non reſeruatæ in Decretis ſunt duæ, in decretalibus verò tres. pag. 605. n.281.
Excommunicationes in ſexto Decretalium libro, non reſeruatæ quot, & quomodo incurrantur. ibid.n.286. & ſeqq.
Aliæ plures excommunicationum ſpecies, in Clementinis, in Extrauagantibus, & extra corpus iuris, non reſeruatæ. pag. 606. n.291. vſque ad finem.
Excommunicationes Extrauagantium iuris nouiſſimi, à quo tempore computandæ. pag.607 num.1
Excommunicationes iuris nouiſſimi quot ſunt, & contra quos latæ. ibid.n.2.& ſeqq.

F

Fœmina.

FOemina recipiendi ſacros ordines eſt incapax, & cur. p.662.n.1. & ſeqq.
Fœmina Diaconiſſa, vel Preſbytera, quid. ibid. num.3
Fœmina citius pubeſcit, eſtque matrimonio prius matura, quam vir,& cur. p.579.n.51.& 52

Fictio.

Impedimentum Sacramento appoſitum vocatur fictio. p.80.n.57
Fictio hæc duplex eſt circa ſubſtantiam, & effectum Sacramenti. ibid.
Fictio alia eſt, negatiua, alia poſitiua. ibidem, num.59
Quæ fictio impedit effectum Sacramenti.ibid.& ſeq.
Recedente fictione Sacramentum non iterabile confert ſuum effectum. ibid.n.61. & ſeqq.
Ad remouendam fictionem, vel obicem ſufficit aliquando attritio. ibid.n.70
Fictio facta in ipſo Sacramento Baptiſmi non tollitur quoad peccatum, niſi per Sacramentum pœnitentiæ. p.81.n.72.

Fides.

Fides actualis propria ad Baptiſmum paruulorum, non eſt neceſſaria. p.83.n.6
Fides in adulto requiritur, vt fructuosè baptizetur. p.84.n.21. & ſeqq.

Fideles, Infideles.

Fidelium filij quomodo à D.Paulo aſſeruntur Sancti. p.65.n.20. & ſeqq.
Per infidelium filios, intelliguntur illi, qui Eccleſiæ non ſunt ſubditi. p.73.n.38
Infidelium filij repugnantibus parentibus non ſunt baptizandi. ibid.n.43
Infidelium filios nunquam præcepit Eccleſia baptizari ipſis inuitis. ibid.n.47
Infidelium filij bello capti ritè baptizantur abſque parentum conſenſu. p.75.n.62.& 64

Filius.

Filius cum Patre excommunicato communicare poteſt, etiam emancipatus, illegitimus, vel adoptiuus. p.556.n.130. & 132
Sub nomine filij, qui cum patre excommunicato poſſit communicare, comprehenduntur Nurus, Gener, Nepotes, Pronepotes, ac Pupilli reſpectu Tutorum. ibid. n.132
Hæc conceſſio communicandi conceditur Filio, quoad ea, quæ ſpectant ad filium. ibidem, num.134
Filius illegitimus alius eſt iure nouo naturalis, alius eſt ſpurius, & quid vterque. pag.628. num.16
Filius illegitimus ad plura eſt inhabilis. ibidem, num.17
Illegitimus filius legitimatur ſubſequenti matrimonio quoad ſucceſſiones temporales. ibid. num.19
Filius expoſitus non eſt illegitimus cenſendus. ibid. n.20
Profeſſio Religioſa legitimat filium quoad ordines, non quoad Prælaturas. ibid.
Illegitimitas Filiorum à quibus tollenda in ordine ad ſacros ordines, & Eccleſiaſticas dignitates. ibid. n.20. & ſeqq.
Filij Hæreticorum vſque ad ſecundam generationem per lineam virilem paternam habentur irregulares ex infamia. p.632.n.51
Filij illorum, qui manus violentas Cardinalibus intulere, vel fuere rei læſæ maieſtatis,cenſentur infames. ibid.n.52
Filius ſequitur conditionem Patris quoad dignitates, Matris verò quoad ſeruitutem; & quare. p.773.n.56.58. & ſeqq.
Filij apud innocentem coniugem poſt diuortium ſunt educandi,excipe tres caſus. p.859.n.143. & 144

Forma.

Forma vetus, & noua in duplici inſtanti ſibi ſuccedunt. p.174.n.327
Duo inſtantia, in quibus diuerſæ formæ ſibi ſuccedunt, dupliciter conſiderantur. ibid.n.329

G

Gratia.

GRatia à Sacramentis confertur ex opere operato. p.29.n.4
Gratia nequit à Sacramentis produci excitando ad fidem contra hæreticos. p.31.n.26. & ſeqq.
Hæreticorum obiectiones contra efficientiam gratiæ ex opere operato per Sacramenta, fusè diluuntur. ibid.n.35. & ſeqq. vſque ad 37
Variæ recenſentur ſententiæ circa efficientiam, vel Phyſicam, vel Moralem gratiæ. p.33.n.58. & ſeqq.

Digitized by Google

Efficientia moralis gratiæ per Sacramenta defenditur, & exemplis illuſtratur. pag.34. n.66. & ſeqq.
Virtus Phyſica producendi gratiam nequit eſſe, corporea, vel ſpiritualis. ibid.n.74
Virtus Phyſica à Thomiſtis Sacramentis adſcripta, vt gratiam producant, latè refellitur. p.35. n 77. & ſeqq.
Nec etiam diſpoſitio ad gratiam poteſt à Sacramentis Phyſicè cauſari. pag. 36. num. 93. & ſeqq.
Tranſactis Sacramentis, gratia nonnunquam ab ipſis confertur. ibidem, n.98. & ſeq. & p.41. n.163.
Gratia habitualis producitur per primum ſui eſſe, quod nequit fieri Phyſicè per Sacramentum. p.37. n.102. & ſeq.
Sacramenta quomodo intelliguntur ſanctificata, vaſa gratiæ, eamque continentia. ibid. n.108. & 109.
Gratia prima non confertur ab omnibus Sacramentis, ex ipſorum inſtitutione. pag. 40. num.139.
Gratia ſanctificans in Sacramento collata habet dona aliqua ſpecialia ſibi annexa, & cur. ibid. n.142. & ſeq.
Vberior gratia ſequitur ex Sacramentis iuxta maiorem diſpoſitionem recipientis. ibidem, n.146.
Maioris gratiæ alicui collatæ, duæ ſunt cauſæ. p.41. n.154.
Gratia eſt pro alio impetrabilis dignè, ſed non condignè. ibid.n.155
Gratia nulla à Sacramentis confertur antequam recipiantur. ibid.n.159
Gratia confertur à Sacramentis tantum non iterabilibus; poſtquam tranſacta, & cur. pag.42. n.165. & ſeqq.
Gratia confertur per Euchariſtiam non ſucceſſiuè, ſed in vltimo manducationis inſtanti. p.216. n.44. & ſeqq.
Maior gratia ex maiori Euchariſtiæ in ſtomacho duratione non confertur. pag. 217. num.53. & ſeqq.
Gratia per Sacramentum Pœnitentiæ infundenda, præuiam exigit diſpoſitionem, & cur. p.340. n.24. & 25.

Græci.

Apud Græcos Confeſſio Sacramentalis nunquam eſt abrogata. p.356. n.151
Græci vti poſſunt matrimonio, ante ſacros Ordines inito. p.779. n.113

H

Hæreſis, Hæreticus.

Ab occulta hæreſi nequit Prælatus Regularis abſoluere. p.441. n.51
Hæreticus occultus, qui fuerit Regularis, eſt ab Inquiſitoribus abſoluendus, vel de licentia Superiorum ab Epiſcopo. ibid.
Hæreticus occultus, cui negatur abſolutio ab Inquiſitore, vel ab Epiſcopo, tenetur adire maiorem Romæ Pœnitentiarium. ibid.n.52
Poſt Concilium Conſtantienſe ſolus Hæreticus publicè, & nominatim denuntiatus, eſt vitandus. p.540. n.8
De hæreſi habetur ſuſpectus qui in excommunicatione per annum contumaciter durauerit. p.557. n.144.
Hæreticus externus etiamſi occultus irregularitate damnatur. p.633. n.64
Fautores, & receptatores hæreticorum pari cum hæreticis irregularitate innodantur. pag.634. num.64.
Propter hæreſim licitè poteſt alter coniux alterum dimittere. p 857. n.119. & ſeqq.
Hæreſis non eſt immediata, vel directa matrimonij offenſa. ibid.n.122

Hierarchia.

Hierarchia inter ordines Eccleſiaſticos ſeruatur, & quomodo. p.647. n.78. & ſeqq.
Hierarchiam exigit pulchritudo, & rectitudo Eccleſiæ. ibid.n.80

Homicidium.

Homicidium. Vide *Occiſio.*

Honeſtas.

Honeſtas publica inducit impedimentum matrimonij, & quomodo. p.797. n.280. & ſeqq.
Honeſtatis publicæ definitio. ibid.

I

Ieiunium.

Ieiunij triplex acceptio. pag. 468. num. 104. & ſeqq.
Ieiunium variis modis eſt ſatisfactorium. ibid.

Ignis.

Ab igne vero torquentur animæ Purgatorij. p.503. n.3. & 4.
Ignis actio in ſpiritum ſumitur ex Diuinæ iuſtitiæ ordinatione. p.505. n.17

Ignorantia.

Ignorantia iuris, & facti, quid. p.536. n.69
Ignorantiæ diuiſio in inuincibilem, & vincibilem, huiuſque ſubdiuiſio. ibid.
Ignorantia Antecedens, Comitans, & Subſequens, quid. ibid.n.70
Ignorantia inuincibilis, non autem craſſa, vel ſupina, excuſat à cenſura. ibid. & ſeqq.
Ignorantia Comitans excuſat à cenſura, vti & ab irregularitate ex delicto proueniente. ibidem, num.73.

Impedimentum.

Impedimenta matrimonij, vnde orta. p.755
Impedimenta poſſunt matrimonio apponi ab Epiſcopo, non tamen à Principe ſæculari, niſi in cauſa dotis. p.756. n.2. 8. & ſeqq.
Impedimenta matrimonij, alia ſunt merè impedientia, alia dirimentia, & quot. p.758. n.20. & ſeqq.
Horum impedimentorum ratio, & congruitas. ibid.n.27. & ſeqq.
Impedimentum temporis feriati matrimonium impedit, cur, & quomodo. pag.759. num.1. & ſeqq.
Impedimentum Presbytericidij, & alia, quomodo nunc obligent ad matrimonium non contrahendum. pag.766. n.73. & ſeqq. vſque ad finem.

Impotentia.

Impotentia ad matrimonium quid, & ex quibus cauſis oritur. p.810. n.380
Huius impotentiæ variæ ſpecies. ibid.n.383
Impotentia perpetua ad copulam matrimonium irritat. ibid.n.385. & ſeqq.

Varij

Digitized by Google

Varij impotentiæ ſtatus, & caſus, matrimonium impedientes. pag. 811. & ſeqq. num. 394. & ſeqq.

Quinque modis impotentia ad copulam poteſt à dæmone cauſari. p.812.n.403

Inceſtus.

Inceſtus cum conſanguineis vxoris impedit, non dirimit matrimonium, & vſque ad quantum gradum extenditur. p.765.n.62

Oritur impedimentum inceſtus ex copula cum conſanguineis ſponſæ de futuro in primo gradu. ibid.n.63

Indulgentia.

Indulgentia eſt ſpecialis ſatisfaciendi modus, ab aliis diſtinctus, & in Eccleſia neceſſarius. p.512.

Indulgentiæ nominis duplex acceptio. pag.514. num.3.

Indulgentiarum theſaurus datur in Eccleſia, ex Chriſti, & Sanctorum meritis accumulatus. p.515.n.8.& ſeqq.

Vt Indulgentiæ validè, & licitè concedantur, tria requiruntur. p.516.n.21

Indulgentia duobus modis pœnam relaxat.p.518. num.1.

Indulgentia eſt ſolutio ſimul, & abſolutio reſpectu viuorum, ſed ſolutio tantum reſpectu mortuorum. ibidem, num.3. & p.544. n.58. & ſeqq.

Indulgentiæ definitio. ibid.n.6

Indulgentiæ eſt tantum pœnæ, non culpæ. ibid. num.10.

Indulgentia eſt relaxatio pœnæ, in foro Dei contractæ. p.519.n.14

Relinquit Indulgentia pœnitentem liberum ad ſatisfactionem ſibi impoſitam perſoluendam. ibid. n.17. & ſeqq.

Indulgentiarum duplex genus. p.520.n.20

Indulgentia partialis, & plenaria, quid operantur. ibid.n.21.& 22

Indulgentiæ Carenæ, Quadragenæ, & Septenæ, quid. ibid.n.23.& 24

Generalis regula ad lucrandam Indulgentiam obſeruanda. p.522.n.45

Circa diſpoſitionem, aliaque pro Indulgentia facienda, varia reſoluuntur quæſita. ibid. n.40. & ſeqq.

Ad Indulgentiam validè concedendam requiritur cauſa proportionata, ſiue temporalis, ſiue ſpiritualis. p.523.n.50.& 53

Indulgentia per modum ſuffragij, quid. p.524. n.60. & ſeqq.

Indulgentiam tantum valere quantum ſonat, quomodo intelligendum. ibid.n.64.& ſeqq.

Indulgentia abſque limitatione temporis conceſſa cenſetur perpetua, nec expirat morte concedentis, benè tamen reuocatione. p.525. n.68. & 69.

Varia Indulgentiarum genera,à Paulo V.conceſſa. ibid.n.70. & ſeqq.

Varij modi quibus Indulgentiæ reuocantur, vel ceſſant. ibid.n.69

Indulgentia,ratione feſti præcisè conceſſa,tranſlato feſto transfertur. ibid.

Secus ſi ratione talis diei ſit conceſſa. p.526.n.80. & ſeqq.

Infamia.

Infamia quid. p.631.n.48

Infamia alia iuris, alia facti, & quid vtraque. ibid.

Infamia iuris ob quæ crimina ſit incurrenda. ibid. num.49.

Infamia facti, quibus modis incurratur. ibidem, n.50.

Infamia reddit hominem inhabilem ad ſuſceptionem ordinum. ibid.

Omnis Infamia è delicto tollitur Baptiſmo, emendatione vitæ per triennium, & diſpenſatione Pontificia. p.632.n.53

Vt quis notetur infamia, debet infamis cenſeri in facie maioris viciniæ partis. ibid.n.52

Publica pœnitentia irregularem infamiam poteſt inducere. ibid.n.54

Quinam filij ſint infamia notandi. Vide *Filius.*

Infideles.

Infidelibus ſubuenientes contra Chriſtianos incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, & quomodo. p.573.n.34.& ſeqq.

Infantes.

Infantes ante octauum diem in veteri lege morientes alio ſaluabantur remedio. p.66.n.26

Infantes ante Baptiſmum morientes non iniuſtè damnantur. ibid.n.28

Extra Baptiſmum ſaluantur infantes propter odiū Dei interfecti. ibid.n.29.& ſeqq.

Baptiſmus ad ſaluandos infantes quomodo efficacior, quam peccatum Adæ ad ipſos perdendos. ibid.n.33. & ſeq.

Infantes probantur capaces effectuum Baptiſmi contra hæreticos. p.69.n.61.& p.83.n.9.& 10. & ſeq.

Infantes ſequuntur conditionem matris, quoad libertatem, vel ſeruitutem, ſed ſecus quoad dignitatem. p.74.n.60

Infantes in ordine ad Baptiſmum, vel ſalutem poſſunt ſequi quemcunque parentem, qui ſit fidelis. ibid.

Intentio.

Quadruplex eſt intentio. p.25.n.107

Virtualis intentio quid,& quomodo manens. ibid. n.108. p.26.n.109. & ſeqq.

Intentio virtualis cum habituali aliquando confunditur. ibid.n.118

Intentio explicita, vel implicita cadit ſuper actum, non ſuper obiectum. ibid.n.119

Intentio habitualis, vel interpretatiua, non ſufficit ad Sacramenti valorem. pag. 27. num.122. & 123

Intentio Virtualis ad Sacramenta conficienda eſt neceſſaria, & ſola ſufficit. ibid.n.115

Intentio ad Sacramentum neceſſaria, non debet eſſe conditionata, niſi conditio tranſeat in abſolutum. ibid.n.128

Sacramentum quomodo conficitur interueniente duplici intentione contraria. ibid.n.131

Miniſtri intentio. Vide *Miniſter.*

Intentio in adulto Sacramentum recipiente requiritur, & quæ. p.49.n.14. & ſeq.

Intentio in conferendo Baptiſmo, non verò in conficienda Euchariſtia cur exprimitur. p.61. n.86. & 88

Interdictum.

Interdicti nomen tripliciter ſumitur. p.616

Interdicti definitio, & diuiſio. ibid.n.2.& 3

Interdicti effectus eſt prohibitio recipiendi Sacramenta,& Diuinorum officiorum priuatio.p.616. n.4. p.617.n.12

Tempore interdicti matrimonia,aliaque Sacramenta, vti & Officia Diuina, ſub quadam cautione, vel moderatione poſſunt celebrari. ibid.

Eccleſiaſti

Eccleſiaſticæ ſepulturæ priuatio quomodo interdictum ſequitur. p.618.n.18. & ſeqq.
Perſonaliter interdictus ad Prælaturam regularem non eſt eligiendus. ibid. n.19
Variæ pœnæ violantium interdicta, ſiue ſint Religioſi, ſiue Laïci. ibid. n.22. & ſeqq.
Interdictum pœnale ceſſat tranſacto tempore ei præfixo. ibid. n.28
Ab interdicto locali, ſiue etiam perſonali generali nequit confeſſarius ordinarius abſoluere. ibid.
Ab interdicto particulari perſonali poſſunt abſolvere regulares pro ſuis ſubditis, non autem à locali. p.610.n.30
Iure incurritur interdictum locale duobus modis. ibid.n.31
Vndecim ſunt caſus, quibus interdictum perſonale generale ipſo iure incurritur. p.620. n.33. & ſeqq.
Tempore interdicti poſſunt matrimonia celebrari, non tamen benedictiones nuptiales. p.761.n.14 & 15

Irregularitas.

Irregularitas ab excommunicato Miſſam audiente, vel celebrante incurritur,& quando. p.546. n.54. & ſeqq.
Circa res Sacras, excommunicatis prohibitas ſub irregularitatis pœna plura diſcutiuntur dubia. p.547. & ſeqq. n.60. & ſeqq.
Irregularitatis nomen vnde ſumptum. pag.625. num.52
Irregularitatis definitio. p.626.n.1
Irregularitas non eſt cenſura. ibid.
Variæ irregularitatis diuiſiones, & cauſæ. ibid.n.2 & ſeqq.
Triplex irregularitatis deffectus. ibidem, n.6. & 7.
Omnis irregularitas reduci poteſt ad irregularitatem ex delicto, & ex defectu. pag. 527. num.9
Triplex animæ defectus, irregularitatem inducens. ibid.n.10. & 11
Defectus corporis impediens debitum vſum ordinis, vel notabilem gignens deformitatem, irregularitatem inducit. ibid.n.12
Quidam regulares in omni irregularitate abſoluere poſſunt ex priuilegio, præterquam in homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & Bigamia. ibid.n.14
Irregularitas ex defectu ætatis quomodo incurratur, vel tollatur. p.629. n.24.& 25
Irregularitas ex deffectu natalium. Vide *Filius.*
Irregularitas è ſeruiture tribus modis tollitur.ibid. num.27
Irregularitas ex Bigamia, & homicidio. Vide *Bigamia, Occiſio.*
Irregularitas ex iterato Baptiſmo æquè afficit conferentem, ac ſuſcipientem. p.632.n.55
Irregularitas ex infamia. Vide *Infamia.*
Irregularitas ex ſuſceptione ordinum variis modis, & à variis perſonis incurritur. p.633.n.59 & ſeqq.
Irregularitas tribus modis tollitur. p.635.n.69. & ſeqq.
Irregularitas ex hæreſi. Vide *Hæreſis.*

Iubilæum.

Iubilæi nomen, vnde deriuatum. p.520.n.25
Iubilæum antiquum erat temporis Euangelici figura. ibid.
Annus Iubilæi à variis Pontificibus eſt conſtitutus, & mutatus. ibid. n.26
Conceſſo Iubilæo,Indulgentiæ Plenariæ remanent ſuſpenſæ, non tamen aliæ. ibid. n.27
Iubilæum ſupra Indulgentiam Plenariam, quid addat. ibid. n.28. & ſeqq.
Iubilæum pluries intra tempus præfixum poteſt acquiri. ibid. n.29
Quinque pietatis opera, in Iubilæo ſolent iniungi. p.521.n.30.
Confeſſio ad Iubilæum acquirendum iniuncta intelligitur de peccato mortali, poteſtque fieri Dominica ſequenti. p.521.n.31. & 33
Confeſſio ſacrilega in Iubilæo facta, num ſit repetenda. ibid.n.32
Operis boni in Iubilæo impoſiti immutatio qualiter facienda. ibid.n.36.& 37
Tranſacto Iubilæo poteſt quis à reſeruatis oblitis abſolui. ibid.n.n.38.
Opera pro Iubilæo iniuncta poſſunt validè transferri à confeſſario in aliud tempus rationabili ex cauſa. ibid. n.39

Index.

Iudex Laïcus nequit Clericum creditorem citare, ad conficiendum inuentarium, aut ad reſtituendum depoſitum. 581.n.100.& 101.
Iudex laicus non habet poteſtatem in Eccleſiaſticum, etiam ſine habitu, & tonſura grauiter delinquentem. ibid.n.103
Nequit Iudex laicus punire clericum, etiamſi notorium aſſaſſinum; niſi priùs tradatur brachio ſæculari. p.582.n.114
Quanta ſit poteſtas iudicis laici ad inquirendas cauſas matrimonij, Decimarum, & iuramenti. ibid.n.116. & ſeqq.
Quinque in caſibus poteſt iudex ſæcularis procedere contra virum Eccleſiaſticum. pag.595. n.218
Nulla temporis perſcriptio concedere poteſt facultatem iudici ſæculari contra Clericos,niſi in quinque caſibus. p.596.n.220

Iuramentum.

Iuramentum falſum, vt ſit reſeruatum,debet fieri in iudicio forenſi. p.438.n.22
Iuramentum contra bonos mores non obligat. p.682.n.80
Ex iuramento duplex oritur obligatio,altera Deo, altera homini. ibid. n.82
Iuramentum aliter confirmat contractum, aliter obligat, ad illum obſeruandum ob Dei honorem. ibid.n.83
Iuramentum firmare contractum, duabus regulis dignoſcitur. ibid.n.86.& 87
Iuramentum ob grauem metum ſponſalibus annexum obligat, nec niſi diſpenſatione relaxatur. p.742.n.78. & ſeqq.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio ſpiritualis, alia eſt fori contentioſi, alia fori pœnitentialis. p.342.n.41
Iuriſdictio pœnitentialis ab ordine diſtinguitur. ibid. n.43
Ad abſolutionis validitatem requiritur iuriſdictio ab ordine diſtincta. p.343. n.52. & p.406 num.15
Hæc iuriſdictio iuris eſt diuini,non humani.p.344. num.58
Iuriſdictio pœnitentialis à quibus, & cur eſt diuiſa pro diuerſitate locorum. ibid.n.60
Iuriſdictio Eccleſiaſtica diuerſimodè habetur in triplici ordine miniſtrorum. p.417.n.25
Iuriſdictio Epiſcopalis eſt à Chriſto inſtituta, à
Summo

Digitized by Google

A Summo tamen Pontifice dependens. p.418. n.31. & 33
Iuriſdictio Parochorum alligatur perſonis, non locis. ibid. n.35
Quatuor in caſibus Parochus perdit iuriſdictionem in propriam ouem. ibid. n.36 & ſeq.
Iuriſdictio delegata procedit ab Ordinaria. p.420. num.48
Iuriſdictio, delegata à ſuperiori Prælato, ab inferiori nequit impediri. ibid. n.51. & ſeqq.
Iuriſdictio delegata delegantis morte non finitur. p.422. n.67
Cuilibet Sacerdoti competit iuriſdictio delegata pro mortis articulo. ibid. n.68. & ſeqq.
Iuriſdictio probabilis, non tamen dubia, ſufficit ad abſoluendum à peccatis, vti & communis error. p.423. n.78. & 81
Iuriſdictio datur, & aufertur conſuetudine. p.426. num.20
Iuriſdictionis actus, alij ſtrictiores, alij latiores. p.551. n.93
Actus iuriſdictionis ab excommunicato tolerato, vel etiam denuntiato exerciti, ſunt aliquando validi. ibid. n.94. & 95

Iuſtificatio.

In iuſtificatione quatuor ſunt conſideranda. p.303 num.222

L

Linea Conſanguinitatis.

Linea conſanguinitatis, quid. pagina 782. n.142
Linea conſanguinitatis, alia eſt aſcendentium, alia deſcendentium, alia tranſuerſalium. ibid.
Linea tranſuerſalis, alia æqualis, alia inæqualis, & quid vtraque. ibid. n.144
Iuxta tres conſanguinitatis lineas, tres aſſignantur regulæ dignoſcendi conſanguineorum gradus. ibid. n.146. & ſeqq.
In gradibus lineæ rectæ concordat ius ciuile cum Canonico, non autem in gradibus lineæ tranſuerſæ. ibid. n.150. & 151
In linea recta aſcendentium, & deſcendentium matrimonium eſt iure naturæ irritum. p.783. num.154

M

Martyrium.

Ad Martyrium requiritur voluntatis rectitudo, & cauſæ honeſtas. p.68. n.48
Martyrium habens effectum Baptiſmi, quoad gratiam procedere debet ex actuali Dei dilectione ſuper omnia. ibid. n.51
Martyrij ad Baptiſmum comparatio. Vide *Baptiſmus.*

Matrimonium.

Matrimonij dignitas, & neceſſitas. p.671
Matrimonium voto caſtitatis nonnullis in caſibus præſtantius. p.674. n.11. & 12
Matrimonij variæ ethimologiæ, plureſque denominationes. p.692. n.1. & ſeqq.
Matrimonij definitio, & definitionis expoſitio. p.693. n.11
Viri cum fœmina coniunctio ad matrimonium requiſita, qualis. p.694. n.14. & ſeqq.
Matrimonij præceptum amplius non viget. ibidnum.20
Matrimonij inſtitutio facta eſt ante Adæ lapſum, & quibuſnam verbis. p.695. n.23
Matrimonium in officium naturæ, & in remedium concupiſcentiæ ante lapſum Adæ erat inſtitutum. p.695. n.26
Matrimonij materia nequit eſſe contrahentium conſenſus. p.696. n.34. & ſeqq.
Ipſi contrahentes, illorumque actus, ſunt materia, & forma matrimonij. ibid. n.37. & ſeqq.
In ſola lege noua matrimonium obtinet rationem Sacramenti, à Chriſto Domino inſtituti. p.697. n.43. 47. & ſeqq.
Matrimonij diuerſi fines. p.699. n.53. & ſeq.
Matrimonium partim eſt ab inſtitutione, partim à naturæ dictamine. ibid. n.61. & 62
In matrimonio quid ſit res, quid ſit ſignum, & quid ſit res ſimul & ſignum. p.700. n.63
Matrimonium inter fideles eſt validum in ratione contractus, excuſatque à peccato coïtum. ibid. n.65. & 70
Matrimonium aliud legitimum, aliud ratum, aliud conſummatum; & quid vnumquodque. ibid. num.67
Matrimonium fidelis cum Cathecumena nequit eſſe Sacramentum. p.701. n.72
Matrimonium in infidelitate contractum, Baptiſmi, & noui conſenſus acceſſu tranſit in Sacramentum ibid. n.79
Ad matrimonium per procuratorem contrahendum quatuor requiruntur conditiones. p.702. num.83
Matrimonij inſolubilitas è quo iure orta. p.703. n.94. & ſeqq.
Matrimonij rati, & conſummati ſpecialis diſtinctio. p.702. n.88
Matrimonium ratum probabiliter à Pontifice poteſt diſpenſari, vt aliud iniatur. p.705. n.109. & ſeqq.
Solemni Religionis Profeſſione matrimonium ratum dirimitur, & quo iure. pag.706. n.121. & ſeqq.
Matrimonium conſummatum, eſt omnino indiſpenſabile. p.707. n.126. & ſeqq.
Matrimonium quibus modis cenſeatur conſummatum. p.709. n.144. & ſeqq.
Matrimonio intra bimeſtre vi conſummato, nequit alter coniugum ad Religionem tranſire. p.710. n.150. & ſeqq.
Conſenſus dupliciter poteſt intelligi cauſa matrimonij. p.711. n.161
Conſenſus eſt matrimonij cauſa producens, non conſeruans. p.712. n.165
Carnalis copula, non aliter, quam implicite, eſt obiectum contractus matrimonij. p.713. n.170. & 175
In copulam matrimonij poteſt conſenſus cadere dupliciter. p.712. n.168
Tria ſunt matrimonij bona. p.713. n.178
Matrimonium eſt contra triplex concupiſcentiæ malum. p.714. n.181
Intentio contra fidem, & prolem matrimonij Sacramentum non irritat. p.715. n.190
Extraneos fines in matrimonio intendere peccatum eſt, ſed tamen veniale. p.716. n.196
Internus conſenſus ad Matrimonij valorem non ſufficit. ibid. n.198
Matrimonium nutibus bene contrahitur, quam-

vis contrahentes poſſent loqui. p.717. n.105. & 210.
Simultaneus vtriuſque partis conſenſus non eſt ad Matrimonium neceſſarius. pag.718. n.214. & ſeqq.
Matrimonium inualidum ob impedimentum dirimens, eo ceſſante quomodò reualidandum. ibid. n.221.& ſeqq.
Matrimonium clandeſtinum cui prohibitum, & quomodò initur. p.724.n.1.6.& ſeqq.
Matrimonium clandeſtinum ante Concilium Tridentinum erat illicitum, ſed tamen validum. ibid.n.5. & p.725.n.13.
Matrimonium dupliciter poteſt irritari ab Eccleſia. ibid. n.16
Materia Matrimonij clandeſtini eſt ab Eccleſia determinata, non tamen ſubſtantialiter mutata. p.726.n.18.& ſeqq.
Denunciatio ad Matrimonium requiſita duodecim ob cauſas poteſt diſpenſari. pag.727. n.30. & ſeqq.
Denunciatio Matrimonij quomodò, quandò, & à quibus facienda. p.728.n.35.& ſeqq.
Matrimonium conſummare ante benedictiones non eſt peccatum mortale. ibid.n.39
Matrimonium clandeſtinum ibi adhuc eſt validum, vbi Concilium Tridentinum non eſt acceptatum. p.730.n.55.& ſeqq.
Ad Matrimonium requiruntur duo teſtes, & quales. p.732.n.78
Matrimonij clandeſtini multiplices pœnæ. p.733. n.86.& ſeqq.
Matrimonium metu contractum. Vide *Metus*.
Ad Matrimonium compelli nequit Filius, vel ſubditus à Patre, Principe, vel Pontifice. p 743.n.83.& ſeqq. vſque ad finem.
Matrimonium ſub conditione initum. Vide *Conditio*.
In Matrimonio poteſt eſſe dominium in corpora coniugum abſque vſu, & quomodò. p.749. n.56.& 60.
Matrimonium non eſt irritum ex ſola Pontificis prohibitione. p.757.n.16
Matrimonium inter conſanguineos cur prohibitum. p.785.n.176.& ſeqq.
Circa Matrimonium Infidelium, Hæreticorum, & ad fidem conuerſorum, variæ ſoluuntur difficultates. p.798.n.288.& ſeqq.

Mendacium.

Mendacium à falſo quomodò differt. pag.406. n.173.
Mendacium dictum in Confeſſione circa aliquid veniale, quod eſt tota Confeſſionis materia, eſt mortale. ibid.n.174

Metus.

Metus definitio, & diuiſio. p.734.n.3
Quinque conditiones requiſitæ, vt metus dicatur cadere in conſtantem virum. ibidem, num.4. & ſeqq.
Nullius mali metus debet adigere virum conſtantem ad minimum peccatum. pag.735. n.11. & ſeqq.
Metus leuis reſpectu vnius, poteſt eſſe grauis reſpectu alterius. ibid.n.15
Varia malorum genera metum grauem, etiam in conſtantem virum inducentia. ibidem, n.17. & ſeqq.
Metus reuerentialis quid. p.736.n.22
Metus reuerentialis non ſufficit ad contractus irritandos. ibid.n.26
Metus ſufficiens ad irritandos alios contractus, ſufficit ad irritandum Matrimonium. p.737. num.31.
Metus grauis probabilius irritat ipſo iure quemcunque contractum. ibid.n.32
Metus alius incutitur ab intrinſeco, alius ab extrinſeco. ibid.n.36
Metus grauis iniuſtè incuſſus ad Matrimonium contrahendum, illud in vtroque foro irritat; ſecus ſi iuſtè incutiatur. pag 738. num. 38. & 41.
Metus grauis irritat Matrimonium iure naturali. p.739.n.45. & ſeqq.
Metus à cauſa naturali incuſſus Matrimonium non irritat, ſecùs à libera, & cur. ibidem, num.53.
Grauem metum incutiens in Matrimonio non tenetur illud perficere, niſi à iudice condemnatus. p.740.n.60.& ſeqq.
Metus leuis Matrimonium numquam irritat. p.741. num.68.
Matrimonium graui metu contractum, copula ex maritali affectu ſecuta, ratificatur, non verò ſi metu pariter extorqueatur. ibidem, n.70. & ſeqq.
Iuramentum metui graui annexum nil facit ad validandum Matrimonium. p.742.n.74

Miniſter.

Solus homo eſt ordinarius Sacramentorum Miniſter. p.20.n.4-.& ſeqq.
Circa Miniſtrum Sacramenti varij recenſentur errores. ibid n.51.& ſeqq.
Miniſtri probitas, vel prauitas nequit officere virtuti Sacramentorum. p.21.n.55.& ſeq.
Non propria, ſed aliena virtute operatur in Sacramentis Miniſter. ibid.n.59
Miniſtri intentio ad Sacramenti valorem neceſſaria, & cur. p.23.n.-3.& ſeq.
Intentio miniſtri eſt velut agens particulare, & quomodò. p.25.n.100
In Deum nulla cadit iniuſtitia ex eo, quod noſtram ſalutem ab intentione miniſtri pendere decreuerit. ibid.n 104
Ab intentione miniſtri, non autem ab eius probitate, cur noſtra ſalus pendeat. ibid.n.106
Miniſter Sacramenti in gratia voluntariè non exiſtens peccat mortaliter Sacramentum adminiſtrans. p.2-.n.134
Miniſter non ſolemnis, nec ordinarius, vti & excommunicatus, quomodò peccant in Sacramenti adminiſtratione. p,28. n.137. vſque ad finem.
Miniſter aſſiſtens ſacrificio, quis, quotuplex, & quod eius officium. p.272. n.1. & ſeqq. vſque ad finem.
In Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ duo præcipuè requiruntur. p.414.n.238
Miniſter Confeſſionis ſolus poteſt eſſe Sacerdos, & cur. ibid.n.2.& ſeqq.
Miniſter Baptiſmi poteſt eſſe quilibet vir, vel fœmina, non tamen Confeſſionis, & quarè. p.415. num.12.
Miniſter ſacrorum Ordinum non eſt à populo eligendus contra Sectarios. pag.658. num.2. & ſeqq.

Miſſa.

Nominis Miſſæ variæ acceptiones, & opiniones. p.238.n.1.& ſeqq.
Miſſa eſt proprium, & verum Sacrificium contra Hæreticos. p.239.n.13.& ſeqq.

Digitized by Google

Miſſa in Sacrificio Melchiſedech præfigurata. p.241 n.35. & ſeqq.
Miſſæ Sacrificium à Propheta Malachia euidentiùs eſt prædictum. p.243.n.49.& ſeqq.
Patrum, & Sæculorum omnium concordia pro Sacrificio Miſſæ. p.239.n.16.& ſeqq. p.244.n.66. & ſeqq.
Miſſa eſt Sacrificium propitiatorium, ſimul & impetratorium. p.246.n.79.& 86
Miſſa eo quod ſit propitiatoria, Sacramenta non reddit ſuperflua. ibid.n.85
Miſſa eſt vnicum Eccleſiæ Sacrificium. ibid.n.89. & ſeqq.
Res in Miſſa oblata dupliciter poteſt conſiderari. pag.247. n.1.
In Miſſa alia offeruntur principaliter, alia acceſſoriè. ibid. n.2.& 6
Circa actionem, in qua ſtat eſſentia Sacrificij Miſſæ, variæ afferuntur ſententiæ. p.248.n.10. & ſeqq.
Eſſentia Miſſæ nequit ſtare abſque vtriuſque ſpeciei conſecratione. p.249.n.24.& 26
Miſſæ ſacrificium à ſacrificio Crucis diuerſimodè differt. p.250.n.31.& ſeqq.
Fideles Miſſæ aſſiſtentes quomodò illam offerant, ibid.n.16.
Miſſæ ſacrificium pro tota Eccleſia Militante debet offerri, non verò pro damnatis. p.252. n.1. & ſeqq.n.6. & ſeqq.
Pro mortuis in Purgatorio degentibus rectè, & ſanctè Miſſa offerri poteſt. ibidem, num.10. & ſeqq.
Miſſa alios obtinet effectus ex opere operato, alios ex opere operantis. p.254.n.4.& 7
Varij Miſſæ effectus recenſentur. ibidem, n.11. & ſeqq.
Tres ſunt Miſſæ portiones ad plures diuerſimodè ſpectantes. p.255.n.20.& ſeqq.
Miſſæ valor. Vide *Valor*.
Vaſa, veſtes, aliaque, ad Miſſam requiſita, quid ſint, & ſignificent. p.260.n.11.& ſeqq.& p.261.n.6. & ſeqq.
Miſſæ ritus conſiſtunt in dictione, & actione. p.262.n.31.
Miſſa alia eſt fidelium, alia Catechumenorum. ibid.n.2.& 3.
Miſſæ, eiuſque partium breuis, & analitica deſcriptio. p.263.n.4.& ſeqq.
Circa defectus accidentales, & ſubſtantiales in Miſſa contingentes, varij reſoluuntur caſus. p.269.n.1.& ſeqq. vſque ad finem.
Circa ſtipendia pro Miſſis elargita, obſeruandum eſt decretum Vrbani VIII. p.271.& 272. n.7. & ſeqq.
Miſſæ auditio eſt à tempore Apoſtolorum de præcepto. p.273 n.1.& 3
Cuius Miſſæ partis omiſſio ſit ſufficiens ad reatum culpæ mortalis. ibid.& ſeqq.
Pueri ad ætatem diſcretionis perducti tenentur præcepto Miſſæ audiendæ. pag.274. num.13. & ſeqq.
Circa Miſſam Sacerdotis, irregularis, ſuſpenſi, interdicti, vel degradati, variæ reſoluuntur difficultates. p.275.n.25.& ſeqq.
Attentio moralis, vti & intentio formalis, vel virtualis requiritur ad Miſſam debito modo audiendam. p.276.n.31.36.& ſeqq.
Excuſatio ab auditione Miſſæ duodecim modis poteſt contingere. p.277 n.46.& ſeqq.
Miſſæ auditio in die Feſto Concioni eſt præferenda. pag.278. num.54
Impeditus ab auditione Miſſæ, eam non tenetur, aliis precibus ſupplere. ibid.n.59

Monachus.

Nomine Monachi quis intelligendus. pag.598. n.239.

Mutatio.

Mutationis ſubſtantialis quatuor ſunt ſpecies. p.103.
In vnaquaque mutatione vna alteram præcellit. ibid.
Mutationis Phyſicæ tria ſunt principia. p.207. num.80.
Mutationes accidentales, non autem ſubſtantiales, poſſunt fieri in ſola quantitate. p.208. n.81, & 83.

Mutilatio.

Mutilatio quid. p.635.n.65
Cuiuſuis membri mutilatio irregularitate damnetur. ibid.
Mutilatio ſui ipſius, excepta ægritudinis cauſa, irregularitatem infert, etiamſi ob caſtitatem fiat. ibid. num.66.

N

Neceſſitas.

Alia Neceſſitas medij, alia præcepti. p.12. n.12. & p.114.n.1.
Ad neceſſitatem medij duo ſunt requiſita. ibid. num.18.

Nectarius.

Nectarius Conſtantinopolis Patriarcha ſolum publicam, non priuatam, abſtulit Confeſſionem. p.362.n.203. & ſeqq.
Poſt Nectarij tempora Confeſſio Sacramentalis fuit apud Eccleſiam Orientalem in vſu. ibid. n.206.

Nos.

Particula *Nos* non ingeminat ſuum ſingulare, ego, & ego, ſed ego, & tu. p.72.n.29
Particula *Nos*, ſignificat aliquando perſonam aliquam præexcellentem. ibid.n.30
Particula *Nos*, adhibita in Baptiſmo à duobus collato, ſignificat partialem vtriuſque concurſum, ac proinde non eſt valida. ibid.n.29

Nuptiæ.

Secundæ Nuptiæ à Tertulliano cur reprobatæ. p.804. n.341.
Secundæ Nuptiæ, etſi honeſtæ, irregularitatem inferunt, & cur. ibid.
Nuptiæ ſecundæ ſunt Sacramentum. pag. 807. num.358.
Sunt licitæ, & honorabiles, ſed tamen imperfectæ. ibid.n.353.& ſeqq.& n.360
Secundæ Nuptiæ dicuntur ingloriæ à D. Ambroſio. ibid.n 362
Secundis Nuptiis benedictiones non ſunt impertiendæ, & cur. p.808.n.365

O

Occiſio.

Occiſio, à viro Religioſo patrata, variis modis poteſt eſſe caſus reſeruatus. p.439.n.29

Digitized by Google

Occiſio cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ſubeſt caſui reſeruato. ibid.n.30
Ad occiſionem, quæ irregularitatem inducit, quatuor requiruntur conditiones. p.630.n.47
Irregularitas ex occiſione à variis perſonis mandantibus, vel exequentibus incurritur. ibid.n.40. & ſeqq.
Occiſio ad ſui defenſionem irregularitatem non ſubit. p.631.n.44
Irregularitas ex occiſione à Prælato regulari poteſt abſolui. p.630.n.43
Occiſio facta ad defenſionem bonorum, vel conſanguineorum, non eximit ab irregularitate. p.634.n.67
Circa irregularitatem ex occiſione ſequentem varij elucidantur caſus. ibidem, num. 67. & ſeqq.

Offenſa.

Offenſæ ab iniuria qualis ſit diſtinctio, & quomodo ſit vtriuſque compenſatio. pag. 284. num.4

Oratio.

Oratio tribus modis ſumitur. pag.468.num.104. & ſeqq.
Oratio eſt ſatisfactionis pars. ibid.

Ordo, Ordinatio.

Ordinis duplex conſideratio. p.637
Ordinis nomen multipliciter ſumitur. p.638
Ordinis Sacramentum probatur. ibid. num. 1. & ſeqq.
Ordinis Sacramentum eſt vnum, & ad nouam legem ſpectans. p.639.& 640.n.7.& 12
Ordinis vnitas non eſt ſimplicitatis, ſed integritatis ad modum numeri. p.640.n.14
Ordines partiales numerantur ſeptem. ibidem. num.12
Vnuſquiſque Ordinum eſt verè Sacramentum. p.641.n.22. & ſeqq.
Ordinis Sacramentum eſt totum quoddam Analogum, & Morale, & quomodò. pag.642. num.33
Septem Ordines ſunt ſpeciatim à Chriſto exerciti. ibid.
Ordo Sacer in triplici ſenſu accipitur. ibidem, num.36
Cuiuſque Ordinis Minoris ſpeciale officium. p.648 n.90. & ſeqq.
Ordinum congrua diuiſio in Sacros, & non Sacros. p.649.n.92
Ordinum Minorum, vti Sacrorum, & non Sacrorum ſpecialis ratio, & congruitas. ibid. n.93. & 94
Ordinis materia, alia eſt proxima, alia remota. ibid. n.95. & 96
Cuiuſque ordinis Minoris ſpecialis materia. ibid. n.97. & 98
Contractus moralis ad Sacræ Ordinationis valorem ſufficit, & requiritur. pag.653. n.132. & ſeqq.
Duplex effectus Ordinationis Sacræ. p.654
Vſus rationis non eſt neceſſarius niſi in adulto ad recipiendos Sacros Ordines. pag.662.num.5. & ſeqq.
Circa perſonas, quæ licitè Ordines poſſunt recipere, plures deciduntur caſus. p.665.n.30.& ſeq. vſque ad finem.
Ad Ordines Sacros recipiendos decem conditiones prærequiſitæ. p.667.n.42. & ſeqq.
Sacri Ordinis ſuſceptio dirimit matrimonium iure Eccleſiaſtico. p.777.n.95.100. & ſeq.
Ordines Minores matrimonium nullatenus impediunt. p.778.n.105. & ſeqq.

P

Panis.

TRia panum genera. p.121.n.65

Papa.

Solus Papa ex commiſſione poteſt delegare Sacerdotem ad Confirmationis Sacramentum conferendum. p.95.n.3. & ſeqq.
Papa poteſt dare aliis iuriſdictionem ſe abſoluendi, non autem ſe excommunicandi. p.425. num.6.
Solus Papa iure Diuino habet facultatem eligendi ſibi confeſſarium. ibid. n.7
Octo ſunt impedimentorum genera, quibus ad Papam pro abſolutione ipſi reſeruata, nequit recurri. p.563.n.186. & ſeqq.
Recurſo ad Papam impedito nemo tenetur eius adire Legatum. ibid. n.189
Papa dans facultatem abſolvendi à ſibi reſeruatis, dat etiam conſequenter, ab aliis quibuſcumque. ibid.n.190

Parochus.

Parochus nequit delegare iuriſdictionem Sacerdoti non approbato. p.451.n.25.& 27
Quando, & quoties tenetur Parochus ſubditorum confeſſiones audire. p 447.n.3. & ſeqq.
Duo ſunt munera Parochi, matrimonio aſſiſtentis. p.545.n.51
Parochi poteſtas ad abſolvendum, ab excommunicatione iuris non reſeruata, licita eſt, & valida. p.562.n.181
Parochus noſcens impedimentum dirimens in confeſſione, quomodo ſe gerere debeat in aſſiſtendo matrimonio. pag.729. n 47. pag.730. num.51
Parochus aſſiſtens matrimonio debet eſſe alterius coniugum, nec requiritur, vt ſit Sacerdos. p.731 n.63.& 64
Parochus tenetur matrimonio aſſiſtens nonnulla verba proferre. ibid.n.68

Patrinus.

Patrini adhibitio in Baptiſmo eſt de præcepto. p.86.n.1
Patrini obligatio, ibid.n.2
A Patrini officio plura perſonarum genera excluduntur. ibid.n.3
Olim plures nunc autem duo tantum in Baptiſmo poſſunt adhiberi. ibid.n.4. & 5
Patrini qua ratione pro parvulis in Baptiſmo reſpondent. p.87 n.8.& 9
Non confirmatus, vel confirmandi parens, nequit eſſe patrinus in Sacramento Confirmationis. p.100. n.1.& 3
Patrinus in Confirmatione debet eſſe vnus, non plures. ibid. n.4

Peccatum Originale.

Peccati originalis cauſa non tollitur per Baptiſmum, in ordine ad filios. p.77.n.26
Quatuor aſſignantur cauſæ propter quas peccatum originale tranſmittitur à Baptizato in prolem. ibid.n.27
Diſparitas inter tranſmiſſionem peccati originalis, & lepræ. p.78.n.35

Peccatum veniale.

Peccatum veniale ſola infuſione gratiæ poteſt remitti

Digitized by Google

mitti dummodò præcedat negatio complacentiæ ad ipſum. p.213.n.12
Peccatum veniale relinquit poſt ſe maculam. p.320.n.372.
Exigit gratiæ effuſionem, vt deleatur. ibid.n.374. & p.321.n.380.
Peccatum veniale in Inferno quomodo punitur. p.322.n.388. & ſeqq.
Vnum veniale poteſt abſque altero remitti, non tamen poteſt veniale remitti abſque mortali ei adiunctо, & cur. pag.322. n.391. & pag.324. n.413.
Varia media, quibus peccatum veniale remitti poteſt. p.323.n.396.& ſeqq.
Peccatum veniale poteſt cum gratia conſiſtere, non tamen remitti, non remiſſo mortali. ibid. n.404.& ſeqq.
Venialia iuſtorum in morte, & poſt mortem, quomodo remittuntur. p.325. & 326. n.414. & ſeqq.
Peccatum veniale per Sacramenta, & Sacramentalia diuerſimodè deletur. p.327. n.428. 430. & ſeqq.
Peccatum veniale nequit in confeſſione remitti abſque ſaltem attritione. p.384.n.51
Venialium confeſſio, vt ſit valida, non requirit vniuerſalem attritionem. ibid.

Peccatum mortale.

Per peccatum mortale læditur dominium Dei in homines. p.284.n.40
Peccati deteſtatio dupliciter poteſt eſſe vniuerſalis. p.291.n.104
Deteſtatio vniuerſalis peccatorum mortalium non includit deteſtationem virtualem venialium. ibid. n.106.
Maioris peccati maior habenda eſt deteſtatio. p.292. n.118.
Nemo poteſt cogi ad eligendum vnum peccatum, vt aliud vitet. ibid.n.122
Alienum peccatum ad proprium poteſt comparari dupliciter. p.29;.n.124
Omne peccatum alienum, quantumvis graue, eſt potius admittendum, quam proprium committendum. ibid.n.124
Duobus modis poteſt intelligi, peccatum per pœnitentiam non poſſe auferri. p.311.n.286
Nullum eſt peccatum, tam graue, vel tam ſæpè repetitum, quin pœnitentiâ poſſit deleri. p.312. & 313. n.291.& 298.
Quatuor peccatorum genera. p.313.n.303
Peccatum irremiſſibile, vel contra Spiritum ſanctum, quid ſit. ibid.n.304.& ſeqq.
Inter ſtatum peccati, & gratiæ poteſt eſſe medium, licet de facto non ſit. p.317.n.351
Peccatum vnum mortale abſque altero non poteſt remitti, niſi de lege Dei abſoluta. p.318. n.354. & ſeqq.
Peccatum, apoſtemati comparatum, quomodò curandum. p.337
Peccata poſt Baptiſmum commiſſa tantum in Confeſſione remittuntur. pag.365. num.225. & ſeqq.
Peccata ſemel confeſſa poſſunt adhuc eſſe Confeſſionis materia cum nouo tamen dolore. p.366. n.230. & 233.
Peccatum mortale dubium eſt in Confeſſione exponendum. pag.367. n.237.& pag.391. n.43. & ſeqq.
Peccatum cum attritione ſola, & cum aliquo obice confeſſum, remoto obice remittitur. p.384. n.47.
Peccatorum ſpecies cum circumſtantiis ſpeciem mutantibus debent diſtinctè in Confeſſione aperiri. p.391.n.53.& 55
Peccatorum numerus vndè ſumendus, & quomodo confitendus. pag.403. num. 146. 147. & ſeqq.
Quatuor ob cauſas poteſt omitti confeſſio vnius peccati mortalis, cæteris confeſſis. pag.412. n.221.
Peccatum complicis in confeſſione aliquandò poteſt licitè manifeſtari, & quomodò. p.413. n.2 2.& ſeqq.vſque ad finem.
Peccatorum reliquiæ, quid ſint, & quomodò tollantur. p.486.n.3.& ſeqq.

Pœna.

Remiſſa culpa, non ſemper pœna omnis remittitur. p.319.n.362
Pœna maior, vel minor remittitur iuxta proportionem contritionis. ibid.n.365
Pœna alia ſenſus, alia damni, & quid vtraque. p.503.n 69.
Vtraque pœna afficit animas in Purgatorio. ibid. n.1.& ſeqq.
Pœna Purgatorij eſt voluntaria, voluntate tantum tolerante. p.504.n.5.& ſeqq.
Pœna damni, quæ in Purgatorio ſubitur, non eſt omnibus huius vitæ pœnis acerbior, ſecus tamen pœna ſenſus. ibid. n.10.& ſeqq.& p.505. n.14. & ſeqq.
Pœnæ Purgatorij diuturnitas quanta. pag.506. num 25.

Pœnitentia.

Pœnitentia eſt ſecunda ſalutis tabula. p.279
Pœnitentia eſt virtus ſimul & Sacramentum. ibid.
Pœnitentiæ in varias partes diuiſio, eiuſque diuiſionis ratio. ibid.
Pœnitentiæ virtus aquæ calidæ lepidè comparatur. p.280
Pœnitentiæ nomen, vnde ſumptum. ibid. num.3. & ſeqq.
Pœnitentiæ definitio. p.281.n.12
Gaudium cum pœnitentia quomodo compoſſibile. p.282.n.21
Duplici modo ſolet accipi. ibid.n.25.& 26
Peccatum quodcumque poteſt eſſe pœnitentiæ obiectum præter originale. pag.283. num.27. & ſeqq.
Circa obiectum pœnitentiæ formale, variè inter ſe differunt ſcholaſtici. pag. 284. num. 38. & ſeqq.
Per pœnitentiam Dei iniuria compenſatur, & quomodo. p.285.n.47
Pœnitentia eſt veteris hominis deſtructio, redditque eundem reum, & iudicem. ibidem, n.48. & 49.
Actus deteſtandi peccatum pertinet ad ſpecialem pœnitentiæ virtutem. p.286. n. 55. & ſeqq.
Contritio ad pœnitentiam ſimul, & charitatem ſpectat. ibid.n.61
Quatuor pœnitentiæ acceptiones à Scoto malè ſunt inductæ. p.287.n.65
Pœnitentiæ actus ad iuſtificationem ſufficiens, nequit viribus naturæ elici. p.288. n.74. & ſeqq. p.290.n.100. & ſeqq.
Actus pœnitentiæ perfectus, ſuper vnum peccatum mortale expreſsè cadens, cadit ſuper cætera virtualiter. pag.291. num.105

Digitized by Google

Perfecta pœnitentia deteſtatur peccatum ſuper omne pœnè malum appretiatiuè. ibid. n.111. & ſeqq.
Intentio doloris ad pœnitentiam requiſiti conſiſtit in excellentia motiui. p.292. n.115. & p.300.n.198.
Pœnitentia vniuerſalis ſufficit ad peccata in genere tantum cognita. p.301.n.199.& ſeqq.
Pœnitentia præter actus internos, habet etiam externos, & quos. p.307.n.249
Pœnitentia eſt ſpecialis virtutis habitus à cæteris virtutibus diſtinctus. pag.308. num.253. & ſeqq.
Pœnitentia eſt virtus infuſa moralis, & iuſtitiæ pars potentialis. p.309.n.265.& ſeqq.
Circa pœnitentiæ ſubiectum variæ refelluntur, & referuntur ſententiæ. pag.310. num.272. & ſeqq.
Pœnitentia actualis quibus modis elicitur. p.311. n.281.
Pœnitentia reformando hominem cæteris virtutibus eſt prior. ibid.n.283
Pœnitentia nequit eſſe cauſa formalis, ſed tantum diſpoſitiua iuſtificationis. pag.314. num.313. & ſeqq.
Formalis pœnitentia neceſſaria eſt de neceſſitate medij ad culpam mortalem delendam. p.315. n.320. & ſeqq.
Abſque pœnitentia præuia peccatum eſt remiſſibile per abſolutam Dei potentiam. pag.317. n.347. & ſeqq.
Pœnitentiæ quæ eſt differentia à Baptiſmo, quoad remiſſionem culpæ pœnæ. pag.319. n.364. & 367.
Pœnitentiæ præceptum triplici è radice ortum habet. p.329.n.438.& 440
Impœnitentia duobus modis poteſt eſſe voluntaria. ibid.n.442
Impœnitentia eſt ſpeciale peccatum, imo triplicem includens culpam. ibidem, num. 443. & 444.
Obligatio pœnitentiæ, vel pœnitendi eſt de iure naturæ, & quomodo. p.330.n.447.& 448
Circa tempus quo vrget pœnitendi præceptum varij annotantur caſus. pag. 334. num.481. & ſeqq.
Pœnitentia ad mortem temerè dilata oſtenditur incerta, & Deo iniurioſa. pag.335. num.489. & 494.
Ad pœnitentiæ præceptum citius implendum tenentur arctius Religioſi, quam laici. ibidem, n.500.& ſeqq.
Pœnitentiæ Sacramentum Siculo Vortici appoſitè comparatur. p.337
Pœnitentia mortuorum Sacramentum cur dicitur. p.340.n.22.
Pœnitentiæ Sacramentum à Baptiſmo diſtinctum probatur dari, & eſſe neceſſarium in lege noua. pag.349.num.98. & ſeqq. & pag.350. n.110. & ſeqq.
Pœnitentiæ publicæ ex priuatis ſunt ortæ, & non è contra. p.372.n.271

Potentia.

Ex eo quod detur potentia obedientialis paſſiua, non infertur dari potentiam, etiam obedientialem actiuam. p.35.n.88

Poteſtas.

Poteſtas alia eſt ordinis, alia iuriſdictionis, & quid ſit vtraque. p.342.n.39. & 41
Circa poteſtatem Eccleſiæ ad remittenda peccata variæ orthodoxorum ſententiæ. p.338. n.2. & ſeqq.
Poteſtas remittendi peccata Eccleſiæ probatur conceſſa. p.340.n.18.& ſeqq.
Poteſtatis clauium, duo ſunt actus, remittere, & retinere peccatum. p.342.n.38
Inter poteſtatem conſecrandi, & abſoluendi duæ ſtatuuntur principales differentiæ. p.345. n.67. & 68.
Poteſtas remittendi peccata in ordinatione Sacerdotali quomodo conceditur. p.346.n.71
Poteſtas abſoluendi ſub nomine clauis aptè exprimitur. ibid. n.75. Vide *Clauis.*

Prælatus.

Sub nomine Prælati non venit de iure Parochus. p.425. n.10.
Prælatus exemptus, quis intelligitur. ibidem, num.12.
Prælatus Regularis, num Confeſſarium ſibi extra ſuum ordinem poſſit eligere. p.426.n.18
Quinque in caſibus tenetur Prælatus dare licentiam ſubdito, vt ab alieno Sacerdote circa caſus reſeruatos abſoluetur. pag.443. num.66. & ſeqq.
Cum duplici onere poteſt Prælatus facultatem concedere ſubdito, vt ab alio abſoluatur. ibid. n.73. & ſeqq.

Priuatio.

Priuatio non ſuſcipit magis, vel minùs ratione habitus, ſecus ratione cauſæ. p.533.n.46

Priuilegium.

Varia priuilegia Regibus, & rebus publicis conceſſa ad diſpenſandas res Eccleſiaſticas. p.577. n.68. & ſeqq.
Priuilegium immunitatis quibus conceſſum. p.580 n.91. & ſeqq.

Promiſſio.

Promiſſio merè interna ſoli Deo obligat. p.674. num.10.
Promiſſio facta ſponſæ de ineundo matrimonio non reddit copulam cum alia adulteram. ibid. num.7.
Ad ſponſalia requiritur vtriuſque partis promiſſio. p.675.n.16
Promiſſio ſponſalium validè poteſt fieri per ſigna. ibid.n.20.
Promiſſio externa iuramento firmata non tamen animo ſe obligandi ad ſponſalia non obligat. p.677.n.35.& ſeqq.
Ficta promiſſio facta Virgini ſub ſpe matrimonij defloratæ obligat. p.678.n.46.& 47

Proprietarius.

Proprietarius inter Regulares quid. p. 438.n.21
Debet eſſe reus culpæ mortalis, vt inſidat in caſum reſeruatum. ibid.

Pſalmiſtatus.

Pſalmiſtatus non eſt ordo. p.645.n.65
Dari poteſt à quolibet ſimplici Sacerdote. ibid.
Pſalmiſtatus dicitur ordo à Conciliis, quia ordini ſolet annecti. ibid.n.66
Lectio Prophetiarum requirit ordinem ſpecialem, non tamen cantatio Diuinæ laudis requirit ordinem Pſalmiſtatus, & cur. ibid.

Purgatorium.

Purgatorium Pœnitentiæ, & Vnctionis Extremæ eſt vltimum ſubſidium. p.495
Purgatorij probatur exiſtentia. pag.496. n.3. & ſeqq.
Diui Pauli Textus de Purgatorio fusè explicatur. p.498.n.27. & ſeqq.

Concilio

Digitized by Google

Conciliorum & Patrum vnanimis pro Purgatorio conſenſus. p.499.n.32. & ſeqq.
Purgatorium exiſtere,exigit Diuinæ iuſtitiæ ratio, & hominum vitæ recta inſtitutio. p.500. n.38. & ſeqq. & n.43.
Soluuntur Hæreticorum obiectiones contra Purgatorij exiſtentiam. pag.501.n 46.& ſeqq.
Purgatorij locus vnus eſt, & determinatus iſque ſubterraneus. p.502.n.56.& ſeqq.
Purgatorij pœnæ, & animæ. Vide *Anima*, *Pœna*.

Q

Qualitas.

QValitas abſque quantitate poteſt ſtare. p.204. num.48.
Qualitas eſt quantitate perfectior. p.205. n.50
Qualitas ſequitur compoſitum ratione formæ non materiæ. ibid.n.51
Qualitas à quantitate abſtracta eſſet quidem vna, ſed non perfectè indiuidua. ibid.n.52
Qualitas ſic abſtracta non eſſet viſibilis, nec tamen ſpiritualis. ibid. n.53.& 54

Quantitas.

Quantitas Corporis Chriſti ſeruatur in Euchariſtia. p.182.n.399
Corpus organicum nequit eſſe abſque quantitate. p.183.n 400. & 401.
Quantitas in ſe diuiſibilis poteſt eſſe indiuiſibilis, quoad locum. ibid.n.402
Sub indiuiſibilibus quantitatis, nequit eſſe Corpus Chriſti in Euchariſtia. p.186. n.426
In quantitate duo ſunt conſideranda. pag.191. n.461.
Diſtinctio partium non venit formaliter à quantitate. ibid.n.462
Quantitas etiam indiuiſibiliter poſita habet ſuam figuram. ibid.n.464
Inter partes quantitatiuas, ſub indiuiſibili poſitas,poteſt eſſe diſtantia,non tamen localis. ibid. n.465.
Solus quantitatis modus non autem ipſa quantitas per rarefactionem producitur. pag. 203. num.37.
Accidentia abſque alio ſubiecto, quam quantitate congruè conſeruantur in Euchariſtia. p.204. num.40.
Sola quantitas ſubſtare, nequit formæ de nouo genitæ. p.207.n.78.& ſeqq.

R

Raptor, *Raptus.*

RAptoris mulieris honeſtæ excommunicatione, & morte ſunt puniendi. p.763.n.36
Ad raptum iure puniendum quatuor requiruntur conditiones. ibid.n.37
Malitia raptus in quo conſiſtat. ibid.n.39
Raptus conſtituens impedimentum matrimonij, quibus in caſibus contingere poteſt. ibid.n.40. & ſeqq.
Abſque raptu poteſt ſtuprum committi. Vide *Stuprum*.

Ratihabitio.

Ratihabitio alia eſt de præſenti, alia de futuro. p.421. n.59.
Ratihabitio non ſufficit ad iuriſdictionem delegandam, nec etiam de præſenti ſi ſit ſine ſigno. p.422.n.64.& 65.

Regulares.

Regulares includuntur in Concilij Tridentini decreto prohibente electionem confeſſarij non approbati. p.431.n.30
Poſſunt Regulares excipere confeſſiones ſæcularium ſibi domeſticè ſeruientium. ibid.n.31
Regulares tempore Iubilæi poſſunt eligere confeſſarios extra ſuos Ordines abſque Superiorum licentia. p.433.n.44
Regulares ab Epiſcopo vnius loci approbati nequeunt audire confeſſiones in alia Diœceſi. p.434. n.52.
Regulares iniuſtè ab Epiſcopo excluſi, vel quorum licentia iniuſtè reuocatur, poſſunt adhuc confeſſiones audire. ibid.n.59
Regulares ſuis in Monaſteriis delinquentes nulla gaudent immunitate. pag.587. num.159. & ſeqq.

Relatio.

Actionis realis nequit eſſe relatio terminus. p.44. num.24.
Realis ſimilitudinis fundamentum, nequit etiam eſſe relatio. ibid.n.26
Proportionalitas duplicis figuræ nequit fundari in relatione ſimilitudinis ipſarum. ibid. n.28. & 29.
Nequit aſſignari aliquod fundamentum, quo character Sacramentalis dicatur relatio. pag. 45. n.32. & 33.

S

Sacerdos, *Sacerdotium.*

SOlus Sacerdos Euchariſtiam poteſt conficere, & cur. p.233.n.3.& 12
Penes etiam Sacerdotem reſidet prima, & ordinaria poteſtas diſpenſandi Euchariſtiam. p.234. n.17.& ſeqq.
Omnis Sacerdos validè, non tamen licitè poteſt Sacrificium Miſſæ offerre. pag. 251. num.8. & ſeqq.
Sacerdos nullo præcepto ſpeciali cogitur ad ſacrificandum. p.258.n.6
Sacerdos Parochus tenetur ſacrificium offerre, quando Parochiani tenentur, vel volunt Miſſam audire. ibid.n.7
Sacerdos tantum beneficiatus, vel ſtipendiatus tenetur ex iuſtitia ſacrificia offerre. p.271. n.1. & ſeqq.
Sacerdos inter Deum, & homines quomodo mediator. p.339.n.10
Sacerdotis proprij, qui dicitur odinarius, nomen tribus modis ſumitur. p.419.n.42
Sacerdotium eſt verum, & principale ordinis Sacramentum. p.640.n.19
Sacerdotium Euangelicum à Moſaïco, quomodo diſtinctum. p.648.n.85
Sacerdotis ſpecialia officia. ibid.n.88
Ad Sacerdotium eſſentialiter conſtituendum requiritur impoſitio manuum Epiſcopi cum traditione Calicis, & Patenæ. p.651.n.120
In Sacerdotio perfecto duplex reperitur poteſtas. p.652.n.121.

Sacramentum.

Sacramentorum, excellentia, efficacitas, & neceſſitas. p.1.2.& 3

Digitized by Google

Sacramenta, à variis hæreticis diuerſimodè impugnata. ibid.n.4
Sacramenti variæ acceptiones. p.5
Sacrum Sacramenti nomen contra hæreticos defenditur. ibid.n.1.& ſeqq.
Multiplex Sacramenti definitio. pag.6. num.8. & ſeqq.
Ratio ſigni ſacri, & ſenſibilis eſt Sacramento intrinſeca. p.7.n.17.& ſeqq.
Sacramentum eſt ſimul curatiuum, & ſignificatiuum. ibid.n.22
Sacramentum debet ſignificare gratiam in vſu conferendam. p.8.n.32
Inter Sacramenta veteris, & nouæ legis aſſignantur differentiæ. ibid. n.35. & ſeqq. & p.39. n.125. & ſeqq.
Sacramenta veteris legis non conſtabant rebus, & verbis, vti conſtant legis nouæ Sacramenta. p.9.n.42.& ſeqq.
Res & verba in Sacramento ſunt, tanquam materia, & forma, intrinſecè componentes. ibid. n.46.& 47.
Materiæ, & formæ Sacramentorum inuariabilitas, vnde orta. p.10.n.62
Verba, Sacramentum conficientia, ſunt conſecratoria, non concionatoria. p.11.n.66.& ſeqq.
Ad materiam, & formam Sacramentorum requiritur, vt ſint ſimul moraliter, non Phyſicè. p.12. n.81. & ſeqq.
Mutatio ſubſtantialis, non accidentalis, materiæ, vel formæ, reddit Sacramentum irritum. ibid. num.88.
Sacramenti forma ſeptem modis variari poteſt. p.13.n.90. & ſeqq.
Miniſtri intentio ad inducendum nouum ritum, Sacramentum non irritat, niſi mutatio ſit ſubſtantialis. p.14.n.104.& 110
Variæ congruentiæ, cur in lege noua Sacramenta ſint inſtituta. p.15.n.2.& ſeqq.
Sacramenta triplicem animæ potentiam curant. ibid. n.7.
In ſigno ſenſibili Sacramentum congruè pro hominibus eſt inſtitutum. ibid.n.8
Sacramentorum neceſſitas, diuerſa eſt pro diuerſis hominum ſtatibus. p.16.n.12.& 14
Septem nouæ legis Sacramenta ſunt à Chriſto verè, & immediatè inſtituta. pag.18. num.19. & ſeqq.
Sex conſiderandæ ſunt poteſtates in ordine ad Sacramenta efficienda. ibid.n.25
Poteſtas inſtituendi Sacramenta eſt puræ creaturæ communicabilis. p.19.n.29
A ſolo Deo poſſunt Sacramenta inſtitui quatenus in eis cooperatur efficienter ad hominum ſanctificationem. ibid.n.33
Quæ ſit Eccleſiæ poteſtas circa Sacramenta conficienda. ibid.n.40.& ſeq.
Variæ diuerſorum Sacramentorum figuræ, in antiqua lege ſignatæ. p.30.n.16.& ſeqq.
Quiſque viator, etiam reprobus, Sacramentorum eſt capax. p.48.n.1.& ſeq.
Quibus, & à quibus, liceat recipere Sacramenta. p.49.n.25.& ſeq.
Tres ſunt caſus, in quibus licet petere, vel recipere Sacramentum ab exiſtente in peccato mortali. p.50.n.28.& ſeq.
In quolibet Sacramento conſideranda ſunt tria. p.54.n.1.
Sacramenta ab hæretico miniſtrata, vel ipſi collata, quomodò ſint valida. p.541.n.25.& ſeqq.
Sacramenta in articulo mortis ab excommunicato quocumque miniſtrata, licita ſunt, & valida. p.544.n.40.& ſeqq.

Sacrificium.

Sacrificij totalis diuiſio, ex parte originis, materiæ, formæ, & finis. p.238
Sacrificium Crucis non euacuatur, ſed potiùs confirmatur Sacrificio Miſſæ. pag.245. num.73. & 75.
Sacrificia veteris legis ſæpiùs repetebantur, & cur. ibid.n.74
Sacrificij locus triplex diſtinguitur. pag. 259. num.16.
Sacrificium pro ſanctis in Eccleſia offertur, & cur. p.510.n.19

Satisfactio.

Satisfactio eſt iuſtitia reddens Deo, quod ipſi ablatum eſt. p.336.n.509
Poteſt ſatisfactio abſque peccato, vſque in Purgatorium differri. ibid.n.510.& ſeqq.
Satisfactio, alia eſt pertinens ad virtutem, alia ad Sacramentum. p.456.n.89
Satisfactio apud Theologos quid, eiuſque definitio, & à reſtitutione diſtinctio. pag.456. n.1. 2. & 3.
Satisfactio requirit pœnalem actionem, & cur. p.457.n.3. & p.466.n.89.
Pœnæ omnes temporales poſſunt via ſatisfactionis redimi. pag.457. & ſeqq. n.8.& ſeqq.
Satisfactio pro peccatis debetur Deo, non autem ſoli Eccleſiæ, contra nonnullos hæreticos. p.459.n.27. & ſeqq.
Satisfactio pro peccatis in antiquis Patriarchis plura habet exempla. p.460.n.33
Satisfactio gratuita eſt ſimul & pœnalis. ibid. num.37.
Satisfactio, à nobis pro peccatis præſtita, non derogat ſatisfactioni, quam Chriſtus in Cruce pro nobis ſoluit. ibid.n.40
Hæreticorum obiectiones contra ſatisfactionem pœnalem diluuntur. p.459. & ſeqq. n.29. & ſeqq.
Vt ſatisfactio Deo ſit grata, requiritur, vt ſatiſfaciens ſit in gratia, & cur. p.462. n.53.& 55. & ſeqq.
Satisfactio & ſatiſpaſſio à ſe differunt. pag.463. num.62.
Nequit exhiberi ſatisfactio pro vno peccato, niſi exhibeatur pro aliis. ibid.n.63.& ſeqq.
Satisfactio in peccato mortali exhibita adueniente gratia non reuiuiſcit. p.464.n.69.& p.470. num.17.
Satisfactio non ſtat præcisè in pœnæ paſſione. ibid. n.73
Satisfactio pro peccatis non ſolum in opere ſupererogationis, verum etiam in præceptis ſtare poteſt. p.465.n.81.& ſeqq.
Vna poteſt eſſe ſatisfactio pro duplici debito, & quomodo. p.466.n.84
Satisfactionis opus debet eſſe pœnale, non ſic meritum, & cur. ibid.n.90.91.& ſeqq.
Satisfactio externa, ſuperaddita internæ, meretur pœnæ diminutionem. p.467.n.99
Pœnæ, vel Plagæ à Deo inflictæ, & patienter toleratæ, habent veram ſatisfactionis rationem, & quomodo. p.468.n.101.& 102
In ſatisfactione tria ſunt conſideranda, & ad eius valorem tria requiſita. ibid. n.116
Modus ſatisfaciendi aptè comparatur methodo medendi. p.469

Satisfactio

Digitized by Google

Satisfactio Sacramentalis eſt pars pœnitentiæ, & quomodò. ibid.n.1.& ſeqq.
Satisfactio Sacramentalis habet virtutem remittendi pœnam, & conferendi gratiam ex opere operato. ibid.n.5.& ſeqq.
Satisfactio Sacramentalis quomodò adimplenda, vel imponenda. p.471.n.18.& ſeqq.
Satisfactionem Sacramentalem tenetur pœnitens acceptare. p.472.n.31
Nonnulli caſus in quibus pœnitentes, ab acceptanda pœnitentia,excuſantur. ibid.n.36.& ſeqq.
In ſatisfactione Sacramentali imponenda, miſericordia cum iuſtitia eſt temperanda. p.473.n.39. & ſeqq.
Satisfactionis impoſitæ ſolutio alteri nequit demandari, nec ſuſceptione Indulgentiæ recompenſari. ibid.n.46.& 48
Sacramentalis ſatisfactionis mutatio non eſt penes pœnitentem, benè tamen penes alium confeſſarium, modo peccata prius in confeſſione reputantur. p.474.n.50.54.& ſeqq.

Schiſma, Schiſmaticus.

Schiſma quid. p.571.n.17
Omnis Hæreticus eſt Schiſmaticus, non è contra. ibid.n.18
Schiſmatici eadem excommunicatione cum hæreticis innodantur. ibid.n.17
Schiſmatis crimen quomodo conſummatur.p.572. n.19.
Tres ſunt actiones Schiſmaticorum excommunicatorum damnatæ. p.605.n.283

Scientia.

Scientia in confeſſario requiritur, & quanta. p.429. n.8. 12. & p.430.n.6.

Scotus.

Scoti ſententia de baptizandis infidelium filiis, ipſis repugnantibus, refutatur. pag.74. n.51. & ſeqq.
Scotus vendicatur ab opinione ipſi adſcripta,circa actus pœnitentiæ naturales. p.288.n.81.& ſeqq.
Per auxilia communia intelligit Scotus ſufficientia ad ſalutem. p.289.n.87

Scriptura, Sigillum, Littera.

Scripturæ, ſeu ſigilli falſificatio quomodo fit, vel ſit caſus reſeruatus. p.438.n.24
Vt falſificatio ſcripturæ, vel ſigilli ſit punibilis debet eſſe doloſa ſimul,& damnoſa. ibid.
Litterarum retardatio, vel apertio tunc cenſetur caſus reſeruatus,quando à ſuperioribus mittuntur ad inferiores, vel è contra. p.439.n.33
Apertio litterarum,quæ ſignantur ſigillo eſt culpa lethalis, ſi grauis inde moleſtia, vel damnum præuideatur. ibid.n.35
Sigilli Sacramentalis obligatio, vnde orta. p.449. n.24. & ſeqq.
Sigillum Sacramentale quomodo ſeruandum, dum confeſſarius iuridicè interrogatur, vel aliis modis implicatur. p.450. n.31. & ſeqq. & p.451. n.45. & ſeqq.
Peccatum non ſolum commiſſum, verùm etiam committendum, vti & naturales defectus in confeſſione dicti,ſunt materia Sacramentalis ſigilli. ibid.n.35.& ſeqq.
Non ſolum Confeſſarius, ſed etiam Interpres, vti & conſiliarius tenentur ſigillo confeſſionis. p.451.n.42.
Mors potiùs ſubeunda,quam ſigillum Confeſſionis violandum. p.453 n.59
Fractoris ſigilli pœna, eſt perpetua depoſitio. p.456.n.87.
Litteras Apoſtolicas detinentes, vel falſificantes excommunicatione feriuntur.p.573.n.31.& ſeq.
Litteræ Apoſtolicæ, per laicam poteſtatem nequeunt retineri, vel examinari. p.577.n.64

Sepultura.

In Sepultura Eccleſiaſtica duo ſunt conſideranda. p.613.n.27
Corporis traditio ad ſepulturam non prohibetur tempore ceſſationis,ſecus ſolemnes præces.ibid. n.28
Locum ſepulturæ aliter afficit interdictum locale, aliter ceſſatio à Diuinis. ibid.n.29.& 30

Seruitus, Seruus.

Seruitus irregularitatem inducit,& cur.p.629.n.26
Seruus ordinibus initiatus quomodò à ſeruitute liber. ibid.& p.666.n.40
Serui, alij ſunt adſcriptitij, alij ex his originatij. p.770.n.23
Seruitus Iure Eccleſiaſtico Matrimonium dirimit. ibid.n.24.& 27
Seruus inuito Domino poteſt Matrimonium contrahere. p.771.n.35.& ſeqq.
Seruus volente Domino coniugatus, tenetur prius reddere debitum vxori, quam obſequium Domino. ibid.n.40
Seruus coniugatus à Domino in longinquas terras, quomodò vendi, aut mitti poſſit. p.772. n.46.& ſeqq.
Poteſt vir liber in ſeruitutem ſe vendere, vxore renitente, non è contra. p.773.n.53

Signum.

Signum,& ſignatum ſunt ſimul natura. p.7.n.25
Signum aliud naturale, aliud voluntarium. ibid. n.26

Simonia.

Simonia in conferendis ordinibus commiſſa, illos non inualidat. p.661.n.31
Simonia hæc quomodò punienda. ibid.
Simonia quid, & quomodò ab hæreſi diſtincta. ibid.n.32.& 33

Sponſalia.

Sponſalia Matrimonium præcedunt,& cur. p.673
Sponſalia vnde dicta, & quomodò definita. ibid. n.1. & 3
Ad ſponſalia ineunda quatuor ſunt requiſita. ibid. n.5.& 6
Sponſalium duplex effectus. p.674
Promiſſio ad ſponſalia requiſita. Vide *Promiſſio.*
Variæ perſonæ incapaces ad ineunda ſponſalia. p.675.n.21.& ſeqq.
Sponſalia clandeſtina non ſunt irrita. p.678.n.48
Ad ſponſalia requiritur ſeptennium, & quomodò. ibid.n.50. & ſeqq.
Sponſalia verbis de futuro debent contrahi, & quibus. p.680.n.61.& ſeqq.
Sponſalibus validæ conditiones apponuntur, & quæ. ibid.n.64.& ſeqq.
Quatuor modi contrahendi ſponſalia. ibid. n.67. & ſeqq.
Sponſor ad ſponſalia à iudice Eccleſiaſtico eſt cogendus. p.681.n.73
Sponſalia non ſunt ineunda cum appoſitione pœnæ pro parte reſiliente. ibid.n.77
Sponſalia octo modis poſſunt diſſolui.p.683.n.92
Sponſalia diſſoluuntur ingreſſu Religionis, & quomodò. ibid.n.93.& ſeqq.
Sponſalia voto ſoluta. Vide *Votum.*
Matrimonio cum alio inito ſponſalia vetera dirimuntur. p.685.n.117.& ſeqq.
Sponſalia poſteriora, etiam copula, vel iuramento

Digitized by Google

firmata, priora non diſſoluunt. p.686.n.122. & ſeqq.
Sponſalia impuberum vſque ad pubertatem non ſunt diſſoluenda. ibid.n.126
Pubes cum impubere contrahens à ſponſalibus nequit reſilire. p.687.n.128
Mutuus vtriuſque partis conſenſus ad ſoluenda ſponſalia ſufficit, etiamſi iuramento firmata. ibid. n.131. & ſeqq.
Sponſalia tranſacto tempore præfixo poſſunt ab illo ſolui, per quem promiſſio non ſtetit. p.688. n.135
Sponſalia quomodo ſoluenda altero ex ſponſis in longinquam terram abeunte. ibid.n.139
Fornicatio, & alia ad ipſam diſponentia, poſſunt ſponſalia derimere. p.689.n.144
Aliæ plures cauſæ, & regulæ diſſoluendi ſponſalia. ibid.n.146.& ſeqq. vſque ad finem.
Sponſalia coram Parocho celebrata in Matrimonium non tranſeunt ob ſecutam copulam. p.732 n.73.& ſeqq.

Statutum.

Quinque Statutorum genera, contra Eccleſiaſticam libertatem pugnantia, excommunicatione damnantur. p.583.n.131.& ſeqq.
Statutum priuans hæreditate mulierem extra territorium nubentem, eſt inualidum. p.584.n.136
Plura Principum Statuta, Clericorum bonis præiudicantia, illicita probantur. ibid. num.137. & ſeqq.
Statutum, ſeu Lex Ammortizationis quid, & quomodo valida. p.585.n.147

Stuprum.

Stuprum, quid. p.764.n.50.& 51
Stuprum abſque raptu cum Virgine conſentiente poteſt committi. ibid.n.52.& 57

Subdiaconus.

Subdiaconi officium. p.648.n.90
Subdiaconi à Græcis vocantur Hypodiacones. ibid.
Subdiaconatus materia eſt vtraque traditio, & Calicis vacui, & Epiſtolarum Libri. p.650.n.103. & ſeqq.

Suffragium.

Inter fideles ſuffragiorum communicatio vnde orta, & quomodò fit. p.508.n.1.& ſeqq.
Viuorum ſuffragia mortuis prodeſſe poſſunt. p.509. n.8
Damnatis vti & Beatis ſuffragia non ſunt exhibenda. ibid.n.13.& ſeqq.
Suffragia alia ſunt generalia, alia particularia. p.510.n.21
Suffragia generalia eis magis proſunt, qui maiora habent merita. ibid.n.24
Suffragia ſpecialia iis tantum proſunt, pro quibus ſunt intenta. ibid.n.26.& ſeqq.
Suffragium præſtatur, vel ſoluendo, vel impetrando. p.511.n.30
Tria ſunt ſuffragiorum genera. ibid.n.32
Ad ſuffragij effectum tres requiruntur conditiones. ibid.n.33
Suffragium ab Impio præſtitum quomodo validum. ibid.n.36. & ſeqq.
Ex parte ſuffragantis requiritur gratia, & intentio ſatisfaciendi pro alio. ibid.n.35.& 42
Triplex genus ſuffragij prohibetur ab Eccleſia pro excommunicatis applicari. p.540.n.6
Excommunicato ſuffragia etiam reſipiſcenti non ſunt exhibenda, priuſquam abſoluatur. p.541. n.20.

Supernaturale.

Supernaturale, aliud eſt quoad modum, aliud quoad ſubſtantiam. p.194
Supernaturale quoad ſubſtantiam nullo modo ab agente naturali poteſt produci. ibid.
Supernaturale non eſt obiectum intellectus naturaliter cognoſcentis. p.195.n.490.& ſeqq.

Suſpenſio.

Suſpenſionis variæ acceptiones. p.608.n.1
Suſpenſionis definitio. ibid.
Ab excommunicatione, & interdicto differt, & quomodo. ibid.n.2
Qui ſuſpendi, & ſuſpendere poſſint. ibid.n.3
Duobus modis ſuſpenſio fertur. ibid.n.4
Diuiditur ſuſpenſio in ſuſpenſione ab officio, à Beneficio, & ab vtroque. ibid.n.5
Suſpenſio ab officio quibus rebus priuare poſſit, & quantum durat. p.609.n.7.& 9
Actiones, in ſuſpenſione ab officio vetitæ, ſunt multæ. ibid.n.13.& ſeqq.
Suſpenſio à Beneficio, quid. p.610.n.17.& ſeqq.
Suſpenſionis cauſa, finis, materia, & forma. ibid. n.21. & ſeqq.
Suſpenſio à iure, & ab homine, à diuerſis perſonis ſolet remitti. p.611.n.24
Suſpenſionis differentia à depoſitione, & degradatione. ibid.n.26
Varia ſuſpenſionis genera ad ſacros Ordines ſpectantia. ibid.n.27.& ſeqq.
Circa ſuſpenſiones contra Epiſcopos latas varij reſoluuntur caſus. p.613.n.47.& ſeqq.
Suſpenſiones contra Conuentus, & Capitula, vti & contra Religioſos multipliciter incurruntur. p.614.n.56.& ſeqq. vſque ad finem.

T

Templa.

Templa ſacrificiis deſtinantur tres ob cauſas. p.259.n.1.& ſeqq.
Templa domus Dei cur dicta. ibid.n.5
Templa in Primitiua Eccleſia memoriæ Martyrum nuncupabantur. ibid.
Templa poſſunt ſanctificari. p.260.n.7
Extra Templum ſacrificium offerre eſt grauiter prohibitum. ibid.n.8
Templa ſex modis ita violantur, vt in ipſis ſacrificium offerre non liceat. ibid.n.14
In Templis varia prohibentur opera exerceri. p.261 n.27. & ſeqq.

Tonſura prima.

Prima Tonſura non eſt ordo, ſed ordinis diſpoſitio. p.644.n.54.& 55
Primæ Tonſuræ ratio, & conuenientia. p.645. n.54.& ſeqq.
Prima Tonſura fit orbiculariter, & quare. ibid. n.60.
Prima Tonſura differt à Tonſura Nazareorum, & quomodò. ibid.n.62
Tonſura Sacerdotum non eſt totalis, ſecùs verò Fratrum Conuerſorum, & cur. ibid.n.63

Tranſubſtantiatio.

Conuerſio panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti rectè fit per Tranſubſtantiationem. p.163.n.226
Ex hac tranſubſtantiatione malè infertur panem, vel vinum etiam tranſaccidentari. ibid.n.228
Tranſubſtantiatio Patrum, & Conciliorum auctoritatibus

Digitized by Google

ritatibus propugnatur. pag. 165. & ſeq. n. 238. & ſeqq.
Sectariorum calumniæ, & obiectiones contra Tranſubſtantiationem refutantur. p. 168. & ſeqq. n. 268. & ſeqq.
In tranſubſtantiatione fit omnimoda panis conuerſio. p. 170. n. 295. & ſeqq.
In tranſubſtantiatione non annihilatur panis ſubſtantia. p. 172. n. 308. & ſeqq.
Tranſubſtantiatio eſt vera realis, & ſubſtantialis mutatio. p. 173. n. 317. n. 321. & ſeqq.
Eſt mutatio inſtantanea. p. 174. n. 324. & ſeqq.
Circa terminum formalem tranſubſtantiationis variæ proponuntur ſententiæ. p. 175. n. 335. & ſeqq.
Tranſubſtantiatio nequit eſſe adductio localis. p. 176. n. 345. & 346. & ſeqq.
Corpus Chriſti ſimpliciter productum nequit eſſe tranſubſtantiationis terminus. pag. 177. n. 358. & ſeqq.
Eadem actione tranſubſtantiationis, qua corpus Chriſti producitur, etiam conſeruatur. p. 178. n. 363.
Terminus formalis tranſubſtantiationis explicatur. ibid. n. 366. & 367
Adductio localis Chriſti, ſi daretur, non tranſubſtantiatio, ſed tranſlocatio diceretur. p. 179. n. 376.
Tranſubſtantiatio non dicit Chriſti mutationem, ſed panis in ipſum conuerſi. p. 180. n. 377
Tranſubſtantiatio fit vnica actione morali, ſed pluribus Phyſicis. ibid. n. 383. & 384
Quatuor ſunt regulæ obſeruandæ circa modum loquendi de tranſubſtantiatione. p. 181. n. 388. & ſeqq.
Tranſubſtantiatio ponit totum Chriſtum in Euchariſtia. p. 182. n. 395. & ſeqq.

V

Valor.

Valor Miſſæ dupliciter poteſt infinitus intelligi. p. 256. n. 24
Valor Miſſæ ſimpliciter eſt finitus. ibid. n. 30
Independens eſt à bonitate Miniſtri. p. 257. n. 33
Miſſæ valor non deſumitur è dignitate rei oblatæ. ibid. n. 38.

Vbi.

Modus Chriſti in Euchariſtia reducitur ad prædicamentum *Vbi.* p. 190. n. 451. & ſeqq.
Vbi ordinariè comitatur locum Phyſicum. ibid. n. 454.
Vbi Chriſti in Sacramento non eſt definitiuum propriè. ibid. n. 456

Vectigal.

Vectigalis impoſitio quibus perſonis competat. p. 573. n. 28.
Imponentes vectigalia grauaminis gratia excommunicatione Bullæ Cœnæ feriuntur. ibid.
Vectigalia bonis Clericorum quandò imponenda. p. 594. n. 205. & ſeqq.

Veneficium.

Veneficium quid. p. 437. n. 15
Veneficium vti, & incantatio, ac ſortilegium ſunt inter caſus à Regularibus reſeruandos computati. ibid.

Vinum.

Solum vinum è vita expreſſum poteſt in Sanguinem Chriſti conſecrari, p. 123. n. 94
Duplex congruentia, ob quam conſecratio Sanguinis Chriſti fit ſub ſpecie vini. p. 124. n. 95
Multiplex vini genus ad conſecrationem cenſetur ineptum. ibid. n. 96. & ſeq.
Aquæ cum vino mixtio non eſt ad validitatem conſecrationis neceſſaria, eſt tamen de præcepto. ibid. n. 102. 107. & ſeq.
Aquæ cum vino mixtio ſignificat vnionem populi cum Chriſto. ibid. n. 110. & 111
Vnum vinum ab altero non differt probabiliter ſpecie. p. 211. n. 114. & 115

Virtus.

Virtutis cuiuſque duplex poteſt materia aſſignari. p. 283. n. 26.
Ad eandem virtutem ſpectat de aliquo gaudere, & de oppoſito triſtari. p. 308. n. 259

Vnctio Extrema.

Vnctio tribus in Sacramentis potiſſimum adhibetur. p. 479
Vnctio Dauid tribus vicibus eſt applicata in figuram triplicis Sacramenti. ibid.
Vnctionis Extremæ Sacramentum probatur dari. p. 480. n. 1. & ſeqq.
Extremæ Vnctionis congruitas, & neceſſitas. p. 481. n. 7. & p. 482. n. 13. & ſeqq.
Vnctionis Extremæ materia eſt oleum ab Epiſcopo benedictum. p. 482. n. 17
Oleum Vnctionis debet prius eſſe benedictum, vt vngat, non ſic panis, vt conſecretur; & cur. ibid. n. 18. & 19.
Septem Vnctiones in hoc Sacramento ſunt pro viris adhibendæ. ibid.
Pro fœminis verò quinquè, & vtriuſque ratio. p. 483. n. 30. & ſeqq.
Vnctionis Extremæ eſſentia in quo conſiſtat. p. 484. n. 33. & ſeqq.
Vnctionis Extremæ vera forma eſt deprecatoria, ſiue oratoria. p. 485. n. 45
In Extrema Vnctione forma adhibetur deprecatoria ob tres cauſas. ibid. n. 46
Vnctio Extrema, vndè, & quandò iterabilis. ibid. n. 51. & ſeqq.
Vnctionis Extremæ principalis effectus eſt finalis remiſſio peccatorum venialium. p. 487. n. 8
Vnctionis Extremæ à Pœnitentia differentia. ibid. n. 10.
Sanitas corporea nonnumquam cauſatur Vnctione Extrema, & quomodò, & quandò. p. 488. n. 18. & p. 489. n. 30.
In vltimo inſtanti, quo vnctio complerur, eius effectus confertur, & non prius. p. 488. n. 27
Solis Adultis Baptizatis, & Viatoribus, grauiterque ægrotantibus miniſtranda eſt hæc vnctio, & cur. p. 490. n. 1. 5. & ſeqq.
Vnctio Extrema fit in determinatis partibus, licet vbique animæ, & corporis ſit ægritudo. p. 491. n. 12. & 13
Vnctionis à Baptiſmo differentia, quoad partes quæ lauantur, vel vnguntur. ibid. n. 14
Vnctio Extrema à ſolo Sacerdote eſt miniſtranda. ibid. & p. 492. n. 2
Licita Vnctionis Extremæ miniſtratio competit ſoli Parocho, vel morientis Sacerdoti. ibid. n. 4
Vnctio Extrema à Religioſis nonnumquam licitè miniſtratur ſæcularibus. ibid.
Inter Confirmationem, & Extremam Vnctionem ſeptem ſunt differentiæ. ibid. n. 7. & ſeqq.
A pluribus dupliciter poteſt miniſtrari Extrema Vnctio, & quomodò licitè. ibid. n. 11. & ſeqq.

Digitized by Google

Dupliçi in caſu Vnctionis Extremæ omiſſio eſt culpa lethalis. p.493.n.6
Ad Vnctionem Extremam, quæ ſit diſpoſitio. ibid. n.10.
Extremam Vnctionem miniſtrare, alij tenentur ex charitate, alij ex iuſtitia, etiam cum propriæ vitæ periculo. p.494.n.12. & ſeqq.
Modus, & ritus miniſtrandi hanc Vnctionem. ibid. n.18. & ſeqq.
Extrema Vnctio poſt Euchariſtiam miniſtratur. ibid. n.11. & 20

Votum.

Votum Religionis, aut caſtitatis priùs emiſſum, & poſtea violatum cum Virgine ſub fide matrimonij, non obligat. p.684.n.104
Votum ſimplex caſtitatis ſponſalia priùs contracta non dirimit. p.585.n.110. & ſeqq.
Votum ſimplex prohibet, non dirimit matrimonium. p.762.n.23
Voti ſimplicis, & ſolemnis duplex differentia. ibid. n.25. & 26.
Votum ſolemne in Religione emiſſum habet vim matrimonium irritandi è natura ſua. p.774.n.71

Vxor.

Vxor tenetur virum excommunicatum vitare quinque in caſibus. p.555.n.123
Vxor paris eſt conditionis cum marito in lege matrimonij. ibid.n.125
Vxoris occiſio etiam in adulterio deprehenſæ, non autem viri, impedit matrimonium contrahendum. p.766.n.70. & ſeqq.
Abſque vxoris licentia nequit vir ad vllos ordines promoueri, & promotus poteſt reuocari. p.780. n.128
Vxor, mortuo viro in Religione, nequit ad ſecundas nuptias tranſire. p.7 1.n.131
Vxor conſentiens viro ad ſuſcipiendos ordines, vel ad ingrediendam Religionem, cenſetur caſtitatis votum emittere. ibid. & ſeqq.
Vxor à viro, niſi ſit inops, eſt alenda. p.828. n.19.
Vxor non tenetur viri debita in alenda familia contracta perſoluere ſoluto matrimonio. ibid. n.22.
Vxor in adulterio publicè perſiſtens à viro eſt dimittenda. p.855.n.103. & ſeqq.

FINIS.

Digitized by Google

LEGATORIA A. PANDIMIGLIO - ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google